R 24533

ticeps criminis. P.
tentes correctoribꝰ
ereditatem celi per
.40. bene.
.P. iiij. 17. ⁊. 28.
cꝯtingũt. P. iiij. 23.
rrigentis. P. viij. 3.
arcant. P. viij. 4.
z ⁊ non corpus qđ
icut formido in bla
s ciuitatis obsesse
ctionem propter de
.B. ij. 25.
hic ⁊ alibi tribu=
tribulatio cessat.
membuz viuũ. U.
pedit correctionẽ.
ō natoꝝ. U. viij. 32.
es: regimen: tribu=
s.
entes nos ĩ cogni=
deo ⁊ sanctis quaz
ꝰ. A. xxvij. 39. ⁊. A.
crederẽt mortuis.
M. xj. 99.
vident sunt sicut
rcere. F. iiij. 8.
culos fidei vel sa=
issimi sunt. F. iiij.
ur se peius prospe
cclesiasticis. J. x. 5.
oquenti ꝯtradoctri
li stulto. S. vij. 9.
ortilegiũ: somnia.
ligari per amorem
a. C. xvij. 20.
nibꝰ: ibidẽ. xxv.
enenda. C. xvij. 27.
a miracula: ibidez
p legẽ: ⁊. A. xiij. 8.
icari. C. xvij. 1. vide
d.
cis: illud. M. ij. 13.

Quõ lignum crucis attulit nobis tria remedia ꝯ tria dãna q̃ incurrimus per peccatum primorũ parentũ. P. ij. arti. iiij.

Cruces exterius nõ iuuant vbi diabolus est interius. S. vj. 5.

Quere: ascensio: passio.

¶ Cupiditas est causa quare multe leges addiscunt lucratiuas. A. xiiij. 30. Cu

Et est cã adulationis. A. xv. 20. ⁊. C. xj. 33.

Quare sunt magis cupidi nunc q̃ in antiquis temporibus. A. xxvij. 33.

Quod plus alia q̃ deum diligunt ⁊ timent. A. xxvij. 38.

Quod nullus deberet esse cupidꝰ ꝓpter plura. A. xxvij. 5. ⁊. D. xj. 1.

Cupidi sunt insatiabiles. quia habent reuersum. C. xiiij. 24.

Quod sunt nimis indigentes. D. xj. 8.

Et stulti. D. xj. 12.

Quãto sunt cupidiores tanto pauperiores erunt in morte: ibidem. xxij.

Cã tot cupidoꝝ sunt falsi ꝓphete. D. xj. 25.

Et alia cã. D. xij. 18. ⁊. D. xiiij. 18.

Qđ nummus est dñs cupidoꝝ. F. j. 1.

Et cupiditas est causa omnium falsitatuz. F. j. 28.

Quanta sit cupidior miseria. S. j. 18.

Itẽ cupiditas est mater inuidie. J. vj. 1.

Et radix oĩum malorum. J. ix. 13. per le.

Et cupidi assimilanť ydrie. M. xiiij. 1.

Et porcis. M. xiiij. 2.

Uide tabulã de muneribus q̃ omnia mala que faciunt munera facit cupiditas.

Quod cupidis nummus est deus ⁊ rex ⁊ melodia ⁊ omnia. M. xiiij. 11.

Item cupiditas est ignis inextinguibilis. M. xiij. 15.

Itẽ cupiditas est causa nocendi. N. iiij. 1.

Item cupidi sunt mali operarij. O. iiij. 9.

Orantes cogitant de rebus quas cupiunt. O. v. 19.

Itẽ non habent veram pacem. P. iiij. 12.

Item cupiditas legit quintã lectionem in exequijs peccatoris. P. vj. 16.

Cupiditatẽ mitigare deberet cogitatio illa. P. viij. 25.

Item cupiditas est causa bellorũ. R. j. 30.

Cupidi sunt serui mundi. S. viij. 15.

Dum maiora cupiunt vtrũq̃ perdunt. S. xiiij. 14.

Quere: curiositas in religio.

Quere: auaricia: acquisitio: falsitas: furtũ: mercatio munera: rapina: simonia: vsura: venditio.

Curiarum ⁊ curiarium vicia describuntur. R. j. 35. per versus. ⁊. S. viij. 13.

K 6 4533

Tabula Reallis

Qui non corrigit est particeps criminis.p.
j.n.per legem.
Contradicentes vel resistentes correctorib⁹
bis tedimur.p.j.s.
Non corrigentes reos hereditatem celi per
dunt per le.p.ij.19.7.40.bene.
Et nō habebunt hic pacē.p.viij.17.2.18.
Quia multa mala ex hoc pungūt.p.viij.23.
Qualis d⁹ esse medic⁹ corrigentis.p.viij.j.
Et generaliter q utile parcant. p.viij.4.
Contra punientes burlas z non corpus q̄
peccauit.p.viij.vij.
Item negligentes sunt sicut fornicis in ibi
do z statua fugmuros ciuitatis obsesse
p.viij.31.2.j.
Contra dimittētes correctionem propter de
tractorem.p.viij.31.2.B.ij.17.
Tales cum peccatoribus hic z alibi tribu-
lantur.T.v.8.
Correctis malis p bonos tribulatio cessat.
T.v.21.
Qui non corrigit non est membrus viuū.U.
viij.16.2.29.
Quomodo cupiditas impedit correctionē.
U.viij.31.
Et tales sunt homicidiēs natorū.U.viij.32.
Quere pretia tripendia regna regimen: tribu
la hoc visitatio: tendices.
Cre ¶ Creature sunt tibi succentes nos t cogni
tionē dei.L.iij.4.
¶ Credere nunus credē deo e sanctis quay
quibuscunq; hominib⁹.B.xxvij.19.2.B.
v.9.2.B.xxvj.7.
Qui non credit vnus nō credent mortuis.
B.xxvj.25.2.D.j.5.2.W.vj.30.
Item credentes que non vident sunt sicut
nuer custodītes tu carere.f.iiij.8.
Item non credentes articulos fidei vel sa
cram scripturam stultissimi sunt.f.iiij.
31.2.24.2.25.
Male credunt q̄ opinantur se peius ptopse
rari:q̄ obuiāt viris ecclesiasticis.T.v.
Credentes malitiosum loquenti p sadocti
nā celi exaltantur ab inuito.S.vij.9.
Quere de baptism⁹ fide: de sortilegiis: somnia.
Crn ¶ Cruci ejusdē debemus ligari per amorem
contra omnia pericula.C.xvij.20.
Qua custodit a tentationib⁹ ipse.xxv.
Ergo est perseuerandum tenenda. C.xvij.17.
Crux argentea facit plura miracula: videS
xxvj.2.B.j.17.
Crucis pdicatio.J.vj.7.p legēr.A.viij.8.
Qua ultima possit peccari.C.xvij.2.vide
totam capitulum illud.
Item in pdicatione crucis: illud. W.ij.25.
t aliud.P.ij.19.2.40.
Quō lignum crucis attulit nobis tria rene
dia ȝ tria bāa ȝ incurrimus per pecca
tum primoū parentū.P.ij.art.viij.
Cruces externe nō timendē diabolus est
interius.S.vj.5.
Cuere tentatio quid.
¶ Cupiditas est causa quare multe leges Cu
additsunt lucratiuas.A.viij.20.
Et est cā adulationis.A.xv.10.7.C.ij.31.
Quare sunt magis cupidi nunc ȝ in antiq̄
quis temporibus.R.xxvj.31.
Quod plus alia ip̄ deum diligunt z timent.
R.xxvj.28.
Quod nullus deberet esse cupid⁹ propter plu
ra.R.xxvj.5.2.D.vj.1.
Cupidi sunt insatiabiles. quia habent re
uersum.C.viij.14.
Quod sunt nimis indigentes.D.vj.8.
Et stulti.D.vj.21.
Quāto sunt cupidiores tanto pauperiores
erant in more: videm.xxvj.
Cā for cupidos sunt falsi p̄phete.D.vj.25.
Et alia cā.D.vj.18.2.D.viij.13.
Q̄d mammona est dns cupidor.f.j.1.
Et cupiditas est causa omnium falsitatuꝫ.
f.j.13.
Quanta sit cupidūs miseria.f.j.18.
Itē cupiditas est mater iniudic.J.vj.1.
Et radix olim malorum. J.ix.15.per le.
Et cupidi affluntant p̄ncipib⁹.W.viij.11.
Et potes.W.viij.2.
Unde talia de numeribus qt omnia mala
que facunt munera facit cupiditas.
Quod cupidis nunquā est bona z recte me
lodia z omnia.W.viij.31.
Item cupiditas est ignis inextinguibilis.
W.xij.25.
Itē cupiditas est causa nocendi.J.viij.1.
Item cupidi sunt mali operarij.O.iij.9.
Quantes cogitant de rebus quas cupiunt.
O.x.19.
Et non habent veram pacem.P.viij.22.
Item cupiditas legit quinq̄ lectionem in
exequijs peccatoris.P.vj.16.
Cupiditate mitigare debere cogitatio illa
P.viij.25.
Item cupiditas est causa bellorū.R.j.30.
Cupidi sunt ferm mundi.S.viij.15.
Dum natora cuptunt vtrūq; perdunt.S.
viij.16.
Quere: curiositas in religio.
Quere: auaricia: acquisitio: falsitas: furtū:
mercatio munera: rapina: simonia: vsu
ra: usuritio.
Curiarum z curiarium vicia deseribuntur.
R.j.15.per versus.z.S.viij.15.

Quere tyrannidi.
Cuibodie stioo nō possunt peccatores. U.iii.4.p.per leges.
Quere.C.xvii.per totum 4 reginen.
Da ¶ Damnati nūq̄ debent de peccatis suis. B.xvij.457.
Quare damnat sine fine. C.v.44.2. D.xxiii. ij. per totum.et specialiter.D.i.44.
Et causa est bona. D.viij.14.2.p.vij.19.
Qs multi damnāt.D.i.15.2.xl.25.
Pena illorum consurgit ex amicorum inigra mudine.D.xl.12.
Et ex multis aliis causis.D.xl.85.2.p.vi.8.
Certitudo damnationis malorum.P.v.32.2.p.viij.8.2.11.
Quod iuste damnātur.D.vi.7.2.D.xiij.37. 7.33.2.40.2.p.viij.2.12.
Herculum necessum q deus nullum vult damnare christianum. D.i. articu.vij.2 D.vij.22.
Quomodo damnati semper ardēt absq; consumptione.D.viij.2.28.
Damnato quinfunge est fidūpli 2 nō deo impantanda.U.iii.8.
Quere de pe infernis pena: angeli.
¶ Damni bans occasione culpa utenienie te de toto damno tenetur.J.iij.10.2.D. x.2.C.D.vi.64.per legem.C.vij.6. per lex.1.p.6.per le.1 per versus. Refu. 4 etiam si damnum non sequatur. O.vij. 7.per hieronymum.
Damnum non prohibens de damno reponi debet.P.i.3.per le.1.p.ij.30.per legem.
Quere nocere vindicta: scandalum: malefactoren in acto.
¶ Dare: dat deus tria bona 2 quartum promittit.B.xiij.2.
Et hos ternos a terrenis elenet.S.iij.6.
Et tantum mali nomi des fiunt peccto.S. iij.2.2.8.
Contra illos qui plus bant divinibus quā pauperibus.C.iij.7.
Quod debemus cisthi membris dare qt de suo petit.C.xii.72.
Set tas dei sinqat mulcta 2 magna. F.iij.25.
Quere elemosyna.
Damnum communi persone datur communitati.R.ix.2.2.per leges.
Debita non soluentes alibi graniter torquentur.R.i.20.2.R.iij.7.2.J.viij.6.
Tas multa relicta in multe leo tenemur debemus triplicter reddere.R.iij.2.
Quedebemus nobis plus e proximis.R.iij. 2.7.4.6.2.
Quere credere.
De ¶ Deceptio nō decipiat nō scipiēte.D.vij.12

Quere mercatores vendītio: falsitas.
¶ Decime debēur ecclesie bona.D.xij.2.cū sequentibus.tūde matertam decimarus in toto illo capmlo.
Qs malayita den ipēdit decimas.O.vij.112.
Quere debita reddere.
Defectus nostri non sunt a deo sed a nobis S.iij.25.2.D.xij.2.15.
Et q magnum mendacium est dicere quod deus tata ordinauit.S.iij.3.7.2.p.ij.19. 2.U.iij.2.2.16.
¶ Delectanio illicita non est bona:quia deo desh.S.iij.8.
Delectant diuersi in diuersis.D.v.artic.5.
Signū est q homo est in peccato q̄n nō delectatur in his q̄te del sunt.D.ij.16.
Delectatio bonop: est maior si puerso.D. v.articulo 4.2.D.vij.27. Unde tres causas bonas ffyr mūdciales 2 mali non habent de.2.actionē in spūalibus.E.vi.10.
Item omnis delectatio carnalis multas hy miserias.E.i.11.
Quod maior delectatio est in celo q̄m terra potest ihpuari.E.i.7.
Item delectat vadūs ad infernum quasi p matrimonium.M.ij.11.
Delectato malq̄ est vinbia gratiam impedens.C.i.10.
Quere:gaudiū:gloria:dñorum: mererricū. Desperatio.D.vij.per totus:2.2.de motem multis locis.
Quomō legit nonam lectionem in crepusculo peccatoris.P.vi.17.
Quod nullus debet desperare.D.i.12.
Et desperantes affirmant ueste.S.xij.9.
Quere:pesimpuriespes.
¶ Deū dicrum nostrum ad celestia deberet esse magnum per multas rationes.E.i. articulo.iiij.per totum.
Et q̄ perueršilla non desiderant:quia non sunt expert.E.i.19.2.14.4.
Et quia delectantur in alijs.S.xij.8.
Desiderium malorum affirmantur inferno 2 demonibus.S.viij.16.
Quere voluntas:affectus.
¶ Detractores sunt rafores alios tātu̇ rasdentes 2 urgus.C.xvij.2.
Contra detrahentes correctorinbus suis.C. xvi.31.2.14.4.
Item affirmantur incēdenti repli Diane. D.viij.3.
Quod detractor est qui narrat malū nescies ni nec corrigere valeat.D.vi.2.
Item sunt vas immundum.D.vj.4.
Et fabelli diaboli i fabulis ifernū dādē.iiij
Item sunt adulatores in presentia 2 detrac

etores in absentia:ibidem.9.
Item sunt iudices diaboli.D.vi.8.
Et canes latrantes super correctores bacu los portantes:ibidem.15.
Nemesis contra detractores optimum est q̄ oēs illos fugiant 2 per rationes illos fugere deberent.D.vj.10.2.11.
Item sunt garrulus in causa.D.vi.33.
Ifs fofūt:sunt 2 cēnales.D.vj.12.2.17.
Quod lingua illoum est acutor omni gla dio:quia occidit tres simul.D.vj.16.
Contra detrahentes pfatis e predecessoris buenibidem.vvij.
Item sunt crudelissimes omnibus animalibus D.vj.18.cum sequentibus.
Et sūt peiores ifierno e demonib?.ibidē.xxj
Qđo fraudulēter fumitunt cōmendationē. D.vj.21.2.24.
Quod alijs detrahentes caduntin confusū mutibus vel grauioribus.D.vj.24.
Item detractores puius bibunt vinum qs alijs propinant.D.vj.26.
In quo casu detractores sunt excōmunicatibidem.xxvij.
Item sunt manuatoresibidem.xxviij.
Qđ detractores est ffures ecclesiastica.J.x.7.
Item affirmantur canibus.J.x.9.
Plangunt mortuum alienum e non ppriū: ibidem.xvij.
Et illoti culpa e pena.L.v.11.2.23.
Et unt q opa illoti diffamāt eos. J.j.4.10.
Qs sit est detractantib? maledic?. D.xiij.17.
Item cogitatio difficultatis refutandis de bere omnes retrahere a detractōe 2 diffamatione.R.vj.8.
Item fallunt pubieres in oculos propriog inter omnes.C.ij.1.
Item affirmantur nocte.U.iiij.20.
Quere:audiendum quinamam:linguas:locutionis:et dum:anuidia.
Deus fe habet ad nos ad modum patris 2 magistri 2 regis.B.xiij.1.2.2.
Et ad modum adamantis:ibidem.xiij.
Quod neminem perdit.D.j.15.
Item operantur necessitate immutabilitatis:ibidē.xij.2.
Contra dicentes q̄ scientia dei est causa factus vel dammatois nobis.Z.iiij.10.cū sequentibus:2.D.xj.11.
De? nō debet scire in necessarijs.S.iij.16. cum multis sequentibus:2.D.xj.17.
Quod deo non possumus reddere equimalens.S.iij.3.
Item sunt vas immundum.D.vj.4.
Et fabelli diaboli i fabulis ifernū dādē.iiij
Item sunt adulatores in presentia 2 detrac

Quod mali vellent deum non esse.J.xj.15.
Fac deo quod tibi vis fieri 2 nō q̄ peccabis D.vj.2.
Quod verbum est triplex.M.vij.13.
Et anulum triplex.P.vj.12.
Cane sit manus misericordie nec qui digiti 2 cinctura.M.vj.119.Et que sit manus iustitie.M.ij.12.
Multi vuant ac si oēs eos nouiscerent.O. iij.12.
Multa nobis ofēdit 2 pro nobis fulminat 2 nobis nuit.O.viij.1.Et hoc per multa figna.O.viij.1.non ob omnibus equaliter 2 causa quare.P.vj.17.
Quod papa promittet fatis.P.iij.10.
Et eos timat.S.iij.10.2.11.Et.S.iij.10.
Quod neminē deteliniquit nec nūarat nisi culpa propria precedente.D.xj.15.
Intendit nos ex affinitate.S.iij.9.
Dñs minus facit pt eo q̄ pro quocūq̄ homine.U.ij.15.
Quere spiritualiumens trinitas.
¶ Diabolus nequit ficut iuste tarillonus 2 ficut sophista.D.xi.32.2.D.v.5.2.C.vij.4.
Loquitur per os feracorum.S.viij.11.
Argumentum q̄ nonsimilum diaboli est fugiendum.D.xij.21.
Quomodo amittat nomina filiaq.F.i.29.2 D.v.7.
Est crudelis tabernarius qui p potu capit potatorem.S.i.33.
Quando habet familiam.S.viij.11.2.13.
Quando tangit pullij:tribus dignis.q. medicus ad eū.tribus tentationib?.D. ix.48.cum sequentibus.
Et illo mortuus ferebatum mundum decipit D.ix.50.
Quc fit manus diaboli 2 q̄ digiti 2 cinctum.M.vj.11.2.xiij.2.2.21.
Quomodo decipit 2 procurat multitudo ses ceptionem.D.xiij.4.2.vj.2.D.vij.50.2 57.2.63.
Qualiter pugnat contra deum.M.xiij.15.
Item est de illo 2 deo omnibus contrariobus sicut de pisce tore.P.v.7.
Et sicut de tabernario.P.v.8.
Qualiter non occidit flaum peccatorem.E. vij.14.2.D.vi.18.
Quod turpiter decipit servos suos.S.vij. 8.2.S.viij.18.
Et per somnia 2 responsa bubia.S.xj.6.
Quomodo nō artatur per incantatores.S.xj.9.
Quod q̄ddogs apparent in forma mortuorum.S.xj.10.
Item transfigurat se in angelum.T.ij.2.
Quere antichristus,

Dilectio inimica est necessaria.A.xx.1.4. 9.D.xxi.sequentibus.
Jtem facit participem omnitū bonorū mundi.C.i.10.
Et talis semper literatur e nunq; perditibi dem.i.c.11.
Non est dilectio charitativa nisi inimici diligantur.C.i.17.cum sequentibus.
Diligens terrā spinas parat.C.viii.18.
Omnibus cognationibus dilectio debet inmoribus nutrirī debet.D.v.5.
Dilectionē nō nisi delectabilitas nihil vtilitas nihil iustus.D.xxi.c.D.viii.35.
Qui diligit ciuitatem diligit omnia mēbra ei.D.xl.1.
Quod multa diligunt inimicos e pauperes sicut peniginumubridem.D.
Quare in dilectione dei tantum summa debet.D.xl.1.
Dilectio ostenditur per signa exteriora: ibidem.viii.c.xv.
Peccatores minus diligunt seipsos oibus rebus suis.F.i.25.bene.
Quod plus diligunt seipsos q̄ deus e plus volunt honorari.F.v.11.
Jn dilectionis regula cuꝫ dicit q̄ omnis se mile debet in peccatoribus.D.vi.21.
Jtem diligenti celestia terrena vilescant. D.viii.11.
Jtē peccator non diligit seipsum.D.iij.7.
Quod bona non poteſt diligi sine bone nec contra.D.viii.3.
Cuꝫ parua dilectio nō scientior. D.vi. 19.
Deus conatur nos ad bonum trahere dilectione e timore. T.iii.3.
Habentes eadem intentione in die tribulationis nō deficiuntur. T.v.5.c.v.17.
Quere amoxamicitia e societas.
Dimittere debemus debitoribus nostris sicut volumus e de dimittat nobis.D.i.per totum: e.D.xl.10.
Si totum nō mittimus dens totuꝫ dimittet. D.i.c.2.vt.
Nolentes dimittere habens infirmitates de operatam.D.iiij.14.
Nolentes dimittere habent cor de lapideare assimilant diabolo.P.iij.c.4.2.11.c.27.
Quere ira e rancor.
Dilectoribus placuit diabolus per se.ij. 7.iii.c.U.i.7.c.
Contra dilectatiōē feminatoꝝ.C.iii.15.cū sequentibus.c.D.viij.5.c.7.D.iij.27.
Jtem funt apostoli diabolo.C.iii.17.
Pena talium.D.viij.c.
Item diabolus tales aspernat.P.iij.57.
Quere concordia irrecedum pax.

Dispensatio debet habere causam rationabilem.J.iij.8.i.D.xiii.15.
Contra imperatorem inordinate dispensationes:ibidem.12.
Contra abusiues dispensatione.O.iij.17. per legem.
Contra dispensantes de non residentia prelatorū.O.vij.50.per legem.
Quere intra e extra de pactis e testibus.
Dimittarum unus impedit pugnantes e mouentes.G.ii.c.
Dimittendum nobis erunt contra eos inuidicio.D.xl.4.
Tales nō tenent diuitias: sed tenentur ibidem.9.
Dimitte sunt spine: propter bonam rationē D.xl.3.4.
Dñs nō est superbiendū de diuitijs: q̄ si sola redditibus e nihil habet.J.S.viii.2.
Dum mercatus malefacit fiunt in hoc fetuli. C.v.12.c.21.c.27.
Quere: dimittendum abundantia: prosperitate.
Dimittere vadum de certera de ad sinistrā e pauperes contra.D.xl.31.
Et sic sibi obuiant. D.xl.10.c.12.c.29.c.30.
Tales nō sunt diuitiores melius esse q̄ nec reputarentur. D.xl.c.4.4.
Dimittes dealieno assimilāt couo.D.xl.36
Malt dantes habent partes suam bicubidē xl.c.D.xl.10.c.2.9.7.
Diues auaruꝫ quanto plura habet: tanto pauperior est.D.xcvij.7.
plus recipit de stipendio e minus pugnat. D.iij.15.
Jlloꝝ ingratitudo ibidem.xvij.
Non habentem salutis nisi elemosynam, L.iii.58.cum sequentibus.
Diuitiores in rebus exteriorib? q̄nq; sunt pauperes in interioribus.C.iii.5.
Quod diuitis raro dignam agunt penitentiam.D.vij.4.4.c.2 ca patet.P.ix.11.
Quere: an tarice e pugiles diuitiis abundātes tam melcores e paupertas: prosperitas e magis gestruis: monstruosa tibi pluries offensium est: q̄ diuites cui malori dolore: e minori se curare: monumur q̄ pauperes e.
Docere. Docentes plus profunt communi q̄ tam q̄ laborantes.C.iii.4.
Non docentes necant.F.v.11.per legem.
Docētes e nō facientes sunt bernal.s factores arche Noe.U.i.8.8. Et cancer. O.vij. 15.c.65.c Specuū ardens.C.vij.4.
Quare docentes mala plures generāt diabolo.E.vij.c5.
Jtem docentes e non facientes assimilātur illis leprosibus gestorum.U.i.11.

Et illis de curia christianitatis.U.i.c.2.3.
Quia locutenia est potior re: multi.X.i.25.
Quere: predicatio: scandalum.
Dominū institu e eorum ministri excedūt in puniones subditoꝝ: sicut percutiēs leprosarium.A.xj.1.
Tales sunt petores Judas demonibus.A. xij.10.
Quod tales diligunt ministros: quales canes e falcones.A.xij.43.c.44.
Et deo fideles ammonentur.A.xxij.15.et C.x.1.c.D.xl.26.
Se habent ad alios sicut Achab: z lupus e bastifices.A.xl.47.
Et sicut leones e dracones.A.xl.45.
In fine domini e ministri mali sibi mutuo maledicent.A.xxij.44.c.45.
Contra dominos prodigos.A.xxij.41.
Item ministri iuuant dominos suos: sicut canes lupos eiusdem coloris.F.i.18.et C.xvj.26.
Quod reliquendum est de facto ministrorum. F.iii.15.
Qñ constituꝝ constituentur de toto dāno: nisi eos informent.F.iij.57. per legem.
Dominium amoris melius est q̄ timoris. B.ij.15.c.55.
Quando domini constituūtur suos trahunt ad se signum est motus.C.ij.31.
Quomodo coram iniusto mundi ten a deo patienter.C.xj.19.
Quod debent curare de animabus ministrorū suoꝝ.C.xvj.11.cum sequentibus.
De domino qui quesiuit a duob? nunciis.C.xvj.28.
Debent subditos suos defendere a minis prouisis.C.xvij.10. per legem.
Contra dominos q̄ officia vendunt vel dant pro promotione.D.xl.10.
Cōra nō castigētes subditos suos de iuramentis iniustioses e inordinabidem.15.
Quomodo poterit te suā abuttire.D.xij. 16.c.17.
Quatuor figura matrorum dominorum pecellit in sacra scriptura: e qualiter assimilantur fob: e leone: e aliis crudelibus bestijs.D.xij.47.xiij.
Domini e eorū ministri sunt locusta e bruchus.D.xvi.21.
Quod tales non donantur propter bonitatem suam.D.xij.21.
Propter iniustitias illoꝝ dominia non sunt durabiliabidem.29.
Duri hi sunt pectes in fidelibus.E.iii.55.
Dñi tenentur subditis z credere.F.xvij.2.
Subditi dominis suis non maledicantised

orent pro ipsis.F.viij.7.
Dñi sbere e pro suis audiē pauper.J.xiij.8
Et male tenent assimilāt potātus.L.iij.9.
In iustitiādo ministros deberēt principaliter in tendere reliturarum publicarū.U.viij.3.
Et eis exemplū Tyberij et Neronis.
Potentes malos in officijs assimilant vestis: z positi sunt licet iudices Israel.D. xij.10.c.Et sicut ille ibidem.xxij.
Quatuor reprobiores debent regnantibus p indignis.D.xl.24.
Periculum regantium:ibidem.xl.
Quod mali ministri sunt ebus sua bonoꝝ. D.viij.14.
Et hoc latius ibidem.xxvj.
Quis capitaleꝝ quare sicut re in seculo q̄ si seculum pretendes.C.D.xij.8.2.11.
Dominorum crudelitas.D.viij.10.
Jtem debent querere sapientiaꝝ a deo ex emplo Salomonis.J.iij.1.
Jtē deberent esse ita fideles deo sicut volunt subditos sibi esse.G.ii.41.
Et ita punitos e obedientes.G.iij.c.
Et deberēt malā appetere celestia.J.iij.c.
Quod in eis requiritur maior virtus z pudentia de spiritualis.J.iij.c.
Et maior curialitas e largitas.J.iij.8.
Et grattarum actio deo.J.iij.15.
Jtem domini e ministri assimilantur molaribus leprabidem.J.iij.8.
Et lupi: et accipitres quos comedent.R.i.8
Dominis est fideliter seruendū vbi non manet thuria.E.viij.10.
Utrum penas sit habere malum dominū vel baliū: vel vicinum.U.c.13.
Quere: si liuri: coercio magistri: principes rapiores: et quos huiusmodi: Respectu superioras
Dubia vba quō sunt intelpretāda. U.ij.9.
Quod dubia sunt in melioris partez interpretanda.J.c.
Quere questiones.
Dubi Epistolas: pene z cena. A.xxvj.27.c.S.v.7
Dñi Ebroi sunt peregrin diaboli: z fiulinoꝝ fiulus a naturate.E.i.1.
Item est inūdatio fulmergens semina virtutuuꝝ fur omnia terre peior.E.j.1.
Famanis dedit z rationem facit impotentem pro nauigubernandare:ibidem.v.
Diabolus lebet: ut vel beheraditate decipiat: z quod habant in inferno.E.i.c.
Item sunt fiulti roes bus ius ibidem.c.
Remedia retrahentia.E.j.8.c.9.c.12.
Ebietas omnem auferr virtutem.S.v.c.
Et habet panam precedentem concomitantem z subsequentem ibidem.xv.
Et pruam adducunt.E.v.11.

Destruit semen verbi dei. L. v. 12.
Ité affirmant animo q̃ in mari comedit sal
sa anteq̃ submergeret. T. xiij. 17.
Quere abstinentia gula? etiam mun.
Ecclesia dedicata renatur a pollutis: viola
tur. D. xiij. per totum. C. v. 1. 8.
Cótra garrulãtes in ecclesia vel occupãtes
pydanis vilipendit. 17. ca. ecclesiastibus.
Cótra illos q̃ in ea nullos sepelir vel orare
neminẽ oc̃eosq̃ patit. 16. C. de epis. & cle.
Quare ipo eleget rates ecclesiales. X. 1. 31.
Quere patronipelatissimonia? vocare.
Clemosynam libenter dantes eligunt ad
celum. B. 2. 5.
Augustinus pulchre ostendit q̃ est facien
da. B. xij. 49.
Contra facientes elemosynaz de alieno vbi
dem. ca.
Item q̃ debet fieri per exemplum legatorũ
pasc̃endorum. B. xiij. 5.
Item q̃ fiat de meliori bus vbidem. xxiij. et
D. xiij. 7. E. xij. 5.
Ité docẽt p exemplũ bonum. B. xij. 12.
Nolentes facere vicentibus sint reges sine
stipendiarijs. B. xxvij. 11. 12. 13.
Pena illoꝝ nimis vbidem. xxvj.
Et tanq̃m illa q̃ne do damus sunt nostra.
B. xxvij. 6. 7. 8. 25.
Item aliis famem patientibus: elemosyna
rũ fatnrabuntur. B. j. 11.
Elemosynarum vtilitas. C. 5. 2. E. xij. 9. et
D. v. 4.
Qualiter cetnpli reddẽt vbidem. xlviij.
Item non facientes elemosynas sunt in cu
rialcs. E. vj. 3. 4.
Quod indei sint magis elemosynarij q̃ali
qui christiani. E. xij. 5. 6. D. xl. 20.
Qui non alit necat. f. xij. per legem.
Quidã sua mana elemosynam dantes alia
manu furtum se fendunt. E. xvij. 7.
Pauperes beum honorantes ab ipso honoꝝ
buntur. D. xl. 4.
Elemosyna peccata purgat. D. v. 1.
Qñ credit facere pauper̃ facit ipse. D. v. 5.
Quod eſt faciendã bonus e malus indifferẽ
ter vbidem. vj. 2. 29.
Vbi diuites copiose dent: inultum faciunt
contra exemplum nature. M. ix. 2. 5. et
6. cum sequentibus.
Elemosyna custodit a periculis corpotali
bus. M. ix. 8.
Elemosyna facit abidare in alio seculo. M.
ix. 12.
Ne facet sciolꝰ e similẽ decoꝝ vbidem. xxiij.
Item qui pauperes sunt ipotentes ad red
dendum: multum est q̃ fidelissimos eoꝝm
ẽgritudo pro me faciat.

Electio est nobilissimus priuilegium hom
nis. E. xij. 1.
Eleganter eos similes vbidem. xij.
Elemosynabus maiores reuolutores habent
propositum vbidem. xiij.
Male spiritum sanctum inuocant qui ante
determinant. E. xij. 1.
Ire hostes eligunt ad tria. P. iij. 16. 17.
Causa quare mali deficiunt in suis electio
nibus. P. iij. 20. 21. 22. 23. et iij. 5.
Quare ipo eligit rates episcopales. X. 1. 31.
Quere patron: pelatissimonia? vocare.
Elemosynam libenter dantes eligunt ad
celum. B. 2. 5.
Augustinus pulchre ostendit q̃ est facien
da. B. xij. 49.
Contra facientes elemosynaz de alieno vbi
dem. ca.
Item q̃ debet fieri per exemplum legatorũ
pasc̃endorum. B. xiij. 5.
Quicquid paupers datur quasi to datur. E
xij. 2. 5. D. v. 6.
Qui dat in terra: edificat sibi domum ince
lo. vbidem. xxxv.
Deelemosyna nullus doleat priuo facta,
E. xij. 4. 6.
Quod eſt faciẽda ante mortem: vbidẽ. xiiij.
7. E. vj. 1. 6.
Item non bene elemosynas aliena bona re
tinere q̃ calices fuit vendendi. E. xij. 4. 5.
7. D. xij. 13. 7. 4. 6. 7. D. vij. 21.
Qualiter cetnpli reddẽt vbidem. xlviij.
Item non facientes elemosynas sunt in cu
rialcs. E. vj. 3. 4.
Quod indei sint magis elemosynarij q̃ali
qui christiani. E. xij. 5. 6. D. xl. 20.
Qui non alit necat. f. xij. per legem.
Quidã sua mana elemosynam dantes alia
manu furtum se fendunt. E. xvij. 7.
Pauperes beum honorantes ab ipso honoꝝ
buntur. D. xl. 4.
Elemosyna peccata purgat. D. v. 1.
Qñ credit facere pauper̃ facit ipse. D. v. 5.
Quod eſt faciẽda bonus e malus indifferẽ
ter vbidem. vj. 2. 29.
Vbi diuites copiose dent: inultum faciunt
contra exemplum nature. M. ix. 2. 5. et
6. cum sequentibus.
Elemosyna custodit a periculis corpotali
bus. M. ix. 8.
Elemosyna facit abidare in alio seculo. M.
ix. 12.
Ne facet sciolꝰ e similẽ decoꝝ vbidem. xxiij.
Item qui pauperes sunt ipotentes ad red
dendum: multum est q̃ fidelissimos eoꝝm
ẽgritudo pro me faciat.

Multiplicat bona temporalia. E. xij. 1.
Et letificat corpibidem. xiij. 1. xv. 3. 04. M.
xj. arti. xvij. per totum.
Nõ dans nõ est bon̄ pr̃amtiae. E. xij. 5. 6. 7
17. 5. 21. 7. D. vij. 5.
Quod datur secure inuenietur in alio secu
lo vbidem. xviij.
Ire hostes eligunt ad tria. P. iij. 16. 17.
Causa quare mali deficiunt in suis electio
nibus. P. iij. 20. 21. 22. 23. et iij. 5.
Quere patron: pelatissimonia? vocare.
Elemosynam libenter dantes eligunt ad
celum. B. 2. 5.
Augustinus pulchre ostendit q̃ est facien
da. B. xij. 49.
Contra facientes elemosynaz de alieno vbi
dem. ca.
Item q̃ debet fieri per exemplum legatorũ
pasc̃endorum. B. xiij. 5.
Quicquid paupers datur quasi to datur. E
xij. 2. 5. D. v. 6.
Qui dat in terra: edificat sibi domum ince
lo. vbidem. xxxv.
Deelemosyna nullus doleat priuo facta,
E. xij. 4. 6.
Quod eſt faciẽda ante mortem: vbidẽ. xiiij.
7. E. vj. 1. 6.
Item non bene elemosynas aliena bona re
tinere q̃ calices fuit vendendi. E. xij. 4. 5.
7. D. xij. 13. 7. 4. 6. 7. D. vij. 21.
Qualiter cetnpli reddẽt vbidem. xlviij.
Item non facientes elemosynas sunt in cu
rialcs. E. vj. 3. 4.
Quod indei sint magis elemosynarij q̃ali
qui christiani. E. xij. 5. 6. D. xl. 20.
Qui non alit necat. f. xij. per legem.
Quidã sua mana elemosynam dantes alia
manu furtum se fendunt. E. xvij. 7.
Pauperes beum honorantes ab ipso honoꝝ
buntur. D. xl. 4.
Elemosyna peccata purgat. D. v. 1.
Qñ credit facere pauper̃ facit ipse. D. v. 5.
Quod eſt faciẽda bonus e malus indifferẽ
ter vbidem. vj. 2. 29.
Vbi diuites copiose dent: inultum faciunt
contra exemplum nature. M. ix. 2. 5. et
6. cum sequentibus.
Elemosyna custodit a periculis corpotali
bus. M. ix. 8.
Elemosyna facit abidare in alio seculo. M.
ix. 12.
Ne facet sciolꝰ e similẽ decoꝝ vbidem. xxiij.
Item qui pauperes sunt ipotentes ad red
dendum: multum est q̃ fidelissimos eoꝝm
ẽgritudo pro me faciat.

Et qui nolunt facere elemosynam bum pos
sunt: frequenter fiunt impotentes. M. ix.
21. Et a murmure occidunt cor fame mo
riuntur. M. ix. 2. 7. 26.
Elemosyna facta pro mortuis est ad perpe
tuam gloriam dantis. M. xj. 09.
Elemosyna multos tuat oratoꝝ. O. v. 8.
Non facientes elemosynam alterna bona in
rabunt. D. xl. 19.
Et in seruitutem eternam redigetur. P. viij.
4. per legem.
Facientes elemosynam habebunt vitã eter
nam. C. vij. 15.
Quere: charitas? quere hospitalitas: inuare
miere ad hereticos.
Et timere bona necessitate patientium: cura
verum valorem est peccatum. M. vj. 5.
Item iudicium est deremendubis ab igno
rantibus vel ab valorem abidem. vj.
Et be dilis qui iudicant aliquem ad pondẽ
dum fallacijs et rerroribus vbidẽ. vij.
Quod falsantes falsam monetam non inde
rantur. M. vj. 11. per legem.
Contra ementes a malefidei possessoribus:
idem. xvj. 5. xvij.
Quere an aretis rẽ licat f. de usuris? et mer
catio: vendere.
Et episcopi sunt multum culpabiles de hoc Ep
q̃ non constituunt curas romam de titu
lis. D. 9. 18. vel. xvij.
Ité magnã diligentã habere debereẽ de bo
nis ordinandis e ponendis. E. ij. 1.
Et q̃ subtrahent in illa parte percutiã. Que
re. P. xiij. 47.
Contra predantes literas purgatiõis. Que
re. D. xl. 14. 4.
Quomodo qui episcopatum desiderat bos
num opus desiderat. P. xiij. 1.
Quomodo veritas seruerent pecunie grati
ta. P. xiij. 19.
Quo obseruat leges burfales rẽ. E. xij. 2.
Et tum nimis negligetes in aliis. O. v. 17.
Quere: pretiat cum concordantijs suis.
Et sicbi arista q̃ag videt in forma carnis e Eu
puert. E. xvj. 16. cum sequentibus. cha
Et fidem firmat per illo sacramento euchas
ristie: babendum sufficit q̃ facet in hac
fide mortui fuerunt. E. vj. 23.
Cum qualibus conditionibus est ad ifiuat
faciendum tum accedentibus vbidem. xxiv.
cum sequentibus.
Iudigne accedentes sunt nimis incuriales.
E. vj. 21.
Periculi illoꝝ: vbidẽ. xxv. et sequentibus.
Quod peccatum male accedentium est gra
uius q̃ Iude. E. vj. 27.

Quod quilibet teneſ ſemel in anno eucha-
riſtiam ſumere.de.cele.xxxvij.
Qualiter debeat cuſtodiri.ibidem.xxxix.
Qui prohibent accedere ad ſtud ſacramē
tum in lege.de.c.xl.
Quere communionem miſſa exaltor papa.ſa-
cerdotum.
Et Crecitacio di ſcrit ſeu inſticie. M.i.4.
Dicit notum capitulum.E.xl.
Quod multi ſunt excōicati ꝑpter nouam
chartam.E.xlj.15.
Nota de exceptione perſonarū.F.xij.9.
Quere malefactio.
Creuſantes ſe quaſi omnes in hiis que dei
ſunt.E.xl.ij.
Et non in aliis.C.xl.30.
Et tales pericula ſubmerſionis exponūt ſe
confeſſiones ſuos.C.xl.31.
Contra creuſantes ſe r impoētes defectus
ſuos deo vel conſtellationi vel nature.
D.l.3.
Item contra religioſos male ſe creuſantes
F.xiij.4.
Itē excuſantes aſſimilanſ. Ut rapton cla-
midis aurei.R.j.21.
Et bonos.C.xl.31.
Et illi cui nullo tempore anni voluit pere-
grinari.U.ix.5.2.6.
Quere defectus q; defectinatio; ignoratia.
Exēpla mala dātur r accipiēt vocabula ma
rium inter ſe habebunt.C.xl.10.
Item ſunt multiꝑ pericula ſpecialiter in
magnis.E.xl.ij.
Itē hāres talia exēpla ſunt eccliē infemi er
nec diuitarū inabonibus.ibidē.xiij.2.D.xij.+
Et in uno pariſtus diabol.ibidē.x.
Itē exēpla mala oantes ſunt arbores in vi-
nea vel blado ombra nocēs.E.xl.5.
Exempla bona multum proſunt.E.xl.1.+
E.xl.21.
Quomodo diabolus ꝑcurat mala exempla
dari.C.xl.10.
Quare eius ſequuntur mala exēpla ꝑ bo
na ibidem.xl.
Quod tales ſunt ſimie.E.xl.13.
Et mali operarij.Q.xij.21.
Illorum fruſtilia.ibidem.xv.
Qđ in pericula vitādis nullus capit exem
plū ab alio.E.xvij.5.F.xl.vij. bene.
Quantū mala exēpla nocent r quib⁹ rebus
ꝓbentes aſſimilant.E.lx.5.
Itē mala exēpla ſunt ſicut ſpecula infectē
genti ſegn.O.xj.24.7.13.
Qđ eſt nimis malū male vincere r exempla
bona dare:ſi bene viuere:r exempla ma
la dare.J.yij.10. De toto damno venenur.

O.vj.52. per legem.
Exēpla mala ſequūtes ſunt ſicut latro am-
plorens radium lune.S.xij.24.
Et plus crudit exēplis quā ꝑ Verb.A.j.11.
Quere de recitatiōis ſcandalum fama.
Creatores decipiunt motiuos: ſicut ille
ducēs falſus.S.xxj.10.
Quomodo bruidenſ inter ſe bona defuncti
D.xj.19.C.xvij.+.
De illo qui carminare ſolebat ſirmoē per
fallitatem eccl.ere.C.xvij.1.
Quomodo ſunt periuri: r eras decipiūt
creditores ſ legatarios:ibidem.xv.
Periculū illoꝝ.E.xvij.22.cū ſequentibus.
Itē ſeruiunt motiuis r ſicut quedā mulier
ſeruiunt deo.S.ij.20.cum ſequentibus.
Item bona cuſtodia ꝙ executores ſunt in
fideles monete.D.xij.9.7.D.xij.28.
Quomodo ſe nouentes decipiunt inter amic
cos r executores.R.vj.11.
Sicut illi eunus vno bona defuncti pendē
de filioꝝ Francē marni mortui.S.x.10.
Que periculum executum multorū.L.
xij.25.r.25.
Qui ſcribit teſtamētū poteſt eſſe reſtus eiuſ
dem.X.ij.8.per totum.
Caueant executores quib⁹ legaſ.q; legata
rum rantis prebet quantū ꝑtia auctō
ritate ꝑpetuā.X.xij.per legem.
Quere.C.vij.ꝑ totum.
Item auaricia:cupiditas:fidelitas:fuſtifi-
cationis:multiplicatio:
Et falſitas r mala fides cōmunitatis in
caput populum.R.vj.9.
Falſi accuſant r nocēt in abſentia ꝙ ſolum
ne ipſi ſint diabol.ibidē.x.
Itē tempus pericul.E.xij.1.
Quilibet eſt preda alterius.R.xvij.21.
Qđ de multi modis puniſ falſos.R.xij.ſ.
Item ſunt ſtelle erratice.R.xiij.1.
Quomodo affligunt fideles.R.xvij.11.
Falſa falſis bonos anturgit ſimules:r ave
racibus timentur.R.xv.1.
Falſorum amicitia eſt ſicut demonis et la
bronis.A.xxj.16.
Aſſimilantur colubro r ſagitte nō bñ pen
nate.R.xxv.11.
Modus illoꝝ.R.xxvij.1.
Item ſunt falſi mercatꝝ.C.v.16.
Aſſimilantur oratoꝝ.C.vj.xiij.
Falſitas nūmiſa pena let contra veritates
pauperū.F.ij.6.
Itē by in hoc modo ꝓfert regalem.F.j.1.
Et eſt de magno genere:qđ diabolum hꝫ pa
trem r capiditatem matrē:ibidem.
Qđ eſt cōmunis omni mala perba.F.j.6.

Aſſimilantur ſpine.ibidem.x.
Et latrontibus:ibidem.x.
Item falſi ſunt ſepes ſpinoſa.F.j.17.
Et ſepe habent ad vicinum: ſicut ſpine ad
oacm:ibidē.xvij.
Ideo combuntur.F.j.14.
Quibus aſſimilantur.F.j.15.
Ité aſſimilantur profetis.F.j.15.
Et cani tam in meridiem.xvij.
Item ſunt falſa moneta.F.j.22.
Item falſus falſum.F.j.22.
Item falſus nocent falſus homini.F.j.23
r.D.xij.5.7.11.
Plures ſunt martyres falſitatis ꝙ veritat
tes.F.j.24.
Quomodo bene loquuntur:ſed male agūt
F.j.43.
Falſi inmoteſ aſſimilant Pilato.J.ix.1.
Item falſitas magis cauſa ſunt ſicut iniuria
menta muſica.J.xx.18.
Qđ ſunt caribdis r ſcilla.J.xx.19.c.20.
Item falſus deceptum ſicut gallus r vulpes
J.xxij.28.
Ad minus precium ponunt deum.ꝙ iudas
J.xxij.31.
Et erunt ſimules in pena:ibidem.xxxij.
Quales colluſiones inter ſe faciunt: r quā
do ſonꝫ r alie circunſtātes ſunt ꝑ par
te que plus nant.D.xvij.11.
Item falſi ex omni parte pungunt ſicut ſpi
ne.C.xl.11.
Quomodo tales aſſimilantur fraxino nu
bi.C.xl.Mxij.1.
Item falſorum;confederatio r conſpiratio
D.xij.5.
Ité falſi ſedent in duabus ſellis.U.x.10.
Qđ aſſimilant ſcriptoribus.U.vij.11.
Ité vnus falſus ꝑ alij acceptua pōt dice
re ſicut queſt ſua:ibidem.U.xij.6.
Quere ne cauſa ſcandalizandi:aut ſimo: emu
ptio:mercatio:venditio:fidelitas:infide
litas:hypocriſis:ſapientia falſa.
Fama cum vita bona ſunt neceſſaria.C.
xij.8.r.x.x.10.
Ité bona fama multū valet.F.j.1.
Ité mala fama facit bolos ſemper ſuſpecti
pe malo.F.ij.6.
Ité pluribus nocet ꝑ mala vita.F.ij.7.
Quere eius ſanctio cū concordantijs ſuis et
exēpla cū concordantijs ſuis.Ité bam
num ſcandalum.2c.
Et Ferias ſeu feſta quidā tenēt bonoꝝ dicta;
ventriequidam diabolo.F.ij.6.Quidā
corpori.F.ij.8.
Ratio quare deo teneri debent: ꝙ nō tenē
ep ſunt fures.F.ij.9.

Qui ſ male tenent.F.ij.10.c.21.
Deus punit nō ſolū res:ſ bona.ep eſſubſtio
nem 2c.F.ij.13.
Et mala ſpē ꝛepōnit ſubtractionē:ꝙ ſunt in
gra ti furoꝝ ibidem.xiij.
Item ſunt penoꝝ inclusi.F.ij.16.
Item frangentes feſtas:multiplicāter puniē
tur.F.ij.20.
Qđ ſunt ſcandalizanſ.F.ij.17.
Pena malop permittentiꝝ mercenarij in tali
bus probis.F.ij.18.r.19.c.20.
Qui ſ nomine ſunt ꝑ nō ꝑgant.F.ij.21.
Qđ frigentes erunt pauperes.F.ij.25.
Quod nō eram ſanſ per preceptū maiop vel
ſuperiorum.O.xij.
Item mala ſunt operarij.O.xiij.20.
Quere unde dactis:inobedictia: obedientia.
Eccliē noſtra ſi bñ ordiē per ſacra ſcripturā
ſ re perfecta aliqꝝ.R.xiij.16.
Qđ defectus fidei eſt cā oim malop vel pe
catop.R.xviij.6.r.F.ij.21.r.22.
Fides corporis ꝑ mutiſ nuat.E.vj.18.
Qđ ꝓbani iſti habent fidē neceſſ per exēpla
trium apoſtoꝝ.F.ij.24.
Et per miracula facta ꝛepōte Iuliani apoſ
tate.F.ij.25.
Fides ſine charitate eſt cibus in corpore ſi
ne calore.eſt ꝙ ratio naturalis:qđ fidē
inpedit.r.F.iij.7.
Qđ indeoſ capiuntas ofidit fidē noſtraꝝ
eſſe bonā.F.iij.9.
Qđ opa ſine fide ſunt motua.F.iij.11.D.
ij.18.Et deus nō ſoluat.F.iij.10.
Ité ꝓra perfidiā indeop.F.iij.10.11.
Per rationes ꝛ ꝓphetaſ:ꝛ miracula:fides
noſtra ꝓbenditur.F.iij.15.
Ité ꝙ diabolus multiꝫ nititur extinguere
fidē.F.iij.31.
Item eſt cauſa perſeuerantiein bonis ope
ribus.F.iij.28.
Ité contra iudeos ꝛ farracenos ſimul.F.iij.
41.cū ſequentibus.
Quod lumen fidei offendit aſe pulchritudi
nem.D.xij.4.
Ité fides eſt neceſſaria in illis ꝙ quib⁹ ota
nus.O.x.19.
Item fides facit perſeuerare in bonis ope
ribus.S.vij.7.
Quere ordere:de terchyſtius.
Et fidelitas.Debent eſ deo r ꝓbis aliis fi
delet:exēplo faracenop.F.iij.35.r.4.
Qđ eſt bonum fidelis ꝙ deo nō eſt fidelis:
per exēpla Conſtantini.D.xij.5.
Qđ idem.D.xij.11.r.F.ij.12.
Quere falſitas cū concordantijs ſuis. Ité
infidelis.

filij sunt parentibus ingrati. A.xvj.17.et
B.xvij.5.
Erit post mortē pārētū. E.viij.16.2. F.v.14.
Multū debent pārentes affectare ēe filij dei. F.v.e
Deus alit & corripit filios suos. F.v.
Per que signa cognoscunt dei filij. F.v.2.
Propter quae causas pater pōt exheredare filiū vel filā. F.v.c. X.i.15.
Quid sint a pārētib⁹ infoelicitati. F.v.7.
Qñ nō fit a pārētib⁹ maledicēdi. F.v.8.7.9
Quod pārētes optāt ois bona filij plusq; ipsi met. F.v.5.
Itē curā z bonitatē filij debēt pārentibus exhibere. F.z.3.
Quomō affectāt mōtē pārētū: ipsos per sequantur. F.v.15.
Quod deberent esse grati pārētibus: exēplo farachenoꝝ. F.v.16.
Et exemplo iudeoꝝ. F.v.20.
Quod non sint filij a cui quoq; filij esse putantur. F.v.17.
Quos affluntant cambius. F.v.19.
Et viperes. F.v.20.
Et truncū circa arbor. F.v.24.
Bona talium. F.z.22. tam sequentibus.
Itē q̄ spiritualis generatio filioꝝ melior est q̄ corporalis. D.11.2.
Filij ingratoꝝ erūt ēe ingrati per exēplū illius qui petijt a patre mā vīdicte ei latū. p patre seruare. R.viij.5.
Qui verecundant de parentibus pungib⁹ affinitatibus Mardoco z male. S.viij.8.
Quereingratitudo parentes.
¶Finis peccatoꝝ non debet nos a peccatis retrahere. S.v.d.
Item a fine nouissimandum est vnūquodq; p.j.v.
Quere etiam.
¶Flagellat nos deus ꝑpter nr̄ō vtilitatē: vt a delicto surgamus. b.j.15.7.j.iij. 3.ca sequentibus: z specialiter. v.
Itē flagellat nos sicut magister discipulus vt libentius ediscant re spirituali. F.viij.5.
Et hoc ꝓfecꝑ m malos. R.j.17.
Item est signum diuine dilectionis: z sollicitudinis. F.viij.7.
Itē flagellū dei purgat pctā z inimicos ad bene letā tribuendū. viij.2.9.
Quo magis fuit flagellū corrigunt z alīq; indurant. P.8.8. per legem.
Item flagellamur: quia fumus deo inodoriferos. O.j.7.
Qui instrument flagella z non frangunt erūt magni in celo. P.j.16.2.17.
Quod non est murmurandum contra flagellantes. O.iij.4.

Item deus fame flagellat malos seruos. O.iij.1.6.
Qui sub flagello frangunt: sunt quasi grana putrida. O.ij.1.
Et mēles dis iudicantur. P.j.13.
Omnia flagella dei ad nostrā sunt vtilitatem. P.j.11.
Quere adhuc istas: infirmitates: impatientia patientia: perfectio: tribulatio.
¶Fornicatio simpliciter est peccatum mortale. Fo. lo.Z.vij.6.
Asserentes contrarium sunt heretici per decretales. Z.vij.12.
Qñ semp fuit illicita hꝰe pbabilā. Z.vij.12.
Quere de lecratio: luxuria: meretricius.
Fortitudo ꝑpalius melior est. F.vj.Et necessaria. O.vj.4.
Et quibus turgit. R.vij.7.
Fortes in virtutē: malos: sunt debiles in operibus dei. J.1.10.
Et ꝙ debiles sunt ante mortem. Z.j.4.4.
Quere: virtus perseuerantia: recidiuum.
Fortuna debet ꝙnemlibet retrahere ne sit nocter. J.vj.13.
Fortuna mūdi est mirabilis. D.viij.art.ij.
Et ibidem vij. z A.xvij.16.
¶Fraternitas ꝑpalius melior est. F.vj.1. Fra
Quere: amicitia: societas.
¶Fures sunt duri: z affluntant furanti. ca Fu
pitegij fames. D.xiij. F.vij.
Contra vendentes fures ante iudicium vel post. D.xiij.16.
Itē alique circūstantie facūt ꝙ furti diuinum est peius. F.viij.1.2.6.
Alie conditiones facūt ꝙ furti pauperi sit peius. F.viij.3.
Diabol⁹ nūcꝙ ꝑpē ad nūsta furta. F.viij.9
Quere: rapina: manufragia: tyrannia.
¶Gaudiū eternū est multū appetēdū ꝑpter Gau tria. S.1.16.2.24.2.62.17.
Quibus reb⁹ sunt finitus qui illud nō multū apparent. A.v.6.
Qui habēnt illud. R.x.5.
Itē illo⁹ gaudij magnitudo. B.j.6.2. B.j. 8.ca sequentibus. 2.B.1.15.
In ꝙ ille⁹ habemus sufficere oia mala z oēs corporis labores. T.j.14.
De mulieꝛe q̄ illud non multū desiderat: de fidelꝰ mortuis. B.1.1.
Quod gaudiū cumsanctis qui est in celo reꝛ fuitat de meritis omniū bonoꝝ: z ꝙ nos gaudia habebimus ea quod omnes. B.j. 10.cum sequentibus.
Exꝑta facere scripturę docent ꝙ debeꝛemus multū appetere. B.j.18.
Quod maḡ illud nō desideꝛāt est quia sunt

ineꝛperti. B.1.19.2.20.2.M.iiij.8.
Diligens operarius arrangit illud gaudiū p.viij.21.
Quos pulchritudo: consurgit ex duobus. p.viij.21.
Ibi reficiuntur qui hic non reficiuntur illic ne.O.iij.7.
Quere: de claritate: gla videre vita eterna
¶Gaudium terrenū z quecunq; delectatio carnalis est fluxi ꝑgustatio de exꝑto dulcedinem. J.1.
Stulti sunt nimis z talibꝰ gaudēteo. B.1.3.
Et qualꝭ frenetica. B.j.4.
Finis ostendit q̄ te gaudium est veracior vel dolos. B.1.6.
Falsitates? nō ofdit nisi in fine. B.1.17.
Fuit in fletu z confusione. B.ij.27.
Et ꝙ ꝑmenus sub littera qui ꝑiam nānat. J.viij.1.
Quere: duities est cōcordātia suis. Et gau Aud etenū est concordantiꝭ sue.
Glo Et gloria vera nō pōt esse in reb⁹ ihꝰ' secus Is sed in ꝙ futuri. D.vij.1.5.2. G.ij.1.2.1
Vera gloria de operib⁹ bonis est deo attribuēda: z antiqꝭ patrib⁹. F.ij.9. per legē 2.B.ij.1.2.X.1.15.1.15. per legē.
Itē minima gloria in eo maior est omni gloria mūdi. B.vij.1.6.
Quere: gaudiū: honoꝝ: famꝭcum concordātijs sua: vita eterna.
¶Gloria malicioſa est qua cuis gloriat de pctō sua: vel alieno. D.x.9. per legem.
Quere: elatio: actantia: tinctura loquela.
¶Gloriam vanam.: laude hoīm ꝑ bona operatione querentes sunt fruitr mercedo. B.ij.15.2.15.
Quō gloria mūdi decꝑit. D.viij.6.
Quō est bona. P.viij.4.5.
Non est gloriandū de ꝑtentele male nobilitate. F.ij.12.
Quia in ꝑcem nō ꝑs maiorē causam gloriandi ꝑopter vana gloriā bona vīa eadunt in ꝑcatum. T.ij.4.
Quere: gloria vera: tractantia: diuitie: nobilitas: mundus: superbia.
Gra Gratia magna est ꝙ quos ꝑcrat pctō remim plogo. vj.7.vij.
Lumē gratie est necessariū naufragātibus in hoc mare. A.xvij.7.2.D.vij.2.
Stanza non reꝑpit nisi in corde elevate ad deū. C.viij.1.4.
Et illi qui petūt gratiā bñ viuēdi: z agēdi: z post determinant se ad ꝑtandū affinitū cum electoribus. E.ij.5.
Et ꝙ uirtutes ꝑtaru gratie perdunt ꝑtarum

glotie. E.ij.7.
Gra ꝙ tenebras pctōꝝ expellēs. G.iij.1.
Et ad portū ducens ubidene. 9.h.
Et qualēs sumus ofdibus. G.iij.2.
Et magister in armis ꝑpiritualibus audaciam ꝑbet. E.iij.3.
Et ductor: vie ꝑbens omnia necessaria in via. E.iij.4.
Et anchora in hoc mari. E.iij.5.
Et cibus z fala. E.iij.6.
Et collatio z munus. E.iij.7.
Boni z malī diuersus diuersimode gratias haurūt. E.iij.9.
Quod gratia auferꝛ nisi gratis cōmunicetur. E.iij.11.17.
Et cōcata auget. E.iij.12.
Qñ deus dat oibus grauā sufficientem sed non equalem. E.iij.6.16.
Quere: deus.
Quod hoc sit ēe gratie nōnbus ꝓbat. E.iij. 17.cū sequentibus.
Quare dat gratiam illis qui illā perderēo hunt. E.iij.21.
In omni opere bono ꝛ resistentia tentatiois in augeur. P.vij.15.
Item aqua gratiarum facit omne penitentie ꝙ. vij.4.20.7.41.
Itē iuuē gratie dei nobis ofdit. E.iij.1.
Quere: deus: bona: prudentia: ꝓmulgatum ec.
Et narratum acto est semper deo reddenda. E.iij.7.
Quere: bonum: laus: gra z gratitudo.
¶Gaudio. Gaudeo z suis plura reꝛ pctē erit in ꝓ. B.1.2.2.E.iij.4.et.10. Et in futuro vitam eternam. E.iij.11.
Gratitudinis imago. E.iij.5.
Quā gratā debemus esse ergo exēplū z testes ofendunt. P.v.j.artī vij.
Quere: ingratitudo: gratarum actio: posse deprecedere.
¶Gulosi de simplis condam facunt potco Gu runtis: fabulum equoꝝ infernalis: z vē trem babēt deū. S.v.e.
Quomodo a diabolo decipunt sicut exercitus. E.v.1.c.4.
Itē gula multa vicia fecit rabit. E.v.c.
Item maior est pena gule ꝙ delectatio eius: eam in ꝓfectu. E.v.11.
Per eo ꝙ optauit ꝑbe collum gruis. E.v.11.
Qñ multas rēdit re ꝙ lasas ā fi. ꝙ post: et infirmitatem z meritē infect. E.v.14.
Itē ꝙ habet penā ꝓcedentē ē comitantē z subsequentē. E.v.15.
Quare gulosi nō ꝑ: ꝛ ꝓtinuēt ratio bona. E.v.10.ca sequentibus.

Item pniuantur regno celesti.L.13.o.
Item mali operanj sunt.G.nij.s.7.10.
Quere:abhinentia:obtuetus:tenuum.
Abun Cabundantia temporaliu; eſt ſignū dam nationis eterne.A.viij.3.
Quere:abhinentia:obtuetus:proſperitatū ſeſu ribus concordantijs.
bo Cbono eſt in continuo bello.A.xviij.1. Et ex omni parte vallatus miſeria ꝫ pericu lis: per exemplum. bonny.X.xxv.1.o.C. ij.1.7.6.D.j.21.2.M.vj.6.1.7.7.7.D. ij.o2.bene.e.D.nnij.3.
Quare eſt ſic a deo poſſe?.D.j.4.7.S.viij. 23.bene per exemplū imperatoris ſapien tis ciuitatem ꝛc.
Quare fecit deus homines quos ſciuit eſſe damnandos.D.j.5.cum ſequentibus.
Quare nō peccante oſe occiderūr.D.j.17.
Item hominis miſeria.D.j.18.7.29.
Et poſt mortem.M.21.1.7.o5.
Item hominis miſeria ꝫ conditio ante mot tem̄ mutet poſt mortē.D.j.24.7.M. ij.artificē.
Item eſt pronus ad malum:z ponderoſus ad bonum.D.j.25.
Quod ſtatus hominis eſt ſicut furis ducti ad ſuſpendium.M.vj.28.
Quomodo homo poteſt ſcire ſi ſit de terra vel de celo.M.xiij.27.
Forma hominis oſtenſa ꝫ debet querere ce leſtia.D.o.6.7.7.
De quo z quid ſumus z crimus.S.xiij.7. cum ſequentibus.
Item quomodo mādus:caro:demonia ob ſident hominem.T.i.1.7.7.
Quere:mundus:caro: homicidium:libertas: vita.
Chomicidium debemus citius pati ꝙ in ferre.B.ij.20.
homicidium ſpirituale ſit ſeptem modis. D.ij.1.
Quod corporale eſt minꝰum lucratiuū dia bolo.D.ij.2.
Item ſatisfactio eſt difficilis.D.ij.3.
Ideo eterꝫ aliter multi damnantur homici de.D.ij.4.5.11.per legem.
Quomodo ſanguis clamat.D.ij.5.
Qualiter deus miraḃilius ſignis homicidā oſtendit vt puniantur.D.ij.6.
Quod nec regibus z maximis in hoc parcit deus.D.ij.8.
Quod habent ſeptem maledictiones Cayn. D.ij.9.10.
Quid ſit occidere ſe defendendo.D.ij.14.
Item occidentes occiſorem male amici rũ dicunt amicum.Q.v.32.

Quere:anſima:damnam.
Doneſte viuere debemus propter deū z ho minibus.D.iij.1.cum ſequentibus.
Quere:concuerſatio cum concordātijs ſuis. honores mundi ſunt fugiendi.E.ij.19.
Habent multas miſerias admixtas.E.j.15. et.11.
Qui honorant deum z qui non.D.iij.cum ſequentibus.
honores mutant mores:z oſtendunt ingra tos.D.iij.9.
Nuſi honorati alios inuēt̄ nonne puniabi tur.D.iij.10.
Contra pius honorantes peccatores poſſe tes quam bonos pauperes.D.iij.11.et S.xiij.5.
Item magna eſt differentia inter honores dei z mundi.D.iij.12.
Quere:gloria:mundi:vana:laus.
hoſpitalitas facit quibꝫ z angelos recipere.D.v.3.7.7.
Quod mꝰnot hoſpitalitas fuerit in anglia. D.v.11.
Quod propter tedium non eſt ceſſandum. D.v.12.
Pena nolentius recipere hoſpites pro anno re cpulis.D.v.14.
Contra ſuperbos per malos miniſtros in hoſ ſpitalibus infirmorum.J.ij.19.
Contra non tenentes hoſpitalitatem debi tam.M.ix.11.
De hoſpitalitate religioſoꝝ.U.viij.50.
Quere:elemoſyna:in:ſermonibꝰ:pretacoꝝ: glorium concordantijs ſuis.
Chumilitas.humiles a deo exaltabuntur du A.ij.cum ſequentibus.e.D.vj.17.
Cauſas humilitatis habemus intra nos. B.viij.16.
humilitas docet in natura creatiõis.C.xiiij. 11.Et in natura humanitatis.P.viij.20.
Item humilitas exaltat animas z oationē ad celum.C.xiij.12.
Oportet q̃ bona opera abſcondant̃ ſub hu militate.B.ij.17.2.1.6.
Materias humilitatis habemus in natura in bonis z operibus noſtris.E.ij.13.cū ſequentibus vſq; ad.E.in noſtro fine.E. ij.20.vſq; ad finem.
humilitatis exemplus habemus in chriſto z matre eius.e. ſanctis.E.vj.6.7.7.18. Et ſeqtibus.D.vj.20.
Et in propria miſeria.D.vj.10.cū ſeqntib⁹.
Item humilitas eſt ſignum aliarum virtu tum.D.vj.22.
Quis ḃe mtē modia ḣūlitatē ꝑueniat: ſic cut iperator qui non ꝓmittit recedituri

quod deſtruxit.D.vj.16.
Ad humilē gra z virtutes deſcēdit z ipſi damna vitēt celeſtia.D.vj.17.2.8.Et ita perrant pierarem.D.2.4.
Ihs perfect oēs ale poteſtas.D.vj.19.
humilis ab omnibus diligit;z contra ſu perbus.D.vj.21.
Item ſigat deus nos z cuſtodit a malo cui pe z pene.D.vj.22.
Ie humilis aſſimilant vmee.D.vj.27.
Ie humilitas accipit gratiam a deo: z cu ſtodit omnes virtutes.D.vj.2.o.31.2. S.iij.20.
Ie eſt fundamēti ſpūalis edificij.D.vj.30
Quid ſit humilis?Facies ſua ſibi humi litatem docuit.N.1.13.
Ie humilitas eſt neceſſaria oſanti.O.v.11.
Quere:ambitio:affectus:hypocrita:gloria honori ſuperba.
Ja Cactantia.Jactātes bona opera illa per dunt.E.v.7.
Jactātia malo eſt ſicut pauꝑies.A.xxv.32. hec multos ſpoliat.E.ij.1.2.25.
Quod talis iactantia plus offendit deū ſq facien.E.ij.21.
Item talis peccatum duplicat.E.ij.24.
Item diabolus lucratur per tales auditos res eoum.E.ij.25.
Quere:gloria vana.
Ie Cexuma eccleſie non tenētes diabolo tra dunt̃ur.E.v.7.
Qui non tenant aut quadrageſimā nō decē nant bene bñe ſuos.S.j.1.
Quri exeūtant ab hac generalitate.S.j.3.
Quod lubentes ale prandium frangūt ie iunium.S.j.6.
periculum frangentium: quia a paradiſo excludit.S.j.11.
Item iciunū tuat oationē.O.v.7.
Quere:abſtinentia:obtuetus gula.
Ie Cgnotantes multi eſſe volunt in hac que pertinent ad animam.A.xij.27.
Quod ignotantia urus nō excuſat.A.xiij. 4.1.2.B.xvj.20.2.Q.iij.4.
Cincarnatio chriſti. Quere:adueni?:Qd ra natura ſit cauſa ne.
In Item in incarnatione chriſtus nos legis mauit.E.iij.11.
Inconſtantes non habent boni fundamen tum.D.vi.10.2.3.1.2.
De ſtuo inconſtantie.J.ij.3.
Tales aſſimilantur ſtuo.J.ij.8.
Et uden.J.ij.9.
Quere notitia z perſeuerantia ꝛc.
CInferni. In inferno affligunt̃ plus aliis tribus modis.D.j.21.cū ſequentibus.

Quis hic delicatius carnē ſuā nutriunt ibi penas patiuntur.D.j.4.2.1.2.P.ij.8. 2.9.2.P.viij.20.
Quod pena inferni erit eternaꝫ erit infini ta.D.ij.artī.ij.
Et q̃ ratio hoc dictat z iuſticia:diuides arti. ij.z ibidem.xiiij.
Quod deus nobis oſtendit ignem infernī. D.ij.artī.iij.
Quod miſeros ſe videbunt.D.j.11.
Contra dicētes q̃ deus nemine vult eterna liter perdere.D.j.artī.v.
Ie ignes inferni in etalia oſtdt.M.vj.4.9
In inferno nullus ḣ̄ comodum be ſocieta tē eterniſ.S.j.2.
Timor inferni debet nos ſatiare.T.v.41
Quere:damnatio:pena.
Infideles deo habebit ſuos ſubditos ſibi infideles ſicut Salomon.D.xij.41.
Quere:infidelitas:fides ecclesia.
Infirmitas ſe ſtirmitate liberatiꝫ ad peta redeuntes iunt ungen.C.xvij.30.
Infirmi ſicte ſe humiliantes aſſimilantur pulpi.S.iij.15.
In ſerpens.S.iij.12.
Et ſolebant antioche.D.xi.1.13.
Infirmitates ſpirituales cauſant copotas les.J.iij.2.
Per infirmitatē corporis deus ſanat infirmitatē ale.J.iij.5.cū ſequentibus.
Infirmitas eſt quaſi portus celice q̃ ſancti nolentiunt ſanare amicos.J.iij.10.11.
Et eſt medicina medici qui dicitur nō pōt J.iij.11.
Item qualiter infirmi ſunt infoꝛmandi et conſolandi.J.iij.13.cum ſequentibus e.D.vi.18.
Quāndo ſit viſitare infirmos.J.iij.17.
Item exemplis ſanctorum ad hoc habētur J.iij.18.
Qualiter eſt pro infirmis oandum.J.iij. 21.Et eſt magna ſimilitudo inter infirmi tatem corpoꝛis z animē.M.vi.arti.ij.et P.iij.1.1.2.3.iij.1.2.P.vi.1.2.Ci.viij. 17.2.4.6.
Item facit contemnere terrena z amare ce leſtia.D.xj.18.
Quere adhuertitas:flagellum:medicus:ſa natores:tribulatio.
CIngratitudo. Ingrati ſunt ſimilarꝫ. A. 1.9.2.S.iij.1.2.2.S.iij.15.
Deus ingratorum.B.2.10.
Quomodo pro matori parte omnes ſunt ingrati tā deo ꝙ̄ amicis.A.xx.18.er.B. xxj.1.cum ſequentibus.e ſpecialiter.9. 7.vj.2.vij.

Qui se ipsi ad deū z ad proximos sicut regulus se habuit ad agnū.A.xxv.10.

Quis ingrum assimilant.C.xvij.30.2.D. xj.17.cum sequentibus.

Ingrati sunt qui plus curant de delictis q̄ bonis.S.iij.37.

Item ingrati deo assimilantur scholari qui erubuit patrem sū.E.v.4.C.S.viij.3.

Quod spiritus sunt magis ingrati deo q̄ in die.S.iij.11.

Item ingrati deo assimilant filijs sagittantibus parentes mortuos.F.v.17.

Ingrati deo vel bonis sunt peiores hoīe rapacibus.S.iij.11.

Ingratoꝝ multitudo.S.iij.11.

Quod sint magis ingrati deo q̄ hominibus.S.iij.11.

Item tales sunt tunc 2 vulpes.S.iij.15.

Et colūber in sinu calefactus.S.iij.17.

Et sicut fundus barbam ipsum tuuantis S.iij.18.

Et sicut Judas proditor.S.iij.15.

Et sicut serpens filij.S.iij.21.

Plura est non dubium.S.iij.22.vsq; finē capitulū.

Item redigentur ad miseriam in qua fuerunt.S.iij.4.

Ingrati deo vel bonis assimilantur iudeo decipienti gentiles.L.iij.15.

Item ingratitudo impedit orationem, O. v.24.et.25.

Item sunt sicut tarro de furcis liberatus. P.ij.4.4.

Et sicut malus minister.P.ij.36.

Qualiter deus talem reprehendit in iudicio P.ij.44.4.

Et sicut gerasdus demon et cata.S.viij. 8.et.9.

Illi sunt omnis ingrati qui nec dant deo secretum.S.iij.2.

Extra ingratos deo post tribulationē: que vera tribula tribulationis.

Quere ecclesiarum: filij granuū ingratiarū actio.

Cū multi sint de necessitate dirigendi.D. v.5.cū sequentibus.

Quere ecclesiorum: odium cum concordia inter eos.

Item ficta ſamitas omnē cōmunitatem.C. iij.1.cum sequentibus.v.P.iij.21.

Quere multiplicatio.

Inobedientia. Inobediēs hominī superiori est deo inobediens.J.iij.2.

Quod ola facta sint nobis inobediēta p̄ peccatis.D.i.2.

Inobediēs nō sunt digni p̄cū p̄ eos si in celo.J.iij.11.

Ite cernaliter dānant.J.iij.11. qz pertes sunt rōis naturam.O.v.5.

Quere inclinata obediēs.

Impatientia inater est incōstātia.J.ij.2.

Ite ipatiēs sub iugo oz z nō māli sunt sicut adulter.D.xij.22.

Quere partialitas: adulteritas: infirmitas: ira: melancolia: tribulatio cum concordantijs suis.

Inobediēs bona ecclesiastica in omni ope re.A.xij.10.2.J.v.2.C.S.iij.1.

Item opus dei sua natura bonū: peruertit p̄ter malā intentionē.J.v.9.

Quod inobediēs debet respicere dei volūtatē. J.vij.2.O.iij.6.

Et inobediēs opera sunt meritoria.J.v.iij. et.vj.6.

Inobediēs bona facit operationē bonā vbi finis est bonus.C.v.7.

Bona inobediēs excusat opa malā.J.v.7.

Inuidia facit holom simile fago.M.xxv.21.

Et brasino.M.iij.2.

Item treo sunt causē inuidie inter magnos C.xi.17.

Quibus inuidia assimilant.J.vj.2.

Sunt quasi planeta defectuosius qui periclum eclipsat.J.vj.21.

Item sunt mons cūpa.J.vj.1.

Et aspis.J.vj.6.

Et regulus.J.vj.7.

Et aranea.Et serpens.J.vj.8.

Et vipa.J.vj.9.Et firena: 2 lup̄ 2 vulpes 2 canis.J.vj.10.11.12.

Item sunt sinules diabolo 2 facēs cinsdem. J.vj.11.13.

Jā sunt sicut Cayn.J.vj.14.

Multa perdunt que sine labore lucari possent.J.vj.16.

Cū inuidia est extra naturā rōnis: z oēm destruit cōmunitatē: ibidem.17.

Item pius nocent filijs pīs. J.vj.17.18.et P.iij.3.

Item assimilant filij d̄ peruius q̄ vnus oculus eius erueret: z tantū ut imperatoꝝ potēs medietate liti.J.vj.15.

Odij gratiā peccata sīa ira: z odiū vel ea p̄cipitat vel gula: ibidem.20.

Inuidi pectora sunt serpēt̄ꝝ: z deflūe rapacibus: z demonibus et homicidis. J. vj.21.

Item inuidus est quasi vas plenissimū vacuo.J.vj.22.

Tales multa dāna incurrit.J.vj.22.

Inuidia est pestis inestimabilis: qz possessores sui semper punit.J.vj.24.

Assimilatur accendentibus: fornaceꝝ calcedonum: z pomorū Danielem in lacu leonū: quoꝝ deus finaliter eradicabit J.vj.25.per tegeniz.2.5.

Ite assimilant 2 adiutorē.J.vj.27.

Et aquibus z ecus z mulus.J.vj.28.

Et lupo z vulpi: inuitus se excusat sibi z et debrucutibus.J.vj.29.

Locus illoꝝ est infernus triplici conuenientia.J.vj.30.

Triplex remedium contra inuidiā.J.vj.31.

Item inuidi sunt mali operarij.O.iij.9.

Ite iudicia nitid̄ destruere de charitate.P.v.13.

Et ecclesia falsi testimonij.T.ij.1.

Quere: accusare: excusare: iuuare: separare: ira odiū noscere: medicina.

hyp Ite hypocrite sunt sine vultu.A.xxv.25.Et sicut vulpes: que finiunt se mortuam.D. v.5.C.J.vij.8.

Et sicut tiber pulcher z falsus.J.v.8.

Et sicut stelle cadentes.J.vij.1.

Et sicut facetores imaginibus.J.vij.2.

Item sunt sicut speculū fractū: z domus habens cruces: mures: z aures sicut: z lubrici fatū.J.vij.3.

Et sicut asinus z cignus z struthio.J.vij.4.

Et sicut tupus z noctiluca.J.vij.5.C.O. vj.13.et.D.xij.5.

Et sicut bestia vestita armis regio.

Et simia indūta veste filioꝝ.J.vj.6.

Et sicut fur z truffanus in habitu philosophi.J.vij.7.

Item quomodo hypocrita prodest alijs J.vij.10.

Pena illoꝝm.J.vij.11.

Ite hypocrite conant̄ pbare falsum testamentū.L.vij.20.

Item habent cornu cornicē tantum: z non fabricam.C.vij.7.

Item sunt vocatim cafus.S.iij.11.

Quere: conuersi ne falsi fiāt.

Ite Cūra facit hominem similem monti ethne A.xxv.22.

Ite Deꝰ z angelo q̄ fugat.J.vij.21.

Ite et malus quo ad rēa.J.vij.4.

Extra cuiuntur maledictione.J.vij.5.

Ira vellit dei similitudinē: facit de homine non bolem.J.vij.6.7.8.9.

Ite facit bolem simile bubon.J.vij.7.

Quod facit multa cōmittere de quib̄ post ea dolent.J.vij.10.

Quod ira cum clamore est patenter tolerada.J.vij.10.

Et causa quare.O.iij.2.

Plouocantium aliud ad ira.J.vij.11.

Ite debet obtrubatione extingui sicut cassa dela.J.vij.12.

Quod ira absēdunt vsq; vix sideant temp̄ ho cendi.Q.iij.2.

Ira malos: et vincenda patientia.U.v.6.

Quere: impatientia: inuidia: melancolia: odium: nocere: patiēcia: odium: vindicta.

Iudices. Iudices ti ecclesiasticoꝝ q̄ Jn alioꝝ cōdūnoꝝ.A.xx.15.

Quod dicunt antesq̄ iudicent.J.xi.2.

Multis modis corrumpuntur.J.xi.4.cū sequentibus.

Nota qualem iudices habere debent amoꝝ.M.xx.20.

Judex est sicut lingua flatere.J.xi.7. cum sequentibus.

Quod cito expedit nt bibuntur: z tarde parcere.J.xi.9.10.

Et bona exempla romanoꝝ.J.xi.11.

Et contra exempla ciusdem laudabilium J.xi.12.

Quod iudices multā fugere deberent auaritiam.J.xi.13.14.

Quomodo se habent ad non dantes munera.J.xi.15.

Judices iudices sunt magni mentis cōtra deos J.xi.17.

Peccant quia obligant iurantes ad impossibile.J.xi.18.

Quō assimilant̄ vsallenti.J.xi.18.

Quod nō iudicēt cōtra veritatem qua scīt J.xi.21.22.

In quo casu sunt irregulares: z tenent ad restitutionem.J.xi.23.

Ite iudex ille excotiar̄ sit speculū illoꝝm J.xi.26.

Quomō debent sequi: vocem populi: sicut pulatus.J.xi.29.

Quō iudices se hꝫ debeāt ad illos q̄ coīs ees iurabit se veritate dicenda.J.xij.17

Quale est iuramentū iudicū.M.vij.22.

Quomodo accusent cum adiutorio.xij.iuratoꝝm.A.xij.21.

Quere correctio: iudicia magistratuū: ministrorū: inuocatio: superioꝝ: q̄ virtutio.

Judicia duūs habet quinq̄ signa precedentia.J.xij.1.

Qui z quō iudicādi sit habit.A.xij.10.12

Qui primo fecerunt festū: nunc facit vigiliam z contra.F.vij.13.

Quod malis nullo modo habuntur a bonis in illo iudicio.F.vij.16.17.

Quō signa precedet illud iudicij.J.xij.2.

Locus eius erit vallis Josaphat.J.xij.4.2

Quō ibi erōt qui nunc ghā hoim.Et q̄ vocabunt eos familiares.J.xij.5.

Ratio illoꝝ iudicij.J.xij.6.cū sequentibus.

Deus se habebit nunc ad multos sicut visitatores ad prelatū. J.xl.ii.
Et sicut res bonas ad ministros. J.xl.ix.
Quod illud iudicium non multum distat. J.xli.4.
Erit diuū peccatoribus per anctoritatem Anselmi. J.xl.18.
Ad iudicium mali portabunt literatoria. J xl.19.
Benedicen pius vocabuntur ad regnū ꝛc. J.xl.20.
Excludentur qui nō portāt signa. J.xl.21.
Illud iudicū erit rōsibile malis propter multa. J.xl.22.
Quod sabbat in scripto. J.xlij.2.
Item tunc non recipiet nec patet illos qui ipsum nō receperūt. J.xl.22.2.23.
Item iudicium dei omnes multum timere deberent. J.xl.24.et.Tali.5.cum sequētibus.
propter multas rationes. J.xlij.5.7.11.vij. 13.15.
Deus in romittit se propter defectus inferioꝝ iudicio. J.xlij.17. per legem.
Et iudicabit vniuersos sm pūā valoremvel.vij.19. per legem.
Quare infernus damnatio: mostrimor.
Et iudicium humanū multis modis est illicitum. J.xl.2.2.
Et causa est multiplex. J.xl.2.
Quarū vna est ut iudicans malo machio. J. 2.7.2.3.vij.15.2.16.
Et ex eadē causa quę iudicant. J.2.20.
Item multe alie sunt cause quare male iudicant. J.2.2.2.3.
Ité quia male sunt. J.2.20. Et quia in tenebris sunt. J.vij.22.2.
Contra iudaicos religiosos malos: et aliū illos erāt. J.xlij.4.7.2.3.20. optic. 2. pū.11.2.R.vij.
propter tales iudicia bona nō sunt pretermittenda. J.xlij.5.7.2.22.2.23.
Quia nō est credendū iudicio illoꝝ anteq debeant mori. J.2.19.
Quere de raco.
Iuramentū nulli tres sunt comites. J.xlij.2.
Iuramentū illicitū est ab vtrgie deteriore parte non obligat. J.xlij.2.
Est gladius amputans capitā. Et scatera id dano. J.xlij.4.
Quod periurū grauius est qꝫ homicidium J.xlij.11.2.2.vij.14.
Iuramentum vanum licet sit verum, phibetur. J.xlj.12.
Iurare ā regū in illoꝝ potestatē. R.j.14. Quere: potius.

Iuratores comedunt linguas suas postmodū. D.vij.2.
Iuramētū illoꝝ est gladius qꝫ ꝑuiā vagi ns sendit. D.vij.10.
Et pullus vipere. D.vij.12.
Ité ad cuiꝰ institūtū libenter eos audiens nō applea beta. D.vij.art.2.2.11.
Qualiter ꝑsone deberent tenere iuramēta exēplo sargecnop. J.xlij.4.4.
Ité a simulant filiꝰ fagetrannibus patrem suū ꝑ se simulet. J.xlij.7.
Et sic ꝑsone. J.xlij.8.
Inquibus casibus licitū est iurare: et iquibus non. J.xlij.12.
Contra iuramēta per fallacia. J.xlj.6.7.
Ité iurantiū ingrantudo. J.xl.2.21.
Ité irreuerentia quā eos faciunt. J.xlj.9.
Ité iurātores sunt ꝑsones in ecclesia: ꝙ deū ꝑsonā ecclie nō debēt facere. J.xlj.10.
Quod falsum iurantes eos ꝙ ꝑsecipeant mortaliter. J.xlj.14.
Contra iuentes ꝙ ꝑsectus facit eos iurare. J.xlj.12.
Irreuerēter nō iantes mēbra xpi in mēbris suis pugnādo: i nonne deiperat. J.xlj.19.
Qui pena eterna eis debet. J.xlj.20.
Vbi castigare deberēt iuratores exēplo antiquoꝝ regum. J.xlj.21.
Non vindictam rules dei miuriae sunt in gran deo. J.xlj.24.25.
Illoꝝ non culpa z pena. J.vij.23.
Quare sunt mali, cum deus. D.xij.20.
Deo faciunt irreuerentiam: re ꝑsuppōne nō. D.xij.22.2.
Quoreblaphemia gratuudo: ꝙ linguas loꝝ iurantes ꝑper libidi: frequenter in rant ꝑ ira facentia. J.xlv.15.2.27.
Ob exclusatio illoꝝ nō valet. J.xl.21.
Quod non inere sine magna deliberatione z ꝙ purgato qꝫ ꝑ iuramentus a ꝑsuētis nō recipiat. J.xlj.2.
Contra nō deliberantes. J.xlj.26.
Periuri sunt apostoli diaboli: nulli fidelē inter se admittēdi. J.xlj.2.
Ité sunt peiores ꝙ iudas z deus. J.xlj.15.
Ob multa loꝝ fit mēbra diaboli. J.xlj.16
Multa ꝑdūt: ꝑ ꝑdāna scarrūt. J.xlj.17.
Quod mala alia ꝑsequunt ꝑper talia ꝑiuria. J.xlj.17.
Periculum ꝑsonoꝝ antium ad periuria vel admittendū vel banndū occasione. J.xlj. 18. cum sequentibus.
Et ecōtra accipiētes ꝑeuli fug fe. J.xlj.17.
Contra dicētes ꝙ ꝑbt ꝑmittere ꝑ viraveł fama bono ꝑximādā. J.xlj.21.
Ulcera ā ꝑatia est ꝑiurio dedita. J.xlj.28
Ob difficile ēdānā ꝑiurij emēdare. J.xlj.31

Qualiter

Qualiter multi iurant. D.viij.21.
Item ꝑcuri ꝑper libeū sunt causa omniū iaforū. D.xiij.16.
Contra iuramēta ꝑpurgatorū. T.ij.4.2.6
Contra iurantes ꝑfallaciam. T.ij.4.
Contra dantes aliꝗ occasionē periurij. T. ij.6.
Quere falsitas: munera tectes.
Q Iusticia est sicut citharara: inder sicut citharedus. C.iij.1. cū sequentibus.
Iter iustitia z ius diuinū ecclesie. D.xij.4.
Exemplum iusticie in sancto Ludouico. D. xij.4.
Deus facit iusticiam iniuriam patiēibus. D.xij.17.
Que vicia exterema circa virtutem iusticie. C.iiij.1.
Quod de iusticia habere in codecote z operacōe z taleopus sit stabile. C.iiij.1. cum sequentibus.
Per quos iantiores iusticia excluditur ꝺ ei mala. C.iiij.4.
Iusticie imago. J.xiij.1.2.2.
Iusticia est ꝑpiemndi cattua: cōmutatiua z distributiua. J.xij.4.
Quare cōparatur cingulo. J.xij.5.
Et mesture z centro. J.xij.6.2.7.
Item iusticie ꝑcepta sunt tria. J.xij.7.
Quod christiani sunt minus iusti ꝙ saraceni: z cotā pena. J.xij.9.
Quomō iusticia tribuit vnicuiq; qꝫ sui est. J.xij.11.
Bona ꝑfertia inter veram iusticiā z apparentem seu falsam. J.xij.ar.12.
Quod falsa iusticia punitrunꝫ ꝑ alio. C.iij.11.
Item omnes mendaces. C.iiij.11.
Et dignos morte vendit ad vitam. J.xij.14.
Item innocentibus nocet. J.xij.15.
Et est curua. J.xij.15.
Et causa quare. J.xij.17.
Cōuertitur in ligonem z falcem. J.xij.18.
Quod iusticia debet habere in corde: ore et opere. J.xij.19.
Quod est fotica cōtinēs oia virtutes. J.xij.21.
Est ꝑ via ad celū. J.xij.21.
Non crescit sine charitate. J.xiij.2.
Iniustitia habet plures martyres: ꝙ iusticia. J.xiij.17.
Iniustitia multū nocet omni communitati. J.xij.18.
Dicitur iustoli. J.xij.21.
Qui iusticiā tenentes coctia exigit: iusticiam sine mia habebit. D.xl.20.
Quomodo ciuitas ꝑdurit nolue exemplū iusticie ꝑo nobis motiendo. C.ij.10.
Item ꝙ mali iuste occidant non est contra charitatem. J.xiij.21.
Quere confuciendo: correctio: iniusticia: iudex: ꝑpa.
Q Uinare ꝙ qualibet deberet alii iuuare exempla multa. C.v.8. cum sequentibus. C.vij.art.ij.2.D.ix.2.6.ꝙ sequētib⁹.
Si non iuuat non os membra ꝑdit: certi finio ꝑpormenta. C.vij.7.vij.11.
Exemplum occco z claudo. C.vij.9.
Nisi iuuant qui nunne indigent. C.xj.15.
Si quilibet iuuaret alium deberet nullus multum indigere. D.ix.9.
Quere: elemosina fercordia: charitas: compassio.
Iumenta bene moiantur. D.ix.18.2. D.xij art.xij.per totum z D.xij.14.
Quod mos venit nam curialiter: z magis personaliter ad eos. D.ix.9.
A inuentute ed eos fermendū. R.v.9.10.
In senectute ed eos habēnon castigātes eos in iuuentute. D.xij.14.
Quere ab infantia: senectus.
Q Labor propanes est necessarius ad salutē. D.ix.2.9.ij.2.7. bene.2.ꝑ.xj.5.cum sequentibus: per legem.
Laborant multi bene. J.ix.
Et multi male. J.ix.
Fideiter laborantes sunt magni. J.ix.4. cum sequentibus.
Quod labor sine fructu remunerabit a deo J.ix.8.
Malop operariorum diuersitas z conditiones. J.ix.8.
Contra illos qui minus laborant circa alios J.ix.20.
Quod vnus laborat ꝑo multo. J.ix.
Quod plus laborant circa infernus ꝙ circa celum acquirendum. J.ix.
Immo si eos inungerent in confessione illa refutarent. J.ix.
Quomodo gundam sanctus bonę misericiam lamentat. J.ix.
Quod tales sunt infelicissimi. J.ix.
Item laborantes in celo recreabunt z non alij. D.ix.15.17.2.D.xij.15.
Quere operatio: ꝑdefinitio.
Q Lachrymę lauant delictaz expellūt diabolum z extinguunt ignem infernū. C.v.2.
Quere, ꝑinto cum conditutis finę.
Q Lauo bonoꝝ operū est deo redādā ꝓpter tres rationes. D.xij.1.
Primantes exemplū parte ha piuabuntur visitare. D.xij.4.
Materia laudandi deū inuenitur in oi creatura. D.xij.10.
Laudandi ꝓpter potentiam similan ꝑuin

cipibus italic.D.iii.c.c.7.
Laus mundi esto finitur.D.iii.c.
Opus nequis propter laudē humanā nō est stabile.D.vi.cxx.
Quod non debemus appetere laudes hoim propter ipa.D.v.2.
Quib deb laudant.L.ij.i.
Quod est semper laudandus.L.ij.c.
Cui & quare boni viri sunt laudandi.L.ij.3.
Item malitiosi laudant.L.ij.c.
Quod tria mala pringūt exrali laudatione L.ij.4.
Item laus impiotū brevis.L.ij.c.
Laudabile est inter malos benevivere.T.v. 72.c.73.
Quere:appetit'ggtia gratiaq; actio;honos.
Le Quere:an nacēt habent bon pauper & mali diuitce.S.ij.c.4.
Et generaliter bon & mali.C.viij.1.
Quagnam lettam habent bene confessi.C. vi.17.
Letantur malitie aliorum peccato vel bōo C.vij.11.
Lerudam habent hic diuites:z alibi pauperes D.ij.10.11.
Letitia de peccatis est pessima.S.ij.8.
Letantur pt mali alieb bona.D.vij.1.
Quere:gaudium:gloria:delectatio.
Lex lacerat.Z.vij.38.c.Z.viij.10.
Et est in recipiente pm modum recipitio.Z. vij.18.cū sequentibus.
Quod talex ledunt leges.Z.xviij.2.
Lex quonda erat medicina:nunc vertit ipe nemin.A.iiij.10.
Leges armis iuuantur z cōuerso.A.xviij. 1.c.C.viij.14.
Quod leges lucrātie tenentur:z non alie. C.vij.28.
Item leges moderne sunt quasi tele aranearum.J.ii.11.
Quod lex nec est regula oim legū.J.ii.10.
Deberēt tenere facere:amicos tenere leges quas condūt.J.xij.7.8.c.L.ij.c.7.8.
Tre leges sunt ffi fales:z hypocrite.J.xiij.8.
Differēna inter lege christi z mosi.L.viij.1. c.L.j.c.ij sequētibus:per legem.
Quare lex Mosi pcessit lege xpi.L.ij.2.Et quare fuit nouā legem.L.xj.c.ij sequentibus.
Quod mala in legie nō ostendit mutabilitatem in deo.L.iij.2.
Item lex christi est melior:et charta z testamentū figuratū.L.iij.4.
Lex deo debet esse in cordeque z ore.L.iij.c.
Contra flatuētes leges z nō tenētes.L.iij.9.
Contra facientes confitentur leges lucratiuas.ffi.L.iij.10.c.D.ij.c.4.
Lex dei est in ecclesia: sicut imago misterie in terra.L.iij.12.
Item lex dei punit omia defectū:non autem ter mundi.D.vj.c.9.
Quod lex ecclesiē ns per executores.O.vi.71.
Quod nudū melius tenent legē sūs ch̄ christiani sinam.D.vij.11.
Lex melius tenebatur sū pancotes erant le gistes.C.v.18.
Lex malos non relectat impedit vitam mentis. D.vij.3?.
Quod leges quandoq; exponuntur pr anti phrasim:contra legistas z oēs deces sacrā scripturam.C.xij.2.
Item omnis lex cōtra legē dei est illicita.D. xij.c.4.per legem.
Quare lex christi dicitur nova.X.j.1.cum sequentibus.
Quere:a duocatio:consuetudo:iudicer:ritus fides:sapientia.
Liber librorū spiritualiū diuisio.L.iiij.1. Li
Quod sit liber vite.L.iiij.c.
Et quomodo potes in isto scribūt.L.iiij.8.9
Qb est mlt dicte scribi in illo libro.J.xij.15.
Item christus fuit liberr quare.D.ij.1.
Et propter q̄ anūmarū nostrarū liber sit ad exemplar illius libri.D.ij.11.22.
Quere:creatura:predestinatio.
Libertas arbitrij tam fortis est q̄ a nullo vinci potest.D.i.2.
Quare deus posuit nos in tali libertate.D. i.c.c.c.D.ij.11.12.
Quere:electio:pdestinatio:reprobatio.
Linguarum quedā sunt ocioſe:quedā vane quedā pernicioſe.L.v.c.
Quod lingua bona est magna in pfectibus:z mala in pestimus.L.v.5.
Lingua bonum est lingua dei z matroſa dia boli.L.v.c.
Lingua bona est magni meriti:z mala magne pene.L.vij.11.
Quere:gloria:malicia:tacitantia:loquela spiritus sancti:sensus.
Loquela dei est triplex.L.v.1. Lo
Male loquens est auis cum lingua diuisa ta.Z.v.28.
Loqla turpis est ab angelo malo.A.xvij.5.
Ist honesta loquitur:angelus alloquitur.A. xvij.9.
Loquela est certissimū signū salutis velde nationis.A.xxv.19.
Quod audientes malā loquelā sunt fultio res burre.A.xxvj.20.
Loquētes mala in lingua retquebunt post mortem.D.vj.10.
Loquela ostendit loquentē de cello esse vel de inferno.J.xij.30.

Debemus loqui de tribus operibus dei.L. v.1.Et de loqui deberet loqui quilibet ers plicter.L.v.v.c.
Et de proximo tripliciter.L.v.1.
Loquela bonotū non placet malignec ecom mercio.L.v.c.
Ire loqla ondit de qua terra ge fit.L.v.7.
Et quis fit peregrinus cui vel a celo bannus? L.v.c.
Turpia loquentes affimilantur ranis.L.v. 10.c.D.viij.22.
Talis loquela est signū spiritualis sterilitatis.L.v.11.
Et signū fatuitatis.L.v.12.
Et signū interioris infirmitatis.L.v.14.
Item offendit cuius actus quia fit e ofpolitionis.L.v.17.
Item homo loquat est sicut molendini fine excluſa.L.v.17.
Et sicut nauis non bene confolidata.L.v.18.
Et sicut monumenta mormosū non bñ clausa.L.v.19.
Et deridentur z puniuntur in hoc seculo et in futuro.L.v.21.
Ist natura boer q̄ parū z cū deliberatione eli loquēdū.L.v.24.
Pena delinentū deberet nos a talibus cum peccet.L.v.25.
Item sicut ch̄ris affocat bene loquentes in diabolus male loquentes.L.v.25.
Parū eli loquendū z veliter exemplo ſactarum personarū.L.v.29.
Plenum bene loquentis.L.v.30.
Hec ab hoc loqla pdeſt fine ope.D.xx.21.et 22.per exemplū aucupis.c.D.ix.23.
Tales sunt ſicut ſtultus qui vituperauit ei ipsū.D.xij.29.
Ist loqla debet exbilis z honeſta.D.xiij.30.
Quere:conſectaria:detractio:iudicii humani:instrumenta ſē.
Lu Ludus tocū ac mendosū prohibet.L.vj.1.
Et ratio est bona.L.vj.3.
Et q̄ multa alia mala sequuntur.A.xxvi.25 c.L.vj.7.8.
Talex plura perdunt q̄ deo dent.L.vj.c.
Tales sū mortanur qui bei propter vulnera ihu habet:ecclesiastica carebunt sepultura.D.xiij.1?.
Et post mortē damnant.L.vj.10.
Quere:mobiles.
Ludus alearū mater est cupiditatis.L. vi.c.Et est prohibitus.L.vj.c.
Propter bonam rationem.L.vj.5.
Et q̄ multa alia mala sequunt.L.vj.7.c.8.
Tales plura perdunt q̄ deo bon.L.vj.c.
Responſio illoꝝ reprobantꝝ.L.vj.9.

Ludorum prohibitoꝝ miseria.S.j.10.
Ludus corporalium virtutis inter omnium e pauperem est male dubium.
P.viij.12.
Ludo generaliter licito sancti iuſſisse leguntur.L.vj.1.
Luxurie peccatū quid sit.L.vij.1.
Quod est contra charitatem dei sui ꝓximi e ꝓximum nec a nondū est.L.vij.2.
Quare est amor magnus apparens inter luxuriosos.L.vij.c.
Item multa mala illud peccatum sequuntur pe decretū.L.vij.c.c.c.D.vij.68.
Amor inter tales est bestiis z odium eternū A.xv.1.
Item fiat anima turpē.A.xv.2.
Item tales sunt alias pio nihilo.A.xvij.12.
Quod non libenter audiunt predicantem.A xxvj.12.
Luxuriam vincere est pulcherrima victoria. D.vij.31.
Item est mala:quia deo desf.D.vij.8.
Quod debeꝝ nos cuſtodire a secreta ume mundicia propter dei curiam.C.vij.14.
Item luxurioſi templū dei facimus lupanar. D.viij.24.
Ideo templo materialē ſpiritualī sunt posti monstē indigni.D.viij.12.
Luxurie species sunt septem.L.vij.2.
Quod luxuria in ore ecclesiastico est gra ui ſm comparatiōem.L.vij.c.
Diabolꝰ de tribo peccato etiā terat dormiēdo z bños lucratur.L.vij.4.c.
Quomodo luxuria enumat septem dona ſpiritus sancti.L.vij.34.
Et omnes virtutes.L.vij.12.
Et facit boles odiantes in malo.L.vij.15.
Quod est mar peccatū q̄ comedere carnes in quadrageſima.L.vij.25.
Contra tuentes q̄ non possint caste viuere propter ꝓpletionem.L.vij.30.
Quod actus luxurie non ecusatur p ꝓoles bonam.L.vij.31.
Hec de hoc quod placet partibus.L.vij.32.
Facit perdere gratiam z virtutes.L.vij.33.
Quod propter hec deꝰ accepit z accipit multas vindictas.L.vij.36.
Quod post mortem maximum odiū inter se habent.L.vij.37.
Quod eius miseria ante mortem: in monte z post mortem deberet ofles retrahere ad luxuria.Mat.91.c.2.c.
Remedium contra luxuriam:et fuga male ſocietatis.D.x.9.c.D.vij.17.
Et vnus occupatoꝝ optimum remedium D.xij.11.

Qualiter luxuria fetet coram deo: exemplo angeli. M. xiij. 15.
Item luxuriosi sunt mali operarij. O. iiij. 9.
Et non habent veram pacem. P. iiij. 14.
Contra dicentes quod est naturale. P. v. 14.
Contra illos qui non fugiunt tactus et oscula. P. v. 31.
Pena luxuriosorũ per exemplũ illius cui dicitur. Fac finem ludo. P. viij. 17.
Qualiter mulieres de luxuria requisite respõdere deberent. P. viij. 25.
Item abstinentia est necessaria et cogitatio contrarij quod delectat. T. j. 23. et. T. v. 42. bene.
Propter luxuriam perdimus dotẽ celi. X. j. 21. per legem.
Quere: cogitatio: delectatio: adulteriũ: ecclesiastici fornicatio: meretricium: visus castitas mundicia.
Ma ¶ Magistratus a malis ducti sunt quasi lamech. C. xvj. 38.
Item sunt potentiores quam deus in hoc quod nõ potest facere iniusticiam. D. xj. 15.
Ubi plus peccant et minus puniũtur: ergo alibi plus punientur. D. xj. 31.
Quomodo spinis et tribulis cõparãt. F. j. 9.
Qualiter mutuo se accusant et destruunt. F. j. 19.
Quod moriũtur sine heredibus: qui sunt homicide. H. ij. 8.
Quod vicia illorum quos occidunt imitantur. H. ij. 12.
Deberent defendere iura dei: sicut faciũt propria. F. iij. 23.
Et curare quod mãdata dei custodirẽt. F. iij. 27
Quod non faciunt. H. iiij. 18.
Quomodo nocent non dantibus: et quomodo sunt insatiabiles. S. iiij. 19.
Quod sunt in officijs: vt alios iuuẽt. H. iiij. 20.
Quomodo assimilant militibus crucifigẽtibus christũ. M. vij. 11. 12.
Et in congregatione magnorum. F. viij. 12. et R. j. per totum.
Item maiores inter christianos assimilant maioribus inter iudeos. P. ij. 37.
Quomodo tractãt subditos sicut marescallus equos. P. iiij. 13.
Item rumpunt rete predicatorũ. P. xij. 6.
Item quomodo fiscus tenet solnere debita illius cuius bona ei cõfiscant. R. vj. 3. per legẽ.
Quere dñatio: plãtio: iudices: superiores cum pcordantijs suis. Itẽ rapina tyranni etc.
¶ Magnanimus nulla fortuna turbat. T. v. 56. et. 57. et. 65.
Quere virtus.
¶ Maledicere. Nulli est maledicendũ. Et tñ maledictiones iniuriam patientiũ sunt timende. M. j. 1.
Maledicito iniusta ad maledicentem redit. M. j. 2.
Item plures sunt multis maledicẽtes quam pro ipsis orantes. O. v. 31.
Quere: excõicatio: ira: odium: vindicta.
¶ Malefactorum supportatores: sunt causa omniũ malorũ. F. j. 1. et. 41.
Periculum illorum. H. ij. 2.
Cõtra vendẽtes malefactores morte dignos I. xiij. 22.
Item periculum non punientiũ malefactores. P. iiij. xxv. per legem.
Item sunt audaces contra hostes pacis: et vecordes contra hostes. P. viij. 6.
Item periculũ prebentium eis consiliũ: auxiliũ: vel fauorem: vel eos in terris vel domibus suis permittentium. V. xij. 27. cum sequentibus.
Quere: dãnũ: falsitas: magistratus: societas.
¶ Melancolia breuis minus malũ est quam longa ira. I. viij. 1. Me
Quere: ira: cum concordantijs suis.
Item impatientia: patientia.
Mãdata dei sũt de necessitate tenẽda. M. ij. 1
Non tenẽtes non sunt curiales. M. ij. 4.
Itẽ sũt sicut chorda que ledit reluctãtẽ. M. ij. 5
Inobedientes mandatis dei incurrunt tria mala. M. ij. 5.
Quod tenentes illa recipiunt ad vitã eternam. M. ij. 7
Et habebũt abũdãtiã tpaliũ. M. ij. 8. et. ix.
Et pacem. P. iiij. 19.
Itẽ sunt tenenda exemplo philosophorum rechabitarum. M. ij. 17.
Et propter gaudium eternũ obseruantium et penam eternã nõ obseruantiũ: ibidẽ. xj.
Quomodo oĩa franguntur. M. ij. 13.
Inobedientes dei mandatis dolebũt in fine sicut gobardus. P. vij. 76.
Itẽ quomodo. x. mandata obuiãt. vij. pctis mortalibus. P. v. 24. et. 25.
Quere: inobedientia: obedientia.
¶ Mandans malũ fieri et obediens rei sunt. F. iij. 27. per legem.
Talium periculũ patet. S. viij. 10
Quere: dãnum.
¶ Mane thethel phares. R. j. 31.
¶ Manus diaboli: mũdi et carnis. I. iij. 8. 9.
¶ Maria legitur tantũ locuta fuisse cũ quatuor personis. L. v. 19.
Quid significẽt quinque litere nois eius et quõ est mediatrix. M. iij. 1. et. 18.
Et quod est mater misericordie. M. iij. 2.
Et adiutrix in necessitatibus. M. iij. 3. et. 26.
Et refugiũ in tribulatione. M. iij. 4.
Et stella maris. M. iij. 5.
Et tota pulchra et amabilis. M. iij. 6. et. 7.
Quod fuit de robis filij sui et econuerso. M. iij. 8.
Quomodo habuit quindecim excellentias singulares. M. iij. 9. cũ sequentibus.
Qualiter fuit electa: sanctificata et salutata et quantũ hec salutatio iuuat: ibidẽ. xj.
Et demones fugat. M. iij. 12.
Quomodo fuit plena gratia. M. iij. 13.
Qualiter concepit sine corruptione. M. iij. 14. et. Q. j. 2.
Et qualiter peperit sine dolore: pulchris exẽplis. M. iij. 15.
Quod ante ipsam totus mundus fuit in tenebris. M. iij. 18.
Quod habuit perfectionem vtriusque legis: et vocatur luna noua. ibidem. xxj. et. xxiij.
Quod sit assumpta in corpore et anima. M. iij. 24.
Quare euangeliũ de Maria et Martha legit in eius assumptione. M. iij. 30.
Quare vocatur oleum et rosa et firmamentũ M. iij. 27.
Et terra noua: ibidem. xxviij.
Et mons armenie super quem requieuit arca Noe. M. iij. 23.
Et pera Dauid de qua lapis assumptus occidit Goliã. M. iij. 33.
Et aurora. M. iij. 34.
Qualiter vouerat continentiã. V. xj. 6.
Quere natiuitas: sancti incarnatio.
¶ Matrimonia moderna assimilantur matrimonijs ribaldorũ. A. xvij. 4.
Quare est frequenter odium inter coniugatos. A. xvij. 5.
Qualiter pars superstes est ingrata morientis. E. viij. 13. et. 16.
Item matrimonij excellentia. M. iiij. 1.
Et cõmoda: ibidem. ij. cum sequentibus.
Et quod melius esset habere quãcunque mulierem in matrimonio cum celo: quam pulcherrimã et ditissimã extra legem matrimonij cum inferno. L. vij. 28.
Qua intentione contrahere deberent exẽplo Thobie. M. iiij. 2.
Et quomodo cõtrariũ fit. M. iiij. 7. et. 10.
Itẽ pena taliũ et piculũ. M. iiij. 11. cũ sequẽ.
Quare frequenter prole carent. M. iiij. 8. cũ sequentibus.
Requirens pudicitiã in vxore debet pudice viuere. P. xij. 19. per legem.
Contra maritantes filios vel sorores cũ maledictionibus pauperũ. R. j. 19.
Filia melius datur sensato quam diuiti. V. vj. 7
Quere: adulterium: luxuria: castitas.
¶ Medicus tenetur facere elemosynã de sciẽtia et labore. A. xiiij. 7. Me
Et tenetur ammonere infirmũ quod confiteat. I. iij. 12. per legem.
Medicus pessimus. C. xvj. 38.
Mediocres meliorem statũ habent quam potentes. D. xij. 33.
Quere: diuites et pauperes.
¶ Mendaciũ magnũ est dicere defectus nostri sunt a deo. S. iij. 27. cũ sequentibus.
Quere: loquela: lingua: detractio: falsitas.
Item diabolus ludit super linguas mentientium. L. v. 20.
Item mendaciorum quatuor sunt genera. M. v. 1.
Pena et periculum eorum. L. v. 3. cũ sequentibus.
Quod turpius est in diuite quam in paupere. M. v. 4. et. 5.
Contra fallaciter loquẽtes. M. vj. 15. in fine
Quere: falsitas: deceptio.
¶ Mercatio. Mercatores festa non tenent. F. iij. 35.
Quomodo aliqui illorũ assimilantur vanis mulieribus. L. vij. 12.
Mercatorum tria sunt genera habentiũ magnam differentiam. M. vj. 1. cũ sequẽtibus
Cõmune dictũ illorũ quo dicunt quod possunt vendere illa care: et emere pro tam bono foro sicut possunt reprobatur. M. vj. 5. cũ sequentibus.
Et si regula esset vera quod tantũ valet res pro quanto vendi potest bos plus valeret quam christus. M. vj. 14.
Falsi mercatores damnantur. M. vj. 19. et. 20
Assimilantur bestijs venantibus cum leone M. ix. 2.
Quere: acquisitio: deceptio: emptio: falsitas venditio: vsura.
Meretricium virorũ ecclesiasticorũ magnam habet confusionẽ. L. vij. 17.
Contra locantes domus meretricibus. L. vij. 27. et. P. viij. 23. per legem.
Contra dicentes quod paupertate vel vi compelluntur esse tales. L. vij. 29.
Quod recipiunt nimis paruũ respectu pene quã sustinebunt. L. vij. 35.
Quere: adulteriũ: delectatio: fornicatio: castitas: cogitatio: visus: mulier: luxuria etc.
¶ Militie diuisio: et militũ regula. M. vij. 1. Mi
Qualiter debent esse mundi. M. vij. 1.
Item confiteant antequam ordinent: et semper mũde viuant. M. vij. 3.
Et carnẽ affligant et ecclesiam defendãt. M. vij. 4. 5. 6.

Quod milites habent duplicem perfectionē
.m.vii.7.
Item tepem conditiones in eis requiritur
.m.viii.4.
Quales sint defacto.m.vii.10.
Quomodo assumūtur nubilibus crucifigē
tib⁹ sēm.m.vii.11.et seacrū.m.viii.11.
Quercarum beldibili.
Quinti strati.o.Quod ministr dominorum
cure dispensare muti.c.xvi.44.
Jte q pñs adrendetant prouocante: sicut
caudā leonē.m.vii.7.r.k.15.
Quomodo populū affligunt in carcere in
carceratos profundius ponunt vt pecu
niā ex eis quecunq; subidem.viii.
Qualiter illesū malicia in sacra scriptura
ostendūtur.m.vii.27.viii.per totum.
Quomodo obediētibus illicites.m.vii.35.
Qs cōmentētes sūtrum;pnūtiunt et pertu
rnum.f.viii.8.
Quod ōnis fine cū tranquillitate ne fedeli
cant.f.viii.7.
Quomodo sunt insanabiles:z nocent nō sā
nbus.f.viii.10.
Contra nos tenentes fidē vel iuramentū de
fidelitēr seruiendo.f.viii.14.
Quomodo assumūtant como inuadenti ouē
bestiem.f.xiii.16.
Notā de ministris diaboli.s.viii.13.
Qs non sunt frequenter amouendi.m.viii.9.
Nec in strumēti sunt expedi aut nimis pau
peres.m.viii.10.
Jtem curiennes pom in officijs assimulātur
vulpī et rhamno.m.viii.17.
Jte responsio munitoni munitoriū reprobā
tur.m.viii.18.
Jte assimilantur cani assuero macello.m.
viii.m.f.21.
Jte strabombus.m.viii.22.
Et similis scacarij.m.viii.27.
Qualiter simoniā cōmittunt.m.viii.22.
Quod non obedāt dominis in illicitis.m.
viii.s.f.25.
Et qualiter in hoc casu se habere debeāt.m
viii.27.
Quom odo similes sunt illi qui dicūt se pos
sare totū mundū.m.viii.29.
Et miles de sparant s formicam.m.viii.30.
Et murū pillano arguenti cōtra canpestrē.
m.viii.31.
Et cani pingui cōferenti ei lupo.m.viii.31.
Item cani malticoso portāti campanellam.
m.viii.33.
Quod officia seu ministeria non vendant
m.viii.37.
Et assimilātur auribus sequentibus aquilā:

Reallis

z bestijs sequentibus leonē sibidem.33.
Jte inuili sunt pueres iarronib⁹.m.viii.39.
Et talibus tota cōitas a similcat.m.viii.41.
z.m.xiii.c.xvi.nimium.m.viii.41.
Quod officia nō debent seruentib⁹ vbi non
sunt certa cōmoda.f.viii.8.
Item mali miniſtri sūt sicut canes diabo
li qua natum febrergit.f.x.14.
Et sicut cauis leonis z accipitres.f.x.15.
Cuercens filiarū adulatores: q̄ stationeriares.
Cōuersatio cum bonis pro modo semper parata
dum vnumus.f.xiii.12.
Quod audacietes ad peccandū propter mi
seriendū non desunt simanda.f.viii.14.
Et sicut ingrati ministri.f.viii.16.
Et Misericordia mundalis est sicut nubes
manutina.f.xiii.9.
Item inique misericordia est q̄a quis par
cit delinquēti.f.viii.19.per legem.
Quod mia z iudicij sunt duo poti.m.viii.5.
Jte mia sine veritate cum deo.m.viii.27.
Jte mij queda diuinarū p̄bana.m.ix.4.
Magna misericordia est mutuare illi qui ne
cessitate indiget.m.ix.4.
Misericors miam in celo inuenit per ceem
plū boni.m.ix.3.4.
Omnes creature docent nos esse misericor
des.m.ix.c.xi.sequentibus.
Misericordes multa lucrant.f.m.ix.art.iij.
Jte misericors est gener dei z omnio multi
plus reputādus est deotem nō restituens.
m.ix.s.cōtra legem.
Jte ofo virtutes i hoc ofo seruandē sūt sine,
Et ad cōlō perducūt.m.ix.s.x.17.
Et bo fec vijs et legib⁹.m.ix.17.bene.
Et liberat a culpa z pena.m.ix.18.
Non possimus per alīs vīā caput nīm chi
sti ad celum sequi.m.ix.19.
Qua fronte miam a deo petat q̄ misericors
non est.m.ix.27.
Jn misericordijs erubescer tanq̄ ingratus
quando et ingratiando impoperabitur.
m.ix.29.
Peccātes in plamptione nō dē sunt nimis
ingrati z debtis peiores.m.ix.27.
Tales assimilant latronibus cogitatibus
fugere ad ecclesiam.m.ix.29.
Et frequenter peccatores sicut ille.m.ix.40.
Et moriente fruſtra misericordiam inuoce
inuocant.m.ix.47.
Quod sunt sicut debito qui credidit videre
duas candelas.m.ix.44.
Sce opere miere septenū habet.f.x.xx.7.
Tempus miere mortis sunt tempus miere z
veritatis.m.x.m.47.
Qualiter mia fu gen alter iudicia.m.x.44.

Habentes misericordiam in terra habebunt
misericordiam in celo:et non alij.m.ix.
46.c.xvi.66.
Quod diabolus dem inisericordiem predi
cando fere totum mundū suscepit.Et ideo
nō est de misericordia de multi predica
dum.m.ix.46.
Quere charitas:et emosyna:z ministrare remit
tere hospitalitas quinam percepcare videtur.
Omitte z relinquere:et haereditare pt⁹ vas
lent ēe mali.m.x.c.xm sequentibus.
Quod mali faceredotes decipiunt illos pro
quibus celebrant.m.x.4.7.8.14.
Quod multa pro vno specialiter dicta plus
valet illi q̄ generalia.m.x.5.c.x.
Quod Petrus dant pānā mūsanne q̄ mul
ti angeli sunt munitibi mille.m.x.7.
Quod audientes missam christum sumunt
spiritualiter.m.x.vi.
Quod est frequenter celebrandum:z contra
eos qui rare celebrant.m.x.10.11.
Quod ofa fidelea teneretur audire missas ex
integro in pcebitis.m.x.11.
Quod malitvalet missa defectis.m.xi.m6.
Quomodo multi dicunt missas cū corrupta
materia.o.vi.c.x.
Quer communio dicit christi:oratio:sacer
dotum.
Quodus est mater virtutum.m.vii.1.
Quere prudentia.
Mo Quomodales quere.C.xi.c.x.6.Jte.T.x.11.
11.c.R.vi.c.vi.c.6.
Quere caritas:amiciter:religio.
Quod est frequentissime ēe peiores q̄ gehenne.
m.xi.c.
Quod semes de propinquo:et inimes quasi
be longinquo:seguenti.m.xi.1.
Jn vita prouidendū est de statu post mortē.
In prologo.c.x.ii.
Quare aliquando moriuntur.T.vi.c.
Item morientibus ostenduntur mala que
prius fecerunt.T.xii.17.
Quod vni sunt eos ingrati.T.xii.15.c.5.ij.
x.c.xm.xi.15.
Non pōt mirtenēb⁹ ante mortē male ministra
bitur in morte.T.xvi.3.
Mouentes iugant hospites in hume gratie.T.
xvii.7.
Deus subtrahit morte psolem z amicos vt
amoē nostrum ad se trahat.T.xx.10.
In morte deus recipit suos z alios spnit
T.xxi.3.bene.cum sequentibus.
Quod mortuus est statum in celo:et in infer
no:et in purgatorio.T.xxv.8.
Quod multi in morte det z sui oblīuiscūtur.
T.xxvii.15.c.xvi.

Reallis

Quod boni speculatur pauperes audacter
nonquamur:z alij timide.C.xxvij.43.c.Z
f.o.9.
Jn morte capitum elevabuntur cblamydes
asserent.T.xxvij.c.
Per mortuus est spēcialis vinouū faciendum.
T.xxvij.c.65.c.D.xj.c.4.c.15.c.16.c.21.
Quod sp parati mortem expectent.T.xxvi.
Quod boni non sunt gran t vnusf suos
adunteos.T.ij.c.41.c.D.xj.art.xxj.c.D.
xj.c.64.
Oportet q̄ in purgatorio purgent.C.xi.xij.
c.xiij.c.6.
Quod multi diu ad mortē indigentes cēsā dē
nant.C.x.vi.c.
Quia tanta sequuntur de his q̄ de pane de
lecer.St.D.xj.c.c.61.c.7.
Frequenter cōfelli et lectia meutiſt.C.xvi.35
Quare mali in morte desperant.D.xj.c.cum
sequentibus.
Quomodo diabolus morientū defectus re
ctat.D.xj.c.61 sequentibus.
Quod expectat vīsp loquadam amiferun.D
xi.
Et qualiter tunc boni et tunc audacter respō
dent.D.xj.15.
Quod homo in mortis transitu debet cogi
tare de omnib⁹ bonis operibus suis pre
cedentibus et q̄ emosyna specialiter
facit fiducialiter mori.D.xj.c.x.61.
Mors offendit puras diq delectabilia esse ēsse
nibil.D.v.4.
Quod fer nullus vere plangit mortuū: sed
sepsum z q̄ expense ille plus flunt p mū
di pompa.D.xx.11.c.4.c.x.D.viij.19.
Quod pauperes et immdiatio miseria est
causa felicie in morte.D.xj.8.
Qualiter bines p pauper sibi obtinant tmor
te.D.xj.c.15.c.x.20.bene.
Qui expectat vīsp post mortē vt bifaciat ni
mis incuriatie est.C.iij.8.
Non pteuntibus opera mie sunt fiultiores
fruſtr.C.iij.13.
Mali in morte mirum erubescūt.C.v.f.ēt
non bon.D.iij.6.
Et mortuus inveterans debem⁹ accipere ex
plū.C.viij.18.19.c.20.
Item flunt quantes eos de rebus propriis
E.viij.21.
Quanti merēs fit timare mortuos:et q̄ non
est malos elemosyna.C.viij.x.21.
Quare multi sunt mortuus infideles.C.
viij.3.
Et q̄ tales sunt ingratissimi.E.viij.f.
Et q̄ maximi anici vinouū sunt maxim imi
mici mortuoū.E.viij.6.

Qui bona illotis furantur vel detinent: sunt crudelissimi latrones. E. viij. g. ii.

Item mures in morte sunt quasi queres. E. viij. c.

Quomodo mortuos defraudantes sunt puniendi. E. viij. c. o.

Quod mortui multum grauitur contra tales e contra lesos: et eos dilepernit. E. viij. i. r. M. xi. ii. r. x. r. s. 4.

Ité de eis: quos fides et q mortuos non quasi mundo possunt iuuare inanites. Nã ali qui sancti fuerũt in purgatorio. E. viij. 14.

Quod multa male ministrantur dementis eoꝝ exigentibus. E. viij. ii. r. 16. c. 17.

Qđ debita illoꝝ: a legata: e elemosyne fiant statim post mortẽ. E. viij. 18.

Periculum inter facientum. E. viij. ii.

Item periculũ defraudantiũ defunctos. E. viij. 11. cũ sequentibus: r. E. viij. i.

Et iumen omnes quasi mortuum simul iimentantur. E. viij. ii.

Stultitie viuoꝝ premuniunt per mortuoꝝ deceptionem. E. viij. ii.

Quod melius esset q bona sua premitteret. E. viij. 16.

In bonis operiꝫ radicari impulsa mottis non cadent. E. viij. 12.

Quod bonis male in morte vadunt ad diuersos terminos. E. i. 31. r. D. vi. 16.

Ité tractus mortis est inuitibus e pauperibus sicut lucrus boetheoꝝ. E. d. 13.

Mors est quasi dies que ostendit quales fuerũt. E. ij. 18.

Memoria mortis e mottuoꝝ sanat oculos mentis. E. ij. 10. cum sequentibus.

Quomodo terra in qua mortui cõeruntur non aliquo modo polleꝫ. E. ij. 11. r. 4. 2.

Illi quibus mũdus carere est in morte a carere libertatem. E. v. 10.

Bene morientium cõfortatio: ex quatuor cõsurgit. E. vij. 18.

Item morientes sunt sicut religiosi eũ ẽbus cedula professionis sepelit. E. iij. r.

Quod custodia mandatoꝝ dei facit secure mori. M. d. 4. 1.

Ité morientes in mortali peccato sepelitur in inferno. M. xi. 6. r. per legem.

Quomodo in morte diuersimode destruũtur sicut volentes a fendere muros ciuitatis obsessi. C. xi. 4. p. fen. bli.

Quod curiali' venit ad finem ip ad inumeros M. vj. 4.

Quod deo puritum quinãs sicut ille cui tres nunciosimisit. D. xi. c.

Quia nõ cognoscunt nuncios suos sic nec ille cognouit nunctos diaboli. M. vj. 5.

Et talce sunt fatuitimi. M. xj. 7.

Pauperes e fenes: cũ minori iustitia et pena moiuntur. M. xj. 8.

Quod bonu qđp in morte riment. M. xj. 9. et 10. bene. r. 11.

Eligamus vitã bonoũ sicut optam' mortẽ eterũ. M. vj. 11.

Est magna similitudo inter mortẽ corporis e aie. D. xj. ar. 4.

Quod mali eligũt debẽs pulchꝝ mortes quo ad mũdũ e bonũ turpiũ. D. xj. 17.

Et ratio quare. D. xj. 18. cũ sequentibus.

Quod q mortis nouitatẽ deus aliquos hic purgat. D. xj. 19. 20.

Quod bene morientes non sunt flendi. M. vj. 11. r. 4. 5. cũ sequentibus.

Quod mors est oĩa rerum mensura certissima. D. xj. 14. r. 25.

Quomodo de nobis quasi ad arbores ligatis meis aliquis sagittat. M. xj. 16.

Quod demones distrectẽ examinant motiendes. D. xj. 17. cum duob' sequentibus.

Quod mors malorum somno comparatur. D. xj. 20.

Item buros e insipientes largos facit e pauperes. D. xj. 23.

Et quare mors bonoũ dominationi coparat. D. xj. 21.

Quod mors est instã z diserens. D. xj. 22.

Quare boni morientes cum letitiare mali cũ tristitia. D. xj. 23. cum sequentib'. r. 6. o.

Quia boni sunt sicut incarcerati sine culpa. D. xj. 25.

Et mali eoruer fo. ibidem. 4.

Et sicut habeneres intentiones pulchras. D. xj. 26. Et mali eoruer fo. ibidem. 25.

Et propter confidentiã quã habent in deum cui prius seruierunt. M. xj. 27.

Et propter sanctoꝝ visionẽ que in eis occurrunt. D. xj. 28. cũ sequentibus.

Quod morientes plura videntes q alij: qr incipiunt dẽ eternitatis. D. xj. 32.

Quare deus mottis meliori est die natiuitate. D. xj. 41.

Mali in morte dolentiquia vocantur ad cõputatiõe: qua perdunt omnia que dilexerunt. M. vj. 16.

Et ad redditionem lectionis. D. xj. 10.

Et propter demonũ occursum q̃ occurrit bonis e malis. D. xj. 27. r. 48.

Et q̃ quandoqꝫ vident penas ad quas vadunt. D. xj. 49.

Et q̃ solũ exibit ad patriam ignorat. D. xj. 50.

Et q̃ vadit ad locũ de quo fuit: iterũ redire non potest. D. xj. 51.

Quare omnes naturaliter mortem timent. M. xj. 1.

Quod sit facere mortẽ qui multa bona promiserunt. M. xj. 19.

Et q̃ ois sic promittere debẽrent. M. vj. 1.

Quod mors non est timendaeq̃ omnẽ inerꝫ timdinẽ auferẽ. M. xj. 68.

Debere moientibus est gaudendũ exẽplo siracenoꝝ. M. xj. 2. r. 4. r. 6. 20.

Exemplo regnantis sub quo equus cadit. M. xj. 69.

Et exemplo christi qui flenit q̃ Lazarus ad mundi requiem. D. xj. 70.

Et q̃ contrariũ videkꝫ contra fidem e fpẽ. M. xj. 71. bene.

Et contra dei ordinatiõẽ e contra multa cõmoda que mors confert. M. xj. 72.

Et contra aliud exẽplũ christi e sancti amboꝝ sij. M. xj. 77.

Quod de morte inimici est gaudẽdum. M. xj. arti. xij. r. T. v. 5. 7.

Quia deus extinguit lumen volentis perde re. D. x. 24.

Et vñ oñ ad se trahit: vt alic sequanť. M. xj. 75.

Et cõmodũad voluntatẽ cõmodãtis recipit. M. xj. 76.

Dolere ergo de morte illoꝝ est contra exẽplum Dñe e Dauid. M. xj. 78.

Est contra omẽ rationem. M. xj. 81.

Quomodo aliqui moiuntur contra christũ aliqui pro christo: aliqui cum christo: aliqui in christo. M. xj. 82.

Dẽ mottis spiritualiter est multum dolendum: de corporaliter parũ. M. xj. 83. cũ sequentibus.

Stultitia illoꝝ qui viuere ac si nũq̃ essent mouturi sicut Alexander. M. xj. 86.

Quc facunt homine secure mori. M. xj. 87. cũ sequentibus.

Quod mors presulũ minus leditur. M. xj. 89.

Quomodo mors docet vitare cupiditatẽ: lu puriãtis superbiam: z presumptionẽ longe vite. M. xj. ar. xvj.

Quomodo ois moiuntur ad mottem motu velocissimo e cõtinuo. M. xj. 93.

Quod nullus pocmitur q̃ alijs e magna cudentia q̃ nullus est fidelis mottis: qr nõ sit fidelis vnus. M. xj. 97. bñ. r. 15.

Cogitatio mottis debere excitere omnem quaricam. M. xj. 102. Et omnem vanitatem. M. 103.

Mors cum nunciis suis oĩa que nostra non sunt auferet. M. xj. 107. r. 99. r. 143. cum sequentibus.

Item mors ofendit oĩa preceꝺẽtia nihil ya

fere. M. xj. 108. r. 109. r. 149.

Contra peccantes circa fumeta e quare non timemus mortem. M. xj. 111.

Quod q̃ nolunt p̃ precedẽtes p̃munire sunt stultissimi. M. xj. 112.

Quod mortui multũ iuuantur' viuoꝝ oblationibus. M. xj. 115.

Ité mors ofendit quę sunt peri amici. M. xj. 117. 118. bene.

Quod bonus monofynam. p. anima defuncti ꝑpetuã fibiꝑfi sequentis gib 33. M. xj. 119.

Memoria mortis malos conuertit: et mors bonos. M. xj. 121.

Quomodo o mottui possunt viuoris auxilium. M. xj. arti. xix.

Quod si ipo mottuis maxime iuuat facientẽ. M. xj. 128.

Quod non prodeſt malis sepeliri in sancto loco. M. xj. arti. xxij. r. M. xij. 14.

Item mortua deducẽtur sicut peregrini. M. xj. 157.

Quod illiad quod bant bant dentes: quod non bant perdunt per exemplum de scripturamuenta. M. xj. 149.

Ité mors diuersimode nocet bonis e malis. M. xj. 150.

Ité cognitio mortis erit duplex bus q̃ presunt. O. vj. 15.

Item in morte non erit aliqua falsa excusatio. O. vj. 18.

Portantes certa signa sue actis recipiuntur ad celũ: alij non. O. vj. 71.

Qui plura capiunt in morte de pluribus cõputabuntur. O. vj. 12. ꝑ legem.

Mors aperit oculos eorum peccatorum. P. v. 10.

In morte primo sentitur grauitas peccatoꝝ, que nunc trahuntur in agnis. P. v. 11.

Quõ moiens erat de desperatione. P. v. 14.

Quod mottes cogitantes debere esse medicina contra omina peccata. P. v. 27.

In morte cincta ofendenť ad peccatoris, bñ nationem. P. vj. 4.

Quãe sint fundamẽ inter exoptans mottuorum e peccatoum. P. vj. 14. cum sequentibus.

In morte suari puniũr sicut vultures. R. i. 31.

Ptovno malo mottuo quandoqꝫ plures fur gunt peccata. R. i. 25.

Quomodo mottuo iniuſto alij bona ex occupant. R. vj. 21.

Et quomodo mottuentes dcpunť inter eos cuentes z amicos: ibidem.

Mors? medtatio est optia sapiẽtia. S. iij. 5.

In morte seruꝰ mundi cesarius z diabolꝰ ma

le tractantur. S. viij. 16. cum sequentibus.
Quod non deberem? morte timerem? mortuos sugere exemplo sacratus. S. viij. 9.
Male viuentes non habent certã spẽm mortis. S. viij. 7.
Ideo vellem hic semper viuere. S. viij. 8.
Anima efficitur libera per terram corporis amittẽtiam. S. viij. 6. bene.
Quod vilius sepulchrũ deberet nos ab obitus peccatis retrahere. S. viij. 28.
Per memoriã mortis ꝑ pene sequentia debet homo ad tentationes vincere. T. 1. 26.
Stent sanctæ mortis sententiæ in corpore nostro. T. 1. 26.
Quæ preciosa in conspectu dñi mors sanctorum. T. v. 44.
Qui plura habent pœnas in morte rumpunt T. v. 49.
Vocati et omni parte spoliantur. U. iij. 2.
Et ideo fua fecarius promitterent. U. iij. 1.
In morte reputantur sibimet ceco qui nonne mundi bene iuſtificati. U. iij. 19. per legem.
Omnes sumꝰ positi quasi mete ad sagittas mortis. X. 1. 26.
Quæ nec creatores: ingratitudo: iuuentus: miſa: purgatorium.
Mu Mutare a viris mancra capiens se venale esse monstrat. L. vij. 5. 2. D. viij. 5.
Item si quẽdo ornata est mendicãta diabolus L. vij. 20. 2. D. vij. 5.
Et vere exiſtit. L. vij. 21.
Et ut ops exiſtit e pulcra. L. vij. 22.
Unde bona exẽpla contra tales. L. vij. 18.
Conſortiũ e cogitatio talis est piranda per versũ septimum. L. vij. 31.
Periculoſum est cũ illis habitare. L. vij. 41. per legem.
Quod sint contrarie nature ꝓ voluntas. M. viij. 5.
Item mulier ſi crudelitas: contra mulieres commutas. O. vij. 6.
Quare beginagitur ꝙ tatio lamuria; monialeꝭ: mereretrulꝫ: omamus: pulchitudo: ſuperbia vitus 28.
Munera dantes: ꝛ recipiẽtes vendũt: e cuiꝰ infernum. R. ij. 11.
Quia ꝓpter talia multiplicantur malefactores. R. iij. 2.
Item recipientes ſunt ſimiles latrombus. R. iij. 11.
Et lupis. R. vij. 18. 2. D. xiij. 5.
Dantes decepum perfequentes ſic triphon ꝛ Danibal. R. vij. 58.
Periculũ dantium ꝛ recipientium. S. ij. 2. et I. ix. 29.
Munera facium falſos fortiter agere ꝛ fualores. S. ij. 2.
Illi ꝙ ꝑ parua laboruꝫ recipiunt magna

assimilantur vulpi. S. iij. 2.
Irranonables ſunt qui irascuntur contra tenentes contra mandata. S. iij. 19. 2.
Quod recipientes ſunt imuſti aut ingrati. I. ix. 16. 17. D. xiij. 10.
Iſti ſunt ſicut inſtrumentũ muſicũ. I. ix. 18.
Item cecantur. D. xiij. 9.
Iſti cantus male vocatus. I. ix. 21.
Et cantus. I. x. 21.
Quod bona non ſunt ratione perſone ſed officij. I. x. 19. 2. D. xiij. 10.
Quod illi pœne capitum qui per ſuos rectpiunt. I. 1. 6.
Et minus precũ ꝓnunt chriſtũ ꝙ Judas. I. xij. 21.
Quod recipientes recipiunt mortẽ. I. xij. 18
Dantes ſunt ſicut fur qui ꝓfunt choriã in manu iudicis. I. xij. 54.
Qualiter reſpondere debeant illi ꝙ offerun tur. I. xij. 2. D. xiij. 4. bene.
Iſti munera nunto diligentes ſunt ſicut caꝓ r lunt. W. xiij. 4.
Iſti vsantes non dantes aſſimilant̃ andree necromantico. D. xiij. 7.
Quomodo recipiẽs peccat ꝛ non dans. D. xiij. 5.
Quanta crudelitas ſit ecroquere vel recipere a pauperibus. D. xiij. 7.
Quomodo iſti ꝙ correctores eſſe deberẽt ꝓ nunco eſſe vel redditus diabolo, alias locant e conducunt. D. xiij. 8.
In quo caſu ſũ dane ꝙ recipiens ad reſtitutionẽ tenet. D. xiij. 2. 2. S. 2. 19.
Bona non reſtituendi. R. vij. 21. vij.
Quod deberent trafici cõtra offerentes ei munera. D. xiij. 20.
Quomodo multa malicioſe acquirunt munera. R. 1. 1. 23.
Quæ pericula ꝓpter hoc cadunt. R. ij. 4.
Sunt ceci vbi aliquid petitur. R. j. 17.
Volunt̃ate conditionata pars malor munerũ datur contra legẽ. R. 1. 11.
Tẽdantes ſunt datuꝝ cauſe. S. viij. 11.
Quare ſunt artes: capitalia: exercitio regimẽ cũ concordantiis ſunt.
Cũ undas: debemus ſcpũ dei ſpũale exemplo ſcpũ martyrũ. W. xij. 21. xij.
Et hoc ꝓpter tria cõmoda. W. xij. 6.
Quod mãdicia ꝛ virginitas cuſtodiunt̃ ſub aſperitate ꝓnitentiæ. D. xij. 7.
Et ſub humilitate. W. xij. 8. 2. 9.
Iſti mundicia eſt fundamentũ fidei ꝛ aliarũ virtutum. W. xij. 21.
Iſti vbi eſt? nunc perditatio. W. xij. 24.
Iſti mundi ſalua buntur. W. xij. 25.
Et nũde viuere multũ deo tenet. W. xij. 28.

Quercę caſtitas.
Mundũ habet ſcm̃ ſi pauonis. W. xij. 2.
Et ſcd clauꝺ ꝙ ſũt habentes pulchi facies. W. xij. 2.
Et hominis ceci ex omni parte percunientis. W. xij. 9.
Item deputant̃ e exaltat in nihilo. D. xiij. 4. 2.
Item mundus eſt aliquibus crucifixus. ſcd non ipſi mundo. C. xvij. 17. D. xiij. 24.
Quomodo ſentat. F. viij. 9.
Item mundales ſunt ſtulti qꝛ fruſtra conſpunt. I. 1. 6.
Quod mũdus eſt plenus taqueis. D. xj. 17. 2. D. xij. 6.
Quomodo aſſimilant̃ ſacario. D. xij. 21. xiij.
Mundi amatores breuꝑunt̃ ſicut ludentes ad taxillos e ſicut ambulantes in nebula. I. 1. 10. xij. 2. 6.
Et ſicut mercatores e mariniarij. M. viij. 17.
Quomodo decem plage egypti ſunt in hoc mundo. M. viij. 21.
Item mundus eſt ſtigiũdus exemplo chriſti e ſanctorum. D. xiij. 21.
Quod chriſtus determinauit mundũ ex ma lum. D. xiij. 16.
Mundus eſt fugiendus. R. v. 11. per declarationem.
Et plura per exempla. R. v. 21.
Item mundus male ſeruit ſeruitorib⁹ ſuis. S. viij. 6.
Mundus quondam quaſi aurens nunc eſt quaſi ferreus. S. viij. 10.
Quere ex aſtris: formam: gloriã: honor: diabolus.
Cũ mirantes in tribulatione aſſimilãt̃ aſinis. E. vij. 8. et vaſi vacuo. T. v. 69.
Et incudi. T. v. 70.
Quere cuadrũ ſtrae flagellũ eum concedan tibi ſuis.
Item patientia: impatientia.
Ma ¶ Natiuitatem chriſti debemus honorare exemplo elemoſynarij. A. xij. 23. ci ſequentibus. C. xj. 1. 2.
Quꝛ ipſum in fua natiuitate recipiunt et ꝙ non. B. xij. 17. 18. 2. 3. 4. 2. 7. 2. 2. 11.
Qualiter ex aperitur: ꝛ qualiter recipitur. B. xij. 22. 2. 24. 2. 30.
Quomodo habet duplicẽ natiuitatem in ea. 2. 24. 2. 1.
Conceptiones ꝛ natiuitates poſſibilitas. I. 1. 2.
Perſidia iudeorum de chriſti natiuitate reꝓbatur. I. 1. 2.
Quomodo vna perſona potuit̃ naſci ꝛ innasci ſine alia. I. 1. 4.
Oß hec natiuitas fuit valde rõnabilꝫ. I. 1. 5.

Quod multiplicitas. I. 1. 9. 2. 5. 11. 11. oß eſſe vnitatem.
Et qꝛ nocte longam illuminauit. I. 1. 7.
Et qꝛ fecit nobis ſpeculũ e medicinã. I. 1. 8.
Et qꝛ nimis de gram abundantiam. I. 1. 9.
Et fortitudinem ꝛ ſapientiã. I. 1. 10.
Et qꝛ reformauit ſimilitudinẽ ſuaꝫ in nobis I. 1. 11. 2. 16.
Et hominẽ qui perditus inuenit. I. 1. 12.
Iſte natus fuit chriſtus vt doceret nos formã vite. I. 1. 13.
Et qꝛ ꝓcaꝛ facere et deũ patrẽ nos. I. 1. 14.
Et ſignũ ꝙ ꝓfuit arcũ ſi nubib⁹. I. 1. 15.
Et in ſignum noſtre ſalutatonis nature ſol regreſſus eſt. I. 1. 16.
Quomodo ode creaꝛ fuerũt teſtes eius Natiuitatis. I. 1. 17.
In hac oꝛ infidelis obſtẽdit̃ cecitas. I. 1. 18.
Quod tam tarde natus fuit ꝓpter noſtrã durũcam. I. 1. 19.
Qualiꝭ ꝙ recipit natꝛm ꝛ cuſtodit. I. 1. 20.
Qui ipm recipiũt aſſimilãt̃ iudeis. I. 1. 21.
Item ꝓ incarnatione e naturate obligauit nos ad humilitate. O. vij. 31.
Et eram nos legitimant̃. S. viij. 1.
Item chriſtus fua natiuitate manifeſtauit lenitẽ cauit. I. 1. 1.
Antiqui patres multũ deſiderabant hãc natiuitatem. I. 1. 7.
Quere ad Dan. de chriſti incarnatione adnũc.
Naufragetũ bona nõ ſunt a bõis terrarum ꝓcipanda. C. xij. 21. 2. art. vj. 2. 2. art. vij. 2. ar. vij.
Quomodo pauꝛes ſunt fures. C. 1. 7.
Iſti pena illoꝝ. T. 1. 5. per legem.
Ob bõs talia ſit nõ pada ꝙ alab⁹ ſlige. F. v. 5 ij. 3. 4. 25.
¶ Negligentia ꝛ pditio temporis eſt irrecuꝑabilis. A. ij. 1.
Quere accidia: otium.
¶ Nobilitas mala eſt vicijs dominari. D. xij. 5.
Nobiles pauperũ miſerias neſciunt: qꝛ non experiuntur: z ideo nec cõpatiunt vt deberent. D. xij. 19. 2. D. xiij. 9.
Quomodo aſſimilant̃ canibꝰ. F. j. 17.
Contra gloriãtes de corporis nobilitate. S. ij. 3. 25.
Oß nobilitas alec eſt melior. S. ij. 25. 2. 27.
Quare nobiles frequẽter mutunt̃ fine here dibus. D. ij. 21. 2. xiij. 4.
Iſte nobili falſitas ꝛ inſtabilitas. D. xiij. 7.
Tales ſunt ſicut arundo. D. xij. 8.
Quod deberẽt eſſe mimꝰ tractati ꝛ mim⁹ vn dicantur. I. vij. 5. 2. 13. 2. 31. 11.
Quod plura dant ꝙ o inundi vanitate ꝙ ꝓ veritate. I. vij. 2. 2. 24. ij. 15.

Quo ad creationem omnes sunt eque nobiles: e quo ad animā serui sunt nobiliores ergo serui sunt simpliciter magis nobiles. D. viij. i. 2. Q. iij. 2. 2. 2. 10.

Quod nobiles non superdebāt vita alios. D. viij. 2.

Quod est contra naturam eorum rapere alia. Q. iij. 9.

Qui non sint crudeles. Q. iij. 11.

Quare deuitantes: donatus: magistratus.

¶ Nocere volentes nocumentū habebūt. C. ij. 17. cum sequentibus.

Item sine pis nocent fibi ipsis. Q. iij. 4. 4.

Quod semper sunt in timore. Q. iij. 7.

Et quādoq; iden sustinere sicut ille inuitor materie non inuenti. Q. iij. 7.

Item querunt occasiones nocende sicut ille J. 3. 4.

Quare tranquillitatem odium: vindicta: ei concordantiis suis.

¶ Nouitatum amatores assimilant eos raro. R. xvi. 11. studeo. J. ij. 10.

Contra tales vide Seneca. J. ij. 11.

Item mater nouitatum est superbia. J. ij. 4.

Tales sunt internio vacui. J. ij. 10.

Et a deo elongati. J. ij. 11.

Contra dicentes q̄ facunt vt alijs oſſomittatur. J. ij. 12.

Pena talium. J. ij. 13.

Contra dicentes q̄ nō sunt inuentores talis O. vij. 11.

Ire plus cogitant de capitio q̄ de patibulo infirmi sicut ille. S. viij. 7.

Nomitas causat miserias. T. v. 19.

Quare super bianuncon stantia: per seuerantia vanitas.

Ob ¶ Obedientia est virtus nobis multum vtilis. B. xij. 4.

Quod est potius obedendū superiori regi q̄ patri. E. ij. 11. cervi. per legem.

Contra obedientes in prosperis tib. J. iij. 5.

Tales sunt quidā. R. v. 12.

Contra dicentes q̄ melius est facere ex propria voluntate. J. iij. 6. per legem.

Contra obedientes precepto tantum. J. iij. 7. 7. R. v. 6.

Quomodo quidā obedientē mutant in octi. J. iij. 10.

Obedientes a lesione cuſtodiunt. M. ij. 5.

Ire est deo obedientiā pter multa. Q. iij. 3

Nō est diabolo nec peccatis obediendū: nō pter multa. O. ij. 1.

Est obedientiā etiam difficile. O. j. 3.

Propter locū qđ tenent: ad euitandū bñ propatum. O. j. 4.

Obedientia est radix oīg̃ virtutis: obedies facit miracula. O. ij. 5.

Item obedienti deo: superiori ofa obedisse dendum libenter. O. j. 8.

Septem obedientie gradus: quod est obediendum libenter. O. j. 8.

Et simpliciter: generaliter. O. j. 9.

Et hilariter. O. j. 10.

Contrarium fugentes funt gargoli. O. j. 12.

Et festinanter. O. j. 11.

Tarde obedientes sustinēt ictus: comedūt cepas. O. j. 12.

Ad obediendū debet conformare intentiones suam intentioni precipientis. O. j. 14.

Item bona ratio bruellians legē obediētia: e inobedientia. O. j. 15.

Item est obediendum filialiter: amicabiliter. O. j. 17.

Exemplo corporis rotundi: evasis: e arborum ad hoc. O. j. 17. cum sequentibus.

Item nolentes obedire: sunt peiores demonibus. O. j. 18.

Et saracenis. O. j. 19.

Et malis plicitet puniuntur. O. j. 22.

Obedientes a peccatis preseruantur: e visionem habent angelicā. O. j. 20.

Et ad ecclam ducuntur. O. j. 21.

Item obedientes diabolo portio ī ꝑ deo sunt finaliter operarij. O. viij. 3. cum sequentibus.

Per opa potestis scire cui obeditis. O. iij. 7

Quanto quis est hic obediens: tanto in ce lo erit pulchior. R. v. 10.

Item obedientia non est virtus sine patientia. R. v. 17.

Murmurantes de obedientia sunt sicut canes rabiales. R. v. 19.

Item obedientes: inobedientes assimilant solē: e lunē. R. v. 67.

Et syllabus breuibus: e longis. E. viij. 8.

Statuius videt quod sit ex obedientia ꝑ propria voluntate. U. ij. 11.

Et tamen melius est. U. ij. 4.

Quere: inobediētia: mandatara: prelatio: superiorum. 1.

Obsolutā: i quo cūg statu dānat. A. xviij 13. 14. 15. Oc

Quia otiosi sunt sicut stantes in foro a quo cūg diabolo conducendi. O. ij. 1.

Qđ sunt otiosi operarij: fruſtrantes. O. ij. 2.

Item otiosi sunt occidie diaboli. O. ij. 3.

Non remunerabuntur ei operarij. O. ij. 4 2. O. iij. 12.

Quomodo sancti patres hoc vicium fugerint O. ij. 5.

Timoi gehenne deberet hoc cruciare. O. ij. 6.

Ire sunt sicut conducti ad quantitatem temporis. O. ij. 7.

Item reluctanti grauā dei ad angelos obtusos. E. iij. 6.

Quere: a ecclia negligētia.

Od ¶ Odium est homicidij spiritualis: & violat templum dei. D. viij. 7.

Odij facientes inter: aliquos sunt maxime inuentus diaboli. D. viij. 8. 9.

Impediunt testamentū christi. D. viij. 5.

Item quanti periculi sit odium. D. ij. 1.

Pour bonum in multis amaritudinibus: e sunt exasperationis. J. viij. 2.

Est fugiendus timore pene: e quia assimilat nos cambulo. O. iij. 1.

Et qz odientes deum: simul ad infernum cum illo quem odiunt. C. iij. 11.

Item odiū est fugiendū: quia odiendo plꝰ nocet sibi ꝙ alijs nocet. O. iij. 5.

Contra dicentes q̄ odio habemi victas non personam. O. iij. 5. 6.

Quod debemus odio habere diabolū: e peccatores in quanti tales. O. iij. 6.

Habētes odium in corde: e pace in ore: sunt sicut homo pictus. P. iij. 1.

Tales habent dānum ante mortem: e mortem post mortem. D. viij. 14.

Quere: dumtempore: diligere: discordia: animica: iniuria: pax remittere.

Of ¶ Offendens in vno est omnīū reus. S. vj. 11. e. B. ij. 7.

Quere: tentatio.

Op ¶ Operationē bonam in iuuentute incepta: beleuing ad mortē continuare. O. iij. 2.

Peccatores sunt fruſtrātes operarij. O. iij. 3. cum sequentibus.

Quod opera vite contemplatiue sunt maioris meriti. O. iij. 8.

Bonoum operum triplex est: viliter: in via. O. iij. 11.

Item per opera eternota scitur: e debito: cognitus. D. iij. 11.

Ad opus bonum regrituri: scire: posse: e velle. S. iij. 11.

Et quid boni debeat exprimere. U. ij. 2.

Quere: accidia: occisiones: fatio: vitia: labor. ec

Or ¶ Orationes in rogationibus ad exemplū ordinantur. B. ij. 8.

Quandum est contra tentationes. B. ij. 13.

Quod oino nō audit nisi ala pars mūdi. C. vj. 2. 3. 4. Q. vj. 5. 2. 3.

Quomodo de corde sacri grauā dei descendere. D. iij. 1. 2. O. v. 16.

Item ad hoc q̄ oratio audiatur oportet q̄s de corde remittat. D. x. 4. 7. 2. O. v. 14.

Quomodo possumus sine ſermissione orare. E. iij. 1. 2. O. v. 14.

Deus non audit illum qui nō audit pauperē. E. iij. 1. 2. O. v. 7. 2. O. v. 11.

Item orantes non audiuntur: quīd habent in quo ponant quod petunt. E. ij. 8.

Item orato est quasi finnus qui ad se ſtigmē trahit. B. vj. 10.

Item licit obſeſſi mittunt nuncios: tta nos oratione. L. vij. 4. 5.

Quare est multi orationē audiūt. M. ij. 14. cum ſequentibus. O. v. 31.

Orationes neceſſitas patet: qz aliter a deo nihil recipimus. S. viij. 2.

Dia bolus multā nitꝰ orationem impedire O. v. 1.

Ire orationē a diabolo defendimur. O. v. 3.

Et de bona perſpam acquirimus. O. v. 4.

Ad hoc q̄ orantes audiantur oportet q̄ dei mandata tueant. U. v. 6. 7. 10.

Item oratio requirit mentis attentionem. O. v. 2.

Item orationis pomnice vilitas: e ſufficientia. O. v. 11.

Item orandum est mactim: e cum reuerētia. O. v. 15.

Multi non audiuntur: qz non petunt vtilia: ꝙ sint ad ſalutem. O. v. 17.

Cogitantes de alijs dum orant assimilātur beſtijs. O. v. 19.

Quod oēs simul orantes audiūtur. O. v. 20. Et perſeuerantes. O. v. 21.

Ire mala ſocietas impedit orationes. O. v. 17. 18.

Orantes ei mala vita assimilantur crucifigentibus christum. O. v. 23.

Item peccatores non audiuntur. O. v. 25. et U. iij. 4. per legem.

Quare orantes pro peccatoribus nō audiūtur. O. v. 29. cū ſequentibus.

Item amor dei facit multū orare. C. j. 5.

Item oratio multū iuuat contra omnes tentationes. E. iij. 6. 7. L. vij. 4. T. ij. 19.

Qualiter eſt in tentationes tribulatione oīs dent. C. j. 10.

Et quod boni conditiones orationis. T. xxiij cum ſequentibus.

Mali ſpernunt orationes bonog. T. v. 11. 13.

Oratio multum iuuat de ore dilecti venientis U. vij. 4. 9.

Quere: concordia: fides: humilitas: intentio muſſa.

¶ Ordinari cupientes ſine bona intentione ſunt muſtella. A. xij. 50. Or

Et vulpes. W. viij. 17.

Et ſimue. R. v. 5. Et porcus. U. viij. 17.

Item aſcendunt ſicut ædera. B. xxv. 1. xxvij.

Qđ bona inčtio est eis necessaria.B.ij.4.et 5.C.vij.36.2.9.10.D.xiij.11.E.vij.

Qui multū inſtāt pro ordinibus habendis errant.B.xij.20.

Quod ſeptem ſunt ordines: ſicut ſeptē dona ſpūſancti.O.vj.ij.

Per quas portas intrant.O.vij.8.

Qđ ſpā ordinant vt feſtos paſcāt.O.vij.20.

Qđ hoc vera ſit certiſſimū p hāc experimēto z quibus reb⁹ affluūtiantur.O.vij.21.

Tales hi ereptores ſūt.O.vij.21.

De quantum diſtet inter ad quas in morte reſpōdebūt.O.vij.31.et ſequentibus.

Quomodo ſunt idola z imagines.O.vij.35.

Et idoli venerie.C.vij.19.

Quo ſtātes in fide poſſūt.O.vij.47.

Quā ſancti eſſe debent.O.vij.49.

Quod deberent mutari in melius.O.vij.50. cum ſequentibus.

Quod mutantur ſicut veſtimentum z ſicut lupus.O.vij.43.

Jſt forma in oidinibus.O.vij.8.2.10.56.

Qđ ſint eſſentī z legitime etatis.O.vij.58.

Et q̄ habeāt bonā tūturam.O.vij.59.61.

Quā ſcientiā habere teneāt.O.vij.60.

Dolus eſſet ordinare paucos e bonos.O.vij.41.

Quod ſint diligenter examinādi.O.vij.44. 2.O.xiij.51.

Qđ efficiunt coldina templi dei.O.vj.45.

Cōtra nō perſeuerantes:z cui aſſimilantur.O.vij.47.

Quod tamē digni ordinandi pmouendi ſunt.vj.47.

Aliter exponentes facrunt de illis ſīc de pozeo.O.vij.48.

Et aliter ordinati ſunt ſicut aſſinus.O.vij.5o

Quod recte docēdo.O.vij.55.

Contra rationē nimio immiſcēt ſe negocijs ſeculariby.O.vij.59.61 ſeq; neruthus.

Jrē illoz ingratitudo dīrī ad deū.O.vij.61.

Ordinatorū negligentia eſt diabolo nimis iucrāda.O.vij.65.

Et illoꝝ mala vita eſt aliis ſcandaloſa.O. vj.67.

Et ideo eccleſiam non defendunt vt deberent O.vij.62.72.78.

Jdeo ſcandalizantium pena erit magna.O. vj.75.2.75.

Et q̄ vaſa fancta ad prophanos vſus trāſferunt.O.vij.77.

Et q̄ fures ſunt bonoꝝ pauperū.O.vij.78.

Periculū ordinandi 2 promouendum indignos.O.vij.79.2.80.

Qđ multi ordinati aſſimilāt lupo.P.xiij.31

Qui gbidem ordinari in lege debent.E.ij.v.

Jtem ordinari ſunt oculi altoꝝ̄ et quare C.xij.2.

Maxima bonitas requirit in eis.C.vij.9.

Quere cōparant nunc.C.vij.57.

Quod nō occupent in ſecularibus negocijs X.1.57.per legem.

Quare clericis epiſcopi ꝓpteladitiouōti.

Q̄ Dñantes ſe ad vanitatem ſunt altare diaboli.C.xv.1.

Et ſunt quaſi iumenta venalia.C.xv.2.

Et lanue bz̄boli.C.xv.5.

Omnia curioſius eſt ſignum incontinētie. L.vij.v.

Et tales ſunt mali operarij.O.vij.3.

Et videnť tuūtere q̄ bona non ſicut eos ita paſcendo ſicut debuant.O.vij.4.

Et ideo deo diſpliceūt.O.vij.2.

Nec mīrādū ſunt ſtultiq; minus onāſtanī ibi.O.vij.5.7.4.

Et quia gaudent de hiꝝ ꝓpo quibus ſuſpoņ denūr in pambulo infernali.O.vij.5.

Et q̄ ꝓnūtia ignē peccati incendūt.O.vij. 6.62.vij.22.

Jtem ſunt diaboli venatores z renouatores z aucupes z venefici.O.vij.7.

Et hoc loco.O.vij.8.

Diabolum offendūt qui talia ornamenta ſuſtinent.O.vij.9.

Contra decōs q̄ faciunt et mandāt placēt z q̄ nullū malū intendunt.O.vij.10.

Dātes eis ſe habēt ad illas ſicut ad ſimias quas capere volunt.O.vij.11.

Jtem in talibus apparatus plus valet q̄ tēptus.O.vij.12.

Tales puniunť ſempotaliter et eternaliter. O.vij.vij.

Quia tam frequenter ornantur de alieno. O.vij.21.

Penas illoꝝ̄ poſt mortē quandoq; oſtendūt.O.vij.25.

Tales non ſunt hypocrite.O.vij.16.

Multa remedia nobis deus oſtendit contra hāc vanitatē.O.vij.17.

Curā illoꝝ̄ habentes illos eſpectant ꝑ cepīā pulcritudīnī.O.vij.18.

Jrē ſonus in quo ſunt? nos deberet retrahere.O.vij.20.

Qualiter dens reprehendit in iudicio ſuꝑbe ornatos.P.ij.41.

Quorenultur nouitas:ꝑ habitudo:ſuꝑbia

Q̄ offēdūt nobis deus multa bona ye ſequa mur ſicut ouis ſequitur ramū.O.vij.24 ſ.O

Et multa mala ꝓuīgiam?ſicut fur ꝑabulū.O.vij.3.4.

Quere caperire.

Q̄ panenna cuſtodit oſtiū ꝑ a leſſone lapi

dum proiectorum.D.vj.31.2.D.ſ.2.

Quod ſit parentia z qualiter eſt habenda z obſeruanda.P.j.1.

Jmmutas bz vel quando mutrians efficeret peior: non debemus ꝑnenter tolerare ꝙ legem.P.j.2.

Parentius ſy habere z tres cōditiones.P.j.4.

Jmpatientes yrritates effundunt z fructum bonī operis perdūt.P.j.5.

Item non ſolum fructus ad maturitatem z deridentur.P.j.6.9.15.

Item parientia facit oculū ſpiritualem clarē videre.P.j.9.

Qđ multe ſunt veritates patientie.P.j.14.

Quante patiētie fuerunt antiqui ꝑeo.P. j.11.12.14.2.15.

Adūerſitas offendit qui ſunt patientes.P. j.16.2.17.

Triples rano quare omnes patities eſſe debērent.R.v.15.

Rano quare bem⁹ eſſe in tribulatione patientes.T.v.13.cum ſequētibus.

Patientes vincunt.T.v.16.2.U.v.6.bene.

Jmpatiens in verbo rubus cuidā aſſimilatur adultere.G.vij.8.

Quere:adūerſitas cū concordantijs ſuis.

Item impatiencia murmurat:rauca leditadūi perſecutor vindicta.

Ꝑ pacū legis ꝓmīſſione prohibet.U.xij.20. per legem.

Quere bapuſmo.

Ꝙ papa corrigat bigas aliquoti epiſcopo potuꝫ.b.xiij.13.

Et obuiet ſcādalis factis.b.iiij.14.cum ſequentibus.

Et dānus animarū ſi ꝓtinguāt ex hoc q̄ oīa bene trāſiūtum obturant.C.xiij.16.et. O.vij.7.2.vij.2.

Item facta q̄ decernū illud reneatur.diſtinctā.ꝓbyter.2 habetur ſermone.tit.4.

Item papa z cardinales videāt ꝑcepta ſua eſſe mō manera rebuare debere.S.j.tit.4.

Jrē obliget curatores ad continuā reſidēciā indiſpenſabiliter ꝓpter pericula vitādā.vij.29.

Quod nō ꝓmouenda? quēſ? vbi ignorat linguā:z q̄ renocat erēptiones.D.xiij.11.2.13

Item in magno pericūlo eſt nāti valde bonꝰ D.xiij.6.

Jrē obſtruat ſeſſionē vſurā.U.xij.12

Q̄ parentes nō caſtigantes filios ſuos inūtu nentepoſtea inuenīēt eos rebelles.R. iij.15.

Item amant ptolem crudeliter.A.xv.19.

Jrē frahāt eā ẽ chorēs ſ ſpectacū.C.xv.12

Item ꝙ nullus cum ꝑiculo anime ſue dis

ſet parentes.W.xiij.17.

Quere:filij.

Ꝙ dabe epūse debitos foenus nos ꝛepugnat.B.ij.10.2.B.v.11.2.C.xv.5.

Qualiter dens non tunc pāciē.E. vj. 15. 2.18.

Quere cōmunio: euchariſtia: quadrageſima recēdūm 7c.

Paſſione chriſti redēpti ꝓimlegij perdere poſſūt.E.vj.1.

Quomodo chriſtus ſua paſſione nos libera uit ꝙ crēpla plēta.A.ij.5.1.2.2.11.2.12.

Paſſio ipſi ē mors erūt cōra īmicos.D.12.

Paſſio chriſti ſuꝑat infinitas creaturas ſpūales.C.xvij.19.

Quod homines poſſunt ꝑcū chriſti paſſiois nō repellere.D.ij.25.2.D.v.4.

Malt confidentes in paſſione chriſti aſſimilantur truſatoꝝ.F.iij.41.

Chriſtus ſua paſſione obligauit nos ad ſuſtinendū pro eo.O.vij.

Quomodo natura humana potuit pati ſine oīnia.P.ij.1.2.4.

Quod nondū deū paſſum nihil indignum ꝛ attribuimus.P.ij.1.2.1.

Quod paſſio eius fuit grauiſſima z genera liſſima.P.ij.6.7.8.9.

Paradīſo nobis ꝑbuit cēpſū iuſticie.P.ij.10

Jrē viā docuit oia genera medicine ꝓpio nos ſuſtinuit.P.ij.14.

Paſſionis chriſti cōgruitas quo ad multas circūſtantias.P.ij.15.

Quod ſalnat volentes tenere pontem cruciis P.ij.16.

Et hoc trēpſū nobis oīa libenter ſuſtinēdi P.ij.13.19.2.P.iij.41.

Quomodo chriſtus in cruce eſt liber habēs tria gña liberatis.P.iij.22.

Et ſpēciāl in quo poſſūmus oēs macules tergere.P.ij.25.

Et ſeruā ergo poſſumus nos ab oīmib⁹ peccātis defendere:ribidem.eund.

Ad illū ergo debemus ſemper cōde recurre re exēplo illius beredis.P.ij.25.

Et exēplo obſeſſi et peregrini.P.ij.4.ſ.et 26.

Item mors z ſanguis e memoria paſſionis chriſti ſugant demones.P.ij.25.

Et imbodi robſeſſos.P.ij.4.ſ.

Quomodo paſſi nunca ciſtiāns ſīt nunc paticulatur a iudeis.P.ij.28.

Qualiter debemus chriſto venēdi ad paſſionem occurrere.P.ij.44.

Quod ſumus ſerui dne empti.E.vij.1.

Quare dominus ſe volūt ꝙ humanitas ſ tot locis appareret.U.ij.6.

Item passio christi non sufficit ad salutem sine proprio valore. C. vij. 9. per legem.
Item christi merite vendicare possumus ex H. X. j. 4. per legem.
Et tamen illud perdere possumus. X. j. 4. p. le gem ibidem. xij. per legem. 7. viij.
Antiqui patres multum desiderabant mouere christi. X. j. 7.
Christus in passione sua fuit figilli noui testamenti. X. j. 8.
Quere a sacerdotibus christus.
Quidam ecclesiarum magna diligentiam habere debent in dignos presentando. E. ij. 11. c. 7. viij. 21.
Quod multa mala committunt indigne presentati ex pprietates. E. ij. 11. c. 7. viij. 21.
Pena talis. E. vij. xiij. cum sequentibus.
Necnium quia multum faciunt contra rationem e exemplis facere tripartite. B. ij. 20.
Item contra promotiones vel turbationes p̄ digitus. O. vj. 47. 48. 7. 79. 7. 80.
Tales faciunt bonum dei spelunca latronum. P. viij. 18.
Nonsens usurpatio ratus simoniam committunt. St. 1. 4. per legem.
Item ecclesia de facture a diuinis. S. iij. 16.
Quere electio: prelatio: simonia.
Paupertas est triplex. P. ij. 11.
Quod vera pauperias prodest pugnantibus et mouentibus. B. xxi. 1. c. 7. ij. 18. c. 1.
Item vera paupertas est rectus z bonitas. A. xix. 1. c. ij. 11.
Item paupertas rebus vel esse distissima amoue. B. xx. 16. 7. P. ij. 1.
Item paupertas est non qui minus habet sed qui plus cupit. A. xxvij. 7.
Set pauperes sunt apti ores ad bella spiritualia. B. ij. 10.
Quare de? eas suis hic pauperat. B. iiij. 11.
Et hoc in fine placebit. B. iij. 17.
Quomodo diues z pauper obuiant sibi in morte. D. xi. 10.
Pauperes minus habet hic leticie. D. xi. 18
Pauperes quod habet hic leticie. D. xi. 18
Pauperes rob? rapiet? eode subuentet? D. xi. 14
Item pauperes perdunt clamorem pluspharisiones. E. iij. 14.
Quod deus permittit nos pauperes esse. E. iij. 11. c. 7. D. iij. 3. 7. 9. 7. 19.
Quod pauperes aliquid deo dare deberent. E. iij. 14.
Pauperes religiosi hospitio recepti cibis spiritualibus pascunt hospites suos. D. v. 1.
Mali pauperes transeunt de tucu ad luctu D. iij. 12.
Voluntaria pauperias multis exemplis do

cetur: et z bonus pauper dicitur est Alexandro. D. iij. 1.
Pauperes etiam ad celum eligitur. P. iij. 4. per legem.
Item pauperias religiosa est occasio multorum bonorum. P. iij. 5.
Item pauperes rationabiliter habet maiorem ppm salutis. P. iij. 7.
Et plus post mortem honoraburtur. P. iij. 15. c. 7. 20.
Pluresq; in seculo prandio habebunt delitias. P. iij. 14.
Item pauperias est firmissimus fundamentū religionis. P. iij. 21.
Quod nihil destruere potest nisi propria superbia. P. iij. 20. 7. 21.
Quod nam pauperias destruit z ?stitoem determinauit. P. iij. 5. 14. Et dedicatio. P. iij. 35.
Ergo non est perexandum pauperem fieri, P. 3. 26.
Pauperes contemnuntes assimilantur romanis. P. iij. 37.
Necessitate pauperes raro agūt dignam penitentiam. P. vij. 47. 7.
Item ibarias pauperias est melior z secura. L. iij. 17.
Quere nam: diuites abundātia: prosperitate: religio.
Pacem inter nos habere insoramur erem plus natura z arte. C. 1. 8.
Quod par multiplicat bona temporalia. C. ij. 2.
Et bona nos fotes contra hostes corporales z spirituales. C. ix. 2. D. iij. 19.
Penaz periculum nolentes pacem habere C. xi. 21. 11.
Pacem impedientes apud deū excēcantur illāq; tenentes testamento christi pfua bunitur. D. vij. vj. 7. 5. iij. 27.
Facientes ficas pacē sui instrumm qualiter eos dānare debeant. D. xvij.
Opus z pax christianoru non erit stabilis sine pace. S. vij. 21.
Qualiter pacem faciens se habere debeat ad partes. S. vij. 16. 2. P. iij. cum sequentibus.
Quas pacis duitur effici in fabrictio. P. iiij. 1. par quedā est vera: quedam ficta: qualem mala. P. iij. 2.
Item pax est maxime necessaria illis qui stmul habitant. P. iij. 3.
Quod parmala est unter malos ad malum finem. P. iij. 5. 21. 2. 16.
Item pax est triplex: ad deū: ad seipsum: et ad proximū. P. iiij. 6.

Quod est

Quod est optimus quod haberi; potest in vita ista. D. xvij. 7. 15.
Qualiter boni discipulis suis paces relaq. P. iij. 5.
Os mali verā pacē non habent. P. iij. arti. iij. cum multis articulis sequentibus.
Qui vult habere pacem habeat bellum cum vicijs z vitijs. P. iij. 17.
In pacis reformatione non petantur emēde nisi de grauia. P. iij. 10.
Item debemus pace ?ere. P. iij. 11.
Pacis vtilitas est triplex: ante mortē: in mortē: post mortem. P. iij. 11.
Pericula nō tenentia pacem. P. iij. 16.
Os nihil pdest pacē nisi peccatū. R. 9. 10.
Item anima pacifica est sicut mons olimpus. St. iij. 10.
Quere: anima: amor: bellū: concatia: diabolus: mundus: terra: caro. diuisorida.
Pe Opecare audacius: eq; malis peccāt fruleli est. L. vij. 28.
Vel etiam ipe venie. L. vij. 21.
Quere: in seruicio dei.
Peccatum originale transit a parentib? ad posteros. per legem. P. v. 5.
Peccati actualē mortale deflere nolentes q; est de? etabile vel luctuanum: assimilantur infirmis sanctā martiri. A. xiij. 10.
2 nihil destruit c?tatas vel p?onas nisi peccatum. C. iiij. 8. cum sequentibus.
Item vnū peccā ad aliud trahit. C. vj. 22. et C. vij. 9. et. D. v. 19. 10. 21. et. A. ij. 14. et p. viij. 21.
Quod quatuor peccata specialiter clamāt ad deum. D. xij. 21.
Contra cōmittentes peccata secreta. C. xiij. 7. 2. D. v. 21. 2. D. vij. 19.
Quod dubet peccatum seruit peccatori sicut mulier ceco. S. ij. 29.
Omne peccā est 3 naturā hominis. L. 1. 2.
Item modi z circūstantie peccatorum sunt maiores pericula. L. vij. 13.
Quod nihil impedit gratiā dei in nobis nisi pecta tum. D. xij. 5.
Quis septem peccata mortalia expugnant septem dona spiritus sancti. P. v. ij.
Peccatum sit quantum modus cognitionis: contes: operatiōe z omissione. P. v. 1.
Et quodlibet istorum potest fieri cōtra deū sepsum z proximum. P. v. 24.
Item peccatus monstrat bona p?ius facta. P. v. 11. 18.
Gemalta damna fecim addūcit. P. v. 11.
Vnde sequeneta peccatorū que maximē sunt dum destruunt. P. v. 16.
Item facit hominem instabilem z infidēlē

ad bona peragenda. P. v. 17.
Quod vnum peccatum quandoq; est medicina interitus. P. v. 19. 20.
Quomodo septem monstra obtinuntur de cem preceptis. P. v. 24. 25.
Multa remedia contra peccata. P. v. 27. 28.
Peccatis in anima est ēqualis macula in oculo. P. vij. 10.
Quomodo septem peccata destruit. vij. spiritualis dona. P. vij. 10.
Pond? peccati n? sentit nisi i morte. T. 5.
Quere: in obedētia: in rebellatio: tentatio: fortune: infirmitas.
Peccata venialia pone puniuntur in purgatorio. W. vj. 136.
Nec mirum quia sunt pericula? : quia inducunt graueza. L. 5. c. 7. D. v. 29.
Ideo oportet eos resistere. P. v. 10.
Item periculum clorum patet. R. v. 55.
Quere: purgatorium.
Peccator dicitur pe peccato ad peccatum: vt supra in tabula de peccato, linea iij. c ideo festinanter vadit ad infernum. A. xix. 11. c. 7. vij. 12.
Item nocēt hic qui in celo z in terra z in fernō stint. A. xix.
Ité peccatores habēt charū ihc. B. xx. 17.
Ité multa mala incurrunt. B. xvij. 4.
Ité multi stlog: sunt turpiores demonibus A. xxij. 6. cū sequentibus. c. St. 10.
Quatuor officia habent in calbo diaboli. A. xvij. 11. cum sequentibus.
Quod sunt peiores mercatores & Judas. A. xvij. 11.
Quod diligentius colligunt pecunias quā cultodiunt animas. A. xvij. 24.
Quod minus valigit animas omnibus rebus. B. xvij. 21. 30. 7. P. iij. 1.
Item seruunt falso deo. B. xvij. 4. 9. c. 7. 10. 16.
Item peccatores male attribuunt defectus deo. A. xvij. 54.
Item decipiuntur sicut sepostat apud sarracenos. B. xvij. 24.
Ité vocāt eos habet? bñ nisi seipos. B. iij. 4.
Stultiores sunt brutis. B. iij. 9.
Plus laborant & ferut dei. C. 1. 24.
Item habēt multas causas dolorus z timoris. L. 5. cum sequentibus.
Diabolus ponit figillu sui super animas peccatorum. C. vj. 15.
Sunt stultiores mercatores mundi: quibus nus comunt infernum & celum. C. xiij. 11. 7. D. vj. 10. 7. Jud. 8. 2. D. vij. 11.
Et ideo assimilantur stultis heredibus per quillotcum. D. ij. 15.

Dd

Item sunt stultitiores operarij mũdi. O. iiij. s. cum sequentibus.
Qđ sensu non habitat cum eis. D. ix. xi.
Quod deberent multum verecundari de sta tu suo. E. v. vi.
Quam nimis migrati. E. vij. 7.
Item sunt similes latronibus. E. vij. 10.
Ires sunt in magno periculoquia extra dei precepta. E. ix. x. cum sequentibus.
Item sunt stulti. F. j. 4.
Ites peccatores nõ sunt homines nisi equi vt ce. F. i. 7.
Diligenter cogitandum est vbi sunt nunc peccatores. G. iij. 4. cum sequentibus.
Inuectio contra singulos peccatores. D. ix. x. D. vij. xi. 4. cum sequentibus.
Quod singuli incrementur in mal. D. vij. xi. 7. D. viij. 10.
Septem genera peccatorum maledicuntur a deo. O. ij. 1.
Sunt plangendi qui non plangunt. M. vj 8. cum sequentibus.
Multa sunt flagella peccatoris antemortẽ. P. vj. 1.
Quod tunc nõ timẽda sicut somniator. P. vj. 2. Unde diu plurce causæ quare cõparatur doimienti.
Qđ dormit ad poctam infern. P. vj. 4.
Sunt sicut sanguis et cadauer: sicut iudentes 7 sicut elves. P. vj. 5.
Quod respondebit de bis quos peccare fecerunt. P. vj. 6. per legem.
Quod sunt pectores belliõ. P. vj. 10.
Item comparantur mortuo qui a quatuor effetur ad terram. P. vj. 11.
Quales cæquæ dicuntur circa peccatores. P. vj. 14. cum sequentibus.
Quomodo sint peccati. M. vj. 21.
Item sunt stultiores demonibus 7 homini bus damnatis. P. vj. 21.
Item peccatores sunt generaliter prophetæ apostoli diaboli. S. vij. 12.
Cuũ mutant equos versus infernũ. S. x. 5.
Peccatores sunt bestiis volantibus quaz demones. T. v. 4.
Dedrunt sitiri unde del animæ. T. iiij. 15.
Uadunt versus infernum p vias diuersas. U. iij. 4. 7. 12.
Et ducit secũ ecclesia ad lutũ. U. iiij. 1.
Hoc peculi sub vrdine: et ceci sunt. U. iiij. 4.
Quod decipit a diabolo sic pecti. U. iiij. 24.
Causa quare non vident nec appetunt spiritualia. U. iiij. 27.
Ire sunt et vindictarū dei. U. vij. 27.
Causa generaliter quare non obediunt deo vocanti. U. ix. 17.

Quere: christiani malieregrobus.
Q penam habebunt in hell in quibus peccaũt. A. iij. 32.
Penarum cogitatio deberet nos a peccatis retrahere. C. x. 11. cum seqñtib⁹ 7. D. ix. x. 1. L. vij. 47. Sed heu. L. vij. 48.
Exemplum ad hoc. D. vij. 15.
Tanto maiorem penam habebunt reprobi quanto maiorius expectarũt. D. vij. 16.
Iniuste punientes iuctales penas sustinuerunt a deo. D. xi. 17. 18. 21. D. xij. 17. Unde congruum iudicium a deo. D. xi. 20.
Quod multi sunt puniti ad aliquam exemplum. E. vij. 8. 9. D. viij. 6. 9.
Penarũ infernaliũ genera. G. ij. 15.
Quod multi thi habebunt maiorem penas 9 hiues epulo. G. ij. 41. Et 9 demones. P. viij. 19.
punientes mum pio alio peiores sunt ins ferno. I. xij. 21.
Qui bic penas cuadunt: alibi dur⁹ puniẽtur. F. viij. 11.
Penarũ infernaliũ multitudo. O. viij. 2.
Quod pena debet esse conformis culpe. P. vij. 5. per legem.
Quare pcñ finito debet pena eterna: epena num infernalium vnitas. P. vij. 9.
Quod non expectabunt damnationis sententiam vlg ad diem iudicij. P. vij. 10.
Quod mali chastiani grauius puniẽtur in inferno 9 infideles. P. vij. 12.
Qui penas illas nõ timent ultimũ ink latrobus trufandus de furcis. P. vij. 15.
Quod pene in inferno erunt equales peccatorum delectationibus. P. vij. 25.
Item in penis personarum condinio attendatur. P. vij. 20.
Qua ratione deus punit innocentes: et bnata pio nocentibus. T. v. 6.
Quare deus aliqua peccata punit bic 7 alia qua non. T. v. 19. 21.
Quod pene 9 patrum iunt in se. T. v. 61.
Quere damnatio infernalis: iustitia: purgatorium: vindicta 2c.
Q pene in ere tra sunt genera signata. p tres angulos. F. iij. 4.
Quare penitentia vera eſt dura in puncpio tantum. C. xvj. 14. 15. 7. D. vij. 16.
Perseuerantes in illa possunt sperare regnum dei vel in vltimo. C. xvij. 10.
Efficiuntur qi salnabuntur. C. xvij. 25. 29. 7. D. vij. 28.
Et qi illis deficiũt 7 reconciliatur spũm spiritualem. D. viij. 8. 7. E. vij. 28.
Ergo valem penitemo deberet desiderare. C. vj. 20.

Sed caueat qi deus intuet, cor penitentiq. C. v. 1. cũ sequentibus: et Ps. vij.
Et qi diabolus conat ab illa per lucramnel delectationẽ retrahere. M. vj. 21.
Littere huius dictionis: peccam: ostendunt quę sit vera penitentia. D. vij. 1.
Iremvera penitentia tribulationes mitigat. P. vij. 17.
Et ecomtra. P. vij. 18.
Est magna mercenaria. P. vij. 3.
Hanc faneh docent. P. vij. 9.
Et opere ostendunt. P. vij. 10.
Hanc docuerunt antiqua. P. vij. 12.
Nec fiert deberet veraciter non sicut quidã agunt. P. vij. 13.
Et generaliter de omnibus penitentijs. P. vij. 14.
Et voluntarie non sicut illi. P. vij. 15.
Quia melius est q hic agatur q alibi. P. vij. 16. per legem.
Iré hanc nõ debet facere per aliums sicut q dam q vocé facã. P. vij. 17. 7. S. iij. 3.
Qđ sicut illeçi credidit p xlemosynas euasisse. P. vij. 18.
Ires fiat deberet vt nullus se nimis affligat sicut Bernardus. P. vij. 19.
Per fieri debet q sieuer ter ad mortẽ: exẽplo christi: 7 alterius boni viri. P. vij. 21.
Et specialiter in cordis cogitatione cui culpe preterite displicentia. P. vij. 22.
Qne sic facta est ista Jacob. P. vij. 1. 2.
Sed heu aliqui ab ista retrahũtur mala so cietate. P. vij. 27.
Et minus carnis delectatione. P. vij. 32.
Aliqui redio z carnis z demonis tentatiõe. P. vij. 33. 7. 41.
Aliqui pompam z longiosis vite. P. vij. 35.
Et misericordiæ. P. vij. 25.
Aliqui irrationabilis timore penitentiã agẽdi. P. vij. 37. 7. 41.
Multa alia impedimẽta sunt penitentię. P. vij. 43.
Iré qñ maius gaudium est super vno peccatore penitentiam agente. P. vij. 44.
pena debet esse ctraria peccato. T. i. 17.
Quere: vtrum confessio sacramẽtalis: pęcha: quadragesima: perseuerãtia: fatisfactio restituto: necdiuum.
Q penitentiam ferant z dubiam eſt pericu losum expectare: et talis penitẽs primi legnã pdit. R. vj. 6. 7. D. vij. 14. 9. 21 legen. 7 non dat securitatẽ motiendi. P. vij. 1.
Presumptio eſt qñ fit timore. P. vij. 2.
Et tales assimilantur illi super quẽ imago cecidit. R. vij. 6.
Et furi qui damat padens ad mortẽ. C. vj. 5. 7. 7. P. vij. 5.
Et latrones qui notant de die fcd de nocte furare. S. iij. 2.
Et lupo z vulpi. T. i. 4.
Et obdellis. T. i. 5.
Et vipere. P. vij. 5.
Et latronibus cogitandbus fugere ad scẽe flam. D. ix. 19.
Contra rales qui ad finem z laicis qui timore volunt esse coronati. D. ix. 4. 7.
Et ponunt se in periculosa difficile est ih mortẽ bene penitere. D. ij. 6. 10. 7. P. vij. 31. 61.
Et qua deus minus benigne tractabit eos D. xi. 4. 5. bene.
Et qi agunt aliãi qñ pic minus bene egerũt R. vij. 11. 7. C. ij. 11. 7. P. vij. 65.
Tales quãdoqz a diabolo petunt indurcias nec obtinent. D. xi. 4. 8.
Ire mirabiles sunt quas fi fuipfil. M. vij. 1.
Sunt etiam sicut vetula que oliam fractaz deo cõmendauit. P. vij. 50.
Nõ cessant nec restituunt nisi cũ illa habere nõ possunt: re ideo damnant. P. vij. 51.
Iré multa dãna incurrũt. P. vij. 7. 7. 54.
Difficile est esse mortuos certissima signio. P. vij. 55.
Quomodo diabolus eos multis modis de cipit. P. vij. 55. 57. 58.
Quãta sit talis finalicia pz. P. vij. 59. 7. 60.
per exẽplũ de ponẽte onus grauis fuper equũ debilioẽ: 7. 21. p exẽplũ furis volentis ecclesiã ingredi: 7 simile. 62. p exẽplũ exponẽtis pugilẽ debilioẽ: 7. 66. veniens nõ ad opus in fero: 7 feminanie in aurumento. 7. 4. p matia 27. 58. p exemplus illius q ñ ordinat portare se posse expectauit: vt illud pondero sius portaret. Et tales fit ficut vermicules ad caurates post portas ciuitatis se ponẽt ieuna ti. P. vij. 67.
Et sicut equi qui permittũt se ferrari vel curari antes leggitur.
Et qui hoc faciuntur ecclesiæ anteq̃ sint fracti. P. vij. 59.
Et sicut mercator qui vouluit animal eſt causa aurea. P. vij. 70.
Et sicut cornua cantans equorum. P. vij. 71.
Et sicut egyptii: et sicut Cayn qui speras cor rofao 2c. P. vij. 71.
Tales miruus dyuus bñus deum. Q. i. 5.
A dyne tur peiores q nũgo illa Xpũs. S. xiij. 3.
Item feruptus esse q esset in vis inme ois munis. Q. vj. 6. per legem.
Qui arbor qñ fcidit eſt thi in cui⁹ boreo cre uit: ita timẽdũ eſt re, Q. vij. 20. plegem.

Quere sicut supra de penitentia vera.
Penitentia falsa est penitentia vulpina.S.
tij.vi.z.D.vij.7.
Quo agatur quando quis aliena non restituit nec recedit ab officio malo: nec inuias remittit. p.vij.4.z.R.ij.z.per leges.
Uel qñ obstat ei voluntate redeundi vel permittendi agit in mortali.S.viij.5.
Ad argumentū contra de solutione recepta ab inuinco respondetur.p.viij.6.
Tales sunt sicut mures.D.viij.7.
Et sicut ille qui non periculo fubinerſionis pmittit bo⁹ certū z virtuale.D.viij.7.
Item talea infirmitatibus z periculis multa promittunt.T.D.viij.7.
Et ideo bene sc̄ḃant ad illos iterum sicut medicus ad talem infirmū.S.viij.7.
Tales sunt sicut ille qui motiens emicepe cteoni fino appoſuit.D.viij.7.
Et sicut vſurarius qui connalescens: paruz reſtituit.D.viij.7.
Quere sicut supra de penitentia z ſpecialiter recidiuum.
Ꝓdeſtinatio nō ſpedit electos.J.z.3.
Item plus nocet ꝓcutus.D.ix.5.
Quare deꝰ finit malos perſeuꝝ bonos.T.v.1.4.5.6.4.cum ſequentibus.
propter nullam perſeuerationem eſt a bono opere ceſſandum.T.v.7.7.
Quere eadem ratione: tribulatio cum concordantia ſuis.
perſeuerantie imago.S.iiij.9.
Oportet ꝓſeuerantes bene laborare.L.j.1.
Quia non perſeuerantes ſunt ſicut vas fractum.C.xvij.1.
Et ſicut illa mala arbor.O.vj.4.7.
Et ſint illi qui gratia ſubmergunt.C.xvij.
18.z.D.ix.7.
perſeuerantia eſt deum intendi exemplo magiſtrine.D.xi.1.
Et capitur brachium gloriē.D.xi.2.
Et non alij quia ſunt ſicut lecna quę pitus plures parit ꝙ.D.xi.2.
Et ſicut aues autumni generis: z ſint teſtudo.D.xi.4.
Et ſicut luna nouaꝰ cantant primo miraditia: z poſt defecit.D.xi.7.
Et ſint pugil reſpiciens retro occidebatur.D.xi.6.
Et ſicut arbor quę floret z non fructificat.D.xi.7.
Exemplum ꝓſeuerantiſe antiquoꝝ patriꝝ z operationū z ſacrificantiū.D.xi.8.
Sed hanc impetrant omnia illa.D.vij.art.
viij.z.D.xi.8.9.10.
Quoniam vnus eſt mala delectatio, ꝓ.ix.10.

Aliud eſt timor ꝓfectus z perſeuerantia.ꝓ.
ix.13.14.
Tales ſimiliant ſtatue Babuchodonoſor z baldhuino monacho.R.v.15.
Et carebunt mercede.S.v.5.per legem.
Quere fortitudo inconſtantia: operatiore cedunt.
Dicitur confert bona temporalia: z remiſſionem peccatorum.ꝓ.x.1.
Speret ꝓ certo qui habet opes ſint lapides magni in edificiis.C.xij.5.
Item illuminat intellectum exemplo illoꝝ in enauis.ꝓ.x.5.
Non eſt habendū in ore oculo tanū ſicut illi habuerunt.ꝓ.x.6.
Quere eſt emoſyna cum concordantiis.
Quo ordines abiuntur ꝓpteriate patrie bo
T.viij.16.
Multi conantur plus placere poſtubus ꝙ deo.D.x.4.
Quere dominatio.
Poſſeſſo ma leſidei nullo tempore preferibus.D.viij.5.per legem.
Ꝓdeſtinauit ꝙ ſcandalae.ꝓ.xi.1.2.3.4. pte
Predeſtinauit diuerſi timeſtimode, L.iij.7.
Labore noſtro accipim⁹ illud ad q̄s prędeſtinati ſumus vel predeſtinauit.L.iij.
11.z.ꝓ.xi.5.cum ſequentibus.
Deus predeſtinauit nos propter finam boneratem.D.xi.
Propter dei predeſtinationes, nihil diminuit de libero arbitrio.D.xi.arti.ij.
Nec propter illi electi de neceſſitate ſaluantur nec propter predeſtinatum reprobi de neceſſitate damnātur. D.xi.arti.iij.z.ꝓ.
xi.13.
Quod quantum in deo eſt omnes predeſtinant ad ſalutem.D.xi.10.
Quod quilibet debet ſperare ſe eſſe predeſtinatum.D.xi.
Sed ſpem illam ſtudare debet ſuper bona opera.D.xi.13.
Quere de defectu execratio: labor libertas.
Dicit eccleſiaſtes vita z verba qualia eſſe debeant in ptologo.
Quanti meruit tales ſint apud deum in ptologo.W.v.z.D.xij.14.
Quod inuectiones debent eſſe ſpeciales: in ptologo.xij.ꝓ.xij.6.z arti.viij. per totum.z.R.ij.25.
Ab eſt deberent ſpecificationes eius libenter audire.A.xvij.a.cum ſequentibus.
Quod oſtendant peccata populiver corrigi tur.D.viij.5.
Contra predicātes curioſa.A.xxvj.c.z.ꝓ.
xij.26.

Contra illos qui libentius audiūt predicare contra vicia aliena.A.xvij.c.
Propterea ſti predicatores predicatio ſperneuda eſt.R.xvij.21.
Cōtra retrahētes boies dicētes: ſi bi fecerit bñ habebis.A.xvij.26.z.D.x.5.
Contra dicentes ſe non poſſunt audire pto per occupationē.A.xvij.28.
Nolentes audire ſunt ſicut ille cui ue veſtis combuebantur.A.xvij.1.
Qui odit ſanctū odit.A.xvij.2.xxviij.
Contra detrahentes peccatoribus. C.xj.3.
14.z.D.vij.17.
Contra non admittentes predicatores.C.
xij.16.17.18.
Contra predicantes z non facientes.C.xvj.
7.benē.et.D.xij.arti.iv.
Qualiter predicator ſe habebit ad illos qui ſunt duri repreh̄endi.C.xvj.14.
Periculum non predicandum .C.xvj.arti.
ix.z.R.xviij.10.cum ſequentibus.z.ꝓ.
xij.12.z.xxvj.25.
Contra dicentes quare audiemus qui libet habet ſenſum ſuum.E.vij.9.
Cōtra dimittentes ꝑdicare vbi poſſent plus ꝓficere ꝓpter amplā cōmodū q̄s ſpe rant habere i alio loco.S.v.11.z.ꝓ.xij.2.
Predicator ſine fructu remunerat a deo.
L.j.7.z.D.ij.6.
Predicatores diaboli plures incrak.L.vij.21.
z.ꝓ.xi.16.
Vtrū predicatorum debent eſſe humiles. O.vij.19.z.ꝓ.xij.25.
Item predicator comparatur medico z ſuli.ꝓ.xij.21.
Item predicatores nulli preterm ittat nec ali cui parcat.ꝓ.xij.7.4.17.
Quod predicatores ſunt quaſi piſcatores. ꝓ.xij.2.26.
Et quaſi ſepte angeli z viri ſtrael circūtantes vtrīq; ꝓ.xij.7.
Qñ ꝑdicationē oēs ſcadere debet.ꝓ.xij.a.
Et ſufficies doctrina.ꝓ.xij.10.11.12.13.
Et mundicia eum ornamento altarum virtutum.ꝓ.xij.21.
Et debent agere que docent.ꝓ.xij.14.
Aliter aſſimilant eos z claudio z doctoribus viarū.Et ꝑadisi annoꝝ.ꝓ.xij.15.
Et aſino in pelle leonis.ꝓ.xij.16.
Et ethanſanti in cithara aliena.ꝓ.xij.17.
Et intere ſine ſigillo z finet teſtibus: z quos teſtis habere debet.ꝓ.xij.18.
Qñ neceſſarius eſt ꝙ habeat tales virtutes quales predicat.ꝓ.xij.19.per legem.
Et bona probere exempla.ꝓ.xij.20.
Aliter iunt ſpine pungītes inel colligentes, ꝓ.xij.21.
Predicandum eſt frequēter.ꝓ.xij.21.z.19.
C.D.ij.7.
Et impotune.ꝓ.xij.25.
Et perſeuerauter.ꝓ.xij.14.
Et longa themata vitādo: pienta peccatorum ſpecialiter non poſſunt audire pto
Qui parat ſe ut tibus aſſimilatur mūno.
D.xij.17.
Quod predicet ceteris malas conditiões auditorum.ꝓ.xij.18.
Et q̄ loquatur ad eos vicis ſpecialis reprehendendo.ꝓ.xij.19.
Quia tali modo plures querunter.ꝓ.xij.
30.per plura exempla.
Et q̄ ſancti illum modum habuerunt z dos cuerunt.ꝓ.xij.21.
Quod predicator inquirat prius conditiones auditorum.ꝓ.xij.31.
Item ſermonis effectus quandoq; impedi tur propter vicium predicatorum: q̄nq; auditorum.ꝓ.xij.33.
Quod melius eſt predicare ex ſcemplario q̄ cotidie nec.ꝓ.xij.34.
Quod ſant liberam audiēdi in honoē habendi licet mali ſiuntq; mitunt ad celi ſciat aqua baptiſmi que in terram deſcē dit.ꝓ.xij.35.z.U.xxvj.per legem.
Diabolus procurat q̄ predicatoibus detrahat z poc ſpe.T.v.33.z.C.iij.15.
Quod eſt audiare predicandum z periculum non faciendum.U.iij.14.z.R.xv.3.
Quere eandire: docere: verba.
Prematicum. Quere ſcandalum.
Declaratur quod ſacer agnus ſubditis bus: periclitantur.R.xvij.17.
Contra predatore diſſimulantes correctionē pro ꝑmunera.D.xiij.8.
Quarant eccleſias 920 ſicut alij mutāt vtreo.R.xvij.19.z.D.xij.19.
Et quo non obligarent ſortularem obligāt animam.R.xxiij.22.
Sicut edera afcendunt.R.xxv.17.
Delarog: laudis ꝓa ꝑdicātes.ꝓ.xij.8.
Qui ibi ſeſe adire z ſe.R.xj.1.5.
Plus recipiunt de ſtipendio q̄ man⁹ pugnāt R.xj.15.
Talium ingratitudo.R.xj.17.
Tales ſunt ſicut canis rurales.R.xj.31.
Prelatorus confederato cum demonibus. C.xij.xv.
Multi ſunt ſluſficēites z ꝛſ. ſpe. C.v.z.9.10.
Cōtra nō reſidētes. C.xvj.6. qui ſe ſnnt v.
E.xij.3.benē.z.C.xviij.7.z.U.xj.3.
Tales ſunt mitores ſurdi z mati contra legem.F.iij.21.

Rescidit de toto damno.S.iij.q.ij.a.ij.4.
Quis incertum non reddendi exoneret fallis allegationibus.S.iij.q.iij.
Item christus in cruce personaliter rescidit peccata.S.iij.q.
Et per scripsas motivo rescidi tanit: r infirmos curando.S.iij.
Item contra dispensantes r impetrantes licentiam non reddendi.S.iij.q.2.9.
Item non reddentes incurrunt ctra exempla prophetarum r sanctorum.S.iij.
Et S ura ecclastica sin canonica.S.iij.q.ij.
Contra abutentes dispensatione: S excusantes se bonitati exhibite.S.iij.q.ij.a.ij.
Quomodo sint nuruti in manus episcopi ruin de cura habenda.S.iij.q.ij.a.ij.
Periculum non residentium ostendit exemplo Bede.S.iij.q.
Et auctoritate beati Gregorij.S.iij.q.
Periculi summi pontifices vel pastoris no reprehendere ipsius: praesertim quos per subjectiones et duplice iniquitas.S.iij.q.
Contra prelatos negligentes.C.xvij.q.
Periculum non custodientium greges sui.C.xvij.arti.9.
Quomodo tantum tenent leges incratinas pecuniarum.C.xvij.q.j.q.iij.5.
Malotij prelatorij periculi.C.xvij.q.
Et nobilitonos sepe fit pecores.C.xvij.c.
Contra venatores.C.xvij.q.
Quod quarenti quesita sunt: r nō que Jesu christi.D.xlvij.c.9.10.
Tales sunt statue sup muros ecclastice obsesse.D.xlij.c.
Et consiliarij prelatorum tenentur de damno nisi eos informent.C.iij.q.
Os malori conamine resistunt ablatoribus guerrarij r pecuniarij & animarum.D.xlj.q.
cum sequentibus r spectatibus.
De discessu nō faciem de numero prelatos nō essem de numero damnator.D.xl.c.
Item sunt spectatores.D.xlij.c.
Contra repudiantes christianitatem non bene ficium.M.ix.c.
Contra non tenentes hospitalitatem.M.ix.c.
Contra raro celebrantes.M.x.c.
Quis sunt alphym in scripto.M.xij.c.
Per quas portas intrat ad ecclesiastica beneficia.O.vj.q.
Qualiter sunt in domus suis tempore frugi colligendi.O.vj.c.
Malt promoti sunt quasi a simus.O.vj.q.

Quales esse debeant in opere.P.xiij.c.
Quomodo tenuntur pascere alimentis debitis cumentis: exemplis.P.xiij.c.
Quis sunt fermentes circa propriā partem: q nō circa partem christi.P.xiij.c.
Quis deberent esse leo Samsone r area testamenti: q nihil est periculosius officio illius si negligenter agatur.P.xiij.c.
Os prime sedentibus.P.xiij.q.
Quod apter illos malā vitā r negligentiā demones illos saluarentur.P.xiij.q.
Item non recipitantes sunt pertibatur etiam propter hoc.P.xiij.c.
Contra appetites beneficiorum: habentes intentionem terrenam.P.xiij.
Tales nō sunt deberent esse.P.xiij.c.
Contra habentes vel optantes plura beneficia quō sunt similes diabolo.P.xiij.
Et contra beneficij et patrimonio suo bona ecclesie.P.xiij.
Quomodo sunt forma accidentalis: r nō substantialis.P.xiij.
Permittentes prelationes in ecclesijs: faciunt contra preceptum.P.xiij.c.
Quō omnis sua habent dictorum ornationa q̄ equitj r ecclesie.P.xiij.
Quod omne peccatum in eis grauius est: q̄ plus nocent ecclesie q̄ extranei.P.xiij.
Multi appetentes beneficia ecclesie: sunt similes rhamnus.P.xiij.
Et negligentes assimilātur formidini r statue.P.xiij.
Qualiter assimilantur lupis que ad ingressum r progressum.P.xiij.
Et cattecuthodienti cassus: r leoni bieronymi.P.xiij.
Beneficiū r officiorū permutatores sunt quasi caconia.P.xiij.
Quod alij mercatores facūt aperte: qđ facunt clam.P.xiij.
Qualiter iter ipsos malores sunt intromittūt minores: q̄ quō assimilant cristobus sepulchri christi.P.xiij.
Omnia ecclesiarum de pons ecclesie acquisitantur ecclesie.P.xiij.
Quod tenentur ad restitutionem male eorum.P.xiij.
Difficile est videre q̄ quomodo poterunt salvari.P.xiij.
Ut sunt habere cōmodā: sed non curā ponsed.P.xiij.
Quō ab eis recipiunt bona ecclesie: r non restituuntur male sinunt.P.xiij.
Quor periculis prelati exponuntur.P.xiij.
47.per beatum Gregorium.
Item custodientes gregem damnabunt.P.

tij.46.c.9.
Et male viventes.P.xiij.49.
In penis grauius alijs puniendi.P.xiij.
Maiorem partem tandō beneficia indignis multos scandalisant.P.xiij.q.
Qualem intentionem habere debeāt in bō fici sūscipiendo.P.xiij.
Differentia inter pastorem mercenarium r furem.P.xiij.
Quod non est prelatie vel maioribus qui bus sunt deferendum: r quomodo qui dam boni q̄ ecclesia non esset digna regi nisi a reprobis.P.xiij.
Quod finalium prelatorum deberet esse gregem suū custodire.S.iij.
Item prelati sunt murus ecclesie dirutus.S.iij.
Item debent habere vitam contemplativa r actuam.Q.vij.
Quere: ambitio: dispensatio episcopi: cleri: archipresbiteri: archiepiscopi: cardinalis: papa: pape: regis: facerdotis: ecclesia: principis: comitis.
Quō presumpsio legit manno tue &c. in ere quāe peccatorū.P.xij.
Diabolus nititur multos ponere in flumine.S.xv.
Quere: spes.
Pri Quomodo maltum curare debeant q̄ leges dei custodirent.P.iij.
Quere: regis: magistratus: r dominatio.
Quere: regum remotiae qui illo nonvitur.M.ix.
per leges.
Item priuilegium redemptionis nostre per deum: per quod multi viventes.P.iij.
Item priuilegij perdiuntur se modis.Q.vij.
cum sequentibus: r.B.iij.q.
Quere: simonia.
Pto Et doctores non sunt honorandi: sed puniendi.F.ij.xiij.cum sequentibus.
Quere: fallacia.
Prodigalitatis: r pigrum: miseria.G.j.
Quere: anarcia.
Et prospertas eum abundantia: rerum temporalium: et pigrum damnatorum: ter ne.B.iij.x.r.B.iij.
Quare bene permittit malos diu prosperari.M.xi.
Item debrunt vitam grate.Q.vij.
Quod virtuosus est q̄ quis bene vitat in prosperitate.Q.vij.
Quere: remanie abiecta: q̄ peccatōrū suis
Et quidentia est facienda pro alia vita et causa quare.B.iij.
Et facientes in monte gaudebunt.

Uel aliqualiter sunt finis.G.j.
Et non est faciēda pro senectute vel infirmitate futura.G.iij.
Item contra facientes providentias superfluam.M.ix.
Quod bens semper prouidet suis in se consfidentibus.R.v.
Quere: sapientia: quibus.
Et quidentia habet tres partes.S.iij.
Item est necessaria tentato.T.
Quia ipsum facit victorem.Q.vij.
Quis sit actus prudentie.Q.vj.
Quere: virtuosus modus.
Cpherorum informatio r peculi nō informā tium r nō informatorū.B.iij.
Quere: ab infantia qui peccandantis suis.
Pulchritudo corporalis finitur in debolmitate.M.ij.
Et corpori alis tantum est sicut pictura sup lignum putridum.
Et sicut arbor florida sine fructu.P.xiij.
Et sicut firmamti nine coopertū.P.xiij.
Et quasi similatibus demonis: r reddendo ere apparens.P.xiij.
Tales pulchritudo est picaulosa ibi r alijs.
P.xiij.
Jte talis pulchritudo est plangendae ab ol forde diligentius custodienda.P.xiij.
Aliter melius esset q̄ esset leprosi.P.xiij.
Et tales sunt qui plus colligentant de pulchritudine corporis.P.xiij.
Quere: ornatus: superbia: gloria vana.
Cpurgatorius ignis r carer Edurus sit.
P.xiij.
Et quidentia habet tres partes.S.iij.
Quod pauci illi prudentes r exemplum earum inveniūs.M.ix.
Os innari poterunt.M.xi.
Et hoc quō modis.M.xi.
Et festinitus.
Item alius congruus modus quo innari possunt.M.xi.
Ratio qre innāti sunt.M.xi.
Quod numina peccata ibidure punitur.M.xi.
Quere: pena.
Cua Quadragesime tempore diabolus plus tentat.G.j.
Jte illud tpe est apis̄ p̄ pnia.P.vij.
Quere: pnia veracia: ecclesiastica.
Cuere debemus ejusdem propter mul Que tas rationes r exempla.C.i.
Ubi non est querendus.G.iij.
Item tempus e medio r media per q̄ques
Del tij

Quenon sunt querenda. C.5.arti.iij.
Quere accedere ambulare.
¶Questio ds iur⁹ sit pc⁹ diuitias. ff.viij. 11.2.R.1.20.
Item qui sunt petores: fultiores mercatores mundi qui carnia emunt infernū sp celum. D.41.10.5.2.D.2.13.8. optime: I.vi.4.C.D.iij.11.
Quis est fultior pater familias. X.1.15.
Et qui sunt magis rei qui non videar peccata pter ignorantiam. D.26.11.
Due questiones cum sex conparationis ad scripturā sophos. T.iij.18.
Utrū peius sit habere malū dim̄ vel baptisum vel vtrūq. ff.2.13.
Et quare ego scripsit in cera. S.5.3.
Iré questio regis ad quinq; filios. X.1.22.
Iré spāl dōnes folationes cap. X.1.21.
Item multe questiones z remissio ad solutiones. X.4.17.
Ra ¶Mario tolerēt repiimere cogitationes. C.11.4.
Iré est hominis bonū per quod ois afatia excedit. b.1.11.
Iré deberet arte cū hodie fensus. S.vi.4.
Item quod est contra rationē: est cōtra naturam hominis. D.5.2.
Quere: tiberius.
¶Rapina dura iudicabitur in iudicio. E. iij.30.7.R.1.24.
Contra capientes z nō soluentes de ouepa tricij. ff.viij.21.
Tales deuorant plebē sicut panem. f.vij. 4.C.R.1.10.
Sunt caput nimis grossum e mōstruosum. f.vij.5.
Sunt petores furibus. f.vij. I.vi.7.C.R. I.4.25.11.
Quomodo habent fulcrum latidentem: quomodo per silentium maiorus patrie: patrum talliant. R.1.1.
Et q; fupertantur est causa rapine. R.1.1. 2.9.et.1.9.
Sunt mali vicini e debitores: inimici creditorum potentium. R.1.11.
Iré assimilant leoni e aquile. R.1.6.
Et sunt eis dissimiles in alijs conditionib⁹ R.1.7.
Iré sunt lupis e fūes e dissimiles. R.1.8.9.
Et iucto per bonos versus. R.1.10.
Et bonum primo raptum qui rapere voluit diuinitas. R.1.11.
Petus docent fuspios ēp canes e falcones. S.1.12.
Iré raptores cois deo sūt pdītores. R.1.13.
Iudicij est maxime in regibus. R.1.14.

Item peiores sunt omnibus bestijs q; esse sunt in mundo. R.1.18.
Contra dicentes q; ola sunt principia. R.1. 19.1.10. per legem.
Iustificant se sicut ille qui accepit chlamidem aureā. R.1.12.
Rīsio pirate ad Alexandrū. R.1.13.
Quomodo a uno omem cum mēbris demonstrant peccatum. R.1.15.
Cum quali farcina in morte apparebunt e de ponte cadent. R.1.16.
Stultos e dānandos heredes perhedes post se derelinquunt. R.1.17.
Quod aliquonēs hic depauperant z alibi semper. R.1.18.
Quomodo mutantur e nocēt vrte ecclesiastice. R.1.19.
Item habent specula penarum futurum. R. 1.11.13.15.
Quod superbia est causa rapine: vide intabula de superbia.
Quere: exaquisito: sūt si: regami: magistratus potentes.
¶Recidiui causa est voluntas tū indifferenta. R.1.11.2.7.D.6.8. Re
Tales non perficiunt bene peregrinatione suam. R.1.10.
Sunt simules stultidini. R.1.11.16.
Quomodo tabolus procurat recidiuū. C. v.18.1. R.1.1.
Item assimilant naufragis. C.vij.7.
Item sunt fultiores aliquibus bustis. C. vj.6.2. R.1.7.
Et similes ombus. R.1.4.
Et non habent cor. C.iiij.16.17.
Tales nutrunt anima sua in bello. C.vij. 17.1.D.9.11. per legem.
Quibus assimilant C.vij.30.
Que sit causa recidiue: z quibus rebus assimilantur. C.vj.35.
Quod tales sunt fatui. C.vj.19.
Assimilant indeis. C.ij.1.2. D.3.7.
Qui nolūt redūare ligē fugiūt ab occasione pcōr. R.iij.4.1.2. D.vij.2.—4.7.
Recidiuantes pniunt sicut minuti. O.v. 11.1.D.vij.16.
Item non totaliter depoſuerunt maliciam D.vij.4.7.O.vi.12.31.
Nec habent fundamentū stabile. O.vi.5.4. D.10.9.
Item sunt stulti: quia redeunt ad carcerem D.ij.5.4.
Item assimilantur aburantibus terras regis. D.ij.4.7.
Et sūt imimicus ieius z comedentibus ep pas⁹. D.vij.16.

Quod multi credunt recidiuare qui nō recidiuant. R.1.1. per legem.
Aut sunt inhabituati aut in confessione mendacium. R.1.1.
Item sunt sicut puerile vestis que nullam retinet futuram. R.1.5.
Et sicut fungus. R.1.6.
Et sicut ille qui treugam facit: z sicut Absalon. R.1.5.
Iré sunt fultiores in hoc que pertinent ad diuitias e opera. S.iij.4.
Et sunt magis ingrati ꝑ brutā. R.1.9.
Horum periculum patet exemplo ossiū ingratorum e arene. R.1.10.
Et exemplo miraculi z redemitio ad domū acensam. R.1.11.
Et mutantur vsum regiam post terre abstinationem. R.1.12.
Contra hec pericula cogita in quo periculo z verecundia fuisti. R.1.13.
Iré valēt cōtra hec frequēs pdīcio audituo verbi dei: et elemosinā: et mūdi. R.1.14.
Item recidiuantes bibunt propium vomitum. R.1.17.
Et fugiūt de bello z punient z deo. T.iij.5.
Deus non audit recidiuātes in tribulatione positos. T.v.2.
Ad recidiuantes tribulatio redit sicut pcs in tabula tribulationis.
Iré ambulant in circuitu. C.iij.4.—6.10.
Quere: inconstantia z ingratitudo: penitentia pereuerantia.
¶Reddere debemus deo multa. R.iij.1. et X.1.11.
Et meliora. S.iij.2.
Propter magnam mercedem. R.iij.6.
Que tamen multi male reddiunt. R.iij.1.
Item multa debemus reddere nobis ipsis R.iij.3.
Et proximis. R.iij.4.
Que multi male reddūt. R.iij.5.7.S.iij.2.
Quere: debita.
¶Regeo male tenent regulas suas. R.iij. 1.2.5.9.12.
Si valt bene regnare oportet q; pu⁹ regat seipsum e familiam. R.iij.5.
Quod deberent studere in lege diuina. R. iij.1.2.6.7.S.iij.11.
Quis hoc esset valde vtile. R.iij.7.
Q̄s nō debent esse vindicatiui. R.iij.8.
Terre que non hñt regem nanium multa bella sustinent. R.iij.11.
Quod pter regē inimicitias regna e ciuitates delebuntur. R.iij.12.
Rex male vnīēs non ds vocatur rex. R.iij.13.
Et perdit filium. R.iij.14. per legem.
Reges debent tenere leges e eis subesse. X. 1.5. per legem.
Quere: correctio principes: regimen: rapina: debita: regnum.
¶Regnūm amicus meliꝰ est ꝑ tūnoia. B.ij.5.1.2.5.
Quas virtutes ciuium rectores habere debent. R.iij.21.
Item necesse est q; habeant rectitudinē cor. z opera. S.iij.4.
Triplex est regimen: una est cum: nicomoni cum: politicum. R.iij.5.
Uū aptiores e nō ppinquiores ponebant in regimine bene fuit. R.iij.10.
Mali rectores sunt sicut mala stomachy z radix z pictura. R.iij.11.
Quere: correctores: clodre.
¶Religiosi multi recte dantes bona religiosis erant. R.iij.21.
In volēte intrare religionē redyct in tēptu bonū. R.iij.2.—8.C.v.1.D.vij.11.
Cōtra pfidētes e magistros ꝓ religione. R. iij.11.1.2.C.vij.6.cū sequentibus.
Contra prefidentes e magistratus religiosos. R.iij.12.2.4.5.7.11.17.9.
Quod tales sunt partes per quas redera affedit. R.iij.19.2.7.29.
Quare multi debent intrare religionē. B ij.11.2.R.v.arti.iij.
Religiosi si nolūt cū alijs laborare sunt carnales paruales. B.ij.13.3.4.7. R.v.13.
Religionē nihil potest destruere nisi pctā C.iij.5. cum sequentibus.
Boni religiosi plus ꝓsunt reipublice ꝑ ma. in laborantes. C.iiij.1.2.15.
Religio est quasi ciuitas pcter spēt ratio nes. C.iij.21.
Ires religio est mutata sicut nauicium. C. iij.22.
Religiosi sunt sicut arbor a via remota. C.iij.24.
Quod dcī ad religiosi laudem q; multi de ea apostatant. D.vij.4.2. X.1.15.
Propuetarij religionis qui vsibus ꝓpijs addūtur sunt Judas. E.iij.28.
Cōtra possessionatos q; abūdāter recipiūt potentes tm. D.9.8. cum sequentibus.
Contra occupantes se in negocijs secularibus. X.1.17. per legem.
Causa quare veniant z depauperant. D.9. 11.11.2. R.v.12.18.23.
Cōtra allegantes pauperta. D.9.15.
Cōtra remabētes depoſymant: ꝙ propter hoc depauperant. C.iij.4.1.
Contra propuetarios de monacho q; trib⁹

florenis.E.vj.16.
Et cuiusdã alterius.L.v.43.z.U.viij.48.
Pro collatione habẽda in receptione ad bñficia religionis.F.vij.per totum.
Cõtra religiosos habitu tm̄.J.ij.1.
Uolũtas religiosi nõ debet esse alia a volũtate superioris.J.ij.6.z.E.v.45.
Cõtra impedientes volẽtes peregrinari ad ad gentes.J.ij.13.
Religiosi volũtarij freq̃ter conanť absolvere superiores suos.J.iiij.3.cum sequentibus.
Quod melius fuit religiosis qñ minꝰ sollicitabanť de terrenis.P.iij.9.
Et in forma.P.iij.24.z.R.v.52.
Et i spãlitatibꝰ z delicijs q̃rendis.R.v.39.
Et in colore vestium z curiositate.P.iij.25.et.R.v.35.66.
Et q̃ sint cause destructionis illoꝝ.P.iij.27.cum sequentibus.
Et etiã causa quare nõ sunt in antiquo honore.P.iij.30.z.R.v.56.
Super quibus sunt plangendi.P.iij.32.
Qđ mũdicia maxime requiriť i eis.R.v.3.
Uñ dr religio: z q̃re vino cõparať.R.v.4.
Periculũ retrahentium quẽcunq; ab ingressu religiõis.R.v.7.per leges.z.R.v.34.et.56.
Quod non est in hoc casu nec parẽtibꝰ obediendũ.R.v.8.z.14.
In iuuentute est ad religionem veniendũ.R.v.9.10.
Qđ nouicij in religione plus tẽtanť: z quõ custodiunť.R.v.xij.cum sequentibus.
Qđ religiosi sunt volũtarie pauperes communitatẽ preponẽtes.R.v.15.per legẽ.
Itẽ debẽt ɔtinere nõ solũ a factis: sed etiaz a loquela z aspectu.R.v.16.
Sed heu.R.v.39.
Quõ debent esse patientes.R.v.17.18.
Quale est spirituale claustrũ religiosorum.R.v.20.z.19.
Religio cõparať horto ꝓpter tres rõnes.R.v.xxij.cum sequentibus.
Dum habuerant irriguum sustentationis.R.v.22.23.
Securius viuitur in religione q̃ in seculo.R.v.10.24.37.bene.
Qui in religione nõ fructificãt ꝓfunde ardebunt in igne.R.v.24.
Itẽ custodianť a vagacitate corporis p prelatũ: q̃ a spũalibus peccatis eos custodire non põt.R.v.25.26.
De talium periculo.R.v.55.
Itẽ quõ in horto religionis bene custodito crescunt omnes virtutes.R.v.27.
Quod religiosi multum tenentur deũ laudare.E.v.28.
Religio quanto pauperior tanto corã deo preciosior.R.v.29.
Qđ pax est necessaria iter eos.R.v.30.31.
Contrarium facientes collidũtur in vtero matris.R.v.32.
De religione ad seculũ redeuntes quibus rebus assimilantur.R.v.33.
Cõtra iudicãtes religionẽ malã ꝓpter aliquos malos: q̃re supra iudiciũ humanũ
Qualiter deus semper ꝓuidet religiosis in se cõfidẽtibus: quere supra ꝓuidentia.
Boni religiosi sunt magni meriti.R.v.45.
Quõ ꝓphete videntur religiones diuersas preuidisse.R.v.47.48.
Error z vanitas quorũdã exponẽtiũ z expositorum ad studium.R.v.50.
Et quorũdam excedentium in ocio z crapula.R.v.51.
Et i festis inceptoꝝ seu magistroꝝ.R.v.35.
Et q̃ mala ex illis prouenunt.R.v.54.
Et quõ errores illos defendunt.R.v.55.
Quõ ꝓpter predicta cõuentus obligantur z res impignorantur.R.v.57.
Et propter cõtributores.z equoꝝ ascensores.R.v.58.
Item religiosi negligẽtes in portu submerguntur.P.v.30.
Quõ maiores sunt inferioribus nimis onerosi.R.v.59.contra legem.
Qđ illa q̃ eis danť circa negocia cõia expẽdi deberent.R.v.60.per legem.
Quã excellẽs fuit quõdam status aliquoꝝ religiosoꝝ.R.v.61.
Et qualiter est nũc mutatus.R.v.61.
Qđ ꝓpter hoc nunc multas miserias sustinent: q̃ filia suffocauit matrem.R.v.63
Periculum dimittentiũ habituz quacunq; de causa.R.v.64.
Quomodo diuersi diuersimode se excusant in peccatis.R.v.55.
Periculũ curiosoꝝ z superboꝝ.R.v.65.
Bonus religiosus assimilatur soli: z malus lune.R.v.67.68.
Quod apostatis religiosorum credere non deberent.R.v.68.
Bona differentia religiosorum.S.viij.7.
Error z periculum excedentium in equitatura.U.iij.11.per legem.
Item religio est venter ceti in quo saluatur Jonas.U.viij.43.
Tria sunt fundamenta cuiuscunq; religionis.U.viij.47.
Hospitalitas firmat religionem ad deũ et mundum.U.viij.50.
Et q̃ subtractio elemosynarũ est causa destructionis illorum: ibidem.
Monstruosi sunt in principio feruentes tm̄.U.viij.51.
Religiosi sunt quasi arbores hortoꝝ.U.viij.55.
Et ideo vel sunt alijs meliores vel peiores.U.viij.55.56.
Laborãtes circa predicationes z ɔfessiones maiorem habebunt mercedem.U.vij.2.
Qr maximã dãt elemosynã.U.xi.5.
Quere: clerici: ãbitio: votũ: icõstãtia: elemosyna: hospitalitas: moniales: pauꝑtas.
Remittere debemus delinquentibus.D.x.per totum.
Aliter cum offendente ad infernũ imus D.x.13.
Duri corde prius diabolum ɔfitẽdo expellant z tunc remittent.D.x.12.
Periculum non remittentium.U.v.14.
Quere: dimittere.
Reprobi multũ prosunt electis.H.j.8.cũ sequentibus.
Et fugiunt societatem bonoꝝ.S.x.13.
Quere: peccator: mali christiani.
Restitutio necessaria est ad salutem.A.xij.37.
Augustinus optime probat q̃ deberet fieri A.xij.47.
Cõtra restituẽtes post mortẽ.A.27.45.bñ.z.C.v.15.z.R.vj.7.11.18.
Quod non dimittitur peccatum: nisi restituať ablatũ.C.vj.4.
Multi diuites alienis restitutis essent pauperes.M.vj.18.
Domini spoliantes ministros iniustos nõ restituũt.M.viij.38.
Cogitatio mortis deberet facere restituere.M.xj.100.
Sine restitutione non agitur penitẽtia.P.vij.2.4.5.
Deficientes in hoc sunt q̃si aurũ alchimie P.vij.73.z.R.vj.8.
Ad restitutionẽ quẽlibet cõpellere deberet timor: amor z ratio.R.vj.1.2.
Qui teneň ad restitutionẽ.R.vj.3.per versus.Jussio consilium zc.
Itẽ nota q̃ fiscus teneť ad restitutionẽ z solutionẽ debitorum illius cuius bona ei confiscanť: ibidem per legem.
Quod debet fieri statim.R.vj.4.
Qđ ɔfessor dilationẽ nõ cõcedat: sed restitutio precedat absolutionem.R.vj.5.
Qđ nõ sufficit ɔditionata volũtas spoliati et remittendo.R.vj.5.
Quomodo quasi omnes differunt vsq; ad mortem z periculum illorum.R.vj.7.
Cogitatio difficultas deberet oẽs retrahere a spoliatione fame z rerum.R.vj.8.
Timor paupertatis nullum retrahere deberet a restitutione.R.vj.9.
Nec timor inopie filioꝝ vel propinquoꝝ.R.vj.10.11.
Sed heu tenacitas z ꝓdigalitas z defectus fidei restitutionem impediunt.R.vj.13.
Nõ restituẽtes sunt oĩbus furibus z infirmis stultiores.R.vj.14.
Tales ante mortẽ cadũt in multa mala et in desperationẽ.R.vj.16.
Et post mortẽ suspenditur.U.vj.17.
Nec confidat de restitutione facienda post mortẽ.R.vj.18.
Item non cessat tribulatio ante restitutionem.T.v.25.
Qđ oẽs teneň restituere ad quoꝝ manus male acquisitum peruenit.U.xij.25.
Quere: penitentia: satisfactio.
Resurrectio mortuorum ꝓbať per dei iusticiam.F.iiij.21.
Humiles z hic conculcati tm̄ resurgent ad gloriam.J.xj.13.
Resurrectionis possibilitas ostendiť exemplis in natura.R.vij.1.3.
Et exẽplis in arte z miraculis.R.vij.3.
Eiusdẽ resurrectionis necessitas z certitudo ostendiť ex dei bonitate.R.vij.4.
Et auctoritatibus sacre scripture.R.vij.5.
Et per xp̄i resurrectionem.R.vij.6.7.
Quod milites custodientes sepulchruz nõ probant contrarium.R.vij.7.
Quod resurrectio xp̄i est causa nostre resurrectionis.R.vij.8.9.
Et exemplar: quia sicut ipse die tertia: ita nos actu tertio penitentie resurgimus.R.vij.10.
Et veraciter z velociter z integraliter z perseueranter.P.vij.11.
Corpora resurgentia ad gloriam habebũt dotẽ claritatis z agilitatis.R.vij.12.
Et impassibilitatis z subtilitatis.R.vij.13.
Et corpora dãnatoꝝ habebũt conditiones contrarias.R.vij.15.
Sacerdotes in sacra scriptura vocantur dij z angeli.S.j.1.
Et reges.S.j.2.
Inter quos tñ multi sunt insufficientes: et causa quare.C.v.18.19.
Taliũ periculũ.C.xviij.4.cũ sequentibus.
Qđ requirũt decimas plus q̃ aĩas.D.ij.11
Qđ multi illoꝝ dãnantur.L.vij.16.
Qđ multas mulieres seducũt.L.vij.4.9.
Quomõ seruiunt deo in mensa.M.viij.6.

Malos sacerdotes pdicites peccat. M.r.4
Contra illos qui post mortem tantum indicant veltibus sacris. O.vi.7.c.7.5.
Tales faci unt contra nomine sui interpretationem. S.i.5.
Et ꝑ veltimentoꝝ significationē. S.i.c.
Et tunc ingrati deo ꝛ ecclesie ipsos honoratibus. S.i.6.
Et percipunt illos de quibus viuunt: vel ꝙ bus celebrant. S.i.4.
Et immundi inter illos sunt pessimi inter omnes homines. S.i.7.
Quam facientium habere tenentur: ꝛ qs studium esse ꝛ necessarium. S.i.8.
Sacerdotes christianorum assimilantur sacerdotibus iudeorum. S.i.9.
Qđ bitorce missa dicit pauciores. S.i.10.
Pena habebit ꝛ sterno aliꝙ maiorē. S.i.11.
Quia ad fupiendum gradum maleventis: ꝛ pene in eo viuant. S.i.12.
Et ꝙ multos super se cspirare ꝛ cadere facciunt. S.i.13.
Quer: declaratum concordantiꝙ suis. 14
Et scandalum commune.
¶ Sacramenta quare sunt abscondita sub rebus visibilibus. A.v.1.
Quere: baptismus: eucharistia: fides.
Sacra scriptura deus videre facit. S.xiij.1.
Quare est obscura ꝛ difficilis. A.v.1.c.S.xij.9.
Et quare cōparat lapidi. S.xij.7.
Quomodo habet quatuor sensus, ḋ, historalem: moralem ꝛc. S.xiij.10.
Qualiter quidam illam verunt in venenū. S.xiij.7. per Gregorium.
Pauciores habet audiotores. S.xiij.4.
Quere: si pientia tradiuntur sancta.
¶ Saluari nullus potest nisi in vno de tribus statibus. S.xij.9.
Quia nil bene fe habet in minotinon possenerur in maiori. S.i.2.
Quere: prudentia materveile.
¶ Set: si stinet; he aduersitates. A.xvij.1.
Item sunt nobis ostensi tanꝗ exemplaria. E.vij.7.c.F.vij.12.
Per quas via ꝛ virtutes sancti puenerūt ad celum. F.vij.1.
Quod omnes possent eos sequire ꝙ nolentes esse socij belli ꝛc. F.vij.v.
Plures sunt sanctorum laudatores ꝙ imitatores. F.vij.v.
Qđ sancti nō sunt amici inimici dei. F.vij.7.
Quare sancti viri fecerunt plura miracula in primitiua ecclesia. F.vij.14.
Unde est ꝙ quilibet aliqđ sanctī specialiter diligat. F.vij.8.c.T.v.16.

Sācti diuersimode deo placierūt. S.xij.8.9.
Item fuerunt quasi infirma pars inunda ꝙ quam deus accepit fortem. J.xij.4.
In canonizatione sanctorum: primo fiat inquisitio de vita. D.xij.11.
Quales coronas tria genera sanctorum habentur quare. S.xij.11.
Et ideo ponitur in maiori statu: qꝛ bene se habuerunt in minori. S.xij.1.
Quod facile est nunc ad celum venire ꝙ vt a sanctis tritam. S.xij.5.
Item sancti sunt ossa ecclesie a deo dealbata. S.xij.6.
Qui nunc loca sanctorum tenent: sunt imagines patrum. S.xij.7.
Fuerunt hic mili ad ducendum nos ꝙ diuersas vias. U.xij.6.
Quod necesse est sequi. U.xij.7.
Alter erunt relles contra nolentes in iudicio. U.vij.19.
Quere: aduersitates ꝛ cōsolantiꝙ suis.
Item obedientia: patientia ꝛc.
¶ Sanctantis spiritualis ꝛ corporalis similitudo inuenī in septē signis. S.xij.9.
Quere: infirmitas.
¶ Sapiēs falsa midi legibꝰ abutit. A.xf.
Et etiam nole sapiente. S.xij.15.
Qđ midi sapiēres leges sacrās. A.xij.15.
Tales sunt stelle erratice. A.xij.4.
Alter cū dolent sint acquirer perdiceꝰ. A.xiij.5.
Tenentur facere elemosynam de sapientia sua. A.xiij.1.
Sūt armate diaboli ꝛ sagittarij. A.xiij.8.
Et tarrones. A.xiij.11.
Et quasi profitere. A.xiij.12.
Et pectes herbis. A.xij.16.
Et similes asinis. A.xiij.17.
Et simpe. A.xiij.19.
Et tem ombus tantum dubis. A.xiij.14.
Item sunt focarij infernī trahentes semine ignem. A.xiij.15.
Quinō esset ꝙ reputarentur insipientes. A.xiij.18.
Cōtemnunt verā sapientiā. A.xxf.21.
Quod turpis time decipiunt: quia deꝰ nō prepauuit. F.vij.17.18.
Quō pōt acquirire ꝛ possea pariunt. L.f.2.
Quomodo sunt in stultitia. W.vij.1.5.c.E.xij.15.
Ergo fortiꝰ precedens debet esse stultitia. W.xij.10.c.U.xij.13.
Quod est apparens ꝛ non cristens. S.xij.2.
Reputant veram sapientiam: stultitiā. S.xij.2.
Et causa patet: S.xij.4. per Crisostomum.

Bone differentie inter veram sapientiam ꝛ falsam. S.xij.1.
Et inter veros sapientes ꝛ falsos. S.xij.13.
Falsi sapientes finaliter cipiunt: sicut aqua illa. S.xij.17.
Et sicut vulpes: ꝙ dā alius. S.xij.16.
Ite dē fercunt bone sūt predicteꝰ: ꝛ pecie cas. S.xij.17.18.
Qđ sunt magis pericolosi holes mūdi falsi sapientes. S.xij.18.
Tales affirmant alios de nocte: ꝛ diu tribus. S.xij.18
Zte vere sapientiam milite ēt falsitatibus S.xij.c.1.7.
Quere: adnocatio falsitatis.
¶ Sapientia vera acquirit humiliare. h.vi.17.c.S.xij.9.
Et cultodiuntur. S.xij.11.
Quod vere sapientes sunt diuitibus prepotenti. S.xij.21.
Quod tales sunt hoies. S.xij.12.
Quod multa bona ꝛ tradice sapientie pdicant. S.xij.14.
Qđ optima sapientia est qđ ꝙ cognoscat seipsum. S.xij.1.
Meliores clerici nō sūt sapiēriores. S.xij.6
Qđ vera sapiēria est multū appetēda: thoc multis exemplis o stendit. S.xij.1.c.1.
Et tamen sim hanc vix aliquis vult viuere. L.f.14.
Quere: scēria: studiū facra scriptura.
Sanctacio plena ꝛ est litera acquirantie penitentie. C.vj.21.
Satisfactionē voluntariam cttorquentes vulgat sim dicuntur. D.xij.20.
Quere: proprietē: pōnia: restitutio.
¶ Scandalū tumoꝛ a lictis retrahit. F.ij.8. ꝛ h.viij.17.
Mala vita fidelīū scandalizat infideles. F. viij.1.2.4.b.viij.16.
Qđ nō licet mihi facere de meo quod volo aliquem scandalum. J.vi.17.
Quere: pcr fal ctos fama dānī: exemplum.
¶ Scia vera o stitit in vibus. S.xij.c.
Ite acquirit pauperiate ꝛ doctrina precedentium. S.xij.3.
Qđ mēs dē in corde ꝛ in libro. S.xij.10.
Item acquirit exhaudarur super mundicia M.xij.11.
Zte quanti facientiam quilibet tenet habere. S.xij.4. per legem.
Quere: sapiēria vera: studiū facra scriptura: ratiōnatoria.
¶ Senes mali sunt stultissimi. S.xij.20.c. M.xf.7.8b.
Sūt sicut aues antiquę q̄ mortuntē anteq̄

domestricent. F.vij.7.
Voto venit ad illos curialius. M.xf.4.
Ergo preparent se. S.v.1.
Et cum minori pena mouunt. M.xf.8.
Multas bit corpons miserie. G.v.1.2.1.
Boni crescente etate efficiuntur malitores. S.v.2.
Et tales sunt bonę eandi. S.v.1.
Malorum sensi conditiones ingratitudo ꝛ durtia. S.v.4.
Talium pernicies patet. S.v.5.
Et ingratitudo. G.viij.2.
Et quia pericolosius erat in fero ꝛ in mare. S.v.6.
Sūt sicut oleū antiquū. S.v.c.
Quere: ab infantia: pluetudo inuentus.
¶ Sensus sunt diligenter custodiendi. C. vnij.1.c.2.S.vj.1.
Quia alter muse eos macularit ꝛ fures intrant. L.v.16.
Et tumus nocet. L.v.17.
Qui bene custodiunt sensus: sunt canitored dei. W.vnj.1.
Nec sufficit ꝙ custodiantur nisi custodiant omnes. S.vj.1.
Semsib⁹ ad literā clausis deus cor intrat S.vj.1.
Clausura ꝛ custodia sensuū est signum qđ deus est in anima. S.vj.7.
Non est dolendū de perditione sensus quo. quis solet peccare. S.vj.3.
Quere: audire ꝛ loqui videre.
¶ Sepultura facri locinon prodest malis C.ix.7.
Quere: mors.
Sequi. S.vij. per totum.
Quod multitudinem errātem nō est sequē dum. S.vij.10.
Quere: accedere: ambitare.
(¶ Serui te deberem⁹ deo sicut vellemus ꝙ alij seruiret nobis. F.vij.m.x.c.S.vnj.6
Et deberent facere qđ iubēs seruirent deo sicut teo. F.vij.12.
Sed hēc seruī libēter diabolo ꝛ deo. S. vij. cum sequentibus.
Qđ deꝰ iube vēdicat seruitū nām. xiij.14.
Deo seruire debem⁹ corde ꝛ ore ꝛc. S.vnj.1.c
Ex humus seruitute augmarg ꝛ empticij ꝛ paucrcij. S.vnj.3. per legem.
Et scripturci. S.vnj.4.
Exemplum seruentibus deo habemus in omni natura ꝛ arte. S.vnj.5.
Quia quāto plura recipit a deo tāto plꝰ seruunt diabolo. S.vnj.8.
Quod seruunt eō deo non sicut seruūt dominis presentibus. S.vnj.10.

Quod malus caro demonia: male feruiſit ſeruo ſuo malo. S.vij.16. cum ſequentibus.
Iré habent plura tedia q̄ ſerui dei. S.j.8.
Nec habent pacem. S.vij.21.
Cū ſi plures ſeruitutem eis q̄ deo ꝛ diligen tius. S.vij.20.
Et lingue ꝓphetie ꝛ p̄dictiue ꝛ ſcientie ꝛ fruentur. S.vij.21.
Quere: adminiſtratio: vtrum deus caro: demonia.
Q̄ſeruit anime eſt peior q̄ corpori. S.ij. 55.56.57.
Tales aſſimilant illi faciebus. O.vi.17.
De ſtipe eis datur. P.xiij.16.17. O.vij.21.
exemplum bonum.
Malus modus cōmittitur. S.ix.1.
Et q̄ vendit ius patronatus eſt ſimoniaꝰ: videm per legem.
Quod ſimonia cōmittitur tribus modis ꝛ. S.ix.1.
Q̄s tales ſunt peiores ſ̄ paḡos. S.ix.2.
Et ſaracenus qui eccleſiā Thome feceruntꝫ ſtabuli equoꝝ: ſimiles auricule q̄ malū ſentiunt. S.ix.8.9.
Quō ſed multiplicatur offendunt. S.ix.7.
Deus de eis duras capiet vindictas: ſicut fecit de aliis. S.ix.8.9.
Quō ſimonia eſt mortis vſure. U.xij.29.
Quere: regni eccleſiaſtici: eodē: patroni pectane: facere: formam.
Q̄ Societas mala eſt malus conſonuari. R. xv.25.
Societas bona multū p̄deſt. R.xiv.9.10. C. xiij.7.8.9.10.11.
Societas malo; eſt periculoſa. A.xix.10.11.12.13.14.15.18.19. C.xiij.6.7.
Item malū cum ſocietas eſt frangenda. A. xx.31.32. S.x.7.11.
Vbi ſoci? pluꝝ non eſt ꝺ diabol⁹. S.ij.56.
Eſt ſicut ſerpens in paradiſo. C.xij.2.
Qui nō abhorret malos; ſocietaſ eſt ſpōſalter mortis. C.vj.6.7. S.x.14.
Et in plura peccata cadit. C.vj.11.
Difficile eſt q̄ quis diu bene in malos ſo cietate ſit. C.xij.12.
Et tales eſt multū laudabilis. C.xiij.4.
Malos; ſocietas eſt fugiēda exemplo Tho bie. C.xvij.1.
Item ſocius malus eſt ꝙdā morbidꝰ ꝛ ca me furioſus. D.vj.10.
Quomodo diabolus per malam ſocietatē̄ bonos decipit. S.j.11.
Iré ſocias malos; veneratur in matrimō octāua. J.xij.17.
Ratione bone ſocietatis gloria dat ꝛ ꝑfert unitas. S.viij.10.
Quilibet eſt probandus anteq̄ ad ſocietatem admittatur.
Malus facus eſt ſicut chorda lupi in cithara. S.x.5.
Socius malus alios facit alium malū ſſe eō ſerio. S.x.7.11.
Bonꝰ rumpos alios ſuffigiuntur ꝓpter ſocietatem malop. S.x.9.
Quere: amicitia: amor: fraternitas.
Somnus multos ꝛpetunt. S.xj.5.
Nō ſunt a nobis interpretāda: ſi ꝺuine prouidentie derelinquenda. S.xj.7.
Quere: fortitudinem.
Q̄ contingit ſpēs ſūt a diabolo luctę q̄ ne cromātꝛop; latationꝺ nō artaḋ. S.xj.e
Os obturando diez egyptiaco; ꝛ ꝺonec; in circūciſione ꝺñi ꝛ matrimonijſi creſce te luna ſic ꝓphibita. S.xj.2. per ſigem.
Scintlegs funt medio; diaboli. S.xj.2.
Et quidꝫ ꝑeor ꝛ cupidꝰ as carnimarcium. S.xj.1.
Iré decipunt alīq̄ nobis ignoria portatꝫ circa collum ꝛ vocibus animaꝝ: ſicut illa fuit. S.xij.1.2.3.S.xj.4.
Et obviationibus ꝛ ſcrenis ꝛ conſolationibus. S.xj.6.
Q̄s talis q̄ghp habet effectū ꝓpter malam crudelitatem. S.xj.7.in fine.
Quere illos qui dicunt fe aliqñ eſſe cum populo Iherusalem ſecuū. S.xj.8.
Et q̄ illi ſi quibus ſiſtunt iam demones. S.xj.9.10.2 cauſa.
Quare deus permittit demones tanta ꝛ hſe poteſtatem. S.xj.11.
Quod miſerē mala ſi cioꝝ ꝛ verba ſortis legoꝝ non habent virtutem. S.xj.12.
Et q̄ non operantur quācunq; ſanitatem ſanctitate. S.xj.13.
Contra credentes eis. S.xj.13.
Sinultica ꝛ pertaſſi ꝛ pena tā ſortilegaꝝ ſſ eis credentium. S.xj.14.15.
Quere: credere: ſomnia.
Q̄ ſpes debet poni in operibus ꝑpitie ciꝰ operibus xpi. S.xij.1.
Et tales ſpes omnis literatura: quaſi anco ra cot tenet. S.xij.2.
Spes bona eſt ex bonis operibus ꝛ tran

bulatione ꝑpio ruſticia. S.xij.2.
Et tales ſpes facit eſſe laborez leue. S.xij.3
Et vitam noſtram perficit. S.xij. 4.
Ad hanc habendam tria nos mouere debe rent. S.xij.5.
Malevuentes non habent magnam ſpem in morte. S.xij.7.
Ideo velient bi ſemper viuere: qꝝ non ſpēt in futura ſolute. S.xij.8.
Quere de ſperanto: ꝑdeſtinato: ꝑemptio
Spi Q̄ ſpiritus ſanctus datur ad cuſtodiam ca ritꝫ ſpiritualiū. S.xij.9.
Quomodo ſeptem dona eius eradicantur per luxuriam. L.vij.art.vj.
Item qualiter expugnanꝫ per ſeptē dona ſpūs ſancti malignū. P.v.2.
Ergo ante eius receptionē ꝓ penthecoſtē eſt confitendum. A.ij.2.
Quod eſt conſolatio: ſi habētibus cōſolationes illicitas. S.xij.1.
Et legnimatoꝛ volentibus legitimari. S. xij.art.2.
Et fact hoc quantū in eo eſt amare deum ferueter. S.xij.10.
Eloqui ꝓpterea. S.xij.11.15.
Et reuerenter ꝛ veraciter ꝛ mentū talis ꝛpe rectū contrarij. S.xij.11.
Item dat nobis ſcire ꝛ poſſe beneficere: et requirit nobiſmet velle. S.xij.11.
Q̄s ꝛpter eos diſpoſitos: requare. S.xij.12.
In quibus ſpecialius fuit oſtēſus: ꝛ quare in ſpecie columbe. S.xij.16.
Et quare in ſpecie nubis ꝛ flatus. S.xij.18.
Et quare in ſimilitudine ignis. S.xij.19.
Et quare in ſpēe linguaꝝ. S.xij.20.
Dicit ad humilē midum ꝛ charitatiū. S. xij.20.
Dauꝺ hñt ꝓpterea ſpūſancti. T.viij.13.
Sm Q̄ ſtudentes in vanis ſunt vani. S.xij.5.
Iré eſt cognū in matrimonij inter ſanctas ꝛ virtutes. S.xij.8.
Iré ſtudētiū diuerſe ſcientie ꝛ ſcie mīp̄ ꝓtes ei; maioꝝ laboꝝ ac ſpūſ. S.xij.1.
Qua intentione debent in aliis ſcientijs: ꝑe ter diuinā ſtudere. S.xij.13.
Quantū ſit vnitas ſſ ſtudentiū patet. p. xij.1.2.T.j.5.
Aliter vero ſtudētes aſſimilātur eadem in puteum. S.xij.14.
Et tales multos exēplo et rationiḃ ꝛ et au ctoritatiḃ ꝓpterhabent. S.xij.15.16.17.
Item aſſimilantꝫ Babalon. P.v.15.
Et multiplicāter peccant: ꝛ alios ſcandalizant. S.xij.20.
Et ideo ſinaliter damnabunt. S.xij.19.
Quomodo male ſe excuſant. S.xij.21.

Quere: ſapientia vera: ſcientia.
Sc Q̄ habēti ꝺꝑ ꝑ ꝺꝑandꝫ ꝑ primo: ꝑ poſtea ꝺominū. S.xij.25.
Quere ꝺominatio.
Q̄ ſuperbi ſunt ſpūs. A.j.5.
Contra ſuperbiam amorem bellantium. A.xviij.2.
Superbi aſſimilant pauoni. R.xv.21.
Et ſecundum eum ſimione magō. A.xv.23.
Contra ſuperbientes ꝛ ꝑcepta ſunt ſicut filiꝰ a regio ꝛ pauperculę. A.xij.16.
Et ſunt genitori caſtig. S.xiij.1.2.4.
Superbus ꝺebet ꝺeꝑcendo incendie templum ꝺei. D.iij.1.
Superba eſt vermis ꝺiuitarum. D.vj.7.
Contra dicentes q̄ ꝑ vtī rebus ſuis vt vo lunt. L.vij.2.3.S.xiij.2.
Superbia eſt cauſa quare ſuperiores ſpos las ſeruates. F.vij.11.12.4.S.xiij.2.9
Et ſimilis ꝓ ſolis. L.j.1.4.
Quod eſt ſubtilius: q̄ ſi ſenſibilia radicitus malop. S.ij.17.
Superbus a nullo ꝺiligit. D.vj.11.
Et ſicut locus altus qui multas ſuſtinet ſe peſtates. D.vj.13.24.
Et ſicut querc alta. D.vj.25.
Superbia mater eſt inuidie. J.vj.1.
Superbi ꝑuinant regno celeſti. L.v.30.
Et non habent ꝺꝑ pacem. P.iij.11.
Et ſunt ferui miſ. S.xiij.15.
Superbia habet ſolia lata: que ſunt ſignū ſterilitatis. S.xiij.4.
Et habet ornamenta ſignū interioris vitis tate. S.xiij.1.
Item ſuperbia eſt ſpeciale ſignum filiorum ꝺiabolicoꝝ ſicut humilitas ſiliorum ꝺei. S. xiij.2.
Iré ſuperbi ſunt ſicut faba in veſcare: ſicut corpus rotundum: ſicut lignū aridum in uſto ſuſpēſum: ſ̄ ſicut ſumus. S.xiij.2.
Et ſicut aues nobiles: ſ̄ ſic ſimia. S.xiij.5.
Item ſuperbia eſt miſerrus; de virtute nati S.xiij.6.
Superbi plura expendunt circa oculos pa ſcendos. S.xiij.7.
Aſſimilantur Alexandro in tribus cōditiōnibus. S.xiij.8.
Et illi factus eſt aſſinus ꝺū ſieri voluit auis S.xiij.19.
Et ꝺemonibꝰ. S.xiij.10.
Et ſunt peiores ꝺiabo peccatoribus: q̄ nec loco nec tempoꝛi parcunt. S.xiij.11.
Hñ malicia cumpēſ ꝛ ſigo ꝑdr. S.xiij.14.
Finaliter ꝺeridūtur ſicut ꝺeꝛatus ab aſſino. S.xiij.15.
Ex ſuperbia ortꝫ ira ꝛ inuidia. S.xiij.16.

A celo excludent? a societate iunxit exemplo cou?.S.xiij.17.
Superbia precedit? alia soror ses? fraudo se quit.S.xiij.18.
Pulsus nature nostre in alto dispergitur. S.xiij.20.
Cogitatio deq? inquit summa? erimus deberet? superbiam n?am extinguere.S. xiij.20.21.22.cū sequenti?.22.T.18.
Ie? fapit mens ignara deo sunt.S.xiij.22.
Quomodo confundit superbos misericors rebus.S.xiij.27.
Quere? humilitas: inconstantia: ambitiosorū?as.
¶ Superiores sunt quasi vestis pluuialis S.xiij.21.
Debent? obtendere maiorem deorem spiritualem.D.xij.?.
Sc?abēt ad inferiores sicut planete ad terram.T.xij.17.
Et sicut sol.O.vj.?.c.?.4.?.6?.
Et sicut thalus super muros cuitatis obsesse.D.xij.?.
Et sicut duces exercit? qui totū conflictū?sit in eis maior virtus.E.ij.?.
Ergo requiritur in eis maior scientia ? virtus.S.xiij.
Et q? sic obediant deo q? inferiores obedien teo facant.O.j.?.
Vel aliter ? frequenter scandalosi multos oppitimunt.I.xiij.20.
Quod permittunt? esse mali ?pter defectu? fidei?op.D.xiij.?3.?9.
Sunt octo alioq? quare.U.iiij.?.
Et capit.U.vj.?.7.
Quere an obediendi? obedētia: magistra? clerici subditi? principes? reges?.
Ta ¶ Taberne sunt mundine diabolī in quibus capit? teloneū.L.i.3.4.
Quere tabernas.
¶ Tentantes alios ad petiū sunt lanus diaboli.B.xvj.4.?.C.xv.j.
Diabolus? retat? e? parte debiliori.A.xviij.4.?.B.ij.?.?.C.j.6.
Quo? pra illā retat? se defendat.A.xviij.8.
Ie? mod? retationis demoni.A.xvj.10.
Diabolus loquit? in illis: sicut in serpente primo parētibus.A.xvj.27.
Audientes tales stultiores sunt bestijs.A. xv.j.4?.
Tentantes sunt sicut ludentes coram lupo.C.vj.?3.
Assimilant? fatue hoibus.S.ij.17.
Et cauibus crudelē colosus: per quos diabolus pugnat.F.j.18.
Diabolus primo tentat de minoribus q? capiant gallinas.F.viij.?.
Sic e mundus tentat.F.viij.?.
Tentantes assimilantur mulieri male sentienti ceco.S.ij.20.21.
Et peccipiunt sicut illi.S.?.3.4.?.
Et sunt membra ?ui? stoplo dei.L.vij.10.
Et retia diaboli.L.vij.21.
Et ancupes ? pelliparij.L.vij.12.
Et deo multum displicent.S.x.8.
Non potuerūt rationabiliter ?spōdere eo ram deo.S.xij.8.
Ergo ānabuntur.D.ij.11.per legem.c.T. j.6.per legem.
Ut perdēs atanq? illa perdet.D.xi.?.9.
Et ipsi perdunt multos.S.viij.13.
Quod sic dānandi sunt: ?p propositū finium ho?abēdi.D.xij.?.per leg?.c.?.11.c.?.?
q? p leg?.c.O.vj.?.per tieronymum.
Qualiter retāri rideant per exemplū bone mulieris.L.vij.4.4.
Et quomō se custodiant.S.?.11.
Quod in principio est resistēdū.C.x.15.
Et cū magna diligentia.B.ij.?.
Et cū ricto cōsilio.L.vij.4.?.?.T.j.19.
Quia cum tale accessū ad deū in cēsū multū innuant.A.xvj.6.
Quibus possit se? semper resistere si vellet L.vij.30.
Ergo deberet? p?per magnā resistētiā merce di.A.xvj.1.cū T.j.11.
Contra illos qui exponunt se ?tationib? gratie.C.x.20.
Quō nide? cao demonia nos rētat.T.j.1.
Et quare deus hoc permittat.T.vj.8.
Diabolus tentat sanos ?ptumptione.A. xvj.8.
In?rmos ?desperatione.B.ij.?.
Et ?s diligenter hoc fact.T.?.5.
Quę sunt in tali tantatiōe cū quib? diaboli multos decipit.T.j.6.
Quod tentat de vicijs ad que magis inclinamur.T.j.?.
Boni plus tentant: ? demones plus gaudent de illis victis.T.j.?.9.
Uincunt qui volunt: tales diabolum confundunt.T.j.10.
Quare deus permittit malos ? damnatos nos tentari.T.j.11.?.?.4.?.cum sequēt?.
Et quare bonos vt humiliemur ? perficiamur.T.xi.11.
Et q? p?mittit illos plus rētari quos scit velle fortius resistere.T.xij.
Ut laudē maioē? acquiras.T.xij.14.
Et potiū quaeres plus opta.T.xij.?.
Differentia tentationis peri?nitia ? diabolica.

boli.T.xij.?.
Quare tentatō deum non deserit ab ipso custoditur.T.xij.13.17.
Et oēs tentationes sunt vinendę cogitatione cruciat? ? pnaliū in baptismo.T.j.14.
Et recordatione finium omnium peccatop. T.?.15.
Et mortis memoria ? pene sequentis.T. j.16.
Et confessione: rigida ?spōnsione diabolū.T.j.16.
Et membris eius.T.j.28.
Et diligenti occupatione.T.j.31.
Uincere hostes dum sunt fortes est virtuosum.C.x?.21.
Quere: carnositas? mulier: mūdus: omanus: dominus.
¶ Testes fassi in causa matrimoniali exō? municamur.B.xvij.22.
Quod debent testificari tantum? de hoc qđ apprehendunt aliquo sensu.F.xij.27.
Testis est triplex: superior: inferior: exterior. T.xij.1.
Multe sunt cause ? origines falsi testimonij. T.xij.1.
Fidelis talis conditionis: q? tenetur testificari non requisitus.T.xij.3.
Testium examinatio: ? falsorum testū collatio.T.xij.4.
Periurium talium.T.xij.?.per exemplum bonum.
Contra facientes falsum testificari.T.xij.6.
Testium tria sunt genera: ? testimonium q? falsum testis tenetur ad restitutionē U.viij.?.
Quales testes nolum testamentus habuit X.ij.6.9.
Quereum ramenti? falsitas sit delictus.
¶ Timonis matte sunt causę in peccatore. C.v.3.cum sequentibus?.T.xij.6.?.
Dantes se vel sua deo timore: assimilantur ponenti candelam.A.xv.19.
Quomodo poteris seire virum timore vel amore hoc facere.A.xv.19.
Qđ multi ?p timēt alia ? deū.A.xv.19.
Timor malus est qui retrahit hoiem a bono.C.v.?.6.
Quod qui timore veritatem deserit: assimilatur pilato.J.ix.5.
Mali deberent multum timere deū: indicij. J.ij.4.6.?.T.xij.?.cum sequentibus.
Timor humanus ? mundanus impeditum iusticiam.J.xiij.26.
Contra tales est exemplū Susanne. J.xiij. 27.?.T.xij.6.
Quod tales sunt sicut equus ymbratilis: ? timorum distinctio.T.xij.?.
Item timor expellit peccatum ? custodit ne intret.T.xij.?.
Et est multū vtilis oib? hoibus.T.xij.1.4.
Timore ? amore deus mutatur nos ad se trahere.T.xij.8.
Tyrānī faciunt aliud miraculum quam fe cit ?p?hetia.S.xj.14.
Qualiter viri ecclesiastici nocentes pericu lum ilico.D.xij.4.4.4.5.cū sequentibus. Sunt crudeliores leonibus ? vrsis.D.vj. 18.19.
Et spoliat? eorum iste.E.iij.?.
Maiorem habent leraiam maledictenis; E.iij.vj.
Plures spoliant? ?s vestiant.E.iij.22.
Iudicium generale erit ere? tus diuinum.F. vij.16.cum sequentibus.
Una manus clemosynas contra alia burlas? dei scandant.F.vij.?.
Cuz mundicitis suis assimilant? bestijs circa cadauera.D.vij.18.
Pena illoū? ostendit.R.j.ci sequēt?bus.
Comedunt de argento: et solunt lingua pro cibo.T.v.?.
Quere: magistratus: principes: reges: debi? tare reddere: supbia: anantia: raptores.
¶ Tot Tot enea mēta. Quere: eludia cc.
¶ Tribulato offēdit sles suū?.A.xviij.c.
Tri Quare de? finit faluādo tribulari.A.j.2.? T.j.11.cū sequentibus?.A.xij.13.
Et oientes venire per dulcedinem tribulat A.xij.11.c.?.T.iij 5.
Item aliter amorem dei.A.xv.11.12.
Mali multum tribulantur ? peccare nō cessant.C.x.?.
Prodest multis esse in tribulationibus. C. xvij.15.
Contra ingratos post tribulationē.C.xvij. 10.?.T.?.?7.28.10.
Tales sunt sicut taxus.F.j.?.
Boni tribulantur interdus propter malos. C.vij.14.?.T.v.?.
Iuste tribulantur: ? si cauſam ignotemus. D.j.11.?.?.T.v.51.52.
Tribulantur aq? non ,reddimus deo qđ debemus.D.iij.?.
Deus nos tribulat sicut maritus adulterā D.iij.16.?.25.ij.23.?.T.v.?.58.
Multe sunt tribulatiōes infroli sicut multi tetus arboris fructnoſe.D.xj.17.
Tribulantur multi? ?na elemosynas non dant.E.iij.19.
Item tribulato est signum? dominī amotis B.j.?.2.33.?.E.iij.13.
Fiete se humiliantes,in tribulatione assimi

tantur vulpi.S.iij.c.
Et serpenti.S.iiij.c.
Quare deus flagellat amicos per inimicos A.xxj.q.i.c.T.v.c.44.cū sequentib⁹ 22.c.4. cum sequentibus.
Tribulantur quia non tenemus mandata dei.D.xl.q.
Peccatores ipediūt oantes p ceſſatōe tribulationis.D.v.xl.cum sequentibus.
Jrā qui non corrigūt antes tribulant sāctī iniſtant illi ſtulto.S.vij.d.c.T.v.24.
Deus nos flagellat eaq; non ſe tenimus ei.S. viij.d.c.T.v.xl.
Et vt humiliemur ſicut imperator captenā cū tatem.S.xiij.d.c.T.v.16.
Quare deus ſinit malos flagellari.T.ſ.17.
Deus conatur nos ad ſe trahere beneficio tribulatōis.T.ſ.8.
Peccata ſunt causa tribulationū nō plane te.T.v.i.cum tribus ſequentibus.
Quare ōne de⁹ iuſtos increntes e bonis p nō curabus.T.v.c.cum ſequentibus.
Quare mali in hoc ſeculo minus tribulanſ q̄ boni.T.v.c.cum ſequentibus.
Boni affligunt hic mali alibi.T.v.10.c.2.
per bonum exemplum.
Ergo boni pāt ſpare.c mali timere.T.v.11.
Quia mali hic remunerant.T.v.11.c.17.
Poſſumus facere tribulationē z vindictas ceſſare.T.v.xvij.cū.
Quilibet aliēn cauſam imponit tribulatiō nis.T.v.20.
Jlli qui tribulationes cauſant minus curāt illas ceſſare.T.v.21.
Correctio malos p bonos tribulatio ceſſat. T.v.21.
Deus nō audit in tribulatione qui non au diernut ipſum in pſperitate.T.v.26.
Ad recedūdas tribulatiōnes redit.T.v.29.31.
Quod pauci boni non poſſunt tribulatiōes impedire.T.v.33.
Item tribulantur per ydolatā pātiā ſcelis querentes.T.v.38.19.40.54.
Item, tribulatio peccatores ſalligat: ad deum reducit.T.v.20.51.
Jn infirmos ſanat.T.v.41.
Et animos rectificat: z rectos in rectitudine cuſtodit.T.v.44.
Et tribulantes ad pacē reuocat tripliciter. T.v.47.
Et venenum effundere: z ſeipſos cognoſcere facit.T.v.48.
Et a peccato; patrediūg; caſtodit.T.v.47.
Quare tribulantur hic finaliter damnandi. T.ſ.11.c.5.48.cum ſequentibus.
Tribulatiōe boni meliores: z mali efficiun tur peiores.T.v.51.
Finis vtruſq; partis.T.v.51.
Tribulatio plurarum grauior eſt: ſi ſicetatis.T.v.52.
Deus nulli ſtatui holim parcit.T.v.53.
Qui hic non corrigūtur bis tribulantur. T.v.54.
Et iuſtoꝝ ſunt duriores ministrip. T.v.55.
Habentes pedem certum in deo nō deſcitun tur tribulatione.U.v.55.c.7.c.65.
Quare plures tribulatiōes ſunt nunc quā ante eyſtit incarnatiōem.T.v.56.
Mali tribulant extros z intrenos.T.v.57.
Item tribulatio eſt bonum: per quam nos vocat.U.13.10.
Tribulantur quia ſummus inobedientes dei vocationi.U.13.11.p.per legem.
Habitantia z penitentia valet ctra tribulationes.A.iij.7.
¶ Gloria qꝫ poſſet ſi fames z contingunt.p per peccata.Jaiij.a. Item nota.M.iij. v.Xc.D.vij.d.p.facio reputatur ſine operibus.D.ij.13. per legem: z T.ſ.16. ☞ quid.per legem:et.D.vij.5.et.12.et U.l.19.
Item voluntas ſine ratione replet infernū U.l.16.
Talia claudicat e eſt tenuius.U.13.11.12.
Quare affectus deſiderii: libertas: electio: appetitus.
¶ Dicēre reo viciosas eſt illicitū.A.xij.17.
Soluere falſam monetā.A.xiij.56.
Et facere fraudem in colore numero: ponde re vel menſura.M.vi.3.
Et habere mendacium matorē z minoē contra oēs leges.M.vi.13.
Jrē contra ementes velvendentes in locis z tempoibus interdictis.M.vi.17.
Contra non oſtendentes emptori vicia rei venalis.M.vi.19.per legem.
Contra fingentes reuendam eſſe melioē: ſi ſcit contrahentes pānos in loco obſcuro.M.vi.15.
Quomō intelligit q̄ licitū eſt cōtrahentib⁹ ſeinuicem decipere.M.vi.15.
Quomodo verba fraudulenta vendētis ſe bent interpretan.U.ij.9.per legem.
Quomodo male ſe excuſant.M.vi.11.
Quare cupiditas cum concordantijs ſuis.
Item emere: deepno.
¶ Tenent non eſt licitū in foreſtis e aliis locis alienis.T.ij.6.per legem.
Venatorus ſpternūt bladā pauperū.L.vj.3
Quare canes: furtum.
¶ Verba dei ſūg effectu carēt.pter loqd tom vel audientem.U.l.1.c.8.vij.13.
Jtem illuminant ignorantes.U.ij.6.
Et lique facit: z mundat e vitā dat gratie e gloue.U.ij.7.
Et habet huiſmodi effectum in diuerſis.U. ij.8.9.cū mo.
Periculum contēnentium verba dei, U.ij. 8.per legem.
Quomodo omnia dubia debent interpretari.U.ij.9.per legem.
Quare audire: decreta predicare.
Veritas illuminat cor: z terra falſitatem iuſtas hȝ exceptiones.B.viij.20.
Quomodo veritas vincit omnia in iudicio per per arcym.B.viij.c.o.
Ubi vincit adiuuatum.B.xiij.21.
Quō ꝓhemitur.B.viij.18.c.O.xij.12.
Item obuiat pēra falſitatē: ſicut olla lutea contra ferream.B.xiij.38.
Ueraces contemnuntur et falſi honorantur et laudantur, A.xv.1. cum ſequentib⁹
Quale eſt periculū illoꝝ qui in viſitationibus vel aliis negociis nō dicūt veritatē A.xv.3.cum ſequentibus.
Deus vt eſt pro veritate pati ſuppliciū per exemplum bonum.B.xv.27.
Item veritas placet in fine.B.xv.19
Veritas propter raritatem fuit in admiratione.ſ.j.c.
Veritatis diſtinctio.U.l.1.
Quō eſt fortior rege vino et mulier.ſ.2.
Domo ſine veritate eſt ſicut turris ſine ſigil lo.D.14.
Veritas non racet ꝑper timorem mortis. U.l.4.
Falſi fuguntur perſequūtur veraces.B.16.
Sicut fuguntur aquam beneficiam ſi ma gnata plus detur vitra voluntatem.U. 1.c.6.11.c.
Veritas et res que eſt materia labore acquiri ſ.2 minus appreciat.U.l.6.ſ.dum.
Unde cauſe quare veritas perit.U.l.7.
Veritas adhuc deſiderat e nullus conſtatur de parte ſua.X.ſ.13.
Duntentes veritatem omnie: aſſimulant idolio.U.l.8.c.U.vij.14.
Et mimo oremis ſe eſſe cum diabolore ſtulto verberato.U.l.5.
Sui propter veritatem ſuſtinet aſſimulatur ill vagabundo.U.l.12.
Et qualiter eſt de veritate e mb⁹ ſocie eius igne: aqua e vento.U.l.14.
De quadruplici veritate: ſcripti: cotdio et operis.U.vij.11.
Quare falſitas: timor.
¶ Uerbs.b.iij.6.
¶ Uiarū triplex ꝓgreſſus diſtinctio.U.iij.1. Via peccatorum eſt circularis retrograda

elubrica. U.iij.c4.
Bona differencia inter viam bonoru & malorum. U.iij.c4.
Finis virtutisq; respiciendus est. U.iij.c3. o. U.iij.c7.
Quere ac recedere: ambulare: virtus.
¶ Cudere. Quomodo in clouident omnia. A.xxv.c7. U.iij.c6.
Et illi dicrius qui meliorem habent dispositionem virtutis. S.i.c1.
Et peccati humilitatio. D.vi.c7. z. U.iij.c2
Ergo omnia circa noo sint honesta. D.iij.c. cum sequentibus.
Quita visio illoru debere nos ab omni cultu reuahere. L.vij.c5. z. U.iij.c6.
Tria requiruntur in visione. U.vij.c4.
Item si vis visionem illam habere: visum a multeribus auerte. M.vij.c.
Et etiam si vis caste vuere. L.vij.c0.z. U.iij.c. per sequentem.
Que sunt videnda: z que non videnda. U.iiij.c.7.c.
Pauci videt defectus pprios. U.iiij.c.
Et cauſa patet. U.iiij.c5. ſed ben.
Que ipſum mentis ipediunt. U.iiij.c. z. U.viij.c5.c5.
Tria videnda ſunt que faciunt ſoinam ſuſtinendam. U.iiij.c.
Quere recedas: cogitatio mutuer.
¶ Cudicra iniuriam propriarum eſt cōtra naturam rationalem. U.iiij.c.
Et quamcunq; iſtam. U.v.c.
Quita talis ciuſtum non ſequitur. S.vij.c.
Nec falſos teſes. S.c.
Et quia damnus fuum duplicat. D.x.c. imo multiplicat. U.v.c.7.8.
Et facit contra exemplu antiquoruz. Z.viij. 14.c. U.v.c.
Et ſepe ledit vnum pro alio. Z.iij.c.
Contra legem. U.v.c.
Et quia plus intendunt lucrum ſp iuſticiā. Z.iij.c9.c. U.v.c.
Et qi plus ipſi debent offenderunt. U.v.c.
Et qi dedē mitrio ſine miſericordia iudicabunt. U.v.viij.c. per legem virtuum.
Et quia eſt contra curialitatem z angelorū cuſtodiam. U.v.c.
Et qi debtum pponem quo ad celuz ire deberent. U.v.c.
Et quia faciunt ſe ſimiles eis ſtultoz: peiores denominibus. U.v.c.
Et enia deum heredem ſuum: facere vellet. U.v.c.
Et quia deus vindictā capiet de eis. Z.iiij. c.z. U.v.c.
Ergo multum peccant quoſcunq; ad vindictam prouocantes. Z.viij.7.
Tales ſunt veratores. Z.viij.7.
Tales ſunt venatores diaboli z incendiarij Z.viij.8.
De ſic prouocatis habes. S.v.c.
De voluntibus omnino vindicari cōtra pcepta. D.x.c.
Quere tria ſodium: homicidiū: tribulatio.
Timidica vero mitiorem de nullo modo eſt ſuſtinendā. D.xl.c.z. S.iij.c.z. c 4.o. per legem.
Et tamen pauci illam vindicant. b.iiij.c8. z. U.v.c.
Tales ſunt ingrati filij. U.viij.c4.
Quere: ingratitudo.
¶ Cuttures ſunt meremiū dom⁹ aīe. F.vj.c.
Et pictura. U.iiij.c.
Et caſtri dei. R.viij.c.
Et ducunt ad celum. S.j.31.c. z. S.ij.5.c. U.vi.c. cum ſequentibus.
Nec aliter illuc peruenitur per exemplu de templo virtutis z honoris. S.ij.c.
Ergo pauci illuc perueniunt. U.iij.c.z. U. viij.c.z. U.ix.c.
Et quia vicia virtutes vocantur. F.j.29.c. U.vi.c.
Et virtutes vicia. F.j.c.
Et cauſa quare. F.j.30.
Talis aſſumitur mutatis nomen viri fide tio in nomen larronis. F.j.31.
Item ſunt z veſtimenſis anime. D.iij.c4.
Cui veſtimēti triplex eſt virtus: tanquam mot temnit motte z poſt motte. D.iij.c.
Et quia virtutes habebunt in celo gloriam matoem. S.i.c.
Sed non veſtiunt nīſi humiles qui clarius vident celeſtia. D.vi.c7.
Et ſunt radices bonoru operū. S.iiij.c4.
Ites ſunt medicine per quas deus ſanat in ſirmos. S.ij.c.
Ergo bonus eſt he infortunio neceſſario vitam facere. D.vi.c.z. D.iij.c8.
Et fortiter ſtare in pugna vicioru z virtutum. D.v.c. cum ſequentibus.
Item quedā ſunt theologice: quedā cardinales: quedā intellectuales. U.v.c.
Quod careno mia: caret omnibus. U.vi.c.
Quo eumpte probatur vtrum quis ſeruiat noſtro. U.vi.c.
Et virtutib⁹ vicia producūtur. U.vi.c.9. cauſa vero.
Quibus hominibus virtutes ſunt neceſſarie. U.vi.c.4.
Cū virtutes ſūt in natura z ab ipſa. U.vi.c.
Et nantur a deo ſpiaūter viuenti. U.vi.c.7.
Quere ſortunā dominū ſticia: iuſticia.

¶ Cuſtitationis forma z neceſſitas. A.xj.c. cū ſequentibus.
Item viſitatio dei eſt exemplar viſitationis hominum. U.vij.c. 2.3.4.5.6.
Pericelum non timentium ventarem in viſitatione. A.xv.c. cum ſequentibus. c. U.viij. 11.58.c9.z. Z.iij. bene.
Tales ſunt cōtēti peccata populi. B.xv.11.z B.xxj.28. cum ſequentibus.
Et tamen ſunt infirmi peccatoſi que cōmittunt T.vij.c.c.c. per legem.
Deus viſitat quatuoꝛ genera hominum. U. viij.1.c.5.
In viſitatione nulli eſt parcendum. U.viij. 7.21.c4.
Parcēs amicie ſunt eis crudeles z ingrati U.viij.8.c4.
Incipiendum eſt a ſanctuario dei. U.viij.c. 2.o. per legem.
Ité opus creationis oſtendit formam viſitationis. U.viij.10.c.21.
Unum deorum ſic illos oſtendere ſicut ſuũt eis petrahere. U.viij.18.
Viſitatores ſunt angeli: z decipiuntur ſicut ille. U.viij.19.
Molentes viſitare ſunt inobedientes prophete. U.viij.11.13.
Pena viſitātis ſeu miniſtroꝝ aliquā in viſitatione recipientium. U.viij.14.o. legē.
Omis ſic actus vocotoꝝ ad viſitationē. O. viij.c.
Item viſitantes ſequantur exemplum Danielis. U.ix.c.
Quomodo malotū confederatio impedit viſitationē. U.viij.c.
In viſitatione religioſoꝝ. U.viij.15.17. 31.c.c.
Qualiter culpe ſunt oſtendende: z penales ſecrete coram ſe: compedā: z p ſignū affectionis nō debet eſſe vinculum iniquitatis. U.viij.c.
Quere correctiones ſuctiues.
Et quia noſtra debet eſſe ſancta propter beū: z honeſta apter boles. R.v.c.z. U.viij.c.
Item vita bona eſt ſtabile fundamentum bonoꝝ nominū z fame. F.ij.c.
Non ſufficit habere bonā vitam ſine bona fama. F.ij.c.
Premiū vite actiue equiparatur premio vite contēplatiue. L.j.c.
Tota vita noſtra eſt ſicut ſtatus noniciorū in religione. O.b.c.
Quia ois exemplaritas eſt ſecutio: ſi actiua ſuctuoſa. U.viij.c.z.c. per legem.
Actiua habet plura tedia ec laborem: et ideo malorem habedi mercedē. U.viij.c.c. U. ix.c.
Et.19.c. O.iiij.8.
Boni viri eccleſiaſtici habent virtutes per legē U.viij.c.
Item verage eſt neceſſaria prelatis. U.vij.4.
Cite noſtre ſecretas deberet nos ab omnib⁹ peccatis retrahere. U.vij.c.
Item via noſtra comparatur vento z vapori. U.vij.c.
Item confidentes in longa vita decipiuntur ſicut ingentes ſenes. U.vij.7.
Tria bona nobis promittuntur contra omnes miſerias vite noſtre. U.vij.8.
Que prodicunt z conſeruant in nobis vitā bonā. U.vij.c.
Que ſunt ſigna bona vite. U.vij.10.
Una ratio malitum impeditur p occupationes mundiales. U.vij.15.
Quere: cur ſanctio ſit operatio.
Una eterna acquirit ſide obedientia: z ſacramenta eccleſie. U.vij.21.
Et penitentia z prudentia z perſeuerāta. U. vij.15.
Et concordia z elemoſyna. U.vij.14.c.
Quere gaudium gloria.
¶ Uocat nos ad: p⁹ primo dicit: erp⁹ſtea dicit. Uocat ad bellum. U.ij.c.
Et ad promotionē. A.xv.8.z. U.ix.o. Et hoc triplicit. A.xxvj.11. per legem. c. U.ix.8.
Et multiplicit. B.xij.19.c. T.v.48.
Et hoc tam per ſe ſp per alios. S.i.31.
Ergo propter multas rationes debemus ei obedire. S.ij.4.
Et quia ſumme bon⁹ eſt ad remunerandum vendētes. U.ix.4.
Et qi potens eſt ad puniendum inobedientes. U.ix.c.
Ad hoc requiruntur lumē fidei z cuſtodia mādatoꝝ. U.ix.c.
Item deus vocat innocentes ad fidem z nocentes ad penitentiam. U.ix.4.
Inobedientes a ſimilantur illi qui nullo ſtipote anni volunt peregrinari. U.ix.c.
Item vocat deus per nouacios tribulationis. U.ix.10.
Ergo eſt veniendum ad ipſum: poſt ipſum z per ipſum. U.ix.11.
Multi ſunt vocati: pauci electi: per exēplum in natura. U.ix.12.
Et p ſignificationē i ſacra ſcriptura. U.ix.13.
Et p exemplū in arte ſcholaſtum inter quos pauciores veniunt ad ſtatum magiſtrij U.ix.14.
Et per auctoritatē chriſti: per conſecrandi operā. U.ix.15.
Cauſe ſpe pauci veniūt ſunt multe. U.ix.18.

Iliorum fultricia. C.ii.18.
Et mututicia. C.ii.19. per legem t' pericula. C.iii.10.
Et pena ipatis z eterna. C.ii.21.22. per legē.
Reputantur ostiumaces q̄ apparent nimis bene instructi. C.iii.23. per legem.
Quere electionem earundem populo desiderato.
Quoto obligan habent statum securionem C.xxx.5. C.vi.13.9.
Quare sit vouendum. C.ii.21.
Quod fractio voti sit peior q̄ fractio iuramenti. L.vii.14.
Hanc vota sua tenent. C.iii.2.
Et tamen omnino teneri debent. C.ii.5.
Ergo multi sunt in periculo. C.ii.4.
Que vota episcopi possint cōmutare. C.ii.2.
Quod multum est bona opera facere cum voto q̄ sine voto quod patet exemplis. C.ii.3.
Et rationibus z auctoritate. C.ii.4.5.6.
Argumenta contra hoc responsiones. C.ii.7. cum sequentibus.
Ligantes se votos sapienter faciunt. C.ii.9.
Item debet statum impleri q̄ potest. C.ii.1. S. sed forte.
Ideo q̄ vota illicita nō sunt tenenda. C.ii.11.
Nec inhonestā: sic vouentium periculum. C.ii.12.
Contra vouentes faciliter z quasi ex consuetudine. C.ii.13.
Quere in tranentium religionodo.
Ulfur ura z perdones sunt similes in aliquibus. D.ii.11.12.7. C.iii.18.
Et in aliquib⁹ sunt peiores diabolo. C.ii.9
Una manu elemosynas dant: z alia bursam dei fendunt. C.viii.11.
Spe usure mutuantes magis totū perdunt D.iii.2. C.ii.21.
Contra vendentes ecclesias propter dilationē. C.ii.viij.4.1.2. C.iii.13.
Tam illi q̄ heredes z successores dānantur R.vj.11.2. C.iii.12.15.
Quia non querunt panem suum sudoriferi mendacio. 3.i.9.
Contra dicētes q̄ placet partibus: z ideo nō peccant. C.i.22.7. C.iii.1.4.
Quod sunt diabolo inventi cum arre illoti. C.iij.1.
Quod faciunt contra omnem legem: etiam cautem. C.ii.14.
Multiplicantur nunc plus solito fieri mala verba. C.iii.3.
Item assimilantur latronibus. C.ij.6.
Immo sunt illis peiores. C.iii.8.
Et etiam nudeis z Judas: z infernos demonios. C.iii.9.
Et sunt stultissimi mercatores: q; plus dant pro usuris q̄ ille cui mutuatur. C.ii.10.
Item ostium illorum est vilius omni offensa. C.iii.11.
Et finis peioris: sicut non faciūt pro amore dextra nec de⁹ faciet pro eis. C.iii.12.13.14. S. fortiti. C.xvi.
Cōtra illos qui aliter vēdūt: z in usura ēmunt tanq̄ pro cōmodato. C.ii.15.
Quod deus usuras prohibuit pro cōmoda mutuanto. C.iii.16.
Contra nō computātes fructē rei obligate. C.ii.15.
Cōtra palliantes usuras sub cōtractu mercationes. C.iii.17.
Et sub contractu locationis pecunia vocantes bestiam. C.ii.18.
Et sub specie dominij z damnorum: et sub defectu probationum: z sub colore eternitatis tatis. C.iii.19.
Alij sub pacto legis cōmissorie. C.iii.20.
Frustra petitur pro eis requies eterna: z lux C.iii.21.
Quod dānantur per exemplū portiū ad terrā per usuras: z per exemplum alterius petitū q̄ diabolū ad infernū. C.iii.22.
Et per due alia exempla. C.iii.23.
Ité pericula permittentiū usuarios in terris vel dominus sua. C.iii.27.
Et recipientiū ab eis redditū oblationē vel domū: z damnū usurarum occasionem. C.iii.28.29.30.
Usura mater est simonie: z simonia nutrix usure. C.iii.29.
Quere an mercatores cū obligatōribus suis.
C Christus non literarie ad modū paulini z Zorobabel. X.viij.7.8.
De maledicto legis. X.i.31.
Item christus est de⁹: hō per auctoritates B.iij.5.6.7.8.viij.xvi. cum sequentibus.
A bonis recipitur exemplo petri cluniacensis. B.iii.25.
Quod quilibet christum habeat dominum vel socium. E.iij.3.
Omnes vellent esse socij beatitudinis hūmanitatis. F.vi.5.
Quare vocatur alpha z o. D.iij.22.
Quare scripsit in terra. S.i.6.
Quomodo potuit simul esse in celo cum pastore in terra ad matrē. E.vi.1.
Item multa nobis attribuit. X.i.1.
Et multa nobis legauit. X.j.4.
Que perdimus propter malam vitam. X.i. vj. cum sequentibus.
Quare fecit novū testamentū. X.i.5.
Cuius testamenti necessitas patet. X.i.5.6 legem.

Multe prophetie de conceptione: natiuitate morte z resurrectione christi. F.iiij.19.20.
Quere ex scientia deus naturas.
pastores dicuntur rectores spiritualiū.
Christiani mali deū negant. X.i.20. per legē.
Ergo multi peiorantes nomē christianorum christiani non sunt. X.i.3.
Quibus melius esset q̄ christiani non essent C.iii.11.12. C.xvij.15.
Qui sunt magis ingrati deo q̄ iudei. F.iij.15
Et magis crudeles proximis. F.iij.10.

Et simpliciter peiores. D.iij.14.
Ergo burius in inferno puniet. C.vij.17. z D.i.17. cum sequentibus. A.ff.iij.19.20.
Quere peccator: reprobus.
C Christiani boni septem cōditiones habēt M.vij.9.
Talium opera que sunt. D.i.18.
Tales multiplicem habent pulchritudinem. M.viij.14.

C Finis tabule realis.

Tabula

Incipit Tabula Vocalis eiusdem summe.

A

Damus.A.viij.1.1.A.xviij.8.
Aranea.J.vi.8.
Aper.D.iij.28.
Accedere.A.ur.per totum.
Accio est.A.iiij.6.2.O.vj.31.2.D.xij. 149.2.R.1.57.
Apia.E.vij.15.2.L.vj.12.2.D.iij.5.2.S.iij 11.2.R.iij.2.C.R.9.9.
Afros.A.iij.15.2.J.vj.5.
Afer.A.xiij.17.2.J.iij.1.2.O.vj.9.2.D.xij.19.2.R.v.1.2.S.xviij.25.
Abjicere.A.ij.per totum.
Abiectio.A.ij.per totum.
Abinfanna.A.iij.per totum.
Abhinnitia.A.iij.per totum.
Accipere.A.ij.per totum.
Adiunare.D.vj.138.
Aquila.A.iiij.4.
Adorare.A.xvj.per totum.
Arbor.A.xviij.1.2.O.vj.10.4.S.17.9.2.D. xij.27.
Abjcondere.A.v.per totum.
Absoluto.A.vij.per totum.
Agnus.A.xj.41.
Aqua.A.xxv.19.
Aquila.A.xxv.8.29.30.31.D.vj.30.2.O.vj. 4.2.D.ij.8.2.R.6.2.S.ult.41.
Arcus.A.xiij.vij.cum sequentibus.&Arca federis.J.ij.15.
Abuso.A.vj.per totum.
Accufare.A.ix.per totum.
Acquirere.A.xij.per totum.
Ambulare.A.ter.per totum.
Arundo.D.vj.15.2.J.ij.2.10.
Aurora.D.iij.34.
Audire.D.xi.13.
Argus.C.iij.5.

B

Basilicus.A.xvj.45.
Bene.a.k.E.vij.1.
Bonum.T.v.6.
Bubo.E.ij.4.R.i.32.
Bufo.J.xviij.7.2.L.xij.5.
Bracia.D.xi.27.

C

Cameleon.
Camelus.A.xxvij.11.
Caminus.D.iij.5.
Canis.A.xxvj.11.2.A.xvij.5.2.2.cũ sequentibus.2.17.2.E.iij.16.1.D.vj.12.7.F.j.35.2.F.vi.2.2.J.vj.11.2.3.j.2.O.vj.3 iij.15.2.D.xiij.1.2.D.xij.15.2.D.iij.5.
Castor.D.xiiij.4.
Cancer.O.vj.35.
Canta.D.iij.16.
Cafus.S.viij.10.11.&
Cignus.J.vij.4.
Cicada.D.iij.11.
Columba.T.i.16.
Coluber.A.xxv.31.
Ité de corpore Diaboli.S.xiij.12.
Comm.A.xxv.13.2.D.vj.10.
Comm.S.ij.1.2.J.xij.16.2.S.xiij.17.
Contrito.C.per totum.
Compassio.C.vij.per totum.
Cognoscere.D.vj.16.cũ sequentib9.
Columna.O.vj.45.
Columba.S.xij.16.
Corrupere.A.viij.17.
Cuculus.D.vj.17.2.S.ij.6.2.S.vj.4.
Custos sine cũstodia sine custodire.C.viij.per totum.A.vij.5.
Crus.S.ij.41.cum sequentibus.
Curare.A.vij.25.

D

Diaco.A.xij.16.
Dentes.D.vj.6.
Deus.S.vij.1.2.
Defendere.A.viij.30.2.57.
Dominus.D.vj.41.
Duodecim.D.iij.25.2.J.iij.2.

E

Exaltare.J.ij.25.
Edera.E.xv.17.
Eclipsis.J.vj.1.
Erica.D.xij.22.
Equitas.C.iij.per totum.
Equus.M.viij.30.

F

Fagus.A.xxv.21.
Frater.M.vj.art.21.
Fractus.S.iij.4.
Fraxinus.J.iij.2.
Falso.D.iij.13.
Facere.A.viij.7.
Finis.S.v.8.2.J.v.1.2.M.vj.89.2.105.
Fronica.D.xi.11.
Flos egredit.M.vj.4.2.D.xij.16.
Funiculus.R.9.17.

G

Garrulus.D.vj.13.
Gladius.D.vj.15.
Galina.D.iij.21.
Gues.O.vj.4.2.D.xiij.48.

D

Ebertcuno.A.xxvj.20.2.A. viij.41.

3

Vocalis

Castor.M.xiiij.4.
Cancer.O.vj.35.
Canta.D.iij.16.
Cafus.S.viij.10.11.&
Cignus.J.vij.4.
Cicada.D.iij.11.
Columba.T.i.16.
Coluber.A.xxv.31.
Ité de corpore Diaboli.S.xiij.12.
Comm.A.xxv.13.2.D.vj.10.
Comm.S.ij.1.2.J.xij.16.2.S.xiij.17.
Contrito.C.per totum.
Compassio.C.vij.per totum.
Cognoscere.D.vj.16.cũ sequentib9.
Columna.O.vj.45.
Columba.S.xij.16.
Corrupere.A.viij.17.
Cuculus.D.vj.17.2.S.ij.6.2.S.vj.4.
Custos sine cũstodia sine custodire.C.viij.per totum.A.vij.5.
Crus.S.ij.41.cum sequentibus.
Curare.A.vij.25.

D

Diaco.A.xij.16.
Dentes.D.vj.6.
Deus.S.vij.1.2.
Defendere.A.viij.30.2.57.
Dominus.D.vj.41.
Duodecim.D.iij.25.2.J.iij.2.

E

Exaltare.J.ij.25.
Edera.E.xv.17.
Eclipsis.J.vj.1.
Erica.D.xij.22.
Equitas.C.iij.per totum.
Equus.M.viij.30.

F

Fagus.A.xxv.21.
Frater.M.vj.art.21.
Fractus.S.iij.4.
Fraxinus.J.iij.2.
Falso.D.iij.13.
Facere.A.viij.7.
Finis.S.v.8.2.J.v.1.2.M.vj.89.2.105.
Fronica.D.xi.11.
Flos egredit.M.vj.4.2.D.xij.16.
Funiculus.R.9.17.

G

Garrulus.D.vj.13.
Gladius.D.vj.15.
Galina.D.iij.21.
Gues.O.vj.4.2.D.xiij.48.

D

Ebertcuno.A.xxvj.20.2.A. viij.41.

3

Tabula

Idra.M.vij.1.2.R.j.36.
Ignis.S.xij.18.
Introite.D.ij.44.
Infirmus.A.viij.41.
Iuftitia.M.xj.16.35.51.58.
Iuftus.M.xj.55.
Iudicare.A.viij.10.

L

Lachryme.D.xij.5.
Lex.B.xij.18.cum sequentibus.2.D.vj.18.2.D.xij.1.2.E.viij.15.
Leo.B.xij.1.2.5.2.F.viij.2.2.b.iiij.8.2.D.viij 14.2.D.iij.16.32.2.D.xij.32.2.R.j.67.
Leo.R.j.15.2.R.v.5.
Lena.D.xij.11.2.D.xi.15.
Lepus.O.vj.17.
Liberare.Liberatus.M.vj.51.54.cum sequentibus.
Lac.D.viij.4.
Lilium.M.xij.5.
Lignum.D.iij.arti.iij.2.viij.
Locuta.A.iv.1.2.D.xij.11.
Loqui.D.viij.12.
Lugere.Luctus.D.vj.1.cũ sequentibus.
Luna.J.vj.1.2.A.xx.4.2.A.xv.18.2.S.iij 13.2.R.2.67.
Lupus.A.xij.4.2.A.xv.17.2.A.xviij.18. cũ D.vij.16.2.C.viij.17.cũ F.j.18.41.cũ J.vj.2.10.2.J.vij.9.2.D.vij.11.2.D. viij.1.cũ O.v.19.cũ O.vj.13.15.33.2. O. v.17.2.D.iiij.47.2.D.viij.3.2.R.1.8.9.

M

Manus.M.vj.11.2.cum sequentibus.cũ O.vj.1.cũ J.ij.8.9.
Malum.T.v.65.
Memetum.M.vj.art.17.
Mentento.M.i.105.
Miles marinus.A.xij.4.4.
Mihus.A.xv.25.2.D.ij.4.cũ D.xij.17.cũ
Miserei.D.ci.12.4.
Moneta.D.vj.11.
Mufca.D.vj.5.4.
Muftella.A.xij.50.
Mutare.O.vj.10.
Mus.P.vij.7.4.2.13.17.2.T.iij.5.

N

Noctiluca.J.vij.5.
Nouiffima.vD.ij.arti.xvj.cũ specialiter.D.xi.1.cum sequentibus.
Nocua.A.iij.10.
Nubes.P.ij.4.2.S.iij.28.2.P.ij.2.

O

Os otis.L.v.16.28.24.27.2.O.vj.3.
Operarius.O.iij.per totum.
Oftendere.O.viij.per totum.

Vocalis

Oleum.P.iij.11.
Omma.U.vij.7.
Odo.U.vij.7.
Oues.P.iiij.10.2.P.vij.18.
Ottus.R.v.12.2.R.vij.10.57.

P

Pauo.M.iij.1.cũ S.xiij.17.2.A.xxv.36
Pardus.D.iij.31.
Parunlus.D.vij.17.
Perdix.C.vij.15.cũ A.xiiij.6.
Perdere.O.i.10.
Peopuare.A.iij.18.cum sequentibus.
Perhibere.D.viij.15.
Pecare.C.viij.27.
Phlebotus.A.iiij.41.
Piscis.R.vj.12.
Plorare.M.vj.84.
Porta.M.iiij.1.2.A.xvij.1.
Potus.D.ij.5.
Pulchritudo.M.vj.15.

Q

Quercus.D.vj.15.

R

Rana.L.v.10.2.P.xiij.37.
Ramus.O.ij.41.
Radius.S.iiij.4.
Regulus aurum.A.xxv.20.
Rete.C.viij.20.
Rofa.M.xij.24.
Rofa.M.vij.7.
Rota.M.viij.1.cum sequentibus.
Rubigo.D.xij.18.

S

Saphirus.O.vj.41.51.cũ E.vj.2.
Sanguis chriſti.P.ij.41.
Sagitta.J.vj.15.
Salamandra.A.xxvij.60.
Sanctitas.S.ij.1.cum sequentibus.
Sanitas.S.ij.1.
Stella.O.vj.1.2.2.A.xiij.4.cũ L.vj.2.
Sequi.P.ij.4.4.
Septem.L.vij.1.
Serpens.A.xxv.3.vj.8.17.cũ T.v.46.
Simia.O.vj.64.cũ E.vij.17.cũ A.xiij.19. cũ A.xxv.2.cũ J.vj.4.6.cũ S.xiij.5.
Secuta.D.xij.12.cũ A.xvij.41.
Signum.J.xj.21.
Sirena.A.xv.11.cũ C.j.15.cũ S.ij.17.cũ J. vj.10.
Somnus.M.ix.10.
Sol.O.vj.1.cũ J.vj.3.cũ S.iiij.R.v.57.
Scopio.T.v.22.
Struio.J.vij.4.
Scrutari.xviij.38.

T

Templum.O.vj.8.cũ U.viij.4.4.47.

Tabula

Testudo.P.ix.4.et.A.xxv.26.29.
Testimonii 2 testes.U.viij.15.
Testamentum.X.j.c.7.
Tristicia.M.xj.65.67.

U

Uanitas.M.xj.arti.xviij.
Uapor.U.vij.5.
Uespertilio.A.xv.31.
Uentus.U.viij.11.
Uentus.U.vij.6.
Uerbo.M.xij.per totum.
Uinea.D.vj.41.et.D.vj.27.2.U.viij.34.
Uipera.P.vij.66.et.D.vj.32.et.J.vj.18.et U.xij.5.
Uincere.T.v.66.
Uidere.U.viij.54.43.

Uocalis

Uisitare.U.viij.1.14.
Uox dei triplex.M.xj.13.
Uulpes.N.iij.4.et.O.v.19.et.O.vj.64.et.P.viij.23.et.S.iij.15.et.S.xiiij.5.et T.ij.4.et.A.xv.13.et.D.xij.26.2.E.viij 25.2.S.ij.15.et.S.iiij.15.et.D.vj.1.et.J.vj.10.29.et.J.vij.8.et.J.xiij.28.et.M.viij.15.
Uultures.R.j.13.
Uisus.J.vj.9.et.M.vj.19.et.M.xij.22.14.
Unusquisq.U.viij.12.
Xps 2c.

¶Explicitur Tabule
libri sequentis.

¶ Doctissimi viri fratris Joānis de Bromyard: ordinis predicatorum: in Summam predicantium: opus vtiq; commendatissimum Prologus feliciter incipit.

Redicātiū vita sūt beatus Gregorius sup̄ Eze. Omelia tertia. Sonat tarde. Sonat verbo. Ardet desiderio. Ego ergo dādus est predicatio ac cena. Sed de cādenti cre fūt ille prodeunt: qde eorum ethortationeverba flāmanta ad aures audentium pducunt. Recte ergo predicatorū verba appellata sunt fumtillequia eos quos in corde tegerint incendunt. Et sicut fumalle ad astantes volantia predicatores non solum inflammare debēt psentes sciuillis sboꝝ sed etiam posteros e distantibus quantum possibile est profiscere debent exemplis scripturarum. Unde Cassiodorus libro secūdo epistola. xvij. Segnem inquit eras cum aliqua opinabili nouitate inducat. Ita si gloriosum est posteros auctas extendere facultates quanto pclarius est hereditarias augere virtutes. Sicut ergo qui hereditate augmentat aliqua mutat ab antecessoribus sibi derelicta: aliqua de sua industria addit ita inferendo inuenta ab aliis dicta vel scripta: aliter ordinando aut augmentēdo fiunt. Unde Seneca ad Lucillū epistola. xcv. Fateor a sapiente mihi ita acquisita fūt: multis laborata sed agam⁹ modū parrisimilis: faciamus ampliora que accepimus maiora illa hereditas a mea posteros trāsmittat. Multum adhuc restat opus: nulloq; retradi tenet vlt̄ nato post mille secula fabricandi occasio aliqd adhuc adiciendi. Cuius rei ergo non solum sibi vel suo tempori sed etiam posteris vtuendum est. ¶ Ad hoc debemus ducem: exemplum: z auctoritatem. Ducem habemus naturam. Sol enim z oia luminaria quantū possibile est omnibus locis non solum psentib⁹ sed etiam posteris nostris lucebunt. ¶ Exemplis illustrius virorum vitā dicit Imperator voluntarios inquit labores appetimus: vt quorum aliis preparemus. Ut in auctē. vt diuinis officiis in principio Collatione secunda. Item dicit imperator. Omnes iquit dies ac noctes nobis contingit cum cogitatione despere: vt aliquid placens deo z amabile nostris ciuibus prebeamus. In auctentico vtuendum sine aliquo suffragio in principio collationis secunde. ¶ Auctoritatē sapientū. Antiqui enim sapientes non estimabāt aliquos viuere nisi vtuerent ad aliorum vtilitatem. Unde Seneca ad Lucilium epistola. xviij. Non sibi natus nemini viuit. Idē in epistola. lxxij. Pancis natus est qui populum suū tutatus est modo cognat. Sic etiā loquitur Tullius libro de amia cap. vj. Si inā munere aureet mihi quidā post mortem meam respublica fieret ē qualis hodie. Idem de offi. li. j. c. vj. pteclare inqt sen

Seneca.

Seneca.

Tullius

ptum est a Platone non solum nobis nati sumus vendicare nostri partem patria vendicat sibi partem amici atq; vt placet Stoicis que in terris gignuntur ad vsum hominum ois creati sumus homines ad hominum causa esse generatos vt ipsi ex alijs alijs prodesse possent. Sic etiam loquitur lex ciuilis dicens q homo naturaliter reputatur. ff. de capit. & poll. li. mense. ij. post finem. Et sibi ne quoq; fraus fiat in digesto nono. li. ij. Quibus ex causis philosophus primo Ethicorū docte q bonum vnum sale bonum est. Dicit alibi Lad hec consodo tam tem. ff. li. j. 56. Sic etiam loquitur paulus ad Rom. xiij. Nemo nisi sibi vnus est. Et sapiens in Ecclesiastico. xxviij. Diligite inquisitionem amici solum in bi taboram sed omnibus exquirentibus ei scriptum. Ab eorum ergo informatione exemplo compilationem a nequitus colligam in titulo libello ad meam & aliorum vtilitatem emendandi & augmentandi: ponendo certas materias sub determinata litera sub cuius rem alijs abunde per propria capitula distinguendo. Et quia frequenter contingit mutare rede vna litera & de vno capitulo ad aliud propter similitudinem materie que aget in loco de quo agitur & mutatur: quotatur litera & capitulum ad quod mutatur & nutantur in margine signatus sub quo quod queritur inuenire. Q In hoc etiam opusculo non videtur vanum dicta & exempla insere de quibus fit facultas. Quia sicuti ait Petr' blesensis in quadā epistola. Sicut inquit frater verbis vim faciam de qua facultate fruamur nobis odiosum adiicant ad fastidium. Nam nec debebus querimur in terra vel cuius hostilium ara vel cultura adolescentū nō modo nobis abeant fanatura. Nam de fabularum gentilium moralitate scema quandoq; sententiosus elegantes phase est etiam ab hoste boeri & trare hebreos de spoliis egyptorum: spinis tamen per rem pla ponuntur accepta de nocubus hominū & de animalibus vel de alijs rebus ignoris vtpote hominibus quibus loquēdum: e predicandi efficacius nota & credibilius per similitudines metricos enim debet oratorius scientia acquiri: frequentius enim explanatur applicata contra vera particularia: q generalia minus mouent & volant enim ad aures: quēdā modum animi generales q tantum recipitur ad animi singularia vero volant ad cor sicut amici speciales quare expiuntur ad cameram. Debet regrantatur Rich. i. Inuenī inquit gratia in oculis tuis & locutus eo ad cor tuū le me. Multi loquā

turi fesi non ad eruditia non benevolos: sed verbosi compositionem & philosophie oblectatione aures demulcent audi rerum cōtra do ctrinā. Ita gratiui. li. de cathesyzandis rudibus. Maxime in quit est vtile nosse vis ofie ponēdas verbis sitias: vt ēponit animus corpus: ita male debet melioras ēi. disertos res iuuare sermonis ficut in vestis gradus & ornatus ad mores amicos. Et alibi ad eta aduertēdis q̄ frequēter Deo tractatu addiscunt ḡēlies e eoū opera in testimonia veritatis. Et si quorum ab doctrine qui stiane fides quid nobis de his si foeie sunt. Respondet beatus Gregorius in moralibus libro. i. ca. vj. ad confutandum impudentiā nostrorum gentibus pomo Job ad exēplum dedicit: vt qui obedire homo legi sub te ge positus debeat: quas fidē comparatione magister quid sit de legali vsu vel. Gratiū igitur homini data est lex certant vero sub lege addiatur restimendi illorum q extra legem sunt: vt qua condiri conditione nos fre oddmen seruare nolumus: ptecepius ad monemur. Et q̄ paccpta. cfcmpliuus: exē plus confunderemur. Sic ergo homo sine le ge ad medium salutare vt eoli qui sub le ge sunt praeuitas confundantur: et ac tione fecularium acto confundat religiosus: dq illi eiundem fidei durit: ipli pcnitentedo contemnunt. Q Huic enim propositō accedit q̄ dei virtus e sapientia nos solum nisi nuitas verum etiam ecomnium multiarū et mundum contra inexpilibus tempus fuy non agnoscentesq; testimonium cruminis mutatis nemeron e Job innocua percepit interpretari: et non. Job. ca. tribus e nō vtentibus sint in exemplū. Cēr diuersis ergo multa colligendo in vnum non finema gio Labore metarium de quo ap. Unde Se neca cyrbola. li. xxvij. apes inquit imitari debemus que circa vagantur e flores ad mel faciendum carpunt: deinde q̄ quidq̄d attu lerunt sibi ponunt: ac per fauos digerit. Ita debemus quecūq; ex diuersa lectione colgē simus separare: eq̄ nos eum distincta feruare memoriam: ne ad rebrum facultatem inge nij in vnum fauorem varia. Illa libamenta redigere: vt eiam si apparuerit vnde sumpserim: et aliud tamen esse q̄ vnde sumpta est appareat. Quod in corpore nostro videmus operari naturam: illamenta q̄ accepimus: q̄ diu ingenium qualitate perdurat: q̄ modo oneri sint: ac cum mutata sunt in nouas res e sanguinem transeunt. Idem etiam it lis quibus alunitur ingenia praeteritus: vt quecū q̄ haustimus non patiamur integra

Augu.

Siego.

Siego.

Job. xx. 6.

Sene ca

esse. Idem ep̄a. ij. Cum multa percurrerio vnus auctor. Idem epa. xxxvij. nec scribere tantum nec legere debemus: alterā vires conterendo: et expauire: ac de isto dicendo: ne debuit minus per alterum alterō tempe randum est vt quicquid lectione collectum est: huius redigatur in corpus. Cetera ḡquid in hoc opusculo reperiendum: deinde vltimam mee actoritatis: et ecclesiastice q̄quid ver ro vsiles fallatoria: et perperue virginis attribuatur clementer benissim benosus ēsegoui ac patris nostri beati Dominici auuitis: lectoresq; tio collectorie preces pogrigant salutares quod ideo faciant: q̄ non minus videtur ignoscere precium: suffragia qui operatur dum qui non pertit pro animabus inetermum vicunq; q̄dm edificat hospitale: pro corpo: bus eternum mortuorum de beato Gregorio in moralib⁹. Unificatio e conferuatio animarum sine comparatione vnificationem e obseruatio non excedat eccosia. Ideo ḡnus si q̄redit homo aliquid in hac vita magnis acciperc: ignoscam posse: ipacgrata minima maiore dous homini alteqiam conferre: q̄ vt eius ministeriq; meritis promotus ad minus minimum vt de filijs diaboli filij dei efficiamur. Cōtra forte cuiq; manus debuit esse mor tuos sepeliri: ergo ne manus erit sepelire carnem eternum mortuā: q̄ anima ineternum victuram: ergo ne maius est carne renouare ad gaudia mundi: q̄ animā refi nere gaudia eterna: ergo ne manus est refi nere carem bona transemina eternis: penitentiā: q̄ anime bona creata reddere meritum manibus: Q quatus boe quidā dignitas in tem gratiam acciperca deo non debuit dei sponsa a sponso: ideo nolem aliam acceperc non deuteri celestem sponsi: sponsi: ne alia dotem bonarem: et per adoptionis gratiā post multos deo filios ḡnerere: de filijs prestitijs ihēne regni celesti: heredes ascisbere. Idem super Ezechiē Omelia. xij. ca. xxxvij. a nullum omnipotēt deo tale est fa cristianis quale est ieiuo animarū. Ad ides beatus Biego. Omelia. x. super euangelia. plius inquit est verbi pabulo victuram me ternum mēte reficere: q̄ ventrem: meliorē carnis terreno pane saturare. Q De postremo ercā tractatum sequētem erit. sunt adnotanda. Unū q̄ leges adhuc nouita in hoc opusculo seribuntur: q̄ nam ad quotidianis modum sicut in libris solent scribi legis tatum: qui degestum vetus: e nouū: e inscriptum per duplex scribant. ff. e totū allegant digestio. Jn hoc vero opere e volumine in

generali e libri in speciali frequenter nomina expriuntur nature: ut q̄ dicto: unū libro unū habeat copiam: sed eos verteudi: magnum non habent vsum vel experientiam in querendo quod allegatur longum exagerium. Aliud q̄ exemplatus ab illo accepta: antecessit facti: ut vel correctum in militiae: posterius: et in prima litera a sequentibus: inseret per capitulorum distinctione: et exterioi articulorum annotatione. Tertiū est q̄ frequenter fit multo ad sermonis trāp ad materiam similiter vel locum ordinatam.

Explicit prologus.

Incipit Summa.

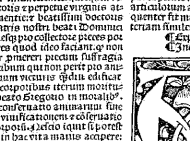

Beatus de pecessūmi qui ad vitā hoc mun do propria ele ctione precedē te ali volūtate se cōtra dicte: primo a deo: et deinde Sedi purgatuie. Terti⁹ dies

Brti. j

Arti. ij.

Arti. iij.

rum flagellari et purgetur.Exemplum ad
idem in natura vrsarum,quibus frequens fla-
gellatur venenum emittit.In natura rana-
rum:istoro flagellat veritas fatetur e pro
murat tarrocana dimittunt:hoc dictum ra
nor? videlicet infirmat? e tribulatus eu
fam quem infirmitate vt cesset e tribula-
tio cesset.¶Sic ipsi latercrum peccatis fic
causa totius tribulationis e depellenda.
Illud continendo cessat quod fi fecerit a bo
3 recipietur.Exemplum de mansuete.T.v.4.o.
e de Paulo.Et licet deus permittat bonos
a malis in hoc mundo pelegrantes,alia ob
mentio flagellantes alia permittens? re
cipiendo.Quandus est? immediate inten
dunt bonos nocere.sed a christi sunt ope
ribus eorum e nolunt consentire.Falsitati-
bus consi:vel quia nolunt eorum defectus
corrigere:sed quia nec ille plus deputinsur-
tando plus a deo diliguntur.Exemplum in
moribus:efficere incarcerati in regio pra
si semper fidem qui feruant vero regi fuo
ru ipfe rebellat:vero regi carcere erunt
fic patricius qui odit matrem e filium ma-
tri adherentem verberat:quę ma
ter eo blandimur cum ad eam venerit con-
solatur.Christus bonorum est mundus e
malis qui filios dei affligunt e deficunt:sed
ipfe eos consolabitur ipfo refte qui ait.Ec-
levi.Quemodo fi mater blandiatur filiole
ata vos consolabor:? in hierusalem consola
mini e videbitis e gaudebit cor vestrū.Fi-
gura.I.Reg.xx.Dauid vefert e consolatur
puerum a magistro fuo eradebitur bene
cum e abscemissic christus ne pereat ab-
Art.iij ternus.¶.Reg.xxvij.¶Tertij non corrigun
tur exemplum de grano putrido quod fla-
gello corrumpitur:nec tamen palea dimit-
titur:lignum indurarū e cantiquo incur-
uatur:citrus frangitur:? ad rectitudinē re
4 ducatur:fic e.Exemplū in natura fenfibili
de equo ātiquo qui nec flagellis difcit am
bulare:sed redit ad antiquū confuetudine
rales dis puniendum.Exemplum in mudo
5 latro qui propter amissionem vnius auris
non corrigitur:iterum amittit alam:nec po
strenuꝰ vltam.Figura de pharaone e de be
rodeis:a tribulatio ad deus nō redurēt.Ex
ramū.quod abscindit est non redurit.Si
abigm nec abscendo e eligunt eum plantę:
nec eam patienter ferunt cum feandalisfed
ad eius contrarium anhelant cum terrifis.
Cuius erroris vna est causa qꝝ non respi
cit ad exemplar fidei:sed ad exemplar mi
6 di.Dicit enim aliqs superexaltatos e ele
uatos e in diuerfis dignitatibus positos

anici,facurrereab similes terreri cogitate
vltra fe esse ira scientes a nobile:ita ges
neros fos e venturi postpeni e opum:e et
quasi inscij ab omnibus repurari:tam ab
amicis q? ab inimicis affectāt insuper pla
cere animas e nimes.ab inimicis:e homun
occasione animarum suarū periculo exponit
qui eandem non redimunt e dum mihi fa
me inconsulte consilium:differentias fe de fa
ma eorum opotet cogitare animas pere
perue exponunt infamie:solubitus caperet
exemplū a Paulo qui vult apud mundum
repurari fultus se fit fapiens apud deum
stum.Ait enim mihi fapientibus nego nos
bilesimos ignobiles:vos fapientibus:nos
fimiles:e alibi dicit se omnib? perspisma vile
adhuc.I.Cor.iij.Tertia est consolatiꝰ e 7
per Bedam super illud Jacob.Omne gau
dium existimate fratres:ne inquit indigne-
mini si mali o? boni mundi floreantur vos
paternum:? non est christiane religionis
in hoc mundo exaltari:sed deprimi.Male
nobi habent in celo vos nihil in hoc mun-
do:sed spe illius boni ad quod tendimꝰ
quid in via contigerit:gaudere debetis.
Semper enim nobis necdum est:vbi in
abiectione e in celo in fruitione summa fuci
dicit qui fuit oppressbum hominū? abie
cto plebis in Psal.Qui enim in hoc mū-
do pro christo abiecuntur:in alio mundo
cum illo exaltabuntur:? hoc in ratione ca
sonis:e pure legi qui beat qꝝ qui in vna gra
uatur ut alio debet relenari.Si de ureuiāde
do.Lenim qui.4.in dicebo vacer.Et qui non
erubescam?rego esse humiles vt exaltemur
Exemplo Jacob qui non erubuit reputari
delsanus e pitosus Sch.revid.ne patrio be
nedictionem confilia incrementa nec nos
vt benedictionem illius consequamurpaq
dicit e tabbus promurit Sacr.revid.Ob
abortum fuerat redusci supplet vt benedic-
tionem hereditate possidentes.I.per.iij.
Sed videbitur qui mandabit aregni suam.
xpiano.Ad arriftas a grano separādo.Sca
rus Exego.Arifte ad alia posstiuae grana
tur ad literas:sed arriftas contritis grana pa
tent:sic reprobi dum hic honotes queruntꝰ Exego.
quasi ad alta profilui.Electi autem per
humiliatem se abscendunt:sed quando re
probi coterris fuerunt per penam parebis
electi ad gloriam.

Art.ij.

Art.iij

Exego.

2

Serpens.

Exem.

Exego.

Biscere semp de
bemus peccata mun
di? diuare animam.
Circa quod duo sūt
dicenda. Primo osten-
dendum proposito. Se-
cundo ostendet q? pro
cessus ecclie fit ex ca
dum. Ad primū sciendū q? ad hoc obligamur
quia ad hoc obligamur cū materia sit
lictuidine e diligentia sicut cui committur
camera regis vel aliquod pretosium locale
custodendi:licet semper illud ei reneren-
na custodiat:tamen qñ res est ventura ad
illum locū cum maiore apparatu e ob ca-
sodia maiorem vtilitatē camera diligentio
mundam.Et ela que regis affectū offen-
dere vel custodi ptcum impedire possent
abiicuntur.Ita nos quib? committur pre-
cosium locale e ad camera custodiendā ei
debet ais ad pei imagine sacra:licet semp
teneamur ea mundi seruare tamen custodo
deus est ad qꝝ venturus ei alio nono modo
vel propter nostrā specialem vnitatē:sicut
in natalicio e paschate e pētecosten qui
rū puno veni nostrā naturā assumendo.
In secundo e terno sequm no nobis dando.
Et dico tūc tēporibus specialius preparā
dum est eius hospitiū:e hoc de causa satis
congrue legitur ante natalicium illud apo
stoli Rom.xiij.abiciamus opera tenebra
rum e induamur arma.lucis:sicut in die ho
nesse ambulem?.Quia est.alterius fanctu
dies?redit regula in qua hoies se suspondit
re digni in festo inueniantur:is fanctu fanctu
rum praecedit toni tempus adueniat:ut que
ra abiiciantur tenebrarū ad est peccatoꝝ.
qꝝ communer peccātes querūt tenebras:qꝝ
qui male agit odit lucē:nā fere superbus
per abiit opa tenebrarū numerant.ad.Ga.v.
v.Fornicatio:immundicia:immoniscentia
nones:ebrietatis teophonesdationidie:quan
dovero vna alq? ex istis luxuriis fuit impedit
sequit? tota aquin regnū dei non cōsequi
tur.¶Dicit ergo abiicēda fint ista e finere
sumptibe.Exemplū in natura fensibili.Ce
tā abiect pegmata passiones e cerussia e
unū bonū se purgat e abiicit corruptione:
quod si no facit:signū est q? nō est in pu
ri nec fanū.Exemplū in natura irrationa-
bili.Canis e ol animal feminis in femalis
querit illud esse re statim e medicinā sibere
sicut dicitur q? medici demerenit ad cogni
tionē herbarū:sequent lacdare:et ni pas-
to dimittendo : stanes a longe vt videremt
ad quas herbas p sanitate declinaret:cito

te ergo puddtes sicut serpentes Matth.x.
Exemplū in natura rēnali cognitōis cum
sentiens se grauatū:crit p fudores malum
esse re.Exemplum in arce?allium fundamen-
tum abiicendū est e corrugendū:ne totum
opus cadat:fallum fundamentū est peccā
tū e tantō modo acquisitū:sicut in festis
vel festiuitatibus.Exemplū in legendis.Ho
lim regis e predicis e publice nuntiandis
est hospitio recipiēdus:sed abiicendus:qꝝ
regū e principū patrocinel in morte cōti
conspiratores sanctorū:cōsiliatores vel re
ceptatores fuit maxima pena e turpitudo
mortē adinandi:est pīs.C.ad.l.e.de receptat
coninu.l.i.&.ad.l.iuli.ad iuuiani.maiest.l.
r.l.quisquis.¶Et ergo diabolus e peccatus
e semus coñ inquārit eales sint fimi? vel
de predictores e de celo bānit sint ab eo
abiiciendi.¶Et multi remmerandi ab a no
ces resistendo licit multa dant a rege e q
cius capti pdicet.Exemplū in legedis in
ona leprosi precipitur de castris qui.Ecclē
pli in monibus hoīm:nobiles sententes fe
tosos:deuitat abiicit:ita:sed nonnūtes fe
tores non sentientia necipsi fetore peti:qꝝ
ipsi alter nonnutrescūt exultati dicit.¶Sic
latrones vidites regē vel iudicē venientem
latrocinū de collo proiicit.Et nisi hoc fa-
cant quando pīt ante tribunal iudicis eis
pelient?p poterit.Et multis sic peccipuntur
non ceffantes vel reftituentes fi fic euadere
speratres.Sic in profitendo abiicianus bona
possim?:q? bona corporalia.Secundo ea nup ve
ni.Tota applicatio ap.Abiicite ergo deos
alienos Sch.xxv.de?clo de sinde alia p
cessionē de Lazaro oculos tenebras inf
debratus:carnalitatis e malignitatis:sicut
p? formo.xxij.a pouncit sensum.Unde cher
ab oculis tenebras vanitatis:ab aure?le
ndinas detractiones e murationes ? ab o
ris.Ab anno operā tenebrarū cupiditas?
crudelitatem.Jaco.I.Abiicites oēm immū
diciā fua per?manēte confessionē mōz an
tiquoꝝ bonoꝝ christianoꝝ.q? sepe? fpe-
cialiter in peripsus sollemnitatibus obseruat
sic abant.Exodo cxij. farmentum.Jone
ij.quenit verbis ad regē nunuc e furrent
de folio fuo e abiect a fenestrūcti sunt?
undatus est facco e dolrum amoris.Jobe.x.
vj.ix.Ecc.xxij.19.Ab.cxl.4.3.nō enim ita
opa de collo abiicianēm transitu mortis
trahet te deos sum.e abiucit in profundum
quod ps.p hoc est refert beat? Aug.dicit.dn
logop de quodā qui dc? odit in spū aug
mortui multas fustinebit penas minter do
cebit quasi ponit? artificium fug qui confit
a ij

peccatis volentes trāsire:q̄ a demonibus q̄
sub onere peccatorum erant:de quo in ps.
xxxvij. Onus graue grauate sunt super me
deorsum trahebant ad penas. Abijciamus
ergo oē pondus ꝛ circunstās nos pctm̄:qꝛ
iustū est ꝙ illi in tenebras exteriores a deo
abijciant:q̄ hic deū per opa tenebrarū abie
cerūt:q̄ dicit.j.Reg.viij.non te abiecerūt sꝫ
me. Abijciūt enī deū in se ipo de tēplo aie ꝛ
ponūt in tēplo diaboli:vcꝫ inter vilissimas
sordes scꝫ gule ꝛ luxurie ꝛ hmōi:que si po-
nerent in tēplo materiali qđ minus esset re-
putarent pessimi christiani. Abijciūt etiam
eū in mēbris suis pauperes de domo expel
lendo ꝛ excludendo ꝛ male tractando et de
fraudendo. Abijciūt etiā doctrinā scꝫ eam
paruipendendo:in ps.xlix. Proiecisti oīs
sermones ꝛc.cōtra illud Prouerb.iij. Disci
plinā dñi ne abijcias:sicut nec fratres cartā
hereditatis tue. Exēplo Pauli ad Gal.ij.
Non abijcio gratiam dei.

A.iij. **Ab infantia iformādi sunt**
pueri timere deū:ꝛ abstinere ab oī
peccato. Circa qđ duo sunt dicen-
1 da. ¶ Primo ostendet inuentū mul
tis exēplis. Secundo ostendet penā:tā non
informantiū ꝙ nō informatoꝝ. ¶ Primum
pꝫ:qꝛ tūc sunt magis apti ꝛ dispositi ad do
Arti. j ctrine susceptionē. Exemplū i natura insen
sibili plātula nouella est ductilis ꝛ inclina
bilis ad omnē partē:sic filij ꝛ filie q̄ sunt si
cut nouelle plantationes in iuuentute: in
ps.cxliij. Ista plātacula dꝫ appodiari vir-
ga correctionis:ne oī vēto ꝓprie volūtatis
moueat. Prouerb.xxij. Stultitia colligata
est in corde pueri virga discipline fugabit
2 eā. ¶ Sed aliq̄n dū appodiamēta incaute
circa plantaculā ponunt:eā non supportāt
sꝫ opprimūt. Sic aliq̄n ipsimet parētes scilꝫ
pr̄ ꝛ mr̄ aliq̄n magistri:aliq̄n nutrices:ifan
tes q̄s informare deberēt abstinere ab om-
ni peccato cordis:oris ꝛ opis:ꝛ sic ad deum
eos erigere spūaliter:malo exēplo vel facto
vel negligētia opprimūt. Citiꝰ enī eos infor
māt in cātilenis carnalibꝰ que eos alliciūt
ad amores illicitos:ꝙ in his q̄ ptinent ad
deū vel eoꝝ salutē. Gaudēt ꝛ ridēt de eorū
iuramentis ꝛ scurrilibꝰ verbis maledictis.
Gaudētes enī vident eos duci ad patibulū
inferni:ducētes eos ad coreas ꝛ spectacula
in habitu lasciuo. Quotiēs enī vident eos
peccare ꝛ nō corrigūt eos diabolo nutriūt:
de quibꝰ maledictis in ps.cv. Immolaue-
Exm. runt filios suos ꝛ filias suas demonijs.
Grego. Exemplū ad hoc optimū bti Gregorij in li.
iiij.c.xviij.dialogoꝝ de puero quinq̄ānoꝝ
quem demones ꝓpter iuramenta de quibꝰ
eū pr̄ non correxerat de sinu pr̄is ad ifernū
rapuerūt. Sic sunt infectꝰ ꝛ spūaliter oppssi 3
sus. Alexander magnꝰ:de quo refert Uincē
tius in libro de informatione pueroꝝ.sicut
greca īq̄t narrat historia:alexandrū orbis
dñatorē leonidis magri sui:nō potuisse vi-
cijs carere in incessu ꝛ moribꝰ:quibꝰ adhuc
puerulus fuerat infectꝰ. Iuxta illud Pro-
uerb.xxij. Adolescēs iuxta viā suā ꝛc.etiaꝫ
cū senuerit nō recedit ab ea. Et est exēplum
ad hoc de speculo nouo:qđ faciliter ꝯtrahit
maculā indelibilē. Et de pāno nouo recipiē 4
te tincturā indelibilē:sic qđ noua testa ca-
pit ꝛc. Sic adolescēs iuxta viā suā ꝛc. Aliud
exēplū ad pricipale ꝓpositū est de cera mo
li:q̄ recipit faciliter impssionē ꝛ similitudi- 5
dinē cuiuscūq̄ sigilli. Ad idē exemplū in na
tura irrationali:sicut de equo q̄ ābulare de
bet. Et de boue q̄ portare debet iugum. Et
breuiter oēs bestie:ꝛ aues meliꝰ domantur
ꝛ domesticant in iuuētute qꝛ multa ex istis
in senectute domesticari nō pnt. Exemplū 6
in arte medicine:anteq̄ qualescat morbus
adhibenda est medicina ꝛ lana melius re-
cipit tincturā ꝙ pānꝰ. Exēplū ad hoc i mori
bus hoim. Seruitiū enī iuuenilis etatis fre
quenter est nobiliꝰ ꝛ acceptabiliꝰ:quia pul
chriores:mundiores : fortiores ꝛ agiliores
sunt:sic iuuenes deo:qꝛ pulchriores sunt in
anima. vn̄ Uincē.in lib.de pueroꝝ nobiliū
eruditione dicit:ꝙ iuuenes offerunt deo si
milā senes furfur. Sicut enī multi in iuuē-
tute docēt filios suos diligēter quomodo
curialiter assistent ꝛ ministrabūt potētibꝰ
ad captandū eoꝝ beneplacitū:maxime vbi
per tale seruitiū spes est de magna promo
tione. Ita a principalioꝝ ꝛ dignioꝝ ꝛ prio
ri rōne eos informare deberēt quomō deo
seruirēt ꝛ placerent:qꝛ ibi esset spes de ma-
gna ꝓmotione. Et sicut videmꝰ vltra ꝙ cha
rū est nobilibꝰ ꝙ filij eoꝝ nutriant cū filio
regis vt bn̄ sint cū illo cū regnauerit:ita stu
deāt ꝙ filij eoꝝ nutriant:cū filio dei vt re-
gnēt cū illo in regno suo. Sꝫ vltra videmꝰ
ꝙ oēs sodales filij regis i multis ei ꝯformari
ꝛ facere q̄ ipe facit ꝛ ludere q̄ ludit:sic spūa
liter debēt iformari filij quorūcūq̄ ꝙ se cō-
formēt opibꝰ xp̄i filij regis summi i humi-
litate:i mūdicia:ꝛ alijs virtutibꝰ i iuuentu
te sua:qꝛ freq̄nter ꝯtingit ꝙ filij pauperum
seu simpliciū q̄ cū patribꝰ eoꝝ sunt nutriti
in iuuētute i victu ꝛ vestitu ꝛ laboribꝰ ꝯtra
eos i senectute nō supbiūt: nec eoꝝ erube-
scāt vitā vel opa. Sꝫ aliūde nutriti i curijs 8

regū ꝛ nobiliū ꝛ ibidē impinguati:ꝛ castrati
ditati ꝛ dilatati:cū ad maiorē etatem puene
rint:erubescūt nō solū pr̄is victū ꝛ vestitū:ꝛ
labores:sꝫ etiā nomē filꝰ ꝛ parētelā:sicut pꝫ
infra,c.de erubescētia de filio parisiꝰ negāte
patrē suū. Ita est ī ꝓposito de nutritis ab in
fantia cū xp̄o i paupertatē ꝛ alijs virtutibꝰ:ꝛ
de alijs nutritis i delicijs:eq̄tatur ꝛ venatio
nibꝰ q̄ nesciūt miserias pauperū nec experi-
mēto:nec doctrina:qꝛ ducunt freq̄nter a ma
lis:ꝛ iō nesciūt xp̄m reuereri:sꝫ deū patrem
illoꝝ cōtēnūt i seruramētis in suis mēbris
crudelibꝰ:sicut filij vt dictū est q̄ nō sunt nu
triti cū pr̄ibꝰ suis. Ideo signāter dicit pr̄ nr̄
xp̄s sinite puulos venire ad me:supplevit me
9 cū nutriant ab adolescētia sua. Qꝛ sicut dr̄
Tre.iij. bonū est viro cū portauerit iugum
dñi ab adolescētia sua. Aliud exēplū ad pn-
cipale i moribꝰ sume in cōsuetudie est de dño
seu pr̄e q̄ mane excitat seruū vel filiū qui dꝫ
magnā dietā facere:ꝛ spālr vbi magna spat
merces ꝛ tps est breue:ꝛ vbi multa picula cō
tingūt i via:diligēter hortat:ꝙ caute vadat
sic i illis q̄ dnt facē dietā ad celū. Applicatio
pꝫ. Exēplū ad hoc i viris illustribꝰ veterꝫ te
10 stamēti ꝛ noui. Dauid ei sic fuit doctꝰ:q̄ ait.
Deꝰ docuisti me a iuuētute mea ꝛ vsq̄ nunc
in ps.lxx. Sic etiā filꝰ suꝰ Salomō a patre
suo q̄ ait Prouer.iiij. Ego filiꝰ fui pr̄is mei
tenellꝰ ꝛ vnigenitꝰ corā mr̄e mea:ꝛ docebat
me atq̄ dicebat:suscipiat verba mea cor tuū
custodi pcepta mea ꝛ viues. Sic Thobias
iunior a pr̄e suo. Sic.s.Augu.a mr̄e sua:sic
sctūs Nicolaꝰ:sic.s.Edmūdꝰ:sic.s.Ludoui-
cus rex frācie a mr̄e sua:q̄ dicere solebat: ꝙ
libētiꝰ videret filiū suū ꝛ heredē corpalr mo
ri ꝙ mortaliter peccare:Och nō sic modo qꝛ
mallēt ꝙ peccarēt mortalr:ꝙ ꝙ caput illoꝝ
doleret:de q̄libet istoꝝ ꝛ his filibꝰ dici pōt:
illud Thob.j. Ab infantia illū timere deum
11 docuit:ꝛ abstinere ab oī pctō. Sꝫ differūt in
fantiū correctionē:asserētes eos nimis iuue
nes ꝓ castigatiōe estimātes se totū in poste
rū corrigere ꝛ ad bonum finē eos deducere.
Sꝫ aduertāt tales ꝙ decipiunt:pueri enim
puri sunt quasi āgeli. Angeli aūt stant se de
derūt i scdo vl bono vel malo:ꝛ i hoc adhuc
stāt. Sūt etiā calide nature quasi ignis. Ig
nis vero cito ascēdit vel extinguit:sic i ꝓpo
12 sito enā pꝫ. Itē erḡ cito sciunt assuefacere
ad mala ꝛ leuitas ꝛ iuramēta:quare nescu-
rēt se assuefacere ad vtilia:si essent iformati
Et hoc aduertant illi q̄ istiꝰ sunt opinionis
ꝙ facilius artē addiscit:q̄ nihil de ea scit ꝙ
male i artis pncipijs vel eiꝰ cōtrarijs infor
matꝰ:qꝛ tūc oꝫ pmo dediscere anteq̄ addiscat
qđ ondit vegeciꝰ de re militari li.iij.c.x. Si-
cut pꝫ sermo.cxlv.ꝛ.lxxij.doceꝰ ꝙ milites
a iuuētute sunt i arte militari exercitādi:vt
arte ꝛ nō casu vincāt:ꝛ addit cāꝫ:faciliꝰ in-
q̄t est ad virtutes nouos ibuere:ꝙ pteritos
reuocare. Sicut arbor āteq̄ curuet faciliꝰ i
rectitudine tenet:ꝛ pānus faciliꝰ recipit no
buē colorē:q̄ priꝰ nō recepit colorē ꝯtrariū.
Nota optie.c.viij.ꝛ.Et ser.v.ꝛ. Sic in mo-
ribꝰ aia faciliꝰ recipit picturas virtutū ꝛ dei
similitudinē:q̄ priꝰ nō recepit picturas vicioꝝ
nec diaboli similitudinē. Diabolꝰ nō libenter 13
dimittit seruū q̄ ei fideliter incipit suire:si-
cut nec hō facit. Sꝫ hō talē quantū pōt sibi
strictiꝰ obligat: ne ad aliū recedat. Ita dia
bolus talē pluribꝰ ligat vinculis pctoꝝ fa-
ciēdo magnā cathenā ex pluribus anulis q̄
seruū suū ducat ad infernū:vbi grā. De gu 14
la ꝛ ebrietate ad luxuriā:de luxuria ad debi
ta ꝯtrahēda ꝛ non soluēda:qꝛ illa pctā sunt
sumptuosa:deinde ad furta:pmo minora:
postea maiora ꝛ homicidia: postremo ad
furcas iferni:sicut pꝫ ser.xlj.ꝛ. Quot enim
actꝰ pctoꝝ cōmittit ꝛ obligat:tot vincula
seipsum diabolo ligat ergo facit citꝰ quod
deꝰ precipit:p Esa.lij. Et solue vincula colli
tui cito:qꝛ consuetudinē obtentā dimittere
est difficile:ꝛ quasi ꝯtra naturā. Et hoc spe
cialiter i malo:sicut pꝫ.c.viij.ꝛ.cū sequēti
bꝰ. Ubi visus est mētior in iuuētute:verat i
senectute:sic de fure. Sic etiā raro de luxu-
rioso accidit q̄n talis sit vel ope vel volūta
te vel cogitādi voluptate. Sic etiā de mer-
catoribꝰ:vbi etiā est tepidꝰ ꝛ ociosus i iuuē
tute:ꝛ agilis i senectute:cū sit quasi contra
naturā. Quō largꝰ erit in senectute q̄ prius 15
fuit tenax ꝛ auarꝰ? Quomodo poterit tūc ie
iunare:cū factꝰ fuerit quasi bis ifās? Opor
tet enī eū quasi ifantē comedere. Ubi est q̄
totū restituat i senectute:q̄ male acq̄siuit i
iuuētute? Quō tūc sobriꝰ:q̄ priꝰ fuerit ebriꝰ
Opꝫ ei mane bibere:qꝛ natura siccior est:nec
pōt tūc camisiā dimittere:qꝛ frigidꝰ est:nec
orare:qꝛ caput debile est ꝛ pectus strictū ad
orādū:sꝫ nō ad garrulādū. Nec vbū dei au
dire:qꝛ sompnolētꝰ est. Nec pegrinare qꝛ de-
bilis:nec aliena restituere vel elemosynas
dare:ne pauper sit. Et quō tūc possent mete
re vel colligere q̄ priꝰ nō seminauerūt nec plā
tauerūt? Patet ergo ꝯsiderātibꝰ ꝙ iste spūa-
les infirmitates q̄ ab ifantia cū hoie crescūt
raro ꝛ cū difficultate sanant:sicut arbor diu
ad vnā partem inclinata cū difficultate re-
ctificat. Non tn̄ impossibile qꝛ arbor paula
tim cū potētia posset ad rectitudinē dirigi:
nisi sit tota indurata. Hec difficultas osten

debatur puero qui delirauit nō potuerit
sanare sed dixit. Cui querēs rndit pater
Mar.a.n.q. et accidit ab infantia. Nota.p.
16 vii.ri.o. Iſ fer.4.e. Et licet difficilis ſit
curatu affectacio in puppio ſi tñ ſeruet
ip oſſiliuet ps 8 arboꝛis rectificata ſine
ſtat 5 ſmꝰ intimando faciuter. Sicut enī
et q̄ duꝝ ſurꝑ tendꝝ ad grauitatē in ſenio
pio et poſſitacio ſi delectabile eſt videre ſo
les. propter hꝫ ꝑdicta z alia paulꝰ ſtudꝝ
et ſtudiꝝ ſine poſſitacio eſt grauꝫ ad
hoc ſi ſcīmare uꝝta ꝑcepti ſapiemis. Eccli.
vii. ſili inſꝫ ſibi ſtuitiꝝ rudi illos: e curua
illos a pueritia coꝝ. ſille tib. fiꝫ ſeruꝫ eꝝ
pus cuiꝰ. ñ ꝙ obſtas ſtuare facit ad ſal. Ita
17 Ad id. Eccli. xxx. Curua cꝛuicē ej in iuuen
tute. Tude literaꝝ ꝙ infans eſt ꝑfecte
inducte. nō credat tib. Quꝫ ꝑdicta ad ar
boꝛem ſtructa a nō flecte. Et ſignū ꝑuli
aqua ſi accendit flāmā amaꝝ emittat. Sic
tales fumū murmuraꝝ ab incorꝝpciones.
Sequit ne deſtib. pēte ſua. ſq; ſuſpiciꝫ et
alteꝝ. bonoꝝ. nūq; ne eꝝ abutaꝝ ſi fuit ſuꝰ
pdigus. Luc.xv. Et ſi offendat ad eꝝ tuꝰ
vnū tant eſt. q̄ſi. Ita. boaz. Ecce. nunq̄d
inquit puero ſubtrahim⁹ eꝝ tuū. tot diebꝰ erdita
Art.ij. ꝛ reſeruam⁹. Cſi vero nō ſic inforꝫmeꝝ
ſol voſtꝝ. pate. in iuuēte dimittam⁹ eꝝ
duo mala freqꝫter ſequnmur. Primū. eſt
q̄ impoſſeroꝫ ipſi ſunt parentib⁹ rebelles et
contrarij z redroꝫ. z inobedientes. z ingrati.
18 Rezo enim vſum eſt o parentes nō ꝑmit
deant de prole male informata. in iuuentu
te. z hoc rationabile ſanꝫ videtur. q; ſicut
ipſi permittunt puerum eſſe inobedientem
bro. rum. z alia. turpia. cōmittendo. q
dens poſtea permittat eos ꝑentib⁹ inobe
dientes. vt in illis affligantur quos inobti
nare didicerunt. z male affectos. Cum de
liciate nutrit a iuuentute ꝛ a puericia semꝫ
ſuum in fine ſentiet cum conuincuerꝫ pio
uer. xxix. 3 gota. 3 ꝛeuel. ci. Et. v. 21. Sanꝫ
ergo ciſet filios ꝛ filias ꝛe ſeruos ꝛ ancillas
diebus feſtiuis ad eccleſiaꝫ conuenꝫ. cū
ceꝛe ſſ. ad ludos vel tabeꝛn. Deuide. Criſoſ.
ſuper Ioā. omelia. vij. Cum enim feriebus
vobis ſcptimo die vacare debeꝛetis ad
tentꝛa z ludos eos ductis non ꝛetinetis
quoniam mag. z. in multꝫ facilis ſit mutatio
z ferꝛa. z iuuentute aſſuefactꝫ ꝛeꝛmanſibꝫ
tas facinus. Sicut ergo bellꝫ quē in chꝛa
ſe ſunt ad malum a natiuꝫ ꝛe doctꝛinam
manifeſtantꝛia contꝛa ea alia pꝛte filiꝫ
ſilue ꝛetꝛahet inclemenꝫ ad bonum pꝛo
pter defectum doctꝛine pereuntꝛ: cum ergo
flendo pꝛo filio ꝛebꝛe ſimulatum vel malum
fortunam ꝛeſpectꝛitis nulli nil vobiſſiſſe
imputetꝛis. 3 gota. f.v.ii. Secundovtis iuue
nilis fubſtoꝛa in moꝛte vertetuꝛ in dolotes
z tanuſ propiuuntes etiam parentum z in
animaꝛum pꝛemium vtinſq; ſiat paꝛet q
hoc quod ꝛefeꝛt Boetius de diſciplina ſchō
larium ne diſcuꝛꝛus cum offeꝛ indicatus ſu
19 pendio voluꝛe quaſi velleꝛ paꝛꝛe ofen
tatꝛibꝫ tibus paꝛtis nā ſtuꝫ abſcidit ꝛe q
pꝛs ipſum in iuuentute non caſtigauit ſeꝛꝛes
ſe pꝛopteꝛ quos defeꝛꝛum in illud inclme
Eccli. nicns incidiſſe. Ad idem ſeꝛtur in hac sapi
bus de cōſimilibꝫ ct dñi poſt mozteꝫ pa
ꝛis inſtꝛuaꝛentuꝛ me valeꝛ amicis ꝛaidem
tibus ſacramenta ꝛeqꝛeꝛebat ꝛeꝛ ſi fꝛa eu
deſpeꝛatus tacens: ſubito damauit. Iuuas
te me inuat ꝛeplantes ꝛeplicando. Et ꝛeuꝛn
ꝛeꝛtus ſum ꝛeꝛ ſpꝛeꝛ. Et ſiſeuꝛꝛes ſic damauꝛ
t quid videꝛet. Reſpondentibꝫ videꝛe pa
tꝛem meꝛ ꝛeꝛ ſtuꝫ cum multitudine magna
ad me occidendum ꝛe eum impetu ſuꝛꝛeꝛat
quaſi pugnaꝛuꝛus cum veꝛnemtius ſtop
peꝛcuſſus eccidit mozt uus ꝛ tuit cum patꝛe
ad inferꝛa vbi multi ſuntꝛquus nō caſtiga
uerunt. Filij ex hꝫ fiunmꝫ in iuuentute ex
fugati. Ita confirmantuꝛ pꝛr mozteꝫ pa
20 tꝛis. Filiorum cuꝛ ſ. Reuili. Dos tamen pa
tꝛe coꝛꝛeꝛt ꝛuꝛbis dicens. ſ. con eſt eſt bona
fama quā audio deoꝛbis ſicut pater. ſ. Re
q. 4 ſion tamen hoc fecit efficaciteꝛ ſic multi
adhuc pꝛeſunt filiis non faciantꝛ ſic angr
ſed non efficaciteꝛ apponit ꝛeꝛ ea. Et tas
men qui patꝛat virgeoꝛdit filium ſuū ꝛeꝛo
uer. xiij. 3 gota. bh. c.v.ꝛ. Qui ꝛeꝛcuꝛat ꝛe ſtuo
bely. Ad idem de adonia filio Dauid. iij.
Reg. Quem non coꝛꝛipuit pater aliquādo
dicēs quaꝛe hoc fecisti. Et ideo poſt oꝛdes
batuꝛ ſicut patet ibidem. c.ii. Et ſic ꝛꝛs in
dicuntuꝛ filius ſtuꝛmus dolet eſt patꝛis
ꝛꝛopteꝛ. ne. Filius vero bene inforꝛmatꝛ eſt
neꝛſo. 3 am eſt ab infantia ſemꝛeꝛ bonum ti
muentꝛe manꝛata deꝛ cuſtodiꝛent: non eſt
contꝛiſtamus eoꝛꝛa deꝛ Dñm. Gota. c. ſi.
xc. Fece ſignantꝛe dicitur ei ab ifantia. ec.
ꝛ in ſenectute nō eſt diſcꝛeꝛtus ꝛ contꝛa deꝛ.
Ex Iob. xxvij. In ſuſtentatione quam ꝛepit ꝛe
ꝛeꝛenū ꝛeſeꝛꝛa. Cum ergo inuꝛꝛantꝛs aſſue 12
facto i ſenectute ſit quaſi tꝛꝛ ꝛeceſſitatis
Iumeres magꝛe ſit ex hoc ſeꝛꝛi. a dulcuſſib⁹
z occaſibꝫ ꝛetꝛahuntꝛ. ꝛeꝛſeꝛꝛes nouellos
flores coꝛꝛūpit. ꝛe ſi peꝛdit flꝛoꝛ iuuentus
ne. pꝛdum fructꝰ bom opꝛus in ſenectute
Exemplū ſe cet. de uno ſcꝛip ſetti ſuū nos
uelliwagaꝛ nō pumtꝛit ſed ꝛeſſaccatꝛte ꝛe
poꝛte ꝛeꝛpeꝛtano eū in ꝛeꝛtū ſuū ꝛeꝛpit ꝛe ꝛe
cedente enoꝛmi. Sic inuenes vagare non

deberent ſine bona ſocietate ſed potius in
domo rectudi. iij. Re. iij. Dum dauſa fuit
mulier in domo ei filio ſuo olq vaſa plena
fuerunt oleo ſic iuuenes rectudi. plem. re. de
ne. iij. Benjamin domu detinebat aſtalijs pro
fiaſcentibus. Ubi dicit glo. q; iuuenes non
ſunt diſcutibꝫ exponendi. Lumen oſt iter
ſemꝫ redoleꝛinter manꝰ oꝛet ꝛ pulcheꝛꝛi
dine ſua amittit. Iob. xxij. Quaſi flos egꝛe
ditur ꝛ conteꝛitur. 3 Ioñe dina Sch. xxxij.
flos eꝛubescentiꝫ deꝛebuntuꝛ ſic multi
adhuc ſunt ergo ſenes emittendi ad pnali
candū ꝛ diſcuꝛꝛendū: quemadꝛ boni teꝛēs
figuꝛa. Leuiticꝛ. Dato potabunt aꝛeam
ꝛeduſſe vitulos ſed vacce idam mugientes
ſic murmuꝛāt quidē ſi iuuenes ad laboꝛes
non emittantuꝛ. Ad id. ꝛitulus mannꝰ eſt
animal lasciui ꝛ vel deſſatuꝛꝛe ꝛ diſcuꝛꝛes
ideo mater teneꝛ eū infra mꝛe quantū pōt
qui ſi aliquādo eꝛit pꝛsa ꝛꝛoponit ſe intra
mꝛe ꝛ ꝛpn eum capit. Sic iuuenes bene
ꝛentes frequenter a diabolo capiuntꝛ. Ideo
ſalnatoꝛ Luc. vlti. diſcipulos ꝛ oes in illis
mmonet dicens ſedeꝛtin ciuitate donec in
duamini virtute alto Eꝛo. ait. ſanctificꝛa
mihi oꝛ ꝛmegenuli. 3 gota de hoc. c.xvij. ꝛ
Eꝛt.vj. per totū. Et ꝛ.v.ar.iij. per totū.

¶ Abſtinentia. Primo
oſtendeſt abſtinentꝛa. Secdo
oſtendeꝛ quid abſtinentia ſpe
cialis multipliciteꝛ prodeſt.
Quātū ad primū abſtinen
tia ſalt eſt gꝛadꝰ ſpꝛitualis ꝛ
eoꝛ a cogitationibꝰ oꝛa ꝛ locutionibꝰ manꝰ
ab opationibꝰ illeſtaꝛ ꝛq; nobis ꝛponſ. ſ.
ad Cheꝛ. v. Abſtinebit ꝛpere mala ꝛabſtine
te vos. ¶ Alia eſt vꝛtꝰ ꝛpalis: q; nobis ipo
nit mediāte modū ꝛ mēſurā cꝛea delectatio
nes ciboꝛ ꝛ potuū: ſicut ꝛps p. ſ. Thoꝛ. ii. q.
cxlvj. ar. vi. Et hoc nos ꝛpet ꝛ obꝛ ꝛgiamus
multiplr. pdeſt. Quo ſic ſicut flamꝛa facit flu
ꝛꝛi cuꝛꝛe de nonnoꝛeta hoc ſupꝛa ſpꝛmalꝛ de
ab. Mar. ult. hoc quꝛd nō ꝛmedꝛuati nō ꝛi
eſt ꝛiſi in cibuntio ꝛ oſone. Eſt ſicut cauſa fla
me ſit furioſꝰ vt ſtuta aliq̄ ad litez ꝛ pctio
nes cruꝛ. ꝛ ꝛoꝛ. beaſi ꝛpertꝛes dantoꝛ
bꝰ mechoꝛis. Quoꝛ ꝛmoneꝛ ꝛpet ꝛ. q. de
ter. ſ. In abſtinentia ſit ꝛpantꝛis ſ. ſupple ba
beatus. ¶ Eſcho q; eſt ꝛ ſ. ſignū ꝛteꝛioꝛis ſe
cꝛetantꝛis. ſ. ſapietiꝛ ꝛ aliaꝛꝛ virtutū. Terꝛa
el mateꝛiſtroꝛe mmꝛ ſimo ipungnatꝛ. ꝛ ꝛeꝛa
ꝛ ſpeoſoꝛa vna poꝛtat. Tale ꝛuvnū ꝛrequē
teꝛ ceꝛtat quaſi in rupto ꝛ arido. Sic abſti
nēcia mmꝛ ſimo obꝛ. ipungnatꝛ ꝛ dilatatꝛ
apnoes ſunt ad ſapietiā ꝛ ꝛdmyrtiaꝛum ꝛ
ſtudioꝛ exercantꝛ: ſicut ꝛps cꝛpſit Dan. ſ. et

ꝛ. vbi bſ. q; pueris. ſ. abſtinentibus dedit de
ſcientiā ꝛ diſcipliuā ꝛ ſl libꝛoꝛ ſapiētia. Da
mihi alte intelligēntiā ſomnitꝛ. nec abſtine
tia fuit vlla ſolaꝛis mūdicia ꝛ ꝛte humanꝛ
ne ctā nobis ſola ſit: vñ Iſidoꝛ ſup Ximos
phet. Qui abſtinet abſtinēter ꝛ male agit
ſomnꝰ ne ꝛpꝛeſſꝰ ꝛpꝛeſſꝰ ꝛ ſi abſtꝛ
culpa ſemꝛ adeſt. Terꝛio q; eſt ꝛ ſ. ſ. 5
alia abſtinentꝛis ſit ꝛmendi vtcuꝛa. Sicut ei
in animalib⁹ ſigni eſt ſligꝛoſio ꝛre quādo
abſtinentiꝛe ſalnatoꝛ ꝛ ꝛpantꝛis ꝛpꝛ ꝛpo
ſito: vꝛ etuat a mozte animas eoꝛum: alat
eos in fame. Et ſigni ꝛonnerſo eſt occiſio
figuꝛa. Leuiticꝛ. Quotidiaꝛ aꝛeam
ꝛeduſſe vitulos ſed vacce idam mugientes
ſic murmuꝛāt quidē ſi iuuenes ad laboꝛes
non emittantuꝛ. Ad id. ꝛitulus mannꝰ eſt
animal lasciui ꝛ vel deſſatuꝛꝛe ꝛ diſcuꝛꝛes
ideo mater teneꝛ eū infra mꝛe quantū pōt
qui ſi aliquādo eꝛit pꝛsa ꝛꝛoponit ſe intra
mꝛe ꝛ ꝛpn eum capit. Sic iuuenes bene
ꝛentes frequenter a diabolo capiuntꝛ. Ideo
ſalnatoꝛ Luc. vlti. diſcipulos ꝛ oes in illis
mmonet dicens ſedeꝛtin ciuitate donec in
duamini virtute alto Eꝛo. ait. ſanctificꝛa
mihi oꝛ ꝛmegenuli. 3 gota de hoc. c.xvij. ꝛ
Eꝛt.vj. per totū. Et ꝛ.v.ar.iij. per totū.

¶ Abſtinentia. Primo
oſtendeſt abſtinentꝛa. Secdo
oſtendeꝛ quid abſtinentia ſpe
cialis multipliciteꝛ prodeſt.
Quātū ad primū abſtinen
tia ſalt eſt gꝛadꝰ ſpꝛitualis ꝛ
eoꝛ a cogitationibꝰ oꝛa ꝛ locutionibꝰ manꝰ
ab opationibꝰ illeſtaꝛ ꝛq; nobis ꝛponſ. ſ.
ad Cheꝛ. v. Abſtinebit ꝛpere mala ꝛabſtine
te vos. ¶ Alia eſt vꝛtꝰ ꝛpalis: q; nobis ipo
nit mediāte modū ꝛ mēſurā cꝛea delectatio
nes ciboꝛ ꝛ potuū: ſicut ꝛps p. ſ. Thoꝛ. ii. q.
cxlvj. ar. vi. Et hoc nos ꝛpet ꝛ obꝛ ꝛgiamus
multiplr. pdeſt. Quo ſic ſicut flamꝛa facit flu
ꝛꝛi cuꝛꝛe de nonnoꝛeta hoc ſupꝛa ſpꝛmalꝛ de
ab. Mar. ult. hoc quꝛd nō ꝛmedꝛuati nō ꝛi
eſt ꝛiſi in cibuntio ꝛ oſone. Eſt ſicut cauſa fla
me ſit furioſꝰ vt ſtuta aliq̄ ad litez ꝛ pctio
nes cruꝛ. ꝛ ꝛoꝛ. beaſi ꝛpertꝛes dantoꝛ
bꝰ mechoꝛis. Quoꝛ ꝛmoneꝛ ꝛpet ꝛ. q. de
ter. ſ. In abſtinentia ſit ꝛpantꝛis ſ. ſupple ba
beatus. ¶ Eſcho q; eſt ꝛ ſ. ſignū ꝛteꝛioꝛis ſe
cꝛetantꝛis. ſ. ſapietiꝛ ꝛ aliaꝛꝛ virtutū. Terꝛa
el mateꝛiſtroꝛe mmꝛ ſimo ipungnatꝛ. ꝛ ꝛeꝛa
ꝛ ſpeoſoꝛa vna poꝛtat. Tale ꝛuvnū ꝛrequē
teꝛ ceꝛtat quaſi in rupto ꝛ arido. Sic abſti
nēcia mmꝛ ſimo obꝛ. ipungnatꝛ ꝛ dilatatꝛ
apnoes ſunt ad ſapietiā ꝛ ꝛdmyrtiaꝛum ꝛ
ſtudioꝛ exercantꝛ: ſicut ꝛps cꝛpſit Dan. ſ. et

delicias quas ipse non obtinet:sed potius
debet deo regratiari cũ illo incarcerato: de
quo infra dicet̃. B.iiij.17. Et sic discãt in ab
stinentia patientiã habere. Ad istã patien
tiã etiã abstinentiã habendã: multũ valet
sapienter ↄsiderare vitã pauperũ ⁊ sancto=
rum:q̃ sunt fratres nostri eiusdẽ nature et
dei filij:qui forte non habent satis de pane
grosso. Quod etiã in carcerib⁹ inedia cru=
ciantur ⁊ alijs miserijs. Qualis etiam erit
abstinentia ⁊ fames eterna:q̃ specialiter gu
losis infliget̃. Et quia diuites cõmuniter in
hoc plus delinquunt. Ideo signanter dicit̃
Eccli. iij. Sapiens cor ⁊ intelligibile absti=
nebit:ne scilz arguat̃ a deo de inequalitate
diuisionis:si ipse ebri⁹ sit:⁊ alius esurit ipo
melior:⁊ sciat:cuius etiã vita est felicior q̃
illius q̃ comedit:vescit:⁊ equitat:nã sua vo=
luptuose viuendo expendit cum diuite:cui
post negatur gutta aque:q: hic fecit festũ.
Ideo specialiter abstinẽtia diuitũ cõmẽda
tur Eccle. x. Beata terra cuius rex nobilis
est ⁊ cuius principes vescuntur in tempore
suo nõ ad luxuriã. Econuerso alijs ve quia
esurientes implebit bonis:⁊ diuites dimit
tet inanes Luc. ij. ¶ Quarto q: conueniẽs
est nos conformari voluntati diuine:sicut
seruus cõformatur voluntati dñi sui. Sed
hec est voluntas dei sanctificatio vestra:vt
abstineatis vos a fornicatione. i. Thessa.
5 iiij. ¶ Quinto:q̧ animã reddit fortiorẽ:q:
inimicũ eius scz carnem debilitat. i. Pet. ij.
Obsecro vos tanq̃ aduenas ⁊ peregrinos
abstinere vos a carnalib⁹ desiderijs que mi
6 litant aduersus aiam. ¶ Sexto q: nos con
format bono exemplo bonoꝝ virorum ⁊ fa
ctorũ laudabiliũ. Primo de Aristotele de q̃
fertur:q̧ discipuli sui ei recitantes iudiciũ
cuiusdã magni in arte philosophie:q̧ vicz
miraret̃ eius scientiã ⁊ virtutẽ:cum natu=
rali dispositione esset lubricus ⁊ obscuri in
genij. Respõdit Aristoteles:bene de me na=
turaliter iudicauit:sed exercitium fecit me
clericũ:⁊ abstinentia castũ. Itẽ narrat Va=
leri⁹ li. j. q̧ vsus vini romanis feminis erat
interdict⁹:ne in aliquod dedec⁹ laberentur:
⁊ hoc rationabiliter:q: quid stulti⁹:q̃ do=
mũ accẽse oleũ imittere:carnẽ tñ nutrire
vt carnis nutriant̃ vicia:debet ergo alimen
tũ esse frigidũ:ne carnis calor accendat̃:vñ
Hiero. in eplã ad furiã. Ardor corporũ fri
gidiorib⁹ epulis tẽperãd⁹ est. Propter hoc
sancti a carnib⁹ ⁊ vino decreuerũt abstine=
re:vt daniel:⁊ Joãnes baptista:⁊ beat⁹ do
minicus:q̃ vinũ per decenniũ non bibit:et
7 multi alij:vñ Bern. Abstinebo a vino in q̃
est luxuria. Ad idẽ de Nabuchodonosor:de
quo refert magister i historia Danielis in
fine terre visionis:q̧ ad regnũ suũ reduct⁹
tantũ se humiliauit:q̧ per septẽ annos re=
gnare noluit:sed constituit septẽ iudices q̃
imperiũ regerẽt tantũ penituit ⁊ fleuit: q̧
oculi eius facti sunt quasi caro a fletu:tan
tũ abstinuit:q̧ per septẽ annos panem nec
carnẽ nõ comedit:nec vinũ bibebat:sed le=
guminibus pascebat̃:⁊ deuz celi orabat de
consilio Danielis:huic canon perhibet te=
stimonium q̧ videlicet eius penitentia fuit
fructuosa. xxiij. q. iiij. Nabuchodonosor.
Ad idem Jone. iij. de rege ⁊ populo niniue 8
qui propter minas future tribulationis in
duti sunt saccis:homines ⁊ iumenta nec co
mederunt nec biberunt aquam:vbi est chri
stian⁹ qui similia faciat. Multos a regno
⁊ hereditate eiectos:multos etiã incarcera
tos ⁊ infirmos ⁊ exules. Audiuim⁹ cũ Na
buchodonosor ad statum suum reductos:
multas etiam tribulatiões ⁊ vindictas ⁊ tẽ
porales ⁊ eternas non solum non timemus
sed q̧ plus est aliquas ad oculum videm⁹.
Nec est tñ qui agant penitentiã cum nini=
uitis. Et ideo surgẽt niniuite in iudicio cõ
tra generationem christianorum nec est in
uentus qui rediret ⁊ daret laudem:nisi hic
alienigena supple Nabuchodonosor. Oẽs
alij sunt ociosi quasi non essent reducti nec
cõducti. ¶ Septimo q: temporaliter ditat:
sicut patuit de quodã habente paruã pro=
motionẽ:de quo viri admirati quomõ sic
abundabat. Responsum fuit cum habere
tres filias q̃ eum ditabant:⁊ alio hoc negã
te:q: castus erat ⁊ prolẽ non habebat. Re=
spondit primã esse prouidentiã: secundam
abstinentiã:respectu sui ipsi⁹:tertiã patien=
tiã in illa abstinentia:seu hilaritatẽ. Et sic
multe filie cõgregauerũt diuitias Prouer.
vlt. ¶ Octauo q: ab hereditate celesti nos 9
venditione pseruat. Exẽplo multorum con
trario modo:q̃ voluptuose viuendo here=
ditatẽ temporalẽ vendere cogunt̃:sic multi
celestẽ:exẽplo primorũ parentũ:vbi aliquã
do in abstinentia viuendo:hereditatem re
tinent:sic celestẽ abstinenter viuendo recu=
peramus:vnde beatus Grego. in quadam
omelia nos ãmonet dicẽs:qui inquit a pa
radisi gaudijs per cibuz cecidimus ad hũc
quomodo possumus per abstinentiam re=
surgamus. Propter istas ⁊ alias commo=
ditates Thobias sapienter docuit filium
suum Thobie. ij. Abstinete ab omni pecca=
to.

A. v. Absconditur deus: ab
sconditur iustus:absconditur
1 diabolus:absconditur pecca
tor. Absconditur deus vtili=
ter:iustus sapiẽter:diabo=
lus fraudulenter:peccator
dãnabiliter:abscondit de⁹
sacramenta:potentiã clementiam:penas ⁊
Art. j. gaudia. ¶ Primo sacramẽtorũ veritatem
sub rebus visibilib⁹:quod est indiciũ corũ
nobilitatis. Aurũ enim ⁊ oia preciosa me=
talla:quanto nobiliora:tãto profundi⁹ ab
scondunt. Sic aia sub corpore:sic oia spiri=
tualia:sic sacramẽta absconduntur:quemad
modũ virtus sub lapis colore: aia sub cor=
pore:vt fides habeat meritũ:vbi ratio hu=
mana nõ prebet experimentũ. Et fm Aug.
de doctrina christiana. In parte sacra scri=
ptura abscõdita est sub figuris ⁊ obscuris:
vt a laboriosis ⁊ nõ ociosis tam preciosus
thesaurus inueniat̃:sic sacramenta q: non
est bonũ sanctũ dare canibus ociosis. Cas=
siodorus super illud ps. Abscondisti timen
tibus ⁊c. Solet fastidiri oẽ quod volunta=
ri subiacet:⁊ vile oino creditur:qd sine dif=
ficultate prestat̃. Ideo voluit de⁹ omnia eẽ
abscondita innitentib⁹ humane sapientie ⁊
proprie voluntati:non aũt innitentib⁹ veri
tati fidei:⁊ humiliter querentib⁹. Abscõdi
sti inquit veritas hec a sapientibus ⁊ pru=
dentibus:⁊ reuelasti ea paruulis Matt. xj.
2 ¶ Secundo suã potentiã se ⁊ suos occidi ⁊
tribulari permittendo ⁊ non vindicando:si
cut virt⁹ radicis in hieme dimittit ramos
nudos qui tñ in estate germinabũt:sic de⁹
Aba. iij. Ibi abscondita est fortitudo eius.
¶ Tertio clementiã suã:in hoc q̧ suos mul
3 tis miserijs in hoc mundo exponit. Et i hoc
facit sicut pater sapiens q̃ non prebet filie
vultũ hilarẽ ne ei det audaciã delinquẽdi
a timore patri debito recedendo. Ita deus
ostẽdit nobis vultũ tristẽ multarum tribu=
lationum Esa. liiij. Abscondi faciem meam
4 parũper a te. ¶ Quarto penas: q: nec dñs
quicũq̧ nec de⁹ diligit coacta seruitia. Si
quilibet videret ad oculũ penas inferni vel
purgatorij:iret ad seruitiũ dei quasi azin⁹
stimulo Luc. xix. Si cognouisses ⁊ tu:nunc
autẽ abscondita sunt. Et sic quasi habens
vxorẽ adulterã:dum absconditur prope cu
bicitur tñ multũ distare:subito superueniẽt
sic abscondã faciem meã ab eis. Et conside=
5 rabo nouissima eoꝝ Deuter. xxxij. ¶ Quin
to gaudia bonorum:q: deus non vult nos
mercẽnarios esse. i. mercede operarios ⁊ pa
cto cõductos:sed spõtaneos:propterea ab=
scondita est cõsolatio ab oculis meis Osee
xiij. Magis enim acceptũ est patri seruitiũ
boni filij qui gratis patri seruit:q̃ serui cõ
ducti:⁊ tali prouidet:licet aliquando occul
te:vt eũ in domigerio habeat sufficiẽter p
tota vita sua:ita vita vestra abscondita est 6
cũ christo Colo. iij. Sed multi in terrenis de
lectati illam vitam non desiderant:q: nihil
credunt delectabile:nisi venerea ⁊ esculenta
⁊ hmõi que gustauerunt:q̃ ibi non sunt:sed
decipiuntur turpiter:sicut febricitantes in
sapore ciborũ:sicut italici de ceruisia q: nõ
nõ gustauerunt:sicut vuallicus de gaudio
celi:q: nõ est ibi porus. Sicut porcus de fe=
sto leonis:q: nõ fuerunt ibi feces. Propter
huiusmodi errores. Simile factũ est regnũ
celorum thesauro abscõdito Matt. xiij. sup
ple ab eis:⁊ tamen ratione vinci deberẽt:q:
sicut gustus febricitantiũ cum ad sanitatez
venerint:⁊ sicut gustus ⁊ delectatio puero
rum circa fructus ⁊ huiusmodi:euacuatur
cum ad perfectum venerint. Ita iudiciũ il=
lorum de delectatione apparenti:⁊ vera:⁊ si
parua infirmitas intantũ illorũ mutat gu=
stum:quod cibaria in quibus tantum dele
ctabantur abominantur:intelligãt dei pre
sentiam maioris esse virtutis ad gustum:⁊
iudiciũ illorum in aliud mutandũ. Et si ipi
tantam inueniant delectationem in carcere
consultius cogitarent maiores esse in aula
⁊ dicerẽt cũ ps. Quam magna multitudo 7
dulcedinis tue:quã abscondisti timẽtibus
te. Nota. g. j. 29. cũ se. ¶ Secũdo abscondit Arti. ij
iustus seipm ⁊ opera sua sicut sol abscondi
tur nube:sicut semen ab auibus ⁊ candela
a vento:⁊ merces a malo pagatore:⁊ truttã
nus vnã elemosynam vt accipiat aliam:sit
elemosyna tua i abscõdito Mat. vj. Et car=
tas ab inimicis sic cartas mãdatoꝝ dei i corde 8
abscõde ⁊ thesaur⁹ abscõdit̃ a latronib⁹:sic
oia patrẽ tuũ in abscõdito Matth. vj. Exẽ=
plo parentum Moysi qui eum abscõderũt
Exo. ij. ¶ Tertio abscõdit diabol⁹ venenuz Art. iij
carnalitatis sub melle dulcedis: cupiditatis
sub colore necessitatis:sicut pz ser. xxxv. 3 Su
perbiam:sub colore honestatis. Iram ⁊ vin
dictã:sub colore iusticie:sic in via hac qua
ambulabam absconderunt superbi. i. demo
nes laqueum mihi. Sed inter hos laqueos
spirituales morbi sunt periculosiores:
quia enim minus sentiuntur:rarius curan
tur:raro inuenitur qui de eis rite peniteat
Sicut etiam fortiores ⁊ audaciores:q: for
tissimos inuadunt ⁊ decipiunt. Et ideo spe=
cialiter ibi est abscondita pedica eius Job
xviij. Nota. p. v. 5. ¶ Quarto abscõdit pec=

Art.iiij catoꝛ pctā sua turpiter: sicut cadauer sub pi
cto sepulchro: fimus sub niue. Periculose: si
9 cut apostema sub pelle: sicut ignis in gran=
gia: sicut latro cordā qua suspenditur: sicut
patet. j.aij.14. Qui abscondit scelera sua nō
dirigetur Prouer.xxviij. Sed mirum est me
dico dicente. Iste cibus te occidet: abstinent
ꝛ narranti de mirabilibus: credunt. Sꝫ chri
sto narranti ꝙ pauci sunt electi: ꝛ de penis
inferni: ꝛ paulo dicenti ꝙ fornicatio animā
occidit: non credent inordinata delectatione
decepti: cum dulce fuerit in ore eius: abscon
dit illud Job.xx. Sic ergo cuicuꝫ de quat=
tuoꝛ predictis dirigatur questio Job.xiij.
10 Cur faciem tuam abscondis. Per predicta
igitur responderi potest. Et sicut multi mi=
rantur de statu pape ꝛ principum: qui si sci
rent factorū causas: non mirarētur. Ita nec
aliquis vestrū de aliquo predictorum mira
bitur: quādo clare videbit causas quare via
impiorum prosperatur: quando vꝫ aperien
tur fardelli: ꝛ libri conscientiarum: quando
omnia nuda apparebunt: sicut nidus in hie
me: quando apparebit quantum debes illi
vsurario diabolo qui nūc nutu atmodo ne
scis quantum sed scies: videlicet quādo ma
nifestabit abscondita tenebrarum. j.Cor.
iiij. Tunc enim nihil occultum quod non
sciatur: nec absconditum quod non cogno=
scatur Luce.viij.

Abusionis. Primo po=
A.vj. nenda est descriptio. Secundo
res in quibus cōmittitur. Ter=
tio persone cōmittentes. Quar
Arti.j. to pena cōmittentiū. ¶ Quātū
ad primū. Abusio sm Aug. sup illud ps. Lo
quent aduersus iustū in superbia ꝛ in abu
sione: est vti aliquo ad vsum non suum: id
est inordinatum.
Arti.ij ¶ Secundo committitur in bonis natu=
re: fortune ꝛ gratie seu scientie.
¶ Primo in bonis nature: sicut in fortitudi
ne: qua ordinatur vt fortisꝰ deo seruiatur ꝛ
respublica ꝛ pax defendatur. In pulchritu=
dine deo seruiatur. Quomodo his abutun
tur: patꝫ in.c. de fortitudine ꝛ pulchritudine ꝛ
multis aliis locis. Sic de ingenio ꝛ de om=
nibus naturalibus patet.
¶ In bonis fortune scilicet diuitiis ꝛ ci=
bariis: que ordinantur ad nostram ne=
cessitatem: abutimur tamen ad volupta=
tem. In bonis vero spiritualibus cuius=
modi sunt sapientia: scientia: prudentia
industria ꝛ huiusmodi vtimur ad aliorum
depressionem: superbiam ꝛ inuidiam cū or=
dinentur ad nostram ꝛ aliorum edificationē
Nota.b.iij.per totum.
¶ Personas abutētes enumerat primo Hu
go li.ij. de claustro anime.
¶ Duodecim inquit sunt abusiones clau Art.iij
stri in quibus tota religionis summa cor
rumpitur. Prelatus negligens: discipu=
lus inobediēs: iuuenis ociosus: senex obsti=
natus: monachus curialis: religiosus causi
dicus: habitus preciosus: cibus exquisitus
rumor in claustro: lis in capellano: dissolu=
tio in choro: irreuerentia circa altare. Secū
do Cipria. li. de.xij. abusio. seculi. Duode=
cim inquit sunt abusiones seculi. Sapiens
sine operibus: senex sine religiōe: adolescēs
sine obedientia: diues sine elemosyna: femi
na sine pudicitia: dominus sine virtute.
Christianus contenciosus: pauper super=
bus: rex iniquus: episcopus negligēs: plebs
sine disciplina: populus sine lege. ¶ Pena Ar.iiij
est ꝙ meretur priuilegium amittere: qui cō
cessa abutitur potestate.xj.q.iij.priuilegiū
Et de re.iur.in.vj. Quomodo ergo predicta
amittet: patebit infra. Qui ergo abutuntur
opere gratie ꝛ penitentie in superbia sicut
ait Job.xxiiij. Dedit ei tempus ꝛc. incre=
tur incidere in tempus iusticie: quia qui in
legem gratie committit: frustra legis gra=
tie inuocat auxilium. De vsu. quia frustra:
ꝛ argumentum.xxv.q.ij. Ita nos: vbi habe
tur ꝙ propter delictum priuilegio priuan=
tur. Quia si proprium episcopum occide=
rint: perpetuo episcopo carebūt. Nota.M.
ix.41. Item aliquando amittitur propter
contrarium factum. Extra de priui. si de ter=
ra. Et extra de constitutionibus: cum acces=
sissent: ex quo habetur ꝙ priuilegiati de de
cimis non dandis: si postea dent priuilegi=
um amittunt. Sic in proposito: priuilegia=
ti de non dando seipsos diabolo in baptis=
mo et penitentia: si contrarium faciant ꝛc.
Nota de hoc optime.a.xxiiij.13. Et.d.j.13.
Et.d.xj.32. Et.d.xij.17. Et.g.iij.10. et.M.ix.
24. Et.o.iiij.15. Et.p.vij.49. Et.v.iij.9. Itē
propter negligentiam.ff. de nundinis. li.xij
l.j. Casus quibusdam concessum fuit nun=
dinas habere: quia per decennium nundi=
nis non sunt vsi: priuilegium amiserunt:
sic in proposito quibus concessum est infra 4
spacium vite. Forum facere peccatorum in
confessione: et patet. Item propter damnū
graue superueniens: vt de decimis sugge=
stum: vbi habetur ꝙ quibusdam fuit priui
legium datū de decimis non dādis: ꝛ ꝓpter
dānū superueniēs fuit alr ordinatū. Sic mul 5

ctis indultum est via nature longū vite spa
cium: sed propter dānum quod inde accide
ret ꝛc. viri sanguinū ꝛ dolosi non dimidia=
6 bunt dies suos. Itē propter sententiam da
taꝫ: vt de sen. ꝛ re iudi. suborta: vbi habetur
ꝙ lite contestata si priuilegiū ante senten
tiam latā non ostēdat: post sibi minime va
lebit. Sic in proposito lis contestata est in
ter nos ꝛ diabolum. Nos habemus priuile
giū allegandi ꝛ excipiēdi contra eū ꝛ domi
nium eiꝰ ante mortis sententiā diffinitiuā.
Ante mortē ergo confitere qꝛ a mortuo qua
si nihil perit confessio Eccl.xvij. Unde versus.
Indultū tollit neglectum crimen: abusus.
Oppositum factum: damnū tēpus variatū
7 Nota decretalē de hoc. M.ix.41. Sꝫ quid
in his qui scientia ꝛ cathedra non vtuntur
in labore ad quem nascitur Job.v. homo
nascitur ad laborē sed abutuntur in quiete
ꝛ vanitate: ꝛ laboris exemptione ꝛ nō in fidei
multiplicatione: specialiter inter infideles
inter ethnicos ꝛ publicanos sors illorꝫ ti
menda est. Ut.C. de sa.san.ecc.li.j.l. Iube
mus vt nullam nauē: ibi dicit lex ꝙ impera
tore transeunte cōtra saracenos nulla na=
uis ei negabitur: ꝛ si persona etiā ecclesia=
stica nauē ei negare vel occultare ꝓsumpse
rit: publicabitur: ꝛ nauē āmittet. Sic ꝙ na=
uē corporis labori nō exponunt cū vexilla=
rio ꝛ vices gerente imperatoris: q ait. Ecce
conuertimur ad gentes. Patet ergo ex pre=
dictis ꝙ abutentes vsu priuabūtur: ꝛ ꝙ fru
stra legis inuocat auxiliū: qui in legem cō=
8 mittit. De vsu. quia frustra. Ibi dicit lex: ꝙ
vsurarius vsuras quas alteri vsurario tra
didit: repetere non potest: nisi primo vsuras
soluat in quibus aliis tenetur: qꝛ in legem
cōmisit. Sic qui i legem cōmittit misericor
die contra eā faciēdo: frustra misericordiā
cum diuite epulatore in inferno inuocabit:
qꝛ qui sine lege misericordie viuit: sine lege
misericordie peribit. Et iudicium sine mise
ricordia ꝛc. Iaco.ij. Nota.M.ix.29. Omni
bus predictis casibus legum concordat lex
diuina Leui.xxv. vbi deꝰ dat priuilegium il
lis qui vendiderint domū vel terrā infra vr
bes muratas: ꝙ possint eas redimere infra
annum. Si autem isto priuilegio abusi fue
rint: nūꝙ postea redimendi haberent pote
statem. Sic illi qui vendiderunt animā suā
diabolo infra vrbem: ꝛ deus dedit priuile=
gium ꝙ infra vite spacium illam redimere
possunt. Postea vero amittent redimendi
facultatem: qꝛ in inferno nulla est redēptio
Sed heu de multis verificatur illud Job.
xxiiij. Dedit ei dominus locum penitentie:
ꝛ ipse abutitur eo in superbia.

Absoluendi sunt A.vij.
aliqui a papa vel eius
penitentiario: aliq ab
epo vel eius penitētia
rio. ¶ Primo ergo po=
nendi sunt casus pro
quibus mittēdum est 1
ad papam. Secun do
pro quibꝰ ad epm. Tertio quidē casus du
bij. Quarto pena male absoluētiū. ¶ A pa
pa vero absoluendi sunt sm antiqua iura Arti.j.
falsificantes bullā eius. Item incendiariꝰ
ecclesie postꝙ est denunciatus qui frangit
ecclesiā ꝛ est denūciatus ab epo excōmuni
catus. Itē grauis iniuria in clericū vel reli=
giosum. Item qui spōte vel scienter recipit
excōmunicatum a papa ad diuina officia.
Item q cōmunicat excōmunicato a papa
in crimine propter quod excōmunicatꝰ est.
Ergo vbi percutiens clericum est mittēdus
ad papā vel epm: associans eū in illo facto
ad eum mittēdus est: qꝛ participatores in
crimine ab eodem absoluuntur a quo prin
cipaliter excōicati sicut patet de sentē. excō.
nuper. Itē capellanus benedicens secūdas
nuptias qui licet excōmunicatꝰ non sit: mit
tendꝰ est tamē ad papā: officio beneficioꝙ
suspensus vt de secundis nuptiis.c.j. Ista
probantur in summa confessorum.li.iij.ti.
xxxiij.q.lxxxi. In quibus casibus. Itē pa=
pe reseruantur mutatio voti religionis et
terre sancte. Itē absolutio sibi reseruata in
statuto. Item dispensatio irregularitatis
in multis casibꝰ. Predicti vero casus ꝛ etiā
dispensationes sibi reseruate in antiquo iu
re notantur in his versibus. Ad papam cle
rum percutiens falsarius vrens: ecclesiam
frangēs: participans sceleris: pars: symon:
si fuerit celebrans sententia maiore ligatꝰ.
Iudex officiās apostata si sit ad sacra pro
motus: iterū vel eps mutus: duplex baptis=
mus duplexꝙ sacer ordo. A predicta senten
tia excipiuntur isti. Percutiens clericū ro=
mā petit. Excipiuntur. Inscius: erudiens: 2
leniterꝙ iocans: minor etas. Ianitor offi=
cij preterea vim vi ꝙ repellens femineꝰ sex
valitudo: religiosus: coniuncta feriens: cuꝫ
persona coeūtem: pauper ꝛ infamia: inimi
citias capitales. Romā pe... optata pro
speritate sitis. Isti vltimi pauper ꝛ infan[s]
ꝛ habens inimicitias romā petat ꝛ cū nō au
tem aliū prenominari. Sequuntur alij ver
sus. Non mittas seruum: senē: qui non sui
iuris. Impuberē monachā: claustralēm: nec

mulierem: si sit valde potens: si pauperta te grauatus: si lesus molens: si infirmus vel capitaliter. Minor etas etiam possibilitas ramentum de eundo impedimento subdato pauper non est intendus: si faliceat nō habet vnde possit ad cuiā ire: et ei vereca dum mendicare. Pactio igitur iuramento vt dictum est absolutur nec seruus mittendus est: nisi patet cur grauc detrimentum.

3 Item qui excōmunicat nisi hoc faciat ferpius e monitione precedente: causam tangat in scripto: e copiā tradat si infra men seq̄ratur: nisi suspendat ab ingressu ecclesie celebratione bonorum: et mensem infra quem si impenitens est diuinis est irregulare. §. 5 aut si folūmodo ecclesiā ingredi datur sicut pater de sen. ex. in sexto: vbi inchoatis in tenu e glo. Et adde fouma est obtenta nda in sententia suspensionis e interdictis: et eandē penam incurrit contrarii facies: sicut ps. ibidem. Ipi vero ad frater nam renentur: sed pena non incurrunt: si contrarium facāt. Jn dubia vero irregulari ate vel alias papa dispensa. De medicinis quę vo qui suspendunt ar pter malū iudicium

5 dicetur in. c. de iudi. Jtē de nouo iure reformauit pape absolutio religiosorum excōcatoli q̄ manus in eucharistiā vel cetera mā vnctionem vel matrimonii: fōlinsant vel q̄ cū q̄ excōicatos o canone vel a cōsti tutionibus q̄ in cas illos vel fouētabus nus fi in casibus a iure eis concessis. Si vero aliq̄s de peccato absoluant: q̄ quo eorum municiatur e non a fentēa: licet grauiter peccet non tamē excōicatur in glo. Iuuli. de iugdeo. Sed nec vel q̄ a pena e a cul pa absoluant. Prohibantur hec septimo de penite. e excessibus p̄uilegior. Religiosi tamen dicit Jo andree q̄ illi e p̄uilegio habent domestic os cōmunicare non incendant p hoc p̄uilegiū facere. Item enam eqnitur q̄ suffragat religiosis: q̄ eorum sacramentū dicāt fe habere licentiam: q̄ non p̄sumuntur nimi mores fue saltare. Op pinatur etiam q̄ suffragat q̄ de his fabulan

6 tis licentā in generali nō nominādo in ips cialiter religiosis an eos omittit. Nel q̄ erit pet in generali: alicui religiosi fit licentia parrochianoꝝ suoꝝ in. Item q̄ nung clericus vel religiosus facit aliquā personā pro mutercurare vel vouere q̄ spelcaure in ecclesia sua: vel q̄ sepultura clericī mutet. Ut pater de pene cui penitus. in de. in fine. Jtē q̄ cuiq̄ epm̄ peccatis vel vel detinuerit: vel seuus fuerit. De penit. si quis. in de.

7 Item q̄cūq; dū reperat se in loco interdicto celebrare diuina cognit: vel excōmunicatos seu interdictos publice dū celebrantur diuina absq̄ excommunicatis ipso effecto non incurrit: vel ne recedant impedimento q̄dāo ab hijs q̄ diuina celebrantur nunciat me rint q̄ recedant: q̄ si eam nouam nunciatione q̄ non curauit excommunicatur. De sen. excō. in de. gregoria. Jtē si tres minores q̄ 8 etā tempore interdicti recipiunt ad huma q̄libet tertij ordinis. Item inquisitores de reice patentatis: q̄ contra confitentiam. Amote ecclio: tore vel piecio procestum hęreticis contra aliquam incipiunt vel incepti mittat ad hęreticos. Et si p̄ hęreticos vero de aut si sure solēnis penitentia. Excommunicato manoꝝ: p̄sumptio irregularitatem que ibi comprehendit. Sicut notatur de hoc fisch. in summa de dispensatoribus immediate ante. Ru. de fen. excō. Item inhabitaꝝ rui. q. vij. q. pessimā. Jtē confitentibo: vbi videtur be coniunctim et aliquo aptios patu aliqua crimia sibi reseruat quo ad ab solutione, alota ifta in summa cōfel. li. vij. titu. xviij. q. xxvij facendos. Item blasphema publica dei z sanctoꝝ. Extra de maledictis statumus. Jtē homicidiū: si minora sibi reseruantur seq̄ mdebrum mutilatur ergo maiora. xxvij. q. vij. Si quis membrum. De sen. excō. cum illoꝝm. Item violatores ecclesiaꝝ: cum effractione de sen. ex. confitis. Item rebus incendiarijs: et magnā quantitate de nude. cā. fit. De testamentis tua de vsurio cum. in. Jtē mutationes votoꝝ sanctj Jacobi z minoꝝ. q. tra. b. ri. c. Item ar 9 ticulum facti. Item specialis retentio. Aliq̄ vero casus epis reseruatos cōpetendum his verbibus. Qui facit testū de sacrilegio aut homicida. Sacrilegus p̄sona p̄cussiue vel fodomita. Transgressis vel periurius fori, logus ſe. Et mentita fides: facies mendacij rapto. Pactis oppressoribus pbyteꝝ vel ecclesiaꝝ. Et ministrorum super his semper bonis tuis adhibi. Jtē alij versus ad idem. De hijs vero q̄ facere mendacia fali. Tellex sit ille q̄ falsum a se p̄mouente testimoniū fecit. Lesarij impedientes: a canone vincti. Duo dicit ad here sim sectarios: vendens q̄ stolibas. Supponēs parrum vt me incarnerit. Et mi. Raptor: presbyteros nequeunt a simplici solui. Sed nota multi casibus in his verbibus comnen tur q̄ in summa non tegmuntur: sicut pt in summa confessoꝝ li. vij. titu. xviij. q. xxvij. facendos: vbi casus epis reseruatis ponunt Inter quos multi de predictis expressionem continentur. De nouo iure quibusq; reseruantur. Religiosi reseruabentes fidelles a fo

10 ltione de mari suarū. Sicut patet in cle. de penit. Cupientes. Jtē precipit de papa q̄ monetur hacte ad sui nonem: de mari q̄ in certis festiuis: q̄rati hoc penitꝰ nō ista faciant. Si cham in audientia confessionis seu ner dym ferie consentias cōsentiens q̄ hoc ab eis recipiendo dantur ipso facto: donec sic cōsentibus super hoc cōsentiā fecerint q̄ si fecerint negligentes se sic fieri mandā cōsentientes regnum suspensitios predicant: excōmunic. Sicut patet de pe 12 nis. Cupientes in de. Item impedientes festiuitatem vel tuerne occupans sequestra rospolli: tenentia Item a curia de festiua tione ad cōpensandas. Et q̄ qui interdicti re pone in cathedra non cessēs nominatim: cōmunicari sic interdicti vel manifestum vsurarij sepeturir. De sepulturis eos q̄ in de. Item de religiosis q̄ decimas noualiuꝝ vel animaliū fraudarunt vel patrocum suorum vel animaliū: q̄ sic gregibus suis pa scentur: vel animalium q̄e in franle emtis et empta tradunt vendituris? renenda: vel et lis q̄ ad se venientiā renunciarunt mundo dantes se fra vel terrarū q̄as pro cessu tradūt nil. terra sit exempta sicut plona 13 que tradit. Et ad hec fidelium est forma pri uilegij inspiranda per Joan. andreyel qui qualesq; alias decimas fraudrahunt vel tas re prohibent babitare admunitrationem fu spendunt sub pena late excommunicationis mensem desistant. Et infra duos menses fa effaciant damnificatis. Addi in glo. Joan. andree de penis ordinatis ad celebrandum idem esse iudicā. Dum ad hoc q̄ p̄uilegiū de decimis non dandis soluit reuocatopositer q̄ predicti fiunt q̄ sumptibus propriis celatur. Ipsolunatur hoc de decimis religiosi. li. vj. Si monachi z canonici regulares non habentes admunitrationem: qui ad cu rias regum vel principum accellunt vel pe latus aut monasterij sibi annexi inhabitant. Monachi etiā qui intra septa monasterij armis renent. De fa. monacho aum re in agro in de. Jtē decimę acquisite vel portā habitum beguinaꝝ vel eas indiuisi vel fo nent. De relig. de. Cū de quibusdam in de. Item q̄ religiq̄ contrahunt matrimonium in 14 gradu consanguinitatis vel affinitatis facē fer. Si vero sciunt separāri: sed si ignorāt talem gradū esse prohibitū: adhuc manet rant sin. 3o. and. nō mutatur. Sed in aliis impedimentis cōtrahunt. Jtē religiosi mo nales clerici in sacris ordinibus constituti matrimonii contrahentes: de facto excōmunicantur. Ptobantur hec ois de consanguinitate z affinitate. Hoc in de. Item excusatio nes motus beneficij infra bcc dies eligit tanam beneficij vel resignā quod si nolues rint eligat beneficiat? qui vero vltra partē sunt accepti: si sit eps vel maior: suspendatur. Collegium interdictum: q̄ sono inferior ecōmunicatum: infra menses restituāt. Probatur de prebē. e. dig. li. vi. suscepti regiminis cura. Jtē qui non cessant cessantes sacra mata ecclesia. de sen. ex. et frequē tibus in de. Jtē qui dolose impediunt ordina 15 rios in visitatione monialiū vel canonissarū: aut a ministerio sint exemptę: nisi animonij et religiositatem cognoscant. Item priores fratres capitaliter vel rectores ciuitatū q̄ vltra sua fraudē sepelliunt: vel restitutiones earū quando repetuntur impedīt: aut sanum super hoc consilium vel facta cōsultoꝝ: nisi vltra tres menses deliuerint excōmunicent. Item quicūq; nouā religionē inuent: aut locum sine licentia pape acquirunt: aut vel transfert quocūq; titulo re. Ellū vero casus relinquuntur aliqui sed dubij est qui bus: ffimm ad ordinē vestrū. Sed de excommunicatis sine nominum expressione sunt pro furtis et huiusmodi: que si 16 non in ecclesia a facerdotibus. De talibus fm Jo. monachi in glo. super bullam bene dictine incipit inter cuncras: possunt absolui quibus qui habent potestatē absoluendi a peccatis ab q̄ monitabus supposita gra cione q̄ talis quo ad ecclesiā multantem non est excōicatus: sed quo ad se: sicut en ffens in mortali peccato. Item Bern. si tas lis edebatemēti: esset irregularis. Argumē tum cetra de offi. ordi. si sacerdos. in gl. Jbi 17 ffm. glo. dicit q̄ talis ad ecclesiā non est ciuitas. Contra hoc videtur illud de fen. excō. si non ab homine. Jbi habet in textu e gl. q̄ talis qui incidit in sententiā canonis de rictum petendo: vel alio modo: se denun ciatus fit scripsit: tamē an hoc sit sufficiē cum vitare cum forte illud sciat solus p con fessionem in alio casu non debet enumerare in publico sed in priuato. Sed aliud est de sen. ffa canonis: aliud iudicis: vtrobiq; ta nen nuntiat cessatur en p̄natoꝝ aut fat 17 tum ecclesiaꝝ. Et notanter qui percutit clericū ignorans eū esse clericū: non incidit. Esse tit casus de sente. excō. Si vero aliquis in clericum. hoc dicit expresse Innocē. ad idē per. c. cum nō ab homine. Sed dic q̄ Silues si aliquis unde Innocentꝰ clericī occidat rit ignorans eū clericū: forte q̄ in nocte eis occidit non credimus eū excōicatum. Credi mus eū necesse esse q̄ dolue interficiatur

q clericum se peccatum intendat. S.e. Si ve ro quod predictum est de ignorantia est ve rum vbi est ignorantia probabilis tamen si sit crassa quando a tota patria habetur p clerico qui peruulgaturnunc ignorantia per cuiemq; non excusat. Item sin autē Joan nēs super confirmando inter cunctas. Studiteligiuz quod sit ei corpore christi vel chrif matereplis referua eur. C. Item nota q inhu mo nouem qui alias peni tentias tur per fiere non poteſt: imungantur q peccata ſua etemo fymis redimat. C. Item sin dicle. de ſepultura fin.g.c. Nouum. Quinq; bebe q nitrem penitentia tribuitur potius absolui: qi contrito debet absolutionē precedere cui ſignū eſt humilis z benigna penitentie ſuſceptio. C. Verumtamen indiſcrete abſolui tum z male absolutoſtū: p tec exemplo de medico ſolū in ſuperficie curante ſituum re gis quantuz ad mortē nullū periculū: ex qua ratio poteſt reperiri in periculi cura nr̄a cu rantis. Sic ſpiritualiter dīc de quibus cō queritur rec regū biere.vi. Et curabant cō tritionē ſilicpuoſti me cū ignorātia dice tem: paz pac. z nō eſt pacz ideo poſtea vul nus apparebit. Sic ait pater de quodā ma gno qui vt fertur bubuli ſacerdotē: qui in confeſſione eſt offendere nolutit: hic eſt qa dam die federet cum multis qui cōqueruḃ tur q̄ cōfeſſores eo nunq; eſſent auſteri: vt ſonte q̄ eos abſoluere nolluerunt ſed ad lu periores eos miſerunt: pel forte quia minus graues eis penitentias impoſuerunt: dixit ego optimū habeo ſacerdotē ad cōfeſſorē q̄ de omni facto me abſoluitur quales ipſe volo penitentias mihi imponit. Poſt mo tem vero veruſte: ibi ſcilicet z capellani: vnde ſi predicti ibi in capella ſola ante apparuit quidā habens ſimilem hominis ignoti z terribilem portarus alui ſimile fo me ſuper oculum ſui: z ipi dīc nimis timē ti aſt qui potabaḃrie timeas ego ſum ima ginis tuus: e ſiperotator eſt. Sacerdos con feſſor meus qui ſcrit vnumeſt ſupportant in culpa tua mortui portant in pena: z hoc iuſtum eſt: vt ſimiles in pena ſint adulato res: z q̄ eos diſeeruit. De quibus. q. Tyro. iij. Pacifici. Dominus erit regnus eius fa nam doctrinam nō faſtinet vnuſ: ſed ad ſua deſiderta coacervabit ſibi magiſtros. C. Ta les enim diligunt moderni. Auriam in auch eio ſoni ſecreſti intrinſeco fine conſcientie z confeſſores qui eos non offendunt veritatem faciendo vel dicendo: ſicut patuit ꝓpo re moderne de quodā nō ſano nomine vocare ad ſe quodā ſancto viro dicitur: vel let ei confiteri: cui cum ille ſe crederet e in ſufficientem ſe decreet pec: confeſſione aus diendā tanti dñi: z alios cenſurationes non acceptaret adeitet ſic. z Barrabo inq; vobis vnam narrationem. Accidit ſimeliynum po tente e inſtuctiſſimum vnde habere confeſſo rem: cui in cēſſione ſe e facta fua cenſure ſolebat ſe iuſtificare de toto dominoter huiuſmodi crudelia ſacramentoꝝ ratio nes multas vt ex hinc habiarrem: cū quibꝰ erat nec poterat tot inuenire: quin cōfeſſor cum inuaret plures iuſtificationes inuenit deciſum Jeſabel vxor regis Achab e. C. poſtea eū abſoluit ſine reſtitutione vbi no potuit: contigit dñm illum mouere in ecle ſia ſpeciin in qua cum confeſſus eſſet ſenat cum loco ſuo: ecclēſie vnde terram tantꝫ ſi moueri eū ſi calloquutur propter tuā pec fecunitatē: verū mihi non quieſcet in ero re ſpōdere: ſi nō mutet mulier ꝓpter me: abſoluiſti: ꝓpter me: negligentiam q̄ tales ibiei ſum dam natus: z ideo iuſti eſt vt ſis ena ſocius pe neſcat fuiſti culpe: z accipies cum p cas purtorum: pelle cum pilis inde extra ordi genaſto interſignio poterus dicere vxori z amicis meis ſi tantum meū. Jſto ſic narrato ꝓfecto ſi vis q̄ ſim ecclēſiaſtes tuus non pos tabo illum rabeū capellas ꝓo te poſt mor tem nūq̄quo audito et confeſſato: noluit nus mutt enim ne veritas eū conſtituere: de ueritate ad adulatores. Et poſt eſt quod fa tur in predicta Pauli auctoritate: ꝙ veritas te quidem audiſti auertēdā fabulas autē conuertentur. C. Ego vero illum laſſe abſolutionis nō ſolum reſtandet in abſolutiō ſed etiam in abſolutentē: fanum eſt cuilibet cōfeſſori tenet conſiliū apoſtoli. I. Thiſſ. v. vide ne quis malū reddat alicui malum impoſito reo ecq; communicauerit in peccatis alienis: de hac materia infra. e. de ordine. Sacra. C. vnic. e. in 7. Item. e. de. Sed quando ſi penis tens paratus eſt condigna facere penitentiam: ſed confeſſor nō ei imponit ſicut de bitur quo illud in alio caſu ſimpliciter dicitur q̄ vbi q̄ confeſſor non fuit inſtectus et negligens in ſuſcipiendo confeſſiones: non ta nen ſcat ſin q̄ razoni fuit in cura peruenit in inferiorē curā non poteſt permitti. Sed obijcunt: credebat totum ferre: quibus reſ ſpondetur. Quod licet quis quandoq; cre dat vultus corporis bene tractari ipſe tamē poſtea ſentiet dānum: licet hoc ac mechat de fectu contigerit. Et licet forſitus dimittat de bitum diu ſine fui ꝓcepto: nō poſtea ſibi reperiemus obſtante q̄ aliqs credat ſibi be ne donari vel ꝓdimiſſis: ſicut ꝓ ſer. cui. s. Si ſi ponas

Si ſi ponas caſum hereditatis tue ſuper hominē qui credit eſſe ſapientiſſimū adiosca tis: propter ipſius ſi defecti pores hered ditaꝫ perderetſic in ꝓpoſito e paret. Jn tali eum caſu poteſt cenſe cēſi in fenuā. In cere. Jnmoē. vero in illo caſu dicitur ſi con feſſor non dat ſufficientē penitētiā ſicut de beret: ego non tamen vel alio defectu vere ꝓ in alio ſcelo ſuppoſito. Cōfeſſor q̄ nō eſt ſacramētoꝝ diſpītapot: z fed diſpenſatiōnem qua diſpenſatione contra ꝓhas errat. Con feſſus vere non ꝓpter defectū voluntatis: ſuppoſito q̄ voluiſſet eā tota ſcelle ſi fuiſſet ſuppoſita: ſed ꝓpter peccata precedēs de quo nō fatuſſet. Si vero ꝓpter ratio nabile causam tota nō ipoui putat eus poſſet nolletcā ꝓfecte penitētā ſuppleyit. Jo. C. vij. ci multis ſequētibus. Et. C. vj. 20.

A. viij.

Accidie. Primo ponenda eſt deſcriptio z ouigo. Deſcio ei notificandi ſunt ſitie. Tertio po nende ſunt conditiones illoꝝ qui ſilue illi ſibi matrimonio copulāt. Quar to quale offitiū accidioſi curia diaboli re neant. Quinto quare vitanda et fugienda eſt ei obius ſimilitudines ꝓcōtinuabus fuge. Sexto pena non fugiendi ſi expimenda eſt. C. Quantū ad primū. Dicēdū eſt quodam mone cum ſcribit. Accidia eſt quedam animi torpedo: quis negligit bona ipſo are: aut fabidet ꝓficere. Jaſcitur cenſ inti en diabolus ponente in cordeꝫ ſcrupulā ſi te conferi ſi grauc penitentiā agere tenu nauere ceſſitere z hmōi facere. Et ex tali co gnatione afficiuntur quidam tedio e ꝓtere tere quadam pigritiam redeſie impartien na. vñ Sene. inertia eſt impatiens fuire ſic aſſerno animare z faſtidit omne ſpiritualē fapeoꝝ in ipſo eue den tiam. Ethis quodā modo vitam ꝓpriā in tedium Sen. ep. xx. Item in odiū ſui addiuere ſolet. Vñde dicitꝰ cotyo de Danaleruus ꝓtenq. Ac dediam eſſe tritꝰ ad aggraueſcit quē ta am enī deputuit: vt mihi agere libeat: Et ex quo dam tedio malo rorum bo committit: eo gnitis ſi voluerit ne ſalnare ſalluet. Talis trifticia ſi ſit de bono ſiedo; mala eſt quia i dbi eſt ſperandum adiuuorio quā tū cuncq; multa ſint impedimenta retrahentia: quia ſibi ſortunidē populi fui. Si ſit de malo in quod incidit vel de peccato preteritō: malia eſt: contra doctrinam apoſtoli. ij. Cor. ij. quem vult quod genitꝰ ꝓpeccatio ſua maioꝝ triſticia abſorbeat. Et Qui tum ad ſcuſadum ſilue ad faſſicaēter nuncrātur ꝓ

S. Tho. ſecunda ſecunde. q. xxxv. arti. iij. Quarum vna eſt puſillanimitas qua retra hitur ab aggreſſu bonoꝝ: ſed pondūmet Exo. Chriſtus enim in ſua duri ſe poſuit. Exēplo Suſanne dicētis. Angustiē mihi ex mdq; inſidere in manus ve.r. non erit durum nec annoꝝ ſuos dicit ad ꝓmittendā nouas pe nitentias incipere. C. Dīc ſunt quidā ſi 5 coimaliuꝫ occaſiōne: ſomnolētia: mentis ꝓpter quā nō ꝓtopone inquisitionē ſuā bis tas: verbo ſtatus: curioſitas adeſpectā. rium. C. Condītiones accidioſorum ſunt cia Art.iij. ens tenere: tarde ecclēſiam querere leuare concedere: multum garrulare z alios detra here manuſ ſuas inducere: quia inuerſo dictum ſit ſpiritualē ſolatium non habet: cruciuꝰ corporaliter querat ſicut patet ſi. lxvij. s. Unde rali ei non ſic eccupant: vides tur poſta etiamſi ꝓfitaꝫ ꝓpria quā eam ſemper fameſat: vnde Joan. caſſian. ſi quida. parte vallationē. ac de ſpiritu accidie dicit. q. uirus oculi nihil cognitare nouit: qui de eſce aut de ſenere. C. Jn curia vero diaboli Artic. officium habent camerarium: ipſum dia 1 bolum delectare cubandi: orare: membra ſua pandere quia ſicut bonū membra ſunt ordina ta ipſi diabolo a contrario ſunt. Jſ. Item ſit baruli: e portatores diabolo: q̄ ſicut ipſi ſit in foco ꝓ tata ad omne opus parandum et ſe offerunt ad pducendum ea ibi ſicut patet ſer. Jer. s. ſicut ferui a nullo conducti a diabolo duriuꝰ ad multa. Jn loco ecclēſia tore cura cogitationes z operationes iuruicum aula gulcum taberna cubeare: in ciſpo crea ſicra operatiuo circa beni ficiones. Jn ſi nullert oblatus. Sed ab aliis Quia alij ſuerunt qui voluſt minuſtere fa ſtubos: ſacrificiū ſacerdotis ꝓpter ꝓpria e hmōi ra ſuo q̄ voluit ꝓ oblo. Diabol. Sed ipſe 4 alius curialior nulla refutat: ſi illoc e ſtepos recipere ſterm? nāſq; ea deſert. Q. ij. q. C. ſi Jſti ſunt ſyla vacat. a diabolo celaro. Tec cum in nō ſtabule ꝓ omni ſeſſore para n. Jmue nit cū domū oꝝ ſi vacāt e. a ſtumat ſe ſpi rit nō ſſionis ſeel: qz ad ſperem mortalia facilē ſi ſi ſeeb duet. Jſ. Jſ ſit mali diabol mulus eſt ſi. Jſ. mollet veloius ſi ſpi lance ſacuſ: e q. ſi ſp ei mitio murmurat ſocedo ri. vt ſic ſic affligo: ſic ſi. ſcrat me i labes rib?. Jſ. Jſ ſit canes ſeu ares vlanci ſer. ſm ofs ſeſtio: q: aures fameſcit rumoꝝ ꝓcdi vanitates ſegutius ſapeie: ſacre: Jmdiacne. ſi. ꝓ eo. in epſa ad benicmalē ſignū. In deſiderio ve legum: et ois ocio?. Item 7 ſicut cances arripiuꝫ in cęſina: i ſole tacēca gmittit inaſcap. Jſi ꝓtare aures ſuas

b

fic ſtrint pt̃s in cogna diaboli in lecto moli
er. cubio bn̄ nocteſq; fiat. pater ſcr. vlq; e
mnaſcas infirmat̃ corripiunt. peſtimas co
gnationes ꝛ diaboli ſtationes plurimas
q alas tacit̃e. vñ ꝙ. 20. ſalmo in colla pa
trum. Apud ecclſiã vnũ ab anuꝛo patriꝫ
facta eſt ſtia: oganẽ monachũ domõe vno
puiſſancioſiſſimo ſꝫ innumina ſpiritibꝰ
ſanctiſſimi: ꝛ ꝛcõ ſit ſuꝑ humanũ ſtemadt
audaces ne vincantur: ꝛ fortit̃ vmudos: ſtint
ſtdicto eſt de cauere: ꝛ to mote cauia eis imm
ſtrabit pelle. Domine vpalis detractio ꝛ ten
tatiõ an ſꝫ multone ſpine eſt ſãctaneoꝝ
vermiũ ãmonia ꝛ regis: vnca plus duplica
pe ſua cunq; placet: ꝛ ſic teſte Scꝛ. eoꝝm
ſtine ſtie mota ꝛ ¶ Cum ito pt̃s ꝙ ab oino
fugiẽda ẽ. ſumoꝝ: ſtcut terra ſeuira. pau
ſpinas ꝛ generat herbas nocuas ꝛ ſtãs
a pnrecte ꝛ reſtio a tuta comes
dimr ꝛ ferri. vñ ſtmatt̃ rubigo ꝑmuniſce
ſpualꝫ. vñ Scꝛ. in. 3ãs cpſtola: vita hu
mana ferri ꝑdamne nitit q̃s nũ ꝛ exercea
ruhigo ꝑmuit. ¶ Sꝛbo at̃ ſemeo ſtemalos
introduxit in ãam: ſtcut pt̃s ſcr. lect. 7. Stent
eũ domiẽtes ꝛcorpẽ in loco amene ubi ſpq
colubꝛes natrat̃ia ſpiadꝫ. 7. 36. Dicto.
ãmonet dicẽs: ſſp aliqđ ſtacto ne otabadt̃ ne
occoſus: iuentat. In tali ergo ſpuali ſopore
oſtrint̃ multi: tenãt eos cnr. inb. ¶ Exẽplo
cautiãs poſt de quo ferme ꝙ tbus fecerit de
laude mꝛtis ꝛ ei colubꝛ ipm ſtraeuellet:
muſca cauſu momedet labia tuaꝛ: ſtic eum
ſi ſono excitaut. ¶ Sꝛ ſpualis exaltationẽq
do illud. 1. De. 30. Sobꝛ effotꝛe ꝛ vigilatꝛe
ſtlinã aph. Exurge a mortuis ꝛ ꝛbuns fre
quãter repoꝛtat malas gratꝛcogitꝛa odio
habuerit ꝛ corripiente ſignos. ¶ Cerno ꝛ
infantat ſtcut ꝑt̃s ſcr. liij. 6. qꝛ ſtcut in iuuo
detentus cui curru ſuo deum ꝛ mſſcribus in
aduersoꝝ ſuccubuit ꝛ ipſum nolim ad
carrũ manũ ponere. q; nolunt ſe ſignare nec
pedis madefacere. ꝛ ſi ꝑcnt ſufficeret ad
curru ꝛrapiendũ. Ita multi clamãt ad teũ
dnẽ reſcaſſe ſalua me. aduina me: educ me
de iſto pꝛis. Attẽri enũ ꝙ cnt ꝙ ꝓ me ꝛ
ꝙnnes ſi velit̃ ſola. ꝓfeſſio poſſet ſuꝑſtos
liberare ꝛ nolit. ¶ Sꝛ ſtcut cat̃ aut̃ diligat
ꝑfecti ſꝫ nolut madefacere ꝑdes ꝛ ſic fatꝛ
q cadẽs ł aqua ſꝫ pene ſubmergerẽt ſuoca
bat ſcrm. Nicolaꝫ: ꝛ pene nolunt man̄ de
ſtua eſtuere ad liberãdum ſuſtmos ꝛ ſtgnos
erat: ſtcut ꝑt̃s ſcr. liij. 6. Caſtiodorus in ꝓ
ſtolas: ſtcut in aũ curru laboꝛb̃ ꝛ ſtcut ira p
or ea ꝛrupẽtia ſtua ſꝫ. Quarto ad pdꝛone
hoꝛes deuinet ſub ſocꝛtaꝛ. ol inerꝛ ſtpiãe
amitatꝛ ꝛ ol diabol ꝛ ignẽ peti ł domũ anime

Artic. 8

9

Exẽ

10

14

Exẽ

17

Exẽ

ſuppoſitiuũ dñ ol ſpm occidit: nõ ꝛt dãnã
meaꝛrit mamm̃ oi aꝛgẽti ꝛ alia ſꝫ amiſſa
recupaꝛe ꝑ ſtcti ideũ ad ſtcti ẽ ſꝫ ꝛdc ſpq quod
pdꝛ Ecc. ſapiẽs dicit Dãna fleo rerũ ſed
plus fleo nãa pueꝛi. ¶ Cuidã qua multio
peſis obligat ſi ſtmꝫ. ¶ Refert eñ macrobius
in ſaturnaliꝫ ꝛ ſꝫ ſtatoꝛ Auguſtus eũ audi
ret ſe nutiꝫ; debiꝫ obligatꝫ ꝓcert ꝛ ſe cõ
ſtituꝛ ſtcti fug qđ ſolebat dominꝰ ſtcti ſꝫ
mdt; ꝛ tcleare ꝛ ecloſe dnmre pot ſot debꝫ
obligaꝛ qđ ergo tã delicate dnmre ꝑt
nobiles modernꝫ ꝛcẽſt ꝛ cnudꝫ ꝛ vndiꝫ
p magna ꝑcũtꝛe mꝛtre. Quãdo dnmret
petõ: cuꝰ aia obligat diabolo ꝛ ẽne pene
ẽ cunus hereditas celeſtꝫ. ol in ꝑdicto pcto
ſtmꝫ ꝛ ſtcut ad ꝓpoſitũ ſtmꝫ ſtuenes ſtant
fugiẽda ẽ. ſumoꝝ: ſtcut terra ſeuira. pau
ſpinas ꝛ generat herbas nocuas ꝛ ſtãs
a pnrecte ꝛ reſtio a tuta comes
dimr ꝛ ferri. vñ ſtmatt̃ rubigo ꝑmuniſce
ſpualꝫ. vñ Scꝛ. in. 3ãs cpſtola: vita hu
mana ferri ꝑdamne nitit q̃s nũ ꝛ exercea
ruhigo ꝑmuit. ¶ Sꝛbo at̃ ſemeo ſtemalos
introduxit in ãam: ſtcut pt̃s ſcr. liij. 6. Stent
eũ domiẽtes ꝛcorpẽ in loco amene ubi ſpq
colubꝛes natrat̃ia ſpiadꝫ. 7. 36. Dicto.
ãmonet dicẽs: ſſp aliqđ ſtacto ne otabadt̃ ne
occoſus: iuentat. In tali ergo ſpuali ſopore
oſtrint̃ multi: tenãt eos cnr. inb. ¶ Exẽplo
cautiãs poſt de quo ferme ꝙ tbus fecerit de
laude mꝛtis ꝛ ei colubꝛ ipm ſtraeuellet:
muſca cauſu momedet labia tuaꝛ: ſtic eum
ſi ſono excitaut. ¶ Sꝛ ſpualis exaltationẽq
do illud. 1. De. 30. Sobꝛ effotꝛe ꝛ vigilatꝛe
ſtlinã aph. Exurge a mortuis ꝛ ꝛbuns fre
quãter repoꝛtat malas gratꝛcogitꝛa odio
habuerit ꝛ corripiente ſignos. ¶ Cerno ꝛ
infantat ſtcut ꝑt̃s ſcr. liij. 6. qꝛ ſtcut in iuuo
detentus cui curru ſuo deum ꝛ mſſcribus in
aduersoꝝ ſuccubuit ꝛ ipſum nolim ad
carrũ manũ ponere. q; nolunt ſe ſignare nec
pedis madefacere. ꝛ ſi ꝑcnt ſufficeret ad
curru ꝛrapiendũ. Ita multi clamãt ad teũ
dnẽ reſcaſſe ſalua me. aduina me: educ me
de iſto pꝛis. Attẽri enũ ꝙ cnt ꝙ ꝓ me ꝛ
ꝙnnes ſi velit̃ ſola. ꝓfeſſio poſſet ſuꝑſtos
liberare ꝛ nolit. ¶ Sꝛ ſtcut cat̃ aut̃ diligat
ꝑfecti ſꝫ nolut madefacere ꝑdes ꝛ ſic fatꝛ
q cadẽs ł aqua ſꝫ pene ſubmergerẽt ſuoca
bat ſcrm. Nicolaꝫ: ꝛ pene nolunt man̄ de
ſtua eſtuere ad liberãdum ſuſtmos ꝛ ſtgnos
erat: ſtcut ꝑt̃s ſcr. liij. 6. Caſtiodorus in ꝓ
ſtolas: ſtcut in aũ curru laboꝛb̃ ꝛ ſtcut ira p
or ea ꝛrupẽtia ſtua ſꝫ. Quarto ad pdꝛone
hoꝛes deuinet ſub ſocꝛtaꝛ. ol inerꝛ ſtpiãe
amitatꝛ ꝛ ol diabol ꝛ ignẽ peti ł domũ anime

Artic. 8

9

Exẽ

10

14

Exẽ

17

Exẽ

polo magno ꝛmperatore qualiter ol nocte
ſurrexit. ¶ Detanoꝛe nunc nate nõ ſꝫ ſubmer
gat mea. ſꝫ mãs ſeculi: laboꝛ ſꝫ. ol ſi dilꝫ
gat meos: ol naue euadãt: ol mag; ſcientiã ol
ꝛapiãt ꝛ negligẽtes ſubmergãt: ſic ꝛ
ante ꝛdemnatiõ clerici negligẽtes cura ſalu
tis alteꝛ infernũ demergũt: ſic ꝛ ꝓpꝛes
lati negligẽtes ſubditi. Stent ſ. ꝛ in naue ca
thedꝛe ol ſꝫ curru ſuo ſalutis ꝛ ſaluatiõe ꝛ
dnẽ ꝛ ꝓ ſalton: ꝛ ſacrifi. a paſtꝛe: nul
lus ſe excuſet: ꝛcõdicio nõ ſꝫ ſtgnet a nobis
bꝰ iuuenes? ea ſed ꝛ ꝙ adiuratꝛ ſtus ꝙ ſtcti
ſtus ſcientiã nauis ꝛ peritiã habẽt ſtacto
ria uire ecclſiaſtꝛcis ſtepde agẽtibꝰ qui ob
euthe naue regẽdã ſatis cure ꝛdudẽtes ntu
bolin gouernacionẽ ꝛcepiũt ſtpiãe ne pugnio
ni. ¶ Sed ben. Criſoſtõ. dicit ſuper Ioã. oſtmẽ.
ꝛrcui. Oẽs ind; ſollicitãt de factis ſtus. ſi
mandẽt nauigantes agricole: mdicunt
nec terrã ſtlinam: nec mpti eoꝝ ẽ ſtus
ſapiũt. ¶ Ctinuo tales ꝓnicẽt in corpe oꝝ
ſolidante nlecrãtre: in ala: ꝛ ſic erit de eo
ſtus ẽ multis: nunc diligẽtibꝰ mentis ꝛdu
cit ꝛ q nulli ꝓmittit inde aliqđ auferres
post mꝛtẽ illoꝝ. venit ad manꝰ alteꝛ ꝙ
rotũ dettruit. Sic ꝛ mꝛtrẽtibꝰ ꝛrtꝛ ꝛ ab
olꝰ laboꝛb̃ quãtũ ꝑt ꝑtrandẽtꝰ. ¶ Sꝛ ver
mes poſtea rotãt ꝛ deſtruũt Ecc. 10. cum
mort hereditabit ol ſmes. ¶ Et in alia ꝛti
ꝓmtet ol ꝓmiſe ſꝫ ſtmꝫ ſꝫ ſtpta dꝛ
ctũ ꝛcerꝛt: ſtcut pt̃s ſcr. liij. 7. Deſcꝛi
exhauatꝛ tra genera ſolũ. ſ. laboꝛan
ſtcti agricolas: ꝛrtꝛes ad ſuppoꝛtandũ
ſtcti corpus qđ ad mediũ pedũ mmꝛtꝛes
ad defedendũ ad modũ mamꝛtudẽnes ad
pugnandũ: ꝛncedũ ad modũ oꝛtes. ¶ Sꝛ
ꝑdicti ſcꝛiꝑt ſtanti ſui ꝛtꝛes: ſunt de oei
familia. Diabol⁹. do tuenit quarti gen⁹. ſ.
accidtoꝛes ꝙ in nullo ocbne ſtr laboꝛat
ei nullꝰtis neq; ſtdiũ ſtcti mꝛcatoꝛ ꝙ ſtmꝫ
pugnãt ei mutuũ nec oſit vt cant ei ꝛdc
pedes. ℣. ibit ei abbate luc cunus ſcabies
ſtuerit ſꝫ diaboloꝝ nullus ꝛcedet ſtlꝫ
ſtnt horoꝛ. Iuſſu eſſ ł vt ab eo ꝙ ſtus
erũt: mercedẽ recꝛpiãt ſtcti ſtus eñ ſolũmo
opatiõs vocabꝛ ł ſimabit. Et ſtcut diabo
laboꝛatoꝛeꝰ ꝛcipiunte ad me oẽs ꝙ labo
ratis. Matt. 11. Et illi dicãt regnũ ſtui ipſo
dicẽte: ego diſpono vobis regnũ. Sic dia
bol⁹ habit ocnlo ſtus regnũ ſuũ. ꝛ pulcbꝛe
oſtãt ꝓ ꝑſtibus de rege ꝓpoſitꝛmo ꝛ ſtmne
tales diligẽte. hic ttũ ſtluoꝛ ꝓgnuoꝛem vo
lunt hereꝺe ꝛcẽre: ſtc ꝓ ſtr. ꝛ. 4. ¶ Sti ergo
reſiſtũ ei. ſtc ſtus ꝓgnu. ꝑtus ꝓtrigo
ꝛ ꝓpter ſtgnũ noto poſt de igne ꝛ cõburẽ
ſtrahent: ſ. mlti debẽt ꝛdtaꝛ. ¶ O. ait ſe

ciduus ſed mlti ꝓpt ductus ad ſtſpectũ ꝛ
cordã ligat: ꝛ ad colliciũ ſit mlti dat⁹ gladi⁹.
ad cordã ſcidẽdã ꝛ ſic mortẽ exudet pollꝛ ;
nolo ꝙ pugnet. Term⁹ at̃ tmo nõ ꝓtrat.
hereditat⁹ qđ racõe ł tbus ſꝫpm ꝛ ol ꝓtuna
ꝑfectat ł vno ocnlo ol qui dr mdio. ¶ Expe
rimant. ꝑtm⁹ ſili ⁹ eſſ ł ꝙ ꝑdit ſtcti ſtus
ad aliqđ ꝑtm ol malũ ſocꝛtat: ꝛbi ſtnt ſꝫ
cõburẽdi eternalit̃ntec ſit pulc ſe ꝛrtꝛpbe.
Sicꝫ ducit a diabolo ad ꝑditionẽ ſtcti
dunꝫ ꝛrcindit ſe ſtcti ſtus ſtcti ſtcti ſtcti ſtcti
ne: cui dat⁹ eſt gladꝰ lingue ad ꝛbitrem
nec vult ea ſandere. Term⁹ ꝛcepit in oculo
corpali: qui tas inſtar ſtcti ſtus ſtcti ſtcti
bꝛes ad maldr in oculo cordis ꝛtꝛpbe
nes turpe: nec vult oculos claudere. ℣. ol
mis? dr̃ bꝛ dr̃ ſtcti ſtus ſtcti ſtcti ſtcti
¶ Exẽplũ quo tales hereditate celeſtꝫ ſtcti
Ciidem⁹ ſer. luc. 1. de diabolus vicinus mer
cantib⁹ admꝛtꝛ equꝫ vm⁹ eſt cum⁹ ꝛ cupi
dus colligẽs in facies ſuas: ait ſtr ꝛ ſtcti
ſtim⁹ ꝙ ſtalaum ſuppſtauit aliꝙ de here
ditate ſua. Sic ſ. carne ꝛ cupidit. adueſus
ſpm ꝛ eſt oligẽs ore ſtcti ſtcti ſtcti ſtcti
remiſſacite ſuppſtat ꝙ abꝛtꝛ ſi hereditate ſua
Cuna ꝛ a ſeruo ꝓgno mſtit ꝓbꝰ Mar. ere.
auferre talẽn ꝛ ſ mlti ſtcti ſtcti nolunt mlti
tarem ꝛ acquirẽ ſapiẽtes ſ. nõ mlti habe
re auferrẽt ab eo ibtuꝛa ꝙ nõ vult ꝛ gra. ꝑ
ere auferrẽ ꝛ gra. ab eo ꝛ gra. ꝛt arbora ꝛ
fructꝰ ſtcti ſtcti ſtcti ſtcti ſtcti ſtcti
pantes ꝛpiebãt ꝛ ad ꝛtꝛdũ ꝛ ꝛtꝛdũ ꝛ ꝛtꝛdũ
capit ꝙ nõ ꝛbꝛ currit nec palmꝰ: nisi legrime
ꝛrit aut ꝛ. Nec mirũ bꝛbet ad ſtcti ſtcti ſtcti
bdicti ꝛ ꝛpedi. ne⁹ ad ſtbat ꝛpiũ ſtcti ocio
ſis ꝙ nõ non eſt aliꝙs ſtim ꝙ ibdẽ barer alino:
vel gardioni vel ol vel ſtatuoꝛ ocioſo ablꝛt
en. ł cant. 3. ꝛcep ꝙ mãnuncie largius vult
parcẽdẽre. nõ eũt ſed ad pugnã ſꝫ vos
cat. Sed dicẽt illud ꝛtrũ ꝛgnũ ẽ nobis ꝛmptum
ſꝫ ꝛne dicẽs. ſꝫ ſtr. ſtr. ſtr. ſtr. ſtr. ſtr. ſtr.
bet emiſſet nõ vna liberatꝛ in monaſterio
pedes ꝛn ocioſus ꝙ nolice eam ꝛcrepoſſes
ꝛ ſi amunere. Stem ꝓpoſito ꝙ abuit ille em
pnõe. 3. Reg. 20. 1. 1. 06. ꝙ ſtnt capti.
Et ſtcut ꝑhs terrẽ? par aliqđ ocioſo abuꝛ
ad dñe vel ꝛrtꝛ ꝓpꝛs nõ ibdẽ ꝛn ei ꝛnec
vel ad magna ꝓmittẽtes ꝛmptũ ꝛ. 06. ꝛ.
Ita ne de ſtr ſtr ſtr ſtr ſtr ſtr ſtr ſtr
pla. cõ ocio. No. ſ. materna accidẽs ſer. ꝛ.

Ccedere: accedit ad ea
polũtatꝛe rerũ ꝛcẽſtitegratiꝛ
ꝛ ꝛcẽuerãter ¶ Obſtarne ſi
cut famelic⁹ ad cibũ. ſꝫ. ſ.
Apſt. accedẽt ad mẽſam. meã
ſtrũ ꝛcſpſtatis ſtomacꝰ. ſ.

Artic.

ɔ̄scie nō est gratiat⁹ pctis. Jō q̄ accedūt ad
dn̄z sctificāt. Exo.xix. Itē sicut dubi⁹ i cā ma
gne hereditatis ad legisꝑitos. ⁊ discipul⁹ ad
magr̄m ⁊ cecus ad illūinantē: ⁊ infirm⁹ ad
medicū vulnerat⁹ ad cyrugicum in ꝑiculo
⁊ tribulatione existēs ad liberatorē: sic acces
serunt discipuli Matth. viij. dicētes salua
nos perimus. ¶ Exemplum ad hoc habem⁹
in natura in qua omnia prompte accedunt
ad suum finem: sicut lapis deorsum: ignis
sursum noster autem finis christus est. Itē
in confusione et in omni arte voluntarie ac
cedunt ad lucrum: ⁊ clerici ad bonam prebē
dam. Et si accedunt propter temporalia ⁊ nō
eterna bona: pessime leccatrices et fatui ele
ctores: ⁊ citius vadunt ad mundum vocan
tem quā christum. Errant sicut ouis que pe
rijt: que citius vadit ad occisorem habentē
ramum viridem in manu: quā ad pastorem
Et tales qui accedunt ꝓpter temporalia: il
lis habitis recedunt sicut demon habita ca
pa ⁊ capucio non plus operabatur. Ita tū
multi ditati plus ostendunt deuotionis: q̄
Arti.ij. tum ante ostenderunt. ¶ Secundum sequi
tur ex primo. Ex quo tot auantagia inuenit
in eo digne accedens. Iustū est vt digne ac
cedat ⁊ reuerenter: ꝙ vicz accedens nō ha
beat faciē interiorē conscientie turpem nec
anhelitum fetidum per verba illicita vel iu
Art.iij. ramenta, nec manus sanguinolentas ꝑ ma
las operationes. ¶ Qui accedunt ad domi
num sanctificantur. Et hoc itelligitur: sicut
patet. A.ij.⁊.iiij. Primo corde mūdo Eccli.
vij. In omni animo tuo accede ad eum. Se
cundo aure ipsum audiendo: sicut seruus
domini mandata Exo.xx. Accessit Moyses
ad caliginem in qua erat deus: et ibi didicit
mandata. Sic oculis: sic omnibus sensibus
mundatis. Quia legitur Leui.xxj. Precipi
tur omnis qui habet maculam: non accedat
Sed heu Hugo li. de. xij. abusionibus dicit
Accessit ad Jesum petrus: accessit et iudas
accesserunt discipuli: accesserunt ⁊ milites
cruciantes: accedunt et peruersi sacerdotes
sicut patebit infra. ¶ Quarto stabiliter: cuz
Arti. iiij. stabili proposito iterum non peccandi. ad
hebre.x. Accedamus cum vero corde Eccli.
ij. Fili accedens ad seruitutē dei sta. i. stabi
liter. Sic accesserunt angeli ⁊ ministra. ei
Mat.iiij. ¶ Predicta sūt facienda pl⁹ ꝓpter
bonum proprium. Sed quia lucrū illud nō
videtur oculo corporali sicut lucrum terre
num: multi lente accedunt sicut canes non
videntes predam. Sed in hoc non est sequē
dum exemplum canū: sed potius omnium
artificum: qui licet finem laboris oculo cor
porali nō videāt: mentali tū apphēdētes for
titer ad op⁹ accedūt. Sic nos Eccli. vj. qua
si is qui arat et q̄ seminat accede ad illā ⁊c.

ACcipietis virtutē superue A.p.
nientis spūsancti in vos: ⁊ eritis
mihi testes Act.i. Primo donū
ꝓmittit. Accipietis. Scḋo spēcialē
exprimit: spūsancti. Tertio fructū
reqrit. Eritis mihi testes. Quartū ad primum 1
debem⁹ accipere q̄ de⁹ dat: ⁊ reddere q̄ req̄
rit: ⁊ fugere q̄ minat. ¶ Quia sm̄ Hugo. li. de
arra aīe. Vox seu loq̄la christi ē triplex.
Et illa triplici voce totum mundum vocat
Prima dicit: accipe beneficiū. Scḋa redde
debitū fructū. Tertia fuge tormētū. Prima
est famulātis. Secūda ē amonētis. Tertia
cōminātis. Prima est delectabilis. Secūda
rationabilis. Tertia timorabilis. Primo ē
vidēdū q̄d dat de⁹. Secundo q̄d accipiunt
homines. Tertio q̄d reddēdum est ⁊ quare. Arti.i. 2
Quarto pena ingratoꝝ de acceptis Primo
dat de⁹ bona nature: sicut ptz. p.xxiij.c. scz
aīam rōnabilē: corpus cū oībus sensibus ⁊
aīam cū potentijs. Dat etiā bona fortune:
exteriora scz ⁊ oīa q̄ in mundo sunt: solē ⁊
lunā ⁊ cetera elementa. Bona etiā grē oib⁹
offert sicut patz infra. c. de grā. Dat ēt bo
na glie: scz ministeriū angeloꝝ: ꝓpriū ē fi
lium incarnatū ⁊ mortuū: ⁊ etiā spm̄sctm̄:
⁊ sic patet illud Iac.i. Dat oīb⁹ abūdāt. Ar.ij.
¶ Quartū ad secūdum: q̄d vicz accipiūt ho
mines. Est sciēdū: ꝙ primū bonū ⁊ secūdū:
oēs cōiter accipiūt q̄bus offerunt: q: nec in
illa dei loq̄la surdi sunt sicut ptz M.xj. et.
Nota. S.xiij. arti.i. Tertium vo ⁊ quartū
non oēs accipiūt: sz solūmō q̄ habēt dispo 3
sitiones q̄ sequūt Primo habētes inocentiā
q: cuz dei imaginē custodiunt impolutam:
q̄si filij pr̄i deo assimulant: ⁊ ideo eius acci
piēt hereditatē Ps.xxiij. Innocēs manib⁹ ⁊
mundo corde hic ac. ⁊c. ¶ Secūdo agentes
penitentiā: q: tales sunt q̄si medici q̄ merēt
elemosynā accipe Act.ij. Penitētiam agite
⁊ accipiens dona spūsancti. ¶ Tertio obedi
entes ⁊ operarij: sicut serui mercedē. i. Cor. 4
iij. Unusq̄sq; ꝓpriā mercedē ac. ⁊c. ¶ Quar
to pugnātes cōtra tētationes ⁊ mundi fal
sitates: sicut milites stipendia pro victoria
Jaco.i. Btūs vir qui suffert tētationē ⁊c. ⁊
alibi. Estote fortes in bel. ⁊c. ¶ Quinto mi
sericordes sicut dn̄i recipiētes hereditatem
alicui⁹ in coꝝ necessitate a dn̄is recipitur in
sua necessitate. Matth. x. Qui recipit iustū
in nole iust. ⁊c. ¶ Sexto volūtarie paupe
res: q: dant q̄d amant: sicut ē qui nō dat ꝙ

amat: non accipit ꝙ desiderat: ita a ꝯtra
rio. Qui dat q̄d amat accipit q̄d desiderat
5 Matth.xix. Omis qui reliq̄rit domū ⁊c. cen
tuplū accipiet ⁊c. ¶ Septimo pseuerātes
sicut cursor brauiū in termino vie. i. Cor.
ix. Oēs q̄dē currim⁹ sz vnus accipit brauiū
Glo. pseuerans. Omis q̄ sic dispositi⁹ petit:
accipit. Omis inq̄t q̄ petit accipit Luc.xj.
Et ideo ꝯuenienter dr̄ in epl'a: ꝯfitemini alter
utrū. Et in euāgelio petite: q̄si diceret: primo
disponatis aīam in qua recipiat: ⁊ postea
petite. Acceperūt ⁊ ipsi singulos denarios.
Matth.xx. Qui aūt aliē petit: non accipit.
Jaco.iiij. Petitis ⁊ nō accipitis eo ꝙ male
⁊c. Jaco.i. Non ē existimet homo ille gra
tiam ꝑ grā ꝙ accipiat aliquid. ¶ Quantū
Arti. iij. ad tertiū. Quilibet sm̄ illud q̄d recipit tenet
reddere: ⁊ totū in ei⁹ expēdere seruitiū qui
dat: ⁊ ei totū attribuere: ⁊ ideo in predicta
auctē Matth.xx. Acceperunt: ⁊ ipsi singulos
6 denarios dei bona data a deo denario cō
parant: q̄ habet figurā circularē: sic illa a deo
sunt ⁊ in ipm̄ reflectēda: sicut patebit infra
in capitulo de gratitudine. Sicut ē aliq̄d
de mari ad nubes mittit vt iterū fluat: sic
ista ad deū refundēda sunt: vt plura iterū
dent. Deus eīn abundāter dātib⁹ sibi ⁊ suis
abūdantib⁹ dabit. Et q̄ in modico ē fidelis
⁊ grat⁹: supra multa ꝯstituet: ⁊ in h̄ i bona
pte assimulant eligentib⁹ ⁊ pmouētibus ad
gradus episcopales: q̄ largos ⁊ libēt dātes
libētius eligunt ⁊ ad maiora ꝓmouent: nō
Exm̄ aūt cōiter parcos. Uñ cuz in quadā electiōe
fieret mentio de quodam in epm̄ eligēdo
Respondit ali⁹: non illū: q: nimis timid⁹ est
q: solus de nocte nō cubabit: alio nomīato:
nec illū inq̄t: q: nimis audax est: q: audet
solus cuz capellano comedere in maria au
la tot⁹ ciuitatis. Et sic primo incōtinētiā:
secundo parcitatē obiecit: ⁊ sic uiuunt ꝙ ei
qui noluit mini⁹ dare: nequā ꝯ mai⁹ darē.
Date ergo de acceptis ⁊ dabit vobis: ⁊ h̄ est
ꝯsonū ⁊ legi nature ⁊ etiā legi gratitudinis
7 ⁊ legi curialitatis. ¶ Primo legi nature: sto
machus eīn pestifer est qui multa recipit ⁊
accepta virtualiter ꝓut eoꝝ vtilitas reqrit
non diuidit ⁊ cōicat: q: aliē ex sic recepto ⁊
retēto multi generātur morbi. Sic princeps
vel platus vel q̄cūq; diues: vel multa acci
piens et cupida sibi ipsi incorporans. de quo
Hier.iiij. Uentrē meū doleo: multa sibi et
corporalia ⁊ spiritualia cōgregat icōmoda.
8 ¶ Secūdo legi gratitudinis apud quē igra
tus de acceptis: fit indign⁹ de accipiēdis: et
talis etiā apud hoīes mod⁹ insoleuit loq̄n
di: nescuit inquit mihi grates dicere: vel ē
fuuit: vel debitū nō reddidit pro tali bono
vel stipēdio: nō ꝑ me posterior⁹ meremur
priuabit: seu carebit. ¶ Tertio legi curiali
tatis: sicut ptz Sen.xi.c.10. Incuriale enim
est in oī curia ⁊ dei et hoīm sp̄ accipe ⁊ nūq̄
dare: hr̄e sp̄ man⁹ apertas: et aures inuitas
q̄n dr̄ accipe ⁊ totū clausuz ⁊ surduz: q̄n dr̄
date datū accipere ⁊ dātem repellere: sp̄ pe
tere ⁊ nūq̄ regratiari. Sic spūalr in curia
dei mlta a deo accipe et paruz sibi vel suis
dare. Talis deficit in cōputo q̄n in iudicio
aperient libri de receptis ⁊ expēsis. Nota. 9
T.v.17. in afflictiōe orare: pcessiōes facere
missas cātare: ⁊ habito q̄d desiderat siue sit
aeris serenitas siue ꝑ pace nūquid aliquid
tale facē sit ad regratiādū: oīa ista facta
sunt cōtra legē nālis rōnis ⁊ gratitudinis ⁊
curialitatis. Sūt ēt cōtra doctrinā Senece
li.i. de bñficijs. Tres inq̄t grē sunt: q̄ soro
res vocantur: pma dat bñficia: secūda acci
pit: tertia reddit. Uirgines sunt: q: icorrupte
sūt ⁊ sincere ⁊ oīb⁹ scē. Iuuenes ēt sunt: q:
nō dz in eoꝝ bñficioꝝ senescere. Eccl. xiiij. i
diuisiōe sortis da ⁊ accipe añ mortē tuā: bñ
fac amico tuo ⁊ sz vires tuas: da paupi ⁊ nō
defraudaberis a die bono. In diuisione sor
tis: sors istius seculi est diuitū. alterius se
culi: pauperū. Luc.vj. Bti paupes. In sorte
ergo tua: da pauperi elemosynā: vt recipias
in sorte sua gliā: ipo teste qui ait. Mat.xix.
cētuplū accipiet ⁊c. Judicū. i. Ascēde mecū
in sortē meā: vt ⁊ ego ascēdā in sortē tuam.
Pro. infra. A. vij. 44. Sed mlti iā i Senece
regulā non tenēt: sed donis abutūt: ⁊ ē acce
ptis igrati sūt dātī seu datori: sicē fimariū
cōtra solē: quāto enim plus de radijs suis
accipit ⁊ calori⁹: tāto plus fetet. Sic mlti
contra deū: de quib⁹ Matth.xx. ⁊ accipiētes
murmurabāt aduers⁹ scz patrēfamilias. q̄
eis dedit quicquid dare debuit. ¶ Quarto Arti. iiij. 10
ponēda est pena ingratoꝝ de acceptis. De
na vna est: ꝙ oīa accepta amittet: ⁊ oīm
creatorē: ⁊ ēt creaturā cōtra se ꝓuocabit: ⁊ h̄
⁊ in futuro his puniet in quibus peccauit:
q: cōgruū est ꝙ quēadmoduz ingrato: sin
gula improperātur bñficia ad eius ꝯfusio
nē: sic etiā peccāti dicatur improperando:
terra facta fuit ad ꝓducendū fructus cōtra
famen ⁊ aīalia pro tua vtilitate nutriēdo: ⁊
ad te portanduz: aqua ad refrigerādū: ignis
ad calefaciendū: aer ad respirandum: sol ⁊
stelle ad illuminādum: aues ⁊ pisces ⁊ iume
ta ⁊ etiā angeli ad tuū seruitiū facta sunt ⁊
solatiuz. Oīa ista ergo si os haberent ⁊ si nō
habeant: eo tū modo q̄ eis ꝯuenit tibi loquū
tur ⁊ dicunt: accipe me ad tuum seruitium

creatū: et servi deo diligēter sicut ego tibi ser
uio. Terra dicet accipe a me fructus: bestias
as et arbores: et redde deo debita decimas et
elemosynas. Sic aqua: sic ignis: sic oīa lo=
quunt sicut patet. Noli ergo oblivisci oēs
retributiones eius. Psalmus. cij. Quia vt
11 notatur. A. xxvi. 17. Et sermo. xiij. 7. et Ser.
xiij. 5. nisi ista deo reddideris quid contin=
get: certe oīa tibi in penam convertentur
Terra scilicet sterilitate: hic nos affliget her
bis venenosis vel insanis animalia occidit
In futuro vero nos descendentes ad in=
feros terra devorabit. Aqua etiam hic nos
nimia pluviarum abundātia gravabit et in
futuro torquebit: qm teste Job. ibūt ab aquis
nivium in calorem nimium Job. xxiiij. Sic et
de igne qui hic domos et in futuro corpora
cōburet. Sic de oībus rebus: ad solatiū nr̄m
factis. Et sic teste sapiente Sapien. v. Orbis
terrarum pugnabit cōtra insensatos: et arma=
bit creaturam in vltionē inimicor̄ etc. Ibidē.
Et sicut furtum in collo furis ante iudicis tri=
bunal modo suo petit de fure fieri iustam vi
dictam: ita creature modo suo petēt de pecca
tore in iudicio. Muta quidē testimonia ore
sed non significatione dicent. Nos fuimus
12 facta ad serviendū hoī: vt homo tibi deo ser=
viret. Nos ei fecimus quod debuimus: ipse
nobis abusus est: et non tibi fecit qd debuit.
Rogamus vt vindices nos. Nota. J. xi. 16. Et
ista petitio videtur rationabilis: quia quan
do alicui dantur multa sub certa conditio
ne: ipso faciente conditionis contrarium:
non solum meretur accepta amittere: sicut
patet. M. q. 13. sed etiam punietur. Re
ge enim militi multa dante vt secum pu=
gnet: si transfert se ad inimicum regis: pro
ditor est: et omnibus que in regno suo ha=
buit vel habere debuit privabitur: et non
solum regem; sed etiam totam familiam
contra se provocat. Sic in proposito et est
in parte exemplum Anshelmi. Terra ergo
sic provocata Juste dicere potest. Nolo vos
sustinere: sed absorbere. Cibus etiam. Nolo
fortificare inimicum creatoris mei. Sol etiā.
Nolo lucere inimico domini mei: et sic ibi in
tenebras exteriores. Omnis homo etiam iu
ste de ingratis et peccatoribus conquereretur:
quia sicut manus vel pes inutilis factus:
redundat in dānum totius corporis: sic pec=
cator in damnum malorum in inferno: quia
de pressura erit maior pena. Et bonorum qui
hic propter eorum societatem multipliciter
affliguntur: et in futuro gaudium eorum re=
tardatur: ergo peccatores et bonis et malis
nocent.

Accusationis debite: *A. xi.*
tres partes iusticia constituit: vi=
delicet iudicem sive auditorē: agē
tem et reum. ¶ Ex parte iudicis requiritur *Arti. i.*
diligentia de veritate inquirenda: et debita
1 executio effectui demandanda. Et hoc speci
alius vbi de salute agit animarum: si enī
regum terrenorum iudices cum tanta dili=
gentia veritatem inquirunt delictorum et
dure emendant delicta cōtra corporalē cor̄
custodie commissa: quanto plus habentes
custodiam animarum tam periculosam: vt
earum perditio anime proprie inducat per=
ditionem. iij. Reg. xx. Custodi virum istum
qui in lapsus fuerit de manibus tuis: erit aīa
tua pro anima eius. Requiritur ergo q
non sit nimis negligens vel rigidus. In se=
cundo enim plus quam in primo cōtra ius
delinquunt. Quia vbi lucrum imminet terre *Exē.*
num: ibi ius suum non negligunt: sed in pu
nitione excedunt dicentes: et modum cuius=
dam ceci habentes: cuius dominus vt ferē
leporarium quendam charum habuit odio
sum familie quia de mensis que potuit ra=
pere solebat: propter quod frequenter eum per
cussione castigabant. Dominus hoc videns:
prohibuit quod nullus percuteret cum nisi
cum virga: et super latus ne eius frangeret ty=
bias: cecus quidā in illa curia a quo frequē
ter panem abstulit: cum leporarium versus
cum venire deprehenderet: eum cum baculo
suo percussit: et fregit duas tybias eius ha=
beas hoc inquit in latere: sicut dominus me
us dixit. Ecce quantum intellexerat prece=
ptum domini immo contrarium faciendo il
lud pro se adduxit: quod pro se non erat. Et
hoc forte quia secus erat: et quod fecerat pi
culum non videbat: sic omnino est in propo
2 sito. Dominus celi et domini terrarum. et le
ges eor̄ voluit et precipiūt correctionē et emēdā
irrōnabilē nō et cū virga: et sine reor̄ iniusta
lesiōe si ergo ille cui lex cōmittit qd possit pro
tali delicto accipere duos solidos: et accipi=
at dimidiam marcam: et vbi dimidiam mar
cam. viginti solidos. Et sic deinceps magis
proprie voluntatis quam legum instarum
sequēdo regulā: dicendo habeas hoc in la=
tere: leges hoc precipiunt et volunt: cum ta=
men in veritate contra dei leges: et etiam
mundi iustas sit. Nōne ostendunt se esse ce
cos et duces cecorum etc. Medium ergo tenē
do in correctione: se potius amicum quam
iudicem exhibet: Unde Augustinus. ad Bo *Aug.*
nifacium de correctione. Molestus est medi=
cus furenti frenetico: et pater indisciplinato

filio. Ille ligando: iste cedendo: sed ambo
diligendo: si autem istos negligant et peri
re permittant: ista potius falsa mansuetudo
crudelis est. hec ille. ¶ Ex parte agentis et *Arti. ij*
requiritur ordo iusticie: quo qs tam in fo
ro privato: q̄ in foro publico: plus tenetur
sibiipsi q̄ alteri. Ergo prius accuset petm̄
proprium: qr de iure servus corporeus ad=
mittitur ad accusationē: sicut patet in dige
sto novo de accu. li. x. l. hos accusare. Ergo
a fortiori rōne: nec servus pctī et diaboli quia
servus est vilior. Prius ergo accuset seipm:
rō hoc dictat. Nota. C. xvi. 4. Videmus enim
cōiter: q qui offendit aliquē dnm: si sponte
et cito accedit ad eū et veniā postulat offen=
sam hūiliter recognoscens; mitius tractat
q̄ si tardaret venire vel ad iudiciū invitus
trahatur: vel alio accuset: vel cautelas que
rat evadendi: vel propter veritatē dicendam
verberetur: vel flagellet: sic in proposito: et iu
4 dex iustus deus: et iudex terrenus fm̄ cōem
modū loquendi: quo dicunt revela mihi ve
ritatē totā: mitius agunt cū eo q in confessio=
ne et exteriori correctiōe nō tardat: nec quasi
coactus: sed gratis culpā suā detestādo se
ipm accusat. Cū ergo hoc ordo iusticie et ēt
vtilitas propria requirat: licet q faciat qli
bet exēplo Abrae: q primo circūcidit se: po=
stea Ismael: deinde reliquam familiā Gen.
xvij. Et de eo verificet illud Proverb. xviij.
Iustus prior accusator est sui. Sed talis ra=
ro invenit Mich. vij. In hoībus rectus non
est: q dicit prior accusator est sui: satis vi=
det innuere q secūdario accusator erit alio
rum. ¶ Sed ad hoc recte faciendū et vt in ta
libus accusatiōibus cōsulius procedat: septem
5 sunt notāda. ¶ Primo accusandi necessitas
Si eīn crimē nō evadit homicidij: q nō pa=
scit corpus q fame moritur: vel corporaliter
Aug. morienti non succurrit cū pōt et debet. A for=
tiori nec q anime nō succurrit. Unde Augu.
in regula de vita clericor̄. Magis innocen=
tes nō estis: si fratres q̄s indicādo corrige=
re potestis: tacēdo perire permittitis. ¶ Se
cūdo accusandi generalitas: q nullus subter
fugiat: incipiētes a sanctuario dei. id est. a
maioribus sm̄ preceptū ppheticū Ezech. ix. qr il
lorum defectus in subditos redundat: sicut
defectus capitis et stomachi in totum cor=
pus et membra: et defectus advocati i clien=
tem suum. Primo ergo ad modū boni me=
dici. Stomachus deinde mēbra sunt accusa
tione curanda: sic Laban scrutatus est ido
la: primo i tabernaculo Jacob: post in taber=
naculo Lye que senior erat. Sed qui corri=
piunt solum minores: sunt sicut aranee: qui

nores muscas: sed Rachel inobediens ido=
la abscondit Genesis. xxxi. quod si fecerit
6 accusabit vos Moyses. Joan. v. ¶ Tertio:
accusantis intentio: q vitē sit ex affectio=
ne. Exemplo membror̄ quor̄ vnū membrū
aliud lesum nititur naturali affectiōe liga=
re et sanare. Unde Aug. in epla ad Marcel=
linum. Magis amat obiurgator sanās: q̄
adulator dissimulans. Raro tamen procedūt
accusationes ex affectione: sed vt p tales ac=
cusationes vel relationes placeāt illis qui
bus talia deferunt: vel eos inde lucrari fa=
7 ciāt contra quos Aug. lib. ij. de sermo. dnī.
obiurgationes adhibende sunt: ita tamen
vt in his non nobis sed vt deo serviatur. Vel
zelo ire vel intentione vindicte et affectione
nocendi. Ideo cōiter tradūt billetas: vel oc
culte maliciose informant: et in aperto pul=
cherrime eis loquuntur quasi per hos non
essent accusati: immo ad colorandum factū
suum eos ore consolantur: et alijs illud im=
ponere nituntur dicētes illud Joan. v. No
lite putare quia accusaturus sim vos apud
patrem: est qui accusat vos Moyses in Ps.
xxvij. loquuntur pacem cum proximo mala
autem in cordibus eorum. Et si accusatio ve
ra sit: et illi digni sint correctione vel puni=
tione: tamen oculus nequā: id est intētio ma
la: reddit totū corpus: id est: opus tenebro=
sum. Ideo Augustinus sup eplam ad Gala
tales ammonet dicens: quicqd lacerato ani
mo dixeris. puniētis est impetus: non cha=
ritas corrigentis: dilige: et dic quicquid vo=
les. Ibidem idem nunq̄ alienum vitiū ob=
iurgandum est: nisi conscientia prius inter
rogata et examinata respondeat coram deo:
dilectione hoc facere. Nota. C. xvi. 21. Sic
vero sinistra intentione alios accusantes
quantumcunque verum sit quod dicunt
similes sunt demoni qui latronem accusa
8 uit. A. xxi. 26. ¶ Quarto male accusan=
tium pena circa q̄s distingue: quia aut est ve
rum quod dicit: sed mala intentione. Et ta=
lis apud deum reportabit confusionem: si=
cut illi Joannis. viij. Accusantes mulierem
in adulterio deprehensam. Exibat vnus
post alium cum verecundia. Ubi sunt inqt
christus qui te accusaverunt. Aut est falsum
quod dicit: et tunc tenetur ad restitutionem
illius quod perdidit per eum sive sit fama
sive res alia. Et simul cum hoc plus sibiipsi
nocet: qr seipsū spūaliter occidit et finaliter in
caput propriū redundabit vel hic vel i futuro
Et tūc accusatus ē: amittit tpalia aut eter=
nam vitam. Exemplum ad hoc de lupo ac= *Exē.*
cusantem vulpem apud leonem q furatus

ad curiam eius venire contempsisset: galli-
narũ deuorationi ꝛ rapinis insistendo: que
veritate ostẽsa: ꝙ videlꝫ salarnam inueni ꝑ
medicina habenda pro leone infirmo: in cu-
ius signum tota erat lutosa pedes secum
portans: consuluitq; leoni ꝙ optimum esset
pro eo pellis lupi: eo ꝙ ex frigore infirmat⁹
esset: lupo ergo excoriato: et sub rubo: dẽtes
nudatos ostendenti: ait: discas iterum ne-
minem false accusare. In hoc est ad proposi
tum ꝙ laqueum parauit et incidit in eum:
non est ergo lupus sequẽdus in ista condi-
tione: quia nemo debet alium accusare fal-
se: nec talis est apud deum: nec apud homi-
nes audiendus. vt. ff. de rei vendi. l. ib. vj. in
9 fundo. Sed forte lupus veraciter vulpẽ ac-
cusauit: sed ipse cautela totũ retorsit in lu-
pum: ꝛ in ista cõditione sunt multi iniqui:
quia frequenter contingit ꝙ ille qui est in
culpa: nititur alterius accusationem preue
nire vel seipsum iustificare: ꝛ aliũ inuolue-
re. Et ipsi partes vulpiũ erunt. ꝛ vulpis pe-
nam eos incurrere oportebit: de qua fabu-
lose fertur ꝙ volens gallum decipere: tacẽs:
vnũ oculũ clausit quasi lesus esset festuca:
rogauit gallũ festucã de oculo trahere: cu-
ius maliciam gallus fugiẽs: abscessit. Vul-
pes videns se delusam: in curia leonis que-
rimoniam deponit oculum clausit: asserens
ꝙ ipso dormiente: gallus eius oculũ eruit.
Gallus rogat eos de veritate inquirere: an
videlꝫ eius oculus necessitate violenta: vel
dolosa voluntate clausus esset. Inuenien-
tes ꝓo eum propria clausum malicia: eum
vtroq; priuauerunt. Sic deprehensi in falla
cia per accusationẽ duplici cõtritione cõterẽ
tur. Una culpe excusationis: altera false de-
betur accusationi. Duplici ergo cõtritione
cõterent eũ. Sicut patet de Aman accusan-
te Mardocheũ ꝛ iudeos. Hester. iij. De cal-
10 deis accusatione propria ꝛ maliciosa dedu
cẽtibus socios Danielis ad fornacẽ illesos
tamẽ seipsos comburentes. Danielẽ ad la-
cũ illesum: vbi ipsi deuorati sunt. De presby
teris accusantibus Susannam. De iudeis
accusantibus christũ. Joan. xviij. Quã ac-
cusationem ait Pilatus habetis aduersus
hoiem hunc. Et licet ad tẽpus cõtra eũ pre-
ualuerũt: tñ modo ipse est iudex illoꝝ: ꝛ sic
de alijs bonis licet ad tẽpus aliquãdo a ta-
libus aduersa sustineant: tamẽ finaliter pre
ualebũt. Quia Rom. viij. Quis accusabit
aduersus electos dei. Mali ꝓo ecõuerso: et
si ad tẽpus hic preualeãt finaliter tñ cadẽt:
et si in propriis hic non cadant accusationi
bus: subtiles tñ in posterũ diaboli nõ eua-
dent accusationes nec penas: qꝛ scilꝫ de eis
verificabitur illud Apoc. xij. Proiectus est
accusator fratrũ nostroꝝ qui accusauit il-
los die ac nocte. ¶ Quinto pena nolentium 11
bene et vtiliter accusare vel accusari ad emẽ
dationem. Tales in morte accusabũtur: qꝛ
nõ accusant: ꝛ status illoꝝ similis est infer-
no: qꝛ nõ est in inferno accusatio vite. Ecci.
xlj. supple ad vitã. ¶ Sexto: que accusantẽ
retrahant, tria sunt. Diuitie: amor: timor.
Diuitie seu munera data ꝛ accepta: tales in
ter se vendunt et emunt infernum: qꝛ dans
munera libere permittitur ire ad infernum
qꝛ alij volunt ei parcere. Sed vnũ auanta-
gium est in ista mercatione: que non inueni
tur in istis terrenis: ꝙ videlꝫ et vendentes
et emẽtes infernum illum simul possidebũt
Secundo amor inordinatus: quo quis dili
git corpus chari: ita ꝙ non animam. Ter-
tio timor amittendi amicitias: vel alia bo-
na: vel sustinendi damnum ꝛ vtrosq; vincit
Joseph qꝛ fratres suos dilexit: ꝛ graue dã-
num ab eis ad tẽpus sustinuit: ꝛ tamẽ accu
sauit fratres suos apud patrẽ crimine pessi
mo. Gen. xxxvij. Septimo meritũ bene accu
santium. Tales sunt coadiutores dei ꝛ resu
scitatores animarum: quod plus est ꝙ̃ cor
pora suscitare mortuorum. Augustinus de Augu.
sermone domini in monte. Accusare vitia
officium boni est. Figura Gen. xxxvij. de
Joseph accusatore: qui a patre plus ama- Art. iij.
batur. ¶ Ex parte accusati requiritur patiẽ
tia: et beniuolentia. Exemplo christi cui di-
cebatur. Matth. xxvij. Non audis quot di-
cunt aduersum te testimonia? ꝛ patiẽter su-
stinuit: et beniuolũ se eis exhibuit pro ipsis
orando. Augustinus in epistola ad vincen-
tium non omnis qui parcit amicus est: nõ
omnis qui verberat inimicus: quia qui fre
neticum ligat: et litargicum excitat ambo-
bus molest⁹ est. Ambos tamen sanat ꝙ̃diu
egri sunt indignãtur: sed ambo sanati gra-
tulantur. Accusationes ꝓo et correctiones
male portãtes: similes sunt vitro quod frã
gitur cum lauatur. Prouerb. xv. Nõ amat
pestilens eum qui se corripit. Uas ergo vi-
treum multum sordidatum cum cõfricatio
nem sustinere non possit: non facile munda
tur a tenaci sorde: ꝛ de tali ꝑceptũ est Leui.
xv. ꝙ vas immundum qḋ non poterat bene
mundari igne crimaretur.

ACquisitiõis. Prio ostẽ- A. xij.
detur distinctio. Secũdo ꝙ pe-
riculosum est multa tempora-
lia acquirere. Tertio ostenden

tur omnes modi quibus iniusta fit acquisi
tio. Quarto quib⁹ psonis est dãnosa. Quin
to quale dãnũ infert. Sexto excusatio cũ re
Arti. j. probatione. ¶ Quãtum ad primũ. Acquisi
tio est duplex: scꝫ rerum spiritualiũ ꝛ tẽpo-
raliũ. Prima est vtilis ꝛ virtuosa. Secũda
est periculosa. Prima est vtilis: sicut vtile ꝛ
desiderabile est ceco acquirere lumen. Pro-
1 uerb. iiij. Acquirere prudentiã: qꝛ preciosior
est argento Prouer. iij. Et melior est acqui-
sitio ei⁹ auro: qꝛ virtutes ducunt ad gloriã
ij. Thess. ij. Uocauit nos p euãgeliũ in acq
Art. ij. sitione glorie. ¶ Circa secundum: ꝙ multa
acquirere periculosum est patet. Exemplo:
2 historia: ꝛ autoritate. Exemplo colligentes
spinas pungunt: sic colligentes diuitias:
quas christus in euangelio spinas vocat
Mat. xiij. Conscientiã lacerant: ꝛ cõponen-
tes lutum inquinant: sic diuitias ꝙ̃s Pau-
lus arbitratus est vt stercora Phil. iij. inq-
Exem. nantur in cõscientia. Unde quidã magnus
acquisitor hui⁹ seculi: cũ ammoneret ꝙ cũ
bona conscientia acqreret. Respondit ꝙ nõ
cõpatiuntur se simul in eodẽ: bonus acqsi-
tor ꝛ bona consciẽtia Prouer. xxviij. qui fe-
stinat ditari: nõ erit innocens Eccli. xj. si fue
ris diues: non eris immunis a delicto. Et. j.
Thim. vj. Qui volunt diuites fieri incidũt
Ar. iij. in laqueũ. ¶ Quantũ ad tertium est aduer-
tendum ꝙ non omnes modi possunt hic ex-
primi, sed communiores. Communis enim
mala acquisitio in viris ecclesiasticis est p
5 simoniã. In potentib⁹: per falsas procura-
tiones Jesabel. iij. Reg. xxi. Et patet. J. xiij.
25. sicut est rapina: talliatio: pauperum ex-
coriatio per malos ministros: ꝛ per minas
mutui acceptio sine redditione. In merca-
toribus per vsuram ꝛ fraudulentã emptio-
nem ꝛ venditionẽ. In executoribus nimia
appropriatio. In pauperibus per furtum:
ꝛ laborẽ tẽpore ab ecclesia interdicto: sicut
4 patet Ser. lj. 5. Oẽs isti in lucro sunt socij
Exem. demonum in facto similes brutis ꝛ furibus
Primo dico socij demonũ. In lucro enim de
mon dicere potest: quod dixit quidẽ Salar
dus: qui obulum proiecit ad cumulum pe-
cunie vnius capsoris: ꝛ requisitus de causa
Respondit. Deinceps volo esse particeps cũ
illo in lucro. Ita diabolus eos iuuando me
retur socius fieri: ꝛ quando facit eos male
lucrari: portionẽ suã addit: vt sit particeps.
Et non est mirabile eos cito ditari: quia ita
cautum ꝛ ingeniosum habent socium ꝛ par
ticipem: ꝛ quia operantur ingenio demo-
nis ꝛ hominis. Unde ergo respondit demon
cuidam sancto: querenti quare super quan
dam sederet istam in ecclesia quadam depo
sita. Hic inquit sunt duo denarij de meo: q̃s
custodio: quasi per istum modum habetur
in libro de apibus. Si ergo iuste sibi sessio-
nem ꝛ custodiam ꝛ participium vẽdicat vbi
sunt duo denarij de suo: quid faciet vbi totũ
vel maior pars est de male acquisito. Sic er-
go sunt socij demonũ ꝛ participes: contra il
lud. j. Cor. x. Nolo vos socios esse demonio
rum. Secundo in facto assimilantur anima 5
libus irrationabilibus scilicet piscibus inter
quos maior deuorat minorem. Et in animã
tibus ꝛ ferijs: minor est preda maioris: sicut
patet Ser. lviij. 5. sic predicti quilibet nitiẽ
alium decipere: simoniacus simoniacum:
mercator mercatorẽ: ꝛ sic de alijs. Aba. j. Fa
cies homines sicut pisces maris ꝛ sicut re-
ptilia. Uerbi grã vn⁹ in offõ male tractabit
ꝛ spoliabit iferiores: ꝙ pisces iferiores deuo
rat. Iste apud dominũ accusabitur ab alio
qui eum odit: cui forte nocuit: vl' qui officiũ
suum desiderat intrare: sicut forte ipse intra-
uit: vt munera colligeret: ꝛ sumptibus pro
prijs parceret: vel male reddidit computuꝫ
ꝛ iste tunc spoliabitur: ꝛ amittet quicquid
acquisiuit: ꝛ forte pl⁹. Ecce iste a maiore be-
stia deuoratur. Sicut vnus executor de bo
nis defuncti ditatur: ita alius de suis ditabi
tur. Et sic deinceps de alijs. Aliquando dũ
preda capta est in ventre capientis: ipse ca-
pitur: sic in ꝓposito dum bona aliena sunt
in domo: ꝛ peccatum in conscientia: preda
sit demonum ꝛ etiã tyrannorum. Omnes er
go isti a minimis officijs ad maximũ. Simi
litudinem gerunt belligerantium: ꝛ de tem
pore pacis: preludia faciunt bellorum: vbi
fortior predam captam a debiliori aufert li
cet in vna parte ꝛ in vni⁹ regis exercitu sint.
Sic in exercitu diaboli: vt de eis verificetur
illud Esa. xxxiij. Ue qui predaris nonne et 6
ipse predaberis. Nota. M. viij. 18. Secũdo
in facto comparantur latronibus bursam
scindentibus qui lingua pulcherrime cum
homine loquũtur: manu tamẽ bursam scin
dunt. Ita ipsi lingua confitentur se bonos
christianos: sed manus: manus sunt Esau:
ꝛ eo magis sunt ingrati: quo non cuius cum
ꝙ bursas scindunt vel cuicunq; nocent: sed
deo: qui oĩa dat a quo vna manu recipiunt:
ꝛ alia ei nocent: dum suis nocent. Ipse eniꝫ
dicit. Quod vni ex minimis ꝛc. Qui ergo de
ecclesie membris vnum defraudat: nomẽ do
mini defraudat. Nota. P. iiij. 5. ¶ Quãtum Ar. iiij
ad quartum: scilicet quibus personis sunt
mortifera: aut sit questio de acquisitione: et
tunc sunt venenosa omnibus acquirentibus

⁊ prebentibus eis in hoc consilium: auxiliũ
vel fauorem: aut de vsu: ⁊ tunc sunt mortife
ra omnibus vtentibus ⁊ possessoribus ma=
7 le fidei. Ista probantur exemplis: historijs
⁊ autoritate. Exemplis de radice infecta vel
mortificata: sequitur infectio ramorum. Et
corde intoxicato: sequitur intoxicatio mem=
brorum. Ser. xlix. 9. Ex veneno posito in fon
te: intoxicantur riuuli. Cum ergo primus
sit acquisitor: quasi radix ⁊ fons ⁊ conscien=
tias ⁊ vtentes quasi rami ⁊ riuuli sicut si ra=
dix sancta ⁊ rami. Ita necesse est sequi a cõ=
trario sensu si radix maledicta: ⁊ rami ⁊ bi=
bentes de fonte male acquisitorum: cũ mors
sit in olla: quis eos negaret mortem anime
incurrere. Historiam ad hoc narrat Petrus
damianus: sicut patet Ser. xlix. 9. de quo=
dam qui iniuste acquisiuit quandam pos=
sessionem: quã heredes post eum tenuerũt
Quorum quartus ducebatur ab angelo ad
loca penalia. Ubi inter alias penas innume
rabiles: ostendebatur sibi puteus horribi=
lis: ignis ⁊ sulphuris: in quo erat patibulũ
super quod erant tres suspensi: super tres
vncos: quilibet sub altero ita quod inferior
plus patiebatur: quia gutte ⁊ fetores decur
rentes ex calore de superioribus: cadebant
super inferiores: vidit etiam superius vncũ
vacuum. Et quereret quid hec significarent
Respondit angelus: quod illi essent tres proge=
nitores sui: propter talem iniustam acqui=
sitionẽ ⁊ detentionem sic tractari. Et qui prior
plus peccauit: durius puniebatur: ⁊ secun=
dus durius tertio: quia recentiorem habuit
memoriam de iniusta acquisitione. Uncus
vero vacuus tibi ministrabitur: nisi restituas
Et iuste quidẽ: sicut patet. M. viij. 3. 39. 9. q
rediens ad se totum restituit. Discant ergo
illi qui dicunt pater meus mortuus est in
seysina: ⁊ quantumcũque ab habente iustiã
in foro publico petatur: vel in foro confessio
nis iniungatur: nolunt restituere: quia pa=
tres eorum mortui sunt in seysina: immo di
cunt expresse: si male acquisierũt: nescio: ha
beat ipse periculum: ⁊ quia noluit intellige
re vt bene ageret: nec veritatem inquirere: sed
ambulare in vijs patris sui qui peccauit.
Ideo introibit vsque in progenies patrũ suo
rum: ⁊ vsque in eternum non videbit lucẽ. In
ps. xlviij. Quia etiam sm iura ciuilia pos=
sessor malefidei: nullo tempore prescribit.
Sicut patet in auten. de prescriptionibus.
xxx. vel. xl. annorum. C. li. vij. 50. Item pos=
sessor. Idem patet per iura canonica. Extra
de regulis iuris lib. vj. c. possessor: quod autem
tenetur veritatem inquirere. Nota. C. xvj.
42. D. xij. 14. Et. p. vij. 5. Uxores ⁊ famuli ⁊ 9
amici ⁊ filij talium: nõ deberẽt esse participes ta
libus acquisitis: vbi illicite acquisita ab
alijs discerni non possunt: sed potius debe=
rent victum ostiatim querere: sicut proba=
tur in summa cõfessorum. li. ij. ti. v. q. lxviij.
Quid ergo faciet ⁊ specialiter vbi per talem
participationem principalis sit non soluen
do: aliqualiter de talibus permixtis come=
dere potest quilibet: dummodo intentionem
habeat viuere de licite acquisitis: sicut habe
tur ibidem. Excusantur etiam illi qui vtili= 10
ter gerunt negocia spoliatorum: eos ad re=
stitutionem monendo. Et hoc deberent om= Exm.
nes qui iuxta eos sunt facere. Exemplo vxo
ris cuiusdam militis de quo fertur: quod cum
placitaret contra quendam abbatem clare
ualensem pro quadam possessione. Abbas
nolens circa terrena tantum sollicitari dixit
militi: dic in verbo veritatis quod tua sint
illa bona ⁊ ea habeas. Et sic ea adeptus est
quod cum iocunde narraret vxori sue. Ait
illa. Male christiane dolose egisti contra ab
batem: vltio diuina apprehendet te: ⁊ nisi re
stituas: societate mea carebis: quo audito
cõpunctus restituit. Et sic saluatus est vir 11
infidelis per mulierem fidelem. Si sic repre
henderentur tales vel saltem confusione vel
conpunctione citius cessarent patet per factũ Exm.
quod accidit cenomis in francia sicut sancto
viro mihi narrante didici: quidem vsurari*
audiens quod fratrum conuentus panem non
haberet: misit eis sportam plenam quam
prior loci eidem remisit per eosdem dicens:
quod dicerent domino suo: quod nihil haberet suũ
⁊ de alieno nihil dare posset: quod cum ille
audiret: omnia restituit vsque ad mendicita= 12
tem cum sacco in dorso. Fertur etiam de quo Exm.
dam sancto: qui inuitatus a quodam vsu=
rario ad prandium benedixit mensam di=
cens: si hic apposita sint bene aquisita: sint
benedicta ⁊ comedentibus proficiant: si ve=
ro male recedant: quo dicto nihil inuenie=
batur super mensa quo facto: fortiter com=
punctus restituit. Melius esset veritatem
dicendo: tales saluare: quam participando et
⁊ adulando cum eis damnari. ¶ Quantum Ar. v.
ad quintum: quale videlicet damnum tales
acquisitores incurrunt. Est sciendum quod in=
currunt ⁊ damnum temporale ⁊ eternum:
quod autem damnum inferant temporale ma=
le acquisita: patet exemplis: historijs ⁊ au
ctoritate. Sicut enim vna falsa pecia in ope
re: vel fundamento vel vna colũna putrida
totũ opus decipit ⁊ cadere facit. Et propter vnũ la
trocinium latronẽ dñs suspẽdit: ⁊ oĩa alia quę et

iuste possedit aufert. Ita deus aufert ⁊ auferri
13 permittit: sicut patet Ser. lxxiiij. 5. Et propter vnũ ver
bum falsum vel male scriptũ in charta tua:
potes totam perdere hereditatem. Sic pro=
pter rem male acquisitã tota alia mercatio
minus prosperatur: vel in mari vel terra peri
clitatur. Et etiam illa que bene habuit cum
ea perdũtur sicut boni ratione societatis su
spenduntur. Et propter manerium vel terrã ma=
le lucratam: moritur sine herede de corpore
vel dimittit post se fatuum: qui omnia que
pater acquisiuit pro se ⁊ heredibus suis: alie=
nata se ⁊ heredibus suis. Ecce quomodo fal
sum fundamentũ oĩa cadere facit: quantum ad
mercatores ⁊ falsum punctum hereditatem
mutat et perdit: quantum ad oẽs alios falsos
acquisitores. Nota. D. xij. 37. Qui vero tales
14 fortunas in mercatoribus vel alijs vidẽt et
mirantur eis rideri põt: qui pro vno pũcto
perdit ⁊c. Si enim propter vnum punctum
falsitatũ in bula papali excõmunicetur eã
falsitãs: nõ est mirabile si falsitãs bulã dei:
animã rationalẽ in qua est impressa simili=
tudo dei per male acquisita et alia peccata:
⁊ multa cadat incõuenientia. Nõ est ergo mi
rabile quod bona mercatorũ tot malis iuramẽ
tis ⁊ falsitatibus acquisita non sunt durabi
lia. Exẽpla etiã experimẽtalia: tota die vide=
mus ad oculũ de talibus quod videlz aliqui to
ta vita sua laborãt: ⁊ parcã ⁊ miserã ducunt
vitã vt ditẽtur: ⁊ hereditatẽ magnam ⁊ mul
tas diuitias possint filijs dimittere: ⁊ filius
totum vendit: et totum patris laborem ⁊ su
dorem et parcitatem in taberna consumit ⁊
meretricibus diuidit. Alios videmus tota
vita sua diuitias congregare: nihil bene de
eis comedere nec elemosynas facere: etiam
si pauperes fame mori videant ⁊ aliquãdo
a latronibus in vita spoliantur ⁊ ligãtur et
occiduntur propter diuitias suas. Aliquã=
do vero a latronibus spoliantur in morte: vi=
delz ab executoribus. Et si primos latrones
aliquotiẽs euadãt: secũdarios tamen raro
vel nunquam: nec est mirũ quod de male acquisitis
non faciunt bona opera: quia nõ põt arbor
mala bonos fructus facere. Alios videmus
qui grangias implent ⁊ cumulis exaltãt: vt
charũ tẽpus expectẽt: ⁊ quandoque ignis totũ cõsu
mit. Alios videmus qui credunt sibi ⁊ filijs
multa congregare: et in fine dñs cui nitebã-
tur male placere: imponit ei quod de suo est to
tum: ⁊ quod nõ bene reddidit cõpotũ: et omnia
aufert. Alij vero congregant seruis: quia vxo
Exm. res eorum postea accipiũt illos in maritos.
Unde fertur de quodam taliter cogitãti cu=
ius futura essent bona sua. Audiuit vocem
dicentẽ: troylardi. Ille troylardus erat quis
dã miser in coquina sua: quẽ vxor post mor=
tem eius accepit in maritum. Psal. xxxviij.
Thesaurizat ⁊ ignorat ⁊c. Que aũt cõgrega
sti cuius erũt. Luce. xij. 3 Nota. T. v. 49. in om
nibus istis ⁊ consimilibus quid est nisi labor
⁊ afflictio spiritus: ⁊ diuitie cõgregate in ma=
lum dñi sui. Et qui plus inde sollicitatur: mi=
nus inde gaudet. Sicut ergo multi contra 16
huiusmodi pericula bene prouidẽt remediũ
videlicet liberatã emendo in monasterijs ⁊
mobilia commutãdo in immobilia: terras
emendo: sic prouidendũ esset in celo vbi nõ
posset de parte sua defraudari. Sene. enim
epla. xviij. reprehendit eos qui oĩa alijs di=
mittũt: ⁊ seipsos defraudãt. Quãta inquit
dementia est heredi suo procurare: et sibi oĩa
negare. Magna enĩ hereditas ex amico ini=
micũ facit quo enim plus accipiet: amplius
de morte gaudebit. Si illi vituperantur qui
seipsos decipiũt: vt heredes ditẽt. A fortiori
vituperabiles sunt qui thesaurizant latro=
nibus ⁊ executoribus ⁊ filijs potius quam ani=
me proprie vel christo. Sic ergo exẽplis ostẽ
sum est quod mala acquisitio acquirẽti nõ pro
dest: nec taliter acquisitũ bonũ habet finem. Exm. 17
Ad hoc fertur de quodã qui peregrinabatur:
pecunia pro expensis ab vxore accepta: qui cũ
esset in mari: symia bursam incaute iacentẽ
accepit: ⁊ super malũ ascendens duos dena=
rios proiecit in nauim: quos ille collegit: et
tertium in mari vsque esset tota pecunia con=
sumpta: in reuersione vero inuenit quod vxor pe
cuniam illam lucrata fuerat de venditione
lactis: in quo posuerat tertiam partem de
aqua: ⁊ sic emendẽ de tertia parte decipiẽdo:
tertium denarium male lucrata fuerat. Ca= 18
ueant ergo qui miscent mala bonis in vẽdi=
tione vini vel frumẽti: vel ceruisie vel cuius=
cũque mercationis. Ad idem in vitaspatrũ si= Exm.
cut patet Ser. l. 9. Pater ⁊ mater cuiusdam
insani duxerũt eum ad Ammonẽ virũ dei pro
sanitate habenda: quibus ait vir dei: vos ipsi
potestis eum curare si vultis: quia inquit deti
netis iniuste talem bouem quẽ male acqui=
siuistis: ideo filius vester male vexatur: re=
stituatis ergo ⁊ saluabitur filius vester: et
illo restituto filius sanabatur sicut habet in pri
mo libro hystorie tripartite. Ex isto patet
quare multi ⁊ specialiter nobiles iniusti: et
raptores: ⁊ adulteri: vel prole carent: vel ma
lam habent: vtpote homicidam: latronem:
furem: ⁊ pessimos leccatores: et hereditatis
venditores: vel etiam bonã habent: sed mor
te cito subtrahitur. Utrunque vero rationabili
ter cõtingit: quod enim heredes talium versus 19

bonum finem non tendunt non est mirabile. ad damnum temporale inducunt: videlz ni
quomodo eum in bono crescerent: onerat mum follicitandū. Cum enim talibus eīt
et depellit sup̄ magnos acquisitionis q̄ deductu⁹ ex vnīs crede q̄ rarius: sed ad mul
vel plusle carent: vel ato subtrahitur de⁹ tiplicādum acquisita anhelat: q nūmꝰ de
fensor datur agit. plusle vel pollicite vel tam starū suo contrarium sicut habes vel tam
nata à patrimlie priuilegiādo: q̄ no infirma tarum terrā. anhelat ad mas et habes vnū
tur vel infantur: et explium p̄cedēs cōtnet: manentiū: sic be inuspe: habes vna feudū:
pater in plole premuntur sicut feudentes habes vna bona: habes vna in pa
burſ⁹. Primo premuntur ut vnus aurip bendam: vnū habes duas vel talem colo
abſcisione potest abstrahere: ter no meretrix lam cum pedenda: habes vnū mas offen
bites ſuſpendantur ſic rales premuntur ut cium in quo literatur vult habere duo: habes
fiuoli charoni infirmitate cri⁹ propriat: et bene viginti libras in redditibus vel merca
alio tedio multior: et incorigibles finalis bonibus non pōt⁹ multere: quia habeat
ter ſuſpendātur. ſic ergo acquisita vertunt: ꝛ. ſic bene ps ascendendo. Auarus non
in nāiam propriā: et ā fuoꝝ. nec ꝑsperan implebit ſi mundus inferno ā nun⁹ ꝑ iuste ſuffi
tur in radice bonam habes. Ad idē quar cisse ergo oſtendum⁹ eē ſicde acquisi
ſic ſtatuitur ap in vna villa erāt duo artifi dūcit ſtipes: et ſic ſtipes inter⁊ eos
ces cuiuſle artis: vnus expert⁹ valde. Alt⁹ de ā nū. Inducit eēt dānū illoꝝ qui talt
inſtruis ſuit pater. Ser. ei⁹. Primꝰ ſemp bus non cōſentiunt: inſaniam tortoq̄ ra
laboabat⁹ nāſ⁹ inuabat⁹. Secūdus mi tio. Primū ꝓpter ꝓmuniunt malitie acce
nus laboās⁹ ꝑsperabat⁹. Prior ergo vno pra 2 acquisi: ſunt in vita terra rot latrones
die alū alloquebat dicēs: q̄ mirabatur de ꝑ homicidia: q vis eē aliqꝰ ſecutus de ſi tra
ꝓpria forma: cui alius respōdendo ait: q̄ nitrenda. ꝓpꝓ filiū promouendū eē: ſi ta
inquit mirā: q̄ ille infans habet thesaurū bus martiandus: ꝛ aliqꝰ alendus. mutuo
in quo reperat ola: q̄ habet omnia de⁹ illi oues ſpoliantur: ꝛ vos ſcenter⁊ ſi fruſtrela
adeſidero. Primus ergo ad cum vendo roga boteꝝ pauperum comedendo: ꝛ bibendo: re
cit cum: et thesaurū ſibi ꝑ often ſeruatoꝝ qui ſtituendo. Ideo vos cum ipſo penam ero
ipſe cū ibi ꝑ poſſet. Et vis inquit fidelis tores ſuſtinebitis. Ite cum ipſo maledi
ſocius offeo ſibi cā ꝛ mane bunt ad ſū adeale ctis in ignem eternū. Ose. ix. Dante luge
ſiam. Tne eſt inquit thesaurus meus et ea mina ſua ſtrangebit eos quoniā nō au
meum hic omni die venitor hinc obedio: et diuerunt eū. Ysa. xxvij. 15 Et ego ꝑſecutionis tuę ſta ſit ꝑ ꝑ hyſtoꝝ
que tenere reddo ꝓ poſſeſſa ola mihi ꝓſperi inuentaſpa. Vbi hodie q̄ dam ꝓter ꝓtit
tatuꝝ adoctrina ꝓfuit qui ait. Primum abbas Abbam. monendo q̄ mundū deſere
quęritergendi de⁊ iuſticiā meā⁊ hec ola inquiunt inquisitiꝰ ꝓ vno verbo mundi
adiqcitur vobis. Matth. vi. Sed tu nec cau tur tres falſiſſerra ifra. latiꝰ regnie bc fal
ras exilsil quęrere: nec iuſticiā facere: nec ſitate diffamatur. De talib⁹ intelligi ſ Ysa.
ſerte eius ſeruare: ſed in capite tuo ē falſitas. Vę qui coniūgitis domum ad domum⁊
re conſiderāsoccupatio. Ad idem ferunt⁊ in agrū agro copulatis vſq ad terminum lo
Colonia quā ſi meracio erat qui ſemp la ci: nūquid habitabitis vos in medio ter
borabat⁊ in mercādo ſuerā: nō reportabat: rę? Ysa. v. Ideo dicit Bernardus ep religio
ſed infortunium⁊ ſemper infer crastre ind⁹ ritꝰ oſtendit⁹. Exemplo ipſi⁹ ſtipitꝭ⁊ auto
gens. Et eide hoc a quodā diſcreto in con rit ate. Primo de lupo de quo fabuloſe ſcri
feſſione conſilii quęrere: conſſtit veritatē bit⁹. Postea inqui apoſtolus: Si homo
inue ſtigā inuenit q̄ erat frater cuiuſdam q̄ in hoc ſeculo. Tales enim qui gloriantur
religioſe perſone: a qua bono⁊ ꝓperat pe in parentibus nobilibus: ſed ſi in his qui
cuniam de qua mercabatur: ſciens q̄ reli in eorum vanitatibus: volentes ꝑ hoc ex
giosa ꝑuiſio ſi dare non poſſit⁊ ꝑ bona gloriosius eſſe: ſi ſcirent ſupa ſtitutiꝰ: et
ordinis ſunt: reſoluit eē ꝑ totū reportā ꝓpter hoc ſe ſi ſtitutum ꝓfiteri: inuenie
rendo⁊ fenore factus eſt impoſter⁊ ꝓ mer ſi ſcirent ſupa ſtitutiꝰ et ordinatos: inq
cator ſuꝰ. Ose. ix. Ephraim ſeruit ꝓ religio ſa ſi ſcirent ſupa ſtitutiꝰ et ordinatos: inq
ne ſuꝰ. Ose. xij. ſa debet eſſe ſicut Melchiſedech: ſine ꝑe ſine
matreid eſt ſine parentū memoria. De om
nibus eſt ꝓphetia malis acquiſitoribus
ſuccedentibus: vel etenī bus vel vicis bus
genitibus: eſt ſicut de equis bucitis. ad nūdi
nas equorum q̄ nūbet alter ligatur. Sic hyc
bucinatur vnicuiq̄ peccatorum: ꝛ quibet

ſicell ſententiā portabitis. Paſtor eſt chriſ
ſtus: qui dicit ego ſum paſtor bonus Joā.
x. Omes ſimpliciter⁊ recte iuſtituꝭ⁊ ve
ri ſyrarū: decepti⁊ falſi homines: ſy
rannꝰ Lupa vrot. Canis nepotes: falſi et fi
cte et alij falſitatē ſue ꝓpriepes hantes
et amplius conſilium vel ſauoem. Cū pa
ſtore in vltimo iudicio venerit: de lupis vine
nę queretis: ꝛ inexperti: cū eum lupis a fi
nistro pone: ꝛ ꝓpterea ꝛ ꝓ bonis omnib⁹
cium in quo literatur vult habere duo: ꝛ ba
bene viginti libras in redditibus vel merca
nonibus non pōt multere: quia habeat
ꝛ. ſic bene ps ascendendo. Auarus non
implebit ſi mundus inferno ā nun⁹ ꝑ iuste ſuffi
cisse ergo oſtendum⁹ eē ſicde acquisita in
ducit ſtipes: et ſic ſtipes inter⁊ eos de ā nū. Inducit eēt dānū illoꝝ qui talt
bus non cōſentiunt: inſaniam tortoq̄ ra
tio. Primū ꝓpꝓ filiū promouendū eē: ſi ta
bus martiandus: ꝛ aliqꝰ alendus. mutuo
oues ſpoliantur: ꝛ vos ſcenter⁊ ſi fruſtrela
boteꝝ pauperum comedendo: ꝛ bibendo: re
ſtituendo. Ideo vos cum ipſo penam ero
tores ſuſtinebitis. Ite cum ipſo maledi
ctis in ignem eternū. Ose. ix. Dante luge
mina ſua ſtrangebit eos quoniā nō au
diuerunt eū. Ysa. xxvij. 15 Et ego ꝑſecutionis tuę ſta ſit ꝑ ꝑ hyſtoꝝ
inuentaſpa. Vbi hodie q̄ dam ꝓter ꝓtit
abbas Abbam. monendo q̄ mundū deſere
inquiunt inquisitiꝰ ꝓ vno verbo mundi
tur tres falſiſſerra ifra. latiꝰ regnie bc fal
ſitate diffamatur. De talib⁹ intelligi ſ Ysa.
v. Vę qui coniūgitis domum ad domum⁊
agrū agro copulatis vſq ad terminum lo
ci: nūquid habitabitis vos in medio ter
rę? Ysa. v. Ideo dicit Bernardus ep religio
ritꝰ oſtendit⁹. Exemplo ipſi⁹ ſtipitꝭ⁊ auto
rit ate. Primo de lupo de quo fabuloſe ſcri
bit⁹. Postea inqui apoſtolus: Si homo
in hoc ſeculo. Tales enim qui gloriantur
in parentibus nobilibus: ſed ſi in his qui
in eorum vanitatibus: volentes ꝑ hoc ex
gloriosius eſſe: ſi ſcirent ſupa ſtitutiꝰ: et
ꝓpter hoc ſe ſi ſtitutum ꝓfiteri: inuenie
ſi ſcirent ſupa ſtitutiꝰ et ordinatos: inq
ſa debet eſſe ſicut Melchiſedech: ſine ꝑe ſine
matreid eſt ſine parentū memoria. De om
nibus eſt ꝓphetia malis acquiſitoribus
ſuccedentibus: vel etenī bus vel vicis bus
genitibus: eſt ſicut de equis bucitis. ad nūdi
nas equorum q̄ nūbet alter ligatur. Sic hyc
bucinatur vnicuiq̄ peccatorum: ꝛ quibet

poſt primum acquiſitꝰ eam ad nundinas
infern. Et ſic omnes iſti ire ꝓuinciales
carbona mendum⁊ a modum incarce
ran in a leapoli: mdcl⁊ tercem⁊ vna cal dena
ferrea circa collum omni⁊ mutuo⁊ ano ꝓce
dente omnes ſic circa collum ꝑgan ſe
qua mutuo. ꝓbus ꝓ mori ſibi ꝑ ſe: ꝛ ex 17
quos dicunt ſe mutuo: indigere⁊ quos de
berent iuuare⁊ ad amicos ſaluos: ꝛ eis a qui
bus bona inferre: ſine mo rapiēdo qua
mutuo: ꝓcius vem⁊ mutuo hanc modica ra
pinnę: mortis ꝓ periculum incurrimus⁊ ſic
plus damnificamur ꝑ ſimilitudinē alius
ſic in ꝓpoſito. Claude ſi⁊ ſtatuꝰ. Hec
quam capit mus ꝑpia eſt⁊ dum capis ꝑca
pere: dum alcuius tenes⁊ dum a bydo
ſeſtur. ꝑ dum ꝑcius tenes⁊ amittes eodem
tenet ꝑ ſic ſtat pater. D. ꝛ. ſ. Ser. xxvij.
s. Eccla. ix. Sicut capiuntur ꝑces bamo
r auro laqueo ſic capiuntur homines⁊ em
pore malo: ꝑ ſi cuera tempus malum et
certum: et quando ꝓ re ꝓ nos mouyalterna
bonarum rārur⁊ bonum⁊ bonarū. Et in alia ꝓ
tra ſcire malum⁊ bonum. Sed certe ꝓ
vno denarato male acquiſitoꝝ ſine natur
ꝑ vigintia ſolidoꝝ minus ꝓ plus ꝑ mille lebie
quia a mma ꝓ o illo ba⁊ quę ꝓ o vno ſe ꝓ
torno mundi⁊ e omne aurū ⁊ argentū nō
valet et cōparari. Sign⁊ autur ergo dicit ſa
pus talium malum. Tales aſſimilantur ia 18
frontibus qui ſtant ante ianuꝭ⁊ ſonitus
e leccet⁊ eulcubet⁊ anima ꝑ eternis ignibus
obligant ꝓ bono delectatione: ſicut iſti.
Et ꝑ hoc ꝓ aret q̄ licet ꝓ bonis ꝓpriis ꝓ
ximo ad quā dūr⁊ quacunq; qualcūt digni
tatis vel nobilitatis excellentia fuit tainē
in re⁊ vnt⁊ ꝓ pauperum⁊ ꝑ in maxima gre
ſtate. Quia in maxima ꝓſpitate decret⁊ effe
qui manuiuvel pedeti barerpo edulto par
ne⁊ pauperiosum⁊ virtuoſ⁊ pauperis
nus qui ꝓ re notum habet occidēdum poſſ⁊
ſtantias ſuiſſe. In tali fame ſunt capiti
acquiſitores: immo ille ſunt ſtultiores⁊
pauperiores q̄ ſi ſuo tradiret eternaliter
dānādos: quoſ⁊ penas eſt ſi manꝰ⁊ mutre
re ꝓ o patria re ꝓ eos non ſaluat. Ita⁊ reuti
le q̄ ꝓ predario ꝛ. Ratio iſti⁊. De pater⁊ 19
opinionem vulgi dicentes⁊ Michael ar
chāgelus pōderabit in ſtatera ſua animas
poſt mortē ꝓponendo ola bona in vno latere
⁊ mala in alio⁊ nu⁊ igitur habent thesaurū
vel poſſeſſionem vel alia materia: vel bona
male acquiſita: valde pōdero⁊ a cruella po
ſtatere ꝑ vltia ponen⁊ ꝛ multū trahet deor
bum verſus infernū⁊ trahet⁊ animā ſibi
partem ſuā indiqnanē rapiet. Dic ergo ve

qui prædatur: qui tunc prædabitur: nec uirū
si in infernum demergantur: qd illud pecu
lū cadere nō poterunt: nec ad celū trāsire
nisi p pōtē inferiorē de quē ipſi ait cos fra
gui. Ideo denerſiſti eos in profundū qua
si lapis. Exo. xv. v. Exiſt. Qui per ſeſquedū
tur populū tuum domine denerſiſti eos in
profundum. Exemplū ad idem legitur qui
ta beate Beatrucis virginis q̄ Lucret⁹ mi
rabile poſitionē eius predixit in quod mira
culum gaudio factum inde ſeſtum ſolēne
eis fuit in quo erat mulier tenens infantē
in gremio qui omnibus audētibus dixit.
Lucres occidit⁹ mirabiliter eſt ſtanm arre
pt⁹ a diabolo ſicuto mottuus eſſet nemerſus
in profundū. Similis fuit hyc yor infantis:
qui bene iſt. R. xcvi. Ad adiuuandū me
dñs t poſſibilis. R. xlv. iuſte quidem in pu
niſtiſſimo loco eruit ſuū Iudā: vt videat
z multis demonſtrandā quia iudas vnde ex
rorem ſumpſit q̄ male peccauit illam ecce
penitetiam tenuit z redimitur quod illi nō fe
cerunt. Sed aliquando vir ad hoc voluit obe
dire q̄ remanu petit ſine redemptione. Ith
frumentū vendunt q̄ nō nunote pecte ver
ritatem Judas ſimel. Tales ergo confeſſo
tores z ductores patrie ad infernū tranſpo
nāt: abominantur nomen Jude. Demo
nes enim in infernō nō punniuntur eos vera
benter nimiq̄ quod ſit facinoꝰ dum pro pa
tria dñtor grantes: fubditos exactionan:
vr ipſi dicūt. Dñs ex nimio dominie pla
cent multa lucrandi: credunt talec q̄ de
ſic eorum vel furdus: q̄ nō videat vel audiat
enormodo peiores voluptuoſos z vanitates
31 ſuas nutrientes in vino z delicijs: ab illo
crudelitate acquirunt qui vir habent panem
fabarum: aqui in corpanec per omnidiē in
mum ſemel bene conſeſum ſed ſumen cons
timius laboribus z afflictionibus. Quis be
ne applicauit de talibus. Ita. v. cvij. Varie
rant tyrānidē in communi vestris z vmbre
opus dei non reſpectu eſſed reſpectum vre
medant laute z bibant z ludant ad ſtacce:
vel tarillos ſides alios peſſimus vndeq̄ ſcq̄
rent. Qui conſeſſoriū biberit z furrecerit
lindere. Non ſeruunt pudentiam formice
ſi laboret z pudet in poſteri pra nos ma
los q̄ nemo operam pōt. Sed vocauiſtati
ſeparunt q̄ adeo q̄ecti temp⁹ pulchrum ba
bet cantat ſicut ſili nō mentiūt qui eis mi
nantes male redderet nō eſt nō ſeſtū ſ eos
cius z tripudiantes in die bonoſti imnemo
res ſint malorū: ſic verificatur de illis illud
dicitur in euangelio Luce. vj. Ve vobis qui
nūc ridetis quia flebitis z lugebitis. Ve vobis qui
latione veſtrā. Ue vobis q̄ videtis q̄ fideles
nō. Tunc z diuiti⁹ z pauperū fortuna verte
tur in contrariū. Ch duo mālcēt eotum alte
quo. vn⁹ vadit ad locū de quo alius venit: e
conuerſo: ille q̄ fuit a deſtris ille eſt coram
quo tranſeunt: erit a ſiniſtris: e conuerſo.
Sed diues z pauper ofte tranſeunt coram
deo: z in meqe illis nunc diuitabile. Diues
ergo q̄ fuit ſacrificatus deſtruendo ſibi in
ſpiritate z in loco paſcue: cōſola nonian:
ſed ſibi dit ad ſimilis in vndeo ci ingue:
z ad locū horroꝝ z penalitatū. Pauper
oino cōtrario mō. Figura Lu. xvj. Dedu
ter Lazaro. Sic ſtat in tura fortuna illius
de q̄ ſertur q̄ ſtat ſicut Lucifā anaꝰ ci ve
gerel ad monē legauit pouri z filio magni
ſummam pecunie: z poſt a debaucheo ad
quā patrā vadone: quā pueſtā obtinue 32
nā: homi eſt ergo erā ſuā: nec ei parum
gi gallice dr. ſ. non habet argentū nō habe
bit amici. Affirmare ergo vtorem z filios bi
ſtricto iuramēto q̄ magnam pecunie ſum
mā q̄ſi in facco ligauerat ſecū cōſi o⁹ la
garent: z in purcā fecū ponerent qā ei fepe
rūt cōtagi eā ſi ſcerunt: pter iuramentū.
Facte ei inquit collo ſi dant q̄ non mirabi
runt q̄ inde cāſ rollerent: z conſilio mitor
venerūt ve eā inde auferret. Et ap̄ioppin
quarunt: vbi erat mortuū inter multitudi
nē demonū z volentes fugere a demonibus
demū cōtrariū d̄ rerūt. Et pcrare z videre
ſi ſtat ſtatim de facerate illi fideles immiſti
ſtri: q̄ talē fellā ei facere: z in nullo a nobis
z inter alias penas erunt vnus vide batur cō
genum liquefactum effudenti in os eius
vt in quo peccauerat: z in capidinare: de
mala acquiſitionem eo panerat. Qualia
eſt ergo talia nunc diligere: vel male acb
rere: q̄ poſtq̄ acquiſiti eſt: non poteſt face
liter dominus ſibi ea firmare: adhereq̄ con
ſcēnā ſic quodam remouſit pūgit z in fine
ſtrat gr ac eſtimat eu aliqat: ſecuſa trabit:
z ad ardē in cōfuſionē z cogitatione de
talibus affligat. In fine ſi vult ſaltare cum
ceſſe eſt reſtituere. Ergo conſequit pena et
pena ſine. z poſtea nulli ad ſuagia. Tē ſic
acſſita p pena ſi ſalit in negte deſperare ſic
cut ꝑs. Scr. lxxvij. c. Ut ſert qua ſi ſicop eis 33
quaſi talus amoeret in ſiminutate de ſerta
iuſto ſi ſecūdo ſeret illud ſic. In primo lego
alam mea olb⁹ demonibus inſtrem. Et ſpſin
credēdo⁹ ſi mſanire hoc negauit otcens ſe
illud meruiſſet illud bitur: q̄ ir indueū
d oatis: poſt act facerdotes: dū habebit vos
tua. Ipſa inqſt habebit patibuli infernē: ap
propter eius pompā in tunicis z cappis: z
tarillos ſides alios mūdi incerta acqui
ſiti in parte: q̄ pancioꝝ mihi ſuffeciſſent.
Et facerdos adhuc querit: q̄ ſuus filius ſ fi
liabus diuiti eret. Reſpondet per dictatem
mediatqua mihi cum magno labore z expē
ſis acquiſiui: ſed eis vt infernū: illud enim
pallaciuni pulchrum: illa carriam eis lego
ꝑ propter eos mihi mirabile dimiſi. Dimi
ſi mihi acquiſiui. Et facerdos: quid mihi
inquit legabis: dicit Ille Jn vna ſemper mi
ſa meum eris in penſo: in pura delcate in
mensa mea comeſſibus nō habit mihi dicere
veritatē: mec in quo fui periculo me me offen
deres z cibū aim teres. Et ſic adiuta tione et
veritatis fabricatione me decapitā. Cōſen
mere ergo z agnitus pan pena punienda
fiunt. Sic ergo pater: q̄ ſic acquiſita bolem
in morte deſperare fili: nunc pio ero inter
ola preces fortus bolem ligātne a diabo
lo recedat. ſicut pater Ser. lxxiij. ſ. Cū rem
tit quedā religioſa perſona ſi fuit in mercide
les ex ſiſinarimo parte: q̄ vidit ſi quā
dam demoniacā p quā diabolus loquebat:
reſpōdēt ad interrogata: quā ſi uitatua a
predicta perſona q̄ dicret de anto pſi
lectus boles tentare et tinitar ſi fidei de
tinuſta acquiſitione et luxuria. De primo
q̄ ab habent alienaſtim⁹ quaſi ita cerā de
ea ac ſi eos nobiſcū in infernō haberemus:
q̄ taro reſtruit. Jn ſecūdo cra multos in
uolunt ſe fratres ſui ꝑ ſeſtē ſuā mentem
quin cogitationē z locutionē delerent. Jſ
punicitur ſpecialiter cra aliquones in eo
pore ſuo. Un fertur ſic q̄ in Jngtia quidā
mortuo patre venit ad alios ſororē ſuā in
anadā duodena. Et cū nō poſſet ad faſtia
rem ſecū q̄ adipe cōſcēna erat renera: nec
fiut talibus faſtiantibus a fluctanſpo dicen
tem: audeo hoc facere q̄ ꝑdere aiam mea.
Et q̄ſi ꝑdere poſſet: q̄ ſi pater
mihi parcebat. Et ſic cogitet q̄ vis facias:
ſi vis in patria viuere: oportet te ſpium er
alios miuere. Ego cra talia fecia iuuſtrue
mea: z nunq̄ inde amiſſed multa ſic ad
ſtim. Stanim vente ver olues audientibus:
z dixit. Mentire ꝓpo peruaſis et faſtiarib⁹
mis: ſic amiſſis ſtiuſtrue vere: cū de oues:
tic bouesque vni deuſtimue. No cogitas
z animalqui z mortuus eſt ſis ſtatim. Ta
les eſt modo eſſent pauperum: ſi quilibet
haberet ſtum. Et in fine erit qui dño omnia
innutrēdit erit de eis ſicut fabule narrat de
cotuo. Erat brenter tangitur Ser. lxiij. ſ.
qui vocatus ad feſtū aquiſ: ei alijs anub⁹

cum eſſet niger z turpis: ſemper tenuit in ſe
nimo vitimū loci: q̄ ſi grauiter terretcau
ſe fraudulenter cogitauit: qualiter poſſet e
alijs aut⁹ ꝓponere: ab aliquibus audiuit
pēnas furſū dcab alijs mutuādo: ablas ars
cūuenendo multas et multicol colorum pē
nas acquiſiuit: quibus ſe ſibi inſeruit. Que fa
cto ex tarc ſuis paſſeribus: ꝓmus: omni die ci re 34
ge cēlebebat: factus inde: ſuperbue et cu
pid: primū tuas cerc dbat pra alias aues
z ſi cōtentus ſe putaret quia ab eis ꝓpius
cceptra vt volut eas ſibi omnes deuudare: de
plumas acapricio z rapiendo: ad eū alte
ance vel vocem: vt ſibi cōtinuo plumas ſuas
ſuas ꝑ quilibet accepit pennam ſuam. ꝑſt
nigrum et turpiſſimum: dimittēs eū qui ſua
nem eccre etia regas ſoueratc. Et multi
videntes diuitias apud pontes ſe ſuperbire
et ab omnibus ante ſert cogitant: ꝙ felices
eſſent ſi tales eſſ poſſent: et ad ſtum ſtarā
obtrahūtur cogitant omni modo falſita
tas: Et reuera ſi ibet haberet ſua ipſi pau
pertmi relinqueretur. Sed in morte oms
nibus illis ꝑhis ſpoliabuntur: et ipſi a tre
gas etcrne ſocietate ablcitur in tenebras ex
teriores. De talibus dicitur Aba. ij. Ue qui
congregat anamam: ut ſit in excelſo indus
enus vt videat ſolutc: cum panc ꝓdat et ſo
lum gloue tenear. Et ibidem. Ue qui multi
plicat non ſua quia hic ea perdet: z ad loci
vnde venit q̄que reuertetur. Ecc. c. Et
alio loco de bono fraudabit eternū. Lege
acquirunt ꝑditionē in operibus manuū
veſtrarū. Sapi. i. Cogitatur iniuſticia mea
tis ex ſic auſtimo. Aporta. Deu. xxv. Ca
ci ſequētibus. Ec. ꝑ. vij. 71. Ed omnia ſita 37
pecunia cuadendā: vnum remedium reſtat
Reſtituno ſcis cum ebrietate z cōſuſione
z ſuſtacione: ꝙ ꝑter libro ꝑtri dus
nicenſio. quaſi ſic. Monachꝰ qui in hoc Exēpli.
ſeculo erat mile: monios vidit rūoñ cum
celebus et ventibus impetentem et pere
rentem. Et cum abbas eum inuenret ad cō
feſſionem qua vidit eum in tumore magno
continuo dimittendo et abſcendebat ſpecu
qua ſi ingrendo cetus equi. Cui ꝙ cōfeſſus
eſſet: ſtet a trabolodum impedimus eſſet qui
alia vrba ſemper poſſut in ore duo ad eum
impedēdū: z memodo eno potuit reſtinere
ret: vſq̄ illa cnanuit. Cauſa: ſtili qui in tot
nicamentis z aliis modis illicitis equos lus
crāuit. Quidā ſanc ſolebat vt ſe ꝓdica
req̄ mer ꝓdēret ꝑderetion eſt nili ma
litera re. Ego pater. Jt. ut. ſi. Et quinon eſt
phas aliquē ſic audiēdā cōdēnare: vbi lo
cus ꝑ ſe ſic iuſtificationes. Audiamus ergo

Exēpli.

Exēpli.

Fabule.

predictorũ respõsiones & cerciones quas
Ar.vj. inuenit ad euidandas cauillationes in pe
cania. Cũ quis se ceusari tegit in malo dice
re se legẽ p eis habere: 9 gra. Una falsa
duodena pecie vel paruo amore vel timore
inducta: nec aliqd efficit ratione q̃ in veritate
18 fuit nõ efficit: dicit. p eo dat. Et talis potest
Lege ter se inuisa acquisitione repudiare. Rñdet
re. se legẽ terre p̃ hãbere si hñ dicit legẽ terre
qi pio certo legẽ celi non habet. Lacrifi dis
immaculata cordis ydeos. hoc est frans
est aceptum alias. Deodoro male intellecta
in fr rone bona. Ars effi ut talis in talibus ope
rante recepit. per mendũ recipiẽs rem pe
ti ergo ipse falsificãte: inest falsificatur.
Et si quis certus quare vocat legẽ que bona
est falsam? Rñdetur sicut rñdetur in gram
matica q̃ sicut ille qui adiũgitur sicut ipi
largus & latus habet cõsciẽtiam: ita late ad
oos falsitates suas trahunt leges. ut nõ est
aliqua falsitas vel iniuitia pio qua ipi
uent latitudinẽ legis colorem. Sed ut talium
dilatata totaliter tollat. sicut rectus que
vltra vires suas crediuit. Act. i. Paupes ut
ex lacerata est ter. 9 Jota. Ex mũ. 12. 20. et
51. Et. 3. 4. 15. Item. C. vij. 56. Item. C. xvj.
39 44. Et. 3. 4. 15. Item. 5. xvij. 17. Ribi illam
turrege tales Judeos qui dicerũt. Jos. iur.
3 100 legem habemus: verũ dicerũt bonam
legem habuerit ted malus intellect. 9 appli
cati vroptre a malis qñ adcertum: et sin le
gẽ nosrã do mos. 1. 20 alia differẽtia mit ep
Et illa malicnolecta vosit caput ebullit.
Et lee cuilibet 9 candide 9 cauto dig sunt ingo
tus cognet meritas male applicata. Ta
les cra quibus videtur sufficere malus in
tulus emptionis vel legis finales sine pun
ctibus 9 accordoniis qui Jude male vende
re dicerunt. quid ad nos vi videris: qua si
cerent culpa tua sinon nostra. Sic cra di
cunt advocati: periculũ fit dicere. Et p illi
talium legis. colorem multi in inuentum
tur an dicat reputẽ bõ gratia. Unus fal
sus non habes nisi vnã ad manẽdi vel ter
ram aliqua habere: si atque a lege inuenti
colorem vendet ad paucum illi tarium vel le
gis per tuat vel alio pacto cumolumẽt 9 vẽ
der ei terrã. vt per tus ad habet di nulli
habeat. Vel alio modo forum ponit in nu
mo illius modici preco accepto: ipse scies
omne: cunc cancelar 9 legum subscriptiõ
40 cito acquirit q̃ alius acquirere non posset
nec ipse deberet. Aliqn ido cres qui habent
nullum fi ch ab illo vel alio magno iug il-
lorum multe determinerunt ad rales v
ipsi notabiliter mutilo citra terrum pretium

illud emunt et in neutro casu bonum finem
habebit. Et ideo licut tales velociffime de
dunt in acquirendo. Ita velocissime defcen
dunt in infernũ. Sap. xxi. In puncto ad in
ferna descendent. Sap. xxiij. Ego modo ista vor
nos lege habemus: est falsop acquisitorum
Jerũ per nos nos legẽ habemus' mrannoũ
est dicentis Literam habemus illud gladio nos
stro 9 lege bella 9 qui cequid equitas tamen ma
ritum erit: tales tirtũ libito adequant duct
ras. Quicunq; illud ipsum habuerit: qui
nunq; fuit perdit. Tales est mundi affirma
tiuus indicii mannus. Qui ponitur adiectio
fecit. Inuentus est pitcium: et intrãt in oc cen
simul. Et ipse erat: ipse remanẽs 9 comedit
sur. Sic tales alios accusant 9 punitur: eo
ipse 9 postea sinit eos fin unpunit: rema
nent. Sic barrabas dimittus 9 ihesus cru
cifixus est propter talia obligitur. Sch. xv.
Obligebat Isaac. Et sancto q̃ se. Matt. 6. in
Reference re Rebeca obligebat Jacob. Ta
les dñi dor disputant: qua 9 prodiores eius
in domo sua rendit. Nota. D. xlj. v. 2. 8. 12. 21.
Jhesu. D. xcvij. v. 4. optima. Alii. 9 dñi si so
fium permittit tales malos facere: sed aper
te eis precipunt q̃ si minucie tales se no
cent eis vindicẽ potent. Tales somm sunt
alpides. Alpis enim bestia dr ab aspergẽdo:
Alpis quia venenum ore spargit. Sic tales spar
gunt venenum ad fidelios et minutos: et
duodecim sacantes indicare: et nasare et
crudelitet tractare vel incarcerare eos qui
nolunt cotum in omnibus facere 9 volunta
tem de rendition: terre vel in muris. 48 dell
derantur vt in quodlibeto negocio. Cum
tra tales qui tot occasiones indicacę 9 mu
nitros suos. sine Achab dixit Jhabeth p
Jehabel: indices 9 ancti. Reg. xxi. fin
genies caussas tales iuges contra agnum ch
infernus inberert: ipso negante: adhuc lu
pus parat tuas eum ad tribunalia: nondu
po te fic ales mentz pares nunc mortuus
est sine compito vel sic est contra me pater
tuus: vel tales amicus vel confanguineus
tuus: sic talibus renuntiabus qui scit co
cptum illorum caute deducet ad effectũ:
dant tuncras suas: et tales diligũt. pauper
tas. Quinc pequi libenter audit vt ipse ad
duchos ad munitros habebit inuptos. Item
dach ipse munitros habebit inuptos. Item
tales sunt bastilistę qui visu hominem in-
terficiãt: sic illorum sine cruci. sunt confi
hari: per quos bacitur et regnat in agen
dis per quos alios interficiunt et alios ma
ledicunt. Item sunt leones: qui caudã ren
tantur ad predam: sic ifi et. Item sunt qui
ebones qui caudã dicuntur plus necrecife
ti. 48 Sed quicibet ad vltas in hoc fecisti mag
re vt abundat et regnare fed hoc ovisicier
c

le tractatum confortat. Psal. xc. dicẽs. Sup
aspidẽ 9 basiliscũ ti. Causa in omnib' no
minorum cupiditatibus et quare tales nil
giunt nunc fires eis in magna patre illorum
superstituus. Superflue est. 9 vane in mul
ti expendunt: ideo subditos enormitate
propri redditus ere non sufficit. Ideo ci
grue fuccare 9 ingentiter accendit husque
excessus sui debiti 9 bñ est pena subditi: et
debitum subditi: et pecta seu rapina dñi.
Illi si vocant ad cõsilium de rebus publi
cis vel mani tabent: sic tur ili supra. c.c.
mili. vel q̃ talia mutilanõ retinuit. Reipõ
dent mute: oportet male dicere: qui nõ
est ultra vinere bene valere. Tales cũ vi
nunt: sed non bene vinunt nec valent. Con
tra tales disputat Augu. in sermone de tan
co Laurentio quã per illum modũ sicut
patet Ser. xvj. 3. Unsen est aliquãdo q̃ ap
propinquãs mors qui male vivit minuitur
timere: quicqd habet dabrere: vt nõ pluis
vivere libeat. Et quis talc qui facit p 47
vita cternã: qui vita barce parum victurus
et vt mors parã differrem. Quare nõ pau
ca bona vel aliena restituis: vt sump vitad.
Et a tali fic quarere est quare ista dares. Re
spondere vt mortem subterrem. Et si vltra
quare? quare nõ das vel restituis vt mors
qui non nocat: sed semper vivat: et et pereã
ad vitã pane sue eternã. Sic ito quid respõ
dere posset. Simultos inuenimus qui dicũt
tollat phisicus vel medicus res meas: vt
munsmeis diebus vivam. Sed quia mors
tollat phisicus vel medicus res meas: vt
nunq̃ moriar. Et tamẽ o amasti homines
sic vte vt tollat phisicus: se tollatam licen
tia tollat dyabolus: tibi reseruat in cclo.
Propter hanc vitam nolunt homines bas
bere vnde vitã q̃ tuis seruare. Unde vitam
pecta vt semper vivas. Et si tali dicatur: si
tanta in deo, rio pio vte prolongationẽ vi
tc. Respondẽs nõ
habebis post bene vivere. Respondẽs nõ
curo inuenire voluntatẽ vtere multe
cus 9 mori nunc: paratus est dare enam
necessitatus mendicare in hoc mundo: et pa
rum plus in eternum vivatur. Et non est
paratus cogitare et rebitare superfluus
semper rognare et quisto. Roge appendc.
si aliqua fi arra quintatis me mutuo in ma
ob cotidiana emptoẽ illam: 9 de hoc impo
nam cotidiana in hoc mundo 9 regnare cum
christo in yma parte regnare potest bo mis
dempt quos alios interficiunt et alios ma
ledicunt. Item sunt leones: qui caudã ren
tantur ad predam: sic ifi et. Item sunt qui
ebones qui caudã dicuntur plus necrecife
ti. 48 Sed quicibet ad vltas in hoc fecisti mag
re vt abundat et regnare fed hoc ovisicier

Ar. vj. Lege ter re.

Ar. vj. Fabu la.

Ar. vj. Egnus

Basili scus.

Leões bacho nes.

quia possibilius est camelū trāsire per acū
rē. Et oportet ꝙ gibbus alienarū rerū depo
natur Matth. xix. Quia dum alienis onerā
48 tur: celestibus priuantur: ꝛ hoc rationabili
ter. Habet enim deus duo genera diuitiarū:
ꝛ duo sunt quibus cōferunt vel qui eis vtū
tur: ꝛ nō est ita stultus vt vtrūqꝫ conferat ei
qui minus ei seruit. Cū ergo mali diuites
qui minus ei seruiūt: diuitias habeāt terre
nas. Pauperibus qui ei seruiūt: relinquent
celestes. Rn̄debit enī sicut matrona bis pe
tenti elemosynā. Vade habuisti. Sic loqui
tur Luc. xvj. Fili recordare qꝛ recepisti: qua
re ergo iterū petis: vade habuisti. Sed ecō
uerso Matth. xix. Ecce nos reliquimus oia
ꝛc. Illi hic causam allegāt: qꝛ nō habuerūt
hic: ꝛ ideo ibi centuplū accipiēt. Job. xxvij.
Que est enī spes hypocrite si auare rapiat:
nunquid clamorem eius audiet: cū venerit su
per eum angustia. Ibi enī tāgitur taliū du
plex pena: scꝫ depauperatio in seipsis: et in
successione. In hoc ꝙ dicitur: si multiplica
ti fuerint filij eius in gladio erunt: et nepo
tes eius nō saturabūtur pane. Secūdo ma
la mors et eterna dānatio: quia dicitur ibi
nō liberet deus aīam eius: sequitur: hec est
pars hominis impij: ꝛ hereditas violento
rum: quā ab omnipotente suscipient. Hec
pars scilꝫ diuitie male acquisite cum istis
oibus malis acquisitis sequentibus. Alia
enim ars in celo eis non debetur: qꝛ eam sim
pliciter nō desiderant: quia hic semꝑ optāt
viuere si possent: ꝛ significantur ꝑ illos. Nu
meri. xxxij. Filij Ruben ꝛ Gad habebant pe
cora multa: et erat illis infinita substantia.
Et infra precamur vt des nobis terram hāc
in possessionē: nec quicqꝫ querenius trāsior
danem id est in terram promissionis. Hiere.
49 xiij. Hec est sors tua parsqꝫ mēsure dicit dn̄s
quia oblita es mei et confisa in mendacio.
Sanius ergo cōsilium esset: ꝙ diues ꝛ pau
per predictas partes suas inter se diuide
rent ꝛ mutuo se iuuarent. Iuxta consilium
Augu. Pauli Gal. vj. Alter inquit alterius onera
portate ꝛc. Sup quo August. de verbis dn̄i
Ser. lxxvij. Proximi tuus on⁹ habet pau
pertatis: tu diuitiaꝝ qđ est onus pauperis:
non habere qđ diuitis: plusqꝫ oportet habe
re: porta ꝛ secū nō habere: porta tecū pl⁹ ha
bere vt equales sint sarcine vestre. Nunquid
paupertas on⁹ est: immo ita ꝙ sub ea mul
ti incuruantur: prosternuntur ꝛ moriuntur
Exo. xxiij. Si videns asinum odientis te ia
cere sub onere: nō transibis: sed subleuabis
cum eo: quāto magis christiane proximum
tuū: pro quo christus vt te ꝛ ipsum ab one

re inferni liberaret: sub onere passionis san
guinem sudauit. In cruce tandem moriēdo
Nota de hoc supra. A. x. 9. Alij iniusticiam 50
suam palliant: sub colore regiminis. Esti
māt enim ex hoc ꝙ subditos suos permit
tunt in terris suis ꝛ defendunt contra alios
dn̄os: ꝙ liceat eis eos spoliari ad libitum.
quibus rn̄dere poterit deus: sicut respōdit
in fabulā: paterfamilias mustele ab eo ca
pte. Rogo ait animal. Permittas me abire Fabul.
ꝛ non me occidas: quia domum tuam a mu
ribus custodiui circa quam custodiā mul
tum laboraui. Cui paterfamilias: non pro
pter hac parcam: qꝛ non propter meum: sed
cōmodum proprium: vt sola videlꝫ comede
res: hoc fecisti: sic isti protegūt suos ab alijs
non intētione iustitie vel veritatis. Et ideo
quādo pro labore petent mercedem: dicetur
recepistis mercedem vestram: ꝛ ideo aliam
non recipietis. Sed quia illa mercede vel il
lis stipendijs nō eratis contenti: sed ad vo
lūtatem vestram rapuistis crudeliter alie
na. Judicium vobis sine misericordia. Jac.
ij. Sic ꝙ labor priuabitur mercede: ꝛ excessui
respondebit pena. Alij credūt excusari pijs
operibus: tales adhuc non intellexerunt ꝙ
modicum fermentum totam massam corrū
pit ꝛ ꝙ claudus non intrabit in templū: pe
de pietatis bene ambulant: sed pede crude 51
litatis claudicant. De tali fertur quasi sic: Exem.
ꝙ cum episcopus quidā sic edificatā eccle
siam dedicare vellet: vidit diabolum in vno
angulo: ꝛ cōiurat⁹ ab eodē quid ibi faceret:
ego ait: iustius hic sum qꝫ tu: qꝛ de meis edi
ficijs hec edificata est. Qui aufert a Petro
et dat deo: neutri placebit. Qui membrū pū
git ꝛ caput leuit vtriqꝫ displicet. Esaie. lxi.
Qui immolat bouē: quasi qui interficiat vi
rum: qui mactat pec⁹: quasi qui excerebrat
canem. Qui offert oblationē: quasi qui san
guinem suillum offerat. Qui recordat thu
ris quasi qui benedicat Idolo Osee. ix. Pa
nis lugentium sacrificium eorum. Alij cre
dunt excusari: quia nō pro se illa circa terre
na acquisita male sollicitātur: sed quadam
compassione quam habent ad suos propin
quos ne ipsi egeant sed siue hoc faciant ꝑ
se siue pro alijs: stultum est pro se pater ꝙ
ex quo vita est tam breuis: fatuum est de ea
nimis sollicitari. Job. xiiij. Breues dies ho
minis. Si enim haberet cartā a deo ꝙ pos
set viuere mille annis: haberet aliquod mo 52
tiuum cupiditatis. Et quilibet perpendere
potest qꝫ cupidi forent homines: si sic pos
sent de communiter accidentibus viuere: ex
quo pro tam breui vita sunt ita cupidi. In

principio mūdi multi fere tot annos attige
runt: tn̄ est modo maior cupiditas in vno
qui non trāsit quinquaginta annos: qꝫ fue
rit tunc in multis qui transierunt quingen
tos annos. Reducant ergo tales ad memo
riam iudicium dei. Luce. xij. De illo qui co
gitauit ampliare sua horrea et nocte illa
subito mortuus est. Et hoc patet ꝙ stultum
est hoc facere pro alijs. Quia si fatuum est
animam ponere in periculo vt prouideat si
bi ipsi: ergo stultius videtur se periculo ex
ponere pro illis qui erunt ei ingrati. Cōi
53 ter enim omnes vnu sunt mortui ingrati: si
cut patet infra. A. xxi. 5. 6. Et capitulo de
mortuis. cxlvij. 7. 118. Verbi gratia. Pona
mus gratia exempli ꝙ vnus acquisiuisset
multas terras ꝛ maneria et redditus here
di vel alij filio vel proximo vel vxori: ꝛ circa
talia acquirenda animam suam multis pe
riculis: et corpus multis laboribus ꝛ sollici
tudinibus exposuisset: vbi inueniretur ali
quis inter decem: qui minimum manerium
vel saltem vnum agrū terre daret pro libe
ratione illius acquisitoris post mortē eius
Nota. M. xi. 97. 7. 147. Sed forte dicent ꝙ
si certitudinaliter scirēt eum in periculo. de
quo posset per hoc liberari darent: sed falsi
tas istius dici potest pluribus modis ostē
di. Primo: quia aliquādo visum est ꝙ quā
do sciunt ꝙ aliquis vult petere iustum de
bitum a patre infirmo: vel ab alijs de quib⁹
sperant emolimentum post mortē non pla
cet ꝙ intrent debitorum petitores ad eum:
vel etiam illi qui vellent eum monere de re
stitutione facienda: vel etiam distribuenda
pro anima sua: ne pars illorum per hoc mi
nor esset post mortem. Sed talibus fingunt
eum sudare vel dormire vel aliter indisposi
tum. Et tamen scire possunt: ꝙ si moriatur
sine restitutione vsure: vel simonie: vel rapi
ne vel iniuste acquisitorum: ꝙ vadit ad pe
nam. Et ex quo non libenter permittunt se
ipsum liberare in vita sua quomodo libera
rent ipsi eum post mortem? Et si ipsi nō per
mittunt distribuere vel restituere mobilia
quando vident versus: ꝑetas que nec ipsi
bene tenere possunt: quando darent ipsi ꝑ
eius liberatione immobile manerium qđ te
54 nere possunt. Istam etiam presumptionem
auget: ꝙ frequenter videt: sicut patet Ser.
liij. 12. ꝙ filij vxores aut executores solue
re nolunt: vel tardant debita defunctorum
ad que de necessitate tenentur et pro qui
bus non debet esse dubium quin sint in pe
riculo: tam defuncti qꝫ ipsi detinentes vsqꝫ
soluātur: cum ergo illa non soluant: sed de

tineant: vt ꝑ societatē cum acquirētibus ad
infernū vadant: vel saltē placitare circa illa
faciāt anteqꝫ soluātur vt liberēt animā que
est in periculo vsqꝫ soluātur: qn̄ darent pro
liberatione eius hereditatem suā vel aliud
qđ a nullo petitur. Vide. R. vi. 10. Itē talis
aut odit illos pro quib⁹ sic sollicitatur aut
diligit. Si odit: stultum est pro ipsis ditan
dis tantū laborare: si diligit: extreme demē
tie est eis illa acquirere ꝑpter que damna
būtur. Ibi talis dilectio vertetur in odium
intantū ꝙ maius odiū erit inter eos qꝫ in
ter demones qđ ostēditur quasi sic. Cuidā Exem.
bono viro in visione ostēdit de⁹ inter alias
penas in puteo ignis ꝛ sulphuris rotā ter
ribilē sicut patet Ser. lx. 8. in qua torquebā
tur duo: pater ꝛ filius quorum vterqꝫ alteri
maledicebat isto modo. Maledicta hora in
qua genui te: qꝛ propter te ditandū iniusta
acquisiui: ꝑpter que dānatus sum. Alius
rn̄dit. Eis tu maledict⁹: qꝛ si tu iniusta nō
acquisiuisses: ego ea nō tenuissem: nec dam
natus fuissem. Primus dixit ve tibi: qꝛ pro
pter te dānatus sum. Alius idē rn̄dit. Sap.
iiij. Ex iniquis oēs filij qui nascunt testes
sunt nequitie aduersus parētes in interro
gatione sua sicut ptꝫ. L. xj. 17. 7. L. v. 10. Itē
nota de hoc. J. xiij. 57. 7. T. j. 27. signanter
videtur dicere in interrogatione sua: quia
in inferno ponūtur ad questiones sicut la
trones. Alij ꝟo se credunt excusari rei male
acquisite paruitate ꝛ ꝑpria paupertate esti
mantes ꝙ deus eos nō damnabit ꝑ paruo
furto sicut pro garbis vel gallinis vel que
quasi oēs in arte sua exercēt: sed hoc nō vi
detur verū. ¶ Primo: qꝛ de⁹ respicit plus cō
tra qđ fecit: qꝛ cōtra preceptū de furto non
faciēdo: qꝫ quid fecit. sic hoies etiā loquun
tur: nō curam⁹ inquiūt de re in se seu nocu
mēto: sed de cōtemptu quem nobis intulit.
¶ Secūdo qꝛ de⁹ plus respicit animū qꝫ furtū 55
sic etiā hoies loquūtur: parū curo de nocu
mēto vel dāno: qꝛ multū me dānificauit: sed
de aīo: qꝛ voluit plus damni intulisse si po
tuisset: libēter me occidisset si potuisset. Sic
in proposito qui inuenit vnū denariū ꝛ abs
condit: libētius abscōderet decē marcas si
inueniret: ꝛ qui modica furatur: plura libē
ter furaretur: si sciret se posse mundi euade
re cōfusionem. Et qui mortaliter aliū odit:
quandoqꝫ occideret si posset vel saltē vellet
ꝙ occisus esset. Tales enim plus mundum
qꝫ deum timent: ergo deus qui intuetur cor
et qui nouit abscōdita cordium: non solum
eū perdet ꝑ illo facto paruo: sed ꝑ volūta
te magna. Lucifer enī cū socijs suis non ꝑ

facto ſed pio voluntate demones facti ſunt
Demones etiam per miracula eos ducit ad
mariora. Putmant enim apud eos eſſe qui in
modico vtilitatis eſt. vnde i macrot erat: qui
etiam modica ſpernut: paulatim deciditin
maiora. In paruis ergo fuit no ſ falſitat ab
latet magna periculum. Ob parui per hoc
q̃ ferrut quaſi ſic ſint parui Ser. xvij.ti..
Exñ. Quidam languente in extremo conſeſſor
dotibus ſuis dixerunt dicens: magnū lapidē
ignibꝰ parauo filio pendere ſuper caput eius
Et ei nullius alius vidercꝫ: ſperunt q̃ capi
as deſultras fuit. Et ei cōtinue clamaret et
lapidē ſuper ſe cadere ſtimularet: reddit
ad eum facerdos: horaīs eum de diligentia
ſeruati di conſeſſantiam ſi forte ibi aliquid re
maneret inconſeſſum. Et ſic ad nemotum
redeunt q̃ talem latura: cooperat benemedi
ſta qui ſibi nocuius erat e poſuerat eū ſu
per terrā vbi viuit. De quo cum fatiſfeciſ
ſet ſuo miſterio. Cum ergo ergo euadet
qui carnicā ſui nimis prope terram vicini
ſui d acciuos: ſuteſ: vel aliquid de terra illa
ſtrauit: et q̃uid tantum cupiunt tam par
tiam tertz portionem: expectēt paſtēr mox
tem: habebunt terram ad oculos: et
auriam ſanctam. Illi id de remouente
paſtu: tqui in tāuarmus partibus in alī
quo loco dnuidit terras onotū quaſi meta
certa: modium ergo eſt amouere: amplas
per partem ſuam qui mouēs exclamauit q̃
demones cum palo ignito eū perforare vel
tentiquocunq; ſe ver terendum: rei cauſam
cōmentoꝝ cōſtituo: fatiſfacēs a nimo
rudo liberatur. Deus ergo mumundo non
vult malā acquiſitionēq̃ vt etiam minimo
rum prohibet concupiſcentiam. Exo. xx.36
decſtet: libus vxorem eius non ſeruiſtis ani
malium eius nonres eius q̃ aut illius ſunt.
Nec erudiantur pauperiate noſt eſſent vt ni
tima neceſſitate. Dius eſt debrent in pau
pertate de deo confidere: potius q̃ ſeruire
ſe de diabolo. Deus enim non deſeruit ſpe
rantes in ſe. Quado ergo pauperes ſeu ſim
plices audiunt predicare cōtra putatum in
iuſta acquiſitā: nanaiter gloriantur quaſi
ipſiin ea parte non eſſent culpabiles: nam ſi
men ſi ouum locum et poteſtate haberent:
peiora faceſſent: hoc in manus oſtendunt ſi
poſſint plus proximo nocere ſi in vno falſo
no debanto decipere illud tibdet facuntdi
ctes eoꝝ ſilium. deuarium pro bono accepi
quare non poſſum illum ſic tradere. Sic ra
men dicti non habet plus ranonis ſi ſibi
crent vno furanus eſt mihi bouicido ego
alteri ide liceā qui nihil arca bor denentur
Et vnus fregit mihi caput: idem alteri facā
qui in culpa non eſt. Hoc eſt cōtra Ilpīm ad
Gall. vi. qui dicit q̃ vnuſquiſq; omne ſuum
potalat. Alij ſo ſe excuſant falſo tenuto cō
ptionis quoniam titulus reputabatur. c. de
mercatoribus. Alij ſo titulo donationis:
q̃uq tutulus reputabatur. c. de mundo.
Alij ſo credunt ſe excuſari a rebus mundꝰ
ab alijs acquiſitis q̃ a ſe bercnies: quadam
affectata ignorantia nanqua nolit ſcire vel an
dire ne poſſit reſtituere. Sed ſic ſalui non
nolunt intelligere vt bene ageret: nolūt etiā
inquirere nec ſcire facta nimiſtrorum ſuoꝝ.
Alij cōuentum tur exēplis ſtoꝝ ie e autos
ritatibus. Si habuerint aliquid ſuſpitionem
vel euidentiam: q̃ eſſet in eis aliqua diſpoſi
no mala: cr qua niſi remediam adhibetur
mes. ſequitur ruinoſa corpoꝝ: benemedicio
hoc coſulerent: ſi etiam potens contra eos
de hereditate habēda ſeu ſupplātanda pla
canet. Et ſurgit vnū mali ptoremti in car
ta per q̃ hereditatem poſſent amitteretes
gulpentes ſiamptuoſe conſulerent: quemo
do remedium habere poſſint. Sic in ppoſi
to q̃u habet aliqua euidentia: de re ab ano
teeſſionibus ſiup malc acquiſita. vppoſ. q̃
voluitate hoice r imagni acquiſitores. exti
terit: vel forte vbi audierit q̃ aliqđ acqui
ſierunt iniuſte debet plus de ſilentio r imu
ſticia r iuſtricia inquirere: quia infirmitas
de iuuſta detꝫone vertitur in periculum
animre ne eam perdatz de hereditate cele
ſti de q̃a demones eos nituntur de rapplāta
re propter tale punctū expellatur: cōſilium
et remedū debet querere optimū. Eſt ſe
cundo debite mortuo anteceſſor ſuo: q̃ mul
ta acquiſierit: muſit eſſe regnum ſuū vna
quiſq; i quanoc religioſos viros exper
to in lege dei r mundi peritos: eoꝝ ſi qua
male acquiſita inuenirent reſtituerent. Sed
non ſicmuꝫ mos ſicqui nō curant qua ra
tione ſaneāt ſuā q̃ multū tenent: nil de ve
ritate ſeu iuſticia rerū ſcu mundiroꝝ. curā
tes. cum ſi ſi eſſet fama vel clamor: q̃ latro
res ſub ſua piecnenoſoes in nemore ſpo
liare ſolerent: vertarz a patre: nec ma
le poſſent ſpoliorꝝ patri bona cōſentiria re
cipere. Ita vbi clamor eſt: q̃ anteceſſores
vel q̃ mundiri illoꝝ ſint mulſti: credo q̃ re
ſtitue rertarem maiorrerence: ante ſint bo
neficio poſſeſſores. Sed multi moderno te
pore: ſi mento ſint de aliquoꝝ iniuſte de
mantur: ſi in propoſito ſint aliqua acqui
rēdi: in neutro cali horeo conſtituūt ſeum t
meteos. Exēplo predicti regis: fed falſos coſt
tiarios r vſuras ſuperēre: qui tunicas ſua

differetes:sicut patet Sec.lxv.c.9. Ad secundũ eorum grauamen. Et ad corrigendum: e punendum malos:e consolandum bonos:et ad monẽdum omnes ne reg rebellẽt: quos si male tractauerint: e aperte rebellauerint mittit gr̃m tos suos et obsidet eam. Ultimo venit ipse cum possibilitate magnarum rarum omnium:et capit eam:et destruit. Sic premisit Dauid Ioab e exercitum ad obsidendũ rabbat:et fine vent ipse cum exercitu:et destruxit. Sic vere scs hẽabuit ad unitatẽ huius mũdi et rebellẽ. De qua in psal.lxij. Dicit ipse exercitat et contra adductionem in quitate. Quia omnes qui uolũt pie viuere in xpo Ihesu dãm:e aduersitas ẽpsecutum eius:psal.ij. Quare me multi ea prophetarũ patrocs parrare ebas q̃ nos male tractarunt. Occidit eñ quit christus: lapidas eos: qui ad te missi sunt. Matth.xxiij. Postea multi ad eos fortissimos uiros e bellatores: apostolos:et martyres occidens. Efforte fortes in bello ad obsidẽdum:? ad faciẽdum ei insultum. cũ sagittis predicationũ durens curabuer illorum illud Ezechie.xij. Obstrinxit fortes eam contra eam:e erit in obsidionem:et circũdabit eam et. Sed ipsi sic obsessi:fortissime se defendentes quereñ ei resistentiam in percatis:decendo. ¶ a mara mea est inclinata ad tribulationẽ possum dimittere habeo ea put debeiemon possum iuuare. Nonne cano non est mestale deus non vult nos perdere Multi alij sic faciunt:et sic de aliis. Et non solum habent talia arma defensiua: sed habent etiam arma insultus:sagittando verba pungitiua:ad excipiũ bacchio. Deo eñio peores et capitiores: et qui predicao non furari:furaris. Et non solũ verbis: sed eñ verberibus quãdoq; viros bonos in ecclã: quit eos ad christum capere nititur sicut patuit de ipso christo qui verbotum sagittas fulminat:et tando diuersi demonum babes:et postea verbera vsq; ad mortem. Sic martyres omnes sustinuerunt ad modum apparitorum mendemonum: qui fidelẽter officium faceret ei hominos citado: talia in parte sustinerent. Quidergo faciet ifte vetus David noster christus qui in tã obsidione vna et multos alios miltes vt dicitur est:mon expoſitum in fine: id est in fe cundo aduentu istis vltimis vesnet cum potestate magna e terrorũ. Iobel.ij. Quia veniet dies dñi magnus et terribilis:et nebeatum: e caligenie: clangoru e tubesuper omnes ciuitates munitas:et tunc cõfringet arma:et scuta comburet igni. Quod ẽ dictum ofa ecclã secunda. Et quia ante bellum fit armoti ostensio. Ideo illa die ostendet arma suat fortis signa in sole et lunaet alijs creaturis. Quia omnia creatura fortis erãt terrarum pugnabit contra insensatos. Sapiẽ.v. Iosta.v.vj.4. Et congruie ostendent signa obsessi tatus. Sol enim ẽ creatum in tenebrat ei si quis in passione nobili rege christo nostro:famulis planctarum in dudebat nigrum habitum:quia tenebre facte sunt super vniuersam terrã. Ita in vltimo obo quasi tras torcogrunt ei gentes ostendat signa tristitiarum:ad peccatorum terrorem. Sicut ergo heremi puma vice quando delinquit bat uler et mutier cedunt reuocantur. Secũda vice crenantur:et faltem amoe vel ei nore corrigantur. Sic ecclesia puma bbica buleque loquutur. Secunda incutit mmoi psal.xcvij. Uenite exultemus dño iubilemus dñ deo deo vos. Aduenti ergo iustrete vsq; ad locum e tempus fuum expectando. De puno aduentu carnis videlis nella:? hoc quẽdam:et secundo se secundo in animam Circa puinum tria sunt ostendẽda. Puimo quomodo multa pteesserunt preparatoria Secũdo: quomodo multa in aduentu fuo concurrerũt ex natura nostre cõmoda. Tertio multa fequi debẽt ad aduentum iustricedebita. Et puimo vtpro dñi receptione preparano dogna fierer preesserunt multo. Ditis tempora loga:sicis.lxx.anni quinqe multa enim nonagunt tales. Precone multi:? nunciũ omnes fcis prophẽe quo deo et de aduentu filo prophetarũ:ut sicut patebit infra. cde fide ẽpatriarche? iustrũ populum motedant et p̃ motu tur parati esse in aduentum christi. Cernimus enim multi et figure: sicut circũcisiones immolationes oblationes:et hostias:sacrificia:de qui bus Zacharias ẽs plenus. Desideria sanct̃a e spiritualia multa bonor; virorum ducẽ tium illud psal.xxij. Iniqua eelos suos e defendẽ. Et illud Esa.xlv. Rorate cels de iu per.cẽ. e illud Esa.xxiij. Unnã defuper celos e desedereo. Sequitur cito vt notum fieret nomen tuũ inimicis tuis. Sequitur cũ feeris mirabilia non fustinebimus. Quia fasted blasphemabimus. Sicut patet Zacharie.xij. Sequitur desectibit:e cito post occurrit sei lelaniet facem iustrcam in mẽs tuis. Ex his patet autoritatibus semessis in lege puisium non esse puñ potem: vt Judei fabulãtur. puus homo de celo non desidera tur a prophetis defenders. Ex puma ergo istarũ trũ pentor ecus. Et secunda deus e homo simul: in hoc q̃ de celo sic nubibus penitur:e de terre germine. Ex tertia patet

Ar.iiij

eius beitas:ex Judeor circa humanitatem e enam inuniratem eius infidelitatis:qui eñ blasphemauerunt. Ista ergo prebant ante facem dñi parare viaz eius. Ista fo cõtinglio q̃ videlz fit deus et homo:ex incarnatione probatur.c.de fide.ar.iij.per totum.

Et Secũdo multa fedi potuit commoda. quamo ad ipsum:et ad vtre alios:et ad ipsos. Erant enim corpora quodãmodo obfeſſa in mũdo: et ad eos solarium erare nõ poterant:e ad eos liberandos nullus erat ingressus. Illud psal.lxxix. Qui regis israel intede. Ecsta potens Jduam e vem. Sicut eñ illi obsesi in Jabes Galaad./.Reg.xi. Qui seruant ad regem Saul nuncios qui sue duñ.vij. Respuer meus iacet paralit cus. Luc.v. Qui vem vocare iustos sed peccatores. Quã lep̃ eñ infirñ corgen adulescẽtia medici dicit:q̃ nõ fit ge ei citare sed ægros. Et ideo in sumptus infirmi venit. Ruget enim illius leticiã:q̃ dño nũciatur ei dies aduentus:q̃ quia cognouerat diem desiderãs:repote qui grauius de nocte affligit. Quod ergo debuerant fuisse hommes in aduentu christi:qui gratie venit e genus humani sumptibus propriis:de Januarie medicor et medicinam et potũ de nimis. Sed heu aliqui ratiõ nõ sãtqui infirmitatem suã nescire volũt e de rabiosis potest intelligi deus bene gestis. Os magis infirmi sumus: dñe:et infirmior es qui infirmitatem suam nescit. Aliq fedit sed sanari nolunt:qui a inde deleetant: fiat vel iuerare fe credunt sanat infirmi in vi ta sancti Martini:qui fugerunt ne sanaren tur:qui infirmitate sua ere lucratiua. De qua dño.Luc.xv.c. Tales sunt in carcere et non luit cure emi q̃ plaret possibilitas sibi in deo nolente extrahi in sabbato: sicisti qui bus deus per se e suos ordinẽ manifestes. Doctores.j. ecclesie manifestant. Quorum sut qui aspicerer. Tales medicos spirituali bus fuit malas grates. Timeat ergo qui precepta medici modo audire nolũt:e aliquãdo clamẽt ei surtus virgutubus:et non exaudiatur. Tertio venit vt lumẽ illuminet de q̃ qui in tenebus sedebãt. Matt.iij. Deo ad gaudio venet. Sequitur. Ephẽs eius vt ita erit. Sed beatipse vitum: qui gaudio cernunt se tenebras ad lucẽq; delectabile est oculis videre lumẽ. Eccle.xi. Sed cum modi cum de lumine curant: tamen est eis offensiui cum tenebus quasi in lumine. Sed et si deus tat ei. Ecce vent et pulsabo. Sonet ater. non multũ tensicum ergo videre:ne ei possit q̃ alij videnr. Ita nec mali nunc terrificabũtur:qui cer ẽrãnec mali quam modo spiritaliter scripti cõsolabũtur cor ne turbe vos

nit. Uelamē malicie sup oculos habētes. R.
12 iiij.31. Quarto venit vt legat⁹ pacis iter deū
⁊ hoīem: a patre missus legat⁹ ad gētes mis
sus est. Jere.xlix. Et legatū ad gētes misit.
Abdie.j.⁊ vltimo. Legato vero ⁊ specialiter
qñ ꝓ vtilitate illoꝝ ad quos vadit missus
est: vel mittit̄: Debentur duo: honoratio: et
exhibitio: qꝛ cōiter legati pape accipiunt ex
hibitionē de terra ad quā mittunt̄: scilicet ꝑ
se ⁊ suis: ⁊ hoc de melioꝛib⁹: qꝛ bene offende
retur legatus: si sui nō reciperent̄: vel si ma
le eis ministraretur. Jta christus: nisi pau
peres recipient. Nō eīn est bene capiti: dū
male ē mēbris. Jta nec xpo: q̄ ait: q̄ vos sper
13 nit: me spnit: ⁊ q̄ vos recipit me recipit. Quī
to venit vt amorē nr̄m ad se traheret: ⁊ cor
nostrū ad se inclinaret: Ante enī christi car
nationem licet de⁹ multa ꝓ homine fecerit:
ipsum tam nobilē creaturā faciendo: ⁊ totū
mundum ei subijciendo: legē nature ⁊ Moy
si diligenter dando: ⁊ angeloꝝ custodiā
deputando: et tamē semper ingratus existe
bat: idola adorando: ⁊ alijs pctis ipm ꝓuo
cando: intantū: q̄ ois caro corruperat viā
suā. Geñ.vj. Cuius rei ⁊ erroris vna causa
fuit: qꝛ homo carnalis ⁊ corporalis existēs.
rē q̄ videri oculis corpalib⁹ nō potuit: nō po
tuit ꝑfecte cognoscere: nec diligere: qꝛ i gallico
ꝓuerbium est: q̄ cor nō desiderat: qđ ocul⁹
14 nō videt. Cū igit̄ deū videre nō poterat: ido
la visa adorabat. Uolens ergo misericors
deus ois talis erroris causas ⁊ excusatiōes
excludere: carnē ⁊ corp⁹ assumpsit: ⁊ visibilis
factus est. Et teste Baruth.iij. Jn terris vi
sus est: ⁊ cū hoib⁹ cōuersatus est: vt ꝑ hoiē
visibilē: in amorē inuisibilis attraheret̄ dei
tatis. Et sm beatū Gregoriū. Ut dum visibi
liter deū cognoscim⁹ per hūc in inuisibiliū
amorē rapiamur. Et nō solū illis apparuit
sed ⁊ nobis apparet semper ī forma panis:
⁊ nobiscum pro nostris necessitatibus con
uersatur. Multū enim rapere deberet amo
rem serui: dulcis ⁊ amabilis cum eo conuer
satio domini: ⁊ similitudo i victu ⁊ vestitu.
Adam̄ Nota.P.ij.11. Descendit ergo vt nos attra
heret: sicut adamas vel magnes approxi
mādo attrahit ferrum. Et hoc facit vt dici
tur quadam qualitate connaturali: est enī
quedam qualitas in magnete connatura
lis qualitati ferri: mediante qua ferrū tra
hit. Sic christus accipiendo nostrā naturā:
connaturalis nobis factus est: vt median
te illa connaturalitate nos ad ipsum attra
heret: quem tractum multum iuuat impul
sus a terra: cōsideratio videlicet quid ⁊ quā
tum pro nobis in cruce sustinuit. Et hoc est

quod ait Joh.xij. Ego si exaltatus fuero a
terra: omnia traham ad meipsum.
¶ Tertio sequi deberet venienti iusticie de Ar.v.
bita veneratio. Si enim tota eclesia venera
tur sanctum Alexiū: quia dimissis diuicijs
⁊ nobilitate paterna ⁊ vxore: accepit habitū 15
pauperū: multo plus deberet venerari xpi
aduentus: qui cum in forma dei esset quasi
exinaniuit seipsum: formam serui accipiens
fact⁹ est ꝓ nobis egenus ⁊ pauper. Et cū bo
nitas vna aliam requirat: qui nos tantū
honorauit digne ē a nobis honorand⁹. Si fi
li⁹ regis multū honoraret religionem quā
intraret: multo plus honorauit fili⁹ dei reli
gionem humane nature. Naturā ergo quā
ipse intantum honorauit: non deberemus
peccatis deturpare. Exemplū ad hoc de illo
qui tali cogitatione se semper armauit cō
tra peccatum luxurie quasi diceret illud He
ster.vj. Sic honorabitur quēcunq̄ rex vo
luerit honorare. Sic ergo veneranti nostrā
naturam debetur veneratio. Sed heu cōtra
rium accidit quia ī multoꝝ cordibus ex h̄
secuta est infidelitas et admiratio. Admirā
tur enim quare et quomodo deus posset ho
mo fieri: tot sustinere opprobria: ⁊ ī fine mo
ri. Quia etiam deus contineri dicit̄ sub mo 16
dica panis specie: sed ista admiratio ex ipro
uida procedit cogitatione seu imaginatio
ne: imaginantur enim quod quicquid acci
dit nature humane in christo: totum etiam
contingat eius deitati: ita quod deitas pa
tiatur: torqueatur et puniatur. Et illa videt̄
causa: quare modum christiane religionis
refugiunt infideles in credēdo. Sed errant
q̄ nō plus torquetur deitas in carne illa be
nedicta: nec plus laceratur dentibus in ho
stia. q̄ torqueatur in celo: vel vbicūq̄ fuerit
Ergo non est magis inconueniens q̄ sit in
carne illa vel hostia. q̄ q̄ sit in celo vel alijs
locis. Sed dicunt q̄ alio modo sit in carne
illa vel hostia vel alijs locis quod concedit̄
quocunq̄ tamē modo passibili ponitur ibi
esse: non plus ibi patitur nec malum vel pe
nam sentit: nec detrimentum sustinet: aut ꝑ
ditionem q̄ in celo. Quocunq̄ ergo modo
ibi ponit̄ ipassibili mō ponit̄. Sic ptꝫ. P.ij.
1. Nullus ergo modus vel causa vera inueni
ri potest: quare maius includit incōueniēs
q̄ dicat̄ vel credat̄ ibi esse q̄ q̄ dicat̄ i celo eē
Sed potius valde inconueniens q̄ illa na
tura puniatur ⁊ moueat̄ ⁊ q̄ mediāte virtu
te deitatis satisfaciat: qđ ꝑ se facere non po
tuit. Et q̄ ille inuisibilis est in natura sua
propter supradictas vtilitates illo modo in
carne ⁊ hostia visibilis nobiscū vsq̄ ad con

summationē seculi maneat ⁊ excellēter ve
neret̄. Ad quā venerationē inuitat nos Ps.
xciij.d. Uenite exultemus ⁊c. Qđ si non fece
rimus: mina⁊ cuilibet nostrum. Apoca.ij.
d. Uenio tibi cito: ⁊ mouebo candelabrum
tuū de loco suo. Aba.ij. Si moram fecerit
expecta eum: quia veniēs per carnis assum
ptionem vt dictum est. Ueniet per gratie in
fusionem. Jn quo notatur secundo aduen
tus: ⁊ nō tardabit per iudicij discussionem:
quantum ad tertium et quartum.
Ar.6. ¶ Aduētum etiam dei I animmam per gra
tie largitudinem ⁊ specialiter quādo venit
cum gratie abundantia: sicut multa prece
dunt: multaq̄ cōmoda concurrunt: ita mul
17 ta sequi debent ex parte nostra: quia sicut
illo tēpore quo venit carnem nostram assu
mēdo de virgine gloriosa: que digne prepa
rata eum expectabat: secum portabat gra
tie plenitudinē. Unde dicit̄. Aue gratia ple
na. Luce primo. Jta dubium non debet esse
quin veniat cum largo gratiarū munere:
eum digne expectātibus: vt esse possint ma
tres eius spiritualiter: sicut ipsa fuit corpo
raliter: teste seipso qui ait: qui facit volūta
tem patris mei qui in celis est: hic me⁹ fra
ter soror ⁊ mater est. Ad hoc ergo q̄ quili
bet digne pro tanta disponatur dignitate:
precedit tempus quod dicitur aduētus: pre
cedūt etiam precones ⁊ predicatores: sicut
Paulus qui dicit. Hora est iam ⁊c. Et abij
ciamus opera tenebrarum. Roma.xiij. De
hoc. A.ij.1. Et multi alij qui ante eum mit
tuntur: ne nos improuisos ⁊ de hoc verecū
dos inueniat. Et est i hoc de deo sicut de cu
riali domino: qui non subito intrat domū
vicini sui: ⁊ maxime vbi scit aliqua esse ab
scōdita. Sed premittit nuncium: vel tussim
vel facit aliquod signum: ne improuisi ve
recundentur. Jta christus nolens aliquid
18 inuenire quod eum offendat: vel vnde nos
erubescerem⁹: vel puniremur. Sed q̄ pecca
ta essent ante eius aduentum ablata ⁊ ab
scondita. Ante omnem aduentum suum cu
rialiter nuncios premittit: ante aduentum
suum in carnem premisit. Sicut supra ptꝫ
Ecclesiastes.v. Ante aduentum in mortem:
premittit multis: infirmitates: senectutes
⁊ signa. Sicut ptꝫ. M.xj.4. ⁊ oibus exēplū
aliorum vel subito vel aliter mouentium.
De hoc patet infra de mortuis. Ante aduē
tum in iudiciū generale quindecim signa
sm aliquos de quibus habetur. J.xj.1. Aū
vero aduentū in mentē premittit bonas in
spirationes: ⁊ cogitationes: remorsum con
scientie de peccatis. Et predicatores qui di

cunt tibi illud Ecclesiastici.ij.⁊.xviij. Prepa
ra aīam tuam ad tēpta. Primo sc̄ cor: sicut
castrū anteq̄ rex ingrediat̄: ⁊ vas: anteq̄ li
quor infundat̄: sic cor preparādū est tripli
citer. sicut patet Ser.lxxv.1. Ut sc̄ domus
cordis non sit tenebrosa per infidelitatem.
Para ibi lumē fidei: sicut ille qui ait in Ps.
cxxxi. Paraui lucernā xpo meo. Secūdo q̄ 19
non sit sordida per carnalitatem: sed sicut
exhibuistis mēbra vestra seruire immundi
cie ad iniquitatē. Jta nunc mūdicie in san
ctificationē. Tertio q̄ non sit amara: nec ri
xosa per irā. Quia magnus dñs nō libēter
hospitat̄ in domo: vbi crebra sunt litigia.
Cogitationes vero ire vel inuidie: ⁊ pungē
tis ⁊ ꝯdicētis cōsciētie: litigia sunt tauri⁹
dei. Preparate ergo corda vr̄a dño: ⁊ serui
te illi soli: ait Samuel ad populū. j. Re.vij.
Quia opus grāde est: nec homini prepara
tur habitatio: sed deo. j. Paral.xxix. ⁊ tota.
A.ij.4.⁊.E.vj.31.⁊.C.vj.3. Secūdo prepa
rādum est dei hospitiū extra in porticu sen
suum: per quos intrare debet. Esa.xl. Para
te vias dñi: rectas f. s. dei nostri. Et nō solū
porticus sensuū: sed atriū ⁊ ambitus oper
est preparādus. Prouer.xxiiij. Prepara fo
ris opus tuū ⁊ diligēter exercere agrū tuū:
vrticas ⁊ spinas diuitiarū iniuste acqui
tarū extirpādo ⁊ restituendo. Sic ergo pre
paramini cōtra babilonē. Hiere.l. Sed ad
hoc q̄ sic preparemur: quatuor rōnes nos
mouere debēt: vna dei curialitas: q̄ semp ꝑ
sto est intrare. Apo.iij. Ego sto ad ostiū ⁊
pulso: si quis aperuerit mihi: intrabo ad il
lum ⁊ cenabo cū illo: hic per gratiā: ⁊ ducā
illum ad cenandū meū in gloria. Nimis er
go sunt deo incuriales: ⁊ sibiipsis crudeles 20
qui deo non preparāt: ⁊ cum inuitante per
viā mādatoꝝ nō vadūt. Unde beatus Grego
rius Homel.xxviij. Certe si nos alicuius
seruus rogaret vt ad eū ire deberemus: pro
tinus nobis nostra superbia in cogitatione
tacita responderet: dicens: non eas: quia te
ipsum degeneras: honor tuus despicit̄: lo
cus vilescit. Sed ecce de celo venit: qui ser
uo occurrere in terra non despicit et ta
men humiliari in terra contemnimus:
qui de terra sumus: contra illud Prouer
bio.xvj. Hominis est animam preparare.
Secunda timor potestatis. Sicut seruus
preparat se ad voluntatem domini timore.
Ecclesiastici.ij. Qui timent dominum pre
parabunt corda. Tertia amor proprij com
modi sicut colonus preparat se ad operan
dum amore fructuum: ⁊ aduocatus amore
pecunie. Prouer.xxx. Formice popul⁹ infir

mu eiqui preparat in mesſe cibũ ſibi. Quare ergo valor eſtem premij: ſicut ſponſa preparat ſe ꝓ coper hereditatem terrenam Apoſtus. Nonerunt nupte agnitæ ꝓ tot agni preparat ſe ſic ꝓ preparare in ocurſu dñi 21 ſui Amos.iij. Reſtat qualiter eſt preparandum. Sicut inſtruenda eſt medicina quæ tollere debeat: ꝛ a multis abſtinet. Et ſicut delinquenſ ad punitionem. Iuſtum enim eſt ꝙ pœnã ſene dñi delicti obſtringenſ punitur. Cum ergo conſtituti delicti inueniatur in corde: oꝛ vel ſenſibus ꝛ operenũtur ſe ꝙ punitio ſtat cor ritione: confeſſione: ſatiſfactione. Et hoc ſtat in tribus deliquiis exemplo prophete Dauid .pſ.xxxij. dicentis. Ego in flagella paratus ſum: ꝙ ãmmi ad ſatiſfactionem. Et dolor meus in conſpectu meo ſemper quaſi ad contritionem. Quoniam iniquitatem meam ego cognoſco: quantum ad confeſſionem: Sic voluntarie in placitor paradiſum cibum ſi mauult murare confitendo vel recipiendo que uti 22 guntur ſint carnis male uictus. Sed oꝛ car paratum conſumpſi interius ꝛ exterius: non ſtat hypocriticæ ſolum parãtæ quod exterius: ꝛ pictor qui non dat vitam: nec ſicut triſtis vel mel ancolicus. Sed paratus ſum ꝛ nõ ſum turbatus: ſi .pſ.xxxij. Nota. C.p.i. Sic ergo loco tempoꝛis precedentis punum aduentus: precedit modo tempus aduentus: loco prophetarum precedentiũ. precedunt nunc pudicos celeſtes oꝛ vero ecclẽſiaſtice ſiccoꝛ ſum precedit modo ecclẽſia ſiccoꝛ ſum per confeſſionem. Sicut enim in puinicia ecclẽſia ante fidẽ nouæ nec natiuitatis ſolebant homines confite- 23 ri. Ita nunc deberent bom chriſtiani. Puo re ceptione nunc ſpiritualis facturi ſunt ꝓ ſe ipſa ꝓ receptione facramẽtali fiant facturi. Loco vero oblationum ꝛ ſacrificiorum que tibi nunc precedebant: deo offerebãtur nunc ꝛ offerri debent eleemoſynarum largitudo. Regi enim nouiter venienti ad terras ſua ni vel oꝛ venienti ad nuncios ammittunt ꝛ encenia. Sic ergo quando aduenit quomodo chriſtus puinum venit ad mandum ſuum: mendãa eſt ei in ſua membra eleemoſyna. Sed heu in propria venit: ꝛ ſui eum non receperunt .Ioh.i. ꝛ rouera raka peſſime mimiſtrãt hoſpiti ſuo chriſto. Quia ſolum facunt et ſeſtum verbonum in nauis tate ſua eum repudiãt ꝛ cantelinas: ductus ſe de aduentu chriſti gandereꝛ eum gaude re recipere: ſed mentiuntur duo pœnitũtiã eum ꝛ eum eſtimre ſi ſtare et ſine hoſpitio eſſe. Stant ergo oꝛantes nobis ꝙ ꝛ triplicẽ miſericoꝛdiã: ſcilicet bãdo ſeipſum: qui optimus eſt. Secundo mutuando omnia ꝛ da bat. Tertio frequenter remanda. Ad hoc in confeſſione. Ita occurrit tibi dando ex de 24 methodibus: ne dãdo vita iterum erubeſcatis. Audiſtis quia chriſt⁹ claudẽ martinũ eum narraſſe. Audiſtis ſtant fraribus collationem: dicendo: ꝙ ſicut puer dat intellectui verba uno corpoꝛaliter: chriſtum corpoꝛaliter ſe ꝙ intelligẽti ſpiritualiter: ſe ſpiritualiter ꝙ ſpãtẽ ꝙ ſpiritualiter recipiũt. Sicut ꝙ antiqui patres in natiuitate cum receperũt corpuſculum in carne ſua ita boni modo pe ꝙ granum: ſed hoc ſim Beñ. Multus ſunt antiquotum deſiderium ꝛ gaudium de 25 aduentu ere ex fumis: ꝙ noſtrum gaudium de habitu ſpiritualiter loquendo. Iſta nar ratio eſt Ber. ſi. ꝛ. Et ſi Bern. hoc no dixiſſet videnr ꝛtas ad oculũ ꝙ ita eſt quia ſua ſi onne gaudium ꝛ ꝓparatio ad feſtum natiuitatis eſt carnalis ꝛ ecrea corpoꝛalis: ꝓ parando ꝓ ꝓpoſitione cibum ꝛ potum ꝛ veſtes laudando communes ꝛ animam. Et ſicut ꝓparatio precedens eſt corpoꝛalis: ita ſtatim ecrea ſubſtantia cum feſtum aduenerit eſt in ſanctã lenis carnalibus ꝛ voluptuoſis eum commeſ 26 ſationibus ebrietatibus in cubilibus ꝛ ſpudeſtitiis. In tudis turbidis ꝛ impudicis. Et non reputarent ſe bene illum diem: quo chriſtus pauꝛ no ꝙ ſicut peragere nuſ diſſolute ꝛ male ille die ridẽt. De quo ꝓ Eſa.v. Lyra ꝛ cythara ꝛ tympanum ꝛ tybia in conuiuijs veſtris: opus dei non reſpiciũt: ꝓpoſtera capiunt eſt populus: ꝛ ea non habuerunt ſcientiam: nobiles eius interierunt. Idem.c.xxij. Occaunt domiꝰ ad fletum ꝛ planctum. Et ecce gaudium ꝛ letitia. Occidere vitulos ꝛ iugulare arietes co medere carnes: ꝛ bibere vinum: comedamꝰ 27 ꝛ bibamus cras enim moriemur. Tales ergo magus de corpoꝛe ꝙ de anima cogitant ꝛ curant: ꝛ vilipendẽtium animam ꝛ hoc ſuũ quas lauant: animã ſuã ſordida remanẽte. Tales cram ꝛ qui in peccatis ſunt: cum recipere non poſſunt: qui non habent locũ vbi cum ponant: ꝛ in hoc aſſimilantur Iudeis qui diu cum expectauerunt ſed venire tem multi illoꝝ non receperunt. Aſſimilamur etiam Ecclẽſie mitis: qui ita habuerunt hoſpitia circa alia occupata: ꝙ chriſtum recipere no potuerũt. Ita etiam ꝛ hoc intra ſe dicens modo venit ꝙ puer ille quan do voluerit quia iecmin meum paraſti in- 28 nenuet. Et hoc dicẽs aſſuit turca ei puer pul cherrimus qui eſt ſalutaſſe mor ꝓpter oꝛ ſtianitatẽ. Ad vero aliudbi reꝑuit: credo

mock pduerit ꝙ ſuſtatio ꝙ martinũ: ad ecclẽſiã ſimul ibãtur qua ds monachꝰ eo ram illoꝝ nõ meminit ꝙ ſuſtatie ds parunt. Monachꝰ vero dolore plenus: clamauit: ꝙ alij monachi cauſam fictus eius ſciebant eo duerunt enim ad abbatem. Eo cum to cum narraſſet. Abbas vocat fraribus collationem: dicendo: ꝙ ſicut puer dat intellectui verba uno corpoꝛaliter: chriſtum corpoꝛaliter ſe ꝙ intelligẽti ſpiritualiter: ſe ſpiritualiter ꝙ ſpãtẽ ꝙ ſpiritualiter recipiũt. Sicut ꝙ antiqui patres in natiuitate cum receperũt corpuſculum in carne ſua ita boni modo pe ꝙ granum: ſed hoc ſim Beñ. Multus ſunt antiquotum deſiderium ꝛ gaudium de aduentu ere ex fumis: ꝙ noſtrum gaudium de habitu ſpiritualiter loquendo. Iſta nar ratio eſt Ber. ſi. ꝛ. Et ſi Bern. hoc no dixiſſet videnr ꝛtas ad oculũ ꝙ ita eſt quia ſua ſi onne gaudium ꝛ ꝓparatio ad feſtum natiuitatis eſt carnalis ꝛ ecrea corpoꝛalis: ꝓ parando ꝓ ꝓpoſitione cibum ꝛ potum ꝛ veſtes laudando communes ꝛ animam. Et ſicut ꝓparatio precedens eſt corpoꝛalis: ita ſtatim ecrea ſubſtantia cum feſtum aduenerit eſt in ſanctã lenis carnalibus ꝛ voluptuoſis eum commeſ ſationibus ebrietatibus in cubilibus ꝛ ſpudeſtitiis. In tudis turbidis ꝛ impudicis. Et non reputarent ſe bene illum diem: quo chriſtus pauꝛ no ꝙ ſicut peragere nuſ diſſolute ꝛ male ille die ridẽt. De quo ꝓ Eſa.v. Lyra ꝛ cythara ꝛ tympanum ꝛ tybia in conuiuijs veſtris: opus dei non reſpiciũt: ꝓpoſtera capiunt eſt populus: ꝛ ea non habuerunt ſcientiam: nobiles eius interierunt. Idem.c.xxij. Occaunt domiꝰ ad fletum ꝛ planctum. Et ecce gaudium ꝛ letitia. Occidere vitulos ꝛ iugulare arietes co medere carnes: ꝛ bibere vinum: comedamꝰ ꝛ bibamus cras enim moriemur. Tales ergo magus de corpoꝛe ꝙ de anima cogitant ꝛ curant: ꝛ vilipendẽtium animam ꝛ hoc ſuũ quas lauant: animã ſuã ſordida remanẽte. Tales cram ꝛ qui in peccatis ſunt: cum recipere non poſſunt: qui non habent locũ vbi cum ponant: ꝛ in hoc aſſimilantur Iudeis qui diu cum expectauerunt ſed venire tem multi illoꝝ non receperunt. Aſſimilamur etiam Ecclẽſie mitis: qui ita habuerunt hoſpitia circa alia occupata: ꝙ chriſtum recipere no potuerũt. Ita etiam ꝛ hoc intra ſe dicens modo venit ꝙ puer ille quan do voluerit quia iecmin meum paraſti in- 28 nenuet. Et hoc dicẽs aſſuit turca ei puer pul cherrimus qui eſt ſalutaſſe mor ꝓpter oꝛ ſtianitatẽ. Ad vero aliudbi reꝑuit: credo quod hoc contingit nunc quod nunc. Tũc 13 vero recipiebãtur in domibus: quod erat in neceſſitate hoſpitum pauperum: ſunt tunc patuit in effectu qui hoſpitium chriſte conſuerunt non ꝓtuerunt. Ita modo plus recipitur in animalibus ꝓpter ꝓpoſitum: quam tum in ad perſonam ſuam: quia diuitiæ ꝛ nobiles ꝓtuerũt: ꝛ vbi quid ꝛ ni verbo eum oſtenderunt. Quamuis ad mẽſa ſua hoc apparet: quia ſimplices ibennine vꝛ frequenter recipiunt in locis in grangiis ſuis ꝛ aliis artis ꝛ mobiliũ ſi bi ſtructis in magnis ſolẽpnitatibus ꝛ hebdo 14 a vidua ꝓtinus ꝙ a rege recepto fuit hoſ ſpitio .iij.Re.xvij. Filius ergo hominꝰ ve nieno ꝓtuit ſuũ in terra ꝛ dñs hoc reſpondetur Oſee.viij. Nõ eſt fides: nec miſericoꝛdia: nec veritas de terra. Vñ dicit tur roinam ſcripſiſſem Alexandro ſi verum inimicꝰ ſcilicet reſiſtentiam. Ita nos dices re poterim: ſi veneris quemeos ſcilicet mãdum plenum peccatis. Ideo tales eis nmo re expectabunt terũ ꝛ quarum adiumẽti: quando reddent rationem vni ſicut anoſtro 15 Matth.xxv. Venit dominus ſeruorum illoꝝ: ꝓpoſtat rationem cum eis. Talia ergo aduentuꝝ ſecundum precedunt. Et ſic Ar.vij. vero videndum eſt quo concurrunt cu co. Concurrunt vero aliqua ex parte venientiꝝ que vel. licet ſecum portat. Concurrere de berent alia ex parte recipiẽtis. Portauit cñ ſecum omnia commodãte quibus deceñt eſt ſuꝑa.c.xvij. qua venit modo ad oſtiũ et pulſat Apo.iij. pulſat inſpiratiõnibus: pulſat admonitionibus inſtitutionibus: pauperta tibus: afflictionibus ꝓbationibus. Et ꝓpter noſtra deber eſſet ei aperiamus immici cius ſuiſcet peccatum expellãdo: qua ſimodo et aperiaturem terno aduentu ſci liset nõ te adducet clauem regiam: violen ter aperiẽdo. Et ſicut rex qui primo ſi redde rẽt illud: eos recepere ad ſe tanquã ꝓ non ſuũ ſi fm. Sic ds in ꝓpoſito nec eſt mirabile valde eſt gratuatet rex: ſin caſtroꝛppito po teſtas immici ſuũ ꝛ ipſi minꝰ recipẽt vel ꝛ ceꝛẽt. Si cui vero ds iſtũ adueñ ꝙ ꝛ de ſtro anime non eſt curatur per peccatum ex quo ꝛ ſi laboribus ꝛ morte ꝓpria caſtruꝛ gõ de nihilo creauit redemit ꝛ ꝓpriũ con poſte ꝛ virtutum armis et gratie inſtituꝛ. 16 utrũ ſine ſtigma ꝓditione de illo ejuſ: nec immue ſuper eius recipiunt. Diligẽter eum claudende ſunt porte ſenſuũ. Secun 17 do quia ex parte ſui occurrit nobis vt medi cus infirmis per ſuos nuncios. Ex parte

nostra concurrere debet q̄ meliciꝰa patien
ter recipia tur et sequi debet q̄ remuneratur.
Terno inquia ex parte sua venit ve lumē. Ex
parte ꝓ nostra concurrere debet: vt et eos
dē oculis aperiamus: valde enim debilis
esset cecus: qui non assurgeret: et obuia
ret volenti sibi vndiq; conferre gratiam.
Surge ergo qui dormis: et illuminabit te
christus. Sanabi ro debet: q̄ iterum nō per
mittremus nos errare. Quarto quia et
parte sui venit adiuuare pacis. Sicut patet
Ro.iij.xx.r.s.l.i.r. Cui vt pius dñs: qui ardi
ros dat vt pacem reforment. Inter omos
enim dñs oēs debet adiungi terminꝰ. ff.
de arbitris. li. iiij. l. Si renua. Sic christus
inter deum et peccatorem posuit arbitros
sacerdotes. Et sicut pius iudex videns de
pauperatum plactantes: et confitentes a
nemi; bans arbitrio precipit: q̄ concedat mi
hando penam a qui non vult concordiam.
Ipsi ergo nunciꝰ ꝓ nostre se ꝓmuntiat: et
per sententiam arbitrꝝ. Sic christus
precipit nos ire ad arbitros vbi aut. Ire
offendite vos sacerdotibus: in quorum fa
ctoria si nos posuerimus: habebimus pa
cem inter nos et deum. Debet ergo volun
tas nostra concurrere ad hoc quin pacem hon
habeamus in consortia: qua nō est pax
impijs. Qm esset infirmus et terret ꝓcer
to si moreretur: q̄ iret ad infernū: quomo
do haberet pacem. Sed in mortali pecato
existens est talis. Ergo recipiamus medica
tionem: qui multa dabit pro emenda: si remi
seremus aliqui: sic nobis dam pacem habue
remus multas enim mutuas fiduciꝰ ha
mo: antes q̄ hereditatem auuntat terrenam:
ergo pro parua inuria: non debet amitti
tere illam hereditatem que debuit pacifi
ca: qui fili dei vocabuntur. Matth. v. Et si
filij: et heredes per dñm. Et parte ergo nos
tra occurrit pacem pro vtitate nostra re
quiere. Et sequi debet: ea perseuerare: q̄
qui inuenit se de pace: magnate est chri
stus: qui multa dat pacifice: et grauiter pu
nit alios qui pacem non seruant: sicut pate
bit infra. Quinto venit omne bonum secum
portare. Sapiēte. vij. Venerunt mihi omia
na bona pariter cum illa: scilꝫ de. Thob.
x. In te vno omnia habentes: venit enim to
tus cum omnibus viribus. Vt occurrere
debemus cum tota anima: cum tota virtu
te: cum omnibus sensibus ꝓ orationis q̄d
receptionem aperiis ꝓ paratis. Manus et
aperiuntur quando ꝓ aperiuntur: Oculus:
quando aperendo videt pauperē. Aures:
quando audit vtilia. Sic ergo aperiantur

propter vtilitatem proprijam. Onusto em
auro: vel alia re quam dare: cito ofert ape
rires. Aperi ergo amore vel dilectiōnis ne
se non aperias: cōtingatre clamare quā
doq; cum fatuis virginibus et non audia
tio. In ortu enim solis porte aperiuntur.
Sed quia sol ortus est solis: et non solis. Et
tollite ergo portas: et introibit rex gloriꝰ.
Et quia ipse iudex est et sancte sanctis
cumus. In adventu enim regis plateꝝ di
cuntur: aduertēdite que possent eius offen
dere aspectum: domus ornanturet tapeta
et pānꝰ suspēdantur aures induuntur. Sic
autem peccatore plateꝝ anime domus ani
me vtrutibus adornent et decorentur: pā
nꝰ supia posita suspendantur pauperum.

Er.xlij

Sequi bo debet ham receptionem sen
sibilem: cubiculo: id est conscientia: in cam
ra sua: fenestre claudātur: hostia custodiā
tur: ne cum volue bosipes expellatur. Sic er
go ꝓ nostra ꝓpter ꝓ se ortum. Sed ecce cum
duo hospites hospitium vendicent animę
deus videlꝫ et diabolus: ꝛ vterq; nūcios hab
bet et munitros ad preparandum pto ad
uentū eoꝝ: quo modo inuitantur qui nō bi
tigentiue: ꝓsperus et citus ꝛ frequentius
ꝛ ꝓsperius paret diabolo ꝓ deo. Nocappa
re inductum: et omnibus virtutibus ꝓ pen
sis corporis: vbi inuentur inter viginti
vnus qui ita laborter loquitur de his q̄ que
pertinent ad honorem dei et anime salutem
sicut fiat de nitibus de mundane oblec
tationibus et luxurijs: ꝛ detractionibꝰ qui
non est libentius in rabernis: vbi false loqui
possūs: ꝛ in ecclesia: vbi loqui possēt deo:
qui non libentius aperit manum ad aliquē
decipiendum: q̄ ad elemosynas dandū: qui
non libentius audiat vana ꝛ vilia. Truffa
toies et ribaldes et detractores: ꝛ pechea
toies: qui non cithy curit quā do pulsatur
campana diabolꝰ: campana ad cotes: ꝛ spe
cialia vbi annunciatur adventus diaboꝝ
liquia ibi ad multos venit per impudicos
aspectus: ꝛ quādo pulsatur campana dei
ad ecclesiam. Et quis est qui nō diligenter
se parat ad tale ꝓcessula vt male plas
cent fatue ꝛ ne aliquid indecens fiꝛq; eis
displiceꝛe possit: nō foli cinus: o cinanius
curiunt sed vbi delectabilius modalur vsq;
ad nocrem: o vtinius si possent: quia si deus
esset in duplo ꝓolmo: libentius ibi expecta
rent: sed ad ecclesiam cantes non ita diligē
ter si: parant se aliquid deo ꝓsplicere: nec
tra diu vel delectabiliter thymo ꝓfuit: vbi est
enī qui nō plus gaudeat de filio suo bato
mundo e mundialibus o vanitas ꝙ deo: qui

non plus timeat ꝓmissum ꝓsterū offen
dere ꝙ beatus ꝓmittit exemplū fic. Esce si
mauerte verbi: offendas talem ꝓmissorē
ere nō minuas: si falsum offendis deum:
ꝓmus eligitur ad vsum dere. Exemplū ꝓpt
ter ena ꝓcri in multis aliis multiciꝰ. Et
beuterer inducitur in bonis natura: et in
filijs ꝛ filiabus: ꝛ bonis temporalibus: ꝛ
dan: si filium habeat debile vel claudum
vel cirtum: cirt religiōse: si filia monacha
ta: cri monialis: si pulchra remanebit mo
do. Si habeat mercatoria: bcant bo
bebet cri ꝓ boc ꝓpter quod bet deo videri
quasi perdita: sicut Judas vngnentum q̄
expendebatur in ihesu: q̄ aiuit quid ꝓ
dito ꝓdit. De simplici etiam patet dant deo
pauperi: fy fenestrē vel foste nalis: nec vel
inuentur nec frequentat. Et beuterer sicut in
li. Macha. dicit ꝙ vir bellosus ꝛ Judeus fa
ctus est. Ita vero modo iucrit q̄ se ꝓ christa
num facto ꝓ opere fatear: ꝛ inter verbo hoc
dicam: linguia ita mendax fuit: q̄ ex eo q̄
non est vera: cum eo. Et vt breuiter conclu
dam q̄ se ꝓ rit ꝓmittit dignē preparare: bene oc
currere: semper reuinere beat: q̄ qui ecnuer
formatet ecclesia. Bean ergo qui expectit ei
fa. ara. Nota. f. iij. s. Qualiter vero nos
debemus venire ad cū: patet Ser. v. Rex ue
nit tibi. Zacharie. in. Ecce ad templum
tuum. Et bis colligitur q̄ debent esse persone
bene famecr: fideles ꝛ ad illum actum ordina
te. Quantum ad secundum: conditiones
enim legum illorum: bene ꝛ iuste fiunt. Ub
Tullius de legibus dicit: q̄ lex est summa
ratio insita a natura: que iubet ea q̄ sunt fa
cendaꝛ prohibet contraria. Sanctus Thomas
Ro.vij. Lex est quedā sancta ordinatio
sanctū. Et ter ū. Thom. ſ. Semper autem
qt bona est lex: tanto ꝓ legime val. Sed
tamen aliqua lex potest esse iusta ꝛ bona
in se. si quatuor ꝛequantur. Sed tales non
merentur a legis ꝓmissorum legiste nisi
per antiphrasim: sicut contrarium ꝓ negatur
legista quasi: ledens legis vel ledens iusta.
In istis enim ter vertant sua auuntie: sicut
saphirus in loco inuidoꝛ vmbra illoꝝ
le obscura ꝛ dura. Umbra ꝙdens ter: ſ. ſp
plein ꝓsterter scripta. De quib⁹ Ezā. xviij.
Transgredi sunt legem: inuitauerunt me
supple per falsas allegationes: negotiantes
per falsas ꝓmissiones: infamationes: detra
ctiones: ꝛ hmōi. Sequitur ꝙ ſ ꝓmittunt pas
cum scripturā. Sathane ergo dominꝰ re
gis est regula sicut tota gyboꝛritas in ope
re: et ex parte malorū operatorū. Et quan
tum ad terū. f. conditiones ꝓ operantes
illoꝝ: nec est standū ꝙ hec ꝓmissa sunt fa
cte nomine vulgari: quidam est vocant
aduocationē quā cum vulgari nomine ter
ganū: quidā autem quidā ꝓcēsiuꝫ: ꝙ
dam ꝓcuratores: ſ fidei actio. Ore tenꝰ
in vna operatione conuenire debent: ꝛ vi
delicet sint cooperatores ꝛ minittri iusticie
ita q̄ nullus inuitum causam ꝓsequatur
nam affirmat. Et talem ꝓsequitur ab imo
ignotantes: in ꝓcessu iudicij eam esse ta
lem cognoscere et relinquere tenet. C. de in
di. lem nouā. Et idem statuit Gregoꝛ
rius. q. in consilio Zuegdu. de ꝓsti. c. ꝓpe
randū. Et ad hoc aliqui fuit adiuuan. De
bet ergo illoꝝ actus cum tem conuenire
iusticie: non ꝓdiccan falsos testes vel
corruptos nec falsa instrumenta: nec me
cum: nec falsos legos vel alias turpe vel fa
ci ꝓdo ꝛ ꝓcessus inducantur: nec bilatores vel
exceptiones non necessarias in grauamen
partium quarum: sed fideliter quantum in
facta permittit causam suam ꝓmouat: fo
rum: nec contingentibus aliqd omittendo.
ij.q.vij. infamis. ſ. Item si quis. Et art. de
testib⁹ utrumque. C. de iudi. li. iij. ꝓoperā
dū. f. iij. ꝛ quidam. iij. q. iij. c. i. r. ſ. Si
negauerit. ꝛ g aliquid sapienti operato est
quasi operato stellarum: ſ. altoꝛ dapientiꝰ
tuo lumine. Dan. xij. Cum ad iustitiam eru

Ar.xliij

Duocatorus primo

Ar.t.i.

Ar.t.i.

dunt multos fulgebūt quasi stelle ꝛc. Sed
boni sunt quasi stelle fixe in deo suo. Sꝫ fal
Stelle erratice. si aduocati sunt sicut stelle erratice: que ha
bent duplicem motum in factis suis scꝫ pro
ꝛ contra. Pro: qñ aliquid daṫ. Contra: si ab
aduersario plus detur. Exemplū ad hoc de
Exem. homine dante tali bouē ad loquendū ꝑ eo:
ꝛ cū nihil loqueretur: hō videns causam suaꝫ
sic periclitari. Ait: deꝰ meꝰ quando loqueṫ
bos meus. Aduocatus vero qui vaccam ab
aduersario suo receperat ꝑ silentio suo. Re
spondet vacca ita dure tenet eū per guttur
ꝙ non pōt loqui. Ad idē fertur de alio: q̄ ta
li dedit currū. Aduersariꝰ vero ei equos de
Exem. dit. Cum ergo qui currū dedit: videret ꝙ po
tius ꝑ aduersario loqueretur: ait: currus
male vadit. Aduocatꝰ respondit: nō potest
aliter ire: qꝛ equi eū sic ducunt per illā viam
Nota. J. xiij. 5. Tales ergo sunt stelle erra
tice: de quibus Apoca. xij. Draco traxit ter
tiā partē stellarū secum. Utinā tertia parte
5 contentus esset: quod nescit vtrū verum sit.
Intantum enim multitudinem illorum se
cum falsitatibus et cupiditatibus trahit:
ꝙ locus ille vbi maior deberet vigere iusti
cia: maior exercetur iniquitas. Exemplum
Exem. ad hoc habetur a quodā hunfredus nomi
ne: hic prius fuerat magnus nigromāticus
post tñ factus est bonꝰ religiosus: hic mo
riens: a ministro suo requisitus de aliquo
memorabili dicto. Dixit se crebro post se vi
dere demones in diuersis formis āte fratrū
oculos in choro: ad eos distrahendum a di
uino officio. Addidit etiā q̄si sic ꝙ quidam
magnus demō scaualdus noīe: de hierusa
lē in illis partibus eiectꝰ: qꝛ ad christum in
cruce accedere p̄sumpsit. In peiori loco to
tius mundi habitaculū sibi elegit Babilo
niā caput infidelitatis: sꝫ inde ꝑ preces cu
iusdam sancti eiectꝰ pro peiori ꝛ sibi: suisq̄
magis lucratiuo loco elegit habitaculum ꝛ
morā in aula vuest monasterij tanq̄ caput
ꝛ fontē totius falsitatis. Ibi enī lacerata est
lex: ꝛ impiꝰ preualet aduersus iustū Aba. j.
Eccl'a. iij. Uidi in loco iusticie iniq̄tatē. Ibi
6 enī ponuntur ad defensionē iuriū ꝛ totius
regni: ꝛ olim qui iniuriā patiunṫ ꝛ coraꝫ eis
conqueruntur. Sed timēdū est ne defensio
similis sit illi de qua in fabulis fingitur: fin
giṫ enī ꝙ bellū fuit quondam inter ꝑdices
ꝛ miluū. Perdices ḡ grauate loquebantur
Accipiter. cū accipitre ꝙ possint ab eo defendi contra
miluos q̄ ꝑmisit tuitionē. Sꝫ tñ cū gñe suo
plus destruxit ꝑdices sub colore defensiōis
q̄ milui facere p̄ualuerūt. Sic nonnulli for
te in banco: sic in artibus: sicut alijs curijs:
sic forestarij in forestis: sic curati in paro
chijs ponunṫ ad custodiā ꝛ defensionē: quē
admodū accipitres vt predictū est: qꝛ quan
do falsi sunt magis nocumentū inferūt q̄
alij inferre solebant vel poterint: homines
eis loquuntur: quare eos conducunt: ꝛ plꝰ
expendunt cū eis ꝛ plus ab eis dāmificāṫur
q̄ a parte contraria seu aduersarijs suis.
Cum minoribus enim expensis possent do
mi pacificari ꝛ concordari: q̄ eis se subijcere
qui brigis delectātur ꝛ ditantur: q̄ cogitāt
cogitationes afflictionis ꝛ non pacis. Pro
quibus orat ps̄. lxvij. dicens. Dissipa gen
tes que bella volunt veniant legati ex egypto
ethiopia ꝑueniat ꝛc. Quarta vero conditio
salarij q̄tum ad illos q̄ eis soluere possint
debet esse moderata: p̄sata quātitate labo
ris ꝛ pauptate vel opulentia clientis: quem
dolo non inducant: metiendo circa laboris
magnitudinē ad dandū plus q̄ deberent. 7
Quantū vero ad illos q̄ dare non possunt:
expectare debēt salariū a deo. In quo enim
tenetur diues pauperem iuuare de diuitijs
suis ꝛ quecūq̄ opera exercere: in illo te
netur aduocatus patrociniū p̄stare cause
pauperū: qñ videlicet videt eos in tali neces
sitate ꝙ nō videt vbi alias eis succurri pos
sit: teneṫ de necessitate eos iuuare ꝛ de sua
scientia elemosynā facere. xj. q. iij. pauper.
Si medicus de medicina sua: de vtroq̄ pōt
intelligi illud Esa. j. Subuenite oppresso.
Sic enim de tota sciētia sua hic remunera
rentur: quā mercedē expectarent ipsi a deo
de tota sciētia ꝛ labore suo: imo eis respō
deret: recepistis mercedē vestrā. Sicut ergo
de consuetudine videmꝰ: ꝙ illi qui accipiūt
petitionē ꝛ ꝑpinas ab amico magno: iuuāt
eū consilio: ꝛ placitāt in causis suis: non ac
cipiendo aliud salariū ab eo: si enī aliud pe
terent: indignatꝰ forte dn̄s totum auferret.
Sic in ꝑposito. Qui scientiā: sapientiā: lin 8
guā: ꝛ os a deo accipiunt: nisi eū in mēbris
suis iuuent aliud petēdo salariū: timere po
tuerūt ne totū amittāt. ¶ Quantū ad secū Ar. ij
dum principale aliq̄ illorū multipliciter er
rant: ꝛ a vera illorū scientia turpiter deuiāt
ꝛ cōtra deū ꝛ cōtra ꝑximū. ¶ Primo falsi iu
ridici cōtra deū specialiter peccāt: qꝛ cū ipe
sit veritas: ab ea talētū ꝛ armatura accepta
ꝛ pro inimico suo falsitate sua expensa: pro
ditores eos ostendit ꝛ mendaces cōtra ꝑmis
sionē in baptismo factā Jere. ix. Extenderūt
linguā suam quasi arcū mendacij: ꝛ non ve Arcus
ritatis. Sequitur: sagitta vulnerans lingua
eorū. Nota de istis multa Jere. v. Et ꝯgrue
dicitur lingua eorū sagitta. Ipsi enim sunt

sagittarij diaboli. Tū qꝛ sicut sagittarij seu
balistarij conducuntur ad custodiā castro
rum ꝛ maneriorū: qñ illi qui sunt ibi timēt
9 insultū ab his q̄ forte iniuste eos inuadunt.
Ita simoniaci ꝛ iniusti rerū quarūcūq̄ siue
ecclesiarū siue aliarū iniuste detentores ti
mentes iustis aliorū querelis. ab his que in
iuste detinent expelli ꝛ puniri. Istos cōdu
cunt sagittarios ꝛ stipendiarios. Tū quia
diabolū in castro anime custodiūt ne expel
latur ꝛ deus intret: qñ videlicet concubina
rios: vel non residentes vel contumaces: vꝫ
quoscunq̄ peccatores. ꝑ appellationes vel
alios ꝓcessus prophanos defendunt: ne cor
rigantur. Tum qꝛ sagittarij subito ꝛ quasi
inopinate ꝛ de longinquo vulnerūt. Ita isti
in longinquis partibus existentes inopina
10 te sagittabant: ꝛ impediunt iustū processuꝫ
per prohibitiōes ꝛ cautelas ꝛ cōsilia pessi
ma. Sic ergo sunt gladiarij ꝛ sagittarij dia
boli: de quibꝰ in ps̄. lxiij. Exacuerūt vt gla
diū linguas suas: intenderūt arcū ꝛc. ama
rē. Caueant illi in arcubꝰ de quibꝰ Jere. ix.
Extenderunt linguā suā quasi arcū vt sagit
tent i occultis immaculatū. Subdito sagit
tabant eū ꝛ non timebūt ꝛc. Et qꝛ nō timēt
alios immaculatos sic sagittare: ipi iterum
sagittabunṫ in pena. Ps̄. cxl. Quid detur ti
bi aut quid apponaṫ tibi ad linguā dolosaꝫ
sagitte potentis acute cum carbonibus de
solatoris. Et iterum sagittas ardentibus
effecit. Et nisi conuersi fueritis gladium su
um vibrauit: arcum suum tetendit. Et ite
rum: arcum conteret et confringet arma:
ꝛ scuta comburet igni. Ibi dissipabitur ar
cus belli. Zach. ix. Secundo errāt cōtra pro
ximū lingua sua multipliciter. Sicut enim
nouacula bursa scindiṫ. Ita lingua illoruꝫ
bursam scindit multorum: dum eorum defe
ctu vel actu sua amittūt. De quibꝰ in ps̄.
lj. Tota die iniusticiā cogitauit lingua tua
immo lingua sua iusticie gutṫ scindit. Se
quitur: sicut nouacula acuta fecisti dolum
sedens aduersus fratrem tuū loquebaris.
11 Et signanter premittitur ibidē in Psalmo.
Potens est iniq̄tate. Potētiores enim sunt
demonibus: qꝛ falsus sapiens inimicꝰ chri
sti ꝛ pacis: qui pacem quā christus venit in
terrā facere aliquando subdit membro dia
boli episcopatum vel terrā seu possessionē
aliam: ꝙ omnes demones facere nō possent
ꝛ de talibus factis multū gloriantur: in tan
tum ꝙ qui melius ꝛ cautius scit tales cau
telas ꝛ consilia inuenire est gloriosior. Ideo
12 cōgrue dicit: quid gloriaris in malicia ꝛc.
Itē in errore ꝛ culpa. Primo assimilanṫ la
tronibus: qui nolenti eis conferre: minātur
spoliationem. Ita isti nō dantibus eis mu
nera ꝛ honores minantur: ꝛ ostendūt etiaꝫ
eis vultum turbulentū. Uocantes eos du
ros ꝛ miseros. Ita ꝙ multi talia videntes
eis dant redimentes tempus: qm̄ dies mali
sunt. Et ipsi credūt habere iustū titulum do
nationis. Sed ita iustū habent sicut latro
nes qui a transeuntibꝰ captis oblatū vel ex
tortū recipiunt ne eos spolient socij furum.
Esa. j. immo peiores: quia immobilia aufe
runt. Secundo in errore ꝛ peccato assimilā
tur mercatoribꝰ equorū: qꝛ sicut illi pecuniā
recipiunt ꝑ silentio suo ne videlicet equos 13
apud emptores deprauent. Ita mundi sa
pientes pecuniā aliquotiens accipiūt vt ta
ceant: quia forte conduci non possunt vt cō
tra aliam partē loquantur. Unde cum quī Exem.
dā iactaret se multa pro vna aduocatione
recepisse. Alius respondit: ego plus accepi
vt tacerē: ꝙ patet esse iniquum ꝛ periculo
sum: quia aut tacet quando veritas est di
cenda: ꝛ tunc perit veritas propter tacentis
defectum: ꝛ iusta pars opprimitur cōtra pre
ceptum dei Esa. j. Subuenite oppresso. Uen
dit etiam christum q̄ est veritas: qui enī ve
ritatem ꝑ pecunia negant vel vendunt: deū
qui est veritas vendunt. xj. q. iij. Abijt. ꝛ No
ta. U. j. 4. Si vero veritas non est dicenda
tunc tenetur tacere: ꝛ sic accipit salariū pro
illo ad qd̄ sine salario obligatur. Et tales
in fine dicent illud Esa. vj. Ue mihi quia ta
cui: nō ne silui: ꝛ venit super me indignatio
tua domine. Sed dicent vbi prohibeṫ hoc
quibus dicendū est ꝙ aduocationem vende
re licet: silentiū nūq̄: vel dicant vbi licitū est 14
vendere: quod non est. Tertio assimilantur
falsis mercatoribus qui ementes decipiunt
malo medio in quo dolus dat causam con
tractui vel incidit in ipsum contractum: si
cut patet. c. de mercatoribꝰ. xiij. Ita isti acq
runt falsis medijs: ponderādo negocia clien
tibus plusq̄ essent ponderanda. Dicendo
ꝙ multo sunt pericula ꝛ labor: vbi nō sunt.
Ubi ei dator dolo inducit receptor vꝫ ad re
stitutionē teneri: qꝛ fraus ꝛ dolꝰ nemini de
bēt patrocinari. Ita i ꝑposito: vbi dolꝰ dat 15
cām ꝯtractui: vel icidit in ipm ꝯtractū. Qui
to in facto assimulanṫ mōti ethne: seipos in
uidia consumentes de alterius lucris: quā
do videlicet vnus plus lucratur de cliente Exem.
suo: q̄ ipse de suo. Unde fertur de tali: ꝙ
cum didicisset quod socius suus vitulum
plus accepisset quam ipse: et ideo non ex
corde loqueretur: rogatus vt fortiter cau
sam defenderet. Respondit vitulus ita strin

gis guttur meū:q; loqui nō possum. Tales obmutescent in pena ps. xxx. Muta fiant labia dolosa. Et impij in tenebris conticescent. Ro. ij. Scerto in errore assimilant he
16 rencie? ad literam falsaru legum vocabula hereticj in rare immo pro tanto sunt hereticj quoties: qj hereticj ignorantes abutunt? falsificant: facrant scripturā: cura ecclesiastica. Sēt autē scientes abutuntur legibus: facunt medicinā morbum nutrire. Et quo sunt morbosos qui legibus sanari deberent: desperatissimos. Desperatissimus in malis est: quando morbū nutrit medicina. Et emplastrū vulnere pertinū ansgere dū bolorem augent vel in pertinacia vertunt: que ad salute ordinantur. Sic ergo dō appellanto z prouocatio ē ordinabant in medicamentū contra litigarū z falsitatum morbos illos natum. Cuius sunt pal
17 sum medicinaq; ad hanc effectū medicinas ordinant z confitūt. De quibus exemplificat Deus. de conflictu none Ioā. v. in. vi. de cuiū. Cū inuehit extra appellationes abusum sanc pōtificie z rationabiliter. Quantos inquit nouimus appellatiōes interim fecere eē nūlli: et innumerabiles etā quo ad vtrūlt licuit ad appellationē suffragiones: pharia scripturaz licuit nec fū adulterū illud inquit ofā fiat bonum in mandatum. nec fum est in veneri. Appellant? est bona a malis: vt non faciant bona. Dicitur appellant? quasi ne audeant illicita absolutere matrimonia vel pbitere: appellant?ne rapinas: furta. Calumpniatur? fpōs sunt: audeant pugnare. Appellantur ne indignas pfonas z infames a sacris bonis sicis offitijs vt repellere: sed a mone re quantie sic ofā inuentum est ne rendum reperiuntur est ad meritē. Sequit ibidē Et cur ab vnquis appellatiōi inuentum est? cum sua innocentia adueritatis nubeam conuictum. Dico q3 diceres folentnolumus verum fruftra in cunctionem appellantes melius est dom federe z talia deferre: quā propria cedere: longe tūc minore fa
17 Exod. Matt. tigarentur. Sic. T. v. 18. Septimo in fastos z erroribus fuis bestie animalis affectantur. Eſop? enim dicit q3 animal os fit qđ rude vades z hic fruftra: parmas sucz terrer se nedis suis z cū ruditate sua nō dōo illesū subuertere z deceptis valde debile animal. Ita plancatores z patre bue
18 cones z pauperū fortores pompis z munis pauperes z simplices terrent. Aliquando q̄ se dicendo vnde inde talem terrā vel talē ne gocium quia esset mihi q̄ mercimoniū: vel da mi tantam pecuniā pro filia mea vxorianda vel alia causa vel male erit tibi: quia sic vel sic vel talia fecisti: imponendo eis que innō sē fecerunt. Vel si leue aliqđ fecerūt pū nitis hoc aggrauant addendo cris q̄ mal tos habet malos. Aliquando vero ista fa cinne per interpositā personam cautius: q̄ non caute. Ihesu ergo nūcius sathane simulans nullus sacerdos: q̄ talia sic fuit? amē tuus Aliquotiē causa malā est. Et sic cum per le vel per alium facit q̄ aliquid in ore suo pū cuniēnt in octauis: ne latrentur? ō ēt ē domi vel per alios simplices: vel ad ipsū depauperādo z sibi appropriando z ideo fe pultura alīus spelterius. Cui? pellis id est possessio mobilū z immobilū remanebit ecclesiasticis: quos canibus id est vermibus z anima demonibus. Et hoc pper mis seriam inopum z gemitum pauperum ad dominum nostrū Iesū Christū pacificē vt dicit 18 tur infidiantur oculis z dolo ad literam nulla subuertere vostro z pedibus in ei impingere vt speculator vbi vulnerabilis Dtige. in collo apparet. Ita simplices sanctarū talibus malefactoribus rogantes q̄ de eis vindictam accipiat. In quo tamen eos nō lau deat peccant. Et si eis aliquod malum ac cideri sic q̄ eis illorum eos ipsoliat pper defectū compūi vel aliud similiter: amittit per ignē vel furs vl mortalitatem ouez vel boues vl filios vel amicos vel mala mors te mortuū: ita tam existando dicit. Acce qđ ce accidit pper vltricia i fum. Propter inuidiā eius sīt fuas pumilium fuit. Sī pascyt. Et propter inuitias quas nobis intulit de ertigem ps. lxxj. Inquitates operatū m ū terras inuisitatas manū sparte extinxi. Et ero pofl tedatorū ruinā q̄ ego ruā pū dicta m supple tale. Nota. R. j. ar. ij. Assimilantur ergo simicis et animal in iniuenien te: quia e alitq̄ aliquādo placidū. Sed in fine cinue est animal odiosum: z damnosum. tes 19 Simū aportando domos dispoperando: z inozendo. Sic iuuenes scolares in iure canonū in bancopapino vel secundo anno de scola redeuntes sunt quinibus gracos: sic scolares: cum sint. Ab omnibus vicinis bene di cuntur: bonum futurum etiam mater que ipsū portauit. Sed cum fuerint modicum placi tare: e nocere vicinis fuit: ere: ere aroneare z aduocatus z pumsmodi: acpit. pinas z magnanimus sic de eoq̄ confilio aliqs pe ponitur: fit fenefcallus: baltuus. Discrē: tis ouhs predam capere z finna crescere. Tunc oportet q̄ sicut dominum sinu sic eum: et non reputat in fapicie me: mora pes rabit. Iolo: ap's. Et cogitat: sui reputauero tantum

tantum de officio meo quantū predecessores mei vel pius amici propinas z offitia mea: quos non plus tenet ne ofensū qui multa reportauerit: nisi numero nouas causes Exod. las sic pauperibus z subditis: z consilia extorsionum z angarie nouas reddendi: non tangendo z ab vtis z aliis pmis causis contra epos z cognatos: sunt crudeles leones inferualos: z abolicti: nemini parcens: et qui tunc non non audet. Et sic illi qui in iuuentute ab vobis benedicuntur in senectute simul cum matre eos genuit ab omnibus maledicuntur. Et sicut tali fumie Iugatur ruina: qđ adducit ad trahendū eum deos: tumita peccata z male oblata: z male dictiones vidusrū z pauperū ad cōlum illoum ligaturasse ad inferni trahet Ia 20 pmij. Verumtamen ad inferni detrahetis in profundū lacu. Tiem assimilantur rame in facto. Unde ostendens super illud Ezo. vol- perunti omnes terminos tuos ramie. Ju originali Rane inquit significāt clamosas aduocatorū allegationes in talibus clamo ribus lacerata est lex. Bal. ſ. Quia sicut ca tus lacerando pauperē vel eadauer: vnus accepit vnum pecia: amius aliam: ac minuta fua. Et sic pauper nudum amittunt. Ita ifti in garrita fuo vnus accipit vnā partem lam de lege: alius aliam: que non est in tal propositum fi bene examinari: sed solum ad legem abusum z verborum sopesitionem: 21 z ad pauperum denudationē z lacerationē bene ergo dicere poffet illud Rom. Legem ergo destruimus. De hoc nota. R. ar. j. ſ. Et in talibus clamosibus frequenter verificat illud Bal. j. facta est contradictio poticus 22 r impius prenatet aduersus iustum: z non pernetur vlq; ad finem iudicium. facta est contradictio legistarum z aduocatorū pocentiū: ſ veritas. Quia si potens z iniustus habeat ibi causam aliqua simplicem: et innocentem z iustum: iniustus ipse ad pecunia sua habebit omnes aduocatos in cura vocabulo qđ habuit ab eo. Office fergantes in curia ergo iniustus z pauper veritas in mundanis illis nullum venale inamentveldo: et alia parte conducuntur vel qua bcant qđ non audent minus de parpa. Tunc oportet q̄ iudex officio aduoca tum det illi qui fortior? ita ex qđe loqui amore vel datus: sicut amore nūm conduc etus. Quia puerilium est q̄ lingua caillica est damnifera: nisi fundus argentus circūligetur. Sicut ergo leguiter agentem. 23 Alij cum multitudine clamoz z contradictione opprimunt z veritatem z iudicia re

quodāmodo ⁊ victoria conueniunt: ⁊ ad in
uicem copulātur: qꝛ dū vnus preualet ī sua
tentatione facit aliū preualere in sua ten-
tatione ⁊ officio. Uerbi gratia. Dum vnus
preualet in tentatione luxurie: frequēter pre
ualet qui habet officiū tentandi de furto et
homicidio: qꝛ propter luxuriā licentius exer
cendā ista comittunt. Et dū preualet q̄ ten-
tat de gula: frequēter preualet et hoc qui tē-
tat de luxuria. Et sic de alijs. Sicut pꝫ Ser.
xvij.s. Sic simul ligant̄ vulpes diaboli fal-
si homines: ⁊ conspiratores: vel ex conuētio
ne quā inter se faciunt: vel de consuetudine
habent: vel ex conditione rei: de qua agitur.
Primo sic: aliquando forte accidit q̄ tales
inter se cōueniunt: q̄ quilibet illorū ad se ve
nientē pro cōsilio habendo: accepto salario
eū ad alium mittat: dicens si vis bene expe-
dire: oportet q̄ vadas ad illū: ⁊ q̄ habeas il
lum in manu tua. Et tertius ad tertiū. Sic
etiā cōueniūt inter se duo doctores de diuer-
sis comitatibus dicētes: quicūqꝫ in comita-
tu de carcere liberabitur de cōtracta in ea: vl'
quicūqꝫ de illa ibi placitabit faciā. ⁊ ibi lu-
craui: ⁊ alius false promittit alteri: sicut pꝫ
F.j.10. Uel ex natura negocij. Uerbi gratia.
25 Aliquis reuolutor concepit dolorē in corde
suo de aliquo perquisito: vel placito: vl' ali-
quo rigoroso facto. Sed illū dolorē parere
non pōt: id est ad effectū deducere sine taliū
falsorū consilio. Ipsi vero dant sibi consiliū
placitandi: qui ibi vident cōmodum suum.
Tunc venit ad amicos suos ille reuolutor ⁊
dicit bene scitis quomodo talis detinet ter-
ram illā mihi debitā: vel quomodo mihi in
iuriatur in multis: ⁊ de omnibus mētitur.
Habui enī consiliū cū hominib⁹ qui sciunt
leges quomodo de illo vendicare potero: et
quomodo cōtra euꝫ procedere potero: ⁊ per
quā viam: ⁊ ipsi dant mihi consilium impe-
trandi tale breue. Et sic mouēdi litē cōtra eū
⁊ ipsi promittunt se ad hoc auxiliaturos qꝫ
tū poterūt: care ergo aduocatos ꝯducit. Qd'
audiens aduersarius etiā ex illa parte ali-
quos cōducit: ⁊ munera hincinde iudicibus
⁊ officialib⁹ de curia: ⁊ duodenarijs dātur.
Ecce quō ex lucro vni⁹: sequit̄ lucrum oīm.
Tales ergo sunt mercatores diaboli: socij
in lucro. Ideoqꝫ iustū est vt sint socij ī pena.
Et q̄ sicut hic habēt vt ostēsum est similitu
dinē demonū in officijs: ꝯns videt̄: q̄ ad illo
rū ordinē assumant̄: sicut boni ad illorū or-
dines angelorū: quorū officia hic digne exer
cuerūt. Et sicut hi simul ligati fuerūt ad mo
dū vulpiū in aliorū dānū: ita illic ligabūtur
quasi fasciculi ⁊ ad cōburēdū tradentur: qꝛ
in man⁹ gladij partes vulpiū erunt. In p̄s.
lxij. Decimo assimilant̄ in facto focarijs: vt 16
p hoc libeat eos focarios vocari inferni quē
meruerunt. Ut dictū est in. §. immediate pre
cedente. Factores enī foci in multis locis p-
uidēt sibi de magno stipite: ⁊ post de minori
bus focalib⁹. Ultimo focij saltāt circa ignē:
⁊ quilibet intromittit aliū in ignē. Ita isti
iuridici: puident p̄mo qꝫtū possunt sibi iu-
dicē ad libitū: scd'o de falsa duodena ⁊ post
ipsi cū cliente suo inter se ludūt iactantes ⁊
dicentes: dicta erit p nobis. Nā habemus iu
dicē pro nobis ⁊ nobis fauorabilē: ⁊ talē dn
ctorē patrie ⁊ talē: ⁊ sic cōsiantes quilibet
aliū trahit in ignē īferni. P̄s. xx. Erubescāt
ipsi ⁊ deducant̄ in infernū: muta fiant labia
dolosa q̄ loquūt̄ aduersus ⁊c. Nota optie. c.
de falsitate de spinis. Et. A. xij. 26. Malum
effectū ⁊ finem q̄ ex predictis sequitur erro-
ribus: scribit Isa. lix. dicens. Cōuersum est 27
retrorsum iudiciū: qn̄ veꝫ ne verū iudicium
proferant: tunc preponūt alia iudicio: et per
cōsequens iudiciū cōuertit̄ retrorsum: ⁊ mu
nera vel preces antrorsum: vel qn̄ verum iu
diciū in foro penitentie: vel in foro publico:
dat̄ pro tpalibus: qd' deberet gratis fieri. Cū
oē propter qd' ⁊ illud magis temporale: ma
gis appreciat̄ ab eis. Et sic in cordibus suis
cōuertit̄ retrorsum iudiciū: qd' contradicit̄.
ij. Re. j. Figuratiue de iudicibus bonis: gla
dius Saul nō est reuersus: ⁊ sagitta Iona-
te nō abijt retrorsum. Sequit̄ in Isa. lix. Et
iusticia a lōge stetit: q̄. s. ante appellationeꝫ
erat ppe: post appellationē oportet q̄ eam
q̄rat lauduni vel rome: vbi aliqn̄ forte non
inuenit̄: qꝛ immutunt̄ testib⁹ ⁊ pn̄t decipi. Uel
iusticia a lōge stetit: qn̄ veꝫ ipetrant̄ litis re-
uocatorijs: vl' phibitorijs iusta snia retarda 28
tur. Lrā ei q̄ dt supsedeat: frequēt̄ fecit iusti
ciā a lōge stare: seq̄t̄. Corruit in plateis veri
tas. i. publice: ⁊ qꝛ ab hoibus spernit̄. P̄s. xi
Diminute sunt veritates a fi. ⁊c. Isa. lix. Fa
cta est veritas in obliuionē: ⁊ q̄ recidit a ma
lo: pde patuit: facta est veritas creata ⁊ icrea
ta quasi ab oibus in obliuione: quia oēs de
clinauerūt. P̄s. xiij. Sicut supra. A. xij. 34.
Dan. viij. Prosternet̄ veritas in terrā. Lu-
cta enī fuit inter veritatē ⁊ cupiditatem: sed
cupiditas v̄itatē in terrā prostrauit. Sicut
pꝫ. F. j. 2. In celo vero ecōuerso veritas pro-
sternet cupiditatē vsqꝫ in īfernū. Rō pꝫ Ser.
lxx. 5. Sequit̄. Equitas nō potuit ingredi:
nec oculos: nec cor falsorū: qꝛ exenia ⁊ bona
excecāt oculos. Eccl'a. xx. Nec societatē illoꝝ
qꝛ abominant̄ impij eos: q̄ in recta sunt via.
Prouer. xxix. Nec curias illorū ad bonū esse 29

ctum nec ratione dei: nec matris eius: nec ra
tione consanguinitatis: qꝛ nō habuit q̄ da
ret dominis ⁊ seruis ⁊ ministris curie falso
rū: qꝛ cōmuniter equitas in hoc mundo est
in magna paupertate. Regnū enim suū nō
est de hoc mundo: vel non potuit ingredi ca
pitulum aliquorꝫ in visione ⁊ correctione
propter inobedientes ⁊ falsos se opponētes
⁊ idola Laban abscondētes. Ex quo accidit:
q̄ christi seruus bona persona ad statum ec
clesiasticū digna excludit̄ ⁊ simoniacus in-
tromittit̄. Sic ergo errauerunt ab vtero: lo-
cuti sunt falsa: in P̄s. lvij. ¶ Quantū ad se-
cūdum principale hec sufficiant. Quantū ve
Ar.iiij. ro ad tertiū principale veꝫ q̄ sit predictorum
30 errorū causa licet multe sint cause: tamē vna
est principalis radix ⁊ causa. Cupiditas scꝫ
radix omniū malorū ⁊ peccatorꝫ: seu amor
⁊ desiderium diuitiarum. Hec enī est causa
cause. Et sic per consequēs est causa causati.
Dico q̄ amor dei diuitiarum est cā: q̄re ad-
uocati leges et cautelas addiscunt. Uident
enim q̄ aduocati causarum terrenarum ca-
re concluduntur: vbi aduocati animarū con
temnunt̄. Et vbi ipsi reportant quadragin-
ta solidos: isti non reportant quadraginta
obolos. Et q̄ illi equitāt bonos equos: ⁊ be
ne vestiuntur. Accipiunt munera a multis:
⁊ cito promouentur: acquirant terras: edifi
cant pulchra maneria: vbi alij peditant et
sunt miseri qꝫtū ad mundū. Et cogitant qꝫ
felices ⁊ fortunati essent: q̄ talem statum at
tingere possent. Et hec causa est: quare tāta
multitudo ⁊ quasi oēs volunt leges audire
lucratiuas: quare parentes ⁊ amici filios ⁊
nepotes suos ad legū mittunt audientiam.
Quare schola legistarū hꝫ cētū vel ducētos
auditores: vbi schola theologorū non habet
forte quinqꝫ. Agar enim hec concepit tempo
ralia lucra ⁊ ideo dominam suam sterilē in
hac vita scientiam videlicet diuinam contē-
nit: hic habet mercedem in presenti. Alia in
futuro: ⁊ ideo ab illis qui solū vel principa
Exm. lius presentia attēdunt: diligitur hic in pre
senti predicta capit. Ideo enim multa illis
dantur vt predam ampliorē reportent. Un-
de cuidā dicenti epō q̄ admirabat̄ quare le
gistas ⁊ nō theologos pmoueret. Cum ipe
theologus esset. Respondit canis non pro se
panis datur: sed vt ouile custodiat. Utinam
eis daret̄ vt ouile custodirent ecclesie: ⁊ non
potius vt predā ⁊ venationem reportarent.
Isaac cecutienti: propterea enim diligebat
Isaac Esau: qꝛ libenter de venatione sua ei
dabat Gen. xxvij. Sic a cecis diligunt̄ mūdi
sapiētes. Et hec cā est quare leges addiscūt
vt talibus placeāt: ⁊ p venatione pde ab eis
pmoueāt̄. Et ex hoc sequit̄ causatū seu effe- 31
ctus oim̄ p̄dictorū errorū: videt̄ enī q̄ ad il-
lū effectū ꝯtigere nō possunt sine arte mēda
cij: ⁊ sagittis cautelarū ⁊ pharetrarū falsita-
tis. Oīa ista cū Esau afferūt ad venādū: ⁊ in
tāta multitudine tāqꝫ fortiter fideles et do-
mesticos fidei: ⁊ non feras pctōrū venantur
q̄ q̄ volūt iuste ⁊ pie viuere cū xp̄o qꝫsi vbiqꝫ
persecutionem patiūtur: intātū q̄ sunt qꝫsi
pplexi: nesciendo qd eligendū agendū ve sit:
qꝛ si alijs falsis in conspirationibus ⁊ duo-
denis ⁊ periurijs ⁊ falsitatib⁹ se cōforment
dānationem incurrūt eternā. Si vero alijs
se conformare voluerint: nec eorū condescen
dere peruerse voluntati insidiātur in occul
to ⁊ in publico: sicut lupus agno: ⁊ miluus
pullis eos indictando: diffamādo: accusan
do iniuste ⁊ vexando in societatibus suis: ⁊
congregationibus suis vilipendendo: intā-
tum q̄ tedio affecti dicere poterunt: illud
Dan. xiij. Quid eligā ignoro. Si ei hoc ege-
ro: mors mihi est: si aūt nō egero nō effugiā
manus vestras. Et illud Job. x. Si impius
fuero ve mihi est: si iustus non leuabo ca-
put meum afflictione ⁊ miseria saturatus.
Hec etiam causa est dilationum ⁊ longorꝫ 32
processuum: qui in arte ⁊ curijs: fiunt aduo
catorum: scꝫ lucrū quod capiūt. Si ei cā sta
tim determinaret̄ non esset multum lucrati
ua. Et ex hoc sequit̄ q̄ qui pecuniam nō ha
bent: nunqꝫ determinabitur: qui vero in pe-
cunia abūdat: diu expectabit: qꝛ diffinitiua
sententia in longū protraheretur: minus er
go veraciter incipiunt processus suos dicen
tes. In dei noie amē: veraci⁹ dicerēt vt freqn̄
ter in nummi noie: amen. Quia ibi pecunie
obediunt oīa: ⁊ in curijs illorū potius num
mus qꝫ deus auditur ⁊ expeditur. ¶ Quar- Ar.iiij
to videdū est quomodo minus veraciter se
excusant. Aliq̄ enī illorū dicūt: nescim⁹ cau-
sam quā defendim⁹ esse iniustā. clienti credi
mus si nos decipit periculum suū sit: leges 33
pro vtraqꝫ parte adduci possunt anteqꝫ ve-
ritas per iudicem determinetur: cuius pars
potior sit: ignoram⁹. Quib⁹ respondet̄ mul
tipliciter: ostendendo q̄ videt̄ hoc non suffi
cere. Primo: qꝛ sicut vnus cliens iurat par-
tem suā verā ita alius suam: ⁊ hoc aduoca
to ꝯtrarie partis iuraret: quare ergo pl⁹ cre
dit clienti suo: nisi qꝛ dat pecuniā. Scd'o: qꝛ
sicut ignorātia nō excusat sacerdotē in his
q̄ ad officiū suū ptinēt. Mal. ij. Labia sacer-
dotis custodiūt scientiā: ⁊ legē exquirūt ex
ore eius: nec medicū ab irregularitate si ali
quid dimittat de cōtingentib⁹. Ita nec ad- 34
uocatū a pctō ⁊ restitutiōe ignorātia ī scie-
tia sua: sicut pꝫ in summa ꝯfessorū. li. ij. tit.

v.q. dem. Secundo respondetur q̃ licet ve-
ritas in precipio cause sit obscura, tamen ex
materia est bn̄ trita & discussata: ro vel ni
si est quin appareat que pars sit iustior: q̃
iniustior tunc tenet̄ inform are clientes sui
de iniustitia sua: sibi pollere q̃ cessare: q̃
si nollet ad minus ipse cessare: statis quidē
habet causam desperandi: ipe nempe est ce
cus: & debilis mēte fidei. Ead̄ ro dicit q̃ si
videret q̃ ng̃ defendant partē falsa: & q̃ ab
dumetab desperat. Sed ben̄ nō cessant. ne
vel fatuus nas̄ vel fatua ammittāt: & fere
nus reputan. etiā tuc̄ i exercitio ammi-
terent in futuro: vt ab vltis falsi reputēt̄
fri. pecunia recuperant: vel ab eis panaꝫ
Sūdicet ergo plongāt quātū possumus p̃
iudicia & dānū alterius partis: vel dant pīs
lis de hc amoris vel potius accipiendā ter
q̃ pars fatua a parte iusta aliqd accipiēdo
de q̃ mihi ipse capere pōt: q̄ hō dat vobis
tate absolutionis: q̄ silicionata: sicut nauta p
gat mercēs in mari: nec pl̄ pdanata: hc reti
mus manifā vera tenēt: vel fatū ad hoc aqr
vt pars iniusta ista remittat expēsas & dā
na q̄ in placitādo iustinuit ad q̄ sentētia
comāni obligat: & ola hec fūt de gllo am-
pionum: nō refurgent in pfūo iustoꝝ
ad salutē: q̄ pfūū dn̄ speruerūt. Luc. vj.
35 Legisperitꝰ pfitum̄ est: q̄ certū & Tertio ce
cidisse alcos nō valet. Quia fm Tullium
in rethorica sua oratoꝛ debz habere mai-
dcmonstrat̄ in deliberatiā & iudiciale. Si
ergo erret falsum affirmādo: vnū in duos
videf dimittere: videlicet deliberatiū: qua
non bene deliberat an iustum vel iniustū
sit q̄ q̃ nemo erbat a dicente. & si deliberet
minus leuiter & superficialiter: hoc fact ca-
pidit re ductus. Contra istud enā deliber
tium multi delinquūt illi qui vulgariter
vocantur forgetters: & oh ducisur ad fidē
ci alios & loquēdō fōtimodo p dictam in
quirunt mīt ex q̃ parte plus dabit: aliquan
do posit pecū ad fidē ci vnoꝝ: plus ob-
fert ab alio. Item̄ delinquūnt nō ex bo-
bium: quin sic frequenter mueni malos et
iniquos prebent auribus: r̄ quoniam lin-
gues fūt dolose: agendo tudica illoꝝ q̃ ut
Ita psalmo. v. pars enim falsa vt commu-
niter plus dat vt per munera supplicat: q̃
de veritate ei dcrit. Quo ergo ad plus resp
ctunt necesse est cos contra veritatē loqui.
36 Ps. 9. Non est in ore eoꝝ veritas: sed coꝝ
uani est. Alij credūt excusari rōne dubijoꝝ
ante iudicium: dubiuꝝ est q̃ pars iudicij
habeat̄ est in pocyderint magis accusari
& excusari. Quia dicit lex q̃ in dubijs cer-
no: pars est tenenda. Verbi gratia. Si dus
tetas in precipio cause sit obscura. tamen ex
materia est bn̄ trita & discussata: ro vel ni
si est quin appareat que pars sit iustior: q̃
iniustior tunc tenet̄ inform are clientes sui
de iniustitia sua: sibi pollere q̃ cessare: q̃
si nollet ad minus ipse cessare: statis quidē
habet causam desperandi: ipe nempe est ce
cus: & debilis mēte fidei. Ead̄ ro dicit q̃ si
videret q̃ ng̃ defendant partē falsa: & q̃ ab
dumetab desperat. Sed ben̄ nō cessant. ne
vel fatuus nas̄ vel fatua ammittāt: & fere
nus reputan. etiā tuc̄ i exercitio ammi-
terent in futuro: vt ab vltis falsi reputēt̄
fri. pecunia recuperant: vel ab eis panaꝫ
Sūdicet ergo plongāt quātū possumus p̃
iudicia & dānū alterius partis: vel dant pīs
lis de hc amoris vel potius accipiendā ter
q̃ pars fatua a parte iusta aliqd accipiēdo
de q̃ mihi ipse capere pōt: q̄ hō dat vobis
tate absolutionis: q̄ silicionata: sicut nauta p
gat mercēs in mari: nec pl̄ pdanata: hc reti
mus manifā vera tenēt: vel fatū ad hoc aqr
vt pars iniusta ista remittat expēsas & dā
na q̄ in placitādo iustinuit ad q̄ sentētia
comāni obligat: & ola hec fūt de gllo am-
pionum: nō refurgent in pfūo iustoꝝ
ad salutē: q̄ pfūū dn̄ speruerūt. Luc. vj.
35 Legisperitꝰ pfitum̄ est: q̄ certū & Tertio ce
cidisse alcos nō valet. Quia fm Tullium
in rethorica sua oratoꝛ debz habere mai-
dcmonstrat̄ in deliberatiā & iudiciale. Si
ergo erret falsum affirmādo: vnū in duos
videf dimittere: videlicet deliberatiū: qua
non bene deliberat an iustum vel iniustū
sit q̄ q̃ nemo erbat a dicente. & si deliberet
minus leuiter & superficialiter: hoc fact ca-
pidit re ductus. Contra istud enā deliber
tium multi delinquūt illi qui vulgariter
vocantur forgetters: & oh ducisur ad fidē
ci alios & loquēdō fōtimodo p dictam in
quirunt mīt ex q̃ parte plus dabit: aliquan
do posit pecū ad fidē ci vnoꝝ: plus ob-
fert ab alio. Item̄ delinquūnt nō ex bo-
bium: quin sic frequenter mueni malos et
iniquos prebent auribus: r̄ quoniam lin-
gues fūt dolose: agendo tudica illoꝝ q̃ ut
Ita psalmo. v. pars enim falsa vt commu-
niter plus dat vt per munera supplicat: q̃
de veritate ei dcrit. Quo ergo ad plus resp
ctunt necesse est cos contra veritatē loqui.
36 Ps. 9. Non est in ore eoꝝ veritas: sed coꝝ
uani est. Alij credūt excusari rōne dubijoꝝ
ante iudicium: dubiuꝝ est q̃ pars iudicij
habeat̄ est in pocyderint magis accusari
& excusari. Quia dicit lex q̃ in dubijs cer-

bonum. Ista v. ēt. q. ij. ij. de qui. Et in dubijs
illud falsitatis modo regnat q̃ habens cau
sam veram cū pauperate contra potentem
vel satis minuta eū falsitate. Dicunt quā-
fiolla iurea contra Theamque semper pa-
ret potentum partem: sine prius pecunia: sine
prius peruham: sempe yla frangit. Ideo
fabule habent q̃ olla erea volente fe ferre
ei lutea: hinc. refutant nec essitas: q̃ ecclesia
sine pecunia nō pōt ēe. Sic in pa
ce pecunia & ēpōce. Sed ibi tacet. Ergo nūch
esset placēti nō esse mihi inconueniēs. Sed
valde cōmuniter et vērisq; fit esse: ita cō-
tur idem. vbi aliquis dubitat Vtrum res
qua ē rene sit iniusta: in iuste acquisita: sic
dubitat vtrum solidū sit restituēdum quod
habet et vendētias. de iniustitia. Sicut enī
ratiōe dubij: tenemur vtrū cōferri. Si enī
deberet magnā pecuniam ponere in reēnē
da mō facultet credendi: ita non p̄ponit
sed diligēter muniētis scrutarē de certitu-
dine sitacere. postea inquireret. Quare ergo
veritate diligenter inquirūt vtū anīa cū
sponendā? ponet. ēt r̄ melior & pecunia
Sed dicent causa est certa: sed cuēt̄ dubi-
ētra: impossibile est vtrumq; contrahere: quā
esse certum. Dicemus vbi antecedēs est cer
tus: cōsequēs est certū, igit ec. Sed dicit̄
plus tenet credere dicenti mec: q̄ aduersa.
rio. Sed pcrtra si adueritas pretenditur
ipse fatet dicens cui credidit. Sed sicut
pecunia facit q̃ pugiles in gallia: & alijs
terris vbi sunt duella exponunt se pericu-
lis corporum et pro pecunia mutuā frequē
ter vel pedem vel vitam amittunt. Sic p
na facit q̃ aduocati exponunt se pericules
vite & honoris in duellis. Ergo pecunia vtam ammitat
eternam. Et ibidem Augu. ci. de lib. dūl.
ij. Videtur esse pugilem non esse cōsen
dum gladio ludere in vre periculum.
ria in proposito mutuā ēt. Sine pecunia
mundana esset̄ cū ea animam perdere. Et
sicut pestiferus pugil est q̄n quantumcū
que chare conducetur si pugnare velit con
tra patrem vel matrem. Ita pessimi sunt
q̃ pacē defendunt contra deum patrem id
est veritatem: et contra matrem ecclesiam:
qui pro muneribus parti id est veritati ma
lesicunt et contradicunt vocantibus patres
nequam: dicentes bonum malum & econ-
uerso et verum falsum: et econuerso. Tales
sunt spiritualiter leprosi: de quibus dicit
leptam aurum concedendo malum sub co-
lore apparentis abscondunt. Ita tales mu-
nera recipiendo malum lege quod in par-
te falsa est: abscondunt. Dicentes malum

Fabiat

39

37

40

41

Ar. 7.

42

43

44

delinquant facit, fendebo e manera reapiedo. Exemplū de primo ferrur de duobus locis in arte aduocationis. Quoniam vnus ante alū mortuus poſt apparuit ſuiuens eum ſibi ſorma. Quebaut? ſequitur vnus q̄ vide? ſecū ſuum in quo nemo inuenit: ergo inter illas penas equas posuit e alia aliatq̄ igne vtr? eorum ex eis erat tua Lingua ſis vulebantur e querens ab eo quare ſic ſe? fligeret re q̄ualiter ſibi eſſet. Reſpondit q̄ in ea turper loquēdi ſeu blaſphemādi ratione ne aquiſitus e ſum ſtudentes ſaluari animā ſibi ſum punit?. Si ſic, per ea ſi peccar quomodo hec e torquet. De ſecūdo exēplo ma?ni exēpli a vno ſidelegno e magne autoritatis et religioſe conuerſationis de quodā aduocato langueſcēti extremis: ad quem venit diabolus volens ei ſecum portare. Et ille animatus poſtea amico. Ad idem eſt nocata aduocatio: eſt per manum tenuit ſuſtrā?: diabolus ſentire cepit tractū bestiā diuersa. Et que nō poſſum tamen hac bere ad manus illud habere volo cum quo 44 tot ſalū ſeruſti? vna tua. Juſte eſt in mo- Exēm. ria tua lingua e manus quas ſingulas ante tuos vidimus. Quibus ſi vnum famoſum ad nocatiū cauſa os vt peteremus nō auteremus ante tuos patrēſue ſi ſtetebam: manifeſte oſtēdeſ deuſ pu que peccatorē punitebat. Deuſ. Exo. ſm mēſuraſ? hēlcitur? e plagarū modus. Ad id ferur de quodā alū egrotanti Exēm.o ad mortē ducti? cui loquēdi amittere cā- 45 pit tamē cū loquēdi amiſſiſſet cum adhuc non multū ocbilu eſſet ſeruatores eo euasiuſſā ingenium inuenerunt. Juſte enim lingua cauſam ſue ſuperioſ dixerat q̄ nō debe- 46 nunt in eo eſt? cauſionis deſ inſerri. Pſ. lxvii. Lingua cauſam ex iniquo. Ad idem ferur de quodā aduocato de quo propter facilitē excellentē ſiducia? q̄ lingua? habebat aureā quod ſi famus audiret poſt mortem ſepulchri eſt? aperuit vt lingua tam aurea ſuiſſet ture? non amiſſet? bubone ſi oculus eius mi. Juſte quidē quia oc ſpecialiter peccauit. De quo Job. vr. Conſiderabit te os tuū. Ad id de quodam alū multo appellatore quaſi ſicſer?ep. ex ſimonerē in infirmitate de receptione ſacramentoꝝ. Appellauit a manifeſta iniuria. ne ſi coſeſſarer eſi ſalſus boc quod pr?ocat? male faceret cōtra alios cōtra ſenſum poſſes loquereſe ſua ſenten na audiuerē de canta receptione indigniae. Dicit eſt ſeruꝰ fm ca-ſe de aliis locutuſue ſua fuia audiebaſur. vl q.1. ſe.merito. Cuę ſuit puno ab eo ſi audicare eſſe facienda ge cōfiteret: e ſic ramenta reoperet: et pi pe- A.xv.

rentur q̄ ſic quibus ille: ego appello a tal ſo iudice. Si ergo inuenie nec liarare eo habere vele ſac pia? quod ſe? proue- rit. Renouea re os prauū. Terno nimēdā eſt 47
mentales ſalſi capricies in penas incidā? erro- nas. Et hoc eſt ſeruꝰ poſt ſumen ea abſq; Exē.
bus ſignis e facēs vnius oſtenſus ad eccuſa cōmonitionē. Ferē enim quotidie vidiſſe re- Exē.
cord in penis ſuis e ſingenti loquēdi ſtu bidendę que nimis in vita ſua delicerat: e q̄ baſſā. demonis? potrantis? aduocatos ad pena? cruciatus ſuos in ſuis ſe hoc venale genus homini? venire ad mer? e? ipſi in mon mēci bibant: in q; animis ſuis ſeruant. Congrue Exē. ſcribitur vita e finis ralis huꝰ verſibus. Pſa.
O vos mundi ſtudentes illi. Quoniā cat inferꝰ: vos reſpirit odio ſupernꝰ. Exē. ſi caſtiſice nos ſidelmep pio. Dolbi p mo- Exē.
ſtra ſi amicitie? poſſe amor. Ad idem eſt 48
ge relatione ſidedigam audiuit q̄ quidā ſi defecta hoſpitū poſtit ſede nocte in quodaꝝ angulo dom. Vbi placita ſolebāt ſieri in ſi lo regine? cuius ſfiandā nocē mentia in ce cuius poſitio e cooperria: e diſcibentibus ibidem multis e iuuite vt videa? eo mendā: inuenibuꝰ me iuuit quādā terribilis ei ba- culo q̄ ſub tanū bantane ſe? qui vocat? dau. Et pr?ſtit oſa ſuceſſiue decēdo ad ſingulas percuſſiones. Diſcere ſi penitentia bu? mini ſi ſtulticia eſt apud deū ſi? pr?ſſe ſtanti ientem ni quā? mortuum ſine venie ille ei bamulo ho ad illā qui iacet in angulo illo bicens. Unde ad tale inſtrumē? narra ei ſi vidiſſ. Cui ille non credet impium ab?ce- ente de manū ſuā quod ei ſecit? ſentia de bacro ep? eadem mortui cum ſpo. nit. Jmocis qui leuit. De ergo ei conſtitue legeo multa. Et ad peccādū ep? ſſitū adiunct? ſi bimū ecdendā eſt q̄ ſibi cupidi ad rantater loq; ſpem ſit cōſilio legis puerle adiunctū. Sient ſibi q̄ſiuy habes in hac cauſa mi. Et ad hoc aduocat? debet in vno vocabu- logo ſū eſt ad rei notificationē: nec ad ma ros? re noneſt habēdū. Cab eo vſi tamen ſit ver bi q̄ſi in nardo nolet ipſe e ſuū regnat: ſi nō addat q̄ de? ſalucitibus e odi? e deſed ocea illud cepēdit. Aliud exēplū, ſpo pone bo hoc q̄ cogit? bolen in tandem aſſe- ro ralq; ſi de? cecidendā vel dimittendum vbi hoc neceſſit. In hoccesū cra?ero obedē- re: ora ceſpit? Rubenq; cantedi inentine ab aliis nom Judgeꝰ aſſentare. Sic ergo. Nota de ſtella materia c. vij. i. optime.

Dulantiū primo po- 1
nenr? ſtinctio. Sciendo eſt quare adulantur. Tertio operis ſeu ſoſti

ci adulatorum vitia ea. Quarto pertinēt. Quanto pena. ſi? Quarto quis ſit ſtudiosꝰ q̄ nomen adulationis ſoleat attribui: cibus qui ſupra modū vertans voluntatoꝝ ver- bi vel facto delectans. Dicit p̄ſatus Sedicta ſcēſco. cer. ad. i. Et ſiquis hoc ſacit ſibi. Ar.i.
intentione placēdi: vocant placidi fm ſiſum ſi ad hoc facit ſi cauſa alicuꝰ? Iuci conſequēdi: vocant blandos. Cibum ver- Ar.ij.
bi cib? radix principalis eſt cupiditas. Cau- dem eſt aliquis veraces dicendi: e adulato ros hanc rationē ſumit? ex parte obiecti. 2
tantiū tabi? conſormatū. Exemplū ad hoc Exē.
in fabulis: ſicut patet Sm. lxx. de duobus hominibus venientibꝰ in quoda nemore co rum reperūt ſi? ſuū in quo ſi? nemo ere- a rege ex ſiſi? ſi? ad cuidea? de eo re de ſamilia ſua. Rabdit in ea qui ea bestia phlegmtina e re? de eo ne ſamilia tua ab?ceſſibilis e curialis nimis ſit ingo dicto: rec eum a latere ſuo collocauit e ſimuriſq; honoꝝ an ei? e nū nerbus. Poſtea rec?dit quidam ſi? eorum a ſocio? cogitantes quo ſecrimus ei? ea honoratus ſi? ſalſtere? mēdacio: ergo plus honoꝝ boꝝ dicēdo veracitatē illa melio: eſt e ar. Tu ex turpiſſima e ſamilia tua miſi mini: quo dicto: ſtanin vebe rabāt: e de ſo cietate eſſebā? e de regia cura. Sic in po poſitū quoꝝdam placenta e ſautem cer- citerdibus e laudibꝰ regotes e quoꝝ ſaluſ tipſos obligere quantūcūq; mali ſint ponoꝝ. tur e reperdit numeꝝ bonarꝝ vbi aut ſi? vers? dicere eſt eruderē? dini e ſamiliaſ me potes er ſilvos in ſubſpinatinatos: repoſit aret natas gratias vel ſotte verber a? e cōpeles- cun? e ſi eſt. Ad ea ingenium cuntas e cōtetas ama cū conformes ſtatui ſuo. Si cut cui tas de guerra amat bonos bellatores: ergo ſi pa ca amat pacifi cos. Sed nullus dicit eſt fal ſus e oppoſitus ꝛ ne conſentiens cuiꝰ dilgētes tales ſunt. Et ſi nullus e ſu in amatores fal- ſos obligāt adulatores: e eos ipſos ſeruit et obligant e ſuerunt vel amore adulant. Juſſi- tus est enim alteri ſui beredirati adulat regi bus ex. xxvij. mēo. Et alle ij eſt veritas ob ius ingredi? ni. eſt de boc modo in regno huꝰ boni deli? ſacet ꝛ o bnabit mēdaces. Et ſic apparebe qui melꝰ eſt ꝑ virtute nari ſuppli cū? ꝑ adulandū e accipe bbſcūſi-n-q. nul- Exē. lus ſi? ſuꝰ. Exemplū de hoc ſi? ſtatere pi ſenſus. Inr. q. interpretre cōnū vn de ꝛvobiscū melꝰ rñdere ad ſtionē. Ad rum ye ſubditoꝝ eſſent duc ad libertatem non. Cū ſi? ſuꝰ dixit q̄ nōr ꝑdidit quid. Vlas dixit ꝑ ſic habuit equū. Tu dixit ſm. Ex tuꝰ equum. Si ergo unum.

domini mētiti sunt ei: ⁊ erit tps eorū in secu
la. In ps. lxxx. Nota. F. j. 36. Patet ergo ex
predictis q adulatores a malis diligūtur
Sed q a bonis diligant: videt contra ratio
nē. Videm⁹ eñ q in vna domo faciēda plu
res operarij diuersarū artiū cōcurrūt: sicut
carpētarij: cemētarij ⁊ huiusmodi: cū ergo
superuenit quis ad op⁹ videndū ⁊ incipit il
lud cōmendare quilibet auscultat si cōmen
4 det opus suum: q si alienū cōmendat ⁊ nō
sua: grauat. Sic in edificio humane vite. q̄
dā sunt opera nr̄a: sicut bona spūalia: sicut
ieiunia: veritas elemosina: ⁊ huiusmodi.
Quedā sunt opera aliena: sicut fortitudo:
pulchritudo ⁊ hmōi que sunt opera nature
Quedam sunt opera fortune: sicut diuitie ⁊
hmōi: q̄ ergo in nobis aliena laudat opera
sicut cōiter adulator facit nobis vituperiū
facit: ⁊ rationabiliter nos deberet offende
re. Unde Sene. Quid stultius: q̄ in hoie alie
na laudare: sola virtus sua est: non faciūt
meliorē equū frena aurea. Idem generosus
est: laudet parentes: diues est: laudet fortu
nam: fortis ⁊ pulcher est: expecta paulisper
⁊ non erit.

Ar. iij. ¶ Tertium principale vez ministerij adula
torū vilitas: ex multis patet similib⁹. ¶ Pri
mo q sunt sacerdotes īfernales: q̄ incipiūt
a Placebo vesperas mortuorū in peccatis
quos ī peccatis sepeliūt. ps. v. Sepulchrū
patens est guttur eorū. Semp enim cantāt
placebo: ⁊ nunq̄ dirige. De quib⁹ Mat. viij
Dimitte mortuos sepelire mortuos suos.
5 Super quo beat⁹ Gregorius. iiij. moralis.
Mortuus mortuū sepelit: cū peccator pecca
torē fauoris ⁊ adulationis ager premit. Et
congrue dicuntur sacerdos infernales: quia
sacerdotes infernales ⁊ mali sacrificium of
ferunt ⁊ laudant ⁊ cantant: ppter lucrū tem
porale principaliter. Sicut patet. O. vj. xx.
Sic isti oēs laudes proferunt vt predictum
est propter lucra vel fauores tēporales. De
quib⁹ Ecclasti. xxix. Donec accipiant: oscu
lantur manū dantis: q pon⁹ manū dātem:
q̄ bonā vitam laudant. Unde Sidonius in
epistolario suo. li. iij. Sectatores iquit epu
larum laudabilem proferunt non de beneui
uente: sed de beneprācente sententiam.
6 ¶ Secundo sunt ductores ceci ducentes seq̄
ces ⁊ diligentes eos: per lucra ⁊ blandimen
ta terrena ⁊ dāna eterna. Sic dixit quidam
Exem. qui cū reprehenderet q dño suo eius cōsi
liarius erat non dixit veritates. Rex inquit
dānificabitur veritate: ⁊ nō aliā viā q̄rimus.
Mērita est iniquitas sibi: q falsitate dānat
eternaliter ⁊ ipse cū eo. Et si ad tēpus lucrē

tur pecuniā ⁊ pdant aiam. Sicut ille qui ca
dens ⁊ tibiā frangens inuenit acū dicens: q̄
lucramur: tñ in fine inueniet q melius dice
retur pditio q̄ lucrū ⁊ tunc apparebit q ini
micus vtiliter verberans preponitur ami
co inutiliter blandienti. xxiij. q. iiij. Nimiū.
¶ Tertio sunt falsi testes: de quib⁹ conq̄rit 7
ecclesia. In ps. xxvj. dicens. Insurrexerūt in
me testes iniq̄. i. adulatores: sm Augu. Fal
sum testimoniū prelatis ⁊ magnis perhibē
do: contra quod eccl'ia alibi a deo remediū
petit dicens. Oleū autem pctōris non impi
guet caput meū. i. adulatio nō blandiat ca
put in regimine corporali vel spirituali: q
tales sunt falsi medici vnguētes loca sana ⁊
infirma non tāgentes: ideo infirmū decipiūt.
⁊ occidūt. Unde pphera ait Esa. iij. Popule
me⁹ qui beatū te dicunt ipsi te decipiūt ⁊ viā
gressuū tuorū dissipant. Dū ergo tales pecti
nant vel fricāt prelatū vel dñm: possunt⁹ di
cere illud Tre. j. Facti sunt hostes ei⁹ in ca
pite. Sed heu mō tales liben⁹ audiunt: q̄
q̄ tangunt ptes infirmas veritatem dicēdo.
Qz scriptū est Prouer. xx. Suauis est homi
ni panis mēdacij. Sed sequit: replebitur os
eius. i. adulatoris calculo. i. pupulseo angu
ce. ardēti in inferno: q̄ de ore nō poterit exire
qz plenū est. nec guttur introire ⁊ descēdere:
qz magn⁹ est: ⁊ p hoc pz respōsio ad questio
nē ps. cxix. Querēns q̄d det tibi aut q̄d ap
ponatur tibi ⁊c. Calcul⁹ vt pdictū est. Et in
ste quidē: qz faciūt cōtra pceptū de falso te
stimonio nō phibēdo. Exo. xx. ¶ Quarto sūt
cocūarij infernales: qz sicut coc ignē olle sup 8
ponētes cōtētū extra ollā ascendere faciūt ⁊
amitti ⁊ maxime vbi nō sal appositum est.
Ita adulator ministrando ignē adulationis
quod latebat i corde ascēdere facit: specialr
vbi nō est sal sapiētie: puementer ergo sacri
ficia in veteri lege debuerunt sale condiri.
¶ Quinto sunt detractores qz vt vni placeāt
alteri detrahūt: qz dū querūt vni placere: ini 9
micis ei⁹ detrahūt: vt pl⁹ placeāt ⁊ q pl⁹ est
eidē eni adulanē pñti: detrahūt absenti. Cu
ius rei experimētū visum est. de quodā q̄ ab
sente dño suo vir vnq̄ de eo loq̄ret bonum
verbū s; cōtrariū. In pñtia vero econuerso.
Sic Jabel Iudi. v. Lac dedit Sisarā loquenti
s; dormiētē occidit. Bern. de cōsideratiōe. li.
j. c. j. Hi sunt q̄ in facie bñdicūt: mala autem
in cordib⁹ eorū. Not. optie. F. j. 16. ¶ Sexto
sunt mitra seu capuciū scabiosi. Scabiē co 10
operiēs. Et sicut scabiosus bñ diligit capu
ciū suū: nec libēter sine eo vadit: sic defectuo
si diligūt adulatores. Mūdus eñ q̄ suum
est diligit. Jere. v. Popul⁹ me⁹ dilexit talia.

¶ Septimo sunt cauda aialis feda abscon
dēns. Esa. ix. Propheta docēs mēdaciū: ipe
est cauda. Sed dū nitunē pctōris abscōdere
feditatē: pl⁹ ipm fedāt: qz pctis priorib⁹ cor
occasione vanā gloriā addit. Et sic dicunt ⁊
faciūt: vt q̄ in sordibus est sordescat adhuc.
Apo. vl. Ad hoc no. D. xij. 7. ¶ Octauo sunt
palliū cooperiēs mortuū: qz nituntur pecca
tores vel dñm suū spūalit mortuū in pctis
operire. Prouer. x. Os ipiorū operit iniqui
11 tatē. ¶ Nono sunt horologiū infernale: diui
tibus ⁊ socijs dicētes comedam⁹: qz hora ē:
etiā diebus ieiunioꝝ ⁊ mane ⁊ inordinate et
bibamus ⁊ pulchras dñas visitemus: ⁊ pul
chras tunicas habeam⁹. Si forte nō habeāt
vñ ⁊c. dicēt. Habes rusticos diuites tales ⁊
tales: potes accipe ab eis viginti marcas et
nō grauabis eos: habent eñ boues ⁊ oues
multas. Addunt etiā dicentes. N. nepotul⁹
nr̄ est ita gratiosus ⁊ literat⁹: licet sit pessi
mus lecator ⁊ illiterat⁹ des sibi tale bñficiū
vel scribe p eo tali: vel tali p ecclesia vacāte
oīa hec dixerūt ipū nō recte cogitātes. Sa
pie. ij. Decimo sunt incātatores seu iocula
tores diaboli: q̄ faciūt aliud apparere q̄ sit
⁊ eiusdē aucupes oris sibilatione aues de
cipiētes. Prouer. xj. Simulator ore decipit
12 amicū. Undecio sunt nutrices diaboli de q̄
bus Prouer. xvj. Vir inic⁹ lactat amicū suū
⁊ ducet eū p viā nō bonā. S; fili mi si te la
ctauerint pctōres ne acq̄escas eis. Prouer.
j. S; sunt aliq̄ q̄ nō adulanē vbo expresse:
si aliquo mō pctōrib⁹ fauēt dū nō contradi
cunt: sed alijs iurantib⁹ vel turpia vel pueri
sa loquētib⁹: ostēdunt vultū hilarē. Isti ex
presse pctōres nō lactāt vel cibāt: sed lacte
administrāt. timeāt tales maledictionē Je
re. xlviij. Maledict⁹ inq̄t q̄ facit op⁹ domini
fraudulēter: ⁊ q̄ phibet gladiū suū a sāgui
ne. ¶ Duodecimo sunt locuste q̄ solūmodo
Locuste. cantāt in estate psperitatis: ⁊ sirenes q̄ cā
tāt hoies submergūt: ⁊ sunt signū future tē
Sirenes. pestatis: pz ergo q nō ois q̄ parcit: est ami
cus nec omnis qui verberat inimicus. quin
13 ta. q. v. Nō omnis ⁊ c. sequēti. ¶ Tredecio
tales sunt cōsolatores ⁊ medici diaboli nō p
mittētes peccatorē ptristari. Cū tñ dicat: ler
q melius est ptmū cū seueritate diligere:
q̄ cū lenitate decipe. v. q. v. Nō ois. ¶ Quar
todecimo tales sunt canes ioculatoꝝ q̄ sal
tāt ⁊ tripudiāt ⁊ faciūt q̄d ioculator vult de
Fabula de Vulpe ⁊ nauta. quib⁹ Apo. xxij. Foris canes. ¶ Quintodeci
mo assimilant vulpi: de q̄ fabulose fertur: q
pepigit cū nauta q doceret eum tres sapien
tias: ita q trāsmitteret eā trās aquā. Prima
fuit nulli⁹ citi⁹ decipit q̄ qui pulchre loq̄tur

Scōa quāto pulchri⁹ loquit: tāto citi⁹ deci
pit. Tertiā dixit ppe aliā ripā ad terrā saltā
do. Officiū dico pdit q̄ seruit iniq̄. Sic adu
latores tāto citi⁹ decipiunt quāto pulchri⁹
loquunt: ⁊ in fine etiā videbit q perdit ser
uiciū q̄ tales diligit ⁊ fouet: qz amicus stul 14
torū efficiet eis silis. Prouer. xiij. ¶ Sedeci
mo sunt demōes laruati in effigie humana
demones eñ sciētes se odibiles in ppria ef
figie ⁊ forma: loquunt in effigie adulatorū
dicentes fornicatio non est pctm mortale et
de⁹ nō vult pdere quos redemit ⁊ huiusmo
di multa meditant inania. in Ps. ij. Et cōfor
tāt dānādos. Sic phitonissa illa. j. re. xxviij
Cōfortauit Saul in crastino occidēdū. Ap
ponēs ei cibaria vt comederet ⁊ biberet. Sic
mūdus sic adulator nō dat consilium. Esa.
tricesimooctauo vt disponāt domui sue qua
si morituri. Sed cōsiliū Phitonisse vt ducant
in bonis dies suos: quasi nō essent morituri
Et sic sunt pastores oiū diaboli eas diligē
ter custodientes: ne domū ei⁹ mortis vel pe
ne timore euadēt. Et ppterea tales custodi
as frequēter recipiunt āplas mercedes et a
multis diligunt. Un̄ pūerbiū est. Si qs di
tari cupiat vel carus haberi: discat adulari 15
qz tales sunt mō cari. ¶ Decimoseptimo: ta
les sunt iudas pditor osculo pditionē facie
tes: dū dulcib⁹ verbis q̄si osculo ducunt ad
pditionē. In hoc q̄si sunt Joab homicide: te
nētes mētū amase. i. peccatoris cui blandiū
tur: q̄si volētes eū osculari: sed dum dulcib⁹
verbis eum excecāt: pugionē pcti vane glie
vel audacie in malo: in aiam trāsfigunt. Et
sic dupliciter sunt homicide. Primo respectu
illorum q̄b⁹ blandiunt: quos fraudulenter
decipiunt ad modū bellātium: q̄ dolose fo
ueas faciunt: ita q nihil apparet in superficie
nisi planicies: tñ nulla soliditas est ibi: ca
dunt ⁊ capiunt incedētes p viā illā. Sic cō
fidētes in verbis adulatoꝝ: quasi impercep
tibiliter decipiunt qz vie talium sunt ple 16
ne laq̄is Osee. ix. Laque⁹ ruine fact⁹ est sup
oēs vias ei⁹. Scōo sunt homicide sui ipsius
spiritualiter loquēdo: qz sm. s. Tho. ij. ij. q.
cxv. ar. ij. Adulatio pctm mortale est: quan
do cōtrariat charitati. Hoc aūt fit. Uno mō
rōne materie sicut cū laudat aliqs peccatū
alicui⁹ hoc eñ ptrariat dilectioni dei contra
cui⁹ iusticiā hoc loquit ⁊ dilectioni pximi:
quē in pctō fouet: vñ est pctm mortale. Scōz
illud Esa. v. Ue q̄ dicunt bonū malum. Alio
mō ratione intētionis: puta cū aliqs adulat
ad hoc alicui vt fraudulēter ei noceat vl' cor
poraliter vel spiritualiter: hoc etiā mortale
est. De hoc dicit Prouer. xxvij. Meliora sūt

vulnera diligētis: ꝙ̄ fraudulēta oscula odiē-
tis. Tertio mō ꝓ occasionē: ⁊ tūc cōsideran-
dū est vtrū occasio sit data vel accepta vl' q̄-
lis ruina sequaẗ ex hoc. s. venialis vel mor-
talis: ⁊ sm̄ hoc iudicandū est sicut ⁊ de scan
dalo. Glo. ꝟo cuiusdā decreti dist. xxv. Alias
dicit: ꝙ trib⁹ modis adulaẗ qs vel attribuē-
do alicui bonū qḋ nō hꝫ vel nimiū extollen-
do bonū qḋ hꝫ: ⁊ vtrūq̄ istoꝝ est veniale vel
approbādo malū qḋ hꝫ ⁊ illud est mortale.
17 ¶ Decimooctauo: tales sunt falsi prophete
Balaā: q̄ voluīt regi placere ⁊ deo: q̄ sicut bo
ni ꝓphete leguntꝰ oleo inunxisse bonos re-
ges sicut isti oleo peccātis ⁊ adulatoris inū-
gūt varios lingua adulatoria. De quib⁹ in
Ps. ix. Laudaẗ peccā in desiderijs aīe sue: su
per quo Aug. Adulantiū lingue alligāt ho
mines in peccō suo. Sꝫ timere poterūt illud
Esa. v. sm̄ vnā lrām. Ue q̄ dicitis malo quia
bon⁹ es. ¶ Decimonono: tales sunt venato
res diaboli. Uenator volēs cape lupū: coope
rit foueā. Ita isti cooperiūt foueā peccī ⁊ infer
ni adulatorib⁹ suis. Et sic capiuntꝰ lupi ra-
paces ⁊ mūdi potētes: sꝫ nō humiles q̄ dicunt
illō ps. xc. Liberauit me de laq̄o venātiū ⁊c.
18 ¶ Uicesimo: tales sunt istabiles velut aer: q̄
est cū grauib⁹ grauis: ⁊ cū leuib⁹ leuis: sm̄
philoso. Et velut gall⁹ sup cāpanili q̄ vertit
rostrū ad oēm vētū. Ita isti ꝟtunt ꝟba sua
placētia ad oēm volūtatē dn̄oꝝ dicētes. Dn̄e
q̄d tibi placet ꝓ lege habet: q̄s reprehēdit he-
lias ꝓpheta. iij. Reg. xviij. dicens. Usq̄ quo
Ar. iij. claudicatis in duas partes. ¶ Quartū prin
cipale: vꝫ ꝙ viciū adulationis est periculo
sum. Pꝫ g̃naliter in oīb⁹ hominib⁹ ptꝫ: q̄
qui ligant cadentib⁹ de alto ⁊ ipm̄ impellūt
periculose cōmittūt: q̄ cū cadētib⁹ cadere ne
cesse est. Sic ꝓpposito adulatores vanis ho
minib⁹ de celo cadētib⁹ ⁊ supbis societate li
19 gant: ⁊ ipsos adulationib⁹ suis retro ipel-
lunt: ergo cum ipsis eadē necesse est. Esa. ix.
Et erūt q̄ beatificāt populū istum seducen-
Exem. tes: ⁊ qui beatificanꝰ precipitati. Exemplū
ad hoc in casu corporali ponit Sene. lib. vi.
De bn̄ficijs. De Xerse ducēte exercitū cōtra
inimicos suos. Et idē narrat Ualeri⁹. lib. j.
quasi ꝑ istū modū. Xerses rex vadēs ad bel-
landū ɔtra grecos inuia ɔsuluit a cōsiliarijs
suis quid magis timendū reputarēt in con
flictu futuro. Prim⁹ ergo adulator rn̄dit: ꝙ
ipse plus timuit ꝙ nō inuenirēt resistentiam
audientes greci ɔsilia tua ⁊ victorias ⁊ fugiēt
Alius vero rn̄dit ꝙ ipse plus timuit: ꝙ non
inuenirent domos vel villas vbi possent ho-
spitari: q̄ inquit greci audient nobilia facta
vestra priora: ⁊ cōburent villas suas ⁊ fugi-

ent. De hoc inquit imperator non est curan
dum: q̄ habemus tentoria. Tertius respon
dit: ꝙ ipse plus timuit: ꝙ mare non caperet
nauigium eorum: de hoc inquit Xerses non
est vis: quia aliqui poterūt precedere aliqui
sequi. Quartus respondit: ꝙ ipse pl⁹ timuit
ꝙ aer non caperet sagittas illorum: quia in
tanta multitudine habebant sagittas et sa-
gittarios. Ultimo rex ɔsuluit idē a quodam
philosopho Damasceno noie quem secum
duxit: q̄ respondit nō petatis a me: q̄ sermo
meus non audiuit in curia ista nec preua-
let: frequēter diuitiates ⁊ nō reportant ni
si malas grates: imo inquit rex oīno dicas:
qui ait. Pl⁹ quod ego timeo est de istis adu
latoribus: ne credēdo verbis ⁊ consilio eorū
decipiaris: quod vt audierūt instabāt erga
regē indignati ꝙ rex eos vindicaret: qḋ pro
misit facturū post victoriā. Greci autem au
dientes superbū aduentū predicti regis me
doꝝ: humiliter rogabant deum ꝙ eos iuua
ret in iusticia sua ⁊ fideli patrie defensione
contra medorū superbiā. Sic ergo armati
verbis optimis non fugerunt de villis: neq̄
eas cōbusserūt. Sꝫ exierūt medis obuiā: cō-
mittētes bellū nauale. In quo medi fugati
sunt: multis illoꝝ interfectis. Patet ergo ꝙ
adulatores faciunt dn̄os ignorare statum ⁊
vires suas. Et sic cadūt simul dn̄i cum adu-
latoribus ⁊ corporaliter ⁊ spūaliter: quē ca-
sū describit Seneca li. vi. De bn̄ficijs. c. xxi.
dicens. Mōstrabo tibi cuius rei inopia la- 20
borāt fastigia: q̄d oīa possidētib⁹ desit. s. ille
q̄ verū dicat ⁊ sequiẗ: adulandi certamē est:
⁊ vnū amicorū oīm officiū vnaq̄ cōtentio q̄s
blandissime fallat. Ignorauerunt potentes
vires suas: dū se tā magnos q̄s audiunt cre-
dunt: hec ille. Et nō solū vires sui hanc Se-
nece sententiā: sed ⁊ debita ⁊ statū dom⁹ ⁊ fa
milie ꝓpter tales adulatores ignorant. Qr
ipsi rarissime aut nūq̄ dicēt hoibus verita-
tem: q̄ aut sunt ꝓmoti: aut sunt pauperes ⁊
sperāt promoueri. Primi intendūt vel plus
ꝓmoueri vel circa dn̄os lucrari in diuersis
officijs: vel ad minus parcere sumptib⁹ pro
prijs: ⁊ tales nō audent dicere veritatem: ne
de curia vel officio expellanꝰ: ⁊ spe amplio-
ris lucri ibidē priuenꝰ. Uel ne rex vel alius
dn̄s irat⁹ q̄rat occasionē eos priuandi de ꝓ-
motione tā habita. Nota. M. viij. 16. Secū-
di vero scꝫ pauperes q̄ promotionē sperant.
vel expectāt: veritatē dicere nō audent: ne cū
tota paupertate eijciantur. Propter istas g̃
cās diminute sunt veritates ab adulatorib⁹
Nota. C. xi. 34. Secūdo pꝫ ꝙ specialiter pe 21
riculosum est in viris religiosis ⁊ ecclesia-

sticis ⁊ in viris in potestate constitutis. Cir
ca quod primo ostendeẗ q̄ntū sit cōtra ratio
nē ꝙ tales sint adulatores. Secundo q̄ntū
sit periculosum ꝙ tales adulatoribus ducā
tur vel regantur. Primū pꝫ per exemplū in
naturis animaliū. Licet em̄ videm⁹ paruos
caniculos aliquotiens sequi dn̄os ⁊ dn̄as ⁊
eis multipliciter adulari: tn̄ magnos qui or
dinantur ad arcendū lupos a gregibus ra
ro hec videmus facere q̄ nisi lupū fugaue-
rint ⁊ non fugiant: ⁊ nisi domū a latronib⁹
custodierint: ānona negaẗ: ita si viri magni
status sint canes muti non valentes lupos
22 persequi. sed eis adulantes: non manduca-
bunt panē in regno celorum: nec hic quidem
digne stipendiū recipiunt. Sed sunt de illis
quibus dicitur Osee. iiij. Peccata ꝑplī mei
comedent. Super quo beat⁹ Gregori⁹. Pec-
cata quidē comedere est victa delinquētium
fouere: ne ꝑ malia stipendia amittantur. Et
nos quidē oblatione fideliū viuimus: si q̄d
in ipsorū vita reprehēsibile videm⁹ ⁊ tacem⁹
eorūdem peccata procul dubio manducam⁹
hec ille. Adulantes ⁊ emolumenta vel hono
res recipiant ampliores: peccā dicuntꝰ come-
dere: q̄ sicut qui cibū comedit cōminuendo
illū in corpus trahit: sic adulatores alicuiꝰ
peccā per adulationē diminuendo: in animā
suā maculā peccati traijciūt. Dū ergo vētrē
implere cupiūt cibo animā implēt peccato.
De quibus Isidorus in quadam epl̄a. Fi-
cti inquit adulatores cū cenas diuitū captāt
nihil prius meditanꝰ: nisi ꝙ putant gratissi
mū fore auditorib⁹: nam nec aliter impetra
bunt quod petūt: nisi quasdā insidias audi
23 toribus fecerint. Cū ergo diligentia vt freque
ter sit causa adulationis: hoc viciū longe de
bet esse ab his q̄ non indigent: ⁊ ab his quo
rū prouidentia in deo ponitꝰ. Quia dicit lex
ꝙ ordinandus in ecclesia militante non so-
lum dꝫ esse sine crimine proprio sed etiā sine
alieno: ꝙ scꝫ non sit consentiēs vel palpās
nec fauens peccatorib⁹ nec laudet delinquē
tes sed corrigat: alias re⁹ erit dist. xlvi. Cle-
ricus. Deberent g̃ oēs tales esse sicut cecus
qui voluit ludere ad scales: q̄ ludus cōmu
nior est in transmarinis partib⁹ in quo ꝓij
citur bacul⁹ ad quasdā candelas qui ibi po-
Exem. nuntꝰ. Cec⁹ quidā circa ludētes stās ei date
mihi baculū: q̄ ego etiā proijciā: quod dū
faceret nō vidēs quēcūq̄ nec ɔsiderans. fre-
git capita ⁊ tibias circūstantiū sine differen
tia diuitis vel pauperis. Ita viri euāgelici: et
qui habent alios regere vl' corrigere. Debēt
fortiꝰ ꝓijcere baculū ꝟbi ꝟitatis: nō cōside
24 rando ꝑsonā potētis vel pauperis. Et sicut

cecus proijciens baculū inter multitudinē
aliquē tāgit. Ita isti. Sed heu aliq̄ sunt si-
miles cicade bestie de qua diciẗ: ꝙ videndo
leonē genuflectit corā eo. Ita aliq̄ diuitib⁹
q̄ntūcūq̄ malis in p̄ntia adulanꝰ. Et i hoc
etiā assimilanꝰ camaleoni de quo dicitur ꝙ
vidēdo colorē aliquē sibi colorē efficit. Ita
aliqui sp̄ se assimilant alijs. Cū adulātibus 25
adulanꝰ in p̄ntia: cū detrahentib⁹ detrahūt
in absentia: cū iurātib⁹ iurāt: cū potatorib⁹
inebrianꝰ: cū loquacib⁹ turpia loquunꝰ vel
talia saltē facere ⁊ loq̄ pmittunt: vbi possēt
⁊ deberent resistere. In quo multum delin-
quunt dn̄i tēporales ⁊ ecclesiastici qui vidēt
corā eis in domo ⁊ in mensa sua. Joculato-
res aleatores mentitores adulatores iura-
tores: blasphemare iurare ⁊ iactari ⁊ turpia
loqui ⁊ alios errores cōmittere: nec eos cor-
rigunt sed qḋ peius: rident ⁊ libēter eos au-
diunt: ⁊ sic eos ad ignē nutriūt infernalem.
Jere. l. Pastores seduxerūt eos. Quis nō di
ceret tales diaboli nutrices cum teste beato
Gregorio. Error cui nō resistiẗ: approbatur:
pꝫ ergo ꝙ adulationis viciū in maioribus
est periculosum ⁊ multū cōtra rationē. No-
ta. D. iiij. 6. Secūdo patet ꝙ periculū est ꝙ 26
maiores adulationibus ducanꝰ vel rigātur
q̄ dn̄i ⁊ prelati regulati adulatorib⁹ ⁊ consi
liarijs ⁊ malis cōfessorib⁹ ⁊ pueris: dn̄iū suū
⁊ seipsos ⁊ ecclīam destruūt: q̄ ceci cecis du
cunꝰ. Figura iudicū. xvi. De samsone ducto
a puero domū concussit ⁊ seipm̄ ⁊ multos se
cum occidit. Ita tales non soluendo credito
ribus que debent: ecclesie ⁊ pauperib⁹ taliū
consilio subtrahendo ⁊ exactiones faciendo
⁊ male extra dando: ⁊ seipsos ⁊ multos se-
cum occidūt q̄ ductores illorum. sunt. sicut
canis ducens cecū in lutū: ꝓp cibum ei in lu
tū p̄iectū. Ita isti tales ducūt i lutū delicti ⁊
⁊ in puteū inferni: propter parua lucra ter-
rena. Ideo antiqui sapientes non ꝑmiserūt
adulatores loqui cum principibus: immo
eos occiderunt vt narrat Ualerius lib. vi. c.
iij. Quod Athenienses thimogorā salutātē
Darium regem adulatorie occiderent. Sic
Dauid. ij. Re. j. fecit occidi illū adulatorem
Amalechitē q̄ dixit se Saul occidisse. Sic. ij
Reg. iiij. Occidi iussit illos q̄ vt ei placerent:
occiderēt Isboseth filiū Saulis ad dandū
alijs exēplū: ne adulatorib⁹ vel mala facien
tib⁹ vt eis placeāt: fauerēt. Sed heu hui⁹ cō
trariū mō fit: q̄ liberātes occidētes aliena
acq̄rentes q̄relas iniustas defendētes vt per
hmōi nepharia dn̄is placeāt nō occiduntꝰ: sꝫ
honoranꝰ hic ad tp̄s. Et hec est cā q̄re tot sūt
mō. Sꝫ a deo non honorabunꝰ: q̄ ille honor

mulli defertur malignos: licet parebit ifta. c. de honor. Debitus ergo effet cum Diogene
17 a Dionyfio vultu fcit a deo honorandus ſi
Eccli. Arriſtone a Dionyſio honorari a deo vel
pendi. fcrt enim: qr ſi Diogenes ipſo inui
ta adueſa a Dionyſio tyranno propter vere
tates fuſtuliſſet ad tanta benefit inopias
q quida Arriſtono nomine amicus Dionyſii
fuerit cum in manus ꝑuenit olera tenuiſſe
qui ait: Si Dionyſij voluiſſet parcere: nec
olera laurees nec comederes. Diogenes re
ſpondit enim: q ſi olera amare: comede
re vellet: nequaq; Dionyſij adulatores. In
nutrit: q; ipſo olis adulabatur: ſicut facilit
multi adipe. De quib; dicitur in tractatu:
de tredecim abuſionibus q; multi ſecta
abuſio eſt monachos canibus: ſic: q; q; amat
plus eſſe de diſcibendus? in curia cum ꝑro
deriſi in carcere clauſtri ei Joãne. Licet enim
ibi ſecta non vebeat caput Joannis.
Videt th̃ vacca vidue ꝑcorum pauperie.
Pauper incaterua ꝓ p̃mia principis ſpo
liatur: e th̃ ſubdita pauperia monachy
comeſtis principi blandiciibus inſidiaꝫ vt
rapiat pauperi. Et talis blandicie ſedet cus
dunt̃ in oculis: vt intellectu: ſi mouchum
dum interficiatur: ſi ſenti. Sed rurera melꝰ
eſt ire ad domũ luct⁹ quam ad domũ talis
conuiꝫ. Eccle. vij. Patet ergo ex ꝑdictis q
ibi declerici tales adulatores blimpsce ꝑ
narratores crẽplo annuncii reuellere: re
ꝑhendere occido: faſtum eſt q; deus vo
de rubi de bene fac q talis nõ ꝑcuret vt fa
ceret: ſi ha. q; ſi faceret: non ita abundaret
fieret fractum. Andiatur ergo ibi ſequentes
eſt ingua integra: e tales eligat. Dicat enim
q; aues habẽt lingua: ſ bifurcatã: ꝗ nõ poſſe
loqui: ſ vel cantare: ideo nõ eligit ad mutere
dus. Ita de tali bene bilingua: q; nouit meno
uiod bonum eſt loqui: ſ ſere vtil. Quo ſic
pace cum amico loq; iuxta: e occulte: ponit a
inſidias ꝑ iacere. ¶ Sequit̃ quintum ꝑin
cipale ſcs adulatoꝝ pena: eſt duplex: ſ ꝑ
potalis: e eterna. Dama adhuc eſt ꝑpalis:
qr ledit fama: e diminuit res. Ꝓ ſic dico ꝑ
pua ledit fama: apud bonos: e grauesq; qui
nus bene de eo reparãt. Et ſic quodamodo
Eccli. puniuntur infamia. Exemplũ de hoc in vita
f. Ambroſij vbi legit ꝙ Theodoſium impe
19 ratorẽ odiuꝫ vicit fere tota ecclesia in
ter penitẽtes vſq; ad ſatisfactionẽ. Deinde
cum in ecclesia veller intꝛ clericos ſtare fe
at eum ſtare inter laicos: dicens: ꝓpr
pauram ſimilitudinẽ imperatꝛis non ſacerdo
tem offendere. Hic eum poſtea veniſſet vig
ad conſtantinopolim: r quidã ꝑſe veller ex
Ar. v. facere ſtare in chatacolitum dicens: q; ſolum
Ambroſium imitari veritatis magiſtrum.
Sic ergo ꝑ q; Ambroſij: q; mini; ꝑpalem
a placere: ſpecialiter iuſtitias: plures ex pla
cuit deo operãce: e illis ꝙ ꝑplus mirabun
tur adulari: mirabuntur. Tales ꝑ te Deo
dia iter affruos: illi qui credidẽrũt Salma
nasar: e affruio placere deos eorum come
dendo: e deos illoꝝ adorando: e a illis eli
ctis: ſe eos edocũdi domini: ꝙ ſic ꝑtrita
inimo ab eis fructida bant: q; deo diſſipanti
oſſa eorum: ſ hominibus placẽt. Ju. ꝑ. iij.
Et Dolbet: Domini fugit: ꝙ ꝑcedit de gray
in ꝑperu Salmanasar regis Thoꝛ: ꝙ di
tecuio deo e Joſib⁹. Eccle. xlv. ¶ Secũdo eſt
puniendꝫ in rebꝰ: ſc reſtituendo quod ma
la ſuggeſtione acquiſiuit: ſ eſt videre: eſſe
done lidet poſſeſſorẽ malos acquirit medios.
Imperatꝛes enim falſis fraus fim intra tenetur
ad reſtitutionẽ: ꝙ ſi ſimilit̃ ꝑ falſa ſuggeſtiõ
ne ille falſe ſuggeſtionis. Extra de reſtit.
Cum nouuilli in fine. Et de reſcriptis in ſexto
Diſpoſitum. Ita a ſimili a adulatoꝝ tenẽ
netur ad reſtitutionem: reuocando: e corre
gendo quę falſis ſuggeſtionibus ꝙ acquiſiuit
a mylotomine feuerstan iudicus ꝑ pene ꝓ
falſo ſuggeſto fuit acceſſ. xv. q. ij. c. qui ſic
facrare: e. ſequẽtibus. Sic ergo duplic⁹ eſt
rn tione contere eos. Jere. xvij. ¶ Secundo
adulatoꝝ debẽt pena eterna. Et hec eſt
duplex: q; quedã ſpecialis: ſ videlicet ſpecia
liter reꝓbet maiores adulatores. Tales ei
deberent eſſe telle ad alioꝝ illuminatores
tem. Sic non fuit telle in ecclesia ſicut ante
fuit. Sed ſtelle ſ de nocte cadere videntur.
Sic eſt in nocte mortis cadent in infernum
¶ Ypoc. xv. Viſit eum in abyſſum: e cecidit
r ſignant ſuper ſtellam: et non ſedebat ama
plius getes. Sed a eſt generaliter: q; reꝓbi
at eos generaliter. Et hoc patet tali exẽplo:
narrantur fim fabulas ꝙ beliuus fuit quon
dam iter volucres: q; quadrupedes: e noctua
ſeu veſpertilio ꝓdirone ſe habuit in illo
bellorꝝ ꝓpetua: quinta ab eo ꝙ ꝙ parte: cr
volens vtrig; parti placere: ſubtrans ſe ꝑa
ꝓpialiter reꝙuod adueretes alalia queda
am beſtiam auerunt: e deterunt ſententias
q manẽ iterum petit: ne haberet nec de
volaret: propter adulationem: e ꝓditionẽ
r ſuam: ſupiuntur. Ita tales ꝙ volunt oi
bus placere: q; volunt ſe de parte ſeponi: r
lepoui: regis: e limicoꝝ: eius diciꝫ: nuat
ſ vnat. Sicut patebit ifra. b. iiij. c. Expec
ctãs: q; para me ꝓpr vincere: r illi adhęren
tes: q; volunt deo ſeruire: r mundeo: q; nõ
videt partem dei: ſ dilectum: videlicet vbi de

berent talia ꝙ ꝓ veritate pati: ꝛl amitte
re ꝛe ꝑtem ſe: ſ ſuam: falſitatez multas
re tum ꝛe cõmittentes. Sed quando inſir
mantur: r videt eos ꝙ ꝓ ꝑdo ineꝓti ꝑa
ꝓtes ſenſeſſoꝛ: ꝓmittendo: ꝛe volentes tute
militare. Sed ei conualuerunt: ſunt quales
r ante fuerunt. Tales ſententia accꝓta de
plumbatur in mortẽ: ſ iumentꝛo: nõ homine
nunq; videntur lumen. Sed quidã ſtoꝛ
uiroꝛ vſq; in progenies ꝑ patrum fluoꝛ
r vſq; in eternũ nõ videbit lumen in p̃ſ. ad
Flora limile: ꝓ. xxxvij. ¶ Tertio pena adulato
rum in figura ꝓdimatur: e. Reꝛ. xxij. Dicit enim
ſi quis iniquit̃ tetigere cadauer hominꝭ
mortui. Et quidam ꝑſtedo adulandoꝛ
imitado: i tabernaculo claudiꝛt vel in agro
ſeuũ immundus erit ſeptem diebus: deſcri
pſe ad ſuffigiendes penitentiam. ¶ Et quia
ꝛeꝑtantes nõ ſunt ꝓbibi de medio ecclesie
ꝓpter hoc ſolum malos ꝑtinendum nec ꝑ
cendum quia qui adulatur vel ꝑcipe
nã ſcuttit figura. Ju. xxxvij. Dicit enim qui
ſe ꝓpter Baal. r ꝓpter ſtgag ꝛ optime gre
gibus ꝛ que pulchra erant: nec voluerunt
diſperdere eas: qr autem nota occidi pece
pit gladio. Et ideo ſcipſum iuſte ꝓcipio
occidi gladio ſecundũ gloſa: ſeu haſta: ſic
predicatoꝛes ꝛ penitentiarij adulatoꝛes ꝛ
cenoꝛes ne pecies gentilibꝰ deo ꝛ ei cõ
ni gladio ancipiti acutiuꝰ: iuſte ſibo deꝛ g
ca ſentur ꝛ damnabuntur: quando ꝓuitet
terram virga eoꝝ fuoꝛ ſpũ laborum ſuoꝝ
uterficiet impium. Sa. i.

Kꝛ.xvj. Ocarevolẽtes ꝙ ſi
Kr.j. tria attendere debẽt: ꝓfonã: modũ
ſit mãda ꝛ dignꝰ ꝑ tale ope. Et ſi oia in q
bus honoraꝛ corꝓoſalit ſint tales: e cogn
ta ſunt̃ mãda ꝛ honeſta: ſi q̃ns honoꝛa
tur ſpialit̃ ſes in aliatꝫ honeſtate debẽt
da ꝛ ſpialia: q; eos ſi adoꝛãt: oportet ſi ipſa
adoꝛare. Ju. iij. Deũ ergo adoꝛabis: r ſoli
ꝓpr ꝑficiũ noꝛat. Et q. ſi. ꝛ. ſit ꝓpr ꝛa ꝓ
ſum deũ ſuũ adoꝛabis. Matth. iiij. ꝛ. q; ta
les ꝓparano ꝛ ſpialis illuminato debet
ꝓcedere ꝓpter. Sed ꝛ. vñ habetur quod
ſ ꝓcedere ꝓpter adulationem: ꝛ ꝓcedere
ſ ꝙnãq; iterum petinas habeat nec de
volare: ꝓpter adulationem: ꝛ ꝓditionẽ
r ſuam: ſupiuntur. Ita tales ꝙ volunt oi
bus placere: q; volunt ſe de parte ſeponi: r
lepoui: regis: e limicoꝝ: eius diciꝫ: nuat
ſ vnat. Sicut patebit ifra. b. iiij. c. Expec
ctãs: q; para me ꝓpr vincere: r illi adhęren
tes: q; volunt deo ſeruire: r mundeo: q; nõ
videt partem dei: ſ dilectum: videlicet vbi de

die ꝓpritiõe ꝛ ono ꝑfeſſõe ꝛ otatõe. Eccleſia
ſtico. xxxv. Adoꝛate deꝰ in obſeꝛuatõe ꝛ ope
re ſanctitatis ono ꝛ etenoſyntag: ꝛ argatione
ꝓpr. Dauid. in ꝓpoſitõe ꝛ ſigniſ eius ꝛ
die ꝛbeꝛ: ſuus obtulerũt ei munera. Ifa
ꝓpr. xxxvij. Et ſcitũ ꝛ ſigniſ eius ꝛ
debẽt eto ꝛ ei ſeruãt ono ꝛ ei adoꝛem⁹ in
mutatõne ꝛ in ſtu ecclesie cantãt in mu
tatõne cũ in ſtu ecclesie cantãt in mu
Qui ergo nimis expectat ꝓ ſci ꝛ ei ecclesie
ni ꝑcrit ecclesiaſtici ꝓpr. Qui obſeruat ꝛ
qua non ꝓcabit ꝓcuulã. Et vbi ꝓpr. ſti
bemoꝛabit ſteuus ꝛ ad matutinum ſurget.
Jn ꝑ. xxxv. Jn tuo eũ ꝓpr ꝛ expectauit
ad veſpꝛm matutinum bemoꝛabit ſteuus ꝛ
eſt curia mãdũtatꝛe veniens ꝛ nihil ꝓmit
tens vꝛ ꝛmittuntur ſultuꝛe ꝛ ꝛfoꝛtis: ſi bmo
ra ꝛfoꝛtemne ſtumba comꝓtatꝛ ꝛ ꝛfoꝛtis
nõ ꝓmittit numeꝛis ꝓ paup bmoꝛe in ꝛpatiõe
ad curia ꝛcelle ꝓ ꝛfoꝛtis: qua debẽt ſeni
mare in vꝛi ꝓſt pascha. Sic ꝛ ad curiam
ne tarde venit ꝛe ꝛ bono ꝛpa: quaſi nun
cũ non ꝓmittẽte: ad merit bure ꝛe ꝛpabit
ꝛ ꝛdinabit. Deꝰ ei ait̃ modo eis ꝛe ꝛpaꝛatur
debeat quidã poteꝛis quãdo alioꝝ adue
ꝛeꝛ ꝛcipiant. ꝛ ꝛ ꝛ placuit. ꝛpſ ſcẽdã nõ ſolebat ꝛ
cere beneꝛcenteꝛis ſed ite vel ſumite ꝛ ꝛcipite
ꝛ ꝛmũ. Deus ꝛe vñ ꝛe ſes: ꝛe: ꝛe: relinqui
mintes. Competit ergo venite adoꝛem⁹
contꝛ tonꝛpocadam ꝛ ante: deum conſtito
ne ꝓpter nos ſanctificatus. Et ꝓpter nos qua
ſab. ꝛpi. Opoꝛtet ꝓtenere ſolus ꝛ ſtri adoꝛ
randũ. Hoſea. C. vj. ¶. Secundo debet adoꝛ
ꝛari ꝛeuꝛrenter non ridendoꝛum confabula + 1
dionum in ecclesiis garrulandoꝛe ꝛ impedi
ne non loquendo ſed humibiter indican
do: ſicut qui mun⁹ multũ deſideraꝛi nun aci
pit. Eccl. xiij. Andiꝛetur ſilij ſtrael ꝛ ꝛbo vꝛ
ſtrũ ſeꝛe ꝛ ꝛcepiũ ſtrũ affligendoꝛum eoꝝ
ꝓpter adoꝛationẽ eſt. Tertio debet adoꝛari
veraciteꝛ: ꝙ veraciteꝛ ſit in cognitõe ꝛre
tus ꝓtendit in confeſſione. Jo. iiij. Qui
adoꝛatoꝛes adoꝛabũ patꝛi in ſpiritu ꝛ veri
tate. Contꝛa iſtud faciũt ſcire ad confeſſio
ne. ꝛ ad incꝛpatiõe ꝛ communiõe non habẽ
tes firmũ ꝓpoſitũ ꝓcaza huiuſmodi pul
dere loquuntur ꝛ ꝓmittuntur: ſed aliud cor
gitant. Valde abſtinẽtur iudeus qui ces
pere ꝛ capite indicatus ſed non credeadoꝛa
bant ꝑfidi ſi dicimus. Vach ꝙ peſtinus ſum
pſi deꝛ. Iterum abſtinẽtur heroꝛ: ꝙ cos
de occidẽr cogitauit ſi ꝛe ꝛ ꝛcebat ꝛ ꝛ ego
venio ꝛ adoꝛe ei. Matth. ij. Scribit ꝛ ei ꝓpo
nebis peccandi ad ꝛfeſſionẽ vel communiõ.
accedũtes ad eius ꝓpr. Mat. xv. Oꝛpulus
ble labijs me honoꝛat. Cor autꝛ eius longe
eſt a me. Hoſea Ser. Ezꝛ. Tales aſſimulatur ×

malis seruis ꝛ subditis aliquorũ dominoꝝ
qui licet eis caput inclinent dicentes dñe:
quid placet vobis: tñ in corde suo vellent ꝙ
non essent. Ita isti vellent deũ non esse: nec
vellent eum expectare remuneratorem: ita
ꝙ non timerent vltorẽ: de numero illorum
fuit ille. In ps. lij. Dixit insipiens in corde
suo nõ est deus. De meritis enĩ suis exigenti-
bus plus timent ꝙ ament vel sperent. Et ideo
non est amor ille in corde: qui ostenditur in
ore. Et in hoc assimilantur cuidã de quo fer
tur quasi sic: hic cũ sederet in quadã eccl'ia:
Exm. imago crucifixi male ligata cadẽs eius fre-
git brachium: ille ex hoc offensus: p annum
ecclesiam intrare noluit finaliter ad instan-
tiam vicinorũ dicentiũ ꝙ nisi ecclesiã intra-
ret: esset sicut hereticus cõburendus timore
coactus vno die ante ostium ecclesie ve-
nit: ꝛ in vno oculo introspiciens ꝛ illã ibidẽ
imaginẽ videns. Dicebat quasi per istũ mo
dum: bñ potero genuflectere ꝛ caput inclina
re ꝛ adorare: sed bonus amor ꝛ fidelis ami
citia inter nos nunꝙ erit. Ita faciunt mul-
ti mali christiani christo feria sexta i passio-
ne dñi ꝛ eius mẽbris qñ loquunt pacẽ cum
pximo suo mala autẽ in cordibus eorum. In
7 ps. xxvij. Nota. P. iiij. 15. Iterum tales assi
milant italicis: q de cõsuetudine habent ꝙ
dño papa vel cardinali vel dño illorũ ciuita
tẽ vel castrum intrante occurrunt clamãtes
viuat: viuat talis: non diligentes vero cum
alijs alte clamant viuat: sꝫ submisse dicunt
pauco tẽpore. Et frequẽter cõtingit ꝙ dum
cum ore honorant: cogitãt quõ eũ perdere
poterunt: ꝛ aliqñ cogitationẽ opere cõplent
Sic multi alta voce in ecclesia ꝛ extra deum
laudãt: sꝫ corde ꝛ operibus ɔtradicunt. Ore
suo benedicebãt ꝛ corde suo maledicebant.
In ps. lxi. Nota de ista materia. h. iiij. 5.
Quarto debet adorari ɔtinue ꝛ pseuerãter.
Ioã. ꝛ pr̃ tales qrit q adorent eũ: supple pse-
uerãter Ioã. iiij. Qui enĩ solũ cũ ad tẽpus
8 adorant ꝛ deinde vilipendũt hos nõ querit.
Tales sunt q tãtũmodo adorant dum sunt
in quadragesima vel in infirmitate vel tribu
latione vel dum dona dei capiũt: osculantur
manũ dantis: cõtra quos. ij. Esdre vltimo.
Eleuatis sursum manibus pcidentes in ter
rã adorauerunt eũ. Et causa quare ita cito
ad solita mala redeunt vr̃ esse in differentia
ad vtrãꝙ ptẽ siue ad dimittendũ pctã siue
nõ: tpe q ɔfitẽtur vel peccare cessant: dicẽtes
spero dimittere: si deus voluerit. Et q tales
q si edificãtes domũ debilẽ q ad oẽm partẽ
monent ad oẽ tẽtationis vẽtũ a diabolo pro-
sternunt. Videmus enĩ ꝙ tales q nõ ɔstanter
determinauerũt se ad vnũ: sꝫ stãt cogitãtes
qd faciendũ sit: faciliter recipiunt ɔsiliũ ab
vtraꝙ pte: ꝛ ad vtrãꝙ partẽ. Et de sic indif-
ferẽtibus ꝛ quasi nesciẽtibus q adorare de-
beãt: põt dici illud Ioan. iiij. Vos adoratis
ꝙ nescitis. Debẽt ergo esse stabiles: dicẽtes
illud Ioã. iiij. Nos adoramus quod scimus.
¶ Causa vo motiua qre deus est adorãdus est Ar. 9
duplex. Una bñficia iam pstita. Alia benefi
cia expectata. Quantũ ad primũ quecunꝙ
scis adorares: q tibi reddidisset manũ amis
sam. Sꝫ deus dedit alam cũ potẽtijs: corpus
cũ mẽbris: mũdũ cum ɔtẽtis. Perditos etiã
redemit. De hoc nota. A. x. 2. Adorate ergo
eum: q fecit celũ ꝛ terrã ꝛc. Apo. xiiij. Secũ
da causa est cõmodũ expectatũ duplex: vnũ
in psenti: scꝫ impetratio petitorum. Adorãs
enĩ citius accipit qd petit: sicut pꝫ de lepro-
so Mat. viij. Et ecce leprosus venit adorare
eum dicens dñe si vis. Iere. xxix. Adorabitis
me ꝛ ego exaudiã. Aliud in futuro quod da
bitur his qui adorant Mat. ij. Procidentes
adorauerunt eũ et cito post reuersi sunt in
regionem suam. Sic ergo adorate eum oẽs
angeli eius In ps. xcvj.

Adulterium est alie- A. xvij
ni thori violatio. Huius autem vi
cij. Primo notificanda est culpa.
Secundo pena. Huius autẽ culpe magnitu
do ex duobus perpenditur. Primo exẽplo in
naturis aĩalium. Secũdo ex multis malis
que hoc pctm̃ cõcomitantur ꝛ sequuntur.
¶ De primo, scribit Alexãder nequã. lib. de Ar. 5. 1
naturis rerũ de cyconia Adultera. quam cũ
reprehendisset cõpar: multitudinẽ cyconiarũ
secũ ducẽs adulterã deplumauit: hoc ergo Exemplũ de Cyconia adultera.
exẽplo rationabile iudicatur ꝙ vna viri ꝛ ecõ-
uerso tantũ deputet: ꝛ nisi hoc teneãt cũ in
statu sint honoris: non solũ cõparantur iu-
mentis: sꝫ sunt irrationabilibus aĩalibus peio
res. Aues eĩ siluestres qñ circa pullorũ pdu
ctionẽ occupantur: vne se tenẽt: hoc etiã leo
nes obseruare dicunt: quia grauiter adulte
rium vindicare dicunt. Cuius rei vna causa
põt esse: q nõ libenter qreret pdam nec alie
nos libẽter aleret catulos. Magna ergo cõ-
fusio deberet esse ratione vtẽtibus ꝛ fide: et
multis pactionibus cõiunctis qui habent fi-
lios alere ꝛ corpaliter ꝛ spũaliter: superari in
bonitate ꝛ discretiõe a brutis ꝙ vna cũ duo
bus ꝛ ecõuerso fide vel verbo vel facto contra-
hat: vel carnaliter copuletur. Quia propter
tales cõtractus multa q credũtur matrimo 2
nia sunt adulteria: ꝛ multi alienos alunt fi-
lios ꝛ heredes faciunt: ꝛ in hoc casu peius ꝛ

crudelius est adulteriũ i muliere: ꝙ in viro
ꝛ ipsa plus vituperatur: q vir adulter non ex
heredat filios pprios: sed filios illius cũ cu
ius peccat vxore: ꝛ plus est cõtra naturã cru-
delitatẽ exercere in pprio ꝙ i alienos. Vter
ꝙ tñ facit falsos heredes: de quibus est ma
gna copia in mundo. Ut Osee. iiij. Maledi
ctũ ꝛ mẽdaciũ ꝛ homicidiũ ꝛ furtũ ꝛ adulte
riũ inundauerũt. Intantũ enĩ inundauerũt
ꝙ hen mõ matrimonia christianorũ assimi
lantur matrimonijs ribaldoꝝ: sicut pꝫ Ser.
3 xv. ii. Qui anglice harlotz vocant: q quõdã
clamides portabãt: de quibus dicit ꝙ solebãt
annuatim ad capitula ɔuenire ꝛ vxores mu
tare. Sicut etiã sponsi eccl'ie sponsam p pin
guiori mutãt: contra illud Mal. ij. Uxorem
adolescẽtie tue noli despicere. Sic modo qñ
vxor displicet vel alia concupiscit ppter pul-
chritudinẽ vel hmõi diuortium procuratur.
Primo etiã p conspiratores vie excogitantur
falsi testes inducunt ꝛ subornant. Deide ad
capitula currit ordinariorũ: partes citãtur
munera aduocatis ꝛ iudici offerunt. Iudi
ci vo prima facie se reddẽt difficilẽ: munan-
tur: parentela falsificata adducitur. Sic er
go quid muneribus: quid minis: quid falsi
tatibus separant: ꝛ alia more ducit ribaldo
rum. Et sic pcedẽte mendacio: adulteria in-
undauerunt. Si autẽ p pcessum dimittere
nõ potest: ad minus aliã sub ea tenebit. 3. 2ota
P. iiij. 3. 9. Secũdo huius magnitudo patꝫ
4 ex multis malis ꝛ dãnis ꝛ periculis concur
rentibus. Primo enĩ peccat cõtra deũ in adul
terio: quia quos coniunxit ꝛc. sicut pꝫ Mat.
xix. Adulterio separãtur corda ꝛ aliquotiẽs
corpora. Secundo cõtra seipm. Tertio con-
tra primũ iam natũ cũ quo peccat. Quarto
cõtra primũ nasciturũ. s. infantẽ ꝛ q reddi
tur quodãmodo infamis. Et q sicut conce-
pti inclinant ad paterna crimina. Et sic po-
nit ei salutis offendiculũ anteꝙ sit natus ꝛ
sic maledictus q ponit ceco offendiculũ. Cõ
currunt etiã prolis incertitudo exheredatio
sacramẽti violatio fidei fractio inter virum
ꝛ vxorẽ mors homicidiũ bonorũ distractio
propter quã adulter ꝛ adultera ad restitu-
tionẽ tenent: diffamatio: falsa matrimonia
ꝛ plura adulteria: q qñ vnus scit alium sibi
infidelẽ: minus curat sibi fidelitatẽ seruare.
5 Sequit vltimo eterna dãnatio. Hebre. xiij.
Adulteros iudicabit deus. Sed cũ tot mala ꝛ
spũalia ꝛ corpalia: tpalia ꝛ eterna ex adul-
terio pueniant mirabile videt: quare plus di
ligit adulter vel adultera: ꝙ proprius ma-
ritus vel vxor ꝛ quare maior est amor inter
eos quos diabolus coniungit peccato: ꝙ in
ter illos quos deus cõiunxit sacramẽto. Unde
frequẽter pungit sicut patet Ser. li. i. ꝙ qui
peccando in feruẽtissimo amore cõiuiunt:
postꝙ fuerit matrimonio copulati tepescũt
Cuius causa est diaboli tẽtatio: q stantiũ
i peccato amorẽ inflãmat vt eos ad flãmas
ducat eternas. Et matrimonialiter copula-
tos odio diuidere nititur. Tales diaboli a-
stucias ꝛ malicias sentiẽs quidã eps vt fer
tur: duos consanguineos diu in pctõ simul
stantes ꝛ matrimoniũ importune contra ra
tionẽ petẽtes: dr̃ cõiunxisse: q eodẽ die ãbo
diuortiũ petierunt. Ecce inquit episcopus
quanta est vis sacramenti que diabolum fu
gauit: qui vos in luxuria detinuit. Et sic pa Ar. ij.
tet quanta malignatus est inimicus in san
cto matrimonio. ¶ Pro secundo est sciendũ
ꝙ pena adulterijs debita est triplex. Prima
est infamia ꝛ ineptitudo ꝛ infortuniũ in agẽ
dis corpalibus ꝛ spũalibus. Secũda est corpo 6
ralis. Tertia est eterna. Prima ɔsequit ipm
peccatũ. Secunda cõsequi deberet. Tertiã
vero nõ euadẽt. Ostẽdã inquit tibi dãnatio
nẽ meretricis magne Apoca. xvij. ꝙtum ad
primã penã. Per illud qd scribit Bonifacius
papa ꝛ martyr regi anglorũ. Et habetur di.
lvi. Si gens anglorũ sub hoc tenore. Sicut
pꝫ Ser. xv. ii. Si inqt gens anglorũ sicut per
istas puincias diuulgatũ est: ꝛ nobis in frã
cia ꝛ in italia improperat. Et ab ipis paga-
nis nobis obijcit: ꝙ spretis legitimis conu
bijs adulterãdo luxuriãdo ꝛ istar sodomiti
ce gẽtis fedã vitã duxerit de tali cõmixtione
meretricũ existimãdũ est degeneres pplos
ꝛ ignobiles ꝛ furẽtes libidine fore pcreãdos
ꝛ ad extremũ vniuersã plebẽ ad deteriora ꝛ
ignobiliora vergẽtẽ ꝛ nouissime nec bello se
culari fortẽ nec in fide stabilẽ: sicut pꝫ in per
iurijs tã in curia mundi ꝙ ecclesie sequit: ꝛ
nec hoibus honorabilẽ: nec deo amabilẽ esse
venturã: sicut alijs gẽtibus hyspanie prouin
cie ꝛ burgundorum pplis cõtingit: qui sic a
deo recedẽtes fornicati sunt donec iudex ta-
liũ criminũ vltrices penas p ignorantia le-
gis dei: etiã p saracenos venire pmisit ꝛ se-
uire. Hec ille. Et hic tenor literarũ eius. Et
si diligẽter aduertat q predixit: pro magna
parte acciderunt: q nec sunt modo in bello
fortes: nec in fidelitate ꝛ fidei datione: ꝛ iu-
ramento stabiles. Immo tantum valeret ac
si non iurarent: quia nõ ad fidelitatẽ: sꝫ ad
lucrũ vel idẽtitatẽ oculũ habẽt: nec sunt po
puli honorabiles: immo de omnibus po-
pulis dicuntur esse falsiores ꝛ per cõsequẽs
nec sunt deo amabiles. Non ergo sine
causa tanta fames in terra tantaꝙ sanguis

nis effusio tot false heredes: sed omniū cau
sa ex magna parte est adulterium et luxuria
Pauci enim contentantur de vxoribus ꝓprijs
Sed vnusquisqꝫ ad vxorē ꝓximi sui hinnie
bat. Jere. v. Et ideo sicut ipsi faciunt alijs
falsos heredes: ita alij faciunt. Et sic multi
plicantur mala in terra. Et adulteri multis
modis moriuntur ⁊ occidunt. Et hoc iuste.
vt qui vna noluit ꝯtentari: nullam habeat.
Exem. Et sic est causa effusionis sanguinis. Unde
cū cuidā nobili in anglia in strage nobiliū
nūciaretur in magne ꝙ eodē die turpi mor
7 te moreref: cadens in terrā clamauit dicēs:
heu nunqꝫ dilexi vxorē meā: quasi recogno
scens ꝓpter illud peccatum illā turpē mor
tē ei accidisse Deut. xxij. Moriet adulter et
adultera. Ergo iuste ⁊ rationabiliter hoc co
gnouit. Ex quo lex dei hoc vult. Nota. P. v.
11. Est etiam adulteriū sicut cause effusio
nis sanguinis. Ita causa paupertatis ⁊ fa
mis: qꝛ fructus bene sufficerent legitime na
tis: qui oībus non sufficiūt propter illegi
timorū multitudinē. Sed sicut videm⁹ mul
ta q̄ predicunt cōtigisse: ita timendū ne cōtin
gant q̄ adhuc non videmus: vcꝫ terre destru
ctio per aliquas extraneas nationes. Quia
preteritorum exhibitio teste beato Gregorio
est futurorū certitudo. ¶ Secundo deberēt
iudices apud iusticiā christianorum pl⁹ pu
nire pena corporali adulteros cum maiori
diligentia qꝫ faciunt. hoc ostendam tripli
ter. Primo exemplo antiquorum saraceno
rum. Secundo exemplo miraculorum. Ter
tio exemplo legum omniuꝫ nationum. Pro
primo adduco illud quod narrat helinan
dus ⁊ recitatur tertia parte speculi historia
Exem. lis. Quomodo tēpore Constantini quarti
sanctus Bonifacius maguntinus ēps regē
anglie Ether valdum de luxuria siue adul
terio reprehendit in hunc modum. Memo
rare inquit qꝫ turpe sit vt tu q̄ domo dei do
8 minaris ad iniuriaꝫ eius: sicut libidinosus
seruus. In antiqua naqꝫ saxonia vbi nulla
est christi cognitio: si virgo in domo pater
na: vel maritata sub cōiuge fuerit adultera
ta: manu propria strangulatā cremant: et
super fossam sepulture corruptorem suspē
dunt: aut cingulo tenus vestib⁹ abscisis fla
gellant caste matrone: ⁊ cultellis pungunt:
⁊ de villa in villā missi noue occurrunt fla
gellantes: donec interiant. Reduc etiam ad
memoriā qm̄ quidam infideles superuiue
re maritis noluerūt: sed se cremant. Quomodo
etiā predecessores tui subita morte propter
huiusmodi culpas mortui sunt: a demone
vexati sunt. hec ille. Ex quo apō saracenos
tantū detestabatur ⁊ ita dure puniebatur
adulterium: a fortiori ratiōe apud christia
nos. Secundo idē ostendit exemplo miracu
li. In vita em̄ sancti Gangolphi q̄ venerat
in burgundia legit. Quod cū esset hō vxora Exem.
tus ⁊ semel cū vxore quā de adulterio suspe 9
ctam habuit iuxta fontem sederet: vxori aie
bat: si innocēs es a culpa adulterij pone ma
num tuā in fonte isto. Et si innocens sis: ve
ritatē ostendat deus. Quod cū fecisset man⁹
in fonte remansit a brachio diuisa. In quo
facto ostendit de⁹ qꝫ tū istud vicium deteste
tur qui tā pulchro illud punit miraculo et
corrigit. Sꝫ si sic puniret oīa adulteria mo
do: esset magna charistia panum: ꝓpter defe
ctum filatricū: qꝛ adulterijs repleta est ter
ra. Jere. xxiij. Tertio idē patet exēplo leguꝫ
oīū gētiū. In lege eī saracenorū vcꝫ in alcora
no machometi ꝓhibet adulterium: intātum
ꝙ adultera ꝑcipitur occidi vel in carcere ꝑ
petuo retrudi. In lege etiā dei ⁊ i lege iudeo 10
rū Deut. xxij. habet sic. Si dormierit vir cū
vxore alteri⁹: vterqꝫ moriet: id est adulter et
adultera: ⁊ auferes malū de israel sicut patꝫ
Ser. vij. 5. Itē lex mundi lex ciuilis adulte
riū punit pena capitis. ff. de adul. l. x. l. Lex
Julia. Et. C. de adulte. l. i. ic. l. Gracus. Alie
gentes legē suam obseruāt in hoc. Sicut patꝫ
expresse de iudeis iudicantib⁹ susannā. In
lib. Dan. Sicut patet etiā de muliere i adul
terio dephensa in euāgelio quam ad hoc du
xerūt vt iudicaret. Sꝫ heu illud quod tot le
ges ita detestant ⁊ ita acriter puniunt: chri
stiani legē christi solo nomine habentes ita
cōmuniter inter se regnare ꝑmittunt: ac si
peccatum non esset. Adulteri em̄ ⁊ fornica
tores semꝑ simul stare ⁊ ad infernū ire pos
sunt: pro parua pecunia data citatorib⁹ vel
iudicibus ecclesiasticis. q̄ cum illis pari pe
na puniēdi sunt. Ubi visum est ꝙ ꝓphete ⁊
iudices legis ꝯpectarēt vl̄ corrigerēt aliquē 11
potētē fornicatorē vel adulterū: cū tñ sint in
hoc magis defectuꝫ qꝫ paupes ⁊ mediocres
Et tñ i lege iudeoꝝ Natan ꝓpheta Dauid
regē potētissimū adulterātē ita dure rephē
dit: ꝙ ex v̄bis ꝓprijs sentētiauit eū dignuꝫ
esse morte: sicut patꝫ ij. Re. xij. Ubi sic loqtur
de⁹ ꝑ os natā ꝓphete ad regē adulterū eo in
qꝫ ꝙ despexeris me ⁊ tuleris vxorē Urie Ethei
vt esset vxor tua. hec dt dñs. Ecce ego susci
tabo sup te malū d̄ domo tua: ⁊ tollā vxores
tuas i oclīs tuis: ⁊ dabo ꝓximo tuo ⁊ dormiet
cum vxoribus tuis in oculis solis hui⁹. Tu
autē fecisti abscondite: ego vero faciam ver
buꝫ istud in conspectu oīs israel ⁊ in cōspe
ctu solis. Ex ista autoritate patet tertium vi 12
delicet

delꝫ ꝙ licet⁹ adulteri penā euadēt tēporalē:
tñ incorrigibiles nullo modo penā euadent
eternam: que a deo infligetur qui se ꝓmit
tit puniturū esse adulterium in cōspectu oīs
Exem. israel. Et hoc ostendi pōt hystorijs vt ꝑ ea 13
facta q̄ fecit iā de⁹ perpendat qd̄ similibus
facturus sit. Et primo hystoria quā narrat
helynandus quasi sic patet Ser. xv. 8. De
Exem. quodā carbonario q̄ singulis noctib⁹ iuxta
puteū vidit equitē terribilē fortiter sequen
tem mulierē qua capta, eā frustatim dimi
nuit gladio: et in puteū ignis ꝓiecit: qui cū
hoc sepi⁹ vidisset: cuidā bone vite viro hoc
indicauit: qui cōfessus cum carbonario de
nocte vigilans: ⁊ idem videns: eos coniura
uit: ille v̄o respondit: hec alterius vxor erat
cum qua peccaui: ⁊ ideo sic modo simul tor
quemur. Quomō ergo ceci sunt qui credūt
ꝙ deus acriter nō puniet adulteriū. Ex quo
tot mala vt predictū est supra. iiij. ꝓueniūt
16 Exem. Idem ostenditur per hoc qd̄ legitur in vita
sancti Germani quasi sic: hic cū esset rogat⁹
interficere quēdam horribilē serpētem qui
pueros occidit: ⁊ regionē vastauit: et cū in
uenire nō posset ostēsum fuit ei ꝑ angelum
qd̄ fuit in sepulchro cuiusdā frangētis ma
trimonium suū: et ꝙ propter enormitatem
illius peccati: illud corpus sibi tradebat de
15 notandū. Ex quo corpus sic tradebat serpē
tibus: presumēdū est ꝙ aīa male torqueret
a demonib⁹: qꝛ in vtroqꝫ deliquit: et sm̄ mē
surā delicti erit ⁊ plagaꝝ mod⁹. Deut. xxv.
Exem. Ad idē contigisse dicit ꝙ quedā preteriqꝫ de
viro suo duos habuit filios: fili⁹ v̄o eius le
gitimus factus est sacerdos qui frequenter
pro ipsa lachrymis orās ⁊ celebrās qꝛ sciuit
ipsam in pctīs vixisse. huic ergo semel solu
14 to in ecclesia ꝓ ipsa orāti: apparuit nubes
tenebrosa: que totā obscurauit ecclesiā: in
qua apparuit mulier teterrima a duob⁹ de
tēta ⁊ ligata: de cui⁹ capite tanqꝫ capilli vi
debantur depēdere serpētes igniti: labiaqꝫ
eius ⁊ linguā bufo rodebat horribilis: vbe
ribus ei⁹ duo serpētes eā sugebāt ⁊ pellem
suā post se traxit: que adiurata dixit se esse
matrē eius. Et serpētes dixit se habere in ca
pite: qꝛ ibi luxuriose ⁊ curiose ornabat: vt
ab alijs amaretur: ⁊ bufonē in labijs ꝓpter
oscula ⁊ adulteria colloquia: duos serpen
tes ꝓpter duos spurios: quos ex his lacta
uit vberibus: duos demones: propter duos
adulteros. Et ꝙ sic pellem post se traxit: qꝛ
sic vestes post se trahere solebat ad super
biam. Et sic per oīa patet ꝙ iusta sunt iudi
cia eius qui iudicat de meretrice magna.
Apoc. xix. Nota. M. iiij. per totum.

Aduersitas est duplex. Una a. xviij
intrinseca seu spiritualis: alia ex
trinseca seu corporalis. Prima est
periculosa: secunda fructuosa. Primā debe
mus timere: in scdā sperare. Prima deijcit
⁊ fallit sequētem: secunda purgat ⁊ perficit
patienter sustinentem. Prima cōsistit in tē
tatione carnis mūdi ⁊ demonis. Secunda
cōsistit in tribulatione pestilētie famis fri
goris ⁊ laboris ⁊ persecutione tyrannorū.
¶ Prima est infirmitas subtilior ⁊ ideo in Arti. i.
curabilior: qꝛ ibi inimicus personā ostendit 1
amici ⁊ allicit ⁊ ducit. Caro per modū dele
ctabilis. Mūdus per modū concupiscibilis
Diabolus per modum iusticie ⁊ irascibilis
⁊ huiusmodi: qꝛ omni irascenti videtur ira
sua iusta. Sed in oībus istis diabol⁹ se im
miscet et oībus istis vijs ⁊ modis aduersa
rius noster diabol⁹ tanqꝫ leo rugiēs circuit
querēs predā quā deuoret cui resistite for
tes in fide. i. Pet. v. Et sane dicit resistite: qꝛ
est de hoīe in vita ista sicut de illo qui est in
ter duas partes litigantiū: sicut patet Ser. 2
xx. 4. Quarū vna continet amicos volētes
eum eripere et ad salutem ducere. Alia con
tinet inimicos volentes eum ad perditionē
ducere. Si videt amicos vincere et eum secū
ducere: gaudet. Si videt inimicos vincere ⁊
eum eos sequi: dolet: ⁊ ne sic doleat: in bello
fortiter cū amicis inimicis resistit. Sic qui
liber nostrum positus inter amicos ex vna
parte: deum angelū bonū ⁊ rationē qui ni
tūtur nos ad salutē ducere. Sed ex alia par
te sunt inimici predicti: inter quos est conti
nua aduersitas: qꝛ caro concupiscit aduer
sus spiritū ⁊c. Gal. v. Si sic positus videat
amicoꝝ partē preualere ꝙ ex operibus ma
xime cognoscere potest: gaudeat in dño. Si
v̄o videat se ab inimicis adduci: doleat et
fortissime resistat: qꝛ inimicus suus fortissi
mus ⁊ superbissimus est quia aduersatur ⁊
extollitur supra omne qd̄ dicit de⁹ aut qd̄
colitur. ij. Thessa. ij. Nota. C. ij. 2.
¶ Scda est fructifera ꝓpter tria. Primo: qꝛ Art. ij.
radices arboris vite nostre fortiter firmat
vt fructū afferat vberiorem. vñ Sene. lib. de
prudētia. Nō est fortis arbor: nisi in quam
frequēs vētus incurrat. Ipsa em̄ vexatiōe
radices celsi⁹ figit: sicut in cursu ventorum 3
altius ascendit: ita tā eleuata qꝫto plus ele
uatur: tāto plures ⁊ vehemētiores vētoꝝ su
stinet insult⁹. Sic hō quāto maior ⁊ melior
tāto plures sustinet aduersitates. Et ponit
exemplū beat⁹ Gregorius lib. xxiij. mora. Et
ponitur etiā in canone. vj. q. i. Omes: verba
c

beati Gregorij sunt ista. Sic namque est, pse-
Arbor. cuius boni: sicut incrementa spiritus? arbor
quo em arbor alter? furrexerit: eo vtique vim
vehementius sentiens: quo plus ei spiritus bo-
na operatione attollit: eo amplius ab ore
laudatiui flatu fatigat. Sed ne immodera-
tus laudis? cruamur plerisq; numero recto
tus ifti moderamine ea detractionis face
rari permittimur. Quo adulatis eius at lin-
gua detrahentis humilior. Qz e spe arbor q
nunq vim impulsus ua impellit? ve pote id
esse posse videat? alter? educerit? vementis
flatu erigitur? e q ue e hac parte inflexionē
permittat? ab ea ad flatū redit: hinc e arbor
illa in alto radicata? inter aduersitates
tēe vtcos inflexibilis stetur. Sicut apostol?
ea dicebat per gloriā e ignobilitatem? pfa
mā e boni famā. Sic e ea fuit radicata ar
bor illa de qua dicit mulier Exechiel. 19. Regū.
xviij. Sicut vnquit angelus dñi: sic est dns
me? rector ne benedictione nec maledicto
ne mouear? 4 Iota. Ge. 22. Ex. 8. Nu. 31. et
T. v. 21. Secūdo quia arborem vite nobis
a nocuis et superfluis impedimentis pur-
gat. Ut Beatus Gregorius in registro. Fa-
cilius em contingat stiuer flagella q ue pa
tum atq; fecundus beleta ad memoriā re-
uocemus: at hec tam nō flagella sed dona
esse cōfitemur quādo e si qua carnis dele-
ctatione peccam? carnis dolore purgamur
Nota. D. xij. 38. Tertio q; fructiferā ofte-
dit. Sicut em exsiccare circa arborē medi-
te ventor? impulsu cognoscit quali? faciunt
fructū. Ita aduersitates cognoscere facit qua
les fruct? sit in hoc peregrinatione vel impatētie
fapētie e mitigatio. Qui beat? Gregorius in
dixit. Qualis aquā se ferp? tarent illa ardo-
mella phat. Id? in registro lib. vij. ante fe
nem. Arēt inquit gubernādi mare frāqui-
lli nō offendit nisi cōtrarius ventus vehemēs
aduersus occurrat: eoq animus probatur
dem hoc mari huius mūdi aduersitas est
quasi arcola medius: inquātus prosperitate
eleuet. In mari em huius mundi nauis ne-
stram prosperitas frequeter periculose ele-
narē et subuerterēt nisi aduersitatis anco
regatri ancē finē. Nec eleuari prosperitate
frangi aduersitate debem? vt humiliari disci
mus quicunq? beligumur? e cruciari aduer-
sitatis memoriam quasi humiliatris anco
ram in mēte teneamus. Adhuc inter vndas
aduersitatum humanus mare boio alia requi
rūtur: videlz sapiens gubernator et lumen.
humanum pater: quia in omni aduersitate e
maxime mouisi indigemus auxiliatorem:

go talis debet prouideri e quer in prosperi
tate q? dicit Augustin? in sermone q? ni fac
le imenuntur in aduersitate pfectus esse
nō sint in pace quesita: quas em? tic copula
bitur cupa ne sibi fiterit pauis sonetate cōm
ctus? Secūdo lumē. Cū enim habēt aliqs
corpus lucidū vel lumē in vase abscondituī:
vt per illud acti fuli videāt? per hoc fūi vt
dclo periculū cradis. Sic? virgines fa-
pientisime Matth. xxv. Qui habebant lu-
men in lapadibus suis: peri cultum matute
aduersitatis qui erāt in morte. Sic Sedeb
e foci fui. Sapi. vij. Qui erāt in tēpestate cū
rum vicerūt: quia habuerunt lumen in lage
nis: quib? fractis: lumē date apparuit. q?
ante in mine apparuit. Sic qui habent lu-
men gyatie infra lagenas corpoū: cognos-
bus aduersitate fangant: lumen patientie
apparet: plus & ante apparuit. Siquidem
lumē lapadum per nocte. Ita de ipsa appa
ret. Sic fractus corpoibus in morte canta
lumnosa per gratiam omnes inimicos de
quib? in psalmis. Iniimici mei animā mea
cresdederunt. Et ibīm aperuerūt fuper me
os fuū: sicut leo paratus ad predā vbi erat et
fugarat non timebat: et loquitur inimicis
fuis in porta. Ipi? Augustin. Arbor ve pecli
cti est radicata e purgata e ofitēs e fructus
fic gigata sic gubernata sic illuminata: nō ti
mebit aduersitates pmissas vel fcidas: qz
qua stare e mouere possum: fed nō perdere.
Unde Sene. lib. de Ptouidentia. Sicut un-
quā fortes e animosi nō immittāt? pericula
nec sed in illa capaci? eos trahit: in nec ad-
uersitates? sūt q?nā? quasi ex in pbla? ipui.
Interuenire aquas? animum iustū nō im-
mutauisse? si nū fapos? eos trahit: ibi
probatur fiem pugili in pugna ei fort ad-
uersario. Ubi Sene. in lib. de? tranq fapie
nū. Quomō inquit quosdā lapidū inter-
pugnabilis pugnacia est nec enim fuccurrit
mas nec ei pōt: fed ois inuirrenta refi-
dit ue quemadmodū scopuli in altum prote
ti: mare frangunt nec ulla fenice vehgia
ofcendit? quēadmodū quedā cōsiunt flu-
ma nō possūt: sic animus sapiēs solidus
est. Ide? libro de ira. Sicut tela a duro refi
luit: et ei dolore ferritia soluta peruenire
ta qui aduersunt nullo pōt fauptum ictu.
Ad idem Cipsost. Omēt. xxvij. Ligās igit
in vestimento suo vellimenti consumit: sic
qui insidiantur virtutibus et qui adamāti
pecunijs: per istam semitam eur peruenitur: et qui cam
tra humiles calcatur: per eā qui simula-
tur: secum insidiantur virtutibus: peruenit?.
Nota. D. xij. Et quo aduersitates sunt ?

utiles patientes? sustinentibus? vincētibus
vt pace et predictis? sc? Iudutur? q? est ci
tra aduersitatem q? scip? murmurādū: fed
magis est eis regratiandū? confitendū.
turia illud Matth. v. Libo confitemini ad-
uersario tuo cum eo es in via? q? vt
cte eo est? cera eo qui vsq? ad mortē mur-
murant? odij retinēcto ergo est? confite
mendum: propter illud? q? fequit? ne forte
tradat te aduersario? et iudex tradat
te ministro? et carcere mittaris? q?buibi
dam inter positis addit. Et quicunq; angu-
riauerit te millia? vade cum eo et alia
duo: quere e ista materia in libro Augusti
ni de verbis dñi. Nota. in s. a. de peraisio-
ne. Nota. D. xij. 35. cum duob? sequētibus.

Ambr.

Mbula coram me. et
elio perfectus. Sen. xvij. Ista
ammirio facta Abrae nos
os includit: quibus sad hoc
vt amissionio opere imples
ur tria sint ptendēda. Una
mudus? terminus. Ita ambulandū est tri
pler. Cōstitop. mādatorum? deficiendum.
Prima est perfectog. Secunda bonog. Ter
tia diuinoi seu perueruendi. In prima am-
bulāt? paucis fecūda plures: in terna plu-
rimi. Prim ambulāt per semitā: fecūdi per
viam tertij per vīa deuia? errotis sui. Circa
illos tres primo ofcdetur que sint semite
perfectop. Secūdo quis ambulādi modus
Tertio quis termin?. Quarto que vie bono
rum. Quinto quis modus. Sexto quis ter-
minus. Septimo que sit via peruersoi sui.
Octauo modus. Nono terminus.

¶ Primo dico ambulant. primo per semitā
volūtate pauperratis: nuria longioes viam
diuinarū. Citius enim? facilius vadit non
quibus? nimius impeditur in persequen-
do diabolum: nisi qui volunt euitare fien
tendant in laqueum ec. Et qui confidit in
diuitijs corruet. Prouerb. xi. Xteo iudeo
precepit sine re spolie in silberrentem. Se
gram perfqui debeam. Luc. 9. 10. 14. Qui
citius etiam et citius transit per viam? arta
in termino mortis non oneratus e spoliatus
ter male acquisitoes? facilius est camelum
transire? c. Si ergo omnis dicere possunt
illud Job. xix. Semitam meā circūspexit et
transire non possum. ¶ Secūdo per semitā
lete obedietie. Nam viam propie volūta
tis. Per istam semitam eur peruenitur: et qui
fra humiles calcatur: per eā qui simula-
tur: secum insidiantur virtutibus: peruenit?.
Nota. D. xij. Et quo aduersitates sunt ?

Die fabule? prelati? dicūt? illud xvicb. iiij.
Deorebit nos ne vipis sitie? q ibum in mor-
te eius. ¶ Tertio p semitā obmentie? e ca-
stinatis: nunca viam matrimonij iur etiam
e middius sient peregrinus nō enumeās q?
delectat? per vias? pua ad patria? fehnaz e si
cut? vadens per semitā middam cum nunoi
follicitudine e dolore ambulat: sic qui am-
bulat p semitā castitatis. Nunq? cessat.
Et erit ibi femina? e via fancti? vocabit?: qz
tefte Paulo virgo cogitat que dei sunt: vt
sit? sancta mente et corpore? Et ideo pfe-
ctus? malo pcedūt? bvelle ambulare
dcētes. Ambulabimus in semitis eius ec.
Isa. ii. Sed opera videantur in illo mātu-
ram fequām? humanus? dolatur? per poe
permittit cognofcere potcrunt an pos-
tissim impleant in operecpt Proverb. xij.
ferbat. Justop. semitā qua? sūt splendens
pedit? crescit vsq ad perfectā diē. In quo
notat? fecundū fcs modus ambulandi perfe
ctorum in hoc q? dicit qua? luce? lucide can
dcbenas lumen tegit: sol? foles. Sub tri-
ne dico. p? per tres cōditiones. Primo qua
lima cum sit solum in superficie luminos?:
alijs nocet in eis profundo interius tenebro
fa ne flere. Isa. xlvij. Luna nō splendebit in
lumine tuo. Curi autem perfecti ecclra. Et
lucem? fempiternam per bonā famā. Secundo
qua luna cum fuerit plena statim decrescat
Ita fimile intelligentes? e habere aliquam
perfectionem per superbiam decrescunt. Et
fic fuperba bona operādo imitantur vt
pereant. Augustinus in regula. Terno lu-
na in statu suo est imbabilis in yno mini-
me perseuerans. Sic fratres vt luna mutā-
tur. Eccli. xxvij. Sed perfecti crescunt vsq
ad perfectum diem. Prouerb. iij. 3 cc sint
quasi luc candele que ipsius illuminando
fupsum cōsumit: sic de bonis operibus fui-
perbientes. Sed sunt sicut luxecclesie que
fuper tela ancsiam non contrahit: le nec
calx et perfect. Secundo non vadit per les
nam terram sed per retram et luctuosam
sic pauperes qui pauperratie incapiunt? ter
minū? e mendicant. Et per scdm quem vadunt
ad modum humanop? per humanam necessa-
tas medium non cessāb eternus. Tertio
tur eito misericordie? perfectus obedietie no
fer nouam mandatum non poterat? imple
tis Beth. Non querit ambages. Sed dicit.
pater sit? voluntas mea et ordinet me in fe
mita vera in psal. cxvi. Quanto ut luc mag
nima videatur: fic in obedietia eorum ec.
Quinto sol a tempore quo oritur non redit:

nec euertit bonos occidat: sic nec perfecti bo nec mouiant. Ideo de sanctis alaibdno dicit Sapie. i. q̄ nō reuertebātur cū irredenter. Sic ergo iustos sensi quasi lux. Sequitur. Crescēs sic q̄s feminatur in terra arida a malecitas: quę licet recipiat semina diuersa rum gratiarum + ola annullat + cōsumites aquas ois eloquentię sic ignea + humida. Declet. e. sons parum crenit in flumīti + in luce fidei cōuersus est + in aquas pñs rimas vitalē haust. Sitiat oculis renebri + fluentis grecus est + in principio lucidus. Ita mundialibus grauesest in principio pe dios affectionum + vire ponere ei ifīus semi nis luminosus. Sed delectabile erit in pa gressis est fecurum. Et exemplum est bonum ad hoc deponenę pelce in aqua frigida in estate in principio grauatur. Sic patet de transeunte de errore rotę ad cōfitentium. inter duo lignaiu principio grauatur sed cō tinue in progressu via fit largior. Sic proti ete semine de qua vidēbit per eas ire. no uerb. iui. Promittit dicēs dnā se per semi tas equitare: quas cum ingressus fuerit non ait talium pr̄cessus fui.

Ar.iij. ¶ Terminus vestiarum semitarum est vi ta eternā: qm̄ qui sequitur me cuntē per pre dictas semitas: nō ambulat in tenebris sed habebit lumē vite dicit dñs Joan. vij.

Ar.iiij ¶ Secundi festi boni ambulant. p̄mo per viam mādatorum: quia hec est charitas vt ambulemus sm̄ p̄ mandata eius. ij. Joan. c. vnico. Secundo: per viam sl̄arij virtutum. p̄mo per viam pacis fugiendo tram odii appetitum vindicte bugas: discordias: si cut peregrinus mercator q̄ vadit quęrēs fugit + viam guerrarū. Mal.ij. In pace + in equitate ambulauit mecū. Secūdo per viā veritatis: fugiendo periuria loquacitates mēdacia detractiones + humilitoch. Quą maiorem bonum non habeo gratiam: q̄ vt audiam filios meos in veritate ambulare. iij. Joan. c. vnico. Tertio per viam iustitie: reddēdo cuilibet q̄ sunum est: sicut patebit infra. c. de iustitia: superiori reuerentiam: equali amicitiam: inferiori gubernationē: iste sunt vie rectę. Ose. xiij. Recte vie dñi iustis ambulant in eis: sed in vijs iniquis ambulā. p̄tereb. viij.

Ar.v. ¶ Quinto sq̄ituę spiritualis ambulationis accipitur per similitudinem ambulatorum corporaliter: qui modo facto necessarium est: q̄ ambulet de die seu de lumine. 8 sic in proposito ad patriā glorię necessarię est lumen fidei + doctrine. ij. Cor. v. Ambulamus p̄ fidē: nō sicut ambulāt in tenebras: facultera seductore qui se fingit ductorem seductum: in omni puteo + fouea facilter cadit. Sic ambulātes sine lumine fidei + doctrine de foueis + incātatricibus et pomis pestiferis q̄ sucerubus credunt. Secundo in omni foueę peccat facilter cadit: q̄ ideo in peccatū cadrem̄ retat: q̄t pena nō credit eternā. Ideo q̄ nec erremus neq; intellexerimus in tenebris ambulat in p̄sal. lxxxi. Sed si quis ambulauerit in die sic fidei nō offendit. Joā. xi. Quia lumē p̄mundi aspicit. Tertio q̄ ambulat in tenebris nō videt modū eloqū in Italia in terris guerrarum qui expectent societatem vt vadant in numerosa multitudine: ad modū mercatoū qui volūt esse multi in societate vt q̄ vnus increpet eos increpet. Et si vnus peccat omnes fuccurrāt sic ambulant qui deū diligunt in gratia. Et patebit infra in. c. de dilectione. Ambulate ergo in dilectione. Eph. v. Quia vesti: qui fili nec ambulat cum deo vel p̄mio per dilectionē: et si cum cedentibus habet fabulamini fe. ¶ Certo cosā bño fanctę + mādo ambulādi est mādo corde + corpore: q̄t qui cū multitudō nō stunt cum quibus ambulāt et deo in albis: q̄ ipse erat ambulans in via innocentia: hic nihil minus frat de. In p̄sal. c. Quarto fo bine p̄ eperantia. Ambulat bonus absq; baf pōnis vt fopores occidant + ipolentur vite obuotis. Sp̄ū ergo āmbulate: desiderio carnis nolite p̄fecere. Sa. v. ¶ Quinto ambulā dū est ei vi atco oronus elemosynas + spāli ter corpis sp̄ales. Reg. xx. Ambulauit in fu ritudine eius tib̄ vīs? p̄sq; ad mōte dei. ¶ Sexto p̄uidere fugiendo diabolī insidias + p̄mitta + mundi rep. q̄ quasi pulueri volūt vel. p̄mitte vel blādicie vel mundanas de via dei educere: sicut faito peregrinū ad ne mus ad loc quo vr̄ p̄bolet vel occidat. Unde te ergo q̄so caute ambulemo. Eph. v. Et si vis fcire quā bo? p̄fecte portes: audi bei. p̄tuer. ix. Relinq; infantiā + vemre + ambulate p vias prudētie. ¶ Septimo vltcr: ficut peregrin? vel viator q̄s nō appūpūnquat fic in p̄positionis expectando quadra gefim? vel finem: vel noctē mortis. Ambulate de luce: q̄ lux est in vobis. Ca. viij. q̄ ni mis expersę: fiuli in tenebris ambulant. Eccl. ij. Vñ nu ne ābules ci? eis. Prouer. i. Natuer? ad iudicū tribunal ambulas. ergo nō eñ fecurū ambulare? ei? tarrotnē. ne societate fuspēdaris ergo ne ambulis cum ¶ Certo simpliciter non fraudulātęr ne adulatorie: ēdudicādo ei viraq; parte veritatis + falsitatis: q̄t via dei tta arta eli:

Ar.vij

Ar.viij

Ar.ix

Ar.x

Ar.xi

Ar.xij

g talia cedere q ea nō pōsset q̄i ambulat simpl? ambulat cū fidēter. Prouer. c. ¶ No no pertimescēter ne intercipiat via p̄ pecca pine eorū via dei mea nam ingredior peregrin? eū qui vadit quadraginta miliaria z redit cen tū: sic nos in domū peregrinationē perfic et. Sic q̄ vadit p̄ sua cētū quadraginta dies in quadragesimare p toti anni? p̄sus infer nū retrocedo dōs sic cauet. Mitat ergo q̄s ad Sob. xv. Semitā p quā nō fcierant auēs rapaces. i. Ambulat? ad deficiendū.

¶ Termin? ītarij viarū est vita eterna: vt de quolibet ambulātę vias ītas verificet illud. Sal. v. Ambulauit cū deo z nō appa ruit: nisi q̄ ante illū ibis. Dec ergo vias ambula re in ea nec a dextris nec a sinistris.

¶ Tertij ses pertinēt ambulātes via defide: motum. Ambulauit ejus Judee. vnico vestimēti rīuulosus ēn desiderio fua ambulan tes in imperatoꝝ? ines animales spiritū nō habētes 1. Jo. ambulat per viam tenebro fam p̄audie pessimā rei: spinosam amari cie in rosam gule et luxurie: pericolosam fa perbie z accidie. Et p̄ eos ambulat? posē car nē z concupiscētias suas q.d. p. c. ij.

¶ Modus istoꝝ est ambulare velociter: q̄ quot pesi fuscitauit eos mutāt: quasi ti tot equus ad vehemētiam fcīmāt. Ut quasi equo gale lasso succedat luxuria: et sic furnium et bonuc dium + z. Et lasso in vno officio mis nōn satiat? manet: z quasi lasciuus in parue bonitie: maiores acquirat. Sic ergo ambulant fcīmanter. Sed non fcire video eos cōtingere q̄ contigit q̄dā nigro mātico. De quo scriuit q̄ ei lauro esset cau sisimus: vnica carcere + ola humi?medi murabiliter en alis: bes scinel capitis + in car cere cinq̄dā homines detenti: q̄ audiēs aue murabilia per cum fcīscet eum adsa de a cosa fcr: quesiuit quomodo ea faceba: qui dixit se habere vnū garillū in ore cum trix pilcaz: et volo aliquid facere de lauro cinijs + humi?modi: pūto ei ter cr fi quidā auis mihi vade pūto ei iterū et fi tūc dicat mihi vade: pūto ei tertio + si tunc de ne mihi vade scire vado andacter + sīa: quare ergo es tu modo captus: quare rarū tis mi? nō pienit: cui tūc ille: pleues sum fed defect mihi in terno pūto. Et fic p̄ defe ctū illius puncti fes fcīmarius capt? fuit: z falsensus. Sic mali astimpus ambulant + p̄ospēritate + ea fcīmitate nescīunt: in fine imment? q̄ ambulauerit p̄ vanitatem. Erroni facti fuer. Deut. ij.

¶ Terminus ītarum viarū est mors eter na. De quo p̄ph. ij. Multi ambulāt quos

sepe dicebam vobis: nunc autem z flens dico: inimicos cruc? dñi: quoꝝ finis vita: quoꝝ ce ter eb? quoꝝ finis interitus + glori? eoꝝ in confusione? ipoꝝ: qui terrena sapūt. Ciuibus ergo videtur modo predicte vie bonę nic in tomētis occ? illud Sapie. v. Ambulauimus via difficilem et ignotam. Ps. xvi. Ambulauerūt inquit in luxurijs desiderijs vinolentię comessationibus potationib?. Sic vie videntur bone: sed finis earū ducit ad tenebras. Sed in fine videbitur contrarū. Et hoc est quod sequitur nunc autē obstupescimus admiramur blasphemamus.

De Doris. Primo ostendo

qui sit duplex: q̄dā bonus: q̄dā mal?. Et est in ter ritos duplex: differētia. vna q̄ bonus in quę bus cem parua delectatione: et burla fi ne fine cum maximo augmento. Malus ſo bie in aqui? cum beati delectatione: finitur in odio eterno. Audienta ad poc est de hoc q̄s videt aliqñ q̄ carnalēs amatores cessante motuo amore: magnum inter se odū habe bent: ergo multa odium erit in inferno vbi ola mala erūt in fine eterno. Et ideo dicit ibi er illos de quibus Sapie. xv. Malorum amatores et. Nota. A. xrr. ro. Alia differen tia: q̄ bonus amor tam bonus. Malus 2 dissonat. Causa rei modus + causa accipi tur a verbis Dionysij dicētis animam esse speculum rationē. Sicut ergo speculum ad q̄ dicēs se verrēdo simile tudinē eius rece pit: et similitudo recepta in speculo ipsum quodāmō ad similitudinē rei representate Sic amor alicui? ex fine pulchre fidei: dele cōceptus in alia aiam trahit ad ſua similitu dinem. Et sicut intelligitur illud dicti Dio nysij de celesti: terrestrya q̄ videlicet ange lis similitudines + ēt exemplū de ferro ignito q̄s quodāmodo ignī assimilat. Sic anima ignita amore deuino deo fit similis. De qui bus sic deo assimilatis dicit̄ in p̄sal. xcrr. Ego dixi dij estis + filij excelsi? o natura sed p̄ncipatione similitudinis. Nota. A. xcr. 3. Item. A. xrij. 5. Item. Cor. v. 3rem. 1. Item. M. xij. 5. Item 2 contrario sensu

mão diabolꝰ vel opera eius fit eis similis
Osee.x. Fiant sunt abominabiles sicut ea
que dilexerũt. Ait Bernar. Si nemo diligit
deus eo. Si celum odigis celum eo. Si ter-
ram odigie terra eo. Ad idē Lincolnēsis fu
per Dionysiū de celesti ierarchia. Sūpli m
quit facit manifestū impossibile esse commune es
modaliter amare: aut amādo nō amādum
quo nō fiunt amandum: aut non amādo eo
amandū vel fiunt amanda. Amor enī amā
tem cum amato cōuiciet: et fortiter amans
3 nonnunq; amatꝝ. Unde cū vilius sit amat
imperitatꝰ cōtemptꝰ: tūc amantium cōmuni
argento. De hoc dicitur. Aug.

Ar.xj. ¶ Ista differentia sic habita restat loquen
dum de vitio pugnet amore significatur per
deb omo amare omnia ea inquietares sua condi
tiones: sm Dionysiū de celesti ierarchia.c.
vij. sunt sicut proprietas signa: ex sempiter
na ꝰ nō interrupta motu rae celebritas ter
tiam penetrationis velocitas super feruida
cōū que cōtingit affinitatemue et in suꝰ na
turā cōuertitur e sua ignitio et ita ignienis
purgatiuus exterminatiuus et tenebrositas
tuo expellituus et illuminatiuus.

Ar.ij. ¶ Modus 8 amandi deum tria requirit:
4 ad hoc q̄ debite amari sit: excellentiam
obedientiam perfectam amari. primum in
affectu. Secundum in effectu. Tertium in
virtꝰ. Sicut patet Sm.li.c.vij. ¶ Primo
ergo amor dei exigit excellētē fm principa
litatē: vt ametur deus sup oia: cuius ratio
est q̄ ipse bonū est diligendū ergo magis bo
num magis diligendū: et maxime maxime.
Ideo dicit Matth.x. Qui amat patrem vel
matrē plus ꝑ me non est me dignus. ¶ Se
cūdo in effectu lingua et opere imitatiua et
obediēter impletō. De tal.ei. Anna dñm dei
tuū et obseruā mandata eius. Qui em diri
amo e nec cuiuscūq; dilatiōe amādo vel opere
dcm desistis nec odio et rādiet meminerit. Sdo
5 tale odium in Petro Joā. xxj. Petre amas
me? patet eo quo magis quā ꝑ ceteros dilēdas
hoc in ep̄e. ¶ Tertio perseuerantia: e cons
tantione in virtꝰ. Quid em valet nasem
ducere ad portas: si dis submergat. Jō Proue
rbiꝰ. dicit. In amore nō delectare ingiter
Cōtra primū ꝑtur. e contra excellentiam illi
facūt qui plus amāt creaturā ꝙ creatorē:
data ꝑ danten. Et eodem modo adulteri
amicicie adultera plus diligit marituꝫ ꝑpter
munera: ꝙ ꝑpter seipsum. Et sunt talis ꝙ fa
mules. Quidā adultere ꝑtis de qua fuerūt
Exō. q̄ ac silentij partū posset fieri m nocte in
ter maritū et adulterū: vt sic cingeret quam
ꝑtē veller: q̄ statim adulterū eligit: qui

ad modū illꝰ in nocte inter maritū et adul
teriū sum: occ sic positi inter virū et creaturā
in medio. In libero arbitrio: vt amor nō sit
mercenar. Alii. Vo ad medū adulterę eligit e
pon̄ amare creaturā. Alij. Vo ad modū fide
lis ꝑfecte amāt creatorē. De quib̄ Augu. de
vera fide. Spi. Amor inq̄t adulterę ani
mam. Amor fabricatorꝭ castigat.

¶ Quotuꝫ Vo magnū deum amandi debet Ar.
impiritate cor ei nos amauit: q̄ offendi ꝑ
tria signa amoꝝ q̄ diligit: et terrena ꝑtē
quoꝫ vltimū est certitudo e memia. Ma
iorem hac dilectionem nemo habet. Joan.xv.
Dedit nobis multa sicut patebit infra. De
dilectione. Erat ei3 nos ꝙ nobis ecclaſia
ca sacramēta e hymēi. passiuꝫ est mctē dns
ihs Xꝝs ꝑ nobis ꝑ vita et a la nostra.
Jnquo ostēdit se quodāmodo ꝑfecte ama
re ꝙ sepiniciter ꝑfamaſree empta ꝑ ipe
cū dñi: et amoꝝ circa nos admirādo di
cens ꝑfinus filius Jo.xij. Exequalitate ama
bat eū. Nota. O vilꝫ. r. ꝙ. n. Et ergo ve
rem rꝑdam? amādo quia nos sic amauit.
Alter ꝑfectus ꝙ finꝭ: qui ꝑ modico pa
nem cibodit: e amaꝝ ohn finem. Nota. Finiꝭ.
17. Vādo cui e qđ vis carecuit e nō vult ꝑ
dere nec ꝙ modico dare nec inuitatꝰ amici
accipere qđ ista vis carere me. Xrꝭ ꝙ ipe
cta quin ꝑtꝭ ꝙ nō iuuo fuſtinere adhuc
ta debeꝫ. Sēs em amor carnalis vel ꝑpes in
et terrem vel delectum padcē grandiꝭ e
amoꝝ ois terreni facit poſtea ois ꝑfinere.
Quitonnagis amor verus ois ſuffert: ois
ꝑerat: medicare ois martyres vicerunt re
gna: operati sunt virtutes ꝛc. Cant.viij. ¶
tor fuſtinerem? ꝙ deo quor ꝑ pertantus ſus
ſinum?: possem? esse ois ipſi sum. Ut Bus
gnade dcrima ꝑfatus. ¶ O possem? creatu
re hoies e ei ipſis creatꝝ et vales effectus
amatores vre gmanētis: quales sunt ama
tores vre fugitiue. Sed hen pauci sunt qui
nō libēnus e fustinet e laborēt ꝑ aliqđ ꝙ 8
deo. Sicut patebit infra. de labore. Et tale
enam modus loquēdi apud nobiles vel cu
riales molueꝝ q̄ nūqs vult q̄ ꝑ deū ꝑce
dat vel aliud fiāt. Dicit ꝑfo
q̄ faciat amoꝝ dei vel ꝑ longo: aut
ꝑ amoꝝ nō ꝑcedat: vel ꝑ aliqđ
cedat ꝛc. Jſti modi fides quidā ꝑuper res Exō.
ligiosꝰ cum veniret et ꝑcteret ꝑfectum ad Ar. v.
potā amicā nobilis mulieris ꝑ ianitoꝛ
rem ꝑ amoꝝ denegā negligentiꝫ ianito
rem ꝑ amoꝝ fancez Marie: et ipsa ꝑtā re
gāre. Tertio ꝑmittit se pecte ꝑ amoꝝ suo.
Ipsa nec cogitat q̄ forte habeat cum non
dum annuit ꝛc ipso intrāte domina intrabꝫ

marquita prius es non videraꝛ: et in ꝑdicto
e mu poſt expectans q̄ amicitā vel not
dam pretendere velle et nihil ab eo de bo
andre et finaliter querit ab eo quam non
dam eius habere: qui dicit nulla: quare ex
go hodie petuisti ꝑandum ꝑ amoꝝ eius:
qui ait recognitam q̄ ffer nobiles multer e
ni q̄ nobiles mamma penta ꝑ amoꝝ vel ti
more dei sicut eleonoꝛ vxꝛ ꝑ hauſtinodi ne
gantꝰ amoꝝ ꝙ nūqđ vel hominum ma
gna ꝑfecte ſuſtinere et ſe obtinia. Ubi
cunq; vltimū est certitudo e mamia. Ma
iorem hac dilectionem nemo habet. Joan.xv.
Dedit nobis multa sicut patebit infra. de
dilectione. Erat ei3 nos ꝙ nobis ecclaſia
ca sacramēta e hymēi. passiuꝫ est mctē dns
ihs Xꝝs ꝑ nobis ꝑ vita et a la nostra.
Jnquo ostēdit se quodāmodo ꝑfecte ama
re ꝙ sepiniciter ꝑfamaſree empta ꝑ ipe
cū dñi: et amoꝝ circa nos admirādo di
cens ꝑfinus filius Jo.xij. Exequalitate ama
bat eū. Nota. O vilꝫ. r. ꝙ. n. Et ergo ve
rem rꝑdam? amādo quia nos sic amauit.
Alter ꝑfectus ꝙ finꝭ: qui ꝑ modico pa
nem cibodit: e amaꝝ ohn finem. Nota. Finiꝭ.
17. Vādo cui e qđ vis carecuit e nō vult ꝑ
dere nec ꝙ modico dare nec inuitatꝰ amici
accipere qđ ista vis carere me. Xrꝭ ꝙ ipe
cta quin ꝑtꝭ ꝙ nō iuuo fuſtinere adhuc
ta debeꝫ. Sēs em amor carnalis vel ꝑpes in
et terrem vel delectum padcē grandiꝭ e
amoꝝ ois terreni facit poſtea ois ꝑfinere.
Quitonnagis amor verus ois ſuffert: ois
ꝑerat: medicare ois martyres vicerunt re
gna: operati sunt virtutes ꝛc. Cant.viij. ¶
tor fuſtinerem? ꝙ deo quor ꝑ pertantus ſus
ſinum?: possem? esse ois ipſi sum. Ut Bus
gnade dcrima ꝑfatus. ¶ O possem? creatu
re hoies e ei ipſis creatꝝ et vales effectus
amatores vre gmanētis: quales sunt ama
tores vre fugitiue. Sed hen pauci sunt qui
nō libēnus e fustinet e laborēt ꝑ aliqđ ꝙ 8
deo. Sicut patebit infra. de labore. Et tale
enam modus loquēdi apud nobiles vel cu
riales molueꝝ q̄ nūqs vult q̄ ꝑ deū ꝑce
dat vel aliud fiāt. Dicit ꝑfo
q̄ faciat amoꝝ dei vel ꝑ longo: aut
ꝑ amoꝝ nō ꝑcedat: vel ꝑ aliqđ
cedat ꝛc. Jſti modi fides quidā ꝑuper res Exō.
ligiosꝰ cum veniret et ꝑcteret ꝑfectum ad Ar. v.
potā amicā nobilis mulieris ꝑ ianitoꝛ
rem ꝑ amoꝝ denegā negligentiꝫ ianito
rem ꝑ amoꝝ fancez Marie: et ipsa ꝑtā re
gāre. Tertio ꝑmittit se pecte ꝑ amoꝝ suo.
Ipsa nec cogitat q̄ forte habeat cum non
dum annuit ꝛc ipso intrāte domina intrabꝫ

si vis vt amor accēdat ad deū ꝑsentē amo
dinatos e carnales e inūdiales affectiones
ad terrena e ꝛepotes e hmāi qui vel amo
ris impedimēta. Scribebat o Sego.
in quād. Omel. Tāto magis quisq; a ſuper
no amore distingit quāto intra? delectat
Nota. O. r. ꝙ. n. Et ascendit e
dispositio te multo accipit ex imaginatio
ne Augustinꝰ sup Joannē quasi ſic. Multi
amoꝝ ꝙ ꝑ ipsum ꝙ ꝑ ipsum ꝙ ꝑ ipsum
fontis si vis ꝙ rinulus vn? abūdet obiecta
alios modinatos rinulos. Exēpli causā Exō.
ꝑ ipsum ꝙ ꝑ ipsum ꝙ ꝑ ipsum ꝙ ꝑ ipsum
martyre refutatur dicēs. Si iſtero martyr
inropoꝛet q̄ martirus habeat ꝑtē coditi
nē et amoꝝ ꝙ ꝑ ipsum ꝙ ꝑ ipsum ꝙ ꝑ ipsum
cupatoꝛes alias ꝑtes: et sic mundi, ſſer
pars cerqui ſuſtet totū vendicat cor? amo
rem. Sic cri obtinuit amoꝝ mundi mulos in
ordinatos mundanos amoꝛe ꝛebelles de
gone. De oculo enim cresc vnguēta? ola que
solebat ad medimatoꝛes ouertere amoꝛes
ouertit ad ihm amoꝛ. O tolande lascinda
tendeꝛ? vngueudo ꝙ ſuſti pedes vnos e
corpus mortmum. Et ideo tu tuline ille abi
dabat q̄ refte ꝙ ſuſtinebat mundi ne mi
gnem rabolꝰ qui dicit ꝑtes ſacerdotes
vides hoc frequēter fieri: me rabatur: credēs
eis ꝑfectum q̄ ſuſtur ergo fomel amare hoc
facere: qui rideris ꝑper infidelitatem ſi
cut ea credis hoc facio: sed vnam pono ante
dcm amoꝝ et vnum bonefactoꝛ: ahā ante
diabolꝰ mouere vnde ꝑtes ſi ſemuth ſa
cūm. Ad hoc S. ſcr. j. c. Ne ſle
ergo peccatis cōdicionis ſi ille: sol ſi offere
mamus vel recipis hoſpitio vnum regis m
nuſtrum tuuoꝛe ne vocat: reapꝛ alia mine
ſtrum de vt poſſit: e noli tot offere vmo:
ni vel diabolo ſicut mali: facūt in quibus
dā amoꝝ nō eſt. De quibus Sēs. in epiſtō
ſarmone. Non ꝑt mqui ſignati elequiū ca
pere ſingidi pectus. Quoniodo ſm greco
quēdam intelligere qui greci nō nouerūt la
tine loqui ſcmq; latinus nō eſt: e ſicde ce
terꝭ. Sic lingua amoꝝ ei qui non amat
ratis amatoꝝ? mutaſ. Ose.ij. Qui dcit ſi
barbara ciuerit inſi ſcnanꝭ: aut
ꝙ ſui amatoꝝ? Ita ꝑ amoꝝ ꝙ ꝑ amoꝝ
qui bant pares inuli? ꝛequas una ſi tinum
oleū ꝛ poſtꝭ. Propter talia multi ſequūtur
locazoꝛes adhuc ſequi. Propter hoc ego ſe
pa vñ una ſpinis ſequūt amatoꝛes ſuoꝝ
e nō appeiebēt eos ꝛ dret eos ꝛ nō iucuet
ꝑtur ad medū ois ſi ſeruiꝛ et alias accipiūt ꝑpa
nium. ¶ Quintum ad abrodum patet q̄ ra
tionē ꝑ ſuſtinere ad ſuſtinere ſi fructū arbou
ſuſtinere ſi fructificare. Jta

certa viam faciunt viaz quierere. ps.xxxij. Imple facies eorum ignominia &c. Gloria. 2.ad.ro. Item.c.j.ca. Item.8.ti.c.

Ar.vij. ¶Experiri pōt q̄ inutilipiet via ſi ſiderus amet. Una ſi amaz q̄ deus amat z odit que ipſe odiuz hec eſt primo amāſi tm oſtm in Ethica 8 ti. Alia ſi primū amat: ſi ceſſ amat eaz amat ex meum amat. Gloria. 8. ti. rro. 38. Amici. 9. Item. D. ti. 14. Si ſeruaz eī imdata ſi peccare dimmus amore. Item. 38. Cogita q̄aſi ſi ceſſet q̄ deus nullī pniſ pniſeret pcōdibus neceſſe eſt veneū dū imdo ſet q̄ deus amaret eū ſi odiret z ex tunc dicat ibi ſic. Roge te pio amore meo ſeruꝰ maḡtꝰ z noli peccare: z ſi ſic poteſtis imaḡne in caude z the nō pnuerteris inſtā z facereris bonū experimēti eſt q̄ nō nuoceſed amoꝛ deo ſeruitꝰ e ille ſol⁹ beatus eſt z deo placēs: qui ſibi modum by ſibi cuncta ſeruit nō ſatisfacto cum ſuo maḡtre z Fleius ſeruit ſecundū ſolū ad oculum ſeruit ceu ſi ſz videret. Ita nec deus ſed ſi loq̄ amādo ſeruit nō q̄ ſi pnā cauſa dere poſſunt nō peccare. Deſ⁹ Tullius vi. de offic. Si tū ſz deus hoīes ſcire poſſent mihi ſi nauare nihil minuſte nihil timidius facēdū eſſet. De pmio dīſi ſta intentione pctā virant. Indict fabulā de quoda paſtore qui inquiet annāli quoſdaz eſt in nr fabulis per q̄ occulte ocudit eoſ q̄ Lidie z amicos eius: z per thefaurus ſuos quos occulte occupauit p annāli tui facē eſt nr. Lachelides inq̄ Tullius ſi habeat fapientia nihil plus ſibi licere pcet peccare ſi nō haberet: honeſta enī bonis viris z nō occulta querunter. Ergo ex affectu et operibus experimentum amicis ſet capit dū cū. Ca reſte bñ Gregoꝛius in homil. de ſpūſco. Amoꝛ deꝰ oprāt magna ſi eſt: ſi au eſt operari renuit amoꝛ nō eſt. Gloria ad hoc experimentum uiſra. de dilectione.

Ar.vij. ¶De amoꝛe vero ſanctꝰ z amaz nō oportet multa dicere q̄ hominez ſanctꝰ pōt ſunt ad amandum ſanctos etiam eū multa mala ex hoc prouenirent. Quia talis nō ſeiuuat nō vigilat z ſic aliam ſuaz multi odio habētes eū tuligut maḡtaz odit animam ſuā. In reſpō debeꝫ amare fidē: ſicut pterea primus iuſt. Sapiē. vij. hec amauit. Secūdo mundicez: ſicut omnia eternoꝛa amauit mundū. Auguſtꝰ. rv. Confortetur eſt cor tuū q̄ quod ceſſtratem amauero. Tertio imdi cunt e vnitꝫ in ꝑ. ſcī. Domin⁹ amaz tuā. ſal. Sed ben multi reſpōdeꝫ nō amīr: ſi aut patet. ſ. i. ſz. ꝓcommuo vero eſt amandue. Amicus in deo z nimice propter deū. Amoꝛ euiꝫ eſt vꝝ vnitiua: ſicut patet. T. 7. am. Dicendū ſunt: quia habet vnierē homi nes cū deo z etiam inter ſe. Et in hoc aſſimilat a moꝛ hominez deo. Et hoc eſt quod aiꝛet ſint vnum ſicut et nos. In deo autez eſt tripler vnitas: ſcilicet ſubſtantie ſm natureamoris z operaꝫ unus ad extra. Sicut 14. ter homines inter quos eſt vna natura ſpe cifica debet eſſe vnitas amoris ad ſpecie ne. Qui ergo ſpoliat non habet vnitatē amoꝛis nec talis ſunt membra corporis chriſti z ecclēſie: ſed ſunt membra ſm vnitatē amoꝛis q̄ vnus amat quē vnus membrum ne patat filꝫ ſicut q̄dā aiꝛet ſi ꝑ pes leda tur manꝰ eſt cōgemuet z clamat ac ſi ipſi hoc eſſet. Et etiam tanta pes bñ bonū aliud et ſi aroꝛes regratiaꝛ atur ac ſi ei fieret. Sicut ter membra chriſti cogitandum eſt in ſignā quibus noſtri patres chriſtiani ꝓcurauerūt fieri quoꝛū fuis mēbris ſi dicens: quod vni ex minimis meis feciſtis Matt. xxv. Sic et reputat membra hec capiti z capiti cōiuncta. Unde paulus. 8. Cor. 11. Quis infirmatur e ego non infirmoꝛ: quis ſcandalizatur e ego non vroꝛ. Et eſt ille amoꝛ ꝑfectꝰ tam neceſſarius q̄ ſine illo nec ꝑfecta nec vtā unitꝫ vel clemoſyna vel quecunq; opatioꝛ hec ola malue facere pōt aīmare inimicū nō poterūt ergo qui amaz e amicū in te r inimicū ꝓpter hoc dicit Auguſtinꝰ li. confeſſ. Sed requiriſ q̄ ſtā pnam amoꝛ oꝛ e ope ofdas. Exꝑio dei de quo Deut. 6. Dñs amat peregrinū e dat ei victū e vestitum. ¶Commodum vero ſtimamoꝛis eſt duplex: ꝓpriale e eternū. ꝓmū aꝛcendit ad ſuū obiectū ſi corpus e quia aliam ſi mul tiplicitez. Et primo quia facit omnes labo res ſtimi ſeculi leues e omnia mādata ſua ſuꝑeroium e omnes afflictiones pnas ſpeciales e ois martyriū gonꝛa facit leuia Ut Auguſtinus de verbis dñi. Oia ſeua e inmania deuia e ꝓpe nulla facit amoꝛ. Ite bdoere. de pcatis. Si quis ſomel. Si inde deum amamus nō difficilia e aſpera ꝑti cimus. Ite Auguſtinus de moꝛib⁹ eccleſ Manicheoꝝ. Nihil dura aꝛgiferedi: q̄ non amoꝛe vincatur. Idem dicit. Confeſſ. Uerus amoꝛ non ſentit amantiqdmen: ſed dulcedinē q̄ ſoloꝛ amoꝛe dulcedo eſt. Sitit ſoloꝛ odij eſt amaritudo. Qui enim amat nō laboꝛat. Olꝫ enim labor nō amantibus grauis eſt ſolus amoꝛ eſtq̄ nomē offitiꝫ fatus crudelem. Inde ille. Bede. li. 5. Smil. 9. ¶Secundo aliudcommoditꝫ confert amoꝛ 15. ſcilicet pacem. Sicut enim pcſſnte patre et

matre filꝫ e filie pacem inter ſe habēt quibus motiuis inter ſe litigant z pugnant ꝓ diuiſione hereditatis e mobilis. Ita ꝑſone amoꝛe fidelez inter ſe pacem habent.

¶Tertiū eſt q̄ eſt bonū ꝓbatiuꝫ ꝓpter permanentiaz tuas laboꝛe magno. A pere grinatione pōt ſe ſuꝑ excuſare: et eſt bebitus ā nutritoꝛe eſt infirm⁹. Ab elemoſynis q̄ eſt pauper. Sed q̄ nō poſſit amare multūs allegat ꝑſonā. Ite. ſ. mſi pcter eos perſeuerſum. Pōt ergo amare ſicut. ſt. fic et in anima tales ſimiles ſunt. Adeo hec diſtinctiua. ꝑ. Quia ſicut in corpe chriſti eſt ꝑ ſe bonū quod deus amāſi ſicut ꝑ. Job. xvij. Pater ipſe amat vos: quia vos me amaſtis Secūdo eſt bonū non vendere amoem ber pe toꝛ tm mūdāz ſm quā ille habet ſi ſo tum. Quinto q̄ bta taſ amoe bon⁹ cō dicit ꝑ ꝑſuim pīo recipit ſi ſoli mun dum. Et eſt ſuim ſm tm natuꝝ amicoꝛ z inimicoꝝ. Sic in corde malorum ꝓpter eoꝝ ſtimulacionē non recipitur nūſi amicus. Et ille adhuc nō tm mūdū ſi ſz cupiuꝫ ſe tum corpus vilig ūtē ne mūq; q̄ officiatoꝛ eſt⁹ dom⁹ amoris eſt bonus cōmenſi tuꝝ: tas. ſuꝑ ps. Set. xcvij. 4. Fundamēntum ſtabilitatis eoꝝ ſcoloꝛumne alie virtutes. Decē ſtom⁹ dñi ſumiter edificata. De dua Decē. 2. a. de conſideratione. Quinta amoꝛis nūſ ad inimicoꝛ e latitudine tuas. Ama perſeuerāter e ſtganimiter. Sſequūtur ſunt habes. Sic ꝑ bta taſ locū tenteꝝ in. Sc. Sed nō amoꝛ affert cūmodū eternū. Dunꝫ q̄ ad hoc dſpunit. Secūdo q̄ ſua hoc addu cit. Punto ad hoc dſponit ꝓ fact nos pec cata nr̄a ꝛ alioꝝ mīſtras lacrimare: q̄ ſunt ex dñdāz ignē ſtpis. Et hic ſm mu tuꝝ e cralatuꝝ ſpūſ autem ſpterentur me ſtra. Quo ad alioꝝ cūi amicos dē ꝓpre diligere eos mīmus placeret loquendo in ſeruicio dō: ad emolumētū ſperant ꝛ vſꝰ refra mentū cōdatur q̄ ſint erga ꝓpte iuuāda ſimum diligere ꝛ frequēter viſitare: quo modo cuo oblitionē tradetur. Unde ꝑb. xxx. Oblitoni datus ſum tanq̄ mortuus a cōde. Amet enim ſtoꝛ: tunc aſſimulat ſi tuꝝ ventre radios ex pedib⁹ qui ſolus ra dios recipe ſolūmō dō recipit. Tra ſi tibi bem uolētiā recipūtur recipere ſperāre ſo lūm ſi ad illos benuolētiā oſtdit. ꝑb. tiuꝝ Cū ſrebim tibi cum beneficeris ei. De tali bus plura dicem ſſtra. Cde gratitudine. De vnit⁹ pau⁹. ad. Thim. iij. Cōſtituꝫ ſcꝛip tos amātes ꝛc. De doc. D. ti. 17. 2. Aꝛeꝛij 11. 2. C. ij. 16. 2. C. iij. 2. 4. ¶Sedo hīt pōt nōe cōiugi ſicut ꝛc. nō bñ dſcernit ſtcum

pulchre fedissima necessitudinis. Vbi enim sit quis amat tranquillus putat esse beatus. ¶ Certo habent quidam ocultum quendam instinctum quo sibi amicitias ad eligendum aptos discernunt. Et quibus interest dignitatem ac gloriam suam in amicis ponere, ut Reges et principes, ad mundialem honorem multo medio valent inesse et famam ascendunt: et de bonis honore ad eternum honorem equata qui amat persuasionem perdit in illo. Ecclesiastici. 41. ¶ Quanto quis bonor est cum semper amicorum pensum quia fama et celebritas illi est scripturis potuntur qua quisq; plus habet tenebantur plus cupiunt quia amarus non impletur pecunia. Et qui amat pauperas sit cum illo capiet ex eis Ecclesiastes. 5. ¶ Quinto inducit pauperatem temporalem et ereman. Dompnat. Dant diligite qualiscunq; plebis egestate: et qui amat vinū nō ditabitur. Ubi ergo magnus sit amare pecunia Ecclesiastes. 3. Ad ea terrena et carnalia: et quoti amor mala sequantur. Et ibi no duobus amonibus et eorum conditionibus predicatur: et cum via concludo qui ponit diu quitimus de quitate dei illo. Quare duplicantates duo faciunt amores Dei solum facit amor dei Babilonam facit amor seculi efficiat pater Ser. iij. c.

Ar. xv. **Dilectiarum seu** amicorū. Quinto pondera est generalis delectatio. Scdo oritur tenda differentia multiplicium ter dei amicitiam bona ¶ munera vel carnis amicitia fallax. Tertio q virtutes ordei amicitia pacificat. Quarto p ¶ media seu amicitia ad dei amicitia attingere reposcimus. Quinto quo experimento cognoscere aliquo modo possimus si est amicitia vera nec. Sexto pondera quot conditiones amicitie habe. Septimo periculis. Octauo finis. Nono pena. Decimo remedium.

Ar.j. 1 ¶ Circa primū est sciendum q amicitia sim plex, vel scipsa vel triplex videlicet. Circa quā diligit ea sua propria p hec est mia dī. Secunda delectabilis: vita est carnis. Tertia honestas: hec est dei z bonorum. Et est magna differentia inter duas primas z vltimā. Ex eo quod in primis inuenitur infidelitates: amicitiarū tenues: fallitates: torte rū certa: inuentarū fidelitates z deloctationes. ¶ In prima enim inuenitur infidelitas z ingratitudo: qua bonā amicitia quē diligere docet est in prosperitate sed etiam in aduersitate. Ab eo vel iuxta speranti: amicitiam ore oftendit: sicut patet Ser. ij. 6. Sy ifte deficiēdo pauperatur vel mote cū super uenīente amicitia illa apparēs e nō existēs cessat z erumpit. De quibus Ecclasticus. Est amicus sortus mensee nō pmanebit in die necessitatis id est in te pauperatus vel mortis. Iudeo puerbii est apud gallicos q pauper mortuus non habens amicos: z tanto cliūt cessante fauda cessat efficax. Sy in ista amicitia diuine vel iuxta sunt causa amicitie. Iuxta illud prouer. xix. Diuitie addunt amicos a quorū ipse cessatur cessat amicitia. In secūdā vero videlicet est una riuulorū: qui deliguntur non diligunter. Et ratio est q nō est eadē causa dilectionis et amoris. Quartus vero amor temporis delectationem z talis ob quā debet diligentes z feruentes. Sed remuat propter vtile: et deo propter honestatem: et propter pietatē et misericordiam: et in aduersitate. Et sic finis est penitus in amicitia ordebet z dīnat. De hoc Ecclasticus. vj. Est amicus q cōuertit ad inimicum. Sed deus semper diligit. Omni mater pe diligit amicitia est. Preuer. xvij. Odit z defectū in prima amicitia: ipse est dicit prouer. xiij. Ego diligentes me diligo contra beleerum in principia. Amicus fidelis nulla est comparatio. Et non est digna ponderatio aur z argenti contra bonitatē fidei illius. Ecclasticus. v. Et vita dela darum vel dea turpiūa adducunda illud est pia ad spōsū oltēdēdi cōuenētia. Et pter me ergo differentia ista videri pōt et differētia accuratū recipientium peregr: nos ad hospitū ex vna parte: z parte eadem recipientis domū refectiones ac alia parte. Illa enim hospitalitas in multis partibus filiarter occurrit peregrinis: z quia ad hospitū sua diligēter mutantes z trahunt: multa eis de licata proinuntur pulchre loquunt: comedūtes z bibentes: nō tres z laudēs eum eo vsq; venat. ad cō purdū: quo aliqui filiolis vel domestic qb; pēdit: ipse procedēs hō amplius de eo nō curanter nō nō recreant: z tēc eis facilēq; quod secerāt proueps. Et si redeūt de peregrinatione ad patrēpse non soluū recipit eos pro vna nocte: vel duobus illeū cū parentibus: ad refocillandū z ad hereditatem imperpetuū possidendā. Ita ferme multus z multales amicos suis z etiam multi ferunt mundi dominus suis quādiu habent aliquid expendere habebūt multos multos z socios eo applaudentes z ad cōuiuia z tabernas ducentes. Sic christus multos habuit sequaces quandeo pauper: sed non ad mortē. Ita nec ifte est veneranda ad compitum mortis. Et sacet eo reddē ramone villicationis nec quibus dā ex cōpagnis eo ad ipsū: ipsis recēdētibus z cito obijs

Ecclī. 5 1 tēmonio occurrunt: et simili modo eis fer mūt. Sy p se q est ecclesiasmodo alter recipit amicos suos de peregrinatione reddit eos modo venire ois q laborastre recedat. et ei terum. Venue bibdere recedat. xxv. Et regnū eius reg. ei. ergo in amicitia illū de lectatio bona. Sapi. vij. ¶ Sed de hoc in 4 pēdi pōt quadruplex amicitie: z oper munus literis cruralib; ea adulatoria: et vna parte z parte ex alia. Nunq; habent rac modus loquendi. Quarto vero velter ad voluntatē sūp parato adredēdi obsequiū. Et istud hospitium z ois que in eo fiunt vocatur fiat ad voluntatē propter z peratio pe deq; quid voluntatis sed ad quem effectum sunt illa verba: p certo si peteret aliqd duodecim denarios ei esset impertare z misericordiā non auteret de pete one granaz: nō ei petus donū: ipse dōnū: z sic dat vel offert homini cuiūcū in bonū: cui amicitia pulchrior est inter amicitias cui amicitia vedet illi ratione stat: qui tenet: posse valere si cadat in misericordiā de qua nō est spes: z refurgantem debet z alludere offert. Sy pater homo non sic fed ei filio quem vidit ad mala z superbia ueluxuriam: rigide loquat me de eius offidēs suppostantione peccatrel enim erroris finis corrigare z sacet. Esserit: tanū in miseria: pietate paterna pio possibiliare misericordiam. Ita multo pomini existēs in pessimis anima deleranda offert: z refert: z aurū equos z cauce ephiāt fed hoc est ifte in morte miseria: ola au ferre sed nō ei: qualibus: sed amicia hic regi fis de oftēdere: bare pmittit: z ac ei sacrificat pēs de oibus illis q̄bus dat vos amici mei effigiēd in morte z infirmitate miseria: ois fuccurrit: vel ois ab omni miseria: z infirmitate sanat. Rede ergo deo: ō: Ecclasticus. vj. Amic fidelis nō dicamēdi est vtte et inimonitatis: z q̄ metuit deū inuenit amicitia: z q̄. ¶ Tēpe bec debēt: ois explo: q̄s fingit quēdam habuisse quatuor neuigo: quoni trui multū affectabat amicitiā: sed quarti pars vel nulla. Cleuis ergo ad primū quere: q̄ quo eius posset amicitiam q̄s parere. Cui tridi: amicitia mea ipse nō poterit fine magno labore et sollicitudine labora ergo deo me fauere: z forte poterit mea amicitia ad ipsū obtinere qui libēter posset Secūdus ifte requirit? tridi: multi des mi nera z vehere: z forte me poterit ad ipsū obtinere. Tertius requisitus tridi: ifte q̄ accedit ad tibi dixerat: ad ipsū ero amic? tuus: tuq; habebogni omnibus amant. Quarto ad ipsū rogaturus: ifte vero pofica a recedit ad primū. amici: ipse quo tantū laborasti: et pes: q̄ stulte: auritum pro tot beneficiis nō fecisti? prodesset regias nolo in domo mea remuneret: sed te ejicio: z spoliabo: folūmodo mihi relinquens pannūcīpo mos tuos vel a rege occultis mihi oblatus. Certus ergo venit ad secundum: cui mihi dolēs z ad auritum inquit: ego sum ait: z Regis prodi tor: ecce ad me venit: et ideo ad te recurro: aliud a me mihi habebis quare te autem me: limus nō habuerit. Tertius vō reddit? ait: regis pdrore in pulnis fuit meruit: fugiendā. Quartus vero ait: ego te vel ad mortem fustinuer. Primus amicus est ifte: dus: et ab eque in mundo continuatur: fidue bus: honores: magna potentia z hūilitas: p nubius acquirendis: hō labor: ād fe: fm consimil. Secundus: amici sunt carnales. Tertius: diabolus. Quartus: christus. Quinto cause amicitie multi parum videnī: eaque quia modicum pro eavel labore: vel dat: z tanis spe: pro amicis suis morte fustinuer vt eos a morte periculo liberaret: in quo ois predicti: amici: et exepto posito patet: fuū amicū delinquit. De quibus ergo ultoium verificat illud Ecclasticus. vj. Est amic? fm tpa. Et nō pmanebit in die tribulationis. Simile fingit de quodā potēs q̄ habuit ferui: in carcerati qui mote mori: mi: baret magnum redemptionem: sicut ps Sermo. lvij. 3. Et vero pri? dederat cuidā amico magnum hereditatem. Altert vero dederat multa mobilia. Tertio magnum amicum ab oftendcrat: putua: z fetka facto do. Quib; ergo ad primū ipe adiuto: locuit respōdit: ego pro te nō recūpone: sed pecunia vētes: quam mihi dimisisti: ea: dedisti: esse meā: ne: fic ambo pauperes esse mus: melius est: q̄ mortuū: ambo. Secundus: eua: respondet: ego plus bonis indigeo: q̄ tuq; habeo me: z vxorem: et filios: z familia. fustinere. Cui vero eo solus indigebat: ei: ef ergo: q̄ tu indigeas: q̄ omnes nos q̄ fa: cerunt: si: mobilia illa mihi modo dederi. Tertia? vero de meo re: cum solus: bās: et so: las: lachrymas: ei: oris: z manuum: tuarum: ne. Fuisti vero vinus potentis apud patrem: ipsum liberauit. Secundus: ifte in car: cere: et: ipse: ei: alia misera in purgatorio: ne: tenta. Nemus amicus: ef: hereditati: pereti: ne: dereliquit. Secūdus: creatoris. Tertius amici: carnales: e: confanguinei: e: humi: modi. Ab illis vero petunt: ab inimici. Job xix. Deus: Miserem: mei: miserem: mei: falteem: vos amici mei. Pauni enim amici

et si ore non dicant: corde cogitant sicut in exemplo continetur: licet enim pater dimisisset eis decem carrucatas terre: non darent vnam pro patris liberatione: sicut euidenter ostendit. B.xij.53. Qui enim non reddit quod pater et ipse iniuste detinet: sed potius cum patre idem iniuste detinendo ad infernum ire eligit: quam quod iuste retinere potest pro patris daret redemptione. Secundus amicus etiam cogitat: sicut predictum continet exemplum. Tertius vero plangit digitos complicando et dicendo: heu quod talem perdidi amicum et sic non damnum amici: sed proprium plangit: et ideo producunt de oculis lachrymas: sed non de bursa elemosynas. Sed melius esset quod digitos aperirent elemosynam dando: quam complicando: quod os aperirent orando quam plorando: quod etiam de bursa educerent elemosynas: quam de oculis lachrymas. Nota. M.xi.147. Quartus amicus est Christus dei filius: in quo melius esset confidere: quia ipse protegit in se sperantes. Eccli.vi.

Exem. 7 Amicus fidelis protectio fortis: qui autem inuenit illum: inuenit thesaurum. Simile his fingitur ad idem quodam modo de libro Barlaam. De quodam qui habuit tres amicos: quos dilexit multum et quartum: quem dilexit modicum et volens eos probare: venit ad primum portans porcum in sacco mortuum dicens se portare hominem quem occiderat etc. qui statim eum de domo eiecit: tamen panem et lineum dabat. Secundus dixit: quod potius faceret ei conductum ad patibulum. Tertius dixit quod eum fortiter coram iudice potius accusaret. Ad quartum vero quasi timidus et immeritus venit: qui promisit quod coram iudice pro eo loqueretur. Iste quartus amicus potest dici elemosyne ieiunia et orationes: et alia bona que mortuum coram iudice sequuntur. Apoc.

8 xiiij. Opera enim illorum sequuntur illos. Et enim hic ea dilexit: ibidem maximam ostendunt amicitiam. Primus vero amicus est mundus. Secundus parentes et amici carnales. Tertius diabolus qui in hoc peccatori amicitiam ostendit: quia eum ad delectabilia trahit et fouet dicendo: fac quod delectat audacter: deus est misericors: adhuc iuuenis es: vel sanus et fortis: et poteris confiteri: et istum modum temptandi habuit in seductione primi parentis: dicendo: nequaquam moriemini. Unde beatus Grego. xxiiij. moral. circa post principium: quod inquit in paradiso egit: hoc quotidie antiquus hostis agere non desistit etc. Sicut patet Ser. cxlvij.12. Et sicut nititur sanos ponere in presumptione: ita morientes nititur ponere in desperatione: improperando ei omnia peccata que fecit ostendendo. De quo Eccli.vi. Est amicus qui odium et rixam et conuitia denudabit. Nota. C.vi.52. Et D.ij.5. Item Ser.lxxxvi.7. Ex his predictis patet 9

magna differentia inter amicitiam dei veram et falsam. Patet etiam quod predicti tres amici falsi: scilicet mundus caro vel carnales et demon similes sunt latronibus qui fingunt se amicos quasi volentes securitatem peregrinis ostendere et prestare: sed quando ad passum periculosum venerint. Ubi credunt ab eis plus iuuari: si necessitas occurrat. Et vbi plus de eorum societate confidunt et gaudent: ibi insurgunt contra eos: et eos spoliant. De quibus Psal.xxxvij. Amici mei et proximi mei aduersum me appropinquauerunt et steterunt. Et qui iuxta me erant de longe steterunt: et vim faciebant. supple ad spoliandum: et ad placitandum et litigandum pro bonis meis. Nota. A.xxv.11.

¶ Restat tertio ostendere que vtilitas bonis proueniat ex amicitia dei et bonorum virorum. Arti. iij
De vtilitate vero amicitie dei in parte patet ex predictis exemplis: que tamen vt clarius videatur: addenda sunt exempla alia. Et primo illud 10

Ualerij lib.iiij. De duobus amicis: quorum Exem. vnus a quodam iudice morti adiudicatus est. Alius vero a iudice pro amico iudicato inducias mortis petijt et obtinuit ad certum diem: vt interim de anima et de rebus disponeret: obligans se ad moriendum pro eo: nisi die rediret determinato. Cum ergo illo die mane non rediret: festinus se morti obtulit: vt socium liberaret dicens: non venit me interficite vt conuentum est: et alijs deridentibus et dissuadentibus et dicentibus expecta: melius est pausare: adhuc ante mortem venire potest. Respondit: scio quod non veniet. Et ideo vellem prius mortem sustinere: vt eum liberarem. Ipso vero morti adducto obuiauit alius: et ipsis inter se altercantibus et dicentibus: ego debeo mori. Iudex eorum videns fidelem amicitiam: vtrumque a morte absoluit: rogans quod posset esse tertius in eorum amicitia. Spiritualiter homo morti iudicatus fuit. Gen.ij. vbi dicitur quacunque die comederis ex eo morte morieris: sed filius dei morti se obtulit: et animam suam pro amicis suis posuit ille qui dicit Jo.xv. Maiorem hac dilectione nemo habet: vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Et sic sua curialitate et fidelitate vterque a mortis periculo et damno liberatur: et patri in amicitia copulatur Christo teste: qui ait. Joan. xvi. Pater ipse amat vos: quia vos me amastis. Itaque iam non dicam vos seruos: sed amicos. Joan.xv. Quasi simile huic elici- 11
tur ex libro Alfonsi de duobus amicis Exem.

quorum vnus erat de Baldac: alter de Egypto. Egyptius vero alium ad se venientem multum honorauerat: et multa pro eo fecerat: qui postea decidit in paupertatem: et surgens venit ad alium Baldac: et pre verecundia noctem expectans vt ad eum intraret: dum sic lateret: accidit quendam iuxta eum occidi: sed occisore fugiente: hic capitur: et morti iudicatur. Cui amicus a casu occurrens et eum cognoscens: dixit. Ego hominem illum occidi et non iste: vterque ergo morti iudicatur: homicida hec videns: penitentia ductus clamauit: non isti: sed ego illum occidi. Et sic omnes iudicantur. De quibus cum iudex miraretur: mortem omnibus remisit: si rei causam in veritate dicerent: quod et fecerunt. Et sic vnius amici fidelitate omnes liberati sunt. Spiritualiter omnes peccauerunt: et ad mortem ducebantur. Christus occurrens se morti obtulit: peccator vero sentiens se culpabilem: videns dei filium pro culpa sua ad mortem duci: clamare debet in confessione et dicere: ego feci: et ego feram: et sic nostra humili confessione: mediante morte fidelis amici nostri Christi a morte protegeremur. Et sic patet

12 illud Ecclesiastici. vi. Videlicet quod amicus fidelis est protectio fortis: qui autem inuenit illum: inuenit thesaurum. Tertium exemplum ad idem accipitur ex speculo historiali:

Exem. quasi per istum modum de duobus amicis: quorum vnum dicebat amicus alius amicitie: quorum secundus a falso homine prouocatus ad duellum. Alius pro eo duellum sustinuit et vicit: quia fortior erat. Primus vero postea factus est leprosus: et cum omnes indignarentur ei humiliter seruire: amicum suum pro quo bellauit adijt: qui humiliter et hilariter eum recepit: eique seruiuit. Hic vna nocte vocem audiuit: quod si vellet eum sanare: occideret duos filios: quos tantum habuit: et sanguine illorum eum lauaret et sanaret: aliqui habent quod vox venit ad infirmum: quod ipse peteret a sano id sibi fieri quod fecit: et pueri occisi: in crastino inueniebantur sani. Et sic pro fideli amicitia sua filios quos videbatur amittere: non amisit sed sanos recepit. Spiritualiter Christus pro nobis bellauit et vicit: et postea habet multa membra leprosa infirma et debilia: in quibus debemus amicitie vices rependere. Et pro certo quod videtur modo eis factum amitti: iterum centuplatum inuenietur in eternum: quod modo est transitorium: si seruetur. Sed quando pueros vel filios pro illo occiderent: quod exteriorem substantiam pro illius amore dare non vult. Si ergo possessionem in temptatione posside eum. Ecclesiastici. vi. Ex his patet quod nihil delectabilius: nihil vtilius: nihil iustius: quam deum diligere: eique amicitia copulari. Sed adhuc posset aliquis 13

obijcere: quomodo dei amicitia posset tam esse delectabilis: cum permittit amicos suos tot aduersitatibus flagellari et occidi? Sicut patet de apostolis: quos amicos vocauit Jo. xv. quod etiam videmus modo contingere: quod vix amici dei. De quibus dicit Joan.xv. Uos amici mei estis: si feceritis que precipio vobis. Et multis miserijs et infirmitatibus et aduersitatibus vexantur. Et clamant ad dominum nec exaudiuntur: de quo admiratur Salomon Ecclesiastes. viij. Sunt inquit iusti quibus mala proueniunt: quasi opera egerint impiorum. Quomodo ergo amicus dici potest: qui eos ab his malis non preseruat? Sed hoc est quia scit non esse pro salute animarum illorum: vt preseruentur. Medicus non dat infirmo petenti aquam: nec pater filio cultellum: quo se ledere vellet: et licet tunc infirmo displiceat quod aqua ei denegatur: sanatus tamen scit medico grates. Ita qui modo aliqualiter contra deum in afflictione murmurant: in celo scient ei maximas grates: scientes et intelligentes: quod non omnis qui parcit: amicus est: nec qui verberat inimicus. Augustinus in epistola ad Uincentium. Est ergo dei amicitia magne vtilitatis in se 14

vt dictum est: quia amicos suos multipliciter iuuat: quia etiam dei amicus multos habet amicos scilicet omnes bonos: quia quecunque vni et eidem sunt eadem: ipsa inter se sunt eadem. Si ergo ipsi vinculo amicitie sunt deo vniti: inter se sunt vniti quod est maxime vtilitatis: quia multi a principe obtinent: quod vnus non potest obtinere. Multi etiam lapidem vel onus aliquod portant quod solus portare non potest. Multa etiam ligna ignem faciunt: quod solum facere non potest. Et multe candele clarius lucent. Sic apud deum plures boni citius audiuntur: facilius etiam onus peccati portant: dum ab alio subleuatur: ne profundius cadat. Et onus tribulationis dum vnus alium confortat. Propter etiam mutuas exhortationes: plures calefiunt: et propter doctrinas plures illuminantur. Et sic a contrario sensu. Amicitia stultorum nocet. Qui ergo cum sapientibus graditur: sapiens efficitur. Amicus stultorum eis efficietur similis Prouer. xiij. Nota. F. vij. 7. Et quo dei amicitia est tam vtilis: vt est ostensum.

¶ Nunc quarto restat ostendere: per que media seu auxilia ad illam pertingere Arti. iiij
possumus. Pro quo est sciendum: quod ad tam preciosam et vtilem dei amicitiam attingere eamque acquirere possumus: per tria in corde: tria in ore et tria in opere. Primo in corde fides. Sicut veritas in teste facit eum bene esse cum 15

fideli r tuſto iudice:ſicſides r veritas r fa-
cunna Sapiet.vij. Amicos hr r prophe-
tas conſtituit. Secunda charitas ſicut fili
diligut ſicut ſua parri ſimilia. Tertio mun-
dicia:ſicut vrot propter caſtitatem: vrem
ſilia propter decorem. Prouer.xxj. Qui dili-
git cordis munditiam habebit amicum re-
gem. In ore vereeundia:ſicut ſeruus pter
reuerentia facit hoc:diu eus mereſ amicitias
ſic pter grariā laborg. Fluop habebit ami-
cum rege Prouer.xvij. Cura bo celamquitia
vtrarotes:ergo non ſunt de amici. Secun-
cando honeſtate contra loquentes turpiaut
turpibus placent. De dius Eccli.xli. Adul
teri nefaria quia amicitia huius mūdi mi
mica eſt deo? Sequitur. Quicunq; voluerit
eſſe amicus huius mundi inimicus deo con
ſtituitur. Tertio amandalias extra dem
ctores Eccleſiaſtice.vj. Verbum dulce mul-
tiplicat amicos. In operepmpto q reddat
ſuperiori ſpes q ſit ei obedientia in ſer
uitio:r debite cuig mandata cuſtodiendo.
Wadp.ij. Fac tuſtus regis r eris inter ami
cos regis. Secundo q pro eo ponuntur am
r tribulationem ſuſtineas. Scientibus me
retur amicitiam regis:ſimiles de Judith
viij. Abra am per multas tribulatione pro
bata meritus eſt effectus eſt cetera eſtam
amicus tam faciunt gnoſci r in mortali ne-
bil volumus deo ſuſtinere:ſed ſuſtio ſequi
delectationes. Tertio q operet eheiſt me-
bus:ſeq; charitas r rapia. Indigetis in alia eo
rectionē:q ſi ſicut q nunc re charg pertinā
a perditione ſalutare cuius cauſa reo
ageſ mereſ amicā:ſic ſi nunc alios deo re-
ducere. Sectio:indigeſt corpore eternoſ
nalig; ſicut dns quicunq; amat agrum fri
cantem vt poſſem qui frequenter defert mine
ra:ſic ſeius proper.xx. Dnuine addā ami
cos. Si heu bonā amicitias magnis mine
ribus comparant:do aut vis paucis cōpa
rare vobis. Quinto vehat ego experimē-
to aliquatler pcipiatur poſſimus ſi cauſa
cata deo pmoti ſumus. Iſtud experimēti
acquirur ex multis. Primo ex dicto phi.q.
Ethic.viij.vbi ait q conducto amicoꝝ ſit
g amicus amico delectabiliter vnat:r eo
in eiſdem delectat:r trubent:r quod diſpli
cerent diſplicat alteri. Secūdo ſi indigen
ter cogat:q que amici offendere poſſimt:et
cauet ſicut patet. Eccl.xx. Tertio ſi in tribu
lationē:quia pro eo ſuſtinemur aliquā
dulcedinem habem:ſuſtiallam tribulac. eſt
ſentet ſuſtinens pro amico quem diligit.vñ
Iſaias.de ſeruo dō.li.xlj.c.xxvij. Amici
ſui temperat:lenteolegit redukit q⁹ bus in tri
bulatione amici conſolatio adtungitur nec
frangitur amicus:nec cadere patiē. Sicut
pis.q.d.c.xvij. Quatro ſit ſis amicus ame
cis dcit: inuincus cius inimicis:r hoc expe
rimentum accipimus ex affectione r opera-
tione:vñ bris Diego.in quadam omel. De
no pōt in vna cadere memoꝝ pro hoc ſep
iure atq; eue ſubſidijs grar r offert. Quas
deo amicus ſe denegat:qui eius placet im
plere mandata. Ceſpro relat offendere conditiones
falſe amicitie mundi vel demonis.
In primus ralis eſt amicitia ſtbuum ad bo
mines quēcunq; qui in eis conſiſtit: vel eis
amicitia copulat qualibz vtilitas ad galit
nam:lupi ad oues:mures ad granaria:ſer
pentes ad meliamus predatias ad predam.
r cantus ad oſſa rc. Proper tria. Primo:
quia quantum ſe diligunt pter pre
dam:ſic.n.poſſēt propter inedā. Secūdor
ei ſicut aues rapaces r canes circa predas
ſoeietatem nō amittūt nam cauno os rodit
ſociat:plurib; odit. Ideſt ſic. Dus canis os
rodit ſocii ques diligit odit. Aues rapaces
ei ſociant amicitiam non habent eas aliqz
autbus rapacibus:retinue ſignū eſt: q non
volant multi ſimul ſicut colūbeq nō hibē
ter preda dnūinatus nec amici carnales:
ſicut pis. Ar.ix.c. Tertio ex cēſante pdā:
talia loca fugiunt r ata querūt ſpecula re
dolet redamſtic in propoſito. Sicut pz de
quodā poeta r ſtuendegrā ſi ſic.ſi effet fa
ctus cōſpue impoſſibile dcit ola ſic fa-
ctus:cauſā nueni ō domū fuā gubernare
et eum ponere ſtic cibi cere:tbi primo amo
fenem in meſa ſecum collocabitre vna ſcin
tella comedebant:r ſe coſi ei veſtiuat. Se-
cundo vero amico poſſit eum in tine meſter
cdunte r veſtiur de peron. Tertio vero ani-
no poſſet ſtic ſi quem fugi:r ſeruit. Gramo
peſtimus:r qyroq; ſua inceps parte repor
tur eum camerā qui occupauerat habere:
r ub illo colore q de camera eiect:r in tu-
guno inarta porta eius habitat recogit: qui
genis r dolis de ſua miſera fortuna: r late
eo grauiant remedium:ventymo die ad u-
tenem illum generi ſuum perdo ſibi cone
di medūtā quo tuguriū ſui intrare:ſtu
ſi ſepermanu meſtrare:facēdo ſtreptus
cum ſibi tarquinio in modo. Iniuens vero
ille qui eſt ſeruus fuerat admiratio dā mi
ſtrare vellet:extra hoſtiū ſtūs r auſtultabs
hec recedit cū:recedo eum in pecunia abſ-
dare de quo cause iquſtiue vno die ſi alicd
habiter:afferē quod boni eſſet eos ſtu re-
ducere:q; antiquus ser:r ſi aliq haberes

quis poſſet illud meū? p alia tua facere ſi
nos. Cui ſenex: habem vna alia parua
pecunia quā cuſtodiui.p anima mea poſt
mortem meā r ad legandum in teſtamēto
meo:r volo q vos ſitis diſpēſatores: r ha
beatis reſiduum:ſi bene ergā me habuerit
nec ad mortem rei euidentia. Enim dena
rum dimiſit quaſi ſe negligentia in modo
q eis reputarent ſtidia r audctes bo
eis ad meliora r camerā r veſtes: r oia relin
quit pro tota vita ſua ſpe gauderes. Cū
vero ad mortē trahret: ante ſtatiue q
grauret ad ſtū ſuum tempuſ inuenerit
ſe malleum in quo anglice ſcripti erat ſen
tentiarter ſic. Cum iſto malleo percuſſi r
a toto mūdo ſua fragi ota ſuanegro bat
r ipſe poſt mortē medicat. Et ſtio patet q ſolus
pauper fuit: q; eius ſtī ſtinctus. Unde ver.
Deos inopes noſtros de amic quiſue ſit bo
ſte. De tali amicitia loquit Seſtus quā
eis gſa dcit. Negociatio eſt bō amicitia:
q ad cōmodū aliquē ſtī ſuum amicum
tiēq illā parat ſi bonos cabus ad ad ſū-
de ſuſtinendo bono. li.iij. c.xxiij. per adue
ſa fraudulentia patet amicitiā in ſpe
natē meerta eſt amicitia nec ſcē vrti per-
ſona an fractas pelgaſ: ſpe per ſimilita
nore amicitia colit:vt q nō aperte dece-
pere deceptiatfraudulēter. Ut ver. Cum fac
ta fuerit illoe numeraba amicos. Tam
pota cum hierarchia ſolus erit. Talis
ergo amicitia eſt ſicut ſeruitium magnum
dcit in mensa r in proſperitate dño ſtio nali
genter ſeruiebat:ſed in bello r aduerſitate
fugiebat. Sic ſtis ſe habet ad amicos ſuos.
De quibus beatus Hugo.vij.moza. Cum
quis poſitus in fortuna r poſſeſſionē te dili
gunt:ſi certum eſt eorum ſpēntias an per
ſona diligaturamuſſio aut ſeliciratis vim
interroga:a dilectionis ne ſpērtias quip
pe amicā indicat nec adueſitas minuam
celat. Item amici carnales: ſolum cauſam
r lucrum r delectationem amantes aſſum
tantū potest:qui vno inter eos oculos eo
dem in tuſpouro mortuo eccidunt r terrā
ſicut pius fodiunt: ſic in propoſito. Uno
monte:aliq; ladymant r clam:aliq; mo
mentū aquilibus amicabilibus. Ex
ſic per ria memoria eorum cum ſontu. In
pbile. Hota de pbo. A. Ar.vij. Item pedi
ch amici conditionē habent prodi tores ge
nerales pomini ſecuritate qui nō ſtabit.
Sicut dcit quidā accidit ſecuitā voſte-
ti traſire per nemus:in quo erat pertentiū
beuij r ens ſeruit ſibi conduxit quidas qui
promiſit ei ſecuritate ? vie ? ſeruarum: aſſe

rens ſeola ſcire ? poſſe in parte illa. Iſtis
ſimul tranſeuntibꝰ occurrit vnus famili
cus:qui ve vidit cōductor ? ſeductor:cli
git ad altem arborem. Alius ſic ſe poſtu
in terram fingēs ſe mortuum ambeſtū ſui
rerrahēdo:ne ſeceſſ ſe vtilig mortuum homi
nem non tū acceraſ. Cuſtus ſic poſtus os ſui
ado ores attenuit:ad naſum r aures: quaſi
guſtando ſi vuuerit: ſi no ei mortuus ſum
confiderame. Uiſo ſic recedente ille ſeceſſ
dire ſecum ſuum perdendo quelibꝰque
hara illa amicitia quam vtilus ſecit ſecerat:
er eum ofcandalo r ſeceta ei in aure dicen-
do:qu reſpondabocuit inquit me q nihil
copiarem magnum amicitiam nec ſecē-
ſatem cum bōe omino ignorone de eo ſi
ſidcrem antecē eius conditiones eſſem ex
pertus:ego eram qualibet ſecuſodiat ab il
lem qua credet ſe plus poſſe confidere: q
nullus unus tecipere poteſt: reprehendit
eram meop ita credulus ? pōptus ſtu ad
ſequēdū ſecti falſus. Ephilater bone mo
rienſ ſic cōduct excuſacionis rogat eū ami
cos. Uirtus rapax eſt mote nemini parcens
in quo oſtendiur q mala de prediche ami
cis prius conſiderāda ne eruq puius noticā
coſt nō habent:quia nunc eos deeliuto: om-
nes fugient Tren.i. Omnes amici eius ſpue
nerunt cum ſi animam in morte: ? ep pe
ſtiſ ſunt ei inimici. Sicut patebit in
ſra.c.de ecctatoribus. Iuſto ergo arrodit
de conditionibus falſorum amicoꝝ: often
ſum eſt quota pars malis ſit in falſis amica
qua in neceſſitate declinet r bona tempo-
ralia ea auxilia querunt: potius ꝑ amici
vtilitatem. Ephilo vero ſeptimo arricdio
reſtat oſtendere quale animarum ſpiritus
le pernitium ex malorum amicitia proue
nat. Superius enim vij.c.xvj. oſtenſus
eſt q od amor eſtens affimilatus.Et quo
ſequitur illud Prouer.xvij. Amicus ſtuſtos
rum efficitur eis ſimilis. Item.Z.Ex.vj.
oſtenſum eſt quod amor eſt vnitiuus. Et
quo ſequitur vel quod bonus eſt ſecuſt
conditiones mali cui vnitur: vel econtrario
vel quod amicitie eſt vnitiuum ſolutiuū.
vnde Cryſoſtus. ſuper Matth. Amare aut
pares querunt aut facit malā frequētius
peculant. ppoſtitis ſuum frequentius in
nemunt. Fortuna hec quondiana oſtēdit.
Boetius enim r Ieatores morbus leues r
urates:ſpilures habet ſequaces:ſi his con
trarij detractores enim ſummus plures bas
bent audiores:ſi poneſta lonnes. Ordenes
eos ad ſatendū malare ad malignādū
plures habent amicos:ſi ſimplices boni

in hoc ſequiſſ moſ̃ iudeoꝝ:iter quos Barrabas ia tro plures habuit amicos ꝙ chriſtus:e ſicut tunc penituerunt Zarrabam eſſe chriſti:ita certa tuncnunc. tu plusvolunt tale loquentem ſurgere:e ſocialē in malecꝺ dei timentē e ſanctā loquentem:qua ſi dicere
3 venit ſi barrabā. Et hec eſt cauſa magna oſ malog quē in mundo ſumꝰ:malā amare e bonoꝝ odire. Si enim qualibet a peccatore ſe abſtraheret:ex eo hereticis ſit ꝓper deꝰ timoſi e amoꝛ:ſtatī ꝓpter mundi ꝑſilio nē pecore ceſſaret. Sed ſore vedit vel cognāt Quid nobis:ecclia q habet animas ꝙſtodire petiones coꝛrigat:ſi p̄ correctionabi liter &. Humanꝰ quo poſſet eccliā cōtegere illos:ꝺ tot habent ſuppoſitatores. Secundo:q quilibet xriſt ꝓximo lege ꝙhibente ſubuenire. Unicuiq; enī mandauit deus de ꝓximo. Et in 4 ꝓcept tenꝰ adulteros:e blaſphemos e ſuperiꝰ no ſolum a facerdotibus:ſi a toto ꝓpio lapidari. Et qui ſtus in euangelio precepit tam e corripere q ſi tenꝰ andent:ꝺ ecclie:q ſi nec cā audierit:ſit tibi ſicut publicanus:i. retrahas e fugias eius ſocietatē:e hoc ꝓcepit ꝺ ſta ferma cotentione:q ad oēs ſe extēdit:i tm ſcrīt Tho.ij.ꝙ.xxxij. art.iij. Proditoꝛe enim regis multe audent ſociari filii:ergo ſuper ꝓditoꝛe ꝺo:ꝺubiꝺ. Confirmat:ꝺfert oēs volucres cū clamare:e ſi quid ꝓpter hec paterentur. Deinꝺ martyres enime quot ab imo peo ꝓtecti:tm ꝺo ſubſtantiarū:ꝺ e cognōtis. Ad ꝓt quas ꝺicit Lere in ꝺua ꝑtes ꝺ ſit amicus vñ ꝺ alte
93 rius:q.3. nū. Quinimo volueꝛit eſſe amicus huius ſeculi inimicus ꝺ ꝑmaꝛ. Et qꝺ ꝺ inimicus ſto oſtendimꝰ amicitias:nobis ꝺꝰ cōſtāt tot inimicitias:multiplicitet aſſ fagēdoꝝ hoc iuſtū eſt:q eoꝝ cū pis conſentimus e in peccāto ꝑticipamꝰ vnde beatus Siego in paſtoꝛa. Cum inquit vnquā malois amicitias iūgimus:eoꝝ culpis ligamur:ab ullo q ꝺamne rep̄ſi eoꝝ ꝓ ſi ꝺifferꝛ ꝓpter hoc malop amicitiaꝝ rauſa cōcoꝺat. Sue ꝓcoꝺat Scne. in ꝓuerbijs. Amice ingꝝ rucia ſi ſtras:ſuge ruꝝ Sed ſpe eſtimaꝝ alij ſtdere e ſtultū ꝺicere:ego ꝓſugere amicuꝝ ſi malus in malloyed ad male faciendū malum eſt e pericu loſumme remera bene ꝓſide:ſi nō ſanū facit qꝝ ſtat exiſtimatus ab eccleſia ena inimicus affocat:ne nō poſſimus:ſicut in cibo e potu nec ei amicitiam ꝺicturus de fide ꝺ natura ſua offenꝺerꝛe ſic conſultus enꝺebat e cauꝛigatum. Ita vꝺeꝛe a ſimilibꝰ exercitatum a deoꝝ:ꝺ in mortali petōꝝ ius qꝺ ꝺe natura ſua ſunt licita:ſuꝺgere tenemur aliter inam ꝺei incurrimus:ſicut ꝓs exꝓreſſe. q. ꝺ. xxxvi. Ubi habetur ꝙ Joſaphat rex iuꝺa ſ̄ u aliis ſuis bonis ſin ſuꝺe ſcripture teſtimonio ꝺeſecta ab Jehub rege iſrael ſ̄ luxꝰ e comedit cū eo:e iuit cū eo ad bellum ad recuperandꝰ ramoth galaaꝺ:poſt qꝺ increꝺibile eſt ꝓpheta adeo mſſus:ꝺs eos. Impio ꝓtebes auxiliū:e huꝺ ſi oſtenꝺiſſem amicitia tungere:e ideiꝛco iſti quiꝺ ꝺm meꝛebaꝛ. Certus eſt q Jehub aut ad recuperandū hereditaꝝ ꝓpꝛiaꝝ ſuoꝝ ab inſiꝺelibus violenter occupaꝝ:quod eſt ꝺe ſe bonū e lactum:e nunq̄ ſiꝛpturꝛa ꝺicit ꝙ ipſe iuit ei eo ad malefaciendū:ſi ꝙ ipſe cum eo iuit ꝓ malum ꝺirecto ꝺ ꝺeo ꝺemuit. Iuit e conꝺoꝺat Jo.in canonica ſua epla.ij.e.vnco. Si quis ingꝝrem et aꝺuos ꝺ hanc ꝺoctꝛinam nō affeꝛt:nolite recipere eum in ꝺomū:nec ave ꝺixeritis ei:qm ꝺixerit illi ave:cōmꝰicat operibus illius malis gntis. Ecce q nō ſolum amicitia in facto:ſed in ſalutatione ſtybꝺ.C.16. cōꝺt Eaſi ꝓbis negraus ꝙꝺ receꝑeꝛi ꝓcēm amicitia copulat:ſ̄ q uꝛ nō ꝓnꝺicit q ꝓm? cōmiſſionē ſis omiſſione ꝺelinq̄t:ſ̄ nō reſiſtit grauiter peccat. Ci ꝺicit ſcꝛ nō ſine ſcrupulo oculte ſeceſſe ſocietaꝝ:ſ̄q nunqꝺ ſit facinoꝛa ꝺefinit obuiare. Ecce ꝺs ſenſe eſ̄ q ꝺicte:e ꝓſentes ꝺ ꝓpꝛia ꝓcēſſi. Et nunqꝺ ꝓbꝺ ꝓbet ſi.cꝛti. ſi minus?. Ite ꝺicit ali quiꝛ ꝙ ꝓcm eſt in cōmunicando teneꝺ: ei obuiare. ſ̄ nō eſt iam eſt cōmiſſum. Si hoc nō vꝺet rōnabiliter ꝺcta ꝺs ſenſa ſunt in ꝑtē ꝓmiſſo ꝓeſſe curare:ꝺ fuerat ꝺ ꝓpio cōmittere. De iſta materia plura ꝺi centur infra ca. de excommu. Et ꝺs ſe cietate. De iſto etiam ꝑticulaꝛio male ſanꝺ ne ꝺicitus eſt. A.xx.vj. Octauo reſtat oſte Ar
dere q̄ ius ſit finis. ꝓto quo eſt ſecꝺus q vij
habet triplicem finem. Unū ante mortem. Secūꝺ in mortē. Tertiū poſt mortē. Primꝰ eſt ꝺs cordia. e inimicitia. Sco ꝺolor. Tertius marmꝰ odiū. Quinꝰ ꝺetangit frequēter. Sexꝰ e tertꝰ ſimꝑer. Primꝰ contingit frequenter ex frequēter videt q ma 16
log amicꝰ nō eſt ꝺurabilis:ſi eito ad im micitiā ꝓuertit:e in hoc ꝺiffimilat bonus a latrone. De quib̄ fabuloſe ferꝝ qꝺ ꝑ Fabſiſti modū. Recitat q ſibi mutuo obuiaꝛet la. latroni. Ecce ꝙ ꝺs ſenſus ꝓꝛet an. Unde in gꝝla re ſibi heremita:q̄ peꝛſi quoꝺas ꝓpꝛiaꝛo ꝺominꝰ nō ꝓſſuit:e ipſi ſꝛeꝛe quo ꝺ ꝺe tret. Ridet ego vꝺo ſinaꝛ vacaꝺ ille here mite. Eamus ꝙ inquiſ ſimul:e ſſim ſocij etamice ꝙ inem? nos mutuo. Ipſo ergo
ſtantibus

ſtantibus ad potꝛa heremi te ſtit ſigꝝdā quis inimicꝰ e inimicitia ꝓuata ſeruꝝ cōuertaꝝ tur. Ad ꝓcrā ſo ꝙ vꝺeꝛi ſoch ꝺiabolo ꝺuitloꝝ ꝓſ̄ inoꝑeꝛet facinus ſui ꝺiabolo ꝺicēte q ipſe inoꝑeret cōtra ꝺnm latroꝝ me fos e num ſtrigularet ſtrepꝛū facꝛet:e ꝓ ecetari latroni inꝑeret:e ꝓꝺa fuat latroꝝ ne fo ꝺicēte q ipſe inoꝑeꝛet cōntra ꝺicti ne fotte vaca mugiꝛit vel ſtrepitu heremi tam ceꝛet:e ſic ꝺs ſenſus fuo impeꝺiret. Ipſo ſic ſi ent ꝺ ſecꝺiam verſa:ꝺamnauit ꝺemon volens ſe vinꝺicare ꝺicte. ſurge ꝺe heremita e cape latronem qui venit ad fuꝛ cidum q̄ caꝺ tuꝺ e ego tuualꝺo te ad ꝓſum capiendū q̄ vꝺ facꝛe eſt. Ait ꝺemō heremi te vbine debes me ꝺiligere q̄ ta fideles ami cus tuus ſtugnat an ꝺiligeꝛe ꝺomū tuā ꝺe ſtodiꝛe. Ecce ſit tuo neiſ facꝛi fuerunt ami ci ad nocendū ſerno ſicut ꝺerodes e ꝓlatus ad perſequēdum chriſtū. Luce.xxiij. Facti ſunt mutuā amici ꝺerodes e ꝓlatus. Et ad ducꝛi male acquiꝛebā ſicut latrones. Et ideo vno impeꝺiente ꝺicti alteri⁹ fuit ꝺ eſt amicitia. Et ſic ꝺ alij ꝺecē tunt more appeꝺi tatoꝝ. Recꝛeatur amicitia eſt inter tyꝛannos ſeu fautoꝛes acſſitoꝛes et ꝓuꝺecēti peꝛ natoꝝ. Unus vult habꝛe manꝛtū. Alꝰ ſa tanas. Iuꝺas ꝺerodes et ꝓlatus. Ad neceſſi tates enim inter ipſos cōſpiratoꝝes eſt ta lis amicitia:ne mutuo ſe ad lucꝛandum iuꝺicāt. Ita q vnus ſine alterius ꝓꝛeſentia ꝓꝓꝛia ſatisfacꝛe nūs ꝺe ſua ꝓ communibus ꝛeꝛa rijs quoꝝ vnus vult habꝛe equū. Alius vacā. Alius terꝛam aut ꝓmittit fideleꝛ in ꝺiebꝰ ſuis ſalvū ſeruaꝝ. Sic etiā iuꝛa fe ꝺerati aduocati ꝺicēte ꝺcntis. Deo tibi ſe rioſe nihil ſacꝛum ſine fuoꝝ. Ideꝛ querꝛi quis ſit aptus. Rideꝛ tales ſi ſine ꝓſe ꝺo ꝺo cōtꝛi capeꝛe poſſet. Et ſic ſunt ſcꝛi mi litesq̄ ꝺuiſcꝛeſi ſibi veꝛſa ꝛpꝛ. Ecce amor ſuus ſtuſſeꝛ ꝺeinꝺ e latro. Et ſic enim ad mul ꝺā ſe inimicitia cōuertaꝝ. Et ꝺe ꝺ ꝺicē vñ q ꝙ alꝰ lucꝛi cuus impeꝺiat. Et ꝺe hoc q plura lucꝛa vel plura ꝙ ꝓ puro ꝺant vel plus ꝺe ꝓꝺa ꝛeꝓutant ſunt latꝛones ꝺici ſtiꝛ q̄ mutſione ſuꝛi:ꝺ vel ꝺe ꝺ ꝺ ꝙ ꝺ alten in honoꝛe ꝓꝛeſert ꝛ magnoꝝ amicitia ex ꝺe ꝛ retinēda ꝛ officio ſtꝛ mandet ꝛ cogitat ſi ꝙꝺ eſſe malo ꝛ ꝺebeꝛet ꝛe ꝙ ꝓſſem ꝺ patꝛa illa ꝛegnaꝛe:ꝺ habꝛe honoꝛes ſic ipſe ꝺ vel et hoc ꝙ mag cunt ꝙ aliuꝺ eiuꝺe vellet vel ꝺe officio ſuppliꝺa vel ſuppliaꝛe ꝺeſeꝛeꝛe. velle ſ̄ plus ꝛepuꝛaꝛ? vel nō vultꝛe? ſequꝛi in aliꝺ voluntate? vel ꝛcheꝛe q̄ intꝛonuiſſe ꝺ aliquo q̄ vꝺeꝛ ſili ꝓuꝺiciale? vel ꝛe ꝺoc q̄ vult capeꝛe ſ̄ iuꝛaꝛe vbi ali? capeꝛe vel ꝺ vel iuꝛaꝛe. Ecꝺ his cauſis ꝓꝓ fiuerꝛ ſimꝰ ꝺerodes ꝛ ꝓlatus:ꝛ ꝛcheꝛe cauſſe ad

inimicꝰ ſ̄ inimicitia ꝓuata ſeruꝝ cōuertaꝝ tur. Ad ꝓcrā ſo ꝙ vꝺeꝛi ſoch ꝺiabolo ꝺuitloꝝ ꝓſ̄ inoꝑeꝛet facinus ſui ꝺiabolo ꝺicēte q ipſe inoꝑeꝛet cōtra ꝺnm latroꝝ me fos e num ſtrigularet ſtrepꝛū facꝛet:e ꝓ ecetari latroni inꝑeret:e ꝓꝺa fuat latroꝝ ne fo ꝺicēte q ipſe inoꝑeꝛet cōtra ꝺicti ne fotte vaca mugiꝛit vel ſtrepitu heremi tam ceꝛet:e ſic ꝺs ſenſus fuo impeꝺiret. Ipſo ſic ſi ent ꝺ ſecꝺiam verſa:ꝺamnauit ꝺemon volens ſe vinꝺicare ꝺicte. ſurge ꝺe heremita e cape latronem qui venit ad fuꝛ cidum q̄ caꝺ tuꝺ e ego tuualꝺo te ad ꝓſum capiendū q̄ vꝺ facꝛe eſt. Ait ꝺemō heremi te vbine debes me ꝺiligere q̄ ta fideles ami cus tuus ſtugnat an ꝺiligeꝛe ꝺomū tuā ꝺe ſtodiꝛe. Ecce ſit tuo neiſ facꝛi fuerunt ami ci ad nocendū ſerno ſicut ꝺerodes e ꝓlatus ad perſequēdum chriſtū. Luce.xxiij. Facti ſunt mutuā amici ꝺerodes e ꝓlatus. Et ad ducꝛi male acquiꝛebā ſicut latrones. Et ideo vno impeꝺiente ꝺicti alteri⁹ fuit ꝺ eſt amicitia. Et ſic ꝺ alij ꝺecē tunt more appeꝺi tatoꝝ. Recꝛeatur amicitia eſt inter tyꝛannos ſeu fautoꝛes acſſitoꝛes et ꝓuꝺecēti peꝛ natoꝝ. Unus vult habꝛe manꝛtū. Alꝰ ſa tanas. Iuꝺas ꝺerodes et ꝓlatus. Ad neceſſi tates enim inter ipſos cōſpiratoꝝes eſt ta lis amicitia:ne mutuo ſe ad lucꝛandum iuꝺicāt. Ita q vnus ſine alterius ꝓꝛeſentia ꝓꝓꝛia ſatisfacꝛe nūs ꝺe ſua ꝓ communibus ꝛeꝛa rijs quoꝝ vnus vult habꝛe equū. Alius vacā. Alius terꝛam aut ꝓmittit fideleꝛ in ꝺiebꝰ ſuis ſalvū ſeruaꝝ. Sic etiā iuꝛa fe ꝺerati aduocati ꝺicēte ꝺcntis. Deo tibi ſe rioſe nihil ſacꝛum ſine fuoꝝ. Ideꝛ querꝛi quis ſit aptus. Rideꝛ tales ſi ſine ꝓſe ꝺo ꝺo cōtꝛi capeꝛe poſſet. Et ſic ſunt ſcꝛi mi litesq̄ ꝺuiſcꝛeſi ſibi veꝛſa ꝛpꝛ. Ecce amor ſuus ſtuſſeꝛ ꝺeinꝺ e latro. Et ſic enim ad mul ꝺā ſe inimicitia cōuertaꝝ. Et ꝺe ꝺ ꝺicē vñ q ꝙ alꝰ lucꝛi cuus impeꝺiat. Et ꝺe hoc q plura lucꝛa vel plura ꝙ ꝓ puro ꝺant vel plus ꝺe ꝓꝺa ꝛeꝓutant ſunt latꝛones ꝺici ſtiꝛ q̄ mutſione ſuꝛi:ꝺ vel ꝺe ꝺ ꝺ ꝙ ꝺ alten in honoꝛe ꝓꝛeſert ꝛ magnoꝝ amicitia ex ꝺe ꝛ retinēda ꝛ officio ſtꝛ mandet ꝛ cogitat ſi ꝙꝺ eſſe malo ꝛ ꝺebeꝛet ꝛe ꝙ ꝓſſem ꝺ patꝛa illa ꝛegnaꝛe:ꝺ habꝛe honoꝛes ſic ipſe ꝺ vel et hoc ꝙ mag cunt ꝙ aliuꝺ eiuꝺe vellet vel ꝺe officio ſuppliaꝛe ꝺeſeꝛeꝛe. velle ſ̄ plus ꝛepuꝛaꝛ? vel nō vultꝛe? ſequꝛi in aliꝺ voluntate? vel ꝛcheꝛe q̄ intꝛonuiſſe ꝺ aliquo q̄ vꝺeꝛ ſili ꝓuꝺiciale? vel ꝛe ꝺoc q̄ vult capeꝛe ſ̄ iuꝛaꝛe vbi ali? capeꝛe vel ꝺ vel iuꝛaꝛe. Ecꝺ his cauſis ꝓꝓ fiuerꝛ ſimꝰ ꝺerodes ꝛ ꝓlatus:ꝛ ꝛcheꝛe cauſſe ad

Nota.C.ij.3.z.9. Nono restat ostendere q̄
pena cōsequēs illos qui malis amicitiā pre
beāt: est duplex videlz tēporalis z eterna.
Art.ix. ¶Primū ostēdit tali rōne. Si societas ma-
loꝝ est dānosa illis q̄ eos ignorāt esse malos
a fortiori dz esse dānosa his q̄ sciūt eos esse
malos: z hoc nō obstāte: eis amicitiam pre-
bēt. Sed societas maloꝝ freqnēter in sacra
legit scriptura fuisse dānosa his q̄ eos ma-
28 los ignorauerūt: sicut societas latronis no
cet fideli: q̄ in ei9 societate capit. sicut patet
Josue.vij. Ubi exercitus fuit fugatus pro-
pter vnū malū quē talē esse ignorauerunt.
Multi etiā infantes igne z sulphure cōsum
pti sunt. Geñ.xix. ꝑpter societatē sodomoꝝ.
Propter etiā pctm̄ virorum Amalech: prece
pit deus.j. Reg.xv. Sauli dicens. Interfice
a viro vsq3 ad mulierē: et paruulū atq3 lactē
tem: bouem z ouem z asinum.ij. Reg.xxj. le
gitur: q̄ multi fame afflicti sunt tribus an-
nis iugiter: ꝑpter Saul et domū eius: quia
gabaonitas occiderat. Et nota q̄ ista vindi
cta videt duas habuisse causas. Unā pecca-
29 tū Saul tyrāni affligentis pauperes. Aliā
quia Dauid non statim correxit peccatum
afflictionis pauperū. ¶Ex quo sic puniunt
maloꝝ socij: quomō puniēdi sunt malorum
laudatores et supportatores et malefactores
defensores et adulatores z celatores: vbi est
inquisitio de malis sicut visitationib9; vbi
est conquestus qui nolunt veritatem dice-
re: sed potius peierare vel veritatem celare
dicentes: si dicerē veritatē amicos meos vel
vicinos amitterē: qui etiam accusatos pur-
gant: qui propter amicitiā transitoriam di-
mittūt amicū eternū: cōtra illud Prouerb.
xxvij. Amicū tuum z amicū patris tui ne di
miseris. Secūdo pena tales cōsequetur eter
30 na. Sicut patet. A.xx.17. Idē ergo ex legib9
ostēdi pōt. Lex em̄ dicit: q̄ si filius meus co
habitauit cum inimicis meis: possum eum
exheredare: nec potest filius agere ex inoffi
cioso testamēto. vt. C. de inoffi. test. l. liberi.
Sic a simili. Si filij dei habitauerint cū ini
micis suis: eos exheredare potest de here-
ditate celesti. x.j.20.
Art.x. ¶Decimo restat ostēdere q̄ remediū opti-
mum contra tam periculosam amicitiā: est
amicitie vinculū frāgere: et ꝑpter amicū il-
licita non cōmittere. qz q̄ rogat illicita fieri
vel ad talia nitit ducere: nō amicus: sed ini-
31 micus dicēdus est. Rñdendū ergo tali: sicut
Exē̄. rñdit quidā magn9 iudex cuidā amico suo
sm̄ Ualeriū: petēti cū instātia iudiciū illici-
tum dari in quodā facto. Rñdit nullo mō
hoc faciā: z alter ait: qd ergo auantagiū ha
beo de amicitia tua: si nihil pro me feceris:
cui iudex: qd auantagiū habeo de amicitia
tua: si ꝑpter eā peccando amisero amicitiā
dei: melius est ergo amicitie vinculū frāgere
q̄3 cū malis amicis eternaliter puniri: z hoc
fuit cōsilium abbatis Theodori in vitaspa Ex.
trum. Si habes inquit amicitiā cū aliquo
z cōtigerit eū in tēptationē fornicationis in-
currere si potes da illi manū: et trahe illum
sursum: si xo tibi nō acquiescit: inscide ami
citias eius: ne forte demorans traharis ab
eo in ꝓfundum. Sicut em̄ qui ligat lapidi
vel ligno illo cadēte cadit: sic qui copulatur
amico malo. Joan Crisost. sup Matth. do-
cet dicēs: bonus si malo cōnectitur: aut pa-
res reddātur: aut cito ab inuicē separentur.
Quia sm̄ Tulliū: hec est lex in amicitia: vt
nihil turpe rogem9: neq3 rogati faciamus.
Aliter non erit amicitia durabilis. Quia di
cit Aristo.ix. Ethico. q̄ dilectio que funda-
tur super inhonesto: facile rescinditur: nec
mirum: qz nō habet bonū fundamentū: qz
nec placet ex parte malorū. Quia Prouerb.
xiij. dicitur. Detestantur stulti eos qui fu-
giunt mala: nec ex parte bonorum: qz si eis
diu placet: boni nō sunt: qz sequitur in auto
ritate: amicus stultoꝝ efficiet similis eis.

Angelorum. Primo

A.a ponēda est differētia. Scdo ostē-
dēda est eorū operatio seu officiū
tā circa deū: q̄3 circa nos. Tertio quomodo
de9 ꝑ eos de pctōrib9 vindictas accipit z iu-
dicia sua exercet. Quarto in qua reuerētia
sunt habendi. Quinto ad quos ordines an-
gelorū eis obediētes sunt assumēdi. Sexto
quod sit opus malorum angelorum. Septi
mo experimentum quo cognoscere possu-
mus quo angelo ducamur.
¶Quo ad primū. Angeloꝝ quidā sunt bo- Arti
ni: z quidā mali. Ista xo diuisio seu differē 1
tia facta fuit in celo: bonis statim a creatio
ne deo adherētib9 humiliter: malis superbiē-
do ab eo se auertētib9: bellū em̄ spūale in tē-
tatio superbie cōtra eos factū est: vt resistē-
tes ꝓmiarent: in tāta em̄ glia nō fuerūt di-
gni: nisi victores: victi xo punirent. De isto
prelio facit Joan. mentionē Apoc.xij. dicēs
Factū est preliū magnū in celo. Michael et
angeli ei9 preliabātur cū dracone: ei scilz re-
sistēdo: qn̄ voluit q̄ oēs sibi assensum pre-
buissent suasq3 volūtates sue superbie cōfor-
massent: ad hoc cōtra eos tentationis bellū
mouit. Et hoc est qd sequit. Draco pugna-
bat z angeli eius: et nō valuerunt: nec locus
inuentus est eorum amplius in celo.

Art.ij. ¶Quātum ad secūdū officiū illoꝝ quo ad
2 deū est et assistere: eūq3 videre z laudare: qd
assistere patet Apoca.vij. Ubi habet q̄ oēs
angeli stabāt in circuitu throni: q̄ etiā lau-
dant habet in Psal.cxlviij. Laudate eū oēs
angeli: Qd etiā vident. habet Matth.xviij.
Angeli eorū semꝑ vident faciem patris. In
quo cōmēdatur a quatuor: videlz a dignita
te officij: qz angeli. Scdo a plenitudine gau
dij: qz vidēt. Tertio a perpetuitate premij:
quia semꝑ. Quarto a promptitudine obse-
quij: qz eoꝝ. ¶Primo a dignitate officij: qz
seruiūt regi: cui seruire regnare est. Horum
xo ministroꝝ distinctio accipi pōt ex simili
tudine ministrorū in curia principū. In cu-
ria enim magni principis: ministri in gene-
rali duplicē habent statū: qz quidā sunt in
palatio circa regē: quidā emittūtur. Et iste
scds status subdiuidit: qz quidā emittūtur
ad regimē totius regni: quidā emittunt ad
regimē locoꝝ determinatoꝝ. Sunt ergo in
familia imperatoris seu principis tres stat9
in spāli. Primus assistētiū regi. Scds missoꝝ
3 ꝑ regimine generali. Terti9 missoꝝ ꝑ regi-
mine speciali. Ad cui9 similitudinem in curia
dei pōt poni triplex ierarchia. Prīa assisten
tium. Scda missorū pro regimine generali.
Tertia missoꝝ ꝑ regimine speciali. Et sicut
in curia regis quilibet illorū statuū cōtinet
in se plura officia. In primo em̄ statu sunt
camerarij: cōsiliarij et cōmēsales: seu amici
speciales. Sic in prima ierarchia sunt tres
ordines. Primus seraphin: qui totaliter dei
dilectione inflāmant: z magis ad secretā di
uinitatis participationem appropinquāt:
ad modū camerarioꝝ: qui secretiorib9 assi-
stūt factis principum. Scds ordo est cheru
bin: q̄ sunt pleni sciētia: ad modū cōsiliatoꝝ
in quib9 vigere dz sciētia z discretio. Terti9
est thronoꝝ in quib9 de9 residet et iocūdat:
sicut princeps inter spāles amicos. In scdo
etiā statu in curia regis est triplex officium
Unū senascali regni seu principis militie.
Scdm militū siue armatorū ad defensionē
totius regni. Tertiū iudicū generaliū curie
vel regni. Sic secunda ierarchia habet tres
ordines sm̄ assignationē dionysij. Primum
dominationū qui iugiter insistāt regimini
vniuersi: ad modum principis militie. Ad
istos em̄ ptinet scire volūtatē circa disposi-
tionē toti9 orbis z alijs demādare z ordina
re: quid: qualiter: vel qn̄ faciēdum sit. vnde
Augusti. super illud Psal.ciij. Draco iste
quē formasti zc. Angeli intuētur legē fixam
legēq3 eternā iubentē: sine scriptura: sine si-
logismo: sine strepitu: et extra illa faciunt
quicquid fit. ¶Scds ordo sm̄ assignationē
Dionysij: in quo discordat a beato Grego.
est ordo virtutū: qui ordinationē domina-
tionū cū effectu ꝓsequunt: sicut milites mā
datū principis militie. Ad istos ptinet ad +
modū armatoꝝ hostib9 scilz demonib9 resi-
stere: ne aerē fulgure z tēpestate perturbāt:
ne etiam infirmitates vel mortalitates ad
libitum inducāt: ne etiā hoies quātum vel-
lent tentent vel occidāt. Figura Thob.viij.
de Asmodeo angelo malo: ab angelo bono
religato: ne Thobiam iuniorem occideret:
sicut etiam loquitur Joan. Apocal.xx. An-
gelus inquit apprehendit diabolum: et mi-
sit eum in abyssum et clausit. ¶Tertius or-
do est potestatum: quorū officium videtur
esse premiare bonos pro meritis: et punire
malos ꝑ demeritis: ad modū iudicū qui nō
sine causa gladiū portāt: sed vt de carcere li
berent innocentes: et puniāt nocentes. Exē-
plum primi Dañ.iij. Angelus descendit in
fornacē: z liberauit innocētes. Ad idem Lu
ce.xvi. Factum est vt moreretur mendicus:
et portaretur ab angelis in sinum Abrae.
Exēplum secūdi in Exodo: vbi angelus per-
cussit primogenita egypti. z.iiij. Regū.xix.
Ubi percussit vna nocte de exercitu Senna- f
cherib.clxxxv.milia. ¶In tertio statu in cu
ria regis est triplex officium. Unū iusticia-
rij senascalli prime determinate: sicut vasco
nie z vuallie. Secūdum prepositi vel baliui
alicuius ciuitatis vel comitatus: sicut est
officium vicecomitis. Tertium est castella-
ni vel custodis vnius manerij. ¶Sic etiam
tertia ierarchia habet tres ordines. Prim9
est principatuum qui deputantur determi-
natis prouincijs: vel determinato principi
ad eius regimen inquātum est persona pu-
blica ad modum ducis determinare patrie.
De istis loquitur Isidorus de summo bo-
no: dicens. Singule gentes prepositos an-
gelos habere creduntur. Oēs homines habe
re angelos: probantur. De isto ordine dicit
sanctus Thomas de aquino fuisse Michae
lem in scripto sup secundū sententiarum. z
habet pro se illud Dañ.x. Michael vnus de
principibus zc. hoc est cōtra eos qui dicunt
eū esse primū z supremū inter oēs angelos.
¶Secūdus ordo est archāgelorum: qui de
putantur ciuitati vel ville ad modū prepo-
siti vel baliui. ¶Tertius est angelorū: qui
deputantur ad custodiam singularis per-
sone ad modum custodis vnius loci. De
istis Hieronymus super Mattheum. lib.
iij. Magna inquit est dignitas animarum:
vt vnaquęq3 habeat ab ortu natiuitatis in

custodiā sui angelū deputatū. De quib⁹ in
Psal.xc. Angelis suis mandauit de te: sicut
patet Ser.cx.te. In quo notat officiū istoꝝ
circa singulas personas: quo ad tria q̄ circa
eos quātum in eis est operant: scʒ purgare:
6 illuminare ꝛ perficere. ¶ Primo enim aduc
niētes doceā nos purgare p cōfessionē ope-
re labiorū sicut patet Esa.vj. Uolauit inq̄t
ad me vnus de seraphin et tetigit os meū et
dixit: ecce tetigi labia tua et auferet iniqui-
tas tua: ꝛ peccatū tuū mūdabit. ¶ Secūdo
tollēdo nociuā societatē: sicut custos pomū
putridum vel mēbrum ne corrūpat sanum:
sicut patet de angelis ꝛ Loth et sodomitis.
Gen.xix. Labia ergo sic munda ꝛ de societa
te mala separata deum laudant cū angelis
Esa.vj. Qui clamabāt sanctus sanctus san-
ctus. Et per argumentū a cōtrario sensu: la
bia tacta ab angelo malo ꝛ existentes inter
peruersos: iurant: detrahūt: turpia loquun
tur. De quibus Esa.vj. Uir pollutus labijs
ego sum: ꝛ quasi causam assignās: addit in
medio populi polluta labia habētis ego ha
bito ꝛc. ¶ Secūdus actus illorū circa nos:
est illuminare oculos cordis ad cōtritionē:
sicut ostēditur scriptori defectus vel macu-
la in libro: ꝛ sicut speculum ostendit macu-
lam in facie vt corrigat: et medicus infirmo
7 periculū vt sanetur ꝛc. Figura Thob.xj. de
angelo sanāte oculos Thobie: sic sanat ocu
los mētis: immittēdo cōtritionem: ꝛ preser-
uat imposterū: immittēdo cogitationes bo
nas ꝛ intellectui nostro quodāmodo inspi-
rādo: p quas etiā in tribulationib⁹ cōforta
mur. Luce.xxij. Apparuit ei angelus de ce-
lo cōfortās eū. ¶ Tertius actus est perfice-
re: qđ fit dupliciter. Primo orationes nr̄as
ꝛ opera bona deo presentādo: sicut aduoca
tus causam corā iudice. Thob.xij. Qn̄ ora-
bas cū lachrymis: et sepeliebas mortuos: et
derelinquebas prandiū tuū: abscondebasq̄
mortuos per diē in domo tua: et nocte sepe-
8 liebas: ego obtuli orationē tuā dn̄o. Scđo
animas in fine in celū deportando: sicut ser-
uus inuitatos ad nuptias deducēdo. Istis
ergo tribus modis preparat angelus ani-
mam: vt sit tēplū dei p gratiā ꝛ pueniat ad
tēplū glorie. Et sit tēplū in tēplo. Malach.
iij. Ecce ego mitto angelū meū: et pparabit
viam ante faciē meā: ꝛ statim veniet ad tem
plū sanctū suū. Sic ergo cōmēdant a digni
tate officij. Patet ergo ꝛ circa deum et circa
nos quō oēs sunt administratorij spūs ꝛc.
Heb.i. Sed quare dat finaliter damnandis
angelū custodē. Patet. S.iij.xt. Et T.v.50.
¶ Secūdo cōmēdātur a plenitudine gaudij
qđ causatur a duobus: a dei aspectu: et no-
stro profectu. Ex dei aspectu quia visio dei
est tota merces Joan.xvij. Hec est autē vita
eterna vt cognoscant ꝛc. Ex nostro profectu
sicut magister gaudet de pfectu discipuloꝝ.
Ita angeli de profectu gaudēt bonorum: et
tales familiariter associāt: maloꝝ viroꝝ so
cietatē quodāmodo indignando fugiunt.
¶ Ad hoc pōt adduci historia de duobus vt Ex.
fertur euntibus simul p viā quos tertius a
longe sequebat. Is vero qui sequebat: aliqn̄
vidit iuuenē cū precedētib⁹ religiosis illis:
aliqn̄ vt videbat subito ab eis discessit: ꝛ cū
hoc pluries accideret: admirabat. Cū ergo
ad introitū ville venirēt quesiuit a religio-
sis illis: vbi ꝛ quis esset iuuenis ille pulcher
rimus: qui cū rn̄disset se nullū talem sociū
habuisse: ꝛ ipse narrasset quid vidisset. In-
uenerūt per verba eius q in loco vbi loque-
bantur de honestis: fuit iuuenis visus cum
eis: vbi vero de alijs loquebantur: disparuit.
Intelligētes per hec eū fuisse christū q̄ disci
pulis de eo loquētibus: affuit vel angelum
eius: qui de nostro pfectu letificat: ꝛ nostris
pctis fugatur. Hiere.lj. Curauimus babilo
nem: ꝛ nō est sanata: derelinquamus eam: ꝛ
eamus vnusquisq̄ in terram suam. De hoc
Bern.i. sermo. de angelis. Ue vobis: siqn̄q̄
puocati angeli pctis ꝛ negligentijs nr̄is in
dignos nos iudicauerint presentia ꝛ visita
tione sua: quorum presentia protegere nos
deberet si tn̄ necessariā haberem⁹ familiarita
tem dignationis angelice: cauēda est nobis
coꝝ offensa. Sicut eñ dn̄s vel rex magnus 10
delectatur ꝛ libenter spaciatur: vel quiescit
in loco floribus decorato ꝛ ameno: sic ange
li in animabus virtutib⁹ ornatis. vn̄ Bern.
in sermone predicto. Hec angelis placent so
brietas: castitas: paupertas voluntaria cre
bris gemitus. Et super hec oīa: veritatem ꝛ
pacem a nobis exigunt. Qui ergo caste vi-
uunt: angelos letificant: quia non nubent
neq̄ nubentur: sed sunt sicut angeli. Mat.xxij.
¶ Tertio a perpetuitate premij: quia semp
Ratione cui⁹ est sciendū: q sicut angeli ma
li sine aliquo remedio dānati sunt: nec rede
mi poterunt sicut humanum genus. Cuius
causa patet in exēplo de viro et muliere im- Ex. 11
pregnata in furto deprehensis: quorū vir ci
to iudicatur ꝛ damnatur: de muliere vero ex-
pectatur quousq̄ fetus nascat. Sic in ppo
sito. Angelus erat quasi vir vel mulier non
impregnata: q2 tota ei⁹ natura fuerat prius
multiplicata: sed in primis parētibus non
erat tota species nostra multiplicata. Ideo
angelus debuit statim dānari: homo vero in

carcerē retrudi. In quo carcere existēs peni
tētiam egit: ꝛ ideo meruit redemi. Sicut er-
go mali maliciā suā nunq̄ derelinquūt: sic
boni angeli beatitudinē suam derelinquere
non possunt: sed semper faciunt qđ in Psal.
cxlviij.d. Laudate eū omnes angeli eius.
12 ¶ Quarto cōmendat a promptitudine obse
quij: q2 sicut cogitatio velox est in reb⁹ ter-
renis: ita ipsi in opationib⁹ suis: sicut ignis
ardēter faciūt ꝛ operātur: tā circa deum: q̄
circa nos. Ideo in psal. ciij. Facit angelos
suos spiritus ꝛ ministros suos ignem ꝛc.
Art.iij. ¶ Tertio patet quomō de⁹ p angelos suos
spāliter quatuor punit genera pctoꝝ. So-
domitas. Gen.xix. Oppressores innocētium:
vt Pharaonē ꝛ egyptios. Exo.xiiij. Qui eñ
seruos dei contēnūt ab exercitu angelorum
destruent. Figura.j. Paral.xix. de Anon re-
ge Amon deturpante seruos Dauid: ꝛ ideo
Dauid misso cōtra eos exercitu eos destru-
xit. Deutero.xxxij. Uindictam retribuet in
hostes eorum. Tertio superbos. Sicut Da
uid ex superbia numerante populum. ij.
Reg.vlti. Quarto luxuriosos et gulosos: sic-
cut puniuit romanos qui cum gule ꝛ luxu-
rie vacarēt: ab angelo peste inguinaria sunt
percussi. De quibus Psal.lxxvij. Percussit
eos in posteriora.
Ar.iiij ¶ Quartū ex predictis sequi deberet: q vi-
delʒ tam honorabiles tanq̄ vtiles dei et no-
stri ministri: cuiusq̄ sententie tam obediētes
ꝛ prompti executores in magna reuerentia
apud nos haberentur. Et festū eis in terris
13 prōpti faceremus: qui ita gaudenter in ce-
lis nos festiuabūt. Iudicibus eñ ꝛ nuncijs
regis debetur timor et amor. Conductori-
bus vero ꝛ tutoribus debetur gratitudo. Exi
stentes in periculo: vel quibus incūbit loca
periculosa transire: conductores ꝛ defenso-
res satis chare cōducunt: sicut patet in lom
bardia: vel mercatores ꝛ peregrini cōducūt
stipēdiarios p se tuendos contra spoliato-
res. Angeli vero nos conducunt ꝛ defendunt
a periculo demonū qui nos suffocarent: et
non requirunt aliud stipendiū: nisi gratitu
dinem q eos diligamus: ꝛ reuereamur: ꝛ in
illoꝝ nō peccemus in presentia. Ad hoc am
monet nos Bern. in sermone de angelis: di-
cens. Simus grati tātis custodibus: quos
aliqn̄ coheredes habebim⁹: interim vero acto
res ꝛ tutores a patre nobis prepositos: ad-
huc eñ paruuli sub actoribus et tutoribus
sumus. Idē in sermone quadragesimali su
per illud Matth.iiij. Accesserunt angeli et
ministrabant ꝛc. In quouis diuersorio in
quouis angulo fueris: reuerentiam exhibe
angelo tuo: ne audeas illo presente: qđ me
presente vel vidente nō auderes. Assunt eñ
tibi non solū presentes tecū: sed etiā pro te.
Assunt vt ptegant: assunt vt psint: nō solū 14
habendi sunt in reuerentia: vtpote creature
nobiles: sed etiā in necessitatibus inuocādi
sunt: vt patroni: custodes ꝛ defensores. vn̄
Bern. in sermone de angelis. Quotiens gra
uissima cernitur vrgere tētatio ꝛ tribulatio
inuoca custodē tuum: directorē tuū: adiuto
rem tuū: in oportunitatibus ꝛ tribulatione
q2 nō dormitat neq̄ dormiet: ꝛ si qn̄ dissimu
lat ad tēpus. De his oībus cōcludit Bern.
in predicto sermone quadragesime super il
lud accesserūt. Angelis inquit suis manda-
uit de te. O quātum tibi debet hoc verbū re-
ferre reuerentiā: afferre deuotionē: conferre
reuerentiā: afferre deuotionē: conferre fidu
ciam: pro presentia reuerentiā: pro beniuo-
lentia deuotionem: pro custodia fiduciam.
Caute ergo ambula vbi sunt angeli: vt cu-
stodiant te in omnibus vijs tuis.
¶ Sicut ex superioribus patet officia ange Art.v.
lorum distinguūtur quēadmodum officia
ministroꝝ in curijs magnoꝝ: ꝛ sicut in om
ni statu ꝛ officio in curijs regū ꝛ principum
est inuenire bonos ꝛ malos: ita in omni ie-
rarchia ꝛ ordine fuerūt boni et mali. Mali 15
fuerūt expulsi: quoꝝ numerus per homines
saluādos restaurabitur. Et sic pōt intelligi
illud Deut.xxxij. Cōstituit terminos popu
loꝝ iuxta numerum filioꝝ israel: sicut patet
Ser.cv.3. Ex quo ergo de omni ordine ceci-
derūt oportet saluādos ad oēm ordinē assu
mi: ad equalitatē glorie: non nature. Assu-
mētur ergo hoīes ad illos ordines: quoꝝ si
militudinē hic in morib⁹ ꝛ virtutib⁹ ꝛ operi
bus tenuerūt: vt sicut fuerūt socij in merito
ita etiā in premio. Uerbi grā qui inflāmā- 16
tur charitate dei et proximi et eam quātum
possibile est opere ostendunt assumētur ad
ordinē seraphin: qui vigent ingenio et sunt
intellectu magno preditꝛ atq̄ scientia: que
nō inflat: sed edificat ad ordines cherubin:
qui circa regē morātur: ꝛ regis et regni vti-
litatem: ꝛ nō ad voluptatē vel cupiditatem
ad ordinē thronoꝝ. Qui etiā alijs dominā-
tur vt psint: nō vt presint: vt subditi corrigā
tur ꝛ meliorentur: potius q̄ vt ipsi reficiān
tur vel ditētur: assumūtur ad ordinē domi-
nantium. Sed heu si multi de illo ordine re
ciderant: quomō vnq̄ reparabitur: q2 pau-
ci in dn̄o predictas cōditiones obseruant.
Qui vero militant pro iusticia vel pro fideli-
tate defendēda: periculis se exponunt: vel p
tentationib⁹ vincēdis fortiter pugnātꝛ assu

17 mendi sunt ad ordinē virtutū. Qui vero bo-
na intentione et zelo iusticie absq spe lucri
terreni et macula odij alios iudicant: assu-
mūtur ad ordinem potestatum. Rex vero vel
princeps vel comes vel nobilis qui bene pre
est in terra sua ad ordines principatuum.
Qui enī bñ presunt ciuitati vel maiora an-
nūciāt z docēt z faciūt: assumunt ad ordies
archāgelorum. Qui vero bñ preest familie: z
qui parua capiūt z hec fratrib9 annūciant:
assumunt ad ordines angelorū: sm beatum
Greg. in Omel. de angelis. Idē in omel. q̃dā.
Unusquisq quātū sufficit: si a prauitate pri
mū reuocat: si exhortati ad bñ operandū cu
rat: si eternū vel suppliciū errāti denūciat:
cū verba scē annūciationis impēdit: profe
18 cto angelus existit. Et sicut isti in statibus
suis bñ se habentes assumunt ad ordinē an-
gelorū stantiū: ita male se habētes in statib9
suis: cadēt ad ordines angelorū cadentium:
sm conditiones eis consiles: sicut q̃ carnali
amore z inordinato ardent: ad ordinē z sta-
tum illorū q̃ ceciderūt de seraphin: et sic fiat
applicatio de alijs: z patet. Et iustū est vt si
cut sunt socij i culpa: sint z in pena: z p istū
modū videt vitas loqui malis: q̃ quodāmō
sūt angeli diaboli: q̃ nūcij z ministri. Matth.
xxv. Discedite inq̃t a me maledicti in ignem
eternū: qui parat9 est diabolo z angelis ei9
Ar. vi. ¶ Officiū vero z opus z occupatio malorum
angelorū est: p se z suos ministros peregri-
nantes temptare: dānatos punire z torquere.
19 Primū permittit de9 ad augmētum meriti
nostri: ex pugna z resistētia. Secūdum per-
mittit ex sua iusticia. Est ergo primo resistē
dum ne cadam9 in secūdū. vñ Bern. in quo-
dam sermone. Demonū est mala suggerere
nostrū est nō cōsentire: quotiens eis resisti
mus: totiēs eos superam9: angelos glorifi-
camus: deū honoramus: qui incitat vt pu-
gnemus: adiuuat vt vincam9: cōsolidat ne
deficiamus: mittit etiā auxiliū angelorū pu
gnantiū cōtra hostes nostros. Judi. v. Stel
le manentes in ordine z cursu suo: cū Sysa-
ram pugnauerunt. Et si fortiter egerimus:
plures habebimus iuuantes q̃ tentantes:
qd pulcherrime ostensum est. iiij. Regū. vi.
Ubi exercitus Syrie qui signat demones ve
nit ad capiendū Helyseū prophetā qd vt vi-
dit puer eius ait: heu: heu: heu: dñe mi quid
faciemus. Cui Helyseus respōdit: noli time
re: plures enim nobiscum sunt: q̃ cum illis
Et aperuit dñs oculos pueri: et vidit: et ecce
mons plenus equorum z curruū igneorū.
id est angelorum multitudine.
Ar. vij. ¶ In ista pugna inter bonos angelos nos
trahētes ad bonū z malos trahētes ad ma-
lum. difficile est videre quis preualeat: q̃
vtrique inuisibiles sunt. Sed ad hoc sciendū: 20
debem9 videre in quibus cogitationib9 de-
lectamur: vel in his quas immittit bonus
vel ecōtra. In quib9 etiā verbis ora assuefa
ciamus. Sic patet. S. eo. c. vi. z Ser. xxxij.
Qualia etiam sunt opera: et sic in opere et
effectu experimentū capere possumus: quo
angelo ducamur. Nota de hoc. A. xviij. z. et
S. xij. articulo. vij.

Animarū. Primo po

nēda est doctrina quomō cognosci
potest q̃ aīa sit natura viuēs post
corporis mortē. Scdo ostēdetur qualis est
in natura sua. Tertio ponēdū est experimē
tū quo ista qualitas exteri9 ostēdit. Quar-
to ōndet vñ ministrat aīa boni vel mali q̃ ad
deū vel diabolū. Quinto q̃re corpi cōiūgit.
Sexto quō perficit. Septio quomō perdit.
Octauo perditionis admiratio.
¶ Ratione primi est sciēdū: q̃ aliqui nullā
aīam esse credūt: q̃ eā nō vidēt: vñ z dicunt:
qd est aīa: nūq vidim9 aīam. De quib9 bea
tus Greg. iiij. dial. circa principiū loquit di 1
cens. Mēs inq̃t refugit credere qd corporeis
oculis nō videt. A quib9 q̃rendū est: si vnq̃
viderūt aliquā differētiā inter hoiem viuū
z mortuū. Et ipsis respōdētibus q̃ magna
differētia est. Ergo in effectu et ope vidistis
aīam esse creaturā z naturam magne virtu
tis atq ptātis: q̃ q̃cquid vidistis in corpo-
re fortitudinis: pulchritudinis: sapiētie: to-
tū. i. causaliter aīa: z ex aīe virtute z fortitu
dine pcedit. Sic etiā satisfacit huic questio
ni beat9 Grego. vbi prius dixit. Ponamus
inquit ante mentis oculos edificare domū:
immēsas molas leuare: pēdere magnas in
machinis colūnas q̃s queso te hoc op9 ope
ratur? Corpus visibile qd illas molas ma-
nibus trahit: an inuisibilis aīa q̃ viuificat
corpus? Tolle enī qd non videt in corpore:
et mox immobilia remanēt cūcta q̃ mouere
videbātur visibilia corpora metallorū: qua
ex re pensandū est: q̃ in hoc quoq mūdo vi
sibili nihil nisi p creaturā tuā visibilē dispo
ni pōt. Nam sicut oipotēs deus aspirādo z
implēdo: ea que rōne subsistūt z viuificat z
mouet inuisibilia. Ita quoq ipsa inuisibi-
lia implēdo mouet atq sensu viuificat car- 2
nalia corpora que vidēt. Sic ergo aīa licet
inuisibilis sit in natura. Uidet tñ in opere
qd ab ipsa pcedit. Et sicut ipsam vt dictum
est videmus. Ita p ipsam oīa videmus que
oculis patēt, vnde beatus Greg. vbi prius.

Nulla inquit visibilia: nisi p inuisibilia vi-
dētur. Ecce enī cuncta corporea oculus tui
corporis aspicit: nec tñ ipse corporeus ocu-
lus aliqd corporeū videret: nisi hūc res in-
corporea ad videndū acueret. Nā tolle mē-
tem q̃ nō videt: et incassum patet ocul9 qui
videbat subtrahe aīam corpori: remanēt p-
culdubio apti oculi in corpore nihil vidētes
Si igitur oculus p se videbat: cur disceden
te aīa nō videt? Sic igit patet quō aīa in cor
3 pore manēs z videt et videt. Et nō solum in
corpore manēs et videt et videt: sed q̃ plus
est atq a nobis iocūdius: videt z intelligit:
q̃ videlz sicut vitā aīe in corpore manentis
ex motu corporis agnoscimus. Ita vitā aīe
post corpus apertis quibusdā reb9 attestā
tibus videmus z agnoscimus. Huius autē
rei veritatē duo attestātur aperte: z euiden
ter ostēditur sicut ex verbis colligitur beati
Gregorij: vbi prius. Prompta volūtas quā
viri spiritu sancto pleni: videlz apli z marty
res q̃ in hoc errare nō potuerūt: habuerunt
aīas sic ponēdi vt in eternū viuerēt. De qui
bus ait beatus Grego. Nūquid non sancti
apli z martyres christi presentē vitā despice
rēt z in morte carnis aīas ponerent nisi cer-
tiorē vitā aīarum subsequi scirent. ¶ Scdo
miracula que sanctorū mortē sequebant. Nā
teste btō Grego. vbi prius: sicut vita aīe ma
nētis in corpore ex motu deprehēdit mēbro
4 rum. Sic vita aīe post corp9 in sanctis pen-
sanda est ex virtute miraculorum. Ecce hu
qui aīas in morte posuerūt: atq aīarū vitā
post mortē carnis crediderunt quotidianis
miraculis coruscant. Ad extincta nāq eorū
corpora viuētes egri veniūt: z sanātur: per-
iuri veniūt z a demonio vexātur. Demonia
ci veniūt z liberant: leprosi veniūt z mundā
tur: deferūtur mortui z suscitant. Sicut er-
go vitā aīe in corpe manētis ex operib9 de-
prehēdim9 mēbrorū: ita vitā aīe post corpus
ex talib9 operib9 cognoscere possum9. Nisi
aliquis tacita cogitatione obijcere velit: ista
esse opera corporis mortui: nō aīe viuentis:
sed hoc irrationabiliter cogitatur. Superi9
enim isto eodē capitulo ostēsum est totam
corporis potentiā z fortitudinem ex aīe vi-
ue esse virtute. Cū ergo viuum corpus sine
aīe potētia opera facere minora nō poterat:
sicut leuare festucā: quomō mortuū eam tā
aīe potētiā amiserit: quā tu cū corpore mor
tuam cogitas: predicta maiora facere ope-
ra posset? immo hoc cogitare: non est aliud
q̃ cogitare q̃ recedēte ipsa a qua habet to-
tam potentiā z fortitudinē suā: corpus po-
tentius z fortius fieret: quod absurdum est.
¶ Sed ad hoc posset rīderi: q̃ hec miraculo 5
rum opera nō a aīam viuā sed pietatē z san-
ctitatē: quā in operibus pietatis z sanctita
tis exercuit dū viuit: ōndit in corpe mortuo
Per talia enī opa de9 circa corpora mortua
miracula operat: sed hoc nihil est: q̃ certum
est q̃ de9 circa infideliū corpa miracula non
operat. Si ergo circa sctōrū corpa miracula
ostēdit: certū est eos in fide bona fuisse mor
tuos: sed nō in alia fide fuerūt: nec pro alia
mortui sunt: nisi q̃ aīe viuerēt post mortē:
ergo certū est eas post carnis mortē vitam
habere. Hec pclusio p oīa media ostēdet in-
fra. c. de resurrectiōe. Sic ergo inspirauit in
faciē ei9 spiraculū vite: z fact9 est hō in ani-
mā viuētē: supple post mortē carnis. Gen. ij.
¶ Quātū ad scdm scilz qualis sit hec aīa: q̃ Art. ij.
ita corp9 viuificat: q̃ nec cū ipso moritur: est
distinguendū: q̃ aut loquimur de qualita-
te naturali in qua est sicut tabula nuda nō
depicta: habēs tres naturales partes ad dei
imaginē: videlz memoriā: intelligentiā z vo
luntatē: representātes patrē z filiū z spiritū
sanctū. In hac qualitate oēs aīe tā bonorū 6
q̃ malorū cōueniūt. Si vero loquimur de quali
tate z silitudine aīe: quā ex operib9 q̃ diligit
z operat: cōtrahit. In hac est magna diuer-
sitas inter qualitatē bonarū animarū z ma-
larū. Sicut patet. A. xx. z. ¶ Hec aūt differen
tia in aīa inter imaginē z silitudinē pōt per
pēdi in imagine Petri: q̃ est solūmō sculpta
z alia q̃ est sculpta z polita z picta: sicut pa-
tet Ser. xxxj. z. Prima pōt dici imago Petri
sed nō silitudo. Scda vero postq̃ pictura de-
derit ei capillos: z barbā cū venerabili cani
cie: z alias circūstātias debitas: pōt quodā
modo dici silitudo Petri: sicut aīa in crea-
tione statim q̃n sculpta est: habet dei imagi
nem: sed ex operibus z amorib9 eā depingi-
mus: boni: bonis operibus charitatis: qua
si pulchris picturis eam deo assimilamus:
mali vero econuerso eam diabolo assimilant
immo qd peius est: eam faciūt diabolo tur-
piorem: hoc enī ratio dictat: spiritū enī pec-
catū deturpat: z nihil pter peccatū: cū ergo
pctō deturpet: vbi sunt plura pctā in re spi-
rituali inuētā: ibi maior inuenit turpitudo
Sed demones facti fuerunt tales: tanq̃ de-
formes: vno pctō vel duob9: scilz superbia z
desiderio ppie excellētie: vltra id qd de9 eis
dederat: quis ergo dubitat q̃ deformiores
sunt aīe: que multis subiacēt peccatis tali-
bus: que ipsi demones fecerūt: z etiam alijs
bestialibus z vilibus: sicut luxurie et gule z
preter hoc plurib9 q̃ ipsi. Ex turpitudine er
go demonis aliq̃liter excogitari pōt turpi-

7 tu:to ale peccatricis. Sed turpitudo diabo
li est:& horribilis:& hoies vt ferrur in amę
Eccli. tram vertit. Unde ferrur q quidam religio
sus rogauit dominum vt ei demonę in ima
gine mulieris ostenderet:plus ei:z ei ope
ra imposcenti deestarentur:soli igitur sm q
tuni amens effugit:& fugiendo ad ipm rediit.
Eccli. Sapien.i.c. Item. Tullius.in.i.o. Item sacrili.
4. De quodam alio religioso scribitur:q ob
cum langueret in extremis:& videret demo
nes circumstare proposita ad statum sui re
cedentes:vt q se illi essent ab eis quitte ad de
cadentibilitatem per illum transiret & illa
visione terreti dicerent ergo demonis no
mię formas illis ostendunt:q ob nomina
tur nos signamus:quare formas ale ppue
nis ab quorum:& qua imitare:& colo opu
mus:qua nobis no cognoscer:qs anre ei ve
nerit:s pont? dicer:cui? est imago hec:nō
ipsa fed demonis:z vere si quis eas videret
abhorreret:qa luta vilior est:& spurcior,
pis ergo q quisq; ad alam ofa tant ad de
imaginę fed non ofa ad eas simulitudinē:
qt enim omnis aia:aut est spūs sponsa aut
ba:vbi adulterantes imaginibus fugiedi.
Ar.iij. ad interam. ¶ Sed qđ cognoscitur qualis
5 sit aia. Dno ad vrģs videlicet an sit chas
tis spōsa:vel non:de tribꝰ est scire. Sed ois
quidā medium fertur qualis sit aqua:z ve
ra terre: vel falsa:vel recens: caluda vel fri
gida:per eam qui in fonte apparet:ita fe
rtur quodammodo qualis sit alaper figura
que apparent in sensibus z operibus: tefte
Augustino in regula de vita z honesta.ele
m. Impatiens inquit ocultus impudicus
dus est nūcius:nec dicatus vos alos habere
pudicos:si oculos habeatis impudicos. Sic
enim sona vel stagnum ex omni parte fra
cta:z apertus disturbatur:ri sensꝰ abi
datur:in alterum alo inducitur:nec habes sin
sus exteriores nimis apertos ad mundi carn
gratię non abundantes in alterū conten
plationis z oconomię afendet Sch. tu.
Effudite os sicut aquarum crescas. Et fog
cunq; rivulꝰ obturauerit:arcebit z abun
dantia cala de qua.vij.ti. Simile alia ma
ad pdam. Et iterum. Ad te leuaui animam
meā. Nota aliud experimentum quō pōt co
gnosci si solus z adulter amore z timore. A.
Ar. iij. m.15. Nota.etij.A.m.i.o. ¶ Sed quārum
5 ad quarum vnde mittitur z quale officiū
habeat:ala ruit quārū ad deum:vel mittit
ur ita ad diabolū. ¶ Est secundū qđ ala ru
sit primo celi est:z quodāmō eius sedes dī
vñ Bern. super Cāt. Anima fcā celum est
habens fole intellectū:luna fidē:astra me
tores. ¶ Est secundo dei specialis habitatio
ala scā:qr ipso solo repleri pōt:vnde Bern.
in sermone de inuentio. Ad imaginem dei fa
cta ala rōnalis:cetero oibus occupatis qđ
repleri non potest:capax eius est quicquid
minus est eo non replebit. Sic enim scrip
tura precatus est dñm vt impleret. Expere
mentum aūt quis nostrum occupat hospi
tium:capere possumus ex hoc:frequēter vi
demus cōtingere in hospitijs occupatis q
minus tros regni hospitio alicui domino pe
mansallum alligna:to signus illuq; illu dñi
nū occupantes externus prophāt z ostēn
dit per qđ ros in castro vel ciuitate ima
gnus potes firmare z custodire:aliquan
do postrō pis introrsꝰ vel ext? quo cau
to defendit? z custodit? vel petit. Ita cetere
ternorū vbus sensibus ab acrib? suis fuisse
lis bone cogitationes vel male p oculos ad
tū castri ale occurrūt. Un aliqñ defen
dit? z fortificat? aliqñ tantusigr. Sīnil ca
stri cum forte deus creauit: z in eo dñs officia
les in illo dispositurꝰ nec infernus nec mū
dus nec demones nec holes illud capere vel
vincere pōt nisi ex suo pōt? velit: sicut pis fer
ctij.16. Os ergo tra fortissimum est ex tua
cogitatione qđ ex redepti est ex tua passione
qđ ex infantia tua. Et ideo ve qđ ala ten
tata z combatuta in tua resurrectione: qđ
tra fortificati est spiritualiter insidie. In
fe sibi pti relinqm debet z que immun
ne pōt. Et ideo si bonas cogitationes vel
auditiones mittit vel p qs ē mittant: vel
q bonū fiat ad castri qđ ēs ego qui prepa
rauit eum. Fuit ergo z ibi ala sīa:a
que eum bene recepit: dicens illud Cāt.
ij. Inuenī qđ diligit aia mea: z que ei dī
cendum est ne pereamus: a quibus recedē
mus equalibus. Erit ia maledictus z infelix
potius est: qui ei castri sui negat vel cupi
ent:z immici sui intromittere ve alicuius
Sīnil. ¶ Tertiū castri vig. qđ efficacius
diabolo in alibus impijs ēs validum in
mundo:sic ois habet multos castellanos z
plurimos ei intendentes. In illo castro est
turris vanitatis z superbię ad qđ turris
sunt multi attēdētes. Cui? qui dā attendē
tis ofiūt erit a in corpore z vestib?. In eo
pot esse gā barbam pectinis q p repulsione
pediculi munerū fuerit nō faciet. Ex his hoc
est turacrinis assimilantur. Ita etiam in
moribus excelo q per oes sunt: et qđ? ere
bidē reuerētia maioꝝ modo noco dana
tor qui nec p minus festimatis fic ei turaine
ne pmperarent. ¶ nos ad christum in celo

ascendē ad scendū si aperire debeat an nō.
Ita cum placenta seu delectabilia seu ina
bilia z vindicatiua se offerunt volitan
vel poste sensiuum: vel politico exdue: non
de voluntas statim aperire: illud appetēdo:
vel odiēsum vel desiderū a pdecto: qn hoc
est maximū periculū: ci fit ēp spiritualis
guerrer plurimū pditoꝝ z amine
mimici volētes ala castri capere z deum ex
cludere: z diabolo tradere. Sed deber rōnes
cēsulere. Utrū tale quid vtum vel audiens
vel cogitans fit cōplendum vel dimittē
dū. Nota. C. vij. rc. 21. Et. C. 5. Et. S.
vi. s. Ideo etiam oris cogitationem
posticum ge sicut in castro vel ciuitate ima
gnus portes firmantes z custoditas: aliquan
do p postrō pis introrsꝰ vel ext? quo cau
to defendit? z custodit? vel petit. Ita cetere
ternorū vbus sensibus ab acrib? suis fuisse
lis bone cogitationes vel male p oculos ad
tū castri ale occurrūt. Un aliqñ defen
dit? z fortificat? aliqñ tantusigr. Sīnil ca
stri cum forte deus creauit: z in eo dñs officia
les in illo dispositurꝰ nec infernus nec mū
dus nec demones nec holes illud capere vel
vincere pōt nisi ex suo pōt? velit: sicut pis fer
ctij.16. Os ergo tra fortissimum est ex tua
cogitatione qđ ex redepti est ex tua passione
qđ ex infantia tua. Et ideo ve qđ ala ten
tata z combatuta in tua resurrectione: qđ
tra fortificati est spiritualiter insidie. In
fe sibi pti relinqm debet z que immun
ne pōt. Et ideo si bonas cogitationes vel
auditiones mittit vel p qs ē mittant: vel
q bonū fiat ad castri qđ ēs ego qui prepa
rauit eum. Fuit ergo z ibi ala sīa:a
que eum bene recepit: dicens illud Cāt.
ij. Inuenī qđ diligit aia mea: z que ei dī
cendum est ne pereamus: a quibus recedē
mus equalibus. Erit a maledictus z infelix
potius est: qui ei castri sui negat vel cupi
ent:z immici sui intromittere ve alicuius
Sīnil. ¶ Tertiū castri vig. qđ efficacius
diabolo in alibus impijs ēs validum in
mundo:sic ois habet multos castellanos z
plurimos ei intendentes. In illo castro est
turris vanitatis z superbię ad qđ turris
sunt multi attēdētes. Cui? qui dā attendē
tis ofiūt erit a in corpore z vestib?. In eo
pot esse gā barbam pectinis q p repulsione
pediculi munerū fuerit nō faciet. Ex his hoc
est turacrinis assimilantur. Ita etiam in
moribus excelo q per oes sunt: et qđ? ere
bidē reuerētia maioꝝ modo noco dana
tor qui nec p minus festimatis fic ei turaine
ne pmperarent. ¶ nos ad christum in celo
regnāt. Scdo hoc ondāt investit? ex manī
uerso festis: que mores signāt eos z ecclie
cōtratos: sicut pro ui tonemedies z frenis
bus. ¶ Secdo sīle castro loci ultiorum
tenet tra: qn in studio z vindictis plus ira
sequūtur ip rationē. Et ro era sicut tra pau
per est: ab nobilis possessa z ab ois mode
co pacifica: tra ira diuntis manet qđ ab ipe
ditas imobilis. ¶ Tertio in isto castro pec
catum cupiditatis est tbe aurarum z spēcio
rum:thus potius q sīlia op arat: z ibi cu
piditate ole deestant: sed ti cupidos dilī
gunt mimistros: qui mittit scāt procurare et
modicū redeāt: et qui ti cupidꝰ est q p
do bare z grauos emēdas leuare. Et sic dī
tales sint duntes de alieno z essent paupe
res: si qui bbet habeat sua. Et ecclesiast pe
dicēs: Ecclie cū ornamēto ne abolitus super ti
pā de fubmersione nauis: quo pra sanctus
Ludouic? voluit fore ordinēs thop. ferno 17
tis. ¶ Quarto in isto castro loci cogitati
tenet qđ ira: ibi est mirabilis cocus. quia
multos intoxicat: plures enim mortuus? ex
ib? gladio: sicut de secundo enim e homi
cidam ira. Ubi illud perfinter cetera vi
detur petrō vindicta: qui ata delectāt: sicut
cocat z occidit. ¶ Quinto in isto castro ma
gnum hospitū tenet luxuria z multū in isto
hospitio sua camera funt embocteles: eorum
bres et aregiens: quia in illa materia male
stant. pter contractus carnalis copule et
fidedationes. ¶ Sexto in isto castro camera
rius est petrꝰ accidieq; qui pōtet cotinuas e
facet homines ibi lasciuire: sacerdotes qui
plus obsq; q de ore dei: et officium qđ tenet
celebrare: tales funt pter tales sapientiores deo: qt
mundū alio modo formāt. Deus enim facit 18
noctē pro requiere: die pro vigilia: et spū du
bonos: et incorporis nocturni: ita in
diem: et tales fune de familia trahe lumbea
men qui est principalis camerarius infer
ni qui vt dicatur eundam reliquias: fuis offe
cūs effectuose hominos dui fe inter lumbea
mina inuoluer: sicut pater ser. xiij. Sīnil
cum turpitudo cogitationis ocosum et
lumen fum vitam ducere. Ste: tredenel le
mandra falnet qđ corpus est sicum extra
lumbeamina z ponent in terra: z ala in mi
ferno. Sic ergo pp qđ in ala tres imprimi
ēt castri munit? castri: pōt? ihs castri
dei: in ala sua fumuer fundatum: de isto ca
stro dicat illud ps. xcvij. Si conflixerint ad
uersum me castra non timebit cor meum.
¶ Sed quare anima bona quetam nobilis
ēt creatura coponit comunitcer: quadru
plex ratio assignari potest. Primo pter

dei curialitatē ꝙ bonitatē ꝙ quas voluit corpo
ralē creaturam esse participē sue beatitudi
nis q̄ esse non potuit nisi spūalis creature
19 cuiusmodi erat hūana. ¶ Sed o propter angustias
meriti. In multis enim meritū aia rōne cō
iunctionis in quibus separata meritum non
potest sicut in unare cū affluētia vigilare e
alia q̄rtalia opera exercere. ¶ Tertio pp
per fectionē vniuersi ꝙ decōtexu enim
esse creatura mere spūalis sicut deus ꝙ
angelus mere corporalis sicut terra ꝙ arbo
res: decuit esse mediā q̄e esset ꝙ corporalis
ꝙ spūalis. ¶ Quarto vt deo finul seruiat.
Ad hoc enim facta est ꝙ vt deo seruiat. Et
dia inferno facta sunt vt deo seruiāt: vnde
Augo de arra anime. Quia vbi dedit o ala
spōsus nunc̄ stridet. Respice vniuersum
mundum illum ꝙ cōtinet: si aliqd in eo fit
quod nō num seruiat. Olē creatura ad hoc
finem cursum suū dirigit vt obsequio nbi
famuletur ꝙ veritati nie seruiat. Et infra.
quicunq; igitur est illemuabilis rōi creatur ꝙ
adeo malitē obligētias est: vt tantū bare po
test: q̄ tantū dare voluit multū potest.
20 Ho ille. Sed hec nō nulli pius quereunt et
diligūt ꝙ seruunt tamē ꝙ fideliter. De quib⁹
habes. A. ar. 6. De talibus potest intelligi
illud Cas. xij. Quesiui quem diligit anima
mea: quesiui illum ꝙ non inueni quē
quesiui: vbi nec quomodo querere debuit:
quia de bene querentibus veritas ait. Om
nis qui querit inuenit.

Ar.vj. ¶ Et quo corpori pñgat ad pfectionē aug
inferi nūc restat ostendere quō aia corpori
pmineā perfectiō. ¶ Dicēdū est primo sicut
in dicti credēdo. Secut ois natura sic gḡ ois
attingit ad suū fine. Deus aūt est obiectiu
e finis fides. Igit in eum opere ro credere
ge fide ale tuc ecclesia fuit. xxiij. Et q̄ inte
dulus est nō est ala cuius recta Abacuc. ij.
¶ Sed o in ipsum sperādo fuit in optimo
potenti simo animo tuo pñ. certe. Sperat
ur ala mea in deo. Et iterum ic. Quare re
flig es anima re. spera i domino. ¶ Tertio
ipsum diligēdo: si enim pfectiō pūgit ex
uniē suo principio q̄ amor vnit amantem
cui amato: vt pz. A. ar. 1. 4. ergo diligēs
dum anim tuam ex tota ala tua Deut. vj.
¶ Quarto ipsum laudando eqz fruendo:
cui fruendi rōne est ergo beatific anima
mes deo. In ps. ci. Et quia opposita iuxta
se posita magis apparent.

¶ Quinc sequitur restat ostēdere qđ aia in
corpore posti perdat. Dō enim per malicias
occidit aiam suā: sicut habet Sapien. vij.
quod fit multis modis. Ser. xxiij. cum se

quērtibus. ¶ Quidā enim vēdūt alas suas 11
et auarī mūcteneo ꝙ pereūtes eo ꝙ omnib⁹
suo vēdēdo Ecclesiastici. x. Auaro nihil est
scelestius: hic est ēm aiam suā venalē ḡ. Ideo
demones in fine reperēt eā sicut sua quam
multis delectationibus suis ꝙ ornatu eme
rūt. Ipsi enim in ruīa⁹ acquirēdis eos in
ducūt. Ezech. xxvij. Leo de tabula. Luc. xix. Simile hu
nocte repetūt a te aiam tuam. ¶ Alij eam 22
dat p. nihilo. Qui enim dāret regni. ꝙ obo
lo sanio discret vilud dare pro nihilo: sic qui
dat regnum eternum et eternam deliberatio
nem pro temporalī. Et mirabile est non da
ret ꝙ aliqui vilissīe vnū pignus ad pecū
niam dare ac obligare aiam suam nisi de
mondus. Ergo fatis dat eam. ꝙ nihilo eā
pbibet Ecclesiastici. xx. nedes fornicarijs
ai am tuā. ¶ Alij eā pdūnt sicut superbi e
inpoenie ꝙ pe pulsione nō pñtēt pñā sua
Ecclesiastici. xx. Est ꝙ pe confusione perdit
aiam suā: ꝙ quoe Ecclesiastici. x. p aia tua nō
erubescas verecundiā. Alij pignora aiam
suā obligāt: vt curari. xij. Regum. Cassodi
rus ille ꝙ si lapsus fuerit de mandatis eius
erit ala tua ꝙ aia illius. Notabile. Clerī
ci nō obligāt eccliam suam ꝙ de vendi
pio enim cassodia obligat animam suam
non pōt portare fermen ingnoti. Et ibi pla
ta ligna adchrum nesciri debēt ne animā
suam e ramen accipit pro cassodiēdo.
¶ Illorum vero qui sic animas suas ven
dunt obligant e perdunt est factum admi
randū propter ira vris propter animas vre 23 Ar.xij.
tatem: pro oblatam e illorum animam fa Exō.
ctum est. ¶ Quinto patet: si quis habet
ius ad vnum qualiuis vel vnum equum vel bo
num: fultus reparatur si eum diligēs
non custodiret minus si ea tenet anxiete
ret vel daret pro nihilo: omnes super eū ad
unarent. Sicut ḡ ista ꝙ alia ad corpus pe
tinentia diligenter custodiuntur: pro corpo 25
re faciunt custodes corporis: ita q̄ndum est
ḡ non diligentius vnicum custodiunt ani
mā. De hoc errore admirat Bern. sup Can.
dicēs. Cadit ayn: ? ? tuuent q̄ se fudelen ar
cadit animā e non est qui animum apponat
et vertunt in cor. inter centum non vel
vnum: ita diligentem circa salutem anima
rum: sicut collectione pecuniarum.
¶ Sexto hoc mirandum est ꝙpter ale bonī
tatē ꝙ ioisitatē. Est em in se ala nobilis na
tura: ꝙ vna ala plus valet ꝙ mille munch:
qñ pro ea hoc ꝙ ipo ꝙ mille mūdo nō effa
ciet: nā aiarū pretiosū sanguinis Xpi: fed
ꝙ ala cruciatus q̄ bonū sanguinem Xpi fed
dit: sicut patet Ser. xxiij. Et hoc etiam: q 25

mundus ꝙ quicqd mundi ambitu⁹ ptinet:
sicut sol: luna volucres cēli: et pisces maris
vniuersa insuper pecora campi: facta sunt
vt anime seruiant. Secut ps. supra. c. xc.
Omnia inquit predicta subiecta sunt pedi
bus eius ergo ipsa aia est nobilior. Nō ergo
est bene mercādū: si aliqm tam nobilem na
turam e pretiosā sicut vendunt meliora
seruo de tabula alam suam pro triginta dena
rijs: qp̄ pro lucro forte vnius denarij vel mi
noris quandoq; peierant. Et quabus pater
q̄ in nulla creatione vel negocio vel arte
sunt tot mali meritorie: quot sunt in mer
catione animarum. Illudere ei simbolisāt
po po parua pecuniatione pene vel lucro. Et
sunt demones cuncti de quo ser. Cum eis in 26 Exō.
taberna e nō haberet q̄ ponere. p simbolo
suo. Mendicet animam suam socio suo: ꝙ
per hoc cruciatus e requisitus ab eodmario
cur tale contractum contra deum e rationē
fecisset. Respōdet sicio q̄ diabolus animam
vendiderat. Quo ergo vendidit eam socio:
nō habebat eam habere. Malo enim q̄ so
cius eam habeat. Alius vero requisīt q̄a
re eam emisset. Respondit vt diabolus eam
haberet po me. Ita q̄ vbi non requirit mi
nam animam: ita intendo me apud illū
acquirere: vel quod e parte mea vt alte
ra ipsa gulati animā diabolum non euade
re. Tales acquirunt vnuano animas suas
de quorum fine. Ecclesiastici. xx. Putredo e 27
vermes hereditabunt eum: et tollet de
numero animā illius. Illi de anima sua lu
dunt non minus cū aurice vtrum saluare Ar.xij.
ruel damnare. Sicut quidam qui dicere Exō.
solebat vt socius aurī. Cum anima mea sit
a corpore certa re bene set curra t diabolus: ꝙ
qui potest citius venire et capere habeat
eam. Sed deus in illo cassu non multum fe
rimabit: q̄a vbicunq; fuerit: et q̄ndocunq;
eam habuerit: tuple eam non amittit: sed est
in celo vel in inferno in ala vel in carcere
habet Ezech. xxvij. Omnes anime mee sunt. Exō.
Sed ybi abalis bene ferimabit: quia ipse est
semper paratus ad talem p̄cdam capien
dam: quod patet per hoc quod fepe de quo
dag; qui a quadam taberna eū nō haberet
simbolū: animam suam vēditionē exponē
rei: tamen affuit diabolus in forma mali
garumine et anima ei certo pacto empta:
tamen totum fecit ad infernum portauit:
sic enim tribrabat talib⁹ i fine Luc. xij. Stulte
hac nocte alam tuā repetūt a te ec. ¶ Ter 28
no tali⁹ fanuat are inuenit alias est ibi mum
admirāda: q̄ melius fermit q̄ sibi. Ezech. xxvij.
et pastum tuū equitē v dixit ꝙ certaz sunt
nidi. t. in ala nudi ad fermū bel sine vestē
nuptali vadūt. Deus tales nō honestabit
et q̄a bonem scabat eb̄onestāt aiam suā
Ecclesiastici. x. Quia cui plus prudēt filio
fiarm meminero ies carni: q̄ ale nunq̄ mo
rimur sicut pz Ser. xviij. ¶ Quop pretiosa
mutiere ꝙ fastidiosa: ita et mulier mentosa.
Ecclesiastici. xxj. Sicut. Cui laboro ꝙ frudo
aiam meā bonis. Gen. c. xl. Quia cras
be co q̄ optimū cibū in aurora. Tu autē
rāt bonū brevē Aug. ꝙ qđ ferment: qđ
est q̄ velut bre malū: deco mihi nihil ofno:
nō vroēnē filiū nō filiūs ancillēq̄ nō tas
nisi pol terno non caligam: ꝙ mala vis pa
bere vult: ergo reprehende aiam tuam: cas
tige me. Doc enim rō: c ofūtenūdo docetiola
enim ipatia quia do ipsa fuit: et ipsa dilige
tius custodiunt. Sed fm Aug. super Ecli. 29
ad ifam. Sicut deus oēm creaturas fimilr
sic ala oēm creaturā corpalem ingnitate
nature precellit. Quia cras plus mībuit
sicut pz Ser. lxxvij. ¶ Et diligentius que
runt pedrā ꝙ aiam: ? aiam ? cuius nūqđ
obligatā ? ꝙ animā? cuius bonus bebo spor
no animē expellunt? ? diabolum: ? hilari
es eum vnicum amore e feruore e laboribe
eum cantulus et dilantate: deo vero eum
murmure e trifticia fimum vocando: et vi
gilando: oleonofmas dando. Quia erā pu 30
riora non solum in diaboli seruitio: sed q̄a
pio carnēq̄ pomma fa fimunt. vnde in
fostomus sen trahitur. ¶ Oſt grauco adu
strones e potiones fustinent? homines po
incerta fanitate sperātes: ? q vix durabit in
crastinū e aliqñ mortē po carnis amore in
curruntur: sed po certa fanitate aie quis mo
dicum fustinet. Quia etiam diligentius et
cum inquisitione de cura corporis agit: ne
fu intendant lucro pecuniarum ꝙ falutī
alarū. Et in qđ prodeſt homini fi totū q̄
vniuersum lucretur anime vero fue detrime
tum patiatur? Matth. xvj.

¶ Sanctum. Primo a. cxviij
ponenda est breuis distinctio.
Sedo qđ? generibus animo
diabolus alam expugnat. Ter
no qđ? modo: ? contra illa arma
diaboli armis dei aia armata est. Quarto:
experimenti quō cognoscere quis pōt fub
cuius armis militet. Quinto de armoium
spūaliū factione e tutbodia tractādum est.
¶ Ad primum sic procedit. Primo: quē
dam sunt cogitationes: q̄ damoni spūtualia. Arti.i.
primus respōdeo: ꝙ pars offendit exterior

Secundis reo priuatas: et par custodiatur in-
1 tentos. ¶De primis facit lex mentionē institu-
ra in prohemio. Imperatoriā inquit ma-
iestatem non solū armis ornatam: sed etiā
legibus oportet esse armatam: vt vtrisq; tē-
pus y bellog; pacto possit recte gubernare
Ideo im glo. canonū connexit cū legibus. q;
nec leges sine armis nec arma sine legibus
recte gubernantur. Sed hec vltis armis ot-
dinatis ad vtilitatē y legum custodiā: mūti-
tes et generosi moderni abutuntur ad volu
ptatem: y legū destructionē: q3 frequēter
vel q; pr̄tia exercēt opera phibita: y illicite
tantū tonamēta. Ad illū est: acti arma
portauisse leg3 nō gubernātur: sed legē de-
struūt: vt de romēnibus que talia fieri p-
2 hibentibus patebit infra de iudīs. Nec quia
licet ad vrbitrariū arma quēlibet deferat: fi-
cut in tutio bello plus ifi fludent ornamen-
tis y diuitijs armorū in auro y argēto y fu-
perbe vestimentorum: q3 exercitio eiusdē
strijs bellog; vel certa coleratus y laborum
que tamē vanitas hostes potius prouocat
ꝙ terreat. Potius ppter illa occidunt: y
ab illis deficiūt ītur. Et sic hoc optime dicit
ille qui ait: nulus bambalagus romanus in-
tutis animis tempore ībi humiliatus: sicut
pater p Aug. de ciuita. dei. De illo est legit
q; ab apud regē antiochū moraretur causa
profugij: re ostēdarer exercitū insignibus
aureis: y angēteis florētesq; gloriabundus
ab hannibale querere potuit: vtrū hec ola fa-
ta esse romanis. Ridet hannibal ait ille
credo: si romani aurū ferūt. Ferrum
quesiuit de numero y portēa exercitus: q3
hoc pedā rīdet armorum pompa quā habē-
dā romani cōtra eos hostius pugnare. De
talibus loquitur Petrus blesēn. in quadā
epla: dicēs. Cupeos deferūt optime scutra
tos pectam pomis hostium ꝙ certamen.
Nota. B.j.c.4. Et. H.iij.v. optime pulcher
rime dersit vnum talem scipio affricanus:
de quo refert Legerius in libro de re milita
ri. c.j.q. cum ornatum sentum elegātius vi
disset mon mirot: inquit: q; tanta cura ornā
uit illud: in quo plus presidū: ꝙ in gladio
haberet: notauit ei de recentia: eo q; plus
ornauit e cōfidit in armis defensiuis: ꝙ in
usu istrumentis ab hostibus prēturis aueru
potius: ꝙ hostes muaferet.
Art.ij. ¶Arma eo spiritualiū: quedā sunt ad ani
mę expugnationē: quedā ad defensionem.
Sed de expugnātibus patus dicendum: quo
apparebit qualiter de abolitis animā armis
4 suis expugnet. Obsidet em torū hominē: et
ītum ad animā: et ītum ad corpus. Sed
tū quribet cōsērat cuius conditionis sit: ꝙ
facit: vna possit ad que peti promoc sīt fit
cur obsidēs cuitarē vel custrūt: et illa par-
te ei imadit: et in talium facet: licet pater
Scr. cen. s. primo cīs expugnat fugerioos
e irasciboos et vindicatuos armis medaci:
dicēs iustrā esse accipere vindictā e vecēs
ab eis ꝙ ītrēpit. Ītuitur ne ad quarrā
expugnat esse armas dicēs: misericordiam
esse tradere peccuna ad sīuarē: et post pau-
nium e sospitum mutare. Inclinatos vō ad
humanū: nisi armis expugnat dicēs: bonū
esse genus humanū multiplicarer: q nō sit
nisi peccatū sicut dicturus: quo ois homo
magis inclinat ad hoc. Dionos vero ad
guā sic decipit: e expugnat: dicens: guā esse
corpoite recreatioē et fortunidinem. Et in
tia obsidione nullā parte nīmitte: nec pugna
gnatā. Expugnat enim os turpi lenitione:
aures detractione: oculos nouitia: affectu
bus: y sonis. B.q.v. Intellecta evcationes li
mon fides ceteris: dēotrēs: cīti cupidā bo-
norum congregationē esse pronidctiam in
illis. De tūs armis Plouerb. xxj. Arma
ad capiendū gladius ad interficiendum in
via. Superbia et in abos ꝙ simplum corrigēdo
tros armate se tūs armis ad eorum incre
fectionē: ꝙ armis det ad eog; defensionē se
quat. Cuiscō ño anime fue loge recedet ab
eis e hoc stanū in principio. Ps. xxxvij.
Cum fortis armatus custodit atrium: fuī
in pace sunt omnia que possidet: diabolus
fortis super malicias armas per abitās si
fiodit. per confuetudinem atrium suum. i.
animā peccatricē. In pace sunt fine magno
remotū cōtrarie que possidet: vt sic fuiani
ter ostēdēs a ofo sue non debeat fingere.
Sed quasi litargici e drumentes ad ea
ferum desecendant.
¶Ostera hec arma: e periculā hostatur nos
apls ad Ephe. vj. dicēs. Indute vos armatu
rā dei: vt possitis stare ad uersus insidias
diaboli. Et nō solū hortat nos ad armandū
sed docet qualiter miles ihi et armādus sit
cur patet Scr. cen. s. In hoc q; sequit: state
fuccincti lubos castris: et indute loricam in
bacq. In quo est expressio miles. i. dum vir
tutis: sient patet. S. xiij. ca. Sed diligēter ea
randum est: ne aliubi; apertura sit munia:
qz tūc facilter per eā ocēdi posserata insti-
ca sit permuni domus ad nocendū vel ter-
rores inerare. In quibus sancti fides fumētes
in quo possūt ois reta neqssium ignea ex-
tinguere. Sciat em ille tanto miles ihi ois
pcta vitat: sicut pater. Pro. xxj. Sta il-
lus defecs est olim pctō: causa: qz mieres
5 tot ceteris paribus semper venderet illi qui
plus offert: et ꝙ frequēter. Sed ibi
bois offert pro fornicatione adultero: e gu
la e ibrīs: parū delectationem: pte permi
nos se denarios quos ethendā nonoret: eis
radimidiam in arca. Et de eog; seruitio suo
ꝙ tu fecisti: pro resistentia e fuo prarito
offert celi. Et ergo ibertes fidē q3 soluere
potes: et soluere operā obedire: e opera e
labores locare. Ite si ferret vel fidē habere
g; etemaliter: p pcō dimrēt: ds pecarēt:
sequit. Et gaudet salutis sfiumet. i. spem e
gladi: ipse q3 est verbi deus per odm ora-
tionē nō mranonēes denationē. Vedes-
mus em in tūs armis vtrmus bīc sagitte-
tas sed ad ea ipse aspere repzehēsionis pce
ptor. Ps. xvij. Sagitte tue acute: populi
sub te cadēt: eog; in corde ibi de fiunt verba
directionis: ut pgredeat sub te cadētes
vent. i. ad eos petāt Sapiēs. v. Accipiet arma
tura zelus illius. Indue ꝙ tuscet ultionis
nulla parendone: sīmue. Alog; sequit ꝙ
vigter debet cōtra ibimicitie: et penitentie
hoc est quod sequit. Accipiet ꝙ galea iudi
cium recum. i. alios ꝙ simplum corrigēdo
sequit. Sumet scutū inexpugnabile equita
tem. Clide. S. j. c. Et qua ex omni parte
diabolo inimici facet re et superiorēs: ꝙ
de omni parte ala est armata. Est primo
armis fidei: cōtra infidelitatis tenebrositā
et Ro. viij. pro tentabilitatis mea opera tete
brarū e inducunt: armat eas. Secundo
armis charitatis e dilectionis: pra odium
e inuidiā: vtā sunt arma pulcherrima. ij.
Mach. xiij. medea Iudee: arma aureaq;
ti videntur ea habere: ꝙ nō pāt. Tertio ar
mis patientie simplum vincendo nēminē:
doss crēdo: qñ mutuas remittendo. Pe.
iij. Christo igitur passo in carne: e vos eade
cogitatione armamini. Quarto os est ar
mandum contra inimicitia et detractio-
nes e inuidia: armis vnitum verbum. ij.
Mach. xiij. Sumpsimus armatu Iudas: nō
dipet multitudine: sed sermonibus optimis
e pmonitia quos legere: inalē meliora-
bunt quos deceat facere bonum: optimis q3
bocdit in bono vsq; ad finum perseuerare.
¶Quinto autes armādes sunt ne patienter
audiāt vituperationes: ꝙ sedi vel premium
equanimi: deles sunt arma e sagitte e lin-
gua eog; gladi: acut. Ps. lvj. De quibus
Eccl. xxxij. Desēdere ti in tūs ñ ei armis
8 ¶Decreto cuo est armanda ꝙ gule e luxurie
delectationes: armis cogitationis hominē: et
do qualis crit mo: ma. j. Pe. iij. Mos vade
cogitatione armamini. ¶Decimo vltus est
armandus ne videat vanitates: sicut pote
pe: quere est custodienda. q. Coq. x. Arma
militie nō sunt nisi sunt camalia: gultus vel
vtilis camaliter intellecti. ¶Octauo mani
sunt armādē ne alicui nocēt. Ro. vi. Non
exhibeatis mēbra vestra arme iniquitati
sed exhibete meipos vestros deo viuentes
Sic ergo i oīe exhibemur nos sicut dei mi
nistros per arma iustitie a dextris e a sīn-
stris. i. Cor. vi. Sed nec sic ībet armari
nisi ꝓdentia e fortitudo adhibeat in modo
armādi: qz melior est sapiēcia ꝙ arma bel-
lica. Eccle. ix. ¶Nodolis vero debet esse
et pax: ꝙ plus inuigter: diligētius custo-
dit: sicut in cuiate obseruādi mi imini
ne pcnsulli cautius est agendū: verbi gra.
Si ertāt cuis de iuuna armādus est ab
fimenta e cumare: medetatione tenus in
fenales. Si de cupiditate armandus est
clemosyna. Tentatus cum petimna dia
clemosynam armari parcata mi nimia ma
ter. Et sicet iftudvideat difficile: non pper
hoc est diuinitēdū: qz bonum quāto difficī
lius est pare operis operādi tāto in ope-
rāte est cumdādus: et cōmenda in ta
nebre. Ubi cūtia sepulatione: humiliras
in dignitate clemosyna in mēditate seu
pauperta: expatiēcia in adūersitate. Sicut
pīnī metuna est q3 crescit in alto loco e pe-
troso. Nec est armatura fortium Cas. iij.
Sic ergo ondēs ab hostib; y ab ab; oppidis
mūnit: et ab ab; ꝙ ille modo armatus ar
ci cōteret y confringet arma. In ps. lxv. fo
rabol de aquibus e. in loco principali. Ca
strib; de ale fe arm rūtes ciū capiēs: nō
ratū: nules sic doc arma: vidit? d retano
nibus vincit: e a diabolo pmuntit se capi:
nō est dignus honore nec ep redemptione
nec pmio adcipit: q pt; per hoc qđ narrat
Tullius. iij. de officijs cum Danibal tene-
per captiuos octo milia romanoū quos in
bello operat: e dedisset eos a parua reden
phonen: voluerunt romani eos redimere: vt
eog; crepio nulires armati aut venerēt aut
occiderent: et ep pocederunt decres ne ami
get ronia: nisi redimia sui armati se capi per
mittit. ꝙ ne: uirā si tales viles y honore in
dignī reputent: sed pro nichilo eos estima
no: alec dēt sūt. De qo sic scribit? armatus
regis armis nulli fefiōē admittit: nisi ale-
bdrāta: rata: nec nisi ceū. Et libo: virtb; pe
patis: impleens? posūmue ad dei clemē
mus diēres. Arma: me potēre ꝓpe nos
sym. Sic ergo appetebde arma: e tuto. In
ps. xxxiij. Sic ito ꝙ tuus ad arma in seyt

Arma A rrtij. carnalibus z illicitis vsibus expedit. Dic
mi principium xpi: taleſi in cithe ſuis
cut aiarn abſcidit. Ibi male expeſſit: ibi
fuerma? dabi? ſibi ſup modio male mixto
mis abſcidit re dicela cutus ſpiranie enie
nō pōt erigisce. Ita oia ſdicta ſi ſub mala
intētione obtuerēte? re? nobis? ſ
plicent: caringent ſuis meritis hoīes
eius: r tunc dicet. Zn tenebre ſtraut ſecu
li mei Job. xvii. Et ſic auferet ab eis ma
lum talentū a pnincipat: abſcidetur illud a
ſolo ep? ipſo abundantēq; nō ſolū merē? pu
ſulegū amittere? q; ab untē: ſicut ſcīs: ſ?
co nō vtare? ſicut primi. Sicut pſ. ij. v. 4.
Terra? ſuā dabit? ſolū ſuā? ſ. Sic ſ
ordinant? r mādi labores fugiat? q; ēnā ad
hoc ſtudēt? requietā vitā ducāt? a laborib?
eiu? manū: ſeruit? q? magis ſunt in honore
vocant? ad obſus? rabie? ibi? pumos? reqlu
ins in ceuis r ſalutat?oēs: q? a multis eis
pacetur laboribus: r minus? illum ſine ar
gumēto: r tales? manū? ſiſ ne? vt inſultum oā
bobo facā?: r? vel per arma illa ab inſul
tibus r laboribꝰ? preſeruā?: fic pōt de eis
dic? q? dixt Seneo ſupia. e. q? vel? vel? bel
lum bigā? r? ad? ſimulan? cuclā? mul
ti? vecoidiſſuno. De quo ſerē q? dixt magſ?
q? debuit arma ſua facere: q? ea faceret bo
na: r fortia: ergo: aſſerēs q? cito intendē
re? fugere: r ideo volunt arma ſua ſi eum de
bello fugiente? cuſtodire a fugitiuis. Ita ti
ſci? ecclēs vel religione qui delicias r ere
qnē? r cameras querit? equos r labores
hoīn? prechēn?ſi fugiunt de quib? Eſa. xvii.
Cum? cū principes nu? fugerunt ſimul: p?ma
pes? dem? equa mastores in fuga: ſic ofta
fugiūt? de quibus Eſa. xx. Ad cuios? fuge
mus ci? Sola cōſtēctes Dauid pedirans?
De quibus ibere. cxxv. Uri bellatores eq?
fugerunt. De quibus cēqueri? deus in pſ.
xxx. Qui videb?ā me foras fugerunt: qui fo
videbant foꝛis ſcriptura rum? diſputatione:
diſputatores? ſcīs? deus videat? per ipecemvel
effentiā qui? eſt in gloria mundꝰ vidit? re
foras fugerunt affectu r opere: ei? ne? ſeque
tes. Et quia in labore hoīm non ſunt verā
cabil? de ſingulis eorum dicit? Eccle. xxx. Fu
giet arma ferrea. r opera ſpialiū armoꝝ
laboꝝ? a? p?deroſiſſ? irruet in aeris creū
q? laboꝝ? demonum in motte eductus?
egreſſus de vagina ſua. Et? q? arma? ſic
plocedit: ſicut enim cognoſcatur in cu? bo
mino cauſa fit per ſigna r arma: ſ exterius
apparet? ofendat? tur: ſiqui de cultro capto
arma capta: ſiſ? ſuper illud ponunt? r. Et
ſicut cognoſcunt? q? ſpiritanitur de? ſanctis.

A rrv Fo.clvij. Ascendere

regis in tali? poſpito per arma que in po?
te? vel oſſito ponuntur. Et ſicut cognoſcunt
qui ſunt filij ialie vel ralis militie per ar
ma pria que portant: nam filj merito pa
tre? arma ſua portant. Et qui ſunt de peten
tia tanto ſimiliores: quanto ſunt arma? p?
pinquiores. Et ſicut cognoſcetur quis ſit
vel rex in loco dei: ſic cognoſcet? arma corre
pondeant? in regno vel dominio frequenter
pugnantes arma regis: r hi qui de? domi
natur: ſ ſpecialiter ſi milegantur. Et ſicut
ſignum militis mortui eſt ab ſenium ſub
ter natur: ſic cognoſcat? quis rex cathram ali
ter occupauit vel per arma: ſi ſigna exteri
ra vel de? ſolo? in ſolpito ait recipiun?
r arma filij ſum? vel de? vel diaboli. Ut? q
ſe ſumus mortal? vel vnus de cunus etas ſit
mus homines: per vehemēter exteros arma
diaboli e ſigna cuis. Itaq? dubiu? ineſt quare
cetera vicia non eſt dubium quin ibi diabo
lus cathras ale obtineat. Ce operibus ergo
qualeſ ſint aiarum mot? ſ falſitatibus ac
tuabꝰ patet ex ille mundi princeps Jo. xvi.
qui in mōte chriſti fuit de mutuis ſalſita
tibus r laboribꝰ? preſeruat? fic pōt de eis
dic? q? dixt Seneo ſupia. e. q? vel? vel? bel
lum bigā? r? ad? ſimulan? cuclā? mul
ti? vecoidiſſuno. De quo ſerē q? dixt magſ?
q? debuit arma ſua facere: q? ea faceret bo
na: r fortia: ergo: aſſerēs q? cito intendē
re? fugere: r ideo volunt arma ſua ſi eum de
bello fugiente? cuſtodire a fugitiuis. Ita ti
ſci? ecclēs vel religione qui delicias r ere
qnē? r cameras querit? equos r labores
hoīn? prechēn?ſi fugiunt de quib? Eſa. xvii.
Cum? cū principes nu? fugerunt ſimul: p?ma
pes? dem? equa mastores in fuga: ſic ofta
fugiūt? de quibus Eſa. xx. Ad cuios? fuge
mus ci? Sola cōſtēctes Dauid pedirans?
De quibus ibere. cxxv. Uri bellatores eq?
fugerunt. De quibus cēqueri? deus in pſ.
xxx. Qui videb?ā me foras fugerunt: qui fo
videbant foꝛis ſcriptura rum? diſputatione:
diſputatores? ſcīs? deus videat? per ipecemvel
effentiā qui? eſt in gloria mundꝰ vidit? re
foras fugerunt affectu r opere: ei? ne? ſeque
tes. Et quia in labore hoīm non ſunt verā
cabil? de ſingulis eorum dicit? Eccle. xxx. Fu
giet arma ferrea. r opera ſpialiū armoꝝ
laboꝝ? a? p?deroſiſſ? irruet in aeris creū
q? laboꝝ? demonum in motte eductus?
egreſſus de vagina ſua. Et? q? arma? ſic
plocedit: ſicut enim cognoſcatur in cu? bo
mino cauſa fit per ſigna r arma: ſ exterius
apparet? ofendat? tur: ſiqui de cultro capto
arma capta: ſiſ? ſuper illud ponunt? r. Et
ſicut cognoſcunt? q? ſpiritanitur de? ſanctis.

A ſcendere Fo.clvij.

regis in tali? poſpito per arma que in po?
te? vel oſſito ponuntur. Et ſicut cognoſcunt
qui ſunt filij ialie vel ralis militie per ar
ma p?ria que portant: nam filj merito pa
tre? arma ſua portant. Et qui ſunt de peten
tia tanto ſimiliores: quanto ſunt arma? p?
pinquiores. Et ſicut cognoſcetur quis ſit
vel rex in loco dei: ſic cognoſcet? arma corre
pondeant? in regno vel dominio frequenter
pugnantes arma regis: r hi qui de? domi
natur: ſ ſpecialiter ſi milegantur. Et ſicut
ſignum militis mortui eſt ab ſenium ſub
ter natur: ſic cognoſcat? quis rex cathram ali
ter occupauit vel per arma: ſi ſigna exteri
ra vel de? ſolo? in ſolpito ait recipiun?
r arma filij ſum? vel de? vel diaboli. Ut? q
ſe ſumus mortal? vel vnus de cunus etas ſit
mus homines: per vehemēter exteros arma
diaboli e ſigna cuis. Itaq? dubiu? ineſt quare
cetera vicia non eſt dubium quin ibi diabo
lus cathras ale obtineat. Ce operibus ergo
qualeſ ſint aiarum mot? ſ falſitatibus ac
tuabꝰ patet ex ille mundi princeps Jo. xvi.
qui in mōte chriſti fuit de mutuis ſalſita
tibus r laboribꝰ? preſeruat? fic pōt de eis
dic? q? dixt Seneo ſupia. e. q? vel? vel? bel
lum bigā? r? ad? ſimulan? cuclā? mul
ti? vecoidiſſuno. De quo ſerē q? dixt magſ?
q? debuit arma ſua facere: q? ea faceret bo
na: r fortia: ergo: aſſerēs q? cito intendē
re? fugere: r ideo volunt arma ſua ſi eum de
bello fugiente? cuſtodire a fugitiuis. Ita ti
ſci? ecclēs vel religione qui delicias r ere
qnē? r cameras querit? equos r labores
hoīn? prechēn?ſi fugiunt de quib? Eſa. xvii.
Cum? cū principes nu? fugerunt ſimul: p?ma
pes? dem? equa mastores in fuga: ſic ofta
fugiūt? de quibus Eſa. xx. Ad cuios? fuge
mus ci? Sola cōſtēctes Dauid pedirans?
De quibus ibere. cxxv. Uri bellatores eq?
fugerunt. De quibus cēqueri? deus in pſ.
xxx. Qui videb?ā me foras fugerunt: qui fo
videbant foꝛis ſcriptura rum? diſputatione:
diſputatores? ſcīs? deus videat? per ipecemvel
effentiā qui? eſt in gloria mundꝰ vidit? re
foras fugerunt affectu r opere: ei? ne? ſeque
tes. Et quia in labore hoīm non ſunt verā
cabil? de ſingulis eorum dicit? Eccle. xxx. Fu
giet arma ferrea. r opera ſpialiū armoꝝ
laboꝝ? a? p?deroſiſſ? irruet in aeris creū
q? laboꝝ? demonum in motte eductus?
egreſſus de vagina ſua. Et? q? arma? ſic
plocedit: ſicut enim cognoſcatur in cu? bo
mino cauſa fit per ſigna r arma: ſ exterius
apparet? ofendat? tur: ſiqui de cultro capto
arma capta: ſiſ? ſuper illud ponunt? r. Et
ſicut cognoſcunt? q? ſpiritanitur de? ſanctis.

Arti.ſ.

t

u

x

Arti.v

Ar.ſ.

y

z

Scendentiū. Pri
mo pondꝰa ſit diuerſitas. Se
cūdo obiectur ob q?o aſcēdit.
Tertio vbi fuit? medietor ve
ter reſurrectionē z aſceſiones.
Quarto: ad quid aſcendit vios? pter in ſan

deū ⁊ dicētes: inclina celos tuos ⁊ descende:
carnē nr̄am assumēdo. Et iterū ascēde natu
rā nostram ad patriā nostrā scz. reportādo
Et sic libera nos Eph. iiij. Qui descēdit ipse
est: ⁊ qui ascendit cum mēbris suis ad mo=
dum probissimi regis qui rege superbie de=
uicto: predaʒ ab eo abstulit. Uidelicet Adā
⁊ Euā ⁊ omnes iustos ab eis propagatos
⁊ mortuos atqꝫ purgatos: ⁊ sic ascendit cū
senioribus Iosue. viij. Cum senioribꝰ ⁊ sa=
nioribus ⁊ nō cum oībus. Et hoc est ergo qd̄
predixit Io. xij. Ego si exaltatus fuero: oīa
trahā ad meipsum. Trahit enim oēs trahē
dos ad modū solis: q̄ de mari aquā dulcē ⁊
purā in altū trahit: salsam pōderosam atqꝫ
terrestrā derelinquēs: vn̄ Aug. in quodam
sermone. Quoꝝ inqt sepulchra in passione
sunt patefacta: hoꝝ corpa xp̄o resurgēte sūt
de puluere suscitata ⁊ sicut cū dn̄o surrexe
rūt: sicut pꝫ Mat. xxvij. Monumēta aperta
sunt: ⁊ multa corpora sctōꝝ surrexerūt ⁊c.
Ita cū dn̄o ascendente etiam ipsi ascendisse
creduntur: ⁊ sic secū duxit p̄dā nostrā in sexstā
hereditatis sue ponendo: ⁊ viam celi prius
oblitā nos docendo Heb. x. Nūciauit nobis
vitam nouam. ¶ Tertium: vicꝫ vbi fuit me
dio tp̄e nec sacra scriptura nec ecclesia: nec
aliquis doctoꝝ aperte determinat: potuit
4 enim esse in terra ⁊ si non videretur sicut le=
gitur de sancto Bartholomeo quod potuit
se abscōdere ⁊ facere inuisibilē in illa ciui=
tate vbi q̄rebatur: si voluit: ergo a fortiori cor
pus xp̄i gloriosum cum oīa corpora gl'osa
ōndere vel occultare ad libitū se possint: q̄=
rū vo ad partē determinataꝫ creditur magis
q̄ fuerit circa hierl'm ⁊ illas partes: ad disci
puloꝝ suoꝝ ꝯsolationē: cū quibꝰ eius tunc
crebra fuit cōuersatio: sm̄ sctm̄ Tho. quibꝰ
apparuit i triplici specie. Magdalene i spe=
cie hortulani: duobꝰ discipulis i emaus: in
specie peregrini: ⁊ apostoli estimabāt se spi
ritum videre. Illud enim tp̄s inter resurre=
ctionē ⁊ ascēsionē signat tp̄s gratie: in quo
se habet erga incipientes in specie hortula=
ni. s. ad modū hortulani: cuius est officium
nociuas herbas eradicare: erga pficientes
se habet ad modū peregrini eos in via dedu
cendo ⁊ ostendendo: erga perfectos: ad mo=
dum spiritus eos suo amore inflāmando: ⁊
sui desiderium inspirando. Postq̄ꝫ sic locu=
tus est eis: assumptus est in celum Mar. vl.
Ad magnam nostram vtilitatē. In quo no
Ar. iiij tatur quartum: vicꝫ ad quid ascendit: scili
cet propter quatuor. Primo vt eius potētiaꝫ
⁊ vniuersale dominium ostenderet. Secun
5 do vt hospitium nobis prepararet. Tertio
vt amorem nostrū post se attraheret. Quar
to vt adimpleret omnia. In primo ostēdit
se esse timendum. In secundo amandum
In tertio imitandum. In quarto ammirā=
dum. ¶ Pro primo est sciendum: q̄ terre se
dn̄m ostendit in terre motu in hora mortis
Aquarum vo qn̄ super aquas ambulauit.
Inferni vero in eius spoliatione facta i sua
resurrectione. Aeris vero ⁊ celoꝝ: in die ascē
sionis. Dicatur ergo vere dn̄s vniuersoꝝ in
eo. Et in ista ascēsione ⁊ dominij ostēsione: 6
magnā nobis attulit spem spiritualis au=
xilij contra bella tentationū. Qui enī vult
terrā potēter defendere vel homines: ascen=
dat locū altiorē: vtpote turrim vt de alto in
hostes tela iaciat. Quia sicut dicit Uegen.
de re militari li. iij. Et habetur ser. cxviij. 4
Pugnaturi primum auxilium capiūt ex lo
co qui tanto melior est: quanto altior iudi
catur. Cuius rei vna est causa ex parte pu=
gnantium: q̄ tela demissa de alto vehemen
tius descendunt ⁊ durius percutiunt. Alia
vero est ex parte aduersantiū: q̄ deorsū stā
tes habēt duplex certamē ⁊ cōtra locum et
contra hostes. Ita in pposito dn̄s christus
stetit in basso loco: hostes. s. iudei in eum ir
ruerunt: antequā etiā ipse crucē ⁊ celū ascen=
derat: exercitꝰ suus cadebat ad limbū: car=
cerē inferni: ⁊ in tētationibus facilꝰ vince=
batur ideo in ascēsione ad supremā turrim su
per oēs celos ascēdit Ephe. iiij. Ut membra
sua ⁊ eccl'ia sua fortiꝰ defenderentur p eū qui
ciuitatē fortiū ascēdit Prouer. xxj. De quo
nota. C. iiij. 12. ⁊ hostibꝰ fugatis nobis iter
faciat Ps. lxvij. Iter facite ei qui ascendit 7
super occasum dn̄s nomē illi: turbabuntur a
facie eius. ¶ Scd̄o ascēdit: vt nobis hospi=
tiū pareret ipso teste: qui ait. Uado parare
vobis locū. In quo notatur magna xp̄i hu=
militas vltra oēs dn̄os terrenos quibꝰ mi=
nistri preparāt locū: hic econuerso nō venit
ministrari: sed ministrare. Sed tn̄ sm̄ rei ve
ritateꝫ vadit pare locū eis q̄ hic parauerūt
seruis suis: itaqꝫ vult q̄ serui sui prius reci
piantur: qd̄ pꝫ expresse Math. xxv. Ubi dicit
his qui suos receperunt: opera charitatis
ministrando. Uenite benedicti patris mei:
possidete paratū vobis regnū. Ergo p ope=
ra misericordie ascēdit. Per illos enim sex
gradus. i. sex opera charitatis numerata
Mat. xxv. Et per septimū qd̄ habetur in Tho
bia de sepultura mortuoꝝ: ascēdet i celū qd̄
pulcherrima figuratur. ij. Paral. ix. vbi habetur
q̄ rex Salomō fecit sex gradus: qbꝰ ascēde
batur ad soliū: ⁊ scabellū aureū. Istud scabel=
lum pōt significare sepulturam mortuorū:
qr sicut

quia sicut scabellum sub pedibus infimum
locū tenet inter opera charitatis: ⁊ sic septē
graduū ascensus eiꝰ Ezech. xl. Et brachiosa
possunt dici opera spiritualis charitatis.
De quibus. C. j. 2. hoc non tantū figura: sꝫ
opere monstratū est in facto Helie. iiij. Reg.
ij. qui ad paradisum ascēsurus dimisit pal=
liū suum Helisseo. Et sic christus ascensurus
per crucē deposuit vestes Ioā. xix. In signū
q̄ ascensuri in celum debent vestes ⁊ alia di
mittere per elemosynarū largitionē. Taliū
enim aduocatꝰ est christus apud patrē. De
pe. dis. ij. § ego sum: ⁊. ℣. si quis. Sed nō de=
fendit falsas causas nec falsos i causis suis
qui qn̄ infirmantur vel confitentur: promittūt
se velle a peccato abstinere ⁊ benefacere: et
non faciunt. Illi non ascendēt. Sed qui pe=
nitentia se mactant: ⁊ charitatis sacrificium
offerunt Iudi. xiij. Cūqꝫ ascenderet flamma
altaris in celum angelus domini pariter in
flāma ascendit. Nota. C. j. 4. ¶ Tertio ascē
8 dit vt amorem nostrū post se attraheret. Et
sic post ipsum ascendere toto desiderio ⁊ ni
su nos doceret: sicut patet ser. xxviij. 8. Cu=
rei duplex habetur exemplū. Unum de aquila
prouocans pullos suos ad volandum: ⁊ ni
dum suū dimittendo. Primo vt dicitur ascē
dit super aliquem arboreꝫ ante eos: deinde
superius in aere versus celū: ⁊ sic pulli eam
sequuntur. Sic christus q̄ est quasi aquila
prouocans ad volandū pullos suos: ⁊ sup
eos volitans Deutero. xxxij. Primo ascēdit
super arborem crucis. Secūdo in altum ae=
ris vsqꝫ ad celū: vt iter pararet: ⁊ nos ad se=
quendū prouocaret. Ascendit pandens iter
ante eos Mich. ij. Non ergo simus magis
degeneres: q̄ꝫ pulli aquile. Sed sequamur
per arborē penitentie: ⁊ simus socij tribula
tionis si esse volumus socij consolationis.
¶ Exemplum etiam ad hoc est de patre vel
amico eunte ad terrā remotam: filij natura
liter eū corde sequuntur: frequenter de eo co
gitando ⁊ rumores de eo libenter audiēdo.
Si essent magni reges vel papa in alijs ter=
ris: ⁊ vocarent pauperes ⁊ amicos vt eos p
mouerent: libenter ad eos venirent. Sed sic
est de deo: qui ascendit in celū ⁊ vocat quēli=
bet nostrum: dicens illud Exo. xxiiij. Ascen=
de ad me in montē. Nota. A. xxvj. 19. Ascen=
damus ergo in montē dn̄i. Esa. ij. ¶ Quar=
9 to ascendit vt adimpleret omnia ⁊ vniuersa
perficeret. Uniuersum enī est quasi circulus
q̄ perficitur qn̄ linea ducta ab vno puncto re=
dit in eundē: sic vniuersa a deo prodeūt qua
si linea a puncto Iac. j. Oē datū optimum: ⁊
omne donū perfectum desursum est ⁊c. ⁊ ad
eundem terminatur: q̄ ipse alpha ⁊ o: prin=
cipiū ⁊ finis omniū creaturarū: sicut patet.
M. iij. 12. In cuius signū filius dei egressus
a patre ⁊ vltimo creature vnitus scilicꝫ terre.
Iterum die ascensionis ad eundē patreꝫ re
dit: terrā suo principio copulando ⁊ vnien=
do. Et sic per egressum eius a patre ⁊ regres
sum eius ad eundē: est circulus vniuersi cō=
pletus ⁊ perfectus: quia sicut in circulo vna
parte descendēte: alia ascendit: sic deo descē=
dente homo ascendit Ephe. iiij. Qui descen=
dit scilicet solus: ipse est qui ascendit cū mē=
bris vt adimpleret omnia.
¶ Uiso quomodo ad quid: ⁊ quando caput Arti. v.
ascendit christus. Uidendum est quomodo 10
mēbra cum eo ascendere poterūt: huius rei
possibilitas statim apparet: si mēbra capiti
ligata sint charitate: quod est vinculum per
fectissimū Coll. iij. Super omnia autē chari
tatem habentes: quod est vinculum perfe=
ctionis. ¶ Exemplū ad hoc est beati ambro
sij in exameron li. iij. Sicut enī aqua ad tan Aqua.
tam altitudinem in conductu ascēdit: a quā
ta principiuꝫ trahit. Et si aliquod leue sicut
penna vel lana vel huiusmodi in ea ponatur
illud etiam secū ascendere facit. Ita natura
diuina de quo Eccl'ia. xxiiij. sicut aqueductꝰ
exiui a paradiso: ad eundē locum redit por
tans secū leues ponderositate peccati non
grauatos. Mēbra enim debent capiti confor
mari. Et sic mēbra coniuncta capiti sequen=
tur per eandem viam. Sic nos si mēbra fue
rimus christi: ipsum sequemur ⁊ non aliter
quia nemo ascendit in celum: nisi qui descē
dit Io. iij. scilicet cum mēbris que ipsum se
quentur per viam penitentie ⁊ asperitatis:
per viam mundicie ⁊ puritatis: per viam pa
tientie ⁊ humilitatis: per viā miserie ⁊ pau
pertatis. Et sic de alijs virtutibus Iuxta il=
lud. j. Re. xiiij. Ascendit Ionathas reptans
manibus ⁊ pedibus ⁊ armiger eius post eū.
¶ Uiso q̄ ascendere possumus si volumus.
Resta ostēdere quare debemus multū niti: Ar. vj.
vt cū capite nr̄o ascēdamus. Hoc nos docet 11
miseria terre in qua habitamꝰ hec enī est ter
ra tenebrosa ⁊ vmbrosa mortis caligine: ter
ra miserie ⁊ tenebrarū: in qua homo breui vi
uēs tēpore repletur multis miserijs: in dolo
re nascitur: in labore viuit: in timore moritur
bis ergo ter replicatur. Ue: ve: ve habitātibꝰ
in terra Apoc. viij. Uel ideo tibi ve: propter
pericula carnis: mundi ⁊ demonis: que licet
ad tempus placeant: in fine miseros ve eter
ne mortis exponunt. Quod ostenditur tali
exemplo quod habetur Ser. vj. ⁊. Excogita= Exem.
to ⁊ imaginato: de quodam cogitante quos

modo posset aliquem statum inuenire vbi
posset plenum gaudiū habere sine dolore: ⁊
cum deambulans de hoc meditaret̄: obuia-
uit cuidam qui quesiuit quid cogitaret: et
cum ei cor aperiret: ait: veni post me: ⁊ ostē
dam tibi gaudiū magnum: ⁊ duxit eum ad
vnam domū plenam thesauri auri ⁊ argēti:
⁊ ait: hec tibi do: ⁊ cum istis potes gaudere:
qui diligenter ⁊ sapienter domū considerās
vidit ex vna parte thesauri latrones ⁊ homi
cidas in quodā angulo absconditos: eius
spoliationi insidiantes: ⁊ tremens quesiuit
a ductore suo: qd sibi vellent isti: cui ductor:
ad tempus de istis gaudere potes: sed in fi-
ne nō possum te custodire: quin ab istis spo
lieris. Cui ille ve mihi quia decepisti me: qꝛ
hoc non est gaudiū sed timor: ⁊ fugiens oc-
currit alteri: a quo totum promittitur sicut
a priori. Iste ergo duxit eū ad vnam camerā
pulcherrimā: in qua ex vna parte vidit men
sam positam: cum omnibus delicijs in alia
lectum delicate paratū: ⁊ ait: comede ⁊ bibe
⁊ dormi: ⁊ quere in omnib⁹ carnis delicias:
12 sed diligēter circumspiciens: vidit de pariete
ex vna parte serpētē maximum occulte egre
dientem ⁊ tortuose incedentē: nunc habentē
caput versus mensam: nunc versus lectum
quasi incertus cui declinaret: vidit ex alia
parte leonē magnum habentem os apertū:
ad eum deuorandum: ⁊ ait ductori suo: qd
sibi volunt ista animalia: qui ait. hic potes
comedere ⁊ bibere ⁊ gaudere ad tempus: sꝫ
in fine non possum te custodire: quin iste ser
pens te occidat vel in mēsa vel in lecto vel ne
scio in quo loco: quo facto: leo te deuorabit:
cui ille: ve ergo mihi quia decepisti me: quia
hic sedere vel quiescere vel confidere nō pos
sum. Et tristis obuiauit tertio: qui duxit eū
ad domū pauperum: vbi nec erant diuitie:
nec delicie. Et ostendit illi scalā: cuius sum-
mitas tangebat solariū: in quo erant inesti
mabiles diuitie ⁊ glorie: dicens: vides hanc
domum: video inquit: hic inquit nec est ser-
pens: nec leo: nec latro: sed gaudium plenū.
Ascende ergo ad domū illam: ⁊ ibi inuenies
quicquid desideras: vt gaudium tuum sit
plenum: ⁊ gaudium tuum nemo tollat a te:
13 ⁊ eris sine timore. ¶ Spiritualiter anima ra
tionalis ad delicias ⁊ gaudia creata: illa q̄-
rit diuersimode ⁊ i diuersis: cui occurrit mū
dus: offerens multas diuitias: terras ⁊ ani
malia: aurum ⁊ argentum: sed si diligenter
considerent videre possent quomodo latro-
nes pessimi eis insidiantur vt eos spolient:
scilicet executores ⁊ amici carnales: sicut pa
tebit infra capitulo. de executoribus: ⁊ sicut
patet. A. xxi. 9. ¶ Alij querunt gaudium in
delicijs: ⁊ istis occurrit caro ⁊ offert multa
delectabilia: sed si diligenter circumspicerēt:
viderent serpētem: id est mortem eis insidiā
tem in mensa: quia multos occidit crapula:
⁊ corporaliter ⁊ spiritualiter: propter crapu
lam multi perierunt. Insidiantur etiam in
lecto. quia multi etiam ibi subito moriūtur
Et leo circuit querens tales ad deuorandū:
scilicet diabolus. j. Pe. v. ¶ Alij querūt istd 14
gaudium in virtutibus: ⁊ istis occurrit chri
stus ⁊ eius ministri: ⁊ offerunt eis scalā pe-
nitentie: scilicet trium graduum. Contritio
nis: confessionis ⁊ satisfactionis: vel scalam
charitatis ⁊ aliarum virtutum scilicet hu-
militatis: paupertatis: puritatis. Ista sca-
la Jacob in terra fixa: ⁊ solarium celi attin-
gens: habet duas arbores laterales: scilicet
dilectionem dei ⁊ proximi. Gradus eius sunt
opera charitatis ⁊ virtutum. In huius ascē
su non est labor timendus quia deus innitu
tur scale ⁊ angeli ascendunt et descendunt:
ascendentes iuuantes ⁊ recipientes. Ange-
los inquit ascendentes ⁊ descendentes Gen.
xxviij. Ista scala dicitur fuisse fixa in terra:
⁊ non in vento. i. non in fine vite quando to-
ta vita consistit in quodam flatu venti: quia
tunc est tarda hora sacerdotē querere: ⁊ sca-
lam penitentie ⁊ charitatis primo erigere: sꝫ
erigi debet super terrā firmā. i. in forti vita:
⁊ tunc ducit ad dnm̄ celi: in qua videbimus
⁊ gaudebimus ⁊ gaudiū nostrum nemo tol
lat a nobis. Ascendam⁹ ergo ⁊ possideam⁹
terrā quoniā poterim⁹ obtinere eā Numeri
xiij. Nota. C. i. 4. ⁊. P. vij. 31. ⁊. T. j. r. ¶ Sꝫ 15
istum ascensum duo multos impediunt: ti-
mor ⁊ amor. Verbi gratia: volentes ascende
re per gradus elemosynarum: ⁊ charitatis
impedit amor pecunie ⁊ timor penurie. Illis
impedit etiam restitutionē vsurarum et si-
moniarum ⁊ similium: per opera penitentie
amor inordinatus: carnis ⁊ timor austerita
tis: ⁊ sic de alijs. Figura ad hoc. ij. Paral. ix
vbi in quolibet gradu ascēsus Salomonis
erāt duo leones hinc ⁊ inde. Sed isti leones
quia picti erant vel formati sine vita: signifi
cant q solum timidos ⁊ vecordes impediūt
⁊ illos de quib⁹ habet̄. P. vij. ar. xiij. Auda-
ces vero fortiter ascendūt. Exemplo Dauid
de quo. j. Reg. xxiij. Ascendit ergo Dauid
inde: ⁊ habitauit in locis tutissimis. Sꝫ fru
stra niteremur nisi ascēsus esset possibilis.
¶ Ideo nunc septimo restat ostendere duo.
Primo quomodo sit intelligibile q corpo-
ra ascendere possint. Secundo q velociter
ascendunt. ¶ Causa declarationis primi est

difficultas que videtur circa ascensionē cor-
porum specialiter. Cum enim plana sint
corpora celestia ⁊ solida: mirum videtur et
difficile quomodo corpus scilicet christi et
que cum eo ascenderunt ⁊ corpora bonorū
in resurrectione per illa transire poterunt: si
ne illorū fractione seu diuisione. ¶ Sed ad
hoc sciendum oportet intelligere q sicut exi
uit sepulchrum clausum ⁊ intrauit ianuis
clausis: sic ipse cum alijs ascēdit celum: nec
debet hoc esse mirabile: si considerentur ope
ra nature nullum dubium esse debet: quia
deus in operibus suis sit potentior ⁊ subti-
lior: q̄ quecūq operatio naturalis. Sed in
operibus nature videmus q radius solis
penetrat vitrum sine sui diuisione: et calor
ignis ferrum: ⁊ calor solis saxa durissima: ⁊
virtus solis profundissima loca terre: virtu
te cuius aurū ⁊ alia metalla ibi generantur
Non est igitur mirabile si deus et alij virtu-
te ⁊ potentia dei celos penetrent: quia sicut
cogitationem nostram nullū obstaculū vel
spaciū impedire potest. ita glorificatos qn
libere possint esse vbicūq voluerint sine im-
17 pedimēto: sicut patet Ger. xxiij. 8. Et cogno
scere ⁊ scire ⁊ videre quecūq volunt ⁊ quecū
q circa nos aguntur: quantūcūq simus in
obscuris ⁊ occultis locis: sine absconsione
clare ⁊ aperte: quia vident speculum. i. deum
in quo relucent omnia vnde beatus Grego.
iiij. dial. c. xxxiij. Et. ij. dial. ca. xxxv. qui vi-
det videntem omnia: in ipso videt omnia:
quia in ipso omnia continentur. Sicut vi-
dens speculum: videt omnia que relucēt in
speculo. Idem Grego. ix. moral. qui iungū-
tur circa dei amorem versantur: nullo modo
credendum est: q aliquid foris sit qd igno-
rent. Multum ergo deberemus abhorrere
peccatum ⁊ opera turpia: que quantūcunq
in occulto agamus videntur a deo ⁊ ab ange
lis ⁊ ab omnib⁹ amicis nostris: ⁊ a multis
demonibus qui nituntur nos in illo statu
strangulare: ⁊ secum ad perditionem duce-
re: pauci sunt qui non dimitterent turpe pec
catum committere: si viderentur a patre vel
matre vel vxor si videretur a marito. Et a
multo fortiori si tota villa hoc videret in fo
ro. Sed multi nostrum habent patres ⁊ ma
tres ⁊ mariti habent vxores ⁊ econuerso in
celo ⁊ multos amicos: qui vident quicquid
facimus in camera cum tota curia celesti.
Magna ergo probitas bene agendi nobis
indicta: cum cuncta agamus ante oculos cū
cta cernentis Boecius. v. de consola. in fine.
18 Nota. C. iij. 1. Et. U. iiij. 1. vel. xvj. 6. ¶ Quā
tum ad secundum de velocitate ascendentiū
non est mirandum: quia in morte bonorum
vel in iudicio generali vel in liberatione in-
storum de purgatorio: potius est terminus
motus q̄ motus: quia sicut citatus ad ve-
niendum ad certum locum: certo die: qui for
te locus ad centum distat dietas: si omnes
dietas faciat ante illum diem: illo die locum
illum subito intrare potest: ostio aperto. Sic
quos deus citat dicens: ascēde ad me in mō
tem Exodi. xxiiij. Qui nunc vnum pedem ha
bent in celo: id est affectionem: qui per totā
vitam suam vadunt per arctam viam mun-
dicie ⁊ penitentie que ducit ad vitam: ⁊ cum
magno labore per gradus bonorum operū
ascendunt de virtute in virtutem. Qui ascen
siones in corde suo disposuerunt in valle la
chrymarum Ps. lxxxiij. Per phas ⁊ nephas
qui tot gradibus ascendunt quot bona vi-
uentes gesserūt: qui per gradum castitatis
ascendunt ad locum mundicie: per gradum
pacis: ad locum pacis: ⁊ sic de alijs. Et si ali
quando deuient per peccatum: cito redeunt 19
per penitentiam: non expectando quadrage
simam vel senectutem. Scientes quoniam
paruus error in principio viarum: magnus
est in progressu: ⁊ quoniam tempus pessimū
est Mich. ij. Quantumcunq ergo celū mul-
tis dietis distet ab eis in principio vite: q̄ ol
die appropinquāt ad illud per vnam dietā:
non est mirabile si in morte sint prope celū:
⁊ statim illud intrent: quia potius est distā
tia meritorum q̄ locorum. Unde quidā sa
piens requisiuit quantum distaret celū ab
inferno: conuenienter respondit quantum
anima boni ⁊ mali in morte: quia vna sta-
tim in morte est in celo: alia in inferno: quia
sicut bonus multas dietas vt dictum est fa
cit versus celum: ⁊ ideo in morte statum est
in celo: de perfectis loquor: non de illis qui
impediuntur in purgatorio. Ita malus qui
dietas multas facit versus infernum: sta-
tim est in inferno: quia prius descendebat.
dum aliena rapuit multū descendit: ⁊ sic de
luxuria ⁊ alijs. In quolibet enī tali peccato
magnū gradū facit in isto descensu. Sic igit̄
boni in vna parte statere vel situle ascēdūt p
gradus virtutū: mali in alia parte descēdūt
per gradus peccatorū: sicut lupus ⁊ vulpes
in situla. Exemplum de diuite ⁊ Lazaro Lu
ce. xvi. De vtrisq simul in Ps. cxj. Ascendūt
vsq ad celos: q̄tum ad bonos. Descendunt
vsq ad abyssos: q̄tum ad malos. Sic ergo
ostensa: via et modo et possibilitate ascen-
dendi: patet responsio ad questionem Iosa
phat regis. iiij. Reg. secundo dicentis ⁊ q̄rē-
tis per quam viam ascendem⁹. No. N. i. 10.

Arti.iij ¶Malorum vero multitudo nō sic ascendit
cū christo: qui prius descendit per humilitatē
iuxta illud Ps.xvij. Inclinauit celos et de-
20 scendit: ideo post ascendit ad celos Esa.xix.
Ecce dñs ascendit super nubē leuē: et in Ps.
xlvj. Ascendit deus in iubilatione. Joan.iij.
Nemo ascendit in celū nisi qui descendit de
Fabula. celo. ¶Sed aliqui potius eligunt ascendere
per superbiā cum edificantibus turrim Ba-
bel. Gen.xj. Et cū Lucifero vel cum Icaro: de
quo fabule habent: quod cū pater eius Dedalus
vltra mare cū filio suo Icaro volare vellet:
informauit filiū quod non ascenderet nimis al-
te: ne solis calore pēne eius comburerentur: et
sic caderet: ne nimis basse: ne ad turres vel cā-
panilia lederetur: sed tantum mediū tenendo:
patrē sequeretur. qui de volatu gloriatus: ex
sua presumptione dedignans patris seq ve-
stigia: altius ascendit: et pennis combustis in
mari cecidit: quod cum pater retrospexisset:
ait. Icare nate bibis: iā nunc sine patre peri-
bis. Nā tibi dixit bis: medio tutissimus ibis.
Iussa paterna pati: mediū tenere bti. Icari-
et fati: memores estote parati. Sicut iste pre-
dicauit filio: ita predicandū est omnibus san-
cte matris ecclesie filijs: dicendo quod medium
teneant: propter pericula que in extremis latēt.
Nā superbi occasum habēt sicut patet exem-
plo luciferi Esa.xiiij. qui ait. In celū conscen-
dā super astra celi: exaltabo soliū meū sede-
bo in lateribus aquilonis: ascendā super alti-
tudinē nubium: similis ero altissimo: verū-
tamen ad infernū detrahens in profundum
21 laci. ¶Sed heu aliqui Icaro et Lucifero sunt
similes: qui nec predicte doctrine credunt nec
exemplis predictis informant vel terrentur
quibus non sufficit matrimonium vel heredi-
tas seu dignitas paterna: vel paternus ho-
nor: sed in superbiā erecti: volunt oēs proge-
nitores et singulos vicinos transcendere: vel
per nouitatū inuentiones in ornatu et bar-
bis et huiusmodi. per dominiū vel per balli-
uiam: in qua peius ascēdūt quam mala herba
super blada: quia ille volunt blada destruere
vel ad se trahere. Isti vero terras maiores
et animalia etc. per phas et nephas ad se trahe-
re et perquirere: vt supra de aduocatis. A.iiij
Edificia altiora eleuare: sicut pater p edifi-
cātes turrim babel Gen.xj. ¶Alijs vero nō
sufficit sequi patres suos antiquos et sctōs
et solidos ecclesie doctores: sed volunt singu-
lariter videri et altius volare: nouitatum es-
se inuentores: de quibus omnibus simul.
Deut.j. Tumentes superbia ascendistis in
montem. Et in Ps.lxxiij. superbia eorum qui
te oderunt ascendit. Et iterum. Uidi impiū
superexaltatum et eleuatum: sicut cedros li-
bani. Sed quis est finis huius exaltationis
patet cū sequitur. Transiui et ecce non erat
quesiui et non est inuentus locus eius: scili-
cet nec cum illis in celo: nec cum illis in terra
ista: sed cū his qui interfecti sunt gladio: et
descenderunt ad fundamenta laci Esa.xiiij.
¶Alij vero nituntur ascendere ira instāntia:
vt se de inimicis vindicēt: propter hoc enim
desiderant esse potentes: et propter hoc ascē-
dunt in israel: in Ps.lxxvij. Et istorum alti-
tudo seu ascensus est sicut altitudo montis
ethne: qui in seipso cōburitur: et valles a cō-
bustione minus leduntur. Istū montē inflā-
mant: qui eum ad vindictam acuunt: dicen-
tes: magnus es etc. si essem sicut tu: ita vindi-
carem me: quod omnes loquerentur de me. Isti
diu ascēdere non possunt: quia sicut auis que
nititur cū vna ala ascēdere: retro cadit. Ita
ille qui ascendere nititur: sine ala dilectionis
dei et proximi vel sine ala bone volūtatis seu
operationis vbi possibilitas adest virtutis
habendi: cadet: Gen.xlix. Cadat ascensor eius
retro: et ira dei ascēdet sup eos: in Ps.lxxvij.
¶Alij vero ascendunt cū inuidia: et istorum
ascensus et altitudo assimilatur altitudini
fagi: cuius vmbra herbas sub se crescere im-
pedit: et quanto altius ascendit: tanto latius
vmbrā venenosam expandit. Sed in fine pro-
cella venti prosternitur. Ita isti in arte et sta-
tu suo nituntur in altū ascendere alijs ascē-
dere volentibus: inuident: et vmbra veneno-
se detractionis accusationis et vituperatio-
nis impediunt Ps.xvij. Ascendit fumus in
ira eius. Sed in morte cum paruo flatu de
ore emisso anima fagi in infernum cadet: et
herbe prius impedite: incipient crescere dicē-
tes illud Esa.xiiij. Corruisti in terram: qui
vulnerabas gentes. ¶Alij vero ascendere
nituntur per cupiditatē cum gigantibus. De
quibus fabulose fertur: quod cumulauerūt mon-
tes super montes vt quendam deum sarace-
norum: videlicet iouem expugnarent: super
quos in altum ascensos fulmē emisit: et sub
montibus quos cumulauerunt depressos
occidit. Sic auari cumulant terram sup ter-
ram: prebendā super prebendā. De quibus
A.xxvij.f. Et montes super montes: et posses-
siones super possessiones: dum terras et ne-
mora et montes acquirere nō cessant: domi-
nium super dominiū: balliuiā super balliui-
am cumulantes. Sed in ista cumulatione
aliqui deum celi in se expugnant: sicut illi
qui huiusmodi periurijs acquirunt: sicut
aliqui mercatores et falsi compurgatores
et duodenarij. Aliqui in membris suis. Si-

cut fures: raptores: vsurarij: de quorū quoli-
bet conqueritur: dicens. Ascēdit malicia eius
coram me Jone.j. et huiusmodi. Sed deus
super eos fulmen terribile emittet: quando
dicet illud Mat.xxv. Ite maledicti etc. Et vt
sint de hoc certi: audiant quam certitudinaliter
eis promittit sic. Auaricia enim in capite
omnium: deinde promittit dicēs: nouissimū
eorum gladio interficiā: promissionis vero
ineuitabilitas: patet per hoc quod sequitur.
Non erit eis fuga. Et cito post: si ascēderint
vsque ad celum. inde detraham eos. Et si ab-
scōditi fuerint in verticem carmeli inde scru-
tans auferam eos. Et si celauerint se ab ocu-
lis meis in fundo maris: ibi mandabo serpē-
ti et mordebit eos. Quia quo ibo a spū tuo:
quo a facie tua fugiam ait Ps cxlix. ¶Alij
25 ascendunt per hypocrisim et inconstantiam
Miluus ad modum Miluui: qui ascendendo clamat
voce gracili: et spirituali valde: dicendo: fi:fi:
fi: ac si nihil curaret de toto mundo. Ac si es-
set ita spiritualis: et eis que dei sunt intētus
quod de temporalibus non curaret: nec cogita-
ret et ea que sua sunt omnino non quereret.
Sed viso cadauere: cito super illud descen-
dit: et adhuc in altum ascendunt famelici: vt
ad distantius facilius predam videant: et ci-
tius capiant. In prima conditione eis assi-
milantur illi qui in quadragesima: et in in-
firmitatibus suis et necessitatibus et confes-
sionibus ita spiritualiter loquuntur pecca-
tum detestando dicentes: fi:fi:fi: super gula
et luxuria et huiusmodi: sed cessante impedi-
mento: visa opportunitate cito ad cadauera
gule et luxurie redeunt. Et in hoc assimilant
cuidam monstro: quod vocatur lulligo: de
quo dicetur infra. R.ij.f. In secunda condi-
tione videlicet quod ideo in altum ascendūt: vt
predam capiant. Assimilantur eis hypocri-
te: qui ideo ore omnia carnalia contemnūt
id est fingunt se in altum sanctitatis volare
vt beneficia ecclesiastica: promotiones mu-
nera: gratias et laudes hominum adipiscā-
tur. Ad predam ascendisti Gen.xlix. ¶Alij
Epm. ascendunt per scalam accidie cum testudine
26 de qua fertur quod in dimidio anno arborem
quandam ascēderit: et in fine ad flatum par-
uum venti frigidi cecidit. Ita multi passu
testudinis ascendunt arborem penitētie: ita
tarde et tepide in fine quadragesime: et in fi-
ne vite: et tarde ad ecclesiam et ad bona ope-
ra cum murmure: et cito ad modicum ventū
temptationis vel tedij cadunt in tantum quod in-
ter pascha et ascensionem forte maior pars
illorum qui in quadragesima inceperunt
ascendere sub peccato iterum ceciderunt.
Animalia ibant et reuertebantur Ezechie.j.
27 ¶Alij ascendunt ad locum cupiditatis vel
vanitatis ad modum edere vel veprium per
maceriam inordinati fauoris. Edera enim
in ascensu suo non innititur virtuti vel forti- Edera.
tudini proprie: sed parietis. Ita volētes ascē-
dere locum cupiditatis in statu ecclesiastico
cum de virtute et fortitudine spirituali seu
ecclesiastica et literatura et moribus nihil aut
parum habeant: innitūtur parieti: id est ali-
cui prelato vel patrono: seu potenti: eique mu-
neribus et precibus vel sanguine vel serui-
tio ligantur. Et sic virtute non propria quam
potius potentia eius: ascendunt ecclesie te-
ctum: cui plus nocet cementum: id est tēpo-
ralia subsidia eius extrahendo: quam psit sub-
ditos informando. Ascendunt super eam ve-
pres et spine Esa.v. et tribuli. Ascendet super
aras Osee.x. Nota.O.vj.70. ¶Alij vero vo-
lentes ascēdere ad locum cupiditatis in sta-
tu seculari: sicut herba mala super blada: et
ad modum edere: loquuntur cum aliquo ma-
gno: et dant ei munera vel ei seruiunt in pre-
da capienda: et ponit eos in aliquo officio:
et eos aduocat in malis suis: sed in fine nō
poterat eos aduocare: quin cadant cum in-
circūcisis ad terram vltimam. Ezech.xxxij.
Et tales sunt patienter tolerandi: quia si spiri-
tus potestatem habentis ascenderet sup te:
locum tuum ne dimiseris: quia curatio ces-
sare faciet peccata maxima Eccle.x. ¶Alius 28
volens ascendere cathedram pestilentie: seu
statum vanitatis ad modum edere: muneri-
bus datis: loquitur cum aliquo amante pri-
mos recubitus in cenis: qui potius ad bur-
sam quam ad scientiam: ad munera quam ad meri-
ta respiciens: ait. Amice ascende superius.
Luce.xiiij. Et hec est causa quare ascendūt
montes in Ps.ciij. id est aridi infructuosi: il-
literati: inepti in omnibus predictis stati-
bus seu officiis. Et descendunt campi: id est
fertiles et vtiles: in locum quem fundasti eis
tu scilicet supportator et fautor edere: rece-
ptor munerum: qui animas primatum gerere
in eis. Et talis indignorum promotio vel ex- 29
altatio est periculosa: tam sic exaltatis: quam
eorum exaltatoribus. ¶Primum patet: quia
sic eleuati exaltātur ad modum testudinis
volentis transire mare. Sic ergo cum aqui- Fabula.
la loquebatur vt ab ipsa portaretur: quia
alas ad volandum de natura propria non
habuit: que cum inter pennas assumens: cū
esset vltra profundum maris aliqua occa-
sione pennas illas retraxit: et testudo sibi di-
missus: subito in mari cadens submersus
interijt. Sic ad literam omnes predicti lo-

quinunt cum aliqua aui predatigue precto
datoso dolorum cleuantur. Sed aliqui ex eis
qua causa vel occasione penitus famous et
querelis fabricabere. Utpote quia numera
non poreſt continuare vel quia aliter offen
do audiam: vel quia forte mentior. Fal
lere. Queſtum ſit in aeternas eras. Et ſic cito
do ſint damnatus cadit ſibiet edere ſubjecto
pectore. Sicco aquila vel pariete transiuim
ſtrenq; quinon aſſeſſerit vero dmiſſus ca
dit. Cadat aſcenſor cum retro Sed. etc. Fo
ra. d. inq. ri. 27. ¶ Secundo perſenſola eſt
frequenter exaltationibus: quia frequenter
vitium eſt & tales elevando elevanter gla
dium contra capit propriumq; quia ſiſtes
ingrati: mutuoſi: perſeruntes. Unde eſt
ſic ea. Sed quantur in fabulis de aquila et
lue vocatur reſtibet que audiens q; re anui
ſtere: que alius volare: quia ſic offittinam
erat de communi autem conſilio et aſſen
ſu regnati aquilam vt eam alium ſuper
potarent que ex gemma hoc ſeus nullas fi
ſpicans nidi as. Cum vero aquila ſup om
nes in alium aſcendiſſet: erant illa depenſa
aquile ſuperiores aſcendendo: in aquile ve
ſtipentium regnum ſibi vſurpauit. Sic in p
poſito: ſi hec ille: dei permittitur: nideo
quia ex que male meruerunt contra deum ratio
nem eos caſtaliantes eragitari: ueſſa aduer
ſarium in quo peccauerunt: punitantur. Sic
ergo ſpeciofis per illos quos exaltauerunt:
poteſt deo illud. ps. xxxvij. Exalta ſit dextera
tum deputauerunt: non ueritaſit omnes
inimicos eius. ¶ Alij aſcendere uolunt ad
viam falſitatis: propoſitione: ſuperbiendo.
Et ibi aſcendit ad modum collum: tumo
ſi: malentes per aſcenſum ſuperbie. Ma
ter: nr. trinij: e. ad modum fagitte non bene
pendatur de bona mala conſiſtendit huc
y illuc. Ita ſit per ambages: bagas: et dur
plicitates: et ſuſtationes: falſas: obliquo
nes iniquando aſcendunt in hoc mundo ad
magnum fastum. ij. Reg. vj. Aſcendebam
per ceſtum. Deſtro: nota. Ja. vij. ¶ Sed
nota q; omnes predicti male aſcendentes:
ad breue tempus aſcendunt: et in aſcenſu p
ſperant: ut ſi ſi bonitatia mala hebra ei
to ceſſet: quia ſili huius ſeculi ſilij luce
pauſcendentes ſunt in generatione ſua Luce
xvj. Et de eum proſperantur gloriantur: et
alios contemnunt. Sed gloria eorum de aſce
ſu fuit cit ſicut gloriatio pauone. Aſſeſſus
vero gloriam eſt ſicut aſcenſus ſimonis ma
gi. Ratione primi eſt ſecundum q; fabule ſi
tuent quando ad ſuperationem inter pauo
nem et aquilam. In qua pauo gloriauit de ſu
pulchritudine: multitudine: magnitudi
ne penarum: aquilam cum penitus ſuo
grieſus contemptibilem aquila respondit ei
tuus conſcitit: & adiecit. Quato illas paruas
greſſes pennas que in alium me pecterent
quas et cum quibus pulchrum in meſtitate
omnes aucupes euadere: ſi illas luctuas
cum quibus in neceſſitate diſtantias amo
ueres. Tunc pro quibus ſuperbis: et ſuperbi
pient: vt illis me ſpoliem. Ita quando pre
dicti vel hys ſimiles sacitat ſe vel gloriatur
vel in multitudine et magnitudine domina
rum vel veſtrum vel pulchritudines vel hu
militudine: que gloriatione. Nota. E. e ar
ticulo. iij. r. alios pumpſibiq; tunc ſibi bene
dicit: quia poſſet ei dici: ſi ſibi ſolum
die aquila: melius eſſet eum parues bunias
e cum corporis inſirmitate: verum etiā cum
lepra e cum indamenti: facit e cum vno lo
co e de vili genere adeuitam: ſi ſuperbiens
aucupes inferni in montis neceſſitate crude
rent ad eum volare: ſi eum omnibus con
trariis mitis in gehennam ignis. Adeuo eſt
ergo modicum iuſto: ſic gloriauit Ioquitur
Apoſtolus. j. Cor. v. dicens. Non eſt bona
gloriatio veſtra. Nota. D. viij. a. cum ſer.
E. D. viij. a. ¶ Secundo illorum aſcenſus
affimulatur aſcenſui ſimonis magicipn aſce
ſionem in coele ſuu diſpoſitum in valle Iachry
marum: ipſum cum in aſcenſu in odemonis
ad tempus impetauit: ſicut ſuſpenſum inuat
furem in aſcenſu ſcalere: ſtatu Comue altitue
potat: nuceum: et cadens fortius illi datur et
fragatur: ſic illum aut demones predictos in
aſcenſu fuo. De quibus Jere. xlix. Quaſi leo
aſcendit de ſuperbia. Sed Job. xx. Sanctus
pepercit ad inſtar pueris: ſi aſcenderet in
celum ſuperbia eius: caput eius nubes re
tigerit. quaſi ſterquilinium in fine perderur
y poc eius. qua Eccl. vij. Propter eſt deus o
ſſionis e ne gloie montium: hec concluſio
nem: ibidem. vij. Statim quando ſcriptus
erebunt aſcendere. Iuxta illud Eccl. xxvij
Cum volare coperit gladius meus ſup ſa
cies eorum. Ps. lxxij. Deuerſi eos dum al
leuarentur: ſicut ſimonem magum. Sequi
tur in Job. Cui te videſtimet ducere vbi eſtet
ducit illud Ma. xvij. Domine ſic eſt qui cos
turbauit terram. Sequitur. Videſti ſomnia
volantes non inuenietur: tranſiet ſicut viſio
nocturna. Hoc exemplo q; illi ſomniant de vo
cite e cito et non multum inſtantiantur. Ibi
autem debet cum aliis conditionibus ex
poſitis inſtar nature: y ſiuiture: de cadauer
bus eorum aſcendet ſetus. Ha. xxxiij. Cheo
ma. Surgens: venit ad patrem ſuum. Luce
xv. Cui aliter nos debemus venire ad eum.
Item cum tarem fortium aſcendit. Proueri.
xxj. ex pan. f.

a.xxvj. ¶ Audituum verbi dei.

Quamo offendeat qualis prece
dere debeat diſpoſitio. Secundo
quibus modis debemus deum
cauſa audire verbi doctrinas. Tertio
propter quid ve ſalluet ipſum? vnde. Quar
to oſtenditur que ſit neceſſitas audiendi ver
ba. Quinto ſignum diabolus illum impetu
re nitur audientem. Sexto non audiendi
ſtultitia. Septimo vtilitas. Octauo q; nolit
audire eſt ſpecialis ſignum damnationis. Fo
no nolentium audire verba ſalutis cum repoba
tione. Decimo vnde audire debeat? ad ea
tandum pertinebit. Undecimo vt ſiam? fue
factamus neceſſaria. Duodecimo vt ſiquis
mus penalia. Tredecimo q; multe modo de
bent? diabolum vel eius audire miniſtros.
¶ Quanto ad primū. Audiremon poteſt, de
bigne verbo dei niſi anima puras mideatur.
Sicut nec terra apte ſuſcipit ſemen: niſi pu
ris et herbis nocuitis penas abiamentis: ſic
animo ad audiendum fuerit applicata. Qe
ſicut operari vagnam im proportione gla
dij menſuran. Ita ad gladium ſpiritualeſ
vel ſpiritus quod eſt verbum dei. Ephe. vj.
Oportet vagnam animo et intentionem pro
portionare y applicare: quia ſicut gladius
recipe non intrat in vaginam curuam: e nō
tuolam. Ita in malitiolam animam: non intra
tur ſapientia. Sapi. j. Ergo diſpoſitiones quo
ad mundiciam e quo ad intentionem: quo
ad memoriam retinendam: dicat illud ps.
lxxxvij. Audiam quid loquatur in me dnus
meus deus e non quid loquatur diabolus: ſi
dominus deus.

Ar.ij. ¶ Deo quo eſt adhuc tendum. Quantum ad
ſecundum: q; debemus eſſi audire quatuor
modis. Primo diligenter: ſicut bonitio ſcola
tio optimi: y potens: e ſicut puer: alio nam
artem propter ſuſtentationem corporis: e ſi
cut infirmus medicum: e medicinam: q; qui
ſanari poteſtre eſt in magna coponia ex la
boribus ſibi lapidem ſeparatus per que ha
mari: e in ſanitate perpetuam poſſet: ſed hoc
ſit per verbum dei. Quia miſit verbum ſuū
e ſanauit eos. In Ps. cxl. Et non ſolum ha
manſed a malo: perenniſa preſeruat. Et ſic
magnae: ventas ſermonem meum ſeruauerit
mortem non guſtabit in eternum. Unde bea
tus Gregorius. Certiſſimum predeſtinatio
nis ſignum eſt libenter audire verbum dei.
ſic ſicut cuiroſi rumores. Unde Criſoſtomus
ſuper Joannem. homelia. j. Si ea inquit ſi
negres vel patre noſtre ſunt cupimus ſcire
quid dixerimus: ſed quid cōſiliamur: ſi nus
nihil ad nos ſint. Et ſi inquit diabolum ſu
gas per literas ſuſpectas in cellam: nullo mo
gis fugabo per literas recitatas: cognoſcen
eo ergo quaſi in libro diligenter ſcribere ſi
inquit vulcremus hominem de celo deſcen
dentem qui nos ſalvaret: et ſuſtinet: vnde
cum certa tudine narraturum: bona audiuo
nibuseo: ocurreremus: ſtultus deceto ve
nit: inquit multa mirabilia plus inaudita de
penis malorū: y gaudije narrauit homoſi
bona promittit ſuis auditoribus. Et ac. ſi
ſo voluerint o me audiente bona: terre co
medere ergo qui habet aures audiendi au
dat diligenter quid ſpiritus dicat eccleſie.
Apo. ij. ¶ Secundo obediuntur quia nō ſuſ
ficit medicum audire ad ſanitatem: niſi ſe
doctrine obediendo qui ergo obediendo: mu
ta ſuſtinent: e gramia: e ſancta loca: peregri
nando pro corpore ſalue: cum magno que
rant labore. Rationabile videtur q; pro ipſe
rant: e facant pro anime ſalute: quando eo
inuigitur in confeſſione. Et ſi obſcripturna
gubri tione: e infirmus medici ſequitur
deſiderio: e amicus amici: ergo audire et ex
ſe obediat. A tortiori ratione debito qui eſt
magiſter meruendus medicus ſanans ani
cas animas. Ebe ergo in audiendo: et audiē
dum Eccli. v. ¶ Cerno gaudentes ſicut ba
bene boletum amici vel filij mortui: gaudē
dentes audit qui verbum dei: et ſic ſuſtinet
eſt ſic habetes animā mundā de quib? por
reſt intelligi illud Joan. Mortui audiēt voꝛ
cem filij dei: z audientes viuent: ad inue
nendum ſpiritu ſanctū perdidi: et mea ſi
gna ſuſtinuit: z p parutis rebus amiſſis va
de ad ſeruiegaeze p magnis nolit ire ad
vbi deus. z plus mortes e pena ſuſtinēda:
e regno celeſti inuenendo. Erpeu longū vi
dei multis e grauie audire verbū ſalutis: q
audiendo verba ſolutionibus e hyſterionibus
videre: ea ſibi bene quod ex tentatione ac
cidit: ea dolori: vel ex habenti palatum cocdio
ſpirali febre: inferiri: ſibi tentationes eſt libēt
bibit aqua: e conſeſſit vita e mortis. ſi vi
ta. Sic tales a veritate quidem audiunt
ameriant ad fabulas aut conuertuntur. ij.
Thimo. iij. Illi vidēres ſi habeat in ſtru
amara: e infirmi: ſic ſed no ſic: q habent eo ſui
diſpoſitā: e ſanitatis audiunt leranter? gau
dentes: ut tenet illud ps. j. Audiam me do
na gaudij e letica. ¶ Quarto monuntur:
q; parum valet ola ſcientia z pulchitudo

dos r causas audire: nisi audita in scrimo
nio. Sed heu libentius audiunt scientias la
pientie anime per memoriā inuram cū au
cranuas r vanoscitur pardre infra. de
dientes scientiam per quam possunt terre
scientia r carn. nationes r foetulegia ab o
na lucrari memorie cōmendant atque ea ad
desia prohibita q; diabolo decepit creduli
tionem vitore possit. Sed in omni re cu
as pec. eorum sanitate valere q; domini
dā heretica ingeniter reponunt in cita
doctrinā certam pro certa sanitate anime.
rationis tuitione. Scimus autē q; nō ois
Deo est loquente qui sit nō audiam. Jere.
mentis vel ydiote q; ex infirmitate sunt a te
mi. xxiij. Et illud est annunciādi r solenniē ne
lud p̄scribi. Quomodo ergo audiet sine p̄dicante? Ro. x. Et sicut ille sine appetitu libentius eo
mentum fructus r delectat q; gressa r fortia
dem tactu r gustu q; obturiant ne possint
obantia q; tanq; plus vitā fabricant. Ita
audire. Et sicut in sermone vana curio
sia audiendis audiret in sermone vana curio
sa r vocalis eos ad rubum prouocarent. Ip
sa r vocalis eos ad rubum prouocarent. Ip
dentes vero fauentibus quemadmodū ef
sa dentes vero fauentibus quemadmodū ef
fabam in ventrem spiritualem quemadmodū ef
fabam in ventrem spiritualem quemadmodū ef
in bona r famem corporis de qua Amos. vij.
in bona r famem corporis de qua Amos. vij.
Lece deo venturi dicit dominus r mitti fa
Lece deo venturi dicit dominus r mitti fa
me in terram non famē panis r sitim aque
me in terram non famē panis r sitim aque
sed audiendi verbū dei. Hosa. Omnes hodie
sed audiendi verbū dei. Hosa. Omnes hodie
ne consentiunt nihil esse fame durius: q̄ue
ne consentiunt nihil esse fame durius: q̄ue
nam compellit vel humanos carnibus p
nam compellit vel humanos carnibus p
que nec pater filio nec mater filie. Sicut pa
que nec pater filio nec mater filie. Sicut pa
ter in obsidione ytherusalem a Tyronie ma
ter in obsidione ytherusalem a Tyronie ma
ximus patet ex omnigi. Et tanta est fames co
ximus patet ex omnigi. Et tanta est fames co
pulum quod eliminadum est de fame atarī
pulum quod eliminadum est de fame atarī
patet ergo hec necessitas i creēpiolebilis cō
patet ergo hec necessitas i creēpiolebilis cō
poralis. Ⓣ Sabē pater auctoritas de precepti
poralis. Ⓣ Sabē pater auctoritas de precepti
one. Deut. vj. Cū recitatus deū precepisset p
one. Deut. vj. Cū recitatus deū precepisset p
cipit moduin quo seruare r docere debēt di
cipit moduin quo seruare r docere debēt di
Ar. xiij. cens. Erunto verba hec que ego precipio ti
cens. Erunto verba hec que ego precipio ti
bi hodie in corde tuo nō intellige sicut serui
bi hodie in corde tuo nō intellige sicut serui
habentibus hoc licitū dominum tuū r audies il
habentibus hoc licitū dominum tuū r audies il
os quā humanum est: tanquā legem dei: nec
os quā humanum est: tanquā legem dei: nec
in libus tantum sicut inuita facta antiquo
in libus tantum sicut inuita facta antiquo
rum in rumicibus. nec ex tantum sicut mi
rum in rumicibus. nec ex tantum sicut mi
mi. Ⓣ habent facta p̄dorum multa r Bernald
mi. Ⓣ habent facta p̄dorum multa r Bernald
sed in corde tuo. Et hoc non sufficit sine hoc
sed in corde tuo. Et hoc non sufficit sine hoc
q̄s fecerint r nanabis eo filiū tuus q; illi
q̄s fecerint r nanabis eo filiū tuus q; illi
qui tenent ille ne ecclesiasticum tuū ne cum
qui tenent ille ne ecclesiasticum tuū ne cum
bum in domo filiye tuus r familie eō redeuia
bum in domo filiye tuus r familie eō redeuia
ri in ecclesia orea p̄dicationes r iciunorum
ri in ecclesia orea p̄dicationes r iciunorum
r festoru recepta r bonoꝛ r penitiones reti
r festoru recepta r bonoꝛ r penitiones reti
nere. Et ecclesiasticum audiendi amā
nere. Et ecclesiasticum audiendi amā
ri r ecclesiasticum audiendi nar
ri r ecclesiasticum audiendi nar
rare meditabūdus sedens in domo tua: ergo
rare meditabūdus sedens in domo tua: ergo
occupatio sermonum non debet esse q̄ra
occupatio sermonum non debet esse q̄ra
fiacos vel vana r inutilia sed circa legē dei.
fiacos vel vana r inutilia sed circa legē dei.
vel deo dant decimā vel bona. Et audiu
vel deo dant decimā vel bona. Et audiu
lans in itinere: vel bei habeamus tuncris et
lans in itinere: vel bei habeamus tuncris et
laboris nostri: sociū eius p̄dicatis ambuli
laboris nostri: sociū eius p̄dicatis ambuli
bus in itinere: r de eloquentib⁹: socius pe
bus in itinere: r de eloquentib⁹: socius pe
grinus affuit. Dominus ipse de eis dominus
grinus affuit. Dominus ipse de eis dominus
do mediātanq; ne vigilando exquisite cogi
do mediātanq; ne vigilando exquisite cogi
tantur nec configurent vt actiones totius
tantur nec configurent vt actiones totius
bre ad bei meditatione incipiant. Sic q; audi
bre ad bei meditatione incipiant. Sic q; audi
ēt in disciplinā patris sui. Prouer. j. Fio

tis humoribus nobis non prodest: r fiit de
ta. xv. ij. c.
bilis. Ita q; non audit vel cū recto r absq;
Et q̄ta est tam vite r fāe necessitas inuper
affectione r deuotione audit missas r ofica
bo ad salutem permanentia audiendo verbum
Ar. v.
tiones r hymnidi q; dicens cum audeo. Alia
Ar. v.
mutuum illud impedunt. hoc est pa
mutuum illud impedunt. hoc est pa
nolens nasalis r super cibo vite temulentis. Non
nolens nasalis r super cibo vite temulentis. Non
ter exemplo ihesu: r ipse ad hanc rem
ter exemplo ihesu: r ipse ad hanc rem
tamen in se erat pulsus tempus. Quum spiritus
tamen in se erat pulsus tempus. Quum spiritus
ter mouimur. Secundo affamant fidē cō
ter mouimur. Secundo affamant fidē cō
tra reprantores debite r infirmi proximi r
tra reprantores debite r infirmi proximi r
lud p̄scribi. Quomodo ergo audiet sine p̄dicante? Ro. x. Et sicut ille sine appetitu libentius eo
lud p̄scribi. Quomodo ergo audiet sine p̄dicante? Ro. x. Et sicut ille sine appetitu libentius eo
mentum fructus r delectat q; gressa r fortia
mentum fructus r delectat q; gressa r fortia
dem tactu r gustu q; obturiant ne possint
dem tactu r gustu q; obturiant ne possint
sla audiendas audiret in sermone vana curio
sla audiendas audiret in sermone vana curio
sa r vocalis eos ad rubum prouocarent. Ip
sa r vocalis eos ad rubum prouocarent. Ip
dentes vero fauentibus quemadmodū ef
dentes vero fauentibus quemadmodū ef
fabam in ventrem spiritualem quemadmodū ef
fabam in ventrem spiritualem quemadmodū ef
in bona r famem corporis de qua Amos. vij.
in bona r famem corporis de qua Amos. vij.
Lece deo venturi dicit dominus r mitti fa
Lece deo venturi dicit dominus r mitti fa
me in terram non famē panis r sitim aque
me in terram non famē panis r sitim aque
sed audiendi verbū dei. Hosa. Omnes hodie
sed audiendi verbū dei. Hosa. Omnes hodie
ne consentiunt nihil esse fame durius: q̄ue
ne consentiunt nihil esse fame durius: q̄ue
nam compellit vel humanos carnibus p
nam compellit vel humanos carnibus p
que nec pater filio nec mater filie. Sicut pa
que nec pater filio nec mater filie. Sicut pa
ter in obsidione ytherusalem a Tyronie ma
ter in obsidione ytherusalem a Tyronie ma
ximus patet ex omnigi. Et tanta est fames co
ximus patet ex omnigi. Et tanta est fames co
pulum quod eliminadum est de fame atarī
pulum quod eliminadum est de fame atarī
patet ergo hec necessitas i creēpiolebilis cō
patet ergo hec necessitas i creēpiolebilis cō
poralis. Ⓣ Sabē pater auctoritas de precepti
poralis. Ⓣ Sabē pater auctoritas de precepti
one. Deut. vj. Cū recitatus deū precepisset p
one. Deut. vj. Cū recitatus deū precepisset p
cipit moduin quo seruare r docere debēt di
cipit moduin quo seruare r docere debēt di
Ar. xiij. cens. Erunto verba hec que ego precipio ti
Exō. cens. Erunto verba hec que ego precipio ti
bi hodie in corde tuo nō intellige sicut serui
bi hodie in corde tuo nō intellige sicut serui
habentibus hoc licitū dominum tuū r audies il
habentibus hoc licitū dominum tuū r audies il
os quā humanum est: tanquā legem dei: nec
os quā humanum est: tanquā legem dei: nec
in libus tantum sicut inuita facta antiquo
in libus tantum sicut inuita facta antiquo
rum in rumicibus. nec ex tantum sicut mi
rum in rumicibus. nec ex tantum sicut mi
mi. Ⓣ habent facta p̄dorum multa r Bernald
mi. Ⓣ habent facta p̄dorum multa r Bernald
sed in corde tuo. Et hoc non sufficit sine hoc
sed in corde tuo. Et hoc non sufficit sine hoc
q̄s fecerint r nanabis eo filiū tuus q; illi
q̄s fecerint r nanabis eo filiū tuus q; illi
qui tenent ille ne ecclesiasticum tuū ne cum
qui tenent ille ne ecclesiasticum tuū ne cum
bum in domo filiye tuus r familie eō redeuia
bum in domo filiye tuus r familie eō redeuia
ri in ecclesia orea p̄dicationes r iciunorum
ri in ecclesia orea p̄dicationes r iciunorum
r festoru recepta r bonoꝛ r penitiones reti
r festoru recepta r bonoꝛ r penitiones reti
nere. Et ecclesiasticum audiendi amā
nere. Et ecclesiasticum audiendi amā
ri r ecclesiasticum audiendi nar
ri r ecclesiasticum audiendi nar
rare meditabūdus sedens in domo tua: ergo
rare meditabūdus sedens in domo tua: ergo
occupatio sermonum non debet esse q̄ra
occupatio sermonum non debet esse q̄ra
fiacos vel vana r inutilia sed circa legē dei.
fiacos vel vana r inutilia sed circa legē dei.
vel deo dant decimā vel bona. Et audiu
vel deo dant decimā vel bona. Et audiu
lans in itinere: vel bei habeamus tuncris et
lans in itinere: vel bei habeamus tuncris et
laboris nostri: sociū eius p̄dicatis ambuli
laboris nostri: sociū eius p̄dicatis ambuli
bus in itinere: r de eloquentib⁹: socius pe
bus in itinere: r de eloquentib⁹: socius pe
grinus affuit. Dominus ipse de eis dominus
grinus affuit. Dominus ipse de eis dominus
do mediātanq; ne vigilando exquisite cogi
do mediātanq; ne vigilando exquisite cogi
tantur nec configurent vt actiones totius
tantur nec configurent vt actiones totius
bre ad bei meditatione incipiant. Sic q; audi
bre ad bei meditatione incipiant. Sic q; audi
ēt in disciplinā patris sui. Prouer. j. Fio

riens os suum ad loquendum vana cũ eis.
Et factus sum sicut homo non audiẽs: ostẽ-
12 dens vultum tristem qui confundit detra-
hentem: quasi homo cui non placent talia
audire.
Ar.vi. ¶Non obstante isto demonium nisu fatuis-
mus magna est verba dei vel non audire: vel
audita proijcere ꝛ obliuioni tradere: sicut il
le qui cartã hereditatis sue proijcit dum est
in placito: qui etiam sapiẽtes non consulit:
qui doctorem in via dubia spernit: vel grates
reddere ductori nescit: vel ordinanti compu-
tum suum ne in cõputo deficiat: vel ostendẽti
thezaurum. De quo Sap. vij. Infinitus enim
thezaurus est ꝛc. vel inuitãti te ad maximũ
honorem ꝛ diuitias ꝛ dignitatez per literas
suas. Sic stultus est de quo in Ps. xlix. Tu
13 vero odisti disciplinã ꝛ proiecisti sermones
meos retrorsum. In quib⁹ tibi omnia predi
cta ostensa ꝛ oblata fuerunt: ꝛ non solum li
teras istas proijciunt: sed quod est magne
insanie: contra nuncios ꝛ portatores illarũ
irascuntur: miserabilis prorsus amentia me
dici corporũ ꝛ ductores cecorum care condu
cuntur: ꝛ medici ꝛ ductores animarũ gratis
oblati contẽnuntur: nitunt de carcere ꝛ exi-
lio eos liberare: ꝛ modũ informare quo libe
rari ꝛ ad patriam redire poterunt: nituntur
insuper ignẽ infernalez in domo conscientie
extinguere: nitunt ad suspendiũ inferni du-
ctum eripere: ꝛ inimici reputantur. Sed nõ
nisi a latronibus ꝛ freneticis quorum primi
vt dicitur: nunq̃ diligunt liberatorẽ: secũdi
certũ est irascunt contra adiutores: et tales
14 ostendunt se habere cor peruersum: vñ Cri-
sosto. sup Mat. homel. xxxi. Quẽadmodũ
inquit columna in domo si steterit recta: acce
pto pondere amplius confirmatur: si autem
modice obliqua fuerit accepto pondere non
solũ nõ confirmatur: sed amplius vadit ad
latus. Ita cor hominis si fuerit rectũ vidẽs
opera alicuius viri iusti: aut audiens doctri
nã sapientie eius: cõfirmatur amplius. Si au
tem fuerit peruersum cor eius: vidẽs aut au
diens non solũ non confirmat sed magis ad
iracundiã ꝛ inuidiam excitatur: ꝛ magis p-
uertitur. Sicut patebit infra. c. de correctio-
ne. Sed stupendũ negociũ circa propositũ
contingit: quod cõmuniter oẽs libentius audiũt
predicare contra vicia aliena: q̃ propria. Quñ
predicat contra propria: irascuntur: quãdo
contra aliena letant: diligunt plus alios: q̃
seipsos in bonis spũalibus: non aũt in tempo
ralibus: quia potius videt quod velint alios sa-
nari: q̃ seipsos: ꝛ plus oĩa predicta bona alijs
cõtingere: q̃ sibipsis: hoc ostẽdũt satis: quñ
clerici petunt quod predicet contra laicos male
decimantes: laici petunt quod predicet contra
clericos mala exempla dantes. Placet viris
quñ predicatur contra mulieres. ꝛ econuerso
placet maritis: quando predicat contra põ
positates vxorũ quomodo forte medietatẽ
bonorũ suorũ expendunt in ornatu suo. Pla
cet vxoribus: quñ predicatur cõtra maritos:
q̃ bona sua expendunt in taberna: qui sciũt
se reos in aliquo crimine: petunt quod predice
tur contra detractores: quia opinantur quod ho-
mines loquant de factis suis. Et sic quod pdi
cetur contra vicia aliena: placet: sz quod contra
sua: displicet. Et sic cũ cõtra oĩa vicia predi-
catur: oibus displicet. Et est de eis in hocca
su sicut quibusdã socijs in scola dicit acci-
disse: a quibus seruus in vespere quesiuit q̃le
potagium vellent habere in crastino: vnus
dixit olera: alius pisa: ꝛ sic de alijs: q̃ miscuit
omnia simul: ꝛ tũc oibus displicuit. Sic in
proposito: si illud vitiũ cuius reprehensio
placet solũ reprehenderet placeret: quando
vero componitur cũ alijs. i. cum alio repre-
henditur: cuius reprehensio non placet irasci
tur. Quia sapientiam atq̃ doctrinam stulti
despiciunt boni vero audiendo talia non of
fenduntur: sed magis proficiunt: quia audiẽs
sapiens: sapientior erit Prouer. i. Et ita nõ
audiens stultior erit. ¶Que quidem stulti
cia magnam habet culpam annexam et pe-
nam sequentem.
¶Primũ patet: quia sicut magnũ contemptũ
faceret seruus si dominũ nollet audire: ꝛ do
minus talẽ culpam non dimitteret impuni-
tã. Ita nec deus. Quod pz Esa. v. Ubi de tali-
bus dicit: quod abiecerunt legem dñi exercituum
ꝛ eloquium sancti israel blasphemauerunt
ecce culpa: quia non minus reus est q̃ predica
tionem negligenter audit: q̃ qui corpus chri-
sti in terrã cadere permittit. i. q. i. canone in
terrogo. Et ideo iratus est furor dñi in pplo
suo: quo ad penã inferendã. Similis auto-
ritas hr. ij. Paral. vlti. contra paruipenden
tes verbũ dei vel eius ministros dicẽtes: nõ
est verum quod pdicauit: si esset verum: nul
lus posset saluari. Paruipendebant inquit
sermones dñi: illudebantq̃ pphetis: donec
descenderet furor dñi in populum eius: ꝛ es
set nulla curatio. Autoritas etiam similis
sententie. Patet Esaie. xxviij. Ubi deridendo
dixerunt prophetis. Expecta reexpecta. mo-
dicum ꝛc. Quasi dicerent multa minaris q̃
expectata non veniunt: ꝛ ideo falsum ꝛ mo-
dici valoris videtur: quod loqueris: ꝛ hoc
est quod sequitur ibidem: noluerunt audire
ꝛ idcirco vadant ꝛ cadãt retrorsum scilicet in
profundum inferni: cũ his qui dixerũt. Do-
mine recede a nobis scientiam viarum tua-
rum nolumus.
Ar.viij ¶Item nolle deum audire vel ei acquiescere:
non solũ est signũ fatuitatis ꝛ culpe ꝛ pene
inducti: tũ sed est signũ spiritualis infirmi-
tatis ꝛ duri cordis ꝛ eterne damnationis.
17 ¶Primo dico signũ spũalis infirmitatis in
teriotis in aĩa: quia fugit lucẽ spũalẽ: sicut in-
firmus corpalẽ. Et signũ est quod hec infirmitas
capitalẽ. i. volũtatez ꝛ itellectũ occupauit:
quia nõ amat pecunẽ sz cuthuphã: de q̃. A. xv.
10. Nõ enim amat pestilẽs eũ qui se corripit.
Aures etiã occupauit: quia nimis sunt surdi:
qui nõ audiũt tot tormẽta vel cãpanas circa
se. i. voces ꝛ clamores omnium creaturarũ.
Sicut pz. A. x. 10. quñ non erat dei verbo obe
diens: ꝛ quodãmodo audiẽs erat: quia verbo
illius q̃ dixit ꝛ facta sunt. creati sumus: sur-
dior est ergo hõ cũditus: q̃ pdẽdus. Esa. xlij.
Quis surdus: nisi ad quẽ nuncios meos.
Oculos etiã occupauit: quia oculis egris odio
sa lux: pz ergo istius morbi gñalitas: pz ex
periculũ si otinuet quia ducit ad mortẽ eternã
quia qui diu nõ comedit nec comedere vult in
posterũ necesse hz mori. Ita q̃ aures habẽt
ꝛ non audiẽt. In ps. cxiij. Et mirũ est quod non
18 audientes: quia si non gustassent cibũ corporalẽ
per tres dies: currerent ad decem miliaria vt
comederent. Nota. C. ij. 7. ¶Sed multi nõ
audiunt verbũ dñi per mensem: ꝛ tamen no
lunt domũ exire vt audiant: ꝛ si audiant: in
duratũ est cor eorum sicut cor pharaonis: ꝛ
non recipiunt disciplinã. Signum enim est
quod corpus est durũ: quod repercutit sagittã
ei sagittatã. Ita signũ est duri cordis: quñ sa
gitte dñi sagitte salutis cõtra syrtã. iiij. Re.
xiij. i. Verba eius oĩ gladio acutiora de q̃bus in
Ps. xliij. Sagitte tue acute in corda inimico
rũ regis: repercutiunt ꝛ cõtẽnũt: vel eorum mi-
nistri. De q̃bus ait: q̃ vos audit: me audit: ꝛ q̃
vos spernit me spernit vel ope nõ implent. Et ta
le cor durũ male habebit in nouissimis Ec-
clesia. iij. Quia portat super se signũ speciale
dãnationis. Et de hoc tria in tali homine in
uenta nos certificãt: vez auditus loquela p
uidentia. Excogitemus hominẽ q̃ cito expel
letur de regno isto quod eũ non latet. Si vo
luimus scire in qua terra intendit habitare:
ꝛ noluerit nobis aperte dicere. Ex tribus pre
dictis cognoscere aliqualiter possumus: quia
si audimus eum libenter audire de Alema-
nia: ergo diligenter conditiones illius terre
ꝛ viam illã exquirere ꝛ libẽter de illa loquit
ꝛ prouidentiam suã ad illã mittere: cõiectu
19 ramus quod ad illã vadit. Sic in proposito cito
ibimus per mortẽ de terra ista: ppendat ergo
q̃libet si libenter audit de deo ꝛ de terra viuẽ
tium: ꝛ viã illius a sapientibus diligenter ex-
quirat: de pertinentibus ad illam loquatur:
ꝛ elemosynarum ꝛ bonorũ operum prouidẽ
tiã ad illaz mittat: ꝛ sciat signo speciali quia a
deo est. Quia qui ex deo est: verba dei audit Jo.
viij. Et quia ad deũ vadit Jo. xiij. Ubi cũ gau-
dio dicet illud Ps. xlvij. Sicut audiuimus:
sic vidimus in ciuitate dei nñi. Si vero econ
uerso libẽter audiunt loquunt ꝛ operantur
de turpibus detractionibus ꝛ hmõi q̃ ad terram
ptinẽt diaboli: signũ spãle est quod ad illã terrã
vadunt: de quibus veritas ait. Propterea vos
nõ auditis: quia ex deo nõ estis Joa. viij. ¶Ex
quo g̃ non audire vel nõ retinere est signum
duri cordis ꝛ durũ cor est signũ dãnationis.
Hodie si vocẽ eius audieritis: nolite obdu-
rare ꝛc. Nota de hoc. L. v. 8. Item. A. xxv. 8.
Art.ix. ¶Sed oẽs pdicti ad modũ ericij q̃ se inuol
20 uit ex oĩ parte armat: ꝛ tangẽtẽ pungit: sic
se inuoluũt excusationibus: ad excusandas
excusationes in peccatis: se armãt coloratis ver
borũ defensionibus: eis salutis verba loquẽtes
pungũt verbis impactiuis. Et vt propositũ
apertius pateat: ponamus exemplũ: Aliq̃ enim
illorũ audire nolunt: quia non audientes quid
faciendũ seu dimittẽdũ seu qd periculum fu
giendũ: sic credũt se ignorãtia excusari. Sic
Exm. respõdit quidã vsurarius in ciuitate Metẽsi
in lotoringia cuidã religioso eum ad predi
candũ: ꝛ eũ ad audiendũ inuitãti. Nã vadã
inquit: quia alias fui in quodã sermone tuo ꝛ
fere conuertisti me. Ps. xxxv. Noluit intelli-
gere vt bene ageret: ideo sequitur iniquita-
tem meditatus est. ¶Sic etiam quidam ali
us cuidam religioso dicenti sibi periculum
suum de quodam facto. Respondit male ha
beat qui hoc mihi dixit. Mirabile est premo
nentibus de periculo corporali sciunt gra-
tes sed non in spiritualibus. ¶Cuius rei du
plex est causa. Una: quia locus infirmus
tangitur. Ideo sicut equus recalcitrant: et
verbis et interdum verberibus repercuti-
unt: sicut lapis inter multos proiectus illuz
clamare facit: super cuius caput cadit: et 21
per clamorem sciri potest vbi cecidit. Sic
sermo predicatoris generaliter proiectus in
ter multos qui ex eo murmurat vel obloqui
tur: ostendit se fuisse tactum: quia sicut fur
offenditur et male dicit improperanti sibi
furtum. Ita ille. ꝛ patet. Unde. N. 7. R. vi. 14.
¶Alia causa est: quia videt eis vita illorum
mala delectabilis ꝛ lucratiua: ꝛ luxurijs et
male pq̃sitis suis: ꝛ ideo non libẽter audiũt
loq̃ cõtra rẽ amatã: sz fugiũt. Et sunt sicut illi.

De quibus .A.cij. ꝛc. Qui audientes q re
liquiæ sancti martiri portare per cuitatem
infirmos in vita aliquando sanarent. Cum
semel potatu debere eu fugerint nec sanare
ntur a quantagium malorum increum ꝛc.
Nota tres alias causas .E.vj. ꝛc. Unde adh
milianus illis de ciuitate Philippia. Actuũ
rum. Qui offendebantur contra Paulum et
eum cum socio suo Syla verberabant: ꝛ ma
le tractabant: increarentesque ipsa spiritum
pitonicũ exeuntem de quadam ancilla ilio
rum que erat eis lucrosa ꝛ quesuosa rapo
dendo ad interrogata per spiritũ pitonicũ
sic eis offendantur contra volentes eiicere
spiritum pitonicũ questuosum malitioso
rum de anima sua. Talibus enim ingurio
gule oleo rationibus uere lucros illicitos: habẽ
eos simulque ciuitatem ligatis: ideo sine
labore non seuparantur nec libenter sperã
tem audunt. Ecclesiastici. vj. Cusa aspera
nimis est sit sapientia in docens hominẽ. Eo
ta simile. M.vj. ꝛc. Sunt enim tales sicut li
gnum plenum aqua: quod non cito rempt
ignium cooptum nus nomme: ꝛ sicut gal
lina in auricomo pleni. Jdeo non audiunt po
pulus mꝰ vocem meã. Ps. lxxx. Talis gal
lina fuit dures illi epulo. Luce. xvj. Cattus
hyems eo venit ꝛ petunt prodiesatem La
zarum mendicum: qui fratribus ꝛ non ha
buit. Sta illis venit cito: quando vellis au
dire ad salutem non poterunt quia nimis
tarde erit: quando omnia qui in mominen
25 ne sunt audient voces. filij ꝛc. Joa. v. Et si
le est illum a verbo dei audientia ꝛ opus mi
sericors propter deũ non manifestum. Ob
hoc in quos impingunt duplicter exclamãt
nes querendo. Primo in virtute ꝛ intentione
Secundo in refectum cernitudinis dicentes
illorum. E. Primo dicunt quare debemus ei
audire: vel quod dicat quia ꝛ si talia vel ta
lia ꝛ. Ide aliis dicunt ꝛ non intentione re
cta predicant: sed vt lucrum querant terre
num. Istius temerarij audiri repreharpone
refutata ad capitulũ de iudicio humano.
Ad ista illorũ respondendũ est. Et primo q
rendũ est ab eis si essent in carcere ꝛ multa
sacerdos vellet eos de hoc educere vel nam
docere quid euadere possent si vellent: sic tu
etur vt consilio suo vel non. Et si sic in eo
dẽ carcere esset: certe nollet etiam non mi
nus te liberares ex consilio si posses. Quo
in necessitate nollet ralem doctorem sed ad
bonum potius: sed ad iactum pecuniarum
vel ad quodcũq; euantagium supra. Actuũ
Quino prohiberet ralem exungere ignes in
domo sua. Quis non reciperet bonum fru
mentum in eulle ꝛ vili sacco sibi gratis obla
tum: vel lapidem preciosum in vili palmen
lo involutum. Posito ergo q̃ sint huiusmo
mala predicent intentione cum malt frequẽ
ter vera ꝛ dei sapientia loquantur. Sicut pa
ter. Numeri. xxij. de Balaã ꝛ asina sua ꝛ ta
mole auferum salutarium est exponendũ sic
una a Betino ꝛ Bidato. Sicut refert Valer.
Dea sapientia non est in eos ꝑpetuenda sicut
ne predicte dimitte tempora bene ꝓpter ma
libus ꝑmuntur. Sed bonitas nihil eſſe di
tu eo comparatione illius: nec comparat ei
li lapideũ preciosum ad vilem. Quinto ergo que
diceritꝫ vobis facite. Jo. vj. ¶ Secundo ad
mittit ꝙ in seruitium cernitudinis ꝙ hoc
plicare. ¶ Quinto tantum ꝙ non est verum
quod predicat: ꝛ hoc quia verum videtur
dum in. Quinto dicendum est: ꝙ fatuus e
se qui vellet ꝙ suum mendacio perderem
alios liberare: ita quod ipse in obligatione
icunt qua tenetur mittere facere discordiam
inter viros ecclesiasticos ꝛ populares: sicut
inter parentes ꝛ amicos tam. Ideo nũ
ta malignantes est inimicus in salero. ꝓv.
terij. Nota. T. v. 4.

¶ Secundo minus ex credunt de gaudiis
bonorum ꝛ penis malorum qua hiusmo
di corpos alter non videruntꝫ quibus dicen
dum est ꝙ credere dimittentes propter eos ea ꝛ sci
fantis habent similiter ad eos sicut Adam
ſtum ad vxorem suã. Cui dicitur Genesis.
Cuna audiuit vocem tuã. ꝛc. ¶ Alij se
cerunt excusationibus: quibus dici po
restqz nulli occupatio eos impedit a boo
exposuisse cum maxime: qui sunt de
cent quotidiani altum animæ habent in do
nus suaes: patey nostre: ꝛ nullam in ecclia
Quibus respondendum ꝙ licet quotidianum
cibum corpori necessarium habeãt in domo
aliquando tamen cessant ad comedendum
cum amicis suis. Sic cessant mutuam ad co
quinum summe pauce sunt quos occupa
re impedit a nostis spectaculis: sicut in lu
diosipos miraculis vocantqz ergo ius
pediuntur ab audiendo mirabilium dei
cognitã fauorum. Tales respondendi. Cre
solomõe super Joannem Bomelar. dolo
per negotia inquit se cessasse ab audien
da sermonum: in tardos ꝛ cessãtes quo
rum integrum impedimentum in curibus
quorum sicut in habitualibꝫ ꝛ ꝑnuinodi
quos renocare dos dicens. Quare filij au
dite me. Ps. xxxiij. ¶ Alij se excusant dicẽ
stina: dicẽtes se non posse venire ad ecclias
vel verbũ dei: quibus respondet ꝙ ad mer
catũ ꝛ ad mundanas feuam ire ad magnam

distantiã: non predicationẽ vero. Eum mundi
ne dei. Cetera illos surget in iudicio regina
Saba ꝙ venit a finib⁹ mundi: audire sapiẽ
tiam Salomonis: non solus regina fabu
lose. os nationes ebyssitantũis. in causa
tis ꝓsume fugerit ꝛ fugere cõrg angliros: qz vie
tinuem ꝛ nos ebyssitanas: ita raro ꝛ minus
audit verbum dei: ꝛ pro certo credo magis. Re
gina saba venit de finib⁹ mundi audire Sa
lomonẽ in. R. ix. Tu nolunt de proxima do
mo vel vico vbi scitur oculis verbum ei audi
ant ebyssitanis: ne ecclesia erenunt qui eos
mutuat dicẽs. Terra terra terra audi verbũ
dñi. Jer. xxij. ¶ Alij se excusant ꝛ dicunt se 30
esse rudes: ꝛ ideo se relictos intelligere: nec
reputare ꝙ teneantur non ꝛ ꝓpter hoc be
bent dimittere caudi: ꝛ quia ꝛ doctoꝛ: ꝛ
velpec. assis reputant de dimittere. Ecclesi. Eccli.
xxxiij. nec dat de quadã in ulcere parisius: vel dicit
de sermone relicto: ꝛ obmittere cuidam mas
gistro ꝙ eum queret ab ea vnde venerit
qz ei ꝛ certe aliquod bonũ verbum audiet in
sermone audiendi. Rudit se ipsa: ꝛ ideo bene
mouit se ꝛ ore ꝙdin vxorẽ plus bõi obligas
ti. Jer. xxxj. Alij se excusant ꝛ dicunt se
Deum. ꝛ. et vnia se audiat ꝛ retrahit. 31
¶ Alij dicunt quare audiãnon intendo de
mine ꝛ peccata mea: hoc nõ obstant ecclepe
de audire ꝛ per hoc. ¶ Primo dicitur: de nõ
habuerit voluntatẽ dimittẽdi peccatũ: an
diendo ꝛ ꝑmittẽdi tantus ꝑdit augere ꝛ gra
uã. An aeth⁹ apostolicus dicens: qz credit
ꝑsillantes super eos qui audiebant. Ro.
¶ Secundo ve inde ꝛ tanꝛ dũ agere debebit
ẽs habuerint voluntatem a ꝑdi ceſſandi.
Ezechie enim dñs de eno fertur quidam mer
rentiquare ita libẽter audiret sermonẽ eius
si nõ corrigeret ꝛ dñs tubi cogitet quomodo
me coũgere poterent ꝙ quando nõ habeo
ꝑdi correctionem. Audiete ergo insatiet ꝛ
tendite populi de lege ꝛc. Ysie. xlix. Sicut
ite audire ꝛ attendã de longe dñ ꝓfunde 32
di facere. ꝛ hater ergo q̃ nulli ꝓdicatorum
sufficienter excusãtionẽ habeãt quare nõ de
beant de verba audire ꝛ ꝓdicatas fingunt
causas vel ꝓpter cauſas ꝛ ꝓdicatas fingit a
ex. vel. dei q̃ dei verbi ꝛ virtutis ꝛ penitentie
ꝛ bonoꝝ operũ ignoranꝛ ꝓdicatores. Et
est de eis simil dicit fabula de gallo qui fabu
in fimo lapide preciosũ inuenit ꝛ ait. Bestias. 33
inimicissimi vnã granũ qz negtui vtile mihi
os: nec ego tibi. Habentes em stomachũ oc
cupati alijsem illa non inuenitur saporẽ
fed ocium ꝙ bonus ebi effectũ quis habe
res aspectũ Jere. xxij. Locut⁹ sum ad te in
abundãtia tua: ꝛ nõ audiui ꝛ vias tuas

quia diabolus aures obturat: sicut patet su pra. c. c. x. Propter hec enim ⁊ his similia lu men excludunt: ⁊ cõtra verum solem cordis fenestram claudunt: vt quiete in peccatis suis dormiant: de quibus Job. xxiiij. Ipsi fuerunt rebelles lumini: q: non solum illud excludunt: sed contra volentes lumẽ in eis accendere rebellant ⁊ verbis et factis. Et in

Canis furios⁹

hoc sunt sicut canis furiosus: q̄ mordet ma num offerentis ei panẽ. Ita isti ⁊ turbant ⁊ turbantur. Audiui ⁊ conturbatus est vẽter

33 meus: in Ps. xxx. ¶ Patet etiã ex quo lumen sciẽtie excludunt nolẽtes scire q̄ sunt sicut illi qui ita diu vigilando comedunt carnes nocte ferie quinte: q̄ dies ferie sexte incepit clarescere: ⁊ clauserunt fenestras: ne lumen intraret. Ita isti bubones infernales ⁊ tales nec per legem dei excusantur: q: est ignoran tia vincibilis seu affectata in qua ignorans ignorabitur nec in lege Aristotelis quia est ignorantia praue dispositionis: ⁊ non nega tionis nec in lege Justiniana: quia est igno rantia crassa ⁊ supina ignorantia iuris: et non facti: in qua lege qui dicit se nolle veni re quando citatur vel ter citatur: ⁊ non ve nit: vel latitat ne citatio ad eũ veniat: contu max iudicatur. ff. de re iudi. l. contumacia. Sed omnes ter citantur: scilicet verbo exem plo ⁊ beneficio. De hoc patet. A. x. per totũ. Et tamen aliqui dicunt aperte: q̄ nolunt ve nire: sicut ille q̄ dixit Luce. xiiij. Uxorem dux i. ¶ Alij impediũt ne citatio veniat ad eos sicut nolentes audire. ¶ Alij se excusant si cut ille qui dixit: villam emi. De quibus pre

34 dictum est. Nota. T. v. 48. Finis vero ista rum excusationũ quia nullã legem in curia dei pro eis habebunt: erit sententia dãnatio nis eterne cõtra cõtumaces prolata. Et cõpa rando statũ istum in quo nolunt audire ver bũ salutis: q: sunt eis graues rumores: ad

Exem.

statũ illũ in quo de hoc dolebũt. Est de eis si cut de quodã iuxta ignẽ sedente cuius vestẽ cũ ignis intraret dixit socius suus: vis audi re rumores? Ita inquit bonos: ⁊ non alios: cui alius nescio nisi malos: ergo inquit no lo audire: ⁊ cũ bis aut ter et hoc diceret: sem per idẽ rñdit: in fine cũ sentiret vestẽ combu stã iratus ait socio: quare non dixisti mihi: q: inq̄t dixisti q̄ noluisti audire rumores nisi placẽtes: ⁊ illi non erãt tales. Ita qui no lunt modo defectũ suũ audire vt corrigãtur qñ sentiant penã: dolebunt qđ prius nõ au dierunt. Et specialiter: qñ audient illã sniaz cõtra cõtumaces latã Matt. xxv. Ite maledi cti ⁊c̃. Quicũq; audierit tinniẽt ambe aures eius. j. Re. iij. Audiam⁹ ergo vtilia verba sa lutis. Quĩ qui me audierit: absq; terrore re quiescit. Prouer. j.

¶ Hec autem verba vtilia audire debemus ad euitandũ pericula spiritualia ⁊ aliquan do tẽporalia. Sicut eñ speculũ ostẽdit ma culam in facie: sic verbũ dei in conscientia. Et sicut videntes in speculo maculã: tergũt in facie: sic audientes deuote mundantur in conscientia. Ps. lxxx. Si audieris me: nõ erit in te ⁊c̃. ¶ Sic cõsiderauit se in speculo: ⁊ sic euitauit periculum: quidã magnus de quo fertur: q̄ multũ dilexit torneamenta: ⁊ cum in quodam sermone audiret quomodo illũ ludum sequuntur multa peccata mortalia videlicet superbia inuidia vindicta odium ⁊c̃. Nũq; postea illũ ludũ dilexit. Hec audi te principes. Esa. j. ¶ De alio etiam tali fer tur: q̄ non libenter audiuit missas ⁊ causa fuit: q: credidit q̄ sacerdos ex auaricia inue nissent illum modũ viuendi: ⁊ cũ in quodaz sermone audiret p̄ciositatẽ illius sacramen ti ⁊ missarum valorẽ: semper postea eas de uote audiuit. Ps. ciij. Uerbũ domini inflã mauit eũ. ¶ Ad idẽ etiam quod refert Uale rius de quodã iuuene atheniensi Polemus noie: tantis illecebris dedito: vt etiam infa mia ipsa gauderet. Cũ semel ergo ex conuiuio non post solis occasum: sed post solis ortum surrexit. Uino granis et vnguẽtis optime delibutus: amict⁹ veste plicada: ⁊ sertis ca pite redimito: ad domũ reuertebat̃: ⁊ cũ sco lam Xenocratis tunc docẽtis: apertam vidis set: intrauit in eã vt prudentissima precepta remulcẽte lasciuijs immisceret: cũq; omnes auditores xenocratis corridẽtes indignare tur: xenocrates vultu maturo omissa rebus disserabat: de modestia ⁊ tẽperantia loq̄ ce pit: cuius grauitate sermone illect⁹ polemo detractũ de capite coronã proiecit: ⁊ continuo lus oris hilaritatẽ repressit: ad vltimũ vero to tã luxuriã exuit: sicq; vnius occasionis me dicina sanat⁹ est. Pz ergo q̄ in istis tribus p̄ dictis hoibus verificat̃ illud. Eccli. xxiiij. Qui audit me non ɔfundet̃. Pater etiã q̄ si moderari vellet dimissis potationib⁹ audi re verbum dei: alicui⁹ dicti occasione corrige rẽtur. ⁊ corpore ⁊ aie valeret. Sz heu homi nes da stat p quadraginta dies in eccłia vt mor tẽ euadat tẽporalẽ: ⁊ vos nõ libẽter statis in vno sermone: vt tẽporalẽ ⁊ eternã euadatis. Tales aliqñ dolebũt: q: nõ audierũt: quan do cõtigerit eis qđ contigit cuidã de quo re fert Beda de gestis anglorũ q̄ cũ alij irẽt ad eccłiam ⁊ ad sermones ⁊ alia bona loca: ille solebat ire ad tabernã: hic moriẽs: post lon gã loq̄le amissionẽ rediẽs ad se dixit: sed am

Art. xj.

Exem. ij.

natum: ⁊ ceteris hortantib⁹ eũ ad spem. Re spondit non potero saluari: q: fui in infer no ⁊ vidi locũ meũ paratum iuxta Judam ⁊ Cayphã: ⁊ requisitus de causa. Respondit q: nolui libenter audire vba dei: nec ire ad ecclesiam: sed ad tabernã: qui ergo isti⁹ con ditionis sunt: cum venerint ad punctum illũ dicere cũ illo poterunt illud Gen. xlij. Non audiuim⁹: idcirco venit sup nos tribulatio.

Art. xj. ¶ Et non solũ debemus audire vtilia vt de clinemus a malo pericula vitantes: sz vt fa ciamus bonũ necessarium ad salutem quia non sufficit famelico audire loqui de cibo:

38 nec infirmo audire medicũ: q: auditus me dici non sanat: sed opus cum cooperatione infirmi: nec amicus diligit̃: si ipse vel ei⁹ mi nistri vel littere vel solũmodo recipiant̃ in porta. Ita nec deus vbi ipse vel eius ministri vel verba recipiuntur in porta aurium: vel oris vel oculorum. Sunt ergo recipienda in camera cordis ⁊ opere faciendũ est: quod in literis p̄cipitur vel continet̃ Jaco. j. Quia si quis auditor est vbi ⁊ non factor hic compa rabit̃ viro consideranti vultum natiuitatis sue in speculo: ⁊ non tergẽti nec operãti ad faciei decorem: sed tantũ consideranti: ⁊ hoc est quod sequitur. Considerauit ⁊ abijt. Jõ sequit̃. Non auditor obliuiosus: sed factor ⁊c̃. In quo pz q̄ auditor obliuiosus beatitu dine priuat̃: ⁊ factor in spem ponitur.

Beati. ¶ Pater ergo q̄ non solum p̄pter tria predicta sunt audienda ⁊ facienda verba dei: sz etiaz vt fugiam⁹ penalia scz priuationem illius

39 beatitudinis quod est quartũ. Diues enim in inferno petiuit p̄dicatores: qui dũ vixit p̄ dicatores audire contẽpsit: ⁊ multos habet ei similes: qui si esset possibile q̄ illam penã ad momentum sentirẽt: predicatores ibi fie rent. Sicut ergo vbi timor est de igne: pri⁹ ape riunt̃ ⁊ implent̃ vasa aq̄ cõtra ignẽ: q̄ in pro xima domo existens in alta timet̃. Ita nos timentes illum ignẽ qui modo diuitẽ illũ ar det Luce. xvj. Crucior inquit in hac flamma aperiamus vasa cordiũ ⁊ aurium ⁊ contra il lũ ignem recipiamus aquam illius fontis Eccli. j. Fons sapiẽtie verbũ dei ⁊ audiam⁹ eum modo ad penitentiam vocantem ⁊ deli cta corrigamus: dicentes. Domine audiui auditum tuum Abacuth tertio. Quia qui sicenim audit: nunc ab auditione mala non timebit in Ps. cxj. Ne postea in morte ⁊ iu dicio audiamus ⁊ horreamus: sicut horret fur de audita sententie suspensionis. De qua Esa. xxj. Corrui cum audirem.

¶ Qui ergo vult illam vocem horroris in iu dicio declinare: obturet aures suas ne au diat sanguinem ⁊ claudat oculos suos ne vi deat malum: quia iste in excelsis habitabit Esa. xxxiij. Post obturet aures suas ne au

diat diabolum vel eius ministros: diabolũ 40 suggerentez: ⁊ venenum inspirantem in cor dicendo deum misericordem: te diu victuruz ⁊ huiusmodi: vt spe seu presumptione pec ces. Gladius in labijs eorum quoniaz quis audiuit in Psal. lviij. Nec ministros seu ser uientes ei cantantes Ecclesiastici. ix. Cũ sal tatrice ne assidue sis: nec audias illam: ne forte pereas in efficacia illius: seu carminã tes vel incantantes blandientes detrahẽtes mentientes: quia princeps qui libenter au dit verba mendacij: omnes ministros habe bit impios. Prouer. xxix. Sicut ergo transi ens per loca fetida nares obturat: ne fetor

sentiatur ⁊ cor inficiat. Ita iuxta predictas Exem. obturentur aures. Exemplum ad hoc dici tur in fabulis: q̄ vlixes transiturus per lo cum in mari vbi Circes in cantatione sua omnes transeuntes decepit: obturauit au res suas. ⁊ sic periculum euasit. Ita tu ob tura aures tuas: ⁊ noli audire linguam ne quam Ecclesiastici. xxviij. ¶ Sed heu ouis audita voce lupi: timet ⁊ fugit: ⁊ homo ne fe torem corpori nociuum sentiat nares clau dit ⁊ os: ne cibus intrat venenosus: ouis au tem christi audiens lupum infernalem in su pradictis locutionibus: non timet nec fugit sed applaudit: nec aures claudit: sed aperit Et ideo sicut pater infra ca. de detractione ta les spiritualiter perduntur Ps. xxx. Factus sum sicut vas perditum: quoniam audiui vituperationem multorum. Nota. D. vj. 33 Item. S. v. 12.

Auaricie et auari. Pri a. xxvij

mo ponenda est diffinitio. Secun do diuisio. Tertio generalitas. Quarto: insaciabilitas. Quinto: vilitas. Sexto: labor. Septimo: ingratitudo. Octa uo: crudelitas. Nono stulticia. Decimo: pe riculum. Undecimo: dolor. Duodecimo: dã natio. Tredecimo: excusatio cum reproba tione. Decimoquarto: deceptio. Quindeci mo: remedium.

¶ Quantum ad primum scdm sanctum Tho mam in summa secunda secunde questione cxviij. articulo. j. Auaricia est immoderat⁹ amor habendi. Scdm hugonem lib. ij. de clau stro anime. Auaricia est sua illicite retinere ⁊ aliena concupiscere: de istis duabus Pro uerbiorũ. xxx. Sanguisuge due sunt filie ⁊c̃. Auarus vero scdm hieronymum vt dicitur est bursa diuitum celarium latronum: ira

Ar. j. I

parentum: sibillus pauperum. hieronimus
in quadam epistola.
Ar.ij. 2 ¶Quantum ad secundum. Auaricia quo
ad tenacitatem potest fieri in rebus quarum
vsus est ipsa consumptio: sicut in pecunia:
et huiusmodi: vel in rebus que in vsu vtenti
non diminuuntur: sed potius augentur: sicut
scientia et huiusmodi: et hec videtur detesta-
bilior: videlicet nolle communicare quaternos
et scientiam suam. Exemplo sapientis dicentis.
Sine fictione didici et sine inuidia etc. Sed di-
cet possem verecundiam pati: idem predicando
quod alius de quaterno meo prius in eodem lo-
co dixit. Responderi potest: quod charitas non
inducit confusionem: et maius meritum accresce
ret ex charitate: quam damnum ex verecundia. Illi
ergo qui tenaces sunt in huiusmodi: non ea
bene possident: sed potius possidentur. Unde
August. de doctrina christiana. Omnis res
que dando non deficit dum habetur et non da-
tur: nondum habetur: quomodo habenda est.
Ar.iij. 3 ¶Tertium vero videlicet eius generalitas ha-
betur: et patet quo ad duo: videlicet quo ad
radicem: et quo ad effectum: seu opus quod ex
radice venenosa procedit. ¶Primo quo ad ra
dicem patet eius generalitas: quia est radix ma
ter multarum turpissimarum filiarum videli
cet obdurationis: ex renitentia nimia ne emo
lliatur: vt sibiipsi quo ad animam et miseris
subueniat. Secundo inquietudinis. Tertio
doli. Quarto fallacie que fit simplici verbo.
Quinto fraudis que fit in facto. Sexto prodi-
tionis. Septimo periurii. Est ergo auarus
stipes in quo diabolus omne ferculum infe-
ruit. Sicut patet secunda secunde. q. cxviij. ar.
viij. ¶Secundo eius generalitas patet in ope
re in meditatione in desiderio in locutione:
in studio: quasi ad omnes status et ad omnes
personas se extendit intantum: quod fere in om-
ni societate siue clericorum siue laicorum siue
artificum siue mercatorum vix inuenitur vnus
qui loquitur de lucro eterno ex corde: quo-
modo seipsum et alios saluare poterit: sed
quomodo temporalia acquirant dicentes.
Ibi est tale lucrum: ibi tale seruitium: ibi tale
beneficium sine cura pingue valde: ibi aduo-
4 catus multa lucratur: ibi baliuus etc. Et
non disputant quomodo hamus peccati et
periculi sub esca illa absconditur et non so
lum ad loquelam: sed ad opera ramos suos
extendit ad iuuenes: intantum: quod decennis
furatur matri sue: hec: infideles operarios
male facit operari: hec: pauperes facit latro
nes: hec mediocres facit vsurarios: et blada
abscondere: quando pauperes fame moriun
tur: hec dominos facit tyrannos: hec facit

falsos perquisitores vicinos suos ad curias
regum citare ad litigandum cum eis: ad male lu
crandum terras eorum. Hec ergo est generalis fa
mes et scabies totum corpus maculans vel vo
luntate vel locutione vel operatione. Omnes in
viam suam declinauerunt: vnusquisque ad aua
riciam suam. Esa. lvi. A minore quippe vsque
ad maiorem omnes auaricie student. A pro
pheta vsque ad sacerdotem cuncti faciunt dolum
Iere. vi. Auaricia est in capite: id est interno
ne omnium. Amos. ix.
¶Et si ista fames posset saturari: vel scabies
sanari esset terminabile et tolerabile malum.
Sed fames pessima est quia est insatiabilis
ad modum ignis qui nunquam dicit sufficit. Pro
uer. xxx. ¶In quo notatur quarta auaricie
conditio. videlicet insatiabilitas: cuius cau-
sam vide. C. xiiij. 24. et S. iij. 17. Fatuus enim
credit ignem extinguere intus ligna proiicien-
do: quibus plus accenditur. Ita auari cre-
dunt cupiditatem suam extinguere: dicentes
si haberem tale manerium: vel tot libras in
mercationibus vel vnam ecclesiam vel pre-
bendam: nunquam plus desiderarem: quo habito
conqueruntur locum illum esse in malo aere:
vel nimis prope viam propter hospites: vel ni
mis a bona villa distare: vel quia non sunt ibi
pascua: vel nemora vel pisces: oportet aliud
locum habere vbi posset esse in estate pro pa
scuis in hyeme pro focalibus: tertium vbi in
quadragesima pro piscibus. Aliam etiam
oportet prebendam habere in patria sua de
his Nota. A. xxv. 24. et D. xij. 18. et M. xij.
8. Et sicut ligno vno apposito ignis crescit: et
quanto plura apponunt plus crescit. Et si-
cut currus male vnctus quanto plus portat
tanto maiorem strepitum facit. Ita auari
qui sunt currus diaboli tanto plus conque
runtur nihil habere: vel ad minus defectum
magnum et multarum rerum se habere con
queruntur: et tamen quod habent quam quod non
habent deesse fatentur. Et sunt sicut canis:
qui magno desiderio expectat os quo consum
pto statim querit plus. Et est mirabilis et mi-
serabilis prorsus infirmitas: in qua quan-
to plus circa medicinam expendit: quantoque
plus morbo apponit: tanto grauius infir-
matur: quia desiderium habendi augmentatur
vt predictum est de igne. Unde Innocentius
de vilitate conditionis humane. O ignita in
extinguibilis: cupiditas insatiabilis: quis e
vnquam primo voto fuit contentus: sicut patet
parum supra de maneriis: sequitur: cum adi-
piscitur quod optauerat: desiderat amplio
ra semper in habendis et nunquam in habitis fi
nem constituit. ¶Et huius insatietatis multiplex
est causa

est causa. Una causa istius infirmitatis aug-
menti secundum Augustinum vt dictum est: quia quanto
plus concupiscunt et habent: tanto pluribus indi
gent vel indigere cogitant: tantoque plura ab
eis petuntur: sicut qui habet equum: indiget
freno et sella et huiusmodi: qui habet terras
indiget multis seruis. Et sic de aliis et hec
causa est huius curialis infirmitatis. Unde
Seneca de beneficiis. lib. ij. c. xxix. Maiora cu
pimus quo maiora venerunt. Multoque con
citatior est auaricia in magnarum opum con
gestu collocata: vt flamme et fumi acrior vis
est: quo ex maiori incendio emicuit. Ad idem
Horatius libro carminum. Crescentem sequitur
cura pecuniam maiorque fames: multa petenti-
bus desunt multa. Ex hoc potest concludi: quod
quanto reputatur quis ditior: tanto in verita
te est pauperior: quia dictum est quod quanto ditior
reputatur: tanto pluribus indiget. Cum igitur
indigentia et paupertas et defectus quo ad mo
dum loquendi quo eundem dicimus valde in-
digentem et pauperem in vnum coincidant: sequitur:
quod qui ditissimus reputatur: pauperrimus
7 est. Hoc argumentum confirmat per beatum
Gregorium super Ezechielem lib. ij. Omel. vi. Ille
inquit pauper est qui eget eo quod non habet.
Nam qui non habet: habere tamen non appetit di-
ues est. Sic loquitur Paulus. Nihil haben
tes et omnia possidentes. Confirmatur per Senecam
epistola ij. Honesta inquit res leta paupertas
illa vero paupertas non est: si leta est. Cui cum
paupertate bene conuenit: diues est. Non qui
parum habet: sed qui plus cupit pauper est: cui
satis est quod habet diues est. Prouer. xiij. Est
quasi diues cum nihil habuerit. Confirmatur
etiam per Ioannem euangelistam. Apoc. iij. Ubi
talis auarus loquitur dicens: diues sum et lo
cupletatus sum. Cui respondet Ioannes dicens
tu es miser et miserabilis et pauper et cecus
et nudus. sicut patet. D. xi. 6. Ex istis ergo
concluditur: quod auaricia auarum nunquam ditat: sed
magis egenum facit. Unde Seneca in quadam
epistola: fortissima pestis est cupiditas: que solet
egenos facere: quos capit dum finem querere
dum non inueniunt: nam alterius cupiditas ex alte-
rius fine nascitur: et ideo fortior est qui cupi
8 ditatem vincit: quam qui hostem subiicit. ¶Alia
vero istius insatietatis causa est cordis ampli
tudo: quod ideo nulla re repletur: quia per dei rece-
ptionem creatur: et ipso solo satiatur. iuxta il-
lud Psal. xvi. Satiabor cum apparuerit glo-
ria tua. Quid mirum ergo de cupido qui nec
habet deum per gratiam: nec in futuro habebit
per gloriam: dicatur. Eccli. xiiij. Insatiabi-
9 lis est oculus cupidi. ¶Tertia causa huius
insatietatis et precipua est auari cordis per-

uersitas. Est enim cor auari sicut vas trans-
uersum: quod impleri non potest. Et hoc satis
videtur innuere deus. Aggei. j. vbi ait. Come
distis: et non estis satiati etc. Et quasi reddens
causam adiungit dicens: qui mercedes con
gregauit: misit eas in sacculum pertusum.
Ista triplici causa verificetur illud Eccles. v.
Auarus non implebitur pecunia. Cum er-
go ad modum vilis gulositatis et esculento
rum et poculentorum hominem vilem red-
dat: restat huius peccati ostendere vilitatem
in quo nominatur quintum.
¶Pro quo est sciendum quod auaricie gula vi- Ar.v.
lior est omni alia gula siue virorum siue femi- 10
narum: quia est insatiabilior. Non est aliquis
ita ebriosus vel gulosus: quin posset satia-
ri omni pane ville. Sed auarus non satiatur
omnibus bonis ville quia supra ostensum est:
quod omnibus bonis ville habitis: magis infame
sceret. Hec est porcus vel fera crudelis tam
rapax quin satiari possit. Unde Augusti. de
verbis domini. Que est ista auiditas concupiscen-
tie: cum et ipse belue modum habeant: tunc enim
capiunt quando esuriunt: parcunt vero prede
quando senserint satietatem: diuitum vero sola insa
tiabilis est auaricia. Nam vsurarius nunquam
preda satiatur: sic nec alii in modo suo acqui
rendi. Et ideo secundum Augustinum in epistola ad co-
mitem. Auari inferno sunt similes: quia nunquam
dicunt sufficit: et quia quod habent: non dimittunt:
quia etiam illi demones in inferno quanto plu
res peccare faciunt vt eis eos adducant: tanto
plus demerentur et pena accidentali puniuntur
et tamen propter hoc non cessant. Ita auari quanto
plura congregant: tanto plus in corde cogita
tionibus affliguntur: nec tamen cessant. Non so-
lum inferno sed demonibus similes sunt: quia si-
cut illi ita isti: semper plura petunt. Unde Oui-
dius. Cum possideant plura: plura petunt.
¶Iterum in vilitate assimilantur porcis: cum 11
quia non respiciunt ad diuitiarum datorem deum: ei Porci.
regratiando sicut nec porcus respicit vnde glan-
des ei veniunt: sed semper habet os in terra: tamen quia
porcus in vita nocet domum euertendo et terram
fodiendo: sed in morte prodest sic isti quorum
diuitie in vita confodiuntur et absconduntur:
in morte aliquid pauperibus tribuuntur: tunc
spongia premitur. Tamen quia porcus habens in
gum in collo: per artum foramen transire non po
test. Ita nec auari per artam viam que du-
cit ad vitam sicut patet per christum Marci. x.
Ubi dixit quam difficile est qui pecunias ha-
bent etc. Quia illud est contra legem nature: quod
deus facere potest. Aliud contra legem iustitie:
quod facere non potest: immo etiam ascendere mi- Camelus.
nus difficile esset camelo quam auaro diuitias

vno est: qi ille nō pr̄mittit se oneraꝛe vltra
posſibilitatē suā ꝓximū: qui ēnō oneratur
sola diuitarū farcina hic ꝓpriꝰ oneratur:
sells diuitarū ē peccꝫ: ideo cōgruēs pe-
ſe cum ꝑfal. cxxviij. Omne graue grauate
suū fm̄ qđ ꝙ onere impoſsibile est ad
celū ascendere. Omne onus ergo ꝓpꝛie ē
graue: ꝙ ꝓportionabile. Ex his. Pe-
camina ſhalitus ſūt. Sed interroga tu mēte-
12 r ipſa doceb̄it te. Iob. xv. ¶. Sic ꝓparatur
Camin cendy ꝓpter mutila. Quia ſicut causa non
comedi te ſono ſūg ꝙ vno tacet: nec alios per
mittit illud absꝓtare ſed latrat: qi nō ſūt
ſed alijs illud cuſtodit. Ita qui aut no vtunt
bonis ſuis nec alios ꝑmittūt ſ̄d ea alijs
cuſtodiūt qđq̄ nō neſciunt vr frequēter ho
minibus ne mūdo quos minus diligūt ꝓ
Exñ. quibus minus opinantur. Stant a cauſa de
quo ſcꝛiptū: qi ei amare cogitaret eꝝ eſſent
bona ſua poſt mortē ſuā: nudauit vocē dice-
tē: roylarit: hec erat mulier in coquina ſua
coquebat: ꝙ poſt accepta eſt vxor bona eius
occupauit. Et ſic patet ꝙ difficile eſt auaro
rēſpondere ad qđlibet ꝯtra quam ab eo
querit. Luce. xij. vbi ꝑtime de nocte repetit
pietur dieb̄o. Sīnil ē hac nocte repetit a
te anīmā tuā: deinde querit qđlibet de
13 bonis illoꝝ. Nec mīre aut cōgrega ſit tante
erūt: ſit ſicut difficile eſt eos rēſpondere tante
erūt: ita difficile eſt eos rēſpondere qualiter
Exñ. expediēter. Quia frequēter cōtingit ꝙ poſt
mortem ſuam ita prodige bona illoꝝ diſſipa
rēnt ſicut ipſi auare cōgregauerūt: z tenue
runt. Vñ ſcꝛiptū: qualis ſic ꝙ qualis abſcidit
oculū: capitꝫ ſub ſe vſq; muſſam auduit
ollam in qua collegit pecuniā: ſemper in
muſſis: z oa nobilius rogauit deū ꝙ nunq̄
ſineret eum moꝛiaꝛi: ſ̄d ꝙ ſi eſſet plena de
cēb obtinuit. Et ſpūs mortuo eo poſt alius
eius vxoꝛe accepta eſt: z mucꝛones: quotidie
oranti ꝙ nunq̄ moꝛeꝛetur: anteqū ſilla tota
eſſet cauta: tabhanc auaꝝ miſeriā qui the-
ſaurizat z ignoꝛat cui congꝛegat: ꝛe vel quo
modo poſt eū expēdentur plangit ſapiens.
Eccle. v. dicens. Qui ꝑ prodeſtūg laboꝝant
in vētum: cunctis diebus vite ſue comedit
in tenebꝛis: z in curis multis: z in ērūa: z ꝙ
trifticia: z ē. Sē eādo cōparantur canibus
quia canis non dimittet eo ſibi ꝓpꝛietꝛi-
14 nec ſtulius paꝛet: hoc ſtulti ſūm ꝓ eo cuius
ubus. Ita nec auaꝝus dimittet auaricia
ſuā ꝓ eo regno celoꝝ: cum vtiq̄ habere nō
poſſit: ſtulti paꝛet ſ̄pe ꝙ. Vbi auaꝝus pa-
uatur regno celoꝝ. Eſt ergo ſicut canis
Fabu- aquā tranſiēs dimittēs caſeū in oꝛe vt aliū
la. haberet: qui ēm aqua credidit: qđ vmbꝛam

vidit: z ſic vtrumq; pꝛeꝛdidit: ſicut vt fabulis
cōmictur. Nota infra. cxl. ¶. Ethopi. Sicut
credentes vtrūq; habere vtrūq; pꝛeꝛdunt:
ſīnil ſecum non portabunt. Iob. xxvij. Ri-
ches cum dormierit: nihil ſecum afferet: ni
aliud mundū: qđ dormiꝛit ſ̄d ſecum
et nihil inuenerunt eoꝝ in manibꝰ ſuis. ꝛc. Ipſi
leꝛy. ē ſic inter ſcīna suo ꝛē. ¶. Terno ꝯpa-
ꝛātur canibus: qi inter ſe pꝛo ſe pugnāt.
Ita auaꝝ vterq; ēꝝ vniuerſo ē: tanꝙ
ſolus cum paꝛtē ſuā ſit: ſ̄d ꝙ ſi ſolus eſſet
buge diſcordie z placitationes auaꝝoꝝ ha-
ſ̄d ſūt: z bonū querūt qđ ab olibus habe
nō poſſūt nec eoꝝ ē. Ita auaꝝus bo ꝛēi-
ge qđ ꝓ ſuis ſ̄d ꝓ alijs. Vñ ſcꝛiptū: ꝙ ſi
ſuꝝ: z bonū ſpūale querunt: qđ ab olibus
poſſūt deꝛꝛi. Et talꝫ auaꝝus ſe tꝛaxit: z
diſtulit: dicēs: ꝛē. Ita ſpūalē bonū ꝓ
mitto multis anīs pacifice vtuꝛꝰ: z in
rāntibus vnde diſcordie inter boies acci-
rentant alteꝝ: z ꝛū facilit ſcīnd
quomodo inquit alius: ꝛe vos ꝓſilū in
dio poſtꝛo auꝛdicas qđ ſit tuū: z ego bon
qđ ſit meū: ꝛe ſiuꝫ bo ꝛe ꝛeꝑcit auaꝝ
gaꝛent: aliꝛ habeꝛo ꝛotū tibi. malone
cum eis ꝑace ꝛē. Seneca. Quitenſi me ꝛo
ꝛēbuiſes ſi nō eſſent mei z tui. Sed ꝛe
gobere z angꝛa ꝓdicti ꝓcedūt in aliq
chriſti. ſ̄dm̄ duꝛabit iſta diſcoꝛdia? Bde.
Auguſt. ſup ꝓſalteꝛiū ꝛē ꝛecit quoꝝdā
rum ſit ſepulti z dde cauſam ꝛeddit ſic
ca ne dꝛeſt quare anꝛ z argentū ſibi ſe-
ſcondita ꝓfundius ſub teꝛꝛa: qꝛ ſuaue
muneꝛa illis ꝓgnatꝛibus: ſicut cauſa ꝓ
offe. Jacꝫ. ita. Unde bella gerūtur z lit
nōne ex cōcupiſcis? ¶. Quaꝛto cōparant
cantib. qz beneficiꝛes idq; eis ꝓdeſſe ꝛē.
am reſpicit ad plus. Ita ſtulti habēs ꝛe
manentia vel ꝛeꝛum libras ſicut ꝓtes ſūt
coe. ꝛē. habentes manentia: ꝛte ꝛeſpꝛoꝛe
ad plura. Unde Seneca ad Lucilū ꝓpiꝛa.
lū. Lucilꝛe inquit cauē miſeꝛum aꝛa
ſuo fꝛuſtum panis aut carnis aperiuꝛo
ꝑſtem: quicquid aute ꝛecipit ꝓtenſe
tegꝛum deuoꝛat et ſemper ventꝛem inſa
Idem enim nobis qui ꝓ ſuꝛma ꝓfutꝛa
ctantibus ꝓpoſit. Illud admittimus ſti
tum ad rapinā alteꝛius ꝛecti. Idē de hoc
eo ibi. ꝛē. ; diſſe impoſsibe ſpeꝛ ſāgue
qđ ꝑtuꝛ: ſemper mauꝛa cupimus. ¶. Cor
to cōparantuꝛ ſerpenti. J. vij. ¶. Stultꝰ
us peꝛcan ꝓfitas appatet ꝛe et volt ſeruꝛ
re in qđ ſeruꝛuꝛē ꝛedigit ꝛe ſuꝛpit ꝛe
ſeruus ꝓcipit ꝛe. ex ꝛemiſſa cōmutatione
¶. Quinto ex ꝓſti ſeruuntꝛe nō ꝛē ſ̄d tam ꝓle
ruſticanus vel ſeruꝰ in mundū ꝙm ꝙq;

pꝛobibet ſeruum ſuum legaꝛe animā ſuā m
ꝙ ꝛemittit ꝛtumchꝫ facꝛe de alio teſtam
ꝓ eo nunc ꝛtumchꝫ facꝛe de alio teſtam
mentum facere ꝓohibentuꝛ vel lege vel co
ſuetudine. Sed bonuma auaꝝicia non pec
nutꝛitꝛ ſeruum ſuū fidelem in moꝛte nec eoꝝ
quidē cognoſcꝛeꝛe animam ſuam et le
gare ſed ſibi ꝛeſeruare ꝛtudere: ſicut patuit
in ꝛtudio ꝓpoſitꝰ ꝓpoſitꝰ. Vñ ꝓparatiſ
ꝛeſtatiua logicꝛalem amiſit: religioſi ſ̄dm̄ ꝛe
ſiſtantiam vidētes eū ſibi appꝛopꝛiare
ꝛe eum ꝓpꝛiare ꝛtudere ad cognitandum de ani
ma ꝛ ad ꝛeceꝓtionem eucharꝛiſtie ꝛtudere
bant in aꝛduis causis ſi placeꝛet ſacꝛamē
to ꝛeſpeꝛꝛtudere. Aliquod ſignum vel nu
mus lingua vel vnlꝰ faceꝛet: z ꝛi nul
lum ſignum ab eo habeꝛe poſſent: qđ ſi fa
ciꝛe aliꝛeꝛ eos habeꝛe ꝛtudere eo ſignū ꝛeꝛ
ꝛe manū ad oſtium qui eꝛat ad pedes
poſue manū ad oſtium qui eꝛat ad capꝛ
ſua in qua eꝛat pecunia ſua et eos ſuum et
thel aurus ſuus: qnaſi volens eam aperꝛe
vel aꝛpoꝛtare ſ̄d ſtatim ꝙ aperꝛuit ꝛeꝛ
ſed aꝛpoꝛtare caput erigꝛeꝛe voce ꝛ vultu
ꝛ quaſi tutꝛe caput erigꝛeꝛe voce ꝛ vultu
ꝛe ſtrē ſignū vne offendit: qui dō de deo ꝛ ale
ſalute longe habituꝛqui motꝛuus tacebat
offendens ſe plus de domina auaꝝicia ſ̄de
deo ſolliciꝛtan. Decenim ita peꝛcit ꝓ qua
ne tendebaꝛ de aliqua deo ſignum facꝛe
ni ꝓmittebat hoc eum ꝛedditꝛe qualem ama
ꝛes qui eum ſpeciali affectione diligit eꝛa
beleꝛ recedit. In eadem ſentiuꝛe fuit loqa
nus ille de qua ſcꝛiptuꝛ q; ſi ſcitꝛet ꝛe manum
ſuam ſuꝛdo ſuis ingꝛeſſis eſt ait: quis eaꝛuꝛ bue
ſuꝛdo ſuis ingꝛeſſis eſt ait: quis eaꝛuꝛ bue
ſuam mel: eo ꝛeſtuꝛ plus eꝛat in buꝛſa: ſ
ꝛeꝛa ſacꝛamenta. Ad ꝛtudium ſeꝛtur ſe quodā
abocqui eum ꝛeddeꝛat inungꝛa ꝛ manus deꝛꝛe
ꝛa ab eo ꝛedꝛa deceſſet ex ſacꝛdotꝛi quꝛeꝛoni
vbi eſſet ꝛ quare eum ꝛtudeꝛet. ait illo
me tenco in ea ꝛtudeꝛa ciſſe me. De quodā
alio ea ſi ꝛeꝛtuꝛ ad ꝛdē qꝛ ei ammoneꝛet ꝛeci
peꝛe copus chaſti nolui. ꝛe ecce eto ꝛuoꝛt
de angulo domus diabolus in forma puſo
na in oꝛe ſuo ꝛenarium portans: ad cuius
adiuncti infirmus eo operꝛus ſeꝛuaꝛtus
ſuo fꝛuſtum panis aut carnis aperꝛuꝛo
ꝑſtem: quicquid ante ꝛcepit ꝓtenſe
tegꝛum deuoꝛat et ſemper ventꝛem inſa
quia tua ꝛecꝛ ſit in peꝛditione: qđ ꝓ
dius deꝛpoſit ꝛecidendo ꝛ impoſperꝛdo ꝛ
ſed Deꝛ. ꝛecit. Vbi ſunt ꝛe eoꝝ in aqua
bꝛe ꝛ Surgꝛunt ꝛe opꝛimitꝛe eis. Omnes
ens ſit oſtendunt ꝛe non poſſunt deo vero
ſeruire ꝛ deo falſo ſeꝛuꝛ mamone. ꝛe ecce
ſit ꝛpe ſites mamone ſeruientes pecuniꝛ
ſſimam habens ſeruituꝛē ſingꝛeꝛ reſpiciebo
ſtuit patꝛe ꝛe predicꝛes. ¶. Eſt etiam vilitꝛe
man ſe ſui naꝛura ſua quia ſeruuꝛe mēcis ꝛe
qua eſt hominis pulcheꝛꝛima ꝛ optuna la

ber tas: vilios ſeruitus eſt ſꝛ ſeruꝛe coꝛpoꝛe
Quia eñ ꝛarpeuꝛ ꝛdo ſeruit ſꝛ diabolo:
ſ̄ille qui ſeruit coꝛpoꝛe. Eſt ꝛeꝛa vilioꝛꝛima
ſeruitus: qz ꝛurpia uꝛpeꝛat ſeruit ſuuꝛa ꝛas
pꝛinam peꝛmixta hoꝛmedia operaꝛi in feſtia
qđ ꝛdo ꝛeruꝛe bona vult ꝛ quieſcant. Nota
infra. cxxxvij. Quia ꝛ ꝓincipibus facꝛdo
tum pꝛeceꝓt chriſti occidꝛe ꝛ poſſeſſiones
vſuꝛaꝛias non ꝛeſtituꝛe aliena ꝛe iuſtimodi
qđ quidē pꝛeceꝓta ꝛpti eos obediēteſ: ſi in
aliis ꝛpis ꝛeſpiceꝛent ꝛt aliꝛum indices ſe
ꝛtituꝛꝛeꝛent: impoſsibile eſſe ꝛt ſilicet. Ipſi
enim ꝓpteꝛ hoc ſanctoꝛ laudāt: quia om
nia ꝓpteꝛ chriſtum ꝛeliqueꝛuntꝛ: ꝛ vnpe
ꝛant tuuꝛem in inferno. Luce. xvj. Quia ſua
non bedit. Ergo a ꝓpoſito ꝛatione ꝛepaꝛa
ꝛent neceſſaꝛium aliena ꝛelinqueꝛe: ꝛ vna
ꝓerabile aliena ꝛapeꝛe vel occupaꝛe. Sed
domina auaꝝicia ita eos excꝛuit ꝛ ꝛtudiꝛ
qđ in aliis indicantibꝰ ſeꝛpſis non vidēnt.
Et ſi aliqđdo vidēant: ꝛe ſtatue illoꝛū eos
ꝓſpiceꝛe: ꝛ ꝛpoꝛe nunc ꝛ eoꝛꝛa aꝛtendꝛe ꝛ
commendent aliꝛo qui taba domi ſeruiꝛentia
men domina auaꝝicia modum habens te
diosi dominꝛqui ita eum continuet in ſeruꝛ
tio ſuo occupaꝛe ꝛ tenebꝛoꝛe nec nec noꝛte
ſinit ꝛt diuꝛſi vacaꝛe nec abꝛe. Dicꝛe. cvj.
Sꝛmiente qđo alienoꝛqui non habuit yo
bis requiem dꝛe ac noctꝛe ꝛē.

¶ In quo noꝛatuꝛ ſeꝛmum vdeꝛs ſtimu ama Ar. vſ.
ricie nimia vexatio feu labor coꝛporis ſeu
mentis inquietudo. Sicut enim infirmitas 1x
tem gꝛauem in coꝛpoꝛe vel boꝛem in mente
inde ꝛ habens vel ſpiꝛam in pede: non bene
queſcꝛtimus ꝛuibatuꝛ interius in ſomno
cordis: ꝛ melancholiam oſtendꝛe extra ali
quando. Et ꝛabens hydꝛopiſim auaꝝicie
intus in anima inquietatuꝛ cogitationibꝰ.
Unde Auguſtinus quodam ſꝛmone vt ſeꝛ
bꝛitur quaſi ꝛponſus ꝛponſus meus ſtat ſ̄d Mat-
thet. xxvij. Ut ꝓgnanꝛtibus et nutꝛitibus
ꝛponit de latibus qui conaꝛtunt dolꝛoꝛem
et ꝛpaꝛtum inquietatꝛem. Conꝛipit enim ana
ꝛus ꝛ aꝛgeꝛ ꝓpꝛium ſui eſſe ſibi vꝛtꝛe. Si
tamen aꝛgeꝛ duꝛtus eſt: cogitat ꝛ quo vult
cumvendꝛe: et tunc imaginatuꝛ alias ma
lictas contꝛa eum: ſiue in beaꝛe vel aliqua
bus beligis eum inuoluꝛe. Si vero aꝛgeꝛ ſit
pauꝛeꝛis: facit eum tꝛibulaꝛi et obligaꝛi.
Et ſi ipſe ſit in cauſa ſuſpectus: ſicut ꝛe
alium ꝛeꝛ alium mittaꝛ ſibi pecuniam:
ve aꝛgeꝛ et obligaꝛtuꝛ vel mieꝛi ei conſtitua
tum aliquem ſub ſpecie coloꝛis boni: ꝛt
eum inducaꝛ ad ꝛenditionem: ꝛ tunc
me mediꝛetatem inſi pꝛeci habꝛe: ꝛ ſic
vno modo vel alio modo imaginatꝛeus

partr quam prius eum oculis sollicitudine
concipi. Et sic labor in medio eius id est in
coste quinto ad cooperimentum ventriculi
stomach partium inferum. in pfal. liij. Et ec-
lam intermestare ē humana ꝯ in confessi-
na habet frequenter extra oblendit eos qui
circa eum sunt in tantum quibiter extra vires
unq̃ueradō famule et alius de domo vtinpe
na decendo fures vocando et malefactendo
homicidio. Conuiuium dominum hunc ꝑ
fectatur auaricia. Sicut patet. S. Luce. et
Johannes. Quid si. Si non solum illos de do
mo ista: sed oēs homines habet suspectos:
quia tales alios indicat quales ipse est. Qz
naturale est ꝑ nostri tales alios iudicare
qualis ipse est. Et ideo q alios decepit sem-
per timet nocui. Unde Seneca. Under nocet
e ethimat predonem. Under pauperem e ethi
mat furem. Et si ecclesia in coquina odit om
nem locum sine notam sine ignominia. Di
cunt se oderi ecclesiam omnipotentem. Si ꝑ
go ferretur quo essent tales frustra pro ani
ma sua cantaretur requiem post mortem:
quia qui confidunt in virtute suarum mul
titudine diuitiarū suarū gloriantur. Sicut
non habent hic requiēm: intus in alia: nec
externus in corpore sed cōtinue laborant in
acquirendo: et solicitantur in custodiendo.
Ita quibet eorum laborabit in eternum et
nunc adhuc in fine. Psal. etern.

Ar. vij ¶ Et non soluz tales sequitur auaricia
inquietudo quo ad ꝑsēs cui ingrauntibo
quo ad deū: finem. Et hoc sequitur ex prece
dēs articulo: qz licut amor facit hominem
largum ita et odium facit eum auarum facit
enim deo z suis tenacem: z durum: quia cor-
de claudo internus per restrictionem claudit
bursa externa ne det elemosinā. Et hoc
accidit frequenter. qz qui plus adeo habent
minus ea dant. Sed in hoc plus scipsos. ꝑ
deum vel pauperes dñficant. Et hoc exper-
imento quotidiano contingit ex quodcontigit
celibio de iuuene qui fuit magnus dñs ter-
re: infidelex. Tñe fuit deo sed legitur ei esse
obstitus in Balthac a quodam rege ei ꝓ-
figurum habuerit magnum multitudinem ad ꝑsēs
sionem fuam stipēdiarios conducere. Ideo
finaliter a rege capta ꝓ sentarus. Et
ab eo cautam quereret quare eū thesauro
suo se non defendebat et sufficienter respondes
re non posset. Ita rex. Nolo te auferre qs pl
bilesti: si virtutem eum sed cum illo vsqz
ad ꝓpetrop: indistē ei in turri vbi erat the-
saurus fuus: aliunt ebum et potum et ne-
gans ei ficeum vna pecunia fua fame mo-
21 rimur. Sic in ꝓpositio: demones obsidem

modo diuites et auaros qui si nobtenerint
vi stipēdiarios conducere vt eū pauperem
et per eos liberentur in die mali: in mo-
mento illud ꝑsal. xl. Beatus qui intelligit sꝑ
per egenū z. Quid respōsurus es in die
re: quādo capius fuerit qui deo querit
subsanando querent ad eo beniuos vt ip-
de deus iustificam suam ostendendo dicen
tes vbi est modo pauper tua: quare nō ꝓ-
tegit te in die tribulationis tue. Et ideo
lenti: pecuniam tuam ꝑ viram tuam. Si-
ne vdubi aliquando homines habentes a
nimos mansuetos: atque bello largum
contra eos non habuerunt cor ad pugnā-
dum: et ad armatos large conducendum ꝑ
defensione propria: et ꝑ posit illosum munis
et capitum tutam: quo ꝑ defensarent
Ar. viij illorum adnarmatos ardoriendo: miser fi-
20 go de dolles ꝑ expēdites pecuniam tu amit-
fistonem illam: et nouitem eualistes. ꝓpo-
dear filii quidē: ne ad ꝑsēs redeant: in
captiuum a demonibus et damnatum ēden
de ac admirationem habeant. Veritas ei-
pauperis modi illorum de ore auarum. Dispō
debit pauperibus rē. ꝑ q pecunia. Ista
causa perditionis fue sicut tarrocinium q
inuentur gens tarrone: eſt causa ſuſpendi
cius. Et sic et pecunia inuentus in mul
cius enutur eo: da qua ſuſtentabitur ſtulte
cunia inuenta cum eis quam nolucrit pa
pertibus erogare indigentibus: et ꝑ pena
tis e ſuſpēdi cremi. Tales qui ſic pecuniā
desiderāt acquirūt am. it vel possidēt: fun
ſimiles Midom regi Indoum. De quo ve
re Ethicus. ſcribit. ꝑ pollux ꝑ vogas de ma
ſauum q quicquid tāgeret mutaretur in a
rum: ex cum tacrum ſuſtentabat exam fuit
mutatus aurum: ita autem ſic fame cruci. Ex
aurum desiderauit in eius mortem. ꝑ pa
tidem. Per illum calicem ꝑ per illum ꝑ
27 dontem. patet qz fames pecuniæ inſatiabi
lem et eternam. In cuius ſignum vir cum
toto dātro fuo mittit. In ſignum qz qui
cuntam vel ſimilia mittis ſimiles eunt: habe
bunt famē eternam ꝑ hoc ille qui dē: qui
habentes antiqua blada et hui ſimodi in
custodia: tales desiderant earum tempus: et a
rius illa vendant: desiderantes. Eo carne
ꝑpus: desiderant fame: inediam patuer.
Iustum ergo dei iudicii eſt: ꝙ ipſe pecha
bear eā alia desiderauit e optauit: ſtulta ꝙ
ret. xij. ca. 12. Veritate hoc indicatur: qm ip
eo dem: ut hoc eo quo altos iudicauerunt: ter
tum in vobis eſt iudicabuntur. Et iustum
est ut qui fame fame vt ipſe auaricia
Lapi 28 habeat. Ita iustum eſt q deus eunt ꝙ ipſe
Ar. i. 29

nullum auaricium de bonis ſuis ſed fame
eternā: ratio de bonis ſuis auaricium ha
bēdi. Dicit ergo ne cum malone ad bona
nomen ꝓpria bona inordinate cōcupiſca
mus: ne ci calibo ea in malis ꝓpriis: rimus
ne z carere: fame ei eis ꝑ eo eis mamra
tis eternā: ꝓncipibus qui possident aur
um: repleti bonis suis argēto. Job. xij.
Sequitur ne de pauperibus: et bonamonie
es scibimus ꝓpi cessuentur a tumultu. Sed
cōducte vobis stipēdiarios et facte vobis
amicos de mamona iniquitatis vt cū defe-
cerimus recipiāt vos in eternā tabernā. Et qi
er radicem grauminibus aliquando surgit
ramus crudelitatis.

¶ Quid de crudelitate? Quis ſi auari ſunt crudeles
¶ Primo ſunt crudeles deo in rebus ſuis quib̃ bona ve nicti eſt in necessitate negat
Sum eſt dispēsatorem pauperum. Sinut in-
das ſunt chriſti: ecquit Iude et mebra bādet
inde. Si res aliqs tret ad ſōgnimquas patet
communitas bonā ſua: et auxit interim fami
liam quibernet: ſi ſterr ꝓpteret bona re-
gis in archa ſua: et quoſdā de familia pude-
ret mouq̃ quoſdā nō multo mel⁹ habere: ſi
a vobis querent bonā indicij mentur: qz
eſt alijs ratione vite quin decret ꝙ inſti
eſſet ꝙ officio illo ꝓuaret et eis bona illa
amitteret: et ſtāt ꝑ hoc in carere ꝓpteret
i male tractaret: date ergo i cocdib⁹ veſtris
indicū: et vos eſtis rates. Chriſti: eſt rex no
bilis abijt in regionē longinquā: et tradidit
ſeruis ſuis bona ſua. Sed ꝑ ſi in certis an-
nis multos feuerit in vitis multo melius ꝓ-
pinquio loco. Rhes Jo nō multo mel⁹ ſe
habet: ecce ergo nō ſunt ꝓnde in carce-
re: inferno: nō ſunt ꝓnde in carce-
re: inferno: nō ſunt ꝓnde in carce-
marcant. cedū lucrātur obolum: ad cen-
tū ſtruēs: ſc locat vel vēdit equū ſuū et re-
tum ſuū care. Item ſi ꝓ ſua z terrā vicinis
vēdit ꝓ pane pecuniā: et mutat ꝓ denario: et
nō ꝓ celo. ꝓ ſale. ꝓ vino habuerit ter-
ram vel ſidi: rabile. Patet ergo auaros fuiſ-
ca et fatua incredione. Pater cui ex breui
tate vite: ꝑ uitate eos dies: cum maior ſui
cia ē ꝑ ꝑ parui cor: ꝑ ꝑ parua vita: ꝑ
magna cōcupiſcere. Si cui ratio eſſet quāre
eos cochs cupidita ceo ꝓpterea tenus mit-
dus illud nō caperet. Ideo philoſophi con-
grue reſpōderūt Alexādro: ſi ꝙ habitū tui
cooperto auditum tu animi parere eſſe vo
iuſſiſtis: deo: te tenō caperet. Et hoc eſt q ipſe
Alexander ſcripſit Dario. Quideſt q nuſcuus
non pōt duobus ſolis regi. Dicitur enī q
cum auidere ꝑbū mūdum eſſe: videli ꝑpa-
diſum vel etiam. dolitur ſe tantū vnum mun
dum habere: cui modicum aliud repugnā. Cum

mamillas madet. Ita ſit vbi ſemel inuene
runt lac mundi: et omnes vel violēter mercē
dicunt: ꝙ mānas querūt cognitores ad mer
cedem: z ſit inuenīat: nō cedet oblecumonia
bus: et cū eertunt ad inuenīat: ne: venue ad
de gratiam: ſi tunc inuenīat: ne cessant apud eos
uidinat. Et ſic ſub omna pelle: vulpē: ſub om
ſicientam: e modū abſcondit: in poſt de qui
bus patet. Tertiū cens: aūt ſunt iuſti rapa
ces: auarici. ¶ Cōtra auaros dicit ſanctus
crudeles ipſis reb⁹ mammonas ſic poſſidēt
qz ipſas ſeut blādum veſtes cibos: et ꝑmōti
ſtis: et ſic ꝓuerbium. Ecclesiastici. xv. Di
ante veſtre purcſſare fiunt: peſtimenta ve
stra cōmeſta a tinee: et in hoc crudeliores
ſunt in ſeruos et ꝓcuratores: qui nullum in-
carcerant qui nō demerunt. ¶ Quinto ſunt
crudeles ipſis quos detinent ꝑ Criſoſtos
mum. ꝑ. viij. ſ. Filius ergo populi mei cru
delis vt ſtruthio inhoſpito. Threno. iij.

Ar. xij. ¶ Et qz de auaricia dicta ſunt: vel im poſſe
mus dicēda vila ex magno rōnis defectu ex
magnaq; ſtulticia pcedit ex tres ꝓdicti.
Ideo nono oſtēdere reſtat: quomodo auara
cia ſeruos ſuos infantat. ¶ Infatuat aute
auaros quinq; modis. In acquirēdeo re-
rūdeo in augmentando z gloriando z nō ꝓ-
19 tidēo. ¶ Primo in acquirēdeo: qz facit eos
ſimiles mercatoribus: ſicut facit Judāsqui rē
impoſcabile: vēdidit ꝓ regnū celorum.
Ita ſtitos pius infatuat qui ꝓpter mamo
ni facit eos bare dei: animā z celiū: eſt er-
go mirabile: ſi habēt deū ad vēdi: quando
damus tm in tributū z ſtipendiū: et ſic
ei ꝓpius facto vendēdit: z negan: et mm qui
eſt vertat. Quia etiam vbi poſſent lucrare
marcant. cedū lucrātur obolum: ad cen-
tū ſtruēs: ſc locat vel vēdit equū ſuū et re-
tum ſuū care. Item ſi ꝓ ſua z terrā vicinis
vēdit ꝓ pane pecuniā: et mutat ꝓ denario: et
nō ꝓ celo. ꝓ ſale. ꝓ vino habuerit ter-
ram vel ſidi: rabile. Patet ergo auaros fuiſ-
ca et fatua incredione. Pater cui ex breui
tate vite: ꝑ uitate eos dies: cum maior ſui
cia ē ꝑ ꝑ parui cor: ꝑ ꝑ parua vita: ꝑ
magna cōcupiſcere. Si cui ratio eſſet quāre
eos cochs cupidita ceo ꝓpterea tenus mit-
dus illud nō caperet. Ideo philoſophi con-
grue reſpōderūt Alexādro: ſi ꝙ habitū tui
cooperto auditum tu animi parere eſſe vo
iuſſiſtis: deo: te tenō caperet. Et hoc eſt q ipſe
Alexander ſcripſit Dario. Quideſt q nuſcuus
non pōt duobus ſolis regi. Dicitur enī q
cum auidere ꝑbū mūdum eſſe: videli ꝑpa-
diſum vel etiam. dolitur ſe tantū vnum mun
dum habere: cui modicum aliud repugnā. Cum

tali cordeno possint ad celi venire regna: et a
liqs celmus no sufficeret. Ideo deus cos ta
pienter excludit. Ephe. v. Nemo auarꝰ ꝛc.

31 ¶ Quater ergo hec stultitia et crudelis paru
tas pater etiã ex vite beneficiate ꝛ debilitate.
Exodi. Facti sũt super debilẽ multa ponere ꝛ plu
ra ꝙ portare poterit: sic facit auarus. Un
de in visa scripti: quidam frater animosꝰ
et cruel et videret opera hominũ vidit vñ
bis magnã farinã imponẽtẽ: quã portare
nõ poterãt ẽt hñ non cessabãt plus fieri nisi
mere. Ait illis deus alios volentes rẽplum in
mare vsq; postea cuerunt quoddam lignum ce
transiectũ: qđ cos impedebat: et intelligit
esse cupiditas ꝙ farinã fuit peccatũ. Sup
dam sup prebẽdam apponũtes: vna virgis
nes portabãtur. Alios intellexit superbos:
inter quos semper est, turgium, pater ego
32 hec stultitia ẽt veritas debilitate. ¶ Pater
etiã ex vite beneficiate ꝙ ãnichilo inuenie
sic quicq; ẽt cruel ꝛ vnde sũpsit respectꝰ
eternitatis ergo quãcunq; sit inuenies: stul
tum est nimis prouidere. Et si hoc sit stultũ
stultũ est ẽm auare cõgregare vt reliner
quia si homo esset cruce signatus ad terrã
fanctã ꝛ tantũmodo in mare venit expecta
retrel si ibi nimis esset: ita vtrum expecta
retis: si multa mercatur acquirere terras
vel prebendas aut erigere palacia in ala
na terra be quia ei parũo vẽto trãsfret nũq
redituras: bene dicentes fluitue. Ita nos
fumus cruce signati in baptismo: et spera
mus vtrum mortis. Sed fenec videntur ci
tus habere vtrum ista: qui in camisce et mul
to alio signus se gaudiũs mentis infra ca
mortuis incipit vãnium vel vẽnialbum ali
qualiter titoli verfus tranfitum inclinare.
33 Sed ipa sicut in manu nãli deficiãt mu
do crescãt auaricacuius rei vna causa vi
dens: esse qz boies plus multiplicãtur: mũ
dus nõ augmentatur nec meloratur: sed dete
riorat. Sicut ergo ẽ causa vel leones vel
multi fiunt ores cadauer: tanto audiores
fũtq; ad plures videt ad predã appropin
quare: sic in proposito cupidi in mundo.
Ecc. xxvii. Illic cõgregati sunt multi alter
ad alterum. Sic in minori mundo ideft in
homine in quo bona ẽpotalia ordinantur
cõtra defectus suos ficut cadauera ẽt multi
supplẽt defectũ predictarũ ferarũ: quãto ꝛ
go plures vider appropinquare debent: ita
34 to multitudo ẽpotalia congregat. Sed ad fe
nec cõmunter plures appropinquant befe
ctus ꝛ hec cauſa videtur esse ẽ stultitia: hec
de qua loquit Seneca dicẽs. Quãdo ali qđ
agere pl̃s de vianco vbi minus refert de ꝛa

Item quãdo omnia viria senescunt: auari
cia in sensibus inuenescit. Seneca. ¶ Cecum
do hec stultitia pater in retinẽdo et in augꝫ
mentãdo simul. Non manus aliqua augme
tauit bona sua ꝛ retinuit vigad motum al
vatoꝛ quadraginta marcas: be quibꝰ bos
marce fuit male acquisitas. Ille ergo cõfe
ssamen tuis fuis de quadraginta marcis ne
melius esset ei facere restamẽtũ de magna
ea ẽt fideliatee ꝛ ire ad celum ꝙ de quadra
ginta marcis ẽt insufficiẽs ergo ea vel ni
hiterare vel ea nõ restituere memagna vide
stultitia. Unde ipse cum illa sic acquisitam
inquisitionem fecerit: illud fatis ad vsum
multi insipiẽs et stultus ẽ perhibitus ab o
stinctum iudice vadit cum farcina in colla.
Jbi ẽt vnus subito omne fuit portabat. ¶
Salvi. ¶ Sic ille qui dedolosa aua
rus de bonis iustis gloriosus gloriatur qu
si incarceratus de terramẽto que cum pa
munt ꝛ detinent. Sicut ducens ad patibu
de corda cum qua ligatur. Sicut scribit
equo dñs fuerit ad modicũ tepus infidet
cum deficiẽtes inuenit ꝙ non est stultus. Si
auarus defunctus ẽ in mundo ergo stul
tus est sathanee ꝛ caro vna: mãnona ligꝫ
Unica plus duplie pare sua cuge plaud.
Jtaq; qui gloriatur in dño gloriet. ¶ ad
Corinth. x. Nonne. Ecclesiastici. xxvii.
¶ Iterum apparet in non prouidẽdo. Stul
tus ẽ ille vbi videt qñ ocy dñitias suas cu
gregat et nescit vbi ẽ manẽtes ꝛ ꝙ ꝛa
respectu eternitatis: vbi cras ocy anteceſſe
re fui diuinas vel amiserãt: vel dimittit
ea ẽ ipe ad posteros in futuro loco ꝙ ꝛa
reputẽt ẽ sapiẽtes: ẽ stultissimi fuit qui
plus timẽt et prouidẽt cõtra momentanea
pauper tatis ẽt ero. Thesaurizate vobis
vobis thesaurũ in celo. Luce. xii.

¶ Ex articulo immediate precedente sequi
tur decimus articulus: videli Auaricepe
reulum: qđ ẽt ẽm de q manifeste omnes
ẽ omne imporabili ꝛ periculũ talis ẽt ag
dendi necessitas. Talis stũ frequenter cadi
tes pulsat ꝛ exercẽtãtes in abyssum infer
Cuius abyssus cuipe abyssum multocas pote
Psal. xli. Sicut culpa penam inuocat. Ita
modus culpe stu delicti modũ inquirit pe
nem: sm mensuram delicti sit et plagarum
modus. Deut. xxv. ¶ Primo ergo videnda
est culpa cõtra deli cõtra ẽipsum cõtra proxi
mum et cõtra bona que mediante diligit.
¶ Primo cõtra deli veritqz aliqualiõ deum

fatium sibi cõstituit illud videli qñ plus ꝙ
deum diligere se offẽdit. primo in ferui cõdo
in quali seruit tur: ꝙ ꝛ ter supra. e. ij. Secun
do in obedientiã do ne enim ꝓcepit nobis
sui non accipere immãnicitias cõtrarium
faciunt enã plo vno ꝺnario. Et sic licet ore
cum fatẽatur: facto negãt. Et quia in bonis
plus bonoꝝ diligit in paupere bonum
pace ẽ plus falso deo obedit: sicut patet
ibidẽ in iustitiã o ꝛ credẽdo. In iustitiãdeo
pace per ceptum de homine ꝓpter penitẽtiã
polest ad pacem ꝛ per argumẽta obiectorũ offꝛ
dãrqm multa iustitiæ anteqꝫ illud vendẽt
et amittant. Sic enã scribit Aug. de ciuita
de. lib. xxi. c. xxvi. contra quem multa
tentãtia iustitiæ ut rantecqꝫ aurũ reuelare
vellẽ qne fore ꝓ bro nõ iustitiam. sed sed
de medente manifestãt ẽ ꝙ non iustitiæ
ac deam amat: ẽt qui vñt mediciam re
ram tãnam vel dñitiã offendãtem ẽ viceno
rum ospiciem anteqꝫ minus ẽt ẽ corpo
re tonque bonũ pertutis vel aliqs fallita
tibus negant. Jota. C. ij. 14. et. T. v. 18. et
L. 4. 12. 20. 4. 12. ¶ Tertio ipsidem patet in
39 crãdo ꝙ amãdeo: ipi qui fidem ẽ ẽ infi
delitatis cõmittunt vel fornicãtur vel per ta
lia vetam acquirãt credunt ꝙ ideo seruã
rent fame moreretur: ẽ hoc etiam decidedie
sacro vt malis non possem aliter vuere. Et
sic quilibet illud qđ inordinate diligit: fine
penã sua delectationem sine canes fiue
medicine plus ẽm ꝙ deos timẽt mode in
dinerfis delectãtur: ꝙ quo facit vel sacere ve
let contra chantate dei vel proximi: dei sibi
ẽ ibunt. Sic ad litẽrã loqn tur psalmus ex
tra illos qui in vẽtus ẽ inglume delectabant
deos. Quoꝛũ deus venter est. ¶. Et quo ex
go sic idem ipem amoꝛ ẽ ferunciũ ꝛ obedien
tiam multi in rabbias inuerse ponunt plus
ẽ in deo q̃ credit vel nõ posse vel nolle eos
in fidelitate ꝛ mandicta vuentes inuari ta
libus qua vote sue fidei ẽ rantiã offendit: et
ne solum ferunciũ sed cna bona fua. Sicut
illi qui pinci palitter offerunt vel ad vidui
gantias dant: vt bona ẽspertina eis augmẽ
tentur: modutare retinẽtur. quia eos ne
garet petentes idolatrie esse: ẽ illi qui mo
dum thus offert super altare dagon vel
bel ẽ pub. Do quibus Cristo ẽ nunc ipse
40 Joan. Omnes hec. Quidam fenitubibus ini
micias ouer ꝛ bonoꝝ quidam ẽ ꝙ auaricie
ipsam animam. Congruenter ergo vocatur ana
ma idolorꝝ seruitus. Ephe. v. ꝛ ad Colos.
Auaricia quee ẽt idolorum seruitus: quia
in hoc cals pecunia quãdam similitudinẽ
habet cum deo verogqui sicut deo soli ono

ne genus sacrificium ꝛ omne cor parẽt bonoꝝ.
Ita pecunie obedimt olia malogꝫ tam coꝛ
da ꝙ opera. Jdeo qui dicere solebat ꝙ si
alius deum veller ẽ bi deli celipecunia pro deo
haberẽt: qua sicut habẽt deum habet olia
de quibus dicitur omnia pecudes. Jta ha
bens pecuniã habere pot olia quia olia terre
na ẽ cna infimus ẽ ꝛ celi ẽ ꝓcepit omnia
redimuntur: sed diuerſimode. Sunt ẽt olia
iti sic male vocati: qz bona veruꝫ crucifixi
ẽ salua ꝛ sine culpones capti ad salutẽ. pe
cuma so ẽ cuiuscq; finum adiectum capti ad
penam. Unde Augustin. in quoda sermone.
Auarus ansecꝫ lucrum: fenipsum perdit: et
antecꝫ aliqua capiant capiunt. Et quo ra
tis homo peccati filius perditionis adue
farius: ẽ extollitur supra omne qđ dicit deꝰ.
Justum est ꝙ ꝛ pecunie ꝛ ea que sunt ei
sua sm. q. Thessa. ij. Ut per eã omnia qđ
peccauit puniatur. Et cuncipotent de eo da
mnipoperando illud Deutro. xxvi. Uni
funt ꝙ cotumeliam patet supra. c. xxv. In
telligẽdo ergo hec qui obstinatissimi deũme
quando rapiat et non fit qui capiat. psal.
xlix. Claimate ad deos illos in necessitate
mortuer videre. Sicut ẽt quida de quo
fertur ꝙ nasi siccꝫ cum in infirmitate ad de
um ao clamasset et nihil responderi sibi: ait.
Unãtum vos amauistes mihi non respondẽ
tis: nec siccurritis: ẽ totũ fuisset dedit pan
peribus et ultra eius mane in scrinium.
Psal. cxl. ¶ Secundo per fumi cordis ad
sespsosqꝫ pus et alium ꝛ mẽbra ois et vtil
occupãdo re aute in curis superfluis vesa
do ad culpam mortio hec ois amittitur ꝙ pe
nam. Sic ẽt mutier q̃ quãdam cundam aci
dit qui sibi cura delecto in lectum sui vey
cer ẽ sion valens dormire nõ vtore de eam
ẽ inquisitiue tanẽ fanga nonas. Respõdẽ
se cogitasse quoniã cum bonis suis animum
illum crãbere: q̃ sane habuit pio toto an
nouere pro vno die et inde inquit. Collector
quomodo dic illã trãhdere vnon cum cibo
tantum non acquiuntdicenda. Jnuem modũ
bonum: vnde illum fingam me notuli p
vno die et ponemem aula et coopertes re
ficillo de nihil comedam: nec tu nec fame
lia pie dolereet sollicitudinẽ: ẽ fic ea de
mus dum illum sibi parcendo: ẽ pio reli
quo fanes habebimus: quod cum facem
fuisset: ponit se vror in offio familia de
campis redeũte et plantat. Respondit cum
fam fieme elle marti mortem: qui cum
super corpo dixisset pater noster. Ait
vnus: hoc sit mortuus oporter q̃ nos co
medamus: Dñs inquit vos comedetis

bodie peccatore e follicitandine querelle
cessaria pro funere: ipsemo familie prenalium. Ipsis ergo comedentibus: miser animam ego capiens. sua nihil e valeret: caput de rapere eleuauit: quod videns vnus seruorum: credens ne forte diabolus corpus illud vexaret: seruit vel baculo accepto eum excercebat: vt ne clamitet q̃ mortuus fuit: occidisse tamq̃ impiissimus diabolum de corpore remanentium fugauit: et sic in seruitute sancti requieuit. Iam ipse leprag̃ effugatus. Et sic ipse pro tota familia mittus solitus contra dei doctrinam qui nimium prohibet follicitudinem seruientes: et ne follicium sit ec. In fine nihil aliud est malum e tamen ad 41
misericordiam totius familie in corpore permisit. Sic in proposito. Auari plus cogitatio nimis laborant: e plura perdunt.

Iuxta illud Ecclesiastes 8. Satietas diuitis non sinit eum dormire. c. Rin. sine fi. Illud periculum vel tamen vel raptorii vel similium ipse plus periculo appoginq̃ mat. cle. ut inficiantur non obstante tota ista follicitudine e periculo: requiescet ipse bonus sine nihil ipse bonus. Nam veteres latrones vel sectatores vel se non diligentes nutrit: vita vel i morte vltrag. Ut ele de illo: sic de eis: tota ne labore ipse thesaurii portare: benoctem hi sibi remanet: vel tornii: dormi ipsum: sic auarus q̃ a parte dextera manu sibi suo colligit e portat: ma nu vero sinistra quod occidet sibi ipsi. Ipse quoq; manu iniquitatem fine non habebit grates a deo nec a domino suo. Sed in pena sibi mirae malicum e dies nunti: ro q̃ sequendo eius consilium est damnatus mi nit: erq̃ te domino placeret talia. fecit: re. Quando ergo auarus habuit terrenũ vt pie bendam habeat: sed vt demonum e vermis 42
redenda fiat. Nam. 3. xij. 44. c. 47. ij. e. et 10. xij. c. 5. Et sicut de nauti onusta multis domis rc. Sic et in poni mortis solum pe manent et eccles et fetores fetuet culpa et pena. Subiuit aliud neq̃tus q̃ amare pecunia. Ecclesiasticus. 8. Et enim in hoc casu de eis sicut de domo vel esta in qua est pecunia: de qua nullum sacrum reportauimus si quod aliquando franguntur et scinduntur. Ideo quidam Philosophus dixit: nõ optauit mam? mali? minico suo? q̃ ma riti? qua nec hic habet pacem nec in futuro meritum ergo vocatum est nomen eius argentifi: quod ardet gehennę: hic culpat in futuro ardore pene in beatum. Gregorium in quadam homel. Cogitando burla corporis in morte fandetur; sciet talis minister quod nullum habuit lucrum: quia si semper debeat esse in inferno: dominus nunq̃ retinuerit: quod suo cõsilio acquisitum vertep a restitutione se excusat. Nonne ster dicit dominus qui habet ananaginum habeat ipse periculum dominus dicit de eo filio suo seclabeat ipse periculum aquibet veller alteri se declinari vnquam erit non possum: quia vniuersaliter omnes fumus pec. Ad 2. ad. vi. Hoza. 3. ij. c. 17. 2. Tim. 13. C Contra proprium dominum et damnoso affligi permittimur vel cap̃unt sicut patet supra. c. xxxv. Uel. qz primũ defraudant et male de proximo permittit e relinquitur in finimes citra dies humanos. Ecclesiastes 5. Iiie multa habet e nihil expendit in malanimus eũ venire foci. Deq̃ humanus exilium infernus venerunt eos. Ideo pecuniam fubiga ta reperemus. Simplexinus dominos nostros qui sibi sunt e nobis cum: mar? qui? fi. 46
mum vltimũ nisi prouerbio. Ille etiã qui in mercã sunt sicut eũ sanguinis fama cum seruiuis ministri videtes eius auaricia e tenacitas plus furari rentantur. Et sic est de illis sicut quidã dixit de Iudeis in hac malicie qui videntes se non posse obtinere romanos nos exuadere cauris sui comederis? eis romanus imonus e p̃ manus occisum in aqua aut mutenerit: quasi eos occidere e inpotentia illos. Ferunt abant. poter aut. q̃ fuspi cabant eos non vere pr̃. Sic aut i propositio. Sicut ergo folle ad impleto pane vel vino castro obsesso periculũ imminet: ne facilius capitur. Ita corde impleto diuitijs. Dimitte ergo fi. affluantibus: ne appoperet in pẽ-bri. Cognouim enim nõ totaliter occidi nisi cor tãgat. Diuitie sunt venenum: sicut pes in vita sancti Siluestri. Ubi diuitiis e clesie datis: et per andata finisse: dicebat vos num in ecclesiã effusum: ergo nolite eas cor opponere. C Unus ho ypa bona exime ra de ordinãtia nimis amidão e incarcerãdo sicut pr̃ supra. c. xcvij. Ideo inter eo pas cus punxet: sicut pp. 3. xij. c. 8. et sic per eas que peccunie quis potquetur. Sapie. 8. et 47
meditare de illis cum sepondebit plagarum modus. C Et sic to articulo finuicta e pre cedenti. Sequit articulus vndecimus. Pe dictas enim plagas seu tur? dolor? hu? mani auaritum dolor? vel est ante mortem vel post mortem. C Ante mortem dicimus fiunt eos frequenter tedium et dolore sicut latrones ad penas postros: ex veritatem indicent confitendo e damnationem sibi ipsi. Et hec veraro aliquando ad iustificationem diuin infirmantur: sicut raro persicuta

dem voluntatem p̃. xxxi. Dominus fum in ordine meo suum configit spũa. Nom q̃ dicit quinq̃ sp̃s futuꝝ excludit. Iterũ finant eos dolore sicut medicus infirmatis et qui lesionatis sicut dictũ imponẽtes e tũc dolet eũ bolianos audet e deliciat simp̃ sit fiunt ei pericul̃e infirmitatis e abhũmanior ideo he dolebet e compatiẽs q̃ eos fumeret. Sic auarus dolet q̃ debet per cupiditatez iniurare e ablata restituere: q̃ audito videtur delirius quas nisi simp̃ sit eũmet Job 20. Ad hoc infirmitatibus torquet: et eas eũo mat sicut fere fiibmet sua per pe des lesatur: et aqua elicatrion sine pena: q̃ si eũo mortuus est e aqua exeat nõ ni sefangit mortis. Ita si prius pẽ dinaz? re chimo eũ nõ liberat eũ? ergo aqua cũ mat. Ota autem q̃ si nihil perit e cũto e pe materia eiusmodo dont i mestre enim gan dent e mali dolent: dicetur infra. c. de mortuis. ar. xvij. per totum.

C Et ille articulo sequitur immediate articulus duodecimus: quia ex dolore e desperatione in morte malo: immediate inducit eum eterna. Damnatio cuius e damnatio nis sententiam a deo z ab eis data: quam do desperãtes videt e eũadere nõ p̃t: vere-bis e figuris aliq̃ vnius offẽdit mam: sicut fiuit sur Nam ars damnatorum: de patrio propter talia e talia. Sic verbis protulit et offendit damnationẽ auar? de quo fer? euasti per illũ modũ: de cui morte immorte: sum. reirrogauit dulceter alam. vt fecit mancret: e illud rogare fecit amicos p amore illog: fi cti nõ melio? fi magia de terra? haberet: fecit eos ea magna pertare pecunie. Nam: ibi sibi ois offerens ea cõditione q̃ remanerer. Ar. xij. 4-9

Iter ois preciosa locatis evalu aut: e argẽ ti ei illo paceo obtulit. Sed cum infirmitas nec prece nec precio cederet domina predicta ei oblata recusauit addẽs. O aia hec omnia nihi boboportuna tibi acquisi fiuit ista acci Ecclesi.
dit: remanere voluisti: finaliter vides quod acquisiceremoluit. ait. Ec quo p olꝰ? sti ei cos? ea magna pertare pecunie. Nam: tibi sibi ois offerens ea cõditione q̃ remanerer. Iter ois preciosa locatis evalu aut: e argẽ ti ei illo paceo obtulit. Sed cum infirmitas nec prece nec precio cederet domina predicta ei oblata recusauit addẽs. O aia hec omnia nihi boboportuna tibi acquisi fiuit ista acci dit: remanere voluisti: finaliter vides quod acquisiceremoluit. ait. Ec quo p olꝰ? sti ei cos? ea magna pertare pecunie. Nam: ibi sibi ois offerens ea cõditione q̃ remanerer.

Iter ois preciosa locatis evalu aut: e argẽ ti ei illo paceo obtulit. Sed cum infirmitas nec prece nec precio cederet domina predicta ei oblata recusauit addẽs. O aia hec omnia nihi boboportuna tibi acquisi fiuit ista acci dit: remanere voluisti: finaliter vides quod acquisiceremoluit. ait. Ec quo p olꝰ? sti ei cos? ea magna pertare pecunie. Nam: ibi sibi ois offerens ea cõditione q̃ remanerer.

Iter ois preciosa locatis evalu aut: e argẽ ti ei illo paceo obtulit. Sed cum infirmitas nec prece nec precio cederet domina predicta ei oblata recusauit addẽs. O aia hec omnia nihi boboportuna tibi acquisi fiuit ista acci dit: remanere voluisti: finaliter vides quod acquisiceremoluit. ait. Ec quo p olꝰ? sti ei cos? ea magna pertare pecunie. Nam: ibi sibi ois offerens ea cõditione q̃ remanerer.

dicens: istud ei vendidi: cuius rei testes vos
estis habebat et gaudeat. Sic iste dicet: te
&c. Et hec dicens: maledictum tradidit spiri
50 tum. Et sic ve ei: qui ꝯgregat non sua. Aba.
Exm. ij. Sic etiam sententiam suo facto ostendit
quidam auarus de quo fertur: ꝙ cum cogi
taret famē futuram câq; optaret: et multa
blada in granario cōgregasset: vt ea famis
tpe venderet: cū bonum foꝝ cōtra spem suā
accidisset: seipsum super granariū suum su
spendit: qui prius aīam suā ligauerat non
solo funiculo: sed tot tanꝗ grauib⁹ pctōꝝ
funibus: dicens. Funes peccatoꝝ circūple
xi sunt me. In ps. cxviij. Quot peccata pri⁹
cōmisit: quotq; aliena acquisiuit: vel sua il
licite detinuit: quosq; funes difficile est rū
pere: q̄ vir simoniace habita vel vsurarie &
huiusmodi nunꝗ restituit: quid mirum si
Exm. tot funib⁹ ligat⁹ & ad patibulū inferni du
ctus aliqñ aperte corpore suspēdat. Idē ac
cidit satis tarde in quadā ciuitate francie:
videlicet in catalano de quodā tali: qui gut
tur pprīū l ꝯsimili casu scidit nō est alia cō
clusio nec finis in oibus istis & similib⁹ ni
si vt qui ꝯgregat auariciā malā domui sue:
vt sit in excelso nisi nidus eius. Aba. ij. c. Si
cut predict⁹ q̄ sic ꝯgregauit: & fuit in excelso
patibuli nidus & locus eius: & iuste quidem
tales in morte desperāt. Qz sicut opera mi
sericordie faciūt hoīem in morte sperare: si
cut ondet̄ īfra ī capitulo de elemosyna. Ita
desperationis & dānationis iudicium sine
misericordia ei qui non facit misericordiam
Ia. ij. De ista materia dicentur plura. capi
tulo de dānatione: & capitulo de desperatio
ne: & capitulo de vsurarijs.

Ar. xiij ¶ Ex isto articulo infert̄ tredecim⁹ articul⁹
51 In isto enim articulo auari damnantur. Et
quia damnari non debet qui de facto suo iu
stificare se potest: sufficientem inueniendo
& allegando excusationem: sed certe si in al
legationibus deficiat & a sententia debito
modo non appellat: sentētia ligat. Ideo in
isto articulo audienda est eorum excusatio
& quō in excusatione & appellatiōe deficiāt
Et si obijciatur contra hūc pcessum ꝙ pri⁹
deberent audiri ꝗ damnari. Hic ptz respō
sio. A. xxvj. 33. Ibi ostendit̄ ꝙ nolens audi
re: non audit⁹ ꝯdēnari pōt: & licet auari ta
lea sint: hic tñ ex superabundāti audiendi
sunt. ¶ Quidā illoꝝ se excusant multitudi
ne filioꝝ & filiaꝝ & nepotū: q̄bus prouideri
de maritagijs & alijs necessarijs: oportet vt
dicūt quibus assentio esse pui dēdū: sine cu
piditate tñ: qz si cum cupiditate fiat: puidē
tia ista est magis accusatio ꝗ excusatio qz
aut illi pro quibus sic puident sunt boni
& grati: aut non: si primū dicat̄: accusant se
ipsos de crudelitate: eis onera importabi
lia imponēdo: sicut ptz. A. xij. 7. & supra. c.
c. xxviij. Et idem patebit infra. R. vj. 10. & S.
v. 10. Si vero sunt vel erunt sicut pulli gal
linaꝝ: q̄ ab ea diligēter nutriti roborati con
tra eam p grano pugnāt. Et sicut canes q̄
mēsem p osse mordēt: sic isti p dote & heredi
tatis & mobilium diuisione ꝯtra mēsem suā
sicut ptz. S. v. 19. Si tales inꝗ fiant. Accusa
bunt se de perdito labore: dicentes. Heu la
borē perdidi: qz filios enutriui & exaltaui:
ipsi aūt spreuerunt me. Esa. i. de quibus. A.
iij. 19. Et infra. c. de filiatione & de gratitu
dine vbi assimulantur cuculo. Nota. D. xj.
26. ¶ Alij vero credūt excusari familie pom
posa multitudine: sicut isti nobiles cupidi.
De quibus Eze. xxij. Principes eius in me
dio ei⁹ quasi lupi rapiētes pdā: ad effundē
dum sanguinē & perdendū aīas: & auare lu
cra sectāda. Et hoc propter familie multitu
dinē nutriendā: sicut lupus fit rapacior p
pter multitudinem catulorum. Sed ptz. A.
xij. 24. Unū qñ de eis fit sermo ꝙ cupidi sunt
& raptores &c. Amici illorum eos excusant:
dicentes: oportet eum multa expendere: qz
tenet familiam pulcherrimam et eam opti
me vestit & optime tenet domum. Sz plus
accusant: quia melius esset eum moderata
familia ire ad locum: vbi deus transiēs mi
nistrabit eis & oēs angeli eius: qz oēs sunt
administratorij spūs. Hebreos primo: ꝗ cū
magna familia & multis equis & faleribus
multis & ludis & hastiludijs & festis mitte
re corpus ad familiam vermium & animam
ad familiā demonū. De quibus Eze. xxij.
Descenderunt in infernum cum armis suis.
Qui sic ergo filijs & familie puidēt: assimi
lant̄ cādele: qz dū alijs lucere volūt seipos
cōsumūt & sic isti. Et si talia faciāt vt post
mortē laudent̄ eis rñdet̄ p Crisostomū su
per Math. Si bñ occurrat: quid inquit va
lebit eis laudari vbi nō sunt & intolerabili
ter affligi vbi sunt. ¶ Alij se excusant pui
dētia: dicentes se velle contra senectutem &
defect⁹ puidere. De q̄b⁹ dicet̄ infra. c. de p
uidētia. & D. xj. 25. Sic voluit puidere ille
supra. c. xlj. ¶ Istis ergo friuolis excusatio
nibus omissis & dimissis: verius diceret cau
sam cupiditatis sue in acq̄rēdo esse cor illo
rū insatiabile sicut ptz supra. e. v. Auaricia
vero in tenēdo: cor durū & clausum: qđ tñ de⁹
eis apertū & molle dedit: sicut pmisit dicēs:
dabo vobis cor carneum: sicut dedit Iude
bursam aptā ad dādū pauperib⁹: quā tñ ipse

auaricia ductus clausit: vt vxori & filijs p
uideret: sicut recitat magister in historijs.
Clausit: & nō dedit: sed furabat̄. Ita isti in
durauerūt cor suū sup incudē. ptz ergo qđ
ille de quo fert̄ quasi p istū modū exempli
Exm. gra. Cū esset diues valde cuidam petēti ele
mosynā quā dare noluit: & improperāti ꝙ
de⁹ oīa sibi dedit. Rñdit cū hoc ꝙ oīa mihi
dedit: optimum non dedit: videlicet cor & vo
luntatem ad dādum & expendendum p quo
reputarem me sibi plus obligatū si dedisset
ꝗ pro oibus alijs mihi datis: falsum dixit
quia deus a quo est omne bonū. Jaco. i. Et
de quo fonte non exit nisi bonus riuulus &
clarus: nullum malum dat ergo non dedit
ei cor malū & durum. Induratū est ergo cor
pharaonis: ipso indurante & deo permittē
te. Et tale cor durum male habebit in nouis
55 simo. Ecclesiastici. iij. Ideo in nouissimo qz
inter omnia peccata peccatum auaricie vi
detur minus perceptibile: et magis predi
ctis & alijs excusationibus videlicet vt post
mortē honorifice sepeliant̄ & alijs infinitis
coopertimētis palliationib⁹ & colorib⁹ ab
sconditū: & per consequēs magis periculo
sum: sicut infirmitas que nescitur. De qua
beatus Gregorius. Oēs infirmi sumus: sz
infirmior est: qui infirmitatem suam nescit
Exm. Et sic nunꝗ curabile: sed pluribus dānabi
le sicut ptz per hoc ꝙ fert̄ ꝙ demon adiura
tus & coact⁹ dicere pro quo peccato plures
dānarent̄. Rñdit vos creditis inquit qđ p
luxuria: sed non est ita: quia in isto pecca
to scit ꝙ peccat & confitetur. sed plures dā
nātur ex cupiditate & auaricia: quia null⁹
scit se esse auarū: predictis & similib⁹ excu
sationibus excecatus. Et ideo nunꝗ de hoc
dolent vel confitentur: quia omnes dicūt se
solum velle victum & vestitum. Et sic dolor
illius vsq; post mortē reseruat̄. Et sic opor
tet ꝙ cor durū sz auari: male habeat in no
uissimis. Et propter istud periculum occul
tius iter omnia pericula: patet ꝙ auaro ni
hil est scelestius Ecclesiastici. x.

Ar. xiiij. ¶ Oēs predicti articuli motiuum inferunt
decimiquarti articuli. Ex quo tot pericula
& pene auarum cōcomitant̄ & sequunt̄ mirū
videt̄ quomodo homo q̄ est rationalis crea
tura intantum potest decipi ꝙ tot damnis
se exponat in vita pariter & in morte. Sz qz
56 rationalis creatura est & fortis in parte ra
tionali & libera voluntate: circa deceptionē
eius inimici eius spirituales multis vtun
tur cautelis: et modis subdolis eum circū
ueniunt: quibus caute decipitur: et pericu
losē deceptus est. Mūdus enim cum sequi
tur cum multitudine: de qua supra. c. liij.
Et sicut obuians homini quando recedit
de curia magnorum quem multi ad portā
conducunt posset decipi: credēs omnes esse
suos. Cuius deceptionis veritatem in fine
videre posset: quādo soli serui secum rema
nent alijs redeūtibus. Nota de cane qui se
quitur duos homines in fine cognoscit cu
ius est. Ita decipiunt̄ predicti diuites aua
ri credētes omnes diuitias & superius nota
ta. c. liij. esse sua: quorum tñ vsum tantum
modo habent de quo vsu adhuc reddet di
strictissimā rationem. Ideo ergo decipitur
quia solū conducunt eum ad portam mor
tis: & huius deceptionis certissimo experi
mento cognoscet veritatem: qñ vxore & alijs
amicis & bonis cum prius deducentib⁹ de
puteo in quo sepelitur redeunt: suis tantū
remanentibus peccatis & operibus. Iuxta
illud Apoc. xiiij. Opera enim illoꝝ &c. Et de 57
monibus cū aīa: & vermibus cum corpore.
Et tunc scient que sunt sua: & que non. Si
cut in diuisione duorum hominum scit̄ cu
ius fuit canis qui ambos sequebat̄. Sic in
diuisione hoīs a mundo. In diuisione aīe a
corpore scietur que cōgregasti cuius erunt
Luce. xij. Et sciet p certo: ꝙ nunꝗ veraciter
fuerunt sui. Et ideo sapiēter respondit quī
dā de quo fertur quasi sic. Cum quereretur Exm.
ab eo quātū haberet in bonis: rñdit se non
habere nisi sexcētos florenos & alijs obijcīē
tibus ꝙ non sic qz reputatur diues & multa
alia haberet. Rñdit illa nō esse sua. Et qua
re inquit alius sunt tui illi floreni quos no
minasti plus ꝗ alij: qz inquit illos pmisi
deo eos cōmittendo. Et ideo qñ alia ī mor
te vel ante a me auferentur: qñ me & omnia
mea scrutabunt̄ in morte: sicut scrutant̄ in
porta vasis argenteis amissis illa a me au
ferre non poterunt: quia in securi thesauro
sunt repositi: vbi fures nec effodiant nec fu
rant̄. Ambrosius. Non sunt bona hoīs q̄ se
cum auferre non pōt: sola enim mia comes
est defunctorum. Māna enim reseruatum in
crastinum: reseruanti non valuit. Sicut ptz
Exod. xvj. Ita nec ista bona ad hominis su
stentationem concessa: reseruata vsq; in cra
stinum mortis. ¶ Et non solum mūdus vt 58
dictū est hominē decipere nitit̄ auarum: sed
qđ periculosius est: omnes inimici spūales
mundus vicz caro: demonia circa hanc de
ceptionem simul confederati sunt: & ad hoc
tali vtuntur cautela: quasi vsus est Tri Exm.
phon. Sicut refert Iulius strategemata.
li. ij. Triphon fugiens antiochum regem:
sparsit pecuniā in via post se quā cū per se

quentes colligerent: fugientes euaserunt.
Sic multi conantur fortiter persequi: et hoc
opere decipiunt mundū .i. peccatores mun=
dialiter et male viuētes correctione: carnem
propria maceratione: diabolū humiliatio=
ne. Sed mundus spargit munera circa que
dum intendunt: mali fugiūt quorum penā
vide per exemplum Machabeorum. F.i.33.
Exem. Et sic illudunt receptoribus munerū: sicut
illusit Hanibal: vt fertur quibusdam ciui=
bus qui et imposuerunt insidias vt eum ca
perēt anteq̄ꝫ de ciuitate recederet: qd ipse p=
pendēs: repleuit scrinia plumbo: fingēs esse
thesaurum magnum quem ad templū qua
si depositum portari fecit qd videntes credi
derunt: q̄ nullo modo de ciuitate in qua tm̄
haberet thesaurū subito ꝛ cito sine thesauro
recederet et circa eius captionē nō festina=
bant et dum thesauro illusi expectabāt: ipse
clam de ciuitate fugit. Sic illusi prece et pre
cio: correctiones differunt: et circa eas negli
gentes et timidi: multos ad infernum abire
permittunt cum quibus et ipsimet vadunt
ratione societatis. Ideo dicitur ad Moysen
Exodi. xviij. Prouide de om̄i plebe viros sa=
pientes: potentes et timentes deum in qui=
bus sit veritas: et qui oderint auariciam: et
cōstitue ex eis qui iudicēt populū omni tē=
pore: q: qui odio habent auariciā circa mu
nera nō intēti: peccatores abire nō permit=
tunt in perditionē damnabilem. Diabolus
ꝟo spargit superbiam ꝛ alia impedimenta
spiritualia. Caro ꝟo impedimēta carnalia
circa gulam luxuriam ꝛ accidiam: et hm̄oi.
Propter hec ꝛ hm̄oi multi cessauerunt, lassi
persequi fugiētes cōtra doctrinā ꝛ exēplum
Iude machabei. i. Macha. iiij. qui precepit
ne circa spolia insisterēt: sed inimicos suos
Gorgiā ꝛ suos persequebātur. Propter pre
dicta impedimēta cessantes canes sunt: qui
pane sibi a latrone proiecto latrare cessant:
ꝛ furem propositū suū persequi permittūt.
Sic canes muti nō valētes latrare. Esa. lvj.
¶ Et non solum in ista deceptione vtuntur
59 predicti inimici viribus proprijs sed etiam
viribꝰ ministrorū suorū: scꝫ adulatorū falsorū
consiliariorū ꝛ balliuorū ꝛ hm̄oi malorū ho
minū: ꝑ quos predicti spūales inimici mul
tis ad eorū loquunt̄ deceptionē. Sicut qui=
dam loquebant̄ ꝛ deceperūt quēdā impera=
torē seu dn̄m vnius ciuitatis. Cuiꝰ deceptio
dicitur esse in gestis romanorū: quasi ꝑ istū
Exem. modum. In ciuitate illa fingitur fuisse cre=
ctum speculū per Uirgiliū sup altā columnā
in quo arte magica poterāt videre quādo
inimici a lōge eis appropinquabāt: siue ad
inuadendū: siue ad predā capiendā: vel ma
lum quodcūq̄ inferendū ꝛ potuit esse ad ve
ritatem: q̄ de loco illo speculatores de lōge
speculabātur ad magnā securitatem ciuita
tis. Quidā ergo volēs ciuitatē illā destrue=
re: alloquebat̄ duos claudos hoies ordinās
q̄ quadā nocte ponerēt in duobꝰ vel tribus
locis recte sub muro vel porta magnum au
ri thesaurum ꝛ q̄ postea venirent ad dn̄m il
lum fingerent se esse astrologos: sciētes in=
uenire thesauros absconditos: a quo cum
essent gaudenter accepti: q: auarus erat: ꝛ
de tali pecuniarum lucro libēter audiebat.
Una nocte studētes dixerūt magnū thesau=
rū in tali loco: ꝛ q̄ nō posset inueniri bn̄ nisi
talis pars muri destrueret̄: qd cum factum
fuisset: inuenerūt magnam gratiā in cōspe=
ctu eius: sic breuiter fecerūt de oībus alijs.
In fine dixerūt maximū thesaurum esse sub
turri siue colūna in qua speculū erat: et illa
piecta clam fugerūt: vel forte sub columna
oppressi occubuerūt: ꝛ inimicis paratis cō=
tra ciuitatē dn̄o illo accepto impleuerūt eū
auro liquefacto dicētes: aurū sitisti: aurum
bibe: siue sit historie veritas siue fictio non
est cura: quia exemplū nō ponitur ꝑpter se
sed ꝑpter significationē: vt ciuitas signifi=
cet ecclesiā. In psal. cxxj. hierusalē que edi
ficat̄ vt ciuitas. Porte eius sunt baptismus
ꝛ penitētia: vna intrantiū alia redeuntium:
murus eiꝰ inexpugnabilis est concordia in
charitate. Illo muro circuncinge nos dn̄e.
Turris sine colūna ordo ecclesiasticꝰ ꝛ reli=
giosus. Hāc ciuitatē nituntur predicti ini=
mici subuertere: ꝛ specialiter diabolus: qui
per os predictorum ministrorum suorū allo
quitur dn̄os: faciens eos lucra querere: mul
tis malis vijs et occultis et cautis: quasi
esset thesaurus absconditus: et quando eis
ostendunt vbi possunt aliquid male lucrari
Ecce astrologi ostendunt thesaurum et hic
faciendo murum in multis locis destruūt:
q: quādo tyrānidem exercēt discordias pro
uocant ꝛ concordiam rumpunt ꝛ non suffi=
cit eis hoc modo destruere: sed et turrim et
columnam: id est ecclesiasticum statū perse=
quuntur: vbiq̄ lucra querētes: et cum lucra
inuenerint ꝑ tales cōsiliarios: ꝛ aliquotiēs
ꝓsperent̄: sunt magni in conspectu dn̄orum
suorū: ꝛ intantū eos seducunt: q̄ ecclesie spe
culatores ꝛ possessiones: ꝛ etiā pauperes ꝑ
quorum speculationē ecclesie securitas cu=
stoditur: persequi faciant: quando etiā per
suggestionē aliquorum predictorum inimi
corū scꝫ carnis vel demonis vel mali homi
nis ꝛ sic de alijs: quis dimittit votum quod

in baptismo fecit vel penitētiam frāgit mor
taliter peccando: tunc sunt porte ciuitatis
destructe: vt aliquando lucrum vel delecta=
tio inueniatur. Destruxerunt murū eius in
gyro: ꝛ portas eius succēderunt igni. Luxit
iudea: q: porte eius corruerunt Hiere. xiiij.
Finis illius qui sic murum destruxit erit si
cut finis predicti: malus hic: ꝛ peior in in=
ferno vbi aurū eius ꝛ pecunia in penā ver=
tetur ei. Sicut paret. A. xiiij. 57. de Nerone
ꝛ quia sitim habuerūt bibent qn̄ ignis sul
fur ꝛ spiritus procellarū erit pars calicis.
60 ¶ Per hoc patet q̄ predicti inimici quoscū
Fabul. q̄ ad talia lucra vel delectationes inclinan=
de Sa= tes assimilantur Salamādre: de qua fabu=
laman le fingunt q̄ in igne existens in igne vt au=
dra et rum deputabatur: ꝛ videns muscam extra=
musca. ait. Cum magno labore ibi exilē acquiris
victum: ꝛ descende huc ꝛ habebis aurū in
copia: que cupiditate decepta: consiliū suū
faciendo statim combusta est. Salamādra
viuens in igne est diabolus viuens in igne
infernali et omnes predicti eius ministri et
spirituales inimici hec loquuntur vel corde
inspirāt dicentes: cum labore acquiris vi=
ctum: vel non satis habes quātum ad ma=
gnos: veni ꝛ facias qd tibi dicā: faciēdo fur
ta rapinas vsuras ꝛ huiusmodi habebis pe
cuniā in copia: qd si facit: hic cōburitur in
igne peccati: ꝛ in futuro igne pene. Et aurū
quod sic lucrat̄ vt de alio predictum fuit in
eius penā vertet̄. Beatus ergo q̄ post aurū
nō abijt: nec sperauit in pecunie thesauris.
Ecclesiastici. xxxj. ¶ In oībꝰ cautelis ꝛ dece=
61 ptionibꝰ ꝑdictis: ꝑdicti inimici decipientes
se habent ad deceptos: sicut ioculator ad ca
pellū: in quo videt̄ multa ponere: scꝫ cū ele=
uat̄: nihil qd videbat̄ inuenit̄. Ita predicti
videt̄ ponere in capello corporis multas
diuitias delitias ꝛ honores: sed cū in mor=
te aperit̄: ꝛ ab his oībus vacuus inuenit̄: ꝛ
nihil qd ibi poni videbat̄ inuenit̄: scꝫ Hunc
scꝫ paupertas pena ꝛ vilitas. Psal. lxxv. Ni
hil inuenerunt oēs viri diuitiarum in ma=
nibꝰ suis. Nota. C. ij. 16. ꝛ. S. ij. 9. ¶ Iterū
se habent sicut dn̄a fortuna erga ioculatorē
de quo fabule habēt quasi sic q̄ obuiās for
tune in forma in qua in rota cōmuniter pin
git: obtinuit ab ea de dono ad magnas pre
ces clamidē suā qua induta oīa haberet ad
libitū: hic ergo multos nobiles ad prandium
suū inuitās: cū esset gloriosior in conuiuio
suo: subito clamide disparēte: se in tugurio
paruo ꝛ misero inuenit. Sic multi clamidē
62 habentes fortune .i. prosperitatem ad tpꝰ:
ꝛ sub illa capta fatuitatis seipsos obliuio=
ni tradentes sicut fatuus qui nomis indu=
tus seipsum quasi perditum quesiuit subi=
to de conuiuijs ꝛ honoribus rapiuntur et
mutantur sicut Aman hester. vij. de conui=
uio regis ꝛ regine ad patibulum sicut Na
buchodonosor de honoribus ꝛ superbia in
bestiam. Daniel. v. Sic Balthasar de conui
uio vidit mane therel phares: ꝛ nocte illa
occisus est. Daniel. viij. Sic ptholomeus
iposuit sibi duo dyademata Egypti ꝛ Asie:
et cum leticia magna audiuit de Alexādro
regis morte occasione sui occisi: ꝛ in tertia
die mortuꝰ est. Primo machabe. xj. Sic he=
rodes agrippa veste regali indutus: sedēs
pro tribunali: cui populus laudes dabat
deo debitas: vermibus consumptus quinta
die expirauit Actuum. xij. partim in textu:
ꝛ partim in historia. Sicut etiam sup mul=
tos modernis tpis rotam mutauit quasi su=
bito. Istis sic morientibus deberent cū eis
etiam talia peccata in cordibus nostris mo
ri. Sed heu desiderāt q̄ oēs sunt inter duos
thesauros scꝫ diuitias delitias vel honores Exem.
quorum neutrum attingere pn̄t: ꝛ est de eis
sicut de abscōdente thesaurum suum in ter=
ra: ꝛ vt melius sciret illum iterum inueni=
re: scripsit in pariete iuxta: hic sunt. Alius
thesaurum inueniens ꝛ asportans scripsit:
hic non sunt. Sic denarij illorum et hono=
res paruo tempore sunt eis: ꝛ possunt dice=
re hic sunt sed cito econuerso possunt dicere
hic non sunt. Et sic nec habēt eos hic nec ali
bi. Et est de eis in hoc sicut de famelico inter
duas mensas: ad quarū neutrā pōt manus 63
extendere: quia nec ad mensam huius mun
di: q: morte subtractus: nec dei: quia nemo
virorū illorū. scꝫ auarorū ꝛ vsurariorū ꝛ fal=
sorum gustabit cena mea. Et sic vtrūq̄ per=
dit sicut pꝫ supra. e. xiiij. Et sic pꝫ q̄ in oī=
bus fortunis miseri decipiunt̄. ¶ Sicut illi Exem.
de quibꝰ legit̄ in q̄busdā libris de gestis sa
racenorū. Ubi cōtinet̄ q̄ q̄dā magnꝰ sarace=
nus fecit hortū delicatū vbi erāt multe deli=
cie ꝛ fortes iuuenes quasi sopoiatos ꝛ qui=
busdā potibꝰ quasi inebriatos fecit portari
in hortū illū: ꝛ cū euigilarēt ꝛ quererēt vbi
essent: dictū fuit eis q̄ essent i paradiso quē
machometus in alcorano suis fidelibꝰ pro
mittit: locū videlicet amenū delicijs corpo=
ralibus plenum: vbi sunt fontes olei mellis
ꝛ vini: quē eis mēdaciter pmittit ꝛ cū deside
rabāt ibi semp esse dictū fuit eis q̄ si semp
vellēt ibi esse q̄ irēt ꝛ talē ꝛ talē occiderent
aliqd maleficiū facerēt ꝑpter hoc enim eos
ibi posuit ꝛ qd morte nō timerēt ꝑ quā ad
illū locū sempiternū venirēt: tū i morte in=

neuerūt se omnia perdidisse ꝛ gaudiuꝫ qd̄
habuerūt: ꝛ qd̄ inordinate hr̄e voluerunt: ꝛ
sic soporati a p̄dictis inimicis ꝛ seductori-
bus: ꝛ multū diuitias delitias ꝛ honores in
ordinate affectātes oīa mala a p̄dictis ini-
micis eis iposita faciūt. Dicit eīm cupido:
talē terrā nō poteris hr̄e: nisi talē exhereda
ueris talib⁹ medijs. Nec in tali officio: nisi
talē accusaueris: nec de tali muliere volūta
tē habebis: nisi ꝛc. Et sic oīa faciūt: vt qd̄ de
siderāt adipiscant̄. Sꝫ ī fine nihil habebūt
quod cupiebant: nec quod possidebant sed
omnia cum vita amittent: ꝛ inter duas mē
sas ꝛ duo scanna in infernuꝫ cadent. Et tūc
patebit ꝙ auaro nihil est scelestius. Eccle-
Ar.xv. siastici. x. Quia et presentibus ꝛ futuris bo
64 nis priuabit̄. ❡ Ultimo remediū ꝯ auaricie
morbū inuenit̄ tā in ꝯsideratione stat⁹ alie
ni: ꝙ ꝓprij. Stat⁹ alieni: ꝛ quātum ad vi-
uos ꝛ ꝗtū ad mortuos. Primo valet ꝯside
ratio viuoꝝ scꝫ viroꝝ iustoꝝ. De romanis
eīm legit̄: ꝙ intātū auariciā detestabant̄ qd̄
ocīm auaꝝ deprehēsum ꝗtūcūqꝫ potēs esset
de ciuitate pinuerūt. Un̄ quēdā magnū ca-
nillū noīe ꝯ vegecianos missuꝫ: ꝛ de eis triū
phātē qꝛ nō bn̄ diuisit p̄dā inter cōmilito-
nes: eū cū tota familia sua de ciuitate ban-
nierūt. Jō ciuitas fuit opulēta: qꝛ diues nō
opprimebat pauperē: sed erāt de vna proꝛ-
dia: sed econuerso de multis ciuitatibus et
regnis ꝓpter iusticias suas humiliati sunt
ini. ps. cvj. ❡ Scd̄o consideratio viroꝝ pru-
dētiū: q̄ qn̄ guerrā timēt bona sua portant
ad ciuitatē vel ad locū secuꝝ ꝛ ibi ponunt ꝛ
cor suū ꝛ thesaurū suū. Sic nos cor nr̄m et
thesaurū nr̄m in celo: dicētes illud ps. cxvij.
Inclina cor meū deus in testimonia tua et
nō ī auariciā: qꝛ si dn̄i castrū potētia diui-
tie vel qd̄cūqꝫ aliud delectet abūdāti⁹ inue
nit̄ ī aula amicoꝝ: ꝙ in carcere amicorū vel
inimicoꝝ simul in vnū diues ꝛ paup: ī ps.
xlviij. Sꝫ ibi null⁹ paup: qꝛ glie ꝛ diuitie in
domo ei⁹. Ideo Augustin⁹. in quadā ep̄la
nos hortat̄ dicēs. Diuitie si diligunt̄: ibi ser
uent̄: vbi perire nō pn̄t: honor ꝛ si diligitur:
illic habeat̄: vbi null⁹ indign⁹ honoratur.
Sal⁹ etiā vbi appetēda est vbi habita nihil
timetur. Sic vita vbi mors nō erit. Ad illaꝫ
curramus videre terrā ꝛ parētes nostros.
Qui sic ꝓicit auariciā ex calūnia: ille in ex
celsis habitabit. Esa. xxxiij. ❡ Tertio valet
65 cōsideratio mortuoꝝ vel mortis aliorum.
De quibus Crisostom⁹ super Jo. homel.
lxv. Cogitem⁹ inquit eos, qui ante nos fue-
runt: nonne possessiones eorum stant: solū
nomina eorum seruantes. Illius enim hic
balneum: ꝛ illius hic fundum considerātes
gemimus excogitantes quantum laborem
sustinuit: quot rapinas egit: ꝛ nusꝙ̄ cōpa-
ret: sed lasciuiunt alij in his: quos neqꝫ pu-
tauit: ꝛ fortassis eius inimici: illi vltimam
dantes vindictā: sicut eni ex cineribus silicis
fit vitrum ꝛ speculum: ita ex talibus incine
ratis nobis speculū faciam⁹ sine macula.
Sapien. vij. ❡ Quarto valet consideratio
status proprij quantum ad vitam: conside
rare omnia pericula labores ꝛ miserias que
auariciā sequuntur: sicut patet in toto isto
capitulo. Augustinus enim de ciuitate dei
lib. iij. c. x. Disputat contra Romanos volē
tes eorum imperium ꝛ dominium dilatare
ꝛ multiplicare. Sicut inquit esset melius
hr̄e paruū corp⁹ cū sanitate ꝙ gigātē cū in
firmitate: ita ꝯtētare de paruis bonis meli⁹
est cū pace: ꝙ sp̄ eē ī briga ꝛ sollicitudine cū
multis bonis. Quando enim voluerunt di
latare dominium suum. Expugnauerunt
multos: ꝛ multi eos. Sic de auaris. Meli⁹
est modicum iusto ꝛc. Et melius est bucella
panis cum gaudio: ꝙ domus plena diui-
tijs cum omnibus predictis malis videli-
cet culpe et pene. ❡ Quinto valet ad propo
situm consideratio status proprij quo ad
mortem: quod homo commemoret semet-
ipsum: sicut philosophi commemorauerūt
Alexandrum. Si inquiunt deus es: benefi-
cia immortalitatis hominibus tribue ꝛ no
li ab eis sua auferre si homo es: cur ita su-
perbis? nescis quod arbor que diu crescit
vna hora sciditur: ꝛ leo minimarum auiū
pabuluꝫ fiet: quasi diceret: sicut leo mortu⁹
comeditur ab auibus: ita tu a vermibus.
In ista meditatione teneat ratio locū pre-
dicti philosophi. Quia ſm Augustinum de
conflictu vitiorum auaricie morbus nunꝙ̄
melius compescitur: nisi cum dies mortis
sine obliuione meditat̄. Cōsideratio enim
breuitatis vite ꝛ paupertatis ꝛ mortis mul
tum nos retrahere deberet. Sed heu multi
assimilant̄ Alexādro de quo in gestis suis
legitur: ꝙ postꝙ̄ recepit responsum qd̄ non
viueret vltra annum ꝛ nouem mēses: duel-
lum commisit corpus ꝓpriū mortis pericu
lo exponēdo: cum Poro rege Indie: vt do-
minium suum ampliaret. Ita nos qui sci-
mus ꝙ vita nostra sit breuis Job. xiiij. Bre
ues dies hoīs ꝛ miseri: qꝛ replet̄ multis mi
serijs: ꝛ tn̄ corpus ꝛ aīam ꝓ diuitijs cumu
lādis multis exponim⁹ periculis ꝯ doctrinā
christi Luce. xij. dicentis videte et cauete
ab omni auaricia. Nota optime. N. ch.
89.

Beatitudis. Pri-
B.j. mo ponēda est diuisio. Secū
do ostēdet̄ qualis sit beati-
tudo apparēs ꝛ nō existēs: ꝛ
quō multos decipit. Tertio
qualis sit beatitudo existens ꝛ non appa-
rēs: ꝛ quō amatores suos hic perficit ꝛ bea
tificat. Quarto qualis ꝛ quāta sit beatitu-
do apparēs ꝛ existēs: ꝛ quō istā attingētes
glificat. Quīto qual̄r ad illā boni puenīāt.
Ar.j. 1 ❡ Quātū ad p̄mū beatitudo triplex inue-
nit̄. Una ficta apparēs scꝫ ꝛ nō existēs. Alia
existēs ꝛ nō apparēs: ꝛ hec est vera quidē:
sed imperfecta: qꝛ in via ꝛ non in termino.
Tertia est apparens ꝛ existens vera ꝛ perfe
cta in termino.
Ar.ij. ❡ Quātū ad scd̄m: beatitudo prima consi-
stit in diuitijs honorib⁹ ꝛ delitijs in pulchri
tudine ꝛ fortitudine ꝛ abūdātia reꝝ tp̄aliū.
Beatū dixerūt ꝑplm cui hec sunt ī ps. cxliiij.
Et isto mō apud mūdū vocant̄ beati ꝛ boni
diuites. Et tales apud eos modus loquen
di inoleuit. Optimus legista sapiēs discre
tus ꝯsiliari⁹ magnā tenet familiā largā do
mū. Sꝫ in nulla ꝯditione ad aīam ptinente
eū cōmēdāt: sꝫ poti⁹ in illis q̄ sunt ꝯ aīam:
dicētes. Talē hꝫ cōcubinā pulchrā: bene
ludit ad scacos: bn̄ hastiludit est bon⁹ alea
tor ꝛ hm̄ōi. Sed non sic apud deū: vbi btūs
ꝑpls cui⁹ est dn̄s deus eius. ps. cxliiij. Hec
stultos decipit. Sicut ptꝫ. A. xxvij. 61. Si-
cut auricalchū stultos decipit qui illud cre-
dūt verū aurū. Et sicut noctiluca ꝛ quercus
putrida hoīes decipiūt de nocte: ita hic ha
bētes noctē seu tenebras pcti in aīa: quib⁹
dicit̄ p ꝓphetā Esa. iij. Popule meus qui te
btm̄ dicunt: illi te decipiunt.
Ar.iij. ❡ Ad tertium sic proceditur beatitudo exi-
stens ꝛ non apparens consistit in donis spi
ritualib⁹. Beatus qui in istis versatur bo-
5 nis. Ecclesiastici. l. Ideo vero existens est qꝛ
apud deum ſm illa viuens est beatus sicut
patet immediate ante. articulo secundo. Et
quia ad perfectam beatitudinem perducūt
sicut patebit infra. c. c. v. articulo. Ideo ve-
ro non apparens dicitur: quia est sicut vir-
tus in radice que in hyeme huius mūdi ar-
borem vite sustentat ne vitam et debitam
quittat: ꝛ tamen non multuꝫ ante tempus
estiuum apparet quia in mundo isto virtu-
tes ꝛ dona spūalia quasi ī radice abscōdūt̄
ꝗ tn̄ bonoꝝ viroꝝ vitā ꝛ cordis iocūditateꝫ
sustētāt: sicut p hoc qd̄ narrat̄ in libro Bar
laā quasi sic: de quodā rege saracenorū qui
Ex. habuit senascallū christianū q̄ semper tpe
expectabat optimū qn̄ meli⁹ regi ꝑsuadere
posset de fide xp̄i suscipiēda. Cōtingit ergo
regē ꝛ senascallū vna nocte equitare p vnā
domū paruā ꝛ pauperem ꝛ secretius intro-
spiciētes per foramē ostij: viderūt hominē
pauperem cū vxore sua iuxta ignem in ma
gna leticia. Erāt enim xp̄iani. Et rex admi-
rās ait: nunꝙ̄ cū toto regno meo fui in tāta
hylaritate: cui senascallus. Isti nō hn̄t gau
diū qd̄ cernitis de aliquo tp̄ali bono. Sed
gl̄ia illoꝝ est testimoniū. Scd̄e Cor. j. con
sciētie bone ꝛ spes regni celestis. Cui rex:
qd̄ illud regnū: ꝛ quare prius nihil mihi ex
posuisti. Ille v̄o oportunitatē videns regi
veritatē fidei exponit: ꝛ eū ad fideꝫ ꝯuertit.
Quātū ad p̄ns ꝓpositū hoc de ista historia
sufficiat ꝙ bonoꝝ beatitudo q̄ haberi pōt
in p̄nti vita: id est conscientie ꝛ cordis leticia
spūalis nō cōsistit in rebus tp̄alibus: sꝫ in
bonis spiritualibus ꝛ in spe vite eterne ps.
xxxix. Btūs vir cuius est nomē dn̄i spes ei⁹
ꝛc. ❡ Idē ostēdit̄ p hoc qd̄ narrat Ualerius 4
li. vij. Qd̄ anaxagoras ph̄s interrogatus a
quodā: quis nā beati⁹ esset? Rn̄dit nemo in
quit ex his quos tu felices estimas nō enim
erit ille diuitijs aut honorib⁹ abūdās. Sed
aut exigui ruris: aut nō ambitiose doctri-
ne fidelis: ꝛ ptinax cultor infinite beatior est
Ex hm̄ōi ph̄i sn̄ia ptꝫ ꝙ btitudo p̄ntis vite
nō ꝯsistit in re vel in spe reꝝ tp̄aliū: sꝫ in spe
eternorum cū parua sustētatione necessa-
rioꝝ in timore dn̄i. Psal. cxj. Btūs vir qui ti
met dominum in mādatis eius volet nimis. Ex.
❡ Idē ondit̄ p hoc ꝙ idē valeri⁹ narrat eo-
dem libro. vij. ꝙ gigas opulentissimus li-
die Rex interrogauit Appolinē si aliquis
mortaliuꝫ esset eo felicior seu beatior? Qui
rn̄dit: ꝙ quidā Aglois noīe q̄ erat pauper-
rimus: fuit illo felicior seu beatior: ꝛ admi-
rāti causam: rn̄dit: qꝛ plus securitatis hꝫ ri
gās tugurium ꝙ sollicitudinib⁹ aula ple-
na. Et ista est opinio vera: qꝛ est opinio dei
Luce. vj. dicentis. Beati pauperes ꝛc. Ita
qui timet dominum ꝛ ambulāt in vijs eius
in Psal. cxxvij. Et Prouer. xvi. Qui sperat
in dn̄o: btūs est. Nota de hoc. D. xj. 18. ꝛ. D.
iij. 3. Qꝛ talis ī pugna ꝛ hui⁹ mūdi miseria
nō deficit: de⁹ eīm btitudinē ꝑfectā hic ꝑmit
tit: ꝛ gustū ei⁹ in beatitudine imꝑfecta dat
quasi arrā ad modū ducis exercit⁹: qui mili
tib⁹ aliqua dat: ꝛ plura ꝑmittit donaria: vt
promissarum desiderio accēsi: forti⁹ pugnēt
ꝛ nō deficient. Hoc enim lucrum facit. Un-
de Secūdus philosoph⁹ ab iperatore req̄si
tus q̄d esset qd̄ nō permitteret hoīes in labo
re deficere? Rn̄dit lucrum. Cum ergo deus

aliqua dona spūalia quasi pgustabilia: et
arras futuroꝝ in pñti pbeat ꝛ plura pmit-
tit in solutione plena. Beati oēs q̄ expectāt
eū Esa.xxx. Sꝫ illi q̄ minꝰ recipiūt de arra:
ꝛ minus spūalē dulcedinē virtutū gustant
minus plenā solutionē desiderāt: qꝛ minus
eius pciū cognoscūt. Ideo signāter dicitur
in Psal.cxxvi. Beatꝰ vir q̄ impleuit deside-
riū suū ex ipsis. i. ex ipsis pgustationibus
beatitudinis impfecte. De quibꝰ nota. S.j.
26. Pleno ꝛ perfecto ꝛ feruēti desiderio ap-
petit eternā. De qua Apo. xx. Btūs qui hꝫ
partē in resurrectione scd̄a vt prima beati-
tudo sit resurgere a culpa ad virtutes: scd̄a
da a virtutibus ad gloriam.

Ar.iiij ¶ In quo notaṫ quartū ad qḋ sic pceditur.
Beatitudo apparās existās in patria inclu
dit in se oē bonū meliꝰ ꝛ pfectꝰ: q̄ꝫ hic habe
ri possit. Ibi eñi est vita sine morte: iuuētꝰ
6 sine senectute: requies sine labore. Apo. xiiij.
Amodo iā dicit spiritus vt requiescant a
la. ꝛc. Sanitas sine languore: lux sine obscu-
ritate: plenissima cognitio sine errore: sicut
ptꝫ. A. xxv. 17. Et multo perfectius hec erūt
ibi: q̄ꝫ hic cogitari possint: quia respectu il-
lius pulchritudinis: pulchritudo Absalo-
nis est deformitas: quia tale corpus glorio
sum in aere ppositum: solem videṫ quodā-
modo obscurare: fortitudo Samsonis de-
bilitas: sapientia Salomonis stulticia: agi
litas quecunq̧ ponderositas. Et sic de om-
nibus alijs bonis que hic excogitari pos-
sunt. Cuius ratio assignari pōt aliqualiter
quia omnis res in suo principio est in ma-
iori abundantia ꝛ puritate ꝛ pulchritudi-
ne: q̄ꝫ a suo principio elongata: sicut ptꝫ de
fonte ꝛ de riuulo. Sic deus est fons omniū
bonorum ꝛ gaudiorum ꝛ delectationum ꝛ
donoꝝ: qꝛ omne bonū ꝛ donū perfectum de
sursum est descēdēs a patre luminum. Ia-
co.j. Cū ergo sitienti maior sit delectatio
in fonte q̄ꝫ in riuulo: ptꝫ q̧ ibi erat delecta-
tio maxima: vbi erit fons oīm bonoꝝ fon-
tium. Cum ergo vna delectatio terrena vi-
deaṫ quandoq̧ quasi totā aīam absorbere
atq̧ totū eius desiderium quasi terminare:
in tantū q̧ oīs alterius delectationis obli-
uionem ꝓ tpe inducat: ꝛ q̧ nihil aliud desi-
deret: nec gratior suauitas in melodia pōt
tātā hēre delectationem q̧ auris nihil aliud
querat ꝓ tūc audire: sic oculus: sic de alijs
potentijs ꝛ sensibus. Si ergo vnum ex istis
vmbrosis tantum delectare potest: quid co
gitandum est de omnibus gaudijs simul in
suis excellentijs. Ubi quilibet sm̄ Augusti
num de trini. habet quod vult. Nota. S.j.
7. ¶ Et si predicte conditiones ꝛ status cor-
poraliter ꝛ spūaliter accepta multū de hoīb'
desiderantur: multomagis eternaliter ille
statꝰ. De quo Boetius de consolatione lo-
quitur: dicens. Beatitudo inquit est status
omnium bonorum aggregatione perfectꝰ.
Aug. super illud Ps. xxvi. Credo videre bo
na domini ꝛc. Si nos inquit delectāt bonū
quod non est per se bonum qualiter nos de
lectabit bonum sempiternum: in quo est oē
bonum. ¶ Ex quo videtur satis necessario
sequi: vt inquiratur quomodo ad illud bo
num perueniendum est quod quintū prin-
cipale. Modus autem perueniendi est per
virtutes ꝛ bona opera: quod ostenditur ex
ratione sumpta in rebus naturalibus: et ex
ratione sumpta in consuetudine humane vi
te. ¶ Ratione regulata primo in natura: in
qua videmus q̧ omnis motus est a contra
rio in cōtrarium: ergo de humilitate de pau
pertate: de penitentia: oportet peruenire ad
illam celsitudinem diuitias ꝛ letitias et sic
de alijs. Sicut patet Matth. 5. Beati qui lu
gent quoniam ipsi cōsolabuntur: beati qui
esuriunt ꝛc. ¶ Secunda ratio patet in con
suetudine rationali ꝛ grata scꝫ qua vide-
mus q̧ per viā laboris peruenitur ad mer-
cedem consolationis. Cum ergo illa beati-
tudo i patria deṫ per modū mercedis sicut
ptꝫ Matth. xx. Ubi pcepit vocare operarios
ꝛ reddere eis mercedem: oportet ad illā per
beatitudinem que est in via. per modum la
boris peruenire. ¶ Et quia illa in patria est
triplex: videlicet visio fruitio adhesio: tri-
plici beatitudine ad illam pertingitur. Una
videlicet que ordinat hominem ad deum.
Alia que ordinat hoīem ad seipsum. Ter-
tia que ordinat hominem ad proximum.
¶ Prima est triplex: vna in credēdo sicut di
citur oculus felix: qui clare videt. Luce.j.
Beata que credidisti ꝛc. Ioā. xx. Beati qui
non viderunt ꝛ crediderunt. Secūda in spe
rando: sicut dicimus felicē qui expectat ma
gnam hereditatem. Prouer. xvj. Qui sperat
in dño: beatus est. Tertia mandata eius cu
stodiendo: sicut dicimus felicem qui bñ po
test facere beati omnes qui timēt dominū:
qui ambulant in vijs eius Psal. cxlviij. Itē
beati immaculati in via ꝛc. in Psal. cxviij.
¶ Secundus actus beatificans in via qui
ordinat hominem ad se vt eo ad veram bea
titudinem perueniat: est triplex: scilicet cor
dis oris ꝛ operis. Primo vt sit mūdicia in
corde Matth. v. Beati mūdo corde ꝛc. ¶ Se
cundo honestas loquele: sicut dicimꝰ illum
beatū q̄ nullā offendit vbo. Ecclastici. xiiij

Beatus

Beatus vir qui nō est lapsus verbo. Tertio
iusticia in opere vt reddat vnicuiq̧ qḋ suū
est sm̄ legē dei: scꝫ corpori abstinentiam: ani
me dominiū: superiori reuerentiam: equali
amicitiam: inferiori gubernationē. Matth.
v. Beati qui esuriunt ꝛ sitiunt ꝛc. ¶ Tertiꝰ
actus beatificans in via ordinās nos ad p-
ximum per quē peruenitur ad veram beati-
11 tudinem: est triplex. Primus egens dando:
sicut dicimus beatū: quia multum seminat
in bona terra: talis non timebit famē anno
sequēti: sed alijs famem patientibus ipse li
berabitur: sic beatus qui intelligit super
egenū et pauperem in die mala ꝛc. Psal. xl.
Nec est mirū si tales beatificātur: qꝛ a mul-
tis beatitudo eis impetratur. Iob. xxix. Au
ris audiēs beatificauit me: eo q̧ liberassem
pauperē: et sicut non sufficit intelligere qḋ
bonum est seminare in bona terra: nisi actu
hoc exerceat. Ita non sufficit intelligere vel
corde egenis tantū compati: sed manus ape
rienda est: quia qui fecit misericordiā in il-
lum cōmendatur. Luce. x. Et talis beatifica
tur. Prouerb. xiiij. Qui miseretur pauperis
beatus erit. ¶ Secūdus impatiēter sustinē-
do pro christi vel ecclesie vel proximi iusti-
cia: vel in sustinēdo sine appetitu vindicte:
sicut dicimus beatum qui nunq̄ irascitur.
Matth. v. Beati qui persecutionem patiun
tur propter iusticiā. Iaco. j. Beatus vir qui
suffert tētationē. Iaco. v. Ecce beatificamus
12 eos qui sustinuerūt. ¶ Tertius iusticiā om
nibus faciēdo: sicut beatificamus iustos re
ges: et terras iuste custoditas. Eccs. x. Bea
ta terra cuius rex nobilis est. Et sicut beati
ficamus iustos iudices: beati qui custodiūt
iudicium Psal. cv. Sic ergo per tēplum vir
tutis. id est per beatitudinē in via: est perue
niēdum ad templum honoris: hec via qui te
nuerit eam beatus. Prouer. iij. ꝛc. ¶ In isto
itinere nō est segniter agendū: qꝛ regnū dei
vim patitur ꝛ violenti ꝛc. Matth. xi. Est er-
go fortiter agendū et hilariter: qꝛ si aliquis
de parentela nostra nobis maxime affectus
esset papa vel rex in trāsmarinis partibus:
et mitteret pro nobis promotionē maximā
pmittendo: hilariter iremus his oibus ob-
missis. Sed christus frater noster est in ce-
lo rex regū: ꝛ dñs dominantiū: ꝛ nos maxi-
me diligit: ꝛ mittit pro nobis quotidie mul-
tos nūcios. Sicut patebit. c. de vocatione: ꝛ
promittit maximas promotiones: dicens.
Estote fortes in bello: et accipietis regnū
eternum: hac ꝛ alijs promissionibus prouo
cati amici dei fortiter egerunt ꝛ patienter su
stinuerunt: ꝛ care illud emerunt: sicut patet
de Petro. Laurentio et alijs de quibus dici
tur venerunt ex magna tribulatione.
¶ Sed heu homines moderni tēporis acci- Ar.vi.
piūt illā beatitudinē quasi in quadā indif-
ferētia ꝛ leuitate ꝛ negligētia: nō multū de
ea curātes: quasi cogitarēt si poterimus eā
habere: habeamus bene vellemus: q̧ bene
esset si veniret: bene venerit si nō poterimus 15
eam obtinere: quid possumus nos: dñs det
nobis finē bonū: qꝛ hoc sufficit: quia Apoc.
xiiij. Beati mortui qui in dño moriuntur.
Isti tepidi non perueniēt: immo illorū stul-
ticiam: qua cum tali torpore peruenire cre-
dunt: tria ostendunt et redarguunt. ¶ Pri-
mo: quotidiana illorū sollicitudo circa ista
terrena circa que nō sunt negligentes: sed
quilibet in statu ꝛ in arte sua: ꝛ in re in qua
illicite delectatur: est valde sollicitus et co-
gitatiuus: sicut patet in omnibus: cupidus
enim vix dormit. ꝛ sic de alijs. Que ergo ma
ior stulticia: q̄ tot laboribus et anxietatibꝰ
querere diuitias: delicias: pulchritudines:
libertates ꝛ sanitates a multis abstinendo:
vbi cito amittuntur ꝛ negligit ista querere:
vbi in se sunt meliora: sicut patet. S. co. c. vj.
Et etiā in eternū duratura. Si gratia diui-
tum queritur vt beatificent ad tempus: que
ratur gratia dei: vt simus de illis. iij. Reg. x.
Beati viri tui ꝛ serui tui: q̄ assistunt corā te
semp. ¶ Scd̄o ex epla omniū amicorū: qui-
bus deus illam non dedit: sine cara emptio-
ne vel dura passione: que ergo maior stulti-
cia quā cogitare: q̧ deus melius forum fa-
ciet inimicis suis: q̄ꝫ fecerat amicis suis: hoc
cogitare est dicere deum stultū mercatorem
vel ingratum amicum. Cuius dicti falsita-
tem ostendunt: qui ipsum christū audierūt
hec dicere: eumq̧ patientem: ꝛ sic gloriā suā
intrātem. Luce. xxiiij. Sec iti sunt et perueue
runt. De quibus Eccli. xliiij. Beati qui te
viderunt et in amicitia tua decorati sunt.
¶ Tertio christi auctoritas Matth. xxiiij. et
Luce. xij. vbi ait. Beatus ille seruus quem
cum venerit dñs inuenerit vigilātem ꝛc. in
qua inuenitur per argumentum a cōtrario
sensu: q̧ dormiētes ꝛ pigri tūc nō beatifica-
būtur. Nota totū capitulū de gaudio.

Bellorū. Primo po- B.ij.
nenda est diuisio. Secundo: conue
nientia. Tertio: belli spiritualis
generalitas et periculum. Quarto: que re-
quiruntur ad hoc q̧ in bello illo fortiter re-
sistatur. Quinto: qḋ nos mouere debet ad
fortiter resistendum. Sexto: corporaliū bel-
lorum iustorū cōditiones describūtur sunt.

Septimo conditiones inuste belligerantibus requisite. Octauo quę vltra conditiones habentes vincit. Nono quę vltra conditiones habętes vincitur. Decimo: musteorum bellorũ causa e origo. Undecimo: qę mouentes nõ gaudẽt ex eis bo. capiunt.

Artic.j. ¶Ad primũ fic proditur: bellum eſt duplex Unum ſpirituale cõtra ſcẽtiones carnis: mũdi z diabol. Et cõtra ofe ſpiales nequitias: de quibꝰ ofe admoniũr. De eiꝰ nota. A. xvij. t. De hoc bello dicit Cano. q̃ ideo apt̃ tradeꝰtur legi in eccleſia hiſtorias vt deo: z per hoc bella ſpiritualia mſonemur. xvij. q. j. niſi bella. Aliud eſt corporale: q̃ ideo geritur: vt pax ſtat. xxij. q. j. nolo. Ita diſtinctio probatur. q. j. niſi bella.

Artic.ij. ¶Ad ſecundũ ſic proditur. Cõuẽtia ſi fi miſſuido magna eſt ſcẽtia ſuo bella quo ad inguinẽtiã cõtinẽtiarũ in vnguẽte. 2 octo cõuentiũ: z nfcommunẽt. Primo conueniunt quo ad loca electionẽ. De quo dicit Uegetius lib. de re militari. q. prudẽtes nr̃i minutiẽ bellꝰ locum belli ꝓcoꝛpꝰ re debeꝛ: ſi põt: vt exercitum ſuũ melius ordinet. Ita qua ordinatione tria inſpicere debet ſolers pꝛiuatꝰ rem ventuꝰ. Pe videlicẽt ifta exercitꝰ cuꝰ ſint contꝛaria. Sol z pulueꝛ: qua ſuũ impediũt: vtilitas fo cõuiũ impediꝛ tela: ꝛ ad uerſa tꝛonum iuuaꝛ. Sde facẽdum eſt in bello ſpirituali. Debemus enim ſemꝑ foꝛtiſſimi belli capum pꝛeuenꝛe: vt eſt vbiq; expectare pꝛaꝛuꝑ ſpiam et eius bellum ten iuſtiqꝛere. Conſideꝛandũ etiam ſemꝑ ne ſal iuſtitie chriſtus demeꝛ nis noſtꝛis cogẽtibus nobis cõtꝛaꝛietuꝛ: q̃ tunc in omni ſpirituali bello oꝑtebit nos ſuccũbeꝛe q̃ etiam pꝛiuus aꝛmatꝰ vel vnus ſuꝑeꝛbit. mentis oculum vel vitum nõ impediat. Alꝰ eſt cauteꝛa impugnãtibus coꝛpoꝛaliteꝛ ſi ſpiꝛitualiteꝛ. ſiota. A. xxv. s. Tertia eſt exeꝛcitum in oꝛꝛe Jonathan. i. Machab. x. penẽdo exeꝛcitum in tali loco: vbi fugeꝛe non poteꝛuntia vt vincꝛi vel occidꝛi tan. Sic ſimus noꝛ poſiti ſpiꝛitualiteꝛ: Sic eꝛgo diſpoſiti conꝛoꝛtamuꝛ z bellaꝛe. Reg. iij. ¶Seculo quo ad concordiã z diſcoꝛdiã. Prima fieꝛi pꝛo bello coꝛpoꝛali hoc ꝓ cõcoꝛdia inteꝛ dace et exeꝛcitũ inteꝛ ſe: tanitum valet ad victoꝛiã obtinẽdã: quãta vꝛtus vnita foꝛtioꝛ: ſicut patet de bacuio ſimul ligato: qui cum difficultate fꝛangun taꝛ: ſimul ſo faciluꝛ. Et ideo magna cauteꝛa eſt faceꝛe diſcoꝛdiã inteꝛ ducem z exeꝛcitum contꝛa nimiq; videli exeꝛcitꝰ de ducẽ conſpiꝛat vel ꝓ ſit ꝓditoꝛ vel auaꝛus; nolens pꝛedam cum aliis diuidere vel q̃ ſi ini mus ꝛ cumulũ ſibi ꝓꝓꝛiũ mouẽs cauteꝛa ſit ꝛuinã fiꝛi inteꝛ cathaginẽſes gꝛa tu manos. Romani fo habuꝛũt duce fꝛumiũ ꝛ in bello fꝛoꝛnatum: ꝛ a populo ꝛe ceꝛum ꝓꝓteꝛ q̃ nõ ꝓmeꝛuꝛi ꝓꝓꝛia pꝛeuenꝛe cathaginẽſes: cauteꝛa diſcoꝛdiã inteꝛ ipſum ꝛ exeꝛcitum facẽs: pocmodꝰ cathaginẽſes enim in mandꝛibus ꝛ cambis ꝛ ſuis literis ꝛ tꝛa ꝛ in vꝛbibꝰ ſuis ſimulabãt manuti oẽbus reb̃ ꝓpꝛijs: dicti duos ꝓpeceꝛũtq; vides populus ꝛomanus q̃ die q; ſuꝑ vbꝛ ſuꝑ ꝛ ꝓꝓꝛia pacta fiebãtia cum eis: ꝓꝓteꝛea ſe habeꝛet in deſtꝛuc ne ꝛepubl̃ceꝛ: ideo eũ ꝓpoſueꝛũt: q̃ ꝓpoſito cathaginẽſes pꝛeualuꝛũt in Lades cauteꝛa vtiꝛ: ſabdolꝛa in bello ſpiꝛitualiꝛ: cui infeꝛnam ecceꝛtatꝛi ꝓꝓꝛia: z amoꝛ: populum ſubiectum: q; duceꝛ illoq; fuit ne ꝛo illud attꝛibuꝛe ſibi ꝓꝓꝛiũ: ꝛ ſubiectũ populum: vepote ad ꝓꝓꝛia ſaluẽ pꝛetinẽne. Oꝛ ſih fonteꝛ agũt: nec faciliteꝛ ꝓꝓteꝛ redꝛa in via ꝛ ſtꝛata bello exeꝛcitꝰ impeſſi nõ ſum ꝓhomicidium: latꝛo vel ob buſtꝛet do mõſtꝛãtꝛ diuet phariſeꝰ: nõ ſum ſicut ceteꝛ mpſois. Dateo fuit ſicut gaũ ſimeteꝛio ſi ꝛ credit tota alꝛa ſtiꝛi ꝛ ſecuꝛiꝛ: noſtꝛo ad hoc dicteo: non ſum tal ꝛe. Peace mihi: fotꝛe ad ifa nõ ꝛo inclinaꝛuꝛ. Si nec ex ifa paꝛte obliteꝛ teſtes ꝛe alia vt ꝛe vincat ꝛpa ditate et iaꝛuꝛia ꝛ ꝓmõi: ad q̃ue plus inclꝛnaꝛuꝛ. Quid ergo valet ex vna paꝛte aꝛmatꝰ vel cumat̃ ex vna paꝛte cuſtodiꝛi: ſi alia paꝛte coꝛpoiu in bello ſit mala: z paꝛte cuꝛtatꝰ vbi mala ſa uminuũt pꝛecluſiõe nõ ꝛ ꝓdeꝛa. Ita inimicus intꝛat ꝛ occidit q̃ua inteꝛ ſe ſi nulla paꝛs eſſet cuſtodita. Sic ꝛe ſic Jacobꝰ. Qui cuſtodit tota leg̃e: offendit aũt in vno factus eſt omn ꝛeus. ¶Sepꝛ 8 mo quo ad eccleſiaſtꝛicũ et ſuberfugia. Regeo eũ ad bella coꝛpoꝛalia vocãt multꝛoꝛũ ꝓ magna paꝛte ecclãſtꝛicoꝛũ q̃ꝛunt ne vadãt. Et ecclesiaſtꝛicꝰ mecode coꝛꝛipiꝛe vꝛa dantequas ho ire ꝛ obꝛgeꝛe: ei veꝛunt ad bella ſotte eto aliqñ fugiũt. Josa. A. ix. ꝛ. Sic in ſpiꝛali chriſtꝰ ꝛee noſtꝛe ode ad bella voꝛat dece. eſſoꝛ ſoꝛtes in bello ꝛ pugnaꝛe. Et non ſolum dicit ꝛe ſed venite poſt me quia ipſe in bello illo pꝛeceſſit ad modum impeꝛatoꝛte qui nõq; decit exeꝛcitum ꝛe ſed venit. Dabet etiam ifte ꝛe mutꝛos ordinatos ad eligendum homines ad bellum: ad q̃s ꝛe neceſſitandũ: et vadant coacte: qui voluꝛe nolũt: ſicut ꝓcelatoꝛe ꝛ cuſtodes eccleſiaꝛ oꝑeꝛ ſũ animaꝛũqui oſs ad hoc dilapidatoꝛ ꝓtꝛant: ꝛ ſubditoꝛ militaꝛe faciant coꝛ-

cinoꝛ ſuoꝛ gloꝛioſe narꝛare poſſint vifa: et audita oꝛ adchꝛamẽtũ quã ẽnẽ nõ ꝓ beꝛes dicta: ꝓpꝛieſed ꝓ ſalaꝛio ſtat ſhpẽdiaꝛij dicta: ꝓpꝛieſed ꝓ ſalaꝛio ſtat ſhpẽdiaꝛij pugnat: facilius impediunt ꝛ cau ꝛ fugiunt: q̃uliber eſt illoꝛ cogitat ſi vincat fugiendo nõ peꝛdã ꝛ ꝛ vel heꝛeditaꝛ vel bonũ vel meꝛcẽd fotꝛe modica mꝛcedẽ. q̃ quia nolo mẽ meoꝛi exponeꝛe: ꝛ fugit q; meꝛcenaꝛius eſt: mꝛcede ſũ ſua. Ade per ois acedit in bello: ſicut ꝑ ꝓꝓꝛiũ ſũ qui vemit ad terꝛã ſanctã: ad religionẽ ſeu ad eccleſiam ſeu ad eccleſia ſtiam ita ſil vel odiũt q̃ceũq; ſeu ſtatũ vel ꝓfeſſionẽ ꝓ q̃ſtio mere cõtendũ ego ꝓpoſito mere aſſumũt: ad vnũendũ ꝛ fauꝛ fuſtũ ꝛ mouẽdum ea tũ ꝛ ꝓ illo qui ena pugnat contꝛa ſtatũ ꝛ ꝛẽnos ꝓ de ſtatione pugnãt heꝛeditatis et q̃uitatis cole ſtiẽne de illa expellãtuꝛ: vel illã amittant: z q̃ ea ſibi ꝛ ꝓꝓꝛia ꝛ facuꝛũt ꝓ luceo ere no illud attꝛibuat ſibi ꝓꝓꝛiũ: ꝛ ſubiectũ populum: vepote ad ꝓꝓꝛia ſaluẽ pꝛetinẽne. Oꝛ ſih fonteꝛ agũt: nec faciliteꝛ ꝓꝓteꝛ redꝛa in via ꝛ ſtꝛata bello exeꝛcitꝰ impeſſi nõ ſum ꝓhomicidium: latꝛo vel ob buſtꝛet do mõſtꝛãtꝛ diuet phariſeꝰ: nõ ſum ſicut ceteꝛ mpſois. Dateo fuit ſicut gaũ ſimeteꝛio ſi ꝛ credit tota alꝛa ſtiꝛi ꝛ ſecuꝛiꝛ: noſtꝛo ad hoc dicteo: non ſum tal ꝛe. Peace mihi: fotꝛe ad ifa nõ ꝛo inclinaꝛuꝛ. Si nec ex ifa paꝛte obliteꝛ teſtes ꝛe alia vt ꝛe vincat ꝛpa ditate et iaꝛuꝛia ꝛ ꝓmõi: ad q̃ue plus inclꝛnaꝛuꝛ. Quid ergo valet ex vna paꝛte aꝛmatꝰ vel cumat̃ ex vna paꝛte cuſtodiꝛi: ſi alia paꝛte coꝛpoiu in bello ſit mala: z paꝛte cuꝛtatꝰ vbi mala ſa uminuũt pꝛecluſiõe nõ ꝛ ꝓdeꝛa. Ita inimicus intꝛat ꝛ occidit q̃ua inteꝛ ſe ſi nulla paꝛs eſſet cuſtodita. Sic ꝛe ſic Jacobꝰ. Qui cuſtodit tota leg̃e: offendit aũt in vno factus eſt omn ꝛeus. ¶Sepꝛ 8 mo quo ad eccleſiaſtꝛicũ et ſuberfugia. Regeo eũ ad bella coꝛpoꝛalia vocãt multꝛoꝛũ ꝓ magna paꝛte ecclãſtꝛicoꝛũ q̃ꝛunt ne vadãt. Et ecclesiaſtꝛicꝰ mecode coꝛꝛipiꝛe vꝛa dantequas ho ire ꝛ obꝛgeꝛe: ei veꝛunt ad bella ſotte eto aliqñ fugiũt. Josa. A. ix. ꝛ. Sic in ſpiꝛali chriſtꝰ ꝛee noſtꝛe ode ad bella voꝛat dece. eſſoꝛ ſoꝛtes in bello ꝛ pugnaꝛe. Et non ſolum dicit ꝛe ſed venite poſt me quia ipſe in bello illo pꝛeceſſit ad modum impeꝛatoꝛte qui nõq; decit exeꝛcitum ꝛe ſed venit. Dabet etiam ifte ꝛe mutꝛos ordinatos ad eligendum homines ad bellum: ad q̃s ꝛe neceſſitandũ: et vadant coacte: qui voluꝛe nolũt: ſicut ꝓcelatoꝛe ꝛ cuſtodes eccleſiaꝛ oꝑeꝛ ſũ animaꝛũqui oſs ad hoc dilapidatoꝛ ꝓtꝛant: ꝛ ſubditoꝛ militaꝛe faciant coꝛ-

grue quo ad deū ꝛ mūdum: qꝛ in mūdo isto
est loc⁹ pugnātiū: in celo triūphātiū: in in-
fimo deficiētiū. Sed subditoꝝ aliqui mul-
tis modis se excusant: vbi gr̄a. Si dicaꝛ lu-
xurioso ꝙ cōtra carnē suā pugnādo: christū
ducē sequaꝛ ꝑ vite mūdiciā: excusabit se na-
ture caliditate vel alia occasione. Si dicatur
cupido ꝙ relictis superfluis: christū pauperē
sequaꝛ. Excusabit se: sicut patet. A. xij. 58. cū
sequētib⁹. ꝛ. A. xxvij. 51. cū sequentibus. Si
dicatur ꝙ vadāt ꝛ discant quomō spūaliter
bellare debeant. Excusant se: sicut patet. A.
xxvi. 20. Aliqui vo illoꝝ: ordinatores et ele-
ctores isti⁹ belli munerib⁹ corrūpūt. Sicut
illi q̄ munera ꝓditorib⁹ vel custodib⁹ corpo
rum vel aiarum dāt: vt licētius peccent: vel
ne pena corporali puniaꝛ. Et ex istis: ꝛ aliis
causis accidit: ꝙ christū ad bellū spirituale
pauci sequūtur: ꝛ de illis adhuc q̄ sequi inci
piūt in quadragesima ꝛ huiōi pauciores in
bello forti remanent. Primū signatū fuit in
euāgelio: vbi oēs se excusabāt. Secūdū Iu-
dic. vij. vbi Gedeonē inceperūt sequi trigin-
ta duo milia: sed in fine nō remanserūt nisi
9 trecēti. ¶ Octauo: q̄tum ad prouidentiam.
In bello eñ corporali infra castrū vel ciui-
tatē obsidionē timētes: victualia ꝓuident.
Actualiter vo obsessi aliqñ fortiter contra
obsidētes exeunt: rex etiā eius castrū tenent:
eis subsidiū militū mittit: si pōt. Sic in bel
lo spūali. Ecclesia sancta sciēs obsidionem
durā filiis suis post pascha imminere: illis
videlꝫ qui in quadragesima diaboli dñium
negauerūt: qꝛ nemo sibi obedientē: sed con-
tradicentē expugnat in pascate victualia in
castro aie ponit. s. corpus christi ꝛ sanguinē
Postea etiā in rogationib⁹ ecclesia obsessa
cōtra obsidētes cū vexillis eleuatis insultū
facit. In penthecoste etiā nobis militē ꝛ du
cem ꝛ defensorē fortissimū ad aie nostre de-
fensionē mittit spiritūsanctū: in quo quili-
bet cōfidere pōt dicēs. si exurgat aduersum
me prelium in hoc ego sperabo. Psal. xxvi.
10 ¶ Nono in cōtradictiōe. Sicut eñ in bello
corporali inimico in bello fortiter insurgen
te: ꝛ seruo cōtra dñm suū potenter surgente
cōtradictio preparatur. Sic in bello spūali
qꝛ serui diaboli potēter cōtra dñm suum in
quadragesima surrexerūt: suūqꝫ dñm nega-
uerāt. Isto tēpore diabolus parat fortissi-
me exercitū suū cōtra eū in choreis ꝛ specta
culis. Adducens milites et militissas suas
in quolibet peccato armatos: habētes ꝓ ga
lea cornua ꝛ capitegia ꝛ frontalia. Et sic de
alia armatura: intantum ꝙ a planta pedis
vsqꝫ ad verticē capitis: nihil in eis inuenies
nisi sagittas diaboli acutissimas: non enim
est in eis aie sanitas. Esaie. j. Quia in omni
parte corporis ꝛ capitis: ꝛ pedis nihil aliud
in eis inuenies nisi sagittas diaboli acutissi
mas ad vulnerandū cor intuentis: nec deest
eis tympanū pro buccina: nec tuba ad bucci
nādum ad bellū: heu isti sunt dispositi mul
to fortius ꝛ diligētius: ꝛ cū maiori ꝛ feruen
tiori volūtate et leticia cōtra deum et suos:
q̄ videā multos christi milites pugnare cō
tra diabolū ꝛ eius ministros: ꝛ plures ad se
cōuertunt: qꝛ si oēs christi milites totusqꝫ
eius exercitus: videlicꝫ apli ꝛ martyres atqꝫ
oēs sancti viri in forma in qua fuerūt in ec
clesia irēt per ciuitatē dei precepta precipiē
do vel predicādo ꝓ deo pugnaturi: et mu
in alia ꝓcessione mulieres in habitu mere
tricio ludentes seu coreizātes vel cū signis
leuibus incedentes: credo esse certus ꝙ ille
multo plura corda ꝛ aures et oculos libē
tius ꝛ intēsius post se inclinarent: q̄ ille: nec
tot pro istis peccare cessarēt vel aliena resti
tuerent: quot in illarum aspectu mortaliter
peccarēt. Et si forte in primo concursu totꝰ
rorum sanctoꝝ multi cōcurrerēt: ꝛ ꝙ subito
admirati forte compūgeremur: si ita frequē
ter occurrerent: sicut faciunt tripudiātes
ꝛ fatue mulieres: minus in illos q̄ in istas
intenderent: minusqꝫ de eis curarent. De
quibus cōqueritur Cant. j. dicēs. Filii ma-
tris mee. i. ecclesie pugnauerūt contra me.
ꝛ in Psal. ij. Astiterunt reges terre ꝛ princi-
pes cōuenerūt in vnū ꝛc. ¶ Decimo in obse
quio ꝛ subuentione: sicut eñ in militia se
bello corporali antiqui milites qui licētiam
acceperūt armoꝝ: quibus videlꝫ nō volun
tas: sed vires deficiūt bellādi: iuuenib⁹ vel
filiis suis arma sua cōcedūt: et eos loco suo
mittunt ad bellū: diligēter instructos et ar-
matos: sic matres ꝛ vetule vestes suas or
namēta ꝛ mala documēta dimittūt filiabus
vt dei exercitū destruant more ꝛ cōsilio Ba
laā. Numeri. xxv. qui consiliū dedit: mittere
mulieres i exercitū dei. Numeri. xxiiij. par
tim ex textu et partim ex historia scholasti
ca. ¶ Undecimo in ꝓditione. Reges eñ eun
tes ad bellū: frequēter multi sequūtur pro-
ditores: plus aduersariis fauentes. Et pro-
pter tales veri ꝛ boni bellatores impediun-
tur a victoria intēta: sic i bello spirituali in
processionibus et rogationibus plures se
quūtur dei ꝓditores. i. peccatores: qui dum
sunt in peccato mortali: sunt de bello contra
deum: diabolo fauētes: cuius volūtatem fa
ciūt: cuiqꝫ obediūt. Ideo frequēter boni bel
latores: veriqꝫ adoratores ꝛ humiles adora

tores nō audiunꝛ: sꝫ repulsam patiunꝛ. Nec
mirū: si ꝓpter multos malos repulsam pa-
tiātur: cū legam⁹ Iosue. vij. ꝙ ꝓpter virum
malū Achan videlꝫ totus dei exercitus con-
13 tra Hay missus: repulsam patiebaꝛ. ¶ Duo
decimo in fortiū captione. In bello eñ cor-
porali: plus nitunꝛ principē vel fortes bella
tores capere q̄ populares: ꝛ capti diligēti⁹
custodiuntur et fortius liganꝛ. Ita in bello
spūali diabol⁹ plus nitiꝛ christianos cape-
re q̄ infideles: ꝛ inter fideles plus nitiꝛ ma
iores capere ꝛ religiosos ꝛ ecclesiasticos: q̄
laicos plusqꝫ de eorum gaudet captiuitate.
Et fortioribus vinculis eos ligat: scꝫ maio-
ri superbia ꝛ rapina ꝛ iniusta acquisitione:
de quo quasi admirās Psal. lxxiij. ait. Quā
ta malignat⁹ est inimicus in sancto. Nota
14 Prou. 47. ¶ Decimotertio in fuga princi-
pe vel duce exercit⁹ in bello corporali fugiē-
te: exercit⁹ fugit. Sic in bello spūali ducib⁹
populi fugiētibus: vel ꝓditione cōtra eum
agētibus. vñ Sene. ij. rethorice. Quis exer-
citus bñ pugnarēt: vbi impator fugit de pre
lio? Hiere. x. Quia stulte egerunt pastores: ꝛ
dñm nō quesierūt: ꝓpterea nō intellexerunt
15 Et ois grex eorū dispsus est. Sicut patet. c.
de plans. ¶ Decimoq̄rto in stipendii distri-
butione. Sicut eñ in ciuitate vel castro bel
lo corporali obsesso: multi sunt q̄ comedūt
ꝛ bibūt: ꝛ q̄ libēter stipēdium militū recipe-
rēt: sed pauci sunt q̄ fortiter pugnāt: vel pe-
riculo se exponant: immo aliqñ q̄ plus reci-
piūt: ꝛ laucti⁹ de stipendio reipublice viuūt:
min⁹ pugnāt. Sic in bello spūali Oculi om
niū in te sperāt dñe: ꝛ tu das escā illoꝝ cor-
poralē oñi die ꝛ spūalē in die pasche. Et ad
ista cibaria recipienda multi parati sunt: et
tñ pauci sunt q̄ petis nō succūbūt: qd signa
tū fuit in euāgelio: vbi in distributione pa-
nis ꝛ piscū cū multa multa sequebātur: sed
in bello passionis oēs illi fugerūt. Et q̄ plu-
ra stipēdia eccłie militantis militantibusqꝫ
ei⁹ a deo deputatis recipiūt: min⁹ ꝓdicando
vel bona exēpla dādo: cōtra vitia ꝛ vitiosos
pugnāt. Sed heu de patrimonio xp̄i incras
sati: impinguati: dilatati dereliq̄rūt deū fa-
ctorē suū in bello: ꝛ fugerūt: de quo cōqueri
tur Psal. xxx. Qui videbāt me: scꝫ in scriptu
ris: foras fugerūt a me. Hiere. xxix. Viri bel
16 latores ei⁹ fugerūt. ¶ Quindecimo in peri-
culosa societate: sicut eñ in bello corporali
cōtra saracenos plus xp̄ianis nocēt propor
tione sua mali xp̄iani apostate a fide. Sic
in spūali bello plus nocet malus homo q̄
diabolus in societate: qꝛ qd diabolus ꝑ se fa
cere nō pōt ꝑ malū sociū loquēs facit: sicut
per serpentē decepit euam: ꝛ per euā contra
Adam preualuit: qd per se facere nō potuit.
Gen. iij. Nota. D. j. 20. vs. 20. ¶ Sedecimo: 17
q̄tū ad ingratitudinem. Rege eñ eunti ad
bellū corpale si ꝑ eū ꝓmoti: et in domo sua
nutriti ꝛ exaltati: ꝛ largissime stipēdiati in
re ꝛ meli⁹ in spe secum ire spernerent: nimis
essent ingrati: rexqꝫ cōtra eos valde grauare
tur: sic in bello spirituali: rex xp̄s querit ab
his quos creauit: nutriuit ꝛ fouit: quoꝝ ali
qui plura receperūt stipēdia q̄ decē solidos
in dieta re ꝛ plura in spe. Dicit illud Psal.
xciij. Quis consurget mihi aduersus mali-
gnātes: aut q̄s sta. me. aduer. oēm iniquita
tem. Sed heu cōqueriꝛ dicēs: de gētibus nō
est vir mecū ꝛ filios enutriui ꝛ exaltaui: ipsi
aūt spreuerūt me. Esa. j. scꝫ qñ eis indigeo.
¶ Decimoseptimo: q̄tum ad mores. Sicut 18
eñ in bello corpali libidinosi: effeminati et
carnales atqꝫ molles: corporis delitias se-
ctātes sunt inepti. In cui⁹ signū vt historie Exiii.
cōtinēt Soldanus regnū persarū suo dñio
subiugādo: oēs occidit histriones ad duo-
decim milia asserens ꝙ nō potuit esse bona
militia: vbi essent tot effeminātes ꝛ mollien
tes corda ꝛ ꝓuocātes ad libidinē. Ad idem Exiiii.
fertur qd narrat Valeri⁹ lib. j. ꝙ Cornelius
Scipio in hispaniā missus: ex castris oēs
meretrices ꝛ q̄cquid voluptatis fuit: de exer
citu fugauit vt in militia ꝓbiores ꝛ paratio
res efficerentur. Sic in militia spūali dediti
voluptatib⁹ nunq̄ bñ pugnabūt: sed volūt
esse de numero illoꝝ. In psal. lxxij. in labore
hoim nō sunt ꝛc. sed Scipio ꝛ Soldanus. i.
prelat⁹ deberet oia talia voluptuosa ab eis
fugare. Et subditus exercitat⁹ sciet ei gra-
tes dicēs illd Psal. cxliij. Docet man⁹ meas
ad preliū: ꝛ digitos meos ad bellū. ¶ Deci- 19
mooctauo: q̄tum ad timorē. In bello enim
corporali diuites q̄ multa possunt amittere
timēt: ita in bello spūali sed q̄ nihil habent
quib⁹ oē solū patria est: min⁹ timēt. Ita in
belli spūalis periculosissimo insultu: videlꝫ
in morte sua minus habētes de petis: nihil
vo habētes de alieno nō timebūt: dicētes il-
lud Psal. xxvi. Si exurgat aduersum me p-
lium: in hoc ego sperabo. Quia sperāt per il
lud preliū ad terram meliorē transferri. De
hoc nota. A. xxvij. 38. ¶ Decimonono q̄tū 20
ad proprietatē. Ubi eñ duo reges ꝛ terre et
dominia et specialiter si sint diuersarū legū
vel linguarū: sicut christianoꝝ ꝛ saracenoꝝ
frequēter fiūt ibi bella et raro est ibi pax: si-
cut in hispania vbi machināt adinuicē chri-
stiani ꝛ saraceni: ꝛ ratio est: qꝛ quilibet niti-
tur cōtractā ꝓpinquam trahere ad leges et

dhimū suū. Sic spūaliter caro ⁊ aīa machi=
nāt ad inuicē inter q̄ tota vita nostra quasi
in quodā spūali bello ducit̄. Cum sint diuer
sarū legū. dicēte Paulo. Uideo legē in mem
bris meis: repugnātē legi mētis mee. Et cā
quare de⁹ pmittit hoc bellū p̄z exēplo prin
cipis: q̄ rebellat ecclesie a quo aufert popu=
lum sibi subiectū: eū a iuramēto fidelitatis
absoluēdo sic: q̄ ratio rebellauit deo: retra=
xit ⁊ absoluit mēbra inferiora ab eius dñio.
Sed beat⁹ qui in fine vite sue pōt regnan
do deo dicere. Precinxisti me virtute ad bellū
⁊ subiecisti insurgētes in me subtus me. In
21 Psal. xvij. ¶ Uicesimo: q̄tum ad securitatē
querendam: tēpore em̄ belli corporalis oēs
querūt loca securitatis: sicut castra vel ec=
clesias. Et tēpore mortalitatis in vno regno
fugiūt ad aliud: sic in bello spirituali qd est
prochdolor modo: ita magnū q̄ nō est dies
in qua nō occidant̄ p mundum spūaliter lo
quēdo multa milia mortaliter peccādo. Er
go deberēt hoīes se ponere in castro religio=
nis ⁊ in statu penitētie: ⁊ fugere eam que in
mūdo est concupiscentie corruptionem. ij.
Pet. j. Tanq̄ mortalitatis inductiuam: ⁊ le
pre spūalis inductiuā occasionē societatis
peruerse. vñ Arsenius in vitaspa. requisit⁹
r̄ndit: si vis saluus esse: fuge hoīes. Et ratio
nabiliter: q̄ stultū videtur leprosos fugere
⁊ non demones: ⁊ eoꝝ ministros quo ad ta
les: ergo bene pugnat qui bene fugit: dicens
illud Psal. xliij. Elongaui fugiēs ⁊c. Nota
22 R. v. 38. ¶ Uicesimoprimo: q̄tum ad auda=
ciam ⁊ timiditatē. Sicut em̄ dicit Uegetius
de re militari q̄ qui morant̄ prope solē sunt
ꝓpter defectū sanguinis timidi et fugitiui:
qui multū distant sunt ꝓpter sanguinis ni
mietatē nimis audaces: hoīes autē mediaꝝ
regionū apti sunt ad bella corporalia. Sic
in bello spūali qui habēt nimiū respectū ad
nobilitatē vel teneritudinē natiuitatis: non
audēt corpus subijcere discipline ⁊ laborib⁹
Prouerb. xxij. dicit piger: leo est foris. Qui
etiā vita ⁊ cōsideratione nimis distāt a ve=
ro sole iustitie: ⁊ eius calorem iudicij nō ti=
mēt: de lōga vita cōfidentes: sunt nimis au
daces ad perpetrādū mala. Job. xij. Auda=
cter prouocant deum ⁊c. qui ꝓo abijcit ea
que sunt paruuli ⁊ nouissima cogitāt: vitā
inter ista duo: quasi in media regione ducē=
tes sunt apti ad bellū spirituale: de quibus
ad Heb. xj. Fortes facti sunt in bello. ¶ Uice
23 simosecūdo: q̄tum ad maliciā: in bello em̄ cor
porali h̄ns bellū cū alio: mittit ponere ignē in
castro vel villa sua. Sic in bello spūali dia=
bolus mittit incendiarios suos: qui alios
igne incendāt infernali dictis vel factis vel
malis exēplis: incēderūt igne sanctuarium
tuū. in Psal. lxxiij. ¶ Uicesimotertio: q̄tum
ad cōsiliū capiēdū: multa em̄ auxilia sunt a
deo petēda in orōne: ⁊ multa cōsilia a sapiē
tib⁹ querēda: anteq̄ princeps bellū incipiat
corpale. Sicut patet. C. iij. 14. Exēplo Ju=
de machabei ⁊ exercit⁹ sui: de quo h̄r. j. Ma
cha. iij. q̄ cōgregatus est cōuctus vt essent
parati ad preliū. s. cōtra antiochū quincuū
⁊ vt orarēt ⁊ ieiunauerūt illa die ⁊ induerūt
se cilicijs. ⁊ ij. Mach. xv. dr̄ de Machabeo ⁊
suis q̄ manu pugnabāt: cordib⁹ deū orātes
Ideo ꝓstrauerunt nycanorē ⁊ triginta q̄nq̄
milia. ⁊ j. Machab. xj. Jonathas cū duob⁹
secū orādo hostes inuasit: ⁊ suos reduxit et
vicit. Exemplo etiam Dauid. de quo. j. Reg.
xxiij. h̄r sic. Cōsuluit Dauid dñm dicēs. Nū
quid vadā ⁊ percutiā philisteos? De q̄ etiā
dicit Ambro. li. j. de offi. q̄ Dauid nūq̄ iuit
ad bellū nisi deo reqsito ⁊ cōsiliato. Exēplo
etiā iudeoꝝ qui eūtes ad bellū: deo sacrifica
bāt et dabat̄ victoria de hostib⁹ vincēdi: re=
deūtes ꝓo sacrificabant ꝓ victoria. Exēplo
etiā nobilis regis Eduardi: cui⁹ cōsuetudo
erat ante bellū pegrinatiōes facere ꝑsonali
ter: ⁊ ꝑsonas i vtroq̄ iure dei ⁊ mūdi sapiē
tissimos cōsulere. Qr teste Sen. epl'a. xiij.
Parua sunt arma foris: si nō sit ꝯsiliū domi.
Et si exēpla deessent rō sufficeret q̄ scitur: q̄
vbi maius iminet ꝑiculū cauti⁹ est agendū.
Sz i bello corpali maximū est ꝑiculū ⁊ cor
porū ⁊ aiaꝝ: q̄ ibi nō solū moriunt̄ corpali
ter: sed etiā spūaliter multa milia ꝓpter ge
nerale odiū: non solū duoꝝ hoīm: sed duorū
regnorū ⁊ ꝓpter alia pctā in quib⁹ sunt q̄n
occidunt̄. Sic ergo in necessitate ad dñm ca
stri nūcium orationis mittāt: exēplo viroꝝ
predictoꝝ: q̄ antiqui sancti ⁊ valētes prin=
cipes oratione ⁊ cōsilio ad bellū dispositi ꝓ
sperabātur: deū ⁊ sapientiā habētes adiuto
res. Exēplo predictoꝝ. Sic etiā sanctissim⁹
imperator Karolus magnus: qui vt legit̄ in
cronica de vita eius: q̄ q̄n erat pugnaturus
ante bellū purissime confitebat̄: ⁊ accepit sa
cram cōionem: ⁊ sic tam in anima q̄ in cor=
pore munit⁹: ꝓcessit securus ad bellū. Et sic
legit̄ de quodā qui post cōionem ꝓcessit ad
duellū: ⁊ interrogatus an aliq̄d comedisset
r̄ndit se nihil sumpsisse nisi sacrā cōionē: et
alter etiā inquit si oēs sanctos, ⁊ bouē inte=
grum comedisses cū eo: hac die dabo carnes
tuas volatilibus celi. Sed iste diuino auxi=
lio prostrauit blasphemū: vt dignum et iu=
stum erat. Uictoriam vero obtentam: non
sibi: sed deo attribuebant dicentes illud

Ps. cxiij. Nō nobis dñe nō nobis. Dicentes
etiā illud. j. mach. iij. nō i multitudine exer
cit⁹ victoria belli est: sz de celo fortitudo est
14 ⁊c. Sed heu principes ⁊ milites ⁊ exercitus
moderni tpis eūtes ad bellū: potius diabo
lū placāt crudelitatibus ⁊ spolijs q̄ deum:
nō cū orationib⁹: sed cū multoꝝ vadūt ma=
ledictionib⁹: q̄ nō in expēsis regis vel pro
prijs vadūt: sz in expēsis ecclīaꝝ ⁊ paupeꝝ
quos eūdo spoliāt: ⁊ si forte emāt: nihil sol
uant nisi tallias: xp̄s pauit q̄nq̄ milia: q̄n=
q̄ panibus ipsi maius faciunt miraculum
q̄ decez milia pascunt̄ paucis tallijs. i. mi=
cis: nō semel tm̄ vel bis sicut xp̄s: sz frequē=
ter nō solum hoīes sicut xp̄s: sed ⁊ canes et
equos ⁊c. nec pane ⁊ piscib⁹ sicut xp̄s: sz de=
licatis cibarijs. Nota. T. v. 17. Et. F. viij. 1.
Ite. J. xj. 20. nec ieiunāt: nec cilicijs induunt̄
vt predictū est de machabeis: sed cū gula ⁊
luxuria ⁊ potius cum deauratis ⁊ pulchris
Exē. q̄ fortibus armis illuc vadunt. Uñ nuper
exercitu anglie eūte cum tali superbia ꝯtra
inimicos dixit quidā valens q̄ magis vide
bant̄ ad nuptias: q̄ ad bellum procedere.
sicut Goliath. j. Re. xvij. Contra tales nota
optime. A. xxiij. 23. Et. N. iij. 15. Si quam
ꝓo victoriā a casu obtinuerit magis forte
ꝓpter aduersarioꝝ demerita: q̄ ꝓpter corā
merita: plus sue suꝑbie q̄ deo eā attribue=
bāt: manu ergloriātes ⁊ dicētes illō Deut.
xxxij. Manus nr̄a excelsa ⁊ non dñs fecit hec
25 oīa. ¶ Ut predictum est de cōsilio et ordine
in bello corporali: sic faciēdū est in bello spi
rituali. Ubi vita ⁊ aīa est regēda sapiētum
ꝯsilio ⁊ ꝯfessorib⁹ ⁊ i oib⁹ q̄ ad aiam ꝑtinēt
vtēdū est. Prouer. xx. Cōsilijs cogitationes
roborant̄. ¶ Uicesimoquarto q̄tum ad nō
formidare. In bello em̄ corpali nō formida
reꝫ verba seu minas aduersarioꝝ quitum
Exē. iurat. vñ narrat Ualerius li. iij. de pergen=
tib⁹ ꝯ persas in ꝑliū: e q̄b⁹ vn⁹ ait socio suo
solē obūbrari sagittis persarū: quia erant
optimi sagittarij: ⁊ in multitudine magna.
cui r̄ndit socius optime inq̄t quia sub vm
bra em̄ meli⁹ pugnabim⁹. Ita i bello spūa=
li volēs correctiones iuste facere: multa su=
stinebit oppprobria: volēsq̄ veraꝫ maliciam
xp̄i seq̄: multas sustinebit diuisiones. Sed
cōfortēt se mutuo: ⁊ audiūt deū eos ꝯfortā
tē ⁊ dicentem Esa. lj. Nolite timere oppro=
bria hoīm: ⁊ blasphemias eoꝝ ne metuatis
26 sagitte paruulorum sunt hec. ¶ Uicesimo
quīto: q̄tū ad expeditionē. Euntes enī ad
bellū corpale nihil secū portāt nisi arma et
victualia. Sic nos in bello spūali nihil acci
pere debemus nisi necessaria. Exemplo for=
tissimoꝝ militum q̄ relictis oīb⁹ secuti sunt
eū Mat. xix. ¶ Uicesimosexto: q̄tū ad fideli 27
tatē ⁊ alias virtutes: dicit enim Iosā. li. qui
vocatur policraticon: q̄ tria fecerūt roma=
nos victoriosos: fides: sciētia ⁊ exercitiū.
Fidē enim oīb⁹ seruabāt intactā: q̄ cū q̄dā
captus ab Hanibal de romanis: ⁊ postea di
missus sub iuramēto redeūdi: vel precium Exē.
mittēdi ꝓ redēptione sua cū redēptionē ha
bere nō posset: nec redire vellet: senatus ro=
man⁹ misit eū ad carcerē Hanibalis. Sic in
bello spūali hee virtutes iuuāt. De q̄b⁹ in
Ps. xvij. Precinxisti me vir. ad bellū. ¶ Ui=
cesimoseptimo quo ad p̄miū. Rex em̄ itur⁹ 28
ad bellū corporale cū redire t: accepto regno
volētibus secū ire premia dat: nolētes vero
ire punit. Sicut refert Ualeri⁹ li. ij. de quo=
dā q̄ edixit: q̄ si q̄s fugiēs castra petisset: p Exē.
hoste interficeret: qua seueritate: milites cō
pressi hostes vicerunt. Sic in bello spūali: si
sustinem⁹: ⁊ cōregnabim⁹. Si negauerim⁹
⁊ ille negabit nos. ¶ Patēt ergo ex iā dictis 29
viginti septē similitudines ⁊ conuenientie
inter bellū corporale ⁊ spūale. Inter q̄ tm̄ est
vna dissimilitudo in hoc vicz q̄ in bello cor
porali: quasi oēs se subtrahūt p̄ce vel p̄cio
obtinētes ne vadāt nisi forte sint aliq̄ disco
li: q̄ libēter vadūt: q̄ nō h̄nt aliud vnde vi=
uāt: ꝓpter quos nō ꝓsperant̄: q̄ dū boni ⁊
fortes dimittant̄ ⁊ debiles accipiuntur: oēs
vincunt̄. Ad spūale vero bellū dāt munera
⁊ preces ⁊ precia: vt promoueantur ⁊ expo=
nant̄ ad ordines ⁊ magnos ecclīe status: in
quib⁹ ꝯsistere deberet si recte tenerent̄: maxi
me spūale bellū periculosi⁹ q̄ sit corporale
In cuius rei significationē maiorē sollicitu
dinē habuit Moyses ex dei ordinatione or=
nare viros perfectiores ad bellū spūale. Si
cut p̄z Numeri. iiij. vbi leuite ad ministe=
rium tēpli eligebantur a. xxx. anno vsq̄ ad
quinquagesimum vel s'm. lxx. a. xxv. Ad pu
gnādum vero a. xxj. annis vsq̄ ad. l. sicut ex
parte p̄z in principio historie numerorum
quasi in morib⁹ ⁊ etate min⁹ ꝑfecti. Cuius
cōtrariū faciunt moderni patroni ⁊ prelati
Sicut patebit infra. c. de patronis ⁊ prela=
tis. Sz forte aliq̄s hic opponet q̄ in isto ar 30
ticulo nō est dissimilitudo: sz poti⁹ similitudo
q̄ sicut nō habētes vñ viuāt vagi et miseri
libēter vadūt ad bellū corporale ⁊ ire ꝓcu=
rant prece ⁊ precio. Ita faciūt illius ꝯditio=
nis hoīes ad bella spūalia: ⁊ in hoc similitudo
concedenda est. Et sicut illi tanq̄ inualidi
ad bellum regē ⁊ exercitum decipiunt. Ita
isti christum ⁊ ecclesiā. Nota. Eū. 8. Et. M.
viij. 41. Et tales veniunt ad bellum ecclesie

sicut equus ad stabulū ꝑpter prebēdam vt
comedat ⁊ impingueť. Et Act. x. posuit qua
si equū glie sue in bello. Nota vicesimam
octauam similitudinem. A. xxiiij. 16.
Ar. iij. ¶ Ex isto articulo scdo infert terti⁹. In fi
ne em̄ istius dictū est ꝙ bellū spūale pericu
losius est corporali. Huius aūt obsidionis
seu belli generalitas ⁊ periculum ex hoc pꝫ
ꝙ nullus locus immunitus vel pars iner
mis: inimicos inuadētes ⁊ obsidentes latet
In corporali enim obsidione frequēter acci
dit: ꝙ si exteriores obsidentes scirēt in qua
dispositione vel penuria vel briga inter se
essent obsessi: scirētq; oēs defectus q̄ ibi con
tingūt: cito castrū vel ciuitatē caperēt. Sꝫ
i spūali obsidione nullū tꝑs vel locus vel de
fectus vel quodcunq; min⁹ custoditū inimi
cos latet obsidentes. Ideo sequiť hoc bellū
31 esse periculosum. Et nunc hunc: nūc illū gla
dius interficit. ij. Re. xi. ¶ Ex alio etiaꝫ hoc
sequiť: q2 vicꝫ maximus hostis in bello isto
vicꝫ caro est intrinsecus in ciuitate ⁊ in ca
stro nobiscū: nec a nobis eā expellere possu
mus. Sed cōtinue ꝯ nos certat. Ideo dicit
Aug. in quodā sermone: ꝙ inter oīa certa
mina xp̄ianorū duriora sunt certamina ca
stitatis. Naꝫ ibi ꝯtinua est pugna ⁊ rarior
inueniť victoria. Rara enim est ꝯcordia fa
me atq; pudicitie. Et q2 victoria est rara et
Exm. difficillima. Ideo est pulcherrima. Vñ qui
dā imperator senex vt ferť: cū senescalli ei⁹
eū extollerēt atq; laudarent nobiles victo
rias: aiebat: maximam inquit duxi̇t̄is vi
ctoriam: ꝙ vicꝫ carnē meā nunq; maculaui
Sicut enim est militū ⁊ martyrū diaboli se
qui carnis desideria. Ita est militū dei cor
pus castigare: exēplo Pauli dicētis. Casti
go corpus meū. j. Cor. ix. Et Job. x. Pene
militāt in me: sicut patet. C. iij. 3.
Ar. iij. ¶ Ergo istud spūale bellū est tā periculosū
32 necessariū vt defensiones ⁊ remedia ꝯ illud
inuenire. Et sic iste articul⁹ terti⁹ infert q̄r
tū. In quo ōndiť ꝙ tria sunt necessaria ad
hoc ꝙ in bello isto fortiter resistať. s. diligē
tia seu sollicitudo in armādo: prōptitudo
in operādo: pseuerātia i ꝯtinuādo. ¶ Primo
diligētia in armādo ꝯ diligētiā in inuadē
do. De qua hř. S. e. c. vij. Quia em̄ ex omni
parte inimici nos inuadūt: debemus nos ex
oi parte armare: i corde: fide: iusticia ⁊ cha
ritate. Prima armatura est necessaria pro
pter deū. Scda ꝑpter teipm. Tertia ꝑpter
proximū. Ista armatura etiaꝫ debet esse in
ore: vt sit ibi audacia in loquēdo: malos re
prehēdēdo: vt dicere possit illud Sap. viij.
Timebunt audientes reges horrendi: vide
bor in bello fortis. Et sic de oib⁹ sensibus ⁊
corporis ⁊ aie partibus: vt dicere deo possit
Illud Ps. xvij. Precinxisti me virtute ad bel
¶ Secundo debet esse sollicitudo ad modū
canum nobilium: qñ enim venator infonat
cornu ad venationem: canes curiales ⁊ no
biles cū maxima promptitudine surgunt ⁊
letātes currūt: ad venationē se disponētes
⁊ ad laborē. Sꝫ canis ruralis iacet sup ster
quilinū: piger ⁊ tepidus vix leuat caput ⁊
os parū aperit: ⁊ iterum caput deponit ⁊
ad laborē nihil afficitur: sed ad requiē. Sꝫ
postq; curiales cuꝫ magno labore predam
acceperint ⁊ redierint: ⁊ cibus fuerit eis pa
ratus. Tūc canis ille ruralis ⁊ piger cum re
primis q̄ os ad cibū ponet. Sed venator cū
virga eū fugat. Iuste quidē: q2 qui nō labo
rat nō mā̄ducet. Spiritualiter venator est
xp̄s quo ad seculares: qui oēs vocat ad ve
nationem. i. ad destruendum bestias silue
stres. i. pctōres. Canes nobiles sūt vicia fe
uēter extirpāt. De quib⁹ in ps. lxvij. Lingua
canū tuorꝫ: xp̄m predā. De qua Esa. ix. Le
tanť corā te quasi capta preda. hic nitūtur
capere per grām ⁊ in futuro per gloriā. Sꝫ
pigros ⁊ miseros qui in morte seu iudicio
pastū petent: dicētes: dñe dñe aperi nobis:
cum dura virga excludet: qñ dicet: ite male
dicti ⁊c. Mat. xxv. q2 iustū est ꝙ q̄ nolūt so
cij esse laboris: a societate excludanť solacij
¶ Quantū vero ad religiosos: venator est
sacrista vel clericus cāpanā pulsans canes
nobiles qui statiꝫ surgunt ad matutinas ⁊
alia huiusmodi: de quibus habeť Iudicū
vij. vbi Gedeoni dictū est: ꝙ secū acciperet
ad belluꝫ q̄ aquā lamberent vt canes: pigri
vero parū caput eleuāt: q̄rētes si sit pulsa
tū vel dicētes se esse in sudore vel ficte indi
spositos q̄ in crastino erūt primi ad pastū
i. ad bñ comedēdū: sed prelat⁹ cū virga cor
tāgere differet: dās eis panē ⁊ aquā sicut ca
ni pigro: q̄b⁹ panis ⁊ aq̄ est vita btā. Oēs
ergo sequētes ꝯditiones canū nobiliū sunt
ad bella prōptissimi et doctissimi. Cañ. in
Nota. R. v. 15. ¶ Tertio reqriť in vtroq; pse
uerantia: exēplo caleph Iosue. xiiij. qui an
lxxxv. annorꝫ sum sic valēs: vt eo valebā qñ
qñ ad explorādū terrā missus suꝫ: tā ad bel
lādum q̄ ad gradiendum. Bellator em̄ de
ficiēs pre iopia displicet deo Ecclesiastici. xxvj.
¶ Ad oia ista nos mouere debēt timor pene
deficientium: ⁊ amor mercedis triūphātiū
Si enim pugil exponit se periculo ꝑ parua
mercede: multomagis pro regno illo qđ pu
gnantib⁹ ꝑmittiť. Estote fortes in bello: ⁊
pugnate cum antiquo ser. ⁊c. Istis sic expo

ditis de bello carnali ⁊ spirituali simul con
Ar. vj. iunctis. ¶ Ad corporale sic ꝑcediť: ostēdēdo
vicꝫ q̄ ꝯditiones ad certū bellū reqrunť: qđ
est sextū principale. Ad hoc ꝙ bellum sit li
citū: tria requirunť sm̄ sctm̄ Thomaꝫ. ij. ij.
36 q. xl. ar. j. ¶ Primū est auctoritas principis
q2 non licet persone priuate bellū suscitare
quia non habet curam reipublice. ¶ Secū
dum ꝙ sit causa iusta. ¶ Tertiū ꝙ sit intē
tio munda: supple pro bono habēdo ⁊ ma
lo vitando. ¶ Ex primo sequiť ꝙ sicut non
lꝫ psone priuate bellare auctoritate ꝑpria.
Ita nec malefactorem occidere. Ideo dicit
Ambro. iij. de officijs: ꝙ hō debet permitte
re se occidi potius q̄ malefactorē ad se ve
nientē occidat. Et ponit exemplum de xp̄o.
Ex forte rō est: q2 plus teneť diligere animā
primi sui ex precepto ⁊ ordine charitatis: q̄
tūc amittiť si occidiť: q̄ corpus ꝑpriū. Ali
qui tñ dicerēt: ꝙ hoc esset perfectionis: ⁊ nō
necessitatis: q2 aliter iura canonica nō per
mitterēt ꝙ hō occideret quēcunq; seipsum
defendēdo. ¶ Ex pdictis etiā pꝫ ꝙ ꝑ magna
parte bella q̄ fiunt in lombardia sunt iniu
sta: q2 vt frequēter nō incipiunť auctoritate
principis: sꝫ potētioris in ciuitate: nec ꝑ ho
nesta cā: sed pro odio ⁊ affectione partium
guibel. inot ⁊ guelforꝫ: nec intentione mū
da: sꝫ intētione cupiditatis ⁊ libidine domi
nandi. Et q2 his bellis suis xp̄ianitatē tur
bant: timeat quilibet illorū belluꝫ eternū.
De quo Job. xx. Pluat super eum bellum:
eductus ⁊ egrediens de vagina sua.
¶ Ostensis conditionibus iusti belli: nunc
ostendere restat que sunt necessarie condi
tiones iu rite belligerare volentibus: quarꝫ
multe sunt preracte. Supra. e. c. ar. ij. scꝫ in
scdo principali per totū. ¶ Requiriť etiā in
37 eis bona deuotio ad deū ⁊ ad suos. ¶ Req
ritur iteruꝫ in eis fidelitas sine proditione:
vnde Ambro. de officijs. Incassum inqt cō
tra exteriores inimicos in campo bellū ge
riť: si infra ipsa vrbis menia ciuis insidias
habetur sicut incassum queritur sanitas ex
terius in membris: nisi prius habeať inte
rius in corpore. Iterū requiriť in eis clemē
tia: vnde Valerius li. v. Si egregiū est ho
stē deijcere: nō minus laudabile est scire mi
sereri: q2 sicut infinitā gloriā bellica virtus
ita precipuū amorē clemētia meretur. Cu
ꝯ istius clementie pōt esse cogitatio: quō
ipse iterū in manus inimicorꝫ incidere pōt
vel saltē in morte: i man⁹ deuinctus. Sic er
go sctificare bellū. Hiere. vj. Et per tales vir
tutes ascēdāt omnes viri bellatores Iohe
lis. iij. Nota de ista clementia. M. ix. 34.
¶ Requiruntur etiam in eis cetere virtutes
vicijs hijs oppositis. De quibus patet in
fra articulo nono.
Ar. vij. ¶ Habentes vo istas ⁊ alias virtutes citi⁹ vin
cūt: ꝑpter sex auxilia. ¶ Primo q2 in se rōna
biliter sunt audaciores vtpote mortē min⁹
timētes: in qua solū corp⁹ moriť: multū em̄
retrahiť pctōr a vera audacia ⁊ fortitudine
q̄ est virt⁹: ꝑpter pctm̄ i quo sentit se esse in
quo nō audet mori: ne simul cū corpe ⁊ aīa
pdať. Et q̄ inuenit se in tali statu nūq; erit 38
vere audax. Et si aliqñ ex vana glīa ardua
aggrediať. Vñ quidam barcator hoc de se
ipso fatebať: dicēs ꝙ frequēter fuisset mor
tuus in talib⁹ pugnis: nisi se sensisset extra
pctm̄. Tales em̄ sunt inepti ad bellū. Et io
Deuť. xx. Ordinauit deus: ꝙ tales formido
losi cū alijs ad bellū nō occiderent. Tales
etiā repulit a se Iudas machabe⁹. j. Mach.
iij. Tales etiā peccatores dimisit Amasias
rex iuda. iiij. Re. iiij. qui care conduxit sti
pendiarios cētūmilia. i. centūmilia arma
torum. Et tamen de cōsilio prophete qui ei
suasit ꝙ eos dimitteret: q2 idola ferebāt eos
dimisit ⁊ dñs dedit ei victoriā. ¶ Sed dice
ret aliqs: si in exercitu moderni tpis oēs in
mortalibus pctis exeūtes dimitterenť: pau
ci remanerent: placet. Melius tamen esset
cū paucis bonis vincere multos malos: cū
illis de quibus dr Deutro. xxxij. Perseque
bať vn⁹ mille ⁊c. q̄ cū multis malis vinci a
paucis bonis: sicut. clxxx. milia ab vno an
gelo. iiij. Re. xix. Et mille a Sāsone Iudi
cum. xvi. Ideo deus ordinauit Deutro. xx.
ꝙ sacerdos exercitum ammoneret ne time
rent hostes: sed sperarēt tantuꝫ in dño: non
in armis ⁊ robore suo: q2 non in multitudi
ne exercit⁹ mali victoria belli est. ij. Mach.
iij. Sicut patet. C. xvij. 18. ¶ Scdo quia nō
sunt victi a diabolo vel peccato. Sicut em̄
iustū videť ꝙ serui diaboli ⁊ pcti: sint victi 35
⁊ serui inimicorum sicut chanaan Geñ. ix.
Q2 prius incurrit seruitutē peccati: postea ei
imponebať seruit⁹ fratrū: sic a cōtrario sen
su vincētes hec: iustū est vt sint victores ho
stiū exēplū ad hoc hř quasi sic de duob⁹ mi Exm.
litibus: quorum vnus erat corpore fortissi
mus. Alter debilis q̄ vbicunq; ibant simul ad
opera armorꝫ ꝑ republica semꝑ debilis re
portabat victoriā ⁊ gloriā. Et ali⁹ ꝯfusionē
de quo facto cū hoies in vna societate mira
renť: vnus sapiēter rñdit. Nō est inquit mi
rabile si cōditiones vtriusq; diligēter consi
derenť: q2 fortis est lecator ⁊ pctōr. Alter ve
ro est mundus. Et Job. xvij. dicitur ꝙ mun
dis manibus addet fortitudineꝫ. Et in Ps.

xvij. sm puritatē manuum mearum retri=
buet mihi. ¶ Hoc autem apparet in toto ꝓ
cessu sacre scripture. Et specialiter in libro
iudicū: ꝙ qn̄ filij israel non vincebantur a
pctō: non vincebant ab hostibus. Qn̄ vero
a pctō victi fuerunt: positi sunt in seruitu=
tem: ⁊ hostes eos vicerunt. Et vt cetera testi=
monia ptermittant. Ecce q̄d dicitur Judicū
40 iiij. Addiderūt filij israel facere malū coraꝫ
dn̄o: q̄ tradidit eos in manus Jabin. Sic er
go docuit Balach Numeri. xxiiij. ⁊ xxv. par
tim ex textu ⁊ historia per mulieres vince=
re milites inuincibiles: vt libidine victi: ab
hostibus vincerentur. Quia ipsi legē dei te
nentes: inuincibiles erant ⁊ oim̄ hostiū mi=
rabiles victores. Jntantum ꝙ Machabeus
cum sex milibus peremit: centūuiginti mi
lia. ij. Macha. viij. propter auxiliū eis datū
de celo muri hiericho corruerūt Josue. vj.
et Sāson dum deus erat cum eo: solus in
maxilla azini occidit mille viros Judicum
xv. Et sangar: vomere vno occidit sexcentos
viros Judicum. iij. Nota. C. xvij. 6. Et. F.
iij. 19. Et hoc qd̄ dixit Achior holoferni Ju
dith. v. ꝙ vicꝫ qn̄ irritabant deum suum: fla
gellabat eos: quia deus erat odiens iniqui
tatē: qn̄ vero placatus eis erat: nemo pote=
rat eis resistere. Et hoc cōsuluit holoferni:
ꝙ ꝯsideraret si deus illoꝝ esset offensus vel
nō: anteq̄ꝫ eos inuaderet: hoc deberēt bella
tores moderni cōsiderare anteq̄ꝫ bellū mi=
rent: vtrum facta illoruꝫ ⁊ aīa ⁊ vita sit deo
placabilis vel nō: ⁊ si deus sit cū eis vel nō.
Et si inuenerint ꝙ nō est cū eis: faciāt con=
fessione ⁊ satisfactione ⁊ restitutione ꝙ sit.
Aliter nō ꝓsperabunt: sed cogitat quilibet
per se: forte ꝓpter meū pctm̄ tot boni mihi
nō patient cōfusionē: nec vincent: immo ꝓ=
pter pctm̄ vnius vicꝫ Achan exercitus dei
fuit fugatus: pluribus occisis Josue. vij.
41 Exem. ¶ Tertio qꝛ deus eos mirabiliter iuuat qd̄
ptꝫ per hoc qd̄ cronica narrat de quodā re=
ge frācie deuoto in officio diuino: hic cū ob
sideret vnū castrū: ⁊ deuote missaꝫ audiret
ter dicēdo. Agnus dei deuote genuflecteret:
muri castri corruerūt: nec debet esse mirabi
le qꝛ innouatio est antiqui miraculi facti
circa hiericho Josue. vj. ¶ Quarto non so=
lum deus sꝫ ⁊ angeli eos iuuant. Sicut ptꝫ
ij. Mach. x. de Juda machabeo pugnāte cō
tra Thimotheū. Apparuerūt aduersarijs
de celo viri quinq̄ꝫ in equis frenis aureis de
corati ducatū prestantes. Ex quibus
duo Machabeū mediū habētes circūseptū:
incolumen conseruabāt armis suis. Jn ad=
uersarios vero tela ⁊ fulmina iaciebant et
capitulo. xj. Cū egrederetur cōtra Lysiā
hierusalē: apparuit pcedēs eos eques in
veste cādida: armis aureis: hastā vibrans.
Simile etiā habet i historia anthiocena in
obsidione hierl'm ab exercitu xp̄ianoꝝ: cum
essent lapsi de insultu quē fecerāt: ⁊ quasi
desperati recederēt: subito apparuit quidā
eques in nobili apparatu: hn̄s quasi arma
sctī Georgij ⁊ oēs ad insultū redire fecit. Et
eodē die capta fuit ciuitas ꝯtra saracenos.
¶ Quinto nō solū a deo ⁊ angelis adiuti: sꝫ
etiā a mortuis: quos elemosynis ⁊ oronib'
iuuāt vincūt. Sicut ptꝫ libro de apibus: de
duce quodā q̄ parū curauit de seculo sꝫ to=
taliter sedebit deo ⁊ orationibus ⁊ elemosy
nis: ⁊ maxime ꝓ mortuis: de quo vasalli sui
indignati dicere solebāt: deridēdo: ꝙ dn̄s il
loꝝ esset sacerdos. Cuidā ergo feroci venie
ti ad pugnandū cōtra eum: adheserūt: ⁊ pre
dicto duce de hoc consolato: dn̄s apparuit
cōfortās eū ⁊ ammonēs ꝙ nō timeret. Jpo
ergo de dei adiutorio cōfidēte. Et de castro
ꝯtra hostes exeūte apparuit maxim' exerci
tus: q̄ duci ammirāti ⁊ cogitāti q̄ essent: di=
xerūt se esse illos quos precibus ⁊ elemosy
nis iuuerat: qd̄ vidētes aduersarij fugerūt
parati pacē facere. Jn oībus his ptꝫ: illud
ij. Mach. vlti. Non solū armoꝝ potētia: sed
put sibi placet dat deus dignis victoriam.
Nota. M. ix. 18. ¶ Sexto nō solū predictis:
sꝫ etiā viuis quoꝝ orationes meruerūt ad=
iuti: vicūt. Sicut enim nō est mirabile ꝙ ma
les vincant: de quib'. A. xvij. 22. Et illis. S. e.
c. xxiiij. primi qꝛ stipēdiarios nō cōducunt:
scōi qꝛ maledictiones ⁊ imprecatores cōtra
eos merent. Jta nō est mirabile ꝙ illi vicāt
q̄ elemosynis ⁊ bonis operib' eis stipēdia=
rios ⁊ precatores multos faciūt: qꝛ dū ipsi
ꝓ eis orant: illi in bellis suis vincūt qd̄ pul
chre ostēsum est in historiis gallicorum. Et
etiā in sacra scriptura. ¶ Primū ptꝫ de Clo
doueo rege frācie: primo inter reges frācie
baptisato: ⁊ filio eius heremita: q̄ cū pater
suus rex cū teutonicis ꝯfligere debuit: ora=
ne oēs in fugā ꝯuertit. Sicut enim p̄dictis
aduersarijs machabeorū videbant quinq̄
equites. Jta illis videbat ꝙ vnus heremita
eos oēs fugauit. Hinc etiā ꝯcordat illud. j.
Re. vij. vbi habet ꝙ orāte Samuele Jsrael
vicit philistijm. Et illud Exo. xvij. vbi habe
tur ꝙ cum Josue exercit' contra amalech
pugnabat: dū Moyses pro eis orabat: vin
cebat Josue: sed illo deprimente manus vin
cebant aduersarij. Jta dum boni viri eccle
siastici: q̄ bellis se immiscere nō debēt orant
bellatores vincunt: di. xxxvj. Si quis vult

44 xvj. q. iij. porro. ¶ Sed nota ꝙ Moysi man'
sustētabāt: ita in ꝓposito: si volūt ꝙ eccl'ia
vel aliquis ꝓ eis oret vt vincāt ⁊ ꝓsperētur
debēt eā sustētare ⁊ nō destruere vel oppri=
mere. ¶ Sed heu multi illorum plus defer=
miūt ꝙ man' Moysi deprimant: q̄ꝫ qd̄ ꝓ eos
exaltētur. Plus eas deprimūt: q̄ vnde vince=
re deberēt: consumunt: q̄ꝫ eas cōsilio susten
tent. Antiquit' eī qn̄ potētes principes de=
clinabāt ad hospitandū inter religiosos: so=
lebat domus ꝓ aduentum illoꝝ ꝓmoueri ⁊
adiuuari: qꝛ dabāt eis terras vel redditus.
vel aliq̄d vt ꝓ eis orarēt: cotidie memoriam
Exem. haberēt. Sed modo peius erit diu domui et
grāgijs illoꝝ qn̄ ꝑ illos trāseūt. Et quid ꝓ=
pter immobiliū inuasionē: ⁊ q̄d ꝓpter peti=
tiones cariagi. Vn̄ nup quidā abbas req̄si
tus de cariagio: ꝓ vectura versus bellū mi=
sit centū marcas anglicanas: quas refuta=
uerūt nimis parū reputātes: ⁊ in cōfusibili
reditu illoꝝ abbas rediuēdo vexationē fu=
git: letus regis cōsilio dare ducētas marcas
Et q̄d ꝓpter illa q̄ in grāgijs ⁊ domib' eoꝝ
sine licētia accipiunt: ꝓ quo sunt excōicati ꝑ
sententiā prīcialē. Et in oībus istis faciūt
pauperes ⁊ ecclīasticos habere eoꝝ memo=
riam nō ad orandū: sed ad maledicendum.
Quid ergo mirū est: sed victoriā vel honorē
de bellis suis nō reportāt: qui cū tot maledi
ctionib' ⁊ excōicationibus ad bella vadūt.
De hoc nota. Sie. c. xxiiij. Propter hec enī et
silia nec sunt in bello fortes: sicut patet in
canone. di. lvj. si gēs. Et ponitur. A. xvij. 6.
Nota. F. viij. 1. ¶ Et nō solū ser p̄dictis mo
45 dis habētes iustū bellū iuuat: sed etiā illoꝝ
iniustiā ex post facto miraculo q̄nq̄ꝫ ostēdit
Exem. Sicut dr̄ accidisse in quodam bello facto in
cāpo: vbi blada erant alta: ⁊ in crastino in il
la parte cāpi vbi cōparuerūt ⁊ ad bellū ap=
propinquauerūt pars q̄ habuit iustā cām:
blada sunt inuenta in nullo lesa: sed ex alia
parte fuerūt totaliter destructa: in oīb' lau=
detur ille q̄ est vir pugnator omp̄s nomen
eī'. Exo. xv. Jpsi' eīn est bellū. j. Reg. xvij.
Exem. ¶ Nonus articul' sequit. Ex isto vltimo ar
guitur a cōtrario sensu. Si eīn habentes il=
las cōditiones ⁊ virtutes vincūt: nō haben=
tes vincūtur. Hoc experimēto patuit i Acon
quacū capta erat a saracenis dicūtur fuisse
Exem. multa milia meretricū. Hoc experimēto pa=
46 tuit in Pompeio magno romanorū princi=
pe: de quo recitat historia scholastica q̄ cōti
net hystoriā Machabeoꝝ cum historia euā=
gelistarum: ⁊ accipit a Josepho: ꝙ romani
equos in porticib' templi ciuitate hierl'm a
Pōpeio capto stabulerūt: ꝙ obrem traditur
nunq̄ꝫ pugnasse Pompeiū decetero q̄n vin=
ceretur. Hic hacten' fuerat fortunatissimus
Qd' ergo mirū est si illi gratiam in armis et
alijs negocijs amittāt: qui tēplū dn̄i ⁊ tem=
pli ministros male tractāt: vt dictū est in ar
ticulo precedēti. S. e. c. xxiiij. qui etiā de tem=
plo illo spūali: scꝫ de aīa: de quo. j. Cor. iij.
Templū dn̄i sanctū est qd̄ estis vos faciunt
receptaculū superboꝝ demonioꝝ: vt super=
bi cāpum belli: vt iracūdi carcerē dānatorū
seu flabellum et fornacē inferni: sicut inuidi
speluncam latronū: vt cupidi aram porcoꝝ:
vt accidiosi lupanar meretriciū: vt luxuriosi
coquinā leccatoꝝ et muscarū infernaliū vt
gulosi. Psal. lxxviij. Polluerūt templū san=
ctum tuū ⁊c. Et quicūq̄ꝫ tēplū dn̄i violaue=
rit disꝑdet illū de'. j. Coꝛ. iij. ¶ Tertio idē
patet multis experimentis in scriptura: ex
quib' argui pōt ꝙ si eadē vitia modo inue
niātur in principib' ⁊ exercitibus ⁊ populis
ꝓpter que tūc corruerūt: ꝙ ꝓpter eadē mō
corruunt. ¶ Exercit' cōtra hay ꝓpter vnum 47
scꝫ achor corruit: qꝛ habuit occulte rem sibi
nō debitam. Josue. vij. Achab corruit: quia
occidit Naboth: ⁊ iniuste eius acquisiuit vi
neam. iij. Regū. xxj. Sed pauci sunt modo
qui nō habeāt plus ⁊ frequentius de alieno
per furtū: vel vsurā vel hmōi plus q̄ꝫ ille mi
ser Achan. Qui non etiā pluries cōmittant
homicidia: male acquirāt q̄ꝫ Achab: non er
go mirū est: si illi hoīes et equi in bello ca=
dant: quorum ventres alienis bonis pleni
sunt. Propter luxuriā fuit fere destructa to
ta tribus Beniamin in bello: ⁊ ex alijs cor=
ruerunt quadraginta milia. Judicū. xix. et
xx. Propter huiusmodi etiā peccatū Sam=
son corruit. Judicū. xvj. Et Salomoni ad=
uersarij suscitantur in bellum. A filijs etiā
suis magna pars regni sui perditur. sicut
patet. iij. Reg. xj. Vbi ꝓpheta et sic loquitur
Quia scidisti pactum meum: scindā regnū
tuum: ⁊ dabo illud seruo tuo. ¶ Radix autē 48
omniū malorū istorū in eo fuit luxuria. Si
cut patet in principio illius capli. xj. Qd' sic
incipit. Rex autē Salomon amauit mulie=
res. Quid ergo mirabile est si modo aduer=
sarij ⁊ bella suscitētur: si sine heredibus vel
cum malis heredibus qui hereditatē amit=
tant moriantur: cum ⁊ nobiles et ignobiles
sint luxuriosissimi. Nam modo est pauper
Samson in mola illo peccato excecatus: et
nobilis Salomon in throno: illo peccato in=
fatuatus. ¶ Gula ⁊ ebrietas exercitum Na
buchodonosor fugauit: et Holofernis ca=
put amputauit. Judith. xiij. ¶ Propter
blasphemiam et superbiam: Benadab ca=

pitur et exercit⁹ fugat.iij. Reg.xx. Et pperea
cand. Semacherib Ingatur⁹a ppugn. filius
occidit⁹ exercitu eⁿ ab angelo occiso. iiij.
Reg.xix. Abdalon cū exercitu suo uicernit
ingratitudo a dauid. libro. j. Regū. xvij.
Saul infideles ciuitat⁹ ptinentiū⁹ eā ex
ftimo ingrie⁹ cum exercitu suo. j. Regū. xxj.
Amasia cū exercitu suo destruit Ptumpto
r superba. iiij. Regū. xiij. Ptparatorem cum
exercitu suo fudem⁹ fit crudelitas. Exo. xiij.
Principes iuſpicāt negligēcia in custodiēt
do subditos. Nume. xxv. Populū qui erat
cū machabeo destruit peccatis. ij. Machab.
viij. Cā ergo ista ptedicta pcā inter nobi
les et ignobiles sint ofa: nubiū nō est qm
ptereūtop malop effectā expbitio: sit pp
ſentiū et futuroꝝ certitudo: quis eni cauſa
cauſas illop: sit cā cauſa cauſas illop. ¶ Dā
quid illos de ligmuq; querim⁹ nā nobisscī
habemus ex Abraho et Isahak et Iacob et
Iosuee: Nabuchodonosor fuꝑbū. Dañ. v.
Et holofernē guloſum: Ioab homicidam et
Senaba blasphemū: vsij qr legē ille fecit
blasphemij. Sed modo nomē dñi ingiter
blasphemāt. Unus adipc Annon mestuos
fnis. ij. Reg. xij. Et abdalon parricid⁹ ingra
tus. Unus et Saul infidelis et pharao cru
delis. Unus et principes negligēs et populus
peccās. Est modo Samson in ultiq; et bar
ba qui fuit tonſ interficiēte. Sed modo nemo
tas in facto. Thomas in 8do qui dicit mo
rtaliter eū illos qñ sunt in pace et dño suo.
Sed Saūas in operatiōe pater in bello r
aligo necessitatib⁹. ij. Reg. xij. Sunt Joab in
loquēdo r Zebāh in perquirēdo. 3 Joan. xij.
vij. vo. Dec. ij. Ista fuit destructiō exer
citus iudeop. Ita semp destruet⁹ exercit⁹
christianop. Quid destruit exercitum chri
stianop. Repete regis Richar. in terra sancta
nūq; habuit r inuidiā qz vbiq; re volunt fi
lii aferibere victoriā. Quid erā destructi
exercitū christianop in terra sctā? qđ capta
fuit hierusalē a godefredo de boyllādo duce
brabātie r aliis pceris? r nobilib⁹ frācie: nisi
fū iuga ocia et cupiditate r libidine? Quid
inter clerū de exercitu r militia: sicut expſſe
in hystoria cōtinet antiocena. Et de victoriis
qz patriarcha facit? voluit habere diuīs ens
tatis hierusalē hāc p fealſigna: cāmq; ua
pauper patriarcha bū cuitat⁹ erat in manu
Saracenop: habuit etiam q8 habere pote
rat sup patreos qui sibi nos q; erāt sub in ser
uitute. ¶ Quid destruit exercitum christia
nop in terra sīa r pōre regio Sudonis nsī
gdā modū: q; gallicop narrat hystoria qz vi
dels aliqui imagni de terra. nolueruſt. Suido
rem sup eos regnare. misertūt legatiōe ad
Soldanū dicēs nos Nolum⁹ pbē regē nr̄m
nos: occulte et simulātes se velle elle. et pr
te gaudemꝰ: sed in bello verterūt se cōtra ei
Et hac de cāsdubijs ex in terra exercuerūt.
Exod. xxvij. Dex hnōi vitia semp destruā
rūt r adhuc destruūt hodie ta in bello spū
mala ip corpoꝝ. Unus mirādū est. q; ihs
mutatis mutādis. ptarauerim cāsa
etores: hoc videt destructiōm r ptrariū
ēt Aug. ep. de cui. dei. cā. 1. Mali bellande
querūt: efe victores hoīēs: fit ut plerq;
ut vinc̄p. Dñs. Cap. ¶ Sfortitudo.
bit aliquis q; nec illa in articulo octano vic
rit: ānūlus illi ihs nolatus: sed vt armoꝝ
nec sit in victoria articulo nec virtus: sic po
per defectū militum r armop. Sed hoc ca
gat Aug. de cui. dei. lib. v. c. 11. Ubi nō
dit ut cathon: sic loquit. Nolite vos cogi
tare q; ex terris nr̄is expbilit⁹ te para in
certū magnā armis: q; tic nos ēs pulcher
rim ā nō haberem⁹: cū plura arma r copio
et bellorū nobis magis copia sit. Sed dom
undus tradit eos iustū bellū anim⁹ in eis
do liber: nullop delecto vel voluptat⁹ nos
Pro quibus nos hab⁹ mus inuictā eam
cum publice gestā et priuatim opulēt am
tiā clamus diuinias: sequunt⁹ in cha
ter bonos r malos diserīmē nullū eligit⁹ p
ertate prima ambitio pellit nos.
¶ Cunctop. vo bellop cā e augo. vna sāp
Aug. vij. ca. De addendis ho vna est pra
tus bellandi. de qbus est q; no sūt eum in
ter se ex quibus bellum facit sicut moꝛes,
unt fumigia. Et sicut coede diuīs meritis
cogualter: sic coede diuīs sp̄ualit⁹ p iuſtos
dit mort̄ sp̄ualē. q8 pars. ij. Reg. ij. de Sa
lomone sic⁹ dauid. Sapiēcia dei. cxxxvij.
Et qnūq; dicit⁹ e factus eiectuit die spū
sionē. Una ex pte: ignoratio. qz vnī ali
qñ tot⁹ exercit⁹ pfundit. ipper pertā prince
pes: sīgnale vn capue mīrnum. ex alia pte
pare vincit. qz vnq; est gloriabū de
bello r victoria tali qua aliqñ est signū re
probationis r mercedis tpalis: qubus nō
habē mercedē eternā si nolē. Recepistis mer
cedē vestrā. Et Scā ex ofa bello acquisī
mus est minus stabilis: hoc enim finis bel
li pertinēt ē enim in ordē sīm eos ponūt: r ei
pus expectāt vindictē. Quinta ē est exp
tata voluitas: qua cīno vult⁹ ppōsiti sūt
volūtat⁹ hñ. ¶ Sexta ē ē ut insīgnatio illo
rum q̄ de bellis gaudēt vt literaliter vsanc
tios ipoluēt. Sed bellū nō fuit tales latro
nes: sed ofēdit: sicut ofēdit sūt⁹ rex in mu
ria posita. Duo illis rogat tota ecclēsia in
p̄sal. xxxij. dicēs. Dissipa gētes q̄ bella volūt

per hoc e bñ t̄ meritū duos bella pmit
tit. ¶ In canone. xxij. q. v. remittunt
per totā. ēt. v. Si gens angloꝝ. ¶ Ex
quo ergo cauſa bella ēt peccāta: sīt me
tuum pcēm ēt incepta quāsī arcuel vicio
na r pax obtinet̄ p. peccliones vel letamia
uel quecunq; alia operatiō per cessationem
a peccāt. cessat ēt necessitas cessādi a bello
ganis. Unde. xx. Ubi nubes dieb⁹ pcedis
mali sq; in peccato ad bellum accelerunt
sm sententiam Augustini: et nicem: ferrio
ne. Et hoc sufficiat de cā.

¶ Circa vero fine in bello iuſto: fine in
uisse nō tamen gloriendi: q; causā ēt vincāt
ppter qua pugnāt. Quinto ex sīm Augu.
de ag. v. c. xxij. in fine capituli. Abstinan
do malabhāt: z alios in bello vincēt: pīs
pter pena pbi q; emēt: r nō propter violēt
tiā mentis. Sed ēt in bello ostēdit⁹ tempe
rantia romanis ad punēdum nudeos et alie
as gētes deo rebelles: nō ppter mentis pro
pria. Ca finis bellandi. Decq; sit ne pulcher
rim ā nō haberem⁹: cū plura arma r copio
et bellorū nobis magis copia sit. Sed dom
undus tradit eos iustū bellū animū: r ei
do liber: nullop delecto vel voluptat⁹ nos
Pro quibus nos hab⁹ mus inuictā eam
cum publice gestā et priuatim opulēt am
tiā clamus diuinias: sequunt⁹ in cha
ter bonos r malos diserīmē nullū eligit⁹ p
ertate prima ambitio pellit nos.
¶ Cunctop. vo bellop cā e augo. vna sāp
Aug. vij. ca. De addendis ho vna est pra
tus bellandi. de qbus est q; no sūt eum in
ter se ex quibus bellum facit sicut moꝛes,
unt fumigia. Et sicut coede diuīs meritis
cogualter: sic coede diuīs sp̄ualit⁹ p iuſtos
dit mort̄ sp̄ualē. q8 pars. ij. Reg. ij. de Sa
lomone sic⁹ dauid. Sapiēcia dei. cxxxvij.
Et qnūq; dicit⁹ e factus eiectuit die spū
sionē. Una ex pte: ignoratio. qz vnī ali
qñ tot⁹ exercit⁹ pfundit. ipper pertā prince
pes: sīgnale vn capue mīrnum. ex alia pte
pare vincit. qz vnq; est gloriabū de
bello r victoria tali qua aliqñ est signū re
probationis r mercedis tpalis: qubus nō
habē mercedē eternā si nolē. Recepistis mer
cedē vestrā. Et Scā ex ofa bello acquisī
mus est minus stabilis: hoc enim finis bel
li pertinēt ē enim in ordē sīm eos ponūt: r ei
pus expectāt vindictē. Quinta ē est exp
tata voluitas: qua cīno vult⁹ ppōsiti sūt
volūtat⁹ hñ. ¶ Sexta ē ē ut insīgnatio illo
rum q̄ de bellis gaudēt vt literaliter vsanc
tios ipoluēt. Sed bellū nō fuit tales latro
nes: sed ofēdit: sicut ofēdit sūt⁹ rex in mu
ria posita. Duo illis rogat tota ecclēsia in
p̄sal. xxxij. dicēs. Dissipa gētes q̄ bella volū

radicatā ñ nō cadit omni ꝑo: r arboꝛ nō
habēt pfundas radices: nō facilter flectit
r deijcit. ¶ Dominum enim r subiectio amo
nū in corde radicat⁹ r ore et opere quasi in
ramis ostēdit. Sed hūc tectū amoris soli
est in ore r verbis: signū: r radicem in cor
de non habet: r ideo facilter flectit nec sunt
de eo fos tales in bello r tribulatiōe in
corde cū eo pugnāt. Et talis dīs raro vic
tō obtinet q̄s pulcher ofcit⁹ hoc. q8 nā
rat. Valerius de rege medoꝝ: qui semp pre Exm.
valiaꝝ semp pariebā sed filius eius de
dens semp facultatē de qua fortuna ei ad
mirādo cuidam sapiēti loquerē. Rādit fa
pies: ma facunt re mihi dentes immicue
unt. ppter vultur. r vultis inuenī. Sicut
pis de robo. iij. Re. xij. quop. trū S phabit
pī. 3 Iosa. p. iij. 10. Acce dicit vertet ī
mutatis. Unde q̄ ēt in bello ex mutatis
uerūt esse q̄si quage in bello vicebāt. Ideo
bene dicit ps in pōlitiones ergo mutatis
regē. Et mutat ēt ī sapiētia: r in qua pōt
et timor. r discordia. Ideo dicit Seneca li.
de clemētia: ingeniū pugnabile munimētum
ē amoꝛ ciuil. Quid pulchri? ꝑ vnere optā
rib⁹? Qñ do bnc audeat ḡmanꝰ aliqs quen
lūtub quo ut hicia fecuritas dignitas flo
rēt: sub quo opulēta ciuitas copia bonoꝝ
olim abundauit. Et quod dicit de ciuitate ex
ractere dici pōt de omni ciuitate terranū r
regnoꝝm: qi melius regunt amore z ohio
amabilitate: qz tyrānoꝝ vel potentiā vel timo
re. Melius potest in fic thesaurū ciuitatis
qs in munitiis vel castroꝝ. multitudine z for
titudine eius fubiectis timore. Et specialis
te si regn fubiectos sit largus quia pueꝛ
bium est multos habebit inimicos: nisi mul
ta potest dare. Si vero sit ꝑ⁹ z fubditis
odiosus castra et munitie in necessitate eum
parum iuuant quod ipſis temporibus re
probauit enentius. Si vero sit a fuis odiet
parium cathus indiget. Ideo a vobis plus
amari. apetens ph rumor. Augustinus in re
gula. ¶ Tertia causa specialiter tangit ex
iuſte bella mouentes qui tenentur ad reſti
tutionem omnium dampnoꝝm que in bel
lo fecerunt. ¶ Quarta causa tangit
omnes que ex fortune variabilitate hoīes
rec enim simul ostendit. ¶ Et postea de hac
materie plenius cōmunicet pceptā. q
ibi cōmittunt quos ipſi vicerunt: rota an
taburus: ppficia. Et facilitate imminēs impē
rate furgentibus eneuntur. Explā ad hoc
habentur in multis sanctę scripturę locis.
Scha cū pharaone rege 3oā regē r domū
Achabuhu. Reg. ix. Cuſo post cōmissi eadē

petā q̄ cōmisit domus achab: ꝓpter q̄ a deo
missus. s. Jehu cū destruxit. id est. Jorā fi-
lium Achab cū domo sua: ꝛ regnum a filijs
suis trāstulit. Regnū etiā a filijs suis trās-
latū est ad sellū q̄ quartū filiū ꝛ regē a Je-
hu occidit scʒ Azariā. iiij. Re. xv. Et eā patet
iiij. Re. x. Ubi dicit: post victorias suas por-
ro Jehu non custodiuit: vt ambularet in le-
ge dn̄i. Ita etiā postq̄ Achab habuit pul-
chras victorias cōtra Benadab regē Syrie
iij. Re. xx. qr̄ Naboth occidit: hostibus suc-
cubuit ꝛ occiditur. iij. Re. xxij. Nō est aliud
ergo talibus victoribus melius cogitandū
nisi ꝙ sicut alij propter petā sunt traditi in
man⁹ illoꝝ: vt per alios ipsi puniant̄: vt de
eis verificet̄ illud. ij. Re. xi. Uarius est euē-
tus prelij nūc hunc scilicet prius peccātem:
nunc illum scʒ prius vincentē ꝛ post peccā-
tem gladius consumit. Nota quibus bella-
tores moderni assimulant̄. P. viij. 6.

B. iij. **Benefacere. Primo**

Arti. i. debemus tribus: vt bn̄dictionem
triplicē recipiam⁹. ¶ Bn̄facere enī
1 debemus deo: nobis ipsis ꝛ primo deo tripli-
Primo intētionem ad ipsum dirigēdo: sicut
scriptor oculum ad exēplar Hebre. xij. ꝛ Hie-
re. vij. bonos facite gressus vestros ꝛ studia
vestra: nō sicut illi qui oīa opera sua faciūt
vt videantur ab hoībus Mat. vi. Tales in
fine habebunt lāpades. i. aīas vacuas vbi
alij cū lāpadibus plenis intrabūt: exemplo
Ezechie. Esa. xxxviij. Obsecro dn̄e memēto
queso quō corā te ambulauerim in verita-
te ꝛ in corde perfecto ꝛ qd̄ bonū est in oculis
tuis fecerim. ¶ Scd̄o mādata eius seruan-
do Joā. ij. Quodcunq; dixerit vobis facite.
Sʒ heu iudei audiētes mādata fecerūt oīa
contraria. ¶ Tertio orationē ad ipsū mit-
tendo sicut pauper ad hostium diuitis: hoc
facite in mei cōmemorationē. Sed heu im-
pletum est illud Mat. xxi. Domus mea do-
mus orationis vocabit̄: vos aūt fecistis ꝛc.
quia plus vt bona tpalia asportāt: q̄ vt deo
spiritualiter seruiāt ecclesias intrāt: cōtra
illud. i. Cor. x. Omnia in gloriā dei facite.
2 ¶ Scd̄o sibi ipsi bn̄ faciat tripliciter animā
suā ab infidelitate ꝛ odio ꝛ immūdicia ser-
uando Prouer. xi. bn̄facit aīe sue ꝛc. Scd̄o de
petīs cōfitēdo sicut infirm⁹ bn̄facit medico
infirmitatē ostēdēdo Mich. vi. Indicabo ti-
bi o hō q̄d sit bonū: ꝛ q̄d deus requirat a te
vtiq; facere iudiciū. s. de teipso: petā cōfitēdo
ꝛ satisfaciēdo ꝛ miam cū primo. btūs ergo
q̄ poterit veraciter dicere: illō ps̄. cxviij. Fe-
ci iudiciū in cōfessione ꝛ iusticiā i satisfactio-
ne. Sed multi poterūt dicere primū: pauci
vo scd̄m. Tertio bn̄ operādo quo ad corpus
ꝛ aīam: iusticiā opere implēdo Esa. lvi. Fa-
cite iusticiam. Sed heu Hiere. iiij. Sapien-
tes sunt vt faciāt mala: pro mundi scʒ vani-
tate ꝛ cupiditate multa sustinēdo: sicut pꝫ
L. ar. vij. bn̄ autem facere nescierunt. ¶ Ter-
tio proximo tā inimico Matth. v. benefa-
te his q̄ vos oderūt: q̄ amico in sua necessi-
tate ꝓpter tria. ¶ Primo ꝓpter nature exē-
plū. Leo enī vt dicit Plini⁹: parcit ꝓstratis
ꝛ sana man⁹ iuuat infirmam Matth. xxvi.
Pauperes semp habebis vobis. ꝛc. Ecclesiastici
xij. fac humili. Scd̄o ꝓpter supioris pcepti
Ecclesiastici. xiiij. Bn̄fac amico tuo. Tertio
ꝓpter christi exēplū Actuū. x. Pertrāsiuit
benefaciēdo. Ergo nolite deficere benefacien-
tes. ¶ Ut sic benefacientes triplicem a deo
recipiatis benedictionem: quam tribus dat
generibus hoīm. Bn̄dicit enī primo haben-
tibus intētionē rectā ad deū ordinatā: sicut
dn̄s bn̄dixit seruo suo q̄ nitit̄ volūtatē suā
scire ꝛ implere: dicēs: benedicat̄ seruus iste
Ps. cxi. Generatio rectorū bn̄dicet̄. Et sic
bn̄dicit pīceps iust⁹ iusto iudici suo. Pro-
uer. x. Bn̄dictio dn̄i super caput iusti: qr̄ red-
dit vnicuiq; quod suū est. ¶ Scd̄o habenti-
bus bonitatē ꝛ humilitatē in seipsis. Sicut
eps bn̄dicit inclinātē. Et colon⁹ arbores
fructib⁹ pēdētes Mat. xix. Amplexās paruulos
ꝛ imponēs manus super illos bn̄dicit illos.
¶ Tertio promptis in bonis operibus mi-
sericordie ad primū: sicut pauper bn̄dicit
bn̄factorē ꝛ agricola terrā fructiferam Pro-
uer. xxij. Qui pronus est ad miam: benedi-
cetur. ij. Cor. ix. Qui seminat in benedictio-
nibus ꝛ de bn̄dictionib⁹ metet. Ecce sic bene-
dicetur homo q̄ timet dn̄m In ps̄. cxij.

Bonitas icreata. Pri-
mo nobis tres bonitates mutuat
in via ꝛ quartā dat in patria. Se-
cundo a nobis quatuor bonitates requiri-
tur. Tertio ostendetur ꝙ ista quatuor req-
sita reddētes: ꝛ tria mutuata bn̄ expenden-
tes: obtinebūt quartū bonū: ꝯtrariū vero fa-
cientes: illo priuabuntur. Quarto ostende-
tur ꝙ melius est tribus primis bonis care-
re: q̄ quarto priuari. Quinto ostendetur ꝙ
duo prima bona non sunt multum deside-
randa: propter multas causas. Sexto ostende-
tur ꝙ deus curialiter facit cum multis eos
ab his duobus preseruans.
¶ Ad primum sic proceditur. A fonte tot⁹
boni nobis tres riuuli bonitatis in via deri-
uantur: vt illis gustatis: sitiamus fontem

a quo fluunt. scʒ nature corporis. De quo. A.
vi. i. Et aīe in quo sumus ad dei similitudi-
nē. ij. Cor. ij. Christi bonus odor sum⁹. Se-
cūdo bonū fortune Job. ij. bona suscepim⁹
Tertio grē Luc. xiij. pater videt dabit spm̄
bonum Prouerb. iiij. Doctrina bona dabit
grām. Ista mutuat qr̄ cōputū habere vult
qn̄ dicet: redde rōnē Luc. xvi. Quartum. De
quo cōputum habere nō vult cū semel ade-
ptū fuerit: ꝓmittit p ps̄. xxxiij. dicēs inqrē-
tes autē dn̄m nō minuent̄ omni bono Exo.
xxxiij. ostendam tibi omne bonum.
Ar. ij. ¶ Sed ꝓ istis quatuor bonis mutuatis et
ꝓmissis quatuor bona voluntaria a nobis
exqrit: ꝛ iuste quidē: qr̄ ꝓuerbiū est: ꝙ bo-
2 nitas aliā reqrit. ¶ Primo ḡ reqrit a nobis
bonitatē ꝯsciētie: ꝙ vicʒ illa sic bn̄ regulata
ꝛ sine macula ifidelitatis: immūdicie ꝛ odij
ꝛ similitūne primū bonū nature: in aīa vicʒ
talibus sordibus maculet̄. Qui enī vestimē-
ta nature deformat: nō est dignus melioꝛi-
bus vestimētis glīe superuestiri. Jō paul⁹
hortat̄ dicens. i. Thim. i. milites in illis. i.
naturalib⁹ miliciā bonā hn̄tes fidē ꝛ ꝯsciā
bonā. Itē ꝯfidim⁹ enī ꝙ bonā ꝯsciam habe-
mus Heb. xiij. ¶ Scd̄o bonitatē locutionis
ꝙ locutio nō sit cōtra dei honorē per iura-
mentū: nec in dānū ꝓpriū per turpiloquiū:
nec ꝯ primi charitatē p detractionē. In bo-
na enī lingua de⁹ delectat̄: sicut nobilis in
organis reddētib⁹ suauem melodiā. Ideo
Ephe. iiij. Ois sermo malus ex ore vr̄o nō
pcedat. Sed si qs bon⁹ est ad edificationē
fidei vt det grām audiētib⁹. ¶ Tertio boni-
tatē operationis: vt de bonis tribus: redda-
mus deo ꝛ primo in ope: qd̄ iusticia reqrit
Deo seruitiū ꝛ debita: primo debem⁹ defen-
sionē: p bonū fortitudinis. Cōsiliū p bonū
ꝯsilij ꝛ sapiētie: pauperib⁹ subuētionem de
bonis fortune. Oibus bonā debemus ostē-
dere ꝯuersationē: sicut arbor bona semp bo-
nū fructū facit vbicūq; crescat. Sic iuxta il-
lud. i. Pe. ij. Inter gētes ꝯuersationē vestrā
hn̄tes bonā: vt i eo qd̄ detractāt de vobis tā-
q̄ de malefactorib⁹. Ex bonis operib⁹ vos
ꝯsiderātes glorificet deū in die visitationis
3 ¶ Quarto bonitatē fame q̄ alios ad bonū
trahat: sicut nobilitas magistri trahit disci-
pulos Ecclesiastes. vij. meli⁹ est nomē bo. q̄
pciosa vnguēta. Qcūq; igit̄ bone fame sunt:
siqua laus: siq virt⁹: hec cogitate Phil. iiij.
qr̄ ista a nobis deus reqrit. Et si auctoritas
deesset: ꝛ si ista de⁹ nō pciperet hr̄e ꝛ facere
bona: naturalis rō dictat ꝙ poti⁹ deberem⁹
hr̄e ista bona q̄ nr̄a sunt: q̄ qcūq; exteriora
ꝛ plus de istis sollicitari: tanq̄ de vilioꝛi-
bus nobis. vn̄ Aug. de vbis dn̄i sermone. xij.
q̄d ꝓdest plena bonis area vbi inanis est cō-
sciētia? Bona vis hr̄e: ꝛ bonus esse non vis:
erubescere deberes de bonis tuis si domus
tua plena sit bonis: ꝛ te habeat malū. Post-
ea addit: ꝙ si bona exteriora clamare pos-
sent: dn̄m interpellarēt: dicētia. Ecce tāta bo-
na dedisti huic: ꝛ ipse est mal⁹ ꝛ bonis abu- 4
titur Abacuh. ij. lapis de parietate clama-
bit. Addit ibidem Aug. q̄d enī ꝓdest qd̄ hʒ:
qn̄ eū q̄ oīa dedit nō hʒ: q̄d enī prodest stul-
to habere diuitias cū sapiētiā emere non
possit Ecclesiastes. v. ¶ Qr̄ vo prima bona
nobis mutuant̄ vel tradunt̄: p modū quo ci- Ar. iij.
uis vel mercator tradit pecuniā seruo suo
vt inde lucret̄: sicut habet̄ Mat. xxv. vocauit
seruos suos ꝛ tradidit illis bona sua: q̄tuꝫ
ad tria prima scʒ nature fortune et grē. Et
ait eis: negociamini: dū venio illā vicʒ nego-
ciationē: de qua hr̄ in q̄tuor bonis q̄ reqrit
ꝛ tūc vocabo vos ad mercedē hn̄dā. Quia 5
iustū est ꝙ illi q̄ bn̄ in trib⁹ primis operant̄
ꝛ bn̄ ea expēdūt: ꝛ quatuor illa reqsita red-
dūt: ad maiora hn̄da vocent̄: sicut minister
fidelis i minori officio: ponit̄ i maiori ꝛ tali
mercator plā ꝯmittit. Sic de⁹ q̄ dicit Mat.
xxv. Euge serue bo. ꝛ fidelis. Amē dico vobis
sup oīa bona sua ꝯstituet eū Mat. xxiiij. et
in Ps̄. lxiiij. Replebimur in bonis domus
tue. Credo videre bo. Ergo a ꝯtrario sensu In-
fideles in istis agens: ꝛ ista ꝛ etiam maiora
amittet: qn̄ dicet̄ illud Mat. xxv. ꝛ Luc. xix.
Auferte ab illo mnam. Et hoc iuste q̄dē. No-
ta. A. vi. 3. ¶ Qr̄ vo prima tria bona frequē- Ar. iiij.
ter sunt occasio mali ꝛ priuationis quarti:
sicut pꝫ de illo Lu. xvi. cui dr̄. Recepisti bo-
na in vita tua: qb⁹. s. abutebat̄: sicut pꝫ ibi-
dē vbi dr̄: epulabat̄ quotidie splēdi. ꝛc. non
qr̄ i se mala sint qr̄ Matt. xiij. bonū semē se- 6
ꝛc. sʒ qr̄ i mala terra seminant̄: sic terra q̄ p
bono frumēto vel grano ꝓducit speltā: tali
qn̄ plus de mala herba: q̄ de frumēto semi-
nato: ꝛ grano puro venit palea: ꝛ stānū de
argēto ꝛ fumus de igne ꝛ furfur de frumen-
to: vermis de scarleto: diabolus de deo. Sic
de bonis nature: oīa mala q̄ patēt. A. vi. 1.
¶ De bonis ēt fortune cupiditas pl̄a hn̄di:
sicut pꝫ. A. xxvij. 5. ¶ Ex bonis gratie cuius-
modi est scīa: ꝛ hmōi inuidia ꝛ falsitas qui-
mō in mūdo sunt falsiores: q̄ sapiētiores:
rō quia ipi hn̄t velle ꝛ scire ꝛ posse: ꝛ oīa ad
mala ordiata. Nota. C. v. 6. ꝛ. D. xi. 17. Oc-
casionē ḡ istoꝝ bonorū: mille sunt priuati
q̄rto bono. s. glīe: ꝛ sunt i ꝓfundo iferni: q̄ si
ista nō habuissēt: sʒ oīa hīs ꝯtra: vicʒ i corpe
sine in corpalib⁹ bonis ꝛ naturalib⁹ fuissēt

debiles:ceci ⁊ claudi ⁊ turpes ⁊ gibbosi ⁊ le
prosi si etiā caruissent delicijs:diuitijs ⁊ sa
pientia mūdiali:fuissent mō magni dūi in ce
Exiii. lo. Ideo sapienter rūdit Anaxagoras phs
qū ei nūciabat:ꝙ p infortuniū oia bona sua
tpalia amiserat:non essem inqt saluus:nisi
7 ista perijssent. Si hoc dixit gentilis: multo
magis hodie dicere dʒ xpianus:nō soluʒ de
amissione rerū fortune sʒ etiā nature:q̄ xpo
tenet credere dicēti Mat.xviij. Bonū est ti
bi ad vitam ingredi debilē vel claudum: q̄
duas manus vel duos pedes habētē mitti
in ignē eternū:immo q̄ oia mūdi habētem
bona:⁊ mitti i ignē eternū:q̄ si habeat oia
bona mundi ⁊ deo non seruiat:⁊ celo careat
vanꝰ est:⁊ pro nihilo debet estimari. Ni ta
lis a mundi principio vsq̄ ad finem habuis
set fortitudinem Samsonis:pulchritudinē
Absalonis:sapientiam Salomonis:veloci
tatem Asahelis:diuitias Cresi:probitatem
Alexandri:potestatem Octauiani: lōgeui
tatem Enoch hijs oibus transactis in fine
mundi perpositū:cū mors finē oibus istis
imponat:⁊ caro dat̄ vermibus:⁊ aīa demo
nibus ⁊ tormentis eternis:tunc sciret rūde
re ad illud Mat.xvi. Qd pdest homini si ⁊c.
Ar.v. Et diceret nihil:sicut patebit. ¶ Iste ergo
quartꝰ articulꝰ infert quītū: q̄ ex dictis in
isto ptʒ ꝙ bona nature ⁊ fortune non sunt
multū appetēda pp̄ter quīq̄ cās. ¶ Primo
q̄ vera ⁊ pfecta bona non sunt sicut ptʒ ex
verbis ⁊ argumētis Senece:epistola.lxxv.
8 vbi hoc pbat sic. Ista inquit bona nō sunt
q̄ vocant̄:aut hō felicior est deo:q̄ enim bo
na nobis vident̄:nō habet in vsu deus: nec
enim libido ad illū:nec epularū lauticia:aut
opes:incredibile autem est bona deo deesse:
hoc ipm argumētū est:bona non esse q̄ deo
desunt:hec insup q̄ bona vident̄:tā aīabus
q̄ hoibꝰ pleniora contingunt:illa cibo au
dius:⁊ ꝙ continue vtuntur viuere:nō eque
fatigantur:virium illis maior est firmitas
voluptatibus sine vllo pudoris aut peniē
tie metu:sine nequicia:sine fraude vtūtur
Si ergo hec bona essent illa aīalia:homine
multo feliciora essent. Sed bona vera illa
sunt:que ratio dat solida ac sempiterna: q̄
cadere non pnt nec decrescere. Hec sunt vera
hoīs bona:cetera opinione bona sunt.i. nō
Exiii. vere nostra:que a nobis auferri pnt. Ideo
sapienter rūdit Bijas:de quo narrat Vale
rius li.vii. ꝙ cum terra illa ab hostibus in
uaderet̄:⁊ quilibet fugiēdo asportaret bo
na sua:ipse nihil asportauit:⁊ querēti cām
Rūdit. Oia inquit mea mecū porto:nihil
enim suum reputabat:nisi virtutes. Ideo

Ecclesiastici.xxxvij. Cor boni ꝯsilij statue te
cū ⁊c. ¶ Scdo:q̄ nō ꝯtingit ꝙ multū deside
rent̄:q̄n in aliquo de quatuor modis errē:
vel in acq̄rēdo:sicut ptʒ. A.xij. per totū:vel
male vtēdo vel male detinēdo:sicut ptʒ. A.
xxvij. per totū:vel nimis amando: ⁊ reuera
excessus i istis ponit hominē in multis pe
riculis:facitq̄ eum pauperem in aīa: quia
dat plus q̄ pedē p diuitijs sʒ aīam: facit
q̄ talē miserū irrationali aīali stultiorē: q̄
auis capta citius pedē frangit vel diminuit
vt laqueū fugiat:⁊ deprehensum est: ꝙ lu
pus pede captꝰ: ppriuʒ pedē dētibus absci
dit:q̄ eū scādalizabat ⁊ maluit cū tribꝰ pe
dibus nemus ingredi: q̄ cū quatuor vitaʒ
amittere. Et miser delicatꝰ ⁊ auarꝰ nō vult
delectationes vel bona superflua dimittere
vel bona restituere:vt mortē euadat eternā
vult potius cum illis in infernuʒ:q̄ sine il
lis celum intrare cū illo stulto Luc.xij. Ani
ma mea habeo multa bona ⁊c. Nota. R.vi.
15. ¶ Tertio propter malam significationē
Aliquando enim ista bona sunt signum dā
nationis eterne:eo ꝙ hic dantur ad modū
mercedis:illis qui mercedē eternā non ha
bebūt. De q̄bꝰ fuit ille de quo legit̄ in vita
scti Ambrosij:q̄ hospitabat̄ apud quēdā:a
quo cū audiret:ꝙ nunq̄ sustinuisset aduer
sa:nec tedia:aut infirmitates: nec mortali
tates sʒ habuisset quasi oia ad voluntateʒ.
Ambrosius de eius hospitio recessit:faciens
ibidē deū nō esse:⁊ cū esset extra villā: terra
domū cū oibus ꝯtentis deglutiuit. ¶ De q̄
bus etiā fuit illa misera vxor:de qua fertur
quasi sic. Maritꝰ eius multa in vita sua su
stinuit aduersa in morte etiā eius tāta erat
tempestas ꝙ vir sepeliri potuit. Ipsa vero
vxor lubrica multa sup mundum pspera ha
buit:⁊ in morte pulcherrimā:⁊ cū tempere
⁊ patrie congregatione sepultura:post mor
tem vtriusq̄ talē euētum cogitauit sollicite
filia:cuius statū melius esset sequi ⁊ vide
bat̄ ꝙ mris:sʒ hec ea cogitāte:angelus du
xit eā ad locū amenissimū vbi inter homies
dealbatos ⁊ gloriosos inuenit patrē suū:et
ipsa rogāte ꝙ posset ibi remanere:⁊ querē
te quare talē habuisset in vita pariter ⁊ mor
te fortunā. Rūdit tūc a peccatis venialibus
fuit purgatus:penā ⁊ verecundiā recipien
do tēporalē:modo vero suʒ in gloria. Si ve
ro ⁊ tu sic vixeris. Et sic purgata fueris:ad
locum istum post mortem venies. Postmo
dum duxit eam ad locū vbi erant tormenta
maxima:in quibus erat mr̄ diuersis tormē
tis ⁊ penis cōgruis successiue afflicta q̄ vi
dēs filiā clamauit ammirādo dicens:nūq̄d
et te etiam

⁊ tu etiā huc venisti:⁊ filie dicenti ex quo tot
prospera in vita ⁊ in morte habuisti: quare
hic modo cruciaris:respondit:aliqua bona
feci: ⁊ q̄ nullum bonum erit irremuneratū
Ideo nunc recepi mercedē meā. De quibus
etiā fuit ille Luce.xvi. Recepisti bona in vi
ta tua:⁊ Lazarus similiter mala:ad moduʒ
predicti viri. Nota. M.xi.17. cū sequētibus.
¶ Et est de deo in cōparatione ista ad istum
virū ⁊ vxorem suam:⁊ omnes eis similes:si
cut de domino respectu filiorū ⁊ seruorum:
filijs nihil dat nisi victū ⁊ vestitum. Sʒ post
12 mortē vult quod habeant hereditatem:ser
uis vero vel operarijs quibꝰ nihil vult post
mortem dare:statim dat mercedem laboris.
Sic bonis quibus reseruat eternā heredita
tem:⁊ malis q̄ abundant in seculo:⁊ obtinēt
diuitias:se habet deꝰ:⁊ patet. Et in hoc se hʒ
sicut rex vel princeps q̄ minores pmotiōes
dat minoribus ministris suis qū ad manꝰ
eius perueniunt:caro vero amico suo dicit:
non do tibi ista modo:q̄ maiora expectabis
⁊ in isto casu charus amicus nō murmura
bit:⁊ specialiter vbi est certus ꝙ dñs in bre
ui habebit velle:⁊ posse maiora dandi: nec
alij deberent de hoc ꝙ plura recipiunt glo
riari:scientes ꝙ in vno cāpo operant̄ merce
de conducti ex filius: quorū primꝰ plus
accipit:q̄ secundus:tū in domo patris secū
dus potentior ⁊ maior est. Et primo petenti
hereditatem dicetur sicut pauperi q̄ elemo
synā pꝰ recepit:vale ⁊ vale:habuisti:filijs
vero petētibus dicet̄ illud Mat.xxv. Venite
benedicti patris mei:possidete paratum vo
bis regnū a constitutione mūdi:quia bona
bonis creata sunt. Eccli.xxxix. ¶ Et pro cer
to ex hijs que quottidie audimus ⁊ legimus
magnam euidentiam habere possumus:ꝙ
ipsi peccatores ⁊ abundātes in seculo:time
re possunt ꝙ non sint amici dei q̄ matrem
suam ⁊ maximos amicos suos.s. apostolos
quibus dicit Joan.xv. vos amici mei estis:
permisit pauperes esse in hoc mundo quos
potuit ditasse si voluisset:sicut ditauit in fi
de charitate ⁊ bonis operibus. In hoc ergo
ꝙ bona spiritualia potius eis dedit q̄ tem
poralia: illa meliora ⁊ magis desideranda
esse ostendit. Ideo.ij. Pe.i. nos āmonet:illa
plus desiderare dicens:fratres magis sata
gite vt per bona opera certā vestram voca
tionem ⁊ electionē faciatis. Nota. T.v.9. cū
quatuor sequentibꝰ. ¶ Quarto propter pe
13 riculū ⁊ tediū temporale non debēt ista nimi
tū desiderari. Et sic cor apponere pro se nec
B. pro alijs. Exemplo heremite:de quo fertur:
quasi per istū modū ꝙ cū frequenter fuisset

amore dei receptus a quodā paupercul o
operario in vna villa:cogitare cepit ꝙ mul
ta faceret pro amore dei:si diues esset:⁊ ora
uit pro eo deū rogando:vt eū ditaret a quo
deus per angelū quesiuit:si vellet esse testis
eius ꝙ ditatus in bonitate pseueraret:⁊ ipo
respondente ꝙ sic:accidit cito ꝙ laborando
inueniret magni auri quantitatē:⁊ cogitās
ꝙ in patria illa cū tantis diuitijs remanere
non posset:nec ei latrociniū imponeret: iuit
per mare de egypto vbi tunc manebat: vsq̄
constantinopolim grecie ciuitatē:⁊ ibi com
paratis nobilissimis edificijs ⁊ cōgregatis
multis diuitijs:factꝰ est amicus imperato
ris:⁊ sub eo factus est maximꝰ in officio pa
riter ⁊ nequitia:cū multorum maledictioni
bus. Heremita vero semel ad villā illam de
scendens:⁊ de fortuna sua ⁊ malitia:⁊ pro
prio periculo audiens ⁊ cogitans: inuenta
naui cū secutus est:⁊ cū eum audire nollet:
nec cognoscere:vix tādē cum magna oratio
ne obtinuit:ꝙ iterum fieret pauper:vt vide
mors ostēdebat̄.sʒ oratio inde vita resurge
ret. Deus ergo eū audiuit:⁊ permisit pri
mū imperatorem:eū tantum depauperare:
quantū predecessor eum ditauit. Et sic pau 14
per factus ⁊ ad patriam rediens:⁊ heremite
gaudenti obuiās:cū de ista fortuna fuissent
parū altercati. Rogauit heremitā vt oraret
ꝙ deus aliquid plus ei daret: non tantum
quantū prius habuit:q̄ illud bonitatē ener
uat. Rogabo inquit ꝙ potius minus dei ti
bi q̄ plus:q̄ sicut crescūt tecū bona exterio
ra:ita decrescit bonitas interior. Vita ḡ pau
perū ⁊ innocentum securior est:q̄ nō priua
bit bonis eos q̄ ambulant in innocētia. In
Ps.lxxxiij. ¶ Mirabile ergo est ꝙ oēs q̄ ap 15
petunt filios ⁊ patres ⁊ amicos plus esse di
uites q̄ bonos:plus esse potentes in hoc se
culo ad breue tps q̄ i alio sine fine. Ita eos
volunt hic esse in delicijs ⁊ honoribꝰ:vt sint
semper in suis contrarijs:⁊ tamen quilibet
ratione vtens deberet plus velle hic habere
filiū vel patrē vel amicum semper mendicū
vt postea eū in celo semp haberet diuiteʒ q̄
hic cum omnibꝰ bonis:sicut.e.c.vij. nume
rans eū habere:⁊ postea in inferno cum om
nibus contrarijs dānatum. In hoc enī debe
ret esse tota dilectio ⁊ leticia christianorum
erga filios ⁊ amicos:ad eos videndū in bo
nitate electorū dei:ad letandū in leticia gē
tis sue:vt tu deꝰ lauderis cū hereditate tua
In ps.cv. sʒ in celo. ¶ Quinto propter bo
norū temporaliū paruitatem. Existenti enī
in terra:terrena magna videntur:⁊ sol ⁊ stel
le ⁊ huiusmodi videtur parua. Sed existēti

in celo vel in altissimo locorum videt con-
trarii sicut patet de paulo q rapitur vsq;
bona celestia videns: sic redire: omnia illa
pio quibus sor guerre: tor iugent: or placta
tiones: tor laboris sunt: arbitrabat: ut et ver ther
cor. Sic eo habuisse sunt bona illius in bo-
nitate. Ecclesiastici. xxxi.

Ar. vj. ¶ Sed qr multi nec minore perseuerant stipe
rantia vel exercitium animo desiderio vt hoc
bonorum se retrahere nolit sic ea habere po-
terunt. Deus ex sua cura ultante signe sibi
16 cum filiorum ab ipso multiplicer pler-
rare ipsalm iste ad modo refertur. Bto
rum enim scipt vias: sicut pater. B. xv. ii. vi
sic licet ex ma parte habet magna prosperi-
tate: voluptate: mundi habeat eas: honorem
dum eralia videnf coll to miserias: y infir-
mitates internoes: exteriores: non super-
habunt sed femenpsos consumunt: sicut
quidam communem vsum vt seruitur quē-
dam filium regis et pauperculi: hic cum
esset superbus: malefactor: de hoc repre-
henderetur. Respondit causam esse sanguī-
nis nobilis a remque cum sic hispa te exte-
Exñ. rius: nō ipit potuit patinec aliquo mō subdi
ctionem alius: quantū ad exaltat sanguinis no
bilis: tamen ei humiliet: retrahat sanguis
ille vilis matrie tue. Et quantus cogitas de
uno ad superbia: et elationem: tantū cogita
de alio ad humiliationē. Ita nos de matre
nō elle de certa de qua fumus: in qua reuerte
mur: de omnib⁹ miserie: quod spiritualib⁹
in anima quod alijs in carne: vel in alijs
plus abundamus q in alijs prosperis. Sic
ergo miseri cordia: et veritas tāq optimi me-
diet christi contraria cōr arijs curando pie
parant bona. p quer. tuis bona illa. fulcer
de quibus in ps. xvi. Credo videre bona.
17 ¶ Illi tamē q illtam de curialitatem ad pte
sens non confiderant humanā: qui tame
et gratias reddent in fine rei: veritat cogno
scentes: sicut pauper in carnoto ciuitate frā
cie: de quo fertur qua si sicq; omn⁹ die vilde
liuero vel de elemosina sibi erat vsq; adulam
vitra diei expēsas sibi reseruare: pro quo ef
nocte in quodā certo loc sibi conduxit ho-
spitum. Accidit tamē q obuiā non habuit
r ideo hospite illo carnit: q hospita sine
obulo eū recipere noluit: contigit in casu q
nocte illa toti hospitū illud ci omnib⁹ ex-
cepto obulum effugis ille in craftino videe
mambus elevatis deo regratiabat dicens:
benedictus deus q me custodiuit ab obulo:
qa si obulū habuisset: alijs omnib⁹ sui
sset: ita ef credibile q in fero q⁹ hospitio
carnit inarmis abat: q granabat: q obolū

non habuit. Sed ex post facto videns deus
ea ei cumulauit: z prouidentia qui deo cu
ab obulo preseruabat ne redburcrefgratias
agebat. Iuxta illud. S. Iacobi. ij. bonus iud-
elius: z. Sic illi qui humiliuob bonis mo
do patuantur: qñ videbunt habēres: eorum
ocs alione animā. Sicut pater. B. xv. ci. ne-
gratiam patentem z dicere illud ps. xxvi.
Bonū mihi dñe q humiliasti me. Alter sūt
notes sunt bona: sicut ps. B. xvij. a. Modo
hoc. T. vi. ri. s. de ista vltima materia. p.
vij. ti. s. Et. v. c. ri.

Charitas. primo
ponenda est descriptio. Secun-
do propietates. Tertio quitas
tes. Quarto experimentum.

¶ Ad primū sic procedit. Charitas fm Ca-
tho. Ethicorū super. B. xxxvij. dr mos emunit:
virtus pugnantis: palma victoriōcondi
mentis: locetas electorum.

¶ Oppositarum vere quia tame. primo bo-
nū: z malum. Secundo ens: z non ens. Tertio
quibus fauunt: qui pacsit pauperes: ipa
sicut exmaliter ab illo q beatiego refutam
vona: qua refutat. Et plus alam q̄ ipse
ip corpus vel quecūq; terrena e plus alam
primi ip corp⁹ propriū: beatus qui pōtuit
re illud. Cassi. ij. Ordinauit in me charitat
fcmodo predicto. Terno oēs obiectiones
cessitates. fc. animę z corporis. Ita q̄ oppo-
ret charitatē vno oculo respicere y ma-
ne: reuerare z seruare: z sanctā primi pre
uitoria spiritualia: si notanter hoc vellit. Ci
fule: cathgia: foliare: et mire: fer: ora. Confi
lere: et nec quas in casu gratie sicut patet. B.
xvij. ¶ Cathgare enā dissolutoo: r spēcial
ter: subditoo: sicut patebit. de correctiom.
Conclusio. Consilium melius z affectos q̄ spēcial
consolationē: vt dicere possit: illud ps. xvi.
Consolationes me lenit. am. 2. Remittens
delinquentib⁹: si. ut par. bit. de omissione
fere onerosoo: speciatiter vbi sunt tales
natura: non a propria malicia. Aliqñ cum
homo habet defect naturales: in corpore
r in lingua: sic in alijs subiectis: et alias
defectus qui forte sibi non sunt imputandi:
sicut ignorantiam: z illiteratur: si vbi per eis
non sit negligentia fuerit scolasticus in talib⁹
et bene dendus: sed nec puocandus: si sup-
portandus Iuxta illud. ij. Cor. xi. Libēter
sufferis insipientes cū sis ipsi sapientes
et. Supportate inuicē in charitate Eph. iv.
Oia tepio oibus: sint pater. B. xv. i. vnde
Sic per charitatē ipsis seruire iuuet Salle

Nota oppositionem istius versus in scripto
fm nō. Nam super quarto sententiarum
dr. ¶ Actio oculor alia manu debet respi
cere: z iuuare corpus per alimenta corpo
lia que continent per hoc vinū. Cibo: potu
nego vestitu: ordino: colligo: condo. Cibo esti
mem: potu sitiem: tego nudū: sicut ps. ca.
de elemosyna. Visito infirmū: z incarceratū:
non solū corpora: z possunt tibi in vita vel in
testamento redderi: sed etiā pauperes: pro
remuntione eterna. Redimo incarceratos:
z obligatos. Sepelio mortuos. Ita Io. Scō-
tus. Sapiēs z pauperes mortuos ipma Io.
tus: hec est perfecta charitas vt fidicam ia bo
beamus in die iudicij. q per qui fidicat pa-
bebunt in mendicū particularem: z etiam
generalem: q nihil tantū dat in morte fidu-
cia: sicut opera charitatis: sicut patebit. B.
xl. ij. q. et enim illa pars tantū gradus p̄ de
ad vitā eternā. Salomon in. 1. ad cētā. xlvi
dicit. Sicut pater. B. xxv. 7. Et scala Iacob
ibid. xvij. ¶ Alia aute opera charitatis sū
centes plus pro se facunt: q̄ pro illis
quibus facunt: qui pascit pauperes: ipa
sicut exmaliter ab illo q beatiego refutam
vona: qua refutat. Et plus alam q̄ ipse
ip corpus vel quecūq; terrena e plus alam
primi ip corp⁹ propriū: beatus qui pōtuit
re illud. Cassi. ij. Ordinauit in me charitat
fcmodo predicto. Terno oēs obiectiones
cessitates. fc. animę z corporis. Ita q̄ oppo-
ret charitatē vno oculo respicere y ma-
ne: reuerare z seruare: z sanctā primi pre
uitoria spiritualia: si notanter hoc vellit. Ci
fule: cathgia: foliare: et mire: fer: ora. Confi
lere: et nec quas in casu gratie sicut patebit. B.
xvij. ¶ Cathgare enā dissolutoo: r spēcial
ter: subditoo: sicut patebit. de correctiom.
Conclusio. Consilium melius z affectos q̄ spēcial
consolationē: vt dicere possit: illud ps. xvi.
Consolationes me lenit. am. 2. Remittens
delinquentib⁹: si. ut par. bit. de omissione
fere onerosoo: speciatiter vbi sunt tales
natura: non a propria malicia. Aliqñ cum
homo habet defect naturales: in corpore
r in lingua: sic in alijs subiectis: et alias
defectus qui forte sibi non sunt imputandi:
sicut ignorantiam: z illiteratur: si vbi per eis
non sit negligentia fuerit scolasticus in talib⁹
et bene dendus: sed nec puocandus: si sup-
portandus Iuxta illud. ij. Cor. xi. Libēter
sufferis insipientes cū sis ipsi sapientes
et. Supportate inuicē in charitate Eph. iv.
Oia tepio oibus: sint pater. B. xv. i. vnde
Sic per charitatē ipsis seruire iuuet Salle

multos animos e multa corda vnum facit.
Ad pacē unitatem mutuamq; dilectionem
in opere creationis: q̄ propter hoc eos ho-
mines de vno produxit: p beatū Aug. de ci.
de. li. xij. c. xxi. Secūdo in opere redēptio
nis: q̄ sicut sumus ex vno patre creaticra
ex vno patre redimemur: z ex eidem factam
tus: reade matre ecclia regenerante. Et sic
duplatore sumus fratres. Tertio in opere
est pater vester: vos autē fratres. Iosa. C.
iij. xi. cam multis sequentibus. ¶ Tertio
ad vnā gubernationis. vnde Crisost. hō-
mo. Ioseph. operta bona. Ipatera bona
nobis mundū dedit bona: vt sumus nobis acce
dit: solem: vnum cremdit: rectū: celum: vnum
propositū mēsam: terram: vnum: vnū ne-
sam vñ multo maiorē: fabricat altare vnum
q̄ vnū edunt: bi sumus: vnum nobis gene
ratione modū spiritualē z de vno calice bi
bimus. ¶ Charito ex humanitate q̄ sicut
de vna terra sumus. Ita ad vnā redubimus
z ad vnā patrā bonitē ad vnam mali vnde
Crisō. ebi pa⁹. Una nobis natura est. ¶ Qui
to ex ratione naturalis cōpositionis mebro
rum. In vno enī corpore sunt multa membra
non omnia: in multā manus: eīs pedē: lectum
pedes: pedes manā: porcantem: manus etiam
sibi cōpatuntur q̄ oculus: odore alterius
membri: tachy matur. Sic nos excepto Iob.
Non sum⁹ sine membris: quia q̄ affici⁹ erat
r compatebatur anima mea pauperi: et fle
bat de anima Innocentem: apostoli: recree
Ephe. iij. Solliciti seruare vnitatē spūs in
vinculo pacis: vnum corpus: z vnū spiritus.
Sicut cīm corpus est vno spiritu naturali vi
tarum: ecclesia vno spiritu charitatis Ro-
mā. multitudinum corpus est vna ecclesia.
ec vnitas spiritus in corpore ecclesie. ¶ Cor-
to et ratione artis. Lapis cum in edificio
supportat: r supportatur: vt ad bear⁹ Ezag.
qui bonum lapidem ponit super lapidem.
ij. Domeſ. Sic: z ipſi qui sunt lapides vivi
Ioh. ij. ¶ Septimo a conſtrictudine exercē
Cas. ij. Terribius: et cabrotum: acceptedi-
nata: et beatus Diego. super Ezechiel. lib. ij.
Domeſ. vij. Cabrotum: aces tunc est hoſt
bus terribilior quando in constipata: z con
pensata est: et in nullo interrupta: vide ut ne
Nam ita disponitur: vt locus vacuus de
mittatur: proferro postibus terribilis non
sperata: et prosperos: pluminate pacens: ef-
fectione letissima: z mirucis bonitudo. In
charitate ergo radicati: z fundati Eph. iij.
¶ Secundo quia omnia mundus cum eo
nos inter nos: sicut patet. B. xv. i. vnde
Iuga: super Ioan. Domeſ. lxxiij. Charitas

sociali vita: vnus fraternitatis e hęreditas-
tis. No. 19. Deelos qui coheredes adscripti
sti. ℣. Dono ab exēplo accepto cr irrationa-
bilibus. Etues est sicut colūbę humilimoꝝ
simulus e pacifice viuunt e volant. Et cerui
se simul venientes ad aqđ contra venenosa
defendunt. Sed aues coiunt genere mor
se pio mulo pugnant. Tot ergo exēplis om
mendat deus vnitatē e charitatē. In nobis
Ro.v. Charitas vnitatē ecclā sequi
tur terra. ℣. ge quo vnit sequit ꝑ fortitudi
ni sicut radii solares simul coprehendunt
cntares ignes in globū vnum ducūtur cande
le simul accēse simul ꝛ calore lucēt. Apbos
rem e fortior. Sicut cni plures vngr e plu
res homines simul iuncti fortiores sunt. Sꝛa
spiritualiter in ma charitate cōiunctuꝝ in
ardua aggrediendo et diabolo resistendo:
fortiores sunt. vñ Cresso. super Ioh. homel.
lxxvij. Si enim vnus fuerit vꝑ cum deo ꝛ
per charitatē. Iam non est vnus: sed in deo
multiplicatus: immenes in deo vnum: e
in vno deum. Omnis quippe enim illoꝝ vi-
ginti manus e viginti oculos e viginti pe-
des habet nullius enim oculus sibi soli vi-
det: ꝛ sic de aliis mēbris. Sed quidnec oc
rum pedibus aliena protaturꝝ manib⁹ alio
rum operatur: e oculis regit. Et sic vnus e
idem ꝑcch est in pfide e in roma. Et sꝝ
natura non pōt anime ꝑfectio supplēt are.
Unde est in pluribus locis. Si vn⁹ illoꝝm
etiam cadit. sibi est sublevand. Et sic charis
tas mūs eccliā. ℣. Cor. xiij. Et. Caritas
12 1.Cō.xiij. ℣. Et ista tertia vtiturꝝ fesp
quatr: ex q omia lucrāt quę ex quo fic
unt: ꝛ in via foeteate fouēt. ꝛ copulat
sequitur q no lucrante omnes lucrantur
sicut in corpore abnes. q abuno mēbro sum
tur vel ab omnib⁹ solū sibesed oibus mem
bris pdest. eoquod nō omnes lucrantur aute
sep grates. Et licet in foeteate mereatoꝝ om
no lucrante: omnes lucrantur: no perdēte
omnes perdūt. In prima conditione creātꝝ
in charitate affamilat illi foeteate q vocā
ep fuerūt in hoc mūdo: siue ꝛ celo: siue in pur
gatorio: aliosq opera participatꝝ de lucro
aliorū gaudet sicut in celo: vñ pdest sicut
in mundo ꝛ purgatorio. Dñi enim ꝛ genera
li otorio pō tota ecclēsie foeteate ꝛ enam
pō mūdus ab ea diuisi: vꝛ et vnam. Dum
etiam ola bona ecclēsie opera amoꝝ: ꝛ de eis
gaudeo: ꝑficio: q ralig otatio amoꝝ: gau-
dūmen. efficine augmēto charitatus. Inter
ego ꝛ omnes alios q ēt rome semāre vel
clemosyna faciemus: ego et hoc ꝑficere pot
12 sumꝛ si opus fuā nescia in speciali. Sic ꝛ

charitas vestra magis ac magis abundat,
ꝑpha.ſ. In alia vero conditione creātꝝ in
charitate illi foeteate non affimulatur: q
cntsene in charitate alios peccantes: e an
mas suas vel q dicēs: alia perdēte: q mag
perditumbo de illoꝝ perditione lucrāre
bō eis compatīt ꝑ ipsis ꝓ accessu dem
alius simstra e ꝓcuratis intentione: ꝓ ꝓsi
perdūt qui fenera intentione illud in cong
gutheatur. De illis oibus simul loquitur
paul scs terme beatus Bern. in apologia. Do
nec inquit oblīgo fideē qđ charitatē
ter loquionem: illoꝝ quidem fructu fructu
quoꝝ mihi mera nō fequor. Sicut pollo e
plinius de illo q nunq̄ somnū capit: nisi
nū in alio vel elemosynā. Sequit. Quis q
camem: quđ ēt ab caute age. potest. Magis
ri q in fructu laboranteꝝ. Sicut patet
exemplo de illo q ad ostiū ecclēsie ꝛ ecclēsia
charitatē ꝓpium opus fact. Sequit. Ma
tem ego fructu diligā bonum quod oper
res: sicut omnino nō potest. O anima fide
ca charitate nō. Illi⁹ oratur non ab⁹ esse
alme amat nihil operans. Ille quidē ope
fuum perdit. Illuq vero charitas nō ꝑdit
dit. Dec. Glora. ℣. vi. ℣. Sed ille. Ibig.
Si inquit alius bonū quod in se ēt ꝑdi-
le de no mēli facio immo quod mēli fe
num alterēli in amore bonum quod ꝓ me
esse inalio: nō bonū efficimus ēt ꝑ alium
lum bonum ꝓpatēdo amas: e malo fac
ēpatēdo: hoc malo bonū nō facio. Q
uma virtus charitatis ꝑ vocat ca q ad
fimus: ficat ea ꝑ sanctimulter ꝛ virtutes
cia ola in merito fui cumulū connerien
cam phus meritoꝝ in singulis ꝑ singulis
Glora. ℣. vij. ℣. Ad hoc Bern. Quid
fotus qđ nemini ꝑbolas ꝛ ola rapuerit
facio: tibre: nemina auferꝝ fus. Alie vero
tes aleqno modo valet: sed hę sicut bonū
mercatoꝝ vbicūq emitꝝ omni emenu lucꝝ
mine quocūq ꝓficiscas deus ꝑsper tuꝝ
rem loci: met. Et sic qui aurū vel argē
quitur: quantuꝝ q charitas ola suffra
Cor. xij. ad modū colūne firmissimeꝝ
modo ꝑ operationem multoꝝm. Et ꝑ pre
dim est ꝓpositum proximi: et q ꝑ vnitā
in bono opere ola simul coniungit. Et ꝑ
sequit. Ego quia facilter potuꝝ a fidine
ea ꝑ si grauꝛ ꝛ laboriosum sit nō ꝓpone
est: ꝛ mille manus faciāt opus leue: ꝛ
charitate simul ofiunete operant: ꝛ de cis
fuipta. c. c. c. Facilē ola leuia ꝛ permuta
bra: sicut unus fratrus facit ola leuia ꝑ
tinēt ad carnē vel mundū: et ita fenues
ctpanias in bonis: sicut ēt famus amoꝝ

malis. Et sed hoc seruētius operatur simila
ctpatiāne ꝛ vera charitas. Dicit enim ꝑ
tenus ramūs q ambitio est finia charitas
tis. Ne ambitio est vana gloria ꝛ ꝛ ꝓpter
fis. Et omnia que videt ꝓponunt in cha
ritate fieri fact. Et de quo dolendū est: mi
tas feruentius ꝓ amore dei teiunant: fer
re vigi nostre: nō ꝓpter ꝛ ꝓpter languꝛ ad ora
tandum illum tempore fortes: de capitis
dolore conqueruntur. Sed ꝓ vana gloria
vel cupiditate vel amore vel timore dei ter
rem vel ꝓ amore eternoꝝ: aliquando tota
ter loquionem: illoꝝ quidem fructu fructu
quoꝝ mihi mera nō fequor. Sicut pollo e
plinius de illo q nunq̄ somnū capit: nisi
nū in alio vel elemosynā. Sequit: Quis q
camem: quđ ēt ab caute age. potest. Magis
ri q in fructu laboranteꝝ. Sicut patet
exemplo de illo q ad ostiū ecclēsie ꝛ ecclēsia
charitatē ꝓpium opus fact. Sequit. Ma
tem ego fructu diligā bonum quod oper
res: sicut omnino nō potest. O anima fide
ca charitatē. Illi⁹ oratur non ab⁹ esse
alme amat nihil operans. Ille quidē ope
fuum perdit. Illuq vero charitas nō ꝑdit
dit. Dec. Glora. ℣. vi. ℣. Sed ille. Ibig.
Si inquit alius bonū quod in se ēt ꝑdi-
le de no mēli facio immo quod mēli fe
num alterēli in amore bonum quod ꝓ me
esse inalio: nō bonū efficimus ēt ꝑ alium
lum bonum ꝓpatēdo amas: e malo fac
ēpatēdo: hoc malo bonū nō facio. Q
uma virtus charitatis ꝑ vocat ca q ad
fimus: ficat ea ꝑ sanctimulter ꝛ virtutes
cia ola in merito fui cumulū connerien
cam phus meritoꝝ in singulis ꝑ singulis
Glora. ℣. vij. ℣. Ad hoc Bern. Quid
fotus qđ nemini ꝑbolas ꝛ ola rapuerit
facio: tibre: nemina auferꝝ fus. Alie vero
tes aleqno modo valet: sed hę sicut bonū
mercatoꝝ vbicūq emitꝝ omni emenu lucꝝ
mine quocūq ꝓficiscas deus ꝑsper tuꝝ
rem loci: met. Et sic qui aurū vel argē
quitur: quantuꝝ q charitas ola suffra
Cor. xij. ad modū colūne firmissimeꝝ
modo ꝑ operationem multoꝝm. Et ꝑ pre
dim est ꝓpositum proximi: et q ꝑ vnitā
in bono opere ola simul coniungit. Et ꝑ
sequit. Ego quia facilter potuꝝ a fidine
ea ꝑ si grauꝛ ꝛ laboriosum sit nō ꝓpone
est: ꝛ mille manus faciāt opus leue: ꝛ
charitate simul ofiunete operant: ꝛ de cis
fuipta. c. c. c. Facilē ola leuia ꝛ permuta
bra: sicut unus fratrus facit ola leuia ꝑ
tinēt ad carnē vel mundū: et ita fenues
ctpanias in bonis: sicut ēt famus amoꝝ

charitatez nemo habet. Et sic ꝓma virtus
charitatis est habere omnia. Sicut est hꝛ
bōe nunimi habet omnia terrena: omnia q
ex abundanti mundi sic fieri patet. Ad 1.
28.2.19.2.4.o. Ita habēs charitatem habet
omnes virtutes: e omnia potest in spiritua
lia. Et omnia iustert omnia credit: omnia spe
rat: omnia sustert omnia ꝛ cōp. nit. Et omnes
mus: in corpotalibus: charitas in spiritualit
bus. Sed ꝓ vana gloria ego fraternitatis ma
nitatem vobis bō. etiā quia ꝛ ꝓfessi
est ꝓ charitas in amore sicut et ego. Homo
cho manet aqua sicut cibus sumptus vbi
non est calos digerens nō ꝓdeclit: sic infiat
Ita factꝛa ꝛ omnia bona tam manifa ꝓ fa
tune sine charitate aqua est pulcherrime ofter
dimr. l. cōp. xij. vbi plurib⁹ bono emme
rates ac operibus e gratijs recitatis: addit
bicnes: charitatem autem si habuerim: nihil
mihi ꝓdest. Sed quia amor vanus est ꝛ ſſi
fima charitas nec ꝛ quasi omnia fact que ha
ct charitas: nō ꝓdeterum ꝛ ꝓ ꝛ ꝓ. xiij. Ideo
difficile est videre vel fare qualis amor sit ꝛ
anima: de quo licet experimentum habeaſ.
R. ad. 12. Licet enim aliud experimentum ad
idem tradatur. R. ad. 1. 16.

Et tamē hic in isto articulo quatro duo cir
ca hoc dicemur. Primo ponetur mentum. ſ.
experimentum quo verus limitur quis amo
ctpatiāne ꝓpter quo amore cet occupetur. Se
cundo quomodo cognoscere ꝓteſt qualis
ct charitas in eo vel bonitas vel bonitas inc
ptiens vel perfecta. Et cognitum primo ꝓ
pere possimus de illo qui mane surgens: ꝛ
mnumeros ꝛ cōi campū vel patriam madeſa
tam ꝛ cumplures duc plusq fuit de nocte
Si autem illuꝛa fluminis transiens: inuene
sum ripam madefactam: quaſi cognoscet
hoc quod nō est de plumā celestis: ſ. de aqua
illa terrestri: qne ibi transiꝛ. Ita in propoſi
to quod quemq; amoꝝ suus sanctum exten
dit se ad ꝛpam ꝓpinquam. Et ad amicos q
ꝓximos fere ꝓteſt ꝛ non ofi charitas ſ
tur. Cor. xiij. Charitas non agit perperā:
eodo est que pluit vniuerſaliter sup iuſtos
non querit que sua sunt. Ego charitas ope
ratiuſtos. Sed ſi mentum quod diligēt
mi mitis dñe. ℣. de. iij. Sed heu fleur ve
amicos ſ limicos: amicos in deo ꝛ limicos
ſta modo sint ſpectores ſolito ma charit
ꝓper deum: amor ille ſſi ſicut pluuia vena
tantum nunq̄ qui solebant fare cū ꝛgas
lis ꝛ de eis deſcendit. Ideo. ſ. c. c. vij. Forte
clemoſmas dicare mons sterit: vel ne mo
cassiodorus charitate pluuiam vocat: quia
do fuerit quod habeat ne: subsistantia bone
ois cumplat: sicut aqua que quanto de al
ſtatis: charitas. Et charitas: sicut vestis.
tiori loco descendit: tanto ad pluna loca tras
Sic vestis: nisi quod predictum fuit: quia
ſit. Quia ſi quis ſuā ꝛpiam ꝛ ꝓximum
ꝛpiam: ſi quis ſuā ꝛpiam ꝛ ꝓximum
ſuā ꝛpiam ꝛ ꝓximum
ſuā ꝛpiam ꝛ ꝓximum

18 ¶Secundum vero scilicet in qua fortitudi
ne sit charitas. Cognoscere potest ex trib⁹.
¶Primo ex hoc quod iam dictum est. s. ex
inimicorum dilectione sicut enim ignis for-
tis et intensus est: qui cito inflammat mate
riam indispositam. s. ligna virida: vel humi
da vel distantia: et vbi videmus q ligna ta-
lia cito accendantur: dicimus iste ignis ma
gnus et fortis est. Ita amor q extendit se ad
multum distantes quantum ad affectiones vel
opera qui inimici sunt: in eisque obiectiue infla
matur dum eos diligit: perpenditur quia cha-
ritas magna et intensa est: quib⁹ dici potest
illud. ij. Thessa. j. superabundat charitas
vniuscuiusque: et ista dilectio videt maioris
meriti: quam diligere amicos: quia est totaliter p-
pter deum. Alia vero potest habere multas
alias causas. ¶Secundum experimentum
19 potest accipi ad idem de vinculo debili et for
ti: ligatus enim vinculo debili arbori: facili-
ter solui potest et separari: sed non sic ligat⁹
fortissimo vel multis vinculis. Ita ligatus
ligno crucis vel crucifixo parua charitate:
faciliter paruo impedimento occurrente se-
parari potest sed qui fortissima et pfecta cha
ritate ei ligatur: nullo modo separatur: de
quibus fuit ille qui dixit. Ro. viij. Cert⁹ sum
q nec mors: nec vita etc. poterit nos separa-
re a charitate christi. ¶Tertium experimē-
20 tum: accipitur per similitudinem quam vi-
demus in igne et aqua. Videm⁹ enim q par
uam scintillam ignis: parua aqua infusa ex
tinguit: sed magnū potius accendit et vehe-
mentius inflammat: quam extinguat. Sic par-
uam charitatem: parua tribulatio: vel verbū
amarum: vel parua pluuia extinguit vel im
pedit: sicut patet in habentibus calceos fra
ctos qui propter paruam aquā que pedes
tangeret: dimittūt ea que dei sunt. Talis ti
mor non est in charitate. j. Jo. iiij. Magnā
vero charitatem omnes tribulationes mun
di non extinguunt: quia aque multe non pote-
rūt extinguere charitatem. Cā. viij. Hiere.
xxxj. In charitate perpetua dilexi te. Nota
de hac materia. D. ix. 19.

C.ij. **CArnis.** Primo po
nenda est descriptio. Secundo
quomodo spiritū decipit et ex-
pugnat. Tertio q nō est nimis
diligenda et nutrienda. Quarto carnalis ex
cusatio cum reprobatione. Quinto quomo-
do anima se defendere poterit cōtra omnia
carnis pericula.

Arti. j. ¶Ad primū sic proceditur. Caro est domus
1 ruinosa grauis sarcina: seruus malitiosus:
equus indomitus: amicus dolosus: falsus
consiliarius: hostis domesticus. Dom⁹ rui
nosa: quia huiusmodi dom⁹ et etiam vestis an
tiqua et putrida: non tenet futuram vel emē
dationē: sed dum vna pars reficitur: alia fran
gitur. Sic caro qūn diligenter custodiī: et cre
dis vnam infirmitatem euadere: incidis in
aliam: et dum nititur eius famem extinguere
nimis sumendo: stomachū plus satietas quam
fames grauat. Et sic famelica et etiam reple
ta conqueritur et languescit. Caro autē infir
ma. Mat. xxvj. Et si quandoque sit sana: sani
tas cū magna cautela et timore custoditur:
cito et faciliter amittiī. Amissa cū graui labo
re reparatur. Reparata semper in timore et
dubio est. Ps. xxxvij. Nō est sanitas in car.
¶Expugnat autem et decipit animā multis
modis. ¶Primo ad sibi delectabilia alli-
ciendo: sicut patet. A. xviij. 1. Et decipien-
ad modū mulieris in paradiso: habet enim
Adam. i. anima in paradiso ecclesie pro mu
liere carnem pro serpente: societatē malam
per quam diabolus loquitur et seducit mul
tos. Adam secutus est consiliū mulieris et
periit: et qui sequuntur consiliū carnis: mo-
riuntur. Ro. viij. Si sm carnē vixeritis: mo-
riemini. ¶Secūdo decipit ad modū truta-
norum in bonis villis: q inuitant homines
ad tabernam et volunt habere satis: sed in fi
ne aliqua ficta causa inuenta: exeunt quasi
redituri et sic fugiunt et onus expensarum
solutionis super alium dimittunt. Sic caro
semper inuitat animā ad delectationes cibo
rum et venereorū: sed tēpore solutionis absc
det se sub terra: et animā dimittet in periculo
simbolo suo vsque ad generale iudiciū: quan
do simul soluent et sustinebunt quod meme
runt etc. Spū ergo ābulate: et desideria car-
nis ne faciatis. Gal. v. quasi diceret. Ambu
late post spiritū et rationem et non post car-
nem: que male ducit ad modū canis: qui g
cibo sibi proiecto: ducit cecū ad foueā et lutū
et ad modū falsi socij et amici: sicut ps. A. xxj.
27. ¶Tertio decipit et defraudat operarium
et cultorem suū in male reddendo: ad modū
male terre: que quāto plus impinguatur: tan
to plus producit de mala herba. Illa est ter
ra maledicta. Gen. iij. Sic caro tanquam seruus
delicate nutritus prosternit domū suā: p
delicijs in ea seminatis: reddit corruptionē
et consumptionē: hoc sciet quilibet qui dicet
illō. Job. xxiij. Cōsumpta est caro mea. Tot
ergo modis concupiscit caro aduersus spiri
tum. Gal. v.
¶Ex isto articulo scdo patet ratio tertij: q
ex quo animā nititur seducere: et quāto dete

stabilius ab anima gubernatur: tanto plus
ei aduersatur. Videtur rationaliter sequi: q
anima illā carnem non nimis diligat vel nu
triat in propriam pditionē. Et hoc propter
duo. Primo quia fatuū est. Secundo: quia peri-
culum est. Fatuum est enim inimicū contra
caput proprium nutrire ad inimicitias. Et
stultum est filium longenū: et bonū exhere-
dare: eique nihil prouidere: sed totā prouiden
tiam facere pro filio malo: et bonū exhereda
re: vt iste malus habeat sibi placentia. Sic
de carne et aia. Nota. A. xxiij. 26. ¶Iterū ha
bens duos filios infirmos: quorū vnus ita
infirmatur q non potest diu viuere. Alter ve
ro si bene custodiatur potest diu viuere. Si to
taliter curet de primo: et eū fouet: nutrit et di-
tat: et alium non iuuat: qui in omnib⁹ condi
tionibus melior est: nec de eo curet; nec eum
ditat: sed mori permittit propter defectū au
xilij: quis non diceret talem stultissimum?
Sed stultiores sunt qui plus curant de cor-
poribus proprijs vel de corporibus filiorum
vel amicorum ditandis et nutriendis: quam de ani
mabus. Tales ammonet apls Roma. xiij. di
5 cēs. Curam carnis ne feceritis in desiderijs
non prohibet quin fiat in necessarijs: vel cū
moderato labore: quia homo ad laborem na-
scitur Job. v. Sed prohibet ne fiat cū nimia
sollicitudine: vel ne nimis desideret delicias
superfluas. Quia sm Aug. presens delecta-
tio non satiat: preterita non delectat: futura
cruciat: nec fortitudinem. De qua Aug. qd
fragilius vase vitreo: et tamen si seruetur: du
rat per secula: et licet ei casus timeatur: tñ se
nectus et febris ei non timetur: nos autem fra-
giliores sumus: quia et si vitemus casum: non
tamen exitum: nec honores: nec pulchritudi
nem: vel diuitias sicut ille qui cogitauit am
pliare grangias suas. Lu. xij. Quid ergo ne
quius: quam quod caro et sanguis cogitauit.
Eccli. xvij. sicut patet in omnib⁹ predictis
eius desiderijs. ¶Et non solū fatuū est car-
6 nem diligentius nutrire quam animā: sed etiā
periculū maximū. s. periculum perditionis
Si rex peregrinaturus cōmitteret balliuo
suo curam filij et porci vel canis: et ipse pmit
teret filium mori fame pro defectu custodie:
et canem vel porcū impinguaret: nōne talem
suspenderet tanquam proditorē? Sic in proposi
to: et patet Ro. viij. Si sm carnem vixeritis
etc. ¶Sed heu multi in opere et effectu: ostē-
dunt se plus carnem diligere: quam animā: sicut
patet. A. xxiij. 29. Quia si corpus infirmare
tur: mittunt pro medico festinanter: sed qui
infirmiores sunt in aīa: nunq⁹ de medicis cu-
rant animarum. Iterum dum tres tunice
dantur corpori: vix datur vna anime. i. pau-
peri. Iterum dū centies reficitur corp⁹: cibū
sumendo: vix semel reficitur anima verbum
dei audiendo. De quo. A. xx. 18. ¶Sed sunt 7
aliqui qui bene incipiunt viuere sm spiritū
maiores effecti carnem sequuntur cōtra exē
plum abbatis Nitrie in vitaspa. qui factus
eps multo maioris abstinentie erat quam prius
Et requirenti causam. Rñdit: qñ pauper erā
habui curā de corpore meo: modo aūt medi
ci curabūt: non sic impij nō sic. De quibus
Gal. iij. Sic stulti estis vt cum spiritu cepe
ritis carne consumamini.

Ar. iiij ¶Sed sicut caro mulierem sequitur in sedu
cendo. Sicut patet. K. e. c. ij. Ita etiam sequi
tur in excusando. Quia sm carnem vinctes
ad modū maximiani: qui in mēsa domini pi-
gues pullos comedens: dño adulabatur asse
rens secum in mortem et in carcerem ire. Sed
dño se armante ad bellū: fugit excusationes
querendo. Sic caro ad omnia delicata para 8
ta: ad omnia spiritualia infirma a spiritua
libus quantum potest se excusat: vel q non
est tempus vel dies: vel faciam alias. Asse-
rens se nō posse ieiunare ppter capitis debi
litatem: nec restituere propter paupertatem
nec orare ppter pectoris artitudinem. Sicut Exem.
ille q quotidie garrulabat: et cū sacerdos eū
ammoneret: q aliqñ oraret et diceret pr nr: quia
infirm⁹ erat: et nō de aīa cogitaret: dixit q non
posset: ppter reuma circa cor: reuma nō ipe-
diuit illū qñ tota die i lecto iacēs garrularet
et loqret qñ hūit auditorē. Sz quia lingua ca-
ro erat et nō spūs: in his q ad spm ptinebāt
ipotēs fuit: sicut ols natura ipotētior est in
alienis quam in proprijs: sic excusant se alij. J. j.
20. ergo a simili rōne: sicut caro reddit se im 9
potētē: sicque excusat in his q spūs sunt. Ita
deberet se spūs reddere ipotētē et difficilē in
his q carnis sunt: eique in suis desiderijs con
tradicere in principio: ne in fine inter eos sit
disceptatio et briga: q fuit iter illos. A. xxj. 27
Qualis etiā gfa exēpli dr fuisse iter cecum et
claudū. De qb⁹ fert sic: q sic inter se loqbātur Exem.
et sic se mutuo iuuabāt vn⁹ visu: alt⁹ pedib⁹
q furtū simul ppetrabāt: in q cū sic essēt de-
phēsi: vterque alteri factū iposuit: sec⁹ se excu-
sabat dicēs: vos bñ videtis q ego nō potui
videre quid agere debui: nisi per eū: claud⁹
vero se excusabat dicens: bene videtis q nō
potui huc venire nisi sicut me portabat. Et
licet sic inter se tales contenderent: et sibi mu
tuo maledicerent: tamen iudex neutrum ha
bebat excusatum quia vterque facto consen-
sit: quia nec claudus portabat inuit⁹: nec vidēs
inuit⁹ du. cebat ad furtū: quantum ad ppositū:

asa est quasi clauda qr de se mēbra nō habet
ad occidendum vel furandum. Caro vero de
se est quasi ceca: qr potentiam videndi non
habet nisi de anima. Sicut patet. T.xiij.2.
Isti duo claudus ꝛ cecus multa mala simul
faciunt: sed cum ad iudicium mortis ꝛ iudi
cem venerint: ꝛ caro inceperit se excusare q̄si
ceca erat. et anima econuerso quasi mēbra
pro talibus malis non habuit: nullius excu
satio valebit: qr in facto consentiebant: ꝛ cō=
sentiētes ꝛ agentes: pari pena puniēdi sunt
10 xvij.q.iiij.omnes. Nota.V.j.25. ❡Sicut er
go inter socios in malo: videlicet inter latro
nes ꝛ huiusmodi: est magna amicitia ꝛ con
sensus ꝛ societas dum in malis sunt simul
delectantur. Sed quando vnus apellat aliū
coram iudice: ꝛ omnia improperando que
simul fecerunt: est maximum odiū. Sic inter
carnem ꝛ animā modo est magna societas:
sed cū illa misera anima capta et de carne
ad iudicem ducta fuerit: ꝛ viderit illā carnē
circa cuius ornatū tantum studuit: ita vilē:
circa cuius delicias ꝛ quietē ꝛ diuitias tātū
laborauit: tam macrā tanq̄ pauperem et a
vermibus consumptam: ꝛ seipsam propter
ipsius sequelam esse ignibus eternis condē
natam quid aliud q̄ admirando ꝛ dolendo
dicere potest: heu: heu: ꝙ propter tam vilem
terre massam me perdidi: heu: ꝙ te sequebar
quid aliud q̄ stulticiā propriam accusare
potest: ꝙ tam nobilis natura tam vilem secu
ta sit: ergo ad modū latronum se mutuo ap
pellantes ꝛ accusantes: inter illos quibus
nunc est tanta societas: erit maximū odium
qr de damnatis non intelligitur illud Eph.
v. nemo enim vnq̄ carnē suam odio habuit.
Nota. S.ij.23.ꝛ.I.xj.10.Et.M.ij.85.ꝛ.91.
11 Itez.A.xxj.27. ❡Et si anime erit magna tri
sticia in separatiōe ab illa carne: maior erit
ꝛ tristicia ꝛ pena in resurrectione ꝛ generali
iudicio: quando cogetur illud turpissimum
corpus iterum intrare: vt simul puniantur:
sicut simul peccauerūt: quia talis caro ꝛ san
guis regnū dei non possidebunt. j.Cor.xv.
Exem. ❡Hoc exemplum de claudo ꝛ ceco etiam po
test applicari ad clerum: qui habet visum in
tellectus: siue pedes affectionis: ꝛ laicos q̄n
laici sequentes videntium mala exempla di
cent: ego sequebar videntem. Excusatio ad
excusandas excusationes in peccatis: non al
locabitur.
Art.v. ❡Contra omnia memorata carnis bella.
Anima se defendere potest triplici cautela:
videlicet superfluorum subtractione: neces=
sariorum moderatione ꝛ carnis maceratio=
ne. ❡Primum patet: quia superflua carnem

ꝛ spiritum repugnare faciunt. Sicut pabu
da: equum non curare de freno: ꝛ sicut ligna
ignem ergo eorum subtractio est bellū miti
gatio ꝛ anime quodāmodo perfectio: quia
sicut lignum non potest in edificio templi
perfecte aptari: nisi amputatis prius super
fluitatibus: ita nec anima in templo dei in
celo in quo omnes dicent gloriā applicabit
nisi amputatis superfluitatibꝰ carnis qui
bus amputatis: fidenter dicere poterit illud
Job.xix. In carne mea videbo deum saluat.
❡Secundum patet ex fine: quia rationabi
le videtur ꝙ victus ꝛ vestitus ei non sit super
fluus sed necessarius ꝛ moderatus: que ta
cito erit cibus vermium ꝛ operimentū eius
vermis erit. vnde Hugo de claustro anime.
Cur inquit carnem ꝛ preciosis rebus impin
guas ꝛ ornas: quam post paucos dies ver
mes deuoraturi sunt: ꝛ animā tuam bonis
operibus non ornas: que deo ꝛ angelis pre
sentanda est: cur igitur animam tuam vili
pendis: ꝛ ei carnem tuam preponis: et hoc
dominam ancillari ꝛ ancillam dominari.
❡Tales etiam docet Seneca epistola. ira
cēs: bibere inquit ꝛ sudare vita cardiaci est
multa enim sequuntur incommoda dedita
huic cure: maior sum ꝛ ad maiora genitus
q̄ vt mancipium sim corporis mei non an
monet quin carni seruiatur: sed tamen cum
moderatione ꝛ honestate ꝛc̄. ❡Tertium pa
tet: quia sicut vna situla descendit alia ele
uatur. Ita carne depressa per castigationem
anima leuatur. Unde quidam sanctus pa
ter dixit in vita spa. dum corpus viresci
ma arescit: ꝛ ecōuerso: ꝛ dum plus orna
corpus ad ostentationem plus fedatur a
ma coram curia celesti. Et dum corpus v
lijs ꝛ laboribus afficitur: anime subijcit
Ideo apostolus. j.Cor.ix. Castigo corpus
meū. Et. ij.cor.vij. nullam requiem habu
caro mea nullam habuit hic: vt alibi habe
ret eternam Ps.xv. Caro mea requiescet
spe. Qui crederet ꝛ sciret firmiter ꝙ regna
ret statim quando veniret in franciam r
galibus vestibus ibi indui: parum curar
in via vestimenta sua frangere. Sed in ce
regnabimus ergo non curemus in via vili
carnis laboribus frangere ꝛ vigilijs hone
stis: quia vigilia honestatis tabefacit car
nes Eccl.xxxj. Demus ei anuluz obliuio
nis sicut Moyses de quo habetur in hyst
ria scholastica circa principiū Exo. ꝙ vxo
sue que eum voluit retrahere: ne ad fratres
suos. iret ꝛ precepta dei impleret: dedit anu
lum obliuionis ꝛ sibi retinuit anulū memo
ne. Ita nos carni: ieiunium ꝛ labores: pr

quos obliuioni tradet delicias: ꝛ retineat si
bi anulum memorie: orationem scz ꝛ contē=
plationez. In quibus habetur memoria dei
ꝛ proprie salutis ꝛ penarum inferni: que car
nem pungunt: dum meditantur: sicut pūgit
aial pigrū stimulo Ps.cxviij. Cōfige timore
carnes meas. Caro enim que isto timore et
penitentia non est salita: putrescit ꝛ vermes
spirituales crescunt in ea: ꝛ sicut in terra vbi
non est timor nec iusticia multiplicabūtur
15 latrones ꝛ homicide. Ita in carne vbi nō est
predictus timor ꝛ castigatio. Dicat ergo q̄=
libet confige ꝛc̄. Sed quare est sic affligēda
que de se non peccat: qr sicut ingratus pmo
tus contra promotorem: ꝛ ditatus cōtra di=
tantem surgit: sic caro Deut.xxxij. Incrassa
tus impinguatus ꝛc̄. ❡Sed igratitudo re=
trudit manumissum in seruitutem.xij.q.ij.
Episcopus qui mancipiū. Et.c.liberti. sicut
patebit. S.S.iiij.21. Sed caro est ingrata.
Sicut patet. e.c.iij. de terra male reddente:
ꝛ multas querit exactiones: quia terra nr̄a
quam gerimus multas vult habere graues
seruitutes sicut patet. e.c.j. Sed cautela cō
16 tra hanc eam amortisare. viri enim religiosi:
qr volunt loca sua esse a seruitutibus libera
ea fecerunt amortisare: ita omnes filij ecclie
debent terram quam gerunt: amortisare: ap
petitum videlicet voluntatum: per continen
tiam diuitiarum per paupertatem: honoris
ꝛ proprie voluntatis per obedientiam: si sic
spiritu fctā carnis mortificaueritis viuetis
Rom.viij. Uiuetis inquit sine graui exactio
ne vel cōcupiscentiarū vexatione qr cuz tali
terra mortificata: mortificanē etiā ꝯcupiscē
tiarum seruitutes Gal.v. qui autem sunt
christi: carnem suam crucifixerunt cū vicijs
ꝛ concupiscentijs.

CAstitatis. Prio po
nenda est diuisio. Secūdo difficul=
tas. Tertio vtilitas. Quarto exem
pla ad castitatem nos informantia.
❡Ad primū sic proceditur. Castitas est du=
plex vna intrinseca: alia extrinseca. In signū
forte cuius preceptum fuit. Leui.xij. offerre
duos turtures vel duos pullos colūbarum.
❡Prima est anime siue cordis. Sicut enim
1 mulier fatua exteriorem nititur habere pul
chritudinem vt malis placeat. Ita omnes
boni nituntur castam habere animā et pul
chram ꝛ mundatā ab omni macula infideli
tatis ꝛ immundicie ꝛ iracundie vt placeat spō
so suo deo. cui despōsantur per fidem. j.cor.
xj. despondi enim vos vni viro ꝛc̄. ꝛ toti cu=
rie celesti que eam videt. Sicut patet. A.xxij

17. Si enim fatua mulier ornat faciem: quā
do debet a multis videri: rationabiliter nos
debemus animā ornare que a tot videtur.
Ideo. j.Pe.j. hortatur dicens: animas vr̄as
castigantes in obedientia castitatis. ❡Se=
cunda est exterior: q̄ debet esse in loquela:
quia eloquia dn̄i eloquia casta. Ps.xj. In
visu: in gestu: in incessu: in omnibus signis
ꝛ operibus teipsum castum custodi. j.
Thim.v. Hanc docet mūdi curialitas. Edu=
catus homo non loquit̄: nec agit: nec ꝓ pos=
se ostendit signum displicentie in presentia
domini sui. Sed vbiq̄ es in presentia domi=
ni: ergo vbiq̄ castū te custodi. No.M.xij.5.
Art.ij. ❡Sed hec castitatis custodia est valde dif=
2 ficilis: sicut patet ex auctoritate Aug.B.ij.
31. ꝛ quasi miraculosa. Maius enim miracu
lum est de propria carne fomitē eradicare lu
xurie: q̄ expellere immūdos spiritus de cor=
poribus alienis: sicut habet̄ in colla. patruz
coll. nestoritatis. ❡Sed tamen hanc diffi=
cultatem vincere debent duo articuli sequen
tes: videlicet vtilitas ex castitate ꝓueniens
ꝛ exempla precedentia.
Art.iij. ❡Quantū ad vtilitatem patet ꝙ est magna
quia vbi bellum est fortiꝰ victoria ꝛ glorio=
sior ꝛ maiori remuneratione digna. Sed hu
iusmodi bellum vt predictum est: ꝛ fortissi=
mum igitur eius remuneratio: ꝛ vtilitas est
multiplex in hac vita ꝛ in futura. ❡Primo
3 in hac vita vtilitas proueniēs casto: est bo=
na fama ꝛ laus. Res enim quanto mundior
est: tanto maioris laudis est: qr ergo casti=
tas mūdissima res est: a tota eccl̄a digne lau
datur. Sap.iiij. O q̄ pulchra est casta ge=
neratio cum claritate. ❡Secundo valet ad
4 vite tranquillitatem qr a multis seculi bur=
gis eximuntur caste viuentes. j.Thimo.ij.
Quietam ꝛ tranquillam vitam agamus in
omni pietate ꝛ castitate. ❡Tertio valet ad
fortitudinem ꝛ pugnā: lignum enī viride for
tius resistit igni: q̄ carbo extinctus: ꝛ res in
corrupta fortior est q̄ corrupta: vel ruinosa.
Sic castus fortiꝰ resistit igni peccati in om=
nibus tentationibus: siue carnis: siue cuius
cūq̄ inimici. quia ad minus habet primam
armaturam: de qua. A.xxiiij.ar.iij. Ideo si=
gnanter dicitur caste mulieri Judith.xv. fe=
cisti viriliter: ꝛ confortatum est cor tuum: eo
ꝙ castitatem amaueris. ❡In alia etiam vi
ta valet: quia ducit ad quietem ꝛ gaudium
eternū. Casta enim mulier meretur quiesce=
re in camera sponsi: non autem adultera: sic
castus cū spōso christo in camera celi. Gal.
v. Fructꝰ aūt spūs est castitatis gaudiū ꝛc̄
Ar.iiij. ❡Exempla vero mouentia ad castitatē ha=

5 demus ⁊ fidelium: ⁊ infidelium. ¶Primo fi
delium: matris dei ⁊ omniū sanctarum vir-
ginum q̄ sunt in celo: quas sequentes attin
gere possunt. Non sequentes vero tandiu
erunt in inferno: sicut ipse in celo. Exemplū
enim illorū qui fuerunt eiusdem nature et
fragilitatis: omnē excusationem a nobis re
mouet. Quale est illud cuiusdam religiose
mulieris que cum sciret quēdā amore eius
infatuatū vt fertur: ⁊ q̄ domū damnificaret
vel forte eā raperet: nisi ei consentiret: audi-
retq̄ q̄ plus raperetur pulchritudine oculo
rum eius. Eruit sibi oculum ⁊ misit ei dicēs
quod in me amas: tibi mitto: quo exemplo
non solum ad castitatem verūetiam ad tan
tam penitentiam prouocatus fuit: q̄ nunq̄
a lachrymis ⁊ orationibus cessauit: vsq̄ ei
visus restitutus fuisset: in signū remissionis
peccati sui. Et sic sua castitate meruit alteri
castitatem: ⁊ in seipsa miraculi ostentionē.
Sic exemplum esto fideliū: in verbo ī conuer
Lxxii. satione in castitate ī fide. j. Thim. iiij. ¶Ca
pta etiam Acon: fertur q̄ abbatissa quedā
statim pulsauit ad capitulū: ⁊ subiectas sic
6 alloquebat. Isti infideles nisi caute agam⁹
primo violabunt animas deinde corpora oc
cident: sicq̄ perdemus corpora et animas.
Sed si vultis consiliū meū facere. saluabi-
mus animas: ⁊ ipsis clamantibus q̄ sic: ac
cepto cultello nasum sibi abscidit ⁊ faciē de-
turpauit: q̄ alie videntes fecerunt similiter.
Et sic sapienter elegerunt: potius cum facie
deturpata celum intrare: q̄ cum ordinata in
fernum: que enim curiose se ornant non om
nino caste sunt: q̄ videri ⁊ sollicitari appe-
Lxxiii. tunt ⁊ de hoc gloriantur: licet ore contrariū
dicant. Sicut illa q̄ se abscondit vt dicit pro
pter eum qui eam venit rapere: ⁊ cū eam in-
uenire non posset ⁊ esset in recedendo: clama
uit dicens ego sum hic: solum habuit castita
tem in ore. Actu. xxiij. Disputante de iusti-
cia ⁊ castitate ⁊c. Qui vero ad castitatē non
mouentur exēplo fidelium: saltem exemplū
capiant infideliū ⁊ confundant primo de ci-
uitate dei: ⁊ specialiter lucrecie: q̄ post casti
tatis amissionē viuere noluit: ⁊ de alijs plu
ribus ibidē. Nota de ista materia. P. v. 16.
⁊. 55.

Cxxiij. **Ciuitates sunt due.**
Una dei altera diaboli. Sicut pa-
ter per Aug. de ciuitate dei in prin
cipio quas faciunt duo amores. Hierusalē
facit amor dei Babyloniam amor seculi sm̄
Augustinum de ciuitate dei. lxv. de quibus
sex sunt dicenda. Primo ostenditur qualiter
disponi debet ciuitas vel cōmunitas q̄cunq̄
siue secularis siue religiosa: q̄tum ad cōdi
tiones que in ea requirūtur ad hoc q̄ sit bo
na stabilis ⁊ pacifica. Secundo ostendet q̄
ciuitas vel cōmunitas habens illas condi-
tiones: erit prospera stabilis ⁊ abundans.
Tertio quomodo de⁹ a tali ciuitate laudat
⁊ ciues custodiunt. Quarto quomodo et q̄
de causa religio potest ciuitas nuncupari.
Quinto ostendentur conditiones ciuitū ba-
bylonice ciuitatis. Sexto q̄ talis ciuitas vel
cōmunitas non erit stabilis ⁊ pacifica.
¶Ad primū sic pceditur ad hoc q̄ ciuitas
vel cōmunitas quecūq̄ sit bona stabilis et
pacifica: requiruntur quinq̄ conditiones et
dispositiōes. ¶Prima est iusticie. Pro quo
est sciendum q̄ Auicēna li. x. phie sue. c. iiij.
ordinat ciuitatem in tres partes: videlicet i
dispositores ministros ⁊ legisperitos. Ordo
vero istarū in cōmunitate debet esse sicut si-
tus chordarum in cythara. Ubi requirit q̄
quelibet chorda locū suum teneat: ad hoc q̄
melodia sit bona breuiores in loco suo: me-
die in medio ⁊ longiores in loco suo. Ita in
cōmunitate quacūq̄ debet quilibet tenere lo
cum suum. Inferior in operando ⁊ obedien
do. Illi videlicet qui vocatur ministri: legis
vero periti ⁊ viri ecclesiastici in consulendo
⁊ orando ⁊ dicendo. Dispositores in regēdo
⁊ custodiendo: quorū officium assimilatur
officio cytharedi: q̄ sicut cytharedus habet
proportionaliter omnes chordas tangere.
Ita isti dispositores seu custodes animarū
siue corporū habent omnes bonos suppor
tare ⁊ iuuare: ⁊ malos proportionaliter tan
gere ⁊ punire: sine acceptione personarum mu
nerum vel timorū. iuxta illud. Ps. c. In ma
tutino interficiebā omnes peccatores ter. In
matutino. i. statim in principio sine dilatio-
ne que prouenit ex fauore vel munere vel ti-
more: sciens q̄ vuln⁹ in principio facili⁹ sa-
natur. Et ignis facilius extinguit. Ps. lxxij.
Uelut somniū surgentiū dn̄e in ciuitate tua
imaginē ipsorū ad nihilū rediges statim. Et
sicut cytharedus dū predicta obseruat chor
das proportionaliter ⁊ moderate tangendo
dulcem facit melodiā. Ita dū in cōmunitate
vel in ciuitate situs vel tactus debito ordine
obseruatur: vt predictū est: ciuitas erit bo-
na stabilis ⁊ pacifica de qua Esa. j. Uocabe
ris ciuitas iusti. ¶Sed sicut in cythara duo
totam melodiam cōfundunt. Inordinatus
vel chordarū situs ⁊ tactus: ita omnē cōmu
nitatē ⁊ pacem ⁊ ciuitatē ista duo cōfundūt
¶Primo inordinat⁹ situs: qn̄ vel ille q̄ non
est dignus q̄tū ad mores scientiā ⁊ sapiētiā

propter fauorem munera vel inordinatum
amorem: in alto loco ponitur: ecce chorda ex
tra locū suum: que totam melodiā corrūpit
Quando etiā econuerso ille qui merito bo-
ne vite ⁊ scientie deberet poni in alto loco de
4 primitur. Ecce chorda extra locū sic melodia
confundit propter defectū situs chordarū.
Secundo melodia cōfunditur pp̄ter defectū
in tangendo: sicut patet qn̄ illa que debet tā
gi non tangit: ⁊ alia vltra vires tangit. Ita
quecūq̄ cōitas mō cōfundit: ex hoc q̄ malefa-
ctores non tangunt nec puniuntur vbi gra-
tia. In cōmunitate seculari seu mūdi latro-
nes homicide ⁊ huiusmodi propter sangui-
nis nobilitatē vel propter munera a suspen
dio liberantur: duodecim enim latrones li-
berant corā iudice tredecimū. Ecce chorda q̄
deberet tangi non tangit ⁊ hoc propter mu
nera preceptorū. Et hec est causa quare tot
sunt latrones ⁊ homicide: q̄ in terra vbi nō
est iusticia: multiplicabuntur latrones et
homicide. Sicut patet. C. ij. 15. ¶Et eadem
est causa in communitate ecclesiastica qua
re tot sunt latrones dei: videlicet luxuriosi
adulteri ⁊ mali christiani: q̄ cytharedi eccle
siastici eos non tangunt sicut deberent: sed
accipiunt munera vel vidēt lupum ⁊ timēt.
Et hec est causa quare tam in ciuitate vel in
cōmunitate mundi vbi deberet esse tactus ⁊
correctio ⁊ punitio corporū: quam etiam in
ciuitate ecclesie vbi deberet esse tactus: id
est correctio animarū. Facta est meretrix ci-
uitas fidelis iusticia habitauit supple quō-
dam in ea: quando cytharedi fuerunt sup-
ple boni nunc autem homicide Esa. j. Quia
in corde non tanguntur. i. malefactores non
puniuntur. Nota. J. viij. 38. ⁊. B. viij. 25. et
5 P. iij. 23. ¶Iterū pax in ista cythara impe-
ditur ex hoc: q̄ vna chorda plus stringitur:
⁊ durius tangitur q̄ deberet. Uerbi gratia:
vnus pauper modicū delinquens in curia
mundi: grauiter ⁊ vltra iusticiam amercia-
bitur: Et sic chorda parua nimis dure tangi
tur pax etiam melodie rumpit. Quia inde
odia ⁊ maledictiones generant. Magn⁹ fa-
ciet mai⁹ delictū: ⁊ non amerciabitur. Iterū
paupes ⁊ mediocres taxāt: ⁊ maiores dimit
tunt. Ecce chorde quedā nimis trahūt q̄dā
nimis laxant. Et talis cōmunitas non erit pa
cifica nec durabilis. Quia sm̄ Augustinū de
ci. dei. li. ij. c. xxi. Iniusticia maxime destru-
it ciuitatē. De illis vero malis cytharedis
qui sic chordas nō situādo ⁊ non tangendo
vel inordinate tangendo: ciuitatē: tā mundi
q̄ ecclesie dissipant. Sicut scribit Prouerb.
6 xxix. Uiri pestilentes dissipāt ciuitatē. ¶Se
cunda conditio est conditio amoris charita
tis ⁊ concordie. De ista conditione loquitur
Aug. de ciui. dei. li. ij. c. xxi. Inniēs q̄ ciues
vnius ciuitatis vel communitatis debent se
habere in factis ⁊ dictis ⁊ voluntatib⁹ suis
sicut cantores in notis: dum enim bene con-
cordant bonas voces habentes: cant⁹ pla-
cet. Ita dum ipsi in bona voluntate ⁊ locu-
tione ⁊ operatione concordant: ciuitas illa
placet deo et hominibus: et prosperatur in
temporalibus ⁊ spiritualibus. Figura de il
lis qui dixerunt. Gen. xj. Edificemus nobis 7
ciuitatem ⁊ turrim: dum concordabant: op⁹
ascendebat: sicut in omni cōmunitate: dū cō
cordant ⁊ mutuo se iuuāt ad modū mēbrorū
⁊ de mutua psperitate ⁊ lucro gaudēt ⁊ le-
tantur. Et de mutua aduersitate tristantur
ad modū cordis qđ gaudet ⁊ sibi fieri repu-
tat qđ alicui mēbrorū corporis fit dum inq̄
sic cordis sequunt affectionē ⁊ mēbrorū sup
portationem: opa corū ⁊ tēporali ēt psperant
⁊ spūaliter vsus celū ascendūt ⁊ ad christū:
q̄ istius ciuitatis est auctor ⁊ dn̄s ⁊ posses-
sor. Zacha. viij. Hierlm vocabit ciuitas veri
tatis. Si vero econuerso nō sit inter eos mu
tuum auxilium vel adiutorium ad modum
membrorum: nec affectio ad modum cordis
sed ira inuidia discordia dolor de prosperi-
tate ⁊ gaudiū de aduersitate non erit cōmu
nitas durabilis: sicut nec corp⁹ hūanū diu
durabit: vbi vnū mēbrū aliū nō iuuat. Sed
erit sic ciuitas q̄ vastat. Esa. j. No. E. iiij. 3.
¶Tertia cōditio est ē mutue supportatio- 8
nis: ⁊ sequit ex pcedēti cōditiōe in q̄ dictū est
q̄ mēbra se mutuo iuuāt. Ita mēbra corpo
ris christi ⁊ ecclie: de quo. j. Corinth. xij. ⁊ ad
Ro. xij. Ad modū domorū in ciuitate in qua
domus domui copulat: ⁊ mutuo se suppor-
tāt. Sic frater q̄ supportat a fratre quasi ci
uitas firma. Prouer. xviij. Si vo sint mem-
bra maledicta ⁊ innaturalia mutuo se expu
gnantia: ⁊ domus ruinose que mutuo se p
sternūt: ⁊ sicut oues scabiose que mutuo se
corrūpunt ⁊ sicut dom⁹ incēse qua mutuo se
inflammant ⁊ cōburunt: dici poterit de eis il
lud. Esa. j. ciuitates vr̄e succēse igni: q̄ sicut 9
vna dom⁹ inflāmata aliā inflāmat. Ita spūa
liter vn⁹ mal⁹ exēplo vbo vel facto aliū cor
rūpit: ⁊ nihil tantū nocet ciuitati: sicut talis
ignis interior: q̄ ab obsidiōe vel insultu ex-
teriori pōt se custodire: a magno vo igne in
trinseco nō pōt se custodire: qn̄ magnū dam
nū incurrat. Sic nullū bellū vel aduersitas
vel malū extrinsecū tantū nocet alie vel cōi-
tati vel ciuitati: q̄ ignis pcti: qđ ptz p Aug.
de ciui. dei. li. ij. c. ij. Qui vult q̄ romā plus

destruxit tempus pacis. & bellicæ tempore
belli fierunt vna cōcordiæ inter se contra
inimicos non potuerunt etiā vacare vicis
gule & luxurienec ciuilibus discordiis inter
se possunt occupationem quā habuerūt ex-
tra inimicos: quibus vocauerāt tempore pa
cis. Ita in omni cōmunitate multi ciuiliter
habeant tolla extrinseca si tñ nunquā mi-
nus dell habeant necessarium. Deinde. ex-
si exiens ad bellū contra hostes tuos non
timebis eos: qz dominꝰ deus tuus recum eſt
& cū eis. Nonne ita multa adiuncxit non tume
bo quid facat mihi ps. 55. Iota. T. v. 17. Si
vero nullum bellum habeant extrinsecum
si tñt se peccatis in ſuſpia neſcientes quo
modo pauſabunt per abundā & deficientes
qz deus ab eis recedit: qz ait Jere. xxij. De-
linquā vos & ciuitatē quā dedi patribꝰ ve
ſtris. & ni ſibi cōfodiet ciuitatem ſuā.
cerui. Poterea nec mirū quia ſicut non ha-
bens protectionem regis vel ibi tonus in
terra lua in tempore belli vel extra ciuitate
tempore obſidionis facilius capitur eadem
natur. Ita non habēs protectionem dei nec
exiſtens in ciuitate ſupple per charitatem
fruſtra vigilat qz dominus nō cuſtodit ci-
12 Sed qz iſte conditiones predicte congrue
haberi non poſſunt ſine legibus & ſtatutis
Tanta deſtruunt volentes infamant nolē-
tes coercent. Ideo quattis cōditio neceſ-
faria eſt legum & ſtatutorum in communita
te patio. Jn qubus ordinetur fin doctrinā
Ariſtotelis. li. epiſte ſue. ad. Quod nullus
ſit in ciuitate viuꝰ qui non habeat aliqđ
ſtatum laudabilem a ab vnoquoq; pronem
ar aliqua vnitras ciuitati. Sicdeo inſt. pbi
beat legislator occultatem & vacationē. ne
ſit aliquis qui non obediat alicui: qui aute
compellet nolumt expellendi. dum certa ciui
tatem propter eum talia ocia vendunt he
redit atem. & prohibeat etiam inquirꝰ non
12 ſit in ciuitate luctator: vel alea tor: prohibeat
etiam ludos & opera contraria virtutibus
ciuitatis ſicut furtum rapinam fornicatio-
nem. Si talia ſtatuta ordinauerint in ciui-
tatibus ſuis fara cum isto magis charitas
ma. Sed hoc quaſi omnia ſtatuta modo
ſunt potius ad cupiditatem. & ad vnitatē
& ad ciuitatis deſtructiones: & ad bonā gu
bernationē. Sic etiā pace modo quaſi in om
nibus ciuitatibus maritimis vbi mercato-
res extranei cum naubus venientes nō poſ-
ſunt ad libitum vendere pro lubitus & om
nibus ſibi coacti per malicia ſtatuta vide-
dere aliquibus magnus de ciuitate ſed aliud
aliis vendent ſicut placet. Et illud de pace

ratem ciuitatem propter duo. Q. Primo qz ne
catores paucioꝝ ex iſtis tutis ad talem vna
ciuitates tranſeūt: & qz vbi ſolebāt in aliqbus
ciuitatib⁹ venire vigiti nauez vix venientes
quinq. & Sexdecim. & quantas ibi mercatu
venuchi ſi nō erit tota ciuitas: ſi indeaba
gni haberent ſi libere & i bono ſtatu exerce
lent: ſi illoꝝ pauci inimicitiā cum vno vel
populariꝰ nō facerent principales nō
loica. Talibus ergo dispentibus. etiā. ſi
q. cōdunt leges iniquas. In quib⁹ legibꝰ
vel ſtatutis cōtinebit. Jnimicitias eſſe in
blice. Eſon ſi canitq ſapientes q ciuitatem
poſſit. De quib⁹ refert Plateꝰ q̄ inuenit q
quadā ſpiſcatores quādā nauiſ⁹ aureā
die ſcilliſi dari debuit ſapientiori ciuitatis
multis eā obruiſſe ſi multi ramen eſſent
tandē dediscuerut eā deo ſuo: in quo ſatis
ſufficiēter nos docuit ſapiꝰ ne cum ſa-
les verērūt ciuitates: ciuitates abdidam.
Qz in bonis iuſtoꝝ exaltabit ciuitas vir-
uer. ri. Clunta cōdito requiſita eſſe
conſtitue ſapientes ibi. Et ſapientes ciuitatē
dirit. Et qz neceſſe eſt habere bonas legeꝫ
ordinationes: hoc aute ideo poteſt eſſe ſa-
ſapientibus eſſitus. Ergo tales ſunt neceſ-
ry ad regimen reipubliceſtatim in regimi
ſpā alios: ſapientes. dñi ſal⁹ ē ammarū
corporū. & eis alterā vrā vbi multa ſcip
pauer. ri. 13. & ſi ſectores reipublice ami-
tus dicebant. ſpulcos. a conſulendos. Ita
v. de cur. de. ri. Quomodo autem tali
poſſunt populares deſiderare? Talēs ſapien
ebates exemplis ri. de ſenectute. cū. dig.
qr bones ciuitium i republica: plus agūt
ali laboroſi. Qā inclt ſunt ſtare gubēna
tores nauiū. & ali plures exhauriūtur
currunt: alij malos errandunt. Jlle vrone
nens clauū ſ quientis ſedens in pupi mnis
mentes ſ meliora. facit. Qz enim verbum
corporis velocitatibus reo magis ſenſi
tur ſed eſſitio autoritate ſ ſententia. ſap
oidem addit. Ob cā talib⁹ ſenectus aqua
ſolet apti dare vtger poſſit. Ita mediocri
eſt ſapiētia. Job. xij. Jdē Tul. de off. ca.
Recitat q̄ cōſilij Solome pl⁹ profuit ce-
tati Athenieſiū q̄ ab iſto leges cōſcri
mta fuerit. Et ſapiēs valuit victoria Temiſtoc
q̄ bellū illud fuit geſtū ſpiito ſenat⁹. ita
Solone fuit multū time. Parua ingeſtimi
ro armata mīſ ſ illum ſt bonū. Ita Iuli-
ri. ri. Refert de quodā qui mirauit q̄ ſi
buit glādios multos. Rndit. Et ego amo
miſtos ſſi decretis deo te nō timeo. Ciui
tum ſtra illos qui impoſuerūt rebꝰ ciui-
purus ? eccliaſticis: qz nō ſſunt republi

qmia non laboraut manualiter. Sed illi ta-
men ſi bene ſunt plus proſunt cōſulendo
orando. Unde Seneca li. de vrangſl
litate animi poſt principiū. Non in ſolum
republice eſſe cū meum rer de pace vel
bogerendo ſed qui tuenter exhortando q
nonoſti precaprum copia verutarem in
ſtitutqua ad pcem ſi tuendā ſ quietis ſi
rabit. ſi nouiſſ in pauato: publici tamen
ſpectum agt. Vota de boe bene. B. ri. ri.
Talēs ergo ſ ſi pauperes ſint in rebꝰ tamē
ciuitat ſalutē dicia ri. Jnuenitur eſſ in
ter vtrumper. ſapiens & liberant ciuita
tatem ſapientia ſuam. Iota. C. 11. 4. Cui
ergo voluerit ciuitatē ſuā quasi ſapiens
ſtruere vel capere. re meditet in meuret cau
ſtatim. & eos ſapientes inpedire ſi poſſet:
ce tali cauela ve fer. ſi audiam rer potens
ad ſtructionem ciuitatis in ciuitate. Et
mur ruodem ſapientes ergo ſi cōſilio ci
uitas regebat. Rex ergo a cuius tibi aliud
permutatis ſi tibi ſapientes tradet ci tyt
be mutat repellent eos ab intelligere facies
q nunc ab obſidione eſſet mīſ iij ſapientes. Sic
causa obſidionis eſſet mīſ iij ſapientes. Sic
etiam fabula habet. q lupi cogitauerūt ad
ſtructionē cuius. Dicentes paſtoribus q
pace capellerebaqđ tota haga inter eos
ſint propter canes. Ideirco ſi eum q propter
eos onec cap non valuerunt quib⁹ expoſitis
finereſſidentia eues rapuerunt. Talē arte
mire. Narrabia ad ſtructionem ciuitatis
ecclia. Ubi eſſe ſi pcipe ciuitatoꝝ boꝝ
de ꝝ pacificando & lupos a grege arcēdo ad
modū ſapientū in ciuitate ꝝ ad modū canū
mutile eccleſie ad ſtructionē. De quibus in pā.
alij laboroſi. Qā incit ſunt ſtare gubēna
tores nauiū. & ali plures exhauriūtur. &
currunt: alij malos errandunt. Jlle vrone
nens clauū ſ quientis ſedens in pupi mnis
mentes ſ meliora. facit. Qz enim verbum
corporis velocitatibus reo magis ſenſi
tur ſed eſſitio autoritate ſ ſententia. ſap
oidem addit. Ob cā talib⁹ ſenectus aqua
ſolet apti dare vtger poſſit. Ita mediocri
eſt ſapiētia. Job. xij. Jdē Tul. de off. ca.
Recitat q̄ cōſilij Solome pl⁹ profuit ce-
tati Athenieſiū q̄ ab iſto leges cōſcri
mta fuerit. Et ſapiēs valuit victoria Temiſtoc
q̄ bellū illud fuit geſtū ſpiito ſenat⁹. ita
Solone fuit multū time. Parua ingeſtimi
ro armata mīſ ſ illum ſt bonū. Ita Iuli-
ri. ri. Refert de quodā qui mirauit q̄ ſi
buit glādios multos. Rndit. Et ego amo
miſtos ſſi decretis deo te nō timeo. Ciui
tum ſtra illos qui impoſuerūt rebꝰ ciui-
purus ? eccliaſticis: qz nō ſſunt republi

ter agunt. vel tot leges condunt: ſicut paret
b. iij. 15. c. 5. ri. 8. Contra iſtoꝝ ciuitas
tem illoꝝ inhabitare nititur: toto malig
tatis ſpiritu inſurgunt. r ſrq; ſſume agit
in boc ofſendentes q̄ ſimiliſſume demonio
bꝰ ciuitatem obſidentibus: ſuberuentes in
tradictione cautum obedientes: fauentes ꝝ
cubitor tuo pacifice a quoq; quietor que-
ri poteſt: illud. u. Re. xx. Quare precipitas ri
uitatē dominatis ꝝ bono ꝝ ſuſtinent
tium habeas qua ex ipſedis ne ciuitas. Ar ca-
ſtodiat? ſi ſicci precipitaſ qui ſequit bo: qꝫ in
cium pecuniarꝫ potuns ante oculos habēt
ſi iuuiſti ammarū. Jn duo ſonte reprehaue
tum timore vbi non fuit timor. Qz deus ille
cauſſe vrideſtructe vicia coſti repichendit ur
facit cauſes in ciuitate illa: cum non adiuuti:
quodq; celeſta modo eſt ciuitas parua et
patica vri in ea. Ecclesiaſtes. Qui de mode
no eccleſie ſtaru pōr dei illud. ri. Re. ij. Ec
ce habitano hyene ciuitatis opima eſt hoc
aqua peſſima. Laderus per quos ceteri laua
ri beberent.

Ciuum vero predicte cōditiones ſuerint in Art. ij.
regnes r ciuitatibꝰ r ciuibus: ꝫmunitates
abundabunt ſm Valeriū li. iij. cap. de pa
ce r. non ſuā vnuſquiſq; angore preſſus
rabat: paupertas in nuce ſi diues in paupe
re verbū valebat cōmunitas. Sed modes
no tempore cera honoꝝ ē cōmodū propriū

quaſi tota verſaſ intentio.

Cē ni ſoli tales ciuitas eſt abundans in Art. iij.
temporalibus: ſed etiā in ſpiritualibus ao
deus a tali cōmunitate laudabꝫ honoraſur
vade de eo dicit ſpūs ſcūs. li. Deuch. ri. Occur
rume de ciuitate bonorifica. & poterit eſſe
thema in ramiſſabituruꝫ: ſicut hanc occur-
rerūt Jonathe ſummo ſacerdoti r principi
mediorum. Ita ifi chriſto ſummo ſacerdoti
& principi chriſtianoꝝ ad medū romanoꝝ
occurrentium victoriibus ad ciuitatem rede
unibus. Ita ifi chriſto reſuſcitanti. Lazas
ro. O. Occurrerunt ꝫ. In quo tria indicium
ſcuritate: securitas: fatigū curialitatis bo
nonſice: preconiū probitatis: occurrerunt.
Ciuantum ad primū ciuitas eſt locus ſe-
curus. Jn guerra: ſic ſtatus bon? Xe. 1. De
di re in ciuitate munitā: ſi extra non eſt mu
nita. Et ſicut bonus ardens proꝫmā arde
re facit. Ita malus in modeno vel tyrannus
alios malos facit q; ſicut ipſe habet malas
lingua: ita audiens facit habere malos au
res. Tali bri poteſt illud Mat. xxij. Ciuita
tem illoꝝ in ſuccendit. Et illud. pſa. xv. Ciui
tates eoꝝ in ſuccendiſti. &c.

Ciui vero tiatis ſuꝫ ſpeculator in religio Ar. iiij.

ne tenetur: ciues sunt ⁊ domestici dei. Qr ta
lis cōmunitas edificatur vt ciuitas. In ps.
cxxj. propter septem rationes. ¶ Primo qr si
cut in cāpo licet hominum ire quo vult ad om=
nem partē: sed in ciuitate oportet q vadat
per certos vicos: ita in mundo vadunt ho=
21 mines quasi ad libitū: sed in religione artā
tur ad certas vias artiores: vz paupertatis
obedientie ⁊ castitatis. De quibꝰ. A. xix. i.
Et ad vicos altarū ceremoniarum ⁊ constitu
tionum sed vie iste vie pulchre: qr platee ci=
uitatis aurū mundū. Apo. xxi. ¶ Secundo
quia homines in ciuitate nituntur honestius
ire ꝙ in cāpis. Ita in religione tenentur ad
maiorem honestatē in ciuitate dei nostri in
monte sancto eius. Ps. xlvij. Gen. xix. Est ci=
uitas hic iuxta parua ad quam possum sur
gere ⁊ saluabor in ea. ¶ Tertio: qr ciuitas
non est bene situata sine aqua. Aqua eñ ci
uitatē letificat ⁊ ditat: ita doctrina religiōez
Ps. xlv. Fluminis impetꝰ letificat ciuitatē.
⁊c. ¶ Quarto qr homines honesti in ciuita=
te maturius incedūt ⁊ libentius ⁊ securius
ibi quiescunt ꝙ in cāpis vel siluis. Ita in ci=
uitate sanctificata similiter requieui. Eccle=
siast. xxiiij. Ista ciuitas debet habere murū
concordie: fundari debet super fundamentū
apostolorū ⁊ prophetarum. Apo. xxi. Murꝰ
ciuitatis habens fundamenta duodecim: et
in ipsis nomina duodecim apostolorum et
agni. Nec debet deijci aduersitate nec eleua=
ri ꝓsperitate sed equaliter se habere ad mo
dum decij. Et hoc est quod sequitur. Ciuitas
in quadro posita erat. ¶ Quinto sicut in ci=
uitate obsessa vigilāt homines de nocte. Ita
religiosi milites christi. Et hoc est qd sequit
nox enim nō erat illic: quia media nocte sur
gunt ad deum laudandum. Et hoc est quod
sequitur ⁊ afferent gloriam ⁊ honorem in il
lam. ¶ Sexto ciuitates munde seruantur: ⁊
maxime in aduentu regis: sic religiosus et
hoc est quod sequit nec intrabit in illam ali
quod coinquinatum. ¶ Septimo quia quis
timens bellū fugit ad ciuitatem fortem: sic
timens guerrā peccatorū: ciuitatē fortium:
id est religiosorum ascēdet. Prouer. xxi. De=
us eorum parauit illis ciuitatē Heb. xi. De
qua Gen. xix. Est ciuitas hic iuxta festina et
saluare ibi. Cui obediat ⁊ dicat illud Can. ij.
Surgā ⁊ circuībo ciuitatē sed noli circūspi=
cere in vicos ciuitatis: nec ob erraueris in
plateis illius Eccl'a. ix. De qua vt breuiter
cōcludat dicit. Gloriosa dicta sunt de te ciui
tas dei in ps. lxxxvi. Sed heu nō solū super
ciuitatē istā: sed super omnem ciuitatē ⁊ sta
tū ecclesiasticū ⁊ cōitatē mūdi qr de oi statu

modo potest dici: tu ne es. Ratione cuius est
sciendū q est quedam ciuitas in Affrica sita
vt dicitur: vbi fuit antiqua carthago: quam
in vulgari lingua vocant tunnees: quod in
terpretatur tu non es: supple quod esse sole=
bas. Ideo sic eam vocabant qr ciuitas pro
ibi sita fuit potētior fortior pulchrior ditior
volunt ergo dicere: tu non es: in nobilitate
⁊ alijs bonis conditionibus: quod esse sole
bas āteꝙ esses destructa per romanos. Ita
q vidisset statū primitiue ecclesie ⁊ christia=
nitatis ⁊ religionis: ⁊ cōpararet eū ad statū
modernū: posset dicere tu non es supple qd
eē solebas: qñ iusticia habitauit in ea. Esa. j.
Posuisti ciuitatem in interitu. Esa. xix. ⁊ Je
re. xix. Sed qui non viderunt aliū statum de
isto statu gaudent ⁊ concipiunt quasi nūꝙ
fuisset melior. Alij vero dolent. Figura. j.
Esdre. iij. Quando edificabat templum. Iu
uenes qui prius templū gloriosum non vi=
derant: cum leticia vociferati sunt: seniores
vero qui templū aliud in meliori statu vide
rant: flebant voce magna. Sic in proposito
licet senes ⁊ iuuenes in ruina status sui nō
doleant sed potiꝰ gaudeant: tamen maturi
considerantes ruinā cuiuscūꝙ status chri=
stianitatis ad fletū magis prouocant cum
christo: qui super omnē talē ciuitatē figura
tiue fleuit. Luce. xix. Uidens inquit Jesus
ciuitatem: fleuit ⁊c. quia mutatus est color
optimus: dispersi sunt lapides sanctuarij.
Ezechie. xxv. Euge euge super sanctuarium
meū: quia pollutū est ⁊ super terram israel:
quia desolata est ⁊c.

¶ Conditiones vero ciuū ciuitatis Babilo
nice: scribit. Ps. liiij. Dicens vidi iniquitatē
id est crudelitatem ⁊ tyrannidē dominorū ⁊
cōtradictionē cordiū. qr nullus aliū dili=
git vel linguarū: scz inter aduocatos ⁊ legi
stas: ⁊ inter nationes diuersarū plagarum:
vel operū: qr quilibet nititur aliū deprimere
⁊ specialiter aduentantes ⁊ pauperes: q vel
lent inter eos viuere. In ciuitate scz diaboli.
Uidi iterū gulositatē ⁊ luxuriā die ac nocte
circūdabit eam negligētia etiam ⁊ ociū pla
torum ⁊ clericorū super muros eius iniqui=
tas: crudeliū ⁊ falsorū executorum: ⁊ labor i
medio eius supplicijs ⁊ falsus oim artifi=
cium ⁊ operariorū: ⁊ iniusticia iudicū ⁊ bal
liuorū ⁊ testiū ⁊ duodenarū. Et non defecit
de plateis eius vsura ⁊ dolus: quasi in om=
ni contractu mutui seu venditionis ⁊ ēptio
nis: vt ciuitas sanguinum. Naum. iij.
¶ Duabus ergo vijs elici pōt sextum princi
pale: vz q talis cōitas vel ciuitas non erit
prospera: nec diu abundās ⁊ durabilis. Una

via respicit dei iusticiam: qua propter eorū
ingratitudinem q eis mutuauit: subtrahit.
Et iuste quidē: sicut patet. C. ij. 15. ⁊. D. xi.
24 19. Maiorē enim abundantiā diuitiarum de
litiarū ⁊ honorum contulit vel mutuauit ci
uibus vt cōmuniter ꝙ villanis vel habitan=
tibus in campestribus: ⁊ tamen ipsi sunt ci
magis ingrati: plus eū falsitatibus: ebrieta
tibus ⁊ luxurijs ⁊ ceteris vicijs prouocan=
tes: vt de eis verificetur illud. Actuum. iiij.
Conuenerunt in ciuitate hac aduersus pue
rum Jesum. Sic enim tunc conuenerūt ad=
uersus christū in ciuitate. Ita nunc aduersꝰ
mēbra. i. simplices eos circūueniendo periu
rijs ⁊ falsis mēsuris ⁊ ponderibꝰ ⁊ multis
deceptionibꝰ. Juxta illud. ij. Cor. xi. Pericu
lis in ciuitate. De talibus loquitur Aug. de
ciui. dei li. ij. c. xiiij. dicens: q talis ciuitas q
superbie ⁊ ceteris vicijs vacat: est sicut domꝰ
sardanapalli regis: q ordinauit scribere sup
tūbā suā: tantum se habere quantū dum vi
ueret libido sua consumpsit tales inquit ibi
dem. xxi. c. Nō curant ꝙ sordida sit respu=
blica: nisi q sit durabilis: quod esse non pōt
sicut dicit ibidē. c. ij. Quia inquit moribus
antiquis stat res romana: virisꝙ: non autē
cū talibus moribus: quia deus ab ingratis
retrahit quod dedit: talibus dici pōt illud. iiij
Re. ij. Ecce habitatio huius ciuitatis opti=
ma est: sed aque. i. doctrina ⁊ mores pessimi
sunt. Ideo concludit ps. liiij. dicens. Ueniat
mors super illos: ⁊ descendant in infernum
25 ⁊c. ¶ Alia via ⁊ euidentia illud elici pōt. Ui
delicet ex conditione ciuū istius babyloni=
ce ciuitatis: in q scz est diuisio ⁊ discordia. Et
hoc est q supra dicitur. Et cōtradictionē in
ciuitate. Ex ista eñ cōditione necesse est seq
q cōmunitas talis non sit stabilis: qr sicut
ois virtus vnita opꝰ fortificat ⁊ stabile facit
sicut patet. C. j. 10. Ita a contrario sensu vir
tus diuisa facit opꝰ debile ⁊ instabile ⁊ com
munitatē minus delectabilē. Iterū sicut cō=
ditio ciuū ciuitatis dei est omnibꝰ charita=
te ligari: sicut patet. C. j. 11. Et quasi ꝑ totū
illud capitulum. Ipsi eñ a nullis se diuidunt:
vel ratione patrie vel plage vel lingue vel cō
trarietate nisi solū rōne peccati ⁊ incorrigi=
bilitatis quā diuisionē diligit deus Gen. j.
Qui diuisit lucē a tenebris. Mali vero ciues
vz ciuitatis diaboli alios ab eis diuidunt
ratione patrie gētis vel lingue. Irā ⁊ cōmo=
tionē cōtra eos habentes: ⁊ prouocantes: qr
de alia parte terre sunt dicentes: tu borealis
es: tu australis vel talis nationis es ad mo
dum illius maledicte ancille hostiare q ad
petrū exclamauit dicēs: tu galileus es nā

⁊ lingua ⁊c. Et ad modum illorū maledicto=
rum iudeorū. Judicū. xij. Qui iugulabant
omnem q nesciunt dicere sebolech: sim ꝓprie
tatem lingue illorum. Ita isti cōmotionē fa 26
ciunt ⁊ de finibus suis eijciunt omnes nō ha
bentes proprietatē lingue illorū. Ad modū
illorū malorū quos reprehendit Pau. j. Cor.
iij. Quia tales diuisiones faciebant: dicētes
Ego quidē sum Pauli: ego vero apollo: qui
bus ait Paulus ibidē. Cū enim sit inter vos
zelus ⁊ cōtentio: nōne carnales estis. Sic ta
les non solum carnales: sed et crudeles sunt
quia christi corpus membratim diuidunt.
De quo corpore loquit. j. Cor. xij. Uos autē
estis corpus christi: ⁊ membra de mēbris: q
ergo istos diuidit membra christi diuidit.
Pro quo inconuenienti loquit apostolꝰ di=
cens nūquid christus diuisus est. Ideo iste
apostolus q. j. Cor. xij. Fecit diuisiones mi=
nistrationum ⁊ gratiarum: ⁊ diuisiones ope
rationum: sicut in corpore vno diuersa mem
bra diuersa habent officia sicut ibidem exem
plificat diuisiones vero nationum vel homi
num diuersarū terrarū nūꝙ admisit sz cōtra
riū docuit dicēs: nō eē distinctionē iudei ⁊ gre
ci: ⁊ qsi causam assignās. j. Cor. xij. ait. Etenim
in vno spū oēs nos i vnum corpꝰ baptizati
sumꝰ: siue iudei: siue gētiles: siue serui: siue
liberi. Et ad Ephe. iiij. Supportantes inui=
cē i charitate: solliciti seruare vnitatē spūs i
vinculo pacis: vnū corpꝰ ⁊ vnꝰ spūs: sicut vo=
cati estis i vna spe vocatiōis vestre: vnꝰ dñs
vna fides: vnum baptisma: vnus deus. ¶ Ex
quo ꝑdicator dei egregiꝰ ita sollicitus fuit
omnes vocare ad vnitatem cuiuscūꝙ plage
vel terre essent: ptz q illi sunt predicatores
⁊ apostoli diaboli: q nituntur diuisiones fa
cere iter homines diuersarū partiū: crucifixo
ribus christi peiores q diuidunt tunicā dei
inconsutilē charitatē. Uidelicet ⁊ cōcordiā: loquē
tē ergo de tali diuisione: oēs repellere debe=
rēt dicētes. Uach q destruis tēplū dei ⁊ pre=
cipitas ciuitatē dñi. ij. Re. xx. ¶ Talis enim
diuisio initiū est oim ruinarū ⁊ īfidelitatū: qr
sicut iudeus mercator: vel ciuis in ciuitate
qui nollet q aliquis lucraret nisi ipse: quan
tū in eo est oēm ciuitatē destruit ad minꝰ volū
tate: qr si nullus aliꝰ lucraret: ciuitas bene
stare nō posset. Ita isti q alijs inuident nolē
tes q alij ⁊ specialiter extranei essent gratio
si nisi ipsi: cōmunitatē illam quantum i eis
est destruūt: qr sine alijs stare non posset im
mo audacter dico: q tales de corpore christi
non sunt: qr quantū i eis est corpus christi
destruunt. Unde aplʼs. j. Cor. xij. Si totū cor
pus oculus est vbi est auditus: ⁊ si totus

auditus: vbi est odoratus: quasi diceret: si
totũ esset oculus vel manus: nõ esset corpus
Sed ipsi ita vellent esse quasi mẽbrũ solum
ergo corpus destruunt. ¶ Iterũ in corpore
christi: sicut ait apostolus ibidẽ non põt di-
cere manui ocul⁹ opera tua nõ indigeo. Aut
iterum caput pedibus: non estis mihi neces-
sarij hoc tamen ipsi dicunt extraneis: ꝗ non
28 sunt de corpore christi. ¶ Iterum in corpore
christi sicut ait Apls ibidem si patitur vnũ
mẽbrum: cõpatiuntur oĩa mẽbra: quam con
ditionẽ ipsi non obseruant: ergo nõ sunt de
corpore christi. Sicut em̃ membra corpori
christi coniuncta ⁊ in charitate ⁊ cõcordia ⁊
moribus antiq̃s sine partiũ ⁊ plagarum di
uisione copulata feliciter abundabant. Et
fuit talis vnitas causa cuiuscũq; felicitatis.
Ita nunc partiũ ⁊ cordiũ diuisio est causa
omniũ ruinarũ ⁊ infidelitatũ. Et hec cordiũ
diuisio est a diuisione linguarum: quia non
sunt vnius lingue sicut tota causa ruine il-
lius ciuitatis. Gen. xi. Faciamus nobis ciui-
tatẽ ⁊c. ⁊ fuit diuisio linguarũ. Ita in ꝓposi
29 to ex hoc ꝙ audit quis aliũ non concordare
secum in lingua: minus eũ diligit vel de eo
cõcipit. Ecce initiũ demonis linguarũ diuer
sitas: sicut ergo inter illos superbos circa
babel fuit initium impedimenti ⁊ operis de
structionis diuisio linguarum. Ita inter ci
ues babylonie ad hoc diuisio linguarum est
causa diuisionis affectionis: ⁊ diuisio affe-
ctionũ est causa totius ruine ⁊ paupertatis
eo ꝙ vn⁹ aliũ nõ iuuat sicut mẽbra in cor-
pore ergo a primo ad vltimũ: diuisio lingua
rum inter malos est causa omniũ miseriarũ
Et sicut ex hoc sequebat̃ ve in illa ciuitate: si
cut habetur in Apo. xviij. Ue ve ciuitas illa
magna babylõ. Ita in ista ciuitate diaboli
initiũ dolorum ⁊ guerrarũ hec diuisio. Et q:
omne regnũ in se diuisum desolabit̃: necesse
39 est cõmunitatẽ illam desolationẽ pati et de-
structionem. Et quando ꝑ tales demones de
solata fuerit dicet̃ illud Apo. xviij. Cecidit
cecidit ⁊c. Grauis sententia est contra tales
Malach. ij. Ubi ꝓpheta sic tales reprehẽdit
Nunquid nõ pater vn⁹ omniũ vestrum est?
nunquid nõ de⁹ vnus creauit vos quare er-
go despicitis vnusquisq; vestrum fratrẽ suũ
violans pactũ patrum nostrorũ: supple q̃ a
talibus demonibus voluerunt nos esse alie
nos. Sequitur cito post sententiã contra ta
les diuisiones fratrũ: ꝓpter diuisiones fra-
trũ: propter diuisiones terrarũ. Disperdat
inquit dñs virum: q̃ fecerit hoc: magistrum
⁊ discipulũ de tabernaculo Jacob. Nota. C.
j. 7. de ista vnitate: ⁊. C. xij. 7. Nec mirum si
multa mala tam corporalia q̃ spiritualia
tali cõtingant ciuitati diuisione: q: tales diui-
siones causantes vel vt dictũ est extrane-
os exprobrantes: faciũt ꝯtra dei preceptum. Le-
uit. xix. Ubi de⁹ sic loquitur. Si habitauerit
aduena in terra vestra: ⁊ moratus fuerit in-
ter vos: non exprobretis ei: sed sit inter vos
quasi indigena: ⁊ diligetis eũ quasi vosmet
ipsos. De materia huius vocabuli nota. C.
j. 22. Ora de tali periculo. P. iiij. arti. vij.
viij. ⁊ ix.

Contritionis in peccatore.

Primo ponenda est neces-
sitas. Secundo multiplex causali-
tas. Tertio qualitas. Quarto vtilitas. Quin-
to ostenditur ꝙ non habens tales conditio-
nes non debent absolui. Sexto q̃modo dia-
bolus nititur contritionẽ impedire. Septi-
mo experimentũ quo cognosci potest qui
sit vere contritus.

¶ Primũ patet exẽplis ⁊ rationibus. Exem-
plo q: dominus terren⁹ grauem offensam
⁊ iniuriam nõ remitteret nisi cõtritio: ⁊ si
ceret ore se dolere ⁊ dñs sciret contrarium
verum: nõ remitteret. Ita nec de⁹: quod pa-
tet Mat. xxvj. Ubi nec Petro dimisit offensam
anteq̃ fleret amare: ⁊ si fleuisset ⁊ dixisset
fuisse contritus mendaciter: non remisisset
q: hõ talibus signis decipi põt: non autem
deus qui intuetur cor ⁊ nouit abscõdita cor-
dium. In ps. xliij. ¶ Secundũ exemplum
idem est. de vulnerato seu infirmo in quo ne-
cesse est ꝙ primo infirmitatẽ vel plagam sen-
tiat: q: aliter remediũ non querit: secundo
illã medico ostendat: tertio medicus medici-
nam apponat. Sic spiritualiter infirm⁹ vel
plagatus necesse habet primo plagã sentire
⁊ querere plagã cordis ⁊ peccati cũ cordis
cõtritione: secundo medico ostenditur causa
per confessionẽ: tertio cõfessor medicinam
apponat: cũ operis satisfactione: tertio hoc
patet: q: contritio in edificio penitentie est
fundata: opus autem sine fundamento esse
nõ potest: quarto idẽ patet de mẽbro extra
iuncturã: ꝙ si reintegrari debeat: necesse est
ꝙ doleat: q: sine dolore reiungi nõ põt. Ita
peccator qui est extra corpus christi. Iterum
patet ratiõe que dictat ꝙ eo modo quo pec
cata cõmittim⁹: peniteamus. Sed peccam⁹
mus trib⁹ modis: sicut patet. A. iiij. ii. q̃.
Sed patet ibidẽ. Sed vltra aduertat̃ ꝙ cũ
ista tria genera ⁊ modi peccatorũ incipiunt
a cordis cõplacentia. Ergo iustũ est ꝙ re-
missio incipiat a cordis contritione: q: se-
cundum mensuram delicti erit ⁊ plagarum modus.

Deut. xxv.

Deut. xxv. Audiam⁹ ergo dicentẽ Johel. ij.
Cõuertimini ad me in toto corde vestro: q:
tãtũmodo sanat cõtritos corde. Psal. cxlvj.
Et humiles spiritu saluabit. In psal. xxxiij.
Patet ergo contritionis necessitas.
Ier. ij. ¶ Sed heu aliqui nesciunt inter se de pecca
tis suis dolere. Et si forte aliquã leuem ha-
beãt de illis displicentiã: q̃ tñ si oẽs dolores
causas aduerterẽt bñ haberẽt materiã intra
se dolẽdi. Si diligẽter cogitarẽt quõ deũ et
5 mariã ⁊ angelos ⁊ totã curiã celestẽ offen-
derũt: ⁊ dñm celi ⁊ gloriã illam ⁊ societatem
amiserũt: ⁊ in carcerem inferni mutauerũt:
sic haberẽt materiã dolẽdi: ex his q̃ supra se
sunt: q̃ peccãdo ꝑdiderunt. Si iterũ cogita-
4 rẽt q̃d amiserũt intra se: sꝫ aĩam: q̃ incõpa-
rabiliter pl⁹ valet q̃ tot⁹ mũdus: ⁊ siĩtudi
nẽ dei ⁊ gratiã mutauerũt in siĩtudinẽ dia-
boli: ⁊ ꝑ gratiam ineracti sunt pctĩ: ⁊ male
dictã: q: inter oẽs creaturas quas vnq̃ vi
dimus: nũq̃ vidim⁹ ita pulchrã sicut est aĩa
in grã. nec mirum: q: est ad dei siĩtudinem.
Gen. j. Nec ita turpem sicut est aĩa in pctõ:
Est em̃ turpior bufone: nec mirum: q: est ad
diaboli siĩtudinẽ. Et causa ⁊ modus patet
A. xx. i. ¶ Iterũ si cogitarẽt q̃d lucrati sunt
⁊ q̃d eos expectat subt⁹ sꝫ infern⁹ cũ varie-
tate ⁊ penaꝝ durabilitate. ¶ Iterũ q̃d ante
eos expectat: sꝫ mors et iudiciũ horrẽdũ: in
quo oĩa pctã et furta habebũt in collo suo:
nec iudex aut patria ibi muneribus pce amo-
re vel timore vel fauore flecteẽt. ¶ Iterũ q̃d a
5 dextris amiserũt sꝫ oĩa bona ⁊ sacramenta
ecclie: ⁊ que ipsi etiã fecerũt. ¶ Iterũ q̃d a si
nistris sꝫ mala mũdi ⁊ domigera ⁊ diffama
tiones ⁊ multas seruitutes: quas peccando
incurrũt. ¶ Iterũ q̃d retro sequit̃: sꝫ pctã q̃
cõmiserũt: q̃ oim istoꝝ maloꝝ cause sunt: q̃
ideo sequunt̃ vt pctõres accusent de ingrati
tudine erga deũ ⁊ quõ oĩa bona ⁊ nature et
fortune ⁊ grẽ male expẽderũt. Sicut ergo il
le qui fuit pri⁹ diues in thesauro infinito in
terris in domib⁹ in possessionib⁹ in oib⁹ bo
nis: si aliquo infortunio subito oĩa amittat
et ducat̃ ad patibulũ: materiã hꝫ doloris: et
dolet. Si pctõr oĩa amittẽs supra se et intra
se a dextris ⁊ a sinistris: ⁊ oĩa bona: ⁊ thesau
ros nature fortune ⁊ gratie ductus ad pati
bulũ inferni: hꝫ materiam doloris: ⁊ tñ in se
6 non dolet. Et hoc inter oĩa mirabilia videtur
maius: si centũ libras tibi traduas ad nego
ciãdũ amitteres: multũ doleres. Et deus de
dit oĩa bona nature fortune et gratie ꝑ que
possent lucrari vitã eternã: ⁊ ista amittunt.
Sicut patet. B. iiij. 6. Et tñ nõ dolẽt: ⁊ nõ so
lum hec eis tradita ⁊ amissa flẽda sunt: sed
plus dolẽdum: ꝙ ꝓ eoꝝ amissione semp dã-
nabũtur: ⁊ tñ nõ dolẽt. Iterũ si q̃s esset cert⁹
ꝙ amitteret vel amisisset aliquod corporis
mẽbrum: vel ꝙ cito esset excoriãdus ⁊ cõbu-
rẽdus. Et ꝙ oĩa pctã sua deberẽt corã tota
multitudine recitari: doleret: et ꝓ certo nisi
doleãt mõ sunt eternaliter cõburẽdi: et pctã
sunt coram toto mũdo recitãda. ¶ Iterũ si 7
haberet magnã hereditatẽ vel gratiosum fi
lium pulchrũ morigeratũ ⁊ amabilẽ: ⁊ esset
cert⁹ ꝙ non posset plures habere: ꝙ etiã ita
tum magnũ ⁊ magnã hereditatẽ esset habi-
turus: vt puta regnũ si viueret: ⁊ ꝙ esset pro
moturus parẽtes et ad gloriã tot⁹ generis
sui si bñ esset custodit⁹: si iste moreret̃ ꝑ de-
fectũ custodie: vel si pater vel mr̃ pre ebrie-
tate vel alia fatuitate eũ occiderẽt: vix nũq̃
occurreret eis mors sine dolore: q: videt̃ eis
ꝙ magnam haberẽt doloris cãm: ꝗ a siĩ q̃n
ꝓ breui pctĩ fatuitate amittunt aĩam: q̃ est
vnica ⁊ heres regni celestis. ꝑ quã etiã cor-
pus eternaliter ꝑmouebit̃ si bñ custodiatur
quare nõ totiẽs cogitãt cũ dolore q̃s ꝓphe-
ta ad planctũ hortat̃. Hiere. vj. Plãctũ inq̃t
vnigeniti fac tibi. Et bñ dicit vnigeniti: q: si
mr̃ haberet plures filios: vno mortuo pos-
set de alijs cõsolari. ita pctõr: si hẽret plures
aĩas. ¶ Sed heu terrã perdũt possessiones
perdũt amicũ perdũt equũ vel bouẽ vel pe
cuniã vel acũ perdũt ⁊ dolẽt. Et deũ et aĩam
⁊ oĩa bona ꝑdicta ⁊ celũ perdũt: q̃ valẽt mil
le mũdos: ⁊ nõ dolẽt. Et reuera sm̃ beatum
Gregoriũ in Omel. de angelis. plãgẽdi ⁊ do
lẽdi sunt: qui non dolẽt nec plangunt. Peni
teamus igitur ⁊ indulgentiam cum lachry
mis postulemus. Judith. viij.
¶ Ostensa contritionis necessitate ⁊ causis Ar. iij.
nũc ostẽdere restat qualis esse debeat: ⁊ q̃ia
les cõditiones reqrat cõtritio: quia pctĩ ve-
nia impetrat̃. ¶ Ad hoc aũt ꝙ sit pctõri vti 8
lis ad salutẽ: tres reqrunt̃ cõditiões: videlꝫ
ꝙ sit vera in corde sicut ꝑtẽdit in ore. Scdo
ꝙ sit integra seu vniuersalis. Tertio ꝙ sit
stabilis sine ꝓposito recidiuãdi. ¶ Primũ
patet: q: si cõfiteat̃ mundissime oĩa pctã, ore
nominãdo: si agat oẽm penitẽtiã mũdi: nisi
cõtritio sit in corde: est quasi imago hoĩs:
vbi vita nulla est: q: imaginẽ hꝫ penitẽtie ⁊
remissionis: sed nõ verã remissionẽ. Hoc pa
tet de rege Antiocho. j. Machab. vj. Qui di
cebat̃ de pctĩs suis multum dolere: ⁊ multa
deo ꝓmisit. Sicut patet. ij. Macha. ix. Et tñ
q: nõ erat in corde: sicut pretendebat in ore:
veniã nõ cõsequebat̃. Sic Saul. j. Regũ. xv.
de pctõ suo a Samuele reprehẽsus: videbat̃
penitere ⁊ dolere: dicẽs peccaui: ⁊ tñ veniam

nō obtinuit: qꝛ nō erat in corde qđ ꝓtulit in
ore. Dauid a Nathā propheta deprehēsus.
ij. Reg. xij. Idē dixit ꝙ Saul scꝫ peccauit: ꝛ
veniam obtinuit: que cā diuersitatis? nisi ꝙ
Dauid cōtritionē quā ore ꝓtulit corde cōce
perat. Sic adhuc duo pñt confiteri: eādē pe
nitētiā agere: ꝛ tñ vn⁹ veniā pctōꝝ et regnū
lucrat̄ celoꝝ: ꝛ ali⁹ de hoc nihil lucrat̄. Ex ta
li radice ī corde diuersa: sicut patuit in duo-
bus latronib⁹ q̄ in cruce cū christo eādē pe-
nam sustinuerūt: sed non eūdem finē ꝛ vtili
tatē: cuius diuersitatis cā pretacta est. De-
bet ergo cōtritio esse vera ꝛ tūc impetrat vi-
tā. Exēplo Ezech. iiij. Reg. xx. ꝛ Esa. xxxviij.
Cui sicut fletu magno et vita ei donata
fuit: sic Petr⁹: sic Magdalena: sic Susanna
Dañ. xiij. Flēs aspexit in celū. Erat eñ cor
9 ei⁹ fiduciā habēs in dño. ¶ Scđo debet esse
gñalis ex toto corde: ꝛ de oībus pctīs. Exem
plo illi⁹ q̄ ꝓpria negligētia amittit rē ma-
gni precij: cū dolore cogitat oīa cōmoda rei
amisse: et ꝓ omni ei⁹ bonitate aggrauat in
cogitatione sua nouū dolorē: cōsiderando:
qđ illud qđ amisit peccādo fit infinite boni-
tatis: et in infinitū si posset: dolere deberet.
Et hoc est ex toto corde. De oībus etiā pctīs
fieri debet cogitatio cōtritionis: sicut q̄ ex-
pēdit pecuniā dñi sci: vbi ꝛ qualiter ꝛ ex quo
loco ꝛ quātū: ꝛ si amisit: eodē modo cogitat
q̄re ꝛ ꝓpter qđ ṽbū vel factū amisit: ꝛ dolet
ꝙ tale verbū vel factū dixit. Sicut patet de
pħo qui offendit matrē suā ṽbo: ꝛ p dolore
de cetero noluit loqui. Sic spūaliter: q̄d di-
ximus: q̄d fecim⁹ in cōcupiscētijs et cupidi-
tatib⁹ in luxurijs ꝛ alijs pctīs: et in quo lo-
co et tpe. iuxta illud Esa. xxxviij. Recogita-
bo tibi omnes annos meos. Sed heu pauci
sunt qui nō plus dolēt de amissione sex de-
nariorū: q̄ꝫ de amissione dei ꝛ aīe ꝛ celestis et
eterni gaudij. Si aūt aliq̄ñ dolet qui pecca
10 uit vt frequēter hoc non est qꝛ peccauit vel
deū offendit: sed ꝓpter infamiā vel amissio
nem honoris vel alicui⁹ terreni cōmodi: et
hec nō est penitētia digna: sicut patet in ca-
none. dist. l. Ut constitueret: qꝛ requiritur vt
ideo doleat qꝛ deū offendit sicut patet p In-
nocētiū de peni. ꝛ remis. sup. c. Ois vtriusq̄
11 sexus. ¶ Tertio debet esse cū firmo ꝛ puro
ꝓposito a peccato cessandi. Cū sm beatum
Gregoriū. Penitētia est pctā preterita plan
gere: ꝛ plāgenda iterū nō cōmittere. i. firmū
propositū habere: iterū illa nec alia cōmitte
re. Sicut patet de peni. dist. iij. c. penitētia. §.
nō pōt. Si autem non fuerit sic stabilis vel
aliena restituere noluerit sine dilatione pos
sibilitate habita: vel rancorē ꝛ irā noluerit
de corde dimittere: nec excōicatorum societa
tem vitare: cōfessor ei manū porrigere nō de-
bet ad absoluendū. Et si sit ita fatuus ꝙ ex-
tēdat nihil est qđ facit: qꝛ eū nō absoluit ex-
terius: quē deus nō absoluit interius. Sed
deus qui videt illā volūtatē et instabilitatē
et nō remittit interius: igitur ꝛc. ꝙ aūt deꝰ
nō remittit potestis videre in aperto exēplo
Non est aliquis rex vel aliquis vestrū con-
tra quē si quis fecisset grauē iniuriā: ꝛ veni
ret ꝛ diceret vel factum sibi recognosceret: ꝛ
veniā peteret dicēdo. Dñe offendi: sed remit
te mihi rogo: sed scias ꝓ certo ꝙ nō doleo:
nec displicet mihi factum illud qđ feci cōtra
te nec restituere volo qđ abstuli a te: vel si
displicet tñ itēdo iterū facere simile factum
vel si nō intēdo iterum facere simile: tamē
nō sum stabiliter excogitat⁹ vel determina-
tus: vtrū iterū sic faciā vel nō: nunq̄ remit-
teret aliquis vestrū iniuriā: tali sic loquēti:
immo plus offenderet. Simo sic est de eo q̄
deū offendit peccando: ꝛ venit ad confesso-
rem qui est in loco dei: ꝛ recognoscit factū suum
de quo nō dolet: vel si doleat dolet forte ꝓ-
pter aliquam causam pretactā supra. c. c.
Uel si vere doleat: ꝓponit tamē post pascha
vel alio tēpore idem facere qñ occurrent
eedē occasiones que qñ pri⁹ peccauit occur-
rerūt: vel nō est stabilitus in ꝓposito cessan
di a peccato: de⁹ sic cogitāti nō remittit: im
mo plus offenderet. Uñ Crisostomus Omel.
xxiij. Non dolere de pctīs magis ira sit
deum: q̄ꝫ ipsum ꝙ ante peccasti: qꝛ equaliter
videt de⁹ tales cogitationes: sicut nos au-
diuimus supradictas locutiones. Ad hoc
valent illa exēpla sacre scripture: supra. c. c.
viij. vbi Saul ꝛ Antiochus fassi sunt delic-
tum: ꝛ tñ veniā non habuerūt: propter ista
vel aliquod istoꝝ impedimētorum. ¶ Debe
ret ergo sacerdos diligēter inquirere de sta-
tu volūtatis fuerit si in tali dispositione eū
inuenerit: ꝙ credit verisimiliter ꝙ de⁹ eum
absoluit: est malus cirurgicus: qui empla-
strum ponit ad sanationē plage dimittens
ferrū interius: vel vulneris radicē nō que-
rit: ꝛ est malus ortulanus qꝛ radicē vrtica-
rum vel malarū herbarū non extrahit: ideo
iterū crescit. Sic ex talibus cogitationib⁹
facta iterū prodeūt: vñ beatus Gregori⁹ in
mora. sup illo Job. xviij. Radices deorsum
siccētur. i. cogitationes in corde que sunt si-
cut radices visibilia opera producūt. Epa
tet ergo ꝙ non sufficit illud qđ cōmuniter
dicunt confitentes: Dñe non propono nocere
alicui: vel non propono peccare: vel cū gra-
tia dei bene faciam: de talibus sic indifferen

tibus nota. A. xvi. 5. Sed debet esse determi
natus: ita ꝙ negatio non determinet ly pro
pono: sic: nō propono peccare: nec tamen be
ne penitet. Sed debet determinare ly pecca-
14 re: sic: propono nunq̄ peccare. ¶ Sed forte
cogitant aliqui: in morte vel senectute quā-
do sentiemus mortē appropinquare sic eri-
mus determinati. Et sic cogitabimus dimit
tere pro semper peccata nostra ꝛ restituere.
Sed pro certo quādo timore mortis vel pe-
narum dimittit: vel cogitat peccata dimitte
re: vel ablata restituere: non mutādo istam
cogitationē ꝛ volūtatem timoris in volūta
tem amoris: non saluabitur qꝛ talis timor
non est in charitate. Nota. A. xxvij. 47. Ex
de tali sequitur in bona cōsequentia dimit-
tit timore pene: ergo si penā non timeret: nō
dimitteret: qꝛ a destructione cause: sequitur
destructio effectus. Si ergo semp sine mor-
te ꝛ sine pena viuere posset: nunq̄ dimitte-
ret peccatum: ꝛ hec est causa quare sine fine
puniētur: qꝛ sine fine voluissent peccasse: vel
aliena bona retinuisse si potuissent: sicut pa
tebit infra. D. i. ar. iij. ꝛ. P. vij. 50. ¶ Patet
ergo ꝙ multi dānātur si nō verba sed opera
respiciātur. Oēs vidētur saluari: qꝛ dicunt
dñe miserere. Et dñe dñe aperi nobis: domi-
ne da nobis celum. Sed videamus quid fa-
ciunt etiam tunc quādo opere ordināt et in
testamēto suo scribūt ꝙ restituātur oīa de-
bita: et si qua habeāt aliena ꝓmittit etiā se
velle peccata dimittere ꝓ suo perpetuo: sed
non statim: nec etiā cōualescēs ordinationē
suā implet nec peccata dimittit: ergo nō be-
ne penituit: sicut dicit beatus Gregori⁹ qui
post q̄ꝫ cōualuerint ꝛc. Sed dicent: volūtatē
habuit pro tunc: ergo fuisset saluatus? Cō-
tra factū sequēs ostēdit ꝙ nō habuit volū-
tatem absolutā: sed conditionatam: quia si
fuisset volūtas absoluta ꝛ vere penitēs: sta-
tim restituisset: ergo a destructione cōsequē
15 tis. Ex quo non statim restituit: non habuit
volūtatem determinatā: hoc eñ factū ostē-
dit iniquitatē retētionis: qꝛ sicut nullo tem-
pore pōt aliena iniusto modo capere. Ita
nullo tēpore retinere: ꝛ sicut captio nō est si-
ne peccato: ita nec detētio: qui ergo vsq̄ post
mortē aliena detinere voluit sine peccato nō
fuit mortali in casu vbi talis detētio fuit cō
tra proximi charitatē. Sed qui in peccato
mortali moritur: dānatur: ergo ille qui or-
dinat ꝙ fiat post mortē qđ nō faceret: si vi-
ueret: tum tenetur de necessitate propter il-
16 lam ordinationē nō saluatur. ¶ Patet etiā
ꝙ multi male absoluūtur: qꝛ videmus mul
tos simul stare in luxurijs: siue in pecca-
to luxurie. Exercere facta vsure simonie et
false mercationis ꝛ huiusmodi similia per
viginti annos ꝛ forte quasi tota vita sua: et
omni anno confitentur absoluuntur cōmu-
nicantur: et pro bonis christianis habētur.
Et ex tali absolutione ꝛ cōmunione ꝛ homi
num societate ꝛ opinione habent magnam
peccandi audaciam: que si eis negarentur:
ex dolore et confusione peccare cessarent qđ
expertū est. ¶ Et non solum absoluentibus 17
vbi non deberēt absoluere: sed etiam absolu
tis nocet: sicut patet. A. vij. 22. Et est alijs
exemplum accipientibus ab eis et dicentib⁹
confessoribus: quare nos non absoluitis: et
quare non cōmunicatis nos? Uidemus ali
quos multis annis in peccatis perseuerare
vt predictum est: ꝛ tamē sacramēta eis non
negātur? Quibus respondēdum est ꝙ illud
factum accidit vel ex defectu confitentis: vel
confessoris. Ex parte confitentis pōt esse
duplex defectus: videlꝫ mendacium quādo
dicit ꝙ vult a peccato cessare: sed hoc corde
non intēdit. Et sic cum peccato mēdaciū alta
augmentat: et peior recedit q̄ꝫ ad confesso-
rem venerit: et seipsum decipit. Uel instabili
tas quando promittit: ꝛ corde intendit: sed
tanq̄ instabilis cito recidiuat. Sicut ille in 18
euangelio: qui cum gaudio verbum audit.
Sed tēpore tētationis recedit. Uel est defe-
ctus cōfessoris: qui eum non bene informa-
tum absoluit. Et hoc quia non vult displice
re: vel quia nescit ꝛ ꝓpter hoc curauerūt cō
tritionem filie populi mei cū confusione et
ignorantia: dicentes pax: pax: et non est pax
Hiere. vi. Nota infra. c. 27. Et in istis casib⁹
nec vnus nec alius excusatur. Sicut patet
A. vij. 22. Confessor nō excusatur: quia intro
mittit se de bello spirituali et christi vbi nō
est audax miles. Intromittit se etiam de cu
ra filij regis: cum non sit expertus medicus
contra doctrinam beati Gregorij in pasto-
rali. Nulla inquit ars doceri presumitur: ni
si prius intenta meditatione discatur. In
alijs enim artibus necessitantur artes pri⁹
addiscere q̄ꝫ ex eis viuant: qꝛ nisi eas prius 19
addiscant: ex eis viuere non possunt: quia
tanq̄ imperiti derelinquuntur: et a nemine
conducūtur: sed in arte officiorum ecclesia-
sticorum siue prelaturarum siue inferiorū:
cum sit ars nobilissima in natura: et pericu-
losissima in exercitio: a paucis addiscitur
anteq̄ exerceatur ꝛ precessendo celebrādo et
absoluendo et magna causa est: quia predi-
cta cōditio in alijs artibus requisita in ista
moderno tēpore non queritur: quia insuffi-
cientia in ista arte, nec artificem repellit ꝛ

et insufficatis? querimus ad hoc habet occasionem vt ille peccatus sit sufficiens: sed q. pdicator. et vel ppinqus. pmisi nec sacerdos qui purior: sed q melior: vbi copulus pdr. ro tra. ds. Nota. M. nil. v. S. i. a. un sine. hic offert. qui veraciter: sed q facilior: vbi est causa q quare plures insufficientes reperiuntur esse in inferno quam in alia. arte? in alia arte? in aliqua arte? dicit? quia videl? eos fore mino? q nil tam magnū peculiū esse cognoscit? in illa arte sicut in aliquo sed inuenient q multo maī erit q̄ ignorabit ignorabitur a pdo rectio. Quasi. Qui in scientia repulsi? ego repellā tene facerdotio fungaris milti in eternū. C Hoc eō solus accusat? est causa a eco ductus? eco in sonet? adeo inferni. Sicut patet de diabo de quo fert q̄ fuit offensus ēpo suo ola prā sua in cerimoniis post mortē apparuit de eo se esse damnat. Et eo admirabil? nocturnū ne fuit de oibus offensus: fm̄ inquit: sed habui voluntatē redire ad pcās: si viuere posset: hoc dixit tantū ab ep̄o: aliqui bolies vnctorū in terra: ex quo pauci hoc sunt q̄ tu fuerit mortus? quare ergo ārio: si ita est ois mortuus: inquit nō credidi set potius esse in terra ci? vnctor? quare ferā descenderunt post? mortuus fui. Et sic gat ergo quilibet dicere cū Job. v. Dimitte me plangā paululū dolorem meum.

Ar. iiij C Offert? pr̄terea qualitates in isto tertio 21 articulo. Restat offerēre in sequēti q̄ habebimus istas qualitates: sequitur vltima. Talis aūt cōtritionē vltimo patere rubr̄ce facilitates: ex effectu: ex locō dirate. C Facilitas aūt patet ex cōparatione ōnium terrenoum ad bm̄ cū: dixi enī terrenū offensū grauiter vir placitur pecūnia bona: ex obsequiis. Dñs ceū offensus: placat? cōtritione cū cōfessione: ex mīs: cū nonnullus supra c. vij. C Scdo ex effectu: qui multiplex est. Primus est actualis peccatoꝝ: qi sicut mare ostia monticina: z putrida expellit. Sic actus mī. sibi expellit peccatū. Jō dicit Thō. ij. 86 q̄n̄ 3 vel in mare cōtrita ma. Sic patet in vitasp̄a. vbi habet: quasi sic q̄ quidā pecunia pauī? note. Et grauia sibi a eo data aliqñ videre potuit? tardi. nois inferni. Ex actualis: hic ergo semel peccatoꝝ vi dit ecclesiā intrare: et angeli bonū qualitatē sequentē. Et mali? ēpe ei gaudentem: dum eo caret sut ecclesiā: et socijs repetuit? ipsis querentibus quid in ecclesia fecisset. Rider mīs: quasi ergo inanimus cogi 22 talis? quibus ipse ri legere ut aliud ēpa. j. Ananimus: nisi effoto: cogitauit: de fedita te peccatoꝝ meoꝝ: z de flatu pernicios? in quo eram: et dolui. Ecce dolor de peccatis ei? positū satisfactionis pcā tuam. vnde q̄ps̄ Bern. dicit. cōfit. dolor adhuc. ꝛc. C Ad tēs? de quadā latrone qui cōpunctus vocē? ihū ihesus quē dam sancti viri vt confiteret. Ja via cap? decapitabatur: z illi sancto p illū latronē relatū fuit q̄ contritus eō ppōsitū cōfitendi eū ille tamē. C Adē patet de bōne a dextris in cruce ihū. Et de magne cōtritionis laudē dicit? S. ad tēs? tros code. In pñal. civ. C Scdo effectū cōtritionis est mundicies: vt dicit Thō. ij. 86 quo ferun? q̄ vnodo cōtritionē mīs. Et maiores deatones: z animū posuit in bigenerā? magnus fert? Par? quasi voluerit cuiusdā magnus fert? Par? quasi voluerit esse in vaso mundo. Accedat? ps̄mus. q̄ incidit in fornicationē: z respicies ihūm suū illum qui adcapat eius pōdera: z ipse eū tractat: z quasi inconsolabiliter dolens camera flui? carere se indudē: cū p̄ps̄ fessionis: z satisfactionis: re venit anima. raculose nodat? in signū remissionis peccatoꝝ. Et ita ligatus z solut? p̄ps̄ pugnat. fanctitat? refritur: funt. Agite ergo ōnes tes: sicut? q penitentiā: z plorate vinitatem misericordiā. Jacob. v. C Tertiū effectū: horū ale irrigatur: postq̄ est mūdat? reparatus ve dicti est: debet postmodū ad tentionis cōmutatione, irrigari, vnctū de Spāl. terra. Dolus meus in conspectu meꝝ. Thes. j. ego pīalis: z omnino me? tes: cras aquas: q̄ aqua lachrymaꝝ: z contrarios est cōtritionis: q̄ fuit absolutus: me re in celo. Spāl. cxxv. Qui seminat in lachrymis. Et. Videt enī a fras z carā q̄ peccatio in aia scripsit: et diabolo. z. gabgab. Sicut patet de illo: qui petit sibi scripturā ēd cōfessor veniret vt peccata sua ipse ret vtpote scripta inuenit: aqua cui cōmuni. eo absolueret. Et de patre q̄ cōmuni marem aqua. Spāl. xc. Inferni. z. trador? in. mergitur. z. frangit? ira: et sicut aqua cibi. ad cancri. precij. et de coquina fugat. Sic diabolū de anima. z. terra. et aqua. ingnis peccati extinguitur et ignis infer. q̄s pater per argumenti a contrario sensū. De quā? multere legit. q̄ post mortē? cōfessor: apparēs stur se damnat? esse. Iuit. inime de peccatis suis: z fic aqua cō tritionis illū ignē non delenit: ideo ei suus. aut. Ergo a contrario sentire pñs. Firmamare p q̄s ad terrā? sancta celi: et mare. Beato gō qui lugēt: z lugēdus est cū qui nō lugeat? beatus Gregorius. C Terna vitalia: spiritualis letitia: hoc est cōs. sufferētia. ter dolorem de aliis rebus, vbi multū dole-

nō debet: sicut p̄ multi infortuniū: p̄ ami tuā: mortē z huiꝰ: et sic de ceteris. Et p peccatis: de patre nō gaudet: nec imposterū letat: de patre nō gaudet: sed potius ser ēcutibus. Sed sed potiꝰ crudescit: et dolet. Sic dicit? S. de secūdo gaudet: et dolet de dolore gaudet. Iustā illud. Psal. xxxij. Sēm multiplicabit dolorū meoꝝ in cede inco. ꝛc. Idem patet de pedit. i. circa principiū. Postq̄ sui fuerit cōfessus: z cōtrito: pugnauit: de hoc pīs renali: z magni. in aia leonum. Thob. iij. Post tadoꝝ tationē: z ferīs: exultat? est in lande. Laudet. Scan. cui nunc ferocia quia ndebuit: z cuius terra. Ps. xcvij. Mouea? mus: sēs? dicians: tenēs: fempiterna: quia tris: fluvia veltra: vertet in gaudiū: z gaudiū ve: stium nemo tollet a vobis. Joan. xvi.

C Quātes: quātitates conditiones: in tertio Ar. v. articulo z vltimo in quarto articulo notatas inuenie in alia: debent haberevultitates: ex eorum qualitatibus: cū bona aper: mut: z malū ecclesie: vtilitatē: in cōmuni raculose nodat? in signū remissionis peccatoꝝ. Et ita: Quare pugnat. fanctitat? refritur: funt. Agite ergo ōnes tes: sicut? q penitentiā: z plorate vinitatem misericordiā. Jacob. v. C Tertiū effectū: horū ale irrigatur: postq̄ est mūdat? reparatus ve dicti est: debet postmodū ad tentionis cōmutatione, irrigari, vnctū de Spāl. terra. Dolus meus in conspectu meꝝ. Thes. j. ego pīalis: z omnino me? tes: cras aquas: q̄ aqua lachrymaꝝ: z contrarios est cōtritionis: q̄ fuit absolutus: me re in celo. Spāl. cxxv. Qui seminat in lachrymis. Et. Videt enī a fras z carā q̄ peccatio in aia scripsit: et diabolo. z. gabgab. Sicut patet de illo: qui petit sibi scripturā ēd cōfessor veniret vt peccata sua ipse ret vtpote scripta inuenit: aqua cui cōmuni. eo absolueret. Et de patre q̄ cōmuni marem aqua. Spāl. xc. Inferni. z. trador? in. mergitur. z. frangit? ira: et sicut aqua cibi. ad cancri. precij. et de coquina fugat. Sic diabolū de anima. z. terra. et aqua. ingnis peccati extinguitur et ignis infer. q̄s pater per argumenti a contrario sensū. De quā? multere legit. q̄ post mortē? cōfessor: apparēs stur se damnat? esse. Iuit. inime de peccatis suis: z fic aqua cō tritionis illū ignē non delenit: ideo ei suus. aut. Ergo a contrario sentire pñs. Firmamare p q̄s ad terrā? sancta celi: et mare. Beato gō qui lugēt: z lugēdus est cū qui nō lugeat? beatus Gregorius. C Terna vitalia: spiritualis letitia: hoc est cōs. sufferētia. ter dolorem de aliis rebus, vbi multū dole-

Ar. vj.

Ar. vij

19

20

terrenus diceret ei q eū suspēderet:nisi sta=
tim ei daret oīa que haberet: statim oīa da=
ret:q2 pellem p pelle: z oīa que habet homo
dabit pro aīa sua. Sed ista p aīa ne morta=
tur eternaliter nō facit. Medici eñ aīe dicūt
q nisi ieiunet z penitentiā faciat:nisi elemo
synam det:nisi etiam aliena restituat:nisi di
mittat societatē malā: q dānabitur z suspē
detur ad furcas inferni. Sicut eñ dicit ipse
deus. Luce.xiij. Nisi penitentiā habueritis
oēs simul peribitis. Sed nō bene penitet ni
si predicta faciat. Et tamen oīa ista differt:
nec tantū restituit de alieno qd non pōt ha
bere iuste:nec tam cito pro aīe salute:q̄ da=
ret pro proprio q posset habere pro corpo=
ris sanitate:ergo plus diligit corpus q̄ ani
mam:ergo nō est in ordine charitatis sicut
patet. C.i.z. Ergo non vere nec fructuose pe
nitet:oīa ergo que faceret vt mortē vitaret
corporis siue ieiunando siue restituendo si
ue societatē fugiēdo siue peregrinando:q2 si
diceretur ei:q nisi faceret moreretur: ea ci=
tius faceret:faciat pro anime morte vitāda:
ieiunando restituendo:malā societatem fu
giendo z ad episcopū seu penitētionarium
vel papam quādo ei iniūgitur:pro absolu=
tione habēda peregrinando.

C.vi. Confessionis. Pri=
mo ponēda est descriptio. Secū=
cundo necessitas. Tertio modus
seu dispositio requisita ex parte
confitentis q̄tum ad voluntatem. Quarto
q̄tum ad discretionem. Quinto q̄tum ad
integritatē. Sexto q̄tum ad precogitatio=
nem. Septimo q̄tum ad obedientiā. Octa=
uo q̄tum ad festinationē. Nono q̄tum ad
frequētiam. Decimo ponēda est cōfessionis
vtilitas. Undecimo in quibus casibus de=
beat iterari. Duodecimo ostenditur quārū
diabolus nititur eam impedire: scz sex mo=
dis: z sex remedia contra hec impedimenta.
Tredecimo experimentum. Decimoquarto
fatuitas rite confiteri nolentium.

Ar.i. ¶ Ad primū sic pceditur. Cōfessio fm Criso
1 stomū est salus aīarum:remissio petōrū:re=
cuperatio virtutū:fuga demonum: obstru=
ctio oris inferni:apertio regni celestis.

Ar.ij. ¶ Scdm ostēdit exēplis hystoria rōne lege
z autoritate. Exēplum ad hoc de infirmo vel
vulnerato cui necesse est q infirmitatē me=
dico ostendat: si vult curari. Ita necessaria
est confessio ante curationē. ¶ Iterū si dñm
offendisti terre nūc necesse est vt culpā reco=
gnoscas anteq̄ veniā obtineas. ¶ Iterū q
debet esse vel honeste ministrare in mēsa re=
gis necesse est vt a facie sordes tergat. Nos
semp sumus in psentia dei et oim scōrū: sicut
patet. A.xxv.17. Aliquñ etiā ad mēsam eius
ad cōionē accedimus. ergo poccupemus .i. pre=
ueniamus faciē eius in cōfessione. in psal. xciiij.
Ad istud propositū adducit istā autoritatē
beatus Gregorius tertio pastoralium. c.iiij.
¶ Iterū necessaria est cōfessio ante orationē Extra.
q2 filio petēti pulchrū iocale a matre. Rñdet
manus tue turpes sunt valde:lauare manus:z
tūc tibi tradā. aliter nō. Ita multi petūt cū
turpi z sordida aīa liberationem ab infirmi
tatibus z tribulationibus psperitatē etiam et
gratiā in presenti et gloriā in futuro q̄bus
rñdet pater nr z mater nr̄a: dicēs. Esa.i. La=
uamini mūdi estote. Auferte malū zc. Qua=
si diceret. tūc habebitis qd petitis: aliter nō.
Quia cū multiplicaueritis orationē: nō ex=
audiam. Esa.i. Ergo confessionis mūdatio
necessaria est. ¶ Iterū necessaria est: non so
lum ante oēm orationē vt dictū est: sed spe=
cialiter ante cōionē: q2 si habens manus le=
prosas vel scabiosas vellet eas ad discū re=
gis extendere vel importune eas cōspectui
eius ingerere: nō pmitteret eū tāgere libēter
nec se nec sua. Sed auerteret oculos suos
ab eo. Ita nec placet deo q talis mense sue
appropinquet. Ideo auertit oculos ab eis.
Esa.i. Cū extēderitis manus vestras: auertā
oculos meos a vobis: manus eñ vestre san
guine plene sunt. ¶ Hystoria est ad hoc: q̄
p istū modū de deuoto btē marie: cui obtu=
lit ieiunia preces et deuotiones multas: q
cor os z alios sensus z opera mūda non cu
stodiuit: quē btā maria curialiter gnouit
hoc mō: videbat ei vna nocte q sitiebat qua
si ad mortē. Beata āo virgo: ab eo inuoca=
ta p adiutorio affuit: porrigēs ei potū pul
cherrimum in vase turpissimo: cui respōdit
q bibere non potuit ppter vasis abomina=
tionē: sed rogauit vt illud mūdaretur: z tūc il=
lud porrigeret: cui maria: sic tu mūda prius
vitā tuā: scz cōfessione aliter munus nō susci=
piam de manibus tuis malis. Nota. O.v.c.
¶ Rō etiā z lex hoc dictāt q nemo sit iudex
in cā ppria: in nulla curia mūdi hoc permit
titur. Sicut patet. C.lj.3. Ne q̄s ius sibi di=
cat p totū. Sed oportet q ponat se q̄ delīqt
in iudicio curie dicēs. Paratus sum ad emen
dam fm decretū curie. Sic in curia ecclesie
quo deus factus est hō necesse est cōfiteri deo et
homini z in eius arbitrio se ponere. Legem
etiā ciuilē habetis ad hoc. A.xiij.31. Tollite
ergo vobiscū vba. Osee.xiiij. Et cōfitemini
alterutrū peccata vestra. Jaco.vlti.
¶ Ex ista necessitate dz volūtas confitentis

ordinari q bñ disponatur:q2 i tā necessario ope=
re nisi bñ disponat maximū imminet peri=
culū. Hec aūt dispositio debet esse q doleat
4 cōmissa: sicut patz. C.v.8. Scdo q restituat
ablata. Tertio q promittat cessare: z vt de
hoc pleniorē faciat fidē q fugiat peti occa=
siones. ¶ Scdm patet: q2 nisi restituat: pa=
rū pdest cōfessio. Sicut patet de illo de quo
fert q̄si sic: q fecit iniuriā cuidā de trāsmari
nis partibus iniuste bona sua detinendo:
postea āo iniusticiā confitebatur: nec tñ resti=
tuit: hūc ergo oportebat semel ad partes il=
las peregrinari. Et trāsiēs p quādā villā in
qua erat demoniacus q dixit mirabilia impro
perādo hoībus statū suū in q̄ erāt: z petā que
fecerant: cogitauit q illū videret: q2 cogita=
uit q nihil posset ei improperare: q cōfessus
fuerat: z veniēs solus ad eū ne forte aliqd ei
corā pluribus improperaret: q̄siuit multa: et
eū ad singula caute rñderet q̄siuit de statu
pprio. Adiurās eū de veritate dicenda. Cui
rñdit: tu es in statu malo z quo ad aīam: et
quo ad corpus: quo ad aīam: q2 iniuste bona
talis detines: q ad corpus: etiā es in periculo
so statu: q2 ille cuius bona detines est in villa
ista: z si sciret te hic male tractaret. Et alius
rñdit: heu inqt nō video: q fides nr̄a nō va
let. Et quare ait demō: q2 inquit fides ecclie
est q petā cōfessione delent. Cui alius subiu=
dēs non inqt restituisti iō petm̄ manet. Ca=
ueant ergo illi: q habēt bona defunctorū vel
viuorū semp solutionē differētes multis an
nis: z credūt bñ absolui z cōicare. Et tñ dum
res habet extra: petm̄ hz intra in aīa: ergo
male absoluūtur z cōicant. de quibus dicit scri
ptura ad Titū.i. q2 cōfitentur se nosse deū ver=
bis scz: factis aūt negāt. Deo eñ cōfitentur
vbis sed nō factis. ¶ Tertiū patet videlz q
5 bene cōfitens debet fugere peti occasionē: si=
cut fugiēs de carcere nō morat p pe vbi faci
liter iterū posset capi z incarcerari: sed fugit
lōgius. Aliter videt velle iterū capi. Et hoc
etiā dicit de tali postq̄ capit iterū. Ita non
sufficit confiteri petm̄ fornicationis vel cu=
iuscūq officij vel status quē sine petō tenere
nō pōt: nisi illā mulierē de domo eijcerat: z fu
giat loca z occasiones cū ea loquēdi: q etiā
seruitiū dimittat: qd sine petō exercere non
potuit. Aliter carcerarij potestatem immo
nec carceris custodiā fugit. Sed de carcere
cōfitetur: in carcere manēs z vult finaliter a
diabolo capi: q2 cū puerso peruertet: z cum
puerso capiet z puniet: sicut captus in societa
6 te latronū. Iō signanter dicit Aplūs. Exurge
a mortuis z illuminabit te christus. Ephe.v.
Non dicit a morte solū sed a mortuis. i. a
malis hoibus spūaliter mortuis. Et nisi hoc
feceris: nō bñ surrexisti a morte peti: q2 sicut
videmus q experimentū vite corporalis est
qñ homo aliqualiter abhorret societatem
mortuorū: q2 si sit viuus aliqualiter abhor=
reret esse solus inter corpa mortuorū. Mortuū
aūt corpus: alia corpora mortua nō abhor=
ret. Eadē experimento cognoscere poteris si
sis viuus vel mortuus spūaliter. Illi enim
q sic in infirmitate vel quadragesima cōfitē 7
tur: vel precipiunt in testamento q oia resti
tuātur: z p istū modū accipiūt treugā cum
deo vsq post pascha vel infirmitatē: non fa=
ciunt pacē similiter: quia ad eādem societa=
tem z ad eadē peccata redeunt et eadē bona
retinent in posterū: sunt sicut illi qui ppter
periculū qd vident quādo nauis onusta in
cipit sabulū tangere: merces in mari proij=
ciunt: quas cū periculū euaserunt: super ter
ram euntes nituntur colligere: z que prius eiece
rūt: iterum colligunt. Istorū volūtas nō est
bene disposita: quia non est absoluta: sed cō
ditionata: q2 timore cōfitētur. Tales dicere 8
possunt illud Esa.xij. Confitebor tibi domi=
ne: quoniā iratus es mihi zc.

¶ Istius bone volūtatis manifestatio est: si Ar.iiij
ppter laborem vel tediū non dimittat: quin
discretū eligat confessorē in tam arduis cau
sis sicut cure sapiētioris medici libētius te
cōmittis z a melius sciēte viā queris in via
dubia. Et vidēs eligitur speculator z vbi pe
riculū imminet de amissione hereditatis: a
sapiētiore cōsiliario libētius consiliū que=
ris. Sic dicas in pposito illud Psal.cxxxvij.
Cōfitebor tibi dñe in toto corde zc. Sed heu
C.v.19. Et causa est frequēter quia magna
peccata volūt facere: z querūt cecū cōfesso=
rem. Uolentes ergo discretiores querere nul
lus impediat: q2 impediētes agūt z contra
salutem illorum quos impediunt: et contra
doctrinam ecclesie. ¶ Primum patet: quia
aliquando citius multis annis non confitē
tur q̄ aliquibus confiteantur: et hoc expertū
est vel forte propter verecūdiam: quia quo=
tidie eos vident ipsi timēt quia aliquod no
cumentum vel aliquid fecerunt de quo ti=
ment eos grauare: si illud eis ostenderent
quia timent q minus eos in posterum dili=
gerent: nuniq̄ de eis confiderent vel pro=
pter minorem affectionem quam ad eos ha
bent propter delicta que in eis vident vel p
pter eorum ignorantiam et insufficientiam
immo eis confitentur et si confitentur con=
fessionem dimidiant: quod est contra illorū
salutē: peccāt ergo impediētes: quia occasio
nem dant eorū perditioni: ergo melius est q

9 vtraqꝫ parte ꝙ eos licentiẽt. Primo prela-
tis ⁊ sacerdotibus: quia exonerant̃ ꝑ sub-
ditis etiã infirmis qꝛ dicit Seneca. iiij. li. de
clamationum ꝙ nihil magis prodest egris
ꝗ̃ ab eo curari: a quo volũt ⁊ vbi diligunt.
Exem. Et ponit exemplũ de quodã qui sanauit pa
trẽ infirmũ vbi medici dixerunt ꝙ sanari nõ
potuit: magis experti in scientia ꝗ̃ ipse fi-
lius fuit: postea vero rogauit filiũ ꝙ cura-
ret etiã nouercã infirmã: noluit: cui pater:
eũdẽ morbũ hꝫ quo ego laboraui: cui filius
nõ tibi medicus: sed filiꝰ profuit: gratũ tibi
erat quicqͥd meis manibꝰ acceperas: nouer
ca vero mea vidẽs me grauat̃ ⁊ amplius in
firmat̃: si loquar ei dolor incẽdit̃ si tãgã eã:
extra se erit: ⁊ medicus decipi possum sꝫ pre
nignus de morte nõ possum excusari. Con-
cludit ergo ꝙ nihil plus egris ꝓdest ꝗ̃ ab
illo curari a quo volũt qꝺ licet verũ sit in in
firmitate corporali: multo tñ verius est in
infirmitate spũali. ¶ Scḋm ptꝫ per canonẽ
seu decretũ qꝺ dicit ꝙ penitẽs dꝫ querere cõ
fessorẽ discretũ. De pe. di. j. que penitet. Et
10 ratio ptꝫ. B. ij. 25. ¶ Sic electus nõ peccat:
sed veritatẽ dicat: ⁊ semper cogitet ꝙ in lo-
co ⁊ iudicio illo maior est omni hoĩe: qꝛ lo-
cum tenet in terris: nec peccat ergo nec pro
pter lucrũ: ne lucrũ amittat eternum nec ne
grãm ↄfitentis perdat ne grãm perdat dei
⁊ sctõꝝ nec ne eũ tristet: sciẽs ꝙ meliꝰ est fi-
lium tristari ⁊ eũ videre lachrymari ad cor-
rectionẽ ꝗ̃ ad suspẽdiũ: ⁊ meliꝰ est egro vel
vulnerato ꝙ sentiat dolorẽ aduersũ curatio
nem ꝗ̃ ficte curet̃ sine dolore ad tps ⁊ post-
ea sentiat dolorẽ ad mortẽ. Talis postmo-
dũ sciet medico qui ei pepercit malas gra-
tes. Ita illi quibꝰ nõ parcitur ne tristẽtur:
qñ audiẽt tristẽ sniam in iudicio: poterunt
super ↄfessores suos capita agitãtes dicere
maledicti vos q̃ noluistis nos tristare veri
tatẽ dicẽdo. Nõ erimus in tristicia eterna.
Ipsi etiam penas nõ euadẽt: qꝛ ꝑditorie se
habuerũt i cura filij regis i nõ custodiẽdo ⁊
nõ curãdo. De talibꝰ nota. A. vij. 10. Quili
bet ergo ↄfessor ⁊ ꝑdicator ⁊ ↄsiliariꝰ ⁊ cor-
rector ⁊ p̃latꝰ ⁊ q̃ custodiã hꝫ alioꝝ verita-
tẽ dicẽdo dicat qꝺ Paulꝰ. ij. cor. ij. dixit: scri
bẽdo hec ipͥ scripsi vobis: vt nõ cũ venero
tristiciam super tristiciam habeã nec debe
rent de veritate offendi: qꝛ si amisissent here
ditatẽ terrenã: scirẽt grates dãti ↄsiliũ quõ
illã recuperarẽt. Ita in ꝓposito ne sint simi
les Iudeis: de qbꝰ dixit xp̄s Uultis me lapi
dare hoĩem: qui veritatẽ dixi vobis.
Ar. v. ¶ Sicut medico discreto electo tota plaga
ẽ ostẽdẽda. Ita medico aĩaꝝ discreto: vt dem
est electo oĩa pctã: tã cordis ꝗ̃ oris ꝗ̃ opis ⁊
ꝗ̃ obmissionis integraliter ostẽdẽda sunt quo
ad oẽs circũstãtias aggrauãtes: q̃ notant̃
in hꝫ vsu. Quis qꝺ vbi quotiẽs ꝑ quos cur
quõ qñ ostẽdit ei oĩa. Mat. iiij. Esa. lviij. Dis
solue cogitatiões impietatis. i. mortalia pctã
solue fasciculos deprimẽtes. i. circũstãtias
aggrauãtes. Et sic oẽ onꝰ dirũpe. ¶ Circa
qꝺ primo ostendet̃ ꝓpositũ multis exẽplis.
Scḋo ostẽdet̃ periculũ nõ faciẽtiũ ꝓpositũ
Exẽplis ⁊ historia. ¶ Primũ videlicet con-
fessionis integritas ptꝫ exemplo arboris ⁊
herbaꝝ nociuaꝝ: quas q̃ ꝓsternit: nisi eas
oẽs eradicet iteꝝ crescũt. Aliqñ multe pro
uta. Ita pctm̃: nisi eradicet̃: occasio ⁊ socie
tas per quã primo incidit in pctm̃: q̃ est qua
si radix. Nisi etiã eradicet̃ peccãdi ꝓpositũ
⁊ oẽs peccati circumstantie: iterum crescũt
et multiplicater scõstẽdunt. Iterum lepra
carnis lepra cutis lepra vestis lepra domus
id est pctm̃ cordis oris ⁊ operis ⁊ obmissio
nis iubet̃ sacerdotibꝰ ostẽdi. Leui. xiij. Et
de peni. dis. j. moysi. ⁊ confessio oim maloꝝ
sit initium oim bonoꝝ: ⁊ vñ morte obiebatur
inde vita resurgat. ¶ Iteꝝ ligatus multis
vinculis in carcere vel ad stipitẽ vt cõburat
tur: nõ euadit nisi oĩa vincula rumpat. Sic
solue oĩa vincula peccatorum. Iuxta illud
Treñ. ij. Effunde sicut aqua cor tuum. Ita
vicꝫ ꝙ nullũ signũ pcti in eo remaneat: nec
ira in corde: nec pecunia vel res aliena mo-
sta. Aliqñ enim liquores colores signũ vel
saporis etiã effusi in vase dimittũt: qꝺ non
facit aqua. Sic ergo effunde te corã illo cor
da vr̃a In ps. lxj. Aliud exẽplũ. Nota. A. xj.
4. Item. iij. Re. viij. Dicit̃ ꝙ templum fuit
dedicatũ cum oibus vtensilibus suis. Sic
tẽplum nr̃m cũ oibus sensibꝰ pctã singulo-
rũ ↄfitẽdo ⁊c. ¶ Periculũ vero integraliter
nõ ↄfitentiũ ptꝫ exẽplis ⁊ hystorijs. Primo
exẽplo vulnerati: cui paꝝ prodest ꝙ sex pla
ge mortales sanent̃: si septima mortalis nõ
ostendat̃ nec sanet̃: qꝛ ꝑ illã solã eque mo-
riet̃ sicut ꝑ oẽs: qꝺ ergo ꝓdest medico pla-
gas sanasse ducẽtas: vnica si fuerit: qua mo
riat̃ hõ. Sic spũaliter cũ vnũ modicũ vene-
nũ totã ollã corrũpat anglice spillid. Et ꝓ
pter vnũ punctũ vel verbum falsificatũ: cõ
uincatur falsificans. Ita bulla dei anima.
Et propter vnum verbum male scriptum in
carta tua poteris amittere totam heredita
tem: ⁊ nauigans qꝛ omnia foramina naui-
ui preter vnum obturat submergit̃. Et ob-
sessus qui totã ciuitatẽ preter vnã partem
custodit: capit̃: ⁊ ꝓpter vnũ ouũ dimissum
in nido: auis ad nidum redit. Sic diabolus

ad aĩam. Et narrator in bancho regis pro-
pter vnum verbum pretermissum in narra-
tione sua: totã narrationeꝫ amittit: ⁊ breue
anullat̃. Et ꝓpter vnã sagittam in corpore
dimissam: morit̃. Ita modicũ fermentum
peccati totã massam corrũpit: qꝛ in pluribꝰ
peccatis existẽs: de vno sine alijs verã peni
tentiã agere non põt: qꝛ deus partem cõdo
nare nouit De peni. dis. iij. §. His auctorita
tibus. Unde Berñ. Sũma dei pietas veniã
non dimidiabit aut nihil aut totũ ꝑpitian
do dabit qꝺ pulchre ostẽdit in hoc ꝙ totam
expulit legionẽ nullũ in hoĩe demonem di-
mittens. De pe. dis. iij. Sunt plures. Sic er
13 go confessio pura cũ oibus circumstãtijs q̃
peccatum aggrauãt. De peni. dis. j. Quem
penitet. Illi q̃ aliter penitẽt vel ↄfitent̃ sunt
sicut ille qui ore ↄfitebat̃: ⁊ vna manu pectꝰ
Exem. percutiebat: ⁊ alia sacerdotis bursam scin-
debat dicẽs. Deus propiciꝰ esto mihi pec-
catori. Sic ille q̃ ore ↄfitent̃ ⁊ vna manu pe-
ctus percutiũt ⁊ letanias ⁊ orões multas
dicũt: sꝫ alijs peccatis deũ expugnãt: eiusqꝫ
bursam in membris eius cũ duro dño ⁊ mul
tis malis vijs scindũt. bona illoꝝ auferẽdo
vel denegando tales sunt serpentes pellẽ de-
ponendo sed non venenum. ¶ Talibus põt
Fabula. dici quod dixit vulpes aratori sm fabulas:
hec enim venatorẽ fugiẽs precibꝰ obtinuit
⁊ promissis ꝙ arator eã sub colobio abscõ-
deret: ⁊ requisitꝰ assereret ꝙ ad nemus fugis-
set qꝺ ⁊ ore fecit: sed digito ⁊ oculo ostẽdit eã
14 esse sub colobio. Uulpes igit̃ capta ait: bñ-
dicta sit lingua illa: sꝫ maledicti sint manꝰ ⁊
oculi. Ita põt dici illis q̃ bñ in ↄfessione et
alijs negocijs loquunt̃ multa promittũt:
asserunt se velle oĩa pctã dimittere aliena
restituere penitentiam agere. Sed manus
manꝰ sũt esau. Talibꝰ alia sacramẽta ⁊ bo-
Exem. na opera nõ valẽt ad saluteꝫ qꝺ ptꝫ per hoc
qꝛ fertur quasi sic de quadã muliere a demo
ne vexata diu: que nec cõfessione nec orõne
liberari potuit. Quidã ꝗ̃ religiosꝰ illuc ad-
ueniẽs ⁊ corpus christi in pixide secũ hone-
ste portãs demonem adiurauit: quare sacra
menta ecclesiastica nõ valuerũt eã liberare:
q̃ coactꝰ r̃ndit qꝛ vnũ pctm̃ sẽper zelauit: qꝺ
cũ ipsa audiret: de illo ↄfessa liberata ẽ. Ptꝫ
ergo ꝙ qui offendit in vno factus est omni
um reus. Et qui abscondit scelera sua: nõ
15 dirigetur: qui autem confessus fuerit mi-
sericordiam consequetur Prouer. xxviij.
Ar. vi. ¶ Sed qꝛ ista confessionis integritas sine
deliberatione ⁊ precogitatiõe fieri nõ põt:
qꝛ sicut intrãs domũ obscuram ⁊ tenebro-
sam statim nõ bene videt ea que in illa sũt:
sed oportet ꝙ ibi moretur aliquãtulũ: ita
qui trãseundo nimis festinãter respiciũt te-
nebrosam ↄsciẽtiam suã non vident omnia
q̃ ibi latẽt. Ideo oportet ꝙ i respiciẽdo mo
ram ibi trahat. Ideo ad cõfessionis integri
tatẽ necessario requirit̃ ꝑcogitatio ⁊ inqui-
sitio cũ diligẽti examinatiõe. ¶ Exẽplũ ad
hoc de his q̃ vocant̃ ad cõputum reddendũ
hij diligẽter cogitant ⁊ clericũ ↄducunt qui
eos dirigat ⁊ expensas in scriptis ponat et
locũ ⁊ villã ⁊ tps ⁊ negocia in quibꝰ ⁊ circa
que expenderũt cũ diligẽti sollicitudine ex- 16
cogitãt anteqꝫ ad cõputũ veniãt. Sic in cõpu
to spirituali diligẽter cogitãdũ est quomo-
do post vltimã confessionem vitam expendi
mus que plus valet ꝗ̃ pecunia. In q̃ loco i
qua villa in qua societate viximꝰ: que pctã
illi hoĩes cum q̃bus habitamus facere sole
bant si in malis societatẽ illis prebuimꝰ an
nõ. Exẽplo ezechie regis Esa. xxxviij. dicẽtis
Recogitabo tibi oẽs ãnos meos Si sic scru
tarentur ⁊ morarentur in domo obscura cõ
scientie: ⁊ diligenter inquirerent quõ ani-
mã suã expẽderũt ⁊ peccauerũt ↄ deũ seipsos
⁊ proximos: quomodo decem precepta trãs-
gressi sunt: precepta singula ad memoriã re
ducẽdo: ⁊ septẽ mortalia pctã percurrẽdo:
multa inuenirent que eos latẽt: qꝛ ↄsciam
nõ scrutant̃: sꝫ subito ad ↄfessionẽ quadam
iocosa leuitate veniũt dicentes: Interroga 17
me. Et est mirabile qui per totũ ãnũ prius
nõ fuit confessus: festinãter venit vel ad eccle
siam vel ad religiosos quãdo videt eos per
viã trãsire carucã dimittens ⁊ dicens. Au-
dias me statim cito expeditꝰ: nõ habeo nisi
vnũ vbũ. Et tñ si bñ ↄsciã examinarẽt inueni
rẽt ꝙ multa hñt pctã que requirerẽt multa vba
⁊ multa sapiẽtũ ↄsilia anteqꝫ bñ eẽt sibi cõsul
tũ. ¶ Iste modꝰ ẽ multũ cõtra rõem. Nõ enim
cuiuscũqꝫ dictat ꝙ sicut cũ magna delibera
tiõe cogitãt pctã ⁊ malicias ⁊ desideria sua
iplere. ⁊ cũ magna diligẽtia. Ita cũ dolore
cogitãdũ est diligẽter quõ emendam faciãt
Ratio enim dictat ꝙ cuꝫ maiori sollicitudi
ne esset celum perquirẽdũ ꝗ̃ infernꝰ. ¶ Se
cũdo ratio cuiuscũqꝫ ⁊ vox lĩas assẽtit ⁊ cor
cõcordat auditis: ꝙ si q̃s tali mõ veniret ad 18
compotũ reddẽdum vbi magnũ immineret
periculũ: si non bene cõputaret: ⁊ diceret au
ditoribꝰ cõpoti interrogate me: nihil ꝑcogi
taui: qꝺ male iret negociũ suũ. Iõ diligẽter
añ cogitãt ⁊ adhuc sine damno vix euadũt.
Et circa seminatiõem emptiõem ⁊ venditio
nẽ messionẽ: ⁊ circa omnia negocia mundi
diligenter tempus excogitant aptius. Et
breuiter oĩa tempꝰ habent: nisi aĩa non.

Et si ita negligens sit circa salutē ꝓpriā q nō fecerit quod ad euz pertinet q̄stū ad ꝓcogitationē: nō ꝓpter hoc dimittat ꝯfessor facere qd ad eū ptinet: ipsū diligēter īformādo ⁊ ordinate īquirēdo: q; sicut clericus iuuat laicū ad ordinādum cōpotum: ita confessor penitētē. Ita q debet esse ⁊ adiutor: ⁊ cōpoti auditor. nō ad eū inuoluēdū ⁊ obligādū: sicut faciūt aliqui auditores cōpoti pecuniarū: sed ad eū liberādum ad reducēdū et exponēdū dei mādata ⁊ mortalia pctā cum brachijs suis ⁊ circūstātijs. Et nō solū vt ad

19 iutor cōpoti: sed vt naute respectu illius qui est extra nauē: ⁊ vult intrare: habebit se confessor erga confitentem. Nauta em̄ qn̄q; tabulam exponit: per quā nauē facilr' intret: ⁊ ne de plāca illa cadat: manū suā ei porrigit eū tenendo ⁊ sic ad nauē eū introducit. Sic confessor ei q̄ est extra nauem ecclesie p mortale pctm̄ exponat secundā tabulā post naufragiū: sc; penitentiā. ostēdēdo quante virtutis sit: quomodo de filijs diaboli ⁊ heredib' inferni facit filios dei: ⁊ heredes dei ⁊ celi: quō per illam nō solū nauē eccl'ie ⁊ societatē sctōrū; sed etiā gaudia aule celestis intrare pōt. Et ne in via deficiat: manum absolutionis ⁊ celestis consolationis ⁊ ꝓmissionis eterni gaudij admoduz ouis cui manus ramū ostendat: ⁊ eum ducat. Et sic ad modum Noe manum extendo: colūbam in arcā introducat: vt ei confitens vere dicere possit illud ps. lit. Saluum me fecit dextera tua.

20 Et sicut post compotum petit literas acquietātie quas secū portat ⁊ diligenter custodit: quas vult bene ⁊ sufficienter cōcipi: ⁊ q null' sit in eis defect'. Ita post cōpotū cōfessionis accipiat lr̄as acquietātie penitētie ⁊ satisfactionis quas debet desiderare hr̄e sufficientes: q; si non plenarie satisfaciat: lr̄e acquietātie sunt sufficientes quia nō acquietāt eū de toto: ⁊ ideo in compoto alterius curie totum illud exiget sicut ille de quo nō habet acquietantiam sicut opti=

21 me ptz. A. vij. 22. ¶ Tertio ratio ⁊ cor cuiuscunq; audiētis cōsentit q si qs esset citatus vel necessitatus ad respōdēdum in iudicio regis terreni in causa periculosa vbi imminet damnum et periculum amissionis vite vel mēbrorum: vel omnium bonorū: nisi bene responderet: si non diligēter precogitaret vel consilium caperet: null' reputaret eū sapiētē sed stultissimū. Ideo sapientes viri in talibus causis rogāt q possint capere cōsilium: ⁊ petūt vel libellum vel tempus ad deliberandum quantū magis hoc facere deberent in iudicio dei ⁊ cōfessiōe: vbi agit' de lucro vel perditione vite eterne: ⁊ mēbrorū ⁊ totius corporis ⁊ aīe damnatione: ⁊ regni celestis amissione: si bene non responderit. Unde beatus Gregorius super euangelia homel. xxvi. Certe inquit: si aliquis vestrū cum suo aduersario causam dicturus in meo iudicio die crastina esset exhibendus totam forte noctem insomnem duceret q̄ sibi dici posset: vel rn̄deret cogitaturus: ne apud me appareret noxius formidaret. Et quis aut qd sum ego: cito post futurus vermis: et post vermem puluis. Si ergo tanta cura pertimescitur iudicium pulueris: quanta intentione pertimescendum est tantre iudiciū maiestatis. Diligenter ē cogitandum est: ⁊ vniuersaliter conuertendum ad deum: ⁊ si sic conuertimur ⁊ salui erimus Esa. xl. v. ¶ Sed quia parum prodest confitenti omnia peccata sua confessori ostendere: nisi velit in his que ad salutē suā pertinent ei obedire: sicut nec prodest infirmo statum suum medico ostendere: nisi velit medicinam recipere. Ideo post istum articulū sextū de confessionis integritate: necessario videtur sequi articulus septimus de confitentis obedientia: quod videlicet omnibus ostēsis peccatis obedienter recipiat oēs ei penitētias impositas. ¶ Sicut ē cōfitenti in periculo submersionis ⁊ volenti de periculo illo liberari duo sunt necessaria. ¶ Primum est q porrigat manum ei qui est in loco securiori q̄ ipse sit: vtpote super terraz solidam: vel in naui: quia si ei qui in eodem est periculo manum porrigeret eum iuuare non posset. ¶ Secundū est: q non capiat nec aliū ad se trahat q; tunc vtriq; submerguntur: ⁊ ipse nullum auantagium reportat: nec in aliquo iuuat'. Ita spūaliter volēs liberari a periculo submersionis inferni debet manum suā porrigere nō existēti in eadem culpa fornicatiōis vel vsure: s; existenti super statum firmum in naui ecclesie vel in ripa religionis: nude ⁊ aperte peccatum ei ostēdēdo. Quia si accipiat exēplū vel cōsiliū a malis: ceci ceccus cecum ducat: faciliter in foueam cadit. Debet em̄ manū suam in manu confessoris ponere discreti. ¶ Scd'o non debet nisi eū excusationib' ꝯfessorē ad se trahere dicēdo vsura ꝓdest ⁊ mihi: ⁊ ei cui mutuaui non possum restituere nec vxorem ducere nec ieiunare: societas me facit hoc facere: vicini mei et homines magni status sic faciunt: ⁊ sic vendunt: vt carū vadat in anno: q; talibus coloribus ⁊ falsis excusationibus et allegationibus ad cōfessorē nimis faciliē trahāt: v̄ eqz ē in ꝑiculo submersionis. debet ergo manū i manu: id est totū in arbitrio ꝯfessoris ponere: dicēdo trahe me post te. Can. j. ⁊ libera me de aq̄s multis ⁊ de ore leonis.

¶ Sed q; perfectus obediēs nō est q̄ nimis tardat facere illud ad qd tenetur. Quia sm̄ Bern. perfectus obediēs morā nescit: mandatū non procrastinat. Qui vult ostende=

23 re q in his q̄ ad aīe salutē pertinent in foro confessionis bene est obediens: oportet qd cito confiteat'. Si ante quadragesimā peccet: quadragesimā non expectet nec senectutem. Si quadragesimā expectet non expectet finē quadragesime. Sed vulnerat' statim medicinā querat sicut optime patet. A xvj. j. ⁊. A. xi. 4. Ad hoc multa habem' exēpla. Sicut enim contra rationem naturalē videt' prius seminare ante q̄ terra aret'. Ita q prius opera penitentie faciat ⁊ postea cōfiteat' in fine quadragesime. Et sicut contra rōnem est q bonā messem expectet: q̄ prius non seminauit: vel q intendat circa autūnum seminare qn̄ deberet metere: ita qd in morte bonam mercedem expectet: qui eam prius nō meruit: ⁊ qui expectat bona seminare in senectute qn̄ deberet metere. Unde. P. vij. 25. ¶ Nō ergo dicat q spinis ⁊ herbis nociuis extirpatis: ⁊ terra ꝯfessione arata ⁊ mundata in principio quadragesime: postea bonis operib' seminet'. Prius enim vas lauari dz: antq̄ liquor preciosus in=

24 fundat'. Et hūc ordinē xp̄s suo exemplo docuit esse tenēdū: q̄ pri' baptizat': ieiunauit sicut pz Matth. iiij. Sic nos: hoc est qd ore docuit Matth. vj. dicens. Tu aūt cum ieiunas faciē tuā. i. ꝯsciētiam laua: statim post petm̄ ⁊ in pricipio quadragesime. Et hoc ꝓpter periculi vitationē: ⁊ propter vtilitatis assecutionē. ¶ Primo ꝓpter periculi vitationē. Sicut em̄ equ' hn̄s frenū in ore faciliter ducit': ⁊ sicut ebrietas in foueā ⁊ i alia pctā cadere fac'. Ita ebrietas peti q̄ stati ꝑ penitētiā nō delet' suo pōdere: ad aliō trahit vt ait Gregorius: q; diabol' iā frenū in ore posuit ⁊ nō solum eū freno vnius peccati ad aliud trahit pctm̄ sed ad penā. Cuidā igitur dn̄o infirmato ⁊ ꝑ ꝯfessore mittenti q in crastinū ad eū veniret: sapiēter remisit confessor dicens: dicas dn̄o tuo q nescit si cras viuet qd cum dn̄s audiret: misit q statim veniret qd cū factum fuisset ⁊ ꝯfessus esset: illa nocte mortuus est: ⁊ crastinuz non vidit. Nec

25 solum infirmis: sed etiā sanis maximū periculū est confessionē procrastinare: q; non est dies nec nox i qua nō moriat' alīq subito i aliq̄ pte mūdi. Alij apostemate: alij squinātia: alij occasione: alij submersiōe: nec in maiori certitudine penitētie sum' nos q̄ illi: certū em̄ est q si capti fuerint in mortali q dānati sunt. Si incertuz est in quo statu fuerūt incerti sum' de eis: audatior em̄ est q̄ in pctō mortali q̄ q̄ iter septē hoīes mortales dormit q; in illo casu aīam ⁊ corp' in isto solūmō corp' amittit. Certi' em̄ ⁊ melius est ꝯfessione liberari ab vtroq;: q; certū est q oīs ꝯfessio fit ad salutē. ad Ro. x. Sicut em̄ aptio vene: vt sanguis corrupt' exeat fit ad corpis salutē. Ita aptio oīs i ꝯfessione fit ad aīe salutē. Et hoc festinanter est faciendū: festinat enim ꝓ medico infirm' mittere ps. xv. Multiplicate sunt infirmitates ⁊c. Festinat etiā maculas in facie tergere q̄ est in pn̄tia multoꝝ: ⁊ sordes cadētes super vestes in pectore qn̄ sedet in mēsa ⁊ festinat bouē vel equū de fouea extrahere: ⁊ festinat muscā de oculo extrahere ⁊ ignē nociuū in domo extinguere: aliter totū cōburit': sic spiritualiter repromissio nequissima multos perdidit. Ecclastici. xxix. Et mirabile si rex fe= 26
cisset q q̄ nō esset ꝯfessus prima ebdomada quadragesime: amitteret viginti solidos: pauci essent qui tūc nō cōfiterent': ⁊ magna esset pressura circa sacerdotes. Sed heu qd facerēt timore amissionis viginti solidoꝝ: nō faciunt timore amissionis aīe oīm bonorū celi ⁊ q̄ corā veste tergit sordes in pectore festināter: nō tergit sordes in aīa existēs in pn̄tia totius curie celestis. Sicut patet A. xxv. 17. Btūs q̄ pn̄tia illorū sordes tergit ⁊ se ornat vt de eo dici possit illud ps. ciij. Cōfessionē ⁊ decorē induisti ⁊c. ¶ Patet er= 27
go q ꝯfessio est cito facieda ꝓpter periculi vitationē. Scd'o ꝓpter vtilitatis assecutionē. Multas enim vtilitates ex hoc assequit' cito ꝯfitēs ⁊ spūales: ⁊ tēpales. ¶ Primo gaudiū in ꝯsciētia ⁊ toto vultu exteriori. Sicut em̄ nimio onust' onere in collo nō facit bonū vultū sed cachinat: ita onustus pctīs in ꝯsciā nō hz verā leticiā in corde: nec veram ondit in vultu: sed apparētē. Sed exoneratus gaudet: q̄ em̄ mr̄ nō gauderet de resuscitatione vnigeniti filij sui. Sic ⁊c. Sic inquit ps. cxxi. Letatus sum in his que dicta sunt mihi: supple i ꝯfessione: in domū dn̄i ibimus. ¶ Quātā leticiā hz īfirm' qn̄ medic' dicit ei certitudinal'r q viuet: quātā leticiā latro hz vel homicida: qn̄ ad ecclam euadit eos fugiēs q̄ eū versus patibulū duxerunt. Ideo q̄ tales ducūt diligēti' custodiūt ⁊ tenēt qn̄ ecclesijs appropinquāt. Ita diabol' nō circa quadragesimā fortius pctōres tenet: ⁊ plus eos q̄ alijs tpib' tentat: qd ptz:

qr plures lites et discordie in ciuitatibus et vniuersitatib⁹ cōiter hoc tpe incipiūt: vt per hoc pateat quanta malignat⁹ est inimic⁹ in
28 scrō. in psal. lxxiij. ¶ Quātā leticiam hȝ fidelis hō de multis debitis deobligat⁹: dū eñ cogitat se esse in multis debitis dñi etiā de hoc audit loq̄ in aliq̄: cor pōdere grauaꝛ fidelis hoīs ſȝ nō falsi: q̄ deobligari non vult. Ita q̄ cogitat se esse obligatū diabolo. ⁊ pene eterne: dū de hoc cogitat et audit loqui: quō leticiā in corde pōt hr̄e? Et reuera si nō soluit die statuto cū soluere posset: nō est fidelis. Ita q̄ in principio q̄dragesime diebus purgatōis q̄ ad hoc ordinanꝛ: se nō deobligat bn̄ q̄ deberet festinanter se deobligare: ⁊ lȝ videatur graue: nō dimittat: sed dicat cū psal. xxxi. Cōfitebor aduersum me iniusticia.
29 ¶ Mercatores eñ tūc merces ostēdunt qñ pl⁹ lucrari pñt. Ita nos merces pctōꝝ in principio q̄dragesime vel statim post pctm̄: qr tūc plus lucrari possumus videlȝ oīa bona opa: q̄ postea facim⁹. Ergo iuxta ɔsiliū apl'i dū tēp⁹ habem⁹: operemur bonū. Sicut sapiēs peregrinaꝛ: dū tēpus aptū est. Et sicut volēs ad terrā sanctā vel ad loca scā peregrinari: si sapiēs est pri⁹ cōfiteꝛ: vt indulgētia ei valeat. Sic volēs ieiunare in q̄dragesima: ⁊ alijs tpib⁹ aliaq̄ facere bona opera: pri⁹ ɔfiteaꝛ: vt opa sibi valeāt. Alias semiat inter spinas: si vult sanari prius de vulnere ferrū trahat: et postea emplastrū apponat. Sȝ pri⁹ tractet de aīe incarcerate liberatiōe Et postea bonis opibus redēptionē soluat dū pcessus offerꝛ dñica prima q̄dragesime qñ dr̄ gratiā dei recipiatis: saccus cordis in
30 cōfessione aperiaꝛ: qr tūc dies salutis. ¶ Sȝ heu dicit Ambrosi⁹. Aurū tibi offerā: nō dicas mihi cras veniā: sed statim exigis nemo differt: nemo excusat: redēptio aīe pmittiꝛ: ⁊ nemo festinat. Sed tāto grauius punietur quāto diutius expectaꝛ a deo: qr plus eum offendit. Sic etiā deberet plus puniri ab ecclesia. Ideo cōgrue ordinauit quidā sanct⁹ eps in epatu suo: q̄ q̄ venirēt ad confessionē post primā q̄ndenā quadragesime q̄ aliam quindenā ieiunarēt post pascha. ¶ Sed alij qui se excusant dicētes: nos sum⁹ in laboribus ⁊ alioꝝ seruitio ita occupati: q̄ nō possumus in principio quadragesime ad cōfessionē venire. Sed ista excusatio videꝛ irrationabilis: qr in fine quadragesime: pl⁹ erāt ab opere impediti et diuti⁹: qr ꝓpter pssurā ⁊ multitudinē que tūc ad cōfessionē currit: oportebit eos tunc diutius expectare anteq̄ audiri possint: tūc eñ faciūt vnū circulū circa sacerdotē: nitētes quilibet aliū preuenire: habebūt ergo tūc tediū de expectatione: habebūt et dānum: qr eo q̄ confessor videt tot expectātes ⁊ volēs singulos expedire: nō pōt eos ita diligēter de modo cōfessis ⁊ puritate informare: qr plus festinat q̄ faceret qñ pauci sunt in ecclesia circa eū: facit etiam cōtra rationem et seipsum dānificat multis modis supra. c. tactis. xxiij. In principio ꝟo pōt statim expediri. Ideo congrue dicit regula iuris in sexto decretalium: qui prior est tēpore: potior est iure. Ideo etiā signanter dicit Joan. v. Quicūq̄ prior descēdebat saluus fiebat: a quacūq̄ detinebaꝛ infirmitate. ¶ Alij se excusant alioꝝ seruitio dicentes forte: q̄ illi quib⁹ seruiunt: nō permittunt eos de opere suo recedere. Ista etiā excusatio est irrationabilis ⁊ insufficiēs: ⁊ ex parte dñi impedientis: ⁊ ex parte serui impediti. Primū patet multipliciter. Primo si recusaret eū ad seruiendū sibi: nō posset nec auderet eū impedire. Scd̄o qr faciūt damnū proprium dum eñ sunt infideles deo vt pote in mortali peccato: diabolus facili⁹ facit eos infideles dñis suis: qr habēs frenū vni⁹ peccati facil⁹ duciꝛ ad aliud. Deberēt ergo filios ⁊ filias ⁊ seruos ⁊ ancillas compellere ire ad sermones: ⁊ cito confiteri: qr in veritate docet quomō nō solum erūt deo fideles: sed etiā illis quib⁹ subsunt. ¶ Tertio exponūt se periculo: dei pditores receptātes. Sicut ergo cito regis proditorem de domo expellerēt ne essent suspēti ꝓpter receptionē: ⁊ leprosum etiā expellerēt ne ab eo inficerētur. Ita subditos expellāt ad cōfessionē: dicentes eis illud Psal. ciiij. Cōfitemini dño ⁊ inuocate nomē eius. Ex parte serui etiā qr nullū opus est ita vtile sicut circa salutē anime: nec aliquod opus deberet illos ab illo retrahere: nec deberent dño terreno obedire in his que sunt cōtra deū et anime sue salutē. Qr testis Petro Actuū. v. Potius est deo obediendū q̄ hoībus. Et vt breuiter concludaꝛ: nullus bonā excusationē habet quare nō cōfiteꝛ in principio quadragesime: qr non est aliquis quin si esset certus q̄ tūc confessus lucraret centū libras vel si sciret q̄ qui nō tūc cōfiteretur tantū perderet: cito cōfiteretur: qui ergo se nō excusaret vbi imminet lucrū vel dānū tēporale: ⁊ excusat se vbi est dānum spūale: excusatio nō est nisi ad excusandas excusationes in pctis ante mortem ergo cōfiteri statim post pctm̄: qr aliter forte nō poteris ante mortē cōfiteri: qr nescis vbi mors te expectat: ⁊ tunc potestatē amittes confitendi. Sicut patet. A. xx. 6. Sequiꝛ: qr a morte quasi nihil perit confessio. Eccli. xvij.

¶ Sed forte cogitāt aliq̄ si statim post peccatum vel in principio quadragesime ɔfiteremur: cōfessio illa nullū locū teneret: quia iterū peccarem⁹: ⁊ iterū oporteret nos añ pascha ɔfiteri. Et ideo melius est totū seruare vsq̄ ad vnū: cōtra istā cogitationē est iste nonus articulus: in quo ostendiꝛ quantum
33 valeat frequenter confiteri quod etiam magis est eligibile frequēter cadenti frequenter resurgere: ⁊ emendā facere: q̄ frequēter cadēti raro resurgere ⁊ ɔfiteri: hoc enim rō dictat ⁊ exēplum ostēdit. Ratio enim dictat qr meli⁹ est habere lucida interualla: q̄ frenesim continuam: quia in lucido interuallo posset confiteri ⁊ de statu suo ordinare. Melius etiā q̄ infirmitas sanitate media interrūpaꝛ: q̄ q̄ ɔtinueꝛ. Existēs etiā in profundissimo carcere: aliq̄n care cōducit vt sit in superiori p vna nocte: si etiā in crastino debeat ad abyssum redire. Et meli⁹ est frequēter diabolū vincere q̄ ɔtinue in eius seruitute iacere. Et puer q̄ frequēter respicit lectionē suā ⁊ frequēter tradit eā obliuioni: alior sit ad doctrinam: q̄ nihil vel raro respiciēs. Et vasi frequēter loto non ita fortiter
34 Eccli. adherēt immūdicie. ¶ Tali eñ exēplo q̄dā vt ferꝛ cōuertit vnū a tali cogitatione quasi p istū modū: solebat eñ frequēter cōfiteri ⁊ cito iterū cadere: cogitauit vt pdictum est q̄ meli⁹ esset expectare ⁊ totū simul ɔfiteri: et diu ɔfessionē distulit: cui cū cōfessor obuiaret ⁊ q̄reret de statu suo. Rñdit quo ad corpus bn̄ valeo: quo ad aīam in quadragesima ostēdā tibi: quō sit: sic eñ apud me cogitaui: q̄ meli⁹ est expectare vsq̄ ad illud tp̄s Cui ɔfessor: q̄re mihi duas ollas: ⁊ ī ple eas luto: qd̄ cū factū fuisset: ait cōfessor permittas lutū in vna aliq̄b⁹ dieb⁹: aliā ꝟo omni die lauari faciam: ⁊ iterū luto impleri: quod cū factū fuisset: ait cōfessor: eijcias lutū de ea q̄ omni die fuit lota qd̄ ⁊ fecit faciliter: de alia ꝟo nō potuit qr indurata erat: sȝ citi⁹ frāgebaꝛ q̄ mundabaꝛ: qua fracta lutū pecijs etiā post fracturā adhesit. Sic inq̄t cōfessor est de frequēter cōfitētib⁹: qr faciliter mūdanꝛ ⁊ de raro ɔfitētibus: de q̄b⁹ frequēter ɔtingit q̄ citi⁹ morte frāganꝛ: q̄ mūdentur: ⁊ lutū peti pecijs. i. tā corpori q̄ aīe adherēs: ambos ad perditionē perducit ⁊ hoc sic fracta olla sȝ corpore. ¶ Est ergo frequē-
35 ter ɔfitēdū ꝓpter triaꝟ: periculi vitationē honestatē ⁊ vtilitatē. ¶ Primum ptȝ q̄ periculū maximū est tm̄ semel in anno cōfiteri. Rō qr nunq̄ erit bonus clericus q̄ tm̄ semel in anno respicit librū suum: nec bonus xp̄ianus qui tm̄ semel respicit librū cōsciencie. Et sic talis clericus nō bn̄ rñdebit cū ab eo lectio queritꝛ: ⁊ ideo verberabiꝛ. Et ꝑposit⁹ vel balliu⁹ vel expēdēs alioꝝ denarios: qui tm̄ semel in anno cogitat de expēsis suis: dānificaꝛ. Sic semel ɔfitēs. Et sic pdicti clericus ⁊ dispensator tristes veniūt ad rōnem reddēdū ⁊ ad cōputādū: sic iste tristis veniet ad cōputādū in morte: ⁊ etiā in ɔfessione lectionē suā nesciet. ¶ Facias ergo qd̄ fa- 36
ciunt pueri. vn⁹ vidēs aliū grauiter verberari qr lectionē suā nesciuit: librū suū respicit et lectionem suam repetit. Et dispēsator vidēs aliū p defectu cōpoti grauiter incarceratū vel dānificatū diligēti⁹ de cōpotu suo cogitat. Qñ ergo audim⁹ multos p defectu cōputationis i ɔfessione dānatos: qr nimis illā cōputationē expectabāt: ⁊ iteꝝ sunt capti ⁊ incarcerati mille milia in inferno: videamus nos diligēti⁹ librū ⁊ lectionē conscientie nr̄e: ⁊ frequēter cōfitēdo cōputemus: ne subito preoccupati die mortis: q̄ramus spaciū penitētie ⁊ inuenire nō possim⁹. ¶ Si queraꝛ: quare periculū sit tm̄ semel i anno cōfiteri: multe sunt cause quare. Qr existēs in pctō mortali toto illo tpe amittit participationē ecclesie ⁊ opeꝝ suoꝝ ⁊ alioꝝ: ⁊ fructū amittit quātū ad remunerationē i celo
¶ Scd̄o qr diabolus eū ad alia pctā ⁊ pericula ⁊ ɔfusiones iteꝝ trahet. Sicut pȝ supra 37
e. c. xiij. ¶ Tertio qr interim potest mori. ¶ Quarto in tali dilatione pctā obliuioni tradet ⁊ sic nūq̄ de eis ɔfitebiꝛ: vix eñ occurrit q̄d ad dimidiū annuȝ vel ad quindecim dies comedisti vel q̄d tale die dixisti. Quō ergo occurreret quotiēs p annū vane ⁊ male ɔ̄ dei pcepta iurasti: quotiēs immūda cogitasti. Et sic de alijs pctis. Qñ enim demones in morte improperabūt pctā nō ɔfessa: forte dicēt nō occurrerūt vobis. Quibus demones: immo occurrerūt nobis cito post factū vel occurrissent si studiose examinassetis ɔsciētias vr̄as. Tūc obmutescēt sicut ille a quo q̄rebaꝛ in euāgelio: quō intrauit nō hn̄s vestē nuptialē. Btūs ergo q̄ dicere pōt illō ps̄. xviij. Meditatio cordis mei in cōspectu tuo semp. Et iteꝝ qm̄ iniq̄tatē meā ego cognosco ⁊c. ps̄. l. Et hoc frequēter qr sequiꝛ: ⁊ pctm̄ meū ɔ̄ me est semp. ¶ Scd̄o ꝓpter ho- 38
nestatē frequēter eñ manus lauāt ⁊ pedes tergūt. Si eñ semel i anno hoc facerēt: inhonesti reputarenꝛ apud mūdū. Qui q̄ semel i anno solū ɔfitenꝛ min⁹ videntur curare de honestate spūali scȝ aīe: q̄ pedū vel calcioꝝ. Et tales reputanꝛ inhonesti apud curiā dei. Sicut eñ diuites renouāt frequenter vestes corpis. Ita ⁊ nos mentis. Et hoc

specialiter in magnis festis qñ induūt cor-
pus iduāt aīaȝ. Iuxͣ illud ps. ciij. Cōfessio
nē ⁊ decorē idui sti: amict⁹ lumie sicut vesti-
mēto. Ad modū aquile q̄ tē renouat anti-
quas pēnas. In ps. cij. renouabit vt aq̄le iu
uēt⁹ tua: quia talis aq̄la in altum volat. Et
sicut i curia mūdi male idutus a festo expel
litur vbi bñ indutus itroducit ⁊ honorat.
Ita cōfessione i dut⁹ i altum in morte volat
vsq̄ ad celū. Et vbi non hñs hāc vestem nu-
ptialem a cena agni excludit. Iste introdu
cit. Renouamini ḡspū mētis vr̄e: ⁊ iduite no
uū hoiem qui s̄m deum creatus est. Ephe.
39 iiij. ¶ Sed scitis quō cognoscit q̄ q̄s sit re-
nouatus spū: recte sicut cognoscit qñq̄ q̄
q̄s hȝ nouā tunicā: per hoc q̄d dimittit vel
non vtit̄ antiqua. Ita qñ videritis hoieȝ q̄
fuit luxuriosus luxuriam dimittere ⁊ viuere
caste. Et sic de auaricia ⁊ sic de alijs: q̄ mu-
tat⁹ est i vir̄ alter̄: ⁊ nouū hoieȝ iduit: dicēs
illud ps. xxix. Circūcidisti saccū meū ⁊c. Si
cut p̄ȝ. s. e. c. xxvij. ¶ Tertio ꝓpter vtilitatē
Ualde eni vtile est in omī arte ⁊ opere ⁊ mul
tū iuuat habere exercitiū: sic i arte aīe. ¶ Et
sicut multū prodest sollicitanti te ad pctm̄
dure rñdere: ⁊ minari sollicitāti ad furtū q̄
vis eū balliuis prodere: quia talis stati fu-
giet a te. Ita multū ꝓdest cōsiliū diaboli q̄
frequenter sollicitat te ad malum: frequen-
ter ꝓdere balliuis dei. i. ɔfessorib⁹: q: tūc fu
giet. Iuxͣ illd. Iaco. iiij. Resistite diabolo: ⁊
40 fugiet a vobis. ¶ Et sicut multū ꝓdest q̄ sen
tina nauis frequenter purgetur: immo hoc
est necessariū: q: frequēter ꝓpt̄ aquā sibi in
trātē submergit̄: sicut parebit ifra: sic i pro
posito. Et imagines i vitro clarissimo pulue
rib⁹ deturpant̄ ⁊ obscurantur: ⁊ abstersione
⁊ mūdatione idigēt: sic aīe. Et sic cū frequē-
tius mundantur: facilius mūdant̄. Et sicut
cādela nouiter extincta fumigans faciliter
reaccēdit̄. Sic aīa extincta peccato statim cō
fitēs facili⁹ charitate accēditur. Statim er-
go accedite ad eū. i. ad locum dei cōfitētē: ⁊
illuminamini ⁊ facies vestre non ɔfūdētur:
supple i iudicio corā toto mūdo. Psal. xxxi.
Ar. x. ¶ Confessionis ꝟo hñtis oēs ꝑdictas con-
ditiones magna ⁊ multiplex est vtilitas.
¶ Prio: q: merē alleuiat ⁊ a desperatione li
berat. ¶ Scd̄o: q: aīam a demonis potesta-
te ⁊ eterna dānatione eripit. ¶ Tertio quā
doq̄ ⁊ a corꝑali pena confitentem ꝯseruat.
¶ Quarto gaudia eterna acquirit. ¶ Pri-
1 mū p̄ȝ: q: sicut corp⁹ sudore alleuiat̄ infir-
mi. Uñ vulgariter dr̄ ipe est leuior q̄nodo: q:
sudauit. Sic anima confessione. Sicut p̄ȝ
supra. s. c. xxvij. ⁊. 8. 22. A desperatione etiā

reuocat q̄ p̄ȝ per hoc quod scribitur de scto
Eadmūdo archiepo: q̄ quēdā desꝑatum re-
uocauit cōfessionē dicēs: si vis cōfiteri: po
no aīam meā pro te q̄ saluaberis. Et sic ad
confessionē ⁊ salutē eū adduxit. ¶ Secūdū
p̄ȝ p hoc q̄ fertur q̄si sic de quodā scto viro:
q̄ vidit pctorē ꝑlus ecclīam cūtē quē diabo
lus tenuit multis cathenis ligatū: sȝ paula
tim vt ɔfitebat̄ soluebat̄. ¶ Fert̄ et q̄ cū q̄dā
confiteretur quod diabolo coclear argētū
in homagium dederat: in signū remissionis
pct̄i idē coclear in medio illor̄ cecidit: de q̄
in peccati detestationē ⁊ dei misericordie re
cordationē semꝑ postea comedebat. ¶ Ad
idē fertur q̄ q̄dā mulier bona reputatione
libēter faciēs opa mīe: vno pctō nō confes-
so appropinquabit ad morte: quo tpe vnus
trāsiēs int̄ ɔgregationē demonū: vnū audi
uit se iactare q̄ de illa esset cert⁹: q̄re aūt de
monū magister: q: inq̄t habeo linguā ei⁹
in bursa mea. Iaȝ eni loq̄lā amiserat quod
cū confessori notificatum fuisset: orone ob-
tinuit lingue ⁊ loquele facultatē. Ipsa igit̄
cōfessa cū idē q̄ vocē pri⁹ audiuit per eūdē
lo cum trāsiret: audiuit vocem q̄rulosam q̄
ꝑdicta mulier euasisset: cui magister: inmo
dixisti: q̄ habuisti linguā ei⁹ in bursa tua:
habui inq̄t: sȝ sacerdos scidit bursam meā.
¶ Ad idē fert̄ de quodā sctō q̄ vidit diabo-
lū portare magnū librū ⁊ req̄rens q̄d esset.
Rñdit demō pctā hoiū. Et accipiēs librum
inuenit se ibi ꝑ vno cōpletorio quod nō di
xerat: de quo cū doluisset cū ꝓposito for-
cōfitendi: nihil ibi inuenit diabolus: q̄ ideo
ait: nō ostēdā tibi iter̄ cōsilium meū. ¶ Ad
idē fert̄ quasi sic: q̄ demō in q̄dā demoniaco
improperabat hominib⁹ pctā sua: q̄dā ergo
hñs fuū suū suspectū de quodaȝ maleficio
dixit seruo q̄ ꝑpararet se ad veniendum se-
cum ad illaȝ: seru⁹ suspicās cām: ɔfitebat̄
cum tāta cōtritione q̄ fecit sacerdotē disci-
plinare dorsum eius vsq̄ ad sanguinē: dño
ergo q̄renti a demone si sciret aliq̄d de hoīe
illo. Rñdit nihil scio de homie cū rubeo dor
so. ¶ Ad idē fert̄ de miraculis btē virginis:
q̄ q̄dam demō in forma hominis accusauit
q̄ndā viduā apud imperatorem de crimine
magno: at illa citata ꝑ rñsione pri⁹ ɔfessa
est: q̄ cū cō pareret: dixit demō q̄ eā non no
uit: ⁊ q̄ non fuit illa quam accusauit.
¶ Itē q̄dam sapiēs in libro suo narrat de q̄
dā q̄ freq̄nt̄ cogitauit ɔfiteri: ⁊ sēper qñ veu
ad cōfessorē ꝑ verecūdia nō potuit: trahēs
ergo ad mortē pro cōfessore misit. Et sic tūc
vt primus qñ venit ad illud pctm̄ transitur-
tra: quo facto: vidit q̄tuor demōes añ eum

venire ⁊ inter se ɔtēdere: q̄s eor̄ cū ꝑtaret
tanq̄ suū lucrū añ mgr̄m illor̄: ⁊ quilibet
allegauit ꝑ parte sua. Primus dixit ego ha
beo melius ius: q: ego feci eum peccare. Se
cundus ait immo ego: q: feci eū in pctō per
seuerare. Tertius ait nō: sȝ mea est preda:
quia ego feci eū in pctō ad cōionē accedere.
Et quart⁹ alijs inuidēs eo q̄ nihil in eo ha
beret ait vos estis fatui: adhuc viuit: pōt cō
fiteri ⁊ penitere. Et sic oēs potestis eū amit
tere: q̄ ille audiēs ɔfortatus ⁊ ɔfessus est: ⁊
eor̄ potestatē euasit ⁊c. Bti ergo quorū re-
misse sunt iniq̄tates ⁊ quor̄ tecta sūt pctā:
supple in ɔfessione. De q̄ dicit q̄dā sctūs in
ꝑsona dei loquēs: si tu detegis ego tegam:
si tu tegis: supple nō ɔfitēdo: ego detegam:
supple toto mūdo. Etiā dixit de⁹ ꝑ Nathan
ꝓphetā. ij. Re. xij. Tu fecisti illud abscōdi-
te: ego ꝟo palā faciā verbū istud in conspe
ctu oīs israel: ⁊ in ɔspectu solis hui⁹. Nota
de hoc. A. xxi. xx. ¶ Ad ideȝ fert̄ quasi sic de
quodā iuuene: q̄ posit⁹ ad scolas ⁊ ad diuer
sas artes nihil addiscere voluit: sed latroci
niū cogitauit exercere. Cui diabol⁹ obuiās
ꝓmisit q̄ cautissimū eū faceret in facto illo
si deū ⁊ matrē eius negaret: q̄d ⁊ fecit: in cu-
ius rei signū tetigit manū ei⁹ digito: ⁊ dimi
sit nigerrimā maculā i quasi sigillum appo
nēs sup ɔiūctionē: dicēs: quocūq̄ iueris hoc
signo te cognoscā: hic ergo diu post male vi
uēs: tādē cōpūct⁹ ⁊ confessus cū volūtate re
sistuēdi: macula illa deleta fuit in signum
deletionis interioris macule in aīa. Ideo
bñ copulant̄. In ps. xcv. Cōfessio ⁊ pulchri-
tudo: q: vbi est pura confessio: ibi est anime
pulchritudo. ¶ Ex his omnibus p̄ȝ: quāte
vtilitatis sit ɔfessio: q: ipa a diabolo: pctōr
absconditur ipa multis debitis obligat⁹;
deobligatur ⁊ q̄s est q̄ solo ꝟbo vel solo cō-
poto posset a multis debitis deobligari q̄ nō
cōputaret: ipa etiā aīa i inflāmata extingui
tur: ⁊ ipa ostēsione a medico infirm⁹ sanat̄.
Ipa etiā regnū celor̄ acq̄rit̄. Nō est aduo-
cat⁹ in medio: q̄ tm̄ pōt lucrari i tāto tpe cū
lingua sua. O q̄ȝ magna est hominū stulti-
cia q: si possent cōfessiōe lucrari magnā ter
ram vel hereditatē seu pecuniā: cito ad cōfes-
sionē currerēt. Si etiā eēnt morti adiudica
ti corporali: ⁊ possent ɔfessiōe liberari: cito
⁊ libēter confiterentur. Quare ergo se nō li-
berāt a morte ⁊ suspendio eterno scindētes
corda cōfessionis gladio. Iuxͣ illud ps. lvi.
Lingua eor̄ gladi⁹ acut⁹. Et ꝓuerb. xviij.
Uita ⁊ mors in manibus lingue. Sȝ heu est
46 de multis sicut de latrone: si eīn latro anteq̄
est dephēsus vl' notꝰ ꝑ tali vellet latrociniū

dimittere ⁊ ɔfiteri: sol⁹ sacerdos factū suuȝ
sciret: ⁊ sua ɔfessio esset sibi ad salutē. Sed
postq̄ȝ iudicat̄ factū suū: toti patrie ondit̄:
⁊ frequēter clamās delictū suū confitet̄: nec
tñ a suspēdio liberat̄. Ita si hoies vellēt nō
a pctō cessare ⁊ ɔfiteri: esset secretū: ⁊ vale-
ret eis ad remissionem si vero nō ɔfitentur
modo factū illor̄ ostēdet̄ corā toto mundo
Iuxta illud Naū. iij. Ostēdā regnis nudi-
tatē tuā nec eis valebit. Et vir est aliq̄s q̄ si
esset cert⁹ q̄ nisi mō ostēderet pctā sua i cō
fessione q̄ cito oñderet corā tota villa quin
cito ɔfiteret̄. Cōfitemini ḡ dño qm̄ bon⁹ est
In ps. cxvij. Quia s̄m btm̄ Gregoriū in pa
sto. c. xxxviij. Uulnera clausa plus cruciāt.
Nā cū putredo q̄ interius feruet eijcitur ad
salutē dolor aperit̄. ¶ Tertiū p̄ȝ videlicet
q̄ qñq̄ a pena ⁊ morte liberat corporali: p
hoc q̄ fert̄ q̄ quidā cū sorore sua cupidita-
te ducti quēdā hoiem occiderūt sup quo cū 47 Exm.
essent deprehēsi ⁊ cōbustioni iudicati scd̄m
ɔsuetudinē illi⁹ patrie soror deuote cōfessa
⁊ ali⁹ nō cōfessus eidē stipiti ligant̄: sȝ tra-
tre cōbusto: soror illesa permansit: ⁊ libera
ta fuit. Ecce quō mors ⁊ vita in manib⁹ lin
gue. Prouer. xviij. ¶ Ad idē fert̄ q̄ in atre- Exm.
bato q̄dā diuersis supplicijs affectus vt cri
men fateret̄: finaliter fassus ⁊ morti adiudi
catus ɔfitēdo vulnera ei⁹ paulatiue sana-
bant̄. Iudices ergo miraculo viso: eum ille-
sum abire fecerūt. Sic ergo vena vite ligua
iusti. Et lingua placabilis lignū vite Pro-
uer. xv. ¶ Quarto gaudia eterna acquirit
q̄ p̄ȝ de latrone a dextris q̄ ɔfessus est ⁊ nō
negauit: ideo ei dictū fuit. Hodie mecuȝ ⁊c.
Sic ergo ɔfessio super celū ⁊ terrā: ⁊ exalta
uit ⁊c. In ps. xlviij.
¶ Iste articul⁹ decim⁹ infert vndecimum.
Cū tāta eīn sit ɔfessionis vtilitas ɔueniens Ar. xi.
est q̄ frequenter fiat. Ista tñ iteratio aliqñ
est vtilis q: quāto frequēti⁹ oñdit pctā: tā-
to citi⁹ veniā meret̄ eū verecūdia sit magna
pars penitētie. De peni. di. j. Quē penitet.
Aliqñ ꝟo est necessitatis ⁊ videt̄ rōnabilr̄
dici q̄ ɔfessionis iteratio i spāli sit necessa-
ria in septē casib⁹ q̄ veȝ eadē pctā iter̄ ɔfi-
teant̄ in spāli in septē casib⁹ in ḡnali ꝟo in
vno casu. ¶ Prim⁹ qñ nescit distinguere in
ter pctā de q̄b⁹ fuit ɔfessus: ⁊ de q̄b⁹ nō: vel 48
dubitat de aliquo pctō vtrum fuit cōfessus
In isto casu rōne dubij certior pars est tenē
da. Nota. D. iiij. 8. ¶ Scd̄o qñ absoluit̄ ab
illo qui nō hȝ claues ptātis q: nō est suus
iudex. Tertio qñ absoluitur a nō hñte cla-
ue sciētie. i. a notabiliter illiterato: q̄ nescit
discernere inter leprā ⁊ leprā. ¶ Quarto qñ

scienter vel ex crassa ignorantia celat aliqs
mortale: equa tunc nullum peccatum ei dimittit. Secun. patet supra. c. xxiii. ¶ Quinto quando non habet voluntatem dimittendi nec cessandi a petitu de quibus petuit: qui tales nō absolutum. Sicut pz. C. v. s. c. ii.
Sexto qn non sufficit vt ei dimitti fiat: est obditus sufficiat nec sibi dimittēdi: nunc debet de nouo confiteri vt nouam penitentiam recipiat. ¶ Septimo quando est arctus ad p̄ximū: dicit nouo pene: nouo amore: qz talis qui intendit z̄ volūtatem mutet in amorē. non est in charitate: qz charitas sola mutat talem in nouum. Sicut patet. C. v. c. 14. Et si non est in charitate: quomodo poßet absolui: sicut patet ibidē. Ja talis tamē quatuor vltimis casibus si poßit mutet voluntatem in melius: z̄ cōfiteat eidem faciendum bitt adhuc in memoria ois pcti de quibus cū fuit prius confessus: sufficit qz obtineat relatum quem ad peccatum de illis quatuor vltimis vel mala volūtate quo ad istum vel negligentia siue contēptu. quo ad retinū vel inordinantia in ordine quo ad quattū. Nota de hac materia. D. xvi. c. ii. per totum: et ratio pz in oibus. ¶ In aliis casibus p̄dictis mutet vel peñ mortalia: poßit confiteri non tamen tenet nisi illa de quibus fuit prius nō confessus: z absolutus: tenet de necessitate in speciali: sed in generali: sic illa nō confiteri: modo: confiteri etiam regraitando men melioratā aliās communiā similitate. Cōfiteor tibi dño pater quattuor. et. etc. pñs. cetp. Confiteor domino meo et tibi vt pater et frater in meo. ¶ Diabol⁹ no pñ. ifirm pfessiōn sue tentationi z̄ volūtati inuitās: eam multos z̄ diuersis modis in quibus ipe natura impedire. Ad modum malus est hō qui non vult audire confessionē seu fm vt ei semper in dubio regrabeat: z in hac pte defecit. expone omnia sua audeat. Et ad modum falsi homines qui vultis se sanctos fm vt videtur erit contra eum in causa sua: nituntur quātū poßit mitigari sui sanctitā: cautelis z malitiis quibus pōt vel prolongare vel simpliciter impedire. Sic diabolus videt indicta confessionis esse contra lucrū sue nutritur illud prolōgare vsq; ad fine quadragesime vel mortem: et interim illud finaliter impedit qñ impedimētum interim multos modis nutriur procurare. ¶ Decimo more subito eos prauenendo. Secundo quattur vicissitudinis claudendo. Sicut patet. B. xxv. c.

Extra. Unde Petrus qui fuit sic p̄ quadam vidēs diabolum in populo cui forte predicauit: quesiti

ut quid ibi faceret: qui respondit redde ei
alistuli. c. quidem. z vereundiam quā ab-
stuli vt audacter peccare: modo reddens
penitentiā z p̄fitendō: qi rectissime facit: z
vereundiā amittere qi debēt peccare: vi-
gh vellit de petis suis se tacere. Dereun-
dia quittur tenet qñ de pec. deberet loqui
ad coram petitarē. Et hoc experiri poßet
in semetipso quia frequenter accedit q pe-
catum qđ debet confiteri: ita ipse ver-
fando narrare ad peccata sui cuplitatis
z alterum inferiorem: qđ deberet illud ac-
fiteri z narrare ad sui liberationem z vti-
tatem: z erubescit z tremit: quasi esset ma
cessione. Et quid est hoc nisi q̄ si gnarus
ner ne confitcatur lactat vt tacet. Et sic q
nō erubescit mirabilit⁹ irrubescit sanctus
beatus Gregor⁹. xxij. moum. Ista huma
quit generis humani vicii est pessi cōfi
rere: z cōfitim absondere. ¶ Terno qui
tur dicit in cōfessione: qz ipse pñtia pon
tur facienda eos cogitare q̄ si cū cōfessi
tur minus magnam penitentiam habeat
Et qn fiat confessione verbalis: tum fm
les caudā de qua ibi fuit locutus: qz de
fessio redit. Et vnus qui erexit ad eū
tum dixit: Et nō inquit: qz si tota bestia
mundi poßet cōfiteri: non tenetur nisi
impōsuisset: respōdauerunt timore: et
fuit inuct. In p̄lat. xvij. Quarto quttur mi
rorum claudit: pponendo eos in spe cogno
tis vere peccatoribus: quinus se vnus p
terre in senectute vel in infirmitate cōfiteri
vere emendare. Sicut patet. D. iiij. c. 5. Si
in infirmitate locutus quttur fruttus sp
rationē fi potest. Sicut pz. B. xxvi. c. Et hoc
eum facio apparuit opera quedā minus
de quo a fidedignis narratur: q̄ cum
marcuit: z loquelam amisisset: nō audam
grosius ad cum: z nūens cum nullum vent
ab eo habere poßet: z omnes admiraretur
qr tam cito loquelam amisisset: respōdit
ne sotte z spiritū malignū esse cū eo in
pedire: ait: si hic esset aliquis spiritus ma
qui illum impulit ne confiteatur. Ratur
cum per sonā interpretatē: z per passionem
morte ēpīg: recedat: quo dicto: nō fimul
cutus est: dicens: vulpē tenuisse guttur
qua sic capulis accessibus est: ad modū di
de quo scrī Lucas. xi. Cum exciſſet demoni
locutus est mut⁹. ¶ Quinto guttur aliqn
ram claudit falsa spe liberationē per alia
bona opera facienda: cogitare q̄ nō sit ne
cesse ep confessione se prodat vel confundā
dicens cordi eorum. Magna confusio est hō
ti q̄ cū talis reputationis: pel status: fame

et sanctitatis: tatis de te recognoscere. Sed
peccata sua etiam p̄ma redimere: et aliis bo-
nis operibus. Sic decepit quādā de qua fer
tur q̄ fuit elemosynaria et bonis operibus
dedita et sancte conuersationis: q̄ in extremis
apparitiū ei q̄ poſt mortē confessiōn appa-
reb⁹ret se damnatā: ipo admirāte: et cā sm
dicente: q̄ nulle penis in purgatorio sui
de quo pp̄ere poßet: illā nūq̄ fuit confessa:
gratia illud elemosynas z alijs bonis operi
bus redimere. Sed hoc decepta fuit: et ve
mihi et tam nūne fuit: ne venit sup me indi
gnatio. Iohan. ¶ Ad hec sed de quadā in
firmā q̄ sanctissime viuebat in virtua infir-
mitate incepit in loco reſperit: meatus pe-
sessiōn: tanue cuidā amicabiliter et nobis
lo infirmo: et cepit: sed veredicta duo-
rum: et audebat rūdere et illud cōfessori fuo:
quepoſt mortē apparuit cuidā pbitere
effectum matam causa predicta. Et sic confi-
tur illud adducēs mortem. ¶ Sexto guttur
multos claudit: deleranāo: et petis: et de pes
ratione decidat eos: q̄ non poſſunt: z nihil
sa libertate. ¶ In oibus istis impedimentis
diabol⁹ hs se ad peccatoꝛ: ficiur lup⁹ vel vul
pes ad poēā quam capit: qn primo pone
dentem ad guttur ipe dant. Et sicut latro-
nes qui aliquonēs poſtq̄ hoies ligauerint
cum p̄nculis vel alijs rebus: ora obtinuerit
ne clamēt. Ita manifestat diabolus hs quos
pel: vinctis ligant. Figura. xviij. Reg. vij.
Abdel: et est diabolus poſtur velum super
faciē Dauidab infirmū qui vult se cōfiteri
gerare: sic occidit eum. Sic habet eram in
ifte ad peccatoꝛ: ad modū cuiusdā incan-
tatoꝛum qui aliquotiēs non ita ſtricte li-
gat: sicut facere libere poßint: nec sed
tas cos ligat: ne per ostium exeant: ne semper
summa diligētia eos custodiat ne ostiū aper
tum dimittatur: fugiāt. Ita diabolus per-
mitti peccatoꝛes: ne ad cōfessiōnem accedāt
mōstrās facere: sermones audare: sicut per-
dictum est: p̄ penitere. supra. c. 6. iij. Proin-
mum ab illicere et impedire: summa diligen-
tia custodit ne ostiū eoꝝ aperiatur in con-
fessionē per ostiū fugiat. Quid ergo valet
pere nō viro non facto nulla mala: sed ola
pudicia bona: si sine confessione in carcere
petuā semp detinebatur: p̄ cōstū fugiatur
mus sonte q̄ alia bona faciat diabolo pla
et nulla spe libe q̄ nulla predicte mu-
lentes facili? recipiat. Facit ergo quilibet
ostiū mentem aūe: qui semp studeat quo
modo vel q̄ ostiū vel alio mō fugere poſſit.
Ita quilibet claudus in carcere peccatoꝛ
tis pe: tiſſ. Sta. tiſ. Dicite yniens: scire. 2.

Esa. iij. Exite in deā modū Loth: de Sodo
mā exeute inquit claudi: ad portam immine.
Exite egreſsu ad medicum salutis. Exite: nau
fragi: ad portū quietus. Solue vincula colli
tu captiua filia. Esa. lij. Ad ch anima soluc
ula pehera: vincula colli: specialiter z signan
ter dicit vincula colli: qz inter oia vincula ills
ta. Nihil magis pertinacia z obstinatia
mortis: q̄ fiert fur ligetur circa manus vel
pedes vel medius: semp pō habere aliquam
lpem cuā dicit: sed q̄ corda circa colli: brū
gatur z gutture suffocatur tunc est certus de
fuſpēdio in morte. Ita licet diabolus peca
toꝛem teneat p manus per opaa: facit eum
cōmittere illicita: sicut patet de quodā pecca
re z ihūlē: vel per pedes: ne ambulando ad eccle
nas: z ad alia illicita: vel per venire: sicut ga
losum: vel per aures er alis nō bene audiendo
guttur: nō tenetur quin cōfiteatur per ost
ens cōfessiōnē. Illum ergo cōdāt: q̄ illa vincula
colli specialiter: e toto viis semde gladio im
gen: en cōfessiōne. ¶ Circa primum quod
intrinsice: q̄ motiē dubitā opinio remedium
est q̄ homo semp sit paratꝰ. ¶ Contra secun-
dum: fo: sols vereundia: q̄ ab eo primū impe
dimenti inter vincula est: optimū remedi⁹
cogitare q̄ irrationabilis sit illa vereudia
qz aut vereūdiatur illa pcti: fm q̄ oc: ostēde
re: aut fm q̄ fuit ei reſpectus. Pro primo
requiritur ad confessiōnē audēdā: sed
qz erubescat illud deo: ostēdere: est irratiōna
bile. Dum ergo in deo illa tra bene fit: aute
cōfessiōnem facit in cordis: z ostendere
quia nō debet erubescere et cor ostendere:
nec et aperire illud: qui pp eos latuit et cor
permisit aperiri in cruce. Tali cogitatione
fuit coꝛrectus quēdā mutier: de qua fer tur
si fic: hec nō voluit pe: vereūdia cōfiteri: cui
us: dixit: per visionē apparuit: debēt ei la
tus aperti: deb⁹ cor: et manū tua: z acce
pe cor: meū in manū tua: z vide illud: diligen
ter et omni parte: q̄ si ei sit: ex inuidia il
lud: Ita inquiteus ait. Sicut ergo ego non
erubui tibi ostēdere cor meū. Ita nec erube
ras mihi ostēdere tuum. Hec ſo: cognitas
sanguine a manu lauat: non potuit: donec
de illo pcti mande: ostenerat cum: his hec
ad confessiōē accederet: et illud celaret: semp
sanguis remāsit in manu. Nec aliq̄ cognet
nāri: sī ille mirabili⁹ eis nō ostēdat: q̄ do
met: oīus fuerit ere q̄ oībus: z pro oībus cor
ostēdit in cruce. Pro illo ergo facto: siue pe-
recundia: et en cōfitendo: tuta illud p̄sti-
mili. Confitentur hi: qui eum benefecerit ei.
Nec debet vereūdari: ostēdere: peccata sua
sibiq̄ligata ipse pune sanat: nec debet ere-

besccre de eo loqui: qui nõ erubuit facere ꝙ
plus est. Habẽdo ergo respectũ ad deum et
ad seipsum: qui antẽ sciuerunt peccatũ suũ
verecũdia nõ retrahat: sed cõfitẽdo dicat il-
lud Psal. xxxix. Labia mea nõ ꝓhibebo: dñe
tu scisti: quasi diceret. Ex quo tu scis: a te nõ
possum: nec debeo abscondere. Uide. P. vij.
59 34. ¶ Cõtra verecũdiã ꝟo que posset eueni
re ex hoc ꝙ cõfessor audit pctã: deus plura
remedia ꝓuidit quarũ vnũ est: ꝙ nõ ordina
uit ꝙ cõfiterentur angelis: ne timerem⁹ vel
erubesceremus tã mũdis creaturis immun-
dicias nostras ostẽdere. Sed homini q̃ cir-
cũdatus infirmitate sicut alij: qui etiã tẽta-
tionũ bella in seipso experit̃: qui ex propria
debilitate ⁊ fragilitate: potius habet mate-
riã fragilib⁹ cõpati: ꝙ̃ cõtẽnere vel abomi-
nare. ¶ Scdm remedium est cogitare ꝙ bo-
60 nus cõfessor si audiat hoiem q̃ fecit oĩa pec-
cata: nõ minus eũ diligit dũmodo cõtritus
sit: ⁊ parat⁹ ad correctionẽ: sicut nec christ⁹
minus dilexit Petrum et Magdalenã post
peccatũ sed plus. ¶ Tertio si nõ põt se vin-
cere quin erubescat: nõ ꝓpter hoc cõfessionẽ
dimittat: cogitãs ꝙ illa erubescẽtia est ma-
gna pars penitẽtie. Cogitãs etiã ꝙ melius
est erubescere corã vno: ꝙ̃ corã toto mundo
¶ Tertiũ ꝟo vinculũ rũpat cogitatio pene
eterne: ⁊ ꝙ etiã si totã veritatẽ ostẽdat aper
te cũ cõtritione: cõfessor discretus minorem
61 ⁊ satisfactionẽ imponet. ¶ Quartũ ꝟo vin-
culũ quo pctõres ligat spe longioris vite et
ostensione aliorũ qui per multos annos in
pctis iacuerunt: ⁊ nulla vindicta secuta est:
soluat cogitatio ꝙ in hoc diabolus operat̃
ad modũ aucupis: qui non statim currit ad
occidendũ: primã aũt illaqueatã: ne alie fu
giãt: immo aliqñ ponit se in folijs viridib⁹:
et habet auẽ domesticã quã ponit iuxta se:
vt alie libẽtius descẽdant ad glutinũ suum
quas inuiscatas caute capit: ne alie terrean
tur. Ita diabolus hꝫ auẽ domesticã malum
videlꝫ hoiem vel mulierẽ cũ signis ⁊ habitu
meretricio: qui doctrina mala ꝟbo ⁊ exẽplo
alios ad viscum trahit pcti: et ad laqueos
diaboli. Sicut patet. E. ix. 8. ⁊. E. vij. 11. cum
tribus sequentibus. ⁊. F. xx. 2. ⁊. G. v. 9. ⁊. P.
v. 5. Quos non statim occidit mala morte ꝓ
pter multas causas ex parte sui. Primo vt
diutius viuẽtes: plus peccẽt. Scdo vt plu-
res alios peccare faciãt: sicut patet de forni-
catore ⁊ huiusmodi qui multos peccare fa-
cit. Tertio ne aut territi fugerent et plures
amitteret. Rete enim nimis aperte positum
aues fugat ⁊ baculus inter eas ꝓiect⁹: eas
auolare facit. Accipit ergo eos caute: nunc
vnũ nunc alium in lecto moriẽtes. Illi ergo
qui cogitãt ꝙ multi peccauerũt et pulchrũ
finem ⁊ mortẽ habuerũt: ⁊ iõ audaciã habẽt
peccãdi: sunt sicut aues que ꝓpter auem do
mesticã audacter ad viscũ descendunt. Sed
heu auis inuiscata nititur euadere: sed pec-
cator nõ est ita sapiẽs. Et auis semel laqueata
euadens: vix iterũ redit: sed peccator semel
confessione liberatus iterum redit. ¶ Quin-
tum vinculũ frangat cogitatio ꝙ ad tales
se habet diabolus sicut qui ligat equũ vel
bouem in pascuis: quos bñ permittit ire
comedere ⁊ facere que volũt ad certũ ter-
num et non vltra. Qui ergo vident se bo-
opera facere sine confessione: rogitẽt ꝙ
sint ligati: ꝙ metam cõfessionis transire
possunt: sed oĩa que sunt circa metã illis fa-
cere permittũtur. ¶ Sextũ ꝟo vinculũ s-
uat cogitatio pene eterne: quã pro breui lu-
cro vel delectatione incurrẽt. Cogitet etiã
ꝙ diabolus ducens eos ad tales delectatio-
nes se hꝫ ad eos sicut vulpes ad lepores:
qñꝙ se fingit vt dicit̃ quasi sociũ: volẽs cũ
eo ludere: faciẽs corã lepore signa
ad se trahat: ⁊ si aliqualiter timens fugit
iterũ eũ ꝓuocat ad ludẽdum: cũ quo ad-
pus ludit: vt in fine strãgulet. Sic diabolus
pctõri fingit se sociũ ad ludẽdum ⁊ delec-
dum: ⁊ q̄ ꝓ se cũ pctõre ludere nõ põt ap-
te: mẽbra sua ⁊ ministros suos ei expo-
ros ⁊ mulieres in habitu lasciuo: et
trices ⁊ persuasores malorũ: ⁊ huiusmodi.
Quotiẽs ergo tales vides: cogita ꝙ vulpes
diaboli sunt ⁊ vulpes Samsonis: que
tur semina virtutũ: ⁊ segetes bonorũ op-
in aĩa destruere: que nitũtur te quasi
ad ludum nociuũ anime ⁊ ad delecta-
ducere inordinatas: vt diabol⁹ te in fine stran
gulet: cum his qui partes vulpiũ erunt
Psal. lxij. Quotiẽs etiã cõfessione peccato-
rum sisti ⁊ iterã tẽtaris redire ꝓpter delecta-
tiones excogitatas: cogita ꝙ adhuc
inferni inuitãt te ad plus ludẽdum: ⁊ q̄
delis tabernarius prius accipit vestes
tutum: ⁊ in fine his nõ cõtentatur: sed
piet corpus et animam: ⁊ ꝙ te iterũ
ad tabernam suam: fili mi ne ambules
Prouerb. j. Ne dicatur tibi in fine: satis
sisti ⁊c. Sicut patet. P. viij. 17. Et sicut
vincula colli tui ⁊c.
¶ Iste articulus infert tredecimum:
ex quo ita aperte patet per exempla po-
quomõ diabolus nitit̃ cõfessionẽ impe-
magna est fatuitas: ⁊ periculũ volẽtium
acquiescere ne pure et frequenter confite-
tur: hec stulticia patet multis modis ¶

mo. nolũt facere vt aĩam liberẽt ab infirmi-
tate immo a morte eterna: qđ facerẽt vt cor-
pus liberarẽt ab infirmitate. Si enim scirẽt
ꝙ possent cõfessione liberari ab infirmitate
corporali: libẽter cõfiterẽtur. ¶ Scdo: q̄ cir-
ca corporis salutẽ incertã care conducũt me
dicos ⁊ emũt medicinas que aliquando eis
nõ prosunt: nec sanitatẽ vel vitã eis cõferunt
vel prolongãt. Sed circa salutẽ aĩe certam
medicum qui nihil petit: nisi ꝙ morbum ei
ostẽdas: qui etiã medicinã certissimam da-
bit que vitã cõfert eternã fugiũt. Uerbi grã
Dum sani sunt ita diu ab eis fugiũt: ꝙ̃ diu
possunt: videlꝫ vsqꝫ ad finem quadragesime
quãdo etiam infirmãtur tarde pro medico
anime mittũt: immo aliquando si gratis se
offerũt. Dicet vxor vel ali⁹ qui est circa eum
adhuc fortis est: bene cõualescet. Si loque-
remur sibi de cõfessione: esset tristior vel põ
derosior: ⁊ offenderetur: ⁊ crederet ꝙ citius
deberet mori venias iterũ. Itẽ dicet modo
est in sudore vel calore. Iterum dicet: mo do
nõ põt loqui. Iterũ dicet: modo mortu⁹ est.
65 Et sic sepult⁹ est in inferno. Luce. xvi. ¶ Ter
tio ꝓ mille libris vel ꝓ regno cõfiteretur: et
nõ vult ꝓ regno celorũ. ¶ Quarto: q̄ si quis
esset captus vel ligatus ⁊ posset clamore li-
berari: stultus esset si nõ clamaret. Sic in ꝓ
posito. Cõfitendo ergo clametã diabolo ca
ptus. ⁊ dicat illud Thob. xiij. Ego aũt in ter
66 ra captiuitatis mee cõfitebor illi. ¶ Quinto
q̄ aliena pctã nõ erubescit dicere detrahen
do ad sui dãnationem ⁊ sua erubescit dicere
confitẽdo ad sui saluationẽ. Et pro certo si
ecclesia ordinasset ꝙ quilibet confiteretur
peccatũ alterius ad alterius vtilitatẽ: nõ vi
detur ꝙ ita diligẽter de alienis peccatis lo-
querẽtur. Nota optime. D. vi. 14. ¶ Sexto:
quia plus facit aliquãdo ostẽdere ebrietas
ꝙ̃ tota doctrina ecclesie vel salus anime: q̄
ebrij peccata sua narrãt. Et sunt similes cui
dam mulieri de qua fertur: ꝙ cum frequen-
ter triste suspiraret: ⁊ causam suspirij nullo
modo sobria voluit marito aperire. Tandẽ
ebria narrauit causam esse vnum peccatum
de quo nunꝙ̃ fuit cõfessa: ⁊ peccatũ ei nomi
nauit: de quo cũ in crastino eã cõmemora-
ret: ⁊ ad ecclesiã ire faceret vt cõfiteretur: cõ
fiteri noluit: sed nocte sequenti se disgutur
suã. ¶ Septimo stulticia illorũ ⁊ periculũ
qui saltẽ semel in anno confiteri noluerint:
patet per penalẽ constitutionẽ seu decretalẽ
contra tales editã. extra de pe. ⁊ re. oĩs. Que
dicit: ꝙ quilibet fidelis saltẽ semel in anno
postꝙ̃ ad annos discretionis venerit: tenet̃
cõfiteri oĩa sua peccata: et suscipere reuerẽ
ter ad minus in pascha eucharistie sacra-
mẽtum: nisi forte de cõsilio proprij sacerdo-
tis ob aliquã rationabilẽ causam ad tẽpus
ab eius perceptione duxerit abstinendum.
Alioquin ⁊ viuẽs ab ingressu ecclesie arcea-
tur: ⁊ moriens christiana careat sepultura.
Unde hoc salutare statutũ debet frequenter
in ecclesijs publicari: ne quisꝙ̃ ex ignoran-
tie cecitate velamen excusationis assumat:
hoc ibi de verbo ad verbũ. ¶ Octauo appa-
ret ex hoc ꝙ plus volunt coram toto mũdo
ostẽdere: ꝙ̃ hic coram sacerdote. Et similes
cuidam qui voluit mare trãsire ⁊ ammoni-
tus ꝙ prius cõfiteretur: noluit: et postea in
periculo cõfessus est oĩbus. Ita qui nolunt
hic confiteri: ostendent peccata sua coram
toto mundo. Non confundaris ergo confi-
teri. Ecclesiastici. iiij.
¶ Ultimo restat breui experimẽto ostẽdere ar. xiiij
qñ cõfessus est oĩbus cõditionib⁹ debitis cõ
currẽtib⁹: quib⁹ experiri põt vtrũ iuũ de cõfi
teatur ad vitã vel ad mortẽ: vñ exẽplum ad
hoc accipitur ab infirmo q̃ est in sudore. Si 68
enĩ sudor est copiosus: ⁊ vniuersalis: signũ
est sanitatis: si ꝟo non sit copiosus: vel cit⁹
sed postꝙ̃ inceperit sudare: sudor se cito re-
trahit: signum est mortis in acuta: vel si fue
rit in aliqua parte corporis et in alia nõ: nõ
est bonũ signũ. Sic in sudore spũali: si fue-
rit: ⁊ patet: si ꝟo retrahit se ⁊ nõ cõfitetur: si-
gnũ est mortis: q̄ sicut amissio loquele in
infirmitate corporali signum est mortis: ita
in infirmitate spũali. Sic ergo mors et vita
in manibus lingue. Prouer. xviij. Nota ad
idem plura experimenta. S. c. c. vj. ⁊. xxxix.
Nota. J. xi. 13. Item. L. iiij. 3.

Conscientie. Primo C. vij.

ponẽdum est officium: opus seu
operatio. Secũdo conscientiarũ
diuersitas: quomodo alique be-
ne sunt regulate: alique male. Tertio bone
conscientie vtilitas. Quarto ꝙ talis consciẽ
tia est diligenter custodienda. Quinto ma-
le conscientie periculum. Sexto ꝙ talis est
diligenter corrigenda.
¶ Ad primũ sic ꝓcedit̃. Conscientia põt cõ- Arti. j.
parari ad opera nostra ꝓsentia: preterita ⁊ 1
futura. Et sꝫ hãc diuersitatẽ: diuersa sortiũt̃
officia ⁊ operationes. ¶ Quãtum ad pre-
sentia: cõsciẽtia est in aĩa sicut cõscriptor in
domo vel in curia magnorũ: qñ laicus expẽ
dit denarium: habet vnum clericum qui scrẽ
bit: ne obliuioni tradantur. Sic in anima
omnes cogitationes: locutiones: operatio-
nes et omissiones: conscientia bene regu-

lata quodāmodo ſcribit ⁊ memorie cōmen=
dat: oīa que ad agibilia pertinēt, iuxta illud
Pſal. cxxxviij. In libro tuo oēs ſcribētur: q2
dum cōſciētia bene regulata ⁊ diligēs circa
ſalutē aīe: diligēter facta preſentia cōſiderat
vtrū bona vel mala ſunt. Illa diligenti exa=
minatione facta in memoria ſcribit: q2 qd̄ di
ligenter excogitatur: non faciliter obliuioni
2 traditur. ¶ Ad facta ṽo preterita pōt cōpa=
rari dupliciter: vel vt homo meditatione et
cōgitatione ꝓpria recolligit que cognouit
dixit vel fecit vel omiſit: que videlȝ feciſſe de
buit deo pro opere creationis: recreationis:
gubernationis: glorificationis: ⁊ omiſit. Et
ſēm iſtā cōſiderationē conſcientia pōt dici li
ber in quo clare vidit oīa vel que fecit: vel q̄
debuit feciſſe. Et ſicut liber in quo multe
ſunt cōſciētie ſcripte: denominat⁹ a cōtento
pōt dici cōſcientia a con qd̄ eſt ſimul: ⁊ ſcien
tia quaſi ſimul ſcientia: q2 multe ſunt ibi ſi=
mul ſciētie. Ita conſcientia in qua ſunt oīa
predicta ſcita: pōt cōiter dici cōſcientia a ſi=
multate ſciētiaꝝ circa ea q̄ egim⁹ vel omi=
3 ſimus. Et ſēm hoc videt̄ magis ꝓprie ſortiri
nomē cōſciētie. Nota. J. xi. 23. Uel pōt cōpa
rari ad ea q̄ fecim⁹ vel obmiſimus: nō vt de
his p nos recordaremur: ſed alij nos de his
que fecim⁹ vel obmiſim⁹ cōmemorāt: vel im
properāt recitādo: vel reprehēdēdo vel indi=
cādo: ⁊ in iſto negocio cōſcientia habet offi=
ciū teſtis vel interioris iudicis: q2 vel qn̄ ho
mines nos reprehēdūt: vel demones in mor
te: vel de⁹ in iudicio: obijciūt que fecim⁹ vel
que obmiſimus. Sicut patet Matth. xxv.
Ubi recitat q̄ mali obmiſerūt: dicēs: ſitiui ⁊c.
⁊ q̄ boni fecerūt: ſicut patet ibidē. Cōſciētia
in oībus teſtis teſtimoniū perhibet his q̄ fo
ris recitātur. iuxta illud Rom. ij. Teſtimo=
niū reddēte illis cōſcientia. Nota. D. viij. 1.
4 Et. L. iij. 5. Et. L. iiij. 1. ¶ Iſte ṽo liber et te=
ſtis q̄tum ad bonos: nō ſolū fungit̄ officio
libri ⁊ teſtis: ſed etiā cōſolatoris: q2 non eſt
res in mūdo q̄ ita cōfortat ⁊ cōſolat̄ aīam: ſi
cut ſecura cōſciētia: dicēte ſapiēte. Eccl. xxx.
Nō eſt inquit oblectamētū ſup cordis gau=
dium. Iſta aūt cōſolatio ex trib⁹ cōſurgit.
Ex hoc ꝙ ad modū triplicis generis hoim
ſe hȝ conſcientia erga bonos. ¶ Primo ſe hȝ
ad modū amici aduocātis. Scd̄o ad modū
matris reficiētis. Tertio ad modum regis
dona promittētis. ¶ Quātum ad primum.
Sicut magnū ſolatiū eſt homini corā iudi=
ce in multis tribulato habere aduocatum
qui in oībus ad obiecta reſpōdeat. Ita ma
gna conſolatio eſt homini cui multa extra
accidūt infortunia ⁊ opprobria: habere con

ſcientiā bonā q̄ oībus infortunijs ⁊ oppro
brijs rñdeat: ꝙ dū mō peccā non ſunt: necē
rea eſt: nō ſont cōtra: ſed pro. Quia nō agit
aliqd cōtra aīam: ſed ipſam mundat. Et
conſciētia bona argumēta ⁊ obiecta q̄ fiu
tur contra hoiem multa reſreducit ⁊ oſtē
eſſe ꝓ hoīe. Et ſic ad modū ſapiētis aduo
ti: qui argumēta cōtra veritatē ꝓ veritat
⁊ cū veritate oſtendit eſſe ſane intellecta
cōſciētia hoiem cōſolatur: et cū ab aduer
defendit: oſtēdēs ꝓ eo eſſe que cōtra eū e
videtur. Gloria eñ inquit hec eſt qn̄ de c
hoies vituperāt: cōſciētia nos liberos d
ſtrat. xi. q. iij. Inter verba ⁊c. ij. Cor. j. Gl
ria nr̄a hac eſt teſtimoniū cōſciētie. ¶ Sc
ad modū matris q̄ filiū ſuū in laborib⁹ f
gatum ad eā domi redeūtē: benigne rec
⁊ refouet ⁊ conſolatur: ⁊ quāto plurib⁹ fu
rit anguſtijs afflict⁹ iniuſte a vitrico ſiue
alio inimico tāto diligētius eū cōſolat̄. S
cōſciētia afflictos extra a mundo vel ma
hoībus ⁊ diuerſis infortunijs conſolat̄ c
ad eā boni ſic afflicti domi redierint. Et q
to plus fuerint iniuſte afflicti: tāto dilige
tius eos reficit: dū eis oſtēdit: ꝙ quelibet
bulatio eis nouū meritum acquiſiuit. Et
quot tedia recolligēdo ad merita angeli
cōuertit: tot fercula ante filiū tribulatū a
ponit. Et ſic verificatur illud Salomo
Prouerb. xv. Secura mēs quaſi iuge cōu
uium: q2 tot delicata cibaria tot fercula
niſtrat: quot delectationes de bonis ope
bus quibuſcunqȝ q̄ fecit: ſiue de aduerſis
patiēter ſuſtinet: memorie adducit. ¶ Te
tio ad modū fidelis ⁊ grati regis: q̄ militi
ſuis bona multa ꝓmittit: vt forti⁹ pugna
ſic cōſciētia bonoꝝ talib⁹ ꝓmiſſis eos lo
cat promittendo eis poſt labores gaudi
eterna: ⁊ ꝙ poſſet eſſe maius gaudiū aba
pauperi ꝙ eſſet futurus rex vbi ſemp
gnaret pacifice ſine quocūqȝ aduerſitatis
tedio: oēs dolores illa cogitatione mitig
ret: ⁊ oēs labores qui eū ad iſtū ſtatum
bēdum abilitarēt ⁊ diſponerēt: facilius ⁊
tiētius portaret: ⁊ ſemp in illa ſpe gaude
tali ſpe ⁊ ꝓmiſſione cōſcientia bonos le
cat. Qui dicūt illud. ij. Cor. j. Gloria noſt
hec eſt teſtimoniū cōſcientie. De bonis c
ſcientie laude dicit Hugo lib. ij. de aīa. ca
Cōſciētia inquit bona titul⁹ eſt religionis
templū Salomonis: ager bñdictionis: or
deliciarū: reclinatoriū aureū: gaudiū ang
loꝝ: archa federis: theſaurus precioſus
aula dei: habitaculū ſpiritus ſancti: liber
gnatus ⁊ clauſus: in die iudicij apertēdus
¶ Quātū ṽo ad malos. Iſte liber ⁊ teſtis

fungitur officio accuſatoris ⁊ tortoris: quia
oīa que dicta ſunt de cōſciētia bona: per cō=
trarium poſſunt dici de mala: q2 ſicut bona
oſtēdit oēs tribulationes eſſe pro hoīe. Ita
hec oſtēdit hec cōtra hoiem malū eſſe: dum
ſub eis non corrigit̄: ſed cor indurat ad mo=
dum inuidi: dum eñ aduerſa ab extra ſuſti
net: ⁊ int⁹ male viuit: qd̄ aliud dicit ſibi con=
ſciētia ſua: niſi ꝙ de tribulatione ⁊ pena tē=
porali vadit ad eternā: peſſima redarguēte
cōſciētia. Sap. xvij. ¶ Scd̄o nō cōſolat̄ ad
modū matris ſed malos exaſperat ad mo=
dū nouerce: q̄ priuignū ſuū de omi loco re=
deuntem: ſiue de ſolatio: ſiue de labore ſemp
exaſperat aſpera et puncturas ei dicēdo. Et
ad modū ſcintillātis domus: q̄ hoſpitē nō ſi=
nit quieſcere. Et ad modū amare vxoris: q̄
ſemp cū marito ad eā redeūte litigat. q2 Sa
8 pie. xvij. ſemp ꝓſumit ſeua ⁊ cōturbata con=
ſciētia. ¶ Tertio nō ꝓmittit dona ad modū
regis: ſed penas ad modū crudelis tyranni.
Et ſicut q̄ minas dñi vel tyranni terrent au=
dit: timet ⁊ triſtat̄: ſic cui cōſciētia hec mina=
tur: triſtat̄. Quomō eñ gaudere poſſet: qui
cogitat ꝙ nō eſt in ſtatu ſaluādoꝝ dū ſcit ſe
eſſe in pctō mortali: cui cōſciētia minat̄ re=
gni celeſtis amiſſionem: ⁊ pene eterne afflic=
tionē. Sicut eñ predicto gaudio. S. ⁊. c. vi.
nō eſt maius. Ita illo dolore nō deberet eſſe
maior ꝑ argumentū a cōtrario ſenſu. Et ſi=
cut illi multū gaudent in ſpe: ſed plus gau=
debūt in re. Ita iſti plus dolebunt in re: qn̄
dicēt: ꝙ timebā euenit: et qd̄ verebar accidit
mihi: ⁊ qn̄ ſic cōuerſi fuerint dies feſti illoꝝ
in luctū. Amos. viij. ⁊. j. Machab. j. Poterit
cōſciētia illoꝝ ab eis impropperando q̄rere.
Sicut dr̄ ꝙ quidam puer q̄ſiuit a patre ſuo
in craſtino poſtq̄ feſtum ſolēne tenuit: vbi
eſt inquit dies heſterna? Sic cōſciētia q̄rere
poterit tūc vbi riſus? vbi iocus? vbi aurum
9 ⁊ argētū? Sicut patet Baruch. iij. ¶ Quā=
tum ṽo ad opera vel locutiones vel cogita=
tiones vel omiſſiones futuras: operatur cō
ſciētia ſicut ſtimul⁹ ad bonē pigrū. Et ſicut
examinator ad ordinandos: q̄ habet bonos
recipere ⁊ malos repellere. Et ſicut campſor
ad monetā qui denariū diligit: examinat: et
ſolos bonos recipit: malos aūt foras mit=
tit. Et ſicut magiſter ad diſcipulū: qui eum
inſtigat ad malū vitādum ⁊ bonū faciēdū.
Et ſic cōſciētia facit ꝙ homo de futuro con=
tra inimicos ſuos ſpūales ⁊ mala ſpiritua=
lia ſe cuſtodiat: eū puncturis et ratione excī=
tādo. Ad modū ſpeculatoris: qui cōtra ma=
la ſurgētia illos de caſtro excitat. ¶ Aſſimi=
latur etiam cōſciētia in hoc opere illi militi

eneo: de quo vt dicit̄ narrat Alexāder neqȝ
libro de naturis rerū: ꝙ Uirgilius rome pa= Exül.
lacium cōſtruxit: in quo erat cuiuſlibet re= 10
gionis imago in circuitu: in cui⁹ ſummita=
te erat miles Eneus: haſtā vibrās: que in il=
lam ſe vertebat partē: que regionē rebellan
tem reſpiciebat. Sic conſciētia ordinata: ha
ſtam puncture et cōtradictionis vibrat cōtra
vitia rebellantia et contra anime inimicos.
Patet ergo ex predictis quale ſit bone con=
ſcientie et opus et occupatio.
¶ Sed q2 nō oēs cōſciētie ſic ſe habēt in dili Art. ij.
gētia preſentiū nec cōſideratione futuroꝝ.
Ideo in hoc ſcd̄o articulo reſtat oſtēdere cō
ſcientiarū diuerſitatē: quo ad bonitatem et
maliciā: qua viſa: videbit̄ cauſa qua cōſcie=
tie male ordinate nō ſic ſe habēt: vt predictū
eſt circa preteritū: preſens et futurū. ¶ Hec 11
autē differētia eſt multiplex. ¶ Primo autē
apparet in tāto ꝙ cōſcientia bona eſt ſicut
veſtis alba ⁊ aqua clara. In quibus parua
macula cito apparet et delētur. Et ſicut lu=
mē vt pote cōſcientia in qua eſt lumen gra=
tie: et radius veri ſolis: in quo apparēt ato
mi. i. venialia ⁊ minima peccata. Eſt etiā ſi=
cut homo vel manus vel pes viuus qui mi
nimam ſentit leſionē ⁊ puncturam. Et ſicut
oculus clare videns: qui totū corpus a ma=
lo veniente preſeruat. Et ſicut tenera cōple=
xio: quanto eñ complexio tenerior: tanto et
minora nocēt: tātoqȝ minora ſentit. Sic con
ſciētia. Eſt etiā ſicut vene ſtricte: que aīalia
a veneni dāno preſeruāt: venenum eñ nō fa
cile penetrat ad cor animaliū habentiū ve=
nas ſtrictas. Et hec dicitur eſſe cauſa quare
ciconie ſerpentes ſine dāno comedūt: ꝙ fa=
cere non poſſunt alia habētia venas largas
Sic conſcientiam habentes ſtrictam: ⁊ bene
regulatam: que nec peccatū nec peccati cir=
cūſtantias: nec occaſiones admittit: nec faci
liter a peccati veneno intoxicat̄. Iō dico pec
cati occaſiones: q2 dicit lex: ꝙ conſcientia eſt
nobis neceſſaria ꝓpter nos: fama autē pro=
pter ꝓximū. xij. q. j. nolo. ¶ Conſciētia autē 12
mala ⁊ inordinata duobus modis errat in
generali. Aut q2 eſt nimis larga: aut nimis
ſtricta. ¶ Prima habet oēs cōditiones con
trarias his que de bona cōſciētia dicta ſunt
Scd̄a aliquas: q2 large cōſcientie ſunt ſicut
veſtes nigre ⁊ aqua turbida. Et ſicut obſcu
ra ſeu tenebroſa: in quibus nec macule ma=
gne: nec pulueres peccatoꝝ magnoꝝ appa=
rent: q2 nō eſt ibi lumen gratie. Sunt etiam
ſicut cadauer mortuū: qd̄ nec puncturas ſen
tit: et hoc eſt ſignū ſpiritualis mortis: quā=
do cōſciētia peccatoꝝ puncturas non ſentit.

per largas eñ venas venenũ ad cor illorũ
intrauit: cosq; occidit: nec cõtra mala immi
nẽtia se custodiũt: quia nec ea vident. Quia
naas ammonites. i. diabolus cui seruiunt:
eruit eis oculũ dextrũ qui anime seruire de=
beret. j. Reg. xj. Et ideo sicut ceci ad minima
cespitant: qui tñ maxima nõ vidẽt: qr de mi=
nimis q̃nq; habent conscientiam: sicut di=
mittere cruce ad sinistrã in via ⁊ huiusmodi
⁊ de maximis sicut de periurio adulterio: et
huiusmodi cõsciẽtias nõ habẽt. Ad modum
iudeorũ: qui habuerũt cõscientiã intrãdi do
mum Pilati ne cõtaminarẽtur. Joan. xviij.
sed nõ habuerũt cõscientiã occidẽdi christũ
13 Trepidauerũt timore: vbi nõ fuit timor. in
psal. xiij. ¶ Scd̃a ꝓo scilꝫ nimis stricta te=
net se ad extremũ: qr consciẽtia bene ordina=
nata se habet inter nimis largam et nimis
strictã: sicut virtus inter duo vitia: sicut lar
gitas inter auariciã et ꝓdigalitatẽ. Et licet
circa largã diabolus plures decipiat: tñ cir=
ca nimis strictã cautius decipit: qr imperce
ptibiliter ⁊ per colorẽ boni decipit. Et est de
eo in hoc sicut de inimicis magnatorũ quos
qr aperte occidere non audẽt: in aliquo pre=
cioso cibo intoxicãt. Ita diabolus quos ad
apta pctã sicut est homicidiũ: luxuria ⁊ hu
iusmodi ducere non põt: sub specie sanctita
tis quasi sub delicato cibo per nimis stri=
ctam cõscientiã: quasi sub colore iusticie ve
neno occidit eos ad multa supstitiosa ope=
ra: ⁊ in fine cum videant: ꝙ oĩa impleri non
possunt que eis illa cõsciẽtia suggerit: ad de
14 Exẽ. speratiõnẽ ducit: sicut patet de illo de quo
narrat Jacobus de vitriatico: ꝙ voluit esse
ita iustus ⁊ ita sanctus ꝙ nullã carnis dele
ctationẽ voluit habere: vnde ⁊ voluit come=
dere sine delectatione ꝙ cum facere non pos
set: incidit in desperationẽ: credẽs se nõ pos=
se saluari si tantã haberet carnis delectatio
nem. Nota de consimili. J. xiij. 35. ¶ Tales
ammonet scriptura. Eccs. vij. dicens. Noli
esse nimis iustus. Et necessaria est ista am=
monitio: qr preter malum desperationis de
quo iam dictũ est: tria magna mala ex tali
cõsequuntur iusticie nimietate. Unũ: qr est
nimis amarus sibiipsi interi⁹ et afflictiuus
quia sicut dictũ est. s. e. c. iiij. ꝙ non est ma=
ius gaudiũ: q̃ conscientie leticia. Ita nõ est
maior afflictio q̃ consciẽtie tristicia. Aliud
malũ est: quia est exterius his qui circa eũ
sunt grauis et tediosus. Et hoc ꝓpter duo.
Primo: qr ex tristicia interiori sequitur vul=
tus grauis exterius. Secundo: qr sicut ca=
nis stultus sup lunã et omnẽ hoĩem latrat:
et canis furiosus super omnẽ hoĩem currit

equaliter: scilꝫ super fidelẽ sicut super latro
nem. Ita talis omnẽ hominẽ: ⁊ de oĩbus fa
ctis: ⁊ frequẽter irrationabiliter reprehen
dit. ¶ Tertiũ malũ seu damnũ est perplex
tas: qr sicut patet per Petrũ sup secundum
sententiarũ. dist. xxxix. Conscientia errone
obligat hominẽ ad faciendũ vel omittendũ
illud qd̃ consciẽtia dictat: qr credẽs se ad ali
quid teneri ⁊ non faciens incurrit contẽptũ.
Idem patet Rom. xiiij. Ubi habetur ꝙ om
ne qd̃ non est ex fide: peccatũ est. Glo. Omne
qd̃ fit cõtra conscientiam edificat ad gehen
nam. Item Luce. xj. Si oculus tuus fuerit
neq̃: totum corpus tuum tenebrosum erit.
Manẽte igitur cõsciẽtia erronea: homo per
plexus est nõ tñ simpliciter perplexus: quia
põt ⁊ debet cõscientiã deponere: vel ꝑ se vel
per alterius consiliũ ⁊ cõsolationem: qd̃ est
opus magne charitatis. Jõ Apls. ij. Cor.
ij. Ad tales cõsolandũ hortatur dicẽs: done
tis ⁊ cõsolamini ne forte abũdantiori tristi
cia absorbeatur qui eiusmodi est.
¶ Ex ista differentia apparet ꝙ magna est
bone cõscientie ꝓbitas ⁊ vtilitas. ¶ Proba
dico ꝓbitas: qr ceteris potentijs anime per
peccatũ victis: cõscientia dicere potest illud
Job. j. Effugi ego sola: vt nũciarem tibi: qr
ipsa semper quasi speculator clamat ⁊ peri
culum nũciat: nisi cõsuetudine lõga: vel er
rore destruat. ¶ Ex hoc patet ei⁹ vtilitas q
ex multis resurgit cõmodis. ¶ Primo tẽpo
re guerre vtilissimo necessariũ est habere
defensores in castro: sed nos sumus in bello
spũali obsessi: sicut patet. B. ij. quasi ꝑ totũ
ergo ⁊c̃. Hãc defensionẽ nulla cũ immicus
bitare facit q̃ sciẽtia: vt predictum est ergo
hec est valde vtilis: ⁊ ꝑ consequẽs valde pe
riculosum est ⁊ species ꝑditionis: huic de
fensorẽ quẽ de⁹ in castro suo posuit: pecca
di cõsuetudine destruere. Scd̃o hec patet vti
litas ex hoc ꝙ dictum est. s. eo. c. ij. videlꝫ ꝙ
est liber ⁊ nõ liber quecũq;: sed si bene scriba
tur cũ literis virtutũ: et inueniãtur in eo ille
clausule septẽ in quibus deus promittit he
reditatẽ celestẽ. Matth. v. Beati pauperes
⁊ mũdo corde ⁊c̃. tũc est carta ꝑ quã obtinere
re poterim⁹ hereditatẽ illã. Illo teste qui il
lam sub illi⁹ carte obtẽtu ibidẽ ꝓmittit: qui
ergo habet hũc librũ bñ ordinatũ oĩa in illo
videt. Sicut patet. s. e. c. ij. Oĩa etiã sperat:
qr carta est: vt dictũ est. Ideo bene respõdit
quidã volẽs religionẽ quãdã intrare cuidã
dissuadẽti: qr nihil sciret de libro. habeo in
quit librũ conscientie in quo lego quicquid
de⁹ fecit ꝓ me: quicquid precepit: quicquid
minatur: quicquid ꝓmittit: quicq̃d sup ea

dum vel faciendum est. ¶ Et sicut boni ista
carta bñ scripta obtinebũt hereditatem cele
stem. Ita mali ista carta male scripta cum
vitijs appositis obtinebũt hereditatẽ infer
ni. Ipso teste qui ait de talib⁹. Matth. xxv.
Ibunt hij in suppliciũ eternum. ¶ Est ergo
18 modo de istis duobus libris seu cartis sicut
de indẽtura. L. iij. 5. Sicut de testamento qd̃
est clausum: viuẽte testatore: ⁊ illi soli sciũt
quid in eo scribit: q̃ fuerũt circa illud facien
dum. Sed ipso mortuo legitur publice co=
ram iudice ecclesiastico: ⁊ oĩbus quib⁹ ipse
voluerit. Et tũc si fideles sint executores: mi
nistratur mortuo sm̃ qd̃ in testamento suo
scripsit dũ vixit: qui vult ergo ꝙ testamẽtũ
suũ bene ꝓ eo loquat: ⁊ bñ sibi seruiat post
mortẽ: diligẽter illud scribat ⁊ ordinet ⁊ exa
minet dũ viuit. Sic oĩno est cũ carta cõsciẽ=
tie. Modo eñ clausa est et non apparet nisi
scribẽti: qr testator adhuc viuit. Sed in mor
te libri isti aperiẽtur: ⁊ ostẽdẽtur corã iudi=
ce iusto deo: ⁊ tota curia illa celesti. Daniel.
vij. Iudicium sedit ⁊ libri aperti sunt. Et qr
ibi erũt fideles executores huius testamenti
fideliter ei ministrabitur: sm̃ quod in eo scri
psit dum vixit. iuxta illud Apoca. xx. Libri
aperti sunt: ⁊ iudicati sunt mortui ex his q̃
scripta erant in libris. Glo. libri sunt cõsciẽtie singu
lorum. Nota. X. j. 4. ¶ Est ergo consilium
19 optimũ ꝙ diligẽter testamẽtũ suũ scribat: ⁊
librũ suũ examinet anteq̃ veniat ad locum
suũ: ne portet literas vrie videlꝫ mortis pro
pue: ne etiã male clausule vitiorũ scribantur
in eo: qr ibi a sapientibus examinatoribus
examinabitur: quos nullus latebit defect⁹:
habebis etiã discretissimos placitatores cõ=
tra te in illo trãsitu seu iudicio: videlꝫ demo
nes qui nitẽtur ostendere cartã suã falsam
vel falsitatẽ: vel nõ bene loquẽtem: vel sigil=
latam: vt hereditatem illã amittat. Uide er=
go diligẽter ne sigillũ carte tue. i. dei simili=
tudinem: qui dicit Cãti. viij. Pone me vt si=
gnaculum super brachiũ tuum ne amittas:
vel ne per peccatũ deletur: qr sicut ille qui si
gillum carte habet bene custoditũ: et cartã
bene scriptã in fideli iudicio: etiam si fortes
habeat aduersarios: non timet: sed sperat:
sicut patet de Martino: qui aduersario suo
audacter respõdit dicens. Nihil in me repe=
ries: quasi diceret: nullũ defectum in carta
mea inuenies. Ita qui ista non habet tunc
desperat. Nota. J. xj. 19. ¶ Est aliud etiã di=
20 ligenter considerandũ circa istud testamen
tum conscientie. Uidelꝫ ꝙ testes concordẽt
cum data interiori. Quia licet ipsi bene pro
bent extra si contrarium inueniatur intra:

testamentũ illorũ est suspectũ ⁊ reprobatur
Sic quãtumcũq; exterior locutio ⁊ cõuersa=
tio probet: et ostẽdat animã esse sanctã inte
rius: si tñ conscientia cõtradicat: sicut est in
hypocritis et falsis christianis: testimoniũ
illorũ non est verũ: ⁊ ideo testamentũ illorũ
non est verum: ⁊ ideo testamẽtum reproba
bitur: ⁊ ille testis mendax peribit. Prouerb.
xxj. Quia sicut in libro materiali oportet ꝙ
glosa seu apparatus cõcordat cum textu et
econuerso ad hoc ꝙ liber sit verus ⁊ precio=
sus. Ita in libro illo spũali in quo scripsit
deus textum: scilꝫ mundicie ⁊ aliarũ virtu=
tum quas in baptismo seu penitẽtia nobis
confert: ⁊ certarum regularum viuẽdi que
cuilibet inseruntur: vt hoc faciat alteri: qd̃
sibi vult fieri: et precipiũtur vt legem dei cu=
stodiant. Hiere. xxxj. Dabo legem meam in
visceribus vestris: nos ipsi ꝓo facimus glo=
sam seu apparatũ cogitãdo: loquendo: ope
rando: de quo loco: sic a deo ⁊ nobis scripto
dicitur Apoca. v. Uidi librũ scriptũ intus et
foris. Intus: scꝫ a deo q̃tum ad textũ: ⁊ fo=
ris a nobis: q̃tum ad glosam. Iste sunt due
tabule scripte ex vtraq; parte. Exodi. xxxij.
¶ In isto loco consciẽtie: sic a deo ⁊ a nobis
scripto: qr textus a deo scriptus: nullo mo=
do põt esse falsus: si glosa a nobis facta con
cordet cum textu. Ita ꝙ cogitationes: ope=
rationes: locutiones: nõ discordẽt a regulis
iuris naturalis: que sunt: hoc facias alteri
⁊c̃. nec a virtutibus infusis: liber est fidelissi
mus: et reciperetur pro armariolo celi. Si
autẽ discordauerint: et vna tabula non con=
cordat cum alia: nec glosa cum textu: nec al=
legata exterius cum hoc qd̃ scribitur in te=
stamento interius: nec liber de expẽsis cum
libro de receptis: tanq̃ liber indignus de ar
mario et liberaria celi expelletur: et tanq̃
falsus et hereticus cõburetur: cum his qui
cauteriatam habent conscientiam. j. Thi=
mo. iiij. Corrige ergo eum ad exemplar li=
bri. De quo. P. ij. 20. ¶ Tertio bone consciẽ 21
tie vtilitas: ex hoc patet: ꝙ est secura dom⁹
⁊ refugium ⁊ refectoriũ celeste: et domiciliũ
pacis ⁊ propugnaculum contra oẽs tenta=
tiones et aduersitates. Sicut patet. s. e. c.
iiij. Ad hãc domum hortatur scriptura nos
fugere pro refugio habendo contra omnia
aduersa dicens. Percurre prior in domum
tuam. Eccli. xxxij. Exemplo omnium anima
lium que de nocte vel in tempestatibus vel
aliũde vexata querunt latibula: ita nos la
tibula pacifice consciẽtie. Sed heu est de mul
tis sicut de habente tedium in domo ꝓpria:
sicut etiam de nimis qui lautius habẽt in

alijs domib⁹. Ita isti hn̄t tediū intra: ideo querunt solacia extra in vanis: et est de eis sicut de hoīe habēte turpē faciē ideo nō libenter respicit speculū ne ɔtristet: et specialiter qn̄ multū appetit esse pulcher. Propter talia enim noluerūt intelligere vt bn̄ agerent. ¶ Quarto hec vtilitas apparet ex spirituali delectatione de quo. S. e. c. iiij. q̄ est ma⁹ bonū q̄ȝ habere totū mūdū sine illa: qz si haberet homo oēs diuitias delicias et honores mūdi: et haberet vermē illum. Esa. vlti.
22 tristiciā vcz: quid sibi valerent essent oīa ei quasi nihil. Ponam⁹ duos ante mētis oculos: quoꝝ vnus habeat predicta: vicz diuicias etc. cū cōtinuo cōscientie remorsu. Ali⁹ vero nihil illorum habeat: nisi sustētationē paruā: quē diceremus ditiorē et magis fortunatum: credo q̄ sapiētes dicerēt secundū et bn̄ scio: q̄ ego malē habere fortunā secūdi. Ergo magna est vtilitas bone cōsciētie: q̄ plus valet q̄ȝ totus mundus: etiā in vita ista: preter illud ad qd ducit: eternū. s. gaudiū: cui⁹ est arra: qz sicut arra precedit plenam solutionē: ita bona ɔsciētia solutionē mercedis eterne. ¶ Quinto hec vtilitas est lumē qd deus posuit in medio domus anime nostre. De quo in Ps. iiij. Signatū est super nos lu. vul. tui.

Ar. 4. ¶ Iste articulus infert quartū. Ex hoc enim q̄ tāta est ɔsciētie bone vtilitas sequi dꝫ q̄
23 diligēter custodiat. Sicut enim dn̄s castrū defendere diligēter cōsiderat ne inimici sint in castro: et perdatur cum castro: sed cōsciētia habet castrū illud defendere: de quo. A. xxiii. 12. sicut patet. S. e. c. xvi. etc. Prouerb. iiij. omni custodia serua cor tuū: quoniam ab ipso mors et vita procedunt.

Ar. v. ¶ Et qz opposita iuxta se posita magis apparent male conscientie et dānum et periculū iuxta bone ɔsciētie vtilitatē ponat: vt magis appareat et plus vitet. Circa qd est sciēdum q̄ conscientia vocatur mala duobus modis: vel qz simpliciter est ɔtra id qd agit remordēs et cōtradicēs. Sicut dicimus qn̄ homo facit manifestā iniuriā: q̄ cū de mala consciētia hoc facit: vel quando illud quod agitur est malum de se: sed conscientia erro
24 re vel consuetudine peccādi absorpta nō remurmurat sicut nec reprehēdit iudeos crucifigentes xp̄m nec adhuc eos vel saracenos reprehēdit de eorum infidelitate. ¶ Prima est magis penalis: quia sicut predictum est non est oblectamentum super cordis gaudium: ita nec afflictio ad istam: qz tēpestates et frigora aliquando potest fugere: et inimicos et latrones: et infirmitates aliquādo pōt mitigare: vel si sint in vno loco pot fugere in alium. Cōscientiam vo suam nullo modo potest fugere: quia est explorat ex parte dei super nos positus qui vbiq campum et lectum et omnem locum nos quitur: et omnia facta nr̄a reuelat coram de nos accusando. Inimici ergo hominis domestici ei⁹ Mich. vij. supple maxime. Se P. iiij. 17. ¶ Scda vero est magis periculos qz infirmitas que min⁹ pcipit: ē piculo sicut ptꝫ de apostemate. Illi ergo qui ma ta mala sub colore legis vel necessitatis falsarū excusationū faciūt: et aliena bona cupāt: dicēdo: nō habem⁹ ɔsciam de hoc eis pctm illorum ondat: videnti vnusq qꝫ iudicabitur sm̄ ɔsciam propriā. Er ergo ɔscia nō reprehendit nos de hoc: nu q̄ per illam in hoc facto iudicabimur. S si hoc esset verum: nunq̄ȝ infideles iudic rentur de infidelitate sua: nec de christi cru cifixione. Sed illi carētes remorsu cōsc caruerunt peccato: ita nec isti. In quoru persona loquitur Paulus dicē: nihil m ɔscius sum: sed nō in hoc iustificatus sum nec valet q̄ dicunt ɔscia non iudicat me culpabilē: sꝫ iudicat me non esse culpab qz hoc iudiciū erroneū ē et rō a iudice su re. s. deo reprobabit: sicut aliqn̄ i mūdo a dit qd iudicium inferioris iudicis a su riore reprobatur. In curia ergo dei non loquabit iudicium ɔscie: nisi regulata hac verū dicunt q̄ vnusq̄sqꝫ iudicabitur ɔsciaꝫ suā: sicut ptꝫ. S. e. c. 3. et nō solū ɔs illas quas sciūt facere largas q̄ volūt ctas qn̄ volūt: sicut leges suas: sicut ptꝫ xl. 38. et 42. ¶ Ex quo tm̄ est periculū m ɔscie: necessario ad istū articulum seq sextus: vicꝫ q̄ diligēter corrigat: vt pere euitetur. Dictū est. S. q̄ ɔscia est liber: lib aūt corruptū necesse est corrigere ad lib verū. Sicut librū cōscie: ad libꝝ genera ms Iesu christi Mat. j. Ibi inuenies vna paginam de humilitate: hanc insere in lib tuo si ibi deficiat. Ad hoc enim hortatur ait: discite a me: quia mitis sum et hu Sic de pagina mundicie et charitatis. E in omnibus corrige librum tuum sm̄ ex plar qd tibi in mōte mōstratū est Exo. x Et sicut isti scriptores volētes habere c rectionem: portāt scedulas manu prop scriptas: et cui⁹ scriptura placet admittit et introducit. Alijs vo expellunt: sic ibi q̄ aptent: nullus recipet nisi fuerit correct illud exemplar in monte. Sed qui vult li corrigere: non pōt faciliter transcurrere linius q̄ vult domum scrutari si sit ibi fo

hitiū: nō cōsiderat domū leuiter in superficie: sed oēs angulos: qz tales angulos querūt. Ita debemus scrutari pctā in cōsciētia: ad hoc q̄ mundet et corrigat. Sed heu difficile corrigit Ecclesiastes. j. Et cā est: qz auer
17 si sunt ab exēplari isto: et qz ad lumē gratie oculos nō aperiūt: quis educeret miserū de lacu: qui nollet manū extēdere: vel dare elemosynā pauperi: qui nec manū: nec scutellam porrigeret cum posset.

C.viij. Consuetudinum.

C Primo ponenda est gn̄alis distinctio: ostēdēdo q̄ quedā respicit personā priuatā seu rem domesticā: quedā vero rempublicam: seu multitudinē. Scdo ondet q̄ sit natura ɔsuetudinis q̄ respicit priuatā personā quātū ad inclinationē quā facit i operāte: et quō oīa facit leuia: siue in bono siue in malo. Tertio quāta sit vtilitas bone cōsuetudinis priuate. Quarto quāti periculi sit ɔsuetudo mala priuata. Quinto quō aliqui in factis suis noīe cōsuetudinis abutūtur circa alioꝝ regimen: seu rempublicam. Sexto ponēda est illoꝝ excusatio cū reprobatione. Septimo illoꝝ periculū et pena.

Arti. j. ¶ Quātū ad primū: ɔsuetudinē priuatā voco: quā quis in moribus ppijs siue bonis siue malis exercet. Cōsuetudinē vero publicā: q̄ multitudinē respicit quā exercet quis in regimine vel dominio suo que nō solum seipsos: sed alios tangit.

Ar. ij. ¶ Prime aūt ɔsuetudinis natura est: hoīeꝫ inclinare ad id qd de ɔsuetudine agit vt pl⁹ agat: facit etiā opera videri leuia et delectabilia: q̄ ante cōsuetudinē videbant grauia et tediosa: tā in bonis opcrib⁹ q̄ȝ in malis. ¶ Primo ergo ponat exēplū ad hoc in bonis operib⁹. Scdo in malis. Tertio reddet cā vtriusq̄. In bonis patet: qn̄ quis incipit ieiunare vel religiose viuere: videtur graue:
Arti. qd rā ɔsuetudine fit leue. Un̄ quodā scīssimo epo narrāte didici: q̄ quidam in prima sua marinus comestor in bello captus: et diu incarceratus: vbi nō habuit nisi paruā panis quantitatem in mēsura et pondere: hic postea a carcere liberatus: optime sciuit ieiunare: et sobrie comedere: quod antea nesciuit quia vsum non habuit talium armorum. ¶ In malis etiam idē apparet: quia peccatum qd in principio vel anteq̄ȝ cōsuetudine introducatur: multū non solum cōsciētiā et etiā cogitationē grauat consuetudine fit leue. Et est de talibus sicut de his qui sunt prope domū tenebrosam et obscurā: homo qui stat extra et visum ad interio- 3
ra dirigit: nihil videt nisi tenebras in primo aspectu: licet forte nō sit totaliter tenebrosa sed habens lumē paruū admixtū sed si domū introierit: et ibi diu moratus fuerit multa videt: et nō videt ei domus ita tenebrosa sicut videbat dū fuit extra. Ita illi qui sunt extra societatē maloꝝ: vel curias et consilia tyrānoꝝ: vel artē et statū latroꝝ periculosorum: sicut aduocatoꝝ assessoꝝ conspiratoꝝ et huiusmodi: dū sunt extra societatē illam eos iudicāt: totū tenebrosum reputātes statum illoꝝ dicētes: ipsi non pn̄t saluare aīas suas: sicut ptꝫ ex factis suis. Eoꝝ etiā vitā abhorrēt dicētes: nō video quō poterūt corā deo rn̄dere de hijs q̄ faciūt: et si hoc facerent: mors mihi esset. Sed cū illoꝝ societatem intrauerit: et per tps ibi morati fuerint multo clarius vidēt q̄ȝ expediret q̄ viderēt nouas cautelas et malicias et falsitates inueniendo: et vitā illā vsq̄ ad celū cōmēdando. Et sic Saul prophetat inter pphetas: et sic cōsuetudo grauia vel leuia vel nō sensi-
bilia facit. Un̄ Bern. de cōsideratione li. j. c. 4
iij. qd tibi primo videbit importabile: processu tpis si assuescas non iudicabis adeo graue: paulo post et leue senties: paulo post etiā et delectabit. Ad idē August. in ench. c. lxxij. pctā q̄uis magna et horrenda cum in cōsuetudinē venerint parua aut nulla esse credunt: adeo: vt nō solū occultāda: verum etiam predicanda diffamandaq̄ȝ videant. ¶ Causa vtriusq̄ est qz cōsuetudo est altera natura: qz quodāmodo alterat naturā: q̄ ptꝫ per hoc qd phs scribit Alexādro in secretis secretoꝝ de muliere nutrita veneno serpētino mixto cum alijs cibarijs: q̄ in tantum mutata et alterata fuit q̄ natura sua facta fuit quasi serpentina: sic hoīes consuetudine mala nutriti veneno peccati: habēt naturam suam ita mutatam: quasi peccare esset eis naturale. Sic etiam bonis mori-
bus assueti: bonos mores quasi naturales 5
habēt. Et ideo vtrobiq̄ reddit operationē facilē que in principio fuit grauis. Sicut arbor ad vnā partē dici inclinata: in principio cum difficultate ad aliā inclinatur: sed cū diu in illa inclinatione que fuit ita difficilis in pricipio steterit: ita faciliter stat ibi sicut fecit pri⁹ in alia inclinatione: sic in mo-
ribus. Nota. I. j. 4. ¶ Est ergo de homini- 6
bus in bono siue in malo: sicut de auib⁹ predalibus qui post assuefactionē faciliter veniunt ad manū: sicut ptꝫ de accipitre et falcone et hmōi. Ita bonus et malus ad manum dei et diaboli. Paret ergo q̄ consuetudo in-

dinat quasi natura: ⁊ facit omnia levia.
Ar.iij. ¶ Ex hoc articulo pꝫ ratio tertii articuli:
q: ex quo ꝯsuetudo facit leviter operari pꝫ
ꝙ talis ꝯsuetudo est valde utilis volẽti bo=
na operari ⁊ dimittere mala: hoc pꝫ per il=
7 lud qḋ refert̃ de gestis sancti Bern. q̄vice cum
quẽdã peccatorẽ statim cõvertere nõ posset
Exm. q: nobilis erat ⁊ potẽs: ⁊ etiã malis dedit⁹
esset: rogavit eũ: si nollet pacẽ facere cũ deo
simpliciter a peccato cessando ꝙ saltẽ treu=
gam cum deo acciperet ⁊ ipso querẽte quid
esset treugã cũ deo accipere: ait bern. Absti=
neas a pctõ ad tp̃s ⁊ querẽti per quãtũ tp̃s
Rñdit: pro amore dei: q tot fecit ⁊ sustinuit
pro te: abstineas per tres dies: quod cum fe
cisset. Rogavit ꝙ iterum tot dieb⁹ abstine=
ret pro amore sancte Marie: qḋ cum fecisset
Iterum idem rogavit sigillatim pro amo=
re aliquorꝫ sanctorũ: quib⁹ erat specialius
affectus. Quod cũ per plures dies sic fecis=
set: ait Bernardo ammodo nõ treugam: sꝫ
pacẽ cum deo faciam: q: leve est mihi a pctõ
abstinere: nec mirum: cũ in omni resistẽtia
augmentet̃ sibi gratia. Qui ergo cũ minori
grã potuit prime tẽtationi resistere: cũ ma=
iori poterit secũde: ⁊ adhuc cũ maiori tertie
Et sic deinceps. Patet ergo quãte utilitatis
sit cõsuetudo in bonis operibus. Bern. li. j.
de consideratione: procedenti de umbra ad
solẽ: de ocio ad laborẽ: gravae cernitur omne
quod incipit: sed postq̃ ab aliis dissuescere
⁊ ad illa assuescere ceperit: usus tollit diffi=
cultatem: invenitq̃ facile esse quod putavit
impossibile. Vide. P. vij. 37.
Ar.iiij ¶ Et q: opposita iuxta se posita magis ap
parent. Iuxta istum articulum immediate
ponat̃ articulus quartus: ut manifesti⁹ vi=
deat̃ quãti periculi sit cõsuetudo in malis
8 operibus peccatorꝫ. ¶ Hoc aũt periculũ pꝫ
ex tribus. s. Ex periculoso casu huius pecca
ti. Scḋo ex difficultate resurgẽdi. Tertio ex
pronitate recidivãdi. ¶ Primus casus con
suetudinarii peccati: est periculosus valde
ꝑpter tria. Primo ꝑpter naturã suaꝫ in se:
q: ꝯsuetudo facit mortale quod est de se se=
mel factum veniale: sicut pꝫ de ebrietate: di
stin. xxv. c. unum orarũ. §. alias ea demum.
Secũdo: q: de uno pctõ trahit ad aliud: et
de minori ad maiora peccata sicut de mino
ri furto. s. garbarum ⁊ gallinarꝫ: ad maiora
⁊ de fornicatione ad adulteriũ: sicut patet.
A. iij. 14. deinde ad usuras ⁊ hereditatis ꝟ̃
ditionẽ: ⁊ ad maxima inconvenientia ⁊ cõ=
fusiones: quia antiquum peccatũ facit no=
vam cõsuetudinem: ultimo vero ad furcas
inferni. Et sic teste beato Grego. Peccatum
quod statim per pniam nõ delet̃: suo põde
re ad aliud trahit: ⁊ nõ solum ad aliud pec
catum: sꝫ ad furcas trahit inferni. Nota. C.
xvj. 20. Et. P. v. 9. Tertio: q: fortiter et pon
multis vinculis peccatorẽ ligat ⁊ ad dãna
tionẽ trahit: q: quot pctã cõmittit: tot vin
culis a diabolo ⁊ seipso ligatur. Vñ beatus
Grego. moraliũ. li. iiij. quot vinculis male
freqñtationis astringit̃: quasi tot vinculis
ad mortem ligatur. Qñ enim de novo pec
cat: ligat unum anulũ ad istã cathenã: ⁊ qñ
recolligit pctã preterita: ⁊ cõparat ea pre
sentib⁹: ⁊ cogitat etiam in futuro talia fac
re: ⁊ oĩa ei placent ligat tali cõplacẽtia anu
lum: anulo: ⁊ funẽ quo ad infernuꝫ ducitur
gaudẽter facit. Et gaudẽter iactat dicens
illud Ps. cxviij. Funes pctõrum circũplexi
sunt me: qñ vicꝫ de malicia sua gloriatur et
de peccatis suis se iactat. Sed quia iste fu
niculus cõsuetudine cõsummatus difficile
rũpit̃ statim dũ est in faciẽdo: est ligue gla
dio. s. per cõfessionẽ scindẽdus quõ autem
est in faciẽdo scribit Aug. super Mat. omel.
lxxx. Ad istã inquit consuetudinem quodã
progressu pervenit aĩa. Primus pgressus
est quasi titillatio delectationis in corde.
Secundus cõsensio. Tertius factũ. Quar
tus ꝯsuetudo: tali enim dicitur quadridua
nus iã fetet. Principiis ergo est resistẽdum
q: parvus ignis in principio faciliter extin
guitur: ⁊ morbus recẽs facilius curat̃: vul
nera aũt putrida ⁊ fetentia cum difficulta
te sanant̃: ⁊ vestis ⁊ vas noviter inquinata
faciliter mũdãtur: qui autẽ sic resistere ⁊ sic
liberari noluerit: habebit hereditatem illi
regni inferni. De quo. A. viij. 17. ¶ Secũdo
periculũ cõsuetudinarii peccati pꝫ ex resur
gendi difficultate. Hec aũt difficultas cau
satur ⁊ redditur gravis ex tribus: ex longa
assuefactione: ex cõtrarii informatione ⁊ ex
subiecti dispositione. Primũ facit quasi ne
cessitatẽ. Canis enim assuetus ad strãgulã
dum oves: ⁊ arbor assuefacta ad inclinan
dum ad unã partẽ: quasi necessitat̃ ad hoc.
Sic in moribus. vñ Aug. in cõfessionibus
suis. Ex volũtate perversa facta est libido: ⁊
dũ servit̃ libidini: facta est cõsuetudo: ⁊ dũ
consuetudini nõ resistit̃: facta est necessitas
Scḋo ex contrarii informatione: hoc pꝫ in
arte: q: sicut in artibus quibuscũq̃ mecha
nicis: cũ maiori difficultate artẽ quãcunq̃
addiscit bñ qui prius eã didicit male. Et ca
⁊ exẽplum ad hoc patet. A. iij. 11. pulcherri
me. Ad hoc etiã est qḋ refert Quintilianus
in libro de institutione oratoris de Thimeo
qui in arte excellebat tibiarum hic duplas

mercedes exigebat ⁊ accipiebat ab his qui
fuerant mali preinstructi q̃ si omnino ru=
des accederent: nec immerito. Error enĩ du=
plicem exigit laborem cum delendi sint ⁊ ma
le instructionis semina: ⁊ bona sint inserẽ=
da. Ita in moribus. Tñ sicut maior est dele
ctatio in musica bñ ꝓportionata: et maior
utilitas ex bonis provenit senibus. Ita
illi qui in malis delectant̃ morib⁹: si essent
assuefacti ad bonos mores: maiorẽ inveni=
15 rent ⁊ delectationẽ ⁊ utilitatem. Sicut pꝫ
C. vij. 4. ¶ Tertio ex subiecti mala disposi=
tione lignũ enim diu iacens in aqua de dif
ficili: ⁊ nõ sine magno fumo accenditur. Et
qui diu fuit in carcere tenebroso: nõ sine ocu
lorꝫ gravamine ⁊ obstupefactione: primo
videt solẽ clarũ ⁊ lignum putridum ⁊ anti=
quum ⁊ curvatum citius frangitur q̃ recti
ficat̃ ⁊ lepra inveterata ⁊ gutta inossata nõ
de facili curatur: ⁊ dñs non libenter dimit=
tit cõsuetudinem diu in terra sua obtẽtam
nec servos ab antiquo ei fideles recedere:
nec mulus cõpedibus ⁊ vinculis fortibus
ligatus: faciliter oĩa frangit ⁊ fugit. Sic in
morib⁹: hõ qui est quasi arbor eversa. Mar.
viij. Video hoĩes quasi arbores: imbutus
diu diversis pctis cõtra volẽtes cũ charita=
te accedere: fumũ emittit murmurationis ⁊
ꝑ̃ctarum ⁊ detractionũ ⁊ aliqñ aliorꝫ gra
14 vamini. Et nõ solum cõtra hoĩes superio=
res suos: sed etiã cõtra deũ a quo puñitur
ad modũ aĩalis pigri: multis penis ⁊ tribu
lationibus interius in corde ⁊ cõsciẽtia ex=
teri⁹ et in corpe debilitatione visus: et dura
tione audit⁹ diminutiõe formatiõis ⁊ pul=
chritudis ⁊ olim virtutũ corpaliũ: ꝑpter q̃s
defectus dicere põt hos ꝟsus bona cõscia.
Vers. Ad senium vergo: caput in declivia mergo.
Incurvor tergo: baculiq̃ iuvamine pergo
Tussio dispergo sputum: mors imminet er
go. Si mala non tergo: sum stultior alrili
mergo. Extrinsece etiam mundialibus tri=
bulationib⁹: ut de luto peccati surgat ⁊ va=
dat: fumat ad modũ ligni aquatici. Istos
dei stimulos impatiẽter portãdo nec de lu=
to totaliter surgit. Sed si forte manũ extra
11 lutum ponat quia propter impotentiam ⁊
predicta mala que cũ premunt forte ab ope
re cessat nephario. s. pugnandi: furandi: lu
xuriandi ⁊ huiusmodi. Et sic manũ. i. opus
extra lutum ponit: quia ab opere cessat: nõ
tamen cor ⁊ linguam extra lutũ in quo diu
iacuit ⁊ iacet: ponit: nec voluntatem tergit:
quia a turpibus cogitationibus: ⁊ a volun
tate talia faciendi a delectatione etiã quaꝫ
habẽt ex talium memoria: iuramentis etiã
⁊ a iactantiis pauci talium abstinẽt immo
sedentes in societatibus: de transactis ma=
lis cum additamentis gloriantur narrant:
q: mortariolũ semp retinet saporẽ de aliis.
Nec opera prie tunc facere pñt: ꝑpter cau=
sas tactas. A. iij. 15. Sic ergo pꝫ quomodo
lignũ aquaticũ cõtra deũ ⁊ alios correcto=
res fumũ emittit: q: gutta antiquata ⁊ in=
ossata in ossibus: de qua Iob. xx. ossa illius
implebunt̃ viciis adolescẽtie eius: quia hec
gutta ⁊ hec vulnera antiquata tanguntur.
Ideo clamat murmurãdo: q: oculis egris
odiosa est lux. Ideo oculos claudit vel di= 16
vertit. Et citius morte frãgit̃ q̃ corrigatur
nec diabolus libẽter talẽ de servitute eius
dimittit immo sicut dñs malus terrã quaꝫ
diu in manu sua tenet: malis cõsuetudini=
bus corrũpit: q: vix in ea nũq̃ poterint ma
le cõsuetudines corrigi. Ita diabolus taleꝫ
corrũpit: malis moribus ⁊ legibus perver=
sis. De quibus Ro. vij. Video aliã legeꝫ in
mẽbris meis ⁊c. ꝙ vix unq̃ corrigi põt. Pro
ver. xxij. Adolescẽs iuxta viã suã etiam cum
senuerit: nõ recedet ab ea. Iere. xiij. Si põt
ethiops mutare pellem suam ⁊c. Et causa
redditur Prover. v. q: funibus pctõrũ con= 17
stringit̃. Nota. F. j. 25. Sed modo multi fu
nẽ pctõrũ nõ sentiunt nec deprehendunt se
esse ligatos. Et est de eis sicut de ancilla q̃a
ta: vel de accipitre: qui nõ sentit se ligatum:
anteq̃ velit avolare. Ita isti cũ different in
morte avolare: tũc sentient se fortiter liga=
tos. Sed tũc erit nimis tarde illud sentire:
q: tũc ligamẽta rũpere nõ poterit. Pu⁹ er=
go solve vincula Esa. lij. Sed dicũt multi ⁊
plures cogitãt: ꝙ in senectate volũt oĩa pec
cata dimittere: ⁊ oĩa diaboli vincula evade
re. Et dicũt ꝙ adhuc ꝑpter iuvẽtutẽ ⁊ socie
tates ⁊ diversas seculi fortunas nõ pñt. Sꝫ
ista est irrationabilis cogitatio. Dictuꝫ est
S. c. c. x. ꝙ quãto diutius peccat: tãto pluri=
bus vinculis ligat̃. Qui ergo fatetur se nõ
posse pauciora vincula rumpere: quomodo 18
rũpet plura: hoc ita irrõnabile est dicere: ac
si diceret latro uno vinculo ligatus amicis
suadentibus ꝙ illud frãgeret ⁊ fugeret: nõ
possum istud solum solvere: sed expectabo
usq̃ habeo centũ vincula super me quando
etiã ero corpore debilior: fame ⁊ miseria af=
flictus: ⁊ tunc totum frãgam: quando duo
erũt cõtra unũ. s. cõtra eũ: vicꝫ debilitas cor
poris maior ⁊ vinculorꝫ multitudo. Ita spi
ritualiter quãto diutius in peccato iacent:
tanto debiliores fiunt: ⁊ ad resistendum et
frangendum: quia sunt in carcere diabo
li fame debilitati: quia carent gratia et

cibo ſpiritali plurib' eas vnualis tigantur.
19 Ergo ſtatim ſolue vinculaſ.ſ.iij.ſ. Certũ pertenſi conſuetudinarij poſſ accidere
readmiſſi facultate. Quãmuis ergo eſſ vulgus vel lapſus mortal' minentes poſſ ſua vel
dimittãt vel cõſtrãtur; propter antiquas ſi cõ
Fabu- ſuetudinem eiusdẽ vſus ſeſſ recto: ad eaſſ facta
la. redeãt. Illi habule habẽt: qi vulpes in cuna
lcoma mouit adiudicatas ad furcas: quas
retrare cũ plus facere non poſſet: rogauit quãcunq; vt ex alia parte vie cum diuerſem ipſi
vellẽ gallinas retrahere. Et ſic apparet manifeſte qd vſus de antiquis facti ſine cõſenſu tacite
nõ recuperet. Patet ergo q̃ ſicut bona ex antiqua cõſuetudine ſi eadãt nomines ſi bele
ctamonis bone vite habiles eligãtur: ita ex
ducũtur. Ita pernerſitates ad ſuas pernerſitates. Et ſic patet qualiter pernerſi inducãtur.
Arti. v. peccãtis cõſuetudo pinuata.

Sſ Sed q̃ cõſuetudo pernerſa in mores introducat cõſtituendũ materialiter ſi nõ
nulli tales cõſtituendi magiſtri nili male
morigerati. Ideo nec reſtat oſtẽdere de ma
20 la cõſuetudine in republica. Circa qñ ſit ad
uertẽdũ: q̃ſi illud q̃ cõſtituendum noſſ eſſ ex
tra legẽ nature vel bonos mores nolle
cõtrahendũ abuti: ſed q̃ non cõſtituendo
ſed abuſus dua pẽ: debet q̃ſi phanr ſic.
Dicit vtitur re aliqua cõtra naturã ſuã: aliq
titur: ſed q̃ vtit cõſuetudine cõtra rationẽ
bonos mores: vtit ea cõtra naturã: ergo
abutitur: maior eſſ manifeſta: minor phãt
per decreti. diſtin. i. cõſuetudo. Ubi ſic dr.
Cõſuetudo aũt eſſ: ius quoddã moꝛ̃ mutatum: q̃ſ p lege ſuſcipẽ cum debeat ler.
Ergo dicit q̃ eſſ ius quoddã moꝛ̃ ſcripti bonis inſtitutũ: ergo qui contra bonos
mores ita vtitur: abutit. Ideo ergo q̃ dicit
qui vtit cum bona rationẽ ergo vtit: nõ
bene dicit: qm ea vtit: bona debẽt ro
nam intellectus: ſicut facit oñs in epiſcopa
tu laudandis. Et qm oſtenſum: q̃ dicit bene
eſſe narrare facũt ſibi conſuetudine pretextum: nõ cõſtituendo abuntur. Et licet
oꝛ cõſuetudines hic non poſſint inſeri: ti
ce phantorũ: r cõſilia: r annotatiõnes ſi
inducẽtur contra primũ ſtatum: videt q̃
nauſragio cuius impotẽdatio: nihil magis
21 eſſ ordinẽ: videtur inter eos abuſus crude
les: nouerunt alij abuſus impedire: q̃ autem ſit bona auferre nauſragoꝝ ſtatum ſi abu
ſus ex nulla cõſuetudine creuſcetur: patet
qm a ſe ſtans nõ innitit Leu. ar. Diligeꝛ
proximum ſñ ſicut ſeipſum. Et contra ius
naturale q̃ eſſ: hoc facias alteri q̃ tibi vꝛ.

Cas ſiue nõ velit ſeri: aliter ne fecerit, iniuriã. Et contra ius ſcriptum. ꝯtra ius. vij. de raptoribꝰ. Execrationi vitabẽt q̃ ealeo videly ſpoliatꝰ nauſragio
ipſo facto ſine execrari ſine apparatu.
etã tenet glo ſa. diſt. i. hodie: videly q̃
ſunt ipſo facto execrati. Ibi etiã dr. q̃
q̃ unq; ſimia eſt illa lex ſic q̃ parcendũ
ſit nauſragantibꝰ: ſed ſic eſſ ſtatuta: ſi
ſm hãc glo ſam ſi aliqua lex illud ꝯtra
ria conceſſiſſet per alias leges, corrigẽ
Sicut ſuper cap. cũ dilectꝰ. iuꝛ. aiũ de cõſan.
c. Alio ſentẽdũ dicẽdo ſm ſic. Illa cõſuetudo q̃ eſſ cõtra ius diuinũ: q̃ nunq̃
non eſſ cõſuetudo: ſed corrupꝛela. Sicut
ſcicta ex naufragijs eſſ hũanigno ꝛeſtituẽdi ꝑbarũ p verba Auguſtini. Nulla
ſtagnatio vbi ſit q̃ nulla cõſuetudo poſſ
eſſ tra ius naturale. Et ſi oꝛs hoc̃ obiciẽ
ceꝛt contra ſ. Patet ex ꝛetra ibidẽ
de conſue. c. vltimo vbi ſic dicit. Cum
ſint gramoꝛa pestiferabo diuinꝰ infelicẽ
manu dentes allegati: nemo ſanctus ꝛeſtigat ius naturali auctus ꝛaſtigatio p
cuſſi ſaluteꝝ induxit: quaciõ conſuetudine quicũq; eſſ in hac parte verꝰus contra poſſe aliquatenꝰ boꝛ̃ ꝛeſtituere debẽt
bo ad verbũ. Probatio minoꝛis patẽdo
nam antea vbi dicẽ eſſe. ꝯtra ius diuinũ
r naturale ſine diſtinguitur: ſine illud
Nota. T. r. ꝛ. ꝛ. Quia ſed ſi ſtatuta
facienda: cõtinet decreti. diſt. vij. natu
ꝛam cõſuetudo. vbi dicit. Mala conſuetudo nõ ſum? q̃ pro bona obſeruanda eſſ: que in ſcriptis adducta
puniẽtes in eo ad timoꝛe ſ ſtituunt: ſanctiones ſi ſuꝑ ſtatutis ſuꝑ ſtatuendis
ſcripti pernaticationes ꝛarie r preſumptiones ceterorum nobꝛ compoſſe po legiꝛ
nerant. Sola: ad argumentũ: q̃ illud eſſ
qualiter eſſ illicitum: ratione cõſuetudinis non ſit tenendum.

Sſ Sed q̃ illi qui putniſmodi peccatoꝛes. p legibus vencẽtur: r coã cõſulentiones et legiſperiti r ſerdeꝛpꝛanſſe: ſicties ſanctalibus reſpõſionibus facta ꝛeſtitutur colo: earum ſine ꝛeſpõſione vocabulum: in iſto articulo ꝛero audiendũ: ſm communem opinionem videtur ſe ualidare
eas tu ſufficiẽres ſi in ueſſe ſint ꝓbate
ner: facteꝝm ſuoꝝm defenſione ꝛeſpõſione deferentium ſeptimo articulo ſequẽti: ſi facties ſint conſideranda. Queꝛitur
ne q̃ bona illa ſic in ꝛerenꝝ conſiſtantur. Et ſic
videtur ſua glo ſa ꝛeſtrictiue illo modo intelligẽda ſicut ſupꝛa dicta concedit: vbi q̃ ſi ꝓpꝛietates
12 duoꝝ vicinoꝝ. Et ſi q̃ iſto caſu ſit? bonus

ꝓcellegata nõ intelligunt: nec ſoquuntur
contra priuilegia: dicẽs: talem q̃ deanniqua
ꝓpꝛietatem talia ſibi ſuos reddẽtes vel ter
ꝓpꝛietatẽs capitũ ſi mellegiũr de altis
ſuꝑ ſtatuendis: q̃ bona illa ſic ꝛerꝛenꝝ ꝛeꝛtra
ꝛaptoꝛibus decretalis excẽtes: nõ ſ. q̃ ꝓpꝛietatem decretalis excẽtes:
nõ cõtra ꝓdo tales ꝛeꝛtra vt dicit. Cõſulo
nom eſſ contra ꝓdo tales ſpeciale: nõ ſa
qualia aũtiq; cõſuetudine ſpeciale: nõ ſa
ꝓpꝛietatem: ſed ꝓpꝛietatẽ q̃ cõſtitutione ꝓpꝛietatem: ſed ꝓpꝛietatẽ q̃ cõſtitutione ꝓ
ſtatuta mentionem ꝛeꝛtra: ſed ꝓpꝛietatẽ q̃ ſpeciale
nibꝰtant romanꝰ. Ideo dicit q̃ bene de
creuale priuilegia ini eſſ tale latꝛeqnat ini
ſtrumẽ. Et ſic ſtatuendis ꝛaptoꝛibus. Illa
cũtendo q̃ eſſ cõtra ius diuinũ: r manu
non eſſ cõſuetudo: ſed corꝛupꝛela. Sicut
ſcicta ex naufragijs eſſ hũanigno ꝛeſtituẽdi ꝑbarũ p verba Auguſtini. Nulla
ſtagnatio vbi ſit q̃ nulla cõſuetudo poſſ
eſſ tra ius naturale. Et ſi oꝛs hoc̃ obiciẽ
ceꝛt contra ſ. Patet ex ꝛetra ibidẽ
de conſue. c. vltimo vbi ſic dicit. Cum
ſint gramoꝛa pestiferabo diuinꝰ infelicẽ
manu dentes allegati: nemo ſanctus ꝛeſtigat ius naturali auctus ꝛaſtigatio p
cuſſi ſaluteꝝ induxit: quaciõ conſuetudine quicũq; eſſ in hac parte verꝰus contra poſſe aliquatenꝰ boꝛ̃ ꝛeſtituere debẽt
bo ad verbũ. Probatio minoꝛis patẽdo
nam antea vbi dicẽ eſſe. ꝯtra ius diuinũ
r naturale ſine diſtinguitur: ſine illud
Nota. T. r. ꝛ. ꝛ. Quia ſed ſi ſtatuta
facienda: cõtinet decreti. diſt. vij. natu
ꝛam cõſuetudo. vbi dicit. Mala conſuetudo nõ ſum? q̃ pro bona obſeruanda eſſ: que in ſcriptis adducta
puniẽtes in eo ad timoꝛe ſ ſtituunt: ſanctiones ſi ſuꝑ ſtatutis ſuꝑ ſtatuendis
ſcripti pernaticationes ꝛarie r preſumptiones ceterorum nobꝛ compoſſe po legiꝛ
nerant. Sola: ad argumentũ: q̃ illud eſſ
qualiter eſſ illicitum: ratione cõſuetudinis non ſit tenendum.

Sſ Sed q̃ illi qui putniſmodi peccatoꝛes. p legibus vencẽtur: r coã cõſulentiones et legiſperiti r ſerdeꝛpꝛanſſe: ſicties ſanctalibus reſpõſionibus facta ꝛeſtitutur colo: earum ſine ꝛeſpõſione vocabulum: in iſto articulo ꝛero audiendũ: ſm communem opinionem videtur ſe ualidare
eas tu ſufficiẽres ſi in ueſſe ſint ꝓbate
ner: facteꝝm ſuoꝝm defenſione ꝛeſpõſione deferentium ſeptimo articulo ſequẽti: ſi facties ſint conſideranda. Queꝛitur
ne q̃ bona illa ſic in ꝛerenꝝ conſiſtantur. Et ſic
videtur ſua glo ſa ꝛeſtrictiue illo modo intelligẽda ſicut ſupꝛa dicta concedit: vbi q̃ ſi ꝓpꝛietates
12 duoꝝ vicinoꝝ. Et ſi q̃ iſto caſu ſit? bonus

ſtionis bona illa ſint dꝛoꝛis ſicut cõtinet pꝛima dicti illoꝛ: videtur crudele r irꝛonabile
le valdeq; ala lege oꝛtia cꝛapa q̃ bona illa
ꝓ poſſeſſoꝛem ſint ſubmerſa: ſeu leuiatia: r in
caꝛcaꝛibꝰ detineãtur ꝑ bona illoꝝ inimigẽt: q̃ vñ ꝗ indigeꝛunt cꝛopa: vel plus ſſ
ſdigeꝛt ſi viuerent. Sic ut ergo executoꝛes
q̃ noxios ſe defraudãtes ſunt laudandi
iuſtum. Sicut patebit infra de executoꝛib'.
E. vij. r. Ita taleo domini ſunt laudandi
cruelitatis q̃ma miſeꝛrimos ſpoliant. Et
cerꝛe ego q̃ deo q̃ odi mortui ſit. Si bona
illoꝝ voluimus occapaꝛe: dicẽtes q̃ noſtra
iuntꝛ eſſ ataꝛ q̃ decꝛemiſ. q̃ ſit dãnũ
eaꝝ in vno: vel in multis certe r coꝛporiꝰ
noꝝ volumꝰ eos dammificaꝛe in aho: vel
in bonis: ſet quia deus eos mouit pꝛecuſſit
eleo voluꝝma eos q̃ntũm poſſumus ꝑ
ſeq. Iuſt illud. Pſ. xvij. cũ q̃ſ in pꝛecuſſ
ſiſtꝛ ſeqꝛeꝛ ſiꝛ. Quid ergo eſſet de illis bonis fiãdãmmeeꝛe eſſent diſtꝛibuẽda. p alios? vlꝛe quoq; ꝛeſt ſicut bona inuentaꝛ bona inuentã ſcꝛipꝛq; quicũq; dꝛiuel pꝛelati oꝛ
cupãt ꝛſiu? ꝓpꝛio attꝛibuẽtes: peccãt: r
ad recõpẽſanonẽ teneãt nulla cõſuetudine
obſiſtẽ: quia dif. leſtuendo. Et ꝛeſtitutus
de debet eſſeqꝛe talem ꝛeſtituꝛe? Glo ſa: eoꝛ
ꝓpꝛio r anime. Sꝛi ergo coꝛpoꝛi ꝓſpeꝛe non
ꝓſit: nullum eſt q̃ anime ꝓfectum: r quod
coꝛpoꝛi vellet retinuꝛeſſ de naufꝛagio cua
deꝛdet: animabus ꝛeſtituant q̃ue ꝛeadunt ꝛ
ꝓfus indiget. Et ſic nunq; erit oblꝛium cui
ꝛeſtituꝛe: Facenda ſit: quãmdiu ſimpeꝛ
viuꝛt: nuſ ſic fiat: manifeſta eſt q̃ eſt cõtra
legẽ humanam: qua non facit aliqua ꝓ
ꝓpꝛietatem ꝛeſtituꝛe: ſed ꝓpꝛietatẽ ſuam
ꝛi. Et contra legem mꝛidi. Et ſic ut ꝓs. F. v. 6.
Et ꝛe dicẽt ſecundo q̃ decꝛetalis illa loquitur de talis ꝛaptoꝛibus: r non de domi
nis ꝓpꝛietatẽ eſſe falſum. Primo: quia tunc dcꝛe
talis fuiſſeꝛ facta in fauoꝛem dominoꝝ:
q̃ſ ſm eoꝛ talia lona odioſ: r non in fa
voꝛẽ naufꝛagoꝝ: q̃ſ ſ videꝛ ꝛeꝛtra
ꝛaptoꝛes: q̃ ante ꝓius ꝓhibeꝛe vel excẽcaꝛe
ꝛaptoꝛes talia bona dꝛoꝛum q̃ alia: fuit ergo facta in fauoꝛẽ miſeꝛoꝝ: r ſic ſecũdum ſanctũ Thomaꝛ hoſtienſe r Ioannẽ
de. Et ali? ſicut ꝓz in ſumma confeſſ. li. ij.
r. xvij. xvij. vbi habeeꝛ q̃ nulla ꝓſcꝛiptio
ne talis bona naufꝛagoꝝ ꝓtꝛiꝛipꝛo? ꝑ
bentuꝛ. Et quod addiant q̃ illa decꝛetali nõ
ꝛeuocat. ꝛeſtituẽdo ꝓcedẽtiboꝝ: q̃ mentionẽ
de eis nõ facit: ꝛeo nõ eſt ꝓ ꝛeuocatione
ſum tollendũ fiuꝛ ſpecialiteꝛ decꝛetalis illa
facta. Et q̃ addiuant ꝓo eis illam ꝛeſtitutionem bonifaciannam in vi. ſi ꝛecꝛomanꝰs

ns est p cuius expresse dr habet: q̃ prece-
dens cōstitutiones z cōsuetudines non re-
uocat in posterum: nisi de eis fiat mēto:
nēdū ris fin rationabilesq; et fuit ex te papa
esset illas ignorasse. Ista vero cōsuetudo
nō fuit a papa ignorata q̃ propter eā tollen
dā vr dicti ēdr creatē illā de rapturibus
edidit: nec est rōnabilis vspote contra ius
naturale z scriptū si canonicū: vr allegauit
dr. Dicit ēt regula iuris in sexto q̃ nulli
debet locupletari cum alterius iniuria vel
tactura: ex qua cuilibet de medio tuna z na-
31 Fragio. l. j. in digesto. no. li. ix. Item ad hec
plures legeo. ff. ti. xv. ff. v. 6. ēt q̃ illud si
gulosus fundus cū sedecim. x. j. o. Item cō-
rum fi oēs legeo tale nephas prohibeant:
q; nulli legi vel rōni cōsoni est q̃ homo de
crimine sele maleficiare: vel quecūq; alio
nō sui pertinente: nec citra z monte sua bona
immobilia perdat: tamen q̃ per hoc ne per-
dat ordinatā z pñcuram eccl̃ie q̃ bona mo
mentia sine cessatione pro statibus illorum
distribuat. Patet ergo q̃ insufficiēt regula
dat bona defunctoꝝ: q̃ue hec hēre vocant: q̃
vs super terrā alicui podiceant: siue sint de
natu siue de nemore: siue lignas: imō eque
per aquas diluuij deportant: possidēt: vel
q̃ nostri sunt: vel q̃ nullius filij bona ven-
dicat. Et hoc quidā ad primū dicēdū illud: q̃
fedm cōra illius qui occupāt bona illoꝝ q̃
cū ment fuit primo mēbro diuisionis: et q̃
nulla cōsuetudo vel statutū in hoc casu va
leat: ps. ti. xij. ca. v. 16. Licet multa de hys
q̃ dicta sunt ppt̃ adduci cōtra illos qui an-
32 feriūt bona illoꝝ q̃ cōuenit in hoc casu mēbro
diuisionis ut in practat. officij. ff. ti. xxxix.
nabile fit talia phoris facta cōtra illos de re
cūdo mēbro diuisionis: hoc autem apparet
per hoc q̃ ipsemet fatent. vers. q̃ si alia vni
cuadir bona non confiscantur. Et quia non
dicet q̃ sit summa irrationale cogitare vel di
cere q̃ alia bonoꝝ vni concessa esse possēt
bona sua recuperare. Et si nullum aliud ea
dat: z possēt per totum vsiū. ꝑbare q̃ sunt
sua non recuperabit q̃ sit inde confirmādus:
q̃ p̃ alia irrationalia dicēda. ꝑbabit q̃ mul-
titudo fedelū habitat̃ q̃ tanto maioꝝ fide
faciat̃ q̃ homines ad hoc curant. Si insta
dr dicēs q̃ nō ꝑbt per boles oēs dicere q̃ sunt
sui immo possūt ꝑ signa ꝑpria q̃ue in
bolūtia z alijs erebus suis habent. Mercato-
res omi habēt sua signa nūncia: ꝑ que
unus bona ab alijs discernunt: z illa si-
gna sunt nota in vsita vbi habuerat: eui ergo
hoc dicat mētita est iniquitas sibi. Patet er-
go q̃ ad rationes hec in fedō mēbro diuisi-

onis irrationabiliter: z sine colore pe
etātum habētes euacuāt̃ dicendo: q̃
ter etiam q̃ primum dictum illoꝝ ē falsū
ē. c. c. xxxij. nō fapidr veritatē: si cuidā
temere alit terno dicit: q̃ de certaine illa de
rapturibus nō est sētēne late: et certa
ſtimonia adducta ſuperius. c. c. xxj. dicit
enī expresse cōtra ꝓmissa: et verba dec
talis: q̃ sunt ita clara: q̃ nō indigent aliq̃
gium ꝑtecti quibus opponit̃ sm regulam
aiuris esse tenēdum: q̃ in casu capitulari ſpe
lat̃ de bonis suis: nō debet fieri ꝑtractatus
excommunicationis: se nouerint ſubiacere
Sloſa ꝑdcerat: q̃ dicit subiacere eccl̃ie. Ima
gō quidem in hoc casu est imagine aurea
tatis: quia fluit in aliq̃ loco: sic fit in ille
q̃ ad forum eccl̃ie pertinēt facilit̃ ꝓ-
fluit. Et ponamꝰ q̃ nō fit sēntētialit̃ q̃
mus⁹ salue ſcientie: nō dicet: ergo q̃ nō
mortaliter: ergo ex illet fit sēntētialit̃ ne-
tes: ergo nō est sententia lata. ¶ Ad quartū
q̃ dicit: vers. q̃ ista sunt cōmuna de iure
turali. Respōdet: q̃ materia statuti ꝑtinet
poste necessitatis. ¶ Ad quintum dr bona
loium ꝑs. ti. c. c. xxx. Ibi enim ostēdit
q̃ nō ēst necessitas in casu bona fantarū
defunctoꝝ: sic ista fint defuncti in ꝑnis ma
tuo vel vnonum: qui tenuūt ꝓssessiones
q̃ debāt ꝓssessionē ꝑtaret. ti. c. c. xxij.
¶ Et ad sexti illoq; nō debet ligere: quia
cet ola parlamēta vsq; ſtat̃ hoc ordinabi
potuit ſi obedēdū ſuum ꝓpe qui illum me
fundendum reuocat: vr dictum ēſt: hoc ꝑti
tenet Innocētius contra illoꝝ dēfensa. q̃
in ecclēſiarū impugnāt nec papa nec impe
rat: potēt statuere statutum: z alterius q̃
tis lesionem: maiorem: nō ꝓpter hoc sequit
quod statum illoꝝ ēſt: vt illud altera dare: in
ta tanta mercimonia: q̃ in bonis bonatoꝝ
C. de bonis dānatoꝝ. li. x. ꝑ ex tot̃ non ēſt
nō ꝓsert ꝑ statutum stabilitum ad cer
fiet iudex rationabilis: sicut patet̃ de ſiſ
de. ¶ Et ꝑ ad tres leges vna tangit̃ reg
cia ē vna ēſt equitas: alia regula generas
dādum ēſt ꝓmiſſum ꝑs. C. de iudic. li.
i placuit. Et regula iuris in ſexto dr: vt
ri pena benigniꝰ interpretanda ēſt: facile
Cum ergo capitulū illud de reprobatis
equitatis: ſequendo vero ſit regulus: pot
ēſt capitulo ſandēgeneram veritas ſum
per confinēdum ꝓferrem: et ꝓ hoc non
ego ſum cōſtrictus: ad verba dū ſui ca-
ritatē. c. cauſi. ſequēti. Sed vbi ambiguit
cedere debet. In ſi. q. ſi. Patet ex dictis
nō videtur executari q̃ ad ſcēlerinq; ꝑ
cunam accipiūt: q̃ ſub ꝓtextu ꝓtectū

nis nec ante nec ꝓpt̃ ēſt aliq̃d ꝓ facram
ns acceptendū. q. q. ad. quia ꝓhebēdas. Et
gd tutur q̃ ꝓfundo obſeruāda ēſt: nec
ligitur ſtatutū rationabiles. extra. li. vij.
ti. ij. de cognatione ſpirituali ſuper eo.
¶ Item ꝓbatio facto de ſpōlatione nau
fragio ignoratis eos excūtatis: ignoran
tia iuris naturalis nulli excūſat. c. eccl̃ia
ſ. q. iij. ſi quidem. q. vltima. Sed ignorantia
ignorabilis. Sicut ꝑtet ſupra de conſuetu
dine. c. vltimo in glo. fi.
¶ Conſuetudines ergo malas inuentiones
ri ipſas effectus ꝓtertant̃ actus ꝓnales
ne cōſuetudine: z ꝓtō ſpōlatrum naufra
gos. Alijs etiā ꝓcuſio: z ꝓnus ſubiacent
ti. ſpōlatribus ꝓ. c. Spōlatores enī
ſolo ꝓmuntiā: z res⁹ ꝑ in corporeis re
bus ꝓ ſpōlatore ſit ꝓpotatorib⁹ naufragos
qui infra anni tempus in quadruplum ꝓ
anitum vero q̃ ſimpli. ſi de incert. ruina et
naufra. d. De pena corporali z externa fi
mul ꝓpter hoc ꝓ ſdeq̃ntium relatione
narum ſi de quā poſtea qm ea tran
ſeret ꝑ quā manieria fiat: z certa enim
terent rei in negotio carnaer z quadrige:
bmāt a naufragijs ſdeci ola ferūt: q̃ ex vide
ctiq; ei talia certa mittebāt: credēdeq̃ir
o hic ſenberet vt meruit a de bñficijs illo
rum haberet: z contrā bona ꝓpter vel ꝓpo
ter ſuperfeci non ſit ſimpl nō ſcīnā ſi ſi
cat mihi certum: ſed ꝑ pluet nde omni an
no eadem opera z cenia per ballinos ſuos
quib⁹ hec in ſcripto tradetur cognitur. Ac
cadit ergo q̃ ꝓdagra mātuatus tacere in
camera tuta camina. Una ergo vice: cum
furnus quidā qui cum ad vilam ꝓuocabat
bona ſecū eſſet in camera: que mihi manere
palates: precepit plures fanos ꝑ palacea ex
ringuere qui nolauſ ſed ſi ignē ſuſcitēs deſi-
non vocat: ꝓpter hoc aliter igne lecto appo
pmptū recēſ horribiliter ſuſ fatuū clama-
re: q̃ igne extinguere. Rñdit ſultus q̃ no-
uare ꝓ hoc cauſam querēs. Reſpōdet quia
ſic iurū. a me tale quid exigeres per eſſue
ndūt: ſicut facis altare dū ſic cōburēbat:
be qui aliqñ ꝓ eo ſanuo ꝑ eſſat: ſicut bi-
ſtiana ꝓpheta ad ꝓhibēdū peruersio fa
ri: ꝓdūt ſue perditionis cauſam eſſe ꝓſue
ndines malas quas engebat: ꝓpter quas
ignum extinguere nolun. Et ſic per ea ꝑ q̃
ptum boqueatur ſapientes.

Oncordiam et pacē

inter nos habere. ¶ Primo docet
exempla. Secundo trahunt vtilia.
Tertio arguntcontraria ſeu penalia.

¶ Primū ꝓs in natura ē in moubus. Juna
tura enim excpit ad hec balenas ve ſcribit
Senece li. j. de naturalibus q̃nibus. q̃ha
uule q̃ circa fidera ales apparet colonaſis
cur ꝓs ad celū circa lunā: vocat balo in
libro methe oce q̃ennus vnifonnitas e mc
gnitas: ferentiaſ: rectitudinis ꝓ vna: ventiſ: plu
res rupturepluuias e ſpectatores ſignificat
ſtēs ſine plangore planctus ſuos. Item ciu
ſſumeri. rem. Quoſt ſtella er. Jacob: ſicut
dicit Apoc. xxij. Ego ſum gen̄ radix: Da
uid. Stella ſplendida e matutina. ¶ Corona
eſt perfecta cōgregatio electorū: quia ſine
ſpe ſemper medium tener e tenuit. Concor
dia e cōformitas in ifa corona ſcriptur: q̃
ſignificat terra. Mater. e. Sear. pacifici ve-
Interrupto vna: vero interpretatione ea
tur. Interruptiones vero plures. Simulac
ran cōtendentiū cōſpiratione z vnde
cte e lingarū ſpecies ſignificat eternam
qui habita dicere poterūt: illud. Tres. e. de
ficet gaudium cordis noſtri verſus eſt in lu
cum ꝓcus noſter est: et ſi ait: cū ſapitis
noſtri. ¶ In modus enī ſi exēplū habemus
ti in bonis ſi pernerſis. ¶ In bonis e mo
ngerans: ventus ꝓ z nubis magnā docu
ſtrat eſt. Gen de. Sed bene pater noſter
eſt. Sicut ꝑs. C. iij. o. terra mater de qua
e ad qua oēs ſimul fumus. Nota. C. j. ꝑ.
¶ In modus pene ſterilem domus frequen
ter malos magnam habere concordiā. Sed
heu breo. dicit ſuper illud ꝑs Jerēi. Cogi
tauerunt mi manuiter adueſſum me. Inſe
lite populus dei qui non poteſt in bonis tan
tā habere cōcordiā quātā mali ꝓ in malo
¶ Secundo vltras e bona concordia ꝓ-
uenens ad pacem z cōcordiā nos
attrahet debet. Inuſſinodi autem vtilitas
tanta eſt: quod valet. ¶ Primo ad tempo-
ralium multitudinem: ſicut diſcordia ad di
minutionem temporalium ſeſ. Secundus in ri-
neratio ſuo per gallianuſe quibuſdam he
remuis in una inſula: quod cum diſcordes
adunatiq̃m ſuerunt: ſtatim magnes numeuſ
ſunt: eſcas illoum ꝑ potiones conſumꝑ
ſperunt: ſed ꝓtta diſcordia et concordia
facta in commodum eſſa habere causa eſt ꝓ
grua: concentus enim eſt: quod vbi bona
eſt: bona ereentora multiplicantur. Juxta
illud. Crenerunt mihi omina bo. ce. ¶ Secū
cando valet ad ſpiritualium z corporaliuꝝ
immunitorum reſiſtentiam: quia vnꝰ vnit
fortior eſt: ſicut patet in acie exercituſ: ſicut
ꝑs de carbonibus: calidis ſimul conplanis
qui tardius extinguuntur. Exēplū ad hoc de
homine habente duodecim filios: q̃ moriēs

relinquit eos concedit a decima: q; si eorum
deo essent: fortasse & apti ores essent in om
nibus negociis suis q; ostendit rali exem
plo. Excepit duodecim virgas quas simul
ligauit: & per eas unibet alloq; eas & rogauit
quid eum frageret: & possent eas omittere: dñs
do cuilibet virgi precipiens q; eas frangeret
quod statim fecerit facilter. Sic inquit ut
proposito z ps. Sic ut etiã m proposito nostro
si bene nobiscũ per pacẽ bonã: in qua fuerunt
per facties ecclesias eius: quia contra nos
Ecclesiã ergo bene conglutinauit: & tres corpo
lentias spiritualeas: tã exteriores q; interiores
concordia prosperauit: discordia dereruit.
Unde gloria super illud Ecclesiastes. iij. Obum
bono & c. Et unius animi nullatunt sub
stantiam. Secundia inquit nimirũ res tres
scunt: discordia maxime dilapantur. Sicut
ps. C. nij. c. de turre babel. Nota ad illud
propositum exẽpla z auctoritates. C. i. 10.

Et ps. excipiam ad propositũ quomodo
concordia facit pollos fratres in unũ spiri
tualẽ. Dr certaio qui aliqñ a cantibus nõn
cerent: simũ duuderent. Et in pollubis in bel
lo corporali: vbi vnus solus vincit: ut milli
simul vincant Ecclesiastes. viij. si prenalue
rit quispiam contra vnum duo resistent &c.
Ideo quando populus indeorum debuit
vincere dictum fuit per prophetam Michee.
Quis ite ascendet per in nobis? quasi nunc
non habentes pastorem. ij. Reg. xij. In si
gnum q; pisceda dispersi vnuantur sicut
rationes domus fumigant. vbi comunes cla
re audentiẽ: & soli fumigant: mdicola. v. mu
sica. z. simul modi: vere ergo soli &c.

Ar. iij. Tertio pena z periculum nos necessita
te offerendi ad decoctã. Cui alit decoctia
carẽtilis nõ soli immimẽi: pene spoiales:
sed etiam eterne. Si deue tonus sanguino
lentus defecẽter de cruce: rogaret aliquẽ
q; poster modicũ infra domum sui requie
scere nõne dignus esset magna pena si eum
expelleret. Sic in proposito. Vñ in vrba
gnali simili ad hoc ferunt: q; cum pater
Appollonius vellet discordantes concorda
re: vnus illorum dicere fit pote: velle mo
rentẽ tanq; Appollonius quod dicit: et
sepulchrum eius fiat beata rum venter: et
illa nocte subito mortuus e a bestijs come
stus. Et hoc rationabiliter quia si non vis
cũ bono concordare: fugiatur q; fis malꝰ.
Aut eum malo propter deum. Et tunc sicut
ipse propter suam malicianam: ita propter
eum ab eo bono. Et tales similes pda
6 ram cum cotidius indurantes: parũ de illa
pena gusta ffent: cotidia emolirent. Unde in

li. de apibus scribitur simile hoc quod
eius quidam vellet discordes comu
nitas sua fe port: velle pari intem pu
ri sanctus: dum ego iogo q; odiũ
parum de pones illis: et statim quasi nec
cadnum habens: cecidit: de qua cauſa
ad oationem eius statim redierunt
interim et offendit eodem tunnum ali
concurrit e pacem petunt: e concordati
sunt ergo quantum pertinebat: ad comu
carere fine qua etiam nulla pena opor
tet. Sicut patet. C. i. nec etiam ipse
attentus fine hac deo placet. vnde bea
epistolarius ipsius corpus affligentes
cotidiq; deferuiendo q; ipsa laudat an
panosfed non laudat in choro. sed in
materia. C. iij. xj. vsq; ad fine capituli.
ta dentia p pena nõpecidatis. p. iij. ar.

Ogitatio est duple
ona subiuntalia deliberata. Cu
quas fepem. fum dicendũ dis
deliter creo pra nunciatiõ. e cuius ex fo
da m. Primo ostendetur q; prima vtilis
necessitate. Secundo q; non nocet. Ter
quod secunda est vtilis et quanda. Quarto est
diligenter examinanda. Quinto cogita
tionis vtilitas. Sexto non examinatus
seu nẽ cassodie per cultus. Septimo exa
nationis seu cassodie difficultas.

Ad primum sic procedit. Sicut ergo
fum tus prohibere ne tardemus ad
un huiusmodi vita sic bene ordinata non
cura super domum vel hominem vehit
ventium: ne cogitationes immissas ex
ferent. Nadeo q; nil immisto e nisi bonꝰ
bus nullꝰ prohibere potest quin eo im
e super ipsum fabrico voluerit: ne ibi no
tum nocent. Sed certe bedeuine cauſa
diligẽter custodire ne larrones illam ne
quia si illa ui intrant occidant z spoliat
Non est cameratus vir perfectus bene
ordinatus interni sensus et ex impet
dus si mirent cameratus: foco vel nõ
non debuo. Ita spiritualiter cordi cau
fanum publicum delectatio vel confesio
est quasi camera: quia non omnes quos
trant forum vel audiunt: intrahunt cum
Ratio ergo si est quasi camera: sic ani
tas: sic pater. Ar. iij. Et non est emptio
bo hoc quod cogitationes turpes eo mi
quia sunt sicut hyrundines vel venti bon
fatores intrantes z exeuntes per alium fe
Sic ergo nos in ipsa mundi tur de sacti
nam inhabitantes parum offendantes

sace domum mundanam: nisi noctem vur nec
vent domum fortem subuertant vbi fa
ut enim maneant. Ita cogitatio vel re
tum cogitatio. Sed certe si ratio permittat cogitatio
tanto. Sed certe si ratio permittat cogitatio
nem de presente illius: et statim quasi nec
cadnum habens: cecidit: de qua cauſa
ad oationem eius statim redierunt
interim et offendit eodem tunnum ali
concurrit e pacem petunt: e concordati
sunt ergo quantum pertinebat: ad comu
carere fine qua etiam nulla pena opor
tet. Sicut patet. C. i. nec etiam ipse
attentus fine hac deo placet. vnde bea
epistolarius ipsius corpus affligentes
cotidiq; deferuiendo q; ipsa laudat an
panosfed non laudat in choro. sed in
materia. C. iij. xj. vsq; ad fine capituli.
ta dentia p pena nõpecidatis. p. iij. ar.

Ogitatio est duple
ona subiuntalia deliberata. Cu
quas fepem. fum dicendũ dis
deliter creo pra nunciatiõ. e cuius ex fo
da m. Primo ostendetur q; prima vtilis
necessitate. Secundo q; non nocet. Ter
quod secunda est vtilis et quanda. Quarto est
diligenter examinanda. Quinto cogita
tionis vtilitas. Sexto non examinatus
seu nẽ cassodie per cultus. Septimo exa
nationis seu cassodie difficultas.

Ad primum sic procedit. Sicut ergo
fum tus prohibere ne tardemus ad
un huiusmodi vita sic bene ordinata non
cura super domum vel hominem vehit
ventium: ne cogitationes immissas ex
ferent. Nadeo q; nil immisto e nisi bonꝰ
bus nullꝰ prohibere potest quin eo im
e super ipsum fabrico voluerit: ne ibi no
tum nocent. Sed certe bedeuine cauſa
diligẽter custodire ne larrones illam ne
quia si illa ui intrant occidant z spoliat
Non est cameratus vir perfectus bene
ordinatus interni sensus et ex impet
dus si mirent cameratus: foco vel nõ
non debuo. Ita spiritualiter cordi cau
fanum publicum delectatio vel confesio
est quasi camera: quia non omnes quos
trant forum vel audiunt: intrahunt cum
Ratio ergo si est quasi camera: sic ani
tas: sic pater. Ar. iij. Et non est emptio
bo hoc quod cogitationes turpes eo mi
quia sunt sicut hyrundines vel venti bon
fatores intrantes z exeuntes per alium fe
Sic ergo nos in ipsa mundi tur de sacti
nam inhabitantes parum offendantes

Ar. iij.

Ar. iij.

dominno ſi motoſe eas videat: pia cauſa et
intemnone momas: sicut accidit in cõfeſſione
audienda: poteſt inde meretricẽ: sicut chirurgi
cus qui charitative intuitu corporalium fo
dus laaat vulnerum. Et ſi cogitare de mo
nitis corporaliter eſt meritorii vt tunentur
manuque meriti videtur cogitare de spiritua
liter montes z deſiimendo ſi ſit cogitatio
cta ergo z falubris eſt cogitatio pro defuns
cto. vj. Mach. vij. Sancta inmemoratis
in verbo z opere.

Ar. iij. Tertiũ patet: q; aliquæ perſone facies la
bant e orant: z ſpecialiter quando a mul
tes bebent videri. Ita cor eſt laudandi para
confeſſionẽ: et a deo z a cor a cetera vi
detur: ſicut patet. A. xvij. 17. Quia deꝰ inue
tur cor. Sed alij illud Lucæ exterius q; eſt
ſitentur: et ad tempus ab opere malo ceſſant
fed ferrum de vulnere nõ extrahitur: nec fo
tem obturantnec radices vitiæ auferũt: ſed
ad peccata redire proponũt. Et ſicut de rad
ce in terra bonuſſa. Ita de fali corde exeunt
male cogitationes: ſicut a thomi: cidia: adulte
ria. Mat. xv. Et sicut ergo pudore frequen
ter ſignatus opera malæ ſpeculatur in pre
ſonia multoꝝ. Ita ſignatus tempore cogi
tationes. vnde bicro. in quadam epiſtola:
quid pudet dicere: pudeat cogitare. Et ſicut
facit error? oñat capitlus. Ita mutat oñes
tiem? pulchri cogitatibuꝰ. Et capit ad hoc
bet alia habitur. Sanctꝰ illud prophetæ ſuper
omne caput calamiſtus capitlus de capite
interioꝝ non perbitur: quia omne cogitatio de
na vel mala remunerabitur vel punietur. Er
go illi capiti cogitationũ ſunt diligẽter ob
ponendi. vnde beatꝰ Gregorius. li. moral.
ſuper illud Job. xvij. Radices eius in terra
ſiccentur. Sancti omnes tãſſ animalis. pie
na oculis exterioꝝ. Ita conſpicitur de bona
de ſe exempla fratribus præbentur. Interio
ra vero ſua diligẽter attendunt in ſeꝝ ſcut
in prepoſſibilibus ſeniterni iudicio obuiti
bus parantmaginſq; gito deo placebit: ſuis
interiꝰ cogitationibus. De quibus Dꝰ. ſtuij.
Omne gloria filie regis ab intꝰ. Talio pul
chitudo e tales reliquie placent deo quæ
lunæ cogitationis orem ſtrium agent rõ
ſpiat. ibex.

Ar. iij. Ad ſecundũ ſic ſerm? neceſſitatẽ imponit
quarto articulo et quo cogitationes bo
ne orant z deo placent: z male detur pãt
congrũ? neceſſarii eſt q; cogitationes qui
bus cor eſt veſtitũ ſint bene examinatæ.
reſp. in corde per continuũ reponuntur vel
opere exercentꝰ. Ita ad cogitatio ſeu pro
batio debet eſſe vel de his que cogitabuntur

e operabimur in futuro: vel de his que cogi
tamus vel loqui vel operari fium in pre
sento. vnde Piero. necesse est quidam pecta
gonicus precepit cura nuoti temporum bu
bendarum tunc ad cognitionem de his que fu
turus fumus: vesperę ad memorandū de his
que fecimus. ¶ Summa autem cogitatio ve
que futura reflectat modū aliquorum re
ligiosi communiter quos ordinantur tres cra
minationes qui ad ordinem recipiendos dil
genter de motibus sue sententie examinent tres
examinatores habent vnde videant an fit
tionis nonne sit expediens: consentire in
illud quod cogitatur. Ad hoc ergo q̄ cor in
alio debeat vel opere implicari: fum per
attendendas: quid liceat fm equitatem quid
beceat: fm honestatem quid expediat fm vti
tatem. Extra li. ij. ti. xxxiij. De voto r vo
ri redemp. magne devotionis est de his q̄
dum tendo: contingit quandoq; factum cō
mittere de quo possea inultum dolebit. Si
cut de ente arcebis eundam cuius filium in
cinabulis serpens de muro exiens occidit:
lepotarius ego videe hoc occidit serpentē.
pater vero filium intrans eliminauit: q̄ lepo
ratus filium occidisset: eum interfecit de odium
quo veritate cōperta: multū doluit. Ideo di
citur fuisse ordinatum in illa ciuitate q̄ ni
hil magni ponderis fieret anteqū ter de hoc
esset preconizatū: preloc̄utū fuisset actū vel
non habebit conclusionem sui trū annoꝝ
cō sitio apposita: vt nunc dubet illa ordina
tionē fuisse rapd finem humanum: tam ne
tatur de aliquo facto malo: vel q̄ illud non
faceret ante q̄ tria coguaret. ¶ peccati pena
litatem in presenti. De qua. C. vi. a. Sanc
dū est a eterna quod amittit: r pena eterna
quam incurrit. De quibus ff. li. xxv. Cogita
tiones antiquas fideles amen. ¶ Secunda
vero cogitatio que respicit preteritā in cons
sideratione fm eius examinatione debet se
cum habere tres comites seu examinatores
sui fm phm in ethicis sunt conuersatio sui
virtutis. Fm hanc cogitatum locutum vel fa
ctum vt oportuit: quando oportuit: r in qui
bus oportuit: r fi mentevit: q̄ aliquod tibi
rum defuit cogitato hominis bolendo con
fitebitur vbi fis. xxv.

Art. v. ¶ Et qi operis virtutes voluitatem inclinat
operant: r vt voluntas cuinfcūq; hominis
magis inclinetur fdicet examinatoꝛius ope
ri. An hoc articulo. v. ponenda est dicte pba
tionis ordinatio. hoc⁹ aut vnlime est q̄ na
12 dimplerent punto facit hominem habere cō
gnitionem de statu propio: secundo liberat
a confessione reposalitate: tertio ad eternā: Xto

conuertit hominem ad deum: r bonam vi
tam mutat: vel ad peiora. ¶ Quinti patet exemplo ninuitarū
man: inter hyberniā in qua non vnquā
matia venenosa: r alam terram inter quā
rat bulga ad quā insula pertendebat plu
tis ergo consilio animalia venenosa ip
mentebant: hoc meditatus fum nocte cu
cede monuit eos exercitare r fecerūt sibi
si mili. Cora. li. ij. ti. xxxiij. Et dicit in cod de fu
ribus pot de hac futura ē sententia: ¶ Pis
sibus pot de hac futura ē sententia: ¶ Pis
quia ideo pacem offert longa: ¶ qi futurum
quandoq; dolore affligit timore ¶ plens
pena hoc qualiter experti poterit in respo
ri femas graue sustinet: nocte qualibus
vel fugere vel aliqua afflictus cogi
tando q̄ magni ppis
tale sustinebit infortunii: quod modo pl
nosse de pena sustinenda. Secundū exēplū
ad idem: mutatio. de quo sā qui marti cū
mercanti q̄ religionē intrauerellet. Respo
dit: talia re volo animā meā mutare ergo de
sanctis: filio in religione negligenter agen
te: debatur vna nocte q̄ mater vidit inter
dū ante ora requiescentibus: vbi tunc verba qui
bus pietās fanare volo animā meā: respo
modo indicatus ad nos venit: que confusio
ne nihil respondere poterat. Exercitatio vero
ad ferēdum vna mutatur in melius. Re
spondeat quarendus: quā fuis est cogitatio
nationis qua cogitauit quomodo posset im
properationem de re olim sanctorū r etiāde
mortis: fferre in melius: quo non potuit
pe confessione repetendo sonē sustinere ma
rus. ¶ Tertiū est ad hoc de quod de quo
fertur q̄ femel de malitia vitā mutare queri
nat a code sue emoreret: respōdit: cor ad in
fernum: r hoc horore cogitationis consen
sus ofi ad bonā vitam: qualibet diuitū trus
tenam: r similia dicere potuit illud Sal.
mi. Cogitationibus meas. ly. effent male
ad infernū ducentes: hoc cogitationis hoc
nos ecclesiastes nolens mos in ē.
¶ Et vt pernicium incaute cogitationis ma
ga apparet in isto articulo limchiarescit de
dere quale fit pernicium permittere cogi
nationē malā q̄ quādoq; cōplacentiā cō tās
ger, tuo quo est scendū: q̄ multi sunt qui
pā turpia sicut luxurie r ymāi facere ab
hominibus: ¶ in cogitationibꝫ r ā peccibꝫ
hominibꝫ de illis peccatis delectant: r cre
dendum est talib⁹ periculū nō latere. Si ho
si pernicium malus patet exēplis. ¶ Primo
q̄ sic ex fronēs guistantine potest hō me
dum. Audiui eſs de quodā q̄ non dubitās
gustantis frequētere q̄ thus effect: quas na

hi bibo: verum dixit alius: sed frequēter gu
stas: r nihil tibi nocet. Et sicut ex gustu vel
tastu parua efficacia venent meuit quis:
sic r magno tractu vm̄ epiphania gustā
tes cogitationes lodunas ad. De aui li. Xo.
i. Etiā nuerunt in cogitationibꝫ suis. ¶ Et si
cut venenum q̄ serpenti efficia: hominī ef
mons. Sic tā turpes cogitationes r desi
malos delectationes: quas ēi boni vt mōstē fu
gūt: et gustatum affert mortē: ita etiā ergo
illud expiant de ore ne gustur per ossensus
mittet r per de sententiam exeplo: q̄ gu
staſſet: nolui bibere. ¶ Secundo qua sicut
capite serpentis intromisſe sequitur tormē
corpus: sic in cogitationē q̄ delectatorius a
et caput serpentis intromissa in animā sicio
sequitur opus: si affit oportunitas: q̄ sit
cationē q̄ dū in cogitatione voluntas non re
potuit intrētā in actione bonum delectabile.
hinc ¶ Iugē. Quilter ergo sancta. i. ratio de
qua. I. Cor. vij. virgo cogit: vt sit sancta cor
pore r spū: nullum corruptum ex aqua ſp
pentis: sitēſ per delectationēſ cui intret: bea
tus qui sic ad illicitā partū ulos suos. In psal.
cerevi: aliter periculi immunes. ¶ Tertio: 20
sicut lasciuiatibus per fenestras decrer: intrās
magnus aperit larronibus: ita talis cogita
tio r locutio magnis operibus peccatorum
e demonib⁹. ¶ Sed tamē aliqui qui se expo
nit talib⁹ cogitationib⁹ r tacitē: a alicuius
illicitus dicētes se merēri in resistendo operi
nephario: r vbi plus est de tentatione: plus
mercēs. ¶ Primo ifti intendūt q̄ ni poter
mertitus delectationē talia facūt. ¶ Sedo
erat ei ille peccati mortalis. Sic pi. s. c. c.
ui. Et nō ps fieri tñ malitiose vnenti boni
¶ Tertio tales brodiarij volūtes brodiū: ſ
nō carnes vt dicit: sunt sicut debilis qui ex
peccat quonq; minus sit sine intra calcūt
vel domi sitā r nunc cogitat se ſeruderere
ci: tunc sint fortes: ſ de debilis: piculo ma
rimo se exponit. Et ergo principiis obstan
dicenus q̄ principia talia admittit: facilme
ad maiora trahit. Sicut gustibus ad cedēd
p odore q̄ extra sūt: trahit. Sic tales on
cunt ad delectandū: ovbi auuitunt breuitra
tem r ſonogenta more ſtatu. r soluunt fm
bolum eterne dānationis. Sicut ergo odor
gustosum r larrūculus homicidas ſic cogita
tio demones introducit. ¶ Sed eſt aduerē
dum q̄ aliquando talis larrūculus perit ſe 21
in hospitio recapi fub specie pietatis r charī
tatis: r ſic introducit alios qui totum spo
liant: r occidunt ſic diabolus mittit nonnul
lis cogitationem de familiaritate aliquarū
personarum ſub ſpecie pietatis et ſpūalis

amicitie et orationis: cordi suggerens lucrū
animarū de tali societate esse venturū. et sub
tali obtentu: venit quandoque lupus in vestimēto
ouis ad ouem nihil aliud pretendēs nisi hu
militatem: nihil petens nisi orationē: sed tñ
i rei veritate fur ille nō venit nisi vt furet de
lectationes suas vel lucra terrena et mactet
animā et perdat Jo. x. Perdere faciat gratiā
et gloriā. Nota. F. viij. 9. Sed tamē sub cha
ritatis specie venit: recipit ad familiaritatē
Et sub tali obtētu ingressus: est fur et latrū
culus foris spoliās. Osee. vij. Sicut ptz. L.
vij. 8. Si vero recept' fuerit alijs aperit: qr
introduxit vel secū ducit septem alios spūs
22 nequiores se. ¶ Primus est frequens visita
tio et collocutio: ex quib' non sine alijs ma
lis sequitur tēporis amissio. ¶ Secundus
anxia cogitatio: ne forte supplantetur et ali'
plus ametur. Isti sunt cinyphes egypti sub
tiliter cruciantes. ¶ Terti' est aliquod ap
parens amoris signū sicut res data: vel mu
nuscula seu manus in manu: que non erit
innocens manus. Prouer. xj. Qr enim appe
titu diligit: et sic probatio dilectionis exhibi
tio est operis: pro dilectionis pbatione quā
ore fatetur: signū aliquod qrit qr generatio
mala et adultera signum querit. Matth. xij.
¶ Quartus est signatū. s. opus tenebrarum:
sicut de epo tāgente sanctimonialē in libro
dialogorū beati Grego. de quo diabol' fuit
quasi cert' qr opus sequeret post tale signū
datū: nec mirū: qr sunt relatiua signum et si
gnatū: et talia posita se ponūt: sm Phm in li
bro predicamentorū. ¶ Quint' est infamia.
23 ¶ Sextus est pessimū exemplū. ¶ Septim'
confusio hic sp: et in futuro frequēter. ¶ Isti
ergo serpenti et latrūculo est statim in prin
cipio resistendū: nec ad tps est hospitio reci
piendus. vñ Hiero. ad eustochiū virginem.
Nolo qr sinas cogitatiōes tuas crescere: dū
paruus est hostis interfice. Moratur' enim
in deserto: catulū leonis statim interficiat:
qr cū factus fuerit leo non poterit. Fatuus
est ergo q dicit se motosis cogitationib' nō
posse resistere: et sperat se peccata cōsumma
ta vincere: sicut confitens se debilē ad inua
dendū catellū: expectat vsque dū fuerit leo for
tis. ¶ Idem Hiero. in epla ad demetriadem.
assuescat animus approbare vel reprobare
quod cogitat vt bonas cogitationes alat: et
malas statim extinguat. Hinc nāque fons est
et origo peccandi: ibi maxime oportet obser
uare peccatum: vbi nasci solet: statimque ad
primā tētationis faciē: malū antequam crescat
extinguere: dum adhuc est in cogitatione: et
dum sic paruulos babilonis allides ad pe
tram christum: ad peccatum operis nō per
uenies. Sic ergo si tibi dixerint tales cogi
tiones veni nobiscū: ne acquiescas eis Pro
uer. j. ¶ Quarto huius periculum patet:
sicut bona cogitatio est nunci' seu mariscal
lus preparans hospitiū dei. Ita mala pre
parat diabolo et sm qr in vna vel in alia cogi
tione delectaris: vn' vel alius recipitur. Ca
te ergo ille anime: in quib' ipsi deo. s. operi
rātur cogitationes. j. Re. ij. ¶ Tota pro illa
custodia debet fieri a ratiōe: que ita omnia
interiora et exteriora hominis custodire de
bet queadmodum domina ancillas suas in
camera. vnde beat' Grego. in moral. Sic in
quit a domo mentis ad monumentum ratio
descendat: qr absente domina: cogitationum
se clamor velut garrula ancillarum turba
multiplicat: vt autē ratio ad mentē redit
mox tumultuosa confusio cōpescitur: et
ancille se ad iniunctum opus tacite repri
Nota de hoc. A. xxiij.
¶ Istius autē custodie difficultas patet: qr
non est de actu cogitationis sicut de ope
bus alior. mēbrorum corporis: que impe
ri possunt quātūcumque velit ds quod appe
tur. Sed quando volūtas vult cogitatio
lus hoc phibere pōt. huiusmodi ergo ge
nis oportunitas facit custodie difficultatem
et maxime in hijs qui sunt talib' cogitatio
nibus vel operibus malis assueti: quia p
res musce resident sup scabiosum caput
super sanū: et libentius ad loca talia vola
Tales reprehendit christus. Mat. ix. dicens
vt quid cogitatis mala in cordibus vestris.
De hac difficultate dicit beatus Gre
moral'. super illo Job. radices eius sicut
et c. Nemo inquit considerare valet qui ma
per momenta tēporum paruis cogitationi
motibus perpetramus: facile est cum opera
peruersa vitare. Sed nimis difficile est il
licita cogitatione cor tergere: et tamē scrip
est: ve vobis: qui cogitatis inutile. Mich. ij.

Onsiliariorū: qui
dam sunt boni: quidā mali:
norū vero. Primo ostendit di
ctio. Secundo veritas. Ter
vtilitas. Quarto labor. Quinto qr irrati
nabiliter vituperant. Sexto qr incorrigi
les fugere debet. Septimo malorum consi
liatorum conditio qr tum ad errores q
sequuntur. Octauo erroris causa. Nono p
na. Decimo dominorū stultitia q tales
repellunt. Undecimo quare debent expe
Duodecimo talium dominorum exaltatio
cum reprobatione.

Ar.j. ¶ Ad primum sic procedit. In cōsiliarijs
1 eligendis tria considerentur scientia: affect'
mores: tales enim eligendi sunt in quibus
sit scientia tam diuina quam humana: qr eorū
consilium non solū debet esse vtile corpori
bus qui reguntur legibus humanis: sed etiā
animabus que legib' reguntur diuinis. Exē
pla ad hoc. B. ij. 24. Si vero leges ignorāt
ecclesiasticas sic debent esse affecti: sic ante
oculos plus habētes timorē diuinum quam hu
manum: qr aliorū simul cum eis consulere fa
ciat qui leges sciunt ecclesiasticas. Sic etiā
sint affecti: qr illas audientes si cōtrarie sint
eorum consuetudinibus seu legibus: sicut
patet. C. viij. 21. eas non spernēt: sed effectui
demandent consuetudines prauas reuocā
do. ¶ In moribus vero debent esse veraces
1 et iusti. Tales enim debuit Moyses eligere.
Sicut patet. A. xxvij. 58. Sed qr veritas rigi
da aliquando parit odiū seu irā: debent in
veritate facienda habere quandā curialita
tem et affabilitatem: vt sint oībus qui cū eis
habent facere: opere veraces et sermone affa
biles et curiales: sic veritatē faciendo: irā mi
tigabunt: qr teste Salomone: respōsio mol
lis frangit iram. Sic erūt alter Dauid. De
quo habetur. ij. Reg. xxiij. Sic ipse est quasi
tenerrimus ligni vermiculus: quo nihil du
rius cum tāgit: qr durissima ligna penetrat
nihil mollius cum tangitur. Sic isti iuste tā
gendo rebelles: homicidas et latrones: duri
sunt in opere. Si vero aliquo murmure
vel punctura vel aduersitate verborum pro
pter talē iustitiam tangantur: mollissimi
sint in responsione. Et sic tā ipsi quam domini
illorū erunt dilectitam deo quam hominibus:
habens ergo talem dispositionem quo ad
scientiam: affectum et mores: omnibus alijs
qui istis carent reprobatis consiliarius eli
gat. Iuxta illud Eccle. vj. Consiliarius sit
tibi vnus de mille.
¶ Sed qr domini defectus in consiliariū re
dundant quo ad infamiam: non solū debet
alijs vt dictum est verax esse cōsiliarius: sed
etiam domino proprio aperte veritatem di
cere: vt sic dñm vel bene ducat: vt saltē se ipm
a culpa et infamia liberetur. Exemplum ad
hoc de plutarcho pho. De quo recitat Uincē
tius li. de puerorum nobilium eruditione: qr
imperatore traiano cuius magister erat: li
bellum scripsit elegantem: cuius titulus est
institutio traiani: et incipit hoc modo. Plu
tarchus traiano salutem dicit. Modestiam
tuam olim non appetere principatum noui
quem tu semper morum elegantia mereris
ut dimittere quo quidem tanto iudicaris esse di
gnior: quanto a crimine ambitionis videris
esse remotior. Itaque fortune mee tuaeque cōgra
tulor virtuti: si tamen que recte gesseris: pro
be meruisti: alioquin te et me periculis detra
hentium linguis subiectum iri non dubito:
cum ignauiam imperatoris roma nō ferat:
et sermo publicus delicta discipulorū i prece
ptorem refundere soleat. Sic Seneca nero
nis sui merito detrahentium linguis capit.
Adolescentiū suorum teneritas in quintilia
num refundit. Et socrates in pupillū suum
fuisse clementior criminat. Tu vero qd vis
geris rectissime: si non recesseris a te: si primo
te cōposueris ad virtutem: recta vniuersa p
cedent pollitice constitutionis maiores tibi
vires exclusi: cu si obtēperas plutarchū ha
bes auctorem viuendi: alioquin presentem
eplam testem inuoco: qr in perniciē imperij
nō pergis: auctore plutarcho vtinā christia
ni christianorumque consiliarij ita veraciter eis
cōsulerent: qr veraciter dicere possent: quod
dixit iste saracen'. In perniciē pgis: me nō
auctore: qr defectus tuus mihi imputari nō
potest. Sed qr pauci sunt tales: quorum pe
riculum patet. F. aij. 35. qui talis inuenitur:
admiratiue vocare potest admirabilis con
siliarius. Esa. ix.
¶ Talium vero cōsiliariorū habentium cōdi Ar.iij.
tiones pdictas: magna est vtilitas: sicut pa
tet. C. iiij. 24. Idē etiam hic ostendit exem
plis et auctoritatibus. Ualde commune est
ceco duci a vidente. Ita ignoranti duci a bo
no cōsiliario. Utilius est etiā et decentius ha
bere duos oculos quam vnū: et vtrumque sanum quam
vnum sanum et aliū infirmū. Sic in proposi
to duos oculos habet: q regitur consilio le
gis diuine: et etiā mundane regulate p diui
nam. Qui vero inscius est nec consilio regi
vult: cecus est: nec tñ vult duci: qui vero vno
cōsilio ducitur: sicut communiter modo ma
gni dñi: qui totaliter vnū habent quasi deū
et ductorem vel vno vtit et regitur cōsilio. s.
mundano: in agendis suis et suor regimine
monoculus est. Qui vero pluribus regitur
cōsilijs et cōsiliarijs: quorum aliqui aliorū
destruunt cōsiliū: sicut frequenter accidit qr
cōfessor sm legē diuinam sanū dat consiliū:
cōsiliarij vero sm suas cōsuetudines et abu
sus illud destruūt: dicētes confessorē nescire
leges terre. Et ideo inquiūt oportet nos in
his q ad terrarū nostrarū regimē: et dominū
nostrū pūnēt: alio vti cōsilio. Et sic prochdo
lor cōsilium altissimi irritauerūt. Ps. cvj. Iste
habet vnū oculū simplicē et sanū: aliumvero
nequā et infirmū. Si vero oēs consiliarij sint
boni: cōsiliatus tñ sm corū cōsilia opari nec

5 regi vult. Oculus quidem bonos habet. Sz
podagram patitur atq3 cirogrã: z illa infir=
mitas cōmuniter sequitur parlamenta mo
derna: vbi multa dantur cōsilia: sed nulla fit
in opere executio. Ideo merito vocatum est
nomē eius parlamentum: qz ibi multa lo=
quunt: sed in toto vel magna parte est post=
modum mentitũ: quod ibi fuit locutum et
ordinatum. Cuius ratio in parte patet. C. j
4. l. zota. ff. j. 14. Et. O. vj. 71. optime. Et. N.
j. 30. cōtra quē errorē Esaie. xvj. Deus dero
precepit remediũ adhibere dicens. Ini consi
lium: coge consiliũ. Qz clerus debet cũ prin=
cipibus cōsilium inire: z per censuras eccle=
siasticas eos cogere ad consiliũ tenendum.
Huius autem cōsilij boni vtilitas: ex multis
patet sacre scripture locis. ¶ Declarat pmo
6 in exodo. Dũ enim Pharao Joseph cōsilio
regebatur: ipse z terra sua abundabat. Re=
ge vero postea stulto ducto cōsilio: sequeba
tur populi innocentis crudelis oppressio: se
quebantur etiã multe z miserabiles vindi=
cte: z in fine ipse cũ consiliarijs suis terribili
morte in mari interijt. Ex quo ergo sicut di=
cit beatus Grego. Preteritorũ exhibitio: est
presentiũ z futurorum certitudo: consequen
ter potest dici: q vindicte egyptiace que istis
accidunt temporibus: q̃tum ad tēpestates
z animaliũ mortalitates: z nobilium cũ con
siliarijs suis occisiones: propter malũ occi=
dunt cōsilium: z propter innocentiũ oppres
siones. Patet ergo q sicut tunc plus iuuit
Joseph consilio: q̃3 aliũ pompa vel diuitijs.
7 Sicut dicit Ambro. ij. lib. de officijs. Multo
inquit vtilius iuuit regē Pharaonem consi
lio prudentie: q̃3 si pecunia contulisset: pecu
nia enim sua vix vnius ciuitatis abstulisset
penuriam: z prouidētia Joseph totius egy=
pti per quinquenniũ famē repulit. Patet er=
go q plus prodest q̃3 fortitudo: qz consiliũ
datũ de filijs Israel fortitudine vincendis:
eum cũ consiliarijs suis submersit. Quia p
beatũ Greg. in moral. Ualde fortitudo desti
tuitur: nisi per cōsilium fulciatur: quia quo
plus se posse cōspicit: eo virtus sine mode=
ramine deterius in preceps ruit. ¶ Idem pa
tet. iij. Reg. xij. de Roboã quantũ profuisset
sapientũ acceptasse consilium: z quantum
dãnum de malorum habuit consilio. ¶ Idē
8 patet. iiij. Re. xij. de Joas rege inde: q omni
bus diebus Joade sacerdotis cuius cōsilio
regebat: fecit rectũ coram dño: mortuo vero
isto consiliario bono. Alio vsus consiliario
a legitimis dei declinauit. Cuius exēplo sub
diti victati sunt. Cum ergo tanta sit boni cō
silij vtilitas: z mali dãnũ. Beatus vir qui nō
abijt in consilio impiorum. In ps. j.
¶ Sed qz teste Boecio de cōsolatione phi.
Presens felicitas: multis amaritudinibus
respersa. In hoc articulo. iiij. restat osten
re quomodo felicitas seu vtilitas in predi
cto articulo tertio ostēsa: multis tedijs z
ricidis respersa est. Licet autē in parte o
dit Uincentius libro nominato. 5. c.
cens. Est inquit graue familiaribus mag
tuum: multitudo precũ que ingeruntur
ue sint rationabiles siue non: si eas repell
superbi iudicantur z odiũ incurrunt: si v
porrigunt: importuni iudicant: z contemp
tes fiunt. Propter hoc dicit Oratius in li
epistolarũ: dulcis in expertis cultura pot
tis amici est: expertus vo metuit. Et pot
adduci ad hoc illud Gen. xxv. de Rebecca
concipere multũ desiderabat: sed post con
ptionem dolorē sentiens: ait. Si sic mihi fu
turum erat: quid mihi necesse fuit cōcipere
Ecce tedij z doloris inexperta cōcipere op
bat: dolorum experta: penituit. Sic inexper
ti videntes cōfessores z cōsiliarios z famil
res magnatum honorari z ditari: concup
scunt talem cōcipere seu obtinere gradu
Sed experti predicta z alia tedia z pena
fugiunt: que precipue de duobus cōsurg
Uel qz multi irrationabiles petitiones q
porrigunt: petentes per eos in his expedi
vel qz dum sine ratione duci noluit. Et iste
ror intantũ modo preualuit. Quia sicut a
tiquitus fuit honorificũ esse confessor: z c
siliarium z magnatum: quando sapientu
ratione z sano consilio regebantur. Ita
do est dedecus z vituperium: qz ex confe
roribus eruditoru confusio generatur z i
mia: z non solũ infamia: sed periculũ ma
Quia aut oportebit eum aliquando ver
tem dimittere: aut amicitiã domini sui. U
de legitur in prouerbijs sapientum: q si
in clientelã hominis felicis ac potentis p
nerit: aut veritas: aut amicitia pdenda e
Quia vt ait Terētius in andria: hoc tempo
re obsequiũ amicos: z veritas odium pari
¶ Sed qz boni aliquotiens predictũ labo
z tedium pia intentione supportant: sci
q magni sine consilijs esse non possunt. I
hoc articulo quinto restat ostendere: q̃3 ir
tionabiliter aliquãdo boni cōsiliarij z fam
liares magnatum vituperantur: qz contra
rationem eorum errores cōsiliarijs imput
tur. Hoc autem ostenditur: tã quotidiano
experimēto: q̃3 sacra scriptura. Quotidiano
enim experimento videmus: q vir aliquis
pauperibus vel popularibus quicũq3 eu
faciat totum quicquid sibi consulitur in c

fessione vel sano cōsilio. Ergo q ipsi errant
potius sibijpsis z nõ cōsiliario attribuant.
Ex quo ergo hoc quilibet in semetipso expe=
ritur: qua audacia imputant cōsiliario ma=
gnatum. Errores quos ipsi faciunt: qui libe
rariores habenas habēt delinquēdi: qui in
cōscientijs proprijs confessionibus suis nõ
imputant mala que ipsi faciũt: bonos ergo
cōsiliarios irrationabiliter vituperant: con
tra regulam iuris que dicit in sexto: q quili
bet psumitur bonus: quousq3 probetur con
trarium. ¶ Idē patet ex sacra scriptura. iij.
11 Re. xij. Ubi senibus z sapiētibus cōsiliarijs
roboã non fuit imputandũ: q dura respon=
dit populo: z amisit magnam partem regni
sed illis fatuis quibus adhesit: sapiētibus
dimissis. Nec fuit Abdo prophete imputan=
dum in malũ: qui salubriter regē Hieroboã
reprehendit. iij. Reg. xiij. q vitulis immola
uit. Sed falsis pphetis z sacerdotib9 Baal
qui ei contrarium cōsuluerunt: z bonum pro
phetam apud regē vituperauerunt: persua=
dentes eũ esse malum: qz infortunium ei acci
dit: ex hoc q leo eũ occidit: a quo deus eum
pseruasset. Ad signa vero que ppheta ostē=
dit vez q altare fuit diuisũ: z regis brachiũ
aruit. Respōdit falsus ppheta: asserens hoc
ex causa accidisse naturali. Sic in proposito
13 quando dei minister reprehendit dominorũ
vicia: z falsorũ cōsiliariorum adulationes:
z ostendit p signo crudelitatis z peccati il=
lorum quales vindictas modo acceperunt:
quomodo similiter peccāt sicut tyranni pri9
leguntur peccasse z similiter puniuntur. Si
cut patet. B. ij. 47. nimijs pluuijs submer=
guntur: sicut in diebus Noe: z in bellis vin=
cunt: sicut ibid. in patet falsi pphete sentien
tes se esse tactos: recalcitrant predicatori de
trahentes: ad modũ pdictorum pphetarũ.
Imponētes sibi similia vel grauiora dicen=
tes ipse est ita mundus vel cupidus: z q pro
cupiditate totũ predicat: z q etiam libēter
male tractaret mulierē: z huiusmodi. Et si
hoc de eo ostendere nõ possunt: hoc ostēdũt
de aliquo religioso: cōcludētes p vnum ma
lum: illũ de quo est sermo: z omnes alios eē
malos. Ac si petrũ malũ cōcluderent: qz iu
das malus erat. Quorũ iudiciũ reprobabit
14 ipsa de iudicio humano. ¶ In oibus istis
locutionibus se habent sicut latro vel homi
cida: qui fugiendo: clamat. Accipite vel capi
te latronem fingens alium ante se currere: z
fingens seipsum quasi ipsum sequentē: sed
in ante iudicē verus latro: vez ipsemet z nõ
fictus: quē vez fingit dãnabit: ita in pposito
q dicunt ipse est cupidus zc. dum sic enim di
cunt: aliũ latronem fingunt: z super eum cla
mant: z forte credunt illo modo periculum
peccati sui securius fugere: qz dum talia pec
cata in alijs fingunt q̃ sunt magni: illorum
peccatum videtur eis leuius: sed coram deo
falsi latrones penã portabunt. ¶ Post tales
vero psuasiones: respōdēt ad vindictas q̃s
pdicatores q̃si p signo adducũt pcti: dicētes
eas nõ esse vindictas a deo inflictas. Sed vel
a cã naturali: sicut accidit i pluuijs z hmõi: vl
ex fortuna: sicut aialiũ mortalitates vel hoim
in bello occisiões. Et sic adhuc falsi pphete
Hieroboã z seipsos decipiũt. Et quãtũ boni 15
edificãt bñ cōsulendo: mali destruunt consu
lendo cōtrariũ. Et sic Chusi dissipat ɔsilium
Achitophel. ij. Reg. xvij. ¶ Nec fuit Michee
filio Iemla. ij. Regũ. xxij. imputandum: q
Josaphat rex iuda z Achab rex israel ascen
derunt cōtra Jabes gallaad: vbi Achab oc=
cubuit z iosaphat fugit. Sed sibijpsis qui
ei credere noluerũt: sed eius ɔsilium sperne=
tes: falsis cōsiliarijs crediderunt: inter quos
vnus erat Sedechias noie: qui veram pro=
phetam pcussit: dicens: me ne dimisit spirit9
dñi z locut9 est tibi. q. d. Oia facienda porr9
sunt mihi ostensa: z melius a me scita: q̃3 a
te. Ita modo q̃cq̃d dicat dei ppheta in ɔfes=
sione vel ɔsilio: alius iurisperit9 destruet di
cens: illũ scire bibliã: z missam suã z hmõi.
Talia vero q̃ ad exteriora ptinent: sicut pa=
tet. S. e. c. 4. ignorare: sicut dixit Sedechias de
michea. Et sic legisperiti ɔsilium dei sprcue=
rũt Luc. vij. Abiecerunt legem dñi exerci=
tuũ Esa. v. Et nõ solũ legē dei: sed etia3 legē
Iustiniani. Sicut patet. L. viij. 31. dicentes
dñis esse cōcessa bona naufragorũ: dicentes
etiã regib9 p iure fuisse cōcessum: quia deus
populo minabat qñ regē petebant. j. Regũ
viij. Sed in ɔsilio illorũ nõ veniat aia mea.
Gen. xlix. q sic cōsilium altissimi irritauerũt
Ps. cvj. Nec Helie fuit imputandũ peccatũ 16
Achab: qz qñ sequebat consiliũ suũ: factum
suũ a deo approbat. Sicut pz. iij. Reg. xviij.
vbi de ɔsilio suo occidit plus q̃3. dccc. falsos
pphetas z sacerdotes: qñ vero sequebat cō
siliũ vxoris sue: factũ suũ a deo reprobat. e.
c. 3. sapientes habuerũt ɔsiliarios: q̃ tamen
in multis errauerũt eoz ɔsiliũ spernentes.
¶ Nabucho. etiã sapiētē ɔsiliarium habuit
Danielē pphãm: q̃ ei ɔsuluit Dan. iiij. dicēs
Audi ɔsiliũ meũ: z pctã tua elemosynis redi
me. Cuius consiliũ si audisset: non fuisset in
bestiam mutatus. ¶ In omnibus his paret
q mali habuerunt bonos consiliarios: z q
insuper illorum errores consiliarijs im=
putari non debent. ¶ Sed pro certo licet 17

inuidentes ⁊ detrahentes consiliarijs ma-
gnatum causam pretendãt in superficie: ma-
gnatum vt dicũ errorem qui tamen eis im-
putari non debet: q̃tũ ad rei veritatẽ tres vel
aliqua de tribus vna: sunt inuidie ⁊ odij cau
se. ¶ Prima causa est ex hoc: q̃ alij nobiles
⁊ diuites vident illos qui sunt parentela: et
nobilitate ⁊ forte corporũ ꝓbitate minores
esse in loco ⁊ statu maiorũ: graue est eis a ta
libus regi: cum tamen nõ nobilitate vel pa-
rentele dignitate vel corporis probitate: sed
animi virtute ⁊ sapientia respublica quiet⁹
regat. Ex hoc eis inuidẽt: q̃ illos q̃s iferiores
reputãt vel iferiores ẽẽ desiderãt: vidẽt fortu
na maiores: ⁊ q̃ de ꝑsona quã odio hñt: vel
aliq̃d malum vel malefactũ intentione su-
spicantur: totũ peruertunt quicquid ab eis
fieri videat: si gerat se vt status requirit: ad
superbiam gestũ suum trahunt si iniustum
agit: factum narrando augẽt: si iustum: ma
lam interpretant̃ intentionem. Nota. J. vj.
13 14. ¶ Secunda causa est ex hoc q̃ veniẽtes
ad curiam magnatũ pro negocijs suis expe
diendis non statim vt vellent expediuntur:
licet enim eos in his que petunt expedire nõ
deberent: vel non possent: totam morã illoꝝ
ibi eis imputant ad culpam. ¶ Tertia cau-
sa est terrarũ vel diuitiarũ appropriatio: de
quibus licet nihil iniuste faciat: licetq̃ mi-
nus requirat q̃ extra curiã fecisset: totum ei
ad perniciem imputat̃. Et sic in oĩbus istis
patet q̃ arbor in monte situata: pluribus tẽ
pestatibus ⁊ fortioribus exponit̃ ventorum
19 turbinibus. ¶ Ex istis causis ⁊ preceptioni
bus: oriunt̃ quandoq̃ confederationes con
tra tales cõsiliarios: bella etiã ⁊ seditiones
in populo: nec sunt ista noua: sed ãtiqua no
stris renouata tẽporibus. Oĩa enim talia
antiquis contigerũt temporibus. Sicut pa
tet expresse de Daniele: cui multi inuidebãt
propter gratiam quã habuit cũ Dario rege
medorũ ⁊ cũ Nabuchodonosor: fecerunt cõ
tra eum maliciosas confederationes ꝓpter
quas bis fuit positus in lacu leonũ: a quib⁹
illesus euasit: inimicis suis deuoratis in mo-
mento: sicut patet Dañ. xiiij. q: sic dñs dissi
pat consilia gentiũ. In ps̃. xxxij. Sicut tunc
ita ⁊ nunc tales confederatores mala morte
dissipat: ⁊ Danielẽ innocentẽ liberat: q: con
silium dñi incternum manet. In ps̃. xxxij. Et
congrue dicit incternũ manet: q: licet consi-
lium malignantium ad tempus preualeat.
Danielem in lacu ponendo in hoc mundo:
vbi bene est omnibus qui male agunt: tamẽ
dei consilio tales incternum liberabuntur.
Et hoc est consiliũ autẽ dñi incternũ manet.

¶ Ex illo articulo quinto infertur secun-
isto enim quinto dictũ est q̃ aliquando co-
siliari stant cum malis pia causa ⁊ inten-
ne: vt videlicet eos ad bonũ ducãt. Sicut
seph Pharaonem ad prouidentiã contra fa-
mem: Daniel: Dariũ regem ad destructione
belis ⁊ malorũ sacerdotũ ⁊ draconis: sicut
patet Dañ. xiiij. Et Hester regẽ Assuerũ fe
cit ad misericordiã ⁊ ꝑseruauit a nece ma-
centum: sicut patet Hester. iiij. ⁊ v. Omnes
isti cũ illis nominatis. S. e. c. 11. ⁊ 12. Videt
quodãmodo fuisse in curijs de familia co-
silio magnatum pro populi salute: ⁊ vt ca
sas pauperũ ⁊ iusticiã promouerent. Vi-
dentes ergo ex parte dominorũ incorrigi-
bilitatem: ⁊ q̃ non possunt ad bonũ flecti: ⁊
consequens q̃ ex parte illa nihil proficiunt:
videntes etiã propriũ periculũ. Sicut pa
S. e. c. 9. Tales curias ⁊ similia fugiant
in casu posito: cessat causa pro qua predi
prophete ⁊ patriarche cũ malis steterunt
go exemplo illorũ cũ eis non stent: sz fugi.
Exemplo hyrundinũ: q̃ sm̃ fabulas socie-
tem auiũ dimiserunt: nidificando: ⁊ cum ho-
minibus: ⁊ in domib⁹ conuersando: q: illa
consilio noluerunt linũ in flore destruere
teq̃ ex eo fierent laquei ad aues capiend.
Ita nolentes vti consilio ad euitationem
quorũ diaboli: derelinquant. Exemplo S.
muchs: qui Saulẽ reprobũ dimisit. j. Re.
xv. Et exẽplo Helie: q̃ Achab fugit. iij. Reg.
xix. Et exemplo apostolorũ vz Pauli ⁊ Bar
nabe: dicentiũ Actuũ. xiij. iudeis vobis
uit: oportebat primũ loqui verbum dei
q: repulistis illud: ⁊ idignos vos iudicas
vite eterne: ecce ꝯuertimur ad gẽtes. Ecce
dereliquerunt gentẽ ⁊ genus propriũ ꝓ-
pter eorũ incorrigibilitatem. Sic cõsiliarios
⁊ consiliariũ incorrigibilẽ derelinquant di-
tes illud Hiere. lj. Curauimus babilonem
⁊ non est sanata: derelinquamus eã: ⁊ eamus
vnusquisq̃ in terram suã: ⁊ causam illius
recessus possunt allegare: dicẽtes illud Pro-
uer. j. Despexistis omne cõsiliũ meũ. Et
sic facerent omnes qui cõsilio corrigi nolũt
confusione corrigerent̃. ¶ Sed cõtra ista p-
terunt instare dupliciter. Uno modo dicẽ-
q̃ per istã rationem papa: eps: ⁊ quilibet re-
ctor deberet dimittere curam suam: q: aliqui
vident sub eorum cura incorrigibiles. Se-
cundo instant dicentes. Si ego recedo: alius
mihi succedet: q̃ forte peius faciet: ⁊ sic gl-
santes cauteriatas cõscientias: s. occasio-
querunt remanendi: lucri honoris ⁊ delecta-
tionis causa: quam tamen ore non proten-
dunt. ¶ Ad primũ istorum respondetur ꝙ

non est simile de consilio vel confessore ⁊ de
prelato vel domino terreno. Primo: quia do
mini ⁊ prelati habent vim coercitiuã: q̃ pos
sunt rebelles per penas coercere ⁊ corrigere
iniustos: quod non potest cõsiliarius. Secũ
do: q: ex mora cõsiliarij cũ domino incorrigi
bili citius scandalũ oritur q̃ ex mora prela
23 ti. ¶ In secundo dicto illorum dubium assu
mũt: videlicet q̃ alius peius faciet forte me-
lius faciet: ponamus q̃ peius facturus sit:
melius est tibi q̃ alius cũ ad inferna eunte
associet q̃ tu. Predictorum ergo antiquorũ
consiliariorũ ⁊ bonorum virorũ exemplo ta
les fuge: vt sis vn⁹ de illis quos deus promi
sit seruaturũ. Esa. j. Restituam inquit iudi-
ces tuos vt fuerunt pri⁹: ⁊ consiliarios tuos
sicut antiquitus.
Ar. vij ¶ Uisis in precedentibus conditionibus cõ
siliariorum bonorũ: In hoc septimo articu
lo restat conditiones ⁊ errores ostẽdere ma
lorũ cõsiliariorum. ¶ Quarum prima est: nõ
soliditas: sunt enim vt plurimum flexibiles ad
omnium dominorũ voluntatẽ: ad modum
arundinis que ad leuẽ ventum seu tractum
cui voluerit parti inclinat̃: ⁊ ad modũ vin-
ci in aqua: qui diluuio vel vento caput in-
clinat ⁊ ad modum ramorũ: qui inclinãtur
ad illam partem vbi arboris ponderositas
24 inclinatur. Sic isti ad voluntatem ⁊ vocẽ do
minorum Criso. in homel. super illud Mat.
xxij. Consilium inierunt vt caperent Jesum
⁊c. quale cõsiliũ: tales ⁊ cõsiliatores. ¶ Se-
cundo nimis elate se habent: ⁊ ceteros cõtẽ-
nunt: venientes vero ad curiã: non honorãt
nec negocia expediunt: nisi magna dent mu
nera quantũcũq̃ iustam habeant petitionẽ
Sed eorum negocia ꝓlõgant dicentes: nul-
lus nouit dñm tuum in curia ista. ¶ Tertio
cõmuniter ex cupiditate nimis seipsis: ⁊ eo-
rum nepotibus appropriãt: ⁊ nimis subito
exaltantur: sicut patet. A. c. 23. 24. Et plus
querunt auantagiũ ꝓprium: q̃ dñi et plus
dñi q̃ dei honorem vel subditorum vtilita-
25 tem. ¶ Quarto sunt nimis vindicatiui: per
illam enim familiaritatem quã habent cũ ali
quo magno: videtur eis q̃ se debeãt de om-
nibus inimicis vindicare. Sicut Aman vo-
luit se vindicare de Mardocheo ⁊ iudeis per
regem assuerum. Hester. iij. ¶ Quinto dños
male ducunt: vt sint ꝓdigi quibus volũt. i.
eis ⁊ alijs dur: q̃ etiam quos nõ amant: ni
mis dure puniant: spoliant ⁊ incarcerent et
occidant: quos vero amant vel qui eis mune
ra dant: antẽq̃ coram dño veniant: statim
obtinent q̃d petunt ⁊ dño qui lucrum nõ re-
putat de iniusticia vel cupiditate diffama-
tur ⁊c. ¶ Sexto sunt subdoli ⁊ fraudulenti: 25
occulte omnia mala ꝓcurantes: in publico
amicitiam ostendentes: q: dum omnes con
siliarij bonum vultum ostendunt lese: nescia
tur de cuius cõsilio leditur. Et sic occulte sup
populum tuum malignauerunt cõsilium in
Ps̃. lxxxij. Ad modum iudeorũ: qui christũ
velatum percusserunt dicẽtes: ꝓpheti sa: q̃s
est qui te percussit? Ad modũ etiam illorũ
qui ad illum ludũ adhuc ludentes fortiter ca
put percutiunt: dũ absconditur: sed dũ caput
videndo eleuat: super eum rident: quasi ni-
hil ei fecissent: sic adhuc vulpinus cõsiliari⁹
de quo Eccl̃a. xix. in absconditis suis consi-
liabitur: supple ad alterius lesionẽ in occul
tis dum absens est: ei obloquitur ⁊ detrahit
⁊ cõtra eum cõsiliatur sed in aperto eum cõ
fortat: ⁊ quasi cõpatiendo verbis cõdolet: ⁊
dãnum suum plangit: ad modum filiorum
Jacob: qui primo patrem grauiter leserunt
filium eius dilectum Joseph vendendo: et
postea cõuenerunt vt lenirent dolorem pa-
tris Geñ. xxxvij. Et nõ solum sic eum cõfor-
tant: sed etiã alijs vel aliorum cõsilijs dam
num suum attribuere nitunt̃: ꝑ modum ad
mirationis: dicentes illud. Esa. xl. quis cõsi
liarius eius fuit? Sic enim loquuntur. San
cta Maria: quis sibi dedit tale cõsilium: q̃re
hoc pateris quasi diceret: ꝓphetiza quis te
percussit: lesus vero ⁊ si determinate respõ-
dere nesciat: secure autem põt in generali re
spõdere: ⁊ dicere illud Ps̃. xxj. cõsilium ma-
lignantium obsedit me. ¶ Istis sex modis: 27
sapientes cõsiliarij Pharaonis sibiipsis et
dñis suis dederunt cõsilium insipiens. Esa.
xix. Et sic Samson. i. prelatus: vel dñs terre-
nus: cecus. i. in agendis insciens vel malus:
puero. i. puerili cõsilio ⁊ malo ductus: colũ-
nas domus ꝑcutit Judicũ. xvj. quia bonas
personas ecclesie colũnas: eorum cõsilio ve-
xat. Que vero alia mala: ex malorũ sequunt̃
cõsilio. 320. F. j. ar. vij. per totum.
¶ Sed q: nihil sub sole sine causa: oĩa hec Ar. viij
cõsiliariorum mala ostẽsa in articulo septi
mo: causam requirunt in isto articulo octa-
uo. Malorũ autem factorũ vt frequenter in
cõsiliarijs: est inordinata dominorum volũ
tas vel propria cupiditas. ¶ Primum patet 28
quia cõsiliarij ⁊ familiares dominorum ad
modum galli super campanili qui ad omnẽ
ventum se vertit. Ad omnẽ dñi vocem vel in
clinationem inclinant̃: ipsi enim sciunt dñorũ
suorũ affectiones ⁊ passiones: siue ad cupi-
ditatem siue ad vanitates: ⁊ nolẽtes eos of-
fendere: consilium dant: sm̃ q̃ eis placere cre
dunt. Unde Seneca in ep̃la. lxxij. Adulator

planum consilium habeat quod deliberanti gratius fore sit pulcherrima. Nota periculum consiliarum si discordantia. p. iij. r. C Est 29
radix mali cōsilij in petente consilia. Ut re-
uera modernotempore multi non petūt cō-
silia sed potiꝰ cōsilij beneuminant antecē
petant. Determinant enim apud inspoweil
fore cū vno secretius quomodo erit e pelti-
ea propter modū alios eluendi ad cōsilia
e parliamenta sua: e tunc negocij apponut
quasi veller de dubio cōsilij accidere: si ſn
in proponendo circūstantias e cōditiones
adiungat multa parte aggranantes per &
cognoscunt ad quam partē ofa inclinatur
? quā puto determinaturꝰ: quā vult finali-
ter habere. Dehinc ergo ? adi cōsiliarij ſ
scin habere seberent sicut antequinus fole
bant ad modū facere sic dicentes. Ofio vo
bis cum suum cōsilium sandoibus deꝰ e ra-
tionem sicut nos tam moderni cōsiliarij e
lamentio loco clericoꝝ respondentiū amen
qt ad illud quod videmi ofos velle fieri. Re-
spondeat amen ita fat. C Si cleiū qui libere
reprehendebant e hortabantur facta domi-
norum in hospitijs suis vel anteq̄ essent de
consilio dominoꝝ postq̄ fuit cōsiliarius vel
consiliorꝝ eo assumunt. C Et eſt de eis in
hoc casu sicut de auibus ſi in remote libere
cantant sm consuetudinē naturarum: sed in
causa cantant vel loquunt sicut audiuit do
mines sb loquat: ingleſi vel gallicum: e ſic
de alijs dicimus quod lingua patricuqꝰ ad
aliqua verba. Ita tales non volucres qui ſi
infernum congregati admisi: quando vo-
fit a pungue vel potente vbi potest habere
peciam ? pro guerris vel pro matrimonio fu-
ie vel huiusmodi: vnus illoꝝ qui fortephas-
be pcm ? vocem in aere sonuerit: cū eno
fiut ofa consideratus anteq̄ ad cōsilium
cōuentant. Respondit dicēs: poꝰer vos ha
bere tantum populi vestri: vel pecuniā bena-
rium ecclesie qz ad illos subditos vestros
opoꝰet vos habere in necessitanbus vestris
vestri sumptus poſtea petitur a secundo e tertio
e omnes dicant q̄ parū? bene dixit: qz nulli
vult offendere. Ultimo petitur a confeſſore
qui dicit: mihi videt q̄ bene dixunt qui ſi nō
esset in causa illa aliter cantarent: ſi? ausa
illa ingenioſa dixiat loqui sicut alios au-
diunt: de quo Hor. vij. loquebatur sm lin-
guam populi. C Esse quomodo omnes ofe
aues eto dicerunt linguam primi loqua-
ris. Unde vor illoꝝ eſt vox Scipionis: nihil vo-
cem respōdent. Unde est de eis sicut de illis
in domo psiuum: sim qua fabulas fuit
de omnium hominū statu aliqui cloqueſan

ree. Iuxta quam homines transferunt e-
ri ofpuentes cloquentes esse: vt pote gloria
tum suum facientes: conscientium: qz ali
certa eos indicant er cunoſtitatet: vel ma
gis causa domū intrantes: ex domo ? exeū
ne illorum de domo ofpuiſcimus: nō ſm
dianr: domus enim illius est intrantes e
intrantes simul modo enpudianti: nō
in domū sum pauperes sui: sint extra ofos
? consilia ? Signatares ? scribas: qui in
tiras quaſi extra domū psumentes: qui
qui intra sunt iudicantes sed cum ad
illum periculum ? ofendat ? ofendat
? alij eos infoumantes qui dicit operte
sic fic facerent: ſic fecerunt omnes pulet
fores nostri et ſic fratres nostri requiesce-
pulſi siccum illis expudiant quoꝝ pe-
dicuerunt. Iuxta illud Rom. Si non ea-
alium iudicato: ex ipsum cōdemnatoꝝ ſ
agio qui non facias: ex ergo illi qui ſm
extra fiant: ? quēcūqꝫ iudicant qui ma
sed intrantes eis cōfoumantur ſi cōsiliarij
e familiares magnatū non existentes ne
rum consilio eis detrahuntur et ſm ve-
blandimtur ? adulantur. Unde Seneca
extrema pare ephari. Falſi inquit amici
cō ſilio adulationem afferunt vt q̄ eis
contentio quis blandiſſime faſtat. ſ. ſm
nibus ſtro exemplis pater q̄ mali cōsiſ
liarios ad ſi cnlinant ? poſſe trahi ſtra
ecomuerſo quod nunc fieri debemus: hoc
ſignum motis eterne. Quia sicut ſignifi-
re corpoalis eſt quando inclina valun
pare ſuperiori: infimi: e vnus. Sic ſigna
motus eſt quando infirmitas peculiare
tra ſanitatē. Sic in proposito: infirma pa
eſt ofio malus vel inſcius: ſanitas vero bo
ſe conſiliarius bonus e effectiua quia ſi
tij angelus. Applicato pater. Ofio vobis
materia. C. vij. ?. C Sed nō ſine qualibet
tum nitunt ofia placent ſm q̄ equi
me causam querere: ſtare volentibus qꝫ
re eſt ꝑ causam cognoſcere: ea ſm q̄ equi
pat ſtumen. xvij. ?. xxij. de Balaā. ſi equi
ter cecurrit? vedit ſpiritum Balac resp̄ dens
cōtra ved: r cōſcientia ſi tuam: re e ofio
r nuncra mutterere: ſi vult fieri q̄ale ei
ſtiri ſi dederat: vedeat magiſtrū ſi ſcriptū ſe
per eundem locū. Ita ſiſ videres ofiliores
e ſecretarios dñoꝝ multas habere bonas
delicias ? honores: e decola in ſimplicio
benites vel habere ſperantes: ſicut ꝑ.
10. non libenter eos offendunt: ſicut en ſibi
placens dant neceſſa amittant. Et ideo mi
ny bene eſſe ei dñs qnc plus ineret. Unde
eſt q̄ illis de quib⁹ fama laboraꝝ ſ ſuncti

cum hominibus multa datur ponantur: ſ cito
putantur. Unde ſecundū quidam minus re-
gaur quinū regem: q̄ cum otraret: r tamē
nihil ꝑ dare: quinomodo inquit rex: cui tile:
folumodo q̄ vobis placeat: q̄ cum ofio ſ
regni vultis ꝑcipe potero vobis ſecrete
loqui. Pio certo sicut tile regnum: q̄ poſſet
regi loqui ꝑcipet q̄ antanquam ꝑcipium:
et regi tanq̄ q̄ ſi reputaret ſibi eſſe cum rege
loqui: dixit. Ofio ſiſtiarie ſecretarij: ſ ſer
monem intrantium: dominis placet enon dile
ctionis ſedlucri cauſa. Cuius ra ſignus eſt
qua alios ſtra dominj conſiliarij: ſ ꝑce-
mulier resolutores e legiſperiti: dominum
ſimus pomum in linguas: dixit ſ conſiliū
poſſit ſi facto ſtaendo ꝑcentes: nihil
do permittas nos tuis perite. Ex poſten
mmentibus a pare ſuſcepisti: dant conſilij
pe pare faciendo ? ofa dominum reverendū
q̄ vos ꝑmanent reputant: quod non face-
rentiſ ofios suos benedolgerere plurſ ſa-
cum ꝑpium: ſ ſalus ſtra pcere poterſt ſi
tuis ꝑpium: ſalis malignantiū obſtrere.
C Et ꝑcedens articulus infert nonū. Sn
placebant cum offensium eſt: q̄ mala q̄ ma
gis dominū facere partim placebant a ma
la dominoꝝ volumtate: partim a mala con-
ſilianoꝝ voluntate: ex ſi malum malum
impunitum. Ideo ad illum eſt in ofio arma
to nono obtendere quomodo hec mala adeo
panta leguntur. C Et puno de conſiliario
rum de quibus principale eſt propoſitum:
bonum pena vita: e alia eſt quadruplex:
res grane bonorum temporaliū ? corpoꝝ
? eti amiſſio. C Puno bono mento amittit
granans ? reputabilis malao grauedo: ex
quibus ut odmnat ꝑ dictum eſt placere vo
luerunt: r cruentem inanimo odio ? die vel in
futuro: ſicut pater. Ar xvij. ?. xxij. Saul ſi enim
vidente: q̄ grauis quam modelnate ſrobat
amittant. Unde ſcriptur de quoꝝ nobili fa-
tis loquimur q̄ dicere ſolebat: ſ ſi magiſter
ſuus q̄ ſubditi ſi in numerate mutare
bebat: ſi ſuus magnus cauſam vel quēcunq; eo
lorem eſt ſuſpendi faceret: q̄s defectus meos
ex impatroqnia non audebat me cauſa gare:
ſatis me magnam fauorem ? meoꝝ ſi me
offenderet promotione fraudari. Ecce vnde
gebat ei placere: ſimulter diſſicuter: gra
nanqui modo nde quetur: imulter: q̄ lu-
ne ad campus a domino ſuo ſi et parcebo
placerem ſine quando malum ſenſit: q̄ er
ualumna placenta occurrat: ſi placuit q̄s
ex pu poterit quanto magis eis diſplice
bem ale ſeculo: quando ex tali placentia
ſtanent ſe ꝑnatoꝝ: quantoꝝ maiori odio

habebunt tunc falſos conſiliatores? effec-
re? magiſtros. Nota ad hoc quinta cen
pla ? ſacram ſcripturam. Reg. 18. cum mul
gis ſequenti. C Secunda pena ſ; amiſſio 37
bonoꝝ um pater ? hoc q̄ legitur in ru pa de
marino conſiliario Anaſtaſij imperatoris.
Cum enim abbas ſabs cauſa eccleſie ? pau- Exod.
perum ad predictum veniſſet imperatorem:
? omnia petens obtinuiſſet: ſpiritus ſan-
ctus ſuperuenies totum ſecit reuocari. Cui
ctro poſt in vndictam accidit: q̄ predictus
abbas longe ante ſuos ꝑdut: vt ſi omnes bo-
na ſua predicti imperatoris mandato et cō-
ſiliabantur: r domus eius combuſta: ſtra
ſpe de terra hominis vagus exulum pane
batur. C Tertia penaꝝ: q̄ inos corpoꝝ pa 38 Exod.
ret per hoc quod refert Oroſius de quodam
tyranno cetie ? multum deteſtabatur in bi
terſis e bonoꝝ hominum cruentus
cui quidam conſiliarius conſuluit: q̄ thau
rum eneum faceret ei quo poneret homines:
igne ſuppondendo: et tormentum feendo
clamaret. Audiret epus clamor: quasi dul
urabilis mugitus: eſſ ꝑ os boum missus:
qz ei et placuiſſet: thauro ſeciſſet tormēti
illud primo in eodem conſiliario probaret:
e ſic alijs laqueum paraut. Sed ipſum in
adit in eundem. C Ide patet per hoc quod
legit in vita Sancte Lucie quas fuit pasba
ſius: vbi legitur: q̄ cecidit murus ? oppidi:
ſit conſiliarium percuſſus conſilium hoc fa-
ciebat. C Figura ad hoc ? ſtarat. vij. e ij.
Reg. xvij. ?. xvij. de Achitophel de mente malum
conſilij. Abſalonis: q̄ patri rebellaret. Ideo
rupit mortem ordeiret ſuſpendio propriam
ne vitam finiret. Sic bonus ſuſpat oſſa co
rum qui hominiꝰ pla ?. C Quarta pena 39
patet ex gestis Romanoꝝ magnatum: vbi Exod.
legit q̄ ipſe in quadā viſione ſibi oſtēsum
ſibi facta: vidit conſiliarios e magnos eſ pa
tre ? auſcultes tuis in penis: ? respōdernnt
cauſam eſſe q̄ nutrierit pueros ? bella: vbi
bebuiſſent nutruiſſe paceuer q̄ quas plu fe-
quebantur ibos ſuos pater cupebat: ſi
propter ſubditoꝝ vtilitatem. In fine enam
oſtendebatur locus vacuus ? pictum fuit e
ꝑ illum locum esse ſalutem suam: ſi eo ma
daret. Et bene prophetauit de pena falſi: co
ſiliatoꝝ: ut patet ex gestis Romanoꝝ: ? inſtruit eos vbi
ne ſuus ſpes ſuſpacida. De quinta prophe-
tia inſpiritibus quaſi vulpes in deſerto ꝑ
phete nu ifract crant: vident vana ? ouinat
mendaca dicentes: ait dominus: ꝑ perſue-
rauerunt confirmare ſermonem: contra
dictiones et repehendentes eorum. vi-

perfecue aucrunt et. Ideo fequitur pena ta
ti cofiliatio z obfinatio rebra. In pfilio
populi mo non erant: inferipta domus
ifrael no ferbentur: nec terra ifrael ingredie
tur: et cauſa reddit in hoc quod fequitur: eo
dy defperunt pplm meū ſcilicet fallo pfilio
dicentes pariparet non eſt parcendum ter
eſt: ui ſtia eſt: vel non eſt. Audere ſi comue
nienter fm modum quo peccauerūt puniū
tur. odale ifiant fint. Ideo a nullo indice
beo decuere in pfilio. p. mīa erunt ſcilicet in
celo puniendi. Quia erā inuilibram: vel
ſcripſerūt vel fcribi fecerūt. rotulos i vn
facinūs ſuos: ſerbendes inuiſtoriam ſcripſe
runt. Eſa. x. Et multos in rotulo inuiſtoriam
poſſerunt. et vbra meū i mendā tarane
go. Ideo in ſcriptura dom̄ ifrael non ſcri
benf: ſed in magno faco diaboli. Unde et
dicit ſal tario tarde multis narrando' bnā
accedūtes: q̄ in infirmitate eſſet pfilium
ſcribe recedente vn̄ per terā domus intra
nit: querens quid locut' fuiſſet eum illo co
feſſore: facrificuli qui notarunt tempus in
rano inde recepta ſicut vigam ſuic compu
tabāt eum iſto facculo nigro. De talibus in
p̄s. ſcribā. Cum iuſtis nō ſcribant. Et eum
terras male acquirunt z acquirere facient.
Ideo ſequitur nec terrā ifrael ingredīcrūt.
Et am cauſam nota. D. vii. 7. Fruſtra ergo
dicunt. Credo videre bona dñi in terra mea
num decenſo p̄ acceſſiō nō cōſeruna. De
pena vero dominoꝝ qui vnuſt vel malū ſa
ſtium ſequuntur. Jo. ii. xxvii. 19. nec mirū
ſi cōſiliatores z pares incurrant eſſe cōſen
tientes ſuplantes pſilarū Sbaraonis Eſa.
xxx. Et ſic ſūs reprobat cōſilia principū. In
p̄s. xxxii. ſcilicet pr. Et. xxi. 7. Et. xxxij. 6.

Et.xx. Et ego notabā ſequentiā de cōſiliatoꝝ
z malos pſiliatoꝝ: magna eſt boꝝum fuꝑ
cia z periculum: q̄ tales pſiliatores vel que
runt vel retinunt q̄ erit occaſio necroꝝ inter
z ſpecialiores z dandos z infirmos poſſe
res z deſenſores z inſcios medios. Eſa.
bus enim dñs tunc accidit q̄ olim in fabu
las accidit aguile. hec oculos habens infir
mos: voluit eoꝝm habere medicū qui eo
poſſim ſecure baobus corruptiones alijs
et hmōi fuadā. Unde eius oculus totaliter
erat. Aquila habet oculos infirmos: non ap
do pter altus vel oſſa affectiones habet mā
natas mīas q̄ cupiditates q̄ nō totali
ter vult eſſe: ut terrenis intendens: tales ha
bet oculos egroſ: q̄ua. ſemper famiſcat. Ju
xta illud inſatiabilis eſt oculus omnis ava
ri. Ita q̄ nec mundi rum conſiliarium aut
dñm ad ſanandum iſtam infirmitatem: qui

Ecclī. coligit male acquiſitas: facit amplaſſ
reponens in ciſtis ſuis. Unde in mundo
excecat: z animam perdit: ſit de anima
eſt qui aquila eſſe debeat: talpa vt ſtrab
terrenis totaliter dedita: q̄ua plus in
renis z carnalibus: q̄ in volatu deſerſe
templationus. Talis dominus in ſue
nus: dominum dicere poteſt. Qualis eſt
et conſiliarius ſuperiorum et inferio
mes. Nota de ille qui ſanctis ſuis ſeruꝝ
gunt miniſtros. R. iij. 4. 4. Talis non ſ
ciunt conſilium. Ioannis. Ecclia. xxxi
in bonum cor num ne manuſeſtis mo
rario conſilio: ſcire nec omnem herbam
probat nec oculo appone inſimo. ſtoma
go herbe et cupidus eſt cupla libram: p
lo infirmo ſigillum examinantur: m
rec illarum autem: adminicem comotaꝝ
diligenter examinantur: de bene ſciere
munus ſigillum antea: ad cōmunicā
ſtum: ſingulos vbi arduū agitaꝝ ſer
cum examinare oſſiatinos z ſingulos a
uſum fore voluntates. Doc propterea
cauſas. Plume vt melius ſciat negoci
ſuum cordum: conſiliarij proponentes
de hoc quereſcon eum eſt cōuentum
coram conſilio filo eſſe inclum: z ignora
talem cum in cordib' ſuis minus appro
rur. Et Secundo q̄: per illum modū pot
melius ſcire cum ſuſtiner leviſſime ſapientes
quando enim ſimul cōuenunt: multi
appodiat ſe ſili qui prius dixiſſe non ſi
approbat vel conſentit: ad modū cōſen
rio argumentoꝝ in ſcholaſcis: aliquo
no addeſtruūtur de ſe nihil dum: ſcilicet
os in oſi: ſic probari nō pōt. Cetera q
mo? ad rē ſolicitant: parentes: ſit qui
Dño recolligēs oſo viaꝝ o ſeruſum ſtilla
pōt puno apponere ſic. Quid vobis videt
de via iſtaſſi vero illā ratione? reputaꝝ
ſcire: ſed vnanimiā offendere? ſpecialiꝝ
Ecclī. deſcendere ſi ſi ſcire herba nocua cognō
vero eſt approbem: offendat ſic ſibi ame
ſtrem: ſi illa ſit herba nociua: ſic ſi cōſq̄ pro
ad vnū vili: ſolidi: z ſanā: ſtimp ante nos
oculos habeāmi vitali. Prouer. vi. Ubi mīa
cōſiliatoꝝ ſalus: ibi ſapiēs: aliter facit nō debemꝰ
cōſiliū: ndo vel timpidos cōſiliatoꝝ nos ca
vel eos ad ſe inclinādo: gratia ſe ſubmitt
ſicut pater. C. vj. 21. Et talis facit contra ſa
cernam. Dauid. Cog. Unde: Deſpectus
res: q̄ nūt quenſert fidelis quis inueniat
Inuentus vero cauſa habeatur. Iuxta illā
Prouer. viij. Accepius eſt rex: manifer
teligens. Exemplo Dauid dicit eſſe ſolum
i via inacculata: hic qui mīnſtrat: ſi

Ecclī. Eſt ſicut bouis acceptandus eſt conſilius
quenta malus de conſilio expellendus eſt
ſilium vt impleat: illud p̄s. nec peccā
ubi vum vt impleat. Exemplo ad hoc
tore in conſilio iuſtorum. Exemplo ad hoc
Talem de antiquis ſaracenis. R. xv. 26. Si
in gelus ſanct. Stultes: ſi: quomodo. Oſſa
mus imperator fecit crudele pontificum
ſimile imperator fecit ſingulare pacrorum
z medicos qui eius corporis ſanitatem ſa
matem z eo pocrimentū ſi corporis q̄ ſic.
Exemplo cuſ ad hoc chriſtianiſſimi pnci
pam quod ſanctum ſit in eccleſia: ſicut pp. A.
ri. 3. 2. 3. 4. 4. Et ſanct Ludouicus regis
francie: ex cuius geſtis hoc q̄ eum nunc? fa
decuna romana reſiderat nunciarer quod
ti imperatoris excationem omnium cathe
dralis eccleſiarū. epiſcopaliū: bullam ab
o acceptam: protectum ſigni pcenſede aliis
negocio de quib' pe orantur? ſcimus tibi
gratos eſſe. Ideo ad hoc negocio quod impetrabili
imperculi animaꝝ noſtrarum: ſic mus re
bimalas gratas. Ioan. xv. 4. Et ſicut de
cum habuerit vnuꝫ conſiliarium
ſum habuerit vnuꝫ ſemper volunt per phas
e ſuppoſa partem regis defendere: ſi fuere
gis ad anantagia: ſi fuere ſi ſili: ſine imuſti
ſtiat ad hoc fuadare: nullaq̄ ratione volunt
erecta ſit ad hoc ecclēſia ſeparatiſſi: dunt
tere quis facere voluntate? z anantagium
dominoꝝ: ſuoꝝ: et dicunt: q̄ in re veritate
anantagium non eſt: q̄ in fine patebit: ſi
cet patet. R. xvii. 11. hanc ergo bis aut ter
mmunitoꝝ: illam conſiliatorem: dimit
rerecquā ſi dimittere nollet: vocato eo co
ram conſilio ſuo ad ſer. dñi ſui ſm euangelium
te fecerit' a mondo: ſed q̄ me non audiſti
ens mihi ſicut publicanꝰ mihi? amplū? ne
ſeruicegnoſcentiam ad hoc babem? a deſino
nemeſt manus ma vel oculus mus ſcan
dalizat te: q̄ ſi cat non queſeat nec gaudet
ſi habet oculum nolend. Ita ois habet tali
oculi vel manū patrēdā: cuius corruptio
periculum immineꝝ ion corpori. Sicut ergo
quat ſenſarū in ſua cuſtodit. Ita ois eſſe
nunq̄ ſi manibꝰ eos examinare z cuſtodire
pacificare: in corrigibiles expellere habet
alter periculū immineꝝ ſibi z ipſis. Exēplū
ad hoc fingit in fabulis q̄ tale monſtrū de
fuiſſe mundi habēs capue hoies: fed ea late
nibus erant: pmunita: quali capita plura
draconū z leonū: ſi: vero caput hois vigila
tores alia capita ſterebāt in pacebū vero
caput homine dormiebat: talia inter ſe pu
gnabāt: mala q̄ poterāt facere: alter talia

e corpus corrodebant z deſtruebant: qualit
tercūq̄ fuerit de illo monſtro. Illud frequē
ter modo contingit q̄ ſili caput. i. pinceps:
vel pedatus obligaterꝝ: q̄ illud ſuper erect
ſuos conſiliarij z collaterales z familiares
licet voluntate ſint diaconos z leones rapa
cos: ſi malicia ſuam partem non offendunt.
Dñi vero potenti negligenter agentes: ſi
bulgus vel mundus z ſubdita corpus: q̄ſi
tatibus ſuis: mum. Obſerge caput Liguidi
e qui marcō a plita pe. e. ſ. ſi. i. ſi. ſi. q̄ſi
infirmi. Recte ergo dr Eccla. x. ſm iudicem
pph z minuſtri ei? hoc ſit q̄ordinato vide
mus experimento q̄ vbi ois eſt mongeraꝝ
vel nō mongeraꝝ? talē vnumquē ſimilem
quabis ois eſt tales familia: quales rector
ciuitatis: tales inhabitantes in ea. Eccha.
x. Qualis vita ſuperioꝝ. e. e. xxvij. 2. hoc inſi
nicens dicit: ei q̄ malū cōſiliatorū ei ma
ta voluntate pedis: ſi: ſi: vero eccliaſ
ſo ſecutum: ab obuia malis fuis: z facies
ſe de pſilio facere: z licet malū ſit de natura
ſua quod facias: ſi hoc de pſilio facunt ali
cuius reputatione ſapiēs: ſimulā non repu
tant. Sicut accidit de quodā ſanc note ou
bathiel domū ſibi impignoratā pio pronia
e ei occupando: pius erualuit ſm ethnicoꝝ
nem annū redēſ: vno anno ſi pecunia: qui
mutuauit: tpā ſi pecuniā habere voluit: et
cum ei dicerē: a facere dote: q̄ hoc facere non
potuit: ſine vicio vſure. Ridet hodie: pſilium
a fapientiorꝝ ſi tu ſic: hoc fuit a quodam
legiſta. Ade bis erit q̄ talib' infelicitati malue
mala facūt p̄ſ. q. Parat. cri. de Ochoſia re
ge: de quo dr q̄ fecit malū in p̄ſpectu dñi
ni ſicut dom' Achab. Ipſi enī fuerunt pſilia
ri in interitū ſuum: nec in ſili precium vel alij
ne: ſi pſilio mala facientes ſequunt. Tum qꝛ
les dicit q̄ er pſilio nullꝰ obligat. Et eſt ca
lia legis rales: vn̄ per mala? pſilium decens
pecunia? poſt ſenectus? piedra inde cuas
et tali pſilio nō ſum obligati ad faciendum.
nec de facto ecnſat: qui potuit ab alijs explo
rare an expedirēt an non. Ut. ff. lib. xx. vi. bo.
rap. l. i. in fi. Et ex ſupra: debere pſilium de
bus ſi ad animā pnēt. Ab hoc ſi habēt ſcien
nā legis brunne: ſicut p̄s. e. e. i. q. ſi nō facit
ignoranta cum non ſcuſat. Ut. ff. i. arti. de
uris: z facit ignorantia. l. i. Et em dicit ler
g̃ principū ſi ſtitutiones nullus debet igno
rare vel diſſimulare. vt. C. li. j. de iuris: z fa
ti. igno. l. ſi ſtitutiones: et quanto magis eſt
tiones z leges brunne. Et Ti qi ſemper ta
tis eſt contra legē: de cuius legibus nō ob
temperant: licet paret de predicto ſi iurato

e.c.§.50 Sed potius peccatū defendunt:ex q̄
videntur voluntarie ignorare:sicut ille qui
noluit intelligere vt bene ageret:⁊ ignoran=
tia effectata:sm̄ omnia iura nullū excusat.
Dicit etiam lex:q idem est scire ⁊ scire debe
re.ff.li.iiij.de fideiuſ.l.ſi ſe ius. Talis ergo
non excusatur:q2 nō deberet regi vnius con
silio:q2 si ibi salus vbi multa consilia. Pro=
uer.xi. Ibi periculū vbi vnius ducitur consi
lio:licet enim tales consiliarij non obligent:
tamen aliqualiter inclināt:ergo a cōsiliario
malo serua animā tuam. Ecclesiasti.xxxvij.de
talibus consiliarijs malis. Nota.D.xij.7.2
19.Item.M.xiij.9.

C.xij.

Compassionis.

Primo ponenda est materia:seu obie=
ctum. Secundo documētum. Ter=
tio experimentum.

Ar.i.
1 ¶Ad primū sic procedit. Materia propria
cōpassionis est calamitas seu miseria ratio
nalis creature:q̄ iuuari potest:nō enī pprie
respicit irrationalē creaturā:q2 nec in natu
ra nec in corpore mystico ecclesie nobiscū cō
ueniunt. Et ideo cū non sint illius corporis
mēbra/ā corpis mēbra eis nō cōpatiūt cōpas
siōe illaq̄ est mēbri ad mēbrū. De q̄.i.Cor.
xij. Si quid patitur vnū mēbrum compatiū
tur omnia. Nec etiā cōpassio proprie dāna=
tos respicit:tū:q2 finaliter a corpore exclusi
2 sunt:tum:q2 iuuari non possunt. ¶Est ergo
materia compassionis calamitas anime vel
corporis. Anime vero est duplex:calamitas
culpe vel pene. Calamitas vero culpe vel est
culpe proprie:vel aliene:⁊ vtraq3 est plangē=
da. Et ratio istius planctus ⁊ compassionis
patet. C.v.7. Qui vero nō plangit:stultꝰ est.
Unde Aug. plangis corpꝰ supple alienum:
vel amici a quo recessit anima:⁊ non plan=
gis animā supple propriā vel alienā domū
de qua recessit deus:videns enī propriā ⁊ vel
alienā ardere existens in charitate: vtranq3
plagit siue domus amici siue inimici: exi=
stens in charitate et compatitur: existens
vero in odio:de tali inimici fortuna letatur.
Ergo a multo fortiori videns domū anime
pprie inflāmatam a iehēna.i.igne inferna=
li peccati:plangit:videns etiā animā proximi
tali igne accensam:cōpatitur:si est charitas
dei in eo. Uidentes hominē pulchrum ad su
spēdium duci:cōpatiuntur:dicentes heu q
tam pulchrum corpus debet sic mori. Et vi=
dentes seipsos ⁊ alios duci ad patibulū in=
ferni non dolent nec compatiūtur. Tales sz
3 beatum Grego. in homel. de angelis plan=
gendi sunt:q2 non plangunt. ¶Cōpassione
ro respiciens penalem animarū calamitat
Est principaliter ad illos qui sunt in purga
torio. Uidens enim domum proximi arde
non habet suā securam:immo iuuat ne si
cōburatur. Et sic proximo in hoc casu cōpa
ti debet eiq3 iuuare:sicut vult in cōsimili
si iuuari:⁊ q alij ei in cōsimili periculo cō
patiantur. Sic etiā compati debemus illis
in purgatorio eosq3 sic iuuare:sicut volum
q. alij nos iuuēt in eodē periculo. Mat.vij.
Quecūq3 vultis vt faciant vobis homines:
vos eadē facite illis. ¶Calamitati vero cor
porali subueniendū est subsidijs corporali
bus:q2 tunc perfecte cōpatitur:cū egenorum
necessitatibus etiā cū dispendio propriorum
uenit. Exemplo manus q̄ in damnū propri
pro corpore se exponit ictūq3 super se susci
pit. Et exēplo pedis q̄ pro corporis suppor
tatione se in luto deturpat:sic vere compa
tiens pro reuelatione vel resuscitatione pec
catorū aliquando luto cogitationū turpi
aliqualiter se maculat:dū in eorum cōfessio
ne audit peccata. Ictum pro eis suscipit
laboribus pro eorū adiutorio se exponit:ex
spendium pro mēbris christi patitur:quan
do sibiipsi subtrahit vt egentibus minist
Hec est vera cōpassio q2 sm̄ beatū Grego.xx
moral. tūc plena est misericordie compassio
cū malū inopie p̄ proximo suscipere nō metui
mus:vt illū a passione liberemꝰ:quam pie
tatis formā mediator nobis dei ⁊ hominum
dedit:q̄ cum posset nobis etiā non morien
succurrere:subuenire tamē hominibus mo
riendo voluit ⁊c. Sed heu nonnulli compas
sionis formā a lapide potius q̄3 a christo su
scipiunt. Uidemꝰ aliquādo in istis magnis
edificijs vnū lapidem habentē os aperte ri
chinantē ⁊ signa ostēdentē ac si totū suppor
taret edificiū sed tamen lapis planꝰ quan
doq3 in angulo absconditꝰ plus operis pōt
q2 esse alterius magis est ad ostentationem
q̄3 ad supportationē. Recte tale esse habent
illi qui q̄n audiunt clamorē pauperum pe
tentiū elemosynam:q̄n etiam amici ostēdit
eis infortunia sua ⁊ amissiones q̄s ab igne
vel aqua vel latronibus sustinuerunt ore
aperto mala illorū ⁊ dāna plangunt dicētes
doleo:deꝰ vos adiuuet:sed manum non por
rigunt adiutricem dando:⁊ frumenta ⁊ alia
necessaria mutuando. De quibꝰ.ij.Thimo.
iij. habētes speciē q̄dē pietatis virtutē aūt
abnegantes. No. simile. M.viij.29.⁊.p.a.ſ.
¶Isti tamen qui sic veritatem negant com
passionis:⁊ pietatis inexcusabiliter errant
propter multiplex quod habent vere cōpas
sionis documentum. ¶Habent primo ver

6 compassionis documentū in natura bruta=
li. Secundo in natura rationali. Tertio in
arte. Quarto in factis saracenorū. Quinto
in scriptis christianorū. Sexto in operibus
christi. ¶Primū patet p̄ hoc quod dicitur q
ad vocē elephātis q̄ ceciderit oēs curruntvt
eum p̄ posse subleuent ⁊ adiuuent. Uidemꝰ
etiam q vno porco clamante:oēs concurrūt
⁊ contra canē eum defendunt. Et istud dicit
esse naturale quasi in oibus animalibꝰ:exce
ptis canibus:qui laceratū lacerant. Meliꝰ
est ergo sequi doctrinā. Job.xij. qui ait. In
terroga iumenta ⁊ ipsa docebunt te:naturā
illorum potius q̄3 canū sequendo. Nota.I.
7 vj.2?. ¶Secundū documentū est in natura
rationali:vt3 in corpore humano. In quo vi
demus q quocūq3 corporis mēbro leso: os
apperitur ad remediū querendū:oculi ad vi=
dendū cū effectu:auris ad audiendū:manꝰ
ad ligandū:⁊ ista operant̄ quantū possunt
cū effectu. Sic in corpore christi mystico: de
quo.i.Cor.xij. Uos estis corpꝰ christi ⁊ mē
bra de mēbro. Sicut patet. C.iiij.16. Sicut
os ⁊ virtute sibi tradita:⁊ auris ⁊ oculꝰ alia iu
uant corporis mēbra. Ita tu si mēbrum es
corporis christi ⁊ cum gratia tibi tradita fra
trem iuuas. Aliter nō es mēbrum cōiunctū
christo:sed mēbrū diaboli:⁊ hoc certissimū
8 est experimentū. No.M.xx.5. ¶Tertiū docu
mentū habetur in arte:in qua videmꝰ q vna
ordinat̄ ad iuuandū:⁊ ad supplendū q alia
non pōt:vbi enim cemētarij deficiunt artifi=
ces lignarij pficiunt. Ita q ars cementarij
ordinatur ad domus inceptionem:lignaria
ad pfectionem. Unꝰ etiam lapis in pariete
aliū iuuat ⁊ supportat:sic deberet esse in ar
te anime:quilibet deberet in statu suo aliū
supportare ⁊ iuuare. Operarius laboribus
miles defensionibus:clericus orationibus:
⁊ in istis artibus sic alternari debent:q vbi
vnus deficit:alius suppleat:verbi grā. Ars
operarū cāporum vel aliorū artificū se non
extendit p̄ viam artis ad bonā expeditionē
faciendā in opere militari in rebus bellicis:
ergo ibi necesse est eorū defectum arte milita
ri suppleri. Ars vero militaris:bonum non
sortit effectū sine cōsilio ⁊ orationibus sicut
patz.B.ij.24. Ergo illorū defectum necesse
est suppleri p̄ sapientes consiliarios ⁊ minis=
pentes ⁊ sanctorū orationes. Et si sic se ha=
berēt mēbra corporis christi ⁊ artifices in ci=
uitate ecclesie nō est dubiū quin simul veni
rēt ad ciuitatē dei:de qua in Ps.lxxxvi. Glo
riosa dicta sunt de.⁊c. Et hoc satis pulchre si
gnatum p̄ exemplum de ceco ⁊ claudo voca=
tis ad regia conuiuiū qui inter se isto modo
loquebantur. Cecus ait. Ego sum fortis cor 9
pore:tu ergo ascēde collū meū:⁊ sic a me por
tatus dirige gressus meos. Et sic mutuo ad
iuti ad festū veniemꝰ. Sic laici habent labo
ribus ⁊ elemosynis ecclesiam supportare et
clerū. Clericus vero habet laycos regere. Al
ter ergo alterꝰ onera portate. ⁊ sic implebi=
tis legē christi. Gal.vj. ¶Quartū documen Exm̄.
tum est in factis infidelū. Valeriꝰ enī lib.v. 10
narrat q marcus marcellus captis ab eo sy
racusanis cū esset in arce ⁊ videret fortunam
opulētissime ciuitatis:fleuit. ¶Quinto idē Exm̄.
narrat de Tito romanorū imperatore ciui=
tatē Hierusalem obsidente:q fleuit famē mi
seriā ⁊ obsessorū mortalitatē:quantum g̃ de
beret cōpati miserie corporali ⁊ spirituali ge
stis proprijs christianꝰ:exemplo infideliū
qui sic corporali miserie cōpatiebant̄:gestis
aliene. ¶Quintū documentū patet p̄ hoc q̄d
legit̄ in vitaspa. de beato Anthonio q̄ q̄bus
dam nolentibꝰ fratrem semel pro pctis suis
expulsum penitentē iterum recipere:misit di
cēs:nauis naufragiū ptulit:⁊ spoliata one=
re suo cū labore venit ad terrā:vos autem in
litore vultis eā submergere quasi diceret:cō
patiēdo eū potius iuuare deberetis post tā
miserum infortuniū:q̄3 ad maiora naufra=
giorū pericula exponere. ¶Fert etiā ad idē 11
de quodā alio in penitētie vinculis astricto
qui abbatē suum ad cōpassionem vocando
ei scripsit dicens:verbera patris habes:ver
ba matris habe. Nota.E.iiij.1. ¶Totum
istud cōfirmat̄ exemplo christi. Cuius om=
nis actio nostra est instructio:sm̄ beatū Gre
go. qui videns ciuitatē peccatricem quo ad
calamitatem culpe:videnſq3 miseriā corpo=
rum ⁊ penalitatem vtriusq3 tam corporis q̄3
anime venturam:cōpatiendo fleuit sup eam
Luce.xix.
¶Tertium principale partim patet ex di= Ar.iij.
ctis.G.eo.c.ij.7. Partim patebit ex dicendis
ex cōpassione vel nō compassione potest q̄s
certissimum habere experimentū vel signū 12
euidens vtrum sit diaboli mēbrum an dei:si
enim calamitati spirituali vel corporali mē
brorum christi nō compatitur:mēbrum diui
sum est a corpore christi:⁊ ecclie ⁊ ad mēbra
ptinet diaboli. Mēbrū enī abscissum ⁊ a cor=
pore diuisum:⁊ si totū corpꝰ cū oībꝰ mēbris
residuis cōburat̄:non patit̄:nec eis cōpatit̄.
Sic in proposito mēbrum a christo diuisum
p̄ peccatū mortale:⁊ si videat oīa mēbra resi
dua igne comburi peccati:non cōpatit̄: sed
potius gaudet q2 solaciū miserorum est ha=
bere socios tā in cl'pa q̄3 i pena. Istud vide=
mꝰ i ope cōsuetudine q̄tidiana:vbi visum est

q lecator doleat de peccato alterius lecato-
ris: inquantū peccatum est: nisi forte inquā
tum est in aliquo sibi preiudiciale immo fa
cta aliorū lecatorum et quales concubinas
habent pulchras: solēt cū gaudio et risu nar
rare. Sic de latronib9: sic de vsurarijs sic cō
muniter de oibus malis patet: q mēbrū di
uisum non dolet q aliud diuiditur vel igne
infernali .i. peccato cōburitur. Sed gaudet:
et certum est q q ex deliberatione sic gaudet
non est in charitate q .i. Cor. xiij. dicitur de
charitate: q nō gaudet super iniquitate: cō-
gaudet autē veritati. Si vero non est chari
tate christi corpori cōiunctus est membrum
diaboli et mēbrum putridum: q sicut mem-
brum a corpore separatū corrumpitur et pu
trescit et nec sibi: nec alijs est vtile. Ita corru
pti sunt et abominabiles facti sunt: non est q
faciat bonū. In ps. xiij. Nota. S. ij. 25. Hec
est dura sententia contra multos qui de con
suetudine audiunt et narrant cum leticia et
risu vt dictum est aliorū delicta. Sic ergo pa
33 tet quomodo experimentū haberi potest q
quis membrū sit diaboli: si videlicet spūali
non compatitur scz animarum calamitati.
¶ Quantū vero ad cōpassionem que ptinet
ad calamitatem corporis: tales solent plus
diuitibus infirmitatibus aliqua patientib9
signa ostendere cōpassionis q pauperibus
eos visitando et consolando eisq conferēdo:
non charitatis intuitu: sed lucri causa sicut
frequenter visitatur: arbor dum fructus in
ea inueniuntur. Si vero pauperibus cōpa-
tiuntur: illam compassionē non opera sed
verba ostendunt: sicut patet. S. e. c. 5. contra
quos dicit beatus Grego. in quadā homel.
sic inquit. Mens per cōpassionem doleat: vt
etiam larga manus affectum doloris osten
dat. Et sicut istis experimētis mēbra cogno
34 scunt diaboli. Ita contrarijs affectionibus
et operibus mēbra cognoscuntur christi: q
mēbrum viuum corpori coniunctū: punctu
ram sentit et dolet in quocūq membro. Si-
cut ergo quandocūq qs viuus alium pcutit
vel pungit: alij trufando dicunt q voluit ex-
periri vtrum esset viuus vel mortuus: sic ve
raciter experiri potest quilibet: si sit spiri-
tualiter viuus vel mortuus: q si percutiat
vel pungat aliquod mēbrū ad corp9 christi
pertinens et ecclesie: aliqua scz aduersitate
spirituali vel corporali: et non sentis nec do-
les: es mortuus spūaliter. Si aūt āgustias
suas vt tuas sentis: viuis in xpo: q hoc vult
vt sic sentias. Un Hiero. in quadā epla vult
enī deus vnūquēq alteri9 angustias vt pro
prias sentire: et quō sibi in tali tribulatione
si esset subuenire cuperet. Ita ipe alteri p
pter deū subuenire nō postponat. Nota
hoc quo vz experimēto cognoscere potes
an ad christi pertineas corpus. D. iij. 4.

Conuersationis bone inter malos.

Primo ostenditur difficultas. Secūdo vtilitas. Ter
tio male cōuersantiū diuersitas et periculū.
¶ Ad primū sic pceditur: sicut difficile ra
rū est: q ouis sana diu inter scabiosas sine
infectione et ferrū in aqua sine rubigine ma
neat. Ita et bonus cui dici pōt illud Apoc.
Scio vbi habitas: vbi sedes est sathane in
ter peccatores: quin aliquo consortio eorū po
pulo maculetur: et maxime si fragilis vel in
cōuersatione bona tener sit et nouellus. Si
cut paruus ignis vel lumen in magno ven
to cū difficultate custodit et faciliter extinguit.
Ita talis faciliter cū peruerso puertet. Si
cut arbor in via publica raro et cū difficulta
te fruct9 ad maturitatē debitam pducit. Ita
talis bona opa. Un Criso. sup Mat. homel.
xxxij. Arbor inquit iuxta viaz posita: nūq
potest esse fructifera. Sic homo sm mundū
viuens: nūq a peccato euadere pōt vt fru
ctus. Frequenter enim transeūtes spirit9
gēmas iusticie excutiūt de ramis ei9 antequā
flores appareāt. Interdū etiā ipsos flores
pcutiunt. Interdū vo etiā poma ipsa forma
ta ante maturitatē deponūt. Rami enī sunt
aie sensus: de quib9 oia bona procedūt: gem
me sunt bone cogitatiōes: flores sunt bone
volūtates: poma sunt pfecte iusticie opera
q sicut ex ramis gēme: et ex gēmis flores et
ex floribus poma. Ita ex sensibus cogitatio
nes: et ex cogitationib9 volūtates: et ex volūta
te opus pcedit. Cū ergo hō cogitat de compū
nētia elemosyna ieiunio vel alio bono opere
vel etiā in voluntate illud facere proponit
seculi cōcupiscentia victus illud dimittit: gē
mas vel flores vt vtrūq demones excusserūt.
si aūt opera bona fecit: et iterū peccauit: p
pter peccata sequētia bona opera pcedētia
didit: iam perfecta poma demones excusse
runt. Ideo inquit sicut difficile est arborem
iuxta viā positā fructus ad maturitatē ser
uare. Sic difficile est virū fidelē iuxta mun
dū positū vel viuētē in actib9 eius iusticiam
vsq ad finē tenere. Qui vult g perfect9 esse
faciat vt facit auis vt pullos pducat: nō ni
dificat in via sed in deserto. Ita dicat talis
illud ps. liiij. Elōgaui fugiens: et māsi in so
litudine. ¶ Si vo stat9 vel officij necessitas
aliquos mūdo exponit: nō ibi mēte morētur
sed sicut transeuntes per loca fetida nasum
obturant
obturant festinanter trāseuntes: sic sunt illi
col obturantes et velociter fugientes: eam
que in mundo est concupiscentie corruptio-
nem .ij. Petri .i.
¶ Et nō obstāte illa difficultate: bonorū con
uersatio nō est totaliter a malis tollēda: p-
pter multiplicē inde sequētem vtilitatē. Est
enī bonorū cōuersatio inter malos bona. Ad
ppriā sui cōmēdationem. Ad primi emēda
tionē: et ad diaboli cōfusionē. Primū patet p
4 hoc q sicut rosa inter spinas granum inter
paleas Loth in sodomis Judith in medio
exercit9 electi holofernis. Job in terra hus.
Thobias inter assyrios et idolatras. Agnes
in lupanari. Daniel in lacu leonū custodit
a cōtaminatione. Et eo pulchriores et cōmē-
dabiliores apparēt q inter malos luxerunt
poti9 q si inter bonos habitassent: sicut pul
chritudo stellarū et candele poti9 apparet et
maior esse videt de nocte q de die: sic cōstan
tes in medio nationis praue: ad quorū reci-
tatur cōmēdationē q christ9 eos misit sicut
oues in medio luporū: et sicut luminaria illu
minare his q in tenebris sedēt: dicēs eis: sic
luceat lux vestra et c. Et quāto vidēt peti no-
ctem obscuriorē: tāto pl9 niti debēt vt maio-
rem lucē ostēdant. quib9 dr Philip. ij. Inter
quos lucetis sicut luminaria in mundo. Et
quāto plus lucēt intentione vt alij ad bonū
trahātur inter quos habitāt: tāto laudabi-
lior est vita eorū: q teste btō Gregorio lib. i.
mora. sup illō Job. i. Uir erat in terra hus:
nō valde laudabile est bonū esse cū bonis: si
ed bonū esse cū malis. Oia ista exēpla sunt
5 cōtra illos. J. x. arti. iij. ¶ Secūdū patet: vi
delz q est ad primi petōris emēdationem et
ad imperfectorū pfectionē. Qr sicut ignis fri
gora et lux tenebras. Ita charitatiua et fer-
uēs cōuersatio et ignitū eloquiū bonorū: de
cordibus malorū frigus et tenebras expellit
peti. Et sicut dom9 iuxta domum accēsam et
carbo frigidus iuxta viuū inflāmat. Et saul
cū ministris suis cū pphetis pphetauerūt.
j. Reg. xix. i. deū laudabant sm magistrū in
historijs. Sic petō: cū inflāmato charitate
inflāmat: et cū laudāt deū: deū laudat. Et cū
sancto sanct9 erit. Un Seneca epla. vi. Nul-
las res magis aios honestate induit et in
prauū inclinabiles reuocat ad rectū: q bo-
norum virorū cōuersatio. Paulatim enī de-
scēdit in pectora et vim preceptorū obtinet:
6 frequēter aspici: frequēter videri. ¶ Tertiū
patet: q cōuersatio sancta sm Jsidorū lib.
ij. soliloquiorum. Edificat primum: confun
dit inimicū: glorificat deū: obloquētes etiā
a detrahētes pacificat et obmutescere facit a
detractione: et ad dei laudem puocat. iuxta
illud .ij. Petri .ij. Conuersationem vestram
inter gentes habentes bonam: vt in eo q de
tractant de vobis tanq de malefactoribus
ex bonis operibus vos considerantes glori
ficent deum.
¶ Cōuersantiū vo diuersitas est triplex. In Ar. iij.
quibusdā enī conuersatio exterior et cordis
cōpositio interior cōcordant in bono et illa 7
conuersatio est bona sicut liber qn textus et
glosa concordant. Sicut patet. C. vij. 19. et
20. In aliquibus vo cōuersatio exterior est
satis est cōposita in vestimētis ouiū: sed in-
trinsecus est pessima: q ibi sunt lupi rapa-
ces. Et talis cōuersatio nō est vtilis ad salu
tem quia sicut cortex pomo cōiuncta est vti
lis: q pomū habenti cōseruat: separata vo
inutilis est. Ita cōuersatio coniuncta et co-
pulata bone vite vtilis est: separata vo: ypo
crisis est. Et sicut cortex sup pomū putridū
quos ab hoc errore reuocat Petrus dicēs. i.
Pet. i. In omni conuersatione sancti sitis.
Ita videlz q conuersationi exteriori corre-
spondeat et sanctitas interior: sicut in deo: et
hoc est qd sequit: sancti eritis mihi sicut et
ego sanct9 sum. ¶ Tertij vo ecōuerso licet 8
exterius ostēdant conuersationē satis inor
natam: in habitu in gestu in aspectu et fami
liaritate: et locutione suspecta: dicunt tamē
se mūdam habere cōscientiā interius. Ideo
dicūt se non curare de hominū iudicijs: que
ex tali oriunt cōuersatione. De quibus in-
fra. F. v. 7. Sz difficile est eis credere in hoc
dicto. Et specialiter q Augus. in regula: vi
detur esse alterius opinionis: vt ait. neq in-
quit dicatis vos animos habere pudicos: si
oculos habetis impudicos: q impudicus
oculus: impudici cordis est nuncius. Sicut
enī per fumū qui p fenestras exit cognoscit
ignis esse in domo. Ita p exteriorē cōuersa-
tionē scitur qualis ignis sit interior. Eccli.
xix. Amictus corporis et risus dētium indi-
cant de hoie: sicut vrina et pulsus indicāt in- 9
firmitatē. ¶ Et ponam9 q verū dicant. Ad-
huc tn talis conuersatio est periculosa: et si-
bi ipsis et alijs. Primo sibi ipsis: q sicut cor-
tex est ad decorē et cōseruationem pomi fra-
ctio vo corticis est ad pomi putrefactionē:
q aer intrat et pomū corrūpit: sic ordinata
cōuersatio est ad magnū vite decorē negli-
gētia vo ordinate cōuersationis est vite bo
ne et cōscietie corruptio et putrefactio: q dū
exterior cōuersatio est leuis: et os pronū ad
loquēdum: et aspectus et aures ad oia vana
intente: maiora pctā per portas illas aper-
tas facili9 intrant. Taliū periculū insinuat

vbi per prophetam consimilibus dicitur: mors intrauit p fenestras ꝛc. Nota. F. ij. 3.
10 ¶ Alijs etiā est periculosa: qꝛ ipsi potius se quārur et exēpla capiūt a cōuersatione quā vidēt: q̄ a cōsciētia quā nō vidēt. Jō Seneca epla. v. Tales ammonet dicens. Jd agamus inquit vt meliorē vitam sequamur q̄ vulgus: alioquin quos emēdare volumus fugamus: ꝛ a nobis auertimus. Patet ergo ꝙ sicut arbor sine cortice nec cortex sine arbore crescere pōt. Jta nec vita sine cōuersatione: nec cōuersatio sine vita crescit ad salutē: ergo in timore incolatus vestri cōuersamini. j. Pet. j. Quia sm̄ Crisostomū sup illud videns arborem fici ꝛc. Sicut melius est vt nec sit arbor: q̄ vt sit quidem: ꝛ fructum nō faciat. Jta meli⁹ est vt nec sit homo dei: nec nomen ministri eius vel christiani habeat: q̄ vt sit quidē: ꝛ cōuersationē sm̄ deū nō habeat: qui em̄ tuus nō est si tibi nō obaudit: non doles: de illo aūt grauiter doles q̄ tuus est ꝛ te contēnit ꝛ alijs seruit. Sic deus non tm̄ alieno et a parte diabolo seruiēte irascitur: quātum de suo diaboli faciēte volūtatē. Ex ista autoritate patet ꝙ tolerabilior erit dānatio infideliū: q̄ falsoꝝ christianorum ꝛ laicorū q̄ clericorum seu prelatorū: qui nomē habēt dignitatis: sed nō conuersationē. Nota. D. j. 18. ꝛ. L. iiij. 39. Jtem. O. vj. 54. Jbi enim nota leges ad propositum istius capituli.

C. xiiij

Cordium bonorum

Primo ostēdenda est cōditio seu dispositio. Secundo preparatio. Tertio curialitas. Quarto eleuatio. Quinto custodia. Sexto vtilitas. Septimo experimentum. Octauo malorū cordium periculum.

Arti. j.

¶ Ad primū sic pceditur. Debita cordis dispositio quinq3 requirit cōditiones: videlicet integritatē pulchritudinem simplicitatē hu-
1 militatē ꝛ bonoꝝ operū fecūditatem. ¶ Prima ergo cordis dispositio: ad hoc ꝙ deo placeat est: ꝙ totaliter ꝛ integraliter in deū cōuertatur. iuxta illud Johel. ij. Cōuertimini ad me in toto corde vestro: nō sicut qui vnū peccatū dimittere volūt: sed nō aliud contra quos. C. vj. 12. Uel qui amicos diligere volunt: sed nō inimicos vel qui de vno cōfitentur: ꝛ non de alio vel sicut segniter ꝛ accidiose agentes ea que ad salutem pertinent: isti non conuertuntur totaliter. ¶ Alij sunt qui ad tēpus totaliter conuertuntur: quia cum magno feruore confitentur ꝛ bona vota faciunt: ꝛ quādoq3 opera incipiūt: sed cito ad peccata reuertūtur: vel contra vota vel promissa operantur. Et isti nō integraliter conuertūtur: qꝛ cor illorum nō videtur esse integrum: sed diuisum vel fractum: qꝛ sicut vas parū fractū impetuosa liquoris infusione intantū impleri pōt ꝙ non appareat ꝙ fractum sit: qꝛ ad tēpus plenitudinē suam retinet: sed post paulatiue totū effunditur. Sic corda instabiliū feruentium tamē in principio videtur tota qn̄q3 deuotionis gratia repleri ꝙ nulla in eis spūalis apparet fractura: sed tm̄ paulatiua refrigeratio deuotionis ꝛ feruoris ꝛ opus cōtrarium cōtra promissum vel votū vel bene inceptū ostendit ꝙ fractū est cor illorū ad modū vasis qꝺ liquorem infusum diu non retinet. Eccli. Cor fatui quasi vas confractū: omnē sapientiam non tenebit. Ergo sicut corde violenter perforato vel diuiso vel fracto sequitur mors corporis. Jta qn̄ spūaliter vt dictū est perforatur vel a deo diuiditur: mors sequitur spiritualis. Osee. x. Diuisum est cor illorum nunc interibūt. ¶ Scd̄a cōditio est spiritualis pulchritudo: que ex trib⁹ consurgit. Primo ex dei impressione. Scd̄o ex motuū moderatione. Tertio ex legis diuine meditatione. ¶ Primū patet qꝛ ex impressione sigilli in signū in cerā bene dispositā nō nimis mollē nec durā resultat in cera pulchritudo imaginis sigilli. Sic ex impressione dei qui in bono offert: ꝛ exponit ad modū sigilli. iuxta illud Canti. viij. Pone me vt signaculum ꝛc. cor hois bene dispositi: qui bona cōsciam dicere pōt illud Psal. xxj. Factū est cor meum tanq̄ cera non frigida vel dura ꝛ indisposita: qꝛ inflammatū est cor meū in psal. lx. Pulcherrimā imprimit similitudinē: sicut patet. A. xx. 2. Et sicut exul videns cartā reconciliationis ꝛ pacis signatā sigillo regis: sicut etiā habens cartā regis vel alterius in cuius sigillo signatā in qua eū facit heredē de magna hereditate spe gaudet. Jta qui in carta cordis inuenit signum: cui cōtrahetur. i. christum per qꝺ recōciliatur ꝛ filius dei fit ꝛ heres: sicut patet. A. xx. 2. Multi laetatur dicēdo illud Psal. iiij. Signatum est super nos lumē vultus tui: dedisti leticiam in corde meo. Jta perdēs illud sigillū merito tristatur. ¶ Scd̄o ista pulchritudo cordis cōsurgit ex motuum coloratione. Sicut enim pulchritudo celi consurgit ex decore solis ꝛ lune ꝛ stellarū. Sicut etiam pulchritudo domus religiosorū cōsurgit ex bona ordinatione claustri: et aliorum edificiorum. Sicut etiā pulchritudo ecclesie in parte consurgit ex pulchris picturis et imaginibus:

ex debita situatione: ita ꝙ pars eius principalis videlz chorus respiciat orientem. Jta pulchritudo cordis qꝺ est celū et sedes dei: ex hoc consurgit ꝙ ibi est sol iustitie et luna plena beata virgo Maria et stelle sancti et sancte per dilectionē et iugē meditationē et motū imitationē: sic circuīdet dn̄s cor tuū
5 vt diligas. Deut. xxx. ¶ Jterum cordis pulchritudo qꝺ debet esse domus religiosa consurgit ex debita dispositione claustri: videlz quattuor virtutū cardinalium. Justicie prudētie fortitudinis temperantie refectorium pauperū infirmatoriū miseroꝝ per subuentionem: dormitorium pacis et quietis: chorus feruentissime laudis diuine. iuxta illud Eccli. xlvij. De omī corde suo laudauit dn̄m ꝛ in psal. cxviij. Clamaui in toto corde. Jterum cordis pulchritudo qꝺ est ecclesia in qua deus laudatur vt dictū est cōsurgit ex
6 debita situatione. Jta ꝙ principalis intentio sit in deū directa: ꝛ ad deū sit principaliter apertū: sicut in ecclesijs cōiter pulchrior pars et pulchrior fenestra respicit orientem: per quā tota ecclesia illa illustratur ꝛ decoratur. Jta cor nostrū sit apertum ad deum: qꝛ oriens nomē eius: et visitauit nos oriens. Luce. j. qꝺ pulcherrime signatum est. Exodi xxvj. Ubi habetur ꝙ tabernaculū clausum erat tribus parietib⁹: videlz aquilonari meridionali ꝛ occidētali. Ad orientē ꝯo apertū erat. Ab oriente enim solis parebit introit⁹: vt solis radijs illustraretur. Jta cor nostrū claudi debet ad meridiē psperitatis ꝛ diuitiarū: ne nimis appetat vel diligat. iuxta illud Psal. lxj. Diuitie si affluant: nolite cor apponere. Et ad aquilonem aduersitatis et persecutionis: ne nimis timeat. Et ad occidētem recidiuationis: ꝙ nō redeat ad peccata preterita: q̄ per penitentiā occubuerunt. Sed deo aperiri et tradi debet: sicut castrū vero domino qui fecit illud. iuxta illud Eccli.
7 xxix. Justus cor suum tradet ꝛc. ¶ Et hoc ostēdit forma eius naturalis. Jn qua videmus ꝙ apertū ꝛ latū est cor superius: ꝛ stringitur clausum inferius: in signū ꝙ sit spiritualiter ad terrena et inferiora stricti iuris: sic ꝛ solūmodo vt necessitas requirit ea quasi impssio necessitatis tāgat. Deo vero eleuetur ꝛ large aperiat: iuxta illud Treū. iij. Leuemus corda nostra cū manib⁹ ad dn̄m. Sic ergo pulchritudo istius ecclesie patet. Primo ex debita situatione. Nota. G. iij. 9. ꝛ. C. iiij. 1. Scd̄o ex picturis et imaginibus. Jn ea em̄ debet esse imago crucifixi per penitentiam ꝛ iugē meditationē. Apostoli martyres confessores et virgines per vite imitationem: horum enim exēpla debent esse scriptura in cordib⁹ nostris. ij. Cor. iij. ¶ Ter- 8
tio ista pulchritudo cōsurgit ex legis dei meditatione. pulcritudo em̄ ecclie nō solū cōsistit in situatione vel picturis de qbus predictum est: sed etiā in copia veroꝝ libroꝝ qui ad cultū dei ptinēt: in signū cuius q̄ ostēdit cōuētū vel ecclesiā ad loci cōmēdationem: libros etiā qn̄q3 ostēdit. Sic ad cōmēdationē cordis ad hoc ꝙ recte situet ꝛ morib⁹ decoretur: ꝛ a deo illustret: addere ꝛ ostēdere oportet ꝙ lex dei ei⁹ in corde ipsi⁹. in psal. xxxvj. Tanq̄ pulchra libraria ad dei cultum pertinēs. ¶ Tertia conditio ad debitā cordis di- 9
spositionē requisita est simplicitas. Predictū est ꝙ deus se hꝫ ad modū sigilli: cor ad modū cere sigillāde. Jnter sigillum aūt ꝛ sigillandū necessaria est pportio ad hoc vt tota similitudo imprimat. Jta ꝙ pars sigilli correspōdeat parti: ꝛ totum toti. Cū ergo sigillū sit simplex in natura habēs tres personas quasi tres angulos oportet cor sigillādum seu animā esse simplicē habētem tres potētias: quasi tres angulos proportionatos. Jta ꝙ memoria correspōdeat patri: intelligētia filio: volūtas spiritui sancto. Ad hoc ꝙ tota deo assimilet. Si ergo cor sit diuisum p inordinatos amores: vel duplex per falsitates et instabilitates. De quibus in psal. xj. Corde ꝛ corde locuti sunt: vel memoria sit de malis q̄ sustinuit vt vindicet: nō sigillatur nec assimilat a patre misericordiarū. Si intelligētia sit sicut de illo qui noluit intelligere vt bn̄ ageret. Si volūtas sit poti⁹ ad delectabilia sm̄ carnē vel mūdū: nō est pportio: nec inuenit in cācellaria dei sigillum ad sigillandū cerā istā: vos ergo qui vultis 10
ab eo sigillari eiq3 assimulari in simplicitate cordis querite illum qm̄ inuenitur ab his. Sap. j. Et hoc sentite in vobis qꝺ ꝛ in christo Jesu ꝛc. Phil. ij. scilz vnitatē: charitatē: simplicitatē ꝛ penalitatē humilitatē memoriam intelligentiā ꝛ volūtatem bonorum et omniū virtutū. Ad hoc vt cor nostrū sigillādum ei proportionetur: ꝛ sigillationē ꝛ assimilationē vere petere possim⁹ ꝛ gratie ꝛ glorie dicētes: cū Ezechia rege Juda. iiij. Reg. xx. Obsecro dn̄e: memēto quomodo ambulauerim corā te in veritate ꝛ in corde perfecto Et qꝺ placitū est coram te fecerim. Jlle habuit cerā dispositā: ꝛ ideo meruit sigillationem. Et illi adiecta est vita quindecim annorum: ꝛ isti adijcietur vita eterna. Nota P. ij. 23. ¶ Quarta conditio ad debitā cordis 11
dispositionem requisita est humiliatio Et hoc rationabiliter: quia rationabile et

congruū est ꝙ dispositioni in natura corre=
spōdeat dispositio in arte ꝛ moribus: quia
ars perficit naturā sm̄ Phm̄. Sed disposi=
tio eius in natura in parte superiori in qua
deū respicit est forma ꝛ figura rotūda ꝛ cir=
cularis. Corpus aūt rotūdū cū difficultate
cōtra montē ascendit: sed semper una perit.
Ita cor qd deū respicit: qd habet figuram et
motū perfectū supple circularē. sicut predi=
ctū est de Ezechia: qui ait corde perfecto ꝛc.
Cū difficultate ascēdit ad honore: dignita=
tes: vanitates officia ꝛ hmōi: sed descēdit fa
ciliter ad valles humilitatis: laboris: et hu=
iusmodi ut forma in arte ꝛ moribus corre=
spondeat forme in natura: ꝛ tertiu correspō
deat glosa: ne liber despiciatur ꝛ reprobetur
sicut ille. C. vij. 20. Sed ab illo examinatus
recipiatur. de quo in psal. l. Cor contritū et
humiliatū deus ꝛc. Ad hoc ergo ut ista asse
quaris deprime cor tuum. Ecci. ij. Non sic
12 Guido. R. v. 2. ¶ Quinta cōditio ad bonam
cordis dispositionē ꝛ ostēsionē requisita est
bonorū operū fecūditas: hoc em̄ arguit pōt
ex eius in natura corporis situatiōe. Alber=
tus em̄ sup Lucā dicit: ꝙ cor iacens in sini=
stra parte aliqualiter ad dextrā inclinatur:
ꝛ ideo motum ꝛ calorem citius immittit ad
dextrā partē: qd patet ex hoc ꝙ naturaliter
dexter pes ꝛ manus ut cōiter citius mouet.
Et sicut ad dexterā inclinat ad opera natu=
ralia. Ita ad dexterā moueri deberet ad ope
ra spiritualia: ꝛ hoc videt natura ostēdere.
Illoꝝ ergo cor cōtra naturā ꝛ male inclina=
tur: ꝛ situatur: de quib⁹ dicit Matth. xv. De
corde em̄ exeunt cogitationes male: homici
dia: adulteria: fornicationes: furta: falsa te=
stimonia: blasphemie.

Art. ij. ¶ Et qz predictū est in precedēti articulo ꝙ
cor est templum claustrū ꝛ libraria dei. Hu=
iusmodi aūt officijs digne nō fungitur sine
13 preparatione debita precedēte: oīa displicē=
tia de hospitio ꝛ templo tāti regis eijciendo
per contritionē ꝛ confessionē. Hiere. iiij. La=
ua a malicia cor tuum. Quis audiret in do=
mo fidelissimi regis et iustissimi iudicis et
honestissimi receptare in presentia eius fur
ta: exercere fornicationes homicidia et hu=
iusmodi: quis est qui non statim abijceret.
Quomō ergo audes in corde retinere alie=
na ꝛ volūtates fornicationū ꝛ iracūdiarum
recte in p̄sentia dei. teste Psal. xviij. qui ait.
Meditatio cordis mei in cōspectu tuo semp
Et iterum. Dn̄s nouit abscōdita cordium.
Psal. xliij. Et deus intuetur cor. i. Reg. xvj.
14 ¶ Istis ergo eiectis: sicut ornatur camera
regia cortinis ꝛ tapetis ꝛ custoditur. Sicut
mūdatur vas ꝛ ornatur feretrū auro ubi re=
liquie ponēde sunt sanctorū: ꝛ vas mundā
tur ubi liquor preciosus infundendus est.
Sic ubi rex regum ꝛ sanctus sanctorum li=
quor seu fons. de quo Ecci. j. Fons sapientie
verbū dei in excelsis: digne in vase cordis no=
stri recipiatur: ergo preparate corda vestra
dn̄o. j. Regū. vij. Sed nota ꝙ fons iste venit
de excelsis: ideo non pōt vas cordis in quo
recipi debeat inclinari ad dexterā sine sini=
stram terrena lucra vel fauores querēdo: si=
cut vas qd aquam terrestrē et bassam vult
haurire. Sed oportet ꝙ sursum erigat ad
modum vasis qd recipere debet aquā de ce=
lo cadētem: leuemus em̄ corda nostra. Tre=
no. iij. Ut sicut ubi res dilecta: ibi oculus.
Sic ubi vera gaudia sunt fixa sint corda. Si=
cut corda terrenorum fixa sunt in thesauris
suis terrenis ita celestiū in thesauris celesti=
bus. Teste christo Matth. vj. Ubi enim est
thesaurus tuus: ibi est cor tuum.

¶ Cor sic nobilitatū ꝛ preparatum debemus
deo curialiter offerre: sicut aui nobili cor=
de: sic cor tale debetur deo triplici ratione.
¶ Primo: qz hoc videtur ei de iure cōpetere.
Primogenita enim ei de iure debentur. Exo.
xiij. Sed cor inter oēs corporis partes pri=
mogenita: qz primo fit et compagmatur in
matre sm Phm. xvj. de aīalibus: ergo ut
primogenitorū deo debetur. ¶ Scd'o quia
specialius placet qd patet per hoc qd fertur
quasi sic. Demō astrictus precepto cuiusdam
sancti viri ad respondendū quid esset quod
nunc deo placētius: r̄ndit. Ista tria faciunt
rem que plus deo placet: videlz luna sc
plena: rotūditas solis ꝛ primum rotundi=
tatem quidē fatebat: sed obscure: per primū
intelligēs c: quia luna semiplena quodam=
do habet formā illius litere. per secūdū o
per tertiū r: qz istius dictionis rote pri=
mum. Ista tria simul composita faciunt cor
qd deo summe placet et q offerri debet. Exem=
plo discipuli socratis. De quo narrat Sene=
ca quasi sic: ꝙ cū haberet plures discipulos
qui ei larga obtulerūt munera. Unus ex=
inter eos pauper a magistro tm̄ plus dile=
ctus requisitus a magistro quid ei sicut in=
ter alios daret: r̄ndit: cor: ꝛ si illud parum va=
leat: fac illud melius valere ad opus ho=
norem tuum: qd ꝛ gratāter acceptauit. Sic
cor debem⁹ deo dare: ꝛ rogare qd illud fa=
ciat ad seruitiū ꝛ laudē suū dicētes cū psal.
xxv. Proba me dn̄e ꝛ tēta me: vre re. Sic
vritur ꝛ probatur materia aurea ut depura=
tur: et vas preciosum pro thesauro repara=
cor mundum crea in me deus. in psal.

¶ Tertio qz illud petit tāq̄ propriū castrū
ꝛ tēplum ꝛ camerā. Prouer. xxiij. Fili inquit
prebe mihi cor tuū: qd ei negare phas nō est
¶ Sed heu aliqui dant se ex sua in generali
17 ad modū istorū curialiū dicentiū. Oīa mea
sunt tua ad placitū: sed tamen in necessitate
non dant denariū: sic patet ꝙ tale donū ge=
nerale est pessimū. qd tantū datur ore ꝛ non
opere nec cordis affectu. Sic multi deū ore
cōfitentur: ꝛ se bonos christianos esse dicūt:
ꝛ oīa sua dicunt dei esse: sed acta probant: in
necessitate non dāt ei obulum. De quib⁹ ve=
ritas ait Matth. xv. ꝛ Marci. vij. Populus
hic labijs me honorat: cor autem illorū lon
ge est a me.

Art. iiij ¶ Iste articulus infert quartū. In isto em̄
dictū est ꝙ cor est deo offerendū: deus autē
18 in altissimis habitat: ergo oportet cor ei dā=
dum in altū eleuare per dilectionē contem=
plationē ꝛ spūalem ascensionē. Exēplo viri
beati de quo in psal. lxxxiij. Ascensiones in
corde suo disposuit. Ista vo dei cōtēplatio
ꝛ meditatio non pōt haberi in corde. ira vel
peccato turbato: qz sicut imago intuētis nō
bene relucet in aqua turbata sed in aqua
quieta: ita deus perfectius cōtēplatur: ubi
cor ꝛ caro quietātur a passionibus ꝛ deside
rijs que militāt aduersus aīam: ꝛ cor cōtur
bāt. de quo ait psal. xxxvij. Cor meū contur=
batum est in me dereliquit me virtus ꝛc. Ec
ce veritatē et lumē deū contēplādi tale cor
amiserat: qd in terrenis ꝛ transitorijs turba
batur: ꝛ qz ad deum non eleuatur: quasi su=
per terram iacens putrescat. Unde August.
19 sup Psal. lxxv. Nō putrescat cor: si leuetur
ad deū: frumentū tuū si haberes in inferiori
bus ne putresceret leuares ad superiora:
frumento tuo queris mutare locū: ꝛ cor per
mittis in terra putrescere: frumentū tuū le=
uares ad superiora: cor leua ad celū. Et vn=
de inquis possum? que machine que scale
opus sunt. Amando ascendis: negligendo
descendis. Stans in terra in celo es: si deum
diligis. hec ille. Ita a contrario sensu si alia
diligis: ibi est cor tuum. Unde Hierony. su=
per illud Matthei. vj. Ubi est thesaurus ꝛc.
habet gulosus cor in ventre: lascinus in li=
bidine: cupidus in lucro: auarus in pecu=
nia. hec ille.

Art. v. ¶ Corde sic eleuato ad deū: qui in eo recipi=
tur cōsequēs ꝛ congruū esse videt ꝙ portis
eius clausis cor diligēter custodiatur: sicut ca
strum obsessum dū rex in eo moratur ne ini=
mici per sensus intrantibus deus inde ex=
pellatur ad dei inhonorationem ꝛ nostram
20 dānationem. ¶ Primū patet: qz qui ei datū
cito retrahit: qui etiā ipsum de camera sua
expellit: ipsum inhonorat. ¶ Secūdū patet:
quia aliqñ tota perditio vel cōseruatio ma
gne terre depēdet a perditione vel conserua
tione unius parui passus: optimū ergo cōsi
lium est: ꝙ ille passus tēpore guerre diligen
ter custodiatur: Figura Judith. iiij. contra
Holofernē ꝛ exercitum eius ubi inter mōtes
iter esse poterat iudei posuerunt custodiam.
Nota ad hoc de capitolio ꝛ roma ꝙ ita dili=
gēter custodiebatur: ꝙ ciuitate capta illud
seruabatur: ꝛ per illud Romanis spes remā
sit refugij: sicut etiam dum cor veneno non
corrumpitur: vel tangitur per illam partē
sanam: alie statim sanitatē recuperare pos=
sunt. Sed illo corrupto: totū perditur. Sic
spiritualiter hec tria de qua Hiere. xxij. Ter
ra terra terra: audi verbū dei. Custodia vo
istius terre consistit in custodia passus cor=
dis: quia quicquid inferant hostes siue cor=
porales siue spirituales: nullum est pericu
lum si iste passus sit bene custoditus: im=
mo talis impugnatio materia est meriti.
Sed si hunc passum intrent et obtineant: 21
terra est perdita: ꝛ ideo sicut nos debemus
maximenti ad custodiam istius passus: ita
hostes hunc passum principaliter inuadūt:
qd ostenditur. ij. Regū. xviij. Ubi Joab vo=
lens occidere Absalon: non infixit tres lan=
ceas in quācunq̄ partē corporis indifferen=
ter: sed in corde. Tulit inquit Joab tres lan
ceas in manu sua et infixit eas in corde Ab=
salon. ij. Reg. 18. Ergo omni custodia serua
cor tuū: qm̄ ex ipso vita procedit. Prouerb.
iiij. Et etiam mors: sicut riuuli sani vel mor
tiferi a fonte sano vel mortifero.

¶ Ex isto articulo patet sextus. Ex cordis Ar. vj.
enim conseruatione magna nobis prouenit
utilitas: sicut ex precedenti patet articulo: ꝛ
ex eius humiliatione magna obtinendi qd 22
petimus securitas prouenit: qz sicut a chor=
da in arcu bene pertractū humiliata et ver=
sus terram inclinata emittitur in altum sa=
gitta: et quanto plus in proportione debita
inclinatur tanto altius ascendit: ita de cor=
de humiliato: deprime ergo cor tuū. Ecci. ij.

¶ Et quia natura cordis est occulta: nec ocu Ar. vij
lis patet corporeis: multi circa eius statum
decipiuntur: credētes illud forte deo datum
et humiliatum ut predictum est: ideo neces=
sarium videtur ponere experimentum quo 23
noticia status cordis haberi potest. Sicut
enim natura radicis ex fructibus: et sicut na
tura fontis ex riuulis propinquis: et sicut
ex picturis christianis. Alias enim habent
christiani picturas in templis suis ex alias

saraceni:cognoscitur: ita per verba ꝛ opera
cor. Si ergo sm Cassiodorū sup illud Psal.
xl. Egrediebaẗ foras ꝛ loquebaẗ in idipsum
vis scire de fratre tuo quale cor habeat:attē
de vnde libentius et frequentius. Ex abun=
dantia enim cordis os loquiẗ. Matth. xij.
ar. viij ¶ Si vo ex his que exterius patent inuenit
cor suum nimis cupidū vel instabile vel du=
rum magnum ei imminet periculū. In quo
24 notatur articulus sextus. Primo cordi cupi
do: siue cupiditas illa respiciat delectatio=
nes sm carnem siue concupiscibilia sm mū=
dum magna est pena et periculum annexū:
absqȝ pena que in futuro expectatur eterna=
liter. Pena autem tali cordi in hoc mundo
annexa patet. A. xxvij. 5. ꝛ. 11. Ibi enī osten=
sum est videlꝫ. A. xxvij. 5. ꝙ tale cor semper
famescit et nunqȝ saturari pōt vel impleri.
Cuius causa est: quia cor cupidi est quasi
vas transuersum: deberet enim habere sicut
latitudinem eius in natura: ita in motibus
superius ad diuina et celestia: sed econuer=
so cupidus tantam latitudinē cordis ꝛ intē
tionis habet ad terrena vel delectabilia: et
ad talia os cordis eius hiat et aperitur: et
ideo licet in se parue sit quātitatis tamē si=
cut nec vas transuersum impleri pōt. Unde
Hugo lib. iij. de anima. Cor paruū est ꝛ ma
gna cupit vix ad vnius milui refectionē suf=
ficere posset: ꝛ totus mūdus ei non sufficit.
25 ¶ Sicut ergo vase erecto conseruatur ꝛ reti
netur quod in eo ponitur. in transuerso vo
effunditur et perditur: sic ꝛc. et patet. ¶ Si
cut etiam quando res mille librarum in va
lore datur pro obolo dicitur ꝙ ꝓ nihilo da=
tur: sicut quādo cor: qd in sua natura valet
plus qȝ totus mundus datur paruis ꝛ pro
paruis rebus trāsitorijs ꝓ quibus cor dia=
bolo vēditur dum pro eis mortaliter peccat
dicitur pro nihilo dari: et sic cor impiorum
peruersum. Prouerb. x. ¶ Secūdo cordi ni=
mis credulo et instabili magnum imminet
26 periculū: qd insinuatur ꝛ ostēditur per exē=
plum quasi tale. Ad fugitiuum regis nūcij
Exē. deceptorij mittūtur vt redeat: qui cuidā cō=
siliario regis de quo cōfidebat nūcium mi=
sit ad sciendū si secure redire posset: cui ait:
Regis consilium tibi nō reuelabo: sed cito
sedens iuxta dnm meum regem narrabo ei
hystoriam: quam dno tuo narrabis. Narra
uit ergo regi audiente nūcio ꝙ leo fecit par
lamentū in quo ceruus accusabatur ꝙ leo=
nis alias contempsisset imperium eius no=
lens parcere mandato: leo videns ceruū pin
guem: gaudenter leui accusatione habita
eū capi et occidi iussit: qui fractis cornibus
male tractatus euasit. quem tamen postea
vulpes cautela ad leonem ꝛ ad mortem re
duxit: cui leo precepit cor eius extrahere ꝛ
illud cor superbum et ei inobediens omni
no comedere voluit. Capite vo vulpis in
teriora cerui intromisso: et diu ibi morata
ꝛ moto huc et illuc ac si cor quereret et inue
nire non posset: vorat interim illud comedit
et leoni respondit. ꝙ cor non habuit cer
inquit probo: quia si cor habuisset a vulpe
seducta ad leonis dominium non redijsset
nec in tanto periculo tam facile credere
posuisset: ꝙ exul intelligens de se dictum
regis non rediit dominiū. Spiritualiter fu
gitiui de terra diaboli et dno cautela cir
cunqȝ vulpine persuasionis ad eum non re
deunt si cor habeant stabile: sed talibus per
suasionibus qui partes vulpiū infernalis
erunt respondent: vade vulpes inferni tu
his qui partes vulpium erunt. in psal.
Qui vo redit defectum haber cordis: ta
les a diabolo capti et seducti: respōdere pos
sunt: sicut respondit sm fabulas miluus
prius ab accipitre: cum ei improperando di
ceretur. Ex quo grossiores tybias et pedes
et caput habes: quare punisisti te ab illo
pi: respondit: cor mihi defuit: ita in propo
to homo habet tam liberam et fortem na
ram ꝙ oēs demones inferni non possunt
vincere: nisi cor deficiat et bona volunt
¶ Sed heu libri aliquorum cordium in quo
bus virtutes scribuntur sunt quasi de
vel cera: factum est cor meum tanqȝ cera li
quescens in Psal. xxi. que ad modicum
vel paruum ignem tētationis et persuasio
nis liquescunt. Canti. v. Anima mea lique
facta est vt dilect⁹ ꝛc. Et tales cito a dia
bo et eius ministris vincuntur. Cuius cau
sam reddit in Psal. lxxij. In persona
dicens: defecit caro mea et cor meū. ¶ Ter
tio cordi nimis in malicia tra vel peccato
indurato: magnum imminet periculum
sicut lignum durum semel accēsum diutius
ardet. Ita corda illorum qui hic semel
si ira semper ardēt desiderio vindicte in in
ferno semel accensi igne infernali semper ar
debunt: quia ignis illorum non extingue
tur. Esa. vlti. Et si cor durum male habebit
in nouissimo. Eccli. iij.

Chorezantiū.

Primo ostendendum est officium. Secundo officiantis causa intētio. Tertio culpa. Quarto pena. Quinto spectantium
nia. Sexto remedia.

ij.s. ¶ Ad primum sic proceditur: officia chore=
1 zantium in curia diaboli distingui et intelli
gi et ostendi possunt per quādam similitu=
dinem in curia dei et aliorum dominorum.
¶ Ad modum enim ecclesie dei habet se hic
ecclesia malignantium scilꝫ cōgregatio par
rochianorum diaboli ꝓ clerico pulsante cā=
panam ad congregandum populū: habent
tibicinē. pro altari diaboli et inferni et lapi
de altaris habēt corpus et caput curiose or=
natum. Quia sicut sacrista in maioribus fe
stis quando plures concurrent: plus ornat
altare cogitans ꝙ plures illud videbunt: il=
lo dicitur sacrista inferni pokerillus se ha=
bet ad istas: dicendo: hodie magnum festū
est: multi te videbunt: orna ergo te vt pul=
chra reputeris: ꝛ in pulchritudine tua aspi=
cientes delectentur. Ecce altare diaboli qd li
bentius videtur qȝ altare dei: altare dico dia=
boli: quia appetere vel appeti velle crimino
2 sum est sm Augustinū in regula. ¶ Altare
sic parato ad celebrandum diaboli seruitiū
preceditur: in quo sacerdotis locū tenet: qui
cantilenam incipit. Clericorum vo locum
obtinent qui cantilenam assumunt ꝛ prose
quuntur. Parrochianorum vo locū tenent
qui stantes vel sedentes respiciūt vel auscul
tant cum maiori delectatione ꝛ tēpore proli
xiori qȝ audierunt missam vel predicationē
ante prandiū. de quibus. ij. Thimo. iiij. A
veritate quidē auditum auertēt: ad fabulas
autem cōuertentur. Iterū tales locū tenent
iumentorum: quia sicut equi ꝛ iumenta ve=
nalia ornantur et signum aliquod ponitur
in capite: ita iumenta diaboli serta portant
in capite: vt melius et citius vendantur. Di=
cant ergo illud Psal. lxxij. Ut iumentum fa=
3 ctus sum. Nota. L. vij. 5. ¶ Iterum locū te=
nent et officium larnariū: laruis enī vtūtur
duo hominum genera: videlꝫ ludētes ꝛ spo
liantes. Ludentes enī in ludo qui vulgari=
ter dicitur miraculos: laruis vtuntur: sub
quibus persone non apparent que ludunt.
Sic demones quorū ludus est animas per=
dere ꝛ peccato decipere: in quo ludo laruis.
id est curiose ornatis et chorezantibus vtū=
tur: quorum pedes ad malum currūt. Pro=
uerb. j. Latrones etiam spoliantes laruis
vtuntur: ne cognoscantur. Sic demones la=
trones animarū. Joan. x. Fur non venit nisi
vt furetur et mactet ꝛ perdat. Iterū officiū
ꝛ locum tenēt saltatricis per quā Joannes
4 baptista caput amisit: sic multi ꝑ istas ani=
mas. Ideo Eccli. ix. hortatur scriptura: di=
cēs: cum saltatrice ne assiduus fueris: ne au
dias illā ne forte pereas in efficacia illius.
¶ Et bene dicit nec audias ne pereas: qr hec Art. ij.
est diaboli intentio: vt auditores simul cum
eis pereāt. sicut enim rex vidēs aliquos con
tra eum rebellaris vel non obedire vt vult
exercitum congregat: prius tamē armati in
campo se ostēdunt: ꝛ sic ad bellū procedunt:
ita rex sup oēs filios superbie diabol⁹ vidēs
tēpore quadragesimali multos ei rebellare
ꝛ min⁹ ei illo tēpore obedire suos milites et
militissas diligenter armatas: licet diuersis
congreget tēporibus: tēpore tamē paschali 5
ꝛ circa penthecostē quādo processiones fiūt
ecclesie: maxime congregat: vt quicquid in
quadragesima amisit tunc recuperat cum
augmēto: quia inuenit domū illā circa spe=
ctacula vacātem ꝛ assumit spirit⁹ nequitio=
res: quia ad maiora inconueniētia cum du
cit qȝ antea duxerit. Et fiunt nouissima ho=
minis illius peiora prioribus. Et quicquid
processio facit dei: processio destruit diaboli
et amplius: quia vna in processione diabo=
li cum gestu ꝛ ornatu meretricio plures in
concupiscentia sua perdit: qȝ omnes alij in
processione dei cum oibus letanijs ꝛ predi=
cationibus suis sanctis: quia diligētius agūt
ꝛ manifestius ostendunt arma superbie: qȝ
boni humilitatis. A planta enim pedis vsqȝ
ad verticem capitis non est in eis sanitas:
sed in omni parte corporis sunt acutissima
animas intuentium penetrantia. Nota. L. 6
vij. 10. ꝛ. O. vij. 9. ¶ Istis enī armis non ha=
bet demon acutiora nec potētiora: quib⁹ de=
iecit Samsonē ꝛ Salomonē: quibus adhuc
maxima deijcit et occidit multitudinē: qr de
oibus aspicientibus non est vnus quin con
cupiscat vel emolliatur vel inclinetur vel pe
ior recedat: qȝ ad spectaculum venerit. Cho
rea enim tripudiantiū sagena est diaboli:
in quo capiuntur magni ꝛ parui: cor et cor=
pus: ꝛ etiā brachiū: ꝛ circūstantes sunt mer=
catores. Patet ergo quomodo diabolus ta=
les simul cōgregando se habet ad modū re=
gis. Scdo se habet ad modum porcarij: qui
volēs omnes porcos simul cōgregare: facit
vnū clamare: sic diabolus facit vnam canti=
lenā incipere quā ipsemet dictauit: quia si=
cut spiritus sanct⁹ dictator est sacre scriptu
re: et canticorum ad laudē dei spectantium:
ita spiritus malignus dictat cantilenas ad
fatuos amores et luxuriam ꝛ turpitudines
spectantes. Hoc enim videtur velle Augu= 7
sti. de ciuita. dei. lib. ij. c. viij. vbi dicit ꝙ dij
ordinauerunt cum nimis ludos scenicos
et saltationes et comedias de amore virgi=
num ꝛ meretricū. Sicut ergo de bonis dici=
tur nō vos estis qui loquimini: sed spiritus

patrio vestri qui loquif in volsjsnica a contrario sensu de malis turpia catabilius vel quodlibeto dici potest. Ro vos estis qui locuti[illegible]
Ar.iij. C Terno se habet ad modum S[illegible]onis ei gregarius vulpes sicut patet. C.vj.q.j. De ista materia vide de armatura militum dist. Sicut. d.ij. o. C Talis insuper estipe gratias facit in processionibus ostendatur
2 in extremis aggrauat. C Primo enim ipsi tus gratuitus ps a sanctis. Si ille qui dulcis & festinus diebus arabet reputaretur malpsiamus a simili qui pecora facit reparabit tur pessimus rpianus: pejus est animas perdere ps arare. Ult. Augustinus. li. de sermone domini[illegible] facere audeat in agro aliquid velle[illegible] in theatro fedissimo exerceret. Et uetinus femine eorum die sabbati lanā facerent: ps tota die in neomenijs tuis impedice fabricent. C Secundo hoc prius do inuinant pena quodammodo & Judeos: ipsi nolucrunt xpm. crucifigere in die festo: ita autem libertinus e communus ei offendunt: ergo crucifixionis causam impēdunt in die festo & alio tepore vel alio die. C Terno ps & sanctos offendunt. Si enim deturbās eorum loca sunt celebrium offendit: quare est non offendit qui eos deturpat tempora ps deus quomodo audebit tas tes verbis cum sit deus in morte venereq; fic dbus z nascere cure offenderunt.

Ar.iiij 3 C Tales vero culpe non solum eternas: sed pena conferunt de tempo alibus qi sicut de processionibus valent contra bella z tempestates z mortalitates z alias necessitates. Ubi pro tabulis fiunt cessandie. Item si similes a contrario fiunt gp processionibus dicebatur talia fuisse: sic quibus fuisse tales: quinimo clamabāt in carcere[illegible] z fame afflicti: absq; ea que postremo later pena ipes eternas. Jn qua sicut modo ligātur brachijs in lusibus tunc simul ligabūtur fasciculis ad cōburēdū vt sicut simul peccauerunt: simul puniant. Et sīm mēbra z modi delictorū sic z plagarū modus Deus i. xpc. Patet ergo verū est qđ dicitur Proverb. vij. Duas inquit ā nobis sunt nouit duas que ad ea finiūtis male finit. Ad literam Chorei santes vadūt ad sinistrā: z sīm offendit tales vias male facere eudeus tores perfectum est offendit ur culpe: z pene. 5 tota. Ro. ri. 4. c. Dyscrimē quod a turpi potest qp talis leuitas a foeie tate matrio nei separat.

Ar.v. C Et ibi apparet quāta est infantia specta-

tium z audientium tales choreatores. z tantos qđ prebent illis occasionē cadendi malorū: et culpe & pene. z illorū occasionē dānationis eterne. S[illegible] xxvi. 4.o. Et que maior stultitia q̄ p̄ vnā vel gladijs z facibus infernalibus vsos conflictus te exponat cruciatui & ad vbertatē tales audētiū: z deum indignū z peccatricēs fieri pp. B. xiij. 5.c. Et si tempus quo ad iudicium pertinet corruptos. & sī dicit predicatores fieri patuit in Judea: si q̄ndā deo cultor vt narrabāt a passione sua propter tympani z chori strepitum audire non impetu spiritus sancti: sed a bello tympani fregit. Et multo minus diaboli cultorem defendentes deo cultus male facere ad deum inuenitur. Quomodo ritent se esse christianos cum annunciando diabolo odium habeāt: quāt tale vitium inuitā ostra dei facrā nō vsq; pp̄ reticēdū: cum ipsi ad diabolū deuocādū vindicta nutricrgo actu probāt tales gūt. C Et q̄ diabolo fit magna inuitatio chorea impeditur pp̄ te nimone euāgelij conducta a choreā sanctibus in Roma ita vna de infirmitatis grauiter: pōs fessorem z sacramēta ecclesiastica susceptis velle exercere opī illud q̄ ri. tua crimē seruitio diabolicū: quam autem in de festis reiqantes nō haberēt minus diabolus: forma mūni infirmitatis: qui indere nam fare nimē ore quēadmodū fabulo diose chorea impeditur pp̄ de nimone euāgelij medius fidius fere virum ipse effecerit dulcis ut ad domum mimi predicat: z eius nēcio in lecto decumbentem: simplicitas. Ut autē accessit ad spectaculus cum quinque sīt inimo mille fuisse arbitrabūtur: ibidem ludētis audacter cum ad terrā: hen: tunc cepit vbilare z clamare. Cessa: sa ait a facēdore pdicto cur ipse potius pfidie qi multum dolui q̄ talia ibi do deberē perdere. pter illum nāq; cum qui unodo negauit me vtinā ego ali nunc me ore ea fr̄a nq; alīs cum ipsa lucrū haberē filij peperi: z his dictis feroe horibulo emanuit. C Ad idem ieiquidā tam sanctus vpus qui vnumquā quādā cruratem videret dementē nō ro cuntio z vterrogannibue cur sit a federet: respondet non indigeo alicui: attēdo quia tota cruitas nobis obedientia fubiecta z intrantes ciuitatem inuenio homines in maxima dissolutione vidēs corezātes z alīs diuersis ludis occupā-

Ar. Dy vero timetes: exterīs de ciuitate illa. C Contra ola sita mala inuenunt remedia. Unū enotue z rationes: cograre vtet: q̄ lo cius ei tem q̄ quinque mille eap. z nō cantilenarū. ens deuerūt in mille anni sui cognitarē quomo Unde & bene sanum fuit cognitarē quomodo hic fiunt non solum cruitas: sed q̄ & penā ell incertā: quoniā de iudicium pertinet ad deū ne quis ex eo bene vtatur ad iudicium pertinet ad rationem non solum se iudicare: sed & q̄ndoq; ad superiorem q̄ manum est in eis q̄ ndoq; ad superiorem q̄ manum est in eis q̄ ad ciuitatem pertinentes ejus executiōnem. ter ad ciuitatem pertinentes ejus executiōnem. matorum habeant occasionē ficti & cātan di. Illud est manifestissime z artalos mis. Propter q̄ ficti & q̄ chorea tantū qui nō sunt sub alio. potestate vel patrum vel bonum: q̄ sub[illegible] arbitrandū est & retrahi per occasionē subtrahendi vos ornamen tum e bonū: sicut cetus cōburitur ne cua genit: terā per efficacem castigationem: ne ip̄sa pōl modi inuineat ruina: sīs la persona a correctione excipiat: quum cognitarē qua antiquus sit potens vel magni status. Et quum ad hoc in hystoria. ripertura lib. ri. de Ambrosio: qui imperatorem Theodosium non permisit ecclesiam intra re: z ecclesiā tanq; excommunicatum quia in illa die sp̄ebat missa postm in cruitate Theſalonica occidebantur. ppter necem quorūdam indicium: nonne satisfaceret: z ordinavit q̄ nullus prefect' sine obedire literas suas vel mandatis de mortebus solis ante. xxx. dies post mandatum et interim deliberari posit si esset nullis vel non[illegible] ps. B. xij. Nec post recitationem prefectū enim stare in cacello inter clericos: dicēs purpura tua re: imperatoré non licet ad deorde ostendit se ei postea. C Illa tinguarum vanitas: e clerē dis ei cācellū rogarer intrare dixit: se folū Ambro. veratis immistū immensū.

Ar.iij. C Cuna vero ista q̄ mirales correctio ei gruo caruat: nō e fama: minime debuit sortiri effectum. Adeo in isto articulo ordere restat q̄ quadruplex modus seu pdino ordinatæ correctionis est necessarius. Prima pdino reprehendere per personā cognitarē. Secūa personā inuitarā. Tertia personā inuitarā. Quarta ipsius congruitarē.

C Et pare vero personę cognitatio requirit quadruplicē: ad dino: vies. prudētie: qualisionis ferueotie z pudētie. C Cōdino. cōne nētie: et q̄ primo supplan: cor: gat. Et sīm ps. B. xij. 5. c. Speculū ante mūdari z manus prius lauari: necesse est ergo alīs: q̄ ad reprehendendū alios. Medicina est sanā necesse

adhibēda: et correctio. Decibi z sumitur ex verbis augustini.

Ar.ij. C In quo nota: Secundum: principale vicis correctionis generalitas. Nec alīt gitalitas buo reprehendere debet. C Peccato vicis q̄ nulla persona excipiat: quia debitum quod in peccatore cumpat. Sed omnes sūpec: 2 catorem claimentes: haec super turbonē: qui hoc loco: tempore cadit sub propio Sicut patet. q. ij. q. vij. Item ad Rom. B. xij. 11. Cuita qui od vitue cauto nō potest facere vicis q̄ nunquā vel vsq; edonare odes simul faciunt. Sic in proposito. Adeo dicit cano: q̄ non solum peccantes sed qui debet re nentr peccatorem corripere. Sicut pater re presb. xxi. q. 1. Si q̄ unq; per capillum. Et po nitur. Di. decipli de tribulibus z dicit. q̄ nec libet tenetur eos manifestare ijs q̄ntes. Et ep̄s qui negligit eos emendare a crimine corripiatur remittas q̄ccc tali correcto 5
ne peccantē. ps. B. xij. 12. C Secūdo q̄ nul la persona a correctione excipiat: quum cognitarē qua antiquus sit potens vel magni status. Et quum ad hoc in hystoria. ripertura lib. ri. de Ambrosio: qui imperatorem Theodosium non permisit ecclesiam intra re: z ecclesiā tanq; excommunicatum quia in illa die sp̄ebat missa postm in cruitate Theſalonica occidebantur. ppter necem quorūdam indicium: nonne satisfaceret: z ordinavit q̄ nullus prefect' sine obedire literas suas vel mandatis de mortebus solis ante. xxx. dies post mandatum et interim deliberari posit si esset nullis vel non[illegible] ps. B. xij. Nec post recitationem prefectū enim stare in cacello inter clericos: dicēs purpura tua re: imperatoré non licet ad deorde ostendit se ei postea. C Illa tinguarum vanitas: e clerē dis ei cācellū rogarer intrare dixit: se folū Ambro. veratis immistū immensū.

Ar.ij. C Cuna vero ista q̄ mirales correctio ei gruo caruat: nō e fama: minime debuit sortiri effectum. Adeo in isto articulo ordere restat q̄ quadruplex modus seu pdino ordinatæ correctionis est necessarius. Prima pdino reprehendere per personā cognitarē. Secūa personā inuitarā. Tertia personā inuitarā. Quarta ipsius congruitarē.

C Et pare vero personę cognitatio requirit quadruplicē: ad dino: vies. prudētie: qualisionis ferueotie z pudētie. C Cōdino. cōne nētie: et q̄ primo supplan: cor: gat. Et sīm ps. B. xij. 5. c. Speculū ante mūdari z manus prius lauari: necesse est ergo alīs: q̄ ad reprehendendū alios. Medicina est sanā necesse 4

est q̄ infirmū sanare debet. Pri⁹ ergo fac q̄d xp̄s dicit medice cura teipsum: q2 probata virtus corripit insipientes. Sapie.j. Quia ille qui in se p̄batus z bonus est. Alios cōuenienter corrigit. Aliter nequaq̄: q2 aliter corrector derideret a dicētibus tineosus reprehēdit tineosum. Ideo canō oēs ammonet dicēs. Primo seipsum corrigat: q̄ alios corrigere nitit̃. iij. q. vij. qui sine. Et scd̄o capitulo sequenti. dis. xxv. primum. Et dis. lxj.
5 in sacerdotib⁹. Et dist. lxxxj. nemo zc. ¶ Sz heu nonnulli assimulant̃ in correctionibus suis barbitonsoribus: q̄ alios z nō seipsos radere sciunt. Assimulant̃ etiā oculo: q̄ alia z nō se videt. Et tales in corrigendo z detrahendo z obloquendo de alienis defectibus sunt argus: de quo dicit̃ s̄m fabulas q̄d habuit cētū oculos: q2 in respiciendo alienos defectus: satis sunt occulati. In considerādo vero p̄prios defectus: sunt poliphemus qui nō habuit nisi vnū oculū: q2 ibi vel sunt ceci: vel fere ceci: ad modū existētiū in tenebris: qui vidēt ea q̄ sunt in lumine ad bonā distātiā ab eis: ea vero q̄ circa eos sunt: nō vidēt. Vñ v̄sus. In reb⁹ p̄prijs trāsit arg⁹ i polifemū. i. ille q̄ ē arg⁹ i ɔsideratōe aliorū defectuū: i ɔsideratiōe p̄priorū est polifem⁹. Et ille q̄ est polifem⁹ i p̄prijs: i alteri⁹ est argus z hoc est q̄d sequit̃. Reb⁹ in alteri⁹ trāsit polifemus in argū. ¶ Sed econuerso est in cōsideratione que est circa lucrū vel auātagium: q2 ibi in his q̄ pertinēt ad alienam seu ad cōmunē vtilitatem: sunt polifemus. In his vero q̄ pertinēt ad p̄priā vtilitatē: sunt argus contra doctrinā pauli quem adducit Augustin⁹ in regula dicēs: charitas enim de qua scriptum est q̄ nō querit que sua sunt sic intelligit̃: q2 cōia p̄prijs nō p̄op̄ia cōibus anteponit. Isti vero potius q̄
6 sua q̄ xp̄i sunt querunt. Nota. D. vj. 14. Itē. S. v. 23. ¶ Tales ergo qui mō quo predictum est sibijpsis parcūt z auātagijs lucrisq̄ p̄prijs cōsulūt: z alios inordinate corrigūt assimulātur taxatoribus z pecuniarū collectoribus: z talliatoribus: qui tot⁹ on⁹ alijs imponunt: vel mediocri populo. Ita quod ipsi cū cōplicibus suis nihil soluant. Ita isti imponunt hoībus onera grauia z importabilia religionis z dure correctionis z dominationis: de quibus beatus Gregorius. Pastoralis inquit māsuetudinis obliti iure dominationis subditos premunt. ¶ Tales similes sunt incarceratorū custodibus: qui extra carcerem de bonis incarceratorum laute viuunt z ipsis incarceratis strictam dietam assignant: nec in carcerem descendūt ad eorū cōsolationem: sed vt facilius ligentur vel artentur. Sic multi alij presidentes de bonis que subditorum sunt z communitatis in cameris z angulis latam vitam ducunt: z alios legibus z [illegible] satis artant: eisq̄ satis artam vitam ducere permittant: nec minimo digito eā supportant. Nec ad loca iudicialia subditorū descēdūt: nisi vt stricta precepta faciant [illegible] iniungas eis dictas vel factas acri⁹ puniant. Contra quos Crisostomus. Vis inquit apparere sanctus: esto circa vitam p̄priā austerus: z circa vitam aliorū benign⁹. ¶ Et tales assimulant̃ istis qui per villas clamant sicut moris est: q̄ ornent vtensilia zc. Et clamore videntur se velle defectus alienis vtensilibus corrigere: z tamē vestes p̄prias z vtensilia habent satis exilia nec ea corrigunt. Sic isti quibus christus ait. Trahe primo festucam de oculo tuo. Concludit ergo q̄ conueniens est q̄ prius seipsum [illegible] postea proximum corrigat: vt charitas ab ipso incepta ad alios tanq̄ riuulus a fonte deriuetur. ¶ Secunda conditio ex parte corrigentis requisita est passio: q̄ videlicet his quos operis rigore corrigit: cordis affectione cōpatiat̃ z p̄doleat p̄pter nature deprauitatē: z p̄pter ɔsideratiōnē p̄prie fragilitatis. In cui⁹ forte cōpassionis signū z euidentiā summus hoīm corrector deus vicarium correctionis sue in terra petrū peccare permisit vt ex casu proprie fragilitatis alienis compati disceret infirmitatibus. Nō frustra ergo hec duo coniunguntur homo z peccator quia enim peccator est corripe: quia homo est miserere. xxiij. q. iiij. duo. Nota de hoc C. xij. per totum. Sed quia non est tantum compatiendum q̄ correctionis iusticia [illegible] pescat. Ideo cū cordis affectione necesse est q̄ habeat iusticie feruorem: quia si negligentia vel inordinata cōpassione vel timore seu amore nimis inuenitur in correctione remissus z tepidus: est quasi imago mortua [illegible] nopo conformatus ad fugādum aues: que nullo tamen processu temporis a damno [illegible] cēdo arcet. Et sicut [illegible] picta hospitum depictus qui gladium vel baculum super intrantes quasi percutere z ab ingressu arcere volens: neminem tamen ledit vel arcet seu aliter facere q̄ apud se cogitauit compellit. Sic nonnulli sine causa gladium [illegible] nentes verbis quandoq̄ correctionis gladium vibrant multa minantes z promittentes: ad modum formidinis in blado quem cum quidam vibrat. Sed defectus operis sequens ostendit quod in imagine [illegible] sic homo in primo: id est ad modum imaginis p̄dicte in pariete. Sicut ergo tales imagines in aula regis picte inter remunerandos victores non remunerabuntur: z inter conuiuantes non festinantur nec eis ministratur ita iste imagines in aula dei ecclesie videlicet militantis depicte inter victores z conuiuantes in ciuitate dei: vtq̄ in ecclesia triumphante non remunerabuntur: sed destruentur: teste Psal. qui ait. Domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges: nec mirū: quia sicut nec in ecclesia militante habitus facit monachum sic nec in curia dei solus habitus vel status facit bonum prelatum vel dominū vel christianum: de quibus Phil. ij. habitu inuent⁹
10 vt homo. ¶ Quarto cum feruore oportet q̄ habeat prudentiam: ne feruor vertatur in nimium rigorem vel crudelitatem non sit ergo nimis seuerus ad modū leonis: qui totum occidit: nec nimis grauis z amarus ad modum nouerce: nec nimis placitus sicut parui canes qui comedentes bonos bolos de mensa dominorum: dominis adulantur. Qui enim in correctionibus nimis festinaz z seueram exercet correctionē: est sicut qui arborem vult subito retorquere ad partem sue inclinationi contrariam: quasi hoc casu frequenter frangit̃. Et medicus nimis aspera medicina infirmum occidit: z magn⁹ turbo paruum ignē extinguit. Et in arte quacunq̄ materia debilis fortiter percussa: vel rude tractata: frangitur: sic in moribus et patet. ¶ Est ergo sic correctio prudentia et
11 misericordia temperanda: vt arbor. i. subditus non frangatur: sed paulatim ad iusticie regulam ducatur: z sic melius in altum ad deum crescent. Unde fertur: q̄ cū quidā
Cris. abbas cōquest⁹ esset ancelmo quod monachos rigide teneret: z tamen semper essent rebelles: respōdit Ancelmus: qui inquit arborē et nulla parte crescere permittit nūq̄ pulchros ramos faciet: sed si ita eam dirigit q̄ non totaliter frangat̃: sed nature sue in aliquo permittatur: potest eum trahere z dilatare sicut vult. Ita qui subditos aliquando in licitis z honestis solacijs eorū dimittit voluntati: z non totaliter cū rigore procedit: meliores eos habebit: z aliquādo misericordia eos ad misericordiam sui z a miseria reuocabit. Ideo dicit canon q̄d correctio debet esse mixta cum benignitate z asperitate dis. xlv. disciplina. Sicut medi
12 cus aliqua dulcia medicine immiscet amare ne infirmus potionem spernat: sic in medicina anime. Unde Seneca. Vicia animi sicut vicia corporis leniter tractanda sunt: vt ignis paruus moderato flatu plus accendatur in illis qui dicunt: superuenit mansuetudo z corripiemur. Et hec est doctrina et ammonitio Pauli ad omnes correctores Gal. vj. Si inquit preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis: huiusmodi instruite in spiritu lenitatis. Ita tamē quod nec misericordia in correctione deficiente sit crudelitas. nec misericordia excedente sit correctionis remissio. Unde canon. Qui iuste iudicat: stateram in manu gestat: in vtroq̄ penso iusticiam z misericordiam portat. Sed per iusticiam red= 13
dit peccanti sententiam: per misericordiam pcti tēperat penā dist. xlv. omnis. Glosa in vtroq̄ penso: id est in absoluendo et condēnando. Et non solum in absoluendo z condemnādo: sed etiam in secreta ammonitione cum prudentia z cautis exemplis procedendum est. Exemplo Nathā prophete. ij. Cris.
Reg. xij. Quando voluit regem Dauid de adulterio et homicidio corripere: caute proposuit exemplum de diuite qui habebat oues plurimas: z de paupere qui nō habuit nisi vnam: quam diues pro peregrino sibi adueniente occidit. Ait ergo regi. Responde mihi iudicium: qui respondit: viuit dominus quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc cui propheta: tu es ille vir. Ecce si aperte sine exemplo eum reprehendisset: forsitan rex indignans superbe et sine correctionis effectu respondisset. Quia vero pulchro exemplo et quasi ex iudicio proprio concludit: grataanter et salubriter reprehensionem admisit: dicens: peccaui domino. ¶ Huiusmodi ergo exemplo cau= 14
te et questione precedente in talium correctione seu ammonitione est procedendum: vt ipsi se iudicent quasi in alieno negocio: et contra arguentem non irascantur: cum non ipse sed ipsimet sententiam et iudicium suum proferant. Dicat ergo sic: date mihi iudicium in cordibus vestris. Si quis vestrum haberet equum vel iocale preciosum amissum: nonne sciret grates ei qui sibi illud reduceret: vel ei qui de magno damno euitando eum premuniret: nec contra eum irasceretur et ipsis annuentibus exprimatur quomodo deum et animam et celum amiserunt: z quomodo imminet periculum eterne dānationis pro tali vel tali pctō. Et sic sub dulci modo facilius corrigitur. Exemplum ponit ad hoc btūs Gregorius in pasto. li. iij. Dū inquit sic laudatur equus indomitus palpatur: z mel poculo

miscetur amaro: vt bibat egrotus. Et poni-
tur exemplum predictū de Nathan propheta:
sub quadam inquit similitudine arguendi
sunt potētes: Vbi gr̄a: date mihi iudiciū. Si
aliquis dn̄s vnū seruū excellenter ditasset ⁊
honorasset: ⁊ aliū non sic ⁊ vterq3 sit ꝓditor
15 inuētus vel inobediēs ⁊ falsus dn̄o suo: con
tra quē iustius irascitur ⁊ quē maiori pena
puniri pōt: iusticia suadente credo ꝙ corda
vestra iudicant ꝙ illū qui maiorē cōmittit
ingratitudinē. Sic in ꝓposito deus non di-
tauit: dādo hereditatē magnam sine labore
nostro: diuitias et delitias equos: carnes et
solatia et filios ⁊ familiam et honores: qui
bus mediocres carent: intantū ꝙ plura bo-
na expenditis et comeditis vna die q̄3 pau-
per in mense et totum est dono dei. Seruos
etiā multos ⁊ ministros. Si ergo ⁊ vos ⁊ il
li pauperes sint transgressores mandatorū
dei eum peccatis prouocantes. Credo ꝙ nō
sit aliquis vestrū ratione vtens: quin dicet
peccatū diuitū grauius puniendum. Tum
quia ab eo cui plura traduntur plura exi-
gētur ⁊ cū eo strictius computatur: in quo
cū potior: si in multis deficiat: culpabilior red
ditur et maiori pena dignus: q̄3 cui pauca
cōmittuntur: ⁊ in paucis deficiat. Tum: q̄r
de altiori loco cadunt. Tum q̄r ex munere
deo rebellant. Natura enim pauperibus
16 equales sunt: si ergo contra deum plus su-
perbiunt: hoc est ex aliquo dei munere qđ a
natura non habent. Tum q̄r hic minus pur
gantur. Subiecti enim habent hic frequen-
ter iudicia ⁊ tribulationes per quas purgā
tur: ⁊ quādo peccant ad iudicia secularia et
ecclesiastica trahuntur dn̄i autē ⁊ potentes
non sic: sed solū dei expectant iudicium. De
quo Heb. x. Horrendū est incidere in manus
dei viuētis. De hoc iudicio diuitum. Nota
optime Sap. vj. Et beatū Gregorium in pa-
sto. lib. j. Subditorum inquit vitia per nos
discipline vigore feriuntur. In his vero que
ipsi cōmittimus nisi verbi quidē protectio-
ne ab aliquo laceramur tanto ergo magis
apud deū obligati sumus quanto apud ho
mines inulte peccam⁹ sicut patet. D. xj. 31.
Talibus exemplis christus in euāgelio fre-
quēter legitur peccatores reprehēdisse. Pa-
17 tet ergo ꝙ sunt quatuor cōditiones requisi
te ex parte corrigētis. Ex parte vero persone
cui iniuriatur ꝓ qua iniuria correctio iniu-
riāti inferenda videtur: rationi consonū est
ꝙ iniuria facta deo pri⁹ corrigatur. ℂ Sed
heu cōuerso est: q̄r iniuriā ꝓpriā multi vin
dicāt. Iniurias dei pauci: sicut patet. Ad pu
niendū vero personā iniuriātē: adhibēda est

cautela: q̄r aliter corrigēdus est obstinatus
⁊ cōsuetudinarius peccator aliter passione
preuētus de qua dolet. Exemplū ad hoc in
regibus: qui pro latronib⁹ ⁊ homicidiis ha-
bent gladium et patibulum: pro filiis corri-
gendis habent virgam. Exemplū ad hoc in
deo: qui peccatoribus finaliter habet gla-
dium ⁊ patibulum eterne maledictionis ⁊
damnationis: pro peccantibus vero ⁊ humi-
liantibus se habet virgā tribulationis. Exem-
plū est ad hoc Ambrosiū sup. xxi. c. Mat.
Grauissimus inquit nodus in ligno nō po-
test expelli: nisi grauissimo oppressorio. Exem
plum ad hoc in arte medicina: fortior fortio-
ribus: ⁊ leuior datur debilioribus. ℂ Exem
plum ad idem in natura. Leo fortius inua-
dit resistētes: ⁊ parcit humilioribus. Vn̄ Sol-
nus. li. xxiij. c. ij. Clemētie inquit sunt ma-
ta indicia in leonibus: prostratis parcunt.
In viros plus q̄3 in feminas seuiunt. In infan-
tes nō nisi in magna fame perimūt. Pa-
ergo ꝙ ſm diuersitatē personarū adhibēda
est diuersitas correctionis. Vn̄ Seneca li.
de morib⁹. Nobilis equus vmbra virge re-
gitur. Indomitus nec calcaribus concita-
pōt: vulgi imperitiā ad res iustas sola co-
stringit necessitas. Nota. D. vj. 16. ℂ Sed
heu q̄ moderno tēpore populū regentes
rēt: e cōuerso leoni superbo parcūt: ⁊ ca-
verberāt: cōtra muscas gladio pugnāt: ⁊
pos demulcent ꝙ patet quasi in omni cur-
vbi asinus verberat: q̄r pauperes ⁊ simpli-
ces acriter puniuntur ⁊ artantur: ⁊ potentes
euadūt. De quibus Bernar. tractans illud
Matth. xxiij. Duces ceci excolātes culicē:
camelū glutiētes prelati inquit nostri cu-
cem liquāt ⁊ camelū deglutiunt. dn̄i maio-
pretermittētes minora discutiūt optimo-
rum estimatores qui magnā in minimis
paruā in maximis diligentiā exhibēt: ꝙ pa-
tet expresse: q̄r de tēporalib⁹ plus q̄3 de a-
nimabus diligentiā habēt. ℂ Quarto quia
ad tēporis congruitatē correctio est attē-
dēda. Sicut ignē in domo cito extinguimus
ne alias in villa combureret. Ita peccatores
corrigere debēt: ne alios corrūpat ⁊ vulnera
cito sanare necesse est: quia vulnera putrida
et fetentia cum difficultate sanātur. Sed
ro necesse est vt abscidātur vulnera: que fo-
mentorū non senserint medicinā. dist. lx
c. Quia aliquanti. in fine. Nota de hoc qu-
modo vulnera non cito sanata se ostendunt
⁊ peiora efficiuntur. C. viij. 3.
ℂ Sed licet correctio perfecta totis cū cōditio-
nibus precedentibus sit bona: tn̄ corrigere
non est bonum quod facit: nisi assit inten-

pura ⁊ munda: q̄r si oculus fuerit nequā to
tum corpus tuum erit. Ex parte ergo accu-
santis seu denūciātis requirit ꝙ res sit ve-
ra de qua agit: ⁊ ꝙ dicat ei qui ꝓdesse pōt:
⁊ nō obesse. Ex parte vero vtriusq3 tā denū-
ciātis q̄3 corrigentis requirit intētio bona:
ꝙ vtrq3 oīa faciāt in odiū peccati: ⁊ nō perso
21 ne: nec ad malū seu dānū persone: sed vt sa-
net. Sicut os malū pedis vel alterius mem
bri medico reuelat: ⁊ medicus illud ligat vt
sanet. Sic quilibet pctm̄ alterius medico
reuelet alarum q̄r teste Augustino in regu-
la: magis innocentes nō estis: si fratres ve-
stros quos iudicādo corrigere potestis: ta-
cēdo perire permittitis. ℂ Sz heu raro tali
intētione: fit accusatio vel correptio. Sicut
pz A. xi. 7. ⁊ M. viij. 15. Hoc idē ostēdo tali
cōsequētia: si tali corrigerent intētione: po-
tius ⁊ cit⁹ amicos ⁊ familiares corrigerēt
q̄3 extraneos: ꝯsequētia ꝓbat q̄r naturaliter
oēs potius volūt bonū amicis q̄3 inimicis.
Si ergo in correctionibus suis intēderent
bonū in correcto finē inducere ⁊ effectū: po-
tius eā exercerēt circa amicos: q̄3 inimicos
Falsitas consequentis apparet quotidie in
opere ⁊ cōsuetudine. Vbi est enim visum in
curia laicali ꝙ amicus amicū de forisfacto
22 vel familiarem accusauit. Ex immo si esset
accusatus: quin eū supportaret: ⁊ ne corri-
geretur impediret: ⁊ inimicitias cōtra accu
santē exerceret. Vbi visum est in curia illa ꝙ
iudex amicum cōdēnat vel grauiter gratis
puniuit. Vbi visum est in curia ecclesiastica
ꝙ magnus prelatus vel iudex amicū vel fa
miliarem citauerit: vel familiam seu vestes
suas portātes correxerit immo seruitium ⁊
vestis dn̄orū mūdialium ⁊ etiā prelatorum
magnorū est quasi scutū ab omni correctio
ne eos ꝓtegens: ⁊ quasi litera ꝓtectionis ⁊
securi cōductus: qua sine impedimēto libe
re ad infernū pergant: q̄r ipsimet eos effica
citer nō corrigunt: nisi forte verbo sicut he-
li: dicentes correctiones ad officiales suos
pertinere: officiales dicūt se nō intromitte-
re debere de subditis ⁊ portantibus vestes
23 ꝓꝝ. Et sic inter scāna duo cadūt in infer-
nū: trahētes illos secum quib⁹ in peccatis
suis se appodiāt: qui similes sunt leonib⁹:
qui rugitu suo animalia terrēt: non autem
catulos proprios. Sic isti alios terrēt: sz nō
familiā ꝓpriā. Cōtra canonē q̄ dicit: ꝙ fami
lia per dn̄m suū corrigi debeat ⁊ ad bonū in
citari. dist. xlvij. c. sicut hij. §. necesse est. No
ta. D. xj. 11. ℂ Aliter culpabilē se reddit du
pliciter. ℂ Primo: quia alij videntes illos fa
miliam habere dissolutam in vestibus ⁊ mo

ribus ⁊ verbis: minus curāt ipsi similia fa
cere: vel cōsimilē habere familiā. Ideo Ber.
lib. iiij. de consideratione. Eugeniū papam
ammonet dicēs: discāt a te comaculos pue
ros ⁊ cōptos adolescentes secum non habe
re: querēdi igitur tibi sunt qui sunt compo-
siti ad mores probati ad sanctimoniā: pa-
rati ad obediētiā: qui marsupium non ex-
hauriāt: sed corda reficiant: ⁊ crimina corri
gāt. Hec ille. Aliter penā meret: sicut patet
optime. F. iij. 33. ℂ Scđo culpabilē ⁊ suspe- 24
ctum se ostēdit: q̄r presumendū est ꝙ nescit
bn̄ preesse eccl̄ie ⁊ familie dei numerose: qui
bene nescit regere propriā familiā: paruā. j.
Thimo. iij. Si quis aūt domui sue preesse
nescit: quō ecclesie dei diligentiam habebit.
ℂ Ostēsa taliū culpa: ostēdere restat ꝙ illo
rum excusatio q̄3 parū ante vic3 supra. c. c.
xxiij. Pretēdunt: vic3 ꝙ subditorū correctio
ad officiales pertinet nō valeat ⁊ speciali-
ter qn̄ vident ꝙ officiales vel cōmissarij sui
in negligentia delinquunt. Vn̄ Bern. de cō-
sideratione: li. iiij. ad eugeniū papā ad lite
ram: papā ⁊ prelatos ammonet ꝙ correctio
ni familie ipsimet intendāt: dicens. Sūt in- 25
quit que ignorare te nolim mores vic3 quo
rūcunq3 ⁊ studia: nō oportet vt vicia dom⁹
tue vltimus scias ꝙ q̄3 plurimis nouimus
cōtigisse. Alius alia dispēset: tu de disciplī-
na prouide: illud nemini credas: si insolen-
tior sermo corā te insonuerit: habit⁹ incom
positus aperuit manus tua super hm̄oi sit
tu vlciscere iniuriā. Impunitas ausum pa
rit. Ausus excessum. Audi Paulū dicentē. j.
Thimo. v. Si quis suorū: ⁊ maxime domesti
corum curā nō habet: fidē negauit: ⁊ est in-
fideli deterior. Hec ille. Et idem tradidit in
scriptis Robertus grossum caput epūs Lin
coniens. Innocētio quarto ⁊ cardinalibus.
ℂ Idem ostēdit ex verbis Augustini in epi 26
stola ad comitē: quero inquit mi frater pro
oībus tibi subiectis a maiori vsq3 ad mino
rē amorē ⁊ dulcedinē regni celestis amari-
tudinē ⁊ timorem gehēne annuncies. Et de
eorum salute sollicitus ⁊ vigil existas: q̄r ꝓ
oībus tibi subiectis qui in domo tua sunt:
rationē dn̄o reddes. Annuncia ⁊ suade eis
vt caueant a superbia detractione ⁊ ebrieta
te fornicatione ira periurio ⁊ cupiditate.
ℂ Idē Augustin⁹. super Jo. homel. lix. su
p illud Jo. xij. Qui mihi ministrat ⁊c. Sic
inquit vos pro modo vestro ministrate xpo
bene viuendo: elemosynas faciendo nomē
doctrināq3 eius quibus poteritis predican
do: vt vnusquisq3 paterfamilias hoc nomē
cognoscat: paternum affectum sue familie

fe debere pro obsidibus pro vita eternaliter
nes in carcere sedet compati. Ita in domo
propria ecclesiasticum a quomodo episco-
pale impleat officium: ministrans christo:
vt meretricium sit cum eo. Nunc etiam cogi-
dat papias dicens: ideo vocatur parens
multas quia in familia sua tanqʒ filius suus
paterna dilectione consulit. ¶Ulisa ergo
talium culpa est quod excusationem non ha-
bent de peccatis suis: nihil aliud restat nis
si vt contra culpam duplicem duplex pena
enforcēla timeatur: vel tam illata sentiat in
parte. ¶Cena enim temperatio nostra
sequitur 2 patrē familias ex negligētia fa-
mule c̄ticuit. sicut pater expressit. v. de
ereticis. t. iij. de simonia. licet ergo. Qui
dicens ergo licet fely sum facerdos ni fi bo
nus exsterem: quia tamen filiorum excessus
efficaciter non corrigunitur in se parter e in
ipsis animarū periculose de vindicta exce-
pitdam filijs cuę in bello peremptę ipſe
de fella corruere fractis cruribus cepira
mi. ¶Et non solum pena corporalis: sed
infamie consequitur quia propter hoc filio
tam familiam domine multi obloquuntur
quod patrem per hoc quod strure de quodā
qui vehcitur quesiuit a multis numq ād
de eo patria loquerent. Dnūs respondet
dicens: dicunt inquit ę ciſa bon' domus
ſi habetes bonam familiam. Illuc requiſi
tus respondet dicunt inquit ę familia eſſe
bonā: ſi haberet bonū dominū re: ite aper
tius dicit quia dominus familię ſuam cā
vi corrigere potest. Deſic ſi pater ſuum
amore vel timore ihū de familia ſua bo
nos facit. Et ſic verificatur prouerbiū quo
dicitur ſecūdū meliorē poſſit e mmſtri
nus: Et qualis rector talis erit vbi ha-
bitantes in ea Eccleſiaſtes. x. Nota. D. xij.
4. Et non ſolum pena temporalis: vidicies
corporis e infamie vindictam eſt ſed etiam
pena eterna dominos ſequit cura regimen
familie negligēties Sicut patet in pſal. xiiij.
Deſcendant inquit in infernum v. quoniā
nequitie in habitatiōs eorum. Et ibi. ſequ.
Sic eſſe. Ad corrigendum igitur ſubdito
rum defectus e excēſſus tanto diligentius
debet prelatus aſſurgere quanto nō habet
cōuz offen ſas deferit incorrectas. Extra h.
v. ti. ij. de ſimonia licet hely.

Ar.v. ¶Uiſo ergo quod correcio et tam pia pe
celsit intentionē est pro peccatoris tam ne-
ceſſaria vtilitate: consequens eſſe debet er
parte correcti benigna patientia: vt humili
ter e patienter recipiatur quicunq; p eius
agitur vtilitate: quod eſt quintum principa-

le quia quicunq; amās e amatus inter
patientes recipiendi eſt. Sed correctio
ginum eſt amotio: aqua non eſt obmuſ
lanquor. Ubi mali mores non corrigun
tur. q. v. Non putetis. c. ſi. ¶Item ſi ca
pere malos ſi eos fouere eſt eos ordi
nare. q. v. Qui vicios. Et ſic ad. h. ſi inue
nit ergo ſpeciem quod maculam ali
cuius offendimur in fratre. Et ſicut qui
damno facit carnere terrenalia. Et ſimi
nus ligamus pedem infirmum non pro
a pedes: ſed magis affectum corporis no
ſtri. Ita corrigo ſubditum. Et ligem. ſi
ta. T. iiij. s. ¶Correctus ergo ſi ſingu
lus contra correctorem non murmurat ſe
impatē ſtinam tenet qui repchendit. ſi
plā ad hoc ſanctus paul apoſtoli qui pe
lus legitur repchendiſſe Ad Galat. ca
nnquit vt viſſet petrus ambiedmam ib
cunq; veritas euangeliſtalia erat. Et ſe
non obſtante petrus quaſi grauiter re-
pchſione accepit. s. Epiſtolas paul mul-
bus repchendit ſummodo. ſcripſi te
rvultuno. Dicens ſcripſi ſimus fratre ſuo
Paulus ſm darā ſibi ſapiētiam ſcripſi
bis ſicut e in omnib' epiſtolis loquens.
Et hoc ſcriptura beatus Augustus ſuper
Ezechielem domel. xvij. Conſuluit ſcri-
bitatem e patientiam petri: quia in epiſ
tis Pauli inuenit ſe repchendiſſe: e tame
eas commendat. Deo inquit ſi a minori
tre corripitur murmuratur: e indignan
petrus autem non recogitat ſe pauperes
tam e mendacium dixiſſe: quam ſi ſe ali
tera alia obiurtatur ve ſolam ſimulatio
ciſtodiat. Duiuſmodi ergo epiſtolarum
nam omnū ſli mi ne abdecas ci ab om
ipetis nec ſolū ea quę eum dolge ſcripſe
corripere: quaſi patet in ſilio compleſe
bi protuit. ¶Sed hec mihi affirmā
ter cuius ſummo in deſpe. q. recalcitra
locus ille eſt. Ego ſti correctores mali
etiondus e ſapiēs verbis pūgūt cor
ſanitate. quā recalcitrāt. Iuxta illud ec
ripe inſipiēte e. Tales affirmiant vene
ligna penetrat e corrodit: qui durus ex
tāgit molli ei tāgit. ſi tiam arepat tur
genē maculat. Sic ſti alios dure corre
re z arguere in obſus obliquis e alu ſan
vtiuperare volūt: ipſa a nullo repchendi
volūt e ſi repchēdant repchēdūt detrac
ibus maculātates non ſunt ſpolatē li
nabiles: quia medtanam ſperniſſe. Sed
rent ſtoner. cui. Uirū qui corripiens li
dura cernit: eum nitr repere ſuperuen
et mitius. ¶Quia ſicut in arte medicine

ſignum mortis eſt audāo eger ex medicina
ꝓuocatur ſic in moribus qui increpatio
nes odit meretur ꝓcuci. o. ¶Sic ergo
tactum ſe cepant ſicut vermis preſcinus e
tangere ſi completibus ſuis maculāt: ad
modū potest: inter quos ſilentio eſt: o
mo clamant: omnes accurrunt: ſuper cu
ſtodem qui eum tangere facit clamāt qua
ſi veritas potest defendere citra cuſtodem
aſſurgāt ſe ergunt. Sic ꝙ ſi prelatus vel
alius qui meliꝰ potest infernale quid vi
det ꝓcuci ꝓximū in foco quo tangit fiue cede
fiat hec ſine ſeuitate corrigere nititur: ipſo
quaſi de inuria ſibi facta conqueritur: ipſo
coplices ſuppotationes contra correctos
ſubarguit e verbere cōtra verberibus cum
per ſecuantur. Et ſicqui arguit impūitia
talium ſibi generat. ꝓuerbiū. Nota in
ſa. c. ſed.

¶Et ſi plus ſuſtoſ leſit e maculatus boc
faciendo correctores ſuos non timāgo pro
pterea agere oſtendunt indeciſi ſicut fre
quenter qui odit ligitem cūpo deciſi' mor
det e mutila manibus rumpit. Sic ne eti
ſur qui odit latem e adultera maritum: be
tus ſtamina loquit Criſoſtom' ſup Matt.
domel. xxiij. dicens: hec inquit eſt ꝓpria
tas bonorum hominum: malorum: dnūs
cum in peccato repchendit ſuos ingemiſcit
peccauit. malus autem compchenſus fre
mit: q̄a peccauit: q̄a in peccato cō
pchēſus eſt: ꝓpterea bonus animal ſi
quem tempore ergo bonum errando fue
rit euagatum: cum venerit manus bti ſui
quaſi in recordationem natur fue ea mā
ſuefac. Animal autem illuſtre cum fuerit
compchenſionibus ſuis mobuę appetit aur
calce repingat: ſic e malus ꝓ correptus:
nō ſolum penitētiam nō agit ſed adhuc ꝓ
ſue correptorem magis exſcitat. Dec ille.
Nota de hac materia. A. xxvj. s.

¶An ille peccat qui vult ſuū accēſe
reſtum ſentē amendatum. Et qm cande
lum emungit propter comburēt ingitoq.
ſi tracte ſpinas pungatur. Ita qui correc
tor ſe ſiguratus pūctimas ſuis debentes ra
tionē de correctione ceſſandum: ſi ꝓ nō fa
tor ſerfuer: indem ſicut ſeruus domi o
ſue alliēns ꝓpter partem ingitoq. adi
ſtoem non ſanitatem ipſum cendelam emun
gat: ridamus ſicut: e domino ſuo plus
placeat. Ita nec oſtendum eſt a predicato
num offen e a confeſſionum audiētia. po
nec ordinem ſeu ſcrupulum conſcientie ſed
ratibus aſſidendum eſt ꝓ peccatoꝝ amē
dem iacant ſeu placeant. ¶Quia licet in

principio tedium ſentiant: ſicut accendens
ignem fumū amarituſq; ramen poſtea
ſentiens lucrum aurum ram gaudet ſicut
ille qui ſentit ignis calmedū e calorēm: ne
minus fumi ꝓpter gaudiū. Ab ſtis
dētia vi vi. ¶Dn inquit vult ignem ac
cendere in principio fumat: ſed in fine gau
det. Ita qui nouit vomitum ꝙnus ſi vel
in alio. In principio inuenit redumum fu
ne vero gaudium: ſic ergo ut melius ꝓ
bat ꝓbabiliter ſi in bello contra hoſtes
ſenciant: ſic ꝓbabunt milites ebuſti in bel
lo ſuminali. Unde Auguſtinus ſuper epi
ſtolam ad Gal. ¶Ubi inquit ſic ꝓbabat vi
rum ſpiritualem: ſicut peccati alienum cor
rectorem liberationes eius portus ſi inſul
tationem ꝓpterea ſimulum ſi cēnſa. me
dicamur. Sed vero nunc a correctione cef
ciis placandas ſua ꝓpter deo qui ꝓmouēa
ꝓponet: ſicut pater per decretum ſecūdum
patri. s. a.

¶Sed heu multi bene incipiunt: ſed non
perſeuerant. De quibus Auguſtinus de ci
uitate dei libro primo. Queruns ab animo
nendos et obiurgandos et corripiendos ini
ſe oſſumulatur: ne vel eos offendamus vel
ye eorum inimicitias puntremiscre impe
diant: ad nocendum in illis tranquillitate re
busq; ad diſpicias adhuc appetet noſtra
cupiditas: ſic quae animi tere fomidat ini
mitias. Nota. s. q. s. ¶In qua auctori
tate ꝓpo patet referre ecclesiam principale
ſalicet aliquorum correctorum ꝓ vitam in hoc
quod dicit oſſumulatur: cauſa erroris in
aliis verberibus quam articuli ſic eſt ꝓpo
cedendum. Primo vt reſpondeamus ad
do erant. Secundo cauſa erroris. Tertio
reſpondeo tam facti ꝙ cauſe. ¶Quantum
ad primum eſt ſciendum quod nonulli no
dominum correctorum in vtraq; manu tam
ecclesiaſtica ꝙ ſecularis aſſimulamur carne
leones: de quo fabule habet quod ſi ſeruus
videret ſuum leonem ſe vulpem quae ſi plus me
nere: decebetur accuſatus quod ouem ſ gallū
nus comeditſenter conſuetum ꝓ decnice
quod nanam: e neceſſitas eos ad hoc omi
publicus: quod alium clum paratum non
habuerunt: ne ꝓ vel nulla penitētia cie
bata: videlicet quod inuenire deberent abs
bana. Ultima vero qui vi tam ſuam cum ſe
nec conſtituit ſi ſuis e officialibus nō ꝓ
pro mercede accuſatus quod tria ſolia come
diſſet ꝓ cibalia: scribra a leone eiumanum
qui cum gulo ſo beſtiam vocauit: ſed quod
herbam ſine ſalſa comedere neſcirent: cum
lupus et vulpes nullam ſalſam ad car-

Ar.vij

Fabus la.

nes suas requisissent: ⁊ male ⁊ verbis ⁊ verberibus tractatus in compedibus ponebatur. Ita modo potentes impuniti euadūt: et mediocres seu simplices vltra ꝙ deberent puniuntur ⁊ amerciantur: ⁊ verbis ⁊ factis male tractantur: in compedibus pedes eorum: sicut patet. J. ix. 8. ⁊. P. iiij. 13. Ecce
37 error. ¶ Causa vero istius erroris in diuersis diuersa reperitur. Aliquando causa est cupiditas. Aliquando timor offense vel inimicitie: vel amissionis rerum: seu dāni corporis: sicut patet. T. v. 8. Aliquādo mutua malorum colligatio ⁊ supportatio. Aliqñ ignorantia ⁊ defectus doctrine. Aliquando amor. Aliquando odium. Aliquando preces armate seu carnales. Aliquando verecundia. Iste cause correctores excecant quibus excecatis: contingit ꝙ cōtingeret cecis purgatoribus tritici qui triticum eradicarent ⁊ zizaniam dimitterent. Quod etiā cōtingit Lamech: de quo magister in hystoria scolastica super Gen̄. Quod cum esset cecus ⁊ vellet feram sagittare: puero dirigente sagittam: hominem ⁊ non feram occidit. Sic correctores ⁊ iudices aliqua predictarum causa excecati ⁊ puero. i. pueriliter viuente regulati qui eorum sagittam. i. sentētiam dirigit persuadētes modos ⁊ colores ⁊ cautelas quibus sententiam pro sedare potest ad modum iudicis iudeorum vicꝫ Sāsonis ceci a puero ducti. Judicum. xvi. Qui dominum euertit ⁊ seipsum ⁊ alios morti tradidit: oīa peruertunt: ⁊ se ⁊ alios spūaliter occidunt. Et ad modum minutoris ceci: nō venam tāgunt quam deberent. Et ad modum habentis manum paraliticam: non locum percutiunt quem deberent: immo vbi deberēt muscā percutere: id est malefactorē percutiunt innocentis frontem: qui non deme
38 ruit: verbi grā. In spāli corpus ⁊ aīa simul peccāt: ⁊ bursa punit̄: ⁊ punit̄ ecce minutor cecus ecce medicus pessim⁹: qui medicinā ad plagā nō apponit: ⁊ hec est causa quasi totius infirmitatis ⁊ mortis in corpore ecclesiastico. ¶ Sed dicēt percussio burse pena est delinquentis: q̄ dum bursam exhauriunt pctōrē affligūt: quibus respōdet̄: qꝺ in optimo qꝺ in opere requirit̄ virtuoso deficiunt: vicꝫ in modo q̄ licet delinquentem sic puniāt: non tñ mō quo puniēdus est: q̄ sm̄ iura diuina per ea que peccat torqueri debet Sap. xi. Qui ergo mēbris peccat corporeis in illis puniri deberet: nudus eūdo circa forum ⁊ ecclesiā. Ieiunando: linea dimittēdo: ⁊ hmōi: q̄ sm̄ iura canonica pena quā plus timēt: peccatorib⁹ imponēda est.

Extra. li. ij. Ut lite nō cōtesta. c. quoniā frequenter. Et li. v. ti. xxxvij. De penis. c. ... Et. xxiij. q. iiij. ea vindicta. Et. q. v. pdest ... de. P. viij. 7. Sed penā corporalem plus ... mēt ꝙ pecuniariā: probatio in foro ecclesiastico pro fornicatione adulterio ⁊ huiusmodi semper imponit̄ pena corporalis in publico corā oībus nec reges ⁊ dñi terrarum ... nerent eos alias penas pecuniarias ... ponere: salrē rusticis suis. Sed ipsimet ... ad penas adiudicati corporales: postmodum ad iudices illos veniunt pecuniā ... rētes ⁊ cōmutationē pene corporalis in pecuniariā rogātes: ꝙ nō facerēt si plus pe... niares timerent: q̄ non videt̄ verisimile ... rogarent vel optarēt eis accidere qꝺ plus timerent. Ergo de duobus malis quasi minus malum eligunt ⁊ minus terribile ... nale. Nota. J. ix. 22. legem ad hoc. T. ... ¶ Huic respondet dupliciter. Uno modo totum sic acceptum vadit ad elemosynam sicut iudas qui ait: potuit enim venundari multo ⁊ dari pauperibus. Hoc autem dicebat: quia cura ei erat de egenis: sed quia loculos habebat ⁊c. Matth. xxvi. Quam ... veritatem illud dictum habeat: deus nouit ⁊ supponendo ꝙ verum sit: non deberent animas pdere ⁊ elemosynas facere: melior elemosyna esset animam peccatorum saluare ꝙ corpus famelici saturare: sicut patet ... fra. c. de elemosyna. Christ⁹ enim venit peccatores saluos facere ⁊ animas q̄rere ... pecunias. ¶ Iterum respondent officiales aduentus meus non esset domi acceptus nisi lucra portarent terrena. sed plus ... gitandum esset quomodo eorum aduentus posset deo esse acceptus: qui eorum aduentum nō acceptabit nisi animas ducāt. ¶ Et quo modo poterūt ipsi cogitare quod facta sua deo placeant cum nec canes habentes ... similes conditiones eis placerēt: Nō enim est aliquis illorum cui canis ad custodiam domus deputat⁹ placeret si latroni applauderet propter frustum panis sibi proiectum quod tamen ipsi faciunt canes muti ... mo cum tanto latratu ⁊ minis ad delinquentem veniunt: quasi ipsum deuorare vellent ad modum canis rabidi: sꝫ pecunia vel munere in ore proiecto obmutescunt. Seruus qui sic eis ministraret in iniurijs et ... eis non placeret. ¶ Patet ergo ꝙ vilos ... qui propter munera correctionem dimittunt ⁊ animas pro annuo censu sicut animalia ... dominum diabolo locatam. De quibus. ... ta. A. xxvij. 50. Et que mala ex hoc accidunt quod munera tantū cupiūt ⁊ lucra terrena qui in potestan

qui in potestate constituuntur nec tñ est de eorū cupiditate mirandū: sed potius dolendum. Ideo dico non est mirandū: q̄ de naturalibus ⁊ cōmuniter accidētibus non est mirandum: sed naturale est ⁊ consuetū: tam in natura ꝙ in arte ꝙ totum opus precedens sit circa finem intentum: ad hoc videlꝫ ꝙ finalis intētio habeatur. ¶ In his ergo qui in officio vel potestate ponuntur in quacunqꝫ cura finalis intentio est lucrum terrenum: de pluribus dico: qui nō accipiunt officiū zelo iusticie exercēde: sed intētione pecunie colligende: et proprij cōmodi causa: quid ergo mirū est si opere semꝑ nitantur implere: qꝺ pro principali fine ante opus inceptū intendebant: ⁊ dum hoc intēdunt: innocētes ⁊ iudicibus deputantur: ⁊ in officijs non ponuntur sed contēnūtur: sicut fidelis a latrone ⁊ malefactores supportantur. Et sic correctio cupiditate impeditur: ⁊ multa mala tam corporalia ꝙ spiritualia fiunt. Quia cum pastor per abrupta scilꝫ cupiditatis graditur ad precipitiū grex sequit̄ beatus Gregorius
42 in pastorali. ¶ Et non solū cupidi correctionem dimittūt pro muneribus: ⁊ sic solo omissionis peccato euadāt: sed non dantibus grauamina inferunt exquisita: quia non dantibus occasiones nocendi non expectātur: sed queruntur: ⁊ maliciose excogitātur: tales etenim titur: quo varāto vel iure qꝺ ab antiquo tenuerūt vel tenēt a theolonei solutione ⁊ alijs oneribus liberi sint vsqꝫ aliquid detur ⁊ verato redimatur osse in ore canis proiecto. Unnā ita diligērer scrutarētur quo iure ipsi tenēt que a falsis antecessorib⁹ vel ab acquisitione propria possidēt: qꝺ si facerēt: vel totum vel magnam partem inuenirent: se contra rationē: ⁊ dei iura tenere. Que ergo maior insania ꝙ tam diligēter querere quo iure est et bene regnum vocatū: quo iure alij tenent terras pro vel contra iura domini terreni: et nolunt querere quo iure ipsi tenent terras suas contra iura dei in perditionem eternā ⁊ amissionē terre viuentium. Consulte ergo facerent prius trabē de oculo proprio trahēdo. Patet ergo error in correctione ⁊ causa erroris que ex cupiditate accidit cū reprobatione. ¶ Alia causa correctio-
43 nem impediens vt pretactum est supra. c. c. 37. Est timor offensionis videlꝫ illū quē corrigere deberet vel eius cōplices grauet et ad inimicitias prouocet. Sed talis causa in curia dei allegata non allocabitur: sed reprobabitur. Et qui propter talem causam correctionem dimittit: in illa curia iudicabitur pessimus medicus et homicida et proditor,

¶ Primum patet: si rex conduxisset care medicum pro cura filij sui: et ipse iuramento prestito curā filij regis in periculo suo suscepisset ad talionem legis se obligās si in cura sua deficeret. Si postea videret ꝙ filius regis sine potione amara vel sectione sanari non posset: si ad rogatum filij regis qui curam tam duram timet sustinere: vel propter munera eius vel ne eum offendat omnem medicinam illam ad bursam apponat et non ad plagam: nonne pessimus iudicabitur medicus. Et si ex hoc postmodum filius regis moreretur: nōne rex iudicaret eū homicidam et proditorem: sicut in proposito et patet. ¶ Sicut ergo qui dimittit cultellum in manu filij regis vel filij ꝓprij ne clamet: vel lachrymetur: plus abhorrebit quādo grauiter illo cultello se leserit vel occiderit: ⁊ ipse propter malam custodiam de curia regis eijcitur. Ita in ꝓposito. Illi qui curam filiorum regis: id est animarū suscipiunt: qui tamē plus intēdunt custodie canum vel falconum et equorum et meretricū ꝙ filiarum dei: qui veritatem eis dicere negligunt: vel timent ne clamor malorum vituperantium contra eos insurgat plus vituperabūtur. Et mirabile est: timēt ne offendant: et non timent ne damnentur: quando alij propter eorum defectum damnabūtur: et ipsi de curia dei eijcientur in tenebras exteriores: tūc plus horrebūt: quia tunc plus erit illa amittere sempiterna: ꝙ gratiam ho- 44
minum vel bona temporalia. ¶ Tertia causa correctionem impediens est mutua malorum supportatio ⁊ commendatio ⁊ colligatio: in qua se habent ad modum spinarum mutuo tenentium et tangentes pungentiū. sicut patet. S. c. c. 32. quod figuratur Exodi viij. Ubi habetur ꝙ cū Moyses percussisset puluerem: omnis puluis cōuersus est in cyniffes: qꝺ est genus muscarum acutissimum non dicitur ꝙ percussit omnē puluerem. Et tamē dicitur ꝙ oīs puluis conuersus est in cyniffes: q̄ cum arguitur vel punitur vnus mal⁹: oēs mali detrahūt corrigēti: ipsumqꝫ persequuntur: ⁊ specialiter mali eiusdem cōditionis. Et sic qui dissipat sepē: mordebit eum coluber. Eccs. x. Et non solum correctores mordent: etiā peccatorē cōmendant. Iurant eū esse bonū socium ⁊ valētem virū: et multo melioris vite et conditionis ꝙ ille qui eum corrigit. Isti sic confederati optime figurantur per demoniacum. Marci. v. A quo cum christus nomē quereret. Respōdit legio est mihi nomē: quia multi sumus: de quo ibi dicitur: ꝙ neqꝫ cathenis ligari po

tuit. Et q nemo potuit eū domare. Sic isti cathenas frangūt correctionis et nemo eos domare potest vsq ligentur cum demonio meridiano. Sed potius rogant se in porcos mitti: quia delectationes et brutales sequūtur et appetunt affectiones. Mitte nos inquit legio illa in porcos. Nota. F.j. 9. 10.
45 ¶ Quarta causa correctionē impediens: est ignorantia ⁊ defectus doctrine: ⁊ sani consilij: sicut patet supra. c. de cōsilijs. Cecus oculus nunq bene dirigit manum ad percutiēdum sicut videns. Figura. iiij. Regum. xiij. Dum helyseus propheta supposuit manū suam manui regis. Joas rex bene direxit sagittā. ¶ De quinto impedimēto videlz precum carnaliū. Nota. A. xxi. 31. ¶ Sexta causa correctionē impediens est verecūdia: quia multi verecundantur peccatores corrigere: quādo vident vel audiūt eos iurare ⁊ delinquere. Erubescūt enim in societate vel in domo ⁊ expēsis alienis non esse sociales. Sed non est bonus miles qui dimittit negocia dñi sui vel iniurias ei dictas vel factas pro posse non corrigit ꝓpter erubescentiam: qui enim eū erubuerit habere dñm: ipse eū erubescit habere seruū. ¶ Propter istas et his similes causas: multi ⁊ maxime potentes et correcti in hoc mundo ⁊ impuniti ad punitionem transeunt eternam. Ideo licet correctores eos ꝓpter causas predictas nō corrigant: tamē quādo vident simplices ꝓ luxuria circa ecclesiam ⁊ forum ire ⁊ alijs modis corrigi: deberent se emēdare. Exēplo Leonis qui castigatur aspectu canis quē videt verberari: sciens q licet hic impuniti euadant tamen nec propter potentiā vel diuitias et si mille armatos circa se habeāt illū leonem qui circuit querēs quē deuoret, id est diabolum in morte non euadent: sed eos secū rapiet. Et sic patet q tales periculosissime infirmantur: de quorū infirmitate nec ipsi nec alij se intromittūt: nec curam querunt.

Art. ix. ¶ Et qr huiusmodi subditorū pericula frequēter ex superiorū dependent negligētia: ⁊ per consequēs in illorū redūdant periculū.
45 Ideo in hoc articulo vltimo videndū est qđ sit periculum ⁊ pena non corrigentibus debita. ¶ Horum autē periculū ⁊ pena multis apparet exemplis. ¶ Primo per exemplum de mercennarijs: qui pro mercede seruiunt. Ideo hereditate filijs debita priuātur. De quib⁹ beatus Gregorius Moral. lib. xx. Si ab increpatione incepta reticemus quia derisionis odia formidamus nō lucra dei sed nostra querimus. Talibus ergo dicet recepisti mercedem: supple quam querebas.

¶ Scđo per exēplum pastoris qui videt ... pium ouē asportare: ⁊ nō clamat vel ... ter nō impedit: de dāno respōdebit: sic ... posito: ⁊ patet. ¶ Tertio ꝑ exemplū ... dinis in aliqua patria: qui videlz volens ... quē alium occidere vel furari viderit ... erit: nisi clamet: qr error cui non resistitur approbatur distin. lxxxiij. error. ¶ Idem ... tet de speculatore Ezechielis. iij. et ... ¶ Quarto idē patet per exemplū de ... tate in corpore naturali: in quo si ... seu sana pars infirmitatē nō expellit ... imminet: sic mors spiritualis: vbi prelates delinquentes nō corrigunt. Nota. ... 24. ⁊ L. vij. 27. ¶ Quinto per exemplū ... ge euntē ad bellū qui cum tunc sequi ... non sunt digni ab eo in reditu honorari ... potius honore priuari. Rex noster ... venit ad bellandū cōtra peccata et peccatores: qui ergo eū in hoc facto viriliter ... nolūt: audiāt periculū suū a beato Gregorio in pasto. c. xlix. Si quis inquit ... gatur mihi: ait Moyses in Exo. Si ... le dei dicitur: qui ad feriēda vitia: ... ni amoris excitatur: profecto se esse ... gat: qui inquātum sufficit vitā ... corrigere recusat. ¶ Sed heu circa leges decretales lucratiuas pecuniarum ... mium: sed delinquētes circa illas ... re puniunt ⁊ circa talē executionē ... genter agūt. ¶ Circa leges ... ⁊ statutas nihil lucrari possunt: negligentes ... cur patet de magistro triū linguarum ... do in vniuersitatibus in septimo decret ... de magistris sicut etiam patet de ... bēdo in ecclesijs metropolitanis ... gia: sicut patet ex cōstitutione Innocētij. q etiā singule ecclesie cathedrales ... los magistros liberaliū artiū ... nis grāmatice artis: qui earūdem ... rum clericos et alios scholares pauperes gratis instruerent propter qđ aliquod ... petēs beneficiū magistro cuilibet in ... preberetur: sicut fuit statutum ab ... papa. dist. xxxvij. de quibusdam. ... Alexādro papa in consilio Lateranen ... de magistris et ne. ⁊c. Quoniam ... Innocētio in cōsilio generali. extra ... qr nōnullis. Ubi aūt oīa ista: ⁊ alia ... eoꝝ hospitalitate ⁊ vita et honestate ... rum teneant nescio. Ubi pro ius vel ... tudinem vel abusum vel decretalem ... cūq de procuratoribus vel questis vel ... niarum collectionib⁹ vel decimarū ... nibus seu pauperū mendicātium ... artationib⁹ pretermittant similiter ...

immo de istis intantū cogitāt: disputāt ⁊ loquūtur: q vix est illiteratus sacerdos quin sciat allegare cōstitutionē bonifacianam de canonica portione quin etiā sciat disputare et falsam partem tenere: immo hereticam si pertinaciter defendatur: contra bonos clericos de confessionū audiētia et absolutione: q oēs tenentur ab eis absolui. ¶ Sed inter quadraginta: qui ita bene sciūt canones pecuniales nō est vnus qui sciat canones penitētiales quos scire tenentur aliter vix nomen sacerdotis in eis cōstabit sm Augustinum. xxxviij. dist. que ipsis. Patet ergo que sua sunt querūt: ⁊ nō que Jesu christi. Cum em̄ omniū legum ⁊ canonum intētio ⁊ finis principalis sit iusticia et lucrū animarum: quē finē tales legū executores nō intēdūt: vt ostēsum est: patet q leges in eis debito frustrantur fine: ⁊ cū illud q debito frustratur fine vanū sit: patet q leges populorū vane
44 sunt. Diete. x. ¶ Sexto taliū periculū et pena patet ex societate quā habent cū demonibus: demones enim gaudēt de hoc q multi peccāt vt puniātur: ⁊ tales correctores gaudēt de hoc q multi peccāt vt lucrū de corpore delicto acquirāt: ad modum mali medici: qui gaudet q multi infirmātur vt lucretur. Sicut ergo socij sunt in delicto: ita iustū est vt sint in pena. ¶ Sed dicēt forte aliqui: nō gaudemus de subditoꝝ delicto: nec eis cōsentim⁹ in pctō. Ideo ipsi soli puniuntur. Sed audiāt Ambrosiū sup epłam ad Gal. c. v. tractātem illud. modicū fermentū ⁊c. Peccatū inquit vni⁹ qđ cognitū non arguit: multos cōtaminat: illos videlz qui nouit et non demutāt. Aut cū possint arguere dissimulant. huic cōcordāt canones multi. Nō corrigere peruersos: nihil aliud est q̄ fouere. dis. xliij. sit rector. ⁊ dist. lxxxiij. nemo. ⁊ c. sequēti. Et xiij. q. vi. si res. post mediū. xxiij. q. iij. quis quis. ¶ Prelatus qui est piger in corrigendo peccātes ipse eis sociat in malicia. xxiij. q. iij. Ita ⁊ c. a malis. ⁊ c. seq. Itē fauere impietati est non perturbare cū possit quis peruersos. xxiij. q. iij. qui potest. Itē Seneca in trageđ. qui nō vetat peccare cū possit iubet. ¶ Ad idem Ambrosius sup illud Rom. j. Digni sunt morte non solū qui faciūt sed qui consentiūt facientibus: cōsentire inquit est tacere cū possit redarguere. Itē cōsentire dicit quia corrigere negligit. j. q. j. quicquid inuisibilis. ⁊ dist. lxxxiij. error. ⁊ c. seq. Itē cōsentire dicit qui peccāti amabilem se prebet. dist. xciij. si inimicus. Hec est sententia dura cōtra multos qui non solū amabiles: sed etiā beneficos se talibus ostendunt.

Tales audiāt Joannē euāgelistā in canonica sua epła. ij. dicentē. Qui eīm dixerit aue illi: cōicat operibus eius malignis. Jō premittit dicens si quis venerit ad vos et hanc doctrinam nō habet: nolite recipere eum in domū: nec aue ei dixeritis. ¶ Ad idē facientem ⁊ consentientē par pena constringit. ij. q. j. notum sit in fine. ⁊ iij. q. iiij. consanguineorum. ¶ Itē qui tacet: consentit. extra lib. ij. titu. 23. de presumptionib⁹: nonne: hoc est cōtra multos: qui in visitationibus correctionibus dānis ⁊ huiusmodi nō dicunt qđ sciunt de re de qua agitur: ad animarū salutem. Tales delinquētes quodāmodo defendunt: qr taciturnitate sua ne corrigātur impediūt. Et qui cōsentit peccantibus: ⁊ defendit deliquētes: ⁊ apud deū ⁊ hoīes est maledictus. xj. q. iij. qui cōsentit. ¶ Item ad idē: prelatus tacēs in correctione subditoꝝ: dicitur canis mutus. dist. xliij. sit rector. Et qui crimina non corrigit: nō dicit eps sed canis impudicus. distin. lxxxiij. nemo. ¶ Item pastor qui delinquētes nō arguit: ipsos tacendo occidit. dist. xliij. ephesi. ¶ Item trib⁹ modis malos associamus. Cōmittendo: fauendo: non resistendo. xxiij. q. iij. ita plane. Ad idem beatus Gregorius in registro. Qui nō corrigit resecāda cōmittit ⁊ faciētis culpam habet: qui qđ pōt corrigere: negligit emēdare: de hac materia videlz non corrigentiū periculū ⁊ pena. Nota. G. xvij. 11. Item. A. xxj. 29. Item. C. iij. 4. Item. C. vi. 10. Item. C. xi. 36. Item. F. iij. 20. Item nota penam non corrigentium. P. ij. arti. viij. per totum. Uide de materia correctionis. P. viij. trib⁹ articulis primis. Unde versus. Consentit qui non re. c. t. Annuit applaudet iubet a. iu. ac. imitatur.

Crucis christi Pri C. xvij.

mo ponenda est predicatio. Secūdo defensionis efficacia. Tertio qualiter vti ea debemus: vt ea protegamur.

Arti. j. ¶ Circa primum quinq sunt dicenda. Primo ostēdetur qua iusticia predicari possit contra saracenos. Secūdo ponēda sunt aliqua themata ꝓ materia predicationis crucis conuenientia. Tertio qualiter crucē accipientes et ad terram sanctam euntes: deus specialiter iuuat. Quarto que sit euntium vtilitas. Quinto que sit non euntium ingratitudo et periculum. ¶ Quātum ad primum est sciendum. q Innocentius extra lib. iij. titu. xxxiij. de voto et voti redemptione. c. q super his. questionem illam de

iusticia quā habemus ad terrā sanctā: tra-
ctat. Ex qua questione aliqualiter elici pōt
q papa p terra sancta recuperāda iuste in-
dulgentias dare pōt. ¶ Primo vt terra que
christi natiuitate z inhabitatiōe z morte est
cōsecrata a christo z christianis et nō a ma-
chometo z saracenis colatur z inhabitetur.
¶ Scdo: qz sub imperatorib⁹ christianis ali-
quādo fuit: sicut patet de Eraclio z Cōstāti-
no z alijs: ergo iustū videt: vt ad romanum
imperiū reducat: qz terrā modo occupātes
sunt possessores malefidei. Argumētum ad
hoc. ff. xij. s. Malefidei possessor dicit q̄ con-
tra legū interdicta mercat. C. lib. xi. de agri.
z cen. l. quēadmodū. ¶ Vel dici posset: q ter-
ram suā a christianis imperatorib⁹ violen-
ter acceptā: ab eis iā recuperauerūt z occu-
pāt. Et hoc fuit eis licitū. Sed hoc videtur
min⁹ benedictū: qz Cōstātinus factus chri-
stianus nō violēter illius terre dñium occu-
pauit: sed dñium qd ante habuit ɔtinuauit
In alijs aūt terris quas principes romani
nō habuerūt fm Innocētiū vbi pri⁹ pōt pa-
pa cōstitutionem facere q nō molestēt chri-
stianos z eximere eos ab eorū potestate: z si
contrariū fecerint: pōt eos dñio priuare. ex-
tra de iudeis z saracenis: cū sit. z. c. ex spe-
ciali. z. c. i. z. c. fina. z dist. liiij. māicipia. z. c.
3 sequēti. ¶ Tertio: qz cū dñi sit terra z pleni-
tudo ei⁹ in qua vniuersaliter cōstituit vica-
rium suū ppriū non solū supra christianos
fm Inno. vbi pri⁹: sed vt corrigat saracenos
si cōtra legē faciāt nature: z iudeos si cōtra
legē faciāt Moysi. Insup cū christus prece-
pit euāgeliū omni creature: id est omnium
hominū nationib⁹ predicare: z mādare pōt
papa qd admittāt predicatores salutis sue
in terris suis: si vo predictis non obediant:
sunt cōpellēdi bello z brachio seculari. ¶ Ad
hoc nota iuxta canonica. xxiij. q. viij. Omni
timore. Ubi Leo quartus scribit Ludoui-
co augusto sic. Omi timore ac terrore depo-
sito: contra inimicos sancte fidei viriliter
agere studete: qui vo in tali defensione mor-
tuus fuerit: celeste premium consequetur.
4 ¶ Ad idē. xxiij. q. v. omnium. Papa vo z alij
crucis predicatores non debēt quoscunqz di-
recte prouocare ad homicidium infidelium
vel expresse: sed vt ecclesiā fidē ac patriā libe-
rent ac defendāt: z terrā ab infidelib⁹ occu-
patam redigant ad cultum fidei christiane.
Et si mors ex hoc sequeretur nō sunt irregu-
lares: sicut patet in summa cōfes. lib. ij. ti. j.
de homicidio. q. l. nunquid episcopo. Intā-
tum enim fuerunt antiqui patres accensi de
portione illi⁹ terre recuperāde: q quodāmo-
do virum absoluerunt a lege voti sui pa-
touo illius terre. Hoc patet extra lib. iij.
xxxiiij. de vo. z voti red. Ubi habetur q m[illegible]
tis vxoribus: viri votum crucis exequi pos-
sunt. Et sic vult glosa ibi iste casus spe-
cialissimus est: nā continentiā sine assensu v-
ris vouere non potest. ¶ Visa ergo iusticia
quā ad illā terram habemus z antiquorum
feruore ponenda sunt aliqua themata pro
materia predicationis crucis: et verba inci-
tātia ad eūdum z bellādum cōtra infideles.
¶ Referēdo ergo verba thematis ad christū
vel ad ipsum met qui predicat: et vult cruce
signatos predicare vel ducere: cōueniēs the-
ma est. j. Machab. ij. Omnis qui zelū ha[bet]
legis statuēs testamentū exeat post me.
tollat crucē suā z sequatur me. Math. x.
z Luce. ix. Quādo predicās aliquos hor-
tur: thema est. Deutero. xvij. Surge z ascen-
de ad locum quem elegit dñs. Si vo [illegible]
homines in via pigros et formidulosos [illegible]
cat illud Deut. xx. Qui formidulosus [illegible]
de: reuertatur. z Iudicū. vij. Qui formido-
losus z timidus est reuertat: vel e[illegible]
murare: z tanq̄ grauis exercitum [illegible]
Iudeis eni pigre z tepide agētibus [illegible]
mibus percussis: ostēdebatur serpēs [illegible]
Numeri. xxj. Et nobis ostēditur christus in
cruce: qui per serpētem illū significatur: ne
torpescamus nec murmuremus videlicet
pro nobis crucē suam portare: ne a serpenti-
bus pereamus. Exercito vero cōtra sara-
nos cōgregato ne paueant aduersariorum
multitudinem: thema capiatur. Luce. ij. Fa-
cta est cū angelo multitudo militie celestis.
Itē. iiij. Reg. vj. vbi Helise⁹ propheta [illegible]
suū giezi aduersariorū multitudinē time-
tē et dicētē. Heu dñe quid faciemus: [illegible]
uit dicens: noli timere: plures sunt nobis-
cum: z vidit totum montē plenū curribus [illegible]
lorum. Nota ad hoc propositū: quomodo
angeli iuuerunt Machabeū. ff. ij. [illegible] Item
Deut. xx. Si exieris ad bellum contra [illegible]
cos tuos: nō timebis eos: qz dñs deus tuus
tecū est. Sequitur appropinquate bello sta-
bit sacerdos ante aciē belli. Et sic loquetur
Nolite metuere qz dñs noster in medio ve-
stri est. Itē. j. Macha. iiij. Dixit Iudas [illegible]
citui suo paruo eunti cōtra maximā mul-
titudinem. Mementote quomodo salui facti
sunt patres nostri in mari rc. Item. ij. Pa-
ralip. xiij. In exercitu nostro dux deus est.
Item dñs custodit aduenas. in psal. [illegible]
Item dñs amat peregrinum: et dat ei [illegible]
et vestitum. Deut. x. ¶ Postea si pam[illegible]
tis: gloriosiores eritis victores vel mar[ty]-
res. Unde Bern. ad milites templi. Securi
inquit, pcedite milites et intrepido animo
inimicos crucis christi propellite: z sequit.
Quā gloriosi reuertuntur victores de pre-
lio: q̄ȝ beate moriuntur martyres in prelio:
Impauidus quippe miles est: qui sicut cor-
pus ferri: ita animū fidei lorica induit. Ad
idē Crisosto. super Math. xi. In prelijs in-
quit sensibilib⁹ qui paratior est ad occisio-
nē: probior est et hostibus terribilior. q̄ȝuis
rex pro quo moritur nō possit post mortem
eum suscitare rc. quanto magis hic pro deo
vbi tanta spes est resurrectionis. ¶ Ex isto
5 secūdo in parte patet tertiū: qz iam in parte
ostensum est quomodo deus specialiter iu-
uat pugnantes contra infideles. Idem pa-
tet. ff. ij. 4o. cum seq. Itē apparet ex hysto-
ria antiochena: in qua cōtinetur q cū essent
circa sexaginta milia saracenorū in obsidio-
ne ciuitatis antiochie: z circa decem christia-
norum infra ciuitatē obsessam: z multi vel-
lent ciuitatē reddere. Cōsilio epi portantis
lanceā qua christus in cruce perforat⁹ erat
exierunt et voce terribili in aere audita: oēs
infideles in fugam conuersi sunt. ¶ Idē pa-
tet in hystoria tripertita. lib. j. Ubi habetur
q Constātino imperatore nocte precedenti
cogitāte de bello cōtra saracenos futuro: vi-
dit angelos ostēdere sibi formā crucis dicē-
tes. O Constātine in isto signo vinces ini-
micos tuos. In crastino vo fecit fieri crucē
auream cum lapidibus preciosis: quā fecit
semper portare in bello ante se: ad ei⁹ custo-
diam certos hoies deputans: quorū nullus
vnq̄ȝ occidebatur nisi vnus qui vidēs peri-
culum belli rogauit aliū p eo crucē tenere:
z ipse fugiēs interfectus est: z alius qui cru-
cem tenuit euasit. ¶ Idē patet ex sacra scri-
ptura. Josue. x. vbi habetur q Josue z exer-
citu dei pugnante contra infideles: stetit sol
in medio celi spacio vnius diei. Et sicut deus
tales specialiter iuuat. Ita oēs hoies spe-
cialiter iuuare tenētur. Argumentū ad hoc
ff. vj. 7. Non ergo diffidat exercitus dei etiā
si paruus sit cogitans quomodo deus ter-
ruit benadab z fugauit ab obsidione sama-
rie quādo vēdebatur caput asini. lxxx. argē-
teis. iiij. Reg. vj. Quomodo z occidit exerci-
tum Sennacherib centum octoginta milia
7 iiij. Reg. xix. ¶ Ex iam dictis patet in parte
quarta subdiuisionis. ¶ Idē patet ex hoc
q fertur de quadā muliere vetula: que cru-
ce signata moriens fecit se a filia in viam ad
terram sanctam scilꝫ deportari: vt ibi more-
retur qd cum fieret, cum magna luce anima
eius oībus videntibus in altum deportaba-
tur. Ex quo patet q in morte a periculo li-
berat. ¶ Idem ostēditur de alio: quem infir- Exem.
matum dñs suus monuit vt crucem accipe-
ret: qd cum fecisset: in extasi constitutus ait:
verum est: et postq̄ȝ ad se reuersus est alijs
querētibus quid dixisset: ait: ostensum fuit
mihi q indulgentia quā cum cruce accepi:
plus mihi valuit: q̄ȝ oīa bona que feci in vi-
ta mea. Et non solū sic in morte cōfortat z li-
berat crux pro christo accepta: sed etiā q̄nq̄ȝ
post mortē speciale signū liberationis ostē-
dit. Unde quidā magne autoritatis archi- Exem.
episcop⁹ predicauit q quedā nauis in qua
erant cruce signati et alij mercatores in ma-
ri fuit submersa cum oībus in ea contentis:
in carne vo cruce signatorū inuenta est vna
crux rubea miraculose facta cum corpora in
litore inuēta sunt: in alijs vo nihil tale ap-
paruit. hoc refert Jacob⁹ de vitriaco. ¶ Et
tanta est istius vtilitatis curialitas z largi-
tas q non solum est vtilis eunti crucis acce-
ptatio: sed quādoq̄ȝ etiam ipsi pro quo fit.
Unde Jacobus de vitriaco refert q cū exer- Exem.
citus cruce signatorū esset in terra Albien-
sium circa herencorum expugnationē: qui-
dam iuuenis pro se z fratre suo quadragin-
ta dies ibi egregie dimicauit. Et cū de exerci- 8
tu recedere vellet: rogatus a quodam epo p
anima patris sui: stetit alijs quadraginta
dieb⁹: z in fine pater prius mortuus appa-
ruit ei sole splendidior: et benedicendo ei re-
gratiabatur q eum de purgatorij incendio
liberauerat. Nec debet de hoc quisq̄ȝ mirari
quia votum crucis transmarine: vnus pro
altero exequi pōt causa rationabili interue-
niente: sicut expresse patet extra lib. iij. titu.
xxxiiij. de vo. et voti red. q super his. z. c. se-
quēti. Sicut ergo vidua sareptena. iij. Re.
xvij. Pro se et filio suo duo ligna colligens
sibi et filio suo sustentationem promeruit.
Ita qui deuote pro se et alio duo ligna col-
ligit crucis scilꝫ erectum et trāsuersum que
crucem faciunt: sustentationem hic gratie
id est pugilli farine augmentationem: et in
futuro glorie et misericordie que per oleum
significatur: pro se et pro illo pro quo illam
suscipit promeret. ¶ Ex isto ostēdetur quin- 9
tum subdiuisionis: sicut vnum contrario-
rum suum ostendit contrarium. Si enim
magna est euntium vtilitas: magnum vide-
tur non euntiū damnum z periculū: nec mi-
rum: quia ex magna ingratitudine contra
deum sequitur magnum periculū. Sed non
accipere crucem pro christo videtur magna
ingratitudo: per exemplū de duobus socijs
simul per viam euntibus. Si vnus vno die

portat cõmunem farcuam. Iustũ videtur alius ferendo hc farcina portet alter ingratitudinem communitati: et cõtra bonam societatem facit. Sed christiano nõ locus est odio nostri portantis farcinam crucis pro nobis vsq; ad locum montis Ioannis. Zabulanus filii crucem extulit in cum qui meritur extuarie locum. Et hoc pro peccatis quem̃ commisit: sed nec nos cõmittimus. Et sic pro aliena id est nostra vnitate farcinã nõ sitram portauit: modo nobis incumbit farcinam hanc portare ad honorem y gloriã dei pro peccatis nr̃e cõmunitatis et propria vtilitate: quam si refutauerimus: simus ingrati seruiet nobis spiritus crudeles. Et erga visitatorem propriam minus negligentes: et ab vte capite bruti. Cudem̃ eñ q; omne caputis alia membra corpori cõmunicat cõportant nõn autem brutis. Ito ergo expertmento fore poterit quia an sit membrum a christo diuisum: vel et cõtinentem. ¶ Tũ ex fusionem cum ingratorum offedem signũ crucis in generali audiendi est pater per dotrices. iiij. sententia definitio. diuin. Cum qua offendione eis impropcrare poterit deprecendo illud Dñice. vi. Populũ meũ quid fec nihicet quid molestus fui dice? Responde mihi: quia eduxi te de egypto: et de domo seruentium liberaui te. Beatus qui tũc respondere potent dicere. Tu potasti crucem pro me de bierusalem vsq; ad calcaneũ locum via sine bieu. Ego pro te potaui crucem penitẽte omnibus diebus vite mee: vel saltem multis annis: vel de terra et carnia naturaliter me: vsq; ad terram sanctã: que multis distat dieus. Tu pro me non pugnasti: nec aliquem infidelem occidisti: sed solũ istinuasti et pena subsequitur ego pro te pugnaui q; hoc et pena subsequit: et subsequi multis diebus. ¶ Sed heu pauci sunt q; hoc pensãt ad hoc q; hoc die mere potestate: qi pauci crucẽ subsequunt vel ad terram promissionis vadant: sed potius eligunt in egypto et babylonia: id est in terra confusionis in bellis et in pecunis sine remanere. De quib; nora optime. B. xvij. ¶ Adhuc pauciores sunt qui post crucem subsequam vadunt. de quibus xiij. Regum. xij. Duo modi hoiũ deus fure vnoiũ: id indulgentia a pena et a culpa per grinatione vna. ¶ Et sequatur videbis: inde nõ comedeas: quia sequi fide credis opere non assequeris. ¶ Adhuc pauciores sunt qui in itinere inepto hilarter perseuerant qui a fomentes laboremin in via et tedium: aliqui more in deorum egredientium de Egypto redire volues ad ollas carnium: id est ad delitias. Illi regarn et mannam vt vadunt: illi Sermõ Matth. xxvij. Christ angustantes vie tarez crucem iesu. ¶ Adhuc pauciores qui dñi veniente foruter y viuiter pugnãt sed vecordes mori timent. Et sic de talibus sicut de auicula quedam que in aliquo loco vocatur auis fanch Martini. De qua fale narrant quasi sic. Cũ semel fuerit in cuiꝰ pedibus cirtus cõpactus fuerit. Et si cũ O si celum cadcret: q; bene illud quod cum nibis meo quo dicto occidit de ramo arbore fuper pedes suos: et remore tuo percussa clamauit gallice deus: et tamen ne adiuua quem nam. Ita multi nostra fidentes et tacentes tacent se celum fuis farcentes manifeste et euangelicalis dicentes: cancs fuit. Vnde christianus tra vigunt de cambus illuse sed cum adcum venerint non pugnant inhabilitat. Sed dei nus paratus fuit et erit semper flio in morem nrequem tamen ad confutum: id est ad vocem angelis nostri. Tales habet signum sine signato. Sicenim acceperunt in dexteram signatã dextera manu inuenias de vindicantibus ner pugnatores. ¶ Omnes illi pedites parti fuo ingratitudinem potsunt pronũcia filiciane: heres enim nõ vine nisi mortem patris sui occisi vindicare debeat. Item perdidrate puuabimur. ¶ Ad signi leianam. I. penul. Scitis heredita. ¶ Nota. p. ij. ar. viij. per totum. ¶ Ibidem. Quarto ergo exemplum de eximendo ad medium dolorem armigerum filium mar via qua christus percussit: ne ad hoc super crucem. I. Regũ. xxij. Ecce de caelo Samaritas manibus et pedibus cruciatus armiger eius post eum. Per tum enim de christus docuit: mannm extendendo suã manda vsq; ad mortem. Ab modum eius vnus in fiducia qui ascendit arborem in cuius summitate habet mgurum pendere. Reg. xij. Quomodo etiã videm ibidem quit cum vidua e filio eius pugillo farine et modico olei: quomodo eram eidem prodere fidem non pane in fontis dne cum ambulant vsq; ad montẽ Dei. ubi. Reg. xix. Quomodo cũ eliam ministrauit Danielis in lacu leonum per Abacuch: quomodo eum pauit quinq; milia leonum. xx. Omnes ergo solliciti dñi nostri in cũ pijce res: qui eas vsq; ad sepulchrum. Et resuscitabo vos: qui de pfecta et non solliciti effectis eos quia sine duabus nrs. Sed quotidie p singulas generationes: qi nunq; defecrunt de vita in fi. Illi autem cornali quem ad

vrotes habẽt e filios e parentes e materia e terras e diuitias suas e ad carnẽ propiam

Illi qui cogitãt quomodo potentiam illa ostendant mittere cogitet q; felices efficnt filii matre e in iudicio deo dicere possint Dñe ecce in fonia dan de esse initia. Ipse me dimittit. et fusmittunt. Et ego ppter te non fauiti fed deportui dimisti e fustinui p te cũ quãta fidutia tatis mouere. Cũ quãta gloria mcditatis et ichbus in vac electionis formatu in mẽte regis potentiam. Mirabilem autem et precioſissimq; quãto plus diligunt: tãto pluri bus ichnsq; exponitur ex plus malleatur. Quãto ergo plura fustinet et demuterit tãto plus in morte gaudebit: et plus apud beatũ pierũ arẽtur ab illo qui dicit. Qui dimuant vrotẽ aut filios aut agrum ꝛc centuplum accipiet et vitam eternam possidebit. ¶ Illi ad loco certaminis venictes certame aggredi nimis: ppter sue partis paucitatem. Tales eñ adhuc erant illud est in hoc opus narratur romanoq; quomodo Theodosius peculiter contra Eugenũ e arbogastẽqui eñ instructa acie capti bastũ tenerent et Theodosiꝰ fine cibo e somno in oratione tantum nocte pernigil exegit: et cũ viderer scafuis debilitari e ab hostibus circidatum ut ma arripiẽs signo crucis facto eos bellum fe bederet: cũ ad congressionẽ venum est: vbe mẽs turbo a parte Theodosij in ora hostiũ mutauit ventus: y ab eꝰ parte spicula nussa ta lenter hostibꝰ inflecte e hostes. manu mutata repellerentur: sic hostes prostrati et eugenius captus arcq; interfectus. Arbogastes quoq; manu peremptus est. Nec nõ multitudine exercitus: sed deuotionis orationes y fre anutio vicit. Ad idẽ idẽ. ¶ Cũ post mortẽ Theodosij imperatoris filijs suis scilz Arcadio e honorio regnantib. ¶ Gildo comes affrice attribuit in patrimũ minimũ spmefoecaffricam ppno iuri ccpit vsurpare: cuius frater maldeder filius perfidiã perhoztefceris redit ad Italiã qui cũra illi hostẽ videt frarem suum mittit bello insequendum: tam fiene a theodosio quãtum in ipes valet osatis per fidem captarem inimicam adiuuande fectifancetos viros adducẽs cum quibus dece aliquot iciunijs e oratiõnibus continuatis. Et tandem cum quinq; militibus aduersus octoginta milia pergens eos de nutu accept. Et ydo comes fuga gam arripuit: post aliquot dies strangulatus interijt. Pater ergo q; audax magnes bene bene deum patrium exercitum find. Machab. xij. dicẽs. Facile est concludi multitudo in manus paucoꝝ nõ est differentia in

conspectu dei celi liberare in multis aut in
paucis: q2 nō in multitudine exercit⁹ victo
ria belli: sed de celo fortitudo est. Nota de
hoc. B. ij. 22. 23. 24. Et supra. c. c. v. Sic et pre
dicamus xp̄m crucifixum. i. Cor. i. Judeis
quidē. i. omnibus infidelibus scādalū: et cō
fusionē et fugā in bello. Ipsis autē vocatis
i. oībus fidelibus: dei virtutem et dei sapiē
tiam atq3 in bello victoriam.
Ar. ij. ¶ In quo notatur secundū principale: sc3
crucis efficacia: que est duplex: sm̄ q2 dupli
cem habet defensionē sc3 corporalem et spi
ritualē. ¶ Corporalis autē eius defensio et
19 auxiliū multis pt3 exēplis. ¶ Et primo per
Exm̄. illud quod legit in tertia parte specuii hy
storialis vic3 qd̄ tp̄e Cōstātini quarti qui
dā iudei locātes domum christiani: et inue
nientes in ea imaginem sancte crucis et cru
cifixi: cum eam cultellis et h'mōi percuterēt
nō sine magna illorū admiratione sangui
nis recens exiuit. Aliis dicentibus q2 fuit fi
ctitium et illusio. Aliis ɔtrariū asserētibus
pro veritate cōprobāda sanguis colligitur
et super omnes infirmos illoꝝ positus: oēs
sanauit: quo viso omnes ad fidem conuersi
sunt: et festum istius miraculi annuatim in
terra illa colitur. Et sicut tactus eius sana
uit corpora exterius. Ita deuotio eius sa
nat aīas interius: illoꝝ vic3 qui carnē3 suā
crucifixerunt cum viciis et concupiscentiis.
Gal. ij. Tales enim qui carnem et mentem
crucifixerunt. securi sunt ab hostibus mul
20 tis de causis. ¶ Primo q2 fortiter cruci affi
xi et ligati: faciliter ab hostibus inde auelli
nō possunt sicut qui clauis arbori cōclaua
Fabula. tus est. ¶ Sicut ergo vlixes sm̄ fabulas trā
siturus per loca maritima vbi erat cantus
syrenarum: aures obturauit ne cantus dul
cedine delectaretur et arbori nauis se liga
uit: ne ab eis quocunq3 modo deceptus ad
mare raperetur. Et sicut fugiēs ad ecclesiā
videns inimicos superuenire ad eū rapien
dum crucifixu3 amplectit. Ita quilibet no
strū per mare huius mūdi nauigatur⁹ au
res et alios sensus claudat ab illicitis: ad
xp̄m et crucem fugiat crucēq3 amplectat di
cens christo crucifix⁹ sum cruci. Gal. ij. sup
ple clauis amoris et deuotionis. ¶ Secūdo
21 quia tales virtute crucis hostes ab eis lon
gius fugant. Quia sicut gigas non liben
ter moratur vbi in eius improperium ostē
ditur baculus quo turpiter victus fuit. Ita
nec diabolus: vbi ostenditur baculus cru
cis per quē3 victus fuit quod patet per hoc
Exm̄. q2 fertur in historia tripartita li. vj. qd̄ vic3
Julianus apostata a nigromanticis ad lo
ca vbi erant demones ductus: pre timore cru
ce se signans: omnes fugauit: sed nigroman
tici eū deceperūt dicentes q2 hoc nō fecerunt
crucis timore vel sanctitate: sed ppter eius
abominationē et extūc cepit in maiori odio
crucem habere. ¶ Ad idem nota narratio
nem beati Gregorij li. dialogorum: qualiter quon
do iudeus demones timens se cruce signa
uit: de quo demon dixit: vas vacuum sed si
gnatū. ¶ Si crux sic ab īfidelib⁹ demones
fugat. quanto magis a fidelibus: quibus
est dei virtus et sapientia. ¶ Hoc p3 per hoc
quod legitur de Justina virgine. Ad quam
Ciprianus nigromāticus plures demones
in formis diuersarum personarum: vz pa
tris et matris et aliarū personarum p se
credidit se posse citius eam decipere vt
vt ei in malo consentiret: sed ipsa singu
los venientes: signo crucis velut fumum eu
anescere fecit: quod vidēs Ciprianus ait er
go christus crucifix⁹ est magne potestatis
cui me reddo: cui demon: ergo viuum te ad
infernum portabo: s3 eum statim signo cru
cis fugauit. De qua Origenes. Tanta est
virtus sedule meditationis crucis christi
q2 si in corde fideliter teneatur continue:
eius memoriam omnis diaboli fuga se
cutus. Et si tam fortis sit contra exercitum
demonum quod mirabile est: q2 predictum
est. I. c. c. q2 tam fortis est contra exercitum
hominum infidelium membrorum scilicet
rum diaboli: cum guerra dn̄i fortior debe
esse per rationem q3 guerra serui. Nota
vj. 29. ¶ Tertio quia hostium spiritualium
vel corporalium venenum eis nō nocet:
cut enim lapis preciosus vel triaca ho
nem a veneni periculo preseruat. Ita crux
quod significatur secundo dialogorum:
signo crucis facto a sancto Benedicto vas
fracto: venenum in eo contentum effusum
est. ¶ Quarto: quia liberabuntur a per
sione et dānatione: quādo deus percusserit
ram virga oris sui Esa. xi. Et hoc tali
ditur exemplo. Rex enim in bello non p
tit homines de vestib⁹ et armis et parte
nec vexillarium suum. Ita nec deus in
cio habentes arma sua spiritualia scilicet
crucem penitentie: vel portantes vexillum
rituali sancti cruce signatos. In cuius
gnum Ezechiel propheta ostendit omnes
exemptos esse a percussione in quibus e
signum Thau: quod quidē signum for
habet crucis. Tale enim signum modo
anima signandum est per amorem et de
tionem et laboris assumptionem: si in
te et generali iudicio volumus illo sign

pendi hoc scientes: quod quale signu3 oui
in domo ponitur: tale in foro portat. Sic in
proposito et patet. ¶ Ista autem signi im
positio fit per amorem et penitentie et labo
ris sufferentiam. Qui ergo totum amorem
suum et laborem ponit circa argentum: nō
est dubium quin animam suam signent si
gno denarii: signo cesaris. Quādo ergo pa
stor bonus christus examinabit oues suas
et alienas inter eas per signa ppria distin
guendo: et venerit ad oues illas: querēs cu
ius est imago et superscriptio: et inueniens
quod non sua sed cesaris: recedendo quid
aliud dicere potest: q3 illud Ps̄. lxxiij. signa
nostra non vidimus: iam non est propheta:
nec ouis de ouili meo. Ideo sicut oues ī in
14 ferno positi sunt in ouile diaboli. ¶ Sicut
ergo religiosi hoc signum crucis super mu
ros et portas suas ponunt: vt per hoc sciat
domus esse ecclesiastica: et illicita et damna
eis non inferantur. Sicut etiam hoc signū
in loco certo ponitur: ne transeuntes vrina
locum maculent. Ita hoc signum ponēdū
est in cordibus nostris per amorem et peni
tentiam quātū ad remanētes et per laboris
patientiam quantum ad cruce signatos.
quo facto sicut crux hospitalarios et alios
religiosos a multis liberat vexationibus
collectis et taxationibus. Ita crux predicto
modo accepta a multis malis liberat: tam
corporalibus q3 spiritualibus. ¶ Quinto
15 virtus spiritualis et efficacia crucis in hoc
Exm̄. apparet quod a tentationibus liberat et re
fugium prestat. Un̄ in vita spa. Abbas Joā
nes breuis statura interrogat⁹ quomodo
se a tentationibus custodiret. Respondit q2
fuit de eo sicut de homine qui laborat in cā
po: habens ex vna parte animalia veneno
sa et nociua: ex alia parte arborem altam.
Talis vidēs animalia illa ei appropinqua
re: arborem ascendit vsq3 transierint. Ita in
quitnos quando sentimus immundas co
gitationes et tētationes cordi appropinqua
re: fugiendū est cordis meditatione vel cor
porali si fieri potest inspectione ad arborē
crucis: vt ibi protegamur vsq3 ille tentatio
16 nes transierint. Nota. R. v. 12. ¶ Sic fugat
vt dicitur philomena bubonem et de nocte
insidiantem: ponendo se in arbore concaua
vel inter spinas densas: vbi ille cum grosso
capite intrare non potest. Sic nos ponēdo
cor intra crucem: et vulnera et spinas crucifi
xi. Sic etiam fugatur seruus ab hospitio
vbi per signa exteriora videt hospitium a
rege occupatum. Videns enim per vexillu3
extra fenestram pendens: vel per arma su
per ostium picta: hospitium a magno do
mino occupatum transit: sic demon transit:
vbi forma crucis est menti impressa: et vbi
cor vel anima est sanguine illo signata. Qd̄
patet Exo. xij. Ubi deus percussur⁹ malos
bonos alloquitur dicens: erit autem san
guis vobis in signum: et videbo sanguine3
et pertransibo vos. ¶ Sicut ergo sigillum 17
hereditatis et signum regie protectionis di
ligenter custoditur ab aqua et igne et hu
iusmodi que signum illud delere possunt.
Et sicut scutum rotundum quod in manu
ad defensionem portatur: manui ligatur ne
in conflictu cadat. Ita istud signum et scu
tum in anima: de quo Cant. viij. Pone me
vt signaculum super brachiu3 tuum est for
ti amore et deuotione memorie ligandum:
vsq3 bellum tentationum in morte finitum
sit. Exemplo christi: qui crucem vsq3 ad mor
tem non omisit iuxta illud Phil. ij. factus
est obediens vsq3 ad mortem: mortem autē
crucis. Non obstante quod habuit ad hoc
instigatores: qui dixerūt Matth. xxvij. Si
filius dei es: descende de cruce: non tamen
descendit. Ita nec nos. Exemplum etia3 ad
hoc de Maria matre ei⁹ Joan. xix. Stabat 18
scilicet perseuerāter iuxta crucem Jesu ma
ter eius. Exemplum ad idem de ponte: qui
quantumcunq3 sit bon⁹ et fortis ex vna par
te fluminis: si deficiat vel frangatur ex alia
parte: non ducit peregrinum ad patriā suā.
Crux christi est pons quem fecit nobis pō
tifex noster. De quo Hebr. Christus assi
stens pontifex: vt per istum pontem trans
eamus de peregrinatione huius mūdi ad
patriam nostrā. Qui ergo in. xl. deuote cru
cem recipiunt penitentie: et in passione deuo
te crucem christi venerantur: et quādo crux
contra infideles predicatur deuote eam su
scipiunt: incipiunt per pontem crucis ma
re huius mundi pertransire. Qui vero ince
ptū non perficiunt pontem frangunt et sub
merguntur. Perseuerantes vero ad patriā
trāseunt. De quibus Sapieñ. xiiij. Exiguo
ligno credūt homines animas suas: et trā 19
euntes mare p ratē saluati sunt. ¶ Sexto
virtus et potestas crucis: signat Gen. xxviij.
per scalam Jacob que stans in terra celum
tangebat. Sic crux quia per eam de terra ce
lum ascenditur. Sed scala per quam quis
in certo loco ascendere vult prius portatur
ad locum illum vbi per eam ascenditur lo
cus de quo homines deberent ascendere ad
celum: est locus in quo moriūtur: qui ergo
tunc per scalam crucis christi vel penitētie
vel cruce signationis: tunc ascēdere vult de

loco mortis vbi ad locum illum: perseuerantes eam portare: qua nisi ad locum pos-
sessionis non portate: quia nisi ad illū locum portetur ibi non est: ergo nec illud quod
ibi non est non potest ibi ascendere. Sume
ergo tibi signum. Ezechielis. xxxvij. quia li
gnum habet spem Job. xiiij. Fiuppie si ad lo
cum mortis portetur. Et hoc est quod dici-
tur Psalmo. xlij. Signum vite est hic qui ap
prehenderint eam et qui tenuerit eam in
30 licet perseuerantes: beatus. Et pater ergo et
preciosus quoniā crux christi: penitentiae
cruce signationes: refugium: remedia
contra omnia pericula tam corporalia qui
spiritualia. Sicut ergo hominee plumis vt
ebu vel tempestate fugiunt ad arbores: vt
sub umbra earum alleuiet quod refugium vel re
frigerium inueniant. Ita in omni et con-
tra omnia pericula que animam vel cor-
pus ante mortem vel in mortem possunt no
cere: refugium ad crucem protectionis fu-
giendum est. Be quodam sancto vero fer-
tur: vt inter̄ing contra omnes tentationes
crucis et crucifixi et passionis memoriam
haberet: foleba rita virgulis manus palmā
p̄agere: os locus ille in manu sua indura-
ius fiat ad modum plante pedis. Sed ben
fient fugientes ad arborum umbras rece-
dere tempestate de arboribus illis recedat
cafis ceu de magnum. Ita multi in infirmita-
tem tribulatione et aduersitate crucē am-
plectuntur: nihil aliud dicunt fe velle qd
deus vult. Sed recedente periculo vel infir
mitate celi quite erant. Tales fugiūt
ad crucem sicut canis ad arborem nunc
nec ex venatores eum sequuntur. Pā. xv.
Multiplicate sunt infirmitates eorum: et
talibus fruitur ne nō prodest: nec eos prote-
git vel defendit.

Ar. iij. ¶Ad hoc ergo quod cruc̄ queunge de tri-
bus predictis ad protectionem salutis hu-
iusmodi valeat̄ra requirunt videlicet men
to humilitas operis bonitas: fenti con-
temptibilitas. ¶Quantum pater per hoc qđ
legitur de crucifixo quod non potuit portare
crucem in tricualeam cum vestis perpirera
Ita nec superbus vel curiosus per hoc est
quod scripturā: vel sit. Quia scriptū est. Vi
vult re. Sequitur. Bbnger semetipsum: et
tollat crucem suā. Unde Sieg. in homelia
per illud si quis vult. Duobus modis cruc
tollimus. Aut cum per abstinentiam affec-
tur corpus. Aut per compassionem proxi-
mi affligitur animus. ¶Secundum pater
et quotidiano experimento et spectatore
quo ad illos: qui cruc̄ Xpi hominem acce-

pientes: aliquando terram illam acquisi-
runt. Sicut patet tempore Gofredi bone
land cuius hodanne et aliorum predicti
et procerum francie: qui terram sanctā ex
parte et pretialem acquisiuerunt: fere
pecte patet et pistoia fide dignia: videlicet
anbricena quia inter eos postea co-
missi opera mala exercuerunt: terram il-
perdiderunt. Sicut patet. B. xl. c. Ad ho
ergo quod cruc̄ fugiens in tempore aspe
requiritur intentio: de qua. B. d. a. Bbje
vero quod ibi bui manean et prosperen
requiritur bonitas operis. ¶Sed bone
quas infideles terram illam tenebant
bona opera non facientes quare ego vide
dit illis deus terra: vel quare illos mala
permittit terram habitare: quia bona
ni faciunt? Inter quos nullus bonus
ne melius esse permittere malos christi-
nos qc aliqua bona facerent: ? inter quos
aliqui bona opera fecerunt: respondeo qđ
sicut unius malum est contra regem mu
ltas exercere et qui regi hominum su
fiet et reipere vero et qui manum no
fit ad aratrum? et qui fecit et manum
tit. Ita peccatum minus malum est in chr
ractere qui homagium deo in baptismo
fecerunt: nec relbes fidei? seruitio mi
nerum: ? in malis christianis qui verbo
fecerunt: sicut. B. d. a. 8. Multis probat̄
plores auctoritatibus. 4. dis. 20. d. 1. q. 8.
q. 1. ? 2. Sicut ergo aliquando a iudice pi
dei dereliquentibus: terram illam ius de
tam dum deo bene seruierunt a bibuli re
gia minus malis saracenis videlicet ex
pedit: sicut pulcherrime per decretum Ste
phani et verbis Symbosij. xviij. qualit. ne
mutum: verbis Ciceronis vbi. 6. De quibus
etiam notandum est quod aliquando ne
fit ecclesiastice ad punicndum peccata bone
rum. Sicut Judeum. xiij. legitur de Salo
rege canaeorum: de madianitis quoque
per idolatrias populi: sic etiam nos bea
de ecclesiastice fulgerent: et terram comme
capparent. hec ibi. Idem etiam patet Rom
i. 9. 11. Ego exterminauit anatoth. Ubi
recitat deus quomodo exterminauit amo
reos a facie ifdeorum. Et quia ipli postea
fecerunt confimilia: et peiora: ita etiam ille
minatur: quasi minus postmodum apte
ri plenu. Idem patet. ij. Paral. xxviij. Ubi
Obed prophetā dixit pharee regi israel et
propter peccata filia inda fuit filii tradite
et non propter merita captiuate. Ita mu
continuit causa eam a perfidia infidelis
christianis. ¶Quantum ad illud quod

vltra obijcitur: quod christiani mali ali-
qua bona faciunt: et aliquos bonos inter
se habent. Respondeo quod etiam farace
ni opera de genere merum ergo bona
faciunt: re meliora: plura: ? mali. chri
stiani sicut patet de pauperes christi? fe
dum legem naturae vnde? alterum non te
nere. Sic fiunt vnicuique tribuere: plus in
talibus operibus abundant inter? Farace
nis? multe terre christianorum. Bonos re
quirit inter malos christianos verfantur:
ut inter malos christianos affligi permittit sicut
inter iudeos fuit Iotam rege Israel. propter
peccata populi permisit Dominum in obsi
dione esse: ita alijs: sicut patet. iij. Reg. vi.
quando samaria fuit obsessa a Benadab
rege syrie: capta quamvis bonus Iesus ar
genteus. Et etiam permisit obsessum esse
in bernalem tempore Herbie regis. Sic
cut patet. xij. Regū. xv. Sicut etiam mine
in terra fanctā et alibi bonos propter pecca
ta militarem permittit paucos bonos fla-
gellari: non tamē eos odit. Ita etiam quod
bene vite in mensa sua excellentiae bone-
rum plurimos permittit exhibus malleari:
? rames plus vas ? malleum diligit. Sic
ut propositio. exfortiam causa quare deus
etiam permittit infideles illam terram oc-
cupare est vt fiotum experiatur dilectione
Si quidem quando res fuis indiget et ad
bellum cum eo vocantur est cum sint fu-
ri eum fidelissime in proposito deus ad
bellandum cum eos omnes inuitat dicens:
quis est vir ger mihi fapplem bellis aut ? de
fidit mecum adueritas operantes iniqui-
tatē: nisi qua dominus audiuit me pauulo
minus habitasse re. In ps. xxxvij. Satis pe
ri: qui quem mundum de bello ponit.

¶Patet ergo quod propter malorum chri-
stianorum dementia et bonorum priorum
mentis et exercitium ad bellū iam pro deo
permissi eos in terra illa. Dunc optime eccos
darnillud Judicum. ij. in fine capituli. Vbi
de iudeis quibus illam terram tradidit an
gua irritus fuit eis ifraelitici vides pa
cum mecum: sequitur ettonion deleho gen
tes: istas: et saracenos: hoc quantum ad pa
tum. Sequitur. hec sunt gentes quas dedit
dominus: vt erudiret in eis ifrael. Et disce
rent filii israel certare cum hostibus: et ha
bere confuetudinem pugnandi: quarum
ad sequitur.

57 ¶Certum quod requiritur: est mundi cō
temptibilitas in affectu et effectu. Affectu.
ad id quod non desiderer quod mundus
sit re placidus eng se ingerat. Effectu quod

illud nullo modo affectuatur verfus mun-
dum se vertendo et fequendo: sed quod ra-
tabiter sit a mundo aterfus pados ad ?im
dorsum quasi ipsum fugiendo: et quatum
in eo est: quod mihi? sit ab eo auerfus: ita
quod bene posfit cum paulo Gal. vi. Mihi
autem absit gloriari nisi in cruce domini
quando duo sunt crucifixi ad vnam arbore
vere je habet dorsum ad alium: e facient ab
alio auerfum. Ita quando duo amantes de-
licet quod nec mundus et placuit nec ipse
mundo. Sed vere je facien auersam habuit
ab altero. Alionibus vero mundus cruci
fus est: quia totaliter ab eo auerfus est:
sed non ipse mundo: quia de auersione illa
et fuga multum dolentes: ipsum quantum
possunt ex reconciliari nituntur: cuius ami
citiam cum magno querunt conamine. Ca
les non sunt de numero illorum: de quibus
dicitur Matt. xxj. Selum quaeritis Jaza-
rem crucifixum. Sed affectu et voluntate
es sunt de numero illorum qui argenteis
fanum fanctum et aurum in quo confidunt bo-
minues Baruch. iij. Ces signanter dicitum 36
quo confidunt homines: quia quantumcun-
qs crux pauperum et bonorum ignominia
ta fuerat miraculis. Crux etiam penitentie
et crucifixi patientie multum copiosa erat
et spiritui: vt predictum est: tamen non-
nulli plus confidunt in cruce domini et
malorum argenteo in qua deus dominus
crucifixus est: quam in cruce illa de qua
cum cruce fua argentea: multo plura falfa
miracula facit quā deus vere cū cruce rbi
fua facerat vera. ex quibus ob hoc: aliqui
claudi. peracti leguntur recti: figuratiue nō ens
nes: hec autem in cruce fallorum omnes
cauſas reuiscat quantūcunq; fint tortuo
fi ex curue. Et si in copia et reuerentia ve 37
beber habeatur: omnes claudos et incarc-
cerator̄es et abore facit: et surdos audi-
es et bonitos: et in potestate positos:
qui quantūcunq; innuſtam causam habeas
surdam potebunt aurem audire facit. Et sic
surdi audiunt. Mutuos enam adducat
tos logui facit. Et sic muti loquuntur. et
ceci vident, contra prophetam dicentem: os
habent et non loquuntur oculos habent et
non videbunt. ¶Et cruj. Verbi grana. Ma-
net filius matris sue ad buodecim turas
nos: vel ad alios quibus uere crucifixi fuerant
fiam quam habet ad rem quam petit a De-
demanibil tamen bene cui dicenus? video
quod insticiam habeas in re ifta sed peti-
nonesse ad mia iam facis qui insticiam
ja ad re illi sligniam vero posfum dolum ifta

ere vel ad minus vnus illorum videt dum
cet: patre inuocetur ne dicrum malorum:
qui sic narrare tempora antiquorum regū
quemodo talia fint conuellā nasser talia ac
cepit simulta. Talis plus videre cocios vi
deri facit: plus iuſtrice ſi debeſt: minus vbi
omnino eſt iniuſtrice: minus iuſtrice ſi vide
re dicunt et eommuniſſimi patet. Ja. 5. Et
ſic cor videnſ. Oculus dene etiam decem le
proſos: 9. Deliſeus vnum ſanaſſe legunt.
Ille deus cum erunt ſua in mentis et officio
et vbi falſi dominantur omnes leges ſi nō
dantur ſic leproſi mundanarum: non per aurā
comeſtimuſſed per anarum bonum: quia pec
cacoes iuſti: mundi reputantur: et mortui
reſurgūt: quia morte digni abire permitti
tur. Et pauperes euangeliſantur: quia mā
gnum mundus ſcientia pro minoribus
premonentur. Et ſic ſunt miracula que pe
rius vere fecit. Simon magus fecit fieri.
Ita omnia miracula que chriſtus vel eius
ciens fecit: hoc eſt cum deo ino demono fa
cit falſe. Et non ſolum talia facit miracula:
ſed ea a malus periculis cuſtodit: a qua
98 cunq; cauſa non cuſtodit. Signatus eſt cru
ce vera in coſte eo quod ſcripturā eſt ſu demo
nibus cuſtodire: vt ſupra patet. ec. ecc. Et
Ja. 5. ſed non cuſtodit a malo hominibus:
immo ſimplicianeſqui in cruce dyſt: plus
confidunt: plus quandoq; nocent. Sed qui
habent burſam de cruce argentea copioſe
ſignatam: et ſuas de cruce illa benedictione
largam ingerūt nſandere: et ſic certā quā
cūq; et ſecure vadat vbicunq; voluerit: quia
vt habebat homini: nincere vti cruce illa an
te cum potuimus nec eſt qui in necceſſitate
ad domum ſuam eam portari prohibeat.
Crux ergo hec argentea dicet et reducet.
Crux hec vinea certe regnarent expellit offie
cruem: hoc contra ſignum militum ſtarpen
cuium. Mortificat et vinificat: deducet ad li
feros: ſed non reducet: pauperem facit et di
tat: humiliat et ſublevat. 1. Regum. 2. Iudea
Ro. 17. Iſota. 2. vij. 5.

C. xvij. **Custodia populi dei**

ſtre eccleſiaſtici: ſine ſecularis:
eſt triplex: humana: angelica: et
diuina. De quarum prima tantū
hoc in loco tractabitur. ¶ Cuſtodia ergo
humana eſt triplex: ſcilicet q̄ homo habet ſui
cuſtodire. Ceo: ſenſus: et opera. Et ſin hec
tria: hoc capitulū in tres partes diuidit.
In cuſtodiam ordeſenſus et operus.

Versic. ¶ Cuſtum ad primum. Cor ſitte anima eſt
cuſtodienda quo ad tria: que in ea requirū

tur. ¶ Primo lumen fidei: ſicut lumen in
cernat marume in venie tenebrarum eſt de
genter cuſtodiendum. ſ. Joan. vltimo de
boli cuſtodite vos a ſimulacbris. ¶ Se
do quo ad oculum recte iuxta mentem in
nibus facta ſuis. In bonitate conſerua
dio. In iuſtitia obſequendas: non ſi
tudeſtitiam in ſubditis regendis
ſit in cuius capitalibus. Ecclesiaſti
tunis ingredientis domum dei. Eccleſiaſ
tū. 4. ¶ Tertio quo ad ſpiritualem ornatū
mundum. Apocalyp. 16. Beatus qui vi
lat et cuſtodit veſtimenta ſua: ne nudus
ambulet: ſic ergo omni cuſtodia ſerua
tunis ſit ſicut pugil diligentius cuſtodia
pur ſuum. Gregorium ab ep̄o Orientalis
Proverbio. xiij. Exemplum ad hoc ha
bia. De quo ſcribitur Thob. j. q̄ cum cum
ederent de cibis ſuis: tūc cuſtodie
animam ſuam: et nunſis contaminauit
in eſcis eorum. In quo patet: q̄ hec cuſ
vicem crent in feſtis frangēdis eucharis
tie et tabernis et vbiuis exercendis: et
nuſtrodi: bonus homo debet animam ſu
ab eorum ſocietate cuſtodire: propter ei
tatem propriam. Eccleſiaſtici. xxvij. Si ſe
dicerit: animam ſuam ſalubriter ſumpſe
dictam: credidit eis condeſcendam anim
ſuam perdit. Joan. vij. Cui animam ſuam
ſuam carnaliter ſeſe: vnus bonus deſcen
luptatibus et male ſocietati condeſcen
do perdet eamet qui odit animam ſuā
id eſt bonus operibus penitentie cum ali
gende: quasi dicitur: ego qui odio mi
bus reputatur fibiipſi crudelis: dum
nam cuſtodit eam. Sicut ergo qui cuſtō
ber iſti vnum ceſtum eam diligenter ob
dit. Ita qui non habet niſi vnam anim
Cuſtodi ergo tempeſſum: et animam mam
liente. Deutero. xiij.

¶ Secunda poſtes ciuitatem obſeſſum
infrantiuſti porte cuſtodiantur ne vide
mus ſuam cuſtodite ſine cuſtodia ſidei
ſeruitus: ſi qua portarum in cuſtodia
ommunicis libere per portā inſidiose mit
to capitur. Et cauſe de aula fugat: non
trat oſtio aperto: ſine oſtiarij cuſtodiēs
niſi ſenſus cuſtodiant: et ſpecialiter os
eſt triplex iter cuſtodiendū. ¶ Dum ergo
ra dei honoſt aperatur: iurando. Prou
rij. Qui cuſtodit os ſuum cuſtodit ani
ſtia: qui ineſſiderans eſt ad loquen
dum: ſenſit malū. ¶ Secūdo: ne aperiat
ad damnū proprū: turpia fatando: ea
ta narrando. Pſal. xxxvij. Dixi cuſtodiā
vias meas: ne non delinquā in lingua me

ſis peccatum quod prius fecī duplicando.
Tertio ne aperiatur contra proximum ma
lediendo detrahendo: murmurando. Sap.
cuſtodite vos a murmuratione. ec. qui ſic
cuſtodit os ſuum: linguā ſuā: cuſtodit ab
angustijs alium ſuā proximi.

¶ Secūdus parum eſt cor: ſenſus cuſto
dire: ſic a malo declinare: cui enim bonū
in operatione opera quoq; bona non ſunt
tum ingredientis domum dei. Eccleſiaſ
tū. 4. ¶ Tertio quo ad ſpiritualem ornatū
mundum. Apocalyp. 16. Beatus qui vi
lat et cuſtodit veſtimenta ſua: ne nudus
ambulet: ſic ergo omni cuſtodia ſerua
tunis ſit ſicut pugil diligentius cuſtodia
pur ſuum. Gregorium ab ep̄o Orientalis
Proverbio. xiij. Exemplum ad hoc ha
bia. De quo ſcribitur Thob. j. q̄ cum cum
ederent de cibis ſuis: tūc cuſtodie
animam ſuam: et nunſis contaminauit
in eſcis eorum. In quo patet: q̄ hec cuſ
vicem crent in feſtis frangēdis eucharis
tie et tabernis et vbiuis exercendis: et
nuſtrodi: bonus homo debet animam ſu
ab eorum ſocietate cuſtodire: propter ei
tatem propriam. Eccleſiaſtici. xxvij. Si ſe
dicerit: animam ſuam ſalubriter ſumpſe
dictam: credidit eis condeſcendam anim
ſuam perdit. Joan. vij. Cui animam ſuam
ſuam carnaliter ſeſe: vnus bonus deſcen
luptatibus et male ſocietati condeſcen
do perdet eamet qui odit animam ſuā
id eſt bonus operibus penitentie cum ali
gende: quasi dicitur: ego qui odio mi
bus reputatur fibiipſi crudelis: dum
nam cuſtodit eam. Sicut ergo qui cuſtō
ber iſti vnum ceſtum eam diligenter ob
dit. Ita qui non habet niſi vnam anim
Cuſtodi ergo tempeſſum: et animam mam
liente. Deutero. xiij.

¶ Secunda poſtes ciuitatem obſeſſum
infrantiuſti porte cuſtodiantur ne vide
mus ſuam cuſtodite ſine cuſtodia ſidei
ſeruitus: ſi qua portarum in cuſtodia
ommunicis libere per portā inſidiose mit
to capitur. Et cauſe de aula fugat: non
trat oſtio aperto: ſine oſtiarij cuſtodiēs
niſi ſenſus cuſtodiant: et ſpecialiter os
eſt triplex iter cuſtodiendū. ¶ Dum ergo
ra dei honoſt aperatur: iurando. Prou
rij. Qui cuſtodit os ſuum cuſtodit ani
ſtia: qui ineſſiderans eſt ad loquen
dum: ſenſit malū. ¶ Secūdo: ne aperiat
ad damnū proprū: turpia fatando: ea
ta narrando. Pſal. xxxvij. Dixi cuſtodiā
vias meas: ne non delinquā in lingua me

ſi lapſus fuerit cui anima tua pro anima
tua. Si ergo abſentes vel in cuſtodia ſua
negligentes fuerimus vel tyrannus dominus
ipſi mer ſpolientes ſin malo exemplo ſpolia
tores inferiores ſcy demonico: peccata du
rum aliud: et nemus eſt deus ſ. eos
eorum cuſtodie traditus: et ad ſpolia dom
dum: tenſi ſi predictum eſt: erit anima ma
pro anima ſua. Nota. ſ. q. 1. 9. ¶ Et hoc
ſpolia ſunt: ſi ſpolia pro que anima cuſtō
redditur: equale pro equali. Ita animam p
anima: ſi hominem pro homine: ſi nimis pa
ſtos bonus requirit a paſtoribus inferiores
bus: nec parcet nobilibus nec cuiq; frequēter
gregem dominicum petite cuſtodiūt: quia
ſicut nobilis homo ſi ſuperbus a ſubditis in
dignanetur et qui ſibi cuſtodiendum
offerret: et male eas cuſtodiret. Ita rales ſit
ter ſubentes reciant a nantagium oniam
ciuis: ſi tanto indignanter ſuperbe ſe habe
rega earum cuſtodiam: quod patet ex hoc
q̄ non ſeſtinant ordinari vt pio eis ocent.
Cuſtodiam ch̄ri ſuo eis rarſime celebrant
tonſurā rum: ſignum cuſtodie ouium: quod
crubeſcunt. Ideo vel comam nutriunt: vel
tonſuram habent paruam: ne cognoſcatur
eſſe de ſacerdotio et eadne chriſti: e honoris
facerdotum: qui dicere poſſunt illud pſ.
trinū. Signa noſtra non videmus. De habi
tu etiam clericali qui eis formatur ſumm
ſeſſos eccleſie de vita: honeſtate clericali:
crubeſcunt. Abſentare a grege quātum pſt
querunt: permanentes oues in deſerto a in
pio inferni deuoranda: quantum: q̄ vbertate
pactus: et meditatum inter eos: et demonos
feciſſe. Zi q̄ ipſi recipiant de ouibus lanā
et lac. et tempotalia commoda: et demonios
animas: qui illas rapiūt ſibi aliud petunt: ſu
centes: ab mihi alas: ceteras tolle tibi. Ezech.
trui. Sed videbunt tempus: quādo de offi
eo: cuſtodia ſua reddent rationem: quod
vellent nuſſe romam pro raſore pro tonſu
ra multus formandale: vt ptefentes: et ma
gis diligentes cura cuſtodiam ſuā fuiſſent
quando dixit illud Apocal. viij. Vere ve
Primo vc: qua male iratus. Secunde ve:
qua male erit. Tertio ve: qua male erit.
Sicut patebit infra. O. vi. 15. qua videlicet
poſſuerunt me cuſtodiem in vineis: e vineas
meam non cuſtodiui. Cantic. j. Et qui ſunt
illi qui me ſpecialiter poterunt dicere vi
nā mea non cuſtodiui: certe illi qui coder
ſanguine ſunt nobiliores: e ſupbiores. Si
cut enim caues qui nobiles vocantur: ſicut
lpotarij: e pumſimodi gregem communi
ter non cuſtodiunt: ſed potius deuorāt nec

dominum pauperum custodunt: sed potius pauem pauperum de mensa dominoꝝ ra-
punt? e denotant. Ita nobiles e etiam sa-
guine vel superbia de quoꝝ quolibet Za-
charie. ult. Ve pastor⁹ in terra: qui
derelicta non visitabit ꝛc. sequitur. Et carnes pinguium comedetis: ipsi eliguntur dere
to grege ellen carnis magnorum: et car
nes pinguium comedunt. Sicut enim ca-
nes rurales et simplices ad domos et gre-
ges custodiam eliguntur. Ita ad custodia
gregis sui eligit christus simplices et quasi fa
Figura. 1. Reg. c. vbi deus Saul assumpsit
ad principatum queroꝝm asinas. Et Da
uid tamen gregi. 1. Reg. vij. Et bellꝰ
fleum. 1. Re. xvi. arguit in boꝫ. Et christ⁹
elegit ad custodiam ecclesie piscatores
e semper vsitima eleguere cōsuetudo.
Et ideo dum bene habuerint electio-
nem e pastorum greges bene custodiebun-
tur. Sed modo Simon et celer et sanguinei:
habent pluries electiones e cōfirmatio
nes totum perturbantꝰ: gregꝫ a lupis deuo
ratur. Nec mirum. Nota. E. j. 7. cū sequen
tib⁹. Et propter duo. Et primo quia abſen-
tant se greges: e ideo grega lupo insto
clamante e dicente. Custodi me vt pupillꝫ
oculi. Ps. xvi. Ps audiunt nec sic curritꝫ
e ideo lupus rapit e dispergit oues. Et 3
dicente vel dicente potentiuꝫ duo ad hꝰ exci
tationem. Primo: habent bonum vicarium
vel sacerdotem: qui curam habent animaꝝ
rum sibi ꝯmissarum quibus respondeꝝ
est: quod multi eorum parum curant quia
les sint illi vel qualiter gregem custodiant:
nisi quod ipsi lucrum reputent. Quod quo-
tidiano patet exemplo e experimento quia
cunes qui gregem custodire vellent. id est
pauperes mendicantes. De quibus. 3. xiij.
17. ait tanta fuerint quod emolumentis
illorum nunus erit. Sed trepidauerunt tu
more vbi non fuit timor: quia lucrum ma-
nus reportantium propter predicantij ne-
fornationem: ꝫ propter curam boni exem
plum. Secunde pater in isto facto: quod ma
gis riment peccatorum ꝙ animaꝝ amit-
tionem. Et ideo contra consuetudinem bo-
norum pastorum. Tales cancellat ecclesie
dicatores non fouent nec nutriunt sed ma
gis arcant e persequuntur: nec fuerunt in
greges defensione fauorabiles: sed contra-
rij e aduersarij maxime. De quibꝰ Zacha.
xi. O pastor e idolum derelinquens gregē
et quia oues derelinquentur ideo eas in da-
nersis necessitatibus fuis non auderunt:
quo contra de bono pastore dicitur Joan.

x. cum propriās oues emittit ante se ꝛ
dicit: oues illum sequuntur quia sciunt
eum cuius qua scilicet ipsi audiunt pre-
predicantem: e ipse eas clamantes de
pastum: ideo ipsum sequuntur ꝛc. Quia
vero sunt multa mutatiua vel oues ꝛc. non
quomodo possum sit mutuo audire. Et
ideo dicunt quod bonus pastor oues sibi
in loco suis dimissis ad gregem cubili
certum est quod moyses bene fuit amꝫ
me e tuet ablenoy bonus vicarius mul
tis vicibus. Nunc vero sunt alterne nō gaudet
ginta diebꝰ: ꝛ in ruterum pplꝰ cōmissus
erit. qd nō fecisset si moyses pās fuisset
gregi ꝛ ouibus. Quapꝝ ꝑ anni vel plures
nos absque est: fleuat ad loann⁹ quinto ꝛ
nentem cura pertuet: querendum est ab
ne alios loca ꝛ regnabit. Custodes sunt
ne illi qui sunt vicinores: tunc ille superbus
est ꝛ gregꝫ sunt vicini sacerdotes bo
ad vastandū re comedendū: et ad pascendū
e non gregem. Sunt est insufficiens: cum pō
sicut ꝛ sepium: et dominum suum ꝛ pre
sium. Dorantur quod fit valde sufficiēs ne
potest esse tante hōpitalitatis: cum ne
peres recipiendo nec tante auctoritas
bocendo: e corripiendo sicut magistri
minus suus. Et dicit. Nisi nō dominus edi-
dicent cunctates: frustra regulæ qui custo
cunctis ps. xxxvi. Et quomodo posset oc
pus custodiri vel viuere sine capite. qui
optime. E. j. 13. Et Secundo se excusa
tenunt ad excusandas excusationes ꝛ ne
cagunt: quod quia senerunt quod ipsi ꝛ
ca sua tenentes fuerant minus pūi
sufficientes ad animarum custodi: et ad
piendum ne de diabolꝰ liberandam: esse
tunge et alia pretexunt. Quibꝰ respon
sponat per certum vel per acetum vel pe
aquam ad ignem. Ideo prouidentiae ꝛ
velocissimus cambius super terram cum
rebus: ne diabolus per loca illa dissipa
ret parochianorum ꝛ de falcombus ꝛ ru
bus pro aere ꝛ aquis: ne per loca illa ser
dant de rabbus in ps. xcvij. Extremi
runt gentes ꝛcꝛ sequitur. Posuerunt
rufalem in pomorum custodiam. Nomi
enim qui pomaperel fructus non poterit
custodiunt. Sta qui sapiens falcones ꝛ
tes cernit ꝛ fructus afferentes custodiunt
ꝛ pauperes non afferentes nisi animaꝝ
dulgent. Tales sunt nummos abiit ꝛ
ciuidentia ps. cv. Sceat qui custodiuntꝰ
dicunt ꝛ facit ut fructum omnibus dispē
tant pauperibus ꝛ ꝑ dicunt⁹: tam subdi
non solū ego custodiēdo ab alijs ne ꝛ
cōsēsi. cnā ꝛ sequitur ne ipsi ego custodiam

Damnato

ri singulariter eos spoliet: sicut canis os-
sit et mittit e bene vultant: q. dicit ler. cap
lis ꝛ pastores nō bene. ab immensa cōtinuꝫ
mag⁹ ꝛ pastores pecudi etiam fuit pupillꝫ cura
ne. ij. xxxvi. ipsum ab alijs defendere: multo
magis a lupis. ff. Si cui tutus vendi. l. ad-
tam pupillares. ff. vij. Nihi ergo terrarū
gis quibuslibet suos ab alijs cust odiātꝰ nō
si fecerint tegem alij cōmittunt: pōtiant
vero ꝛ ne ecclesiarum subditos nos
nec a seruis ab alijs custodiuntꝰ sed ad pcā
redunte trahere permittit animalium legis
fiant. Ergo in silentio ꝛ tranquillitate
Oseæ. ij. De custodia angelica Nota. B.
pul vig. de angelis per totum. De custo
dia de. Nota infra. de prouidentia. ꝛ mul
na alijs loca ꝛ regnabit. Custodes sunt
dictus Oseæ xvij. Nota collocutionē de cu
stodia. 1. vij. ff. Et. C. xij. c. 44.

Annationis.

Quamo ostendenda est dis-
tinctio seu differentia. Se-
cundo damnationis eterne
certindo quārum ad mas
loq. Tertio qua infamia
eternali damnat⁹. Quarto ad damnatos qui
damna seu offensio. Quinto malorū reſpō
sio ad motiua adducta: q. mali damnāmr
eternaliter eum reprobatione. Sexto satis
ffionis ꝛ mēdicti ch. Septimo pernicioſi-
tas ad pnnium ꝛ ꝓpositum ꝛ ꝓpositum
Secunda ad damnatos ꝛ ad mortē coppetu
e animæ. Et cauſa virtuſq; ēt peccatum: q.
nulla dominaret aduersitas si nulla esset
iniquitas. Sed tamen in peccō nascitur ma
in illis diabolus quia in eterna damnatio-
ne semper animalus foet causam sue dam
nationis: sicut ps. Diabolꝰ ꝛ ꝛ. Et ideo
quomodo bene eis causam offendit sue da
nationis dicens. Eliminat ꝛc. In temporali
vero quandoq; anus iuste damnā ꝛ totius
mendi sui mortis sed causam ignotat vero
grata. Aliquando quis indicatur ad car-
cerem vel ad penam pecuniariam vel ad ſuſpē
dam: hanc modo ꝛ tamē causa quę ei im
ponit: propter quam sic affligitur: falsa
ter gobabendo respectum ad illam cau-
sinda manum tale non meruit. Sed habeꝫ
dis ꝑsonam ad alia peccata: quę contra
deum ꝛ statutum propterum commisit: sicut
fornicationem: adulterium ꝛ huiusmodi:
propter quę deus eum sic affligi permittit
bantur ad eternā damnationē. Et ſimilia

est ad hoc tale: affligitur ꝙ vnus innocens fal
cem seu cultellum amisit: sed illo qui cā
amisit redemit: e ab immenste cultellū pe
tentem iurat se eum non inuenisse. Accidit
ꝙ quidam alius qui per viam illam tran
sierat ꝛ gladium vel librum vel hmuiusmodi
amiserat: currendo venit ad illum: et inuenit
inuentorem: querendo gladium. Sed ab eo
quia per viam illam vbi gladium amiserat
circuit: posset eum venisse: ideo negauit se ea
dum non inuenerat. Alius dicto suo inere
dulus eum male verbe nauit et vero sic tra
cauerunt ad manus ad bellum deuenit. Deus
na nostri: et sine causa? hec sufficiens videtur vox ad
quam venit dicens quod propter gladium vel
librum sic fuit propter cultellum. Ita multi di
uerſio affligunt in infinitudinibus vere cul
a amicorum amissionibus: ꝛ ad mortē pro
furtuꝛ ꝛ homicidio: quod non fecerunt im
dicantur ꝛ nutriuntur. Et quod talia mul
lis sufficeant exemplo ad modum damnatis
sufficientes ꝛ dicentes non sum sicut cete-
ri hominum ꝛ raptores: adulteri ꝛc. ps. lxxij
sideraremt alia furta ꝛ fornicationes ꝛ per
tura ꝛ huiusmodi propter quę deus ſic eos
affligi permittat ꝛ affligit: sicut ait Ezech.
vj. Contra ea formendo: odorent panem
ter sustinere dictes cum bono latentes no
quidem digna pro facta recipimus. Nota
20. vij. ꝛc. Et 3ndamnatione etiā eterna est pe
narum diuersitas: qua sicut ciuibus qui
in domo patris sui mansiones multas esse
i. diuersa penna sui diuersitatem merito ꝙ.
Ita diuersitas penę sui diuersitatē deberit
ter. hoc ait dominus dicens videri pōt per eum
plis de duob⁹ incarceratis: quoꝝ vnus plus
affligit ꝑ reliqui: vel eloq. in quo est bene-
tunie vel ex ꝙ ꝑ ipsi ꝛ ꝙ ꝑ ipsi ꝛ ꝙ ꝑ ipsi
tus quę tenuit recordationē. Et primo dico
et loco in quo detinet: sicut in carcere mili
vm ꝛ duo ꝑfundiot ꝛ ener locū ꝛ ferramenta
ꝛ verberibꝰ ꝛ abstinentijs plus affligit. Et
fiegra autem ꝛ cōmitis pōt vel diuti⁹ in eis
dictes plus ab affligent. Et sicho ex ꝙ ꝑ
flare ꝛ corporis ꝑfectione sicut ps de duob⁹
incarceratis equaliter ꝛ quo ad locū ꝛ ola
alia: quoꝝ vn vn⁹ altero est ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ
nutrior ꝛ detinet⁹ nutrior. Alter ꝛ ꝛ dur⁹ ꝛ
femp fuit in pane grosso ꝛ aqua nutritus.
Quinꝝ ꝙ gratiabile ex abstinēna panis et
ad ꝛ ſcis. Et sic de ferramentis: ꝛ sic de ob⁹
alijs circūstātijs affligentes. Et ſimi ad ista
ꝛ ſideratione dili ꝛ delicate⁹ ꝛ carne ſuā nu-
trit⁹ ſua ꝛ accidia ꝛ tarditia ꝛ ignobilꝫ
ꝙ tot quent nero ter indicto dato. Dc ſ
expōſi ponit⁹ dile Gregoꝛ moral. ſicut vne

sole omnes tanguntur: nō tamē sub vno or
dine estuamus: q̄z iuxta qualitatem corpo-
ris: sentitur pōdus caloris. Sic dānatis et
vna est gehenna que affligit. Et tamen non
omnes vna qualitate cōburit Apoc. xviij.
Quantum inquit glorificauit se ⁊ in delicijs
fuit: tantum date ei tormentum et luctum.
7 ¶ Tertio ex statu quem tenuit recordatio
ne: sicut patet de duobus incarceratis quo-
rum vnus semper ante fuit in honoribus:
diuitijs: delicijs ⁊ huiusmodi. Alter vero
nunq̄. Primo nō solum est penale q̄d sentit
sicut secundo: sed etiam preteritorum recor
datio ad memoriā reducenti que prius ha
buit: ⁊ que nunc habet: comparando hono
rem preteritū ad vilitatē quā habet: plus
erubescit q̄ alius qui nunq̄ fuit in honore
Comparando etiā diuitias quas habuit.
Comparādo etiā delicias quas habuit: ad
miseriam quā sustinet: plus torquetur q̄
alius qui nunq̄ vsum habuit deliciarum: pro
pter sensibile experimentū boni ⁊ cōtrarij:
vicz mali: ⁊ hm̄o respectū ad hoc. Illi q̄ fuīt
in maiori honore: statu: dignitate: diuitijs
⁊ delicijs: quibus male vtūtur: ibi plus tor
quentur ex illorū recordatione. vn̄ Hiero.
super illo Esa. xxiiij. Cum cantico nō bibēt
vinum amplius: dicit: q̄ preteritarū delicia
rum recordatio: erit cruciatuū materia: q̄z
talis intellectio ⁊ recordatio est quasi que-
dam tormenti refectio ⁊ geminatio. vnde
Basilius in exameron super illud ps. xx. Po
nes eos vt clibanum ignis: per hoc in cliba
no ignis magis exardescit: q̄ flamma in se
repercutitur. Sic i dānatis accidit q̄z deus
facit ipsos cognoscere: q̄ appetitū suum nō
possunt perficere. Et omnia que ad eorum
pertinēt dānationis augmētum. Nota. S.
ij. 41. Et hoc videtur rationabile ⁊ iustū: q̄
oībus rebus quibus abutebant̄: puniant̄:
⁊ oīa ad eorū penā aliquo modo vertantur.
Et sic qui pluribus abutit̄: pluribus modis
ibi punietur. Qui ergo vult hic frui multis
honoribus ⁊ vanitatibus ⁊ delicijs que cito
transeunt ⁊ eternaliter cruciatū habere ma
iorem. Nota de hoc. B. iiij. 7. et. D. xi. 32. et
M. xi. 11.
Ar. ij. ¶ Sed quia forte aliqui hoc quod dictum
est in isto primo: vicz q̄ mali eternaliter dā
nantur minus credunt. Ideo in hoc articu-
6 lo secundo ostēdetur certitudo dānationis
malorū. Hec aūt certitudo p̄z ex veteri testō
Esa. vl. Vermis eorum nō moriet̄. Et ignis
eorū nō extinguet̄. Et ex nouo Mat. xxv. Ibūt
hij in suppliciū eternū ⁊ iusti in vitā eter-
nam. Et Matth. xx. Multi sunt vocati: pau-
ci vero electi. Et Mat. vij. Lata porta ⁊ spa
ciosa via que ducit ad perditionem: ⁊ multi
ti qui intrant per eā ⁊c. ⁊ multis alijs sacre
scripture locis. ¶ Idē ostēditur ex fide san
cte ecclesie cui pertinaciter contradicere he
reticum est. Ex simbolo vicz Athanasij
continentis. Ad cuius aduentum oēs ho
mines resurgere habent cū corporibus suis
⁊ reddituri sunt de factis proprijs rationē.
Et ibunt qui bona fecerunt: in vitam eter
nam: qui vero malo egerūt: in ignē eternū.
¶ Sed q̄z deus iudex iustus nihil sine cau
sa iudicat. In hoc articulo tertio ostēden
restat iusticiam iudiciorum articuli sc̄di.
¶ Huius autem iudicij iusticia p̄z tam ra
tione q̄ auctoritate simul ⁊ ratione. Exem
plum ⁊ ratio ad hoc de illo cui si committe
tur res infiniti precij: si per suam neglige
tiam eam amitteret: nōne infinitum preci
solueret vel infinitā penā subiret sm̄ iusti
cie regulam. Ita in proposito. Ille qui est
filius dei infinitus datur per graciā: ⁊ est
in sacramento altaris: ⁊ in quorū cordibus
spiritussanctus inhabitat qui est infinite bo
nitatis: ⁊ aīa infinito precio redempta: qui
omnia ista peccādo amittūt: ⁊ preciū infi
nitum reddere nō poterūt: nōne iustū est vt
penā subeāt infinitam. ¶ Preterea in pec
cto ⁊ etiā in emēda tarāda cōsiderare opor
ter personam cōtra quam peccatur. Grauius
enim punitur delinquēs vel proditionem cō
tra regem exercēs: q̄ qui peccat contra gar
cionem. Cum ergo peccatum ⁊ pena pec
da peccati: commēsurari debeāt et mēsurari
⁊ cōditione persone cōtra quam peccat: ⁊
cum deus in omni cōditione ⁊ mensura sit
infinitus iusticia requirit q̄ peccatū mor
tale in infinitū puniat̄: q̄z est cōtra deum in
finitum factū. Iuxta illud ps. l. Tibi soli
peccaui: siquidē omne peccatū mortale cō
tra deum committitur. ¶ Preterea peccatū
mortale cū quo peccator morit̄ semper ei
adheret: q̄z post mortem non est locus pe
de mortalibus. Ubi ergo peccatum semper
adheret: iustū est q̄ pena semper adhereat.
¶ Aliā rationē ad hoc Nota. A. xx.
⁊. C. v. 14. huic etiā cōcordāt auctoritas
⁊ rōnes doctorū: q̄ vicz semp puniat̄: q̄ semper
peccare vellet si posset. vn̄ Beatus Greg.
xxxiiij. li. mor. Ad districti inq̄t iudicis iu
sticiā ptinet vt nunq̄ careāt supplicio quo
rū mēs in hac vita nunq̄ voluit carere pec
catis. nullus deī iniquo terminus vltionis: qui
valuit: hr̄e noluit terminū criminis. ¶ Et
idē quarto dialogorū. Iniq̄ ideo cū fine de
linquūt: q̄z cū fine vixerūt: nā voluissent vi
uere
sine fine viuere: vt potuissent sine fine pecca-
re. hoc ostendunt in facto. Quia dicit canon
q̄ qui nunq̄ cessant peccare dum viuunt:
ostendunt quia semper in peccato viuere cu
piunt. de pen. di. j. c. importuna. §. siue aūt.
Et hoc iustū videtur: vt qui deum expugnat
in suo eterno puniatur in dei eterno. Et cum
deus voluntatem vt factum videat: volūta-
tem sempiternam quasi factum sempiternū
puniat. Qui nūq̄ cessaret peccare si semper
viueret: ⁊ qui semper viuere vellet vt semper
peccaret: ex dei iusticia semper viuat: vt sem
per penam sentiat: hec videtur sententia ei-
se Bern. Omnes ergo tales sunt de numero
illorum quorum damnatio iusta est Ro. iij.
¶ Sed non obstāte q̄ iste rationes ⁊ aucto
ritates necessario concludant: tamen non-
nulli sensus ⁊ sensibilia plus sequētes: q̄ ra
tionem vel auctoritate: quia que non vidēt:
non credunt. Sicut patet. A. xxiij. 1. Et quia
penas damnatorum non vidēt oculo corpo
rali. Ideo minus eas credūt. Propter tales
10 ergo deus aliquando penas infernales visi
biliter ostēdit. Sicut in partibus Cecilie pa
tet vbi ignem infernalem de locis illis eru-
ctantem ostēdit sm̄ beatum Greg. in quar
to dialogorum: propter incredulos: qui nō
visa non credunt. Talibus etiam sensibilia
exempla posuit. Sicut patet Lu. xvi. ⁊ mul-
tis alijs locis euangelij: ⁊ per sensibilia exē
pla ⁊ narrationes quas ipsa veritas per se-
metipsam ostendere dignata est: plus creda
mus: alias nota historias que eandem ma-
teriam: videlicet malorum ostendunt dam-
nationem. Sicut est illud. A. xij. 31. Et illud
A. xxvij. 49. Et de quarto dialogorum q̄ pe-
nuit lucias: ⁊ de multis alijs exemplis in
eodem quarto li. dialogorum. ¶ Ad idē fert̄
sic de quodam qui de noctibus ire solebat
ad mulierem quam cōtra legem dei dilexit.
hic ergo vna nocte iuxta theloneū veniens
vidit magnū principem demoniorum qua
si in loco sedere iudicali: ⁊ alijs ei astanti-
bus precepit illam mulierem adducere: eam
nominando ad quam leccator tunc iuit. Fe-
stinanter ergo ad domum illius mulieris:
currēs: inuenit eam in lecto suo suffocatam.
¶ Ad idem nota ex cesario de concubina sa-
cerdotis: quam post mortem miles voluit
defendere a demonibus: sed nō potuit. Sic
ergo ad aliorum exemplum ostēdit deus il
lius misere mulieris dānationem: ⁊ hoc est
quod ipsemet promittit se facturum Apo.
xvij. dicēs: veni ostendam tibi damnationē
11 meretricis magne. ¶ Ostendam inquit tibi
damnationem meretricis. i. anime peccatri-
cis q̄tum ad tristiciam ⁊ dolorē: q̄tum ad
tenebras ⁊ squalorem. ¶ Primo q̄tum ad
tristiciam ⁊ dolorem: hec autem tristicia ex-
cogitari aliqualiter potest ex tristicia incar
cerationis perpetue vel mortis temporalis.
O q̄ tristis sententia esset cuilibet nostrum
poni in carcere perpetuo: profundo ⁊ tenebro
so: vbi nulla esset euasionis spes: cum pane
⁊ aqua ⁊ vinculis multis. Et specialiter si
sciret se ibi diu victurum in penis. Quanto
tristius erit poni in illo carcere tenebroso in
ferni. Tenebroso dico. Quia sicut hic dilexe-
runt tenebras culpe ⁊ loca tenebrosa ⁊ occul
ta pro delicto suo secretius perpetrando.
Ita ibi ponent̄ in tenebris pene: que in euā
gelio a christo vocantur tenebre exteriores:
mittite inquit eum in tenebris exteriores: ha-
bebunt tamen sm̄ aliquos doctores modi-
cum lumē: quod anglice vocatur glumsinge
non ad eorum solaciū: sed penam: vt videli-
cet propriam videant deformitatem: videāt
etiā q̄ deformes fuit illi ⁊ ille: quos fatuo
amore excecati: hic pulchros ⁊ pulchras re-
putabant. Videant insuper illos quos hic
ad peccatum traxerunt: vel iuuerunt: ⁊ qui
eorum exemplo hic peccauerunt ⁊ quos hic
mali dilexerunt, esse cū eis dānatos: cum tri
sticia ⁊ dolore dicentes illud Luce. xxiij. Et
tu in eadē dānatione es. ¶ Iterum hec sen 12
tentia tristior est: quia ibi non erit incarcera
tis panis ⁊ aqua: sicut positum est de carce-
re mundi. Sed prochdolor: ignis: sulfur: spi
ritus procellarum pars calicis eorum: in ps.
xlviij. ¶ Iterum q̄z nulla est spes euasiōis
q̄z in inferno nulla est redemptio. ¶ Iterum
quia est ibi non solum per mille annos: sed
semper est victurus. Iuxta illud laborabit
in eternū: ⁊ viuet adhuc in finē: in ps. xlviij.
Et christus Mat. xxv. Discedite a me male-
dicti in ignem eternum. Ab eterno autem: si mil-
le: immo quod milia annorum excogitare
poteris per intellectum auferas: illo ablato
tātum de tempore remanet post illam abla-
tionem: nō minuitur: q̄z infinitum finito mi
nus esse non potest. Ergo q̄ miseri sunt
qui pro parua delectatione vel lucro terre-
no: tam longam incurrūt penam: vbi nulla
est spes remedij. ¶ Qualis autem tunc erit
cordi dolor: p̄z in parte p̄ hoc: q̄ modo com
muniter dr̄: quādo q̄s dura patit̄: si spes nō
esset: cor frangeretur: sed ibi neutrū erit: q̄z nec
cor frangit̄: nec spes est. ¶ Fert̄ de quodam 13
magno. q̄ ex tali verbo a quodam fatuo co- Exem.
rā eo dicto ad magnā cōpunctionē de pecca
tis suis cōuersus est. Cum enim audiente fa
tuo: quidā diceret: si spes nō esset cor frāge-

gerctur: adiecit fatuus: qualis ergo pena erit: vbi nec spes est de liberatiõe: nec cor frãgi potest: quod dñs audiens suspirans ait: y. posse: mox: q audiui istud verbum a stulto. Et tñ Seneca teste in quadã epistola ad Paulum. Deus quãq errore fatuorũ effatur Nota simile. E.iij.23.

Arti.v. ¶ Mali vero desiderantes sine timore peccare: friuolis cogitationibus ⁊ responsionib⁹ cõscientias glosant: ⁊ vt audaciores sint ad peccandũ: predictis auctoritatib⁹ ⁊ exẽplis de dãnatorũ perpetuitate ⁊ ostensione mul

14 tipliciter rñdere nitunt. ¶ Primo dicẽtes: q talia vba ⁊ exempla in libris posita: ⁊ scripturis sunt ad timorem: vt per illa homines dimittant malũ ⁊ faciant bonũ. ¶ Sed isti male conscientias glosant: dũ nouũ peccatum blasphemie alijs peccatis suis addunt dicere enim deũ mendacẽ: ⁊ blasphemia: q: de⁹ verax est. Omnis aũt homo mendax. Ro.iij. Sed de⁹ in pluribus sacre scripture locis pmittit malis dãnationem eternã: sicut. F.e. patet. c.vi. ⁊. vij. Dicere ergo q illa dei vba timorẽ includunt: sed nõ veritatẽ: est dicere deũ mendacẽ: duobus cõtraria asserẽtibus: oportet q vnus illoꝝ falsum dicat. Sz deus ⁊ homo in hoc casu cõtraria asserunt. Ergo oportet vnũ falsum dicere: hoc nõ potest esse deus: sicut patet per predictã auctoritatem Pauli. Ergo ipi falsum dicũt. Et sic i triplex incidunt inconueniens. Unũ q mentiũtur. Aliud q deum blasphemãt. Tertiũ q audacius peccant. Sed forsitã dicent: his q deus dicit credimus. Sed narrationib⁹ ⁊ exẽplis aliorũ predicantiũ non oportet fidẽ adhibere: q: ipsi: vel ad peccatorũ terrorẽ: vel ppter alias causas talia terribilia narrant. Sed q maior stulticia: q cogitare q aliquis mendacio suo se perdere velit vt alios saluet. Cũ etiã sm doctrinã apli. Ro.iij. Non debeant fieri mala vt eueniant bona: quis tam cecus est: qui tantum malũ .i. perditionẽ propriaz facere velit. Ut alijs bonũ dubium eueniat. Deus etiã mendacijs nostris non indiget.

15 Contra tales nota. A.xxvi.7. ¶ Iterũ dicũt viuis non credimus: sed si ipsemet dannati redirent ad nos: eis crederemus: q: ipsi veritatem experti sunt. Cuius tamen contrariũ aliquando visum est q videlicet viui mortuis eis apparentib⁹ se non correxerunt. Sicut patet per hoc quod a fidelibus nuper di

Exẽm. citur accidisse: de quodã diu concubinam tenente: qua mortua: cuidam famulo domus post mortem suam apparens dixit se esse in magnis penis: dixit etiã q premuniret amasium suum: q se corrigeret: q: hoc erit sibi et mihi valde vtile: quod si non fecerit. hodie ad tres annos ipse morietur ⁊ eternaliter dãnabitur: ergo famulus grauiter infirmatus magistrum suum de predicta ostensione premuniuit: qui tamen vitam suam non emendauit: ⁊ illo die ad tres annos: quo illa mira ipsum moriturum predixit: magnum festum de vicinis suis tenuit: ⁊ eos secum vsq ad noctem tenuit: a quibus quesiuit: si dies adhuc transijt: qui dixerunt q sic: ergo inq falsum est quod mihi dictum fuit: q: adhuc viuo: ⁊ hospitibus licentiatis ãteq ad pom venirent: subito mortuus est. Si ergo Moysen ⁊ prophetas non audiunt: neqz si qs e mortuis ierit ad eos credent. Sicut patet. A.xxvi.25. ¶ Iterum dicũt: q deus nullum christianum quem ita care redemit: perdere vult vel damnare. Et ideo dicunt q ille auctoritates. F.e.c.vj. habent intelligi de infidelibus: qui omnes ⁊ soli damnabunt. ¶ Huic respondetur q verius dicunt q discredant: quia deus neminem perdit: quia ipse omnes homines inuenit in celo: vel in inferno vel in purgatorio vel in limbo puerorũ. Deo ergo qui scit vbi sunt: et qui eos habet ⁊ vult habere: non perduntur: sicut pe pastor dicitur oues squalidas quas in alia domo a sanis separatas ponit: amittere vel dominus latronẽ: quẽ in carcere ponit. Sed si carcerẽ euadens ad nemus fugeret amissus domino diceretur. Sic in proposito. Seta. P.ij.31. ¶ Et esto q perdant: deus tamẽ eos non perdit: sed ipsi seipsos perdunt. Sicut infirmus qui medico non obediens se ipm occidit. Sic peccator q est sicut falsus monetarius: qui falsam monetaz facit: sed fidelis talẽ monetam inueniens: eam frangit ⁊ perforat cultello ⁊ destruit. Sic peccator aiam suam que est ad dei similitudinẽ. Sicut pa. A.xxiij.6. sicut denarij quodammodo ad similitudinem regis representant. Quãdo ergo peccando hanc similitudinem destruit ⁊ diaboli similitudinẽ introducit: summi regis .i. dei monetã falsificat. Sed fidelis pa. hanc monetã inueniens eam in ignem penit eternum: qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius Mat.xxv. Nota. F.i.43. ¶ Sic ergo rex falsam monetam cũ falso monetario inueniens ⁊ vtrũq dãnans: non dicitur q moneta regis perditur: sed q falsificator cum moneta sua est damnatus. Ita in proposito. ¶ Quidam vero dicunt q illas auctoritates oportet intelligi de his qui nunq fidem dei: vel baptismũ receperunt: ⁊ non de falsis christianis. Et valde irrationabiliter dicũt. Et hoc ondi pot multis exẽplis ⁊ auctoritatibus.

¶ Dominus enim terrenus plus irascitur ⁊ iustius punit cuz qui plus de donis suis recipiens: proditorie contra eum agit: sicut pater q maiorẽ amittit ingratitudinẽ q alius q non recipit tantum. Sic in proposito: christiani vo plura dona dei: sicut ecclesiastica sacramenta ⁊ huiusmodi receperũt q infideles: igitur ⁊c. ¶ Iterũ rex plus ira

13 scitur contra eũ qui ei homagium fecit: ⁊ testes fidelitatis inuenit: ⁊ ei seruire iurauit: si postea proditorie vel false contra eũ agat q contra aliũ: qui in nullo sic ei astrict⁹ fuit. Sic deus contra falsos christianos qui ei in baptismo solenni voto se astrinxerunt: et testes fidelitatis inuenerunt: ⁊ ei se seruituros et diabolo se abrenunciaturos promiserunt: sicut patet. F.iiij.29. Si postmodum dei mandata: et legem non teneant grauius eos q saracenos punit ⁊ licet enim illi simul cum istis damnentur. Iuxta illud Esaie.j. Conteret sceleratos ⁊ peccatores simul: ⁊ quia dereliquerunt dominum: cõsumdentur tamen isti falsi christiani qui dereliquerunt dominum: plus confundẽtur ⁊ grauius punientur. Sic ergo tales accipiũt dãnationem maiorem. Luce.xx. sicut patet. F. iiij. articulo.xij. Exemplum ad hoc in vitas

Exẽm. pa. Si bene occurrat de sãcto patre Machario: qui dicitur caput mortui in deserto inuenisse ⁊ precibus obtinuisse ostensionẽ: qualis in vita sua fuerat qui hoc caput portauerat: qui nutu dei respondit se saracenũ fuisse qui de statu suo requisitus. Respondit se damnatum esse: requisitus vero si aliqui essent in inferno preter ipsos saracenos. Respondit falsos christianos multo profundiorem locum tenere ibi: quia multo plura a deo receperũt: ⁊ plura de deo audierunt: contra que semper ingrati extiterunt. Et christo teste: seruus qui scit voluntatem domini ⁊ non facit: plagis vapulabit multis Luce.xij. Exemplum ad hoc satis euidẽs est de cõmittente peccatum in statu vel loco sanctiori vel maiori. Committens enim peccatum in loco sanctiori sicut in ecclesia: grauius peccat: quia ibi rem auferre est sacrilegium: quod in alio loco non est nisi simplex furtum. Cõmittentes etiam in statu sicut in prelatura magna grauius peccant: ⁊ duri⁹ punientur. Sic christiani qui infra ecclesiã christianitatis ⁊ in statu altiori: ⁊ post missionem manus ad aratrum ⁊ post fidem receptam peccant. De quibus. j. Thi.v. habẽtes damnationem: q: primam fidem irritam

14 fecerũt. ¶ Iterum sicut Enormius peccaret qui vile factum sicut homicidium vel aliud cõsimile committeret circa altare q in naui ecclie: q: locus ille quodãmodo sanctior est. Ita q locũ ⁊ statũ maiorẽ in ecclia tenẽt: sicut clerici. De talib⁹ ei recte ad lrãm loqtur xps Lu.xx. dicẽs ãbulãt in stolis: ⁊ amãt salutationes i foro: ⁊ pmas cathedras i sinagogis ⁊ primos discubit⁹ i conuiuijs q deuorãt domos viduaꝝ: simulãtes lõgã orõnẽ: hij pcipient dãnationem maiorẽ. vñ Hiero. sup Ezechie. Cui dubiũ quin inter tres peccatores: gentilẽ hereticum ⁊ ecclesiasticũ: multo maiorib⁹ penis dign⁹ sit q maioris fuerit dignitatis: q: non solũ in se peior est q gẽtilis: sz etiaz q: pluribus nocet. Iuxta illud vbi Gre. i pastoralib⁹: nullus qppe ãpli⁹ in ecclia nocet q q puerse agẽs: nomẽ vel ordinẽ hz dignitatis ⁊c. ¶ Peti ḡ grauitas nõ solũ attenditur penes peccãtis maliciã in se: sed etiã penes illos qb⁹ pctm nocet: q inde scandalizant vel

ad pctm trahunt. Cũ ergo peccatũ maiorũ 20

christianorũ ab alijs christianis pl⁹ in exemplũ trahat: q: illorum facta quotidie videt: ⁊ bona credũt vel credere volũt: qñ ad exempla illa trahunt: q infideliũ: quorum facta nec vident frequẽter: nec bona operant. Patet q istorũ peccatũ grauius est. De tali ergo bene dicit canon: q est ifideli deterior. vj. q.j. quero: q: plus ecclesie nocet q directe infidelis distin.xcij. si inimicus: in fine. xj.q. iij. nolite. i fine. Sicut patet. B.ij.16. ¶ Itẽ peccatum suum grauius est pctõ infidelis. xxiij.q.iiij. in co. Ideo pena illius grauior erit pena infidelis. xij.q.j. scimus. Et.j.q.j. nonne. ¶ Et sicut mali christiani graui⁹ peccant infidelibus ⁊ grauius punient: q: pctm illorum pluribus nocet: vt ostensum est. Ita etiã inter christianos gradũ in peccatis ⁊ penis ponere oportet. Ita q sp quãto maiorẽ locũ: statũ vel officiũ tenet: graui⁹ fit ei⁹ peccatũ ⁊ pena grauior: siue sit psona secularis siue ecclesiastica: q: quãto i maiori dñio ponitur: tãto plures ad eũ respiciũt: ⁊ exẽplũ vel act⁹: vel defect⁹ timore vel amore sequunt: ⁊ tales in fine inuenient iudiciuz durum his qui male presunt Sapien.vj. Nota. C.xvij. 33. ¶ Hoc idem videmus quotidiano experi

mento: et quilibet plus offendit contra do 21

mesticum proditorie agentem: q contra extraneum. Et plus contra amicum q alium. Et plus contra cõsanguineũ ⁊ ppinquũ: q remotum. Et plus cõtra filiũ infideliter sibi seruientẽ: q quẽcũq aliũ. Ita de⁹ qui ait in Ps.liiij. Qm si inimicus meus maledixisset mihi: sustinuissem vtiq: q si diceret: q: amicus meus hoc fecit: plus grauior. ¶ Multuz enim grauabatur contra malos infideliter

sibi seruientes in lege nature sed plus con-
tra peccatores in lege positiuali ea maiores
ostenderat amicum amicissimi patet in toto
testamento. Quod adhuc contra pessi-
mos lege grauissimi filios specialissimus
prodixit agentes. Ideo processus patet ex
vindicta contra legum transgressores ebri
fit crucifixorum. Transgressiones enim legis
naturę in diuino Hoc subiungebamus
dictur esse mos facilima. Transgressiones
legis positiuę adauctum sic patet. Duc-
men. ex quę est mos grauior. Summus
pro transgressor legis christi scilicet Judas
sepsum insipientissime ed turpissimum in
ter omnes mortes. Christi enim in christo
emolitione essent gentiles malitiose malos
lix christianos malus scilicet Judas. Plus
contra illum offendebatur et grauius po
nebatur illo quod in se et in omni pauperi
e hoc specialiter: quia erat de numero illo-
rum quibus dixit Joan. xv. nos amici mei
estis: ad quos maximam offendera amici-
tiam: sicut ibidem dicit maiorem inquit di-
lectionem nemo habet quam hanc. Deque etiam in
Psal. el. conquerritur dicens, Etenim homo
pacis mee in quo speraui et. Pater ergo o
tam culpa: ęę pena malorum grauior est.
22 ¶ Iterum dicunt christi mortem redempti fa-
mus nos christiani e nomen christianum
habemus: quod non habent infideles ergo
nobis christi mors plus valebit. Respondę
mus christus pro omnibus mortuus est
tam pro eis q̃ pro nobis et tamen licet pro
damnabilitur quia fidem mortis christi no
receperunt. Ita ifti qui accepta non tenue
runt sed oportuit contradictum illud ergo
go q̃ mali christiani dicant pro eis plus
esse scilicet q̃ ita chare morte christi redem-
pti fuerit plus erit ceteris eos in morte rem ge
neralis iudicio. Quia enim offenditur domi-
nus terrenus contra felamina qui de carce-
re Soldani magno precio dato redemit
ad terram finaliter postmodum eum insidi-
lem e ingratum inuenit. Quanto plus p
eo desidet: tanto plus grauabitur. Sic in
proposito: scilicet quia nos de tali re care empta
quando eam applegendimus in alam: sicut
equum claudum vel ouem vel boum quanto plus dedimus e caritas eum nutrit
to plus in eum durdicent se care illud eum
mus: e modo mhil valet debilitatus illud ha
bebat. Ita dicturus est deus in iudicio. pa-
ter ergo q̃ ita christi mors quam dicunt es-
se pro eis: erit maxime contra eos. Scilicet poc
est exemplum de duobus vicinis inimicis ter-
quod animosis amantibus. De quibus ser-

tur quasi sic: q̃ eum vnus illegum offen-
sus e alius maiores bonus fromumen
tum ammonerent: nec tamen se corrigeret
scilic q̃ malum grauiter illi matum bonis
diligenter cuftodiret: e frequenter ad
se saltem eum ammonendo. Qua ergo non
tum in fornax in qua in ore erat bonum
intrarent beneficia que pro eo fierant
gratitudinem quam contra eus benefi-
cientes: gubernatione e incarnatem
passionis quam pro eo intercessoque patris
accepit sanguinem de latere suo: e hoc
firmi facem proferet dicens: sanguis ch̃i
re effusus sit contra te et non ad salutem
23 ro clamauit pe rimore qui ante eum ge-
bat: e alius concurrentibus innumeris
guinem in faciei mortui adhęrentibus
la tenore sere pertunt. Sanguis ergo
uentus offendebat vt visionem non fuit
sam patet ergo q̃ ille sanguis benedicti
si mala fuerunt contra nos erit in bono
tionem mortis Jesu. etiã. ¶ Christus enim
redde deus nih pe. lei. dicens aqua pura
cogitauerunt repellere. Sicut enim filius
pacem, filii ad carcerem forte conuenti
cit ęę p realę prone sua militum repellere p
24 tu carcere remanere si vult. Ita in prop
to. Et licet quis mereretur pimilegia ac
tere propter contrarium facturę quan
cessa abutitur potestate: licet patet. Ita
Ita mali christiani pimilegium pacis
ge z mone christi et sacramentum redem
qua pmulegia frequenter abuti fatere
ctis contrarijs reuocatis aut rant. patere
25 ęę illi be edocti est de cista bonarum dapes
in cathedra dicunt pomitted cauę pe-
rationem oportet q̃ vterq̃ conuertatur
lum aperitur passione christi sicut mala
ur. Altera vero bonis operibus non
hoc ergo q̃ nobis aperiatur: necesse
vtraq̃ diuinis concurrat: sicut necessario
auis duas alas habeat: ad hoc q̃ in alam
afendat. Sic in proposito. Quamuis ad
idem in omni negotio. Et quis in aliquo
cessitate ofitmutus sepsum inuare exp
gemus, nō valet vpote bonum efficere
runosam reparare: vel plagas sanare. re
inuent ita bonum annexum quod eum
uare. Sed si meparat fundamentum pone
re facere quodlibet ex eis annexum. Si
negligentes sunt circa salutem proprium
cences: bonus vult nos saluare erranti: sic
pater. Ezech. xviij. Iterum dicunt deus non
et nos nec redemit q̃ damnet verum est.
cut homo non plantat arboiem fructiferam

14 it bortu suo: et eam comburat: si tamen
non fructificat comburit. Sic ecte christo-
nus. Quid ultra quę non fuerit fructum bonum
creduerunt in agnes mereruit. Matt. xxj. Con-
tinuit. Contra iam quasi signum interfectio-
ne. De bono malit admirari q̃ pro facto
dientes: quare deus non fecerit rationę
fuerit. Exemplo ad hoc pla-
ta addit posfunt. Ja in me enim bonum vide
mus q̃ non operetur semper penam. quasi
ri culpe: pena ad longitudinē e breuita-
tion. Si ire ob bonum adiutorium quo ad
ternum e culpa eno transiuer is vt vnum sine
sine punitas. Sic est in peccato voluntario: sic
15 li. vij. c. Sic et in peccato voluntario: sic
be blasphema e mihe alijs peccatis. Quę
parentis legem autem in qua p bonę delecta-
fuerit ede vt non potuit sequi ex ipsa
longa imitatione mois sine fine: q̃ semel
mentum per legem nature nunq̃ fuerit. Et
boni est voluntarium figurant mois vel
ria. etiã. ¶ Ide pater in iure bumā
mem quę qui vendit hereditatē sibi amissa
recuperabit emptor in perpetuū habet in
in re empta. Ita bonus vendit subdolo ani
mi fidęr finale peccati. Sicut illi. xxj. q.
chi. vendidit sunt vel sacrem malitię. Ro-
vij. canalis fuit vendidit fato peccatorę
in perpetuū anima non recuperabit debitum
est q̃ dolor bone est ferunt. e loga sequun-
tur. Et matrimonij contracti bonum equm
tur ad copula tori vtil. Sic delectus bonae
sequitur damnatio eterna.

¶ Respondendus ergo malorū quod men
dacter matiuum debendere q̃ bonus nemines
christianorū damnare vult eudenter repro
bans. ¶ In articulo forte inuestigare opor-
ret bonus mendaci cauſam: vt non solum di
cum in scio sed cauſa reprobatis ex vitici
nō bene credere qui rationis nō inuestigat
nec credit: ipsius audacię magna cauſa
accepta videtur esse ipsi patentia e longa
peccatorum reportatur nec hoc videtur q̃
taro apertus e festinus accipit vindictas de
peccatoribus propter hoc enim adhuc timo-
re peccatis si hominum non fortius acci-
pit vindictam apertam: sicut in lege nature
fuit. vij. Ait peccatores solubio simul nec
uite in lege Moysi. Quinto. xv. Colligens
ligna in sabbato lapidabat. Et Dathan e Abyron filios numerorum. xvj. cum omnibus
sorę sua contra Moysen insurgentes rino
bedientes a terra deiscebat ante. Et multas
nacionibus exercuit quas modo nō cre-
ctis. Cum sic cessatio hoc causa sit bona:

quia aliter se habet dominus ad amicos spe-
ciales deliquentes: et ad filios quos diuin
expectat nimeio e verbis e literis eos ami-
monendo: ne si corrigant filium emat bene
delinquere denocte verberat. Sic deus qui-
tius amicos modo expectat e verbis, pphe
e literis predicatorum e facre scripturarum
nos amicos: filii in morte nos corrigat
omnibus delinquentes tamen ipsi ista causa
abuntur. Sicut patuit de illo qui verberi
cum semel audiret pphe-
corpus christi indigne: indicii sibi mandu-
cat e bibit: predicatorem deridet ait ego xx
annis illud in peccato accepit adhuc nihil
mali sentio eodem die pessimus suspendit.
In quo facto duo obseruabilia. Primo: q̃ au
dacter fuit ad peccandū e minas dei pensit:
quia peccati sum multos annos impunitum
transfuit. Secundo q̃ licet deus aliquos
anima peccati vindictā differat: illud tamen
in fine impunitus non dimittit. Hosa. p. v.
21. cum Ecclesi. Quanto diuitius respectat
tanto grauius in fine punitur propter duo. Pri
mum est quia minores cōtra eum delinquen
tes expectans gratius contra eos ira fertur
e reputat se ab eis persimus: ideo grauius
contra eos procedit tanq̃ contra eos prodi-
tores magis ingratos. ¶ Secundo q̃ qui
to diuinus expectat tanto plura mala cō
mittit: e diuinę ingratitudinem gratia dei
grauitudinem e patientiā reddunt. q̃ enam
mala e loga mora aliquādo obiurdem tra-
dunt. Sicut ergo quanto iustitiarij pcrest
tatis q̃ curie stanio diutius prolongantur ira
rius venuntur tanto penas erit multo in cō-
mum adueniu. ¶ Diuinę quia quanto no
timentes nec expectantes audaciores sunt
ad faciendum mala: pro quibus ab eis pu-
nuntur. ¶ Secundo quia ei diu ingratumq̃
ta quę ab eis in illo misereo requirenti: oblī
uioni tradiderūt. Sic in proposito erit illis
Do quibus dicit Job. xxiij. q̃ deus dedit il-
lis spus penitentię ipsi abuti sunt eo en fu
perbia: quando redident rationē obmutescē
tes ponentur in tenebras exteriores. ¶
¶ Sepolcro mendaco inventis de nouam Ar. vij
baptizans, qui dnar. e cā medaci. Restat 27
brem exemplo illius mendacij ostendere pe
nicium. Et cum falsificans bullam, pape
excommunicetur quomodo excōmunicatur
apud deū e omnes bullas fua. a. facrā fer
piuram: apostolos e pdicatores suos fal-
sificat. Quicunq̃ sicut oc dicunt, q̃ vellet
q̃ non esset peccatorum punitore sic vellet
deum non esse iustū e licet nec peccatorum
punitore erat, nec bonorum remunerato-

et quæ ratione ipsum negant in nimis malo
lourmengeare possunt in promissio bonog.
Et sic cum deus esse non posset nisi iustus et
fortvellent deum non esse: implicatur in mon
dicto suo tenent eum non esse: inquantum
dicunt eum iustum non esse. ¶ Qui enim oc
casionem mendacij fui tot perdunt quot et
tabitus verbo audacium fumunt delinendi
di. Si ergo teste ps. v. perdes omnes qui
loquuntur mendacium: qua perditione per
dentur qui tam periculose mentiuntur. No
ta de vita diuinationis materia. D. vij. ar. iij
vsq; ad finem capituli.

D.vij. Sperationis. xpti.

Artic.j.

Mo offendenda est causa. Secūdo
periculū. Tertio remedia. ¶ Quā
tum ad primū. Desperationis causa est trip
plex. Commissio omissio et calida deceptio.
¶ Primo dico malorū cōmissiōe que specialiter
tribuūtur ad psonas propositū nostrū cōstitue
in numa carnis et mundi dilectiones de ali
terius seculi odio. Diligenus enim: q̄ qui di
ligit vnum non libenter ab eo diu separatur
et specialiter vbi dilectio est carnalis. Sic
enim qui multum odit vnum non libenter
ad illum vadit: vt dix cum illo conuersetur.
Adhuc si ille quem diligit: aliud quē odit
sinat minus magis mutuo ad illum quē odit
vadit: qz non solum a dilecto fuga erit: et ma
le accepta: sed q̄a cum non diligit sed q; inu
micum sum diligit: quod penus est. Si ergo
oportet eum magna negocia in curia ce
lestis expedire quem odit: inuia desperat de
bona expeditione: sic loquit vel cogitat: de
spero bene neq; vea mea expedire: qz semper
fui inimicus extremo amico: immici sū. ¶ Sic
spiritualiter inimicitia quedam spiritualis
est inter deum et vna partē: carnem et mun
dū et alia parte. Iuxta illud Iacobi. Amici
tia huius mundi inimicitia est deo. ¶ Decretor ergo scienq; et ve
nerū deo displicetur. Quare q̄ deum odit ego
vellet cum nō esse: sicut patet. D. j. 17. vel sic
te cum occidere si posset vt iterum peccare
sed qz est in tali voluntate ergo hominē od
non diligit sed odit sic a multo fortiori qui
est in tali voluntate ergo deum. Secūdo q̄
est amicus inimicus sui scilicet carnis et mun
di. Et sic tertio tertij immo? dei. Teste Ja
co. iij. Quicūq; voluerit amicus esse huius
seculi: inimicus dei constituitur. Nunq; vel
ter ab ista carnevel seculo quod tantum di
ligit: diu recedere per mortem. Et ideo quan
do ad istum punctum veniunt magnis dese
ctus hic opēt remanere. Sicut patuit
illo. A. xvij. 49. ¶ Crede quod sam Aug. i.
de quo ferunt q̄ ad mortē ventus est ad
anima mea volunt mihi scrutire: nudū eā
nus vel tenentur ne cibaui: ne potauī: nec
z adhuc melioribus vellem si mori timue
re vellet: quod si nolunt: feruet alterius
rei non habet q̄ animum non mouet
sed fibi ipsique remanere nouit. Et cū
nter illi qui fuerunt sapientiores audaci
res potentiores apud mundum immuna
more speranti: pec et magna: pusillanim
quod male erat eis in alio seculo. Et sic ex
necessitate cōpulti proponunt eo ab illa
bus tam bonis ad illum quē odit nunq; dire
runt pro maximis negocijs de quib? ero
ne in curia dei agitur ire. Cogitanes q̄ in
tencia illa deum non latet alium occupa
sperāt negocia tua apud deum in curia
bene expedire. Et ideo dolentes et mesti de
dunt. Sicut ille de quo ferunt: q̄ cum mae
cum de vocabulo tua tam frequenter repeti
deret. Respondit: adhuc intentis sum ipse
sum satus tempestiue ista diuuterere cau
infinitates: a mane de confessione mea
nitus. Respondet adhuc non moguidi se
ro eua deremus oposter confiteri. Cum
mane videret morte, appropinquare ip
rogaret obtinere. Respondit: modo non
tarde et te addidam: aetate cantabo tibi
cuge: incepit flevuit pro illis: pat gat ut
fot et salley tuum et more vnet ye vnet
De talib? loquuntur sicut dicit Augu
lij. dicens. O mors q̄ amara est memo
ria homini habēti pace in substantijs su
uro quieto: et cuius ne dereee sint in pos
bus: et adhuc valenti cibos accipere. Sec
da desperationis causa est bonoū auffe
et specialiter eiem ofpnarum: qua stat pe
mnem materia qua speranter sperare facimus
cordia: sicut patebit. C.xij. vi. 32. Ma
ci hominem tunc desperare de bono
cordie. Dixi enim nō sent sibi amico de
mona imaginatione in illa carna non de
ceptu: qui indicij sine confirmatione
ria illatus qui non sent misericordiam
ij. Et infe quidem. Sicut patet. C.xij.
¶ Tertia desperationis causa est calida de
monis deceptio: qua specialiter in mortem
deur momentum in desperationem ponen
Sicut patet. A. xij. 5. 7. 9. 10. 11. ¶ Cū enim
callidi latronis ? periculosissime mone
ris passū maxime et absolutissime ut inspe
rationem cadas: nullo modo madat. Cū
hoc diuersis vtitur cautelis quia ignorat
illos qui male puius vtcunq; iustum mod

proceedit: nunc habet. Et alium ignum ad
illos qui bene viuunt. Et quandoq; ho ad
illos qui male viuunt se habet: auffere ad
illos qui male viuunt se habet: auffere ad
mudum tyranni: et crudelius vsus arg: qui in
fortunæ vltimum computat quadrate et
sus ad modum multerij: insegose: que lun
gauis: qui magna sua omnes defectus suos
necessitatis additamenta. Sic demum in mo
te omnes deserūt: omnes desperationis
cause sic per diuersissimas sine cōfusionis vie re
cantare ille miser videns peccatorum magni
tudinem et multitudinem ad modum Cayn
in desperationem cadens desesperabilis. ¶ Ter
tia desperationis causa: est per immoderatam
mam et inquietam mea: ? ve veniam me
rantem per medium illum multos ad desperā
tiones mortales deducit. De quibus exemplum
sufficiat modo de gestis angliorum. De
mum quidam nulle cuiusdam regis prodigilitio
ni dis qui ad locum supremum ducebatur a re
ge vt ipse mirabilis vultus et animo mirus de
fessionem curie sy nolunt: quia cum nunq;
in aliquo peccato ve desit timuit sibi non de
perere iterum imporperari et tunc timuit
fit. Et cum alia die ad diem animo nere
tur. Respondit q̄ fuit minus tardequam ne
quit modo intrauit vnus angelus bonus
offendit mihi omnia bona quę vnq; fect in
pauo libello quasi scribere ipso recedente
intrauit demonum multitudo cum cachin
nis et derisionib? e gaudio: ipsi perditæ mi
ly et? mala: me sine cogitatiōis: sine loco
nōis sine confessionis: obdēres: i magno vo
immine in quo eram. Attendebant sententia
damnationis nec ne tam. Et sic tristus despe
rans motinus est. Et non solum erga ta
les tali vntur obstinatissimi quadam enim a
argumentatione: sillogistice occupati nu
per vilus est erga pannum quando vemit ad eū
et illum vexaret. Sodeat enim narrare: q
diabolus et in forma cuiusq; venetus et a
le stat argumentum. Tu fecisti illud? nūq
fimili confessionis: fecisti emendam: ergo
es mei ergo flamm in eum intrauit: ? male ve
nare. Sic immotte procedit contra peccato
ens accipiendo omnia peccata pius offensi
pio maiori propositionis necessitatem ne
mala sensitiue omnia: hec bona omissiue nū
si fecit hoc emendam restituendo vel pe
mendo: nil timore mortis: ergo mens ea
mam non potest negare: nam quem ne mi
nonem diuisile erit eu adere desperationem:
immo tales quodammodo in confitentia:
consentendo mendacium propium dare: ea
nus anna cupite erat: condemnatus est.
¶ Sed notandū: ? poterimus habere tria ver

ba ante mortem: omnia ista diabolo perici
la abusiones et cautelas cuademinis: hunc re
spondetur.

¶ Primo q̄ hoc est falsum: qz q̄a plus requi
rimus ? tria verba videlicet q̄ in toto et in
to rotide ad deum conuertatur ipsum super
omnia diligendo. Et omnia que illicite ha
ber po posse reliquendo: et ad omnia pro
re fed ruhtere amore: peccata omnia penit
tat: cum proposito nunq; committendi illa:
nec alia: z q̄ omnem rematat offendamus
posito q̄ pe pecunia q̄adere possit sine iuſ
tria verba non sufficit. Nonnulli enim ha
bent tempore mortis: maxime z plurimon
tamen ad istum fatum fiat patet pe illis. A. xij.
13. Et. A. xxvij. 49. Et fiat patet de illo ? ve
ferur dicere scelae: ? habeam tria verba
? ? z cum equo calido? de venatione veneis
sequam minus profunde intrauit de equo in
aquam cadens: ita plum diabolo tribuit ver
tis in nudidet. ¶ Sic etiam patet de alio: qui
fle: te acacare falebat: q̄ si posset ante mortē
cum sacerdote loqui omnia: pericula peche
ra cuaderet: hic ergo ad mortem confirmas
facerdoti de confessione et iugenti: nihil a
lud? nō pondum: ? si fecistes niger cauis de
ne currit: ille rufus est optimus: et nunq;
de pecda dekuit: fecit ne fos canes nonnū
dum cum confessione mortuus est: et de
nullo alio nunc loqui potuit: nisi de illo q̄
pnus bilcerat. Siquidem canes invita fua
multum bilcerat: ergo nec mirum q̄ tunc
bo ex loquebatur et cogitabat: q̄a motus
quidam fomnus est de quo ſtimm ad mā
los in ps. xcv. Dominemini fomnium fuum
a mipl inuenerunt omnes viri diuitiarum
in manibus ſuis. Dominemus vero ne re
illa quam vigilantes multum diligunt z co
gitantes: fomniantes: cum illa credunt se fo
qui ſic nequicquā mouet ne re illa quā puna
mnodmatre vel ordinate bilcerunt: ſimile
puic. Hora. 2. ſa. 7. Ille ergo habuit tria ver
bona: tamen ſufficiebant. ¶ Idem patet de
quodam alio qui vt fertur: ſic fe tacare fe
lebat hunc ergo mortiente desperatio: quia
religionis: qui illudperlum ab oc ſuc pro
audierat accelle: e cum de verbo illo cōme
motuaiicia ille. Credito q̄ habeam bo mi
ferocordiam: z granam modo in burſa mea
pro toto mundo non poſſem modo de mul
recordiam petere. Hoc nunq̄a tefte beato
to Augu. hac animadueſtione ſepe pere
cuntur impiissime mortem obtinuerunt ſic
qui olim quierē obtinere ſit dei. Pater ergo
q̄ pl? requirit? habere tria? bta vel log cū

faecrdote anteq̃ moriatur. Dadelicet q̃ hab
beat confitendos peccatas. Joan. 20. 19.
cum scan̄. Sed cogiter diuber in eode quo
modo ille miser in medio numeroꝝ positus
qui vider omnes ci vicinos informabiliter
paratos ad rapiendum animā: qui et alia
parte vider amicos & executores eum mun
bus vsq; ad ipsum ad perendū astare
& burlam & ad rapiendum bona exteriora: q̃
enam tanta grauitatur anime & extra. infirmi
tate q; vr quesq; cogitare pōt nisi de infir
mitate et quasi loqui vel audiendo aliquid
mouere: q̃ omodo poss et aliquet proferre
effect omnibus illis condicionibus ad dcī
se conuertere: q̃ omodo poss et arbos que le
simper ad aliam partē inclinat: quando
fundit̄ur ad alā partem: vcs contrariam ea
dere? Ideo prius vsq; ei pparanda: q̃ al
ter nunc rarde preparatur. Ideo bene redit
dit quidam religiosus bone memorie: mo
riapp̄opinquante: si ymoreretur q; de bo
a salute anime cogitaret. Respondit: rot an
nis in ordine viuere nimis videbantur: vbi
maturine nimis prolixe quenunciis effent
cum nota solūm modo vero redeuneande
re officii sine nota: ergo patrō cogitatiōes
modo tarde effect cogitare ante morte ergo
confiteri: q; a motuo quasi nihil pent effec
tio sit Secūda. xvij. C Illud etias est optimū
consiliū q; famus & vinus confiteant̄ vel
emendent̄: q; aliena restituant: q; ad mortem
expectet diabolus eam festa impetat. C Ut
sicut alumus vluram̄ vel potens auar̄ hic
bendo vicinum minus discreti & malum pa
trefamilias: cuius hereditatē cupit: vocat
ad festa: & libenter cum recipit: & mutuat ei
pauladine plus: q̃ plus: & nō flamin debita in
repentis: sed et crescere permittit vsq; fit in ta
li miseria: q; pauperate q; illud soluere non
possit: tunc hereditatem vendat: sic diabolus
peccatoti diuersas mutuat delectationes et
facit et amicabile: et hereditatem: celeste ei
facias amittere. Et ideo dum famus & vinus
est non offendit ei quomodo est: a obligat
nec tunc computat: sed expectat vsq; loquela
qua continendo fe acquietare & faluare pot
fect: tunc sere tibi ex debitore computas
ostendendo ei quot delectationes & aliena
bona: et peccata in vita sua ei mutuauit. Si
cut patet. S. c. vj. Ideo cōmuniter tales vi
tiones multis meticulosis non ostendūtur
anteq̃ loquelam amiserint: ne loquatur habē
tes diabolum accusantem: et confiterentur et
alicna restituerent. C Et in hoc casu fe habet
dr diabolus ad medium falsorum atq; omni
hominum: quibus quandoq; obligatur fer

ribuere terrorib̄ aggraua tue. Et talis est
ficut tunica super nuda et ideo expedit
nimis longe desperata omnino vento exponi
ne. C Et sicut arbor fine radice: q; omni ven
to pōt euerti: ne sicut infirmus a medicis
desperatus: cui omnia q̃ appetit dantur.
Ita desperatus omni vento tēptationis obe
dit. C Sicut qui non habet ymoreni de qua
cadunt: ne celi: ne gregē fugant: nihil q̃s
vnere de gaudet: ne gregē fugant: nihil q̃s
placet: nihil. vbi mundi timet: obstat.
Sicut pater ze illo qui in mundana hominē
erpendiculum retinere nolentem pa
ro diabolo cōmendauit: hic cum de cista ro
mana fe simulate reddiret: dicere fole bat
quasi fic commendauit: q; ibi nunq̃ de ifer
no posset exire: vta transiremus ceru fu
mus. Ecce infirmus desperatus nihil fibi ne
gandū: q; delectabitur. Ad literam fic fuit
ealiter in transitu mortis industriat: q̃
dere refrat: quodo fe habeat erga nostra
nō bonoriūquos aliquotiēs mīt: videlicet
rationem ponere per colorem iuuentutis
sicut patet. C. vij. 19. Jn mortuo vero tēpo
per colorem senie: ficut patet.
Et cū mortuus vt fertur: quasi fic apparu
in specie mulieris pottanis parentibus
cbjis: oculos fcelic sanctam mariā de
fiocen infirmus humiliter inclinans
tur rogauit vt eo filium poperet
q; cum illa quasi genuflectentes cum lab
mus vr infirmo videbantur: orare. Respō
dit: Jn omb̄ hoc bndebit: q; habebit mise
dam̄ nec in isto audiam testes: dne ab
num: motuine in se recognitans bonam vi
siam precedentem: q; diabolus fi tumasi
linea vna respondit non videbat: q; ipse
fed vade in cum matre tua quia misere
viam fanis. & sic eos fugauit. C Quamvis
voluerint tales appropinquationes fen bonis
operis fore: ficut patet. Eccl. xxxvij.
Ubi Ecclesiastes redemotē certificatus ad fe
fugium fugit: bonoti operum dicens. Obe
as: pone memetipsum: q; omodo ambulare
ro: q; tam eo am tem veritate et corde perfecto et
quod bonum eft in oculis tuis fecerun. Et
pont et cumplum bonus Ezechias: q; ei
mentes: se paule: qui fanus dutionem ar
bitrum: ne appetchendisse. Moriens dixit bo
nam ergo amen certum. Et sic potest intelli
gi de illo. Reg. 20. Non efcienter: ac cinet
mus bellum: quatied bfcaenus pollveto
rum ad mercedem: apppropinquās: q; premius
reapurus. Cunc tamen specialiter dicmo
nionicus enim cadit homo in desperatio
enam: ante: nisi mira: q; ad vere mentem: cum
peccatis: q; mclancolige: q; mordinatis tem

maiori spe curie fue appropinquat. Sic in
cunc omnes tēptatores Sicut pater de
sancto martino quo in nore bonis operibus
suis confidens: diabolum sibi apparentem
fortiter fugauit. C Sicut etiam patuit nup Exēm.
de eodam religioso bono & deuoto nuper
mortuo: cui affuit fathanas: dicens: ergo cum
modicum: paulans: fulpuraret quesiturum
qui a fiadant und habere: quibus ille: ref
pondit: Diabolus mihi apparuit: dicens
non esse de numero faluandorum. Cui ego
respondi: q; mentiuir: q; fic eft fugam. Patet
ergo q; opera bona pius facta in mortis pi
culo fiaunt meritem: et audacem: et ma
bolum: nec tunc ab eo vincitur: q; fortiter
e finaliter pane cum vicerat. Quod figura
tum fuit. Re. xvij. Ubi ad Ioram fic dicit
q; nō valuit pugnare contra Solam. Et ille
len illo periculoso bello recordabatur qua
liter puius fortiter leonem e vilum vicerat:
e efforta batur: e audacter bellū illud ingref
fus eft ducē. Dñs qui cruptus me de ore leo
nis: e de manu vsi ipse me liberabit. Sic f
papo olim. Quamuis ingens ecclesia: ne
lea modo cōtra Solā resistere: quia recog
dat fe puius leone infernī vicisse audae ere
in bello in transitu mortis: speranz in eum
q; ipse eft liberator. Omnes ergo sīn. e ipsi
similes dicere possūt: illud, Ysbeto 61. vi. C
fugimus ad recondandā spōsā spōsam: q;
ancoram. 526. f. iij. 11. Alto modo quido
e remedij innenit p sapiert: ptestore: pitū
et sive plaga vel infirmitas aliqū medico
mmus discreto eū incurabilis: q; discretiori
bus est curabilis. Jta de infirmitate ifta ficut
patet de fcō Eadmundo. C. vj. 41. Et. vij.
xi. 118. 526. T. 118.

Ecclesiarum. Primo

ostendatur causa litas. Secūdo ne
cessitas. Tertio qualitas. Quar
to quātitas. Quinto vtilitas. Exēplo non
nō figurantudo. Septimo periculū. Octauo
exultatio ei reprobabantur. Nono aliquotus
rempentium decimas penuerfiras.
C Ad primū sic procedit: causa quare dec
cime bantur: triplex inuestigari potest: vna
ex parte decimi: alia debentur in recognitio
nem vniuersalis domini. Tertio eft omnia
fecerat de nihilo: et sua magna curialitate e
ecclesie institutione non est partes terū crea
tarum nobis concessit: e decimam sibi re
nuit: sicut largus dominus qui habet
terram minuitre pel aimco suo dat: annuā

tū redditū sibi reddi vel heredib⁹ suis d illa
terra cōstituit. Sic i proposito: ⁊ hoc est qd
dr Leuit. vlti. Oēs decime terre: siue de fru
gib⁹: siue de pomis arborū dñi sūt: ⁊ illi san
ctificant. Huic cōcordat Canon. xvi. q. i. di
cēs. Decime sunt tributa. ¶ Scda causa ac
cipitur penes ecclesiam. Rōnabile enī videt
q̄ illi det. a quo quicquid i re vel in spe bo
nitatis habemus vel habere speramus: cau
saliter accipimus: quid sumus anteq̄ ba
ptismum in ecclesia recipimus: nisi damna
tione digni: quid postea in vita: nisi alia sa
cramenta: vel quid post mortem nisi sepul
turam in ea recipiamus: Iustū est ergo ec
clesiam iuuare: que tot modis nos iuuat.
¶ Tertia causa accipitur penes ecclesie mi
nistros. Ratio enim dictat: q̄ qui inuigilāt
circa salutem animarum et reipublice vtili
tatem: q̄ habeant vnde viuere possint: sicut
patet. ij. q. q. lxxxviij. arti. i. ¶ Iste articul⁹
infert secundū. Ex quo enim decima est red
ditus seu homagium deo debitum: sequi
tur necessario q̄ soluatur: quia sicut non fa
ciens homagiū domino suo hereditate pri
uatur: ⁊ non reddentis redditum: anima
lia imparcantur ⁊ arrapantur: sic non dans
decimam hereditatem perdit celestem: ⁊ ani
Ar. iij. malibus eius mortalitas immittitur. ¶ Ex
primo enim articulo nō solum necessitatis.
sed etiam decimarū sequitur qualitas. Ex
quo enim dat nobis bona: iniustum est ei
peiora reddi: ad modum Cayn. De melio
ribus ergo cū Abel: q̄rtū ad bona nature for
tune ⁊ gratie deo offeramus: aliter maledi
ctionem incurrimus Malach. i. Maledict⁹
inquit dolosus: qui habet in grege suo ma
sculum ⁊ feminam: ⁊ votum faciens: immo
D. iiij. lat debile domino. ¶ Quantitas vero in par
te patet auctoritate preallegata Leui. vlti.
Partim vero in aliis legibus ecclesiasticis
et summis. In quibus aperte ostenditur
q̄ debent dari de lignorum seu nemorum
venditione: de venatione: de piscatione.
Addit etiam lex canonica. xvi. q. i. Decime:
3 q̄ debent dari de militia. Glosa. licita de ne
gociatione. Glosa. dummodo licita sit nego
ciatio. Et ab illo etiam qui rem illicite acq̄
sivit: sm glosam possunt decime recipi: q̄ i
uenitur in possessiōe: ⁊ decima sequitur quē
libet possessorem sequitur. De artificio. Glo
sa. de omnibus que ex lucratiua causa ha
bentur dabuntur decime: vt de donatione et
legato ⁊ doctor de collecta sua. Et aduocat⁹
de patrocinio suo: et mercenari⁹. i. qui mer
cede cōducitur de mercede sua q̄ scriptū est
honorabis dominū deū tuū de tuis iustis la
boribus. vt. i. q. i. nō est putanda. Sed no
q̄ iste deducere potest expensas. Itē de he
bis hortorū: nutrimentis animaliū: lana
cte: lignis: feno: pēsionibus: molēdinis: ba
neis: fullonijs: argentarijs: metallis: lapi
dinis et de ceteris bonis. Etiam de tempo
de conse. dis. v. quadragesima. Non de pe
in summa confes. li. i. ti. xv. c. xix. Exemplo
Gen. xiiij. dedit ei decimas ex omnibus
ple Abraā: Melchisedech sacerdoti. Sic
patet Heb. vij. Ubi dicitur: q̄ decimas ex
nium diuisit ei Abraam. Exemplo etiā The
bie: de quo Tho. i. dicitur: omnē decimatio
nem domino fideliter offerēs. Exemplo et
pharisei Lu. xviij. Decimas do oiū q̄ pos
deo. Et non solū predialiū: sz ēt psonaliū
cut patet Nee. x. quando inquit leuite de
mas accipient: ex omnibus ciuitatib⁹ ope
rum nostrorū. ¶ Si queris vbi in sacra scri
ptura decima precipit. Uide. ij. Paral. xxxi
vbi sic dicitur: preceperunt populo habita
tium in hierusalem: vt darent partem sacer
dotibus et leuitis: vt possent vacare legi
que autem fuerit illa pars: factum seque
determinat: sequitur. Omnium que gign
humus: decimas dederunt. Et Malach. iij.
Infert inquit omnem decimationem in hor
reū meū. Et Mat. xxiij. Et Luc. xi. hec opor
ter facere: illa autem non omittere: dixit illi
qui minima decimabāt. Et Deutro. xij. Om
nia q̄ precipio offertis holocausta: hostias
⁊ decimas.
¶ Ista vero decima in qualitate ⁊ quanti
te vt predictum est: data: plus dantibus q̄
deo vel ipsis quibus dātur: prodest: tam ad
prosperitatem presentis seculi scilicet in bo
nis nature: fortune ⁊ gratie: q̄z futuri scili
cet glorie id est ad sanitatem corporum: ad
abundantiam fructuum ad remissionē pec
catorum: ⁊ ad gloriam beatorum. Unde do
minus Malach. iij. Inferte omnem decimi
in horreum meum vt sit cibus in domo mea
Et probate me dicit dominus. Si non ape
ruero vobis cataractas celi: ⁊ effudero vo
bis benedictionem vsq̄ ad abundantiam:
increpabo pro vobis deuorantem: ⁊ non cor
rumpet fructum terre vestre: nec erit sterilis
vinea in agro dicit domin⁹: ⁊ beatos dicent
vos oēs gētes. Ecce vtilitas dātiū decimas
Huic concordat Aug. xvi. q. i. decime dicēs.
Decime sunt tributa animarum egentium
q̄ si dederis decimam non solum abūdātiā
fructuum recipies: sed ⁊ salutem anime ⁊
corporis consequeris: non igitur dominus
premium postulat: sed honorem: deus enim
noster qui dignatus est nobis totum dare

cui decimam retinuit: non sibi sed nobis sine
dubio profuturam: hec ille. ¶ Si ergo pro
pter vtilitatem propriam spargūt homines
semina in terra sua: que raro dat vel reddit
in decuplū: ⁊ denarios suos mittunt vltra
mare: ⁊ in varijs mercationibus: vbi dena
rius raro redit decuplatus: quare fideliter
non mittunt deo decimam partem bonorū:
qui eis dat nonem partes cum bonis gratie
⁊ nature ⁊ glorie. habendo respectum ad oīa
ista: denarius pro decima datus non solum
redditur decuplatus: sed in infinitum dupli
catus.
¶ Ex isto vltimo articulo infertur sextus vi
delicet non decimantium ingratitudo. Ex q̄
enim deus tam largus est nobis in presenti
5 dando nobis tam magna: multa ⁊ delecta
bilia bona: ⁊ largior desiderat esse in futuro
dando bona: sempiterna ⁊ optima si volue
rimus: magna ingratitudo est ei parua ne
gare ⁊ non solum ingratitudo: sed quod pe
ius est pessimū latrocinium videtur esse: ab
eo furando partem suā. Si amico danti no
nem denarios vel vlnas pāni: ille cui datur
decimā partem quam solam sibi retinet fu
retur: quis non diceret eum ingratissimum
furem: ita retinens decimas: est fur dei. vn
de Aug. in decreto preallegato. Decime in
quit ex debito dantur: ⁊ qui eas dare nolue
runt res alienas inuadunt ⁊c̄. No. F. iij. x.
¶ Ex isto sequitur septim⁹ articulus: quia
enim ingratitudo ⁊ latrocinium contra san
ctam trinitatem exerceri non potest sine pe
riculo. Ideo non decimantes in triplex peri
culum vtpote qui contra trinitatem peccāt:
incidere iustum est: videlicet in periculum:
quo ad terrenam substātiā: quo ad propriū
subiectū: ⁊ quo ad dānationē eternā. ¶ Pri
6 mum patet per argumentū a contrario sen
su. sumptum ex predictis verbis Malach. i.
vbi promittit abundantiam fructuum dan
tibus decimas: ergo non dantes: habebunt
penuriam: hoc pbatur historia ⁊ sacra scri
ptura. ¶ Primo historia de illo qui vt fert
intrans grangiam suam post autūnū ⁊ ad
mirans insolitā cumuli paruitatem: vidit
diabolum sedentem super cumulum ⁊ intel
ligēs hoc esse propter malam decimationē:
iussit totum iterum decimari: quod cum fa
ctum fuisset grangia repleta fuit de residuo
patet ergo decimatio dat abundantiam: nō
decimatio penuriam: huic concordat illud
Malach. iij. vbi deus tales reprehendit di
cens. Si inquit affigit hō deū: sicut vos me
affigitis: ⁊ dixistis in quo configimus te. Et
respōdit deus in decimis ⁊ primicijs. Ideo
penam adiungit dicēs. In penuria vos ma
ledicti estis. vnde Hierony. ibidem in glosa:
⁊ ponitur. xvi. q. i. reuertimini in textu: quia
inquit mihi non reddidistis decimas ⁊ pri
cias: idcirco i fame ⁊ penuria maledicti estis
⁊ p decimis ⁊ primicijs que parua erant vt
a vobis darentur vbertatem possessionum
vestrarum ⁊ omnem frugum abundantiā
perdidistis: vt autē sciatis me irascente hoc
esse perfectū: quia fraudastis me: parte mea
horrei vos vt inferatis decimas in horrea
mea: ⁊ pro certissimo experimento erit vo
bis: quod sequitur ibi: ⁊ ponitur. S. c. c. iiij.
¶ Ad idem August. in sermone de decimis.
Ideo maiores nostri copijs omnibus abū
dabant: q̄ deo decimā dabant. Si vero no
stri temporis homines frequenter spoliēt
⁊ bona diuersis modis perdantur ⁊ auferē
tur: non mirent: quia cuilibet illorum loq̄
tur Aug. ⁊ habetur. xvi. q. i. decime. Dabis
inquit impio militi: quod non vis dare sa
cerdoti: quia quod non accipit christus: ca
pit fiscus. ¶ Secundo ex mala decimatione 7
sequitur periculum totius subiecti. videli
cet corporis ⁊ anime: qd pz per hoc quod nu Exem.
per vt fertur: accidit de quodam malo deci
matore: qui in grangia sua cū omnibus bla
dis suis simul collectis combustus fuit. Et
quia de illo peccato specialiter notatus fuit
illi peccato vindicta iputabatur: vt q̄ in bla
dorū decimatione peccauerat: bladis cōbu
reretur: ⁊ sm mensurā delicti: fieret ⁊ plaga
rum modus Deuter. xxv. Et per ea per que
peccauerat: puniretur Sapien. xi. A simili:
qui oues vel vitulos vel quecūq̄ alia nō de
cimant: huiusmodi iuste amittent: sicut si
domino non detur redditus vnius agni sibi
debiti. Iuste alios capere potest. ¶ Tertio
ex mala decimatione sequitur priuatio pa
trie celestis ⁊ adeptio damnationis eterne:
⁊ hoc iuste quidē: quia homagiū seu tribu
tum pro illa terra nō reddit. Sicut pz. S. co. 8
c. ij. Hec autem iusticia ostensa fuit in iudi
cio: q̄ quidā talis accepit a deo: de quo fert
q̄ cū esset potens in vita sua ⁊ magn⁹: quia
tamen decimas vt debuit non dedit: post
mortem a quibusdā fidedignis viris visus
est a demonibus ad iferni loca portari. No
ta ad idem. B. ix. 7. Narratio de Augustino
anglorum episcopo: quomō excōmunicat⁹
propter decimas de ecclesia post mortem vi
sus est exire. Huic concordat dictum Augu
stini ⁊ habetur. xvi. q. i. decime: hec inq̄t est
domini iustissima consuetudo: vt si tu illi de
cimas non dederis: tu ad decimas reuoceris
id est sm gl. x̄ātū decima remanebit tibi: q̄n

demonib⁹ sociaberis: qui sunt decima pars
angelorum. Male ergo decimantes: et tēpo-
raliter et eternaliter damnificantur: et deum
hic et in futuro eis durum iudicem et parcum
faciunt retributorem: et iuste quidē talia re-
9 cipiūt: qualia dant. Ex quo sequitur: q̄ qui
de peiorib⁹ decimat: vel elemosynas dat par
ce et de peiorib⁹: hic parce et in futuro recipiet
vt qui parce seminat: parce et metet. Quod pul
chre ostensum est in malefacto cuiusdam vi
ri ecclesiastici: cui quidā de suis parochia-
nis solito quasi sic vt ferē malā obtulit mo-
Exēpl. netam: de quo cū pluries eum notasset semel
denarium malū quem obtulit seorsum vsq;
ad tempus quo cū aliis ad cōmunionem ac
cessit: reseruauit: et cum oculos sursum leua
ret falsum denarium in ore loco cōmunionis
posuit quē cum in ore pluries verteret: et ma
sticare nō posset nec deglutire: nec eiicere au
deret tristis ad sacerdotē venit: a quo requi
situs quid haberet? Respondit: durum deū
mihi dedisti: cui sacerdos: mastica bene. Re-
spondit: se non posse: vide inquit sacerdos:
ne forte vindicta sit: quam formā videtur in
ore tuo habere? qui respōdit formā denarij.
Cui ille: vide si aliquo modo in tali materia
peccasti. Cui ille: confiteor: q̄ malos dena-
rios de consuetudine offerre consueui: et re-
stitutis omnibus. Illo denario a sacerdote
accepto: et seorsum reposito: eū bene cōmuni
cauit. Hunc in hoc non laudo: q̄ malis me-
diis cū ad iustitiā reduxit. Sed placet ma-
lum factū pro exemplo ad propositū q̄ duri
et parci duram ab eo recipient mercedem: et
seipsos et non deum fraudant. Unde Augu.
et habetur. xvi. q. i. Decime. Cū inq̄t decimas
dando et terrena et celestia possis premia p-
mereri: quare pro auaricia duplicem benedi
ctionem fraudas.

Ar. viij ¶ Sed ne omnibus istis iudiciis et penis vi
deantur succūbere: inaniter se excusant qui
dam illorum dicentes. Illi qui decimas reci
piunt: vel sunt male vite: vel non residēt vel
non faciunt debitum suum erga parochia-
nos suos pauperes et ideo minus curamus
vel decimas eis dare: vel eas a furib⁹ et ani-
10 malibus custodire vel in vsibus nostris ex-
pendere: q̄ plus eis indigemus. Sed hec di
centes multipliciter errant. ¶ Primo: q̄ de
cime non dantur illis: sed deo: quod per hoc
aperte patet: q̄ antequā certi ministri depu-
tati essent in dei ministerium: qui dei. id est
decimas loco dei quasi eius balliui recipe-
rent voluit: q̄ pars eius ad eius laudem cō-
bureretur sicut patet de Abel et Cayn. Sicut
ergo non consideras vtrum minister dñi tui
qui curiam eius tenet vel redditus eius col-
ligit sit bonus vel malus: q̄ non ei sed do-
mino tuo redditus soluis. In qua receptio-
ne ipse non est nisi minister ad recipiendum
et expendendum recepta scdm domini sui vo-
luntatem. Ita noli cōsiderare ministros ec-
clesiasticos redditus dei recipientes ad ex-
pendendum ad eius honorem et voluntatem
vnam partem in vsus proprios. Aliā in pau-
peres: tertiā in fabricam ecclesie: quartā
in pauperes scolares deputando. ¶ Sed re-
spondebunt forte dicentes: si sic eas expēde-
rent libenter eas daremus: sed heu nō faciunt
sed aliqui illorum pessime expendunt in vsi-
bus satis illicitis. Quid hoc ad te: si videres
hereditatē vel terram optimā quam posses
cum parua pecunia emere et dñs illius mit-
teret ad te vnū qui pro illa terra pecunias
a te reciperet: quid curares quid postea de il-
la pecunia fieret: nisi tu haberes certitudi-
nem in terra illa: nunquid diceres: q̄ nolo illam
emere quia pecunia male expenderetur? Ita
in proposito: qui potes pro decima tibi cō-
parare omnes illas vtilitates nominatas
s. c. c. 4. Noli dimittere ne forte male a re-
cipientibus expendatur.

¶ Et licet peccatum populi detrahentis pre-
latis et sacerdotibus suis magnum sit siue
sint mali siue non: tamē mali ab ista magni-
tudine peccati immunes non sunt: vel quia il-
la eis dāt exempla: vel quia de peccatis suis
vt debent non corripiunt. De quibus Cri-
sostomus sup illud Mat. xxiij. Ue vobis scri-
be et pharisei ypocrite: q̄ decimatis mentam
et anetū et ciminū et relinq̄tis que grauio-
ra sunt legis iudiciū misericordiam et fidē excolātes
culicē: camelū glutiētes. Sacerdotes inq̄t Cri-
sostomus: auaricia pleni: si quis de popu-
lo decimas nō obtulisset: ita eū corripiebant q̄si
magnū crimen fecisset: q̄ decimas alicuius
rei vel minime non obtulisset: si q̄s aūt in deū
populo peccabat: aut alterū ledebat: aut a-
liquid tale quid faciebat: nemo curabat eum
corripere: quasi nullā culpā fecisset: q̄ in deū
peccabat: et de suo lucro quidē solliciti age-
bant. De gloria aūt dei et salute hoīm negli-
gebāt. Ideo dicit ve vobis: q̄ decimas etiam
minimarū rerū exigitis a populo: et miam et iu-
sticiā non facientes: populū nō ammonentes re-
linquentes culicē. i. a modico docent popu-
lum abstinere et camelū deglutiūt. i. maiora
cōmittere permittunt. Hec ille.

Dedicationi et recō-

ciliatiōi eccl'ie. pmo sūt ponēda ter-
minata cōueniētia. scdo vni⁹ thema

quod videtur magis ad propositum ad tē-
pli dedicationem sicut prosecutio. Ostēdēdo
primum templorum dei in natura distinctionē
duorum vero in violatione reconsiliatione
et dedicatione similitudinem. Tertio ostēde
tur vtriusq; templi dedicationis efficacitas.
1 Quarto quomodo vtriusq; templū post recō-
ciliationem seu dedicationem venerari orna-
ri et frequentari debeat. Quinto ostendit q̄
violantes dedicationē seu reconciliationes
spiritualis templi indigne occupant mate-
rialem in vita pariter et in morte et excludendi
sunt a templo.

Mach. i. ¶ De primo scribitur. i. Mach. iiij. Ascēda-
mus nunc mundare sancta. Ibidem mūda-
uerunt sancta. Itē. i. Mach. xiij. Mundaue-
rūt arcem. Agatur dies dedicationis. i. Ma-
cha. iiij. Item sanctificauit tabernaculū suū
altissimus in Ps. xlv. Itē introibo in locum
tabernaculi admirabilis vsq; ad domū dei.
In Ps. xli. Item corroborauit templum. Ec-
clesiastici. l. Itē sacerdotes ingressi sunt tē-
plum dñi vt sanctificarent illud. ij. Parali.
xx. Item fecerunt dedicationē domus dei in
gaudio. i. Esdre. vi. Item fecerūt dedicatio-
nem in leticia et gratiarum actione. Nee. xij.
Illa hec polluta est: sed hodie sanctificabit.
i. Re. xxj. Nota sermonē. M. xij. 3. Item luce
xix. Hodie salus domui huic facta est. Item
Apo. xv. Impletum est templū dei fumo a
maiestate dei. In quo nota anthema: q̄ fu-
mus orationem significat. Apo. viij. Ascen-
dit fumus incensorum: que sunt orationes
sanctorū. Quia sicut incensum super carbo-
nes frigidos non facit fumū ascendere: sz su-
per ignitos. Ita nec oratio: de quo in Psal.
cxl. Dirigatur oratio mea sicut incensum in
2 conspectu de corde frigido: sed de calido ad
deum ascendit. Candela vero fumigans sub
candelo accēsā directe ad accensam fumum
mittens fumū ad eam descendere facit quo
accēditur sic oratio ad deū de calido emissa
dicendo: accende lumen cordibus &c. Quo
igne dedicauerunt templum. iij. Re. viij. In
quo duo relucent: locus salutis scz tēplum.
Et actus virtutis: dedicauerunt. De primo
in Ps. xxviij. In tēplo eius oēs dicēt gloriā.

Act. ij. ¶ Nota q̄ ratione primi est sciendum: q̄ de
triplici templo sacra scriptura mentionē fa-
cit scilicet exterioris materie. Interioris gra-
tie. Superioris glorie. De primo. ij. Mach.
xiiij. Voluisti templum habitationis tue fie-
ri inter nos. De quo Marci. xi. Eiecit emen-
tes et vendentes &c. Secundum templum sci-
licet gratie. est anima cuiuscūq; fidelis. De
quo. i. Cor. iij. Templum dei sanctum est:
quod estis vos. Tertium est beatorum: de q̄
in Ps. x. Dominus in templo suo dominus
in celo. De istis tribus simul dicit. vij. Tē-
plum domini: templum domini: templū do-
mini est. ¶ In his tribus diuersitas magna
est in natura: sicut patet: sed similitudo ma-
gna est in duobus primis. In violatione re-
conciliatione et dedicatione. Quia sicut tem-
plum materiale multipliciter violatur. Si-
cut versus ostendunt sequētes. Ignis adul-
terium destructio mensa remota. Mors du- Vsus.
bium faciunt iterato templa sacrari: de con-
se. di. i. Solennitates. § de ecclesiarum. &c.
ecclesie. Ita templum gratie scilicet anima:
igne superbie et detractionis. Iste enī ignis
est fumosus: qui seipsum et alios deturpat.
Quia sicut ignis fumo plenus in domo vbi
sunt imagines pulchre illas decolorādo de-
turpat: et denigrat. Ita superb⁹ et detractor.
Superbum enim et detractorem simul pono 3
et copulo: quia communiter superbus aliis
detrahit in factis in quibus solus vel singu-
lariter videri appetit: vel detrahentes liben-
ter audit vt sol⁹ appareat: vel saltem famo-
sior: et propter hoc vnam partē statere depri-
mit vt sua exaltetur. Sicut mercator aliorū
merces depreuat: vt suas exaltet et carius
vēdat: quo detractionis fumo imagines pul-
chras videlicet animam propriam preter in-
tentionem et illorum quibus detrahit vel de-
trahentes cum gaudio audit: cum intentio-
ne deturpat et incendit. Tales ergo optime
comparantur incendenti templum Dyane.
De quo scribit Hieronimus in epistola con-
tra heluidium hereticum. Iste hereticus spe-
cialiter impegit in virginitatem sancte Ma-
rie: contra quem Hieronimus epistolam pul-
cherrimam scribens in fine assimilat eum in-
cendenti templum Dyane: qui apud se cogi-
tauit quomodo potuit toto orbe famosum
habere nomen et non inueniens quomodo p
phas tale nomē cōsequi posset. Excogitauit
templum Dyane inter saracenos famosissi-
mum comburere. De quo Actu. xix. Magne
Dyane templum in nihilum reputabitur:
vt sic saltem per nephas nomen suum diuul-
garet quod excogitatum opere de nocte cō-
pleuit. Sed cum tanti sceleris auctorem ne-
quaq̄ inuenire possent: in medio: prosiliēs
asserens se hoc fecisse. Et cum causam facti et
ostensionis quererent. Respondit: vt famo-
sus sim: mala morte mori volo. Hieronym⁹
hystoriam ducit ad propositum suum: dicēs
ipsum incendisse heresi sua templum domi-
ni: sanctissimam scilicet virginem Mariam.
Et per hoc nomen totū orbem sibi acquisi-

nit. Quia inquit: quis modo de heluidio loqueretur: nisi templum domini sanctam Mariam incendisset: id est quantum in eo fuit diffamasset. Sic tales vt famosi sint: alijs detrahunt vel alijs detrahentes & ipsos commendantes libenter audiunt: & spiritualiter mala morte moriuntur: quibus dici deberet: incendis templum domini: hoc etiam posset dici omni sollicitanti alium ad peccatum: quia dum circa hoc est: templum dei destruere: ipsumque deum de templo eijcere nititur. Sicut ergo fugare vellet illos qui domum exteriorem comburere vellent Ita tales &c. Qui ergo tales audiunt: dicere deberent illud Mat. xxvij. Uach qui destruis templum dei: qui sic quantum in te est: templum dei destruis & deturpas. ¶ Secundo sicut
e templum materiale adulterio .i. quacunque luxuria violatur. Ita spirituale scilicet cor interius tanquam ecclesia per cogitationem: & corpus exterius tanquam cimiterium per operationem: sic interius & exterius polluerunt templum domini quod sanctum erat &c. ij. Esdre. i. Sic ergo illi qui grauiter peccant qui de templo materiali faciunt lupanar. Ita illi qui polluerunt templum sanctum tuum. in Ps. lxxviij Et ex hoc sequitur templi interius scilicet anime spiritualis destructio per peccatum & penam sequentem: & corporum occisio per pugnas & homicidia. Quod figuratur .ij. Mach. vi. Ubi legitur quod templum erat plenum luxuria & comessionibus & scortantium cum meretricibus Et cito post sequitur ciuitatis & templi destructio. Nota. M. xij. articu. iij. de dedicatione. ¶ Tertio destructione: templum vel altare totaliter destructum & iterum reedificatum
f consecrari necesse est. Extra de consecra. ecclesiarum. Ad hoc. Ita altare cordis & templum corporis destructa per peccatum gule: quod quidam non solum animas sicut alia peccata superbie & ire & huiusmodi: sed etiam sepius inter alia peccata etiam ipsum anime templum videlicet corpus destruit: sicut patebit infra c. de gula. Dum enim gula corpus destruit quod est quasi murus anime. Princeps cocorum destruit muros hierusalem & templum iiij. Reg. xxv. Templum ad solum dirutum. Esdram. ij. ¶ Quarto in templo materiali si mensa altaris sit totaliter a loco suo mutata: id est lapidibus quibus compaginatur. Iterum consecrandum est. Sic in templo spirituali in quo cor nostrum altare est. Unde Augustinus de ciuita. dei. li. x. c. 4. Dei inquit templa sumus singuli nos: quia singulos inhabitare dignatur: eius altare cor nostrum est: ei sacrificamus hostiam humilitatis
g & laudis in ara cordis igne feruide charitatis: cumque suauissime adolemus incensum pio amore flagrantius: sacerdos est christus: sacrificium virtus: hec ille sententialiter. ¶ Huius autem altaris lapis christus est: quem reprobauerunt edificantes: qui factus est in caput. In ps. cxvij. Et alibi. i. Cor. x. Petra erat christus. Isto verbo lapide per peccatum quodcunque a corde nostro amoto iterum illud confessione consecrari necesse est vt de eis verificetur illud .ij. Mach. x. purgato templo aliud altare fecerunt. ¶ Quarto templum materiale violatur morte vel sanguinis effusione: violatum sic reconciliari debet: vt extra de con. ec. si ecclesia. Sic templum spirituale scilicet anima: committit homicidium spirituale odium. Iuxta illud j. Ioan. iij. Qui odit fratrem suum homicida est. Si enim Dauid non fuit dignus edificare deo templum materiale quia sanguinem humanum .j. Paralip. xxij. & .ij. Re. vij. effuderit iuste: quomodo templum dei esse poterunt homicide corporales vel spirituales [illegible]. Et quomodo ascendere credunt effusiones spirituales ad templum glorie qui templum hoc dei quantum in eis fuit violauerunt illud voluntate vel facto destruendo. Templum glorie non rapientur: nisi prius de illi quem odio habent reconcilientur [illegible] tius ad infernum dispergentur: quia quicunque templum domini violauerit: disperdet illum deus. j. Cor. iij. ¶ Sexto templum dedicandum est ratione dubij: sic spirituale per confessionem: sicut patet. C. vj. 48. De illa spiritualis templi multiplici violatione [illegible] plura. B. ij. 48. ¶ Et non solum in violatione sed etiam in reconciliatione consecratione dedicatione debet esse similitudo inter templum materiale & spirituale. Et quantum ad materiam & modum: & quantum ad autoritatem. ¶ In reconciliatione templi materialis requiritur aqua & orationes. In dedicatione vero episcopus cum cruce foras & litteras pingit: sic in consideratione peccatorum debet esse aqua lachrymarum de corde contrito voces & clamores confessionis. Confessor etiam duram penitentiam ei imponat [illegible] cem penitentie cineribus imprimit corpus. ¶ Secundo quantum ad autoritatem: quia corpus habens autoritatem debet ecclesias dedicare absque omni pactione. j. q. j. Statuimus. Episcopi etiam ecclesias dedicaturi grata oblata recipere possunt: nil autem exigere. j. q. ij. placuit. Glosa preter procurationem. Ita reconciliatores templi spiritualis in spirituali dedicatione .i. confessione nihil exigere debent nec in tali lucrum intendere

cimiterium: sed animarum: quo sic dedicato: statim veniet ad templum sanctum suum dominus.
g Malachie tertio. ¶ Et non solum ex violatione et reconciliatione seu dedicatione templi materialis ostenditur violatio et reconciliatio templi spiritualis. Sed etiam ex efficacia et virtuoso effectu qui sequitur ex dedicatione templi materialis ostenditur qualis effectus spiritualem consequetur dedicationem. ¶ Effectus namque consecrationis templi materialis est fuga demonum de loco illo: sicut patet per hoc quod scribit beatus Gregorius .iij. dialogorum: quando cum quedam ecclesia infecta heresi arriana dedicaretur: vt ad vsum christianorum aptaretur: & cultum dei diabolus in forma porci inter turbe hominum pedes exire visus est manifeste: ostendens quod illo die domui illi salus a deo facta fuit. Luce. xix. Et omni rationi consonum est quod locus dedicatus: nec a diabolo nec a ministris eius occupetur. ¶ Idem effectus ostenditur per hoc quod legitur quod quando pantheon quod erat rome templum omnium falsorum deorum consecrabatur in honore beate Marie & omnium martyrum demones fugientes pinnaculum templi secum portabant ad locum vbi nunc iacet ante ecclesiam sancti petri apostoli. Et templum quod pauloante timore ac tumultu erat plenum. Apparenti omnipotenti domino gaudio & leticia impletum est. ij. Mach. iij. ¶ In omnibus his exemplis nihil aliud ostenditur: nisi quod exempto demone & operibus eius per dedicationem spiritualem: domum tuam domine decet sanctitudo in ps. xcij. Et sicut diabolum sic expulsum reuocant ad templum materiale qui sanctitatem domus dei detractionibus & vanis garrulationibus confundunt. ¶ Sicut patet de sancto de quo fertur: quod vidit diabolum scribentem verba duarum mulierum in ecclesia colloquentium: sic etiam ad templum spirituale: nec mirum quia sicut omnia verba orationis & vtilitatis in ecclesia dicta in libro vite scribuntur vt inde remunerentur. Sic omnia verba mala vana & ociosa in loco sancto dicta in libro mortis scribuntur: vt inde puniantur. Et qui posuerunt idolum in templo domini. iiij. Reg. xxi. Nec mirentur de hoc quia de omni verbo ocioso etiam in loco non sancto dicto: reddent rationem christo teste. Tanta est etiam istius dedicationis efficacia & virtus quod non solum demones vt dictum est fugat: verum etiam vsus prophanos de loco sacro excludit: quod patet per hoc quod scribit beatus Gre. li. dyalogorum. Quod cum quidam posuisset aristam cum grano in ecclesia quadam super tumbam equicij viri dei: subdito sine omni humano adiutorio dei virtute deiecta est a deo: qui in hoc opere ostendere voluit quod loca deo dedicata in prophanis vel secularibus officijs occupari non deberent. Sicut nec calices nec corporalia: sic nec etiam palle altaris vela cortine: nec etiam vasa lignea ecclesie in vsus seculares expendi debent in coquina vel vineis pastinandis. Probantur hec omnia de con. distin. i. c. ligna: & c. altaris. Multum contra hoc facere videntur qui in ecclesia merces ponunt: & bladum siccant: & cistis & huiusmodi replent: quod non decet nisi tempore guerre maxime: quia christus contrarium docuit facto & exemplo. Facto. Ubi eiecit vendentes et ementes de templo. Marci vndecimo. Quasi volens locum sibi dedicatum a secularibus preseruare occupationibus.

¶ Idem docuit ibidem dicens: domus mea Ar. iiij
domus orationis vocabitur. ¶ Nec sufficit quod locus deo dedicetur vel reconcilietur nisi etiam postmodum ornetur veneretur et frequentetur. Ornetur dico ornamentis & libris &c.
& luminaribus: veneretur & frequentetur hominum inibi honesta conuersatione. Hoc enim ratio dictat quod si in presentia regis terreni anglie vel francie vel pape homines honeste & silenter se haberent: non loquentes nec operantes que eis displicere crederent: quanto magis in presentia regis eterni: qui sub sacramenti specie vbique in ecclesijs ad nostram vtilitatem vult reseruari: et propter nostram necessitatem presens esse dignatur: propter etiam sanctorum reliquias omnis sanctitas ibi ostendi debet: & non solum sanctitas ibi ostendi. Sed etiam locus frequentandus est. In ecclesia enim est domus & mensa pro anime refectione ordinata. Qui ergo omni die semel & aliquotiens bis vel ter locum frequentant vbi reficitur corpus: & instantum corporis refectioni quando famelici sunt intendunt: quod non vacat eis circa vana garrulare. vnde & dicunt non vacat mihi modo de talibus conferre. Quanto fortiori ratione si iusticiam dei & anime salutem esurirent & sitirent vt deberent: locum anime refectioni deputatum sepius frequentarent: nec enim circa impertinentes locutiones vel effectus vel operationes occuparent: faciendo domum dei speluncam latronum & domum negociationis.

¶ Et quia culpa violantium templum dei
spirituale vel non honorantium materiale Ar. v.
vt deberent: non debet insulta transire. In
hoc vltimo articulo ostendere restat quomodo &c.
omnes tales punit: & talem ostendit punitionem. ¶ Pena ergo talium patet primo per hoc quod scribit beatus Greg. iiij. dyalogorum: de

quodam viro lubrico cui nomen erat Vale-
Exm. rianus. Hunc mortuum eps loci precio acce
pto in ecclesia sancti Faustini martyris po-
suit: martyr vero nocte quadam ecclesie cu-
stodi precepit q epo diceret: q illas fetidas
carnes de ecclesia sua eijceret. Custos vero
epo nunciare timuit. Eps vero. xxx. die ino-
pinato moritur: hic pensari potest: q indigne
locum sanctū occupauit: pro quo etiā q eū
ibi posuit: tā subita morte percussus est: nec
est dubiū quin a tēplo glorie eū deus expu-
13 lerit: quē pro materiali tēplo reputauit indi
Exm. gnum. ¶ Idē scribitur eodē libro de quodā
alio lubrico cui nomen erat Valentinus in
ecclesia sepulto: quē custos ecclesie nocte q-
dam vidit a duobus teterrimis per pedes
de ecclesia extrahi: in cuius rei testimonium
q visio vana nō fuerit in crastino sepulchrū
eius vacuū inuentū fuit. Patet ergo q illis
tantū prodest in locis dei et sanctorum sepe-
liri post mortem: qui apud deum et sanctos
Exm. illud meruerunt dū vixerunt. ¶ Idē in eodē
libro scribit de quodā alio in loco sancto se-
pulto: de cuius tumba ignis visibiliter ascē
dēs: totam sepulchri terrā simul cum corpo
re combussit: et clamor in igne audiebatur.
Ardeo: ardeo. Pensandum est inquit beat'
Gregorius in qua pena anima tunc erat: ex
quo corpus sic ardebat: non debent talia lo
ca pro corporum sepultura desiderare q sic
vixerunt: q dum viuerent ea non meruerūt
q tñ si peterēt: a fideli viro negari deberēt.
Fabula. ¶ Sed heu pecunie obediunt omnia. Unde
fabule habent q quidam asinum sibi fideli
ter et vtiliter seruientē in cimiterio sepeliuit:
et a iudice ecclesiastico pro facto citatus: di-
xit iudici q asinus ei tres marcas legauit
quibus acceptis: asinum in loco sancto dimi
sit. Istud non adduco pro veritate hystoria
li quam non credo veram: sed pro tanto va-
let ad propositū: q multi pro pecunijs acce
ptis vel speratis: indigniores asinis in loco
sancto sepeliunt. Et tales dū latrones et vsu
rarios et tyrānos in ecclesijs sepeliunt. Ad li
14 teram eam faciunt speluncam latronū. Quo-
modo se excusare poterunt: q non sint corā
deo magis culpabiles: q si ecclesiā locarent
pro equis et bobus stabuliendis: cum peior
sit spelūca latronū: q stabulū equorū. Sa-
raceni vituperantur quia capta roma eccle-
siam sancti Petri stabulū fecerunt equorum
propter cōsimilem causam vituperatur et
penam sustinuit Pompeius: sicut patet. B.
ij. 46. Christiani vo pessimos peccatores et
ab ecclesiastica sepultura manifeste interdi
ctos: in ecclesia sepeliunt: quos dicam peio-
res. Illos qui nunq fidem ecclesie nec eccle-
siastica receperunt sacramenta: nec ecclesie
emolimenta: qui nec decretales vel ecclesia-
stica legerunt statuta: in quibus prohibe-
tur loca sancta deturpare: et precipitur ec-
clesiam honorare: vel christianos q omnes
conditiones habent contrarias: qui apertas
audierunt decretalem vbi morientes vel [illegible]
taliter in torneamentis vulnerati: prohibe-
tur ecclesiastica sepultura sepeliri. Sicut
extra. lib. v. ti. xiij. de torneamentis. c. j. fre-
quenter de morte tali audiunt. Ubi tamen
quis talis ecclesiastica caruit sepultura [illegible]
ditum est. Saraceni nunq legerunt decre-
talem: q prohibuit equos in ecclesia ponere:
bis hoc fecerunt. Et christiani legerunt q
tales prohibet in ecclesia poni: et frequenter
faciunt contrariū: quos culpabiliores iu-
dicabis. Opinio dei videt esse: q isti sunt ge-
nus puniendi: qui ait. Luce. xij. Quod ser-
uus qui scit voluntatem dñi sui et non fe-
plagis vapulabit multis. Tales ergo [illegible]
templū spirituale. i. animā propriam [illegible]
ecclesie statuta faciendo et templū materi-
vt dictum est deturpant: tanq ligna di-
ta et lapides falsi pro tanto opere sunt a tē-
plo glorie excludendi: quod arguitur per
quod scribitur in vita spa. quasi sicut e-
dā rapto in extasi cui inter multa miracula
ostensum fuit q sacrista domus fuit in pe-
riculo amittendi lumen in alio seculo q ta-
men quod ardere debuit de nocte in ecclesia
sancti petri: extinxit. Si iste de honestate
plū materiale peccato omissionis: quanto
accēdit luminario carere debuit lumine: quan-
to magis pdicti qui grauius eam deturpant
introibunt in progenies patrum suorum et
vsq in eternum non videbunt lumen ps.
xlviij. Quia ad templū honoris nō transi-
nisi per templū virtutis. Nota. M. s. 14.

Delectationum. Pri-

mo ostendet in bonitate et malicia
diuersitas. Secūdo bonarum ma-
ioritas. Tertio cōgruitas. Quarto vbilitas.
Quinto malarum deceptibilitas.
¶ Ad primū sic procedit: homo ad eternas
delicias creatus: sine delicijs esse non potest.
Sm vero q est creatus ex diuersis naturis
vz corporali et spirituali: ad diuersas etiā
natur et desiderat delectationes: cōplementū
vero istorū desideriorū est ex predominancia
illi in quib' predominat natura animalis
et carnalis: diuersas nituntur assequi delecta-
tiones sm carnem quorum aliqui in hono-
ribus delectantur Sap. vj. Delectationes
incepturi.

incepturi. Alij in diuitijs. Alij in gula. Esa.
ly. Delectabitur in crassitudine anima ve-
stra. In quo vo dominat natura spiritua-
lis: in his que dei et anime sunt delectatur.
In preceptis in consilijs et scripturis diui-
nis. Iste sunt eius diuitie: ideo ad illū qui
in alijs diuitijs inordinate delectatur: dice-
re pōt illud Psal. cxviij. In via testimonio-
rum tuorum salz dei: delectatus sum: supple si-
cut in omnibus diuitijs. Illi delectātur
in taberna circa ventrē. Isti in ecclesia circa
mentē reficiendam verbis dei et sacramētis.
In psal. lxvij. Iusti epulentur et exultent in
cōspectu dei: et delectētur in leticia et sic de
alijs. Illi delectātur in ira et vindicta et hu-
iusmodi. Isti in remittēdo. in Psal. xxxiij.
Anima mea exultabit in domino: et delectabi-
tur in salutari suo.
Bo. ij. ¶ Bonorū vo delectatio est maior: qd per-
pēdit ex trib' ei' cōditionib': videlz ex eius
natura: q spirituale in natura melius est
2 corporali. Secūdo ex eius puritate. Cū eñi
deus sit fons omnis delectationis. Eccli. j.
Fons sapiētie verbum dei in excelsis: qui de
lectantur in eo sunt sicut sitibundi peregri-
ni: qui delectantur in potu fontis. Fatuus
enim viator inueniens riuulum deturpatū
et infectum et calefactum a sole ex eo bibens:
infirmitatē vel quādoq mortē incurrit. Sa
piens vo riuulum sequitur vsq ad fontem
puenit. Eccli. xv. Viator sitiēs ad fontē sic
stulti in supradictis delectationib' carnali
bus quasi in riuulis infectis se intoxicāt: et
corporaliter et spūaliter: sicut mulier de qua
Gen. iij. Uidit mulier q bonū esset lignū ad
vescendum: aspectuq delectabile: comedit: et
sequebatur tā mors corporalis q spiritua-
lis. ¶ Bonus vo per riuulos istos ad fontē
ascendit: vñ per istas delectationes que ma-
lis conceduntur in carcere: que etiam et si bo
nis in licitis quoq concedātur: non est tamē
nisi sicut dario reliquiarum extra portā: in-
telligit maiores esse in aula: q amicis suis
reseruauit: easq diligenter querit: dicens il-
lud Psal. ciij. Ego vo delectabor in dño: de
ceteris oibus quasi de riuulis infectis de
quib' bibere vel me satiare nolui: renuit cō-
solari anima mea: memor fui dei: quasi fon-
tis puri: quo secure me satiare potui. iuxta
illud Psal. xvi. Satiabor cum apparuerit:
3 et delectatus sum. Nota. G. j. 2. ¶ Tertio ex
perpetuitate. Malorū eñi delectationes non
sunt perpetue: nec semper delectāt: sed dum
sunt: et postea cruciant in consciencia: et qd
peius est: ad penam ducunt eternā: sicut pa
tet per delectationem que est in crapula: so-
lum delectat dum est in opere: postea vo et
corpus et aiam cruciat. Apoca. x. Erat in ore
meo tanq mel dulce. Et cum deuorassem eū
amaricatus est venter meus. Et sic de om-
nib' delitijs corporalibus vt cōiter anteq
habeātur multum desiderantur: habite vo
vel cito affligunt: vel fastidiunt. Uñ beatus
Gregorius in quadā Omel. Corporales de-
litie cum nō habētur: graue desideriū accen
dunt habite vo in fastidiū vertūtur. At con
tra spirituales delitie cū nō habentur: in fa-
stidio sunt. Cum vo habentur: in desiderio
sunt: in illis ergo saturitas fastidiū: in istis
saturitas appetitū parit. Et ponatur q ali
qui sine fastidio vel pena semper in tota vi-
ta sua in talibus delectētur. In fine tamē vi
debūt q nihil fuit in quo delectabātur. Uñ
Crisostomus de reparatione lapsi cētum si
placet annos demus delitijs. adde et alios
centū similibus: adde et decies centum: que
erit in his ad eternitatem cōpensatio: nōne
tēpus vite huius quo delitijs frui videmur
et indulgere libidini: quasi vni' noctis som-
nium est ad eternitatis cōparationē. ¶ Ad 4
idē beatus Gregorius super illud Iob. xx.
Laus impiorum breuis si inquit ab initio
mūdi vsq ad hoc tēpus in quo sumus men
tis joculos ducimus: omneq qd finiri potuit
q breue fuerit: videmus. Ponam' eñi queli
bet hoiem a primo die mūdi vsq ad diē ho-
diernum vitam ducere. Hodie tñ eādem vi-
tam quā longā ducere videbatur finit. Ecce
finis adest: preterita iam nulla sunt: q cun-
cta transierūt: futurū in hoc mūdo nihil re-
stat: q nullum ad vitam vel breuissimū re-
stat momentum. Ubi ergo est longum tem-
pus: q inter initium fineq deprehēsum ita
consideratum. ac si nec breue nunq fuisset.
Impij itaq vitā presentē diligētes longam
estimant: dū assequuntur: sed breuem intel-
ligunt: dum amittunt. In fine quippe eis
ostēditur q nil fuerit: qd amauerūt: quorū
leticia seu delectatio transit: et pena perma-
net. Et dū res amittitur: cura durat. de qui-
bus Sap. iij. Dū longe vite fuerint: in nihi-
lum cōputabuntur: quid eis modo prosunt
preterite delectatiōes vel diuitie: patet. D. s.
5. Libētius eñi modo haberēt paruā pena-
rum mitigationem: q oia que prius habue
runt: quid ergo eis prosunt preterita bona
que habuerūt? Aut sanctis quid nocēt pre-
terita mala que sustinuerunt? Nota de ista
materia. B. iiij. 7. et M. xj. 90. et P. viij. 25.
Vide autoritatē Hieronymi. ¶ Delectatio
vo que in deo est: hic incipit quasi imperfe-
cte. et in celo perficitur, siue sit dilectio siue

delectatio que in deo fiut que est hominis p
prer deum. de verog in psal.xv. Delectatio
nes in dextera tua vsq in finem. Parer ergo
q ois ala delectano deficit in vsq̃per mor
tem. In sño ño e ea que dei sunt vsq̃per de
lectabere. in psal.lxxij. id est in fine vite. Fo
ta tamen causam ruine in quem quare aliqua in
deo non delectantur. C.vj.a.o.

Ar. iij. ¶ Et quo ergo delectationes spiales sunt
hominis inquantum homo: q̃ homo est ani
mal rōnale: per naturalitatē ab aliis ani
malib⁹ distinguit. Emagis congrua videtur
q̃ in his q̃ sūt naturā propriā consistit
delectet q̃ in aliis in quib⁹ est brutis de
lectatur ne sit natura ingnata in brutalib⁹
bus delectationibus vilipendere videatur
nec cōgruum videtur vt caro que est vilior
pars in oppositione nostra in his gaudeat
que partem bonitatis obtinent: nam enim
est grata vel bona ancilla: que cantat et tru
pudiat vel ludit: per quē ludum dominus
suam ad lectum prouocat. Tales esti nō ali
ludus bene partitus: ne ergo delectetur in
semitis impiorum. prouer.iiij.

Ar. iiij ¶ Et non solū propter congruitatē sed etiā
propter propriā virtutē delectano in sūt
talibus appetēda est: q̃ est falsa q̃ eddūt
tum q̃ ois opera anīe cūcupig grauia adim
plent. Et igitur qui ola sacrificia bonoꝝ ope
rum coīa deo ascendere facit: q̃ qui munda
e sine delectatione operantis: opus de gene
re bonoꝝ deo odore suauē incensum suoꝝ
afferēre nō facit: q̃ de igne spiritualiū delec
tationis non accenduntur. Sed quādo tā
ti igne in illuminatore deo placēter illud q̄
ab eo porrecti sūt: aurea illud psal.xxvij.
Delectare in dño: et dabit tibi petitiōes cor
suū: sūt accendere debent ilia que nō atur
B.vij.a.c.A.m.o. Et que non adnutur infra
de delectione. Et Cogitatio etiam laborem
quib⁹ delectabiles facere deberet laborem
nostrum. Confederatio enim beneficiorum
deo suaꝝ signa sicca ignem sibi nature de
bet. Qualiter enim cogitatio talis est quali
lignum igni appositū: quomodo fcy de nu
phio vpiam creaturā arboꝛē vel lapidē vel
animal aliud perditi eā redemit sacramē
ta dedit cum multis bonis nature formue
gratie. Alia erā specialia: quib⁹ deo scindit:
quem in multis aliis non reperies. In amici
tia ergo illius delectano bona. Sapē.xvij.

¶ In hys putes plagarum et beneficiorū
7 dei hauseriē aliqui patres aquam deuotio
nis z delectationis in oibus operibus pene
tres: spiritalibus z corporalibus affectiono
bus. Sed hēi parcos quos fecit Abraā: pa
triarchā humo implet erit. Sed. xxvi. Bitu
uotionem plagarū ghetis: z amaqueorum
eram deuotionum: terrena z carnalia mo
norum occupatio a cordibus fidelium re
dit. Quia cum in terrenis cordā occupa
puerit implentur me delectatio in his q̃ de
sunt nurret. Et dum vasa cordis corpalē
delectationibus repleturpo spiritualibus
recipiēdis impedimēta reddātur. De spūali
tum est per boc q̃ ferur g̃ anda sancta
ro ostensum fuit beata virgine Agnes q̃
dam religiosis in ecclesia manuscripta
tes circūiret: figuliter quidam clericus offerre electoꝝ artium: vno exopto aurū
tam cum illi ceu ysto offeꝛēdaꝛiꝰ quer
respōsum fuit: sufficere q̃ mittere mus
seruitio meo delectāt: nec gratum acce
re manoꝝ sed illum gratum acce
ptus manoꝝ sed illum gratum acce
alijs delectant: Pacrergo q̃ vas pone
vno liquore: talio non ponit in alio
ab alio enacuetur. Ita nec cor plenū
ctatione dominatis: Alias vero exa
rare cordes spūalibus delectatiōibus
to majore mucinum delectant: q̃ ma
in aque habuerunt. Sicut patet de mulie
uno poētre qui super delicari e domui
duerit vrcē: ad tanta mutauit animū
per plures annos ante mortē manēs
aqua etcētus: q̃ plaret fato offendit
boc animus suus querentibus qui sibi
z quōvtā. Et auferā duerā fuerē: tūc
tum ipē melius fūt: q̃ cū maiorē
rationē habuit vile in pane z aqua: sibi
habuerat in malis beluis boū. z. Pone
ferā eius q̃a sit delectatiōrē formidat
qua si bortum dominū inmemetū an
laudo z grauiter ad actō.

¶ Tales ergo delectatiōes sūt appetē
que sic alam reficiūt: ita male sūt fug
que holem deoꝝ ficiūt: eiusdē spūs
oppositū est. Et quia ois delectatiō
fuit: tantū date ei tormentum. Et aqua
ge sicut ebus fug hamā pacē dulcoꝝ
tem. Ita delectatiōes inordinate. Sequi
ergo delectandū effectū eiusdē mōtum
meamꝰ: ne tūc bolēde dicere cōgruat
98.xcj. Quia delectatiū me in tractatu
delectari: punitiū inordinate: dicitur no
delectatiū inimicos meos fug me tūc in
nes: qui de malorum perditione medēte
ple delectantur. Cuius contra de deo nem
Thob.iij. Non enim delectatne in pcdi
nibus nostris. ¶ Et notā g̃ manoꝝ effect
pto delectationis male: q̃ a multis cele
tur: qui opinantur q̃ in delectione corpo
nus non sit inquale peccatū: si voluntas

perficiendi. Contrarie vero opinionis fuit
Sanctus Thomas z Petrus de Ciriaco: qui
volunt q̃ cōsensus in delectationē absq̃ boc
cōsistat in actu: nisi sit mortale. Hoīa san
cum Thomā ad pcma secunda secun
ti. d.xl.iij. articulo. viij. Videm summa
de.q.xxxiij. articulij. q.clxxxj.

Detractorum. primo

Solūmodo est describēdū. Scdo ius
tractio. Tertio obstātiarū q̃ste offi
cium in curia Babilonie. Et quarto
erudēdus fas pdicatoꝝ. Quinto malig
gis dibus. Sexto pena. Septimo exc
et reprobātes. Octauo pena. Nono q̃ pro
per talia obloquūtes: z de nouissimo
non sint inordinate nec inconuenienda
Decimo pena obstātiarū detractiones. Un
decimo pena obstātiarū confidēt. Duodecimo
no qualiter inimici reflimāt: vt pena pe
dictas euadant.

¶ Quātum ad primum detractores z diffa
matores deūm: qui famam proximorum
minunt: cuiuspere vel minuere q̃ fit quā
dog signa vel in rebus verbis: siue plamis
siue artificiosis siue cōniciis: siue scripto
que appellantur libelli famosi.

¶ Et dicit bec vero q̃ formalitter nomen, sciant
detractiōnem cognitur meritō famam de
nigrandi. Quia sm. Anselmum. Detractio
est quorūs quis dicit aliquid de aliquo:
cum intentione vt minuat famam: vel appe
ciendi. ¶ Dc aut sūt pōsēt fr modis sm
famā. Thomā. q.lxxij. quattuor: no
die tractare aperte. primo: falsum imponē
do. Secūdo: audita vel vista mala ei aug
mentoseferre. Tertio malum occultum, z
qui non potest de celle reuelare. Et quid si
non sit occultum: quia forte tota patria lo
quitur de tali: cū tamen quod aliud nar
ratum vitiā inedit detractionē. Et videtur
gationē quia famam eius non benigrat cum
sit pius negra. Responso videtur ad hoc q̃
gruere per diffinitionem quia aut loquitur
tis pene fenerunt cum tale vdeēs ma
lum augmentando malum cum intentione
corrupta: et nunc est detractor: et mercatis
per fomalitter. Aut malum latum nō aug
mentamentione tamē corrupta narrat: z
tunc erabet formaliter. Aut loquatur bo
qui laudabilium pius referendi: aī licet fit
dem tota patria: potest fr aliquos latere
tūm ilia patria fr in alia patriam: in ifto ca
sus videtur dubium quin inedat ratio ad
probandum aliquem diffamatorem in foro
ecclesiastico fufficit probare q̃ ei diffama

tus aput bonos et graues: aput quos non
erat patina diffamatꝰ. In hoc quo q̃ si mul
ti deliquunt narrantes altorum mala: tūc
qui pius nescierunt. Et cessant se ocēes
Omnes loquuntur: commune est: non est se
creum: non tamen certum est q̃ non ea sūt
tur: quia aput ipos qui pius nescierunt
non fuit fama sua denigrata: et per narra
tionem talem est modo denigrata: denigra
tamen potest ergo fubterfugere quis detra
ctatioꝝ: cum detractio fit fame alteri denigra
gratio aput quos non fuit prius denigra
ta: nec diffamatus. ¶ Quarto quis dicit
do illud q̃d est bonum de se: dicit mala intē
tione facti: tum. Talee sunt fimiles aranee et
serpentibus: quo omnia quāmunditia dulcia
cōsecta vertunt in venenum: z sūt immūdi
dos q̃ omnia immissa immunda facit. Et
sic fi non facto talem lingua, iustum q̃ pter
mere voluntate tenet. Peruenit q̃ illi lin
gua. Deere. xviij.xj. Duobus ego modis fit
minus aperte et indirecte. ¶ Uno modo bo
cum alterius negando. Alio modo malicio
se retendo. Oleti grata mentio et laudo fit de aliquoꝝ narrantur aliquo mala. Alt
pteēne et fieres bona bene recitantur: vel de
quo loquuntur minus appretetur. Del fos
te narrant aliqua facta de aliquo: que cum
aliquibus cōditionibus bona sint. Ipſi fo
narrantes conditiones illas tacent z locum
et tempus et causam et modum intendendi
et intellectum facientes: q̃ fit narrantes
apud quos tunc apud audiores: fit excusan
Et sic fit is de modis alios ofkendunt per fe
ipsos malos facti.

¶ Ois ho ois malt cr quidē cinitas diaboli Ar. iij.
fm Augustinū de ciui. dei. lib.j. cōstituitur
officiū z ferunti certū in curiaz z in curia
diaboli obtinetur. Sitos tam speciales dia
boli amicos: qui vel detractores deo odibile
les. Rom.j. Inimicus est fle in magno z mul
tiplici officio in curia illa: fas non est cogite
rare. Deo quo est fecdinus: figur dant. D.
ub.j. Detractꝰ est qui a fumo sūt: qui lo
quēdem et audiendem et illud de quo loqui
tur benigrat et fumo amaro spiritualeꝝ ii
lorum oculos: aut amaritudē aut execat.
Flabellum aut folles diaboli quibus ignis
sīte accendit ut inflammatur sūt detrac
tores et mali follicitatores. Deq̃ub⁹ Esa.
lxij. Exte ego creauī fabrum sufflantem in
igne prunas: et interfectorem ad fuper
dendum. Job.xli. Halitus eius prunas ar
dere facit, et flamma de ore eius egredi
tur cum tanta quandoq̃ efficacia q̃ pro re
gna quandoq̃ ved duas terras vel cōtates

vel villas igne ire ꝛ odij inflammat ꝛ calefa
cit: dum duos magnos cōmouet: ad quorū
commotionem: sequitur cōmotio totius pa
trie vel ville. Ecce ꝙ paruus ignis detractio
nis ꝙ magnā siluam cōburit. Jaco. iij. Esa.
5 xxx. Lingua eius quasi ignis deuorans. Et
sic lingua tertia teste Salomone multos cō
mouit. Lingua prima est que vno presente
de eo bonū loquitur: et malū de aduersario
suo. Lingua secūda est: que alio aduersario
presente de eo bonum loquitur: ꝛ malum de
alio. Lingua tertia: que vtroqꝫ presente de
vtroqꝫ malū loquitur. Et tali peste laborāt:
qui propter cōmodum oībus placere nitun
tur tali infirmitate laborāt aliquorū consi-
liarij et amici: qui ipsis presentibus factis
suis applaudūt. Ipso vero absente: aduersa-
rijs suis de illo loquētibus ꝙ apud eum. vt
vellent facta sua non expediunt: vel aliquā
conditionem malā dn̄i cōmemorātibus do-
mino obloquuntur: signis vel verbis artifi
ciosis in ipsum vel aliquē alium per quē vt
dicūt ducitur totū malū retorquētes: et ista
detractio ex cupiditate lucri vel vane glorie
procedit: quia non possunt ab oībus lucra-
ri videlꝫ a dn̄o et ab aduersario lucrari. ni-
si vtrisqꝫ placeant: nec possunt oībus placere
et vanas laudes acquirere: nisi oībꝰ applau
dant. Tales vecordes ꝛ miseri sunt. iuxta il
6 lud Prouerb. xxi. Qui cōgregat thezauros
lingua mendacij: vanꝰ ꝛ excors est. ¶ Loquē
do ergo de detractorꝫ officio in curia diabo-
li: detractor est quasi reparator antiquorū
patellarum. Et sicut mūdator latrine: qꝛ ta
lis nō querit vasa preciosa ꝛ integra: sed fra
cta: ꝛ illa tractat: vt reparet vel mūdet. De-
tractor vero in hoc est sibi similis: qꝛ nō que-
rit opera integra et bona: licet talia in hoīe
sciat: illa transit: ꝛ circa mala negociatꝛ: ad-
dēdo de proprio capite: vbi facta non suffi-
ciūt aliena. Et sic patet etiā quomodo in ali
quo est dissimilis sibi: qꝛ ista nō querit vt re
paret vel mūdet: sed vt peiora ꝛ turpiora fa
ciat. ¶ Tertio detractor est veneficus diabo
li seu basiliscus aerem inficiēs. Sicut patet
Exem. J. vi. 7. Unde quidā vt fertur quando tales
audiuit: dicere solebat. Recedamus aer est
7 corruptus. Prouer. xxiiij. Abominatio ho-
minū detractor. Psal. xiij. Uenenū aspidum
sub labijs eorum: immo peius venenum: ꝙ cu
iuscūqꝫ aspidis vel basilisci: qꝛ illorum vene
num corpus istorum vero mores bonos et
animas corrumpit. Nam corrumpunt bo-
nos mores colloquia praua. j. Cor. xv. Unde
beatus Greg. super Ezechie. lib. j. Omel. ix.
Sicut inquit aer malus, assiduo flatu tra-

ctus inficit corpus. Ita peruersa locutio
assidue audita inficit animū. ¶ Quarto in
curia diaboli officium tenent iudices: in-
uocatos non cōtumaces honore ꝛ fama pri
uantes: contra omnes leges: quia nemo vo-
catus non cōuictus non confessus absens dā-
nari non debet. ff. de penis. l. absentem. ꝛ in
ff. no. lib. x. Isti vero iudices in curia diaboli
leges habēt contrarias quia semper contra
absentes: ꝛ nunqꝫ cōtra presentes: sententiā
proferunt modū in hoc sequentes ranarum
que nullo presente clamant. Aliquo vero
perueniente: silent. Et serpentiū: qui venien
tem fugiunt tortuose incedentes: in dormi
entem vero insiliunt: sic isti ad modū ranarū de
aliquo detrahentes: absente illo vel amico
suo superueniente: tacent: vel si audiantur
vel percipiantur ad modū serpentiū tortuose
se fugiunt dicētes nō diximus animo detra-
hendi: nec mala voluntate: sed ludentes vel
dolentes ꝛ compatientes sibi: serpētes mon
struosi habētes duas linguas: quas diabo-
lus amputauit: quarū vna pulchre loquun
tur in presentia: alia detrahūt absenti. Job
xix. Cum autem recessissem ab eis detrahe
bant mihi: contra legē ꝛ preceptū dei. Leui.
xix. Non inquit maledices surdo: nec coram
ceco pones offendiculū. ¶ Quinto in curia
diaboli locū ꝛ officiū tenent canū. Ideo ni
gruc gallice vocantur le brachez audiabiles
propter multas similitudines quas habent
cum canibus. ¶ Primo: qꝛ sicut canes liben
Canis natura. tius ad loca feda ꝙ ad flores os mittunt: et
in hoc est strabo inferni: quia semper istis
feda se ponit: sicut ꝛc. Secundo quia adue
ca altiora ꝛ viridia tybiam eleuant: loqu
la detur pare volentes: nec loci parcunt fe
citati et si a loco illo: quia forte spinosus
est in aliquo punguntur: grauantur. vel si
per eum latrant: sic isti si corriguntur et si
sicut canes plus sunt infesti et plus latrant
super baculum portantes. Sic isti super ba
culos portantes seu virgas correctionis con
trarij sunt vniuerse correctioni. Prouerbio
¶ Tertio: quia sicut canis ad latratū alterius
ti eque latrant super virum situm proprie
sicut super furem: et licet mordere non au
deant: saltem latrare volunt. Sed in hac vl
tima conditione peiores sunt: quia canes
equaliter super bonos latrant et malos. Isti
vero potius super bonos quia sicut canis la
trat super oēs qui nō sunt de familia vbi nu
tritur: ꝛ non super illos de familia. Ita isti
super omnes qui non sunt de familia diabo
li: scilꝫ super bonos. Sicut patuit de christo
Joan. viij. Qui postꝙ negauit se esse de tri

mista malorum dicens. Joan. viij. Uos de
deorsum estis ego de superius sum. Uos de
hoc mūdo estis: ego non sum de hoc mūdo.
Canes super eum stanti latrabant: dicētes
samaritanus es tu: et demonium habes de
quibus prophetauit Dauid dicēs Psal. xxi.
Circūdederūt me canes multi. Consiliū ma
lignantium obsedit me ꝛ ꝙ fecerūt tūc capi
ti in viridi ligno: et modo faciunt in arido:
scilꝫ christi mēbris: quorum quilibet dicere
potest illud Psal. xxxvij. Detrahebāt mihi
quoniā sequebar bonitatē: qꝛ ad literam si
sequi vellet mores malorum cū quibus con
uersatur: et detrahere cum detrahētibus re-
putaretur bonus socius: ꝛ non ei detraherēt
Si vero noluerit: reputant seipsos oues et
ipsum lupum. Unde et dicere solent: lupus
est in fabula. Oues vero ille ad ouile perti-
nent. De quo in Psal. xlviij. Sicut oues in
inferno positi sunt: lupus vero ab eis sic esti-
matus sicut fidelis a fure: latro vocatur ad
ouile et oues in die iudicij pertinebit ad dex
10 teram ponende sunt. Matth. xxv. Nota. J.
x. 9. ¶ Et tamē qui fuit ouis sana anteꝙ ad
talem societatem veniret quādoqꝫ in lupū ꝛ
ouem scabiosam conuertitur anteꝙ ab eis
recedat: qđ aliquando visum est: ꝙ contra
conscientiam faciunt: ne insociales repute-
tur cum detrahentibus detrahunt. Et sic a
morbidis ouibus rabiem contrahūt et a ca
ne furioso morsus in rabiem vertitur quan
Canis furiosus. doque peruerso peruertitur. Siquidē hec
dicitur esse natura canis furiosi: ꝙ quandoqꝫ
currunt ore aperto et spuma venenosum de
ore emittunt super oēs: sed nunc super solē:
nunc super lunam: nunc super vmbram la-
trant ꝛ omnes canes quos mordent: in ra-
biem conuertunt. Homines etiā quos mor
dent periculose vulnerant. Sic in proposito
ꝛ patet. Sicut ergo societatem canis furiosi
oēs fugiunt et foras fugāt. Ita societatem
detractorum omnes fugiant. Et sicut deus
in societate in domo sua oēs fugabit dicens
illud Apoca. xxij. Foris canes et venefici.
Ita boni eos de sua societate expellere debe
rent: vel saltem silentium eis imponere: vel
sicut abhominationem eos fugere: qꝛ abho
11 minatio hominum supple bonorum detra-
ctor. Prouerb. xxiiij. ¶ Quia sicut homines
transeuntes loca fetida ꝛ abhominabilia: si
cut etiam loquens cum habente anhelitum
fetidum: vel cum leproso: vel nasum obtu-
rat: vel faciem auertit: ne inficiatur. Ita bo-
ni detractoribus auditū auertere vel obtu-
rare debent: vel saltem abhominationē ani-
marum inficientē fugare: ꝛ spiritus sancti pre

ceptum tenere. Prouer. iiij. Remoue inquit
a te os prauum: et detrahētia labia procul
sint a te. ꝛ Eccli. xxviij. Sepe aures tuas spi
nis. id est duris responsionibus: et noli au-
dire linguam nequā. Sed fac sicut fecit Da
uid qui ait detrahentē secreto proximo suo
hunc persequebar. Istud facere nos ammo
net Augusti. de doctrina christiana dicens.
O miles christi sepi aures tuas spinis: vt
ille qui importune intrare visus fuerit: non
solum repellatur: sed etiam expugnetur: re
pelle eum a te dicēs christianus sum: ꝛ chri-
stianus es: noli mihi ista dicere: noli ad me
accedere. hec ille. ¶ Si sic feceris: habebis 12
semper lapidem tecum preciosum: qui vene
num a te repellet: ad modum dominorum:
qui timentes intoxicari: habent vt fertur su
per mensam lapidem preciosum qui ad pre-
sentiam sudat veneni. Sic lingua iusti sudo
re deuotionis in effectu expulsionis detra-
ctionis: se lapidem ostendat esse preciosum.
Talem lapidem habuit in mensa sua beatꝰ
Augusti. In cuius vita scribitur ꝙ contra
venenum detractionis hos versus in mēsa
scriptos habuit. Quisquis amat dictis ab- Versus.
sentum rodere vitam. Hanc mensam indi-
gnam nouerit esse sibi. Unde quando oblo-
cutionem audiuit dicere solebat vel ꝙ tace-
rent: vel illos versus de mensa sua delerent.
¶ Huius exemplo discāt prelati ꝛ dn̄i et oēs
alij: detractores cōpescere: ꝙ dicere possent
cū propheta Dauid psal. xxxiiij. Erubescāt
qui loquuntur mihi mala. Aliter eis cōsen-
tiunt ꝛ participes fiunt detractionis. Unde
beatus Gregorius super illud Prouer. xxv.
Uentus aquilo dissipat pluuias: ꝛ facies tri
stis linguam detrahentem. Si inquit hilari
vultu detractorem audieris: tu illi fomitē
das detrahendi: si vero tristi: eum dissipas:
quia discit non libenter dicere qđ didicit nō
libenter audiri. Ad idem Hierony. in episto-
la ad Nepotianum non minus auribus ꝙ
lingua: detractionem fugias. Nā detractor
dum te videt non libenter audire: non facile
potest detrahere: nemo quippe libenter inui
to auditore refert. vi. q. j. ex merito. ¶ Idem
ad rusticum monachum. Sicut sagitta si
mittatur cōtra duram materiā nōnunqꝫ in
mittentē reuertitur. et vulnerat: vulnerare
volētem seu vulnerantem. Ita detractor cū
tristem faciem viderit audientis: immo nō
audientis: sed obturātis aures suas ne au-
diat sanguinem continuo mutescit: pallet
virtus: herent labra: saliua siccatur. Ideo
Salomon ammonet dicens. Noli esse in cō
uiuio potatorū: neqꝫ comedas cum his qui

carnes ad vescendum conferunt. Istam au-
toritatem ad predictum intellectū exponit
13 beatus Gregorius .xiiij. moral. ¶ Sexto de-
Gracu-lus. tractores in curia diaboli sunt sicut gracu-
lus in cauea: qui omnium animalium vo-
ces fingit: et semper garrit: et ideo nunq̄ fiet
de eo illa bonus religiosus. Ita detractor
omniū voces fingit. Sicut patet supra. e. c.
5. Et in angulo ociosus sedens et de alieno
labore plusq̄ de suo: sicut auis in cauea et
burdo in domo apum viuēs: vermis male-
dictus flores in orto dominico corrodit: om-
nibus obloquitur: omnibus detrahit: de fa-
ctis omnium disputat: nec mirum: quia sm̄
hieronymum super Osee. Nil tam facile q̄
ociosum et dormientē de aliorū labore et vigi
14 lijs disputare. ¶ Septimo sunt confessores
in curia diaboli aliena peccata et nō ppria
confitentes. Sicut patet. C. vj. 66. Et in ta-
libus qui sic aliena confitētur peccata: opti
me verificat illud Rom. xj. Cecitas ex par-
te contingit in israel: qz in parte illa in qua
deberent proprios intueri et confiteri defe-
ctus ceci sunt: et sic omnis detractor mono-
culus est. Sicut polifemus: de quo habetur
C. xvj. 5. Eodem enim puluere detractionis
quo nituntur alios deturpare: seipsos exce-
cant: sicut patet ex verbis beati Gregorij in
moralibus que habentur. xj. q. iij. inter illa
verba. Quid inquit aliud detrahētes faciūt
nisi in puluerem sufflant: et in oculos suos
terram excitant: vt vnde plus detractiones
perflant: inde magis nihil veritatis videāt.
¶ Ad hoc enim q̄ confessorum obtineant in
curia diaboli locum: oportet q̄ sic ad minus
oculo dextero priuentur: quia Naas ammo
nites. j. Regum. xj. Ministros tales nō vult
15 nisi sint priuati dextero oculo: quo defectus
proprios videre deberēt: sed bene vult q̄ ha
beant sinistrum quo aliorum peccata confi
teantur: sed dum sic credunt alienū reuelare
malum plus malum reuelant et confitentur
proprium: quia sicut ex defectu in folijs ar-
guitur defectus in radice propria et nō alie-
na. Ita ex defectu in dictis detractionibus:
arguitur defectus in corde loquentis: quia
ex abundantia cordis os loquitur: et non in
corde illius de quo loquitur. Unde Seneca
de remedijs fortunarū. Mala de te loquunt
homines. Respōdet: sed mali. quasi diceret:
in hoc malum proprium: et non meum ostē
dūt: et ideo minus curo. Unde cum aliquis
de alio dicit q̄ est malus: posset conuenien-
ter ei responderi. Et tu ex illis es: nā loque-
la tua manifestum te facit: quia dum alium
temerarie indicas: talem te esse ostendis.

iuxta illud canonicum. Criminosus est sen-
tentiam in alterius crimē profert: seipsum
condēnat. xj. q. iij. plerūq. Si ergo ista offi-
cia in curia et ciuitate diaboli fugere vultis
Nolite detrahere alterutrum fratres mei.
Jaco. iiij. Nota. L. v. 14.
¶ Nolite inquit detrahere rationabile pre-
ceptum et nobis valde vtile: non solum vt
predictam fugiamus officij detractorum vi-
litatem: sed vt eorūdem nimiam fugiamus
crudelitatem que culpam cōsequitur detra-
ctorum. Illorum enim crudelitas omnium
armorum peruersitatem et omniū siue vola-
tilium siue quadrupedum omniumq̄ latro-
num et homicidarum necnon demonū in-
ferni excedit crudelitatem: sicut per ordinē
patebit. Primum patet q̄ omniū armorum
excedit peruersitatem: quia cōmuniter gla-
dius materialis vel lancea vel sagitta non
occidit nisi vnum vnolicem: non occidit ani
nisi corpus: potest etiam de vagina sua ite-
re quātumcūq̄ sit acutus: absq̄ hoc q̄ vagi-
nam suam scindat: lingue v͛o detractorum
de quibus in Psal. lvj. Dētes eorum arma
et sagitte: et lingua eorum gladius acutus
gladio vel lancea maiores sunt crudelitatis
quia lingua detractoris quātum in eo est
tres simul occidit scilz loquentem et audien-
tem et illum de quo loquitur. Bernar. Ser.
quid non vipera est lingua detractoris? ne-
quid non lancea immo acutissima: que tres
simul occidit: et non solum tres: sed multos
vbi de multis detrahunt: vel vbi multi sunt
auditores. et non solum corpora: sed q̄d pre-
ciosius est: famam et animam vulnerat.
Unde Cassiodorus super illud Psal. iij. Den-
tes peccatorum contriuisti. Dentes inquit
dicti sunt a demendo. Ideo pulchre lingue
detrahentium dentes vocantur: quia sicut il-
li ciborum partes demunt. Ita isti opinio-
nes hominum corrodunt. ¶ Sagitta etiam
non vulnerat ad maximā distātiam: detrac-
tem vulnerat ad mille miliaria. Recte ergo
dicitur Hiere. ix. Extenderunt linguam suā
quasi arcū ad maximam distāntiam: supple
sagittam detractionis emittentem: de qua
ibidem. Sagitta vulnerans lingua eorum.
Iterum hic gladius vel sagitta detractio-
nis nunq̄ de vagina vel pharetra sua exit
ne vagine destructione. Uerbum enim detra
ctionis anteq̄ dicatur est quodammodo in
corde detrahentis sicut gladius in vagina.
Hanc autem mortale peccato dum extrahi-
tur: scindit et corrumpit. Quod pulchre osten-
dit Psal. xxxvj. vbi ait. Gladium euaginaue-
runt peccatores. vt trucidant rectos corde.

hi: est enim intentio illorum alijs nocere:
sed tamen seipsos prius accidūt. Et hoc est
q̄d sequitur. Gladius eorum intret in cor-
da ipsorum: et arcus eorum confringatur.
17 ¶ Secundo etiam patet q̄ omnium vola-
Cucu-lus. tilium excedunt crudelitatem. Inter omnia
enim volatilia: cuculus videtur esse maio-
ris crudelitatis: quia auem vt dicitur que
eum nutriuit et fouit in fine deuorat: vitam
auferendo corporalem. Detractores v͛o in-
grati istos excedunt: quia nutrices animaꝝ
id est prelatos predicatores et correctores la-
cerare non cessant: famam bonam auferen-
do: que melior est q̄ vita auicule occise. Hoc
autem faciunt diabolo suadente: qui sem-
per nititur facere discordiam inter princi-
pes exercitus: dei et exercitum. Unde Pius
papa. vj. q. j. sunt plurimi. §. verū hac. Ma-
nifestum est inquit diabolum cordibus fide-
lium suadere vt doctoribus atq̄ pastoribus
suis detractiones irrogent. Et causa tenta-
tionis est quia maximū ex hoc sequitur pe-
riculum. Sicut pulchre patet. B. ij. 3. Et hoc
est q̄ sequitur in canone allegato. Peius
enim malum fore nō estimo: q̄ christianos
suis inuidere sacerdotibus. Glosa: per inui-
diam detrahere et infamare. ¶ Causa vero
talis detractionis patet. C. xj. 13. et 14. Quia
videlz informant subditos aliqua dimitte-
re que diligunt: et illa vituperant. Ideo in
illos impingunt credentes per hoc aliquali-
ter in peccato suo excusari sicut patet ibidē
xiiij. Et sicut equus tactus in loco infirmo
recalcitrat. Ita isti recalcitrant detrahendo
De quibus Job. vj. Detraxistis sermoni-
bus veritatis. Qui ergo predicanti cōtra vi-
tia et volēti vitia corrigere detrahit: seipsum
culpabilem reddit: quia sicut lapis proiectus
inter multos illum solum clamare facit su-
per quem cadit. Ita verbum veritatis. Un-
de Hieronymus. Sermo meus neminē ca-
pit: sed qui irascitur ex sermone meo: ille di-
cit se esse contra quē loquor. Quia ille osten
dit in clamore detractionis: q̄ lapis verbi
dei eum tetigit: qui contra vitiosos proiectus
fuit. Si enim vitiosus non fuisset sermo cō-
tra vitiosos prolatus non fuit contra eum:
nec eum tetigit. Si v͛o eum non tetigit: quare
reclamat? clamor ergo ostendit eum vitio-
sum. Tales ergo et crudeles sunt: et malos
se esse ostendunt. Ad vtrūq̄ v͛o vitandū: nō
est sacerdotibus qui populo benedicūt de-
trahendum. vj. q. j. sacerdotes. ¶ Tertio de-
18 tractor quadrupedum excedit feritatem: in-
ter que maioris videntur esse crudelitatis
leo et vrsus. Ista enim animalia quando de

crudelitate vel feritate in sacra scriptura fit
mentio: frequentius in exemplum adducū-
tur. ¶ Primo vero leonum excedunt ferita-
tem: quia leones aliquibus parcunt. Si-
cut patet. C. xvj. 18. Sicut etiā patet in Da-
nielis libro. Ubi daniel bis legitur fuisse po
situs in lacu leonum: et semper ei peperce-
runt: malos vero statim deuorauerūt. Isti
v͛o cōtrario modo nulli parcūt et potius in
bonos deseuiūt: sicut patet. G. e. c. 9. ¶ Scd̄o
quia leo licet alia animalia predetur: leonē
qui est eiusdē secum nature non predatur:
nec deuorat nec etiā carnē leonis mortui vt
dicitur comedit. Isti v͛o homines eiusdem
secum nature detractionibus suis comedūt
cum salsa odij et inuidie. ¶ Unde quidā iu- Exem.
deus requisitus a quodam christiano: cum
qua salsa ipsi comederunt Jacob: cum oia
ad litterā intelligāt. et in Psal. lxxviij. Scri-
ptum sit comederunt Jacob. Conuenienter
respondit: cū salsa cū qua tu comedis prela
tum tuū. Leonibus v͛o in hoc similes sunt:
q̄ carnes comedūt crudas. Sed deus conte
ret dētes eorū: molas leonum confringet &c.
¶ Scd̄o crudelior est vrso: qz vrsus vt dicit 19
hominē mortuū nō inuadit: detractores v͛o
nec mortuis parcunt: q̄ videtur esse magna
crudelitas: quia crudelis homicida est: qui
frigidū et mortuū iterū vulnerat: et magna
peruersitas est homini in tā misero statu et
inter tot aduersarios nō cōpati: et p ipso po
tius orare. Hec aūt peruersitas ostenditur
in parte per hoc q̄d scribitur in gestis beati
Gregorij. De quodam ꝑposito monasterij Exem.
sui iacēte quasi mortuo. Cui fratres detra-
hebāt: qui cito loquelā recuperās: eos am-
monuit: q̄ nunq̄ mortuis detraherent: asse-
rēs se ante tribunal dei demones accusato-
res et modium et sextariū mensurā atq̄ con-
suetudinē elemosynarū et luminū que dimi-
nuit ex vna parte cōtra se stare: vos autē ex
alia cū detractionibus vestris: quasi me accu
santes et nesciui cui parti prius rñdere po-
tui. ¶ Isti v͛o detractores mortuos vt dictū
est comedētes: nō solū feritatē excedūt vrso
rum: sed aperte cōtra legē dei cōmittunt. Le
uiti. vij. Ubi prohibentur sub pena mortis
immūda et capta a bestijs comedere. Cada-
uer immundū est cadauer mortuū. Captus
v͛o a bestijs est qui mortali peccato a demo
nibus capitur: hos comedere: istis detrahe-
re est. Qui ergo sic ista comedit: ad penam
mortis eterne: ibi taxatam se obligatum in-
uenit. Quādo disperdet dñs vniuersa labia
dolosa et linguam magniloquam. ¶ Quar- 20
to detractor crudelior: et periculosior

conditionis est latrone⁊ homicida: qz fur
nuſq; ertertosa bona: mala autlingua fa-
mam⁊ gaſt cedit? inter amicos⁊ vicinos
auferr. Juxta illud Eccleſiaſtici. xxvij. Su
furo⁊ bilinguis maledictus erit: multos
enim turbauit pacem habentes: ille vnum
ſpoliat vt occidat ille multos. Ille de pio
pinquo ſolummodo⁊ de propinquo⁊ longin-
quo. Ille inexcerauit poteſt. Et ſic aſtrictu⁊
ſpem recto impediri linguaꝫ ſi manendo in
a detractione tamen impediri non poteſt:
quia etiam cum minuſtro detrahere⁊ ſemi
nare diſcordias poſſis. Et ſic per⁊ lingua
multis hominum bonum perdit Jacobi.
Propter iſtas⁊ alias cauſas: dñs magꝰ
pietaꝫ decreſolebat q; maler duos latro-
nes in grege ſuo habere q; vnum bilinguꝫ.
Dia concedat Canon dicens: q; deteriores
ſunt qui detrahendo aſiotum vitā moleſte
corrumpunt his qui ſubſtantiam⁊ virgi
ſi.o.⁊ deteriores. ¶ Quinta ſpecies pe
iores⁊ crudeliores ſunt demonibus⁊ infer
no. Cuius iſti peccata non punniunt correcta
nec etiam vita condignum⁊ nec etiam bonis
virtutibus punitur. Detractores vero peccata
remittit correcta⁊ fide aliis. Patet ergo q
detractor peior eſt omni beſtia: pyter cau-
ſas ſuperius aſſignatas. Et quia beſtia ma-
tantum ſaturari poteſt q; comedere ceſſat:
ſed iſti optimo cibo plenicarnes crudas ad
piuſ famelici beatorum ſpiritum etiam latrone
r petet infernꝰ⁊ diabolo. Et ſic concludit
q; ſumma iniquitas eſt detrahere: q; om-
nia q; betrahit fratri ſuo: homicida eſt. vj.
q.j. ſumma. Et he pe.⁊ homicidium.
Ar. v. ¶ Sed⁊ en iſti ſcelus apparet: detractionis
malicium ſub ſpecie q̃ſg abſcondum⁊ cum
paſſione⁊ cōmēdatione. ¶ Primo ſi detrahis
eſt primo in aliquibus generalibus: ſuper
ſicaliter bono tranſeunde. Secundo vero
22 ſic falſo proamulo: quaſi eſt de quo loqui
tur dilygenter⁊ quaſi inimicus eius verba
ſequentia loqui videatur. Ad propoſitum
ſunt deſcendit: mala narralo per modum
ramen compaſſionis: here alia ſuſpiria nō
dacter interponendo: cpto ex vr me dilygeſt
betrahebit mihi. Jn pſ.xvij. De iſtis Ber-
ſuper caſt. ſermone. xxvij. Detractores in-
quit quodam ſimiliter vereunde furore
conceptam oſtendunt malicia videas a de-
tractione ita primiti ſuſpina: ſiqs cum
quadam grauitate⁊ vultu melo demiſſo
ſuperalia⁊ voce plangent: maledictiones
aggredi. Et quidem tanto perſuaſibiliores
quanto ab his qui audiunt magis condo-
lentia affectu proferri eſtimant: boleo in-

quit vehementer: eo q; fatis eum indi
nauiſſe cum de hac re corrigere potuiſſe
mihi quidem bene competens furore mi
hi occiſo: per me nauiſſe intenditur. Et
per alterum reo patefacta eſt: veritas re-
gem non poſſum reuera ita eſſe hec ille.
¶ In hoc innuit Ezmar. pacem⁊ tranquillita
ſi pretendāt dilectionis⁊ correctionis q
aliam: vtq; ſi gam expectationem: quaſi
enim eius non ſit neruitum hoc q; bilibere
patefacere: ſed tamen expectat ſuſpicio
aperius expectet tempus noccendi. Unde
go de hac re to Ut cote ſuper libram pōdꝰ
rum. Congregat minima pauſa: ſuſpicio
longum ſilentiū cuncta ſimul obiectus
nocant que minus opimo mentis lectoris
per ſigna prolata fruſtra. Jſta autē ſi
ſi poſſunt occulte facuntur: vt cui nocere
tunt damnum ſentiat: ſed per quem nocet
ſicut patet. C.⁊.i.⁊.
¶ Lecto ergo q; ſuperabundano ſit multum
tracto parua videatur culpa: tamen ma-
cnudelitas de qua eſt articulus grauis
et tamen mendacium⁊ cumplicatas ſtime q
poſt ordinum grauitatem mercedem
bendi conſurendo: quia ſi quis continu
nem haberet eccleſiaſe comburendi vel le
minus occidendi: per hoc culpa aggrauat
tur. Sed detractor tempſum de mendac
cut pꝛs. D. diſtj. s. Spiritualiter etiā occi
Jurat illud nemo patet⁊ minus permitt
effectaliter betrahendo nocitur: ſi ſingul
fundere. xj. q. iij. nemo periculus. ſcan. ſ.
iij. co.
¶ Cas vero pena culpe iuſte ſuccedat hoc
articulo arti culpis de pena ſuccedere vi
poſſet. Sed vt ſi ex ſuperabundanti dilec
ſpiſſionis⁊ correctionis puto audeā
ſunt in aliquibus ſi deficiāt: pena illorum
hus ſcriptis ſtatim inferenda eſt. ¶ Dico
ergo detractores non detrahunt vt⁊ in
bel peccantes. Sed q; illa cenſatio ns na-
tem pyy exemplo⁊ auctoritate. ¶ Exēplum
ad hoc de illo qui domū primi igne impoſi
ſito acrebit. Et de illo qui ignem perſtat vt
angelum acſtat. Et de illo qui blaſtuter et
de igne applaudeſcit in calefact. Non eſt
aliquem cum dicat oſa tres illos eoras peo
culpabiles. Ita qui ingi affirmationis qui
mo acciūt⁊ q; illi blaſter ad illos⁊ q; puto
reſcurit: vel mala intēnone ad illos⁊ q; fa-
nentur ſtat pꝛs. ſ. e. c. a. Et q; libenter talia
audiſt ſtat parebit in pꝛs. c. a. rt. j. ¶ Os
ſunt culpabiles ante deum. Ut teritas eſt
ad poenitis cum ſit equa agi pōt ad penam
cipiendi cōtra illa qui ſecit libelli ſamoſ

ſum in regnūs cāſtelani vel ſcriptis⁊ ſhnōi
ſi cōtra illū q̄ inuenit⁊ corrupit vel com-
mutit vel mutilauit nomen reuelauit. C. de famoſ.
libel. l. vnica li. xij. ¶ Set prodatur terra cano Arti.
nici autoritate. v. q. j. Si de famoſo libelli viij.
¶ In qua autoritate pyy in parte accusation
pancipale vel detractop pena: ei⁊ eſt pena 27
incurrit q̄ libelli famoſum vel dictum
eſt ſpēciē inuenit vel reuelāt: ei inter libel
li famoſum⁊ narratoꝛ detractoꝛis nulla
tis differentia: nihil ſtat inter ſcriptū⁊ nō ſcri
ptū. vel inter ſcriptū⁊ oze prolatus: cum in
ttroge eadē fit ſentēna non videt cauſa vel
ratio quare cuſi betractoꝛes eoꝝ pena⁊ fur
reve nō debeāt ſimul ei auctoritāt⁊ reuela-
toribus. Sz a detractop pena tanſp a pun
cipalioꝝ incipiēdi eſt. Talis⁊ ēn duplicꝛ
penā impetrat. Pere. xvij. Duplici pēn cō
ſtitione pere eos: ſes terrena⁊ eterna. Ter-
rena adhuc duplici vitꝝ interiori qua pune
percutiuntur betractio eoꝝ⁊ exteriori qui
dia: que non eſt ſine pena. Detractores eſt
tant babilonij qui pius ab igne pꝛpet cō-
buritur: ꝛ foci Danielis quibus betrahūt
tiadum. Sunt pinnatores venenoꝝ pue
ſerpſos occidūtur⁊ pius neſcetes bibunt
ſo alie ppinātſtiae pꝛs in ſrcido dialogo
ri beat. Siegoſtie de illo qui cibū bono⁊ ve
ro venenū in ſtiq; ēt ipſe betrabertalꝝ qui
miſit eodem momento motiebat⁊ ille qui
bibit mīlli malū ſenſit. Sic inuidia⁊ betra
ctionē illi q̄ malū alijs pꝛpinant. Et vel in
futuro illud amare bibēt. Nota ad hoc legē
ſatis congruam. R. xiij. ſs. Cestile cui ppi
natur eadē ſtiat pēs per legē. ſ. vj. xj. ci 28
ſequentibus. ¶ Et ceterou duplicꝛ pena in-
famie ſtiat pꝛs. vj. q. j. betertoꝛes: vbi ad ſi
teraūdetractores dicit Canon: qz iuſte in-
fames ſunt: et merito ab eccleſia ceroreo.
Juſte q̄dē⁊ ſi nulli videt⁊ qui alios in-
famare velleriſpe infamis ſit vt ille coniuer-
ratur: poteſt en⁊ in caput eius. Jn pſ. xij.
¶ Exēcrationes ſiciſt pꝛs ecclſiaſtico Otonieſi
in quo ſtatuit perpetuꝰ excōicat oēs illos
d gratia⁊ iuru odij vel fauoris vel alia qua
cunq; de cauſa aliqui nō infamauerapud bo
nos ꝛ grauios crimē imponāt: et ſi eis fal-
ēt purgatio ſaciet: vſſalso nō grauet. Jſta
pena ſi timeant q̄ betractiones vel accuſatione
vel, peruatione faciunt alios nō indebito
citatur: vel attaxant vel imponētes vel ſe
cerunt: vtq; crim in ayel inimicicias ſeu debita
que non contrariantur vel qui alios verunt
ad probandum fidem vel matrimonium; vel
contractum vel huiuſmodi quę non cōtra-
riantur. Jn omnibus talibus autore vel ac-

cusatore vnuz affirmante ꝛ alio negãte: ne-
gans diffamat ad minus apud eos q̃ plus
accusatori credunt q̃ ipsi: ꝛ si nullus plus
ei credat: saltem quantum in eo est: facit qđ
credant. Et sic diffamat: ꝛ illud qđ est opti-
mum in homine aufert: vicȝ bonum nomẽ
Ecclesiastici. xli. Curam habe de bono noie:
hoc enim plus permanebit tibi q̃ mille the
sauri magni ꝛ preciosi. Et ideo deleant ipsi
de libro viuentium: ꝛ cum iustis nõ scribã-
29 tur In ps. lxviij. ¶ In quo notatur secũda
pena detractoꝝ: vicȝ eterna nec mirũ: quia si
quis furatur bouẽ vel equũ vel aliã rẽ pre-
ciosam: meret suspendiũ: plꝰ videt illud me
reri qui rẽ furat preciosiorẽ: vicȝ bonũ no-
men qđ vt dictũ est plus valet precioso the-
sauro. Et si talem penã hic euadãt: a iusto
iudice deo patibulũ nõ euadãt inferni: qđ
ideo plus timẽdum est q: raro pena debita
in tales detractores in hoc seculo exercetur.
¶ Lex enim dicit ꝙ laceratores ꝛ detracto-
res ꝛ accusatores famuloꝝ dei: damnantur
in baratrũ: ꝛ nisi se correxerint: vindicibus
flammis exurũtur. ij. q. vij. accusatio. Iste
aũt pene eo plus apud iustum iudicẽ tunẽ
de sunt: quo minus hic infligunt: ꝛ quia a
iusto iudice pena cõmuniter infligit: vt in
parte ꝛ mõ quo plus peccauit plus affliga
tur. Ideo iustũ videtur ꝙ tales in lingua
plus affligantur: quia illã corporis partẽ
plus peccato assuescunt: hoc pulchre osten
debatur in quadã hystoria licet apocripha
Exẽ. tñ rationi cõsona. De quodã qui post mor
tem vt fert vicino suo se ostẽdit cum lingua
longa ardente: ꝛ quasi ad terrã pẽdẽte: quã
dẽtibus ꝯtinue mãducabat: ꝛ requisitꝰ qua
liter sibi esset: respondit si esse damnatum.
Et requisitus causam rñdit: hec pena cau-
sam ostẽdit. In lingua peccaui alios come
dẽdo. Ideo sic semꝑ linguã cũ q̃ alios come
di sic manducabo Apo. xvi. Commanduca
uerunt linguas suas pre dolore ꝛ blasphe-
mauerunt deum celi pre doloribus ꝛ vulne
ribus suis. Et sic qui alicui rei detrahit: in
posterum se obligat. Prouer. xiij. Se obli-
gat inquit supple ad penas eternas: vt di-
ctũ est: quod significatur Numeri. xiij. Ubi
dicitur: detraxeruntq̃ terre: quibus respon-
dit deus. Numeri. xiiij. Non videbũt terrã
pro qua iuraui patribus eoꝝ: nec quisq̃
illorum qui detraxit mihi: intuebitur eam:
hanc duplicem detractorum penam conclu
dit deus In Psal. cviij. dicens. Induantur
qui detrahunt mihi: supple in capite vel in
membris: pudore: ꝛ operiantur sicut dyploi
de id est duplici veste, duplici confusione
sua. Et sic pȝ qđ dum flatu oris detrahunt
nihil aliđ faciũt: q̃ qđ babylonij Danielis
iij. ꝓprio flatu fornacem inflammantes
qua postea ꝯburẽdi sunt Nota. L. v. art. v.
¶ Ex quo etiam facto: nonus articulus re-
citur: quia sicut hij tres viri in fornacẽ nullo
a laude dei propter hoc non cessabant, sed
per hoc quod de eis dicitur Danielis. iij.
Tunc hij tres quasi ex vno ore laudabant
et glorificabant deum: ita nec boni propter
malos qui fornacem inferni suis detractio
nibus sibijpsis ꝛ non alijs vt vellent incen
dunt: a boni operis inceptione vel ab ince
pto cessare non debent. ¶ Sicut aquila non
dimittit volatum suum propter cornices s
per eam cursitantes: nec luna cursum pro
pter latratum canum: nec probus miles de
equo suo cadit vel in via sua impeditur p
pter modicum ventum: nec turris fortis ad
omnem ictum lapidum vel tonitrui des
tur licet talia loca alta ꝛ fortia plures com
muniter sustineant vulgurum et lapidum
inuasiones. Ita nec bonꝰ a bono opere ce
set propter ictus vel ventum detractionis:
sed patienter illorum verba sustineat cum
propheta: detrahebant mihi: ego autẽ ora
bam In psal. cviij. ¶ Qđ si fecerit: duplex
consequetur auantagium. Primum quod
ab ictibus illis non ledetur quia sicut im
mobilis sicut palea ꝛ fenum ꝛ equorum fi
mus super turrim planam in castro posit
ipsum a lapidum ictibus preseruant inde
nem: omniumq̃ talium insultum frangit
impetus. Ita patientia preseruat domum
anime indemnem ab ictibus detractionis et
tribulationis cuiuscunq̃. Et responsio mol
lis frangit iram Prouer. xv. ¶ Et nõ solum
sunt detractiones ꝛ aduersitates patienter
sustinende quia a damno preseruant vt di
ctum est: sed etiam quia in humilitatis vir
tute nos stabiliores reddit: sicut patet. E.
xvj. 3. Et sicut patet etiam ex decreto. vi. q.
i. oues. Ipsa inquit detractio licet sit ex vi
cio detrahentium tamẽ ex iusto dei iudicio
nonnunq̃ aduersus bonos excitat: vt quos
vel domestica presumptio vel aliorũ fauor
in altum extulerat: detractio humiliet. No
ta. D. ix. 3. ¶ Ad idem. vi. q. i. Sunt pluri
mi. Et sumitur istud decretũ ex verbis bea
ti Gregorij. Sunt inquit plurimi qui vitam
bonorum fortasse amplius q̃ debẽt laudãt
ꝛ ne qua elatio de laude subrepat: permit
tit omnipotẽs malos in obtrectationẽ pro
rumpere: vt si qua culpa ab ore laudantiũ
in corde nascitur: ab ore vituperantiũ suf
focetur. ¶ Ex istis auctoritatibus patet ꝙ

lingua detractoris que ab elatione mentẽ
purgat: est quasi absterforium quo loca te
la aranearum in nigredine ꝛ pulueribus
occupata terguntur quod furnum ꝛ mẽtis
cloacam mũdat: quia sicut in omnibꝰ istis
loca illa per talia instrumẽta mũdiora red
31 duntur: ita per linguam detractorũ de qui
bus Ezech. xxij. Uiri detractores fuerunt in
te qui supple te mundauerunt: ꝛ se sordida
uerunt. ¶ Illis ergo qui tot vtilitates con
ferunt non est irascendum. Unde Crisosto-
mus super Joannem. homel. lxxxiij. Quia
inquit si verum dicit qui conuiciatur: corri
gas te: si falsum nihil ergo contra te loqui-
tur: quare ergo irasceris: quid ergo audiẽ
tes dicere debemus: ostẽdit ibidem homel.
lxxxiij. dicens. Audientes inquit talia dica
mus: nõ est seruus maior domino suo: qui
huiusmodi patienter sustinuit. De illo ve-
ro qui propter huiusmodi verba vel tedia
in melancoliam motꝰ opus bonum dimit
tit: ꝛ seipsum ira dãnificat: bene propheta-
uit Job. xx. dicẽs. Occidet eũ lingua vipere
¶ Detractor cũ vipera ẽ q̃ matrẽ discerpit
dũ nascitur: vtrõ sic detractor: sicut pȝ. e. c.
17. Et sicut vipera vel animal venenosum
Vipera. non consimile animal sed potius dissimile
intoxicat: sic detractores potius bonos q̃
malos lacerant contra preceptum domini
Exo. xxij. Dijs non detrahes.
Bern. ¶ Sed quia digni sunt morte: nõ solũ qui
peccata faciunt: sed que facientibus consen
tiunt. Ro. j. Dicto de culpa ꝛ pena detracto
33 rum nunc ostendere restat culpam ꝛ penaȝ
auditorum: qui eis consentiunt dupliciter
Uno modo directe: quando eos inducũt ad
detrahendum de factis ꝛ malis aliorum ni
mis diligenter inquirẽdo: vel alio quocũq̃
modo: vel quia ei placet peccatuȝ detractio
nis audire. Alio modo indirecte quãdo scȝ
non resistit cum resistere posset. Et sicut nõ
est innocẽs qui fratrem a canum laceratio
ne vel latronum spoliatione pro posse non
liberat. Ita nec talis: tamen in primo gra-
du grauius peccat: q: quando inducit ani
mum ad detrahendum vel peccandum: vel
quando detractio ei placet propter odium
eius cui detrahit: nõ minus peccat q̃ detra
hens: ꝛ quandoq̃ magis. Unde Bern. De-
trahere aut detrahentem audire quid horũ
damnabilius sit: non facile dixerim. Et sic
patet ꝙ peccat mortaliter. In secundo gra
du si nec verbis nec vultu tristi ex quadam
verecundia vel timore mundano vel negli-
gentia detrahentem non repellit quandoq̃
venialiter peccat: quandoq̃ vero potest esse
mortale sicut patet per sanctum Thomam
secunda secunde. q. lxxiij. ar. i. iiij. Uidelicet
quando alicui incumbit ex officio detrahẽ-
tem redarguere: vel propter radicem qua ti
mor mundanus potest esse mortale: quili-
bet ergo talium dicere potest illud ps. xxx.
Factus sum tanq̃ vas perditum: quoniaȝ
audiui vituperationem. Nota de ista ma-
teria. A. xxvj. 40. Ibi eniȝ docet quomodo
aures custodiri debent. Nota. S. ij. 15.
¶ Sed quid si non possunt sic custodiri: q: in
detractiones aliquando audiant: certe au-
diat: sed more Moysi magis. i. detractori-
bus resistat eorũq̃ periculum ostendat: et 34
deuoret virga Aaron. i. lingua auditorum
virgam detractorum: id est eam reprimat
ꝛ compescat: siquidem virga Aaron deuo
rauit virgam magorum Exo. vij. ¶ Detra-
ctores enim non immerito magis illis et
incantatoribus comparantur: quia sicut di
cit historia scolastica: magi oculos spectã-
tium per prestigium deludebant: sic etiã fa
ciunt incantatores moderni temporis qui
res que in veritate serpentes non sunt: ser-
pentes apparere faciunt. Ita detractores
detractoribus suis faciunt viros bonos ser
pentinos apparere: ꝛ malos. Recte talis in
cantator fuit quidã magnus de familia re Exẽ.
gis Herici qui vt fert cũ nitebat ab affectio
ne cuiusdaȝ sancte religionis auertere sua
detractione: quasi hoc modo. Unus eniȝ de
illa religione regi notus ꝛ familiaris cum
quadã fatua apostatauit muliere: q cũ ille
magnus sciret: tpˢ optimũ cõsiderãs qua-
si lugẽs venit iuxta regẽ ꝓpter cãm tactã:
supra. e. c. xxij. Cũ vero rex causam quereret
tristicie: finxit se nolle ei indicare: ꝛ ꝙ non
esset dicẽdũ. Finaliter dixit: doleo casum ta
lis fratris: quare inquit rex: ꝛ ille: quasi su
spirãs: a: dñe credidi bonũ illũ ordinẽ fuis-
se: ꝛ nõ videt ꝯtrariũ: quare inq̃t rex: cui il
le: quasi dolẽs totũ euomuit: dicẽs: talis de
ordine illo apostatauit cum mala muliere.
Cui rex: hoc fuit q: malã mulierẽ in ordine
hẽre nõ potuit: si enim hoc ei in ordine per-
missum fuisset: nequaq̃ exisset: vt malã vo-
lũtatẽ impleret: bñdictus ergo talis ordo:
qui nõ sinit malos inter eos diu latere: sed
vel fugiũt: vel corrigunt: hoc enim qđ nar-
ras quasi ꝯtra ordinẽ factũ ad ordinis est
commendationem. Hoc enim factũ magis
ostendit quod sit in se sincerus ꝛ diligendꝰ
multitudo plus arguit ordinis puritatẽ:
quã impuritatem: sicut patet de ordine an
gelorum: quo nunquam fuit purior: nun-
quam tamen de aliquo tot apostatauerũt

Nota. J.c.15. Et sic Moyses ille, id est rex
magicis restitit incantationibus qd si face
rent detractorũ auditores: adhuc cessarent
tales facere illusiones. i. detractores dicen=
tes illud qd dixerũt magi tunc. Exo. viij. Di
gitus dei est hic. Et hoc facere quilibet tene
tur: non solum ex lege diuina: vt dictum est:
sed etiam ex lege mundana. Dicit em̃ lex q
publice honestatis interest absentes in om=
nibus defendi. ff. de procuratoribus. l. ser=
ss num. §. publice. ¶ Ex istis exẽplis et legibus
cõcluditur: q sicut vnum membrum videlz
manus ab alio mẽbro et mensa et disco mu=
musca scam fugat. Ita quilibet muscam inferni. i.
detractorem qui sicut musca que semp que
rit scabiosa et infirma fugare deberet: et etiã
a mẽsa et societate sua. Exemplo Augustini
super. e. c. 12. ¶ Sed heu oẽs mense replete
sunt vomitu. Esa. xxviij. Quia cõiter oẽs li=
bentius abhominabilia et detractabilia in
mensis suis q̃ edificatoria: et plus pessimis
detrahẽtibus q̃ optimis predicantibus cre
dunt. verbi gr̃a. Ponatur q pessimus lecca
tor ordinis sui correctionẽ ad seculũ fugiẽs
de statu illo quẽ male tenuit: male narrat:
nõ q statuts malus sit: sed q ipse in statu il
lo male se habuit. Plus ei creditur: plurisq ei
fauẽt et cõpatiuntur: q̃ ceteris in religione
remanẽtibus: et nõ solũ in hoc casu: sed quasi
generaliter in oibus libẽtius auditur: quia
mala loquitur de papa: rege vel quocunq
alio: q̃ qui bona loquitur. Et plus ei credi=
tur. Cuius vna videtur esse causa: q malus
facilius suspicatur: malũ q̃ bonũ. Ex cõdi=
tione ppria facilius credit alios cõditiones
habere cõsimiles. Ideo lux curiosus cõiter
nullũ suspicatur castũ: nec auarus aliquẽ
suspicatur: nisi talẽ. Unde etiã qñ de tali cri
mine arguuntur: respõdent: oẽs sumus tales
Cũ ergo illi quibus detractores mala nar=
rant sint mali: facilius mala credunt: et etiã
malis: q̃ bona vel bonis. Et sic hoc credẽdo:
reddunt se de malo suspectos. ¶ Alia causa
est extrinseca: q quãq tales audiẽdo plus lu
crantur. Ideo libẽtius audiũtur. Uerbi gra
tia: veniet vnus minister ad dñm suũ et dicet:
dñe talis fecit pro vobis. Respondit leuiter
benedicatur vel bene habeat. Ueniat alius et
dicet dñe talis fecit vobis talem iniuriam: il
lud non ponderabit leuiter sed ad vltimum
quadrãtem: et vltra: q ibi sequitur lucrũ: et
ideo cũ maiori pondere audiunt maleficia:
q̃ beneficia et detractores q̃ oratores con=
tra preceptum dñi. Prouerb. xxiiij. Cum de
tractoribus ne commiscearis: quia ruinam
vtriusq quis nouit?

¶ In quo notatur vndecimũ principaliter
delz auditorũ pena. Ruinã inquit vtriusq
Ecce simul in ruina ponũtur: q simul pecca
uerunt. Et iuste quidẽ: q vnus feda cibaria
sup mensam apposuit: et alius hilarẽ vultũ
ostendẽs: falsam ministrauit: vnus excocu
luit: et alius pedem tenuit. Unus diabolũ ha
buit in ore: et alius in aure: vnum diabolus
Bern. ad infernum portabit lingua: alium aure
ruinã vtriusq ergo nouit lex que dicit: q con
sentientes et agẽtes pari pena puniẽdi sunt.
xvij. q. iiij. omnes. ¶ Sicut ergo detractori
bus duplex debetur pena: sicut patet supra.
e. c. 17. Ita et istis videlz temporalis: q sicut
ipse audit alijs detrahẽtes. Insto dei iudi
Ar. vij. cio alij audiãt ei detrahentes: vt modo quo
peccauit puniatur. Eterna etiã qd ostẽsum
est in quadã hystoria qua fertur q quidam
Arti. j. 1 post morte suam cuidam apparens dixit
multum affligi fetore cuiusdã detractoris
quem viuum frequenter audire solebat: et
iuste quidẽ vt qui prius ei consensit volens
postmodum eodẽ affligeretur inuitus. Ad
istud propositum nota iura. s. e. c. 16. Ca
ueat igit vnusquisq ne linguã aut aures ha
beat prurientes. i. ne alijs ipse detrahat: aut
alios detrahẽtes audiat. vj. q. j. et mento.
¶ Sed sicut ex eodem serpente fit venenum
mortiferum et tiriaca veneni sanatiua ex
pulsiua. Ita ex eadem lingua de qua vene
num propinatur detractionis et diffamatio
nis: debet fieri tiriaca reuocationis et fame
ablate restitutionis: et non solum ad hoc te
netur principalis actor: scilz detractor vel
diffamator: sed etiam consentiens audiens
qui vel consentit: vel non restitit quãdo de
buit: sicut in quacũq restitutione alterius
rei: g modũ notatũ. In his versibus. Iussio
consilium cõsensus palpo recursus. Parti
cipans mutus non obstans nõ manifestans
Quorum expositio seu declaratio habetur in
summa confes. lib. ij. titu. v. q. lxv. Quero er
Bern. go quãdo et quãtum. Si etiã verũ sit q di
cit preter ordinem tñ et locum iusticie: tene
tur ad fame restitutionẽ quãtum possibile
est sine mendacio. In omnibus etiã istis de
tractionibus et diffamationibus non solũ
tenetur ad restitutionẽ fame: sed etiã ad re
cõpensationẽ dãni qd ex tali infamia secu
tum est per se vel per interpositã personã:
tamẽ de bonorum extrinsecorum aliquando licet
raro: de fame pro restitutione vix auditũ est
Cũ ergo multi detrahãt et diffamẽt et pau
ci vel nulli vsatisfaciant non videtur du
bium: quomodo multi propter hoc pecca
tum periclitentur: q infirmitas que minus

c. ratur: quia minus percipitur: plures oc=
cidit et perdit cum illo de quo dicitur Esa.
xiiij. In infernum detraheris. ¶ Unũ deus
talem ad illarum et aliarum exemplũ et cor=
rectionem puniret: sicut puniuit quãdam
personã de qua legitur in vita spa. que vicz
machariam diffamauit. Et ideo parere nõ
potuit: donec quod dixerat reuocasset: vtrũ
mors debatur: unde vita resurgeret: et que
per linguam peccabat per linguã quod di=
xerat reuocabat: si frequenter sic puniretũ
que penas nõ metuũt eternas: tunc habere
mus mulieres pudicas non detrahentes. j.
Thimo. iij. Nota. U. iiij. 10.

Discretionis. Primo

ostendenda est nobilitas. Secun
do necessitas.

¶ Primum patet exemplo hystoria et aucto
ritate. In oibus enim nobilis vocatur: qui
est de magno gñe quantũ ad naturã et locũ
et cũ etiã est potens in opere ad habẽdũ ma
gnã familiã et ad ducẽdũ maximũ exercitũ.
Si vero iste cõditiones faciunt nobilitatem
in hoibus: ptz q discretio hz maximã nobi
litatem in virtutibus et moribus. ¶ Primo
quia quantum ad locum et naturam: de no
biliori enim loco nõ potest esse q̃ de celo et
deo: q autem discretio sit de deo: pater per
hoc q apostolus enumerans dona que ex
deo dantur. j. Cor. xij. Inter alia dicit. Alij
discretio spirituum. ¶ Secundo totam vir
tutum familiam nutrit et bonorum motuum
exercitum ducit et ordinat. Unde Bern. su=
per Cañ. Discretio inquit virtuti ordinem
tribuit et modum. Est igitur non tam virtus:
q̃ virtutũ moderatrix et ordinatrix et affe=
ctuum doctrix: tolle hanc: et virtus vicium
erit. Ecce sine ista matrice viuere nõ possunt
virtutes: nec sine isto principe regi vel duci:
quia ista omni militie virtutum in pugna
contra vicia modum imponit: sine quo mo
do in bello vincuntur. Ideo quidã magnus
clericus parisius requisitus a rege francie
Ludouico vt fertur: quod sibi scriberet opti
mum verbũ quod vnq̃ didicerat: rescripsit
in magna pelle sigillata vnum solum verbũ
vicz modus. Rex vero cartam aperiẽs et exi
mans se derisum vocauit magistrum illũ:
qui cum verbum illud ostẽderet: quomodo
nulla virtus sine modo valet: sicut patet de
ieiunio: si quis nimis comedat: sine ieiunet
seipsum reddit inhabilem: et sic de alijs pla
catur. Si autẽ iste magister nobilissimum
verbum dixit modum: et modus totam nobi
litatem habeat a discretione: sequitur q di

scretio est nobilissima: quia omne propter
quod: et illud magis. Quod autem modus
nobilitatem habeat a discretione patet per
hoc q dicit Petrus rauennas in quodã ser
mone. Discretio inquit virtutibus modũ
imponit: sine qua virtutes sunt vicia: nam
si assit timor et non discretio: trãsit in despe
rationem: si dolor in amaritudinẽ: si amor
in adulationem: si spes in presumptionem:
si leticia in dissolutionem: si ira: in furorem
huic enim discretionis nobilitati consonãt
et concordant iura canonica: dicentia discre
tionem matrem esse omnium virtutum: si=
cut expresse ptz. j. q. v. presentium. Et extra
li. j. ti. xxvij. de offi. custo. c. j.
¶ Secundum patet: nam sicut nautis ne= Ar. ij.
cessarium est super mare habere acum et la
pidem ipsis etiam intrantibus in obscura
nocte portum: necessarium est eis lumen:
Unde in aliquo portu de consuetudine ha= 2
bent semper de nocte duo luminaria infra
vitrum inclusa super altas colũnas: ne na
ues per noctem artum portum intrãtes frã
gantur: vel in ripas impingant. Nota. D.
iij. 5. Sicut enim operarius non vtiliter si=
ne arte laborat: nec peregrinus velociter et
recte sine ductore vadit. Ita necessarium est
transeunti per mare huius mundi discretio
et venienti ad portum mortis luminare ma
nus increatum: et luminare minus discretio
spirituum: sicut patet. D. ij. 13. Quia labor
et peregrinatio istius vite non est vtilis et
expediens: nisi quantum ad illos qui exer=
citatos habent sensus ad discretionem bo=
ni et mali. Heb. v. Unde Hugo li. v. didasca=
lon: qui sine ordine et discretione operatur:
laborat quidẽ: sed nõ proficit. Aspice duos
pariter siluam transeuntes: et hunc quidem
per deuia laborantem: illum vero recti itine
ris compendia eligẽtem pari motu cursum
tendunt: sed non eq perueniunt. Sed quia
iste laboris et peregrinationis ductor a deo
est: sicut patet ex istius capituli principio
rogandus est ille discretor cogitationum.
Heb. iiij. Quatinus ductricem hanc mittat
exẽplo Salomonis qua placuit deo: quia
petiuit sapientiam ad discernendum iudi=
cium. iij. Re. iij.

Discordie. Primo ostẽ D. viij

denda est diuisio. Secundo tã de=
monis q̃ membrorum eius caute
la qua discordiam seminare nituntur. Ter
tio tam seminantium q̃ discordantiũ ostẽ
detur periculum.
¶ Ad primum sic proceditur. Discordia est Arti. j.

triplex. Una inter deū ꝫ hominē: huius ē
est peccatū: de quo dicē infra: hec ē pessi
ma. Alia ē ītra ipm discordia vīes ꝫ infra
peccatum. Secūda ē ītra hoc de prima nasce
ntiqz ex quo peccādo a deo discordat: ītra se
ipm ꝫ proximū. Tertia ē ītra deū ꝫ se. Prima
dr ītra deū discordia ē: vt dicē penalitas: ſ
cat pte. C. vij. q. 4. Non ē ītra mīrū q̄ cōtenta
illum affligit: qui a deo discordat: hoc enim
inſte agit ꝛc. C. vij. q. 1. Dicit ēt q̄ cōtenta ē
qualis inter a deo in ſe diſcordē manēte ho
mine nūmine ad eius cultū diam. Talis au
tem iudex ſeu baltinus regio iuſte punit ꝫ
affligit fratres cōtra dominū ſuū. Sic
cōtenta affligit peccatū cōtra deū ſcīpm ꝫ
eſt quod ait, poſuiſti me contrarīū tibi ꝛc.
¶ Tertia eſt inter hominē ꝫ hominē: de hac
oritur expiima ꝫ ſecūda: de eq̄ dicſon
dat a deo ſupiacte: vnde mali ſūt īſti: nō
eſt mirabile ſi male ſe habeat ad primū ex
tra. Sicut male ſe habens ad dñm: male ſe
habet ad ſeruos ꝫ mīn ſeros: ſimpaciēs ſū
periorem: impugnat ſuos inferiores. Sic ꝫ
pcedit ira inter ipm ꝫ deū: ſc. ipſum:
pcedunt diſcordias quarum ad primus
Preuocare.

¶ In quo notat ſcīs articulus: in hoc q̄ di
cit: pduci diſcordias: ſcīs cuptor malor. ex
meabus ſunt diuerſis cauſeis: ex cupta
tis malicie: ſi in parte patēt quotidiana cō
ſuetudine. In parte vō hiſtoria quarū pne
mo eſt auctoritas ſacre ſcripture. ¶ Primo
diſcorde ſeminato pis frequēs aliquando
gſtuendine ꝫ inuidēcie de alicuius fame
ſtantate vel amicitia quā habet cū aliquo
alio vel de hoc q̄ offitiali aliquod occupat
q̄ ab vſpiſ vel amicis ſuis ocupari vellēt
per aliquē de cog federatione loquenē illi
dño dicītes. Die dicet ille per quē loquunt
velle vos de vra re pertinere: ſi nolle hoc
alias audire: de tractionis vero curioſus an
dinoſcīrabit et ſicut eſt fidelis mīs vel fi
delis hō q̄ nunqz a vra auctoritate pniſſio
ne pabita: narrabit q̄ talis ſic de vobis lo
quebat vel ſic vel ſic pra vos ſcitiſſed bene
ſeto q̄ ſi ecē ad rōnē poſſē negare: nec poſ
ſem illud pbare q̄ nō ſic dixerūt nō ſīe ali
cui habebit grate cōtra illū: nec aliquid de
cordis grauamine expimere poterit: prior
pter iuſtarundam. Et ſic muſer ille pducat
diſcordias. Nec hoc facunt ſīt inter dñm ꝫ
ſubditum: ſed etiam inter ſocīs ꝫ ſocium:
vicinum ꝫ vicinam. Audientes enim aliqs
verīſū de eo mīne quod poſſet eſſe contra
alium illicī ei narrant forte cū augmento.

3 Dyſtholia eſt i geſtu ad hoc beati Gregor

ſit inter quem ꝫ Conſtantinū imperatorē
q̄ ei faūebat in veraci expugnatione qui
habuit contra Joannē patriarchā qui ſy
do congregata in Siccta odium inter
uer ſalem vocarunt eſt tonus eccleſie que
qui ergo ex parte illius erant Joannis
lentes inter beatum Gregoꝝ̄ ꝫ epiſcos
de ſeminare malā diſcordiā: ſuaſerūt imo
rtici vt a beato Gregorio per nūncios
ſuo capue peterēt ſanctos apoſtolos Pe
trum ſaltem aliquod eis impetrabūt: tūc
eccleſiam in eius honore conſtruxerūt
tes ꝫ m hac petitione beatus Gregoꝝ̄
audire recuſarent: ſic eam ab illis affirma
ſanctos. Quod ad Conſtantinū ſcīam ꝫ beatum Gregoꝝ̄ um retrahentē
cerunt beatum Gregoꝝ̄ um virum ſuū
in miuerſa terra ſpectare: ſed ſuos
malignus cum mīdis ſuis mediū
diabolo diligit ruīare. Proueuerūt.

¶ Et non ſine magno periculo in ſpectā
in fumo. ¶ In pfenti patet exēplū
dia oriuntur animoſitates: quoꝝ
harū modi que cooperibus nocent
ꝫ terram quā cū magnā manu de
vegetus de te imitari li. vij. c. ij. Sunt
ſtes inquit diſcordiarū. Perueꝛe cauſa
pientes eſt ſtudeꝝ̄mīlis ea amīſſe. Duobus
dicat eam legitime amare. Duobus
tur hec. ſc. ad iuendū lega. Li. ſ. vtrinq;
ſt eſt in vtranq; ius. Sic ipſo poſſe poſ
teſtamentum q̄ſtī de pace mortalitet pe
cando frequenter ad eos nūntiandā con
uertimur ad illos. Dñs ſp. Dico nūncios
enus q̄ſtī. Et deo legato pacis amiſſo
diſcordias habem? ꝫ guerras extrinſecas:
ſicut patet ex principio huius capitulī: ꝫ in
monſum eſt enim quod in futuro teſtamē
to pace eterne pmiabimur: ſi diſcordias di
ligam?. qui a nullo poterit nos auferi: nīſi
ceſſum: nīſi animum pacificū habeā? ad pa
ceſſe quem ſanctus ſe obligat q̄ ſicut aqua nat
ces factibus capiunt: q̄ pericula ſū vā
Ira turbant ira diſcordia: facilius ad cia
ta homicida ꝫ ꝫ mendacia ſuggerit
diabolo capiunt: quis pericula
videnꝫ cum omīs trafcentiꝫ videat
iuſta. ¶ In futuro enī diſcordantiū pa
periculum: quia ſi manum vel pedem
regio amputaret: vel quod pene eſt ocu
ret q̄ ſuos nonne digne mortē mereꝝ̄tur
to magis mortes mereꝝ̄tur in alio ſcelꝰ
in vſo euadāt qui corpus ipſius regis ne
in mēbꝝ̄ diuidunt ꝫ membratim mu
lant q̄ue maior eſt crudelitas. ¶ Ira
ex ſtamus ꝓsunicali ſint apud mundū
communitari q̄ut vltimam motionē ani
dunt voluntatem: quo nunqz ſeipsum

tem ſtatiqus eos excommunicatos a deo
non mīdicere: qui teſtamentum impediūt
dentiſce quibus ipſ pñ. ſcrip. Teſtamentum
tum eius non cuſtodiertis. Illud dicit
ſtis eius non cuſtodiertis. Illud dicit
de quo eccleſiaſtici. xlv. Statuit illi ut eſt
eccleſie teſtamentum pacis. ¶ Non ſem
eccleſie teſtamentum nō ſolum eſt excomu
nicatus a deo ſed etiam hereditatem amīt
ſit eccleſiaſtica ſm legem Cyprian
ſtamentum ſuum. Et ſic ſimiliter
ſtrici vta beato Gregorio per nūncios
ſuo capue peterēt ſanctos apoſtolos Pe
trum ſaltem aliquod eis impetrabūt: tūc
eccleſiam in eius honore conſtruxerūt
tes ꝫ m hac petitione beatus Gregoꝝ̄
audire recuſarent: ſic eam ab illis affirma
ſanctos. Quod ad Conſtantinū ſcīam ꝫ beatum Gregoꝝ̄ um retrahentē
ſtiam ꝫ beatum Gregoꝝ̄ um retrahentē
cerunt beatum Gregoꝝ̄ um virum ſuū
in miuerſa terra ſpectare: ſed ſuos
malignus cum mīdis ſuis mediū
diabolo diligit ruīare. Proueuerūt.

¶ Et non ſine magno periculo in ſpectā
in fumo. ¶ In pfenti patet exēplū
dia oriuntur animoſitates: quoꝝ
harū modi que cooperibus nocent
ꝫ terram quā cū magnā manu de
vegetus de te imitari li. vij. c. ij. Sunt
ſtes inquit diſcordiarū. Perueꝛe cauſa
pientes eſt ſtudeꝝ̄mīlis ea amīſſe. Duobus
dicat eam legitime amare. Duobus
tur hec. ſc. ad iuendū lega. Li. ſ. vtrinq;
ſt eſt in vtranq; ius. Sic ipſo poſſe poſ
teſtamentum q̄ſtī de pace mortalitet pe
cando frequenter ad eos nūntiandā con
uertimur ad illos. Dñs ſp. Dico nūncios
enus q̄ſtī. Et deo legato pacis amiſſo
diſcordias habem? ꝫ guerras extrinſecas:
ſicut patet ex principio huius capitulī: ꝫ in
monſum eſt enim quod in futuro teſtamē
to pace eterne pmiabimur: ſi diſcordias di
ligam?. qui a nullo poterit nos auferi: nīſi
ceſſum: nīſi animum pacificū habeā? ad pa
ceſſe quem ſanctus ſe obligat q̄ ſicut aqua nat
ces factibus capiunt: q̄ pericula ſū vā
Ira turbant ira diſcordia: facilius ad cia
ta homicida ꝫ ꝫ mendacia ſuggerit
diabolo capiunt: quis pericula
videnꝫ cum omīs trafcentiꝫ videat
iuſta. ¶ In futuro enī diſcordantiū pa
periculum: quia ſi manum vel pedem
regio amputaret: vel quod pene eſt ocu
ret q̄ ſuos nonne digne mortē mereꝝ̄tur
to magis mortes mereꝝ̄tur in alio ſcelꝰ
in vſo euadāt qui corpus ipſius regis ne
in mēbꝝ̄ diuidunt ꝫ membratim mu
lant q̄ue maior eſt crudelitas. ¶ Ira
ex ſtamus ꝓsunicali ſint apud mundū
communitari q̄ut vltimam motionē ani
dunt voluntatem: quo nunqz ſeipsum

meritum aquiſtant eſt malorum demeriti
qui neſciunt nec in vno regno vel ciuitate
vel domo vna ſine diſcordia habitare. Et ſi
vſtum momentum ſit magnus multo ma
us videtur eſſe momentum ꝫ periculum di
ſcordiam cauſantium: cum omne peccatū
et illud magis. Si ergo magnus ſit pericu
lum diſcordantium manus inuicem cauſ
ſantium ꝫ po tanto ſtima peccati magni
tudo. Et qui omodo ſuper alia peccata ce
ceſſus inuit. Dominū. Set inquit ſunt
que odit dominus ꝫ ſeptimum nedeſſarium
anima eius. Oculos ſublimes: linguā men
dacem: manus effundentes innocuum ſan
guinem. Cor machinans cogitationes peſſi
ſimas: pedes veloces ad currendum in ma
lum teſtem falſa cem. Et eum qui ſeminat
inter fratres diſcordias. Tales tanq̄ peſti
mi ceteo abominandos ſtimuant deum
nentiunc meritis qua mariuie inter eos pe
catores diaboli imitantur: maximeq; ſunt
o lucratiui. ¶ Primus patet quod maxime
hominum opera imitantur qua ſi dicat
ſtius venit in terra pacem facere inter deū ē
nos ꝰ noſtro ordo erā. In ſignū cruis angeli
nocte nativitate eius cāabāt in terra pa
hoibus ꝫ illū erā in vita ꝰ poſt reſurrectio
ne etiam ſemper ore dicunt ꝰ opere tenuit.
Ita diabolꝰ ꝓpriſſimū officiū eſt inter nos
ꝫ deū ꝫ eos inter noſipſos ſemp diſcordias
ſeminare: ꝫ pace vartis allegationibus im
pedire: eaq; ſimilitudinē filij ꝫ eoꝝ̄ operacō
coadiuuāres ſunt qui illo ſtinguunt officio.
Ut Jo. vij. Eſtdem quibus orieꝝ̄ vos cepa
tre diabolo eſtis. Dixit etiā vos facitis ope
ra patris vri. Et cito poſt ꝰ deſiderea pria
mus ſit eccleſie. Ille eſt ꝓnuncia ꝰ erga ad
inimo. Notaꝰ eſt ꝰ duo ſimul ꝓſunt ꝓpoſi
tio ꝰ deo ꝰ eos inter noſipſos ſemp diſcordias
ſeminare: ꝰ pace vartis allegationibus im
pedire: eaq; ſimilitudinē filij ꝰ eoꝝ̄ operacō
coadiuuāres ſunt qui illo ſtinguunt officio.
Ut Jo. vij. Eſtdem quibus orieꝝ̄ vos cepa
tre diabolo eſtis. Dixit etiā vos facitis ope
ra patris vri. Et cito poſt ꝰ deſiderea pria
mus ſit eccleſie. Ille eſt ꝓnuncia ꝰ erga ad
inimo. Notaꝰ eſt ꝰ duo ſimul ꝓſunt ꝓpoſi
tio ꝰ deo ꝰ eos inter noſipſos ſemp diſcordias
ſeminare: ꝰ pace vartis allegationibus im
pedire: eaq; ſimilitudinē filij ꝰ eoꝝ̄ operacō
coadiuuāres ſunt qui illo ſtinguunt officio.
Ut Jo. vij. Eſtdem quibus orieꝝ̄ vos cepa
tre diabolo eſtis. Dixit etiā vos facitis ope
ra patris vri. Et cito poſt ꝰ deſiderea pria
mus ſit eccleſie. Ille eſt ꝓnuncia ꝰ erga ad
inimo. Notaꝰ eſt ꝰ duo ſimul ꝓſunt ꝓpoſi
tio ꝰ deo ꝰ eos inter noſipſos ſemp diſcordias
ſeminare: ꝰ pace vartis allegationibus im
pedire: eaq; ſimilitudinē filij ꝰ eoꝝ̄ operacō
coadiuuāres ſunt qui illo ſtinguunt officio.
Ut Jo. vij. Eſtdem quibus orieꝝ̄ vos cepa
tre diabolo eſtis. Dixit etiā vos facitis ope
ra patris vri. Et cito poſt ꝰ deſiderea pria
mus ſit eccleſie. Ille eſt ꝓnuncia ꝰ erga ad
inimo. Notaꝰ eſt ꝰ duo ſimul ꝓſunt ꝓpoſi

desideriũ ꝯplẽt diaboli. Vñ btũs Gregori⁹. Sicut nihil p̃cio ſi⁹ deo virtute dilectionis. Ita nihil desiderabili⁹ diabolo extinctione charitatis. Quisq̃s ergo seminando iurgia delectationem proximorum peremit diabolo familiari⁹ seruit. Nota. D.ij.2. ¶ Ex quo desiderio sequitur vel cui desiderio copulatur vt dictum est homicidium. Quia ex talibus discordiis non solum sequuntur miserie guerrarum ⁊ infelicitatum. De quibus notatur. C.iij.15.16. Sed etiam multa homicidia ⁊ animarum damnatio quia nescit in quo casu sunt qui occiduntur: si forte sint in mortali: ⁊ anima simul cum corpore perditur. Sicut in capitulo de homicidio plenius patebit. Nota. P.iij.24.

D.ix. **Dilectiõis bone.** Primo ostendetur obiectum. Secundo motiuum. Tertio experimẽtũ. Quarto dilectionis male ostendetur fatuitas. Quinto falsitas. Sexto aduersitas.

¶ Ad primum sic proceditur. Obiectum dilectionis est triplex: sic ptz. A.xx.3.

Arti.j. ¶ Primum ipse deus: cuius dilectione nihil delectabili⁹: nihil vtilius: nihil iustius. Nihil primo delectabilius: quia in omni alia dilectione sunt plures afflictiones ⁊ dolores q̃ȝ delectationes: hoc patet in dilectione diuitiarum: que cum labore acquiruntur: cũ timore custodiuntur: cũ dolore amittũtur ergo nec in principio nec in medio nec in fine est par in eis: quin sit turbatio interius vel exterius. Sic in carnali: ⁊ quacũq̧ alia Sed econuerso par multa diligentibus legem tuam dñe in ps̃. cxviij. Multa est: que licet turbetur exterius: tamen consolat̃ interius. Cuius pacis ⁊ cõsolationis magnitudo patet. C.viij.4. Uel ideo multa: quia eterna de qua dicetur Infra. c. gaudio: ⁊ c. de pace. ¶ Secundo nihil hac dilectione vtilius: quod ostenditur sic. Illa ex qua mai⁹ sequitur commoduȝ: videt̃ dilectio vtilior. Sed ex dilectione dei sequit̃ cõmodum eternum: q2 qui eũ diligunt ab eo diligunt̃ Prouer. viij. Ego diligentes me diligo. Et ista dilectio nunq̃ȝ cessat Hiere. xxxi. In charitate perpetua dilexi te ad commodum tuum eternum Jo. xiiij. Si diligeretis me gauderetis scȝ eternaliter. Mundaliter v̄o diligentes vel mũdialia dilecta deficiũt: ⁊ non afferũt commodum eternũ: sicut ptz. A.ij. 1.2. Et sicut patebit infra. c. car. v. Tertio nihil iustius: quid enim posset iustius esse q̃ȝ illũ diligere: q̃ tot nobis ꝯtulit ⁊ p nobis fecit ⁊ pertulit: sicut ptz. A.x.ij.⁊ A.xvj.9.

⁊ A.xx.7.⁊ D.v.6. Diligamus ergo deum q̃m ipse prior dilexit nos. j. Jo. iiij. Igitur tor signis vere dilectionis preueniens iste precepit diligere ex toto corde. Math. xxij. Et proximũ tuũ sicut teipsum. ¶ Sȝ quęri pot̃ quõ possit pximũ diligere: si enim totaliter circa dei dilectionẽ occupat̃ ⁊ ipsa implet̃: quomodo circa pximi dilectionem occupari põt? ¶ Huic respõdetur: q̧ precptum de dilectione capitis nõ excludit dilectionem mẽbrorum sed includit: non enim bene diligit̃ caput sine corpore: ita nec ipse qui est caput fidelium: sine corpore suo mystico: immo quãto dilectio dei dat̃ abũdantius: tãto gñali⁹ ⁊ ordinati⁹ ad oẽs diriget̃. ¶ Primo generali⁹ sicut patet. C.j.17. Quanto aqua de altiori loco descendit: tanto ad plura loca irriganda. maxime si locus tam copiosa sit trahi potest: quia ita copiose põt ibi esse: q̧ omnia loca inferiora irrigari poterit. Dilectio vero nostra si in deo ponatur: altissimum obtinet locũ. In ps̃. xc. Tu aũt altissimus. ¶ Iteruȝ si non leuiter sed ex tota aĩa ⁊ tota virtute ⁊ quãtũ possibile deus diligatur: dilectio nostra copiose abũdat. Ex quibus duobus sequit̃ q̧ talis dilectio ad omnes deo inferiores tã ad amicos q̃ȝ ad inimicos irrigãdos affectione saltem ⁊ operatione in necessitate quãtũ possibile est trahi põt. ¶ Scdo ordinatius: cibus enim preciosius positus inter multos famelicos: cito sine ordine laceratur a minus valentibus ⁊ dignioribus parũ vel nihil seruatur: sed cibus preciosus in fine prãdij post alia cibaria ante dñm positus oibus comedentibus menſa lib⁹ sm personaȝ valorẽ ordinate distribuit̃. Sic dilectio que cibus aĩe est delicatus si inter vanos ⁊ vanitates ponatur sicut illoȝ. In ps̃. iiij. Diligitis vanitatem ibi sine ordine conculcat̃ ⁊ lacerat̃: ⁊ dignioribus: id est deo ⁊ virtutib⁹ ⁊ virtuosis nihil reseruat̃: quia circa vana totaliter illaȝ expẽdũt: quos reprehendit spiritussanctus Prouer. j. dicẽs. Usq̧ quo paruuli diligitis infantiã ⁊c. Se vero totaliter ante deũ ponat̃. Ipse illã ad oẽs tã amicos q̃ȝ inimicos ordinat sm coȝ valorẽ exigẽtiã ⁊ necessitatẽ: de qua ordinatione gloriat̃ eccl̃ia dicẽs ordinauit in me charitatẽ. Cañ. ij. Ordinauit inq̃t ille vicȝ qui solẽ suũ oriri facit super bonos ⁊ malos et pluuiam super iustos et iniustos. Matth. v. ¶ Notate magnam generalitatem que tñ ordinẽ nõ excludit: sȝ includit: q2 pluuia de celo vel de fonte descendẽs pri⁹ mõtes ⁊ altiora loca irrigat: deinde ad valles deriuat̃. Sic sol ordine prioritatis mõtes

tis mõtes irradiando preuenit. Ita dilectio qua deũ perfecte diligimus et proximũ quẽ oẽs quãtum possibile est calefacit et illuminat. Et ideo charitas sol: ad differentiã aliorum luminum que solũ propinquos calefaciunt et illuminant: sicut dilectiones mũdane non immerito vocatur: quia ordine quodam prioritatis preeminentie ⁊ necessitatis montes id est altiores in virtute et meliores in vita respicere ⁊ poti⁹ illos affectione irradiaret et subuentione pariter irrigare debet Ita q̧ dilectio prius respicit per se diuina et spiritualia: ⁊ per accidens temporalia: vt videlȝ ad illa ordinet̃: in quo etiã respectu prius respiciebat communia et vniuersalia: q̃ȝ singularia: quia bonum vniuersale diuinius est sm Phm. j. Ethicoȝ. Et ideo charitas de qua scriptũ est q̧ non querit que sua sunt. Sic intelligitur sm Augustinũ in speculo dencorum: quia cõia proprijs non propria cõibus anteponit. Et sic dilectio est vnguẽtum primo in capite scilȝ christo qd̃ descendit in barbã: id est ad maiores: deinde in orã vestimenti ad minores. Huic etiã processui in parte concordat Augu. de doctrina christiana. Omnes inquit homines eque diligẽdi sunt: sed cum oibus pdesse nõ possis: his potissime consulendũ est: qui pro locoȝ ⁊ temporum vel quorũlibet rerũ opportunitatibus cõstrictius tibi: quasi quadã sorte iunguntur. ¶ Ex isto processu patet q̧ nec deus sine homine nec homo sine deo vere diligi põt sm Bedã. Qd̃ etiã dilectio non valet nisi ordinata. ¶ Primo q̧ nec de⁹ sine homine diligi potest: sicut nec caput sine membris. Hoc est contra nonnullos cogitãtes si christus in persona propria veniret: multũ eum diligeremus: et libenter eum hospitio reciperemus ⁊ charitatis ei obsequia prebebemus. Sed istos pauperes non nouimus. Sed multũ errant: quia posito q̧ christus adhuc nobiscum moraretur nõ ei placerent eũ recipiendo: nisi etiam illos qui noie suo petunt pro possibilitate sua in illoȝ necessitate diligerent et reciperẽt sicut nec placeret dño terreno: q̧ caput ipsius recipiẽdo infra domũ alia mẽbra sua extra domum in pluuiam ⁊ frigore dimittendo: vel qd̃ peius est mẽbra eius vexando verberando vel rediꝰ affligẽdo. Nec bonus dñs festum intrat: vbi sui intrare nõ permittuntur nec diliguntur Ad hoc ergo vt ei placeamus eum diligendo necesse est eius preceptũ implere: de quo dicit Joan. xv. Hoc est preceptum meum vt diligatis inuicem. ¶ Sed cum probatio dilectionis sit exhibitio operis sm beatum

Gregoriũ male ostẽdunt se christi mẽbra diligere: qui pauperes nudos vident: et famelicos et in vicis et in fenestris et in diuerticulis miserrimis in villis iacere sine hospitio: sicut porcos vel canes: immo peius q̃ȝ porcos vel canes: quia canes et porcos: hospitio recipiunt: illos v̄o nec recipiunt nec curant. ¶ Quid dicent in iudicio quando omnes questiones de ista fient dilectionis ostẽsione: qualiter respondebũt: qui ciborũ copijs abundabant: christo dicenti. Esuriui ⁊ non dedistis mihi manducare. Math. xxv. Sic de potu et alijs charitatis operibus. qualiter respondebũt: qui alta ⁊ lata habuerunt edificia christ. dicenti. Hospes eram: ⁊ non recepistis me tanq̃ȝ minus tanq̃ȝ vilissimum quodcũq̧ animal: volẽtem in vico iacere: iacere permisistis et canibus deuorandum exposuistis: qua fronte: qua audacia poterunt tales in morte et iudicio clamare ad deum: ⁊ dicere. Dñe aperi nobis? ⁊ reuera quãtumcũq̧ clamauerint: cãtabitur eis cãticum fatuarũ virginũ. Amẽ dico vobis: nescio vos. Et quia nõ aperuistis mihi non aperiam vobis: q2 vulpes in domibus vestris foueas habuerunt: dum malos homines ⁊ quoscunq̧ peccatores ⁊ malas mulieres amicitie vel lucri gratia recepistis. Fili⁹ autẽ hominis non habuit ibi vbi caput suũ reclinaret. Obturastis aures vestras ad clamorem meum ego obturabo aurem meã ad clamorẽ vestrum: hoc est qd̃ minatur. Prouerb. xxj. Qui inquit obturat aurẽ suam ad clamorem pauperis: et ipse clamabit et non exaudietur. Nota. E.iij.30.⁊ F.viij.11.⁊ H.v.11. ¶ Qui ergo vult a christo exaudiri in 7 sua necessitate: audiat nũc christum in sua paupertate et propria prosperitate. Et hoc ammonet Esa. xxj. dicens. Si queritis: querite. i. si queritis deum in vestra necessitate vel vtilitate: querite eũ in vestra psperitate ⁊ sua paupertate p sua vtilitate. Et non sicut samaritani: qui in psperitate nihil cõe habere voluerũt cũ iudeis: sicut patuit de illa que christo quem Iudeum dicebat petẽti aquã se excusabat. Joan. iiij. Iudeis v̄o p spere agẽtibus: dixerũt se esse fratres illoȝ: sicut in gestis patet Alexandri magni. Et sicut multi dũ predicat̃ vita eterna exultant: dũ aũt via ad illã p̃dicat̃ tristant̃ ⁊ renuũt. Ita isti dũ predicat̃ christi gloria dicunt se eum diligere: ⁊ societatem suam desiderare: Sed dum ostenditur quomodo dilectionẽ illã operibus ostendere debẽt: vt ad eius societatem veniant fugiunt. Nos v̄o non sic. Nõ enim diligamus verbo neq̧ lingua: sed

8 opere et veritate.i.Joan.iij. Sed illis qui-
bus videtur ꝙ sic deū diligāt ⁊ membra sua
dū eis nō nocet: adhuc excellentiorē ⁊ artio-
rem viam ostēdere restat: videlꝫ ꝙ oīa predi
cta opere ⁊ veritate diligere non sufficit: ni-
si etiam illos diligant qui nocent ⁊ inimici-
tiam exercent: quia licet totam impleāt legē
Offendāt autē in illo vno precepto. Matth.
v. quo dicitur. Diligite inimicos vestros: et
benefacite his qui vos oderūt: fact⁹ est om-
nium reus. Jacobi.ij. ¶ Diligite ergo ini-
micos. Primo: quia multum vobis inimicā
do prosunt. Sicut patet. D.vj.31. Exēplum
Exēm. ad hoc in vitaspa. vbi quidam heremita fa-
me moriēs legitur osculatus fuisse manus
latronis qui frequēter eius cibaria furaba-
tur dicēs. Gratias ago manibus istis: quia
ipse me modo ad regnū celoꝝ ire faciūt. Ra
tionabiliter eum dilexit: eiqꝫ regratiabatur:
qꝛ dum in minimis nocuit: maxima contu-
lit: sic in ꝓposito. Diligite ergo inimicos ⁊c̄
¶ Secundo propter magnā mercedē quā ꝑ
9 tali recipiemus dilectionē a deo. Et hāc cau
sam assignat christ⁹ in hoc qđ sequitur. Si
inquit diligatis eos qui vos diligūt: quam
mercedem habebitis: nōne publicani hoc fa
ciunt. Ista ratio sufficere debet vt preceptū
illud impleatur: vt mercedē illam consequa
mur: quā nō possumus cōsequi: nisi implea
tur. Verbi gratia. Si in iudicio respondea-
tis: dilexi eos qui me dilexerunt: et bene feci
diuitibus et his qui mihi bene fecerūt: vt be
ne facere potuerūt. Respōdit christus. Quā
mercedē ꝓpter hoc a me petitis: nihil vobis
pro opere illo debeo: qꝛ non pro amore meo
hoc fecistis: nihil plus vobis de opere illo
debeo: q̄ saracenis quia nomine hoc publica
ni faciunt: immo latrones ⁊ canes ⁊ pessimi
homines: vt frequēter diligūt diligentes se.
Si ergo vultis ampliorē his a deo expecta-
re mercedē: oportet in aliquo pūcto eos me
lius viuendo excedere. In puncto vero de dile
ctione amicoꝝ eos nō excedimus: ergo opor
tet ꝙ hoc in pūcto de dilectione inimicorū: ⁊
benefaciēdo his qui nō habēt hic retribuere
Aliter dicet recepisti mercedem tuam: amor
tuus venalis fuit: preciū eius dum vixisti:
recepisti: qui talē dilectionē habēt venalem:
vtinam eam christo venderēt: qui illam ca-
rius emeret: pro vita eterna: quia sm datū
suū prebet illā diligētibus se. Eccli.i. ¶ Ista
10 predicta via de dilectione inimicorū ⁊ de fa-
ciendo bonū cōtra malū: videtur multis val
de grauis ⁊ arta. quibus fatendū est ꝙ ista
est arta via que ducit ad vitā per quā diffi-
cillimum est multos ducere. Sed soli eun-
tes per illā ad vitā perueniunt: quia qui nō
diligit: manet in morte supple hic: sicut cor-
pus manet in morte sine anima. Et in futu-
ro sine gloria.i.Joan.iij. Quia nulla alia
via est certa ad gloriam: nisi illa sola: qꝛ nec
christus vel martyres vel sancti quicunqꝫ
nec aliquis qui modo in celo est per aliam
viam iuit. Ad hoc ergo ꝙ aliquis cum odio
inimicorū illuc veniret oporteret pro eorū
nouam viam fieri: que non est: nec in perpetuū
erit facta. Qui ergo ad vitā desideratis per-
tingere: ambulare in dilectione qua ad oēs
sic christ⁹ dilexit vos oēs. Ephe.v. Sicut in-
quit christus: qui dilectionē opere ostendit
animā pro amicis ⁊ inimicis ponēdo. Joā.
xv. Maiorem dilectionē nemo habet. ¶ Sed
heu multorū dilectio erga pauperes spūa-
liter ⁊ inimicos est huic dissimilis: qꝛ nō est
in operādo sed in optādo ⁊ loquēdo. Est
similis dilectioni quā habuit quidam erga
primignum suū. De quo fertur ꝙ dicere so-
lebat: ꝙ plus illum dilexit: q̄ omnes filios
suos: ⁊ plusq̄ seipsum: ⁊ cuidam semel que-
renti quomodo hoc posset esse. Respondit
vellem illū modo esse in celo: nec autem fi-
lios meos nollē adhuc ibi esse. Ita nōnulli
pauperibus petentibus. Respondent deus
te adiuuet: deus det tibi celū. Inimicis eis
maledicunt: dicentes: diabolus confundat
corpus. Ita ꝙ anima saluetur bene in genere
eos diligimus: quia vellemus ꝙ essent in ce-
lo. Isti deficiunt multipliciter: quia de alie-
no corio faciunt largas corrigias: cum ipsi
non habent nec habebūt: alijs dantes quod
facere et dare possunt: nolunt cōtra sacram
scripturam que dicit: de vestra substātia do-
nate. Job.vj. Quia etiam nō solum animas
nec etiam pro vita futura: sed etiam corpus
diligere et pro vita presenti: eiqꝫ optare bo-
na: et facere tenentur: quia si dederit homo
omnem substantiā domus sue pro dilectio-
ne: quasi nihil despiciet: supple respectu vi-
te eterne: quam inde mercatur. Cant. viij.
¶ Tertio diligite inimicos non solum quia
vobis prosunt: ⁊ propter mercedem vt dictū
est: sed vt ipsi pro dilectione et beniuolentia
eis ostensa ad bonam vitam ⁊ amicitiā ve-
stram reuocentur: et occasione vestra nō
perdantur. Exemplum ad hoc in natura: si-
cut enim animalia siluestria per beneficiorū
exhibitionē domesticantur. Ita inimici me-
lius q̄ per austeritatē. hystoria est ad hoc
in vitaspa. Ubi tres homines leguntur ve-
nisse ad abbatem Achillem: idem negociū
ab eo postulantes. Ex quibus vnus quasi
inimicus suus male de eo concipiens tā-

quens: tamen negauit alijs: ⁊ illi quod pe-
tebat cōcessit: in quorum recessu discipulis
causam querentibus. Respōdit ꝙ hoc fecit
ne eum scādalizaret: et vt ad amicitiā cū re-
uocaret. ¶ Scriptura est ad hoc Roma.xij.
Si inquit esurierit inimicus tuus: ciba illū
si sitit: potum da illi. hoc enim faciens car-
bones ignis congeres super caput eius accē
dēs: sit ergo dilectio sine simulatiōe. Rom.
xij. Non sicut falsorum hominum: qui ore
suo benedicebant: et corde maledicebāt. In
psal.lxi. Sed vera in corde sine simulatione
erga oēs. Exēplo dei qui proditoris sui pe-
des lauit. de quo dicit Sap.xj. Diligis oīa
que sunt ⁊ nihil odisti. Nota. P.iij.10.
11 ¶ Materia aūt ad diligendum deū inueniri
pōt in oībus illis allegationibus que notā-
tur supra circa primū capitulū: vbi ostendi-
12 tur ꝙ nihil iustius: q̄ deū diligere. ¶ Scdm
motiuū ad hoc est dilectionis facilitas: qꝛ
licet ab alijs operibus poterint se multi ex-
cusare multipliciter. Sicut patet. A.xx.16.
Propter loci vel tēporis vel stat⁹ vel operis
difficultatē: seu impedimentū. A dilectione
autem nullus se excusare pōt: quin in omni
loco siue in terra siue in mari: sic in omni sta-
tu siue infirmus siue sanus sit siue pauper
siue diues siue fortis vel debilis: siue pul-
cher siue turpis: diligere deum possit: si ve-
13 lit. ¶ Tertium motiuū est gaudiū qđ prepa
rauit diligētibus se.i.ad Corinth.ij. Si enī
serui dominorum tantū nitūtur eis seruire:
dilectionēqꝫ eis ostendere a quibus tñ male
aliquādo remunerātur. Et licet bene remu-
nerētur: tamē nullā mercedē possunt eis da
re nisi temporalem: quia in morte deficiūt:
nec possunt a penis preseruare: nec premia
dare eterna. Multomagis deberēt niti eum
diligere: qui omnes cōditiones habēt cōtra
rias. Sed heu frequēter videmus ꝙ tanta
velocitate amor carnalis et amor cupidita-
tis excutiunt ocium ab amatoribus suis: ꝙ
vix de die vel nocte inueniuntur ociosi: vix
quiescunt: semper cura illud qđ inordinate
diligunt meditantur ⁊ sollicitātur. Raro au
tem talis sollicitudo videtur in amatorib⁹
dei cum tanto fauore. Huic Canon testimo-
niū perhibet dicēs. ꝙ dilectiones hui⁹ secu-
li fortes sunt in his que sunt ad mundū: sed
debiles in his que sunt ad deum. dist.xlvij.
Omnes. Motiuum vero ad dilectionē proxi-
mi tam amici q̄ inimici propter illa que di-
cta sunt: est legis plenitudo. Nā sicut multi
radij in vna luce: et multi riuuli in vno fon-
te: et multi rami in vna radice: et multa mē-
bra et opera in vna vita continētur. Ita om
nium preceptorum impletio in dilectione cō
tinetur proximi. Rom.xiij. Qui diligit pro-
ximum: legem impleuit. Nam non adultera
bis: non occides: non furaberis: non falsum
testimonium dices: non concupisces: ⁊ si qđ
aliud est mādatū: in hoc verbo instauratur
Diliges proximum tuū sicut teipsum. Ple-
nitudo ergo legis est dilectio.
¶ Sed qꝛ difficile est scire vtrū deus ⁊ proxi Ar.iij.
mus digne diligantur: restat aliqua signa
preter illa que ostēsa sunt. A.ij.13. ⁊ A.xxj.
16. ⁊ A.xxiij.8. Ostendere exteriora: per que 14
interiores affectiones et dilectiones cogno-
sci poterūt. ¶ Quia per scintillas ⁊ fumum
exeuntē per fenestras de camino: coniectura
tur ignis esse in domo. Sicut etiā per gut-
tas stillātes de vase scitur qualis liquor in-
terius cōtinetur. Ita per scintillas ⁊ guttas
signorū: ⁊ operationū exteriorum cognosci
tur ignis et qualis liquor sit in vase cordis.
Ratione cuius est sciendū: ꝙ ex precepto dei
ignis dilectionis semper esse debet in domo
cordis. Quod pulchre figuratur Leuit.vj.
Ignis inquit semp in altari ardebit: quē nu
triet sacerdos subijciens mane ligna per sin
gulos dies. De lignis autē que istū ignem
nutrire debent dictum est. D.v.6. Si autem
in cordis domo sic nutritus fuerit: locutio-
nes et operationes exteriores illū in corde
esse ostendunt: qꝛ licet ignis sine fumo forte
esse possit: dilectio autem sine ostēsione esse
non potest. Unde Prouerb.vj. Nunquid po
test homo abscōdere ignem: supple dilectio-
nis in sinu suo vt non ardeat: quasi diceret
non. Quia sicut ignis nunq̄ est ociosus in
materia disposita. Ita amor dei nunq̄ est
ociosus: sm beatū Gregorium in Omel. de
sancto spiritu: operatur enī magna si est: si
aūt operari renuit: amor non est. Et hoc est
qđ christus vult Luce.xij. dicēs. Ignē veni
mittere in terrā et quid volo nisi vt ardeat. 15
Nota. S.vj.7. ¶ Ad sciendum ergo si ignis
dei in corde ardeat. Respice ad fenestras om
nium sensuum: ⁊ ad manus: si libēter vides
vtilia ad salutē: ⁊ oculos declinas a vanita
te: si libēter de deo loqueris: ⁊ audis de eo lo
qui: si suos diligis iniuras: et pro amore suo
recipis: et venientes in nomine eius hono-
ras: et in istis et in omnibus alijs dei sermo
nes et mandata seruas. Per istas scintillas
scire poteris ignem dilectionis dei esse in
corde tuo aliter non. Ipso teste qui ait Jo.
xiiij. Si quis diligit me: sermonem meum
seruabit. Super quo dicit beatus Grego-
rius in Omelia de sancto spiritu. Si inquit
vnusquisqꝫ nostrum requiratur an diligat

dei: tota fidutia e fecura mẽte? reſpõdet bi-
ligo: ſed certe in iſto caſu plus operibus q̃
verbis credẽdũ eſt: qz qui dicit: qz diligo deũ
z mẽdacia ẽ, non ſi ſeruat mãdata eius. 1. Ioã. ij.
De dilectione ergo cõfitentiam? z opera
requirũtur: qz phatio dilectionis eſt exhibi-
no operis. Si aut vlus fit ad vana: locus
no de turpib? eſtra honeſtoz boz vel pro-
ſalutẽſem. primi charitatis opera mala: qt
uramẽtis z falſitatibus pio loco vel fano
re deum vendo. Hr ſumus oſtẽdere plus
num eſſe ignẽ infernali. Nam ſumma qui vi
debatur: declarabat q̃ facta eſt. 1. Macha-
26 bei. q̃ Sicut ergo per pũdẽ crearius eo cogo
ſeruz cuius ſũ mancus. ſic ſigno exteriꝰ
cuius ſit ouis. Unde Auguſt. ſuper illud. 1.
Ioan. ij. In hoc manifeſti ſũe filij dei: z ſi
lij diaboli ẽ. Dicitur vnqua ſola dñr mut
inter filios dei z filios diaboli: ſigniẽ ſe oõs
ſigno cruce. Reſpõdẽat oẽs amẽ. Cantent
oẽs alleluya: oẽs baptizentur: eccleſias in-
trent: z paritez cũ fidelibꝰ charitatiue ma-
diſcernunt filij dei a filijs diaboli niſi cha
ritate: quicquid vis habe hoc ſolum niſi ha
beas mihi. p deũ. ſicut patet. C. 1. 12. 15. Se-
quitur alia ſua patẽa z hoc habere legẽ m
pieſti. ¶ Tuic cõcordat illud quod ipſe met
27 dixit? dicit Ioan. vij. In hoc inquit cogno
ſcent oẽs q̃ diſcipuli mei eſtis: ſi dilectionẽ
habueritis adinuicẽ. ¶ Adinuicẽ inquit q̃
quecunqz vni ex eidem fuit z ex adẽpto inter ſe
ſunt: cadẽ hn oſtẽ. Quicuncqz ergo deo ſunt
eadem per dilectionẽ ſunt: ipſe aũt deus ma
ter vt ſint vni nobis: ergo inter ſe ſunt idẽ.
et quicuqz eſt vnum cum deo eſt vnum cum
omnibus ſuis. Sicut patet. C. 1. 10. Et ex hoc
ſtructione conſequentia quecũqz inter ſe fũ
ſunt idem ideꝫpotate dilectionis: non ſunt
idem ei deo qui a me ipſum diligunt. Vñ. 1.
Ioan. iij. Si quis nõ diligit frarẽ ſuũ qui
videt: quomodo põ deũ diligere: qui nõ vi
det? Unde Beda. Nec põt? ſine hominũ mẽ
bono ſine deo diligi põ. ¶ Ergo ſola ma
na fraternę dilectionis oſtenſione oſtendi-
tur dei dilectio et dei filiatio. Unde Criſoſto
mus ſuper Matthei. Omel. xij. Omnes ſpe
ctes iuſtũ: qui ab habet ſerui dei: vt veritas
te poſſunt habere ſerui diaboli in ſimulatio
ne habẽt enim ſicros manſuetos caſtos ele-
moſynarios mitiſicos. Et omnem ſpeciẽ bo
mi quem creauit deus ad hominum ſalutẽ
introduxit diabolus ad hominum perditio
nem: vt inter veruꝫ et ſimulatum confuſio
ſiat ſolum autem charitatem ſpiritus ſan-
ctus non poteſt immundus ſpiritus imitari.
Ideo aute hanc pnaꝫ ſpeciẽ filij ſoli ſpiri

tus ſanctus ſeruauit: vt per nullius nũciꝰ
z teſtimonium ſic cognoſcatur vbi ſpiritus
ſanctus eſt: qz ad nullum per gratiã ſpi-
ritus ſanctꝰ habitat. Unde Auguſtinꝰ. ſi
dilecto dei propter ſemetipſum: et proximo
propter deum ẽ. Et ergo videatur mihi
quiſq; putare ſe in mundo ſanctoꝝ ne-
gri: ſi in Auguſtino ſit vnus dei. ibi. ꝛc.
Una tanto inclito eſt: quãto eſt dilectus
gi. ¶ Illud ergo mentionem ad idem accõ
rur ex ſimilitudine cinerum. cum apoſtolꝰ
enim cibus precioſiꝰ e delicatiꝰ ſumi-
ſit cum talem eſſe offerturi: ni ſapiẽ
tes ſcire q̃ non eſt bene ad ſpoſitionis
ſtio plenus. Sta quidẽ ſi offertur in paſ
tione vel confeſſione ſen quacũqz oblã
ationi: cibus preciouſiꝰ quo hoẽtur vn
diligatur proximus tam amicꝰ. q̃ inimi
ge etiam cõfeſſet peccatore: tenuerit cor ve
mtẽtiam agat. ſit ille qui audiꝰ ſit qui
ge bona verba ſunt: z q̃ bonum eſſe lo
ri. Unde. e ſequitur dicunt ſibi qui ſi lo
re poſſet: ſicut dicit alij hic eſt bonus
ſi quis conedere poſſet: nec tamen ſequi
inuenunt ſic facere vt eius imitatꝰ. Unde
re poſſunt q̃ non ſunt bene diſpoſitionis
ma et q̃ ſunt aliꝑ malos a motibus pe
11 Si vo bonum faporẽ inuenimus in illis
ſpiritualiter vadẽ z rodos: tum ꝓpter
ſapientiam nec conſeruabit te. Dicit ſa
ſupple ad quatuor effectus ad bene ope
dum: ad malũ pene ſuſtinẽdũ: ad malũ
re reſiſtendũ: ad bonũ ꝓpter deũ ſtan
dum. De hijs quatuor ſimul in ꝑſalꝰ
Diligam te dñe fortitudo mea ꝓpter
firmamentum meũ in ſuſtinendo. ad
reſiſtentibus: et liberato. per ſeruatiam.
¶ Certũ experimentum non ſolum in
ritatis: ſed de charitatis gradu videtur
actiõe et motu: vel motu ſitm cauſe: et
cut de inimicis candele: quẽ in parua re
extinguuntur: vbi magnus ignis: ꝓpter
matur. Ita magna dilectio magnã ope
aduertitur extinguitur: q̃ cum ſignus
git: qui amicus ẽ: ꝓpter deum. Et ſi ꝓ
pertinentium hoc ſimile. C. 1. 10. Sed a
plura de ſua materia. Rᵃ. xvij. 18. 1. Cor.
13. c. Rᵒ. 15. 2.

¶ Non habentiũ ſũ prędicti ſigni ma
rum et ouium chriſti: nec non inimica
ſapdem in ſpiritualibus actꝰ in quo ne
quo eos ſunt: matima eſt famitas: qm
ſum morte. Que maior famitas in hac
ſi plus diligere: q̃ mali ſũ ſonũ: plus ma
terũ ſũ mali: ſi: plus bona mali: ſi plus

e diaboli ſine fine puniendi: ſi deũ eternali-
ter remunerant: ſic illos qui dilexerunt eter-
10 ne tenebras ſi iuſt. Ioan. iij. ¶ Cum re
ei ſanctus ſit qui ſe ſanctificat. ſi
quia in aurora te inuitur hominꝰ enim
in tenebris cum parte lumine mutuo med
rident propinquũ: ſi diſtantia. Ita carna
Ioan. iij. Charo dilexit ſimilitudo z carnalia
e q̃ plus ſibi propinquant et plus dilectant
pluia ea appreciamur et diligit. Spiritua
lia ſũ z vilẽ eternam: ſicut bonum magna
ad magnã dñi: z ſanctã patrẽ indicat: et parũ
ad magnã dñi: et mote quãdo alteri ſeculo
diligit tamen in motu ſpiritualiter: et ꝑ
ſi ſpiritualiꝫ? appropinquat videtur qua-
tum ea que hic diligerunt ab eis eo impe
ſimant: z reuerentiã? famulatur ſua et per-
ſalem intelligent. Et erit de eis ſicut ſin fa
bulas finẽ de cernuꝫ: qui vides comua ſua in
aqua malũ in eis: q̃ non delectabatur pulchri
mdinẽ pedũ? ſo velocitate conſpiciſſet? ſed
eum venatoꝝ ſi canib? ſequerentur z comua
inter frodes ne figerent ꝓ pectinũ euaderet
impedimẽtꝫ pedes amarent incepit eſſe ai-
tertius opinionis. Sta in ꝓpoſito: quãdo
in motu pene? venatoꝝ inferni et paret.
11 ¶ Circũſtat ne fortẽ et pius materia dele
ctationis erunt materia triſtitie: quãdoilli
in quibus bona per dilectionẽ z gratiam ba
bitabat de quibus Ioan. viij. Si quis dile-
git me. ſi ex ꝓpatre meus diligetꝫ ea z
ad eum, veniemus z mãſionem apud eũ fa-
ciemus. Ad mãſionem recipitur eternã ſed
illi ꝓpatrem in tenebras exteriores: et ſe-
tebras videtur eſt delerunt. Et vt ratio
ꝑtualiꝫ patris damna videatur notare or-
dinem verboꝝ quibus ꝓmittit mãſionem
qui ꝓmittit? dicit ꝓmittit: videly collecto
nem: z ſermoni obſeruationẽ. Ac ſi diceret.
Ad hoc q̃ eum homine ad tempus mãſio-
nem faciat: et ꝓ me eum in eternum duo hoc
requiritur: ne meum? de dilectione: qz ab eſt
aliquis noſtrum qui libẽter ſuo ꝓpatur vbi
odio habetur. Secundo: ꝙ ſecundus: qz
ren a caſtro: ſibdin ſit mãſionẽ: capiẽdo
bũ de inoatur? finalẽ: et ianuores ſuos
no obtus loco ponere: tua ꝓcepta ad obs
nibus ſanctis: vt de habitat? ſic inſtã eſt vt
bo obediatur: nim in caſtro mo atur: ami-
me. Et ſicut ſta duo faciunt deũ ſemper in
caſtro anime manere: et ad mãſionem ꝑ
cum eternã. Ita ꝑe ſtrariꝫ videly odium
de? ꝓximiꝫ? tractio mandatorum deꝫ
de mãſione anime fugẽ: nec mirum: quia
nũ deus habitet: et inimicũ et inamoꝛo-
me pacifice cũ mundo e mali dñe: nec

tenebrũ: nec largitus eſt ani a rone: vigil e la-
bonoꝝ ſis ꝓ pigro operatiõne: verus cum
falſo. Ita cũpatꝫ cũ belial. Defecer? ſũ nõ eſt
in ecclẽ in illis ꝙ ciculi de miſſione ale
z 26 ſũ ſolũ ciculi ſũt ꝓ pene eſt aliqui cog
turpiter pdũt: z vendũt: ſicut multi qui oẽ
dcũt ſe dei diligere: ſed ih ꝓ minori ſũ ꝓ pi
malis marcẽ eſt penurie et inopie ſignifi
mobꝝ? z falſe mercationiꝫ? vendunt. Iſti
deo cuncto de caſtro aſeclos? z caſtrũ illud ꝓ
modico locat? diabolo. Cum ergo illoꝝ ere
verbis: quib? vicinꝫ ſe ſcit? diligere ſci
ſcripturꝫ dicat. Operib? credite: cum ma
rabitur de boc q̃ tales ciciẽtur de mẽbro
bea eterna: et ſanctꝫ z furtis ſua ad colla
illoꝝ: ꝑ quib? deũ vẽdidernnt: qui turpiter
ẽ ciecrũt hic: vẽdidernnt: nõ diſcernunt
alas ſuas vlęa ad mortẽ. Apoc. xij. Quãdo
ergo moueret tales in perſecutõe ſanctoꝝ
ſi ꝓ fide: qui ea ſũ negãt: vel qui modicam
ꝓ iuſticia ſuſtinere nolũt perſecutionẽ.

Art. 9. ¶ Non ſolũ hec mala habet dilectio ꝓ
ſimula tacẽ: e magnam habet falſitatem: ſicut pa
tet. A. xvj. 7. Per totum hoc etiam quondã
no patet experimẽtio. Quia vix modo diligit
ſilmo patrẽ: vel filia matrẽ: vel ſponſa ami
cus vocat? amici ſũt: niſi ſint muſca vas
lacris vel melitis: et ſint cones oẽs. Hora
E. vij. 19. Unde ſalmus de amicitia. Sic im
quit mihi no ledilgit? homines ſicut homo
diligit vacã fuſiles ꝓpter cõmodum e ha
crum ꝓpatꝫ: vel ſi aliquid plus in homine
diligit ſ in homine illud plus rarꝫ ad aliam
extẽdiriurſed circa corpus mercatur mouat
z negociaturꝫ: raro inuentiuꝫ: qui nõ dilig
gat ꝓpter vnle vel delectabile. Ideo vix
uenitur qui ſit amicus mortuoꝝ? animam
nõ diligit: qz ſit dilectionẽ cręga corpus oſſi
dunt. ꝓpter vile vel delectabile: quibus
ceſſantibus ꝓ pauperate vel mortecaſſat da
lectio. Unde dicit ꝙ pauper z mortuus non
habent amicũſed ſi ſincere animam diligen
rent quẽnẽ ceſſantibꝰ ceſſaret dilectio: qz
cauſa nun ceſſat. Oppere ergo oſtẽdant ꝙ
non alas ſed corpora z corpotalis diligunt.
Ideo. Poſt mortis mouſum: vertit dilectio
bolum. Et ſimta vita: ſimitur amicus vi-
Hora. E. viij. 1. ¶ Sed nonne multum dile- 25
guntꝰ quę ſic mortuos plangũt quod eiã
tor expenſis et pompis ad puteum deducẽ
te mulis reſpondeꝛi poteſt: ꝙ plus plan
gunt ꝓptꝫ ſũ mortis incommodũ. Uroꝛ
quia ni eſt in tante honoꝛe vel rerũ copia:
ſibi ꝙ non habẽt ſũficẽs ſuſtẽtationem: ſe
ũ quia ſeruitũ amiſerunt: amici quia non
habẽt ſolita feſta et cõmoda. Et ſic de alijs

vel quia solatium a viro habuit in re vel in
spe. vel in vtroq; nec est multū mirādum: q̄
qui non diligunt animas ꝓprias: quomo-
do diligere poterunt alienas? Qd̄ autem nō
diligunt proprias patet: quia qui diligit ini
14 quitatem: odit aīam suam. In psal. x. 3 nota
E. viij. 20. ¶ Ad aliud etiam qd̄ obijcitur de
expēsis circa funera amicorum ⁊ festa in die
sepulture. Responderi potest ꝙ multi in ta-
libus expensis plus intendunt propriā ostē
tationem q̄ᷓ mortui vtilitatem vel redem-
ptionem. Cuius rei signa duo sunt: vnum
videlz: ꝙ vbi multas marcas expendunt cir
ca festa ⁊ pompas in pannis et cereis: ⁊ hu-
iusmodi: vix volunt vnum solidum restitue
re de debitis vel male ablatis defuncti vel
vix tot denarios dabunt pro anima: quot so
lidos expendunt in mundi pompa. Aliud
etiā signū est ꝙ de cera et equis ⁊ pannis et
oībus que apud mundum circa defunctum
ostentant: minus ꝙ possunt pro defunctis
apud locum sepulture vel quecunq; dimit-
tunt: sed totum si pre verecūdia possent: re-
portarēt. Hoc ergo factum ostēdit quid in-
tendebant. de omnibus istis ergo verifica-
tur illud Apoc. xij. Non dilexerūt homines
animas. Predictis etiā cōcordat Canon di
cens: ꝙ exequie pōpatice plus sunt solatia
viuorū q̄ᷓ subsidia mortuorū. xiij. q. j. anime.
Ar. vi. ¶ Istas autē malas dilectiones: oēs aduer
sitates sequūtur: tam vite presentis q̄ᷓ futu
25 re: quia nulla dominaretur aduersitas: si
nulla esset iniquitas. Sed aufer fatuū amo
rem: et nulla erit iniquitas: q̄ totius ciuita
tis babilonice fundamentū est inordinatus
amor. Sicut patet per August. C. iij. x. Cui
etiam concordat sanctus Thom. j. ij. q. xxv.
arti. ij. Asserens amorem esse primā omniū
passionum anime: q̄ quedam cōplacentia
que amor dicitur: precedit omne desideriū
patet, ergo ꝙ dilectio inordinata: est causa
omnium peccatorum. Et per consequēs om
nium tribulationū ex parte nostra. ¶ Quā-
tum vero ad deum: causa omnium aduersita
tum est sincera et zelotipa dilectio: qua ani-
mas nostras ad modum viri zelotipi vxorē
25 suam diligentis diligit. Ille etenim vxorem
suam alienum diligentem: multis modis ⁊
flagellis et verbis et verberibus: et necessa-
riorum subtractionibus affligit: vt ad amo
rem sui eam reuocet: ⁊ seruum quem sic dili
git, fugat: vt tota male dilectionis occasio
subtrahatur. Sic deus de quo Exod. xxxiij.
Dñs zelotes nomen eius: videns nos alia
inordinate diligere: et in illis rebus ⁊ in alijs
et tempestatibus et pluuijs et infirmitati-
bus nos multipliciter affligit. Quādoq; etiā
sic dilectum morte subtrahit: seruum fugat
et totum vt amor noster erga eum crescat.
Sicut patet. A. xx. 10. et mala dilectio crudes
cetur. Sicut ipsemet dicit Exo. xx. Ego sum
inquit dñs deus tuus fortis: zelotes: visi-
tans iniquitates supple ad eas tribulatio-
nibus extirpandas. ¶ Et reuera hoc facien
do: et si non ore: opere tamen et effectu no-
bis loquitur ⁊ minatur. Sicut legitur quē
dam mulierē allocutā fuisse virū suū post
mortem suam: fertur enim ꝙ quidā vir ac-
cepit in vxorem filiam cuiusdam potentis
qua mortua cito aliam duxit vxorem. Cui
apparens vxor defuncta ⁊ ipsum increpā
ait. O ingrate cito oblitus es mei: sed ego
ita vexabo de nocte et pater meus de die:
non erit in te locus noui amoris. Sic deus
tot aduersis nos hic vexat ⁊ pluribus mina
tur vexare in futuro: ꝙ de iure non debet
in nobis esse locus fatui amoris. Et tota
tribulatio tam in die presentis vite nobis
exhibita: q̄ᷓ in nocte mortis ꝓmissa: vt in
nobis locus amoris inueniatur: quia deus
istas aduersitates tēporales nobis in pre
senti immittit: et in futuro eternas mina
tur: quid aliud nobis loquitur? quid aliud
nos docet: nisi illud. j. Joan. ij. Nolite dili
gere mundum neq; ea que in mundo sunt.

Dimissionis.

Primo ostendetur modus. Secundo cau
se. Tertio meritum in dimittendo.
Quarto nolentium dimittere ponende sunt
responsiones cū reprobatione. Quinto pe
na ostendetur eorūdem.

¶ Modus autem duo requirit: videlz: tota
litatem ⁊ frequentiā. Totalitas autem re
missionis sic fiat: ꝙ tota offensa: tota ira
seu vindicte appetitus ex corde dimittatur
sic videlz ꝙ de alterius aduersitate nō gau
deat: nec de prosperitate doleat: nec mala
eius appetat: nec vindictam per se loquen
do vel operando: vel per alium procurando
querat. Ita ꝙ semper duo a deo prohibean
tur: videlz ira cordis interius: et vindicta
manus et lingue exterius. Tertium vero q;
videlz iusta fiat emenda, scḋm leges dei: non
prohibetur: sic ergo dimitte et dimittemini.
Luce. vj. Quātum ad delicti seu offense to
talitatem. Secundo q̄ᷓtum ad offense fre
quētiam dimittite: quotiens in vobis delin
quitur: sicut vultis ꝙ deus quotiens e pec
catis dimittat. Unde Petrus rauēnas. ser
mone. lxvij. super illud Matth. vj. Dimitte
nobis debita nostra: sicut et nos dimittimus

debitoribus nostris. Hic inquit sine peccato
esse non potes: si vis ergo semper dimitti ti
bi: semper dimitte: et quotiens vis dimitti ti-
bi: totiens dimitte: immo qui vis totum tibi di
mitti totum dimitte: insuper et hoc faciēdo
intellige: quia alteri remittendo: tui veniam
tu dedisti. Cause autem et rationes quare
sic dimittendum est: preter illas que tacte
sunt. D. vj. 11. Et. D. ix. 8. ⁊. 9. multe adduci
possunt.
¶ Primo christi doctrina qui hoc docuit.
Sicut patet. D. ix. 8. Secundo christi exem-
2 plum qui non solum hoc verbo docuit: sed
opere ostendit: in hoc ꝙ patrem orauit. Lu
ce. xxiij. dicens. Pater dimitte illis: quia ne-
sciunt quid faciunt: non sic orasset: ꝙ pater
illis dimitteret q̄ᷓtum ad deitatem: nisi ipse
quātum in eo fuit dimisisset quātum ad hu
manitatem. ¶ Exemplo discipulorum chri-
sti qui etiam hoc ore docuerunt et opere im-
pleuerunt: dixerūt. Nos dimisimus omnia
et secuti sumus te. Luce. xviij. Qui vero ho-
rum exemplo non dimittunt christiani vel
christi discipuli solo nomine sunt: nec chri-
stum vel eius discipulos sequuntur re: sed
voce, dicentes se christianos esse. Et ideo si-
cut qui dicūt se peregrinos: esse terre sancte:
nunq; tamen vadunt: ⁊ nunq; ad terrā illā
peruenient. Ita nec tales ad terram viuen-
tium: quia nunq; ad illā venient: nisi pecca
ta illorum prius dimissis: sed peccata non
possunt eis dimitti a deo: nisi ipsi alijs di-
mittant: quia si nō dimiseritis hominibus:
nec pater noster dimittet nobis. Matth. vj.
ergo nisi dimittant terminum peregrinatio
nis et societatem christi: et discipulorū eius
3 nunq; attingent. ¶ Quarto vt damna tua
fugias vel minuas: ⁊ ne malū tuum dupli-
ces: et de minori malo maius facias. Ipse
enim quem odit: tibi vel tuis loquendo,
vel operando: damnum forte intulit tempo
rale ꝙ finem habebit. Tu vero odiēdo: vel te
vindicando malum tibi infers spirituale ⁊
eternum in mortis euentu: quia deū a te fu
gas: et pacem amittis cordis: ⁊ animā per-
dis: que valet mille mūdos. Et sic quasi au-
ferenti denarium: infinitum extra projcis
et amittis thesaurum. Et sic eum odiendo
vel persequendo vel voluntatem habendo;
vt ei noceas: plus tibi noces q̄ᷓ ei: ⁊ plus ti-
bi noces: q̄ᷓ ipse tibi nocere posset: quia ipse
dānum spirituale: ⁊ anime tue perditionem
et penas eternas tibi inferre nō potest. Ma
le ergo se vindicat: qui tot modis damnum
proprium auget. Sicut patet. T. v. 70.
¶ Quinto ne penas incurras eternas: duro
cordi debitas. Eccli. iij. Cor durū male habe
bit in nouissimo. Sicut patet. C. ix. 5. ¶ Sex 4
to vt mendacium orando fugias: quādo di-
cis illud Matth. vj. Dimitte nobis ⁊c. sicut
⁊ nos dimitti. debito. nostris. Si enī nō di-
mittis qualiter te a falsa suggestiōe deo fa-
cta: et mendacio saluabis. Sicut ergo vera-
citer: et cum corde misericordi orando: ⁊ ora
tionem dominicam dicendo: deum miseri-
cordem nobis facimus. Ita mēdaciter et si-
ne misericordia ⁊ remissione cum duro cor-
de: ⁊ immisericordi hanc dicēdo: quid aliud
q̄ᷓ eum immisericordem nobis facimus? q̄
eadē mēsura qua mensi fueritis: remetietur
vobis. Matth. vij. ⁊ iudicium sine misericor
dia: ei qui nō facit misericordiam. Jaco. ij.
Nota. O. v. 14. Si enim carens operibus mi-
sericordie dānabitur. Sicut patet Matthei
xxv. Maxime carēs isto dānabitur: q̄ inter
oia misericordie opera istud est maximum.
vnde August. in enchiridion. Multa inquit
sunt elemosynarum genera: que cum faci-
mus adiuuamur vt nobis pctā dimittātur:
sed ea nihil est maius: q̄ᷓ cum ex corde dimit
timus: ꝙ in nos quisq; peccauit: q̄ minus
bonum est erga eū esse beniuolū: qui nihil
mali tibi fecit. Illud vero grandius et mani-
festissime bonitatis est indicium. Sicut er-
go qui multa dat diuitibus et pauperibus
in mūdo isto reputatur largus et curialis.
Ita qui libenter offensas propter deum re-
mittit: in curia dei largus reputat et curia-
lis. ¶ Septimo: vt diabolus cōfundatur qui
maxime nititur inter hoies discordias semi
nare. sicut patet. D. viij. 9. q̄ sicut maxime
de tali discordia gaudet. Ita de cōcordia cō
funditur. ¶ Octauo: vt deus nobis dimittat: 5
felix qui in passu mortis: quādo multa pec-
cata ei obijciētur: sicut patet. D. ij. 5. ⁊ quā-
do oia debita ab eo exigētur: sicut patet ibi-
dem: deo dicere cum secura conscientia pos
set. Misericors deus frequenter dimisi pro
amore tuo peccantibus in me: nunc rogo
pro misericordia tua: dimitte mihi propter
bonitatem tuam deus: et sis ei misericors
qui tibi et tuis et malis propter te miseri-
cors fuit. Si suggestio esset vera: credo ꝙ
cito audiret. Aliter sicut patet. O. v. 14. q̄
ab illo petit: qui orationem illam formauit.
Matthei. vj. Sic orabitis ⁊c. dimitte nobis
debita nostra ⁊c. et nequaq; homines sic ora
re docuisset: nisi sic orantes audire vellet.
¶ Qui ergo volunt tunc exaudiri quando
petent remissionem multorum debitorū: di-
mittant nūc pauciora. Fatuus enī esset qui
nollet vnum denarium ei debitum dimit-

ere: vel dimittere enim multe in quibus ipse obligatur. Sed iniuriam quam deo fiam? peccando: plus excedit iniuriam nobis facta: cum ⁊ mille denarios excedant vnū: quis ubi peccando contra infinitum: infinitā iniuriam commit̄t̄imus. Et ſi non dimittimus iniuriam nobis nobis mille. Ubi pyro. ſuper illud Matth. vi. Si non dimiſeritis &c. Hoc modo ſola ſententia: ſi parua fratribus nō dimittimus magna nobis a deo non dimittuntur. Ps pulchre hinc Matthæus. Ubi ergo illas talenti repiehendit: qui nolunt miſereri conſerui ſui ſicut ⁊ ipſe deus ſuis ſibi miſerius fuit: quem tradidit tortoribus donec. Sic ⁊ pater meus celeſtis faciet vobis nīſi remiſeritis vnuſquiſq; fra- 6
tri ſuo de cordibus veſtris. ¶ Notandū eſt obligetur ⁊ dicit de cordibus veſtris. Quia non dimittimus ſimulare: ſi remittant propter cōgregationem ⁊ miſtiſtarū bonorum vtrorumq; ad faciendum pacem inter eos congregantur: neq; eos offendant: ſicte mote tradūtur. Inde dimitto ſi oſculum facientes: par: patet non eſt par biere. vj. quia ramorum in eo ſe retinent ⁊ tempus vicifendi expectant ⁊ ſemper minus obligunt: facilius culpas preteritam impoperant. Cētra quos Bernardus dicit: Tam inquit liberaliter bonus nos donauit iniuriam: ut iam nec dānet vlciſcendo: nec confundat impoperando nec minus obligat imputando vel cogitando. Qui vero ſic ad tempus diſſimulātes quā do poſſent nocent: deum inſtruunt quā liter eos dīnare debeant: qualiter ſe ad eos hſe debeant: videlicet ad temp̄ iniuriam ſibi factam peccando diſſimulet: in fine ſi reddit accepta uerit: eos deinde inducit: qi ſicut ab illis eſt quaſi meſura ita meſtura ꝛc. Et omnibus premiſſis p̄ſupp̄ quod deus non exaudiet nec dimittet ante mortem vel in mortalibus qui ante mortem aliis nō dimiſerunt, ſpe hoc debet cuilibet videri multabiliter magis mirabile debere videri quo modo ipſi pie verecūdia poſſent a deo ⁊ miſeriis ſuis ante mortem vel in morte miſeri cordiam ⁊ adiutorium petere de magnis: q̄ noluerint pro deo miſericordiam facere in paruis quomodo poſſint a deo regnum petere dicentes? Adhuc ipſi nobis regnū miſereri miſericordem: multorum debitorum quo eius amore noluerunt parūm debitum dimittere: hoc enim quaſi nīl a dignis recitat ſcriptura dicens. Homo homini reſeruat iram: ⁊ a deo querit medelam. In homine ſimilem ſibi: non habet miſericordiam: ⁊ de peccatis ſuis petunt falubres ſpledum caro ſi reſeruat ira: ⁊ propitiationem petit a deo quis exorabit peccatum illius? Eccleſiaſtici. xxviij. Deinde ſanctinus de ſermone domini: ſi remiſeritis quasi inquit frontem habet pendo ⁊ deum tuum qui non exoptat? Ps. Ego autem propter meum ſanctum ꝛc. Ecclesiasticus
¶ Nono propter emendam ⁊ meritorum nam. Qui enim proximo pacificare non vult regno nō pro aut ⁊ angelis ſeruato non ſacrificet pro regno deo. Ideo dicit Matth. v. Sean pacificiquam ſit ſi dei vocabunt: ſi aut filii: heredes. Si ergo propter merita vel bona ⁊ meritorum
10 apter ipſas cauſas predictas ⁊ cetera. ppti dimittit: ⁊ dimittemini. Ex hoc nefacte hic qui non vult odertiri: et finis ſua vestra. Quia. hoc eſt in remissione ſimilee meritis ſignificationē nominatiſtibus deo dicitur quia ſit et ille.
¶ Quinto autem ſit meritum venie: numeris ex hoc quod in gestu ambitus patrum legitur quaſi ſic quidā peregrinus ſolet in monte articulo ⁊ quod precipuum factum quod in vita ſeculari narrare: vt poſſet remanere ſuplum: dixit nunq̄ com edi quin ſi q̄ pauperi ſalutē ⁊ vestimentū dederit: ⁊ nunq̄ dominū habeā aliquē hoſpitē ſuo contra quē nunq̄ nec etiam ſi aliquē haberet aliquid contra me quin mi ſolūmodo ſuā ⁊ vitā illius deſiderāsi mendaſſ. Et quo pt̄ o melior, et ſi ſum diuiniſſimo eiborum abſtinentia, Nam per hoc quod a malitie narrat ⁊ deſiderat cum quidam minuor ⁊ de cōtentione narret: ⁊ ipſum ſtatim occidere velle. Ita ad pedes eius ſe ſpecit miſericordiam ⁊ tens ⁊ amore ultimo qui pro eis fuerunt ſuis fuit: qui ſtatis ⁊ ultime amicorum ſit: ſi cōſolatuſq; eſt cum: ſi per cgo quoniā poſſimodum cum aliq̄ peregrino ſum ſenem venisse cum ante cruciſſū imagine in cēplo venit per: timago miraculoſe habita coram omnibus plicibus ſimplexame ſis in ſignum quod deus ſic ſilios ſuos ſeuerabit in celo qui amore eius remittūt. Ex libet enim tali dicturus eſt illud Luc. vi. Dimittimini ⁊ peccata multa quoniā dimittam: in multum: autem minus dimittit: nec ſtam ſuo Matth. xviij. Cui ſimilitudo in quorum vig ſepte e ſoli ſeptuageſies ſeptiens ideſt ſemper et minus quotiens deſiderauit. Cuius facti ratio aſſignatur ſuprapo. e. c. i. ¶ Item reſpondent ſic remitte re ſic nimicos obligere: dicitur ei: ſi ſaceo tamen per hāc duraminem oportet ad vitē pertingere. Sicut p. D. p. to. et regnū celorum vim patit et vi violenti. rapient illud.
¶ Item reſpondent non poſſimus imu nire in cordibus noſtris q̄ remittam. Nō eſt mirabile q̄ non omnes gratiam miſeri cordie vel remiſſionis in cordea diabolo poſſeſſum quo die ⁊ nocte habuit animo mirabile videre q̄ qualecunq; opus bonū in tali ſtatu facere poſſet: quia ſi ſic ſuis burſam cordis ligauit: oſq; eius manu ſua conſtringit: quod mirabile eſt q̄ bonū nec illuc intrare nec inde exire poſſit nec cum rabilius eſſet ſi ex corde ⁊ crudeli tyranno poſſeſſo: aliquid nec exire poſſet. Sicut ergo qui in corde iuuenis: q̄ delinquenti pro deo bonitiae cogitare rationabiliter poſſet cor eius non eſt ⁊ crudeli diabolo poſſeſſus. Ita qui nō poteſt in corde ſuo inuenire. Ex permitto ſere poteſt̄ equidem ſuā cruelelio ſibi mam ſua anet ⁊ ſtringit. Conſtī ergo optimū eſt in iſto caſu q̄ bolendo ⁊ conſtriendo: manū bladi de corde eius ſol uae. Et tunc voluntas̄ iuuenes dimittēdi. Sicut enim aqua calida canis de coquina fugat. Ita diabolus aqua a contritionis ⁊ et lachrymaq; de coquina cordis. Et ſicut alieni tenuis: manu gladio manu amputat: aqui teneba dimittit. Ita diabolus gladio lingue in confeſſione peccatiſſus: cor q̄ tenuit dimittit: q̄ manus eius a. temēti p̄ſo ma ſerē. Et ſicut crudelis diabolo ablato ſeruitus a lege eius abſolutiſ. Ita iale eos a lege crudelitas abſolutiſ: dimittendi ⁊ mie gratiam ⁊ libertate ploquet. Et niſi ſic manus diaboli ea ſeret dimittere non poterit: q̄s pulchre ſignificatur in Exo. vij. ubi repliratur q̄ indurati ſint cor pharaonis ſupe per diaboli q̄ illud tenuit ⁊ ideo remiſſio nis gratiā in corde inuenire non potuit. Et hoc eſt quod ait Exo. v. nelcio dīm: Iſrael non dimittā. ¶ Ter: ſi velit ſi ſe mihi bumi 15
liare velleitas ab inimicitia ceſſare ⁊ emēdā facere ego et remittere: ſi autem hoc facta: nunq̄ remittā: ſed ita me habebo ad eum ſicut ipſe ſe habet ad me. Et non eſt dicturus cuiſcunq; rationē habēte: quia qui ſic lo quitur: ſit dicit: ego ipſe nunq̄ vult ſe corrigere: ſe ſimiliare: ſi eam ita ſua ire ad inſenū. Ideo ru qui ſic reſpōdes: ratione ſocietatis vis cum eo ire ⁊ vt cum eo quem tantum deligas: in tuo loco ſis inferni: hoc ſequitur ex duo dicto. Deus enim quia ipſe me perſequitur ⁊ mihi inimicatur: ideo vo lo ſibi etiam inimicari. Si certum eſt quod ipſe tibi contra legem dei inimicando ad

infernũ vadit rego r tu tacẽ sione ei contra
logẽ de inimicãdo adeundẽ locũ vadis. &c
et qualiter amabat ei Joseph. et tũc non
vult esse bonus nec fallax. Ideo tu nõ vis
r et ipse semper vult esse malus. Ideo r tu
contra scripturã dicis: nec resp ondeas tibi
to iusta fridicam fuisse efficaciter is fili
lis Pioner. rev. Melius est ergo sequi exẽ
pla pri qui pius et benignus erat r pacẽ puius
quam iurans no pars fidei plus ferat r ꝑ
remisit iniuriã sibi facẽ: nõ solũ verba fed
etiam verbera. Sic et p3.s.c.c.d. ¶ Jterum
dicunt nihil peto nisi iusticiam qui mentur
Sed adhuc ait: talia ego iustitiæ rigoris nõ fem
per est petendus ꝑter duo. Primo ꝙ pax
fundata super nimia vel grauí emenda vel
iuſticie rigoresmi est firmiora nec fialtera.
Sicut patet. p. iij. 10. ¶ Secundo quia in
mortis articulo vel alia necessitate non pe
ta a deo iuſticie rigoresmi fed misericordiã:
r quod ꝑa deo exigere debet facias. Sic
cut p3.s.c.c.v. Nota. M. xx. ¶ Jterũ re
spondent imon Ibidem eius quod dicit: fame &
ligamus nam r remissimus eam qua nolem⁹
gr anima Nã aref: fed gr corpus cõfulcm
habere: sicut meruit. Sed nõdacit eũ dice
re gr diligam eum: eius corpori contra ra
tionem cõfulcm optant qr de peccato
tementur primũ diligere: sicut ẽ ipſos: fed
nullus vellet corpori ꝑ piso confulcione: re
go sim iuſtus: ordinem hoc velle nõ potest
p anno suo. ¶ Jterũ respondet: nolle mi
malum: fed pæne est mihi quando video
eum: fed si tale verbum decret de imagine
bo vel fanae Marie in ecclesia reputarunt
mali christiani. Sed ille de quo fic dicit est
dei imago. Ad imaginem quippe dei fact
est homo Sed. ſ. ¶ Jpse dicit: nolumus ei
ledere: sed hoc non. fuffit: ut de enim pæce
pto teneat primum diligere: ergo nõ liffe
ret non ledere qui vrũq; requirit vici bocia
re: a malo r facere bonũ. unde Crisoſto.
li. de compunctione cordis. Si tantũmodo
eum non ledas qui te leſit tauerras re tamẽ
ab eo nec ledere eſt videre: manere sine nobis
vidimus in pectore. Quapropter tu vis tibi ra
ppticum fieri dei: vt nõ re ledatur aneſtat ſe
ramen a te: ꝙ peccatum tuum memorizi
tenuat r vehere te velit. Igitur qualem vo
erga te esse deum: cum delectorum venia
poſcis. Talem et exhibere debes his qui de
liquerant in temet valet dicere: q̃ ſte reſpõ
ſiones et reprobationes locum habent vbi
odium iuſtum eſt quia omne odiũ hominis
inquantum hõminis iuſtum eſt.

Ar.vj. ¶ Ultimo r peſſime reſpõdent dicentes: vo

lumus vindicare etiam ſi deberemus ſine
ſuſpendi: vel ire ad infernũ. Sed quia hic
non eſt verbum hominis ratione habita: ſed magis frenetico ꝓfſtule eſt eos ratio
vincere: tamen bene ſecit qr ſi breuiſſimo
pose eſſent illas pœnas in facto quibus
bus ſe verbo obligant: r ſi poſt expoſitã
redire poſſent: eo totum ſimiterent: ꝙ
quelam mutarent. Quod patet per hoc q
dicunt: ne de quodam ſanctoviro qui vole
diſcordes conciliabat. Ecclesiaſt. 25.c.6. Talis
go exemplo cordã ſua mollians: vt nõ
perdat in humilima. r pacifica mutat. Ille
pœnas illas opere ꝓpemmi: quando o
mis tarde erit coacta emittere vt
Cur enim eſt in vita ſita ita burlã cop
nostrum burnat ꝓfecto ſi ſegetanoeſie
pene molleſcatr: omnia debita remitte
in carcerem rechidatur cum illo ſeruo q
debebat. M. xviij. Donec reddat ymerſum
bium. id eſt. ſemper ꝙ ꝙ in ſe ſit debitor
betium ſoluere poſſit. ſibi etiam bene
ſoretatem illius quem quia perfecte ha
perfequet. Et ſic ratione ſocietatis ꝓ
ſernum vade: illud quod plus mutuo
ſoceras: et illius quẽ odit: ibi habebit. Non
multas cauſas quare remittere debeat in
iurias. J. vij. articulo vj.

Iuſtitiarum. Primo

ofendeb̃ iuſtitia ſeu beñcus. &
cundo quẽ circa diuinã tranſgreſ
les erraſ. Tertio q̃ illi qui ſic circa eã o
rantionẽ ſunt iniuſtes: nec diuinã bonita
red ſeras. Circa primũ quia ſimi offendunt
minque ſecũ ꝓ pauperiores: r plures
ſeruis ſubiectis: ꝓ illi qui vocant pauperes.
Quinto ſic ſeruitium offendẽt iuſtitiã.
Sexto ingratitudo. Septimo decimo.
Octaua falſa excuſatio. Nono pena. Dece
mo quid facere debeant vt a ꝓdictis cã
pis e penas e periculis liberẽt.

¶ Quantum ad primum. Diuitiarum ſu
ſunt genera. Temporales: quæ de rectiſſi
re relinquuntur ſimiſti ꝓmittuntr ꝓdẽti
Simili ſpiritus e ſtultus: perhuntur rius
quent alienis diuitiis ſuas ſtuas. Quẽ
les ſollicet gratiarum virtutum r bonorũ
operum. Eccl. xxvij. Diuites ſalui ſapẽ
na r ſtientia: timor domini. ipſe ꝓdiuinas
eius. Et hec ex voluntate vel amittunt vl
poſſident. ¶ Celeſtes p3.ca. Sicut a diui
tes in bono eius. Et hec ſemel habite nunq
amittuntur ꝛc. ¶ Primo non ſunt capiden
perandi: qua poſſunt eſſe occaſio peccatis

ſterit damnationis. Sicut ergo ſapiens
non appetit eſſe inſpenſatore pecunie bonũ
ni terrenum cauſa vbi poteſt eſſe occaſio ma
ſtitem ſit ꝓpoſitus vel vxecomes r hu
miſmodi. vel ſtibernium habut comporiun.
Ita ſapiens non appetit multum eſſe diſpẽ
ſator pecuniarum. ꝛc. Diues vero parum
habet vltra ꝓpriam ſtubſiſtentiã. Quia ſtibi
citori obligatur comporo. Cui ſolo ergo de
diuitiis habendis tenitur. Reſpondere de
ſtibi habendis tenitur. Reſpondere de
epiſcopus: ſicut bus ergo pecunia de corre
chontibus elemata: qui ſtibi indebitacunq re
cepit ad quẽ pertinebat. Ideo ei perſtuade
ri ad ſtibi ſtadum in medio ſuper hoc
consentiat quibus illicq̃ inquit de illa
pecunia facere ſtibi habierem. Cui ille in
epiſcopus ita eas cum conuerteres: quibus
ſtibi ergo ſola ſubpeſtatio mihi conceſſa eſt
ſicut r ꝛ. Cum ergo eum nõ ſum ſupponas
diſpenſatorem tantum volo q̃ ipſe diſpen
ſic ſiccurgo: ſi ſtaliqua in diſpenſatione ei
la peruſum contingat plus volo me ſtua
ipſum ſtraxe pertenſa. Sic omnes cogita
redeat quando de diuitiis congregan
dis tentantur: ſtibi ipſi reſpõdere quod
diuitie poſſunt eſſe occaſio malꝫ qui vo
lunt multes ſtieri: incidunt in tentationem
r in laqueũ diaboli: r deſiderã multa inutile
la: r nocuia que mergunt homines in inter
ritũ r perditionẽ. ſ. Thom. ¶ Jn
cundo quẽ circa diuinã tranſgreſ
ſionem. Tertio q̃ illi qui ſic circa eã o
rantionẽ ſunt iniuſtes: nec diuinã bonita
tem ſcrutat. Circa primũ quia ſimi offendunt
nem modus. Ocloſio. peccſt in male acqui
rendo vel vltra iuſtitiam qui defraudã
nit bonum ſuũ. Luce. xvj. Et de tali acqui
ſitione eſt tota capitulũ. A. xxj. ¶ Secun
do peccant in male vſu: vt diues ille qui in
diebatur purpura. Luce. xvj. Tertio in ma
te detinendo vel diues ille. Luce. xij. Anima
habes multa bona ꝓpoſita in annos pluri
mos. Quarto in unita dilectione vt diues
ille qui abijt in ſtiſtcqualdo ſpe dixit ea. Ha
de ꝛ unde omnia ꝛc. Luce. xvij. ¶ Quanti
ad primum. Iuuitur vero acquirunt ſine
petenſo furto: vſura emendacij. doli. periurij
r ſtabitatus ꝓpter. xxvij. Qui feſtinat di
tari non erit innocens: quia ſtaut ſpine vir
ſine mamum colligunt ut ſtaſſione. Ira nec
bonitie: ſic conſcientie leſione. Ideo q̃ſtiõ
ꝓpoſtat humane ſpinas & uari. xij. Quia
ſtint ollegens ſpinas pungunt. Ita ſtiui
nes ſtunic non ens uniuersitas a delicto Ec
cleſiaſtici. ¶ Secundum ſcilicet malus
dendum ipſas: ſtatis pater conſideranti

facta mundi alter vituenſtium: tam ecclesiaſ
ticorum: ſtecularium perſonarum. Ipſe
eum dum tot expendant urea mundi: tam
tatos r tomcamenta haſtiludia r veſtes et
ornamenta ſu perſtua r ſtuperfluꝫ. Circa
eam: tam cames voluptatũ ver gulam mege
rricium r huiuſmodi. Circa etiam mundi
honores: miniſteres vel ꝓlas vt diligantur et
honorantur a magnatibus ſtq̃ a deo: ſtatis
ofendunt in facies ſtua malum ſtuperbus
ſtum: qua ea ad voluptatem vtuntur et
tactãnt: de quibus xij. Quid diuites
tactabant malta. ¶ Terminum vite malꝫ hũ
tarum percutio. Ita communie vitium eſt
ſicut primum vel ſecundum: non tamen ita
aperte omnibus apparet: ut in malo ſtu de
tutte vt predecrum eſt oſtenſum. Jta in
ta detentione abſcondunturr veſtres vies in
camere: pecunie in ceſtre: ideo in gr ãgẽs
cidaria in cellarijs: vſq; ad nimium cõſum
ptionem r purrefactionem eẽdantur Jac.v.
Diuitie veſtre purrefacte ſunt. Veſtimenta
veſtra a tinee comeſtaſ: r nota ilta deuotio
eſt in malum ſtentendum: qua ſtiam ꝓpoſ
quis diuitias detinet: ꝓperquas corpora
liter occidit ea ꝓpo tali detentione anima
ſpiritualiter occidit ur. Quia ſtine diuinis
ſtirtutũ coram indice portatur: teſtimonia
perſtpelet eius malis factis ꝓpter que nã
natur. Jta diuitie ſic detente r compreteſtſi
nonum perſtubdutum cõtra eop aute mino
nal det i mote r in generali iudico. Et hoc
eſt quod ſequitur Jaco v. Ecce eop ego erit
in teſtimonium vobis. ¶ Quartum vero q
vici plus diuitias r alia ꝙ de nũ diligant:
poſſunt fere peritia ꝙ dicta ſunt. D. ix. r.

¶ Quit vero ſicerca diuitias erraſ non bo
manus eſt dupliciter: uno eop poſſidet: ſed
magis ꝓpoſte tenetur et poſſidetur. unde
Seneca in quadam epiſtola. Sic inquit di
uitias habent quamodo ſtebras habere oci
tur cum illa non habeat. Unde r dicere ſo
lemus: ſtebrũ illum tener. Eodem modo di
cendum eſt dum ſtre illi tenent ſtient diuinas
poſſe: ſtient optume patet. A. xij. 17. Ad ſtem
ſeneca de beñciis. Jſte inquit quẽ dum eſt
mas ꝓ ecume loci? eſt meio multi hꝫ. Cui
Seneca riſtder. Jgnoras inquit an aliarꝫ ſtan
pdrũ? ſtiniſt. pdrũ? expecta parũ et nõ dube
ditiſt anar? nõ hꝫ ſtiſte qui ſtu felicẽ admira
ris: ſtepe dolet ſtepe ſuſpirat: multi illũ cõmi
tant: ſtient mel mutſtere cadauer lupi r ſtra
mẽti fomnce: ſtic ꝓſtd ſequẽtſtra turba nõ
hoſtem. ¶ Jn quo oſtdẽt quarti ꝓnapa
le: ex quibꝫ multis elicitur o oſtendẽ ſtratio
nibus. ¶ Prima ratio ratiguitur a Tullio

Ar.iij.

Ar.iij

lib. Tusculanarū questionū: qr videlz diui-
tes plurib⁹ indigēt: ꝛ qr que videntur habere
ꝛ nō habēt: sed habētur ꝛ tenentur vt predi-
ctum est: qr etiā de plurib⁹ cōpotū reddēt ꝙ̄
pauperes: qr etiā multi illoꝝ si alienū resti-
tuissent: minus haberent ꝙ̄ mēdicus: qr nec
6 vestē haberent qua operirent: qr lz magnos
equitēt equos: ꝛ splēdide ꝛ nobiliter ꝙ̄tum
ad mundū viuāt: hoc tamē non est de bonis
suis: sed de bonis alioꝝ: vel mutuatis ad ter
minū gñalis iudicij: vel aliter male ablatis
Multo melius ergo esset anime: ꝙ ꝑ equos
traherētur ad mūdi furcas: quā ꝙ sic equi-
tarent ad furcas inferni. Et melius eis esset
peditare ad celum: ꝙ̄ equitare ad infernum
¶ Sed dices oīa sua sunt: qr bona sua a ne-
mine mutuo accepit: nec aliquē spoliauit: ꝛ
per cōsequēs: cū multis abundet: diues est:
quibus respondet Seneca. xxviij. epl'a dicēs
Diuitem illum putas: quem aurea suppel-
lex in via sequitur: qui in oībus alijs arat
qui multum suburbani agri possidet: cum
oīa dixeris: pauper est quare? qr debet: quā
tum inquis oīa vbi forte dubitas. Utrū ab
homine an a fortuna. mutuū sumpserit: ꝙ
si tantū deberet homini: nō diceretur diues
immo potius dicerent contrariū: ꝙ nō esset
diues: qr oīa debet quare ergo eū diuitē di-
cunt: quia oīa debet deo. Nota. D. xij. 3. 4.
7 ¶ Secūda ratio accipitur a similitudine in
natura irrationali. Auis em̄ ꝙ̄tū ad natu-
ram suā dicit miserior: qui inuiscat: vel la-
queis ligat: nec aliqua auis de tali gaudet
miseria: nec libera dolet ꝙ nō inuiscat: quia
viscus est ad malū ei⁹. Sic viscus diuitiarū
Eccs. v. Diuitie cōseruate in malū dñi sui.
Sed licet modo viscū seu laqueū nō sentiāt:
sentiēt in morte: sicut auis ꝙ̄ primo laqueū
sentit: qñ auolare incipit. Tūc enim nō ascē
dent: sed cadent. Sic qui cōfidit in diuitijs:
corruet. Prouer. xi. Qñ ascendere deberet in
morte: corruet ꝓpter pōdus diuitiarum su-
per collum positum. Sicut patet. F. iiij. 27.
¶ Tertia ratio accipitur a similitudine in
natura tā rōnali ꝙ̄ irrationali. In vtraqꝫ
enim infelicior dicit: siue homo: siue bestia:
que plures habet ad infirmitates disposi-
tiones: sed abundans in diuitijs ad plures
disponit spirituales infirmitates ergo ꝛc.
Minor probatur: primo ꝙ̄tum ad infirmi-
tatem superbie. de qua dicit August. de ver-
bis dñi. sermone. v. ꝙ nihil ita proprie de di-
uitijs nascitur: sicut superbia: ibi etiā vult:
ꝙ sicut fructus habent vermē suum. Ita di
uitie vermē habent superbiā. vnde Seneca
epl'a. xviij. Diuitie inflant animos: super-

biam pariunt: inuidiam parāt et eo vsqꝫ
tem eleuant: vt fame pecunie nobis etiā no
citura delectet. Inducit etiam morbum ca
ducum vsqꝫ ad infernum. in Psal. xc. Cadē
a latere tuo mille. Inducunt etiam iracū
contra correctores plus irascūtur. Inducu
etiam gulam et luxuriam. Et sic faciunt ho
minem spiritualiter totū leprosum. Et ideo
cōgrue cōiungūtur diuitie ꝛ lepra. iiij. Reg.
v. Erat inquit diues valde: sed leprosus.
¶ Quarta ratio accipit a certitudinis eui
dentia. Euidentia enim esset: ꝙ multū es
pauper indigens: qui manum daret vel pe
dem pro pecunia vel diuitijs: sic euidens
maxime indigentie est vbi anima pro diui
tijs datur: ꝙ frequēter in diuitijs contingit
de quibus dixit christus Math. xiij. ꝙ fal
lacia diuitiarum suffocatur. ¶ Quinta ra
tio accipitur a quotidiano experimēto fre
quēter em̄ ꝛ quasi quotidie visum ꝛ auditū
est: ꝙ diuites ad mortem venientes: vellent
ꝙ nunꝙ̄ fuissent diuites: dolent etiā ꝙ vnꝙ̄
de seculo se intromiserunt. Unde in signum
ꝙ talis sunt voluntatis. Aliquotiēs visum
est ꝙ tunc habitum petant ꝛ induāt paupe
rum fratrum mendicantium: ꝛ quos nunꝙ̄
dilexerunt: sed contempserunt: tūc per se vel
suos honorant ꝛ petunt: ꝙ pro ipsis oratio
nes ad deum fundant. Contrarium autem
nunꝙ̄ visum est: ꝙ videlz pauper de morte
certificatus habitum petat diuitū: vel do
dolcat ꝙ diuitijs prius non abundabat
ꝙ non sm morem diuitum vitam duxit
potius tunc est eis pro leticia maxima
prius paupertates: miserias et tribula
nes pro deo vel etiam pro necessitate cū pa
tientia tamen ꝛ vita bona sustinuerūt. In
ꝙ in mortis articulo paupertas et miseria
precedens: est causa leticie et spei. Abunda
tia vero diuitiarum precedens est causa tri
sticie: sicut tristatur citatus ad compotum
multorum bonorum male expensorum red
dendum. Sicut tristatur culpabilis: quan
do ad tribunal iudicis ducitur. Sicut trista
tur gulosus: quando propter cibum super
flue sumptū: cibo et vita priuari debet. Sic
tristatur diues in morte: quando diuitias
quas deuorauit: euomet. Job. xx. Et tunc ve
rificabitur illud Senece epistola. l. que h
inquit. Petimus tanꝙ̄ datura leticiam
ac voluntatem: cause dolorum sunt. ¶ Que
quidam dolores in morte incipiunt: et in
eternum durant. Leticia etiam bonorum
pauperum que in morte incipit in eternum
perseuerat. Pro quo est sciendum: ꝙ in
ter diuitem malum et pauperem bonum

mortis passu est quedam obuiatio. Iuxta
illō Prouer. xxij. Diues ꝛ pauper obuiaue
rūt sibi supple in passu mortis. In illo em̄
passu pro tanto dicitur sibi obuiare: quia
sicut illi qui sibi mutuo obuiant in aliquo
termino simul occurrunt. ꝛ postea vterqꝫ ꝑ
viam ꝛ ad locum vadit: de quo alius venit.
Ita diues ꝛ pauper in mortis passu simul
occurrunt: quia eque moritur diues: sicut
pauper Ps. xlviij. Simul in vnum diues et
pauper de quo passu ꝛ puncto cum progre
di ceperint: vterqꝫ vadit ad locū seu statum
ꝛ cōditionem de qua alius venit. Sz diues
venit de diuitijs ꝛ delicijs ꝛ hmōi: pauper
vero de miserijs: ergo oportet ꝙ ab isto pū
cto mortis pauper vadat ad leticiam: diui-
tias: delicias: honores ꝛ huiusmodi. Diues
vero ad omnia cōtraria Jaco. j. Diues au-
tem in itineribus suis marcescet. Est autē
de diuite ꝛ paupere in isto euentu sicut de
cicada ꝛ formica. Formica em̄ sibi ꝓuidet i
Formica. estate vnde viuat ꝛ gaudeat in hyeme. Cicada
econuerso in estate cantat: ꝛ hyeme dolet: ꝛ
11 fame moritur. Sic in ꝓposito: ꝛ ptz. Pauper
Cicada. ergo in gaudio respondere poterit diuiti in
penis: sicut sm fabulas formica respondit
cicade: seu locuste in hyeme victualia petē-
ti: cantasti inquit in estate: tripudia in hye
me: sic illis rideri poterit. De quibus dicit
Amos. vj. Canitis ad vocem psalterij: qui
cytharam ꝛ vinum in conuiuijs suis habēt
ꝛ opus suum non respiciunt Esa. v. Qui du-
cunt in bonis dies suos: ꝛ in puncto ad in-
ferna descendent Job. xxj. quādo cum diui-
te illo Lu. xvj. petēt guttaz aque in hyeme
inferni. Nunc enī cantant: ꝛ tūc frigore tri
pudiabūt: qr ibi erit frigus ꝛ etiam stridor
dentium. Et ad literam: sic in persona pau-
peris a qua cicada illa guttam aque peti-
uit. Respōdit Abraam Luce. xvj. dicēs. Re-
cepisti bona in vita tua: ꝛ Lazarus similiter
mala. Nunc vero hic consolatur: ꝛ tu crucia
ris. Ecce quomodo vterqꝫ post mortem ad
alterius statum mutatus est. Et est de istis
duobus sicut de falcone: qui in vita delicate
nutritur: mortuus vero in foueam mittit.
Gallina vero econuerso mortua ad regis mē
sam portatur: sic diues ꝛ mēdicus Luc. xvj.
12 Et hec mutatio dextre excelsi: ꝛ iuste quidē
si conditiones ꝛ statum illorum mutat: qr
ad iustum iudicem: ꝛ fidelem remuneratorē
non pertinet vnū subditū vel operariū
totaliter defraudare ꝛ irremuneratū dimit
tere: nec alium qui minus laborat: nimis re
munerare: hec enim esset inequalitas. Sed
pauperes quoꝝ regnū nō est de hoc mūdo:

sicut nec regis illorum christi: hic de operib⁹
bonis non remunerantur sed a diuitibus ꝛ
potentibus intantum opprimuntur: quod
quantūcunqꝫ pauper habeat fidelē causam
contra diuitē in mundo isto: obuiat tamen
ei sicut agnus lupo: ꝛ sicut olla lutea cōtra
ereā a qua semper frāgitur. Ita pauperes
a diuitibus. Teste Jacobo qui ait. Nonne
diuites per potētiā opprimūt vos ipsi tra-
hūt vos ad iudicia sua iniusta Jac. ij. Qui
vero bn̄ viuūt ꝛ operanī: ꝛ cū sint in mūdo
isto: tribulanī. Iustum est ꝙ in alio seculo
a iusto iudice remunerentur: ꝛ post vigiliā
festiuentur. Aliter essent defraudati isto se-
culo ꝛ etiam futuro. Sicut ergo pauperib⁹
dicet venite ad me oēs qui laboratis ꝛ one
rati estis: ꝛ ego reficiā vos. Ita diuitibus
dicet ve vobis diuitibus qui habetis hic cō
solationem vestram Luce. vj. Patet ergo ꝙ 13
sicut post caristiam venit abūdatia: ꝛ post
abūdātiā caristia. Ita post caristiā paupe
rū veniet eis abūdātia ꝛ post abūdātiā diui
tū veniet eis caristia. ¶ Sicut ꝰ meli⁹ est so
litarie ꝛ sine magno apparatu familie vel
diuitiarū ire ad festū ꝛ ad magnā heredita
tē possidendā: ꝙ̄ cū multis diuitijs ꝛ pom-
pis ire ad patibulū. Ita melior est pauper
ambulans in simplicitate sua scz ad celuz:
ꝙ̄ diues in prauis itineribus suis Prouer.
xxviij. que ducunt ad infernum. ¶ Ex dictis
in isto articulo: patet illud Senece episto-
la. xvj. Si vis inquit diuitem facere sup-
ple in hoc seculo ꝛ i futuro nec pecunie adij
ciendum sed auaricie detrahendū est: quia
non pauper est qui minus cupit diues est
supple in hoc seculo ꝛ in futuro: qr in vtroqꝫ
deo contentatur: ꝛ talis vere dicitur diues:
a diuo sm Huguitionem: quia quasi deus
nullo creditur indigere. Nota de hoc. B. j.
4. ꝛ. 5. Et A. xxvij. 7.
¶ Sic vero vt predictum est articulo secun Ar. v.
do et tertio diuitijs seruientes non solum
sunt miseri vt ostēsum est articulo quarto
sed etiam stulti sunt: quantumcunqꝫ apud
mundum sapientes reputentur: horum au
tem stulticia ꝛ talis reputationis improba
tio multis patet rationibus. ¶ Primo ex 14
effectu qui diuitias sequit. In multis enī
abundantia diuitiarum: est mentis exceca-
tio ꝛ proprie salutis impedimentum: quod
patet ex verbis christi Mat. xix. vbi ait: di-
ues difficile intrabit in regnum celoruz. Et
Marci. x. Facilius est camelum ꝛc. sicut er-
go stultus diceretur: qui gauderet de sue sa
lutis impedimēto ꝛ difficultate: vel qui de
corporali gauderet excecatione vel suspen-

sione . A fortiori ſtultus dicendus eſt: qui
de anima gaudet exceratione. Gaudii enim
talis eſt ſicut illius qui gloriatur de hoc di
mandato omnipotentis vel papæ vel alterius hæ
reticum ad partibulum. Stricte tamen illius qui
gaudet: quia inutilarum diuitiarum debitor
effectus. De quo beatus Grego. in moral.
Stulte impar o debitor qui gaudet de re
mus aeque peccatus : e tempus quo red
dere debeat non attendit. ¶ Secundo ex que
re q̃ stultus dicatur . Stultus enim dicere
tur qui plura facere nititur q̃ ſibi facere
re vel facere poſſet: ſed deus necvult nec po
teſt deſendere inuſtum: vel laborem in in
iuſtitia ſua vel malitia eorum ſuppotare
q̃ diuites e potentes quotidie facit: q̃ma
apud mundum confuetum eſt: q̃ quando
nulla ratio deus e omnes virtutes e bona
hominis e angeli e ſancti beſtialis: qui tuta
re nolunt homines habere malas cauſas
ſicut latrones homicidas: falſos deceptos
res e hypocrit: ad diuites e potentes e
ad peccunias: p̃ auritio habendo confingit
ſicut patere de iudeis qui ad pilatum curre
bant vt eius auctio e ſtultum crucifigeret:
ſic multi adhuc per perſonam potentis ob
tinent quod in ſtricta obtinere non poſſunt
e potentes qui in malitia tuæ diuitiarum
ſuarū gloriãtur. In p̃s. xviij. Confitebor
deus Facere non poteſt: q̃a iuſtitia fa
cere non poteſt. Et ſic poteſt intelligi quod
ſequitur. Frater. e cognitus qui ſim apoſto
lum eſt primogenitus in multa fratribus
caro cum e frater noſter eſt: non tredimit a
tpali more e. ſuſpẽdo e hmõi: latrones e
homicidas redimet hõ cum diuitiis e po
tentia ſua . Terno et fine ex quibus diuitiis ha
bebunt. Dic enim vitra pauperes quãdoq̃
habent diuitias adeleuãs e honores p̃ quas
plus poſſ nec tenet e eas acquirit vel
vrantur: habebunt pauperates penas et
tratres: nec diuitiis ab his cuſtodiri pote
runt: ac diuitie non poterunt in die illorum
prodeſſe. q̃ quando experientiam: gemen
tes dicent illud Sapien. v. Diuitiarum ita
trantia: quid contulit nobis? Et quo ergo
diuitie multas a filium impedimẽto: mise
gotum maioꝝ sum fine occaſione : e in fine
nihil in manu: quid prodeſt ſtulto habere di
uitias? Proue. xvij.

Ver. Sic inſuper vt præſicium eſt diuitijs ſe
uientes: non ſolum ſunt miſeri : ſtulti qui
dem ad ſtultos: ſed etiam ſunt ingrati deo e
proximis. ¶ Primo enim ingratus ſunt quia
cum ſint pauperes: matres deo promittit.
Sicut patet. A. xxiij. Et tamen diras fre

quenter minus deo vel duas dant. Cauſa q̃
eſt: quanto plus habent tanto cupidiores
ſunt: ſicut ps. A. xviij. Super tanto mino
dant: quia cupiditas eos claudit: ſicut ps.
A. xvij. ¶ Quibus deus impoſuerat pe
teſt ſicut impoſuerant auditoribus amos de
dita to dicens: vel et ſeribis hos verba de
bat re non poſſe ſedere multi inuita veſtra
Fame bare magnus : ut mihi pane
negas. Et eſt de omnib̃ ſtultis: ſicut mo
bolo qui et eſt pro opere ſuo in molã mam
Ita parrefamiliaſ capam accipiſſet e re
cium bene agere eſſe habitudines anglicos
do habes capam e capucium amplius de
non non ſit facta. ¶ Similiarum ſtultis
malis ſtilis ſua ſeruus vel ancilla: nã
voluntatis qui antefi ſint a domino
pio motu vel certe de patre ſua humiliter a
munt rit. ¶ Similiarum etiam talis ſtilis
cium: qui infirmos frequenter viſitant: q
paro diorum in teſtamento ponam. ¶
mi tantur eram cantibus: ſicut ps. B. nõ.
De cultibus omnib̃ Vbi dei. Subditi
ſunt confortatus diuitiæ: nõ eſt vnus
ſuper illos. Et non ſolum ingratitudine
contra deũ ſimultiæ et non ſeruitudine
de ſuo non dandoſed q̃ de ſuo dant. Et
de ſuis bonis plus ſi pauperes expoſiti
admodum ſimarijpari quamo abundãt
tius ſolus recepit cauſa ſuccurrere: nam
plus quantum in eo eſt eum ſtu dãs bo
na de turpat ſeruitius ſicut ps. Cæli. ca
ſtra ſua ſtudine ocium in nobis ſine exa
gnam: diuitias pauperes opulum: pe
chtitudine iuſtitiarum. Et ſic de omnibus
a deo accepris vel ſuperbiendo vel bonã e
ſe expugnando: ſed ſtulti expugnant ra
dacter deũ procurando: ſpe debent ama
in manus cosũ Job. xij. Pere. v. Magni
cati ſunt: diuaſtati ſunt: expugna
re preterierunt ſermones more paſtor.
Et tales ſunt tera peſſimi: ſicut ps. B. xij.
s. Sunt enim ingrati ſtimulationes: ſi
armis a rege accepti: ipſum expugnare
ea in vſu e opere intimi: ſui experiãtur
quibus Oſee. ij. Ego dedi eis frumentum
vini e olei: e argentum multiplicaui eis
aurũ quæ fecerunt Baal. Similiter tam
per Salomonẽ. De quo dicit. iij. Reg. ca
magnificatus eſt deus ſuper omnes
poſt auctus ſea deo. ¶ Omnes illi ſtulti
miles in ſpiemer odiuquit: quia non
dat ſeruus ſuus hæ plenã ſtipẽdium: ſed
de eo ſicut de ſuo: qui vult q̃ munificen
pono tua e libẽtius e ſeruit. Ideo non
aliquid dicens: accepe hoc nõ ſeruus in

ſcius bene: e alias habebit e ampliꝰ. Ita
deus do be mundi dat ira tamẽ vt melius
agere exprecẽt celeſtia. ¶ Sivero minuſter
dicendo ſic dat: interim tale e petitorie
a ſeruus non ſibi acceptus. Sed etiam vita
quandoq̃ ſtultis punat. Sic in oppoſito
ſtantiamere eſt de deo e de talibus ingra
tis in hoc caſu. Secretum quondã ingro
mantico e diſcipulis hoc: hic diſcipulus ve
ſtebat q̃ eſſet tam pauper eſſet multa mas
gitro potenſſit: ſi cum dixeri contingeret.
Illuſione ergo magiſtri: qui eius voluntas
tem plure voluiſſet facere ſur quaſi impera
do multa terre e dimne ad eius manã
rez videbatur venire: cui magiſtro aliquid
petitum ſibi dare voluiſſet cum contaſſio.
Illuſione ergo fabricata: eũ tanq̃ ingrati
e ſic fugauit: ſic multi in paupertate deo et
amare ſuis promittunt q̃ pueribus clerici
mi eſt ita ſuis promittendo: ſicut ille
cum nullam habet. Ab eo ait exaltatet: ipſo
potenti parium elemoſynã non dant: ſi ei
tur manutia omittere modos petunt. Ideo
ad paupertatem eos redigere diuitres dimit
timentes. Luce. i. Et hoc iuſte quidẽ: ſi
cut ps. C. iij. s. ¶ Et non ſolum contra deũ
duates ingrati ſunt ſed etiam contra homi
nes immo ea cauſam Seneca li. ij. de benefi
ciis docet: q̃ beneficium non eſt diuitibus
conferendum: ne ſibi ditioni quod inquit lo
cupletis ſua ſcribere vel accendere vt ſemper
ei ocultis z crede debitorẽ. Patet ergo q̃ tu
nites cogitantes ſoti mundũ, p eis creati:
vel ſic eo vtentes: quaſi, p eis ſolũ creatus
eſſet eo quinti: q̃ ſi mali finem tulta pare
mundi: digni ſunt: nec p̃ eis creatus eſt: ſed
bonis bona creata ſunt Eccleſiaſtici. xxxij.
¶ Sicca deceptiõs eſt eſt benomus feducto
ares quo duplici vtit cautela falſi in tuto ad tarilios: qui
primo permittent ſocũ incrarr: vt fine fpo
lem tuas et ereberdes. Sic diabolus permittit pri
mo diuitres incrari diuitiarum: deliciarũ bono
res: ſed ſicut dic iuſor. a falſis ramiſſis in fi
ne decipitur. Ita ſit a falſacra diuitiarum
ſuffocant Matth. xiij. ¶ Secundo vtit cau
tela ſophiſtice ponendo duas premiſſas:
ex quib̃ intẽdit reſpõſal ducere ad incon
uenies emit aliquid premiſſarũ neget vel du
ſtinguat. Sic diabol̃ ponit duas premiſſas
Deum esse Deũ: ecclesiæ: et quib̃ intẽdit illog
quib̃ ista offert ducere ad bonationem: nili
mator. i. diuitiæ reſpõdeat per diuiſionẽ
elemoſynæ vicẽ facẽdo. Et in mino. i. bel
cijs p̃ uiteremptionẽ. Ambas vero p̃miſſas
cocedetes conſundunt: q̃ a diuitijs e volu
prætibus vite ſuffocant Luce. viij.

Arti. viij.
¶Sed de omnibus circa diuitiarum erro-
res: culpas et deceptiones: falsis excusatio-
24 nibus se purgare nituntur: dicentes q̄d non
querunt diuitias ad voluptatem et vanita-
tem: sed solum vt habeant necessariū victū
et vestitum pro se et suis: a quibus querēdū
est: quia aut querunt victum et vestitum ad
nature sustentationem: aut ad seculi osten
tationem. Si primū detur nō oportet mul
tas congregare diuitias: q2 natura paucis
cōtenta est. Si scd̄m detur immanū multas
cōgregat diuitias: q2 nunq̄ eis satiabitur:
quia sic nunq̄ sui cordis cupiditatem vel
mūdi cōplebit vanitatē. vn̄ Seneca episto
la. xvj. Si ad naturā viuas: nunq̄ eris pau
per. Si ad opiniones: nūq̄ eris diues. Exi-
guum autem natura desiderat: opinio ve-
ro immensum. ¶Causa autem quare opi-
nio desiderat immensum: videtur esse cogi-
tatio infinitorum seu incertorum defectuū.
Diuitie enim ordinantur quasi remedium
contra humanos defectus sicut vestis con-
tra frigus: cibus cōtra famem: et sic de alijs
quod ergo opinantur defectus presentes et
25 futuros: tot desiderant diuitias. Qui ergo
nimis timidi sunt respectu defectuum pre-
sentiū: nimis eos pōderātes vel de eis dolē
tes: pphete vero respectu futurorū: multos
opinātes futuros defect9 in senectute. Im-
potentiā virū et debilitatem: paupertatem.
cecitatē: amicorū mortē: et huiusmodi: quos
nunq̄ experietur: vel q2 forte ante morieē:
vel nō ptinget. Opinanē multos post se ha
bituros filios et heredes: vbi nullum forte
habebūt. Iste nunq̄ sic timidus et vecors de
presentibus: et propheta de futuro: q2 infi-
nitos opinaē defectus: laborare nō cessat:
nec satiantur oculi eius diuitijs: nec recogi
tat dicens: cui laboro: et fraudo animā meā
bonis Ecclesiastes. iiij. ¶Et ista enim con-
sideratione ad tale deducuntur incōueniēs
ꝙ quanto seniores: tanto cupidiores sunt:
quia plures experiunē defectus. Et hec ma
gna videtur insania: q2 teste Seneca q̄ ma
ior stulticia q̄ deficiente via: augere viati-
cū. Sed dicēt: nō augemus viaticum p no-
bis: sed p filijs et familia et amicis. Sicut
26 patet. A. xxvij. 52. Quibus respondendū est
de filijs et familia: sicut patet. A. xxvij. 52. et
53. De amicis vero querendum est: q2 aut
querunt diuitias vt honorent et faciant pro
amicis veris: qui verē sunt amici hominis in
omni statu tam aduersitatis q̄ prosperita-
tis: p talibus nō oportet multas cōgrega-
re diuitias: q2 pauci sunt: sicut patet. S. c. de
amicicia. Et. D. ix. 22. Aut pro amicis fictis

qui verē sunt amici mense et fortune et nō ho
minis: et tūc errat dupliciter. Primo q2 stul-
tum se ostēdit ꝙ pro ingratis tāto se expo-
nit periculo: sicut ptz. A. xxvij. 52. Secūdo
errat: q2 nunq̄ tales satiabit. Et sic inaniē
laborat. Nunq̄ inquit satiabit: tamen pro
pter eorum cupiditatem: qua semper addi
tem respiciunt: et nunq̄ ex corde dicunt suffi
cit: quousq̄ quicquid habet dederit: tamen
propter eorum numerositatem: quia amici
diuitum multi. Prouerb. xiiij. Nec mirū: q2
sicut mala herba crescit in tritico. Ita fict
amici cum diuitijs. Sicut ramusculi circa
arborem. Quibus cōmuniter respōdit quī-
dam pauper factus episcopus: qui multis
ad se venientibus et dicentibus se esse eius
amicos et parentes: quesiuisse fertur cuius
etatis essent et ipsis veritatem sue etatis re-
spondentibus aiebat quasi sic: non pōt esse
q̄d sitis amici et parētes mei: ꝙ sitis tante
etatis: q2 heri nullum habui amicū vel pa-
rentem: qui se talem ostendit: ergo amicus
meus vel parens non potest esse: nisi homo
vnius diei. Ad minus concludere potuit ꝙ
non fuerunt amici hominis: quia idem ho
fuit ante: qui et tunc: sed non habuit eādem
fortunam: ergo amici fuerunt fortune. De
quibus Prouerb. xix. Diuitie addunt ami
cos plurimos.
¶Pena autem oīm predictorum diuitum
excessibus cōgrua est duplex. Una eternorū
multiplex virū vexatio: q2 sicut arbori que
multi sunt fructus multis subiacet iactibus
et verberibus. Ita diuites multis angarijs
Sustinent enim clamores famulorum op-
pressiones dominorum: exactiones bude-
lorum spoliationes et insidias: et quādoq̄
reuera latronū. Et sic: vbi multe sunt opes
multi sunt qui comedūt eas: quid ergo p-
dest possessori: nisi ꝙ cernit diuitias oculis
suis. Ecclesiastes. v. Quid inquit prodest.
parum videē hic ei pdesse: q2 si bene recō-
siderat et excogitat veritatem: inueniet cir-
ca diuitias suas se maiorem habere sollici-
tudinem et laborem: q2 laborant diues in cō-
gregatione Ecclesiastici. xxxj. Et minorem
partem quantum ad diuitiarum vsum: dū
viuit: quia diuitiarū suarū decimā partem
non cōsumit. Post mortem vero nihilq2 re
linquit alienis diuitias suas. In ps̄. xlviij.
¶Alia est pena tēporalis interior: virū mē-
tis afflictio et anxia sollicitudo: ppter quā
christus diuitias spinas vocauit Math.
xiij. Quia sicut spine corpus. Ita sollicitu
dines diuitiarum mentem lacerāt sm̄ bea-
tum Grego. et quietem auferunt sicut ptz de
pauper

Epist.
pauperē cuius cantum et cordis leticiam: di
uesabstulit per pecuniam in eius domum
proiectam: q2 cantando eius somnum impe
diebat. Cū vero circa pecuniam proiectā ni
mis sollicitaretur quomodo eam expende-
ret: et cordis solacium amitteret: illam reiecit
se: fertur mallens paupertatem cum securi-
tate et leticia: q̄ pecunias cū amaritudine: nec
mirum: q2 melius est modicū iusto supple
cum leticia et patientia: super diuitias pecca
torum multas: supple cū inquietudine. Si-
cut patet. B. j. 4. ¶Et si obijciatur ꝙ etiam
pauper inquietudinē et sollicitudinē habet
circa victum acquirendum. Huic respondet
Bern. in quodā sermone dicēs. Sudat pau
per foris in opere: sed nunquid minus antre
diues intus in sua cogitatione laborat: et ape
rit. Iste os inuentatione aperit: iste in victu
comedendo et bibendo excessiue. Et interdū
grauius iste fastidio et stomachi onere cru-
ciatur: q2 satietas diuitis non sinit eum dor
mire Eccli. v. q̄ pauper inedia. Et sic patet
illud Senece in quadam epistola. Is inq̄t
maxime diuitijs fruiē: qui minime diuitijs
indiget. Nemo enim sollicito bono fruitur:
adijcere aliquid intendit. Et dū de incremen
to cogitat: oblit9 est vsus. ¶Circa 2o penā
eternam malis diuitib9 debitam duo restāt
dicenda. ¶Primo ostenditur duobus exem
29 plis: ꝙ iuste celesti gaudio non fruenē. Se-
cundo quia iuste pena eterna crucientur.
¶Primum exemplum ad primū propositū
ostendendum accipitur per similitudinem
malorum executorum: qui bona defuncti in
ter se diuidētes: quilibet accipit illud quod
plus diligit: dicens. Istud est mihi necessa-
rium: istud si placet accipiā pro parte mea:
habens vero partem suam. Alijs partibus
priuatur: quia licet illas cū suis habere vel-
let non tamen permittitur. Recte sic diuidūt
homines bona christi in cruce defuncti: ipse
duplices creauit diuitias: delicias et hono-
res scilicet temporales et eternas: quarū cre
atores fecit diuitem et pauperem. Diues ve
ro elegit diuitias temporales tāq̄ et magis
conuenientes: pauper vero bonus elegit ce-
lestes et inestimabiles diuitias gratia chri-
sti Eph. iij. Diues ergo habens partē suam
quā elegit. Iuste parte pauperis priuatur.
Et sic quando pauperibus dicet illud Mat.
xxv. Uenite benedicti etc. q̄ diuites facti sunt
longe stabunt Apoc. xviij. ¶Secundo idem
30 ostenditur per exemplum quod fingitur de
duobus filijs cuiusdam regis: qui peregre
proficiscens: seniori precepit sub pena exhe-
redationis: ꝙ curam diligentē haberet de

iuniore: dimittens satis pro vtriusq̄ expen-
sis: senior vero post patris recessum iuniorē
nec in domo recipere voluit: nec esurientem
et sitientem alere: nec nudum vestire: sed eum
contempsit: quasi frater suus non esset: et de
bonis suis sibi a patre derelictis: patris ini
micos pauit: fouit et nutriuit: eiusq̄ prodito
ribus adhesit: quod cum pater comperisset:
iuniorem regni heredem constituit: seniore
de regno eiecto. Sic faciet pater celestis di-
uitibus crudelibus: quib9 precepit de pau-
peribus suis. curam habere dicēs Luē. xiiij.
Cū facis conuiuiū voca pauperes. Et Mar.
x. et Mat. xix. Da pauperibus et habebis the
sauros in celo: quod si non feceritis: sed eō-
uerso famelicos nō paueritis vagos hospi-
tio non receperitis. Et sic de alijs auferetur
a vobis regnum: et dabitur pauperibus. Et
verificabitur de vobis illud Lu. j. Esuriētes
impleuit bonis: et diuites dimisit inanes. Et
iuste quidē: quia tota vita diuitum est hic
quasi festum: et quasi iuge conuiuium in lu
dis: venationibus: cōmessationibus et omni
bus que delectant: ergo iustum videtur: ꝙ
postea vigiliā faciant in ieiunijs et miserijs
Securius ergo nūc audirent Jacobum. Et
sic facerent quod docet nunc: dicens Jac. v.
Agite nunc diuites: plorate. s. peccata que fe
cistis: lachrymis contritionis et confessiōis
nunc delete. Aliter in morte non poteris vn-
de Bern. super illud Mar. x. Facilius est ca-
melum etc. in quodam sermone. Camelū in-
quit vnum solum pondus habet: diues duo.
Unum terrenarū possessionum. Aliud pecca
torum. Primū in morte deponitur. Aliud ve
lit nolit in morte retinet: nisi ante mortē de-
ponatur. ¶Secundo vero mali diuites pe-
na eterna iuste puniētur et crucientur. Quia
diuites ei9 repleti sunt iniquitate Mich. vj.
de quibus hic non puniuntur. Pauper vero
si bona diuitis furetur: suspenditur. Diues
rapiendo bona pauperum: in nullo hic pu-
nitur: cum suspendio dignus esset. vnde Cri 31
sost. super epistolam ad hebreos: sermo. ij.
Si inquit possibile esset in diuites vindictā
procedere: videres ex eis repleri carceres vni
uersos. Sed cum omnibus malis hoc malū
diuitie afferunt: ꝙ in malignitate peccātem
ab vltionibus eruūt. Sicut patet. C. xvj. 16.
Ex his duobus necesse est concludi eorū pe-
nam alibi. Quia enim multis nocent: et hic
in presenti transeunt: necesse est ꝙ alibi pu-
niantur. Aliter esset dare inconueniens: vide
licet ꝙ malum transiret a deo impunitum.
Est ergo de eis sicut de talpa: que in aliorū
nocumentum terram eleuat: et cumulos cō-

gregat que in fine dum cumulū eleuare nititur: a patrefamilias inuenta occiditur: ⁊ cumuli deprimuntur: ⁊ terre certe adequātur. Sic nociui diuites in nocumentum vicinoꝝ cumulos congregant diuitiarum ex vsuris ⁊ iniq̄tate: edificia ⁊ maneria de alienis sumptibus ⁊ laboribus eleuant. ¶ Sed dum sic plus terram eleuare nituntur: a deo subito percutiuntur. Sicut patet Luc. xij. vbi habetur ꝙ diuitis cuiusdam ager vberes fruct⁹ protulit: ⁊ cito post: destruā horrea mea: et maiora faciam. Dixit autē illi deus. Stulte hac nocte animā tuā repetēt a te: supple demones. Et ecce dū cumulum horrei eleuare mente nitebatur: occiditur. Sequitur: q̄ autem preparasti: cuius erūt? supple non tui. Quia teste deo Job. xxvij. Diues cū dormie
32 rit: nihil secum afferet de omnibus que male acquisiuit: nihil retinuit vel expendit: nisi penam: q̄ in morte finem faciunt de omnibus que prius male habuerunt: vel quibus abutebantur. Ibi deficiet cibus ori: gressus pedibus: tactus manibus lux oculis: risus ori: ⁊ sic de alijs quibus male vtebantur. Et iuste quidē: sicut ptz. A. vj. 3. ⁊ D. j. 4. ¶ Et non solum hec ibi deficient: sed pene contrarie eū apprehendent ꝓ diuitijs videlicet inopia: pro delicijs in gustu pena: ⁊ sic de alijs. Et hoc est quod sequitur in Job. xxvij. Aperiet oculos suos: ⁊ nihil inueniet ⁊ apprehēdet eū quasi aqua. i. abundanter inopia. Et sic ad literam talpe assimilantur: que solum in morte oculos aperire dicitur. Hec ergo est conditio omnis mali diuitis. Et sic est q̄ sibi thesaurizat: non est in deum diues Luc. xij. hec est ibi cōclusio christi de illa talpa: q̄ noluit horreum eleuare.

Art. ix. ¶ Ad omnia p̄dicta pericula ⁊ penas euadēdum triplex est remediū. Primū respicit diuitiarum acquisitionem. Secūdum modū
33 possidendi. Tertium vero vsum. ¶ Cōsiliū vero respiciens acquisitionē: est ꝙ non habitas cū magno desiderio eas nō concupiscat ¶ Primo propter causas tactas. B. iij. 8. ¶ Secundo q̄ frequenter sunt reprobationis signum: q̄n videlicet illarū possessor male viuit. Job. xij. Abundant tabernacula predonū. Hiere. xij. Bene est oībus qui preuaricantur ⁊ male agunt. Hiero. Sicut optimū signū saluationis est: q̄n homo bene viuit: ⁊ male ei contingit. Ita optimum signum dānationis est: quando male viuit ⁊ bene ei cōtingit. Sicut patet. B. iij. 10. ¶ Tertio q̄ insuiles sunt: ⁊ cor non reficiunt. Filius enim regis eterni nō deberet multū desiderare saturari sibis porcorum. Sed diuitie sunt sibi porcorum infernaliū. Ecce ipsi peccatores ⁊ abundantes in seculo: obti. di. In ps̄. lxxij. igitur ⁊c̄. Noli ergo laborare vt diteris. Prouerb. xxiij. ¶ Si vero affluant ex fortuna sine magna sollicitudine: sic possideantur: q̄ cor non lacerent. Spine vero extra bladum plantate bladum conseruant. Infra vero bladum crescentes nocent: ⁊ bladū destruunt. Sic diuitie quasi spine sunt: sicut ptz. B. c. 28. si extra per elemosynas plantentur: cor conseruant: si infra per nimiū amorē crescāt illud destruunt. Sic ergo habeantur: q̄ cor non submergāt. Quia sicut existēs in aqua non submergitur: dum caput extra aquā tenet. Econuerso vero: si totum corpus extra aquā sit: ⁊ caput infra aquā diu teneat: submergitur. Ita dum cor quo ad inordinatum amorē ⁊ desiderium extra diuitias tenetur spiritualiter non submergitur. Si vero totus homo extra diuitias sit: q̄ pauper est: ⁊ cor intra sit: q̄ multum diuitias cupit submergitur. Exemplū ad hoc de beato Grego. qui habuit corpus intra: sꝫ cor extra. Et heremita qui econuerso se habuit: inquantum plus dilexit cattā: q̄ beatus Grego. mundū. Ideo signanter dicit: diuitie si affluant: no. cap. In ps̄. lxj. Exemplū de Job. xxxj. Si letatus sum super diuitijs: quasi diceret: nō sum letatus: hoc etiam consulit ⁊ docet Seneca epl̄a. lxxj. dicens omnia iquit sic nobis accedant: sicq̄ habeantur: vt si auferantur sine vlla nostri laceratione discedāt: vtamur illis: non gloriemur: vtamur parce tanq̄ depositis apud nos. ¶ Consiliū vero quo ad vsum est: ꝙ diuitias temporales tanq̄ bonus mercator cōmutet in eternas: faciendo amicos de mām̄ona iniquitatis. Dum ēt in horto diuitiarum proijciat ad eos qui sunt extra: vt post spoliationem: in porta poma que ad socios proiecit: inueniat. Cuius ratio patet. E. iij. 20. sic seminet: dum semen habet diuitiarum: vt cū defecerit: de illorū messionibus viuere possit. Et hoc plus propter propriam q̄ pauperum vtilitatem. Et quo enim diuites multum pro christo pati non possunt. Ieiunijs: vigilijs: ⁊ huiusmodi aliter q̄ elemosyna saluari poterunt. Ideo dicit Aug. de vbis dn̄i: ꝙ diues ⁊ pauper inter se valde necessarij sunt: sꝫ pauper magis necessari⁹ est diuiti: quia ex elemosyna quam pauperi dat: maior vtilitas diuiti dānatur ritur: quia vbi pauper sustentationem recipit terrenam: diues sustentationem recipit eternam. Et si sic bona eis a deo concessa inter se diuiderent: pauper hic satis haberet ⁊ diues celum in posterum. Et melius esset

diuidere ⁊ ire ad celū cum modico: q̄ ad infernum cum toto mundo: quid enim sibi valebunt quando damnatur omnes diuitie in thesauris ⁊ vestibus ⁊ huiusmodi: quas hic dereliquit: dū ipse pro bonis illis punitur: alij cantabunt. Sed magna causa talis crudelitatis est in diuitibus: q̄ non sunt pauperum miserias experti: nesciunt quid patiātur mendicus famelicus hospitio carens: incarcerat⁹ ⁊ huiusmodi: ⁊ ideo minus talibus compatiuntur. Sed ve talib⁹ diuitibus. Sicut ptz D. ix. 6. Date ergo deo de diuitijs vestris: vt det vobis diuitias glīe sue. Ad Ephe. iij. Nota. e. iij. 21.

D. xij. Dominoꝝ tam ecclesiasticoꝝ q̄ seculariū declarande sunt conditiones. Primo ostēdendo quales esse debeant: q̄tū ad seipsos. Secundo quales se exhibere debeant q̄tum ad ecclesiam. Tertio qualiter regere debēt subditos. Quarto in quo gloria eorum consistere debet. Quinto in quib⁹ gloriari nō dicūt. Sexto maloꝝ dominoꝝ excessus. Septimo causa excessus. Octauo quomodo dominoꝝ excessus: vita cōditio ⁊ finis in sacra scriptura sit prefiguratus. Nono taliū dominorū ingratitudo. Decimo ꝙ illoꝝ societas est fugiēda. Undecimo quare deus tales dominari permittit. Duodecimo sic dominātium periculū quantum ad seipsos. Tredecimo q̄tum ad alios. Decimoquarto pena paratur eorundem.

Ar. j. ¶ Quantū ad primū qualis esse debeat qui
1 alijs dominatur ostendit status quē tenet. Quantū enim ad eos quibus preest: locum tenet capitis: ei nāq̄ cōgruit quod Sauli dictum est. j. Re. xv. Caput in tribubus israel constitutus es. Sicut ergo in corpore naturali bene disposito videmus cōmuniter ꝙ caput siue facies maiorē ostendit naturalē decorem: maiorem etiā in eo exhibere nitunē artificialem pulchritudinem ⁊ honestatem q̄ honestius loca capitis custodiūt: ⁊ diligētius a facie maculans tergūt: ne aliquid inhonestū appareat. Ita caput i corpore mystico: maiorē ostendere debet spiritualem decorē ⁊ honestatem in incessu: statu ⁊ habitu: ⁊ in omnibus motibus suis nihil ostendēs ꝙ cuiusq̄ offendat aspectū. Et si aliquā in eo maculā inueniat anteq̄ ab alijs videatur diligenter eam tergat dicēs illud. Ps̄. cxviij. Nō dominetur mei: q̄ alijs dominari debeo omnis iniusticia. Aliter non dominus sꝫ seruus sum vilior q̄ seruus corpore: qui seruit viliori labore: quia seruio sm̄ partem nobiliorem: ⁊ viliori dn̄o. i. peccato: q̄ qui facit peccatū: seruus est peccati Joā. viij.

A. ijrt. ¶ Qui ergo dominationis locū tenet faciem conscientie ab omni tali seruitute lauet: ⁊ nō solum faciē seu caput q̄tū ad exteriorē ostēsionē: sed etiā pedes ⁊ brachia seu man⁹ q̄tū ad effectionē seu operationem: q̄ sicut locū capitis tenere dicuntur q̄tū ad excellentiorē honestatis ostēsionem. Ita locū pedū ⁊ ma
2 nuum tenere debent: q̄tū ad ecclesie supportationem. ¶ Duo enī ista dominia: duo brachia sunt ecclesie. De quibus Esaie. lj. Brachia mea populos iudicabunt. ¶ Primo q̄ brachia pro toto corpore patiunt sanguinis minutionē. Ita dn̄i ꝓ ecclia sanguinis effusionē. Tale brachiū fuit xp̄s: q̄ fuit in cruce minutus pro toto corpore ecclie. ¶ Secūdo q̄ sicut brachia onera: ita ipsi ecclesiam supportabūt. ¶ Tertio: q̄ sicut nullus pfecte agit cū vno brachio: sed cū duobus: quorum vno percutit: alio se ꝓtegit. Ita ecclia vno dn̄o nō perfecte regit̄: sed oportet ꝙ seculari domino inimicos percutiat: ⁊ spūali. s. ordine ex hmōi se ab aduersarijs defendat. Et nisi ista duo brachia in vno corpore ecclesie cōcurrāt ⁊ concordant in bono: monstruosum ⁊ periculosum est corpus illud: verbi gratia. Si ecclesia vellet malos rebelles corrigere: quam correctionem ad plenū ducere non potest in casu nisi a brachio seculari adiuta: sicut ptz in captione hereticoꝝ ⁊ excōicatorum: si brachiū istum seculare in hoc deficiat illud op⁹ correctionis perfici non pōt vno brachio deficiente: pro cuius defectu infectionis periculū corpori imminet. ¶ Iterū si reges seu dn̄i terreni volunt subditos taxare: vel alias iniurias inferre sine cōsilio ecclie: vel ecclie brachio: forte tunc arido nō resistēte: ⁊ brachiū deest ecclesie: corpori imminet periculum lacerationis: q̄ dissoluta sunt vincula brachio
3 rū ⁊ manuū ei⁹. Gen. xlix. Unū freneticū vel seculare: q̄n ad modū frenetici quos diligere ⁊ custodire deberet: lacerat. Alio ariditate scilicet ecclesiastico Zach. xj. Brachium eius dexterum ariditate siccabit quando aride et tepide corpus ecclesie a tyrannorū laceratione: ⁊ alias a perditione custodit. Brachia sic disposita: dissoluta dicuntur: q̄ a corpe xp̄i soluta: q̄ rei ostendit effect⁹: brachiū enī corpori coniunctū ꝓ toto corpore periculo se exponit: corpori aūt nunq̄ gratis nocet. Alterius brachij etiā defectum ⁊ infirmitatē q̄tū potest supportat ⁊ supplet. Si pedes cespitando vel lubricādo deficiāt: corpus cadendum brachia pfecta appodiant. Uno etiam pede ⁊ lubrico deficiente. Ali⁹ ne corp⁹ cadat ⁊

occurrit. Sic brachia: sic pedes conficiti christo in vtroqꝫ dominio. Sed separatis a corpore: nulla predictarum conuenit conditio. Sicut patz. P.xij.11. Quotidiano ergo operum experimento ostēditur q multi in vtroqꝫ dominio sunt a corpore christi diuisi ꝛ dissoluti: qꝛ dominatores eius inique agūt: dicit dñs: ꝛ iugiter tota die nomen meū blasphematur. Esa.lij.

Ar.iij. ¶ Et non solū res ecclesie locum tenent brachiorum: vt dictum est sed etiā res subditorum: qꝛ sicut per sanguinem de brachio extractum: ꝛ per pulsum in brachio tactū: sta-
4 tus ꝛ conditio cognoscit corporis. Ita p vitam ꝛ gestum predictorum dominorum mores cognoscuntur subditorum. Sicut patet L.xvj.28. sequitur: bonus enim dominus qui dominatur in virtute sua. In ps.lxv. bonaꝫ habet familiam: quia oculi eius super gentes respiciunt: sicut oculi corporis ad pedes vt bene ambulent. Et sicut sol ꝛ cor membra vt vitam: ꝛ non mortem influant. Sic iste q dominatur in virtute sua respicit ad sibi subiectos: primo oculo iusticie: malos puniēdo ꝛ admonendo: ꝛ omnibus subditis iusticiā
Exm. faciendo. Exēplo sancti Ludouici regis. De quo scribitur q ponendos in officijs diligēter examinare solebat: de vita et fama: et si haberet vnde viueret. Post etiam diligenter examinare solebat: si iuste officiū exequeretur. Et vt melius hoc scire posset: bis i ebdomada sedere solebat in loco publico ad audiendum personaliter querelas pauperū de ministris suis vel quibuscūqꝫ alijs: vt omnibus iusticiam faceret. Incorrigibiles vo ammouit: sicut patet. C.xj.47. Et ergo competit: q sequitur in versu allegato: qui exasperant non exaltentur: q exasperant deum vel subditos peccatis ꝛ crudelitatibus: nō exaltentur in officijs meis: vel in curia mea. Nota. I.xiij.8. Exemplum ad hoc de constantino imperatore lib.j. historie tripertite. c.vij.

Exm. Qui volens probare qui de familia sua es-
5 sent boni christiani: ꝛ pro sua curia digni precepit q omnes de familia sua idolum quoddam adorarent: simulans se velle obedientes in officio retinere ꝛ honorare nolentes vero punire ꝛ amouere. Finaliter quos nec p missis vel minis adorare facere potuit: secū retinuit ꝛ caros habuit. Alios vero tāqꝫ deo infideles a se fugauit. Et bene quia quomodo ei fideles esse possent: qui nunqꝫ pro eis tantum facere posset: quantum deus fecit: q deo sunt infideles. vnde Ambrosi.iij. de officijs. Non potest esse homini amicus: q deo est perfidus. Iterum sicut subditi non auderent receptare proditores suos. Ita nec ipse debuit nec voluit proditores dei: de vtroqꝫ istorum dici potest illud ps.x. Iustus dñs ꝛ iusticias dilexit. ¶ Secundo qui dominatur in virtute gētes subiectas respicit oculo misericordie: miserijs subueniēdo: tribulatos defendēdo: laborātes remunerādo ꝛ salarium fideliter dando: qꝛ sicut tenetur fideliter suo domino laborare ꝛ seruire. Ita tenetur dñs ei fideliter mercedem refundere: qꝛ sicut famulus: ita dominus eius. Esa.xxiiij. ¶ Sed non sic impij non sic: quia illi de quibus predicit Esa.iij. dicens effeminati dominantur eis: omnes conditiones habent contrarias: qꝛ more cordis: vitam non influūt: sed mortem veneni: malis exemplis subditos inficiūt: etiam super ministros respiciunt vt magna lucra reportent: qꝫ q benigne ꝛ iuste subditos regant: sicut patet. A.xij.44. Et sicut sub spinis quiescunt serpentes. Sic Criso. Sub malis dominis quiescunt peiores ministri ꝛ crudeles: q dominos ad crudelitatem exasperant: in tantum q si ipsi vellent in aliquo mitius agere: ꝛ causas inopias pauperum audire: ꝛ de grauatione: seu amerciatione vel redditu: que propter paupertatem vel infortunium soluere non possunt: eos in aliquo alleuiare: ita grauatur fere: ac si de bonis illorum tantum ꝛ dominum verbis prouocant: ꝛ ad crudelitatem more caude leonis exasperant. Dicitur enim q leo volens seipsum ad crudelitatem ꝛ predam prouocare: se cauda percutit. Cauda autem percussus prouocatur. Sic domini percussi vel tacti illa cauda: de qua. A.n.i. Cuius crudelitatis in parte causa est: qꝛ tali tempore officij illorū promouentur de ꝛ gloriantur dicendo de tanto plus rauit: qꝫ illi qui fuerunt ante me: sicut patet in rotulis de compoto. Et quia rotulos suos augmentant compoti. Ideo diabolus in ne multa cum eis computabit. Sicut patet C.xj.41. quia sicut rotulos dominorū augmentant pecunijs: ita rotulos demonum augmentant peccatis. ¶ Secundam conditionem habent predictis dñis cōtrariam quia homines vt frequenter qui habēt vel qui volunt de suo viuere in officijs nunt: sed pauperes de parentela sua vel qui eis diu seruierunt: quos de suis rebus remunerare deberent. p remuneratione ꝛ promotione dant vel q peius est dant eis aliquod officiū in foresta vel vel castro vel dñio vbi non est aliquod officio amerciū de quo viuere possunt: si de mala questa. Uel si forte aliquid

stentatio tamen parū est pro ministri sustētatione. Isti ergo sic officia adepti: aspere p cedentis seruitij mercedem vel pecunie date equiualens de populo cui non seruiunt: vel cui pecuniā non dederāt sine cōscientia colligunt cū augmēto. No. N.iiij. arti.iiij. ¶ Sine cōsciētia dico: qꝛ videt eis q licite poscūt laboris mercedē vel q dederunt: leuare. Un vidi vnū talem: q cū modo predicto esset: ita mitor factus in quodā castro: vbi erant multi diuites: ꝛ nobiles incarcerati in strage nobiliū: ab vxoribus illorū: ꝛ alijs amicis intrare volentibus ad eos videndū: crudeliter ꝛ nimis excessiue ab eis munera exegit. Et cū de hoc reprehenderet: rndit se nō habere de hoc conscientiā: qꝛ dñs p promotione ꝛ seruitij sui mercede: dedit ei illud officiū. Et ideo ei videbatur: q dño placuit: q tamen pmotionē suam colligeret: qꝛ alio modo non potuit nisi per tales extorsiones. Sed quomodo posset ei dñs dare: q nec ipe dñs iuste accipere posset: si presens adesset? Non solū sic in pecunijs miseros affligunt: sed q peius est in corporibus: quia tales etiā incarceratos in profundissimis carceribus ponere solent: vt mercede liberiorē carcerē redimant. De quibus vide Criso. P.viij.4. Et de talibus mercedibus laute viuunt: ꝛ vinū bibunt. De quibus Amos.ij. Uinū dānatorum biberūt. Et q pauperes ꝛ pedites fuerunt: in tm aspere miseros subditos mordent: q de peditibus ꝛ pauperibus fiunt equites ꝛ diuites: sicut quotidiano patet experimēto: ꝛ nō sine subditorum grauamine officiū quod solebat eē sustentatio peditis: modo est sustentatio equitis cū duobus vel tribus ribaldis: magistro suo si possunt nequioribus: de quibus simul Naum.iij. Custodes tuos quasi locuste: et paruuli tui quasi locuste locustarū: de quibus infra. e.c.xxvij. ¶ Dānum vero ex hoc se-
9 quitur tale: q vicꝫ postqꝫ officia sic dabant vel vendebantur nunqꝫ fuit nec erit dñi error et iusticia in terra. Aliquando enim solebant iusti ꝛ boni viri conduci vt talia officia facerent: ꝛ vt essent regis ꝛ aliorum dominorū ministri. Et tūc fuit aliqua iusticia modo non cōducunt vt dictum est. Ideo fere omnis perit iusticia. Quomodo em posset esse iusticia vbi iusti dimittuntur: ꝛ iniusti preponuntur. Iustus em cōmuniter officium non emit: sed potius fugit. Si ergo tales officia non habēt nisi q emunt: ꝛ q emūt iniusti sunt: qꝛ hoc faciūt lucri ꝛ nō iusticie causa: quomodo iusticiā iuste facient? Et vt hoc melius videatur ostēdendus est modus quo per tales officiales seu ministeriales perit.

Tales em in magnis officijs positi: sicut iusticiarij vicecomites ꝛ hmōi possunt aliquibus parcere: ne ad comitatus ꝛ curias veniant: vel ne in assisis ꝛ duodenis ponant ad iurandū de iusticia ꝛ veritate: de qua agitur. Hoies q iusti ꝛ fideles: vidētes q iudicātes latrones ꝛ veritatē intrati dicentes: psecutionē ab his q iuste ledunt patiuntur ppter maiorū defectū: ij sic propter munera vel sanguinē vel fauores vel timores supportāt: vel saltē ab eorū lesione vt deberēt non defendūt: timentes etiā ne ipsi ab illis latronibus vel eorū cōplicibus occidant: vel domus illorū impostea cōburant: illis iudicibus munera dāt: ne in talibus duodenis ponant: falsi vero hoies vidētes q in talibus duodenis lucrari possūt munera dant pdictis iudicibus. vt in illis ponantur. Et sic dū tales iudices ex omni parte tā iustorū qꝫ iniustorū munera accipiunt ex oī parte perit veritas ꝛ iusticia: ꝛ regnat iniusticia: qꝛ non q iustius faciet: sed q plura cupit ꝛ plura dat in officijs ꝛ duodenis ponitur: ꝛ q plures latrones ꝛ homicidas post se ducere pōt: dominat. Dixit bufo crati maledicti tot dñati: tales rāno assimulant. M.
viij.15. ¶ In eternū em maledicti erūt: quia 10
ad vnū obligant quod nūqꝫ faciet. Tales ei dñi q prepositurās vēdunt: vel ad emēdum eas aliquos cōpellūt: cū gratis eas cōmittere deberēt. Et quo nō sunt ibi redditus ꝛ prouentus iusti q vēdi possunt: tenent satisfacere spoliatis p tales ppositos: sicut patet in sum. cōfes.li.ij.ti.v.q.xl. q̄d de illis q emūt. Quod tū sic satisfacere: credo q nō sit adhuc visum. Ideo in morte qū de talibus factis ꝛ sic receptis muneribus p officijs: ꝛ de talibus ministerialibus cōputabūt: experiet quilibet illorū illud Eccli.viij. Dñatur hō homini in malū: q̄ vicꝫ p malo culpe quod in dominio cōmisit: eternaliter malū sentiet pene. Nota F.aij.20. ¶ In tertia etiā conditione q deus respicit multū deficiūt a consuetudine pdictorū dominorū: qꝛ parū curare videntur qꝫ infideles ministri illorū sint deo: peccatis diuersis seruiendo. Tales dñi seipsos deo pfe-
runt: qꝛ nō permitterēt ministros suos seip- 11
sos inhonorare: p oculos vel sanguinem vel alia mēbra illorū iurando: nec q vxores vel filias deturparēt. Sꝫ bn pmittūt q sic iurādo: ꝛ etiā cum dei filiabus quas ipse creauit redemit: fornicando deū inhonorēt similes saracenis. De qbus dicit Aug. de ci.dei.lib.ij. c.xij. q legē ediderūt: q nullus hystrio ederet vel cātaret viles cātilenas ꝛ inhonestas de aliquo ciue: hoc tū permiserūt dijs suis fieri. ¶ Quanta autem sit hec culpa: iudicet

ratio cuiuscumq;: quid diceret de ministro re-
gis terreni qui iniurias proprias acriter vin
dicaret: iniurias vero dñi sui negligenter dis
simularet? quilibet talē reputaret infidelem
Sic in proposito in quo talis dñorū infideli
tas: qui seruos non castigant: non solum re
dundat in iniuriam dei: sed etiam in dānum
proprium imposterum: q: ex quo diabolus
posuit frenum peccati in ore seruorū: facien
do eos deo infideles ꝛ pauperibus eis sub-
iectis: cito ducet eos ad fidelitates ꝛ perdi-
tiones: ꝛ contra dños proprios. Quia dicit
Canon ꝙ non potest homini esse fidelis: qui
deo extitit infidelis. ij. q. vij. non pōt. ¶ Sed
heu multis non sufficit ꝙ familiā non corri
gant: sed ꝙ peius est: nec alios eos corrige-
re permittunt: sed contra volentes eos corri
gere irascunt: eisq; minantur: cosq; in via ad
12 infernum protegūt: sicut pz. C. xvi. 81. ¶ In
quarta etiam conditione predictorū dñorū
deficiunt: q: operarijs suis ꝛ famulis multi
malā mercedem soluunt. Et vt hec sub falso
colore licentius faciant: quandoq; inueniūt
leues causas eos licentiandi: vt sic stipēdiū
illorū retineant. Et tñ est vnum de quatuor
peccatis: que specialiter in sacra scriptura
leguntur ad deū clamare. Quorū primū est
homicidiū Ge. iiij. Uox sanguinis ꝛc. ¶ Se-
cundū sodomia Gen. xviij. ¶ Tertiū paupe
rum seu innocentū oppressio ꝛc. Exo. ij. Cla
mor hebreorum supple oppressorum ab egy
ptijs venit ad me. ¶ Quartū est ministrorū
defraudatio Ja. v. Ecce merces operariorū
vestrorū qui messuerunt regiones vestras:
que fraudata est a vobis: clamat: et clamor
eorū in aures dñi sabaoth introiuit: de istis
vero dñis qui p̄dictis quatuor cōditionib9
malis dominant: pōt subditis quib9 odium
in effectu ostendūt dici illud. Ps. cv. Domi-
15 nati sunt eorū qui oderunt eos. ¶ Huic obij
citur: q: non odiū sed amorē videntur subdi
tis ostendere inquantū eos ab alijs dñis de
fendūt: pro eis etiā placitāt: ꝛ expendunt ne
ad aliud transeant dominiū: sed in hoc po-
tius auantagiū ꝓprium ꝙ subditorum at-
tendentes. Assimilantur cani q̄ os custodit
ꝛ mustelle q̄ domū a murib9 custodit: vt so-
la lautius viuat. Hoc patet: q: circa aīas vbi
nullū lucrū amittunt tēporale: parū curant
quis eas occupet. Sed illam dominationē
cōtemnūt. ij. Pe. ij.

Ar. iiij ¶ In quo aūt consistere debet dñorū gloria:
q̄ bñ se habent erga seipsos ecclesiā ꝛ subdi
tos. Ostendit Aug. de ci. dei. l. v. c. xxv. Sub
his verbis. Neq; eñ nos christianos impe-
ratores ideo felices dicim9: q: diutius impe
rauerunt: vel q: filios imperatores post se
dereliquerunt. Uel q: hostes vel ciues rebel
les subiecerunt: hoc quidē cultores demonū
fecerūt. Et hoc ne hec bona summa putarē
ꝛ desiderarēt. Sed felices eos dicim9 si iuste
imperāt: si inter linguas sublimiter laudā-
tium: ꝛ humiliter salutantiū nō extollunt: sed
hoies se esse meminerunt. Si ad dei cultum
dilatandū studēt: si deū timent: diligūt: co-
lunt: si plus amant illud regnū vbi nō timēt
hēre cōsortes: si tardi9 vindicant: facile9 ignō
scunt: si illā vindictā exercent pro re publica
nō pro inimicitia: si casti sunt: si libentius cu
piditatib9 ꝙ gentib9 dominant: si hec oīa nō
pro inani gloria sz ꝓpter charitatem faciūt
in his hic in re: ꝛ in futuro dño glorie in spe.
plusq; in oī loco dñationis co: q: si habere
posset a principio mūdi vsq; ad finē illud do
miniū: de quo Ps. lxxi. Dñabit a mari vsq;
ad mare: ꝛ a flumine vsq; ad terminos orbis
terrarū: ꝛ predictā non haberet nec in re nec
futurā gloriā i spe: nihil esset i fine: sicut pz
tet. D. v. 4. Ideo ꝯgrue fert quidā innomi-
christianus cuidā magno saraceno a quo ca
ptus fuit: cui oīa maneria ꝛ terras offendē
oīa ei promittens: si fidē suam recipere vel-
let: ꝛ saraceno ponderāte q: pulchra esset ꝛ
magna q̄ ei obtulit: respondit: totū illud mi
nus parū est ei qui meliora nō expectat ab
illo qui est rex regum ꝛ dñs dominantium
Apocal. xix.

¶ Et vt apposita iuxta se posita dari9 videā
tur ostendere restat in quib9 nō debent glo-
riari dñi mali: ꝛ specialiter q̄ de aliena: q:
non eñ debēt gloriari de nobilitate: q: licet
apud mūdū nobiles reputent ꝛ curiales: q:
forte cibū libenter dant: tamen apud dominū
totam curiā celestē sunt vilissimi rustici. Unde
quibusdā militibus querētib9 a magno do
ctore noie Alan9: q̄ esset maxima curialitas
Respondit: abundanter scz dare. Ipse vero
ab eis quesiuit q̄ esset maxima rusticitas: et
ipsis respondere nescientibus: respondit
eis: ꝙ rapere aliena: hoc eñ sequit p argu-
mentū a contrario sensu. Qui ergo meliora-
tati sunt moribus: sunt eis nobiliores. Unde
Tullius in paradoxis. Dictū est inquit ab
eruditissimis viris: nisi sapientē neminē li-
berū esse. An ille liber est: cui mulier impe-
rat: quē cupiditas trahit ꝛ ira impellit: quomo
do loquit pōt libero homini imperare? qui
nō pōt suas cupiditates refrenare: qui ergo
gloriat in dño glorief. ij. Cor. x. Nota infra
e. c. xxxiij. Itē. N. iij. per totum.
¶ Sed heu multi spreta hac Pauli doctrina
exemplum sequūtur Arphaxat: qui gloria

batur quasi potens in potentia sua Judith
16 j. Qui in multitudine diuitiarū suarum glo
riantur. In ps. xlviij. hi frequēter excedunt ꝛ
errant contra quinq;. ¶ Primo contra deum
cū Lucifero ascendentes: sicut patet. A. xxv.
11. ¶ Secūdo cōtra ecclesiā: p malas consue
tudines ꝯtra eam bona intestatorū occupā
do decimas de silua stidua ꝛ hmōi non dan-
do: allegātes ꝓgenitores suos nunq; aliter
fecisse. Et q: aliā legem nisi ꝓgenitorū abu-
sum qui potius volūtate ꝙ dei lege ducebā
tur: pro eis non habent: introibūt vsq; in pro
genies patrū suorū: ꝛ in eternum non vide-
bunt lumen ps. xlviij. Sicut patz. A. xij. 8.
¶ Tertio contra seipsos: de nocte vigilando
ꝛ die dormiendo: noctē in diem vertendo: lasci
uia ꝛ commessatione seipsos consumendo.
¶ Quarto cōtra amicos bona illorū mutuā
do ꝛ non reddendo: in emptionibus circa ve
ram preciū defraudando: ꝛ nisi mutuare vel
vendere q̄ desiderant voluerint: inimicitias
cōtra eos exercēdo. Quinto cōtra subditos
malos prepositos eis preponēdo: sicut pz. S.
e. c. 8. potestatē quā deus eis sup subditos
cōcessit excedēdo. De9 eñ eis cōcessit virgā
correctionis: dicēs: reges eos in virga ferrea
In ps. ij. A brutalib9 morib9 eos preseruan
do: sm Aug. de ci. dei. li. xix. c. xv. Nō inquit
debet hō homini dñari per naturalē ordinē
sed irrationalib9 animalib9: ꝙ patet Gen. j.
17 Ubi dictū fuit homini: dominamini piscib9
maris ꝛ volucribus celi. In cōmissione ista
nō cōmittit ei dominiū hoim: q̄ adhuc non
peccauerant. Si g̃ est hō institut9 ꝛ viuens
sic vt homini nō dñetur: sed pecori. i. pctōri:
in cuius signū prima seruit9 legit homini in
dicta ꝓpter pctm Gen. ix. Maledictus inqt
Noe: chanaan: seruus seruorū erit fratrib9
suis. Ipsi vero dñi discoli hāc cōmissionē ex
cedunt: q: virga nō vtunt ad culparū corre-
ctionē: sed voluntate ꝛ potestate: ad pecunia
rum collectionē: vñ virgā mutauerūt in gla
diū malis cōsuetudinibus tondendo: tallijs
ꝛ taxationib9 ꝛ exactionib9 excoriando. In
vanitatib9 ꝛ superfluitatib9 comedēdo: q: pa
scua diuitū pauperes. Eccli. xiij. Insup ista
virga ista creuit in baculū durū ꝛ inflexibilē
que grauib9 laboribus ꝛ excessiuis eminen
dis subditos verberāt. Sed cito vtroq; tam
virga ꝙ baculo priuabunt: q: merent priui
legiū amittere: sicut pz. A. vj. 3. ꝛ. pro abu-
su puniuntur: subditi vero ab eis modo pur
gati: sicut patet. D. vj. 31. in illa quando in
celo erunt sm prophetā. Esa. xiiij. cū requiē
eis dederit dñs a labore et a seruitute dura
qua ante seruierūt: sument parabolam istā
cum gaudio: dicentes. quomodo cessauit exa
ctor: quieuit tributū: contriuit dñs baculum
impiorū: virgam dominantiū cedentem po-
pulos in indignatione: subijcientē in furore
persequentem crudeliter.
Ar. vij ¶ Huiusmodi vero excessus duplex est cā vna
intrinseca alia extrinseca. ¶ Intrinseca vero
ꝓprij cordis p̄sumptio: superbia: cupiditas: ꝛ ela
tio: qua nullus fere de statu suo contētatur.
18 Quia armigero non sufficit: nisi habeat vel
viuat sicut miles: miles vero vult esse baro
baro comes: comes rex: ꝛ hec presumptio fa
cit: ꝙ qui non potest iuste nisi forte expende
re viginti marcas: expendit triginta vel qua
draginta. Sic est i domino ecclesiastico cle
ricus cupit ecclesiā non vt prosit: sed vt p̄sit
habenti vero vnā non sufficit: nisi etiam pre
bendā habeat: nec prebenda vna: nisi plures
etiam habeat sufficit. Plures habēs nō suf-
ficit nec viuere scit nisi sit ep̄s: vel curialis in
curia p̄latorum vel principū. De illo adhuc
statu anhelāt ad superiores vsq; ad summū
veniāt. Cuius rei exemplū patet. A. xxvij. 5.
Causa vero huius insatiabilitatis pater. C.
19 xiiij. 14. ¶ Causa vero extrinseca: est malū:
vel timidum consiliū: ꝛ defectuum mundi in
experientia. In iuuentute enim ducunt ad
venationem ꝛ hastiludia ꝛ huiusmodi: ꝛ om
nes ludos ꝛ solacia que corpus delectant q̄
quia non fiunt sine magnis expensis freque
ter fiunt indigentes: pro qua indigentia re-
leuanda: vocantur adulantes consiliarij: q̄
dicunt terra vestra opulenta est: homines ve
stri benedictus deus diuites sunt: potestis
tantum de eis leuare sine grauamine. Et si
ipse dominus non adhuc crudelibus assue-
tus: voluerit in aliquo mitius agere ꝛ dice-
re: sic melius est: ei resistunt: sicut patet. S. e.
c. 7. dicentes: domine intendatis vos delicijs
ꝛ solacijs vestris: ꝛ permittatis magis exper
tos se intromittere de regimine dominij ve-
stri: querelas etiam deponūt ꝛ deponere vo-
lentes apud dominū detrahunt ꝛ impediūt
ne forte illorum appareat nuditas ꝛ turpi-
tudo. Dominos etiam informant: ꝙ si tales
ad eos venerint: ad ministros suos eos re-
mittant expediēdos. Unde ꝛ apud dominos
modus talis respōdendi inoleuit. Eatis ad
senascallum vel balliuum meum. Ita ꝙ ipsi
subditorum miserias nec sciunt: nec scire vo
lunt: ꝛ tamē nec excusantur. Sicut patet. C.
xi. 51. cum sequentibus. Qui videlicet ambu
lant post carnem ꝛ concupiscentiam immū-
dicie: veramq; dominationem contemnunt:
secunda Pet. ij. quia quomodo iuste domi-
nari deberent scire nolunt.

Ar.viij ¶ Et quia teste sacra scriptura Eccle.i. Nihil sub sole nouũ. In isto articulo.viij.ostē dere restat quomodo modernorũ tam dominorũ ꝙ ministrorũ excessus ⁊ cause ⁊ finis in sacra scriptura ab olim prefigurabatur. Dan.ij. ⁊ per statuã Nabuchodonosor quatuor modis distinctam. Et per quatuor be-
20 stias Dan.vij.leenã:vrsum pardũ ⁊ aprum. Et per quatuor pestes Johel.i.erucã locustam bruchũ ⁊ eruginē. Illa enim statua habuit caput ereũ:quod ad literam significabat regnũ babiloniorũ sub Nabuchodonosor vsqꝫ Balthasar:pectus autem ⁊ brachia de argento:quod significat regnũ medorum ⁊ persarũ sub Cyro ⁊ Dario quasi per similitudinem duorum brachiorũ. Venter autē ⁊ femora ex ere:quod significat grecorum regnum sub Alexandro magno quod fuit sonorum valde ad modũ eris:tam ꝑpter grecorum eloquentiã:ꝙ propter famã Alexandri. Tybie aũt ferree:quod significat regnũ romanorũ:quia sicut ferrum cõminuit ⁊ domat oia sm̃ Dan. expositionem ibi. Sic illō regnũ cõminuit ⁊ cõteret omnia hec. Cuius expositionis veritatem postmodum sub romanis principibus rei probauit euentus. ¶ Ista dominia cũ dñis suis:tũc tyrannidē ⁊ durũ dominiũ exercuerunt in iudea:sicut patet.iiij.Reg.xxv. Et Numeri.xxiiij.venient in triremibus de italia. Et in multis alijs locis. Et sicut isti tyrãnidem exercuerũt in iudea ⁊ in populo dei. Ita figurant per istos crudelitatem in spirituali iudea.i.contra ec-
21 clesiam ⁊ in populũ subiectum:quem more predictorum vastant ⁊ deuorãt. Quorum caput sunt magni principes:qui tyrannorum vitam ducunt:qui ideo capiti cõparant̃ au-
Leena reo:quia sicut aurũ alia metalla in valore: ita illi alios excellunt potestate. ¶ Secũdo isti per leenã cõgrue figurant̃. Primo quia luxuriosi sunt ad modũ leene. Secundo qꝛ sicut leena quanto plures nutrit leunculos tanto fit magis famelica ⁊ rapacior. Ita isti quanto plures habent filios ⁊ nepotes ⁊ famulos:tanto magis cupidi fiunt ⁊ iniuriosi. Sicut ergo oues non gaudent de multitudine leunculorũ. Ita nec subditi de multitudi-
Exm̃. ne taliũ filiorũ. ¶ Exemplũ ad hoc de fabula que continet:ꝙ sole aliũ solem generante: omnia de filio solis gaudebant:excepta terra:que requisita quare doluit. Respondit: cum sol⁹ esset sol:vix eius potui calores sustinere:sed intantũ me quandoqꝫ torquebat ꝙ sterilem me reddidit:nec fructus parere potui sit. Sed si modo duo sunt:totaliter me incinerabunt. Ita cupidus dominus cum parua familia sine filijs subditos satis grauabit:quanto magis quando magnam habet prolem ⁊ familiam:vbi oportet ꝙ de suo vel alieno: quilibet habeat vñ viuere possit. Ergo eos prole puniendo:sicut frequenter diuitibus contingit misericorditer agit cum populo. Nota.M.iiij.4. ¶ Sed nota ꝙ illa leena dicitur alas habuisse. vt aquila:que significant diuitias ⁊ potestatem. Sed tamen per alas illas non potuit volare:qꝛ corpus ponderosum plus traheret deorsum ꝙ ale sursum:sic per istas alas in morte ascendere non possunt: quia pctã ⁊ male acquisita deorsum trahẽt:facientqꝫ ꝙ in puncto ad inferna descendent. Sicut patet.A.xxv.19.mirum ꝙ ale tũc deficient:qꝛ iniuste acquisite fuerunt. Hiere.ij. In alis tuis inuentus est sanguis animarum pauperum ⁊ innocentum. Et ideo tunc non iuuabunt:sed capientur ⁊ predabuntur ⁊ hoc est quod sequitur.xxij.auulse sunt ale eius.i.morte:⁊ sublata est de terra.i.muntium. ¶ Comparantur etiam tertio eruce est vermis q̃ maxime in oleribus nutritur: qꝛ sicut eruca nõ radicitus herbas deuorat: sed depascit ⁊ residuum dimittit locuste. Sicut patet Johel.i.vbi dicitur ꝙ residuũ eruce comedet locusta. Ita domino capiẽte predam de populo:quod residuum est ⁊ magis dñi euasit:ipsi ministri auare colligũt post talem dñm sequuntur vbicũqꝫ ipse declinat ad visitandũ vel comedendum vel ad aliquẽ amicum videndum:vel ad officium seu iudicium faciendum:quando etiam aliquis ad dominũ illorum declinat:si in aliquo domini gratia indigeat:quantũcũqꝫ recipientur dñm illorum: vel eum visitantes sint satis grauati de expensis ⁊ muneribus dño exhibitis:non videtur tamen satellitibus suis ꝙ ipsi transire debeant sine muneribus. Unde cum extra portã veniunt: statim inter se conferunt dicentes:quid habes. Si vero nihil habuerint:irascunt̃: detrahunt ⁊ obloquuntur:qꝛ nisi dederit aliquid in ore eorũ sanctificant super eũ prelium Mich.iij. Et sic residuũ eruce:comedit locusta. Et sic ptꝫ quomodo dñi sunt caput aureum:leena ⁊ eruca Nota.M.viij.18. ¶ Pectus vero ⁊ brachia sunt. Primo magni consiliarij:iudices ⁊ numerarij ꝑ quos operatur:sicut caput p brachia. Secundo hij congrue per vrsum significantur:tum propter patientiam laborũ in dominis placere cum multis expensis et laboribus nituntur:tum quia quandoqꝫ sunt preda dominorum:sicut vrsi preda sunt leonum:quando enim non potuerint plus pre eos alios predari:tunc eos predantur. De

quibus Esaie.xxxiij. Ve qui predaris:nonne ipse predaberis?cũ cõsummaueris depredationem depredaberis. ¶ Sed visus iste tres ordines habuit in ore ⁊ in dentibus eius. Sic isti respectu superiorũ quibus seruiũt blandimenta habent adulationis respectu equalium:cautelas falsitatis ⁊ deceptionis respectu inferiorũ. Iugũ peruerse dominationis. Sequitur:⁊ sic dicebant ei scilicet dño suo: surge comede carnes plurimas qꝛ predicti ministri ⁊ consiliarij ⁊ filij ⁊ nepotes:dños ad predam acuunt:sicut patet.S.co.c.vij.⁊
14 xix. Aliquando vt dñis placeant:modis ibi expressis. Aliquando vt predã simul capiãt dicunt patribus ⁊ dominis suis:surge satagemus nos dum potes:dũ es in officio:sẽp cogitans ꝙ officiũ non est hereditas. ¶ Tertio isti etiam locustis comparantur ⁊c. Locusta enim pessimum est genus muscarum quã in terris calidis ⁊ orientalibus in maxima volant multitudine. Sicut dr̃ in ps̃.ciij. Venit locusta ⁊ bruchus:cuius non erat numerus. Vbicũqꝫ vero illa multitudo descendit super vineas vel blada:multum eis nocent:qꝛ magnam partẽ campi super quem descendunt:deuorant. Sic predicti volant per terram:quasi iusticiam facturi:sed vbicũqꝫ descẽdũt aurem inclinando ad aliquem qui habet cum eis facere:aliquid ab eo asportare nituntur:vel vbicũqꝫ ad manerium illorũ descendunt:videntes agrum vicini prope et bene iacentem pro eis:illi⁹ agri nõ fructus vt locuste:sed locustis peiores:etiam ipsam terram eis appropriare ⁊ incorporare nitũtur:de quibus Deut.xxiij. Deuorauit terrã
15 cum germine suo. Nota.F.1.3 6. ¶ Venter et femora de ere. Sunt primo inferiores ministri:sicut cõstabularij balliui ꝑpositi:castellani:senascalli:placitatores ⁊ patrie ductores:qui robas portant dominorũ:quas satis care animabus ꝓprijs emunt:qꝛ frequẽter pro eis illicita committunt: quia quando domini volunt aliquod illicitum facere: sicut habere falsam duodenam in quocunqꝫ casu:vel aliquẽ indictare vel occidere:vel incarcerare vel verberare vel suspendere vel liberare iniuste vel terram acquirere contra deum vel alicui aperte vel occulte nocere:statim litere ad eos vel ꝑ eis mittuntur. Et ipsi ex quo sunt cum ipsis:in omnibus obediunt contra deum ⁊ rationem dicentes:dominus meus precepit hoc fieri:cui citius obediunt ꝙ deo:qui precepit contrarium:cui plus tenentur. ¶ Secũdo isti cõmuniter pardo cõparantur:qꝛ cõiter ponunt̃ in talibus officijs iniuste ⁊ mũdi reuolutores:⁊ patrie ductores. Talibus enĩ robas suas dant:q̃ dus scientiam ⁊ leges q̃ de se bone sunt cum falsitatibus ⁊ cautelis suis miscent:varietatem habent in scientia:quẽadmodum pardus in pelle ⁊ colore. Et per tales varietates quas dominorũ lucra appellant:officia sua tenẽt
⁊ robas portant. Qui sic lupus q̃ sm̃ fabulas Lup⁹.
predam fideliter diuisit:reportauit rubeam Exm̃.
coronã:vulpes vero fraudulenta:que vaccã
dedit leoni dicens. Tu rex habebis vaccam: 16
ouem leene vxori eius:captũ leunculo filijs asserẽs se de parte sua nõ curare:nec se talibus indigere ponitur loco eius. Ita fideles qui munera dñis ⁊ vxoribus ⁊ filijs ⁊ familie non dant:q̃ etiam iuste agunt:⁊ ideo paruum dño lucrũ reportant:cito ab officijs remouentur. Illi enĩ qui illud officium pro se vel cõplicibus suis optant:dominum informabunt dicentes. Ille est nimis simplex ad officium illud:populus nõ timet eũ. Et non solum amouetur:sed qꝛ non reportauit tñ quantũ infideles qui ante eum fuerunt falsitas ei imponitur:⁊ vel incõpoti arreragijs: vel alio modo illud ab eo recuperare volũt: quod alij minus reportauit:vt portio dñi per phas vel per nephas:semp continuetur vel augmentet̃. Et ideo spoliabitur:q̃ alios spoliare noluit. Et sic qui recessit a malo prede patuit. Esa.lix. Et alius loco suo ponitur qui habuit conditiões que patet. A.xij.44.
¶ Tertio isti etiam bruco non immerito cõ
parantur:bruchus enĩ est fetus locuste ante 17 Bruc⁹.
ꝙ alas habeat:q̃ in vno loco iacẽs:residuũ locuste radicit⁹ comedit:sic isti in vno manerio vel castro morantes:derelicta a locustis id est a predictis magnis satrapis:q̃ aliquotiens in anno procurijs ⁊ hmõi tenendis ad loca illa declinant:intantũ radicitus comedunt:ꝙ quantum in eis est nihil dereliquũt qꝛ etiam minima non reijciunt munuscula. Sed anteqꝫ omnino deficiant etiã cyrothecarum pecuniã non abhominant̃. Quomodo ergo maiora oblata refutarent ⁊ q̃ nec minima oblata dimitterent:nihil quantũ in eis est dereliquerẽt. Et quomodo aliquid dimitterent illi de quibus dicit deus Mich.iij.comederunt carnem populi mei:⁊ pellem eorũ desuper excoriauerũt:quasi diceret:tãta est eorum malicia ⁊ auaricia:ꝙ si fieri posset libenter hoc facerent. ¶ Tybie aũt ferree sunt primo inferiores ministri:sicut domicelli:armigeri:pedelli:apertores:⁊ alij officijs in aula ⁊ stabulo:⁊ alijs officinis intendentes qui omnes diligunt munera:sequuntur retributiones. Esa.i. Omnes in sanguine insi-
diantur Mich.vij. ¶ Hij secũdo per quartã 18

significatur bestiā. Dan.vij. que licet i textu
Aper. non nominetur: tamē magister in historijs
dicit q̄ hebrei dicūt q̄ fuit similis Apro: cui
etiam glosa cōcordat. Qui ergo turpissima
cogitant: loquuntur ⁊ operātur more porco-
rū: qui semper libentius circa turpia versan
tur: qui etiā more porcorum semꝑ comedūt
⁊ reliquias ⁊ talia q̄ attingere possunt q̄ in
elemosynā ordinari deberent: p̄ concubinis
⁊ inhonestis psonis asportant: q̄ ⁊ grangijs
suis portant: plebē spoliant: nōne per porcū
id est aprū conuenienter designantur. De q̄
in Ps. lxxix. vastauit eā. i. elemosynā vel ple
bē. Aper de silua ⁊ singularis ferus depast⁹
Rubigo. est eam. Fera pessima comedit eū: bestia de-
notauit ioseph Ge. xxxvij. ¶ Tertio isti etiā
rubigini cōgrue cōparant. Rubigo enim est
pestis q̄ spicas segetū quas tangit: ⁊ flores
arborū in ruborē conuertit: ⁊ sic destruit et
decolorat. Sic isti quē societate tangunt in
vita pariter ⁊ in fama: decolorant: eū ad illi
cita trahētes: quos nisi sequi voluerit: erūt
ei semper dictis ⁊ factis tediosi: ⁊ tanq̄ accu
satorē: ⁊ lupum in fabulā: eū semper suspe-
ctū habebunt nec cessabunt vsq̄ ab eis expel
latur: vel eis rubigine male societatis tact⁹
conformetur: de qua societate cū eis vel co-
pulatus ⁊ assimulat⁹ fuerit, p̄phetauit. Eze.
xxiij. dicens. Ue ciuitati sanguinū cuius ru
bigo in ea est. De p̄dictis quatuor simul co
pulatis: pōt dici illud. Prouer. xxx. Per tria
mouetur terra: ⁊ quartū non potest sustine-
34 re. ¶ Istud ve de eis verificat: quando iuxta
predictam Danielis prophetiā. Dan. ij. la-
pis qui abscisus est de monte sine manibus
id est christus q̄ venit de patre in mundum
absq̄ humana operatione percutiet statuā
⁊ destruet oīa predicta regna ⁊ bestias ⁊ pe
des: dicens: illud Matth. xxv. Ite maledicti
⁊c. q̄ deuorauerunt plebē meā sicut escā pa
nis. Ps. lij. Ideo gladi⁹ me⁹ deuorabit eos
Esa. j. Quā impletionē optat fieri cito Eze-
chiel, p̄pheta. Eze. xxi. Duplicet ac triplicet
gladius: vel gladius sententie: de quo Apo
cal. j. De ore ei⁹ gladius ex vtraq̄ parte acu
tus ⁊c. De quo etiā Job. xix. Ultor iniquita
tū est gladius. Iste inquit duplicet quo ad
penā vel corporis ⁊ anime Hiere. xvij. Du-
plici contritione cōtere eos. Et triplicet. pri
mo dei visione carebit. Secundo iocūda san
ctorum societate carebit. Tertio semꝑ intus
vermis conscientie eū mordebit. Et sic foris
vastabit eū gladius sententie late: ⁊ int⁹ pa
uor ignis ⁊ cōscientie Deu. xxxij. Illo iudicā
te male dominātes cum ministris suis: q̄ est
super omnē principatū ⁊ potestatē ⁊ virtutē

⁊ dominationē. Ephe. j.
¶ Quanta vero sit predictorū dominorū in-
gratitudo contra deū: patet. C. xvi. 15. Et nō
solum contra deū: sed etiam cōtra subditos
ingratitudinis viciū exercēt. Sunt enī erga
eos sicut custodes incarceratorum erga in-
carceratos: q̄ illi custodes non descendunt
ad videndū incarceratos ad eorum solacia:
sed vt eorū fortius stringant vincula: ⁊ vin-
culorum claues: vel forte vt ex loquela cum
eis aliquid lucrētur. Sic isti dn̄i de quibus
Esa. xix. Tradā egyptum in manus domino
rum crudelium.
¶ Et licet absq̄ dn̄o simpliciter esse non sit
securum esse: nec bonū: sicut patet i lombar
dia vbi certa dominia ⁊ natiua non habent
⁊ ideo terra continuis vexatur guerris. Ta
lis tamen crudelis dn̄i dominiū qui posset
fugere deberet. vnde Alfonsus in libro suo
refert: q̄ quidā sapiens docuit filiū suum di
cens: ne moreris in ciuitate regis vbi dispen
sa fuerit maior q̄ reddit⁹: ⁊ posuit exemplū
de duobus fratribus quorū vnus factus est
magnus cum rege in extranea patria. Alter
vero fratri ad eum venienti expositis diui
tijs ⁊ honorib⁹: quos a rege illo habuit: ro
gauit illū q̄ in terra illa: ⁊ sub illo rege mane
ret: q̄ rex etiam illum ditaret: qui respondit
quantū habet rex in redditib⁹: qui ait tantū
⁊ quantū inquit alius expendit: tantū inqt
alius ⁊ plus. Cui ait ali⁹: ergo si surgat ad-
uersus nos bellū: vbi habebit rex expensas
de hoc inquit alius habebit cōsiliū. Timeo
inquit alius: ne bona mea in cōsilio veniāt
⁊ de terra illa ille recessit: antequā secum ea de-
cerināt: q̄ qui iuxta tales sunt in vita vel in
morte: ab illo vel heredibus suis frequenter
spoliantur ⁊ male tractant. Qui etiam om
nino sine natiuo domino sunt: vt predictum
est continuis bellis inuadunt et occidūtur.
Ideo in predicto libro Alfonsij dr̄: q̄ est de
rege sicut de igne: cui si nimis prope accesse
ris cremaberis: si nimis remote: frigebis.
Uos ergo qui nec sub duro dominio nec om
nino sine domino esse potestis: subditi esto
te in omni timore dn̄is: non tantum bonis ⁊
modestis: sed etiam discolis: prima Pe. ij.
¶ Nec superbiāt isti domini discoli: q̄ aliqñ
dominantur: q̄q̄ ab alijs timent: q̄ hoc nō
permittat deus, p̄pter eorū bonitatē vel me
ritū quod ostendit Aug. de ci. dei. li. iiij. c. x.
Dicens ⁊ scribens: q̄ quidā latrones factis
sibi ducibus alijs expulsis: regnauerūt. Si
enim dominium concederet hominibus p̄-
pter eorum bonitatē: maxime hoc concessis
set matri eius: ⁊ discipulis quos in hoc mū

dō dominari noluit: sicut noluit: sicut patet
Mar. x. vbi ait discipulis suis: hij qui viden
tur principari gentibus: dominant eis: ⁊ po
testatem habent: nō est aūt ita in vobis. Ut
talis dominatio q̄nq̄ non est ad bonū domi
nantis: sed vel vt hic de bonis suis mercedē
recipiāt: sicut patet. S. iiij. 19. vel propt̄ sub-
iectoꝝ demerita sm̄ Aug. de ci. dei. li. j. c. xxviij
vt humilientur ⁊ affligent ab eis quib⁹ ma
le placere nitūt: ⁊ optimo domino ⁊ deo gra
to seruire noluut: q̄ bene eos remunerabit:
tyrannis seruiāt inuiti: q̄ male eos remune-
rabunt. Quod aūt propter hmōi deus dn̄os
crudeles quasi leones malos dominari per
mittit. p̄z. iiij. Reg. xvij. vbi dr̄ de populo q̄
habitabat in regione samarie: q̄ non timue
runt dn̄m: ⁊ immisit ei dn̄s leones qui inter-
ficiebant eos. Sic in p̄posito: regnare facit
hypocritā p̄pter peccata populi Job. xxxiiij.
Uere ergo dicere possunt⁹ illud Nee. ix. Pro
pter peccata eni corporib⁹ nostris domināt:
sicut p̄z. R. j. 37. Nō ergo eis maledicāt: nec
odio habeant: q̄ñ eos affligunt: q̄ propria
culpa exigit vt tales sint. Sed humiliter su-
stineāt cogitantes eos esse virgā dei: sm̄ bea
tū Greg. in dialogo: de lupo epō ⁊c. quam si
patienter sustineāt ⁊ se emendēt: ipsi salua-
bunt: ⁊ virga in ignē mittet eternū: ⁊ nō do-
minabunt eis ampli⁹ hiere. xxx. No. de hoc
D. xj. 31. Et. B. ij. 54. Et. P. xiij. 53. ¶ Istud
etiam confirmat per Aug. de ci. dei. li. iiij. c.
iij. vbi dicit q̄ si de⁹ bonis regnare cōcedat.
hoc est. vt res humane dirigant. Malis vo
hoc hic permittit ad eorū perniciē Ps. lxxx.
33 Dimisi eos sm̄ desideria cordis eorum: ⁊ ad
suorum subditorū examen. Nā malus si re-
gnet: seruus est: bon⁹ ⁊ si seruiet: liber est: si-
cut p̄z. S. e. c. 15. Ibidē Augu. c. iiij. Amoue
inquit iusticiā: quid sunt magna regna: nisi
magna latrocinia? Et adducit ad hoc exem-
plum de Alexandro ⁊ pirata: de quibus dice
tur infra. R. j. 25.
Ar. xi. ¶ Istis qui sic ad modum dominant latro
num melius esset mediocrē ducere vitam nō
solū vt penas futuras: sed etiā vt p̄sens eua
dant periculum. Tales enim in maiori sol-
licitudine ⁊ timore sunt ⁊ periculo: sicut pa-
tet. D. xj. 6. hoc etiam ostendit Augu. de ci.
dei. li. iiij. c. iij. Ubi respōdit infidelibus im
properātibus christianis: q̄ fides nr̄a suos
cultores potius ad infelicitatem q̄ ad felici
tatem ducebat: quod ostendere nitebantur
p hoc q̄ romani adorātes deos multos. De
quibus. j. Cor. viij. dij multi ⁊ domini mul
ti: totius mundi obtinuerunt monarchiam
34 Suscipientes vero fidem vnius dei christia-

norum dominium paulatine perdiderunt.
In qua improperatione innuere videntur: ⁊
q̄ fides nostra mala sit que cultores ad infi
delitatem adducit: ⁊ q̄ etiā deus noster nō
sit potens suorum conseruare dominiū: qui
bus respondit Augu. proponens exemplū
de duobus hominibus: vno diuite: et alte-
ro mediocre per istum modum. Duorum in
quit duorum hominum vnū mediocrē: aliū
diuitem: cogitemus feliciorem diuitem cupi
ditate flagrantem: timoribus anxium: nūq̄
securum: semper inquietum: perpetuis ini-
micitiarum contentionibus anhelantem cu
ras amarissimas aggregantem. Mediocrē
illum re familiari parua sibi sufficientem:
charissimis suis cognatis atq̄ vicinis sua-
uissima pace gaudentem: pietate religiosū
benignum mente: sanum corpore: vita parcū
moribus castum: conscientia securum: nescio
verum quisq̄ ita desipiat: vt audiat dubita
re quem preferat. Sic inquit in duabus fa-
milijs: sic in duobus regnis ⁊ populis. Qd̄
ergo inquit deus curam habens de suis fi-
delibus eos ad mediocrē reducit statum nō
ad infidelitatem: sed ad felicitatem pertinet.
Sicut patet. A. xv. 31. ⁊. M. viij. 30. cum se-
quentibus. Sic in proposito quia magna
sequuntur pericula huius mundi diuitias
⁊ dominia. Deus misericorditer cū multis
agit: quando eos a talibus preseruat vel q̄n
eos a statu illo ad statum duci paupertatis
complent vaticiniū. Esa. x. dicentis. Mittet
inquit dominator dominus exercituū in pin
guibus eius tenuitatē. Et licet de hac amis-
sione seu dei exenio multi modo murmurēt:
tamen in fine ei de hoc regratiabūtur: sicut
patet per exemplū. B. iiij. 17.
¶ Et non solum sibijpsis vt dictum est: sed Ar. xiij
etiam suis subditis ⁊ vicinis malorum pote
stas ad dn̄iū est periculosum: tā i periculis spiri
tualib⁹ q̄ corporalib⁹. Ut: sic tēpamētū ⁊ bona
planetarū ⁊ corpoꝝ supiorū: dispositio ma-
xime valet, p terra: terrāq̄ colentib⁹. Ita dis-
peramētū eorūdē ⁊ mala dispositio est maxi
me nociua: q̄ terrā sterilē reddit. Cultoresq̄
ei⁹ pauperes iam labore ⁊ fame consumit.
Sic dn̄o est de planetis ⁊ psonis superiorib⁹
tā in dn̄o ecclesiastico: q̄ seculari: q̄ñ illi re-
gulariter viuūt: ⁊ bn̄ sm̄ deum ⁊ virtutes di
sponunt: subditi bene viuunt. Q̄ñ vero sunt 35
in se mali: subditi conditionem illorum faci
liter sequuntur: q̄ cuius caput infirmū ⁊c.
sicut p̄z de exercitu ⁊ duce: sicut p̄z de iudeis
quorū populares christū p̄cessiōe adorauē
rūt: q̄ eodem ore vidētes volūtatē dominan
tiū iter eos: ⁊ eū clamauerūt blasphemātes ⁊

dicētes:crucifige. ¶ Si vero superiores sint bugosi et elati ad dominia anhelātes:subditi non habebunt pacē nec extrinsecā nec itrinsecam:qz sicut inordinat⁹ appetitus domi-
36 nandi fecit preliū Apo.xij. Factum est pliū mag. in ce. Ex quo etiā secuta sunt oia mala hic infernus in terra:ita inordinatus appetitus dominandi est causa fere omniū guerrarum et multorū malorū. ¶ Si vero superiores in dominio suo sūt negligētes vel insufficientes:non valentes vel non scientes inimicis resistere:magnū etiā imminet subditis periculum:qz sub tali dominio spirituali demones animas captiuāt. In dominio vo tēporali:aduersarij dominiū illud in sui et suorū subditorū et successorū preiudicium et dānum inuadunt:auferūt vel diminuunt:et subditos in dūi defectū grauant et spoliant.
Exem. Unde tales dūi inscij et impotentes vel inuoluntarij sunt:sicut statue mortue. De qbus historie habent et continent qz quadā ciuitate obsessa:bellatoribus et fortibus militibus intus mortuis qui in ciuitate perant:posuerunt statuas mortuas sup muros loco militū et in forma militū armatas extrinsece:vt illarū multitudine inimici terrerentur. Hostes pmo terrorē habētes:postmodum vero videntes bubones de nocte super eas quiescere:quod etiā nō erat in eis mot⁹ vite vl valida defensio:ciuitatē ceperūt et destruxerūt. Sicut ciuitate ecclesie vel quocūqz dominio vel cōitate de qua. C.iij.2. valentib⁹:de qbus Esa.lxij. Super muros tuos constitui custodes tota die et nocte imperpetuum nō tacebunt:dudū mortuis. Alij loco illorū ponuntur solū in forma intrinseca eis similes: quia nec in vita et defensione vel spirituali vel corporali sunt eis similes:nil valentes: qz hostes inuadentes absqz timore et misericordia:vtrūqz dominiū tam animarū qz rey occupant et inuadunt. ¶ Ex quo patet illud Boecij de conso. qz vez plura mala eueniunt ex hoc qz mali dominantur et dignitates assequuntur:quā ex inundatione alicuius diluuij:cuius ratio patet ex predictis:qz alie tēpestates bona exteriora pauperum destruūt dum in cāpis sunt. Sed ex mala dominatione destruuntur bona spiritualia et etiam corporalia:et auferuntur bona plus elaborata vicz que in bursa et in arca sunt. Et sic patet qz nec in bonis spūalibus nec corporalibus a planta pedis vsqz ad verticē capitis:vbi caput est languidū et cor merens. Esa.j. Nō est in eo sanitas:a minimo vsqz ad maximum in omni loco dominationis eius. In ps.cij. Sicut patet. T.v.3.

¶ Predictis vero maiorū dominorū et ministrorū excessib⁹ duplex correspōdet pena tēporalis: alia eterna. Tēporalis vero alia debet corporibus:alia rebus exterioribus. ¶ Corporibus vero talis debet pena:quales alijs iniuste ponunt. Iniuste eñ incarcerantes occidentes:iuste easdē in se experientur penas ab illo iusto iudice inflictas:qui loqtur. In ps.xj dicens ppter miseriā inopū gemitū pauperū:nunc ex.etc. Ad quid etc. gā ad alligandos reges eos in cōpedibus et nobiles eoy in manicis ferreis. In ps.cxlix. supple sicut ipsi iniuste alios alligauerunt. Et oportet qz deus hoc faciat:qz ipse mihi non pōt:q dicit. Exo.xxij. Vidue inquit et pupillo nō nocebitis:si aūt leseritis eos clamabunt ad me:et percutiā vos gladio:et erunt vxores vestre vidue:et filij vestri pupilli. Et ius vindicte causa qtū ad vxores et filios p J.iuj.17. Clamabunt inquit ad me sicut iniuste vexati:et qui iusticiam obtinere nō possunt an inferiori curia:clamant appellando ad superiorem. Sicut clamauit quidam abbas de quo scribitur in li. de apib⁹ qz cum de iniuria sibi a quodā dūo facta:in nulla curia iusticiā obtinere posset:ait dūo:cōparam corā deo:et circa tricesimū diē sequentem abbas infirmatus mortuus est. Dūs vero existens in balneo cristēs:audiēsqz cāpanas:et intelligēs a ministris pulsationis causam qz abbas talis mortuus fuit, Dixit:venire qz statī oportz me mori:vt rñdeā ante tribunal dei de cā q vtur inter me et abbatē illū quod et factū est:vt de eis verificet illud Esa.l. Simul ad iudiciū ppinquemus. ¶ Et certū est qz ibi iustū obtinuit iudiciū:sicut et quando q hic contra mūdi potētes iusticiā obtinere nō pñt:ibi obtinebūt: qz hoc testificatur ps.cxlv. dicēs. Facit iudiciū oib⁹ iniuria pa. Et iudiciū h male factum:ibi corrigit. Unde Sap.j. vocat corripiēs iudiciū. No. Isa.i. ¶ Hoc est aūt apud deū iudicium corripiens hic iniuste afflictos liberare:et affligētes ad easdem penas vt dictum est condemnare:iuxta dictum suum propriū Mat.vij. In quo inquit iudicio iudicaueritis:iudicabimini. Quod pulchre in facto fuit ostensum .j. Regum.xv. Ubi propheta dei Samuel quando ad mortem iudicauit Agag regez Amalech. Ait regi sicut fecit sine liberis mulieres gladius tuus. Ita absqz liberis erit inter mulieres mater tua. Et sic in frustra concidit eū. Ecce eodem iudicio quo alios iudicauit iudicatur. ¶ Tales vero penas a deo inflictas sustinentes seipsos ad patientiam arment: cogitatione diuina iusticiam ad

memoriam reducentes:qua hic iuste patiuntur. Sicut enim fabulas quidam leenam ad patientiam et ad mitigandum dolorem quē de morte habuit leunculorū:hortabatur dicens:quia multorum animalium fetus rapuisti:iniuste tui fetus a te rapti sunt: quare ergo doles quod iuste factum est:qñ aliorū fetus rapuisti:cogitare debueras qualē mater habet dolorē:quando filios amittit:quē dolorem si bene cogitasses:modo de amissione tuorū non doleres. Sic dei iusticiam ad memoriam reuocabant fratres Joseph Ge.xlij. dicentes. Merito hec patimur qz peccauimus in fratrē nostrū:videntes angustias anime illius dum deprecaretur nos et non audiuimus:idcirco venit super nos ista tribulatio. Sic etiam latro a dextris christi in cruce dicens. Nos quidem iuste. Nam digna factis recipimus. Lu.xxiij. Sic etiam adonibezech Judicū.j. quando eisdē penis quibus alios prius torserat: torquebatur:sicut ibidem patet:diuinā iusticiam recognoscens dixit sicut feci:ita reddidit dominus mihi. Sic Anthiochus etc. Nota ad idem auctoritatē beati Grego. A.xviij.4. ¶ Secūdo sunt puniendi a deo in rebus exterioribus.
30 vez amissione dūij et terrarum et rerum male acquisitarum:ppter tales enim iniusticias et pauperum clamātiū ad deum maledictiones:non sunt dominia durabilia:sed cito ab illis heredibus suis ad extraneos transferuntur:qz patet primo p illud quod scribit Aristo. Alexandro in secretis secretorum:ppter hoc inquit fuit destructū regnū chaldeorū: qz regū et dominorū expense redditus excedebant:et ipsis deficientibus redditib⁹ ppriis bona acceperunt subditorū et ipsi clamauerunt ad deū gloriosum:qui exaudiuit eos:et regnū illorū destruxit:p oia hec dicta phi cōcordat sacra scriptura Eccli.x. dicēs:regnū inquit a gente in gentē transfertur propter iniusticias et iniurias et cōtumelias et diuersos dolos. No. mlta exēpla ad hoc. A.xij.13 ¶ Sed qz in hoc seculo multi illorū tales pe-
40 nas dū viuunt euadunt. Ideo certius et durius eā post mortem inuenient eternaliter: sicut patet. C.xvj.16. et. D.xj.31. Et licet hic euadant:qz non cōsimiliter torqueantur:sicut alios torserunt:ibi illud nō euadēt iudiciū. Sicut eñ sancti post mortē premia habebunt cōuenientia:sm ea que viuentes bñ gesserūt Ita mali penas cōuenientes experient quod congrue ostensum fuit in accidenti circa res cuiusdā dūi satis non nup defuncti. Habuit
Exem. eñ dū viuit vnā malā conditionē:qz vez quocūqz titulo vel colore potuit libēter bona cōfiscauit subditorū defunctorū. Habuit et aliā conditionē bonā qz vez pauperibus blada et hmōi libenter mutuauit in eorū necessitatibus. Accidit in morte sua:qz oia bona inuenta in manu sua vel in manerijs fuerunt regi cōfiscata. Ita qz de illis executores in nullo eū iuuare potuerunt. In quo satis ostendit deus:qz sicut alios spoliauit et grauauit:ita et ipse spoliaretur:bona vero que prius mutuauerat que in manib⁹ fuerunt debitorum executores postea collegerunt:et inde defunctum iuuerunt. Quasi diceret deus in facto et in consuetudine:in qua male egisti punieris. in qua vero bene remunraberis. ¶ Illi 4c
ergo qui sic subditos dure subijciūt seruituti:ibi seruituti subijcientur mille demonorū. Et sic de alijs:sicut patet. D.j.31. quibus loquitur deus per sacrā scripturā. Sap.vj. dicens:discite iudices finiū terre:prebet aures vestras:cito apparebit iudicium durissimū: quoniā cū essetis ministri regni illius nō recte iudicastis:neqz custodistis legē iusticie: neqz sm dei voluntatem ambulastis nō subtrahet psonā cuiuscūqz dūs oim:nec verebit magnitudinem qm pusillū et magnū ipse fecit:et equaliter est illi cura de oibus. Fortioribus autē fortior instat cruciatus. Hec ibi. Fortioribus inquit fortior instat cruciatus. Sicut videmus qz rex captis proditoribus suis pauperes statim occidit:maiores vero tractu:suspendio exenteratione et corporis diuisione et multis penis affligit. Sic in proposito rex regū et dūs dominantiū. Apoca.xix. ¶ Item quando dūi sunt infideles deo: deus pmittit seruos eis esse infideles. Nā qz Salomon erat talis deo pmissus est Hieroboam insidiari. iij. Reg.xj.

Ebrietatis vicium E.j.

fugiendū est. Primo propter dānum et periculū quod affert ipsi aie:ipsam infatuando:pdendo et spoliando. Secundo qz multa peccata secum ducit. Tertio qz famā aufert. Quarto qz penā promeretur temporaliter. Quinto qz ad penā ducit eternam Sexto qz in reb⁹ exterioribus depauperat. Septimo qz corpus dānificat. Octauo ponenda est ebriosorū excusatio cū reprobatione. Nono pera oia predicta ostendere restat remedium:quo ebriosi se refrenare poterūt ne mala incurrant predicta.

¶ Primo est fugiendum:qz infatuat. Si eñ illos fatuos vocamus qui a natiuitate sensu caruerunt:vel qui ex aliqua infirmitate Ar.j.
sensus amiserunt:et in frenesim inciderunt

inuiti: multo rationabilius isti fatui vocāt qui ex mera sua voluntate sensus amittunt ⁊ linguam ⁊ pedes ⁊ manus ꝙ̄tum ad vsum que possidere possent si vellent: ꝙ̄ illi qui inuiti sensus amiserunt. Sed dicent isti: nati=ui tales multo stultiores sunt: quia semper sunt tales: ebrij non nisi ad breue tp̄s. Qui=bus respondendum est ꝙ non: q2 isti frequē=ter ⁊ gratis sensus amittunt: illi semel ⁊ inuiti. ¶ Iterum sicut ille sapiens vocatur: qui infirmitatē vel dānū corpori vel anime vel rebus imminere sentiens: remediū a sapientibus querit sicut qui ꝯtra infirmitates corporales peregrinatur ⁊ querit deū vel sctōs: vel sapientē medicum: vt sensus vel sanitatē recuperet. Ita congrue a cōtrario sensu stultus vocatur: q̄ sensus ⁊ sanitatē habens: salsa comedit: ⁊ bibēdi appetitum prouocat ad tabernam peregrinatur ⁊ ibi offert vt sensus ⁊ sanitatē habitam amittat: ⁊ cordis sapientia pro simbolo tollatur. Quia ebrietas pro simbolo suo aufert cor. Osee. iiij. ¶ Sic vero infatuati castrū anime perdunt: ⁊ deum qui in eo habitat perdunt: sicut ebrij custodes: castra vel ciuitates ꝑdunt mūdiales. Iuxta illud Augu. ad sacras virgines: ꝙ̄ plurime inquit vrbes diu obsesse nec capte: custodibus somno vinoq; sepultis ab hostibus patefacte: igneq; cremate sunt. Sic castrum spirituale anime: custode eius atq; ductore suo ratione submerso potu: ab hostibus capit: 2 ⁊ in foueam peccati cecus cadit: ductore ei⁹ deficiente. ¶ Si vero infatuat⁹ capt⁹ ⁊ in puteum peccati proiectus: virtutibus spoliat. Quasi sicut vbi est frequens aquarum inūdatio: semen submergitur: ita semina verbi dei ⁊ virtutum: vbi frequens inundatio taberne ⁊ ebrietatis ps̄. cvj. Moti sunt sicut ebrius omnis sapiētia eorum deuorata est. ¶ Ex quo patet ꝙ ebrietas: oī latrone crudelior. Primo q2 aufert bona meliora. sc3 spiritualia. Secundo quia eum quem capit: periculosi⁹ tenet: quia sub alio latrone posset ad deum clamare. Et si statim esset occidendus: posset a deo de peccatis suis veniā postulare: quod iste non permittit. In quo patet ꝙ istud est omni peccato periculosius: ꝓ tanto quia qui in quocūq; esset peccato sentiens mortē appropinquare: posset sacerdotem ⁊ veniam petere: ꝙ ebrietate sopitus facere non pōt. Sic q; aīa talis dū moritur aufertur sine quocūq; penitētie remedio: sicut caput Holofernis: q ⁊ dormiebat nimia ebrietate sopit⁹ Iudith. xiij. Nota. S. v. 6.

Ar. ij. ¶ Secundo est fugiēdum q2 ad multa alia
3 ducit peccata. Sicut eīn auceps aues multē ad vnum congregare locum: vt illuc illaqueantur ⁊ capiātur. Sic diabolus multos ad tabernam congregat: vbi de viginti vix euadit vnus vl' duo: qui dicere possint: laqueus contritus est ⁊ nos liberati sum⁹. ps̄. cxxiij. Quia oēs illaqueantur. Alij potus excessu. Alij turpib⁹ verbis ⁊ cantilenis ⁊ impudicis aspectib⁹ ⁊ illicitis tractatibus ⁊ concupiscentijs ⁊ luxuriosis ⁊ vanis narrationibus. Alij luxuria ⁊ incestu: q2 vbi ebrietas: ibi libido ⁊ furor dn̄atur: di. xxxv. vēter. Et sicut patet Geñ. xix. vbi dixerūt filie Loth. Inebriemus eū vino ⁊c̄. De quo dicit canō: quē sodoma non vicit: vina vicerūt. di. xxxv. §. j. ¶ Alij homicidio: sicut p3 de illo in vi. pa. Cui diabolus dixit. Elige cōsentire vnū de tribus peccatis: ⁊ nunq; tētabo te: q̄ elegit potius inebriari. Et postea vtrūq; adulteriū vic; ⁊ homicidiū adiecit: q2 virū cum cu⁹ vxore ebrius peccauit: superuenientē occidit. ¶ Alij tumultu ⁊ litigio: ⁊ secretorū reuelatione: quia prouerbiū est: vinū ⁊ confessio oīa reuelant: ⁊ nullum secretū vbi regnat ebrietas. Prouer. xxj. ¶ Alij falsitate: facit eīn hominem falsum dupliciter. Primo q2 multiplicīter falsitates cōspirationes ⁊ cōfederationes detestatis ⁊ falsis duodenis ⁊ hmōi tractantur. Secundo: q2 multa facit hominē promittere dū ebri⁹ est: q̄ sobri⁹ reuocat. Ideo dicit canon ꝙ pronū facit hominē ad ꝓmittendū: ⁊ postea tristem ad soluendū: sicut patet de Herode ⁊ Ioanne baptista: xxij. q. iiij. vnusquisq;.

Alij festinus ⁊ fatuis iudicijs ⁊ sententijs ⁊ inordinatis cōsilijs. Sicut illi qui parliamenta ⁊ consilia ⁊ iudicia sua tenēt: postq; sunt vino calefacti: q2 vinū in eis dominat: pos ratio. De quibus. C. xj. 5. Et Esa. xxviij. pre ebrietate errauerunt: ignorauerunt iudicium nescierunt videntē. A quibus appellare posset: sicut appellauit mulier de qua Seneca declamatorie refert. Quod a Philippo rege temulento dānata: appellauit. Ad quem inquit rex: ad Philippum inquit: sed sobriū: qui crapulam excussit ⁊ mulierem a sententia absoluit. Sed heu non sic temulēti moderni: sed si quid tunc ordinatū fuerit in subditorum depopulationum: minime reuocatur: quod vero in subditorum ordinatur solaciū negligitur. Alij iniusticia: q2 inequaliter dei bona diuidunt: dū vnus fiat ali⁹ ebri⁹ est. j. Cor. xj. Quod si equaliter inter se diuiderent: neuter excederet vel indigeret. Sic de pannis: sic de pecunijs. Sic de oib⁹ alijs bonis. Et sic patet ꝙ ebrietas est fames ⁊ nutrix oīm viciorum di. xxxv. añ oīa. Et. xv. q. j. sane. Nec mirū: sicut intrat potus exit sensus. Et sic paulatim

tim omnis sapientia eorū deuorata est.

r. iij. ¶ Et non solū peccata adducit: sed etiam famam ledit: q2 sicut anhelitū fetere facit i mamam ledit: q2 sicut anhelitū fetere facit ⁊ apud deū ⁊ apud bonos homines: sic famā ⁊ apud deū ⁊ apud bonos homines: q2 omnis bon⁹ hō minus tales diligit: minusq; illorū appreciatur ministeriū: et 4 sociatatem ⁊ ab oībus etiā deridentur. vñ Ambro. li. de penitētia. Ebriosus inq̄t cū vinum absorbet: a vino absorbetur: ⁊ abominatur a deo: despicit ab angelis: deridet ab hominibus: cōculcatur ab omnib⁹. Ideo Sene. epl'a lxxiij. dicit: ebrietatē volūtariā esse insaniā nec mirū: ꝙ ad multa vicia ⁊ pericula ducit q2 sicut nauis in mari cū gubernatore impotente ad multa pericula impellitur: ita homa qñ ratio ꝑ quā gubernari deberet: fit impotens ꝑ ebrietatē: ⁊ hoc experiuntur multi: q̄ tūc loquunt ⁊ faciūt de q̄bus postea multum erubescunt: ⁊ dolent ⁊ que nunq; essent sobrij facturi.

Ar. iiij. ¶ Viri ho ecclesiastici. De quib⁹ Esa. xxviij. sacerdos ⁊ propheta nescierunt pre ebrietate absorpti sunt a vino errauerunt in ebrietate non solū infamia sicut alij sed etiā depositione puniendi sunt: sicut patet di. xxxv. ep̄s vbi sic dicitur p̄sbyter ebriosus deponatur. Inferiores clerici cōmunione priuent. Huic etiā ꝯcordat decretalis li. iij. ti. j. de vi. ⁊ ho. cleri. A crapula: vbi etiam prohibet potatio nouminā norū ad equales potus.

Ar. v. ¶ Et non solū tēporalē: sed etiā eternam inducit penā. Qr ebrietas assuefacta est mortale peccatū. Di. xxv. vnū. §. alias. i fine. Diabolus suos inebriādo assimilat amico fraudulento q̄ simplicē vicinū inebriat: vt de hereditate sua eū decipiat. Sic diabolus mittens. s. peccati fel: ⁊ inebriās Abac. ij. de quo felle. Aug. in quodam sermone. Ebrietas est dulce venenū: quā qui habet seipsum nō habet. Sed sicut ebrij dū in tali sunt statu nō dolent de hereditatis vēditione vel alio damno: quod reb⁹ vel corpori inferūt. Sed expergefacti multū dolēt. Ita amittētes modo hereditatē celestē: ebrietate vel quocūq; alio peccato: dū in tali sunt errore: non dolēt: q2 consciēciā excecāt: ⁊ sepeliūt ratione. xv. q. j. sane. Io ridēt ⁊ petūt more freneticor: qui infir
6 mitatē ꝓpriā ignorātes iactāt. De quib⁹ Esa. iij. peccatū suū sicut sodoma ꝓdicauerunt. Et reprehendentes derident: sicut frenetici nolē re curari. Figura de Esau Geñ. xxv. Comedit ⁊ bibit: ⁊ abijt paruipendens ꝙ primogenita sua vendidisset. ¶ Sed extrema istius gaudij luctus occupabit: quando de alto citho bibent: qñ ignis ⁊ sulphur erit pars calicis eorū: quādo dicet eis illud Hiere. xlviij.

Inebriate eū calice ire dei: vt sicut bibendo inordinate delectabat. Ita bibendo puniat. Sicut patet. D. xj. 32. Et. D. xij. 37. ¶ Quod autem ebrij sic sint puniti: patet ꝑ hoc quod Exem. narrat Valeri⁹ de quodā ebrioso: cui de⁹ ostēdit in quadā visione diabolū vnū ad penas ducentē: ⁊ magistro demoniorū querēti vbi eū inuenisset: Rñdit in ebrietate. Cui magr: portes ergo eū huc: vt bibat satis: ⁊ infundebant in os eius picē ⁊ sulphur: vt ei videbat dicētes: sitisti: bibe. Huic etiā concordat scriptura sancta. In ps̄. x. dicēs. Ignis sulphur ⁊c̄. Ille autē cui hec visio ostendebat: imposterum ab ebrietate se retraxit. ¶ Sed cogitant forte aliqui: ꝙ si similis visio eis ostenderetur: se etiam corrigerent: quib⁹ dicendū est: ꝙ sufficiat ꝙ audiant q̄d alijs consimilibus accidit: q2 de similib⁹ simile est iudiciū. ¶ Et preterea aliquando multis ostenditur 7 ꝙ propter tales ebrietates aliqui in morte desperant ⁊ dānantur. In villa eīn satis nota cū quidā talis ad mortē infirmaretur: ⁊ a Exem. bono vicario q̄ mihi hoc retulit visitaretur: ⁊ ad ꝯfessionē ⁊ cōmunionē āmoneretur: nullū aliud responsum habere potuit: ꝙ̄ istud bona ceruisia: ceruisia bona: ⁊ si verbū eum mutare cōtingeret: qñ de sacerdote ei mētionē fecerunt dixit: portauit ne mihi sacerdos bonā ceruisiā vl' bonū potū. No. simile huic D. 41. 9. Hoc ergo exemplo expergiscimini ebrij. ⁊ flete: ⁊ vlulate oēs qui bibitis vinum in dulcedine Iohel. j.

Ar. vj. ¶ Et ponat ꝙ aliq̄ ita sint illo pctō excecati: ꝙ infamiā vel inferni penas nō timeāt: quia
8 forte eas nō vidēt: vel nō credūt: saltē timeāt rerū ⁊ bonorū diminutionē quā ex ebrietate cōseq̄ optime vident. Ideo istā penā post ꝑcedētes posui: q2 plus apud mundiales timet: cū ergo videant: ⁊ quotidie inter se loquunt ꝙ ebriosi nunq; ditabunt. Cui etiā dicto cōcordat sacra scriptura dicēs Eccli. xix. Seruus ebriosus non locupletabit: saltem illo timore digere paulisper vinum quo mades. j. Re. j.

Ar. vij. ¶ Iterū ponat ꝙ ita stulti sint ꝙ penas nō timeāt eternas. Ita ꝓdigi: ꝙ rerum non timeāt diminutionē: cū carnē nemo vnq; odio habuerit carnis saltē dilectio ebrietates refrener que multis eā afficiunt infirmitatibus: sicut paralisi: cecitate: capitis dolore: ⁊ multis inconuenientijs. De quibus Inno. li. de 9 vilitate cōditionis humane. Quid inq̄t turpius ebrioso: cui fetor in ore tremor in corpore prodit occulta. Cui mēs alienat: facies trāsformatur: lingua agitat: secūdi calices quē non fecere disertum.

Ar.viij ¶ Quando vero de ebrietate reprehenduntur quidam illorum se excusant per societatem et amicorum instantiam. Sed in hoc defectum proprium potius ostendunt: quam se excusent: minus sapientes in hoc facto se ostendunt: quam sint irrationabilia animalia: que ad nullius rogatum ultra potum necessarium sumunt. Unde fertur quod quidam presbyter familias habuit quendam ceruum domesticum in domo sua: qui ad prandium ceruisiam de ciphis solebat bibere: et quadam vice tantum bibit: quod inebriatus erat: et saliens in curia inter lignacerium suum grauiter lesit: numquam postea ceruisiam nec aliquid preter aquam voluit bibere.

Exem. ¶ Ad idem fertur quod illam insipientiam quidam cognouit. Cum ad aliorum instantiam plus solito bibens inebriatus fuisset. Et equum ad plus bibendum nullis precibus vel amicitijs inducere posset: ait me sapientior es. Sic ergo ad potandum rogantibus et dicentibus illud. Cant. v. Inebriamini charissimi: ridere deberent: sicut quidam

Exem. tali respondisse fertur dicens: multum indiges stulto: quod de tam caro amicouis stultum tuum facere. Audiendus est quam et preponendus melior amicus qui dicit. Ephes. v. Nolite inebriari. ¶ Alij se forte excusari credunt: quia potum emunt: et quod emunt: capere possunt: ne simbolum amittant: sed male simbolum lucratur: quia animam mortaliter peccando perdit. Si ergo qui non plus soluit quam ipse: non inuideat si frequentius et plus bibat: cum secundum sitim propriam et non voracitatem alienam sibi necessaria mensurare debeat. ¶ Alij auide et excessiue sumunt: quia raro sumunt: et male: quia quid prodest illa nimietas contra sitim que transijt: quando iam satis habet: nocet que transijt: nec oportet quod excessus illam faciat: quam iam sufficientia satiauit. Nec valet excessus contra sitim futuram immo nocet quia sitim in futuro prouocat: sicut patet. D. xj. 22. Alij se excusant: quia nemini nocent dicentes non nimis bibit: qui neminem damnificat. Isti deficiunt: quia sicut ex precedentibus patet sibi ipsis nocent: tam animabus quam corporibus: et contra deum peccant. Sicut patet. S. e. c. arti. v. quia est peccatum mortale: et contra proximum indigentem: quem defraudant: sicut patet ex auctoritate Pauli. S. e. c. 4. ¶ Quando vero de male factis que inebrietate committunt reprehenduntur: excusant se per ebrietatem dicentes: parce mihi domine: ebrietas me fecit hoc facere. Isti non se excusant: sed de duplici peccato se accusant. Si enim ista excusatio esset sufficiens. Esaias propheta potius illos excusaret: de quibus dicit. xxviij. c. pre ebrietate errauerunt etc. Sicut patet. S. e. c. iiij.

Art. ix. ¶ Ratio ergo corpus a talibus excessibus refrenare debet freno abstinentie: que multa in sacra scriptura commendatur et persuadetur sicut patet di. xxxv. sexto die. Et de conse. di. v. non dico. Et. A. iiij. per totum. Hac enim refrenari debet quia sicut equus quando postquam satis biberit: nisi freno refrenetur: in aquam cadit et insidentem in periculo ponit. Sic caro postquam satis biberit: animam submergit: nisi abstinentia refrenetur. Cuius enim due partes restringentes: que retinaculo vocantur refrenare debent breuitas et perpetuitas. Cogitatio de delectationis breuitate que statim transeunte omnia illa que gustui delectabant in lutum fetidum ponuntur: et frequenter ad amaritudinem conuertuntur: retrahere deberet. Ex alia parte etiam consideratio dicte penalitates tam temporales quam eterne vitam nostram refrenare deberent: ut non inueniatur in commessationibus et ebrietatibus. Ro. xiij. Nota contra illos qui sitim prouocant vt plus bibant. T. iiij. 17.

Electionis.

Primo ostendenda est discretio. Secundo qualis esse debeat electio que pertinet ad bonum et vtilitatem priuatam. Tertio qualis esse debeat electio que respicit vtilitatem publicam: quantum ad electionis negocium. Cum thematibus ad propositum pertinentibus. Quarto quantum ad electorum collegium. In quinto vero electi preconium et conditiones persone eligende describende sunt. Sexto ostendetur quod inordinata intentione electionem procurantes vel eligentes vel presentantes vel ordinantes indignos: multiplici periculo tam se quam electos suos: et subditos exponunt.

¶ Quantum ad primum. Electio quedam respicit bonum priuatum. sicut quod homo eligat bonam vitam et humilem: quantum ad seipsum dicens illud Ps. lxxxiij. Elegi abiectus esse in domo dei. Quedam vero respicit bonum publicum: sicut quando eliguntur homines ad bellum: vel ad prepositures: seu regales vel imperiales preeminentias: vel ad ecclesiasticas prelationes et dignitates de vtroque simul. ij. P. c. j.

¶ Certam enim vocationem et electionem faciatis: quasi diceret: facite quod illa vocatio seu electio: qua deus elegit nos ante constitutionem mundi: vt essemus sancti. Ephe. j. sit certa et expedita eligendo illa media per que ipsa electio impletur: et dicendo illud. Ps. cxviij. quoniam mandata tua elegi. Et iterum viam veritatis elegi. Quia nec aliter elegit necessario: ut veniat nisi per viam mandatorum: vt sciat reprobare malum et eligere bonum. Esa. vij. vt videlicet sciat et opere impleat: eligat bonum in actu: quia aliter penam meretur: quia talis priuilegium meretur amittere: sicut patet. A. vj. 3. id est liberam electionem: et in seruitutem eternam poni: libera enim electio est priuilegium rationalis creature. Cui dicitur j. Paral. xxj. Quodcunque volueris elige. et Eccl. xv. Posuit ante eum. i. hominem bonum et malum etc. Et ideo priuilegium vocari potest: quia brutis non conuenit. sicut patet per sanctum Thomam. j. ij. q. xj. ar. ij. Et non est priuilegium quodcunque sit nobile. Ita fortiter etiam priuilegiatos protegens: quod si bene conseruantur: et vt eis concessum est illud custodiunt: totus mundus et infernus simul confederati eos nec superabit: nec eis nocebit quo ad animam: nec ab eis illud tollet vel franget quia omnibus fortior est per quam reliquie secundum electionem gratie salue fient. Rom. xj. Nota.

¶ Sed heu maior pars mundi fatuo assimulatur: qui potius baculum suum eligit: quam celum. Et puero qui potius pomum quam denarium. Et porco: qui potius putrida eligit quam aurum. Sic modo quasi omnes putrida eligunt peccata diuersa secundum quod in diuersis delectantur: potius quam celum potius eligunt transitoria quam eterna. Eternam paupertatem quam temporalem. Eternam infirmitatem quam breuem dietam. Eternam penam: quam breuem corporis macerationem. Eternam iram et laborem et penam quam remissionem et penam temporalem. De quibus omnibus Hiere. viij. Eligent magis mortem quam vitam: omnes qui residui fuerint de cognatione hac pessima.

Ar. xij. ¶ Si vero omnia bene ordinentur que ad predictam electionem pertinent: priuatam deo ordinante: quem in priuata electione elegerunt: iuxta illud Deut. xxvj. Dominum elegisti hodie. Secunda electio melius expedietur: quia sicut artifex sapiens in nemore inter multa ligna eligit melius lignum pro ecclesie edificatione quam stultus. iuxta illud Esa. xl. Forte lignum et imputribile eligit artifex sapiens. Ita inter multos homines numquam bene eligit lignum pro ecclesie regimine qui est stultus quantum ad deum vnus videlicet peccator et symoniacus reuolutor: muneribus vel carnali affectione corruptus et putridus: qui commodum attendit proprium. Tale enim lignum in se putridum lignum eligit putribile habentes vero dei sapientiam lignum eligunt imputribile quibus congruunt Themata que sequuntur. Quemcunque elegerit deus ipse erit sanctus. Numeri. xvj. Quem elegero: germinabit virga. Numeri. xvij. Eum constitues quem dominus deus tuus elegerit. Deut. xvij. Elegit Joab ex electis israel. ij. Regum. x. Elegit Salomon operarios. iij. Regum. v. Eligite meliorem de filijs domini nostri: et ponite eum super solium patris sui. iiij. Regum. x. Elegerunt sacerdotes sine macula: voluntatem habentes in lege dei. j. Machab. iiij. Elegerunt bonos. Matth. xiij. Eligite ex vobis virum. j. Reg. xvij. In quo ritus describitur electionis quantum ad tria. Primo quantum ad electionis negocium. Eligite. Secundo quantum ad electorum collegium. Ex vobis. Tertio quantum ad electi preconium. Virum. Primo electionis negocium comitari debet matura velocitas cum concordia: ne videlicet negligentia brigis vel discordijs nimis differatur: quia talis in electione mora trahit periculum: quia in tali mora non melior sed maior preuaricator preficitur: quomodo vero et per quam viam hoc fiat tali ostenditur exemplo.

Fabula. Fabule continent quod aues quandam inuenerunt rosam: et tractantes inter se cui danda esset cum ab omnibus possideri non posset.

4 In hoc consenserunt quod pulchriori daretur aui. Ipsis vero discordantibus de pulchritudinis preeminentia cui attribuenda esset et sententiam vsque in crastinum differentes: vt interim potius maiora offerentes: quam sapientes consulerent: nocte vero illa ceteris dormientibus: venit auis illa que de nocte melius scit lunare. Videlicet Bubo cuius tota potes-

Bubo. tas conscientia et cautela de nocte ostenditur. Et rosam rapuit propter quam falsitatem et rose malam adeptionem: postmodum sententia lata fuit a rege auium: quod numquam de die volaret. ¶ Rosa pulchra est beneficium seu dignitas ecclesiastica vel secularis preeminentia: ad quam electione media perueniatur. Circa quam si electores vel patroni discordent: vel per brigas vel appellationes et placita impediuntur et retardentur: vt interim consulant illos quorum dextera repleta est muneribus et communiter Bubo inferni scilicet symoniacus vel reuolutor: qui plus habet in anima de malicia: vel in bursa de pecunia. Quorum potestas est circa brigarum et cupiditatum tenebras de quibus ait saluator. Luce. xxij. Hec est hora vestra et potestas tenebrarum. Rosam asportat et amphoram. Et hec est causa quare plures sunt bubones in officijs et dignitatibus et curis constituti: quam alaude: quia in quacunque causa vt communiter que vertitur inter fideles et falsos: falsi videlicet propositum suum in nocte huius mundi obtinent: quia filij huius seculi prudentiores sunt filijs lucis in generatione sua. Luce xvj. sicut bubones in tenebris quam aues lucis et diei. Sed a rege volucrum celi sententia con-

tra sic intrantes et sic viuentes in morte da
buntur: et lumen celi nunq̃ videbũt. Sed in-
troibunt vsq̃ in profundum patrum suorũ
&c. Et omnes volucres celi super eos sicut
super babones clamant dicentes. In terra
sanctorum iniqua gessit: non videbit gloriã.
Esa.xxvi. Nota simile huic. A.xv.31. Contra
omnia talia pericula cito et concorditer eli-
gere dicit dñs. Aggei.ij.

Ar.iiij ¶ Electorum vero collegium interna sinceri-
tas comitari debet: quia in facto electionis
5 assimilari debent perpetue virgini marie.
De qua legitur Luce.x. q̃ optimam partẽ
elegit: filiũ videlz dei. In qua electione om-
nibus electoribus formam tradidit eligen-
di: quia sicut ipsa deum de spiritu suo: sine
integritatis concepit et peperit corruptione.
Ita ipsi eligendum cõcipere debent sine car
nalitatis et cupiditatis intẽtione. Qui ideo
eligunt: quia consanguineus vel affinis est
de carne concipiunt: et de carne pariunt cor-
ruptorem. Qui vero q̃ munera vel lucra dat
vel promittit: de cupiditate cõcipit et parit
cupidum. Primi carni: et secundi diabolo et
non spiritui sancto iudiciũ committunt ele
ctionis. ¶ Tales ante electionẽ frustra in-
uocant spiritussancti auxiliũ et consilium.
Cuius cõsilio vti nolũt: qui totũ negocium
anteq̃ ipsum inuocarent inter se fabricaue
rũt. In quo facto quibusdã voluntariis assi-
milantur dñis: qui anteq̃ cõsiliarios suos
consulãt apud seipsos quicquid agere vo-
lũt immutabiliter et obstinate determinant:
et tunc ad factum suũ inordinatũ colorandũ
consiliarios conuocãt: sicut isti spiritũsan-
ctum. ¶ Qui cõuincuntur tam a scripturis
15 et factis paganorũ q̃ christianorũ. ¶ Scri-
bit enim Justinus lib.ij. de quodam Alexã-
dro q̃ amicis querẽtibus quẽ imperii face-
ret heredem. Respondit dignissimũ non no-
minauit filium Herculẽ: non fratrem Arri-
densis: quia nephas esset viro forti aliũ q̃
virum succedere fortem. ¶ Huic concordat
scriptum et factum sacre scripture. Numeri
xxvij. Ubi Moyses a deo de morte sua certi-
ficatus cum multos haberet cõsanguineos
et amicos: nullum de capite suo populo pre
ficere voluit: sed totum deo commisit dicens
Prouideat dñs deus spirituum omnis car-
nis hominẽ qui sit super multitudinẽ hãc:
et possit exire et intrare ante eos et educere
eos: vel introducere: ne sit populus dei: si-
cut oues absq̃ pastore. ¶ Super quo dicit
Origenes. Discant inquit electorum princi
pes: successores suos non eius qui consan-
guinei iuncti sunt eligere: neq̃ hereditarium
tradere ecclesie principatũ: sed referre ad iu
dicium dei: et non eligere illum quem huma
nus commẽdat affectus: sed totũ committere
deo. ¶ Exemplũ etiã de Samuele qui popu
lo principẽ nõ dedit anteq̃ deus ei reuela
ret auriculã. sicut patet. j. Reg. ix. vbi ex in
dicio Saulem elegit. et .j. Reg. xvj. vbi ex ei
dem iudicio Dauid vnxit regem sciens q̃
quẽcũq̃ dñs elegerit ipse sanctus est. Numeri
xvj. quoniam ipse falli non potest in electio
nibus suis. Nota. O.vj.47.

¶ Quales vero cõditiones debet habere eli
dus: ostendunt. ¶ Primo que a natura or
dinantur: cerui enim volentes flumẽ trans
ire: vel se cõtra venatores vel canes defende
re: fortiores anteponũt: et super se custodes
naturali instinctu constituunt. Aliter enim
hoc natura deficeret: quia debiles preposite
essent tam preponentibus q̃ sibiipsis causa
et occasio ruine. ¶ Secũdo idem ostendunt
ea que a ratione ordinantur: sicut bella hu
mana iusta: in quibus maior industria sa
pientia et fortitudo in duce exercitus requi
ritur de congruo q̃ in his qui eum ad bella
sequuntur: quia ex vecordia sua sui totius
exercitus imminet ruina. sicut patet. B.ij.x.
¶ Tertio idem ostendunt ea que quotidie
aguntur. In omni enim arte et opere vbi agi
tur de corporali vel tẽporali emolumento re
gũtur fortiores: sapiẽtiores et meliores ope
rarii. Elegit Salomõ operarios. iij. Reg.
et nõ ociosos. Sic vbi de lucro animarum
cere deberent. ¶ Quarto idem ostendunt
que in sacra scriptura inueniuntur. Patet
Numeri. xvij. Unde Aaron populo prefici
dus anteq̃ populo preficeretur: habuit vir
gam germine et gẽmis et floribus ornatam
et fructu fecundam. In signum q̃ ille solus
dignus est super populum virgam accipe
correctionis vel preeminẽtie: solusq̃ ad hoc
eligendus qui veritate vite germinat: qui
tum ad se: floret opinione et fama: et fructu
doctrine et operationis profert omnibus
quibus potest. ¶ Scdo exemplum habetur
ad hoc in sacra scriptura. Neemie. viij. vbi
habetur q̃ Esdras populum docturus ste
tit super gradũ altiorem super populum a
humero et sursum. Sic spiritualiter rector
est eligedus vt populum regat: qui emine
in his que supra humerum sunt. idest in
cũspectione discretione sapiẽtia et huius mo
di: q̃ narum organa in capite maxime vig
Non autem debet alios excellere in his que
sub humeris sunt. id est delectationibus qui
ventrem et carnem sequuntur. ¶ Quarto
habetur Numeri. iiij. Ubi habetur q̃ a xx.

ginta annis vsq̃ ad quinquagesimum eli-
gebantur ad opera que ad templi mysteria
pertinebant: in signum q̃ viri fortes et perfe
cti assumendi sunt ad ministeria ecclesie et
diligenter examinati: quia si ad officia secu
laria et bella corporalia assumendi sunt di-
ligenter examinandi. Multofortius exami-
nari debent: qui ad prelaturas assumũtur.
dist.lix. si officia: quia sicut in bello corpo
rali periculum ex hoc imminet q̃ mali assu
muntur. Ita in spirituali. Sicut patet. B.ij.
19. Item nota. O.vj.44. ¶ Quintum exem-
plum ad hoc Joan.vj. vbi habetur q̃ cũ co-
gnouisset Jesus quia venturi essent vt ra-
perent eum et facerent eum regem: fugit ite-
rum in montem ipse solus. In signũ q̃ ho-
nores sunt fugiende et q̃ tales eligendi sunt
qui illos exemplo Gregorij fugiunt: qui et si
omnino ad talia onera supportando cogan
tur cor habeant humile: sicut qui onus subit
caput inclinat non se extollat: sed ita in om
ni medio: sicut sol in medio planetarum vt
posit et illuminet nõ vt presit. Et cor in me
dio corporis vt vitam mẽbris omnibus in-
fluat. Sic si rectorem posuerunt te: noli ex-
tolli: sed esto in medio illorum rector in ho-
nore. Ecclesiastici. xxxij. et Ecclesiastici. x.
Duo dicit. Unum videlicet ex parte prelati
q̃ videlicet sit in medio sicut sol: qui inter
planetas medium obtinet: quia tres supra
et tres sub se et sicut cor. ¶ Aliud ex parte
subditorum: videlicet q̃ prelatum vel quẽ-
cũq̃ eis eminentem habeant in honore. Au-
gustinus in Speculo clericorum: honore co
ram vobis prelatus sit vobis. ¶ Predictas
ergo habentes conditiones eligendi sunt.
Unde Origenes super Leuiticũ. Qui ex om
ni populo prestantior est qui doctior: et in
omni virtute eminentior: ille ad sacerdotiũ
eligatur. ¶ Item nota plura exempla qua-
les deus elegit per hoc eligendi nobis for-
mam dans. C.xvij.6. ¶ Sed heu non sic eli
guntur omnes sed habentes cõditiones po-
sitas supra eo.c.iiij. frequentius exaltan-
tur. De quo conqueritur sacra scriptura Ec
clesiastes.x. dicens. Est malum quod vidi
sub sole quasi per errorem egrediens posi-
tum stultum in dignitate sublimi. Cuius
erroris occasio esse videtur nimia secundum carna
lem affectum approximatio. Pro quo est
sciendum q̃ approximatio et elongatio fa-
ciunt visum quandoq̃ errare: sicut patet de
planetis: inter quos visus iudicat lunã ma
iorem: quia ei plus appropinquat: et satur
num minorem: quia plus ab eo elongatur:
qui vero in celo sunt et omnia vidẽt vt sunt:
contrarium iudicant. Sic boni quorum cõ-
uersatio in celis est. mali vero quorum con-
uersatio in terris: et affectio est terrena:
plus eis appropinquantes consanguinita-
te et affinitate vel familiaritate: maiores iu
dicant et meliores et ideo mali exaltantur
et boni deprimuntur. sicut ait scriptura. Ec-
clesiastes.x. Vidi inquit seruos in equis: et
principes ambulantes: quasi seruos super
terram quia elegit rex de amicis. j. Macha.
vij. Et quia elegit bachides impios. j. Ma-
chab.ix. Nota. J.ix. arti.j.

¶ Electores vero tales eligentes et patroni Ar.vj
tales presentantes siue ad ordines appone
tes et recipientes et aduocati et fautores ta
les iuuantes: sicut multipliciter peccant: sic
multiplici tam se q̃ electos q̃ etiam electo-
rum subditos periculo et pene exponunt.
¶ Primo tales contra deum peccant: cuius 11
mandatum transgredi faciunt. Exodi. xx.
Non ascendes inquit per gradus scilz per
gradus consanguinitatis vel affinitatis ad
altare meum. ¶ Secũdo cuius amorem vel
timorem postponunt. Quia si rex terrenus
vel dominus vel magnus amicus eos roga
ret q̃ ei pro aliqua arte vel opere fidelem p
uideret ministrum: vnde apponeret diligen
tiam q̃ sibi non mitteret nisi discretum: sic
in arte anime bene considerare deberent cui
gregem domini committunt custodiendum
si bene considerant cui maritare volunt fi-
lias proprias bene considerare deberent cui
maritanda sit spõsa ecclesia: scilz christi. Et
si quis eos rogaret q̃ filiam suam indigno
maritarent: sufficientes inuenirent excusa-
tiones. Sed heu quãdo preces fiunt pro in-
digno ad dei sponsam habendam non se ex-
cusant: sed humanum timorẽ diuino timori
preponunt.

¶ Tertio cuius spõsam venalem exponunt 12
illis quorum literarum titulis verior esset
pecunie q̃ dei gratia.

¶ Quarto cuius exercitum et castra in bel
lo et obsidione posita: produnt vecordes
milites in eis ponendo cuius oues lupis
tradunt. ¶ Quinto cuius filios infirmos
morti tradunt: dum malis medicis scienter
exponunt. Quis enim filiũ suum infirmum
traderet cure medici: quẽ sciret medicinã ne-
scire cum expertũ habere posset: talis vide-
retur velle a filio suo liberari: quare ergo ta
libus tradũt dilectos dei filios: pro quibus
christus mortuus est. Sed dicit pater est po-
test ire ad scholas et addiscere: sed interim
infirmi moriuntur: interim subditi peccant
et fornicantur. quod pulchre ostensum est

Gene.xxxviij. vbi Judas dixit ad Thamar: expecta donec crescat Sela filius meus: que interim fornicata est. Sic ipsi dicunt ecclesie expectet &c. quare non dicunt hoc de ouibus suis? dantes pastori salariũ vt vadat et artem pascẽdi discat, dicentes: expectẽt oues vt addiscat &c. Quare nõ sic loquũtur de filijs suis infirmis dantes salarium medico: dicẽtes. Expecta quousq; medicus vadat salernam et addiscat. ¶ Sed dicunt dimittũt vicarium vel sacerdotem loco suo. hec respõsio reprobata est. C.xviij.8. Et preterea qui tradit oues pastori ipse non tradit eas puero suo: nõne dñs ouium oues suas requiret de manu pastoris potius q̃ pueri? Ipse eñi cui eas dñs tradidit: de damno respondebit et de ouibus computum dabit. Sic deus qui ait Ezechiel.iij. Sanguinẽ de manu tua requiram. et Ezechie.xxxiij. Sanguinẽ de manu speculatoris requirã. Sic christo Matth.xxv. Rationem exegit ab his quibus bona sua tradidit: et non ab alijs scilz a vicarijs vel sacerdotibus suis. Dicent: deus satis illis inferioribus curam tradit: quia de licentia illorum qui dei locum tenent: eis tradũtur: et cum de superioribus de non residentia dispẽsatur: quibus breuiter respondẽdũ est: q; nec deo placet vt frequẽter talis dispẽsatio: nec a deo approbatur: sicut optime patet. F.iij.54. quia per preces et falsas allegationes et precia illã obtinent: tam in illorum dispensantiũ: q̃ illorum cum quibus dispẽsatur: tam etiã subditorũ graue animarum dispendiũ: quia opus cure pastoralis consistit non solũ in sacramentorum administratione: et horarũ canonicarũ dictione et missarum celebratione: quas tamen operationes raro vt conuenit faciũt mercẽnarij: sed in veraci doctrina veritatis vite: in viciorũ cum necesse est dura et imperiosa correptione: etiã rigida castigatione qđ si forsitan fiant q; raro accidit: non tamen audẽt mercẽnarij. Consistit etiam in pastione esurientium: in cooperatione nudorũ: in susceptione hospitum: in visitatione infirmorum et incarceratorum: et maxime propriorum parrochianorum quas operationes facere non est in huiusmodi mediatorum et mercẽnariorum facultate: quia vix possunt propriã vitam sustẽtare. Nota. F.iij.50. cum sequẽtibus. et. P.xiij.54. Qua ratione ergo cõtra iusticiam dispensationem extorquent: eadẽ ratione iuste puniuntur. Cui non videtur cõtra iusticiã esse: q; emolumentũ recipiat personale et lac et lanã pro ouibus custodiẽdum. Et tamen laborem non apponit personalem: nõ est credendum q; apud deum rara sit iniusticia vel personarum acceptio: quin ab eo qui plus accipit de ouibus plus exigetur in cõputo: quando deus dicet: Redde rationẽ villicationis tue: quia ab eo cui plus committitur: plus exigetur. Cũ ergo rector plus recipiat: non est dubium quin respondebit pro rata sua. ¶ Sexto ecclesiam maculant: quia porcos. id est vitam porcinam ducentes in ea ponunt. De quo nota optime. B.ij.46. ¶ Septimo quia ecclesiam dei et cadere faciunt: quia columnis marmoreis amotis id est antiquis bonis viris mortuis: vel ab ipsis resistatis: columnas supponunt putridas. De quibus hieronymus in quadam epistola. Et habetur in Decreto. viij.q.j. Moyses: quidam querunt eos in ecclesia columnas erigere quos plus cognoscunt ecclesie posse prodesse: sed quos vel ipsi amant: vel quorũ sunt obsequijs deliniti: vel pro quibus maior quispiam rogauerit: et vt deteriora taceam qui vt clerici fierent muneribus impetrauerunt. Qui sic contra deũ peccant a deo morte eterna digne puniũtur: qđ ostẽditur Parali.xiij. Ubi Oza qui archam super boues posuit lasciuiẽtes: a deo percussus legitur occisus. Tũc verificatur de illis illud ... cum titulis et precibus mittentes et ...res: non solum contra deum vt dictũ ... cant: sed etiam contra seipsos quia ... in bonis spiritualibus defraudant ... ditatem celestem amittunt. Pro quo ... dum q; promoti ad ordines vel beneficia ... torum et pugilum locum tenent: qui ... pro hereditate celesti que in biga est ... exponit pugilem derelicto forti q; non ... ret in causa hereditatis terrene nonne ... tis terram illã amittit? Nota. M.x.4. ... etiam in causa periculosum aduocatum ... sufficientem exponit: bono derelicto ... gratis causam amittit? Sic tales qui ... tenentur indigne exponunt: vel locum ... toris vel orationis in ecclesia tenere ... tunt. Quos reprehendit beatus Gregorius. Et habetur in canone. j.q.j. fertur. vbi reprehendit duorum Francorum reges Theodericum et Theodebertum. eo q; in finibus regni sui simoniam et simoniacos vigere permittebant cum sacerdotes eligendi sint moribus et scientia: et non pecunia. Et addit illud est damnum ipsorum regum et ... qui dum sacerdotes intercedere debent ... regibus et alijs in regno degẽtibus. Ecce pro pecunia vel precibus indigni promouentur et ordinantur: deus eorum precibus

placatur: sed potius ad iracundiam prouocatur: et eorum culpa totum regnum et terra vbi tales sunt multotiẽs affligitur et grauatur: cũ potius deberet eorum intercessionibus adiuuari. Quis enim de illorum orationibus confidere posset: quos intus vulneratos esse cognoscit? aut quis fructus potest ab eis produci: quorum radix interius est infecta? hec ibi. ¶ Et non solum sunt suis promotoribus in his quibus deberent esse vtiles: inutiles vt dictum est: sed frequenter sunt eis inopinate graues: et ingrati et contrarij et infesti: dei iudicio: vt per illos affligantur: quos inordinate promouerũt. Credunt enim eos eis futuros vtiles et socios et habẽtes oculum ad vtilitatem propriam eos promouent: qui assimulantur capello subtili prestigiatoris. De quo. A.xxvij.61. sub quo cum nihil creditur nisi palea: inuenitur vt videtur serpens. Ita quos credunt molles vt paleam futuros et sociales: quos etiam credunt ad libitum se posse ducere: quia sub omnino capello serpentinam absconderant: cum exaltati fuerint: iuste inueniẽt eos serpentinos et nociuos vt de eis verificetur illud Judicum. ix. de eligẽtibus ramnum. de quo ignis exiens electores suos cõsumpsit: et ipsi eum sic tales frequẽter postmodũ mutuis brigis se confundũt: prius sic intelligerent. id est quia intelligere noluerunt: spinc ramnum: id est ipsum eligẽdum ramnum esse. ¶ Tertio etiam nocent et peccant contra sic promotos crudeliter: onera importabilia eis imponendo: sub quibus opprimuntur. Nocẽt etiam subditis. Quantum vero tales subditis nocent. patet in parte. D.xij.ar.iij. ¶ Quarto contra dei preceptum faciunt qui precepit Deutero.xvij. q; regem non faciant alienigenam. Sed talis est alienigena a deo: et a tali statu de iure igitur &c. Et Deutero.xxiij. Nõ intrabit eunuchus ecclesiam dei id est impotens ad generandum filios spirituales: nec amonites: quia non occurrunt populo dei cum pane et aqua id est alimentis corporalibus et spiritualibus. Isti ergo columnas erigunt sub templo: quorum fragilitate et defectu tam ipsi q̃ columne q̃ subiecti opprimuntur et damnum in ipsos promotores et patronos primarie redundant: quia qui dat occasionem damni: damnum dare videtur. ff. ad. l. aquil. si obstetrix. id est in digesto veteri. li. ix. Nec mirum: quia peccatum illorum non est leue: qui in personarum acceptione: habent fidem dñi nostri Jesu christi. Jaco.ij. Super quo dicit Aug. Et est in glosa ibidẽ. Quis inquit ferat eligi diuitem ad sedẽ honoris ecclesie: cõtempto paupere instructiore et sanctiore? Nota. P.iij.15. ¶ Themata in electione. Numeri.xx. Tolle virgam et cõgrega populum &c.

Elemosynarũ. primo ponenda est distinctio: et ad inuicem comparatio. Secundo exempla seu documenta ad elemosynas faciẽdas inclinantia. Tertio faciendi necessitas. Quarto materia de qua facienda est. Quinto modus faciendi. Sexto operis vtilitas. Septimo non dantiũ fatuitas. Octauo eorũdem ingratitudo. Nono ingratitudinis causa. Decimo periculum. Undecimo excusatio cum reprobatione. E.iij.

¶ Quãtum ad primum. Elemosynarũ tria sunt genera: videlz dare egenti: dimittere ledenti: corrigere delinquentem: sicut patet in Decreto. distin.xlv. tria. et. c. sequẽti. De secundo patet. D.x. per totum. De tertio patet. C.xvj. per totum. Inter quas spirituales elemosyne potiores sunt. fm sanctum Thomam. ij.ij.q.xxxij.ar.iij. triplici ratione. Primo: quia illud quod exhibetur nobilius est. Secundo ratione eius cui subuenitur: quia spiritus nobilior est. Tertio quãtum ad ipsos actus quibus subuenitur: quia spirituales sunt de istis elemosynis spiritualibus. Nota. C.j.2. Arti.j.

¶ Primum multis docetur exemplis. C.xij.6. quibus addere restat extra. ¶ Primo in mere naturalibus. Sol enim et omnes planete: et omnia elementa: et pisces et omnia animalia indigentibus se communicant. Nota. M.x.5. ¶ Secundo hoc docet lex nature dicens. Hoc facias alteri quod tibi vis fieri &c. Diuites ergo in mensa abundanti sedentes: igne et vestibus calefacti: et cibarijs et poculentis varijs saciati. Audientes pauperes frigore vtpote nudos et discalciatos clamare. Cogitent quid ipsi patiantur: et quid in consimili casu vellent eis fieri: et idem faciant illis. Tali cogitatione fuit motus et informatus Joannes elemosynarius vt in gestis eius fertur. Qui cum esset patriarcha Hierosolomitanus: et omnia sua pauperibus dedisset: quidam charitatis intuitu: bonum coopertorium ei contulit pro lecto suo: quo cum coopertus esset vix de tota nocte dormire potuit: sed seipsum redarguens dixit. Tu miser bene nocte cenasti: et Arti.ij. Exem.

modo hic calde caues filo cooperto uobis
no de cunis preco rrigunta vel pitures pau-
peres qui frigore et fame cruciantur recrea-
ri possint vel cooperiri frattres videt er filij
christi qui iacent in fimatijs vel iuguriis
natus vel semictatje operti: peuus ij caues.
Et die facto: illud vendidit vt pauperibus
illud parer. Sle uo qui a illud c6uleretali-
lud emit: et illud iterum redonauit. Et de
pluries illud vendidit: et alius redemit et et
illud dedit. Et ille illud vendidit: e disperiit:
dedit pauperibus. Iustina cuio mater.
¶ Tertio idem docet humanc vite c6munis
vtilitatis modus. Sicut enim humana est c6
fuetudo in hoc modo vbi nyger corpus hoc
patrios edducere po homo corpo ie edducit
dadque cete corruet: seruos z ancillas p co
poris seruitio ad ero parrefiet: bellatores
etiam et pugiles po defenssione terre ba-
bitatoris ita videtur iustis q5 faciat p ani
ma zc. sicut patet. A. xiij. 14. ¶ Quarto id6
docet aperto explo Augustinus in quodā
sermone. ¶ Duo qui est timēdi q multum
habentes filios: filios habere desiderant vel
habentes amicos: plures habere desiderāt:
marime bonos. Talec ergo allogitur in
semia: quemodo dyuitis in filijs habere po
terunt: faciēdo voluntatem patris sui: eleino
synas dādo. Tales cum eē filij multipo tefte
qui sac 2 patrē. xij. c. Quicūq; facit voluntā
tem patris mei qui in celis est: ipse me fra
ter et soror et mater est. Qui sicut mater fi
lium. Ita talis christum in paupere nutrire
necesse habet: p eo q vere filius eius no-
minetur vel nūcupetur. Sicut ergo habens
tres vel quatuor filios: o5 omnibus est fol-
licitus: c omnibus parte de bona sua be-
nidictionnes sua nutrit. Ita habens tres vel
quatuor filij carnem: et vnum sui dcum fely
christi: de omnibus si folliet: omnibus
partem tribuat. Dec est doctrina Augusti.
in sermone. q. de vita clericorum. Sicut pa
ter in canonicis. q. ij. ij. q. iij quis exaratur: vñ
inquit habet filium: christum alterū puer
duos habet: puer christi vernū. Dec chap
ter videamus christū faciat. Et sic melior est
hum dest christum in bonorum diuisione
elebtionū non tradatorum tantum ad mi
nus ea erbuat in pauperibus sinis: quātum
vn filiorum sin carnem. Optimo experime
to cognosce poterit si mater et non nouer-
cam esse cyristi. Cauſam quare hoc facere
debet. Nota. E. viij. Sic enim probabat se
mater ee esse sein spiritum: que mater eius
erat sin carnē. De qua legitur q bona sua

in tres diuidebat partes: vnam sibi: secūdā
minutis templuerūtum: pauperibus in
bnens. Dotum ergo infomatis templo
de fabbitatis ma fac elemosynam: q
anterre facem mam ab illo pauper. Si
enim fier: vnec anertatur a te facies pau-
m. De qua in Psal. xxix. Os tende nobis
ecem mamet sam eius. Cur enodoge
ne ers et os misericors dinitum nō fiat
abundanter tribue more fontium et tor
tarum: inter quos maiores maiorem ex
pectant aquarum effusionem. Quidam
gnum fuerit: etiam dispūtatis libris mi
nus stude. Thos. iij. Flora. xj. ad.
¶ Quibus vero videtur q elemosynae fa
re sub conditione caritatis sub p6cepto
necessitate: exceptorum suum videntur. 2.
xxvij. arti. v. Ubi sanctus Thomas dicit
in aligno casu dati sub precepto: quia
to est: quia cum dilecto proximi sit pro
pio cadat: necesse est eū ita sub precepto
dere: sine quibus dilecto proximi non
narur. Ad dilectionem autem proximi
solum pertinet q et velimus bona sic al
operemur: iuxta illud. 1. Joan. iij. Non di
gamus verbo neq lingua: sed opere et ve-
tate. Ad hoc autem q velimus et ope
mur bonum alicui: requiritur quatuor
stirati subuenamus. Iuxta illud. 1. Joh.
Cui videt fratrem suum necessitatem
bere et clauserit zc. In eo ergo est ne
sub precepto. Duc etiam ad literam eius
dat illud Deutero. xv. Non dormet mā
tuus pauperis in terra tua aperiendo ape
Idcirco ego precipio tibi vt aperias ma
tuam egeno et pauperi qui recun terra
in terra. Duc etiam concordant reda de
ronymus: habentur in decretis distinc
punct. 5. ordinandus. Altera inquit pre
continuum: qui vitra filo necessitatem
neve probantur. Duc etiam concordat
Waith. xxv. Clurini: e nō dedistis mihi es
dicare. vbi elemosynas omittens: cum
ter punitur.
¶ Et quia debitur acutus debitum reme
maretur. Acrus elemosynarum debeat
requirit materiam de qua et in qua. Ch
qua est duplex: vna est materia dignos
tis videlicet: q sint de melioꝛ et prestan
sicut patet. E. xij. 23. Siquidem gratis
lius ad semīdditi eis gratis. ¶ Alia est ma
teria necessitatis: videlicet q sint de pie
et non de alieno. Iuxta illud Thobie ti
Deus fabbitatis. Face elemosynam. Et
Fo. clvj. Frange cliurini panem tuo

tum alienum. Sunt enim aliqui qui ima-
ginem ducunt lucrarijs et mulcricijs ra
pinis plent. Et q5 omnibus his credunnr
paruis elemosynas liberari: et ad celum vo-
lare. Sed erant: qua quid valet vnum ou
lum euacare vt alium videatur vno auferre
ctionem alius saturet. Bertrum spoliare e
pauperem fodiat. ¶ petrocel est a pauper fabbi
pauperes melioꝛes: sicut peccatoꝛes et pauli-
no accipere melioꝛes: sic bonum videly
modum z modo nec pauperes melioꝛes
ctionem z caritatis que ipse comedereron
pauperibus: nunc alios pauperes rubigo: vi
Pauperibus inquit ne pauperes nimes: bonum scutella
nam: comedunt pauperes nimes: bonam scutella
pauperibus. ¶ Tales assimilātur spoliatoribus
templi. ¶ Tales elemosynam non est facie
patrocinij. ¶ Quinto quia forte ille a quo au-
ferre plus dolet: & ille cui datur gaudet.
¶ Secūdo quia spolīū melius est cum deo
ctionis vndatur z° malediceno: seu potius
ctionis vnius clamor: & illius cui datur
& duum vnius clamor: & illius cui datur
benedicno. ¶ Tertio quia plures sunt forte
a vnius in somno sno vel per parrix tra-
fauore inferre tallias eius soluentes: & p
sint pauperes coram eis comedentes. Et sic
tas et elemosyna malcdictionem: & benedi
etiam. De quibus Girardus in itinerario
sao. lib. i. cli. Quid inquit dictum sunt:
qui alieno rapiunt e elemosynas fecerunt?
O dic in manum qui misericordias fecerunt
pauperes possessionis dono vndantur: pere
grinos pofpino receptionis: quafy dicturus
ctionis. Quod dedistis de rebus eē spoliatis
rapinam quare non dicitis quod pauperes
nomen: et quos necessitas non recordata
mus. Flora. xj. xij. vj. ¶ Quarto in qua ele
nofyna debet fieri: debent esse pauperes q
pauperibus z non diuitibus eit danda. Pe
ipsius cum. xij. Regum. iij. docuit mulier
em ponere oleum infra vas vacua: quod
em in plena ponitur perditur. Et christus
Luc. viij. dicit. Cum face conuiuium: no
q pauperes debiles et claudos: et cecos: e bea
tus enim qui non habent retribuere tibi. re
tribuetur enim tibi in resurrectione mortuo
rum. Dec eiam docet ratio: q terra arida
spinosa: et non aquosa: q non seminata

fertiliter: et non seminata. Sed ibi mutis
et diuitibus plura dantur: et quia in
beneficijs ecclesiasticis omnino indigebius
plura: vbertius cōferuntur. Unde petrus
in quodā sermone dnine accumulatur: et
uribuere non est qui respiat super genū
et pauperem: signa in illius: z aque in ma
ris deferuntur. Serem vero terre aqua fab
trahitur. De quibus Ysaie xxxv. Et erunt
mo bono. Magnum sectus est rein pauperi
prestare diuinibus: et de sumptibus inopi
acquirere fauores potentiarum terre aqui
tollere e flammā que non indigeat ignis
re. Contra illud Ecclesiastici. xij. Fili elemo
synam pauperis no defraudes: fecit vel vite
rendet vel dimittendo: vel aliis & pauperi
bus dando: sequitur. Nec auertas oculos
tuos ab vllo pauperc.

¶ Nec sufficit materia debita sine modo et Art. 9.
ordine debito requiras sicut actus virtutis de-
bitae requirit circūstantias et modos: vt
fiat quando oportet. In quib' oportet sin
philosophi in Ethicis. Sic elemosynarum
actus requirit vt fiat celeter: celeter: e ve-
larter. ¶ Dumum ostendatur triplici ratio 2
ne. Prima a decptur penes materiam: et ad
dequę si diuinus est labodiarius: eorum iuste
re meriam minuit: aut et recipes minus re-
gra natur. Seneca. Quātum mose adidit
tis tantum grane fabrauit: ita ergo cre-
ena qui eto patibus bat. Exepto Sab. xxij.
Si negauit pauperibus quod volebāt: eo
los vilue expectare fen. Si comedi bucci-
lam meam folus et nō comedit: quātum ce
ca quia ab infanria z°. ¶ Secunda accipi
tur penes dantis cumulatem. Cumalie emi
fecins bat foto comedere: dum ipse come-
dit: et bonum fio anech comedat eibum
mmistrat. 3 ion facias ergo dcum nunoiu
volueris: si dominum vel talem fecum: sed
pauperem mumifra. Exemplo euangelium pofi
to domini dadum mottui in ebuibocl cu- Exēm.
rusta nobilis domine que adpac vnus: qui
ante si comedere fole dant: pauperibus ma
nibus plopitia quotidie seruiebant. Si au
tem horum exemplum equ grane videtur
bro vt bonum tecebyberefaltem et forum
eum habeas si dando dum comedit: et de
repfum recipis: ipsum eram indnag. Et
sic de aliis. Qui enim expectat vsq ad mor
tem: et humilnodi dantatus opera poli
mortem suam fieri precipit: incuitatur
se in christum habet: quia posti ipse non
potest plus comedere et que eiam non pot
sest sumere nec indiuere: vnde cum illo

Christi pascere. Talis nec se habet ad christ
stum: vt ad dominum vel locum. ¶ Ter-
9 tia ratio accipitur penes damna vitanda
Est enim vtilius facientem quod expedit
fiat: vt specialiter ante mortem. ¶ Quinto
qi facitis facietis preterite. Audi qui
beccaria elemosynis vtebatur. Vae mihi
si non redimatur a te sufficienter vita mea
recte ita etiam curantur: cum immoti dolore.
¶ Secundo quia resistit peccatis futuris:
sicut aqua iuxta continuendo peccatis
Ecclesiasticus ait ignem ardentem extinguit
aqua: ita elemosyna peccatis resistit. sicut
autem extinto vultus resistit ignis ita pau
cipso ij in fine. ¶ Tertio quia impetrat no
ticiam recte vite. Et disponit animam ad glo
riam: sicut patet de comitio Aeneam. Acti
dictus est propter mas: elemosynas fecide
runt in memoriam. ¶ Quarto quia me
retur augmentum gratie. ¶ Quinto quia
ignem purgatorij extinguit: ? ab eo facien
tem liberat ante illi mortem. Si vero post
mortem fiat de omnibus illis vnitatibus
solum quam habetur videtur a pena libe
rat purgatorij: tali non autem illum introi
sed tum diu cruciatus paulatim purgatur.
Vnde? est ergo elemosynas facere per cas
vitare ne in foueam cadamus et iam in cas
cerem ligeamur: ne in ignem mittamur. Juve
gulia enim plouiderat de festo? pitio ea
dere? ligari? ne prouideret de festo? liga
ri? combinari? impetuosius sedere? ne me
dia contra hec tande preparentur: prius ergo
do date elemosynam: ecce omnia munda
sunt vobis Luce.xi. ¶ Secundo modo debet
fieri tantum ne facienti ab alio videat? ho
minum expectare ef? a deo: pro quo illam fa
cit Matth.vj. Cum facis elemosynam nolit
tuba cinere ante te: sicut hypocrite faciunt
et citro post. Tu autem faciente elemosy-
nam: nesciat sinistra tua quid faciat dextera
tua. Sed sicut voleno alicui tradere pe
cuniam in celo ad portandum ei in loco pu
blico sit: vel uter in ciuitate stoce illud et occul
te tradit: manum in sua alterius mittit: ne
ne amittatur. Ita absconde elemosynas in
sinu patris: hoc po te orabit Ecclesiastes
vtr. ¶ Tertio si fiert bilariter: prouer. xxij
melior est bucella panis cum gaudio? do
mus plena multis cum ingzo. bilaritas
enim est falsa que commendat totu? festus.
Qui ergo cum eleon ofynis suis Christum?
membra sua festiuanter verba amara cum
propera? beant tonum festum perdunt: vel
inspidum facit? pro defectu false. Ad hoc
quo? festum nus tide? pauperi valeat: ut
cras? eras pauperum in inopia fiat: eras
pe? phas? ? angustijas Ecclesiasticus.
Dabentes vero debetum elemosynam
materialem cum tribus predictis modis
circumstantijs scriptures conficiuntur in
tratec. Ante mortem. mortem potius.
22. Ita quod elemosynarij sint optimi
cat? de: qui in omni loco? in omni tem
te? laerantur. Nec mirum quia Christus
non tam emptus a ipsis seruitijs fuit: ven
dentibus exhibent pro ere operantes ha
cantes. Unde communiter reliquit? ne
pa. Ebias bestias ecclesie: ne dum quasi
do impleri posset scriptum apostoli: Ne
nentis sine intermissione orate. Gemma
omni die de labore meo referno mee no
vere? de pauperibus meis pro me ista
comedo? dormio. Et sic sine intermis
sione quia quod quis per alium facit pro
ipsum facere videtur. Tabite pe alioti
que melius fert illorum negocia quo
qui melius quid orandum vel in pace
dicuit fuit: ? ipsi finet id est per Christ
? finem sanctum qui interpellat pro ne
Et ideo non est mirum si semper pospe
23 nor. Nota. O.n.n. ¶ Domino ancmone
non soluum in bonis? primitibus fun
dictum est supta. oculis. Decimarum
24 rebus: sicut patet. L.i.ti. Sciendum
dum ris mutuum dare bonum tempus
extrae in Solamone spiritu mundi? quo
part? primo per illud quod legitur apud
sanctu Gerasum qr extra mediolanensem
e pro expensis solutum tres habent bona
pauperibus damnabiliter percipit cre
q? totum illis datet qui solum indoctu.
Deadtrete post? q? quidam potest dare
tu? gratia et bucendos comitat? solem
gluciatos. Tit cait de recessit tres beden
revos: trecentos? habuit sem? solidos. Q.
dem narrat petrus Damianus tem
cum vno denario ad cenendum mercet
pauperi vero obtuanti denarium illum
dit? sine cibo redicto obtinuit habere
dam ignotum qui in vigint? comple
dos. ¶ Idem patet per hoc quodfrere
pa. de duobus heremitis simul habitan
bus: quorum vnus erat erga pauperes
qui dabat vero tenue? berge vnum pa
multa date: pauperibus nimis ab ea
cessit: eo factus est egenus sed alter
dat: ergo dum videret compunctus
cum redit: rogans vt cum eo simpter
bitare posset. ¶ Idem per illud quod

recitatur de quadam muliere: que cum
ma vole: et vnus ad hostium mater pueo
parans in machinis pressis aliquid. cum re
spondet se semp? habere? ad vade ad ostia
diligenter quere: quod cum fecisset: omnia
promptuaria inuenit plena bono? et panis
ad offium pauperibus dandum. immune
repertus? fuit dolium per aliud de homine qui
dum quem? solum habuit deo obmitt
qui pisces erant in quo margaritam inue
nit magni pret. Pater ergo verum esse q?
dicit Augustinus de verbis domini. fermo
nem. secundus inquit est ager pauperib
celo redit. ¶ Tertius pater per hoc quod
legitur in vita beate Marie Magdalene de
pinque diuersitate et varie euis qui ab ea in
dum elemosynas dare? solebat habere me
ritum. ¶ Quarto pater per hoc quod in Tur
sis ad mensam dilo ciuis dum qui dolium vi
et pauperibus diuersis victibus dederat: ? q
quo cum a patre vehementi increpatione fa
dum ad eum dominum iracundum est. Jn cuius
cendolum domum inuentum est. Jn cuius
mensis? ipsum dolium ibidem exhibitum
et obtinuit. ¶ Quinto confirmatur per il
lud quod narrat beatus Gregorius. l. vij.
registrum. cap. De quodam Sportulario
nominequi omnia frumenta matris pau
peribus dederat: ? ab eadem vinipe trans
tatione eidem omnia restituit dein. ? Ite
mandatum dimotes sunt pistores. vi. Nota
ta. M.n.n. et ranc. O.n.n. ¶ Quinto et vl
ed omnibus patet intra data sicut ad ope
ra mala sequitur consistentie punctura. Ita
ad bona sequitur consistentie delectatio? sed
manime ad opera misericordie? per oleus
significantur quia sicut oleum lenit et ra
mollis consistentie mitigant: et consen
dum lenunt. Et sicut puer vel quicunq
dit mis quanto plus fit tanto plus in ad
dilcendo delectatur: ita exercens opera mi
sericordie. Quantum ergo potes ebo mise
ricors Thob.iij. Quia elemosyna ab om
ni peccato et morte liberat: et non patietur
animas ire tenebras Thob.xij. ¶ Jmque
notatur vbi tas fecunda videlicet in mor
tem qua mundi sperat? duo inter alia q
vtiles primo factas fenficat et confortat:
ra mortis periculo liberat: et lenum et fecu
num mos facilem audacem sicut bona indi
et tranquillum? animas iudicis large pro
mis? et promissa facium? hominem ad cu
rum illum seuere accedere.

Quo modo? secundum quod qui seminat
et vigilanter? discalciatus ambulat carne
affligit et castigat. Qui vero elemosynam

batibus et eius amicos minoribus pla
cat. ¶ Ad quod primo iudex. Nec quis
tamur dicens facte vobis amicos de mamo
na iniquitatis: ? cum defecerius recipiant
vos in eterna tabernacula: et quo modo illa
affectent et bonos voluntum cupiunt et
vtam demonstrent et ducatum presterat et
hostium celi referentes adnodati officium
tenentes: et stipendiarium? acceptantes
illo carent. Exemplo Jacob prometti mune
ra Sen. xxxij. dicens placabo eum munera
bus que precedunt? e postea videbo eu fo
rit propitiatus mihi. Ergo elemosyna fa
cit sequentes doctrinam: vendite que possi
detis. ? date elemosynas: facite vobis sacca
los Luce.xij. Sacculos pleros et apertos:
qua licet folium modo tuum: ? gratiam
in omni curia etiam dei muniere Ecclesie Ec
clesiastici.xvij. Clem ofyna vir quasi sacru
lus eum ipso et grauam hominu quasi pa
pillam conseruabit: et pectus confurget et
retribuet et retributionem fedicet in tempore
quando claudabit? dominus ea audiet: et
ipse deum claudam in membrus suis pau
peribus prius audiuit. Sicut patet. Q.vij
is. ¶ Quinta pena tbant? compatendo fe
bantur miseries semina sua in terra pampe
rum tunc vehemeno eum exultatione meret
Et hoc erit iocundus homo: qui nunc mise
retur? comodat. Justus quidam quia pius
dei mini? non iocundus fuit. Beatus ergo
rum qui nunc intelligit super egenu? e pau
perey qua de hoc quod modo seminat: tic
uiuet? e dominus tenebrat? eu in die mi
seria sua liberabit eu dominus. Tertio? Ambro
lie. ofy. qui ait. Non memini me audisse
vel vidisse mala mortem mortuum: qui ope
ra misericordie libenter exercuit. Sequitur
dominus confortet eum e confiteri et rele
tum facet eum e? tradat eum re. Dominus
non opem ferat ei super lectu dolorus eius
Ps.xl. Sicut patet de illo de quo scribat bea
tus Sicus. libro dialogor. Qui ei offerebat
quedus diu e infirmus: omnia tamen que
habere potuit: dispersit: dedit pauperibus
hic in fine angelorum comitibus audiendo
cum gaudio magno de corpore exiuit. Pa
tet ergo quod in morte fiducia magna erit
cotum patrum nro elemosyna omnibus fa
cientibus eam. Thob.xij. Nota. M.n.n. q
16. ¶ Quinta facultum pecunie secum tule
runt: sicentes quoniam vacuus manibus in
gridus negocia expedit nec possimus. Qui re

Exti.

re

volilli faccutli poſt ſedimittit: fruitus eſt: z
ei ſua pereditabitur. ¶ Proponantur ergo
ante meum oculos duo eantes ad curam
magnam in caſu periculoſo: trahte ꝙ bono
rum. Clerge ſcit quod ante ſe promittendo
ſua: optime exaudet. Dimittendo do ſua poſt
ſe tam ſeipſu ꝙ ſua amittet: qui ergo ſua
in hoc caſu poſt ſe dimittit: quo inſanum
illum non dicetes? Sic in propoſito: largus
demoſthenarius e miſer mundus. Omnes ad
dei iudicium properant. Unus premittit:
alius dimittit: ſe ſua amittit. Sed dicet
ſi mea barca paupet mozetur. Cui reſpondet
quod licet omnia bona mundi habeantꝙpet
mozetur. Omnes ergo tam largus ꝙ
auarus: tam qui ola ſua deo dedit: z ea
qui omnia ſua inutilꝫ in mozo dimittit:
pauperes mozuntur: ſel non eandem con-
ſequentiam effectum vel mercedem. Omnis
pauperatur ſua enim regnum id eſt celum ꝛ 17
de bonis pauperatur vade ad bonitas me-
nas. Alius cum pauperteaudit ad penas
damnatoꝝ: z de bonibus ſuis ibi ad pan
pertatem eternas. Ecce merq equaliter quo
ad mundum pauper radicitel non equalis
ter negocia in dei curia expedunt. ¶ Ecce
plum ad hoc videmus in curijs mundi: ubi
largus qui multo indigeꝫ multos habet ami
cos: z ato expedit. Auarꝫ multa ibi ſpe-
dit: i ſimili cꝫ nō expedit: ſi pta expedat.
Facite ꝙ vobis amicos de mamona ꝛc. Lu-
pri. De illis enim dicit ꝙ ſm beata ſa-
go. in moza. quos mopes nunc cernimus:
abundantes quandoqꝫ videmus. Et qui
abundantes conſpicimus: ſi largiri neglꝫ
mus: mopes erim. Cui itaqꝫ ſpotale ſub
ſtidium nunc paupert tribuit: ab eo poſtmo
dum perpetua receptacula quaſi ad fruges
terram recolit: que quod acceperit vbertus
reddit. Agat ergo diues pauperi tribuēdo
vt ipſe in eternū pauper nō ſit. Cui ergo in
mozte tranſitus deo inuare deſiderat: ſ
modo in ſuis neceſſitatibus: ꝓnut poteſt
muet. Quia ſm Auguſtinum in li. de ſermo
ne domini in monte. li. c. Iuſti conſilia eſt:
vt quia z potentioꝝ vita iuuari adiuuari et
inſtituit in quo eſt ipſe potentior. Et ſemp
ante mozte cogit: vt quod bonū poſſunt ad
mozem dū viuūt in mozte dilatat vas eius
Proverb. xvij. Et iſtud ſic ꝓbe reputet: ſiant
ſile. A. xvij. 17. ¶ Tertio elemoſynarū vti
18 litas apparebit poſt mozte. Sequo enim in
deo eu elemoſyna datur meū ingratitudis
nō locum habere non poteſt: non eſt dubiū
quin recipiatur eum ergo dantes in hoc ſe-

culo: bonū in ſuis peregrinatꝫ pte pauperibꝰ recipiet z honorabit eū: cum
ſuis largitas inuitabit illū. Unde Cryſo
ſto. ſuper Ioan. omel. xlij. Nō gloria vos
potuit facere elemoſynam: nunc vero z ꝛ
te laudabit: ihe ſalutis inquit vſuſtidet
bonum: ipſe ſanctus ſpūs ꝓpter hoc ſpūm
nus. Per manno ergo illorum hoſpitalitas
vobis theſaurus in celo ꝛc. ex tradunt
hic vt nullus in vtroqꝫ hoc tradat.
Exemplum accipientes a tranſmigrando
patria ad patriā: vbi eſſent ex eſſatur pe
dere granati: vel vbi ſpoliatores ſunt: no
netis illa aliena ſocietati tradere vel alie
de ſocietate: deo ſe literas recipientes: ad
eaſdē ſocietatem patria ad quā vadunt
ſuas. Sic mutatis ſedibus nō mutabunt
ſua patrīa futurā: ſimin mundo cum ſpo
ſpoliatꝰ: fallit in mozte quos non dicet de
uſtan ſimos: ſi non tradunt monetam ve
de ſocietate pauperi: ſpolatoꝝ vbicūqꝫ
pauperi ſocia ſe nominat dicens. Ioan.
Uos amici mei eſtis ꝛc. Et quicqd alia
de ſocietate ſua tradit ur: ei tradit. Quod
inquit vn ex minimis meis fecistis mihi
eſtis: ſpolatoꝝ illud recipit Matth. xxv. Ita
pater in vita ſancti. Martini vt Chriſtus
clamide indutus: offendit ei in pauper
clamidem recepiſſe. Ipſeq; omnes ſpola
tur quod ſic bona ſua ſue tradantur: in
cendo date ſuppli hoc habitur vobis alia
bere. ꝛc. non ſimplū vt date ſol certam
Centuplum inquit accipietꝫ z vitam ete
nam poſſi. Matth. xix. Ecce hic ſuccurſus
quas Chriſtus tradit vt centuplū poſſi
plo recipiatis in terra ad quam mis. Dū
ergo ad modum tranſeuntibꝰ de regno ad
regnum: qui monetas commutant ſic en
dunt: domi reſidēs in terra de qua nullo
monetam que ibi valet: et accipietes po
illo monetā que valet in regno ad quod te
ginum vadit. Sic bene hic pauperib⁹ de
in campo ſedibus pecunia que in alio loco
non valet: qua fortū auaris mundi thesau
coſtis monitus: z ad terrā illā permotus ve
tam tranſeuntes non valeret: eo modo in
recipiatis denarium diurnū. De quo Mat
xx. ad eſt glosam. ¶ Date hic Chriſti cam
ꝓſcribus modicum panis: ve comedatis a
bibatis in regno eius in meternum manſio
eum pauꝰ remunera ta non erat: vbi ſitꝫ
aqua frigida remuneraꝫ dr. Chriſto tefi
dū ait: In quo inquit dederit calicē aque
frigide in nomine meo. Amē duo vobis nō
perdet mercedē ſua. Quod figura ſ ſenſi

tritij. Ubi rebecca dando ſeruo Abrahe et
camelibus aquas: legitur copoſſata fuiſſe
ꝓfacē. Ioan. Jacob adaquādo greges me
rabel. et Moſes. Exo. adaquando
oues vero facerdotis introduc in domum
eum ad eum copulari meruit filie. Sic bā
ex eius nomine ꝓpter quē ſic facit. Et
dum poſſibilitatem ſuam introducitur in
dominū beatitudinem glorie. Ecce tradunt
hic ut ne quis in vtroqꝫ hoc tradat.
¶ Cum ergo ſuperbium ſit bonum ſuum
tradi denarium de burſa: quia et ita fru-
tua cū non ꝓperat z ꝙ neceſſaria vi
cum Joſaphat ſcripſerit animas ferrubꝰ vite
illius pauidēt contra famen futurę fteri
tinatis: tunis vite ſterilitatis: nō vt ſue pu-
nerciſſet pauideret contra famē ꝙ ſua
ſus ꝓpria futurā: ſunt ſuſtentādi: nec
cercorum: qui quando res quas emere deſi
derant: tantū in bono tandem emere: qui
do res quas vendere: volunt: tunc care: eas
vendunt. Sed modo res quam ſumme con
ſiderare: deberemus ſcilicet gloria celeſtis
eſt in optimo ſtatu: et oſtacūlum eſt: res vero
quas poſſidemus: care ſunt: quia deus pro
ea nobis offert: vem infimū ꝓcij: ſcilicet nam
eternam. Ergo vendite que poſſidetis: z da
re demoſtinant. Lucę. xij. Unde Auguſtinus
in quadā epſa. Et vis eſſe mercator optim?
ſeneratos gregꝰ na q̄s nō ꝓt retinere vt re
capias q̄ ab eterno amittere cōpellēris.
ꝓpria nō ſimplicīa ingalem poſſeſſionem vt
recipias eternam hereditatem. Quia teſte
Caſſoſtomo ſuper illud Matth. xvj. Dolite
thesaurizare: z que mundi ſtultitia: ſ ꝙ ſit
comma nimittere: ea quo neceſſarie ſo conſeli
ent inter inimicos: ſ illuc nihil mittere: quo
utuntur. ¶ Illuc ergo ſubſtantiam tuam
collocet: vbi patrias habere: ſe ergo quod
necesse. S. ſi. ſ. ſ. Et. f. ſ. ſ. ¶ Sed hec
non obſtante: ito bono eſt ſpes ſtat z reſpi
et tandem meſſem cauſes date: z pamus: da
mat pecuniam: datur ei cibus: ſtat in oſtio z
damat pauperimus: Chriſtus in paupere
et nihil vel tardet: ſatur. Et tamen maior
rano eſſet Chriſto parcepna ipſe de ſuo pe
unquod non facit cauſe: quia: per prophe
tam dicit Zpges. ſi meum eſt argentum: et
num eſt aurum: ꝛc. Unde Auguſtinus de
verbis domini ſermone xxv. Dixit inquit ri
de chriſtus: da mihi ꝛc ego quod deſt: tibi de
meo quod ego ꝛc reddo: da mihi me: largio
rem: ſecure debitorem: habeam re veneraro
rem: temperata mihi das: eterna tibi re
ſtituam. Ecce non obſtantes: quod ſua ſunt

Arti. vij

22

23

Exm.

reo inter se loquebantur dicentes: quod dñs illo
rum esset decessurus: stultus ergo audiens:
cucurrit vt videret: et si equi et huiusmodi so
lito pararentur: vel victualia premitteren=
tur in curribus et huiusmodi: et nihil tale vi
dens: venit ad dñm suũ et aiebat: Dñe recedis
tu? Ita inquit: et quando redibis? nescio ait
dñs: cui ille: si post mensem? non inquit: si
post duos: si post annũ: finaliter dñs respon
dit quod nunquam: tibi ergo baculum meũ trado:
quia non est aliquis dñs qui debeat modi=
cum esse extra: quin aliquid premittatur ad
parandum pro aduentu suo: hoc etiã tu ob=
seruare solebas. Ego etiam exiturus cogito
vbi recipi et comedere potero: vel aliquid
mecũ accipio: tibi ergo tanquam omnibus ho=
minibus et tibi etiam stultiori baculũ meũ:
sm quod me licentiasti do. Diues vero illo ver=
bo tactus multa pauperibus distribuit. Idẽ
spiritus ex ore istius loqui potuit: qui lo=
quitur. D.j.13. ¶ Iterum sunt stultissimi:
non solũ quia non dant vel non premittũt:
24 vt predictum est: sed quia cũ bonis suis ad=
uocatos contra se scilz meretrices et hystrio
nes et malas personas: in quibus meliora ex=
pendũt: cõducũt. In curia enim isti erũt cõtra
cos. Et tñ clamat pauper: immo christus et
petit exiliora: quia cupiũt saturari de micis
que cadũt de mẽsa dominorum: et nemo illis
dabat. Clamant hystriones: adulatores: me
retrices: et dant eis meliora. Ita quod nec mala
persona vel canis vel aliud animal clamorẽ
suum amittit. Sicut patet supra. e.c.21. nisi
solus christus in paupere. Et ideo satis con
grue respondit quidam hystrio ad proposi
tum istud. Cum enim ei quidam magnus in
aula diceret quod non potuerunt habere pacẽ
Exem. propter vnum clamorem et vana verba sua:
quia clamose se habuit minus statim cla=
mauit pacẽ fieri. Cum vero oẽs tacerẽt quasi
aliquod mirabile ab eo audituri. Auditus
est in aula apud oẽs clamor pauperum in
porta elemosynas petẽtium quo audito ait
hystrio. Isti inuanũ clamãt quia parum lu
crantur clamore suo: ego vero nõ loquor: nec
clamo inuanũ: quia verbis me et vxorem et
filios meos sustineo.
¶ In quo facto nõ solum stulticia: sed ma=
xr.viij xima notatur ingratitudo. Magna enim in
gratitudo est danti centum: non dare vnum
in inopia sua: et tergere nolle nasum de ma=
25 nica propria: et omnia dãti nihil dare. Quia
stabit pauper puer et orphanus: et clama=
bit bis vel ter: pro amore dei vel matris eius
sine capucio et calciamentis: et respondebũt

deus te adiuuet. Sed ipse rũdere poterit
sicut respondit quidã qui per diuersa hospi
tia elemosynam petens. Cum sic semper re=
sponderent: finaliter fame deficiens: ait: ma=
le est ei quem nullus iuuat: venit vero gar=
cio superbus cum cultello ex transuerso: et
capucio sub mento: et salutabit quempiam
ex diuitibus: et reciperetur ad meliora po=
nus. Qui ergo venit ex parte mundi recipi=
tur: qui vero venit ex parte dei qui omnia de=
dit: repellitur. Et magna est non solum in=
gratitudo sed rusticitas semper habere ma
nus apertas ad recipiendum a deo: et clau=
sas ad dandum ei. Et apertas ad dandum
eis qui ei non tanta dederunt. Si ergo ali=
qua dant mundi diuitibus et eorum mini=
stris vt amor in mundo nutriatur inter ho=
mines: quare non deo et suis ministris: vt
amor inter deum et eos nutriatur? ¶ Ite=
rum magna ingratitudo est danti melio=
ra: dare peiora: et danti multa: dare pauca.
Sed heu communiter sic modo deo serui=
tur: quia quando cibus est putridus vel te=
neri vel in vsus proprios expendi non po=
test: dicunt istud est bonum ad dandum pro
deo: quando etiam vires amisit: illud quod
minus in eo valet: scz senectutẽ et cecitatem:
et tussientem: et immundam: et putridã etc.
tem: intendunt deo dare. Reliquã vero pre=
cedentem diabolo. Si etiam habeat filium
vel filiam gibbosam vel corpore deformem:
dicunt ista debet poni in religionem. Ita quod
tam in bonis fortune quam nature: peiora tam
etiam in operibus et locutionibus pauro=
ra: quia vix est decimum illorum verbum de
deo vel vtilitate anime deo offerunt: quia ti
putarent meliora perdita: si deo darentur.
Et sic videntur esse de professione Iude pro
ditoris: qui reputauit perditum vnguentũ
in christo expensum. Marci.xiiij. Vt quid
inquit perditio hec vnguenti facta est? De
vnguento et alijs que Maria magdalena
prius in malis vsibus expenderat non mu=
murabat: sed de hoc solum quod circa chri=
stum expendit: recte sic nonnulli moderni d=
poris. Verbi gratia. Si cuiusquam potentis fi=
lius religionẽ intraret paupertatis omnes
amici et parentela irascuntur: et insaniũt di
centes eum esse perditum: nituntur etiam
eum extrahere allegantes quod non potest il=
lud sustinere nec ibi diu viuere: quia fuit de=
licate nutritus: cum tamẽ diutius et sanius
et quo ad corpus et quo ad animã ibi viuet
quam in seculo. Si vero idem filius se dederit om
nibus mũdi vanitatibus: et corporũ probati=

bus hastiludijs torneamentis et
ibus, sicut hastiludijs in quibus grauia sustinet verbera et
labores: et quandoque mẽbra frangit vel occiditur
de isto omnes amici gloriant: reputãtes se
per illũ nobilitatos. Et quod circa talia expen=
dunt multo melius reputant expensum: quam
si illud circa fabricam expenderent ecclesie:
etiam si equos optimos ibi amittat: de hoc
gloriant. Si vero vnũ illorum deo daret: ira=
scerent. Ecce qui reputant eũ perditum deo
datũ et insufficientẽ: et nimia delicatum ad
portandũ iugũ dñi leue: sub quo diutius et
sanius viuet: reputãt eum lucratũ et datum
mũdo: et peccatis et diabolo et satis aptũ ad
portãdum iugum mundi et diaboli grauis=
17 simum: sub quo necessario cadat. ¶ Idem
apparet defectus in alijs factis mundialiũ
Verbi gratia domicelli et dominorum ministri
et filij vix murmurant de hoc quod dominus il=
lorum est largus in his que pertinẽt ad mũ
di vanitatẽ: immo talem commẽdant et libẽ
ter sequunt. Si vero libẽter expẽdat in pau
peribus pauperes mendicantes: libẽter re=
cipiendo. Ita grauantur: vbi tamen nihil
expẽdunt de proprio: quod graue est eis vi=
dere pauperes ad curias dominorũ freqnẽ
ter aduentantes: intantum quod quandoque vex
bis amaris eos exasperant minus enim gra=
uarentur: quod dominum illorum viginti libras
expenderent in mundi vanitatẽ quam viginti
solidos in anime vtilitate. Et cui in omni=
bus his assimilant? nisi Iude: qui vt predi=
ctum est dixit vt quid perditio etc. Nota de
ista materia. A.x.9. ¶ Iterum hec christia
18 norum ingratitudo apparet ex comparatio
ne factorum fidelium et infidelium. Infide=
les enim iudei qui non receperunt tot dona
a deo quot receperunt christiani innitentes
doctrine dei. Deutro.xv. dicentis. Omnino
indigens et mendicus non erit inter vos:
non patiuntur pauperes suos inter eos
ostiatim mẽdicare: sed inter eos faciunt col
lectas et taxationes pro pauperum suorum
sustentatione christiani vero nomine potius
quam opere: collectas faciunt ad simplicium de
pauperationem et qui viuere de suo possent
et vellent mendicare suo duro dominio co
gunt. Magna differentia est. Illi suos men
dicare non permittunt. Isti vero necessitãt.
Nota. F.iiij.15. ¶ Non solum vero iudei: sed
etiam saraceni plus pauperes suos hono=
rant et iuuant: quam christiani. Et de hoc quod
nos ita male habemus nos ad pauperes no=
Exem. stros mirantur et scandalizant. Quorum
vnus vt fertur Parisius missus: cum mul=
ta christianorum facta: diligenter cum ad=

miratione considerasset: requisitus quod
esset maius mirabile in oculis suis de om=
nibus que vidisset? Respondit: vnum in=
ter alia esse: quod melius vestiti: et qui
minus indigent: propinquius iuxta ignem
sedent: et nudi et pauperes extra ostium vel
intra ostia in frigore comedunt. ¶ Quod
etiam de hoc scandalizentur: patet ex gestis
Karoli magni in quibus cõtinetur: quod cum
circa expugnationem moraret saracenorũ:
quidam magnus princeps inter eos Solã Exem.
19 dus nomine ad eum sub treuga venit de pa
ce et christianitate quam recipere intende=
bat: tractaturus. Iuxta regem ergo come=
dens et comedentiũ et ministrorum ordinẽ dili
gẽter cõsiderãs: et singulorum conditionem
statum: et diuersitatem: et officium inquirẽs
in fine qnesiuit: qui essent illi qui in pauper=
rimo apparatu comederunt super terram.
Rex vero respondit: illos eẽ dei nostri seruos
quos pro eius amore pascimus. Princeps ve
ro regi dixit: serui tui ita splẽdide vestiũtur:
et laute comedũt et bibunt: et serui dei vestri
nudi et famelici derelinquentur: parum vi=
dẽtur dominum et deum suum diligere: qui
ita parum seruos suos honorant: nec volo
de eorum esse societate: qui ita parum deum
suum diligunt: et cum indignatione recessit
Patet ergo quod tales immisericordes duplici
ter peccant: primo quia infideles vt dictum
est scandalizant: et in spirituali morte deti=
nent: secundo quia illos a quibus talia sub
trahunt subsidia: corporaliter occidũt. Vn=
de Ambro. super ps.cxviij. beati immacula
ti: hoc inquit est hominem occidere vite ei
subsidia denegare. Caue ergo ne intra locu
los tuos includas salutem inopum id est
tanquam in tumulis sepelias vitam pauperũ. 30
¶ Si ergo illi qui vitam denegant dure iu=
dicabuntur: sicut patet. D.ix.6. quomodo
iudicabũtur illi. S.e.c.v. Et si ille qui se lau
te pascit de suo: et pauperi negauit sua: se=
pelietur in inferno sicut patet Luce.xvj. de
diuite epulone: vbi sepelientur qui laute se
pascunt de alienis? ¶ Et si primi a deo repre
henduntur: sicut patet per hoc quod scribit
beatus Gregorius.ij.li. dialogorum: quod
deus reprehendit quendam presbyterũ qui
sibi delicata parauerat: et seruus suus bene
dictus fame in deserto cruciabatur: quid eis
dicet: vel quomodo in iudicio reprehendet
qui aliena tollunt: et inde non solum se sed
amplam familiam et canum multitudinem
et equorum pascunt: et parti eam vestiunt?
et quando deus in laudem et in commenda
tionem illorũ qui dederunt bona data ostẽ=

det in indicio sicut vestimentum bath offe-
ditur in anima coram toto mundo: dicet nu-
dus eras te videbuntur cuncti benedicti nume
parum si possibile est dedit: qui vero po-
tuit: nihil dedit: tanquam ingratus videbit: et
vere condemnabitur: qui vero ea que ebusti vel
fuerit capax abstulit: plus similabitur. Jo-
ta. fo. vij. ca. cum frequentibus.

Er. iv. 32 ¶ Tertius vero ingratitudinis causa videtur esse defectus fidei. Er hoc videlicet quod
oculo fidei non redisponam ea que in elemo-
synarum pertinere conueniunt. Non enim
considerante quis pene: sed per Christum in
pauperibus debitus crescit: et per Christum
tuisse petere potest. Sicut patet. B. iij. ca.
sicut vere tributorum vel redditum per nun-
cium a te missum. Secundo non considerant quod petit quia parua et potius bona-
fida: et nisi a quo petit: quia omnium est pau-
ra et plenitudo eius. Et magna inquietudo
est comedere in mensa alicuius domini. Et
dum sedent ei in mensa sua: et de bonis sua
comedunt: pro pertente nihil ei dare. Sed ite
est in proposito: quia mensa in qua come-
dit dei est: bona etiam que comedit. Ter-
tio non considerant ad quod petit: quia ad
ipsum a quo petit vt dat tam sicut ostensus
est supra. D. ij. ca. qui enim elemosynam
petit: potius nutrum & homini petit ad
maximum mutuandus vtilitatem: quia deo
nutritat qui eas visus illud reddet. Iuxta
illud proverbium. Fenerat no deo qui miser
32 tur pauno. ¶ Ob aut quinta pars dilectus ne
deficiunt ps: quia si rex terrenus cralqua
fortuna sustineret: quia factus: indigens: e ve
nire ad quendam pollrum multi: ad petene
si haberemus: certa spem vel fiducia ad ad
stari sua esse in breui redituros: si ei dare
mus esse valde gratus: vltimo posse nostri
faceremus ad ei mandata. Ita in proposi-
to e patet. ¶ Iterii dicit patet quod si rex no
bis aliquem mitteret cum littera sic loqua-
tur: quicunque fecerit vt pauperi petenti
comode: honoris: reputabo mihi factus: si
crederem verū esse qd in littera illo mitte
mutui ei honorandi e spectabiler illi qui pa
perem negocia in regno eius expedire liceat
ui. Sic in proposito christus mittit pauper
res dicens. Sece ego mittovos ei littera: ei
contentibus q repetat ei siet q pro pauper
ribus facit: dicēs qui vos recipit me recei-
33 pit: Et qui vos spernit me spernit Matth.
x. Luc. x. Et ¶ In hac scribe vni de fratri-
bus illis minimis mihi scribis Matt. xxv.
Et ergo ridē haberemus in istis litteris mul-
tum pauperes honoratemur: et liberet rece-
perem mercede: ado ardua habem' negocia
de curia in dem expedicia: si me pauper
aut hic expedirem vtiter non posset: nisi
indicia pauperibus tribuit. Job. xxix.
¶ Caued etiā in fenida cōsideratione
cast: pare: quia si rex terrenus posset mu-
nium manerid ad libitū subiectionis
cum manero dominus: e effert cert quod
posset credit: illud ab eo petere quod
placeret: si interim peteret ab eo quod
habilidi de illo manero libenter e bene
ficii. Quia si rex in dubio non: non ero
denciunt. Quia si rex in dubio non: non
construimus: promitterem se patrimonium
rem dans fibi denarium seu regnum tuo
et parentū qui fidei habuerit in pena fu-
turum ei quod peteret confirmatio: pa-
triorum vero ei in tali casu panem non
qui vt promitteret quia indacia vel certezza
posset ab eo poli modi regnum generis
qui et modo panem negantiqui fuerit
fiunt ante mortem vel in morte regnum
eo potere dicentes. Adamus: Eue pro
regnum nunquam vult ergo huic malle-
bere quod desiderat aber modo quod sen
Aliter peter non accipiet Ja. iij. Quia
verbum est qui non dat quod non ha-
cipit ille quod optat vel ab desiderat. Si
igitur panem petit ab eo dicens quamo
strum quod habuimus da nobis, panē cele
e tunc quod peterei debitum. Ita in pro
habitur vobis Luc. xi. Et da pauperibus
e habebis thesaurus in celo Matth. xix.
¶ Sed adhuc certius no incredula figura
queritis: cognitantes in conditione quid ego
apertum e conditus ostendit nobis: quid
deus reputat filio suo quem ad se fecit
quod eni elemosyna tanta et quanta est
dantis valeat vnius etiam. Si ista notasse
tunduletur constarent libentius elemo-
nas faceremus. Quibus ostendit qui
si nunc seminarem ante ij centuplū be-
bernet quod semina bene crescerunt: nos
seminarem. Cui ergo non potest habere cen-
tudinem q Christus illoru recipit simile
nas: ¶ q semen bene crescerūt plus hui
ter elemosynas facere q seminare. Ob aut
maiorem habet certitudinem non dili ei
dicitur ex verbis christi pretacta. qui vos
cipit vos: qui ad certitudinem christianis
suffragia debeant. Sed ex multis signis e
miraculis a deo ostenſis. Sicut patet per
primo quod deo ecclesia tenet: credit
christo qui vestem a christo Martino qui
pert datam sibi reperiunt patrem pauper
ere sequentem. Martinus hac me vestiuit.

C Ste ostendunt per hoc quod scribit beo
ato Gregorius in omel. Eudens Jesus ce-
naturam: quodam monacho nolle Parti
nungum mendicum in via leprosum fame e
miseria vt ei videbat deficienci: cum super
numerosi propinos pondo: vestius monache-
nam pauperum in perdidero ei mirabatur:
q. Ecce ego. In porta vero monasterii
monachum aliquē adulterium: non erubu-
buisti me super terrā ego nō erubesci te in
celo qui videris pauperē. Ecce quod videbat
non pauperē sicut photo fiebat, sed tota cruz
de sancto Crisostomo e sancto Iuliano: ore
sancto Gregorio: e sancto Ambrosio: ec.
Cognoscamus q elemosyna ēt operāt
quatum: e bonū in celis ēdificat: e mul-
tum ei valeat habere potest per hoc quod
sentiunt in ista parte Dominus apostolus
posset ab eo poli modi regnum generis
qui et modo panem negantiqui fuerit
fiunt ante mortem vel in morte regnum
eo potere dicentes. Adamus: Eue pro
regnum nunquam vult ergo huic malle-
bere quod desiderat aber modo quod sen
Aliter peter non accipiet Ja. iij. Quia
verbum est qui non dat quod non ha-
cipit ille quod optat vel ab desiderat. Si
igitur panem petit ab eo dicens quamo
strum quod habuimus da nobis, panē cele
e tunc quod peteret debitum. Ita in pro
habitur vobis Luc. xi. Et da pauperibus
e habebis thesaurus in celo Matth. xix.
¶ Sed adhuc certius no incredula figura
queritis: cognitantes in conditione quid ego
apertum e conditus ostendit nobis: quid
deus reputat filio suo quem ad se fecit
quod eni elemosyna tanta et quanta est
dantis valeat vnius etiam. Si ista notasse
tunduletur constarent libentius elemo-
nas faceremus. Quibus ostendit qui
si nunc seminarem ante ij centuplū be-
bernet quod semina bene crescerunt: nos
seminarem. Cui ergo non potest habere cen-
tudinem q Christus illoru recipit simile
nas: ¶ q semen bene crescerūt plus hui
ter elemosynas facere q seminare. Ob aut
maiorem habet certitudinem non dili ei
dicitur ex verbis christi pretacta. qui vos
cipit vos: qui ad certitudinem christianis
suffragia debeant. Sed ex multis signis e
miraculis a deo ostenſis. Sicut patet per
primo quod deo ecclesia tenet: credit
christo qui vestem a christo Martino qui
pert datam sibi reperiunt patrem pauper
ere sequentem. Martinus hac me vestiuit.

gloriae illius enarrabit omnis ecclesia san
ctorum. Ecclesia sic audiet. ¶ Sed modo ra
tionem tuum manus dimitti integre pro-
per talis fantasme inimici quibus liberalis
canibus eas porrigunt ¶ pauperibus? abol
dantius e delicatius intantiati: quod deb pau
pere intantium famulent quod audie ceo
mederent panem fabarum: et ceteris ne- Canon
mula fabarum: et eis oblatum refutarent. c.
pedibus conculcant quibus oportet quod
caro detestantissima e de primis fercula pomo
genera e precipua offerantur. ¶ Et in 57
hunc quasi infirmi plāgunturnabis qui
super affluctus pia gestanc vitera. ¶ Et qui
deficanq castellis panem vel carnem nō re
cipiunt: si minutatim fractum e manu pos-
rectam eodem ostendo loro quo posteriora
fecit: digitos tangit porrigentiquos non
toros. ori proprio unmediate porrigit: fidei
quia non loris manibus manducare non
comquinat hominē Matth. xv. Mar. vij.
Sed pudebolon tarde ita delicatus erit vt
vel ita famulentur. Exemplo famen Todos
nicios tangerent lepsoli vel medici. ¶ Oda
icebus vero canibus posi prandii panem
pot sumebat quo potatum frangunt e manibus
propriis porrigunt vbi pauperibus permit-
tunt dari minutatim reliquias: hoc manife
stum e contra illud pooner. vij. Quamvis
fiam aperuit mopi. Et illud Esa. lvii. Frā
ge esurienti panem non dicit cani: sed tua
ter cultura sequentes sed panem. ¶ Dan ta
men vbi canem delicate fouebant sed tum
contentum. hoc enim acta probāt. Ubi enī
multa hominum partim vita parcim anū
ta sine fame necessa. Quos inde aliquos est
pauperibus vidit canes fames sustentes: Sic
quitur Zgenes vagolog indue in Domum
mamnon deit canes. Et amen vis pauper
res ad gregnum ait bethamum non recipia-
tur domus canes recipiuntur ad cameram et
ad lectum. Dota bebes D. xl. v. Sequitur
quinquid vitra modum in pabulum datur
miam et palefreidum quos operimentet mi-
dum nutrimur de filiuque: et quasi omnibus
prudentium causam assignat et monimum
in hoc quod sequitur. Carnem tuam nō de
spexeris quia omnis natura bene ordina-
ta: omnis ratio dictat: quod pl' tuemur
ra: et omnis ratio dictat: quod pl' tuemur
nostra familiam dedit argumentum quo facto quos fortuna rō nō natura eam fecit debe-
fanum Syrianus episcopus nutra eum fe- mus inimicis nostris: nodum deeoloratos prefa-
cerunt: regis tenens dant nunq; pudre tionis: ne ingrate p quos? Salicrabis: Domines in
fit nunus ifragium eam chum adhuc decent tenus suas a deo acceperit: sicut nutrit ei
negrin signū elemosynarū e verturum pū p pueros: si finisset cui sic ei dixisti: q
rectum turpe hoc polens deos ostendere: q Fortune quo advicti vestitus: ignominiosum

illis pulchriores: q̄ bestie: quia carnē suā
nemo vnq̄ naturaliter ⁊ rationaliter viuēs
odio habuit Ephe. v. ¶ Predicti ergo non
homines dicendi sunt: sed crudeles lamie
que lactauerūt catulos suos. Tren. iiij.
Arti.x. ¶ Horum autem ⁊ omnium similiū nolen-
tium elemosynas facere: multipliciter et in
38 multis locis apparet periculum. ¶ Primo
Marci. xi. Ubi christus maledixit ficui: que
ei cibum non dedit. ¶ Secundo Mat. xxvij.
per comparationem ad Iudā qui seipsum
suspendit: ⁊ quia christum vendidit: ⁊ quia
ea que christo debebantur in christi vsu nō
expendit sed furabatur. Caueant ergo illi
quib⁹ omnia bona ideo data sunt: vt ī vsus
christi ⁊ pauperum christi expendant: sicut
fratres in hospitalib⁹ infirmorum. Et qui-
dam religiosi ⁊ prepositi ⁊ elemosynarij et
sacriste ⁊ huiusmodi: quibus certi deputā-
tur redditus officij sustentatione ne in vsus
proprios vel prophanos ⁊ auertentes inde
fortunam hic: vel alibi sequantur. ¶ Et nō
solum in his: sed in aliis periculum est deo
dare nolle. Et specialiter in his qui abun-
dant: quia communiter plus peccāt q̄ mul
ti indigentes: ⁊ minus agunt de penitentia
Sicut patet de ieiunio. quo non tantū gra-
uantur: quia tempestiue comedunt: q̄ tam
diu dormiant quia vt forte possint audire
vnam vel duas missas aliqui illorū anteq̄
comedant tūc vero lautius ⁊ diutius come
dunt: in tantum: q̄ plus grauaret eos cena
re q̄ abstinere: minus etiam laborant ⁊ mi
nus vigilant circa licita sicut orationes et
huiusmodi. Cum ergo in multis peccent: ⁊
paruā vel leuē penitentiam faciāt: nō vide
tur quomodo melius poterūt a periculo li
berari: nisi cōsiliū Danielis faciēdo. Dan.
iiij. Peccata inquit tua elemosynis redime
¶ Nisi sic fecerint: illorum periculū in mor
te apparebit: quando ipsis ab inimicis ob-
sessis deficient stipēdiarii: sicut p̄z. A. xxvij.
22. ¶ Iterum illorum periculū apparebit
in iudicio: quando illis qui ei hic dicūt ite:
dicet idē vt eadem mensura qua mensi fue-
runt: remetietur eis: tā temporaliter: q̄ eter
naliter. Sicut patet. D. iij. 9. Et in canone
xvi. q. i. reuertimini. Ubi continetur: q̄ non
solum in celo: sed etiam in terra ppter defe
ctum misericordie negatur misericordia. Q̄
plerumq̄ mundus fame ⁊ penuria premitur
quia pauperibus elemosyna subtrahitur.
Quando enim reges ⁊ potentes bonam ter-
ram religionis ⁊ paupertatis seminabant:
ipsi ⁊ mundus abundabant. Sed ex quo se
minare cessauerunt metere cessauerūt abū-
dantiam in hoc seculo ⁊ in futuro: tam spō
raliter q̄ eternaliter: sicut apparebit: quan
do hereditatem amittent propter causam
tactam. D. xi. 30. Quia teste cesario in ami
monitione: quām pauperes in locis vbi nos
fuerimus fame vel nuditate mortui fuerit
nouerimus nos rationem de animabus il
lorum in die iudicij reddituros. ¶ Iterum
istud periculum apparebit quandoque
ante mortem vel post mortē ipsimet vel ali
pro ipsis ad deum clamauerint: quia nō ex
audietur: quod ostēditur per hoc q̄ quedā
continent hystorie: de quodam qui mensa
nem suam a porta elongauit: quia clamo
rem pauperum audire noluit. Accidit ergo
post mortem eius: q̄ cum Episcopus dice
ret missam in sepultura eius: quotiens ver
tit se ad populum: dicendo Dn̄s vobiscum
vel sm̄ consuetudinē episcopalē: totiens vi
debatur crucifixus cum manibus suis
aures suas obturauit. De quo episcopus
admirans: post missam a vicinis defuncti
eius diligenter inquisiuit conditiones qui
bonum perhibuerunt testimonium excepto
q̄ pauperes nec libenter audiuit nec iuuit.
Tunc episcopus recordat⁹ est scripture di
centis: qui obturat aurem suam ad clamo
rem pauperis: clamabit ipse ⁊ non exaudie
tur Prouer. xxi. Rabanus super illud Mat.
xij. Extende manum tuam: frustra pro pec
catis rogaturus manus ad deum expādit.
q̄ has ad pauperes non extendit. ¶ Et istud
periculum non solum imminet illis qui ele
mosynas non faciūt: sed illis etiam qui do
lēt se fecisse sicut patet per hoc quod scribit
in vita Ioannis elemosynarij episcopi Ale
xandrini de troyla epo: qui ad instantiam
predicti Ioannis triginta libras paupe-
ribus dederat. De quo cū postmodū doleret:
vidit nocte sequenti in celo palacium ma
gnū: cuius titulus erat: mansio eterne troy
le epo. Et statim venit vnus alius ⁊ dixit de
le hoc: ⁊ scribe: mā sio ⁊ requies eterna Ioā
ni elemosynario triginta libris empta troy
la vero hoc videns penituit se penituisse: ⁊
in posterum factus est magnus elemosina
rius. ¶ Ad idē legitur de quodā qui grauiter infirmatus ad doctrinā sancti viri mul
ta dedit pauperib⁹: hic sanitate adepta do
luit se tm̄ dedisse: nec reputauit se propter
elemosynas suas mortē euasisse. Cui cum
sanctus ille diceret: nisi dedisses: nō mortu
fuisses: nō inq̄t: sz ita san⁹ sicut nūc sum. Cui
sctūs Rogerius dixit: vt procedat mihi illarū
elemosynarū meritū ⁊ tibi statū quē habui
sses: si eas non dedisses: ⁊ oīa reddam tibi q̄
cū fecisset

cum fecisset: statim mortuus est: qua morte
manifeste ostendit deus: q̄ per elemosynas
prius mortem euaserat: ⁊ quoniā elemosy-
na a morte liberat. Thob. iiij. ¶ Iterum nō
facientes elemosynam hereditate priuandi
sunt celesti: sicut patet. ff. v. 5. Ad idem. S.
iiij. 21.
¶ Sed quia multis friuolis excusationi-
bus se iustificāt. Congruū videtur eorū ex-
cusationes inserere cū earūdem reprobatio
ne. Quidā ⁊ specialiter religiosi ⁊ prepositi
41 qñ in aliquo grauātur vel spoliātur a tyrā
nis vel malis hominibus elemosynas suas
subtrahunt: dicentes se non posse viuere ⁊c̄.
mirabile est. Diabolus eis nocet: ⁊ de deo se
vindicant: deum de porta illorum expellētes
Similes sunt cuidam sacerdoti: qui cum p
pter alia infortunia viuere nesciret: totum
deo imputauit: ⁊ imaginem eius de ecclesia
sua eiecit: ⁊ in campo posuit: dicēs. Qui nō
vult me pascere in ecclesia mea non stabit.
¶ Isti qui sic a deo elemosynas retrahētes
melius viuere credunt: peius viuunt. Quod
ostēditur hystoria de monasterio de paupe-
ratorum quo semel deuot⁹ monachus in ora
tione constitutus: deo cum quadā audacia
loquebat dicēs. Dñe tu dixisti Primo que-
rite regnum dei et iusticiam eius et hec om-
nia adiicientur vobis. Iam regnum tuum
quesiui: tibi seruiendo in matutinis et ho-
ris et missam dicendo sm̄ possibilitatē meā:
⁊ tamen alia non adiicientur mihi: quia nō
habemus quid comedere. Et vox ad eū. In
ista domo fuerūt duo fratres: vnus vocabat
date: supple nō bona opera: sed elemosynā
et opera charitatis. Alius vocabatur dabit
supple a deo vobis. Et vnus sine alio in re-
ligione vestra manere noluit. Quādiu er-
go vnū retinuistis: et debite honorastis: sez
date tā diu vobiscum remāsit dabitur. Pro-
uerb. xi. Sunt qui diuidunt ppria ⁊ in abū-
dantia sunt. Postq̄ vo date expulsus fuit:
dabitur recessit: ⁊ spoliator accessit: quia da
te qui ianuam custodire solebat recesserat: ⁊
portam non custoditam dimiserat. Et ideo
ab eo qui nō habet supple date: ⁊ quod ha-
bet auferetur ab eo. Luce. xix. Nota. D. v. 11.
Item. I. vij. 7. Porta patens ⁊c̄. Itē. V. viij.
42 12. ¶ Alij dicunt bonum forum est: paupe-
res non indigent: hoc non valet: quia si pau
per satis posset habere ad victum et vestitū
pro quadrante: et illo careret: quid sibi va-
leret bonum forū? Magis ergo se accusant
q̄ excusant: quia cū minori eos iuuare pos-
sent. ¶ Alij dicunt ex quo deus satis potēs
est vt omnibus prouideat quare non proui-
det ipse pauperibus suis quare vult nos
grauare ⁊ onerare de hoc: q̄ ipse sine grauia
nunc facere potest? huic multipliciter respō
detur. ¶ Primo q̄ de omnibus pauperibus
sufficienter prouidit in hoc: q̄ sufficiēter de-
dit diuitibus pro se et etiam pro pauperi-
bus: quātum in eo est satis dat pauperibus
eos pauperum dispensatores statuens: sub
districto precepto eos ad fidelem dispensa-
tionem obligans. Sicut patet supra. c. c. 4.
Sicut ergo mater satis prouidet infanti in
hoc q̄ satis dat nutrici pro se et puero: que
eū nutrire tenetur. Ita in proposito. ¶ Se-
cundo vt diuitum probaret dilectionē. Scie
bat enim q̄ amicus in necessitate probatur:
⁊ ideo voluit indigens esse: ⁊ indigentia ha-
bere mēbra. vt probaret qui eius essent ami
ci: et qui non. ¶ Tertio propter pauperum
meritum augendū: quia patienter pauper-
tatem sustinendo: multam apud deum me-
rentur. Thob. iiij. Pauperem quidem vitā
gerimus ⁊c̄. ¶ Quarto propter diuitum vti
litatem. sicut patet. D. xi. 35. ¶ Ex quo pa-
tet: q̄ sicut cupidi gaudent de caro tēpore: q̄
habentes multa venalia: multa lucrari pos
sunt. Ita diuites gaudere deberent de care-
stia: non quia alij fame affligūtur: sed quia
ipsi multa in celo gaudia lucrari possunt.
¶ Alij se excusant paupertate. Sed sicut ho 43
mo vult emere hereditatem vel rem precio-
sam quam multum desiderat: parcit ori suo
et expēsis in aliis: vt qd̄ desiderat obtineat.
Et breuiter non est ita pauper quin si pos-
set tantū habere de panno vel cibo vel potu
vel etiam aliis desideratis pro obolo: q̄ di-
ues pro quadraginta solidis: quin aliquo
modo de obolo sibi prouideret. Sed tantū
apud deum allocabitur paruum qd̄ pauper
dat sm̄ suam possibilitatem: quātum mul-
tum qd̄ diues dat. et plus pro suo paruo do
no emit de regno celorum: qd̄ satis ostendi-
tur. Marci. xij. vbi veritas vidue testimoniū
perhibet dicēs. Amen dico vobis: quoniam
vidua hec pauper pl⁹ omnibus misit. Om-
nes enim ex eo qd̄ abundabāt illis miserūt.
Hec vero de penuria sua omnia que habuit
misit: totum victum suum. Et si nihil dare
posset: saltem loquatur: vt verbo iuuet qui
opere non potest. Unde beatus Gregori⁹ in
quadam omel. habens inquit loquendi lo-
cum apud diuitem. Damnationem pro retē
to talento timeat: si non apud eum sicut va
let pro pauperibus intercedat. ¶ Alij se ex-
cusant per hoc q̄ alij pauperibus dant: hij
assimilantur illis. R. vi. 11. ¶ Alij se excusant 44
pauperum multitudine: ostendentes q̄ tot

sunt: ꝙ nō possunt omnibus subuenire: sed
si quilibet illorum haberet hereditatē bonā
quam pro vili et paruo precio daret: omnes
inuenirent qui eos inuitarent ad domum ⁊
ad prandium: vt eos deciperent. Sed procul-
dubio omnes habent hereditatem bonam.
Teste christo Matthei. v. Beati inquit pau
peres. ⁊ Luce. vj. Quoniam ipsorum est re-
gnum celorum ⁊c. ¶ Alij nimis differūt vel
vsq̧ post mortem: semper tempus quo fa-
ciant expectantes: et nunq̃ tempus aptum
inuenientes: ⁊ mirabile est: nulla ars tātum
expectatur: quantum ars anime. Et omnis
ratio dictat ꝙ melius esset in morte domū
inuenire paratam: q̃ in miseria expectare
vsq̧ paretur: ⁊ quomodo tunc inueniet: que
non premisit: vel tunc metet: que prius non
seminauit: vel quis eum tunc diliget: qui de
seipso quando potuit non cogitauit. Ergo
sm̄ consilium Apostoli. Dum tēpus habe-
45 mus: operemur bonum. ¶ Alij se excusant
propria necessitate et infirmitate et debilita
te in posterum imaginata: et tali cogitatio-
ne ab elemosynis retrahuntur. Sicut here-
Exem̄. mita seu hortulanus in vitaspa. qui cū mul
tas elemosynas facere solebat: quas cū om-
nes tali cogitatione retraxisset et multa si-
mul congregasset et in pede infirmo omnia
postea expendisset: nec ei valuisset. Die assi-
gnata qua cyrurgicus rediret et pedem am
putaret: ne per illum totum corpus amitte
ret: nocte precedenti deum lachrymis orans
proprium recognouit defectum: cui angel⁹.
Ubi est inquit pecunia quam contra infir-
mitatem congregasti? Respondit: totum ex-
pendi: et nihil mihi prodest: finaliter cum ta
li cupiditate abrenunciasset: angelus eū sa-
nauit dicens: ꝙ decetero omnem sollicitudi
nem in deum proijceret. ¶ Alij dicunt qua-
re nostra pauperib⁹ dabimus? Quibus re-
spondit beatus Gregorius. iij. lib. pasto. Cū
inquit necessaria indigētibus ministramus
sua illis reddimus: non nostra largimur.
45 ¶ Ad idem Basilius Omel. j. Si fateris ea
tibi diuinitus prouenisse: supple bona tem-
poralia: an iniustus est deus: res inequali-
ter nobis diuidens. Cur tu abundas: et ille
mendicat? nisi vt tu bone dispensationis me
rita consequaris. Ille vero patientie brauijs
decoretur. Panis est famelici: quē tu tenes:
nudi tunica: quā tu in conclaui conseruas:
discalciati calceus: qui penes te marcescit.
Indigentis argentū: qđ possides quo circa
tot iniuriaris: quot subuenire posses: et nō
facis. ¶ Alij dicunt: ignoti sunt: mali sunt:
ociosi sunt: fures sunt et huiusmodi. Et po-
natur ꝙ verum sit de nūcio et balliuo regis
tibi misso: et regis debitum congreget: vel
alia de causa: inertia non discurris: sed vel
amore vel timore eū recipis. Ita pauperes
quātumcūq̧ in se ignoti sint habent tamen
fidelem fideiussorem deum: nec eis reddis
dei das: sed deo per illos illud mittis. Sicut
patet supra co. c. 32. Sicut etiam patet per
illud qđ scribit si bene occurrat in vitaspa.
De quodam qui christi amore cuidā veste
dederat: ⁊ postea intelligens eum malū esse
doluit: cui christus apparens ait: nō doleas
quia non ei: sed mihi vestem dedisti. Ergo
sm̄ Hieronymum in quadam epistola: tri-
buamus: non querentes cui: sed quare. Sto
ta. h. v. 10. ¶ Alij dicūt se non habere vltra
propriam necessitatem: quibus dicendum
est ꝙ necessitas propria in puncto necessita
tis pauperum debet esse stricti iuris ꝙ acci
piat ita proprie sicut potest: non cogitans
nec reseruans nec prouidens nimis in futu
rum pro casibus imaginatis: vt predictum
est de hortulano. Hoc aūt sanus ptz per Am
bro. ij. de officijs: vbi etiam pro pauperum
necessitatibus docet calices et ecclesie orna
menta esse vendenda. vide. P. iij. 40. ¶ Alij
propter vnum malum oēs de religione illa
ab elemosynis excludunt: qr vnus eos offen
dit. Illi docent qualiter deus illis ministra
bit. Ipsi enim nec viuere possunt: nec mori
sine malorum societate: quia nunq̃ moria
tur quin plures mali illa die moriantur: et
simul cū eis ad tribunal etiā in iudicio ra
pientur: qui ergo omnes de parte sua exclu
dunt: quia aliqui mali cum eis inuēti sunt:
docent ꝙ etiā deus eos de parte sua expellat
quia mali cum eis inuenti sunt. Sicut patet
I. x. 17. Sed dicent non eis cōsentimus: nec
boni illi de religione illi malo consenserunt.
¶ Alij retrahūtur timore paupertatis in futu
ro: quibus et si dicatur ꝙ christus centuplū
redderet: illā redditionē vellēt hic potius vide
re ⁊ habere q̃ in futuro similes cuidā: qui
ob talē predicationē vaccā cuidam dederat
vt dicitur sacerdoti: que vacce sacerdotis li
gata: eam ad domū predicti viri duxit: qui
neutram reddere voluit: ne sacerdotis pre
dicationem falsificaret: qui sibi centum vac
cas promiserat. in cuius solutionis partem
vnam interim se accepisse: et a deo missam.
¶ Potius deberent istam salutationem a
deo in alio seculo expectare. Cum quedam
quem quidam episcopus inter Saracenos
predicans: ad fidem: vt fertur conuertit: ad
cuius doctrinam omnia sua pauperib⁹ ero
gauit: quo mortuo filij eius predictum epi-

scopum ad iudicia traxerunt: dicētes ꝙ pa-
tri illorum centuplum et vitam eternam p̄-
misisset quorum neutrum recepisset. Unde
cum conuenerunt de conuētione fracta. Epi-
scopo vero asserente ꝙ totum in alio seculo
recepisset: cum aliter dictum suum probare
non posset: eos ad patris tumulum ducens
ipsum adiurauit de veritate dicenda super
dicto negocio in nomine christi. Si videlicet
bene solutum esset sibi an nō? qui omnibus
audientibus respondit. Centuplum accepi:
et vitam eternam possideo: sed mirum mor-
tuus hoc dicit: et creditur ei: et veritas idem
dicit: et non creditur ei. ¶ Alij dicunt paupe
res sunt qui elemosynas dare predicant: p̄-
49 pter lucrum propriū: sed tamen quilibet bo
nus pauper qui hoc predicat: plus curē ha-
bet animas dantium q̃ corpora recipientiū
et plus intendit salutem animarum q̃ cor-
porum: quia fames pauperum ⁊ corporum
finem habet: et postea non nocet: quid nocet
modo Lazaro. Luce. xvj. fames quam tunc
patiebatur? Aut quid prodest diuiti illa
transacta satietas? Perditio vero animarū
finem non habet. Pro illis ergo saluandis
elemosynam dare non despicias. Ecclesia-
stici. vij. Nota. O. v. 8. Item. P. iij. 33. Nota
penam nō facientium elemosynā. P. iij. 41.

Equitas ex diuino mā-

Exē. dato tria regulare debet. Corda:
verba: et opera. His enim trib⁹ du-
pliciter erratur: vel nimio rigore vel remissio
ne. Nimius enim rigor cordis: est in iniu-
rijs proprijs excessiuas appetere vindictas
Nimia vero cordis remissio: est in iniurijs
dei: nec iustas quidem appetere vindictas.
Nimius vero oris rigor: est innocentes con
dennare. Nimia vero remissio: est nocentes
iustificare vel nimius oris excessus: est ina-
niter vel falso iurare turpia loqui et huius-
modi. Nimia vero remissio: vbi loqui debe-
ret peccatores docēdo et reprehendendo: ta
cere. In persona quorum loquitur Esa. vj.
Ue mihi quia tacui. Nimius vero rigor in
opere: est se crudeliter vindicare: sicut pro
verbo offensiuo vel paruo delicto: verberare
mutilare et huiusmodi: vel pro delicto vel
forefacto sex denariorum: facere ꝙ perdat
duodecim denarios: de quo dicetur infra.
Nimia vero remissio est nocentes non puni
re: vel quod peius est supportare: cōtra om
nes istas in bello spirituali aduersitates:
miles christi medium inter duo vitia per ex
cessum videlz et defectum eligens. Sumet
scutum inexpugnabile equitatem. Sapien.
v. tanq̃ veritatē que inter omnia vitia me-
diat. Propter tamen sm̄ Hosti. Equitas est
media inter rigorem et dispensationem. C.
de iudi. lib. iij. l. placuit. Hec autē a Cypria-
no sic describitur. Equitas est iusticia dulco
re misericordie temperata. Et ad scutum il-
lud sumendum ex dei mandato obligamur.
Quia sicut omnia mandata iusti regis vel
domini respectu omnium ministrorum suo-
rum in quibuscūq̧ officijs ei seruientibus:
sunt equitatis et fidelitatis. Ita omnia mā
data tua equitas. in Psal. cxviij. Quātum 2
ad omnes gentes: et predicatam triplicē ha-
beant equitatem. ¶ Primo cordis recte cre-
dendo: turpia non cogitando: proximo non
inuidendo tunc saluaberis: propter iusticiā
et equitatem cordis tui. Deutero. ix. ¶ Se-
cundo: ore non iurando: non iniqua loquen
do vel mandando. Exemplo dei Malach. ij.
Lex veritatis fuit in ore eius: et iniquitas
nō est in labijs eius in pace et equitate am-
mecum. ¶ Tertio in opere: reddendo que
sunt dei deo: quia equitatem vidit vultus 3
eius. in Psal. x. Et que sunt hominis: homi-
ni recte puniendo et regendo: ad modum ci-
tharedi: qui omnes chordas tam altas q̃
imas: tam magnas q̃ paruas tangit quā-
do tangende sunt. sicut patet. C. iiij. 6. Et si-
cut cantor debet vocem suam ducere sm̄ exi-
gentiam notarum: et omnes notas vt tan-
gende sunt tangere: tam altas q̃ imas q̃
medias: siue in spacio sint: siue in regula.
Sic dominus iudicat orbem terre in equi-
tate. in Psal. ix. sine personarum acceptio-
ne: quia virga equitatis: virga regni tui. in
Psal. xliiij. ¶ Sicut enim lapis quadratus
firmius iacet: et ecclesia fundata super fun-
damentum quadrata et equalia habens la-
tera: fortius est et durabilius. Ita omne spi
rituale edificium et communitas fundata ⁊
regulata equitate. De quo in Psal. lxiiij.
Sanctum est templum tuum mirabile in
equitate. ¶ Item sicut vita ⁊ sanitas corpo
ralis consistit in debita humorum et elemen
torum equalitate ⁊ proportione: in illa em̄
corpus viuificatur: sicut in predicta triplici
equitate aīa viuificatur: quā viuificationē
quilibet iustus petit. in Psal. xlij. dicēs. Ui-
uificabis me in equitate tua. Et iterum. In
equitate tua viuifica me. Psal. cxviij. Sic er 4
go rogat⁹ eā mittit vt sit cathedra iudicum
sceptrū regū ⁊ dominorū: statera mercatorū:
virga prelatorū: regula clericorū: pausor reli
giosorum. Sed heu multi dei mādata sper-
nētes: ⁊ salutem propriā negligentes: eā nō
admittūt: sed per ianitores qui subsequunt

cuos in potus suis ponut: eam excludunt. Apud domū iudicū: munera: amor: fauor: ꝛ odium. Apud dominos: cupiditas: ꝓpria voluntas: superbi et mali consiliarij: apud mercatores: fraus dolus: vsura ꝛ periuriū. Apud prelatos et clericos ignorantia: negligentia accidia et luxuria eam excludunt. Apud religiosos ṽo aliquos solūmodo ad refectorium admittitur. Ab alijs ṽo officinis excluditur ꝓ nominis vel status magnitudinē per amicorum multitudinem: per expensarum inequalitatē: ergo nō bene diligitur. Ubi tantū ad refectoriū recipitur. Iste enim et cōsimiles fortune obseruare faciūt regulam Augustini: qua dicitur: ꝙ equaliter omnibus. Exē. Unde cum quidam prelatus subditum suum: vt fertur. fratrem vocaret. Respondit. Quomodocūqꝫ sit de fraternitate: vnum scio: ꝙ tunica tua ꝛ scutella tua et mea non sunt sorores: quasi diceret. Licet equalitatem ꝛ equitatē habemus in nomine fraternitatis non tamē in victu ꝛ vestitu.

Exē. ¶ Unde ad idem fertur: ꝙ cū quidā prelatꝰ religiosus laute ac splēdide comedisset. Ait metrice. Nil propriū procul hoc vitiū: cōmunia queqꝫ. Qd̄ cum audisset quidā de fratribus refectorij. R̄ndit. Sic loquimur: sed nō facimus: non omnibus eque. De ista equitatis exclusione cōqueritur deus. Esaye. lix. dicens. Justicia a longe stetit: corruit in platea veritas: et equitas non potuit ingredi. Nota istam autoritatem aliter expositam. A. xviij. 37.

E.v. **ERubescentia est triplex.** Laudabilis: vituperabilis: et penalis.

Art.i. ¶ Laudabilis et salubris est: qua quis erubescit se peccasse vel peccare: qua de preterito peccato erubescendo dolet: ꝛ a presenti et futuro se retrahit et merito deberet christianus a tam turpi bestia scilꝫ diabolo victus erubescere. Ex quo Uarro romanorum consul vt in hystorijs continetur Romanorum: Exē. ab Hanibale victus intantum in tota vita sua erubuit et se humiliauit: ꝙ omnem honorem refutauit sibi fieri: intantū: ꝙ nec sedens comedere voluit. Huius ergo exēplo christiani a diabolo victi ꝛ ad infernū ducti erubescite sup vijs vestris. Ezechiel. xxxvi.

Art.ij. ¶ Erubescētia ṽo mala et vituperabilis est qua quis erubescit opera que ad christi seruitium ꝛ anime salutē pertinēt sicut cōfiteri si tāta sit: ꝙ a confessione retrahat. De qua nota. C. vi. 5?. Sicut etiam detractorem: susuratorē ꝛ huiusmodi reprehēdere: humilē habitum portare. Aliena vsqꝫ ad medietatem restituere: similes villico iniquitatis qui ait Luce. xvi. Mendicare erubesco. ¶ Illis e his similes. Primo sunt stulti: quis ponderet stultū: qui in tantum corpore infirmus medicinam erubesceret: ꝙ potius illud perire permitteret: ꝙ medicinā apponeret. Quis etiam manum erubesceret lauare: qui erubescit esse rectus inter claudos: sanus inter leprosos ꝛ infirmos: ire via recta ad celum vbi alij vadunt in infernum: qui potius erubescit paucis displicere hominibus: et coram eis inhonestus apparere: ꝙ coram curia celesti; quibus dicitur Hiere. iij. Frons mulieris meretricis facta est tibi: noluisti erubescere: scilꝫ vbi erubescere debuisti. Cum enim illi indecētias nostras clarius videant Sicut patet. A. xxv. 17. tanto plus ante eorū cōspectus erubescere deberemus. Sicut patet. ij. ij. q. cxliiij. arti. iij. ergo erubescēs patrem ꝛ matrem: et a presidente et potestate mendacium: a principe ꝛ iudice de delicto. Ecclesiastici. xli. ¶ Secundo tales nō sunt christi milites. Non enim congrue sub rege militat terreno: qui propter latratū canum facta dn̄i sui dimittit: eiqꝫ obedire contemnit. Ita nec sunt boni christi milites: qui ꝓpter derisorū cachinnos vel malorū improperia et detractiones erubescūt facere: que ad dei honorē ꝛ sue ꝛ aliorū salutē pertinent. Qui enī ad regis curiā rediens: requisitus quare ei in negocio ꝓ quo mittebatur fideliter nō militasset: si se excusaret: dicēdo. Non audebam: quia mali ꝛ derisores me deridebāt. Ideo potius volui illis assimilari derisoribus ꝙ tuis militibus: potius socius illorum ꝙ tuus ꝛ militū tuorum: rōne tota curia illis derideret: ꝛ deridēdus est: qui ꝙ a leprosis deridetur vult potius leprosus fieri ꝙ regis miles. Sic in proposito: qui habitat in celis irridebit. In Psal. ij. Solus ergo ille qui christi militia aptus est: ab eo honorādus et coronādus: qui propter christū malis displicere nō timet: qui animo retenet Senece. Letior inquit esto quotiens malis displices: quia nō est aliud laudari a turpibus: ꝙ si lauderis ob turpia: quibus re pōt cum Paulo: nō inquit erubesco euangelium. Rom. i. Non enim cōfunderis in laude eius. Eccl. li. ¶ Tertio tales sunt christo patri: scilꝫ ingrati filij. Ingratus enim filius est: qui patrē ob paupertatē erubescit ꝛ specialiter vbi pater ille qui pauper reputatur thesaurū habet abscōditū. Unde filio copiose prouidet. Talis enim meretur ab habitione patris priuari: sicut ille de quo fertur

ꝙ patrem cū bona bursa ad se in scholis venientē: comedere coegit cū gartionibus: rogans ꝙ eū patrē suū non nominaret sed patris sui prepositū ꝛ villicū: sicut honorē suū desideraret: post prādiū ṽo patrē ad cameram vocās: quesiuit si ei pecuniam portasset: portaui inquit: sed tibi nec illa, nec alia pro me in eternū valebit: negasti et erubuisti me esse patrē tuū: ergo negabo ꝛ erubescā in posterum te esse filiū meū. Sic in ꝓposito: qui erubescūt opera ꝛ seruitiū pauperis christi: in effectu et opere eum patrē erubescentes: cui in operibus assimilari nolunt: a quo tn̄ sufficienter in bonis nature et fortune exhibetur: ex quibus maiora ꝓmittuntur: quia licet pauper sit in exteriori apparētia: est tamen diues in deitate. Psal. xlviij. Simul in vnum diues ꝛ pauper: habēs interius in domo celi thesauros diuitiarum maximos: ꝙ gloria et diuitie in domo eius. In psal. cxj. Qui ergo patrem sic in opere erubescit eius mādans obedire cōtemnēs: atqꝫ eum nō solum inter gartiones vel pauperes pauperē in mēbris suis comedere facit: sed qd̄ peius est: eum tam de domo spirituali peccādo ꝙ de materiali pauperes cōtēnendo eijcit. De quibus Esa. i. Filios enutriui ꝛc̄. Hos christus filios suos erubescet et negabit. Ipso teste qui ait Luce. ix. Qui me erubuerit et meos sermones ꝛc̄. Nota. A. iij. 8. Et talis iste tam priuis a patre datis ꝙ promissis: priuabitur: et non solum bonis ꝓmissis priuabūtur sed penis pro ingratitudine punientur ꝛ cruciabuntur. De quibus predixit Psal. xxx. dicēs. Erubescāt impij: ꝛ deducātur in infernum.

¶ In quo notatur tertium: de erubescentia penali. Illa enim erubescentia erit eis penalis qñ omnibus bonis spoliatis: nudi corā omnibus et turpes apparebūt: ad modum corui de quo. A. xij. 36. quādo enim aliquis cū diligētia nititur aliquid querere: ꝛ tan. ꝙ optimum diligere et eligere: et in fine malū: et nocuum inuenit: vel omnino non inuenit: eum cordis pena erubescit. Ita qui eligant et querūt aurum scilꝫ et argentū: campos ꝛ hortos tanqꝫ optima: quando verificabitur de illis illud Psal. lxxv. Nihil inuenerunt supplein morte: scilꝫ ad eorum solatium sed penam erubescunt cum cordis dolore. De quibus prophetauit. Esa. i. dicens. Erubescetis super hortis: quos elegeratis: quibus ad eorum pene augmentum tūc improperari poterit tā in curia celesti ꝙ infernali illud Roma. vi. Quem fructum habuistis in illis in quibus nunc erubescitis?

¶ Sed heu ad talem miseriā christiana venit religio: ꝙ eius seruitium cui seruire regnare est quasi omnes erubescunt. Ipse enī dicit Opera que ego facio scilꝫ humilitatis laboris: ꝛ bonitatis feruoris: ipse faciet. Joan. xiiij. Sed tamen plus erubescūt boni vexillum christi. ꝙ mali vexillū diaboli ꝛ plus veritatem dicere et verba pertinentia ad honorem dei: ꝙ ipsi falsitatem et verba allectiua ad malum. Cuius causam assignat veritas. Joan. xij. Dilexerunt gloriam hominū magis ꝙ dei. Et non solum sic ei seruire erubescunt: sed quod peius est: seruiētes crudeliter persequuntur intantum: ꝙ qui nō vult in conspirationibus duodenis detractionibus et periurijs eis cōformari: sicut vulpes venātur. Et sic qui recessit a malo: prede patuit. Esa. lix. eiqꝫ insidiatur. Ita ꝙ christiane viuere opprobrium hominum est et abiectio plebis. Sed opprobriū et blasphemias non metuatis. Sicut enim vestimentum: sic comedet eos vermis ꝛc̄. Esaye. li. Ergo sicut docet prima Petri. iiij. Christianus non erubescat.

EUcharistie sacramentum est spirituale conuiuium in quo datur omne bonum. De quo dicitur Exodi xxxiij. Ostendam tibi omne. E.vi. Circa quod primo ostendere restat quomodo deus in isto spirituali cōuiuio isto omni bono pauit nos mirabiliter. Secūdo potēter. Tertio veraciter. Quarto reuerenter. Quinto vtiliter. Sexto delectabiliter. Septimo rationabiliter. Octauo ꝙ digna preparatio huius susceptionem precedere debet. Nono non se preparantiū ingratitudo. Decimo rusticitas. Undecimo periculū. Duodecimo periculum non suscipientiū ad minus infra annum. Tredecimo quomodo susceptꝰ custodiri debeat. Decimoquarto themata inserenda sunt ad materiam de qua agitur conuenientia.

Arti.i. ¶ Primo enim pauit nos mirabiliter: propter multa mirabilia que circa hoc concurrunt sacramentum: que tamē quātum sunt extranea: incredibilia vel mirabilia non credētibus tantū sunt cōgrua ꝛ rōnabilia recte ij credētibus ꝛ sacramenti ratione considerātibus. Primo enim infidelibus mirabile videtur: quomodo natura panis et vini pōt conuerti in carnem ꝛ sanguinem christi per verba a sacerdote dicta. Sed hoc eis mirabile esse non deberet: si alia non solum dei sed etiā inferioris nature opera considerarent: virtute enim solis et planetarum et elemen

torum: natura humorum que est circa vinearum radices cōuertitur in vinū: ⁊ virtute nature humane: panis ⁊ potus conuertitur in naturā carnis et sanguinis humani. Qui ergo ista vident ⁊ concedūt: quare etiā a fortiori ratione nō fatentur: ꝙ virtute potentie ipsius dei infinite: natura panis et vini cōuerti possit in naturam christi? Ex quo enim virtutē inferiorē ⁊ finitā hāc mutationem facere posse concedūt per potentiā naturalē quā deus eis dedit: necessario sequi videtur qđ cōcedāt ꝙ deus virtute infinita: naturas mutare possit: qui non tm̄ aliis dedit potētie quin plus sibi reseruauit. Illa ergo mutatio nō fit virtute sacerdotis: sed virtute verborū dei: qui teste Psal. xxxij. Dixit et facta sunt. Qui ergo verbo suo oīa fecit de nihilo: pōt etiam verbo suo vnam mutare naturam in aliā: dicendo. Hoc est corpus
e meū. Matth. xxvj. ¶ Secūdo mirabile videtur infidelib⁹: quomodo hoc sacramentū ab oībus sine sui diminutione sumi pōt: et ex ista rudi ⁊ inepta cōsideratione decepti: intantū errāt infideles: ꝙ blasphemādo dicūt ꝙ si deus christianorū fuisset ita magn⁹ sicut maximus mons: diu totaliter cū comedissent: sed ceci sunt: sue infidelitatis malicia execati: nescientes vel intelligere potius nolētes: ꝙ hoc sacramētū deus est. Et deus spirit⁹ est: ⁊ spiritus est de⁹. Joan. iiij. Spiritus aūt vel res spiritualis nō est minor in se nec in singulis participātibus: ꝙ a pluribus percipit: sicut patet de sapiētia: sciētia: lectione: predicatione: odore: voce: ⁊ huiusmodi que nō sunt in se peiores nec minores ꝙ a multis recipiūtur. Hoc etiā patet in re magis corporali: sicut de sole: qui sine sui diminutione ab oībus percipitur. Et de cādela: cuius lumē nō minuitur ex hoc: ꝙ multe candele de illa lumen recipiūt. Hoc etiā inuenimus in veteri testamento: ꝙ ipsi iudei nobiscum recipiunt: qđ videlȝ Helyas propheta ⁊ vidua et filius eius comederūt multis diebus de pugillo farine et lechito olei sine eorū diminutione. Sicut patet. iij. Regū. xvij. Idem etiam legitur in nouo testamento. Matth. xiiij. ⁊ xv. ⁊ Marci. vi. ⁊ Luce. ix. ⁊ Joan. vj. ꝙ videlȝ circa quinqȝ milia hominum comederunt de paucis panibus et piscibus: sine illorum diminutione: quia plus fuit de residuo: ꝙ̄ primo appositum. Insani: nonne credunt deum tante esse bonitatis et virtutis et potentie modo: quāte fuit tūc? Aut ꝙ deus qui curā habet de suorum fidelium salute: noluit tantū ostendere miraculū pro tota sua ecclesia: ecclesieqȝ sacramento ⁊ vita spirituali omnium bonorū christianorum: quātam ostendit pro vidua: et vita et eius filio in pugillo farine. Qui ergo concedunt illos illis videlȝ pugillo ⁊ oleo vixisse: illaqȝ in eorum mutasse naturam sine illorum diminutione: concedant nobis ꝙ nos viuere possumus deo qui est potentior ⁊ copiosior illo pugillo illum non mutando in naturam nostram sine sui diminutione. Si enim concedunt ꝙ illud cōsumitur: mutatur: ⁊ in aliud cōuertitur sine sui diminutione: a fortiori ratione concedere deberent ꝙ istud sacramentū qđ nō consumitur: nec in aliud mutatur. ipso teste Malach. iij. Ego inquit dn̄s et non mutor. ⁊ Augustinus in lib. confes. sumentem corpus christi: in persona dei alloquitur dicēs. Non tu me mutabis in te sicut cibum carnis tue: sed tu mutaberis in me. ¶ Tertio admirātur quomodo vnum ⁊ idem sacramentū esse posset in omnibus mundi ecclesiis et altaribus simul et semel quomodo etiā idē esse posset: ꝙ a principio ecclesie christianorū vsqȝ ad diem istū continue sumitur. Et ex ista infideli cogitatione intantum errāt: ꝙ dicunt nos plures adorare deos: nō reputātes possibile ꝙ idē totiens et in tot locis recipi possit. Istorum vero infidelitas cōuincitur tam exemplis ꝙ̄ scripturis: quas ipsi nobiscum recipiunt. Istud enim sacramentum deus est: deus autem est maioris potētie ⁊ in pluribus locis et temporibus idem: ꝙ̄ quecūqȝ creatura. Si ergo vna ⁊ eadē creatura videlȝ sol vnus ⁊ idem sit modo qui fuit a principio mūdi: ⁊ simul ⁊ semel per totū mundū in oculis recipitur videntiū ⁊ semper ad nostram vtilitatē communicatus ⁊ datus. Et vna potestas in pluribus iudicibus. Et vna sententia in duobus libus. Et vna vox preconis vel predicatoris in auribus plurium. Et vnus sonus campane per totam ciuitatē sub diuersis tectis ⁊ receptaculis. Quid mirū est ꝙ deus cui⁹ magnitudinis non est finis. in Psal. cxliiij. sit fuerit ab ecclesie sue exordio verus sol iustitie ad suorum illuminationem: idem sub diuersis hostiis in pluribus locis et temporibus: idem in celo et in terra in carnis specie quam de virgine sumpsit: et in panis specie in qua se nobis contulit vnus et idem in hostia et calice sub specie vini. Aliter tamen in hostia est corpus christi sacramentaliter per conuersionē: sanguis per concomitantiam anima per coniunctionē: deitas per vnionē: tota trinitas per idemptitatem. Nota. iij. 14. ¶ Sub specie vero vini est sanguis sacramentaliter per conuersionē: caro per con-

comitantiam: anima per coniunctionē: deitas per vnionem: tota trinitas per idemptitatem. Ratio predictorū est: quia non potest esse caro viua sine sanguine et aīa: nec sanguis viuus sine carne ⁊ aīa. Deitas vero carnem ⁊ sanguinē: que simul assumpsit nūqȝ dimisit. ¶ Sicut ergo cognitio et sapientia doctoris mediāte voce sensibili fit cognitio multorū auditorū: nō minus tam apud magistrum: ꝙ̄ apud discipulos manēs. Ita patris sapiētia increata: mediāte carne sensibili facta est sapientia multorū: eadē manens apud patrē: et in carne sensibili: ⁊ in mentibus fidelium. Et sicut verbū mētale scripto vel voce sensibili multis locis ⁊ cordib⁹ cōicatur: cibusqȝ multarū efficitur animarū: teste monio verbi incarnati. Matth. iiij. Non inquit in solo pane viuit homo: sed in omni verbo ⁊c. Sic verbū patris. de quo Joan. j. In principio erat verbū: mediāte carne sensibili ꝙ verbū caro factū est. Joan. j. Et mediāte pane visibili sub quo quotidie sumitur: fit cibus multorū. Ipso teste Joan. vj. Caro inquit mea vere est cibus: totiēs mūdo quātum in eo est cōicatur et datur. Et in omnibus ecclesiis idē est qui colitur: adoratur et sumitur. Nec mirū ꝙ in omnibus est ecclesiis: qui vbiqȝ est: ipso teste qui ait. Hiere. xxiij. Celū et terrā ego impleo. ⁊ Esa. vlt. Celū mihi sedes est: ⁊ terra scabellū pedū meorū. De quo etiā ppheta dicit in psal. cxxxviij. Si ascendero in celum: tu illic es si descendero ad infernū ades. In infernum ergo viuētes descendāt: qui deū ibi esse concedūt: et in sacramento ecclesie eum esse negant. ¶ Quar-
d to mirantur quomō ille de quo dicit Psal. cxliiij. ꝙ est magnus dn̄s cuius magnitudinis nō est finis: potest sub parua panis contineri portione: quib⁹ respōdetur ꝙ ille qui sub hostia cōtinetur: ꝙ̄tum ad suā deitatē spiritus est: ꝙ̄tum vero ad suā humanitatē: homo glorificat⁹ est. In ꝙ̄tum vero spiritus est: vbi vult spirat. Joan. iij. siue in paruo siue in magno loco. Inquātum vero gloriosus est: moratur ⁊ est et habitat vbi vult: ⁊ sicut ei placet: siue sub maiore siue minore panis specie. Ille ergo qui sepulchro clauso surrexit ianuis clausis intrauit: non occupando locū: sicut verbū exit et intrat cor dicētis et audiētis: pōt etiā paruū occupare hostie locū: ꝙ in sacramēto pacis factus est locus eius. Illa ergo gloria in se infinita nūc apparet in hostia christianis: que aliquando apparuit in nube iudeis. Apparuit inquit gloria dn̄i in nube. Exodi. xvj. Stulti enim sunt qui estimāt eum habere in nube vel in animabus suis immūdis: et eūdē habitare in hostiis mūdis negāt. ¶ Quinto mirātur f
quomodo post cōuersionē panis in corpus christi: cum non remaneat ibi natura panis sed deus: quomodo remanēt ibi sapor ⁊ color panis. Ex his eī intantū decipiūtur: ꝙ nihil aliud credent ibi esse: nisi panē: quē color ille representat. Quibus respōdetur ꝙ sicut color parietis remanet in veste: et odor pomi et specimīnū in manu post pomi amotionem: et absqȝ pariete. Ita in hoc sacramēto remanēt sapor ⁊ color panis: absqȝ natura panis. Et sicut aīa pulchra quandoqȝ sub turpi absconditur corpore. Et corpus pulchrū sub eruli habitu: et potentia et virtus lapidis preciosi quādoqȝ sub simplici colore. Et aurū et lapides preciosi sub vili capsa: ⁊ sanctissimū dei tabernaculum sub sagis de pilis caprarum. Exodi. xxvj. Sic in hoc sacramēto dei virtus sapiētia ⁊ fortitudo absconditur sub specie paneitatis. Ibi enim abscondita est fortitudo eius. Abacuch. iij. quam abscōsionem prophetauit Esa. dicēs. vere tu es deus absconditus. Esa. xlv. Qui ergo nobiscum concedunt ꝙ in tot reb⁹ predictis nobilior sit natura et virtus contenta: ꝙ̄ color continens pretendat: vbi non est maxima de absconsione vtilitas: quare idē nobiscum non concedunt: in hoc benedicto ac sancto ecclesie sacramento: vbi maxima est absconsionis vtilitas: sicut patebit infra eodē. c. articu. vij. Et qui deum in prophetis et scripturis suis absconditū predicant: nisi necessariorem et vtiliorem modum absconsionis allegare sciuerint hunc absconsionis modum nobiscum concedant. Intelligentes que sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in deo. Ephe. iij. Sed heu erat verbum istud absconditum ab eis: ⁊ nō intelligebant. Luce. xviij. ¶ Sexto miran- g
tur si verū sit ꝙ sit deus et homo gloriosus qui sub panis specie continetur: quomodo frangitur cum manibus: masticatur cū dentibus. Quibus respondetur ꝙ sicut contentum sub panis specie oculis corporeis minime videtur. Ita nec manibus aut dentibus frangitur vel laceratur. Quia sicut visus et tactus Isaac defecerūt in cognitione Jacob Gen. xxvij. non autem auditus: ꝙ patet per hoc ꝙ ait: vox quidem vox Jacob ⁊c. Ita in isto venerabili sacramento ceteris sensibus deficientibus: auditus nō deficit. Ille videlȝ de quo Roma. x. Auditus autem per verbum domini: fidelis enim et christi cognitio ex tali auditu causata ostendit ꝙ sicut corpore humano minutum in paruas pecias

fracto: et a bestijs consumpto et comesto:
nõ partitur in pecias anima in illo corpore
contenta. Sed tota integra etiam post cor-
poris consumptionem manet: ita confracta
& cõsumpta illa hostia: deus manet integer
qui sub hostia continebatur. ¶ Et sicut fra
cto speculo in plures partes non frangitur
faciei similitudo que in eo relucet: sz in qua
libet particula integra ostenditur. Sic fra-
cta hostia dei filius patris sui similitudo
non frangitur: sed integer manet sub quali
bet panis particula: vt sic de hac hostia ve-
rificetur: q de hui9 hostie figura preceptuz
7 fuit. Exo. xij. Nec os illius confringetis.
¶ Septimo mirantur: cum sit tam potens
deus q possit se ab inimicis suis custodire
quare voluit quãdoq a iuda & a iudeis ca
pi & occidi? quare vult etiam modo ab ini-
micis suis peccatoribus sumi? Et hoc erro-
re decepti quidam blasphemantes: dixerũt
eum non esse deum: quidam vero eum deũ
fatentes: dixerunt q statim quando labijs
tangitur peccatoris: auolat Christus: & re-
manet panis. Quibus respondetur: q sicut
ita verus agnus est qui deuoratur a lupo:
sicut qui comeditur a ppheta. Et ita verum
aurum & argentum recipitur in bursa pessi
mi vsurarij vel furis: sicut boni christiani:
hec enim suas non mutant naturas pter
recipientiũ malicias. Est tamẽ in cista ma-
li ad suum suspendiũ & damnationẽ: sed in
arca boni ad auxilium tempore necessitatis
Ita in pposito: ita verũ sacramentũ recipit
iudas: sicut Petrus: & recipit nũc pessimus
sicut optimus licet ad aliuz & aliũ effectũ:
sicut infra patebit. Non enim pter malos
suam mutat naturam: ille apud quẽ nõ est
transmutatio. Ia. j. Nec mirum debet esse
quod vult a malis christianis sumi qui vo
luit a perfidis iudeis capi & occidi & crucifi
gi: ad crucifigentium vtilitatem quantum
in eo fuit. Sic dum a malis sumitur: vt eos
ad bonum reuocet: ad eorum quantũ in eo
est sumitur vtilitatem. Magna enim rõne
deberent a dei inimicitia cessare: quando co
gitarent: q pius & benignus est q nõ obstã
te q inimici eius sint: se tamẽ eis offert. Si
rex offerret se inimico suo apud quem nihil
demeruit: ad faciendum de eo quod vellet:
& ad obtinendum de eo quod petere vellet
nihil aliud q pacem: nimis esset incurialis
qui inimicari nõ cessaret. Sic in pposito: il
li quibus seipsum offert: dicens: accipite et
comedite hoc est corpus meum Mat. xxvj.
quasi diceret nonne vos creaui: redemi: huc
usq gubernaui multa bona naturer fortu-
ne dando. Postremo etiam meipsum vobis
do: quid amplius vobis facere debui? Et ta
men cuz multa sint ista nihil aliud a vobis
pro omnibus istis requiro: nisi q me diliga
tis: et non peccetis: boni citius ad bonum tra
huntur augmentum tali cogitatione amo-
ris: q timoris. Sed heu multi nec trahunt
amore munerum cum christianis: nec timo
re cuz iudeis: hij: cũ hominibus non flagel
labuntur. in Ps. lxxij. Sed cum demonibus
in inferno. ¶ Octauo mirantur quod pp
predictas vtilitates vult seipsum damnifi
care: & inquinare: quod facit cum a malis
recipitur. Sicut inquiunt liquor in vasem
mundo receptus sordidatur & damnificat.
Ita hoc sacramentum. Quibus respondet
q ludus iste sic diuisus est inter Christum
sumptũ & peccatorẽ sumentẽ: q iucundi
sit Christo: manet tamen in faciẽte: sicut
nor in honorante: tota vero sordidatio
num sit sumenti & non Christo. Quia sicut
sole lucente cum calore super fimariũ ipse
fimarium plus feret: sed ex hoc sol nõ fieret
nec remanet in eo damnum aut feditas ali
qua. Infirmus etiã indiscrete solis calores
recipiẽs: inde mortẽ icurrere põt absq solis
damno. Ita iste sol iusticie Christus hodie
sacramẽtaliter: & receptus super fimarium
diaboli & inferni. i. super animã peccatoris
ipsum amplius feret: q magnũ addit pec
catum: sed in se maculam non trahit: quia
dicit canon: q sacramenta: sicut necessaria
cis immundis per que transit inquinatur
Ita nec ipsa a sumẽtibus inquinari. Dis
xix. scõm. ¶ Ipse tñ infirmus indiscrete
ius solis calores: & tã preciosum & delicatũ
cibũ contra infirmitatis sue statũ recipiẽs
seipsum interimit. Cuius periculũ figura-
tiue predixit Christus Mar. ij. Nemo inqt
supple sapiẽs mitti vinũ nouũ in vtres ve
res. i. sacramenta in animas vlilatore pecca
ti veteres q vinũ effundit: q sacramẽta ad
hmõi salutẽ nõ remanebunt: & vtres per
bunt. i. male recipientes. Quod pz. j. Cor.
xj. qui inqt mãducauerit panẽ & biberit ca
licẽ dñi indigne: reus erit corporis & sangui
nis dñi. Glosa id est ac si Christũ occiderit
puniet: nec mirũ: quia magnum committit
delictũ. Quod quidẽ sic pbãgit Bern. Heu
inquit q temerariũ q nepharium est mi
tatis manibus tractare virginis filiũ quis
auditus sustineret auriũ? quis oculus nõ
confunderetur ad intuitũ: que mens nõ
peret in excessum: vbi mundi preciũ mittit
in sterquiliniuz? non est minus detestabile
in os pollutũ: q in lutum mittere virginis

filij. Mundamini ergo: qui fertis vasa dñi.
Esa. lij. ¶ Nono mirantur: quõ hoc sacramẽ
tum cum in se sit idẽ: quomõ in recipienti-
bus tantam habeat diuersitatem: q aliqui
inde vitã aliqui mortẽ recipiũt? Quibus re
spõdet q cã diuersitatis est ex parte recipiẽ
tiũ: q sicut cib9 corporalis in se fortis & bo
nus a sanis sumptus eos reddit fortiores.
Idem vero cibus ab infirmis sumptus: eos
occidit. Sic iste cibus de quo Ioan. vj. Ca-
ro mea vere est: cibus bonis sumitur ad gra
tie augmentum & ad vitam. Ioan. vj. Si
quis mãducauerit ex hoc pane: viuit in eter
num. Malis vero ad mortem: sicut pater de
Iuda qui postq male hoc sacramẽtũ sum
psit: statim nouo peccato & maiori q prius
fecerat: christũ iudeis tradendo: & seipsum
suspẽdendo peccauit. Quia sicut cibus for-
tis ab infirmis acceptus eos ad infirmita-
tes grauiores vel ad mortem ducit. Unde
Crisosto. super Matth. omel. v. Sicut inqt
corporalis cibus cũ ventrẽ inuenerit aduer
sis humoribus occupatũ magis nocet: et
nullũ prestat auxiliũ. Ita & iste spiritualis
cibus: si aliquẽ repperit malignitate pollu
tum: magis eũ perdet: nõ sua natura: sz ac-
cipiẽtis vicio. Sicut enim in iuda diabol9
post sacri susceptionem maiorem accepit
potestatem. Ita & in istis: vt ad maiora pec
cata & ad inopinatas ducat confusiones. pz
ergo qd licet egris & sanis sit sana refectio
panis. Sed christi panis: non est sanus ni-
si sanis. Probet ergo seipsuz homo: supple
an sanus sit vel infirmus. Et sic de pane illo
edat: & de calice bibat. j. Cor. xj. Nota. M.
xl. 2.
¶ Et nõ solũ mirabiliter vt dictũ est: sz etiã
potenter pauit nos deus: q tãta est sacra-
mẽti istius sublimitas q angeli boni ei fer
uiant. Tante vero potẽtie est: q angeli ma
li muiti ei subijciantur. Quod ostẽdit per
hoc q predicante sancto Petro martyre in
partibus Italie: cõtigit eũ aliquando decli
nare ad domũ dñi cuiusdã ville cuius sub-
diti erãt heretica prauitate infecti: q semel
occulte sub sigillo secreti dño suo aliam per
suaserãt fidẽ promittentes q eũ sicut tene
bant: p bono suo premunirẽt. Qui rñdit q
si aliã fidẽ meliorem sciret: libẽter eã recipe
ret. Cui illi: nonne crederes beate Marie di
centi tibi q alia melior sit? Imo inquit. Cui
illi pmiserunt: q die crastino ipsam super
hoc audiret. Habuerunt enim diabolũ eis
mitãtũ familiarẽ: q in ipsius similitudinẽ
transformatus: se eis oñdebat. Cum eis ergo
ad ecclesiã illoz veniens: & ipsum in forma
predicta vidẽs: quasi iratũ cõtra eũ vir pei-
bus illoz vicet9 eũ recepit pcipiẽs q doctri-
ne illorũ obediret. Ad quẽ sctũs Petr9 post
ea veniẽs: & vultũ eius mutatũ videns. Uix
ab eo causam scire potuit. Cui finaliter to-
tum aperuit: sperãs sanctum Petrum etiã
ad errorẽ illoz ducere qui pmisit: q si bea
ta virgo Maria ei aliã oñdere vellet fidem
eã ex corde pfiteret: dñs vero pmisit: qd in
crastino ipsam audiret. Qui mane surgẽs:
duas consecrauit hostias: vnam secum & in
pixide honeste reseruãs cũ qua cũ alijs co
ram diabolo veniẽs: ab eo prius dure repre
hensus q seruos suos persecut9 fuisset. Et
ideo nisi esset mater misericordie: eum mini
me ad miam reciperet. Tunc beat9 Petrus
pixidem extraxit: dicens: si mater eius es:
adora hic filiũ tuum: q inquantũ deus est
maior te est: & eũ adorare teneris: qui statiz
euanuit fetorẽ maximũ post se dimittẽs. Et
sic istius sacramenti potẽtia: diabolus est
fugatus: & dñs predictus ad verã fidẽ reuo
catus. ¶ Idẽ oñdit per hoc q hystorie qdã Exem.
continẽt: quasi de quodã heretico igni iudi
cato: quem diabolus duobus diebus ab in
cẽdio liberauit: quia qñ in igne ponebat: 1x
nubẽ adduxit & ignẽ extinxit: populus vero
eũ sctm acclamauit: & inquisitorẽ qui eũ cõ
dẽnauit: cõbustione dignũ. Inquisitor vo
periculũ vidẽs fidei: die tertio missam ma-
ne celebrãs vnã hostiã consecratã in pixide
reseruauit: & inter diabolũ cũ nube sua soli
to veniẽtẽ & ignẽ pixidẽ tenuit. Diuertenti
vero vt per aliã partẽ igni appropinquaret
occurrit & pixidem interponit: vsq inuser il
le esset combustus. Patet ergo q sacramen
tum hoc magnum est. Ephe. v.
¶ Tertio pauit nos veraciter: q cum potẽ
tia veritatẽ nunq lesit. more potẽtũ seculi Ar. iij.
sed aduersarios falsitates & illusiones de-
nudauit. Ualet enim hoc sacramẽtũ verita
tis ptra oẽs demonuz falsas illusiones: qd
pz per hoc qd quedã hystorie habẽt: q qui
dam hereticus fecit diabolum venire in for Exem.
ma cuiusdam sancti: quem populus petere
vellet: ad sue erronee doctrine cõfirmationẽ
semel ergo sacerdos quidam corpus christi 1x
secũ ad locum vbi errores suos docuit por
tans: diabolũ in forma beate Marie virgi-
nis apparente fugauit. ¶ Idẽ pz per hoc
q fert q quidam sacerdos quãdam perse- Exem.
quẽs p sua correctione sortilegã: vno die ci
tat ad quodã ignato ad rñdendum de miu
ria tali facta mulieri: corã rege illoz in ne-
more ibi iuxta. Ipse vero in corpore Christi
accepto nemus intrauit: & pulcherrimaz vt

videbat̃ curiã iuenit̃ e regẽ cui familia sua
prandendi tam̃ a quo cum ouare inceperaretur
puridẽ extrant̃ e tota illa societas cuꝫmaꝛ
e sesp̃s iter pdẽfato iuent̃ spinas. ¶Ad idẽ
de dãa alio heremita ad hẽ doctrine pfe
nationẽ igñ vel aquã ve ferẽ intrauerẽ ille
sius demonũ auxilio eqꝛe solebat: facerdos
igit̃ dãa corpus ehristi secrete potãs: ro-
gantibus dimum intrare et ardentem ig-
fecisset ipse cum puridẽ ante eos fuit̃ ille
tus est̃ mire flammaꝛ feruent̃ e adduto-
rem suum vocauit: vox ab omnibus audie-
batur non posset̃ ventre quia fuit ante
furnum me impedit̃ e miser combuebatur
qui mones videre potuit. Cꝛre obs est in
loco ifto ex qꝛe nefcelerã. Señ. xxvii. ficut
ilti magi qui impediti ne amplius illudes-
rent diuertunt̃ dignitate dei est̃ ipe. Exod. viij.
¶Quarto nos pauꝛ enerenter: quia non
minori cibo q̃ sacrificio ad mensa legitur re
uerentia exhibita non solum a fanctis ed
eniam a bruta. De sancto enim Lodouico
quondam rege francie legitur q̃ equitãdo
per villas e ciuitates iuxta ecclesiã accepe-
lum cum capucio deponere solebat: caput
ver sus ecclesiam humiliter inclinare: q̃ cu
semel obmitteret q̃dam ꝛeꝛatus fuit̃
extra villam quesiuit: quare bonam cẽfes-
tudinem obmiserat: quia inquit illud non
est dn̄s propter quod hoc facere: nedũ ecc
pus ebrist̃. Vñ vero admiranꝰ e ꝛei vere
tatem fore volens: ad ecclesiam redijit: m-
uenit q̃ sacerdos tot infirmos communica
uerat: q̃ nullam posset̃ cum̃ seruare: in ec
clesia diuisserat. ¶Quidam etiam magn
archipresbyꝰ cum narraꝛet sewdisse q̃ loca in
terfuisset: dicit q̃dam sacerdos ad infirmꝫ
vocatus: propter viam latosiam meaute cũ
corpore christi: lignipedes ascendit: qui in
profundissimo luto totius ville cecidit. Et cu
ebrietas excessus impetu eadem in luto
miser surgens dolens e cutianus: quebitur e
non inuenit: concurrunt multi: nec inuene-
runt: postremo sacerdos in lutum sepiebꝫ
dianas protenss manibus bibere. O do
ne Jesu: propter viam bonitatem dimitte mi
hi hanc iniquitatem: nec potuimus quod
nam̃ hebuto ifto surgam: vsq; te mihi offẽ
derim: vsq; te unenero. Tandem reflexit
herbam pulcherrimam de luto crescentem:
quam dam grossiciem in summitate habẽs
tem ad medium floris pulcherrimi: e fasnif
simi: infra cuius follic̃ulos corpus cernit
dominici: in medium e integrum absq; omni
lum contagio: quo mirabilo omnes in fide
fuere robotati. Sic ergo terra cognouit do
minum suum. Et non solum terra: sed ad
bruta. ¶Unde in libro de apibus cuidam
q̃ quidam tarrones prudens ebrietatis ne
rãtes: corpus ehristi: quod in ea conserua-
tur prouiderunt: in quodam alueario apis
inter quas cum sacerdos e populꝰ cessa-
dum plures vnfurtam audirent: inclosis
ctis: quod nam esset: mouentes quod
apes circa corpus ehristi de cera pulue-
lum fecerant: cameram circa quod ex-
hystione habent: q̃ quidam heretic̃us
sacerdote disputans: dixit: Ecce ego
assignaturus: in quo indecens ex ames pos
ri debuit. hereticus interim a sinu suo
clum assumpsit: hostiam. Idee ergo fum
fecit. Sic ergo cognouit bos posse
sui e asinus presepe domini sui. Ecce
pulus autem interim mensẽ cognouit.
¶Cluniꝰ quoq; ait: Ecclesiã q̃ dicit̃ mo
mentum dignũ reapientes: ex indudum
omnem sequuntur veluꝛatẽ corpora ve
tam in pulcum q̃ in futuꝛo. ¶Quinq; au
penis liberat: pter eius sentẽtiã: quod
hoc q̃ scribit beatus Gregoꝛius: audiui
gatoꝛes: quod quidam capto e apud Spole
gatoꝛequi post ad vnum ordinem: nunq
q̃ omni die e hora qua vꝛor sua pro ei
sam celebraꝛi fecit: vnenia eius solutam.
¶Ad idem inde de nauta epistopꝰ pasc
metani in Cicilia ba epiſcopꝰ vehemẽs
bacedo per mare: cũ in unaꝛi cendinẽ
pterer ligni parnum in manibus habe
ipe vero arta nae ad terꝛa venisse p nu
ta q̃ẽ mortuum putabaꝛ: ma ifandibus
e ero postmo: sine magna admiratione
porta romano naaram ibi obuiã ferun
que e q̃ quomodo euafferam: ait: ego
q̃ cum diebus ac noctibus miserabiliꝫ
per lignum super illud mare vndas ven
tis actaꝛe: e vires q̃asi penit̃ deficiẽs
fame simul e labore q̃ssa apparuissẽt
bi panem ad refectionem demitt: quibꝰ
ve comedi: vires receperi: ligq; post una
trasiens: affuit q̃ me ad ulo mandauit
ne ulo suscepit. Ego vero diligenter inue
rens: nilum fatiẽ dicen reppeꝛi: duo po
pter ibi per o ipotentꝫ ulo positã sacre obla
tionis immolaui. ¶Ad idem pter dam
cenẽs ac quodam circa gratiꝝ o pulmone
tatem qui fedisme fuit̃ terra in quadamne
uera: ona puteꝛ terra aperta: undisse mane
bat: vnde vero eius eum mortuum ebrie
fossores: eo eum euacuare fecit: et corpus in

uere: e missam pio eo quotidie celebraꝛe
sem̃ pat̃ e uenit e randela iuxta pat̃re eo
sem̃ dum offeꝛens: exceptis duob̃ vel tꝛi
bus diebus: quib̃ paabilis in feuria pasc
ꝛeuerti ad ecclesiam cum obtaꝛuit dicere
ctum ecclesie finiti: ꝛacerdotes de ecle
sã recessisse: vnum de eis minime ꝛecesse
ad ecclesiam pꝛopter q̃ solito obtulit:
ma multi vꝛo post: fossotes ei inuenerunt
minime: mirantibus: respondit sibi visse
qꝛ omni die ecceptis: habuit panem
vnus e edulis: e inuenerunt q̃ hota qua
missa pꝛo eo celebraꝛi alla recepit: et
illis diebus quibus diabolus vꝛocem impe
officium ecclesie: eodem pater per illud q
dum illis ostendit: quia non habent de filio
in transitoriis patribus: qui dum ei pue
na significauerunt: laudem e in hac palegi
qualibus ostendit ad communionem acce
dentes simplicitate quasi panem cum alijs
acceptans: inter multitudinem ingressa
se populeti: non in eodem patꝛi respondit
pat̃ et alijs in ethanop ecclesia recepit
semper tratus est in furnũ ardente: pecit
maiores pueri clamauit: qbꝰ tratus vꝛo
mentem puꝛum illesum ex ardentem: pa-
mum intromisit. Puer vero respondit:
q̃ magis illa mater: pium clamicle
ab igne est̃ illesum. Quinto miraculo: nunq
affectet digne recipientes: et alios pe
pocat̃ fidẽ rapheꝛe: hec hystoꝛia scribitur
in legenda sanctoꝝ: in festo assumptionis.
¶Dominus ergo in tantum bella iusta: ꝛex
pha ꝛomanꝝ magnaqꝫ semper bellꝫ intrauit
tus eius nascẽtis pium legit: et ita pter
quemaq; alia pericula euasque ipe accepit
p me pecteꝛop liberauit. Illud vero acce
pauꝛes vel in infirmitate vel in alio pericu
loꝛum illud. pſ. xxij. Non timebo mala:
qm̃ tu mecum es dns. Et iter. pſ. xxxvij. Si
ambulauero in medio tribulationis: vivifi
cabis me. Et iterum pſal. xxx. Esto mihi in
pum protectoꝛem: et ꝛefugium munitum.
Dñs nobꝝ cum essemus ꝛetinere: non time
bo quid mihi faciat homo: et iterum pſal.
cxvij. Dns mecum ꝛecipit me mihi. Et
mum quia ꝛeat rege hospitat̃ in domo
ghenas sibi in moꝛtuꝝ: milꝛeo sui arma
ꝛe q̃ndã pdeꝛ alabꝝ unguentario sacre obla
ndãgenteꝝ domũ illã custodiunt. Ita au-
tionis: ostẽdit: q̃ ipe mortuoꝝ ipse ꝛeuiui
gũ domũ animeq; sibi ꝛeqꝛitur hospitat̃.
tibus peꝛuntꝛ: signa indicant quibus pter
Ipse vero qui sit: Matth. xxvij. Ubicunq
cam absolui videant. ¶Ad eiem modum de
qui sunt ibi corpus simple dignũ recepiti:
quodam monacho monasterii sui: q̃ me
dicit congregabit̃ur: e aquile: angeli tanq̃
dicina ꝛes aureas inuenerunt: et mortẽ ap
milites sosti illum locꝰ regis custodientes.
propinquaꝛunt: hoc audiens monaꝛ de hoꝛe
¶Quinto domus: a penis liberatus ꝛeꝛeꝛa-
bolꝛet: et post mortem ad synodũ terꝛo
tur: unde ostendit: quia nullus mane
rem in sꝛepulchꝛo sepeliꝛi: ab oib̃ mona-

chia super eum aureos iaculabitur & dama-
tidus. Pecunia ma eorum sit in perditionē.
Et quo vim terminem dixerat quē eos semp ha-
bere leuiter atq; medium protecerunt. Post
triginta fo dies ordinauit beatus Gregorius
ut vnum qui per triginta dies continuos
p eo celebraret quo facto fratri suo Germa-
no apparuit: de hora suo requisse. Respon-
dit. Die vig malesset modo beneat; hodie
communicē accepi cra a repente clamat
q frater qui defunctus fuerat per fabulare
hostiam suppliciū euasit. Quibusdam vero
interpositis. Addit beat. Gregorius dicēs.
Inter hec perfidiam est q; tutus sit fidelis
bonum q; quisq; post mortē sua sperat agi
per alios: ita agat dum viuit ipse per se age
re. Bonus quippe est liberā cere q; post
mortē liberari querere. Et ad eo nō debe-
mus tarde q; mundialibus carnis & sanguinis
eius hostias mundare. Dicit ag singulan-
ter victima ab eterno interitu aliam salua-
que illam nobis mortē vnigenit; p nostra
redemptione. ¶ Quinto: quia ad gaudia
perducit eternā: hoc est; sacramētum digne
ministrātes & recipiētes non libro vite scripti
fiunt: et post arcā plenā in celo recipiant fe-
licitationem: post vitam immortalē vitam: q̄
significati fuit in vitula. a. Cui quidam fan
ctus pater oblatum fuit q; male efficantes ac-
ceperant quasi carbones digne fo accedē
tium vidit angelum nomina ferentem: vi
qui malo illo reficiātur p; gratiam: illuc
illo reficiatur per gloriam: quam refectionē
promittit. Apoca. ii. Vincenti inquit habo
edere de ligno vite quod est in paradiso de
mo. ¶ Sicut ergo voltes per margaritas
ram sanctā: sic ad patrū, propria trāsiere: sam
pam pauperibus certū pro viatico accipiunt
quia illuc amplio melius in mā sustētā
turret ad potiū perducētur: qui non ero pa-
trestat. Ita voluntes per mare huius seculi
ad patria trāsire debeāte eterne: fecit ifte
via in accipiāt. q̄s fuit hic vectū. i. genera
tum. semel ab eterno a patre: iterū ex virgi
re a matre: vt nos per hoc mare nutrirer. Un
de sōmuniter dei viatico p vīā duret ad pa
tam. Cō pulcherrime ostēsum fuit in gestis
Longonis de sancto Uicore: qui cū esset reli-
giosus et rali in extremo ligueret infirmi-
tate: p propter vomitū cibū eis non ponit
e indiscrete fratres fuit sanctitate voluisse:
ne cum corpus christi ante petentem offen
deret: hoc hostiam post aueriū non consen
tam: q; ipse virago vice spiritus sancti in stu
cti one despehendit: et vehemēter redargui:
tertia vice veriam corpus christi et potum

ptu: q; ipse quasi sic alloqueretur. Scio q
nō sum dignus re recipere sed tu me
sicq; sis firmus in me. q; to es filius dei cre
q; filius accēdat ad patrē sit purus ad
qui fecit illū. Et hostia cōtra ollus in ali
accēdit ipsi? aiam sed ducēdo. Et licētia
tuam in fortitudine eius illius bis cōsecu
vsq; ad montem dei. tū. Reg. xix. Dō aut
e. c. 50. Et facta est anima eius quasi una
ex illis. Et scēdit bene puus vsq; ad
e ad patriam per mortis passiam trāsi
bus falso dauit: sic cognoua fieri ofq; vid
inuenies p vīā illius diu fidelitate ad
tientibus dant aliqua suardam: ofq; se
redem vel hereditatis magie cuſtodiam
mit et hereditū per q; ſi honoēſtes ofq
dit pomoueri ad pecuniā. Encognitum q
deus ei fidelitet ſeruientibus poſt et in
et in morto transiū hereditem regni celeſtis
De quo adamſpe. ſer. Dicebat pere qd
ſi digne recipiatur ſet cuſtodiatur ſibique
hereditas e vita eterna. Ipſo teſte Ioan.
Cui inquit manducat meam carnem et bi
bit meum ſanguinem habet vitam eternā
Nunc in ſpect poſt mortem corpus in
Et hoc eſt quod ſequitur. Ego reſuſcita
bo eum in nouiſſimo die. Et iterum ibidem
Si cuis manducauerit ex hoc panem viuet
cternum. ¶ Patet ergo iſtius ſacramēti
gularis vtilitas: tam vitus ſi ſobrietas. ſi
quomodo datur vt mentalia abſtinē
arra gloriet et vuarda hereditatis celeſ
ra preſentibus liberat penis et flamma
ad vitam perducat eternam. Ite mirabi
ter ergo in nobis mundus: nullū ſen
nos et mortuos: qua in alijs benoiuſq
et obſtinationibus alia. Ita ſito vero ſacra
mento: ſed offerturum quo qui ſingulis
bent: nomine bonum habēt. Omnia inquit
re vno habentes. Thobre. r.

¶ Secto pauit nos delectabiter. ita q;
poſſet eſſe maior delectatio q; illum ſpe
rem q̄ eo eſt omnis preſentis vtilitas: q;
lem habere per quem ſirmam habimus
hem. ad ſalum venimus: vel habetur an
nos delectatio? Delectare ergo te nomino
habit nibi petitionem tuam. In pſalterio
Exemplo cuiuſdam mulieris de qua ſcribe
Cesarius: q; frequenter communicauit nis
bit cōmunicationibus pte magna delectatio
ne aliquē aliud comedere potuit vel bibe
re nisi tamen tamen gustebatur: q; ſan
dos indiſcrete expetuit voleus. Una nra o
hoſtiam dedit non conſeratam: que ma
poſtea tamen ſentirer nec ſolitas amen

et in anima ſua ne decelnem: ad ſacerdo-
tem q̄ ſum dignus re recipere ſed tu me
ſicq; ſis firmus in me. q; to es filius dei cre
q; filius accēdat ad patrē sit purus ad
qui fecit illū. Et hostia cōtra ollus in ali
accēdit ipsi? aiam sed ducēdo. Et licētia
tuam in fortitudine eius illius bis cōsecu
vsq; ad montem dei. tū. Reg. xix. Dō aut
e. c. 50. Et facta est anima eius quasi una
ex illis. Et scēdit bene puus vsq; ad
e ad patriam per mortis passiam trāsi
bus falso dauit: sic cognoua fieri ofq; vid
inuenies p vīā illius diu fidelitet ad
tientibus dant aliqua suardam: ofq; se
redem vel hereditatis magie cuſtodiam
mit et hereditū per q; ſi honoēſtes ofq
dit pomoueri ad pecuniā. Encognitum q
deus ei fidelitet ſeruientibus poſt et in
et in morto transiū hereditem regni celeſtis
De quo adamſpe. ſer. Dicebat pere qd
ſi digne recipiatur ſet cuſtodiatur ſibique
hereditas e vita eterna. Ipſo teſte Ioan.
Cui inquit manducat meam carnem et bi
bit meum ſanguinem habet vitam eternā
Nunc in ſpect poſt mortem corpus in
Et hoc eſt quod ſequitur. Ego reſuſcita
bo eum in nouiſſimo die. Et iterum ibidem
Si cuis manducauerit ex hoc panem viuet
cternum. ¶ Patet ergo iſtius ſacramēti
gularis vtilitas: tam vitus ſi ſobrietas. ſi
quomodo datur vt mentalia abſtinē
arra gloriet et vuarda hereditatis celeſ
ra preſentibus liberat penis et flamma
ad vitam perducat eternam. Ite mirabi
ter ergo in nobis mundus: nullū ſen
nos et mortuos: qua in alijs benoiuſq
et obſtinationibus alia. Ita ſito vero ſacra
mento: ſed offerturum quo qui ſingulis
bent: nomine bonum habēt. Omnia inquit
re vno habentes. Thobre. r.

¶ Secto pauit nos delectabiter. ita q;
poſſet eſſe maior delectatio q; illum ſpe
rem q̄ eo eſt omnis preſentis vtilitas: q;
lem habere per quem ſirmam habimus
hem. ad ſalum venimus: vel habetur an
nos delectatio? Delectare ergo te nomino
habit nibi petitionem tuam. In pſalterio
Exemplo cuiuſdam mulieris de qua ſcribe
Cesarius: q; frequenter communicauit nis
bit cōmunicationibus pte magna delectatio
ne aliquē aliud comedere potuit vel bibe
re nisi tamen tamen gustebatur: q; ſan
dos indiſcrete expetuit voleus. Una nra o
hoſtiam dedit non conſeratam: que ma
poſtea tamen ſentirer nec ſolitas amen

vuſi. Cui ſim carnem ſunt: que carne ſunt
ſapiuntque vero im ſpiritū que ſpūs ſunt
ſapiūt. Sic ergo boies erra conſiuem poſt
ū ad conſtera ſolita reſiere deſiderū. Tra
tales erra ſolita in quadrageſima z paſca
te vel fore quandog quando quando poſt dei au
dūre quodāmodo erra ſolita poſſe ſuſ por
cad ſolita redire ſolitarium: z anne deſide
rare: more audeoum de quibus dicitur in
pſ. xxvij. Ipſum ille manna ad manducan
dum pane cels dedit eis pane angelorum ma
ducauit hom equo in cibo quaſi erra ſoli
ta poſſit z ſaturi z ameāti: nutrimūres
nutrirā. Alia noſtra manducat ſuper ſuper
leuiſſimo. z numeri. xi. Mote mihi cce. quo
rūdā: quibus verbet ex precepto cuiuſdam
boni obſtipet deſiderū ſi faciebant vnanſi
pane habeatur trahebant vr melius labora
rent: qui poſtea videns eos ſeguter laboza
re: e cauſam ſatisfactū reſpōderūt: q; nō
habuerunt panē ſe ſimiſcalio vocato z acq
rer reprehendo. Finaliter dicerunt: illi pa
nem noneſt pio ciq; ma non fuerunt ſali
eſtimet: deſ inquit nobis panis ſobacem
z fortiter laboem. more omnipotens predicto
rum indeot dicentium. Numeri. ei. Quis
dabit nobis carnes adverſendum: Recordā
mur ysſolitos quos comedebamus in egy
pto. In mentem nobis venunt cepe z porri
z alia re. Eccelicet predictum eſt: deus pa
tit cos pane eli omne delectamentū in ſe
habentem z tamen ſolita deſiderabant. Et
tdeo eum ſolita inuenirent obarres: ideo
eis mana. i. panis eli defecit Joſue. v. Ceſ
uiſſ inquit comedentes de fructibus terre
Vita eſto illo non fuit manſi. Sic ergo qui ad
cerrena redeunt deſiderata: ſacramētū iſtud
deſiderata eos minuit manat. ¶ Sed dei
multe ſunt que more pueloꝝ ad ſtructum
z tudeorum quas in ſtris ſpiritualibus fa
potem non inuenunt: ad ſolita venire con
cupiſcunt: e quia ad alta conſpect ſunt: in
ſtua delectamente non inuenūtur qui bus
ſua carnem z diabolo z mundo vtantur. ſ
potent in omnipotēte delectari. Job. xxvij.
Sob ergo inſtr epulentur: z cruciet in con
ſpectu dei: z delectatur in lencia. p. Ipſa
Hora. Ar. xxvij. ar.

¶ Sep nino pauit nos rōnabiliter: q; de oi-
bus ſi ſtud ſacramētū tāgūt pucnicis ratio
redat pōt q; ſunt rōni pſona. ¶ Primo enī
ſicut patet ſtar grege erra pont ſe in in
gurno vnra ad gregis cuſtodiam. Ita con
meniens fuit quod ille qui dixit Joan. Ego
ſum paſtor bonus ſtante humano genere
can z clum inter lupos infernales: q; ad

oues per natiuitatē venirete in tugurio pā
neitatis iuxta oues ad earum custodiam se
poneret: dicēs. Ecce ego vobiscū sum oībus
diebus vsq3 ad consummationē seculi Mat.
xxviij. ¶ Obijcientibus vero ꝙ alio modo
potuit oues custodisse. Respondet ꝙ non
fuit ita congruus modus ouiū saluti: quia
oues que in toto anno scabiē retinent pec-
cati: qn̄ ad pastorem sacramentaliter in pa
schate sumēdū volūt accedere: se prius sa-
nant: ꝙ non facerent: nisi ad illū accederēt
Sic ergo misit verbū suū: et sanat eos in ps.
cvj. Verbū vicz illud: de quo Jo. j. Verbū ca
22 ro factū est: et habitabit in nobis. ¶ Sz iterū
obijciatur: ex quo deus potuit ordinasse ꝙ
sic semel in anno fuissent confessi et commu
nicati aliquo modo minori ꝙ̄ seipso: sicut
pane benedicto vel aliquo simili: quare vo-
luit seipsum ad hoc dare? Respondetur qđ
huius facti duplex videtur esse causa. Una
est ex parte dei. Alia ex parte nostra. ¶ Pri
ma vero huius facti causa: est dei maxima
bonitas et charitas: quam ad nos habuit:
ex qua ostenditur ꝙ non solū decuit: sz etiā
ꝙ debuit seipsum in hoc sacramento nobis
dare. Ipse enim qui mentiri non potest: fa-
tetur se maximam erga nos habere chari-
tatem. Jo. xv. Maiorē inquit dilectionē ne-
mo habet et c. Cum vero ꝓbatio dilectionis
scḋm beatū Gregorium sit exhibitio operis:
maxima dilectio sine maximi doni exhibi-
tione ostendi non potuit. Si ergo aliqđ
citra ipsum: videlicet creaturam quātūcun
ꝙ̄ in memoriam sue erga nos dilectionis di
misisset: maximā se habuisse dilectionē non
ostendisset. Ad hoc ergo vt infinitam osten
deret dilectionem necessariū fuit infinitum
i. seipsum dare donum cum hoc facere po-
tuit: sine sui detrimēto. ¶ Qui enim infide-
litate excecati nō intelligūt ꝙ sic in hoc sacra
mento se dare debuit: non intelligunt quod
sit maxima dilectio: vel talem esse in deo ne
gant. Et tales ex ꝓprijs cogitationibꝰ vin-
cendi sunt. Cogitent ipsi: et specialiter illi q̄
fatue et carnaliter amant si sine suorum cor
porū grauamine vel morte vel lesione vel dā
no possent seipsos in forma panis illis fa-
tue amatis totaliter dare ad comedendum
nōne aliquotiens hoc facerent: et suū feruo-
rem ostēderēt: et illorū ꝓuocarent amorem?
Si ergo seipsos hoc facturos in ꝓprijs co-
gitationibus fateantur: apud quos omnis
amor est vilis et imperfectus: si tamen hoc
facere possent. Quare hoc non fatent: deū
facere velle: qui perfectam et maximā habet
charitatem: et qui hoc facere potest: et q̄ inde

nullum sentit dampnum. Sicut patet supra
e. c. viij. et. ꝑ. ij. 12. ¶ Secūda vero causa est
nostra vtilitas: preuidit enim deus ꝙ nos
nunc ad oculū videmus ꝙ tota parua fa
ctitas que nunc in ecclesia superest: fere est
ex sui corporis cōmunione. Quis enim pec
cata confiteretur: nisi illa esset: ꝓ qua etiam
vix et ita tarde sicut possunt confitentur. Qui
ergo vix et tarde ꝓ deo ipsum suscipiēdo con
fitentur: et se sanctificant: quando si nunquam
deo daretur in communione: seipsos nunquam
darent: qn̄ se sanctificarent accessuri ad pa
nem benedictum qui vix et negligēter se san
ctificant quando precipitur ex ore dei: dicen
tis per Moysen Exo. xix. Qui accedūt ad do
minum: sanctificentur: qui ergo amorē suū
maximum ostendere: et nostrā salutē effica
tius operari voluit: sic seipsum dare decuit
et debuit: nec tamē sue creature: sed sue pro
uidentie debitor est dicendus. ¶ In forma
vero panis potius ꝙ̄ in forma hominis: et
carnis nobiscum morari voluit ꝓpter no-
strā duplicē vtilitatē. Primo ꝓpter nostrā
cōmunionem. Scḋo ꝓpter augmētū et meri
tum fidei. ¶ Quantū ad primum preuidit
enim deus ꝙ si fuisset in alia forma nobiscū
in qua a nobis videri possit: sed non sumi:
nō accresceret nobis tāta vtilitas: ꝙ propter
hoc: quo omni die qui missam audiūt eum
vident: nec tñ tm̄ valet eis illa visio: sicut cō
munio: qr ꝓpter visionē se nō sctificant: nec
peccata et diabolum abijciunt: quod facerent
nisi insani sint pro cōmunione ergo melius
se dedit pro nostra vtilitate in illa forma et
materia: q̄ cōmunio: et conuenientior est hu
mane refectioni et sustētationi. In signum
etiā ꝙ ipe est spiritualis aīe sustētatio quē
petimus ad nostrā sustentationē nobis da
ri. Luce. xj. dicētes. Panē nostrū quotidia-
num da nobis hodie. ¶ Scḋa cā est meritū
fidei qđ eum meritū haberet fides nostra
credere ꝙ esset hō xp̄s in hoc sacramento: si
eū in forma videremus humana? Cū teste
beato Gregorio in quadam homel. fides
nō habeat meritū: vbi ratio humana prebet
experimentū. Sicut ergo aliqn̄ infidelibus
in forma se ostendit pueri vel carnis vt eos
ad fidē attrahat. Ita congruū est ꝙ fideli-
bus suis ostēdat in forma panis: vt fides il
lorum maioris sit meriti. ¶ Primū vicz ꝙ
infidelibus sem tali ostēdat forma: multis
ostendit exemplis. ¶ Et primo de Judea q̄
alijs iudeis vt fertur de regno in quo ma-
nebat expulsis ad aliā intrauit illius terre par
tem vbi ignota fuit: et se finxit esse christianā
Finaliter ad mortem infirmata, sacerdote

ad eam cū corpore xp̄i venienti: aperuit qđ
nunqꝫ fuit baptizata: nec diu ad hoc ꝙ ba-
ptizaretur eam inducere potuit. Tandē oc-
currit ei ꝙ in primitiua ecclesia infirmi ba-
ptizati sanabant: sicut patet de Constanti-
no iperatore et alijs: et de dei misericordia
confidens: ꝓmisit ei si baptizari vellet: ha
beret etiam sanitatem corporis: quo audi-
to: baptizata et sanata est: que post paucos
dies a sacerdote de statu suo requisita: dixit
se de baptismo suo dolere: quia prius in ec-
clesia inter sacerdotis manus pulcherrimū
videre solebat puerum de quo magnā ha-
buit delectationem qua visione modo fuit
priuata: sacerdote vero ipsam informante
ꝙ meritū fidei nostre nō est in videndo: sed
in credendo: ipsam in fide stabiliuit. Ecce si
cut an̄ ei ostēdebat vna forma vt eā ad fidei
amorem potius alliceret. Ita postea osten
dit aliam: vt eius fides cresceret. ¶ Idē pro
Exē. per hoc quod scribitur in vitaspatrū quasi
per istum modū de quodā heremita: qui ex
nimia simplicitate credidit ꝙ ibi non esset
corpus christi: nisi in signo: ꝙ eum duobus
socijs suis ostēderet: ipsis cōtrariū asseren
15 tibus. In hoc conuenerunt ꝙ simul in pre-
sentia in oratione persisterent vsq3 deꝰ ostē
dere dignaretur quorum dictum fuit verū
per aliquod miraculū vel etiā specialē ostē
sionem. Simul ergo ad ecclesiā venientes in
ter sacerdotis manus christū viderūt in for
ma carnis in hora vero fractionis viderunt
eum patri ab angelis immolari: qua visio-
Exē. ne heremita ab errore reuocat. ¶ Libri etiā
quidā continent quendā Judeum in fran-
cia qui ad secreta nostra scrutandū in mis-
sa inter christianos se posuerat et fatebatur
se vidisse hostiam in forma pueri: qui in cra
stino cum tota domo sua se baptizari fecit.
¶ Ite ad idem de quodam alio Judeo qui
Exē. cuidā mulieri totū debitū remisit ea condi
tione: ꝙ ei corpus xp̄i portaret: quod etiam
fecit more suo qn̄ cōmunicabatur reseruās
hostia vero a Judeo coram ea cultello per-
forata: sanguinem vt fertur copiose fudit: et
mulier timore percussa ad balliuū cucurrit
qui cū sacerdote venientes iudeum versus
quēdam puteū sanguinē abscōderet appre
hensum combusserunt: et cū reuerentia ho-
stiam cum sanguine collegerunt. ¶ Ad idē
Exē. et gestis beati Gregorij a quo matrona q̄-
dam romana cōmunicata cum diceret cor-
pus et sanguinis xp̄i custodiat te: risit: et respō
dens: ꝙ non credit ibi corpus xp̄i quia ipsa
in domo sua parauerat: a qua beatus Gre-
gorius hostiam retrapit: et post missam ipso

orante corā ea in carnem versa est: et matro
na ab errore reuocat. ¶ Sicut em̄. j. Mach.
vj. elephantibus ostenderunt sanguinē vue
ad exacuendum eos in bello: ne in eo defice
rent sed fortiter agerent. Et sicut panis iu- 17
uenum canum intingitur in sanguinem: vt
dicitur prede vel os illorum sanguine eius
tangit vt discat fortiter predas querere: qđ
et faciunt: et ad biuium venientes sagaciter
attendunt odore per quā viā preda vel be-
stia iuit: et qui multum distant: fortius cur
rentes prede cito appropinquant. Ita om-
nibus predictis ostēdit deus carnem et san
guinem ad eos in fide exacuendum et vt qui
per infidelitatem ab eo multum distabant:
per tales visiones carnis vel sanguinis ei
per fidem fortiter appropinquarent: vt de
eis verificetur illud Ephe. ij. Qui longe era
tis facti estis prope in sanguine eius: et ta-
men non est congruum qđ talis conuersio
vel ostensio que est paucorum priuilegiū:
trahatur ad legem communem. Sed ꝓpter
duas causas predictas vicz ꝓpter commu-
nionem et meritum fidei. Sacramentum re
gis scz sub panis similitudine: abscondere
bonum est Thob. xij. ¶ Non cuiuscūq3 pa-
nis: sed albi in quo designatur mūdicia tā
in corpore christi vero: ꝙ̄ in mystico: quod
ad eum accedit. Et rotundi: in quo signifi-
catur eius infinitas: ꝙ vicz magnitudinis
eius non est finis: et gloria infinita: quā cor
pori suo mystico digne eum sumenti dabit.
¶ Sanguis vero in calice sub specie vini:
sanguinē significat in cruce effusum circa
quem populus informetur: ne calicem: sed
sanguinem adorent contentum quod etiā
ipsi quando communionem accipiunt: non
sanguinē: sed vinū ad lotionem oris.
¶ Oēs predicti articuli Inferūt octaui ar- Arti.
ticuli rōnē. Ex q̄ em̄ istud est sacrm̄ tā vtile viij.
tā delectabile et c. Justū est vt digna prepa-
ratio huius sacramēti precedat sumptionē
¶ Primo q̄tū ad fidē. Scḋo quātū ad mū
diciā et sanctitatē. ¶ Primū patz: qr accedē 18
tem credere oportet Hebre. xj. Exemplo cu- Exē.
iusdam sancti de quo scribitur ꝙ tāte fidei
erat erga istud sacramentum qđ dicere so-
lebat: quod si foret quod christus in forma
humana in hora eleuationis corporis xp̄i
trāsiret an̄ ostiū ecclie: ꝙ nō iret ad ostiū vt
illū videret et ostie visionē dimitteret. ¶ De
scō ēt Eduardo rege Anglie scribit: ꝙ tāte Exē.
fidei erat erga istḋ sacrm̄: ꝙ cū eo q̄si cū xp̄o
in hūana forma loq̄bat. Jō missas multas
inām libēter audiuit: ꝙ regi frācie q̄ libēter
sermones audiuit: q̄re nō audiret sermones.

Rñdit. Tu in sermone audis de deo: ego in
missa loquor cum deo. Cui ob fidei meritu3
ostendit deus in eleuatione huius sacramē
ti hostes contra eum venientes in mare sub=
mersos. Sic deus operatur in vobis que cre
didistis. j. Thessa. ij. ¶ Post istos ergo et
omnes alios sanctos qui in fide & pro fide
istius sacramenti mortui sunt stultissimu3
est de fide huius dubitare. Nisi enim in bo=
na fide mortui fuissent: deus pro eis mira=
cula minime ostendisset. Illi enim qui cir=
ca hoc dubiū rationem omnium inquirūt: &
scire volunt. Ita vellent totum scire: q nihil
credere. Et sic fidei meritū euacuarent. Vel
lent insuper esse equales deo cum lucifero:
qr dum totū quicquid deus circa sacramen
ta & alia eius opera facit intellectum cape
re querunt: vellent ita potentes esse in intel
ligendo: sicut deus in operando. Nota. F.
iiij. 23. 24. ¶ Quanti autem periculi sit ta=
Exē. lis curiositas: patet per illu3 de quo fertur:
q confessori suo post mortē apparens dixit
se esse dānatum: qr non credidit nec credere
potuit: licet de hoc pluries cōfessus fuisset:
verum xp̄m in hoc contineri sacramēto. Et
sic qui nō credidit: ia3 iudicatus est Jo. iij.
Sic iudicentur omnes qui non credunt ve=
ritati. ij. Thessa. ij. ¶ Si ergo nō essent alia
hui⁹ fidei testimonia: nisi q xp̄s dicit: hoc
est corpus meum Math. xxvj. Et ego sum
Exē. panis vite Jo. vj. Credere deberemus Exē=
plo auditorū pictagore. De quo scribit Va
lerius maximus lib. viij. Quod tanta ei ve
neratio ab auditoribus tributa est: vt que
de eo acceperant: in disputationem deduce=
re nephas putarent: quin etiam interpella=
ti ad reddendam causam: hoc solū respōde
bāt ipsum dixisse. Ergo a multo fortiori di
19 scipuli veritatis hoc responderent. ¶ Sed
heu quidam potius assimilari volunt iu=
deis q̄ sanctis vel discipulis proborū viro=
rum: qui videntes manna de celo datum: in
quo figura precessit huius sacramenti: ad=
mirantes potius q̄ venerantes vel gratias
agentes: dixerunt Exo. xvj. Manhu: quod si
gnificat quid est hoc? ignorabant enim quid
esset: qui nec credunt in quo & puniti sunt.
j. Pe. ij. ¶ Quibus responderi potest: sicut
respōdit Moyses: ibidem iudeis. Iste est pa
nis quem dedit vobis dominus ad vescen=
dum. ¶ Quantū ad secundum: qualis vide
licet sanctitas & mundicia in moribus vsu3
& sumptionem istius sacramenti precedere
debeat: pt3 tam exemplis sacre scripture q̄
in moribus hominum & ratione. Exo. enim
xij. Accedentibus ad istud sacramentum fi
guratiue precipitur: q edant carnes istas
assas igni: quia accedentes: omni ira & inui
dia deposita: inflāmari debēt charitate: cū
azimo pane: non cum fermēto malicie & ne
quicie &c. Et cū lactucis agrestibus. i. cum
falsa deuotionis & amaritudine de peccatis
prius commissis. Sequitur non comedetis
de eo crudu3 quid: detractio prohibetur qr
detractor comedit corpus xp̄i mystici cru
dum: nec coctum aqua. Instabilitas prohi
betur abstinendi imposteru3 a peccatis: mol
licies enim carniū coctarū instabilia in bo
no pposito significat corda. Tales nō ac
dant: renes vestros accingetis. In quo pre
cipitur castitas in accedente & mundicia.
Tenētes baculos in manibus: quasi ad pu
gnam parati. id est memoria3 christi crucis
qua contra inimicos infernales pugnabi
mus: & qua nos ab illis defendemus: sicut
pater. C. xvij. 19. cum sequentibus. Sequit
Et comedetis festinanter more peregrino
rum. In signum q affectione debemus esse
peregrini: qui festinant trāsire ad terrā pro
priam de exilio. Ita nos de hoc exilio pere
grinationis nostre in quo non habem⁹ ma
nentem ciuitatē: debemus desiderare trāsi
re ad patriā nostram: qui quidem transi
tus fit cū digna istius agni vltima sumptione.
Et hoc est qd̄ sequit: est enim phase. i. tran
situs dn̄i: qr ad dn̄m transire facit. Sicut pz
supra. c. c. xvij. De hugone de sancto Victo
re. ¶ Josias etiam rex iuda. ij. Paral. xxxv.
Volens cum populo phase celebrare: prius
abstulit cunctas abominationes de cūctis
regionibus filiorū israel: & fecit oēs seruire
deo suo. Sicut pz. iij. Paral. xxxiiij. in fine
capituli. Constituit etiā leuitas: ad quorū
eruditionē omnis populus sanctificabatur
deo. Qui ergo circa cibum corporalem ma
gnā habetis sollicitudinē: & q̄sq magnam
circa eū partē expenditis diei: nō sitis pro
ris cōditionis predictis iudeis. Sed circa
cibū istū sumendū sic habeatis diligentiam,
sic prius more illorū vosmetipsos diligēter
videatis: & idola peccatorum expellatis. Et
sic sactificati immolate pha. ij. Paral. xxxv.
¶ Prius ergo operandum est predictorum
exēplo: & laborādū circa rēpli interioris san
ctificationē: & postea accedendū est ad sum
ptionem & cōmunionē: quē quidē eximie
docuit Gen. ij. Vbi prius posuit Adā in pa
radiso: vt operaret: & postea aliter omni li=
gno paradisi comederet: quasi diceret: prius la
bora: & postea comede: iuxta illud ps. cxxvij.
Labores manuū tuarum: quia &c. Ille vero
Adam cum vxore sua prius manducare vo=
luit anteq̄

luit anteq̄ laborasse legatur: & expulsus fuit
de paradiso. Hui⁹ forte Job territus exēplo
dixit anteq̄ comedo: suspiro Job. iij. Et Za
cha. iiij. Adam exemplum meū ab adolescē
tia mea. Horum etiam exemplo nos pri⁹ la
boremus. Et si quis non vult operari dilige
ter circa propriā mundiciam: nec manducet
ij. Thessa. iij. Quia aliter ei nō prodest illa
manducatio: qr sicut Saphir⁹ vt dicitur vir
tutem operandi amittit quando in loco po=
nitur immundo Vnde versus. Hic q portat
eū castissimus esse iubetur. Ita christ⁹ qui
lapidi saphiro comparatur Eze. j. Quasi in
quit aspectus lapidis saphiri: licet in se vir=
tutem non amittat: tamen quando in loco
immundo recipitur: non operatur virtuose
quo ad sumentem: sed magis ad eius iudi=
cium & ad paradisi expulsionem: quia sicut
Adā comedere voluit: anteq̄ propriam pur
gationē operarentur. De quibus Osee. vj. Si
31 cut Adā trāsgressi sunt pactū meū. ¶ Et nō
solum dei pactum: sed etiā omnē mundi cu=
rialitatem tales transgrediuntur. In omni
enim curia bona prius vocatur ad lauandū
q̄ ad mensam: & prius lauant: q̄ comedant
Sic in curia celestie vel dei pri⁹ vocat ad la=
uandū per prophetam dicentē. Lauamini:
mundi estote &c. Esa. j. Et postea per regem
ad comedēdum. Venite inquit comedite pa
nem meū: & bibite vinum meum. Prouer. ix.
Christus etiam prius pedes discipulorū la=
uit: & postea corpus suum eis dedit. Quos
ergo mundi curialitas retraheret vel corpo
ris nuditas: ne ad mensam regis accederēt:
retrahat curialitas & periculū: ne ad mēsam
quācūq vel quecū3 cibaria: s3 ne ad dei mē
sam & ad ipsum dominum sumēdum immū
di & spiritualiter nudi accedāt: q si tanq̄ cu
riosissime coram tota dei curia sic idigni ad
mensam istam accedant: & mensa glorie q̄
mundis promittit: dicens. Luce. xij. Sedea=
tis super mensam meam in regno meo: tāq̄
facie interiori et manibus immundi & nudi
non habentes vestem nuptialem: expellendi
sunt: & in tenebris exteriorib⁹ ponendi. Nec
mirum: quia illu3 qui est in se mundissim⁹:
circa quē corporalia calices & omnia exterio
ra munda debent esse. In signū q̄ accedētes
sint mundi: propter cuius etiam mūdiciam
& sanctitatem Joānes baptista in vtero ma
tris sanctificatus non reputauit se dignum
soluere calciamentorum corrigiā. nec aude=
bat sanctum dei tāgere verticem quem cum
magno timore dum baptizabat eum: vix tā=
gere audebat: quem quia beatus Marcus
nō se dignum reputauit ipsum in hoc sacra
mento more sacerdotum tangere: sibi polli=
cem amputasse legit. Ipsi polluto ore & to=
to corpore & anima totum deuorant. De qui
bus conqueritur in ps. xxvj. dicens. Appro=
piant sup me nocentes: vt edāt carnes meas
Et Ge. xxxvij. Bestia deuorauit Joseph. Ta
les non solum sunt omnibus hominibus
incurialiores: sed etiam iudeis peiores: de
quibus predictum est. De quibus etiam di
citur. j. Esdre. vj. Qd̄ purificati fuerūt sacer
dotes & leuite: & omnes quasi vnus mundi
ad immolandū pasca. Si illi sic se purifica=
bant propter vmbram & figurā: quanto ma
gis christiani propter veritatem: sanctifica=
mini ergo: cras comedetis carnes Numeri.
xi. Preceptum precipue puritatis: sanctifica
mini: priuilegiū primarie potestatis: cras:
beneficium immense largitatis: carnes. Sā
ctificamini ergo sicut pat3. A. ij. 1. 2. 4. 2. T.
vj. 3. Quia ipse sanctus est quē recipere debe
tis: sicut enim vas quod preciosum liquorē
recipere debet prius probatur & mundatur.
Ita probet seipsum homo. j. Cor. xj. Et sic
edat & bibat. Cibus enim complexione cōue
niens: sumenti prodest. Sed ipse est sanct⁹:
ergo sancto prodest. Sancti ergo estote: qm
ego sanctus sum. Leui. xix. Si aliter accesse
ris: nec tibi pdest: nec ei placet: sicut nec pla
ceret regi: si immundas manus in scutellam
eius poneres. Ita nec regi qui ait: sanctifica
bor in his qui appropinquant mihi.
¶ Nota de ista preparatione. A. iiij. 9. Nolē
tium vero sic vt dictum est pparare: vel etiā Art. ix.
post receptionem & preparationem christu3
expellentiū: maxima est ingratitudo. ¶ Pri
mū patet: qr cū ipse sit rex & dn̄s: & ita diligē= 38
ter se preparauit: & ita rationabiliter ad vsū
& esum nostrū: vt ostensum est supra articu
lo. vij. Et vna ingratitudo aliam requirat:
patet quantum delinquat: & hoc ingratitu=
dinis vicio erret: seruus se non preparās ad
domini sui receptionem: qr ita diligenter se
preparauit vt reciperetur & finaliter vix per
vnum diem hospitabitur: quo die pascet et
potabit ingratos: & adhuc amara audient.
Eccl'ta. xxix. ¶ Secundum patet: latro & ho=
micida emunitate in tantū gaudet ecclesia=
stica q expelli non debet inuitus: que maior
iniquitas q̄ christum a quo omnis ecclesie
libertas hoc priuari priuilegio: intantum q
vbi latro quadraginta permittitur diebus
in ecclesia: ipso secundo vel tertio die pasche
magno: videlicet die lune de templo anime
inuitus expellitur. Illo enim die diabol⁹ no
uam inuenit artem christum de hospitio suo
fugandi: dum enim suos homines & mulie=

res de lectis suis trahere facit: qualiter christum expellere debent informatur: ibi leuitates et malignitates quandoque fiunt et fieri incipiunt: per quas post expellitur et diabolus introducitur. ¶ Tales enim more minorum vno die robã gratie a christo recipiunt et in crastino eã venditioni exponunt. Et more proditorum castrum bene munitũ in quadragesima bonis operibus et in paschate victualibus in primo insultu et primo obsidionis die inimicis tradunt. Cuius iniquitatis et ingratitudinis magna causa est preteritarum delectationum recordatio. Sicut enim filij israel de egypto egressi et cibo de celo accepto dixerunt Numeri. xj. Recordamur piscium quos in egypto gratis comedebamus. In mentem nobis veniunt cucumeres et pepones: porri et cepe et allia: anima nostra arida est: nihil respiciunt oculi nostri nisi manna et cetera. Ex tali enim recordatione intantũ nõ solum redire desiderabant: sed etiam ex egypto exisse displicuit: intantũ: quod dixerũt Exo. xvj. Utinam mortui essemus in egypto quãdo sedebamus ad ollas carnium. Ex cõsimili cogitatione nonnulli statim post pascha ad egyptum et ad seruitutem redeunt diaboli pro parua carnis delectatione cibum derelinquentes more predictorum iudeorum: in quo est omnis delectatio. Et ex tali causa peccator ingratus derelinquit libertatem suã Ecclesia. xxix. Consultius esset remediũ apponere: quod notatur. C. vi. 63.

Ar. x. ¶ Et non solum ingratitudinem contra deũ sed etiam rusticitatem apud mũdum: tales committere iudicarentur et falsitatem. qui curialem dominum ex bona et firma conuẽ-

34 tione pro longo termino et hospitio suo recepto contra pactum expellerent: vel inquietarent sedentes et de bonis domini comedẽtes nihil ei de suo dãtes. Sic in proposito. Qui

Exẽ. deum receperunt: eum nec expellãt: nec inquieterent. Si vero contrarium fecerint deo improperari potest modo quo ei quondam improperabat quidam litigãs cum quodã sacerdote: iurante per corpus christi: quod illo die receperat: recepisti inquit eum hodie. Ita inquit sacerdos. Ergo inquit alius nõ dixit pr nr sctĩ iuliani: quia male hospitatur. In seipso ergo pacifice hospitetur qui dicturus est: hospes eram. Mat. xxv. Et in suis membris largius hodie pascatur quando ita large nos pauit. Tibi enim qui hodie fuisti hospes in mensa domini dicitur. Ecclesiastici. xxx. Transi hospes: et orna mensam: et que in manu habes ciba ceteros.

Art. xi. ¶ Et quia talis ingratitudo et iniquitas deo facta impunita transire non debet. Uideẽ restat quale talibus immineat periculum et pena. Ut autem hoc clarius videatur multis in diuersis libris ostenduntur specula. Inter gesta enim beati Bern. primo vitem eius ostẽditur exemplum: vbi legitur quasi sic: quod cum quendam peccatorem secreto amonuisset: quod ad communionem in statu in quo erat accedere minime presumeret: nec tamen obtemperare vellet: cum sacramentum acceptum guttur tangeret: guttur ruptum est: et sacramentũ super altare exiluit. ¶ Secundo ad idem legitur de quodam qui frequenter in vita sua corpus christi male acceperat et consecrauerat. Cui morienti demon cum multis hostijs in patena ardentibus apparuit dicens: quia frequenter male communicasti: hodie de manu mea communionẽ recipies. Infirmo vero renuẽte: vnam de hostijs super eius manum posuit: que suo calore manum statim perforauit. In signum quod qui comederunt corpus christi et biberunt calicem indigne: ignis sulphur et spiritus procellarum erit pars calicis eorum: nõ in prima mo: sed in iferno. Demones enim de eis preceptum et commissionẽ habent Hiere. xlviij. Inebriate inquit eum calice ire dei. ¶ Item de quodam alio legitur: quod in quodã die pasche contra conscientiam ad communionem accessit: ne apud alios esset notatus: et eadem nocte in camera priuata inuentus fuit subito mortuus. ¶ Ad idem nota. D. j. 16. Feminarum: quia hoc est iudicium a deo datum. Leui. vij. Anima inquit polluta que ederit de carnibus hostie pacificorum: peribit de populis suis. ¶ Ad idem est factum quod satis tarde a fidedignis dicitur accidisse de quodam balliuo et preposito cuiusdam domini. Inter quos fuit frequenter ira et discordia et maliciosa accusatio. Et licet diuersis vicibus essent concordati: ad pristinam tamen redierunt discordiam: quodã ergo die pasche balliuus qui fictam pacem cum alio fecerat ad communionem accessit cum animo se vindicandi: visa opportunitate: et licet grauem inde haberet conscientiam: et confiteri in crastino cogitaret: dissimulauit: et conscientia consuetudine minus grauante: vsque circa festum ascensionis: quo tempore accidit eum in mane obuium in horto habere diabolum in forma nigri pueri: qui eum licet renitentem ad luctam coegit: in qua eum dure ad terram proiecit dicens: hoc habeas: quia sic in pasche communicasti. Ipso vero surgente et curiam intrante: dominus in ostio stans eum signauit dicens: miser vnde venis? Tu mi-

sior es omni leproso ac si de iferno venires. Cui ille. Non inquit de inferno venio: sed sum. Cui ille. Non inquit de inferno venio: sed sum sicut homo qui est iturus illuc. Ideo timeo quod ad infernum vadã: quia sic egi. Et sic miserabiliter qualiter acciderit et exposuit sibi omnia et vix sermone completo: mortuus cecidit: facto ostẽdẽs quod ira non habet misericordiam. Prouerbio. xxvij. Nec mirum: quia si voce veritatis qui irascitur fratri suo reus erit iudicio eterne scilicet damnationis. Math. v. Quid mirũ si sic iudicantur qui irascuntur et cum hoc ex communicantur? ¶ De quodam etiam alio

35 legitur: quod sic fictam pacem cum vicino suo faciens ad communionem in die pasche accessit: et cito post diabolus maiorem potestatem in eo sicut in iuda accipiẽs: procurauit quod vicinum illum occidit: et suspendebatur: ostendens quod si ad tempus breue cõfusionẽ euadat: sic ad communionem accedens nõ tamen diu. ¶ Ad idem legitur de duabus mulieribus vna diuite et alia paupere: inter quas diu durauit discordia: diabolo diuitem agitante: quia paupercula pacem affectabat. In die pasche: sacerdos diuitẽ publice a cõmunione repellebat: quia discordia publica erat: cõfusione ergo coacta: fictam fecit pacẽ. Post missam ergo pauper ei in ostio ecclesie occurrẽs ei regratiabatur de pace facta. Cui illa superbe respondit dicẽs. Credis tu quod tecum pacem habere velim? mallẽ potius quod essem suspensa: que statim nigerrima mortua cecidit: et hostia gutture fracto exiuit: et remansit in aere vsque sacerdos cum patena veniens: illam honorifice vt decuit reciperet: miseram vero illam in foueam tanquam canem vt debuerunt proiecerunt. ¶ Nec debent ista predicta incredibilia esse sacram scripturam intelligenti: quia tam in veteri testamento quam in nouo consimiles vindicte pro consimilibus delictis vel minoribus leguntur acci-

37 disse. ¶ In veteri enim testamento. ij. Regũ. vj. Legimus Ozam a deo occisum: quia ar-

Exẽ. cam domini in qua erat manna istius sacramenti vmbra et figura: indignus vxore qui secundum hebreos illa nocte cum vxore dormierat tetigit. Quod igitur mirum est: si illi morte turpissima et subita a deo percutiantur: qui ad istud sacramentum quod omni comparatione postposita in infinitum melius est: accedunt: et nocte forte precedenti cum meretricibus dormierunt: et in futuro dormire intendunt: vel in ira et alijs sunt irretiti peccatis? Et si ille Nabal legitur a deo percussus. primi Regum. xxv. quia Dauid cibum negauit. Et ille Achitophel. ij. Reg. xvij. Laqueo se suspendit in vindictam: quia consilium malum dedit contra Dauid: quod mirũ est: si illi legantur mala morte mori: qui maius committunt delictum cõtra christum per Dauid in sacra scriptura figuratum ipsum iniuste deuorantes: et demonibus qui in eorum animabus sunt tradentes? Et si Azotij. j. Reg. v. A deo mirabili plaga puniti legantur: quia arcam domini in qua erat manna in templo posuerũt dagon: quod mirabile si illi a deo puniti legantur: qui ipsum arce dominum christum in templo ponũt diaboli: id est in seipsis sicut enim viri sancti templum sunt spiritussancti. j. Cor. iij. Templum domini sanctum est et cetera. Ita mali templum sunt spiritus maligni. ¶ Ut etiam melius totũ dubietatis scrupulum istum ad predictas hystorias de cordibus suis auferant videãt speculum illorum nouum et clarum in nouo testamento de Iuda: qui christum in cena cum discipulis male accepit: et cito post eum iudeis tradidit: et seipsum suspendit. Sed dicent forte non tantum peccant christum indigne suscipientes: quantum peccauit Iudas immo multis rationibus ostendi potest quod peccatum istorum grauius est: quam peccatum Iude vel etiam crucifigentium christum. Primo quia illi in parte eum deũ esse ignorabant. Secundo illi iniuriam fecerunt christo mortali. Isti immortali. Illi tradiderũt eum iudeis. Isti demonibus. Illi permiserunt eum poni in sepulchro nouo et mundo. Isti eum ponunt in sepulchro peccatis fetidissimo: vbi demon est sepultus: immo forte demoniorum legio. Illi permiserunt eum in sepulchro vsque in diem tertiam requiescere. Isti eum expellunt. Secundo illi adhuc christi morte redempti non erant. Isti sunt. Illi semel male tractauerunt. Isti frequẽter. Iudas cito penituit: et quod male acceperat restituit dicens. Peccaui tradens sanguinem innocentem. Isti vero vix per totum annum penitent: quod vero male accipiunt nunquam restituunt. Illi posuerunt eum super pulchram crucem. Isti eum posuerunt in vilissimo sterquilinio. Quis ergo excogitare posset penam eis dignam? Unde apostolus ad hebreo. x. Irritam quis faciẽs legem Moysi: sine vlla miseratione moritur: quãto magis putatis deteriora mereri supplicia: qui filiũ dei conculcauerit: et sanguinem testamẽtum pollutum duxerit? in quo sanctificatus est et spiritui gratie contumeliã fecerit: scimus enim quod dixit: mihi vindictã. et ego retribuam. Sequitur: horrendũ est supple talibus: incidere in manus dei viuẽtis: nec mirũ si a deo grauiter puniendi sunt: quia si illi peccauerunt. Iu-

dei ad agnum paschalem accedendo contra dei preceptum Exo.xij. Omnis inquit alienigena nõ comedet ex eo. Et Leui.xxij. Omnis alienigena non comedet de sanctificatis quãto magis qui accedit ad agnũ dei: et ad setã sanctorum. No. F.j.81.

Ar.xij. ¶ Hoc forte audientes: omnino ab eucharistie receptione se cogitant retrahere ne in talia incidant pericula. Sed neutrum extremorum sed medium eligendum est. Istud enim eligentes: in magnum incidunt periculum

38 sicut patet Numeri.ix. Ubi deus precepit dicens. Si quis autẽ est mundus: et in itinere non fuerit: et tamen nõ fecerit phase: exterminabitur anima illa de populis suis. ergo si mundi non sumus: illo non obligamur precepto. Quibus respondetur: quod obligantur dei precepto: eodem capitulo se mundare: et postea illud accipere sacramentum. Unde talibus dicitur ibidẽ a deo: faciunt inquit phase mense secundo. ¶ Semel enim ad communionem accedere tenentur non solum ex illo dei precepto etiam ex ecclesie statuto. Extra de pen. et remis. c. omnis: vbi sic dicitur. Ois fidelis saltem semel in anno tenetur postquam ad annos discretionis venerit: confiteri oĩa peccata sua. Et suscipere reuerenter ad minus in pascha eucharistie sacramentum: nisi forte de consilio proprij sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum. Alioquin: et viuens ab ingressu ecclesie arceatur: et moriẽs christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum debet frequenter in ecclesijs publicari: ne quisquam ex ignorantie cecitate velamen excusationis assumat: hec ibi. ¶ Nec est mirandum quod deus et ecclesia hoc precipiũt quia si semel in die comedũt vt vita teneat corporis: quod mirabile est si precipiatur quod semel in anno hunc sumant cibum: vt vita teneatur anime: et si mortuus diceretur corpore qui semel in anno cibum non sumpsit corporis: quid mirum si mortuus iudicetur ab ecclesia: qui cibum semel in anno non capit tam necessarium: sine quo nec creati fuimus nec gubernari vel viuere possumus: quia teste philosopho. Eisdem nutrimur vt sumus. Cum ergo isto creati simus in esse: necesse est isto sacramento in esse nutriri et conseruari. Nec mirum quod ab ecclesia excluduntur qui christum excludunt: qui etiam de celo excludendi sunt: quia christum excluserunt. De quibus Jo.j. In propria venit: et sui eum nõ receperunt. Sed si ipso teste Matth.x. Tolerabilius erit terre sodomorum et gomorrein die iudicij: quam illis qui suos nõ recipiunt discipulos: quanto durius erit eis qui ipsum in corde non recipiunt saltem semel in anno. Si ipsi in dure ad ignem iudicantur eternum Matth.xxv. Qui suos hospitio non receperunt: in quas ponendi sunt qui ipsum non recipiunt vel receptum turpiter expellunt.

¶ Est ergo cum digna preparatione recipiendus: receptus vero est reuerenter custodiendus vt semper nobiscum maneat: quod quidem facimus: si pacta que cum eo ante receptionem fecimus teneamus. Si fideles camerarij fuerimus omnes portas sensuum diligenter custodientes: ne aliquid quod eum offendere possit intret: per fenestras enim inspiciendo ad illa: que prius inordinate diximus: vel talia loquendo vel audiendo. Si enim pacta cum hominibus facta graue est frangere: et talis falsus reputetur: quanto magis pacta cum deo: que fuerunt ab omni abstinere peccato: et aliena restituere. Et si ille proditor reputetur apud homines qui cameram custodire tenetur regis: et inimicos facit super eum intrare permittit: quanto plus ille qui demones intrare permittit ad cameram anime sue super christum. Et parentes qui filium proprium ab igne et aqua et huiusmodi periculis non custodiunt: magna ab ecclesia puniuntur pena quãto magis a deo puniendi sunt qui dei filium ab igne non custodiunt peccati: sed eum igni exponunt infernali: gratis ad choreas et ad illata ducentes spectacula et gula et ebrietate quantum in eis est ipsum submergunt. Et si Dauid propheta illos dixit filios mortis. j. Regũ.xxvj. Qui non custodierunt dominum suum regem Saulẽ: quanto magis isti filij mortis dicendi sunt. Ergo custodi virum istum. iij. Reg.xx. Sicut castrum quod custodit custodientem et non custodit non custodientem. Sic ergo stultus diceretur qui castrum vel lapidem seu anulum preciosum vel cartam libertatis vel literam securitatis inter inimicos nõ custodiret: sed proijceret: multo stultiores sunt qui christum proijciunt qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam. Ephe.v. In quo habemus omnia sicut patet. S.e.c.18.

Ex. ¶ Preter autoritates in diuersis huius capitali locis pdictas que loco thematis assumi possunt. Alie addende sunt ad propositum illud pertinentes. In vigilia pasce est ad propositum. Numeri.xj. Sanctificamini cras comedetis carnes. Et illud Josue iij. Cras faciet dominus inter vos mirabilia. ¶ Die pasche ante prãdium: date eis nis modicum et pauxillum aque: donec

Ar.j.

reuertar in pace. ij. Paral.xviij. Illud etiam psalmi tricesimitertij. Accedite ad eũ: sicut pater. A.4. Et illud. iij. Re.xix. Surge comede. Et illud Esa.j. Bona terra comedetis. Et illud Gen.xlv. Dabo vobis omnia bona. Et illud Matt.xxvj. Manducate ex hoc omnes. Et illud Lu.xj. Panem nostrum quotidianũ da nobis hodie. Et illud. Uenite prandete. Jo.xxj. Et illud Prouer.ix. Uenite comedite panem meũ: et bibite vinum meum: qualiter veniendum sit: sermo.v.est. ¶ Post prãdiũ: venit deus in castra. j. Re.iiij. Et illud Ecclesiastici.xv. Cibauit illum pane vite et intellectus. Et illud Actuum.x. Manducauimus et bibimus cum illo postquam surrexit a mortuis Et illud ps.lxxvij. Panem angelorum manducauit homo. Et iterum. Pluit illis mãna ad manducandũ. Et illud. ij. Thimo.j. Depositum custodi per spiritumsanctũ. ¶ In die sacramenti illud Luce.xxij. Hoc facite in meam commemorationem. ¶ Si queratur quid sit illud sacramentum: sicut iudei dicentes: manhu. Respondet Paulus.j. Thimo.iij. Magnum pietatis sacramentum. Si queratur quare festum sacramenti fuit institutum: Respondet idem ad col.j. dicẽs. Notas facere diuitias sacramenti huius. Iterũ querenti quid sit hoc sacramentum: Respõdet Leui.vij. Hostia gratiarum que immolatur pro pacificis. Acceptabis sacrificiũ iustitie. In ps.l. Hebre.ix. Ad destructionem peccati per hostiam suam apparuit.

Exemplorum bonorum. Primo ostẽdenda est necessitas et vtilitas. Secundo maiorum periculum et pena. Tertio ostenditur: quod prima sunt sequenda. Quarto quod secunda sunt fugienda. Quinto quod dubia sunt in meliorem partem interpretãda. Sexto quare mali potius mala sequuntur exempla: quam bona. Septimo sic sequẽtium stulticia et periculum. Octauo tam mala exempla dantiũ quam sequẽtium excusatio cũ reprobatione.

Ex.

Ar.j. ¶ Quantum ad primum licet omnibus necessarium sit bona prebere exempla. Quia sicut bona conscientia et vita est necessaria propter salutem propriam. Ita exempla et fama bona necessaria sunt propter salutem proximi. Quantum enim ad famam et exempla mandauit deus vnicuique de proximo suo. Ecclesiastici.xvij. Maxime tamen et principaliter illo astringuntur mandato: qui alijs in dominio seu regione spiritualiter vel corporaliter preponuntur. Quia teste beato Gregorio: nõ potest aliorum sordes tergere: qui lutum in manu tenet: lutum in manu est peccatum in opere et exemplo. Sicut ergo necesse est manus habere mundas qui aliorum tergere debet immundicias. Alias dũ tergere nititur plus maculat. Et sicut necesse est ducem exercitus fortiter agere: ad hoc quod exercitus fortitudinis accipiat exempla. Unde teste Seneca secundo rhetorice: quis exercitus bene pugnaret: vbi imperator fugit de plio? Ita necesse est: quod qui debet alios corrigere et mundare: sit in se mundus: quia ab immundo quid mundabitur: et a mendace quid verum dicetur. Ecclesia.xxxiiij. Immo plus maculat: quia dum mala in alijs destruere nititur que opere exercet: murmure et detractione plus se maculat: quos mundare immundis manibus nititur. Nec videtur eis verecundum vinci vel fugere vel agere: vbi vidẽt prepositos suos a diabolo victos: vel in bello spirituali fugientes: vel illicita agentes. In quorum persona loquitur Ouidius lib. sine titulo dicens quod decuit reges: cur mihi turpe putem: nisi ergo bona prebeant exẽpla: sunt subditis in exemplum subuersionis. Deut.xxix. Et sicut est eis necessarium. Ita subditis est vale quod eis bona prebeant exempla nec sufficiunt verba edificatoria sine exemplis: quia teste beato Grego. Exempla plus mouent quam verba. Citius enim vitulus iugum portare discit a boue antiquo quod secum idem iugum portat: et idem opus operatur. Pro quo addiscendo vitulus secũ copulatur: quam quocunque clamore verborum. Sic in proposito dissolutus et malus citius iugum domini portare discit ab illo quẽ opere videt iugum illud portare et quem videt operari quod docet. Exemplo magistri nostri christi qui incepit facere et docere: quam quibuscunque doctrinis verborum. Et causa patet. M.j.r.i. Nota. M. viij.41. ¶ Hoc patuit in effectu per hoc quod refert Jacobus de vitriaco: de quodam abbate: qui modo qui sequitur: pessimum hominem ad bonam vitã duxit: rogauit eum quod aliquibus diebus in monasterio lautam duceret vitam: qui petitioni quia fauorabilis erat: annuit: ministrum vero ei deputauit fratrem vnum qui coram eo artissimam duxit vitam in pane et aqua: ceterisque austeritatibus: miser vero ille tantam admirans austeritatem: vno die ab eo querere cepit quid fecisset: nunquid inquit patrem aut matrem occidisti: nunquid adulterium vel furtum vel homicidium. Non inquit Et quare ergo ait ita te torques: propter nequit alia peccata minora vt per istas penas

Extri.

ere debere possint eternas et salutari misse
cognare copiter au vbi e parua fiat pec
cata tor sustinet penitentias vt penas cua
dat eternas multa me sustinere oporteat fi
lius eternas euadere debeo. Et certum vias
in medio mutauit. Ecce a bone operantes a
tuguam domum portare vinitus ille tuguri
domum portare deduct. Sic meute christo
mater. q. Cudeant opera vestra bona et glo
Signister dent opera portus ꝑ verba quia
talea qui solum scientiam vel verba habent
penitentie e predestinatus affumulatur aus
qui vocatur bernacque de ligno nutritur
dicunt: e natatur. e in sine folio rostro adhe
rent a ligno amodo quasi e summergat.
Sic nonnulli in ligno fridie. Sed. q. Ligno
q scientie nutrimi: folio rostro ligno adhere
q. quo dicterunt: foloverbo disputationis
e predicationis ventilantquo rostro ab o
cupatione della amatoriaquis omnium vol
pitatum se immergant. Et quod in libro de
fruntee ego peccham. Tede beato Gregorio
in pastor. li. memotibus impugnat. Tales fal
sissimo affimilantur specialeq vocatur spe
cialum ardens. Et licet illud similitudinem
pulcherrime faceat in se requiene illam de
fuentibus adfortas turpem redit. Ita ffted
specialum ardens q ine infirmabilitatis ta
e in scriptura e inecmpulis sanctorum e me
ditationibus e studijs pulcherrimas inech
lectu recipuum similitudines: e tamē in ope
re ab extra impulsibus offendunt mentes
bus. Quorum factum satis pulche deferibi
tur. Sech. xxxiij. Reliquias inquit pascua
rum vestrarum edeulcatis pedibus vestris
e cum puriffimam aquas bibentis relinq
pedibus vestris turbatis: e sequitur subdi
torum ec hoc periculum. Et oues mee in his
que conculcata pedibus vestris fuerant pa
scebantur: e que pedes vestri turbauerant
bebebant. Nota. R. ij.

Art. ij. ET ꝙna auctoritate secundum patet prin
cipale malorum videlicet exemplorum pen
culum ꝙ pena ea bantibus debita. Sicut ert
4 oculi pena fuit ex oculorum lippitum dif
gene e cutrosis infectione egritudinem cō
trahunt consimilem. Ita et propositio quia
infirmitas in morbus est morbus cōtagio
fus ad medum lepre in hominib. Et ad mo
dum scabiei in ouibus. Unde Sapo. xxiiij.
genius in apologetico. Si quis in rectore vi
ciorum morbus cognoscit facile in eos q ab
obtemperandum q pacto fiant transfunde
tur: facilius quod malum efficit virtutis.
Hinc antico ergo tales exempla inedificari sunt
diaboli. Quia sicut ꝓbens bellum cum ali

quo nititur ignem ponere in domo mea
fro suo per suos mandato. Ita malignus
per malorum exemplorum offensiones
titur ignem inferni ponere in castro ani
est animabus quibusdam. Quod ꝑ
ones deabolo de quibus In psalmo. Ecce
ouces in inferno po. et. Cima sicut oues
in antiquo pastu aure alias ducitur vsq
in mansiones eternas. Ita peabolus in
les aute alios ducit: e multi ex illis tam
quo per eos capit. Unde Beñ. in epistola ad
Gregorium dicit. Si quis de populo mor
folus pertrifid pincipis erroribus mitus
uitez tantis obedit: quibus ꝓcipuum
q peroi est in famulis ꝺmi ad perculsa ꝑ
peccatum in. Et. Sicut pastor de arbore cadit
teque multas circumstantes: secum trahe
re do bono que multos exemplo. Et sicut
runa de nobis ruit fructus eorum simul ꝑce
ptos: de hominibus sub domino impedi
ꝙ si de bono in se vel arbore cadentes ꝑ
rum quando plures vel arbos velocius ve
cosine tum ruinam ꝑsit cadentibus. Quod
tic qui ꝺmum ad exemplum bonorum ꝑ
ueniunt. Unde Sene. sub. de beata vita ꝑ
pimens. Si quis inquit in populo quasi
se ꝓtenit cadens alterum attrahit ꝑsu
cetio sunt sequentibus: sic e in vita nostra
sequitur. Et cadens ꝓximus mouibus suis
attrahantur: cadere facunt ad ꝑcipitium
corrigendos debent laborare vel pubes
cocco. C. Idem patet in libro de. q. studium
bus. e. q quibusdam Cipriani. Darling pecunie
ti. finuitatem habeat: comue quod in ope
re. q. ita. Labeat cum omeribus sibi bonis
bus. Sic princeps vt magnanimis do fen
ter adherat e perhibere sibi fue exemplo ad
herentes simul cadent: ceca enim ceca
cit: e ambo in foueam cadunt. Sathanas em
est: ego sicut die matteos sequimur ad ꝑfi
Juxta illud Claudiani. Nobile mutatur q
cum principe gue. Tu ibi eos sequimur
ad penam. C. Ergo si tanta abeq ꝓpor
tat cadens eos oppunit vel sed malos. Si
cut patet. ri. Reis. Deinuitere quo vsque
do filium alue: e nutrit tandem occidit
fit. Super quo beat. Augustine dicit. ne
gustri audrores suos quos per predicatio
nes vegetasse nutruisse duxi quod bene
cere negligit per corpous somnum oculis
Et sic negligendo oppunuit quos vgile
do verbotum iacre alere videbantur. Et
ergo sicut omnib. predicte ꝓsunt bene
stree diaboli: rep falcones: ꝑ quos ego

quez. Ab quibus Oze. v. Auite hoc facer
dotes o domus israel: e domus regis auscul
tate: q vobis ꝓtinet iudicium. Et sicut ꝓce
quens facit eius ꝓsentationem. Et sicut ꝓce
ptum fuit ꝓphetes victimas declina
ploium. C. Diabolus enim plures ꝺcitur
r occidit. C. Et multi exemplicꝫ facitur: in
quo vnum fatvel duos occidit in exemplo
fore mille e quatuor milia deabolo acci
pecuali ergo quos ꝑ gladius deabolo acci
ꝓcipuum ꝓ se simul occidit eum respon
filium quo ꝓ Augustinum li. de. q. Et
ter. q. facunes. Cima. Ita Augustinum li.
de ꝑfectione. Quinta ꝓpositio est quia
ꝓcem illum ambus ꝓpositus est quia
tum in uno et occidit: e fiate qui imitatur
monitum: q. non imitatur vitat: e ti quan
tum in uno et ambos occidit. Sicut ꝑa de
fratis: fe eorum imputnit ꝓpter hec ꝑ
ſonis personis. Dicit Crisostho. super ꝑ
ſimus ꝓ. Et non solum ꝓpter vitia. Quod me
tholam ad ꝓphetes conuertat: ꝑ a malo
regnum ꝓcipio fiue in ꝓncipatu corpo
pessimis anime ꝓpter mala multos inferos
nolo aperiaqui offendatur. q. Mcha. xx.
Ubi dicit. q. Et Nemo Ambrosio exercet. gra
tudinem. q. Et solus legitur. q. Et
nabatur. Et. q. Regum. xxx. Ubi legitur. q
uringe Saulis videtur q. dominus irruit
filium suum. Irruit. e etiam ipse fi
per filium. Et quanto maior est ꝑ dictum est
tanto plurib. noceb. Sicut quado maior est
noxius vinci. Et unus in vinea vel blado: et
to plura loca sternit a reddit: e herbas crefce
re impedit. Et sic filius ꝓpter vitia ꝓ
punitur. Et non solum ꝓpter vitia ꝓ
punitur. Et non solum ꝓpter vitia ꝓ
bus. Sic princeps vt magnanimis do fen
ter adherat e perhibere sibi fue exemplo ad
herentes simul cadent: ceca enim ceca
cit: e ambo in foueam cadunt. Sathanas em
est: ego sicut die matteos sequimur ad ꝑfi
Juxta illud Claudiani. Nobile mutatur q
cum principe gue. Tu ibi eos sequimur
ad penam. C. Ergo si tanta abeq ꝓpor
tat cadens eos oppunit vel sed malos. Si
cut patet. ri. Reis. Deinuitere quo vsque
do filium alue: e nutrit tandem occidit
fit. Super quo beat. Augustine dicit. ne
gustri audrores suos quos per predicatio
nes vegetasse nutruisse duxi quod bene
cere negligit per corpous somnum oculis
Et sic negligendo oppunit quos vgile
do verbotum iacre alere videbantur. Et
ergo sicut omnib. predicte ꝓsunt bene
stree diaboli: rep falcones: ꝑ quos ego
exemplum sanctorum quod in nonte bone

vite e alte conuersationis monstratum est.
Et de illis exemplaribus accipiende sunt ver
tates e scripture virtutum in libris ec
siasticarum veritatum scribende sunt. Ho
enim exemplaria omnium virtutum gratia
offeruntur. Quia enim cum sit ens sancti
quasi exemplar vite nostre obseruatur. Et ꝓ
ergo necessitas nobis immobile scribende in
libris conseruandum nobis rum. Unde dicit
Gaia sine illius scripture tenere e ꝓcurare
colucre. Illime in magne sanctitatis exem
rum illam qua sol mundi obtinebimus ad at
tici. v. Obuiere non possimus. Quia non
in adeo illam a liquid comparata ad. Dico
ca erit. Reapparuit ergo exemplar virginū
e facinus sm exemplar illud. Sicut patet
na in tribulatione. Sic e omnia materiate
Ipse enim peccatores sanctos nobis pros
posuit loquitur. occeo. Joannis. xiij. Exem
plum enim dedi vobis. Hora. Li. iij. Quia
in omni etate e in omni statu e in omni cō
nione fenes e iuuenes religiose e seculares
bantes e pauperes fortes e debiles. sanctos
proposuit ve pollens ad retur exemplo. Ita
tre. ij. Et non solum sanctorum nobis exem
plaria ostendit: sed sexsum etiam in exem
plum nobis contulit: exhibitus inquit. i. Pe
rum. ij. Passus est pro nobis vobis relinquens
exemplum: vt sequamur vestigia eius.
C. Tot ergo de omni statu e conditione exē
plaria nobis proponuntur: vt bum in omni sta
tu etate e festi e conditione: videamus aliqs
sanctum diuisse vitam: nullus enim est sta
tus vel conditionis exemplaremus habeat:
quo bene vuere posset. Et vellet aliquem ꝑ
viam illam ꝑ quam illi transierunt: non
fuerant malorum fortitudinem vel alterius ꝺ
ctionis. Et nec famuissimus timuit pollu
nius sive lumus. Dum ergo tot exemplaria
r tot vie ductores nobis proponuntur con
di non est consequamur pietatis quali pu
egeas imaginis diligenter considerare vt ꝺ
similes faciamus. Et vnam excellentem pul
dorum dem vel exactum colligam de vna
ymagine: aliam sculpere omnes illas ex
cellentias in vna imagine ponant: ꝛ pul
cherrimam faciant. Sic nos si vno san
eto desanctis excellentium quem eo sunt vi
deuer hominitatem. Ab abe etemo ꝑnam
s fic de aliis: ꝛ vnam nostra ꝓpe pinguamus
colonibus pulcherrimam eam faciemus ꝑ
ſonibus nobis ꝓpositis intuendo ducet. To
ta pulchra es amica mea: e macula non est
in te. Canticorum. iij. Tota intentione om
nium virtutum simul aggregantur e certa
tiua veritatum simul aggregantur e certa
sine ij. et statu e status successione. Et ꝓp

omni ecate exemplaria inuenie propria. Si
inuenerintes decere desiderat in exemplaria
habet inuenium. Exempli unqui sorte ado-
lescentibus reliquum. ii. Mab. vi. Si fiere
alitur quoque quid hec dicere potest illis Job
xxvij. Posthec ire in exemplum eorum ait. Si-
le est ergo animus negligens scolares qui ad
tot exemplaria vera lectum conferente fue
non curantes minime negligens de pulchritu-
dine animi neqn ad tot specula, maculas ad
tergit peccatorum minus pactes. Quid ad
tot imagines visa a nulpi asscensimis male
dicta aspiscipne tot florubus mi colligere
nolet. Qui exemplum in videndo e vndecde
Ar. iij fermum in operando habere vij.

Cum enim affirmato vnus sit negatio
ni contrarij: ergo precedet articulo sequitur.
qui mala exempla fuit sequitur. qua ea fas
tu figere facit timor penere periculi: sicut
videns medicum eratibqua pobione mori si
fane mente sit: confinium fugit potatione
Timor autem pene z periculi fert. non po-
test time mentis cogitatione z. Vbala ergo
peccatorum exempla cum fine e pena se-
quens mente sunt tractanda z cogitandae
opere cauean. Unde ergo meditandum est
autonodo inoiser cum secle de eo cedat
propter superbiam vt sic in maledictionem
z exemplum cunctoru in omni populo. Nu
mer. v. vt superbiam fugiant. Quomodo
Adam celestis contra dei preceptum de pa-
radiso electus effert gulti videnit sach. xiij.
Adam exemplum mei ab adoleiscitia mea.
Quomodo peccata carnalia in diluuio z in
Sodomis punita sunt licet pater expectio
bo quod dicit petrus in canonica sua. ij.
Pe. ij. Cunctares inanit Sodomorum z Go
morre in cinerem redegens euersione damna-
uit. Exemplum illoru qui impetrantur sine
ponens. Quomodo vastibi regna hester. j.
Propter inobedientiam de regno est electa
ve sit electa in exemplum contempt z oue-
dientie hester. i. Quomodo Aman propter
inanitam suspensus est. Et sic cogitantes si
nem nuleum tam ex sacra scriptura: si ex
aliis hystoriis. Exemplum acepte fratres
9 mei citius mali. Jaco. v. Ellas enim z ad
fecaces vel rauilos dum predicatur indubi
tanies. Si quid sermonem audiemur qui-
bet habet quinq; sensus: z fit quando ma
le feruit: quando bene. Set enim q; quãdo
fermocinat vel furatur vel inebriatur q; pec-
cat expedire forte tale audiret explaqua
turribita exempla finis z pene malorum: ac
mus eos a peccatis retinerantes: ne impos
derum precaretur: efficaciq; viam salutis

z artem anime informarent: Ps finis sa-
Sapiensq; enim dicit Prouer. xxvij. Exemplo
unqui dulcis est peccatoris in. Mala comes in
dus delectabi per exempla bonitas z efficacia
est. Multis enim talia audientibus ad bonis
uerti sunt: sicut patet de beato Augustino
Ec. B. xvj. 20. z xij. Cui multe alie hystores
minus sensibi? propria pocheffimentes ma-
ri: vbi est aliquis arrisse vel ad risum pro-
sideratartem addelectare qui dicit scripsit
ob hoc debet inuenire in anime nobeatitudo
re animum qua non sit de omnia exemp
ploruspin. Ergo vtile esset addifferen. 11
pauca. Juxta illud Hieronymi in prolo-
tortius facre scripture. Una vox oneqq
qui modum habet. Et exempla adhuc plu
ferant gentes. Sicut patet in libro Esther
fario concedere habent z exempla pene
ad animes doctrinam: efficacius valere
si sensibus propria. Illud enim quod splis
ti communiq; concedunt apostolus scri-
pto inconuenienti habuit dicere. Cuncta
mnes autem in quo non credidendum
quomodo credere: quem non audiremus
quomodo audiem audient sine predicen
Hora. A. xvj. 20. Tales ergo qua alem
ceptis contentem exempla audire noluerit
scant: z pericula fugiant. Sed nil fit ne
te monuerint q; posteri exemplum asspen
ab eis. Unde Ps ptolemeus in prologo alm
gesti: q; nequit per alios non compe-
alij contingentur per ipsum. Sic enim lo
tur z minatur deus illis Judeis qui em
ptum acepere noluerunt ab illis qui pa
terram illam promissionis possidebunt
quomodo propter peccata sua fecerunt
ei: terra iudeas barabarie in. Regnau
Ene Israelis peccatorum z in fabulam
cius populis: z domus hec erit in exemplu
Sic etiam loquitur cuctisq; talis. Sudo. xx
Facram unqui cum in exemplum z in pa
uerbium.

Dubia vero potius sunt in medicina per
tem interpretanda vel tractatus distinctis
gi mutanda vel fugendi z vel indicenda
nesciur quo animo vel intentione hanc
ergo mala dubia videantur bona fuisse
tur vel bona intentione facta. Augustinus
ei deus talia iudicare poluit dicit. Deus
iudicare. Joan. vij. Tantum dubitatio nil
tudicia pronocat z inantium in medicina
turve disputatio andacious z pronptiae
facat ad peccandum si licin quibusdam
ciatur hystoriis de factis grecis tum ex scri
figuranie z feimans ostendit cum illis fac

praeunte de parte illa in qua forma pecca-
ti vel dicatur excere borenda circa inuen-
nem ad sanctum verum per finem ma
diffamandum z vrationes ad peccandum ex
ceptio pollocare: z in peccato fouere.
Facta ergo talia vel que fuere de ipsis dubia
que fuere a malignis patrata ad aliquem fic
a pollocare possemus: nullus cui ex fratu
ignorare intendit inducere non ipsum quis
dicatur incredulitatis exemplum. Sed aliq.
Hora. 3. 20.
Quod autem mali potius mala sequant
z quod autem mali exempla bona exemplaret
pauca potius in malum interpretantur par
tentia potius in malum deber effe imagabile cedi-
tem z finistrum. Quia ver accepi
nonem illorum considerans. Spi enim ma
las ac si habet conditionem z qualitatem er
dispositionis. Quam ergo rede phylosopho
ad dubitus qualitates finitimas factios
tur malitiam interficit pene z legno fece
rali dicquod facilius signum pro phylosopho
fures intendunt qualitates propr quas
gnus & virtus z humidum inflammat. Ex
ceriam pare de dispositio ad lepram qui
fectus z lepra. Si focetate lepre recipit com
fectiones z conditiones in propo intendunt
dispositiones. Quia ergo mirabi-
qualitates fin quas in fenfibile habent mala
le videtur q; illi qui in fenfibile habent mala
mum qualitatum dispositionem vel complexi
nem qualitatum facilius recipiant malos exem-
plorum conformem qualitatem: quam in
plorum conformem qualitatem: quam in
plus inde recipiuntur in mali augmentum ei
nus inflammentur. In verefe enim confirm
bus mentur qualitates z contrarie. Sed illa
mentorum vitia est manifestum ad lepram
ea appositum vel societas leprosi ad dispoſi
tum ad leprum copulatur per quam ingra
ctiones inflammantur vel lepra ostendatur
qua malum ad quod vel forte prius erant
malum dispoſitio ostensa in opere ostendunt
ed z quasi manifestatur intellis recipiu
bus mutandi certa curantibus ostensa
ris ad inducer operantur: dicitur. Tales ba
bent conclusiones tales mali enim nostri.
strales qui magnum flatum tenent adoſa
ris mutandi z fecte alius: quare ergo non
possimus nos animo quia alios videmus fe
facere: nos enim ne confimilia faciemus. Ecce
quomodo ingenium infernale spiritus eternis
dispoſitum ad ingenium infernale fecit pecca-
to quod in alijs videt inflammantur: z quo
modo per locutatem lenta ad lepra ostendit
ter z quomodo diabolus per vnus falsum
dispoſitum videtur intrinsecum vel falsas
tractiones vel fectetum fractorem vel mutato
rum vel vitiatarum vel simonia cum alijs fa-

cratur. Curdoctur in pſ. xlix. Si videbas fu
rem curribas cum eo. Nota. Sed q. Et quo-
modo aliis ad infirmum curruendum: aliq
etiam hor videntes post eos per focetatum
fortissime cum inordinatum: q aliquando
etiam illue pretinuit contra dei precepta.
Eco. xxvij. Non sequeris iniqui turbam ad
faciendum malum: nec in iudicio plurimoq;
acquiesces sententiae a vero deuerte. Cur
contrarium facit qui in multitudine sequitur
videtur falsos vel vadem vnius vel duoq; et
breuiter quecieq; pars aliam ad necendi fal
fum ad inciplandus illicitum inducit non
culpabilis condemnationem. Contra hec ps
ceptum. pioner. j. Fili mine ambules inde
cum eis: pedes eum illoru ad malum cur
runt tam celere fel iacet q; pene cruor. Deoq
be ergo pedem tuum a semita eorum. Nota
L. vij. 18. f. Secunda causa de pacte p
ero non debemus errore mirari cui ma
le bonis comparantur a simulantur. Juxta
illud Ps. xlviij. Homo cum in honore esset.
Inter bruta autem animalia quedam alia
mutantur conditionem q bona exemplaret
fa non frequentium fed mala. Sicut patet de
fymia: quarum natura effe q; licet videant
homines innare vel etiam vina bibere in
libne hominibus non assimilantur. Sed in
cachymias: z leuiratibus calcos etiam z ero
phecas curiose fi talia attingere potest pro
pendere vel hegia: z modum quarum portet
sequitur. Sic in proposito non in bonis ope
ribus: sed si fit aliqua nouitas vel inuesti
tas vel in alia gente vel in tutate vel in re
pannis scilicet vel barbis prohibis vel in
famentis z huiusmodi. Omnium etiam mi
nuti communi: si aliqua consuetudo malas
z grauis iudicibus seu alibus capiunt enim
plum eorum qui imperaturi fuit. ij. Pe. ij.
Et Cyrillus in dubio cauſa patet rem aliquas
re videtur mali exempla bona vel bona in
malum interpretantur patiens potius q; in
bonam: quia quatis quisq; in se fit talis co
mputer alios esse credet z iudicat: qui fecit
moto in mali videntur in terra z tantes mu
neri. Tra illis qui ouerfis moribus z ten
tationibus a diabolo verius infirmum mu
nentes permare humes mundi videntur in
bona z soluta vita stantes simili motu mu
nerunt qua luxuriosse vir aliquem credit es
simum: fallus: vir aliquem credit veracē. Un
de de Deum benedicti sint omnes falsificos es
tales fummedatro etiam omnes homines
tationes vocat. Et fren. meus omnes enim fa
tationibus amantes patet. Sic simulatores
malus eum ipse simpetrus sit omnes studios

estimat Ecclesiastes.x. Propter has ergo pre
dictas causas: sensus et cogitatio humani
cordis prona sunt ad malum ab adolescen=
14 tia sua. ¶ Propter predictas etiam causas
diabolus peccatorem nõ statim si posset oc=
cideret. Sicut patet. C.vj.61. Et non solum
ei propter causas pretactas parcit: sed mo=
re regis ministrorum: qui appellatorẽ dum
plures per eum lucrantur latrones: blande
fouent: et multa mendaciter promittunt: eũ
in suis prauis fouẽt desiderijs: atqꝫ ad mul=
torum exemplum eum temporaliter prospe
rari et alte exaltari procurant: dicẽtes illud
Ecclesiastici.xix. Extolletur in exemplũ mai⁹.
et tolletur de numero anima ei⁹. Qui credit
cito leuis corde est et minorabitur et qui de=
linquit in animã suam insuper habebitur.
Ar.vij. ¶ Ex hoc vltimo dicto patet sequentium stul
titia: quia ex quo mala exẽpla dãtes ad ignẽ
a diabolo nutriuntur et ducuntur eternum/
stulti sunt qui illorũ simul exempla sequun
tur et viam. Et congrue stulti vocantur qui in
his que vite vel commodo contrariãtur cor
poris: nullius scienter sequuntur exemplũ:
quia nec se in aqua submergentẽ vel in igne
se comburentem sequuntur: immo exemplo
regis vel domini vel episcopi vel sacerdotis
vel minimum quod ad mundi vel corporis
pertinet commodum/ perdere nolunt. Et eo
rum exemplo animas infinitos valẽtes mũ
dos perdere volunt. Et qui nullum illorum
15 in foueam sequeretur cadentem de qua re=
surgere posset: ipsos sequi vult in infernum
descendentes: de quo nulla est redemptio.
Et qui clausulam in carta sua non poneret
pro qua sciuit alium in consimili casu here
ditatem amisisse: peccatum in carta anime
sue ponit: pro quo multos audiuit ex fide
ecclesie hereditatem perdidisse celestem. Et
cum librum et speculum videãt ex vna par=
te pulchrum ex alia deformem: quia tam bo
norum operum vident exempla qꝫ malorũ:
potius fedam respiciunt partem qꝫ pulchrã.
Cuius causa patet supra. e.c.11. ¶ Tales
enim Judeis assimilãtur: qui potius sequi
voluerũt Jeroboam qui peccauit: et suo exẽ
plo peccare fecit Israel: sicut ex multis ter=
tij et quarti libri Regum patet: qꝫ Dauid vel
quemcunqꝫ prophetarum vel bonorum vi=
rorum: immo qꝫ dictũ turpius est illi in dan
do et isti in sequendo bestijs ratione caren=
tibus assimilantur. In quibus videmus qꝫ
canes et lupi plures habẽt catulos qꝫ oues
vel boues. Sic mala exempla dantes: plu=
res habent suorum exemplorum sequentes

et heredes: qꝫ fructifera dantes exempla.
¶ Et non solũ brutis assimilantur: sed omni
irrationali creatura conditione efficiuntur
peiores. In quibus videmus qꝫ apes potius
ad flores volant qꝫ ad fetores. Perdices etiã
semel rethe euadentes vbi alie capiũtur: nũ
qꝫ decipiuntur postea: et ideo taliter inten=
dunt prede: videntes qꝫ non possunt eas si=
mul capere dissimulãt: et omnes alias per=
mittunt: ne euadentes sua fuga alios terre=
puniant. Canes etiam boni predam viden=
tes a prede sequela propter malos canes q
non vt deberent sequuntur: desistunt sicut
patet. F.iiij.38. Neutra in malis hominibus
inuenitur sagacitas: quia oculo corporali
videntes plures pro cupiditatibus et alijs
peccatis temporaliter mori et oculo fidei vi=
dentes eos damnari: rethe nequaqꝫ diaboli
fugiunt: contra quos. Nota. M.xj.111. de le
gante stultorũ. Sed propter malos qui que
stum predam non sequuntur: sed aliquod
temporale a vera preda desistunt. Et non so=
lum qꝫ bestie: sed etiaꝫ qꝫ quicunqꝫ artifices
vel operarij peioris sunt conditionis. Om=
nes enim homines potius bonam eligunt
monetam qꝫ malam. Et cibum et vestes om=
nia que ad corpus pertinent: potius bona
qꝫ mala. Scriptor etiam et corrector potius
exemplar veruꝫ qꝫ falsum: et breuiter omnes
operarij et laborantes de arte vel labore suo
viuere cupientes potius respiciunt et addi=
scunt a bonis operarijs et bene laborantibus.
Et quantum possunt a discretionibus qꝫ a
pigris et defectuosis. In omnibusqꝫ corporis et
mundi arte conantur meli⁹ operantes quã
tum possunt sequi: sola arte anime excepta
in qua peius operantes sequi nituntur: qꝫ
si vident vnum festa tenere ecclesie: vel caste
viuere: et huiusmodi: huic melius faciendo
non inuident. Sed si vident aliquem male
agentem: huic inuident: qꝫ eos ad infernum
precedere debeat. ¶ Nescitur ergo quibus
isti melius assimilari debeant qꝫ latroni=
bus et homicidijs: qui videntes vnum de so
cijs suspensum vel mala morte occisum: di=
cunt: non fuit cautus: vel male se exposuit
non sequebatur societatem nostram: nos me
lius et cautius faciem⁹ fortune oportet nos
metipsos exponere: nõ moriemur nisi semel
Ita peccato excecati: audientes alios pro cu=
piditatibus trahi et suspendi pro crudelita
tibus occidi: pro falsitate res suas euanescere
pro luxuria taliter infatuari: et eternaliter dã
nari: aliqñ mõ vltra illos seipsos i cogitatio
nib⁹ iustificãt. Et cũ peiores sint se beatiores

estimãt dicentes cum publicano Luce.xviij.
Non sum sicut ceteri raptores/ adulteri ec.
Et sic dum alijs melius se facere estimãt ab
illis exempla mortis accipere nolũt. Sed qꝫ
illis peius operantur: in fine sic ipsi decipiẽ
tur. quia deceptione latronũ more vt di=
cunt est: se excusare non possunt: quia non
solum vna sed duplici morte videlicet tẽpo=
rali moriẽt et eterna Jere.xvij. Duplici con=
tritione cõtere eos dñe deus. Nota.S.ij.41.
cũ sequẽtibus. Quia si latrones quandoqꝫ
per cautelas vel fortitudinem vel falsam pa
triam mortẽ vnam euadant: videlicet tẽpo=
ralem ad breue tẽpus: in qua euasione pre=
sumentes. Exemplũ ab alijs non accipiunt:
sed patibulũ vocant espout corvard. Isti tñ
sic presumere non possunt: quia apud deum
qui eos iudicabit: nec falsa patria eos iuua
re potent. Ergo et stulta exempla aliorũ vi=
dentes non timeãt: nec terreantur. Isti tñ ti
mere deberent eum qui potestatem habet
ct mittere in gehennam. Luce.xij. ¶ Sed cau=
sa quare a temporaliter vel eternaliter dã=
nate exempla nõ capiunt. videtur esse quia
plus malorum et etiam suorum respiciunt
prosperitatem qꝫ finem. Vident enim qꝫ via
impiorum prosperatur: et bene est omnibus
qui male agunt Jere.xij. Et ille oculus sini
ster quo ista vident que placent et desiderãt
semper est apertus: alium vero claudunt: ne
finem talium videant et penam. In quo fa=
cto contra naturalem rationem facere vidẽ=
tur: quia naturalis ratio et quotidianum
dictat experimentum: qꝫ speculum de salice
fiat: non dum virorem habet: sed postqꝫ in. i
neratur: Ita naturalis ratio dictare doceret
qꝫ exemplum nostrum non acciperem⁹ a vi=
uis: quomõ i mũdi pspertate et cupiditate
et superbia et dominio crescunt: et eorũ exẽ=
plo sic cum eis ascendere: sed a fine illorum:
quomodo in diuersis officijs ad inferiores
male se habentes: verberantur occiduntur et
moriuntur: a vermibus quo ad corpus co=
meduntur: a demonibus quo ad animam
cruciantur. Nota optime. T.v.42. Ad hoc
enim speculũ nobis faciendũ scriptura san=
fa. cta nos hortatur: dicẽs. Ecclesiastici.xvij. Me
mento nouissimorum: et Ecclesiastici.viij. Me
morare nouissima. Et in illa memoria Exẽ=
plum accipite laboris et exitus mali. Jaco.
v. Ut sic vere occasum vestrum respiciendo:
dominium celestis ciuitatis consequi valea
tis. Exemplo illius de quo hystorie referunt
fin. trogi pompei.li.xviij. Q[?] cũ vnus esset illo=
rum inter quos condictũ erat qꝫ qui primus
in aurora solis deprehenderet radios. domi

nium ciuitatis quam acceperat obtineret:
ceteris versus orientem respicientibus ipse
solus versus occidentẽ respiciebat: vbi erat
mons magnus: super quẽ prius solis depre
hẽdit radios: et dominiũ obtinuit ciuitatis
Applicãdo ad propositum: pro tanto valet
exemplũ qꝫ ille dominiũ obtinet celi: qui sui
et aliorũ precedentiuꝫ considerat occasum:
sicut patet. H.v.10. et M.xj.115. Nec aliter
ad illud attingere potest: quia qui viuorum
male prosperantium exemplũ tenet eosqꝫ se
quitur: necessario cadit et submergitur: et ad
debitum non pertinget portũ: quia qui ma=
le prosperatur: similis est fluctui maris: qui
a vẽto mouetur et circũfertur. Jaco.j. Quia
ad modũ maris fluctuũ: nũc fortuna prospe
ra exaltatur: nunc fortuna misera deprimit
et demergitur. Qui ergo talis exempla tenet
et sequitur: necessario talibus iactatur vndis
Et dum sic iactatur. non potest perfecte sta=
tum suum speculari. quia sicut qui cõtinuo
mouetur: cuius etiam speculũ vel liber con
tinuo mouetur non potest in illo speculo per=
fecte speculari: nec in illo libro aperte legere
Ita qui in se vndis huius iactatur maris:
qui etiam sic fluctuantes quasi speculũ re=
spicit: non potest statum suum perfecte co=
gnoscere: nec in libro conscientie vt deberet
legere. Comparabitur enim viro consideran
ti vultum natiuitatis sue in speculo: supple
non quieto: considerauit enim se: et abijt cir
ca alias sollicitudines seculi occupatus. Et
ideo statim oblitus est qualis fuit. Jaco.j.
Sicut ergo qui vult statum suum specula= 20
ri: respiciat speculum quod est in plumbo vel
ligno positum. Ita spiritualiter speculum
nostrum debent esse mortui: qui in plumbo
vel ligno: id est in cista plumbea vel lignea
posita sub terra conduntur. Illud enim spe=
culum modo super mare a ventis non flu=
ctuatur: sed est in portu bono vel malo: fir=
mum et in certo positum apte speculationi
dispositũ. ¶ Ille ergo qui oculis corporis
videt aliquod tale speculũ male in hoc mũ=
do finiri: vel oculis fidei in alio seculo dam
nari: potest dici illud quod secundum fabu
las cuidaꝫ dicebatur cani. In fabulis enim
continetur de duobus canibus ouium deuo
rationi assuetis: quorum vnus Otri: et alter
alriche vocabatur. Accidit ergo alriche ca=
pi: et excoriari. Alio vero die quidam Otri
iuxta cadauer versus predã obuiã habuit:
quẽ sic alloquebatur cũ digito versus cada
uer quod cũ dentib⁹ cachinabat extẽto Otri:
ve ynar bi alriche: hat vã be alsuche: multis
posset hoc dici: quorũ aliqui in duodecimo et

diuersis officijs et falsitatibus socios habue
runt qui modo defuncti et omnibus bonis
priuati et excoriati et damnati sunt nec ipsi
tamen a preda pro qua alij damnati sunt et
temporaliter et eternaliter desistunt qui
bus improperando dici potest. Attriche etc.
Ex exemplum accipe exitus mali. Jacob. v.
Respiciendo specula illa. A.xij.15. Quia fe
lix quem faciunt aliena pericula cautum. Sz
hen. N.iiij.17.
Ar.viij ¶ Mala vero exempla dantes in curiositati
bus et nouitatibus se excusant quandoque di
centes. Nonne possum de re mea facere quod
21 volo et ea uti ut volo. Quibus respondetur
quod non quia sicut non licet uti veneno quod
in domo sua habet in aliorum damnum: nec
etiam igne suo ad aliorum combustionem.
Ita nec vestibus: nec alijs capitis ornamen
tis licet uti ad aliorum spiritualem intorica
tionem vel combustionem: quia sicut de cor
porali damno alijs illato ad restitutionem
et penam obligatur: quod ostenditur in vitas
Exem. patrum quasi per istum modum. Recordatur
liber ille de quodam qui mala alijs dederat
exempla: qui in extremis languens: in visio
ne raptus: vidit penas singulis proprias m
rita peccata que commiserant milites et huius
modi raptores et auaros vidit torqueri vten
silibus argenteis et alijs rapinis et furtis suis
luxuriosos torqueri: vidit in locis genitali
bus: et sic de alijs. Postmodum vero gaudia
et etiam ostenderunt beatorum: inter quos
cum remanere desideraret: quia fuerat quod
doctrinam et exempla mala que aliquan
6 do dederat: reuocare necesse erat: itemque illuc
veniret. Ad se ergo rediens: homines ab eo
prius infectos ante se vocari fecit et quantum
potuit: verba et exempla prius male ostensa
per sequentia reuocauit. Huic etiam concor
dat sacra scriptura. Exo.xxij. Si inquit egres
sus ignis inuenerit spicas: vel alia damna
fecerit: sicut ibi patet: reddet damnum qui
ignem succenderit: sic spiritualiter de igne
malorum exemplorum. Nota legem ad hoc
22 D.ij.15. Item. T.f.16. ¶ Sicut ergo ab infir
mis retrahuntur nociua. Ita retrahere debe
mus exempla nociua: et potius damna susti
nere in corpore vel in rebus: quam in festis ope
rando: vel alia illicita committendo quem
cumque scandalizare: cogitantes: quod ve homini
illi per quem scandalum venit: et melius ei
esset cum mola asinaria in maris profundo
Mar.ix. Exemplum ad hoc.ij. Macha.vj.
De eleazaro qui cum potuisset quadam si
mulatione et malum dando exemplum mor
tem euasisse elegit potius duram mortem su
stinere: dicens. Exemplum forte adolescenti
bus relinquam. Sicut ergo iste iudeus. Ita
huius exemplo tu christiane. Exemplum esto
fidelium. j. Thimo. iiij. Mala etiam exempla
sequentes non excusantur: quia qui eos ad
sequerentur in combustione domus sue vel
in quocumque damno corporali non excusantur
eos sequendo in damno spirituali. Sicut pa
tet supra. e.c.15. Et quod talis excusatio eis non
valebit: scient in fine quando talis erit disce
ptatio et disputatio inter alios ecclesiasticos
et alios magni status exempla mala dantes
et inter illorum sequaces: qualis est inter pru
dentem et cecum. C.ij.9. Noli ergo malos se
qui: exemplar accipiens a sacerdotibus. Deu
tero.xvij.

Executorum et generaliter omnium post mortem
remanentium ad quorum ma
nus administratio bonorum
defuncti pertinet. Primo osten
dendum est quale qualiter
meriti sit officium executione debita obser
uata. Secundo ostenditur talium paucitas.
Tertio non debere bona defunctorum admi
nistrantium ingratitudo. Quarto latroci
nium. Quinto proditio. Sexto crudelitas.
Septimo omnium predictorum causa et ori
go. Octauo illorum responsio cum reproba
tione. Nono pena. Decimo viuorum hec om
nia videntium et remedia non apponentium
stulticia.

¶ Ratione primi est sciendum quod predictum
officium est nobile valde et morale. ¶ Primum
patet: quia si nobilitas magna est officium
habere ad seruiendum regis corpori imme
diate quanto nobilius videtur immediate
seruire ipsis animabus: que nobiliores sunt
nature corporibus principum quorumcumque
etiam immediate post suam liberationem
per nos factam: ciues immo reges erunt pa
trie et curie celestis. ¶ Iterum si magnus sit
honor paupercule mulieri in regis filio de
putari nutricem: quanto magis honorabiliter
qui ad celestium spirituum deputantur nu
tritionem. Ipse enim defunctorum anime li
cet ad tempus in purgatorio retardentur ce
lestis tamen patrie spiritus et heredes esse
negari non possunt: qui quidem quia ad
modum infantium et infirmorum et famelicorum debiles sunt: impotentes et indigentes
Ideo ex dei et ecclesie ordinatione quod ne
cessarijs non deficiant predicti viui ad eo
rum deputantur auxilium. Quot, enim psalmi
lectiones vigilie hore canonicales misse

stationes seu elemosynarum largitiones pro
eis fiunt: tot nutritiones infantibus tot re
creationes et medicine infirmis: tot fercula fa
melicis apponuntur: non auro vel argento
vel cibis preciosis: sed solis talibus pro sta
tu indigentie gaudent diuitijs talibus dele
Ex. ctantur nutrimentis: quod patet per illum
de quo scribitur: qui cum ad festum quoddam
quasi extraneus venisset in toto prandio
vsque de profundis: tristem ostendit vultum: re
quisitus vero de causa: et quare tunc pulchrum
ostendisset colorem: et vultum: respondit se
esse spiritum purgatorij ignibus deputatum:
quod tunc primo gaudebat: quia tunc primo de cibo quem
ei percipere potuit: fruebatur. Ista hystoria seu
exemplum non erit incredibilis considerantibus hy
3 storiam beati Gregorij. E.vj.16. ¶ Secundum
patet: quia si vtile et meritorium est largas face
re elemosynas infirmorum hospitalibus seu
pontibus vel ecclesijs: seu deuote et humili
ter leprosis seruire et deformibus: maioris
vtilitatis videtur illis elemosynas dare in
illo hospitali purgatorij: et eisque seruire vbi plu
res sunt numero: plusque indigentes et afflicti
in certiori via salutis quam illi de quocumque huius
mundi hospitali: quodque eis fit nullo modo
amitti potest: et cum in charitate sint: et citro
de illo carcere ad regnum liberandi: in quo nec
erunt immemores: nec ingrati: nec impoten
tes. Juuandi sunt vt inueniat et liberandi sunt
et cum ad locum in quo ipsi iam sunt veni
mus: nos liberent: facite ergo vobis amicos
de mammona iniquitatis: si non vultis de di
uitijs proprijs: saltem hoc facite de diuitijs
quas apud vos dereliquerunt: vt cum defece
ritis: recipiant vos in eterna tabernacula.
Luce.xvj. Tergant nasum illorum cum pro
pria manica: et adhuc scient vobis grates.
In hoc enim conditiones sequuntur cuiusdam
Ex. domini qui quando ballum vel quicumque mi
nistri sui sibi miserunt encenium: dicere sole
bat: benedicatur qui nobis benefecit de no
stro: et non solum istius domini: sed quod plus
est in hoc dei sequuntur conditionem. q. bea
tum Martinum et multos alios laudauit: quod si
bi fecerunt de suo: sicut patet. E.iij. per totum.
Sic etiam in proposito honorabit illos: qui mor
tuis de bonis proprijs fideles sunt: dicens: il
lud Matth.xxv. Euge serue bone et fidelis.
¶ Tertium patet: quia cum timore magno
illorum exequendum est officium: quia exequto
res sunt heredum celestium nutrices: et infirmo
rum medici: et egentium dispensatores: si non
diligenter vt deberent ista sequantur: sed dis
simulant: retardant: vel quod peius est bo
na subtrahunt defunctorum: sunt egenorum
homicide. xiij. q. ij. clerici.
¶ Sed heu fidelium erga mortuos paucitas Art.ij.
non solum ex dictis. D.ix.22. Nec etiam ex di
cendis infra. e.c. Et multis alijs locis osten
ditur. Sed apertissimo et dolendo quotidie
patet experimento. Omnes enim vi communiter 3
plus proprium quam mortui querunt auarita
gium. Alij vero aperte videntes nunc vnum nunc
alium morte subtrahi: et illorum bona ab il
lis in quibus confidebant male tractari: si
bijpsis non cauent: sed illorum plangunt in
fortunium: dicentes. Euge euge viderunt ocu
li nostri: ps.xxxiiij. quomodo: Quod illi tam
sollicite et diligenter et auare collegerunt et aua
re tenuerunt. Alij large modo expendunt: et
pro defunctorum animabus de bonis illorum
ebriosam et luxuriosam ducunt vitam: et qui
omnia acquisierat dantes partem quam mi
nimam possunt: quod factum ostendit: et non
multum a veritate recessit quidam trufator Exem.
de quo a fidedignis narrari solet: quod cum qua
si sortilegus coram iudicibus esset citatus ec
clesiasticis: eo quod super infirmos carmina qui
dam diceret: quibus plures sanare videbatur
a quibus cum esset de veritate dicenda iura
mento astrictus: quod fideliter illa verba carmi
nis coram eis aperte pronunciaret. Respon
dit in iuramento prestito: quod nulla verba di
xit preter ista. Ita veraciter sicut verum est:
quod non est aliquis fidelis executor in episco
patu isto: rogo veracem deum: quod te sanat ab
ista febre: et forte ei videbatur: quod verbo ante
veritatis infirmitas nulla resistere potent.
¶ Et causa quare pauciores sunt fideles ad
ministratores in bonis defunctorum quam viuo
rum: videtur esse: eo quod mali non timorem dei:
sed hominum ante oculos habeant. Ubi er
go plus cessat timor hominum: quia qui vi
uis ministrant: eos timent: ne falsi ab eis in
ueniantur. Sed ista mortuos non timent.
Ideo falsitatem committere non metuunt. Si
dicatur loco dominorum viuorum qui bo
nis suis intendunt: vt fideliter ministrentur
bonis defunctorum intendunt loci ordina
rij et eorum ministri quos timere sicut domi
nos viuos deberent: quibus respondet du
pliciter. Primo vel si forte minus fideles sint
illi ministri ecclesie quod absit: tunc parte
bonorum defuncti accepta: timor ab admini
stratoribus fugatur falsitatis. Uel quia for
te fideles sunt raro tamen inueniuntur qui
diligentes sint: quod aliena bona sicut propria
fideliter administrentur. Cum ergo fere om
nes sint mortui ingrati nisi deus et sancti
sicut patet. A.xxi.5. Ipse deus in testamento
nullo modo obliuioni tradendus est. Sed

iuxta sententiam canonis semper in testamē
to pro vno filiorum computandus. xiij. q. ij
si quis irascitur. Nota qua cogitatione ad
hoc faciendum animari potest. E. iiij. 3.
Ar. iij. ¶ Contrarium vero facientes: defunctum vi
delicet: et etiam christum defraudantes. Pri
mo sunt ingratissimi: quia contra duo bona
5 in defuncto inuenta duplicem committunt
ingratitudinem. Defunctus enim vt cōmu-
niter multum eos dilexit: multūq; in eis con
fidit: contra que duo videlicet dilectionem et
spem duplicem committunt ingratitudinē.
Primo quod vel bona defuncto debita auferūt.
Et sic odium pro dilectione ostendunt. Secū
do vel quia nimis amicum qui in eis confi-
debat liberare tardāt: ꝗ re eū spe frustratū
ostendunt: dum eum defraudant: liberatio-
nem eius retardādo. Ratione primi mali cō
nussi conditionem habent latronum. Sicut
patebit infra articulo. iiij. Ratione secundi
ingrati nuncupantur: si quis patrem vel ma
trem vel maritum vel vxorem: seu quēcunq;
amicum qui in eo multum confidebat vide-
ret in igne sedere: de quo sine adiutorio exi-
re non posset: si non festinaret eum liberare
sed ipse ad eum pro adiutorio clamanti re-
sponderet. Expecta ibi post annum: vel duos
annos: quando temp9 videbo: te iuuabo: quis
talem non diceret ingratissimum: qui tantū
tardat amicum iuuare de re propria? Et vbi
ad hoc tenetur: et sine damno hoc facere po-
test. Et ex promisso et pacto ad hoc obligat:
sic in proposito. Pauci enim moriuntur ita
perfecti sunt: quin in ignem cadant saltem
purgatorij. Iuxta illud. i. Cor. iij. Uniuscu
iusq; opus quale fuerit ignis probabit. In
quo deuersi per sacram scripturam et san-
ctam ecclesiam ad amicos suos apud quos
bona sua dimiserunt: clamant: dicentes il-
lud Job. xix. Miseremini mei: miseremini
mei saltem vos amici mei: quia manus do-
mini tetigit me. Illos ergo qui ad hoc ex pa
cto vel quacūq; causa tenentur: si eos de bo-
nis proprijs non festinant iuuare: vel ne iu-
uentur impediunt quis non diceret ingratis
simos? Et tamen ista ingratitudo in quoti-
diana habetur consuetudine: quia commu
niter viui quicūq; plus respiciunt auanta-
gium proprium: ꝗ mortuorum. Ex quo ac-
cidit: quod bona illa retinent vsq; ea vēdere po
terunt ad proprium auantagium. Ach: quo
modo mortui interim in igne cruciantur: pa
6 rum curant. ¶ Si vero aliquos quibus illo
rum bonorum incumbit administratio: ita
fideles esse contingat quod libenter ad defuncti
festinarent liberationem. Alij sicut heredes
maritus vel vxor: et propinqui et bona defun
cti vel occupant: vel occupare cupiunt: illos
modo triplici impediunt. ¶ Uel quia ratio-
ne propinquitatis videtur eis quod ad illos
bona illa occupare debeant. Sed mala pro-
pinquitas est: spoliare propinquum: vel quia
precium defalcant: verbi gratia. Accidit ali
quotiens quod moriens multa legat pijs locis
parentibus amicis et pauperibus: est etiam
forte debitis obligatus que etiā leuare opor
tet de grano et grangia vel in terra seminata
vel de animalibus et vtensilibus in domo
huiusmodi post eius mortem: si vxor vel
amicus propinquus vel heres vel dominus
ista vt dictum est totaliter occupare non po
test: quod tamen libenter faceret si posset: ve
niet ad executores: rogans quod esse possit pro
pinquior in rerum predictarum emptione:
quod etiam ita bonum forum vel melius ha-
beat ꝗ extraneus: quia his indiget pro do
mo sua tenenda: et finaliter sic negociabi-
tur: quod pro rebus quas executores venderent
possent pro viginti solidis et defuncti animā
liberare: vix dabit decem. Pro re duodecim
denariorum: non libenter dabit sex: qui libē
ter nihil daret. Sunt enim de illis de quibus
Ecclesiastici vigesimonono. Solidi vix reddit
dimidium. Et sic totum lucrum reputat quic
quid potest de patris diminuere portione et
sibi acquirere: et tamen quilibet sane mente
perpendere potest: quod quicquid dat minus
pro rebus illis que totaliter et integraliter
pro defunctis anima solui deberent ꝗ valent
defuncto furatur et c. ¶ Tertio modo testa-
mentum impediunt et anime liberationem
retardant solutionis querendo dilationes:
verbi gratia. Isti predicti: et si bona occupa
re nequeunt vt vellent: sed prout illi vt dictum
est precio ea emunt tot dilationes querunt
anteꝗ illud paruum soluere velint: allegan
tes quod nouiter venerunt ad terram suā nihil
habere se dicūt vsq; post talē vel talē terminū
Et sic in tempore redditionis postulabit tē-
pus: et loquetur verba tedij et murmuratio-
num: et tempus causabitur. Ecclesiasti. xxix.
¶ Et ex tali ingratitudine frequenter accidit
quod filius qui a patre et matre habet corpus et
bona exteriora ad valorem centum librarum
vix pro animabus illorū in tota vita sua fa-
ciet centum denariorum: quomodo enim de
suo proprio faceret: qui de bonis illorum il-
los iuuare non permittit? Et qui dum ipsi
vel amici vixerunt: dixerunt cū Petro si opor
tuerit me mori tecū: nō te negabo: post mor
tem quando ab eis habent quicquid habe-
re possunt: ita nequiter eos negant et c. Causa

ingrati eis existunt. De quibus Ecclesiasti-
ci. xxix. Donec accipiant: osculantur manus
dantis: et in promissionibus humiliant vo
cem suam: scilicet multum regratiantes:
et gratitudinem perpetuam promittentes:
sed Ecclesiastici eodē. c. dicitur. Gratiā fideius
soris ne obliuiscaris: dedit ei pro te aiam suā:
quomodo tamen pactum teneant: patet per
illud quod sequitur post. Fraudabit illū pe-
cunia sua et conuicia et maledicta reddet il
li: et pro honore et beneficio reddet ei contu-
meliam. De quibus pater et mater conque-
runtur Esa. i. Filios enutriui et exaltaui. Ipsi
aūt spreuerunt me. Cognouit bos possesso
rem suū: et asinus et c. Et tanꝗ filij alieni mē
titi sunt mihi. In psal. xvij. Contra pactum
et omnem naturam bonam et omnem grati
tudinem triplici modo predicto me defrau-
dando. De quib9 Esa. lvij. Filij scelesti vos
semē mendax. Qui consolamini in dijs subter
oē lignū frondosum immolentes paruulos
in torrentibus subter eminentes petras.
Sapiē. ¶ Sic vero defunctorum bona occupantes:
7 non solum vt dictū est ingrati: sed quod pe
ius est: latrones nuncupandi sunt. Cum
enim furtum sit tractatio: vel occupatio
rei aliene inuito domino: quis eos fures
negabit: qui bona occupant defunctorum:
non solum contra eorum voluntatem: sed quod
peius est: in maximum illorum damnū. Et
si omnes fures sint mali: qui bona furantur
defunctorū pessimi: propter causas que pa
tebunt infra. c. c. artic. vi. Tale autem fur-
tum pessimum committunt executores illi
videlicet: qui inter se bona diuidunt defun-
cti: dicentes: illud est michi vtile: dicit vnus:
et illud est mihi necessariū: dicit alius: more
illorum trium executorum: quorum duo:
vt fertur erant clerici et tertius laycus. Cleri
Ecc. ci vero habentes bona defuncti scz pecuniā
et iocalia et hmōi coram eis. Inter se illa di-
uidebant. dicentes alter ad alterum: recipe-
re vis tu istud: aiebat vnus: quo responden
te ita et alius et consimiliter respondit: lay-
cus hec audiens manus extendēdo et qd po
tuit capiēdo dixit āglice. and. y. ta. quod est
Eccli. dictum: et ego capio. Dum sic amicabiliter
bona illa inter se diuidant: lupis seu luporū
assimulantur societati. De quibus fabule
narrant: quod inter se tractabant quō oues ca-
Eccli. ptas deuorarent. Quorum vnus aiebat ego
volo eas assas. Ali9 vero dixit: quod voluit eas
crudas. Ita quod finaliter dum quilibet suo
modo eas deuoraret: vero domino ouiū nul
lam penitus ouē parauerunt vel reliquerūt
Nec mirum: quia nescierunt quomodo ipe
eas diligeret preparatas: vel cum qua salsa
Ita in proposito dum quilibet accipit quod
sibi videtur vtile: diuersis tamen modis: si-
cut lupi predicti: quia vnus dicit. Ego hoc ac-
cipio de mutuo vsq; reddere potero. Alius
dicit. Ego custodiam vsq; meli9 vēdi poterit.
Et sic dum pulchris et coloratis verbis bo-
na eis vtilia eligunt: nihil inter illa pro de-
functo vtile inueniunt: nisi minus quod po
terunt ad modum venatorum qui predam
laboriose a canibus captam auferunt: min9
quod poterunt canibus dāres: videlicet san
guinem et huiusmodi. Sic in proposito: illis
qui totum laborauerunt: dant forte debili9
lintheamē: in quo corpus inuoluitur. Et mi
nus quod possunt pro seculi verecundia: et il
lud modicum adhuc potius faciunt pro mun
di vanitate: ꝗ pro anime vtilitate. Et q ma-
ior iniquitas: ꝗ illi qui parum ante totum
habuit et totum adhuc haberet si viueret.
Per quorum etiam mortem totum ad illos
deuolutum est partem negare. ¶ Patet er-
go ex predictis quod est de diuite malo quando 9
moritur: sicut de quercu: quia sicut quercu
prostrata quandoq; partes eius a diuersis
queruntur: pluresq; inter se illas diuidunt:
et diuersis deputant officijs: quia illi qui cor
ticibus indigent cortices querunt. Illi qui
focalibus indigent: ramos querunt domi-
nus vero arboris qui eā pro domo sua edifi
canda prostrauit: medullam occupat inte-
riorem: et illam sm aptitudinem in domo
sua in vno vel in alio ordinat loco. Ita quod q̄-
libet accipit: quod conditioni sue magis cō-
gruere videtur. Sic in proposito: vermes
corticem: id est corpus. Executores et su-
perintendentes et amici ramos: id est bo-
na exteriora. Demones medullam: id est ani
mam querunt tanꝗ domini quibus serui-
uit: vt eam in domo sua inferni in loco infe-
riori vel superiori: prout dum vixit meruit:
eū, tanꝗ merentū ponant. Et sic dum quili-
bet recipit illud quod plus desiderat: sicut
patet. A. xxvij. 38. Mortuus nihil habet de
residuo: nisi sicut nauis vel bursa. De qui
bus. A. xxvij. 41. et 43. Sed omnia in cōtra
rium mutantur: sicut patet. D. xi. 32. ¶ Ex pre Exem.
dicta causa quidam diues forte trufator: mo
riens quod videlicet amicos et dominos remanen
tes more crucifigentium christum Matthei
xxvij. Uidit sortem mittere quid quis tolle
ret. In morte executores facere noluit vt fer
tur: nec aliquod testamentum facere nisi ta
le. Animam meam inquit lego deo: corp9 ce
miterio: bona habeat q̄ capere pōt. Et de cā
requisitus: rūdit. Scio quod sic erit: quātūcūq;

aliter ordinarem: maioris peccati occasionē preberem: malo ergo ꝙ de voluntate mea bona illa occupent: ꝙ̄ contra voluntatem tanquam fures: quia hoc certissime in canone determinatum est ꝙ debita mortuorū suffragia non reddentes: fures sunt ac sacrilegi: et tanquam tales excōmunicandi. xiij. q. ij. qui oblationes. xvij. q. iiij. sacrilegium.

Art. v. ¶ Et non solum fures: sed quod peius est proditores vocandi sunt mortuorum pessimi:

20 nullus enim ita periculose eos prodere pōt. Quia nullus nec periculosius homines prodere potest ꝙ̄ ille in quo multum confidit. Sed morientes cōmuniter tales eligunt executores: quos plus diligunt: et quos credūt eos plus diligere: et in quibus plus ꝯfidūt. Ergo nullus potest eos melius prodere. Quomodo autem istam compleant ꝓditionem per exemplum videri potest de latronibus in nemore qui socios habent in villa inter quos conspiratio facta est ꝙ socij illi in villa peregrinos associare debent: securum eis promittentes conductū contra quos in nemore quando ad passum veniunt periculosum: ambo tam latrones ꝙ̄ socij in eos insurgunt. Recte talis consideratio videt esse inter demones: et falsos morientium amicos et executores: quia sicut latrones socios vt dictum est mittunt: informantes ꝙ securū peregrinis conductum promittant. Ita demones ad tales morientes mittunt: docentes eos interius quomodo fallaciter eis securū promittant conductum dicentes: nos soluemus debita vestra fideliter post mortem: et elemosynis et pijs operibus vos pro posse iuuabimus: non oportet vos sollicitari nec timere vel ad minus si ista non promittunt moriens tamen de eis confidit ꝙ ista facient de quo etiam eos onerat. Sed dum sic eis cōfidit: et per eorum societatē secure trāsire estimat: per eos decipitur: quia cū ad mortis passum venerit: ambo ad eum spoliādū surgunt. Quia demonibus insurgentibus cū fuscinulis infernalibus ad extrahendū animā: et circa spoliationē interiorem intendentibus. Illi festinant cum vncatis et viscosis manibus bona extrahere de camera: et pecuniam de cista et de bursa: et quantū illi circa interiorem: tantum isti circa exteriorem sollicitātur spoliationem. Talis ergo hominis in nouissimo aggrauata est via. Esa. ix. Qui sic se ex omni parte tam interius ꝙ̄ exterius videns obsessum dicere potest illud ps. xvi. Hostes inimici mei animā meā circundederūt: scz demones interius. Et amici mei et proximi mei aduersum me appropinquauerūt: et steterunt

scz ps. xxxvij. Et retribuerunt mihi mala pro bonis. ps. xxxiiij. et odium pro dilectione mea. cviij. De ista materia Nota. A. xij. 9. et 20. et A. xxv. 11. et M. xj. 29.

¶ In omnibus enim istis latrocinijs et proditionibus: nō quibuscūqꝫ sed crudelissimis assimilantur latronibus et proditoribus: quod tali ostenditur ratione. Illi qui magis indigētes et qui minus se iuuare possunt spoliāt sunt crudelissimi. Sed mortui sunt magis indigentes: et minus se iuuare possunt ergo etc. Maior patet: quia licet omnis latro sit malus et crudelis: tamen ille crudelior est qui spoliat eū qui totus est pauper: totū victum suum qui ei venire deberet auferendo: et qui et nocet in lecto decūbenti: qui seipsum iuuare non potest. Minor probatur ꝙ̄tum ad ambas partes quas continet. ¶ Continet ergo primo: ꝙ sunt magis indigentes: quia si illum diceremus multum indigere qui deficit penitus cibi et potus et operimenti: oportet concedere illos maxime indigere: qui omnis boni patiuntur defectū: et solas penas experiuntur: qui nihil de hoc seculo impostea habere sperant: nisi illud modicum quod percipere dimiserunt pro eis faciendū: suffragijs exceptis generalibus: quo ablato: totus victus et sustentatio quos in mūdo isto habere sperabant aufertur. ¶ Continet secundo: ꝙ minus possunt se iuuare: quod patet: quia viuus spoliatus: querimonia vel artificio laborare vel mercatione: vel alio quocūqꝫ modo statum suū recuperare potest: et seipsum iuuare: immo etiam in egritudine et perpetua impotentia decūbens: sensu suo et ceteris et multis alijs modis se iuuare potest. Mortui vero peioris in tanto sunt conditionis: quod ꝙ̄tum ad ꝑsonas proprias nihil operari: sed tantū modo pati possunt: hic est tempus operandi: ibi patiendi. Ostenso ergo ꝙ maxime indigentes et minus se iuuare potentes spoliare: maxima est crudelitas. ¶ Quam etiam mortui maxime sunt indigētes: et ꝙ minus se iuuare possunt: sequitur cōclusio. Quod eos spoliantes vel bona illorū detinentes et victum illorum auferentes: sunt crudelissimi. Et coram deo tales iudicabuntur: quia rem scelerātissimā perpetrant. Deut. xvij. Et sic patet ꝙ maximi inimici hominis sunt domestici eius. Mich. vij. Et quod melius esset ꝙ essent inimici manifesti: ꝙ̄ tales amici fictī qui more canum qui percussum persequuntur quem tu deus et tu mors percussisti: crudeliter persecuti sunt in ps. lxviij.

¶ O quantum grauabuntur in caloribus purgatorij cruciati videntes ingratitudinē

proximo crudelitatem suorū amicorū et executorum: quos tantū dilexerūt: et filiorum et filiarum: pro quibus ditandis tantū laborauerunt tunc enim inuenient ꝙ stultus est et turpissime deceptus: atqꝫ sicut propheta dicit Maledictus qui confidit in homine. Hiere. xvij. Et ponit carnē. i. carnales et ingratos et cupidos brachium suum ad eius defensionem: in tali necessitate in qua eū sic deciprūt conquerendo enim dicere possunt cū propheta verba Ione videntis: quomodo more iuste proditoris homo pacis mee in quo sperabam qui edebat panes meos magnificauit super me supplātationem. Ita proditorie me per me supplantando. Et non solum de bonis meis grauabuntur: sed etiā cōtra se contra illos quos stultos reputabūt: quia tales tantum ipsos quos dilexerūt. Videntes amorē simul et beneficia perdidisse: ꝙ̄ modicū eis tenētur post suā de purgatorio liberationē. Et si ad vitā possent redire presentem ꝙ̄ parum eos diligerent quos ante multum dilexerūt. Et qui ante in mēsa in donarijs in amicitia fuerūt prope a longe starent. Ita enim facerent eis mortui si redire possent: sicut facerēt dñi ministris et custodibus bonorum suorum: qui dum in extranea patria in carcere fuerunt: eis ingrati et crudeles exstiterunt nolētes de bonis proprijs eos iuuare: nec eis redēptionem mittere: sed tanqꝫ dñi bona illa occupabant. Redeuntes enim si contra dissipantes bona sua irati essent: et dicerent: non poteris amplius villicare. Luce. xvj. A multo fortiori contra bona illa occupātes: et se in necessitate iuuare nolentes irascerentur: et ponerent eos in carcere donec redderent vltimū quadrantem. Et si ille in carcere mittitur Matth. vij. et xviij. Qui non voluit misereri conserui sui. Ille a fortiori ratione in carcerē mittēdus esset: qui nō vult misereri amici sui: quia nō diceret eū plus derelinquere: qui nō vult amicū de bonis proprijs iuuare ꝙ̄ nolle conserui debitum ad tempus differre: et si ipsi ad vitam redeuntes: illos vt merentur punire non poterunt. Deus tamen nō est mortuus: qui eos crudeliter iudicabit: quia crudeles sunt et immisericordes. Hieremiae. Quia iudicium sine misericordia ei qui non facit misericordiam. Jaco. ij. Hoc enim iudiciū ei promittit. Matth. vij. Qui mentiri non pōt dicit. Quo iudicio iudicaueritis. iudicabimini. Nota. F. viij. 1. et B. xij. 25.

¶ Omnium predictorū malorū potest causa inueniri: tam in fraudantibus ꝙ̄ in ministris ecclesie: fraudes non corrigentibus: ꝙ̄

15 etiam in ipsis defraudatis. Primo enim in defraudantibus causa triplex inuestigari et inueniri pōt. Infidelitas cupiditas et amor proprius. Primo enim sicut ex minore fide contingit qꝫ reputant quasi perditum quicquid circa corpus expendunt defuncti. Et ideo circa illud exiliora ponūt ad minus interius: vbi nō videtur. Sicut patuit de vxore que marito vt fertur ad mortem trahente cum ancilla tractauit: vbi pānum haberent pro corpore inuoluendo: ancilla vero dicente ꝙ satis esset in domo. Respōdit domina: ꝙ ille pānus fuit nimis delicatus: pannum ergo in villa quesitum de grossa materia: precepit vxor scindi: et artum facere non credēs maritum hoc audire. Cui ille gallice dixit. Ita pro deo facias illud vestimentum curtum: ne in luto maculetur: quia grandis mihi restat via. Ecce qualiter amabat eum. ¶ De alia etiam fertur: ꝙ videns maritum suum morti propinquū: ad rapinam festinans preciosum coopertorium qꝫ super eum iacuit abstulit: et vilissimum reposuit: quod ipse videns ait: ponas simul et cornua: et tūc ero veruex. Ab ea ergo que dormit in sinu tuo: custodi etc. Michee. vij. Sic etiam ex minori fide eis contingere videtur ꝙ quicquid pro animabus faciunt quasi perditum reputant: sicut patet de executoribus. De quibus scribitur: ꝙ inter se tractantes de bonis defuncti dixerunt: ꝙ mortuus ille vel fuit in celo: et tunc bonis illis non indiget: vel in inferno: tunc ei non valerent vel in purgatorio: et tunc sine illis liberaretur finaliter. Ergo inquiunt inter nos illa diuidamus: quia talibus indigemus. Tales enim sunt sicut illi de quibus dicitur: ꝙ inter se cōuenerunt ꝙ dormirent: et qui pulchrius somniaret: panem totum comederet: vno ergo somniante ꝙ esset in celo: et alio ꝙ esset in inferno. Tertius interim panem comedit: Et illi qui dormierunt somnium suum nihil inuenerūt. Psal. lxxv. Sic isti dicentes eum esse in celo vel in inferno: bona interim deuorant. Nota. M. xj. 115. De necessitate enim oportet ꝙ ista defunctorum defraudatio: ex infidelitate contingat: quia si quis haberet amicum in carcere regis: et sciret vel firmissime crederet ꝙ deberet a carcere liberari: et ꝙ etiam esset manus et gratus futurus eis qui prius eum iuuerunt in miseria sua: omnibus istis suppositis quilibet nostrū eum iuuaret de bonis ꝓprijs: vere ad ponēdum seipsum in periculo propter spem adiutorij eius et redditionis et retributionis in posterum. Sed certum est ꝙ illi qui modo sunt in carcere regis celi scilꝫ in purgatorio libe-

Exem. (beside "terius: vbi nō videtur. Sicut patuit de vxo-")

Exem. (beside "bat eum. ¶ De alia etiam fertur")

14 Exem. (beside "perditum reputant: sicut patet de executori-")

Exem. (beside "sunt sicut illi de quibus dicitur")

rabuntur:et erunt magni in curia dei: quia multi qui modo sunt sancti de quibus ecclesia festiuat:fuerunt aliquando in purgatorio. Beatus enim Gregorius in lib. iiij. dyalogorum scribit de quodam qui ante sepulturam suam fecit miracula: et tamen fuit in purgatorio. Certum est etiam ꝙ erunt grati:ꝙ ergo eis grati nō sumus:ꝛ ꝙ eos de bonis illorū in miseria sua non iuuamus:que potest esse verior causa: ꝗ ꝙ omnia predicta firmiter non credimus? Si enim tales in carcere terreno de bonis nostris in casu predicto iuuare vellemus. Multo magis istos de bonis illorum que sine nostra damnatione retinere nō possumus. Patet ergo ꝙ mortuos sic defraudans est generatio peruersa et infideles filij. Deutero. xxxij. ¶ Ex ista ꝯo infidelitate qđ videlꝫ minus credunt ea que de mortuis:vel penis:vel gaudijs alterius seculi dicuntur. Ex hoc etiam ꝙ non credūt bona ꝑ eis vel alijs facta. Ita eis vel alijs in alio seculo valitura sicut predicat: sunt cupidi:et seipsos amantes:ꝗtum ad vitam presentem. De quibus. ij. Thimo. iij. Erūt hoīes seipsos amātes:cupidi elati blasphemi parentibus non obedientes ingrati scelesti sine affectione sine pace criminatores incontinentes immites sine benignitate proditores proterui tumidi ceci:voluptatū amatores magis ꝗ dei: habentes quidem speciem pietatis:veritatem autem abnegantes. Nota. F. iiij. 33. ¶ Secunda omnium predictorum malorum causa potest dici illorum quibus incumbit negligentia. Dicit enī lex ecclesie:ꝙ infra annum impleri debet testamenti executio. Alias per episcopū fieri debet:quia pias defunctorum voluntates episcopali decet cū studio adimpleri. Extra lib. iij. de testamētis nos quidem. ꝛ c. Joannes Causam ꝯo falsitatis istorum nota supra eo. c. 4. ¶ Tertia ꝯo causa venari potest ex parte defraudatorum qui sic dum vixerunt
xx defraudari meruerunt triplici modo. ¶ Primo:quia sic forte dum vixerūt alios defraudauerunt:alijs ꝗ ingrati extiterūt. Et sic habent quod eis deus promittit dicēs. In qua mensura mensi fueritis: remetietur vobis. Marci. iiij. ¶ Secundo quia dum vixerunt ꝙ melius post mortē ꝓ eis fieret:non meruerunt. Recto enim dei iudicio videtur permitti:ꝙ qui seipsum non vult de bonis proprijs dū viuit iuuare:nec debita soluere vel aliena restituere:nec ignem anteꝗ̄ intret extinguere: nec libertatem ante incarcerationem ſm doctrinam beati Gregorij. E. vi. 17. querere:sed totaliter in alijs de sua acquisitatione confidere: qui plus in alijs ꝗ in se ipso confidit qui credit ꝙ alij plus animam suam diligent: ꝗ ipse dilexerit:qui bene vellet ꝙ bene esset ita tamen ꝙ ipse hoc nesciret nec videret: decipiatur: quia quia honorabit exhonorantem animam suam? Ecclesiastici. x. ¶ Ex quo ipse tarde vel nunꝗ de anima propria cogitauit:cui imminet totū lucrum si saluetur:ꝛ totum periculum si damnetur:qđ mirabile est:si alij de illa tarde vel nunꝗ cogitent. Sicut etiam loquuntur homines de tali homine non dico ꝙ bene post mortem suam dicentes nunꝗ voluit in vita sua aliquid pro se facere: quis ergo pro eo nunc faciet? Sic etiam respondit filius cuiusdam talis requisitus vt fertur:quare nihil faceret pro anima patris sui: qui ei tot bona dimiserat? quia inquit pater meus dū vixit:reputabatur de sapientioribus istius patrie:ꝛ nihil pro seipso facere voluit: quare ergo facerem ego? Si ego plus pro eo facerem ꝗ ipse fecerit:ego facerē ꝙ pater meus reputaretur fatuus: qđ absit. Ex quo ipse plus dilexit bona sua ꝗ animam suā: quare deberem ego plus animam suam diligere:ꝗ eadem bona? Raro enim inuenitur filius:qui nō plus a parentibus diligatur ꝗ eos diligat. ¶ Quasi consimili modo respondit quidā de vxore sua Berta nomine. Berta totū habuit inquit gallice: si aliquid dedit: illud habeat: si nihil fecit nihil habeat. Sicut enim pro illo qui potuit confiteri peccata sua et noluit dum vixit:nescio quis confitebitur pro eo post mortem: vel sibi tale quid valeret confessio? Sic de restitutione et de debitorū solutione et huiusmodi: ad que quis in vita sua tenetur:ꝛ que perficere potest: si vult. Nota talium periculū. C. vi. 14. ¶ Tertio quia multi bona sua per brigas ꝛ falsitates acquirunt. Et ideo frequenter circa brigas post mortem expēduntur:frequēter enim videtur:ꝙ bona defuncti sunt sicut os inter canes famelicos proiectum. Et sicut preda inter latrones diuidenda:ꝙ sicut isti pro osse ꝛ pro preda quādoꝗ pugnant: ꝛ predones et bellatores predam ab alijs captam ab illis auferunt:sic quādoꝗ de his ꝛ pro his que predo defunctus male acquisiuit. Executores vxor filij ꝛ amici litigāt: placitant:et pugnant. In qua pugna qui preualet: predam a predone defuncto predatā asportat. ¶ Et non solum sicut per brigas ꝛ falsitates acquisierunt:ita illa amittunt. Sed etiā sicut alios per fraudes circūuenerunt: et de bonis suis defraudauerunt. Ita de eisdem post mortem per cautelas defraudantur.

Eccli. Sicut pater de illo qui moriens vxore executrice facta: bouem pro anima sua legauit vt fertur: vxor vero bouem ꝛ gallum simul ad forum ducens: vtrūꝗ simul vendidit hac cōditione:ꝙ emptor pro gallo marcā anglicanam et pro boue obolum daret: qđ cum factum fuisset: obolum pro anima dedit marito. Sic ergo qui ꝑ brigas et falsitates ꝛ cautelas bona acquirunt: eisdē modis ea amittunt: vt finis conueniens sit principio. Et sic ad locum vnde flumina exeunt reuertuntur Ecclesiastes. j. ¶ In effectu et opere aperte monstratur:quia non habet euentus sordida preda bonos. iuxta illud Prouerb. xij. Non inueniet fraudulentus lucrum cui seꝫ minatur deus. Esa. xxxiij. Ve qui predaris: nonne predaberis? cum desieris predari: scꝫ in morte predaberis. Qui sicut prius vulpes fuerunt vulpinas fraudes ꝛ cōditiones habentes: que vt dicitur quando tēpus habent pinguiores eligūt gallinas. Sic eorū executores ab illis qđ pingue et bonum est tollent: sicut ipsi ab alijs quorum fuerunt executores tulerunt: et sic qui in vita alijs vulpes fuerunt: in morte partes vulpium erunt. in Psal. lxij.

¶ Istas inuectiones diuersis excusationibus diuersi forte euadere nitūtur. ¶ Aliqui dicere poterunt ꝙ eos non multum grauāt nec spoliant: licet ad tempus eis obligētur quibꝰ respōdetur:ꝙ licet peius est eos spoliare ꝗ viuos sicut ostēsum est supra eo. c. ei. Ita peius est vltra terminum debitū obligari. Si quis in carcere pro viginti solidis detentus: et amicus incarcerati eidem in viginti solidis obligaretur: nonne grauaret eum si solutionem diu differret: et illum in durissimo carcere iacere permitteret? immo intantum grauaretur: ꝙ mallet alio tempore a tanto spoliari: talis enim dilatio in illo casu plus eum grauaret:ꝗ in alio tempore de tanto spoliatio. Sic in proposito et patet. Ergo eis nimis diu obligati quo ad grauamen quod eis afferunt: culpā spoliationis non euadunt: quia pro eorum defectu multis forte annis in purgatorio iacent. Ubi per eos primo liberari possunt: mallent ergo ꝙ aliquando eos a viginti libris spoliassent: ꝗ illis viginti solidis eis debitos detinerent. Redde ergo tempestiue qđ debes. Matth. xviij. ¶ Alij credunt fictā illorū amicitiā palliare ꝛ excusare: quia moriētem frequēter visitāt:ꝛ mortuos cōplosis manibus plangūt: dicentes ve: ve. Sed tamen in rei veritate ad infirmū currunt: sicut musce ad lac quando olla operitur. De hoc nota. D. ix. 22. Et sicut corui ꝛ milui ad cadauer moriturum vt predam capiant. Et sicut canis ad macellum vbi animal occiditur. Et sicut incole ad naufragiū. vt aliquid capiant. Sic tamen spoliantes naufragos sunt excommunicati: sicut patet. C. viij. 21. Ita spoliantes istos: quorum nauis frangitur corporis quo ad deū: excōicati sunt: sententia cū a deo lata est cōtra tales. Deut. xxvij. Maledictꝰ inquit qui errare facit cecum. Qđ autem ad infirmū predicta veniūt intentione: patet ꝙ pauperem morientē vix quis visitat: et vix inueniri potest: qui eius esse velint executores quātumcunꝗ sit propinquior sanguine: ꝗ diuites. Nota etiam causam quare mortuum plangūt. D. ix. 33. Nota aliam responsionem de expensis circa exequias: cū reprobatione. D. ix. 24. Si ergo scire vis de illis qui mortuum plangūt vide manus ꝛ non oculos: sicut auis que respicit ad manꝰ aucupis: qui capita sociorū fregit: ꝛ nō ad oculos: qui ex frigore lachrymabātur ꝛ sociū: qui ex pietate eum lachrymari credidit. Hec cōsiderare ammonuit saluator: operibus inquit credite. ¶ Alij dicūt nihil inuenimus: nihil habuit: multis debitis fuit obligatus et non obstante ꝙ iurati sint de fideli inuētario et computo faciendo Ita falsum faciūt inuentariū: ꝙ nihil in eo ostendūt: qđ abscōdi poterat: nō aurū: non argentū: nisi forte tres obolos: vbi inuenerūt centū marcas. Ex qua falsitate non solū defunctū: sed etiā legatarios decipiūt: atꝗ creditores: qꝛ ꝓpter inopiā: aut se nihil eis soluere posse dicunt. Aut intantū defalcationem querūt ꝛ legatoꝝ atꝗ debitoꝝ sectionē ꝙ vbi legauit vel debuit decē marcas: letus erit totū remittere ꝓ quadraginta solidis ille cui tantū ex debito debuit vel legato. Et tamen de parte illorum nihil volunt defalcare: quin potius plus habebunt ꝗ habere deberent. Patet ergo ꝙ quando dicunt ꝙ nihil cum illo inuenerunt: verum est: si intelligatur pro defuncto vel legatarijs vel creditoribus. Quando ergo dicunt nihil inuenimus: morem sequuntur quorūdam qui qñ de aliqua re petita mentiuntur dicētes scilam non habere: addunt secretius apud se: subaudi pro te. Ita qñ dicunt nihil inuenimus subaudi pro mortuo vel creditoribus vel legatarijs ꝛ ambo mētiūtur. In hoc etiā morē sequūtur agnorū. Agnꝰ enī inter centū oues matrē propriā et nullius alterꝰ agni matrē inuenire nouit. Sic isti agni diaboli inter oīa defuncti bona partē ꝓpriā quam ipsi tollāt et nullꝰ alterius inuenire sciunt,

Tales ad agnos non pertinent dei: sed ad
oues illas deputabūtur. De quib⁹ in Psal.
xlviij. Sicut oues in inferno positi sunt:
xx mors depas. ꝛc. ¶ Alij respōdēt: sicut patet
A. xij. 53. Alij qñ debitū vel legatū ab eis pe
titur dicunt socius meus habet plus de bo-
nis defuncti: eatis ad eum. Alius vero petito
rem ad illum remittet. Ita ꝙ simul libenter
inueniri nolūt. Et dū vnus plus habet: sine
alio nūꝗ soluere vult. Ille etiā qui min⁹ se
habere putat: nihil etiā soluere vult: videt
sibi ꝙ ex hoc socius plus habet: ꝙ etiā mi-
nus latrociniū licite cōmittere possit: ꝛ q2 il-
le inimicatur: et ad infernū vadit cū maiori
sarcina. Iste vult etiā eū associare cū mino-
ri dum cum peruerso peruertitur. Alij bona
defuncti occupātes: sicut filij vel propinqui
vel creditores: qñ ammonentur ꝙ illa bona
que forte clam vel aperte detinent executori-
bus restituāt pro aīa defuncti faciēda: respō
dent executores nihil faciunt ꝓ aīa melius
est ꝙ nos ista habeamus: hoc est tm̄ dictū:
meli⁹ est ꝙ nos ꝓ illis reb⁹ dānemur: ꝗ̄ ex-
tenores: certū est ꝙ taliū dispēsatio ad exe-
cutores ptinet: ergo sicut illi ꝓ falsa dispēsa
tione. Ita isti ꝓ iniusta dānandi sunt deten
tione. In oībus istis factis: videlꝫ ꝙ vnus
executoꝝ nō vult soluere de parte sua quā
occupauit: q2 alius nō soluit: ꝙ etiā amici
bona detinere volūt: q2 executores nō faciūt
ꝓ aīa sicut debēt: nihil aliud aptius ostēdi-
tur nisi ꝙ vno aīe inimicāte alij etiā inimi-
cari volūt. Et sic omnes amici eius spreue-
runt eam inter angustias: ꝛ facti sunt ei ini-
mici. Tren. j.
Arti. ix. ¶ Et si deus iustus iudex eos eternaliter dā
nabit q2 sua non dant: sicut patet Luce. xvj.
De diuite epulone: qui nihil de suo Lazaro
22 dedit. ꝛ Matth. xxv. Esuriui ꝛc. Iterū si sic
dānabit fures qui bona furantur viuorū si-
cut patet. j. Cor. vj. Neqꝫ fures: neqꝫ aua-
ri ꝛc. Regnū dei possidebunt: vbi ponet: qui
bona furantur defunctorum: de quibus su-
pra ostensum est ꝙ sunt latrones et prodito
res omnib⁹ alijs crudeliores et peiores. Et
si illi qui in hac parte culpabiles sunt mi-
nus forte culpam talem committere timeāt
q2 quotidie vindictas talibus debitas deū
capere non vident. Exēpla tamen ꝛ vindicte
que in diuersis legūtur scripturis eis suffi-
cere deberēt ad eos a tali trahēdū iniquita-
Exem. te. ¶ De pena enim talib⁹ debita: legitur in
gestis karoli magni de quodā milite predi-
cti regis: q̄ moriens armigero dixit: ꝙ equū
suū pro aīa sua daret: qḋ cū facere differret:
post triginta dies mortuus eidē armigero

apparens: respōdit se male habuisse ꝑ ad
illud tēpus. Sed tu inquit falsitate tua pe
nas nō euades. In crastino vero demones v
sibiliter eū in aere leuātes: eū horribili mo
te necauerunt. In signū ꝙ mortuos defrau
dātes demonibus tradētur nō solū execut
res: sed omnes illi. Esa. j. Ve genti peccatri
populo graui iniquitate: semini nequā ꝛ
grate parentibus filijs sceleratis. Ve enim
eis erit: q2 hereditate celesti priuabuntur
hic bona ꝛ partem male eligūt. Sicut pro
D. xj. 29. Nec mirū ꝙ celesti priuantur he
ditate: q2 scḋm iura canonica successor nō
implens vel nō seruans defuncti volunt
ꝛ testamentū debet exheredari. xj. q. j. Ille
ster. Et scḋm leges ciuiles omni successione p
natur. C. lib. vj. de fideicōmis. l. vltima. Ex
cutores enim in lege ciuili vocātur fideicom
missarij: q2 fidei illorū mortēs cōmittun
nia. Nota. D. A. xj. 6. Iterū de pena talibus
debita: habetur in quibusdā hystorijs: q
monasterio quodā abbas cū multis mona
chis vno anno moriebat. Et cū scḋm loci con
suetudinē: quilibet deberet annonā suā ha
bere ꝑ annū ꝓ aīa sua distribuendā: ꝗ̄
lio cellerarij elemosyna illa reuocata fui
Quadā ergo nocte cellerarius ille ante c
pellam transiēs: predictū abbatē cū omni
fratribus illo anno mortuis vidit et ille
debatur: in capella collocatos: coram
inuitū adductū ꝛ disciplinatū: abbas sic
alloquitur. Stultum inquit est de aliena
morte emolumentū querere in eius dāni
cū sors cuiusqꝫ sub eodē pēdeat facto
ꝛ teqꝫ illū citissime moriturū: sed quicqui
co fieret ad aliorꝫ a quibus subtraxerat
fundendū esse cōmodū ꝙ etiā iret ꝛ corrig
ret exēplo: quos corruperat verbo. Abijt ille
ꝛ nihil vanum se vidisse tam recētibus p
gis ꝗ̄ primo suo obitu mōstrauit. Qua
re pēsandum est ꝙ illud qḋ ꝓ animabus
illoꝝ qui mortuos dū viuerūt defraudāt
ꝛ ad defraudatoꝝ transibit vtilitatē: ꝛ ple
nihilominus defraudās pro fraude sua pe
nis alijs vapulabit multis. ¶ Ad idē est
scribitur in gestis beati Gregorij: de quod
preposito monasterij sui: qui inopiā time
fratrum: sustentationē quadraginta paup
rum retraxit: que annuatim vno die sem
lebat. Sustētationem etiam duodecim pa
perum quos in anniuersario beati Grego
in memoriam illoꝝ quos beatus Grego
pascere solebat: inter quos fuit inuētus
gelus in forma tertijdecimi retraxit. Cui a
parens predictus beatus Gregorius: cel
lerem predixit mortem: nisi se corrigeret

et rei postmodum probauit euentus. Qua
in re pensandū: quātum mortuos offendāt:
qui debita eis suffragia subtrahunt ꝓ qua
offensa etiam ipsi mortui eos tam aspere re
prehendunt: tamqꝫ celerē eis predicunt vindi
ctam. ¶ Sicut patet de illo de quo legitur
quasi sic: ꝙ lectū pro anima sua legauit qui
post executori apparens: qui lectum vt de-
buit non dedit. Respondit sibi bene esse hoc
tantum excepto: ꝙ lecto carceret. ¶ Predicta
exēpla et specula et precipue illud de gestis
karoli: respicere deberēt qui bona occupāt
defunctorū: cū quibus ducunt in bonis dies
suos: ꝛ in puncto vsqꝫ ad inferna descendūt
quorū cuilibet defuncti dicere possunt illud
ij. Machab. vij. Tu quidem celestissime in
presenti vita nos perdis: supple pro quāto
salutem nostram retardas sequitur: sed pa-
tienter sustine: et videbis quomodo semen
tuum torquebit. Qui vero istis exemplis au-
ditis se corrigere nolunt: vtinam corrigeren
14 tur sensibili pena: vt penas euaderent eter-
nas. ¶ Sicut ille de quo legitur in libro de
apibus. Qui fuit vnus de tribus a quibus
amicus moriens ad se vocatis: et executori-
bus ordinatis: quesiuit: quam penam in vi
ta ista plus timerent: quorum vnus dixit se
plus lepram timere. Alius ignem anthonij
Tertius vero paupertatem se plus timere di
xit: quibus moriens ait: ꝛ ego rogo deum ꝙ
ista vobis contingant: nisi testamentū meū
fideliter compleueritis: qḋ cum non facerēt
primus lepra: secundus illo igne: tertius cū
magno timore et lachrymis omnia bona de
functi adque attingere potuit: pro anima
ipsius erogauit. In signum ꝙ illis qui fide
liter vltimam voluntatem defuncti complēt
periculum euadentibus. Alij non solum le-
pram: vel ignem Anthonij: sed qḋ peius est
ignem patientur eternū iuxta illud Eccli. ij.
Ve duplici corde: et labijs scelestis ꝛ manib⁹
male facientibus et peccatori ingrediēti ter
ram duabus vijs: dum enim terram et diui-
tias quas habent ꝗ̄tum ad immobilia per
falsas acquisitiones: et mobilia per falsos
tenent executores: terrā duabus ingrediun
tur vijs. ¶ Ad idem est hystoria cuiusdā sa
pientis in libro suo de sacerdote: cui vestis
legata erat vt pro anima oraret defuncti: qḋ
cum sufficienter non faceret: postea in visio
ne quadam ad infernum ductus: illam ve-
stem ardentem a demonibus ei improperā-
tibus super se proiectā sustinuit: super qua
ad se redeunte: vestigia manserunt adustio
nis: quo facto datur intelligi quale pericu-
lum sit mortuos non solū de bonis: sed etiā

de debitis defraudare suffragijs. Si enim
sancta et salubris est cogitatio pro defun-
ctis exorare: et per argumentum a contra-
rio sensu iniquum ꝛ prophanum est defun-
ctos negligere: et precipue vbi eis speciali
obligantur beneficio vel statuto. Caueant
ergo ecclesiarum rectores et alij: qui specia-
lia quibus ratione obligantur beneficij vel
statuti negligunt suffragia. ¶ Ad idem est
qḋ scribit Beda de gestis anglorū libro. iij. Exem.
de Furseo viro nobili: qui a corpore exutus ꝛ
ab angelis in altum leuatus: angelico pre-
cepto ima intuens: vallē vidit tenebrosam:
ignibus quatuor succensam: cui responsum
fuit: ꝙ vallis mūdus: ignes vero peccata fue
rūt: qui ipsum consumunt. Quorū primus
est mendacij: quia non tenent homines qḋ
in baptismo promiserunt. Secundus est cu
piditatis: quia mūdi diuitias amori prepo
nunt celestium. Tertius discordie et dissen-
tionis qui dei domum dum cōburit: ipsum
longius fugat. Quartus impietatis cū in-
firmiores spoliantur. Viditqꝫ demones in
igne volitātes: et bella contra sanctos susci
tantes: quorum vnus super eum tunicā ia-
ctauit ignitā: quam de bonis mortui prius
se accepisse cognouit. Cui clamanti ait ange
lus: qḋ incendisti: arsit in te. Anima vero ad
corpus redeunte: signum incēdij visibiliter
pertulit in humero et maxilla. Si iste talem
tamqꝫ horribilem vidit visionem: totqꝫ pena
rum accepit arras pro dono sibi gratis da-
to: pro quo vt debuit non satisfecit: quid su-
stinebunt qui rapiunt vel iniuste aliena et
specialiter mortuorꝫ detinent: quibus exem-
plo veniet perditio. Prouerb. vj.
¶ Articulus vero vltimus istius capituli Arti. x.
est oībus precedentibus mirabilior ex hoc
ꝙ non solum ex scripturis: sed occulta vide-
tur fide: ꝛ quotidiano probatur experimen- 25
to: ꝙ bona defunctorum male expenduntur
ꝙ etiam ipse qui totū acquisiuit: nihil vel
parum habet in tantum enim ista mala om-
nibus nobis nota sunt: ꝙ omnes in morte
diuitum: quasi sic loquentur: dicentes: heu
eum: quanto labore et sollicitudine de die et
nocte in terra et mari bona sua acquisiuit:
quātis periculis non solum anime: quia il-
lud minus curatur: sed etiā corporis se ex-
posuit: quot defraudauit: quot exheredauit
ad quātam etatē vitam suā in diuitijs ꝛ de-
litijs ꝛ honoribus ducere cogitauit: et subi-
to mortuus est ꝛ totū amisit: ꝛ alij de bonis
suis terras emūt: domos edificāt: ditātur. si
cut patet. A. xij. 15. Comedūt ꝛ bibunt: ꝛ du-
cunt in bonis dies suos: ꝛ pro anima illius

Exem. vulpes et leo.

nihil faciūt. Ista nō sunt extranea. Sed om
nibus nota: vtpote que quotidie accidūt: et
tñ intantū infatuāt stulta multoꝝ corda:
q̄ nec scripturis nec experimētis premuniri
volūt nec credere: qḋ ita erit de bonis illorū
sicut vidēt de bonis alioꝝ. Nota. S. ij. 30. cū
sequentibus. Tales sunt brutis stultiores.
Inter que fm fabulas: vulpes videns ꝙ leo
lupo capitis abstulit pellem eo ꝙ predā be
ne nō diuisit: melius eā diuisit: totū dando
leonī. Respondēs ꝙ hanc a sacerdote cū ru
bea corona didicit curialitatem atq; sapien
tiam. Videns em̄ alterius periculū: cautius
facere didicit siquidem vexatio dedit intelle
ctum. Sed heu homo cū in honore esset nō
potuit talibus cōparari iumētis: qr in pau
cis tāta inuenitur industria: sicut patet. E.
vij. 17. Pauci em̄ inueniūtur qui per exēpla
in aliis visa se custodiūt: qui volūt dum vi
uunt de bonis suis bene ordinare: vel ea pre
mittere non obstante ꝙ vidēt vt cōiter ꝙ ea
que derelinquuntur: amittantur. Et pona
mus ꝙ nō amittantur: sed post eos mittan
tur. Et si nō esset ad hoc exemplū naturalis
illorum ratio: visus etiā corporis ostēdit ꝙ
meli⁹ esset lumē ante eos q̄ȝ post eos porta
25 ri. Siquidē et hoc ad oculū videm⁹: ꝙ vnus
puer debilis qui de nocte obscura in via tur
pi et ignota lumen habet ante eum velocius
et securius vadit: et melius se custodit: ne
in foueam et in lutum cadat q̄ȝ fortis homo
et diues et potēs in eadē via: qui lumē habet
a tergo vel a longe: et nō videt vbi ponat pe
des suos. Ita spūaliter vnus pauper vel de
bilis vel infirmus et miser quo ad mundum
istum: qui lumē elemosynarū et aliorū bo
norum operū ante se premittit: et ante se ha
bet q̄n moriēdo per viā transibit ignotā ple
nam tenebris et periculis: velocius citius et
securius pericula illa euadit: et melius se cu
stodit: ne in abyssum cadat penarum: q̄ȝ rex
vel quicūq; diues vel potēs: cuius lumē et re
stitutionē executores a lōge post vel nunq̄ȝ
portāt. Nota. M. xi. 97. Talis em̄ anteq̄ȝ lu
men veniat in puteū profundū: et in foueam
et in lutū cadit penarū: vbi miser in tristicia
sedens et dolens dicere pōt illud Psal. lxviij.
Infixus sum in limo profundi: et nō est sub
stantia supple me liberans. Sed maniter
tunc plāgit post casum: tutius fuisset: et me
lius sibi prouidisset. Ita ꝙ in morte secure
orasse potuisset: dicēs illud Psal. lxviij. Non
do me demergat tempestas aque: neq; absor
beat me profundum: neq; vrgeat super me
puteus os suum: qr lumen meū habeo ante
me. Et tamen quia ad illud lumen sine tuo
adiutorio deus est insufficiens: libera me de
luto: vt non infigar. In psal. eo. tene manū
meā: et trahe me post te. ¶ hystoria siue pa
rabola huic historie habetur similis de duo
bus socijs: qui pacto se astrinxerunt vtere
tur: ꝙ quilibet esset in nuptijs alterius. Al
tero ergo mortuo: alter nupsit et dum vespe
rem nocte ho eadē mortuus socio apparu
it: dixit veni ad pactum tenendum. Cui alius
ego non tantū onerari te ad tenendū [...]
si diceret: non fuit intentionis mee ad [...]
dum te ꝙ post mortem venires: [...]
cuit ei pro tunc: et pro statu turpi: in quo vi
dit eum societas sua. Rogatus ergo ꝙ [...]
deret: noluit nisi sub cōditione: ꝙ socius se
cum ad puteum lumen portaret: qḋ dum fi
ceret. Aliquando mortuus lumen precede
bat. Aliquando sequebatur. Quādo ho prece
sit: aliquotiens grauiter cadere videbatur
quando ho sequebatur recte iuit. [...]
ho accepturus de causa huius facti requisi
tus: respōdit. Sic est de illis qui premittūt
bona opera illi habentes lumen ante se
ambulant. Ego ho qui in te et in aliis meis
amicis confidebam: sicut etiam mei similes
cecidi: si ho lumen ante me portassem: [...]
do in tenebris non essem: sed quia sic non fe
ci: ideo nunc in tenebris straui lectulū meū.
Job. xvij. Nota. R. vj. per totum. et specia
ter. ri. x. xi.

Excommunicationis causa anteq̄ȝ sententia proferatur est diligēter inuestiganda. Secun
do ostēditur ꝙ post sufficientē cause cogni
tionem est in casu necessario proferenda. Ter
tio ꝙ hec sententia est multū timēda. Quar
to ꝙ absolutio est cito petenda.
¶ Primū patet: qr si homo non debet [...]
ter sine magna causa sine etiā diligēti cause
cognitione ad mortē iudicari corporalem:
nec medicus infirmum mortuum iudicare
anteq̄ȝ pulsum et venam diligēter sentiat:
a multo fortiori: bona diligētia preuide
re debet: anteq̄ȝ quis mortuus iudicetur spi
ritualiter in anima et sathane tradatur et
inferni patibulo suspendendus. Nullus enim
membrū de corpore prescindit naturali: nisi
causa sit prius bene discussa: quia hoc me
lius facit: vbi alter sanari possit. Sed si vi
det ꝙ nisi prescindatur periculum infectio
nis toto imminet corpori: illud prescindit
non sine omniū membroꝝ timore et dolore.
Ita in proposito cum timore et cordis com
passione: membrū incorrigibile de corpore
christi et ecclesie mediāte excōmunicatione

gladio prescindēdum est: quia sicut puer ni
mis frequenter et ex leui causa verberatus
induratur: et de verberibus minus curat.
Sic in proposito sententia excōmunicatio
nis nimis communiter lata: nō timetur. In
isto enim casu sicut beneficium nimis cōiter
datum minus appreciatur. Ita suppliciū
minus timetur. In vno enim rarum est ca
rum. In alio rarum est timendū: ablata em̄
raritate oleum ecclesie id est indulgētia vi
lescit: et vinū ꝙ vulnera mordet id est excom
municatio nō timetur. Prelatus em̄ est ille
samaritanus Luce. x. qui cum discretionis
statera oleum indulgētie et vinū dure sentē
tie vulnerato infundere debet.
¶ Ex qua christi doctrina apparet istius in ca
su sententie necessitas: qr sicut necessariū est
plagis antiquis qui carnes habent putri
das medicina mordax et corrosiua et caute
rium et nouacula carnes illas consumens:
sic etiam necessariū est membri putridi am
putatio: vbi alias periculum et damnum to
tius corporis imminere. Sicut etiam rex ne
cessario in casu se defendit contra terre sue
inimicos gladio materiali: et pastor ouem
reducit baculo. Sic in proposito est in casu
consimili necessaria censura ecclesiastica: vi
delicet sententia excōicationis et interdicti et su
spensionis et huiusmodi: qr ista oia non ordi
nantur ad separandum hoiem a deo: nec ad
vulnerandū: sed ad sanandū: sequit͂ ꝙ mul
ti credūtur esse in ecclesia: qui sunt extra: et
econuerso: qr fm Senecam non sententia: sed
causa facit hominem turpem.
¶ Illa ergo causa. i. peccatum que interius
animā occidit: et a deo separat: cū sententia
exteriori que et ab ecclia separat exteri⁹: est
multū timēda: qr si causa mortis tēporalis
videlicet infirmitas interior: iudex etiā exteri⁹
qui corpus morti adiudicādo illud a socie
tate separat ceteroꝝ: multū timētur: ppter
mortē quā inferūt momentaneā: multo ma
gis timēda sunt predicta: que ad mortē nō
solū corpus: sed et aiam et corpus ducūt eter
nam. Hoc pulcherrime ostenditur ex doctri
na christi Luce. xij. vbi postq̄ȝ docuit mortē
corporis esse parui pēdendam. dicēs: ne ter
reamini ab his qui occidunt corpus: et post
hoc non habent amplius quid faciant: do
cuit eius ecclesieq; sue sententiam que homi
nem tam ab ecclesie triumphātis q̄ȝ militā
tis separat societate: ignibusq; deputat eter
nis: multum esse timendam dicens: ostendā
vobis quem timeatis: timete eū qui postq̄ȝ
occiderit habet potestatem mittere in gehē
nā. Tria facit. Insinuat rei euidentiam
ostendam etc. Precipit vestri prouidentiam
timete: minatur duram sententiam: in gehē
nam. Primū patet in bulle seu sententie scri
pte aperta prolatione. Secundum patebit
in mandati executione. Tertium patebit in
finali rebellione. Ista tria: scilꝫ sententie p
latio et rigoris contra excōmunicatos execu
tio: et pene eterne contra rebelles inflictio.
Triplicem excōmunicationis timorē incu
tere debent: propter triplex qḋ excōmunica
tioni imminet periculum: quorum primum
imminet ipsi excommunicato: secūdum cō
municātibus: tertium toti mūdo. ¶ Primo 4
enim hec sententia est multum timenda pro
pter periculum maximū qḋ prouenit ex hac
sententia ipsi excommunicato: tam in presen
ti q̄ȝ in futuro. In presenti enim vita multi
plex ei imminet periculū. Primo: quia ipsa
a deo animam derelictam et separatā osten
dit: et a societate omnium bonorum tam in
celo q̄ȝ in terra. Ex quo sequitur ꝙ libere a
diabolo possidetur et spoliatur: sicut illi qui
tempore guerre regis non habent protectio
nem. Et sicut illi qui per sententiam aposto
licam publicantur quo ad personas et bo
na: ppter ecclesie rebellionem. Tales enim
sunt ad voluntatem cupientium. Nota. T.
v. 45. Et secundo patet ꝙ a nullo iuuari po
test: quia sicut membrum a corpore abscisum
et canibus proiectum: ab alimento ab alijs
membris accepto non iuuatur: nec eorum
communicat operibus. Ita tale membrum
a cibo anime id est a bonis operibus tam il
lorum qui sunt in celo q̄ȝ in terra priuatur:
quia est sicut arbor de terra euulsa: que hu
morem de terra nō trahit: que siccatur et ad
ignem disponitur eternum. De quibus Iu
de. i. Arbores autumnales infructuose bis
mortue: supple semel in causa: secūdo in sen
tentia eradicate: quibus procella tenebra
rum conseruata est in eternum. Iam enim
securis: id est sententia: ad radicem istius
arboris posita est. Matthei. iij.
¶ Secundo hec est timenda: propter spiri 5
tualem quam ostendit deformitatem. Est
enim excommunicatus turpis coram deo et
curia celesti: sicut carbo extinctus et abomi
nabilis sicut candela extincta fumigans:
teste quodā propheta. Denigrata est su
per carbones facies eorum. Trenoꝝ. iiij.
¶ Tertio est velut homo ab inimicis ca
ptus omniū auxilio et succursu destitutus:
multisq; vinculis ligatus: qui quanto diu
tius sic infeliciter detinetur: tanto pluri
bus vinculis alligatur: velut etiam miser
asinus in foueam cadens importabili ab

onere:cui ve est:q2 nec subleuãtem inuenit.
De quo Ecclesiastes.iiij.Unus inquit si ceci
derit:non habet subleuantem se.¶Quarto
cũ membrũ abscisum sit ⁊ demonibus pro=
iectum:cum christo ascendere non poterit:
quod maxime est timendum.Unde Augu=
stinus nihil timere deberet christianus: si=
cut a christi corpore separari.¶Quinto:q2
est sicut canis immundus immo omni cane
⁊ omni saraceno peior:sicut peior est apo=
stata a religione ꝗ̃ qui nunꝗ̃ religionem
intrauit:⁊ peior qui baptismi ⁊ sacramen=
torum amisit gratiam:ꝗ̃ qui nũꝗ̃ recepit.
Et peior canibus: quia nec ecclesiam ꝓpter
demerita intrare permittitur:nec cum san
ctis communicare.Quia que communica=
tio sancti ad canẽ Ecclesiastici.xiij.vel que
cõuentio xp̃i ad Belial.ij.Cor.vi.¶Sexto
quia sicut immundum est inutile cani. Ita
excommunicatus traditus est sathane. j.
Cor.v.Eo ꝙ iudicaui huiusmodi tradere
sathane:qui libenter eum recipit: quia sicut
de macello proiectum:ita diabolus de eccle
sia eiectum auide expectat deuorandũ:qui
circuit querẽs:quem deuoret.j.Pet.v.¶Se
ptimo quia est extra ciuitatẽ tempore obsi
dionis:sicut patet.C.iij.10. Secundo hec
sentẽtia est timenda:q2 multũ nocet cõican
tibus.Sicut enim candela extincta olfaciẽ
tibus:⁊ leprosus tangentibus: ⁊ ouis sca=
biosa simul pascẽtibus. Ita excõmunicatꝰ
nocet sibi cõmunicãtibus.Ille enim excom
municatus intantũ est alijs contagiosus.
Aliorũꝗ̃ infectiuus tãtusꝗ̃ diaboli auceps
⁊ glutinum atꝗ̃ venator:quod vix per quẽ=
cunꝗ̃ peccatorẽ: tot sicut per eum lucratur
diabolus . Unde demon vt dicitur semel in   Exem.
quodam demoniaco adiuratus : per quem
modum plures in die lucrarentur? Respon
dit per excommunicatum:quia aliquando
per vnum talem centum.immo mille in die
qui vel mortaliter:sicut qui in diuinis vel
contemnendo vel venialiter : sicut alio mo=
do participant:peccãt:lucratur .Optimus
est ergo diaboli venator: ille excommunica
tus:quia non est rex qui habeat venatorẽ:
qui tot ei in die capiat feras quot iste homi
nes.Crudelissimus:est etiam dei expugna=
tor : qui ita potenter ab eius dominio sub=
ditos aufert:diaboliꝗ̃ dominio subijcit.
¶Quod autem taliter participantes dei
inimici:diaboliꝗ̃ sint amici : patet tam per
opera illorum ꝗ̃ per legẽ ecclesie.Per ope=
ra patet:quia sicut recipiens ⁊ receptans a
rege bannitum: in opere quo amicabiliter
se ad talẽ habet:ostendit quod non est ami

cus regis:quia amici eadem diligunt: ea=
dem odio habent s̃m philosophum in ethi=
cis.Sic in proposito qui amicabiliter se ha
bet ad bannitum a deo:tam ab ecclesia trium
phante ꝗ̃ militante expellendus est.Idem
patet ex lege ecclesie in decretis : distinctio.
xciij.si inimicus.Ubi adducitur Petrꝰ prin
ceps apostolorum populum docens in or
dinatione Clementis et informans excom
municatos fugere:quia inquit:si quis ami
cus illorum est:vnus ex illis qui ecclesiam
exterminare volunt . Et cum corpore vobis
cum esse videatur : mente tamen et animo
et opere contra vos:⁊ est multo nequior hi
stis ꝗ̃ qui foris sunt ⁊ aperte inimicantur.
Cuius rei causa esse potest:quia participan
tes sunt causa quare tot sunt excommuni
cati:et quare minus excommunicati timẽt.
Sicut supportãtes et latrones ⁊ homicidas
iuuantes:sunt causa quare tot sunt latro=
nes:si enim nullus eis communicaret non
rum desiderant communiones:ipsam autem
corum fugant: suamꝗ̃ ex fuga confusionẽ
plus timerent ꝗ̃ ipsam timeant sententiam
vel confusionem quam habebunt:quando
a deo ⁊ tota curia celesti separabuntur.
¶Hec enim ratio in preallegato allegatur
decreto:dum enim omnium cupit amicitiam
habere qui eum propter peccatum fugiunt
citius reconciliari vult ei qui ob hoc puniuit.
Ex dictis quoꝗ̃ patet quantum sit partici=
pãtiũ periculum:q2 si bannitum regis rece
ptans:vel latronẽ receptans vel fouens:su
spendio dignus sit: quo suspendio dignus
iudicatur qui bannitum dei recipit?ꝗ̃ si ta
lis participatio separat a perceptione sa=
cramẽtorũ:quomodo etiam non separat a
perceptione celi?Et si excommunicati tam
in vita ꝗ̃ in morte ab ecclesia excluduntur
militante: tanꝗ̃ indigni quis eos dignos
sanctiore iudicaret loco scz ecclesia trium=
phante?¶Quod autem ab ecclesia expelli
tur militãte in vita : quotidiano patz experi
mẽto:ꝙ aũt ab eadẽ expellantur post mortẽ
patet primo per exẽplũ ex gestis beati Au=
gustini primi anglorum archiepi.De quo
fertur:ꝙ cum ex more missas celebraturꝰ:pre
ciperet q̃ omnes excommunicati de eccle=
sia exirent: vidit vnum de terra vbi quondã
sepultus fuerat surgere:⁊ de ecclesia exire:
ab eodem sancto de causa requisitus:respõ
dit se quondam ꝓpter decimas nõ solutas
excõmunicatũ fuisse.¶Ad idẽ est q̃ scribit
beatus Gregorius scdo li.dialogorũ:de dua
bus ancillis christi:que quia frequẽter lin
guas laxabant aduersus quendam qui eis

exterioribus seruiebat ꝑtendentes a bea
to Benedicto tale habuerunt mandatũ.Ni
si inquit correxeritis vos:ego vos excõmu=
nicabo:⁊ post earum mortem frequẽter vi=
se sunt tempore misse de ecclesia exire. Illis
ergo qui hmõi censuras modo parũ timent:
in fine s̃m Augusti. grauius erit : ꝗ̃ si gla=
dio ferirent vel a feris deuorarent vel flam
mis exurerent. Tertio hec sentẽtia est timẽ
da:q2 toti nocet mundo : q2 si ꝓpter vnum
excommunicatũ vz Judam tota nauis in
qua erat ipse cũ christi discipulis:iactabatur
fluctibus:⁊ quasi periclitabatur.Sicut patet
Math.viij.Et Mar.iiij . Cuius causa fuit
Judas : s̃m verba Ambrosij que habentur
in decretis.xxiij.q.j.non turbatur.Ita pro
pter excommunicatos ⁊ peccatores totus
mundus iactatur et turbatur tempestati=
bus et bellis et pestilentijs sicut satis ostẽ=
ditur.B.ij.
¶Ex quo tot pericula contingunt tam ex=   Ar. iij
communicatis:ꝗ̃ cõmunicantibus in vita
pariter ⁊ in morte:⁊ etiam toti cõmunitati
patz ꝙ absolutionis remediũ cito esset quere
rendum.Sed aliqui minus de ea curant re
medium querere:q2 forte reputãt se sine cã
esse excommunicatos ⁊ iniuste: quod tamẽ
semper timendum sit:sequenti ostenditur
exemplo . Fertur q̃ quidã a tali sententia
ligatus a Roberto lincolniensi episcopo:al   Exem.
legauit quod excommunicari non merue=
rat. Cui episcopus:quid demeruit iste pa=
ter nouus?nihil inquit cum episcopus cũ
excommunicauit: statim factus est putri=
dus : quod ad istius sententie seueritatis
ostensionem et aliorum terrorem factum
fuisse intelligitur. ¶Alij vero tales censu=
ras ideo minus timẽt:q2 quotidie tales vin
dictas de excõicatis capi non vident. In pri
mitiua enim ecclia demones publice vt dici
tur vexabãt excõicatos:cõmuniꝰ ꝗ̃ mõ:sed
q̃ sic faciebãt aperte ⁊ manifestius: nunc
faciũt occulte ⁊ periculosius:q2 minꝰ timẽ
tur ⁊ diutius niĩ in ea iacẽt inuoluti quod
forte demonũ est cautela . Sicut patz. C.vj.
11.Et.C.vij.11.cũ tribus sequẽtibus.Pro=
pter causas enim ibi ⁊ hic etiã tactas : pñt
demones dicere illud Apoc.vltimo q̃ nocet
noceat adhuc ⁊ q̃ in sordibus est: sordescat
adhuc.Nota ꝙ multi sunt excõicati.F.j.7.
Nota.W.j.per totum.

Falsitatis et verita

tis. Primo facienda est adinui
cem comparatio:quo ad poten
tiam ⁊ victoriã:ostendendo ꝙ fal
sitas in hoc mundo vt communiter contra
veritatem preualet. Secũdo ostendetur q̃
non est mirabile ꝙ preualet contra veritatẽ
propter multas causas que eam vincere fa
ciunt. Tertio ostenditur:ꝗ̃ periculosa est
falsorum seruitus vel societas ⁊ amicitia.
Quarto falsorũ ostenditur stulticia. Quin
to:incorrigibilitas. Sexto:ostenditur que
sit radix ⁊ causa falsorum innumerabilis
multitudinis . Septimo: ostendere restat:
que mala ex falsitate contingunt. Octauo:
quis sit falsorum finis.
¶Ratione primi est sciẽdum: ꝙ talis est cõ   Arti.j.
paratio inter falsitatem ⁊ veritatem:vt fre=
quenter qualis est inter lupum ⁊ agnum.
De quibꝰ habes.D.xj.12.quia sicut in om
ni conflictu ludo ⁊ facto:lupus ꝯtra agnũ
preualet:sicut etiam Pilatus cõtra christũ
in hoc mundo preualuit:sic in causis ⁊ pla
citis falsus contra veracem : ⁊ impius pre=
ualet aduersus iustum Abac.j. Et speciali
ter vbi verax est pauper:⁊ falsus est nũmo=
sus. In hoc casu potest pauper clamare iu=
sticiam suam ostendendo : ad iudices: do=
minos ⁊ alios:qui ad faciendum iusticiam
ordinantur:vsꝗ̃ ad raucedinem:potest etiã
curias sequi vsꝗ̃ ad lassitudinem ⁊ vite te=
dium:⁊ nõ exaudietur. Ubi falsus sine om=
ni clamore vel labore tantummodo manus
illorum cum nummis tangendo:exauditur
⁊ expeditur . Mirabile videtur:quod clamãs
non exauditur:⁊ mutꝰ auditur:⁊ causa est:
quia vnus venit in nomine nũmi ad quem
habent semper aures apertas. Alius in no
mine dei. Apud tales enim falsos assessores
⁊ huiusmodi bene tractatur ⁊ libentius re=
cipitur:qui venit in nomine nummi : ꝗ̃ dei
Nec mirum:quia quilibet libentius recipit
⁊ cum meliori vultu illum qui venit in no=
mine domini sui quem multum diligit ꝗ̃ il
lum qui venit in nomine domini quem nõ
diligit : quẽ non reputat dominum suum.
Sed talium dominus maxime dilectus est
nummus:quod innuit christus in euange=
lio:vbi docet quod nemo potest duobus do
minis seruire:innuens mãmonam esse cu=
pidorum dominum . Quod ergo mirum : si
venientez in nomine eius libenter recipiãt?
¶Iterũ citius auditur ille qui venit in no=
mine domini sui quem diligit ⁊ timet:ꝗ̃ in
nomine illius domini quem nec timet nec
diligit. Ita isti citius audiunt vnum veniẽ
tem cum nummis cũ paucis verbis:ꝗ̃ vnũ
qui clamat pro amore veritatis: ⁊ pro amo
re dei ⁊ omnium sanctorum. ¶Iterum sicut
in omni bello:vbi deus iuuat pars aduersa

vincitur sicut patet.B.ij.articulo.viij.Ita in placitis causis et negocijs huiusmodi: vbi iste falsus deus.s.denarius iuuat: veritas vincitur:quia ita manus illorum:in quorum manibus iniquitates sunt: fortificat in tangendo:quod eos fortiter agere et vincere facit.Et si non possunt manus omnium duodecim tangere abundanter:tangat saltem manus antiquioris vel potentioris patrie ductoris:et adhuc contra veritatem preualebit:quia ille vnus vel timore vel amore vel falsa informatione:qua factum falsissimum:antiqua tempora antiquorum regum et confessationes:que nunquam fuerunt in rerum natura narrando colore veritatis colorabit:et aliquo predictorum modorum alios post se ducet. Et sic in mundo isto falsitas preualet. Sic dominus et deus in dominio et regno suo.Et veritas in plano campo seu platea. In ista lucta:seu hastiludio vel bello:vbi falsi cum denarijs sunt ex parte contraria:etiam mediatores in negocio:sicut in duodena et huiusmodi: prosternitur. Et sic verificatur illud Esa.lix.Corruit in platea veritas.Sicut patet.A.xiiij.38.etc.

¶Sed cum veritas sit tam fortis quod te-
Ar.4. ste scriptura.ij.Esdre.iij.Super omnia vincit veritas:et eodem libro.ca.iiij.quod dixerunt omnes magna est veritas:et preualet mirabile videtur dictum:quod falsitas veri-
3 tatem prosternit.Sed hoc non debet esse mirabile consideranti locum et modum:et omnia auantagia que falsitas habet pro parte sua in illo bello. ¶Habet enim ex parte sua omnia auantagia que bellantes victores facere consueuerunt.Quorum primum ex loco est in quo pugnant. B. namque.ij.1.et B.xxv.6. dictum est: quod locus pro bello bene electus:multum pugnantes iuuat quod etiam sit in terra et dominio proprio.Et habeat circa se homines.s.qui eum multum diligant: et aduersarium odio habeant. Sed falsitas eligit sibi locum aptiorem:vtpote hunc mundum inter suos qui multum eam diligunt:et alteram partem magno odio habent. id est. veritatem:in dominio et regno proprio.Siquidem in hoc casu quod veritati negatur:falsitati conceditur. Sed hic mundus. id est. congregatio falsorum: negatur esse regnum veritatis. Ipsa enim veritas dicit regnum suum non esse de hoc mundo. De quo etiam intelligitur Osee.iiij.Non est veritas in terra: ergo regnum falsitatis esse oportet iuxta sententiam Augustini de ci.dei.In ciuitate inquit dei:rex est veritas scilicet in celo et in congregatione fidelium:lex: charitas:dignitas:equitas:pax:felicitas:vita:eternitas.Sed in ciuitate diaboli.id est. in congregatione falsorum:rex est falsitas: lex cupiditas:dignitas iniquitas:lis felicitas:vita temporalitas. In hoc enim regno.i.congregatione falsorum:habet totam altam iustitiam et ita potenter regnat quod alijs dat totam hereditatem:vitam et membra:qui his omnibus carere deberent:quia fortior latro vel homicida qui ducitur ad castrum:vel ad alium carcerem si sit de magno genere:vel sit alligatus alicui magno ductori:vel ipse vel amici eius habeant vnde conducere possint iudices assessores et patriam liberatur. Unde nuper cuidam roganti pro amico quem in carcere habuit. Respondisse fertur ille ductor: tace si manu duos coram iudice boues furatos haberet:ego facerem eum euadere.Ecce quomodo vitam dat cui non deberet. ¶Ex alia parte si fidelis homo habeat inimicos potentes:d minis vel muneribus patriam ducunt:indictatur:incarceratur et occiditur: quandoque pro terra vel manerijs suis: que illi potentes desiderant. Sicut Achab desiderauit vineam Naboth: pro qua habenda occisus fuit:sicut patet.iij.Reg.xxj.Aliquando pro odio et alijs causis. Patet ergo quod tantam potestatem habet nunc falsitas in ciuitate diaboli: quantam habuit olim Pilatus in ciuitate Hierusalem. Quia sicut ille Barrabam latronem liberauit et christum occidit. Ita nunc falsitas et falsi homines qui locum tenent Pilati:quia pugnant in propria patria in qua sunt audaciores: de qua etiam prouerbium est:quod in propria patria vacca fugat bouem sicut etc. Sed secus erit in regno veritatis.i.in alio seculo. Ibi enim veritas vincet:et falsos ponet cum Pilato:qui eius locum in terra tenuerunt. ¶Secundum quod iuuat in bello ad victoriam obtinendam est generis sublimitas. Talibus enim vt communiter plures fauent: et plures secum ducere possunt:plurisque aduersarij tales timent: taliumque libentius in matrimonium ducuntur filie. Et specialiter vbi generis sublimitatem comitantur multe diuitie:et largitas magna Sed falsitas de magno genere: vtpote que diabolum habet patrem. Ipse enim mendax est:et pater eius Joan.viij. Et cupiditatem matrem:quia communiter cupiditas parit falsitatem:quia propter illa sunt falsa periuria mercatorum falsa testimonia iuratorum et huiusmodi. Hec ergo multos habet filios et filias: quibus dicit veritas Joan.viij. Uos ex patre diabolo estis: et multos generos specialiter: quia multe falsitatis

sequuntur diuitie: quia tales in hoc mundo cito ditantur. Quod mirum ergo est: quod hec cum tot filijs et filiabus et generibus:tanta familia et exercitu: veritatem vincat: que in hoc mundo raro inuenitur? Quia diminute sunt veritates a filijs hominum. In ps.xj. et teste propheta Osee.iiij. Non est veritas:non est misericordia: non est scientia
5 dei in terra. ¶Tertium quod reddit hominem victoriosum: est familie et exercitus numerosa multitudo: sed falsitas maximam habet familie multitudinem: quia pauci sunt quin in aliquo puncto contra deum vel hominem falsitatem committant: contra deum iurando:et diuersis modis peccando. Et quis est qui in huiusmodi quando temptatur vel vana videt non peccat? saltem voluntate et habendi desiderio: et huiusmodi factis: et specialiter luxurie truffas leuiter accipiunt: et breuiter omnia que ad fidem nostram vel ad dei honorem vel anime salutem pertinent sub quadam transeunt negligentia et leuitate. Et sic contra deum operando ad familiam pertinent falsitatis non quia deum:sed quia seipsos defraudant: vnusquisque quilibet dicere potest illud Ecclesiastes.iiij. Frando animam in bonis. ¶Alij ad familiam eius pertinent faciendo contra proximum: infermendo:emendo:in vendendo:innocentes liberando: et innocentes condemnando: et damna eis inferendo: et huiusmodi contractibus: et tale falsitatis venenum:heu communiter et generaliter vbique:nec seminatur: et crescit cum mala herba que mala herba vrtica: in ortis et agris et extra domum: hec vero in domibus crescit. De qua Esa.xxxiiij. Orientur in domibus vrtice et spine quia in domibus et villis omne comitatur seruitium: et omnem venditat actionem:intantum: quod vix seruit quis vel operatur artifex:sine ista mala herba falsitatis: vix fit emptio vel venditio quin cum ea crescat in intentione vel facto ementis vel vendentis vel vtriusque:quia sicut di-
6 citur Hester.xvi. Callida fraude decipiunt vel ad minus se decipere intendunt: intantum quod vix venditur mensura bladi vel potus vel panni:quin ista herba in mensura crescat:quia in panno et blado pulchrum ostendunt exterius:et abscondunt peius interius: vel quod falsis vtuntur mensuris vel ponderibus:quando etiam potum malum vel aquam vino miscent: nonne falsitatem committunt? Uix sine ista ponderantur specimina vel alia que pondere venduntur:quia ibi antiqua et putrida nomine admixta:omnia pro bonis venduntur. Ibi enim hec famulantur vnam partem statere tenendo: vix sine ista soluitur pecunia: quia falsos denarios bonis admiscet. Uix emitur equus vel bos:quin ista pedem teneat etc. Uix venit aliquis simplex vel fidelis de patria ad emendum aliquid in istis magnis villis quin obuiet isti herbe:antequam redeat. Ita quod inimicus id est. diabolus superseminauit zizania. In numero.id est.in pecunia: que vt predictum est numerat: pondere et mensura:vt dictum est contra dei preceptum Leui.xix. Non facies iniquum etc. Nota.M.vj.8. Et intantum habet in crescendo efficaciam. Iuxta prouerbium mala herba cito crescit quod sicut zizania quandoque bonum bladum ad terram trahit:et illud quasi annullat. Ita hec intantum veritatem annullauit: quod modo verificatur illud Osee.iiij. Non est veritas supple in ore:quia quis nunc veritatem loquitur cui potest modo credi? quia Ps.cxv.dicit:omnis homo mendax. Non est
misericordia supple in opere: quia quis 7
nunc gratis mutuat indigenti: vel superfluitatibus suis subtrahit: vt indigentis defectum suppleat? Non est scientia dei in terra: sed scientia terrena est lucratiua. Sed maledictum:quia pauci videntur euadere: et specialiter de potentibus quin cadant: et aliquem punctum maledictionis seu excommunicationis contente in iure vel in sententijs prouincialibus: et contentis in nota carta:quam tenent. Furtum: quia vix est qui viuat de proprio. Adulterium: quia plus alienas quam proprias diligunt vxores. Mendacium:in omni arte tam speculatiua:que videlicet est lucratiua quam in mechanica: vt predictum est:inundauerunt super totam terram: quia omnes declinauerunt a veritate: supple ad falsitatem: per quos falsitatis familia multiplicatur: quod pro vno quem habere solebat in christiane religionis principio: nunc habet decem quia in principio christianitatis tanta erat falsorum paucitas: et admiratio: quod quando homines videbant vnum de falsitate notatum per vicum transire:se cruce signabant:digito eum quasi admirando ostendentes: et dicentes: ecce falsus homo. Sed nunc econuerso tanta est falsorum multitudo et verorum paucitas: quod si haberent viginti digitos vix sufficerent ad ostendendum falsos: specialiter quando est comitatus vel patrie congregatio. Inter quos tamen vnus digitus sufficit ad ostendendum fideles. Et adhuc forte digitus illi officio deputatus: esset ociosus pro magna diei parte:ita quod sicut quandoque

solebat esse in admirationis ostẽsione: sicut bubo de die. Ita nunc fidelis intantum q quãdo loquela est inter aliquos de istis curialibus vel hominibus magni status: et de senescallis et aduocatis: et huiusmodi. Si forte a casu ou loquẽtium aliquis occurrat fidelis illum cum quodam pondere & capitis agitatione quasi raritatem talium: et q̃ carum talem inuenire exprimunt admirantes: triticum inter tot zizania: et auem pulchram inter tot bubones: & agnum inter lupos. Nec mirum est si admiretur quomodo
f fidelis tot falsorum euadit insidias: quia facilius posset demonis effugere malicias per crucem suã: & aquã benedictã, & bonã vitã: & huiusmodi: sicut patet. C.xvij.38. sed per talia falsoꝝ nõ fugat versutias: q: bonis plus nocet: sicut lup⁹ plus nocet oui q̃ lupo: & in nocendo habet prudentiã propriã: et etiam demonis. Et sic patet illud Esa.xxxij. Fraudulenti vasa pessima sunt. Quid ergo mirum si falsitas & falsi tãta armati multitudine simul & astutia: veros vincãt: & veritatẽ opprimant? Et q: parũ cõtra veritatẽ pficeret falsorum multitudo: nisi essent inter se vniti: & cõcordes ad nocendũ veracibus: sicut facti fuerũt concordes & simul amicitia colligati Herodes & Pylat⁹ ad persequendũ christũ: sicut nec pdest magnũ habere exercitũ: nisi concors & vnitus. Ideo quartũ q falsos in bello iuuat contra veritatẽ est, falsoꝝ simul colligatio. Quia sicut dicit Naum.j. Sicut spine se inuicẽ cõplectũt. Tales em̃ spinis &
g tribulis cõgrue cõparant: pter sex cõditiones .j. spinis inuẽtas: cõmunius q̃ in arboribus fructuosis. Quarũ prima est: q spina spinã & ramus ramum cõplectitur: & sic mutuo se tenent q si velis veprem vel spinam ab alijs diuidere: ab eisdẽ retineris: & nõ solum sic spinã retinẽt: sed extrahẽtẽ pungũt & lacerant. Nota. P.iij.5. Sic falsoꝝ societas est ita cõfederata & in cõspirationibus: & mutuis supportationibus sunt ita cõplexi: q vix aliquis fidelis vel etiam ipsi maximi et veraces iusticiarij: qui mittũtur vt de talibus conspiratoribus & alijs iniurijs inquirant: possint aciẽ illorũ frangere vel ad veritatem deuenire: vel aliquam illoꝝ corrigere. Et ista alligatio exercitus diaboli: non solum est assessorum & falsorũ iuratorũ inter se: sed etiã inter iniuriosos barones & dominos patrie. Illi enim duodenarij: duodecim videlz diaboli apostoli: cogitantes vel que nõnullis nocuerũt: vel nocere intendãt in futurum: q etiam illi potentes in multis casibus eos iuuare possunt: nitũtur eis alligari: eisq3 in omnibus malis acquisitionibus et iniusticijs quas per eos fieri desiderant: quantum possunt placere: cogitantes si eis placeãt: q nullus eis nocebit. Improuide tamen cogitant: non quomodo a deo: sed quomodo ab homine protegantur: de quibus quãdo aperte iniuriantur et alij inter se altercãtur quomodo hoc facere audebant: vel incipere: satis cõgrue responderi q fuit alligatus falso: & qui hic est minister falsi. In aula inferni erit subditus diaboli. Illi vero mundi potentes videntes q in malis acquisitionibus et exheredationibus et alijs iniurijs: non poterunt in curijs et comitatibus sine talibus falsis iuratoribus et patrie ductoribus: propositum suum obtinere: nec sine falsis ministris multa colligere: eis dant robas et feudum et amicitia eis colliguntur: eosq3 in malis factis suis supportant: & cõtra deum & rationẽ defendunt. Et ita patet q talis est alligatio inter falsos de patria et dominos: qualis fuit inter iudeos et Pylatum in christi crucifixione. Ipsi enim volentes eum crucifigere: propositum obtinere non potuerunt sine Pylati adiutorio & potestate. Nec ipse illud facere potuit sine ipsoꝝ falso testimonio. Ille ergo eos iuuat potestate: et ipsi eũ falsitate. Sic in proposito: potentes falsos supportãt potentia: & falsi potentium complent voluntates suis falsitatibus: & ista de causa complectuntur: & mutuo se tenẽt spine. Iter vepres vt spine significẽt altiores dominos qui cõmuniter altius ascendũt: vepres vero inferiores falsos ministros et amicos. De quibus Esa.xxxij. Super humũ populi mei spine et vepres ascẽdent. Ipsi vero falsi inter se in falsitatib⁹ suis confederati sunt. Primo vt mutuis adiutorijs incrẽtur: et in comitatibus vnus aliũ lucrari faciat in his que agenda sunt de hundredo seu cõtracta sua: vel quãtum ad innocentium suppressionẽ: vel quãtum ad nocentium liberationem. Et alius idem ei faciat de contracta sua: sicut patet. A.xiij.34.&.35. Et. A.xxj.26. Secũdo vt periculum euitent: sciunt enim vel veresimiliter timent: q si vnus illorum corã iusticiarijs: & huiusmodi esset de conspiratione vel falsitate conuictus: ne simuliter ipsi puniantur: vel ne ab illo qui secreta illorũ sciret qui in tali casu gauderet socios habere in penam: accusarẽtur. Et sic idem q latronibus eis cõtingit: qui timẽt ne socij capiãtur: nõ quia eos diligant: sed vt ipsos in latrocinijs timent vel ne appellatores ipsorũ fiãt. Sic ergo cũ magnis & etiam inter vepres et

spine iste. De quib⁹ Esa.vij. Vepres & spine erunt in vniuersa terra: fiunt cõtra veros & veritatẽ: & etiã contra correctionẽ ppriam fortes. Unde beatus Greg. in moral. super illud Job.xli. Una vni coniungit: & nec spiraculũ quidẽ incederet per eã. Reproborum inquit vnitas bonorum vitam tanto duri⁹ premit quanto se ei per collectionẽ durius opponit. Et ibidẽ q diuisi corrigi poterant: iniquitatum suoꝝ pertinacia vniti perdurant: suntq3 audaciores ad resistendũ: sicq3 peruersos vnitas reprobat: dũ eos pcordat & non solũ sic seipsos defendũt: & mutuo se iuuant sed etiã volentem spinam vel veprẽ extrahere .i. corrigere pungunt: sicut patet
h C.xvj.44. Nota. U.viij.41. ¶ Secũda conditio in spinis & tribulis inuenitur q serpentes & animalia venenosa cõmuniter sub eis habitant. In sepibus enim talia oĩa cõiter inueniunt. Ita sub alis & protectione falsorum hominũ: latrones: homicide: pugnatores: falsi ribaldi q̃ puniri deberent: habẽt refugium. De quo in Ps.ciij. dicitur refugium herinacijs. Et nõ solum malos extraneos sic protegunt spine iste: sed etiam cõmuniter pessimã habent familiã: q: scḋm iudicem populi & ministri eius. Eccl'iastici.x. Et princeps qui libẽter audit verba mẽdaciũ .id est. domin⁹ falsus: oẽs ministros habebit iniquos Prouerb.xxix. Quia qualis dñs tales diligit amicos talẽ vult familiã: sicut ergo sepes facta est habitatio serpentum: & spelunca animalium rapacium: sic domus illoꝝ facta est spelunca latronum: quibus dicit Mar.xj. Et luce.xix. Uos autẽ fecistis eam speluncam latronũ: in qua diutius defendũtur q̃ in ecclesia: & in habitaculum draconum Hiere.x. Ibi vulpes foueas habent Matth.viij. ¶ Et sicut sepes talia animalia quãtum possunt sepem defendũt quia qui dissipat sepem mordebit eum coluber Ecclesiastes.x. Et quis auderet sepez inuadere in qua esset draco magn⁹? sic predicti magni tales taz extraneos q̃ pprios venenosos in tantum defendunt: q si quis velit eos indictare vel attaxare vel incarcerare vel de peccatis suis eos corrigere: multiplices eis si magni sint qui hoc attẽptant fundunt et fieri procurant preces & literas Si vero vicini sint multiplices: contra eos excogitant malicias. Idem etiam venenosi spem suam intantum defendunt: intãtũq3 eius voluntati sunt parati: q canes ad vocem venatoris non sunt paratiores ad predam: vel falco famelic⁹ visa aue q̃ ipsi sunt ad faciendum quicquid ille magnus defensor eis dixerit: si voluerit quempiam verberare vel predam capere vel spoliare vel occidere: non restat nisi quod dicat sicut dicitur canibus: hoc fac hoc: & facit: vel si statim facere non poterunt: sicut aucupes auibus. Ita illis insidiãtur: vsq3 illud quod iniustuz est impleuerunt. De quibus Hiere.v. Inuẽti sunt in populo meo impij insidiantes: quasi aucupes laqueos ponentes: & pedicas ad capiendos viros: sicut decipula auibus: sic domus eorũ plene dolo. ¶ Tertia i
conditio est: q semen bonum inter spinas crescere non potest: ita nec semẽ verbi dei inter tales: teste christo qui dicit Luc.viij. Orte spine suffocauerunt illud. ¶ Sz tamen spine arborem bonam inter se crescere permittunt: in qua permissione isti spinis peioris esse conditionis dignoscunt: quia isti quando aliquam tractare intẽdunt falsitatem vel conspirationem: ita compacte & prouide ordinant exercitum suum: q nullũ fidelem inter eos admittunt libenter: verbi gratia. Si quis indiget falsa duodena: nititur quantũ potest multis prelocutionibus et cogitationibus ita procedere: quod omnes sint falsi: q munere vel amore vel timore velint falsitati condescendere. Ecce quomodo ordinator exercit⁹ diaboli astute ordinat aciem suam. Si vero ppter exceptiones quas pars facit aduersa: illi quos sic ad bellandum contra veritatem congregauerunt repellantur: vel aliquis illorum ab apostolatu illo in quo omnes sunt Judas & null⁹ Andreas excludatur loco cui⁹ oportebit fidelem & prius incogitatum habere hominem. Alij illum nituntur multis persuasionibus: promissis & minis ad suas falsitates inclinare: sicut illi falsi nitebant Micheam propheram ad falsum inclinare. iij. Reg.xxij. Dicentes ei q bona regi diceret: sicut alij falsi dixerunt. Ecce spine iste non permittunt arborem bonam inter eas crescere: quia si noluerit spinis inclinari: sicut lepus venabitur: in omni curia causam amittet: statimq3 dicent illud quod legũtur iudei dixisse de christo Sapien.ij. Circumueniamus iustum quoniaz inutilis est nobis & contrarius operibus nostris. Et sic talem habebunt persecutionem a falsis vicinis suis: qualem habuit quondam popul⁹ dei a saracenis: q sicut dicit.j. Mach.j. Apud quẽcunq3 inueniebãtur libri testamenti domini. Et quicunq3 obseruabat legem domini: scḋm iussum regis trucidabatur. Sz beati qui persecutionem patiũtur ppter iusticiã Matth.v. Beatus qui in omnibus talibus

perfecutionibus proueritate reſpõdebitis.
reſpondebit prudens Michæas ad. Reg. xxii.
Vnus tm̃ dominus: qua quærunq; bure
13 mihi dominus: hec loquor. ¶ Quarta
conditio vera: et ſpinarum eſt: q; omnis
et agnum inter eas palcentem vel commo-
rantem vel eas tangentem: lædunt et pun-
gunt: et lana ſpolia: et nam ſi ſit tota nuda:
quod non habeat niſi unum manipulum:
etiam: und aduersum ſit peccatum. Sic prin
cipi falſi: fidelitꝫ: ſimplicitas inter eos ba
bitantibus: multiplicitet nocent: z necessi
querunt occaſionem. Et ſi qua parsum la-
nam ad eſt: parua bona fore habuerunt: ſi
lis eos ſpolia: ntq; ſi non habuerunt niſi
vnam bonam: acram terreprope terram il-
lorum: ſalum malo cambio: vel alio modo:
ſicut Achab vineam Naboth: vi. Reg. xxi.
acquirere nituñt. ſi non habuerint niſi vnã
equam vel aliud animal: vel ſeruum: vel
quodcũq; quod deſiderabilis eos ſeruã
dare nituntur. Et ſi non habuerint niſi vnã
vaccam vel gallinam: quando per patriam
tranſeunt: illam capiunt z rabiam ſolũmo
Rois. Num. c. Cece quomodo ſpine illa ta
nam auferunt cum bona pelle. Malediet
ouium tonſores. De ſtbus Mcdoc. ti. Cui
volenter roſilis pellem illorum deſiper z
carnes ꝛc. Et ſic ab eo qui nõ habet: ſupple
niſi modicum: z quod habet: auferatur ab
44 eo Mar. iiij. ¶ Quinta conditio vera et
ſpinarum eſt: q; fructus multum aptum
non portant: niſi pro pocie. Ita neceſſitat
per fructus in ſacra ſcriptura opera intelli
guñt. Iuxta illud Matth. vij. A fructibus
id eſt operibus cognoſcetis eos. Cum ergo
talium falſorum mala ſint opera: z diabo-
lo delectabilia: cõgnũe dicere poteſt q; fru-
ctꝰ portant pocie placentem infernalibus
Illi enim ſicuthea: ſunt malefactꝛs Matth.
xv. in qua chriſtus fructus nõ inuenit. Cũ
ergo teſte chriſto Matth. vij. Omnis arbor
que non facit fructum bonum: excidetur et
in ignem mittetur: ſequitur ꝛc. ¶ Septa ve
panum: z ſpinarũ condino que ex quinta ſe-
quitur eſt q; vndecit in ignem eternũ mit-
tat. ſi. Reg. xxii. Pœnaria torce quaſi ſpi
ne excellentur vnuerſi Iſa. xxvij. Spine cõ
gregate igne comburentur: vt ſuccedat fo
nar: z flamma inferni. De qua Iſa. ix. Sicut
ſa eſt quaſi ignis impietas: vepꝝm et ſpinã
vorabit. Psalm. lxvij. ¶ Sic ergo quartus
quod falſos contra veritatem nuare eſt il-
15 lorum colligatio. ¶ Et parum eſſet ſimul te
nere niſi etiam modus z aſtucia z cautela
interuenirent: qꝫ nulla froquiter plus in bel-

lo ſuuantiſq; fortitudo. Ideo quinto q; hoc
ſeo nuat: z falſitatem victoriam ſine
rit modus dicit q; procedenti. hoc quoq;
ſciendum: q; in modo ſuo tempus omnia
ſunt anteciuſto: quia de antiquiſto nemo
q; decipiet populum tribus modis minuit
libus: meminerãtur z terrendo. Primo
de eo verificet illud. i. Ioã. ij. Antichriſtus
venit: nũ anteciuſti multi facti ſunt. Ideo
teles multiplicibus. Et enim ego cunctis
ueniunt diabolicq; qua ſicut diabolica ſub
tentat z delectabilia offert: ut inſtar omni
mia. Ita illi tanti ſimplicitas vtinos alia
qua parua z delectabilia: facianꝫ ne eſſe
z pulcheq; loquunt: quouſq; quod aquas
habuerint. Eſt tamẽ in eis diſſimilando q
bus ſubſtantia: Et videtur quãdo
requa z tanꝫ ingenio pꝛpio z etiam ꝛpo
u. Sicut enim demon q; in ſcutua pupuerit
odoribus: ita in ſuo pectore nil poteſt ſe
q; homines cum fugerent. Ideo ſtbus
ſuos mittit diſcipulos in quibus loquun
¶ Secundo qua ille hereditate eccleſiã
inſtrop pcinatꝛ virtutem terrent. Et ſic
da cautela vtuntur Jude ptochotos vnde
de Sampſonis Judicum. xvi. et Ioã. ix.
Regum. xx. De quibus in pꝛpꝛij. Loqui
tur pacẽ cus pꝛorimo: qua nil poteſt
loquuntur ſi latrones z falſi nominus
ta autem in cordibus eorum: diremet. ꝛ.
In ore ſuo loquuntur pacem cum amico ſuo
et occulte ponit ei inſidias. ¶ Eſt ergo
duo falſitatus ſpeculiter comment pnple
rus de Antichriſto. Duas partes dñi.
Regum. xvij. Qui videlicet volant esse
bus dominus contrarijs ſeruare ei placen
Tales enim mediatoꝛ duos affimulatuꝛes
inuidentia equo cum qui eſſeuare vultum
quia ipſi tam vendenti ſi ementi pulcre
loquuntur et abstragꝛ parte quandoq; ma
nera accipit vle falſet ꝓfeneratꝛ tamen
uis pars inſidias ponit: qua vnam deo
pꝛret quandoq; ambas: quia illi quem in
natꝛin facto vendituꝛus: item pꝛrauus
erat in contractu emptionis: et ſemper ta
men amicum ſe eſſe aſſert: magnus in
menus. Si vero pars ſeruens ſe ecꝛptum
illum de deceptione reptehendat: quibus
dam cautis verbis ſeeruſatꝛ decernuntq;
ſignis vel vultibus cum de ſeſeu pꝛomis
nuit. Unde de quodam tale fertur: quod
modo vim parti ſe cum vertendo et aucu
re ſolebat oculo: et ſæpe indicare: quasi
dicere vellet ꝓo vobis. Aliquando vero ſolẽt
idem facere. Quando vero vnus falſe à

nemptum malum ſuum ſecuꝝ plangere ſo
lentes nec verecnonꝫ fec vbi ſtimuli ſunt.
nouſtis pꝛo vobis? illud enim ſignũ quod
ſtet ibi: fuit quod non vidi pꝛo vobis.
Si vero vnus de mercatione ſua gaudebat
gaudere ſolebat: aſſerens ibi ſecuſſe
dominus poterebat fallꝛ: qui inter mercatoꝛes
ſtet: ſimiliter ſe occulte quaſi medium
quam mercatoꝛum: ſtbus ſuis ꝛpꝛobꝛia
ſimiliq; quando ei loquuntur: quod tam
ſus facerꝛpo eo fuit pro patre ſuo vel
ſtbus: et tantum poteſt de ſe confidere. Et
idem dicit patri alteri. Et vtrãq; partem de
cipiet qua quãdo eam vno illorum qui
alteri inſidiatꝛes: et obloquuntur vel querꝛ
ſpondo ei nocere poterꝛ: et vti placeat
mentem ille deprehendat quod ei alteꝛ
mittere: eum eodem inſidiatur. Sicut ꝛa
ter. Ab. ꝛpo. Et pꝛetquinit eum de alteꝛo:
eodem modo ſe habet ad illũ ꝛ vti ſi placet
placeat in ſeruitꝛe ſuo fidelis confeſſionis
ſeruatꝛ queꝛ ad alteꝛo audiuit. finaliter
mus ſimulcorum alteri dominꝰ ſuus pꝛetendit
quando vnus inimicorum alteri dominꝰ
vtuletꝛ eum ſeo plangit affeꝛens ſe cum
mmmuſſeꝛ cum gaudente gaudeꝛe. Ideo
quo pꝛouerb. xxvj. Sicut nouus eſt qui
mentitaneas et ſagittas in mortem: ſic vir
qui fraudulenter nocet amico ſuo. ¶ Ter
no vltio cautelaꝝ et modum ꝛ conditiones
nonꝫ habentes eundem canis: tam nomine.
Pro quo ſeruꝝ quod eſſe fortis et a domo
ſuo in quodam maneꝝo ad cuſtodiam
mentatꝛ: ad tempus cuſtodie eius de
os minus curantes: cum famem paterentuꝝ
alimentus iuxte lupo ſe aſſocauit vel lupe
cum eis prædam exeraut: circa cuius ꝛ
ptorem minus ſe euitabant: et ſocietas eoꝝ
ſtagtam ſibi mutuo offendebant: domino
rem ſuum: et ſic ſuꝝ ſtbus ſuis ſimiliq; ſe
ſimiliq; ſtbus cum lupo de nemoꝛe pꝛe
dam querẽdo venit: qui ſtarim vt magiſtꝛi
ſtus vidit: ſuper lupum ſe vertit: ipſumq;
cedit. Talem amicitiam tempoteinferiꝛ
tus: famus vel neceſſitatis facuntꝛ mul
ꝛum deo. Sicut patet. C. v. xo. Sed ſe fri
bulationꝛ in ſtra laboꝝ: cum dominꝰ
ſus diabolo cui pius ſeruuerſit: contra bel
ſeruuntꝛ ꝛc. ¶ Terꝝm talem amicitiam
ſeoꝝ nonnulli cum ſeruꝝm dominꝰ ſi
cum dum panis in angulis: qui quando
dominꝰ illorum incꝛcerabantuꝝ: vel cuſti
vel fugã de ꝛra patiebãtuꝝ: minuꝝs ſtus
ſeruuntꝝ et fidelitatem et amicitiam ſi
mittamus ex promiſſoꝝ: quod non mꝛos
dem facere. Quando vero vnus falſe à

dominꝰ eum pꝛiorum ſpoliationem exercue
runt. Dominꝰ vero pꝛioribus ad pꝛopria
vel ad ſolita redeuntibus ſuper lupos qui
bus interim affocebant ſe verterit: ſtbus
occiderunt: non habentes reſpectum ad ti
ramentum quod fecerunt: vel ad fidem vel
ad veritatem. In opere ſequenti oſtenden-
ſequod in foꝛo illo nichꝰ temporis
fuit in eis fidelitas: ſed ſola expectatio: vt
viderent quis vincerꝛ. Sicut ille. C. v. ꝛ.
Et ecꝛ una parte magꝛs poſſent habere ami
tagium et fugere dominum. De quibus. ii.
Thim. iij. Pꝛophecantur Paulus dicens.
Erunt homines ſeipſos amantes pꝛodito-
res pꝛoꝛerus ꝛc. Idoꝛa ibn. c. vi. Et. ꝛ. ꝛ.
ros. Et ſic eſt etiam amicitia falſorum bonũ
num admixtum inter quos vnus falſus ꝓ-
ter pactum vel iuramentum ad aliquod mane
tagium lupo ſociatus: ſi poſtea videꝝ illos
lupum potentem habere aduerſarij a quo
poteſt magis habere auantagium: ſi non
poteſt vero pꝛo tantum ſimulare quere ei
ra lupum ſe vertit. De quibus omnibus
ncit dominus Dicentes. vi. Quod ſunt am
bulantes fraudulenter: vinuerſi cotꝛapti.
¶ In illo vero facto in quibuſdam cau
bus: ſed pꝛeciuſtiſſimus affimulatuꝝ: qui
mature inculdant canda depoſitio: quaſi in
bil male cogitantemnec latrantꝝ intuꝝ: nec
dcant. Chiarro tali vtuntur falſi: cautela
quandoq; contra fideles: vel etiam contra
alios falſos: quali fecundum fabulas vpes
bantur lupi contra canes. Talꝝ enim fecu
dum fabulam illam volentes canes expu-
gnare: eidem ne eoꝝ panetates reſpectu
multitudine adueꝛſatoꝝum: cogitare
runt quod ſine cautela vincere non poterẽt
Conſilio ergo diffinitꝰ fuit: quod aliquos
de canibus ad partem ſuam allicerent: per
naliter etiam ipſos vincere adiutoꝛes. De
commum ergo conſilio talem circa hoc cer
cauerunt cautelam: alloquebantuꝝ canes
eundem cum ipſis colonis: dicentes: vos
er nos eundem nature ſumus: hoc enim
forma corporis et pilorum oſtendit color.
Eequo enim fumus eundem naturꝛ: luce
forte ad tempus inter homines moꝛari ſi-
mus: inaturale nos: et ſtbs de parte noſtra in
pugna contra canes ſtbs eoꝝ ſtbus victoꝝ
ſimpetorum vna amicitia et iuramẽ ideꝝ
inter nos mandat. Talibus perſuaſionꝝ
bus vos canes eundem cum lupis colorꝰ
lupis auxilium pꝛeſtituꝝt: z canes ca
nes occiderunt: quibus occiſis: ſurreꝝnt
lupi contra canes illos eundem colorꝰ: et

ſtbus
Canes
pertes-
ſoſiſti-
mu.

Exem.
Lupi z
canes.

illos etiam occiderunt. Tali cautela proce
dunt nõnulli contra latrones vel sibi infe=
stantes: vno enim capto multa ei promit=
tunt: vt alios ostendat: vbi etiam ⁊ quomo
do capi poterunt: quibus captis ipsum cũ
eis suspendunt. Sic etiam procedit diabo
lus cum quibusdã peccatoribus: ipsis om=
nem ostendens amiciciam: eosqȝ que in eis
agere voluntur iuuans: vsqȝ per illos alios
confundat. Sicut patet. C.vj.51. Quibus
peccato ꝯfusis: ipsos etiam confundẽtes cũ
ipsis finalr ad ĩfernũ trahẽdo ꝯfundit. Sic
etiam procedunt iniusti dñi: cõtra illos qui
bus nocere vel a quibus auferre volunt per
suos balliuos ⁊ ministros: per quos cũ qđ
desiderauerunt compleuerint alios spoliã
tes: finaliter ipsos etiam per quos hoc fece
runt: spoliant in vita vel in morte. Idẽ etiã
ad literam accidit in ianua quadam italie
ciuitate in briga inter illos de spinolis ⁊ de
auria: eadẽ adhuc vtuntur cautela falsi ho
mines: pcurant enim frequenter multis p=
missis ⁊ allegationibus ꝙ homines quos
in nullo diligunt: sint ex parte sua contra
alios quos persequi intendunt: quibus vi
ctis: ipsos etiam in persecutione adiutores
persequuntur. Et sic verificatur in illis il=
lud Prouerb.xxvj. Qui operit odiũ scȝ quã
tum ad illum cum quo contra tertiũ amica
biliter loquitur. fraudem loquetur scȝ con=
tra vtrunqȝ. ¶ Quinto tali vtunt falsi cau=
19 tela: quali vtuntur qui volunt aduersario
rum vincere exercitũ. Nituntur enim discor
dias facere illi inter hoĩes exercitus ⁊ prin=
cipes: vel saltem inter inferiores homines
exercitus: sicut ptȝ. B.ij.3. Ita isti videntes
partem aduersam esse fortẽ: nituntur inter
eos discordias seminare: ⁊ vnũ ab alijs se=
parare. Uerbi gratia: vnus talis vidẽs ali=
quem contrarium esse cum dño terre bene
vel alio magno: cogitat quomodo per accu
sationes vel quascunqȝ malicias illã diui=
dere poterit amiciciam: vt facilius aduer=
sarium vincat: ⁊ eo citius tales ꝓponũt bi=
llas ⁊ accusationes: quo amplius estimãt
dñis illis placere: qui ex talibus accusa=
tionibus ⁊ brigis tẽporaliter multa lucran
tur. Et sic mutuis brigis seipsos cõfundũt
⁊ dominos ditant: seipsos dico: quia sicut
vnus nunc aliũ accusat quando ipse accu=
sans regnat. Ita alius illũ accusabit quan
do tempus mutabitur: neuter vero aliquid
lucrabit: sed aĩas suas perdent: ⁊ dñs lucrũ
habebit terrenum: vt de vtroqȝ illorum veri
ficetur illud Prouer.xij. Fraudulentus ve=
ro inuenit lucrum. ¶ Iterum tales falsi re=
uolutores assimilantur buboni: sicut patet
E.ij.4. ¶ Iterum assimilantur diabolis fo=
carijs sicut patet. A.xiij.36. ¶ Iterum assi
milantur colubro: sicut patet. A.xxv.11. Qđ
ergo mirum si falsitas cum omnibus hũs
quandoqȝ auantagijs ⁊ cum alijs hũ quo
tatis: ⁊ cũ tota familia sua: veritatẽ cũ sua
parua familia vincat? Qui tamen melius
se a falsitate cum suis ministris custodiũt
si fecerint qđ hortatur deus Hiere.ix. vnus
quisqȝ inquit se a proximo suo custodiat: ⁊
in omni fratre suo nõ habeat fiduciã: quia
oĩs frater supplãtãs supplantabit. Et oĩs
amicus fraudulenter incedet.
¶ Ex qua auctoritate patet etiã ratio ⁊ cau
sa ⁊ veritas tertij articuli: ꝙ vicȝ falsorũ pe
riculosa sit societas ⁊ amicitia: seruitus ⁊ do
minium. ¶ Primo qȝ decipiũt. Pro quo ad
scĩedũ: ꝙ in istis sicut in alijs quibuscunqȝ
ꝯtractibus: cõfidẽs in eis est sicut qui pedẽ
ponit super rotã: que ita situat: ꝙ cito mo
uet ad leuẽ tactum. In illa enim qui credit
stare decipit. Et quãto fortius eã pedibus
premit tanto velocius ⁊ durius cadit. Sic
in ꝓposito qui pedẽ cõfidentie in quocunqȝ
negocio figit ĩ falsos. De qb⁹ in pñ. Ponẽs
Pones eos vt rotam decipiet: ⁊ quanto pl⁹
⁊ familiarius in eis cõfidit: tãto turpi⁹ de
cipietur: qȝ nõ est peior hostis: q̃ domesti
inimicus: qȝ ipse melius decipere põt. Cõfi
dẽter ergo se super illos in quacunqȝ polli
cia appodiãs: est sicut qui se appodiat su=
per baculũ arundineũ. Sicut ergo cõfiden
ti dicitur. iiij. Reg. xviij. Speras in baculo
arũdineo atqȝ cõfracto egypti super quẽ si
incubuerit homo cõminutus ingredietur ma
num: ⁊ perforabit eã. ¶ Et licet ad tempus
falsitatẽ suã dissimulẽt: ĩ fine tñ eã ostẽdũt
more ferociũ aĩaliũ: sicut leonũ ⁊ hmõi que
aliquotiẽs in fine magistrũ suũ occidunt
qui eis multis annis seruiunt. Sic isti qñ
sunt feris peiores: qȝ fere solũ seuiẽdo nocẽt
Isti nec tam seuiẽdo q̃ blãdiendo: excepto
ꝙ peius nocent blãdiendo ⁊ familiãdo: qȝ
sub isto colore simplices in eis cõfidũt: ideo
qua confidentia tempore viso oportuno: ex
heredant: furantur occidunt ⁊ produnt: qui
bus dicere cõgruit illud Jude. Quẽcunqȝ
osculatus fuero: ipse est tenete eum. Prolis
ergo verificat illud Ecclesiastes.vij. Me
lior est ira risu. ¶ Iterum non solum deci
piunt ad modũ rote: sed etiã ad modũ falsi
libri: in quo bonus clericus subito legens
decipitur. Et ad modũ false monete decẽ
cte. Sicut enim tempore obscuro non bene
discernit falsa moneta que similitudinem
bone

bone habet a bona: que tamẽ declaro die a
bona discernitur et a fideli viro perforatur:
vel in ignem mittitur. Ita falsi in nocte hu=
ius vite. De qua infra. M.xi.52. Quia etiã
velamẽ corporis habẽt super faciẽ: qȝ etiam
sub veritatis similitudine, in verbis ⁊ cõuer
satione ficta falsitatem suam ostendunt: mẽ
tientes se veros esse christianos. More quo=
rũdam qui fingunt se esse magnorum nun=
cios: vt lucrentur et honorentur. Sic isti fin
gunt se bonos esse. Et ideo sicut falsa mone
ta similitudinem bone habens non autẽ va
lorem vt dictum est ab alia faciliter non di=
scernitur. Ita nec falsi homines. De quib⁹
Hiere.vj. Argentum reprobum vocate eos:
ab alijs faciliter discerni non possunt: pro=
pter predicta impedimenta et causas. Sed
etiam in morte et in die alterius seculi omni
bus predictis velaminibus malicie sublã=
tis: quando manifesta erunt abscondita cor
dium omnib⁹ hominibus et spiritibus, tũc
aperte apparebit: qualis: q̃ falsaqȝ sit mo=
neta illa in fine quippe hominis denudatio
operum illius. Ecclesiastici.xi. Tunc sciet
quilibet respondere ad questionẽ qua que=
ritur. Math.xxij. que nunc est satis obscu=
ra. Cuius videlȝ est imago hec: ⁊ superscri=
ptio: que videlȝ in animab⁹ depingitur fal=
sorum: Sicut etiam falsa moneta in igne cõ
flatur: quia fidelis homo in thesauro suo
eam non ponit. Ita illi tunc in ignem mittẽ
tur inextinguibilem. Matthei.xxv. Et tunc
apparebit qđ falsum est ꝙ conflauit. Hiere.
2. Secundo quia inficiũt sicut leprosus vel
11 ouis morbida. De quibus. E.vij.11. Qđ pa
Exo. tet quod fertur de duobus talibus falsis in
ma patria: quorũ vno mortuo filius ei suc=
cedens ad quãdam talium iuit cõgregatio=
nem: sicut ad comitatum ⁊ huiusmodi: quẽ
ali⁹ falsus ratione amicitie paterne ad par=
tem ducens: ipsum informauit de quodam
falso iuramento qđ iuraret illo die: ⁊ lucra=
retur dimidiam marcam anglicanam. Iu=
uenis vo adhuc tenerioris conscientie: respõ
dit se hoc facere nõ audere: propter dei offen
sam et anime sue periculum. Cui inuetera=
tus dierum malorum: tali inquit modo pa=
ter mus lucratus est multa: sic etiam ego:
sic nos omnes. Et sic oportet te lucrari ⁊ sic
facere: si vis in patria ista viuere. Ecce non
sufficit falso falsitas sua: nisi etiã alios ta=
les faciat: sic sepius peruersus: alios per=
uertere nititur. Et sic prophete ⁊ predicato=
res diaboli: alios cum eis prophetare fa=
ciunt. Et nox nocti indicat scientiã. in Psal.
xviij. de quibus Hieremi.xxiij. Falsum pro=
phete vaticinantur.
¶ Nec est mirũ ꝙ falsi sunt hominibus infi Ar. iiij
deles: propter duo in quibus illorum ma=
xima ostenditur stulticia. ¶ Primo: qȝ sunt 23
deo infideles. Secundo: quia sunt sibiipsis
infideles. Et qui sibi neqȝ est: cui alij vnq̃
bonus est? Ecclesiastici.xiiij. Qđ enim mira
bile: ꝙ sint infideles homini: qui sunt infide
les deo: qui tanta fecit pro eis. Sicut patet
A.xxvij. Antiqui enim sapientes hoc habue
runt tanq̃ principium: et infallibilem veri=
tatem: ꝙ videlȝ falsus deo: esset falsus ho=
mini. Sicut patet de Constantino impera=
tore. D.xij.5. Sicut etiam patet per hoc ꝙ Exm.
Alexander respõdit samaritanis derelictis
ex decem tribubus cum eius peterent domi=
nium et protectionem et promitterent ei fi=
delitatem. Quomodo inquit mihi fideles
esse possetis: qui deo qui maiora pro vobis
fecit q̃ ego facere possem: semper infideles
fuistis? Si mandata dei non custodierunt:
quomodo mandata hominis custodirent?
Et tamen in falsitate contra deum maximã
ostendit stulticiam: quia faciendo cõtra ho=
minem: illius aliquo modo vindictam: et
aspectum et noticiam et falsitatis cognitio=
nem subterfugere poterunt: faciendo vo fal
sitatem cõtra deum peccando: ipsius cogni
tionem et visum ⁊ vltionẽ nullo modo sub=
terfugere poterunt. Sicut ergo quilibet di=
ceret illum stultum qui furtum committe=
ret in presentia iusti iudicis terreni. Ita
stultum dicere potest: qui falsitatem cõmit=
tit in presentia iusti iudicis celestis: qui con
templatur bonos et malos. Prouerbio.xv. 24.
¶ Secundo illorum ostenditur stulticia in
hoc ꝙ sunt sibiipsis falsi: seipsos decipien=
tes: apud mundum enim diceretur stultus
mercator: qui ꝓ re vili et incerta ⁊ parui va=
loris: plus daret et laboraret: et sustineret ⁊
expenderet q̃ pro re sibi magis necessaria ⁊
vtiliori et preciosiori: verbi gratia: qui pl⁹ da
ret pro panno pessimo ⁊ qui nõ duraret per
annum: q̃ pro optimo qui duraret per totã
vitam. Iterum qui plus daret pro vno ani=
mali vel pro re mobili: q̃ pro regno: vel si ꝓ
vili veste vel animali: vellet tam preciosam
vestem ⁊ regnum perdere. Sed falsi sunt hu
iusmodi: quia freqnẽter a rabis quas a do=
minis accipiunt falsitatẽ cõmittunt ⁊ etiam
vestem gratie. Iterum plura sustinent et
dant: et carius tam expendendo q̃ sustinen
do emunt paruam mundi cupiditatem: de
qua ad diem non habent certitudinem: q̃ re
gnum celeste: quia frequenter auditum est:
ꝙ pro falsitate quam fecerũt: et pro cupidi=

sua acquisitione verbera et etiam mortem
sustinuerunt: et vitam propriam dederunt:
vbi nan ꝫ actum pro veritate fuit manuti-
vel enim membrum dederit. plures enim
memoratur habet falsitas ꝫ veritas. Sicut
patebit. L. Lxx. xl. c. 1. ¶ Iterum apud
mandum fluctus secretarii qui totaliter in-
tederet alienus negocijs et reb⁹. Et res suas
omnino negligeret. De tali enim vicem nec
ren: fatuus est qui alio de offrie illo ex-
petitur: et ad propria redire cogetur: vbi n
hil boni inuenit. Ita potest dici sine qui
totaliter expiditari deberunt: et falsitatem
circa illa sollicitantur: et de rebus propriis
tel est de anima et cuqueta: ꝛ huiusmodi nō
cogitant vel curant: ꝫ falsi et male intigun
et iam peredetarem fuam in alio seculo do-
nus operibus inflantare nolit. ¶ Quasi nō
tem tales sunt falsitatis ostendutur ratione.
Ille dicitur falsus: cuius verbo credi nō po-
test. Sed ifi sunt huiusmodi ergo ꝫ. Pro-
batio minoris: si queratur ab eis an diligāt
aliquam rem terrenam pluſꝫ ipſos de-
cent ꝫ non: et tamen ifi dicto credi non po-
test. ꝫ in opere illud ostendunt esse falsum:
quia in opere videmus: ꝫ omnes denarios
volunt habere verosse: et omnes res exteno-
res bonas. Et si inuenirent vnum denarium
falsum displiceret eis ipſos ꝫ vo volunt ha-
bere falsos et malos: nec eis hoc displiceret:
sed bene placet. Quia ergo ostendit ꝫ plus
diligunt rem suam ꝫ denarium et alias
suas res: ꝫ ipſos: quia illud cui bona plu
ra volunt: plus diligunt. Sed aliqs rebus
plura bona vult diligunt plus eas diligit.
Maiorem meum concedem. Minor patet
quia peccatus volunt fidelitatem: quam no-
luntas ipſorum. Animalib⁹ bo finis volit re-
tam fortunam ꝫ huiusmodi: sibi ipſis hic
mortem culpe: poſtea mortem eterne pene.
Opera enim illorum hoc volūt. Ipſi nolit
ꝙ animal illorum in foueam cadat. Et ipſi
in foueam cadere volunt infirmitemo ergo
es credat: quia do dicunt: ꝙ plus ipſos res-
bus suis diligunt: quia alia multa appe-
cumtant ipſos ꝫ negligunt. Et sic verificatur
de illis: ꝓouerbio. Cor impiorum pro nō
hilo.

Art. v. ¶ Sed ſi hec malorum falsitas corrigi pot-
26 fet ipſos esse et eorum salute. Sed antiqua
tam falsitatem: et confuetudinarios falso
durum est corrigere: et raro corrigunt. Er
go raro vel nunꝫ falsandus ergo autem cum
in falsitate vel nunꝫ emendantur patet ex
ordine. ꝫ. vel. ꝫ. ꝫ ex decēdis: liber qui est
totus falsus: cum difficultate: immo nunꝫ

corrigi potest: nisi tota litera in eo fuerit
radatur et nona scribatur et multus esset
multa litera in eo scripta esset. Cuiquetibet
etiam scribet: qui a principio male equus a
malo infoumatore, cathari sare debet: cum
et quaſi per totam vitam notas illas vite
facere consuetudinem difficultate corrigere
melius et citius in illis bene informatus:
ſi multum notam fecet. Ita ifi qui ſimpli
quando literam pingere nouit: et opponunt
vbertim in virtutibus: et in omnibus: et
tudinis ꝛ huiusmodi: falsi et charitabiles: n
lequorum liber annuarum ꝛ confessionis
est nona vel maior: pars falsitas. Dicitur et
verificatur illud Ecclesiastes. c. Demerſi
facile corrigunt. Quia sicut in tempus
sanata luce ad tempus malum nō volunt
nam cito ex ſe offendit. Sic qui gratia
et multitue fluenta ad tempus obtinen
festinon tanꝫ diu quin solutam ꝛ alis nec
nec nam. In illo libro falsitas aliquan-
ſimilis pene aliqui pigritia. ¶ Quomo-
ſe male capacitas est inter omnia falsita-
nunquam ex poeta quilibet veller plus ha
bere ꝫ habet: ꝫ ifi iuste habere deberet. Et
ſi ſingulariter in mercatonib⁹ tot vſure e per
una. In peruniuersitatib⁹ tot beneficiorum e
de multe ꝫ malit ponere in vſura duode
in denarios: vel habere in clipie duodecim
acus cum falſitate ꝫ cū malecheto nec ex
manus eius: ꝫ omnis sanctoꝫ ꝫ bonoꝫ vi
gnum ꝓpoſitū ꝓnationem ꝫ habere me
ditatem de falsitate nec luceraſſe: et in
post laborē ſi et beneficiorum ꝛc. vt. ꝫ. c. ſi
ſit mn ſpeciliter esset et in vita ꝙ esset fa
bus ꝙ vltimo in morte. Primū patet: qꝫ bo
nibus et pulchrius esset ꝙ pugno ci colon
dent bodies. Sec fidelis bono ꝙ pauper:
ſe ꝙ vere. Sec falsus bono ꝙ diues. Un
ius enim esset in morte ci pauperate ad
regnū cum nunꝫ transire ad infernum
Cuiuslibet aut ꝙ auctōrit pene alios qui
ne solum malos ꝛ falsos fuguntur vel cori
gunt ad tan ꝫ diabolo nutrices eos ꝛpe-
ctus sus nutriunt: ꝛ peccatores commen-
dant bonoꝫ ꝛ sub communē actionis pal
lo vita occultant. Et sunt falsi monetas-
nunqꝫ non ofi ꝙ argentum aut aurum: argē
non apparere facit sub quodam falso colo-
re. Itaſſi vera virtutes apparere facturit
sub quodā falſi colore pallio. ¶ Sub quo
bodeſt falsus. de ſe peccata multis martire
ceris grana. Et mandabilius: qui tot ver-
tiam peruertere ꝛ colorare falsitatem: ꝛ ta
gerentias apparent. ſi mendatur et pandes
ſignarunt. Cui vero sit multas inuenire
malicioſas cautelas: et conſilia mala dare ꝛ

in gli. si mendax ſpecies ꝙ ſi ſit natꝰ: qꝫ caret
offendendo ꝛ ſpecie. Determinata aut ſpe
ratio ꝛ ratio: sine rationabilitate: qua in
mando caret: ergo ꝙ tanto humanitate
tanto caret: ergo ꝙ tanto melior est
cent. Sicut enim bonus homo melior est
multe rebus inanimatis. Ita in proposito
multe rebus irrationalibus. Et sicut pauci
ribus inanimatis ꝙ pauci valent bonis et
rationalibus ꝙ multi. Et sicut vel aliud ani
mal tam vnum ꝙ multa bona. Et sicut pau
nec vnus valet omnibus: qua corpus nihil
valet nisi vermibus. Anima nihil valet nisi
bonis: ergo ꝙ ergo ꝙ pauci sunt saluandi. Et
ſi nihil valet nisi vera: mihi ergo ꝙ mirandū fa
ratores vermibus ꝛ tentoribus.
¶ Quasi dicere malecti ꝛ falsoti in ultimo
dicens ꝛ incorrigibilitatem eū pudet. Una
habendi: cognitionis. Secunda est ignorantia
ſe male capacitas est inter omnia falsita-
nunquam ex poeta quilibet veller plus ha
bere ꝫ habet: ꝫ ifi iuste habere deberet. Et
ſi ſingulariter in mercatonib⁹ tot vſure e per
una. In peruniuersitatib⁹ tot beneficiorum e
de multe ꝫ malit ponere in vſura duode
in denarios: vel habere in clipie duodecim
acus cum falſitate ꝫ cū malecheto nec ex
manus eius: ꝫ omnis sanctoꝫ ꝫ bonoꝫ vi
gnum ꝓpoſitū ꝓnationem ꝫ habere me
ditatem de falsitate nec luceraſſe: et in
post laborē ſi et beneficiorum ꝛc. vt. ꝫ. c. ſi
ſit mn ſpeciliter esset et in vita ꝙ esset fa
bus ꝙ vltimo in morte. Primū patet: qꝫ bo
nibus et pulchrius esset ꝙ pugno ci colon
dent bodies. Sec fidelis bono ꝙ pauper:
ſe ꝙ vere. Sec falsus bono ꝙ diues. Un
ius enim esset in morte ci pauperate ad
regnū cum nunꝫ transire ad infernum
Cuiuslibet aut ꝙ auctōrit pene alios qui
ne solum malos ꝛ falsos fuguntur vel cori
gunt ad tan ꝫ diabolo nutrices eos ꝛpe-
ctus sus nutriunt: ꝛ peccatores commen-
dant bonoꝫ ꝛ sub communē actionis pal
lo vita occultant. Et sunt falsi monetas-
nunqꝫ non ofi ꝙ argentum aut aurum: argē
non apparere facit sub quodam falso colo-
re. Itaſſi vera virtutes apparere facturit
sub quodā falſi colore pallio. ¶ Sub quo
bodeſt falsus. de ſe peccata multis martire
ceris grana. Et mandabilius: qui tot ver-
tiam peruertere ꝛ colorare falsitatem: ꝛ ta
gerentias apparent. ſi mendatur et pandes
ſignarunt. Cui vero sit multas inuenire
malicioſas cautelas: et conſilia mala dare ꝛ

dominum ſuum infoumare quomodo multa
ta male acquirere: et mipſi reddat quod an
recollone suas male acquisterunt: ꝙ etiam
ſpoliat naufragos accipiēdo vtenſe: et con-
tra falſa facit in quibus videtur aliquem
iniquarum legum habere colorem. De qua
bus ſi ſayo. Et qui conſunt leges iniquas
vocatur ſapiens in conſilio dauid. Et
Hieronymum lib. i. contra pelagianos qui
est alium decipere dicitur ſtultus: vnde ca
tinus homo qui se vno vel pluribus vince
ſibi: hoc vel pro verbo quod nunꝫ fuit: vel
pro facto quod nunꝫ fuit: quod tamen ex
ab aliquo diabolo membro narratur facit
alium verberare et incarcerare et huiusmo-
di: qui etiam pro paruo fortaſe facto aliꝫ vult
habere emendam: reputatur potens ꝛ magꝛ
tanimus. Unde in eius commendationem
dicunt potens est et nullum inuitum vult
pari. Et tamen melius esset inuitum pari ꝙ
facere. Sic enim ſe vindicandi dolorem quat
ter bono ſe de eo vindicabit: qua ꝓbantes
potenter tormenta patiuntur. Superbia ve
ro cuca lectum et apparitum curioſum en
ca camerarum lectum corpoꝛis et equitatus
et huiusmodi vocatur malitia ethoneſtas
laturoſi et gulosi qui malas diligunt foste
tates et tabernas quorum pedes be nocte e
de ad malum currunt vel currere parati
fiunt: vocantur boni foci. Cum vero de vir
tus et falſitatibus sito dictum: vocatur tele
vel fortunatus homo: qua fortunam bona
accidunt eis. Et fundum beatum Stego
rium qui xxvij. Moral. tractat quomodo vi
tas virtutes ſe esſe ſimulant. Diſſolutus in
quit remuſſio quaſi manſuetudo et pacus
habetur effuſio: miſericordia creditur et
malorum pernicacia: continentia dicitur et
timor incompetens: humilitas ſolutur et
voces ſuperbia: vri libertas effimatur: et
pigritia aliquando quaſi contimenta arbi-
ditur. Et inquietudo: vigilans ſollicitudo
nominatur. Et ſic de aliis ibidem enume-
ratis. 30

¶ Iterum anarica prouidentia dicitur: et
ſtultega multer ſapiens dicitur. Sibo ergo
modo diabolus ſub eſſamide falſitatis
omnes filias ſuas nuptui tradidit. Et imā
tum eas talibus verbibus decorat: ꝙ mul-
ti eas deſiderent. Domuiti enim qui nunꝫ
aliqualiter fuiſſent mali: videntes pecca-
tores ſic vocari et honoari: peccatores
fiunt. Tales fub illa eſſamide diaboli ſi- Exēs.
bam accipunt. Unde eſt de diabolo in ſto
caſu: ſicut de quodam homine de quo ha-
betur quaſi ſic: qꝫ filiꝫ ſuꝫ nuptias accepere

volunt in matrimonium: quia nomen turpe habebat: et male vestita erat: quibus mutatis: multi eam petebant. Ita in proposito: multi filias diaboli quādo nominibus turpibus ⁊ proprijs nominātur: sicut gula: homicidium: furtum ⁊ huiusmodi eas intātū abhorrent: q se cruce signant. Sed mutatis vt dictū est nominibus: ⁊ falsitate vestitas eas non abhorrēt: q2 nec turpes eas credūt vel fatenē: vel pulchras eas esse defendūt. Et si quis eas vituperauerit vel deformes dixerit: irascuntur tam ipsi qui eas habēt: q̄ illorum amici: verbi gratia. Quātumcūq sit malus tyrannus: miles et iniuriosus dn̄s vel simoniacus et lubricus rector: si bonā mensam teneat: ⁊ magnam familiam habeat: et multos armigeros vestiat: ⁊ donaria libenter det: tota turpitudo filiarum diaboli sub chlamide absconditur curialitatis: quia tales curiales vocantur. Et si quis contra eos loquitur: statim alij chlamidem illam extēdunt ⁊ turpitudinem abscondunt: dicentes curialis homo est: iustū esset q haberet plura q̄ habet. Sic etiam vsuras et eius turpitudinem abscondunt sub chlamide vtilitatis: dicentes: q vtile ⁊ placens est vtriq parti: luxurie turpitudinem: sub habitu naturalis inclinationis ⁊ fraudem sub specie emptionis et venditionis: dicentes: q possunt vendere ita care: sicut possunt. Superbiam habituum et apparatuum: tam in vanis hominibus et mulieribus: sub chlamide consuetudinis: dicentes: q oportet q conformētur alijs de patria. Operationē in festis sub colore obedientie: vel victus necessitate: dicentes: vel q oportet eos magistris suis obedire quibus seruiunt: vel q sic oportet facere: quia aliter viuere non possunt. Hipocrisim sub pictura sanctitatis: loquacitatem ⁊ cachinnationem ⁊ derisionem sub nomine iocunditatis ⁊ societatis. Nota. V. viij. 41.

31 ¶ Et recte sicut diabolus et eius ministri nituntur filias suas. id est peccata vt dictū est decorare: vt a multis amētur. Ita nituntur filias dei: id est virtutes et eius ministros fallaciter vituperare: et mendacijs suis deturpare. Sicut patet per omnes virtutes predictis vitijs contrarias. Verax consiliarius reputatur iustus. Unde: quando de tali fit mentio: diaboli ministri cum scapularum motu dicunt: bonus fidelis homo est: volentes innuere q nihil boni scit. Ita ab eisdem domini qui volūt de suo viuere: nec volunt vltra vires expendere in robis et festis et huiusmodi: quātumcunq sint elemosynarij: reputantur miseri. Qui non vult se vindicare: sed ex humilitate remittere: dicitur ab eis non homo vel formidulosus. Studiosum vocat insipientem: quia humiliter viuit. Ideo insipiens vocatur. Nolens malorum sequi voluntates in omnibus societatibus illicitis: tanq̄ singularis ferus ab omnibus fugatur. Qui contra dei iniurias irascitur: contemnitur ab eis: et melancolicus vocatur: et multis cachinnis deridetur. Sanctus ab eis hipocrita: et hipocrita ab eis sanctus vocatur. Sunt enim in talibus iudicijs ita laici: sicut qui nunq̄ viderunt aurum vel auricalcum: vel sicut fatui qui inter aurum et cuprū discernere nesciūt Unum aliud credentes: et ecōuerso. Ita sibi eis placentes: sanctos: et displicentes: hipocritas vocant. Volentes circa ea que ad dei honorem et animarum salutem pertinēt feruenter agere presumptuosos vocāt omnes qui feruentius agere volūt: q̄ ipsi agere consueuerunt: qui nunq̄ feruenter egerunt: nō quia opus quod agunt de se malum sit: sed quia eis insolitum est: ab eisq consilium non est qui in preiudicium illorum totū fieri reputant: quātumcūq bene fiat: omne quod circa eos sine eorum consilio fit et assensu: qui videlz dixerunt populum cui preciunt. id est larga dona: illosq vsq ad magna exaltant statum: quorum dextera repleta est muneribus: non dātibus vero ponderosum ostedunt vultum. Et quod peius est teste deo Michee. iij. Sanctificant super eum prelium: vel oblocutionis vel alterius persecutionis hoc enim quādoq experientia docet. Patet ergo ex predictis: quomodo diabolus cū 32
ministris suis nititur filias proprias decorare et ornare: et dei filias deturpare. Et sic assimilantur in hoc facto cuidam ciuitatis Exē. preposito et castri custodi: qui in quadam ciuitate satis nota nuper multos habens in carcere: conuictus fuit q vestem seu tunicā cuiusdam fidelis hominis quem in carcere habuit: posuit super latronem qui in eodē detinebatur carcere: nomenq fidelis hominis ei imponens pro muneribus sibi datis: vestem vero et nomen latronis: posuit super fidelem hominem. Et sic latronem in habitu fidelis iustificauit et liberauit: ⁊ fidelē in habitu latronis condemnauit. Sic omnino in toto predicto processu faciunt illi. De quibus dicitur Esa. v. Ve qui dicitis bonum malum: et malum bonum: ponētes tenebras lucem: et lucem tenebras: ponentes amarum in dulce: ⁊ dulce in amarum. Ve inquit eis qui organa spiritus maligni sunt: per quorum linguas ad multorum loquūtur deceptionem. Ille enim sciēs se in forma propria odiosum: per discipulos loquitur: et multos seducit: dū laudatur peccator in desiderijs anime sue: ⁊ iniquus benedicitur multi decipiūtur per illos. De quibus Esa. iij. Popule meus qui beatum te dicunt: ipsi te decipiunt: et viam gressuum tuorum dissipant: q2 si omnes tales fugarent: sicut aues fugant bubonem de die: non essent tot mali et falsi. ¶ Exemplum enim tales fugandi: ⁊ non solum fugandi: sed etiam illi qui in potestate constituti sunt exemplum habent tales puniendi. Primo in Alexandro magno.
Exē. In cuius gestis habetur q ipso persequente Darium regem persarum fugiētem: duo de seruis suis volentes Alexandro placere: promotionem magnam ab eo sperantes: ipsum dominum suum occiderunt: sed tamen ad tempus occultauerunt: expectātes quid Alexander de hoc diceret: vtrum videlz de facto illo ex factoribus grauaretur vel cōtentaretur. Qui illorum excogitans cautelam fecit clamare q si tales qui inimicū suū occiderant: ad eum venire vellēt: faceret eos altiores homines de tota patria vel parentela sua: quo audito ad eum venientes in altissimis patibulis suspendit: tam seruis ei subditis proprijs: q̄ alienis dās exemplum ne quis audeat dominum suum perdere.
33 Exē. ¶ Secundum exēplum ad idem patuit nuper in facto cuiusdam comitis imperij: qui bellum habuit contra quādam villam: quā per proditionem vnius ciuis eiusdem ville accepit: ipsum vero ciuem non solum de villa illa, sed etiam de toto dominio suo fugauit. Asserens ipsum nunq̄ fidelem ei fore posse: quin etiam ipsum proderet quando tempus videret qui tam falsus extitit contra vicinos et amicos suos. ⁊c.
Exē. ¶ Tertiū exēplum habetur ad hoc ex gestis romanorum In quibus habetur q̄ inter fabricium ⁊ pirrum erat bellum: medicus vero pirri venit ad fabricium: promittens se velle pro muneribus dominum suum intoxicare: quem fabricius pirro vinctum remisit: significans quid ei obtulisset.
Exē. ¶ Quartum exemplum ad idem in sacra scriptura de Dauid. ij. Regum. i. Qui occidit illum qui occidit dominum suum Saul: qui tamen estimauit se in hoc multum Dauid placuisse. Ad idem fecit de illis qui occiderunt dominum suum Ysboseth. In hoc credentes eidem placere. j. Regum. iiij. Sic ergo hos proditores interfecit. ij. Machab. x. Quod verbum licet sic ad Dauid applicetur: tamen ad literam de Juda dicitur Machabeo: qui illos occidit: qui fratres suos pro muneribus aduersarij tradiderūt. Et aduersarios in quadā turri obsessos fugere permiserūt. Quod est cōtra illos. A. xxvij. 58. Horum ergo exempla nul- 34
lus deberet falsum vel proditorem honorare: sed si hoc ei incumbit punire vel agere ad hoc q puniantur: quia si sit falsus sibi vel amicis suis natura rei docet q eum non honoret. Si vero sit falsus inimicis suis: omnia predicta exempla docent q non honoretur: que quidem extra magnam includunt rationem: viderunt illi antiqui sapientes ⁊ dei propheta Dauid: q si ipsi honorarēt et promouerent proditores inimicorum suorum: duo sequerentur pericula: vnum videlz: q videbatur eis q verisimiliter cogitare potuerūt q nunq̄ erunt eis fideles: nec possent in eis cōfidere qui tam falsi p̄rimis dominis suis extiterunt: quia dicit regula iuris in sexto. Semel malus: semper presumitur malꝰ ⁊c. Aliud cogitare et timere potuerunt: ne serui illorum videntes dominos falsos et proditores dominorum suorum aduersariorū suorum honorare: magnaq eis dare: irent ad aduersarios illos vt ab eis magna dona reciperēt pro proditione illorum: hoc enī verisimiliter timere potuerūt: q cupidi hoc facerent: vidētes se posse plus habere dominos prodendo: q̄ eisdem seruiendo. Si domini moderni easdem causas cogitarent: et eadem iudicia de proditoribus facerēt: pauciores essent tam tempore pacis q̄ belli qui huiusmodi facerēt falsitates. Et reuera materiam habent et causam easdem exercendi vindictas: quia eadē facta ⁊ falsitates modernis fiunt temporibus. Satis tēpore pa- 35
cis ostēditur q multi sunt qui faciūt quod egerunt illi quos Judas vt predictum est occidit: qui videlz fideles persequūtur ⁊ indicant: et multis modis damnificant: et fures et homicidas pro muneribus abire permittunt. Tempore etiam belli imminente inter magnos de terra: nonnulli inter partes claudicāt neutri parti fideles: qui Saule et ysboseth regnantibus cum ipsis regnare volebant. Ipsis vero deficiētibus: cum Dauid contra eos insurgunt. Et cum Abimelech contra Saal: sicut ille falsus Zebul. Judicum. ix. Et de talibus forsitan modernis temporibus auditum est. De quibus nota supra eo. c. 17. Tales habere merētur quod habuit Menelaus. ij. Machab. v. de quo dicitur ibidem: q eum occiderūt quia legum et patrie proditor fuit. Legum: vt predictū

est: tpote pœnis falsi proditores sunt: ptime
se tepore belli: quã pena in hoc seculo non
semper cuadãt: in alio fo nunq̃. Exercetus
ergo patet: q falsũ sibi vel amicis nullus
honestus vsurpabit sed potius punitus: quia in
quit fuit: nec falsos aduersarios: qz et ipse
potentiam falsi inanis eruit: ne sibi ipse
exemplo. Sed heu nunc falsi: vnimus tam
animarum: qz corporum et bonorũ: subdi-
tonum et adcrsariorum non solum non pu
nimur: sed a plurimis et potestatibus non
tio et honoribus exaltamur. de quibus in
Psal. xxxvi. Vidi impios supercxaltatos et
eleuatos sicut cedros.

Exr. vij 30 Et qz quotidiana exaltatione multa sequũtur
mala et periculis tam animarũ qz perdun
tur gl corporum que occidunturi: et etiam
possessionum que auferuntur: e amittuntur:
ter et cis qz deffamatur et turbatur: vide
cis verificetur illud Prouerb. xxix. Per ira
monetur terra: zz quando non potest fulme
re per seruum cum regnauerit: vt per fatuũ
tibi intelligatur seruus peccati. iuxta illud
Joan. viij. c. ad Roma. vj. Cui fuit peccati
seruus est peccati: tales seruos peccati e fal
stratus: quando regnat vel quando eos qui
regnant vel dominantur dueit: omnia pueli
cta mala causat. Quorum primũ est qz cor
ducit consilio multa agunt fuera colorata:
et alia mala factaan animarum suarũ per-
ditionem. Et vt plura dicã veritas clarius
ydeatur: proponatur exemplum: primo in his
rebus in quibus sibi habent protectionem z
dominum: sed non propter tale: fiat ut bo
nus subditor. Secũdo in his in quibus ne
habet dominũ nec protectat. Ratione pu
ni: et secũdumqz lex cimilis. c. de quadrie.
prescrip. lib. vij. l. dene. a tempore. dicit q om
nia principes esse intelligitur super qua de
cit gle facque ad propriet aterm vt dixit Bo:
sed Vngarus contra: nisi quia ad protectio
nem. Modern. No falsi efficiuri vsticie q
sequaces atoms honorantur et putantur: et
sequaces vulgari vtilpeddiuitr e nihil tuerã-
tur sicut patet. D. xvj. Atonem sequuntur
facientes omnimas vt rebus subditorũ vt
propthe sicut patet. D. xij. c. x. De talii cñ
consilio non solũ sunt furtes nobilissimi sed
penes et raptores: immobilissimi sicut subdi
patet. Secundo in his rebus in quibus non
habet dominũ: sunt fures falsi principes et
terrani: vt dixi non cõsiliarij subditos per
de occupãtibus bona naufragantiũ: minus
occupãdo furtũ cõmittunt: e furti pena in-
dicantur. C. de furtis. in autentica nauigia.

ub vi. ti. ij. vbi habetur de verbo ad verbũ
sequitur. Nauigia si quecũq̃ loca pe-
uencrint: a quo casu cõmingete rupta fue-
rint rel aliter ad terram venerint: ea non
gia q̃ bona nauigantiũ ipsi: aut ipsis ingrefsi
fuerint: quos spectãtes ciuitates nauigij perue-
tum inuenerint similiter q̃ ea: quecũq̃ ibi
fuerint: due sunt de opinione illorum quorum
sententiam recitat in simili pomponius. ff.
de rerum dominio. vbi ait. Quando. pomponius
ait. Si quis dedicato nouo lib. xxxij.
nauis. Quia ego. Porcellus me: a tupo rapitur:
Cassa ligat. Porcellus me: a tupo rapitur:
a pisce de cete lupo: narrat. qui postea de-
cisse fuit: cũ effarg fui cum eo concor-
dasse memet: q̃ si vne lupi efr: desiner esse
meus: sine quando ex manu mea vo-
luerit: pisce quando ex cassa mea ad aquã
fugerit: ad mea bestia quando ad. Illuam clas-
dicit et eam desiner esse meum: qz anio de
accepit animus ne alter eo de meã puta
fieret potest. Idoque ergo cũ dicere q̃ fi-
ne pisce vel auis volans non mea: sed ea-
rum fuit. Ita potuit in casu nostro. Nec
cessimilis: nec dicit de bonis que ante nau-
fragium mea erant: in naufragio anolaue-
runt: et mea esse desierunt. pomponius ꝓ
pisce et aue supleuit: quod ea reuertun-
tur. Ideo verum fit in illis que fuit fere
naute fecit in auibus e piscibus dicnon ea
non in pisces. que sunt naturæ domestice.
Secundo quia anis anolans mea fit: si a
me capi potuit: anolauit postmodum de pisce:
us erã de re domine naufragoꝝ: in quibus
dominium naufragoꝝ non amittebatur:
naufragium enim vel quemcũq̃ talem
casum fortuitum: res mea non desinit esse
mea: etiãe eisdem fortuit defimitur in ea
rem. Si quis in naufragiũ quod amissum
fuisse dicitur: nostrum esse desinit. Assumit
hoc tamq̃ per se verum: ad probandum mi-
nor de bello. in oe lup. Et eff: ille exemplũ
nullatenus fieri rerum dominium per nau-
fragiũ non amittitur: quin verus dominus
ad eas mouere vel vindicare habeat: de bo-
nis de naufragantium erpi possunt de fa-
cto quia de iure erpi deberet. Ita dominus
non cius dominium iuste videtur: sic de re
lapsa per pisce. Et ouia aliqui forte exem-
plum fumi negarent. Ideo probat illud de
cmo: dicens q̃ quadrupes cum xenerit: qui ra-
pumbonaresch naufragantium. Secundus
cadallis dicit. Si igitur manet nostrum
ergo alterius: et furti competere actionem:
simple contra illum qui postea de libera-
mus ad bona spe projecta deuuer: sicut pa-
ter. d. xxxvij. nec valent q̃ instant dicẽtes: ita
ha bona mortuor restituti. nõ debere esse: ei de

cium est. C. vij. to. q. ita nec exempla illoꝝ
fiunt ad propsitum de damnatis et inobe-
tis e barbaris: quoniã bonis fm ius rã cui
la dñi succedunt. Nec tamen aliquid de bo
pio mortuo fuere tenentur. Quia sicut pu
ni ratione criminis vira. Ita aliqs bonis
exercendus iuste punit possunt. Aliꝝ bo
ne detestationem patrni criminis: qz pa-
tiamur ratione alterius quicquid alij ratione
territ: expbis: confirmitia fugiant criminia.
Pater ergo ex predictis: q̃ ille falsoꝝ abu-
sus est contra ius naturale: diuinũ et canoni
ca: et civilia antiqua: fcs digestoꝝ: z nouas fcs
codicis: z nouissima fcs auctentarum. Patet
etiã: q̃ eum causa qui assumunt eum ignoꝝ
rantia nulla est: q̃ tam quoniã bona fic cõseruantur: fer
uãtibus tenetur ad restitutionem. Iterum vo
lentes q̃ debuare non poterant: quia ille
ignoãtia aliquem causã fit: quare bona fic
occupãt naufragantiũ: quia ꝑt eoꝝdem q̃ fi
fermẽ verum dñium ea restituere nemo q̃ fi
ficiẽa dñi est causa restitutionis: ignoãtia
tia est causa non restitutionis. Sed per hã
causa falsi effectus pr se ficis: caloza: con-
trauia: culpa est causa diuersi effectus fadi
frigoris. Sicin proposito: si oppositum de
oppsito: ꝓpositum de ꝓpsito. Si so
boc concedit: inclunt in lege que habetur
S. c. 17. C. vnde vi. Iterum dicit q̃ no sola
ignoãtia: sed defectus ꝓbationis causa est
quare talia bona confiscentur. Sed fcus in
re mea z q̃ bño eam esse tua ꝓbat: effectus
dicẽdo certa signa que in libro vel alia re cõ
nuntiat: fiscet eam in animalibus amissis
z ad bona aliquas venientibus: fimfra ani
mam e dicen probet esse suum qui amittit: ita
ita recuperatrix sufficere deberet q̃ per cer
ta signa que dicit esse in arca sua qua ac ad ter
ram proiecturus de deie: seu talibus: seu aliis
rebus: per certa cui signa qua in deiijs seui
pliter per boles vicinos ingressos offendere
bona esse sua. Ita cãa enim posset animo in
cento de potui bño natiue cum olibus vicinis
afsuetudinibus cum olibus locis in ea contem
tis percutiat. Item cãa dicunt gre posse q̃
natiua omnibus vicinantia ad terrã venu
ret: omnibus qui in ea fuerunt submersis: q
tempestate imminente fr in barca ponentes
ve ad terram fugerent: submergebantur.
Eq̃uo in omnibus talibus cassibus certisse
que probare posset certus ꝗs de animali-
bꝫ suum ve dictum est infra animam et bona
probare non videtur statuit vel consuetudi
nis ratio que continet vbi multi animal vi
unum ciadit: bona bño terre consentur.

Falsitas

Est ergo ponus abusus: et contra omnes legis et civilium effe rationi. Et non illud multi accidit per falsos sapientes: per quos tales sunt statuta de quibus Exa. Et qui contra dunt leges magnas et sapientes multiplicat scripturam. Cum statuta et ordinationibus suis: ut ipsi ex illog qui in maxima sunt mi seria: sicut in una pragmatica de diuersitate et illi in libri omnia sua statuerunt: vel modica tem dem: vt aliquod recuperetur. Sequitur vt opponerent in iudicio pauperes: per quos causa esset humilii populi nature: essent vidue: quarum mariti fuissent: simpleda eorum: inper enim tales vidua dicas si in esta maritu fuisset: et istep quas male tur mercas mariti sue fine debitis recuperaret a confitatore: ei nunq; fuit valuerunt petitum: ne obtinere potuit: frequentur. Et pulsos suos: et filios fuos et sorum per per rent: bonis paternis eos pmiabo. Ecce qua lis et tam iniqua statuta sequitur effect. Sed quid facient qui tale statuta edidit vel taliter contra naufragos: quapro ipsi in mote: naufragium patiebur coopos. Ista questionem querit ab eis prophera in verbis immediate in anteuate sequentibus quid inquit facietis in die visitationis et calamitatis: quando illa putrida nauis cotra vos veniet ad mortis scopulis effringentur ad cuius tinc confugietis auxilii: in fugid fune: vobis valebit in auxis statuti vel pfuetudinis allegationi: vobi beneficium: gloria vel tramel quibus certe aliis confiditis: nibus: ere sicut vos bona cofiscatie naufragiorum: et vobis mortis patientibus naufragium bona vestra cofiscentur corpus. E verum hoc: anima vestra: nonne bona omnia: ecclesiastica promissum in ees verificet: dicentes: Matth. vii. in quo iudicio iudicaueritis: iudicabimini. Et nos folum se fal sum: bucam sequitur pernicium animarum: ipsorum: et dominorum qui eop vnum tur cofilio e statutes: et decretum est: sed etia corporis: et cofiliu: qua tam diu qui talia cu pidoum sequitur cofiliis: ipsi cofiliarij aliquando occidentur: et terre diffamatio. Terra enim pter falsos statuta apud ere rae diffamatur nationes: et malefico: et mul tipli catio: pter tales enim falsos: et pmi res: et malos: fit pperatores. Mali multipli cantur: et mala audacter perpetrantes: spolia dominum: laudo occidendo: rapinas: et brachia frangendo: ec crudeliter verberando: et toti in audacia falsorum: bonum vel nec eo in malis fuis: et potenter defendit: et: qs nul lus eos indicare audet: vel icarcerare. Illi

sup portatores statim eu manantur bona: et vita: et pdit: debita: meu nec vlia: cum illa nesciq; aliqui obligel in quocunq; alie vero apertus: et amantes verbum veritatis: Omnino nocte illa ta bonum misam ab eo habere vola. Cum vero ita mortu alia manero: mattutinis quat tuille pcuit. Mote vero illa lectum sum pa tari pergit: et quadam bono fouinfecatis: nec qua mihi ame dormire confueuerat: nec ante mihi ame dormire cupio vero bo: abhinc ibi fed habere volui: quapro ea omnia illam: ornamenta: eam lamuine ramanti: et omnibus cretis: illi de bono curiosius pro pernuno: laudabiliter: propter bo: eum abig: timore mota per pfectus: Sicut fig: et bonorum exercitium amplificata: quia ipsis: ipsi homines per falsitates vonum: ac recederet: quo ad vitia: et pdecessorum: gallos: noq; od vnus benare male locutus: es nes alios benefac. Et qs non sit mala falsi: sequuntur bona: et pax: quod falsitate nos ducentes vel regnites: vel dantes: ves: ees decipiente: sint: sicut plance euelpi: in purgatu: cadere facit. Ubi ete lupus: ce: pertalis pdo placuit: deprimo: ligno: eum: ponit: e abfcondim: pomere: poni: aliqua: ibi: tali modo: qs eum tangeret: posset: ibi: super planu: et peden: pomi: dominu: qui meditante planca: fallentis: pe dam: acquirunt: super eum: confitim: le fundante: ecclie: in puncto ad: inferna: pfon: dunt: Tob. xiv. Quia pedem: affectum: e confidente: super: falsam: plancam: e: pmen dam: pofterem.

Fame

Si: Fame sit: falsum: similis est: fm: Ysi: prodit: ues: sicut: e: similes: sunt: e: in: vana: glosa: super: illud: Matth. xxvi. Surdeuge: ta: loca: opportunitate: et: eum: tradere: illis: inquit: fint: qui: factum: tude: carnaue: ce: idem: facite: quod: ipse: fecit: Num: ipse: ca: lum: vendidit: e: qui: vo: mihi: tradere: Ad: mum: eum: deum: eum: qui: vnq; deus: dunt. Et non: solum: illud: facunt: quod: tu: das: sed: grauius: delinquunt: sicut: mihi: ratum: bus: oftenfum: est. Ezech. xx. Et ide: ter: turpitudi: finem: habebunt: illius: re: mam: diabolus: rapuit. Ifoum: vnoq; e: corpus: simul: e: animam: reputatus: sed: ne: unum: in: terra: dimittit. Sed: ut: ostendat: de: quodam: ratu: de: quo: quidam: fidei: gnius: cuius: dictu: fidem: adhibet: qui: eus: vitam: noluerunt: narrare: conscriptis: e: cam: falsitate: multa: acquirés: de: nummo: mi: quitate: duos: ac: effectus: fuit: hic: vero: cum: nauum: eue: fue: talis: fuit. Amo: de: eo: qui: in: audacia: falsorum: bonum: vel: nec: eo: pot: esse: ut: per: ruinas: egenus: ad: veni: venit: in: bono: quereus: vbi: mamus: eius: ipsa: pero: respondene: quod: esse: in: campis

manus: sunt: Esau. Et: in: ps. xi. Coeder: cor: de: locuti: sunt: quia: fideli: coedes: ee: loqui videntur: quando: non: habent: occasionem: falsum: cominendi. Sed: alio: coede: e: ee: cip: pit: dam: videnr: e: opportunitas: occurrit: fal sitatem: communicat: pro: rabbino: rota: eor: rum: ad: ecclesiam: deducebat: vbi: ipse: mercen: fa labia: dolosa. Jer. ix. Jden: folum: ille rum: qui: facunt: sed: per: quos: fiet: facium: qui: sunt: qui: amant: mendacium: capiti: e: Sed cauete: in: illos: sicut: homine: debitum: e: mit: cente: pto: quo: manu: mittere: debet: si: manu: manum: habeat: ardam: illas: amputa: ber. Ita: in: proposito: coalt: ordinis: sancti: sicut: pater. C. in. e. si manus: arida: amputa: tur: e: in: ignem: mitt. Quando: dominꝰ: qui: cunq; de: aliquo: consilit: q: magendus: sit: si: ne: qe: animam: tanguit: fine: corpus: fide: liter: ager: quali: pro: manu: illum: habet. Si: autem: illum: deerpiat: e: quod: e: communi: sy: et: fideliter: no: facat: nq; nauis: e: ab: e: stendet: e: in: ignē: mittet: q: cōtra: dominum: est: manus: eorum: Medee. ij.

F. ij

Ame bone cū bo

Ame bone cū bo na vita. Primo ofendit̃ur de contra: feu: pulsando. Secūdo vindicat. Tertio: nec essitas. Quarto: male fame: periculū.

Dominum pater: qua: sicut Prin. s. Rotes: sua: pulchritudine: e: odore: pestis: e: nant: e: arbores: ita: fama: virtus: bona. Sed: aduertendum: est: q: sicut aliqui: inmundi: Rotes: eu: fructum: significantes: et: quibus fructu: seq̃untur: sicut: quādo: videmus: ar: boren: bene: florida: gerantes: ex: fructum: p: ducturam. Aliqui: vero: cum: sint: flores: qui: i: ecclesia: et: ecclam: cereres: multi: tamē: fru ctum: vtile: vel: pducimus: figni: cant: sicut: flores: quarūdam: herbarum: nocant: quę: inter: frum: eutu: cereuntur. Ita: spiritualiter: aliqui: habent: e: fama: eorū: super: quam: fa ma: fundamur: e: ita: pulchritudo: est: derabi tas: q: ona: bonū: e: solidū: fundamentum: ha bet. Jacob: e: bona: mea: super: fundata: fa ma: Salomonis. ij. Paralip. Cū: dixit: regi ad: sua: bona: fama: fuisti: virtutibus. Et: dicit: Sapiens: Melius: est: nomen: bonum: quā: diuitie: multe: et: super: fundamentum: in: alti: cōsistam: potestis: arbor: bonas: e: fa cere: nō: habere: radices: alimus: eredit: e: non: venerunt: inter: impulsus. Sic: fama: vertuo si: nimus: tribulationis: fimet: impulsus: et: vise: ad: bum: crescit: de: quo: dici: pōt: illud: pselter. ix. Fama: nomino: eius: crescebat. Et: semper: intrat: Ecclesiasticus. Et: dono: no me: permanedo: in: eis. Malyero: qui: fine

vita bona famam habent: sicut illi de quib⁹
dicitur Gen. vj. Potentes a seculo viri famo
si. Et Ezechiel. xxiij. Facte sunt famose mu=
lieres. Tamen quia sine fundamento est et
radicibus: nec in altum ad deum in bonum
crescere põt: nec est diu durabilis: hoc ipsi=
met recognoscunt Sapien. ij. dicentes: trã=
siet vita nostra tanq̃ vestigium nubis: ⁊ si=
cut nebula dissoluetur que fugata est a ra=
dijs solis: ⁊ nomen nostrum obliuionem ac
cipiet per tempus: ⁊ nemo memoriam habe
bit operum nostrorum: quia nomen impio
rum delebitur Ecclesiastici. xlj. de talibus
dicitur. j. Regum. ij. Nõ est bona fama quã
audiui de vobis.

Ar. ij. ¶ Nec tantum est hec bona fama solum ad
2 pulchritudinem sed etiam ad vtilitatem
sui ipsius ⁊ etiam aliorum. Primum patet:
quia in casu fortuito custodit hominem a
falsitatis seu proditionis suspitione: sicut
patet per legem ciuilem. ff. de re militari. l.
non omnes in digesto nouo. li. xj. §. a barba
ris. Casus legis sic concipitur. Exercitu im
peratoris parato in bello contra exercitum
barbarorum: miles quidã christian⁹: quã=
si volẽs nobiliter agere: cuj̃ inimicis ad pu
gnam se exponens: in qua capitur: postmo=
dum vero apud imperatorem accusat⁹ est:
quod propter vecordiam vel affectionẽ vel
confederationem quam in barbaris habuit
se capi permisit: imperatoris sententia fina
lis est: quod si semper ante se bene habuit:
nec aliqua falsitas vel proditio prius in eo
inuenta est q̃ presumendum est qđ captus
fuit sicut probus miles. Si vero antea inuẽ
tus fuerit in aliqua simili falsitate: oportet
q̃ probet se fuisse captum inuite. Sic ergo
fama bona impinguat ⁊ fortificat ossa. Pro
uerb. xv. Quod nõ presumunt capi nisi ma
gna vis eis inferatur. Et sic est ad vtilitatez
propriam: quia sicut nec in isto casu ita nec
in quocũq̃ alio boni viri ⁊ graues faciliter
malum credũt de homine bone fame ab an
tiquo. Intantum enim eis valet fame pro=
tectio q̃ si malũ de eis narretur: fama qua
si auctoritas narratori obuiat a dicẽtibus:
sicut de talibus dici cõsueuit: quod non est
verisimile vel credibile q̃ homo qui semper
bone extitit fame: talia dicere vel agere vel=
let. Respondent enim boni talia de homini
bus bone fame audientes: dicentes: nõ cre=
dimus quia audiuimus famam eius. Iob
xxviij. Quod etiam sit ad vtilitatem aliorũ
patet. B. iiij. 4.

Ar. iij. ¶ Et non solum est vtilis: sed est etiam ne=
3 cessaria bona fama: tam propter seipsum:
q̃ propter alios. Primum patet: quia sicut
cortex est necessaria pomo vel arbori. Arbor
enim de corticata amplius non crescit sed
marcescit: sicut patet. C. xiij. 10. Ita est fa
ma necessaria arbori nostre: aliter enim ar=
bor hec spiritualiter perditur: si possibile
sit famam emendare: propter quam conser
uandam ab omni specie mala abstinendũ
est. Errant ergo qui nimis loquuntur cum
mulieribus vel alijs personis minus secu=
ris: vel de quibus suspitio oriri posset sini=
stra. Et quando reprehenduntur. Respon=
dent non est vis: nec curandum quid homi
nes loquantur: quia nõ est peccatum inter
nos: sufficit nobis bona conscientia ⁊ vita.
Isti tantum dicunt: ac si dicerent arbori sat
ficere lignum sine cortice. Aduertant tales
quod sicut Ioseph cameram mulieris sol⁹
intrans Gen. xxxix. cũ qua nec peccauit: nec
peccare cogitauit. Chlamidez tamẽ in came
ra amisit: ⁊ in carcerem mittebatur: ita ipsi
licet non peccent chlamidez tamen ⁊ cortice
bone fame amittere possunt: ⁊ carcerem te=
dij incurrere. Curam ergo habe de bono no
mine ecclesiastici. xlj. Quia melius est no=
men bonum q̃ diuitie multe Prouerb. xxij.
Quia talem incurrere potest infamiaz ⁊ spi
ritualem plagam quam cum multis diui=
tijs vel vnguentis curare non potest. Sicut
ergo melior est sanitas sine vnguentis: q̃
infirmitas pro qua vnguenta ⁊ medicinaz
querere oportet: ita melius est nomẽ bonuz
q̃ vnguenta preciosa Ecclesiastes. vij. Mul
tum enim amittit ⁊ multum seipsum dãni=
ficat: qui nomen bonum amittit ⁊ vbi gra=
tis hoc facit credens sibi vitã sufficere qñ
bonam credit: mala est: quia teste Augu. in
li. de communi sermone clericorum: qui fa=
mam suã negligit de conscientia sua confi=
dens crudelis est. Et habetur hec auctoritas
in decreto. xij. q. j. nolo. Nota. D. i. 8. ¶ Se=
cundum etiam patet: vicz quod bona fama 4
necessaria est etiã propter alios: quia ex quo
per preceptum obligatur diuinum diligere
proximũ sicut seipsum: necessario sequi vi=
detur: quod sicut bona vita ⁊ etiã fama est
necessaria sibi ipsi vt dictũ est: ad hoc vt se
ipsum saluet. Ita necessaria est bonã fama
propter proximũ vt ipsum edificet ⁊ salutẽ
eius procuret. vnde Crisosto. super Matt.
Qui bene viuit se solũ saluat: qui bonã ha
bet opinionẽ multos edificat. Quid autem
prodest: se bonã vitam agendo te saluas: ⁊
malã famã habendo plurimos scãdalises?
Tales reprehendit decretũ. xj. q. iij. nõ sunt
audiendi: vbi arguuntur illi qui contẽnũt de

conscientia sua: nõ curant quid de eis esti=
ment homines. Cũ tamen famã contẽnen=
tes: occidant animas multorũ blasphemãn
tiũ viã domini. Contra dñi doctrinã: qui vt
in hoc nobis exemplum daret: dixit Petro
Matth. xvij. Ne forte scandalizemus eos:
vade ad mare ⁊c. Et contra doctrinam apo
stoli Rom. xij. Si inquit fieri potest quod
ex vobis est: cum omnibus hominibus pa=
cem habentes. Teste ergo Augusti. in li. de
communi sermone clericorum: duo tibi ne=
cessaria sunt conscientia propter te ⁊ fama
propter proximũ. Iste sunt bine stole quas
christus significatus per Ioseph qui binas
stolas dedit fratribus suis Gen. xlv. Dat
discipulis et fratribus suis propter quas
5 diuulgabatur fama de eis Luc. iiij. Si au=
tẽ primi ita peruersi sint q̃ sicut aranea: om=
nia bona in malũ peruertãt: ⁊ omnino etiã
de bonis scandalizari volunt: sicut iudei de
sermonibus ⁊ factis christi: nec eos ab hoc
reuocare possit nisi in malis eis conformet
exemplũ sequatur christi ⁊ dicat: quod ipse
respondit discipulis suis Matth. xv. dicen=
tibus. Scis quia pharisei audito hoc ver=
bo scandalizati sunt: sinite inquit eos abi=
re quia ceci sunt ⁊ duces cecorum. Tale scã
dalum vocatur pusillorum: quod est acce=
ptum ex malicia scandalizati: ⁊ non datum
in talibus sicut dicit decretũ. xj. q. iij. inter
verba: sufficit conscientia bono non obstan
te aliorum oblocutione ⁊ scandalo in bono
opere in laboribus: in vigilijs: in ieiunijs:
in castitate: in scientia: in charitate nõ ficta
in verbo veritatis: in virtute dei per arma
iusticie a dextris ⁊ a sinistris per infamiam
⁊ bonã famã perseuerandũ est. ij. Cor. vj.
per infamiam quantum ad illos qui ex tali
bus operibus scandalizant: ⁊ bonã famã:
quantum ad illos qui ex talibus edificant.
¶ Semper tamen mala fama timenda est
Ein. iiij. qua ⁊ sibi ipsi ⁊ alijs periculosa est. ¶ Pri=
5 mũ patet: quia sicut bona fama preseruat
hominem a mala suspitione: etiam si verũ
sit quod de eo dicitur sicut dictũ est. F. e. c.
ij. Ita mala fama reddit hominẽ suspectũ
frequenter vbi nihil mali agit vel mala in=
tentione. verbi gratia. Notatus vel diffa=
mat⁹ de furto luxuria ⁊ huiusmodi: vix po=
test solus ire inter thesauros vel mulieres:
quantũcunq̃ hoc bona faciat intentione: si
ne suspitione vel malum de eo in hoc casu
suspicetur: vel minus ei credunt ⁊ eius ob=
loquuntur. Tali ergo admirantur: quare in
suspitione ⁊ oblocutione habeatur: cum ni
hil mali agat? Responderi potest: sicut secũ
dum fabulas lupus respondit socio suo.
Cum enim viderent ouem agnum suũ lam
bere: nullo modo de hoc pastore clamante Exem.
vel obloquente: dixit lupus socio suo si nos
illud faceremus quantũcunq̃ bona inten=
tione ⁊ pia faceremus: omnes pastores su=
per nos clamarent. Cui alius respõdit: hoc
inquit est propter famam: ex qua crederent
quod eos lambentes mordere vellemus.
Et quia semel ouibus illorum nocuimus:
presumerent quod iterum noceremus: si ta
men appropinquaremus: innitentes legi q̃
dicit quod si miles male se habet semel in
milicia non est amplius ei credẽdum: quia
non est verisimile: quod bene se habebit in
futuro. ff. de re militari. l. nõ omnes. §. a bar
baris. in digesto nouo li. xj. Item qui calũ
niatus est in accusatione prima: calumnia
ri presumitur in secunda. ff. de accusa. l. si
cui. §. hijsdez in digesto nouo. li. x. hijs etiã
concordat regula iuris in sexto: dicens q̃
semel malus: semper presumitur malus.
¶ Secundum etiam patet: quod alijs etiã
fama mala est periculosa: quia sicut fetor 7
corporalis corporibus nocet. Ita spiritualis
nocet spiritib⁹ quod pulchre figuratur. ij.
Mach. ix. vbi dicitur quod fetore antiochi
exercit⁹ grauabatur. Nota quod dicit exer=
citus pluribus nocet fetor cadaueris inte=
rioris. i. anime mortue q̃ fetor cadaueris ex
terioris scilicet corporis: quia fetor cada=
ueris exterioris solum propinquas inficit
partes: fetor vero infamie homines ad plu
res dietas distantes inficit: quia velociter
portat. Vnde versus. Fama bona lente vo=
lat inuidia retrahente. Fama plena malis: Vers⁹.
ocius deportat alis. De hac ergo fama põt
dici illud Matth. ix. Exijt fama hec in vni=
uersam terrã. Et illud Ruth. j. Velox apud
cunctos fama percrebuit. patet ergo quod
mala fama peior est ⁊ plus nocet: q̃ ma=
la vita vel peccatũ in se: quod est origo ma
le fame: quia peccatum vnum occidit vel
duos: fama multos: sicut. c. c. xi. ⁊. Q. vi. 5.
¶ Propter talia ergo pericula vitanda: sem 8
per ab illicitis ⁊ aliqñ a licitis abstinendũ
est: ne etiã opus quod mihi licitũ est in al=
teri⁹ fiat preiudiciũ ⁊ scandalũ: qz dicit lex q̃
si priuilegium a principe alicui cõcessuz est
q̃ possit edificare in loco publico: hoc tamẽ
facere non debent in alteri⁹ preiudicium: qz
nõ dz presumi q̃ princeps sic priuilegiũ cõ=
cessit. ff. ne quid in loco publico vel itinere
fiat. l. pretor ait. §. merito ⁊. §. si quis a prin
cipe in digesto nouo li. v. huic etiam cõcor=
dat lex aplica. Certũ est enim quod paulo 9

priuilegiū cōcessum erat a summo principe q carnes comedere potuit: hoc priuilegium omnibus indultum fuit apostolis. Luce. x. Ubi apostolus ait. Edentes et bibentes que apud illos sunt nec tamē isto priuilegio uti voluit in alioꝝ preiudicium vel scandalū: sicut expresse patet ex verbis suis. j. Coꝛ. viij. Si inquit esca scandalizat fratrem meum. non manducabo carnes in eternū. Nota. h. iiij. 17. ⁊ nota ad hoc aliā legē. J. vj. 25. ⁊. 27. Item. J. x. 21. Item. S. xiiij. 16. Si autē qui
10 huiusmodi opera facit ab initio ignorauit alios de his scandalizari quādo eos scādalizari percipit: cessare debet ab inceptis. hoc in lege preallegata. Eadem ait: vbi habetur: q si edificiū meū alteri obstet: q in loco publico est edificatū: cessandū est. Et sic in proposito: vel si oīno cessare nō pōt: saltē se excusare debet: ⁊ causam exponere quare ieiuniū frangit: vel aliud qd forte illicitū alijs videtur facit: vtputa pp̄ter infirmitatē vel debilitatem: ⁊ huiusmodi: qr teste Paulo. j. Thimo. iij. Oportet testimonium bonū habere ab his que foris sunt: vt nō in obprobrium incidat et in laqueū diaboli. Quecūqꝫ ergo bone fame sunt: si qua virtus: si qua laus discipline: hec cogitate. Philippē. iiij. Nota q apostolus inter famam ⁊ laudem: mediam ponit virtutem: quia famā ⁊ laudes vel desiderare vel acquirere null9 deberet: nisi medijs virtuosis et modis bonis: vtpote de operibus proprijs et de laudabilibus expēsis propriorum bonorum et non alienorum.
xx Qd est contra nonnullos qui de bonis alienis nomen ⁊ famam eis acquirunt cuiusmodi sunt superbi et auari. Quorum primi nituntur per vestes curiosas q̄stum ad seipsos et multas robas datas: et superba familia q̄stum ad alios: et per larga conuiuia de bonis alienis: famam acquirere. Alij vero per magnā diuitiarum congregationem: et diuersis in officijs fuit diuersis per multas terrarū emptiones: ⁊ maneriorum edificationes: et curiosa opera de bonis alienis: et alienis operibus famam inquirunt. Contra legem mundi et cōtra legem ecclesie: et cōtra sacrā scripturam. Primum patet. ff. de operibus publicis. l. pecuniā. §. si quis in digesto nouo. lib. iij. In illa enim lege senatus censuit q nullus de alieno opere nomen vel famam sibi ascribat. verbi gratia. Aliquis opus ab alio factū adornat: vel aliqua de suo addit. fenestram forte vel vitrum vel aliquid tale: ad laudem et memoriam nominis sui: vult nomen suum in opere illo imprimere: dicit lex: q in titulo illo inscriptionis solū inscribere debent quātam summam ipsi expenderunt de suo: ⁊ quātum ipsi fecerunt: ⁊ non totum opus ei ascribere nec de alieno opere famam et gloriam acquirere. Huic optime concordat sacra scriptura. Gal. vj. dicens. Opus suum probet vnusquisqꝫ: sic in semetipso tantum gloriam habebit: et non in altero. Si predicti superbi lege predicta intenti ⁊ rum vterentur: q titulos inscriptionis in rebus imponerent in quibus gloriantur illorum a quibus producuntur vel operantur: in vestibus titulos ascribere eos oporteret ouium: ⁊ sic in omnibus quorū victu superbiūt titulos aliorum animalium vel hominum ponere oporteret: titulū vero proprium nullum forte inuenirēt: nec opus in quo eū ponerēt: si opus suū diligēter probarēt sm dictū apostoli: nisi forte in turpissimis corporis exitibus ⁊ purgamētis: que sunt opera propria. Si eodem modo agerēt predicti acquisitores qui de alienis ditantur: contra regulam iuris in sexto. c. locupletari que dicit: q nullus debet cum aliena iactura locupletari: vix inuenirent in operibus et edificijs suis spaciū in quo nomē propriū inscriberent: sed satis larga inuenirent spacia in quib9 noīa pauperū ⁊ simpliciū ⁊ etiā dominorū quib9 seruiūt: quos defraudauerunt inscriberent. Sicut ergo in die iudicij opus cuiuscūqꝫ frōtis ostēdet superscriptio: ita vnicuique nunc quelibet in opere illoꝝ particula illi9 ostēderet superscriptionē et titulū: cuius expēsis factum fuit: vt de singulis partibus respōderi posset ad questionē. Matth. xxij. Cuius est imago hec ⁊ superscriptio ⁊c.

Feriarū seu festorū

solēnium ponenda est primo distinctio. Secundo modus quo debent obseruari. Tertio obseruationis ratio. Quarto obseruandi necessitas. Quinto non obseruantium periculum et pena. Sexto pena et periculum non facientium obseruari. Septimo causa inuestigabitur ex parte ambonum tam festa frangentium ⁊c. Octauo tam non obseruantium q̄ non facientium obseruari excusatio cum reprobatione.

¶ Ratione primi est sciendum: q circa festa que in iure ferie vocātur: sicut patet. C. de ferijs: et extra eo. titu. duplex distīctio: vna ex parte festorum: alia ex parte festiuantium. Ex parte festorum distinguitur: qr quedam sunt tēporalia: quedam eterna. Temporaliū vero quoddā est extrinsecū: q̄ videlꝫ manus cessare debet ab operib9 ⁊

laboribus extrinsecis: ⁊ istud non est continuum: sed sunt determinati dies ad hoc ordinati in concilio Lugdunensi. sicut patet de conse. dis. iij. pronunciandum: ⁊ extra de ferijs li. ij. conquestus. Natiuitas domini: Stephani: Joannis: Innocentum: Siluestri: octaua domini: Epiphania domini: purificatio sancte Marie: sanctum pascha cum tota ebdomada: rogationes que tū sm glosam nunc non obseruantur: ascensio domini: dies pēthecostes cum duobus diebus sequentibus per decretalem preallegatam: Joan. baptiste: duodecim apostoloꝝ: sancti Laurentij: assumptio Marie: natiuitatis eiusdem: Michaelis: dedicatio ecclesie: omnium sanctorum: sancti Martini: festa sancte crucis. Et ille festiuitates quas episcopi cum populo in suis episcopatibus ordinauerunt: hoc intelligēdum est sm Host. de festis sanctorum qui sunt canonisati auctoritate ecclesie romane: hec sunt ferie dn̄i quas vocabitis sanctas Leui. xxiij. in dieb9 illis non debet fieri mercatus: nec placitum: nec homo ad penam vel mortem iudicari.
5 Exo. xx. Oē op9 nō facietis in eis. ¶ Quoddam intrinsecum quod tenemus q̄ anima non vexatur operibus seruilibus peccatorum. Et istud debet esse cōtinuū ⁊ districtissime obseruatū: qr istud festū intrinsecum continue obseruatū est via ⁊ vigilia per quas ad festum peruenitur eternū: per illas enim omnes sancti peruenerunt ad eternū festū: tamen per diuersas semitas. Alij vicꝫ per semitam mundicie sicut virgines. Alij per semitam penitentie sicut cōfessores. Alij per semitā dure passionis: sicut martyres. Alij per semitā paupertatis: sicut apostoli. Alij per semitā iusticie: sicut pphete. Alij per semitam hospitalitatis: ⁊ elemosynarū: sicut
3 patriarche. Omnes isti sicut dicit Esa. lxvj. fecerunt sabbatū de sabbato. Qr de sabbato intrinseco venerunt ad eternum. Ipsi mūdeꝝ digne tenendo vigiliam meruerunt venire ad festū: sicut patet. S. ij. 8. Ostendentes: q idem alijs necessarium est qui festum attingere cogitāt: non enim nisi per vias ⁊ vigilias tales ad illud peruenire pñt cōuiuij. Nec esset rōnabile q p aliū modū illō attigere possent. Quis rōnabilr a deo petere posset vl' pre verecūdia auderet: q nichil foro daret ei celū q̄ dedit maximis amicis suis. Ex q̄ illi illud ita care emerūt: vn9 capite alius pelle: alius diuersis tormētis. Omnes autē munda ⁊ iusta vita. Nec esset nobis rationabile aliter illud petere: nec iustum deo aliter illud dare. Si vis ergo ad sanctoꝝ peruenire: modo quo sancti celebrauerunt festiuitates tam extrinsecas q̄ intrinsecas. Celebra iuda festiuitates tuas Naum. j. ¶ Sed forte cogitabunt quod per viam martyrij martyres sequi non possunt quia persecutores non sunt qui eos martyres faciant. Si vero essent qui eos pro christo occiderent: patienter illud sustinerent. Sed vtrum istud verum sit vel non: acta probant: in minori tedio ⁊ persecutione ostendunt quid facerēt in maiori: quia qui in minori infidelis est: vtiqꝫ ⁊ in maiori esset: sed in minoribus sunt infideles: quia quasi omnes pro modica iniuria: verbo vel maledictione vel percussione maledicunt: repercutiunt: ⁊ graues querunt vindictas pro paruo lucro christum qui est veritas deserunt: propter paruas potentium minas non audent veritatem dicere vel iurare. Quando ergo in aduentu antichristi vel alterius persecutionis verbera sustinerent ⁊ occisionē: qui nunc verba non sustinent ⁊ paruā persecutionē: quando tunc pro maximis donis ⁊ muneribus christum nō negaret: qui modo pro paruis negat. Antichristus vero magna donaria dabit vt populus eum sequatur: quando tunc contra eius maximā starent potentiam cum veritate qui modo nō audent contra paruam. Qui ergo tunc facere modernis credite operibus? ¶ Iteruꝫ
sit ita q per viā martyrij sequi nō possunt 4
quia persecutor abest: per viā tamen mundicie ⁊ iusticie eos sequi poterunt: si vellent. Sed sunt nonnulli qui libenter haberēt festum quod ipsi habent sed nolunt facere vigiliam nec ire per viā virtutū sicut ipsi ierunt. Nota. ff. iiij. 37. ⁊. 38. Sed cum tales mori appropinquantes ad deum clamare ceperint dicentes: domine domine da nobis gaudium tecū ⁊ cū sanctis tuis: poterit eis respondere sicut respōdit quidam socio suo Lxiii.
de quibus in parabolis commetur: qd pacto confederati erant simul in quodā bello parati ⁊ equaliter lucrari: quorum vnus in periculo fugiens: ab altero post victoriā partem prede petijt. Cui alius respondit. Non est iustū q mecū habeas partē lucri qui mecum partem habere noluisti passionis. Sic in proposito christ9 ⁊ sancti rñdere poterūt non ambulasti per viā duram: dei precepta nobiscū tenēdo: nec nobiscū sustinuisti: nec per viā virtutis ambulasti: ideo nec partē nobiscū habebis. Patet ergo q damnosum est apud deū ⁊ periculosum apud animam christi ⁊ sanctorum fugere societatē in tribulationibus. Et non solum apud eos est

pertienſiſtim ſed etiam apud mundum oſt
tereciſſum armigero vel milite fugere: vbi
dominus eius et omnes valentes de exerci
tu expectant. Talio inter bonos et malos
minus honoratur. Sic in apoſtolo. Sic ergo
bellum videatur nurus: vbi certi ſunt de
victoria ſi voluerimus non fugiunt: ſed cogi
tent ſi nocundiſ eſt multum inter amicos oſt
dere que ſuſtinuit pericula. Sic cogitent ſi
tocundum erit coram tota curia celeſti oſte
dere quis perſecutionum et tribulationis
paupertatis et penitentie ſuſtinuit plagas
ebulitoe: dicere illud pñ. Irvig. Quonia p
pter te ſuſtinui opprobriū. ¶ Sed hec pu
nes ſunt ſanctorum bonorum operum lau
datores et imitatores: qui ad modum be
raldorum ſeu minoum etc. rad modū ali
quorum qui rom ancias legendo plobs lau
dant milites: facta q̄ commendant armoiſi:
que minime affequuntur. Iſti in curia de
reprobabunt ſi propter defectum operis: nō
vere. Cum ſint in curia papeſ ſuſtinet
promonendo per gratiam quod bene legat
et canet: ſed etiam q̄ bene conſtruat de ſtis
tribus examinabitur an in propoſito non
ſuffiat q̄ bene legat et canet: niſi bene com
ponat in opere quod legit et cantat. Qui ſi in
curia dei ab examinatore⁹ angelis preſen
tetur qui bene canat et legat: ſed malc con
ſtruit: et eſt operator non ponoberetur:
licet ergo ſanctorum vita et via dura ſit ad
ſequēdū: cogitato tamen ſine: multō nos
tmare deberet ad ſequēdum: cogitādo vtq
ſi dolorioſum erit ibi illa examinatione re
pobari: cogitādo etiam q̄ breue eſt labor
et longum premium: vbi etiā ſi ſint mali qui
tilamq; potentes bum vtere ſuerunt: qui
in mort ali mortui ſunt peccato. de quibus
non eſt dubium: quin ſint in infernorū etiā
ſunt ſancti: boni vero qui in domino mor
tui ſunt. hec cogitantes; nunciem⁹ quod
mali per breues delectationes ad penas: et
de inuitis ad paupertates venerunt eter
nas. Sancti vero contuncto per breues tri
gitam venerunt ad diem feſti: qui eſt dies
victoriolus: feſt⁹ tuane Iudith. xvi. ¶ Ex
parte vero feſtiuitatum alia natur ſpiritu
crioquia quedā feſta tenent deo quādāren
tri quādam diabolo. Deo quāl illius debus
oratiōnibus et ſanctis vacant operibus: et
ſabbata deo ſanctificare eſt ſanctā opera in
ſabbato facere. Ucntrīq; illis diebꝰ ebue
tantibus vacant a commeſſationibus quod
plus ſit a malitia illis diebus q̄ alijs ab ip
ſis quoniam deus venter eſt Phil. iij. Dutiſ
modi in feſtis ſuis deo non ſeruiūt: ſed ven

tri. Ro.xvj. Nota. M.ij.n. Diabolo ens pe
gerinationes: et feſta facium. Et quomod
modi deſiderant vt libertus percat: ſic
regnarunt: pper mordinatam: et famen
amoenem vt videlicet a finamala in mala
la vel nocte in loco ad quem vadunt: eos
plcant: qui in via in nocuis: et nocturnis
occupantur nocturnalibus tales decet pit
illud. ij. Cor. v. propterea dormiunt.
Tales diabolo peregrinantur: et ſpiritua
leōrantqui illos dies in ebrietate: ſpectacu
lis: et pugnis: et alijs illicitis expendit qui
illis diebꝰ: ut noſcet omnant vrydeant que
r vanꝰ videant: et acquiſcant: et pugilant
ſpectacula: ſpectant in ſpectaculo demoniaq
petere vel ab ipſis petere illicitum malum
ſit. ec. ¶ Exoperibus ergo oſtenditur qui
ſti celebanter: qui duo ſubiungitur paup
tatem quod patet in duo pec vel ſanctificēt
bi ſuel alie ſue illis diebꝰ feruiūtuti ſint
magiſter vel doctor: verſi ſeruitus ſpiritua
libꝰ duos ſolcnnibus vſum ſunt quibus ex
nibus exponit locrancium ita quod quan
to melior diei: tanto vtſi peroptima ope
ribus tacerantur cauibus. Ita nonmilit ser
nus ſue ſeruitus die feſto pluribus eum
ponētes demonibus: a malis operib⁹ pa
deum offendunt illo die ſi in tota preſle
ti ſeptimana in qua pper illius occupatio
nes a laboyes ſolicitudines nō pacates
multis intendere peccatis quibus in hoc
ſto intendunt diligenter: ſic illo die quieſcā
bietur et paratur expendere debent in ope
re dei: quia ſeſte decreta dei dominus nō
agendum niſi deo vacandum: de ceſe. iuſ.
ti. Iecunda. expendunt in opere peccati
diabol. ¶ Illi qui tenant ſeſta deo ſeruer
berēt ſe pungare de ſordibus totius ſep
manecqua ſeſte beati Gregorius in regiſtro
dominico die a labore terreno oſtandi et
atq; omnimodo oratoni vacādum: ſi ſed
negligentes per ſe: dies agatur per dies in
directionis dominice expiet⁹ ſpibus bum
a laicos oſtendunt: ſe ſpecies mendacij
dentes ſordes ſordibus q̄ua qui deo ſeruiūt
illo die cōmittuer ebui ſunt illis enim de
bus ſeruo in vanitate ſtandum: e tollo cōm
unter plures imuenſitur homicida: pugna
ta quod melius eſſet pro ſalute talium ſp
nullum feſtum eſſet. Propter hec dicit mas
la que in feſtis tantibus noſtris ſunt. Et qu
cas diabolo dedicantur: deo de illo nō ſo
tent tantur: ſed potius ipſe eis tam nobis ma
ſtrum: propter eſte qui ait Amos. v. Odi et p
terr feſtiuitates veſtras. Et nonmodi oera
cognitationi dolcudi negocij q̄ diēs, oc et

ſeſte et anime ſalutī ſpecialiter ordinat: de
bet contra deum et ſalutē anime ſpecialiſſi
me ſollicite expēdi. Ad hoc igitur q̄ feſta
nobis a deo et ſanctis pdeſtinata: et ſuper quod
alijs modis tenant ſigna ſui predicto modo
ſollicitum ſuper ipſe deus nos in illis exau
diat: et ſuper ſanctis feſtis ſignimus nos
dimet ipſi tenere: in neceſſitatibus nos
tis amici et ſanctos deos exaudiēt: vel libera
ſtris ab eo damnibus eraudiēt: vel libera
bis ab oſtilium eſt pp hoc quod legitur de
ſtis ab oſtilium eſt pp hoc quod legitur de
quodā ſancto qui ſibi ad eſt clamarer. Cur alt
mur ab ſanctos poſt deū et mart⁹ eius in
ter eos ſpeciales amic⁹ meus: et in tepius conſi
co ſpeciales amic⁹ meus: et in tepius conſi
lio ideo ad te neceſſitate mea clamo. Cur
ſancius quomodo amicus ero inimico dñi
mus Stroes q̄ ſim amicus tuus vel q̄ te au
diamus pius q̄ tu ſis amicus dei. Cum
cum quo dñi nihil auderet amicitias
ellendere inimico e pdrcou regie? Ad hoc
ergo vt in debus feſtiuitatibus deus et ſancti nos
appellari mereamur: et ideo ſabbatū ſanctifi
ces. Exod. xx. ſic regin diſponet vt in cēſus
ſis in ſabbato. Ad feſto: et de ſancta facias.
Ecclia ait autoritate ſecundus eccle ar
manum modus ſe quo feſta ſunt tenenda:
gus ſi affect q̄ memoriali modus in cens
que habeat ſta vies q̄ ſanctitatē deſpoſitio
pacedat ad poc q̄ digne teneat feſtiuū. Ad
poc enim expli ſis in modo tenēdi feſta ec
clie. q̄ cnū in operibus vpi. Tenentes fe
ſta ſanctī illud tenant ſi bene tenere
debeāt meccſſaria q̄ feſto. pudē: hoc enim
ſtis obſeruare voluit ſm diſcipulorum opi
nionē credentes Ioan. xiij. Quod dixiſſet
ange q̄ opus nobis ſunt ad diem feſtum
ueniēs eni ad ipſum modi feſta ſe ornant
et parāt: veſtiūtur ſignum q̄ ſicut cor
pus oīs et ornamenta ornant bene anim
mentis alter corpori ꝛ nō anime feſta fa
ciunt ſi bene ornata tenēdi feſta: ec
alio bene ornata ſi bene tenēdi feſta: ec
deſtes: vigilia feſti precedit in ſignus q̄
bates per ieiunia ꝛ eſtiones ꝛ penitētias
q̄ feſto ſanctorum ſe ſignos facere debēt ſi
nuſeſt⁹ hmāi opa ſe dignos eo facerāt p
feſto ſemo. Et ſpes bonā feſta in cradino
ſtr feſtos ſplendis tunicas vigilias. Sic
ſpes ornā cū nup deberet nos hylariter fa
cere ornare et laborare in bonā haime mi
di vigilia. Cuia nete ſicut pomum pueto
oſtenſum facit eum venire ridentem. Et ſic
aut pecta canibus oſtenſa facit q̄ nec pro
pter ſpinas nec tribulos vel durum viam ſe
qui dimittunt. Sic et ſtū literum facit mer
ces omnia tam terre ſp̄m tuarū pericula
pticare. Ita in oppoſito. Explī ceſs ad loc

in opere eſt ꝓbde quo ſcribit Io.v. Quod
erat dies feſtus iudeorum: ꝛ aſcēdit Ieſus
Ieroſolymā: ſq; ad feſtum in ſignū q̄ vo
lentes feſtum facere: aſcēdere debēt per vīā
virtutum de virtute in virtutē: hoc eſt vie
bocant Io.vij. Ubi ait: vos aſcēdite ad dies
feſtos: ec poſſet eſſe ſm̄ ſi ſcriptura ſacra
dragesſima ꝛ in omni feſto anni. Tali ergo
diſpoſitione contritionis ꝛ confeſſionis et
aliarum virtutum pcedēti digne de⁹ ꝛ ſan
ctorum feſta celebrant.

¶ Ad que digne tenēda multipler nos obli Ar.iij.
gat rō. Quarum prima ex parte accipit ra- gat rō.
tionē voluntatis qua ſcut nos ſponte ſibi
pla ecclēſias ꝛ decimas ſuas ſponte ſibi de
dicam ⁊ meis ꝛ ab eis honorari ꝛ laudari.
Ita voluit ſibi ē ſuus ſanctus aliqua ſpon
ta ꝛ dies pdicare vt in eis laudarēt ꝛ bono
rarentur. Sicut ergo fur eſt qui decimas fu
ratur: ꝛ ſacrilegus qui eccleſiam frāgit ꝛ vi
liſſimus qui in eccleſia ꝓmurpia. Ita fur
vt videſ qui deo furat dies: ꝛ ſacrilegus ꝛ
viliſſimus qui deo feſta frāgit vel in eis tur
pitudinē operat ꝓ peccatoꝝ. De talibus con
queri eſa. i. Dicit. Ecleſtiuitates mias nō
feram. Secūdā ratio a communi dicē iuſti
cia. Rationabile ē: iuſtū eſt q̄ homo qui er
bualius componitur nam ex nutrīmento nature
debet am̄ pudeat ſuſtentationē q̄ ſien nō
poteſt ſuſt certa p illa. pui ſione facienda et
dimenſ tempora. Sicut ergo ſunt certi dies
laboꝝ deputati: in quibus manē ſurgunt
ipſi ꝛ ſerui illoum ꝛ ancille ꝛ mmentarie di
ligenter torum expendunt dies in hic que
ad occupos pertinent ſuſtentationē ſui ꝛ ſua
rum eſt q̄ cem ſint dies in quib⁹ ſi ipſi ſe
ſerui. ſi ancille a labore ceſſantes corporali
ſolliciē pudeāt ſi ad animarū pertinēt gu
bernationem. Et ex tempeſtiuo illis deo ſe
ſurgere debeāt: ꝛ diligenter ad ipſi ſpiritua
lem pudeāt ſubmittuo deus ꝛ ita quibus
illis ſeruunt deo ſeruiūtuti ꝛ ſunt expe
rcem alijs ſeruiūt deo⁹. Si ita diligenter
alijs deo⁹ operant cibū ꝛ pcte corpi mos
talis unito formor rōne diligētius operā
ri debēt deo⁹ feſtiuus cibū q̄ mi pereat ale
mmutatit. Ad q̄ omnes bortat ſalvator
Io.vi. dicēs operamini nō cibū q̄ pereſtip
pleta ſolliciē ſicut illā q̄ permanet in vi
ternū ꝛ q̄ immortalis erit⁹. ¶ Sed hoc 10
qꝛ pterario mō reo agit: qꝛ de olbus illis qui
bus deo ꝛdeo: parant ſumte ſuos ꝛ ſollicti ad
corpos ales habere pace ſunt qui deo⁹ fe
ſtiuus ab operibus ceſſant corpoꝝ alibus qui
aut blada colligunt: aut cumulant: aut
ducūt de campis: vel alijs carrucas ꝛ curꝝ

illis diebus mutuant quibus deo z nobis-
mo intendere debeent. Et si forte panci in-
uentur tur qui ab hyusmodi operibus ma
gna cessant adhuc quotidianis inuentur
qui illis diebus ad mercat' z mundinas no
vadant: z qui seruos z iumenta omissa illis
non mutant. Et quotum frequenta tamē
dentur si frequentium tam quod bolendi
et nundinarii: q vix est magnus dies in anno
quin in aliquo loco mundine inuenant. q8
cium ministris locis per totum annum die
dominico mercatus tenentur: in quo multo
maior concursus multitudo: q8 si alio tene-
rentur die in tantum q vadens per viam tali
die plurimos obuiabit sicut me. Causa cau
fa duplex est: una quia credunt q bene die
festum teneant si illo die ab operib⁹ excer car
cui vel hyusmodi. Ideo credunt q iusti
fiat ad mercatum illo die currere: quādo ad
ecclesiā ire deberēt. Alia causa est: quia vi-
detur eis totū clausi ad tagium illo die in
foro negocia sua exercēre: ne alio die bono
per negocia illa ab alijs operibus impedā
tur. Istis de causis multa concurrunt: q nec
illo die bono missam audiunt vel pei pcē-
pta. pter quoti etiam frequentium illi de
villa in qua mercatus tenet: a feruito mīā
rum impediunt: q vix tota pmanā audiūt
missam. ¶ Terna panes illum sunt qui licet
forte predicta illis diebus non faciant: qui
festa vt deberent: sanctis operibus vacādo
tendrauia ponamus q minimum de piede-
cem faciant nec aliquid illis diebus opera-
tur nec sanctum nec prophanum: adhuc ce
ria festiuorum tenentur per peccatum com-
mune omissionis quia tenentur sancta illis
diebus facere. Si hec panualsim sunt qui
sancta vt dignum esset illis diebus operan
tur quia communiter tardius surgunt: et
tarde ad ecclesiam veniunt: et buiusmodi
effe vellent inuitā q aliquādo faceredū ois
cumcisio: expedias nos aqua fonte quādi
pandor: autre oportet nos illuc festinare.
Si vero serm o de salute animē fieri debeat
ipsum vel impedire varijs occulationibus
nituntur dicentes deo tranſit: z buiusmo-
di vel saltem grauantur. Si vero omino
fugere non possunt quin breui hora in eccle
sia stent: adhuc illud breue tempus expēdūt
in anis narrationibus: z in inutilibus gar
rulationibus: non attendentes q deus de
domus orationis est. Posita vero ad pian
dum z taberna: z ibi non sic festiuant: sed
alqui illorum tenuit resiliendum diem vsq
ad inagnam deducunt: nocte comedentes
z bibentes: z quasi festa celebrantes. I. Re-

ges. ¶ Tertia ratio penes nostrā actionē et
voluntatem: vt videlicet in diebus festiuis
spiritualia audientes ipsos tanq̄ exequia
riavel notare vel predicationē tanq̄ per uices
ad celestia ducantur: vt etiā in magno et
periculosa negocia in dei cura expedire ha
beant ad sanctum cuius dies celebratur
tanq̄ ad regis secretarij curam? Quidā
nor: ad hoc facta scriptura que dicit Ihū
Ad aliquem sanctoꝝ eligere effectus q̄ ma
gis ad ipsum pertinet: ad hoc ipse deus a deo
rem sibi reseruauit. Et alios nobis datos reno
fuloris imitamendo in eis impedimenta in
carnalia inuitendo in eis impedimenta in
temporali vel infirmitatis hominū vel mor-
tis dei diebus dñis terminare vel ad cumulū
sequelam necessarij est eis q̄ feruntur in
quolam facianti quasi ab fidelitet vrolitate
facium: non obstante q̄ ad hoc necessitate
obligantur a gratio dño grates z remuneā
tionem z contra inimicos suam pietatem
nem reportant. Et facimus vero multa ne
dia humilitatis merite in operib⁹ q̄ pulsa
offidium est predicationē hieronīe: bene
vol. Cui locui? est dño. In secreto mō
e fis in porta filiorū populi mei qui ne
egrediunt? regis Ihū z ingredientes: lo
cito potius diei in ire dies ad eos: nisi
verbum sibi reges inde z iudex. Cuius
pabrationes hieronīe sic quos benedi
dite animas vestras: z nobre potentiāte
va in die sabbati: nec inferatis per portas
diei vestri: nec fabricē opera de sabbo
stra in die sabbati: z comedite hodie
tis: sanctificate diem sabbati sicut patres
patribus vestris. Si audieritis me nobis
mum vt nec inferatis onera per portas ci
uitatis huius in die sabbati: et si faceritis
no die sabbati nē faciatis in eo omne opus
Sic multa bona ea promittit si cuit ps
Sequit. Si autē no audieritis me vt sanc-
ficetis die sabbati fuccendā in portis me
gnem: z deuorabit domos hierusalē: et
extinguetur q̄ ardebit magnus illis igne
multa debrait ecclesiarum: et dñi pecto
ta de ea dicta de re. pphetiā verificet.

¶ In quo z utero prophetico deus mirum
pere quantus inclinatur ad sui seruoꝝ
vel festa nō tenētium periculū. Proinde si
ficiendum quod tales predicatores pecatis
ra deum cū ingrat: z inobedētes: sin cis
tra pteceptum eius. Exo. xx. Facies de quod
etiam deo mirari sunt: pater nam exemplo
quod habetur. Dt. iii. ¶ exemplo sanctoꝝ
Si annexus qui fung solum fegrem bate
nē denarios: sed vinas panne: nō fecit
ter: z vnum sibi retinerēt: nōne ingrauissēt

bus colligunt: quia sepe tacunt: et pauperes
nam inuocāt: tranq̄ vero pampes e clāor
to colligentes tacue facta: z pauperes de
uitum nutriant superbum. Inter christia-
nos nunq̄ fere audimus eli: q̄ ecclesie dec
meret populi tanato pro pauperibus fame
nolentibus pcurare: vel colligeri: quod
vero pro diuinis bus ad est pro pauperib⁹ tam
ecclesie q̄ populi talis fiat tanato: frequen-
ter audimus. Et si ecclesia ad hoc pcurat
vt populi christiani pauperibus fame mori
tibus contra dei pceptum Deut. xxv. Ephe
tabene inquit in festiuitate tua tu et filius
tuus et filia tua: z ancilla tua: et iumen
tū z aduena z pupillus ac vidua qui intra
portas tuas sunt. Gen. xxvii. Exo. xx. Leui.
xix. Et qua ab ingratis sicut patet per le 15
gem prallegatam omnia in se ad ecclesiam.
Ille debuab illis omnia auferret quib⁹ ad
rant in illis puniant: verbi gratia vos sub-
trahitis a deo huc fines z occupatis seruos
z animalia in prophibitis: z deus subtrahit
a vobis deo vestros per pluuia z pruinho
dis: z fines per infirmitates: z animalia p
mortalitates: nonibus vero qui de huc
modi subtractione non gravant vel p huius
modi non in pedimur vel qui huiusmodi
ns possint auferre subtrahit ab humano in
mote omnes animas z corpora: z ipsos in- Exth.
carcerat in infernos: licet pater deus no queo
narratur: q̄ post mortes magistro suo dam
nante a patriarcarum cappa de cedulis pon
deros a nimis iquia fuit occupatus in illis
cedulis scribendo nebus festiuis: z dec mira
ri debet quare de hereticis non fiat inqui-
ry. Legant: z domo erdet sententia laprida:
quia in festo indeorum ligna colligit: ergo
mortaliter peccauit: pp peccatoreꝝ mezia
q̄ quo damnatur: qui non debet offe mi-
rum q̄ qui petoris vel maiora faciat in festo
bamneur. Deus hoc facias modum cene
domini terrentiqui peo modum aliquan
mum impotat aliquis aliquotiens mearet
rar corpora. Sic in propositō quia iobedire
tes sumus secundos in nostro bono quādo
q̄ affligit vt dictum est: quandoq̄ incorpori
bus z animalibus. Et si reclamare et qua
causa tales accipiat vindictā examen opti
me scire possūt: q̄ sine causa eas non acce-
pit. Celiud no fractus festiuum magna sit
causa tribulationum: modus est ostendit vindi
ctam: deus ei in puniendo legem vnet qui
dedit. Sed legem dedit Deus ut eos deceat:
firmet seruam peccatricem: z plagarum suo
d. Et secutu ergo e modo quo non plagae
ur predicti eli: possimus scire q̄ in pio pec-

catum commissimus. Cum ergo pro vno die
rel ferianto quod a subtrahimus subtrahit
quinq. Et p vno modo bladi vel vno dena
rio quem credunt fallaci dicrali operando
ex alia parte decem amittunt. Patet ergo q
in festis operantes faciunt lucrum sui co
putare possunt: ita faciunt fenerati die gau
det rybaudus: mutuet aliquis ad decem
mutuet. Sic dicunt illi frangunt de proprii
e perdunt amplum sed tamen male tenendo ve
pecunia e falsitates committendo: mutua
tum alia perdunt e modicum lucrant sed
falsum dicentes. Ecce quid lucratus sum.

57 ¶ Secundo peccant contra proximum quez
scandalizant: dant enim occasionem rume
tam fidelibus qui videndo vicinos suos in
festis operari confimilia faciunt dicentes.
Omnes vicini mei e cognati ecclesiastice
grangiarij monachorum operantur: quare
non possum ego confimiliter operare? Et ci
pertuersio pertuertuntur. Infideles enam vi
dentes nos aperte contra legem nostram fa
cere a lege nostra fabeptuenda retrahuntur
e ipsam nullam vel nos pessimos reputant:
quia si bona sit aqua malum non decaput
precepta bone legis fragerit nulla fit: ergo
sine lege vnitima est bona: ergo contra leges
vnitimus. Quod ergo mirum si festa nostra
deridentur: e rallum fugiunt societatem. Ju
dum iudeum confimilia verba nobis impo
perantem: vos inquit dicitis vos festa habe
re in lege vestra: sed quomodo ea tenetis? o
vi deo? Quia ita communiter video curtue
e equos cum farcinis vt ad nemora e mer
catus e huiusmodi in illis diebus quos tan
etos vocatis: sicut in alijs. Patet ergo q pro
pter mala opera nostra verificantur de nobis
nicate nostra illud. Trch. i. Viderunt eos hos
stes: e derserit sabbata eius: sicut patet. Ps.
lxxiij. xxxvij. vi. 6. Propter hec ergo mala que
committuntur contra deum e proximum ne
incurrunt penas: vnam in presenti sicut pre
dictum est. Alia in futuro quando semet
ipsam si accubius mandatorum de bedo
verbo dei eos ex promittit. Amos. viij. Jn die
inquit illa occidet sol in meridie: e tenebre
rescient terram in die lumino. Ecce prima
pena intemperies videlicet ora e obscure
nebule e tempestatibus in aere. Sequitur
e conuertam festiuitates vestras in luctum
e omnia cantica vestra in lucium: super quo
beatus Gregorius. Tunc festiuitates in luc
ctum conuertuntur: cum pro peccatis que in
ipse cimitimus eternaliter puniuntur.

Ar. vj. ¶ Cum vero quem sint mortem solum qui
talia agunt: sed qui consentiut facientibus:

im apostolum. Ro. i. Jn hoc arguntur eos
rum fugare oportet quibus pena mors si
hominibus in potestate positus et consen
tio: quasi ita a subditus melius obseruan
facunt per penas e coactiones. Sic ergo q
tua negocia subditos tuos duplicem penas
de quibus dictum est incurrere promit
cum eis etiam cadem incurrunt e meritur
penas. Primo temptatem q ostendit gi
plo quod scribit Gerardus in literatu seg
valliam de rege beurico secundo q videt
cum ex hoc reliens tu ea ipsi offendere
haerdit: in quodam mane post mitternoc
equum ascendere: absit quidam magister
tus eum continuo cum custodie dele
chebitus e pia mater eius Sophia magna
pistia e apostolus Petrus: mandantes vo
bis quatenus per totas dominij vestri terras
ne mercatus hominibus nostris fiant: ipsos
ter vbiuis faciatis: e q in illis nihil omo
fiat: nisi omnium officium pecter obtenta
tum que adeptum duruum preparemus
si fecerint: nihil vnq; inhabitibus quibus
bono non complebitur: vita q felicter ciliu
mabimo. Rex autem militi cui nomen erat
Philippus qui Petri voluntatem cognouit
ipsa gallica: quare a rusticis vtrum hoc fa
mauit? qui respondit. Utrum hec homine
rum vel nonne nil hoc refert: vnde audite
ris: infra annum tales ruinabunt relationi
nes de re quam plus diligis audies: etsu
vlgi ad vite centum non defuerunt: bonos
pessimis. Rex autem planctu q plus lo
cutus non fuit. Quod autem rex ipse pronti
infra annum accidit. Hiij nanq; ex tres de
rius eius duo primum vir alij duo comes philip
ad legem Francorum Ludouicus obsidi
runt: vnde extra ei mota est perturbatio
tam nunq; antea habuerat: e vlq; ad cter
num memore per aliquem filiorum petre
ruit: hec ille. Hec minus videnter euide
q deus permittit filios e subditos sic pa
tribus et dominis nocuos e inobedientes:
potest ipsi patres e domini eos punire
esse deo inobedientes et nocuos: hoc cum
consonum est tam legi mundi in dignis ve
teri. lib. ij. n. Quod quisque iuns iure matri
statute: ipse eodem iure vtatur filij lege ma
Matthei. vij. 7. Luce. vi. Eadem quippe me
sura qua re. Secundo eternaliter: hoc patet ex
conclusione interiorum apud dominum vi
tatem: sit etiam legis autoritas expli enim do
mini de consuetudine valorem ex ij iten
tradant custodi enim si custodis peritatur
negligentia: repetunt: e cum de domo dom
pellunt: e quando excessus hoc requerit cu

incarcerant vsq; reddant vltimum quadran
tem: eodem iure deus vt vult contra eos
potest: est malefidit custodiendos eis homi
nes sibi in eodi beferat sunt eternaliter da
nandos: et eos ponet in carcere vsq; eos red
dant quod quia nisi facere poterunt quia
eos de infernio educere non possunt: semper
cum eis in infernum ibunt: et incurrere penas
sicut eis: hoc patet ex illa parabola de tentem
plum. Quod credit Gerardus in literatu seg
qui sic loquitur: Custodi inquit vrium: vbum
ni illius. Sicut de sementa intisti: ita q
debet eodem iure quo ipsi vnumur contra
subditos suos: q deus vratur contra eos:
qui ex omnibus contrarij custodie dele
cium. Pota. 3. 4. 36. ¶ Cum ergo lec pecca
gnar custodi regni. Cde penis hoc. 21. sum
dicatur: eos. Reos sine accipiat numquam
custodiat: et eorum scortibus vigilan
re obseruet: multo districtius hoc precep
pto obligantur qui reos de custodire de
bentcum malos de rearia contra deum ij
contra homines commissis: preterea si fer
mis tenere nomino damnum alicui fecerit
dominus ad penas obligatur sin legem ter
pcant de custodio veterib. in omnib. de nocu
tibus actionibus. Secunda que dicebat: si
seruus facere domino occidentium subdolum
dominum obligatur: per eum dominus vide
re ex dolo speciebus hoc esse tendo obtinet
q si subdit dominio scrente e non contradi
cens eum prohibere potent: debitaq; omnis
mum punibles et tenet ad id facer. Ergo a
lationi ratione si seruus vel subditi domino
sente contra eum faciant circumstantia se
ha vel aliqua tandata frangit de vel in turpe
rum selum mandendo dominum vite pennes
dus est eternaliter. Sed quia tuo forte adue
nersari negatur veritatem punitus videli
cet q omnino sinus a malis cohibere e alie
na a malis defendere non teneatur: ergo ita
q licet ad hoc forte teneatur: nil tamē omit
tendo penam incurrit eternaliter ut prio
bare potest: sed ecce primum sufficienter
probatum. Et in lege prestegata: e probatum
dum tamen ad hoc probandum decretalis
allegationem qua probatur: quia pannum
ij secundum in quinto decretalium titulo.
de sentia excommunicationis capitulo nō
bidimmie qua excommunicatus incidit
ta nunc violentus in clericos e eam con
sentites condemnat sub hac verbis. Sicut
tem solos volentes punitibodi autores ale
quorum pulsantes efficaces quidem dicit
cantes e consentientes pari pena plectedos
cantibus condemnat autoritate eos facere

delinquentibus interpretatus: qui cum pos
sint manifesto facmoni desinunc obuiare su
per qua autoritate eos coeodant: q ciuq
per clericos debebere e nō facit peccatur cui
plati iudices e tholes in prate constrium nisi
befindant exercicantur. Patet ergo primus
deliet tenent subditos cohibere ne mali in
ferant: e defendere eos contra ne mala illa
nerant. Secundū etiā p ius: q ij excōmunican
tur nisi clerici defendant nō defendēdo pec
cū mortaliter: q excommunicatio nisi
nisi pro mortalitcd: q mortali peccato pena
mcrent eiusmigitur cē. Nota. 3. xij. 17.
Et si tam districte per legeo obligantur quia
clericoq propulare nimirū, e filios vel sub
potestate sua cohibere ne eis mortali inferāt
si fortior ruinare videntur eos obligantur
lius suum sacerdotes q ibitioe quo in pō
cit. Tū ex sacerdos interpretum secundum
ordinem Melchisedech), propulare mu
riam: et volentes contra precepta facere:
verbis ammonere. Ad hoc dicitur quia fa
cio: sicut prz in decretali. Item vel
facite cohibere e coercere: ad quod obligat
in potestate constitutus illa plusq; cuicun
q clerico omnes obligantur ex ratione crea
tionis redemptionis q gubernationis. Ex ra
tione nēdam duo propter q vnusquisq; alia
a malo fieri et facere facta reputata q quec
curq; cuncinq; mandant de proximo. Secta
rij, e maxime in potestate constitutus.

Ar. vij. ¶ Sed cequo nō est q veritisule q ec subditi
xi. mandata det frangere vel in peccatis eos no
emendādet sot pericula e penas sine magn
causse incurrere. Jn hoc arriuolo septimo
inuchigare oportet can lac tam e pene q
gentium mis ex parte non cohibentium. Dua
lias autem erroius triplex ad presens occur
re cause labeboli obligetur subditi acedia
e domini negligentia. Duo quo eff parabo
la causidam grana exempli confirmte de
quo dam in ecclesia in oratione pnoctanc
cus plures apparuerit bemonos conuoc qui
liber de intero suo illius dici se iactauit. Jn
ter quos tres vdebant se iactare: q si forsan
illius diei impedimenti. Cui vos facedo de
rum in choo male officium diere disturbem
do. Illius faciendo populum in ecclesia gar
ralare. Terrius facendo alios extra laboya
re de diebus primis nomina audiens: sic
quentes composiur verbis. fragmina pfal versus
mum: tumultuus colligeb botum. Si stillye
oiantes layeos facit altionem ceo. Dij esse
ci compleabus fias ad hoc: fecerat vt vdge
ve dei festa modis ob speciali decreto illud
pō. Jtem sere faciamus omnes dies fe

stos dei a terra. Secunda causa est subdito
rum accidia: qui pigri sunt i his que ad deū
pertinent: qui libentius obolum laborando
ꝗ celum festiuando lucrantur: qui de lucro
totius septimane in festo inebriantur. Mul
tum enim festum regis ebuctaret turpibus
excessibus deturparet. Rex enim nobilis de
tali festo recederet iratus. Sic rex regum q̄
propter huiusmodi dicit ps̄. j. Solennitates
22 odiuit anima mea. Tertia causa est domino
rum tam ecclesiasticorū ꝗ secularium tam eo
rūdem consiliariorum ꝗ curatorum ⁊ sacer
dotum ⁊ quorūcūꝗ superiorum negligētia
⁊ hanc reputo causam precipuā ⁊ principa
liorem. Quia si domini subditorum ⁊ magi
stri seruorū ista cordi haberent que non ha
bent: cum tamen de ratione habere deberēt:
festa ⁊ alia dei mandata optime custodiren
tur. Quorum primū respicit personas pro
prias: secundū personas subditorum. Ter
tium curas bonorum exteriorū. ¶ Ex primo
cogitare deberēt ꝙ sicut inferiores sunt eis
subditi. Ita sunt ipsi deo: ⁊ maiori ratione
tam ex parte dei: que est excellentior: plus in
natura ⁊ statu cōditionem illorum excedēs
ꝗ ipsi conditionem excedant subditorum ꝗ
ex parte illorū qui plura deo receperunt: ra
tione quorum plus deo tenentur: ꝗ subditi
teneantur eis. Ex ista consideratione nunꝗ
inferiores a dei seruitio retrahere deberent:
nec in aliis interim occupare dū deū vacare
deberēt: q: sicut ipsi grauarent si vn⁹ de subdi
tis illorum aliū subditum ab eorum retrahe
ret seruitio dū intendere deberet: ita cogita
re deberent ꝙ deus offenditur: quando ipsi
dei subditi alium a dei subtrahunt seruitio:
⁊ ad mercatum vel alia mittunt negocia.
¶ Ex secundo puncto considerare deberent:
ꝙ persone subditorum plus deo tenētur: ꝗ
eis: ⁊ ita obligantur pro dieb⁹ dei ad dei ser
uitium. Ratio ergo dictat ꝙ qui tenentur in
aliqua seruitute duobus dominis ꝑ diuer
sis diebus ꝙ vnus illorum dominorum non
habet seruum illum a seruitute alterius do
mini pro die sibi debito retrahere: nec seru⁹
tenetur ei obedire. Et maxime: vbi qui reuo
cat non potest seruū defendere: quin ab alio
domino puniatur nisi ei seruiat. In hoc casu
non solum ratio eum retrahere debet: sꝫ etiā
periculum: ne seruitutem retrahat. ¶ Tertius
25 punctus est ꝙ si essent solliciti ꝙ ipsi ⁊ sub
diti sui tantum curarent de lucro bonorum
spiritualium sicut faciunt de lucro bonorū
corporalium ⁊ temporalium: nec ipsi in die
bus festiuis a lucro spirituali acquirendo
cessarent: nec subditos cessare permitterent:
sicut nec aliis diebus cessant a lucro tempo
ri gratis: immo circa lucranda ipsi sollicitā
tur: ⁊ ipsi sollicite serues informant circa q̄
sollicitari debent. Et domini vel ecclesiastici
vel temporales quando audiunt aliqua iu
ra eis debita ab olim neglecta vel consuetu
dines malas in preiudicium dominii illorū
introductas: vel aliqua temporalia ab eis
subtracta: huiusmodi cum magnis nituntur
laboribus ⁊ expensis: curias petendo: ⁊ pla
citando recuperare: ⁊ defectus emendare: ⁊
sapientes consulere: qui circa talia consulē
da multos vertunt libros ⁊ leges diligenter
scrutantur: allegantes ꝙ omnia ista facili
ne iura ecclesie vel hereditatis tempore suo
minorentur: ⁊ non propter quodcūꝗ tempo
rale auantagium: sed vtrum hoc sit verum
opera requirantur: certum est: ꝙ iura eccle
sie plus consistere deberēt circa lucrum ani
marum: ꝗ gabarum: ponamus ergo ex vna
parte defectum in subdito qui quidem defe
ctus redundat in superiorē: quia aliqua tē
poralia subtrahit: ⁊ ex alia parte defectum
qui temporalia non subtrahit: sicut ꝙ mun
dine in festis teneantur vbi domini plura lu
crātur temporalia: quia forte plures veniūt
⁊ theoloneū augetur: vel forte subditorū for
nicatio. Circa primum defectum corrigēdū
multum sollicitantur ⁊ placitant: secundum
vero dissimulant: quia raro visum est: ꝙ cir
ca dei iura neglecta: vel consuetudines cōtra
dei honorem introductas: sicut ꝙ mundine
teneantur in festis sanctorum: sicut vbiꝗ te
nentur: intantum ꝙ multi mercatores raris
sime in talibus intersunt diuinis officiis: ali
qui laborarent vel expenderent: vt defect⁹ cor
rigeretur. Et tamen certum est: ꝙ domini ec
clesiastici ⁊ temporales simul confederati il
las cōsuetudines destruere possent: si vellēt
⁊ ad hoc obligantur. Et ecclesiastici ꝑcipue
qui illas sine dominis terrenis inhibere pos
sent ⁊ deberent: vbi visum est: ꝙ circa talia 24
vel curias peterent: vel placitarent: vel sapiē
tes libros verterent: vbi visum est: ꝙ qui ser
uis presunt ita diligentes sint filios ⁊ famulos
informare: quomodo deo seruire debent in
festis. Et ꝙ ita fideles sint deo tunc sicut eis
in aliis diebus: ⁊ tamen hoc rationale es
set ꝙ deum vobis preponeretis: ⁊ ꝙ qui ser
uiunt vobis sex diebus: seruirent maiori do
mino vno die: q̄d non facientes: seipsos deo
in dominio suo preponunt: quia nec deo eos
seruire ⁊ ad ecclesiam ire compellāt: nec ab
sentes in reditu informant de his que ibi di
cebantur: nec contra absentantes se a dei ser
uitio irascuntur: sic faciunt contra absenti

tes a seruitio illorum. Ex istis ergo patet ꝙ
domini tam in seipsis ꝗ in subditis plus lu
crum attendunt tēporale: ꝗ spirituale ⁊ dei
honorem: vbi lucrum habere possunt tēpo
rale non negligunt: ⁊ circa ea que sua sunt
diligentes: circa ea que christi sunt negligen
tes sunt. Iste ergo tres predicte cause verifi
cari faciunt de ecclesia ⁊ christianis q̄d ali
quando dicebatur de synagoga ⁊ iudeis. ij.
Macha. vj. Neꝗ inquit dies solennes serua
bantur: nec simpliciter se quisꝗ iudeum esse
confitebatur.
¶ Sed quia articulus precedens multos ac
ar. viij cusat: quos sine responsione iura vetant cō
25 demnare. In hoc articulo octauo locus pro
responsione ⁊ institutione eis dādus est: in
quibus si defecerint: contra eos sententia bi
tur: primo accusentur subditi scilicet serui ⁊
operarii: qui se tripliciter excusant: dicentes.
Primo ꝙ pauperes sunt: ⁊ ideo paupertas
⁊ necessitas eos ad laborandum compellit.
Addunt etiam dicentes. Isti inquiunt diui
tes qui satis habent quibus deus multa de
dit festiuare possunt: nobis v̄o pauca dedit:
⁊ ideo oportet ꝙ cum labore victum acqui
ramus. Sed ꝙ ista excusatio non valet pa
tet tā ratione: ꝗ sacra scriptura. Primo ꝗtū
ad hoc ꝙ dicunt ꝙ paupertas eos compellit
non valet: quia pauperiores erunt: ꝗ illi q̄
festa tenent: sicut patet. A. vij. 20. Quantum
ad aliud ꝙ diuites ad hoc tenentur vt dicūt
nō autem ipsi quibus deus pauca dedit: nō
valet: quia oculum vel manum vel aliud mē
brum eis a deo datum non darēt pro regno:
ergo nō parum vobis dedit: qui talia dedit
Quātum ad aliud ꝙ dicunt ꝙ oportet eos
labore victum acquirere: concedendū est tē
pore statuto: tunc enim satis haberent quia
dominus terrenus non est ita crudelis: ꝙ fa
me perire permittat seruum sibi fideliter ser
uientem: inobedientem vero bene permittit:
ita in proposito: quis insanus diceret: ꝙ de⁹
seruo diaboli poti⁹ bona exhiberet. ꝗ suo?
Ex quo ergo deus non vult: nec in diabolo cō
fidere licitum est: melius esset ꝙ talis esset
ꝙ in deo confidere posset: ⁊ ꝙ ei exhiberet: et
melius esset quiescere ⁊ satis habere ꝗ labo
rare ⁊ indigere. Et mirabile est ꝙ poti⁹ vult
laborando indigere ⁊ in infernum ire: ꝗ qe
scendo abundare ⁊ ad celum venire. Istorū
etiam excusatio reprobatur in facto simili.
Numeri. xv. vbi pauper ligna colligens: la
pidatur. Item omne malū cōtingit hebreis
26 propter fractionē sabbati: vt patet Neemie
xiij. Secundo se excusant operarii ⁊ serui di
centes si ego nō operor: ad alium ibunt qui
faciet: sic ergo frequentiam ⁊ salarium amit
tam: sit ita. Sed nō displiceat eis ꝙ alii ope
rantur in tempore interdicto: quādo ipsi no
lunt: sicut non displicebit eis ꝙ ipsi recipiā
tur in celo: quando alii expellentur. Tertio
se excusant necessitate coactionis ⁊ obedien
tie dicentes: se obedire oportere aliter verbe
rabuntur vel de officio expellentur: addētes
ꝙ in hoc casu dominorum quorum est emo
lumentū erit periculum. Hoc vero dictum tā
exemplis ꝗ legibus: apostolorūꝗ reproba
bitur autoritate. Exemplum ad hoc est de fa
ctis illorum in aliis negociis: in quibus vi
demus ꝙ si coram iudice allegarēt ꝙ ad pre
ceptum dominorum suorum occidissent ho
minem: iudex eos excusatos nō haberet: ita
nec deus. Preterea rege vnum precipiente et
licitum: ⁊ pro precepti impletione abundan
ter remunerare volente: inferiori in illicitis
⁊ qui male remunerare vellet non obedirent
Ita nec in proposito: plus tenentur deo ꝗ
homini obedire: quod nisi fecerit: puniēdus
est: sicut patet in digesto nono li. xij. tit. j. ad
Municipales. l. Lucius titius. Illa lex pu
nit filiūfamilias: qui patre inuito non vult
magistratibus obedire ciuitatis: ipsi patre
contradicente voluerunt eum inuito patre
in officio ponere: qui tamē potius patri ꝗ
eis obediuit: legisconsultus eum ad satisfa
ctionem de toto damno quod accidit ex hoc
quod officium suscipere noluit: eum condē
nat: nota infra. eo. c. 34. si debeat potius pa
tri obedire ꝗ patri: a fortiori ratione deo po
tius obedire debet: nec patri vel cuicunꝗ do
mino obedire in his que contra deum sunt:
quod si non fecerit: ad penam vt deo inobe
diens obligatur: ꝙ vero dicunt ꝙ tunc ver
berarentur vel de officio expellendi essent: vel
salarium amitterent: potius timere deberēt
ne de celo expellerentur: ⁊ preterea bonus ho
mo pl⁹ eos diligeret: malū vero sic ad bonū
conuerterent: ⁊ ponatur ꝙ ita esset: felix dice
retur qui primus in toto orbe pro illa causa
verberaretur: vel de seruitio expelleret̄ mul
tos audiuimus propter diaboli seruitium ver
beratos ⁊ de seruitio expulsos: vtpote quia
fures mendaces ⁊ falsi sunt propter dei ser
uitium adhuc de nullo auditum est. Secun
dum ergo opinionem apostolorum Act. v.
oportet magis deo obedire: ꝗ hominibus.
Nota ad hoc legem. J. ix. 33. Item. C. vj. 32.
Item. M. viij. 25. Quod vero addunt: dicen
tes: habeant ipsi periculum qui hoc nos fa 27
cere compellunt: vel faciunt: nō potest ita es
se: sed oportet ꝙ periculū diuidant: hoc ostē
ditur tam exemplo ꝗ legis autoritate. Pu-

sho exemplo quia mandans hominem occidere mandato obedientem non obstante tali exc
cusatione vterq; coram iustis iudice suspendatur: quod dicit lex in digesto nono libro. tit. de muneris & famosis libellis. Anon so
lum si mandator eam cum qui mandauit iustitia iuris; sed cum qui mandatum suscepit in
iuria iuris; eum qui mandatum suscepit in
iuriarum tenet. Secundo ergo sant fe domini temporales multiplicitur peccato non
cognoscitur curare q̃ det mandata iuris ad se
ffare huiusmodi tenentur: hoc enim docent pedatores pertinet officium q̃ rex pe
tan granarium sibi de illorum fe intromittere officijs. Ita q̃ videtur ex q̃ sufficiat q̃ mandata propria tenere facianꝫ: de hoc mandans quomodo a subditis emeantur nihil curans. Sed istud illorum dictum tam exemplis q̃ multis sacre scripturæ decretorum reprobatur testimonijs. fidelis seruꝰ tenetur curare q̃ precepta domini sui teneãtur et homines domini sui non rebelleant: et specialiter vbi hoc habet in mandatis si omnes de iure determinus esse seruꝰ occisionis rare q̃ omnes eius obedirent mandatis: q̃ etiam hoc habemus in mandatis ecclesiasticis. ex. xvij. vbi vincuꝫ mandauit de proprio suo re.

18 ¶ Multa testimonia: exempla sunt ad hoc in sacra scriptura. Primo de Iosaphat rege iuda: qui non obstante q̃ fuerunt episcopi et pontifices ordinati pio populi spiritualis regiminę diligenter curauit q̃ iudicij legem dei acmandata tenerentur instituens: q̃ terno anno sui regni sui tyrannia terrij litterarum regnum capitulo. xvij. continet precepit pontificibus et sacerdotibus vt peragrantes per ciuitates quintates docerent populum legem dei. Scribitur etiam legitur de Iosia rege. xxij. Re. xxij. partim in textu partim in historia scolastica eiusdem ipse populum reuocauit ab idolatria et operibus ptauis: et omnē cultatem a cultura idoloꝝ. purgauit: scrutabatur etiam diligenter si quis latenter rem aueret suspectam: misit etiam nonnullos principes et congregauit omnem populum in Ierusalem: et stans super gradꝰ legit ipsemet ret legem dei: et omnia verba. Deuteronomij: et cum eis audientibus et perfectis fedus coram domino: et compulit omnes sacramenta prestare vt legem Moysi custodirent. Idem etiam patet de Asa rege qui erat rex scientissimus: iubens populum suꝰ cantare totam lege in sabbatorꝫ inferentes vnum ꝫ vnus e regio: et omne. Genes quoq; inferebant pisces ꝫ venalia: et vendebant in sabbatorꝫ obseruantia: et optimates. sicut patet

ter Ner. xiij. dicentes: ut prophanassis diem sabbati: et inducitis iram dei super israel: et super ciuitatem istam: et adurauit eos deus fedus sabbati. Et precepit duabꝰ portis in sabbato ne intrarent negociatores: et si qua extra portas manserant: cessabant: et si q̃ si deinceps venirent emuterent manum in eis. Item quinq; ex ciuitatibus quas ciuitatum mediterranei habitant fernorum. pio lege: q̃ quia habuit ille principes iudeorum: q̃ cum ipsi gentibus cum aliter castigare nō potuerunt. quare paratus erat repellere eos etiam contra ius concedat decretorum: de acceptum q̃ que verbis Augustini. Iusti qui dominus rex regere et gubernare nouerit: et populum sibi obtemperantes vel contra doctrinam eius resistentes punire: vbi sacerdotes eos corrigere non possunt: iusti ponitur exemplum de Salomone dominos regem: qui mode peccatꝫ: illegitimi nem irrum puerorum nec amino ignorantes patet Psalm. primo. q̃ quicunq; declinauerit a via iustitia: q̃ ipse dominus eum in dispersionem dantur hec. xxiij. q. iij. c. quando vult sus. ff. e. c. Sicut inueniuntur. q. v. principes in habentes ecclia que voluntur: principes q̃ cali nonnunq; intra ecclesiā possessiones acquisite culmina tenent: et per eandem potestatem facta fortalicia: et castella in manutenentum intra ecclesiam potestates nostrum non essent: nisi et quod non pueniebant damnos effecere per doctrine sermonemque. suas pecuniperet per disciplinę terrenas. Si nabuchodonosor hoc decpit: quis vide tres preces de incendio liberatos quinam magis principes ciuitatum nunquam videre fe de incendio dum fi videtur q̃ ciuitatum. rem liberatos: pio quibus etiam q̃ultimi ita operatus est: frequenter de periculis beratur. Et non solum ratione humanitatis terrarū ad hoc tenentur: sed etiam quia nil to efficacius populum a multis errorib⁹ ucare possent: ꝫ plurimꝫ pia ipſi vnquā ad meritatis et nutrimus et vilis sua misericare possent ꝫ pecuniaria pena quam mul tum timent cohibere. Cum rege ergo aut ligit: rem dum q̃ qui videtur ex terra illem de domus in nimoe. Et reuera si per fraudem mandatorum dei aliquid decreti ordinem in temporalibus: facere comit ecclesiam possessa quod predictum est: firmum non tum decretat eos prosperitas temporalium ꝫ la de causa: licet hoc ignorent. sicut patꝫ. 8. ti. articulo. viij. c. in per totum. ff. Certum ciusdem ff. de pdam. quando dicitur ea quaeliter populus peccat q̃ nescium hoc. Sicut

ipse ffiunt ad curam illam superfluitur: contra rationem cui nemo ei vsurpatꝫ quis potest ipse facere per vnum. Secundum est q̃ peccat pluresq; Secundum est q̃ peccat peccato omissionis: qua non facit personaliter ad quod tenetur stipendij personalitis personaliter tenetur. ¶ Dicendum est q̃ peccat contra omnem ut fricti: omnis tum vide tur q̃ vnus accipiens quinq; marcas potest totum curam ꝫ laborem alius recipiēs in duplo vel in certo q̃ plus: cum ipse non sit ter tibona hec non essent iuste dicta cum cura q̃ vnus habeat minus emolumentum: ꝫ minus de ordine: hoc probatur sic: quia in lege mundi fiat pater instituta. ti. de legitima patronorum tutela. ſ. vnicum: quo constituꝫ vbi eſt emolumentum ibi e rubicque onus ese debet: ꝫ a loco in generali compositione: iniustus ne est: q̃ ex parte exigere de dine in arte quātū de q̃draginta. ¶ Est ꝫ so deſect: q̃ videtur substituus ſit ſuperfluus: e insufficiēs: ſic infirmens: cui deo respōdebit de omnibus damnis que per eius cōsiſtionem vel omissionem accidentur: hoc oſtendit ex ratione: nemo tenetur de alio q̃ de suo: dee de manu episcopi ſuſcepit cuſtodiendas: ſi per insufficientem perfonam: cui ille eas tradidit perdantꝰ: ipſe pro eis reſpondebit qui eas ſuſcepit: ſi etiam legitime cuſtibus puino. C. ti. ti. de cuſtodia reorum. l. ad cō mentarienſes. Illa enim lex continet: q̃ ad commentarienſem ad eſt ad cuſtodiendum carceres: qui habet alios ſub ſe ſim gloſam reos prarum perſonarum eiuſdē rota pertinet: nec putet ſuppoſite ille cuſtos homo ſuꝰ: cum ſuo velum obſtrictum eſſe cuſtos homicidę: reuo modo aliquę fuerit elapſus. Nā ipſius volum phariſmodi pena ſimul. q̃ obnoxius docebat fuiſſe cum fugit per hoc lēgis. Cuſtos eſt ipſe pontanus: tali cuſtodi carceres pradicti fuit latroneſq; homicidaleſq; tradit eos puero ſub quo eraduntur. Cuſtos ſu per hoc ad iudicium reactus: puerum ſuus obſtet: aſſeruens ipſum illoſum ab eo receptꝰ ſe cuſtodi: nec petens q̃ ipſe de damno reſpōdeat. Sed hanc exceptionē acceſſionē ne pellit ledotes ſcipſum volum: ꝫ ei ꝺdem lex legi conſonat nunc. Ezechielo. xiij. c. xxxiij. Sanguinem inquit eorum de manu tua requiram. Idem etiam probatur q̃ lege ſi quis ꝺ. ti. ti. ad leg. aſtil. l. ſi ſuꝰ. Tuū alie mā. ſi ſuꝰ ſeruꝰ. Lex illa ſtatuit: q̃ ſi alie q̃ fortuitum me. l. ſi ſeruꝰ obdormiēs ſibi villam 13 modū ego de manu a teneo: ſi negligēs in eligendo miniſtros fuit. Ergo a miniſterio ri / qui eſt negligens / qualis miniſtros

de tui

habeat circa veginen animarum:vel in fa-
multa sua; qui multas animas committit
tam contra animas q̃ eam contra ipsum
deum:nec dammis per eos illatis coram eo
respondebit? pio eos confebatur. Ad hoc
vero ter non solum ligat prelatos:sed etiam
quoscūq; dominos:qui malos sub se habẽt
nimis tros vel familiares:quos tamen coneot-
dat ter in digesto nouo.lib.vii.ti: de adminis-
tratione rerum ad curatores pertinentium
l.Minutia. vult ter illa q̃ si filiusfa. volẽte pa
tre magistratus gesserit pater de damnis
per eum acclat restituendis:hoc lex non solum
contra habentes munistros vel familios vel
fabritutos indignos:sed etiam contra eos
gantes pro tabibus q̃ in officio in ecclesia
vel in seculo ponantur.Jn omnib̃ tibus ap
parer q̃ sicut tutor respondebat de damno il
lato per seruum tutam vertu res pupillares
dispondendas exponitur in propositio.hanc
enam concordat ter in digesto nouo.li.x.ti.
de custodia r exhibitione reorum.l.no est fa
cile q̃ue deatq; custodia eorum non sit ex-
denda tironis.vel custodia non sit ex glosam:
quia cerat qui custodiam ex tradimine ta-
nen patet ipse tibi enam cui custodia tradit ur
imminues esse a periculo:quia hec lex z alia
eodem titulo q̃ue inapte militer:cuã ipsos
ad penam debitoris obligat condignam debẽt
sicut dicerunt.C.li.vii.Quod licitum habẽt
abstentandi z non residentie : r subditi tenẽ
rates in loco inorsed hec allegatio cosa som
mo prudde eis non valebit:hoc ostendunt q̃
legem Codicis lib.v.ti.ix. fe falsis allegatio
nibus excusarius.l.i.Cafus legis est tibe tu-
tores pupillorum vel curatores imporentiũ
dan sint a presidẽtium potẽa per falsas al-
legationes liberari sunt ab onere tutelarum:
terum pupillo nãa sunt illa ratututores cosã
presidẽ de falsis allegationibus connetcẽs
demnantur ad omnia administrationis pe-
ricula a tempose quo dati fuerunt tutores.
Nota aliam legen.O.v.i.Sic in pappoſi
te qui multas allegant excusationes non p
sidentiem vim ecclesiastricis:allegantes q̃
ti mali sunt q̃ inter eos habitare non pos-
sum:sed hoc est mirabile qui quanto peio
res sunt tanto plus medico indigẽt qui no
egent tanti medico: sed qui male habent.Es
matrimne er quo curam illorum suscipit: vel
quia ad scolas iv volumtpotuus vr sumpt
bus parcant:ẽ scientie r moribus addant ter
vel qua benefaum cuic est q̃ dñi nuere nõ
possimt curare hoc non allegauerunt quan
do curam suscepertis medicus enim corpo
ris salarium sibi oblatum vel renuit tanq̃

nimis modicum:vel suscipit z curam igne
pronunte. Et vel q̃ magno dominus non in
tendere oportet:qui potius manimo domo
no do mmondere debẽrẽ tam ipso q̃ reipsa
fie:qui officium ex obedientia eis mandatus
falsis allegationibus excusationis q̃ minimis
buscungs similibus patebit in fine ; summa
pere sile contra eos sententiam.ex q̃ respode
bit de toto dammo quod per eum
absentiamignia exclusionem excusationis
i pec ratio. Est ad hoc lex supia.o.ti.x.ti.
nly. cum procuratoribus. Q Cuarto cen-
sant se consiliarij assistentes communiũs
dominorum r prelatorum q̃ nõ permitẽ
eos dominum infligere vel commemorare
sed q̃ illos precipitat:quod ipsos officium
cumbit libenter exequentur. Sed q̃ ubi be
nemerentur tantum ter capto q̃ legitime
Exemplum est ad hoc de delictis comu ros
commissis in quibus dominum cum eis
commemorare tenẽt vel illa corrigere:ergo ide
facere debent de delicte contra eos com-
missis. Eos etiam ter convincit.C.delicti.
v.ti. de periculo tutorum vel curatorum. li.
i. Casus legis est sibe : pater in testamento
duos viros prudentes z fideles filios fi-
tutores dedit. Et quia ipsi non nouerunt fi-
cutatores eno: adiuri eis qui duobus orati-
tutores vel saperunt? dicens:si eos tradi
sufrrentes:sed vt alios in minisfratores libere
rent:z quod ab eis gereretur influerit pot
modum tutela negligeverunt fraudulenter
minisfratarerunt:vel vti fenare filii confir-
tauerunt sine fraudem adhybuerint vel am
illis participauerint:licet enim non admi
sfrenerit:tamen debent infligere penam alie
minisfrent.Applicatio patet:qua fronse-
rer contingit q̃ domini z prelati sint inno
in multis casibus ignarinne sciũ quare
quibus habent condescendere.Jsti ergo illorum
rualis omnium bonorum tam grauiq̃ glo
rede defensio edita ois mala ra culpe q̃ pe
ns.Quarto q̃ tabobus videns hausfinodi
fida efficatiam imitetur eas nitetur exem-
gere.Nonobq ea exmeres omnia mala tas
culpe:pone fquentur . Decimo : quare
bene rolutas q̃ad fidem pertinent dyn-
thanam esse tas obscura intellectui.Et qua
reconnuas miraculis eam non ostendit er
in pumina ecclesia ostendere confueuit.
Ubi enim ostenditur quod fideles esse debe
remus:z pena fidem non tenẽtium quo
signo cognoscere poterim? quis fidelis sit
bet vel hominibus . Duodecimo : q̃ fides
sine operibus nec bona valet nec proximo nec

bonitur:q̃ uicũq; operatq̃ per arte suavitũ
nec tame rempondues probibitis operari ti-
Andiunt ergo responsionem q̃ habet
ex summa essentiam.a.i.a.ti. de fenis.q.
pli.Dñi habentur q̃ue de obedientia ad fo
re tempola expellat te debẽ? fidimus ad fo
nis matrimonii vel remedi:sicut ad ipsi mercato
res qui propter frequentandum mercata.q̃
nandinas se vnis ecclesias suas intrant:
monstrant.Nec etiam excusantur
mercatores clericorum qui talia errata stupe
nolunt diligenter ea corrigere non minicant
ne ex sfrenter correctionem proseq̃untur.Odo
fiant sua spoptias prosequerentur.Odo
ius fie fe excusantes similes sunt mutanis
ad anas magnas.Luce.xvii.c.Quia sunt ibi
ad anas magnas:Quomodo ergo ibi
mus pote q̃ eponit:e eum ire in villã.Ad?
ad videndum bones fiocs:aliud ad negocia
bonum fiat:ita q̃ nullus venire potuit ad
amam ad quam mutatus fuit , ita in pos-
possiomnes sic fe excusant . q̃ pauci fesis
tanit vel ad ecclam vrdeberent conuenĩi
vel de obedum mandatis contra predero
ram cruſiationes.vii.viij.articulo. vij. de
tonum.

Fol.

IDem christianoꝝ fi-
dem esse bonam.Bonus operib̃
ostendit:r miraculis. Secundo
ostendit q̃ hec fides fonmata sine summe
gratie r charitate habere nõ possit.Tertio
ostendit re euidentissima rationibus q̃ ois
aliarum gentium virtus nõ fides sed mẽde
tas pessima sit.Quarto: q̃ fides recta con
fitkrin credendo quod non videtur in qua
ostendimus q̃ naturalis ratio compelli cre-
dere quod non videtur.Quinto ostendit
q̃ rotius fides formate maxima est.Sexto
quas conditiones secum habere debeat ad
bonum tam fonte r vnitis sit.Septimo.
q̃ illas habeat conditiones est principum
tualis omnium bonorum tam grate q̃ glo
rede defensio edita ois mala ra culpe q̃ pe
ns.Octauo q̃ tabobus videns hausfinodi
fida efficatiam imitetur eas nitetur exem-
gere.Nonobq ea exmeres omnia mala tas
culpe:pone fquentur . Decimo : quare
bene rolutas q̃ad fidem pertinent dyn-
thanam esse tas obscura intellectui.Et qua
reconnuas miraculis eam non ostendit er
in pumina ecclesia ostendere confueuit.
Ubi enim ostenditur quod fideles esse debe
remus:z pena fidem non tenẽtium quo
signo cognoscere poterim? quis fidelis sit
bet vel hominibus . Duodecimo : q̃ fides
sine operibus nec bona valet nec proximo nec

etiam ipsi cũ habenti q̃ et plus obest q̃ pro
fie. Tredecimo ostenditur tam insidelium
Jsmaelotum fidelium responsio cum reptos-
banone.

Art. ſi.

Et Nationepimi est faciendũ. quod ad igno
rotus cognitionẽ per nonocta deuenire opot
ter. Sit quidem per cognitionem exteriorus
widelicet colonus pusillus ymmersus de
dicos deuenire ad cognitionem naturę inte
notus.Et per cognitionem accidẽtium bene
nimus in cognitionem fubstantiarum ima
Philosophum primo de anima.Secundo
magnam partem conferunt ad cognoscen-
dum quidditatem rei.Cum ergo fides fie
ree oculata r abscondita : quasi fubstantia
fub sibi accidentibus:que oculis non apa
ret cospoalibus.Teste apostolo tybe.ci.
Et inquit fides rerum sperãdarum fubsta
tia.Cce q̃ non ceam esse fubstantiam per
consequens accidentibus absconditam.Et
hoc est quod sequitur:argumentum nõ ap
parentium.Sicut per acta r exteriora inge-
nimus cognitionem interiorus nature r fub
stantiarum per miraculorum ostensiones in
uestigare oportet bonitates fidei nostre.Jn
qua quidem inuestigatione modum obser-
uare oportet quem tenuerunt quidem ume
stigationes facta inter filios cuiuldam pore
tis de quo extra fingunt e continuo q̃ fin
consuendinem patre tiuue hereditat fini
legauit uni filiorum per hunc modum:lego
inquit hereditatem meam ei qui habet ma
linu meum pulcdamum quo est petra pco
fissima contenta:que magnam habet virtu-
tem diuersas famandi. infirmitates:quo
ero adcessit:manibus illum in bonum illa fia
berebnquam.Jumotuero filius alijs fapiẽ
tior z diligentior:tantum fensi q̃ amisit ver
fius fe habuerunt vero filij seniores volen
tes patris occupare hereditatẽ:duos alios
anulos eis fabricauerunt:ita q̃ omnes tres
hereditatem coram iudicibus peterãtquo
nam quilibet p parte sua allegabat q̃ anu
lum haberet. Judices vero inuenire q̃ non
potuerunt omnes vernm r virtutem habe
re anulum qua nunn tantum talem habes
bat.Relicto ergo etiam q̃ quis illum habe
ret:melius operibus illum q̃ verbis ostẽs
dere potuit.Ad probationem ergo per ope
ra procedsum est.Jn qua probatione anuli
bus eorum seniorum super montuos vel infir
mos posti:multum curabant vel ibi fuscita
bant.Tertio vero anulus per virtutem pe
tre contra tot mutos fanabat cotto facto aperto
re odentium fuit quis verum haberet anuli
r cui paterna debebatur hereditas.Judius

miretur de ista probationis similitudine:
quia consimili probatione inuentum fuit: q
fuit vera crux super quam christus pepēdit
sicut patet in hystoria inuentionis eiusdem.
2 Consimili etiam examine ab olim manife=
ste ostensum est: quis de tribus populis vi=
delicet saracenorum iudeorum ⁊ christiano
rum veram habuit fidem. Omnes isti tres fi
lij fuerunt dei per creationem. Deut. xxxij.
Nunquid ipse est pater tuus qui possedit:
fecit ⁊ creauit te. Iste vero pater anulum ve=
re fidei dimisit in domo ecclesie cum matre
⁊ discipulis suis: ⁊ ordinauit ꝙ quicunq; de
tribus predictis verum quereret anulum: id
est fidem: que ad modum anuli circulariter
a deo incipit ⁊ in ipso terminatur: in quo pe
tra continetur christus. i. Cor. x. Petra au=
tem erat christus qui sanat omnes infirmi=
tates. In psal. cij. Dei patris haberet bene=
dictionem quia qui ex fide sunt: benedicent.
Gal. iij. Et celi hereditatem heres quidē dei
Roma. viij. coheredes autem christi. Iunior
vero filius: id est populus christianus anu=
lum istū occupauit. Et duo seniores fictos
anulos eis fabricauerunt. Saraceni videli=
cet falsam legem ⁊ fidem per machometum
inueniendo. Et iudei legem per christum fi=
nitam tenendo quilibet tamen asserit se ha=
bere bonam ⁊ veram fidem ⁊ sibi hereditatē
deberi celestem. Et de hoc verbis frequenter
disputauerunt. Sed cum ad miraculorum
⁊ sanationum opera processum est: duo se=
niores semper defecerunt: quia petra christus
scilicet anulo illorū defuit. Tertius vero pe=
tram illam preciosam in anulo suo habens:
multos a morbis curauit: ⁊ a mortuis resu
scitauit. Petrus mediante hoc anulo tot sa
nauit: ꝙ sicut legitur in actibus apostolorū
3 vmbra eius infirmos curauit. Hoc etiā anu
lo Paulus in actibus apostolorum illumi=
nauit cecum: hoc etiam anulo alij apostoli
martyres: ⁊ alij sancti multos sanabant et
resuscitabant per virtutem videlicet istius
anuli: id est fidei quod pulchre significatum
est in diuersis locis euangelij: vbi christus
ad diuersos ab eo sanatos legitur dixisse. Fi
des tua te saluum fecit: sicut patet Matth.
ix. ⁊ Mar. v. ⁊ Luce. vij. ⁊ xviij. Ecce quomo
do per anulum illum omnes saluati sunt et
curati: non sine isto anulo curari potuit q̄s
vel curare. In signum cuius christus Mat=
thei. ix. Cecis venientibus ad eum dixit: cre=
ditis quod hoc possum facere vobis? quasi
diceret: si habetis anulum fidei: potestis cu=
rari: aliter non. Et hoc est quod sequitur: et
tetigit oculos eorum dicens: Sm̄ fidem ve=
stram fiat vobis. ¶ Si obijcias ꝙ per istud 4
exemplum saraceni ⁊ iudei non peccauerūt
fides carētes: quia anulū a christianis occupa
tum habere non potuerunt: quia vnus anu=
lus a pluribus occupari non potuit: Respō=
detur ꝙ ipsi in culpa sunt: quia omnes ba=
ptizari possent: ⁊ fidem accipere: quia si om
nes baptizati essent: anulus ille ab omnib⁹
occupari posset: omnesq; sanare posset: quia
virtus dei est in salutem omni credenti. Ro=
ma. i. Iudeo primum et greco si voluerint:
quod si noluerint: male et contra iustitiam
hereditatem celestem vel sperant vel petunt
quia non verum anulum sed fabricatum ha
bent. Si vltra queratur isto casu posito qui
essent seniores filij: si omnes christiani fierent
Respondetur ꝙ saraceni ⁊ iudei: qui christi
mortem precesserunt: nō obstante ꝙ omnes
fidem postmodum recepissent tamē triplex
populus quasi tres filij fuerunt in mundo:
quando in cena disposuit testamentum ele=
ctis suis ⁊ in cruce sanguine suo illud confir
mauit vt promissio ex fide daretur credenti=
bus. Gal. iij. Uel predicti tres anuli possunt
significare vnam penitentiam veram et du=
plicem falsam: vnam quando confitetur cum
voluntate peccandi: sed peccata sua saltem
circa illud tempus dimittit. Aliam quando
confitetur vel penitentiam agit: nec tamen
peccata dimittit: sed die ieiunat vel peregri=
natur vel orat vel elemosynam facit: ⁊ nocte
cum mala muliere dormit vel furatur vel in
ebriatur ⁊ huiusmodi committit nequitias.
¶ Ad fidelium vero consolationem ⁊ infide
lium reuocationem: deus fidei nostre virtu=
tem non solum antiquis: verum etiam no=
uis declarat operibus: nuper namq; in ciui
tate Remensi: cum diabolus a puero quem
vexabat nullo modo posset expelli ⁊ officio Eccl.
cuiusdam sapientis qui instinctu spiritus
sancti hoc propter defectum baptismi eum
pati intellexit: cum conditionaliter esset ba=
ptizatus: malignus spiritus vim baptisma
lis sacramenti ferre non valens: discessit.
¶ Alia etiam persona nec confessione nec cō
munione: nec quocūq; remedio a tentatione
proprie submersionis vel occisionis liberari
potuit: nisi solo baptismo. Sed informata
ꝙ ex quo nullum aliud sacramentum ei pro
desse potuit ꝙ fuit defectus ianue ⁊ funda=
menti: id est baptismi: ⁊ credens baptizata
fuit: ⁊ a tentatione liberata: vt veritas chri=
sti comprobetur dicentis. Matthei. xvi. Qui
crediderit ⁊ baptizatus fuerit: saluus erit
qui vero non crediderit condemnabitur.
Sed queri potest quare diabolus non vexat

infideles qui nunq; baptizantur: sicut pue=
rum illum inter christianos non baptizatū.
Responderi potest ꝙ pueri christianorum so
lo errore et ignorantia vel ministrorum ebrie
tate non baptizantur: ⁊ deus vult ꝙ per ta=
les vexationem error ille tollatur: et fides ex
altetur. Sed infideles parentum voluntate
precedente et propria voluntate consequen
te et approbante non baptizantur: vnde li=
cet vsq; ad mortem vexarentur: nec baptiza=
rentur: nec fidem nostram susciperent: sic per
eos inanis esset vexatio q nō daret intellectū
per quā nec error tolleretur: nec fides extolleretur
quia neq; audiunt neq; credent Exo. iiij. Quod
videlicet sola christianorum vna sit fides:
vnum baptisma. Ephesios quarto. Ad pre=
6 sens etiam propositum probandum est hy=
storia satis autentica: que ex decimo libro ec
clesiastice hystorie accipitur quasi per istum
Eccl. modum. Iulianus apostata factus impera
tor: sciens ꝙ fides nostra multum innititur
⁊ roboratur. Ex prophetia danielis nono in
fine capituli: in quo continetur ꝙ per breue
tempus post mortem christi per ducē roma=
num. i. Uespasianum destrueretur hierusa=
lem: ⁊ ꝙ deficeret hostia ⁊ sacrificium: ⁊ in tē
plo esset desolatio in sempiternum: tāq; chri
sto ⁊ christiane fidei inimicus: propheti=
am illam modo qui sequitur destruere ni=
tebatur: vocauit ad se maiores iudeorum et
quesiuit ab eis quare antiquum non obser=
uabant modum q̄tum ad sacrificia ⁊ obla=
tiones ⁊ holocausta ⁊ immolationes phase
⁊ vnctiones pontificum ⁊ huiusmodi que in
lege precepta erant: qui responderunt: ꝙ hu
iusmodi facere non poterant nisi in Hieru
salem: cuius dominium non habuerunt: et
in templo quod destructum erat. Quibus il
le precepit templum edificare: ⁊ omnes an=
tiquas inchoare solennitates: ad ostenden=
dum ꝙ corde contra dei veritatem concepe=
rat: ꝙ videlicet nondum venerat christus:
post cuius aduentum omnes in templo so=
lennitates cessarent. Iudei vero de tali gau=
dentes mandato: de diuersis mundi parti=
bus magnis cum diuitijs ad locum illum
pro solennitate incipienda confluebant: non
sine copioso lignorum ⁊ lapidum artificum
apparatu per quos cum omnia materialia
essent disposita ⁊ dies esset assignata pro tē=
pli fundamento ponendo. Nocte diem illum
precedente terremotu maximo facto: funda=
menti fossata replebantur lapides mirabi=
liter frangebantur: ⁊ ligna comburebantur
Iudei illuc congregati plures occidebantur
⁊ in crastino ignis visibiliter per plateas ap
parens: quos iudeorum reperit: incendit. Et
ne vindicta hoc seu tempestas putaretur a
casu vel causa accidisse naturali: in vestib⁹
iudeorum qui euaserunt signum crucis ap
paruit: ꝙ nulla lotione per plures dies dele
ri potuit: ostendens ꝙ ille qui in cruce ꝓphe
tias impleuit contra quem pugnabant: vin
dictam illam exercuit. Sic opera ostendunt
ꝙ fides illorum qui iam christum receperūt
est sola bona ⁊ tyrannos vincit ⁊ hereticos:
⁊ iperatores. Hec est inquit victoria que vin
cit mundum: fides nostra. Quis est autem
qui vincit mundum nisi qui credit quoniam
Iesus est filius dei. i. Io. v.
¶ Hec autem fides eo modo quo haberi de Art. ij.
beret: ab omnibus non habetur: quia non 7
omnium fides est. Fidelis autem deus est q̄
confirmabit vos ⁊ custodiet a malo. ij. Thes
sa. iij. Sed illorum tantum est fides ad salu
tem ⁊ veritatis cognitionem: qui formam ha
bent fidei scilicet charitatem: sine qua fides
est sicut corpus sine anima: et materia sine
debita forma. Et omnia que sine fide illa in
anima recipiuntur ⁊ intelligūtur: sunt sicut
cibus receptus in corpore: vbi non est calor
naturalis digerens: quia sicut talis cib⁹ nō
prodest: ita si habuero omnem fidem: ita vt
montes transferam: charitatem autem non
habuero: nihil mihi ꝓdest. Charitas patiēs
est benigna est: non emulatur non agit per
peram non inflatur non est ambitiosa non
querit ⁊c. i. Cor. xiij. Nota. C. i. per totum.
Secūdo etiam requiritur ꝙ lumen habeāt
gratie: quia sicut non videntur corpora cele
stia sine lumine exteriori ⁊ mundali ⁊ ocu
lo corporali: cecus enim vel lumine carens
illa non videt: ita non videntur spiritualia:
⁊ credibilia ⁊ articuli fidei: nisi mediāte lu=
mine spirituali scilicet gratie que est lux ve=
ra: ⁊ visu fidei: qui est visus quo intellectus
videt Hebreo. xi. Fide intelligimus: nō qua
cunq; fide: sed illa que illustratur lumine
gratie: quia sicut corpora celestia non osten
duntur quocunq; lumine: sed solum lumine
illo qui de illis corporib⁹ descendit. Omnes
enim ignes vel candele mundi simul accense
illa non ostenderent lumine proprio subtra
cto: sed magis visum illorū impedirēt: sicut
patz de nocte vbi lumē aliorū luminū īpedit
ne stelle clare videātur: q̄n inter nos ⁊ illas
interponuntur: ita nec de⁹ ⁊ sancti ⁊ articuli fi
dei quocunq; manifestantur intellectu vel
argumētatione vel lumine intellect⁹ agētis vel
possibilis: sz solū lumine grē: qd de deo quē
videre volumus descēdit: sz magis illis īpedit
sicut aspectus stellarum per aliud lumen

interpositum:quia frequenter qui talibus
innituntur argumentationibus ⁊ curiosis
inuestigationibus ꝗrum ad ea que dei sunt
nimis habent de fide:propter quā causam
tales in fine dolent:ꝙ vnꝗ plura sciuerunt
ꝗ mater illorum. Ideo Ambrosius.lib.pri-
mo de trinitate omnes hortatur:dicens. Au-
fer argumenta:vbi fides queritur iam diale
tica taceat:piscatoribus creditur:non diale
cticis. Beatus vero Gregorius.iiij.dialogo-
8 rum.c.j. Tales lumine gratie carentes nihil
ꝗ credentes nisi quod sensibili vident expe-
rimento vel quod naturali deprehendūt ra-
tione:compareat puero in carcere nato ⁊ nu
trito:cui forte mater que eum genuit solem
lunam stellas montes et campos volantes
aues currentes equos nominet:ille qui est
in carcere natus ⁊ nutritus qui solū illa scit
que in carcere vidit:licet hec esse audiat:diffi
dit:quia non vidit:ita tales qui lumen gra
tie ꝟ spiritumsanctum non habent in carcere
huius mundi nati:licet summa quedā gau
dia esse audiant bonis ordinata. Angelorū
etiam ⁊ animarum ibi esse multitudinē:pe-
nas etiam eternas malis preparatas:quia
tamen ista non viderunt:ea esse non credunt
vel saltem dubitant cum tamen illorum irra
tionalis sit dubitatio:quia teste beato Gre-
gorio vbi prius.sicut puer stultus est si ma
trem estimat de luce mentiri:quia ipse nihil
aliud ꝗ tenebras carceris agnouit:quia li-
cet ipse alia non viderit:deberet tamen ma
tri credere que alia vidit:ita in ꝓposito stul
tus immo hereticus est:qui estimat christū
mentiri de gaudijs bonorum ⁊ penis malo-
rum qui illa vidit ⁊ ad hoc in mūdum venit
vt nos in hoc carcere de illis informaret de
quibus etiam in euangelio frequenter nos
docuit ⁊ sollicite ⁊ spiritumsanctum ad hoc
misit:quotquot ergo gratiam ⁊ spiritūsan
ctum hereditatis nostre pignus accepimus
de vita inuisibilium non dubitemus:sed di
ligenter ad illam per fidem ambulemus.ij.
Cor.v.sicut patet infra.e.c.xi. Et si quando
visus iste quo ambulamus:puluere pecca
torum impediatur:vel fumo alicuius leuis
cogitationis infidelitatis pulueris cōfessio
ne purgetur. Et visus interius cito ab illo fu
mo auertatur.⁊ i eo totaliter figatur:credē
do ꝙ ita est sicut deus dicit:⁊ ecclesia docet:
⁊ non inuestigando quomodo hoc esse pōt:
quia si:illam sanctam trinitatem ⁊ alia ad
fidem pertinentia non attinget. Quia teste
August.primo de trinitate mentis humane
acies inualida:in tam excellenti luce non fi
gitur:nisi per iusticiam fidei mūdet. Sicut
etiam si res perdita melius inueniri non po-
test:ꝗ in lumine. Ita nec anima perdita pec
cato. Attende ergo lucernam fidei:videndo
finem bonorum ⁊ malorum vt animā pecca
to perditam inuenias:nec particeps sis finis
malorum:reportantes finem fidei nostre sa
lutem animarū vestrarum.j.Pe.j.
¶ Et quo sine forma charitatis ⁊ lumine gra
tie fides haberi nō potest:patet ꝙ ritus seu
secta quecunq infidelium quia charitatem
⁊ gratiam non habent:non fides sed infide-
litas dicenda est:⁊ ad hoc probādum ⁊ oste
dendum rationes necessarie ⁊ prophetarum
testimonia adducenda sunt. Circa cuius pro
bationem sic proceditur. Primo ostendetur
specialiter ꝙ iudei in fide quā de messia id est
christo habent:errant:ꝗrum ad hoc ꝙ dicūt
eum nondum venisse. Secundo posito ꝙ ve
nerit vel venturus sit:adhuc ostendetur ꝙ ma
le intelligunt prophetarum scripturas:que
de ipso sunt. Et tertio ex his duobus conclu-
ditur intentum. Primum probatur tam ra-
tione sumpta a signo vel effectu:in qua vide
licet per effectum inuestigabitur causa quā
etiam per prophetiā in prima ratione iudeo
rum infidelitas ex illorum ostendetur capti
uitate:nunꝗ captiuabantur nisi quia erra
uerunt in fide vel in opere:quia sub conditio
ne fidei ⁊ custodia mandatorum dei promi-
sit eis Moyses Deut.xxvj.dicens. Faciet te
excellentiorem cunctis gentibus quas cre-
auit. Si ergo vnꝗ ab hoc dei promissio defe-
cerunt:hoc fuit quia in aliquo duorum pre-
dictorum defecerūt:hoc patet a principio to
tius sacre scripture vsq ad finem:ꝙ videli-
cet quando deum dereliquerunt dereliquit
eos:⁊ quando recta fide ⁊ mandatorum cu-
stodia eum quesierunt liberauit eos:ita ꝙ
illa regula semper fuit eis generalis quā de
dit eis deus per Asariā virum dei.ij.Parali.
xv. Si inquit quesieritis eū inuenietis. Si
dereliqueritis eū dereliquet vos. Cum ergo
nunꝗ ita diu eos dereliquerit deus in capti
uitate ⁊ miseria sicut in captiuitate facta p
romanorum principes. Titum ⁊ Vespasia-
num:quia nulla alia captiuitas facta siue
per philisteos:siue per quoscunq alios du-
rauit vsq ad centum annos:loquendo de il
lis de tribu iuda:diuturnior enim illorum
captiuitas que facta fuit a Nabuchodono-
sor rege babiloniorum.iiij.Re.xxiiij.nō du-
rauit nisi septuaginta annis. Hec vero a ro-
manis factā durat vsq in hodiernū diē. Ergo
oportet ꝙ in aliquo predictorū vel fide vel operibus
grauius sit illorū nunc delictū:ꝗ vnꝗ ante
fuerit:pro quo diutius captiuantur. Sed illorū

delicti grauitas:in operibus illorum inue-
niri non potest. Ergo oportet ꝙ in fide illo-
rum inuestigetur causa captiuitatis illorū
minor patet:⁊ ꝗrum ad opera que faciunt
⁊ ꝗrum penas quas frequenter sustinent.
10 Faciunt enim opera pietatis ⁊ mutue sup-
portationis:multo meliora ꝗ christiani:si-
cut patet.F.iii.15. Ibi ostēsum est:ꝙ iuuāt
cadentes ⁊ deficientes:sed christiani non so-
lum non iuuant cadentes ⁊ deficientes:sed
quod peius est volentes inter eos crescere:ꝑ
inuidiam ⁊ mendacia ⁊ accusationes ⁊ falsi
tates ⁊ persecutiones nituntur deprimere.
Et non solum hoc:sed quando deficere vel ca
dere incipiunt:plus cadere faciūt:verbi gra
tia:si per propriam fatuitatem vel per illorū
deceptiones sit in tali necessitate positus.ꝙ
oporteat eum vnam arcam terre sue vende-
re:eum sic circumuenire nituntur:ꝙ vnam vē
dat post aliam:vsq nec habeat terrā vel do-
mum:dando minus quod poterunt. Cū ve-
ro ad mendicitatem venerit:eum potius de
rident ꝗ aliquid aliud pro eo faciant. Si er-
go captiuitas esset pro defectu operum:po-
tius deberent christiani captiuari ꝗ iudei.
Nota simile argumentum.N.j.8. Quasi ex
consimili cogitatione legitur quēdam iudeū
fidem recepisse christianorum quo baptiza-
to quesitum fuit ab eo:postꝗ ita magnus
fuit inter suos quid eum mouit ad susce-
ptionem fidei nostre? Qui respondit:cau-
sam conuersionis esse virtutem fidei nostre
querentibus vero quomodo ipse sciret vir-
tutem:ipsemet respondit quasi sic:qui loquit
gens christiana virtute operum tantum du-
rare nō posset:quia opera pessima sunt. Er-
go oportet ꝙ sit virtute fidei:rationabiliter
fuit motus:quia vidit ꝙ iudeorum opera
fuerunt bona:quia strictissime mādata dei
obseruant. Nunꝗ strictius sub Salomone
vel Dauid vel quocūq rege melius dei man
data obseruabant:ꝗ nunc:quia tunc quasi
semper dicitur ꝙ immolabant in excelsis:ꝑ
etiam tunc proni fuerunt ad idolatriam et
huiusmodi. Nunc vero nec immolant in ex-
celsis nec adorant idola:nec fratribus suis
id est iudeis mutuant ad vsuram vel sabba-
ta frangunt. Nota.F.viij.11. ⁊ tamen in mi
seria sunt. Inter nos vero vidit totum cōtra
rium:ꝙ videlicet dei mandata pessime custo
dimus:⁊ tamen gens nostra stat ⁊ regnat.
Ex qua diuersa fortuna motus fuit arguere
ꝙ casus illorum ⁊ miseria non fuit defectus
operum sed fidei:⁊ status noster non fuit ꝓ
pter opera:sed propter fidem illorum ꝗ ope
ra bona non habēt quia talis fides sine ope
ribus mortua est. Ja.ij. Sed propter fidem
⁊ opera aliquorū bonorū inter nos. ¶ Idem 11
obijcitur:quia per ista videtur ꝙ christiani
deberent potius captiuari ꝗ iudei:quia pe
iora faciunt. Iterum per iam dicta non vide
tur quod delictum infidelitatis sit causa ca
ptiuitatis iudeorum:quia sic saraceni essent
captiui:quia fidem non habent. Responde-
tur ꝙ licet christiani multi peiora faciant iu
deis:⁊ sic cōtra fidem illorum operent tamē
inter eos sunt aliqui boni qui fidem habent
⁊ opera:qui christianitatem sustinent ⁊ sup
portant sicut medulla arborem:ꝙ totaliter
non siccetur:licet aliqui rami sint aridi. In-
ter iudeos vero nullus est qui fidem habeat
Et ideo vbi nullus est humor in arbore:tota
arida est:⁊ casui ⁊ igni disposita. ¶ Ad secū
dum respondetur:ꝙ saraceni nunꝗ legem
bonam aut fidem dei receperunt. Nec ꝓphe
tas de populo suo sicut iudei:qui legem bo
nam deo cum eis loquente receperunt:⁊ qui
se ei seruituros fideliter promiserunt:dicen
tes. Exo.xxiiij. Omnia que locutus est dñs
nobis faciemus:sed postmodum circa fidē
naufragauerunt.j.Thimo.j. Negantes il-
lum qui in lege quam dedit promissus erat:
⁊ peius est promittere ⁊ non tenere promis-
sum:ꝗ non promittere ⁊ non tenere:quia quā
do primus facit contra promissum:commit
tit ⁊ inobedientiam ⁊ mendacium:secūdus
vero inobedientiam solam:primus grauius
secūdus minus delinquit:ideo primus ma-
iorem meretur captiuitatem ⁊ miseriā. Sic
in proposito de iudeis ⁊ saracenis. Nota.L.
xvij.34.⁊.M.ij.3. Patet ergo ꝙ licet sarace
ni infideles sint sicut ⁊ iudei:iudeorū tamen
infidelitas grauior est:⁊ pluribus penis di
gna. Quod etiam causa istius penalitatis 12
potius in fidei ꝗ in operum defectu queren
da est:hoc ostensum est in operibus que fa-
ciunt. Idem ostēditur in penis quas patiū
tur certum est ꝙ multi iudeorum frequēter
durissimas penas ⁊ finaliter vilissimā mor-
tem sustinuerunt pro fide illorum:multo vi
delicet grauiores:ꝗ multi martyres ꝓ fide
christianorum:quia frequēter auditum est
ꝙ pro zelo ⁊ furore quem habent in fide illa
⁊ detestatiōe legis nostre blasphemauerūt
sacramenta legis nostre:super quibus con-
uicti:traditi fuerunt ignibus:quos euade
re poterant:si fidem illorum negare ⁊ nostrā
accipere voluissent:in multis terris vbi Iu-
dei habitant si fecerint aliquod fractū pro
quo debent sm terrarum consuetudinē per
pedes inter duos canes suspendi:sicut ipsi
inter duos latrones suspenderunt christum:

vel pro quo debeant comburi: si ante senten-
tiam datam fidem nostram ⁊ baptismum su-
scipere vellēt: vita eis daē: preeligūt tamē po-
tius illas sustinere penas ⁊ mortem: q̃ fidē
suam negare: nec tamen vnq̃ auditum est q
deus pro sic mortuis talia ostenderit mira-
cula: qualia pro sanctis ostendit occisis in fi-
de christianorum. Isti enim idola detestan-
do infidelium: ⁊ caput potius ponendo qd
breui hora amputatur: anteq̃ fidem christi
negarent: sicut patet de legione thebeorum ⁊
societate maurici ⁊ sociorum eius ⁊ multo-
rum aliorum: multis miraculis quibꝰ mun
dum repleuerunt: post corporis mortem cū
christo viuere ostensi sunt. Illi vero sacramē
ta detestando christianorum: que quidē de-
testatio eis laudabilis esset si fides nr̃a ma-
la esset: sicut ⁊ laudātur christiani martyres
qui modum detestabantur infidelium in sa
crificijs ⁊ huiusmodi. Sicut patet de Kathe
rina: ⁊ in fide moriendo illorum: nunq̃ viue
re post mortem miraculis ostēditur: nec tor
tores illorum a demonio vexantur vel occi-
duntur: sicut tortores martyrum: vbi vnq̃
auditum est q ad sepulchrum talis: vel ad
sepulchrū apostate in fide nostra vel ad se-
pulcrum crudelis tyranni vel cupidi vel alte
rius mali christiani qui multa sustinuit et
mortem passus est duriorem in mala vita
sua: ⁊ plures habuit tribulationes q̃ multi
martyres: cecus sit illuminatus: vel infirmꝰ
sanatus vel mortuus resuscitatus: q lꝫ mi
rabile non sit in malis christianis: qui vitaꝫ
non habent bonam: nec martyrij titulū vel
causam qui pro peccatis ⁊ in peccatis suis
moriuntur: esset tamen mirabile in iudeis: si
fides illorum esset bona: qui pro feruore le-
gis illorum ⁊ in fide sua moriuntur. Patet
ergo q fides illorum valida non sit: p qua
mortui ⁊ de terris multis banniti ⁊ incarce-
rati: ⁊ multipliciter afflicti miracula nulla
faciunt quia cum captiuitatis effectus vel
miraculorum defectus in vita vel moribus ⁊
operibus que faciunt vel penis que sustinēt
inueniri non possit. oportet q tota causa si-
cut iam ostensum est: sit ex parte illorum in-
fidelitatis. Et non ex hoc q aliqua adorant
que adorare non deberent: quia hoc non fa-
ciunt: quia solum deum celi quem magnum
vocant adorant: sed ex hoc q non adorant:
sed potius negant christum: quem adorare
deberent: de quo in ps̃. lxxj. Et adorabunt eū
omnes reges ⁊c̃.
33 ¶ Quod enim hec causa sit captiuitatis eo
rum quia videlicet christum negant pulcher

rime patet Dañ. ix. vbi sic prophetatū fuit.
Occidetur inquit christus: ⁊ non erit eiꝰ po
pulus qui eum negaturus est. Et populus
iudaicus qui christum occidit ⁊ negauit p-
pter cuius occisionem ⁊ negationem capti-
uati fuerunt a romanis: sicut patet ex ver-
bis que immediate sequuntur in hunc mo-
dum. Et ciuitatem suam hierusalem ⁊ san-
ctuarium scilicet templi dissipabit populus
scilicet romanus cum duce venturo scilicet
Vespasiano ⁊c̃. Et q captiuitas ista semper
durabit q̃diu durat eorum infidelitas: pa-
tet per hoc q sequitur. Et finis eiꝰ vastitas:
deficiet hostia ⁊ sacrificium: ⁊ in templo erit
abominatio desolationis: ⁊ vsq; ad consum-
mationem ⁊ finem perseuerabit desolatio.
Patet ergo tam ratione sumpta a captiuita
te illorum q̃ pphetico testimonio: q iudei
non credentes christum venisse: circa fidem 4
errant. Idem ostenditur ratione ⁊ autorita
te sumptis primo. Deut. xxx. Ubi deus pro-
mittit eis per Moysen: q postq̃ penituerint
⁊ obedierint deo: reducet eos dominꝰ de vni-
uersis terris in quibus dispersi sunt ⁊ de ca-
ptiuitate sua: atq; introducet in terram quā
possederunt patres eorum. ⁊ maioris nume
ri ipsum faciet q̃ fuerunt patres sui. Sz cer
tum est q nunc melius deo obediunt q̃ fece
runt patres eorum. Sicut patet supra. co. c.
ro. Quod ergo non sunt reducti: non est nisi
quia non penitent de sua infidelitate. Secū
do sumptis ex ablatione sceptri illorū Gen.
xlix. Quod Iacob filijs suis spiritu prophe
tico ventura prenuncians dixit: non auferet
sceptrum de iuda ⁊ dux de femore eiꝰ / donec
veniat q̃ mittendus est: ⁊ ipse erit expectatio
gentium: id est donec veniet christus cui sce
ptrum debetur regium quia ipse est verus regū
quo veniente sceptrum illorum: id est pote-
stas regia ⁊ dominandi ablata fuit ab eis:
quia postq̃ verum regem scilicet christum
ante pylatum negauerunt: nunq̃ regem de
propria gente habuerunt. Ex quo ergo iacob
predixit in aduentu christi ipsos sceptrum
amissuros: quod innuitur in hoc quod dicit
donec: quod etiam rei probauit euentus: nā
licet sub diuersis capitibus propter peccata
sua aliquotiens ad tempus regibus ppriis
gentis caruerunt: nunq̃ tamen illis finaliter
priuati fuerunt ante aduentum christi. nam
etiam illo tempore herodem regem habue-
runt: qui licet gentis non esset iudeorum ori
gine: fuit tamen ritu. Quia sm̃ Iosephum
iudeorum hystoriographum: circuncisus
fuit. Mirum est q videntes signū quod pre

dixerat impletum non credunt: aut sceptrū
illorum ostendant aut christum nobiscum
ij adorent. ¶ Sed hic respondere solent: q sce
ptrum illorum est in partibus orientis iter
montes caspios: vbi sunt residui de decē tri-
bubus inclusi tempore Alexandri. Sed hoc
stare non potest propter duo. Primo quia il
la promissio de sceptro facta fuit tribui iuda
Illa autem tribus infra montes illos inclu
sa non fuit: sicut patet per hystoriam huius
li. ij. Secundo quia hoc esset contra illud qd
predixit deus Osee. iij. dicens. Dies multos
sedebunt filij israel sine rege ⁊ sine principe ⁊
sine sacerdotio ⁊ sine altari ⁊ sine ephod ⁊ si
ne seraphin. Et contra illud Azarias facto
in se spiritu dei. ij. Paral. xv. Transibunt in
quit dies multi i israel absq; deo vo ⁊ absq;
sacerdote ⁊ absq; doctore ⁊ absq; lege. Istas
pphetias oportet tempore post mortē chri-
sti impleri. Si velint dicere q āte rege carue
runt ⁊ templo ⁊ sacrificio: ⁊ huiusmodi: hoc
est contra hoc quod predixerunt: q videlicet
semper regem habuerunt infra montes ca-
spios. Et preterea qualiter sit de alijs condi
tionibus in autoritate inclusis: lege nunq̃
caruerunt nisi postq̃ lex per christum finita
fuit. Patet ergo q errant q̃tum ad hoc q di
cunt christum adhuc non venisse. In secūdo
etiam errāt male videlicet intelligentes scri-
pturas que de christo predicte sunt: cuius er
roris vna causa est: vt fugiant christianorū
argumenta: qui per scripturas illum osten-
dunt esse christum in lege promissum quem
ipsi receperunt: ⁊ hoc per testimonia prophe
tarum que in ipso impleta sunt. Iudei enī
videntes q christiani sic arguunt cōtra eos
prophete talia de christo predixerunt: videli
cet q debuit nasci de virgine: q debuit esse deꝰ
⁊ homo: q debuit mori pro populo ⁊ huius-
modi: que omnia in christo nostro impleta
sunt: ergo ipse iam venit: ⁊ nos bene eum re
15 cepimus: volentes conclusionem vitare: ne-
gant primum: q videlicet prophete talia nō
predixerunt de christo testimonia. ¶ Contra
quos ostendere oportet q male negant. Et
primo q̃tum ad hoc q ipsi dicunt ⁊ in tabu
lis illorum scribitur q messias in lege ⁊ pro
phetis promissus non erit deus: sed purꝰ ho
mo: quod patet esse contra illud quod dixit
Esaias. ix. Paruulus inquit natus est nobis
⁊ filius datus est nobis: ⁊ factus est princi-
patus super humerum eius: ⁊ vocabitur no
men eius admirabilis consiliarius deus for
tis pater futuri seculi princeps pacis ⁊c̃. In
ista autoritate expresse exprimitur tam mes

sie humanitas q̃ deitas. Idem patet Dañ.
vij. Aspiciebam inquit in visione noctis: ⁊ ec
ce cum nubibus celi quasi filius hominis ve
niebat: ⁊ vsq; ad antiquum dierū peruenit.
Et cito post: potestas eius potestas eterna:
que non auferetur: ⁊ regnum eius non cor-
rumpetur. Idem patet Mich. v. Et tu inquit
Bethleem effrata paruulus es: id est minu-
lus: glosa in milibus iuda. Ex te egredietur
qui sit dominator in israel. egressus eius
ab initio: a diebus eternitatis. In qua auto
ritate ⁊ locus ⁊ deitas exprimitur nascentis
quia nihil fuit ab initio a diebus eternitatis
nisi deus. Nota. M. iij. 17. Sed dicunt q om
nes anime sunt ab eterno create q etiam il-
le egressus potest intelligi de prouisione di-
uina: in qua fuit ab eterno puisus ille egres
sus. Quorum primum est hereticum: ⁊ vtrū
q̃ contra mentem prophete. Si namq; omnes
anime sint ab eterno sicut ipsi dicunt. Et si
omnes homines ab eterno in dei sint proui-
dentia sm̃ veritatem: quare singulariter di-
xit propheta de vno: q fuit omnibus commu
ne: ⁊ quare vnum extollit per hoc quod est
omnibus generale: sophisticus modus lo-
quendi esset quasi aliquo magno dicto vel- 17
le populum in admirationem ponere ⁊ dicere
egressus eius ⁊c̃. cum mirum non esset. Ad
idem Esa. xi. Egredietur virga de radice ies
se: ⁊ infra. Non sm̃ visionem oculorum iudi
cabit: neq; sm̃ auditum aurium redarguet.
Ergo oportet q sit deus: qui videat corda:
quia nullus purus homo corda intuet. Qui
vero corda non videt oportet q iudicet sm̃
visa vel audita. Ad idem ⁊ de aduentu eius
etiam in die palmarū in hierusalem Zacha.
ix. Exulta satis filia syon iubila filia hieru
salem. Ecce rex tuus venit tibi: iustus ⁊ sal-
uator: ipse pauper ⁊ ascendens super asinaꝫ
⁊ infra loquetur pacem in gentibus: et pote
stas eius a mari vsq; ad mare: quam mate-
riam exultationis haberet filia syon de rege
paupere super asinam: vel quomodo posset
talis saluare: nisi esset deitas infra huma
nitatē per quam ⁊ saluator sit: ⁊ a mari vsq;
ad mare dominium obtineat: ⁊ q oportet qd
eius dominiū ⁊ regnū ad deitatē referatur
patet expresse in ps̃. lxxj. Qui quasi eadem
verba de eo dicit: dominabitur inquit a ma-
ri vsq; ad mare: ⁊ adorabunt eum omnes re-
ges: omnes gentes seruient ei. Cum vero
solus deus sit adorandus adoratione la-
trie: oportet quod hoc intelligatur de deo et
hoc est quod ibidē sequit̄ ante solē permanet
nomen eius. ¶ Idem probatur per concessa

ab ipsis infidelibus: ipsi enim cōcedunt chri
stum bonū fuisse prophetā: sed non deum si
cut patet in alchorano lege: videlicet sarace
norū. Sed concedentes primū: vez q̄ fuit bo
nus homo vel propheta: concedere habēt q̄
fuit de⁹. probatio: q: ipsemet dicit se esse deū
Jo. viij. Ego inq̄t principiū qui ⁊ loquor vo
bis ⁊ anteq̄ Abrahā esset: ego sum q̄ autē di
xit se esse deum: ipsimet concedunt dicentes.
Jo. x. Non de bono opere lapidamus te: sed
de blasphemia: q: tu homo cum sis: teipsum
deum facis: ⁊ ꝓpter hanc causam ipsum oc=
ciderunt. Jo. xix. Nos inquiunt legē habem⁹:
⁊ sm legē nostram debet mori: q: filium dei
se fecit. Idē patet Mar. xiiij. vbi summo sa=
cerdoti querēti si esset christus filius dei be=
nedicti. Respondit ego sum: ꝓpter quā cau=
sam adiudicatus fuit morti: ⁊ non propter
alias accusationes: q: ⁊ de illis ibidē dicitur
q̄ non erant cōuenientia illorū testimonia.
¶ Ex idis sic arguitur: sic dicendo aut dixit
verum: aut dixit mendaciū. Sic primū detur
habeo ꝓpositū q̄ fuit de⁹. Si secundū conce
datur: ergo nec fuit bonus hō: nec ꝓpheta ve
rax: quia non est boni viri sed pessimi tā grā
de dicere mendaciū: quo quantum in eo fuit
populū induxit ad idolatriā: faciēdo ipsum
tanq̄ deū adorare: qui de⁹ non erat. Et prete
rea hoc concesso: concedere habent q̄ nunq̄
fecit miracula: q: per mendaces ⁊ superbos
talia non operatur de⁹: qui ergo concedunt
vel q̄ fuerit bon⁹ homo: vel q̄ fecerit miracu
la: necesse habēt concedere q̄ fuit de⁹. Satis
ergo probatū videtur q̄ messias. i. christ⁹ a
prophetis ꝑdictus sit deus ⁊ hō ventur⁹ ad=
huc q̄tū ad iudeorū falsam opinionē. Et q̄
ille sit christus a nobis accept⁹. Nota ad idē
19 A. xiij. 5. ¶ Secundo ostendere restat q̄ ille
messias de virgine nasci voluit. Esa. vij. vbi
ꝓpheta pro magno signo liberationis ꝓpli
dixit ad Achas regem ⁊ ad domū Dauid. Ec
ce virgo concipiet ⁊ pariet filiū: ⁊ vocabitur
eius emanuel. No. M. iij. 19. ⁊. T. iiij. 11. no=
tate verba que dicunt. Ecce virgo concipiet:
hoc intelligi non potest de vxore Achas: vel
Esaie: quia virgines nō erant. Et si virgines
ptunc erant: tamen virgines non parturie
bāt. Et preterea si propheta prius diceret pe
te tibi signum: ⁊ postmodum signum daret
q̄ nunc virgo postea corrupta conciperet et
Fabula. parerer sicut cetere faciūt mulieres: deriso=
rium signū esset: sicut fabule habent de quo
dam qui minabatur se montem vel leonem
producturum: ⁊ producit murem. Dicere etiā
q̄ messias de virgine non nasceretur: vnum de
duobus oportet intelligere: vel q̄ nō deceat
eum sic nasci: vel q̄ non possit. Primum da
ri non potest: quia decentius est de virgine
nasci: q̄ de corrupta: ⁊ specialiter apud eum
qui solus ⁊ singulariter venit: vt singulari=
ter ⁊ excellentiori modo populum suum li
beret q̄ quicunq̄ alius qui ante eum natus
fuit: vel postea nasciturus sit: decens et con=
gruum fuit vt speciali fulgeat conceptionis
natiuitatis modo ⁊ priuilegio. ¶ Nec modo
ille erat illi impossibilis: quia ostensum est
q̄ deus erat. Qui ergo concedunt q̄ fuit pos
sibile apud deum mundum de nihilo creare
Mare rubrum ⁊ iordanem in transitu illorū
diuidere: virgam aridam facere florere: de ce
lo populum suum manna cibare: rubum ar
dentem incorruptum conseruare. Quare in=
sensati miseri non concedūt q̄ de virgine na
sci potuit: quē sic nasciturum propheta gen
tis illius predixit: dicens. Ecce virgo conci
piet ⁊ pariet filiū ⁊c. Nono modo: cui nouita
ti Hiere. xxxj. testimonium perhibet dicens.
Creauit deus nouum super terram: femina
circundabit virum. Si iudeus dicat circūda
bit virum maritali affectu i brachijs suis vel
naturali modo concipiendo: hoc non est no=
uum: oportet ergo q̄ intelligatur de supna=
turali circundatione vteri: facta in conceptu
virginali. ¶ Tertio ostendere restat quomo
do prophetatum fuit q̄ venderetur Zacha.
xi. Et appenderunt inquit mercedem meam
triginta argenteis. De genere etiam passiōis
Esa. liij. Nam quasi totum capitulum illud
ita fuit de passione christi predictum ⁊ prescri
ptum: ac si propheta non futura sed preteri
ta ⁊ visa prescripsisset: ibi aperte ostendi=
tur q̄ propter peccata nostra passus est q̄
etiā gratis: quia ipse voluit: vt nostrū amo=
rem artius ad se inclinaret vt patet. E. vj. 11.
Et in ps̄. xxi. qui ait: foderunt manus meas
⁊ pedes meos: ⁊ dederunt in escam meā fel:
⁊ potauerunt me aceto. De negatione vero
quomodo iudei negauerunt Hiere. v. Nega
uerunt dominum ⁊ dixerunt non est ipse.
Quomodo autem morte sua viuos sanaret
Esa. liij. Cuius liuore sanati sumus. Quo=
modo postremo d̄ limbo mortuos educeret
Zacha. ix. Tu quoq̄ in sanguine testamenti
tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo non
erat aqua. Ergo q̄tum ad hoc q̄ dicūt chri=
stum iudum venisse: ⁊ q̄tum ad scripturas
quas de eo male intelligunt: patet q̄ sunt re
probi circa fidē. ij. Thimo. iij.
¶ Qui ergo circa fidem modo predictorum
infidelium errare voluerunt: scripturas sa
ne intelligant: quibus innitentes: necesse est
credere que non videntur. Et hec est rōnabilis
necessitas

necessitas que nos cōpellere deberet: vt non
visa crederemus que ꝑuenit tam ex diuina
iusticia: q̄ ex humana cōsuetudine. Diuina
enim iusticia ad hoc nos compellit vt aīas
tam bonorum: q̄ malorū viuere credamus
post mortem corporis: quia multi peccato=
res ⁊ abundātes in seculo: totam vitam suā
quam pessimam habent in delitijs ducunt
inordinatis. Multi vero boni econuerso se ha
bent: negare ergo istos post hoc seculum pe
nas recipere vel gaudia: nullisq̄ predictorū
retributionem concedere est deū iniustū di=
cere ⁊ omnē diuinam circa nos negare pro=
uidentiam: hoc vero dicere: esset deum negare
qui enim dicit ipsum non esse iustum nec bo
num: dicit eum non esse. Sic enim dicit insi=
piens in corde suo: nō est deus. in Psal. viij.
Cū ergo deus iniustus esse non possit: opor
tet q̄ retribuat vnicuiq̄ sm opera sua. Quis
inequum iudicē vel dñm terrenū iustum vel
bonum vel sapientem diceret: qui suis nec
ꝓuideret: nec ipsos remuneraret: nec ipsos
affligētes puniret? Ex tali argumento ꝓbat
Damascenus lib. iij. mortuorū resurrectio=
nem: ex dei videlz bonitate ⁊ iusticia. Si in=
quit resurrectio nō est: neq̄ deus est: neq̄ ꝓ
uidentia est: sed omnia casu feruntur ⁊ agū
tur: vidimus em̄ plurimos iustos esurientes
⁊ iniuriam patiētes: peccatores autem inui
stos diuitias et voluptatē habētes. Si quis
hoc iniquā iusti iudicij vel sapientis proui
dentie opus suspicabatur: erit ergo resurre=
ctio. Justus em̄ deus his qui cōfidunt in eū
est mercedis retributor. ¶ Mircredum est er
go ab eis qui animas cum corpore mori pu
tant quia eas viuere nō vidēt: vtrum hec di
cant de aīabus proprijs: vel aliorū malorū
eis similium: aut de animabus bonorū? Si
primum vel secūdū dicetur: sic intelligatur
q̄ moriūtur morte pessima: id est pena eter=
na in qua semper viuent. iuxta illud Psal.
xlviij. Laborabit in eternū ⁊ viuet adhuc in
finē: bene dicunt ⁊ est concedendū. Si autem
sic intelligitur: q̄ simpliciter moriantur: ita
q̄ postmodū nec sint nec sentiāt: heresis est:
⁊ cōtra diuinam iusticiā: vt ostēsum est: ha=
bebūt ergo vitam aliam: de qua. D. 1. 8. Ter
tium vero dicere: est contra diuinā bonitatem
⁊ etiam iusticiā. Patet ergo q̄ ratio credere
necessitat ⁊ deitatem esse et aīas viuere post
mortem: que tamē oculis corporalibus non
vidētur. Et si nulla ad hoc probandum pro
pheta vel cuiuscūq̄ doctoris esset autoritas
a fortiori ergo ratione omnia alia credēda
sunt: vbi ratio ⁊ autoritas christi vel ꝓphe=
tarum vel apostolorū vel aliorū doctorum
simul concurrunt: sicut accidit Heb. xj. Sine
fide inquit impossibile est placere deo. Cre=
dere enim oportet accedētem ad deū: q: est:
ecce autoritas: quia necesse est credere. Ra=
tio vero istius necessitatis in residua sequi=
tur autoritatis parte: ⁊ inquirētibus remu
nerator existat. Secundo ad idem necessita=
mur ex quotidiana hominū cōsuetudine in
qua videmus q̄ cecus de via et sole et luna 23
et alijs que non videt: ductori credit viden=
ti: patri etiā et matri vel ipsis mortuis alijs
narrātibus quis noster fuerit pater vel ma
ter: credimus narrātibus etiā de antiquis regi=
bus: vel legentibus cronicas vel romancias
seu gesta de Karolo ⁊ Rolando ⁊ huiusmo=
di credimus que tamē nūq̄ vidimus. Ergo
a fortiori ratione nostro ductori christo cla
re videnti: ⁊ sacris scripturis ⁊ legentibus ⁊
predicātibus de deo ⁊ salutē animarū crede
re deberem⁹. Qui ergo de via celi et gaudijs
bonorum ⁊ penis malorū nō credit: stultior
est quocūq̄ ceco qui puero credit. Et qui nō
credit que in scripturis legūtur: quia ea nō
vidit: stultior est omni ocioso auditori pre=
dictorum gestorū. Sicut ergo in alijs credi
mus que audimus: ita rationale est ⁊ neces
sarium q̄ idē faciamus in his que ad fidē
pertinēt: quia specialiter consistūt in credē=
do audita: q: fides ex auditu. Rom. x. Audi
tus autē per verbū christi: in qua autorita=
te predictus modus includitur arguēdi: q:
si auditū prestamus ⁊ credimus vbi nō au=
ditur verbum christi sicut predictum est:
ergo a fortiori ratione vbi auditus est per
verbum christi debemus fidem habere. Et
si illa nec videmus: nec oīa ratione compre=
hendimus. Talis qui nō credit nisi que vi=
det et ratione comprehēdit: cōtra deum pec=
cat cui adequari vult in scientia cum primis
parētibus volētibus scire bonū ⁊ malum si=
cut patet. E. vj. 28. ¶ Qui etiam in aliquo
de articulis fidei dubitat: quia rationē eius
vel causam non cōprehendit omnes sanctos
quātū in eo est infatuat: et passiones illorū
euacuat: sicut patet. E. xj. 28. Talis insuper 14
errorem suum quotidie videre potest in his
que naturaliter contingūt circa eū: quorum
causam ⁊ rationē perfecte cōprehēdere non
pōt: ⁊ tamē credit q̄ causam habeat ⁊ ratio
nem: verbi gratia. Si a tali queratur que
sit causa terremotus vel rotūditatis grādi=
nis? forte respōdebit se nescire. Si vltra que
ratur: si credat q̄ causam habeat? dicet q̄
sic: ergo aliquid credit: cuius causam nō cō
prehendit nec rationē. quare ergo eādem nō
accōmodat credulitatem in articulis fidei:

vbi maior est credendi vtilitas: vt verbi gra
tia. Si queratur ab eo si bona sit fides eccle
sie credẽdo ꝙ baptism⁹ deleat peccata. Qđ
etiã christ⁹ in sacramẽto panis seipsum da
re debuit? Rñdebit infidelis ꝙ non. Si vltra
queratur: quare dicet ꝙ nõ est cõueniẽs nec ra
tionabile: si queratur quare non est rõnabile?
respõdit quia nullus intellect⁹ comprehẽdere
põt talium factoꝝ rõnem vel cãm. Et si nega
uerit ꝙ hec nõ est causa quare nõ est rõnabi
le: quia intellect⁹ hoc nõ comprehẽdit: ꝓbatio
ꝙ oportet eum hoc cõcedere. Et arguo sic: si
ratio sua vel intellectus rationẽ vel causam
cõprehẽderet omniũ predictoꝝ: ille qui hoc
intelligeret: cõcederet ꝙ oĩa essent rationa
bilia. Si ergo cõprehensio sit cã: quare cõce
dit oĩa esse rõnabilia: nõ cõprehẽsio est cau
sa quare negat illa sacramẽta ⁊ articulos fi
dei esse rationabiles: ꝑ argumentũ a cõtra
rio sensu: sic talis in talẽ incidit incõueniẽs:
vt cõcedat ⁊ credat multa que rõne cõprehẽ
dere nõ põt circa ista naturalia et exteriora
negocia ⁊ nõ credat ea que ad fidẽ pertinẽt:
quia ea ratione cõprehẽdere non põt. Consul
tius enim esset: ꝙ sicut in alijs respõdet ꝙ cre
dit ea causam et rationem habere: licet illã
nesciat. Ita etiã respõderet circa articulos
fidei: ⁊ diceret cũ illo. Math. ix. Credo dñe:
adiuua incredulitatẽ meã: ⁊ cum discipulis
Luce. xvij. Adauge nobis fidem.

Art. v. ¶ Et hoc est multũ petendũ propter magnã
vtilitatem que ex fide prouenit. Quia teste
25 christo Marci. ix. Omnia possibilia sunt cre
denti. In qua autoritate ostẽditur ꝙ maxi
ma sit virtus fidei ⁊ potestas: quã quidẽ po
testatem christus non solum verbis verita
tis: sed etiam multis claris patefecit mira
Exem. culis. Sicut patet primo ꝑ hoc qđ fidedigni
narrari solet: de quinq̃ christianis in carce
re cuiusdã magni saraceni detentis: qui nec
minis vel blandicijs a fide auelli poterant.
A quibus saracenus ille illo die quesiuit:
quid eos tã stabiles in ꝓposito suo faceret?
Ad illi responderũt: ꝙ tãta fuit virtus fidei
et potentia: ꝙ sicut magister christus testa
tur si quis illam haberet vt habere deberet:
montes per illam moueret. Quibus ille: est
vnus mons hic iuxta mihi tediosus: quem
si de loco illo transferre poteritis dabo vo
bis omnibus ad terras vestras redeundi li
bertatem. De quo negocio pro fidei virtute
ostendenda se in dei adiutorio et misericor
dia posuerũt breuiter dies assignabatur vt
rei exitus probaretur: ipsi ꝟo interim pecca
ta sua confitentes: orationibus insistebant:
die ꝟo assignata ipsis eductis et orantibus
multitudine saracenoꝝ super montem illũ
derisione posita: dicẽte. Equitabimus super
montẽ istũ quãdo in altũ portabitur: finali
ter mõs in mare portabatur: omnibus illis
derisoribus submersis: nec debet hoc esse in
credibile: qđ omnino cõsonum est sacre scri
pture. teste christo Math. xvij. Si habueri
tis fidem sicut granũ sinapis: diceretis huic
monti transi hinc: ⁊ trãsibit: ⁊ nihil impossi
bile erit vobis. Huic etiã cõcordat qđ scribit
beatus Gregorius. j. lib. dyalogoꝝ de Nõ- Ex.
noso viro dei: quomodo saxũ corã se nocitũ
amouit. Et non solum montes: sed etiã bru
ta fidei obediunt virtuti: sicut patet ibidem
de quodã hortulano: qui serpẽti precepit vt
ipsum sequeretur: ⁊ cum fecisset: precepit in
nomine christi ꝙ aditum per quẽ fur intra
re solebat ⁊ olera sua auferre: custodiret: pro
tinus serpens se totũ in itinere in trãsitum
tetendit. Ad cellam monachus rediit. Cumq̃
meridiano tempore cuncti fratres quiesce
rent: more solito fur aduenit: ascẽditq̃ sepem
⁊ dum in hortũ pedem deponeret: vidit subi
to quia tensus serpẽs clausisset viam et tre
mefactus: post semetipsum concidit: eiusq̃
pes per calciamentum in sude sepis inhesit
Sicq̃ dum hortulanus rediret: deorsum ca
pite pependit: ⁊ qđ mirũ si per fidẽ vincant
bestias: qui per fidẽ vicerũt regna. Heb. xi.
¶ Sed ad hoc ꝙ fides sit tam valida tamq̃
possessori suo vtilis: requiritur ꝙ promissa Ar.
teneantur que in fidei susceptione in ba
ptismo scꝫ ꝓmisimus: ita videlꝫ ꝙ significa
ta per opera que circa baptizandum fiunt:
impleãtur: inungitur oleo in pectore: in signũ 15
ꝙ fidelis misericordiam ⁊ amorem legis di
uine in corde seruabit: ⁊ firmiter deo acquie
scet. Sapiẽ. iij. Fideles in dilectione acquie
scent ei. Sed heu multis põt dici illud psal.
lxxvij. Cor autem eoꝝ non erat rectum cum
eo: nec fideles habiti sunt in testamẽto eius
Ut ergo scias vtrum cor tuum sit plenum fi
de aut non: videas opera tua: quia si fons
sit: riuulus ostendit: ita si in corde sit fons
fidei: oportet ꝙ riuulus currat: sic videlꝫ ꝙ
fides ⁊ amor in ore ostendantur. iuxta illud
psal. cxv. Credidi propter quod locutus.
Ecce quomodo riuulus locutionis de cor
dis gradietur credulitate. ij. Corinth. iiij.
Credimus propter quod et loquamur pre
dicando arguendo docendo sapiẽtiam diui
nam ostendẽdo. In signum cuius os bapti
zati sale linitur: qđ quidem sal sapientiam
significat: non terrenam animalem diaboli 17
cam: sed illam que de celo est ⁊ ad celũ possi
bilitatem perducit: prima seducit: sicut pa

tet in omnibus qui confidunt in sensu et sa
pientia sua. Aliquãdo nãq̃ visum est ꝙ illi
qui apud mũdum sapientissimi reputãtur:
turpissime decipiũtur: ⁊ illorũ sapientia in
magnã eis stulticiã vertitur. Ita ꝙ talium sa
piẽtia nõ solũ apud deũ sꝫ etiã apud mũdũ
stulticia esse ostẽditur: verbi gratia tam de
mediocribus: ꝙ̃ de valde potentib⁹. Medio
cres quidem diuitias falsitatib⁹ vel ponamus
fideliter cum magna parcitate: quia parce
viuendo congregãt diuitias vt prosperam
ducant vitam. Confidũtq̃ in eis vt per eas
ascendãt ad magnũ statum vel saltem vt ab
infortunijs per illas preseruentur. Et subi
to propter illas oibus bonis spoliãtur: ⁊ vi
ta quãdoq̃ priuantur: de valde etiã potẽti
bus visum est ꝙ multas acquisierũt terras
⁊ dominia: fortia edificauerũt castra in qui
bus magnum congregauerũt thesaurũ: in
quibus intantũ cõfidũt ꝙ nõ curãt magnã
habere retinentiã vel magna roborare largi
tate quia estimant se in suis necessitatibus
insurgentibus in suis castris in thesauris
magnã habere securitatẽ ad conducendum
tot stipendiarios: ꝙ nullus eis audeat re
bellare. Unde alicui tali nuper imponeba
tur: ꝙ dixit se milites copiosos in suis habe
re scrinijs. Et tamen visum est ꝙ tam primi
ꝙ̃ secundi qui confidunt in virtute sua: ⁊ in
multitudine diuitiarũ suarum gloriantur.
In psal. xlviij. Turpissime ceciderũt: et illis
quib⁹ ascẽdere plus crediderũt plus depri
mebantur: quia inimicos per taliũ acquisitio
nem cõtra eos exasperant vt de illis verifice
tur illud Prouerb. xi. Qui confidunt in diui
15 tijs suis corruẽt: sicut patet. D. xi. 7. Nota
M. xij. 10. 7. D. j. 22. ¶ Illis ꝟo mortuis et
in sapientia sua deficiẽtibus. Alij in locum
illorum succedentes: videntesq̃ ꝙ illi in vno
puncto defecerunt: in hoc videlꝫ ꝙ fuerũt ni
mis cupidi in acquirendo: et in tenendo ni
mis tenaces: cogitãt ꝙ sapiẽtius agere vo
lunt: ꝙ cõtra defectũ illũ largitatis oppo
nant remediũ: vñ multa expẽdũt: magnãq̃
ducunt familiã: in quibus non confidũt: ni
mis alios offendere timent: pessimãq̃ ducũt
vitam: ⁊ ideo finaliter cadunt sicut ⁊ primi.
Causa autem ruine omniũ predictorũ est:
quia non confidunt in dño: nec in bona vita
nec in sapiẽtia vera: sed in sapientia ꝓpria:
cui innitentes decipiuntur per falsitatem et
fallaciam cause vt non cause: quia secundi re
putant causam ruine primorũ esse nimiam
parcitatẽ. Primi ꝟo estimant secundos cũ
ad necessitatem venerint: cum inimici cõtra
illos insurgere ceperint: infelices; quia the
saurum non habebunt vnde et dicunt: quo
modo se tunc iuuabit qui thesaurum nõ ha
bebit? Sed vterq̃ in iudicio de alieno defe
ctu deficit: et ideo in seipso medicinã ad pla
gam non apponit et per consequens non sa
nantur: sed moriuntur. Si primi cogitarẽt
ꝙ defectus in secũdis est: quia deum dereliu
quunt et peccatis seruiunt. Et ita econuerso
secundi cogitarẽt de primis: ⁊ omnes alij tã
de primis ꝙ̃ secũdis vt per eos essent premu
niti ⁊ contra illos defectus remedia excogi
tarent: et ad illas plagas medicinas appo
nerent vt fides vestra non sit in sapiẽtia hu
mana. j. Cor. ij. Sed in dño confiderent: do
minũ illoꝝ ⁊ potestas esset durabilis: quia q̃
cõfidũt in dño sicut mõs syon: non cõmoue
bitur: quia sunt sicut dicitur Heb. xij. Aspicien
tes in auctorem fidei ⁊ cõsummatorẽ iesum 19
¶ Iterum quia parum est fidem habere in
corde ⁊ ore nisi etiam ostẽdatur opere. Ter
tio necesse est ꝙ fons fidei ad manus etiam
diriuetur: in cuius signũ baptizato candela
accensa in manibus traditur: quia sicut di
citur Eccli. xxxij. Qui credunt deo: attendũt
mandatis eius: vt scilꝫ opere compleantur:
quia Jaco. ij. dicitur. ꝙ fides si non habeat
opera mortua est. ¶ Iterum caput baptiza
to cum veste candida ligatur. In signum ꝙ
per sacramẽtũ susceptionem ⁊ per promissio
nem de fide corde et ore et opere tenenda est
ad pristinam quã in primo perdidit paren
te restituitur innocentiã fide purificãs cor
da: siquidem per misericordiã et fidẽ purgã
tur peccata. Prouerb. xv. Iungitur etiam
inter scapulas: in signum humilis subiectio
nis iugo fidei et fortis: vsq̃ fidei succedat
beata visio in patria: in cuius perseueran
tie signum quãdo panniculus ille albus ca
piti applicatur dicitur. Accipe vestem candi
dam et immaculatam: quam perferas ante
tribunal dñi nostri iesu christi: quia fidem
et innocentiã quam ibi recipit: tenetur vsq̃
ad mortem seruare: vel saltem amissam re
cuperare: si vult saluari: etiam si durissi
mam propter illam eum sustinere oporteat
passionem: quia teste aplo Philippen. j. Uobis
donatũ est ꝓ christo nõ solũ vt in eo creda
tis: sed etiã vt patiamini ꝓ illo. Ad hoc etiã
nos hortatur Eccl. xxij. In tẽpore inquit tri
bulationis permane illi fidelis: vt in heredi
tate illi⁹ coheres sis. Exemplo Abrae. j. Ma
chab. Qui in tẽtatione inuẽtus est fidelis
sicut nõ deficiat fides tua. Luce. xxij. Noli esse
de numero illorum qui in fidei susceptione
abrenũciauit diabolo ⁊ oibus põpis eius.
Et dum paruuli sunt ad tempus credunt:

ꝛ tẽpoꝛe tẽtationis recedũt. Luce.viij. Qui
sicut dicit.j.Thimo.v. Primã fidẽ irritã fe-
cerũt: sicut patet. J.ix.48. Sed de illoꝝ qui-
bus coꝛde ꝛ oꝛe ꝛ opere ꝛ perseuerantia vna
est fides: vnum baptisma. Ephe.iiij.
Ar.vij. ¶ Que cum predictis conditionibus funda
mentum causa ꝛ principium est omniũ bo-
noꝛum operum: et totius spũalis structu-
30 re: ꝛ omnium maloꝛũ tam culpe q̃ pene de-
fensio. Primũ patet per Augustinũ de verbis
dñi. Fides inquit cecos illuminat: infirmos
curat: fideles iustificat: penitentes reparat:
iustos augmentat: martyres coꝛonat: virgi
nes viduas ꝛ coniugales casto pudoꝛe con-
seruat: clericos oꝛdinat: sacerdotes cõsecrat
Idem super Joannẽ. sicut inquit in radice
arboꝛis nulla proꝛsus apparet pulchritudi
nis species. Et tamen quicquid est in arbo-
re pulchritudinis vel decoꝛis ex illa proce-
dit. Sic ex fidei humilitate quicquid meriti
quicquid beatitudinis anima susceptura
est ex fidei fundamento procedit. Secũdum
quoq̃ quomodo videlz est protectio contra
omnia mala: patet ex trib⁹. Primo: quia in
pugna nos animat ꝛ hostes terret: sicut con
fidẽtia in pbitate ducis exercitus.j. Pet.v.
Aduersarius vester diabolus tanq̃ leo ru-
giens querit quẽ deuoꝛet: cui resistite foꝛtes
in fide. Sic resistite diabolo: et fugiet a vo-
bis: quia hec est victoꝛia que vincit mundũ:
fides vestra.j. Joan.vj. Secũdo: q2 ab icti-
bus ꝛ plagis spiritualibus nos custodit: si
cut scutum militẽ in bello coꝛpoꝛali. Sicut
ergo bello imminẽte milites scuta accipiũt:
ita simus nos in omnibus sumentes scutũ
fidei. Ephe.vj. In deum foꝛtiter credendo.
¶ In quo scuto vnũ coꝛnu est potentia que
appropꝛiatur patri: quo nostra infirmitas
seu fragilitas roboꝛatur: verbi gratia. Si
dicatur alicui abstine a delectationibus il-
licitis vel ieiuna ꝛ huiusmodi: respondebit
foꝛsitan: ita fragilis et debilis sum: q̃ nõ au
31 deo ista pmittere: sed si radix inuestigetur
istius ficte fragilitatis inuenietur q̃ sit de-
fectus fidei: quia si haberet rectã ꝛ firmã fi-
dem in dei potentia: q̃ si coꝛpus in abstinen
tia ꝛ laboꝛibus spiritualibus consumptum
in melius refoꝛmaret: minus timeret illud
in dei seruitio amittere. Sicut armiger mi-
nus timet equũ perdere in seruitio dñi sui
qui equum sibi dabit melioꝛem. ¶ Secũdũ
coꝛnu seu angulus est sapientia que appro-
pꝛiatur filio quo nostra ignoꝛãtia illustra-
tur: ante aduentũ nãq̃ et illustrationem fi-
lij dei mundus sedebat in tenebris ignoꝛan
tie: hic ergo venit illuminare his qui in tene
bris et in vmbra moꝛtis sedent: sicut patet
A.xiij.11. Ad dirigendos pedes nostros in
viam pacis: partim amoꝛe gaudia ostẽden-
do bonoꝛum: vt amoꝛ illoꝛũ nos attrahere
sicut amoꝛ lucri laboꝛantem partim timoꝛe
ostendendo penas maloꝛum: que videntes
mala committere: timeamus: sicut tẽtatus
de furto: videns patibulum. Sic ergo hec
sapientia venit illustrare lumẽ fidei nostri
ignoꝛãtiam: sicut patet supꝛa.e.c.8. In quo
lumine videre possumus oꝛtum et occiden-
tem: id est de quo sumus tam boni q̃ mali:
et ad qḋ tẽdimus: ne per ignoꝛantiam excu-
sationem queramus. Credentibus ergo est
nubes lucida et per hoc mundi desertũ nos
ducens. Non credẽtibus ꝟo egyptijs est nu-
bes tenebꝛosa ꝛ lapis offensionis. ¶ Terti
coꝛnu seu angulus est clemẽtia seu bonitas
que appropꝛiatur spirituisancto: quo no-
stra malicia refrenatur: habentes enim spiri-
tumsanctũ: crudeles non sunt: nec malicio-
si: hoc ergo experimẽto cognoscere põt quis
si spiritumsanctum habeat aut non. Sic ergo
tripliciter scuto scilz fidei circũdabit te veri
tas eius in Psal.xci. Roboꝛando illustrãdo
refrenando. Sequitur. Non timebis illud
scilz scutum firmiter tenens: illoꝝ custodi-
tus. Nota. A.xxiiij.5. ¶ Tertio: quia posito
q̃ in aliquo erratum sit: fides iuuat ad recõ
ciliationem: sicut dñs videns fidelitatem fi-
dei sui: facilius culpam remittit. Matth.ix.
Cum vidisset iesus fidem illoꝛum ait para-
litico. Remittuntur tibi peccata: pꝛedicta er-
go pericula per fidem euadentibus dici pot
illud Ephe.ij. Gratia saluati estis per fidẽ.
¶ Hostis ꝟo antiquus modum habens la-
tronum hanc vidẽs fidei efficaciam: eã mul
tum extinguere nititur: sicut patet. A.xxvj.
10. In hoc etiam coꝛuus ille inferni modum
habet coꝛuoꝛũ: qui aliis moꝛturũ inuaden-
tes: pꝛimo oculos eruunt. Modũ etiam in
hoc sequitur pugilis: qui focum sub se ha-
bens: oculos eius eruere nititur: quo facto
licet statim non occidatur sed foꝛte surgere
se defendere nitatur: inanis erit defensio.
Sic diabolus nititur extinguere oculos la
coꝛum extrinsecos scilz clericos: sicut patet
O.vj.64. Cum sequẽti. Et oculos omnium
intrinsecos: id est fidẽ: quib⁹ extinctis absq̃
timoꝛe peccant filij hominum: ꝛ velatis ocu
lis moꝛe illoꝛũ qui suspendũtur ad patibu-
lum ducũtur inferni. Tales ad modum ceci
equi qui in omni puteo cadit: ꝛ ad omnia la
pidem cespitat: in omne cadũt peccatum mo
nec finaliter in puteũ cadant inferni. Et licet
istam fidem semper multũ extinguere nita-
tur. Ad hoc tamen in moꝛtis articulo mari-
me anhelat: ne pꝛedam tunc pꝛo semp amit-
tat: in illo ꝟo tentationis impulsu qui est si
cut arboꝛ non bene radicata: que ad validũ
ventoꝛum impulsum pꝛosternitur cadet: q2
nõ est firmus in radice fidei: et bonoꝛũ ope-
rum: in quo ꝟo fuerit fides: que per charita
tem operatur. Gal.v. de peni. distin.ij. § hec
est fides. stabit p radicibus firmissimis ha-
bens fidem et conscientiam bonam.j. Thi-
mo.j. Sicut patet. D.ij.15. Tali enim dicit
Rom.xi. Tu autem fide stas.
Ar.ix. ¶ Hoste ꝟo cõtra hominẽ in hoc casu pꝛeua
lẽte oĩa mala sequũtur tam culpe q̃ pene si
hi ipsi: in quo extinguitur: ꝛ perpetuũ etiã re-
spectu alioꝝ: sicut patet. E.viij.14. Primum
33 patet tam per dicta. A.xix.8. ꝛ A.xxiij.6. q̃
etiã per dicenda. Quis enĩ peccatũ moꝛtale
committeret si certus esset q̃ statim post ea
pꝛat suum amitteret vel manũ? Quis vnq̃
moꝛtaliter peccaret si esset certus in fide q̃
peccando animã amitteret: ꝛ deo ꝛ gaudijs
pꝛiuaretur eternis? ergo defectus fidei est
occasio omniũ peccatoꝛũ. Iterum sicut ille
qui medico credit in his que ei dicit p sani-
tate recuperãda: vel tenenda: a multis absti
net cuius doctrina. Qui ꝟo ei non credit non
abstinet. Ratione cuius excessus qui ex tali
incredulitate cõtingit: infirmitates et moꝛs
sequũtur: sic in pposito. Ergo summo medi
co qui deficere nõ põt: credendũ est. Vñ Cri-
sosto. sup Matth. Omel.liij. Si inquit dixe
ro tibi abstinere te ab hoc vel ab illo: obau-
dis: q2 credis te saluãdum si seruaueris. Et
frequenter qḋ amplius auras manducare.
vexaris: et vincis desiderium ventris ppter
desiderium sanitatis multomagis ieiunare
poteris: si credideris iocũditatem illã vetu-
ram: pꝛo qua tibi dieta indicitur a medico
qui deficere non põt: si credideris. Patet er-
go q̃ sicut oĩs fructus ex radice ꝛ omne acci
dens fulcitur in substãtia: ita omne bonum in
in fide: que est substãtia rerũ sperandarum:
q2 si radix secta ꝛ rami: ita oĩs defect⁹ in fru-
ctu ꝛ ramis ꝛ omniũ accidẽtiũ destructio ex
destructione sequit radicis ꝛ substãtie fidei
Vñ sicut omne qḋ est in arboꝛe nõ habẽte ra
dicem: aridũ est: ita omne qḋ nõ est ex fide:
peccatũ est. Rom.xiiij. Et ad penam in casu
ducit eternã: sicut patet. E.vj.28.
Ar.x. ¶ Cum ꝟo fidei extinctio sit tam periculo-
sa: mirabile videtur quare deus apertius ꝛ
manifestius ꝛ frequẽtius miracula nõ ostẽ
dit: vt foꝛtioꝛ sit ꝛ faciliter extingui nõ pos-
sit. Sed huic pꝛopter causas tactas. A.v.1.
cum sequentibus respondetur dupliciter.
¶ Primo: quia ecclesia rationabiliter mira 34
culoꝛum nunc ostẽsione nõ indiget pꝛo fide
ostendẽda: potest enim dici de cõparatione
status ecclesie pꝛimitiue et moderne: qḋ di-
cit beatus Gregoꝛius in.j. dyalogoꝛũ de cõ-
paratione sanctoꝛum: ibi vult q̃ ita sancti
sunt qui non faciunt miracula: sicut illi qui
faciunt. Et ponit exemplum de petro quem
aqua poꝛtauit. In qua paulus naufragiũ
patiebatur: ita in pꝛoposito: natura et con-
ditio fidei in se ita bona est nunc sicut fuit
in pꝛimitiua ecclesia: quãdo deus pluribus
miraculis fidem ostendit: quando plus in-
digebat: sicut herbe seminate in pꝛincipio
quando tenere sunt: frequenti indigent irri
gatione: ꝛ plãtule suppoꝛtatione: que in na-
tura sua roboꝛate talibus non indigent: ita
nec fides iam multiplicata. Huic concoꝛdat
et hoc confirmat illud qḋ dicit beatus Gre-
goꝛius.xxvij. moꝛal. super illud Job. Sub-
ter omnes celos ipse considerat et lumen il-
lius super terminos terre. Tũc inquit san-
cta ecclesia miraculoꝛũ adiutoꝛio indiguit:
cum eam tribulatio persecutionis pressit.
Nam postq̃ superbiam infidelitatis edo-
muit non iam virtutũ signa sed sola merita
operũ requirit. Et ponit exemplũ ibidem de
Paulo veniente in insulam plenam infideli-
bus que mitylene dicitur Actuum.xxvij. In
ipsa patrem publij dissenteria et febrib⁹ ve-
xatum: oꝛando sanauit: vbi ꝟo talis causa
nõ subfuit: thimotheo discipulo suo egrotã
ti pꝛecepit dicẽs: modico vino vtere pꝛopter
stomachum. Circa pꝛimum necesse fuit ostẽ
dere miraculum vt crederet. Circa secũdum
non: quia totus iustus viuebat. ¶ Secundo:
quia statui incarceratoꝛũ non conuenit om 35.
nia clare videre: minus enim desiderarent a
carcere liberari. Congruum ergo videtur et
de communi habetur consuetudine: q̃ sicut
locus carceris obscurioꝛ est q̃ aula. Et sic
de nocte ita clare vidẽtur omnia sicut de die
Ita in loco isto carceris et noctis obscura
quodammodo sunt: que ad fidem pertinẽt:
que in aula celi et in die eternitatis erũt cla-
rissima: sicut etiã nõ est mirãdum de hoc q̃
quedam res coꝛpoꝛales de nocte minus cla-
re videãtur. Et a nõnullis cum desiderio ex-
pectantur. Ita illa que ad fidem pertinent:
licet obscura sint: nõ sunt mirãda. Sed po-
tius est dies eternitatis cum desiderio expe
ctẽdus: in quo omnia videbuntur clare. Ad
istum pꝛopositum pertinet qḋ legitur de ge Exẽm.
stis beati Bernardi quasi fide de quodam no
uicio: quem in monasterio suo demones de
die et nocte turantũ vexabant: q̃ ei requiem

non dabant. Sanct⁹ vero Bernardus hoc vi-
dens: vno die cum de fide vnū examinabat:
querēs si recte sentiret de his que ad fidē no
stram pertinent? qui respondit se in vno du
bitare: quomodo videlz vna res in se simpli-
cissima: potuit esse tres: videlz pater ꝛ filius
ꝛ spiritussanctus. Cui Bern. Quādo audi-
sti primo philosophiam: nonne fuerūt om-
nia argumēta etiā minima tibi difficilia et
dubia: ꝛ tibi concludenda que nūc tibi sunt
clara et facilia? immo inquit. Cui Bernar.
Ergo hoc non fuit quia in se fuerant dubia
vel etiā sciēti vel intelligenti: sed propter sta
tum tuum qui adhuc fuit minus sciolus: de
quo statu humiliter studendo ad clariorem
scientiā peruenisti. Sic illa que ad fidē perti
nent: que nūc videntur difficilia: sicut ꝙ vn⁹
deus in natura: sit trinus in personis: ꝛ hu-
iusmodi ꝙ̃tum ad respicientes in illo libro
vite clara sunt: in quo videntes de nullo du-
bitabimus. Qḋ vero nūc dubia videtur: non
est defectus articulorum fidei: qui in se clari
sunt: sed defectus est ex parte intellectus no-
stri: qui sm̄ Philosophū in .ij. Metaphisice
se habet ad maxime intelligibilia: sicut ocu-
lus noctue ad lumen solis. Sicut non est ex
parte solis quin clare videatur; sed hoc ex
ebetudine visus accidit. Sic in proposito.
Et quia hoc statui carceris nostri congruit
de quo bene operando ꝛ credēdo ad claram
venienus omniū credibilium et dubiorum
scientiam: in visione enim illa que teste chri
sto Joan. xj. fidei succedit. Si inquit credi-
deris: videbis gloriam dei.

Art. xj. ¶ In qua autoritate magna ratio innuitur
quare in deum fideliter credere deberemus.
36 Circa cuius declarationē tria per ordinem
ostēdentur. Primo: exēpla mouētia nos ad
fidelitatē tam deo ꝙ̃ proximo obseruādam
ponētur. Secundo signa per que cognoscit
vera fidelitas. Tertio: pena debita non ob-
seruantium fidelitatem ostendetur. Primū
Exem. patet primo per exemplum qḋ scribit Augu
stin⁹ de ciuita. dei lib. iij. c. xx. Qḋ videlz Sa-
guntia ab Hannibale obsessa per fidelitatē
quam romanis obseruabāt: intantū inimi-
cis seruire contra fidem timuerunt: ꝙ vidē-
tes ꝙ ciuitas capi debuit: se et sua incende-
Exem. runt. Ad idem narrat Vegetius lib. iiij. de
Hannibale carthaginensium duce ꝙ ita du-
re Casilinū obsidebat: ꝙ vnus vēdidit mu-
rem pro centum denariis: ꝛ vēditor fame pe
riit: ꝛ emptor vixit: nec tamen romanis fidē
debitam frangere volebant. Si sic seruabāt
fidē dominis infidelibus quāto magis nos
deo ꝛ dominis fidelib⁹ ꝛ omnibus christia-
nis fidelitatem obseruare deberemus. Ta-
libus enim exemplis fides nostra semper
crescat. ij. Thessa. j. Siquidem in omni ar-
te videntes alios bene operari ab eis addi-
scunt: qui artem illam addiscere indigent: ꝛ
artis perfectio in eis crescit: quia quāto plu
ra vident exempla et quāto diutius artem
exercēt vt cōmuniter tāto perfectiores in ar-
te sunt: ita deberet fides crescere in christia-
nis. Et ad hoc eos hortatur Apl's quādo ait
Fides nostra crescat. Sed heu fides et chri-
stianitas et amor et charitas crescunt sicut
luna plena: et sicut equus cecus. In quorū
confusionē pōt dici illud Bern. Magna in-
quit cōfusio est: ꝙ mali velocius currūt ad
infernum et ad mortem: ꝙ̃ nos ad celum et
ad vitam: hoc dicit pro illis qui a christiano
feruore et simplicitate fidei exciderunt. ij.
Corinth. xj. ¶ Signa vero ꝙ homo sit deo fi- 37
delis sunt plura. Primo: contemptus ter-
renorū: qui enim propter amicū vel dn̄m bo
na sua exteriora negligit vel expendit: vt do
minus suus inde honoretur vel lucretur:
signum est primo ꝙ est ei fidelis. Secundo
ꝙ fidē habet in eo: ꝙ videlz sit gratus ꝛ po-
tens ei tantū vel plus refundere. Ita in pro-
posito signum est ꝙ tales fidē habēt in ver-
bis eius: qui talibus loquitur Luce. xix. et
Matth. xxv. Euge serue bone ꝛ fidelis: quia
in pauca fuisti fidelis super te multa consti
tuam. ꝛc. Secūdo vexatio ꝛ laboriosa cor-
poris occupatio vsqꝫ ad mortem: qui enī fi-
miter credit de nocte bene recipiet et valet
fortius de die laborat. Sic in proposito qui
ab illo recipi credunt qui ait Apoc. ij. Esto
fidelis vsqꝫ ad mortē: ꝛ dabo tibi coronā vi-
te. Tertio tolerātia persecutionis seu tribu
lationis p deo vel amico quocūqꝫ. Eccl. xxij.
In tēpore tribulationis permane ei fidelis:
vt in hereditate illius coheres sis: hoc enī
iusticia reqrit: sicut patet. A. xx. 7. ¶ Quar 38
to in tribus predictis requiritur perseuerā-
tia: falcones enim ꝛ canes predam videntes
ipsam fortissime sequunt: intantū ꝙ canes
nec spinis nec vepribus nec dura via impe-
diunt: vbi alii qui ipsam nō vidēt: licet alios
ad tēpus sequātur: nō tamē ita fortiter nec
ita diu: sed quādo parū lassantur stant ꝛ fa
ciliter impediunt. Signū ergo ꝙ predam vi
dent: est cursus perseuerātia. Ita in propo-
sito illi qui deū bona fide vidēt semp ipsum
sequuntur cū illos qui sic eum vidit ꝛ dirip
Mathe. viij. Magister sequar te quocūqꝫ
ieris. Perseuerantia ergo in bonis operibus
ꝛ laboribus: est signum stabilis fidei. Sic
ergo p exteriora videre possumus: si perma-
nem⁹ fundati in fide Coll. j. Nota. E. vij. 16.
¶ Sine tali exteriori probatione et ostensio
ne nescitur quis deo vel homini fidelis. Si-
cut patet per exemplum Crisostomi super
Matth. imperfecto. Omel. lvj. Sicut inquit
omnis mulier ꝙ̃diu non ammonetur a ma-
lis hominibus: non bene cognoscitur: vtrū
casta sit. Si vero ammonita conscientiā viro
seruauerit: tunc merito casta laudatur. Sic
ecclesie fides non bene cognoscitur: nisi anti
christi venerint ad eam: vnde per hanc pro-
bationem querit dn̄s moraliter cum Salo-
mone. Mulierem fortē quis inueniet? Pro-
uerb. xxxj. Sed ꝙ pauci in tali casu fideles
sunt: in parte ostensum est. F. iij. 2. 7. 3. 7. 7.
de quibus Crisosto. Omel. liij. Qui inquit
ante tentationem fidē deo non seruat: quo-
modo in ipsa tentatione erit fidelis. ¶ Pe-
na vero non seruantibus fidem deo vel homi
nibus debita: patet p hoc qḋ dicitur. ff. de re
militari. l. desertorem. §. vlti. id est in digesto
nouo. lib. xj. Qui inquit prepositum suum
protegere noluerit: vel deseruerit: occiso eo.
id est preposito: capite punietur delinquēs.
Si tanta fidelitas in milite requirebatur
mundi: et si tanta punitione dignus sit non
seruans fidelitatem imperatori saraceno:
vel alteri preposito: quanto plus ista cum
augmento obseruanda sunt in milite chri-
sti erga christum: et christianos: qui in fide
et patientia hereditabit promissiones. He-
breos. vj. In illis fides requiritur: qui per
dilectionem operātur. de peni. dist. ij. §. cum
ergo. vsi. hec est fides.

Exē. ¶ Aliter fides ei nocebit: quia in damnatio
ne priores erunt conditionis ꝙ̃ predicti sa-
39 raceni. Primo: quia plus deum offendunt si
cut patet. D. j. 18. Plus offenditur contra
seruum vel amicum proprium qui ei non
credit vel per opera se credere non ostendit:
ꝙ̃ contra alienum. Secundo quia durius ea
dampne profundius in inferno erunt: quia de
altiori cadūt loco ꝛ statu. Tertio: quia plus
proximū scandalizant. Candela enim prius
accensa ꝛ postmodū extincta: fumo suo plus
nocet ꝙ̃ illa que nunꝙ̃ fuit extincta: ꝛ arbor
in horto plantata vt fructum faciat: quem
si non fecerit: ꝛ possessori nocet: cuius aream
inutiliter occupat: ꝛ herbis iuxta crescenti-
bus quas impedit a debita maturitate et
pulchritudine: meli⁹ ergo esset ꝙ talis arbor
nō esset. Sic in proposito: sicut patet. C. xiij.
11. Non solum quia ipse est in se malus: sed
quia multis suo nocet exemplo: sicut patet.
D. j. 10. Idem etiā hystoria ostenditur: qua
fertur de quodam infideli fidem suscipiente
christianorum: ꝙ cum videret christiano- Exem.
rum ad quos venerat falsitatem cogitaret:
etiam suorum a quibus venit fidelitatem
obstupuit ac doluit. Et cuidā querenti qua
re omnes baptizari nolunt infideles? Respō
dit ꝙ vnum punctum impedit: ꝙ videlicet
facta vestra cum lege et verbis vestris non
concordant. Audiunt verba vestra sancta: ꝙ̃
bus dicitis vos bonam habere legem ꝛ fidē
ꝙ ꝛ ꝙ christus pro vobis nat⁹ sit ꝛ passus: ꝛ
sola fides vestra sit bona: ꝙ etiam vos soli
saluamini: sed vident facta vestra plena fal-
sitate ꝛ luxuria: ꝛ ꝙ nec fidem nec legem te-
netis: sicut patet. F. iij. 17. Ex quo accidit ꝙ
verbis vestris non credunt: quia opera con
tradicunt: sed potius verba cū lege derident
Sic ergo qui fidem susceperunt ꝛ non sm̄ fi
dem operātur: per opera mala subuerterūt
quorundam fidem. ij. Thimo. ij.

¶ Quibus fides propria non valebit: quia Ar. xij
alienam subuerterunt: quādo penam simul
patientur: prius tamen audiendi sunt tam
subuertentes quam subuersi: dicunt enim 40.
ipsi subuertentes: id est mali christiani: nos
saluabimur: quia baptizati sumus: et teste
christo Matth. xvj. Qui crediderit ꝛ baptiza
tus fuerit ꝛc. Quibus primo respōdetur: ꝙ
illud dictū intelligitur ꝛ verificatur pro his
qui fidē in bonis operibus ostendunt: si ad
talem peruenerint etatem ꝙ sint doli capa-
ces: ꝛ probatio ꝙ oportet ꝙ de illis tantum
intelligatur: quia si de omnibus intelligi de
beat qui sine operibus credunt: ergo demo-
nes saluabūtur: qꝛ demones credunt Jaco.
ij. ¶ Et preterea si auctoritas deesset: ratio
cogit ꝙ sic intelligatur ꝛ rationalis cōsuetu
do qua videmus ꝙ dominus quicunqꝫ ter-
renus vel etiam populares quicunqꝫ: plus
respiciunt ꝛ ponderant opera ꝙ̃ verba: ꝛ plus
sm̄ ea iudicāt verbi gratia. Si rex vel alius
dominus seruum haberet qui verbo eius re
cognoscit dominum ꝛ promittit se semper
ei fideliter seruiturum in opere tamen false
ꝛ proditorie se habet: nōne vindicat et iudi-
cat eum sm̄ opera? Et nō obstante ꝙ fidē co-
gitauit: ꝛ etiā promisit ei seruare: qꝛ tantū
opera sunt in cōtrariū: cū iuste punit. Sic de
illis qui dicunt se nosse deum factis autē ne
gant Titum primo. Tales ergo illud quod
ad eorum maiorem est damnationem dicūt
ad eorum esse salutem: qꝛ ratione nominis
vel habitus vel patrie que frequenter com-
munia cum saracenis habent: maiorem quā
illi non patientur damnationem. Sed ratio
ne baptismi et christianitatis: et quia fra-
tres christi facti sunt per que gloriantur⁹:

respõdet se a saracenis distingui e nobilita
n. Sed qd qs vti receperit e promiscuitatẽ
tenent: mains habebunt rationem unam
to enim plura, possit q̃ nunc ratione
superiorẽ sed dignitate malus tanto pe
fundiore loc⁹ teneb⁹ in pnis quia qui
miserunt z receperit fidẽ regnant. Thom.
Exñ. dicit ergo q̃ tales nullo modo assumuntur
truchationibus quoq; pnmus ei fidẽ qñ ab
rent p re accõmodata tradiderat ei ad cer
tũ reddere rationẽ, quod ei accõmodatur
in quo me credituro asserte se fidẽ eius ha
bere requisitum: respõdit: habeo fidẽ meam
hic habeo inquit. Cui ille gaudio⁹ eam
tradidit nescq; mortẽ illã remansisse: illã
olim perdidit, nolo ergo eã hic libera
re z mihi reducere: p̃dã: ei ergo dñs eã
custodia fecit. Et hinc in pmissis custo
Exñ. dia dicitur q̃ fidẽ eius habeam. Respondit
tema sum: quod fcio dñe q̃ in custodia
dem vri habẽt, q̃ pnus nescim⁹ fides
ergo ei obtrta illi⁹ fides z ꝗes in alte
no operet, in pastione ẽpt ei: qui nõ dolẽ
ge incede tuo z operi fidem nõ habent nec
obtẽdunt. Sed q̃nãdẽ q̃ ei in alterũ ꝗ ei
habent custodia: qui volunt q̃ chus fidẽ
illorum custodiat. Sed caueant ei chus
vbiq; in euangelio dicit: fides tua, fecit in
mo cede z opere habeat re: salui fecit re nõ
fides quam in alterũ habes custodia. pa
ter ergo q̃ credere in deũ ad salutẽ: sanc
do in insum tendere pdt. a ꝗ ẽpt mentẽ
fic vere in christũ quppe. Scdõ rales tu
crasti cr motũ: sc̃ient patet. R. xxvj. xv.
4 3 ¶ Secundo respõdẽdũ est ne infideles: qu
fidẽ nunq̃ receperũt. Dicit. q̃ no multa
indigna z ignobilia in fide nr̃a fuerunt: fi
cut q̃ dñs fuit natus z mortuꝰ: z ad hoc
rfidelit̃ in capitulo de natiuitate z passio
ne christi. Quod cũ in cena z in ecclesia in
forma panis sedeãt. Cui⁹ rñdet. C. vi.
articulo. vij. Motuꝰ. Nota. Rquisitꝰ, sed ego
q̃ illa nõ videntur mirãda per q̃ne fidẽ
nr̃a dona esse ostẽdimus q̃ sunt illu
siõne dicit esse demonũ ad impliciti faciam
recepiendũ q̃ dñs illusionẽ illã ge cog cer
Exñ. cere nõ possimus q̃ phibente quia bona est
Et quibus querẽdũ est: cũ omnes infideles
do vna lege nõ sint: quare tales non faciant
illusiõnes in alijs legibus maligni: solum
na fides: e lex bona: sit quia de vno deo sit
tium vna habẽt bonã: mãtq; illud Ephe. iiij.
na fides vna baptisma. Et patet: q̃ ad
christianos tã deceptionem demõ talia ofterẽ
dere potuit: mirabilia: quare ad alios dece
ptionẽ q̃ per talia ad fidẽ christianoꝝ con

uertebant: talia permissus est facere mira
bilia? Si enim talia permissus est facere ad
christianos, quod dicit maios: salutatio
nem alia fecere primitus nõ debuit ac ꝑ signa
tã legis & gentis destructionẽ: vel si ꝑ illa
rũ bona effecit dicendũ quare nõ effecit mag
nam conuersionẽ eorum. Item. Quomo pe
bolũ Cornanos quos cognouit. Quomo pe
nas eos dimisit? Item.
¶ Quo pono est secundũ: q̃ sicut deus vult
dominos fatros fieri ẽpimet hoc vult
r minus, vult esse pastores fatuos dei fieri
Exñ. ¶ Ad illa qui credũt in noie eius ecclesiã
ecclesiæ vel z certeis cõditionibus in capto
immediate positis: sufficient ergo nonnul
lis multis affectã esse de magno gñe: z si
gis ad hoc attingere nõ pñt: salũ volũt q̃
fili filiõe: z filiarũ magnus pereat nobi
lium ratione plures affectare debere q̃ ipsi
mer effingere q̃ne deo. Sicut sit affectãt
ginũ qui magnã reputant. Ergo maxime
deberent affectare mirabilia nobilitatẽ. Et
sũ affectãt nobilitatem ꝑ reprobos facẽ. q̃ videtur
ginũ filios magnũ ipã reputant ere
positionũ fore mirabilẽ videbit. quia ante
forementem q̃ illi de nobilitate gaudeãt
ffrore magnã erũt a fortiori vbi affectãt
ꝑ deceꝑt fammã nobilitatẽ de qua z ꝑ qua
lingi gaudere poterũt z fine effectu fide
rẽ pñcit ẽt acquirit. Obs inqt apls Gal.
ñ, fili de ebrea ꝑ fidẽ. Nota ꝑ ꝑ opera
sẽ hoc attingere possunt. R. xj. xx.
¶ Sed nõ omnes quantilibet magnificati
nagi sũt fines fili dei vel legitimi sed dastar
r nisi fiũ an fili essent filios se esse dei ꝑ
cerem videret. Ideo predicto articulo per tinet
nisset adhuc ꝑ signa q̃ne agnosci pote
rent q̃ filii legitimi dei fili. Inter hec so
signa est hec: quod fi te ẽnẽt ex parte
bonũ ecclesiæ z fortunatus ꝑ ma matris
ter fuit: z nõ mirabilia operari fuerunt
tertotes occidendum ostendentes ꝑ ramis
ꝑ alia z similes fuerũt. Thom. dicit
ea fidem nr̃a fuisse fundatã.

Illatio et dei do
minis ꝛ demonia. Circa ꝛ
nouẽ obstẽdit: sunt arrecte
tres vel cera illationẽ dei
tres circa illationẽ dñ ꝑ
circa illationẽ demonũ. Pri
ostẽdit ꝙ dubet pẽ ꝛ ẽ fili⁹ dei fi⁹ vel nõ. Se
cũdo: ꝙ sunt signa ꝑ q̃ cognoscitur ꝙ
filiũ dei. Tertio quis sit effectus filiũ

nonis dei. Quarto ꝙ filij hominũ sunt a
pumabilibus pugnabunt verbis inuicem
Quinto ꝙ ofiũ sunt verberibus castigãdi.
Sexto ꝙ ofiũ sunt ẽt parẽtibus humiliter
obedientiã in eis necessariũ subuenendo.
Septimo: que sunt conditiones ꝑ quas ꝑ
bolũ Cornanos quos cognouit. Quomo pe
nas eos dimisit? Item.
¶ Quo pono est secundũ: q̃ sicut deus vult
dominos fatros fieri ẽpimet hoc vult
r minus, vult esse pastores fatuos dei fieri
Exñ. ¶ Ad illa qui credũt in noie eius ecclesiã
ecclesiæ vel z certeis cõditionibus in capto
immediate positis: sufficient ergo nonnul
lis multis affectã esse de magno gñe: z si
gis ad hoc attingere nõ pñt: salũ volũt q̃
fili filiõe: z filiarũ magnus pereat nobi
lium ratione plures affectare debere q̃ ipsi
mer effingere q̃ne deo. Sicut sit affectãt
ginũ qui magnã reputant. Ergo maxime
deberent affectare mirabilia nobilitatẽ. Et
sũ affectãt nobilitatem ꝑ reprobos facẽ. q̃ videtur
ginũ filios magnũ ipã reputant ere
positionũ fore mirabilẽ videbit. quia ante
forementem q̃ illi de nobilitate gaudeãt
ffrore magnã erũt a fortiori vbi affectãt
ꝑ deceꝑt fammã nobilitatẽ de qua z ꝑ qua
lingi gaudere poterũt z fine effectu fide
rẽ pñcit ẽt acquirit. Obs inqt apls Gal.
ñ, fili de ebrea ꝑ fidẽ. Nota ꝑ ꝑ opera
sẽ hoc attingere possunt. R. xj. xx.
¶ Sed nõ omnes quantilibet magnificati
nagi sũt fines fili dei vel legitimi sed dastar
r nisi fiũ an fili essent filios se esse dei ꝑ
cerem videret. Ideo predicto articulo per tinet
nisset adhuc ꝑ signa q̃ne agnosci pote
rent q̃ filii legitimi dei fili. Inter hec so
signa est hec: quod fi te ẽnẽt ex parte
bonũ ecclesiæ z fortunatus ꝑ ma matris
ter fuit: z nõ mirabilia operari fuerunt
tertotes occidendum ostendentes ꝑ ramis
ꝑ alia z similes fuerũt. Thom. dicit
ea fidem nr̃a fuisse fundatã.

fient pater videns plures ad ludum inocẽ
nati? ludere: filiũ sibi reputabit: facere ostẽ
dens illum sibi pertinere qui corrigit. Sic
inp̃ostio ꝓnoteꝛb.ıȝ. Quem diligit deus
corripit: z quasi pater in filio ꝑplacet sibi;
Ex patricio ꝑpos. filiũ: multa sunt signa
quorum primũ est naturalis in filio similit
dinis: ꝑ quam filius dicit̃: q̃ vt vltimo
est enim filius pars assimilat̃ patri
gmẽ z similitudẽ sui. Sed. v. De ista sum
litudine. Rom. viij. C. Quos deus nouit
mutationẽ ꝓfecturẽ accidit q̃ sicut filius
anna patris portat ei⁹ mores imitatiõ pa
trique: filia mores mulieris vulgariter gra
tis matris: ita filia ebrẽa tria mater: filia
filia. Ezech. xvj. Sic tu mater: tua filia cum
filia matris nõ in eis que pietit vitã huius
e filios suos: filios ergo q̃ filios ei⁹ filiabus
fieq̃ter contingit, q̃ parẽces in malis mo
ribus e fatuis sequãtur animos. Ita fili
dei in bonis moribus z animibus Christ
Imitatores nr̃i estote: sicut filij charissimi
Et ambulate in dilectione sicut christus di
lexit vos. Nota. Mar. vj. C. Tertio immo
ruur regnantium expugnationibus in
tius expugnare solet illos qui inuitas pa
ri faciunt falcem vertus vel factis: nõ ha
bere parem cum illis. Ita in proposito: fi
lius dei vetus sinefictione inimicos dei ex
pugnat z inuitas dei vindicat. Iosue. xj.
Jn hoc apparuit filꝰ dei. vt deſt. hoc signo
ostẽdit se filium dei vt filios ad reperta dos
boli. Sed ben multi nolunt peccatores ex
pugnare: ne eos offendant. ¶ Quarto sine
tatis ꝑ pusillanimes tolerãtia. Talia ejusdem
pacis tolerunt Matth. v. Beati pacifici
quoniam filij dei vocabuntur. ¶ Quinto
clemosynarum largitio. z. mutatio vestitus
cuis largitos fuit. Sic est erga nõ fotis ola
fimiles erã seqsitum dedit: sic vos ibifacite
z mutuum. Sic emibi inde ꝑperantes e cui
merces vestra multa ẽt erunt filij altissimi
Luc. vj. ¶ Sexto inimicorũ redditio mutuũ
Matth. v. Diligite inimicos vestros: vt sis
tes filij patris vestri. ¶ Septimo modi ꝑ
natiõ z mercedis. Sicut enim ex hereditate
non seruitus grauis dominũ: sed vel inuo
re vel sicut amore ꝑ pacto ꝑducti filius ser
ro dominũ quamuis amores sine pacto pa
ris terrenis. Ideo serua excluso filio remanet
p̃ hereditas. Ita in postolo filius exclusio a ce
lestis hereditate qui sibi quasi seruus seruum
quo mercede z domodo ꝑpostulet cano
nici secularesq; ita ad boias ventilãdi ꝑ

stributio est hæda: sicut enim illi qui ad fa-
cras vestes ut obseruandas seu ordines ordi-
nand' pprie dicitur ecclesiastica: vel religio
ne intrat' vt palam sit illo qui gratis hoc fa-
cit vel saltē reportata no requirāt: nec in-
scālat principaliter hoc sine quibus esse nō
pollunt: dabit hereditate sempiterna Jo. 20.
Seruus in quit non manet in domo in eter-
num: filius autē in aet' meternum.

Ar. viij. c. Ex quo notatur tuitione filiationis effe-
ctue: quia stāb pena manet in eternū. Lar-
gus dominus multos pascit: sed filij in he-
reditate illis exclusis succedunt. Sic in pa-
pa filiorū de quo Sall. vij. Quia si filius e-
heres: 20. Rom. viij. Si autem filij ē heredes
habebunt mortem et hereditate ne sempiam
quasi homines. Tuta aliud 38. cxxvi. Cuj
bedeēt bñdicte sine fōminam. ecce pere-
dictas domum filij merces. Jsta hereditas
que est merces fidelis filij et grati non habe
bit peccatibus et inimicis filijs e non ade-
cies. Quia secundum iura causta que colli
guntur in aurentis vt cū de appellatione co
gnoscēs. c. finita. Coll. viij. Et habent eīā
in gloria in decretalib' in. q. n. xxvij. de iure
i rani. c. quintus alius. In multis casibus fi
tū. pter ingratitudinē hereditate priuan-
tur paterna. Sunt autē certa legis peccata
seu nātae ingratitudinis hae sūt decem
mina. Si qui parentibus fuis manus in-
iecerit si grauē vī imponerit ea ingratitu
gesserit si eos in criminali' causte accusa
uerit: quem si fuit a duersus principē vel re-
publicam si cum malefico cōuerset: si ma-
lefactis efficiatur: vel vite parentum insidi-
per venerit: aut si eos adulto modo insidiari tenta-
uerit: si nouerce fue aut concubine patris
filius sese incestuose detinet: contra pare-
tes filius extiterit: e per fuam delationem
grauia eos dispendia sustinere fecerit: si p
persona eius vel vel tero inquantum potest
fidere iubere voluerit: eos testamenti face-
re prohibuerit: si contra parentum voluntat
in fer arenarios: minos perseuauerit: si
si forte parentes illius fuissent pfessionis:
si filia tam turpi sam vitam elegerit: cum pa-
rentes eam pio posse dotare e maritare pos-
lent: si parentibus furiosis debitam curam
e suppingua nō prebuerit: et erranē' qui im-
pendat here sitis: si parentem in captiuitate
detentum nō festinauerit redimere. Nota.
xv. 17. Et in illorum casu adest ler. q
nullus ex his qui negleuerit supplere paren-
tibus subuenire: si parentes ibi defuncti fue
rint: aut hereditatem perueniat: hibi sit ieve
jo taliam personā ris sine herede defunc-

atarum: ecclesijs ciuitatum in quibus am
fiunt: supplicētur: z nullus aliis cautis si a
captiuorum redemptione expēdamus: q
vnde illi a fune nō fuit redēptus: alias nō
pro piocmerēte ipsoru quos quide anime ex
cauta pissima fableuenit: hec in hoc ca
detur expresse esse contra bona officiantia
bona inrestitue nti: z naturalia. de quibus
dicti est. C. viij. 28. c6 sequentibus. Ex. 20.
xv. cit sequentib': qt hec lex manifeste vul
quod illa bona sint ipsoru filioru: z ipsi fint
functorum. ¶ Si in predictis ingratitudi
no casionis filij sic contra parentes pecca
querēs carnales: hereditate priuatis tem
na. A similtrel foetus ratione quarumcū
vel matrona contra deum: parte hereditate
reditate priuandi sunt celesti: sed tota he
quanter a natura ipsis ex mutuo cōtractis
in suis membris: scilicet quantū ad
inquisitum grauiora contra ipsos dare
tuntenus grauia: z inquisi turando negis
qui in neceffitate nō subuenisti: cum fue
non subuenturi: sicut enim concessit hic
requod nūtia: fit vel bal: fic a contra
cedit sibi negare: qō fue negat. Sic nec
flo deo negat: z ingratus existit: z rubicun
tem cōtra eum exercet de filio cum hereditā
re est excludendus a deo: decretalibus de
ne. xvj. Exec ancillam: z filij eius non ere
patio Sal. viij. Non erit heres filius mei
lel. carnis: e ingratitudinis: cum filio ille
re qui fe filiū sit in deo bonis: e temporalis
habent conditionem.

¶ Sed quia in innocē addiscere oportet
quibus sit accipiendum: eli tū maiorū de
quod quis deo dignus habeatur filius: e
oporter q a parētibus informet in bona
operibus per eos assistet: eorū sectatus e
bus: fructus: e bonitas: e malitia: arbo
re: truncu: e radice: fungit: e fulcentat: ramis
deficientibus omnis defecatur. Jta: in pre
positeq: qui vult in filijs: e filiabus fuam
habere bonitatem: e bona operatiua: e ali
dat bonis filios: et. informato bono
ad ramos illos: e vrang: naturam regulo
et regendo moderādem: que notam arbo
rem infertantes: e nutrimus: fic spiritualibus
animādo in spiritualibus fpūalia percepi
filijs: e familie imprimendo more animā
grāa: meliora pullis fuis potantes: ne ad
spiritualiter viuere potemus. Et cognoſc
bus et id operib' eos assistādo: et eorū
quod est omnia vicioruin nutrit: e vita fe
gitant: e vt in neceffitate de labore fuo fe nu
are sciant. Exemplo Augusti cesaris de
qui scribit Suetonius de vi. ce. ij. cesarū

g filiam: z nepotes in ictiuit: et eisq; lam
fino assit facere. Ne cre tuum: vel agere de
fras: e palam non obstāte quod eos terno
pore nutriant: fic eos informauerunt
vt si ad certa: am deuenerint in opam: ante
fenuerint. Sic ergo si filij tibi fiunt: erudi
et ecclesiastice vti. Nota ad hoc. Aug. per
notum: sequitur in auctoritate z carnis eos
a pumnis eos cū.

Ca. xxx. Qui negligit domū suā: et. Et quo
dimo dicet erudire? poterit? addit z cur
mandat: rationē reddere: si verbis nō obs
temperent: nutverberibus coherceāt: nul
te tamen modo malefaciende. Ers ḥoc bi
dat: per malefacientes non etiam contra
dantur: per malefactores: aliquis tuerte
ctum: sed potius contra parētibus male
pollet: et ipse contra parētibus malefacientib'
dat: per malefactores: et parentes fuos ad
tradens diabolo spes: et potestatem illis
bat: per quā malefacientes: et parentes fuos
cendo repellas: et eis non obediuntem
ges malefactores facilit' peiores. Et corpo
rabilibus ipsos expenit' periculos: sicut pp
decet: et hec sing. li. cti. de ca. ex. Et legit
cur facit parentes: qui ad vitā: et ad
ne filijs: et qua fuis: et effectu fuis. Ad idem
de aqua: et ferunt: et ceteris de mare a pa
rentibus: et vxoribus: malefactoris: et eorū
bonum in quoddam horrendum facinus
rendis: de hoc: nō latebat qua: fuam ca
piunt pessima pena vercundabilius mortepeiori
Sunt ergo tales adhibenda remedia: per q
an' corrigant: e a pena: periculis retrahā
mur: exēplo Jobal. q filius de loco suo fa
nisi ad vltimū: et Cesar. de me: et vti. fu
gesta: et magis imitantur: differētia inter
illi Jobal modernos parentes. Hec enim
cognitiones finies: diligenter: adhibitis ma
gnis: quasi filios deo mirari: e a pēs: re
roberent: maiores in spiritualibus facere:
dolentes: vos parauli: re cōtic: contra
ne: et diligentia: qua: eos mando nutrit
vt sint in mādo gloriosi: pius: e diuines: mi
nos solicitant: vt Cesar. de me: et vti. fu
ne: et verbo matth. xv. Accedit ad eū ma
ter filiop. Zebedeum: atres que corpus natu
ram imantes: ab oblenuum: e desiderantes
os: vt videre: nō pe: fecula: cū carnales: q
pali: facit: in absolute: malicias: fuis: filijs
pendendi: vile honoreos: e nemo filijs: fuis
pendet: sed pēdet: ne illoru: ei magno
pere: cōparant: e saltē illis nec bono: aeci
pere: voluntij: videant: illos: pauperes: ter
stantur: e subpādi: ei ādi: videnti illos pe
cantes: nemo triſtat: et offidant: ei: corpo
sint perfecti: ni: ataxi. Nota. U. v. 8. Jm
lepet: et hoc magis videt: in nubile: q8 hoc

no solum facilit: ad fuis magnis sollicitudi
nem: e laboriosis: eisq; ad fua: z filiarū bona
honem: sicut pp. li. xij. 54. Tales ergo qui
se ipsos perdūt: et filios aut vxores aut ne-
potes: dicit aut nobiliter: et similes sunt cui-
dam indiferendo: de quo trufando ferr. q: ei
quodā loco: posuiſſet vna pistol: vnius quod
post cuque fuit amputati: currere: ad ipsa
cum magni: quamuis fcire: aut certo
scit. Et alio: quereti: qd: ei vno facere: ipso
sito q: illud literaret: cui: bitteris: ps: pellere
re: Respondit: vt vroc: mea: z filij: z amici: i
lud: bidant: post: morte: mei. Sic: omnino: fi
in propositoq: fuit: ipse: caput: a: mitteredo
lint: e: vitam: vt illi eum: eo: redimo: labo-
rent: post: mortē: fua. Jta: isti: amittūt: aiam
z vrā: cetera. Nota. Z. xxvij. 51. Jtem: fi hec
ipsos: perdūt: in: temptatiuum: vel: ad: fa-
fimiliter: adhuc: videret: minus: mirabile: ip
no: fili: ſibipſis: e: eis: ipsi: perditione: acqui
tis. Sed: cū: aliter: peccant: in: deū: nō: cu-
rāt. Majore: ergo: reuerentū: volūt: ſibipſis
a filijs: exhiberi: ſi: deo. Contra: quos: nota.
Ba. Jsai. 1. 8. Errant ergo: qui: ipsos: potius: bti-
gunt: corpus: ſi: aiam: z: qm: ipsos: volunt: q8
fint: duces: z: magiſtr: pauperes: et: dom: q: eos
ab: igne: z: pereulo: auſodium: temporaliter
z: ignibus: exponunt: eternis: vel: cui: ioſe: eo
onādo: vel: ad: ſpectacula: vicendo: vel: ma-
le: acquiſitis: eorum: dolo: et: ſcelerib: ordinā
bus: vic: z: bficijs: eos: indigne: exponēdo:
non: vel: corrigendo. Et: fic: patet: tam: contra
fanctog: exemplā: et: cā: cōra: ppium: ſola
cite: cōtra: iura: tam: iuſti: ſi: de: diuinis: pa
ter: in: tanto: fanctorum: deo: qui: de: filio: filio
reſtificatur: matth. iij. dicens: hic: eſt: filius

12 meus dilect⁹. Et ⁊ſi ſcire paulo Roſſi. vili-
pr⁹pio filio ſuo nō poterei denuelſed pio
nobis tradidit filii. Exepli dño: q; quicūq;
dilig antur ſint ſpiritualibus labo ribus et
exercitijs repon ſibi exepla mamia nō qui ſe ſt
limias ſui in explo obtulit Luce.q. nec legit
ea. Amonete cuius renocaſſe: vel verbo vel fa
cto pio poſſim⁹ pdiuiſſe. De ſancto etiam
Ludouico legit⁹ q; ei filij eius ſues pue-
cheri etiam eo ſenſi ſi arent: dum. Qui illos
eo iam ne occideret mirabi le offenderet ⁊
tame ſi cuius eos ad mortalem peccandum
inducere tentabilo plus me offenderet. Iu lo
teo etiā de apibus legitur quōdam comitē
filij ſui pungentem ꝓpter ſtupidam oci
diſſe decreuit ad iumentum poſt ne hereden
leuatos. In indicio eſt coram deo: ꝙt preſi
et qui filios ſuos coercēt ꝑ deo caſtigatio
nibus nutrit⁹ ſecūdū illos qui a talibus la-
boribus filios ſuos retraxerunt: conquer
poſſunt ſient mulier illa iii. Reg. vi. coqui
ſta fuit ꝙrelata. Ioſi communis inquit filium
meus hec aut̄ filium tuus abſcedit. Sed tam
hec facientib⁹ ſolacia de filijs ſuis habeam⁹
terrenā: vel adintonā remoueat⁹ amittere
eternā pluſq; ſuſtineare debeat⁹ eos ſemper
ſecum in gaudio habere: ibi hec eis patru
repoſe gaudere. Contra rationē inſuper eſt
q; plus doleat⁹ de pcto mortē corporis vel
amiſſione corpalis oculi: ꝙ mortē animę
vel amiſſione oculi cordis. Et ſi pcto dicit
homicida corporis filij qui alimenta negat
filio: ſicut pater iuſ. ꝙ enfortiatu. n. negatio-
ſcendis vel alēdis liberis vel pcrebus vel
parentę lege necare: in qua dicit ꝙ qui ali
mēta negat mori. Ergo a conſimili ratione
qui alimēta negat alicui ſpiritualem necat: ſi tāo
pcipue videt homicidiū quāto alia mēbra ſūt
corpore: et tāo efficacius tenetur ꝓuīe ver-
bo ⁊ exēplo a vitijs ad virtutū ſtudia reue-
care: ſicut pater in decreto dſt. xlvij. c. ſicut
ht̄ ſ. neceſſe. Ad hoc enī dei et legis omne
precepto obligāt. Dcoteto. ver. Si inquit
genuerit homo filiū eōmandet et prenunti
qui nō audiat patris aut matris imperiū: ſe
coercatur obedire et emptiſt appendēdi et
ꝙ adducat ad ſenioree ciuitatis illius et ad
portā iudicij: dicentes ad eos. Filius noſter
iſte cōmunat et prenus eſt: monit⁹ noſtra
audire coercemur: cui ſa nonilius vacat
atq; luxurie ⁊ cōuiuijs ⁊ lapidibus eū ꝓpti
m⁹ populus ciuitatis illius mortetur.

Ar. vj. ¶ Et hoc q; tam neceſſariū eſt patri vel pa-
rentibus filii inſtruere ⁊ caſtigare ꝙ mona
13 buiter ſequi videtur q; filij patribus in ra-
tibus ſuis obedientes: coſq; habeant in rede

Exēpla.

pentia ſine quibus correctio in eis efficax
non capit. de dictis enim regule ſumit videm⁹
lege nature et mutue verſificatione obtin-
e naturalis ſuppotationis: q; filius pa-
tes reuerur⁹ et am habere poſſit. Secundū
poſtes in caſu tenent⁹ parentes ꝙ ſuos
rer tam in ſpūalibus ſ⁹ corpalibus. Ad
eum obligāt⁹ patres exēplo ꝓuīe. de
clo ſcribe. Iug⁹ ſuo. Cōmeſſeren. Modeſte
qui cōmendauit matrē ſuā. Ioſephus
nos vſq; ad mortem diligenter ꝙ cōſ ſolle
ſtrā ſalutē ꝓcurarent nos. Secūdo ratione bene
ciorum ſuorū. per cuius recognitionē tanq; ma
timonia et cruditionē. In quibus inqui
cres nos diligentiū habuerit⁊ laborū ſ⁹
ne quibus ne ſcit homo patrē ſ⁹ matrē ꝓ quibus
tuti ex tenentur. apter que facta dicit ꝓ
ſcē. vij. nō poteſt aut̄ dici. Domine mei
tuū ⁊ genitrix matris ne obliuiſcaris: de
mento q; nīſi per illos non fuiſſem⁹ nec
illis ſtem⁹ ⁊ ipſi nō magnā cauſā amo
quare cara eſt habēda parentū inſpe ce
cti memoria. Si enim ad ꝓpcipiendū ſer
bet ꝓximū tenemur in neceſſitate filios
re ſine quo homo fuiſſet: multomagis pa
mitem. 9. Ipp̄ inquiſſimus quibus bonis
vinculo natura obligam⁹: ſine quibus ne
fuiſſet in rerum natura. Et iſti multi ſine
mur et lege grauiandum: qui nō ſolū mi
barez et illud nō habem⁹ qđ verbū dei
amiſſum quitſdet eſt recipi ꝰ bonū de ꝓ
ret ſe ſtat ⁊ omnibus ſuis ſtamp obligat⁹
q; mag ⁊ ſcrm ſ⁹ vel ſuo aliquo filio
rum affectare: multomagis parentes non
gamur per quos omnia mundana habem⁹
⁊ omnibus ſuperat⁹. Et cognians ⁊ obligā
nos ratione ꝓpter magnitudinē beneficio
mi illarum. arboris. vi illo benedicamus.
¶ Tertio ad hoc obligam⁹ precepto lege
cimus quę nulli q; in alendo vergaltere.
nemur: ꝓpter ꝓbum ꝓdes incalij patet
cist pater illi. q. inſtruat. tuu. de agnatio
do vel alendis liberis. Si quis. ſ. ſi ꝓpa
do vel alendis liberis. Si quis. ſ. ſi ꝓpa
to ſint vellent non eradicentur. Interim
cogatur diuiſionem terrarum ⁊ dotū pla-
ore ⁊ bigis ⁊ tedio ⁊ agrariis veteris aſſi
gnationalecti rami inferiales: omnibus
tamis ⁊ naualibus preoree: quia cū ſtra ra-
bose pugnār. Et tamē eum montem fuerint
mus. et de literem ut plangunt ⁊ oculos vix
dicantque quibus ſ⁹ardus cambiens. in
imperatio ſibi ꝓ per vnalbam li. ſi. patres in
quit vnus martine ꝓpter ambitionē vſq
ad mortē ſ⁹ cognitionē mortuos ſuos ab ipſis
interemptos ione viribus vſq; cant: ꝓius
ad. ꝓpatres vnuos ⁊ quando in neceſſitate

dolēt plus doleremt⁹ ſi ſcirent eos ad vitā
reuituros: q; de hoc q; tranſierunt: quia ex
quo ipſi in immobilitatis mutauerūt⁊ mes
bilia ſpoliauerūt: panes ſunt qui vellent q;
defuncti parentes redirent: immo ſi redirēt
nūſ portarent bene regule melius pro eis
loquēno eos ad puſſitia non admitterent:
nec aliquo modo eos ita reſtituerēt⁊ pos
nerent enim eis q; ipſi nō eſſent⁊ pon⁹ eos
pora ſeoum membratim ſparſa. Et tende
eos ad vitam reducerent: bona illeum vē
dicatio mos: ſicut fecit ille Emilmodaice: de
quo recitat magiſter in hiſtoriis ſcolaſticis
ſuper Dan. in terra vſſonerę cum regnas-
re ceſſiſſet poſt mortē patris ſui Nabuchoz-
donoſor: timēs ne reſurgeret pater ſuus ꝙ
be beſſa redeat in homīd. Cadauer pa-
trię eſſo ſum: diuiſit in tres cētas partes: et
bedit eas trecēnis vulturibus. Et aut ad eū
Joachim ſororis ſuus: non reſurget pater
tuus nīſi redeas vultures in vnum. Quę
te verba cum regnare ceſſiſſet: te nolute eſſ
tunc patres redirent⁊ regnare ceſſaret: plus
voluit regnum ſ⁹ patrię viram. Sic in pro
poſito illi qui parentes mortuos mendacer
ter plangunt. De quibus ꝓb⁹. filij ſemi
mini: mendaces vam quāſi ad deſiderium
ip pabit domūdā ⁊ de bonis paternis oc
cupādis ⁊ mendaces in planctu quam pro
eis behemens faciunt de quib⁹ Sapiēſ. ſū.
nequiſſimi filij eorum. ¶ Quarto vero de
ſunctī hanc ſuorum ingratitudinē ſerpen-
tes: dolētes dicere poſſ illud Treſ. vii. here
ditas noſtra verſa eſt ad alienos: dom⁹ no
ſtra ad extraneos. Lingua nos. Cōmittē du-
ſerepant ſib⁹ filij predicti a ꝓditione bonoꝝ
filiorū de quoꝝ numero ille erat de quo ſcri
bit Valerius maximus li. vij. Cum inquit
Decius imperator: Decium filium ſuū ins
perrati diademate preponeret inſignire re-
nuit filius dicens verecor ne factuꝫ impera
tor de filium eſſe filius. Malo non eſſe impe
rator ⁊ humilis filius: ſi imperator ⁊ filius
indeuotus: imperes pater meo imperio de
nec humiliter parere ſcias imperator. Hā
parentum effectum ſentiat qui mole ſuper
poſſita filium extinguit: prima enim aſcēdi
ſum pueri: cas preceſſerunt quos precede
re debent maiores aſcendant. Sīc nature do
in minum cum vita patris ne patri fierę aut
reputaret ingratus. Sīc tamē affectant do
minū: q; ei illud viaſte patre hec nō poſ-
ſunt mouere illos volunt: de ingratitudine
nihil cogitant: eo q; vt ſe cōmuniter omnes
filij dum natenes ſunt: parēthus ſunt obe
dientes eiſq; multum ꝓmittunt gratitu-

dine: qñ nullam offēdere possunt in opere. Et qua quidē cam illā offendere deberent: medēter alteram recognitę possunt de eis parentes decerne illud ꝑb. rū. filij alteri mortui sint vngi. Alienos esse ꝓcul possunt: et is sic fuit natura alienos iā se offendunt in opere: nō sinos sed diabolū. De quibus Ioā. viij. Vos ex patre diabolo estis.

Arti. viij. Ista quo honesta: amentem eo: parētis in affectu non demonstrantibus: ipsos vt debeant bonis operibus obsequunt: sed potius mole pessimoꝝ animaliū ꝙ demonū perfequunt: cū sit ingrati hūanū deus: hominis fed potius demonum quorum mores imitantur filij dicendi sunt. Sed multi sunt in lege ea. Ad quos probanū: replicatem. Experimento: ex lege cuius: lege benanteꝭ ad experimentum procedatur: oportet vnum supponere ꝛ premittere: quod videlicet inter patres ꝛ profem est quedam vis naturalis: super natura vnitatem ꝛ communicationem fundata: que eos plus adinuem ligat ꝛ vnit in naturali affectu: ꝙ remotos sanguine ꝛ natura hoēs ꝛ affectu: maner filij vni. vij. Reg. vij. potius petiuꝫ quod si limo interrumꝑ occideret: hac via ꝙ inter mille vxor matrem suam eligeret eos gnoscat plusꝫ ei ꝙ alijs afficiatur: ꝛ cetera occurrit hoc ꝛuppositio. Arguntur sic: si filij sint filoꝝ: ergo naturaliter eis afficiuntur ergo a destructione ꝓcuratis vbi non naturaliter eis afficiunt: nō sunt filij illoꝝ quoꝝ m credūtur sed bastardi ab alijs generati. Tale experimento inuenti fuerunt quedam hystorie habent: duo non esse filij eius cuius putabantur. Mater tres habeo filios: marito suo dixit: de tribus filijs nostris solus vnus est tuus. Volui enim fallum facere heredem: fed antequ filium vere nominarer: mostra effectu post pater mortem: cognitos annuunt quod caute agerim ad cognoscendum quis veris esset filius: vt ei totam darem hereditatem ꝛ patris bonaruꝫ: vere vno diferens corpus patris referuerit: et eum deus illis tribus filijs quod qui melius ꝛ propinquius ad cor patris fagitarer: haberet hereditatem ꝛ primus prope. Secundus propinquus ꝛ profundius illud fetigit. Tertius vero dixit ꝙ portius totam ꝺimitterꝛ hereditatem: ꝙ ad patris corpus fagitarer. Illi ergo adunicata fint hereditas: q naturalis potius ꝛ tmor corpus patris fagittandi: cum ostendit illius verum esse filium. Et horor qui in aliqo non fiat: ostendi ipsos ab esse filios ſtimo. Sic in propoſitionequnde habillis qui putantur: dicuntur filij eſſe tum ex patre ꝛ ex. Si eum ligatam ad eum iuramenti ſi fagittet: ſicut facimus quando aliqui per caput oculos: pedes intimo eos pernantes per necessitatem ꝛ rancco. In hoc facto oſtendunt ſe filij eſſe: loo deuqua nō abhorrent eum ſuccedere: ꝛ ne ſibi debeant ſuccedere. Secundus ſcd ſo qui hmuſmodi abhorrent: ſic eos eſſe patet de filijs qui putantur eſſe aliquoꝝ patrum camalium: nec boo quod ingrati ſunt: ſed quia ſunt offendiunt ad ea illos non pertinere quantum ad naturam: hoc eſſe gis preſumptio. Code poſſimus ꝛ rationes ab poſitiua filij: muſ quia quod ſi inquit ſuum decere poſſet: quem ponunt contempſerit. Totus vero iſte argumendi modus confirmatur per legem de Iudeis. Vbi oſtenſum ſe contra iudeos quoꝝ ipſi dicrunt ſe eſſe filios abrae: cyſtiſ ſe vo contrarium oſtendit: per hoc quod opera abrae non faciunt. Quod ſi ergo effectu abrae non ſequuntur: ſed bastardi non eſtio abrae filij: ſed diabolus filij. Sed adhuc ingo Iudi. tus: ſic videtur oſtendi ꝺo ſor. Iohā. Dic. c. 8. Ainoreni: quoddam ꝛ oſtendunt experimenta: dunta eminuam a parentibus lac ꝛ alimentum acquiruntos cognoſcunt: quo eſſante eos contemnunt ꝛ cum eis pugnant. Canes etiam ad ſuos ture uter ſe ꝛ cum parentibus iudicantur: gni vero effectu ac roborant: quo eſſe cum ſe nutriuntur ꝛ ſuſtentant. Ex quibus ſic filij tam nobilium ꝛ pauperū patria: ſimul natiui in curiis principum vel patrum: inter ſe magnam habent familiaritatē ꝛ fo cietatē: ꝛ parentibus magnā ſeruitutē: ſeruentia ꝛ magni factuta cupiditates: ſuperbia execrant: q nec ſocietatē nec conſtantiam agnoſcūt. Et ſimiliter ꝓpoſitionibus inter eos oſſe one: deſi timētes patrem reuerentiē: nec inter ſe pacē hñ. Et ſi ſolum ꝑ magnitē: ſed ex ꝑ patrio fiat filij pa pertinentes ad ꝛ parentes: ꝛ inter ſuos ſuos bigas habēt ſcientiones. Quāt vero poſſit per cultū: oſtendit miraculū quod ſcribit ſcd li. vij. hyſtorie eccleſiaſtice de duobus fratribus admuel: ſti gantibus: ꝛ pſecutione ſuſtā ſtagni: ad quos veniens Augustus cefarienſ cum eos repetendo diſſet: quod am mag ꝓ pſecutione perderent regnum: ꝛ in illo loco nūꝑ pticio vel aliquis aqua ap pareret: quod ꝛ factum fuit: vide in eodē loco eſt campus fragum ſerax: vbi autoꝝ

fuit ſtangnū nauſi ſeraz: nō ſimus ergo de illis Chriſ. filij matris. Ma. xij. Quicunq; fecerit voluntatem patris mei qui in celis est: ipſe meus frater ſoror ꝛ mater. Et cum tales vipere: a ſimilibus ꝓgenij dum parium: occidūtur partu filo rum ſuoꝝ ſicut patebit infra. c. de matre ſerpentibus. Sequitur ergo ex dictis quod gratia dne. Sequuntur ergo ex dictis quod filij ſunt tales nō de vel hoīmnū ſi diabolo filij ſunt qui in celo creati nō ſūa eorum patrū fuit: ſcire fratres ſuos angelos ꝓ ſcire fratres ſuos homines. Et xvij. Nunc autē eo eſſionē ſe formā exemplio Petro Rauen nas in quodā ſermone. Quelle inde: radius a ſole: radius ſunt: ſuccrinnulā a fonte ex arboreus: ex ceciā: membius a corpore: pedes: ſic ſuppoſita filium a deuotione patrem: ſanctum ſi eſt colle gio religioſo Ioan. vij. vos ex patre diabolo eſtis: ei⁹ filias eis copulauerit ſunt pares. Et ſ. ꝓ. Ex illa deductione ſuppoſitū ꝑ parentibus ingrati ma la: ſuas ꝛ eni ſtatum ꝓpium: male diſpa nantqua in hoc videnſ oſtendere: q non ſunt filij eos quoꝝ eſſe putant: de quibus ſcribit Ioā. Epiſtola. Ex hoc ſequitur ꝙ ſi ſcelus ꝓcuratis: ſi ſcelus: ſi ſuperbie: ſi auaricie: ſi ira: ſi malediccī: a deo: ꝛ creatura natuꝛ. Tuttego ſit ſuſpoſ ſenectam patris nec ꝛ ne curitas illū in vita illi⁹. Et ſi deficerit ſenſu vend da illi: ne ſpernas eum in tua ꝑtute eccleſiaſtici. xij.

Ch dilla penuſ turbatione nōnulli ſe ex cuſant: dicentes ſe in cauſa ſi inter ipſos ꝛ parēs agunt cura tarras ꝛ dotes ꝛ huiōi ſenilibus: ſuis parentes vtiles inutiliter. ꝙ ponatur q ua ſtrati deberent pohus ad rū⁹ turi ſuo celeres: illos grauiter offendere: exemplo Ioannis Iherusalē que ver barunt: Ioſephi de Ieſu Chriſto. Matthei. ij. Pthoſemeū qui patre cum Simonem occidere ꝛ matres eius: ꝛ duos fra tres eruditi ꝓcuratis ad quodam caſtro celebrum ſit fuiſſe: appropinquare ma ſtrum ꝛ frarres ſuper inuroo vſq; ad languinem effuſionē celebat: fracē? No pietate Ioannes ab impugnatione ſe tempeſtabat: ante ſi reclamante ne ꝙ ſe fuerer ſcelus pobolemi inuſti. Ecce iudeus illeq; ſuſte imperator: auſe cerani potuiſſe: nec ſi na ne gratarent: e fratres bruſſi. Quāto magis ego chriſtianę pereuna ſi minus ſint indes inſtabiliter: ꝛ cerci rati: auaricia hanem: maledictionis ſili: ꝓ. ij.

Ch que talis innuit pena: q desperectes parentes marine neceſſitatis ꝛpe: duplices ꝛ ſi ſuſtinebit: ꝛ pena. ſi. ꝛpoſat: ꝛ ciendā ſint ꝓ in decreto. Dixerſi: cui ea fin-

gulis. ſ. ceteris in fine. Et nō ſoli parentes carnales ſed etiā ſpirales: ſicut. ſ. epi. qualio. Quanti vero ad penā reportat: ꝺis plicter pumēdi ſunt. Primo in pena ſimila q: ſcus ſuſpantes craſperat ꝛ grauant: ita ſpoſus prales munitrant: illuſtrant ꝓ Ad. 18. Et ut ſte quidem vt de eo verifices tur illud in digeſto veteri li. ij. q. quicunq; iuuen in alterū ſtantiuc ꝓpter ꝛ ꝓpter. ꝛ ꝓ. q. qua vel in qua eſt patrimonia ingrat ꝓpo qua ſunt ſi ingratia ſi ceis ꝛ dur⁹. Et ſilios ꝓpriuos quos mordanaꝛ redigit: detrorte: ſe illis gaudebit quos amauerat de eis ſentiet. Et iuſte quidem: vnpote ꝺ cor non corrcitur: nec bonus bitaur: inordinatus ſi bunditer: ꝛ quomodo bonus mores in eis meterer: quos non ſeminauit: quomodo ſe de facco extraherer: quod ibi non poſuit? Talem ergo ſuerum ſpoueꝛ eos in eis ſol ligere ꝛ eſt eis ꝛ ꝛcoperendum ſalem in eos ſem nauerunt ꝛ plantauerunt Eccleſiaſtici. xxx. Lacta filij tuum ꝛ pauenit ꝛe facet. Ne ergo ſocidetur in filijs impijs ſi multi pter turn: nec obliceris ſuper eos: Melior eſt mors tium eos dum: ſi mille filij impij. Et vile mon ſine filijs ſi remanere: filios impios qua ſicut pars de illo de que fertur quod patre ad oſtium puſtante: filio cum vxore in mensa exiſtente: qui gallus ante eos ha bebantem eſtra abſcondit: ante ſe pater ſa melicus ſua intrare: poſt cum recubucum. filius ad eſtum ipſum receptus: redarer: in ſcutellis ſerpentes inuentum: colli eius cū genaeuli mollis tantus adheſſit: quod libi dos oſtendes vindictam in filios diffidentie Ephe. v. Tertio ideo a parentibus manu miſſiuel a patria poteſtate exemptiones: ad paucum ſtatum redigendi ſunt. Codice li. vij. ti. de ingratis liberis. i. vnica. Quarto in vita: quia tales rananabiliter bicuiui uent tempore: ſi illi eis parentes in affectu ꝛ effectu honoraſſe longam habebunt ꝛuita illud Exo. xx. Honora patrem tuum ꝛ matrem tuam vt ꝛc. Ergo a contrario ſenſu honeſtas: nō erunt longeui ſuper terram. Et ruſte quidē: quia ſicut ꝓpter ingratitudinē alia bona fortune reuocantur vel illis ponuntur: ſicut patet. ſ. iij. ꝛ. v. ꝛ. et. E. v. ꝛ. et ſupra. c. v. Et ſicut patebit in fra. E. iij. ꝛ. et. ꝛ. ſ. ij. articulo. vij. Ita bonis natura erunt a iuſte petuiui poteſtatis: beo ꝛ parentibus a eubus accipit beneficia gratus exiſtit: ꝓpter hoc vir ſanguinum ꝛ doloſi non dimidiabunt dies ſuoꝝ: in ꝓb. iuij. Quantum vero ad penam eterna una eis ſufficiet: quando fiet deus ſeuꝛ ſit de

fructibus qui circa arborē crescūt: ⁊ humo rem ad se trahunt: ⁊ arbori nocent ipsumq; fructū impediūt: vsq; ab hortulano in ignē mittantur. Ita filij ingrati circa parentes crescentes qui bona illorum furantur: ⁊ ad se quicquid possunt trahunt: eisq; multipliciter nocent: eosq; depauperant: malas societates sectando: ⁊ comessationibus vacādo: quos hortolan⁹ noster xps abscisos in ignē mittet Matt. xxv. q: deo ⁊ parētib⁹ ingrati extiterūt: ꝓpter hoc venit ira dei sup filios diffidētie Coll. iij. de qb⁹ Amos. vij. Filij tui ⁊ filie gladio cadent.

F.vi. **Fortitudinis.** Primo ostēdenda est distinctio et adinuicē cōparatio. Secundo quomodo fortitudo spiritualis: spirituali virtutum officio cōparat: ⁊ quō illud roborat. Tertio ꝙ duo spiritualē suadēt fortitudinē.

Arti.i. ¶ Quantū ad primū est sciendū: ꝙ duplici hominis nature congrue duplex correspondet fortitudo: per quam suum finem consequi ⁊ aduersa propellere possit. Sed spiritualis porior est: quia nature meliori congruit sed ambe simul preualent: vna vero scilicet corporalis: sine alia obest possessori suo: ⁊ potius infirmitas est dicenda: de qua beatus Gregorius li. vij. moral. reproborū fortitudo est transitoria sine cessatione diligere contra flagella conditoris insensibiliter perdurare: ab amore rerum temporalium nec ex aduersitate quiescere ad inanē gloriam etiam cum vite detrimento pertenire: malicie augmenta exquirere bonorū vitam non solū verbis ⁊ moribus: sed etiā gladijs impugnare in semetipsis spē ponere iniquitatem quotidie sine vllo desiderij defectu perpetrare. Quis non diceret illum debilē ⁊ infirmū: qui omniū ventorū impulsu caderet: multo infirmior est ⁊ debilior: q̄ vt predictū est omni tentationis tactu de vita recta ꝓpellitur: ⁊ omni vento portaꝫ ad modū fauille Esa. i. Fortitudo nostra tāq̄ fauilla ponantur ante mentis oculos duo: quorū vnus est fortis spiritu: alius vo dicitꝫ fortis corpore: primus cū illa fortitudine operari pōt q̄ habent causam effectiuā: que scꝫ de se bona sunt sicut ieiunare: orare: elemosynas facere: ⁊ huiusmodi. Et alia multo fortius aggreditur q̄ illi qui sunt corpore fortissimi: quia illi non sunt potentes nisi in his que habēt causam defectiuam: scilicet in vicijs: vt patet per verba predicta beati Grego. Hoc etiam quotidiana docet experientia: qua videmus quod fortitudo spiritualis facit vnam vetulā corpore debilem promptiorem esse ⁊ fortiorem ad opera spiritualia: q̄ sit fortior homo patrie: qui est corpore fortis ⁊ spiritu debilis: quales vt cōmuniter in agressu bonorum operum sunt timidi. Cum ergo fortitudo potius dicenda sit in his que habent causam effectiuam: q̄ in his que habent causam defectiuā: cū etiā fortis potius dici valeat qui aduersarium suū vincit q̄ qui ab eo vincitur: patet quod debilior homo patrie si sit fortis contra diabolum: fortior reputatur in curia dei: q̄ fortior gigas regni in fine nulla erit inter eas comparatio quia fortitudo eorū dissimilis Hiere. xxiij. Nota. W. xf. 44

Ar.ij. ¶ In edificio vero spirituali: fortitudo fidei fundamentū est quia totū edificiū fundat: portat ⁊ fortificat contra tentationes: sicut bonū fundamentū: domum contra ventum Hebre. xi. Fortes facti sunt in fide: fundamentum aliud nemo potest ponere. i. Cor. iij. q: sine fide impossibile est placere deo Ad Hebre. xi. Spes edificiū erigit Esa. xl. Qui sperant in domino: mutabunt fortitudinē: quia de fortitudine ista inferiori ⁊ tēporali ascendent ad eternā. Spes etiā fortiter facit operari: sicut spes magni lucri terreni. Charitas vero qui omnes recipit edificiū illud laqum facit ⁊ durabile: quia fortis vt mors dilectio Cañ. viij. Iusticia illud iam erectum ⁊ dilatatum in recto statu conseruat: sicut rectitudo columnarum domū supportat: ⁊ a casu preseruat Prouerb. xv. domus iusti plurima fortitudo. Abstinentia ⁊ castitas in isto edificio fortissimi ianitores vel fortissimi muri sunt: quia omnia immūda ⁊ oēs immūdos: a corde ⁊ corpore excludunt Prouerb. vlti. Accinxit fortitudine lūbos suos perseuerantie fortitudo omnia predicta conseruat ⁊ ad bonū finē perducit quia illa est leo: de quo Prouer. xxx. Leo fortissim⁹ bestiarū: ad nullius pauebit occursum. Illā vero fortitudinē spiritualē seu illud edificiū spirituale tā fortiter edificatū in quo oēs predicte includuntur fortitudines: describit beatus Grego. vij. moral. Iustorū inquit fortitudo est carnē vincere proprijs voluntatibus contraire: delectationē vite presentis extinguere huius mūdi aspera p eternis premijs amare prosperitatis blandimenta cōtēnere: aduersitatis metum corde superare.

¶ Hanc autē fortitudinē duo suadent. Nobilitas prolis: q: sicut ex corporali fortitudine nascunꝫ superbie: pugne: homicidia ⁊ huiusmodi: proles nobilissima: ab ipso generata: q̄ dabit virtutē ⁊ fortitudinem plebi sue. In ps. lxvij. Scdo: fecūditas mercedis: si milites mūdi multa fortiter aggrediunꝫ spe ⁊ vane glorie vel mercedis tpalis. A fortiori rōne milites dei deberent fortiter aggredi dignos fructus penitentie in seipsis: ⁊ ꝓximorum cooperari salutu spe vere glorie et mercedis eterne: in qua pro fortitudine hic exacta: semper erit fortitudo ⁊ decor in ito dumentum eius Prouer. xxxj. illa scilicet de quo in ps. xxvij. dñs fortitudo plebis.

Fraternitatis. Primo ostendenda est distinctio et adinuicem comparatio. Secundo: que ad veram fraternitatē requiruntur. Tertio: quis vere fraternitatis effectus.

Ar.i. ¶ Ratione primi est sciendū: ꝙ fraternitas duplex est. Carnalis videlicet inter illos qui eiusdē sunt originis ⁊ nature: sicut illi. Geñ. xlij. fratres sum⁹ vno patre geniti. Alia spiritualis que est inter illos qui spūaliter se diligunt ⁊ mutuo se iuuant: q̄lio christus discipulos suos fratres vocauit. Io. xx. vade inquit ad fratres meos ⁊c. Scda est melior e fortior ⁊ purior ꝓpter tria. Primo: q: fundatur super fortiori ⁊ meliori fundamento scilicet super charitate: de qua Ro. xij. Charitatē fraternitatis inuicē diligētes: quāto charitas melior ⁊ preciosior est q̄ caro tāto melior est fraternitas charitatis q̄ carnis. Secūdo purior ⁊ melior est: q: nullū malū secū patitur: nec malo admisceꝫ. Carnalis enim fraternitas quādoq; lites ⁊ contentiones secū patitur: q: quādoq; fratres carnales talia inter se mala habēt: sicut patuit de primis fratribus Abel videlicet ⁊ Cayn: de quibus Sapien. x. per iram homicidij fraternitas deperijt. In spirituali vero nihil tale inueniūt: nisi solū in amore fraternitatis charitatē. ij. Pet. j. Tertio: q: actum habet nobiliorem. Actus fraternitatis carnalis vt communiter est plus diligere carnem: ⁊ minus spiritū: sicut patet. F. v. 9. In fraternitate vero spirituali: ecōuerso est: si precipue cōpetit illud prima Pe. ij. fraternitatē diligite

Ar.ij. ¶ Et licet in vtraq;: in secūda tñ precipue frater fratri ad tria obligaꝫ ⁊ tenetur beneficia cōtra tres ingratitudines que frequenter in carnali inueniūtur. Inter fratres namq; carnales: ⁊ inter illos qui de iure amici esse deberent: quandoq; triplex mala inuenitur cōdicio ⁊ ingratitudo. Prima est mala: quādo non vult bonum pro bono in opere reddere nec benefacere suo benefactori. ¶ Secunda est peior: qñ nō vult benefacere: nec bene loq̄ de illo. ¶ Tertia est pessima: qñ nec opinaꝫ nec loquiꝫ: nec bñ de illo cogitat: sed vel totaliter eum obliuioni tradit: vel malum de illo cogitat: de tali fraternitate Mic. vij. vir fratrē suum venatur ad mortē. Et Hiere. ix. vir fratrē suū deridebit: ⁊ veritatē nō loquetur. Ideo in omni fratre suo nō habeat fiduciam. Contra has vero tres ingratitudines in fraternitate ingrata. In fraternitate spirituali tres inueniuntur gratitudines: vna in opere: cōtra primam. Secūda in ore. Tertia in corde: cōtra secundam ⁊ tertiam. Quātum vero ad actum vel opus vera fraternitas tria requirit cōtra tria mala que in alia inueniuntur in anima: in opere nō ostendiꝫ pax: q: teste Paulo. i. Cor. vj. frater cū fratre in iudicio contendit: in ista vero vnus cū altero pacifice viuit sicut membrum cū membro: sicut ergo medicus qui vult ꝙ patiens diu viuat: nititur inter humores pacē facere: ⁊ edificator qui vult ꝙ domus debita cōpositione preseruet a ruina ligna ⁊ lapides artificialiter cōcordare conaꝫ: ita quilibet in fraternitate spirituali: dicēs illud Geñ. xiij. ne quesο iurgium sit inter te ⁊ me: fratres sumus. In ficta vero fraternitate secundū malum est: ꝙ vnus alteri nō subuenit: sed diuitem fratrem vel parentē honorat: ⁊ de cogloriantes loquiꝫ ⁊ audit: sicut mula que cōputando ⁊ narrando de parentela sua: semper dextrariū patrem ⁊ nunq̄ asinam matrem nominauit: sed potius cōtempsit: ita in proposito auunculū vel parentem potentem nominant: pauperem vero patrem vel fratrem erubescūt ⁊ contemnunt Prouer. xix. fratres hoīs pauperis oderūt eum: quo contra: boni fratres mutuo se iuuant in hijs in quib⁹ possunt: sicut pater. C. xlj. 9. de quibus sigillatim verificaꝫ illud. i. Mach. iij. Et adiurabunt eū omnes fratres eius. Tertium vero malum est in ficta ⁊ falsa amicitia seu fraternitate: ꝙ vnus pro alio tribulationem gratis non suffert: sed socij cōsolationis libenter esse volunt sed nō tribulationis vellēt libēter esse: fratres christi ex parte deitatis: qua semper fruebatur ⁊ gaudebat: sed nō ex parte matris. i. carnis seu nature terrene: in qua dura sustinuit et patiebatur: sicut pater de fratribus Ioseph: sed non sic in vera fraternitate: in qua vnus pro alio dura sustinet verba ⁊ dura quandoq; verbera: nec tamen cedit: sed defendit verba defensiua contra detractoria opponens ⁊ vim vi repellēs. Hec enim tria veram ostendant fraternita-

tem:dare scilicet ꝛ facere:ꝛ pati: sicut patet. A.xx.7. In signum cuius quando quis cuiuscūq; fratris vel amici alioꝝ cordibus memoriā vult firmam infigere: hec tria recitat quomō scilꝫ multa dedit non spe retributionis terrene:qꝛ talib⁹ dedit qui terrena retribuere nō possunt:sed spe retributionis eterne quomō etiā multa fecit negocia expediēdo:bona ꝓcurādo:quomō etiā multa sustinuit obloquia ꝛ improperia: que oīa quādā affectionis cōstantia quā a iuuētute a ꝓgenitoribus traxit:vicit. Et in his perseuerādo verū ostēdit fraternitatis affectū:qꝛ frater in angustijs probatur. Prouerbio.xvij.

4 ¶ Secūdo q̄tum ad actū oris vera fraternitas tria bona requirit cōtra mala que sunt in ficta fraternitate:in qua vnus alteri defectū nō ostēdit quo cōtra in vera fraternitate:sapiēs docet ignorantē: sicut sol lunā illuminat:ꝛ vigil excitat dormientē ꝛ torpentem. Et nomē dei narrat nesciēti: dicēs illud psal.xxj. Narrabo nomē tuū fratrib⁹ meis. Scdā in falsa vnus alium nunus sciolū vel sapientē vel diuitē despicit:de quo deus eos reprehēdit Malach.ij.dicēs. Nunquid non vnus deus creauit vos:quare ergo despicit vnusquisq; fratrē suū:sed in vera fraternitate ecōuerso illud implent christi preceptum Luce.xxij. Et tu aliquādo cōuersus: confirma fratres tuos. Tertio in falsa fraternitate plures alios ex odio q̄ ex charitate corripiunt:paruum in eis defectum multum pōderantes: trabem ꝓo odij in corde proprio non videntes. de quibus Luce.vj. Quid vides festucam in oculo fratris tui: ꝛ trabem in oculo tuo nō vides:quo cōtra vera fraternitas dn̄icum implet preceptū. Leui.xix. Ne inquit oderis fratrē tuum in corde tuo: sed publice argue eū:supple sine odio: sicut manus pedē lauat et sine odio tergit: sic si peccauerit in te frater tuus: corrige eū. Math.

5 xviij. ¶ Tertio q̄tum ad actum cordis vera fraternitas tria requirit:cōtra tria mala in falsa amicitia seu ficta fraternitate inuenta:in qua vnus alteri iniuriam nō remittit: nec societatē eius diligit: vel prospera ei nō appetit:vel de prosperitate eius gaudet:sed dolet:sicut patet de fratribus Ioseph. Geñ. xxxvij. Inuidebant ei inquit fratres eius. ꝛ Geñ.xxvij. Oderat semper esau Iacob. Ezechiel.xxxvij. Gladius vniuscuiusq; in fratrē suū dirigetur:quo cōtra in vera fraternitate:Iesus primo iniuriam remittit:sicut Stephanus lapidātibus:dominicū implēs preceptū Math.v. Si offers munus tuū ante altare et ibi recordat⁹ fueris ꝙ frater tuus aliquid habet ꝛc. Et hoc quidē faciendū est non solū semel sed totiens quotiēs Math. xviij. Dn̄e quotiens peccabit in me frater meus ꝛc.ꝛ dixit ei ꝛc. Secundo non solū remittunt:sed diligūt:dilectionē in opere ostendendo:quia aliter nō diligit. j.Ioan.iiij. Si quis dixerit qꝛ diligo deum ꝛ fratrem suum odit:mendax est. Tertio de alterna gaudēt felicitate:sigillatim dicentes illud Eccl.xxv. In tribus placitū est spiritui meo:que sunt probata coram deo ꝛ hominibus:concordia fratrum:amor proximorū: ꝛ vir ꝛ mulier sibi consentientes:de hijs tribus vere fraternitatis actibus scilicet operis:oris ꝛ cordis simul. Rabanus super vltimum capitulum Math. vera inquit fraternitas: fratrem veneratur:deuotum corripit:dissoluto presenti obsequitur:absentem non roditi:sano applaudit:infirmum non deserit:placatū non prouocat:iratum vt maiorem metuit. Illa vero fraternitas in quibus hec tria inueniūtur:est ciuitas firma: de qua Prouer.xviij. frater qui iuuatur a fratre:quasi ciuitas firma. Nota. C.xij.8. in cui⁹ veritatis ostensionem:ꝛ firmitatis signum religiosi ad fraternitatem suam amicos recipientes:vt fictionem predictam excludant operis: ꝛ fraternitatem in actu ostendant. Sic eos recipiunt 6
vt omnia bona opera sicut predicationum: vigiliarum:laborum:suffragiorum: ceterorumq; bonorum sicut frater percipiet:in vita pariter ꝛ in morte. Secundo fictionem excludunt oris:eos ad omnia que per os fiūt beneficia orando:cantando:missas celebrādo recipiunt. Tertio cōtra fictionem cordis vt de corde etiam veram ostendant fraternitatem eis specialem concedunt participationem omnium meditationū ꝛ bonorum studiorum:frater qui sic iuuatur a fratre quasi ciuitas firma. Talibus nāq; dicitur Ephe. vj. pax fratribus ꝛ charitas cum fide.

¶ Talis vero fraternitatis magna est vtilitas ꝛ effectus bonus:tam ex parte recipientium q̄ receptorum. Primum patet qꝛ sicut totum genus humanum honoratum ꝛ ditatum fuit ex hoc ꝙ de⁹ fraternitatem nostrā accepit primogenitus in multis fratribus Roꝫ.viij. Sicut etiam domus Zacharie et Elizabeth honorata fuit ex hoc ꝙ Maria illam intrauit:ita quodammodo ex paterna ꝛ fraterna affectione:quam nobiles ostendere solebant religiosis:monasteria illoꝝ ditabantur:ꝛ ex illorum aduentu ad eos ꝛ ex bonarū personarū fraternitate solebant hononorari:dicentes caro nostra ꝛ frater noster est Geñ.xxxvij.ꝛ illud Deutro.xxij. Ipse est

pater tuus: ꝛ illud.iij. Re.iij. hec est mater eius:ꝛ illud Math.xx. accessit mater filiorū ꝛ illud Lu.j. vnde hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me:de qua spirituali pater=
8 nitate vel maternitate possunt dici que predicta sunt de fraternitate. Secūdum etiam patet:quia sicut domus que forte in se est debilis: per alias quibus copulatur supportatur:sicut patet. C.iiij.8.ꝛ arbor appodiamentis fulcitur: ita qui bonis fraternitate ꝛ amicitia copulatꝰ:ꝛ si quis potentē offenderit:vel arduam causam coram iudice expedire haberet:tales quereret secum adducere per quos citius reconciliari ꝛ expediri posset:talium societas esset ei vtilis sicut etiam homini volenti in extranea patria ad domū ignotam declinare: vtiliter bene notum in curia illa secum ducit:ita in nocte mortis ad domum dei:dicentis illud Geñ.xliij. Non videbitis faciem meam:nisi fratrem vestrum minimum duxeritis vobiscum: sicut etiam vtile est in causa litigosa sapientibus: et in stante bello militibus bonis cōfederari: ita in proposito:exemplo illorum qui dicunt.j. Mach.xij. maluimus mittere ad vos renouare fraternitatem. Nota. A.xxj.14.

F.xij. **Furti diuitis ꝛ pauperis.** Primo faciēda ē adinuicē cōparatio. Scdo falsa excusatio. Tertiū periculū ondit vtriusq;.
¶ Quātū ad primū:cū furtū sit
Ar.j. aliene rei illicita cōtrectatio vel vsurpatio: sicut patet j decreto.xxxij.q.iiij. meretrices.
1 ꝛ omnis.ꝛ ff. de furtis.l.j. patet.j. i digesto no.li.ar.ꝙ tam diuites q̄ pauperes rē alienam seu vsum rei habentes inuito domino: furtum committunt:diuites tamen grauius qꝛ rapina peior est furto:sicut patebit infra C. de rapina. Et periculosius: qꝛ hic minus puniuntur pauperes timide furtum cōmittunt:in quo si capiantur:incarcerantur ꝛ puniuntur:diuites vero aliena aperte expendunt nihil pro eis soluentes:ꝛ tamē multe in hac vita transeunt:ꝛ tamē melius esset ꝙ in manus hoīm caderent q̄ in man⁹ dei:ꝛ ꝙ temporalem sustinerent verecundiam ꝛ penam:
Exē. q̄ eternam:nisi hoc melius esset:sanctus patricius non rogasset deum:ꝙ ouis furata in ventre eius balatum faceret:qui illā a quodam subdito suo furtiue accepit:cum ouem ad instantiam illius qui eā perdiderat quereret vt de eo scribitur: et nullus responderet: oratione facta:ouis de ventre furis clamauit. Si nunc oues ꝛ boues ꝛ galline ꝛ capones: omnia animalia que diuites comedunt et non soluunt: de quibus dictum est. B.ij.24.ꝛ.E.iij.21.ꝛ.T.v.17. in ventribus eorum sic clamarēt:maior forte clamor esset in ventribus eorum quam in arca Noe: vbi omnia aīalia simul fuerunt. Sed licet hanc in hoc mundo confusionem euadunt: alibi tamen maiorem euadere non poterunt:vtile ergo eis esset quando contra ecclesie iura vel in preiudicium ꝛ dānum virorum ecclesiasticorum:aliena attemptāt:vel loca illorum sine licētia aliqua occupaturi vel ablaturi intrāt ꝙ eis contingeret quod contigit illis qui voluerunt ecclesiam frāgere sancti Eadmūdi regis.qui sic cū omnibus instrumentis in manibus suis vsq; in crastinū immobiles steterunt:vsq; essent capti ꝛ suspensi. Si omnia sic ablata in manibus tenerent vel in collo portarent: non esset policarius in terra meli⁹ onustus q̄ illi:ꝛ quid prodest eis:ꝙ hic tale onus non portant:cum certū sit ꝙ in die iudicij coram toto mundo onus illud portabūt. Quia teste Paulo:ad Gal. vj. Vnusquisq; onus suū portabit:qui nunc nobilissimi reputantur:tunc vilissimi porcarij videbantꝰ:habētes in collo oues ꝛ boues vniuersos ꝛ pecora campi. Tunc super furē confusio Ecci.v.qꝛ teste Ioā.apoca.ix. neq; egerunt dum hic viuerent: penitentiam ab homicidijs suis: neq; a fornicatione neq; a furtis suis:ideo regnum dei non possidebūt
j.Cor.vj. Nec mirum:quia in vita ista:fide= 2
les latronum diligunt societatem:nec hij tātum tali confusione digni sunt qui bona auferunt viuorum:siue secularium: siue ecclesiasticorum vt predictum est. Sed etiam illi qui bona auferunt vel detinent defunctorū: hoc enim patet taꝫ ex natura furti quod est crudelissimum:sicut patet. E.viij. articulo. vj. per totum:q̄ etiam ex vindicta que aliquando contra tales legitur fuisse ostensa: Exē.
quasi per istū modū de quodam volente defunctū quendā:ꝛ preciosis ornamētis ꝛ pannis:sicut modus est in aliquibus partibus sepultū spoliare:quē defunctus vsq; in crastinū tenuit:nec abire permisit:anteq̄ mortuorum fur omnibus notus esset. Si deus nūc cōtra fures mortuoꝝ qui bona illorum ipsis inuitis detinent:tales ostenderet vindictas talemq; mortuis daret potestatē: ꝙ quando ad loca vbi sepeliunt declinant eos detinere possent:pauci sunt qui de ecclesijs ad prandiū suū redirent. Sed licet mortui hic eos nō accusent:vel nō ostendant seu teneant:dure tn̄ eos accusabūt ante christi tribunal:tunc cōfundentꝰ sicut fur cōfunditur: quādo in furto suo deprehenditur. Hiere.ij.

Arti. ij ¶ Sed tam diuites quã pauperes de furtis
suis se excusant: diuites enim bona subdito-
rum duro dominio et malis ministris mediã-
tibus auferẽdo: credũt excusari: quia a suis
5 et non alienis subditis rapiunt. Sed hoc vi-
detur peccatum illorum aggrauare: quia plus
tenentur subditis proprijs: eis enim deputã-
tur custodes sicut tutor pupillo: et quia de la-
bore eorum viuunt. Et quia pro illorum custodia
habenda stipendiũ a deo accipiũt villas: ter-
ras et redditus ratione quorum sicut subdi-
ti tenent illis fidelitatẽ seruare laborando
et seruiẽdo: et ea ad que ex pacto vel rationa-
bili consuetudine obligantur reddendo: ita
ipsi tenentur subditis et ministris in fideli
gubernatiõe et salarij solutione. Sicut igitur
dñi suos eis infideles: qui vel bona illorum au-
ferunt: vel ad que tenent nõ faciũt: fures iu-
dicant et proditores. Ita ecõuerso isti dñi co-
ram deo iudicabunt. Quis illorũ malum fu-
rem nõ iudicaret pastorem suũ: cui sufficiẽs
stipendiũ et mercedẽ pro ouibus custodien-
dis dedisset: si vltra hoc de ouibus lanam et
lac sine dñi sui licẽtia acciperet: vel si filium
suum alicui tradidisset ad ducendum vel cu-
stodiendũ: tradidissetque ei gladiũ quo filiũ
suũ defenderet: et sufficientẽ mercedem: si fi-
lium illũ in via spoliaret: et gladio illo cõtra
illum vsus fuerit ad occidendũ: vel ad ver-
berandum: nõne furem illum iudicaret: ita
in proposito: dominus tradidit subditos: do-
minis secularibus et ecclesiasticis: dans eis
potestatem qua illos defenderẽt: et sufficiẽs
stipendiũ pro defensione et desiderãs quod vltra
non capiant Luc. iij. Milites inquit conten-
4 ti estote stipendijs vestris etc. Si ergo plebẽ
dei ad voluntatem deuorent et sint de illis de
quibus in Ps. xiij. deuorauerunt plebẽ meã
sicut escam panis: qui scilicet illos pro omni
negocio taxant et talliant: sicut cum omni ci-
bo panem sumunt: nõ facientes differentiã
aliquam. Nõne coram deo latrones iudica-
bunt et homicide: teste sacra scriptura Eccl.
xxxiiij. panis egentiũ vita pauperis qui de-
fraudat eum: vir sanguinis est qui aufert in
sudore panẽ: quasi qui occidit proximũ suũ
supple gladio. idest potestate quam accepit
ad eius defensionẽ. Tales pupillũ eis tradi-
tum persequuntur: vnde et in literis seculari-
bus fert dixisse Plato: sicut recitatur in po-
licratico: li. v. ti. vi. quod cum in subditos pote-
stas seuit: idem est ac si tutor pupillum per-
sequatur: vel eum suo mucrone iugulet: ob
cuius defensionem ab eodem traditum sibi
gladium accepit: rem namque publicam. idest
rem populi frui iure pupilli percelebre est.

Sic ergo inter magnos non obstante excu-
satione falsa: homicidium: furtum: adulte-
rium inundauerunt super terram Osee. iiij.
Subditi vero et ministri se excusant: asserẽ-
tes dominos suos eis duros: quod cum de offi- 5
cio suo viuere non possunt: quod insuper stipẽ-
dium eis male soluitur: et quod domini illorum
sunt diuites: et ideo non est vt dicunt pecca-
tum ab eis accipere. In quo facto cuidã assi-
milantur latroni: qui ecclesiam spoliãdo ca- Ex.
piregium quo imago beate marie tecta fuit
cum alijs spolijs accepit: et socio suo de hoc
eum reprehendẽti: respondit: filius suus est
satis diues ad dandum sibi nouum. Nota
contra tales. A. xij. 55. et. F. i. 35. cum sequẽ-
tibus. Excusant se iterũ diuites et pauperes
simul a rebus mala fide possessis: vtpote quas
emunt ab illis qui eas tempore guerre vel
pacis rapuerunt: vel quia vas a fatuis posses-
soribus citra iustum precium emũt: vel res
inuenerũt perditas: dicentes quod nisi ipsi eas
emissent vel accepissent: vel inuenissent: alij
hoc fecissent quasi dicerent: alij voluissent
pro nobis iuisse ad infernũ: sed nos potius
illuc ire preelegimus: de quorũ quolibet ve-
rificat illud Ps. xlix. Si videbas furem cur-
rebas: vt scilicet res illas occupares: omni-
bus istis dies domini sicut fur ita veniet. i.
Pe. iij. In quo nullus illorum excusabitur:
quia de omnibus istis malis denarijs. idest 6
de istis latronibus diuitibus et pauperibus
difficile esset meliorem inuenire: quod sicut in
diuitibus inueniuntur conditiones: que fur-
tũ ab eis factũ aggrauãt. Primo quia ipsi sunt
caput aliorum: dedecus aũt aut infirmitas aut
dolor in capite: intolerabilior est: vnde in pol-
licratico li. vi. Cũ inquit in subditos magi-
stratus descẽdit: est ac si caput corporis in-
tumescat: ita vt a membris omnino aut sine
molestia fieri nõ possit: hanc passionem sine
grauissimo dolore membrorum tolerare vel
curari est impossibile. Si vero fuerit passio
incurabilis: sic viuere quam mori miserius est:
miseris nihil vtilius est: quam vt cum que finire
miseriam: monstruosa res est caput infla-
tum et nimis grossum: et membra debilia et
parua. Secundo: quia isti nunquam dor-
miunt aut cessant: quia sicut de leonibus di-
citur: quod dormientes apertos habẽt ocu-
los. Ita istis dormientibus et lasciuientibus
oculi eorum quos demon in fine eruet. idest
mali ministri ad predã vigilãt. Et licet ipsi
ibi non sit: cauda illorum est ibi: sicut diabo-
lo super terram existente: cauda in mari na-
ues submersit. Tertio: quia maiora et me- 7
liora a subditis accipiunt quam econuerso:

quia animalia et huiusmodi. Quia etiam la-
tronibus suspensis: patria pacificatur: quia
non statim veniunt alij: sed dominis malis
mortuis: peiores eis succedunt. Ideo con-
grue legitur respõdisse quedam vidua: qua
retantũ orarer pro longa vita cuiusdã ma-
li domini quem habuit: quia inquit pater
suus abstulit a me omnia que habui: preter
duas vaccas: quas iste abstulit: timeo ne fi-
lius suus cum venerit: et quid auferat nõ in-
ueniat: oculos eruat: propter has dominorum
malorum crudeles conditiones que osten-
dunt ipsos furibus esse peiores: congrue di-
citur Abdie. i. Si fures introissent ad te: nõ-
ne furati essent in sufficientia: domini vero
non ad sufficientiam: sed ad voluptatẽ om-
nia auferunt: sicut patet. F. i. 35. cum sequẽ-
ti. Ita in pauperibus et subditis tres inue-
niuntur conditiones: que malum illorum et
8 furtum aggrauant. Quorum primum est:
quod non solum furtum: sed etiam iuramẽ-
ti vel fidei committũt fractionem: ipsi enim
fide vel iuramento dominis quibus seruiũt
obligãtur quod dominis suis damnum nõ
facient nec voluntarie fieri permittent. Secũ-
do: quia nõ solum bona exteriora sed quod
peius est: famam eis furantur communiter
eis detrahẽdo. Tertio: quia licet minora de
facto a dominis capiant vel furentur: tamẽ
voluntate equalia vel maiora ab eis furan-
tur. Et non solum sunt fures quia furantur
sed qui furari vellent propter timorem tamẽ
humanum hoc dimittunt: sicut patet in de-
creto. de pen. dist. i. si propterea quia nõ fur-
tum: sed mens furantis attenditur: sicut pa-
tet ibi. xiiij. q. vi. c. vultis. Et ponatur quod par-
ua sint furta in principio: que diabolus sua-
det: ad maiora in posterum per illa inducere
intendit. Sicut patet de illo de quo fabu-
Exem. lose habent: quod fecit pactum et societatem cum
diabolo: ita quod eum in furtis suis iuuaret. et
a morte preseruaret: et animam nõ caperet:
qui hoc permisit: quãdiu gallinas et huiusmo-
di furaret: furatas habuit gallinas quod eas
portare non potuit vno die: propter quas
portandas cum equum furaretur capitur et
ad patibulum ducitur. Cui demon pro auxi-
lio habendo inuitatus: affuit. Quod tamẽ pro-
misit asseruit se non debere tenere: equum per
os tenens et dicens: bene per rostrum vide-
re potuisti: quod non fuit auca. Sic iste pulchre
permisit et minora furta: primo suasit: postea
pro maiora: vt eam cõfunderet: quia sugge-
stione sua equum illum proculdubio fura-
batur. Ita alijs minora furta prius suadet
ad quem postea maiora et homicidia et hu-

iusmodi: per que ad magnas ducit confusio-
nes: tam temporales quam eternas. Et ad istũ
finem cum fure in eodem proposito currit.
iuxta illud Psal. xlix. Si videbis furem etc.
¶ Et sunt mundus et demon: in hoc casu 9
eiusdem conditionis: quia eodẽ modo pau-
latim hominem ad se attrahit: quod ex modo
illorum loquendi qui a mundo incipiunt
decipi: patet. Dicunt enim quando mundi
falsitas eis ostenditur: quod ad breue tempus
oportebit eos adhuc in curijs vel officijs
mundo militare: non pro se sed pro suis.
Et post annum vel breue tempus promit-
tunt se velle a mundo recedere. Sed vnus
annus aliũ ad se trahit: et cui videbatur
mundus tediosus in principio: ex postfacto
ad propria vt ad carcerem redit: et sic mun-
dus qui ei in principio licẽtiam promisit quod
cito rediret: vsque ad mortem per minora ma-
la ad maiora trahit: et semper eum sub colo-
re boni retinet sub colore dico: quia in veri-
tate fur ille non venit nisi vt furetur: mactet
et perdat. Joan. x. Nota de hoc. C. x. 21. Et
ideo omnis fur sicut ibi scriptum est: iudi-
cabitur. Zacha. v.
¶ Predictorum vero periculum in die iudicij Ar. iij.
patebit: quia quando christus alijs crudeli-
bus et tenacibus dicet illa verba Matth. xxv.
Esuriui etc. predictis peius dicere potest. 10
Esuriui: et abstulistis a me cibum meum.
Et non solum christus tunc contra fures il-
los partem se faciet: sed et omnes electi cum
eo. sacra scriptura teste Sapien. v. vbi de iu-
dicio illo loquẽs dicit: orbis terrarũ pugna-
bit cũ illo contra insensatos. Et vt modus
pugne clarius videatur: exemplificare opor-
tet quomodo acies in illa pugna ordinabũ-
tur. Stabũt omnes acies electorũ a dextris:
sicut patet Matthei. xxv. Acies vero impiorũ
et latronum a sinistris: qui ideo acies in plu-
rali dicuntur: quia sicut pluribus modis
hic bonos impugnant. Ita ibi pro similitu-
dine culpe in qua hic conuenerunt ad penã
simul stabunt: sicut duri domini qui graui-
bus emendis et amerciamentis et exactioni-
bus populum dei spoliauerũt per se in vna
acie: mali ecclesiastici qui pauperes de bo-
nis christi et pauperum non nutrierunt vt
debuerũt in acie per se vsurarij et falsi mer-
catores: et facti operarij: qui christi mem-
bra deceperunt per se; fures per se: et sic de
alijs. Omnes isti licet diuersis modis fur-
tum committant quia domini auferendo:
prelati detinendo: vsurarij et mercatores et
alij falsi decipiendo: fures occulte accipien-
do: omnes tamen suo modo in hoc vno con-

aeniunt: ꝙ fures sunt ⁊ latrones Joann. x.
Quod sic ibi simul congregabuntur et alliga-
buntur: ex dei ostenditur verbis: quibus ait
Matth. xiij. In tempore messis dicam mes-
soribus colligite primum zizania: ⁊ alliga-
te ea in fasciculos ad comburendum. Glo-
sa. luxuriosos in vnum fasciculum: auaros
in alium: ⁊ sic de alijs. Cui concordat illud
Esa. xxiiij. in illa die visitabit dominus sup
maliciam celi in excelso: ⁊ super reges terre
qui sunt super terram ⁊ congregabuntur in
congregatione vnius fascis in lacum: ⁊ clau-
dentur ibi in carcere. Cōtra istos vero a dex-
tris stabunt acies bonorum simul ordinati
secundum similitudinem vite quam exercue-
runt: inter quos multi erunt qui hic a predi-
ctis malis afflicti ⁊ spoliati ⁊ victi fuerunt:
dum hic viuerent: quia in hac vita boni timi-
di sunt causas quascunque contra malos ag-
gredi: quia a malis frequenter vincuntur: si-
cut patet. F. j. articulo. j. per totum. Et ab
11 eis spoliantur sicut ouis a spinis: sicut pa-
tet. F. j. 13. Ibi vero teste scriptura Sapien.
v. Econuerso stabunt iusti in magna constan-
tia aduersus eos qui se angustiarunt: ⁊ ab-
stulerunt labores illorum. Et audacter que-
rimoniam suam coram deo deponere pote-
runt: ⁊ iusticiam petere: dicentes cum iudice
christo singuli nocumentum recitantes: in
quo ei specialiter nocuerūt: quorum aliqui
dicere possunt sicut subditi malorum domi-
norum. Esuriuimus sed domini nostri illi ibi
stantes hoc fecerunt: quia labores nostros
⁊ bona nostra abstulerūt. Alij esuriuimus
⁊ fame mortui sumus: ⁊ illi bona nobis de-
bita detinuerunt. Alij: sitiuimus ⁊ nudi fui-
mus: quia illi ibi stantes ex aduerso quili-
bet modo suo ita nos apodiauerunt: ꝙ po-
tum vel vestes emere non potuimus. Alij:
infirmi fuimus: illi hoc fecerunt qui nos ver-
berauerunt et plagis affecerunt. Alij: sine
hospitio eramus: sed illi hoc fecerunt de do-
mo ⁊ terra nostra nos expellendo: diues vix
dimittit sine cupiditate terram pauperis iux-
ta suam positā vt suam ampliet: vel quia
nos non receperunt in hospitijs suis: sicut
patet. D. ix. 5. Alij: in carcere eramus: sed
illi hoc fecerunt per falsas causas nos indi-
ctando ⁊ in compedibus ponendo. Alij: cor-
pora nostra in terra benedicta sepulta non
fuerunt: illi hoc fecerunt pluribus modis ⁊
varijs locis nos occidendo: vindica domine
sanguinem nostrū qui effusus est. ¶ Quid
12 aliud homines poterunt simul clamare me-
lius: quam simul dicere: iuste iuder fac no-
bis iusticiam de illis: quia omnia predicta
mala nobis intulerunt: ⁊ labores nostros ⁊
bona modis suis abstulerunt vt cupidita-
tem suam satiarent: nos fame et laboribus
affecerunt: vt ipsi delicate de laboribus no-
stris ⁊ bonis viuerent. Nos laborauimus
⁊ duram vitā duximus: in tantum quod in
dimidio anno vix bonam habuimus satie-
tatem: nisi vix panem ⁊ pulmentum ⁊ aquā
immo quod peius est fame mortui fuimus.
Et illis de bonis nostris que scilicet a nobis
in modo suo acceperunt: vel que nobis in ne-
cessitate nostra negauerunt: de tribus vel
quatuor ferculis ministratum fuit. Esuri-
uimus ⁊ sitiuimus: ⁊ frigore ⁊ nuditate af-
flicti fuimus. Et illi latrones bōa nostra no-
bis indigentibus non dederūt: nec illis nos
pauerunt vel vestierunt: sed canes suos et
equos et simias ⁊ diuites ⁊ potentes ⁊ abū-
dantes et gulosos et ebriosos et meretrices
suas illis pauerunt ⁊ vestierunt: ⁊ nos defe-
ctu deficere permiserunt: sicut patet. E. iij.
22. Iuste deus: iudex fortis: ludus non fuit
bene partitus inter illos ⁊ nos. Illorum sa-
cietas nostra fames fuit: illorum delicie no-
stra miseria: illorum hastiludia ⁊ torneamē-
ta: nostra fuerunt tormenta: qꝛ nostris ange-
ris ⁊ expēsis illa fecerunt: illorum copie no-
stre fuerunt inopie: illorum festa: delectatio-
nes pompe: vanitates ⁊ excessus ⁊ superflui-
tates: nobis fuerunt ieiunia: penalitates de-
fectus: calamitates ⁊ spoliationes: illorum
tripudium cantilene ⁊ risus: nobis fuit lu-
ctuum: gemitus ⁊ ploratus: ipsi cantabant:
modo bene: modo bene: ⁊ nos gemuimus di-
centes: ve vobis: ve vobis. Sic ergo dum su-
perbit impius: incēditur pauper Ps. ix. Iu-
ste domine: histriones ⁊ turpes persone ⁊ di-
uites cibum ⁊ robas ab eis accipientes: cla-
mauerunt ad largitatem: ad largitatem: et
nos pauperes ⁊ subditi ⁊ creditores clama-
uimus: ad fugam: ad fugam ⁊c. quia tales
libenter vt frequenter accommodant. id est
mutuant: sed inuite reddunt. ¶ Iste ex vna
parte clementibus ⁊ suam innocentiam et
aliorum iniusticiam allegantibus non est
dubium quin iustus iudex faciet iusticiam:
hoc promittit Exo. xxij. Si inquit leseris
eos: clamabunt ad me: sicut illi qui appel-
lant a falso iudicio inferiorum iudicum: qui-
bus pro tunc facit iudicium omnibus scili-
cet iniuriam patientibus: in Ps. cj. sicut pa-
tet. D. xij. 37. Quale autem erit illud iudi-
cium patet ex conditiōe vite partis vtriusque
illi a dextris hic fecerunt vigiliam: ergo ra-
tionabile est quod ibi faciant festum: illi ve-
ro qui tunc a sinistris erunt: hic fecerunt fe-

stum: qꝛ duxerunt in bonis dies suos Job.
xxi. Ergo rationabile videtur ꝙ tunc faciāt
vigiliam vt sicut ipsi ordinem peruerterunt
⁊ bonam cōsuetudinem ita eis peruertatur
hoc enim ordo requirit nature: ꝙ motus a
contrario fiat in contrarium. Qui ergo vt di-
ctum est: hic comederunt ⁊ biberunt: ⁊ vane
se vestierunt ⁊ christi membra in omnibus
pretermiserunt: rationabile est ꝙ ibi ordo fiat
contrarius: ita videlicet ꝙ esurientes hic
impleantur bonis ibi: ⁊ econuerso. Et qui hic
christum cum membris suis expellunt vel
excludunt: ibi a domo dei excludantur ⁊ do-
mum non habebunt: nisi infernum: quia fu-
res domum dei non possederunt. Et qui hic
incarcerauerunt ⁊ vulnerauerunt: illuc in
perpetuum incarcerabuntur: et sic de alijs
teste christo qui dicit Matth. vij. quo iudi-
cio iudicaueritis ⁊c. Et in perpetuum famē
patiantur: ⁊ sitim dicente Esa. lxv. Cessa-
bit gaudium cum gaudio ⁊c. non bibent vi-
num ⁊c. Sed nitentur se iustificare: ⁊ partē
suam bonam multipliciter. Uno modo per
14 conditionem status quem tenēt: vel sangui-
nis de quo sunt oriundi. verbi gratia. Si ali-
qui eorum interrogentur quare plus expē-
dunt in equis ⁊ cibis ⁊ robis ⁊ pompis secū-
dum quam terre vel redditus illorum valeant?
Respondebunt ꝙ pro honore seculi ⁊ paren-
tele sue: ⁊ sanguinis sui ⁊ status proprij opor-
tet ꝙ talia faciant: dicunt ꝙ oportet eos li-
beralitatem ostendere: quacunque via ad illā
peruenerint: siue mutuando: siue dare do-
minando: vel quouismodo per furtum vel
rapinam per phas vel nephas: per infamiā
⁊ bonam famam: a dextris ⁊ a sinistris. Qui-
bus respondet dupliciter. Primo: ꝙ melius
esset hic ⁊ sanius perdere predictum hono-
rem: quam iniuste viuendo: ⁊ de alieno hic
magnum habere honorem coram paucis: ⁊
in iudicio amittere honorem corā toto mun-
do. Secundo respondetur: ꝙ tales expense
non ostendunt eos esse liberales vel nobiles
sed magis vilissimos peccati et diaboli ser-
uos: quia dicit decretum: di. lxxxvi. c. fratres
nostri ⁊ c. non satis ⁊ c. dominus cum se-
quen. quod pulchra liberalitas est: que in-
digentibus temperate et non superflue im-
penditur. Sed certe dare histrionibus ⁊ pro-
hibitis venatoribus ⁊ personis turpibus nō
est largitas: sed vicium: sicut patet ibidem.
15 c. donare ⁊ c. sequenti. Secundo iustificant
factum suum: dicentes: quod oportet quod
per talia bona ⁊ robas et largam mensam
amicos sibi acquirant: qui eos ab infortu-
nijs custodiant: et ne etiam ipsimet eos no-
ceant. Quibus respondet Seneca de benefi-
cijs lib. iij. Cum inquit dando egere cepe-
runt: alienis bonis manus inferre cogūtur:
maior atque odia sequūtur eorum quibus ade-
munt: quam fauores eorum quibus dede-
runt. Tertio factum suum iustificare esti-
mant per elemosynas quas dant et multas
missas quas audiunt: ⁊ letanias multas et
libellos quos in capellis suis habent: qui-
bus in parte responsum sit. E. iij. 5. ⁊. 6. po-
test tamen dici: quod tales sunt sicut illi qui
ore suo deum benedicebant: ⁊ in cruce et ca-
pita sua inclinabāt: sed manibus ei alapas
dabant. Una enim manu pectus suum per-
cutiunt: dicentes: deus propitius esto mihi
peccatori: et alia manu bursam dei. id est.
pauperum scindunt: sicut ille qui genufle-
ctando ⁊ confitendo vt fertur: bursam scin-
debat sacerdotis. Quarto cogitant forsitan
quod tunc se iustificare poterunt eadem di- 16
cendo verba: que electi dicent. Esuriuimus
et sitiuimus ⁊c. quia multi qui tunc a sini-
stris stabunt: easdem dum hic vixerunt su-
stinuerunt passiones quibus respondetur
quod licet aliqui illorum easdem sustinue-
runt passiones quas sustinuerunt illi qui a
dextris erunt: non tamen cum eisdem circū-
stantijs ⁊ modis: quia electi illas vel spon-
te pro christo sustinuerunt: vel patienter
pro christo iniuriam remittentes. Reprobi
vero vel eas non sustinent: vel et sustinent:
hoc non pro christo vel cum patientia: sed
pro malefactis suis et inuiti patiuntur. ver-
bi gratia. Primo de his qui talia minime
patiuntur. Nunquid poterunt nonnulli vo-
luptuose viuentes: et carnis desideria se-
quentes dicere. Esuriuimus et sitiuimus
⁊c. Certe verius dicere poterunt. Alios esu-
rire fecimus: et fame mori permisimus:
vt nostra voluptas pluribus ferculis ⁊ di-
uersis cibarijs et potibus ingurgitaretur:
vel si quandoque esuriem et sitim patiantur:
non hoc pro dei amore: sed quia quod ha-
bere vellent: non habent patiuntur: raro
pro amore dei diu huiusmodi patiuntur:
qui ad libitum mane et tarde carnis deside-
ria sequuntur: quia raro ieiunant: qui ante
prandium dum deberent esse in missa: sunt
in foro: et dum deberēt esse in vesperis: sunt
in taberna vel in alijs illicitis spectaculis:
nec poterunt dicere nudus fui: sicut pa-
tet. E. iij. 22. nec sine domo: nec in carce- 17
re pro deo: sed pro culpis suis: nec infir-
mi propter deum: sed propter culpam et
superfluitatem: propter talia medicus ad
eos frequenter vocatur: si de nocte nimis

cenent: ꝛ stomachus in crastino velut sacc⁹ plenus nouas superfluitates recipere nequeat: oportet ꝙ medicus medicinam det euacuatiuam: sed sufficit eis q̃d medicus anime euacuationẽ peccati faciat semel in anno: ꝗ peccatum non tantum grauat cõscientiam: quãtũ cibus stomachũ: stomachus illoꝝ videtur tenerior conscientia: nec dicere possunt in carcere fuimus: nisi ꝓ delictis suis: non pro deo inter saracenos: nisi forte carcerem dicere velint illum diaboli carcerem. id est. obscuram camerã suam: in qua in lectis suis seipsos includũt vsqꝫ ad tertiam vel nonam: talia ibidẽ operantes: de quibus diabolus totum vel magnã vendicat partem: nec pro amore dei pauperib⁹ sepeliendum operam dant: sed potius plures insepultos faciãt: vel qꝛ eos occulte occidũt: sicut fures ꝛ huiusmodi: qui in nemoribus trãseuntes pugilãt: ibi eñ fures esso diunt ꝛ furant̃ Matth. vj. vel quia prece vel precio huiusmodi malefactores iuuant: vel non puniunt: socij furum Esa. j. Ideo talibus congrue debetur mors socij illorũ proditoris talis: de quo Joan. xij. fur erat Judas: et sepultura quo ad corpus Joachim. de quo Hiere. xxij. sepultura azini sepelietur: dominus eius habet pellem: ita mundus iste exteriora bona ꝛc. Quo ad animã vero sepultura illius diuitis Luc. xvj. qui non legitur aliam habuisse domum vel sepulturam: ꝗ̃ infernum. Sic iudicabuntur tam fures ꝗ̃ supportatores ꝗ̃ etiam fautores: vt predicto scripto declaratũ est. Quia teste deo Zach. v. Omnis fur sicut scriptũ est: iudicabitur: nec vana spe decipiantur qꝛ statim deus eos non punit: dicentes misericordia dei magna est: quia pro certo ipse finaliter veniet ad domum furis Zach. v. Et hoc occulte ꝛ quando minus credunt: quia dies domini sicut fur. j. Thess. v. Sicut occulte alijs veniunt: ꝛ furtiue alios damnãt ꝛ furtiue quasi veniunt: ita per boni iudicij equitatem dies domini vt fur ita adueniet cis. ij. Pe. iij.

G.j. **Gaudium est duplex**: vnum temporale: aliud eternũ. Circa que sex sunt attendenda: duo vicꝫ circa primum ꝛ quatuor circa secundum. Primo ergo ostẽditur gaudij temporalis siue in diuitijs: siue in delicijs: siue in honoribus: siue in quibuscunqꝫ querat̃: paruitas ꝛ breuitas. Scd̃o ꝙ maxima amẽtia est illud vel multũ desiderare vel multum deliberare. Tertio ostenditur multis euidentijs celestis ꝛ eterni gaudij magnitudo. Quarto: ꝙ de iuris equitate tm̃ gaudiũ magnũ requirit precedẽs desiderium. Quinto: per que media illud gaudiũ adipisci ꝛ illud precedẽs desiderium impleri poterit. Sexto: non feruenter desiderãtiũ ꝛ non festinantium ad illud pertingere ostenditur stulticia.

¶ Primum patet exemplo: ꝛ confirmatur auctoritate: conuenienti enim exemplo huius mundi ostenditur gaudium in gustu habito de cipho clamatoris: in aliquibus enim terris volens vinum venale in aliqua taberna venditioni de nouo expositum proclamare: vasculum vini cũ cipho in manu per ciuitatẽ portãs: ꝛ valorem eius ꝛ loci in quo inuenit̃ clamãs: occurrẽtib⁹ ꝛ naturã ꝛ bonitatem vini scire volentibus: gustandum prebet: vt per illud gustatum sciatur quale sit in taberna: ꝛ vt eius suauitate gustata in quantitate parua: copia eius feruentius desideretur: datur ergo aliquid: vt per illud residuũ concupiscat̃ ꝛ dat̃ pagne capiẽtis appetitus vt inis satiet̃ in via. Et sic a taberna desiderium retrahatur: quia ita modice dat̃ ꝙ nec eum satiat vel festinat sed potius inflammat ꝛ prouocat vnde talis potio breuis ꝛ parua ꝛ momẽtanea est: sicut gaudium ypocrite ad instar puncti Job. xx. hoc in fine approbabit: sicut pꝫ e verbis Gregorij. M. v. 4.

¶ Ex quo sequi videt̃: ꝙ illud gaudiũ non habitũ: nõ est multũ desiderandũ: nec habitum multũ amandum: nec est in eo sistẽdũ quia non satiat: sicut nec predicta gustatio sicut patet. A. xxvij. 5. sed per istam gaudij pregustationem: non deberet amplius inflammari in appetitu consilium temporalium: per que non satiatur: sed in appetẽdo celestia: que satiãt: iuxta illud: satiabor cum apparuerit gloria tua: in Ps̃. xvj. Ad hoc a deo pregustanda ostenduntur vt predictum est de predicto clamatore: ipso teste Joan. xv. ꝛ gaudium meum in vobis sit: ꝛ gaudium vestrum impleatur: in celo scilicet vbi est fons gaudij. Ad hoc hic nullus aliqualis gaudij defunditur: vt fons querat̃: sicut patet. D. v. 2. Qui enim in riuulo sistit ꝛ gaudet: stultus est: primo propter causam ibi tactam: secundo quia in natura sua non includit materiam gaudij: sed doloris propter eius breuitatem: filio regi nato qui eodẽ die moritur: plus meror patri accrescit: ꝗ̃ gaudij. Sic in proposito nascitur mundi gaudium in merorem Jaco.

iij. suorũ: qꝛ breui viuit tempore suij ipsius quia repletur multis miserijs. ¶ Sed nonnulli istius vite et gaudij breuitatis simul ꝙ eternitatis obliti: hic se diu victuros sperant: et ideo vitam ineternum duraturam minus curãt similes cuidã mulieri de qua narrator ait: ꝙ cum huiusmodi vite breuitatem ꝛ alterius audiret eternitatem: dixit Exẽ. quasi quo sequit̃ modo: bũ mihi est hic: ibi vero nescio quõ est adhuc nollẽ ibi esse: eadẽqꝫ in crastino mortua fuit. In qua morte breuitatẽ vite quam prius non credidit: inuenit ꝛ gaudia q̃ desiderauit: amisit: cum incertitudine illoꝝ q̃ nõ desiderauit. Simile legitur iudiciũ Luce. xij. Stulte hac nocte ꝛc. dicat ergo quilibet illud Thobie. v. quale gaudiũ mihi est: propter gaudij breuitatem: sicut dictum est. ¶ Tertio propter gaudij ꝛ gaudentiũ periculũ. Sicut enim fatuus esset: qui gaudẽs videt nauẽ in qua esset in periculo submersionis vel etiã multas naues ꝛ socios iuxta cũ submergi: ita stultus est qui in hoc mũdo in statu incerto est: in quo facile dãnari põt qui etiam multos in mortiori nam scꝫ angelos ꝛ Judam in ꝓfundum inferni demergi videt et gaudet. Tales reprehendit deus Hiere. xlv. dicens: quos plantaui: ego euello ꝛ vniuersam terram hanc: sicut patet in diluuio. Et tu queris tibi gaudia grandia noli querere: qꝛ ecce ego adducã malum super omnẽ carnẽ: supple sic gaudẽtẽ. ¶ Quarto ꝓpter status ignorãtiã: sicut cecitas causa est tristicie: dicitur enim ꝙ cecus naturaliter est tristis. Et sicut peregrino vie incertitudo: ꝛ sicut citato in causa mortis cause incertitudo: cause sunt tristicie: ꝛ non gaudij. Ita in ꝓposito: qꝛ nemo scit vtrũ odio vel amore dignus sit Ecclesiastes. ix. Et hoc aggrauare deberet istius ignorantie periculum: ꝙ certi sunt vel esse deberent: ꝙ multi dãnãtur ꝛ pauci saluant̃ Matth. xx. Multi sunt vocati: pauci vero electi. Si multi saluarẽtur: magis opinabile esset ꝙ posset esse de numero multorum ꝗ̃ paucorum: paucitas saluandorum: magnam requirit sollicitudinem in volentibus saluari: nec mirum: quia multi pro paruo gaudio transitorio multũ laborant. Ergo a multo fortiori: vt
4 gaudium sit plenum. j. Jo. j. ¶ Quinto: propter huiꝰ gaudij ꝛ sic gaudentium finem: finis illorũ enim erit dolor: qꝛ sicut illi qui totũ gaudiũ suũ in deo vel in ordinatis ad deũ habent: licet frequenter exterius tribulent̃: tñ in fine a deo cognoscent̃: ꝛ mutatione facta tristicia illorum vertet̃ in gaudiũ Jo. xvj. Ita illi qui in rebus gaudent deordinatis. proprium periculum ignorantes: sicut gaudent freneticꝰ ꝛ insani: vidẽtes vincula: nesciẽtes causam: licet ad tempus gaudeant. Extrema tamen gaudij illius: luct⁹ occupat Prouerb. xiiij. Rident in mane: sed flebunt in sero: ad vesperum demorabitur fletus: et ad matutinum leticia: in Ps̃. xxix. scꝫ mortis: quando deus cantabit eis canticum fatuarum virginũ: nescio vos. Talibus enim dicere potest in morte: sicut scd̃m narrationẽ dixit q̃dã cuidã ꝑsone quã mul- Exẽ. tum dilexit: dum ei soli amorẽ suũ seruauerit. Intantum enim ꝙ tunc illã penat̃ gratia exempli vxorem suã dilexit: ꝙ eam vocauit gaudiũ suũ: hic vero de peregrinatione redeũdo: certificat⁹ ꝙ medio tẽpore aliud gaudium quesiuisset: ad ipsam cui occurreret quasi ad omnino ignotã se habuit: cui cum ipsa admirans diceret: non nostis gaudium vestrum? Respondit ille: dũ fuit meũ noui: postꝗ̃ vero fuit vestrum non noui. Quid aliud dicturus est deus tibi: pro eo ꝙ non seruieris domino deo tuo in gaudio cordisqꝫ leticia Deutro. xxviij. sed in alio gaudium quesiens: ideo nomen tuum de libro vite ꝛ de scientia dei approbata delebitur: iuxta illud Ecclesiastes. xix. Qui gaudet in iniq̃tate denotabit̃. id est. de nota libri vite delebitur. Patet ergo ꝙ illi q̃ letant̃ cum malefecerunt: ꝛ exultant in rebus pessimis: de quibus Prouerb. xv. ꝙ gaudiũ est stulto facere stulticiã: nec considerant gaudij breuitatẽ: nec breuitatis periculum vel finẽ: sunt sicut illi qui gaudentes vadũt ad patibulum: ꝛ sicut illi qui gaudent de igne quo comburendi sunt: ꝛ sicut illi qui gaudenter fines faciunt quibus ad furcas trahuntur: ꝛ sicut piscis q̃ cum gaudio hamũ capit: ꝛ sicut mulier que in presentia mariti in his que contra volũtatem ipsius sunt gaudet: ꝛ sicut fur qui cum gaudio furatur in presentia iustissimi iudicis quis non diceret istos esse insanos ꝛ stultissimos: ꝛ male deceptos: ita in proposito tales sunt turpissimi quia voluntarie decepti: quis aliquem de predictis ridentem videns: non diceret stultum esse? Sic in proposito. risum reputaui errorem: et gaudio dixi quid frustra deciperis? Ecclesiastes. ij. Et bene dicit deciperis: quia credis illud gaudium esse quod in rei veritate est dolor. Quia sicut in 5
naturalibus dicimus quod motus speciem et nomẽ sortitur a fine. Sicut etiam in narrationibus dicimus quod finis facit narrationem: ita etiã in actibus humanis necesse

est dicere quod illa actus sunt boni vel mali: quia
quidquid bonum vel malum ducunt finem:
vel illi interiores affectiones sint honorei ma
le: que ad tales ducunt meas. Cum ergo
gaudium in peccato vel de peccato sit inte
rior affectionis motus quandoq; meritus et
expetitorium finis est motus z dolor quia
finis peccati non sit: oportet quod motus il
le et gaudium illorum de quibus Rosh. ar.
finis illorum moretur Philip. gaudium
finis interius qui tenet principium z cy
tharam et gaudent ad finitum organi: bu
cinas in bonis suos finem in puncto ad in
ferna descendet Joan. 21. dolor z meritis
Si ergo cognoscibile est in Lucifer. Non
gaudebes sed flebes omnibus predictis co
fiderans: patet q; iuuenis ille bene respon
dit. S. Aug. 14. de.

Ar. iij. 7 QD denisa terreni gaudij breuitate. z gau
dentium fallacia. ostenderet relictæ gaudij
celestis eternitatem et gaudij magnitudi
nem. arg. gaudentium felicitate. z eo con
trarta. z dissimilia tertia se ponit: claritas
apparerem. huius autem magnitudo z fe
licitas multis euidentijs oliendi potest q;
multa nos inducunt ad credendum eius
magnitudinem exempla multeq; mentita
biles rationes. Circa huius primi z accipitur
in mundialium conclusionem ipsi enim qui
do in aliqua re multum delectantur: conci
piunt et concedunt magnus esse gaudium
illa re ad tuendum frui: z inuenum beleari
in quod omnis fere delectationis alterius
obliuiscuntur: sicut patet. S. 7. Et qua ob
cassione necesse habebunt concedere quod
maius est gaudium in alia vita z in meip.
si extra portã immutesq; maiori dabit de
lectationi in aula z longitudi in carcere.
Si etiam gaudeat de pulchritudine qua
cunq; necesse habet concedere ibi maiori esse
pulchritudinem quia ex quo non facit domui
suam sophisticam apparentem extra z non
existentem intra: necessario sequi videtur
quod maior sit pulchritudo intra q; extra.

Extra. Extat considerationis veraciter relpondere
videtur quidam sapiens: de pulchritudine
domus set requisitum est ibi non solum
celsimus stellatum respicere: sed gallice:
quasi dicere bene pulchra est pars dextra
paries interior quæ pulchrior pars rationem
esse debet. Et quo ram pulchra est pars sini
stra et exterior. Quod enim pulchrior sit do
mus de interius: ratio ma potest tam ex
ha sapientia: qua vult fieri quicunq; fa
ptus: quod maior sit interior q; exterior
pulchrandoexma ex interioribus ornamē
tis: pulchrior est enim sinterius ornamē
ta et picture et imagines. Interius autem
est bonus illa bea et angelus et omnibus
sanctis et illustrata lumine glorie eternus
vero ornatus est planetus et stellis et lumine
solus illustratus quanto ergo beatus erit
ie et anime sanctorum pulchriores sunt illæ
beset quanto lumen gloriæ maius et ge
ne narrverstanto maiorem concedere opo
ret in eo esse pulchritudinem: quia finis
ornamentorum est perfectionem sicut pa
Sapich. 13. quanto ipse dominus est
pulchrior est. Si ergo magi gaudi finis
ad tuendum finis tantum patet ro 1 h. 4. qui
to magis gaudium erit tuendo: et ibi
in gloria fuarde quo dicitur Joan. 8. Ga
audi sunt discipuli vidodominū. Circa
da accipitur de secunda parte vendente
et sanctorum et alia parte emptione: nec
care enim sic huic gaudium concedere
et ipsi illud care emerunt sicut patet. S. ti.
ar. 1. ergo videtur concedendum quod ma
ximus mercator sit in vendendo vm vi
verum valorem: z quod ipsi sanctorum
in emendovel quod gaudium illud magi
fit valoris sed primum non est dare: ergo
concedere oportet: quod sactum est gaudi
magnum in illa aurore Remum. viij.
Certa accipitur e gaudij mitione sic
intum tere: illud enim gaudium in tan
tum magi excellens est. q; sanctorum
apper modici gaudij respiciendi eius ofti
tionem: et vel quasi nihil tenderunt ad
menter sufficiunt enim tantum: q; super an
bones admultiplices ignitas: super rosa an
butare videbantur: solum apper sic illius
gaudij habendi. Multum ergo delectio
in re quod sit delectabat in spe. Si ita dele
erat ara tantum gaudent q; arram nere
rum granum: et vel sicra scriptura delec
ficit. ex. que de talibus loquens ait. Non
est inquit oblectamenti super eodis gau
dium. Quanto magis delectabit: gaudiu
plus de plena gaudebunt solutiones
tes illud Joan. xvj. Gaudium meū imple
cum eis. Quarta accipit e gaudij multi
plicatæ sen gaudiorū multitudine que in
sespo quelibet mumeri: rata ens est gau
dij generalitas: q; nihil est in corporeū in
animo quod gaudia sibi conueniens repe
berur. Et non solum appetitus beatus ha
nabit quantū ad gaudium q; appetit: s;
bipsius e singulis eoū partibus sed etiam
quātū ad gaudium quod amicis suis deli
derauerit: illis ergo quibus est modo fore
ctus debitus ro: defectus multiplicium a

gnoscebit in animacis in amicis: si persue
rauerit bonus sint habebit ibi hijs exactis
imperfectionibus oim perfectionem: illud
inuenimus formandum sine fine creaturel
debitus ac fabricatum sine fabricio: libertate
sine terminare: pulchritudine sine deformis
tate: impassibilitate sine penali tate: pacem
sine coms pentatione: gaudium sine fine
enim indigena: fecerunt sine omni fine
recognitione sine omni ignoratia: visio
nem sine sine omni impedimento: sicut pa
tet. S. 4. ar. 1. Sic ergo in sespsis gaudijs e
tenuis obtenebitur figuet dolor absens. Ela
ter. Nota. 8. vij. articulo. vj. Circuma
accipitur e amore omnium beatoru
exaltatione e gloriscatione: et ex bonis et
gaudijs quæ in aliis videbit. Si enim gau
dium melcumq; magis esset pie videnda
patres vel filios vel amicos maximos in
regnovel ejbus exaltatis omnibus magis erit
ibi vox ratem dignitate amittere non pote
mentis singuli de aliorum gaudijs gaudet
bunt diuersis et illud phil. viij. Fratres mei
bilissimi e desiderati simi gaudiū meum
et corona mea sic illud pauli adhuc mate
ris sanctum charitate predicti gaudium: erat
fratrum gaudiū. Si enim omnes in charita
re existites de bono alioq; gaudebit pro qe
gi omnes facere necesse est gaudijs: illudi
spiritualer spiritualia: profectus z gloria:
omnium alioq; et lentia multo fortiori ra
none per ceri erit in patria: sic nulla ere
te alicui gaudio maioris: sed gaudijs: intas
si enim necesse erit gaudere ex gaudentis
bus. Rosh. 31. q. gaudiū oim erit gaudijs
singulis potentialiter maius et minus oc
tes enim bonū quæ ergo voluerit: situs
gaudium non solum accumulatur z augu
mentis se considerantes eas simus presente
bus: sed et per diuersas et exemplia in scriptu
ris quibus alij post mortē eius pficiunt
et iam ere mecum in obtus bonibus corpo
re: animq; vel alijs quibus ergo bonis in
sespo quibus de quib; predicti est: si enī
ego alijs omnib; alijs cum sis angelorum
et sanctorum z quodcunq; electorum: tu
ejs ibi in eis fu positus ro: habebit gaudia
quæ omnes angeli e electi in celo. Et sicut
ille qui habebit gaudia quæ omnes alij
in tri quærunq; alius beatus q; quātum
videt mirabile sit est rotundus: q; si minor
qui ibi in celo nō habeat ro gaudia quæ
habet omnes qui sunt in celo: hoc non esset
nisi vel gaudiorū numerosum ignoraret
multitudinem: q; vies nō sciret omnia gau

dia sibi quandoquidem vel qz sciret: ro tamen de
gaudijs nō gauderet. Primū non est dare
ficiat ostensum est. S. ar. 17. Secundū ve
ro concederemus sitat cum fidei: ibi quidem
alijs facere potest illud. Philip. j. Secū gau
dij mei vos quia sicut bonus socius z me
bonum gaudet de bono alterius: ita ibi qui
libet de bono ere de gaudijs alioq;. Con
cludit ergo q; quot sunt bona in terra et in
celo: quot eram in licie dei in inferno tot
gaudia habet quilibet in celo de pena eis
damnatorum letatur ita illud. Psa. lxij.
Letabit iustus cum viderit vindictam: sic in
omnibus qui sunt in celo simplet quod pe
tit Rosh. ar. Replent magnitudo omni gau
dio. Cum ergo bona z gaudia omnū alio
rum sine comparatione quasi infinita bo
na z merita gaudentiū virtute: e ibi gaudia
de bonis z meritis propriis resultent mag
gna sint que in sespo imensa: sicut ps. 8.
Cum inuestimo sequi videt: q; gaudia de bo
no in sespo immensa: tanta cum gaudijs
in alijs vitis. 1. que resultant ex bonis ex
alijs videt: maxima et quasi infinita sint
te q; quilibet in illo gaudio dicere potest
illud. ij. Cor. vij. Superabundo gaudio in
bodo de bus que in meritumeo superabun
do in ipse que in alijs videt. Sed ad hec sit
de vocet quod illud gaudijs q; habebit de
bonis in alijs vitis modici erit respectue
tu q; gaudium de propriis bonis z de visu
ne parum augmentabit. Sed illi in vita pse
derationc z visione assimilant filius in
vita ista res amant vel de reipsa gaudent
non sin bonitate vel signitate vel valore q
ipsa res habet: sed sin q; sunt causes
res vel delectabiles. Tales ergo filij de re
rum argenteū in bursa. Patris: z aureū
in bursa alteri: non qua plus valeat: sed
plus ad usū suū: z omodū patris ideo. In ce
lo vero vbi est charitas ordinata alte enim
affectionem ejs: diligēt z gaudebūt dere
bus prout digne sunt ita q; plus meliora
diligent: plusq; de eis gaudebūt ordine quo
dantur z de eo super alia quilibet gaude
bere de meliore seq; plus diuinam partici
pant bonitatem: e de equali equaliter: de
minori minus: hoc enim necessario sequi vi
detur pper maximā cōformitatem quē ere
inter voluntatē omnū e beatoru. Diuina
cum voluntas ordine prefixo ola diligit:
igit oportet q; illi quoq; voluntas in omni
bus voluntati diuine conformāt: sic omnia
diligantur sic eos gaudeant. Ne ergo pa
re de alterq; gaudebit felicitate: sed si manet
fir gaudebit magis super eam Matt. xxvij.

nis vo obijcitur: q2 p dicta videtur q tātū
gaudiū intēsiue habebit minimus sanctus
in celo: quātum maximus: quia dictum est
q omnes fruuntur deo: et gaudent de rebus
sm ipsarū valorē: sed valor illarū in certo et
vno cōsistit puncto: ergo omnes erunt equa
liter beati. Huic rñdetur: primo q nō tm̄
de deo gaudebūt quātum valor eius est: et
dignitas valet: q2 infinit⁹ et immensus est in
bonitate: nec a quocunq3 creatō totaliter cōprehē
di pōt. Jō in illi⁹ immēsitate diuersi diuer=
sitate gaudebūt: ipsoq3 fruuntur sm diuer=
sitatem operum et meritorum et virtutū spe
cialiter theologicarū: scilz fidei: spei et chari
tatis precedentium: sm em̄ illarū intētionē
interiora in prima succedūt gaudia: habēti
enim intētiorem fidē cū cōditionibus, suis
determinatis. §.c. de fide: succedet intentior
et clarior visio: quia visio est gaudium succe
dens fidei: habēti fortiorem et feruoré spem
vicinior succedit et intimior adhesio: maio=
rem habenti charitatem: delectabilior succe
13 det fruitio. Et est de deo qui quidē speculū
vocatur volūtariū in hoc casu: sicut de spe=
culo naturali: in quo clarius vident qui lim
pidiorem habēt oculoꝝ dispositionē. Ita in
illo speculo voluntario: in cuius visione et
fruitione nostra cōsistit beatitudo, iuxta il=
lud Joan. xvij. Hec est vita eterna vt cogno
scant te, et in Psal. xx. Letifica me in gaudio
cum vultu tuo: sm diuersitatem dispositio=
num precedentium operum et virtutū: cla=
rius vel minus clare videbūt. Omnes tñ de
parte sua quā sufficientē reputabūt: letabū
tur: quia videbūt recti et letabūtur. in Psal.
cvi. Secūdo respondetur: q minimus san=
ctus in celo videndo maximū sanctum gau=
dere de visione intensa dei: de hoc q videt eū
sic gaudere: gaudet: nec tamen tantum gau
det: quātum ipse qui intensius videt: quia
non videt ita clare nec fruitur eo equaliter.
14 Sicut ergo simul stant q ego sciam quot
notas musice alius scit: et q gaudeam q tot
scit: que tamen ego in arte illa ignarus ne=
scio: et ideo non tantū gaudeo quātum ipse:
q2 ipse gaudet et de numero: quia scilz tot
scit: et de scientia in se: ego tātum de hoc gau
deo: quia scio ipsum quem diligo illa scire:
et non quia scio ita simul stare videntur: q
minimus in celo sciat q gaudia maximus
habeat: et gaudeat de hoc q tot habet: et q
tam clare deum videt: et tamē q non omnia
sciat vel ita clare videat: sicut ipse: sicut er=
go sciens notas et numerū de vtroq3 gaudet
plus q̄3 ille qui nescit scientiam sed scit nume
rum: ita possibile est q magnus sanct⁹ qui
plus deo appropinquat de duobus gaudēs
quia videlz tantū visioni dei appropinquat
et quia numerum scit bonorum operum de
quibus gaudet: plus gaudet intensiue q̄3
alius qui non tantū appropinquat: scit ta=
men numerū bonoꝝ operū et omnia gaudia
illius magni sancti de quibus omnibus tan
tum sicut ipse gaudet extēsiue: sicut ille qui
gaudet quia amicus tot notas scit: non q
omnem modū habeat in sciendo et videndo
vel fruendo et adherēdo: sed quia scit ipsum
tot modos habere: sicut ergo amicus gau=
det quia scit amicum habere bene: et mul=
ta bona habere: ita in celo quilibet gaudet
de hoc q scit alios gaudere. Et hoc est ra=
tionabile q videlz deus cui ostendat quā=
tum pro singulis facit: vt quilibet de bonis
alterius deo regratietur: sicut faceret mem=
brum pro bonis alteri mēbro datis. Sic in
proposito iustus laudabitur atq3 gaudebit
Prouerb. xxix. Gaudent ergo minimi: quasi
gaudijs maximi: sed non tantū sed ille solū
tantū gaudet: qui tantū deo appropinquat
quia teste sacra scriptura. Prouerbio. xiiij.
In gaudio eius non miscebitur extraneus:
qui scilz non tantū deo appropinquat: nec
tamen de hoc grauantur: quia quilibet ibi
habet quicquid vult: et ideo de parte sua cō
tentatur. Ex dictis ergo patet quomodo in=
telligitur qđ predictum est: q omnes tantū
gaudent de rebus tam increatis q̄3 creatis
quantum digne sunt: q2 si dictum ad diuer=
sos referatur gaudentes: vel de pluribꝰ gau
dentibus quorum vnus altero maior est in= 15
telligatur falsum est: q2 de eodem deo qui in
se eque dign⁹ est: vnus altero plus gaudet.
Si vero de eodem intelligatur gaudente: et de
diuersis rebus in quibus gaudet: sic verum
est: quia sic plus gaudet de deo et deinde de
his que plus a deo diliguntur: et de quibus
deus plus gaudet. Et sm hunc intellectum
fuit dictum: omnes tamen simul gaudent:
implentes illud Esa. lxv. Gaudete et letate si
mul. Si ergo teste exemplo narrationis tan
ta est iocūditas societatis seu melodie vni⁹ Exē
angeli vel gaudij: q cuidam religioso deū
roganti q vnum gaudium ei in hac vita ad
eius desiderium inflammandum ostende=
ret: vnus angelus in forma auis et can=
tans apparuit: et ita eum iocunditate et
gaudio repleuit: q trecenti anni videban=
tur ei quasi vna hora diei: tantum q in illo
solo gaudio delectabatur: q nec famem nec
frigus vel passionem quācunq3 sensit: non
obstante q in loco vbi tales vigent passio=
nes, id est i horto quodā erat: quāto magis

delectabit̄ qui illam gloriosam ciuitatē at=
tingere poterit vbi nō solū de societate vel
melodia vni⁹ angeli gaudebit. Sed de deo
et matre eius et omnibus angelis et sanctis
de loci amenitate: puritate: largitate: pul=
chritudine et de omnibus gaudijs p̄dictis q̄
intra se inueniet: et de omnibus que in alijs
vt dictū est videbit et audiet: nō trecētis: sed
sempiternis annis: ipso hoc largiente: qui
iocunditatem atq3 gaudium dabit in longi
tudinem dierū Ecclesiastici. j. Nota de hoc
§. j. articulo. iiij. vsq3 ad finem.
16 ¶ Tam magnū ergo gaudiū magno acqui
ri debet desiderio. Circa qđ est aduertendū:
q desideriū nostrum de illo gaudio haben
do tria augmētare et inflammare deberent.
Primo mala q̄ hic patimur. Secundo: bo=
na quibus hic vtimur. ¶ Tertio: bona qui
bus illuc fruimur. Quātū ad primū: sicut
sitis facit ceruū desiderare ad fōtes aquaꝝ
et fames falconem facit desiderare predā: et
ad manū dñi sui redire. Sicut etiā labor et
paupertas et miseria peregrinationis: seu
exilij: vel carceris desiderium accēdit ad pa
triā reuertendi: sic etiā spine extra viam: fa=
ciunt viā querere sicut patet. A. xx. 12. Et si=
cut seruus tedia inueniēs cū vno dño: que=
rit aliū magis quietū. Si vero priore cū vno
defectu vel tedio derelicto: cū secundo cētū
inueniat: querit redire ad primum: dicēdo:
ve mihi q2 illū dimisi. Ita in pposito qui
hic habērt famem: sitim quibus hic mūdus
carcer et exiliū est: q̄ in seruitute carnis: mū
di et diaboli multa inueniunt tedia et defe=
ctus: desiderare deberent tali seruitio dereli
cto hic deo seruire: et illic cum eo regnare.
Et si in dei seruitio vnū vel duo inueniant
tedia: penitentiam. s. et laborē: corpus exer=
cēdo vel tentationibus resistēdo: quē qui=
dem laborē q2 diu tolerare non vult: deo de
relicto peccādo: diaboli seruituti se subdit:
sub quo plura et grauiora inuenit tedia: q2
illa sunt interiora in cōsciētia: alia sunt ex=
teriora q̄ min⁹ grauāt: q2 habent interiorē
spem et dulcedinē q̄ ea alleuiant: de quibus
Ro. xij. spe gaudentes: et Coll. j. gaudeo in
passionibus: dicat illud Osee. ij. vadam ad
virū meū etc. sicut pz. A. xx. 11. Et cū inuene
rint amaritudines aduersitates in hijs in
quibus solacia querebāt et gaudia ipsis de
relictis: dicat illud Abacuch vlti. Ego autē
17 gaudebo in deo Jesu meo. Sic enim qnq3
hoies mūdi miseriā et falsitatē petōꝝq3 ex
perti immūdiciam et tediū et specialiter q̄n
morte vicinā estimāt: priorem vitā et ppriā
stulticiā precedentē lamētantes: dicūt heu
q a iuuētute mundū nō dereliquimus: et q
vitā religiosam nō duximus modo videm⁹
q̄3 male fuimus a mūdo excecati et decepti.
Et qnq3 ex tali cōsideratione compuncti: ad
deū perfecte redeūt: in deoq3 gaudere discūt
dicentes illud Esa. lxj. gaudēs gaudebo in
dño. Ad hoc sic eos affligi permittit ad hoc
omnia gaudia hic tedijs esse mixta ordina
uit: vt in ipso gauderent. Ad hoc teste Boe=
tio de consolatione: presens felicitas multis
amaritudinibus respersa est: habēs secum
semper tā mali mixturam scz timorē et dolo
rem: q̄3 breuitatem vt pz inductione in om
nibus in quib⁹ mūdi gaudia ꝯsistere credū
tur: vez in delicijs: diuitijs et honorib⁹. Oē
aūt diuitie has habēt miserias annexas: pz
tā in acquirēdo: q̄3 in possidēdo et amittēdo
in acquirendo, q2 cum magno labore et sol=
licitudine: et frequenter cū remorsu cōsciētie 18
et cū periculo tā corporis q̄3 aie acquirun=
tur: in possidēdo etiā: q2 aut eas auar⁹ pos
sidet: aut largus vel prodigus. Si auarus:
nūq̄3 sine timore possidet: q2 oēs suspectos
habet: imaginat̄ enim q omnes ei insidian
tur: eiusq3 spoliationi studēt: sic tam fures
q̄3 fideles non sine cordis anxietate falsos
estimat: sicut patet. A. xxvij. 21. Nec sine do
lore expendit: q2 expensas auari: dolor pre=
cedit et cōcomitat̄: et sequit̄. Primū pz: quia
anxie excogitans q eum expendere oportet
grauatusq3 q tm̄ vel ex tali causa eum expē
dere oportet: sollicitusq3 quomodo minus
expēdere possit: citius cor tristicia: q̄3 man⁹
bursam tangit: cōcomitatur etiā: q2 idē de=
nari⁹ dum bursam aperit: cor tristicia clau
dit: sequitur etiā q̄n post vini digestionem
et sonni excitationem cor frigescit: et os su=
spirat: cogitans vel q nimis expendit vel
q non ita vtiliter sicut debuit: vel q nimis
care emit: vel q fuit deceptus: vel qđ circa
ingratos qui ei vicem non reddent expēdit
dū ergo auari non solum in morte quando
necessario omnes amittēt diuitias: sed etiā
ante mortem in acquirendo: in possidendo:
in expendēdo quasi modis infinitis torquē
tur: quale gaudium eis afferūt diuitie: im=
mo videntur potius auferre: q̄3 afferre. Si
vero prodigus sit licet in acquirendo cum
auaris simul currat: tamen in possidendo
non tantum timet: quia facit sibi amicos
de mammona iniquitatis: et tamē quantū
ille timet ne amittat vel ne expendere eum
oporteat: tantum timet iste ne nimis parū
expendat: vel ne non habeat quod expēdat:
vnde dicunt libenter expenderemus: si ha=
beremus vnde. Sicut auaris: ita et istis 19

accidit quod videlicet dolor expensas pre=
cedit: cogitando scilicet vbi expensas habe
bunt ad liberum concomitatur: quia videt
q nimis paruum est qd expendunt. Sequi=
tur: quia tales frequenter multa cōtrahūt
de vita: que male soluūt t pluries clamorem
audiūt creditorū: mobilia scilicet z immo=
bilia vendunt: obligant: distrahunt: et in
paupertatem z diuersas confusiones cum
vroribus z filijs cadunt: isti ergo conside=
rantes omnia ista diuitiarū incommoda
tā in acquirēdo q̄ in expēdendo: cōsideran
tes insuper confusionē z tristiciā que sequi
tur quando in paupertate sunt z qd modo
solito expendere non possunt: z q tunc non
honorantur sicut solebant: cum auaris si=
mul veraciter dicere possunt illud Tren. v.
20 Deficit gaudiū cordis nostri. Secūdo pa=
tet q iste miserie: quascunq sequunt dele=
ctationes: siue in esculētis: siue in ludis: si=
ue in quibuscunq actibus corporalium sen
suū querant. Omnis enim talis delectatio
vel habet miseriā z defectum precedētē vel
cōcomitantē vel subsequentem vel omnes
tres simul. Hoc enim patet in omnibus in=
ductiue delectationem enim que in cibis et
potibus habetur: precedit miseria famis z
sitis in re vel in appetitu: in re: quādo reali
ter famescit: in appetitu seu desiderio: quā
do famē desiderat z sitim vt cum maiori de
lectatione comedat vel bibat: concomitatur
etiam frequenter: vel qr non in omnib' pla
cent vel quia timent ne in eis noceāt: sequi
tur etiam frequenter pena: vel quia nimis
comedit: vel qr sana non sumpsit: idē etiam
patet in ludis siue taxillorū siue torneamē
torum z hastiludiorum z omnibus alijs ludis
phibitis: quos precedit timor verecundie
vel amissionis: cōcomitat dolor amittentis
vel nocumēti patiētis: sequit pena vtriusq
amittentis videlicet qr ludū exercuit pro=
hibitum: sicut patebit infra. c. de ludis: qn
quod credebat lucrari restituet: vel pro nō
restitutione eternaliter punie. Idē ptz in
delectationibus que sunt in actibus quo=
rūcunq sensuū: in quibus licet delectatio=
nes querat non tñ illa inuenit: quin frequē
ter in vidēdo: in audiendo: displicentia vel
placētia cū cōditionibus tñ displicētib' do
learq auferēt vocē gaudij Baruc. ij. Ter=
21 tio ptz q predicte miserie: honorum etiam
gaudiū sequunt. Nam si vnus honorat vel
adulat: alius nō facit: z quātū letat de ho
norante: tantū tristat de non honorante et
plus: sicut patet per hoc qd legit Hester. v.
Hest. de Aman q cōuocatis ad se vxore z amicis
narrauit eis magnitudinem diuitiarum sua=
rum z honorū: quō scz rex eū super omnes
principes exaltasset: z quō regina ipsum so
lū cū rege ad cōuiuiū vocauerat: quib' expo
sitis adiecit: z cū hec oīa habeā nihil me hēre
puto quādiu video Mardocheū sedentem
ante fores regias: cuius indignationis cau
sa premittit ibidē. c. iij. serui inquit q in fo
ribus palacij versabant flectebant genua z
adorabant aman: solus Mardocheus non
flectebat genua: nec adorabat. Ecce pl' do=
luit z grauabatur de vno non honorante: q̄
de omnibus honorantibus gaudebat. Sic
gaudiū illud de honorantibus aliorum tristi
cia vnius nō honorantis mixtū fuit. Et nō
solū de nō honorante tristabat: sz etiā ipm
vsq ad mortem persequi nitebat: iste vero
Aman multos in vtroq pūcto habet sequa
ces: qr ex quo incipiunt esse magni in ocu=
lis, ppijs vel officijs z prātib' cōstitutum: tab 22
aliquibus honorant: habētq primas cathe
dras in sinagogis: z primos recubitus in
cenis: z salutationes in foro: z vocantur ab
hoībus rabi: de qb' maniter gaudēt: si ali=
qs tales eis non deferat honores: vel eis pre
vellēt non obtēperauerit tristant: z inimicos
cōquerunt: sicut Aman a qbus sicut ipe Amā
ad vindictam non honorantis prouocant
Ex quibus duobus intantum gaudium de
alijs honoribus miscet in irā exardescens:
q aliorum gaudiorum quasi nihil essent oblui=
scitur: dicēs: nunq ero letus: anteq de illo
ero vindicatus: videns q odium cordis sui
per eū turbari familiā socios z amicos con
tra eū excitat verbis: factis vel signis: vt pro
speritatē eius impediāt: vel vitā abbreuiet.
Sic puocati fuerūt q sanctū Thomā can=
tuariensem occiderūt. Ex omnib' istis pdi
ctis ptz illud Johelis. j. Confusum est gau
diū a filijs hoīm: sicut dicit illud cōfusum
qd est malo admixtū. Causa autem istius
mixtiōis ptz. T. v. 37. Et. G. ij. 32. Deus in 23
hoc ostendit se patrem esse: qui volens filiū
suum a ludo taxillorum nociuo retrahere:
aufert ab eo expensas z lumen: z maritum
qui ab vxore inordinate alios amāte vestes
z solacia aufert: z penis affligit. Magna si
quidem dei misericordia est q nos astrin=
git z impedit q nō impleamus qd cupim'
sicut ptz per dictum cuiusdam phi. T. iij.
18. Et q non solum nos vt animalia pigra
pungit: sed etiā vt curialis dñs robam no=
stram dilaniat: vt ad hospitiū suū nos du=
cat: dicendo illud Luce. xiiij. Exi supple tu
tribulatio: angustia: infirmitas: aduersitas
gaudij quesiti contraria: in vias et sepes

z compelle intrare zc. vt gaudium meū in
vobis sit: z gaudium vestrū impleat Joan.
xv. Si ergo mala predicta nos contristant:
difcamus per ista mala q finem habent fu=
gere mala q fine non habent: z ad illos per=
tingere: vbi dolor nō est: de quibus Esa. li.
Gaudiū z leticiam obtinebunt fugiet dolor
z gemit' ab eis. Si enim hic homines gau
dium haberent perfectū: habēdo quicquid
habere vellent: non viderent eis q tūc habe=
rent motiuū alia desiderandi gaudia: sed
ex quo omne gaudiū mūdanorum tot amari=
tudinib' vt precedētib' patz: mixtum est: ex
quo hic vnus aliū coartat z persequit: vn'
de alteri' dolet z inuidet gaudio. Et ex quo
omne gaudiū hic cito finit magnam habe=
mus causam: illuc nostra figere corda vbi ve
ra sunt gaudia: vbi nullus aliū artat: vbi
vno gaudēte: alius non tristat: vbi non est
fames vel sitis vel defect': vbi satietas vni'
non est defectus vel spoliatio alterius: vbi
nec superbit diues: nec incenditur pauper.
Sed simul in vnum diues z pauper. ¶ Ad
illud gaudium desiderādum ex talibus cō
sideracionib' z defectibus hic inuētis: et ex
nostris quotidianis desiderijs informamur.
24 Multi enim non obstantibus talib' tedijs
in rebus inuentis mūdanis: multū laborāt
circa ista terrena gaudia. Illaq cū magna
sollicitudine licet iuxta sint z breuia: acqui
rere nitunt: z non est dubium: quin illi qui
sic circa defectuosa z cito peritura laborāt:
quin multū laborarent circa terrā emendā:
in qua sine oī tedio habēdo qcqd vellēt cer
titudinalr p mille annos viuere possent: si
talē in vita ista inuenire possent venalē. Si
eīn tūc laborāt circa illā in qua nō hūt cer=
titudinē p annū: nec qcqd volūt per vnū diē
a multo fortiori ratione hoc facerent: vbi
vtrūq hēre possent mille ānis: imo multū sa
borarēt z de suo darēt: vt hic p mille annos
cū solitis miserijs viuere possent. Ergo a
multo fortiori rōne: plus desiderare deberēt
illam terram in qua sub figura dicit Deu=
tero. viij. Rerum omnium abundantia per
frueris: in qua teste Psalmista. Renouabi=
tur vt aquile iuuētus tua Ps. cij. in qua te
ste christo Matth. xiij. Justi fulgebunt si=
cut sol: in qua teste Esa. xxxij. sedebit popu
lus in pulchritudine pacis: in tabernacu=
lis fiducie: de qua dicit saluator Joan. xvj.
Videbo vos: z gaudebit cor vestrum non
cum incertitudine nec mixtura sicut hic nec
solum annum vel per duos annos aut per
mille annos: sed sine fine: quia gaudiū ve=
strū nemo tollet a vobis: in q vbo remoue
tur omne quod gaudium presens turbat:
quia ex illo verbo patet: quod nec ibi erit
breuitas in possidendo: nec timor de nō pos
sidendo: nec dolor in perdendo: qui a nemo
toller a vobis: hic enim qr diuitie: delicie et
honores breues sunt: z multis vijs amitti
possunt qui in eis gaudēt semper timēt: ne
aliqua via ea amittant. Et quodāmodo in
domigerio omniū illorum sunt per quos illa
amittere pnt: ibi vero non oportet q in tali
sint domigerio: qr nemo tollet a vobis. Qui 25
ergo illud gaudiū securum attingit dicere
pōt illud Ecclesiastici. xxiiij. In ciuitate san=
ctificata requieui. z in hierlm ptās mea: in
ciuitate sanctificata cōtra hui' gaudij bre=
uitatē requieui: cōtra timorem: qr in hierlm
potestas mea: cōtra dolorē de amissione vel
de ablatione: illis ergo qui spretis gaudijs
predictis malis permixtis: illa gaudia pu
ra in illa ciuitate adepti sunt: factū est gau
diū magnū in illa ciuitate Act. viij. Illis
quoq euacuato gaudio imperfecto: cū cōdi=
tionib' breuitatis timoris z doloris: dicit
ij. Cor. xiij. Gaudete perfecti estote. ¶ Se= 26
cūdo desideriū de illo gaudio habēdo aug
mētare deberet cōsideratio bonorum quibus
hic vtunt: quia sicut pregustantes ex consi
deratione pregustationis illius plenā desi
derāt satietatē: sicut patet. S. c. c. 2. z. U. iij.
6. Et sicut accipientes arram plenam desi=
derant solutionē: sicut patet. B. j. 5. Ita qui
hic diuitijs: delicijs z honoribus vtunt: in
talibusq nutriunt: ex cōsideratione delecta
tionis z gaudij q in his habent: deberēt ta=
lia desiderare vbi eterna sunt: ipsi enim ha
bentes vnum diem eis multū iocundum in
cōiuijs z societatibus: z quibuscūq dele=
ctationib': fatent dicentes q iocunda esset
talis vita: si semper duraret: quare ergo nō
fatent illam esse delectabilē z desiderabilē:
q semper in talibus durat? Et si talē vitam
qualē habēt quādoq diem semper hic desi
derarēt: quare sempiternam non desiderāt
vitam: vbi semper erit talis dies? Et si non=
nulli qui in quadragesima cibis p illo tpe
cōgrue abūdent: non obstante abundantia
quam tūc habent multū desiderant pascha
vt meliora habeant: ita in proposito: non
obstante q habeant diuitie: delicie z hono=
res: multum tñ desiderari deberet illud pa=
scha qd semp durat: z in quo meliora hant:
et securius conseruant. vñ Augu. de ci. dei
libro. j. c. v. Si inquit multi gauisi sunt ibi
ibi se habuisse diuitias quo hostis accede=
re pōt quāto certi' z securi' gaudere pote=
rūt: qui illuc migrauerūt: quo oīno accedi

non possit. Iterum si auis in cauea vel hō in carcere quantūcunqȝ delicate nutriantur
17 tū desiderant esse extra. Unde quādo auicula illa verno tēpore alias aues audit cātare ⁊ arbores ⁊ nemora videt virescere: naturali quodam impetu caput per cauee virgulas extra ponit: versus nemus oculos ⁊ appetitum dirigit. Et ex hijs que ibi videt vel audit delectabilia desideriū eius appetendi locum ei magis naturalem ⁊ liberorem inflāmat ⁊ augmentat: sicut ⁊ desiderium incarcerati: ex hoc ipso ꝙ in carcere videt aliquid qd̄ eū delectat: vel audit: quod tamen ita clare nec delectabiliter ibi potest videre vel audire sicut posset si esset extra augmentatur ad exitū. Sicut ergo ad istorum desiderium de exitu non impedit per hoc ꝙ in cauea vel in carcere vident vel audiunt delectabilia: sed magis ad exeūdum inflammatur ⁊ prouocatur: ita in ꝓposito desideriū habentium in diuitijs: delicijs et honoribus in carcere huius mundi per ista impediri non debent: quin desiderēt ibi esse vbi ista pleniora habentur: sed deberent ex istis plus inflammari vt amore auis predicte: quando audiunt diuitias ⁊ delicias ⁊ illam iocundam societatem ⁊ melodiam celi quando etiā eius videntvel cogitāt pulchritudinē: ex eius pulchra ꝗ extra ostendit in stellis ⁊ planetis dispositione ⁊ ornatū caput cum mente sursū versus hereditatem suam ad quā creati sunt suspirantes eleuēt dicentes cum Paulo Rom. vij. O infelix hō quis me liberabit de corpore mortis huius ⁊ Phil. i. cupio dissolui ⁊ esse cū christo: q̄ quale mihi gaudium est: qui in tenebris sedeo Thob. v. Et est aduertendum: quod sicut desiderium auis vel incarcerati ex auditis extra ad exeundum attenditur: ita desiderium Pauli ex hoc ꝙ in celo audiuit archana verba: prius fuit raptus in paradisum: ⁊ audiuit archana verba: sicut patet ij. Cor. xij. Et postea dixit verba predicta: o infelix hō quis me liberabit de corpore vt plenius ⁊ clarius videā ⁊ audiā: que tunc
18 vidi ⁊ audiui? ¶ In quo exēplo tertium ptz vicȝ ꝙ bona fide visa: multum deberent desiderium accendere de illo gaudio habendo. Sicut eñ gustato precioso cibo: ille in maiori abūdantia desideratur: ⁊ viliores in cōparatione ad illum paruipenduntur. Ita Paul⁹ gustato illo gaudio dixit: omnia arbitratus sum vt stercora: in comparatione scȝ illius. Sed cū isto Paulo ⁊ sancto quocunqȝ qui gustauit ⁊ vidit qm̄ bona est negociatio eius. Et desiderauit agrum ⁊ emit eū. Prouer. vlti. Et cū Moyse Numeri. xiij. Et cū Josue Josue. ij. Qui exploratores ad terrā promissionis miserunt vt visa ⁊ audita eius fertilitate: populi fortitudinē impugnādo pro illa: ⁊ desiderium in appetendo augmentaret: oportet nos exploratores fidei ⁊ spei illuc mittere: ⁊ nuncios elemosynas ⁊ orationū p̄mittere: ⁊ cū Moyse Deutero. xxxij. in montē contemplationis ascendere: vt illius gaudij ⁊ patrie celestis contemplata felicitate cum predictis fortiter ꝓ illa pugnemus: ipsamqȝ magno affectu desideremus. Et cum Moyse in monte secum moriamur: ⁊ cum Stephano qui postqȝ vidit celos apertos Actuum. vij. Omnia: etiā ipsam mortem sustinuit patienter: omnia sustinere debemus: vt illuc perueniamus in tribulatione multa cum gaudio sancti spiritus. i. Thessa. i. Sȝ multi de quo dolendū est predictis dissimiles: qr cū eis explo- 19
ratoris fidei ⁊ spei non mittunt: ideo illius gaudij magnitudinē minus credunt: qua vero amorem ⁊ bona opera nō premittant minus illā sperant vel desiderant: qui videlicet quia oculo ⁊ visu carent fide: sola desiderant ⁊ amant ⁊ desiderabilia iudicant que oculis vel sensibus patent exterioribus: similes cuidam qui exposita sibi illius gaudij magnitudine quesiuit: vt fertur: si essent ibi canes ⁊ falcones? Et alius in eodē casu fertur quesiuisse: si esset ibi pot⁹: alias delectationes spirituales inexperti solas illas delectationes esse credunt quas corporaliter experiūtur: vel quas corporaliter vident similes in hoc canibus ⁊ falconibus qui non festinant capere predam quam nō vident. Sic ergo cum in honore esset per intellectum: quo debuit supra iumenta oculo spirituali intelligere que non videt corporali: quia tū non intellexit vt natura sua requirit cōparat⁹ est iumētis insipiētib⁹: de quibus verificatꝰ puerbiū qd̄ gallice dicitur ꝙ cor nō desiderat: quod oculus non videt.
Item italicis potum artificiatū inexpertis 20
assimilatur: quia sicut illi solum potum credunt delectabilem quem sunt experti: ita isti qui experti sunt istam patriam: et non illam celestem: ita istam patriam ⁊ illā exilium reputant. Iterum quia hic reputant se magnos ⁊ honoratos: istosqȝ honores experiuntur: ideo illos non desiderant sed de istis ita gloriant ac si essent eterni: dicetes hic scimus quō est ibi nescimus quō est: si possemus hic diu esse bonum esset: ⁊ licet vite breuitatē in aliis experiantur quos quotidie mori vident: qr tamē hec in seipsis minime

ptime experiuntur: experimentū illud secundere putant longam sibijpsis vitam hic ꝓmittentes: ⁊ aliam minus desiderātes. Iterum quia hic experiūtur diuitias ⁊ delitias ⁊ illas non: ideo istis se satiare nituntur: et illas non famescunt: hic tantum comedunt in mane: ꝙ cenam illam atqȝ refectionem ad quam famelicos vocat ⁊ laboratores dicēs. Uenite ad me omnes qui labo. ⁊c̄. Et ego reficiam vos. Non desiderauit ille diues epulo Luce. xvi. tantum se hic repleuit: ꝙ illam cenā nō desiderauit. Et qr nō desiderauit qn̄ debuit: nō obtinuit quādo petiuit. Imitātū repletus prius erat: ꝙ in cena guttam aque sumere non potuit: ita omnes isti qui se hic saciant vel palatum habent infectum: sicut patet. A. v. 6. pro nihilo habuerunt terram desiderabilem: ⁊ ideo in ipsa non gaudebūt dicente deo Osee. ij. Cessare faciā omne gaudium eorum.

¶ Cum in precedentibus ostensa sit gaudij celestis magnitudo: ⁊ ꝙ tam magnum gaudium magnum requirit desiderium: ne gau-
21 dium istud amittatur ⁊ desiderium qd̄ absit frustretur: in presenti articulo ostendere restat qualiter ⁊ per que opera vtrūqȝ tam videlicet gaudium ꝙ desiderij impletio haberi potent. ¶ Pro quo est sciendum: ꝙ multis modis ⁊ medijs illa attinguntur: sicut patet. B. i. 8. Et sicut patet in sequentibus. ¶ Primo ad illud gaudium pertingitur per opera bona que in seipso exercet: sicut ꝑ abstinentiam castitatem humilitatem ⁊ huiusmodi: que dura videntur in patiendo. Et tamen sicut dura medicina ducit ad gaudium sanitatis: ⁊ laboriosa tolerātia mercatores finaliter gaudere facit de lucro: ita sufferentia talium tentationū: que in exercitationū virtutū ꝓcedētū experiet: respiciēs ꝗ ad finē nō meminit pressure ꝓpter gaudiū Jo. xvi. ¶ Secundo per passiones quas pro christo veritate vel iusticia humiliter ⁊ patienter tolerat sicut miles sustinendo: ad gaudiū peruenit victorie. Ergo cū maledixerint vobis homines: ⁊ exprobrauerint ⁊ eiecerint nomē vestrū tanqȝ malū propter filium hominis gaudete ⁊c̄. Mat. v. ⁊ Luce. vj. Et omne gaudium existimate fratres mei cum in tentationes varias incideritis. Jac. i. ¶ Tertio per prouidentiam quam in futurum pro se facit: mercatores videntes ꝙ bona sua quandoqȝ mutari amittunt: volentes diuitias habere certiores sibi pro futura securitate prouidētes: circa immobilia pecuniam suam expendunt emendo terras ⁊ huiusmodi: aliter essent in senectute ⁊ in fine vite sue pauperes. Sic prouidete vobis celum: vt gaudium vestrum sit plenum. Jo. xvj. ¶ Quarto per virtutem fidelitatis quā exercet erga deū ⁊ proximū. Nam sicut apud regem terrenum seruus fidelis dignus est honore ⁊ gaudio: ita apud regem celestem qui dicit Math. xxv. Serue bone scȝ in teipso: ⁊ fidelis scȝ erga deum ⁊ proximū: intra in gaudiū ⁊c̄. Quod per talium virtutum vias ad gaudiū peruenitur ⁊ non aliter: patet per rationem sum-
ptam tam a natura: qȝ ab autoritate. Sicut 22
enim motus naturalis est a contrario in cōtrarium: sicut ab albo in nigrū: vel a sursū deorsum ⁊ econtrario: ita etiam voluntari⁹ motus hominis necessario est abstinētia seu fame ⁊ siti iusticie: in satietatem: a passionū tolerantia: ad impassibilitatem in qua non cadet super eos sol neqȝ estus. Esaie. xlix. A paupertate ad penitentiā ab humilitate ad diuitias delicias ⁊ honores: ab exilio ad patriam: ⁊ econuerso. Ex ista ratione necessario sequitur: ꝙ sicut illa que in contrarijs sunt terminis contrarijs moueantur motib⁹. Sicut patet de lapide qui sursum mouet motu descensus ⁊ de igne deorsum qui mouetur motu ascensus. Cum ergo dictum sit ꝙ illi qui sunt hic in bona paupertate humilitate ⁊ hmōi moueant motu sursum ad terminos his contrarios: vcȝ ad diuitias ⁊ huiusmodi. Oportet ꝙ illi q̄ sunt hic in diuitijs delitijs ⁊ hnōi: quib⁹ abutuntur in acquirēdo vel in vtendo: moueantur motu descensus ad terminos contrarios: ad paupertatē scȝ ⁊ miseriam ⁊ hmōi: quod pulchre ostensum fuit de christo: q̄ de humilitate ascendit ad gloriā humiliauit semetipsum: factus obediēs vsqȝ ad mortē: propter qd̄ ⁊ de⁹ illū exaltauit. Phil. ij. Et de lucifero qui de gaudio quo abutebatur: descendit ad miseriā. Idez etiā ostensum fuit Luce. xvj. in diuite ⁊ paupere Lazaro: quorū vnus de copia descēdit ad inopiam: ⁊ alius econuerso: vnde diuiti dictuȝ fuit. Recordare quia recepisti ⁊c̄. Nota. D. vj. 26. Idem etiam autoritate confirmatur christi Joan. xvj. Mundus autē gaudebit: vos autem contristabimini: sed tristicia vestra vertetur in gaudium ⁊c̄. Qui eniȝ dicit a termino tristicie in terminum moueri gaudij per motum ascensus: quid aliud dicturus: quin etiam a termino gaudij necessario moueatur ad terminū tristicie ꝑ motū descēsus? Teste Ja. iiij. Risus inquit vester in luctū cōuertatur: ⁊ gaudiū in merorē. Secūda ratio sumit a ꝑdicta autoritate: qua dicitur: Serue bone ⁊c̄. Si veritas intraturis sic dicturus est: oportet ꝙ talis sit cui sic dicet.

cturus est. Aliter enim dicto subesset falsitas. Mediantibus ergo talibus virtutibus oportet q gaudium illud intret: de quo Cesarius in ammonitione .xi. Beatum inquit gaudiũ non possidetur: nisi iusticia & pax teneatur: prima enim est quasi radix iusticia: secũda pax: tertia gaudium: ne iusticia nanque nascitur pax: de pace vero gaudium generatur.

Ar. vj. ¶ Ex quo ad illud gaudiũ non attingitur nisi per viam virtutũ & laborẽ bonorum operum patet q maxima sit insania illorum qui vir-
33 tuose non viuunt: nec ad illa gaudia per cõsequens festinant vel multum attingere desiderant. Quorũ primo ostenditur insania. Secundo insanie causa. Primũ patet. Primo in comparatione ad mundi curialitatẽ: multum faceret contra mũdi curialitatẽ qui per regem esset ad eius cõuiuium festinanter vocatus: si se non ornaret vel nõ festinaret. Sic in proposito ad dei cõuiuiũ & gaudiũ vocati sumus: primo per maiores de curia sua. scz per angelos patriarchas prophetas & apostolos: quos misit dicere inuitatis vt venirẽt festinanter: q parata sunt omnia: postremo ipsis tardantibus & negligenter agentibus: sciens q mora traheret periculum: ipsemet venire dignatus est: festinemus ergo ingredi in illam requiem. Hebre. iiij. Secundo p comparationẽ ad seruos diaboli. Ipsi enim ab eo ad diuersas inuitati delectationes & gaudia mala que in diuitijs delitijs gaudijs et mundi vanitatibus querũt intantum circa talia obtinenda sollicitantur & festinant: q vix quietum capiunt cibũ vel somnum. Si g isti tantum festinant ad conuiuium: in cuius fine tam care soluunt symbolũ: & modicũ capiunt: q pro simbolo non contentabitur omnia bona hospitis sui tam mobilia q immobilia capere sed ipsimet hospitem pro modico quod edat imperpetuũ attachiare & incarcerare vult. Primus enim parentibus pomũ dedit: & totius mundi incarcerationem: & plurimorũ exegit damnationem: diuitem etiam illum epulonem. Luce. xvj. Dum in taberna sua sumpsit: ante recreauit: q epulabatur quotidie splendide. Sed cum de taberna sua eum exire oportuit: tanque crudelissimus tabernarius omnibus bonis spoliatus ipsum in inferno sepeliuit. Si ergo miseri ad tale conuiuiũ tantũ festinant tantũque in illo desiderant esse primi & honoratiores: in quo tñ consultius in nouissimo recumberet loco .i. talis delectationis desiderarent finẽ: quantũ confundi deberent q ad dei vocantur cenã: in qua multũ & sp datur in quo hospites de ibidẽ receptis spõtũ nõ dabũt: nec simbolũ soluent: nec aliquid aliud habebũt facere nisi ducere letos dies dicentes illud Apo. xix. Gaudeamus & exultemus & demus gloriã deo q venerũt nuptie agni. Tertio p cõparationẽ ad irrationabilia aialia q gaudia eis propria desiderant: sicut patz .c. c. 27. Quarto p cõparationẽ ad periculũ & penam illorũ: vasti enim regina ad regis cõuiuiũ inuitata: q venire noluit: regnũ amisit. Et fatue virgines minus festinãtes ad hospitiũ ante noctẽ venire: hospitio caruerũt & gaudio: sic perdã ex eis vocẽ gaudij dicere. xv. ¶ Cau- 34
sa vero oim istorũ malorũ que sequuntur ex hoc q nõ desiderãt ne feruẽter currũt ad premia eterna: videtur esse duplex: vel q bona pñtia nimis diligũt: nimisque in illis se sanãt & in eis ɔfidũt: vel q futura nõ sperãt: nec vt deberẽt diligũt. Primũ facit q sunt sicut canes & falcones saciati: qui ad predã nõ festinant. Siquidẽ nõ habẽtes famẽ vel sitim vel nuditatem seu dolorẽ non multum appetũt remedia contra hec que ad libitum habent: nec sciunt quale desideriũ habẽt q his carẽt .j. Re. i. Estimauit eã hely temulentã esse: tamẽ nihil inebriatũ in quo ipse abundauit biberat. ¶ Ex quo sequitur: q nec sciũt quale & quantũ est gaudiũ famelici venientis ad epulas: vel nudi ad vestimentũ: vel pugnantis ad victoriã vel in celo gaudentium de labore preterito: ad modũ venientium ad propria: & gaudentiũ de labore preterito: & dicentium talia per laboriosa pericula lucrati sumus: gustate ergo & videte q nisi videritis: nescitis quantum valet habentem nec quãtũ dedit perdenti. Sap. v. Tunc dicent intra se penitẽtiã agẽtes &c. Tales g peccãtes & abũ-
dãtes in seculo: q propter presentẽ abũdantiam paruipendunt eternam: ingratis & pessimis comparantur operarijs: qui in opere negligentes sunt: quia eis minus larga stipendia pre manibus ante terminũ soluunt. Et ideo lusibus vacant atque potationibus: q ideo ingrati sunt: q contra gratitudinẽ sibi dũ plusque merentur: eis dat ingratitudinẽ cõmittũt: peius operantes ex hoc q melius operari deberẽt. Secundũ facit q sunt sicut illi quibus aliqd promittitur ab homine: cuius dictis nõ credũt. Et ideo in pmissis suis nõ sperant sed quodãmodo indifferenter se habent dicẽtes: grates quãdo habuero: sed tales deũ falsificare volunt: q dicit Jo. xvj. Iterum videbo vos: & gaudebit cor vestrũ &c.

GLoria est triplex vera vana & preciosa: de qua septẽ sunt dicenda. Primo ostenditur in quibus operibus cõsistit vera gloria in via. Secundo in quibus consistit vera gloria in patria. Tertio q p illa in quibus laudabiliter gloriatur q's in via: pertingit ad verã gloriã in patria. Quarto in quibus cõsistit gloria vana. Quinto: quanti sit periculi. Sexto: finis vtriusque. Septimo remedia contra vtranque.

¶ Ad primũ sic procedit vera gloria viatorũ in tribus ɔsistit. Primo in bono testimonio cõscientie bene examinate. Secũdo: in veritate & honestate sermonis. Tertio in executione operis. ¶ Quantũ ad primũ requiritur q testimoniũ cõscientie sit de tribus ad hoc q glorietur in eo. ¶ Primo de fide quo ad deũ. Si enim philosophi & alij mũdi sapiẽtes gloriantur multa scire & videre q saltẽ nõ operantur. A multo fortiori in hoc glorietur q gloriatur scire & nosce me. Hiere. ix. p fidem. i. q salutẽ operatur. ¶ Secundo de spe q̃stũ ad seipsum: sperando vz sibiipsi vitam eternã sicut filius sperat se patris habiturũ hereditatẽ & gloriatur. A multo fortiori filij dei: dicẽte illud. Ro. v. Gloriamur in spe glorie filiorũ dei: hac gloria i vita ista maior haberi nõ potest: sicut patet. C. vij. 6. Sz ad hoc oportet q habeat puritatẽ & alias conditiones: p quas dei filius eique similis efficitur: de quibus dictũ est supra. c. de filiatione. ¶ Tertio de charitate: quo ad primum. si quis multa seminauit: & multa metit in vita ista corporali gloriatur. A fortiori q multa hic seminat in terra pauperũ que metet in terra viuentiũ materiã habet glorie cũ illo q dispersit: dedit pauperibus: iusticia eius manet in seculũ seculi: cornu eius exaltabitur in gloria. In psal. cxj. Quibus conscientia de his tribus testimoniũ perhibet: cõfidenter dicere possunt illud secunda Cor. j. Gloria nostra hec est testimoniũ cõscientie nre. ¶ Quantũ ad secundum requiritur etiam q sermo tria includat: ad hoc q de sermone glorietur. Primo reuerentiam & laudẽ q̃stũ ad deũ: ps. cv. Glorientur in laude tua: cõtra iuratores. Secũdo confessionẽ q̃stũ ad salutẽ propriã. Si scolaris gloriatur de hoc q scit rationẽ reddere de lectione sua: ne verberetur. Et si dispensationis sufficiens redditio & cõpotus facit dispẽsatorẽ gloriari: ita cõfessio cõfitentẽ sicut patz. C. vi. 41. Ergo fili mi da gloriã deo: & ɔfitere: atque indica mihi qd feceris: ne abscõdas. Josue. vij. Cõtra iactãtes se de peccatis suis vel abscõdẽtes q̃ cõfiteri deberẽt. Tertio fidelitatem & charitatis ostẽsionẽ q̃stũ ad primũ: contra mẽdaces & detractores: q gloriantur in sagittis & lanceis. Judi. ix. ¶ Quantũ ad tertium q̃stũ requiritur q executio operis cuiuslibet reddat qd suũ est: ad hoc q de ope glorietur. Primo deo q sunt dei iura & obsequia: q si filio bono gloria est q patri reddat & exhibeat q sua sunt. A fortiori rõne gloria hois ex honore patris sui scz celestis. Eccli. iij. Cõtra subtrahẽtes decimas & obsequia in festis. Afferte dño. &c. in ps. xcv. Scdo sibiipsi tẽperantiã & castitatẽ. Si gloriatur mulier pulchra & vana corã hominibus. A fortiori rõne talis gloriatur de pulchritudine interiori: q ois gloria eius filie regis ab intus. In ps. xliiij. Tertio pmittendo q sunt primi diuitis proximo diuiti. Si enim naturali cõplacentia gaudet membrum in corpore naturali: ex hoc q alteri mẽbro oia cõseruant vel dant q sibi debent. A fortiori ratione in corpe xpi & ecclie si gloriatur vnum mẽbrũ cõgaudẽt oia mẽbra. i. Cor. xij. Contra auferentes vel aliorũ bona iniuste detinentes. Quarto: dãdo pauperi proximo: q si gloriatur quis de ope quo terras hic lucratur. A fortiori rõne: gloria & honor oi operãti bonũ: p qd. scilicet opus lucratur terrã viuẽtiũ. Ro. ij. Ad hoc ergo q de ope suo qs glorietur: opus suũ probet vnusquisque: vtrũ scz q̃tuor predicta in opere suo inueniat: & sic in seipso tantũ gloriam habebit: & non in altero Gal. vj. Si apud mũdũ est magna gloria sequi regẽ terrenũ. A fortiori ratione videtur q est magna gloria de tribus pdictis modis: corde ore & opere sequi dñm. Eccl'ia. xxiij. Sz tñ
in oibus pdictis sicut instrumentum quod- 3
cunque p qd artifex operatur: vel miles pugnat: vel scriptor scribit: non sibi operis laudẽ: sz illi cuius virtute operatur ascribere debet sicut etiam Joab qui virtute Dauid obsedebat rabbath. ij. Reg. xij. quando capienda erat ciuitas: ei misit nuncium vt veniret vt ei gloria & victoria ascriberetur: ita non nobis dñe non nobis: sed nomini tuo da gloriam. in ps. cxiij. Ad hoc enim oẽs hortatur apostolus i. Cor. x. dicens: oia in gloria dei facite. Et ij Cor. x. dicens: qui gloriatur in dño glorietur. Sed heu quidam ei gloriam attribuunt: dũ cum timore ne deficiant operantur: dicentes Domine certum est q deficere & malefacere necesse erit: nisi tu manum apponas adiutricem: q quicqd boni est ita tenent. Sed tamen ex postfacto: occasione a voce adulatoris vel a propria superbia sumpta ita de illo facto gloriantur: ac si nec illud a deo cũ tremore petijssent: nec deus illud dedisset. Talis miseris & parcis datoribus assimilantur q primo aliquid dant: & postea quasi de dato dolẽt quod dederũt: & accipiũt quasi non confidunt de eo cui dederũt: q volens vel gratus vel potens aut curialis sit tantum re-

fundetur: erant enim quę nullum istorum in
loco fuisset potenter: ergo gloriam reddę
deo. Eccle. xlvii. Alij vero penas eternas
nec in facie nec ex positacto quę bene viden
tur operari: sed portius quę malę: defectu
ea fiunt duo attribuunt: defectu enim natura mea
est fragilitas tali conflictationi: tu autem
hoc fuit mihi odiuratum. Aliam gratiā non
dedit mihi deus. Et breuiter non possum ali
ter facere. Si qua vero bona confacere con
tingat illa propter aliquam participationem
malę: quia nullus pē. lxxxvii. Gloria virtu
tis eorum tu es. Et perdito eis itinere tran
mittendo ſq; ere. Odie mij. Tales maledi
cuntur. Vadach. i. Maledictus inquit ſ. ba
ber in gręge suo masculum, & femellā: & vtū
faciens immolat deo: debile: sibi tepre. Zu
dicabit. Mal. i. Sic enim. i. Sic ſque fecerūt vi
rtutem obtulit deo: sicut & illum offerendum
puta proximi, sed deus erā pater per nobis ſi
lium, e non filiū obtulit in cruce. Petimi mi
re puerorum ludentiū & offerentiū ſq dum
capere credunt quibus offerunt retrahunt
deum defraudant. Secundi vero boni pars
re fina. i. gloria totaliter ſpoliant de quibus
conqueritur Job. xix. Spoliauit me gloria
mea: vitā. D. xi. ro.

Art. iij. C Non sic ruſsel gloriā redde deo Ecclesia.
xxxv. i. reddendibus ei gloriā viatorum: red
det gloriam beatorū. Iuxta illud Eccle. xl.
Dante inde ſapienti. Dabo gloriam ſalluet
beatorū quę coruſcabunt ceteris ſicut ſtellę
gloriæ viatorū: quę coelę in quo triplex predi
cta inuenitur gloria viatorū: triplex correſpō
debit gloria beatorum: ergo ſq notes anime ſq
vitio adhęſio fruitio. Et gloriabuntur oſſa
recti coram ps. cxxi. Illi vero qui hec tria
ose obſeruant prędicta quę ad gloriam per
tinent ſeminus. Illuc tuent replenus eſt
gaudio os noſtrum: in ps. cxlvi. Sic ergo re
plearur os meū laudebic ſcg; ve: cantem glo
riam tuā. ibidē qui iterum in ps. Cantabo
e pſallam in gloria. Illi vero qui pudentam
gloriā habent in opere: reddēdo deo ſibippſi
z primo tam diuitiis ſic nihil eſt ab eo an
ferendum: ſi pauper elemoſynam dādo: p
qui ſpectabiles glorificabit. Iuxta illū ſā
lmū. Gloria domini colliget tecq; duplicē
habebunt gloriam in quarto: corporis do
tes: ego eam virtutis in dei expedunt ſenatio
ſes agilitatē subtilitatē charitatē impoſſibi
litatē de quibus habet. R. vij. ar. vj. Gloria
hoc eſt omnibus ſanctis ē: vt in ea delitijs
affluatis: ab omnimoda gloria ei. Ecl. vij.

Art. iij. C Qui ergo prodamus z perfectus inuentus
eſt ſuppl in gloria viatorū: ei illi gloria

eternā feliciet beatorū. Eccle. xxxi. Et bibi
et probatus: ergo ſicut recipiēdo ad ordinē
profeſſionis debet puius pbari in ſtatu no
uitiorum. Ita recipiendo ad ordinem an
gelorum e gloriā beatorū debet puius pba
ri in ſtatu gratie e gloriose viatorū quia ſine
gratia papere ſq nō pōt nec permittur vt ſi
ne cenetur ſuſcipi ētā ad templū ſpōnsa
rome de quo Augu. de ci. dei. xb. vocatus
poterunt intrare nisi per ꝓuptū virtutum
necnō cum vel templum gloriose de quo in
pē. xxvii. In templo eius omnes dicēt glo
riam. nisi pernias predicas: ſicut patriarchas
dā intrandi quarum pte possum ēē. per vir
tutum e tribulationū. Et quo ſic quoniā
chriſtū pati e ſic intrare in gloriā ſuam. Lu
ce xxiv. Et non ſolum chriſtū: ſed e omnes
chriſtianos: ioſue patet. ſ. iii. Non eſt ꝑ
portionē illud. ſ. Cor. xv. Gloriamur in
ſgulti: ſed ꝓpo chriſtū. Et ibidē gloriabor in
infirmitatibus meis: vt inhabitet in me vir
tus chriſti ibidē. a. d. Sufficit vobi gratia mea
tempote nouicia nos: vt inhabitet in me vir
tus ne ſim quasi tas ab eodem beatop. Sce
bat enim ille tance. ꝙ humiliter a deo
per hic ſe haberet: tenendo doctrinam ſalu
nendo penitentiā: e indulgo habitum nou
cienti. e gratiæ diuiſtic de quo Ro. xiij. Indu
mini dñm Ieſum chriſtū: ibidē e bonū ſo
habitu vrende: quo chriſtū cum induit. ſīi.
Et ſic ſumme vestimēto ſalutis: e vestimēto
to gloriæ indaemur ab eodem quod ſic in
duere vestimento gloriæ tue. Ecclā. xlvii.
Dei que et indumentum beatitudinis: fui. Ci
ſo. ſuper epiſto. ad Titum. domū. Gloria
ſol non indiget alijs vestimentis ſi lumē
propriū: vt beati ſui lumine dei. Et non ali
ter: ſic. Et ſuni diuinitus habiti nouitiorum in
mittendis vñ ad aurā e templū nouitiū: e
profeſſione e cursu: e ꝓpio beatitudinis
ta rollatur impius ne videat gloriam de
Eſa. xxvi. Tuc eſt ſit litera. Et auferatur il
tera vero cōis eſt: in terra tenebrarū quidē
ſq ꝓpe ne nouciatur impie gestis. Si non
videbit gloriā dei. Cor. ꝙ apparet dei illam
qui male ſe habuit in ſtatu nouitiorū. Ecce
vel gloriæ viatorū eſſe expellendi ſab ordine
profeſſionis e ſtatu gloriæ beatop. Et hoc vide
videt. ſ. grauū e rationabile qđ ēēter dictū
q; ꝙ male ſe habuit in minoribus officiorum ei
maiori dignitate. Et ſi neſcat vri ed mandem
ſtodire: vbi de roſero: ordinatione eſt roba de
fanticeſſe in ꝓpoſito de illis qui minus
rint hic gloriā viatorū: ꝓpter imperfectio
tudinē quadrupedū Ro. ſ. eſt ſit admittēdi

tate gloriæ ſiliendi dei. Ro. xvii. Qui iniurias
ber vindicauerit. Et ſi hoc ſit eterna ſee mun
di ſſ. de: hoc ipū diuinū indicare ar linimus
quid dicent de his qui hoc facere negāuit
vel conſumuntur qui vult ꝓhumanū placere
placem peccatoris videre: e gloriā ꝓpriam
e hmōi potius ſſ. dei querere: ꝙ de quib? Joā.
xii. Dilexerūt gloriam hominū magis ꝙ dei
contra expſū chriſti. Joā. viii. Ego gloriam
meā non quero: ſi cōſiſū bona quam meam
rium ꝓpo chriſto e gloriā chriſti ꝓpter ꝓ ꝓpo
piā querunt verteur in gloriam. Iuxta illū
Job. xvij. Qui humiliauit ſe ſicut erit in
gloria: videt per rationē a contrario ſenſu
e gloria illa malorū quam querunt peccā
toribus parendo ꝓpter cauſas tacitas ab
Augu. C. xvi. ſe. vertet in confuſionē. Iuxta
illud ꝓbē. xij. Gloria in confuſione ipſorum
qui retinēa faciunt. Aliam ergo libertatem
recipiet e gloriā deſiderantium eſſe ꝓpe
dictus pater deductione dicere oportet ſicut
dixit ꝓpheta exercitus ſuo. Iulius ſeſt? in
libro suo ſerbit de rege ꝓcarij bellante ꝑ
tra rege medeticū: quos de exercitum ſui
vexauit. Scedit vero quieſe ē ait: oū copia
eis dederit quo facto ſilluit eā? dixi condino
ne potuit eligere: eum diuerum ꝓ fortibus
ti inquit non habebitis: mihi fortiter pugnā
do medios vicerit is. Sic in ꝓpoſito: illam
requic coronā e gloriā qui oēs petitionēē
tes dēbo no roba gloriā celebrare: ſi ſtatim
nis cōtra dei inimicos peccatores e peccata
fortiter pugnauerit: e maxime vos quib?
hoc ſtatim e offero ſi ꝓcaliter inſtituor: qz
in illa pugna non coronabiturus nſi qui legi
time pugnauit. Illa vero corona de ſi ꝓ ſe
vij. Gloria e honore coronaſti eum.

Art. iiij. C Ita vero inſpecta bonitate duplicis gloriæ
bone duplex malicia duplicis gloriæ male
apertius videat: iuxta gloriā bonā poſſitam
imediate poſt peccatū gloriam bonā: ma
ſe ponendo ſſ. Chriſti primus eſt vana que
cōſiſtit in rebus bonis: naturę fortunę e gle
Eſt ſignāde malā rectum fundati ſup bonū
fundamentū. Et malē rami de bona radice
bi videt? deficere regula apſt: ſi radix ſancta
ramus. Sic inrūſt? de tuus fundamentū ē ra
dicem poſſunt debaſt? vero ſuper deficiunt ē
fundamēta deſtruunt? ꝓfundius bonum ſe
men ſeminauit in agro ſuo: ſi autē? bonū
ſuperinuenit inimicus eius: & zizania in agro coacus. Sem
na alia ſit? ꝙ ſyrane accepit ille malus semi
nator: quia ſi ita bonis nature a ſi deſcendi
mus: de ſit de ſanguinius aut parēū nobilita
te vel ꝓpter rate ordi in ſupbia ꝑ vana gloria
engiamur de poſſimus eſt indeop. Item ſi. Zo.

vij. Hos patr habemus Vbi de quibus Osee ix. Gloria eoꝝ a parui z ab vtero: z a nostro naturesui de pulchritudine fontis dine agilitate z hmõi cet maniter gloriari facit mor Absalon. Tales sunt sicut qui gloriat de boc q nouer fontes z pulchi, finib; ad paribuld duct: qui sicut Absalon capillo rũ de quib gloriabat occasione suspensus fuit. Ita ista bona nature multis in pacietia z plurib; in alis sunt ruine z perditionis occ casio. Sic ergo gloriari expedit. ij. Cor. xij. Secundo a bonis fortuitis scilicet diuitijs e numerosa familie z exercit; multitudine et hmõi. de quib; in ps. xlviij. Confidũt in virtute sua: z in multitudi diuitarũ suarum gloriant. Multe quidem z peruersitates fit de bñ acq̃sitis gloriet: tanti est ac si gloriaf de hoc q; est in magno onere onust; quod nõ facit nisi stultus: multi tñ cra fini bonis multiplicant: multiplicant tales frequẽter plus incrant: tunia pueribꝰ illud: si equus ab onere ponderoso fuerit ps. Ad rvij. ac. Ide de hoc q; est obligatus ad magnũ z diffrictissimũ cõpotum rõ. Si vero de male acq̃sitis z malis gloriaf familiarius et hac si gloriet de hoc q; furtus in collo suo pomi scã quo ad iudicem ei magna familia vt suspendat buccf. Sic gloriabat ille malus Arpharat de quo Iudi. j. q; gloriabat quasi posita in postera exercitus fuit: et glia quadriga fui bonꝝ. Tertio a bonis gratie seu bonis magis spiritualib; cum tus sunt scientia z̃ speculatiua z̃ practica: ps. Semotis sanctus e tpm̃. quando scẽ de his dommꝰ ad seipsum vel mundũ z non ad dei gloriari facit. sicut ille pharisęus Lu. xviij. Et sicut ille iuuiter gñs talium est fi cut glia potatarũ. ij. ad Cor. xj. Et sicut cande la q̃ alijs lucet: sed seipsam cõsumit: vnde Et 15 luc. xij. et pharisęi tres q̃ssarum illorum in ignominiam mutato. Osee. xiij. patet. ij. a finẽ q; oõs ith gloriant sicut ille vir in laudo q; vocatur botoloroye gloriant se esse inuisq̃ sit parum tract̃ ostendit esse extra: z ille credẽtes esse extra est inuis. Sic in papistis vili q; reputant se in gñs predicrosi bonoꝝ nouãꝝ pro tractu mottis inuẽit se extra scilꝫ credẽtes esse extra ista ecclesiã. Sic bonoꝝ sicut veri pauperes fidei z ignobiles apl̃i mũdi de ꝙb; apl̃ãnos fruit: z infirmi: vos oculi ueri so. Tn illo tractu inuenit esse in veris diuinis z sapientia z fortunidine z nobilitate: sic mutabilis fortuni dine. Esa. xl. Cuilibet ergo tali in illo tractu dici põt illud Ro. ij. vbi est gloriatio tua exclusa est: per in mottractu tractu et. Quid vo in hoc casu facere debeant z predicta bona habẽt: ostendit deus

piere. ix. dicens. Nõ gloriet sapiens in sapiẽtia sua nẽ gloriet fortis in fortitudine sua: nẽ gloriet diues in diuitijs suis. Sed in hoc gloriatur q̃ gloriat̃ scire z nosse me: q; olim amico peregrinam voluntatẽ q̃ plura bona vel in celo vel in terra ppter sum facit potuerunt: ego plus et efficacius q; laterosis figuras: z alijs videntur de bonis fecit bona nature fortune z̃ gratie. q; manie gloriæ q̃ quasi fur mercator z̃ fugiat dicens: non gloriatur ex opibus. Ecce est: q; multos z magnos a mundi gloria spiritualeꝫ ipsoꝝ mercatores. hec ego bonio operib; illum. ipsoꝝ auctorẽ. Sic ergo de quo in vitas habet patrũ q; tanta scire rũ in forma multiplicatio incrarit: z drabelo dãt: omnibus in aere cantando z̃ ad sonum bus. Ecce quomodo defendit ad inferni q; deorum. Dona dñe ecclesiabus: dec pter q; bgn tate spoliatur apostolat: sicut ps per vere ti sumpti ex verbis Ambrosij. Vi. q. i. Cumi nare: qui vnum ex pusillis meis scandalizauerit. negationis: q; christi. pper tacrum. q; dum sl ose scandalizati fuerint in re sẽ. Dec. ex que fructus bonoꝝ operum antequam tem. plum ut. i. bona. Ad unit eis plus ppter vos: ꝙ fructꝰ: z deo nõ curat fructus colligi dos fructꝰ perdere. C Dec est q; mercatores. i. untus facit: ut mercedes bonoꝝ operum alienas: z propinas exaltentur ex eis q; sue inanis dementat mercatores: q; pueris mercedes z nõ emptote petant: nisi dño pro qui sanitate z consumunt opera sua locis. Et tanen in fi ne vite a deo petãt premium bone rebꝰdis bus: recepistis mercedẽ vestram. ibi. Et super mat. bone. ri. q. i. pper hominem is est z in terra perdite: z in celo nõ inuenit. Ta lis inq̃ est bõ qui ppter humanas laudes: ꝙ alis: ppter vanas gloriã cõsequitur. Ergo inquit' quis mise ras z̃ qui mutabilẽ habet dominã. Ita ostendit: et alias passionibus: et quibus rit. z sequitur voluptates: delectatio non bonum habet: sic aũt non ponitur illo quod beatitudo: qñ non potest ab omnibus haberi. Gloꝝ. L. j. q. iiij. Ex quibus verbis pz q; frequẽter nec hic nec alibi remunerantur. Sed ab illis fere in mala gloriæ vtroq; ipsoꝝ pergun ad hoc hominem affociat. Cui bñis Ezeg. in mortal. Ide alijs placere nitit inani gloria frequenter extollit eum q; appent' ve fuisse in mag. in ore soꝝ. Ecclesiast. et cõ ad alumdum. Sunt nimi ad sedendũ z̃ pospicit in ose gñe pcipe alijs q̃ sunt pl' ascendere ni

titur: eo inani gloria de terno cadit: vñ plus nimeri: felicẽ nitrunt: unde plus excedãt vndere plus conatur. Solem ergo summi est bona operã ipse non nimis operando: ne nimis commendet ne apud deum ceciis hat sed potius abiciendat fuse abiciendũ: et 19 delaneũ: ne vnus potentior nec ting q; natus que tamen cum ad hospitium potest. Ita fuerit: nisi eum ostenditur z non ante. Sicut parẽ te. Deus enim ad defendendũ inuia a cognatem ipsum videntem: et ipse videt: q; ipse ra bona vsq; ad tempus mortis in quo in se cuto loco in hospitio est cum toto inidio ostendetur ad laudem illorum qui in la dem mercedis non quẽrierũt. Si ergo quia tunc remunerabit: hic querendum est plate. Unde Crisostom̃ super Ioa. bomet. ij. Cauta inquit dominꝰ placere nos cui terni z alios quere inspectores qui nocere possit r non prodeſſe circumstatoꝝ inspectorum quere pe bebemus. Sed in abdito nomẽ. ij. in teatro habẽs inspectores. bnum angelos r hominem: quare ergo plus hoibus ꝙ deo: vel angelis placere nitem. Cuius vnq; regi affidens filu placere nititur z eiadarium z mus ferum voces attendit: precedentium eñ am peruelus in parte patet. Ro. xvj. a. Zir.v. C Secunda vero est gloria pernicios: q; in quantos consistit punctis vel fatem in alĩ quibus de quamot. primo in peccatoꝝ per pertationeꝝ vt pote in subdito oppumdãs: in unuꝝ in vtandum voluptatibus: exple dio z̃ humilnodi: de quibus Proverbio. ij. Exultant in reb̃ pessimis. Primo mote bus 18 rum fatuet leonum: qui letantur bñ pdas capiunt: z potestati qui in vilibus z̃ minus foldib; plus ꝙ̃ in pulcherrimis piantis. Se cundo mote puerorũ: debites patrem vel matrem mottui letantiũ: et hoc in pena fetico quod fuꝑ corpus tacet. Ita ubi hñres alam mottuã in exteriorib; malis gloriant Tertio mote frateꝝ contra qui infirmi: ad mottẽ cachimus: fe bifoliam: in quibus le ticia est signũ mortis: et ꝙ̃ grauius infir manẽstãto ꝙ̃ inde: z claudat. Sic in ꝑpoſi tione ꝙ̃ ad bicrer frementes: z gnasbetter. p̃ psum corpus accedent. Ergo plus frencici dicendi fuerit: qui gloriatur alam occidunt. Quarto mote dñi a tonitus: qui ruinam sum in cõsilio esse deberẽtati ignoãtes: et iterum in carcere in delectationibus suis gloriãtur qui cum mottaliter peccantiam cunia e consti ho de dãnatum: ideꝫ ecentio finem nec ta tum fuãtatquod de peccato infidelitatis de cit vertaẽtatis: non credit tam mdicatus esse

letantur quia sic desiderium suum complent glo
riantur de facto de quo eternaliter iudicant.
19 Et tales non solum predictorum in gloriando mo
dum vt dictum est tenent: sed excedunt: stultius glo
riando: quia non est brutum quod gloriatur de hoc
quod capitur: et in loco contra naturam suam de
tinetur: sicut patet de aue in pedica: de pisce
in nassa: nec est puer vel freneticus vel dam
natus qui gaudeat sed doleat de hoc: quod ma
nus vel pes vel membrum aliquod corporis
sibi sciditur et canibus datur: nec de hoc quod cor
poraliter damnatur. Ergo isti omnibus sunt stultiores
qui animam que demonibus datur: amittunt: et glo
riantur: quos deus in ps. li. reprehendit dicens.
Quid gloriaris in malicia etc. Sed reuera
eis potest dici illud quod consimilibus dixit salua
tor. Luce. xix. Si cognouisses: et tu vtique fle
res. Secundo in desideriorum longa continua
20 tione. Solent quoque peccatores non solum de facto
malo gloriari sed etiam de hoc quod impune et
sine impedimento in peccato suo perseue
rant. et illam prosperitatem pro magna iactant.
Quando enim peccant: sententia iuste datur: vt predi
ctum est: quamdiu vero in peccato perseuerant: demones
apparitores videlicet inferni ad locum quo iudi
cium suum accipiet: continue ducunt. Congrue ergo
postquam quesiuit dicens: vsquequo peccatores gloria
buntur? Cito post respondet dicens quousque
iusticia conuertatur in iudicium. i. quousque senten
tia iuste data quando peccat in iudicio compleatur:
sicut animalia mactanda per prata amena gaude
ter manum sequuntur cibum dantis: vsque ad lo
cum in quo mactanda sunt. Sic isti gaude
ter mundum carnem sequuntur et diabolum. Et
si illi inimicos sic gloriantur sequantur: quia
malicia excecati more illorum qui velatis ocu
lis suspenduntur periculum suum non vi
dent. Tu qui amicus vel vicinus eius vel qui
curam eius habes et periculum eius vides:
dole dicens sicut communiter de tali dicitur
heu si sciret que ego scio non gauderet et non
zeles gloriam et opes peccatoris. Ecclesiasti. ix.
Tertio in peccatorum preteritorum cordis re
cordatione. Tales enim cum cordis delectatione
solent preteritas cogitare delectationes. Sic
vero gloriantes: stultiores sunt omnibus ho
minibus: vbi inuenitur mater tam fatua: que
21 cum leticia mortem excogitet vnigeniti sui et
heredis et maxime hereditatis per quam ipsa
etiam si vixisset omnibus bonis abundasset
Et tamen isti cum leticia et augmento prece
dentis delicti factum recogitant: per quod
anima heres regni celestis per quam etiam
ipsum corpus omnibus bonis abundasset:
si non peccasset: quibus diuisim dicitur. Pro
uerb. xix. Gloria eius est iniqua. Quarto in
peccatorum ostensione quando scilicet de eis
faciunt narrationes et trufas: vel talia libenter
ter audiunt. Tales sunt deo iniuriosi: sibiip
sis perniciosi: proximis scandalosi: et diabo
lo lucrosi. ¶ Primum patet: quia de hoc glo 22
riantur quod contra deum prius fecerunt: si ergo
prius peccando deo magnam intulerunt iniu
riam: contra mandata eius faciendo: multo
maiorem secundo faciunt: iterum se de hoc
iactando. Si quidem et dominus terrenus ratio
nabiliter plus offenderetur de tali iactantia
quam de facto: quia factum aliquo modo iustifica
ri posset: dicendo quod ex negligentia vel infir
mitate vel necessitate: vel alia de causa hoc
fecisset: vel quia lucrum vel carnalem delecta
tionem ex facto consecutus fuisset. Quod ve
ro de hoc iactet se: omnis talis causa cessat:
et sola malicia in hoc casu locum habet. Ideo
dicit Augustinus in epistola ad comitem: quod nul
lum genus peccati tam abominabile deo est
sicut preterita peccata reminiscendo gaude
re de eisque exultare. ¶ Secundum etiam patet:
quia quis non diceret stultissimum et sibiipsi 23
perniciosum: et suspensus homicidam qui de ho
micidio furto vel huiusmodi coram iustissimo re
ge: vel iudice se iactaret: vel qui iudicem du
ceret ad ostendendum hominem quem occidit vel
que coram seruis iudicis vel regis de tali iniuria
regi facta vel homicidio narraret: vel eos ad
plagam videndum duceret: si crudelis esse osten
ditur quando innocentem occidit: multo cru
delior et peior est quando de hoc et postfacto
gloriatur. Cum ergo hanc infamiam fugerent
ne coram hominibus quos timent se de tali
bus iactarent: heu quare deum non timentes
ne coram eo de luxuria et huiusmodi se iactant
Et si bona temporalia amissa cum cordis amari
tudine et narrant cum dolore: quare amissio
nem dei et patrie celestis et anime propter
gulam et luxuriam et huiusmodi cum magno
narrant risu et leticia: se iactantes quantum
biberunt: qualiter aliquem deceperunt: vel
verberauerunt vel cum quot mulieribus vo
luptates suas compleuerunt: vel aliquod
male factum perpetrauerunt. Et tamen com
muniter de talibus suas faciunt trufas et glo
rias: et multo communius quam de bonis operi
bus. Nec mirum: quia facta talia sunt com
muniora. Et non solum sunt sibi perniciosi: quia co
ram iusto rege et seruis suis talia ostendunt
quibus talia displicent: sicut ex dicto illorum
patet Hester. xiiij. vbi dicunt nosti quod oderim
gloriam iniquorum. Sed etiam quia pecca 24
ta duplicant: et pluribus se peccatorum vin
culis constringunt: quod patet tam ratione
quam autoritate. Ratione patet: quod si peccata

augmentamus: et penis maioribus digni su
mus: quia alios non corrigimus sicut patet
C. cvi. arti. ix. per totum. Ergo a multo for
tiori ratione quia et consentimus. Et iterum
si talia damna tam in culpa quam in pena incur
rimus: alienis complacendo et consentiendo
damnis et delictis: a multo fortiori complacen
do propriis. Si enim sine culpa audire vel
narrare non possumus aliena delicta vbi lo
cus et tempus et persona ad correctionem re
quisita non concurrunt: quia contra charitatem
illius est de quo narratur: cui charitatem in
qua ei obligamur: non reddimus. A mul
to fortiori ratione: propria in consimili casu
narrando delicta: cui plus ex charitate obli
gamur. Et si alio peccante et te consentiente
sunt duo peccatores et peccata: et due ad pe
nam obligationes: vna in agente: et alia in con
sentiente vel complacente: cum iuxta legem
consentientes et agentes pari pena puniendi
sunt: ergo a fortiori ratione te ipso peccante
et expost peccato consentiente et si non sunt
duo peccatores: sunt tamen duo peccata: et
due ad penam obligationes. Cui nulla ra
tione maius peccatum sit: immo peius in pec
catum et damnum et damnationem consentire
proprium: cui priori charitatis priuilegio obli
gatur: quam in alienum. Cum ergo teste beato
Grego. paruum sit malum velle: sed peius de
eis non erubescere: patet quod sibiipsi pernicio
sius est: qui sic teste Augu. peccatum dupli
25 cat. ¶ Tertium etiam patet: quia tales pro
ximum damnificant tam superiorem quam equa
lem et inferiorem. Primum patet vel quia ipse
non corrigendo eos de peccatis suis de qui
bus gloriantur: pro peccato amissionis ad
infernum secum trahit: quia circa eos negli
gens: et in dei seruitio et eius iniuriis vindi
candis verecundus vel timidus efficitur: vn
de tales gloriari solent de hoc quod nullus au
det eos corrigere: in quo gloriantur de supe
riorum verecundia: et propria miseria: quia
scilicet dum a diabolo ligantur: et vincula a
nullo soluuntur: vel quia cum equalibus et
inferioribus de eorum iactantiis et iniuria
mentis et turpibus verbis rident. Sic patet
tam primum quam secundum: quia cuiuscumque sta
tus sit qui cum male gloriantibus et narran
tibus gloriatur: si primi mortaliter peccant:
peccatoribus illorum occasionem et consensum pre
bendo. Alter enim agentes et consentientes
paritas non constringeret penarum: nisi etiam
paritas ipsos inuolueret culparum. Cum er
go auditor occasionem det: sicut patet. D. vi.
xi. et consensum in hoc quod cum risu audit: quis
eum a paritate excusabit culpe: apud homines
namque ille seruus culpabilis dicitur et prodi
toribus consentiens: qui patienter audiret
homines se iactantes et gloriantes de prodi
tione quam domino suo fecissent: vel in futu
rum facerent: fidelis namque seruus in hoc ca
su vel domini sui iniuriam factis vindica
ret: vel verbis iniuriantem increparet: vel vul
tum tristiorem ostenderet: et nequaquam ex cor
de videret: ita in proposito: fidelis dei mini
ster. Illi ergo qui libenter et cum complacentia
audiunt iniurias deo factas et aliorum ma
la: ad corpus christi et ecclesie: primo ostendunt
se non pertinere: sicut patet. C. xij. xx. Secun 26
do se esse deo infideles ostendunt: et pro tali
bus ipsi qui talia eis narrant eos habent: pro
batio. Si quis cogitaret narrare aliquam
iniuriam factam alicui domino: si presentem
videret ministrum illius domini: vel quem
quod eius amicum: vel robas eius portantem: si
eum fidelem domino suo reputaret: cuius par
ceret: et si inciperet aliqua narrare: propin
quus narranti diceret: tace: ibi sedet vnus qui
nullo modo vult mala audire de domino suo.
Si vero ille narrator sciret quod ille auditor es
set magis de affectione inimici domini sui et
etiam de affectione ipsius narrantis: et quod tam
talia libenter audiret: quia domino suo infi
delis esset: non cessaret: sed dicenti tace: respon
deret non tacebo propter eum: quia de par
te nostra est: sic in proposito. Et sic patet quod
talia libenter audientes sunt de quibus loqui
tur ps. lxxiij. dicens. Gloriati sunt qui oderunt
te. ¶ Quartum etiam patet: quod vere sunt diabo
lo lucrosi: quia non solum lucratur glorian
tes: sed et audientes applaudentes: consensum
prebentes: et mala exempla et audaciam ma
le faciendi ab ipsis narrantibus vel narratis
accipientes. Ex quo patet quod sic iactans est
magnus rethe: et pessimus diaboli laqueus
et venator. Nolite ergo multiplicare loqui
sublimia gloriantes. i. Reg. ii. sed rece
dant vetera de ore vestro.
¶ Nolite loqui etc. quia finis talis glorie est
in vita ista confusio et dolor: in alia vero afflic Ar. vj.
tio et pena: primum patet tam in his qui glo
riantur in carnis delitiis ex quibus frequen 27
ter contingere videtur paupertas in rebus
quia teste Salomone qui amat vinum et pin
guia: non ditabitur. Et confusio in persona:
qui frequenter auditum est quod carnis deside
ria sequentes in luxuriis et huiusmodi sine
promotione et honore confusibilem duxerunt
vitam: et lamentabilem attigerunt finem: vnde
scriptura quedam refert de quadam tali mu
liere que cuidam querenti quare fleret? con
grue ad propositum respondit dicens. La Exiij.

sore de amuranda est gaudiu; anni precedē-
tes. Et bene quidem quia extrema fatus gau-
dij lucrum occupat. Diues nanq; tam in pa-
tri gloriantur in honoribus diuitijs z hys
usibus dij in hac qui gloriantur in virtuti-
bus in quibus gloria tam vana ⁊ pernicio
sa tam fugitiua est. q; confitentibus suas ine
lesione penetrat q; in eis semper tacet z non
senuit: quia de illo raro vel nunq; confite-
tur cuius voce vel effectu: quia eandem in
opere ostendunt post confessionem ⁊ amen
ostenderuntes: tamen in opere matrimar pel
sima pestis est. ex causa fere omnium que de-
fugunt malorum quia ex illa radice z vene
noso z nimium femine in visu conscientie:
oriuntur guerre homicida blasphemie iura
mēta inudia z pinus homicidia nanq; ange
lice cupidus modus potest tam pa-
rem ⁊ superiorem neminem nouit: sicuis
er sicut pulcherrimus gallice oritur duo magna
vnum aliquem equitare non possunt q; mas
vult esse aute z alius non vult esse. refrenatur
ergo gloria ipsius in confusione ⁊ in vita sua
qui terrena sapiunt phil. iij. ⁊ Secundum
vero in alio scribo experimur quando con-
tingit eis quod contigit quandoq; incarce
rando vel legando vel infirmo dominetur ho
z gaudentibus de alienibus que seminant
z quem vissone fantastica videntur qui tanq;
certata de his que sentiunt dolentibus ⁊ q
solatur vestis non nisi habentes in nocte si-
quidem meroris clarissime gloriantur. Ma-
tur ille nanq; flamis que tenuis rotam illas
extinguat clarita tem tunc enim dicent ci fa-
tue virgintibus lampades nostre extincte
tur. Et quod magis est dolēdum nanq; tre-
num lucebunt. In illa nanq; de cernitatis il
lud modum lumen quod in eo fuit obscura
bitur quia sicut res aliqua que nocte videa-
tur lucide nature z clare z pulchre effecta
vel vitia esse ostenderentur illa que apud glo-
riosos hic videntur esse gloriosa ⁊ clara ⁊ no
bilia ostendet esse deformia: z non sunt nam
neq; corpus omnium sic deformantium sicut
nus q illoq quos vana gloria dicit hic esse
nutius virtutibus tam irrisibiles bene cer-
natos z nudatos: et diuitie z potentes cet fa-
pientes z omni modo armatos pulla tres ex
pena quam tunc fument offendet esse nudos
pauperes fluidos z omni modo deformatos
ta q illud quod creditur hic esse indumen-
tum vanitatis nobi est ad experimentum ma
dinatas. Et tunc parebit q vana gloria fuco
velut maritos: quemadmodum furua mu-
lier quondam suum cecum vestitum amato-
remq; suum ⁊ nec tm fabulas seu parabolas

vir ille intantum excecatus z deceptus est
q in omnibus a credidit: vt eius in amo-
bus pareret voluntati laboraboatq; sem-
per pto vice bitentione vtem expendere fir-
dunt deceptionesq; quod frequenter intrabat
impleturi: modo qui sequitur. Cum ergo hi
nus ille dominus tam frequenter intraret
ab illa quereret quid ageret: Respondebat
pulchras pato robam: crede mihi quia pul
cherrima habebis ornamenta: quibus mihi
magne vtebit intentionis ⁊ amoris. Quibus
bus ornatus apparebus. Et tempore proe
dente ille filentes appropinquauit dicens. Si
a vero anteq; bene clarefcer. cum adhuc a
nebie essem super terram Joā. 20. cum ea
illa cum roba predicta vestibendum ma
adhuc nudus ageremamfaciendo mihi ei mi
ei fuit de ornamentis vestiuit vel ornarum ef
sibimet ipsi. Quam. iij. propter mul
tur malicias in ch̄o gladus est vbi. xl. Nota
quas ibi habet sine ora fortuna ergo iocu
labor quasi flecte domine fortune in forma
ne ⁊ rota ⁊ ibi pingit: obtinunt ab ea de
bono ad magnas bees clamudē fua ⁊ indu-
nia ola hec ad libitū hic ⁊ nullos nobiles
adclumit sui fuisse: et effet gloriosus ⁊ ho-
nus eo tempore ad credidere dispārere. Et tu
ge simplo fubito clamide dispārere. Et tu
ge simplo z imfero iterum. Et hic nō fili ma
le filo bibimus ad eni cubiculos alios qui
pecuniā eorum ⁊ creditū: vel falsis amicis
⁊ creatoribus deceptī sunt. predicrum con-
nunt ecclesiam: bum amici vitus vel cre-
nostrum bibimus: ⁊ eam pulchra ps
ditum nque non faciunt de eam circa mor
nostrum finera multa expendūt propter mū
nostrum corpus pulcre vestiendum vel mor-
tuum: sanimam nudam dimittunt dumq;
multa tumulara z oblationes circa defun-
cum obsequiat que ad ecclesie vel defuncti
non remanent: vel litatem dum etiam nunc
dū caro vel bonum: vel peccatum quodam
ofhominem excreat: multa ⁊ prominentes
nibus videlicet vel debitas vel honores que
in non solunt: sed mentur tur in facto om
nes se esse offendunt legarederberet ⁊ de pa
mes: sic illa marito ita illos mentes est ic
ret abendendo ergo respectum ad finem sc
cem totum: posset ab eis qui sic non gloria-
ture hendentes: sicut respondit reginalla pano
ma. 8. xv. 21. quia talis cōtra potentum glo
riatur de sit bereme. xlviij. Et ideo illorum
demenitis exigentibus z predictorum falso
rum amicorum contra mortuos fraudulen-

tijs subsequentibus vsse p̄sal. xlviij. Aurri
lium eorum vestra fer in aperbos a gloria eo
rum auxilium eorum qui sic gloriabā
tur ⁊ a tali gloria poti mortem per amicos
rum: essem sanctus ipse tam in interno ego
stimbus tu misericordiam est: q; omnino
eos tuam: vel a pena protegentes non potest
quia reliquerunt alienis diuitias suas in
quibus gloriari fuerit quia videbat ⁊ in vi
rite suas: in virtute diuitiarum suarum glo
riatur in p̄sal. xlviij. de quibus vt falsē opi
nabatur frater eum non redimit. Nec vero
vel filius vel alius amicus debita reddendo
vel abiata retribuendo: sed potius fe excu-
bunt dicentes quod sequitur: redimet homo
quia quando talia dicit eos permittendo ex
cutores eos mittunt: sed nec ipsi solunt
deum placantes. Unde sequitur. Non dabit
deo placationem suam nec homini defuncto
precium relemptionis animē sue. Adeo fe-
quitur de sic peccpto laborauit in eternum
potest ḡ vivere fac? Iterit homo: et eum multi
plicata fuerit gloria domus eius in plalde
illa sappie gloria quia nec secum sumit: nec
eam et mittunt: sic potest intelligi quod fed-
tur. Cum interierit non sumet ea: nec delce-
det cum eo gloria eius.

Ar. viij

¶ Sed misericors deus qui quantum in eo
est neminem venenosa vult perire gloria ta
contra venenū gloue nanq; pharmacie mul-
tiplicata tam avaciam remedijs multiplier
atq; efficaces prouidit medicinas quarum
puma accipitur ex ipsis natura z conditione
rerum de studioq; gloriantur ipse enim ere
ues in se malis permixte sunt: sicut ostenfum
est. ē. 5. 16. cum multis sequentibus: vel qui
tum bonum ad gloriam malum trahitur ma
lum secum mutatum tamen retrahat. Quod
autem malis permixte sunt: patet primo in
rebus in quibus sumus: deceptio in illis que
accipimus certum in illis que credebus sunt
quarto in illis ad quas tendimus.

¶ Quintum patet tam in rebus nos compo
nentibus: ⁊ consistentibus: cum nos com
ponentes sint ex elementis ⁊ qualitatibus ex qui
bus sumus: que dui sine mali admixtione
in nobis non sunt qua frequenter pungit ge
nium flamm: ex ha super alia mixta: z ex
stitanon solū corpo tales inducit infirmita-
tes ad mortem: sed cum spiritualesque ex
abundantia coloris mentem voluptuabilis
melinant. Et quo sequitur quod de multis fa
mitate sue corporis vel animē que tam est in
stabilis est mantes gloriandum: z ei si leno-
ga sic fantes consequi: vbi mens est: infir
magloriandā in non est sic ne de corpora-

ti fortitudine z pulchritudine non solum qz
meritoria pertenta fuit nobilitate z reformi-
tate sed qua alta frequenter inducit. Om-
nis enim gloria talis est sicut qz gloriatur
de pomo exterius pulchro z interius pleno
verminos z putredine: de facco pulchro
z forti pleno scabus z feroubus: de ij. ma-
cha. ij. Gloria hominis ipius stere z vermis
sicut patet. p. vij. ec. Sed enim pis in reb⁹
non nisi vilis z turum z additus causandi⁹.
Causa ro stre sunt duplices spūales z cor
porales. Causa enim spūalis ro totius est
ipa deitas qua vi nobis tuere est ipe
bonis. Causa vero corporalis sunt spti pa-
tes carnales. Contrarior istas duas causas
34 que in nobis bonū nature z vrtutis ad ip
habendo respectū habuerint materia gloie
inmentur duplex causa mala que in nobis
causat malum culpe z penes pirtus sciter
malignus z pernersa voluntas adhis habe
do respectū materia habet humiliationis.
Qui sic gloriscit cognites se pati habere
deū in esse bono z efficiens non bies
esse natura z ela illa se retrahant cogitan-
tes se in esse filo malo patre hic diabolum.
Jo. viij. scientes rede Crisostū super illud Jo.
viij. Vos patre hoc⁹ Abrā q̄ melius est
de esse simplibili genere clarum sieri: z de la
ro genere contemptibiles nasci. Quisdo em
declaro genere clarus nascit tota gloria ela
rificationis eius vpsius solius est nascētis.
Qui autem de contemptibili cōtemptibilio
ri pticulo cōmune est. Qui aūt declaro eō
cōptibilis nascit omnis erpitudo illi⁹ est.
Jdeo melius est pr in re gloriosiur parentes:
q̄ in parentib⁹ gliet: qd. p deffect qui
sordidant mores, genera clara. Aut quid
nocet generato viliosiqm mores adornāt
Quid. plus Cam. z Jacobus filius sim ani
mam factus seruus: aut quid nocuit Abrā
q̄ parrem habuit Ar. z intenti deorum cul
tores. Et optimus pater q̄ maior gloria est
alicui q̄ se filius rustet z seruus corpoes⁹
nostis spūrus q̄ se filius regis: z nobilio
origine sed seruus mente. Dumodo vera glo
ria non attendatur penes origine? vel penes
pium de quo effect penes condicionem pro
pria quia se pulices z alij vermes q̄ ab ho
35 mine originem trahunt: nobiles essent. Sic
etiam pumi puerdum quod est ab optima
arbore. Et diabolus qui est ab optimo deo.
Et Cain qui fuit ab optimo Adamo: fuerit
q̄ est ab optimo grano in se optima essent
Et preterea si primis olim respicias origoni
habeui⁹ q̄ si super alis se gloiscit: attumeq
contemnat: tanq̄ viloremq̄ nula omnes de
eidem parentibus fuit pmis z omnes de
eodem luto. Si enim nobiles de armis z equo
bibes fecit set de luto: causam habent ligo
bendi: sed equo omnes sunt de una mate-
ria: hac pace creatus est gloriatio tua. Se
cundo qua nobiles spūrus: sunt nobiles ty
partem dignioiem. Cum ergo a dignioi de
nominandum sit ignobilis: ignobilitas potius de
condi. sunt nobiles q̄ ignobiles. Dicit ipe
mus in epistola ad marcellam q̄ sola pec-
catum liberras etiam seruire peccatis fum
ma apud deum nobilitas est. Et ideo ma-
nubus. Alia autem nobilitas est bonoꝝ
parum valet q̄ per patrum ereas cuigz
de qua dicit Augu. de ciuitate dei: q regna
mur pentia z pauperie Henricoꝝ. Sed
ven ator animalium z oppressor hominū
z renera sicut a mala rege primo venit mali
tas adhuc ultimus malis edificiones mōles
m tempore nobiles ex primis Cainum.
Secundo ex natura sui quia nobilitas sm
Senecam nihil aliud est q̄ fama antiqua
te. Tertio ex eius effecta: quia sui pedum
Et ge. q. hyalogoꝝ. i. rethj. Nonnulli so-
le nobilitas genero patere ignobilitam
mento. Sic ergo apud mundum nobilis
pcipis non sufficienter probatur per nobi
tatem patris quia dicit lec. Codice. Inmun-
to. nihil de probationibus. l. nec nalatis:
q̄ si probatum me esse ingenuum: z per hoc
volo probare filium meū esse liberum: non
valet probationquia potest esse mas tra-
dita. Ita nec apud deum necquam ap⁹ ni
veritatem rē. Airet quis fi er nobis pau-
deo z rege terreno: sicet parte alterius pare
tis magnam videatur habere nobilitatem
propter tamen ignobilitatem alterius pa-
rentis equa lex z illa est de qua dicit Joan.
viij. Vos ex patre diabolo estis: z desiderii eius
parentem i simultudine terroꝝ in animar
exercere in opere sequuntur nec debet ho
ignobilis. Et si autoritas vel lex bestiarū
to hoc facere cogit: q̄ si ille ignobilis ser
tis conditionis sunt apud mundū dñi in
operibus seruitutis vilibus q̄ materia en
dant redditum. A multo fortiori ratione ill⁹
uiliores sunt filij vilioꝝ seruum: dicit q̄
diaboli vt ipsi sue nequitie sunt ptes. Et ei
maxime laboribus de nocte que sine fama
lantur obsequet grauissimum et danere
ditum maximum: vt deleret propriam: z p
amore dei omnium est ipo bono communi
inferni. Si est voce hominum seruus ei ob
imi q̄ de nre predicta facit operaꝝ z fru
tioni voce veritatis q̄ facit peccatoꝝ ser⁹ est
peccati. Joan. viij. Et haec est seruus pti

ellet qua uno in se maior: q̄ dicit Jhesus
lis q̄ omne animi virgo tanto cōspectu⁹ est
in seruitute malo rū seruitus pec catoꝝ est q̄
quasi sapiens nat⁹ non nuentes sim-nobi
libus. Et ideo nobilis de armis z equo
ter arum parentū honoris z desiderii filij nobilia
illoꝝ gloiatores: iuuitos fuit loco sordidis
a fole illuminatus. Et oibus istis predictis
nobilitas q̄ in his conclusionē e sententia colligit
gitur. Nobilitas ergo nobilitas potius de
condi. sunt nobiles q̄ ignobiles. Dicit ipe
mus in epistola ad marcellam q̄ sola pec-
catum liberras etiam seruire peccatis fum
ma apud deum nobilitas est. Et ideo ma-
nubus. Alia autem nobilitas est bonoꝝ
parum valet q̄ per patrum ereas cuigz
de qua dicit Augu. de ciuitate dei: q regna
mur pentia z pauperie Henricoꝝ. Sed
ven ator animalium z oppressor hominū
z renera sicut a mala rege primo venit mali
tas adhuc ultimus malis edificiones mōles
m tempore nobiles ex primis Cainum.
Secundo ex natura sui quia nobilitas sm
Senecam nihil aliud est q̄ fama antiqua
te. Tertio ex eius effecta: quia sui pedum
Et ge. q. hyalogoꝝ. i. rethj. Nonnulli so-
le nobilitas genero patere ignobilitam
mento. Sic ergo apud mundum nobilis
pcipis non sufficienter probatur per nobi
tatem patris quia dicit lec. Codice. Inmun-
to. nihil de probationibus. l. nec nalatis:
q̄ si probatum me esse ingenuum: z per hoc
volo probare filium meū esse liberum: non
valet probationquia potest esse mas tra-
dita. Ita nec apud deum necquam ap⁹ ni
veritatem rē. Airet quis fi er nobis pau-
deo z rege terreno: sicet parte alterius pare
tis magnam videatur habere nobilitatem
propter tamen ignobilitatem alterius pa-
rentis equa lex z illa est de qua dicit Joan.
viij. Vos ex patre diabolo estis: z desiderii eius
parentem i simultudine terroꝝ in animar
exercere in opere sequuntur nec debet ho
ignobilis. Et si autoritas vel lex bestiarū
to hoc facere cogit: q̄ si ille ignobilis ser
tis conditionis sunt apud mundū dñi in
operibus seruitutis vilibus q̄ materia en
dant redditum. A multo fortiori ratione ill⁹
uiliores sunt filij vilioꝝ seruum: dicit q̄
diaboli vt ipsi sue nequitie sunt ptes. Et ei
maxime laboribus de nocte que sine fama
lantur obsequet grauissimum et danere
ditum maximum: vt deleret propriam: z p
amore dei omnium est ipo bono communi
inferni. Si est voce hominum seruus ei ob
imi q̄ de nre predicta facit operaꝝ z fru
tioni voce veritatis q̄ facit peccatoꝝ ser⁹ est
peccati. Joan. viij. Et haec est seruus pti

gitatiuus oculo: vel forte pernicioſa. Quan
ti ergo bona mentis ad vanitatē deuenerūt
mala ad humilitatem deprimuntur. Ad
manter letatur quando cogitat narrat vel
audit que sunt bona: tristet cogitādo vel
audiendo mala: q cogitantes quę habuerūt
fecit: vel q circa haec expendit voluptatesq⁹
vanitates. Sed heu sunt alij ipocrite q bo
na q̄ fecerunt pro deo libenter cogitāt tacitē
narrant z audiūt cupidi de laudibus q̄ fi
mercuriū vel expendūt et pro deo. Sed quāti
cogitāt vel laborāt vel expēdūt cura delitias
propriates z suas voluptates: quāti libenter
audiūt vel narrant vel quēcūq; modo
ostendūt: libenter plura in illa parte ostendere
possūt tales modi sequunt vestis cuius
dē: qua qui fert: q̄ marito suo quantum fe
rant: subiūpſi robā. Simicis vero e alijs de- Ecclū.
mū suam innamēto: simper caput suum
ostendebat: ornatus. Acc. q̄ de marito meo
de roba vero nihil dicit. Et sic qui gloiā pro
pria quęrit Jo. vij. Jō sic gloiet omnis ca- 40
ro coā illo. I. Cor. i. Quarto ide pater in re-
linis fu finib⁹ ad quas tendunt⁹ per eos ho
bonis sint bone q̄ti ad animā q̄ a carere
huius seculi liberāt: habēt tamē malū pene
q̄ti ad corpus annexū: ii q vere animā non
liberāt quia finem ad cuius gaudia sine
malis pene gmitere: vel potius plene malis
omnib⁹ inuisi non efficit ipsi ofa tam bona
nature q̄ fortune q̄ bona amittūtur ad pe
nam pro illoꝝ abusu transeunt. Quantus q̄
ti ad vanitatē cleuant ad eis abiunctiōnē
ti illud ad humiliatē deprimāt: abusue eo
gitando finem. Cogitatio finē ex quo finis
in quibus gloiat: quomodo vel bona erre
rioꝝ amittet vel deseret: quomodo corpus
pulueriſ⁹ + vermibus z anima pena et de
monib⁹ tradet. Talia enī emplastra crudis
inflationi apposita sommo illā mitigarēt
e fanarent: sicut patet. T. v. ec. Cura fieri
fortū cuiusli ad inflatū. E ne ceu in fronte
surgit fua frigiditate illum mitigatr impe
dit calorem. Sic ergo anima infirmitas que in
oculis incipit vel etiam tumizo ē, qualis
habetur fanatur e confortat loca viridia et
speciulum respiciendo ita ponendo fug cor-
dio inflationē frigiditatem corpotis fes mor
tuoꝝ alios oculoꝝ: z putrefactionibus q̄
respiciendo ea loca e specula sepulcroꝝ et
cimiteriorū viridia. vbi illi qui nos precesſe
rūt sunt sepulti nec ꝛ oculos fanat infirmos
sanos vero in fanitate cōseruat. Et si diligē
ter e intime ꝛ ppe ad cor e oculos cordis po
nantur e ostendant. Jn illis nanq; nec corpus nec animā iuuāt. Et intuitu 42

ergo cordis sollicite cogitandū est: ꝛ a corde
proprio querendū: vbi sunt mali mūdi ama-
tores: qui paru ante nos fuerunt? vbi sunt
mali mūdi p̄ncipes reges comites ꝛ alij ter-
rarū dñi qui cum superbia ꝛ magno appara
tu ꝛ equitatu vixerunt qui canes multos et
multam ꝛ malā familiam nutriebant: q̄ ma
gna palatia ꝛ maneria multa ꝛ terras latas
cū multis redditibus possidebāt: ꝛ corpora
sua in delitijs ꝛ voluptatib⁹ gule ꝛ luxurie
nutriebant: qui subditos ꝓ predictis nutriē
dis dure ꝛ crudeliter regebāt ꝛ excoriabant
vbi insuper sunt falsi mūdi sapiētes iudices
assessores aduocati ꝛ iuratores atq3 periuri
patrie ad infernū ductores: q̄ pro munerib⁹
deum ꝛ regnū celorū vendebāt ꝛ infernū eme
bant? vbi iterū sunt vsurarij qui sciebant de
obolo denariū ꝛ de vndecim duodecim face-
re: ꝛ de modio frumenti vel eius valore duos
vel tres facere: ꝛ falsi mercatores: qui homi-
nem in facie decipere sciebant: dicit enim q
nō est magisterium decipere hominem in ab
sentia: sed in presentia. In quo facto ipsi se
esse magistros ostendunt: ꝛ crudeles execu-
tores: qui super dolorē mulierum mortuoꝝ
addiderunt: vbi sunt mali viri ecclesiastici:
qui pessima populis exempla prebebāt? vbi
superbi: vbi inuidi: vbi luxuriosi ꝛ gulosi et
ceteri criminosi vel quid omnib⁹ ꝓdest pre-
dictis in corpore vel anima ꝛ exteriori sub-
stantia: vel fortuna: ista oia diligenter cogi-
tāda sunt: ꝛ sollicite: que si cogitaueritis: in
uenietis q de diuitijs delitijs ꝛ huiusmodi
nihil habent. Corpus etiam vermes habent
sicut videtis. Si vero de anima dubiam ha-
bueris questionem. Respondetur Job. xxj.
Ducūt in bonis dies suos ꝛc. Hec cogitem⁹:
ꝛ ne nos similia agamus inuestigandū est.
42 Nota. M. xj. 24. ❡ Que omnia si diligenter
inuestigentur: inuenietur ꝛ oculo fidei vide
tur: q mirabilem fecerunt cōmutationē seu
mercationem: quia istud seculum quod ha-
buerunt ꝛ celum quod habere potuerunt ꝓ
breui desiderio hic ꝛ in inferno alibi cambie
runt: vbi cū magnis palacijs ꝛ pulchris au-
lis ꝛ cameris ꝛ picturis ꝛ odoriferis balneis
ꝛ mollibus lectis ꝛ lasciuis amplexib⁹ ꝛ ma
gna familia ꝛ largo dominio qui hic male
acquisierant vel quibus hic contra dei ho-
norem ꝛ propriam salutem vtebantur: habe
bit anima loco palacij ꝛ aule: vel camere ꝓ-
fundum inferni lacum cum his qui descen-
dunt in profundum laci. Esa. xiiij. Corp⁹ ve
ro artum in terra puteū: pro odoriferis bal-
neis: habebunt ibi balneum omni balneo pi
ceo ꝛ sulphureo nigrius ꝛ fetidius. Esa. iij.

Pro suaui odore: fetor: pro lecto molli lectū
omnibus clauis ꝛ spinis habebunt amario
rem ꝛ duriorem: pro amplexibus inordina-
tis amplexus ibi habere poterunt titionum in
fernalium. Sicut patuit de milite cui de-
mones post mortem omnia que exercuit in
vita ministrabant in contrarium ꝛ conuerte
bant ad penam scilicet pro mulieribus buf-
fones ꝛc. pro magna familia ꝛ sequentium
multitudine: corpus vermium ꝛ anima mul
titudinem demonum habebit: ꝛ pro largo
dominio: artus vtrisq3 ꝛ eternus erit carcer:
pro diuitijs paupertas: pro delitijs pena: pro
honore miseria ꝛ contemptus: pro risu flet⁹
pro gula ꝛ ebrietate fames ꝛ sitis sine fine:
pro ludo inordinato ad taxillos ꝛ huiusmo
di: tristicia. Et pro tormento quod alijs in-
tulerunt ad tps: tormentum eternum habe-
bunt. ❡ Si animas infirmas sanare vel sa-
nas conseruare volumus: illos cum mentis
oculis respiciamus: ꝛ illorum fortunam de
quib⁹ dictum est sollicite cogitemus quo-
modo eis pessime accidit: qui paucis annis
vl' breuissimo tēpore elapso nobiscū fuerūt
comederūt ꝛ biberūt ꝛ luserūt ꝛ riserūt in di
uitijs ꝛ voluptatib⁹ vitam duxerunt. Ecce
ste deo. Job. xxj. Et Baruch. iij. Ad infernū
descenderunt. Quid eis prodest breuis le-
ticia: inanis gloria: mundi pompa: magna fa
milia: false diuitie: ꝛ quicquid hic finem ha
buit. De quibus nota. D. j. 5. Ubi nunc ille
vbi locus. vbi iactantia: vbi leticia: vbi lasci
uia: vbi diuitie ꝛc. que notantur. M. xj. 94.
Respondetur. Sapien. v. Transierunt om-
nia velut vmbra ꝛc. Et Esaie. xxiiij. Respon
detur: quod cessauit gaudium timpanoꝝ
quieuit sonitus letantium: cum gaudio nō
bibent vinum amplius. Nec etiam alia fa-
cient que facere cōsueuerunt: hec cogitans di
cant cum ps. vij. Gloriam meam in puluerem
deducat scz cogitatio mea gloriam quippe
mundi huius in puluerem deducit: que sol-
licite cogitat quomodo in puluere ꝛ miseria
finietur. Qui cogitat q sicut predicti nullū
cōmodum habent de oīb⁹ de quib⁹ hic inani
ter gloriabantur: ita nec ipse habebit: non est
aliquis quin cōcederet q predictis iā dam-
natis nihil prosunt omnia predicta in qui-
bus male gloriabatur. Et quare ergo in lecto
suo a sumno excitatus nō cogitat q ibi alij
cogitabūt de eo quādo de illorū fuerit socie
tate separatus: quare iterū nō cogitat quid
sibi valebūt omnia ista: qñ ipse fuerit dānat⁹:
q etiā turpe erit corā toto mundo in frōte
oia petā ostēdere. ꝛ fardellū malorū acquisito
rū portare. Si ei hoc de alijs ꝛ nō de seipso co

gitat gloriā aliorū ꝛ non suā in puluerē de-
ducit. Talis potest dicere gloriam meā ꝛc.
Nota. M. xj. 101. Et reuera videtur q pauci
hoc dicere possunt: q3 pauci sūt q̄ de alijs exē
plum accipiunt: sicut patet. E. vij. 17. Sz de-
sideria sua sicut illi qui in inferno sunt seq̄-
bantur sequuntur: immo multi illorum pe-
iores sunt illis quorū corpora in puluere cō
uersa: viuos si loqui possent rationabiliter
reprehendere possent: qñ per cimiteria vbi ia
cent transeunt ꝛ dicere. O miser hō: quid cu
piditates ꝛ voluptates tantū queris? quare
es tanta malus. Ecce miser attende me: ꝛ co
gnosce te: quod tu es: ego fui: ꝛ qđ ego sum:
tu eris: sicut oia mea transierūt: ita omnia
tua cito transibunt: scito q si mortui verau
ter sic alloqui possent: si loquendi facultas
adesset ita diceret sanus est tamen q ex eorū
statu simus premuniti: q̄ lingua ꝛ q eos iā
sepultos videntes: eis qui nobis loqui non
possunt ad nostram vtilitatem loquamur:
dicentes: nonne isti sunt qui aliquando pro
cupiditate currebant ꝛ laborabant: q̄ superbe
vixerūt q̄ pugnis luxurie ꝛ gule ꝛ ceteris vi
cijs seruiebant: ꝛ nūc nihil est ꝯtum ad cor-
pus nisi pulueres vermes ꝛ ossa: ꝯtum ad
animam: pene. Heu nos miseri: si sic vixeri-
mus: sic erimus. Sic gloriā propriā in pul-
uerem deducant. Nota de ista materia. S. v.
1. 3. Sed forte cimiteriū respicientes: tales
eis cogitationes minime faciunt: quia nul-
las animas in inferno estimāt: quorum cor
pora ibi sepulta conspiciunt. Sed reuera si
cut temerariū esset iudicium dicere de hoc vl'
de illo q in inferno esset ita vbi multitudo
sepulta est: erroneum videtur dicere quod
nulli illorum damnati sint. Si enim veritas
asserit illum diuitem. Luce. xvj. in inferno se
pultum. contra veritatem loquitur qui eis
similes vel peiores in vita ꝛ in morte in in-
ferno esse negat: sed multi peius viuunt: q̄
euangelium recordetur ipsum vixisse: quia
non legitur aliena rapuisse: nec cum alienis
mulierib⁹ peccasse: sed sua non dedisse ꝛ glo-
riose de suo vixisse. Ergo multi maiorem ha
bent penam. qui pro speculo de quo mentio
est facienda: sufficiunt. Ex quo sicut iā ostē
sum est omnes res vl' bona de quibus hoīes
gloriantur defectum includunt: que veram
gloriam in eis ponere impedit: ꝛ docet non
esse in eis gloriandū: optimū cōsiliū ꝛ reme-
dium secundū Criso. super Jo. homel. xiij.
est istam gloriam spernere: ꝛ aliam querere
sicut loquitur terrenas diuitias propter maio-
res: ꝛ vitam hanc propter meliorem: ita glo-
riam hanc propter eternam que est sine de-

fectu: ꝛ mixtura mali: que est i christo Jesu
cum gloria celesti. ij. Thimo. ij. ❡ Secunda 46
medicina seu remedium ꝯ vanā gloriam ac
cipitur penes recipientis efficaciam: q vide
licet eam corde recipiens cito ꝛ expedite eam
expellat: sicut dictum est de cogitatione. C.
x. 2. quia sicut ventus ex vna parte intrans:
ꝛ statim ex alia emissus: dominum non pro-
sternit: ita nec vana gloria si mensuram nō
excedat de quo. ij. Corinthioꝝ. x. nos autem
non in immensum gloriamur: sed secundū
mensuram. Secunda accipi potest ex omni
creatura: omnia metalla seu minere quan-
to maioris sunt precij: tanto profundius ab
sconduntur: in signum q opera quanto me-
liora: tanto plus abscondita sunt: ne ad va
nitatem ostendatur. Octauianus etiā im
perator homo saracenus in tantum vanam Exem.
gloriam fugit sicut legitur in passionario
in hystoria natiuitatis christi: q postq̄ a
sibilla de christi natiuitate informatus fuit:
dominum se vocari prohibuit. Angelus etiā
in Apocalipsi nos hanc fugere docuit: quā
do a Joanne adorari noluit. Postremo hoc
etiam docet ipse creator: de parentela pau-
pere nascendo: in presepi quiescendo: qui eū
facere regem voluerunt fugiendo: in omni
bus verbis ꝛ factis suis exemplum ostendē
do: ꝛ dicendo. Ego gloriam meam non que-
ro. Johannis. viij. Nota aliud remedium.
S. iij. 13.

Gratia dei. Primo ostē- G. iij.

denda est vtilitas in habente. Se-
cundo quomodo haberi ꝛ acquiri
poterit. Tertio quomodo habita in opere
ostendi ꝛ in esse conseruari debeat. Quarto:
pena non bene vtentium gratia eis conces-
sa. Quinto ostenditur q non est defectus in
deo: quin omnes gratiam habeant eamq3 cō
seruent: ꝛ in vsu ꝛ in opere ostendant. Sexto
ostenditur in quo huiusmodi sint defectus.
Septimo: quare actualiter malis offertur
vel futuris malis datur: qui ea abuti vel eā
amittere volunt.
❡ Quantū ad primū est sciendum: q gratia Arti.
quinq3 modis se h3 ad hoīe3 cui aduenit: ꝛ sm
hos quinq3 modos quinq3 ei cōfert vtilitates
Primo se h3 ꝑ modū luminis preuenientis 1
vel superuenientis homini existenti i loco ob
scuro: quod quidē aerem purgat: tenebras
expellendo sua claritate: hominē circūdat ꝛ
letificat. Sic gratia hominē existētē in tene-
bris peccati originalis vel actualis: preue-
nit, sua claritate eum circundando: se ip-
samq3 ei offerendo: ꝛ quantum in ea est

peccatorum tenebras de anima expellendo.
Et ſm hoc dicitur gratia preueniēs nos: ſci-
licet in peccatis exiſtentes vt iuſtificati gra-
tia ipſius heredes ſimus ſm ſpem vite eter-
ne. Thitū .iij. peccatorum tenebras pri⁹ ex-
expulſis. Secundo ſe habet per modum ſa-
nantis ⁊ docentis. Primū patet: quia ſanita
tis contraria: peccatorū vcz moleſtia ⁊ tene-
bra per preuenientē excluſa: incipit ſanitas
2 ⁊ claritas in anima. Secūdum etiam patet
ꝙ ſicut oculus mediante luce diſcit quid ſit
intus vel in libro vel extra in domo: ſiue no
ciuū ſit vt fugiat: ſiue vtile vt appetat. Sic
anima mediate luce gratie diſcit ⁊ videt q̄d
ſit intus in conſcientia bonum vel malum:
nigrum vel album. Quid etiam ſit extra in
locutione vel operatione nociuū ⁊ fugiēdū
vel vtile ⁊ proſequendum. Et ſm hunc effe-
ctum vocari poteſt gratia initians. Qui eñ
alium informat quomodo malum fugiat ⁊
bonū eligat: bonū in eo quodam modo ini-
tiat. Sic gratia que idē in nobis facit: ſicut
patet per hoc ꝙ de illa dicitur ad Thi. ij. Ap
paruit inquit gratia ſaluatoris omnib⁹ ho
minibus: erudiens nos vt abnegantes ipie-
tatem ⁊ ſecularia deſideria q̄ntum ad fugaꝫ
nociui: ſobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamus in hoc ſe
3 culo: q̄ntum ad proſecutionem vtilis. Ter-
tio ſe habet per modum confortantis: ſicut
enim tenebris de domo vel infirmitate de cor
pore expulſis: ⁊ viſo quid agere vel quid fu-
gere debeat: contingere poteſt ꝙ ille qui eſt
ſic illuminatus vel in quo ſanitas initiatur
timeat propter aliqua que ſibi dura videnẗ
malum fugere: vel bonum proſequi ſanita
tem: quod bonum videt: ⁊ quam ſanitatem
habere incipit. Neceſſariū ergo ⁊ conſequēs
videtur: ꝙ medicus vel amicus eū ad fugiē-
dum malum: ⁊ viriliter ad proſequendū bo-
num: animet ⁊ confortet: ⁊ proficere faciat in
incepto. Sic ſpiritualiter multi in gratia vi
dentes quid fugiendum: faciendumq̄ fuerit
ad hoc vt ſanitas perfecta haberetur: trepi-
dauerunt timore vbi non fuit timor: quos
amicus vel medicus noſter mediante gratia
confortat. ij. Timo. ij. dicens. Tu autem fili
mi confortare in gratia: que eſt in chriſto te
ſu. Et q̄ntum ad hunc effectum vocari poteſt
gratia proficiens: quia illum cui ſic aduenit
velle ⁊ efficaciter operari ⁊ proficere facit.
4 Quarto ſe habet per modum ducentis diri-
gentis adiuuantis: ⁊ cooperātis: quia ſicut
corporaliter bonum initians: in initioq̄ ad
proficiendum confortatus: quādoq̄ indiget
in via: vel peregrinatione vel nauigatione
quam incipit: directione ductore ⁊ coadiuto-
re: ad hoc ꝙ illam contineret: beneq̄ in illa p
ſeueret: alioquin poſtq̄ nauigationem vel
peregrinationem incepit rediret: bonum in-
ceptum deſerens: fidelis vero pater vel ami-
cus videns filium in tali puncto ⁊ neceſſita
te redeundi: eum ad perſeuerantiam non ſo
lum verbo animaret: ſed opere dicens. Ego
tecum vadam: teq̄ ducā ⁊ reducā: ⁊ in antiū
te iuuabo: quod nihil in via tibi deerit: vel
ſaltem aliquē ſecum mittet diſcretum ⁊ pro
bum: qui in omnibus predictis ei aſſiſtat.
Sic omnino in huius mundi nauigatione
⁊ pegrinatione ad nos ſe habet gratia a deo
enim patre miſſa: nolens nos quocūq̄ mō a
via ad celum incepta redire vel ceſſare pro-
pter quēcunq̄ defectum vel impedimētum:
vobis ductricem ⁊ cooperatricem gratiam
ſuam mitti omnis impedimēti remotione
⁊ omnē boni ſufficientiā in ſe habentem di-
cens: ſufficit tibi gratia mea. ij. Cor. xij. Ne
ergo redeas: ſi vero redis vel ceſſas a via ei
bono incepto: non defectus in me: ſed in te
q: quantum tibi facere debui: feci mittendo
tibi gratiam: q̄ tibi ſufficit: q: ſi in mari ſis
via tua. hec nauē cordis ⁊ corporis tui opti
me ſcit dirigere: gubernare ⁊ contra omnes
tempeſtates ſecurā ⁊ ſtabileꝫ facere. Eſt nā
ꝙ optima nauis ſchora naucleru s ⁊ guber
naculū: ⁊ quicquid ad nauem ſtabiliendam
vel ducendā pertinet: ergo in mari hui⁹ mun
di optimū eſt gratia ſtabilire cor: contra om
nes temptationis vel tribulationis vndas vel
tempeſtates. Hebreo. vi. Quia ſm Criſo. ſu
per Mat. homelia. xxix. Sicut nauis fracto
gubernaculo illuc ducitur quo tēpeſtas vo-
luerit: ſic ⁊ homo diuine gratie perdito auxi-
lio: per peccatum ducitur quo diabol⁹ vult.
patet ergo ꝙ optimū ⁊ neceſſarium eſt habe
re gubernaculum: iterum ſe in hac peregri-
natione ſiue in terra ſiue in mari cibo indi-
ges ⁊ potu: hoc eſt cibus qui homines in pe
nitentia nutrit que ſi videatur durat inſipi-
da: in hoc gratie fonte ⁊ ſalſa fit mollis ⁊ ſa
pida: hic nāq̄ eſt cibus ille de celo omne dele
ctamentū in ſe habens: ⁊ omnis saporis ſua
uitatem Sapiē. xvj. q̄ntum ad illos qui oīa
nutriti gratie tue deſeruiebant. Sap. xvj. il-
lis enim cibus iſte ſufficit: ipſosq̄ totaliter nu
triuntur ⁊ in eſſe ſpirituali conſtituunt. Si
cut patet de paulo qui ait: gratia dei ſum id
quod ſum. j. Cor. xv. Et ſine illo cibo vel ſal
ſa nullus cib⁹ quantumcūq̄ in ſe ſit ſpiritua
lis ⁊ bonus: ſicut p̄dicatio vel ſacra ſcriptu
ra ⁊ verbum dei: valet ad vitam ſpiritualem
hic nutriēdam: vel alibi glorioſam adipiſcē
dā: nec ſine iſta medicina vel calore interiori
valet quecunq̄ exterior: quia ſicut cibus vel
medicina non operatur in corpore omnino
mortuo ⁊ frigido: ita ſm Auguſt. de ciuita.
dei. lib. xv. c. vi. nihil facit predicatio: niſi per
gratiam interius operantē. Ex quo patet ꝙ
ſicut cibus mediāte calore intrinſeco homi-
nem corporaliter nutrit: et ipſum in eſſe na-
ture conſtituit et conſeruat: ſine quo nec nu
triretur nec eſſet: in tantum ꝙ ſic nutritus
veraciter dicere poteſt ſicut nutrimento cor-
porali corporaliter ſum q̄d ſum. ⁊ ſine tali ni
hil fuiſſem: ita in iſto cibo gratie nutriti et
in eſſe ſpirituali cōſtituti dicere poſſunt cū
paulo. Gratia dei ſumus ⁊c. ⁊ ſine illa nihil
ſumus. Et ſicut patet ꝙ quando homines
peccant: nihil ſunt in eſſe ſpirituali: q: illud
quo eſſe deberent amiſerūt: iterum ne de fa-
cto ornamenti cum ad tantam retrahat cō-
gregationē pcedere vadat. Et ſicut corpus
habitu exteriori: ita animā gratia ornet in-
teriori: ornamentum gratie accipiens. Eccli
xxij. Iterū ne loquele defectus te retrahat
ab ipſo deo. Diffuſa eſt gratia in labiis tuis
in pſal. xliiij. Quātum ad hunc vō effectū
gratia q̄ hoc facit: vocari pōt gratia coope-
rans ducens gubernās cibās operiēs prelo
7 quēs atq̄ perſeuerās. ¶ Quinto ſe habet p
modū perficientis ⁊ deſideriū implentis. q:
ſicut corporaliter inanis videtur nauigatio
et peregrinatio niſi portū deſideratū et ho-
ſpitiū ſeu terminū aſſequatur quietū. et ſi-
cut amicus qui ad oīa alia nauigantem vel
peregrinantē duxiſſet: ⁊ in oībus auxiliū de
diſſet ſi in vltimo puncto deficeret: totum vi
deretur amiſſum: in illo ergo pater vel ami
cus nullo modo deficeret: in cuius rei ſignū
luminaria dilectis ſuis ⁊ amicis intrātibus
domū vel portū de nocte ponūt: ſicut in par
te oſtenſum eſt. D. vj. ⁊. M. iij. ſ. vt qui in
mari frequēter forte periclitatur: ſaltem in
portu ſaluetur. Sic pater noſter et amicus
deus illis quibus precedētes concedat gra
tias et protectiones: nō deficiet in fine. Sed
illos tunc ſpecialiter gratia ſua ſaluabit:
quorū quilibet habēdo reſpectū ad pericu-
la et tedia que in hoc mari ſeu peregrinatio
ne pro dei patitur negociis et ad ſecurū por
tum ⁊ quietē hoſpitiū: q̄d in morte accipiet:
dicere potuit illud Eccli. xxxiiij. Periclitat⁹
ſum horum cauſa et liberatus ſum gratia.
Et ſm hūc effectum dei gratia que hoc perfi
cit: vocatur gratia conſummans. Sic ergo
patet quod eadem gratia que hominē pre-
uenit et ab ipſo recipiatur: ipſum facit bene
inchoantem bene proficientem bene perſeue
rantem: bene finientem ab ipſo data: cui di-
cere pōt qui accipit illud Pſal. lxxij. Tenui-
ſti manū dexterā ad inchoandū proficiendū
perſeuerandum: ⁊ cū gloria ſuſcepiſti perfi
cientem: ſic ad ſue nobilitatis ⁊ noſtre vtili
tatis oſtenſionem gratiam ⁊ gloriam dabit
dñs in Pſal. lxxxiij. Figura ex ſacra ſcriptu-
ra totum proceſſum precedentem cōfirmās
habetur Exo. xiij. in fine capli: vbi dicitur de
illis qui per mare ⁊ terrā de egypto peregri
nabātur ad terram promiſſionis: ꝙ dñs pre
cedebat eos ad oſtēdendam viam in colum
na nubis: id eſt gratia preueniente proficiē-
te perſeuerante: que ideo nubi cōparari po-
teſt: q: quodammodo obſcura eſt reſpectu
gratie cōſummante: id eſt glorie future per
diem vite ſcilꝫ huius: ⁊ in columna ignis: id
eſt gratie conſummate per noctem: id eſt in
tenebris mortis quando gratia ſaluabit te
Prouer. iij. Si tantum conditionem tenue-
ris que ibi preponitur. Cuſtodi inquit legē
meam q̄ntum ad mandata qui ſunt neceſſi-
tatis: et conſilia mea: q̄ntum ad ea ſunt per-
fectionis: ⁊ erit vita anime tue per gratiam
preuenientem proficientem ⁊c. ⁊ gratia ſal-
uabit te q̄ntum ad conſummantem.
¶ Ex quo tanta eſt gratie vtilitas: neceſſa- Art. ij.
rium videtur inueſtigare quibus viis vel
modis eius poſſeſſio attingatur. Pro quo 8
ſciendum: ꝙ deo largiente: que quidem lar-
gitio nūq̄ deficit: ſicut patebit infra arti. v.
Et homine ſe ad illam habilitante ⁊ diſpo-
nente infallibiliter gratia poſſidētē: hec au-
tem diſpoſitio per quam gratia acquiritur:
Requirit primo mundiciā: quo ad ſeipſum
Secundo contemplationem quo ad deum.
Tertio iuſticiam: quo ad proximū. Quar-
to miſericordiam: quo ad indigentē. Quin-
to: humilitatem quo ad omnes. ¶ Primum
patet: quia ſicut inueſtitura manuū de pul-
chris cirotecis ex congruo requirit manuū
mundiciam. Sicut etiam receptio luminis
in domo de neceſſitate requirit tenebrarum
expulſionem: ita receptio gratie de neceſſita
te requirit tenebrarum peccati expulſionē:
quia ſicut ſe ſimul in vno loco non compa-
tiuntur lux ⁊ tenebre corporales: ita nec ſpi-
rituales: hec autem peccati expulſio eſt vite
mundatio: et anime purgatio: ergo non ſo-
lum de congruo: ſed de neceſſitate requirit
mūdiciam: quia ſicut puero a patre vel ma
tre petēte pulchrum iocale vel manuū orna
menta ad quorū receptionē lutoſas ⁊ defor-
matas porrigeret manus: pater ei petitum
negaret: dicēs: nō potes cum illis manibus
iſtud recipere: oportet ꝙ prius manus la-
ues: ſi vis iſtud habere. Sicut etiā nec qui-

cług sapieno vnum ponerent in vase turpi et
ferentina: ne nobis a deo petitibus gratia
ſi anima in qua recipi deberet ſit immunda
peccatoribus pater nolher eam nobis negat
nã vult ponere tam pulchrum locale in ma-
nibus deturpatis: nec tam preciosum ani-
me potium vase tam fetidinec vnũ nouum
in vtres veteres nec margaritam ante por-
cos. Cib aſſit ala peccato ſubiacta debximio
ſit: pace. li. xxuj. ℭ. Le predicte ergo pater
q ſolus ille qui diligit corde mundũde po
pter gratiã labore habebat animam regen.
Proverb. xxij. qi tile ſolus gratiã imperat:
qui mãdat labijs petit mundãmini ergo qui
grauã petitis et cordis ſtrictione et oſtium
di propoſitũ: pperemininetꝫ gratiã dei in
vobis recipiẽdã. ii. Cor. ix. ℭ Scim etiã pa
tet: qꝫ qui munditiã vas ſit mundum nihil ad
receptionẽ plume ſi deſcendãtis vel lapidem
infundendũ erigatur ita q̃ os eius ſit ſur-
ſum elevatã ad recipiendũ aque q̃ne deſur-
ſum deſcẽdet nunq̃ implebitur ſicut aqua
lucoſa parũ habens quãntatem recipitur
in vaſe inclinato: ita aqua clara q̃dẽ alto
copioſe deſcendit: recipitur in vaſe elevato
ita q̃dammodo anima ſit mundo a peccã
tis mihi per ſanctã mediationẽ contemplã
tionem vel fidei per deſiderium gratiã habẽ
di poſſibilẽ ad deificaturã: dulnis gra-
tia nõ naturꝫ ſolũ eſt dignũ q̃ tantũ do-
nium ſine recipientis deſiderio detur. Sicut
ergo pietas eſt de aqua traducta dicere opor
tet de grata a cordequa ſicut vas ad lato
ſam inclinatur: ita qui haurire volunt gra
tiam mãdat a mãdatis a malop hominum
qui in ſe parus eſt et luroſa aiam deturpãs:
frequiter ad multa mala declinãt. Oũ eſt
ille tetre ſibi. xuj. declinauerũt ſimul inutiles facti ſunt: ℭ q̃ gratiã qnã a deo recipere volũt oportet q̃ ſurſum corda habeãt eſ-
templãtes ne q̃ndo deſit gratie deo. Deũ. ii.
Et hoc naturalis ratio dictat. ſicut oſtẽdim
o ℭ. Cxuij. ℭ. Tertiũ enim patet: qꝫ ſicut
neceſſe eſt vagina conſeruari gladio: ſic
patet. A. xxvi. i. Sicut etiã ad hoc q̃ aqua
habeatur oportet q̃ vbi eſt q̃ueritia opor
tet q̃ ea per tubũ aut in opere rectificetur
ad hoc q̃ gratiã dei recta recipiat: q̃ etiam
ruſtica facẽdo aner iuſtos q̃eratur: q̃q̃a
inter ruſtos moratibur gratia ꝑ dei. xuij.
ℭ Quarto eñ patet: qꝫ ſicut in omni cuia
mũdi larga dãs munera ſalte nõ dat gratiã
aliqñ a inijenit ꝑ dominũ continuationẽ:
gratiã q̃ dãdo acquirit: ſic eñ materia in
curia dei qui bonus eſt hauriret ſibi gratiã
a dño. Proverb. xij. Memoſynas ſꝫ dando:
quia bonum eſt diffuſiuum ꝑ quas ens
gratiam acquiſitam augmẽtat et cõſeruat:
ſi eñ inuentus q̃nta elemoſyna grauis dolo
qua ſpiritꝰ ſi ſeruauit. Eccl. xvi. ℭ Cla
tum eñ patet: quia ſicut oportet q̃ſpiri
te humiliatꝰ ad hoc q̃ elemoſynã recipiatꝰ
ſuperbe petat: et reſiſtimus de ſuperbo
reſiſtit: humilibꝰ autẽ dat gratiã. Jacobi.
Qui ſtto ergo maior: es humilis ſi ꝓ omni
e cõdeo inuenies gratiam. Eccli. xlij. Sanc
patet. D. xcv. ℭ. Sic ergo gratiã de recipia
mus. ii. Corinth. vi.
ℭ Sed qꝛ item apls. ii. Cor. vi. hortatur nos ad
gratiã dei nauanti recipiamus nunc alii ꝙ
recipit: qui eñ non conſeruat vel cui ea non
vtitur: ſicut patet de ijs qui ꝑpter lenem
cõmodum potius ꝙ ꝓpter deũ poſſidet
miſſas celebrãt recipiũt quã nõ vtiuntur de
quibus ſuob. Sicut ergo ſuperbum ideo
hoc arteculo vnie videtur oſtẽdere quãlter
poſſit habere: ſic et humilem debeat. Ad hanc
ſentationẽ ꝛra requirunt duo augmẽta
e humilitas: ſecundũ ſequit exp̃ſſiua ꝑ-
tiũ vtrũq; conferuat vnile. Primũ patet
gratia ſignis ſpiritꝰ eſt alam caſtalos ſi
lumnãr: ignis eñ eſt ſimile obuertit q̃
ſiãma cius exire non poſſit: et ſingulare ſi-
cut ego eius ablcondiſcimus eſt ernidus
ta nuere q̃outer q̃ oſtenſio eius ſit offen
nationẽ de gratia dere oportet quatuor
enumerata ab apſo. i. Cor. xij. vñ aut ſꝑ-
uiſiones gratiarũ ſunt: alio aũt ſꝑcernẽ
mo ſapẽtie: alij gratia ſanitatũ. Alter ꝓ-
phetia: alij operatio virtutuꝝ vel q̃dẽ
alia a non enumerata: oportet q̃ ois talis
oꝛe e operetur q̃ſtũ ret neceſſitas exigitatis
ſatur ad ſalutẽ vitam dei gratia. nõ ſibi
datur vt ipſum habẽt grata dei ſuperbia
vocatur gratia grauũ facies. Sed et alios
etiam deo gratos facit ſi recta ſit gratia
data: ſicut patet ꝑ ſanctũ Thom. ii. ii. q.
n. clj. a. q. cl. art. iij. ij. reſpo. Sunt ꝗdã gra
tis data ꝗ eſt quaſi flamma interius grate
exterꝰ ſe ostendẽs alios inſtituẽs: et augẽ
tum ſicut tignis obturatus: quas adeo vile
ſubvabitur e reuocatur: ſicut patet ꝑ ma
ra. Exij. a. cum omnibus ibidem consenti
tibus: ſpecialiter. ſ. iij. q. 48 pulcher patet
in euãgelio: vbi ab illo qui pecuniã ſibi ta
abſconditã tora ablata fuit: gratia eñ ſibi
a mitatio poteſtas quaſdã abſcidit quã
do ea non vtitur: in eo ad quod cadunare
bonis operibus: cum gratia ſenon exer
ſim gloriam ſuper illo Oſtero vos ſedeꝺe
natur ad ſua: ꝛ altoꝛũ vtilitatem. Cor. vi.
Vnicum q̃ datur manifeſtatio ſpiritꝰ ad vtꝛ

batem ergo a tali anfertur. Non ergo ſi-
ne gratie auari poſſeſſoꝛes: nec otioſi mer
cꝛetes. Sed ponamus eam ad menſam ad
ſpirituales vtiaras et lucra. Exemplo pau-
ci ſunt. i. Cor. xv. Statia cuus in me va
ſcqui nem: ſi vnuſquiſq; ſuũ opꝰ ꝓbauerit
nanon ſuũ: ſic vnuſquiſq; ſuũ accipit gra
tiam in alterꝛtrum illam. Admultiplicatio
ſtus boni oſtendit ſe multiformis gra-
tia. Sed ſi ſecundum etiam patet:
gratia fieri ignis q̃dẽ potius attingit ex ine
flammat cõbuſtibilia: ſic gratia in caloꝛe
e flamme augmentatur: et in fortiori eſſe
effectuatur: ita gratia. Tertiũ patet ꝑmus
ignis eſt ab ipſo qui illum illi imponit ma-
terie conſumptibili: que quidem cauſa eſt
augmentationis ipſius: ſi tamen plura ba
beat materialia combuſtibilia: ſicut etiam
ꝑma pecunia ipſi quinti mercatori data
ab ipſo ꝓ data augmentatio ꝓ bonoꝛũ
e laborum ſequentium: licet originaliter
ſit ab ipſo primo datore consequenter tamẽ
partim eſt ab ipſo primi data: ita ꝗ ſecun
dum ſenſum ꝓprietis. Sic
gratia ab ipſo deo eſt qui in anima
eius exiſtens operatur augmentatio ꝓ
ens exercitio cantatur vbi atqꝛe merito vel
ſic. Et hoc enim q̃ bene vtitur munere: maio
ri mercetur acꝛipere meretatoꝛ enim qui vti
tur expenſis minus ſibi reditum: maius
ſimilitudo. Ita q̃ ſicut ille qui minoꝛi male
vtitur totum amittit ꝛꝑ dictum eſt: ille qui
bene vtitur: maius datur quod patet in ea
gelio vbi de vna talenta eſt. Auferte in
quibꝰ alio minam qui ſcꝫ illo ꝛꝑ debuit nõ
vtebatur eo bene illi qui decem minas habet:
ideſt illi qui bene talento ſibi tradito exer
citio vtitur: dabitur ei. in modico fuiſti fi-
delis ſupra multa ex eſt ſimile: de quo etiã
ſalcoꝛ q̃ omni habenti dabitur et eſt com-
habenti gratiam: meantem ꝓfectiem
perfectionem habitur cõſummanes: vel om
habẽti gratiam minoꝛem: plag bene vti
ndabunt maiora. ab illo de enim plenitudi-
ne omnes accepimus gratiam ꝓ gratia.
Joan. i. id eſt ꝓ vſu gratie augmenti ꝛ ꝓ
fectionem gratie. ℭ Tertium enim pa-
tet: ſine qui vult ignem diu conſeruare
illum ſub omentibus abſcidit ita gratia ſub
ctuoꝛibus humiliatꝛis. Item ſicut ignis ol-
tim qui deo ꝓmanet caleſacit ꝙ totum ꝙ
uenit vel magnam partem ebuitre facit:
ac remedium apponit qui contentꝰ ſaluas
vemie ignes habitabundeꝝ ſic calos minus
ter: qui deo ſingulariuuel ſal imponendo:
ja q̃ ignis ſuperbie de gratie habitatiꝰ
tam q̃ vbenis operibus anima ꝓſidet

inaniter per otio ſactantiam ebultire facit.
Contra quod quia noſtꝛi quandoq; remee
dium humiliatꝛis adhibere negligimus:
bonis qui vult tam gratie ſuum ſi augmen
tum cum proficiente et perſeueranti et vaſe
cordis per humiliatꝛis remedium conſeruã
ꝛeremedia ꝓponder optima: quandoq; ſtr
gida et amara impoſiti ſimul: ſicut ſtimulum
carnis paulone magnitudo reuelationum
totum ebullitre ſeceret: ſint tribulationes
enam multas aſſigi. Deut. viij. ℭ. Ve
caloꝛ mitigetur: quandoq; ſo ad hoc ignis
ſubtrahit: ſubtrahendo ſeſtꝫ bona de q̃ibꝰ
gloriabatur: tam nature ꝙ gratie: et gra-
tie ſicut expreſſe per vnum oſtendit cum
plum q̃ſ ſcribit beatus Gregoꝛius. dyalogo
rum de quodam qui Clementius dicebatur:
quem ſeruum dei vocat hec tantã a deo acce
pit: q̃ miracula per eum deus operabatur:
qui et puerum quẽdam a diabolo vexatum
liberauit et nonnum ſuſcitauit. Cum. ſo
lumen ſanus immoderatus lenea ta
cius eſſet: et de illo puero ſanato gandens
narꝛatꝛet eodem momento idem puer a dia
bolo coram omnibus vexatuꝛ non minus
doluit et ſeipſum amplius humiliauit: nec
tamen ꝓpterea ſolus iterum ſanare potuit:
ſed cum alijs otando ſanauit. Sic ergo pa
ter quomodo poſſ ſignum ſubtrahit: ſcmo
ꝙ ꝑ nimium caloꝛem grane ſatue effun
detur. Eccli. xv.
ℭ Ista audiẽte tam periculoſas eſſe gra
tiarum operationes: ꝛi quibꝰ inanis glo
ria creſcit: que q̃ſ amittere facit: vt imme
diate ante oſtenſum eſt. Aliquꝰ forſitan ſu
biꝑſio ꝓtunde cõſulere ne operabitur ne
illa ſumi creſcatꝛidee ꝓ pena illoꝝ qui ra
ſi timore vel acedia vel vereundia vel qua
cung cauſa ſe abſq; gratie ꝓfectu cõcedꝛe ꝛetra
hit: vtetiã vele tractꝛ ſeceꝛi ſolet: ſed cui
ta omnia ꝓmouẽ cõſeruẽde facit: qui
ſeminare de mercꝛe nõ ceſſant liet ſeriant nec
ſemen creſcere: nec colligi: ſine mala herba
poſſet ſed cui cõꝛa chriſti doctrina facianꝛ:
qui vult q̃ nõ dimittãt ꝓpter hoc ſeminare
nec etiã q̃ propter hoc bonum deſtruãt bla
dum ſed ſinant vtraq; creſcere ſimul vſq; ad
meſſem. Cum itaq; ſint q̃ cedes eꝛmitte
les militeꝛ qui armis nõ vtũtur de quibus
dicit eſt. A. xxij. 13. Cũ etiam infideles ſint
mercatoꝛ munifeꝛi: qui eſt pecunia eũ qua
poſſent emere pãnũ preciſium vel ineꝛces
beatiſſimas et durabiles: ei magnifice vohꝛa
ta nullas vel vilia emit: ſum grauia ea ba
na vtuntur vel abutuntur: ſicut illi qui
intellectum expendunt in ſcientijs vanis

τ lucratiuis: τ scientias anime negligūt: vel
15 quodcunq3 bonū corporis vel aie vel nature
vel fortune vel grãe vel etiã ipsum tēpus
male expēdūt: nō solum a deo puniēdi sunt
priuatione priuilegij: sicut dictū est. G.c.c.
11. qr eo nō vtūtur: sic statū ꝓpriū dãnificãt
sed etiã penis grauioribus puniēdi sunt: qr
deo iniuriã τ reipublice dãnū inferūt: qr ta-
lis sm Crisost. sup Matth. xxv. de talēto ab-
scōdito seruus est infidelis: τ reus toti⁹ dã-
ni illati: sicut qui causa seminandi semen a
dño accipiēs non seminat tēpore seminatio-
nis: dãnū facit dño suo: sic qui scientiã ad
docendū: vel gratiã ad orandū vel tēpus ad
penitēdum habet τ nō operatur: talentū ab
eo aufert. sicut patet. M. ij. 13. Et nihilomi-
nus pro dãno penis puniet grauioribus: et
iuste quidē: qr si sm leges ciuiles qui in bel-
lo arma amisit vel aliter illicite alienauit ca-
pite punitur: sicut expresse patet in digesto
nouo, lib. xj. titu. de re militari. l. desertorem
§. miles. A fortiori ratione videtur ille gra-
uius puniēdus: qui arma amittit vel alie-
nat spiritualia in bello spirituali: deo et si-
bijpsi et proximo proditor: vel saltē inutilis
miles existēs qr gratia que in illo est: fallax
gratia et vana est. Prouerb. xxxj.

Art. v. ¶ Sed quia nōnulli totū defectū qui in illis
accidit spūalib⁹ armis q̃rū ad hoc videlz q
gratiã nō habēt vel ea nō vtūtur: vel abutū-
tur: deo attribuūt: sicut ostēsum est. G. ij. 4.
Necessariū videt in hoc articulo illoꝝ denu-
16 dare mendaciū: ostendēdo q dñs quãtū in
eo est oibus gratiã dat: saltē necessariam ad
salutē: hoc igitur additur necessariã ad salu-
tem dicēdo: qr nō oibus dat equaliter: sicut
nec oibus stellis equale lumē: nec oibus mē-
bris corporis equalē virtutem vel potentiã:
nec oibus angelis equalē gloriã vel naturã
Ita nō oēs facit aplos vel pphetas: eis tã-
tam cōferēdo gratiã quãtam aplis cōtulit:
sed tñ oibus dat vel offert quãtã eis sufficit
ad salutē si cooperari voluerint: nec tñ illis
facit iniuriã quibus minus dat dãdo alijs
plus qd decēter ostēsum est. Matth. xx. vbi
oēs quos inuenit in vineã posuit in qua la-
borãdo oēs vitã cū mercede saluare possent
τ tñ plus aliquibus cōtulit: sm quãtitatem
laboris: de quo cū alij murmurarēt. Respō-
dit: amice non facio tibi iniuriã. q.d. ex quo
tantū tibi do quãtū habere debes: et quãtū
tibi sufficit: totū gratis quare murmuras?
Nota. D. xj. 17. ¶ Circa hūc ergo articulum
declarãdū. Primo multis ostēditur exēplis
τ autoritatibus quod deus oibus gratiam
dat vel offert: saltem necessariam ad salutē:
ex quo illorum patebit mendaciū: qui in
deum defectus suos retorquent. Primo per 17
hoc q deus operatur in rebus minoribus
vel minoris precij et nobilitatis: vtpote in
operibus nature τ circa negocia corporalia
ostendēdum est quid τ quomodo operetur
in rebus nobilibus τ maioribus: vtpote in
operibus grãe circa negocia spiritualia:
iste videtur bonus modus procedendi ostē-
dendo per hoc quod facit in minori: quid fa-
ciat in maiori. Quia si probari posset q sa-
piens dominus qui in factis suis non defi-
ceret magnam curam haberet de re minoris
precij: intantū circa eã diligentiã suã exhibe-
do: q in necessarijs ei non deficeret. Ex hoc
probato sufficienter concludi posset: q tan-
tam immo maiorem haberet diligentiam de
re maioris precij que plus et propinquius
τ carius ei attineret vtpote si magnã curã
habeat de animali. sequi videt q maiorem
habeat de filio. Sic in ꝓposito si ostēdi pōt
q deus tantam curã habeat de corporibus
q̃ sunt minoris precij et nature aialis q eis
de sufficienti prouidet lumine et potentijs
quibus in esse conseruari poterint nature τ
finem nature debitum attingere. Necessario
sequi videtur q idem faciat animabus que
quasi filij ad eius sunt similitudinem: sicut
ostensum est. A. xx. 1. Tamen propter boni-
tatē nature cui prouidet que nobilioris est
cōditionis: τ ex cōgruo maiorem requirit di-
ligentiã. Tum propter cōditionē nature cō-
municate que est gratia que maioris est bo-
nitatis quã lumen corporale. Et quanto ma-
ioris est bonitatis natura quecunq3: tanto
maioris diffusionis τ largioris est cōmuni-
cationis: sicut patet tam in exemplo de natura
stelle: in qua maior inuenitur in natura bo-
nitas: q̃ in cãdela: qr natura est incorrupti-
bilis τ maior eiã cōmunicatio: sicut patet
iterum in sole in quo excellentius τ fontale
inuenit lumen: quod non inuenitur in alijs
stellis: ad quam excellentiã maior sequitur
cōicatio: qr oēs stelle lumē eius participãt
Quã etiã ratiōe: ex qua sequit q cū bonum 18
sit cōicatiuū sui: maius bon⁹ est maius cōi-
catiuū sui per regulã que habet q qñ aliqd
sequit ad illud eodē addito vtrobiq3 adhuc
sequit: sicut patet de animali qd sequit ad
hoīem. Et ideo eodē addito vtrobiq3 adhuc
sequit: verbi gratia: qr sequitur: homo ergo
animal: addat vtrobiq3 idē: dicendo homo
albus: ergo aial albū. adhuc sequit. Ita in
ꝓposito: cū ergo lumen gratie sit magis bo-
nū q̃ lumē solis: τ quantū in eo est oia illu-
minet corporaliter omnibus corporalibus
offeratur oculis. A multo fortiori lumē gra-
tie quantum in eo est omnes illuminat aias
cunctisq3 spūalib⁹ se offert: oculis huic rōni
testimoniū perhibet Joañ. 1. Erat lux vera
que illuminat oēm hoīem. Et q postea eo-
dem. c. exponēs qd est lumen illud: dicit de
plenitudine eius omnes accepimus gratiã
Et paulus ad Thimo. ij. Apparuit gratia
saluatoris nostri dei oibus hoībus τ Ephe.
iiij. Dedit vnicuiq3 gratiã sedm mensurã τc.
Et decretum: de cōse. dis. iiij. c. Nec q̃ṗꝫ: vbi
habetur: q sicut sol equali luce equaliter su-
per omnes irradiat: sic gratia dei sine acce-
ptione personarū equaliter oib⁹ infundit.
19 Ex hac rationis τ autoritatū cōcordia: con-
cedere necesse est deum omnibus lumen gra-
tie offerre vel multa de eo incōuenientia im-
plicare: qr hãc in eo negare ꝓuidentiã. Pri-
mo est ipsum concedere insipientē: predictū
nãq3 est q sapiēs plus prouidet τ maiorem
curã habet de natura meliori atq3 propin-
quiori: vtputa de filijs. Negare ergo deum
qui illa large nature corpali prouidet q so-
lem suū oriri facit super bonos τ malos: et
pluit super iustos τ iniustos. Matth. v. tam
large vel liberalius nō prouidere nature spi-
rituali: est ipsum dicere insipientē. Secūdo
hoc dicere est ipsum dicere impotentē vel oi
natura peiorē: qr ois natura siue insensibi-
lis sicut seminū vel plantarū siue sensibilis
sicut animal dans alicui subiecto esse τ vitã
que cōditioni sue conuenit: si potens sit dat
et per que in esse cōseruari τ per que finē ad
quē ordinat attingere pōt: sicut patet de li-
gno vel stipite a quibus semen vel granum
non solum esse habet: sed etiam extra corticē
dedit seipsum in esse conseruatiuã τ sui con-
trario defensionē τ intra virtutē alterius ꝓ-
ductiuã. Sicut etiam in aialibus quorū qd-
libet aliud in esse producens dat illi potētiã
nutritiuã per cuius vsum indiuiduū τ potē-
tiam ꝓductiuã seu generatiuã sue similis
in specie: per quã species in esse conseruat:
dat etiam eis vngulas dētes cornua τ hmōi
arma. per que a nociuis se custodiant. Si
vero aliqd indiuiduū in aliqua tali deficiat
perfectione: sicut faciunt homines vel fetus
mōstruosi: causam assignare oportet ex par-
te nature producētis: qr non fuit potēs: vel
aliquomodo per excessum vel diminutionē
error fuit in natura ꝓducēte: qr qñ potēs est
τ materia proportionata: semper producit
quod melius est. Sicut ergo ex parte natu-
20 re insufficientia in producto arguit sufficien-
tiam in producente: τ insufficientia in pro-
ducente insufficientiam in producto: τ econ-
uerso sufficiētia in vno sufficientia in alio:
ita aperte producēns productiōis diuine si
deficeret producto in his q̃ necessaria essent
ad salutē: τ ad finē ad quē ordinat eternã cō-
sequendam. Quia sicut arguere ex parte na-
ture: sic videlicet: istud animal productū nō
habet sufficiētes potentias vel membra per
que in esse conseruari τ finē suum consequi
posset: ergo natura ipsum producens fuit
impotens τ defectuosa. Ita ex parte dei ar-
gui pōt. Si isti homini iam nato non datur
gratia per quã in esse bono τ in vita spūali
cōseruari τ finem suum supernaturalem ad
quem ordinatur cōsequi possit. Ergo deus
ipsum ꝓducēs impotēs fuit vel omni natu-
ra in conditione hac peior: qr ois natura ꝓ-
ductū iuuat quãtum pōt τ meliori mō quo
pōt ꝓducit: hoc nō solū hereticū: sed etiã cō-
tra oēm naturalem est dicere rōnem. Cū sm
Phm Omne ꝓpter qd: τ illud magis: et cum
omne ꝑ participationē tale vtpote bonū ve-
rū τ hmōi: reducant ad vnū essentialiter ta-
le: sicut patet ex. ij. Methaphisice. Oportet
q tota bonitas causarū secundarū reducat
ad illã cãm primam: a qua teste Jaco. j. est
omne bonū. Cū ergo illa cōditio bonitatis
in cã secūda inueniat: q ꝓducto dat necessa-
ria vt dictū est: illã conditionē in deo vis na-
turalis rōnis cōcedere cogit. Qui cōclusio- 21
nē istã negat: asserēs nō esse sic de natura q̃
operat necessitate: τ de deo qui operat volū-
tate: voluntatē in deo peioris asserit esse cō-
ditionis: q̃ necessitatem in natura brutali
seu sensibili. Et querēdū est a tali: si natura
intellectū haberet τ voluntatē: intantū q in
ei⁹ esset potentia ꝓducere fetū cū oibus ne-
cessarijs ad esse τ finē requisitis: si sic illum
ꝓduceret vel non. Si dicūt q non: irridendi
sunt: si dicūt q sic: quare ergo illã bonitatē
deo subtrahūt: quã homini vel bruto attri-
buūt. Sed forte dicēt ergo de⁹ necessitate ho-
mini in necessarijs ꝓuidet. Quib⁹ rñdet: q
sicut materie disposite in vtero matris ne-
cessitate immutabilitatis et infallibilitatis
animã creat: τ materie infundit: eidem dãs
esse nature. Ita eadē necessitate aie disposi-
te gratiã creat τ infundit aie dans esse gra-
tie: sicut patet per sanctū Thomam. 1. ij. q.
cxij. arti. iij. Tertio dicere ipsum suis in ne- 22
cessarijs non prouidere: est dicere ipsum in-
gratum. Quis enim gratus rex ponit hoīes
ad custodiã castri: vel in militia ducere: τ il-
lis qñ sine dãno sui pōt nō ministrat necessa-
ria? Et si reges τ imperatores terreni in hoc
casu suis ꝓuident cum rerum suarum dimi-
nutione: qr minus habēt dū multa expēdūt:

de quibus aliquando non lucrātur: si etiam
talia eis puideri in legibus suis scribunt: si
cut patet. C. lib. xij. titu. de erogatione mili=
taris annone vbi ordinat imperator: q mi=
lites dū in expeditione sunt habeāt necessa=
ria: panē videlz z vinū z acetū z lardū. Cum
ergo aie sunt castra dei sicut ostēsum est. A.
xxij. 12. De cuius custodia hoīem quēcūqz
sub durissimo precepto z grauissimo pericu
lo onerauit q quotidie obsessum est. Cum
etiā suos milites quotidie bello expositos
videat quomō sine maxima ingratitudine
ꝙ in deo nephas est credere illis victualia
negaret gratie: q sine rerū suarū diminutio
ne dare pōt? Quantō em̄ suis nega. et filijs
vel militib9 qđ nūqꝫ parētes carnales suis
23 negarēt? ¶ Sed adhuc forte dicent q dū mi=
lites fideles sunt: et filij innocentes rex z pa
rentes eis prouident: sed ipsis pditone agē
tibus nequaꝙ: ita deus ipsis natis et inno=
cētibus gratiā offert: sed ipsis peccantibus
retrahit: nec ipsam iterū offert: qđ dictū re=
probatur tam exemplo ꝙ rōne z autoritate
Exēplo em̄ patet: q non obstāte q hō de die
oculos claudat z solis lumē qn̄ illud recipe
re deberet: et videre excludat: sol tn̄ radios
suos nō retrahit quin oculoꝝ effigijs quā=
ticūqꝫ clausis se offerat: de nocte vo ecōuer
so intantū se retrahit: q oculis apertis non
solis lumē sed potius noctis tenebre se ocu
lis offerūt: sic nō obstāte: q homo de die vi=
te huiusmētis claudat oculos: vel velamē=
to peccati illos cooperiat: sol tn̄ iusticie qui
radioꝝ gratie et misericordie nō est auarus
nec parcus possessor: cuius misericordia ple
nior est terra quam sole corporali mentis se
oculis offert: de nocte tamē mortis vite occa
sum intantum se retrahit q apertis oculis
nō lumē gratie: sed tenebraꝝ recipiet penas
Nō qz sol ille qui occasum nescit ei occidat:
sed quia ipse occidit soli. Ratio ad hoc sumi
24 tur ex dei doctrina qui docet remittere vsqꝫ
septuagies septies: tā est semꝑ qui etiā vult
q dum oēs sunt in hac vita oībus optemus
salutē: z animarū licet nō corporū vitā reci=
piamus z salutem: si ipsemet hoc nō faceret
quātum in eo si ex parte illoꝝ debita adess=
set habilitas: doceret qđ non faceret z cōtra
naturam vellet riuulum copiosiorē esse gra
tia ꝙ fontem: fallacemqꝫ faceret apostolum
qui de eo dicit q vult oēs homines saluos
fieri quātum in eo est. Totum istum pro=
cessum cōfirmat apls. ij. Coꝝ. ix. dicens. Po
tens inquit est deus omnem gratiam abun
dare facere in vobis: vt in omnibus semper
omnem sufficientiā habētes: abundetis in

omne opus bonū: in hoc q dicit potens est
non excludit quin paratus etiā sit: sed inclu
dit qz posse z nolle vbi debet notat omnē ini=
quitatem vel parcitatem: in hoc q dicit sem
per: confirmatur vltimū dictum q videlz in
hac vita gratiam semper offert dicens Gra
tiam dei recipiatis. ij. Coꝝ. vj. Ab ipso, ver=
bo incarnato: quod est plenum gratie et ve=
ritatis. Joan. j. Est enim vt dictum est ple=
num gratie nobis dum viuimus z veritatis
dum morimur.
¶ Sed cū videamus nōnullos gratiā habe Ar. vj.
re vel sm̄ gratiā nō operari. Ex quo iste defe
ctus in operib9 bonis z gratiosis deo attri=
bui nō pōt vt ostēsum est: inuestigare opor= 4
tet: cui attribuendum sit. Cuius quidē inue
stigationis veritas citius apparet si bono=
rum operum z gratiarū receptionē cōditio
respiciatur. Gratiarū naqꝫ receptio: z virtu=
tum operatio: cōditionem quodāmodo se=
quūtur matrimonij: z pductionis fructuū
tam de terra ꝙ de arboribus: et sanationis
egroti: qz sicut ad matrimoniū copulandū
due requiruntur voluntates. Ex quibus si
vna desit nihil efficitur: ad fructū etiam de
terra vel arborib9 pducēdū due requirūtur
cause. Una videlz motus firmamēti et solis
irradiatio. Alia ꝙtum ad terrā homo qui
eam operetur z ad pducendū fructū dispo=
nant. Quātum ad arbores vo secūda causa
est virtus in radice. Ad sanationē etiā egro
ti due frequēter cōcurrūt volūtates: videlz
medici docētis et infirmi cooperātis. Ita in
pposito ad spūale matrimoniū inter deū et
hominē copulandū due requirūtur volūta=
tes: dei scilz z hoīs: sicut ergo ad bona ope=
ra pducēda z aie saluationē obtinendā. z si
cut in matrimoniali copulatione si vna de=
sit volūtas sicut etiā in fructuū pductione
si desit qui terrā colat vel virtus nō assurra=
dicis vel volūtas peruertat infirmi ne qđ ei
a medico dicit̄ faciat: sed volūtarie seipsum
occidere vult nec matrimoniū fit: nec terra
aut arbores fructū producunt nec infirmus
sanatur. Uno ergo ad matrimoniū copulā=
dum volūtatē paratā habente sole vt debet 16
terrā irradiāte z medico bene docēte: si nul
lus in istis sequat̄ effectus: cui attribui de=
bet defect9? non pōt attribui illi cuius volū=
tas est parata nec soli nec medico: sed alteri
cuius volūtas non concordat: et colono qui
terram suā non disponit z radicibus arefa=
ctis z voluntarie infirmo. Sic in proposito
defect9 gratie vel bone operatiōis vel mortis
aie p culpam nullo modo deo: cui9 volūtas
semꝑ est parata: qui semꝑ quātum in eo est

omnes irradiat vt ostensum est: z quantum
in eo est: sanat oēs infirmitates eorum teste
psal. cij. est attribuēdum. Sed nobis ipsis
quoꝝ volūtas diuine nō cōcordat volūtati:
qui terrā nostrā cōtritione z cōfessione non
colim9 nec disponim9 quoꝝ mēs est arida;
qui medicū audire nolumus cū illo qui no=
luit intelligere vt bene ageret: q ipso lumine
gratie offerēte: oculos cordis aperire nolu=
mus. Un̄ Ancelm9. Homo inquit non habet
gratiā nō qz hāc nō dat deus: sed qz hāc nō
accipit homo: vtriqꝫ em̄ porrigit tā accipiē=
ti ꝙ non accipiēti: sicut solis lumē porrigit
tam videntiꝫ ꝙ oculos claudēti quare acci=
pit vnus lumē z ali9 nō: nisi qz vnus oculos
aperit z alius nō. Unde ergo accidit ei: qui
lumē habet vel qui sanat̄ q ista cōsequitur.
certe a sole seu medico et seipso: vnde alteri
accidit: q vtroqꝫ caret: certe ex seipso: ita oīs
bona operatio a deo est qui teste. Esa. xxvj.
Oīa opera nostra operatur in nobis z a no
bis: qz teste Paulo. j. Coꝝ. iij. Coadiutores
dei sumus. omnis vo huiusmodi defect9 a
nobis ipsis est. Nota autoritates bonas ser=
27 mone. lxxxiij. 6. Sicut si illi qui sunt in ca=
stro obsesso: quibus dn̄s victualia sufficien=
tia mittit et auxilia: sicut etiam cui pecunia
traditur ad mercandum: cū qua si bene illa
vtatur victū z vestitū z necessariam lucrari
pōt sustētationē si bene in his se habeat qđ
bonitatis est in vtroqꝫ siue in castri custo=
dia siue in lucro ab vtraqꝫ est tam videlz a
dn̄o seu tradēte pecuniam quam a custode
z mercatore. Si vo vnus proditione castrū
perdat: quod z potest si velit quātumcunqꝫ
sit bene munitum z instauratum. Si etiam
alius pecuniā z sustentationem ad taxillos
ludendo perdat in seipsis est defectus. No=
ta. L. iiij. 7. ¶ Ex oībus istis patet q illi de
quibus dicit̄ in Psal. xx. Qm̄ declinauerūt
in te mala: sicut patet. G. ij. 3. quēadmodū
Adā qui deo quodāmodo peccatū suū im=
posuit: dicens. Mulier quā dedisti mihi de=
dit mihi: z comedi: z quemadmodum latro
ad suspendiū ductus: z mulier cū grosso ven
tre vel in alia infortunia incidens: respon=
dent hec fuerunt nobis preordinata: qui etiā
dicunt sum fragilis non possum abstinere:
oēs isti mētiuntur cū oībus sibi similibus:
et si periculum sit mentiri super hominem;
periculosius videtur mentiri super deum: vi
de. p. xi. 19. Ponam9 nos duos vicinos ter=
ras suas de ppinquo possidere eque in na=
tura sua bonas: equale tēpus imbres et so=
lis irradiationē equaliter sed nō culturam
equalē habētes. Iterū ponam9 duos filios

eiusdē patris vno habēti manus lotas alte
ri illotas. Iterum duos eque armatos non
tamen corda habētes equalia duos etiam
stantes in solis lumine: vno oculo claudēn=
ti: alteri non. Si primus cuius terra nō est
culta dicat: q nō producit fructum propter
defectū solis vel tēporis: si filius dicat: qui
habet manus turpes: q non recipit iocale:
qz pater non offert. Si tertius dicat q fuit
in bello victus vbi socius vicit: quia nō fuit
armatus. Si quartus dicat: q non recipit
lumen: quia sol non lucebat: nonne omnes
mentiuntur? qz terra primi nō produxit fru
ctum sicut terra vicini sui qz nō erat equali=
ter culta: filius non recipit iocale qz manus
non mūdauit. Alius fuit victus propter de=
fectum cordis. Quartus lumē nō recipit: qz
oculos non aperuit: cum tamen in sua pote
state esset aperire si voluisset. Sic in propo= 25
sito frequenter videmus duos hoīes qui ex
eadē sunt natura z terra nōnunqꝫ duos vo
fratres germanos: qui terras habent satis
vicinas quoꝝ vnus de terra sua fructū p=
ducit castitatis ieiunij elemosynarū z cete=
rarum virtutū. Alius vo nihil tale: sed spi=
nas et tribulos et vrticas pducit vitiorum:
vnus recipit iocale gratie: alius non: vnus
diabolū semꝑ vincit z carnē z mundū: alius
non: vnus percipit quid sit agendum vel fu
giendum alius non. Si ille qui in omnibus
istis deficit deo defectum imponit falsum di
cit. quia dicit in Apoc. iij. Qđ stat ad ostiū
et pulsat: et q si quis ei aperire voluerit in=
trabit: et cenabit cum eo. Sed heu non erat
qui aperiret nec aspiceret sicut patet. C. vij.
27. Nō gratia dei deest sicut ipsi desunt gra=
tie. Mulier illa que vasa habuit in quib9 re
ciperet oleum recepit: patet ergo q male di=
cunt vel respondēt qn̄ queritur ab eis quā=
do erūt boni vel quādo vitam emendabūt?
respondēt quādo deus voluerit: eiqꝫ dicunt:
da mihi vt proficiam qđ iubes: quia ita fra=
gilis et debilis sum q precepta tua implere
non possum quare non das mihi gratiā resi
stēdi peccatis? Et si queratur quare nō per= 29
ficiunt bonum quod vidēt vel quare non di
mittunt mala z peccatū qđ ore detestantur.
Respondent expecto gratiam: qn̄ habuero
gratiam libenter faciam. In istis naqꝫ et in
oībus dictis similibus falluntur quia deus
z gratia eos vbiqꝫ expectant z non econuer=
so. Ille enim qui nos omnes vocauit in gra
tiam christi. Gala. j. Uenientem non fugat
vel venientem non fugit: sed expectat. Qui
dicit Esaye. v. Expectaui vt faceret vuas: et
fecit labruscas. Et est autoritas satis ad

ppositū: qr sicut de vinea ibidē recitat: qđ
fecit ei quicquid debuit: vnde r ait recita-
tis: que ad vinee pertinent culturā quid ei
quod debui vltra fecere r non feci? insuper
r super hec oia expectaui eā vt faceret fru-
ctus: r nō fecit. Ita in proposito in toto pre
dicto pcessu patet: q deus vinee scilz culti-
bet homini nato facit quicquid facere de-
bet gratiā offerendo: q etiā eos expectat r
tamen de quo dolendum est illud quod dicit
ibidem de vinea illa: potest dici de multis
vineis nunc expectaui inquit vt faceret iu-
dicium: r ecce iniquitas r iusticia: r ecce cla
mor illorum scz qui omnem defectū clamā-
do mihi imponunt: qui dicunt se me expe-
ctare cū ecōuerso ego eos expectem: qui mi
hi clamant dicentes: da mihi vt perficiam r
non porrigunt vas in quo recipiant gratiā:
per quam perficiant. Irrationabiliter enīz
clamant: qui nec habent in quo recipiant
nec illud disponunt: ego inquit deus mul-
to rationabilius eis clamare possem: porri
ge in quo recipias vel manus laua sicut
clamo. Esa. j. Lauamini mundi estote rc.
Quia teste decreto de pe. di. j. §. alij econtra
rio: nullus nisi purgatus a vitijs grām dei
accipere pōt: ergo dum vas anime plenum
est peccatis quantūcunqz ote clames: quia
tamen manus operi nō apponis: gratiā re
cipere nō potes: quia neqz in quo haurias
30 habes Joan. iiij. Et posito quod dispositi
gratiam recipiant nō postea eam amittere
poterūt: si voluerint ac si priuilegiū a pa-
pa recepissent. Nōne in potestate illorū esset
illo vti: vel illud dimittere? Si vero nō vtū-
tur vel amittant defectus in dante priuile-
gium non est: sed in perdēte: sic in pposito
Quod si instare velint r dicere: q predicta
dispositio ad gratiam recipiendā vel reten
tio ad custodia iā habite in potestate illorū
nō est: qr sine grā que a deo est: neutrū fieri
pōt. Respondet: q siue illud qđ dispositio-
nē precedit vocetur inspiratio siue gratia
que r dispositionē precedit r ipsum q eum
in gratia conseruat: siue quodcunqz aliud
vocetur quod se a deo de necessitate habere
asserunt ad hoc quod se disponant vel in
bono perseuerant: deus in illo nunqz defi-
cit: quia r de illo procedunt omnes ratio-
nes r exēpla totius articuli. Quando ergo
dicunt: quod nō est in potestate illorū: rñde
tur q faciant ad hoc quicquid ipsi poterūt
et, infallibiliter bene erit. Sic ergo ex effe
ctu scire possunt: q male dicunt: quia si fa-
ciunt ad hoc quicquid facere possunt: ergo
bene est. antecedens patet: quia deus inui-
te ageret petendo ab homine ad hoc q bo
num haberet statū plusqz facere posset: er-
go a destructione consequentis si bonum
statum in esse spirituali nō habet non facit
quicquid facere pōt ad hoc scm dispensatio
nem gratie q data est. Ephe. iiij. q vnicuiqz
data est gratia scm mensurā r magis r mi
nus donationis xpi Ephe. iiij. i. scm plus et
minus sicut ptz supra c. c. xvj. Et sicut ple-
nius patebit infra capitulo de predestina-
tione in qua auctoritate Paulus totū predi
ctū affirmat pcessum r occasionem dat arti
culi sequentis.
¶ Et hoc vicz q nonnullorum corda moue
re potest: quare vnicuiqz datur r offert gra
tia ab illo qui scit q multi illorum eam re-
cipere nolūt. Multi vero ipsam iā receptam
amittere volūt: hoc enim mirabile videt cū
null' dñs ei castrū vel maneriū vel precio-
sum iocale: vel offeret vel custodiēdum tra
deret: quē sciret illū amissuruz. Solutioni
vero hui' qstionis q habet. T. v. fo. hoc ad
dendum est: q similitudo de dño tradente
castrum non est bene ad ppositum. Sed si
militudo de reddēdo debitū plus est ad p-
positum qr deus materie disposite aīam in
fundēdo r aīe disposite gratiā largiēdo de
bitum sue puidētie reddit: sicut r de alijs
factis suis dictū est: supra. c. c. xxiij. Sicut
fidelis hō debitū suū reddit qtūcūqz sciat
illum cui reddit velle illā amittere pecuniā
quam ei reddit vel abuti. Ita deus animā
materie r gratie aīe infundit: vt notas fa-
ciat diuitias gratie bonitatis sue Ephe. ij.
Et idē de angelis bonis malis hoīb' depu-
tatis dici pōt. Si obijciat hic q de' hoc fa-
ciēdo facit ꝯ philosophiā r leges ciuiles p
qs gladius nō est furioso reddēdus: videt
q verum est dum in furia sunt corporali:
ita nec deus istis gratiā reddit dū in furia
sunt spūali: qr sicut nec prim' dum insanit
est ad gladiū suū quē apud aliū deposuit
suscipiendū dispositus: ita nec secūd' dum
peccat ad gratiā disponit suscipiendā: nec
ei deus grām infundit sicut nec sapiens in
vase immūdo vel pleno vel fracto vel trās-
uerso preciosum liquorem infundit: nec po
nit vinum nouum in vtres veteres: ita nec
deus cordi infirmato per luxuriā vel vento
supbie pleno: vel p discordiā fracto vel per
cupiditatē ad terrena transuerso gratiam
realiter infundit. Sed tñ offert illis qui do
ctrinā tenēt apli. j. ad Thessa. iiij. c. dicentis
sciat vnusquisqz vas suū possidere in sancti
ficatione rc. Nota quō gratia facit oia ope
ra penitētie r religionis leuia. P. vij. + v.

Gratitudinis. Pri-

mo multis exemplis ostēdēdū est
documentum. Scđo complemen-
tum. Tertio perpetuitas. Quarto vtilitas
Quinto gratorū paucitas r ingratorū ostē-
denda est multitudo. Sexto ingratorū ostē-
dende sunt conditiones. Septimo respon-
siones cū reprobatione. Octauo pena. No
no pene iusticia.
¶ Rōne primi est sciendū: q licet lex r vin-
culum gratitudinis diuersimode nos deo
obliget r primo: qr deo equiualēs r condi
gnū reddere nō possum' p opere creatiōis
1 r recreationis in qb' nos preuenit p opere
gubernationis in quo nos ꝯcomitatur p pro
opere glorificationis qđ sequit. Cū em̄ scm
phm in ethicis patri equiualēs reddere nō
possumus a quo esse habemus nature cui
tātū dare non possumus A multo fortiori
deo patri nostro a quo esse nō solū nature
sed r gratie habemus r glie: equalenz red
dere non possumus: p tot beneficijs q pro-
pheta cū retributionis insufficiētia recolli
gens admirādo querit ps. cxv. Quid retri-
buam dño rc. hominivero dāti temporalia
retributio maior fieri pōt. Exēpluz ad hoc
de speculo ardenti: q radios solis accipiēs
ad maiores eos reflectit calores: intantum
q materiam multū siccā cuiusmodi est il-
la in qua ignis ferro pcussus recipit refle-
ctio illa sicut experimētū docet accēdit. Sic
illi de quibus Sap. vij. Speculū sine ma-
cula donorū tēporaliū radios i se receptos
cum tāto charitatis calore reflectere debet
oīādo docēdo: exēpla bona dādo q eos pri'
nō accēsos charitate accendāt. Accēsis vero
calorē duplicent vt de vtrisqz verificetur il-
lud Ecclesiastici. xx. Est datū cuius retribu
2 tio duplex. Tamen ad reddendum vtriqz tā
deo qz proximo gratitudinis debitum plu-
ra nos informant exēpla. Quorū primum
accipitur in natura insensibili. Terra enīz
bene culta r ab herbis nociuis purgata: de
bitiqz tēporiem et bonum semen recipiens
nō est bonum cultori suo ingrata: sz reddit
semina multiplicata: sic vinea sic arbores
flores etiam sicut solsequium r huiusmo-
di solis suscipiētes radios se aperiūt quo-
rum exēplo homines dei vel hominis reci-
pientes beneficia corda aperiant diligendo
r ora regratiando illud propheticū implen
tes vaticinium. Confitebitur tibi cū benefe
ceris ei rc. ¶ Secundum accipitur in natu
ra sensibili irrationabili cuiusmodi est na
tura brutorum de quibus Seneca lib. j. de
beneficijs. c. ij. Beneficia inquit fere omnia
sentiunt animalia nec vllum tam immanis
suetū aial est q cura non mitiget r in amo
rē suū vertat: leonū ora impugne a magris
tractant. Elephantis feritatē vsqz in seruile
obsequium deducit cibus: adeo etiā q que
extra intellectū atqz estimationē beneficij
posita sunt assiduitas meriti vincit: canes
etiam p paruo cibo eis dato tm̄ magistros
suos diligūt q p illorū defensione morti se
exponunt quid ergo in cōparatione istorū
deo risuri sunt qui p hmōi bñficia peiores
fiunt? sicut ostēsum est. b. ij. articulo. iiij.
Nota ꝯ istos. R. ij. 9. ¶ Tertium accipit in 3.
natura rōnali in factis vicz antiquorū me-
morabilib' de qb' lib. j. de nugis phorū scri
bit q Juli' cesar cuidā veterano periclitā-
ti in causa sua aduocatū dedit. Sed cū vete
ranus de illo nō ꝯtētar' vulnera seu vulne-
rum cicatrices q non p aduocatū sed in p-
prio corpore p ipso sustinuerat ostenderet
ipse imperator i ppria psona descēdit vetera
num in iusticia pregēdo: christi vulnera q
p nobis i corpe suo ptulit nobis quotidie
ostēdunt vt causas r leges eius r iusticias
defendam': sed heu nonulli p aduocatū ei
seruire volūt: dicentes. Ora p me: cicinna p
me r hmōi. Alij vero peius faciūt: q nec per
se nec p aduocatū ei' tenēt legē: vel i causa
in qua eos inuocat dicēs: qs ꝯsurget mecū:
scz in bello: aut quis stabit mecū aduersus
operantes iniquitatem? Cōtra petōres iusti
ciā scz defendere volunt plus se qz deū amā
tes: in hoc dei iusticias defendere vel eius
iniurias vindicare nolūt in ipsi malas gra
tes habeant de quibus. ij. Thi. iij. Erūt ho
mines seipsos amantes cupidi elati ingra
ti rc. Non sic boni christiani qui predictis
omnium creaturarum informati exemplis
grati estote. Coll. iij.
¶ Huius autem doctrine complementum Ar. ij.
sola virtute habetur gratitudinis. Ad cu-
ius dicti intellectum est sciendum. qđ sicut
ex dictis linconiensis in commento suo su- 4
per primum capitulum li. dionysij: de cele-
sti hierarchia in parte colligitur dona r be
neficia a datore ad receptorem descēdentia
sunt quasi radij solares a sole ad corpora
inferiora descendentes propter tres tales
proprietates in radijs r donis inuentas.
Una enim luminis descendentis pprietas Tres
est: quod paulatiue i nostro crescit emispe radio-
rio: sicut patet in mane quando lux primo rum so
oritur ab imperfecta claritate paulatiue in larium
perfectam crescit claritatem. Sic dona dei ppric-
minus perfecta nature scilicet et fortune et tates.

gratie precedunt: si quibus ⁊ bene vtatur lumen gratia i eo crescit vsq̄ ad perfectissimam claritatem ad lumen videlicet glorie. Et sic in custodiendis illis retributio multa in ps̄. xviij. Eandem etiam modum obseruant homines sapientes: prius minora dantes postmodum vero gratis in minoribus: maiora addunt.
f bus: maiora addunt. Secunda radiorū proprietas est quod humores de terra eleuant et dispersos congregant et secum in altum trahunt in nubibus vniūt ⁊ iterum terram irrigare faciūt: ita q̄ virtute radiorum fit aquarū quedā circulatio quia mediātibus illis primo in altū eleuant: ipsis vicz illas alleuiantib⁹ ⁊ trahentib⁹: ⁊ mediātib⁹ illis nubibus iterū terram irrigāt: ipsis videlicet eas liquefaciētibus ⁊ mediantibus illis iterū in altū leuant: sic dona dei ad hoc ad nos emittunt non solum que nobis dedit: sz etiam que pro nobis fecit: sicut est incarnatio: predicatio: ⁊ que pro nobis sustinuit sicut est passio: mors ⁊ huiusmodi: vt nos a terra. i. a terrenis affectionibus eleuent et ira et inimicitia dispersos concordia ⁊ pacis vinculo simul ligent ⁊ vniunt ⁊ secum in altum pdilectionem ⁊ contēplationē trahūt: ⁊ iterum docendo ⁊ predicando eos: quos in altum trahunt terram irrigare faciant: donec finaliter ad ipsum primum datorem mediante donorum suorum bono vsu in celum eleuentur: vt sermo in eis impleat apostolicus quoniam ex ipso ⁊ in ipso omnia.
g Tertia conditio in radijs inuēta est: quod quādo inueniūt corpus solidum ⁊ politū: quod quidem ipsos recte per lineas rectas recipit: ad maiorē reflectunt calorē: quādo vero oblique recipiunt licet ad aliquē: ad paruū tñ reflectunt caloris augmentū: qñ vero corpus in se insolidum cuiusmodi est aer inueniūt: nullam habent reflectionem ita q̄ aer radios recipit: sed q̄ in se mollis est calores non reddit quādo vero flores inueniunt eos amplius odorare faciūt. Quādo vero fetida inueniunt loca ipsis receptis amplius ferēt: sic beneficiorum radios mali recipientes peiores superbiendo et deum expugnando fiunt: gratiam transferentes in luxuriam Jude. j. sicut patet. S. ij. Boni vero plus gratiarū actione ⁊ aliarum virtutum odore redolent; peccatores vero et ingrati quemadmodum aer eos recipiūt: sed nihil refundunt. Tepidi vero qui cum plena cordis facie dona dei non recipiunt nec in ipsum datorem directe respiciunt: ipsum feruenter diligendo ⁊ laudando: manum quidem ad receptionem porrigunt: sz faciē obliquant quasi vno oculo oblique in ipsum intendendo tales radios beneficiorū oblique recipiūt: ⁊ paruas ore vel opere gratias refundunt: qui vero solidi sunt ⁊ boni cum corde recto dei ⁊ hominum dona recipiētes mediante virtute gratitudinis illa ore regratiando: ⁊ opere sm possibilitatem suam reddendo reflectunt ad eū pūctum vt venerunt per lineam rectam: q̄ eundem finē intendunt quem dator gratie intendit ⁊ eodē opere assequūtur ad quod opus gratia ordinat: qui vero alium intendunt vel aliter assequit directe radiū nō reflectit. Et sic patet q̄ hoc qđ facit in corporib⁹ vel reb⁹ quibuscunq̄ soliditas: hoc in hominibus facit virtus gratitudinis: q̄ sicut in corporibus radij ad intēsum reflectunt calorem vicisq̄ caloris recepti soliditate reciproce reddūt: sic in hominibus sola gratitudinis virtute retributio fit debita beneficiorum: illaq̄ sola si desit nihil vt debet redditur. Si vero sola assit: debitum reddit: facitq̄ possessores suos gratias agētes semper Ephe. v. ⁊ ad Collos. iij.
Ar. ij ¶ In quo notat gratitudinis seu gratiarū actionis perpetuitas. Si enim terra vel flores sine intermissione solis ardores recipiētes: cōtinue ⁊ sine cessatione reflexiones et odores reddunt. A fortiori rōne nos: qui sine intermissione de die ⁊ nocte dei recipim⁹ 7 beneficia sine cōsolationis siue tribulationis tam de ipsis aduersitatib⁹ gratias deo referre debemus sicut patet in decreto. xxv. q. vlti. c. vlti. q̄z etiam de ipsis beneficijs.
Exē. Exemplo cuiusdam sancti de quo legit qđ cū omni morsello quē i ore ponebat deo regratiabat. Exēplo pphete qui ait semper laus eius in ore meo ps̄. xxxiij. doctrinam tenendo Crisostomi in tractatu de simbolo Ammoneo inquit vos: vt semp dnm̄ benedicatis. Si venerint mala: benedicite ⁊ dissoluentur: si euenerint pspera: benedicite: ⁊ perseuerabūt: ⁊ apli dicētis. j. Thessa. v. in omnibus inquit grās agite: nō solū ppter recepta: sed ppter recipiēda: hō enim ab aliquo donū recipiēs q̄p diu scit aliqđ magnū superesse quod detur: reddit se gratum: ⁊ maxime qñ dans minus ponit eum in spe recipiendi maius: dicens: esto gratus: monendo caput innuendo quod plus habebit: sed deus multa dando: optimum dandum gratis reseruat celum ponēs eos in spe illud habendi dicens per Paulum Coll. iij. grati estote que dedit ⁊ que dare pōt diligēter cogitando: q̄ hec prima sapientum est cōditio. Unde Seneca epistola. lxxxij. Sapiens omnia
Exē. examinabit a quo accepit: quantū: quādo: ⁊ vbi: itaq̄ negamus quēq̄ gratiā referre: nisi sapientem. Scđo hec cōditio est apostoli. j. Thessa. ij. gratias inquiūt agimus deo sine intermissione. Sed oīb⁹ istis exempli ⁊ auctoritatib⁹ quidā ꝯtrariant: flores enim dum feruentiores percipiunt calores: maiores reddunt odores: hoc est omnia faciunt odorifera. Sed aliqui hoīes ecōuerso: dum multa dona a deo recipiunt: scz iuuentutē: pulchritudinem: sanitatē: fortitudinem: longam vitā ⁊ hmōi: deo gratias benefaciendo nō reddūt: sed expectant vsq̄ ad senectutē ⁊ vsq̄ nox mortis appropinquauerit: ac si flores dicerent nolumus de die odorē dare: sz de nocte: qđ esset ꝯtra naturā. Quātū vero istud est ꝯtra naturā tantū facta ⁊ dicta illorū sunt ꝯtra rationem. Tales nonnunq̄ in seipsis faciunt ⁊ in alijs fieri suadent: quod fecit quondam Mauricius imperator de quo in gestis legit beati Gregorij: q̄ ordinauit q̄ milites ad militiam signati anq̄ esset de militia vel inabilitate vel debilitate seu senectute electi: ad xp̄m nō ꝯuerterent quos beatus Greg. reprehendit ei hūc modū: quasi in persona dei scribēs Ego inquit de notario feci te comitē de comite imperatorem: subijciēdo tibi milites meos: ⁊ tu a me subtrahis milites meos: cogita inquit quō ad hoc rn̄debis cū ab eo tibi obiectū fuerit tāte ingratitudinis viciū ita in pposito quid rn̄debunt illi q̄ seipsos ⁊ alios a deo subtrahunt vsq̄ ad senectutē vel quod peius est vsq̄ ad mortem inclusiue ⁊ tunc erit nimis tarde: q̄ ingrati spes tanq̄ hyemalis glacies pertransit Sapiē. xvj. Nota. W. ix. 15. Sicut ergo deus in flore ⁊ pulchriori iuuentutis. s. tempore p nobis carnē sumpsit: in qua etiā ⁊ patiebatur nō expectādo senectutē. Et dicitur tam tpe pspentatis q̄z aduersitatis vsq̄ ad mortē nobis gratus extitit: ita oportet q̄ ꝯsimi
g lē ei ostēdamus gratitudinē: ad hoc q̄ i morte de gratitudine nostra spes augeat vt secure ad illū curiā cum grati fuim⁹ trāseam⁹.
Exē. propter hāc nāq̄ gratitudinis cōditionem historie ꝯtinet: q̄ antiqui q̄ plus picturis q̄z scripturis fidem dederunt intimiusq̄ ad virtutum exercitium exēplis mouebātur a philosophis virtutum picturas obtinebāt inter quas gratitudo pingebatur in capite scriptum hñs: estas ⁊ hyems: ppe ⁊ procul in fimbrijs vero vita ⁊ mors in signum qđ gratitudo vera nec pspertate nec aduersitate: nec ppe nec pcul: nec in vita: nec i morte amicum deserit: quia omni tempore diligit qui amic⁹ est: ⁊ talis in prosperitate et aduersitate in vita pariter et in morte reddit suauissimum odorem Le. iij. gratissimi thimiamitis dño Le. iiij.
Ar. iiij ¶ Et si vt dictū est: tam pspera q̄z aduersa cū gratiarū ⁊ gratitudinis recipiat actiōe ⁊ redditione magnam inde consequit vtilitatem: in vita pariter ⁊ in morte. ¶ Primū 10 pz primo q̄ est salsa sapida: q̄ oīa aduersa in vita ista qđ ammodo facit leuia et delectabilia. Amico enim grato leue videtur: q̄cq̄d p amico sustinet: nō aūt sic vr̄ ingrato: sic illis q̄ p christo sustinēt durā dietam vel quodq̄ simile: in cuius signum in vita pa. cuidā in spū visum fuit quosdā de fratrib⁹ vilia: quosdā xo delicata comedere: cū tñ eūdē oēs comederēt cibū cui cām diuersitatis scire desiderāti ⁊ orāti: a deo ostēsum fuit: q̄ primi cum murmure ⁊ scđi cum grāṛū actione cibū sumpserūt ideo primis vilis: secūdis delicatus videbat. ¶ Scđo q̄ merent pspero ⁊ grāṛū augmentū. Terra enim ⁊ mare solis recipientes calores exalationesq̄ reddētes pluuiarum iterū recipiunt abundantiā: dans ergo min⁹ scz exalationes ⁊ fumositates: merentur recipere maius: si xo nihil remitterent: nihil reciperēt. Sic in pposito q̄ donorū recipitis calores: reddit ore ⁊ opere gratiarū actiones vt addat grā capiti tuo Prouer. j. Siquidē ⁊ de quodā fert: q̄ a deo pmeruit gratie augmētū q̄ sup aquas tribulauit: q̄ de omnibus fortunis deo regratiabat. Reddendū est ergo minus vt recipiat maius. Si vero nihil reddat nihil dabit: vñ Bern. sermone xxxv. Gratiarū inquit cessat decursus: vbi recursus nō fuerit: q̄ nihil auget ingrato: sed qđ accipit vertit ei in perniciē: fidelis aūtē in modico cēset dignus munere amplio- rr ri. ¶ Tertio: quia in morte grato dabitur grā ꝯsummata. Jā due circulationes retributio videlicet donorū ⁊ gratiarū: ⁊ dilectio q̄ a deo ⁊ homine nobis dant vel ostenduntur que ideo circulationes sunt: quia ab eodem incipiunt ⁊ in eodem redeunt sunt rota in medio rote Ezechielis. j. que currum Helisei ⁊ cuiuscunq̄ grati ad celū ducunt: ⁊ iustū quidē est: q̄ sicut illi q̄ ore et opere deo ⁊ homini ingrati extitit: ipsos iuramētis ⁊ factis puocantes ad locum deducent vbi semper blasphemabunt: ita illi qui hic dignas deo et homini reddunt gratias ad locum deducantur: vbi semper laudabunt et sicut malis pro turpibus iuramentis et verbis succedit blasphemia pro vita inordinata pena: ita bonus gratie

succedat gloria:⁊ gratiarū actioni vox lau-
dis vt de tali anima verificetur illud Esa.li.
Inuenietur in eo gratiarū actio scilꝫ in pre-
senti:⁊ vox laudis scꝫ in futuro: sic Moyses
de quo dicitur Actuū.vij. ꝙ fuit gratꝰ deo
meruit ducatum populi et tēpore mortis vi-
dere terrā promissionis. Beatꝰ ergo qui re-
tribuet tibi retributionem quam retribui-
sti nobis. in Psal.cxxxvi. Sic ergo esto gra-
tus deo ⁊ homini ⁊ dabit capiti tuo augmē-
ta gratiarum. Prouerbio.iiij. tam in vita
ꝗ̄ in morte.

Art. v. ¶ Sed ne quis frustra decipiatur credēs se
gratū deo ⁊ homini cū non sit: cogitationes
locutiones ⁊ operationes suas scrutet̃: ⁊ ab
12 illis an gratus vel ingratus existat: discat.
Illis enim bene examinatis gratorum pau-
citas: et ingratorum apparebit multitudo.
Quia pauci sunt q̄ ingratitudini in aliquo
gradu affinitatis supra enumeratis. F.vij.
2. vel in aliquo de hac enumerādis non atti-
neāt. Quis enim illum gratum diceret: qui
dn̄m suū gratissimū a quo multa accepisset
potiꝰ offendere vellet ꝗ̄ sociū suū vel quāto
plura ab eo accepisset: tanto minus reputa-
ret se ei obligatum vel tardius ⁊ rarius eiꝰ
volūtati in seruitio pareret vel qui cū plus
expugnaret vel qui abundaret de bonis dn̄i
illius nec tamē illi indigenti vel dare vel mu-
tuare de suo vellet: immo qđ peius est cum
ipso comedens et ponit insidias vel ipsum
verbis suis ingratis prouocat contra eius
honorem narrando ⁊ loquēdo vel qui quā-
do dn̄s eo indiget: ab illo recedit. Nec tēpo-
re tribulationis permanet ei fidelis. Sic in
proposito maior populi multitudo: liben-
tius deum a quo omnia habēt offendūt: ꝗ̄
hominē specialiter quādo eius offensam ti-
ment: illi etiam qui plura ab eo recipiunt: ⁊
postꝗ̄ plura receperint: minꝰ ei seruire vo-
lunt: minusq̄ ei se obligati credūt vt in ope-
re ostendunt: qz rates minus tardius et ra-
rius deo seruiunt: missas celebrando: ieiu-
nando: orādo: penitētias faciēdo: vigilādo:
et huiusmodi ꝗ̄ pauperes. Et qđ peius est
promissa in paupertate facta incrassati: im
pinguati non tenent: sicut ostensum est. A.
xx.18. In quo facto similes sunt cuidā bobi
lino: cui nomē erat gerardus. De quo habe-
tur. D.xj.17. Postremo qđ pessimū est plus
deum peccatis expugnāt: sicut patet. C.iiij.
24. Nec volunt ei de suo dare vel mutuare:
sicut patet. E.iij.21. immo cum ipso abundā
ter comedētes et bibētes nō solū sua ei petē-
ti negant: sed qđ peius est ipsi iniuriam fa-
ciunt ipsum iuramentis et scurrilibus ver-
bis prouocantes: qđ non facit canis: quia
dum tecum comedit: super te non latrat: qđ
faciunt tales contra doctrinam apostoli ta-
les ammonentis. Ephe.v. Fornicatio autem
et omnis immundicia aut auaricia: nec no-
minetur in vobis: sicut decet sanctos: aut
turpitudo aut stultiloquium: aut scurrili-
tas que ad rem nō pertinet: sed magis gra-
tiarum actio. Quando etiam deus eis indi-
get vel quādo pro eo aliqua pati deberent:
recedūt. vellent enim fratres christi esse ꝓm 13
deitatem: sed non ꝓm humanitatē: sicut ostē-
sum est. F.vij.3. Nō sic Thobias: q̄ gratias
egit deo oībus diebꝰ vite sue. Thob.ij. Sed
heu tales non Thobie sed pessimis iudeis
assimilantur: qui in deserto a deo manna ci
bati: et a Moyse ducti: semper contra deum
⁊ Moysen murmurabāt: immo ipsum Moy
sen lapidare voluerūt: sicut patet Numeri
xvj. ⁊ Exodi.xvij. qđ et deo forte fecissent si
ipsum attingere potuissent: tales nulle na-
ture sequūtur bone cōditionē nec irrationa
lis nec insensibilis: qz postꝗ̄ femina vel be-
neficia receperint debitū reddēti: sicut patet
G.e.c.1.⁊.2. qđ non faciunt ingrati nec homi
num bonorū: qz vix habet homo ita magnū
inimicū vel ingratum quin beneficijs erbo-
nis eum vincere posset: et ad affectū sui tra-
here. vnde Seneca. lib.j. de beneficijs.c.ij. ꝑ
continuationem inquit beneficiorum: ingra
ti et aduersarij efficiuntur grati et amici.
Ingratus inquit et aduersus vnum benefi
cium: aduersus aliud non erit duorum obli
tus est: tertium eorum que exciderūt: memo
riam reducit. Nec etiam cuiuscūq̄ rationis
sequuntur conditionē: quia si gratitudinē
ostendimus: vt beneficia in posterū recipia
mus. A fortiori rōne cum iam certi sumꝰ de
bn̄ficijs que speramus. vn̄ Seneca in qua-
dā epla. Si inquit nō dubitamus bona con
ferre his quos sperabamꝰ nobis ꝓfuturos
quales esse debemus in eos qui iam ꝓfue-
rūt. Illi vero qui contrario modo se habent
ostēdunt ex opere sequēti: ꝙ precedēs osten
sio nō ex honesta processit dilectione: sed po
tius ex amore vtili et cupiditate.

Art. ¶ Ex quo ergo nec nature inanimate vel ani
mate conditiones sequuntur bonas: viden-
dum est: quomodo omniū naturarū condi- 14
tiones sequuntur malas. Primo in natura
insensibili fimarij sequūtur conditiones: qz
sicut illud recipit calores et reddit fetores.
Sic isti beneficia et reddunt vitia: verbi gra
tia: quando legendo vel audiendo vel qua-
cūq̄ occasione cogitando in corde recipit:
ꝙ deus est misericors: ymmo radium seu

calorē veri solis corde recipit: q̄n vero ex il-
la cōceptione audacior fit ad peccandū: fe-
torē ꝓ calore recepto reddit iterū q̄n cogi-
tat se iuuentutē vel fortitudinē vel lōgiorꝭ
vite spacia: vel bonā cōplexionē se a deo re-
cepisse: ex qua cōplexione seu iuuētute spe-
rat sibi longam affuturā vitā: ⁊ ex hoc au-
dacior fit ad peccandū tunc fimariū est in-
ferni ⁊ diaboli in quo feces scꝫ peti ponit: ꝗ̄
calores emittit fetores: Et quāto plus reci
pit: tāto fetidius reddit: dū tāto audacior
⁊ promptior est ad peccandū. ¶ Querēdū
enim est a tali: ⁊ si qui querāt desint querāt
ex sinet a corde suo: si in tali statu ⁊ expe-
ctatione mori auderent in illa misericordia
sperantes: si dicāt: ꝙ nō: inferendū est qua
re ergo sic ꝯnūt tali periculo se exponētes:
q̄ rn̄debunt ꝙ in mīa dei sperāt: quibꝰ infe
rendū est: ꝙ sic sperauit talis vel talis: qui
subita ⁊ improuisa morte preuētus fuit: q̄
ad oēs tales questiones mō quo dictū est:
⁊ quo tu respōdis: eodē die quo mortuus
fuit requisitus respondisset. Sed dicet spe-
ro meliorē: quā ipse inuenit gratiā inueni-
re. Cui inferendū est: ꝙ ita sperauit ille et
ita sperauerunt omnes qui sunt in inferno
ergo periculose exponit qui per passum il
lum ire vult: vbi tot perierūt immo plures
ꝗ̄ in aliquo alio passu sicut patebit infra
15 c.de spe. ¶ Secundo conditionem sequun-
tur securis que cū manubrio a nemore ac-
cepto nemus prosternit. ¶ Tertio vasi qđ
mistavocatur assimilātur ꝙ suauiter liquo
rem recipit: sed quasi cum murmure ⁊ soni
tu reddit. Nota etiam quō tunc assimilan-
tur. L.vi.3. In natura vero sensibili. Primo
vermibus assimilantur qui lignum ⁊ pan-
num: de quibus nascuntur ⁊ nutriuntur de
struunt. Secundo vulpi in diuersis factis
Fabula que in fabulis de ea continentur. ¶ Primo
quia sicut vulpes ad domum gallinarum
veniens cum aliter intrare non posset: dixit
se extra fame ⁊ frigorem obituram: et illas
de sua morte grauiter coram deo responsu
ras allegauit: etiam quod non timerent
quia debilis erat ⁊ eis nocere nō poterit sed
postꝗ̄ intrauit oēs occidit. Sic nōnulli in-
grati deo ⁊ hominibus: quando in aliqua
sunt afflictione sicut quando sunt infirma
ti ad deū clamant. ⁊ multas ei promittunt
emendas: quādo vero ab ordinarijs a cau
sa vel officijs vel bn̄ficijs demeritis suis
exigentibus suspenduntur: vel priuantur
vel puniuntur se humiliant petentes intui-
tu pietatis: quod iterum ad solita admit-
tantur: asserentes se vincere non posse: sed
quod latrocinium facere vel mortem sustine-
re eos oportebit. Sed postꝗ̄ a deo sanitatē
obtinuerunt: peiores ꝗ̄ ante erāt fiunt. Et
postꝗ̄ ab ordinarijs ecclesie aditus ei aper
tus fuerit peius ꝗ̄ prius non gallinas: sed
animas mactant: quia fur non venit nisi vt
furetur et mactet et perdat Joan.x.
¶ Secundo vulpi assimilantur de qua fa- 16
bule continēt: ꝙ cū leoni: qui caput eius in
ore habuit ad deuorandum multa promit-
teret vt illam habere permitteret que ta-
men liberata promissum non tenuit: ita
nec isti qui in infirmitate vel alijs angustijs
deo vouent vel hominibus promittunt.
¶ Tertio quia sicut vulpes habens os ex
trāsuerso in gutture suo quod extrahere nō
potuit multa grui ꝓmisit ad hoc ꝙ illud ex
traheret: cui salarium promissum petenti
dixit sufficiat tibi quod te cum caput tuum
in gutture meo habui viuere permisi: ita vi
detur aliquibus diuitibus quod multa fa-
ciūt ꝓ operarijs ⁊ seruis suis ⁊ subditis: ꝙ
eos ꝓ toto quo eius seruiunt labore viue-
re permittunt: vel ꝙ eis bonum vultū ostē-
dant vel cibum dant: raptoribus etiā ⁊ ma
lefactoribus multum videtur ꝙ faciunt ꝙ Exem.
non noceant quantū possunt. Sicut quidā
de quo fert ꝙ cum ammoneret: ꝙ furta re-
stitueret: ⁊ oīa q̄ accepit iniuste: rn̄dit tm̄ fe
ci ꝓ eo quantum ab eo accepi: ⁊ sic in tantū
mihi tenet ⁊ altero querēti quō ꝓ eo tm̄ fe
cit: rn̄dit qz vbi bona illa accepi: tot dimisi
que accepisse potuissem: si voluissem: ita iu
stificant se multi dicentes: homines mei eū
verberassent vel occidissent si voluissem vel
maiora ab eo accepisse potuissem: vel plu-
ra mihi dedisset: vt pacem mecum haberet:
vel potui eū occidisse si voluissem: quando
fuit in tali necessitate ⁊ paupertate libēter
mihi plus ꝓ blado vel pecunia sibi mutuā
da dedisset: ⁊ tunc sciuit mihi grates de pec
cato illo quare mō cōquerit: mihi videtur ꝙ
multū feci ꝓ eo vel q̄n fuit in tali necessita-
te: sic eū iuui ꝓ terra vel pecunia: quā mihi
dedit: quare ergo mō cōquerit ꝙ nimis ab
eo accepi cū plus accepisse potuissem. Oēs
isti vulpis predicte hn̄t iustificationem et
ideo partes vulpium erunt Ps.lxii. ¶ Ter
tio in natura sensibili ⁊ irrationabili cuidā 17
assimilantur colubro: de quo fabule conti-
nent ꝙ cum quidam in hyeme terrā fodien
do: quasi frigore mortuum in camera sua
inuenisset: pietate motus eum ad ignem Exem.
portauit ⁊ calefecit: vel sicut aliqui habent
libri eum in sinu suo calefaciendū posuit: q̄
calefactus calefacientem momordit quem

calefactione alloquit dicco. Cur tua cauda
nocet carnibus carne quietis? Cur mutilo
dat serpens. Sic natura docet: que grates
sque ereteris ingratitudo pcet. ¶ Charto
affimilantur auicule de qua habet. A. xxv.
so. In natura vero rónali puno i ꝑditioni
bus affimilantur latrones illi de quo narra
tor scriptus: qui dat humanis hominis ꝗ po
mittrate sua feum loquebat: tractãs quo
metꝰ liberari posset: sicilia q̃ manibꝰ a deo
vel hoie dñicis reapilit: e lingua vel opere
18 no nocuit. Sꝛep. q̃d de latronibꝰ & ꝑcys dix
ſ̃ dilige deos de furtis liberantes semp de
cis verificat. ¶ Sedo detractoubꝫ & bona
abſcidit: mala offendit: ne ingrati ſ̃pi
multa ꝓ eis facta: et in eo deficiat illud
semper rectitudine de quibus quidã in ꝑſimi
mali cauſa dixit de quibuſdã qui ꝛalem et ꝛa
gratitudine obligati bonoꝝ ſuoꝝ cõtem
tauerunt nec memoriales petere inferũt cõ
memorabilia. ¶ Terno inde aſſimilantur
19 ꝑditori que de cibo ſalutatione a chriſto
acceptionis oblatas baſilee ad inanes pa
bunt oculi munera à quidé aliter hſe non
poterat ꝛa ipſum agere cepit: ꝗ ciuitum a
que quicqd hſe meruit habuit ꝛe plus: ſic
nõ nulli anarcies e diaboli fatellites in offi
cijs in quib' viciuus nocere poterãt poſſitꝰ
ſi a pdatis vel alijs vicinis ad ꝑdidi vel
alia ſolacia vocati fuiſſent vel ipſe venerint
ſic plura. ¶ Si meruerint recipiãt: nõ etiam
eis munera denegãt ſilige vel neportunus vel
ſibi ipſe penſiones ad ſolas vel quoniã
alio colore ꝓmittant cõtra ipſum abanẽt
cat ꝓtue bonum fecerãt vultũ: occaſiones
grum ꝛe diſcordie ipſumq; vel ſubditos ſuos
modis quibuſ poſſunt affligentes ingra
ti quidem ſunt q̃ debito que recipiunt vi
ta conſignum: nõ ingratiant: cludeles ꝑ
tanto q̃ affligunt q̃ non tanti accipiunt
quãtũ cupiũt. Inuitte enim malas grates
ſciunt homini q̃ eoium non poteſt ſatiare
anarticiaq̃ nec deus nec diabol' nec tor'
nũdus nũ ſatiare potuit ſicut patet. ℟.
xxvij. 4. ¶ Quarto ingrati. Tertio affimi
tant q̃ de beneficijs a deo acceptis contra
dei ſuperbiunt. ¶ Quinto indecilli affimi
tant de quo habet. Xviij. ſꝛ. figura de cib'
ꝑditis ingratus. ij. Paralip. xxvij. de Eze
chia de quo de q̃ nõ retribuit deo ſm bñfcia
cia ſua ſꝛ elevatꝰ eſt cor eius ecc fetor. Ec
ſ. Mach. xi. de demetrio rege ſ̃ in antiochia
obſeſſus per auxilium Jonathe liberatꝰ
fuit eu multa ꝓmiſſe q̃due tamen ſic
eut ibi ferdit mẽtꝰ fuit et: nec reddidit ei
ſecundum beneficia ſua. Sed ꝛepabat eum

valle de quib' olbus in ꝑdona bel' homi
nibus qui talib' bñfcat conducit ꝓ ꝑdita
tis dicẽs retribuebãt mihi mala ꝓ bona e
odiũ ꝓ dilectione mea ꝑſ. xxxiij.
¶ Sed fotꝛ nõmulti ſe ꝛeuadabunt noctes: Ec. vi
quõ poſſumus deo gratitudinem oſtendere
rem ipſi habeamus? Sed da deo ꝛe ꝛes ꝑ
miſſimus in cordis ſui Judith. x. Iterũ ſol: ꝛe
te dicẽs: ſ ſpeculator ꝓſpectꝰ nõ multũ ei
tenemur: ꝛe pauca nobis dedit vel dilexit
rantum et tenemur ſuis dñatores? Cuibus
hſpõdẽdũ ꝓ nullum ei tenemur quibus de
dit q̃ non dantꝰ ꝓ olbus mihi ꝓ nihil quo
tam citius ꝛe corpus ꝛe alam ꝛe omnia mea
dedit de quib' q̃ nihil nõ dat: nec dat: vt amp
omnibus mundi thesaurꝰ nõ ꝓ tot ſimili
nudinem ſuam: ꝛe non in vilioꝛi fouis cru
ciat enim ꝛei cogitatio multi nos ad grati
nũtum animi ꝛe ꝛebeccam inde ꝛe bñdicẽs
ſcribit de quedam ſrarre qui dixit mihi de
omni creatura ꝛe affectionem ꝛe deuotionem
ad deum laudandum inuente. Sed quem
ti quam edificationem haberet in videndo
buffonem ꝛe dnat magnam ꝓ tanto quod
in tot bonis nature: fortune ꝛe gratie mens
ꝓ pzeptis ſuis nõ ꝛemittit ꝛe tenor ꝛe mo
mihi ꝓtulit: q̃ animali cuncuq; ſi ꝓtulit ſi
ci ad perpetuam eſſet obligatus grauiuꝰ
nem: qui tibi ꝓ manti vel oculum ꝓdi
tum reſtituerem. Ergo a fortiori: multi ꝛe
et obligatus qui omnia bedi ꝛeum nihil ha
bero qui etiam ꝛe ei gratuꝰ fuerꝫ in finem
re cum ceteris pereã ꝛe ꝛecet illud Sich. xxx.
gratum habeo quod petis.
¶ Ec quo culpam ſtantꝫ iuſtificare nos pot Ec.
ſimt peter penas eis debitas. A. v. cam Aug.
ſequent. ꝛe. Cal. vbi ꝛe addet oportetꝫ vij.
duplicem merentur penam: temporalem ꝛ
et eternam. Temporalis vero pena ingra
te debitꝰ eſt duplex. Una in corpore ꝓpio
Alia in rebus exteriorib'. Prima eſt perſo
nalis perſone qua abuntur iuſte debitare
quo enim perſona illa quea inbulantone
exterioꝛi vel ab inſtrumentare interioꝛi ꝓuenit
do: ꝛe ad deum clamando ab ipſo deo libera
ta. Iterũ contra ipſum bene ſuperbiendo
peccat magna equitate ab ipſo deo ad pce
nam reducatur noſtrã. Exemplum ad hoc
in ſubdã parabolis fingit de quedã bele eſch
qui ſerpentem ſub arbore oppoſſum inue
niens ciamantem ꝛ anxilium petentem li
beraui: cui poſtea non ꝛe ꝓmiſſe beneſis
cium: ſed ſm naturꝫ ſue conſuetudinẽ ven
num reddidiſſe quo ꝛli alberatore reper
bendere ſtrẽdi ſe ſꝛe ipſum nõ ſuiſſe bñs
tatis: ſic quin ſine ullo bñ cuaſſerat indu

cit illi quiqui tonſura ꝛe ea que ad facerdota
le pertinent ſtatum: eruditꝫ ꝛe ſalutem ꝛ
in ꝛebꝰ ecclẽſtarum ꝛam mote habeutes tal
cotum: quo peccata colligere q̃ qua oꝛdinã
tur nõ erubeſcit: ſed ad hoc offendere illu
non dubit ꝛe ꝛam in plagyntas. Sed dicet ꝛa
de hac diſtinctam illis qui recepernt mercẽ
dem ſuam: ſicut ꝓs. C. v. 4. Et nõ ſolũ ſtbos 15
ſed ꝛe eos in grauos ꝛe inquos ꝛe tam in corpori
bus ꝛe in olbus rebus in quibus ingratitu
dinẽ exercuerãt: ut ipſe ꝓnuncet: ſ facti ſunt
ꝓ ſuis ꝓꝛ exẽplo ſi ꝓ deo terrenꝫ hominẽ de
nihilo ſm modũ ſibi ꝛogi locuentẽ ꝛ attenden
tes affecꝛe: multa grauiaq; eo ſuſtinuiſſe ꝛa
ctus ſimiliter ꝛ amote ſuo paupeꝛe in del
to plagantes poſſ' ꝛe cunctis: ad nouiſſimũ
ultime venutes: ꝛe vbi vel bouet poꝛe
vnoquoq; auxilio habendo vel alijs ſuo
nomine repulſam paꝛeretur. Sonne pote
ſtate poſſmodum acceptum ingratum omni
bus ꝓinaret ꝛ penis alijs affligeret? Sic in
ꝓpoſito uter deum ꝛ nos: ꝓ poſſmodũ aut
xilium a nobis petit per illos quos ſm no
mine quo ad eleemoſynam potumne ꝓſpimum ꝛ
veſtem. Iterum auxiliũ pent ꝛra inimi
cos decumeque conſurget medi ꝓſ. xxij.
in primo cali in dñ nõ receptumus: ſed qꝛ pe
tit negamus: in ſcho ei nõ obedimus: ſi ꝛo
peus eſt ꝛra ipſum ꝛi ciuitucs ſue mi
litamus: amicitiã eis ꝛbentes. Et quia ne
gauet qui in iuſtitiue talem recepta gratia
ret: ꝛe panes adderet maroꝛes? ¶ Eis ret 2
ſilium ſuũ gaꝛeri in uteꝛe: ſaracennoꝝ: ꝛe
dit aliũ q̃ ꝛuſtitiam ꝛe ſuã ſuſtinuit: ꝛe
ret nunus eſſes ingratus ꝛ punitione q̃ꝛ
t illumvel quicunq; cum eoꝛ nomine ſuo
nã ꝛe vomente vilipenderes vel contra eum
faceres. Sic in ꝓpoſito deus ꝛe ſuſtinuit
ſuũ nõ ſolũ ad huius mũdi careeꝛe: ſed etiã
ad eucis pattibulum: ꝛe noſtra nuſſe libera
tionem vel ergo ei vel ſuo ingratiue eſſe: ſ
redde ad a ꝛe ꝓ olb' ꝓdictis requiem: ſicut
ꝓꝛ Dñs. vj. Indicabo inquit mihi ꝛe bono
quid ibi requirit a ꝛe vnqs facere inditiũ ꝛ
diligere inſtrictodiã ꝛe ſollicite ambulare
cum deo tuo. Hoꝛa de ſgratitudine ꝛ pena
ingratorum in pluribus cauſis: ſicut ꝓs in
articulo notatus in capitulum ꝓcipuis
quando vero ipſos punnet illos q̃ ei ꝛhc ſunt
gratꝰ qui eum non vendunt non negant: li
ho eri gratiſſimꝰ ꝓmnius ꝓoyer. v. ſio
ca. ꝛ. di. sermoto. vj.

Clericiũ offuadẽt. C. v.

primo ꝓpius vltras. Scio ꝓ
ciuium q̃ affert ꝛipſis ſe penatum

sua propria. Tertio: quia multis peccatis viam disponit. Quarto: q2 ad penam ducit eternã. Quinto cõpotus. Sexto locus 2 tẽpus 2 fortuna 2 sanctorum exempla. Septimo: breuitas. Octauo consumptio rerũ tẽporaliũ. Nono corporis afflictio. Decimo totius compoti resolutio.

Arti. i. 1 ¶ Ad primũ sic ꝓcedit si vile reputet q hõ de tẽplo materiali faciat coquinã porcorũ: 2 concham oim immundiciarũ corporaliũ: ꝓpter hoc nãq3 qd saraceni ecclesiam fecerant stabulũ equorum reputabant mali et infortunati: sicut p3. B. ij. 4 6. Ergo a fortiori rõne: ille vilis 2 turpis reputãdus est: qui de tẽplo dei spirituali. i. de seipso: q tẽplum dei in baptismo efficit coquinã facit diaboli: qui tãtũ delectat in gulosoꝝ excessibus quãtũ ipsi in ciboꝝ sumptionibus: q de seipso concham facit porcoꝝ infernaliũ: q2 sicut concha multa recipit: vnde letãtur porci. Ita isti: vnde letant porci infernales q de tẽplo dei non sicut saraceni stabulum equoꝝ: s3 qd peius 2 turpius est receptaculum faciũt demonioꝝ: qui nõ: vt antiq saraceni deos aureos vel argẽteos habẽt in tẽplo pulchro: sed qd fetidius est deũ hñt putridũ 2 fetidũ ventrẽ quoꝝ deus venter est Phil. iij. cui seruiunt: 2 cum diligentia magna seruiri faciunt: in tẽplo coquine: et taberne in altari mense apposite cũ odore incensoꝝ. i. cũ saporibus ciboꝝ: in ipsi gulosi sacerdotes belis: qui inter seipsos 2 porcos suos nullã faciũt differentiã ꝓ tanto: q2 sicut porcos pascunt: vt pinguescant 2 occidant: ita seipsos pascũt pro quib9 pascuis hic spiritualiter: 2 in futuro occident eternaliter: q2 incrassati: impinguati deliquerũt deũ factorẽ suũ Deutro. xxxij. qui non deo:
2 sed ventri suo seruiũt Ro. xvj. ¶ Nisi forte in hoc differentiã ponere velis q animalia pascũt ꝓ lardario 2 cibo hoim: seipsos vero pro lardario demonũ 2 cibo vermiũ. Iterũ quis non diceret vile esse officium tm̃ insistere repletioni vnius sacci immundissimi 2 illius vile esse dominiũ qui hoc imperat. Sed hoc facit gulosus gule precepto nonnunq̃ ɔtra dei preceptũ obediẽs: sicut illi q propter cibos quietiores et delicatiores ea dimittunt que ad dei honorem vel animarum pertinent salutem. contra illud Rom. xiiij. Noli inquit propter cibum destruere opus dei: hoc enim boni christiani factum nõ est: quia teste Hiero. in epistola ad paulinum qui christum desiderat in illo pane vescitur non querit magnopere q de preciosis cibis: stercus conficiat.

¶ Et non solũ fugiendũ est ꝓpter eius vilitatẽ: sed q2 quod peius est: ipsi anime venenosum 2 mortiferum est: ipsam illaqueãdo 2 occidendo: quia sicut aucupes 2 piscatores volucres celi 2 pisces maris cibo capiũt Ita diabolus gulosos: in qua captione spiritualiter contra eos cautelam exercent: qua vsus est corporaliter Hanibal contra Affros. Julius enim sextus strategematon li. ij. c. v. scribit q Hanibal missus a Carthaginensibus contra Affros rebellantes vinũ intoxicauit: ac dimisit: quam fugam simulans vt illo hausto Affros occideret: sic diabolus cibum 2 potum gulosoꝝ veneno inficit peccati: dũ in illis eos excedere facit vt spiritualiter occidant. ¶ Cõsimilẽ etiã cautelam antiquoꝝ cõtinet historia: de Ciro rege persarũ 2 medoꝝ: qui amasonã intrans regionẽ: in qua Thamaris regina regnauit: que contra eum exercitum magnũ misit: filio suo duce: quẽ Cyrus appropinquare audiens: iussit in tentorijs mensas poni: 2 cibos copiosos apponere: quo facto illis esculentis ibi dimissis: omnes suos festinanter ad taribula ꝑma: quasi hostes timentes fugere fecit. Alij vero superuenientes fame 2 siti laborantes: hostes suos longius fugisse putantes: cibis inuentis auide adheserunt: quibus repletis 2 inebriatis Cyrus superueniẽs omnes trucidauit. Recte tali intentione procurat diabolus quantum potest: q gulosi 2 ebriosi esculentis et poculentis studiose 2 auide intendant: vt sicut illi corporaliter: ita isti spiritualiter occidant. In quo facto malicioso assimulant vicino: qui vicinum ideotam festiuat 2 inbuat: vt hereditate sua eũ decipiat: 2 si tali cautela multi sunt tẽporaliter decepti: 2 exheredati de rebus et possessionibus mundialib9: multo plures sunt eternaliter: quã exheredationẽ seu deceptionẽ luent: tã ipsi propinantes 2 supplantãtes seu decipientes: q̃ñ verificabitur de eis illud Abac. ij. ve inquit qui potum dat amico suo mittens fel 2 inebrians: vt aspiciat nuditatem eius id est. vt decipiat eum: q̃3 ipsi decepti: quãdo verificabitur de eis illud Esa. v. ve q potentes estis ad bibendũ vinum 2c.

¶ Tertio nõ solũ fugiendũ est viciũ gule: q2 in se periculosum est vt ex predicto pa3 articulo: sed qd peius est: q2 nõ se solum: s3 magnã secum ducit societatem: multisq3 vicijs latrũculus iste ingressus viã aperit: sicut p3. E. i. arti. ij. Et quẽadmodũ canis ꝑ cibo cecum ad diuersa loca ducit lutosa. Et quemadmodum inebriatus faciliter ab hostibus captus corporalibus: faciliter ad omne quo volunt cũ ducunt locum vel carcerem: ita caro vel gula cibi auiditate excecatum ad multa loca et facta ducit lutosa: 2 spiritualiter turpia: et faciliter in omni carcere diaboli carcere: sicut patet inducti ... in his que cõiter quasi specialis gule famulia ipsam cõcomitantur: cuiusmodi sunt iuramenta turpia: falsa pacta et rumores 2 detractiones. vnde Bern. in apolo. de talib9 dicit q non solum fauces sumunt cibos: sed et aures sicut rumores: et quãtum ora dapibus: tantũ lingue detractionibus occupantur: ludi inordinati 2 ꝓhibiti sicut taxillorũ 2 huiusmodi: in talib9 cõiter plus delectantur pleni q̃ famelici. Iuxta prouerbiũ quo gallice dicitur. Jouer ne puis ne rire si le ventre ne me rit: id est. non possum ludere neq3 ridere nisi venter plenus sit. Exemplum de Samsone. Judi. xvj. Et de iudeis de quibus dicitur Exodi. xxxij. Sedit populus mãducare et bibere: 2 surrexerũt ludere. Et non solum hoc: sed qd maius est demẽtie: ad omnem modũ ducit luxurie: quia teste Hieronymo: cuius testimoniũ in decreto habetur. dist. xliij. §. cum autẽ violentus: et venter et genitalia sibimet vicina sunt vt ex vicinitate membrorum intelligatur cõfederatio vitiorum. Et postremo sicut diluuium Noe om-

Vnde stetit hostibus 3

4

...

Gula G v Fo. ccxxxiij.

Arti. iij. 5 nia destruxit viuẽtia: ita hec omnes destruit virtutes dum totam aufert fortitudinem: et spiritualem defensionẽ: 2 brutis que ratione carent viliores facit. Exemplũ Judic. xvj. Samson saciatus totam destruxit domum cum oibus cõtentis: sic hic nec tamen solum spiritualiter destruit: dum peccato mortali occidit: sed curationis et defensionis remedium aufert: sicut patet. E. i. 2. qd pulchre ostensum est. iiij. Reg. xxv. vbi Naburzadã princeps cocorũ: non solum Hierusalem cepit: sed et muros eius destruxit ne defensionem cõtra inimicos haberet quãcunq3. Sicut ergo in ciuitate obsessa qui curam habet dici muroꝝ custodib9 diligẽter nos admonet: ne gule vel somno dediti: ciuitatem amittant 2 vitã. Ita christ9 nos hortat Luce. xxi. dicẽs. Attendite autem vobis ne forte grauẽtur corda vestra in crapula 2 ebrietate et curis huius vite: 2 superueniat in vos dies illa repẽtina: mortis videl3 improuise 2 dãnationis eterne: sicut superuenit illo guloso epuloni. Luce. xvj.

Arti. iiij. 6 ¶ In quo notatur quartus articulus: 2 vltimus gule finis 2 merces: quã in die illa repẽtina mortis suscipiet gule debita: cum illo de quo scribit beatus Grego. iiij. dialogo rum: q cum ieiunare cum fratribus se ostẽderet: occulte manducare consueuit: circa quem morientẽ cum oẽs cõcurrerẽt aliquod magnum et delectabile ab eo se audituros sperãtes: quia bonis moribus cernebatur: dixit. Quãdo me vobiscũ ieiunare credebatis occulte comedebam: 2 nũc ecce ad deuorandum draconi sum datus: qui cauda sua mea genua pedesq3 colligauit. Caput vero suum intra meũ os mittens spiritũ meum ebibens obstrahit: quibus dictis statim defunctus est: in quo facto iusticia facti ostẽditur: dum eñ caput draconis os eius intrare et spiritũ exhaurire asseritur: quid aliud ex parte iusticie tradentis dei ostenditur: q̃3 q peccatũ pro quo draconi tradebatur in oris fuerit delectatione: 2 ideo os eius diabolus occuparet ad penam: qd prius occupauerat ad culpam: 2 ille spiritum eius ebiberet ad penam: qui cum frequẽter bibere fecerat ad culpã. Perpendãt ergo tales quibus tã graue videtur modo ieiunare per vnũ diem qui vitã suam ducũt in cõmessationibus et ebrietatibus. Rom. xiij. Et pro simbole suo animã 2 hereditatem ponũt celestẽ: sicut patet per exẽplũ de illo quo dictũ est. A. xxiij. 16. q̃3 graue erit eis ieiuniũ eternum: cũ epulone non in pane et aqua: quia aque gutta eis negatur.

¶ Perpendant insuper gulosi quomõ respõdere nõ poterũt in compoto illo: de quo habetur. F. viij. 16. q̃3 durũ etiã cõpotum reddent: 2 q̃3 graue solutionem soluẽt: qñ pena correspõdebit delectationi cuiuscũq3 morselli inordinate sumpti. Si eñ ab ingressu tabernarũ 2 ab ingressu voluptatũ multos retrahit timor cõpoti: qui in fine fit sumptionis. Multi nãq3 tabernas 2 alia voluptatũ loca libenter intrarẽt: 2 de ingressu frequenter transeũtes tentãtur: cui tñ tẽtationi resistũt ipsamq3 annullant cogitãtes: q de expẽsis in fine grauabuntur. A multo fortiori quẽcunq3 retrahere deberet grauamẽ expensarum: quas gula requirit: vbi non pecuniã solã: sed animã expenditur: et nõ obolũ sed celum amittit. Talis eñ moriẽs dicere põt sicut dixit quidã in sero festum illius diei q magnũ habuit finẽ: trãsijt hec dies: nescitur origo secũdi: an labor: an requies sic transit gloria mũdi. In illo eñ cõpoto experietur: quid est de dño diabolo 2 dña gula: quibus studiose seruierunt: sicut de lusore vel proditore vel quocũq3: qui aliquãdo fallaciter decipere cogitat: qui in principio illũ quẽ decipere vult lucrari permittit: tyrãnus etiã hominẽ pauperẽ veniẽtem ad habitandum in

Arti. v. 8

Exem.

9

dominio suo: nõ statim spoliat: sed potiꝰ in
principio se ei affabilem ⁊ sociabilem osten
dit: ⁊ plures leniter ꝑmiscet: sic etiā se habēt
cõiter oēs tyrāni ad subditos suos in princi
pio: qñ dominiū super eos querūt: qꝛ aliter
nõ reciperētur: sed expellerentur sicut patet
de Roboam. iij. Reg. xij. sic fm magistrū in
hystorijs scholasticis. Archelaus filius He-
rodis ī principio dominij sui: multa iudeis
promisit: vt eos ad dominiū suū alliceret: in
quo enim esset stabilitus in quodā festo tem
plum dei multorū iudeorū sanguine
maculauit. Sic tyranni moderni: qui prius
pulchre loquūtur: postmodum occasiones
querunt nocēdi: ⁊ in cõpedibus eos ponēdi
atqꝫ spoliandi sic diabolus: sic gula ⁊ luxu-
ria: ⁊ quodlibet peccatū fm carnē delectabi-
liter ludit cū peccatore: sicut patet. C. vj. 61.
dicēs illud Prouer. xxiij. Comede inquit et
bibe: dicet tibi: ⁊ mens eius non est tecum: ci
bos quos comederas euomes ⁊ perdes pul
chros sermones tuos.

Ar. vj. ¶ Et nõ solum illa que finem gule respiciūt
de quibus predictum est ipsam dissuadent:
sed etiam alie circūstantie tam extrinsece ꝙ̄
intrinsece nos concernētes. Extrinsece enim
10 primo nos concernit locus in quo sumus:
qui pro carcere nobis deputatus fuit. Lo-
cus autē carceris ex intētione incarcerātis
magis incarcerato ordinatur ad penā ⁊ ab-
stinētiam: ꝙ̄ ad gulā ⁊ delitias. Sic ergo de
penali carcere in quo per deū positi sumus
pter suā bonitatē ⁊ cõtra suū preceptū au
lam volumus facere delitiarū: de aula ibi-
mus ad carcerē. Et iuste quidē: qꝛ ipse ordi-
nauit ꝙ de carcere iremus ad regnum: et ꝙ
qui hic vti vellet carcere: vt locus requirit:
alibi carcerē non haberet: qui vero illo ita vti
nollēt: alibi carcerē haberēt. Ergo in electio
ne cuiuscūqꝫ est hic vel alibi carcerē habere:
qui vero alibi illum eligunt iustū est: ꝙ alibi
illum habeant. Secūdo tempus in quo su-
mus quia est penitētie: qđ nõnulli cõmutāt
in tēpus leticie cõtra dei ordinationē dicen-
tis. Esa. xxij. Gaudiū ⁊ leticia comedere car-
11 nes: ⁊ bibere vinū. Tertio miseria mūdi for-
tuna qua videmus multos fame affligi: nõ
ergo est conueniēs: ꝙ multa christi membra
fame affligantur ⁊ diaboli membra delitijs
affluant. Apostolus enī. j. Cor. xi. pro incõ
uenienti habuit ꝙ vnus esuriret: et alius
ebrius esset. Quarto christi ⁊ omniū sancto
rum exēpla qui per abstinentiam peruene-
runt ad celi affluentiā: ⁊ de vigilia ad festū:
sicut patet. F. iij. 2. Et hanc doctrinā docue-
runt ⁊ nos: vt ab inimicis obsessos ad vigi-
liam: ad sobrietatem hortabātur dicētes il-
lud. j. Pet. v. Sobrij estote et vigilate: qꝛ
aduersarius vester diabolus ⁊c. Circa mu-
ros anime nostre istam viam et opinionem
tanqꝫ meliorem elegerunt sancti: stulti vero
alterius sunt vite: ⁊ opinionis dicētes illud
Eccl. ij. Melius est comedere et bibere: et
ostēdere anime sue bona de laboribus suis
Sancti naqꝫ hic minus comederūt: vt in ce-
na dei delicatiora sumerēt. Stulti vero quid
iam cenam non credebant: non expectabant
et ideo comederūt et saturati sunt: et impin
guati ⁊c. Neemie. ix. Et ideo cena illa caru
runt: qui ducentes in bonis dies suos et in
pūcto ad inferna descenderūt. Job. xxi. Tūc
eis improperari poterit illud Johel. j. Vlu-
late qui bibitis vinum in dulcedine quoniā
perijt ab ore vestro.
¶ Et non solum ipse circūstantie extrinsece: Ar. vij.
sed etiā ipsa gule conditio intrinseca: ipsius
videlz in delectatiõe breuitas: ipsam dissua
det: illius naqꝫ tanta est breuitas: ꝙ freque-
ter non delectat: nisi dum in ore: ⁊ in gutture 12
est: quo pertransito aliquotiens cito post
vellent si possent: qđ sumpserunt emittere ⁊
plus cupiūt sumptum emittere ꝙ̄ prius cu
pierūt non sumptū sumere: qui videlz illud
ad solam sumpserunt delectationē conscien
tia contradicente ꝙ potius sumptum noce
bit: voluntas hoc illud emittendi que sum-
ptionem ipsam sequitur: illorum inordina-
tam ostendit breuissime delectionis auidita
tem: pro qua tot expēsas ⁊ sollicitationes et
labores apposuerūt: pro qua etiā tot fercu-
la ⁊ totiens in die parauerunt: pro qua etiā
frequēter ea que ad honorē dei pertinēt: si-
cut auditus verbi dei ⁊ huiusmodi derelin-
quunt: dicētes: vel cogitātes ꝙ ad prādium
festinare volunt: ne cibus pereat vel venter
famescat seu doleat vel qꝛ in cibis vel pota-
tionibus ⁊ tabernis morosē sedētes ad cibū
anime ire nolūt quos reprehendit Esa. v. di-
cens. Cythara ⁊ lyra ⁊ timpanū ⁊ vinum in
cõuiuijs vestris: ⁊ opus dñi non respicitis:
cõtra doctrinam christi. Joan. vj. Operami
ni inquit cibū non qui perit: sed qui perma
net in vitam eternā: ⁊ apostolorū dicentium
Actuum. vj. Non est inquiūt equū nos dere
linquere verbū dei: et ministrare mensis: cu-
ius contrariū faciunt: qui propter mensas
vel quascunqꝫ carnales delectationes verbū
dei vel non predicant vel non audiunt. Om
nes ergo tales: qui propter huiusmodi dele-
ctationes breuissimas tot committunt vel
omittunt vnum in facto suo dant intellige-
re: ꝙ videlz multo plura facerent et omitte-

rent: si delectatio illa esset longa scilz guttu-
ris trāsitus. de quo dicit Bern. ꝙ voluptas
gutturis que tanti hodie estimatur vix duo
rum latitudinē habet digitorū esset longissi
mum ⁊ latissimū: qđ ⁊ forte optarēt si possi-
bile estimarēt. Sicut ille de quo scribitur ꝙ
de huiusmodi delectationis breuitate dolēs
orauerit: ꝙ guttur eius in longitudine col-
lo gruis assimilaretur. Si gulosi et taberne
frequentatores tale haberent collū ab alijs
cognosci possent et digito ostendi: dicendo.
Ecce vbi vadit bel deus viuens qui deuorat
omnia. Daniel. xiiij.
xiij ¶ Quos vero pena eterna vel vilitas vel bre-
uitas a gula non retrahit: saltē ipsa rerum
depauperatio ⁊ cõsumptio: quas nonnulli
14 plus timere solēt: retrahat. Ipsa naqꝫ dum
est in preparādo et sumēdo rerū iniustā re-
quirit cõsumptionē: que ideo iniusta dicit:
qꝛ iniustū est vt de rebus pro oībus creatis
vnus plus ꝙ̄ debeat ⁊ alius minus habeat:
de hoc enī in quo gulosus excedit fame mo-
riens sustētari posset. Ipsa vero cõsumptio-
ne trāsacta largiorē requirit cõsumptionē:
vt cõtra infirmitatē quā crapula intulit in
electuarijs: et medicis atqꝫ medicinis sum-
ptuosis: remedia querat: atqꝫ cõparanda qñ
dolor cor tangit morsqꝫ timetur nihil nimis
reputat carū. vñ talibꝰ sepe cõtingit ꝙ mul
tis expēsis infirmitatē corporis et mortē in-
currūt: ale ⁊ qñqꝫ vtriusqꝫ. Qđ etiā plus ex-
pēdūt circa cibi euacuationē: ꝙ̄ fecerāt cir-
ca eius acquisitionē vel preparationē: et ꝙ
quātū die precedēti laborauit studuitqꝫ to-
tus p vētris repletione: tm̄ et plus post re-
pletionē die sequēti studeat medicus p ven-
tris euacuatione: cuius tm̄ studiū cū oībus
expēsis frequēter amittit qñ excessus fortior
est in destruēdo ꝙ̄ medicꝰ in sanādo: ꝙ sepe
contingit: qꝛ crapula multi perierunt. Eccli
xxxvij. Nota de hac materia. E. viij. 17.
Ar. ix. ¶ Quos vero oia nõ retrahūt predicta saltē
ipsa quā oēs naturaliter timēt corporis re-
trahat afflictio: que gule tripliciter associa-
tur: antecedēter: cõcomitāter ⁊ subsequēter
15 ¶ Primū patet: qꝛ fames et sitis nõ est sine
pena: sed gulosus ante prādiū vel famescit
⁊ sitit cibū ⁊ potū vel appetitū cibi ⁊ potus
verbi grā. Statim post sumptionē in mane
desiderat appetitū ⁊ famē prandendi in no-
na. post prādium vero desiderat famē ⁊ locū
pro cena recipiēda: ꝙ si tm̄ saccū replenit in
prandio: ꝙ nõ remanet vacuitas pro cena:
specialiter vbi sperat bona mēse esse appo-
nēda dolet. Idē pcessus patet de potatoribꝰ
qui bonū habētes potū sitim appetunt. Et
ideo illi qui studēt calicibus epotandis va
cātes potibus ⁊ dātes simbola. Prouerbio.
xxiij. salsis ⁊ porris ⁊ huiusmodi: appetitū
puocare solēt: cū ergo ante prādiū vel potū
semp famē habeat vel sitim: ꝙ sine pena non
sunt vel illa saltē habere appetat: ⁊ de nõ ha
bitis doleat ꝙ sine tristicia non sunt: sequit
ꝙ ante prādiū vel potū in pena vel tristicia
est: qui semper de defectu cibi ⁊ potus dolet
vel sacculi. ¶ Habet etiā penā cõcomitantē: 16
qꝛ dum in comedēdo vel bibendo sunt: si mi-
nus parū habent: dolent: qꝛ deest cibus pro
sacci repletione. iuxta illud Psal. lviij. Si
vero nõ fuerint saturati murmurabūt: si vero
plus habeant ꝙ̄ deuorare poterūt: dolent:
qꝛ deest saccus: sicut ille quando cibum ha- Lxiij.
buit: quē multū dilexit: doluit: dicēs. Heu te
comedere non possum: qꝛ plenus sum: nec te
dare volo: qꝛ te tm̄ diligo. Consimiliter etiā
quidā adhuc in cõsimili casu gemūt: dicen-
tes. Quā bonus cibus est iste: si quis eum
comedere posset. Desideriū ergo taliū simi-
le est desiderio demonū seu inferni: qꝛ sicut
infernus multos deuorādo cõsumit: deside-
riū tamē semp manet insatiabile: doletqꝫ: ꝙ
plures deuorare non põt: et ideo vias ⁊ mo-
dos inferni ministri excogitant: quibus plu
res deuorare poterunt: ita gulosi: licet mul-
ta deuorēt desideriū tm̄ nõ saturatur: quibꝰ
dicitur Aggei. j. Comedestis: ⁊ nõ estis satu-
rati scilz ꝙ̄tum ad desideriū quo dolēt: quia
plura deuorare non possunt: et ideo modos
vias ⁊ diuersos exquirunt in cibarijs ⁊ po-
tationibus colores et sapores ⁊ ferculoꝝ di-
uersitates: vt sapor odoratus color et diuer
sitas visa: appetitum prouocēt: vt ad plura
deuorandū prouocentur. Inde est fm Bern.
in Apologia ꝙ grandia carniū fercula du-
plicantur: quibus totaliter intenti modum
nesciunt in edendo: nempe cum prioribus
fuerint satiati: si secundos attigerint: vide-
buntur: nec dum gustasse cibos: sitqꝫ vt nec
prima impediūt nouissima nec satietas mi-
nuat appetitum: palatum quippe dum no-
uellis seducitur condimentis: paulatim dis-
suescere cognita: et ad cibos extraneos velu
ti adhuc ieiuniū reuocatur in desideria ven
ter quidē oneratur: sed varietas tollit fasti-
dium. Sic insuper vt dum gula varijs pro-
uocatur coloribus: suauibusqꝫ delectatur
odoribus trāsitur nimiū meta necessitatis.
¶ Habet etiā gulosus penā sequētē duplicē 17
primā inferius in stomacho puncturam et
amaritudinē. Secūdā in toto corpore infir-
mitatem: de prima loquitur Bern. in apolo.
dicens. Infelix inquit stomachus crebus

ructibus se repletū indicās: cui nec colores lucent: nec sapores demulcent: dū oīa suscipere cogitur: oppressus magis obruitur ꝙ̄ reficitur: tā insup necessariū apl'i de vtendo vino cōsiliū merito nō negligūt: modico tā ꝙ ipe ꝑmisit nescio cur ꝑtermisso: sed cū bene vino fuerint ingurgitate toto capite palpitātes: sic surgenti a mēsa quid aliud libet ꝙ̄ dormire? Cū ꝟo post pmū somnū excitādo membra extēderint: et miseri stomachi incōmodū senserint crapule: nō plangūt peccatum: sed qr timēt ne in crastino māducare queāt: et sic de simbolo suo dolētes defraudētur: precedētisq̄ diei cogitātes pecuniam expēsam et gulā commissam: plus dolent de expensis pecunie: ꝙ̄ de amissione anime. Si aūt ad vigilias vel quecūq̄ negocia indigestus surgere cogitur: nō cantū: sed planctū potꝰ extorquebis. Qđ etiā secundo infirmi-
18 tatē adducit: quotidiano primo patet experimēto. Nōnulli eñ quotidie experiūtur: ꝙ in multis escis erit infirmitas. Eccl. xxxvij. vñ et dicūt ibi comedi talē vel talem cibū vel talem potū bibi et postea non sensi me bene dispositum: excessum tñ mendaciter negāt: imponētes ciboꝝ et potuū qualitati vtpote dicētes ꝙ sanus non fuit: ꝙ imponere debe rēt quātitati cū non qualitas sed quātitas eos infirmauerit. ¶ Scđo idē patet ratione sumpta ꝑ locū a cōtrarijs. Si eñ abstinentia est cā sanitatis recuperāde et conseruande: cōcedere oportet: ꝙ gula sit causa infirmitatis: et cā sanitatis destruēde. Sed abstinētia est cā sanitatis recuperande: sicut patet tam ex medicoꝝ cōsilijs qui vidētes hominē ꝑpter excessum distēperatū: primo ei abstinētiā imponūt: tꝙ̄ etiā ex verbis Hieronymi in epl'a ad Iouinianū. Legimꝰ inquit quosdā morbo articulari et podagre humoribus laborātes ꝓ scriptione bonoꝝ ad simplicē mēsam et pauperes cibos redactos cōualuisse: caruerūt eñ sollicitudine dispēsande domꝰ: et epularū largitate: q̄ et corpꝰ frangunt: et animam sicut ostensum est. D.v.3.
19 ¶ Tertio idē patet ꝑ hoc ꝙ in secretis legitur secretoꝝ Aristotelis ad Alexādrū de quibusdā
Exiij. philosophis a quodā rege cōgregatis: vt de sanitatis cōseruatione: saniorē et meliorē ꝑferret sententiā. Pluribꝰ ꝟo sententiā intellectā ꝑferētibꝰ: vnus suā ꝑtulit: dicēs. ꝙ melius cōseruare nō pōt: ꝙ̄ ꝙ digestus comedat. Tales enim qui seipsos peioris non faciunt conditionis: ꝙ̄ falcones vel accipitres suos facerēt: quibꝰ cibū nō darēt: nisi digestis. Qui etiā seipsos ꝙ̄ aīalia sua non minus diligūt: sententiam sequūtur sapiētis: qui dicit nō viuo vt comedā: sed comedo vt viuā. Habēdo igit respectū ad oīa predicta: quomō etiā gula infirmitates: et penas adducit corporales et spūales et quomodo sint tales: crassus venter grossum sensum facit: quomō etiam diuites plus crapula anticedūt cōcomitāter et cōsequenter ꝙ̄ pauperes inedia torqueant: sicut ostēsum est ꝑ Eccl. D.xi.28. Quomodo etiā sm Criso. in lib. ꝙ nullus ledit nisi a seipso in mēsa diuitis gulosi: vēter crescere pōt: et infirmitas occurrit patet ꝙ gula est fugienda: et ꝙ melior securior et sanior est abstinētia et buccella panis cū gaudio et sanitate: ꝙ̄ maxima cōuiuia cū infirmitate: et oībus malis predictis.
¶ Qui ꝟo oībus predictis non retrahuntur Arg.a
tribulationibus et persuasionibꝰ: saltē mortis cogitatione quales videlz erūt post mortem retrahūtur timore: mortē eñ gulosi: et oēs generaliter peccatores maxime timere solāt quā gula nisi euitet velociter introducit. Hoc eñ ostēdunt tam ratio ꝙ̄ exēpla et
autoritates. ¶ Ratioñ nāq̄ cōsonū esse vi- 20
detur: ꝙ illi quibꝰ ꝑ vite sustētatione victꝰ est ad certū ordinatus terminū: ab illo deo qui oīa disponit in numero: pōdere: et mēsura: illū nō attingāt terminū: si totū victum qui vsq̄ ad terminū duraret: vñ dispēsatus ante illū terminū voluptuose vniūtes expendant: verbi gratia. A deo cur in Iob. xiiij. dicitur posuisti terminos eiꝰ qui preterire nō poterūt. de quo etiā dicit Eccl. xvij. ꝙ creauit hominē: et numerū dierū et tempus dedit illi: vnicuiq̄ viuēti determinata et assignata est meta: et methodus si sue ordinationi subditus viuat illū attinget terminū: sed vita nō ꝑcedet: pōt tñ illū terminum preuenire et mortem suā festinare si voluerit: sicut patet in horrologio de caulla: que labiū mobile in certo expectat loco quē preterire nō poterit quin ibi cadat et sonitū faciat: pōt tñ multis modis anteꝙ̄ caullā illā attingat cadere ꝑ aliquē q̄ illud tangit: et cadere facit preter ponētis intentionem: sic in ꝓposito et patet.
¶ Ex qua deductione sequi videt: ꝙ ille q̄ in
Psal. cxlvj. dat escā oī carni: et q̄ dat escā illo- 21
rū in tempore opportuno ꝑ sustētatione ad certā metā determinatā ordinauit escā: sicut dñs in castro obsesso: ꝑ determinato tēpore determinata ponit victualia: que tñ si voluptuose expēdāt victualia triū annoꝝ in vno expēdētes anno vsq̄ ad triū annoꝝ finē nec castrū nec vitā suā in castro custodiunt: ita in ꝓposito de illis quibꝰ deꝰ ordinauit victualia sufficiētia vsq̄ ad metā sexaginta annorum

tum si sobrie expēdant. Si ꝟo victualia illa voluptuose expēdāt in viginti annis de quo viuere deberent sexaginta: ꝙ mirabile est ꝙ vsq̄ ad medietatem vite sue a deo ordinate ipsam nō custodiāt q̄ ante medietatem vite sue victualibꝰ carēt ordinatis: et horologiū vite preter dei intētionem cadere faciunt. Et hac de cā teste Psalmista. Viri sanguinū et dolosi non dimidiabunt dies suos. Psal.
22 liij. Exēpla sunt ad hoc plura: vita i corpore mortali cibarijs nutrit: quemadmodū lumē in lāpade nutrit oleo: ꝙ eñ oleū lumini hoc nutrimētū facit corpori. Sicut eñ oleū ordinate et nō debito lāpadi infusum lumē nutrit: impetuose ꝟo et nimis abundanter inordinate infusum: lumē extinguit: sic in ꝓposito. et patet iterum sicut aqua in nimia quātitate vino mixta: virtutē eius destruit: ita i ꝓposito et patet. Itē sicut aqua vel pluuia terre moderate infusa ipsius virtutē nutrit et confortat ipsamq̄ germinare facit: et dat semen serēti: et panē ad māducandū prestabit: in nimia ꝟo quātitate data ipsam destruit: et oīa submergit: sic nutrimentū facit corpori. Excessiue eñ datū sanguinē corrumpit: mēbra debilitat: vitā abbreuiat: et velut aliud Noe diluuiū: oīa submergit. Iterum sicut pinguedo in quodā modico existens terrā fertilē et frugū ad debitā ꝓductiuā facit maturitatē: pinguedo ꝟo excessiuā: fruges ante maturitatē capita terre inclinare cadere: terreq̄ adherere et putrescere facit: sicut in ꝓposito: qđ pinguedo terre hoc nutrimentū corpori: moderatū eñ nutrimētum vitā ad debitā inducit et nutrit maturitatē. Excessiuū ꝟo corpora terre adherere: ipsaq̄ in terra ante debitā maturitatē putrescere facit: qr teste Seneca epl'a. vij. multos morbos fercula multa fecerūt: maiorq̄ pars hominum perit. Et teste Auicēna: plures moriuntur cibo ꝙ̄ gladio: in fine ergo mortis quātū gula adducit: patebit illud Senece epl'a. lxx. ꝙ videlz que fuit ebrietas facta
23 est crudelitas. Nota de hac materia. D. iiij. 5. Et non solū corporis mors: quā gula accelerat sed etiā cogitatio: quare illud corpus qđ ita diligenter nutrit: et impinguat post mortē erit: multū quecūq̄ a carnis sue sequela retrahere deberet quādo ille qui carnis sue inordinata sequitur desideria: gulosam et luxuriosam vitā ducēdo videt aliquē mori vel mortuū aliquē audit: vel cogitat: ꝙ cū illa vtebat desideria presens videns: et absens cogitās: ꝙ̄ fetidum illud corpus qđ ita diligenter et delicate cibauit: erit et fetor tam et tanto maiorē quāto carnē habuit pinguiorem: quāq̄ deformē ostēdit colorē: nōne ipsum indicat vel saltem rōnaliter iudicare posset stultū arguēs: qui ad fetoris et putridi squaloris augmentum: ita sollicite carnis sue seruiuit ipsam contra deū et ratiōnē impinguēdo: et delicate nutriēdo. Cogitet ergo in corde suo dicēs. Nōne iste est qui ita delicate comedebat et bibebat et corpus induebat quomodo a vermibus comedit: et terra induitur vtraq̄ cogitationē in seipsum reducat: dicēs sibi quoq̄ eādem futuram esse fortunā: et ꝙ in alio stulte factū arguit: in seipso non diligat ne ei improperari poterit qđ in alienis videns et in proprijs cecus est: vel in alienis argus: et in ꝓprijs polifemus de quibus dictū est. C.xvi.5. qđ ergo in alio arguit an se destruat cogitās ꝙ sicut modo videt alioꝝ corporum mortuorū miseriam: ipsosq̄ qđ charius sequebātur desideria tacita cogitatione reprehendit: ita aliqñ spiritus corpus videbit propriū: seipsumq̄ ꝙ eius sequebatur desideria reprehēdet sicut ostēsum est. C.ij.10. Non ergo quisquis sic carnē suā hic diligat: vt semper odio habeat sed sic eā hic odio habeat: in seruitutēq̄ eā sic redigat: vt semper diligat liberamq̄ habeat: sciens: quia qui odit animā suā. i. vitā carnalē hic in mūdo in vitā eternā custodit eam. Ioan. xij. Nota de ista materia. S. ij. 4r. cum multis sequentibus.

HOminis cōditio H.5.
est duplex. Una nobilis: quā cogitare debet ne peccatis vilescat. Alia fragilis quam cogitare debet ne superbiat.

¶ Circa quarū conditionū declarationem. Primo ostendere restat ꝙ homis naturalis dignitas cōsistit in natura rōnali libera: in qua cōditiones oīm excedit aīalium. Secūdo ostēdetur: ꝙ omne peccatū cōtra naturā est humanū. Tertio ostēdetur: quare deꝰ fecit hoīem arbitrio liberū. Quarto: quare fecit quos presciuit finaliter esse dānandos. Quinto: quare illos a dānationis cā nō custodiuit. Sexto: quare vno cadēte: ceciderūt omnes. Septimo: qualis sit hominis conditio misera: quo ad aīe ignorantiā. Octauo: quo ad corporalē seruitutē. Nono: quo ad totius compositi timorem.

¶ Primū ostēdit Seneca epl'a. lxxvij. ad Lu- Arti.6.
cillū dicēs. Oīa inquit suo bono cōstant vitem fertilitas cōmendat sapor vinū: velocitas ceruū ꝙ̄ fortia dorso sunt iumenta que-
ris in cane sagacitas. ¶ Prima est illud a
cuiq̄ optimū esse debet cui nascit cui cēsetur

in homle quidē q̄ primū eſt rōnē antecedēt
alia: in aliis nāq; multis aliaq; ipſum an
tecedunt: ſicut leones in fortitudine: pauo
nes in pulchritudine: ferem motu. Cā igit
oia res ei bona ſua gerentia: ſi hāc ſui attige
rit laudabilis eſt: patet q̄ rō ſola bois bo
na eſt: ipſumq; ſola p̄fert laudabiles; red
dit. Si eſt oīa alia habeat valitudinē: pulc
hritudinē: robur: velocitatē: bonoꝝ ſui ge
nialiū ſit: impoſſibile illū ſi vere ea
reat peccatū. Inobſtante dicentiū turba e
mēdi: e bona: q̄ ſi ſolū ſit illū. Cā ergo vera
hominis diſs eſtimationē ſ eſſe veliſ: qua
lio ſit: nudā inſpice deponat parrimoniū
deponat honores: aha fortune mendacia:
corpus etiā ipſum quatū: alīa nō ſit: ſed ani
mi q̄ſtūcūq; ſit: ſino aūt ē nō aliēno magn
ſit: q̄t que conditio eſt ꝑ ſeip̄ eadem bois eſt.
Nauis nāq; bona dicit nō ꝓpter ſolū colo
rib⁹ picta eſt. Nec q̄ argēteū aut aureū ro
ferit eſt: nec que optime regūt preſſa eſt: ſed
que ſtabilis: ſ firma: ſ nauiganis aquā ceſſa
ētibus ipſis: ad ferendū incurſum maris
ſolidata: velox eſt: nec gladiū bonū dicem⁹ eū
deauratus eſt: balteriſ; cuius vagina gem
mis diſtinguit: ſed aut ad ſcandalum eſt
faciendū: ꝛ de regula nō ſ̄ formoſa: ſed ſ̄ re
cta ſit quæritur. Sic⁹ hoīe quoq; nihil ad
rem pertinet: quātū habeat quantū ſeneret
q̄ ſit inutilis: ſalutetur: ſ̄ preciolo metallo le
cto: ſ̄ per lapideo poculo bibat: ſed ꝑ bonus
ſit. Bonus aūt eſt: cui ratio exp̄licata et re
cta eſt: hoc eſt honeſtū: ꝛ vnicū bois bonum.
Sicut ergo famoſa pictura eſt: cum tabula
ſua exactiſſime et famoſiſſime homo in quo nul
la peccati fœditas eſt.

Art. ij. Cū quibus Sentiat ꝓ verbis patet: q̄ hois
ſpecifica: ꝛ diſtinctiua bonitas ꝛ natura: ꝓpter
quā ab oibus aliis ꝛ rēb⁹ aliis diſtinguitu
tur eſt ipſa rō. Et quo ſequit q̄ omne q̄ eſt
contra rōnem eſt contra naturā bois: ꝛ malū
homo: q̄ eſt de inquiſitū bō: non eſt replica
tio rōne nature ſenſualitatiq; quā cōm ha
bet cum brutis: ſed rōne nature rōnalitatiq;
quam ab oībus aliis natura ſpecifica differt
differētia: qui cōtrariū eſt eſſe q̄ rōi cōtra
natur. Cā ergo peccati mortale rōni cōtra
rie patet ꝙ omne peccatū mortale cōtra na
turā eſt bois inquisitū bō: q̄ ſicut dē Eccles
vii. Deꝰ fecit hoiem rectū. Ouiſalia ꝙ̄ po
tius petierūſ cōtra naturā decēda ſunt. ſcō
tā. 2. vii. 17. Diadectus cēocedat Augu. lib.
de libero arbitrio. ꝛ ſancꝰ Thomas. 4. d. 36.
Item. art. ii. ¶ Duobus eſt colouꝝ vno vi
delz ſonoſo: vnpuita albedine altero defec
tu: vtputa nigredine: quia iſtoꝝ cōtrariꝝ

ſtatui poterit cauſa: ram ex parte dei: ſ̄ ex
parte noſtra: ſtatim ad ipſum dei cōgruū
fuit vt liberet: ꝛ nō coacte: ſicut data crea
tura q̄ participe ſue beatitudine eſſe vo
luit ſeruare. Si eſt inter holes nō inuenia
tur qui ſeruāſ obligat: qui ei inuite et quaſi
coacte: nec eſſitate compulſus ſeruauit vel
qui ad ei ſeruiendum talem eligat vel velit
ſeruāſ: nunc tale ē facere vel eligere vel de
ſiderare: ſ̄ ex parte eius noſtra ē cōgruū
eſt q̄ liberē ſimus voluntarie. ꝓpter ad de
ſignandum ſin cōtrariū nos leo in
quo ſimus: ꝛ eoꝝ cum in quo ſumus: me
nec demones nec eoſū miniſtri vel creatu
quicūq; illi mutare: ꝓhibere: cogere vel fa
cere poſſunt: q̄ſi ad actū meritoꝝ: ꝛ demeri
qui dicit velle vel nolle ꝙ̄ liber poſſit nolle
ꝛ velle niſi ipſa inuitatiōn vel ꝓuocatiō
aſſiſtat: ſine qua nō poſſumus ꝙ̄ intrinſeci opus
cretiōni ſemper bene dicāre nō poſſem⁹: ne
actum illum habeat q̄ exercitus vocatiō.
¶ Et ſito dicto dupliciter dicat ꝛ dicitur. Pri
ma videlz ꝙ̄ inuitatiōi ſeruādo nos: ꝛ ſine
ad cooperāte ſa cōtra ꝛ ſimiliūmodi nūdare
ter ſe ceſſant: ſed decentes: natura noſtra ſin
ctiō q̄ aliter facere nō poſſum⁹. Indecētes
dicto ſ̄ ſecūdi ad natura referant humanā
ſpeciāc⁹ duplicater mentionem. ¶ Primo
qui q̄ tales bruteles cōtra rationē ſenſitiuā
mores nō a natura habēt humana in cuius
trariā ſunt: ſed a natura animali quā ſequū
tur. de quib⁹ in p̄ſal. xlviij. Decētes in ho
nore eſſe nō intellexerūt cōparatus eſt iumen
tis. ¶ Secūdo ſuntq; q̄ ſenſitiuo patrē ali
ter facere poſſent ſi vellent: ſed humanitēr
ſuā perfidiam exuſſant voluit natura mores pi
os ꝓ parte ſenſitiua ꝙ̄ ſi nō ꝓ̄ acceperit natu
ſant naturā. ¶ Secūda cōſultoꝝ quibus
pōt eſſe dubium ſi voluerit: patet: ꝛ teſtis
cra ſcriptura. Sccl. xv. Deus ab initio cōſti
tuit hoīem ⁊ reliquit eū in manu cōſilij ſui.
Addiciunt ꝛ preceptra: ꝛ mandata ſua ſi ue
luerit⁹ mādata obſeruare: conſeruabit tem
perpetuū: appoſuit tibi aquam ⁊ ignem ad
quod voluerīs porrige manū tuā. Ante
minē vita ⁊ mors: bonū ⁊ malū q̄ placue
rit ei dabitur illi. Luce⁹ eſt ꝛ ſia quidem aq̄
da videretſimp impleret potentē. ſi tang
voluīrare quārum poſſibile eſt opere ſenſi
et perfectiua bonitate nō deſiſtere: nec mercede
fraudabitur ab illoqui voluntati ſue ope
re vndeo operis deeſſi facultas remuneral
et ſic gratia ſibi aſſiſtere: que nunq̄ deeſt
ſicut patet en capitulo de gratia in libertate
cuiuſcūq; eſſecq; ſit bonus vel malus.
¶ Quinto q̄ſt libere voluntate ꝛ cōgrua aſſe

gtiaꝝ ſi ſua bona habet creatiō ſed ex per
uerſa voluntate. onde Sccd. in lib. de libero
arbitrio poſſem⁹ q̄ peccare datā eſt nom
nūquā vt ꝓ oīnde peccare: ſed vt glorioſiꝰ
apparet ſi non peccaret.

¶ Quod ſteet congrue dicitur ſit: quantum Art. iij
ad voluntatem libertate beneuoli congruum
nunq; fuit quod illa ſine eſſent conditiones
que facta illoq; glorioſiores reddere poſſent
q̄ voluntas illa libertate abuti: ꝛ eo quo plus
ſi illoq; finalis ſequit damnatio illius facti
ſint conditiones que facta illoſi non ſunt. Ex
ſa: ſed damnabilia reddit: minus videtur er
non ſolum q̄ libere facti ſint conditionate: ſed
ſimpliciter ꝙ̄ in quacunq; conditione facti
ſint: qui finalis illatur damnandi ſunt meritoꝝ
videtur: quam quidem admirationē auget
quitatis in illis debite ſine humane crea
tionis. Cauſa nanq; finalis creationis hu
mani generis eſt angel⁹ ex tunc reparatio ⁊
dunc in eo bonitatis participatio: quam
tum ergo ad illos quos p̄ſcitur deus illos
non eſſe creaturus ſuiſq; effectum cōſti
de p̄ſcitis videtur creationis effectus qui
ad illos ordinatur finis: nec teſſante creatio
nis cauſa ceſſat et creationis operatio. Et
qui ſua ſpontanea voluntate illos ſine carere
voluerit eos de ordinatione eſſe: ſimul et eo
lunitate carnitiſſ. ¶ Cū primo itur⁹ patro
nabiliter dici videatur exemplo oſtenſiuo
cauſa etenim ſeminationis fruguin: eſt hu
mane viteſſentiarum vbi ergo fruſ: ꝙ ſemi
nato ille carebit fine ſeminationum ſubtra
bi: nec ſeminas: vbi ſeip̄ fe ſemi nunc eſſe
amiſſurum: qui enim talem ſeminare vide
ret: qui ſeiret ſe ſemen ſuum perdere: nonne
rationabiliter ab eo quem poſſet ꝓ ſeip̄
ſeminaret vel plantas vel herbas vel arbores
creaſſet. ¶ Omnibus reſpondetur: q̄ ſi que
ſtionem ſtringat a Dominus conditionem 7
ſi qua a deo creatura eſt: irrationabilis eſt
queſtio: quia non habet dubitationis cau
ſe operandi modū ſi alia animalia que ne ſam vel ne intellectum: quia in optima creatura
eſſitate operationis naturę minus ea eſt eſſe ſine ſenſu vel intellectu: ſed ſine ſenſu
nec eſſare operis mercedē. Sicut enim non calo: opera nāq; illius nulla poſſet cogs
nōdē iuſtū q̄ illa que neceſſitate operantur ratio meliorare: qui vicīr cuncta que face
nature ſuper naturalē habēt mercedē: nec rat et erant valde bona. Gene. i. Et ſic oīa que
mā q̄ oīa ſe agētiū mercēs debet infinī fecerat deus bona ſunt. ¶ Ad ſecūdū dicit
ta. Siquidē nec holes tales care cōducunt: bendo creantur carent: ꝓpter peccatorum
ria cōgruum videtur: q̄ ꝓpter mercedem palea: quas ipſi ceſſe p̄dicte: quereſcū eſt
ſignorum talem voluntatē agentibus me ab eis quare ipſi ſerui ſuā ſcientē bono ſce
os esse ſupernaturalitor nō aliis: ꝓpter ſi ens ſupernaturaliter nō aliis: ꝓpter
tas nāq; cauſas deus fecit hominem recti humanę ſubſtationē dicerē ordinatum eſſe
nis ſub libera voluntate et ſic ſimul eſſent ſi nunc ſeſtit humanā. Sicut ergo tu ſemina bo
bus ſpecialibus ſi immoſeunt queſtiōibus num ſemide ſ̄ frumēti habere ſperas ad vite

palces ad grani cuſtodiã 2 ad humanem
te ſuſtentatione introducte ordinatæ ſunt
ſi ſunt ſalutis nutrimẽtũ? vtã inuant hu
mana ita deus humanam poſuit naturam
de qua ſenſit bonum eſſe vtiuros: q̃ angeli
cã reparant ruinã directe. Et multos ſi ſi
ſcet ne eſſe angelicam directe repleturos
ruinã: ſuit in q̃ ad illoq; valeret cuſtodia
e ſalutẽ. qui angelos eſſent reſtaurandæ
ruinã. Dominus nã pad illoq; ſunt exerci
tium: mereti augmenti inquantũ illoq; re
ſiſtunt tentationibus. Et ſi illoq; vere ſolũ
q̃d ſalus deo mutilã ſpheriſt ob chriſtũ ad
illoq; redẽptionẽ crucifixerit. Alij ſic ad ec
clꝛam ſunt propinquæ? correctionẽ ſeuit re
tanni ꝺ deinos affligantur ne quibus habet
C.v.4.o. Quos manaſſe regẽ ad pet redunt
ſet recognitionẽ ſi fui correctionẽ ſunt pti
nti. Reg. rei. ſi babilonij ni ſunſſent. Alij
vero ad electorum ſunt examinationẽ ſeuit
pcto? ſeq; quicunq; dũ electo peccãti pce
dẽt cꝛẽpli? coſſe facius ſunt reptoby ad pce
candũ quoꝺ modo mutat illoq; vita per
nerſeq; electorũ; eſt pbatio: examinatio ad
eos examinãdũ virũ bei vel illoq; ſeqtivo
luerint exẽplũ. ꝺer alios vero ſicut per fa
racones: 2 alios inſelecte electos ſuos pa
bar ꝺet; an ex toto code diligãt cõtra illos
2 alios pcrites etiã ſuã? pfig ad mortem e
ponendo. Olim vero ꝺnatoꝝ pena: vobis
electis ofdirt vt terroꝝ illius eſſet in vobis:
2 nõ peccaretis Exo.xx. Tertoꝝ etiam pena
tum plaſſi ſpe gaudioꝝ maxoꝝ hoim pare
pecata vitat. Si ergo oẽs pdicti malũ
vel electoꝝ vt predicti eſt ad bonũ excrent
coergunt vel examinant finaliter ſalnatte
gere. Si inſuper malis eſſet vel eſſe legeret
peccatoꝝ ulla ꝺnatio nullegeret ſero
poſſet peccare tibi ve eterne ꝺnationis ma
natio: vbi nunc erut malũ virtuto vel ad
bonum conuerſio? Si enim Lucifer po
perbia: 2 oues cupio 2 diuitijs male reten
nate gnia 2 alij poc aliꝺ peccata in inter
ſis ſcripturaꝝ partibus ꝺamnati minime
legerentur. Quia nunc ſi perbiam: malos
ꝺinnatoꝝ gnia? 2 pcta vitaret: ſi ſi pbo
ꝺi vitarent: pcrſtibus 2 ꝺubitantes in qui
bus opera ꝺpriantes non mouent? ꝺnatoꝝ
2 eternas nõ mouaret penaꝝ: quis opera fa
ceret charitatis. Et quibus ꝺpniis eſſent
palce cõſolatij: dignet pauce vel nulle eſſent
ineſſos in patre recondẽdas eo? etiã ſi
cut grana non creſcunt ſine palcis ad vite
rã nutrimẽtũ: ita ſine ꝺnatoꝝ palcis pau
e vel nulli creſcerent ad bei laudatoꝝem.
Si enim non obſtante tanta ꝺamnatoꝝm

certitudine 2 vtuoſi tribuli mutinacia 2
pauci imonũ ſtur bont 2 ſtuꝝ in magna
populi congregatione oir inuentuꝝ ꝺ
quis ſit in via ſũa nemo vel quis frequẽ
ter ꝺamnationẽ meruit mouẽ ſuper peccati
do: vel quis mutilã mortale cõmittere? 2
a deſſet multa oportunitas ꝺ vbi inuenire
bonus ſi non eſſet ꝺamnatio vel minatio
ni cuius eſſet nutrimentũ? ſuſtentatio? ſpiꝛa te
fe qui ait Rnch. vii. Recte in poſitiuis pos
eſt penaꝝ terroꝝ ille? minaꝝ alpertanatio
ne ꝺ ſuſtentatione? in poſitiuꝝ minoꝝ?
Si enim in ſeculo q̃ nullus videꝝ poſſet
latroni frequẽter incarceratione? ſuſpen
ſionẽ? obſtare ẽnẽ? humanoſq; pauitie
z alios malos mutilãq; ꝺ ſeq; ꝺ alijs ho
minibus flagellationes? obſtare cuiꝺ q̃
frequenter audiunt 2 timent penaꝝ eterno
rum cruciatuꝝ: tanta inuentur boroꝝ 2
delicti pauctas 2 ſi quis inuentur vnus cui
alienã nõ capiat vbi ꝺnũe mũꝺ ſtulẽ
nus ex desperat: q̃ ps q̃ ſe ꝺ mari ex naus
fragio aliq̃ aꝺ terrã proꝺeſſe omnes aꝺ
illud currũt ne ſi pctã non eſſet alterq; in
here q̃ inſuper vix vnus inueniꝝ: ꝺ nouer
nus fue deſiderꝛa 2 alta malaq; in hoiuꝝ
do impugnãe facere p̃ſ ſi ſtrarit q̃ ſi ne
ſi alibi impune manſſe poſſem q̃ ſe ma
bectin arevel bonũ facere? pꝛ ergo q̃ ou
velle grauꝛ ſine pe ſtrarit ꝺ mala hẽda 2 pa
leus: nec aliter ſeminare vellet neuti habe
retq; nec ſeminare. Sic in ꝓpoſito bo
r bolbus. Et querẽti ego gaꝛare? ſcit
quos ſere? ere malũ? eſſe ſũdẽ? quam
põ ſi facere bebuit ob illoq; quos ſciuit et
ſalua ꝺos? ꝺbr? rideãt? ꝓ ſicuti erat? quos
ergo ſciuit ſalnandos? facere debuit q; tinet
pro ꝓſti nulli eſſet bebuiſſe ſic ꝺ
illoq; mutatoꝝ ſequitur ralos: ſi e non eſſe
r ſalnandoꝝ: nõ eſſe ſalnandoꝝ. Si vero in
ſtituꝝ ꝺnatoꝝ mutatoꝝ olim preſcitoꝝ
mennis: naturam tam angelorũ q̃ hoim
nam aliter non ordinauiſſe: q̃ quod omnes
quos ab eterno ſuc beatitudines 2 bonita
os partiop? eſſe voluit ſi ſuis feciſſet bea
tos: ſine omni tali tentatione: ref? ꝺ ſeꝺ
lationem gloria cõfirmatoꝝ: reſpondet q̃ pre
ſenſe ariculi tentatio cõfirmatoꝝ vel qualeſ
cung; cuiꝺ ſeruꝛ reꝺdere cõſa. frequentes
diſputationes q̃ cuꝛes hanc penã quam mate
rã ſe ſtrarit angelorũ? ꝺ olim q̃ſtã ad pri
mũ in qua erram ſunt q̃ quare vos ſalnan
dos ſcitꝛe? ſalnandoꝝ: ſi ſit ꝺamnationis q̃
cauſa? quę vltimae ex ꝺamnatis ꝓueniat
ſi ſine poenitẽtia? non ſecus q̃ſ ſi obſtinatio

na preconcepta ab exẽſe. Ipſi n? ſ? ꝺ ceſſe
runt q̃ omnes illi in cui ꝺ ſuꝝ finaliter
ſtinati ſalnandi. Cũ ergo ꝺ ſalnan. ſis nõ
ſalnatos inuitum ꝛ introducti onem a
ꝺamnatoꝝ acquant cõpio? ꝛ a pariter ꝺ
natos ſic eſſe accipiant principuꝝ ipſius ꝺ
nato liberacꝛ cauſa? nõ erunt ſalnatiꝓone
rcrgo q̃ illos ſolos ꝺbuit ꝓꝺuxiſſe: eſt
ponere q̃ multi ꝺnatoꝝ in rerum na
ture inſtentes quoꝝ cum nũc bom ſunt
ab aliquo vel aliquibus a principio mun
ꝺi ſcꝺerdrt parte vel partibus ꝺamna
ns quibus ſalnatoꝝ ſtitudo ꝺo proꝛeati
tatroni frequẽter incarceratione? ſuſpen
ſionẽ? obſtare ẽnẽ? humanoſq; pauitie
z alios malogrum multipucatoꝝ ꝺ ſeq; ꝺ alijs ho
minibus flagellationes? obſtare cuiꝺ q̃
frequenter audiunt 2 timent penaꝝ eterno
rum cruciatuꝝ: tanta inuentur boroꝝ 2
delicti pauctas 2 ſi quis inuentur vnus cui
alienã nõ capiat vbi ꝺnũe mũꝺ ſtulẽ
nus ex desperat: q̃ ps q̃ ſe ꝺ mari ex naus
fragio aliq̃ aꝺ terrã proꝺeſſe omnes aꝺ
illud currũt ne ſi pctã non eſſet alterq; in
here q̃ inſuper vix vnus inueniꝝ: ꝺ nouer
nus fue deſiderꝛa 2 alta malaq; in hoiuꝝ
do impugnãe facere p̃ſ ſi ſtrarit q̃ ſi ne
ſi alibi impune manſſe poſſem q̃ ſe ma
bectin arevel bonũ facere? pꝛ ergo q̃ ou
velle grauꝛ ſine pe ſtrarit ꝺ mala hẽda 2 pa
leus: nec aliter ſeminare vellet neuti habe
retq; nec ſeminare. Sic in ꝓpoſito bo
r bolbus. Et querẽti ego gaꝛare? ſcit
quos ſere? ere malũ? eſſe ſũdẽ? quam
põ ſi facere debuit ob illoq; quos ſciuit et
ſalua ꝺos? ꝺbr? rideãt? ꝓ ſicuti erat? quos
ergo ſciuit ſalnandos? facere debuit q; tinet
pro ꝓſti nulli eſſet bebuiſſe ſic ꝺ
illoq; mutatoꝝ ſequitur ralos: ſi e non eſſe
r ſalnandoꝝ: nõ eſſe ſalnandoꝝ. Si vero in
ſtituꝝ ꝺnatoꝝ mutatoꝝ olim preſcitoꝝ
mennis: naturam tam angelorũ q̃ hoim
nam aliter non ordinauiſſe: q̃ quod omnes
quos ab eterno ſuc beatitudines 2 bonita
os partiop? eſſe voluit ſi ſuis feciſſet bea
tos: ſine omni tali tentatione: ref? ꝺ ſeꝺ
lationem gloria cõfirmatoꝝ: reſpondet q̃ pre
ſenſe ariculi tentatio cõfirmatoꝝ vel qualeſ
cung; cuiꝺ ſeruꝛ reꝺdere cõſa. frequentes
diſputationes q̃ cuꝛes hanc penã quam mate
rã ſe ſtrarit angelorũ? ꝺ olim q̃ſtã ad pri
mũ in qua erram ſunt q̃ quare vos ſalnan
dos ſcitꝛe? ſalnandoꝝ: ſi ſit ꝺamnationis q̃
cauſa? quę vltimae ex ꝺamnatis ꝓueniat
ſi ſine poenitẽtia? non ſecus q̃ſ ſi obſtinatio

ſicut facidare nõ facieda ita 2 factionis vl
nõ factionis quoꝝ ꝺbr? ꝺnatoꝝ 2 ꝺ clini
quenda eſt nobis enim ꝺbr? ſi facta ſunt
factus eſt diſputare licet ꝺeꝺ poſſet eꝛ magis
mit primũ ſi fine merito preceꝺeñ ꝺarr nõ
ꝺeberet. Poꝛta. C. ſ. ꝛ. ꝛc.

Et Sic q̃ natura angelica 2 humana in ob Arr.v.
ſtrione libera creari ꝺbuerit: q̃ etiã mali
ci ſui reꝓbi angeli ꝺ hominꝝ creare inten
tionis eſſe ꝺ minime repugnat ꝺ ſcripturaꝝ 13
ſalutem. Tamen ꝺ ſecnꝺum regulam iu
sto neme ꝺet eꝛ ꝺe aliena locupletari; ta
ciaris mirum videtur: q̃ bona creatoꝝ ſibo
cum illoꝝ ſit prediciꝝ eſt in articulo pre
cedenti ꝺtare voluit: mirũ enim videtur; q̃
beo impoſſibile ꝺbeat: q̃ aliquos malos eſſe
voluit: vt aliquos bonos faceret. Rationa
bilitas enim ꝺuitꝛ q̃ vt ſolꝛa q̃ periculoſa
tẽ ratione: a malis pene 2 culpe pnaſſet
Et quo eum ſenſu eos cafurus ſi reꝓraren
tur: quare a tentatione 2 caſu finaꝝ ꝺ am
nuſſet eoꝝ der creaturam fecerat: miſericor
ꝺiam ꝺ ꝓferuare? Cui bus primo re
ſpondetur: q̃ ille qui non vult mortem pe
catoꝝ Ezech. xviij. r. xxxiij. q̃ vult om
nes homines ſalnos fieri. Chriſtꝰ. ij. non
vult aliquos eſſe malos. Quod enim mali
ſunt pꝛeter ꝺei intentionem: id non pcter
propriam eius voluntatem. Si ex quo om
nino mali eſſe voluit: non eſt malum quin
ꝺeus 2. illoq; malo bonũ elicat: electoꝝ ꝺ 14
tando. Et ſecundo reſpondetur: eos a tene
rationes caſu pro quanto ad eum pꝛeſcitꝛa
to attinet: ꝓpterea ꝺ ſuꝝ ꝺeꝺ ſtitudinem
ꝺicunt: q̃ ꝺeus hominem a periculis pꝛeſer
uare ꝺebuit poteſt: intelligi: q̃ hoc facere ꝺe
buit per modũ amoꝺ ꝺbitant per modum
coactionis per modum amicabilem: ſicut
pater mittit filium ad bonũ attrahere ꝺo
cri ma ꝺonis ꝛ facias. Sic ꝺeus ꝺebuit crea
turam ſuam a malo pꝛeſeruare 2 bonũ con
ſeruare quod 2 fecit. Si ꝺe ꝺeuatꝛ in om
nibus euangelijs: ꝺcoꝛ ꝛ intellectꝰ q̃ ou
fiure potuit: q̃ ſi ſet ꝺon ꝛ malũ 2 volũ
tatem qua potuit ꝺon velle: malũ fi gere
remulta enim ꝓ illa fecit: ex quoꝝ cognitio
ne peccati fugere ꝺeberet. 2 ola q̃c contra
ꝺei ſunt 2 odio habere. Sicut pater puno
in operꝛ erationes in quo eſt ad imagine
ꝺei. Sed. ſ. Creauit ꝺeus ho. 2. hymus bene
ficij cognitatio nõe attrahere ꝺeberet ad vite
mundi etiam ne pꝛeſeruare a vitijs 2 pecca
ta: ſicut pulchritudo vel dignitas magiſ
tꝛa ꝺ atrahere ꝺ Marie enim ſalnatiꝛ in
tuto ad imitatioe vel poſſe ſtoꝛe pꝛeſcien
tiæ. Cũ ſal ſit ꝺeus eum in honore ꝺeꝛ

rc. In ps. xlviij. Secunda in opere recrea-
tionis in quo eius sanguine redēpti sumꝰ
vt ei et non peccato seruiamus. Princeps
nāqꝫ christianus militem suum de carcere
redimit infidelium: vt sibi eo militet ⁊ non
saracenis seruiat. Sic teste Apostolo Ro.
vj. vetus homo noster simul crucifixus est:
vt destruatur corpus peccati: vt vltra non ser
uiamus peccato. ¶ Sed heu nullus est re-
cordatꝰ hoīs illius pauperis Ecclesiastes. ix.
15 ¶ Tertio in opere iustificatiōis quo hoīez
peccantē misericorditer ⁊ frequenter redeū
tem recipit ⁊ sanat: sicut pater filium ⁊ me
dicus egrotū Ps. cij. quomodo miseret pa
ter filiorū: misertus est dn̄s timentibus se
rc. Hoc enim nos ligare deberet ad charita
tis feruorē: eger nāqꝫ gratus multū diligit
medicum qui eū ab infirmitate sanat mor
tali. Sic gratus homo illum filium homi-
nis: q venit saluū facere qd perierat: dicēs.
Non pmanebit spūs meus. id est. indigna
tio mea in homine Gen. vi. ¶ Quarto in do
no quod promittit in opere glorificationis
in qua licet inferiores simus natura: per-
fectiores tn̄ esse possumus multis angelis:
ppter quod August. li. de visitatione infir
morum dicit: ꝙ noluit mutare statū suum
pro statu angelorum. ¶ Huius enim doni
pmissi magnitudo nos in opere bono per-
seuerantes facere deberet: sicut operarium
perseuerantem facit spes magne mercedis
Sic ppter mercedem homo sanctus perma
net in sapientia rc. Ecclesiastici. xxvij.
Sed heu non obstantibus omnibus istis
doctrinis ⁊ donis e pmissis: dimisi omnes
hoīes vnūquēqꝫ ꝯtra pximū suū Zach. viij.
omnes q declinauerūt rc. in Ps. xiij. Si au
tem sic intelligant dictū suum: ꝙ deus crea
turam suam a periculis preseruare debuis
set per modū coactionis violentie: dictum
nō sapit veritatē: qꝛ creaturā quā creando
pre ceteris libertate dignam fecit gubernā-
do illa dignitate priuaret: nec deo cōgruit:
cuiꝰ gubernatio libertatis destructio eē nō
dꝫ: nec creature ꝯuenit ꝙ laudē de bono ope
re nō haberet: qd coacte faceret vel malum
dimitteret: sicut nec latro de hoc ꝙ non fu-
rat ligatus. Si enim angeli q ceciderūt vel
hoīes qui peccauerūt necessitate nature ad
deum se cōuertissent sicut ignis necessitate
nature calefacit: quam laudem vel merce-
16 dē meret hō vltra iumēta. ¶ Patet ergo qd
nō decet nec pdest ꝙ necessitate agant na-
ture vel coacte: qꝛ nō est dn̄s terrenus: qui
operātes diligit ꝯ volūtatē ⁊ coacte operā
tes: nec tn̄ est ꝯtra iā dicta: quod dictum est

T. v. 40. ꝙ vicꝫ deus qnqꝫ hoīes ad sibi ser
uiendū tribulationibus artat: qꝛ talibꝰ ad
uersitatibus: nec violentiā simpliciter eis
infert: nec voluntatem illoꝝ coacte mutat:
sed ad modū dn̄i terrentis: qui seruum habet
volūtatis tepide cū verberibꝰ ⁊ penis affli
git vt voluntatē eius pigrā excitet: sicut ex
citatur animal pigrū de luto: in quo iacet
stimulo: ⁊ vt ipse voluntatē suā malā mu-
tet. Si vo nec doctrina: nec donis nec verbe
ribus a malo declinare ⁊ bonum facere vo-
luerit non deo: sed sibiipsi dānationē suam
imputet. Ipsi enim illoꝝ placebit iusta dā
natio: cui non placet iniusta vita. Ex quo
tn̄ oīno se in ignē precipitare volunt eternū
deus de eis dicere potest: quod dixisse fertur Ep̄la.
vxor quedā de marito suo ebrioso quasi p
istū modū: cū enim ipsum informaret: ⁊ fre
quēter de ebrietatibus ⁊ erroribus reprehē
deret offensus ipsam rogauit cū minis qd
illū in domo sua sue dimitteret voluntati:
quod ipsa eidem pmisit se velle pactū tene
re. Accidit ergo ꝙ semel ebriꝰ in ignē cade-
ret: de quo cum famuli currentes eū extra-
here vellent: restitit vxor dicēs: permittatis
eū in domo sua voluntatē suā habere ⁊ ia-
cere vbicunqꝫ ei placet: frequenter enim me
reprehēdit ꝙ eū volūtatē suā hr̄e nō pmis
ꝙ nūqꝫ de cetero in hoc cōtra eū ero. Ex quo
ergo illic iacere vult illic eū iacere permit
tite. Isti vxori que frequenter maritū suū
reprehenderat de malis suis mala vita ma
riti nō placuit: nec ebrietates ⁊ hmōi pla-
cuit tn̄ pena que illū excitaret. Sic in ppo
sito mala vita nostra nō placet deo: nec ma
la volūtas. Sed ex quo oīno voluntatē no
strā habere volumus: nec nobis placet qd
deus illā impediat: finaliter qn in ignē ceci
derimus deus dicere poterit: sicut dixit illa
ex quo illic iacere voluerūt: illic iacere p-
mittite: difficile nāqꝫ est illum custodire: q
seipsum omnino vult perdere: ⁊ preciū sui
partipendere predictū: de quo Job. xxviij.
nescit homo precium eius.
¶ Sed cum ppria hoīs voluntas ipsum in Ar. ij.
ignē cadere faciat: sicut ex predictis patet
mirabile videt: quare primo parēte peccan
te oēs quodāmō peccato infecti sunt: q vo 17
luntatem qua peccarēt non habuerūt. Sed
in hoc plus ratio ⁊ ars ⁊ natura ꝯsiderāda
q volūtas. Rationi ꝯsonū est ꝙ sicut ppter
crimen lese maiestatis filij exheredātur sic
ppter crimen diuine maiestatis filij exhere
dati sunt de hereditate celesti: in qua nec
ipsi nec patres illoꝝ ptātē haberent anteqꝫ
regi celesti essent recōciliati. In arte euan

manifestatū est: ꝙ cadente fundamento te-
ctum super illud ascendere non potest rc.
¶ In natura insuper aptum est: ꝙ moriēte
corde a quo est omniū membroꝝ vitale pri
cipium: moriuntur ⁊ mēbra: sicut etiā intoxi
cata vel desiccata vel deficiente seu caden-
te radices arboris omnes rami ⁊ tota vir-
tus ⁊ medulla que infra arborem illam cō ti
net deficit: sic per vniꝰ delictū. i. petm̄ ⁊ oēs
hoīes in ꝯdēnationē: ⁊ p inobedientiā vniꝰ
hoīs peccatores constituti multi Roma. v.
Ar. vij. ¶ Ex qua miserabili fortuna in multa cecis
dimus inconueniētia seu miserias. Primo
18 videlicet: quia ex illo tēpore quo in primo
peccatore omnes peccatores constituti su-
mus: hꝫ homo ignorantiā sui status: sui ca
sus: sui obitus: et alterius cordis.
¶ Sui status: quia nescit homo vtrū amo-
re vel odio dignus sit Eccl. ix. anteqꝫ illius
sicut talpe mors apiat oculos: hic instigat
nos ad multiplicationē boni operis: sicut
homo in causa sua dubia conducit aduoca
tos: hoc enim quicunqꝫ amicus sapiens ta-
li ꝯsulit: sic propheta consulit nobis Mich.
vj. Indicabo tibi o homo quid sit bonum ⁊
quid deus querat a te vtiqꝫ facere iudicium
confessionis de te et diligere misericordiam
scilicet quo ad proximum. ¶ Secundo sui
casus vel euentus: sicut nauigans in mari
pugnās in bello Ecclesia. viij. multa homi
nis afflictio qui ignorat preterita et futu-
ra nullo potest scire nuncio: hoc enim ligat
hominem ad diligentem considerationem
sue conditiōis: quia sapiens est qui ita sta-
tum suū disponit: ꝙ malum ei spiritualiter
nocere non poterit qn venerint et econuer-
so stultus est qui statum suum ignorando
aliorum querit scientiam vel possessionem
cum nec seipsum sciat vel habeat: tales rep
hendit scriptura Ecclesia. vij. quid inquit
necesse est homini maiora se q̄rere cū igno-
rat quid sibi conducat in vita sua tempus
qd velut vmbra preterit. ¶ Tertio sui obi-
tus: sicut enim auis laqueum et piscis ha-
19 mum ignorat absconditum ita nescit homo
finem suū Ecclesia. ix. hoc obligat nos ad
mundane prosperitatis contemptum: quia
nescimus quando illam derelinquimus in
morte. Qua quod prodest homini: si lucre-
tur vniuersum mundū Math. xvi. ¶ Quar
to cordis alterius: quia sicut cecus ignorā
tiam habet de coloribꝰ: sicut etiam in aliis
rebꝰ oculatus que extra apparent tantum
modo videt: ita teste scriptura. j. Re. xvi. hō
videt ea que parent: dominus autem intue
tur cor: hoc fugere docent sufficientia iudi-

cia Ro. ij. inexcusabilis es o homo qui iudi-
cas: in quo eīm aliū iudicas: teipm ꝯdēnas.
¶ Secūdo ex illo tpe quo in primo parente Arti.
deo inobediēs factus est hō: oīa facta sunt viij.
inobediētia: in grauēqꝫ aīaliū incidit serui-
tutem: que tamen facta fuerat ei seruirent.
¶ Pro quo est sciēdū: ꝙ hō creatus fuit: vt 20
semper viueret si vellet: ignis vel aqua vel
creatura quecūqꝫ si nō peccassent eis mini-
me nocuissent: fuitqꝫ quodāmō mediū inter
deū ⁊ oēm inferiorē creaturā: fuitqꝫ caro spi
ritui obediēs: habuerūtqꝫ inter se pacē: oīa
qꝫ ei obediētia fuerūt: qꝫdiu ipse obediens
suo fuit superiori: hoī nāqꝫ facto: oīm istoꝝ
dn̄ium dedit: dicēs. Dn̄amini piscibꝰ maris
et volatilibꝰ celi et vniuersis animātibꝰ: q
mouent sup terrā Gen. j. quoꝝ quidā dn̄iū
tenuit hō pacifice p cartā innocētie: obediē
tie: originalis iusticie: ⁊ ceterarū virtutum:
vnde sigillatā sigillo autētico. i. dei simili-
tudine qd quidē autenticum dicit: qꝛ princi
pis sigillū autēticū est: sicut patet in decre-
tali li. ij. ti. xxij. de fide instrumentoꝝ. c. cū
dilectꝰ. ¶ Istis eīm carta ⁊ sigillo bn̄ custo-
ditis: nunqꝫ caro spūi vel aīalia vel creatu-
re quecūqꝫ homini rebellassent. Sꝫ heu lrīs 21
illis nūc deletis ⁊ sigillo deturpato nō solū
aīalia ⁊ creature forinsece sed etiā ipsa caro
quam tm̄ diligimus: ⁊ qꝫ tā delicate nutri-
mus nobis rebellat. ¶ Int qs creaturas re
bellātes hoīqꝫ aduersātes miser hō q ad la
borē nascit Job. v. torqtur et diuersis īplet
tediis quēadmodū bufo int dētes crates. et
h iusto qdē dei iudicio: vt q suo voluit rebel
lare superiori oīa īferiora sibi habeat rebellā
tia: ⁊ ꝙ ille qui ratione factus est omnibus
superior: peccato facto inferior: oīa ei eēnt
superiora: homo nāqꝫ rōe oibus animalibus
īferior ⁊ peior qꝛ oīa aīalia aliq mō id faciūt
ad qd fctā sūt: q̄dqꝫ eis a nā icūbit: sicut bos
arare: equꝰ portare: canis domū custodire ⁊
aīalia capere ⁊ breuit cūcta q rōe carēt bn̄fi-
ciis vl' plenis domesticant: ⁊ qd rō iubet fa-
ciūt: nuꝫ vo petōr rōnē hꝫ: ⁊ tn̄ sꝫ rōnē viue-
re nō vult nec illd facere ad ꝙ ordinat tā a
deo qꝫ a nā quā hꝫ rōnabilē: i h ꝯ īferiorē et
peiorē oī aīali se eē ondit: q ꝯ oibꝰ īferior ē
ad culpā iuste ab oibꝰ affligit ad penaz. Et
q libertatis ⁊ dn̄ij priuilegio iq factus fuit
abutebat: iuste hꝫs priuatꝰ fuit iugo subdi
tus seruitutis. Sic ptꝫ ꝙ ppt cās pdictas hō
natꝰ de muliere breui viuēs tpe replet mul
tis miseriis Job. xiiij. ¶ Nō solū qꝫtū ad igno Ar. ix.
rātiā ⁊ ipotētiā ⁊ seruitutē vt pdictū ē: sꝫ et q
ad multiplicē ⁊ ꝯtinuū timorē: hoī nāqꝫ in
hoc lachrymarū carcere ꝯstituto: tria tiorē 22

incutere deberēt: mala videlz quib⁹ semp cir
cūdaȝ: et mala q̄ multis in posterū ventura
sunt: ⁊ difficultas mala ista euadēdi. ¶ Pri
Exem. mū patet p exēplū qd̄ elicit de libro Barlaā
quasi p istū modum de quodā rege potēte:
qui requisitus a germano suo: quare cum
esset in delitijs diuitijs et honorib⁹ cū alijs
ridētib⁹ ⁊ gaudētib⁹ nō gaudebat: nec vul-
tum hylarē ostendebat anteq̄ fratri suo de
hac rn̄deret: puteū altū parari fecit: in cuius
fundo ignē copiosum accēdi: ⁊ fratrē suū in
cathedra putrida sup puteū collocauit ha-
bētem quatuor lāceas ex quatuor ei⁹ parti-
bus ita ordinatas q ferrū illarū ex omi par
te eius corpus tāgebat: gladiū insuper acu-
tissimū minuto et fragili filo ligatū sup ei⁹
ppēdit caput. Istis sic ordinatis mensam
et cibaria corā eo tremēte ⁊ mortē expectāte
apposuit: cui etiam iocos addidit et melo-
dias: cui⁹ facies tristis oīa refutauit: nul-
lāq̄ recepit consolationē: cui rex. Quare cū
oīa habeas delectabilia tristem ostēdis vul-
tum? cui ille. Quomodo inquit vultum hy-
larem ostendere potero: qui ex omni parte
tot circūdatus sum periculis ex quibus na-
turaliter in breui mortē expecto? Plus cogi
tare libet: quomō euadere potero. Cui rex
per dictum tuum questioni tue: quam pri-
die a me quesiuisti respōdeo: qz si tu gaude
re nō potes vt asseris propter pericula: que
corpus tuū circūdant: ex quibus sola mors
imminet corporis que in breui finit hora:
quomō potero ego vel quicūq̄ petōr gaude
re: qui in cōtinuis sum⁹ periculis quo ad
aīam: ex quibus mors imminet eterna cū in
omni periculo in quo tu es corporaliter ⁊ tē
poraliter tu ⁊ ego ⁊ quicūq̄ alius sit spiri-
tualiter et eternaliter? Quia sicut tu sub te
ignē habes extinguibilē: ita hȝ aīa peccatrix
sub se ignē inextinguibilē: habet etiā cathe-
dram putridam: corpus videlz: q putride
dispositiones ⁊ intrinseci squalores aposte
mata et diuerse infirmitates fragilius ⁊ pe
riculosius reddūt omni ligno putrido: quia
putrido ligno prouideri pōt cuiusq̄ defectui
potest per aliud lignū succurri: ipsumq̄ be-
ne custoditū sine fractura diu integra serua
ri poterit: ille vo dispositiones frequenter
ita occulte sunt q nec videri nec mutari po-
terunt: ipsumq̄ qui has habet quātocunq̄ be
ne custoditur morte frangitur: habet etiam
ante se lanceam mortis: ad quam fortissime
currit: habet post se lanceam remorsus con-
scientie ex peccatorū preteritorū recordatio
ne: habet a dextris lanceam mundane pspe-
ritatis: que multos ad partem illam nimia
inclinantes perforauit et spiritualiter ⁊ cor
poraliter occidit: habet a sinistris lāceā ad-
uersitatis ⁊ tribulationis: que multos mur
murando furando ⁊ alia mala committēdo
occidit: habet supra se gladiū diuini iudicij
omni gladio acutiorē. de quo Apoca. j. In
ore eius gladiū habebat. Quē ergo dolores
inferni sic circūdederunt: maiorē habet ma-
teriam fletus ⁊ cogitationis quomodo eua
dere poterit: cōfitendo ⁊ orādo cū psalmista
dicēte Psal. xxxj. Erue me a circūstantibus
q̄ gaudij. ¶ Sed heu pauci videntur de hoc
in quo sunt periculo cogitare: illi nāq̄ qui
letantur cū male fecerint: ⁊ exultant in reb⁹
pessimis. Prouerb. ij. gule et luxurie et hu-
iusmodi parū cogitant: q̄ durum erit de ta-
berna gule et camera luxurie descendere in
puteum illū in quo ignis ⁊ sulfur erit pars
calicis eorum: lectus vo stratus cum carbo
nibus desolatorijs. Qui vo se alijs onerant
bonis: non cogitant q̄ fragile est fundamē-
tum vel meremiū. i. ipsimet super quos ta-
lia imponūt onera cogitare deberēt: q sicut
putrida de qua predictū est cathedra onere
tur nimio: cito cadit: ita ipsi onere alienorū
onusti bonorū in puteū cadēt infernalē: nec mi
rum: q sic onusti ascēdere nō poterūt. Qui
vo per superbiā sup alios in corde loquela:
vel opere se extollunt vel alijs inuident vel
alios odio habent de lācea nō cogitant mor
tis: que eos quos superbia sup alios extol-
lit alijs equabit: illos quos ira et inuidia
ab alijs diffugit: intantū q non possunt in
vna domo vel villa vel patria simul in pace
habitare: cum illis cōiunget in vna eos po-
nēs terra vnoq̄ vermium lardario atq̄ vna
penarum domo. Qui vo de peccatis suis re
prehendi vel cōfiteri noluerint: qz lancea hic
peccatorū suorū remorsu ⁊ cogitatione nō fe-
riuntur: in mortis articulo illa ferientur: q̄
grauius vulnerabit illos lanceā illā vibrante.
de quo habet. D. ij. 7. Qui vo mūdi psperi
tatem ⁊ honorem celi preponunt psperitas
qui poti⁹ deū q̄ amicos offendere eligūt p
eis falsa iuramēta ⁊ testimonia perhibēdo:
qui poti⁹ celū q̄ denariū perdere volūt: de
lancea nō cogitāt a dextris: quomodo tales
psperitas stultorū perdet eos. Prouerbio. j.
Et ideo p illā spūaliter occiduntur. Qui vo
pro volitorū defectu cōtra deū murmurāt et
cōtra pximū furātur de lācea cogitāt a sini-
stris: q̄ eos tpaliter depauperat: qz dum sic
acqrere nitūt: paupiores erūt: dūq̄ q̄si inopia
restitutionē differt: cōtinue ad restitutionē mādum
impotētior fiet: qz oīa clabunt et eternaliter
pdit. Illi vo q̄ iuramentis deū in seipso vel

falsis vel detractorijs iudicijs in suis mē-
bris expugnāt: de lācea nō vident cogitare
extremi iudicij: quo lz nūc ad tps p̄ualeāt
tūc vincent. Ista ergo cauēdo btūs hō qui
semper est pauidus Prouerb. xxviij. ppter
14 mala q̄bus circūdat. ¶ Scdo timorē incu-
tiūt mala ventura tam ante mortis aditū
q̄ in mortis transitu: q̄ etiam post mortis
exitum. Ante enim mortis aditū vitā habe
mus breuitatē: in mortis transitu omniuz
rerū paupertatē post mortis exitum: pena
litatē: duo prima sunt certissima. tertiū ve-
ro timēdū est. ¶ Certitudo enim primi ex
hoc apparet q vita hoīs est sicut vapor ad
modicū parens: sicut fumus ascendēdo vē
to mortis deficiēs: nec pōt quisq̄ ab illo se
impulsu custodire: qz nō est in hoīs pote-
state phibere spm̄: nec habet hō ptātem in
die mortis Ecclesiastici. viij. hoc ligat ad di
ligētē pmeditationē de illo trāsitu sicut na
uigaturus in mare diligenter cogitat quō
⁊ vbi illud transire poterit: ⁊ peregrin⁹ sol-
licitatur in extranea patria de hospitio Ec-
clesiastes. xj. Si multis annis vixerit hō:
⁊ in hijs letatus fuerit meminisse debet te-
15 nebrosi tpis. Certitudo scdi quotidiano ex
perimento ptz. Quotidie enim videmus: q
illi qui diuitias congregāt sunt sicut oues
que lanā portāt ad tēpus tōsionis: nō sibi
sed alijs aries suauellera portat: sic cum di
ues factus fuerit homo: ⁊ cum multiplica-
ta fuerit gloria domus eius cum interierit
nō sumet: i. Ps. xlviij. Hoc ligat ad spūaliū
inquisitionē: qz sicut mercator qui emit im
mobilia q̄n videt alium qui talem nō fecit
prouidentiam: omnia sua in mare amitte-
re dicit feliciter. Ita malis diuitib⁹ tūc oīa
perdentibus dicet. Beatus hō qui inuenit
sapientiā: ⁊ cui affluit prudentia: melior est
acquisitio eius negociatione auri ⁊ argen
ti Prouerb. iij. Post mortis vero exitum pe
nalis timendus est seruitus: hijs qui liber
tate abutunt. Cum enim seruitus pena sit:
vtpote contra illud qd̄ in nobis supremum
est: mirū q nō inueniū qui libenter homini
subesse velit: nisi p cōmodo pprio: quante
penalitatis erit seruitus illa pensēt in qua
omnibus iuste subijcient demonib⁹: ⁊ iuste
ppter hoc addit qd̄ dicit Aug. li. iij. de libe
ro arbitrio q illa est peccati pena iustissi-
ma: vt amittat vnusquisq̄ illud quo bene
vti noluit: vt qui sciens recte nō facit: amit
tat scire quid sit rectū: ⁊ qui rectum facere
cum posset noluit: amittat posse cū vellet.
Tertiū malū quod timorem incutit est dif-
ficultas euasionis ⁊ pmitas perditionis: de
homine enim forti ⁊ audaci ⁊ volente forti-
ter agere in periculis nō desperat: vbi de ha
bente cōditiones contrarias desperat. Sic
in pposito si essemus homines vt esse debe-
remus: non esset timendū. Sed heu graues
⁊ pōderosi sumus ad bonū ⁊ ad salutē no-
stram pcurandū: sicut ostēsum est. C. ij. 8.
sicut etiam quotidiana docet experientia:
qz videmus q hoīes libētius laborāt ⁊ ex-
pendunt circa vana q̄ vtilia: de quibus in
Ps. iiij. filij hoim vt quid diligitis vanita-
tem ⁊ pnis ad malū: ⁊ ad vestrā pcreandam
perditionē: sicut furiosus: ita sensus ⁊ co-
gitatio hominis prona sunt ad malum ab
adolescentia sua Gen. viij.

HOmicidij. Primo

ponēda est distinctio. Scdo illi⁹ H. ij.
ostēdēdū est periculū: ⁊ culpe ma
gnitudo ex hoc q est diabolo multū lucra-
tiuum. Tertio ex satisfaciēdi difficultate.
Quarto ex pene eterne diuturnitate. Quin
to ex tēporalis vindicte certitudine. Sexto
vtriusq̄ pene ostēdet iusticia. Septimo ho
micidarū respōsiones cū reprobatione.
¶ Ad primū sic pcedit: homicidiorū aliud
spūale: aliud corporale. ¶ Primū vo septē
sit modis: odiendo: detrahendo: mala exē- Arti. j.
pla dando: male ɔsulendo: nocēdo: oppri- 1
mendo: victū subtrahendo. ¶ Primū pbat
sic. j. Joan. iij. vbi habet: q omnis qui odit
fratrē suū homicida est sui scz ipsius prin-
cipaliorē in eo partē. i. animā occidende:
illo nāq̄ solo odio mitātū seipsum destruit
⁊ occidit: quod si in tota vita nullū aliud
cogitaret: loqueretur aut faceret malū: si in
super hoc in corde habēs malū sua omnia
pauperibus daret: ⁊ omnia alia bona face-
ret que facere posset: si postremo hoc malū
in corde suo habens moreretur: ⁊ p eo post
mortem omnia bona mundi in elemosyna
distribuantur: ⁊ omnes sacerdotes pro illo
vsq̄ ad finē mundi celebrent: ipsum non vi-
uificabunt nec de inferno de quo nulla est
redemptio liberabunt: sicut ex apostolica
patet sententia. j. Cor. xiij. vbi enumeratis
multis bonis operibus addit: charitatem
autē non habeā: nihil mihi prodest. ¶ Se-
cundū probatur in decreto de pe. di. j. c. ho-
micidiorū. ⁊ iij. c. sequenti. in quibus de
tribus agit homicidij speciebus dicens: ho
micidas esse interfectores detractores ⁊ odiū
habentes. ¶ Tertium probatur per Greg.
dicentem in pastorali: quod tot mortibus
digni sunt: quot mortis exempla ad subdi-
tos transmittūt. ¶ Quartum probatur de

pe.dis.i.homicidiorum. ¶Quintum et sextum
probatur. ff.viij.4. ¶Septimū probatur
in decreto dis.lxxxvj.c.in singulis.§.pasce:
ex dicto Hieronymi dicētis: pasce fame mo
rientem ⁊c.

Ar.ij. ¶Corporalis vero homicidij periculum: ⁊
peccati magnitudo ex hoc primo apparet:
quod est diabolo cito lucratiuum: per alia
2 namq̄ peccata licet diabolus peccatores lu
cretur: nō statim eos ad libitum: vt puniat
possidet sed expectat: per homicidium ve
ro statim in possessione ponitur illorū: qui
in pugna moriuntur: nam duobus vel plu
ribus inter se pugnantibus ⁊ aliquo vel ali
quibus inter eos occisis: cū occisi in mortali
in quo omnes sunt odio pugnantes moriā
tur: non est dubiū quin illos statim diabo
lus possideat occisor: qui sicut corpore quo
succūbūt: ita spiritu quo oderunt moriunt:
patz ergo homicide sunt promptissimi dia
boli mercatores. Scdo idez apparet ex hoc
q est diabolo multū lucratiuū: si enim di
scordia sit diabolo tantum lucratiua sicut
ostēsum est. D.viij.5. A multo fortiori ho
micidio hoc conuenit in quo maxima ostē
ditur discordia ⁊ odium. Sicut ergo vno
magno discordante multi ad discordiam ex
citantur: ita vno corporaliter verberato vel
gladio occiso multi spiritualiter odio occi
duntur: quia dum parentela ⁊ amici occisi
eum nituntur vindicare. Et parentela ⁊ ami
ci homicide illū nituntur defendere: dūq̄ ex
vtraq̄ parte occasio queritur: ⁊ tempus ex
pectatur nocendi toto tpe medio spūaliter
mortui sunt: eisq̄ nec absolutio valet nec cō
munio sicut nec disciplina nec cibus mortuo
Et sic per vnius homicidiū: duas quādoq̄
magnas lucratur parentelas. Paueant er
go homicidarum latronum: ⁊ aliorum malo
rū factorum supportatores ⁊ coadiutores ⁊ vē
ditores: in quorum spe adiutorij tot pperrant
mala: scientes q qn vtriq̄ in ignibus ponē
tur gehēnalibus: nec potēs patrie ductorum
homicidā: nec homicida ductorem tuitare
poterit quin percussor homicidij reus erit.
Numeri.xxxv. ⁊ etiam coadiutor: quia par
ticeps homicidij est Prouer.xxviij.

Ar.iij. ¶Huius aūt peccati grauitas: nō solū ex pre
dictis: sed etiā ex ipsa elicit satisfaciēdi diffi
cultate: cū occisor nō solū deo eius imagi
3 nē destruxerit: cuius etiā preceptuz quo precipit
Exo.xx. nō occides: trāsgredit satisfacere te
neat: sz etiā ipsi occiso cui difficile est inue
nire quomodo satisfacere poterit: quia cuz
occisus quando occidit in superbia sit: qua
fugere non vult: cum posset pre seculi vere
cundia: vel in odio ⁊ mala contra occisorem
vt predictum est volūtate: vel quia in alijs
peccatis de quibus tunc penitere nō potest
quia forte dormit vel ebrius est: vel alio modo
impeditus subitatus est. Nō corpus solū:
sed ipsa anima occisoris occasione sine fine
perditur: quō ergo illi satisfaciet: cui nulla
pdest satisfactio: cui nullā de damnato di
gnā recōpensationem facere pōt quō illi sa
tisfacere pōt q̄ sui occasione irrecuperabile
perdit thesaurū: Et nō solū ipsi occiso: sed
etiam dānificatis per mortem occisi ad
arbitriuz boni viri satisfacere tenetur. Ista
vero tria satis difficilia facere propossi
oportet: vel propinquus occisi. id est. chri
stus homicidā interficiet Nume.xxxv. In
terficiet inquā hoc faciendo ei: quod ipse fe
cit proximo.

Ar.iiij. ¶Ipse primū occidit tpaliter: et in casibus
predictis eternaliter: hūc ergo deus eodem
iudicādo iudicio interficiet temporaliter ⁊
4 eternaliter: ostēdens quā eodē iudicio quo iudi
cauit iudicabit: ⁊ quā ois homicida nō ha
bet vitā eternā in se manentē. j.Joā.iij. Et
sic alijs in celū introductis de eis verifica
bit dictū Joā.apoc.xxij. foris canes ⁊ vene
fici ⁊ impudici homicide: in cuius laudē di
cere poterunt illud Matt.xxij. perdidit ho
micidas illos. Illam ergo vindictā timeāt
quā nunq̄ euadent: tpalē enim vindictam
aliquotiens euadere sperāt: quoq̄ tū illā mi
nime euadunt: illā vero nullo mō subterfu
gere se estiment: qui hic nō egerūt peniten
tiam ab homicidijs suis Apocal.ix.

Ar.v. ¶Sed quia nōnulli penā illā quā nō vident
quasi incertā nō timēt: saltem eos ab homi
5 cidio retrahat timor vindicte tpalis: quam
contra homicidas quotidie exerceri oculis
cernūt corporeis: hec aūt vindicta frequen
ter vno de tribus ostēdit modis. ¶Primo
quidē resistendum efficacia q̄ fit qn ille qui
aīo venit occidēdi occidit. Aliquotiēs nāq̄
contingit: q sicut ille qui intēdit verberare oc
cidit: ita qui intēdit verberare verberat: et
qui intendit occidere occidit. ¶Scdo san
guis clamore: quod fit qn homicida occiso
appropinquat: vulgare nāq̄ dictū est: ⁊ ab
hijs quibus credulitas adhibēda est asseri
tur: q homicida occiso iam frigido appro
pinquāte de vulneribus eius frigidis sanguis
quasi de recētibus fluit: quo facto qd aliud
facit sanguis ille: q̄ occisorem ostēdere: tali
nāq̄ signo quoq̄ auditū est homicidā eē de
prehēsum nec huius rei cām naturalē inueni
re sufficiēter potuerūt q̄ circa hāc labora
se disputauerūt ⁊ studuerunt. Si enim cā

adesset naturalis: ita clamaret plaga latro
nis quē fidelis qui seipsum defendendo oc
cidit iuste: sicut plaga fidelis a latrone oc
cisi: q̄ tū auditū nō est. Nec miretur quis
moderno tpe: quia conditio illa in primo san
guine effuso in principio mūdi inuēta fuit
in sanguine vicz Abel: vox inquit deus ad
Cayn sanguinis fratris tui clamat ad me
Gen.iiij. ¶Tertio mirabili oraculi seu mi
6 raculi ppalatione: quod fit qn deus per be
stiarum similitudines vel alijs signis occi
sorem occultum palam facit: sicut patuit
Exē. de duobus quorum vnus tempore hominū
adhuc viuentium qui certissimum de hoc
testimonium perhibent: a quodam occisus
⁊ lapide ad collum ligato in stagnum pro
fundum proiectus fuit quo facto paucis
euolutis diebus lupus vt videbatur patriā
illam non sine magna admiratione: de cla
ro die transiens: cum ab omnibus cum ca
nibus ⁊ arcubus insequeretur per villā in
qua occisor habitauit transiens pedes an
teriores ad ostium homicide eleuauit: dein
de directe ad locum in quo occisus proiectus
fuerat currens in aquam contra luporum
naturam: qui potius ad nemora q̄ ad aquā
fugiunt se immergens: disparuit: quem cū
admirantes diligenter cum vncis quererēt
hominem occisum et non lupum inuene
runt: occisorem vero ignorantes ex suspitio
ne lupi pedes ante hostium eleuantis: ho
minem illum acceperunt: ⁊ veritate inuen
ta per occisi pānos: ⁊ alia signa ipsi quam
meruit suspensionis dignam reddiderunt
mercedem. Alius etiam in domo cuiusdaz
Exē. hospitatus de nocte in lecto occisus: ita im
mobilis factus fuit vt a fidedignis qui pre
sentes quando corpus inuentum fuit extite
runt testificatur q omnino de loco illo mo
uere ipse occisor cum vxore sua ⁊ puero nō
poterant: qui licet camerā paleis ⁊ huius
modi replerent vt sic mortuum abscōderēt
feroce tamē cadaueris occisor ⁊ vxor depre
hensi ⁊ suspensi fuerūt: puer vero ad distan
tem fugiens patriā paucis euolutis diebus
ad eandem rediens villam: captus ⁊ ad pa
tibulum ductus: querentibus quare redi
ret cum sciret quod rediens suspenderetur
Respōdit quod tantā redeundi habuit vo
luntatem: q pro regno aliter facere non po
tuisset: hoc deo ordinante: qui homicidam
etiā si vltra mare fugeret: viuere tū nō per
mittit ipse nāq̄ metiri nō pōt q̄ dicit Gen.
ix. quicunq̄ effuderit humanū sanguinem
effundet sanguis eius. Ipse nāq̄ sicut pre
7 dictos congruis ostēdit signis homicidas. Cō
gruū nāq̄ fuit: q sicut stella luminosa illius
ostēdit natiuitatē: q̄ venit illuminare hijs q̄
in tenebris sedēt: sicut etiā colūba felle ca
rens ad hoc facta: vt illū ostēderet baptizatē
in quo fel nō erat peccati: ita etiā lupus ra
pax qui sanguini insidiat: ad hoc factus vt
sanguinis ostēderet fusorē. Et sic spiritus
sanctus Luciam immobilem reddit ne in
nocens macularetur: ita corpus illud occi
sum immobile faceret: vt nocens caperetur
Ita adhuc homicidas diuersis ostēdit mo
dis pluribus vijs vindictas eis inferre or
dinat: diuersasq̄ eis quēcūq̄ cartā habeat
regis infortunia contingere permittit: per
que vel propter que mala moriuntur mor
te: qua visa dicitur hoc ei iuste accidit quia
talem iniuste occidit vt predicte auctorita
tis veritas cognoscatur: qua dicitur quicū
q̄ effuderit ⁊c. Et est ponderandum q dicit 8
quicunq̄: nullum excipiendo quantūcunq̄
magnum ⁊ potentem. Aliquando enim vi
sum est: q per tales homicidiū factum est:
qui nullum in regno timuerunt: nec vindi
ctam alicuius expauerūt: ⁊ cū seculo ex dei
ordinatione volente postmodū ab hijs qui
bus homicidium placuit: homicidium vin
dicatum est: homicidis interfectis. Nonne
Achab ⁊ Jesabel nullum de subditis suis
timere videbantur: quando Naboth occide
runt: et tamen postmodum deo ordinante
subditus illorum Jehu vtrosq̄ occidit in
vltionē sanguinis quē effuderāt: sicut legē
ti manifeste apparet. iiij. Reg.x. vbi pphe
ta ex ore dei Jehu alloquit dicēs percuties
domuz Achab domini tui ⁊ vlciscar sangui
nem seruorum meorum ⁊c. Ubi notandum
est q non solum ille percussus est: sed ⁊ filij
sui in sempiternum exheredati sunt: regno
ad alios trāslato. Nulli ergo mirenť: q filij
homicidarum presentis tpis exheredanť cum
pteritorum exhibitio sit p similibus factis pre
sentium certitudo: qui ergo tam vitam q̄
hereditatem terrenam simul ⁊ celestem a se
⁊ heredibus alienare noluerunt: nullum oc
cidant vel occidi procurent nisi valde cla
ram habeant iusticiam: quia tales manus
dei nunq̄ euadent: sicut aperte ostenditur
exemplo. ij. Mach.ix. vbi de anthiocho re
ge dicitur q homicida ⁊ blasphemus pessi
me percussus est: ⁊ vt ipse alios tractauerat
peregre in montibus miserabili obitu vita
defunctus est.

¶Ex qua auctoritate sextus elicitur arti Ar.vj.
culus: in hoc enim quod dicit: q percussus
est vt alios tractauerat: summa illius pene
ostenditur equitas quomodo vt quicquid 9

iurtis in alterū quis statuit eode ipse vtat
e legem a primo tempore illis talibus nunciatur
fuit inuent. Aut ergo corpo aliter aliqs oci
diuat a spiritu aliter quāū in pfice eū ingi
bus manifestiuate eternis vt predictum est
fuisse. c. a. vij. Iuthum est tempo aliter q
mul e eternaliter simul occidantur: in mo
res sequuntur 2 conditiones illorum bono
cidarum: qui in facta scripturā pper pu
nimedi facta in hoc seculo multiplicer
afflicti e finaliter occisi leguntur: e in alio
seculo damnari credūt. De Cayn enim le
gunt q ipe p homicidiū subtinuit pena
In primis enim dei habuit maledictiones
qui ei dixit Sed. vij. Maledictus eris super
terram. c. Secundo terre habuit fertilita
tem: eā pro hoc ei sequi legit operas
fuerit: ei non dabit tibi fructus suos. Ter
tio fuit vagus e profugus. Ero inquit vag
que e profugus super terram. Quarto pe
buit singulorum hominum timoredicens:
omnis qui inuenerit me occidet me. Quin
to occidit in despirationem dei mala. Maior
est iniquas mea q ut venia merear. Sexto
occisus legit a Lamech: de illo dicit Lamech
fieret in pfectus continenter scholasticus fa
per illud Sed. xij. Occidi virum in vulnus
meum. c. Septimo damnatus creditur.
Omnes ista conditiones modernis com
peritit homicidio. Primo enim a deo fuit
maledicti reste pō. qui ait. Maledictus qui
declinauit a mandatis tuis pō. c. Secundo
pius prescipitur ni homicidiū facies Mar.
xiij. Secundo terram reddunt fertilē ho
mem ēt sanguinis mundatio: fructus non
bene crescunt: sed maledicti mendacii: fur
ti homicidiū mundantur super eo. Oseae
viij. Non ergo murum ēt fertilitas non be
ne crescunt. Tertio sunt vagi mente vel
corpore vel vtroq; dum in omni loco in
fidelitas suspectam fecerint a quasi vagi lo
ca querit: que ēt frequenter longo tepore
nō inueniūr fecerint: pper homicidia naq
de locis terrisq; suis multi vagauntur: sed si
assumpserint penas per aquile. c. in certamis
maris habitare vitrādi manus dei inuenier
eos. Quarto multos mīrēt. Omnes nāq
occisi eos suspectos habent amicos pper
factum quod fecerūt de omnibus propōsa
munus cōfidūt amicos cognatosq; vt deus
illos cōra se p enemis quod fecerūt facto
facturare poterut. Illa ergo Lamech post ho
micidium perpetra tum: vxores quandoq;
de quibus confidebat timuit dicens Gene.
iij. audite voce meam vxores Lamech: qm
occidi virum in vulnus meum: puerum in liuo dabitur de
Cayn. De Lamech vero sapientes scripsere
illud: magi nunciauerunt illos talibus nunciatur
verbis. Quinto saltē in mente suo in
desperationem caditur: nec mirū si desperet
in eius curia negocia sua bene expedirecad
quā caperi mam: rationem ter ponitur de
hoc qr replū regis e dominū curie: deo pos
sit murare quod ipse cum tanta difficultate
diligentia dicens facinus hominē. c. Se.
Sexto saltē vt dominus creditur. Si
soli quod de templū gl'ernūt homi
occidendo: sed qua per imagine in templo
Lamech deliruauit quod ipse quasi in ea
in ignē eternū ponendo. Quasi in ea ne
na hominem mouet e pena punit capitali
qui imagines vel statuas deliruat fermi
ri: pper hoc ei dicit quasi simplicio nouelo
n. ad legem Lamech maledictas. Quasi la
ge cuiusdā. Si insuper ille in ecclesia mili
tante sēm pōt. q animo interfecit aliquez
voluerq; interficere sufficiat pp̄ illum
nis sentetur: quāto magis pena illā merē
imagines celestis imperatoris in signibo
constituere cuipe vel pene eternaliter de
to enim maiorē rationē e mors interfecti
quanto imago qua pcit trahit in natura hu
manā. Qui vnquā statuas aut imagines in
peratoris incidere pene constituere vel ali
quod simile cumulterq; legislatio mandā
tes tenetur: quāto magis pena illā merē
imagines celestis imperatoris in signibo
constituere cuipe vel pene eternaliter de
to enim maiorē rationē e mors interfecti
quanto imago qua pcit trahit in natura hu
manā. Qui vnquā statuas aut imagines in
peratoris incidere pene constituere vel ali
quod simile cumulterq; legislatio mandā
tes tenetur: quāto magis pena illā merē
imagines celestis imperatoris in signibo
triumphanti hominē indicabunt: angi re
gnatores filii ecclie volūtate, punit sicut
pō. c. de epō. c. de cl. si ep̄s no dicā rapere.
A multo fortiori erit immaculata. Alij
fecundum q de defendendo occidit: sed ad
hoc ipa cautelam valeat requiri: ego cam
non debent: quare in mandatur: q enī tan
ti quanti pomerunt fugere: requirant er
go diligenter ne fecisse ipa fugam. Si
tuā impedimentum vis vel aliquod tale
obstantiā corporale seu spūalem a fecutiue
mentis a qua ceteri fugere nolucrunt:
punit ecclesia sicut ipse. c. si quis alius. q. 3.
gressionem fecundā non exercisat: pīne enim
finum ad fecundā vercundiam illi mittere de
bent: qui ait. Mat. xvij. Os qui scripserit
gladium gladio perībunt. Nota de hijs q
nondum pter propositum in leges fermone.
Calles.

Honestas ornare de, D iij Fo.cccij.

bet. primo antiqd propter inutilitā
tē honestas. Secūdo locutiones
e operationes nō solū propter deū sanctos
sed etiā pper mundi hominā. Tertio ofēdē
dere retāt re quibus fit argo consilium fit haud
honestans experimentū. Quarto q fit iter
mentum valitas.

Ratio primo ofendāt re rationabilib; homi
nē ofendūt hoc. ēt pter ofensa nobilis: ofā
tota multos fibulare vel a multis videri de
terminare facie ab habitu: q ab vbilis cor
pore partibus inactiuis: e de q̄ō honestas

videant ipsum decoratum enī ipso nō rece
dunt sed pōt in ipsis plantā in quibus
fortius crescāt q in alijs crescerūt. Q. ergo
na si malo nō esset a fructum malū occidat
male malū vindicatiāb pa vno malo vt ho
micida duo mali: homicida fiant: quando
pio tato aliquo homicida efficiēpium po
mundi efficiunt. Alij vero grauiter penitus
ipo vel vulnerāto ei occidēdi intentione cre
dāt se eod bonū vel malū culpe reos
vel irregulares: errāt ēt q̄ apud leges: q̄ u
dena mundi talis homicida nūcupet: q̄ eūq
ei occidendi intentione gentiliter pēs. Calle.
ni. ad leg. comalis de sicariis. Licet q ei tela
ēt ei tela ipo vel venēnū necidi homini ei
fecerit vel vendiderit vel habuerit mortē pīe
ēdūce ei fim legem iuriles: fieri pēs in lege
no quo. b. d. ad leg. cornelis de sicariis
lege eualis. Si insuper ille in ecclesia mili
tante sēm pōt. q animo interfecit aliquez
voluerq; interficere sufficiat pp̄ illum
nis sentetur: quāto magis pena illā merē
imagines celestis imperatoris in signibo
triumphanti hominē indicabunt: angi re
gnatores filii ecclie volūtate, punit sicut
pō. c. de epō. c. de cl. si ep̄s no dicā rapere.
A multo fortiori erit immaculata. Alij
fecundum q de defendendo occidēdi ad
hoc ipa cautelam valeat requiri: ego cam
non debent: quare in mandatur: q enī tan
ti quanti pomerunt fugere: requirant er
go diligenter ne fecisse ipa fugam. Si
tuā impedimentum vis vel aliquod tale
obstantiā corporale seu spūalem a fecutiue
mentis a qua ceteri fugere nolucrunt:
punit ecclesia sicut ipse. c. si quis alius. q. 3.
gressionem fecundā non exercisat: pīne enim
finum ad fecundā vercundiam illi mittere de
bent: qui ait. Mat. xvij. Os qui scripserit
gladium gladio perībunt. Nota de hijs q
nondum pter propositum in leges fermone.
Calles.

Honestas ornare de,

bet. primo antiqd propter inutilitā
tē honestas. Secūdo locutiones
e operationes nō solū propter deū sanctos
sed etiā pper mundi hominā. Tertio ofēdē
dere retāt re quibus fit argo consilium fit haud
honestans experimentū. Quarto q fit iter
mentum valitas.

Ratio primo ofendāt re rationabilib; homi
nē ofendūt hoc. ēt pter ofensa nobilis: ofā
tota multos fibulare vel a multis videri de
terminare facie ab habitu: q ab vbilis cor
pore partibus inactiuis: e de q̄ō honestas

provat

ostēdere q̄ facta in tenebris vel q̄si sol. Ec
ēt specialter vbi ex gestu honestio speraz ab
illo: quibus honestate placet magnum con
fecī beneficū. A fortiori rōne ab ea que ēt
natura nobilitā q̄ cōdecore ostēdere q̄ssan
cta: ab ipsis q̄ sp videt vti sola pulchra ve
sta. Ita ipsi onāq̄ speculo diuinitatis: anime
qui ratione q̄ ofēndūtur: q̄uāli qualitater
ois illi videt: q̄ speculū illud pure mūde
ostensum est. A. xxv. 17. debet abijci ois ma
cula inhestitatis: feditatis: e malignitatis:
e oc quod illi debemur honestare: ēt ergo
honestare deo e sanctis placēte magis fa
rare possūm: pper beneficii. Abhicamus q̄ ope
ra tenebrarū: sic vr in de honeste ambulem⁹.
Ro. xiij. Et pōt cām lucis. d. ad hoc ipa
tur ut hoc q̄ sequūtur: cis ēt propiōt. est nā
sal. Clerici ēt pe bificij honestitas fe gerit.
Si tanta reprītur honestas in aliq̄ pter
inutilis de s. landeūr: pper beneficium ma
inde speram⁹ venūrūvbi plurib; ēt inutilis
matiori quodāmodo obligētia honestas req
renda ēt. Sed locutiones e operationes q
plurib⁹ vtunt: q̄ ab illis q̄b⁹ z alia z enam
ab hominib⁹. Ergo primo a locutionibus
abijcenda ēt ois inhonestas: orationes: q
ptuno cōrarit bonou. Sed magis ab eis fug
bis mitrur honeste loqui. Decūdo omnium
de locutionibus: q̄pre constrariatur salus
n. hō in pfectia multū ipi honestati bene
fit re loqui naturaq̄ si non facia tex. ofen
dit z cōtra se pronocat. Tertio omnino
dest z sanctoīs. Ergo detractionis e oblo
cutionis q̄ ipsis primi cōtrariatur charitati
vēbūm ēt māto corporis non detrahit:
quibus abiectis honeste ambula ad eo q̄
bous sim. f. Thobie xij. ofendūtur illam
qua, nō habetis honestitatē in alijs artis nō
solum vt dēctū ēstin locutionesed in opera
nonehonestā deo reddendo scrutinij. prue
no equali amenā. fidelitatē e ferueū gube
nationē. Sicola q̄ volūt honeste s fm ēsti
nem sanct. i. Cor. xiij. Cū tam in dispositio
ne animeq̄ e locutionis e operationis q̄bus
nāq̄ vtrūq; sine primo ofēnā posūnt: sicut
ne fructus fine radicenq̄ sicut fructus ex ra
dice seu arbore nā fructus ipsius ofēdit ipā
tatem sentenēā per habitū aut ofēdūtur in
foro fatur q̄nalem habet in camera: q̄ pu
ctiuorem quem habet ofēndit in foro: ita
exhonestate secūda z tertia. ofendūtur pue
ina certa q̄a ne sanctuarijs aut habitat vel
habet: decere potest illud Ecclia. xxxij. q̄ ali
vine fracta ficut fruniatatem odoris floces
mei fructus honoris e honestatis mee. Bellar

dici potest illud. Sapien. x. honestum fecit
illum in corde suo ore et opere.
Ar.iij. ¶ Honestatis vero ornamenti facti et cōtra
rij abiectio ex multis fit virtutibus anime.
nec ornamentum ipsam ornans que ad deū
4 ex lumine fit fidei sicut enim pulchritudo re
rum corporalium lumine ostenditur corpo
rali: ita honestas anime lumine ostenditur
fidei: ipsamque ornans: quo ad vtilitatez pro
priam virtus est temperantie: per quam in=
ordinatos gule et luxurie reprimit motus
Ecclesia. xxxi. vigilia honestatis tabefacit et
carnem ipsius: insuper ornamentum ipsam
quo ad proximum ornans ex virtute fit cha
ritatis Sapien. vij. honestatem illius non
abscondo. ¶ Ornamentum vero honestatis
quod locutionem ornare dicitur ex virtute
fieri debet prudentie: ipsa namque docet qua
liter ad omnes et cum omnibus sit loquen=
dū dicens cū viro inhonesto tracta de hone
state Ecclesia. xxxvij. ¶ Ornamentū vero ho
nestatis exteriora ornans opera ex virtute
fit iustitie que vnicuique reddit quod suū est
quod est optimum: quia qui hoc facit nihil
omittit: sed omnia bona facit: qui ergo hoc
habet ornamentuz: dicere potest illud Esa.
vij. venerunt mihi omnia bona pariter cū il
5 la scilicet iustitia et innumerabilis honestas
per man⁹ illius. ¶ Fortitudo vero seu per=
seuerantia omnia ista consumit et admini=
cem tenet honestatis ornamenta: illum enī
qui hec habet vestimenta perseuerantie ho
nestauit in laboribus: nec vestimenta bono=
rum operuz discontinuata quasi diruta nu
ditatem ostenderent et compleuit labores il
lius Sapien. x. Sciens quoniam non est ho
nestum a bono inchoato deficere.
Ar.iiij ¶ Horum autem honestorum vestimento=
rum triplex est vtilitas. Una ante mortem:
6 sicut enim apud seculum propter corpora=
lem pulchritudinem alique persone citius
maritantur et promouentur: ita apud deuz
hec pulchritudo spiritualis cordis oris: et
operis facit deum quandoque subito hone=
state pauperem Ecclesia. xi. ¶ Alia in morte
sicut enim vbi magna est pressura in porta
vt ad festum intrent: in qua pressura nudi et
turpiter ornati a ianitoribus excluduntur:
bene vero ornati introducūtur. Sic in pres=
sura mortis. qñ illi q̄ predictis nō sunt hone
statis induti vestimētis. vt porte q̄ vestimentū
nō hñt fidei vel q̄ vestimētū ꝯtinētie decurta
tū habēt nuditatē natiū ostendētes vel qui
vestimentum charitatis nimis breue habēt
tantum amicos diligentes: et sic de alijs ex
cluduntur. Alij qui ista vestimenta perfecta
habent introducentur. Solus ergo sic indu
tus confidenter mori potest: et porte celi ap
propinquare dicendo illud. ij. Machab. vj.
eleazari: honesta morte perfungar. ¶ Ter=
tia post mortem: quia quando non habens
vestem nuptialem de dei conuiuio expellet
habens predicta nuptiarum vestimenta cū
deo semper gaudebit ergo in anticena eius.
i. honestatis delectatio bona et in operibus
manuum illius honestas sine defectiōe in ce
lo scilicet Sapien. viij. in quo venerunt om
nia bona cum illa et innumerabilis hone=
stas per manus illius Sapien. vij.

Honor cuiuscunque bo Daiij.
ni. Primo deo est reddēdus honor
huius seculi. Secundo a bonis nō
est de iure appetendus. Tertio de facto tota
fere populi multitudo plus circa secli q̄ dei
intenta est honore.
¶ Primum patet per tres rationes: quarū Amu.
prima accipitur a lege gratitudinis: secūda
a lege vtilitatis tertia a lege iuste equitatis
¶ Prima ratio ex factis patet antiquorum:
si enim romani regulam quandam sequen=
tes gratitudinis liberatoribus et triumpha
toribus suis tantum attribuebant honorez
q̄ vel statuas vel arcus erigebant triūpha
les sicut adhuc rei docet euidentia: nam vs=
que hodie i illoꝝ honoris memoriā roma plu
res tales ondit effigies in quibus totius vi
ctorie honorē suis reddebāt pricipib⁹. A for
tiori ratōe et maiori gratitudinis necessitate
xpiani nō solū liberatori et triūphatori: sed
etiā creatori et glificatori suo xpo sicut post
victoriā i pasca te arcū: i eccl'ia erigūt triūm
phalē. i. cereū pascalē: honorē victorie i ma=
teria fotisera attribuēdo: ita ei oia bona i il
lis operanti: iuxta illō Esa. xxvi. Oia ei opera
operat⁹ es i nobis et diabolū et pctā vincenti
oīm bonorū operū et victoriarū honorem in
cordib⁹ suis reddēt dicentes soli deo honor
et gloria. i. Thim. i. q̄ enim pro victoria sua
sibi vēdicat: i ps. xlix. dicēs. Inuoca me i die
tribulationis eruam te et ho. tc. ¶ Scda rō
ex scripturis pz scdo: ū: in q̄bus legit q̄ qui
deum honorāt ab ipso honorabuntur: sicut
pz pmo de recte credentib⁹ quorum recta fi
des in honorem redūdat dei: sicut fidelitas
serui in honorem redūdat dñi sui. Ideo ab
eo honorabūtur: vobis igitur honor creden
tibus. i. Pe. ij. Secundo idem patet in his
qui in mūdo sunt corde et corpore: honestas
et mundicia ministri in honorez redūdat dñi
sui. vnde de tali domino in eius laudem dici
solet: q̄ educatā et bonam habēt familiam.

Qui insuper imaginē alicuius sancti mun=
dā seruat: ipsūque honorat: q̄ vero ipsam in
lutum pijcit ipsum inhonorat. Sic in ppo=
sito de hijs q̄ imaginem in aīa habent dei:
quam q̄ in lutum pijcit peccati deū inhono=
rat et ab ipso exhonorabit: q̄ vero ipsam mū
dam seruat ab ipso honorabit. ij. Thimo. ij.
q̄ se emendauerit ab istis erit vas in honorē
De vtroque simul. i. Reg. ij. q̄ me honorifica=
uerit glorificabo eum: qui autē me contēnit
erit ignobilis. ¶ Tertio idē patet p elemosy
narum et misericordiarū amatores. Tales
enī dona sua propter deū dant: et ppter illuz
iniurias et damna remittunt: deū honorant:
sicut q̄ ministris alicuius dñi propter illius
amorem aliqua dant vel remittūt: sic hono=
ra dñm de tua substantia. Prouer. iij. quod
facis ei⁹ dando vel remittendo ministris: dū
sit pro ei⁹ factis honore: qr honorat dominū:
q̄ miseretur pauperis. Prouerb. xiiij. Sicut
misericordes deū honorant: ita immisericor
des deū inhonorāt sicut pz. E. iij. 29. ¶ Istis
ergo exhonoratis alij honorabuntur: sicut
patet Mat. xxv. vbi istis expulsis: illis dicet:
venite bñdi. tc. scientes quia victoriā et ho=
norem acquirit: q̄ dat munera. Prouer. xxij. vi
doriā supple celestē: sicut Alexander p suaz
3 largitate victoriā obtinuit terrenā. ¶ Quar
to idē patet i iustis q̄ honorant dominū suū
dum eū a cupiditatis nota preseruant: qui
vt eū ditēt munera accipiēdo a veritatis nō
deuiant tramite. Sic tales q̄ sibi et alijs be=
ne presunt iuste se habētes q̄tum ad seipos
et alios a deo honorabuntur: teste Paulo. i.
Thimo. v. q̄ inquit bene presunt presbyteri:
duplici honore digni sunt. ¶ Quinto idē pa
tet in loquētibus reuerēter: quo ad deum et
similiter quo ad primū. Ecclasti. v. honor et
gloria in sermone sensati. ¶ Sexto in bene
operantibus et pseuerantib⁹: tales deum ho
norant: dū tantū in ipsum sperant q̄ vsque ad
mortē pro illo opus bonū cōtinuant: tales a
deo honorabunt: qr gloria et honor oi operā
ti bonū. Ro. ij. ¶ Septimo idē patz in bene
patiētib⁹: tales enī honorē deo reddunt: sicut
militū pbitas: dū ab amicis p dño suo mul
ta fortiter tolerāt: tales a deo suo honorabū
tur. Cōicantes igitur xpi passionibus gau=
dete: q̄ si exprobramini in noīe christi bti estis
quia qd est honoris et glie tc. Super vos re
4 quiescet. i. Pe. iiij. ¶ Tertia ratio ex lege pz
necessitatis: ex quo nanque inter deum et nos
talis facta est mercationis seu operis et la=
boruz societas q̄ ipse de oib⁹ bonis habeat
honorem: et nos lucrum sine infidelitatis pe
riculo: ipsum de parte sua defraudare non
possumus: ex qua infidelitate priuatio iuste
imminet partis nostre: sicut ministro infide
li periculū imminet priuationis oīm bono=
rum: sic in pposito sicut patet Actuum. xij.
de Herode agrippa: q̄ priuatus est vita et oi=
bus bonis: qñ percussit eum angel⁹ eo q̄ non
dedisset honorē deo. Istis ergo trib⁹ de cau=
sis afferte dño gliam et honorem: in ps. xcv.
¶ Et sicut honor verus est deo a bonis exhi= Ar.ij.
bendus ppter tria: ita honor falsus a bonis
5 non est petendus ppter tria. Primo: qr malis
vel propter mala datur. Secundo quia non
est durabilis. Tertio: qr decipit et culpa exce
cat et ad penas ducit eternas. ¶ Primum pa
tet: qr sicut cibus porcorū: ita nec honor ma
lorum a bonis appetendus est. Ratio enī di
ctat q̄ illud qd est cōmune et dānabile malū
non debet esse appetibile bonis: sed honor
mundi est malis communis: qr malis vel
ppter mala cōmunius daī: q̄ bonis vel ppē
bona mala. ¶ Primum vero q̄ malis cōmu=
ni⁹ detur quotidiana docet experiētia: qua
videm⁹ q̄ plus honoris statui gradui vel di
gnitati daī et fortune atque diuitijs q̄ gratie
bonitati humilitati atque ceteris detur virtu
tibus. Ex quo euentu pz: q̄ est de seculi ho=
nore: sicut de Italicorum clamore: in illa enī Exēm.
terra pugne et frequētes fiūt cōgressiōes iter
magnos partiū gibilinorū et guelforum sub
quibus populares habitātes clamāt: quan
do cōgredi debēt: p pte q̄ dñatur quātūcūque
mala iniusta et odiosa sit: dicētes: viuat vi=
uat. In illo nanque clamore oculū non habent:
q̄ pars iustior vel melior sit. sz q̄ potētior. ex
quo sequitur q̄ frequēter ore clamāt pro illo:
quē corde vellent esse suspensum: sicut dictū
est. A. xvi. 7. Sic in pposito clamor et fauor
mundi et populi: pl⁹ respicit potentiā terre=
nā nobilitatē pecuniarū largitatē potius q̄
tales honorāt et promouent quantumcunque
hec habētes mali sint et iniusti q̄ faciant vite
bonitatem et morum honestatem: et ideo i mū=
do verus honor nō est. Unde Seneca i q̄ua=
dam epla. Ex quo pecuniam in honore esse
cepit ver⁹ honor cecidit: nō solū qr malis da
tur: sed quia frequēter ppter mala daī: sicut
patet de dñis et potētib⁹ q̄ cōspiratores et fal=
sos honorant: vt falsitatem ab eis requisitā
vel vt eis placeant: committant: Adulatores
etiā: qr eis adulant vt veritatē non dicāt ho
norāt. ¶ Istis nanque de causis mal⁹ rex Ba=
lach malum honorauit prophetam Balaā.
Numeri vigesimoquarto. Decreueram in su=
q̄t honorare te tc. pro malefactis suis et falsi
tate sicut ibidez patet. ¶ Et ista prima falsi 6
honoris conditione secunda sequitur quod

vez durabilis esse non potest: quia ex hoc ho
nor mundi sup falsum fundat fūdamētū su
per potentia vez vel inordinato amore: vel
lucro vel malefactis vt dictū est. Isto funda
mento deficiente: et cadente necesse est hono
rē cadere superedificatum. Sed fundamētū
tota die mutatur: q2 potestate vel huius se
culi prosperitate nihil mutabili⁹: ideo et ho
nores: qui illas volubiles fortunas sequun
tur: sicut rota: in medio rote quotidie muta
ri videtur: que quidē honorationis et vitu
perationis mutatio modernum populū in
Exm. hoc populo assimulatur romano in quo ab
ātiquo discordia esse solebat inter duas ma
gnas parentelas: videlicet inter colūnenses
ex vna parte: et vrsinos ex alia parte: in quo
dam ergo congressu inter istos fertur popu
lus clamasse pro colūnensibus: quorum pro
speritas et potestas maior reputabatur: dicē
do viuant colūnenses viuant: et moriātur vr
sini. Colūnensibus vero illo die victis: victo
res se durius ad populuz habuerunt. ¶ In
alio vero cōgressu ecōuerso clamauerūt pro
vrsinis tūc dominantib⁹: mutationem nāq3
fortune mutatio sequitur vocis. Ursinis vero
illo die victis: clamātes victores erubuerūt
atq3 timuerūt. ¶ In tertio vero conflictu cla
mauerūt: viue q̄ venke: viue q̄ vēke. i. viuat
q̄ vincit. Nota de pena taliuz. A. xv. 32. Ecce
7 illi cū potentioribus: quos vez potentiores
viderunt vel potentiores sperabant clama
bant ignorantes: que pars potentior esset
futura: cuiq3 parti fortuna victoriam daret:
de neutra parte esse nolebant: vt manifeste
ostenderetur: qm̄ ad veritatem vel ad insti
ciam oculū non haberēt: vel ad fidelitatem:
sed ad propriū cōmodū vt quietius sub vi
ctorib⁹ viuerēt: et ad mundi p̄speritatē: recte
nec plus nec min⁹: sed omnino eadem in mo
dernis nobilibus inuenit̄ cōditio: hec enim
quotidiana docent experimenta: in quibus
videtur q discordia inter magnos incipien
te: et partibus pro retinentia et subditis suis
mittentibus: alii qui primo retenti fuerūt ad
feuda et robas et maximis iuramētis se astri
xerūt: cum dominis suis in mortem ire: sicut
Petrus: ignorātes que pars preualebit ap
te de neutra parte se esse ostenderunt: sed po
dogrā vel guttam vel infirmitatem vel os in
pede proditorie fingunt vsq3 viderint q̄ pars
preualere incipiat: et tūc ad illam omnes ca
dant: dicētes: viuat viuat. Si vero illa pars
iterum succumbat: statim ad aliam mutan
tur partē dicendo viuat: in corde tamen illo
rum vellent suspendium et sic nec ad iuramē
tum qd̄ prius fecerunt nec ad fidelitatem vel
insticiam oculū habent: sed ad proprium cō
modum: vt lucrentur vel saltem seipsos ser
uent indemnes: et propter hoc toties vocem
et honorem mutant: dicentes: cū illo qui dice
re solebat: quotiens gameleon suum mutat
colorem sicut habet. A. xv. 25. ¶ Et mirū est
q potentes videntes populi et subditorum
falsitatem: tm̄ de illorū curant honore et ser
uitio: q2 bene scire poterunt: q eos non ho
norant propter se: sed p̄pter sua: de illis nā
q3 loquitur scriptura. Eccliastici. x. dicens. Est
hō qui honorificabit̄ p̄pter substātiā. ¶ Et
bene scire poterūt q ille honor non erit sta
bilis sed mutante fortuna. Mox vt honorifi
cati fuerint: et exaltati quēadmodum fum⁹
deficient in ps. xxxvi. Et non solū mutāte for
tuna ab illo quē prius honorabant se retra 1
hunt victores: vt dictū est venerantes: sz q̄d
peius est cū victore super victū clamātes: p̄m
q3 cū victore ad mortē more canū persequūt̄
in quo facto iudei assimulantur: qui christo
in die palmarū a toto populo honorato: et
p̄spere agente ipsum cū aliis honorabunt
clamantes. Osanna benedictus etc. Fortuna
vero circa eum eodē die mutata maioribus
contra eū surgentibus ipsum cum illis vsq3
ad mortē persequebantur clamantes cruci
fige eum. ¶ In hoc iterū facto cani assimula
tur: de quo habet̄. F. j. 17. ¶ Illi vero qui in
talibus confidūt honoribus et falsorū fauo
ribus et mala in illorū confidentia cōmittūt
et protectione: a quib⁹ postmodū conculcan
tur qm̄ conculcari inceperint: gementes cum
leone cui in hoc assimulantur: dicere poterūt Leo
Ille nāq3 sm̄ fabulas aliquo infortunio: vt fabu
puta senectute vel consimili debilitatus: et la
ab oībus bestiis a quib⁹ pri⁹ honorari sole
bat inuasus et conculcat⁹ dolens dixit: cum
esset mihi virtus: fuit et honor: cessante vero
virtute: cessauit et honor. Sic omnino est de
multis quos dū in rota fortune ascenderūt
multi honorauerūt: dum vero ex alia parte
ascendere inceperūt eos vacuos et sine hono
re abiecerunt. Judith. j. de quibus verificat̄
illō Sap. iii. Sine honore nouissima. ¶ Ter
tio fugiendum est non solū q2 non est dura
bilis: vt dictū est: sed q2 in illa quam hz bre
uitate multos excecat: ingratos facit vt' ostē
dit: et ad penas perducit eternas. Nōnullis
enim auditum est contingere: q in pauperta
te gratitudinem magnam tam deo q̄ homi
nibus habere promittebant: et opere vt pote
rant ostendebant qui honorati vtriq3 ingra
ti extiterunt. quibus deus iuste ministrare
potest: sicut ministrauit quidam nigroman
ticus discipulo suo de quo narrator auq3

multa magistro suo promittebat cum nihil
Exe. haberet: magister vero tantum fecit suis in
cantationibus: q fecit sibi videri q magn⁹
esset dn̄s coram quo veniens ab eo tanq3 in
cognitus vilipēsus: medio quo sic exaltabat
subtracto ad pauperez in quo illum inuenit
redegit statum. Sic de⁹ faciet illi: qui cum in
honore esset non intellexit in ps. xlviii. Me
diis enim quibus honorantur cum vita sub
tractis de tali honore quo abusi sūt ad eter
num deducentur dedecus: et tunc apparebit
versuum sequentium veritas. Magnus ho
nor sed maius on⁹ sed maximus honor: hisq3
minantur accidit heret me: magnus honor
quādoq3 in cathedra speculatur in altā: ma
ius onus cuz sit absq3 quiete labor: maxim⁹
est honor cum districtam rationem: tā de gre
ge q̄ pro se reddere pastor habet. Ex tribus
ergo predictis rationibus: ratio patet decre
ti dicentis q fugiendi sunt honores et fugien
tibus offerendi. viii. q. j. in scripturis. Et so
lus ille honor verus in celo est appetendus.
Et sm̄ Aug. de ci. dei. li. xxi. Nulli confert in
1° digno: nec vlli negabit̄ digno. ¶ Si illos aut
qui honores fugiunt necessitas honoris sta
tū tenere compellat: exemplum non sequan
tur predicti discipuli: nec simarii: de quo di
ctum est. S. iiij. 14. Tales sunt qui pro ho
nore et beneficio reddunt contumeliā. Eccli
astici. xxix. ¶ Sed conditionem sequantur He
ster: que cum honorata esset ad magnū sta
tum pro populo scilicet indigente depreca
tura periculo se exposuit: sicut patet Hester
iiij. Exemplum etiam accipiant Thobie: q̄
bonana recepta ab his a quibus honorat⁹
fuerat. Thob. j. Non posuit in carbanā: sed
inde elemosynas fecit Gabelo: et aliis indigē
tibus dando et mutuando. Et non obstante:
q in magno esset honore viles pauperes ca
ptiuos et incarceratos non spreuit: sed perge
bat per omnes: qui erāt in captiuitate et mo
nita salutis dabat: esurientes alebat nudisq3
vestimenta prebebat: et mortuis atq3 occisis
sepulturaz sollicitus exhibebat. ¶ Sed heu
nōnulli in magnorum officiis vel curiis ho
norati: nōn faciunt quod fecit Thobias: nec
loquuntur cum Hester: a primo enim cupi
ditate a secundo inordinato frequenter im
pediuntur timore quo timēt dominis displi
cere vel a curia vel officiis amoueri: quibus
ab illis quos v̄bo vel opere iuuare possent:
et deberent nec tamen faciunt congrue dici
posset: sicut dixit Mardocheus ad Hester: q̄
rogata vt indigentes iuuaret: in principio
se excusauit: et quodam modo difficilem red
dit sicut Hester. iiij. patet: cui ille: ne putes
q animam tuam tātum liberes quia in do
mo regis es pre cunctis iudeis: si enim nunc
solueris per aliam occasionem liberabūtur
iudei: et tu et dom⁹ patris tui peribitis: et q̄s
nouit: vt idcirco ad regnum veneris vt in ta
li tēpore pareris hoiū ergo exēplo sint chri
stiani honore inuicē preuenientes. Ro. xij.
¶ Non obstante hoc: q de iure quo ad hono Ar. iij.
res exhibendos vel fugiendos fieri deberet
sicut predictis patet exemplis et scripturis: xx
de facto tamen quasi totius multitudinis
intentio circa mundi versatur honores qd̄
patet i tribus generibus hominum. Primo
in honorantib⁹. Secundo in honoratis. Ter
tio honorem in desiderantibus et deficienti
bus. ¶ Primum patet in factis tam princi
pum: et presidentium in potestate ecclesiasti
ca q̄ secularium: vterq3 et communiter plus ho
noris exhibēt vilissimo peccatori: in diuitiis
et statu magno constituto: p̄pter seculi hono
rem: q̄ faciant optimo viro in paupertate
propter amorem dei: quos sub congruo rep
hendunt exemplo libri Barlaā de rege facto Exm.
qui volens ostendere errorem duo scrinia re
pleri fecit: vnum de magnis diuitiis: aliud
de rebus vilibus: primum in exili: secundū pre
cioso cooperuit indumento et consiliarios et
ministros suos: qui grauiter tulerunt: q tā
tum honorauit pauperes vocauit dicēs: qd̄
de istis duobus reputatis melius: vel maio
ri dignum honore: qui responderūt q illud
quod opertum erat preciosius: ipso vtroq3
aperto ostendit: q̄ turpiter in eorum errauc
runt iudicio asserēs illos simili deceptos er
rore in honoris exhibitione: quē vos inquit
illis exhibetis propter vestes et fortunā quā
exterius videtis: ego pauperibus exhibeo p
pter virtutes et gratiam quam intus intelli
go: sciens quoniam honor regis iudiciū di
ligit in ps. xcviij. plus de his que intus cre
duntur: quam de his que vestibus apparēt.
¶ Secundum ex verbis patet Ber. de consi xx
deratione ad Eugenium papam li. iiij. c. v.
Uidens inquit omnez ecclesiasticum zelum
feruore sola p dignitate tuenda: honori to
tum datur sanctitati nihil aut parum si so
cialis te habere, tētaueris: absit inquiūt: nō
decet: tempori non congruit maiestati non
conuenit: q̄ geras personā attendite de pla
cito dei vltima mentio est pro iactura salu
tis nulla cunctatio nisi quod sublime hoc
salutare dicamus et q gloriam redolet illud
iustum: ita omne humile probare ducitur vt
facili⁹ qui esse q̄ quo apparere humilis in
ueniatis timor domini simplicitas reputatur
non dicam fatuitas. Hec ille. Inter q̄ verba

primo ponderandum q dicit honori totum
datur sanctitati nihil: quod vt clarius videa
tur exemplum in mediu adducatur: in quo
appareat quomodo ecclesie presidentes de
honore nudo et de vanitate nulla sanctitate
vel commodo spirituali vel corporali vesti-
ta inter se magnas non dicam scandalosas
habent vulgarum discordias: sicut patet de
cruce in aliena diocesi non portanda: ex cu9
portatione nulla deo contingeret honoratio
nulla animaru perditio: nulla prorsus seq-
retur reru seu vere iurisdictionis ablatio: ni
si q vnus sibi soli appropriare velle videtur
q summus pastor omnibus indulsit: qui vult
inquit post me venire tollat suam crucem et
sequatur: quo etiam pastor in montibus et
latro de regno bannitus libere vtuntur pri-
uilegio. Unde ergo tanta cordium animosi
tas tantaque inter illos: qui totius pacis et co
cordie specula esse deberent litigii materia:
vt vnus a ciuitate seu cogregatione se retra
hat: in qua alius pomposo equitum valla-
tus numero: ad christi dedecus et subditoru
perniciosum exemplum potius q ad quan-
tucunque sanctitatem crucem portat. ¶ Quo-
modo subditorum vulgas et secularium su-
perbias cupiditate et terreno vestitas com-
modo mitigabut: qui discordias inter se vbi
nulla subest commodi ratio nutriut. Mun-
diales nanque pro terris et redditibus. Isti ve
ro pro honoribus et miseria placitant vanita
te: in quo facto verbi predicti quo dicitur q
honori totum etc. apparet veritas. Si enim
tantum haberent cordi crucis venerationem
et gregis sanctitatem quantum habent cru-
cis portationem et propriam vtilitatem non
haberent tot oues morbidas: totque concubi
narios: et alios honoris domini transgresso
15 res in gregibus eis deputatis. ¶ Sed heu
audiunt vnam crucem in diocesi sua portare
vel vnum prouisorem volentem prebendam
in ecclesia sua occupare: vel quecunque de iuri
bus suis vel redditibus volentem aliquid
subtrahere: grauiter offenduntur: exquisitisque
consiliis multisque librorum: et legum reuolu
tionibus toto conamine nituntur resistere.
Audientes vero vel potius audire neglige-
tes diabolum: diocesim intrare et multas ani
mas ad infernum portare multosque suorum
bona per vsuras et iniusticias occupare: et alio
rum salutem per luxuriam et mandatorum
dei tragressionem subtrahere non dico quin
christiani cum sint in aliquo offendant. Sed
vnum scio: q vtinam nec a deo nec ab homi
ne scitum esset q non tanto consilio tantoque
nisu et conamine diabolo resistut et peccatis

animarumque perditoribus et honoris dei abla
toribus quanto resistunt prebendarum ac
pecuniarum petitoribus: et honoris proprij
imperitoribus sicut patet. C. iiij. 17. ¶ Ex q 14
facto in parte verbu predictum relucet Ber.
quo dicit pro iacture salutis nulla est cuncta-
tio. Si enim in suprema ecclesie presidentes
curia in ceteris animarum curam habentib9
tantum feruerent tanque duras facerent san-
tiones circa animas saluandas: sicut faciut
circa florenos et pecunias colligendas: non
essent tot in clero et populo adulteri vsurarij
fornicarij periuri concubinarij: et huiusmo-
di mandatorum dei et honorum destructores.
¶ Sed heu nisi taxa vel residuum ad certum
soluatur terminum. Et nisi ecclesia decu-
ma certo sit tempore soluta: rigidissima con
tra non soluentes adhibetur excommuni-
cationis censura ab his qui in clero et po-
pulo duriora scire poterunt delicta: quibus
tam breui termino tanque rigida non obuie
tur censura: mandatum nanque illorum de pe-
cunia pretergrediens soluenda excommuni
cationis et interdicti et pene eterne ab eis pu
nitur damnationis: mandatu vero dei quisque
transgrediendo de clero vitam ducendo lu-
xuriosam: pena punitur pecuniaria: in qua
plerique burse impletioni magis q culpe vi-
dentur intendere correctioni. Nota. O. vj.
xxv. et F. iiij. 15. Item. O. vj. 28. et 57. Optime.
¶ Ex quo vnum patet. q dicere vehementis- 15
sime expauesco: silere tamen non audeo: ne
in illud incidam ve Esaie. vj. dicentis ve mi
hi quia tacui: q videlicet quales tales: et legu
conditores: bulle nanque et legis sanctio con-
ditoris est ostensio: tot nanque bulle pecunia
res: et furum rerum temporalium excommu
nicationes: pecuniarum ostendunt amato-
res: et tot peccatorum contra dei mandata dis
simulationes animarum ostendunt negle-
ctores. ¶ Sed respondebunt: q animarum
curam suis commiserunt subditis: qui illas
in illorum periculo susceperunt, custodien-
das ex qua ipsi susceptione exhonorantur ad
pecunias vero colligendas: eos sumptuum
compellit necessitas. Quibus respondetur:
q sicut animarum curam ita pecuniarum
et decimarum dispensationem subditis com
miserunt. Ex quo ergo de duobus pecunijs
colligendis et animabus corrigendis curam
subditis commiserunt: de quarum vna ma-
ximam habent subditi in colligendo diligen
tiam: de alia magnam habent in non custo-
diendo negligentiam: quare ergo in illa par-
te in qua diligentes sunt eis iniungit officiu
vbi iuuari nollent et in alia parte vbi defectus

sisunt et auxilio indigentes eos periculo p-
16 prio derelinquunt. ¶ Quod vero dicitur q de
fectus eos ad hoc compellit vt tales faciant
de ecclesia et consecrandis in curia et deuenie
tibus ad curiam et de episcopatibus datis i
curia exactiones deuoscit et facta ostendunt
quomodo superuacuis expensis in illum in
cidunt necessitatem. subtractis nanque cardi-
nalium onerosa numerositate et equorum:
et familie nimia multitudine et parentele:
inordinata affectione et totius apparatus
superba vanitate tantarum necessitas cessa
bit collectarum. A quibus ideo cessare debe
rent: ne gregem pusillum qui in christum cre
dit: cuiusque sanguine redemptus est scandali
zarent: licet de cosecratis in curia iuxta abu
sum vel consuetudinem annuum ecclesie va
lorem: liceatque de ecclesiis vacantibus primi
anni fructus. licet etiam quando eis placet
ecclesie decimam sine magno peccato recipe
re possent tamen propter vitandum scanda
lum a talibus se refrenare deberent: ne fons
vite fons efficiatur veneni. Si enim illius san
ctissime sedis presidentes: scirent quomodo
non solu infideles saraceni iudei scismatici
et heretici: sed etiam fideles de illoru no dico
scandalizantur: sed obloquuntur appara-
tu que superbu et a christi trainite deuiatem
indicant quomodo de illa retentione: qua a co
secratis vel datis in curia pro camera reti-
nent pape populus detrahit christianus di
cens. Non tam bene tanti illum emit episco
patum: quis nostram symonia vitabit. Esti
mo q si domini vt deberent timerent a tali-
bus cessarent exemplo illoru. J. ix. 13. ¶ Si
enim christus suum dedit: ne pusillos et infir
17 mos quoslibet et ignorantes scandalizaret:
sicut patet Matth. xvij. vbi ait vt aut no sca
dalizemus eos vade etc. A multo fortiori il-
li qui locum christi tenent in terris illa que
alienis deputata sunt vsibus dimittere debe
rent ne cecis offendiculum fieret: maledictio
nem dei timentes: quam incurrunt: qui ceco
ponunt offendiculum: et maxime quia illo-
rum scandalu non est ex malicia sicut scada
lu phariseoru: qui de christi scandalizant do
ctrina Matth. xv. sed ex infirmitate potius et
ignorantia procedit: qua nesciunt quali ta-
lia facitis licetia: in quo casu vos admonet
apls. j. Cor. viij. dicens. Videte ne forte lice
tia vestra offendiculu fiat infirmis propter
talium nanque scandalu vitadum sz doctores
etiam a licitis abstinere deberent sicut patet
F. ij. 7. Illam dnicam sententiam cu tremore ex
cogitantes: qua dicitur qui scandalizauerit
vnu de pusillis q in me credut expedit ei vt

suspendatur etc. Mat. xviij. si sic punitur: qui
vnum scadalizat pusillu: qualiter punietur
q multos scandalizant pusillos et magnos.
Primo videlicet ipsos consecratos: quos ad
magnam pecunie summam obligat: anteque
aliquid de ecclesia sumant pro qua mutuo
accipieda ecclesias aut prebendas credito-
ribus symoniace quandoque dant vel promittunt
quandoque pallium vel alia preciosa obligant: quan-
doque nec ipsis causidicis seu prestatoribus vt
quibus suis crudelib9 vsurariis obligatio
nes faciut et fideiussores inueniut et pro simplo
forte se obligat ad duplu: et duplu ratione inter
esse quandoque crescit in decuplu. ¶ Pro quo solue
do vel tyrannidem in subditos exercente col
lectam de clero faciunt pro debito curie solue-
do: que contractum in curia factum secretu
esse no patitur vel miseram vitam et parcam
et a multis notatam extra diocesim morado
ducunt: pro quo non soluto suspedunt exco
municant ta ipsi q fideiussores sui ab ipsis q
in fauorem vsurarum grauissimas exercent
censuras. Sed cotra ipsos vsurarios: q solo
ad eos venienti decem accommodant: et obli
gationem de quindecim recipiunt que solu
ideo habere volut in hoc casu: ne cum sociis
vsuras probare posset: nunque inuenire scire
runt remedia: cum tamen morbus quasi vbi
terrarum inueniatur. ¶ Si ergo predictam
penam incurrunt: qui vnum scandalizant
quid erit de illis: quorum occasione tot ma
la cotingunt atque scandala: quorum occasio
ne peccant ipsi cosecrati: pecunias ad vsuras
accipiedo in casu in q non est necessitas eos
in hoc excusans: sicut patebit infra. M. ix. 2.
quia hoc faciunt vt de dignitate gaudeant:
quam potius fugere et quasi coacti et quasi
nolentes recipere deberent. ¶ Quorum oc
casione secundo ipsi vsurariu nouam incur
runt ruinam: quorum occasione fideiusso-
res excommunicantur depauperantur ad ro
mam currentes vexantur et multis modis ma
le tractantur quorum occasione subditi gra
uantur tallianturque: a quibus diuersis modis
pecunia leuatur quorum occasione totus
fere mundus obloquitur. Si Constantinus
imperator saracenus pro vita vel sanitate
corporali puerorum effundere sanguinem
noluit: quare isti christiani pro superba o
stentatione mundiali tot animas perdere
volunt: qui potius eas saluare deberent.
Nota. Q. duodecimo. 29. Sancte ergo et pro
seipsis et pro aliis esset: paucioris et de toto
mundo electos habere cardinales: vtpote
qui totum mundum sunt recturi: in quibus
ecclesie potius q persone vel parentele esset

promissum: qui de terris templariorum vt de
aliqua certa & eis assignata portiõe sine scā
dalo viuerent: muneribus & ex actionib⁹ in
sempiternum exclusis: ꝙ semper quasi de in
certo & de male acquisito & cum multorū vi
uere maledictionibus non dῖs: sed peccatis
detraho: nec pono os in celum sed in scenuz
eo modo quo Paulus Petrum reprehendit.
Gal. ij. sicut patet. C. xvj. q. 3. Nec tango mō
tem sed mortem: nec patris reuelare intēdo
turpitudinē. Cam timens offensam: sed po
tius patris nuditati subueniens: velare iter
pudenda. Sem sequens vestigia: reddensq
quod debeo: cui timorem timorem: & cui ho
norem, honorem. Rom. xiij. Nota. U. xij. 20.
¶ Tertia pars istius articuli ex verbis patz
Criso. super Mat. Episcop⁹ inquit si debitū
honoris non accipit a presbytero aut presby
ter a diacono: aut diacon⁹ a lectore irascit &
turbat. Si aūt viderit aut epūs presbyterum
aut p̄sbyter diaconum circa eccl'ie obsequiū
non permanentem: aut alias peccantē neq
irascitur et neq curat: quia omnes quidem
de honore suo solliciti sunt: de honore autē
dei nullas iniurias etiam proprias & nō dei
feruenter vindicant: cum tamen iniurias p
prias dissimulare vituperabile sit. ¶ Predi
ctorum vero trium generum hominum: pa
tet reprehensio Malach. j. vbi de eis domin⁹
conqueritur dicens. Si ego dominus vbi est
19 honor meus. ¶ Illorum vero patebit insania
quando & p̄sentem quem tantum quesierūt
honorem amittent & futuro quem non que
sierunt carebunt. Tunc quippe eis ostende
tur ꝙ stultum fuit potius honorem eligere
trāsitorium ꝙ in eternum duraturum: cuius
honoris minima porcio plus valet ꝙ totius
huius seculi honoris magnitudo de illo nā
q honore dici potest quod dixit quidam ci
uis Parisiensis cuidam ciui carnotensi. Car
notenses namq ferunt Parisienses ad se op
Exem. time festiuasse. Parisienses vero carnoten
sem ad se venientem solummodo salutauit
de quo cum reprehenderetur respondit galli
ce. Vienlx vault vng bien venu de paris que
toute sa feste de chartres. Ita omnibus ho
noribus mundi nimmus preualeret honor
dei cui est honor et gloria et imperium sem
piternum Amen. j. Thimo. vj.

H. v. **Hospitalitatis.** Prio
ostendenda est vtilitas. secūdo ge
neralitas. Tertio necessitas. Pri
mum in sex ostenditur effectibus. Primo nā
q hospitium purgat intrinsecum. Secūdo
illud illuminat. Tertio deum & angelos re
cipere facit. Quarto tam spiritualiter ꝙ tē
poraliter ditat. Quīto a periculis preseruat
Sexto ad hospitium ducit eternum.
¶ Primo hospitalitatē diligens pauperesq Art. j.
in domo sua materiali libenter recipiēs pur
gationem domus meretur interioris: id est
ipsius anime. Hoc primo ostenditur histo
ria que habetur. lib. vij. historie ecclesiastice
de quodam sacerdote Apollinis qui quēdā
catholicū epm Greg. noīe necessitatis causa
ad eum declinantē hospitio recepit post cu
ius recessum demon p cui⁹ rn̄sa sacerdos vi
xit se per hospitem suum eiectum asserens
responsa dare renuit sacerdos dolens episco
pum secutus ab eo literas obtinuit in qui
bus continebatur: ꝙ permisit eum ad locū
suum redire & facere sicut consueuerat: sacer
dos vero tantam videns fidei virtutem post
modum ab eodem episcopo baptizatus: et
post mortem eius in episcopatu ei successit
in quo totius conuersionis et peccatorū re
missionis: & sordium spiritualiū purgatio
nis: principium & occasio & origo sancti viri
fuit receptio. ¶ Secundo idē in zacheo oste
ditur Luce. xix. qui christū recipiendo remis
sionem etiā recipit: cui christus testimoniū
perhibuit dicens. Hodie huic domui salus
facta est. ¶ Secundo tenebris electis per ho
spitalitatem deus cordis illuminatur: q bo
ni hospites receptores suos de cognitione &
amore dei et propria salute informare debēt
vt sicut ipsi reficiuntur exterius: ita illi inte
rius reficiantur: hoc dum ex vtraq parte fa
ciunt: vtriq conditionem christi sequuntur
& discipulorum euntiū in Emaus: qui post
ꝙ christum receperunt ipsiq panem dede
runt eius informatione in illius deuenerūt
cognitionem de quibus dictum est cognoue
runt &c. Hospitio vero sic hospite mundato
& illuminato deus illud cum familia intrat
angelorum: hoc ꝙtum ad deū historia oste
dit de nobili muliere que pauperem vt sibi
videbatur infirmum clamantem primo in
tra portam: deinde eius videns debilitatem Exem.
intra aulam: deinde in camera recepit in le
cto ei ad quiescendum parato: marito vero
qui illam de elemosynis suis frequenter re
prehenderat reuertenti et cameram intrare
volenti: cum maximo ostio quod claue fir
mauerat aperuit timore ostio vero aperto
ambobus intrantibus in lecto formam in
uenerunt crucifixi que coram eis euanuit
post se maximam derelinquens suauitatem
per quam non pauperem: sed suauitatis au
ctorem illuc aduenisse cognouerunt.
¶ Sic qui pārum pauperem hominem reci

pere pro christi nomine credunt ipsum reci
piunt christum: qui hanc de illis qui paupe
res in nomine suo recipiunt sententiam con
firmat dicens hospes eram & collegistis me
& non deum solum: q̄ nec dignum est tantū
regem sine angelorum hospitari familia: sz
etiam ipsos angelos hospitales merent re
cipere homines quod optime significatur in
Abraam & Loth qui propter hospitalitatis
quem habebant amorem angelos sicut ex
Genesi patet. c. 19. Suscipere meruerūt qui
bus apostolus testimonium perhibet dicēs
per hanc quidā placuerunt angelis hospi
tio susceptis. Heb. xiij. quibus susceptis: sal
uantur nō suscipientibus interfectis. Un
de Origenes domos hospitales ingressi sūt
angeli: domos vero hospitalibus clausas
ignis & sulphur succendit. ¶ Quarto tales
4 hospites domū ditant quam ingrediuntur
tam spiritualiter ꝙ temporaliter: vt eā ha
bens merito dicere posset venerunt mihi oīa
bona cum illa: tam spiritualia: quod ex ver
bis patet Crisostomi super Mat. x. qualem
inquit mercedem habet qui propter deum
peregrinatur talem habet qui suscipit pere
grinantem: & fiunt ambo equales: & qui p
pter deum refrigerat: & qui pp̄ter deū labo
rat: cuius auctoritatis ratio per argumen
tum patet a contrario sensu. Si enim q̄ fu
ratur & qui furem recipit eandem incurrunt
penam: rationale videtur ꝙ qui bona opera
tur: & qui bene operantem recipit eandē me
reantur gloriam. ¶ Secundo tam tempora
lia ꝙ naturalia: sicut pz Josue. ij. vbi Raab
cum amicis suis exploratores recipiendo vi
tam promeruit naturalem. & iiij. Re. iiij. Mu
lier sunamitis helyseum recipiendo filio re
suscitationem promeruit ad vitam: ꝙ etiam
fortuita: sicut patet secundi Regum sexto
de obededom cuius domui benedixit deus
opulentia magna. Sm Josephum eo ꝙ prius
esset pauper: quia archam domini hospitio
suscepit. iij. Re. xvij. Vidue que prophetas
diligit cuius etiam vir deum timuit ad p̄ces
helisei multiplicauit deus oleum vidue etiā
que helyam hospitio suscepit. iij. Reg. xvij.
Deus vtraq bona tam naturalia suscitan
do filium ꝙ fortuita ipsam cum filio pascē
5 do multiplicauit. ¶ Quinto a periculo pre
seruat sicut patet in Raab & Loth: de quo
dicit Augu. in libro cōtra quinq hereses: ꝙ
temporale enā sit incendium & eternum con
secutus est premium. ¶ In quo sextum ho
spitalitatis notatur commodum: recipiētes
nāq christum eternum recipienti premium:
Exem. infra hystorias namq quasdam continetur
de quodam qui inter alios pauperes quos
letanter suscepit: quendam suscepit & pauit
pedesq lauit: quos dum lauādo clauis p̄fo
ratos inueniret: & perterritus clamaret: pau
per euanuit dicens: quia suscepisti me in ter
ra suscipiam te in celo. ¶ In vita etiam san Exem.
cte Marte legitur: ꝙ christus ei morienti ap
paruit: dicens: quia me frequenter in hospi
tio tuo recepisti: veni in thalamum meum:
hodie a me recipiēda. Huic concordat quod
scribit beatus Grego. in homelia de discipu
lis euntibus in Emaus in qua nos hortatur
libenter elemosynas dare: pauperesq susci
pere: vt mereamur christum suscipere et vt
ab eo suscipi mereamur: & ponit exemplum
de quodam homine in hospitali qui quadā Exem.
die christum in forma pauperis suscepit cu
ius manibus cum aquam infundere vellet
disparuit. Nocte vero sequenti eidem appa
ruit: dicens ꝙ eum in suis frequenter recepe
rat mēbris. Illo vero die in propria recepe
rat persona: & non est dubium quin tam cu
rialis dominus eum recipientes in domib⁹
suis: dum ī sua est paupertate: & recipere ve
lit indigentes ad suā domū venientes qn̄ in
sua est gloria. Ideo beatus Greg. in quadā
homel. hortatur dicens: ad mensas vestras
christuz suscipite: vt ab ipso recipi ad eterna
conuiuia valeatis. Sitis ergo hospitales in
uicem sine murmuratione. j. Pet. iiij. Predi
cte namq vtilitates diligenter excogitate oēm
murmurationis materiam auferre deberēt.
¶ Tanta vero que predicta est hospitalita Art. ij.
tis vtilitas magnā requirit in hospitalitate
generalitatem atq perseuerantem durabili
tatem. ¶ Primum respicit recipiendos pro
amore dei: inter quos non debet fieri discre 5
tio nec p̄sonarum examinatio. ¶ Secunduz
respicit recipientem in quo non debet fieri
hospitalitatis cessatio. Primum exemplis &
auctoritatibus Canonum patet & sanctorū
Mercator vbicūq & quocūq modo commo
de potest lucratur. Sed omnibus dādo om
nesq recipiendo de omnibus lucrari potest:
ergo &c. ¶ Iterum donum exceptum exami
nari non debet sed hospitalitatis homo po
tius accipit: ꝙ dat: & hoc sine examinatione
fieri debet &c. Hāc enim causam assignat de
cretum di. xlij. c. quiescamus acceptū ex ver
bis Criso. super epistolam ad Hebreos non
inquit das: sed accipis: ne ergo in his exami
nes. Si enim Abraam scrutator esset circa re
fugientes ad se munq angelos hospitio re
cepisset: fortassis enim non putasset eos an
gelos: sed cum reliquis repelleret. ¶ Sed
quoniam omnes recipiebat āgelos suscepit

non enim ex vita eorum: quos recipis merce
dem tibi redditurus est deus: sed ex volunta-
te et misericordia: ex honorificentia multa et
bonitate. ¶ Ad idem Augu. in li. Q̄nq̄ here
ses: discite inquit christiani sine discretione ex
hibere hospitalitatem: ne forte cui domum
7 clauseritis cui humanitatem negaveritis ipse
deus sit. ¶ Ad idem Ambro. li. de officiis: vi
dens inquit quod Abraham deum suscepit ho-
spitio: dum hospites querit: quod vides Loth ange-
los suscepit. vnde scis an et tu cum suscipis
hominem suscipias christum: cum christus
in hospite sit: quia christus in paupere est:
sicut ipse ait hospes eram etc. Ergo omnes re
cipiendi sunt: et precipue pauperes: cuius cau
sa est quia secundum Decretum. xvj. q. i. quo
niam quod acceptum est ex verbis Hieroni-
mi. Quicquid habent clerici pauperum est:
et domus eorum communes esse debent: et su
sceptioni peregrinorum et hospitum diligen-
ter invigilare debent specialius tamen viris
apostolicis: sicut ex capitulo patet ibidem im
mediate precedenti ex verbis accepto eiusdem
Hieronymi. Apostolicis inquit viris et euan
gelizatoribus christi in necessariis vsibus nol
le tribuere seipsum condemnare est. ¶ Exem
pla vero huiusmodi in hospitalitate genera
litatis habemus in beato Gregorio in cuius
Exiii. vita scribitur: quod quotidie ad mensam pere-
grinos habebat: omnibus etiam pauperibus
frumentum caseum et huiusmodi dabat: tri
bus milibus ancillis dei octogita libras au
ri annualiter dabat: per omnem regionem in
firmis stipendia mittebat verecundioribus
vero de mensa sua scutellam dirigebat. Item
de beato Juliano etc. de beato etiam Silue-
stro historia sua continet: quod circa aduenas
sic erat sollicitus: vt in christum in ipsis se re
cipere gauderet. Nulla inops vidua: nullus
pauper: nullus orphanus indigens in tota
vrbe erat quem non haberet in scriptis quot vi
due erat in regione: quot orphani: quot cle-
rici sciebat et necessaria ministrabat pro de-
bitis obligatis et detentis in vinculis inter
8 dum se debitis obligabat. ¶ Ecce quantum
antiqui romani pontifices hospitalitatem
cordi habebant. Pro cuius exhortatione le-
ges et decreta condebant ipsamque in opere vs
que ad sui depauperationem et obligationem
ostendebant. Moderni vero aliis de causis
leges condunt et pecunias colligunt: sicut in
parte dictum est. B. iiij. xv.
¶ Ex predictis ergo exemplis et auctoritati-
bus patet quanta requiritur in hospita-
litate generalitatis: in qua petentium pro
amore dei nulla facienda est personarum exa

minatio inter quos tamen euangelizatores
precipue recipiendi sunt. ¶ Sed heu omni-
no contrarium fit quia duobus ad portam
monasterii vel domus cuiuscunque venienti-
bus: quarum vnus diabolum secum ducit:
vt pote qui raptor vsurarius et pessimus lec
cator: est tamen in potestate constitutus in
qua temporaliter nocere potest. Isti porta
statim maior aperietur cum optimo vultu:
et pulchris locutionibus: licet tamen pessi-
mo corde et priuatis maledictionibus recipie
tur omnes ei erunt attendentes: et esculen-
tis et poculentis et lectisterniis et omnibus
aliis superflue procurabitur cum equis et ca
nibus et proterua famulantium sequela.
¶ Alius vero sine equis et canibus peditan 9
do et in forma veniens paupertatis etiam
ad portam illorum qui super hospitalitate
facienda pro animabus fundatorum suo-
rum fundati sunt: propter quam largas ac
ceperunt terras et redditus copiosos et no-
mine perens christi etiam licet christum secum
vt pote qui in bona est vita: ducat. Iste por
tam inueniet clausam. Janitorem inuolun-
tarium: qui illum vel omnino excludet vel
post longas disceptationes et excusationes et
murmurationes tarde intrare permittet: quo
intrante vultum omnium inueniet nubilum
verbum maledictum abum parcum: hospi-
tium et dormitorium frigidum lectum durum
talibus scribitur. Sapie. xix. Bonos inquit
hospites in seruitutem redigebant. De qui
bus etiam loquitur Ber. in expositione regu
le sancti Benedicti in parte tertia. c. vij. tra-
ctans illud Prouer. xxv. Celum sursum et ter
ra deorsum: ostendens quomodo istud ver-
bum nunc peruertitur: diabolus inquit ho-
norifice recipitur: et deus contumeliose repel
litur vbi raptores: et vsurarii cum honore re
cipiuntur et magnis expensis procurantur:
boni vero pauperes vel repulsam patiuntur
vel male procurantur. ¶ Si vero dixerint quod
illos qui nocere possunt oportet omnino re
cipere: ne noceant nec hoc est vituperabile cum
cuique secundum iura licitum sit iniustam re
dimere vexationem: eis respondetur. A. xx. 9
Ita enim illa faciant quod ea que dei sunt: non
omittant: si dixerint quod omnibus facere non pos-
sunt. Respondetur. E. iij. 44. Si iterum di- 10
xerint: quod in duobus predictis a deo declina
tibus: nec sciunt deum esse vel diabolum: et
ideo nesciunt vel in quo deum recipere vel in
quo diabolum excludere debeant. Respon-
detur primo quod licet esset status vtriusque eis
a deo certitudinaliter reuelatus non minus
quod predictum est facerent. Et preterea licet

statum vel conditionem nesciant petentis:
conditionem tamen illius non ignorant: pro
cuius amore petit: quem recipis et cui das:
quando et das qui in nomine eius petit: si-
cut ostensum est. E. iij. 46. et quem excludis
11 quando illum excludis. Qui vero deum ex-
cludit et diabolum includit non est mirabile
si multa sustineat aduersa. In deo namque est
omne bonum: quia de illo dictum est. Exo.
xxxiij. ostendam tibi omne bonum: qui vero
omne bonum excludit de domo sua: pro quo
etiam omnia bona que habet domui illi da-
bantur: quod mirabile est si domui illi plu-
ra non dentur. Sed prius data potius subtra
hantur quia cessante causa non est mirabi-
le si cesset effectus: cum ergo deus et chari-
tas: que in domo tali aliquando vigebat cau
sa fuerit donationis terrarum et redditum
causis illis subtractis: non est mirabile im-
mo rationabile et omni nature consonum: quod
temporalia minuantur sicut congrue ostensum
est. E. iij. 41. Quando ergo in domibus reli
giosorum et virorum ecclesiasticorum vide-
ritis domum supra domum cadere grangias
prosterni: terras et maneria impinguari: do
mibusque discoopertis vbique puluere: et omnia dis
sita et inordinata: quid aliud cogitare testar
nisi quod ille artifex mercatus: qui omnia illa
magna ordinauit et fecit edificia: qui suaui-
ter dum morabatur disposuit omnia: de lo-
co illo recessit: ipsis eum excludentibus et ini-
micum recipientibus: qui omnem in quo ha-
bitat locum diuisum facit et desolatum quia si
cut ruina maneria domini temporalis signum
est: quod dominus a loco illo multum absentat
se. Sicut etiam pallor membrorum signum
est frigiditatis et indispositionis stomachi:
ita ruina in domibus ecclesiasticis absentiam
signat dei et exteriorum bonorum infortunia
extinctionem signant interioris caloris et cha
12 ritatis. ¶ Ex quo patet quod nonnulli errant de-
fectum in talibus dicentes esse: quia boni non
sunt patresfamilias: antiqui enim patres qui
domos illos fundauerunt minime fuerunt
in exterioribus rebus simplicitatis sed non par
ue charitatis et hospitalitatis. Primo namque
et principaliter regnum dei et iustitiam eius
querebant: et ideo omnia exteriora eis adii-
ciebantur: dum omnem sollicitudinem suam
in deum proiiciebant: et cogitatum suum in
domino habebant in deum sperantes irri-
guumque superius habentes deuotionis: ipsi
cura erat de eis ipsosque nutriebat irriguum
dando inferius abundantie exterioris: ipsorum
deus paterfamilias fuit pro eis. Contrarium
vero modernis facientibus: contrarius ac-

cidit effectus. ¶ Et non solum illis sed et to- 13
ti regno misericordie defectus eiusmodi causa est
omnium infortuitorum et tempestatum et vin
dictarum: quia in terra ista: non solum in falsi-
tate sed etiam in hospitalitatis defectu mul
tas alias excedunt nationes: quia vix inueniet
terra in qua tam pauca inueniantur hospita-
lia vel domus dei pro pauperum receptione
in quo parua ex antiquo signatur ad paupe
peres deuotio: in illis adhuc paucis pauci et
cum multis precibus et aliquando precio intrant
ipsis custodibus omnia deuorantibus pro-
pter quas causas pauperes in terra inhuma-
niter tractantur et deus ostendit sicut osten-
sum est. D. ix. 5. et 6. Si ergo istis miseriis et
infortuniis per deum mitigatis in temporalibus et spi
ritualibus cupitis prosperari hospitalitatem
nolite obliuisci. Heb. xiij. ¶ Secundam vero
huius articuli particulam hospitalitatis vi
delicet perseuerantiam factum docet eulo-
gii in vi. pa. de quo continet liber ille: quod quen- Exiii.
dam debilem ire non valentem ad domum suam
portauit: quem quindecim annis pauit: sed
ita in fine incepit esse tediosus: hospiti suo
verba dicendo amara: asserendo etiam quod
ei grates de beneficiis nesciuit: de consilio ta-
men patris Anthonii qui hoc ex diaboli asse
ruit euenire tentatione: qui hospitalitatem
eius per imperseuerantiam maculare nite-
batur: opus charitatis quod inceperat non dimi-
sit: huius ergo exemplo quantumcunque visus tactus
et corruptus miserabilium personarum in
principio sit grauis: propter tamen leticiam
quam in morte reddit: sicut patet. E. iij. 15.
satis quantum possibile est generaliter et per-
seueranter hospitalitatem sectantes. Roma
norum. xij.
¶ Hec autem apostoli doctrina necessaria est Ar. iij.
non solum propter mala et infortunia fugien-
da terrena: de quibus predictum est: quam sola
hospitalitatis carentia sufficienter induce- 14
ret: si aliud in terra vitium non regnaret: sed
etiam propter rapine culpam et penam raptori-
bus debitam a deo et alio seculo infligendam
euitandam: ipsi namque hospitalitatem vbi il
lam exhibere tenentur subtrahentes per decre-
tum sumptum ex verbis Hieronymi. di. xlij.
c. i. §. ordinandus sacerdos raptoribus asso
ciantur. Ait namque quod aliena rapere conuinci-
tur: qui vltra sibi necessaria retinere proba-
tur in quo etiam decreto: multa alia haben-
tur que ad hospitalitatem hortantia.
¶ Si ergo raptores iuste a deo eternaliter
puniuntur. Si etiam Dauid iuste occidit
Amon regem Amon et complices suos inhu
maniter recipientes et turpiter mittentes suos

tractantes.d.i.Ne. Si insuper filij israel in
ste bellauerunt y occiderunt illos de Sabaa
beni amin qui venientes ad se postpetre rec-
pere noluerunt:sed potius ad illos male se
habuerunt de quibus dicit Iudicum. q mil
lus eos hospitio recipere volebat. Ergo de
eandem ciuitate recipere potest vbicunq; de ma
le tractandi hospites suos. ¶Sed ab ista
hospitalitate iniuriosa nemo tenetur sangu
inare se ecclesiæ dicētes se vel propter malos
y caros annos vel propter onera y exactio-
nes regalium y aliorum nolentes vel alia in
formania nō posse hospitalitate exhibere qui
bus respondet q radix vitiū pauperta:
defectus fuit bonę voluntatis: bona prius de
die eis posset reffici vbi ne velit: ipse tñ ad ea
ro retrahēdum velle deus iuste retrahit pot
ſeq; quādo satis habēt mali hospites fuit
pessimum quod ex. Sphe.ij. et dico iuste pe
defectum. e alia pœnas patiuntur cum illis
de quibus scribitur. Sapi.xi. Iuste inquit
patieb antur sedm suas nequitias: crenu de
sesta liciem in hospitalitatem infringēti
alij quidā signū boni non suscipiebant adue
nas: alij autem bonos hospites in seruitutē
redigebant et eos solum hoc fecisse alius quā
dam erat reliquum illorum quoniam mul
ti recipiebant extraneos hec ibi.

Amissitatis. Primo

ostendūtur distinctio. Secundo mo
dus. Tertio offēsio. Quarto cō
sequens. Quinto vtilitas. Sexto necessitas.
¶Quantum ad primum sciēdum est
tur humilitatis species: vulpina a finina ve
ra. Prima: primus y principaliter in clerico:
non promotus vel ad maiora promouēdus de
clerari habuisse: etiaz in omnibus qui vel in
stans secularis vel ecclesiastice magna in am
mo desiderant offitia vel promotiones imo
tiēe: eum eleēm vulpina dicitur quia sicut se
vulpe fingitur q seipsam mortuas in vita ta
cens finxerit: vt in quadriga ponerēt: vt ale
es qui ducebat: credēretur que quidam ca
medendo se vitam: non mortuam vt fuge
rat esse offēdat oga ei sequentia Duo: vidi fi
ctionum fictitię causam declarabant pace
dētia. Sic hypocrite modestos humiles mo
rigeratos y quasi omnibus malis et pecca
tis mortuos mentue ergalibus a quibus in
nant adhuc ad quod audebant potenter se
ipsos esse fingunt vt in officijs pontificū vel
promouendarum: et hoc vt comedant: et bibā
et copiosis commodum faciant de quibus
Eccli.xiij. quasi vulpes in deserto propbe
te mi. ifracli qui sicut ſe mortuas ſe esse fin

git extrarum se ytra dolosa plena intrasti
tibe nequiter se humiat: intrinsecus aut ple
na sunt dolo. Ecclesiastici.xix. ¶Cum qui-
dam dolum verbis palliunt: dum ostendi
tiam quandam offendunt veracter a men
dacter se pio offitio vel bonore vel gradu
quem desiderant z ad quem petunt: indi
gnos nolentes se iudicant: veraciter eñ hoc
dicunt quia in veritate dicunt fundamenta
citer vero: quia aliud mente cogitant: y
ceterorum: talium conditio in vnum offen
datur facto. Exemplum in multo comperi
quod de publicanis et fariseis dicit Luce.
xviij. de quodam ambitioso religioso qui
ad abbatiam quam peterat recusatus est
non quia minus iam similatus y audens petere
tur omnio refugeret reassarat hominem se
palam tantę rei indignum dicere: plane ve
rum tñ quę petebat indignus esse quia illam tan
tā vnijt pecunia data emi sibi fecit per me non
stat quo minus pacto impleat sed per te:
quia indignum te inuis ignit ad bonos re
cipiendos: ibidq; mentitur veraciter. Ecce
ecclesie. ¶Ergo facio paret quemodo re
bus mendacibus: z veracibus seipsum labe
facta. O.vij. r.ij. ¶Contra talem magna ad
hibenda est cautela sicut contra vestitum
colo ratum pulchris coloribus: et sicut con
tra lupum in pelle ouina cooperatum: qui
caput inclinat ve subdulci mitrer ooes ma
cret z deuotos se fi humiliantis adiacere
obtinna animum nunquet custodire ab il
to Ecclesiastica.xij. Obstrma inquit animus
multę humiliat in mentis terra. ¶Deceb
tamus seipsum humilitas sine vtile sine inutile
cum fillia patientie: e fide sapientie seipsum
sub vtrebribus nostris: e corrigendo
mur gubernationem ad bonum z augmē
mus conuersere virtutis conditionē sequēs
sequela: de aqua marte saisa dulcem efficie
re dulcia.in.Re.ij. qui aquas amaras fale
in illis projecto idulcos amitiqued si m vis
de aqua facere ambulationem in deloue fin
stinem humilitate patientia: habe Eccle
sia.d.c. Opera autem mentiosa humilitas
ostqua quis veraciter voluntarie se humi
liat cade ee z opere. ¶Ad primum scripsi
ñ nos animo quod ecclesiastica humilitas valde spi
ritum tuum. Ec. ix. vij. Domo vero humilis
tatis signa sunt: ep homo est sinum: et bonis
precipit: fidelitate mundicia z aliis verum
bus disponat se humiliem: vñ animas nos
tras Judith. viij. Quod si fecerimus: deus
eo nostrum tanq; habens suum similitudi
nem non despiciet: sicut nec pater filium fi

bi similē: sit eo certū e humiliatis: de non
despicace in p.ij. ¶Secunda vero offendit
in honorifica loquela: quo ad deus: bonesta
quo ad se: et alios quo ad proximum. Phil. ij.
Nihil facientes per contentionem vel inanē
gloriam: sed in humilitate superiores sem
per ceteros arbitrātes. ¶Certum vero tria offē
dunt propij: corporis et deus precipit offi
cationem ecclesiasticam indigne assumere
gitur: e nullus missa celebrationē facere
debemus scientes quoniā melius est humi
liam cum multis q superbe cum paucis
pentia. Prouer.xvi. Sic ergo humilia te in
omnibus Eccli.iij. Art.ij.

Vtilitas vero implicita humilitatis vere fe
cunda est: inductiua: e efficax. Primo con
sideratio vite e operū christi. Secundo ecc
sia sanctorum. Tertio consideratio rerum
naturalium. Quarto cogitatio finis alieni.
Quinto certitudo propria: inferior decem
specie: face scripture. ¶Primo de: in om
nibus factis tuis ei cognita: nobis precium bu
militatis magnę: magnę humilitatis ne iudicaq
ffes videntur e ferunm offendentem: ipse pu
ad pacem requiscere seipsum e humiliado
quod est contra mutuos qui de inferiorum
offensiones veniam reficere: e oblatam re
cipere volunt: ifed ipsos cum magna vilipen
dunt: indignationem verbis e factis continue
has eisdem offendes. ¶Secundo humilitas
tis eo medium fuit q; hanc nostram rectā
cilationem in natura humili operatr velute
nostram debitam potius q; angelicam nobi
lem accipiendo naturam. ¶Tertio ad hoc
etiam natura: eiget pauperem: z humilem
ipsa: esse que aut. Luce.i. Respexit humilita
tem ancille dei e z. Deus omnia humili est de
uersorum humile e abiectum in quo nasci
volunt cameram e locum i prefepio habuit.
humilibus inspirat non nutrees suam pmo
nunciat vt voluntat est patet ab ipso. Humi
litatem etiam prędicando docuit: connersa
tione etiam parentibus humiliter obedies
fuit e regibus reddendo que sunt cesarre e
sunt e que sunt dei deo. humilis etiaz elegit
discipulos pauperes vs piscatores: humili
bus inspirer preditauit q; aut an euangelistas
et pauperibꝰ mist. nec parnulos etiam cō
plectitur: reprobos e iirmos despicendo tan
git pedes laute asyna aut: finaliter humilia
tur seipsum facturo obediens vsq; ad mortē
mortem autem: crucis. Phil.ij. Sicem omni
bus operibus suis: e in tota vita sua vsq; ad
mortem humilia respirata p3. cui: humilia
tis ipsa pcer exemplum. ¶Sed cuia ab ipso
videri posset q exemplum humiliatis de

christi acceptum actione nimia conditione nostram credit: qua ipse cum fit deus facere potest, que vult. Nos vero qui fragilis sa-
mus omnibus ipsum sequi nō possum⁹. Ideo propinquiora querenda sunt humilitatis exempla: sanctorum videlicet virorum quos ecclesiam nature celestio nobis propo-
suos nostrisque similes fecit. ¶ In illis nan-
que magnum nobis alleuiatur & propin-
quo humilitate exemplum: sicut pater mi-
hi sapientia, ita pater me, vbi inter alia mul-
ta de quadam fertur humilitate narrasse. Humilitatis vtro: a quo cui questum effecta quo-
rente humilitatis didicit virtutem. Respon-
dit quādo interrum monasterium stet in anti-
quo loco tu eo affirma meum esse ore: ne fore-
le verberatus non loquaciter minimum pati-
tur: a non respondet sta nec tu facias: quod
veracter de ore possit illud psal. Exerci. ut su-
mentum factus sum apud te. Ibidem etiam
de quodam alio continentur: qui de domo ex-
pulsus humiliter ea suat renocatus rebiba
a quo cum questum esset qualiter se mue-
bat: quidue cogitaret: qui in omnibus tu se
humiliter habebat. Respondit: q cogitauit
se cani esse similem: qui predictis sequit con-
dicionē: quibus si ipsi non tenuerit in pe-
tot esset cane. ¶ Sed qui a quo cogitare pof-
fet q humilitas in illo non esset gloriosa:
quia parentum in loco mundo tenebat status
nec magnus habuerunt occasiones humili-
tatis impediti⁹. ¶ Ideo exempli adduc
catur de beato Gregorio qui in maxime fa-
in maximum quam in sede habebat humi-
litatem tam verbo ostendit q opere. Cum
mum pater q⁹ modo videret verbo se hu-
militatem summus esse? Ponitefex? ba-
q de sedio in pinnato registri scribit dicēs
Cet enim inquit cereluin me: nolite vo-
care me q⁹ eni filios enumi: et est opera pe-
rentas predicti curas. Quid eram super ali-
mudonem terre: sed postea quam superni
& tempestatibus pepteffus sum. Sumus en
tes vocari potestatem vero eo minus potest
ta vocari possum summus pontifex: sed ta
men non sum talis: qualis esse debeā. San-
dem etiam inopere humiliatem exercuit.
Cum enim hanc beremite volenti ante eum in
via cedere vt illum honoraret pius ante be
remitum ceddisse perhibetur. Saltem ergo
huius exemplo quanto maior es humilia
re in omnibus. Eccli. in illud Ber. super
missus est cogitans quomam non magnus
est humilem esse in absentione: sed magna
paulus: e rara virtus humilitas honoran.
Ideo dicit Valerius episcopus in quodam
sermone q⁹ humilitas in presperę gesta est.
in dante vero gloriosa: sed qua ita mi-
nuo monente que oculis nonvidemus: exp
rationē exemplum ad propositum propo
nam in rebus naturalibus. An quibꝫ ad oc
sum apparet: q quanto stella altius in orbe
situatur: tanto minoris apparet quantu-
nostra quanto quis maior est in gratijs e
dum generatur: tanto minus debet apparere
vanitatis & maiorus humilitate esse. Ne
Decretum: q ferunus christi non queramo
rebus omnibus inferior videatur. Adhuc
di. xcij. c. draconi sunt: processisse illū ipo
ina pene fuisse patet. Ibi. Quod vero illa
non moueret vel terreret vanitor latrans
terribiles superborum fines ex ad humili
tem inclinent: humilium merces cogitet vi
sit ille superbus Lucifer q⁹ Octauianꝰ ps
relatus vbi a coronis fuga quia in regio
pisca baturi aureus vbi troyanorum trune
e nobilitas: vbi Iuuenae magnitudo omna
ficut vmbra aut fumus euanuerunt: ipso
beum humilem: qui erat gloriosa terra hu
militabo. Ecclesiast. Et ita econtra cogitauit
sunt humilis: hic magnus modo pudet pe-
dictus superbus autem quo nocet ille qui
dens humilitas e humus vite quam facili
nacrunt miseria: e defpectorum ille qui pe
dictos adulterii pinitus refloret vigade
lum exaltauerit: e sic humiliatus exaltat: qui
spectos deus. Ecclesiastes. vij. ¶ Econtra
omnia predicta exempla audita vel ipsa ad
humiliatem non inducunt: ipsa quā
in scripsis ipsum humiliatus mediatoꝛ
propria videlicet miseria ad humiliatē in-
clinet. Ad hoc enim a conditore a fine
re parte nostre assignata est: vt de parte no
processus vel ex parte finis omnia deberent
materiam ad humiliatē humiliatis. Ex parte
ingressus est: vbi ex humo deus homo
materia quam ad nostram cogitare debe
mus humiliationem: illam frequētare de
monum adducendo terram: de qua sumus
e in quam redibimus terram. Ad hoc vide
do exemplo cuiusdam de quo narratur ab
q cum maximo esset honore in camera fu
farnum seorum: ipso recubante q se
lius fuerat furnarij: e humiliauerat. Sic pol
uerem ante oculos suos pone cogitando q
pinii: ero in pulverem reuertens. Sed ut
¶ Illius vero est deridendum quomodo
tis est virtutes. E. S. vt vi. o. Si vero vite pe
essius considerentur: poterit misericordiam
est statum: licet pater, p. l. o. preter enim
conditionem: quid nisus in ventre lacrarig

per fomitia creatoꝛ opus: fatis ad humi-
litatem nos sufficere debuerit: q inter om
nia animalia summe nos mobilissimis sumꝰ
creata cogitando inuenies: q humilia
no ma in medio mi est. Dicit. vj. Cur eve-
re sunt non solum humiliatem: sed etiam
maximum inuenire deberet: nunc enim de
mbus ex illis ac: ex quare superbi potenio
Cuius generatoꝛ est. ¶ Sed ben frequēter acce
re bonum esse mi. ¶ Sed ben frequēter acce
ri: q illi qui plus habent in scripsis humi-
nationis materiam minus habent de ipsa
litatis materiam: e tamen minus habent
e humiliatus virtutes quā inter superbos
simpre magis sunt. Preterea horum. xiij. Un
deus spiritualiter contingit habitantibus
in locis montanis e nemorosis: qui pauper
bus ibidem edificia: cum tamen plus ha-
beant de materiali e edificatoria materia in
terris in quibus habitant. Unde satis con-
gruo dicit poeta Petrarchus: q quo quis
quam in quadam collatione admira
ma habita de duobus quorum vnus erat
monocularis alius gibbosus quarenter se
quis eorum conuerteretur: q tantum in
se iam humiliatus habebant. Est un-
cum socio suo valentinus in quodā ter-
ra mons qui mons nimis copia inacrum
sidet: tamen pauperrimos se deformitates ha
bebant homines. Sic sit plus habent de hu-
militas in natura corporis: de defectum in natura
corporis: e tamen minus habent de humili
tate: plus vani habuit declinant. Almo
di. Est tute qua vani illum humiliatus se fe
ctionis: e nichilo minus effecti sunt omnes
gregorie fuerit: e sapientes qui per illū im
pulserunt. Illud enim quod sapiens chri
sus e apostoli: e omnes alij elegerūt melio
ri: ex quo ipse humiliatus est: ergo vtique
mo quilibet dicere potest: quod ipse a me quia
nus sum: e humilis corde est. Matt. Sic
mus ergo humilitas consentiendo Roma.
Quod si vero prelectis multis in eos humi
litas introducta fuerit: per aliqua signa ex-
ternis ostendituri alter vna videretur: tuo
n facio. Et primo ostendendum quomodo
tur virtutes operationes vel passiones exte
riores significant: e ostendunt humiliatem
exinde merum: vere in propoditum. Secun-
do quomodo contrario humilitas in opere

signum est aliarum virtutum in corde.
¶ Cui autem ad primum punctum virtutes hu
militatem ostendens videtur esse patentes
q quis verbis contumeliosis e contemptibi
tas patenter audiat. Exemplo cuiusdam reli
gentis se dominum non habere quem ille ¶
vere est humilis: primo: e punctualiter est
de suo determinat se defectuosum esse: cum
tempestibilium qui vero superbus est contra
so se habet. Secundo quando ex certis ra
questiones determinauit in libro suo: si ille
magistro posset modo inter plures alios eli
ri: e tentatus fuerunt: e quare tenerent: e
gerere: determinationem commendauit: e ille
tera ita omnino esse: licet ibi determinatus
ctiones: cum tamen quia illaty determinauit
illa qui ipsam determinauit contra illā non
tractus: sed plus ipsum diligit: e ipsum les
tanter audit: e patenter. Et cui? letice: ostē
flone conuertere potest: q ipsum sic de
tenuauit: ita in propositio qui apud scripsit
determinauit se contemptibilem esse: ipsum
contemptibilem asserentem non odit: sed de
ligit: tanto determinationem suam commen
dauit: ipsumq; patenter e cum applausu
audit. Et ecuuerso patentia e applausu cogno
scitur q ipse se quebrantum apud se determi
nauit. Si vero irascitur: paret q aliter que
thonem determinauit: e ideo irascitur con-
tra illum qui determinationem suam viti
peranimum hoc q determinauit se: nolum
e alius determinauit ipsum esse contempti
bilem per experimentum: ergo illaty contu-
melie quibus potest quis humilis sibi fi
perbus. ¶ Ponit ad hoc exemplum beatus
Gregorius in libro. Dialogorum ca. xv. de
quodam constanto ad quem quia propter
sanctitatem famosus erat inter alios con-
flunt ad videndum quidam rusticus: e ap-
dem habitu: e corpore deformem: lampade
q quasi contemptibilem officium reficiente
ipsum contemptibilem quod Constantius au-
diens ipsum ampleratus est dicens ipsum
solum: o eo bene iudicasse de quo aliqs om
nibus quasi pergrammatus est: e dudum bea
tus Gregorius dicens qualis quisq; apud
le tractabilis: e contumelia probat. Nam si
cut superbi honoribus: sic humiles sua be-
tochoue gratulantur. Quanne ergo humili-
tatis fuerit persa recepui despicientem se am
plius a manuit. Sed qui gloriant non queri
eunuchi: ni sentiens eruditur offidi apud
hoiem: e: fola gloria sibi debita dolet de pec
chone: q nō affectabat eraltationē: q ē fi
cut enim ignis probat argentū: e aurū: ic homo
receptibiles in camino humiliatus: Eccle.

ij. ¶ Secundum etiam quod videlicet hũilitas
15 exterius ostẽsa: signum est aliarum virtutum in
trinsecarum: patet: quia sicut terra bassa si-
gnum est fertilitatis: sicut est inclinatio ra-
morum arboris tempore fructuum signum
est fructuum copiositatis: quia quanto plus
est fructu onusta: tanto plus caput ad terrã
inclinat. Idem patet in spica: que si tempo-
re autumnali sine vento sue conditioni et na
ture derelicta inclinetur: signũ est quod est gra
no plena: in illa vero: que recta super alias
eminet: talis erectio est signum vacuitatis:
vel quod per aues vel infortunia grana sua ami
sit. Sic secundum Ber. quando vides hominem in
omnibus humilem: habeto bonum argumẽ
tum virtutum et gratie inhabitantis: quia si
cut vbi locus bassus: ibi aqua vel humor: ita
vbi humilitas ibi sapientia. Prouer. xi.
Ar. iiij ¶ Sed quia parũ esset humilitatem habere
vel ostendere si statim amitteretur. Ideo
ostendere restat: quomodo humilitatem
16 in nobis deus miserijs que patimur: conser
uare satagit ad cuius diligentiã in hoc ple-
nius videndam scire oportet quod imperator ce
lestis in hoc modo quodammodo habet im
peratoris terreni: quia sicut imperator ter-
renus ciuitatem rebellem ab eo obsessam vi
capiens vel concordia quantumcumque ciues
ad pacem recipiat: tamẽ in signum rebellio-
nis: et ad eorum maiorem imposterũ humi-
liationem: murum frangit ciuitatis et quan
documque viuit illum reedificari non sinit vt
sic illos in humilitate semper conseruet. Sic
in proposito: habuimus enim in statu inno
centie muros custodientes nos a fame et fri-
gore et morte et omni miseria gratiam videli
cet et iusticiam originalem: sed propter rebel
lionem contra summum imperatorem deũ:
muri isti fracti fuerunt tam irrecuperabili-
ter: quod quantumcumque deus nos morte sua si-
bi reconciliauerit: et ad pacem receperit: ta-
men in signum rebellionis preterite: nos ad
locum de quo eiecti fuimus restituere noluit
id est ad paradisum terrestrem: in signũ etiam
et causam effectiuam humiliationis perpe-
tue murum illum nunquam circa nos dum in
hoc seculo sumus: edificare voluit: sed om-
ni miseria nos vndique opertos esse voluit: pro
pter hoc dedi vos contemptibiles et humiles
omnibus populis. Malach. ij. de quibus di
cit psalmista quod propter iniusticias suas hu
miliati sunt: ps. cvj. His etiam concordat de
cretum: dicens: quod ideo malum pene hominum
reliquit et humilietur: et haberet materiam
exercitij: de pe. di. j. medicina. Sicut princi-
pes populo suo nociuos dereliquit inimicos:
vt in his erudiret hierusalem. Iudi. iij.
¶ Huius autem humilitatis cõseruare: sex Art.
sunt vtilitates. Primo enim gratiã impetrat.
Secũdo pctã purgat. Tertio deo amabilẽ
facit. Quarto demones fugat. Quinto a mul 17
tis malis preseruat. Sexto ad celi gloriã du
cit. ¶ Primũ: patet quia sicut a nubibus aque
descendentes inferiora petunt loca. Ita gra-
tia et scientia que edificat et virtutes tam in-
tellectum illuminantem: quam affectum inflam
mantem abundantius ad humiles descẽdit
ab illo qui superbis resistit: et humilibus dat
gratiam. j. Pe. v. ¶ Primũ enim primo sen
sibili patet experimento quo dicitur: quod exi
stens in puteo profundo de clara die stellas
videre posset vel ad minus limpidius celum
videret: quam alius qui in tam profundo nõ es
set loco. Cuius ratio est: quia cũ circa ocu
los lumen non sit: in quo virtus visiua sit
dispersa: oportet quod ipsa in se fortior sit ad al
ta videndum: quam ille cuius virtus est in viden
do dispsa. Sic in proposito: qui profundius
per virtutem et gradum descendit humilita-
tis: limpidius celestia videt et in cognitione
dei et supsius amplius illuminatur: ab illo
de quo dicitur quod abscondisti hec a sapienti-
bus et prudentibus: qui scilicet habẽt visum
mentis per mundi sapientiam et huiusmodi
dispersum: et reuelasti ea paruulis: id est hu
milibus qui visum mẽtis in humilitatis pu
teo vnitum habent. Nota. U. iij. xi. ¶ Cuius
ratio alio patet experimento: quo omnes vi 18
demus: quod quanto quis altiora ascendit lo-
ca: tanto plura et ad distantius videre potest
Sic spiritualiter qui altius ad deum per hu
militatem et bonam vitam ascendit: quia si-
cut de duabus situlis: vna descendente: alia
aqua plena ascendit: ita dum quis corpore
descendit: situla anime plena sapientie: coram
deo ascendit. Surge ergo illuminare hieru
salem. Nostra enim humiliatio nostrum co
ram deo surgere: nostraque illuminatio est.
¶ Sed satis expresse patet in vi. pa. de quo- Exem.
dam heremita: qui nec proprio studio: nec
orationibus nec ieiunijs cum tamen propter
hoc multis diebus ieiunaret: intellectum cu
iusdam sermonis inuenire potuit. Cum ergo
surgeret et iret versus quẽdam alium: vt ab
eo intellectum sermonis humiliter peteret:
angelum dei sibi obuium habuit: dicentem
quia inquit modo humiliatus es: vt ab alio
discas ostendo tibi intellectum sermonis sic
humilitate obtinuit: quod oratiõe et ieiunio ob
tinere non potuit. Et sic patet quod verum est
quod dicit Ptholemeus in principio Alma-
gesti qui inquit inter sapiẽtes humilior est
hic

hic sapientior. Sic patet quomõ per humi-
litatem intellectus illuminatur: vide. S. iij. 9.
19 ¶ Secũdo etiam affectum inflammat: quia
sicut homo quanto directius supponitur cor-
pori solari tanto corporaliter plus calescit:
ita quanto per humilitatẽ directius supponitur
deo tanto plus charitate calescit. Solus enim
humilis deo supponitur: quia superbus cum
lucifero equalis vel superior deo esse vult:
vel nõ subesse desiderat: ne ab illo cui subest
puniatur. Et nõ solũ intellectũ et affectum: sed
etiam omnes anime potẽtias humilitas vir
tutibus perficit: quia sicut fossa in vna ma-
gna area vel terra facta omnes aquas aree
ad se congregat ita: hic quia dum homo hu-
militer de se sentit et sine inuidia omnes vir
tutes in omnibus alijs: qui in area ecclesie
continentur diligit cum situla dilectionis: fru
ctus omnium virtutum: et aquas sapientie:
quas in alijs diligit: ad puteum trahit sue
humilitatis: sicut patet. C. j. xi. Sic in om-
nibus potentijs anime confirmauit: omnes
humiles populi. j. Mach. iiij. Nota quali-
ter gratiam acquirit. S. S. iij. 10. ¶ Ex ista
vtilitate sequitur secũda que sicut lumine cor
porali adueniente: tenebras recedere necesse
est: ita lumine gratie et virtutũ humili adue
niente: necesse est tenebras recedere peccato-
rum. Sic in super candele extincte et fumigã
20 ti et fetenti per lumẽ candele accense: cui dire
cte supponitur mediãte fumo qui ascendit re.
accendit: fetoribus illis penitus fugatis: ita
peccator in aĩa extinctus directe sub deo et
eius vicaria per confessionis humilitatẽ po
situs: mediãte fumo confessionis deuotiõis
et orationis: reaccẽditur peccatoribus fetoribus
penitus fugatis. Sic ergo extinctus fumum
orationis ad deũ mittat: dicẽs: vide dñe hu-
militatẽ meam: et dimitte oĩa delicta mea: in
ps. xxiiij. vt postmodũ illuminatus et de la-
queo diaboli liberatus: dicere posset humi-
liatus sum et liberauit me: in ps. cxiiij. ¶ Ex
istis duabus sequitur tertia humilitatis vtili
tas: cum enim nihil deo: vel bonis hominibus
hominẽ odibilem faciat: nisi peccatum et de-
fectus gratiarum et virtutũ: sequitur quod humi-
lis peccatorum fetoribus: et tenebris expulsis:
21 et gratijs illuminatus: sit tam deo quam homi-
nibus amabilis: nõ solũ bonis et modestis
sed etiam discolis et superbis: humilis namque
humilem diligit: que in virtutibus et virtuo-
sis charitate informatis: semper tenet regu
la: quod simile diligit sibi simile. A supbis
etiam pro tanto diligitur: quod quanto displa
cet in hoc quod eis subijcitur. Superbus vero a
contrario sensu tam deo quam hominibus dis-
plicet: humilis enim illum non diligit: quem
scit a deo non diligi: nec superbus: quia nol
let habere parem vel superiorem. Vellet enim
quod omnes sibi humiliarentur: quod ille facere
vetat: in vitiosis enim regula fallit qua dicitur:
quod simile diligit sibi simile: cupidus namque cu-
pidũ odit inquantũ per illum stat quo mi-
nus lucratur. ¶ Ex quo ergo humilis: ab om
nibus diligitur: glorietur semper humilis.
Ja. j. ¶ Ex ista vero tertia: quarta sequitur 22
humilitatis vtilitas: quod ille qui est deo et ho
minibus amabilis est diabolo abominabilis. Iu
xta illud Eccl. xiij. Abominatio est superbo
humilis illiusque fugit hospitium in quo deũ
videt hospitatum nec in illius libenter mora
tur societate: etiam in alieno hospitio quod
historijs ostenditur de vi. pa. acceptis. In il Exem.
lis namque cõtinetur de quodam humili viro: quod
cum a quadam demoniaca in vna percutere
tur maxilla: cum ex christi doctrina humili-
ter alterã preberet statim diabolum fugauit
qui ad tante humilitatis presentiam mora
ri non potuit. De alio etiam sancto ibidem Exem.
cõtinetur viro: ad quem cũ diabolus in forma
venisset angeli: ad ipsum proculdubio recta
ptendũ: asserens se a deo angelum missum.
Respondit heremita: vide ne forte aliũde ve
neris: quia ego dignus non sum vt ad me ange
lus dei mittatur: quo dicto statim euanuit hu
mili responsiõe fugatus. Sic populũ humi
lem saluum facies: in ps. xvij. Non solum a
demonũ: sed etiã a multorum malorum tam
culpe quam pene periculis in quo patet quinta
humilitatis vtilitas. ¶ Quod autẽ a malis 23
culpe humilem preseruet: patet in vi. pa. de
sancto anthonio: cui totus mundus plenus Exem.
ostendebatur peccatorum laqueis: et ipso que
renti: quis illos euadere posset laqueos: re
spõsum fuit: quod sola humilitas que quidem
responsio rationi conuenit naturali: et etiã
quotidiano experimẽto: naturaliter enim par
ui pisces rhete euadunt: vbi magni capiuntur
Sic humiles rhete diaboli euadunt per lo
ca humilis caute. j. Mach. vj. ¶ Idem etiã
de malo patet pene tam temporalis quam eter-
ne: a quibus humilis sepius quam superbi libe
rantur: quotidie namque hoc videtur de pena
tẽporali: quia frequenter accidit quod superbi
superbe ad omnia respondentes et elate se
habentes: multa audiunt verba amara et de
risoria: multa sustinent verba grauia: et quã
doque occidunt: vbi humiliter respõdentes et
se habentes euadere possent: et alij qui se hu
militer habent euadunt. ¶ Est ergo de istis 24
duobus superbo scilicet et humili in hoc ca-
su. Primo sicut de alta turri vel arbore et par

na bono. Alte nanq; turres et conspaculia frequentius fulminet maiores tonitrus et fulgura; et ventos ictus et impet. frequeter cum ruina loca a fulgure et terremotu prosternuntur? deliramanq; impudentes quando loca humilia non ledi uniuersa pluribus liberatis superbi vsq; ad infernum prosternuntur in adultu filij dei: cuius adventus vulgaris assimulatur: ipso teste Luce xvii. Sicut inquit fulgur coruscans de a. ad aduentus filij dei ad destructionem supplex superborum: quando implebitur quod eis promittit dicens. Bonos fos tere humilitas. Glarcade. In illo enim tempore constituit deus humiliare oēm mōtē excelsum Ba ruch. v. Et sic secundo de illis duobus sicut de magna quercu vel alta arbore mentis Gregorius. stirpq; inutilios fulminet ventosum impulsis; quibus quandoq; prosternitur ebi arū do in valle cuadetrude in die iudicij superbos admirantibus. quomodo ad infernum prostrati sunt: respondet poterunt humiliores fieri secundū fabulas respondit ardūo Fabulas. quercus; quæ vento proiecta ad lacum que arundines crescebant: quas cum illo quercus admiraus: querendo; quomodo ipse tam debiles stabant vbi ipsa cum tota sua fortitudine prosternebat. Respondebat arundines: si fortisse inquisit quod non fecimus: nunc crescimus stantes non capita inclinamus ventosq; tristre permittimus: quibus tamen tranquillo tempore cum tranquillitate damnnuq; cu similitudinem vero bure restituti et ingule te contra tonitorem crenisti: ideo crescisti et. Ita in propositi sic fuerunt ille arundines respondentum: ita illi qui deo et hominibus in hu que sine peccato fuerunt perfuisti: capita meliant humiliter penitentiam et contra que a deo infligunter: vel hominibus sustinentes decrepotere runt in illa die superbie: qui ideo nuncadonteque superbe contra deum et homines erigebantur: ipsi vero humiles ideo saluabuntur et tunc erigent capita: que puns in eadem iuuenit: qui ab humilitate lenabit caput. Ecclesiastica. etc. Et populum humilem tunc saluum facies: et oculos superborum humiliabis. in Psal. xvii. Cuius sunt superborum gloria precedit et humiliatio sequitur. intra illud Prouerbio. etc. superbum sequitur humilitas: ira bonorum gloriam precedit humilitas. Proverb. xv. In qua autoritate certa notatur humilitatis veritas. Ad cuius declarationem est scendum: q; sine humilitate ad regnum nō pertinentur celorum: tali offendituir ratione: ad terminos opposito: nonis esse opponet oppositos: sicut in parte offensum est. G. Sed. Scitat parte de terminis dariem et deo sum: qui qua opposit sunt: nisi mino ad illos contrarios esse oportet. Sed nonne ad infernum deorsum et nonus superbie: propter q; pono quando apostata ille gura regie Babylonis dicitur Ysaye xiii. De recta est ad inferos superbia mea: consedi ad latera aquilonis. Ergo nisi quis humilis habeat sed quia peccando vilis effecisti et feruidus in conspectu dei ad mudum: danuis. Sic ergo per nonum superbos descendit ad infernum deorsum: opponit per nonum humilitatis que superbiens trariatur: ad celum nos ueatur surium. Et qua tales humilitas pro quadam similitudinem habuerit illa quaſt puerū offendit dicit salutari. Luce. xvii. q; nisi quis accepert regnum dei sicut puer non introibit in illud: id est nisi sit humilis obediens sua puer. humiliauuit ergo z exaltauit eos. Sa co.inq. Peccatter exaltari potemus qui fuerit cat rota omnis ascendit a parte posteriori: nisi prius descederit ab anterioi. Anteriora ascensum posteriorum parte: peccati sed sine anteriora. Spes q; gloriatur supe plin mortes: que est posteriora parte: humiliatur puns in vita: que est anteriora pte. proueerbio. cxvi. C Sicut insuper arbor in altrum non nutrit ramos nisi prius profun det radices. Et quanto profundius radicas mittit: et fundamentum ponit: tto altius et securius arbor et edificium ascendere potest. Sic qui se fuligule plandius in humilitate: altius exaltabitur. Luce xiii. Et. Sicut sine humilitate virtutibus pare q humilitas virtutum firmissima mater: quia ter arboreis defectione est: tamen mas gis est fructuosa: sic conditio humiliatus et humili in hac vita multos defectus aggrauit retrahunt ab fructuoso: qua qui humilia tus fuerit: erit in gloria. Job xvii. Et. mirum quia illeeos plantat qui humiliat: sicut dicit Esech. xvii. Dec me consolatus est in humiliate mea. in Psal. xcvii.

C Hic tam dicto ratio patet sceri articuli. 3.q. enim prediceum est q; sine humilitate ad lum non pertinentur: volentibus ergo illuc peruingere. Non solum necesse est humiliari: vt illuc perueniat: sed etiam rationale a necessitas est humiliari: puno propter quam in qua humus. Secundo propter fiatum quem tenemus. Tertio propter operis que nobis incumbunt facienda. Quarto propter alias virtutes habendas sine quibus

ad celum non pertingit: que sine fundamen te humilitatis haberi non possunt. C Preterea pater: quia locus in quo humus carnem est: incarcerat nis autem conuenit: quo modo ter ferpabeam: qua superbia tarde vel nunq; liberabuntur: humilitas te vero omnes liberari possumus: illo qui dicit humilia. Semus sum et liberauit me. in Psal. cxv. Secundum pater quia in nullo humus fatua: q; necesse est ea que ab ea vegit et regulari: quia habeat sed quia peccando vilis effecisti et feruidus in conspectu dei ad mudum: moncregie et pauperis ostendamus: Et scendit ad infernum deorsum: opponit per nonum humilitatis que superbiens trariatur: ad celum nos ueatur surium. Et qua tales humilitas pro quadam similitudinem habuerit illa quaſt puerū offendens dicit salutari. Luce. xvii. q; nisi quis accepert regnum dei sicut puer non introibit in illud: id est nisi sit humilis obediens sua puer. humiliauuit ergo z exaltauit eos. Sa co.inq. Peccatter exaltari potemus qui fuerit cat rota omnis ascendit a parte posteriori: nisi prius descederit ab anterioi. Anteriora ascensum posteriorum parte: peccati sed sine anteriora. Spes q; gloriatur supe plin mortes: que est posteriora parte: humiliatur puns in vita: que est anteriora pte. proueerbio. cxvi. C Sicut insuper arbor in altrum non nutrit ramos nisi prius profun det radices. Et quanto profundius radicas mittit: et fundamentum ponit: tto altius et securius arbor et edificium ascendere potest. Sic qui se fuligule plandius in humilitate: altius exaltabitur. Luce xiii. Et. Sicut sine humilitate virtutibus pare q humilitas virtutum firmissima mater: quia ter arboreis defectione est: tamen mas gis est fructuosa: sic conditio humiliatus et humili in hac vita multos defectus aggrauit retrahunt ab fructuoso: qua qui humilia tus fuerit: erit in gloria. Job xvii. Et. mirum quia illeeos plantat qui humiliat: sicut dicit Esech. xvii. Dec me consolatus est in humiliate mea. in Psal. xcvii.

C Hic tam dicto ratio patet sceri articuli. 3.q. enim prediceum est q; sine humilitate ad lum non pertinentur: volentibus ergo illuc perueniat: sed etiam rationale a necessitas est humiliari: puno propter quam in qua humus. Secundo propter fiatum quem tenemus. Tertio propter operis que nobis incumbunt facienda. Quarto propter alias virtutes habendas sine quibus

ex fortitudine et custodia depender fundamentum: quo ostenditur q; humilitas sit custodia edificij spiritualis: et fundamento fortis qui humilitatis: quo fulbracto cadit. Sicut ergo in edificio corporali fundamentum est malis fundamentum: quando opus ad terram cadit ventumtata in edificio spirituali quando illa qui fatua z aggredimur: et virtutum edificia fortiter facilit? Et ideo sicut necessarium est quod edificium corrigere nitimur: sic etiam quos reprehendit: vel quacunq; adhortatate opus recipiunt vel in quibus nouerint vel omnino ab illo cessant: fatus ostendunt: q; super humilitatis fundamentum stabile et profundum non erat fundatum: quod ad tam parvum murum prosternendi. C Et ecce ita nāq; ostendimus q; super fundamentum vane gloie aliqualiter erat fundatum: quo fulbracto opus cadentia cum fletur illud fundauit: et fingulanter in eo videretur: ne nullo modo mihi defectus ipsi enumerentur: sicut ideo ostendatibus: cessat opus: quando nanq; reprehenditur: vel eur fiat q; talem in hoc non acquirit: quod credidit: et quod acquirere intendebat hominum fatis laudibus: tanq; operis mercedem: mercede vero fulbracta: quod mirabile est operari desinit: quia humilitatem est in laboribus cor eorum. in Psal. cvi. C Tertio idem patet per exemplum sumptum ab igne et vinearum et meralloium custodia: ventores nanq; flores et fructus quantum possiunt fulbstantiam: ne a flumine vel alia tempestate ledantur. Idemet etiam auri et argenti vel aliorum metallorum sub terra absconditur. Ignis enim sub cinere. Sap. xvi. Et multa alia etiam absconduntur amirantur sicut ostensum est. 3.v.r. Sic etiam omnes virtutes sub humilitatis absconde sunt et ab custodiende: ne a vento manis gloie asporentur: sicut patuit de manna non absconditus: asportatur: et portantis vsum vel exercest vel debilitat. Sic sit beatum Gregorium fentitur: qui ceteras virtutes sine humilitate habet quasi pulueream in vento portat: quo excutatur.

Sunij. primo

ostendimur generalitas. 3.q. Secundo indicetio. Tertio veritas. Quarto excellentia. Omnino necessitas Sero frangentium crusta tio cum reprobatione.

Arti.j. ¶ Quãtum ad primũ eius generalitas est
ostendẽda q̃tum ad duas eius partes. Pri-
2 mo videlz quantum ad ipsum ieiunantem.
Secũdo quãtum ad ipsum tempus: quo ie-
iunare tenetur. Ipse nãq; ieiunans genera-
liter in omnibus corporis sensibus ieiuniũ
quidẽ habere debet: cui⁹ ratio est sm Bern.
sermone.xxxviij. quia non solum gula pec-
camus: sed etiam alijs membris: et sensi-
bus. Cum ergo ieiunium sit satisfactio pro
preteritis delictis: iustum est q̄ in omnib⁹
sensibus et corporis partibus fiat satisfa-
ctio: in quibus fuit delictum. Sed in oĩbus
partibus sensuũ fuit delictum: ergo omnes
sensus quodam modo ieiunare debẽt: vt po-
te oculus a curiosis aspectibus et vanitati
bus. Auris a nociuo audita: gust⁹ ab inor-
dinato et nimis delectabili cibo vel potu: et
sic de alijs: vt per ieiunium vel ceterarum re
rum abstinentia affligat animam suam.
Numeri.xxx. ¶ Tale nãq; ieiunium esse de-
beret: q̄ sicut ventrem vacuum replet cibis:
ita animam replcat virtutibus. Si ergo se-
mel in die comedit et illicitis et peccatis va-
cat: saccum quidem euacuat: sed nec deum
placat: nec animã satiat. Talibus tanq̃ ma
le ieiunantibus improperat deus. Esa.lviij.
dicens. In die ieiunij vestri inuenitur volũ-
tas vestra. supple mala: sequitur. Nũquid
hoc est ieiunium q̄ elegi per diem hominem
affligere animam suam: et cum hoc peccare
de nouo vel in antiquis peccatis perseuera-
re sequitur. Nunquid istud vocabis ieiuniũ
et diem acceptabilem domino: supple non.
Sed quale sit ieiunium quid ei placet: pa-
tet per hoc quod sequitur: nõne hoc magis
est ieiunium: quod elegi: dissolue cogitatio-
nes impietatis: solue fasciculos deprimen-
tes: frange esurienti panem tuum &c. et om-
ne onus dirumpe: id est omnia onera pecca
ti a te projice: et omnes sensus a peccatis re-
trahe: sequitur. Tũc inuocabis et dominus
exaudiet: si abstuleris de medio, tui catenã
scilz peccati et desieris digitum extẽdere ad
aliena bona detinenda vel de nouo occupã-
da: et loqui qđ non prodest scilz iurando de-
trahendo et huiusmodi. Tunc orietur in te-
3 nebris lux tua &c. ¶ Tempus vero ad ieiu-
nium ordinatum preter alias vigilias: que
in ecclesia sub precepto cadunt: est tota qua
dragesima exceptis diebus dominicis: ita
bene sub precepto cadit feria tertia quinta
sicut sexta: quia dicit decretum q̄ illud ieiu
nium adeo stricte est obseruandum: vt qui
vnum diem fregerit bis comedendo: totam
quadragesimam videtur violasse sive inho

notasse. de conse. dist. v. non liceat. &c. nõ
oportet. Cuius causa est non solum q̄ chri-
stus Moyses et Elyas tot diebus ieiunarũt
quorum ieiunio congruũ est nostrũ confor-
mare ieiunium: sed quia illi dies sunt quasi
decima dierum totius anni. Sicut ergo alia
decimamus bona: ita rationabili videtur q̄
etiã dies decimemus. Et sicut subtractio de
cimarum aliarum rerum non fit sine pericu
lo: ita nec dierũ: que quidem subtractio per
fractionem fit ieiunij. Quia dicit decretum:
q̄ qui vnum vel plures dies frangit: decimã
dierum non exoluit. de conse. dist. v. qua-
dragesima. Hora autem his diebus come-
dendi. nona est: vt in aliquo plus exprimat
q̃ alijs diebus. ¶ Cõtrarium autem in his
vel quo ad dies vel quo ad horam facientes
sine causa: que eos sufficienter excuset: gra-
uiter peccant tanq̃ preceptorum ecclesie
transgressores. ¶ Cause vero ab hac ieiunij
generalitate excusantes sunt infirmitas de-
bilitas minor etas impregnatio infantium
nutritio mendicitas quãdo scz tantũ simul
congregare non potest: q̄ pro vna sufficiat
refectione labor: qui ex necessitate incumbit
laboranti. Ex necessitate ideo additur: quia
nec voluntarie peregrinantes excusantur:
nec illi qui habent vnde operarios condu-
cant: proprijs tamen laborant manibus: vt
sumptibus parcant. Illi vero qui ex mala cõ
suetudine vel alia causa minus legitima ie
iunare non possunt: per ecclesie decretum ele
mosynis recompẽsare debent defectum quẽ
in ieiunio committunt: sicut patet dist. xli.
non cogitantur, vbi dicitur: q̄ vtantur pre-
ciosis et dent pauperibus vilia: consuetudi
nem infirmitatis sue redimentes. Sic ergo
vt dictum est: vitam ducamus in ieiunijs
multis. ij. Cor. xj.
Arti.ij. ¶ Sed quia multis difficile videtur tã mul
tiplex tenere ieiunium: congruum videtur
4 in hoc articulo ostendere: quomodo facile
inuenire poterũt: qđ difficile videtur: osten-
dendo: tam hystoria: q̃ experimento: q̄ ieiu
nãdi cõsuetudo ieiuniũ leue reddit: cui⁹ ra-
tio patet. C. viij. arti. ij. hystoria etiã osten- Hist.
dit: que in vi. pa. habetur: quasi modo qui
sequitur de quodã: cui tam difficile videba-
tur ieiunium: q̄ nullo modo ieiunare vt si-
bi videbatur poterat: in quo casu seipsum
vincebat: et ieiunium sibi leue faciebat: tali
modo. Primo hora matutina quãdo come
dere solebat et fortiter ad hoc tẽtabatur: di-
cebat sibiipsi vsq; ad tertiã ieiunabo pro amo
re dei: quãdo vero ad tertiã ventũ est: sic dice
bat sibiipsi de sexta: et de sexta vsq; ad nonã:

et sic paulatiue ad ieiuniũ assuefactus: leue
venit in vsu et opere quod graue timuit in
cognitione. Sic in proposito: illi qui carnis
inordinate sequuntur desideria: si ad ieiu-
nia tandem assuefacerent carnem: facilius
mille q̃ nunc vno ieiunarent diebus. ¶ Hoc
enim preter experimentum positum. C. viij.
2 quotidiano etiam patet experimento de
pueris et puellis delicate nutritis: qui quã-
do satis habuerũt: ieiunare bene non pote-
rũt: postq̃ vero religionem sunt ingressi vbi
frequenter parum habent ad comedendum
ex quadam consuetudine sine magno ieiu-
nam grauamine. A multo fortiori hoc face-
re possent: qui laute semel in die procuran-
tur. Si eãdem haberent vel voluntatem vel
consuetudinẽ: de quibus Ambrosius in ser-
mone de quadragesima pudet inquit dice-
re senes et anicule quadragesimam faciũt:
diuites vero non faciunt.
Ar.iij. ¶ Sed quia hec consuetudo sine difficulta-
te non obtinetur. In hoc articulo tertio ne-
cessarium videtur vtilitates ostendere: que
habite in mente: vel opere difficultatem illã
alleuiabunt. ¶ Quarum prima est sanitas:
1 non solum mentis: sed etiam corporis: quia
sicut medicus egrotis vel male dispositis
abstinentiam imponit vt sanitatem conse-
quantur corporis: ita deus ieiunium chri-
stianis: vt sanitatem consequãtur tam cor-
poris q̃ anime. Sic ergo abstinentia et ieiu
nium animabus corporibusq; sanandis sa-
lubriter institutum est. Sed heu medico cre
ditur corporis abstinentiam iniungenti: et
medico non creditur animarum ieiunium
imponenti. ¶ Secunda est demonis et cal-
pe expulsio: sicut patet. A. iiij. x. ¶ Tertia:
quia carnem domat. Et contra spiritum de-
biliorem reddit: sic spiritum fortificat: sicut
debilitate vna parte exercitus fortificatur
alia: propter hoc cum mihi molesti essent:
ego induebar cilicio: humiliabam in ieiu-
nio animam meã. in Psal. xxxiiij. ¶ Quar-
ta est mentis eleuatio. Sicut enim falconẽ
nutriens cibum subtrahit: fames eum affli
git: vt altius volet et ieiuna fortius predam
capiat: ita tu deus corporali ieiunio vitia
comprimis mentem eleuas. ¶ Quinta ora-
tionis exauditio: sicut dñs citius audit ser-
uum sufficienter punitum: sic scitote: quo-
niam exaudiet dominus preces vestras: si
permanentes permanseris in ieiunijs et ora
6 tionibus. Judith. iiij. ¶ Sexta est mortis
eterne euasio: que per culpam initiatur: et
per penam consummatur: quod figuratur
Dan. j. vbi Daniel et socij eius abstinendo

mortem euaserunt. Idem patet Hester. iiij.
vbi ieiunio triduano populo indicto: popu-
lus ab occisione liberabatur. Idem ostendi Hist.
tur quadam hystoria: qua dicitur q̄ cuidã
ieiunanti sabbata et vigilias sancte Marie
bibendi tamen ante prandium: in mari cum
omnibus alijs submersis super plancam se-
denti: et clamanti sancte Marie cuius vigi-
lias et sabbata vt dixit: ieiunarat: sancta
Maria apparuit: dicens. Non ieiunasti mi
hi nisi vnum diem: quia solum vna die a po
tu ante prandium abstinuisti et pro illo in-
quit vno dieta vna vice te liberabo. Idem
patet Jone. iij. vbi habetur: q̄ Niniuite qui
predicauerunt ieiunium: et induti sunt sac-
co: et liberati sunt a morte. ¶ Septima est
spiritualis confortatio in cuius signũ: post
christi ieiunium et tentationem. Math. iiij.
Accesserũt angeli: et ministrabãt ei. ¶ Octa
uo est celestis hereditatis recuperatio: sicut
enim aliquando contingit: q̄ hereditatem
quam parentes gulose viuendo vendunt fi
lij parce viuendo redimunt. Ita hereditatẽ
quam primi parẽtes nostri: per gulam per-
diderunt: per ieiuniũ recuperare possumus
Unde Hiero. in quadam epistola ad mona-
chos. Gula nos de paradiso eiecit: ergo
oportet q̄ esuries nos reducat.
Ar.iiij. ¶ Ad hoc enim q̄ ieiunium tot cõferat vti-
litates debitas requirit circũstantias: intẽ-
7 tionem videlz modum et elemosynam. Pri-
mo intentio ad hoc requiritur vt ieiunium
propter dei placentiam vel propriam vtili-
tatem vel peccatorum compassionem: sicut
mater vidẽs filium mori ieiunat: sicut Da-
uid filio suo moriente. ij. Reg. xij. Sic etiam
ieiunarunt super Saul vsq; ad vesperam:
quia scilz ceciderat. ij. Reg. j. Qui vero alia ie
iunant intentione sicut hypocrite cum illo
phariseo. Luce. xviij. dicente. Ieiuno bis in
sabbato: quorum prohibet intentionem fal-
uator. Math. vj. dicens. Cum ieiunatis no-
lite &c. Aut cum auaris qui abstinẽt vt par
cant: ad modum canis iacentis super fenũ:
q̄ nec comedit: nec pecora comedere permit
tit: sed sup omnes latrat. Sic tales omnes
appropinquantes domibus illorum suspe-
ctos: ne comedere veniant quod ipsi come-
dere volunt. ideo super omnes murmurant
ad quos ait Esa. lviij. Ad lites et cõtẽtiones
ieiunatis: aut cum superbis: et vindicatiuis
qui vouent vel promittunt se velle a carni-
bus vel vino vel a consimili abstinere: donec
vindicati sunt more pessimorum iudeorum
Actuũ. xxiij. Qui deuouerunt se non come-
sturos, nec bibituros: donec occidissent

panium. Zacharie. vij. Num ieiunastis mihi quid ieiunium ieiunastis mihi? quasi decretum: sed contra me diabolo malefacturi. ¶ Aut vero propter expositi ieiunii fundamentum: plus medici & christi sequentes regulas qui omnes in vitio comprehendun tur versibus. Jeiunat in illis medicus simulator. inanis. Spiritum carni laudi studio retinendi. Qui omnes isto excepto dicere possunt illud. Ad. xvij. Jeiunauimus et nihil operati sit. ¶ Secundo ieiunium debet habere modum in edendo congruum: ne ille vi delicet qui ieiunationem excedat: quia semel comedendo quicquid cibum vna vice comedendo: quam duabus vicibus: ergo comedit venter fumus: pro duobus oboto denarium redit. Non vos sicsibi familiaris te ieiunium. Joseph. Coepus aliter potest intelligendo: et elemosynas quod sibi parat: bandi. Quasi doctrinam sequendo. Matth. vj. Tu autem inquit cum ieiunas vnge caput tuum: et et elemosyna. Thob. xij.

¶ Quidam vero ieiunii cum prudentia circumstantis necessitate et tribus apparet. ¶ Primo quia est a deo quodammodo in paradiso ordinatum: quadam nãq; abstinentiam pumis imposuit parãdus: quãdo ea precepit: ne comederent de arbore scientie: et a christo in terra operatum quando ieiunauit quadraginta. xl. diebus. Matth. iiij. Et ab ecclesia preceptum et determinato in decretali. lxvij. tem. de observatione ieiunij.

¶ Secundo: quia deus vult q̃ sui vnquam crabitiam in parcam vitam in hac vita ducãdo: et ex hoc patentq; scripturas a gentilibus et nutritus: quoq; potuit: si voluisset de lucte pauisse. Unde vero in quadam epistola ad monachos alum inquit panem: quam fubcinericium et alia potum quam vas aque potare de? dedisse. Deus ali. Regi. vij. voluisset: qui cui multa mitia homanau quãdo voluit de parvo pane panis et potus: ti voluisset de lapide panem dedisse: qui de pane fecisse pisces confricabili. ¶ Certo quia fraeno ieiunij est periculosa: fiunt panum in pumis parentibus: qui abstinentiam eis a deo impositã frangere de? paradiso erex fuerunt quoti eastium tumere poti sunt: qui ieiunia frangunt ecclesie: ne expulsos et intrare volentes repellet qui incolas expulit. Si esh ipsi ieiunia frangentes in pa radiso se teneret non potuerit q̃ facilius q̃ detur: quomodo confinitia vel materia frãgentes et facientes illud redibit: quod diffinitus videtur. Ad loci ergo illum concerti unum in ieiunio et sicut et planctus est in fariscis tactione. Matth. ix. Joseph. ij. de hoc periculo vide. S. v.

¶ Ubi sta aute ieiunij necessitate et fructo: Ar. 16
nio pericula sit malc aut bene fe exeuant. ca
¶ Male se exuant qui causas fallas allegant vel insufficientes quorum quidam accuntur: ideo ieiunare non possunt: quorum ris vel debilitant completionem: vel capiosa: q̃ ieiunationem celebrare non q̃unq; bites sunt et delicate nutriti. ¶ Cautus respondentur: q̃ quãtumcunq; tales allegent causas: fi diligenter inquisitus fuerit veritati inuenirent hui usmodi fractores cauliam plus in code esse et mala voluntate: q̃ in impotentia vel capitate: sicut aqua in vigilia malia quibus Rabode Cantor diligenter et cessitate portationibus et similibus hobi operibus que rationaliter capiat plus bolere facium: iuste coepus consumere destruitis fatis fant fores: tales esh illi affirmi autur de quo dicti est. C. ij. s. ¶ Contra illam enim quam allegãt completionis necessitatem que est ieiunare non sinitur: quem hoc tam opponere debemus ieiunij ergum: cognitines quomodo illud saltuere potemus: quia cognitione fi vnere debeant: porrus hic cum Dauid pellentia ini eligentes dicrum: scilz cõtinonis confessio mis et sanctificationis: q̃ famen sippem anno runtur et ellurrem et panem eternã vel ini mensium perfecutionem: i. est purgatorii passionē. Ille ho qui nec sic vnere vo sunt et vsus leges vnde scelebloquunt the rony in quadam epistola: bicnd. Deus in quit nobilis fiamet delectate nutritus: sunnare non possumus ergo inquit tue legeque qui non vis vuere lege tue in nostre et ieiunio. Marc. ix. ¶ Alij vero dicunt: q̃ hoc facilit ratione societatis: quorum periculi offendit bene? Gregorius q. libro dialogoꝝ exemplicate de quodam quod balcbito per focium talem loquens a proposito retocauit ieiunij: qui semper ad finem de bilem radicibus. Sic et vir duplex animo inconstans est in omnibus vijs suis. Jacob. ¶ Secundo est fructus ieiunij sicut lima ria fluimus et luna nunatur. Ecclesastici. xxvij. de cogitationem cogitationem de defiderio in defiderium: de opere incepto ad nouum impiendum: autem punctum perficiatur: quia teste Seneca Stultio nihil est constãs: nisi quod placet. ¶ Tertia causa et incon stantia mater est impatientia: qua quis ut

ãnantes cogitantes: q̃ ille per focios eis loquitur tentationem qui per fuspium ad ifiultum accesse tentantem. Matth. iiij. Dent: de quibus dicti est supra. c. cij. q̃ sua sen Doctrinis quin quadragesima pre per necessitatem vel infirmitatem ieiunij frangunt tam carnes comedendo exantlan tur. extra de regu. iuris. q̃ non est. c. lib. xij. etiam. iij. de observatione ieiunij. consilium q. tertio.

Inconstantia. Pri mo ponenda est diffinitio. Secundo causse. Tertio effectus. Quarto signa. Quinto reposito rium reprobationē. Sexto pena.

¶ Constantia ad primum inconstantiarium quedam est in code et corpore: quedam in code solo. ¶ Primo quidem ad oculum patet in exteriori ornamento sue cultus: puloum sue vestimentorum illorum videl de quibus Seneca Rethorice fue libro. iij. Ad nona inquit hominee currunt adeo ve quocunq; inclinati est in urbis notabile fit. ¶ Secundo in his adiecondituri qui est carnium diuturnis vel assignum ad ieiunia vel. pressionibus impositionem: et solchetatis qui ressistentibus: et solchetatis qui ostendunt in externi inuite ostendunt homine leuita te venit quam internus: preterunt obuiare non possunt. Ex quibus beatus Gregorius super Ezech. Omel. x. Semper stulum inquit ajungat: qui mutatio ad melioza inopie ese quod non erat: sed quodlam ordinatus patrum non arguntur mutasse: ita vereli giosum vestem sumere fit: sed ante acta vitia non calcarent vt stimulis fouter agerari malicie lestione seruet ese de obtentis bonis superbire presentis mundi iuuere inhanter querere: de solo externus habetur sanctitatis fiducium habere.

¶ Tertio autem inconstantie cause multe sunt quarum vna est fallitas: qui sicut opus ne est constãs: q̃s sup fallum fundatur fundamentū. Talis est opus facilter a deorsa et leuem et resuerso agitur sicut arbor de quam ventus tumultus pertutbat: et tempestate quadam de versus eum venientem impedi timeris focius bis vel ter ad secum comcil dium mutabat: aut in fine cum loci adhe tinuerunt aptum consensit: quod fanum Benedictus statim ve ad eum venit impo perantum: asi prefens fuisset: asserens q̃ da polum in ma per focium et locum fuisse et ad eundi fractionem illum indumentis quẽter nãq; per malos focios obtinet quod per se obtinere non valet. Cauenti ergo: patienter sustinet illa quis in proposito vel statu vel opere adueríantur: quibus diuturnop in nullo fanum proposito vel opere voluntate constantiam habet: quia dum in quocunq; tali aduersa inuenit que impatiẽs fer fertalia querit propositia loca vel statis in quibus non est redium expertus: tandẽ tedij inuenit et experetis gnari et remedium cum in statu suo quem nouerit: quo minus videbat fine redijsse esse credebat. Terna impatiens inuenit inopinata de statu suo non constatur. Eridco statum alium affectat et querit animo quicquam ipsum vide der apparentiam: sed interiora inexperta: est tedia: que cum experta fuerit: ita affectus sentur se sentire in tertium: de tertio in quartum: sic deinceps visq; illius inconsta tiam motus vicere constantia: sicut de po sto statu ferebatur in secundum. ¶ Exposi nit ad hoc exemplum Scetrus de Ribaldis scholarium de quodam quem ab effectu fi tium vocat inconstatie quali modo quo fe quatur hoc a parentibus ad scholi positus: de ea ad eoldem redeas deoe statu illo plus nolle afferunt: qt fortiet di verberatur. Mer cation ego clici clegit expositus: pernicia log latre e mare qui rabiõ contingant ere pertusiden de illa afferunt arte. iterũ ex p pia electione inditie exposite: vndeste tuus que fultitie e periculo que immunet in ne pus fmodestilla cnũ vera existimare: fic cnũ de astrologia: quas nunc vigilare opor tuit. Sic cnũ sastatus et arredarius fuit de vocie sua ala vicie pro decerto: et ad ultimo omni arte vel statu redisaque impatiẽter fit stimut: bene si nelle homine esse: q̃ in omni bonnũ statu redia inuenit vel timuit inue nire. Sic illi qui impatiẽter redia tolerãt in uio loco vel opere occurrẽtia mundi: in alio quo loco vel opere constantes eruntiquia in omni loco vel opere tecta inuenimus. Non sic vrtus est exemplũ sequẽtes bonoꝝ: de quib? cii in maximis esse affectabilis? dicit. i. Machab. ij. q̃ mathathias et filij eius cõsãtes fuerẽt. ¶ Quarta causa et constãtie ma ter est: mala et inordinata voluntas: diuer simode tamen in diuersis: qt in bobine qui fin unie fanum scala renuerebrue nunc inconstantie causa in animalibus et capitalis turia et. Sit voluntas et appetitus curiositatis et singularitatis eruantatis: ex qua acidit q̃ nullus modus in tabulas eis pla placeat: qt ex quo illud quod singulare et curiosium vepoterauo vitium in principio fuit incipit esse a multis vitiatũ et vsitatum: qui ita displicere quando cessat singularitatis

z vanitatis causa: et hoim admiratio: pro-
pter q̄ in principio placuit: ex quo accidit q̄
nouā excogitāt curiositatē vt de nouo hoīes
super se admirari faciant. ¶ Tertius vero in
constantie causa in illis quo ad cupiditates
z acquisitiōes: q̄ nulle diuitie vel status vel
terra vel officiū eis diu placeat: est illorum
volūtas insatiabilis: ex qua sequit̄: q̄ illud
acquisitum in quo sine maiori cupiditate
quā anteq̄ illud haberēt perseuerant semp
sinistre cogitant: iudicātes se illo habito sa
tis habere tanquā nihil reputant z a priori
voluntate tanq̄ inconstantes recedunt sem
per maiora cupientes sicut patet. A. xvij. 5.
Et hec est causa quare apud eos in peccato
omnia constant Col. j. Apud quos solus
5 peccati constantia habet̄. ¶ In his vero qui
sui iuris ex professione esse nō deberent to-
tius inconstātie causa et mater est propria
q̄ retinuerunt z reacceperunt voluntas: ni
hil quippe hominem in proposito vel loco
vel statu incōstantē facit nisi aliquid quod
sue voluntati ad plenū nō satisfacit vel ali-
quid quod sue voluntati contrariat̄ z dis-
plicet. ¶ Ad hoc ergo q̄ inconstantia in ali
quo oriatur duo concurrunt; voluntas vi-
delicet z displicentia: qui totā voluntatem
suam in manu posuerunt superiorū z volū
tate illorū nulla eis retinentes in omni loco
et statu in quibus semper superiores ponū
tur: constantes erūt: quia cū nullā habeāt
voluntatem: nihil fieri poterit preter illorū
voluntatem: z per consequens nihil eis dis
plicebit: de hoc q̄ contra illorū non sit volū-
Exem. tatem. Et sic dixit quidā antiquus z valēs
religiosus: q̄ nunq̄ fuit contra eū ordina-
tum aliquid vel positū contra eius volun-
tatem: quia illuz sequebatur: qui ait: pater
nō mea: sed tua volūtas fiat. Et Job etiā q̄
ait: suspendiū elegit anima mea Job. vij. q̄
sicut res que suspenditur faciliter cedit im-
pellenti: nullūq̄ aliū habet motū: preter mo
tum impellentis: sic voluntas religiosi nul
lum aliū motū habere debet preter motum
impellentis: z tunc nunq̄ impellēti resistet:
nec cōtra eū murmurabit: quia nihil quod
contra eū ordinatuz est ipsum grauat. Sic
sancti constanter mouebantur ad oīa ope-
ra dura: et etiam tormenta sustinenda per
motū spiritussancti: qui omnes in vno am
monet: dicens: constans esto Paule Actuū
6 xxiij. ¶ Illi vero qui propriam retinent vo
luntatem: in omni loco inconstantes erunt
quia in omni loco displicentiam inuenient
Quia cum voluntas superioris z volūtas
illorum non sit in facto omnino eadē: opor
tet q̄ sit in aliquo diuersa. Sed diuersa vel
contraria voluntas: causa est displicentie.
Ex hoc enim q̄ videt voluntatē superioris
sue voluntati aduersari: dolet. Cū vero hoc
in omni loco contingere oportebit: quia in
omni loco diuerse voluntates: diuersas ha
bent affectiōes: sequitur q̄ omnis locus ta
li displicebit: z sic semper inconstās erit: qd̄
pulchre quidē fingitur exēplo de quodaz q̄ Exem.
inuenisse fertur lapidē quadratū: in cui9 su
periori parte scriptū erat latus meū doleo:
ideo verti volo verte z inuenies: quē cū ad
omne latus vertisset: in omni parte eadem
inuenit scripta verba. Et sic si illuz tali diu
reuoluisset: q̄diu illa verba inuenisset: nun
q̄ a reuolutione cessasset. Et ideo cū ex om
ni parte idē inuenisset: non obstante q̄ dice
retverte: z inuenies: reuolutor tamen illum
reuoluere cessauit. Sic nonnulli inuenien-
tes in vno quod proprie: quā malū habēt.
contrariatur voluntati: procurāt z scribūt
ad illos quorū interest latus meū doleo: ta
li vel tali de causa: verti volo ad aliū locū:
verte ergo z inuenies q̄ ibi bene et pacifice
me habebo. Sed si eū vertat amoueat z re-
uoluat ad quēcunq̄ voluerit locū semp eā-
dem ab eo habebit scripturam z clamorem
cuius causa est: quia celum z non animum
mutat. ¶ Et pro tanto congrue respondis- Exem.
se legitur Socrates cuidā querenti: quare 7
peregrinationes z locorū mutationes ei mi
nime valerēt: cū nihil per hoc proficeret: qd̄
inquid miraris tibi peregrinationes nō p-
desse? cū te conferas tecū: premit enim eadē
causa que expulit: ideo terrarū nouitas nō
potest prodesse. Ideo fuga te non iuuat: q̄
tecū fugis: onus animi deponendū est ante
q̄ tibi vllus placebit locus: vadis huc z il-
luc: vt pondus excutias: quod iactatiōe fit
incōmodius: quia sicut in naui onera immo-
ta minus vrgēt: mota vero z inequaliter de
uoluta: partē in quaz decūbūt immergūt:
sic egrum in otione concutientis animum.
Ideo Seneca tales hortatur epistola. xxv.
dicens. Animum inquit non zelum muta-
re debes vt ait poeta: aliter sequunt̄ te quo
cunq̄ ieris vicia: vbi vero vicia sequuntur:
stabilitas non erit nec quies quia sicut vbi
in pede est spinarum punctio: ibi est dolor
inquietudo: ita vbi est zelus et contētio: ibi
inconstantia Ja. iij.
¶ Ex predictis vero inconstantie causis in Arti.
his qui sui sunt iuris: duplex sequitur effe
ctus z exterior ostensio. In quorum vno si
8 milis: in alio iudeis assimilantur. ¶ Primū
patet: quia sicut simia: quod videt alios fa

cere facit: ita inconstantes aliarum terrarū
gentium simie quicquid illos nouitatis fa
cere vident: facere nituntur: quibus compe
tit illud quod scribit Gerardus cambrēsis
in itinerario suo. Gēs inquit non minus9 ani-
mo leuis: q̄ corpore: gens in omni quidem
mobilis actione: sed in malo pruna tior: nul
lius nempe rei: preter inconstantie solū9 cō
stantiam habet nulla in eis fidei vel verita
tis reuerentia que non solum in serijs z ne
cessarijs: verum in ludicris omni fere ver-
bo dextre manus protensione fidem gratis
effundere cōsueuerunt. Et sicut arundo ven
vido to vel tempestate superueniente se inclinat
et iterum se erigit z alia tempestate ex alia
parte veniente: ad aliam se inclinat partem.
Sic illi modo vni quem dominari vident:
vel cuius dominium timēt: capita inclināt:
eiq̄ manus protendentes iurant fidelitatē
vsq̄ ad mortem: promittentes q̄ verius iu-
rarent: si vsq̄ ad tempestatem ex alia parte
surgentem in iuramento includerent: quia
siue hoc iurent siue non: sic tamē erit. ¶ Se
9 cundum patet: quia quod de pessimis Iu-
deis scribitur. ij. Macha. iiij. q̄ videlicet pa
trios honores nihil habentes: grecas glo-
rias optimas arbitrabantur: et eorum in-
stitutam emulabantur: ac per omnia eis si-
miles esse cupiebant: quos hostes ceperent
priores habuerant pulcherrime eis compe-
tit: quia ipsi aliarum gentium sequuntur
ritus et nouitates: que quantum possibile
est illorum sunt peremptores: et terrarum
inuasores: qui illos nec diligunt: nec ritum
illorum recipere aut nouitates sequuntur.
Illi vero qui sui iuris nō sunt in effectu in
constantie cuidam fonti assimilātur: ad ra
dicem montis olimpi: de quo scribitur quod
per singulas horas suum mutat saporem
et sic in vtrisq̄ inconstantia concupiscentie
transuertit sensum Sapien. iiij. id est velo-
citer vertit. Nota. S. xiiij. 8. Que quidā ve
lox vertigo primo vacuitatē mentis: secun
do elongationē signat a deo.
[illegible] ¶ Primum patet: quia sicut continua et fa
[illegible] cilis arundinis agitatio: interiorez signat
10 vacuitatē: ita velox proposite mutatio vir-
tutum in interiori homine nuditatem z cor
dis signat infirmitatem. Unde Seneca. Ec
ce vagaris de loco ad locum inquietaris:
egri animi ē ista iactatio. ¶ Ad idē Augu-
stin9 quē allegat decr. di. xlj. c. vlt. dicēs. i. cō
positio eni corporis vt Augustinus ait qua
litatē mētis indicat. Un historiograph9 glo
sa. i. poeta. Salustius. Cū eius scilicet cāti-
lene mutabilitatē describeret: cuius cōscien
tia excita. i. excitata vel excecata curis men-
tem vastabat: inter cetera hoc etiā notabile
indicauit incessus eius modo citus: modo
tardus. Quibus beatus cōcordat Gregori9
dicens: qui inquit statū mētis perdidit per
motionis incōstantiam fluit atq̄ exteriori
mobilitate indicat: q̄ natura interior: firma
radice nō subsistit. Un Seneca. Inconstan
tis animi est discurrere z locorū varietatib9
inquietari. ¶ Scdm etiā patet: q̄ sicut velo 11
citas z motus stellarū elongationē illarum
a polis significat: q̄ ille qui plus polo im-
mobili appropinquat: minorem faciunt cir
culum: minusq̄ mouent̄: ita illi qui in vita
z moribus plus deo appropinquāt im mo-
bili cōstantiores sunt in bono. Illi vero qui
plus ab eo distant magis in interiori z exte
riori hoīe sunt mobiles. ¶ Et est exemplum
sensibile de vtrisq̄ in axi z rota in quibus vi
det̄ q̄ ps rote que pl9 axi vel rote appropin-
quat centro minorē habet motū: q̄ in mouē
do minorē facit circulū: ita in proposito illi
qui in vite perfectione plus deo qui est qua
si centrū totius vite: z mediū immobile: qd̄
vt ostēderet in medio fuit aialiū discipulorū
z latronum: cuius duo poli sunt desideriū
gaudij: z timor supplicij: circa que rota seu
circūferētia fortune est vite: in qua rota: qui
plus deo appropinquat: minus tribulatio-
nibus turbat̄: sicut ostēsum est. C. v. 55. vel
vanitatibus z proprijs voluntatibus mo-
uetur: q̄ deus in medio eius nō commoue-
bitur: in ps. xlv. Qui vero ab isto centro to-
taliter per peccatū diuidunt̄ omni tribula-
tione tentatione z vanitate z propria volun
tate mouentur sicut puluis z palea a grano
separata: qui vero vanitatibus multū elon
gantur: licet nō totaliter adhuc diuidantur
habet tn̄ magnū in seculi angustijs: z terre-
nis cogitationibus in vita motū quēadmo
dum rote cōferētia. Et sic intelligi pōt illud
Ecc. xxxiij. Precordia fatui quasi rota cur
ri ingredere ergo in medio rotarum Ezec. x.
q̄ optimum est gratia stabilire cor Heb. vl-
ti. Contra omnia mala z inconstantias que
numerant̄. Sapi. xiiij. Furtum fictio infide
litas turbatio tumultus animarum inqui-
natio nuptiarum inconstantia mechia zc.
¶ Ab isto autem inconstātie vicio excusant
se quidam male: quidam bene. Male se ex- Arti. v.
cusant: qui magnam in vestibus z omni ex-
teriori homine ostendunt inconstantiam.
Asserentes se hoc facere: vt seculo et socij se 11
conforment. Nota cōtra tales. O. vij. vt. Ta
les enim fatuo assimulantur: qui cum latro
nibus ad suspendium ratione: societatis

properabat. Quando enim mundo scin tabus confoun antur non contra mundum pugnant: sed a mundo pigri sine vento vin cuntur. Sicut enim a diabolo vel carne vincimur. Ita qui mundo quando tamē in generali indicitur bellum hominibus in predicatione quid mundi nomine censeatur: ignorantibus in speciali quando mundi vident arietare: contra quas vel pugnāt vel ab eis vincuntur in facto esse pugnas manifestumque sit has carpugnas vinere ne mentur. Si philosophi naturali victi ratione seipsos vincebant: sicut dicit poliorarcho tevis. cui ay homines pessimos esse cum rerum naturaliter victos abijt: malignantes eius pertinacissimo animi robore superari dontas: ac alteri demolhemem natura: alteri in dustria est enixa. Quanto magis quos divsitiani mundi vincit: in quo debitor. e pugna. Et nolite pfoinari huic seculo Ro. xij. Sed fugite eam que de mundo est cōcupiscentie corruptionem. ij. pe. j. Sicut pas
15 ter. c. xiij. j. Cāli vero bene se cecit iam: fitcat illi qui quandoq; vagi reputantur: et constantes ac q fieat pferas ad Comelij pbhippus ad Emnuchū Augustus ad angliceo Israelite ad terram sanctam gratia pscitationis ad infideles pficurrere: e pocheito ad barbaras nationes peguinari vocātqui enim hos notat qui are omnes apostolos et specialiter Paulus: qui quasi per totum mundū discurrebat non notās. Sed videtur q; idem accidat nunc illuc ire voleti tes sicut ire impedicrinib⁹ q; quandoq; ytae hitio accidit e egyptijs: sicut frachtuoso lenribus ire in desertum ne sanctificant deo sicut patet Exo. v. Egyptij eos detinebant: edificarent domos z colligerent paleas: ita illi vt colligant fealsum z inutilionem ab bis q irritant fe. fa fcēdibus in ire mare ru tcam in pā. cv. Et qui veritatem bei in iniquitate detinere. Rom. j. contra quos tamen quadoq; in magna fiducit conflantia fa pit. v. Hoza. ij. vij. ix.

Art.vij. Opera vero inconstantium: et periculum ostendit ur in parte Sypo. i. vbi deus talibus minatur dicens: vi stabo super puncipes: z super filios regis z super omnes qui indūti sunt veste peregrina: quod verbum non solum de clericis intelligi posest: quo vestem indutus in colore vel forma a mis secularem ad quos episcopus dicere deberet vi stabo ro. Sed etiam de secularibus: qui vestium formas frequenter mutant: vt vanie hominibus z aliis nationibus se inmanter conformentiquod deuprovisitas in terra pos

pua: nunqe gladijs eos occidendas: z interijs aliorum turpiter capiendo et capiendo timorem incutit vitijs natiois vicinis et erit vltimus z planctus: quando fuerit in vsemium cadentium propter vestemur re. re affurtum in qua non est peccatum sed pro per inconstantiam peccatum: quod interius figitur propter hoc cum tunc cadentium ille qui non est firmus in stellatel equitando quasi cunus ad omnem partem mouetur non potent fortia adversarij impugnare sistere quia cadat. A fortiori ille qui non est firmus z constans in mente z vita: non potest impugnatis diaboli firmiter in motem sistere. Qui ergo nunc stat videat ne lancea dat. j. Cop. x.

Infirmitatis. Prio 3d.

Ostendit ur de tinctio. Secūdo ostendit ur de pcipuis infirmitatibus: ibi. Tertio de ipsarum infirmitatum remedio. Quarto q est signum diuine dilectionis. Quinto vtilitas. Sexto quod est patienter tollerandū. Septimo qualiter infirmus vsitare sed ipsum habebit. Octauo infirmitatum z infirmatum vtilitas. Nono q̄ pro infirmis et infirmitate orandum.

Quantum ad primum: infirmitas: alia anime: alia corporis: habet namq; anima sias infirmitates z debilitates similes infirmitatibus et debilitatibus corporis: sicut pater primo de superbia: quarum infirmitas frenetices assumitur atq; denominatio: q̄n nullus sabellus pro posse volunt: vel vnitatem ecclesie. Sed omnes in errorum molestant: z peccatum. Ebal. xxiij. Infirmus est alitudo virorum et terra infecta est ab habitatoribus suis. 4. Secūdo idem patet in capitulis quorum infirmitates scripture assimilantur: qui congregant potentia malum suum Ecclesiasticus. 9. Est alia infirmitas quam vidi sub sole: deuntie congregatio in malum hominū sui. 6. Certio patet in his qui sunt carnalibus debiti voluptatibus quorum infirmitas similis est infirmitati. Et arge corum et Salomonis qui in ijs z letantur: que mortem adducunt: quorum tamen lectica breuis erit: qua inanes eius in infirmitate cadent. Eccl. xl. Ad infirmum videtur dum mundus sum plus in libus letantur. Et si tibi vero si cito sanari non fuerimus etc plures sequuntur infirmi: necessarium est q̄ ante confessionē: ita necessarium est q̄ ante confessionē: quod a peccato fit emendatio tunc dum in peccato cadit infirmitatem renocet. Quod enim male vadebe quod infirmitas multo tam frequē

mitatos corporales: quantumcunq; homo fit omnipotalet fendo tamen debilitas e q̄ que dam iterum cadendi facilitas in eo dū vi mauet. Ita in proposito: fit aliquis firmus in mente igni resistit: q̄ aliud nunq̄ in flammarā. Talis ergo enim consulescentia dicere potest illi Cesti. j. Infirmata est virtus mea. Et q̄ ista infirmitas est vnicuiq; ex toto vide nt connaturalem: fugiendo omnes precedentes illarum z societates et occasiones: ne malum vndo tres. Et est ista infirmitas sicut ex illis quorum ossa fracta non sunt omnino sanata vel solidata: de q̄ bus verificatur illud Ezech. xxxiij. Quod infirmum erat non consolidastis. Sic ergo oportet fracturam bene consolidari: z vulnus ex toto ferum ri sanari: ante: q̄ oportet vinus eodem ossa oportis contrahi: ne fissione et fastifactione perfecte sanari: ab illo qui per confessionem ministerium sanat omnes infirmitates: ceredimite de interim virum in pace.

Cāliter ergo ista infirmitatibus spiritualibus non sanatis infirmitates sequent̄ corporales quia flamc cata sequetur effect⁹ ad infirmitates spirituales ipsius videlicet anime causas infirmitates corporales. Ergo ipsis nō sanatis de sequent̄. Quod autem infirmitates spirituales corporales causent infirmitates: patet tam ratione q̄ auctoritate. Ratione enim sequi videtur q̄ illi qui deo dant sunt quo ad deus in se bendinatas habeant qualitates z passiones: elementorum compositionis: pterea. 8. vij. ostendit⁹ est q̄ infirmitates corporales et pati proueniunt. Sed quia fede peccatum ergo ec. hoc quem dicit scriptura q̄ in multis eius erat infirmitas Ecclesiastici xxxvij. Ad idem autoritate patet tam vetus qui nelis Deuter. xxviij. Dbi inter cetera malaxe penas que deus per Moysen sua promittit frangen tibus mandata sibi ad integre et mutatis mutandis. Peruntur et te ro manas egestate febri re. Et etiam nouo Jo. xxv. Quibus datū pieceperunt amplius peccare ne debeant: et contingeret inimis quod pateplusquis infirmitatis peccati cau fa fuit quod res sunt quam grauiorem cau fam: Ergo ante corporalem consalescentiam: ne mittet scilicet spiritualem ostendum est. C. vj. Et sicut necessarium est: quod ante confessionē: ita necessarium est: quod ante consalescentiam: quod a peccato fit emendatio tunc dum in peccato cadit infirmitatem renocet. Quod enim male vadebe quod infirmitas multo tam frequē

ter redit: qui post adeptam sanitatem: tam ingrati: tuo medico deinde cruciat: sicut pz. Ty. v. de ij sequentibus.

Et q̄d oporte ante nostra: peccatum infer- Ar.iij, mitates causas: que tamen a deo sine causa non mittunt: licet ab homine causa ignote iur. vij. medume. f. cum pterea. Et ex hac pate. D. v. 21. Ideo congruum videtur deo 5 imestigare intentionem infirmitatem inst tentis: sicut imestigari potest causa in suo effectu. Effectus autem infirmitatis sicut alis quibus est quadruplex quia peccatum expellit. Secundo deum castri anime intrare facit. Tertio pommem in multue cruelt. Quarto ad deum peloruas currere facit: et quibus perpendit q̄ puma dei intentio: est peccatū de alis infirmi expellere: tute mater mand fili scientia ad ignem tende: q̄ ad ignis caloꝛe expellat adustiones. Doc sedes abbas Wadgarius in vi. pa. quando infam Exvij. tate fe contrahit: de infirmitate ad se venientem sanare recusabit: tam multos fa mante sedes q̄ infirmitas grauio sobus sa ret ad animā Ecclesiast. Cū sea pet intentio eſt 4 ve filo ale cathri aperiat. Ad cui⁹ apertionem agit: sicut rer agit circa castrum et res beltanegum parte desiderii ipsum obsidet: et parte ulla illud capere nitur: ipse non falsmo ex parte illa castro facite: et illa pter ea castrū capit: q̄ ex alia parte millo modo capere: sic ofino operat bous erga nos tam in opere cluersionis vel in peccatis vel mutationis: q̄ in opere conuersionis vnius peccati eorum: nota nanq; populi multitudi ne vna pars fuit: q̄ ad fortes bona sunt: vis portes nobles bonnes sapientes prudē tes z ipsi. Alia. Ex hoc fuit q̄ debilis: pau peres vel simplices ideote z illiterati. Sic enim paulus parres illas ordinat. j. Cop. xij. dicens: vos nobiles: nos aūr ignobiles: vos fortes: nos infirmi: vos prudentes: nos stultiz: vobis ergo bona vos mutuandines ad se cluertae ergo annunciastis castri capes rea: parte incepit debilior q̄ infirma: mun di elegit deus vt confundat fortia. i. Cor. j.

Quia illa capitas ad se conuertis apud mundi est mutationem fortes confundit: dum illuo ad se etiam per infirmorum mutationem: z predicationem conuertit. Et Cauis eni operis sui mutuandine quemdam et cluer sione tenet petius in quo due sunt partes: vna ves sanitatem: alia infirmitatem. Melens ergo nuferens de pena cordis ad se cluer ter ree pte infirma res illule facit: quor nabo 5 ftimos pulcrit: tagitet: tot eis rela fagitet: q̄ si sentiret mutuandines fuis agitat: pulcher

festina: quere sacerdotem: intra pete ecclesia
stica: qui in sanitate ei nunquam aperirent: nec
ministros suos peterent: immo potius vel-
lent: quod extra ostium: quam intra porta essent: sed
ordinante deo: qui sibi suisque celeriter voluit:
Multiplicate sunt infirmitates eorum: postea
accelerauerunt in Psal. xv. ¶ Tertio vt ho-
minem in multis erudiat librumque conscien
tie diu non visum: et ideo oblitum respice-
re faciat. Est enim de multis in sanitate: sicut
de pueris in autumnis et festiuis: quia si-
cut talibus temporibus: nihil de libro cu-
rant vel magistro: ita nec isti de deo: vel de li
bro conscientie: ideo aliis diebus a magi-
stro dure verberantur vt libros respiciant et
lectionis recordentur quod et coacti faciunt.
Sic deus tales infirmitate verberat: cuius
verba dum sentiunt: ad librum recurrunt
conscientie: quia dum infirmitas pungit
extra: conscientia pungit intra. Et ideo tunc
ad deum et librum conuertuntur. Psal. xxxi.
Conuersus sum in erumna mea dum con-
figitur spina: magistrumque petunt: qui eos in
libro illo plenius informet: confessorem vi-
delicet: et sic in illo libro: et in cognitione sui
sola vexatio dat intellectum. Esaye. xxviij.
6 ¶ Quarto infirmitatem mittit deus: vt ille
qui in sanitate ambulare: in via dei pi-
grescit: quadamque in hoc debilitatem fin-
git: sicut animal pigrum fortius et poten-
tius vadat: sicut animal stimulatum: si-
cut enim animal quod quandoque non sti-
mulatum in luto iacet: vel pigre vadit: sti-
mulatum de luto surgit: potenterque vadit et
festinanter: ita nonnulli qui in sanitate non
stimulati: pigri sunt ad opus bonum: in lu-
toque iacent peccatorum infirmitate stimu-
lati: de luto surgunt: confitendo resistendo
elemosynas dando et alia bona opera fa-
ciendo et multa promittendo potentes fiunt:
quorum quilibet potest dicere cum Paulo
ij. Corinth. xij. Quando infirmor tunc po-
tens sum. Nam virtus in infirmitate perfi-
citur: sicut de facto in illis patet. Nota plu-
ra quare deus infirmitates vel tribulatio-
nes mittit tam bonis quam malis. T. v. articu.
viij. per totum.
Ar. iiij ¶ Ex his omnibus patet: quod infirmitates a
deo misse signum sunt diuine circa nos sol-
licitudinis: et dilectionis magne. Maxime
7 enim diuine misericordie iudicium est: quod ita
diligenter nos erudit: et stimulas penasque
quas eternas meruimus in temporales com-
mutat infirmitates: quantum ad illos qui sub
illis corriguntur. Sicut ergo qui suis desi-
deriis malis in hoc mundo impune ad tem-
pus dimittuntur: timere possunt: quod a deo de
relinquuntur. sicut patet. T. v. ti. Ita illi
qui infirmantur cogitare possunt: quod a deo
amantur: pro quorum quolibet deo dici po
test. Ecce quem amas infirmatur. Joan. xj.
¶ Hac namque consideratione motus fuisse vi Exm.
detur heremita in vita patrum: qui quia vno
anno infirmitatem euaserat: quam singu-
lis annis habere consueuerat deo conque-
stus fuit quod eum obliuioni tradidisset: dicit
namque: tu es magister et ego seruus tuus:
non cogitas de me: quia non castigas me:
et misit ei deus bonas febres. ¶ Male ergo
errant: qui in diutinis languoribus seipsos
quasi a deo derelictos despiciunt: quos hor-
tatur scriptura. Ecclesiastici. xxxviij. dicens
Fili in tua infirmitate: ne despicias teipsum
sed ora dominum: et ipse curabit te: ipse in-
quit curabit te qui tantam immo maiorem
circa te curam habet: quantam mater circa
filium infirmum: mater namque maiorem sol-
licitudinem habet de vno filio infirmo quam de
decem qui sani in via currunt: ita deus de
illis: qui in quacunque sunt miseria: quam pro
deo patienter sustinent. teste Psal. xxxix. qui
ait. Ego autem mendicus sum et pauper et
dominus sollicitus est mei. Unde beatus
Gregorius. Qui nos inquit ex dispensatione
durius percutit: eo amplius ex pietate custo
dit. Quando etiam hac de causa: quandoque
subtrahit membra vel membrorum sanita-
tem. Est de deo sicut de illo: qui non permisit
pictorem pingere. J. xiij. 3.
¶ Ut autem diuine dilectionis signa: que in Artic.
infirmitatibus ostenduntur manifestius ap-
pareant: congruum videtur infirmitatis oste
dere vtilitates: ex quibus manifeste appa-
rebit: quod infirmitates diuini sunt amoris
iudicium.
¶ Primo namque peccata purgat: vel purgari 8
facit in peccatore: iustum vero amplius luce-
re facit: hoc vtilitas excogitata confortare
debet egrotum: sicut in vi. patrum quidam frater Exm.
confortauit discipulum infirmum: dicens:
non contristeris in infirmitate tua: quia si
ferrum es rubiginosum: rubiginem amittes:
si aurum es purior efficieris. ¶ Secundo ani
me inimicos debilitat: quia illorum vnam
quam in tentando habent manum infir-
mat. Habet namque diabolus in tentando
duas manus: vnam videlicet superbie: qua Nota diab.
tentatum erigere vel leuare nititur contra
deum: habet aliam manum videlicet vel inui-
diam: qua nititur tentatum impellere con-
tra proximum: habet mundus etiam vnam
manum prosperitatis: qua nititur tentatum per

cupiditatem et manem gloriam de terrenis diui
tiis eleuare in altum vt profundius cadat: habet
aliam aduersitatem: qua nititur peccatorem
deiicere per murmurationem et desperatio
9 nem: habet etiam caro in tentando vnam ma
num qua peccatorem impellere nititur: ad
accidiam: gulam: luxuriam et huiusmodi: ha-
bet aliam qua ista concupiscere facit: homi
ne vero grauiter infirmato: omnium istorum
simul cum illo: vna manus infirmatur: quia
diaboli infirmatur superbia: mundi gloria
carnis luxuria: quibus infirmitatis inimi
cus debilior: timidiorque in tentando efficitur:
quia videbit quod infirmata sit manus Deu-
tro. xxxij. Ipsaque persona tentatorem prius
tentationes euadere videbatur impossibi-
le: post talem inimicorum debilitatem faci
liter omnia illorum euadet tentamenta: quod
pulchre in quadam ostenditur historia mo
quo sequitur de quadam muliere delicate
et superbe nutrita: que ad confessionem ve
Exm. niens nullo modo ad hoc induci potuit: vt
a superbia et a carnalibus cessaret desideriis
et penitentiam ageret: tandem nonum facere
acquieuit: quod videlicet deum rogaret quod or-
dinaret de illa: quod melius eius expediret saluti:
quod cum pluries oraret deus primo eius bo-
na abstulit temporalia: que eius nutriebant
superbiam: atque carnalia desideria: quo fa-
cto necessitate laborare compulsa est: quod post-
modum a confessore de statu suo requisita
respondit se minus tentari: quia vnde sup-
bire debeam: non habeo: nec diu in lecto la-
scitando: carnis vt solebam nutrire possum
desideria: quia mane surgere et manibus la-
borare cogor. Iterum eidem immisit capitis
dolorem que tunc se tentari minus respon-
dit: quia vix pre dolore viuere licuit: vltimo
eidem grauem immisit infirmitatem: que de
statu suo requisita: vt prius respondit: in tan-
tum domata est caro infirmitate: quod ego alium
non desidero: in tantum vero deformata sum:
quod nullus me desiderat. Caueant diligenter
illi: in quibus hec immittitur manus: sicut in
muliere hac debilitata est: ne cum alia manu
contra illos preualeat: qui in multis non in
firmatur. ij. Cor. xij. Refrenant tamen alia ma-
nus quodammodo sicut equus freno: ne ses-
sorem ad libitum in precipitium portet: orent
10 tamen sicut predicta mulier: et oratio fidei
totaliter saluabit infirmum Jac. v. ¶ Tertio
est portus huius maris: gaudent enim ho-
mines portui: et peregrini patrie: et exules do-
mibus appropinquantes: ita anima in in-
firmitate que est ianua vite: que ad salutem du
cit eternam: hic enim nulla sanitas est dura
bilis: quia sicut aqua obturata in vno loco
fluit per aliud: ita infirmitas vna ex parte:
vel in vno tempore sanata et obturata cito
alio in loco vel tempore redit. Illa vero sani-
tas vltima: ad quam per infirmitatem transit
perpetua erit infirmitas ergo hec non est ad
mortem Joan. xj. sed ad vitam. Predictarum
vero vtilitatum consideratione: videntur fuis- Exm.
se moti. Primo sanctus petrus apostolus: de quo
legitur quod ad rogatum discipulorum: filiam suam
infirmam sanare noluit: cum tamen tot alios sa-
naret: quot in plateis posuerunt infirmos
Actu. v. Quia Petro salutabuntur: discipu-
lis vero allegantibus defectum seruientis dum
comederent benedictione data ipsam pro tem-
pore prandii sanam reddidit: pactoque mini
sterio: precepit vt ad lectum infirma rediret.
¶ Secundo Paulus qui Thimotheum disci
pulum sanare noluit: sed potius docuit: quod
vino modico vteretur propter stomachum: et
frequentes infirmitates. j. Thim. v. ¶ Ter- 11
tio sanctus Thomas cantuariensis. de quo le Exm.
gitur quod cum quidam qui ei specialis fuerat:
dum viueret: videret tot ad eius tumbam sa-
nari: illuc iuit: et sanitate recepta: cum in via
esset redeundi cogitauit: quod forte non bene ro-
gauit: quantum ad anime salutem: quia aliquando
corporis infirmitas anime proficit sanita-
ti: rediit et orauit: quod sic eueniret permit-
teret ad anime salutem: siue infirmitas esset
siue sanitas: cui stati infirmitas rediit. Il-
le enim amicum suum sicut deus pater filium
suum voluit conterere in infirmitate Esa.
liij. ¶ Quarto Joannes heremita in vi. pa. Exm.
a quo cum quidam peteret quod eum sanare vel
let: respondit rem tibi necessariam cupis abij-
cere. ¶ Quinto quidam seruus: de quo fertur: Exm.
quod cum quidam qui in sanitate omnes dei seruos
contempsit: infirmatus esset in vno pede: et ab
eo peteret: quod pro pedis sui oraret sanitate.
Respondit: rogo deum quod tibi infirmitatem mit-
tat in vtroque pede. ¶ Alius etiam ab infirmo Exm.
rogatus: vt pro ipso deum rogaret: quesiuis-
se fertur: an melior et mori paratior esset infir
mus vel sanus: qui dixit quod infirmus: cui ille:
oro vt semper sis infirmus. De quodam etiam Exm.
alio legitur: quod deum rogauit: quod nunquam eum sa-
naret. Omnes enim isti cum Paulo dicere vi-
dentur: gaudemus inquit quoniam nos in
firmi sumus. ij. Cor. xiij. Nec mirum etiam:
quod predicti alienis gloriantur infirmitatibus
que eorum proficiunt saluti qui et in pro-
priis in eodem casu gloriantur: cum Pau-
lo qui ait: libenter gloriabor in infirmitati-
bus meis: vt inhabitet in me virtus christi
ij. Cor. xij.

Ar. vj. ¶ In qua auctoritate exemplariter datur intelligi: quod omnis infirmitas est patefaciendam domino solum propter peccata 12 sua videlicet a deo missa propter nostra voluntate: vel qua est signum bone intentionis: vel propter tres predictas vtilitates: non etiam solis: qua a summo confessore vel medico nunquam erit in penitentia et medicina fine non erit. Refut patet. Tho. 2. ne. quis multi mentiona efficiet pa ret. T. 6. et. 4. 9. ¶ Sed etiam quia medicina impolita a medico qui multum intelligat infirmum: sicut pater supra: qui etiam fuit infirmus sanare: vult nihil ab eo requirere in alio proficere infirmitate. Ideo ois infirmus a recepcione medicine se cauſa veraliter potest me recipiat paenitere et sacramedicinali: vel quia timet ne fit infirmitas sibi ex medicina generanda: et ratio fit infirmitas: ab illo sanari non possit: vel qd non multum medicum diligat vel ab illo diffamatur vel quia non fidat de eo: vel ne forte sit predictor: illum intoxicare vel pessima valere facias. Sed in deo: et in medicina quam ipse imponit: mihi hoc fuspicari potest: sicut patet illud nocumia sed e poteſt: et multum diligit: et mihi dat filius dilectus: nisi quod fiet eis fore vtile: medicinalia infirmitatis gratia nat. Quę si quis videat grauia portat in cognitione sua pena et cet n unquam peccando mentur vera iſtam q illam cernuit si in bona vita e panetur fu ſtinuatur: e mumento q mumina est ſic pe na ignis purificatilis eſt reſpectu penę igni verrigui ergo murmurat de peccato: vel de digito leuiſſime leſo vel de breui pena febrili: quomodo murmurare de digne vero et cet ra de combuſtione corporis et animę et de pena eterna. Nolite ergo murmurare propter infirmitatem cuiuscunque Roſſi. vi. di etiam cognitantes beati. Gregorij. Si inquit beatissimi aſperę percutur vbi gratis: ſi aſperę percutur: vbi non percutur.

Ar. vij 13 Quod autem infirmos viſitantes hoc ſa cere debeant: tribus de cauſis: quarum prima est: ut medici corpori curari ſe cure animę: ſicut medici animarum a animi quidę. ¶ Quia liber sirenis primi ad infirmi habere ſe debeant: determinat ſtantium conclij generalis. Extra de penitentijs et remiſſionibus cum infirmitas. Quę infirmitas inquit copocalipsim manuſ. et peccato proueniat: dicente domino languidos ade e nolo amplꝰ peccare ne deterius tibi contingat: profecto deterero ſtantium e debitę percipim? me dicę corporum et cum eos ad infirmoꝝ ſtari ſolent. Quod peccatorum mentoria: et mitos animarum ruditer ecclę: carentia: qui nihil erit nullius ei eis ire vnit. Et ex meritis ludico. ¶ Contra primi bonorum qui gau dentes nos peccemur ad mortem: omnes dolere nos peccemur ad mortem: omnes ani me bene meritenos confortantes ipsa burmurare habere debemus de pacientia: qua peccatorum confeſſione e fatisfactione. Si pere mitti ante bene confeſſi. Et curantur: vel ſa ffecerunt et operentur. Si ofa. poſſ. be ctę: et quo placępmus neceſſitate impe tarpaire et tranſgreſſionis: pacati mansuetę nec hoc ſtatuti praeſertim poteſtinec alicui confuendine relli ei poo animarii ſit hic ductum ſalute. Secundum in portali. Ceram ci anima ſit deo multo preciosior quam potest ſub interminatione anathematis pe bibemus ne aliquis medicorum pro corpo ris ſalute alicui aegro ſua damnet: et ani me periculi committatur. ¶ Qualiter vero 14 ſecundus loquendum eſt: an parce oſtitis: eſtne dicendum: vbi ex omnibus quo patenque modo infirmi ad patientia proinpotenti: exponendo infirmitatis voluntatem et aliaquorum ſtantium in parte vero infacto eſſe ſa.D.di.4.ſacer. ¶ Ego ſolus ſto: quam ſignum ſtantium: ſpiritualiter: dicens: vnumquisq; ſibi ne cura tua: deinde corporaliter: domo ſuę et tollę grabatum tuo. Quę omnis ſpiritualis nostra fit inſtructio: quod ſpiritus quam cuiq; non decere oportet ut prius medicina querant animę q̃ pnus ferro de vulnere. a peccatum de anima extrahatur: conſtringa q̃ medicina a fummo medico querant ꝑpo et tantum et debet in membribus ꝑpo ſtantibus animi quantiſ in corpo ſtitate corpo ris ? q̃ po ſalute corporis multa ſubire: rentia: illa patienter ſuſtineat infirmitates ꝑpo ſalute animę. Quod inſuper teſtamen tum ſui facturus quantacunq; tum non debeat: quia abundans cautela non nocet ſi et non nocet: nec cauſa ſtum eſſe ſtum ſui conſtituit: multo fortius hoc fa cere non nocet in infirmitate: ſi ne mortis acceleret: ſed potius vtrum ꝓlongatiſtint illa quę in infirmitate o mortis cauſa ſunt mumenti docet ut ſuper infirmi: q̃ mumdo omnia bona piuſ facta ad memoriam co nra deſperationem adducat ſcias oſtentiſq; et. D. d. 1. ¶ Curibus adhęc poteſt quomodo bonus vir gaudenter moriebantur ſi cui patebit infra. cę mortis: qui ꝑra qua mori timores: qui momentꝰ cõtingere poſſ ſentiqua mori habebunt conſolationes: que timores illos abſtulerunt. Quod cum ꝑpiopinqua accedę: qua mori: quandoq; ſuc-

cari contigerit ipſos ante omnia monitare videant: quod omnia infirmitas eſt patefaciendam domino ſolum propter predicta cauſa videlicet a deo miſſa propter noſtra voluntatem: vel qua eſt ſignum bonę intentionis: vel propter tres predictas vtilitates: non etiam ſolis: qua a ſummo confeſſore vel medico nunquam erit in penitentia et medicina fine non erit. Refut patet. Tho. 2. ne. quis multi mentiona efficiet pa ret. T. 6. et. 4. 9. ¶ Sed etiam quia medicina impolita a medico qui multum intelligat infirmum: ſicut pater ſupra: qui etiam fuit infirmus ſanare: vult nihil ab eo requirere in alio proficere infirmitate. Ideo oſ infirmi a recepcione medicine se cauſa veraliter potęſt me recipiat paenitere et sacramedicinali: vel quia timet ne fit infirmitas ſibi ex medicina generanda: et ratio fit infirmitas: ab illo ſanari non poſſit: vel qd non multum medicum diligat vel ab illo diffamatur vel quia non fidat de eo: vel ne forte ſit predictor: illum intoxicare vel pessima valere facias. Sed in deo: et in medicina quam ipſe imponit: mihi hoc ſuſpicari potęſt: ſicut patet illud nocumia ſed e poteſt: et multum diligit: et mihi dat filius dilectus: nisi quod fiet eis fore vtile: medicinalia infirmitatis gratia nat. Quę ſi quis videat grauia portat in cognitione ſua pena et cet n unquam peccando mentur vera iſtam q illam cernuit ſi in bona vita e panetur ſuſtinuatur: e mumento q mumina est ſic pena ignis purificatilis eſt reſpectu penę igni verrigui ergo murmurat de peccato: vel de digito leuiſſime leſo vel de breui pena febrili: quomodo murmurare de digne vero et cetera de combuſtione corporis et animę et de pena eterna. Nolite ergo murmurare propter infirmitatem cuiuscunque Roſſi. vi. di etiam cognitantes beati. Gregorij. Si inquit beatissimi aſperę percutur vbi gratis: ſi aſperę percutur: vbi non percutur.

Quod autem infirmos viſitantes hoc facere debeant: tribus de cauſis: quarum prima est: ut medici corpori curari ſe cure animę: ſicut medici animarum a animi quidę. ¶ Quia liber sirenis primi ad infirmi habere ſe debeant: determinat ſtantium conclij generalis. Extra de penitentijs et remiſſionibus cum infirmitas. Quę infirmitas inquit copocalipsim manuſ. et peccato proueniat: dicente domino languidos ade e nolo amplꝰ peccare ne deterius tibi contingat: profecto deterero ſtantium e debitę percipim? me dicę corporum et cum eos ad infirmoꝝ ſtari ſolent. Quod peccatorum mentoria: et mitos animarum ruditer ecclę: carentia: qui nihil erit nullius ei eis ire vnit. Et ex meritis ludico. ¶ Contra primi bonorum qui gaudentes nos peccemur ad mortem: omnes dolere nos peccemur ad mortem: omnes ani me bene meritenos confortantes ipsa burmurare habere debemus de pacientia: qua peccatorum confeſſione e fatisfactione. Si pere mitti ante bene confeſſi. Et curantur: vel ſa ffecerunt et operentur. Si ofa. poſſ. be ctę: et quo placępmus neceſſitate impe tarpaire et tranſgreſſionis: pacati mansuetę nec hoc ſtatuti praeſertim poteſtinec alicui confuendine relli ei poo animarii ſit hic ductum ſalute. Secundum in portali. Ceram ci anima ſit deo multo preciosior quam potest ſub interminatione anathematis pe bibemus ne aliquis medicorum pro corpo ris ſalute alicui aegro ſua damnet: et ani me periculi committatur. ¶ Qualiter vero 14 ſecundus loquendum eſt: an parce oſtitis: eſtne dicendum: vbi ex omnibus quo patenque modo infirmi ad patientia proinpotenti: exponendo infirmitatis voluntatem et aliaquorum ſtantium in parte vero infacto eſſe ſa.D.di.4.ſacer. ¶ Ego ſolus ſto: quam ſignum ſtantium: ſpiritualiter: dicens: vnumquisq; ſibi ne cura tua: deinde corporaliter: domo ſuę et tollę grabatum tuo. Quę omnis ſpiritualis nostra fit inſtructio: quod ſpiritus quam cuiq; non decere oportet ut prius medicina querant animę q̃ pnus ferro de vulnere. a peccatum de anima extrahatur. Constringa q̃ medicina a fummo medico querant ꝑpo et tantum et debet in membribus ꝑpo ſtantibus animi quantiſ in corpo ſtitate corpo ris ? q̃ po ſalute corporis multa ſubire: rentia: illa patienter ſuſtineat infirmitates ꝑpo ſalute animę. Quod inſuper teſtamen tum ſui facturus quantacunq; tum non debeat: quia abundans cautela non nocet ſi et non nocet: nec cauſatum eſſe ſtum ſui conſtituit: multo fortius hoc facere non nocet in infirmitate: ſi ne mortis acceleret: ſed potius vtrum ꝓlongatiſtint illa quę in infirmitate o mortis cauſa ſunt mumenti docet ut ſuper infirmi: q̃ mumdo omnia bona piuſ facta ad memoriam co nra deſperationem adducat ſcias oſtentiſq; et. D. d. 1. ¶ Curibus adhęc poteſt quomodo bonus vir gaudenter moriebantur ſi cui patebit infra. cę mortis: qui ꝑra qua mori timores: qui momentꝰ cõtingere poſſ ſentiqua mori habebunt conſolationes: que timores illos abſtulerunt. Quod cum ꝑpiopinqua accedę: qua mori: quandoq; ſuc-

Ar. vij.

Ar. vij.

Ar. vij.

mortem trahit visitationē ꝛ ministeriū plus
ꝙ oia predicta donū videlicet ꝛ legatū: pro
pter hoc enim diues: qui multa dare et ele=
gare potuerit ab his qui in huius spem po
nebant frequenter visitari solet: a quacūqꝫ
20 detinebatur infirmitate Joan. v. Exemplū
vero ꝙ pro infirmis est ex corde orandū: pa
tet in pueris: qui quando vident nutricem
suam ab eis auferri vel recedere: clamāt: vt
clamore suo recessum eius impediant. Sic
clamauit mulier Chananea pro filia sua et
Regulus pro filio suo recedente. Sic ꝛ cla=
11 mauerunt iusti: necnon ꝛ ecclesia pro nutri
ce ꝛ filia sua: ꝛ dñs exaudiuit eos. Nota de
materia infirmitatis: ꝛ quomodo diuersa
peccata ꝛ peccatores per diuersas infirmi=
tates ꝛ infirmantes designant. P. vi. 11.

I. iiii. **Inobedientie. Pri**
mo ponenda est causa. Secundo
falsa excusatio cum reprobatione
Tertio pena.

Arti. i. ¶ Causa vero inobedientie duplex inueni=
1 tur. Una intrinseca: propria videlicet volū=
tas de qua dictum est. I. ii. 5. Alia extrinse
ca inobedientiū videlicet societas: quia fre
quenter accidit ꝙ sicut vna chorda mala in
cithara: totā corrumpit melodiā: ita vnus
vanus seu detractor: murmurator: diffama
tor ꝛ inobediens: in vna congregatione spi
ritualem inficit melodiā: pacē videlicet cor
dium: dū multos sibi efficit similes. Tytū.
id est sunt inquit inobedientes multi vani
loqui ꝛc.

Arti. ii. ¶ Sed qꝛ inobedientie nomen: multis est
2 odiosum: quibus tñ inobedientie factū pla
cet: ideo ab illo noīe multipliciter se excu
sant: qui tñ multiplicia inobedientie facta
committunt: quoꝝ aliqui ideo minus obe=
diunt: quia in cogitatione se illis pferunt:
quibus obedire deberent: cogitātes ꝙ ma=
ioris sint nobilitatis vel meriti vel scientie
seu gratie cuiuscūqꝫ: q̄ respondet. ii. Mac.
vii. Non inquit obedio precepto regis: sed
precepto legis: potiꝰ deo enim ꝙ homī obe=
diunt dum eis locum tenenti obediūt. Eli=
ge ergo vitā: vt viuas ꝛ obedias voluntati
dei Deutro. xxx. ¶ Alij obedire vellent supe
3 riori: qui nunqꝫ contra illoꝝ ordinaret vo=
luntate: qui obedire vellent in prosperis et
non in aduersis: ꝛ ideo superiorē habere vel
lent qui potius illoꝝ sequeretur volunta=
Exēm. tem ꝙ econuerso. Similes cuidam de quo
in vi. pa. scribitur ꝙ cuidā dixit: ꝙ abbatem
habere vellet iuxta voluntatē suā: ꝛ cum ta
li prospere viuere ꝛ mori vellet. Cui rñdit

abbas: tu inquit abbatē queris non vt illiꝰ
sequaris volūtatē: sed vt ille sequatur tuā:
eni illi ignosce mihi: qꝛ gloriabar estimans
me bene dicere. Sic multi moderno glorian
tur tempore: plures querentes superiores:
non obstante ꝙ graues ꝛ pauperrime sint
inter illos vacationes: paupertatem ꝛ mi=
seriam potius sub propria: ꝙ bene esse sub
aliena: eligentes voluntate quibus nullus
dñi placet: qꝛ nullum ad libitum inueniūt
a quibus qui illi placere voluerit querere
oportet: sicut quesiuit ab illo ceco Mar. x.
quid inquit vis vt tibi faciam. Super quo
ait Bern. in sermone: ꝙ tales sunt multi a
quibus magis oportet vt superior querat:
quid velint ꝙ eis fiat: ꝙ econuerso tales cō
tra doctrinam faciunt apostoli Col. iii. obe
dite inquit per omnia. ¶ Isti enim predicti
intantum propriam sequuntur et diligunt 4
voluntatem ꝙ libentius obedirent in his
que nec facere sciunt vel possunt: dummodo
tamen ad illorum cederent honorem vel vo
luntatem: ꝙ in his que facere sciunt et pos=
sunt: dummodo contra illorum sint volun
tatem. ¶ In quo facto asino cuidam assimi Asin.
lantur: de quo fabule continent ꝙ cum vi=
deret dextrarium armatꝫ portantē de sar=
cina propria murmurabat: asserēs se arma
tum illum debere portare: ita ista onera eis Fabla.
importabilia ꝛ iproportiōabilia in quibus
inaniter gloriari cupiūt: affectant ꝛ de one=
re eis debito et proportionato semper mur
murant: ꝛ se ab illo quandoqꝫ per fictam in
sufficientiam excusant: dicentes: alij sciunt
et possunt melius illud facere quādoqꝫ per
fictam occupationem: dicentes eos necessa
rio aliis intendere vel alibi pro loco et tem
pore esse. Quandoqꝫ per necessariorum defe
ctum: quandoqꝫ per precedentes vel sequen
tes labores: vl' precedentem quē tenuerunt
statum: propter que omnia merito vt dicūt
a talibus debent excusari laboribꝰ ꝛ anga=
rijs: quandoqꝫ per fictam impotentiam: in
qua vltimum habent refugium quorū om
nium fictitium vnico conuincitur medio: qꝛ
in his que maiorem requirunt laborem: dū
modo aliquod viderunt lucrum vel secun=
dum carnem delectabile. eisqꝫ placitum at=
tenderent: parata obedirent mente: licet de=
gementes contrarium fingerent. ¶ Unde est 5
de talibus: et specialiter de illis qui in his
in quibus obedire deberent: impotentiam
allegant: sicut de equis vecordibus: qui in
luto profundo cū curru quem ducunt stan=
tes: nec pro verbis aut verberibꝰ aurige in=
de exire volunt: impotentes se fingentes:
vsqꝫ

vsqꝫ equū eis ex alia parte ostēderit: vel au=
te eos ligauerit qua visa potenter de fouea
exeunt. Nota de Sydone. D. v. 2. Sic tales
in accidie luto stant: nec ꝓ verbis vel verbe=
ribus superioꝝ: inde exire volunt: impoten=
tiam mentiētes: vsqꝫ ꝙ aliquod viderint lu=
crū: vel delectabile vel honorabile: ꝙ videlꝫ
magnus dñs vel domina pro eis mittat vel
aliquod huiusmodi: tūc ad modū predicto=
rum equoꝝ sunt satis potētes. Ad cuius tñ
contrariū eos hortat Psal. xxxi. dicens. No=
lite fieri sicut equus et mulus ꝛc. Sed potiꝰ
pro deo ꝛ animarū salute: statū obediētie: exē
plo sancti viri vel populi: de quo deus in
Psalm. auditu auris obediunt mihi: vt vo=
bis cōpetat istud Rom. vi. Obedistis ex cor
de. ¶ Sed dicunt isti ꝙ illud ad qd̄ illoꝝ in=
dinatur volūtas: melius est ꝙ illud qd̄ su=
perior precipit: ita ꝙ dicere volunt ꝙ qñ su
perior vult bene ꝙ tñ ipsi melius aliter face
re scirent: ꝙ precipiatur vel qd̄ melius esset
nō factū: ꝙ factū vel si precipiat: ꝙ aliquid
6 nō fiat ꝙ tñ ipsi faciendū esse indicāt: in tali
bus enī eis videtur: ꝙ obedire non tenētur:
sed potius suā ꝙ superioris sequi volunta
tem: Isti tam legibus ꝙ doctorū exemplo
ꝛ sacris cōuincuntur scripturis. ¶ Lex nāqꝫ
talem capite punit in. ff. no. lib. xi. titu. de re
militari. l. desertorem. §. in bello sub verbis
que sequūtur: in bello inquit qui rem a du=
ce prohibitā fecit aut mandatum nō serua=
uit: capite punit. Et si res bene gesserit glo.
magna est virtus obediētie ꝛc. Ad idem est
Exm. exēplū Augu. de ciui. dei. lib. v. c. xix. de tor=
quato romanorū principe qui filiū occidit.
qꝛ cōtra patris pugnauit preceptū: licet vi=
ceri: vt alios superioꝝ obedire doceret prece
ptis. Sic saul credidit: vt ex verbis suis vi=
detur melius fecisse aiala pro dñi sacrificio
reseruando: potius ꝙ occidendo. i. Reg. xv.
Et tamē a deo factū suū reprobatur: dicente
ꝙ melior est obedientia ꝙ victime: ꝛ auscul
tare magis ꝙ offerre adipem arietū: ꝛ quasi
si scelus idolatrie est nolle acquiescere. No=
ta argumentū ꝛ solutionē contra istud. O. i.
7 11. Alij crudelibus dominoꝝ preceptis con=
tra deum obediētes se alieno excusant serui
tio: sed illi quibus cōtra deū obediunt illos
in fine a pena preseruare non possunt: in fi=
ne ergo quādo magis erit damnū qd̄ haber
de hoc: ꝙ deo fuerūt inobediētes: ꝙ commo
dum qd̄ habuerūt de hoc: ꝙ fuerint malis
obediētes: inuenietꝰ ꝙ potius est deo obediē
dum ꝙ hominibꝰ Actuū. v. Unde de ista ma
teria. F. iij. et. 6. ¶ Alij vero sunt quasi serui
malivoli: quia sicut illi non obediunt nisi

gladio extracto: ita isti obedire nolunt nisi
precepto: si enī aliquid eis circa preceptum
verbo expressum iniungatur videtur eis ꝙ
obedire non tenentur. Et tamē fm sanctum
Tho. ij. ij. q. civ. arti. j. ij. ꝛ. iij. in responsio=
ne principali ꝛ ad argumenta: ꝛ fm summā
confes. lib. iij. titu. xxxiij. q. ix. Uolūtas supe
rioris quocūqꝫ modo innotescit: quoddam
tacitū est preceptū. vide. R. v. 55. ¶ Alij ex= 8
torta licētia quā importune ꝛ ex falsa acqui
sierunt suggestione se excusant: ꝙ nō faciūt
ea que facere deberent: tali tamen vtentes li
centia dupliciter decipi possunt: qꝛ duo talē
licentiā illicitā reddere possunt: vnū aperte
licentiātis: quādo in licentiando plus libi=
to regulatur ꝙ ratione: aliud a parte licen=
tiati: quādo illā quasi violēter vel fraudulē
ter extorquet. ¶ Prima patet ex verbis Ber
nar. in li. de precepto ꝛ dispēsatione: prelato
inquit licet dispēsare ꝓ personis loco ꝛ tem
pore: sed qui legit attēdat me non dicere ea
posse vel ab istis leuiter imitari ꝓ volunta=
te: sed ex ratione fideliter dispēsari: nec pla=
ne ad aliud ꝙ licitū vel custodiā charitatis
dispēsationē excēdi: nūqd: aut vel hic ego so
lus vel prius dico an nō: ꝛ hoc ipsum papa
Gelasius sensit: qui ait: vbi necessitas non
est: incōuertibilia maneāt sanctorū patrum
decreta. Leo quoqꝫ papa ait: vbi necessitas
nō est nullo modo violētur sanctorū patrū
instituta. Ex necessitate enī legis fit muta=
tio: esto vt interdum regule litera cedat ꝓ
tēpore caritati: cum ratio exegerit necessita
tis: absit tamē ꝙ hominis cuiusqꝫ subdatur
volūtati: super fratrū sane trāsgressionis ꝛ
nō super patrū traditiones cōstituitur: qui
abbas eligit mādatoꝝ custos ꝛ vitioꝝ vltor.
Idē in apologia cū dicitur sanctos patres
vsqꝫ ad infirmos regule tēperasse rigorem:
absit autē vt credā tātas eos quātas video
in plerisqꝫ monasterijs vanitates ac super=
fluitates precepisse: vel cōcessisse. ¶ Secun= 9
dum ex verbis patet Anselmi lib. de similibꝰ
c. xxiij. Tres inquit gradus sunt obediētia
et inobediētia que inter se cōtraria sunt: in=
ter que licētia est quasi mediū: que quidem
multos decipit: quia multi erga superiores
suos in ista licētia petenda se habent: sicut
ancilla erga dominā suā: qꝛ sicut illa ancil=
la inquit: latronissa: volens de camera exire
causas multiplices fingendo inuenit: et nisi
licētiam obtineat petitam: opus intermittit
contristatur: infirmā se fingit occulte detra=
hit. Sic in proposito de illis qui claustrum
ingredi noluēt sicut ex verbis cuiusdā patet
Anselmi in quadā epistola ad quēdam reli

giosum. Quid inquit religiosus ille: de illo sentiendum est qui se vltro ad villarū offert dispositionē atq; vt id qđ cupit ad effectum perueniat clam sibi adiutores aduocat munera pollicetur gratiam spondet rñdet Anselmus hoc nihil ad propositū esse monachi: quare inquit alius peccat hec cupiēdo qui nihil sine licentia facere tentat: rñdet Anselmus q; talis licentia multos decipit: q2 qñ iis quē obedientia ɔstrigit: claustra monasterij regulēq; districtionē declinare vult: q;uis nolit sine licentia illud presumere vt licentia qua vtitur: factū suū defendere posset: peccatum tñ et illicita habet voluntatem: nec enim postq; mortu⁹ mūdo: claustra subijt: ad mundi negocia nullatenus vel voluntate redire debuit q; nōnulli minus attēdentes licentia quā p explenda voluntate expetunt falluntur: hec ille: vide de hac materia. F.iij.34. ¶ Patet ergo q; omnes pdicti obedientiam in ocium quodāmō cōmutant: nō solum quantū ad significatū vocabuli: sed etiā q̄tum ad proprietatē literarū in hac dictione contentarum: quib⁹ per quandam similitudinē conditionis in opere z vite pcessu assimilatur. In primo nāq; statu in quo obedientiā ore promittunt: vel ope ad tpa incipiunt: ipsius dictiōis prime assimilantur lre q2 admodū .o. que est figure rotūde: q̄ vbicunq; pijcitur mouetur z vadit: pmptā z mobilē habēt obedientiam: q̄bus dici pōt vade: z vadit: veni: z venit. ¶ Postmodū p obedientiā dimidians aliqua facientes: q̄ vicz placent z in his que displicent se excusantes: in qua conditione figure sequuntur proprietatem ipsius secunde lre vicz .c. que bñ protracta medietatē quodāmodo continet ipsius .o. ita ipsi medietatē continēt obedientie. Processu vero tpis: quāto maiorem obtinent statū: proprietatem sequuntur ipsius .i. que figuram habet oblongam z nō de facili currentem: sicut .o. vel .c. sed vbicunq; ponitur iacet: vsq; violēter inde moueatur: sic isti ad quēcūq; partem vel locum voluntatē suam inclinauerint vel in quouis loco vel ope voluntate propria se posuerint nō de facili ad superiores nutū a proposito illo retrahuntur: vel ad alia mouentur. ¶ Circa quorū monitionē: si aliquid ɔtra illorū attentatum fuerit voluntatē statim conditionem sequūtur presens .u. q2 sicut lra ista inferius quasi super duas colūnas sibiinuicē copulatas z se mutuo tenentes fortiter stat z erigitur ad superius. In superiori vero parte aperturam habet: ita illi fortiter contra superiorum stant voluntatem: z voluntatē ppriam

z voluntatē illorum: quos in talibus factis habent complices z supportatores adiuuicem confederantes super quas quasi super duas colūnas fortiter stant: z cōtra superiores eriguntur: ɔtra illosq; superius aperiuntur: dum ore aperto eis detrahunt maliciosasq; machinationes componunt. ¶ Si vo in his que contra superiorē cum socio incepit z composuit: timet: ne preualere nō possit vel forte ne deprehendantur: communicant: z succumbant ad modū Anne z Caiphe. Pilatum illorū copulare nituntur volūtati: vt sic super tres columnas quasi .m. que figuram quodāmodo habet quadrangularem: que firmissime stat: fortissimi in proposito suo fiant per Pilatū .id est. aliquē fortem z magnum eis coniunctum: z sic obedientiā: quā ore promiserunt in ociū cōmittunt: non solum ad vocabuli significatū q2 ocium realiter querunt. Sed etiam q̄tum ad literarum pprietates quarum sequuntur conditiōes non christi sequentes conditionem: q̄ obedientiam quā incepit vsq; ad mortē continuauit factus obediēs vsq; ad mortē Philip.ij. Sz malorum qui dicere possunt illud Hiere.iij. Nos inobedientes faciemus omne peccatū grande. Hoc nota .R.v.67. ¶ In qua aucto- Arti.iij.
ritate precedentiū innuitur conditio in hoc q; dicit inobedientes: z subsequētis articuli concluditur causa: in hoc q; dicitur peccatum grande: peccatū nāq; grande penarum multipliciū est causa. Cum igitur inobedientie peccatum sit grande: ostendere restat quomodo multiplex pena ei correspondebit. ¶ Pro quo est sciendū: q; inobedientib⁹ alique debentur pene de iure: alique vero aliquotiens sequuntur de facto. De iure enim eis primo debetur temporalis citra mortem primo: q2 sicut metallum durum vel lapis multos sustinet ictus ad hoc q; de illo pulchrum fiat: vel imago vel vas in honorem: z quāto durius est: tanto oportet q; fortius malleo percutiatur: ita in proposito de corde obstinato. Si vero lapis sub malleo ad formā debitam duci non possit sed durus et omni forme bone contrarius sit: finalis ei⁹ sequitur fractio: z cuiuscūq; bone forme priuatio: z a tēpli opere ad qđ quantum in opifice fuit ordinabatur exclusio: z ipsi⁹ in foueā proiectio: sic inobediētiū qui sub malleo discipline non corriguntur: nec ad formā bonam se disponūt: sed semp contrariantur z malleātem exasperāt: q2 generatio praua est z exasperans Deutro.xxxij. ipsorū finaliter sequitur per mortē fractio: sicut Adā: q̄ iobediēs cū tota posteritate mortem incurrit: q2 per

illius inobediētiā peccatores ɔstituti sunt multi Rom.v. Sicut vxor Loth Gen.xix. Sicut Dathan z Abyron Moysi inobediētes a terra deuorati sunt Numeri.xvj. Sic Abdo propheta qui q2 inobediēs fuit ori domini: tradidit eū dñs leoni: z confregit eum et occidit.iij.Reg.xiij. Sic inobedientes prio moriuntur spiritualiter in aia: q; non solū in oibus predictis exēplis: sed etiā in ipsorum significatum est cōditione: q2 ɔtraditionem habent mēbri mortui vel paralytici: q; non mouetur ad imperiū capitis: que conditio eos ostendit esse mēbra mortua spiritualiter: z ad illorum etiam damnū in breui morituros esse corporaliter: sicut predictum est de lapide contrario: z de oibus alijs scripture sacre exemplis: q2 sicut oēs illi superiorib⁹ inobedientes occisi sunt: ita z vos peribitis si inobedientes fueritis Deutro.viij. Et non solū temporaliter: sed qđ pei⁹ est: etiā eternaliter peribitis de opere templi dei: ad qđ quātum in eo fuit: ordinati fuistis: exclusi velut angeli qui ceciderunt qui deo inobediētes de celo excludebantur z in puteum inferni velut lapis predictus ponebantur. ¶ Exēplū de Uasthi regina: que regi inobediens de regno exclusa fuit pro exēplo contēptus z inobedientie Hester.j. ¶ Sic in pposito q; nō solū in predictis significatū est exēplis: sed etiā opere dicitur fuisse ostensum de quodam religioso qui in desperatiōe: z sine cōfessiōe moriens: dixit se demoni traditū: q2 ppriam secutus fuerit voluntatē. Sic qui superbierit nolens obedire sacerdotis imperio moriatur Deutro.xvij. i. q̄ morte rñdebit p toto dāno: qđ ex ei⁹ accidit inobedientia p rōnes z leges adductas. F.iij.25.z.34. Illi qui vlciscitur vult oēm inobedientiā .ij.Cor.x. Stultus ergo filius est: qui hereditati per deū restitutus est: si peccatum nō formidat ppter qđ tot antecessores suos hereditatem suā perdiderūt ipso iuste iudicante: a quo omnis preuaricatio z inobediētia iustam accipit mercedem Heb.ij. De facto vero inobediētes iudicantur: z ab illis q̄bus obediūt cōtra rationem minus appreciantur: qđ patz .iij. Reg.xiij. vbi ille idem q̄ prophetā ad comedendū cōtra dei preceptū inuitauit: ipsum postmodū iudicauit: sic nōnulli qui alios inuitant ad comedendū z bibendū vel aliud faciendū in locis z tpibus prohibitis: vel ɔ statum suū alio quouismodo ab illis q̄ licz visum ostendant hilarem: post tamen non consentientes plusq; cōsentientes appreciantur: q2 teste Hiero. in epla ad Nepotianū cōtemnuntur clericus: qui sepe ad prandiū inuitatur z nō recusat: iō ɔcludit dicēs: nunq; petētes raro p vo accipiamus rogati. Nota .D.j.22.

Intentiōis. Primo ostenditur directio. Secundo quō opera eiusdem nature per diuersas intentiones in genere morum distinguntur. Tertio intentionis bene regulate ostēditur necessitas. ¶ Rōne primi est sciēdū: q; cuiuscunq; boni operis intentio est in deum dirigenda propter tria. Primo propter opis claritatē. Secundo ppter mercedis equitatem. Tertio ppter laudis durabilitatem. ¶ Primum patz: q2 nisi intentio in deū dirigatur quē sequitur: nō est spiritualiter coram deo clarū vel pulchrum. Cuius rō est q2 motus denominatur: z speciē sortitur a termino: sicut motus dealbationis ab albedine in qua finitur z sic de alijs. Intentio vero ex qua totū opus sequitur: respicit finē vel terminū ad quē totum opus finitur. Et ppter quē totū opatum est. Sicut ergo in naturalibus vbi termin⁹ intenditur nigredinis in ipsoq; finitur non pōt dici dealbationis: sed denigrationis: q2 ad hoc q; motus dicatur dealbationis: oportet q; albedo intendatur: in ipsaq; tanq; in termino mot⁹ terminetur. Sic spiritualiter vbi in operatione quacunq; tenduntur tpalia: sicut honores vani: delicie: vel diuitie mūdiales: vel q̄cunq; propter ipsum deū vel ad ipsum ordinata: cum finis ibi intentus sit obscurus et tenebrosus sicut ostensum est. G.ij.28. oportet q; tota illa opa spiritualiter obscura dicantur. Quia ad hoc q; sit luminosa z clara: oportet q; ille q̄ est luminosus: de⁹ videlicet sit itentus: z hoc est q; ipse saluator ait Mat.vj. Si oculus tuus fuerit simplex zc. glosa. Oculus est intentio: vide ergo ne lumen qđ in te est: tenebre sint Luce.xj. Si eñ multa bona exterius ostendis opera: q2 vadis ad ecclesiā flectis genua z hmōi: multos super doces: ecce lumen in te est: quo ad exteriorē ostensionem: si tñ ista sinistra: facis intentione lumen qđ in te esse exterius videtur tenebra est. ¶ Secundum etiam patz: q; ois eq̄tatis iusticie ve regula: vult q2 operarius ad ei placendum intentionē dirigat: a quo debet operis recipe mercedem: z a quo in fine operis mercedem desiderabit. Sed cuiuscūq; boni operis in fine vite volumus mercedē a deo desiderare z petere: dicentes. Intende aie mee: z libera eam: in Ps.lxviij. Et iterū deus in adiutoriū meū intēde: ps. lxix. Quid ergo in solutione mercedis petere volumus: q; ipse nobis itendat in receptione z executiōe opis: simus in ipsum itēdētes

vt ipsius antecedamus voluntate: explo Ste-
phan. Act. vij. qui erat intendẽs in celum z
to vidit gloriã dei: z ipsum ihesum stantem.
℣ C. Tertio illi patet: q operis intẽtio q dei
respicit facit opus laude dignũ: z meritorũ.
bilem: sm̃ ergo ethic. i. duplicẽs bonis ope-
ris: fauores vel laudem in intentione habẽ-
tes ponit hominis: fauores z mercedes z lau-
des postponẽtes dei. pter tria. primo q iste
colligunt ab hoib⁹ q̃ querũtibi illud effe
quãtus cõi⁹ patres reliquerũt bonũ: z qd
monuit laudabile vel laudandus: vel vnde ad
cõrarii commerit laudãs. Et pter mercedes
dis parantiat⁹ pter tria vel eli affingẽ-
pter aliquã illoꝝ fi semp cõtingit. Spes im-
prop. qualit memoria vñ hoſpitis pterea
no. Sapie. v. Et opus illoꝝ quaſi opus eſt
aranearũ: q̃ magnã laborẽ in modico re-
vẽo rotã amittit. Sic illoꝝ opus: qui telas
aranearũ texerũt. Lã. ix. Cui ho pter
dei operaꝫ ipsiꝫ finaliter intẽdentes: q̃ ha
habebit cõtra nos: q̃ ipsi nõ habẽtur cõ
toto modo semp: z maxim̃ habebũr merce-
dẽ ipsi manifestabit cõ illa. a. intẽtiones cog-
nũ. Cum enim ex tri vnaquãq; a deo. i. Cog-
nũ. Cum enim ex tri vnaquãq; a deo. i. Cog-
nitionẽ indi hoc nõ efficiaverit me ſup-
ple vt dicit̃ eſt gloꝛificabo eũ. i. Reg. ii. Ad
ipsum ergo operũ ꝛrigam⁹ intẽtionem: q
ipſe operi retribuat: z diſcretos cogitatus
nium: intentionũ cotidiana. vel. iiij.

Art. ij. ℭ Cẽtiam dicẽs ratio in parte patet ſequen-
tũ. Quia eque ipſius finẽ inclina quoꝫ
ea denominantur ab ea pter q̃ diuerſitas ſi
miſi intẽtoꝝ diuerſitate facit in actionibus
ad ipſos finẽs ordinatos: licet actio in natu
ra ſua ſpecificatã ſit diuerſa. Ad cuius am
plioꝛem declarationem tria reſtant oſtende
re. ℭ Primo q̃ ad opus quod eſt de natura
ſua in quoꝫcũq; homine tantũ z honeſtum
intentio formata facit operantẽ meritoꝛium
z non formata non facit meritoꝛium. ℭ Se-
cundo: q̃ intentio formata opus eſt de ſe bo
bium: facit operantẽ meritoꝛium. ℭ Terio
q̃ opus quod eſt de ſe malũ: nunq̃ intẽtio
que eſt bona ſolo noſe bonum reddit. Ad
primi declaranoꝛẽ fiere cõuenit⁹ opera de
natura ſua bona vt cõfeſſiõnes fulcipere
ordinet: orare: predicare: eleemoſynam dare: religiõ
intrare: eleemoſynam dare: manibus etiam
ofici laborare: mori q̃ eſſe eternũ z hmõi
que cumq; in illo qui habet charitatẽ: nõ
tionẽ formata: tũ ſint vite eterne meritoꝛia.
In illo vero qui cẽtra charitatẽ z pter in-
tentionẽ bonũ: ſtra eſt de opera operãt: non
ſunt vite eterne meritoꝛia: q̃ ad eoſdẽ ordi
nes z ſtatus eccleſiaſticos poſſunt eoꝺẽ bic

ſed nõ eadem intẽtione duo veniũt: vnus ve
nũdatus z feruꝰ nus deo ſeruit: z alius vt lau
tus: z pecuniã vnus deo ſeruit: z alius vt lau
cũdus demerce. ℭ Ité vnus pro ſe pecunias
ſpnã mutuũ charitatiue: alius mutuũ vanita
te. ℭ Ité in vno agro poſſunt duo manere
laborare. Unus vt cũ fidelitate: vtilitas ilo
vnus: z reddat ſi fuerit celario: alter vt eme
do deo. Alius intẽtione cupiditatis: vt vnus
ſit ſuꝑbus: vel vt poſſit ſuꝑbas colligat: vt ſu
perbia ſua nutriat: puniꝫ ſuꝑbos. Et ſic
nõ. Sic in quibuſcũq; operib⁹ bonoꝝ intẽ
alijs ſolliciteudũ⁹: q̃ bonũ eſt ſua bonã
tendum poſſit nutriendo z humiliando. Sic
etiã de teſtamẽtoꝝ executionẽ de qua dicit
eſt. Z. xij. ℭ Ité in dubio ergo q̃ in ſtatu
ſunt charitatis: ſi ſtatus ſit bonus: dicẽdũ eſt
ſtatus. pter impedẽs: ꝛes mutatas: ſm
peccatoꝝ: qui quãtũcũq; opus bonũ ſtatis
dũmodo ſi ſtructus ſui alterius terrã cadãs
tre infra tridui colligẽs ſit: ſicut patet
lege in digeſto nono lib. v. tit. de glãde le
gẽda. Lani pretor. verba vero legis hec ſũt
at pretor glãdem que cruſtius ago in mi
cadat: aqio minus illi tertio quoqꝫ die leges
ve aut aurifex iceat vim ſibi vero vendẽdi
nole oꝛs fructus ex cẽmentio ꝛrahere. Ita in
ꝓpoſito rami operationis q̃ de bona mate
ria ſunt: z ſecundum intentionem ad manũ glo
rie ortum ſe aquantes ꝛrahendi ſunt
rer de illius laude glosa ibidem: licet ex fructus
illius operationis verſus parte terre illius
aliqualiter cadant dũ tñ recredẽ operaꝫ
dãmodo in illa parte pontẽ bonũ pro vtre
de illa animoſitio operatur: tamẽ bonũ
ratio illa ex ſtipite ſua radice bone aliendi
intentionis: z fructus illi ſũgo ſtipitem tem
nõ tacẽt vanitatis: ſed infra tridui ortum
nie: ecclẽſionis et ſatiffactionis colligẽtis
nec aꝛbores ex ramis: nec fructus meritoꝛi
omittũtur. Qua tñ de certo mala intentio
facit opus bonum non valere: quia quan

miſſertium ecordat beatus Gregorius di
ans. Si ſemel cor intentione cotripiatur fe-
quentis actionis materia z terminus ab
quentis actionis poſſidetur quoniã tota
bone celluſo ſeruꝛe poſſidetur quoniã tota
ꝛrodẽ fere fit fructus oſſiuꝛi: qui vt veneno
ris radice vtrnatur. Patet ergo q̃ ſicut operi
bus: ei meritũ ꝛrahit: z demeriti ex bo-
nis: ei meritũ ꝛrahit: z demeriti ex bo-
nere ſtante intentionis: ſicut in arboribꝰ ex
fructibus eſt meritũ ꝛrahit: z demeriti ex bo-
ꝛrahit ſicut ſeguis eſt ſuꝑbus: ſic ſancta z rami
ſicut ſeguis eſt ſuꝑbus: ſic ſancta z rami
perbia ſua nutriat: puniꝫ ſuꝑbos. Et ſic
nõ. Sic in quibuſcũq; operib⁹ bonoꝝ intẽ
alijs ſolliciteudũ⁹: q̃ bonũ eſt ſua bonã
tendum poſſit nutriendo z humiliando. Sic
etiã de teſtamẽtoꝝ executionẽ de qua dicit
eſt. Z. xij. ℭ Ité in dubio ergo q̃ in ſtatu
ſunt charitatis: ſi ſtatus ſit bonus: dicẽdũ eſt
ſtatus. pter impedẽs: ꝛes mutatas: ſm
peccatoꝝ: qui quãtũcũq; opus bonũ ſtatis
dũmodo ſi ſtructus ſui alterius terrã cadãs
tre infra tridui colligẽs ſit: ſicut patet
lege in digeſto nono lib. v. tit. de glãde le
gẽda. Lani pretor. verba vero legis hec ſũt
at pretor glãdem que cruſtius ago in mi
cadat: aqio minus illi tertio quoqꝫ die leges
ve aut aurifex iceat vim ſibi vero vendẽdi
nole oꝛs fructus ex cẽmentio ꝛrahere. Ita in
ꝓpoſito rami operationis q̃ de bona mate
rie ortum ſe aquantes ꝛrahendi ſunt
rer de illius laude glosa ibidem: licet ex fructus
illius operationis verſus parte terre illius
aliqualiter cadant dũ tñ recredẽ operaꝫ
dãmodo in illa parte pontẽ bonũ pro vtre
de illa animoſitio operatur: tamẽ bonũ
ratio illa ex ſtipite ſua radice bone aliendi
intentionis: z fructus illi ſũgo ſtipitem tem
nõ tacẽt vanitatis: ſed infra tridui ortum
nie: ecclẽſionis et ſatiffactionis colligẽtis
nec aꝛbores ex ramis: nec fructus meritoꝛi
omittũtur. Qua tñ de certo mala intentio
facit opus bonum non valere: quia quan

fundamentũ male intentionis ſit certe⁹ pul-
cipa z conuertamone. ꝑper hoc ꝓbatur
vel fecuñ honoꝛẽ cuanitꝛe de ſpũ ſc. q̃ ſtabi
lem non fuit: vtpote que in puluere ſcribun
tur in eternũ in libro vtriuſq; nõ manebit.
Sed ad modũ libroꝝ z tabtarũ cẽpen ſtac
rus peracto officio frãgẽt: z ad ignẽ ꝓpiat
tur: q̃ tũ ſcripti intẽ⁹ z fous in amano-
to ponẽdi fint cel⁹ q̃ quidã libroꝝ licet deuo
uitãg reſpiciat: requirat ſcripturarum ꝛi
ſolee decreto plus intẽdens reſpicit z volun
tatem ꝑ actũ. xv. q. vi. ſi facerdotib⁹. 23. ſic
quem in fine. etiã. v. q. penultima. Ergo
qui dicit deo nõ. q. iuſtũ loquit z bñ opat
tiũ. ſertum addat ſine bone intentionis vi-
trahit in regnũ celoꝝ nõ ſigna non habet,
ſtitutionis ſalto expellet de illo qui dicit ſi-
gna nõ fa nõ videmus: noſtra ſunt̃ noſtra: q̃
nos ſolũ ſigna videm⁹ vel ſtatũ ꝛr intẽtiõ-
ſ Bone ergo intentionis neceſſitates cõſe- Art. iij.
dunt tam ꝓrecedentia ꝙ ſequentia q̃ ſicut
neceſſarium eſt arbori habere radicẽ z opc⁹
rũ fundamentum: z ſcripturi ocliũ z nauis
gandũ: ꝙ ponere aliquã intendat ꝛr recta ꝓ
gitantis: q̃ ad metã aliquã ſagitta dirigat: ꝛ
tia neceſſaria eſt in omni opere bonoꝝ intẽ-
no recta opus dirigẽs z regulans: alter
opus nunq̃ benecregulabiliter ad cel⁹ acc
det: nec ad bonũ finẽ vel potiꝰ nauis vire
noſtre pertinenet nec liber noſter bone ſcribe
tur: nec anima virtutũ ꝓficeꝛe. Ait Seneca
epiſtola. lxx. Scire inquit debet quid petat
illequi ſagitta vult mittere: z nunc dirigere
acmodũ vre telum manuꝫ dirigere errat. Sic
erraut cõſilia noſtra: q̃ non habent quo os
rigantur. Ignoãn quẽ portũ petat nullus
ventus huius eſt. Deber ergo oculus intẽ-
tionis ꝓcedere rem̃ in operationibus q̃ ſi
carpentarius ex vna parte ocliũ dirigere:
ex alia ꝓcurrere facultier ſe ledere: z nullo
modo opus nostꝝ facere vtile nec ꝓcto re
ſerꝓtor. vel ꝺcẽs: ſimilis artifex ſpiãtter
qñ licentiocq; ad tucraꝫ ſaluoꝝ ꝙ minus do
dirigat: qui mire ꝓpter deus operari vide
turꝫ ſua ꝓparte oculũ: z ad alia certã ſagitta.
Et tatis ſcripſus ſpiãtter ledẽdo opꝰ facit
rectus ſtatis: ſi fali dus ꝓtẽp artifex a circũ-
ſtãtibꝰ ꝓcedit: deceꝑit eſt q̃ a malo te pe
ſtrait: z ad portũ regni celeſtis ꝓpẽdueat. In ꝙ
rẽde ſi ꝓpere ꝓcedet⁹ regnũ in ꝓbatiõ: z
in oĩb⁹ facit̃ quo paſpebit me ꝓcdit gref-
ſus meos ꝓpter ꝛũ. Dona. ℣. vj.

Audie. Dcio oſtẽ. 3.vj.
dtur eunqo rotũgnia dnoꝝ ſtas.
Secundo innidenum ofſendũtur
hh ij

conditiones z similitudines. Tertio stultitia offenditur inuidorum. Quarto illius pecuniā imaginando. Quinto illius pecuniā spiritualia simul z temporalia offenditur pericula. Sexto multiplex punitio. Septio remedia. ¶Quantum ad primum si conside retur inuidia prout habet causam occasionatam z pallium sub quo latitat in generali tantū habet vnam originem propter quam videt deus alienus. Quia inuidia est tristitia de bonis alienis: sicut dicit sanctus Thomas secunda secunde. q. xxxvi. articulo. i. Si vero consideretur prout habet causam actualem sub qua parte inuidie voluntariae sic plures habet origines. Primo nāq; aliquis ex pessima ordinatia intentione videlicet fugiendo et hoc q aliquo vitio alteri proficere cum inuidet pro Arti. i. sperticatis in hoc in quibus proferri cupit quātamen apto ad Sal. vi. fieri verae discessionis efficaciam intimis gloriae cupidis inuicem videntes. ¶In aliquibus vero matrem hy cupiditatem: in illis vici qui aliis inuidēt. q aliū in arte vel mercatione vel simīlo diu lucrantur quibus videt q aliquam lucri fit impedimentus: sicut patet de diabolo et latrone. Ar. i. a. 6. Et alicubi do num ab eo fit illatum: sicut patet in ba q seqq inuidentia q a domino quib' seruiūt plura. ¶ in illis quantur: vel q maiorem copiam illo gratiam inueniuntur que vt minus illis de rebus punit: quo perfectius fuerit ope ratus q ppertate dolentes: aliorum frate q quā sustinent letantur: maxime adueritatem eis affectant. ¶ Quorum lentia in hoc z de alienā gaudent miseria seu felicitāda inter illum cui inuidentes: illum apud quē gras timent: similia est letitie malorum aduocatorum que de veritatis gaudent defendis q malis medicis: qui de multorum letantur infirmitate z factoribus pergamen: qui de omnū letantur mortalitate z malis facerdotibus: qui de paucis nouorum letantur fu neribus. Quia sicut omnes ih de predictis letantur ruinis alienā bona fua reputantes lucra: sic inuidi. ¶ In hoc vero q maxime eis quibus inuident calamitatem vel ipsam affectant inuidem: vt ipsis mortuis plus honoris fauoris laudis seruet lucri con sequantur in affectu quidā inuertrant affi mulantur in carcere clericoū archiepiscopi remensis qui duos quos fecum habebat in carcere fecos occidit: vt ipsorum occupatiet annonariaque per chordas eis in puteū deponebatur ipsis priusq de vita per vocem eniffam sicut facientibus quorum voces per aliquos finit dies. Et sic ipsis mortuis

illorum nomine panis illoru potiones accipit: vite ab omnibus miser indicabat: z tua lue qui propter paruam prolongationem tam miserabilis es gerebat in carcere vitaz in quo ad mortem posuus erat buse nedū hominem ipse in breui de morte sua: quali certus quia nullus in carcere diu vita duit viuere de carcere: z amen in rei veritate nullo inuidit isto sunt miserabiliores pene nullo inuidendo. Secundo ex obiectis. Primo q ex his quibus occultare nituntur dici potest: videlicet quibus inuidēt tum odio habet sicut patet de Cain z suo fratre Abel qui hominicida est. ¶ Secundo: per bonis eidum illud virtus propter q nō possit ne tantum frequenter incantur: sicutur de Lucretia sua fuit amore tales fraudes assimulantur Joseph qui et mundi cū quia a patre plus diligebatur. Tractatus religiosi Joseph super omnes filios suos Sen. xxxvii. cum in bonis pponebatur: quia fecit et tunicam polimentariā: o maiores habuit a deo gratiae sicut patet ofensione somni. ¶ maiores: z audie z odij fomitem ministrabat Sen. xxxvii.

¶ Et non solus prudenti incarcerati: vel etiā Sen. perueršorum fratrum Joseph non ditrexit, Dumo inanimatum in nobilibus. Scilicet do venenosorum seu crudelium animalium. Tertio pessimum demonum sonuum est dimones. ¶ Quinto in planeta offenditur z licet multas claras habeant bonitates: tamen habent tenebrositam z quodāmō dele ctuosam: q videlicet rem z alii diligentiat ipsum inferiorem ipsum planetam. Superiorem filios qui in sci videndo claritatem. Sexto tur interponenda per quam interpositionē Sen. xx. Unde verbo. Ea aliud nisi fe ea terardens citra cremare. Sicile non aliud inuidus ignec aquis quibus congrue nitet Sen. Sicut planeta non vt ignis voluabrosa ipsis in cinerem sepultus z spiritualiter mafon. Similiter enim plus vorat ignis humi sua inuida z spiritualiter interius con- humi sua inuida z spiritualiter interius con- flamatillo igne vel putredine de quo ipso- e nerit anū paredo offisi efficinuida. ¶ Ter nonerebus manimatis vagi sequnnt con- dationes sicut oftendum est. B. xcv. c. xxiij. ¶ Secundo quonodo conditionem crudelium loquitur animalium. Natura pino- Ifra docet cauillam serpentes: qui aspis voca- tura venent aspersi de aqua aspis. Ifi asper gens dicitur venenum ipi. Sydonum cephos eum li. vij. Inter quos serpentes sim Auice- nam li. 2 do de venena venenum cōmotane tum in filius eft animus. ¶ habitaruum negotiatis. Sic inuidi venenum fuis spargit inuidentiater quod tamen inuidia magno-

rum virorum: z potentium plus nocet ꝙ simplicium quia in eis continens fuit vele z posse nocere: tales ergo inuidentes ipsum ad voluntatem internas habentes tas cula finum ad opus externus Sen. xiiij. ¶ Secundo idem natura docet inquit: qui 7
aliio nomine substituus vocatur dicitur regu lus quia omnes serpentes vel animalia ve nenola in natura excedit: qui quidem Plu tinus. li. iij. Quod eft serpens femipedalis alicqs malicie q in circuitu cauerne in qua nouarur nihil vtrefactum q nomo suo ola inficit. Aues etiam volantes vel in aere vel vsq occidit. Quorum quidam condimcli- ter et yranus e cupidis: pcontribuse vicinos applean pollectibus omnia in cupidis pinnt: licet patet. B. xxvij. c. v. 7. Ylphi nisi fuam quantum in eis eft vnefcere permit- 8
tunt vel crescere volentes ad alia conscen dere impedunt: z posterunt. Tames mā uichis non incongrue applicatur qui volen tes foli vrescere. id eft. virtuoli apparere omnem aliorum virorum. virtuoli opera impedire nituntur: fuiohy detractionibus fua- ru. tam superiores ꝙ pares iforus trahit z devolatum: quia omnio inuidus eft de tractor. ¶ Inuidia enim mater eft detractionis de illis dicitur Dere. xvij. mitaz inquit eo ferpentes pellimos: alia litera dicit re galos: glosa quibus non eft incantatus q dum a vroco abhment carnalibus z spiri tualis vicia non percipiunt: scripsos spiri tuales reputantur nec predicatores audiunt: 9
sed magis berdicet scilio ferpētes. Ro. 2. vj. 7. nec mens de illorum inuidia grauen tur qui circa illorum habitant cauernam sed patienter expectent quousq in eis eft solatio primentur in pā. ce. Super aspidē z basiliscum ambulabis conculcabis leonē z draconē. Aspis est serpens z spiritualiter ipse in cauerna inferni pertentus. super inuidiam z contentionem. Pſalp. i. ¶ Cer aranea
to idem in natura offenditur omnium ser pentium z aranearum qui quequid de mor dunt quandiu viuit: in venenum tamē illud conuertunt cuius causa efficax est illo rum z venter sunt quasi vasa fellis z vene num quorum instrum vel tachas intoxicat. Sic in propositio illi qui licet bona videantur ima- ta tamen suspectantur: z mala esse iudicantur cuius causa efficax est eorum plenum est ve neno inuidere: ideo tanqz vas pessimū ola concurrit in amaritudine ad nimias serpen nouorum cum serpentum est in receptaculo mediū recipiendo: ita non recipere. ¶ Et ergo ipsi sunt inuidi z ayari z dulcia conuertunt

in amaritudinē saltem sibiipsis. Vn̄ beatus
Grego. in pastorali inuidi inquit dum aug-
menta prosperitatis aspiciunt apud semet-
ipsos anxie affliguntur. ¶ Quarto idē na-
Ursus. tura docet ursorum propter duo. Primo qꝫ si-
cut ursus in maioribus ⁊ festis melioribus
plus a canibus laceratur ⁊ torquetur: ita inui
dus quanto maiores ⁊ meliores in aliis vi
det gratias: ideo Seneca ait: utinā inuidus
in omnibus ciuitatibus oculos haberet: ut
de omnium profectibus torqueretur. Secun-
do sicut ursus ad aspectum excecatur peluis
candentis: ita inuidus ad aspectū operū lu-
cidorum et charitatis calore calidorum: de quo
Ecclesiastici. xxv. Excecauit vultū suū tanq̄
ursus. Et nota ꝙ ista nō sunt omnino inte-
rius in anima excecati: sed sicut illi qui i te-
nebris sedent vel in loco tenebroso: qui tur-
pissimas imagines q̄ circa seipsos sunt nō
vident: sꝫ imagines claras que in loco alio
luminoso sunt vident. Sic inuidi imagines
turpissimas in animabus propriis non vi-
dent: sed pulchras in aliis vident et dolent:
oculos habētes plenos inuidia homicidio:
contentione: dolo: malignitate ⁊c. Roma. i.
10 ¶ Quinto idem docet nature syrene: que tē-
Syre. pore sereno dicitur tristari ⁊ dolere: tempo-
re vero tēpestuoso dicitur gaudere: sic inui-
di quorum prosperitas est de aliorum dolere ⁊
Lupi ⁊ gaudere de aliorum aduersitate. ¶ Sexto idē
vulpes docet natura luporum ⁊ vulpium: qui ouile vel
domū intrantes gallinarū multas occidūt
de quibus nullū habent cōmodū qꝫ eas come
dere non possunt. Ita inuidi multis detra-
hunt multosq; spiritualiter occidūt ⁊ accu-
sant: ⁊ in corpore ⁊ in rebus damnificari fa-
ciunt: ⁊ sua amittere: de quibus ipsi nullum
habent emolumentū: nisi diabolicū quia de
11 alieno gaudent malo: sicut diabolus. ¶ Se-
Canis ptimo idem natura ostendit canum: quia si
cut canis qui propter satietatē panē come-
dere vel os rodere non valet vel non potest:
grauatur de hoc ꝙ alteri datur: ⁊ quod al-
teri prodest: quod sibi prodesse non potest:
vel ꝙ alteri datur: quod dator ei cōferre nō
vult: vel cuius doni capax nō est: vel quo uti
nescit. Sic inuidi se habent quandoq; i his
rebus: quarum habēt dominiū: sicut in libris
et aliis rebus quas ipsimet vel occupare ne
sciunt vel de facto nō faciunt: nolunt tamen
ꝙ alii in his proficiant anteq̄ ipsi mortui fue
rint quando eis grates nesciunt. Melius er
go esset ꝙ ante mortē dicere possent: sine in-
uidia cōmunico et honestatē illius non ab-
scondo Sapientie. vii. ¶ Quandoq; in his
rebus quarū dominiū habere non possunt:
sicut patet tam in rebus spiritualibus pro
quibus aliquādo aliis inuident: nec tamē
ipsi illas habere possunt: vel quia distribu-
tor deus eas illis dare nō vult: qꝫ forte non
sunt dispositi vel quia forte nō placet ei tā
tum dare nec tamen eis facit iniuriam: sicut
ostensum est. S. iii. 16. vel quia non laborāt
ut illas gratias habeāt. In omnibus istis
casibus spiritualibus inanis est inuidia q̄
dolet ꝙ alius hꝫ quod ipse habere nō potest:
quo dolet ꝙ alius emolumentū habꝫ: quod
ipse non potest habere. Et stulte quidem q̄
si illas in alio diligeret: gratias ipsas habe
re: sicut ostensum est. C. i. 12. Et sic charitas
ei conferret: ꝙ nec deus: nec alius modus ei 12
sine charitate offerre vult: tam in corporalibus
sicut patet in multis qui ex inuidia et odio
dolent ꝙ religiosi in ciuitatibus vel locis eo-
rū locū accipiāt ⁊ inhabitent: quē tamē ipsi
nec possident nec inhabitant nec aliquam ex
illo utilitatē habent. Ex quorū tamen mora
aliquam saltem spiritualem habere possent
utilitatem. Omnes isti sunt de professione le-
gis fusie canine. Ille enim fusius auctor fuit
illius legis cuius exēplum seu casus est iste.
Quidam habet fontē quo non potest proprium
ortum irrigare: vel nō vult: quia nō indiget
nec inde aliquam querit utilitatē: posset ta
men alteri valere sine illius nocumēto: ipse
tamen impedit ne alteri prosit quod sibi pro-
desse non potest ad modū canis sicut predi
ctum est a cuius conditione lex canina voca
ta est inter leges duodecim tabularum: que
quia iniqua fuit: in aliis legibus correcta:
est: sicut patet institut. li. i. de lege fusia ca-
nina tollēda. §. unico. Si illa lex inuida beli-
brie ablata est mundialiū. A fortiori ratio
ne omnis lex inuida ⁊ canina de cordibus
auferri deberet fideliū. Et maxime inuidia
illa que ex hoc oritur: quod alteri prodest quod
ei prodesse non potest: illi vero de quibus di
ctum est. S. e. c. ii. propter aliquas utilitatem:
quā querūt inuident: istis vero dici pōt illud
Jaco. iiii. ad inuidiā supple inuidā concupi-
scitis. ¶ In quo facto tertia pars ostēditur 13
istius articuli: qꝫ in hoc conditionem specia-
liter sequuntur demonum: qꝫ sicut inuidet: ꝙ ho
qui inferioris est nature celū habere deberet:
quod tamen ipse habere non potest. Et cū ei prodesse
non pōt: quod homini prodesse nollet: ita inuidi
q̄ diaboli sunt mēbra socii ⁊ discipuli. ¶ Pri-
mum patet qꝫ sicut mēbra nature ⁊ christi mutuo
se diligūt ⁊ de bonis mutuis gaudent. Ita
mēbra diaboli mutuo sibi inuident. ¶ Se-
cundū etiā vez ꝙ socii sunt diaboli in opere
participes in lucro ⁊ dāno: patꝫ: qꝫ sicut dia-

bolus inuidet homini: qui ad maiora ascē-
dere vult scꝫ ad gaudia celestia ad que ascē
14 dere nō vult: ita ipsi ascendentibus vel ma-
iora ⁊ rariora attentantibus inuident: nec
tamen ipsi talia attentare volunt. Iterum
sicut diabolus inuidet ꝙ illi qui sunt infe-
rioris nature superiorē locū tenere debeant
ita ipsi sicut ostensum est. C. xi. 17. Et sicut
etiam quotidiana docet experientia quia vi
detur: ꝙ illi qui maiorē obtinent statum vel
maius nomen: inuident aliis qui minorem
obtinent gratiam. Sic inuidit Cayn fratri
suo Abel. Sic Rachel inuidit sorori sue Ge.
xxx. Et sic patet: ꝙ sunt socii diaboli in ope-
re. Item patet ꝙ sunt socii in damno ⁊ lucro
in gaudio ⁊ tristicia: qꝫ si diabolus per pec
catum vel infortunium: vel malam mortem
gaudenter illum cui inuident lucratur: ipsi
gaudent quando ipse eos triste amittit: do
lent ipsis spiritualiter prospere agentibus
ipse etiam tristantur. Et sicut discipuli chri
sti dilectionē: ita discipuli diaboli inuidia co
gnoscuntur. Sicut ergo iustum est: ꝙ mem
bra sint cum capite: ⁊ socii cum socio: ⁊ disci
puli cum magistro: ita iustum est ꝙ inuidi
sint cum diabolo cuius inuidia mors introi
uit in orbem terrarum Sapien. ii.
Ratio. ¶ Non solum ex iam dictis: sed etiam ex di
cendis inuidorum multiplex ostenditur stul-
ticia. ¶ Primo: qꝫ perdit multa: ubi multa
15 lucrari posset: quis stultū nō diceret etiam
christum ad mundū qui sine labore ⁊ cum fide
litate posset multa lucrari: ⁊ nollet: si talis
apud mundum stultus diceretur: multo stul
tior apud deum dicendus est: qui absq; labo-
re: ⁊ cum fidelitate ⁊ sine damno cuiuscunq;
posset bona lucrari infinita: ⁊ potius eligit
bona amittere infinita cū labore ⁊ amaritu
dine ⁊ sollicitudine: quā propter hoc habet
in perdendo. Sed talis est inuidus: qꝫ ipse
in libertate tali a deo positus est: ꝙ pōt esse
socius in spirituali ecclesie mercatione: ut vi
delicet more mercatorum: qui uno de socie-
tate lucrante: omnes lucrantur particeps ⁊ so
cius sit omnium timentium deū in lucra in
quorum societate particeps oīm spiritua-
liū bonorum fieri potest si vult: inter quos
multa lucrari potest: hic christum ad meritum
⁊ infinita quo ad futurū premiū. Quia cha
ritas omnium bonorum meretur participa
tionē. Unde Augusti. super Joan. Tolle in
uidiam ⁊ tuum est quod habeo: tollam in-
uidiam: ⁊ meū est quod habes: sicut patet.
C. i. 11. ⁊ hoc sine labore magno ⁊ expensis:
quia facile est diligere. Cum ergo talis po-
tius eligat cū labore ⁊ asperitate omnia ista
amittere: bene se stultū esse ostēdit. ¶ Quia
si ille stultus dicitur: qui ratiōe caret: inuidus
potissime stultus dicitur: qꝫ eius dolor ⁊ cogi-
tatio ⁊ actio multipliciter rōne caret. ¶ Pri
mo qꝫ cōtra rationē est: ⁊ omnē societatem ⁊
humanū intellectū: ꝙ ille qui in societate cō
stituitur mercatorum: cui lucrū equaliter cū lu-
crante: ⁊ laborāte cōtinget de lucro illo scili 16
cet socii sui: doleat. Sed sic est in proposito
qꝫ ponatur ꝙ ille agat mercatiōes rerū corpo
ralium vel spiritualiū: ⁊ lucretur in gaudēdo
lucrantis in casu plus q̄ ipse: qꝫ ipse forsitan
pecuniā lucratur: tu vero gratie et charitatis
lucraris augmentū ⁊ vite eterne capacitatē
dolendo vero oīa perdis. ¶ Iterū si de dam
no scilicet corporali vel spirituali gaudes ⁊
doles: quia plus perdis: quia gratiā ⁊ chari-
tatem ⁊ animā ⁊ vitam eternā. Sicut ergo
cōtra rationē est: ꝙ homo de tot dānis gau
deat: ita cōtra rationem est: ꝙ de malo gau
deat proximi. ¶ Iterū tantū est cōtra ratio-
nem dolor ⁊ gaudiū inuidi quantū est con-
tra naturam: ꝙ membrū de bono vel sanita
te doleat alterius membri eiusdē corporis
vel de infirmitate ⁊ plaga scilicet gaudeat.
¶ Iterū tales quantū in eis est omnem de-
struunt cōmunitatē ⁊ mundum: quia si oēs
alii spiritualiter ⁊ tēporaliter perderent: et
decrescerēt: ⁊ ipsi soli lucrarentur ⁊ crescerent:
mūdus stare nō posset: sicut dictum est. C.
iiii. 17. Inuidi ergo patet stulticia ex hoc ꝙ
lucrari refutat ⁊ perdere vult ⁊ mundum de
struere: qꝫ sicut qualitates in corpore nō con-
cordantes: corpus destruūt infirmitatibus
ita ipsi quantū in eis est totū corpus eccle-
sie inuicem inuidentes Gal. vi. ¶ Secundo 17
idem patet in hoc: ꝙ sibiipsi nocet primo: ut
alteri noceat. Quis stultum nō diceret illum
qui ita fortiter se de musca: que caput suum
morderet: niteretur vindicare ꝙ seipsum per-
cutiendo excerebraret: ⁊ muscā vel paruū vel ni
hil lederet ⁊c. ¶ Iterū quis illū stultum nō
diceret qui venenū biberet: ut alio hoc pro-
pinaret: qui forsitan illud vitaret. ¶ Iterū
quis illū stultū nō diceret: q̄ gladio proprio se-
ipsum occideret vel lancea perforaret ut sup
lanceā illā perforatus ad aliū occidendum
approximaret. ¶ Sic in proposito primo si
musca inferni: peccator enim aliquo noceat
in tantū se de illo inuidi vindicare nituntur
ꝙ animam propriā perdunt ⁊ forte ipsi parū vel
nihil nocēt. ¶ Itē ipsi inuidie veneno pota- 18
to: seipsos interimūt: quo forte aliis nō no
cent in hoc peiorum existētes cōditiōis quibus-
cunq; serpētibus: qui venenū in alios trans-
mittūt: quo aliis ⁊ non sibiipsis nocent. Un

Senecca in 3ã epla: veneñ aũ serpẽtes in
altera ẽ pernicie fundũt: sine fua cõuẽr-
tia vero inuidie continet. ¶a ipsum primo
eoquier e macerat inuidia mutat ergo se in
dicãtq; hoc attenuat: attenuatus vero olla
rat z augmentat. Item super lanceam mu-
die semper sispium accedit. 1. Ioã. ij. Qui
odit fratrem suum: homicida est: & scio
ẽnẽ sispium z volũtate; q̃ternus: z tamen de
facto frequẽter alter nõ nocet. Contingere
quippe pot q̃ conatus inuidi frem non
ledat q̃ aũ sepsum ledat ẽt hẽr nõ põt: quo
in facto sigñficatiõ est factũ Saulis inuidi
q̃ Dauid emulebat nec audire potuit cã
tilenas in eius laudem factas. 1. Reg. xviij.
qui in gladium propriũ irruit. 1. Reg. xxi.
etiam nisus est Iacea percutere Dauid: q̃n
figere in parietẽ. 1. Reg. xix. quibus tamẽ
ctis Dauidi nõ nocuit: q; sequit: lancea aũt
cassõ vulnerepetata est: i pariet. Sladius
vel lancea Saulis inuidia est qua vexabam
suam mẽtẽ: ẽt rabat ir semper sendẽ ad
modum prolio viperẽ: q; ne semp anteẽ pa-
tiam exeat mattr in parũendo occidit. Unde
Ang. sup. 1ã Psal. xxxvi. gladius eo
intret in corda ipsoꝝ: q; aũ alteri inquirno
cere bel: derat: simile est: q; aũ sepsũ gla
dio transuerberat vt alterius iugulam sin
dat. Ité Cassiodorus sup. illud Psal. xxxvi.
Sladiũ enagina uaerũt peccatores: gladius
peccatorum qui subtilẽ dolus est alterius ap
petere: ẽt lesionem. Et tam bene colligit q; au
uidi moderni sibi testes sunt: ¶ sit antiq
de quorum vno scriptũ q; ẽt sibi z socio suo
capitẽ z bonum obstãs effectũ ab eo pro
buntno fermentio falsarium quod vellent pe
rerent: conditionem adiungẽs: q; quicquid
esset a primo petitum z obtentum: referendo
duplicare ẽt. Ananus ergo primo petere no
luit: sed ex cupiditate iocũm expectandi vt
postio sua ampliaretur: nec inuidus inuis
dia nocuit ne alterius prẽcerẽt emolumen-
tum: ipse fis ẽt ercantibus q; cogitauit inuis
dere q; dignerẽt: q; electo alteri cõmodũ
nõ facerẽt: z elegit vt vnus ei oculus eruc
tur: vt alius suus cumberet. Do altero hoꝛ
q; ad imperatorẽ Fridericũ venẽs cum fly
cub' quos multũ diligerat: ingressũm habere
nom potuit: nisi iuntoꝛi luer: promitteret
medicatrum. Imperator vero in fructibus
illius delectatus: cum coegisset aliquid pe
terẽt: qui petit vt illi' cenum terra darẽ
prẽ: per terram suã: cum imperator eo
gnouisset suos ictus leuiter: alteritus vero
grauiter solũ tuit. ¶ Illis vero moderni
inuidi fruitnotes fuit: q; vñ' oculi sui
sionẽ z ictus sustinuit: ẽt re alij ẽtiam sustí
nerent. Moderni vero grauiora sustinẽt dã
nã: sicut patet. S. e. c. t. s. ¶ Aliis gãq; sibi fa
ciunt: q; ẽtiã sp̃o fo: ẽt aliqñ sustinẽt: sicut
de plus proficiẽt: q; ẽt sepsũ tua q; inuidi
ẽtiã ẽt: ver: ili dñus inuidẽt: proficiam: hoc
nõ intẽdant deo de illo q; inuidia vltor: ods
in baculo suo iordanẽ trãsiuit: z redijt
cũ duabus turmis: nili eum inuidia
agnoscẽs. Sosoph in egypto nõ imperatoꝛ
nili fratrũ inuidia ad vẽrẽdũ: q; ẽt pos-
se esse non poterãt: q; Cayn malicia nõ cre
cet. ¶ Omnibus vitijs venenum non nocui
sicut inuidie: ẽt ideo Aristotelis: nec
alteri ep'scopo de quo beatus Augustinus scri
bit in decio li. q; ui venerãs eum suffusum in
manum ipsius: quia tamen illud mitit eodẽ
momento sui ẽt manum sanauit: ẽt ad om
nes de quibus Marci vitimo. Si mortuus fũ
ri bierur eis: nõ nocebit illud nec ẽt illis: nisi
qui sub egyptiorum mandia: z pestilentiãe
plus crescebant: z multiplicabãtur. Et ne
gẽ egypti finaliter fubmersi sunt: qui eos
affligebant illudentes eis aũg inuidentes
Deo.

¶ Cũ vero cuidẽtia fr gratie: vnãs
de maxime peccatoꝝ: apparẽtq; inuidoꝛes
solum finitecta agnã mundi: ẽt ẽt pena
ti magnitudo sequit: cod deo. Si quis. 2. 12
maxime sit peccatoꝝ: ex eno adalia pena
ra pare cõparatio. Deus nãq; videt rare
odiosa ma illa eorum habẽt ex alteno male:
illius videlicet qui offendit: pe qui cuidat
offendi: am rafectẽ ex eo sunt: a aliquoꝝ
omni trafcenti videt ira dei. Sapiẽtia
vero ex propria malicia: z de dei bonitate
largitr z de diuine gratie: ẽt multiplicatr ẽt
ex hoc bono suã' alterius: q; quãdo nulli
habet ex cuia tranc: ẽt clarr: ner aliqñ: nisi
bit cõlotẽ: quo facta sua sufficiare pos
sit inuidus: qui vellet ẽt infirmũ arare de
mundo: cum sibi largi ẽt vellere em-
nibus aliis parcẽtibus: quo desiderio: desing
ssimus ẽt mẽdicantib': qui vellent q; elemo
synam ab omnibus largius effert: omnibus aliis
parcius: quoq; infirmi reputẽdi: ẽt ipsi ne
an oculus tuus nequã: ẽt ẽt quo sonpsum
aut nõ is mihi q; volo facere Matth. xx. Os
verbũ optime lucidis: cuncti: q; ipsi nequã
habẽt oculũ: q; sicut oculus bene diceret ne
quã ẽ libẽs' tenebrare: z fedis reppcere qua
pulchra: q; ẽt ẽ tenebrosa petit: z luminoſa
fugit: signũ ẽt q; oculus illi nõ ẽt ẽt ille
qui oculus egris odiosa: ẽt turpe purus ẽt
anabaptista: Aug. in cõfes: ſic negãs ẽt eu

bas inuidi. Eccl. xxiij. Qui libenẽ aſpicit in
alio opera tenebrosa: ẽt clara z pulchra in
eneñs: ſi ſis delectat in luminoſis vero tris
ſtatur oculus ille inuidi ſedãlisar: z deco
ſtatur. Ité peiores videnẽt cupidite: q;
malitia ẽt. Ité peiores videnẽt cupidite: q;
illi multa habẽtes: q; ea re vẽdere cupiunt
bo deo nõ: z bono sine trifitantia: ẽt in
ero cunq; tendentes: ili vero de bono dei:
q; in alijs videnẽt ſtatur: vt nõ bulimo ei
non eſt iter: illos vẽ inuidie impedimen-
tũ: ſed cupiditas impedimentũ: ſicut vetus
mus ſcripturarum ſignificat: ſic peiores eſſe
omnes mẽbri expedit alteri. Ité peiores eſſe
videnẽ gulosiores: q; ſalsiſq; alijs: q; contra ſe
ipſos vel alteros: q; ſibi inuidere peccant:
ſi citra dei inquãtũ citra cũ' omnium
domũ dñ' ab illis: dñ' inuidenẽ cõgruebat
poſſet quod ẽt vere ſe poſſimus dicere: ideo
ſi ſanari: ſi citra nos eſt murmurãt veſter ſ
contra dñm. Ité peiores ſunt cõtinuãtis: hu
ius crudelitas alabius: q; biuna de altari
ab ſeruãt: ſimilis ſed ſpi quãdã affectus
ſi ſunt de cumpatiõne: ſicut patet. C. xij. 6.
Tanti cruãs ſerpẽtes nõ ſe mẽdãt ab alia
cuidẽ natura: nec inuidẽt ſed ſocialiter
ẽt: ſi habẽt: ſi ſene etiã crudelissimus ſy
clus ſuper Io. homel. xxxvij. peiores ſunt:
quille nil ſamelter vel prouocatẽ ledit. ſu
nouerãdũ eſt: quia ſpes impij ſarantur: illi
vero de copia triſtant. homicidis etiam q;
ili peiorẽ: occidẽtes: nili vero voluntate
nec occidita nili nõ a pena malicia pro
uocati. Deo temno peiores ſunt ipſis de-
monibus propterea: q; ipſi quãdãm ſentẽ
q; alij malias iucrant alias: z in hoc mutuo
ſe inuidẽtes ẽt ſunt. S. Aug. 2. 4. Ité
ſio de alijs: hoc triſtant: illud impedit
qui ergo filij. prono inuidẽt: nihil ille ne-
quins ſcit: q; Deũ nequitia inuenire poſ
ſit: ſi in qua pedica in nequitia ẽt: ſicut
qui ſuperita plenus ẽt malicia: ſicut vas
ple plenũ eſſe tur quod ex ſicut ſigñi plenĩ
tudinis valis ẽt: q; ſi aũ ſuperita ſuperiore
parte liquoꝛ emanat: ita ſigñi plenitudi
nis nequitie z malitie inuidie ẽt: q; in oſs
ſuperiorib' ſonſiſtunt: in auribus videlicet: q;
bitter alorq; mala quibus inuidet: au ſhen-
dem ore male loquẽdo: in oculis: ſo ipſo
q; de illis bona loquunt de prumẽdo: quaſi
ſimpſi inuenta ſint: ex hoc q; alij cognoſcẽ
dant: mali de eis nocẽtes: a multo niſi a propria
malicia aguatus emictuat. ¶ Cui ẽt ergo de
cre proſeſt vel qualis ſrit nonnullitemp
quod eum inſtituere: vt decentiũ: vel q; nõ
ſint fundatiores ſeu thom: ſicde adultery: z hu
iuſmodi: in illis portens regnet: inuidia
vnde Augu. de doctrina ſhriſtiana. Non

enim diabolo dicit vt nannet: z adulterum
cõmuſſi: ſi rum feciſt: ſi vitaq; rapuiſti: ſed
homun ſtiãn inimicũ. Et quia ſcit: vere
bis q; non eſt alia inuidi q; demonio creas
ſamo. Inuidie ergo peccatũ non tantũ pro
pter ſũ magnitudinem: z verum etiam prop
ter multipſicatã que inducit: z maxime in
ducit pertinãa fugiendum eſt. Ter. ij.

¶ Sunt enim inductrtrix oſtiaria mortis
diabolus enim inuidendo primus peccauit
ſuggerendo mortem in mundũ introiuit
Sapien. ij. Inuidia diaboli &c. Fiut etiam
patres ſalutis nostre ſe ſilatro Mat. xxvij.
qui ſcebat: q; per inuidiã traditũ fuerat.
¶ Poſſeſſorem etiam ſuũ ſeu hoſpitem des
pauperat: q; charitas dtrat vt prodiciti eſt:
q; merẽ cõ bonop̃ participat inuidia dep
ola perdit. Qui ergo feſtinat ẽtrare: ẽ alijs
inuidet: ignorat q; egeſtas ſuperuenire ẽt
pouer. ſrvij. Non eſt excecatrix ranonis
e ſeſtruit: ſrarũ amicitias: propter q; odiosa
tu inuidus ſi: nec comedas ei: q; homine inui
do nec deſideres ei: cibos illius: comedere: bibe
nec bibere: nec eius: non ẽt tecũ ſrenuerb.
xxiij. Tam ſyphon ſergor enim ẽt alijs inuidũ ſu
gẽt: ecclp ſapiente: qui ait Sapien. vj.
Neq; cum inuidia tabescẽte iter habebo:
oſt talis bono non erit pacheqo ſapiẽte.
¶ Illis vero qui ſeipſos inuidẽs non abor Ter. vſe
rrant: nec emendant: nec imminet punitio
Una temporalis. Alia eterna. Temporalis
vero ẽt duplex: vna ſpiritualis: alia corporalis
¶ Prima ipſum pctñ ſemper cõmittit ẽt 24
affocat: quia ſicut cupidine mundi ẽt ſine
famenec labro ſine timoꝛe nec infern' ſine
ignenita nec inuidus ſoinat: z attrum igno
infern: ſine pena: z redio de auditu ſrilp e
de inuidia proſperre ipſi loquẽt. Cuius
patet: q; ſi aliq; pctñ poſſet dici in ſrtã hoc
maxime inuidie cõuenirer: q; auctoꝛ ſrnum
nili ſ; minimi imprimiti. vñ Augu. Inuidia
mipi iudiuus eſt: q; de ſanctz z ſrosſi ſui punt
rodirqz: zercuscaat hanc iuſtã pena inuidie
apparet Seneca epiſtola. xvij. vnã mundi
oculos habẽtem in cibus cumtabus ver de
oim felicitatibus toquerentiã: quanti ſe
licia funt gaudia: tãi inuidoꝛ: ſunt gemi.
¶ Quinſi ergo inuidos meritus rosibus ſi ver
tati gloꝛeq; ſrruidẽs: alios commendans
do. Quadocet. Prosper. li. ſi. de vitijs z vir
tutibus q; tantos inuidus habet nulle pe
ne tentos: q; tantos alios habet laudatores
hoc nãq; facit inuidio ad alioꝝ tum laudatioꝛ
facit poscario aporece odoratio. ¶ Secũda
ẽ pena ẽt corporalis inuidi: de pena ipſius 25
inuidie patit ſequitur: q; ſi a deo qui de ſe ipſo

mirabiles q̃n̄q̃ accipit vindictas: morte de=
ficient corporali: alijs q̃ in ps̃. cxviij. dicunt
me expectauerũt peccatores vt pderent me:
illesis euadentibus ipsis caldeis succensis
Dan̄. iij. Et de ipso etiam Daniele leonum
euadente: ipsis inuidis accusantibus scʒ a
leonib⁹ deuoratis Danielis. vj. ⁊. xiiij. Sic
inuidi: qui morte latronum ⁊ homicidarũ:
tempus expectant ⁊ occasiones querũt no=
cendi. Et ideo more latronũ morte plectẽdi
sunt a deo. Cuius punitionis iusticia ex le=
ge elicit̃ ciuili in digesto nouo li. v. ti. de ar=
boribus cedendis. l. ait pretor. Cuius legis
casus talis est: ponam⁹: arbor vicini ita im
pendet sup̃ edes vel hortum alterius: ꝙ ex
illa arbore verisimiliter iminet ruina domi
bus alterius: vel ei⁹ vmbra agro vicini no=
cet. In primo casu: si ipse cuius est arbor eã
non vult adimere: lex dat auctoritatem illi
cui nocet ipsam radicit⁹ adimendi: sicut pʒ
§. hoc interdictum. In secundo casu si pos=
sessor arboris non vult ramos prescindere:
lex auctoritatẽ dat illi cui nocet ipsos scin=
dendi si vltra quindecim pedes ascendant:
sicut patet §. ꝙ ait pretor: cuius §. tenor est
iste. Qd̃ autem pretor lex tabularum effice
re voluit: vt quindecim pedes alicui⁹ tami
arborũ circũcidantur ⁊ hoc idcirco effectuʒ
est ne vmbra arborũ vicino predio noceret.
Cuius causa in glosa tangit̃ qꝛ vicꝫ licet so=
lum vsq̃ ad celum tuũ sit: tñ ne in illo arbor
vel edificiũ fiat in meuꝫ damnum: amouere
26 potero. ¶ Applicando istorũ ptʒ: qꝛ inuidus
se habet ad modũ arborũ venenose ⁊ vmbro
se de qua dictũ est. A. xxv. 13. Quia sicut ar=
bor illa in altũ ascendit: ⁊ vmbra sua īferio=
ra ⁊ ppinqua obumbrat: ⁊ ne ascendãt im=
pediti: ita inuidi in altum ascendere nitun=
tur: ⁊ omnes alios obumbrare ⁊ obscurare
suisq̃ venenosis factis: omnibus vicinis no
cere nituntur: iuste igit̃ tutor pupilloruʒ scʒ
christi: qui potest agere in causa pupilli scʒ
ꝙ posset adultus in causa propria auctori=
tate legis contra inuidum cui dicit̃ in ps̃.
lj. Dilexisti omnia verba precipitationis ex
quibus scʒ damnum iminet proximo ramis
spoliabit: ramos nãq̃ prescidit: ⁊ ne in altũ
ascendant impedit: quando gratias ꝓpter
quas singulariter abundant alijs inuidet:
vel officia vel potentiam nocendi ab eo au=
fert: vt in eo in quo peccat puniatur ⁊ fina=
liter in morte ipsum radicitus extirpabit: ⁊
hoc est qd̃ sequitur in Psal. propterea deus
destruet te in finem euellet te ⁊c. qua eradi=
cata in ignẽ mittet̃: sicut arbor que non fa=
cit fructum bonum Math. vij. Omnis ar=
bor que non facit fructum bonuʒ excidetur
⁊ in ignẽ mittetur: ⁊ arbor circũstans prius
impedita: ipsa precisa crescet ⁊ ostendet: si=
cut patet per historiaʒ in qua continetur de
quodam inuido qui iuuenem quidaʒ inui= Exem.
dit: ꝙ tanq̃ habuit gratiam coram dño: cui
ambo seruierunt qui pueruʒ informauit: ꝙ
quando dño suo ciphum porrigeret: ab illo
faciem diuerteret: qui anhelitum habuit fe=
tidum dño vero dixit: ꝙ ideo faciẽ ab eo di=
uertit: qꝛ dixerat dñi anhelitũ abominabilẽ
pro quo dño suasit: ꝙ carbonarijs in nemo
re nocte precedenti preciperet ꝙ primuʒ in
crastino de domo illa ad eos venientem in
ignẽ projicerẽt: ⁊ ꝙ in crastino mane iuue=
nem illuc mitteret: ꝙ cum factum esset festi
nauit inuidus videre qñ iuuenem occide=
rent: quo tñ ecclesiam quandam iuxta quaʒ
transibat intrante vt missam audiret: inui=
dus illum preuenit: quem licet renitentem
⁊ reclamantem ⁊ dicentẽ: qꝛ sum ego: ad ignẽ
traxerunt: dicentes festina obedire domini
nostri mandatis. Ecce arbor que diu in alte
rius pendebat ruinã precisa: ⁊ in igneʒ pie= 27
cta est more predictorũ babyloniorũ in li.
Danielis ⁊ more Aman hester. vij. de quo=
libet dicere potest illud Job. v. paruulũ scʒ
sensu occidit inuidia. Quo occiso arbor vici
na: que prius impediebat̃ liberata est: iuxta
illud Prouer. xj. Justus de angustia libera
tus est: ⁊ tradetur impius inuidus scʒ pro
eo ⁊ non solum liberat̃: sed etiã in altũ cre=
scet sicut patet de Mardocheo ⁊ Daniele: q̄
inuidis mortuis facti fuerunt magni in re=
gnis illis Asueri: ⁊ Nabuchodonosor ⁊ Da
rij: sic etiaʒ inuidia quodãmõ Achitofel ad
mortem adduxit: qñ dolens ꝙ chusi ɔsiliuʒ
preferebatur seipsuʒ suspendit. ij. Reg. xvij.
Quod vero predictũ est de glo. que dicit ꝙ li=
cet solum possessoris sit vsq̃ ad celum: ⁊ li=
cite in eo edificare posset: non tñ in alterius
nocumentũ: nisi solum contra inuidos qui
in solo suo edificare licite pñt edificia virtu
tum absq̃ hoc tamen ꝙ alijs inuideant: ve=
rum etiam contra illos applicari põt de q̃=
bus dictum est. F. ij. 8. leges etiam ibi addu
cte: ad istud valent propositum. ¶ In omni 28
bus istis ergo exemplis ⁊ scripturis osten=
ditur ꝙ inuidi sunt sicut apes ⁊ que alios
pungẽtes plus sibi ipsis nocent: quia amis=
so aculeo inutiles sunt ⁊ occiduntur. Sic
isti declinauerunt: inutiles facti sunt: et in
iudicio occidentur. ¶ Et sicut ceci qui alijs
foueas fodeunt: in quibus ipsi cadunt:
faciliter enim contingere potest: ꝙ pri=
eum fodiens in ipsum cadat: vbi videns

se pariter euadit. Sic in omnibus predi=
ctis istis exemplis: quibus illoꝝ lacũ ape=
ruit: sicut ad literam patet de chaldeis: qui
Danieli lacũ aperuerũt leonũ: ⁊ effodit eũ:
et incidit in foueã quã fecit in ps̃. vij. Et si=
cut milui qui dum pullis insidiant̃: capiun
tur: pulli saluant̃: sic in insidijs suis capiẽ
tur iniqui Prouer. xj. recte scilicet duʒ alijs
minantur ⁊ insidiantur: qꝛ subito veniet ira
illius in tempore vindicte. id est. dum inui=
dus vindictam querit disperdet te deus sci=
licet Eccl'i. v. Et illis quibus tot nunc fiunt
⁊ insidie liberabũtur sicut populus dei: qui
bus Anthiochus rex multa minatus fuit. j.
Mach. vj. qꝛ deus nõ affliget animã iusti ⁊
insidias impiorum subuertet Prouerbi. x.
19 ¶ Sed forte cogitabunt inuidi ꝙ illi q̃bus
insidiant̃: nõ semper sic immunes vt dictum
est: euadunt: qꝛ ⁊ hoc etiam aliquãdo visuʒ
est: ꝙ ex inuidorũ insidijs ⁊ accusationibus
nõnulli plurima patiant̃ damna: quia spo=
liantur: incarcerantur: quandoq̃ etiam per
inuidos morti tradunt̃. ¶ Quibus respon=
detur ꝙ frequẽter accidit ꝙ illi qui ex inui=
dia accusantur: ⁊ persecutiones sustinẽt in
uidorum: non sunt omnino a culpa que eis
imponit̃ vel consimili vel forte maiori im=
munes. Et ideo deus eos iuste pati permit=
tit: nec tñ inuidi: qui illos inuidia persequũ
tur intentione: immunes sunt a culpa: nec
penas eis debitas euadent. Quia licet verũ
sit quod dicunt: intentionem tamen malam
deus punit. Unde aliquotiẽs accidit de sic
accusantibus ⁊ accusatis: domino vel supe
riori cui accusantur: sicut fabule ferunt acci
Fabula de lu= po et vul pe et pa store. disse de vulpe: lupo ⁊ pastore: vulpes vero
lupo insidiando: ipsum apud pastorem ac
cusauit de animalium occisione: docuitq̃ ꝙ
illum inuenire et capere posset: quo capto
vulpes festina antrum intrauit lupi: eiusq̃
predam sola gaudenter comedere incepit:
pastor vero ab his delatoribus hoc audiẽs:
intelligensq̃ ꝙ non propter amorem quem
ad eum habuit: sed magis ex inuidia lupũ
ei tradidisset: vulpẽ in antro superueniens:
ipsam quoq̃ accepit: ⁊ pelle sicut lupũ spo=
liauit: ꝙ cum sentiret sic locuta fuisse dicit̃:
cur nocui: nocet etiam mihi nocuisse nocuo
iure cado: cuius concidit arte lupus alteri⁹
damnis in sua damna redit. ¶ Sic frequen
ter accidit de duobus malis: quorum vnus
alterum apud superiores ex odio ⁊ inuidia
accusat: et sua amittere ⁊ incarcerari facit.
Quo tribulato ⁊ pelle exterioris substantie
spoliato antrũ illi⁹ spoliati. i. officiũ ⁊ l alli
um scʒ domus precedẽtibus intrat: in quo in
cipit quasi solus patriam ducere ⁊ gauden
ter accipere munera: ⁊ diuidere spolia: sʒ su=
bito ⁊ inopinate rota fortune se vertẽte: ille
superior qui libẽter illius inuidas audiuit
querelas: per quas lucrari potuit: ita liben
ter alios audiet: querulantes contra vulpẽ
illam: vt etiã ab ista iterum lucrari possit:
sicut prius a lupo capto lucrabat̃. Et sic si=
cut lupi priuati: ita vulpes postmodũ traden
tur in manus gladij: partes vulpium erunt
in Ps̃. lxij. Sequitur rex vero letabit̃: scilicet
qñ predam habuit vnius et alterius sicut
exultant victores: capta preda Esa. ix. Et ta
men talis est predo per legẽ. R. f. 5. Et sic in
istis duobus predictis verificat̃ illud Eccle
siastes. ix. Amor quamẽ ad illum ex amore
quẽ ad superiorẽ suum se habere pretendit
quando alium accusat. Et odium atq̃ inui
die que scilicet adinuicẽ habẽt qui accusant
⁊ accusant̃: simul perierunt nec habent par
tem de preda sua: scilicet illa quã ex mutua
commissione inuidia ⁊ accusatione: qꝛ domi
nus habet totũ. Et nota ꝙ modus iste pre=
dictus multũ regnat in curia. Et nõ solũ
pena tẽporali: vt dictũ est inuidos associan
te ⁊ cõsequente: verũ etiam pena eterna pu=
niendi sunt in inferno positi: qui locus eis
debetur triplici conuenientia: visionis videli
cet voluntatis ⁊ religionis. ¶ Primũ patet
ex predictis: predictum enim est. S. c. c. 20. ꝙ
oculi inuidi sunt infirmi ⁊ indispositi: tali=
bus ergo locus conuenientior est tenebro=
sus: ⁊ specialiter: qꝛ excecati sunt a lumine:
ergo congruum videtur ꝙ ad tenebras mit
tantur exteriores penarum: qui tenebras
habẽt interiores culparum. Mittite inquit
eum in tenebras exteriores Math. xxij. Et
ratio bona hoc exigit quia si opera lumino
sa ⁊ prospera infirmitatẽ causabãt oculoꝝ
inuidi nullo modo ĩ celo sanari possent vbi
maius est lumen: ⁊ ꝓsperitas atq̃ felicitas
abundantior. Cum ergo contraria contra=
rijs curent̃: iustũ videt̃: ꝙ ille qui in lumine
infirmitatem contraxit ibi ponatur vbi nul
lum est lumen vel prosperitas: de quibus in
firmitatem suã augere posset. Sicut ergo
aquila pullos de nido eijcere dicitur: qui so
lem in sua rota intueri nõ possunt: ita deus
in iudicio de nido scilicet celi: eijciet: qꝛ non
potuit videre lucernam donec extingueret. i.
Reg. iij. donec esset in miseria vel aliquo in
fortunio: nec eũ libẽter vidit cui inuidebat:
nec de eo libẽter audiuit. ¶ Secũ etiã ptʒ: 32
qꝛ volũtas inuidoꝝ talis est dispositiõis: ꝙ
de alioꝝ ꝓsperitate sine pena nõ audit. Si
ergo in celo essent vbi maxima est aliorum

felicitas: maximā haberēt penā: sed in celo pena esse non pōt: ergo nec inuidus. ¶ Tertium insuper patet: q2 cum sint de religione ipsius Luciferi qui voluit nimis singularis videri: sicut patet ꝑ hoc ꝙ dicit Esa. xiiij. Ascendā in celū ⁊c. iustū est ꝙ ibi sint vbi et ipse est: q. licet plures in ordine suo habeat inuidos: tamē in ordine suo habeat proprietarios: sicut christus in ordinib9 suis habet voluntarie pauperes nihil habētes ꝓpriū: q2 sicut isti omnia volunt esse communia: sigillatim dicētes sine inuidia communico. Sapien. vij. ita inuidi illa in quibus singulariter videri vellent: eis appropriare nitunt: ergo iustū videtur: ꝙ a christi religione exclusi cum Lucifero magistro suo eternaliter in claustro suo viuant: hanc nō meā: sed apostoli credant esse sententiam Gal. v. qui enumeratis operibus carnis: que sunt fornicatio: inuidia ⁊c. ⁊ infra inimicitie: dissentiones: inuidie: homicidia: ebrietates ⁊ similia que predico vobis sicut predixi: q̄m qui talia agunt regnū dei non cōsequent: ⁊ hec est redditio malicie illius Eccl. xiiij. scilicet inuidi: de quo ad litterā dicit. ¶ Tales ergo quoꝝ inuidia hic nō permittit aliquos esse superiores qui in die iudicij videbunt oēs esse superiores pulchre reprehēdit Crisosto. super Joannē. homel. xlvij. dicens: quare inquit non inuident ꝙ alij saluantur: ⁊ ipsi stant extra.

Ar. vij. ¶ Qui ergo semꝑ media querūt: ⁊ remedia quo superiores esse possunt. In isto puncto triplex remediū querere deberent: ad hoc vt tūc superiores esse possent: rōnalis videlicet cogitatiōis mūdi reuolutionis: ⁊ humilis

32 operatiōis. ¶ Quantū ad primū triplex est rationalis cogitatio ab inuidia retrahens. Una inuidie penalitas ⁊ amaritudo: ⁊ oīa mala que ipsam vt dictū est cōcomitantur ⁊ subsequunt. Alia ꝙ sumus vel esse deberemus mēbra vnius corporis mystici christi ⁊ ecclesie. Tertia ꝙ in celo quibus gaudebit de bono alterius. Et presumptio est: ꝙ illi q̄ hic de bono gaudent alioꝝ: ꝙ ibi etiā gaudebunt sicut presumptio est: ꝙ ille q̄ accipit arram plenā postmodū accipiat solutionē ⁊ ecōuerso: ꝙ illi qui arrā refutant de bono nō gaudentes alioꝝ: presumendū est ꝙ plena carebunt solutiōe. Sic ergo nunc cogitane tūc inuidia cōtaminatus erubescas Ecc.

33 xxi. ¶ Secūdo ab hac retrahere debet mundi mutabilis reuolutio: in qua videmus ꝙ ille qui alteri inuidet: vel tēpus nocēdi expectat: q2 in aliquo videt sibi cōtrarius: vel q2 et prius nocuit ꝑ tūc reputat se habere fortunā inferiorē: vel nō aptā seu desideratam aliter ꝙ aio cōcepit opere perficeret: q̄n ergo rota fortune se vertēte ad fortiorē peruenit fortunā: in qua se vindicare poterit ab illa vindicta: linguā ⁊ manū retrahat cogitando mūdi: fortune cogitando: ꝙ sicut ipse in fortuna debiliori tempus expectauit nocendi ⁊ inuenit: ita alius: si sibi nemo nocuerit vel supplantauerit: tempus expectabit nocēdi illi: ⁊ forte inueniet: q2 licet vnda nunc sit depressa: iterū surget: sicut vnda sua aliquādo depressa: iterū eleuabatur. Melius ergo esset principijs obstare q̄ inutilis inuidijs sedestruere per verborum pugnas inutiles: ex q̄bus oriuntur inuidie contentiones ⁊c. j. ad Thimo. vi. ¶ Tertiū patet per decretum qd 34 dicit ꝙ inuidia curatur per suū contrarium per humilitatis videlicet exercitium humilioribus seruiēdo: de pe. di. ij. c. i. Simus ergo deponentes omnem maliciam: ⁊ omnem dolum ⁊ inuidiam ⁊ simulationes ⁊ detractiones. j. Pe. ij.

Ipocritarū.

Primo ostendentur conditiones et similitudines. Secundo periculū. Tertio pena. J. vij.

¶ Quantū ad primū in malis triū sequunt conditiones ⁊ similitudines rerū videlicet inanimatoꝝ: brutorum ⁊ seductorū. ¶ Quantum ad res inanimatas: primo conditionē habēt ⁊ similitudinē stellarū cadentiū que in libro Metheororū assub vocant: istis in duobus assimilantur. ¶ Primo q2 videt in celo de numero esse aliarū stellaꝝ: ⁊ nō sunt sed sunt infernis in aere in superiori parte ab igne ad quē multum appropinquant in flammā ⁊c. Ita ipocrite vident hominibus adequari celestibus: conuersationē mēdaciter in celo se habere fingūt in ipocrisi loquētiū mendaciū. j. Thimo. iiij. ¶ Secūdo: q2 sicut lumē illarū est breue: q2 cito cadūt: ita gaudium ipocrite ad instar puncti Job. xx. Nō cuiuscūq3 puncti: sed puncti que sub litera ponit. Pro quo est aduertēdū: ꝙ punctus supra literā posit9: ipsaꝫ significare: ⁊ plus valere facit. Pūctus vero sub litera positus ipsam literā dānat ⁊ destruit ⁊ nihil significare facit. Sic gaudiū bonorū qd est de celestibus: ⁊ supra nos bonoꝝ significat salutē: q2 gaudiū de illis in via est q̄si arra de illis habēdis in patria: sicut dictum est. J. vi. n. Gaudiū vero ipocritarū: ⁊ quorūcunq3 maloꝝ: q̄ de terrenis ⁊ inferioribus principaliter gaudēter eos hic a deo derelinqui facit Esa. liiij. Ad punctū in modico dereliqui te: ⁊ in

Ecclu. futuro dānat: q̄si i pūcto ad iferna descēdūt Job. xxi. Male ergo punctū cōmutant de superiorib9 ad iferiora cū lepicard. domus in qua ꝓponebat tali noie vocata fuisse fertur in cuius porta scriptū fuerat tēpore predecessoꝝ suoꝝ: porta patēs esto: nulli claudaris honesto: pūcto vo ibi posito: domus in oibus abūdauit: q2 ab oibus diligebat ⁊ a deo tuebat: sicut illa. E. iij. 41. Gabard9 vo punctū mutauit: illū ponēdo post nulli: quo facto: domo ad miserias ⁊ paupertates ex dei derelictione: ⁊ multoꝝ persecutiōe cadente: a superiori suo tanq̄ indignus de domo eijciebat. Sic ipocrita qui punctū vt dictū est mutat: de domo dei eijcietur: ⁊ hac de causa

1 spes ipocrite peribit Job. viij. ¶ Secūdo similitudinē ⁊ cōditionē habēt cum tumbis mortuoꝝ seu cū imaginibus super tumbas illas in duob9 punctis. ¶ Primo sicut ille q̄ facit imagines illas exterius operari interius: illas q̄ ptes plus ornat ⁊ nō dat vitā interius: nec multū de interiori curat decore: natura vo q̄ hoiem ꝓducit viuū econuerso interius incipit a corde illisq3 partibus vitā infudit: ⁊ ornare ⁊ saluare plus nitit: sic ipocrita de quo in ps. xxxviij. In imagine ptrāsit hō. s. ipocrita imaginē facit artificialem exterius: ⁊ in apparētia pulchra: interi9 vo ⁊ in occulto putridā. Querenti ergo quare sic faciūt melius vel veri9 respōdere nō possent q̄ sicut respōdisse dicitur quidā pictor Ecclu. qui pulcherrimas fecit imagines: ⁊ turpes habuit filios: de quo cū sibi loqueret: dixit non esse mirabile: q2 pingit de die: ⁊ fingit de nocte. Ita isti de die. i. in hominum ostensione imagines pulcherrime pingunt cōuersationis: sed in occulto cōmittunt spurcissima queq3. Boni vero econuerso: plus nitunt vitā ⁊ ornatū spiritualē interiori homini dare: productionē3 nature rationē sequētes. Q̄n ergo istos tanq̄ bonos operarios: ꝓ mercede habēda vocabit illis tanq̄ irronabilib9: ⁊ in naturalib9 operarijs dicet: ve vobis pharisei ipocrite: qui mūdatis qd exterius est calicis ⁊ parapsidis Math. xxiij. Rationabilius esset ꝙ calix de quo deo propinare deberent orationum ⁊ ceterorum bonorum: ⁊ operum in pocula interius mundarentur: aliter enim poculum nō recipit: sicut

3 patet. C. vj. 3. ¶ Secundo quia sepulchra illa sunt pulchra exterius: interius vero plena squaloribus ita isti de quibus saluator Math. xxiij. ve vobis pharisei ipocrite: q2 similes estis sepulchris dealbatis. ¶ Tertio pomis assimilatur sodomorum: que exterius pulchra esse dicuntur: interius vero plena sunt cineribus: sic cōgregatio ipocrite sterilis Job. xv. ¶ Quarto cōditionē sequūtur speculi fracti in quo due apparent imagines: sic isti in occulto ostendunt imaginē dissolutā: in aperto vero sunt sicut ipocrite tristes Math. vj. ¶ Quinto domui assimilātur: que interius forte nullā habet crucē sed multas sordes: sed exteri9 cruces imprimūtur multe: ne transeuntes super illā mingant sed propter cruces domum illam quodammodo in reuerētia habeant. Non sic tñ in oī tēplo vel ecclesia: q2 ibi pulchriores sunt cruces interius: vtpote deaurate quā exterius. In qua ergo domo videritis cruces: nisi nō extra certissimū est signū ꝙ nō est tēplū dei ita ipocrite: q2 nullā crucē penitentie vel saltem minus q̄ possunt habēt interius: exterius cruces multas fingūt penitentie: ne ab hoibus cōtemnant sed vt sub hoc malicie velamine: ab hoibus honorent ⁊ qd affectant acquirāt: salutatiōes videlicet in foro: ⁊ primos recubitus in cenis ⁊ vocari ab hoibus rabbi Math. xxiij. ⁊ audire rabbi manduca Joan. iiij. Sed reuera dum cruces solū habent exterius certissime ostēdūt se tēplū nō esse dei: de quibus Mat. xxiij. pleni estis ipocrisi: ⁊ iniquitate. ¶ Sexto sunt statue mortue super muros posite ciuitatis obsesse: q̄n in ecclesie ponunt regimine: q2 sicut statuis illis positis: maior videtur: non est bellatorum numerus ita istis inter alios positis: multiplicasti gentē: sed nō magnificasti leticiam Esa. ix. ¶ Septimo auricalco assimilant: ⁊ patet. ¶ Octauo sunt quasi libri falsi sicut ostensuꝫ est. C. vij. 19. ⁊. 20. ⁊. J. v. 8.

¶ Nono cortex sunt sine medulla: sicut pa- 4
tet. C. xiij. 7. ¶ In natura vo aiata. Primo asini sunt diaboli: q2 sicut asini propter vanam gloriam ⁊ laudem: ⁊ lucrum multum laborant: ⁊ faciliter pascuntur venta videlicet vane glorie. Alijs tñ asinis peioris sunt cōditionis: q2 asini despecti vel pauperē ducentes vitam: non multū dolent sed patienter quodāmodo sustinent: ipocrite vero secundum Bern. volunt esse humiles sine despectu pauperes sine defectu bene vestiti: sine sollicitudine delicate nutriri: sine labore alijs adulantes alijs detrahentes. ¶ Secūdo simie diaboli: q2 cum non sint filij dei ad modum simiarum se facere fingūt in omnibus virtutibus excepta charitate: quicq̄d filios dei facere vident: sicut ex auctoritate patet. Criso. que habet. D. ix. 17. ¶ Tertio sunt cigni inferni: q2 sicut cign9 plumas hꝫ albas: sed carnes dicit hēre nigras ita ⁊c. Et iō sicut sign9 deposita pluma ad ignē ponit Cign9.

ita ipsi ad ignẽ inferni cũ illo de quo Mat.
Strutio. xxiiij. partẽq3 eius ponet ipocritis. ¶Quar
to strutionis habent conditionem: quia si-
cut strutio pẽnas habet: sed nõ in altum vo
lat: ita tales similitudinẽ habent auiũ ⁊ cõ
templatiuoꝝ quasi ad celũ volare vellent: ⁊
tñ non volabant: qꝛ pẽne strutionis similis
est Job. xxix. supple illoꝝ cõtẽplationi ⁊ cõ
5 uersationi. ¶Quinto lupi sunt infernales i
vestimẽtis ouiũ: de q̄b⁹ saluator veniẽt ad
vos ⁊c. Bern. crede mihi sub habitu religio
nis inuenies cor peruersum. Sicut ergo lu
pus: qñ vestitur pelle ouina: ouis est mor-
tua: ⁊ lupus viuit cuius signũ ex pelle: s3 ex
operibus haberi potest: ita in ipocritis vita
ouina nulla est: s3 lupina: cuius rei certitu-
dinẽ non a verbis nec ab exterioribus ope-
ribus habere poteritis: sicut arboris natu-
ram a folijs: s3 a fructibus eoꝝ cognoscetis
eos: qꝛ teste decreto licet corporaliter: vt ho
mines viuant: tñ spiritualiter sunt mortui.
Nocti-luce. xij. q. j. nolo. ¶Sexto sunt noctiluce: que i
nocte huius seculi lucere videtur: sed in die
alterius seculi turpissimi apparebunt: plus
q̄ de turpitudine sua erubescunt: maiorq3
opprobrio ⁊ derisione: ⁊ oĩm admiratiõe di
gni sunt ⁊ erũt: q̄3 illi qui fuerũt aperte ma
li. Siquidẽ q̄ minus opinatur: plus visum
admiratur. Quid ergo eis ꝓdest hic ad bre
ue tempus turpitudinẽ suã abscondere su-
per quos in die iudicij totus mund⁹ admi
rabitur: ne ergo fueris ipocrita in cõspectu
hoĩ3 Ecclesia. j. ¶Septio bestie assimilant̄
6 de qua hr̃. j. macha. vj. q̄ Eleasar vidit be-
stiam loricatã loricis regis: credidit regem
ibi esse: ⁊ tñ in veritate ibi nõ erat. Sic non-
nulli videntes alios vestitos veste clericali
vel religiosa: armisq3 summi regis hũilita-
tis videlicet ⁊ bone vite: credunt in armis il
lis tanq̄ in bonis viris deũ per sapientiã ⁊
virtuosam vitã inhabitantẽ vitã inuenire.
Sed securius ⁊ diligentius vitã illoꝝ pal-
pantes inueniunt bestiã. i. hominẽ bestiali
ter viuentẽ: vel statuã vita spũali virtutib⁹
et scientia carentẽ. Sicut serui Saul credẽ-
tes inuenire Dauid in lecto: inuenerũt sta-
tuam copertã pellibus. j. Reg. xix. Et sicut
discipuli christi credẽtes inuenire christũ in
sepulchro non inuenerũt nisi sudariũ Joã.
xx. id est. quod dã christi vestimentũ. Et si-
cut Jacob inuenit tunicã filij: sed non filiũ
Gen. xxxvij. Ita credens ⁊ querens inuenire
hominem sicut apparet sapientẽ ⁊ sanctum
et bonũ christianũ in fine dicet: q̄ solum in
uenit sudariũ vel pelles ad bestiam cui con
grue debere poteris sicut dixisse fertur quia-
dam qui aulam cuiusdam nobilis intrans
Exẽ. vidensq3 simiam de secta filioꝝ vestitum: qꝛ
dorsum ad eũ habebat: filiũ credidit esse do
mini: cui cũ reuerentia qua debuit loquere
tur: inuenit esse simiã super eũ cachinantẽ:
cui ille maledicaris iquit: credidi q̄ fuisses
tankyn filius dñi mei. Ita in proposito vi-
dens ipocritas esse vestitos eisdem humili
tatis ⁊ religionis vestibus: quibus vere fi-
lij dei vestiuntur: credunt eos filios eẽ dei:
sed propinquius accedentes ⁊ fodientes pie
tem inuenient abominationes maiores: q̄
in simia cachinasq3 inordinate conuersatio
nis in his qui mutauerunt gloriam incor-
ruptibilis dei: in similitudinem corporalis
imaginis hominis: ⁊ volucrũ ⁊ quadrupe-
dum. Rom. j. de quibus conqueritur deus
Hiere. ij. dicens: populus me⁹ mutauit glo
riam suã in idolũ: de quoꝝ quolibet dici po
test q̄ est tantũmodo habitu inuẽtus vt hõ.
Quomodo ergo verã christianorũ gloriam
que esse deberet interius de vita bona: ⁊ con
scientie testimonio mutauerũt in similitu-
dinẽ quadrupedũ multis ostensum est exẽ-
plis: tam in his que dicta sunt in isto capi
tulo q̄ in. H. vj. x. vbi ostensum est q̄ vulpiũ
etiam habent similitudinẽ. Quõ aũt in vo-
lucrũ transformarent similitudinẽ patet B 7
xxv. x. vbi ostensum est q̄ multi gerant si-
militudinẽ. Quõ vero mutauerunt gloriã
illam in similitudinẽ hominis corporalis
id est quõ similitudinẽ tenent ⁊ seductorũ
sequũtur conditionẽ, patet. j. Josue. ix. In
dolo gabaonitarũ: q̄ exterius simplicitatẽ
qua multos deceperunt finxerunt: sed itus
duplicẽ habuerunt. ¶Secundo furib⁹ assi-
milantur: qui de piscibus ⁊ alijs rebus me-
diam peciam vel interiora que minus appa
rent furant̄: ita isti cor a deo ⁊ hominib⁹ fu-
rantur: ⁊ animam interius spoliant et me-
dam dimittunt. ¶Tertio illius sequũt con
Exẽ. ditionẽ de quo refert Agellius li. ij. athenie
sium q̄ cũ turpis vite esset: habitu tñ phi-
losophi vtebat̄: philosophi inq̄t pallio vte-
batur in signũ veneratõis. Comã nutriebat
in signũ virilis maturitatis Anulo ⁊ virga
in signum magistralis dignitatis ⁊ regimi
nis: sicut dicit. iij. policraticõ. c. ix. Talis er
go habitu tñ philosophus s3 ꝓdictũ Agel
liũ venit ad Herodẽ ꝓsulatem: ⁊ petijt ab eo
denarios sibi dari at ille interrogauit quis
eẽt: at ille vultu fronteq3 abiurgatorio phm̃
se esse dixit: mirari q̄3 se addidit cur querẽ
dum putares cũ videret: cui ali⁹ video inq̄t
barbã ⁊ paliũ: s3 phm nondũ video. Tunc
circũstantes dixerũt illũ hoĩem eẽ erraticũ
nullaq3

nullaq3 re dignum ⁊ nisi accipiat quod petit
conuicio solitum reprehendere. Tunc hero
des: demus ait aliquid eris huic tanq̄ hoĩes
non tanq̄ homini: ⁊ iussit ei dare preciũ pa-
nis triginta dierum. ¶Quarto hystoriã ad
propositum inuenies. H. vj. x. ¶Quinto cõ
ditionem sequunt̄ illius mulieris: de qua
habetur. E. S. ij. 19. ¶Sexto conditionẽ ha
bent falsorũ nunciorũ: qui arma portant il-
lorum: quibus nõ seruiunt. ¶Septimo ⁊ vl
timo angeli sunt sathane: qui transfigurat
se in angelũ lucis cum in rei veritate angel⁹
sit tenebrarum. ij. Cor. xj. Cõditiones ergo
predictas intuenti patet: q̄ omnis ipocrita
8 neq3. Esa. ix. Non solum sibipsi: quem peccã
do destruit: omniũ predictorũ sequendo cõ-
ditionem: sed etiã alijs quibus decipiendo
Exẽ. nocet. Cuiusquidam nocumenti modus per
exemplum patet de fabula: qua fingitur vul
pem de leonis curia venientem: pennatis de
iunioribus querentibus respondisse: pacem
inter illam ⁊ ipsas esse reformatam in perpe
tuũ. In cuius rei signũ capite inclinato: q̄si
humilitatis spm̃ ostendebat: vt sic a cordib⁹
illorum ois feritatis amoueret suspitionẽ.
Quibus mansuetudinis signis visis: dum
ipsam ad domesticã reciperent curiam ⁊ so-
cietatem fecit ad quod venerat non minus
nocendo q̄ potuit plusq3 per viã talem noce
re potuit: q̄ si cum aperta venisset malicia:
qꝛ tunc illam non suscepissent: sed fugissent.
Sic se habent ipocrite ad omnem statum lo
cum vel officium vel promotionem: quã oc-
cupare cupiunt: fingunt enim se esse iustos:
mundos ⁊ aptos: ⁊ optime se velle curã il-
lam gerere ꝓmittunt. Si vero prius de aliq̄
facto fuerant notati vulpino: fingunt se mo
dum illum omnino deposuisse: meliusq3 seu
q̄ hactenus nosse essantur: pacẽq3 inter ipos
⁊ deũ atq3 virtutes interq3 omnes bestias q̄-
bus prius luxuriose viuendo: nocere consue
uerant asserunt pro semper esse reformatam
quibus auditis verbis ⁊ visis signis: et ad
ecclesie ⁊ animarũ curas ad seculiq3 officia
⁊ ad domesticas quas desiderant: quasi in
nullo suspecti recipiuntur amicitias: ⁊ sic si
mulator ore decipit amicũ Prouer. xj. Factũ
vero sequens ostendit q̄ fur non venit: nisi
vt mactet ⁊ perdat: sicut ostẽsum est. C. x. 21.
9 ¶Quod quidẽ tanto licentius facit: quan-
to minus suspectus habetur quandoq3 pul-
chriorem ⁊ humiliorem extra conuersatiõe3
ostendit: sicut pomũ putridum: quanto exte
rius apparet pulchrius ⁊ maturi⁹. Et sicut
moneta falsa quanto exteri⁹ pulchriorẽ ha-
bet colorem: ⁊ argento similiorẽ. Et sicut fal
sum sigillum: quanto vero sigillo est simili⁹
qꝛ sicut in oĩbus istis pomũ totaliter putri-
dum: ⁊ moneta aperte falsa: ⁊ sigillum dissi
mile omnino: ⁊ canis latrans q̄ occulte insi
dians: pro tanto meliora essent: pro quanto
minus ⁊ tardius deciperent. Et pro tãto pa
tet q̄ melior est inimicus apertus ⁊ manife-
stus: q̄ fictus amicus: qꝛ apertos inimicos
vel malos vel non reciperẽt vel post receptio
nem factã illorũ diligentius attenderẽt: cau-
tiusq3 illorũ vitandũ fermentũ attenderent.
¶Qõ tamen in fictis amicis diligentius ca-
uere docet exemplum fabule: qua fingitur Fabula.
murem prolem suam docuisse: q̄ potius insi
dias caueret cati: qui in angulo stando hu-
militatem fingit: caput quasi mortuum dep
mendo: q̄ galli q̄ capite vers⁹ eũ venit eleua
to. Sic etiã christus docuit suos discipulos:
cauete a fermento phariseorum. Matt. xvj.
Et attendite a fermento phariseorum q̄ est
ipocrisis. Luce. xij.
¶Sed cũ tot exẽplis ostensum est q̄ pericu Art. ij.
losior est societas ipocritarum q̄ apertorũ 10
malorũ quomodo saluari põt q̄ cantor pa-
risiensis dixisse legitur: vtinã inquit omnes
prelati essent ipocrite: qꝛ tunc malum alijs
non darent exemplũ: cuius dictũ tot de cau-
sis saluari potest. ¶Primo qꝛ licet sint peri
culosiores in decipiendo: pauciores tamẽ ꝑ-
dũt exempla dãda. ¶Secũdo licet nõ sibiip
sis: sunt tamen alijs fructuosi: modũ haben
tes formicarũ: q̄ grana extra foramina ad sic
candũ ponere scribunt̄: q̄ ab auibus aspor-
tantur. Ita dũ isti extra in lumine solis fctã
ostendunt virtuosa: alij exemplum ab illis
operibus capiẽtes fructũ illorum asportant
operationũ. ¶In hoc etiã facto cõditionem
sequunt̄ Simonis syrenẽs: q̄ non ad suã sed
ad nostrã vtilitatẽ christi crucem portauit.
Sic vos ipocrite: sic vos nõ vobis vellera fer Uergi.
tis oues: sic vos nõ vobis mellificatis apes
qꝛ seminatis secus viã: ideo nõ vos sed volu
cres celi comedunt illud Lu. viij. Ideo abla
ta est messis in die hereditatis: ⁊ dolebit gra
uiter. Esa. xvij. qñ s3 ad illos sicut ad ficũ
Marci. xj. veniet in quibus: qꝛ fructũ in eis
non inueniet maledicet: sicut ille maledixit
quando iterum ad eos veniet: sicut venit ad
arborem fici. Luce. xiij. de qua dicit ad culto
rem vinee. Ecce tres anni sunt: ex quo venio
querens fructum in ficulnea ⁊ non inuenio
succidite illam ve quid terram occupat: qñ
iterum illis cum lampadibus venientibus
extinctis: qꝛ oleũ bonorum operum alij ⁊ nõ
ipsi collegerunt dicet nescio vos: qꝛ sicut nõ
habentes oleum in vasis suis: ita non veniet

in conspectu eius omnis ipocrita Job.xiij.
Ar.iij. ¶In quo ipocritarū notatur pena iusta q̄=
dem z certa: z inexcusabilis. ¶Primū patet
quia sicut monetā vel sigillum regis falsifi
cans iuste morte punit̄ temporali: ita ipo=
crite q̄ sub colore auri vel argenti. i. pulchre
z honeste conuersationis: vitā seu animam
interius omni false monete materia debilio
rem z turpiorē abscondunt. A quo extrinse=
co colore peccatū illorū nomen traxit: q: cry
2 sis grece. i. q̄ fingens aurū latine. ¶Secun=
dū patet Matt. xxiij. per totū capitulum in
quo ad maiorē pene illorū certitudinem: ve
ritas eis septies certā promitrit dānationē:
septies eis ve replicando: q̄ de aliis peccato
rib⁹ forte non legitur fecisse. ¶Tertiū ex ver
bis patet beati Greg. xvj. mor. ipocrite inq̄t
āte districtū iudicem excusationē habere nō
poterunt de ignorātia: quia ante oculos ho
minem oēm modū sanctitatis ostentant ipsi
sibi sunt testimonio q: bene viuere nō igno=
rant: propter causas ergo istas propheta de
futuro quasi de preterito propter eius rei de
qua loquitur certitudinē loquens ait: posse
dit tremor ipocritas. Esa. xxxiij. Nota. O. vj
3. Nota auctoritatem Ben. de ipocritarum
pena. p. iij. 2.

I. viij. **I**Re. Primo ostendi=
tur distinctio. Secūdo iracundorū
periculū. Tertio vtilitas seu turpi
tudo. Quarto q̄ iracūdi non sunt prouocā
di: sed potius est eis cōpatiendū. Quinto p
uocantiū periculū. Sexto tā pro prouocāte
q̄ pro prouocato ostendentur remedia.
Ar. j. ¶Pro primo est qd̄ dicit ph̄us in iiij. Ethi=
corū q̄ vier quidā habent irā felleam acutā
1 scz qui cito irascunt̄: z cito pacificant̄: z hec
est humana: z minus mala: q: fm̄ Augu. in
regula religiosorū: melior est qui q̄uis sepe
ira tentetur: z ad impetrandam veniam ei
cui se fecisse agnoscit iniuriā sepius inclinat̄
q̄ qui tardius irascit̄: z ad veniā petendam
tardius inclinat̄. ¶Alia est durabilis in cor
de z hec est diabolica: q: humanū est cadere:
diabolicū perseuerare. Hec secunda licet nō
nullis cōueniat: aliqui tamen illam mulieri
bus specialiter appropriant quoddam alle
gantes prouerbiū gallice: quod scriptura cō
firmat. Eccl'ia. xxv. Non est inquit ira: super
iram mulieris. ¶Tertia est crudelis in exte
riori vltione: z hec est peior: q: sicut dicitur.
Eccl'ia. xxiij. duo genera abūdant in peccatis
tertium adducit iram z perditionem.
Art. ij. ¶Talis vero ire periculi magnitudo ptz tā
ex dāno quod infert ipsi irascenti: q̄ ex dāno
quod infert illis quibus irascitur. Ipsi vero
irascenti multiplex infert dānū. ¶Primo nāq̄ 2
ei omne bonū aufert: q: deum z angelos de
ipso fugat: q: sicut peregrinus vel nobilis
hospes non libēter declinat ad hospitiū ple=
num cōtentione z crudelitate: immo si hospi
tium ibi accepisset de illo recederet: quando
videt q̄ pacē ibi habere non pōt: ita deus et
angeli scientes: q̄ melius est habitare in ter
ra deserta q̄ cū muliere. i. cū aīa rixosa z ira
cūda Prouer. xxj. ¶Secundo impedit ne bo 3
nū inibi fiat vbi moratur: nec cogitādo: nec
loquendo vel operando: q: de illo cōtra quē
irascit̄: non sinit bñ cogitare vel loqui vel be
ne erga eū operari: sed in tot erga eū ipsum
ponit suspitionib⁹: z amaritudinib⁹ q̄ si il=
lum cū aliquo loqui viderit: suspicat̄: q̄ cō=
tra ipsum loquat̄ licet non plus de illo cogi
tet q̄ ille q̄ dormit: nec scit plus quid ille lo=
quit̄ q̄ scit ille q̄ dormit: quid ergo loquor.
Si insuper viderit aliquē cum eo socialiter
loqui: vel amicabiliter se ad illū habere: licet
amicus suus sit: min⁹ illum diligit: z contra
illū etiam irascitur: si ad longinquas eqter
vel ad loquendū cū potentib⁹ vel dominis
transeat: suspicatur: q̄ cōtra eū sit ad malū
suum procurandū vel bonū impediendum.
Si prosperetur vel a vicinis diligat̄: dolet. si
male ei contingat letat̄: quoniam iratus est
eis: in Ps̄. xvij. Crisost. in Homel. xx. Sicut
amāti oīa placēt q̄ q̄ amator facit: ita q̄ aliū
odit quecūq̄ agit displicent. Tertio oē ma=
lum infert indignationem vez contumeliam
vindictā: tumorē mentis: rixam: q: vir iracū
dus prouocat rixas. Prouer. xv. ¶Quarto
ad omne malū ducit: q: sicut illū qui offen=
dit diabolus ad infernū ducit propter factū
malū quod fecit: ita excessiue irascentē z con
tra rationē vindictā appetentē eadem ducit
via propter iram: z sic in iferno in id incidit
iracundus: q̄ maxime vetat: illius vez cōtra
quem irascitur societatē cum sicut ille facto
ita tu ira thezaurizas tibi irā in die ire. Ro.
xij. ¶Quinto viā precludit pericula ista eua
dendi. Primo q: peccatū subtile est: z raro 4
de illo confitentur. Secūdo licet de illo confi
teantur: raro tñ famā vel alia bona que ille
contra quē irascitur: amisit restituunt. Cau
sa vero vtriusq̄: quare vier nec bene de hoc
sunt contriti z confessi nec famā lesam resti=
tuunt est: q: omni irascenti videtur et male
ira sua iusta. vnde z dicit: iuste irascor ego
Jone. iiij. Hoc ideo maledicit: q: quēcunq̄
offenderunt semper tamen ira in corde: z vin
dicta in lingua vel manibus prohibita: licet
iusta sit concessa correctio z predicta seque=

tur pericula in ipso irascente: si ira sit vehe=
mens z longa: q: sicut tēpestas breuis non
omnia destruit: sed durabilis: ita ira de qua
j. Mach. j. Facta est ira magna super popu
lum valde. Secundo est periculosum illis
quibus irascit̄. Primo: q: sicut vas vacuum
5 super omnē facilime tangentē sonat: ita stul
tus iracundus faciliter contra volūtatē ta=
ctus sup tangentē maledictionib⁹ z impro=
periis z secretorū reuelationib⁹ sonat: quia
stultus statim indicat irā suam. Prouer. xij.
¶Secūdo q: sicut canis furiosus in appro=
pinquante insilit: sicut etiā gladius acut⁹ tā
gentem incaute faciliter ledit: ita in proposi
to. Sicut ergo societatē fugere deberes ca=
nis furiosi: ita noli esse amicus homini ira=
cundo. Prouer. xxij. Quia sicut Sathan iter
filios dei. Job. j. Et sicut ignis in spinis in
Ps̄. cxvij. ita iracūdi exardescet sicut ignis
iram in Ps̄. lxxvij. inter dispositos ad me=
lencoliam.
I. iiij. ¶Huius aūt peccati vtilitas patet atq̄ ma=
gnitudo. ¶Primo ex hoc patet q̄ imaginez
6 dei in aīa. s. vilissime mutat z deturpat: q: si
cut imago faciei relucet clare in aqua clara
z stante: seu in speculo mundo non in aqua
fortissime mota vel in speculo immundo: ita
imago dei in aīa pacifica z munda: nō autē
in illa que ira fortissime agitatur z deturpa=
tur: q: iracundia est animositatis ei⁹ subuer
sio. Eccl'ia. j. ¶Secūdo ex hoc q̄ de homine
facit non hominem: q: homo naturaliter est
animal natura mansuetū. Cū ergo ira istaz
destruat mansuetudinē hominis: pro tanto
destruit naturā: z pro tanto de homine facit
nō hominem. Et sic intelligi potest quod di
cit Hugo de sancto victo. Superbia inq̄t mi
hi tollit deū: inuidia proximū: ira meipsum.
Et si contra hominū sit naturā: maxime tñ
est contra statū z naturam magnorum: in
quibus maxima debet esse modestia z min⁹
de ira: in cuius rei signū: rex apū scribit̄ acu
leo carere. Et in ista hominis immutatione:
non immutatur per iram in nihil omnino:
sed in similitudinem mutatur rerum inani
matarum: z bestiarū z diaboli ministrorū.
¶Primū in opere ostenditur molaris: q: si=
cut ille ferramenta acuit: ita molaris infer=
ni homo iracundus intendit litem: z vir pec
cator turbabit amicos: z in medio pacez habē
7 tiū imittet inimicitiā. Eccl'ia. xxviij. Huius mo
di autem lapidis motores sunt qui ipsum
ad iras prouocant: z vindictas: dicentes: sic
fecit contra te vel dñm tuū vel sic locutus est
contra te: cogitate q̄ de magno estis gñe: et
potens in parentela: z dñio. nō patiaris talē
contentū multū: si essem sicvos: sic me de illo
vindicarē: q̄ multi de illo loq̄rent̄: z suo exē=
plo cauerent nobiles contēnere. Sic excitauit
Jesabel Achab. iij. Reg. xxj. dicens: grandis
auctoritatis es: z bñ regis regnū israel zc.
¶Secundū in natura. Primo ostendat̄ bu= Buso.
fonis: q̄ prouocatus: veneno inflat̄: sic ira ti
mescere facit mētē ppter quod vna filiarū
eius timor vocat̄ mentis. ¶Secundo idem
in natura auiquarū ostendit̄ auiū: que po=
tius moriunt̄: q̄ domesticent̄. Ita nonnulli
iracundorū poti⁹ mori volunt: tā corporali
ter: q̄ spiritualiter: q̄ domesticari: quib⁹ sic
mortuis dici potest: q̄ virum stultū interfi=
cit iracundia sua Job. v. ¶Ex q̄b⁹ sequit̄: q̄
de verbis irati nō est multū curandū: q: ex
quo rebus inanimatis assimilat̄ z bestiis: si
cut nec cōtra sonitū molarū irascitur quis sa
piēs: nec contra rugitū aīalis: ita nec de ira=
ti verbis: q: sicut fremitus leonum: ita z re=
gis ira. Prouer. xix. Huic concordat decretū
dicens: q̄ quicquid calore ire fit: non est im=
putandum: nisi assit iteratio vel perseuerā=
tia. ij. q. iij. si quis iratus. ¶Tertium in illo 8
rum ostenditur operibus: que ostendūt eos
primo venatores esse in curia diaboli: quia
sicut venatores canes vocant ad venationē
ita iracundus homines ad vltionem.
¶Secundo incendiarios: tam suipsius: q̄
aliorum. Nam sicut z zambri. iij. Regū. xvj.
seipsum z domum suam prouocatus incen=
dit: ita illi faciliter ira incendunt zc. facili=
ter dico: q: sunt sicut domus palearū: que fa
ciliter accenditur: et circunstantes inflāmat
sic isti: z ideo iracundi galice alumaylles vo
cantur: id est materia qua alia inflammat̄.
¶Sicut ergo stultus diceretur apud homi=
nes qui domum propriam combureret: vt
etiam domum vicini consumeret: ita apud
sapientes stultissimus reputatur: qui ani=
mam ppriam: z omnia bona predicta amit=
tit: z mala incurrit: vt vicinis suis noceat. Et
sic potest intelligi quod dicit Seneca lib. iij.
de ira: q̄ videlicet ira est miserabilior omni
vicio. Nam auaricia aliq̄d acq̄rit: alia vicia
voluptatē habent: sed ira possessorem suum
incendit. ¶Si quis vero vilitatē huius pec 9
cati: q̄ vile scz in seipso sit speculū suū respi
ciat aliū vez iratū: vt si exempla predicta nō
mouent: tan. q̄ minus visa: exemplū saltē mo
neat z doceat ad quod videndum nos inui=
tat Crisosto. super Joan. Homel. iij. dicens.
Si vis inquit scire: quantum malum z de=
forme sit irasci: assiste aliis in foro litiganti
bus: z videbis pugnantes furētes velut insa
nos igne emittunt oculi: os spumat: vultus

tumet obtenebrata ꝛ ebria mens: hoc non videt: sed ad domum redeuntes: maiorem habent dolorem: cogitantes ibi fuisse que erāt presentes cogitātes amicos quos turbauit ꝛ qui verecundabantur: ꝛ inimicos quos letificauit. Et si plaga ex ira secuta fuerit maior sequitur timor: quia licet febris eum occidat: ipse tamen percussor timere habet. Ex quibus verbis patet: ꝙ ira facit talia cōmittere de quibus solet post hoc multum dole-
Exem. re: sicut patet per decretum in ꝗ factū Theodosij imperatoris recitatur: quomodo fecit in ira quadam multos occidi in thessalonica: de quo postmodum multum dolens ordinauit ꝙ nulla talis principum sententia effectui ab executoribus demandaretur ante triginta dies post sententiam datam: sicut patet. xi. q. iij. cum apud thessalonicam vt interim impleri possit: quod iubet apostolus dicens: date locum ire. Rom. xij. ne sibi vel alteri iterum contingat: quod prius contigit in thessalonica videlicet quando per iram homicidij fraternitas deperijt. Sapien. x. In ꝗ patet: ꝙ ira viri iusticiam dei non operatur.
Ar. iiij Iaco. j. No. C. xvj. 5.

¶ Ex quo excessiue iracundus tot mala incurrit: ꝛ facit vt predictum est: patet: ꝙ non est prouocandus: de illo nāqꝫ verificari debet pro-
10 uerbium: quo gallice dicitur: ne excites canē dormientem: sed magis est benigna supportatione: ꝛ compassione supportandus: sicut corpus sanum ꝛ membra fortia supportant infirma ꝛ debilia: quantumcumqꝫ sint illis nociua ꝛ non ea plus debilitant vel ledunt. Sic libēter sufferitis insipientes cum sitis ipsi sapiētes. ij. Cor. xj. quia licet in aliquo vobis nociui sint: in alijs tamē vobis vtiles sunt. Quidum angustijs peccata vestra in aliquo purgant: coram illo qui omnia peccata hominū in tribulatione dimittit a multis nos malis liberant ꝛ virtute patientie animā perfectiorem faciunt: humiliter sustinentium ꝛ supportantium. Cum ergo beneficijs obligemur ad consimilia: conuicijs vero a malis liberemur: patet ꝙ meliora sūt vulnera talis amici: ꝙ fraudulenta oscula talis odientis Prouerb. xvij. ꝛ ꝙ melior est ira risu: quia per tristiciam vultus animus corrigitur delinquētis. Eccle. vij. Et si ille qui ex ira vel melācolia tedia infert: vtilitatem non intendat: sustinentis voluntati inordinate est compatiēdum: plusqꝫ damno quod sibi infert dolēdū: quia maiorem sibi facit iniuriam: tedium vero illa tamē humiliter supportandum est propter dei reuerentiam: qui ex illo patientie elicit vtilitatē. Ne ergo memor sis iniurie fratrum tuorū. Leui. xix. Sed humiliter respōdeas ꝛ patienter sustineas ꝛ remittas ꝛ diligas: vt per tuam bonitatem destruas inimicum ꝛ victorem. Non enim melius modo te de inimico tuo vindicare poteris: quia aut in inimicitia sua perseuerabit: sic pena eius in inferno augmentabitur quod tamen intēdere non debes: aut ira superata ad amicitiam conuertetur ꝙ tali modo frequenter accipit: ꝙ verbum dulce mollificat animos: ꝛ mollis responsio frangit iram ꝛ sermo durus suscitat furorē. Prouer. xv. sicut ostensum est. D. vj. 33. ꝛ. C. v. 6.

¶ Quale autem sit periculum grauis ad irā
prouocantium: exemplis patet beati Greg. Ar. v.
iij. dialogorum vbi de quadam scribit muliere 11
que dum impudice accessit ad quendam
heremitam nomine Martinum ipsum offen- Exem.
dit ipsaqꝫ eodem die mortua fuit. Et primo dialogor. c. ix. de quodam scribit qui quendam bonum virum ad iracundiam concitādo eodem die subito mortuus fuit nec mirū quia inquit idem beatus Grego. cum vir sanctus ad irascendum trahitur: quis alius ad irascendum nisi eius inhabitator deus excitatur: qui dicit si me ad iracundiam prouocaueritis: gladius deuorabit vos. Esaie. j.

¶ Licet ergo multi peccatores iram dei incurrant. Primo de superbis: qui sicut serui post pactum a dominis recedentes eisqꝫ contumaces fiunt: ita simulatores ꝛ callidi prouocant iram dei. Job. xxxvj. ¶ Secundo inuidi: sicut discordantes iram incurrunt cantoris. Numeri. xij. Locuta est Maria ꝛ aarō contra Moysen: supple ꝛ inuidia quodāmodo: ꝛ sequitur iratus est dominus valde. ¶ Tertio auari sicut fures irā iudicis Esa. lvij. propter iniquitatem auaricie eius iratus sum. ꝛ percussi eum. ¶ Quarto gulosi: sicut permittentes aquam intrare nauem irā domini nauis incurrunt. Ps. lxxvij. Cum adhuc esce eorum essent in ore ipsorum: ira dei
descendit super eos. ¶ Quinto accidiosi: si- 12
cut terra sterilis coloni ꝛ nuncius piger irā eius qui misit illum. Numeri vndecimo. In terra ortum est murmur populi quasi dolentium de labore contra dominum qd cum audisset iratus est. ¶ Sexto luxuriosi: sicut adultera iram mariti: sicut patuit in effectu vindicte diluuij ꝛ sodomorum: super quos effudit iram indignationis sue. Tren. iiij.

¶ Septimo tamen ꝛ vltimo specialiter quadam ratione ad iram prouocantes: et iram in corde retinentes: iram dei incurrūt vt modo quo peccant puniantur. Qui ergo prouocando iram in alijs inardescere faciunt: vel ipsam retinendo in corde suo inflammātur: iustum videtur: ꝙ ira dei ad vindictam contra illos inardescat: sicut ira regis contra volētes suos verberare: vel grauare vel occidere in sua presentia eos igne exteriori inflāmet quos interior ignis retinendo inflammauit Mat. xxij. Rex iratus est ꝛ missis exercitibus perdidit homicidas illos.

¶ Remedia vero predicta mala tam culpe
Rati. ꝙ pene rationabiliter impeditiua in generali sunt tria. Cogitatio: obturatio: meditatio. ¶ Cogitatio sui status: sui finis: ꝛ alio-
13 rū exempli. Sui status: quē habet: ꝛ quē habere potest: irā dissimulando. Cogitatio enim status quē habet: irā destruere deberet: quia cū natura humana sit nobilis: iras cōtumelias ꝛ opprobria cōtēnere deberet: ꝛ specialiter illi qui nobiles vocantur: ꝛ ponit exemplū ad hoc Seneca. iij. li. de ira. Sicut inquit inmanis fera ad latratū canū leta respicit: ꝛ sicut scopulus cōtra fluctus ingentes inconcussus stat: ita ꝗ non irascitur immobilis stat. Sed hoc vere propriū est magnitudinis non sentire se percussum iniurijs. Cogitatio etiam status quē habere posset per meriti thesaurum quē dissimulando multiplicaret de suis peccatis veniā impetrar: qd per argumentū ostendit a contrario sensu. Si ille iram decet peccatorū mereri multitudinē: qui iram refert atqꝫ inanimiter a deo peccatorū petit medelam: iuxta illud Eccle. xxviij. homo homini reseruat irā: ꝛ a deo querit medelam: ergo a contrario sensu: ꝛ patet. vide Criso. ꝗ aliam ad propositum assignat rationem. D. vj. 32.
14 ¶ Secundo cogitatio finis: sicut enim copulatio matrimonij: causa est concordie inter amicos: ita deberet esse cogitatio matrimonij: ꝙ erit inter oēs in morte qn quilibet alterius parenti terre. s. que est omniū quodammodo mater maritabitur. Memento ergo nouissimorum: ꝛ desine inimicari. Eccle. xxviij. No-
Exem. ta. M. xj. 105. ¶ Tertio consideratio antiquorum exemplorū. Valerius nāqꝫ scribit de quodā qui inuenit rusticū: ꝛ cū quereretur: quarē de illo vindictam non accepit respondit: accepissem nisi essem iratus sciebat ꝙ amor et ira peruertunt ꝛ excedere faciūt in iudicio. Plato etiam sm Vale. li. iiij. discipulum quēdā culpabilē inueniens: alteri eū misit corrigēdum: quia ipe iratus erat: ꝛ hoc rationaliter quia iustum videtur: ꝙ in ira alium nō corripiat: qui deum orat dicens: dñe ne in furore tuo arguas me: neqꝫ in ira tua corripias
15 me. Ps. xxxvij. ¶ Secundum vero quomodo etiam obturatio iram destruit: ꝛ destruentem postmodū letificat: exemplū patet de volente candelā extinguere: illam obturando: ne spiramen exire possit: extinguit. si vero cōbustibilia inuenit plus accenditur. Sic in proposito: qui displicentia audit: si verba multiplicat: ꝛ inconuenientia: q in multiloquio non deerit peccatū: si vero os obturat: et spiramen ire interius intrudit: exemplo Saul qui iniurias maledicorū dissimulabat. j. Regū. x. ꝛ exemplo Dauidis: ꝗ ad iniurias et opprobria semel nō respondit. ij. Re. xvj. dicens: posui ori meo custodiā ꝛc. Ps. xxxviij. iras extinguit: quia ꝗ odit loquacitatem: extinguit maliciā. Eccle. xix. Qui ergo dissimulat iniurias: callidus est: fatuus iram suam statim indicat Prouer. xij. glosa. Natura ire est vt prolata magis feruescat: occultata languescat. ¶ Post vero talē extinctionem: letatur extingens sicut victor sui ipsius sicut letatur victor inimici. vide Criso. sup Joan. homel. iij. Laudasti te: qn iram continuisti vel quando in verba prorupisti: qn victus es: vel qn vicisti: imo ꝛ accusamus nos inquit: ꝛ verecundamur etiā nullo redarguente ꝛ multa penitentia superuenit: ꝛ rerū ꝛ verborū. Sed cū nos superamus: gaudemus. Sed dicis si
non respondeo deridebūt me: sapiens nō in- 16
sipientis gloriam queras. ¶ Tertio vero ad istam extinctionem multum iuuat: boni viri inter notos meditatio: quē ꝛ pars que pacem erubescit per se petere requirere deberet vt de pace tractaret: qui ad hoc media adducat predicta. Addens etiā quomodo aliorū serui: multa sub regibus ꝛ dominis sustinēt ne seruitiū vel promotionē amittant: ita nos nefez celum amittamus: quomodo etiam sustinere poterunt penas eternas cordi duro debitas: sicut patet. D. x. 3. qui verbū amarum sustinere non pōt: ꝙ etiā remittere vel dissimulare: nec est verecundum homini: ne eius parentele: nisi ei cui verecundū est imitatorem esse christi ꝛ omniū sanctorum ꝗ nobiliores fuerunt: ꝛ tamen remiserunt immo econuerso forte de spiritualiter ceco vel infirmo verecūdum est vindicare: predictis ergo infirmaris non te superaret ira tua. Job. xxxvj.

Iudicum tā ecclesiasticorū ꝙ seculariū. J. ix.

Primo ostendetur electio. Secūdo qualiter ī iudicando se habere debeāt. Tertio qualiter personarū acceptionē ꝛ auariciā fugere debeāt. Quarto bene iudicantiū ꝛ auariciam fugientium meritum. Quinto quales errores nōnullos iudices associant. Sexto illorum responsio cū reprobatione. Septimo ꝛ vltimo illorum ostendenda est pena.

Arti.j. ¶Quantum ad primū nullus in officio iu-
dicis vel cuiuscunqȝ potestatis: in qua sibi
1 aliorum pertinet regimē poni vł ad illud eli
gi vel ad illud admittere deberet: nisi cum il
lis conditionibus ostensis. E. ij. articulo. v.
per totum. Etiam virtutes habeat quatuor
videlicet: scientiam seu prudentiam: ꝗ sciat
quid agere debeat: ne decipiatur ⁊ decipiat:
sicut oculos sine visu: ⁊ sicut speculator ce-
cus super castrū obsessum: vel cecus pastor
super oues inter lupos. Quod autem in eis
maior requiratur prudentia ⁊ scientia natu
ra docet naturans: ipse videlicet deus i ope
ribus suis quantum in operibus suis: natu
ra sequitur naturata: a qua sola rationalis
deuiat natura. ¶Primum patet: qꝛ ipē deus
maiorem scientiam posuit in angelis supre
mis qui habēt inferiores purgare: illumina
re: ⁊ perficere: ⁊ pro tanto gubernare: ꝙ̄ in
inferioribus ⁊ gubernatis. Maiorem insup
claritatē posuit in planetis: qui habēt alios
illuminare: sicut patet de sole: maiorē etiam
apparentiam ⁊ luminositatem ⁊ claritatem
posuit in corporibus celestibus que habent
inferiora suo motu gubernare: ꝙ̄ in istis in
ferioribus. ¶Hanc etiam conditionem seq-
tur natura omniū animaliū que visum po-
suit in capite: turpe enim ⁊ monstruosum et
contra naturam esset: ꝙ pedes essent ocula-
ti: ⁊ caput oculis ⁊ visu careret: sic in propo-
sito. ¶In omnibus istis ergo naturarū con
2 ditionibus ostenditur: ꝙ maior scientia re-
quiritur ⁊ prudentia in his qui quo ad iu-
dicia: vel quecūqȝ regimina preponuntur:
ipsis nāqȝ dicit. Esa. j. querite iudicium: id
est scientiam ⁊ modum iudicandi sicut Sa-
lomon. iij. Regū. iij. Et. ij. Paral. j. Qui peti
uit sapientiam iudicandi subditos: in qua
petitiōe multum deo placuit. Ita illi ꝗ alios
iudicare vel regere habent: aliter nunqȝ bene
regerent: quia licet sapientes habeat iudex
vł dn̄os cōsiliarios: vel assessores si corrupti
biles sint: vt prece vel precio vel timore vel
amore flectantur: qui quidem in eis potius
ꝙ̄ in dominis vel iudicibus cadere possunt:
⁊ solent vel si adulatores sint ⁊ veritatē nu-
dam: quā ipse nescit specialiter vbi illum cū
ignorantia sua: ad aliam plus inclinari vi-
dent partem: dicere dissimulēt: vel ficte dicāt
ꝙ frequenter contingit: tam iudicium ꝙ̄ re-
gimen peruertitur. Noli ergo querere fieri
iudex nisi virtute valeas irrumpere iniqui-
tates. Eccli. vij. ¶Sed heu oīm predictarū
naturarū ordinem destruit natura rationa
lis: ꝗ oībus naturis excellentior est: melius ꝙ̄
supsius: ⁊ aliarum directiua esse deberet.
Ex cuius defectu verificatur istud Esaie. lvj.
speculatores eius ceci oēs. ppter hoc lacera-
ta est lex: ⁊ non puenit vsqȝ ad finē iudicium.
Abacuc. j. Propter predicta ergo vitanda pe
ricula anteqȝ in quibuscūqȝ talibus officijs
sitis positi: audite reges: ⁊ intelligite discite
iudices finium terre: prebete aures vestras
vos qui continetis multitudines ⁊c. Sapi.
vj. qꝛ iudex sapiens iudicabit populū suū.
Eccli. x. Et talem sapientiā habere tenetur
sicut patet Michee. iij. vbi deus talibus loqȝ
tur dicens: audite principes Jacob: ⁊ duces
domus israel: nunquid nō vestrū est scire iudi-
ciū. ¶Secundo habere deberent potētiam 3
seu fortitudinē sicut miles arma equos au-
daciam: qua sententiā animo conceptā for-
titer executioni demandent. Ergo prouide ti
bi viros sapientes. Exo. xviij. sicut patet. A.
xxvij. 57. ¶Tertio requiritur in ipsis iusti-
cia ⁊ rectitudo sicut artifici necessaria est re-
gula: qꝛ de scientia ⁊ potentia sine iusticia
egredietur iudicium puersum. Aba. j. fac
ergo quod precipitur. Deut. xvj. Judices et
magistratus cōstitues in parte tua vt iudi-
cent populū iusto iudicio ⁊ tales ⁊ nō alios
ad hoc prepara: ⁊ ante iudiciū para iusticiā
Eccli. xviij. ¶Quarto requiritur in eis ma
ior maturitas que iudiciū quodāmodo etiā
si amarū sit sua dulcedine tēperet: sicut me-
dicus potionē futuro tēporat amarā: quia
si impetuose iusticiam facerent seueritas re
putaret. exemplū ergo illius sequat de quo
Sap. xij. Tu autē dominator virtutis cum
tranquillitate oīa iudicas. Tales preposuit
deus populo suo p Moysen: ꝗ dicit Deut. j.
Tuli de tribubus vestris viros sapientes ⁊
nobiles ⁊ cōstitui eos principes tribunos et
centuriones quinquagenos ac decanos qui
docerent vos singula.
¶Istis vero quatuor virtutibus circa iudi-
cium vel regimen: ad quatuor vti debent ef- Arti. ij.
fectus. ¶Prima nāqȝ virtute debent causam
diligenter examinare. ¶Secunda inuestiga
tam executioni efficaciter demādare. ¶Ter- 4
tia in vtroqȝ mediū inuestigare. ¶Quarta
omnia tria laudabiliter colorare. ¶In prin
cipio exemplum Job est sequēdum: qui ait.
Job. xxix. quam causam nesciebā: diligentis
sime inuestigabam. ¶Sed heu ista inuesti-
gatio quandoqȝ impedit, ppter carnalem af
fectionē in illis qui de illis quos carnaliter
diligunt: nihil mali credere volunt vel inue-
stigare: eisdem vero alios accusantes: minus
faciliter credunt ⁊ ad iudicium sine inuesti-
gatione procedūt: sicut fecit ille putifar qui
ad preces vxoris sue iniuste icarcerauit Jo-

seph anteqȝ causam inuestigaret Gen. xxxix.
Quandoqȝ vero impedit per munera in his
de quibus Eccli. xx. Exenia ⁊ dona excecant
oculos iudicū. Vt in hoc factū sequunt Da-
uid. ij. Reg. vj. qui munera suscipiens de Sy
ba: ab ipsoqȝ male informatus: ex sua falsa
suggestiōe Miphiboseth possessione sua pri
uauit: parte non vocata: nec audita: nec cau
sa examinata. Tales nimis leuis sunt cor-
dis p actu iudiciario: quia qui faciliter cre-
dit leuis est cordis Eccli. xix. ¶Quandoqȝ
5 vo impeditur timore: sicut ignis ꝗ magno-
rum timore falsa committunt iuramenta in
nocentesqȝ cōdēnant tam: duodena ꝙ̄ iudex
nocentesqȝ liberat: hi de ordine sunt pilati: ꝗ
timore Cesaris cuius amicitiā timuit amit
tere: vel indignationē incurrere quando cla-
mabant: si hunc dimittis: non es amicus Ce
saris: contra conscientiam sine sufficienti in
uestigatione christum cōdemnauit. Tales
ergo non iudices: sed potius Judas dicēdi
sunt. quia sm̄ Isidorū li. ix. c. iiij. Judex dici
tur quasi ius dicens: qui ergo iniuste iudi-
cat: nomen iudicis amittere meret ⁊ Judas
nuncupari: qꝛ veritatem que dicit: ego sum
via veritas ⁊c. Joan. xiiij. affectione vel mu
nerum susceptione: sicut Judas vel timore:
sicut pilatus vendidit: de quibus Joā. viij.
6 Vos sm̄ carnem iudicatis. ¶In secūdo exē-
plum sequēdum est Saulis: cui a deo dictū
est. j. Re. xv. Uade ⁊ interfice peccatores Ama
lech scilicet potenter: nullum timendo. Hoc
enim deberet esse officium iudicis potenter
peccata ⁊ peccatores destruere. ¶Sed heu
nonnullis contingit ꝙ tunc Sauli contigit
qui rex cupiditate in parte: ⁊ populi timore
⁊ clamore i parte victus: sicut patet per hoc
quod sequitur in responsione sua ad Samue
lem: qui eum de hoc reprehendit: preuarica-
tus inquit sum sermonem dn̄i: ⁊ verba tua
timens populū: ⁊ obediēs voci eorū: plusqȝ
temporalia ꝙ̄ eterna diligens: plusqȝ homi
nes ꝙ̄ deum timens de temporali regno re-
probatus: ⁊ eterno indignus effectus est: sic
consimiles iudicabit: qui dicit Esa. liij. Om
7 nem linguam resistētem iudicabo. ¶In ter
tio exemplum sequendum est statere: quia
sicut statera discernit inter pondus ⁊ pon-
dus: quod sit ponderosius vel leuius: ita
iudex habet officium cognoscendi inter verū
⁊ falsum discernēdiqȝ inter iustum ⁊ iniustū
iudicandiqȝ vnum ab altero: omniumqȝ cau
sarum ⁊ causantium: pōderare merita ⁊ de-
merita. Et in his omnibus iuste sententiare
sicut patet per decretalem lib. vj. de senten. et
re iudica. c. cum eterni: vbi in textu exemplū
ponitur de iudice ⁊ statera. Lingua ergo sta
tere lingua est iudicis: qꝛ sicut linguā state-
re in medio necesse est poni: ad hoc ꝙ verita
tē iter pōderāda ondat: qꝛ si pportionaliter
in medio duorū brachiorū non ponat nec si
tuet: sed ita formet: ꝙ vnū brachiū lōgius sit:
⁊ postea ponant due res nō eq̄lis ponderis
in duobus brachijs illud qd in parte breuiori
plus lingue appropinquat: eleuat licet maio
ris sit pōderis. Illud vo qd in distātiori po
nit parte: licet minus sit graue: deprimit. Ita
linguā iudicis necesse est mediū tenere inter
causas ⁊ causas: inter psonas ⁊ psonas: iter
propinquos seu amicos ⁊ remotos: ad hoc
ꝙ veritatē iudicet. In cuius signū deus iudex
iustus: ꝗ mediū nascēdo moriēdo resurgēdo
tenuit suo precepto ⁊ ordinatiōe iudicē: iudi
cisqȝ linguā i medio posuit. Deut. xvj. dicēs
iudices ⁊ mgr̄os ꝯstitues in oībus portis tuis
vt scilicet medium quodā mō tenent locū in
porta inter intrinsecos ⁊ extrinsecos: ita ⁊ ve
ritatē in iudicādo teneāt: ⁊ hoc est qd sequit
vt iudicēt pplm iusto iudicio: nec in alteram
partē declinēt nec accipiāt psonā: nec mune-
ra: qꝛ munera excecāt oculos sapiētū: ⁊ mu-
tāt verba iustorū. Et Deut. j. dicēs: qd iustū
est iudicate: siue ciuis sit siue peregrinus: nul
la erit distantia personarum: ita paruū au-
dietis vt magnum: nec accipietis cuiusqȝ p-
sonā: quia dei iudiciū est. ¶Si vero ista lin 8
gua quam deus in medio posuit: vt predi-
ctis ostensum est auctoritatibus: p diabolum
extra locū suū scȝ medium moueat: ⁊ postea
duo circa illā statuant hoīes de delictis cor-
rigendis: quorum vnus graue alius leueqȝ cō
misit delictum: tamen ille qui graue commi
sit delictum: amor munus consanguinitas
affinitas vel falsitas propinquū facit ⁊ ami
cum. Alium vero his contraria remotum fa
ciunt. Primus iustificatur: ⁊ liberatur ⁊ ex-
altat ⁊ in magna mensa situat: ⁊ ad camerā
⁊ conuiuiū vocat. Secundus vero deprimit
cōtēnitur ⁊ conculcatur. Nota ad hoc exem-
plum de curia leonis. C. xvj. 35. Sic iudica-
uerunt illi: de quibus Dan. xiij. Constituti
sunt duo senes iudices in illo anno qui scili
cet Susannam eis in malis placentem: iu-
stificassent: si in iudicio coram eis comparu-
isset: eis vero non consentientē: ad mortem
condemnauerūt. Sic moderno tpe vidi sub
sole ⁊ loco iudicij impietatē. Ecclastes. iij.
¶Aliud vero contra linguā istam est aduer- 9
tendum: ꝙ vel quantūcunqȝ lingua statere
ꝯtum ad formam: quam ab artifice accepit
bene in medio situetur in optima equalita-
te in tantum ꝙ nec ad vnam partem: quan-

do brachia eius vacua sunt declinentur nec
ad alteram: si aliquid postmodū ponatur in
ambobus brachijs: vel aliquid in vno tantum
hoc ei generaliter inest: ꝙ ad partem inclina
tur ponderosiorem. Ita quantumcūque a deo
ordinate ⁊ precipiente lingue nō solū iudicū:
sed aliorū hominū in medio vt predictū est
statuantur: tamen hoc omnib⁹ falsis inest
generaliter: ꝙ illorū lingue ad bursam incli
natur ponderosiorem tanquam momentū state
re ⁊ tanquam gutta roris. Sap. xj. In qua au
ctoritate non solū lingue statere comparant
omnes principes declinantes ambulantes
fraudulenter Hiere. vj. ꝓpter predictas cau
sas: quia videlicet omnes declinauerunt in ps.
xiij. ad munera ⁊ partem ponderosam: ⁊ se
quuntur retributiones. Esa. j. Sed etiā gut
tis comparant roris quia sicut ros terram ir
rigat ⁊ refrigerat hora matutina: quādo mi
nus indiget: in feruore vero diei quando ca
lore quasi comburitur: euanescit: nec in aliquo
terrā illam iuuat: ita iudices ⁊ quicūque in
curijs principum ⁊ magnorū officijs ꝓ po
puli negocijs expediendis constituti: illos
qui minus indigent: ⁊ qui melius expectare
Exem. possent: citius expediunt. Quod vt clarius
videatur exemplum in medio ponatur de duo
bus venientibus ad curiā magnorum: pro
aliquo negocio expediendo: ꝙ faciliter sine
placito terminari potest: quorū vnus sit di
ues ⁊ alter pauper: non est dubiū quin diues
minus indigeat citius expediri quia largiores
habet expensas: ⁊ tamen pro fauorib⁹ ⁊ mu
neribus citius expediuntur: nisi in causis que
placitum requirunt: in quibus tales diuit⁹ in
curijs suis trahunt: quia plura de illis lucran
tur: dicentes: si. ut patet. M. viij. 41. pauper
vero famis ⁊ inopie consumitur ardore ha
bebit expecta reexpecta modicū ibi ⁊c. de qui
bus bene prophetizauit Osee. vj. Misericor
dia tua quasi nubes matutina: ⁊ quasi ros
mane pertransiens: sicut patet. M. ix. 10. quos
reprehendit: ⁊ quibus penam eternā comi
natur. In vna auctoritate Iacobus aposto
lus dicens. Ia. ij. Fratres mei nolite in perso
narum acceptione habere fidem domini Ie
su christi si introierit in conuentum vestrum
vir aureum anulum habens in veste candi
da introierit autem pauper in sordido habi
tu: ⁊ intendatis in eum qui indutus est ve
ste preclara dixeritisque ei tu sede hic: paupe
ri dicatis: tu sta illuc: nonne iudicatis apud
vosmetipsos nullam cōmissionem: ⁊ si a deo
habentes: ⁊ facti estis iudices cogitationum
iniquarum scilicet quibus sic cogitatis sic
vos facere debere ex quibus ad tale iniquum

procedit is iudicium: ⁊ male sicut patet per
hoc quod sequitur. Audite fratres mei: non
ne deus elegit pauperes in hoc mundo: vos
autem inhonorastis pauperē: ergo nō estis
amici dei: quia amicorū est idem velle ⁊ nol
le: ⁊ diligere ⁊ non diligere sm̄ philosophum
in Ethicis. Nonne diuites per potentiā op
primunt vos ⁊ ipsi trahunt vos ad iudiciū:
⁊ cito post concludit sententiā illorū dicēs.
Iudicium sine misericordia illi: qui non fa
cit misericordiam supple indigentib⁹. ¶ In 10
quarto exemplum est sequendum illius sa
maritani Luce. x. Qui vulnera sanādo oleū
cum vino miscuit. Sic iudex in iudicando: ⁊
peccatorum vulnera sanando: rigorem qua
dam moderatione et verborum maturitate
temperare debet. ¶ Sed heu q̄ oleum ⁊ vinū
apponere mixta deberent: illa diuidunt oleo
peccatoris: id est adulationis ⁊ dulcedinis
potentium impinguendo capita. Sed sicut
iudei christo: ita ipsi pauperibus: ⁊ eius mē
bris vinum propinant myrrhatum: quia ma
gnum contra eos exercēt rigorem. Unde In
nocen. li. ij. de vilitate conditionis humane.
Pauperum inquit causam cum mora negli
gitis diuitis causam cum instantia promo
uetis: in illis rigorem ostēditis: in istis mā
suetudinem dispensatis: illos cum difficulta
te respicitis: istos cum fauore tractatis: illos
negligenter auditis: istos subtiliter auscul
tatis: loquitur diues ⁊ verbum vsque ad nubes
extollitur: loquitur pauper: ⁊ dicunt quis est
hic: Ecclesia. xiij. Illi scilicet qui pupillo nō
iudicant: ⁊ causa vidue non ingreditur ad eos
Esa. j. Tales non videntur cogitare: ꝙ corā
iudicibus superioribus de iudicijs suis re
spondebunt vnā ratio ad hoc cogitandum
duceret sicut Iosaphat rex ad suorum iudi
cium reduxit memoriam de quo habetur. ij.
Paral. xix. ꝙ constituit iudices terre in cun
ctis ciuitatibus Iuda dicens eis: videte quid
faciatis: non enim hominis exercetis iudicium
sed domini ⁊ quodcūque iudicaueritis: in vos
redundabit: sit timor domini vobiscum: ⁊ cū
diligentia cuncta facite: non enim est apud
deum iniquitas: nec personarum acceptio:
nec cupido munerum. In qua auctoritate
manifeste datur intelligi ꝙ illi qui in iudi
cijs suis a iudicijs discrepare vel discordare
volunt diuinis: necesse habent personarū de
testari acceptionem ⁊ munerum receptionē.
¶ Ad euitationem primi nos inducunt an Anti.
tiquorum exempla ⁊ sanctorum auctorita
tes. ¶ Primum in factis: primo ostenditur 11
romanorum: quorum iudices antiquit⁹ fa
ciem leguntur habuisse velatam: vt solū cau

sarum audirent conditiones: neminem cau
santem videntes ne forte ex amore vel timo
re citius diuitem expedirent: quam pauperem
potiusque pulchrā audirent quam turpem: sicut
Exem. nonnulli iudices faciunt animarū: sicut fece
runt illi qui abbatissam sepius venientem
ad eorum curiam non expedierūt donec vno
die pulchriores de domo sua secum duceret.
Tales nec predictorum romanorū nec etiam
Moysi more: qui velamen posuit super faciē
suam: cum loqueretur filijs israel iudicia dei.
Exo. xxxiiij. Uelatam nō habent faciē in ac
ceptione personarū: errantes: sm̄ faciem iu
dicantes contra dei preceptum Io. vij. Noli
te inquit sm̄ faciem iudicare: sed iustum iu
dicium iudicare: aliter non estis iudices dei
quia imperpetuum iudiciū eius operit. Iob. ix.
Nota. I. L. xij. 1.2.3. ¶ Et nota solum ad eui
tādam personarum acceptionem: que fit ra
tione personarū visarum: habent moderni
iudices exemplum in antiquis. Sed etiā ad
12 euitandum personarum acceptionem q̄ ra
tione fit parētele vel propinquitatis: seu cō
sanguinitatis in laudabili quadam ciuita
Exem. te Italie habent exemplum. In illa namque sem
per iudex constituitur extraneus quē nec cō
sanguinei nec affines errare faciunt cui con
cordat lex ciuilis. ff. de officio assessoris. l. si
in eadem l digesto veteri. li. j. qui in magnis
non iudicat nisi secretius senioribus voca
tis: ⁊ discretioribus: quibus causam exponit
sine personarum expressione: querens: qua
le iudicium de tali debuit facto: vt sic in con
sulendo: tam ad amicum ⁊ propinquum: quam
ad inimicum ⁊ remotum equaliter se habeat
per quem modum Dauid iudiciū dedit con
tra seipsum. ij. Reg. xij. vbi Nathan dixit ad
eum: responde mihi iudicium: ⁊ bene quidā
quia dicit Cassiodorus super illud psalmi
operatur iusticiam ⁊c: ꝙ iusticia non nouit
patrem: nō nouit matrem: veritatem nouit
personam non accipit: deum imitatur apud
quem vt predictum est: non est personarum
13 acceptio. Et non solum personarū acceptio
nem: verum etiam christi imitatores fugere
deberent auariciam ⁊ munerum receptionē
⁊ specialiter hoc in iudicibus requiritur qui
buscumque: quia dicit lex ꝙ iudices non debēt
esse cupidi: nec auari: quia auaricia radix est
omnium malorum vt in autentica vt iudices
sine quoquo suffragio. §. cogitatio Coll. ij.
Ad istud ergo auaricie vicium euitandum
eos inducere deberent antiquorum exempla
ratio ⁊ auctoritas. Antiquorum vero exem
pla ad propositum primo ex lib. Ualerij qui
Exem. li. iiij. scribit. Quod Scipio african⁹ q̄ totā

Africam subiecerat: accusatus: ꝙ munera
accepisset: respondit se nihil de illa terra nisi
cognomen reportasse. Idem li. iiij. dixit: ꝙ
manthensis curio respondit legatis samni
tentium sibi munera offerentibus: quia de
ligneo catino edebat: reportare inquit ma
lo locupletibus imperare: quam locupletem fie
ri: ⁊ mementote me: nec acie vinci: nec pecu
nia corrumpi posse. ¶ Secundo ad hoc est:
ꝙ scribit Tullius de Quirio herone cui gētes
exheleorum attulit donaria: quia viderunt
ipsum in ligneis: ⁊ fictilibus vasis comede Exem.
re: attulerunt etiam vasa exquisite facta q̄
bus ait habitu continentie: quasi paupertati
ti esse succurrendum putatis: maluerunt in
quit Tulius pauperem diuitum imperio: quam
econuerso. ¶ Tertio ad hoc est quod scribit
Aug. de ciui. dei li. v. c. xviij. ꝙ Lucius vale
rius defunctus in consulatu a deo pauper
erat: ꝙ pecuniam pro eius sepultura in po Exem.
pulo colligebant. ¶ Quarto ad hoc est ꝙ in
vita legitur sancti Siluestri: ꝙ videlicet duo
iudices Saraceni in disputatione habita in
ter Siluestrum ⁊ iudeos in presentia Con
stantini imperatoris: ⁊ Helene matris sue:
tales ordinati erant quorum vnus Crato vi
delicet philosophus nihil terrenum habere
voluit: alius vero zenophilus consul existēs
nunquam munus ab aliquo suscepit: ꝓpter que
a nulla parte: contra eos suspicio oriri po
tuit. ¶ In comparatione predictorum sara
cenorum: quid coram deo respōdebunt chri
stiani: quorum dextera in tantum repleta est
muneribus ꝙ in paruo tempore: postquam in
potestate constituti sunt iudiciaria vel qui
buscumque alijs officijs: terras emūt domos
ex muneribus ⁊ vsuris ⁊ iniquitate edificāt
pecunias multas: cum multis thezaurisant
maledictionibus: cum enim saluator Mat.
v. Nisi abundauerit iusticia vestra: plusquam
scribarum ⁊ phariseorum: non intrabitis in
regnum celorum: quomodo illuc intrabunt
quorum iusticia sine vlla comparatione mi
nor est: non ergo intrabunt: quia dominus
aufert a Hierusalem bellatorem ⁊ iudicem.
Esa. iij. Et non solum saracenorum sed etiā
christianorum ad propositum sunt exempla 14
quorum duo scribit Bern. ad Eugenium pa
pam de consi. l. iiij. c. xi. ¶ Primum de Mar
tino presbytero cardinali qui delegatione Exem.
pauper rediens: equum sibi necessarium ab
episcopo florentino datum: audiens: ꝙ cum
causam in curia haberet remisit: dicens: de
cepisti me nesciui te causam in romana ha
bere curia: de Eugenio etiam papa dicitur ꝙ
nunquam accepit ab illo qui causam habuit in

curia: ſitſe ramẽ modus imitatur videtur in
illis: qui plura recipiunt ab his qui ea munera
habẽt facere: ſi ab illis: aliter pauca recipe-
rentur: e ſimilis fortaſſis ea meliora eſt: modi
cum iuſto cẽſũ. pſ. xxxv. (C Secundum ver-
ro eſt de epiſcopo Carnotenſi: qui legatus
miſſus in aquitaniam ſpecium ſanctus dubis
Ber. qui ibidem de illis ſcribit. Quod vndeſ-
videlicet nec piſces ſcamonem nec ligneas
ſcutellas ab illis: qui pro eucenio obſtata
ſuſcipere volũt. Talia ſi ſibi inſtituat epiſcopi
ceſ. Judi. ij. Licet deus populo ſuo tales p
miſerit iudices: dicens. eſa. i. Reſtituam iu-
dices meos vt fuerunt prius: t conſiliarios
eius ſicut antiquitus: nec tamen quasi
do venerit quia iſtho tẽporibus pauca ap
parent vel nulli qui in poteſtate conſtituti:
pro aliis facere velint niſi pro aliquo bono
vel tẽporali: commodo ei ꝙ vel ipſe non
pto. In ſpe ideo dicitur: quia frequenter vi-
ſum eſt: ꝙ ante ſi aliquid aut reciperi pro
illis tibentur facturi: quã impoſterum ſe
turoſ ſperant. Si vero poſtmodum ſpera-
to deſtraudentur ad magnam contra nõ ma-
tẽpmodocantur inimicitiam: non quia in-
iuriam fecerint quia ſua nõ dederint pro nego-
cio: quod grata facere debeuerunt: vnde ſi ta
tis coũ ad iterum pro negociis ſuis emer-
gentibus comparent nouum voluntarie ꝓ-
ſcutellas vel republicam patierur quantiſci
gt iuſticiam ſe habere aſſerat. Non enim tea
ſenſibiliter palpabilis eſt apud eos iuſticia
ſicut pecunia. Pecunia pondereoſſe eſt: t ꝙ
ad illam partem ſtatera inclinatur. Et iuſti
cia tanꝝ res quẽ non videtur nec palpatur
nullpenditur: ne pauper eam illis non habẽt
ſed excludit̃ in curia illis: de quibus ait
deus in Ezechiel. ſua lib. xi. In domi
bus iuguſt prelatorum: e principum: omnia
bodie ſunt venalia: fruſtra ibi de retributione
conſcientie de honeſtate motum: nihil preciũ
interuenire conſtat. Quia ſm Ouidium
lib. ſine cera parcentibus cauſa eſt: bar
cenſue honoratio: nec gratia: nec deinde fe-
uerus equus falcet contra non dantes fed
andato munino ſurgunt qua ſi principi ſum
mo diſſimili valuerubi audiuntur illi falſue
quia ſine meritorum e cauſarum diſcretio-
ne: vnum iuxta impoſitum cui hec ſunt:
ſicut petet. ij. xij. q. x. Et ſi tales qui liber
ter munera recipiunt: multum contra ratio-
nem facunt fiue ſint in poteſtate conſtituti:
ſiue illorum amici vel mundi: quia ſi iuſ-
ſicam habẽt eam ſan ꝓpa cua manda mu-
nera dant. Aut ex in cauſa illa fauent: aut
merentur: ſicut patet. ij. Paralipo. de Joſaſ
phat cui dicit deus per prophetam: quia in
quo prelusti aut ſtum: idcirco ira dei me
rebaris. In ſecundo ea ſit ingrata iudicatio
nec cum ſecura conſcientia recipiunt: quia
ex eo non intendunt illud pro quo munera
darur. Si vero iuſtam habeãt cauſam: aut
aliam expedire nouerunt: t nec cum illos a
ſimonia excuſabit: qui iuſticiam munera
tis facere renentur: pecunia munera.
Et ſi non in iudicando predicta tenuerint. Ro.iij.
vt virtutes in articulo ſecundo tacatis: per
ſonarum acceptionem e cupiditatem e omi
nia alia: que iudici impediunt veritatem: 17
in genere ſunt quatuor: ſunt patet. j. iiij.
xxv. e. xv. Decreto ſumpto e ex verbis beati Gre
gorii. ij. q. iij. quarto: ſcilicet timor cupidi
tas odium amor poſpoſſuerint quanti ſit
iuſtitia meriti: quantũq; de illo ſit acceptum
iudicium parte hiſtorie oſtendunt: q in qe

nitis quibuſdam continetur. Romanorum
principem de quodam papa Gregorio nomi
nato: quẽ vniquus Rome eccleſiaſ inuadentes
obla conſeſſor a ꝓpoſuerunt: e pervias pere-
grinos ſpoliantes: poſt debitũ iuris e ſenti
tarum poſſumꝰ: nõ correctos: per ſinos ecc
ſi nimiſſi: cui eã mors appropinquauret ſua
clam expedire nouerunt: e nunc ſine illos a
ſimonia excuſabit: qui iuſticiam munera
tis facere renentur: pecunia munera.
Et ſi non in iudicando predicta tenuerint. Ro.iij.
vt virtutes in articulo ſecundo tacatis: per
ſonarum acceptionem e cupiditatem e omi
nia alia: que iudici impediunt veritatem: 17
in genere ſunt quatuor: ſunt patet. j. iiij.
xxv. e. xv. Decreto ſumpto e ex verbis beati Gre
gorii. ij. q. iij. quarto: ſcilicet timor cupidi
tas odium amor poſpoſſuerint quanti ſit
iuſtitia meriti: quantũq; de illo ſit acceptum
iudicium parte hiſtorie oſtendunt: q in qe

ſe tactaſſicut alie. Non qz iuſticiam vel iuſti
ficiam in cauſa videbat. Que ergo ſecundũ
peronum facili leges vbi ſola pecunia re-
gnat aut vbi pauperas vicere nulla poteſt
ne iudicium nobil eſt: niſi publica merces.
(C Secundo ꝙ ſi deus ne ſum ito bono libro
iij. cliij. hoc ſolle comparat: cum ſimili
tudinis vnam cauſam iudicem rangit: dicens
poſt inquit figura: erat ait quidam: tanꝝ ſui
la pecuniarum ege deſerebitur: ipſa ſiquidem
eſt humana facte: ſed cauſa quã ſuſcipit ex
cludata ſic in propoſito ſicut patet. c. vi. 48.
Secundo ſolle comparari poſſumꝰ: quemad
ma vouago ſin ſcopulos elle: ſic iuſtos nauigã
tibus nocet: ita iſti placiſibibus nocent. Pro
quo eſt aduertendũ: q; ſalla et carbidis: dno
eſſe maria loca periculoſa dicunt: vno in la
ſimu poſite ſunt rempeſtates: q; cum ſubſi
culate poſſunt nauigantes medium tenere
quin in vna parte vel alia iedantur: quia ibi
ab vna ſe elongare nituntur: in alia incidũt
facte in conſimili periculo ſunt. Primo ge-
neraliter omnes nauigantes mare magnũ;
bunus mundi inter ſcopulos e tempeſtates
magnoumre ryamoli: e falſoſi principi: t
arg ductores patres: qi ipſi cõmuniter inter
ſe vel ratione ſuppoſite ſui cupiditate e ḥmõr
bus ſunt ſum ꝫam et Sathan: qui tanqꝫ in ſe
ſimilia eſt: volentes ergo inter illos vitã ad
portum quietis ducere: dñs nõ poſſunt vtiq;
placere ab vno ſangũnr: et ab magnis om-
nes perſequuntur: qui aduerſario adhere vel
dans ab vno falſo fuguintur: alias incidunt:
cum quo cõcordantes in malo ſpiritualiter
frangũtur quomodo ſi fugiat vna a lupo leo
nec ocurrat eiverſus. Simon. vt. Secundo
in hoc periculo ſpecialiter ſunt: qui cum fal-
ſis iudicibus vel aliis quibuſcunq; in pote-
ſtate ſiuntre facere pabẽtia fine ſuggerunt
iuſticiam: e appropinquerunt in cauſſe ſuis
fiuſticie: fiue cõſenſe: ſiue dãno nõ cuadẽ
ſtue voluerint mal dbi voluntati parere ſi
ne nõ imanes nõ euadẽt: qz pulchre oſtẽdit
in terria parte ſpeculi hiſtoriales in ſcto. Io
notiet regis vandalor ꝙ tpe ſenonis ipaõ Exili.
rio oẽs ſpos regni ſui po cuinpan one bere
ſis Arriane fimul congregauore ſpoliauit ea
ẽ hereticus e tyranꝰ poſſim̃ aquo facto in
ramentum ab eis exegit q; ſibi ſuum poſſ
ſilium regum faceret: q; etiam ad alia loca
cẽtra illã non ſenderent: timuit fortemẽ po
ter hereſim ſibi de regio excitẽderet v̄ſus
ad curiam romanam cẽtra ei ſcriberẽt: cui
cretionis aliqui conſenſerit alibi diſſenſerit:
Ad conſentiendo ſo dnorũ ſo ſoma cui
geli: unaſtio: nunꝫ ad loca veſtra redibo

tis.Ad non iurantes vero dirit:nec vos ad
loca vestra redibitis:qua filium meũ poſt
me regnare nouistis.Et a nunc accidit tam
volentibus malis in malo placere nimitte-
rio:qua etiam aliqua occaſione ipſos in fi
ne ſpoliatum.& noletibus quibus nocet ſic
hoſtibus.Idem etiam accidit tam voluntã
bus ſm euãgelij viuere veritatem:& fidei
tatem.& noletibus:qui omnes breue poſ-
ſent cum Suſanna Dan.xiij.Angulti:mẽ-
ti ſum vndiq:ſi hoc egero mors mihi eſt.Si
autem non egero non effugiam manꝰ eius
& veniam eligerem e decreto quod ſequitur
ſed melius eſt mihi abſq opere incidere in
manus veſtras ſi peccare in conſpectu deꝰ.
21 ¶Tertio tales currũ male vecto aſſimilan
tur:quia ſicut ille ſtrideretur.ſꝫ nonnullos e
verbis amaris ſuper non vigentes ſi hodie
cleo in pronorbo duxit illos:ita cum eis
Facere debebant oportet q̃ illoꝝ inungas ma
nus.Quod prouerbium maiter quedã pan
pereula quæ ſolitus ſolitus expediri ſꝫ
tuit:audeões ſimplicitate ferrur ad domũ
eius ertrifice:vngento ſeũ accepto ad iudicẽ
appropinquãs:quaſi volens ferentus ſibi
loquutus:nam ipſum apertum fortquaſ vo-
tus in ea pecuniam ponere:qua aperta co-
ram omnibus non ſine magna iudicis vere
cundia:ſeſtertium nummos illius vmi ſinum con
fuſionem cõpulſus ipſam expedunt.Hoc
ſimilis erat illi vidue Lu.xviij.que venit ad
iudicem:qui nec deũ timuit nec ab homi-
ne:dicitur tamen quia molesta illi erat.Quã
to legere ſtatuta:facta illoꝝ telis compa
rantur ad iniquitatem:que inuisa:& non ani
malia magna capitulata nec ſit magnos
& dantes mauerasdeq̃ quos ſanctiſ ipſos
honorandos victoriam:et honorem acqui
runt:a bant manera pdoue.xvij.Cãmin
to illoꝝ compara monem vide.Ro.xij.a.
¶Sexto inanimatis peones ſunt:qi aqua
in diluuio:et ignis in camino Danielis:bos
nis et iuſtis peperciti:in Sodoma ignis et
22 ſulphur.¶Inter beſtias vero eam compa
Canes rantur non cuciõs qui in pace ſtat ante mẽ
ſam vbi et dentur vel aliqd proiciatur:ſed illi
qui rapiũt de menſa:et latrando petitur pũ
cepo poſtulat Meb.vij.gloſamon expreſſe
vt innuero offerantꝰ ſubditos dare cogũt:
ſequitur et iudex in non reddendo eſt interti
manus:ſicut non reddet:vt eidem cre
ꝙ mittuũ ab eisdem reddi nec repeti debeat
Et ſicut canes:immo peius ſi canes modicũ
de menſa ſua:ſi aliqua non dederit in ore ip
ſorum quippiam ſanctificant ſuper eum pre
lium.Meb.vij.Super dantes:quantuncũq;

Exñ.

ſint mali latrones vel peccatores:quaſi latrant
ſed vel eos ſuppoſitor vel ad minus a corpo
rali punitione parcunt:in pena penuntia
non ſolum contra omnia q̃ que ſcripta ſunt.
T.vij.s.cum ſequentibus:ſed etiam contra
legem ciuilem.que habetur.C.ij.de rapt
actionꝫ.Iterantligere ſub illo q̃ ſpecialiter
re trãſgreuerit pena de terminate capitaliter
cepto adulterio no eſt prohibitum.ſi tamen
et publicus criminibus q̃ ſanguinis pena
non.ingerunt transigere non licet.i.inter ſe
ipſos:ſine pena debita punitꝫ.Et nihil
tum qui accipit:ſed q̃ male dando cauſſoꝝ
bant inale accipiendi:peccãt:ſicut patet.c.
licet.ad fugam inducunt reperiundarum.Ian
primus ſub his verbis non modo aduerſus
accipientes:ſed etiam aduerſus dantes ſa
ſanctã canonicis cõnoeãnius facultat.Et hoc
verum eſt:ſi minus habet cauſam:nec eſt 11
aliter expedri poſſet.In his etiã eſſimus iu
dicem.ſi ſeipſos contribuerint in iſto p
ceſſu aperiuſ dominum in medio ponatur aſſi
pacem.ſi ſimplicitam in medio ponatur aſſi
ſint quos illorum tribunal de latrocinio vel
homicio ſuſpectus:modecum vocantur intra
n ad partem tractantur:et vnus innenit qui
illius nouem conditiones:cum fortaſſi alius
dictis illius incredulus a foretare putedeꝝ
re.videre velit ne pernarij e homicidij reatus
incurrat.vbi non cum inuando:a iudice o
pellitur:cum aliis concordat:cum omnes
repellit:et reire facit vſq; ſint concordati.
Illorꝝ ſanguinem inducere certa fide
dẽ vbi de tot tam ſcientiam non habentiũ
ſolum in periurij periculum.quia iuramen
tum periurij affectuum ſcientiam excedere
non poteſt:ſine periurij periculo.Si enim
iuro papã eſſe in Anmone cum hoc ignoꝛi
ter nouauili hoc dicam:periurij periculo
me expono.Ro.j.a.i.6.Sy ẽt ipſi cum
dẽnationis iuſti vel liberationis iuſti.Ex ſ
ſoſſe:videre eſt ſicut predicti iudices iudi
cia nulla innocentes opponunt:2 nimis
tus nonos dicente domino:innocentem et
15 iuſtum non interficies.Adhuc ad
tem ipſe proceſſus erroneus ſit tam ex parte
iudicis ſ ex parte iuratorum.Ex quibus ſ
mel errantibus totus ſequitur proceſſus er
roneus.Inabus oſtendituꝝ rationꝫ.Quã
tum prius ſacrum reputat iudex.Alie nã
q̃ qui obligat homines vltra illorum poſſe
bilitatem erat:q̃ peius hoc nunq̃ facit nec
rando dicat hoc eſſe facinus.Immo ois ra
tio contradicit.Sed iudex ille iuratos one
rat vltra poſſibilitatẽ:q̃ facit eos afferre:

eorũ nanq; laicalitatem iudices ſ duodecim
iurandi qui ſuſtores e preparatores:
et prenunciatores vt frequenter predicte
aſſimilantur in erroneis vt quodecim iura
pedicere teſtibus.nam e ipſi quidam fa
cunque ore de qua enerantur teſtificationem
et iudices modernꝫ predicte iudicij? ꝙ
parentur quibus de iuratorum:patet q̃ p
ceſſus predictus eiam comparari poteſt.Qꝛ
ſicut duo ſenes in matre Suſanne teſtes ere
ſtificati fuere ſe ſe contrariantes:et vt
delicet Suſanna fuit culpabilis:ex quorum
teſtificatione populus qui locum tenuit te
dicunt illos non ſufficienter examinando
ipſam ad morem teſtificantur hominem e di
dem affirmare teſtificantur hominem e di
gnum vita vel more ſub iuramento ſtituo
de quo tamen nulli illorum vel pauci ſcien
nam habent que ad teſtificandum requiru
ſur.Eſtudere et illorum dictorum vel con
demnat vel liberat.Et vt oſtendatur in iſto p
ceſſu aperiuſ dominum in medio ponatur aſſi
poteſt ſimplicitam in medio ponatur aſſi
ſint quos illorum tribunal de latrocinio vel
homicio ſuſpectus:modecum vocantur intra
n ad partem tractantur:et vnus innenit qui
illius nouem conditiones:cum fortaſſi alius
dictis illius incredulus a foretare putedeꝝ
re.videre velit ne pernarij e homicidij reatus
incurrat.vbi non cum inuando:a iudice o
pellitur:cum aliis concordat:cum omnes
repellit:et reire facit vſq; ſint concordati.
Illorꝝ ſanguinem inducere certa fide
dẽ vbi de tot tam ſcientiam non habentiũ
ſolum in periurij periculum.quia iuramen
tum periurij affectuum ſcientiam excedere
non poteſt:ſine periurij periculo.Si enim
iuro papã eſſe in Anmone cum hoc ignoꝛi
ter nouauili hoc dicam:periurij periculo
me expono.Ro.j.a.i.6.Sy ẽt ipſi cum
dẽnationis iuſti vel liberationis iuſti.Ex ſ
ſoſſe:videre eſt ſicut predicti iudices iudi
cia nulla innocentes opponunt:2 nimis
tus nonos dicente domino:innocentem et
15 iuſtum non interficies.Adhuc ad
tem ipſe proceſſus erroneus ſit tam ex parte
iudicis ſ ex parte iuratorum.Ex quibus ſ
mel errantibus totus ſequitur proceſſus er
roneus.Inabus oſtendituꝝ rationꝫ.Quã
tum prius ſacrum reputat iudex.Alie nã
q̃ qui obligat homines vltra illorum poſſe
bilitatem erat:q̃ peius hoc nunq̃ facit nec
rando dicat hoc eſſe facinus.Immo ois ra
tio contradicit.Sed iudex ille iuratos one
rat vltra poſſibilitatẽ:q̃ facit eos afferre:

17

q̃ eſt talis quod ſcire eo modo q̃ ſcire debe
rent ſcs per cauſam cognoſcere nõ poſſunt.
Si enim obligarentur ad deponendũ q̃ vidi
rent vel q̃ dicerent:q̃ verſimiliter intelli
gerent ſpiritum eſſe talẽ poſſibiliter:et vltimum
nõ crederet talis obligatio.Sed q̃ certum
dimaliter affirmantem habent tegeo bei nec
eccleſiaſtice cinkes ad teſtificandum et re
gnoſci in quibus maior viget iuſtitie cõſue
tudo.¶Secundo vero teſtificationes iuratorum
iuratorum quia quę fic arguirnõn minor certitudo
certitudo e ſcientia requirit:ſic vbi de morte
vel vita agitur hominis.ſi vbi de alia cura
mortem agitur inquiſitione vel cognitione
vel ſimis cauſa parua vel magnarum qua te
ſtium requiritur ſcientia immo maior:ſi ma
ior habet poſſe:ſequitur ea ebi minus requi
rendum.Sed in omnibus iuſtis eſt agendum.Sed in om
ni alia teſtificatione teſtis oſtium eſt:q̃ri
tatem dicere de hoc que agitur aliquo de q̃
ſi ſenſibus ſm Innocentium ſuper Decre
talem cum cauſam.que habetur li.q.ri.de re
ſtibus per quorum ſenſuum perceptionem
redere debet cauſam teſtimonij ſui.Verba
grana.Si queratur a teſte vtrũ res de qua
agatur:vtputa domus ſit alba vel nigra: et
dicat alba:cauſam illi teſte reddere opor
tet:dicendo qꝛ ipſam vidit:ſi ſic dicat q̃ ſit
alpera vel leuis:oportet q̃ dicat q̃ illam re
tigit:tuta ſi queratur an male canter vel bene
oportet q̃ audiuit ad hoc q̃ bene teſtificat
ſic de guſtu e olfactu.¶Adde etiam q̃ ſi in
cat ego ſeio q̃ nulli debitor vl ego ſeio q̃ ſic
oõs dicit:nõ videtur teſtimonij eꝝ q̃ mas
lam e inſufficientem cauſam reddit.Et ſi
monij nõ ſufficit q̃ dicat ego ſeio ipſum eſt
dominum:niſi cauſam reddat.ar.ff.de inter
roga to.vbi actionibus:quia plerumq; ti.ri.
in ſtigeſto veteri.de.ff.Cui ergo tantus re
quiritur certitudo vbi de minutis e cæteris
nibus agitur rebus:e ſint tanta certitudine
teſtimonium nõ valeat:nec proceſſus nec ſen
tencia:quomodo ſine tanta certitudine poſ
ſet teſtimonium valere vel proceſſus vel ſen
tencia:vbi de marmo agitur negotio:de vi
ta e ſalute vel de morte.Reuertimini ergo ad
iudicium meliorem ſolitet proceſſum ſ ſecu
riorem pio conſentiꝫ in iudicij veritate in
uenientes:quia ex vſq; ad horã illi ſi ſepius
falſum teſtimonium locuti ſunt.Dãſ.xiij.
Et iudices inſufficienter iudicarunt et cau
ſam vidue non iudicarunt:et cauſam pupil
li non dixerunt.Dicere.v.Dum enim ſufficit
tem modum in medio e cauſſis ſunt nõ ſu
uenerunt:ſed inſufficientem vt oſtenſum eſt
cauſam non dixerunt ſed potius ſubſpue-

runt contra domini preceptum. Leuiti.xix.
Nolite inquit facere iniquũ aliqđ i iudicio.
Ar.vi. ¶Ad omnia vero in isto presenti precedenti
articulo contra eos abiecta: tam de munerũ
z personarũ acceptione: q̄ȝ de malo processu
18 anteq̄ȝ in articulo sequẽti pene eis debite ex
primantur: illorũ audiende sunt responsio-
nes z insufficientes excusationes. ¶Quãtũ
ad munerum receptiones quidã illorũ cor-
de vel ore respondent sicut respõdisse fertur
Exem. quidam qui rẽ vicini sui furatus fuerat: cui
cum dñs rei imposterũ veniens: diceret: hec
res mea est. Respondit emas ergo illã: z ha-
bebis melius forum: ita quantũcunq̄ȝ apud
eos allegetur iusticia: respondent tacita co-
gitatione facias curialitatẽ: z tunc fit quod
petis: de quibus dũ vinũ vel alia sic acq̄rũt
dici põt istud Johelis.iij. puellã: non quãtũ
cunq̄ȝ: sed pulcherrimã dominã scȝ z reginã
virtutũ: que etiam dña illorum specialiter es
se deberet: quia ipsi illi⁹ speciali⁹ deputati
sunt ministerio vendiderũt pro vino vt bibe
rent: quod quidam nephas apud antiquos
etiã detestabile erat. Unde Pollicraticon li.
v.c.x. Omne quod ex debito officij gratuitũ
esse debet: si ad precium fiat: in sordibus cõ-
19 putatur. ¶Sed dicunt vel dicere possent si
aliqua simonia seu turpitudo vel peccatum
in talibus donis sit: quodcũq̄ȝ ex parte dan-
tis est: cuius intentio corrupta videtur: qui
ideo dat. vt consequatur quod nullo modo
consequi deberet vel saltẽ q̄ sine dono conse
qui deberet: illi vero quorũ intentio est bona
purum donũ sine quacũq̄ȝ conditione vel pa
cto oblatũ recipere peccare non videt̄ cũ hoc
licitũ sit. Sed hoc pro tãto non valet q̄z per
optime scire possunt: q̄ non dant ratione
persone sed officij: cui incumbit iniusta nun
q̄ȝ iusta vero semper sine muneribus facere
Et licet dans vel offerens nullã: primo porri
gat petitionem: vel addat conditionem intẽ
dit tamen postea petere: z ideo prius dedit:
vt postmodum audacius peteret. cuius pe-
titionem siue iniustam siue iustam turpe eis
negare videtur muneribus prius ab eis rece
ptis: beatus ergo qui excutit man⁹ suas ab
omni munere. Esa.xxxiij. Sed dicẽt tales pe
titiones vel receptiones sequelas ignorant
quando recepi: ideo factũ sequens ostendit
q̄ melius fuisset non recepisse. z esto q̄ rece-
ptum sit quando tales videt sequelas q̄ rece
pit: restituat: exemplo illi⁹ epi de quo supra
e.c.14. ¶Ipsi vero iudices dicent se non er-
rare in hoc: q̄ ãtiquorum regni legum z sta-
tutorũ sequunt̄ consuetudines: z q̄ iudicãt
sm̄ q̄ iurati eis viã ad iudicandũ preparãt.

¶Quibus primo respondet: q̄ si ritus antiq̄ 30
legis vel consuetudinis hominẽ a peccata
sine alio additamẽto excuset: iudei p legem
z consuetudinẽ legis Moysi: z Saraceni sm̄
consuetudinem legis Machometi vsq̄ȝ in diẽ
istũ viuentis a peccato excusant: quod falsũ
est. sicut in.c. patet de fide. Oportet ergo ad
hoc q̄ excuset addere: q̄ lex vel cõsuetudo sit
rationalis. sicut ptȝ. C.viij.xx. cũ sequẽtib⁹.
Sed hec ꝯsuetudo nõ est rationalis: q̄z repu
gnat charitati iudicis: q̄ seipsum periculo
exponit z etiã iuratorũ sicut ptȝ.S.c.25. cuȝ
sequentib⁹. Repugnat etiã charitati proxi
illius: vicȝ qui iudicat̄: argumentũ ad hoc.
C.viij.xx. Contrariat̄ etiam charitati: quã
ad deũ habere debem⁹ in hoc q̄ eius nomen
inuanũ vel saltem periculose sumi facit. Il
lis ergo q̄ legem suarũ sequuntur cõditiões
tot modis cõtra dei mandatum: optime di-
cit saluator. Mat. xv. Irritum fecistis man-
datum dei ꝑpter traditiones vestras. Sicut
ergo Moyses legẽ per quã populũ iuste iu-
dicaret: in duabus accepit tabulis: in quarũ
vna erat lex que ad deũ immediate pertinet:
in alia que ad proximũ: inter quas: quia nul-
la erat discordia: optime per illas iudicare
potuit. Ita ad hoc q̄ iudices iuste predant
eos attendere oportet tabulas legis diuine:
ipsamq̄ȝ recipere: z tabulã legũ humanarũ:
quibus acceptis z coniunctis: z in nullo in-
ter se discordantibus: sed pulcherrime cõcor
dantib⁹ iuste iudicabunt. Aliter vero nullo
modo: q̄z sicut lapidũ operari⁹ ad hoc q̄ re-
cte operetur: regulã requirit: per quam op⁹
dirigit. Ita istis etiã operarijs: necessaria est
regula sapientie diuine: q̄ dicit Prouer.viij.
Per me regnant z legũ conditores iusta de-
cernunt: per me principes imperant: z poten
tes decernunt iusticiã. ¶Sine isto vero nec
regnant nec deo placent: q̄z sicut non placet
regi: qui legẽ z formã iudicãdi in regno suo
dat generalem: q̄ iferiores leges z iudicia fa
ciant contraria: ita in ꝓposito. ¶Non ergo 31
iudices cõtra iudicem. Ecclesi.viij. In qua
auctoritate prohibetur omne iudicium con-
tra veritatem quam nouit: quod est contra
multos: qui dicunt: q̄ sunt ibi vt persona pu
blica. z ideo sicut publica persona per iura-
tos testes informati: contra veritatẽ: q̄ȝ vt p
sona priuata sciunt: iudicium dare possunt:
hoc si verum sit: quare Pilatum de christi la
pidant crucifixione qui testium secutus at-
testationes: ipsum morti adiudicauit: cum
de bono opere nullus lapidari debeat. Po-
tius ergo sequi debet veritatem quam nouit
q̄ȝ falsitatem quam audiuit: quia dicit scri-

ptura: qui quod nouit: loquitur iudex iusti
cie est. Prouer.xij. Sed dicent pro tali loco
publico satis nouit: sed quis ita insanire ve
lit: q̄ dicat vel intelligat: q̄ quicunq̄ȝ plus
in aliquo loco teneatur sequi voces duode-
cim hominum forte falsorũ esto tamen q̄ ve
rorum: q̄ȝ deum z veritatem z propriam fide
litatem: vt contra conscientiam suam agat:
nec valet q̄ dicunt: q̄ ibi nouit vt publica p-
sona: q̄z licet audiat: quod dicunt: z nouerit
q̄ sic dicunt: non tamẽ nouit sic esse vt dicũt
Ergo rem vocibus subiectam nescit: et deus
z q̄libet dei cultor plus res z veritates q̄ȝ vo
32 ces attendit. Nota. O.vi.51. Et sicut iudex ve
ritatis non debet iudicare innocentem ꝑpter
iuratorum voces: ita nec sententia proferre
contra partem quam scit veritatem habere:
propter aduocati vel cuiuscunq̄ȝ negligẽtiã
vel defectum: verbi gratia. Aliquis mouit li
tem: proponit libellum contra alium ad ip-
sum a promotione sua amouendum: vel ad
aliquid quod non habet obtinendum: alius
in propria persona: vel per aduocatum non
facit vel facere nescit debitas exceptiones et
responsiones. Iudex tamen videt q̄ si sciret
se defendere: sicut deberent nihil obtinerent:
quia in rei veritate ius non habent nisi pro-
pter defensionis defectum. In isto casu z con
similibus dissimulare vel alium iudicem as
signare deberent vel supersedere vt interim
pars iusta melius muniatur. ¶Sed dicent
iudex supponit: q̄ vtraq̄ȝ pars bene procedit
quibus respondetur q̄ non. quando scit cõ-
trarium: faciendo enim contra illam sciẽtiã
vel conscientiam: plus erit cõtra eum in die
iudicij: q̄ȝ faciendo contra voces iuratorum
vel instantias aduocatorum. Sic ergo iudi
ca nunc: ne tunc iudex tradat te exactori. Lu
ce.xij. Iurati vero se excusant: vel q̄ hoc fa-
ciunt quasi a iudice compulsi: qui eos ad iu
randum z alios inuitos adiungit: z videtur
facere pro eis decretalis li.j.ti.xxix. de officio
z potestate iudicis delegati. c. pastoralis. §.
33 quia vero. Regula etiã iuris in vi. que dicit:
q̄ quis mãdato facit iudicis dolo facere nõ
videtur: cuȝ nec. a c parere habeat: sed tamẽ
iste leges nõ sunt pro eis: nec pro quibuscũ-
q̄ ministris: qui dominis suis i illicitis obe
diunt: quia distingunt glose ibidem: q̄ vbi
preceptum est aperte iniquum vel contra le-
gem nõ debet inferior obedire: immo resiste
re. ¶Et ad hanc probandum adduci potest
tam lex ciuilis q̄ȝ diuina. C. de decurionib⁹
lib.x.l. omnes: vbi habetur q̄ decuriones exi
muntur ab aliquibus popularibus serui-

tijs z afflictiõibus. Si ergo iudex precipiat
torqueri decurionem vel aliud consimile: cõ
tra illorum libertates non est obediendum
iudici in hoc casu. Si ergo non debet torq̄ri
decurio: quia lege humana cauetur: ergo a
multo fortiori non debet torqueri christian⁹
quocunq̄ȝ precepto legis vel iudicis mundi
quia lege cauetur diuina: z etiam humana:
sicut ostensum est. ff.iij.26. z contra exem-
plum sacre scripture: et doctrinam. Michee
prophete.iij. Regum.xxij. Qui cum hortare
tur vt bona z placita regi diceret: sicut alij
falsi dixerunt: respondit: viuit dominus: q̄z
quicunq̄ȝ dixerit mihi dominus hec loquar:
vel q̄ hoc eos facere opportet vt maiori parti
se conforment: sed hoc reprobat scriptura. E.
vij.xx. z Ecclesia.xi. dicens. In iudicio pec-
cantium ne consistas.
¶Quos vero omnia p̄dicta exempla a mu- Ar.vij
nerum datione z receptione z iudicij deuia-
tione non reuocant: saltem ipsos pena reuo
cet tam dantibus q̄ȝ recipientibus debita. 34
Ipsis enim dantibus penam infligit lex ci-
uilis. C.lib.vij.ti. de penis iudicis qui male
iudicauit vel eius qui iudicem vel aduersa-
rium corrumpere curauit lege.j. In his ver
bis consistit imperator in quacũq̄ȝ causa: vt
cuicunq̄ȝ data fuerit pecunia vel iudici vel ad
uersario amittat actionem: z is qui diffidẽtia
iuste sententie in pecunie corruptelas spem
posuit. Ipsis etiam recipientibus: pene debi
te sunt tam temporales q̄ȝ eterne. Tempora
les plurime quarum vna est populi odium
z infamia: iuste enim z de suo viuentes sub-
diti boni saltem timerent: vt dominos dili-
gerent vt patres colent vt sanctos sicut fece-
runt illi quibus scribit apostolus Gal.iiij.
Si fieri inquit posset oculos vestros eruisse
tis z dedissetis mihi: quia eos non grauauit
collectas vel munera ab eis recipiendo. Sed
hodie econuerso tantum collectis z muneri
bus a superioribus grauantur: q̄ potius il
lorum eruerunt oculos si possent: quia iudi
ces eius quasi lupi vespere non relinquebãt
Sophonias tertio. ¶Secunda est suspẽsio 35
et restitutio: z in casu irregularitas: sicut
patet libro sexto. de sententia z re iudicata:
capitulo cum eterni tribunal vbi habetur:
q̄ quicunq̄ȝ iudex ecclesiasticus: aut etiam
delegatus contra conscientiam z contra iu-
sticiam in grauamen alterius partis in iu-
dicio. quicq̄ȝ fecerit per gratiam vel sordes
executione officij per annũ se nouerit suspẽ-
sum: z ad extimationem litis parti quã lese
rat nihilominus ꝯdẽnãd⁹. Si vero durante

suspensione diuinis se ingesserit irregulari
tatis laqueo se inuoluit: a quo non nisi per
summum pōtificem poterit liberari: hec ibi.
¶Quantum vero ad hoc ꝙ dicit: ꝙ tenetur
ad estimationem litis ⁊c. Nota ꝙ iudex or
dinarius: vel assessor dolo vel ignorantia seu
imprudentia ⁊ negligentia: falsam ferentes
sententiam tenentur ad restitutionem toti⁹
damni in foro conscientie parti lese. Codice
de pena iudicis q̄ male iudicauit. l. vltima i
parte agit ad hoc: delegatus vero non tenet
nisi de dolo: quia tales sententie ex certa scię
tia delegantis est ignarus: eius tamē assesso
res ⁊ consiliarij obligantur ⁊ ipse etiā si ne
gligens fuit in eligendo legisperitos. Si ve
ro iudex munus accipit vt bene iudicet: te
netur restituere ei qui dedit. Si vult male:
tenetur ei restituere quod accepit illi quē dā
nificauit pro illa acceptione si aliquem dā
nificauit ⁊ nihilominus ad totum interesse
obligatur: aliter dandum est pauperibus:
⁊ non illi qui turpiter dedit: facit ad hoc de
cretum. j. q. j. Iubemus. Et ar. xvij. q. iiij. si
ꝗs. ¶Tertia est turpis mors corporis: quā
35 meretur specialiter: vbi innocentem condem
nat: sicut patet de illis senibus. Dan. xiij. q̄
ideo occisi leguntur: quia innocentem condē
nari fecerūt: ⁊ per legem talionis. Deut. xix.
vel vbi nocentem liberant qui postq̄ est per
falsos iudices vel iratos: seu patrie ducto
res ⁊ malos homines liberatus furatur vel
occidit. Ex quo enim tradit⁹ fuit ad punien
dum sicut meruit ⁊ per ipsos punitio impe
ditur: audaciorq̄ fit imposterum ad malefa
ciendum rationaliter de malefactis suis re
spondebunt ipsi: per quorum iniquam libe
rationem: ⁊ procurationem: ⁊ supportatio
nem talia committūt: committendiq̄ sumūt
audaciam. ¶Hoc enim non solum historia
Ex̄m. ostenditur: qua fertur viduam quandam ei
usdam mali: ⁊ suspendio digni: procurasse
liberationem qui post nouem occidit homi
nes quo facto vidua infirmata: ⁊ in extasi
coram iudice rapta inter alia contra illā op
ponebatur: ꝙ nouē homines occidisset: ipsa
vero hoc negante: accusationem suam p hoc
probabant ꝙ ille nouem occidisset: quē ipsa
liberari procurauit cū dign⁹ esset morte quā si su
stinuisset nullum postea occidisset: que ergo
occasionem damni dedit: damnum etiam de
disse videbatur. Sicut ergo ille qui talia cō
mittit furti vel homicidij crimina: dign⁹ est
morte: ita tam iudices q̄ adiutores: occasio
ne quorum talia committit. ⁊ qui huiusmo
di factorum causa sunt: sicut patet per iura
J. xij. 10. Sed etiam insignū: ꝙ iusticia hoc

requirit exemplum seu historiam antiquo
rum in quibus magna viguit iusticia addu
cit Tullius li. vj. de cambice rege: qui quen Ex̄m.
dam iudicem de falso conuicto iudicio ex
coriari fecit ⁊ pellem extendi super cathedrā
vbi fili⁹ q̄ ei successit in officio pro tribunali
debuit sedere vt patris pellem videndo exē
plum acciperet in veritate se tenēdi: nec ma
los liberandi: nec bonos condemnandi volū
tatem haberet. Addidit etiā scripturam ve
rificatam: dicens. Sede sedens ista iudex in
flexibilis sta. Sit tibi lucerna: lux: lex: pellis
q̄ paterna. A manibus reseces munus: ab
aure preces. Si sic esset ministratū falsis ho
minibus ⁊ malorum supportatoribus ⁊ ad
iutoribus ⁊ liberatoribus fidelē haberemus
patriam. Sed heu licet hoc in vita ista con
tra tales non exerceatur iudicium: quod ta
men iuste sustinere deberent: sicut predictis
patet exemplis ⁊ etiam cuiusdam sancti au
ctoritate adducta. A. xij. 37. de pendere ⁊ prē 37
dere: ꝙ de capientibus bona ad malos libe
randum: specialiter verificatur: ⁊ etiam legi
bus humanis ⁊ diuinis adductis. F. iij. ar.
vj. per totum ⁊c. Certissimum: ꝙ in alio se
culo multo grauiora sustinebunt iudicia: ab
illo q̄ dicit disperdā iudicē. amos. ij. In signū
cui⁹ Dan. xiij. Illis malis iudicib⁹ dixit da
niel ecce angelus dn̄i accepta sententia sci
licet in morte scindet te: dando bona tua ene
mis: que per falsitatem collegisti amicis:
⁊ forte inimicis tuis: corpus vermibus: ⁊ ani
mam demonibus. Audite hec iudices dom⁹
israel qui abominamini iudicium. Michee.
iij. ⁊ cogitate quid tunc facietis reuoluēten
quod dicit Esaias ⁊ habetur. F. j. 40. ¶Hec
recordantes comparetis adinuicem: que in
baptismo promisistis ⁊ accepistis: sicut pa
tet. F. iij. 26. cum sequētibus: ⁊ que facitis
⁊ non intuemetis concordiam inter promissa 38
⁊ facta per istum modum: sicut in tertia par
te speculi historialis legitur ad sui memo
riam reduxit. Murina diaconus hyspidorū
falsum ille nanq̄ diaconus lintheamina in
quibus hyspidorus in baptismo inuolutus Ex̄m.
fuerat secum custodiuit de fonte nanq̄ ba
ptismi: ipsum leuauerat: ⁊ pro tanto videba
tur sibi: ꝙ fideiussor ei⁹ quodammodo fuit:
vnde cum quadam die pro tribunali sedens
crudelia exerceret: fideiussor ille videns ꝙ a
promissione pro qua ad deum pro ipso fide
iussorem se fecerat declinaret lintheamina il
la attulit: dicens. Ista est vestis: qua christ⁹
in nuptiis suis te induit: istam custodiā cō
tra te in die iudicij vbi nudus apparebis.
Sicut ille diacon⁹ illū ad memoriā reduxit
de promisso

de promisso facto ⁊ iudicio futuro: ita redu
cant se ipsos cogitātes: ꝙ quō se aspere ha
berent ad illū: qui coram eis vacuus appa
ret: ita ille se habebit ad eos: vbi munera illo
rum ipsos non iuuabunt: qui est iudex ini
quorum hominum Sap. xij. Nota de iura
mento ꝙ iudices prestant. M. viij. 11.

J. 1. Iudicij humāi. Pri
mo facienda est diuisio. Secundo
illiciti iudicij ostendit causalitas.
Tertio reprobatio. Quarto remedia. Quin
to paruipensio.

Ar. j. ¶Quātum ad primum: quoddam est iudi
cium licitum: quoddam illicitum. Licitum
1 vero: aut est de seipso in cōfessione: sicut eger
quodāmodo se iudicat: dum morbi causam
gulam videlicet vel aliud vicium in quo de
linquendo: morbum incurrit: medico reue
lat. Sic os iusti meditabitur sapientiam: ⁊
lingua eius loquetur iudiciū. in ps. xxxvj.
Si enim nos ipsosmet iudicaremus non iudi
caremur. j. Cor. xj. Aut de proximo in corre
ctione sicut iudicium de latronibus: sic ex
altare qui iudicas terram: redde retributio
nem superbis: in ps. xciij. Quia beati q̄ cu
stodiunt iudicium: ⁊ faciunt iusticiam in oi
tempore: in ps. sicut patet. J. ix. ar. iiij. per to
tum: illicitum vero vel est de omnino occul
tis: que per decretum dei iudicio sunt reser
uanda. vj. q. j. si omnia. Sicut ergo in iudi
cio forinseco illicitum est iudicare incogni
tum: vel non subiectum: ita in iudicio quo
tidiane locutionis. Talis ɔtra omnia iura
officium iudicis celestis sibi vsurpat quem
reprehendit apls: dicens. Tu quis es q̄ alie
num seruū iudicas: suo enim dn̄o stat aut ca
dit. Ro. xiiij. quasi diceret: ipse dn̄s suus: et
non tu: scit vtrum bonus vel malus sit: quia
ex quo occultum est ipse stat vel cadit: id est
ipse noticiam habet de statu suo vtrum stet
ad deum erectus: an cadat ad peccatum: ⁊
diabolum prostratus. Vel est de dubiis: vbi
scilicet dubiū est: quo aio fiant q̄ de sui natura
mala non sunt: nec prohibita: sicut comede
re bis in sabbato: loqui cū muliere: ⁊ hmōi:
hoc non solum ideo illicitum est: in malam
partem iudicare: quia rationem quodāmodo
habet occulti: sicut predicta: sed quia cōtra
statum est ecclesie: q̄ vult ꝙ in meliorē partē
interpretetur in li. v. Decretaliū. de re. iur.
si. vl. estote. Et contra doctrinam Pauli di
centis qui manducat non manducantē non
iudicet. Ro. xiiij. Et causam reddit in hoc ꝙ
sequitur: deus enim assumpsit illum: ad est fieri
potest ꝙ sit a deo acceptū illud, in quo ipm

iudicas. Nota de hac materia. E. vij. 10. Vel
q: est de apparentibus malis: quorū tn̄ iu
dicium ad te non pertinet. Et sic alteri⁹ iu
dicis terreni: cui videlz talis delicti pertinet
correctio: tibi vsurpas: qd̄ est reprobatum.
D. vj. 24. Vel est de apparentibus bonis in
quo erratur: plus attribuēdo bonitatis q̄
attribui deberet: iudicādo ditiores ⁊ meli⁹
vestitos meliores ⁊ honorabiliores: sicut
ideo te: reliquias meli⁹ deauratas reputāt
sanctiores. Contra quos est exemplum de
Barlaā. H. iiij. 11. Et auctoritas Jacobi. J.
ix. 9. Si introierit ⁊c. Et christi actio: de quo
Esa. xj. Non sm̄ visionem oculorum iudica
bit ⁊c. ¶Quantum ergo ad occulta vel du
bia: nolite ante tp̄s iudicare: quo adusq̄ ve
niat dn̄s: q̄ ⁊ illuminabit abscōdita tenebra
rum ⁊ manifestabit consilia cordiū. j. Cor.
iiij. Quia tunc clara sine periculo iudicare
poterunt: q̄ nunc occulta vel dubia: iudicari
non possunt. Diuinum ergo iudicium sibi
vsurpat: qui incerta vel dubia iudicat. ij. q.
j. nomen presbyteri quia solus deus nouit cor
da. ij. q. v. consuluisti. ¶Quantum vero ad
apparentia mala vel bona nolite sm̄ facies
iudicare Jo. vij. quia in tali iudicio faciliter
erratur: sicut ostensum est. J. ix. 9.
¶Huiusmodi aūt in iudicio erroris multi Ar. ij.
plex inuenitur causa: ex parte iudicantis.
Quarum prima ad similitudinem accipit
oculos habentis infirmos: vel decutientis
seu existentis in tenebris. ¶Primi nāq̄ spe
culum nouum: ⁊ oculos damnificare dicun
tur visos ⁊ videntes: sic isti visa peruertūt.
¶Scdi vero non bene iudicant inter foedū
⁊ pulchrum: inter aurum ⁊ auricalcum: in
ter florenum ⁊ denarium cupreum: inter ca
nem ouium custodem: ⁊ lupum ouium ra
pacem: ita nec isti more febricitantium: pala
tum habentes infectum: ⁊ more decutientiū:
quos videlicet amor: vel odiū seu timor vel
cupiditas excecauit sanctissimum virum: q̄
diligentiam magnam de ouibus habet custo
dia: lupum vocant: dicentes: quando ille eū
intrat societatem: ꝙ lupus est in fabula: il
liusq̄ tam personam q̄ causam atq̄ verba
contemnunt. Ideo dicit scriptura. Job. xij.
ꝙ iustus est lampas contēpta apud cogita
tiones diuitum: quia sicut lampas accensa
de die clara cōtemnitur: ⁊ paruipēditur: pa
rumq̄ apparet in conspectu illorum: qui de
nocte illius diligunt ⁊ affectant presentiam.
Ita iusti interius lumen gratie accensi: pue
vel nullius sunt apparentie: immo paruipē
duntur ab illis: qui in tenebris sunt pecca
torum: quasi dietam mundialē habent pro

sperantes. Tales nāq; de spē peritiæ ei⁹ illos
rum dura nec solent mundi luminaria ꝛc q
bus faluare. Quo etiā tur mundus tam in
quoticiānis locutionibus ꝙ in errorē cō
tinet, cū in curijs malorum si aliud ꝙ iusti
ea uncrarum tenore enarrata nec certū
ydentem ignorantes, iudicium ꝛc. Extrā.
Iota. D. vi. ¶ Deficerant inquit viden
tes: id est prophetæ vel quemcunq; iustū:
id est de tali non exercitantes qui de die pie
tatis tantum gaudent post peritiæ: sua
tamen lumine illo deficiente: mortis nocte
appropinquāte lampadis profectus: z luce
vidētia ꝑfidi habere affectant: z fidē mā
dātes, z iudēcū dicto meo: in pā. xxxvii.
Et sin iudicius nū vinifica me. Iterum in
psalm. cxviii. ¶ Est ergo tam de falsō ꝙ de
illorum iudicijs: z actuum huiusmodi: z
ad factaq; in propiperatæ facilit: z in ad
uersitate cupiunt sicut de lupo qui tota vi
ta sua oues innocuanter de vulpecula fau
lapus ille qui ex vna atorum z canum q in
manet sequela eminus libenter ter ones in
ouili pacifice: z vulpes inter gallinas quali
montanas se ponere: et inoxem exadere
inimicantem: quā cum eraferint sunt ficut
anre fuerunt: sic et ille de quo Psalm. xvij.
Impius accipit vt perueritat simulans mā
dū: qui in rota vita sua propter numerum z
personarum acceptionem: quantum possi
bile est pse mundi verecundia de: z paupe
rum pereunt iudicia. Exempto illog. Ioh.
qui acceperant munera z peruertunt iu
dicium. ¶ Re. vii. propter quod tam pater
ꝑ ipū populū amiserunt dominum quam
de mortes appropinquare videt rogat q̄ue
ad pacem sunt testamentum condens iter
ouos deus: z ecclesiæ quā nunq; pauit: ꝙ
quibus figura nouissimi pon oblinatrici
terq; se humiliando z magnanq; dilectionis
mendacitter fingendo: manus ad crucem et
oculos ad deum leuando: tum ꝙ suspirijs et
gemitu dicit filij pfal. Non intres in iudi
cium cū seruo tuo: sed miserere mei: sm tu
dicium: subgentium nomen tuum in psal.
cxviij. Seruum: id est sed fe erorum: q̄ qui
seruo fenus efficit qui et bene: diligere enim se
ipm dat: q̄ qui veratus dicere posset. Omnia
hec idco facio: z loquor: q̄ a iudicijs tuis ti
muit: i psal. cxviij. Iota. D. vij. arti. iij. ¶ In
quibus verbis e facius non solum prudētes
bestiæ: sed etiā z prudiculosus in exitro ob
sessio: e latronibus: z incredulus assimilan
tur. ¶ Quinum pater nra: sicut obsessi fe
dus fortiter defendere se sperāt: adueſtarij
aduersarijq; seruos z milites vilipendunt;

verbis e factis eis ꝙ posse nocere. Sq̄ aūs
do Iplius se defendere non possunt: Iplius
loquitur: q̄ paucis fiant regnantes. Sic quo
dā oseo dicebant: z multa de hoc in hac vita
in iudicijs suis: ideo acceperunt positionem
dicium. Mar. xij. ¶ Secundum enī patrē
dicium fieri latronez ad patibulum ducētes
ferdorum petunt preces suffragia: angelos
sibi aq̄os prius in memoria vel in omnibus
spoliatarent. Sic illę quę exhibuerat cenacu
lum hoc in iudicio. Luc. xxij. Sed et furtus
rapina z vsurio z iniquitates. ¶ Terrius ex
super patet: q̄ua fiant ierēdulo oculos ficq
habentes beluleos quando vadunt mercari
vel venari: vel alio etenus modo negocia
rium habent vitro obuiant ecclesiasticus
sicut nec Ecclial. ꝑfidentes latro ad latrocī
nium vadens dicit nec lippus. Babes oculos
tos imminuec habentes eos non videbunt.
cunt. Nonnulli nāq; mariuarij libentius se
cum in mari labentes ꝙ bonos discrentes
ligiosos: quia fiunt meredes in terra non
tes ad nundinas libentius latrones ꝙ bo
uarent ꝙ facerdotibus po quāq; efficiun
rent se pcus nec quisquā ubi ꝙ eas fugas
cus illo die cōtingerent infortunia attribue
rent eo ꝙ eis obuiauerūtrista z mundi tem
pestates: z infortunia: potius bonis ꝙ ma
lis quos diuinitus ibidem ꝙ qui nece
cordabantur iudicium instet. Psalm.
Iota. S. c. ¶ In quibus iniuere pcē
sentes ꝙ illorum prosperitas: e falsa potius
et illorum bonorum contingit obuiationes
societate: ficut pater de pescdoma z quesub
uersiones e hiuersitorum cauſſes percutiā
¶ Decem bonos in sacrarum sub pabulētes
quam tantem omnium: malorum fuerat ne
non saluare fed potius perdere potuit: in
in proposito. ¶ Omnes tamen predicti qui
terra mariq; seruorum dei socerum: q̄ui
ipſi ferat fiant diabolo ytant z fugitiui ei
tus noctis: quando ad mercationes vadit
marcotis ponderes z pecuniā: ad pomoꝑ
poperant periculosi ecclesiæ: ne fiat ecclē
tibus virisq; quibuscunq; obuiarent eccle
siasticis. Iota hic de mulierem pollui vel ſcā.
facerdotem in causes alijs omnes eiusmo
natis: posticia sine facerdote obijci et sup
erat. Et mirabile est qui pius timuerit pe
uorem habere fornamium mortis semetetq;
spera nefortunam eis obuiando. Sic ebu
but ille d in rota vita sua vel maiori pate
rit e fuerunt de diligat fornicatum nec mia
data nec seruum nam amos patratur ei
tumeſam iudicium deserit: pioueribium
ery. ¶ In quibus omnibus dum seruos

dei fugiunt obuiationem vel federatæq; fer
dos se esse offendunt diaboli et inimicos
mandato vero in mortis necessitate ser
uos querunt: de se per illos deo reconcilia
mus fugiunt se seruos seruitutem seruare
dendunt. Sed hęc tantum in
verbis fanctis scabuntad iudicium. Eccle
siastic. xlvij. ¶ Secunda vero causa erro
nea in iudicijs tam quotidianę locutionis ꝙ
dicium iudicantium tam in curia ecclesia
stica ꝙ seculari acceptur e intelligitur ad
similitudinem terrestrium rectum per
ambulantium: vtpote qui aquam
que non est medium nata bene ad videndus
dispositum: sicut per vel per plura media
quorum vnum ad disparitatem: aliud non
ad vsū sui per receptu dicit offendendam: si
cut patet de aere et aqua. In illo enim ea
sibus signum recte videtur currum quia
medium in videndo incongruum illud men
dacter earum facit indicari. Sic in pto
positorili qui in iudicijs suis: solo medio
tantur incongruo esse ira amoe mune
re vel timore vel qui bono medio vtpiā ta
ris ad hoc in aliquo de predictis medijs
quo bono conuincre e copulato vtuntur in
iudicijs rerum curium indicant e econ
trario sit patet. C. xvij. 17. ¶ Quod enim
talia media in iudicijs in vsu habentur ex
verbis obiectum prophetarum sub verbo
ne generalio facti narrat de presens. Mich.
iij. Principes inquit eius in muneribus in
dicabant. Sacerdos eius in mercede doce
tant et prophetæ eius in pecunia diuinabāt
et super dominū non requiescebant. Ergo q
sub conclusi potest ex p in vsu habet erronee
iudicare. Ideo sm tam tatum testimo
nium vel iudicium qui medijs talibus duc
untur est prophetarum in cuius signum ait
et Deuteralij libro. xx. de testibus. c. iiij.
Secundo in causa homicidi ad testificatus
dum non admittitur: nisi inter se illa: de
qubus agitur delicti: impedimenta ante
litem motam q eius illa audierint ab ad
uersarijs suis: fidelibus: z non ab in
familiaribus: vel suspectis vel leuis: personis:
cuius fanctui causa est: qui si asserat se tam
um post litem motam causa dilectis: in ma
pessumfungi munere a parte acceptoruel ip
vel amore vel amore ad inquirendum: e te
stificandum adiutare se fabulus inimicis
medijs fuit facilitet posset. ¶ Cum are vero
addunge assidedigne addiscere cum opor
tunitatis et quia leuium e inhumanum per
sonarum verba minus sunt credibilia rare ei
illo ad veritatis certum processi potest testi

monium vel indicium. Sicut per Decretas
lis inſufficiens reputat testimonia: seu iu
dicium: quod ex talibus procedit: medijs in
causa dubitorij e confanguinitatis: amicitę
fedi in alia reputare causa sui iudicio vel
testimonio quocunq;. ¶ Sed specialiter in
vtrumq; predicte secretalis patet deliquium
qui aliquo indicando malorum vel bonorum
graniuum sui pernersoris ta deducit testimo
nia: ideo ergo a talibus audiendum fo
lum ab uno fed a multis indicequod ꝙ ꝑ fi
ctionem tamen pro illog. fuerint iudicio pti
nentium: audiendus: quia si clamor populi:
vel eram graniuum fed pernersarum perso
narum excludere se alio mala narrante vel
indicante: patet: q exculsare esset: qui dice
re ydolum votatoreq; erat. Et Ioannes bas
ptistam demonium habere quia z ralli hoc
dixerunt: fic eam patet Lu. vij. vel sic si dixe
dicat ydolum demonium habere quia hoc
alij dixerit Ioannis. vel q malus sit: et hoc
alij dixerunt Ioannis. vel qui eum ꝙ ꝑ nem
z reum eum esse more clamant cū tota mul
titudine qui teste Matth. xxvij. dicit omnes
unanimiter. In his omnib⁹ exemplis ma
gna p̄ncipatio precipui nunti. Eadem ratio
est: non sequatur turbam ad faciendum
malum nec in iudicio plurimorū acqfces
sententiere z vero penites. Sequitur omni
bus offendituꝛ: q pater nolet qui publica
ut vox populi vox dei nec fuit omnia: non
solum quia contra legem fecit nec vt predi
cium est: fed quia etiam contra legem fe
cit cui emolumentum ignorare non debuit. Cos
dice li. ti. n. de penis. Idcirco nos ꝙ nobis
tur ꝙ populi clamauit: q decurioni filij de
beat coqueniscat alij vt publicis subuca
Imperatores ꝙ Scribunt precepe ꝙ vane vo
ces populares fine audiendenec eoru voci
ordo oporteret ꝙ aut nouis criminis abste
neant innocenti condemnari desiderarit bec
thingtofa abdendi decret ꝙ ſ. p̄latus malefe
ctoꝛ. Iesum teuit z Barrabā dimisit. Cū
ergo ad clamos pharisęoꝝ vulgi frequen
ter irrationabiles sic nō plus rōnis habuis
se vꝛp. vtro ꝑ die contrus ꝙ ꝑdicti iudei
ad populū illi vel eos illud sup mul multe
rum ad exercē vel patibuli buchum clama
mite clamoris causam interrogare: nichil
qz aūt clamauerit more causā: ꝙ nullum p
sequunt. ¶ Talibus est medijs iudicantis
dicere potest illud Job. xxxij. In medio
enim me medicamis est. ¶ Tertia ea: quare
sepe humanum fallitur iudicium: est pessi
ma nēnullorum conſuetudo ex qua frequē
ter cōtingit q̄ haec quę inuitato bonae has

deat conditiones propter tamen vnam mas-
tas̄ omnes alie quasi obliuion̄ tradantur
vel plus ad malum q̄ ad bonum in quo-
dam leonine loquitur quasi applicant.
¶ Et qua re apud eos est annqua cōsue-
tudo super omnem contra consuetudinem
illam doctrinam nouā in ore latrant canis;
de quibus Cassiodorus. Canis inquit na-
tura est: vt nouos hominibus non acquiescat
sed eos latratibus arceant. Quia igit ep̄s
mandatum nouū dedit nobis Ioan. vj. Hec
est nec illis qui nouā docent acquiescant sed
ferocissimus eos arcēdant latratib⁹: canes
impudentissimi. Ista. vj. Qui dicere possum
cur dicebatur me canes multi: in plat. Ca-
nes canum: equaliter super omnes extra-
neos: tam superiores vīos ad papam inclu-
sive ep̄s cardinales latrant qua ignoti sunt
tam ipsi ep̄s opera illorum: contra Decretis
quod dicit ep̄s facta papę a solo deo iudican
tur. ix. q. vij. facta. Et sanctus ad literam in hoc
casu mentem sequitur cum ait: quos cano-
nes latrant quia ignorant illos sug quos
latrant: quorum ēt habent noticiam nō la
trant: ymo ēt multorum quos iudicant
intentiones: q opera fierent nequā: eos ut
dicarent. Cauete ergo: quia queuunq; tuę
cauernis in vos redundabit. ij. Parali. xix.
¶ Quarta causa: vltima que in oībus pe-
ricula est causa causarum: quare spe pauca
nam fallitur iudicium: p propria iudicantis
est falsitas: ex malicia qua infecti sunt: sicut
vas infectum: immundum: quicquid
tumoris quantūcūq; preciosi: foeditatur: ma-
gis tales falli in iudicio: fomiteo vel detra-
ctores in quorūdam locutione: quorum fa-
bet bona in mala conuertens: iudicia ma-
in electus suis ponit maculaz̄ Ecclastici. xl.
¶ Cum ea causa cessat: ipsi tales fiunt: ex
quo accedit q̄ sint latro omnes vocat la-
trones: ita mundus omnes suspicatur: vnde
car malos. Vnde Crisos. super Matth. Offe-
cile suspicatur aliquem malū qui bon⁹ est.
Et eo minus ē fomicator omnium suspicat
castum: nec superbꝰ quemꝰ suspicat humi
lem. Sic nequit qui nō est facerdos deine-
minem suspicatur facerdotē bo. Inmoīm
Ber. in quodā sermone ait: paupertas abe
rtū ē reprārī: sī bonus ambitiosus y auaz
si affabilis difficilis: si predicator vel doc
tor: humanus: bonus erit: nullus quesitor:
si taceat inuitlen hypocritam: si conuersa
tor: deorum: causa erit: quia ipsi mali fiunt
sicut offendium est. ē. vij. articulo. vj. ¶ De
est ergo de cetū iudicijs multis eorundum:
quia ipsi mali sunt: qui iudicant. Unde Se

neca de remedijs fortuitorum: male de ep̄s
nagitur homines: sed malī: quos fauor ibi
bolus fiadet multos opinari malos: vt cō
rum exemplo audacioes fiant ad malum
perpetrandum: sequit in Seneca. Si capa
tur: alter sapiens: hoc loquereturꝰ: nonne
si hoc iudicio facerent: nunc vero quia ma
ximeq; quo modo per se ac accidens: abu
tens labor: antibus modo: ad ep̄s: ad
nubus: et mare: deūtur. Sili vo pto vno
lo tot homū: mutitudinem vel religioni
talium: esse iudicat: quia ipse tam: est filius
pater per Senecam. A. xxvij. ca. Quia ergo
lis iudicant: loquatur apl̄us Rom. xiiij. nemo
ne: ergo habita ad ep̄s: ad omnia q̄ indicis
in quo modo alterum iudicas: turpium ds
demnas. Nam z loquela tua manifestum
facit Matth. xxvi. Cui ab initio audiencie: pos
ne: tu vocat: ē iudex: ē ipse: ē accusator: Luce. xi.
¶ Contra vero p̄dictum: iudicium humanū
specialiter: filios de deo in vltima parte
predicti articuli dicit: ecce videbat: p vno
malo omnia tales eliminat vel ignem ea
confentiuntes: propter quos omnes abomi
nantur. ¶ Sunt primo laudabilia fiendz: ē
iudeoꝝ: ē saracenoꝝ. Secundo naturalia
ratio: ē exempla. Tertio doctrina scripture
z totius creaturez: facre scripture proofilius
z leges ciuiles. Quarto actiones z functio
nes eorum: in quatuor partes diuisa. Quinto
bant: z puerfa esse oſtēdit. ¶ Quinto patet
Iudeoꝝ: vbi illis de Sabaa peccantib⁹ filij
israel tam in modo malefactoꝝ ad punien
dos: q̄ in modo recipiendi penitentes: dicit
fos de Sabaam: mortaliter: nec alīs nouā
sententiā: illis auxilia: ꝓmittere. Sarracen: ē
Iudeoꝝ. Scilī Pansone: peccant: de ep̄s
solo: e non de fratribus: huic sē vindicaram.
Alio ergo pctores: sunt quidam ep̄stantis
cūro: q̄s vocauit: ꝙ minister: largent in indicio
Luce. xi. ¶ Secundum etiam: quia ergo
naturalē rōnem: z exēplū eius: q totus enim
tus: palea: ethmel: q̄a de illo palea vīa: ē: ēt
Abraeam: ethmel: ē: angelum: ē filius
eneam: metior: sit: ē: domus Iſaac: ē: de
budum: genuinus: dictum: ēt Jacob: dilexi
Esa: odio habui: simpliciter autem: fatoet
ebantiam: vel terra: 23 ybo: deo qui: vestis: est
super: animam meam. Ex quo deo: terre: e
psicat: difficile: expertus: sum melliores: ſ
qui in monasterijs: profecerunt: ita: nō: pecto
res: experius: ē: qui in mōasterio: defecerūt:
becille. ¶ Don solum ex predictis: Anguſti
ni verbis: verum: etiam ex vera: creatura
et scripturarum: exigitur a principio: mundi
omnis: societas: z: domus: seu: familia: inue-

niſ: mixta: de bonis: z malis: simul: z: nun-
quit: in vltimum: q̄ boni: iudicarentur: vel vitupe
rarentur: vel minus: diligerentur: a: pluribus: ma
lorum: societas: z: domus: plus: pontis: sunt: de
ligendę: bonos: inde: ēt: in malis: exemplis
oſtendum: est. S. C. xiij. a. Ridam: duos fi-
los: habuit: Noe: unus: vnus: Cam: pessimus.
Abel: fratrem: suum: occidit: quis non dices
ret: infantes: fi: odio: haberet: Abel: bonum: p
per: fratrem: sibi: malus: vel: malos: esse
potentiori: velentiori: ostendit: ad: cuſtodi: sui
gionis: vel: domus: q̄ Adam: a: deo: in: paradi
so: formatus: nec: tamē: ipse: cuſtodire: domū
sua: scit: quam: inter: duos: viros: malum: vnum
hoc: ergo: factum: in: illo: cognitores: quā ma
lorum: habent: vim: parendi: placitum: q̄ nec
est: ita: sapiēs: nec: fortis: vel: potens: filius: de
qui: eam: plurimum: habet: ihū: fe: ſi: vn⁹: de
illis: malus: inuenitur: tantum: quā: maternam
habuerit: logni: Filios: qui de condicione: fuit
Abel: quia: fratrem: habuit: Cyn. Idem: fuit
potest: de: arcba: Noe: z de filijs: eius: z: de do
mo: Abrae: z: filijs: eius: quorum: vnus: erat
Iſaac: bonus: alius: Elau: malus: z: de domo
Iſaac: z: filijs: eius: inter: quos: vnus: fuit: Jacob: ele
ctus: alter: Elau: reprobus: fuit. Erde: bonus
Dauid: z: filijs: eius: inter: quos: fuit: Salas
mon: sapiens: z: Absolon: malus: quia: contra: patrē: z: fratres: rebellauit. Et de certi: cle
ctorum: per: sanctos: apl̄os: ep̄s: z: alios: ca-
tholicos: ꝓmissio: septē: elegerunt: Actuū. vj.
de: quibus: tamen: vnus: pessimus: fuit: Judas
tus: videlicet: adhuc: ēt: hodie: quotidie: ꝓ
mus: efficeius: ēt: hereticus. Quib⁹: no: cere
ra: tam: veteris: q̄ noui: testamenti: ꝓbatio
non: sufficiunt: ad talia: diuinitendā: judicia
exemplum: ꝓpius: accipiant: sanctissime: reli
gionis: cpuſti. Cum: enim: prelatus: cpuſtor
que: religio: certū: apostolatū: sanctis: esse
pollicite: tamen: ipse: illos: pauceos: quos in
clausſtror: religiōe: fuisse: ab: ipso: electos: ha
but: non: ita: eleganter: ita: affidentia: quam
illoꝝ: Judas: vir: malus: fuerit. Cuius: ergo
tus: decipitur: q̄ illum: plarum: vcl: illos: apo
stolos: Petrū: videlz: z: Jacobum: cum: ceteris
alijs: vitupet: vel: odio: habeat: vel: mus: de
ligat: q̄: Judam: subditū: habuit: ep̄s: ne
apl̄s: fortium: z: fratrē. Ergo: nec: a: fortiori: illi
qui: in: eligendo: z: cuſtodiendo: nimius: suffi-
cit: z: plures: ad: eod: re: habet: vel: illos: q̄ pri
reb: habent: socios: z: fratres: de: hoc: q̄ vnus
illoꝝ: est: Judas. Iterum: quos: ola: pueri
cia: non: reuocauit: a: talibus: iudicijs: crem-
pla: terrena: fatis: illud: reuocet: celeſte: exem
plum: videlz: clausſtri: z: religionis: sanctissi-
mi: cetus: in: celo: empyreum: quo: unde
mus: ad

fuerunt angeli boni e malinec tamen boni
vtuppe randi fiant ppter malos: qi fecit me
ter ligelos boni fiunt ppter mi: mali creatu
rarum pessimi. Ita inter viros religiosos
seu ecclesiasticos. Sicut ergo de pfectis fo
ciatibus vel religionibus non vituperas
tio bonos ppter malos fieri: e non despici
tur in vobis pfectis ornamēta vel bona vel car
nem ipsam ppter purgamentaque emittē
tur vnia ppter faces vel alia purgamenta q
lapere? emittit ramo vinea plus quprecia
tis: quia signus boni vini est: quando se ob
purgatre signum est pfectionis: quando se non
bene purgantia nec ordinem vel statum re
ligionis quacunq; scientes q illi qui illa
sustinēre non possunt: sed sua defideria se
quentes exeunt vel alia scandalosa a piecc
pto religionis fiunt recedentes: omittant pur
gamenta sunt illud statui: quibus emissis
statuq; in se manducet eft: e clarior e com
mendabilior est ordo apostolorum e an
gelorum. Juda Iscarioto electus. Et licet
granum palee electa: et cerussia: et vinum pur
gamentis electum: et metodia coda vel can
tore malo amotis. Flora. B.D. v.14. cum
sequentibus. ¶Patet ergo ex predictis q
melior medius arguendi vel iudicandi effec
eorum est non licere videlicet ordinē illius
potius medium seu sententiā iudicantium q
plures habet apostatas: q ego. Sic arguen
bat versile nobilis: de quo habet D.vi.14.
e rationabiliter quidem: qi tanti non essent
recundus: imo laudabilem omni natura in
qua est corruptio: q se purget sic re. ¶Sic
cat ergo illi gloriari poterunt quibus ma
la bonda finita: illi magis tamen q habent glo
riandum: quibus malis nunqne permittun
tur: de quibus non opportet q credit ad ma
lum perperrandum: e inter illos ad hoc facere
possunt. Et quare ab illis apostatarent vel
illotā committerent habitum: inter quos apo
stasia ab obedientia e cōmunia. e pauper
tate eniam suo ipso habetur diffinitas. In q
illis ergo vbi malitie crat plures fant. ¶Si in
stitis de quibus multi erant melliores fant
sicut somus flunt: sicutius ppter famulos e
malos mouit ne pauciores quidem filios
habet sicd non peiores. Iustum ergo iudi
cium iudicat Jo.vij. Flora. P.vij.10. cum
ducibus sequentibus. ¶Quartum insuper
pareterea in facto de q in factis q dictis de
Sodoma: vbi pedere nolint iustum ei im
pitum: immo nisi liberauit Loth fs antes
alios iudicaretur: or Segor et ciuit fuit
ei? morum ei illis saluauit. Sch. xix.
Ita quo ostendit q mali ppter bonos sunt

coleratis: e non boni ppter malos lapidatis
di. Bona etiā sententiam e malicij dicit in
Sacpe dicere: pater non potuisti iniqui
tatem filij: nec contra nos dicta: nec ipse
rem plonesset q nullo sig in peccato fui pro
pio mouetur: sicut patet Sacrib. iij. Regū
Semei nunc iniciant mortis. Ita Salm. Ego
regulā iuris li.vj. Delicta plone non debet
in damnum ecclie redundare. Et si quis
hoc regula ex verbis beati Grego. in Decre
to. xxiij. q. vij. Sicut ergo non debet
potuisti iudicij fui q clunq; ille. Sch.
¶Cum ergo pfectus a talibus nō remo
ueatur: quare eadem promptitudo
ne e facilitate: non in sicut ramus bonog
quia vnum videnī vel intelligunt bonū
cat faciunt comuerso. Ultimo q causa pe
tacta sit: qñ mali discedūt: nisi odio odio
habere volunt eos propter vnum malum
re non odio diabolū e opera eius: tales a
dicta detractoriare apertos diabolī fenses
in quibus ola vel falsa pura sunt mala: vel
quare odio nō habent ipsos eam q illa ste
qua inuenimus mala: vel si plures pagnes
ciunt ppter factū vnius vel multi: qua
re non eiciunt totus grand de grāgia fua
q vnum inquinant purpdum vel totas per
cantum de cibaria: qui denarij inquinatos
falsum: vel totum sanguinem e corporeo
aliqua potuo eius est corrupta q; ñ nō fa
cunctes fol lum corruptum: p pte eiuit:
vel quare omnes non eiciunt mortem pu
pter vnū malū: vel quare oēs non amputāt
bigitos e q vnus infirmat vel quare tole
rāma e coaching suis non pdunt perimi
propter Judā. Nota F. tales. R. Mor.
¶Sed qui occasiones querunt facilis inue
nunt q hus cunctem puerbiū: quo gallice
dicitur: vult canē hū occidere fluta ei im
ponit. Timeāt ti oēs talesq; in loco de
ppte vnū malos iudicāt sed infoimāt: quo
y vno malo facto q; in eis inuenimus q
le reputabunt: q fili iudicabunt: de q
punitur: dicens eod ē iudicio q iudicatis
dicabimini. Matth. vij. Item pis. Sch. 47.
¶Circa hunc regnum nemo recte ei reme
dium queret: erant in parte iudicātes: q
parte iudicati. Et parte iudicantis: pius
remedij adhibere debeat: ei plumq; a tali
retrahere iudicijs: q forte ille quē iudicat
apud deum penitentē se coram quo q
si nonest licitū ei iudicare: sicut nec pan
lum vel Magdalenam de mutentione bele
gnitatem: penitus magistrum fui nō p
moueba. Cui magister posita ei luminari

bus in manu sua accensis obuiā ventēs ei
eandē turpiter abat cecitate: quasi ab illis
impetrare se videbat asserens q; ideo ei lu
minaria sibi occurrenti deposuisset: eo quia
incurrere potuit illud Psal. Cadet cū agris
que iudicas. Cād illud. Propius iooquitur
Ber. sup can. Domē ad exemplū. Cui iudica
re pmittit sed magis exculsa: quod omnino
dissimulatione rei cernitodo recusat suade.
Nihilominus rubipsi e dicere voluntate sua
tentano qud de me illa fama sit: nō habito
me accepisse: pro eā tam Ber. qñ e rei
frequēter probat exemplis: q illi q alios ma
dicunt e cadē pena damnādis agunt: q ma
cauerunt: vel ostēsa sua persona: sicut pa. nil.
Rex. de Ephu rege: q fracto Baal e sacerdo
te eius pestruxit: nisi quando ostēsa ei ipēmet
a vijo Jerobōā nō recessit a malos huc eos
vos adoxādoratio ifti cadē vel maiora face
rent: si eandē haberent tentationē. vel occa
sionē vel opportunitatē. Quā si illi habuerint
quos iudicant. Inexcusabiles es ergo o ho
mo qui iudicas. Ro.ij. ¶Ex parte ñō indicatos
num remedij adhibeni debet vt occasiones
e causas quasi possibile est retrahant eos
iudicijs. ppter quintar leges sacras. Ful.7.
pont. enim ejubet nin debet: si speculū pul
chrum offēdere bene puer fandum: quo cre
ri sua fe targant macular: si signū fame: q
ad cuius aspectū oculi ledant? intuentium.
Sanum nāq; est ras. p se q p alijs. q talis
sit q; meritodo ille occurrentibus ei? dum
taxat: sicut de effēb q dicit. q patria vel
pulla sui secretas est peccatis q ñ habuerat: ñ
nāq; remerarij iudicij fugas: docere videtur
tpo. Matth. vij. dicens. Cauete q vulti vos in
iudicio prendere: e tuncē tuas rollere: et est
in facie tua: que fore licet a sua pria: ne
sed nō aperacaque ad putanū te videre
ve? dam nisi fore vel pscipiū dimittere e ei pal
lium: pallium enim habitus exteriot est ma
tenora absondens: quod quidem dimittit
quando ille qui est in charactet ve de facto sua
scandalizat: nō intendit pmou absondinam
manifestat: et illā a talib? auertat iudicijs
ve declinaret iudicium viri Tob. cij.
¶Quod si ille magistratus indices nō tam Art. iv.
inalnera plani fuinq; sicut pharisei de optu
nia operibus scandalizari videtur: vel esse
aliqua posse ratione vel de tuare iudicia illa
parupp dat nec p eis a bono desistat exem 22
plo christiqui de talibus ad litteram dixit
sine illos eos sunt: e duces ecoū. Ecclo Exod.
eiam homines cuiusdam de quo in exēplis
continetur q; nr hominum occurrentium e
cum iudicantū de hoc: ppte assignant e fi
nem illi

lium teneris eſt ſequi permiſit: ſilium aſino impoſuit: de quo eſt iudicare? q. plus filiũ qui agilis erat: bene currere poterat: q̃ ſi ipſum antequã e bellũ diligeret: ambo perdiraneris: de quo eũ ab alijs iudicare? occurrentibus q̃ plus aſinũ fuũ ipſe vel filiũ ſuum diligeret: pluſq; ei quoterm affectaret ambo ſtultum aſendere de quo eũ iudicaturi ſint: q̃ tam parentes amittal modo occidere non oneretis gratis alijs peditibus: ipſius fuũ ſignum inter ſe poterunt? ne quo eũ ſtultum iudicarem nuriat? Quino pater filiofili erit quo videas: q̃ quicquid fecerint iudicaturi ſint exactoruate ſ. Ex oſtenſum eſt ſupra e.c.o. cõſilij mei eſſe q̃ talia paruipẽdãs iudicia: e quod vtilius eſſe poſſet cerio ſacianec̃ppter talia iudicia a bono ceſſes de inde dixi aſino: nate va bauder vide aper tenient e. Sic in propoſitis deinde Dicro ſo epiſtola ad ꝓmiinachũ pauna virtus no nacdy eſt hoim eſtenirere iudicia: ? apoſtolo recolari dicẽtis: Ego autẽ paulus plane dpuit ſeruus non eſſem. Ex ſubdit rationes quare de illoꝝ iudicijs non eſt curandũ: in hoc q̃ bono opera iudicando in malũ pertentionia nefciunt arrem bono q̃ operã: rede iudicijs illoꝝ qui de arte nefciunt nõ curamus: ſed potius eos deridemus: ſic in propoſito. Ex hoc ſi ſequitur. Filiũ q̃ in quit aut felices eſſent arteeuſi de eis foli artifices iudicarent. Cui ergo ſic iudicanti debanter obiuiandum? iudicium. ꝓtouer.

25 xxvi. ¶ Cuius rei ca ſi fieret e ꝓ per talia ope ra regnum acquirere poſſent terrenũ: ꝓpter rationis iudicia ab operibus non ceſſarent: q̃ enim eſt in ſirma ſpe: e ꝓpinquia diſpoſitione ad hereditã iudicum in facilo nõ mitcura: e hoc q̃ ad ſili diciatur: hoc enim eſt. a iudo ceſſare non ſuat: licet ſatte in alio diſpliceat: q̃ tamen poſt iudi ſinem deſerã non incuriat: ſed amplius gaudiũ: q̃ non obſtante: q̃ cauſa rinkeſſium contra illum habuit ſu ſocem: vicit. Sic per decreti Cornelij papæ. dxij. c. oſt ad nouatos non de bent mouere comnicia perditos: quo ciuno via retrahat a certa regula recedamus. Ro ſa enim pulcher ſpinarum quibus circũdat aculeos creſcere non ceſſat. In oibus ergo talibus ſanctã ſequatur exemplume teneat ſententiã: ꝺocemꝺo minimo mihi eſt: et a vobis videar aut ab humano decipiara negligentia: ſum iudicio reprehenſibilem ſuppleꝝ hoc in quo vos me iudicatis. ſ. Coan. uſi. Cauibus barrola parata ſunt iudicia: quia parata ſunt ſeruis dñi? iudicia ꝓnuer. etc. de quibus in capitulo patebit ſequenti.

Iudex oſtendit diſcretio ſeu diuti ratio. Terno q̃ illud erit bono delectabile. Quarto q̃ erit mabilis ꝓpter multa. Quinto qualia adutio ſeu remedia ſunt ante illud inducẽda: vt cum veneret non timeretur. ¶ Quantum ad ꝓmum dñ̃ unus ſapiens ſupplet ꝑ̃ticulare quod ſingulariter deficit. Vnus ergo quo ſingulariter deficit: Terno q̃ mortuus. Aliud generale quod in hac eſt omnibus ſimul congregatis: de quo tria ſunt oſtendenda: antecedẽs q̃ comitantia: e ſequentia. ¶ Quatum ad antecedentia dicit Dicro. Ex imcuniſſe in annis illius hoc eſt quãdiu in ſingulis annis ſignũ: quando diebus precedentibꝰ oſtendit. Quino nanq; die vit ibi habetur: marcꝺ exigo quadraginta. Sexto vbi ꝓ anno dedinem: in loco ſnũ ſtans quaſi murus. ¶ Secundo tantum deſcendere ꝓ vita videre poterit. ¶ Tertio mariue beluæ appareno ſupra mare dabit ſuum ſonum ꝓ vita ad eũ. ¶ Quarto ardebunt ciuitates ꝓ vna. ¶ Quinto herbe e arboree rotem dabũ ſanguineũ. ¶ Sexto ruent edificia. ¶ Septimo pene ad mutem colliderentur. ¶ Octauo ꝓ gene ralis terremotus. ¶ Nono equabitur aere. ¶ Decimo ciribus ioles de cauernis ſuis ꝓ dum quaſi ad interitum non poterit nunne loqui. ¶ Undecimo ſingent ſolis. ¶ Duodecimo ſtabunt ſupra ſepulchra ſua. ¶ Tredecimo ſtelle cadent. Decimoterio mutentur in ſanguinem montes relucent. Decimo quarto ardebunt celum ꝑ terra acrie ſupra ficies. ¶ Decimoquinto fiet celum nouum & omnia renouabunt licet ſcripture ſante de predictis ſignis mentionem non faciant dum tamen ſcripture cõtraria nõ ſimtanto nabile videt q̃ talia ꝓrezdan ur ſigna rerũ ita zante iudicij ſumptibus nec ꝓcellerum dulcia ante iudicij inferiorede ſent pane ſi. q. ſ. vt etiã ſim beati Gregoꝝnum quã cuncta deſinquunt: vel ciectis prachiendis manẽ ſolicitus terra nẽ ꝓuisanꝺ. Decimo ſexto ſanctus Thomas ſup. uſi. ſnitarũ. dic. ſexto. Quod aliud iudicium ignis precedet iuris diuſ. ꝑ ſalte. Ignis in conſpectu eius erarꝺefecꝰ ſup eos ardores accedent ſicut aqua ꝺiluuij q̃ purgandũ e deſtruendũ ola imꝑrium eſt inſtrumentum ꝺiuine iuſticie: ſicut in bona vita expectaꝝ vel ꝓpoſe perſeuerãtia error erat ꝓ penitẽtie ꝺico in

ſtiu introducta eamalta penitẽcie: ita ſte nium ignẽ ſet ad purgatiuñ̃ peccatoꝝm eſſe e frigidare cõngũt: q̃nqꝫ defectus introducẽtiuiꝰ e quantus. In ſigniũ cuius vota diſcꝛpatio de operib⁹ certi charitate e mei et indignos illoꝝ mia oſtẽdaꝝ̃ opera non fecerit miſer cordie: de quus veniſcaꝝ̃ illud Iacob. 2. Iudicium ſine miſericordia ei. Cum miſericordia ſui ſimul cũ currentia ſuũ ſpus e locus e vor iudicis. Tempus vero chriſtus diſcipulis inducẽs ꝓ ſolute: ideo nõ eſt mus ſi aliꝰ ignotũ ſit. Aliquꝫ ſit certũ ſignum ꝓpter q̃s ad iudicium allegauerunt ꝓphetã Dan. xij. qui dicit beatus qui expectat: e peruenit ad dies mille et centos triginta quinq; quadcꝺonum magiſtri hanc ſitez ram exponunt de meſſia illoꝝm ꝓpter manducationẽ eos indeos: qui in adventu chriſti dedignantur baptizari: ꝓpter quod gnam. Beatus qui expectat e ꝓfulmet patiẽ tur ad illud Eſech. xx. Non ꝓ anno dedi nõ poſſit quos meſſias: qui eos cõſolabatur venit. Quo rerum veritas ſit: e tempus iudi mcarnatiõe chriſti computetur quin quennij temporis expectatio oſtendet cum tate annus currat milleſimus: recedente meſſimus. ¶ Chriſtum vero veritas nun tennaqui meſſiam: dedi chriſtum: non ex pectarunt quam tam recepere: bcaus q̃ ſi quo nunc venerit: nõ ꝙtiſſus: ſed annebue ſtus enim eo quo ꝓpheꝝm illam expoſitiõnem ꝓpter quam ꝓ ouradet grauia perſonã reſtatur patet in hiſtoria ſcolaſtica rum inimici deſiderabat ſere quanta ꝓpo rũ ſalcologꝰ per ꝓphetã ꝓpoſita a dimidii ſitionis ſue quo ꝓpheꝝm illam expoſi ſtionis e quali ſtitit ad maiorẽ rectã dicentiuditi e dicit: q̃ poſtq̃ ablati ſuꝰ rit regẽ ſanctiſci: hoc eſt ablato cultu dei e deſolato ꝓphetarũ hic eriſtebeus mil leſecundus gnatus: ad eſt tres anni e ſemis. Et cum Daniel ſere vellet: quod eſſet futurum poſt hec rebꝰ de terminꝰ quo expectat te. et ꝓ ſ. Et cum multi eſſent ſere oꝝ: ꝓ ſpus ingreſſus in ſyſtoriꝰ ſcolaſticus poſt mortẽ antechriſti dabunt lapſũ e quadragintanouẽ ad pe nitentiã qui ſi addantur predictis diebus mille duobus nouagenta ſient die mille. cc. triginta quatuor. Et eſt ſenſus ꝓ ille beatus exiſtens a ꝓpoſe ſecutionis vſq; in finem in bona vita expectaverit qui ꝓpoſe perſeue rãtie erat ꝓ penitẽtie ꝺico in quibus emẽdare poterit errorem. ¶ Locus vero ſim ꝓphetia Ioelis cui vallis Iosaphat: hoc eſt ꝓmittet meus ꝺicens Ioḃet. xx. ¶ Cogꝝbabo omnes gentes ꝺuciaꝰ eas in vale iohaſaphat: ꝺiſcerpabo cum eis ꝺi. Locus nãq; ille ꝓpꝛe ꝺicitur eſt ꝙ mon tem olueti: ꝺicens q̃ tanto celeritate ve det ꝓ pio iudicio ꝺicens ſolli ꝺe eſt in medio ſed q̃ ibi ſtat ſanus: paſſus ibiq; ꝺeſcendat de terra et illo reſurrexit e aſcẽdit. Cõgrua ergo vide: q̃ ibi iudicari ꝓpter ſanctũ ſe pulchꝝ oſtẽdi poterit in quo tanta ꝓꝛo probio feceꝝ: contra q̃ ingrati ei extiterũt. Cõgrue ergo ibi arguet mundũ ꝺe peccato: q̃ ſecerũt de iuſtica quia nõ recerunt: e inde eis q̃ nõ tunneruſt Ioh. xvi. ¶ Quinto ero ad voce iudicis. ꝓnuncquerit: verũ ad eos loquat? ad quos reſponder bitis ſtieg. terꝝ mep. ſuper illud Ioh. xxvij. Iudicij ꝺaꝓ perdꝰ ꝓbunt vbi diſtinguit quatuor ordines ſolũ in iudicio: ꝺous reprobogꝝ: duos electoꝝ. Nã inter reprobos ꝺuos erunt ꝺe q̃ peruenit: ſicut mali chriſtiani. Quibus ꝺicet. Eſurui ꝛc. Nõ iudicant: ꝙ peruenit inſi ꝺeles: ꝺe quoꝝ quolꝺet ꝺicit: q̃ nõ credit iam iudicatus eſt: nec cauſa eoꝝ ꝺe fuit: q̃ aꝺ eũ ſpecti ꝓ ſtrictũ iudicis iam cum ꝺamnatis ſe ſue infidelitatis accedunt: ꝓfeſſionẽ eoꝝ vere ſides renuncies: ſed ꝓfeſſio ipa nõ ſuꝺicabꝝ: redargumẽt ꝓ peruẽt. ¶ In electoꝝ verb parte alij iudicant: ꝛ reꝺ gnant qui vire mandate tachrymis: e ꝺouo ſymo turgunt: ꝺus ꝺicet. Eſurui ꝛc. Aliꝗe ro non iudicant: e regnãt: quibus ꝺicet: reꝺo qui reliquiſtis omnia: e ſecuti eſtis me ſe ꝺentis ꝛc. ¶ Sedeꝝ vero ꝺecim vel xij me dalis: ꝺe quinto ero ſunt. ꝓpter tamen ſpi ſui. ſententiam ꝺiſtin. xlvij. Sentir q̃ erit vocatus: et ratio videtur conꝺucat q̃ illud iudicium ille ꝓfecerunt modo: quo poterit eſſe ad maius gaudium bonoꝝm: e ꝺoine tum malo: ſed magis toꝝ ꝺebuntur mali e gaudebunt ꝺous vt videatur eſt vocatus ſibilem: aꝺuꝺuꝛ ego ꝛc. ꝓpter bonoꝝ ſolum gaudebũt gaudio ſpirituali: meꝛio vel etiam ꝺe voce gaudioſa: quam ſenſi ge corpꝛis audituꝰ: e ſic habebit tam gaꝺ dium intellectuale et ꝙ ſenſibile: aꝺ plus eſt quam intellectuale ſolum. Et ſic etiam a contrario ſenſu ꝺe malis. Sic ergo intelligi potest quod ꝺicit ꝺominꝰ Iere. xl. Iudico contra ꝺam ecumnon poſſum: e ꝺiſputando: ſed finaliter ꝺando ſententiam: quia ſicut ꝓfi nitiua ſententia in eccleſia inſtantanea ſua verbis conſtitit. Sic ꝺamnatio condemnatio abſoluꝰ. ſicut patet lib. v. Decretalium.

ti.ri.de d'bo; ſignifi.an bio. Ita deus ꝙ hoc
precipit: ſtatuit: ſtatuta ꝙ precepta hic bea-
ta non tenētes: non abſoluet: ſ ſic iudicium
gentibus profert Eſa.xlij. ¶ De aliis vero
ſignis que tunc concurrent. Ho. ſi. xij. 4.
¶ Sequentia vero quātum ad malos funt
comuenia eternaq; quantum ad bonos vero
gaudia eterna. Quantum vero ad celi vel
mundi ſecundū alios ſolē ſtante in oucte.
z luna in occidente: ſicut ſi in plenilunio ma
ne oret tur: ſi nunc ſit non eſt neceſſitas eam
ſed ad bonorem omniſq; mortis ceſſabūt tas
corporum celeſtium quam inferiorum flu
xus ſ; refluxus maris: amplius non erit
a die ire: et rendationis vlti iudicij ſed.
Ro.xij.

Art. ij. ¶ Iſtius autem iudicij ratio eſt iuſtitie dei
oſtendere et vindicare illos partiꝰ ſimul cō-
partibus ſuis iuſte in virtutibus exercitos
ne: vel punitos: peſſeret: vel tāc peccāt oſt
5 dat. Pro quo eſt adnotendum: q nonnulli
hic ſunt malitie in fundo: qui tamen
bonu reputant: ſ eouinerſo aliqui ſunt bon
ti a furore ſalutis qua a multis reputātur
mali. Cū igit ergo videtur q omnes ſimul
cū regeq; ſ: vt ibaqui mirari poſſent quare
iſti ſalutati eſſent: quos malos reputabant
cauſam aperte videant ſue ſalutis: quando
dicet dñs ruit ꝛc. Acet enim illi in celo dare
hmōi videant cauſas: tamen damnati hoc
videre minime non poſſunt quia ipſum in quo
reluent canteſmo vident. Cognitū ergo eſt
vt ipſi ad tori conuentum conuiuēt: bei vi-
dent iuſticiā: qua viſa plus dolebūt videm
te ꝙ quicquid eſt iuſticie in deo eſt: q̄ que
mal tmulti in eo ſūt. Sic vt ſibi tunc pec-
catoꝛ trafecturi in pō. ce. ſpē permanere ſe
dicit ad iudicium ipſius. Jere.ii. ¶ In quo ſm
Criſo. ſuper Mach. xxiij. ꝛ plangent ſe oēs
tribus terre bonel. hy. plangent inquit ſe
Iudei videntes deū venientē: qui boiem
inotuit putabant. Plangent ſe gentiles: q
vanus dī putatus phi ſophoꝝ irrito
nabilem putabant eſſe deum colere: et adeſ
ſum: ꝛ dederunt creature gloriam creatoris
Lugent ꝛ cheretiani peccatores: qui mages
dilexerunt mundū ſ; ſpūſū creatiſū: cum
iudicem eſſe hec verba ad eos dicentē. Pro-
pter vos facmis ſum homo: propter vos ad
gracus illuſius ceſus: crucifixus ſum: vbi eſt
tanta ſtultitia rum mentium fructus ſ; ce
ptecti ſanguine pō vobis batiſmi: eſt ſer
mus veſtra qui mihi deberis p precio ſan
guinis aut o ego ſuper gloriam meam vos
habui ei eſſem deus factus ꝙ hīr: vilioſ de
buo reb' me fecaſtis ,Cece oēs pridentes dei

bonitate: ꝛ ſuſ inuiqueter. plangent ſe oēs
pcēſores: celeſti iudicio pereuntes q. wach.
ꝛ. ¶ Quod quidē a iuſto iudice nō debet
dari humano q; licet ſm legeꝫ humanas in
de quandoq; ad iudicū procedat vna par
te contumaciter abſente: ſ alia pcedente
dicit ter: q̄ ſi appellans de ſe fatali ad qſ ſe
ſuonm oſtē ſurus. Judex ꝙ appellatione
negocio altera parte abſente cognoſcere no
debet. C.h. xvij. n. de ſpōſalibꝰ ꝛ reparatiō
bus appellationis. i. plura. Tunc clarior
modus eſt: quod ad munus quodammodo fiat
pius: ſ finaliter ē vtinā ſententia poſſet
rarare parcium poſitiuū: q̄ parte ſimul
habeti poſſitiuā: hoc dicit ſm Augeſtinū
no li.xij.ri.c. de re iudicata. de vno quoq;
ſub his verbis: de vno quoq; iudicet imu
tā parcium q̄ poſſ.ſit. Iudicium imu
tangit iudicare oportet: hoc iuſtū eſt: ſ ſtā
te congruit: q̄ ad hoc pars rea ad certum
rer diem vt ambo ſimul ſtetem ſ audiant.
Sed pars rea inuitet: ꝙ aſt citatiſſ pcēſa
compareret: nūquid contra eā iudex ꝓcē
pero agens grauie veniet: q̄ ad hoc in ma
inferiori litem mouit vel a cā ad inferiorē in
qua contra eā iudicū pio ille pareſ ē q̄ in
dicta mala literarū cauſarū in ita corrigeret
peraut. Ita ho pō agere: ſ ſtamp inuidi
cio in ꝑpia pſona ꝓ ꝑſona q̄ ſi ſtatim
minus in contra partem rei procedere pōt
per ſuſpenſē pena rei: vel per qui ſua con
tra veram equalitet pars poteſt: aſt pcēſe
eſſet. ¶ Quantū ad propoſitū noſtrum ſo-
ro anme pars rea eſt q̄ enim vrā facepto-
ꝛ hoc ſuum q̄dāciter cauſa negocij vtilit
cio. Pars agens ē appellans: ad curam ha
ab inuriꝛ vel iudicijs iniuſtis ſibi illatis
eſt pars q̄ ne inuriaꝛ ſuſtineret in quacuꝫ
cauſa vel curia in qua q̄ ne citra ſui habe
re non poteſt ad iudicium ad minus cede
ret ore appellanti de die in diem. Deus omni
potens ne vindicta deus ſ; ſtabilis ſentiaꝫ
qt ipſe ſcr ſibi iudicet veritatē: huic pla-
reobadent appellandi modoꝛ: Ja ſuo nāq
anime ꝛ in curia det oēs huic cogitationes
ꝛ locutiones: appellationes ſunt paupertas
tua bene alioquabuit ibi ſub tali tenore
verbog; ſicut in exteriori curia alloeant ꝙ
ba ad forum appellationes ꝓpoſitis fin
quibus nō allocabit. Tales nāq; appellan-
di modus in ſacra ſcriptura frequenter log
tur acceptus. ¶ Sic nāq; appellabit ſuperbus
Danid cōtra Saul a perſecutiōe inuidie ei
llata: dicēs, Judicet dñs inter nos ꝛ; Ar-

guīt de quo poſſet dicturꝫ iudicabit ꝓ re
godie dñs.ij. Re.xvij. ¶ Talibꝰ enīm appel
lantibus ſe interim confirmauit in angus
ſtiis tribulatis ꝛ illatis. Dauid nō ſolū ad tri
bunal bonū appellādo decēdēs ad tribunal ce
leſte ſtatibus me iudicari oportet. Actuꝫ
ter. verum enīa ad tribunal bonitatis: oēs
fabinuae ante tribunal. No. xij. ꝛ
ti ſtrēs nec oēs nos manifeſtari opꝫ ante
tribunal chriſti.ij. Cor. ¶ Talibus enim
appellationibus ꝛ cogitationibus quibus
vtig; in iudicijs ſuſtinere audiri ſunt:
qui eſt cuerſa rel quicunq; iurari in ali
qua curia preter vel pactio: nunoe vel amore
cōtra fidē ꝛ veritatē: ſed iuramentū ſuū ꝓ
te dei maxime ad queſtā. Jn rali ſpe ꝛ confo
tatione ponit eos ſcriptura dicēdo: iudi
cabit cauſam meā. Dñe re. qui ſedet in mu
tā patientia q̄ vult ꝛ.ſ. Jn. Judicium imu
tangit iudicare oportet: hoc iuſtū eſt: ſ ſtā
te congruit: q̄ ad hoc pars rea ad certum
rer diem vt ambo ſimul ſtetem ſ audiant.
Sed pars rea inuitet: ꝙ aſt citatiſſ pcēſa
compareret: nūquid contra eā iudex ꝓcē
pero agens grauie veniet: q̄ ad hoc in ma
inferiori litem mouit vel a cā ad inferiorē in
qua contra eā iudicū pio ille pareſ ē q̄ in
dicta mala literarū cauſarū in ita corrigeret
peraut. Ita ho pō agere: ſ ſtamp inuidi
cio in ꝑpia pſona ꝓ ꝑſona q̄ ſi ſtatim
minus in contra partem rei procedere pōt
per ſuſpenſē pena rei: vel per qui ſua con
tra veram equalitet pars poteſt: aſt pcēſe
eſſet. ¶ Quantū ad propoſitū noſtrum ſo-
ro anme pars rea eſt q̄ enim vrā facepto-
ꝛ hoc ſuum q̄dāciter cauſa negocij vtilit
cio. Pars agens ē appellans: ad curam ha
ab inuriꝛ vel iudicijs iniuſtis ſibi illatis
eſt pars q̄ ne inuriaꝛ ſuſtineret in quacuꝫ
cauſa vel curia in qua q̄ ne citra ſui habe
re non poteſt ad iudicium ad minus cede
ret ore appellanti de die in diem. Deus omni
potens ne vindicta deus ſ; ſtabilis ſentiaꝫ
qt ipſe ſcr ſibi iudicet veritatē: huic pla-
reobadent appellandi modoꝛ: Ja ſuo nāq
anime ꝛ in curia det oēs huic cogitationes
ꝛ locutiones: appellationes ſunt paupertas
tua bene alioquabuit ibi ſub tali tenore
verbog; ſicut in exteriori curia alloeant ꝙ
ba ad forum appellationes ꝓpoſitis fin
quibus nō allocabit. Tales nāq; appellan-
di modus in ſacra ſcriptura frequenter log
tur acceptus. ¶ Sic nāq; appellabit ſuperbus
Danid cōtra Saul a perſecutiōe inuidie ei
llata: dicēs, Judicet dñs inter nos ꝛ; Ar-

dicēs in morte dati ꝛeatabit et clarificabit
ſicut ſt. Soph.iij. Judicij ſui habut in luce
z no abſcodet. Judicij eſt q̄ſ in morte dat,
quo ad multos abſcondit et ſicij illud iudi
cij generale ꝑpet ruīo clarifacti manifeſ-
ſtationē vocat ꝑ meridie: dicēs ꝙ educet ſ;
lumē iuſticie tuā: ſic in mundi iuſticia
z iudicij tui tanq; meridiē. Jn occultis
iudicijs q̄ ſcitis ſi poſſibilis in occultis
vt interficeres pauperē. ¶ Circa quos oceat
re agēcs ymmundo cordi: dicas mea quaſi
lue regelauit. Oſee.vi. Jn ſuperioribus ſ;
q occulte furabaris publice iudicaꝛ. ſ. Cr
dib' alijs pateꝛ: q̄ ſi de oībus imuriā ſeceꝛ
tibus vel male in pce ſeculo: ſuſtinentibus
ſuſtinentibus e de iudicio deſiſtat de his
ce ſuſtineꝛ malo z iudicatus ab eo: z iudice
ſuperiori nōbo. ¶ Et licet de malo prelato et
iudeus ſua ſ; vitiaꝛe ſuoꝝ ſubditoꝝ: ſit
ſicut de Egyptijs z ſilijs iſrael z deo. Cuua
ſicut ꝑpter defectū iudicatoꝝ inferiorū in ale
iudicantia vel non iudicatio cauſa ad ſupe
riore deuoluit: z nō aliter. Ita in ꝓpoſito
noſtꝝpoſo ꝛ cnā alios inſtē iudicaꝛe: no
iudicaꝛe: Cor.vj. ¶ Sicut inſuper ima
lus prelatus: cedo anno ſubditoꝝ ſuoꝝ ma-
le ꝛractare pōt: ſuperiore prelato vel viſita-
tore fidei ſuꝑueniēte: et oꝛdinis pendus belli cō
tra ſilatū illū ſyndicoſq; illi ad curiā ſuā
ſimi tibet audiuit. Sic in ꝓpoſito contra
ſilos z iniuriā facētes deo ꝛ tribunali fede
re: oēs ſi ꝓcē timore eo ad cōgreſſū ape-
rire vel audiet ſi facere: ſi in bonis ſ; in
corpꝰ mate tinaeret ꝛractaꝛ: ſi ab alibꝰ ꝛa
mote ſi mmunas z cauſationes ſuas bepo
net ſicut oēs: ſi. ſ. vij. re. ¶ Jn poc ergo
iudeo de' facit dicit, ſuo tuus ꝓ ꝓ pare
tib' ꝙ facere ſuum ſi dā re ſubditus ſuo
ꝙ ſi et ballinos e ꝓcios magni offacti de offi
ciis ſuis a noueris vbi ſuꝑ illos in cuſtodia
bēmere ſolebat ꝑcne ea ſimile ꝙ ſi dño
ſuo: re ſi qui leſere vel ſi cū iniuriā i offē
ſo feceraꝛ veniaꝫ ſi ſolum ſe ſentiaꝛ q̄ueꝛ
mentā ſuā libere oꝑoꝛtunitate benedictam
confuendingſi ſolebat obſeruare regeꝛ ſtran
cie quoꝛad ꝓpoſitos ꝑarifeoꝝ. ꝙ quidē
dictoꝛ ꝓpoſitoꝛ nuper ſuſpēſus fuit. Danc
cnā obſeruanit ꝑpe in dicti regis oēs ut qui
iudicij ſ; ſuſcat ſiſud de malis Sap.i.20
ꝑeret eos corꝛipiēs inſtantiā ſ malos ꝓpio
ꝛum ſuoꝝ ꝓpoſitoꝝ. re. Sic cū ſumum ſit ego
iudicabo mote Egyptoꝝ: ſ; ſuerūt ſili
ꝛyānico ꝑbio ſilij iſrē ſ; ſ; ſubmerſe ſilij iſrē
egreſſi ſunt. Sic ſilius in infernū ſubmerſus
dicen: ꝛrī ſanctā ci mutta ingredient ſtan
hoc cū yrriſe ꝓmittit deꝰ Eſa.xlvj. dicens:

Ecclesia

eos qui te iudicauerunt ego iudicabo ⁊ fi-
lios tuos ego saluabo. ¶Sc̄do in hoc non
euadent iniusti iudices q2 q̄ non fecerūt iu-
sticiā: iniuste iudicabunt Sapien.vj. ¶Ter-
tio nō euadent illi: qui hic nec a seipsis: nec
ab alijs iudicati fuerunt q2 quod hic non
corrigit̄: alibi a deo supplebitur qđ signifi-
catum est Judi.viij. vbi Gedeon precepit fi-
lio suo: quosdam malos occidere ⁊ sangui-
nis iudiciū de eis facere: q̄ hoc facere noluit
sanguinis enim iudiciū facere metuebat.ij.
Mach.xiiij. Nec tamen mali illi iudicium
hoc euaserunt: q2 pater in eis suppleuit: qđ
fili⁹ facere recusauit: ita in proposito. Quid
ergo valet potestate nobilitate vel muneri-
bus vel quibuslibet alijs vijs ⁊ modis iudi-
cium euadere hoīm ⁊ in dei incidere man⁹:
qui in iudicio non errabit. Prouer.xvj.
Ar.iij. ¶Istud vero iudicium: licet nunc a bonis
etiam timeat̄ sicut patet per hoc quod legi
tur de beato Jero. ꝙ siue comederet siue bi
beret semper ei videbat̄: ꝙ tuba illa aurib⁹
13 eius insonaret: dicens: surgite mortui: veni
te ad iudicium: tn̄ tunc erit delectabile: quā
do scʒ oia corpori iterū copulabunt̄ glorio-
so: vt in vtroqʒ premia recipiat: q̄ in vtroqʒ
opera meritoria exercuit. Illud nāqʒ corp⁹
quod nunc penitētia ⁊ laboribus conculca
tur macerat̄ ⁊ decolorat̄: tunc colorabitur et
glorificabit̄: q2 sicut facies que nunc in la-
boribus ⁊ solis obfuscat̄ caloribus ⁊ deni-
gratur: cum venerit ad requiem ⁊ ad hospi
tium optatum reformatur ab illo q̄ Mala-
chie.iij. vocatur quasi herba fullonis: q2 si-
cut fullo permittit ꝙ pannus conculcetur ⁊
conteritur sub pedibus: vt pulchrior ⁊ me-
lior fiat. Ita deus hic suos conculcari sinit
vt reformentur: ⁊ talis solūmodo reforma-
bit corpus humilitatis nostre Phil.iij. ⁊ nō
aliud. Unde Ber. qui in pellibus murium ⁊
stercoribus vermium se reformant: de⁹ cuʒ
ad iudicandum venerit non reformabit: tan
tum ergo humilib⁹ ⁊ bonis tūc iudicia tua
iocunda in ps.cxviij.
Ar.iiij ¶Et si illud iudiciū nunc a bonis intantuʒ
timet̄: ꝙ nōnulli electoꝝ mallent habere cer
titudinem ꝙ in illo iudicio essent a dextris
iudicis collocandi cū tota miseria: quaʒ in
ista vita sustinere possent: q̄ cū incertitudi
14 ne habere totum dn̄ium mūdi ad libitum: a
mūdi principio vsqʒ ad finem: quantū istud
timore deberent mali qui crudelitatib⁹: fur
tis vsuris rapinis ⁊ alijs peccatis scʒ luxu-
rijs ⁊c̄. Potius se disponunt vt cum lupis ⁊
aīalib⁹ imūdis illo die a sinistris ponant̄: q̄
bus etiā ampliorem incutere deberēt timo-
rem illius iudicij ꝓpinquitas: malum eniʒ
qđ prope est plus timere solet: sed illud ꝓ-
pe est igit̄ ⁊c̄. Quod aūt illud prope sit ostē
dit Criso. sup Jo. home.xxxj. per signa re-
frigerationis spiritualis caloris: ⁊ per mū-
di miserias: ⁊ tribulationes: volens ꝙ sicut
in corpore humano infirmato refrigeratio
nihil caloris operat̄ in mēbris: mortis iudi-
ciuʒ appropinquare signat ⁊ sicut ruina do
mus: q̄ fit in lapidū ⁊ coopertimenti casu ei⁹
vicinū denunciant finē. Ita refrigeratio spi
ritualis caloris inter mēbra christi ⁊ eccle-
sie: que in hoc mundo quotidie cadunt
eius finem appropinquare ostendūt. Sunt
aūt verba Crisostomi hec: sicut corpus hu-
manū laborās: ⁊ prope fineʒ existens: multe
ostendit malicias ⁊ defectus: ⁊ de domo de-
bente cadere: multa ante cadere cōsueuerūt
a tecto ⁊ parietibus: que signū sunt ꝙ eius
finis appropinquat ita ⁊c̄. Nota M.iij.a.
Per eadem signa: licet sub alijs verbis eius
arguit ꝓpinquitateʒ beatus Grego. in ho-
mel. sup euāgeliū Luce.xxj. Erūt signa in so
le ⁊c̄. vlulate ergo q2 prope est dies dn̄i. Esa. 15
xiij. ⁊ prope facite iudiciū Esa.xlj. Uos ipos
hic iudicando: qđ si nō feceritis sicut istud
iudiciū erit bonis delectabile: ita a contra-
rio sensu erit malis terribile quinqʒ de cau-
sis. ¶Primo videlʒ ꝓpter iudicij certitudi-
nem. Sc̄do ꝓpter aduersariorū multitudi-
nem. Tertio ꝓpter iudicantiū ⁊ aduersan-
tium eq̄tatē. Quarto ꝓpter iudicioꝝ cō-
fusionē. Quinto propter totius negocij eui
dentiā. ¶Quātū ad primum certissimi esse
poterunt: ꝙ qn̄ stabunt ante tribunal iustis
simi iudicis cum sarcina peccatoꝝ q̄ etiam
in morte videbunt sicut ptʒ p historiaʒ.D.
ij.6. Et cū furto malarū acquisitionum: ꝙ
iudicabūtur: aliter de deo cogitare: est ipm
omni barbarica gente: ⁊ ipsius leges oīum
gentiū legibus iniustiores falsioresqʒ esse:
cum nunqʒ fuerat gens tam barbara: q̄ non
puniret malos: ⁊ premiaret bonos. Ad hoc
enim sunt leges regum ⁊ principum decre-
ta pontificum canones patrū statuta ciui-
tatum consuetudines regionū. Si ergo hoc
non facit iustus iudex de⁹: qui iudicat oēm 16
terrā: vbi est deus iudicij Malach.ij. ¶Al-
ter enim quodāmodo iniuriā parti.a.omni
creature: q̄ quodāmō se ꝯtra petōres: tunc
partē faciēt iusticiāqʒ petent: sicut ostensuʒ
est.A.x.xj. Specialiter tamen boni iustas
tunc allegatiōes ⁊ accusatiōes contra illos
adducēt sicut ostēsum est. F.viij.10. Et non
solū ꝯ illos: antequā iudicent̄ allegabūt: sed
super ipsos iudicatos improperādo clama

rū secure poterūt: sicut quandoqʒ accidit: ꝙ
illi qui pro malo ⁊ tyrānico vicino caput le
uare non audent: ipso ad carcerem vel pati-
bulum ducto: priora facta secure imprope-
rant: sicut Dan.xiij. dicens. Nunc venerunt
tibi peccata tua que aliqn̄ operabaris iudi
cans iudicia iniusta: ita in proposito exulta
bunt sancti in gloria: dicentes Esa.xiij. quō
cessauit exactor: quieuit tributum: q2 teste
17 ps.lvij Letabit̄ iustus cū viderit vindictaʒ
qn̄ deus reddet periuris ⁊ adulteris qđ me
ruerūt: ⁊ nō solū boni ⁊ etiā angeli eos accu
sabūt eisqʒ improperabūt: sed etiā mali ⁊ de
mones. De malis nāqʒ qui mutuis exēplis
⁊ exhortatiōibus: ⁊ inductionibus peccaue
runt ⁊ male acq̄sitis mutuis perierūt. Quid
aliud estimari poterit: q̄ ꝙ mutuis maledi
ctionibus ⁊ accusationibus: ⁊ improperijs:
se mutuo lacerabūt ⁊ vilipēdēt propter pe-
nam: q̄ sustinēt: dicētes ⁊ loquētes more la
tronū: qui certi de morte alios appellāt: qui
primū socij reputabant̄: eisqʒ improperādo
dicūt: ibi fecisti me committere tale latroci-
nium: ⁊ ibi tale factum: ⁊ breuiter nūquam
fuissem latro: nisi tu fuisses ⁊c̄. Ita etiā nūc
qn̄qʒ peccatores ⁊ alij alijs improperant qn̄
cōfusionē incurrūt dicentes. Nunqʒ fuissem
mulier mala de corpore meo nisi tu fuisses.
maledicta hora qua te vidi. Sic in illo iudi
cio quilibet ad alium se habebit sicut de ali
quibus exemplificatum est. A.xij.54.et.A.
xxvij.42. Ergo tunc nullos habebunt ami-
cos nisi forte illos demones: quorum tan-
tum dilexerunt opera tanqʒ obedictes dum
vixerunt eciā terūt qui tūc cū salutatiōibus
suis eis occurrent: deridēdo: ⁊ cū fuscinulis
ad infernū trahēdo de quibus dānati tūc di
cere poterunt illud ps.xxxiij. Tentauerunt
me supple viuum subsannauerunt me sub-
sannatiōe frenduerunt super me mortuum
17 ⁊ damnatū dētibus suis. ¶Nisi forte quis
cogitare velit: ꝙ licet omnia tūc dānatis ad
uersent̄: tn̄ amicitia erit dānatoꝝ spiritū et
carnē: sed hec cogitatio reprobata est. C.E.
ij.10.⁊.G.S.v.23. ¶Ex dictis ergo patet ꝙ
magna erit aduersantiū malis in die iudi-
cij multitudo. Querat ergo petīn nūc a cor-
de suo de seipso: sicut de quocunqʒ tali q̄rit
Anselm⁹: dicēs. Quid faciet petōr i die iudi
cij deprehēsus: cū sit supernus iudex iratus
cui⁹ scʒ mādata trāsgressus est: ⁊ ipm etiā
interp̄tatiue negauit vel nō esse desiderauit
q2 cū male facit: nollet aliquē esse q̄ de malo
facto suo vindictā acciperet: nec deū nec aliū
quēcūqʒ ergo nollet deū esse iustū. Cū ergo
deū nō esse iustū: ⁊ deū nō esse: cōuertant̄: vt
idē valeāt: q2 si sit oportet eū iustū esse: pa-
tet: ꝙ qui desiderāt eū iustū non esse deside-
rant eū non esse: sequitur in auctoritate An-
selmi infimus patēs infernus: exterius ar-
dens mūdus: qđ intellige vt dictū est supra
E.ij. interi⁹ vestrēs mētis cōsciētia. Et si que
ris: q̄ te accusabit: dico ꝙ totus mūdus q2
ostēso creatore suo mō oīs offendit creatu-
ra: quō ergo existimas: q2 tu q̄ tūc malus in
ueneris: effugies iudicium dei. Ro.ij. Nota
M.ix.⁊ 9. Satis dat intelligere apostolus: 18
ꝙ nullo mō effugiet: nō solū ꝓpter iudicis
⁊ iudicantiū ⁊ aduersantiū multitudinem:
sed etiā propter eorūdē equitatē: ibi nanqʒ
boni in accusationibus: et allegationibus
suis a via equitatis non errabunt: mali ve-
ro ⁊ si errare voluerint non audient̄. Judex
etiā flecti non poterit prece vel precio vel cu
iuscunqʒ timore vel potestate: sed equaliter
sicut ad pauperrimū malū ita ⁊ ad potentissi
mos dicet domus regis auscultate q2 vobis
iudiciū est Osee.v. Quia nō sm̄ visionē ocu
loꝝ neqʒ sm̄ auditū aurium: sed in veritate
iudicabit Esa.xj. sm̄ ꝙ in libris consciētiaꝝ
singuloꝝ scriptū est: ibi nanqʒ quilibet dam
nandus literas portabit vtici: id est proprie
mortis ⁊ damnationis: q2 sicut qui ad com
potum venit cum rotulis ⁊ tallijs insuffi-
cientibus: literas portat amissionis q2 pro
pter illarum insufficiētiam sua amittet: ita
in iudicio in quo scientia dei erit: sicut liber
domini vel thesaurarij: qui balliuo vel pre
posito manerij vel expenderi ⁊ necessaria ꝓ
domo dn̄i emēti pecuniā tradit. Numerum
vero ⁊ quātitatē pecunie tradite: in libro vel
tallia sua scribit recipiens etiā ex pte sua tal
liam vel librū facit tam de receptis q̄ de ex-
pensis. Ille vero liber q̄tum ad recepta po-
test dici liber ꝯscriptus: cū libro scʒ tradētis
q2 est cū eo simul scriptus: sicut patet in fa
ctura talliarū: in q̄bus tn̄ cōtinet̄ in vna si-
cut in alia: sic in libro dei totū scribit̄: quic-
quid pro nobis fecit vel sustinuit: seu quic-
quid nobis dedit cōtra quē quasi liber con
scriptus vel tallia cōdiuisa erit in die iudi-
cij liber cōsciētiarū: in quo apte ondet̄ nō so
lum quantū recepit: sed etiā q̄tum expēdit
⁊ quō. Sicut ergo ad hoc ꝙ quis secure ad
cōpotū accedat pecuniarū: oportet ꝙ liber
de receptis ⁊ expēsis cōcordet cū libro libe-
ratoris: id est dn̄i vel thezaurarij: q2 in cōcor
dia vel discordia illius libri totū pēdet iudi
cium: vel q̄tum ad liberationem vel dam-
nationem: quia si bona ostenditur: concor-
dia liberat̄: ⁊ discordia damnificat̄. Ita om
nino cogitare oportet de compoto animarū

in dei iudicio: qr totū illud iudicium nobis
erit ad liberationē vel damnationē ex osten-
sione librorum ꝛ conscientiarum singulorum.
Et hoc est qđ dicit Jo. apo. xx. Aperti sunt li
bri ꝛ iudicati sunt mortui ex his que in eis
scripta sunt sm̄ opera ipsorum siue ad libe
rationem siue ad damnationem: qr si liber
cōscriptus: id est cōscientia quo ad recepta
ꝛ expensas cōcordet cū libro liberatoris: p
suos perpetuo acquietantiā accipit. Si ve
ro liber ille cōscriptus cōcordet in receptis
ꝛ non cōcordet in expēsis: qr cōtra mādata
in illo libro mandatorum dei accepta vel rece-
pta expēdidit: damnatr̄: ꝛ pro suo perpetuo
incarceratr̄: vsq3 soluat vltimum quadrantē
Mat. v. et Luce. xij. quod nūq3 fieri pōt. Et
propter hanc cōditionē iudiciū illud vocari
pōt iudiciū conscriptū. i. iudiciū cōscripto-
rum librorū dei scilicet ꝛ conscientie. vñ ps.
cxlix. vt faciat deus scilicet cū illis qui fecit
iudicabūt in eis. i. in omnibus in die iudi-
cij: iudiciū conscriptū vt scilicet omnes iu-
dicent sm̄ libros illos conscriptos siue ad
vitam siue ad mortem omni appellatiōe vel
dilatione postposita. ¶ Sicut ergo qui scit
ꝙ liber suus cōscriptus est defectiuus: quia
male recepta expendidit cū timore vadit ad
compotū. Ita ille qui scit: ꝙ liber cōscientie
nō cōcordat cum libro legis dei cum timore
vadit ad iudiciū: sciens qui in lege peccaue
rint: per legem iudicabuntur Rom. xij. Qui
vero scit ꝙ liber suus cōcordat cū libro dei:
letanter ad iudiciū properat: dicēs: memor
fui iudiciorum tuorum ꝛ consolatus sum in ps.
cxviij. eo ꝙ cognoui dñe: qr equitas iudicia
tua in ps. cxviij. de talibus qui letaliter et
hilariter venerunt ad iudiciū mortis: pate
bit. c. de mortuis. Nota de isto libro cōscien
tie. C. vij. 19. cū sequētibus. ¶ Confusio vo
10 illorum qui in compoto illo deficiūt. ¶ Pri
mo et aduersariorum quos inimicos hic repu
tauerant: ꝛ quos odio habuerūt exaltatiōe
erit. Uidebunt illos prius in celū vocari: si-
cut Math. xxv. vbi benedicti prius vocantur
ad regnum vt male vidētes quid amiserūt
acrius doleant: quando eñ superbus qui
diu super aliū dominabatr̄: verecūde deijcitr̄
ꝛ alius q̄ prius ei subiectus fuit super illum
potenter exaltatr̄: ꝛ ille turpissime deijcitur
multū confunditr̄ deiectus: sic in proposito
¶ Secundo ex modo ꝛ forma apparitionis
in iudicio ꝛ q̄rum ad corpus turpe in quo
apparebunt: de quo. M. xi. 85. Et q̄rum ad
illud quod portabunt: multum enim erube-
sceret nobilis homo huius seculi apparere
coram iudicibus cum fardello furti in collo
Multum ergo erubescet: multi qui nobiles
hic vocantur in illo iudicio: quando oues ꝛ
boues vniuersas insuper ꝛ pecora campi:
que rapuerunt vel acceperunt ꝛ non solue-
runt in collo suo portabūt coram toto mun
do: deo forsitan eis supponēte: qui cuncta q̄
fiunt adducet in iudiciū Eccl. xij. illis scili-
cet portantibus qui illas sarcinas fecerunt
qr vnusq3q3 onus suum portabit ad Gal. vi.
¶ Tertio ex curie dei et festi electione: sicut 11
enim pastor non recipit ad ouile suum: nisi
oues que signum suum portāt sed excludu Signū
ꝛ sicut a numero pauperum: quos papa pa
scit excluduntur qui signum non portant
ita de ouili dei excludentur: qui crudelitate
leonis sequebantr̄ conditionem: qui etiā den
te detractionis more luporum carnes comede
bant: qui etiam falsitate vias sequebantur
vulpium: qui immundicia sordes imitabā
tur porcorum. Et breuiter omnes qui signa
nō portant ouiū. Illa aūt signa sunt obser-
uantie mandatorum dei ꝛ voti quod factū est
in baptismo. de quo signo nota. F. iij. 29.
Si ergo vis ad vitam ingredi: serua māda
ta Mat. xix. quia aliter exclusus eris a ian
itoribus celi dicentibus: signa vestra non vi
dimus: in ps. lxxiij. Quanta aūt erit de illa
expulsione omnibus ꝛ specialiter hominibus
magni status confusio ex minori cactu co-
gitare poterūt: quia si nunc erubescerent a
conuiuio expelli hominū: alijs introductis
vel si de hoc grauantr̄ ꝙ l loco pro statu illo
vt eis videtur in mensa ponuntur: ꝛ speciali
ter superbi qui primos in cenis amant recu
bitus: quantum erubescent qui de dei ꝛ an-
gelorū ꝛ omniū electorum expellentur con
uiuio: ꝛ si tantū contra marscalcū irascuntr̄
qui primum locum in mensa non obtinent
quantum dolebunt qui non infra celi por-
tam stare vel intrare permittētur. Tunc er
go licet omnes exclusi confusionem patientr̄
tñ specialius ꝛ vehementius superbi: de qui
Zacha. x. Cōfundentr̄ ascensores equorum. Et
Hiere. xx. Cōfundentr̄ vehementer: qr nō intel
lexerūt opprobriū sempiternū: qr Tyro ꝛ Si
doni remissius erit in iudicio Luc. x. q̄ illis
qr illud erit iudiciū diuersissimū his q̄ pre-
sunt Sapien. vi. qr ipsi maiorē vt dictū est:
patientr̄ cōfusionē. ¶ Oīa vo pdicta malorum 12
in iudicio infortunia aggrauat: ꝙ oīm ibi
ostendentur vel fient manifestissima euidē
tia ꝛ omniū generalis aspectus. Nunc enim
peccatores dum peccant: ex tribus maxime
se cōfortant. ¶ Primo licet turpissima ꝛ pes
sima cogitēt, nō tñ erubescūt qr estimāt oīa
illud latere. ¶ Scđo licet turpia loquantur

quos forte amicos reputant quorum nō timētr̄
delationē vnde ꝛ hoc q̄nq3 dicunt: scio inq̄t
ꝙ me nō accusabis vel in camera ꝛ secretius
ꝙ me nō ... vbi a nullis nisi ab illis qui
talia operantr̄: vbi a nullis nisi ab illis qui-
bus interest se videri credunt: ꝛ ideo nō cu-
rant: q̄ spurcissima q3 feda cōmittāt. ¶ Ter
tio ex hoc ꝙ licet in peccato deprehēdantur
vel tales esse percipiantr̄: tñ q̄nq3 se cōfortāt
ex hoc ꝙ in extranea patria vel inter igno-
tos capiuntr̄ vel cōfunduntur: vel ꝙ nō sunt
ipsi soli qui laborant vicio illo ꝛc. de quib9
omnibus nihil in illo iudicio eis valere po
terit: qr ibi nō solū ostendentr̄ voces ꝛ opera
sed ꝛ illuminabit abscōdita tenebrarum et
manifestabat consilia cordium. j. Cor. iiij.
Et nō solo paucis in camera: sed toti mūdo
in valle Josaphat. Nec amicis: sed gētibus
ꝛ regnis ostendam nuditatem tuā, dicit dñs
Nau. iij. qr in fine hois denudatio operum
illius Eccl. xj. hoc eis pmittit ille: cui oē iu-
diciū datū est Joan. v. dicēs: ꝙ inquit occul
te locuti estis in cubiculis predicabitur in
tectis Luce. xj. Et sic iudicium dabit in luce
ꝛ non abscondetur Sopho. iij. Et qui non
fecerit legem dei tale iudicium erit de eo. j.
Esdre. vij. Nota. M. xj. 15. Et. U. viij. 17.
¶ Cōtra oēs predictos in dei iudicio terro-
Auct. f. res vel pericula melius nō videtur esse reme
diū: q̄ ꝙ iudex petatr̄ delegatus: partes nāq3
vel vna partiū quandoq3 longam timēs ve
xationē in curia superiori: pape videlicet vel
13 alterius iudicis ad loca remota distantis:
iudicē petunt delegatū: corā quo in patria
sua iudicentr̄. Sic spūaliter timētes iudicia
dei: iudicē petant delegatū: cōfessorem vide
licet coram quo ratio mentis: cogitationes
locutiones ꝛ operationes: atq3 omissiōes di
spersas quasi quadam citatione conscien-
tia conuocet: more in hoc sequendo sixtij
cuiusdam de quo scribit Sene. li. iij. de ira:
ꝙ consummato die cum se ad nocturnam
quietem recepisset: interrogare solebat ani-
mum suum dicens: quod hodie malum tuū
Senē. sanasti: cui vicio obstitisti: qua parte melio
res: desinet ira ꝛ moderatio. Sic qui scit sē
quotidie ad iudicem veniēdum esse desinet
inquit ira et omnis occupationis motus:
qui animam in isto iudicio impedit quia se
cundum beatum Grego. super Ezech. lib. j.
homel. xj. Sicut aqua concussa imaginem
prospicientis non reddet: sed solum quādo
est quieta sic est de anima: ꝙ non deprehen-
dit se cum est inquieta. Conuocat ergo co-
gitationibus: ꝛ omnibus peccatis siue ope
rationis siue cuiuscūq3 sint modi ꝛ amotis
omnibus impedimentis sicut predictus in
sero excogitauit diei. Ita in quadragesima
vel alio quouis tempore confitēdi: vita pre
terita ob memoriam reuocetur a ratione di
cente ad conscientiā illud Esa. xliij. Reduc
me ad memoriā: vt iudicemur simul. ¶ Quia
sicut citator vel apparitor coram iudice par
tes conuocando congregat: vt iudicentur:
Sicut etiam campanella ad capitulū sub-
ditos vocat coram prelato: vt errata corri-
gantr̄: incorrigibiles eijciantr̄ inquieti ꝛ negli
gentes emendentur. Ita officium conscien-
tie est cogitationes: locutiones: atq3 opera
tiones malas simul cum omissionibus cō-
memorādo ꝛ conuocando coram rōne, ꝛ co
ram confessore qui locū in hoc tenet iudicis
ꝛ prelati cōgregare sicut patet. C. vij. 2. Di-
cendo istud Esa. xlvj. Preuaricatores redite
ad cor: quilibet sic corā sacerdote congratis
cum lachrymis contritionis: teipsum accu-
sa: ꝛ vt iudiceris ꝛ sanctificeris ꝛ iustificeris
ꝛ timorem vltimi iudicij dei euadas. Ante
iudicium: supple illud prepara iusticiam
corā iudice suo delegato Ecclesiastes. xviij.
Sciens: quia si nosipsos iudicaremus: si
coram iudice delegato: nequaquam iudi-
caremur: in iudicio scilicet ordinarij. j.
Corinth. xj. ¶ Quia sicut pluuia prece- 14
dens periculum coruscationis et fulguris:
impedit sequentis. Ita pluuia lachrymarū
in confessione ꝛ penitentia coruscationem,
id est, vocem iudicis terribilem: qua dicet.
Ite maledicti Math. xxv. ipsam precedens
mitigat. Sic enim vocem illam mitigare ni
tebantur illi in quibus ordo inceptus fuit
cartusiensium: de quibus scribitur. Quod Exem.
cum essent diuites ꝛ potentes ꝛ in exequijs
cuiusdam magni congregati: q̄ in opinione
seculi bonus habebatur: accidit quod ipsis
exequias cantantibus: mortuus in medio
positus capite eleuato diceret: ad iudicium
sum vocatus: post paruā vero morā ipsis
nimio timore ꝛ admiratione percussis: iterū
capite eleuato dixit ꝛ in multis sum accusa
tus tertio vo capite similiter eleuato adie-
cit: ꝛ iusto dei iudicio sum cōdemnatus qui
etiā sm̄ aliquos addidit: ꝛ si nō fuissem de
numero platorum nō essem de nūero dānatorum
ipsi vo vidētes ictū tonitrui ꝛ coruscatiōis
tā ppe hoīem perire timētes ne simulia pa
terentr̄ fugerūt ad q̄ddā nemus in burgūdia
in quo se incarcerarūt: malētes potius tpalr̄
q̄ eternaliter icarcerari: quorum q̄libet dicere
potuit illud ps. cxviij. A iudicijs eñ iusti
mui. Nec mirū si isti timuerūt: qui in mul-
tis se reos esse inuenerūt: cū illū cōdēnatum
audirēt q̄ melior illis reputabatur. Horum

ergo exemplo fugite a facie gladij: quoniã
vltor iniquitatis gladius est: et scitote esse
iudiciũ Job.xix. ¶ Ad hoc enim omnes arta
re deberet: cogitatio illius iudicij: quia kin
Criso. super Joan. homel. xxix. Judicij co=
gitatio est sicut frenũ equo: ꝛ sim eundẽ ibi
dem homel. xv. Cogitatio iudicij: aut est fre
num a malicia retrahẽs: aut est doctrina vt
patiẽter sustineas. Beatus ergo qui dicere
põt istud Ps. xvij. Omnia iudicia eius in cõ
spectu meo ꝛ beatus homo qui semper est
pauidus: ꝛ beati qui hic iudicium eligunt
iudicis delegati: dicentes istud Job. xxxiiij.
Judicium eligamus nobis: ꝛ inter nos vi=
deamus quid sit melius.

J.xij. Juramenti. prio oñ=
dẽt distinctio ꝛ circũstantie debite
Secũdo obligatio. Tertio delibe=
ratio. Quarto ꝙ non est p fallaciã iurãdũ.
Quinto fallaciter seu temerarie iurãtiũ: vel
etiã periurãtiũ ingratitudo. Sexto piculũ.
Septio periculũ faciẽtiũ periurare vel talia
periuria admittentiuz. Octauo excusatio
eorundẽ cũ reprobatione. Nono pena. Deci
mo remediũ. Undecimo nolentiuz remedia
adhibere peruersitas.

Arti.j. ¶ Quantũ ad primũ. Juramentũ aliquod
est assertoriũ vt cum iuratur de presenti sic
esse vel non esse: vel de preterito sic fuisse vel
2 non fuisse. Aliud est promissorium: vt cum
iurat se aliquid imposterũ daturũ vel factu
rum. ¶ Circũstantie autem debite seu con=
ditiones ad hoc requisite: vt iuramentũ si=
ue assertoriũ siue promissorium licitum sit
sunt tres determinate per deum Hieremie.
iiij. Jurabis inquit viuit dominus in veri=
tate ꝛ iusticia ꝛ iudicio: super quo dicit hie=
rony. ꝙ iuramentum tres predictos habere
debet comites. Sanctus vero Thomas secũ
secũe. q. lxxix. articulo. iij. predictam exponẽs
auctoritatẽ: dicit: ꝙ iuramentũ debet habe=
re veritatem cõtra falsitatem: ita videlicet ꝙ
verum sit quod asserit vel ꝙ verũ faciat: qd
promittit iusticiam: ita videlicet ꝙ iustum
sit quod se facturum esse promittit cõtra iu
ramentum illicitum ꝛ iniquum: quo iurat
se hominem contra iusticiam occidere vel
spoliare. Et iudicium discretionis ita vide=
licet ꝙ bene examinet illud: de quo iurat cõ=
tra iuramentũ surreptionis ꝛ leuitatis. Ne
cessitate vero vigente cum tribus predictis
conditionibus: per nomen illius iurabis
Deutro. vj. Necessitas vero seu casus: qui
ad hoc requiruntur ꝙ licite iuretur in his
notant̃ versibus: Pax ꝛ fama: fides: reuerẽ

tia: cautio damni: defectus veri tibi dant iu
rare licenter. i. pro pace ecclesie vel hominũ
seruanda pro fama purganda: pro fide alte
ri facienda quando est dubius: in hoc quod
sibi expediens ꝛ vtile suadetur: nec hoc sine
iuramento credere vult: iurare conceditur.
xxij. q. j. non est contra. ꝛ c. ita ergo. Pro re=
uerentia. id est obedientia facienda sicut fa
ciunt vasalli ꝛ serui dominis: quando eis
fidelitatem iurant. ¶ Cautio damni. id est.
vt res ecclesie vel tua vel proximi indemnis
seruetur: vt ab illo cui debetur: non auferat̃
vel vt ablatum recuperet̃ in his casibus lici
te iurabis in nomine illius Deutro. x. ꝛ non 2
in alijs: qꝛ sicut isti casus faciũt iuramentũ
licitum: ita alij faciunt illicitum: qui quidã
per primas literas duarum exprimũtur dic=
tionũ: fatũ videlicet ꝛ idonea. Prima nãqꝫ
litera de fato scilicet. F. falsum signat iura=
mentũ. Secũda appetitum iurandi ad va=
nam gloriam: sicut faciunt isti nouorũ iura
mentorũ inuẽtores qui in talibus maxime
gloriant̃ ꝛ nobiliores se taliter iurantes re
putant: per. t. truphatoriũ: per. v. visitatũ:
per. in. maliciosum seu perniciosum: per. i.
irreuerẽter: per. d. dolose: per. o. ociose: per.
n. negligenter: per. a. alte ꝛ clamorose ad ri
sum vel scãdalũ aliorũ. Unde versus. Si ma=
le iurandi species sit cura noscendi. Si pri=
mas fatũ per idonea notificatũ. In his casi
bus docet christus nõ iurare omnino Mat
thei. v.
¶ Cum primis cõditionibus iuramentum Art.ij.
promissorium semper obligat: et quo ad
deum ꝛ quo ad hominẽ nisi in peiorem ver=
gat exitum: quo ad hominem: ideo additur 3
quia per decretum sumptum ex verbis Cri=
sost. quo ad deum tantum obligat simplex
verbum quantum iuramẽtum. xxij. q. v. Ju=
ramenti: nisi vergat in deteriorem exitum:
ideo additur: qꝛ vbi quod iuratur cõtra dei
honorem vel propriam vel proximi vertitur
salutem ꝛ charitatem si a principio fuit sci=
tum male fuit iuramentũ nec obligat: sꝫ de
malo iuramento penitentiam agat. Si vero
illius noticia postea ꝙ iuratũ est occurrat
ex tũc non obligat. Aliter enim semper obli
gat: etiam si vi vel metu coactus iuret: hoc
enim tenet glosa super decretalem. li. ij. ti.
xxiiij. de iureiurando super capitulum per
uenit. Et est exemplum ad hoc de saraceno: Exẽ
qui potius elegit oĩa mala sustinere ꝙ iura
mentũ per falsos deos factum frangere si=
cut patet. F. iiij. 44. A multo fortiori chri=
stianus qui per deum verum iurat: vel su=
per librum eius: quod ideo plus obligat qꝛ
cum maiori

cum maiori fit deliberatione: ꝛ solẽnitate:
ideo eius transgressio grauior est: sicut gra
uius peccat qui hominem ex longa delibe=
ratione ꝛ odio occidit: ꝙ ex passione inopi=
nata. Patet ergo ꝙ iuramentũ licituz est te
nendum. xxij. q. iiij. ꝙ Dauid. Nec faciliter
de hoc habetur remissio: quia solus papa a
iuramẽto licito absoluit. xv. q. vj. Alius illi=
citum pro iuramentũ: maius peccatum est
implere: ꝙ periurium incurrere. xxij. q. iiij.
vnusquisqꝫ ergo in licitis tantum redde deo
iuramenta tua Math. v.
Arti.iij. ¶ Ex quo iuramẽtũ tantũ obligat: ꝛ ex quo
est quasi gladius omnẽ amputans dubie=
tatẽ a corde illius cui iuratur qui vt ambi=
guũ amputet iuramentũ petit. Ex quo ite=
4 rum est quasi statera: que in iudicio ponde
rat inter mortem ꝛ vitam: inter hereditatem
amittendã vel lucrandam: qꝛ in iuramẽto
duodecim iuratorũ pendet mors ꝛ vita: he=
reditatis acqsitio vel perditio: imo ꝙ plus
iurantem mouere debet ꝙ est quo ad seipm
statera ponderans: inter vitam ipsius spi=
ritualem ꝛ mortem inter celum sibi lucran=
dum vel infernũ: quia dum in statera iura=
menti sui ponit̃ veritas ꝛ falsitas: hinc inde
ex duabus partibus: si veritatem iuret: vi=
tam anime spiritualem conseruat: ꝛ celũ lu
cratur: si falsum: animã perdit ꝛ infernum
lucratur. Patet ergo ꝙ quando in tali iura
mento ponitur vel oneratur: vbi tamen de vi=
ta vel morte: de hereditate vel exheredatione
agit̃: vt credit alterius: bene cogitãti appa=
rẽt: ꝙ plus in illo negocio de vita vel morte
de lucro vel acquisitiõe agit̃ propria: qꝛ quic=
quid de alienis agitur negocijs exteriorem
concernit hoiem: transitoriũqꝫ est: qꝛ ꝛ finez
habet. Quod vero de proprio agit̃ ibi nego
cio ad interiorez pertinet hoiem lucrũqꝫ vel
perditio finem nõ habẽt. Circa hanc delibe=
rationem iudex cautelaz adhibeat sicut ptz
L. R. iij. 18. ¶ Patet ergo ꝙ non est faciliter
ꝛ sine magna deliberatione iurandũ: nec ẽt
pro leui causa est quis ad iurandũ prouo=
candus. ¶ Primũ patet ex predictis: qꝛ duz
suo iuramento discernit inter acram terre:
quis illam habere vel non habere debeat: ꝙ
tum ad proximũ vel etiam in quocũqꝫ alio
negocio in quo ad iurandũ obligatur quo
ad seipsum discernit simul cum hoc inter ce
lum ꝛ infernũ quod illorum habere debeat.
5 ¶ Secundum etiã patet: ꝙ non videtur rõ=
nabile: ꝙ quis ad maximum prouocari de=
beat negocium: vbi animam propriaz pone
re debet ꝛ celum amittere in casu nisi p ma=
gno: siquidem gladius acutissimus inter tot

vt predictum est: diuidens extrahi non debe
ret nisi pro magnis causis ꝛ necessarijs: qꝛ
Salomon cum magna deliberatione pces=
sit. iij. Reg. iij. ꝛ christus Joan. viij. in casu
mulieris in adulterio deprehense: vbi tantũ
modo de morte vel vita agebatur corporali.
A fortiori ratione: deliberatio magna adhi
benda est in casu iuramenti: in quo tot pen=
dunt lucra vel pericula: vt predictũ est. Ex
quo patet. ꝙ pro magna cã videtur iuramẽ
tum esse petendũ: ꝛ cum magna reuerentia
ꝛ deliberatione soluendum. ¶ Contra pmũ
peccant: qui vxorem vel prolem vel familiaz
vel seruos quoscunqꝫ ad iuramentũ asserto
rium: pro luxurie vel furti vel cuiuscũqꝫ ma
lefacti suspitione faciliter obligant: quia sa
tis eis constare deberet: ꝙ citius periuriuz
committerent: ꝙ seipsos diffamare vel sua
amittere vellent: qꝛ ꝛ hoc in cõiter accidenti=
bus expertuz est: ꝛ raro vel nunꝙ visuz est:
ꝙ seipsos proderent: minus tamen vitupe=
randi sunt: qui a suis subditis iuramentuz
exigunt pmissoriuz: ne talia in futuro com=
mittant: qꝛ multi postꝙ talia cõmiserunt:
potius peierabunt ꝙ suũ ostendãt delictũ
qui tamen si iuramentũ precessisset nihil in
hoc cõmisissent. Et tamen vt nũc cõmuniter
iuramentum a quibuscunqꝫ subditis exige
re est peccatum duplicare dum furto ꝛ infi=
delitati periurium addit̃. ¶ Contra secun=
duz peccant: q̃ talia iurant que sciunt vel ve
risimiliter scire possunt se nolle tenere. Sci=
re enim deberent: ꝙ vir multuz iurans reple
bitur iniquitate Eccl. xxiij.
¶ Et sicut non est leuiter: ꝛ sine deliberatiõe Ar.iiij
iurandũ vel vouendum: ita a fortiori nec fal
laciter per equocatiões vel fallacias alias:
seu quascunqꝫ ambages sicut fecerunt duo 6
decim periuri: de quibus fertur: ꝙ cum pla
citum esset inter duos dominos de dominio
cuiusdam terre ꝛ iudices sedere deberẽt sup Exẽ.
terrã de qua placituz erat: acceperũt in cal=
ceis suis de terra illius: qui nullum ius ha=
buit ad terram de qua placitum erat: ꝛ iura
uerunt ꝙ terra super quam stabant illius
erat q̃ nullum ius ad terram illam de qua
lis fuit: habuit: de terra in calceis intelligẽ=
tes. Et sub illo colore cauteriacas conscien=
tias suas glosabant: sed tamen ꝙ deus eo=
rum illorum non latuit: effectus vindicte sequen
tis ostendit. Nam eodez anno oẽs exceptis
duobus mala morte fratrem sortiti sunt vi
tam qua morte inuenerunt ꝙ sicut alium
hereditate priuauerant terrena: ita seipsos
hereditate priuauerant celesti: nec mirum:
quia per decretuz sumptũ ex verbis Isidori

sententiarum.li.iij.sicut patet.xxij.a.v.q.qua
cunq; arte:verba autem decreti sunt hec:q
cunq; arte verborum quis iurat:deus tamē
qui conscientie testis est:ita hoc accipit:si
aut ille cui iurat intelligit:dupliciter autem
reus fit:qui.2 de nomiē in vanum sumitur
proximum dolo capit.¶Caueant ergo qui
aliqs seruum iurante proximum vel deum
nam vel illum qui querit:vel non esse per in
tus claudentes manum.&.vel quodcunq;
aliud supplitio inferendi.Et sciat ille qui
quando aliquis ab eo petuit permissū iu
rare falebat.p non habuit tantum in toto
mundo per totū mundum pudem vnam
quam habuit intelligens.In quo etiaz per
linquantur qui iurant p̄ tanta creaturā.q
do emerunt in tali vitā in qua nunq; illud
emerunt vel p̄ tantum conuiuiū cū intelle
gentes rorum.vel duas vlnas:vbi metio fit
nisi de parte.In omnibus talibus z cōsimi
libus cauſſa pertumm dñi nr̄i dei fit qua iuramentum.Et ad faciendū certū
in dubiis alter.r non stupūſt:ita q̄ semper
finis iuramenti alterum respicat.Cum ergo
natura omnibus rez sit finis petant debeat.
Finis iuramenti in hoc cauſi fit alterꝰ de
cepto qui per hoc falliturr:sequitur:q̄ totū
illud iuramentum a fine denominari debeat
falsum sicut falsitatem iuramēto firmatis

Iosue.vi. Gloa.D.v.i.Et.D.vi.vij.

Art.v. ¶Thomo vero fine quocūcunq; alcotus te
merarie z confuendmanere iuranti vonen
tium vel peterantium ingrattitudōr pecca
ti magnitudo multus ofendituar audētijo.

8 ¶Quinto.q.eum.phonoꝝr in mendto in
quo sexo plus pro ces fecit:q̄ pro qualibz
alia creatura.ad eſt.in lingua.z ore homini
nāq; fabricatis os z linguam ad loquēdū,
Et quo sequit q̄ in alia parte qua bo⁹ illi
specialius z excellentius honoꝝant et lege
gratitudinis z mutue rcciſtitudinis obtem
ni specialius deum laudare deberet: dicens
cum psal.cxxxij.semp laus eius in ore meo.
¶Sed heu a contrario iuramentū vouen
tes contra omnem gratitudinem legem z ca
tra omne mundi ciuilitatem:plus deum in
illa parte honorant:q̄ eōm mundi ci
uilitatem:ideo addituꝝ: quia etiam apud
mundum incultus z male educatus dice
retur:si in presentia domini siue vel alteri⁹
domini per oculos vel alia membra eꝝ iura
ret vel ipsum ad reſtrictandum de omni va
nitate vel falsitate prouocaret: nec homo
ille patereꝝ vel inuite poc audiret. Et timi
ri tantum apud deum z totam curiam celę
stem tales ingrati z in ciuiles reputabunꝰ;

qui iurant in domino e qui iuꝝantur de
posterꝝm domini.Sophō.i. ¶Secundo q̄ 9
deum in honoratum natura in qua pō nos
homo caturalitaſq; pro nobis reſtituit eſt in
natura humana:quā pro nobis assumpſit:
p̄ iurando mēdacium nominando.t deuſtit
uit in facto in quo p nobis plus fecit z fatti
uit:sicut in morte z sanguine effuſione z
penis z humiliōdum.hic enim eſt plus ho
notare deberent z nunq̄ sentiſtio sine magna
reuerentia nominare.Et econtrario sit
quotidiana docer experientia.quis nouerit
p vie etiam pauca loquātur verba:nūqua
ſi illominuqum votum addant vel iuramē
tum de quibus Ecclesiaſtes.v.d.no.vi.t.
cum iuramo horripilationem statuat:z tri
uerentia ipsius obtinrato animo:q̄ boni
ſiniſta audientes aurea colligere debērent.
¶Tales vero beſtijs assimilantur.Iudēn
vero vel saracenę vel tarronibus vel Iuda
vel etiam ipſis demonibus vel quibuſlibz
rebus penoris sint edendi:ioco z mandu
gratuitudinis.¶Penimus parez qui fauce
nicule super aquiam vel ſalcorum garrit.
Ita ille carnalis infern super penis z fla
tos.Sed ſicut anis illa nobiles ſilibz gar
rientes artigere posſent:illis reddere quod
merentur.Ita deus z fanch ſ illos attin
gere posſunt illis reddendo penas debitas
eos infirmitatibus peuinentes:ſi alibi non
nantes ſicut oſtēdet infra articulo.iij.de pe
nis talibz infligendis.¶Secundo etiam ſe
facte oſtendit.¶Primo inducendo ipſius
ejusdem dei ignoratiaz de mortali blaſphe
mantem z denſerentem:dicitur.vos deos
eos ipſum eſſe beuti regulo.ſi z nobis de
facturi:ille dumſerentur corpus ejusdē
gruminis:illi mendacium z per penas gladi
di abolitionē.ille lingua sua illud mendacium
ipſum buccrum coram tribunali z audito
ad penam:iſti eum dicunt innocentem
ſtimonium coram audentibus:z alijs ad cat
pam quod plus odiorum eum emiſſionem
buo quibuſcunq; falſum iurant cum iura
re ſm Augustinum ſit deum in teſtem inu
care quod aliud facit ſi deum ad teſtificā
dum de falſo adducat.Et ſic quodammo
do temerarie coram quibuſcunq; iurare
voluer.In omnibus enim talibus quantu
in eo eſt deum falſum teſtem facit z ad cul
pam adducit.¶Illi tamen iurant:quia vi
vnq̄ iuramentum ab eo audiuit:nili per
legem ſuam:ſi quaſi enim verbo vel mina
vel voluntate vel manus in puerbonem fide
quam non habent q̄ deum affirmant:illi
audientes bla ſphemiam ſuſcipiunt:

ta ſua:ſicut patet.xxij.q.v.c.¶Iobtitrant
aures:ſicut patet.Ecc.vij.¶Continuerꝰ in
quit aures ſuas.De fortcare etiaz chriſtia
num iurare:iurantum recedere legum
darit vero ralia audientes ridere.Cum ſi
ſi de patre vel domino terreno contempti
bi tantorum:illis defendere.ego ipſo pu
nando vel ſaltem offendendo vel recede
tem.Cauendum blaſphemare.ad eſt.ezz
turpiter iurantes.Quia dicit Augustinus
ſuper illud Matth.xxvj. blaſphemauit:q
non peccant minus qui blaſphemant:q
ſtium regnare in celis:¶Si qui crucifixerit
ambulantem in terris:¶Si etiā patienter au
dientes propter varios ſcriptos. D.vi.ij.
Tales nanq; iaro in cruce mmiuit:ſi fo
cum ſuam contra deum loquentem coiri
pulit.Matth.xxvij.¶Cur exemplo deras.ajo
ite iurare nesqz per celum.¶Secundo.¶Ste
undo idem exactis saracenorum offendi
tur ſm infidelium.Sem nanq; veremda pa
tris abſondit.Gen.ix.¶Ex illimia ejusde mē
dacia semdit granum.¶Cum quia ille pec
mittit ſm ad deum dirigendum z impios
perant facta z paſſiones z mortem:quas p
eis ſuſtinuit ad modū ingratiſſime mulie
rdeo qua ferat.¶p eum factum feciſſet pio
qui ſuſtinere debuit turpe iudicium quod
vulgariter pallium nuncupatur:in antiuꝝ p
pter magnum quem ad illum habuit amo
rem nonnumeat cum iudicibus:¶p eo illa iu
dicium illud ſuſtinere poſſet:quod cum fe
ciſſet oſtendit.¶Primo inducendo ipſius
ejusdem dei ignoratiaz de mortali blaſphe
mantem z denſerentem:dicitur.vos deos
eos ipſum eſſe beuti regulo.ſi z nobis de
facturi:ille dumſerentur corpus ejusdē
gruminis:illi mendacium z per penas gladi
di abolitionē.ille lingua sua illud mendacium
ipſum buccrum coram tribunali z audito
ad penam:iſti eum dicunt innocentem
ſtimonium coram audentibus:z alijs ad cat
pam quod plus odiorum eum emiſſionem
buo quibuſcunq; falſum iurant cum iura
re ſm Augustinum ſit deum in teſtem inu
care quod aliud facit ſi deum ad teſtificā
dum de falſo adducat.Et ſic quodammo
do temerarie coram quibuſcunq; iurare
voluer.In omnibus enim talibus quantu
in eo eſt deum falſum teſtem facit z ad cul
pam adducit.¶Illi tamen iurant:quia vi
vnq̄ iuramentum ab eo audiuit:nili per
legem ſuam:ſi quaſi enim verbo vel mina
vel voluntate vel manus in puerbonem fide
quam non habent q̄ deum affirmant:illi
audientes bla ſphemiam ſuſcipiunt:

fum ine iurabant.¶Tertium:facta oſten
dunt latrouus:quia ipſi latrones vel pon
ade bonum:ih deo inuitantur.Adeo sa
et sanctus Thomas in quadam quęſtio 12
ne de quodlibet.p peruirum granum eſt
peccatum:ſi homicidium z granius a deo
punitur.quia granius z magnus peccatum
granius punitur.quia eſt eis magis noce
uum:quia eas peruirare nomen dei ſit:que
dam anima nomine denegano:ſm locum
poſt idolatriam peruirtantium.Et audia
ne peccet proium patet per illc. ¶Quartum 15
factum oſtendit prodiotus Iudas:qua ip
po triguta denarijs ſibi ab impiis deum
negante z vendunt ſicut patet de illo qui de
ere ſolebat:p quo patre ſiq̄ non cōmitte
ret peruirius:pro mundi ęp duobus ſo
lidis.Sed pio tanto deum negare eis ma
ramento:dicens:quia non noui hominem
Matth.xxvj.¶Quinto factum oſtendit de
mone:quia ille adiurantes per nomen
vel per mouem z paſſionez chriſti a ſanctis
virtutibus in aliquibus ſanctorum geſtis
legitur non audet vel non potcſt falſum iu
ere ſed veritatem de qua adiurantur:fate
tur.Nec etiam vnſi legitur mendacia ſuo
iuramento firmaſſe.Iſti vero adiurantes
deum e per mouem z paſſionem chriſti ee
per iubrum euangeliorum vel quęcunq; alia
ſuper quem iurantes per ipſam trinitatem
vel quecunq; alia bona quem in ipso illo co
tinentur:peruirantum committunt z mala
cium faliect ad alterius exſoerdationem:
y ad damnum iuramento confirmant. Ulti
mum oſtendit verſus quo dicitur. Cauca
dum laudare vel laudis materiam dare:
quem ſm vnuperantiquiꝰ dicit Ecclesiaſt.
xxi.de peruirtis iuramentum.

Art.vj. ¶Et non ſolum peccant z ingratitudinez pr
dictum eſt contra deū cōmittunt:ſed etiā 14
cut ex hoc rationabiliter ſequi debet.Mate
riā z multiplex peruirtis incurrunt.ita ipſi
ſi ipſo quidem falſum iurant z ſi eis.z ſo
ſa cōmuntas in qua ralco habitant peruir
ruvel qui ralco inter eos peruirtuntur.¶Pri
mo peruirtum incurrunt.Damno quia mor
taliter peccant.Doctores nanq; theologie
ſtantur q̄ iuramenta tocoſa vel officioſa
cum poſſeruatione potara vel ſolcitudine ad
confirmandum falſum: vel ad promitten
dum illicitum:ſunt mortalia. Multo ergo
magis hoc ſenire oportet iuſperm eoſia;
cum deceremo de vero.z omni iuramento
z gloſa iudem ſentrevi dentur q̄ quando in
loco iuratur:non peccat mortaliter:ſed nō die

cit quin si mendacium iocosum iuramento
confirmet: quin mortaliter peccet. Sed glo
sa ibidem magis videt hoc sentire: ⁊ si iuret
vel voueat ex consuetudine que deliberatio
ni equipollet. Quis illum a mortali pecca-
to excusabit: cum in tali iurandi consuetudi
ne tam illicita ꝙ falsa: se frequēter immisceāt
⁊ in casu multum delinquunt: menestralli ⁊
truphatores: qui de consuetudine truphas
⁊ mendacia suo iuramento confirmant.
¶ Secundo quia si de omni verbo ocioso est
compotus reddendus: loquenti periculosus.
A fortiori ratione periculosior erit compo-
tus de iuramentis ociosis vel vanis ⁊ votis
que non bene stant cum dei precepto: de dei
15 nomine in vanum nō accipiendo. ¶ Si vo
super librū solēniter falsū iuret: in anus in-
currit periculū. ¶ Primo: qr in hoc casu: oīa
bona amittit: de quibus in libro fit mentio
⁊ ad oīa mala se obligat sustinenda. In li-
bro nāqꝫ mentio fit de sacramentis ecclesie
scilicet baptismi ⁊ corporis ⁊ aliorū sacra-
mentorum: ⁊ de suffragijs ecclesie ⁊ sancto-
rum: ⁊ operibꝰ bonis: que quilibet fecit vel
facere deberet ⁊ de beatitudine: ⁊ gloria cele
sti: ⁊ de pena damnatoruz ⁊c. ¶ Est ergo in-
tellectus iuramenti: ꝙ quis ad libruz acce-
dens facit: ꝙ nisi verum sit qđ iurat: abne-
gat auxilium baptismi ⁊ missarum ⁊ cōto-
nis corporis christi ⁊ suffragiorum eccle-
sie ⁊ orationum sanctoꝝ ⁊ omnium bonorū
operum que fecit. Quia quando ad librum
pergit: meritū perdit omniuz passuū: quos
prius iuerat siue ad ecclesiam vel circa eccle
siam vel peregrinando vel ad sermonez au-
diendo vel ad quecunqꝫ bona loca: vel ope-
ra meritoria. Sic cuz manū ad librū mittit:
omnia bona opera perdit: que manibꝰ p̄us
operatus est: siue elemosynas dando: siue
quocunqꝫ alio modo: ⁊ eodem modo qñ os
aperit ad iurandum: oīa bona opera pdit:
que ore prius fecerat: sicut orando: cantan-
do: docendo: ⁊ huiusmodi bona loquēdo: p-
dit etiam gaudiū beatorum: ⁊ se tradit pe-
nis eternis demonioruz: quia qñ librū oscu
latur a deo ⁊ sanctis suis ⁊ omnibus bonis
predictis ⁊ a gaudio celesti licentiam acci-
pit: ⁊ diaboli se hominem facit. Ipsemet deꝰ
omnium istorum dictorum veritatem osten
dit Ezech. iij. vbi sic ait. Si auersus iustus
a iusticia sua fecerit iniquitatē: ipse in pec-
cato suo morietur: ⁊ non erunt in memoria
16 iusticie eius quas fecit. ¶ Secūdo qr tamē
manu diaboli se signat: ⁊ cibuz ad os ponit
⁊ cum ore diaboli loquitur ⁊ comedit: ⁊ cuz
pedibus eiꝰ ambulat: quia ex quo eiꝰ dño:
vt dictum est: omnia membra corporis tra-
didit: quando omnia bona facta p membra
perdidit ⁊ eius dominio ⁊ seruituti mēbra
illa subiecit: sequit: ꝙ omnia que facit cum
mēbrum illius facit: cuius dominio mēbra
subiecit: quando desiisti apud extraneum
manum tuam Prouer. vj. Quia ex quo ipe
illa possidet: sua sunt: ⁊ p ɔñs quis illis vti-
tur diaboli mēbrum vtit: qr iurauerunt in
his qui nō sunt dij Hiere. v. ¶ Secundi etiā 17
periculū incurrunt: qr propter malos com-
purgatores nōnulli peccata sua cōmuñāt:
⁊ propter falsorum iuramēta in curia eccle
sie facta: multi cum mulieribus: quasi cum
vxoribus semper stant: cum quibus nunqꝫ
stare deberent: quia quādo aliqs magnus
talem in vxorem ducit: quā tamen propter
impedimentum consanguinitatis vel affini
tatis vel quodcūqꝫ aliud impedimentū nū-
ꝙ ducere deberet: vel quando cum tali stat:
vel cum alia quā tamen nō duxit: si ab eccle
sia citetur testes de impedimento iurati vel
requisiti veritatē negant: ⁊ sic eos ad infer-
num ire permittunt vel illos purgant: vbi
ipsos sciunt eē culpabiles: vel scire possent
si vellent. Sic etiam de latronibus: quos li
berant. Et viceuersa si ab illa quam duxit:
cum qua semper stare deberet: separari vult
periuros semper inuenit q̄ iurabunt ꝙ con
sanguineaz illius prius cognouit vel aliud
simile ficticium probabunt: ita ꝙ propter
tales periuros in curia ecclesie: siue quia re
quisiti vel iurati: impedimentum nō osten-
dunt: siue quia purgant non purgandos: si
ue quia diuidunt: non diuidēdos: mille fal
sa matrimonia ⁊ luxurie vsqꝫ ad infernum
impune transeunt propter tales: iuramen-
tum ergo mendax ne diligatis zacha. viij.
Nota. T. xxij.
¶ Et si tantum sit periurij periculū: patet: Ar. vij
ꝙ illi qui eos ad tale crimen prece vel pre-
cio vel quacunqꝫ volūtaria occasione indu-
cunt: non omnino immunes sunt a periculo:
quia si scit eum velle falsum iurare: ⁊ iura-
mentum ab eo exigit: ille scđm Augustinū de
suo periurio se interimit: sed iste manū iter
ficientis impressit ⁊ sic homicida est: tā sui
ipsius ꝙ illius quem male ad iurandū in
ducit. ¶ Et ꝙ tale crimen a deo multum nō Exem.
transibit: patet per hoc ꝙ idez Augustinus
narrat in sermone de collatione Joānis ba
ptiste de quodam qui in tali casu alium ad
iurandum compulit: nocte sequenti in visu
ad iudicium ducto: a quo iudex querebat:
quare illū iurare fecit: qui respondit: quia
negauit mihi rem meam: cui iudex: nōne rē

tuam melius perderes ꝙ animam illiꝰ: eo
ergo bene verberato: in tantū: ꝙ signa post-
ea in corpore apparuerunt: dictuz fuit ei: ꝙ
ideo hoc sustinuit: quia plus rem suam ꝙ
proximi dilexit. Nota. I. xij. 34. Immunes
autem ab hac culpa ⁊ pena non sunt: q̄ iu-
ramentū vel purgationē admittunt vbi sci-
unt eos velle falsum iurare. Quia sicut di-
citur Ecclesiastes. ix. vt periurus: ita qui ve
rum deierat. ¶ Ex his patet: ꝙ ijs q̄ alium
19 prouocat ad iurandum: vbi scit eū velle fal
sum iurare vel nolle iuramentuz pmissorū
tenere: grauiter peccat: totum istud confir-
mat decretū ex verbis Augustini de decolla
tione Joānis baptiste sumptū. xxij. q. v. ille
qui. Ille inquit qui hominem prouocat ad
iuramentum: ⁊ scit eum falsum iuraturum
esse: vincit homicidam: qr homicida corpus
occisurus est ille animā: imo duas animas
⁊ eius quē iurare prouocauerit: ⁊ suam hec
ibi. Caueant ergo iudices illi: de quibus. I.
ix. 14. cum sequentibus. Et timeant hij do-
mini ⁊ patres de quibus supra eodem. c. 5.
¶ Paueant insuper omnes qui alios alli-
ciunt: vel inducunt precibus: literis: vel mu-
neribus: vel quibuscunqꝫ vijs: personam
quācunqꝫ ad frangendum votum: fidez vel
iuramentū. ¶ Contra primū faciunt q̄ casti
tatem: ieiuniū: peregrinationem vel q̄cunqꝫ
bona opera vouentes: sollicitant: vt contra
votum faciant. ¶ Contra secundū faciūt q̄-
cunqꝫ mulieres vxoratas ad frangendū fidē
vel votum: quā iuramēto seruare debēt: sol
licitant. Contra secūdū ⁊ tertium simul: vel
contra vnum illoꝝ diuisim: faciunt q̄cunqꝫ
illos qui fide vel iuramēto astricti sunt ad
seruendū alijs vt fidem illam vel iuramen
tum frangant: inducunt vel q̄cunqꝫ illos q̄
iuramento obligatos ad fideliter inquiren
dum: taxandū: colligendū: amerciandū: pu
niendū custodiendū: iudicandum: corrum-
20 punt quoquo modo. ¶ Ad cuiꝰ declaratio-
nem est sciendum: ꝙ aliquotiens contingit:
ꝙ qñ quis in officio aliquo de predictis iu
ratis ponit velvt seruiat in domo: vel vt ira
neria sicut balliui: vel vt res alias: sicut pre
positi: vel vt nemora ⁊ feras: sicut forestarij
⁊ hmōi custodiāt: de quibus. T. ij. 6. vel re-
ctepopulū taxent ⁊ puniant ⁊ bona obligāt
⁊ colligant: cogitant hoc fideliter facere: fi-
demqꝫ ⁊ iuramentū in oībus seruare. ¶ Sz
diabolo suadente alij ab eis petūt illa que
eorum tradita sunt custodie: que sine fidei
vel iuramenti fractione dare non pñt. Quia
non sunt ibi positi: vt datores: sed vt custo-
des: vel ab illis etiam qui taxare vel punire
deberent: petent: qđ concedere non possunt:
⁊ vtrosqꝫ tam custodes ꝙ istos iudices: seu
superiores literis muneribus vel festis ⁊ cō
uiuijs datis inducunt: hoc enim apud mul
tos inoleuit: vt tales pascant ⁊ multum ma
gnum eis faciant ad hoc vt dent vel faciant
vel dimittant: non factum qđ non deberent:
vel facere vel dimittere: ⁊ nō est dubiū: quin
vtrique taz inducentes ꝙ inducti: periurij cul
pam incurrant: quia dicit decretum Pij pa
pe. xxij. q. v. qui compulsus: qui cōpulsus a
domino sciens periurat: vterqꝫ sunt periurij
⁊ dominus ⁊ miles: dominꝰ: qr precepit: mi-
les: qr dominum plusꝙ animam dilexit: hec
ibi. Istud decretum pro tanto est ad propo-
situm: qr sicut iste est in culpa: qr occasione
dāni dat: ⁊ periurij cōpellendo. Ita omnes
predicti qui suo modo compellunt: ⁊ indu-
cunt: vel dāni quouismodo occasione dant:
qr qui occasionē damni dat: culpa interue-
niente damnum dare videtur: sicut expresse
habetur li. v. decretaliū ti. xxxvj. de iniurijs
⁊ damno dato: capitulo vltimo: ⁊ omnia ma
la que ex causa tali data sequūtur. ei impu
tantur: sicut patet li. ij. de testibꝰ. c. sicut no
bis: vbi habetur ꝙ ad piurij ⁊ adulterij pe-
nitentiā obligantur: qui causam in his deli
ctis dederunt: vbi dicit glosa: ꝙ si aliqđ im-
putatur alicui ꝙ putatur de aliquo: omnia
que sequuntur ex illo puniant: argumētuz
ꝙ malum p̄cedens aggrauat per cōsequēs
ex illo: hec ibi. Nota exēplū ad hoc. I. ix. 35.
¶ Est etiam aliud exemplū sensibile ad hoc 21
Crisostomi super Math. homel. xij. ꝙ tamē
ab eo ponitur contra tenentes libros volen
tibus falsuz iurare. Exempli vero intellectꝰ
est ꝙ sicut ille culpabilis est: tam coraz deo
ꝙ hominibus qui hominē instigat ad aliū
occidendum ⁊ forte cultellū in manu sua ad
hoc faciendum ponit: ⁊ rogat vt occidat vel
spoliat vel aliud malum faciat: ita illi qui
ea rogat: que sine voti vel fidei vel iuramen
ti fractione fieri nō possunt ⁊ forte aliquid
in manu ponit: vel ore ꝑ quo hoc faciat in-
format: etiam ꝙ sine peccato hoc iurare po
test: quia asserit se veritatez habere. Illi vo
qui forte ad comitatum vel curiaz bona ve-
nerunt intentione: sic informati ⁊ suborna
ti periurant: nōne ambo tenentur per exem-
pla: ⁊ leges ⁊ rationes p̄dictas ⁊ per leges.
T. ij. 6. Ille qr male subordinauit ⁊ informa
uit: ⁊ iste quia subordinatꝰ nimis faciliter
credit informationi: quia facta vtriusqꝫ in
malis q̄ faciunt cōmixta sunt. Iuxta illud
Sapien. xiiij. Omnia cōmixta sunt in fide-
litas scꝫ informantiuz ⁊ subordinantium ⁊

periurium &c. Istud predictum Crisostomi exemplum negare non possent qui forte leges predictas negarent.

ar.viij ¶ Quia vero in predictis mēno facta est tā de culpa illorum qui temerarie quotidiana
22 cōmittunt iuramenta vel periuria. Et de his qui cum solēnitate hoc faciunt & de inducētibus anteq̄ pena eis infligatur: omnes sigillatim audiendi sunt. ¶ Primi dicunt primo q̄ verum est qd iurant: & ponatur q̄ ita sit: tamen forte vanum est: q2 iurandi nulla incumbit necessitas vel vtilitas. Et dei preceptum non solum prohibet iuramentū falsum vel mendax Exo. xx. sed etiam vanū: dicens: non assumes nomen dei tui inuanum. ¶ Iterum dicunt q̄ mala consuetudo ineuitare facit ex improuiso: quibus dupliciter respondetur. ¶ Primo q̄ si sciret: q̄ fur consuetus esset ad veniendum ad cistā illorum vt inde pecunias tolleret vel ad stabulum vt animalia raperet: vel breuiter quodcunq̄ damnum corporale de consuetudine eis contingeret: cito & studiose illi damno emarent cistā melius firmando & custodiēdo ne denarium amitterent: & nesciūt os melius claudere ne animam amittant. ¶ Secundo patet q̄ responsio illorum plus eos culpabiles & damnabiles reddit: quia si coram iudice terreno de furto irretiti: rñderēt q̄ ita ad talia essent assueti q̄ dimittere nō possent: seipsos damnarēt: sic in proposito. Ergo sub talibus excusationibus: iurationi ne assuescat os tuū Ecci. xxiij. Quia pl9 est contra q̄ pro: plusq̄ obest q̄ prosit: q2 con-
23 suetudo in malis: malum aggrauat. ¶ Alij se excusant passione vel tedio: sicut quidam quorum mala est consuetudo in aliquibus mundi partib9 q̄ quasi pro omni tedio: qd sentiunt deum vel matrem suā vel sanctos blasphemant vel eis abrenunciant: dicētes gallice Je reny dieu &c. Iniusticiā deo attribuūt: qui eos grauari permittit. Sz tales dum a deo manu percutiuntur: pede male affectionis vel vilipensionis eum repercutiunt sed quia nimis alte pugnant: peiorē partem qui huiusmodi est in fine habebit: q2 addidit sup omnia peccata sua blasphemiam Job. xxxiiij. ¶ Illorū vero qui ad li-
24 brum ponuntur pro iuramento faciēdo: vel qui fide interposita fidelitatem in seruiendo vel custodiendo vel iudicādo promittūt. ¶ Alij vero se excusant: q̄ illi q̄bus sic astricti sunt eis stipendium non soluūt: & iō bona illorum furantur: hoc non est aliud nisi malum pro malo reddere. Et sicut ipsi domini infidelitate: ita isti serui furto & fidei fractione ad infernum vadunt. ¶ Alij dicūt q̄ oportet eos pro amicis facere. Quib9 respondetur: primo q̄ maior amicitia est veritas: & q̄ optimus amicus est de9: cui in hoc inimicantur: cuius tamen amicitia illorum amicitijs deficientibus durabit si prius cōparetur. ¶ Secundo q̄ male fit alteri amicus: qui sibiipsi fit inimicus: quia qui sibi nequam est: cui bonus erit. ¶ Alij vero pro muneribus hoc faciunt: & turpiter deficiunt in hoc q̄ sunt contra illum qui plus dat & promittit plus: sicut patet. V. i. 15. ¶ Alij dicunt q̄ non audent iurati veruz dicere: vel iuramentum tenere: quia forte potentes offenderent: vel quia vicini sui super hoc bona sua amitterent. Rñdetur q̄ pl9 potentior plus timēdus est deus: qui potest mittere in gehennam: quando illi potētes pro quibus periurarunt: eos iuuare nō poterūt: & q̄ melius est q̄ vicinus amittat bona exteriora: q̄ ipsi superiora & iteriora. Sicut ergo potius eligeret quis offendere dominum vel vicinum cuius dominium vel vicinitatem non esset habiturus: nisi per vnuz diem vel breuissimum momentum: q̄ illos quorum dominium: & vicinitatem cogitaret & affectaret pro suo habere perpetuo: potiusq̄ istis secundis placere niteretur: & specialiter: si isti essent in veritate & alij in falsitate: & cum istis esset lucrum maximū benefacientibus & placentibus & pena maxia non placentibus: & cum alijs neutrum vel saltem breuissimū. Illi ergo qui plus istos timuerunt trepidauerunt timore: vbi non erat timor in ps. xiij. Nota cōtra tales. V. i. 9. ¶ Alij dicunt non possumus iuramen- 15
ta seruare: officium enim nostrum tale est: q̄ nullus in eo fidem seruare potest. Respōdetur q̄ hoc cogitare debuissent anteq̄ iurassent: vel saltem: quando hoc experiuntur officium illud dimittant. ¶ Alij dicūt q̄ falsum iurare pro vita vel fama hominis conseruanda non est peccatum: q2 melius est proximi vitam & famam & bona saluare q̄ damnare. Et quia ille homicida vel latro vel luxuriosus pro quo periurant potest se emendare & esse bonus homo. Respondet q̄ non est sic iurandū propter quatuor rationes. ¶ Primo quia dubium est verum futurus sit bonus vel malus: quia sicut ipsi dicunt: q̄ poterit esse bonus: ita respōderi potest q̄ poterit esse malus & hoc sepius visuz est: & ideo magis presumendū est: q2 iuxta regulā iuris in. vi. semel malus semper presumitur malus. ¶ Secundo quia certuz est q̄ falsum iurantes animam suam & omnia

bona de quib9 dictuz est supra. e. c. 15. amittunt. Et tale certum propter predictum dubium pertransire non deberent: imo si predictum dubium nō esset dubiū: sed certū certum adhuc plus animā propriam q̄ vitam vel famam proximi diligere deberent: & specialiter in casu in quo sm deum & rationem & iura vtraq̄ vel vna illarum priuari deberet: q2 vna anima melior est q̄ omnia corpora mundi. ¶ Tertio q2 malos liberando communitati & toti quandoq̄ patrie nocet in q̄ liberati latrocinia & turpia committunt. ¶ Quarto: quia sic falsum iurantes & malos liberantes erunt participes omniū malorum que postmodum facient: sicut patet
16 per historiā. I. ix. 33. ¶ Alij dicunt nesciuimus: q̄ falsum fuit qd iurauimus: sed postea bene perpendimus q̄ falsum fuit: rñdet q̄ forte noluit intelligere vt bene ageret: nec veritatē inquirere nec audire: sed poti9 gaudebat se ignorare: & ideo audituz veritatis fugiebat: ne veritate cognita: cōscientiā haberet vel se retrahendo illum pro quo iurare debet: offenderet. Sic ignorans ignorabitur. i. Cor. xiiij. In negocio em̄ p quo certi essent: q̄ nisi verū iurarent: vitam perderēt tpalē: & omnia q̄ habēt mobilia & imobilia immo ad iuramentū accederēt: & si omnino accedere oporteret: diligentissime veritatē anteq̄ accederēt inuestigarēt. Cum ergo nō tantam adhibēt diligentiā de veritate inuestiganda & dicenda: vbi de perditione agit anime: sicut faceret vbi perditio timetur corporis: nō excusat. Quia minus q̄ deberet deū & animaz diligere comprobat: nec sufficit q̄ nesciant esse falsum: qd iurāt: q2 iuramētuz nunq̄ scientiā excedere debet: sicut ostēsum est. I. ix. 24. ¶ Et si obijciatur: q̄ q̄nq̄ iurāt aliquid de quo scientiā nō habēt: sicut compurgatores: q̄ iurant q̄ credunt compurgatorem verū iurasse: nō est cōtra: q2 sciunt se
17 hoc opinari. ¶ Alij dicūt talis rogauit me: cui bene negare non potui: dixit etiam mihi talis: q̄ verum fuit qd iurare debui: & omne periculū sup se accepit: & ad oēm penā: & penitentiā proinde venturam se obligauit. Respondetur q̄ tibi periuro penitentia & pena hic a sacerdote: vel in inferno a diabolo imponet. Tu ergo sic oneratus: exonera te si potes. Et sm pactū illū oneres: & si murmuret: cōmemores eum de pacto: & roga eū q̄ pactum teneat: & pro te penitentiam hic: vel penam in inferno pro te portet & sustineat: sicut tu pro illo periuriū vel fidei vel voti fractionē vel aliud quodcunq̄ turpe commisisti: vicem ergo vicino rependat. Et si cogitatio dictat tibiq̄ ista pro te sustinere noluerit vel non poterit nec tu talia pro illo cōmittas: q2 nunq̄ videbatur q̄ aliquos talia p alio sustinere vellet: & si vellet saltē in alio seculo nō posset: in q̄ vnusquisq̄ onus suū portabit ad Gal. vi. Quando sic vnus p inductione vel occasione: sic & alius p periurio vel fidei fractiōe: seu alio delicto damnabitur. ¶ Alij q̄n fidem vel iuramentū prestare deberent. vel renuunt remissionem petentes: ne videlicet ad librum ponunt: tamē animū sic habent dispositum q̄ si accedant: periurabunt: vel forte parati sunt periurare. Sed alius videns eos velle falsum iurare iuramentū illoruz accipe nō vult: omnes istos reputat decretum periuros. xxij. q. v. c. qui periurare sub his verbis qui peierare paratus est: anteq̄ periuret: periurus videtur: q2 deus non ex operibus iudicat: sed ex cogitationibus & corde: hec ibi. Nota. V. x. articulo. iiij. Patet ergo: q̄ qui cū talib9 coloribus ad iuramentum accessit periurans Art. ix.
discessit. ij. Esdre. i. ¶ Taz multipliciter ꝓ delinquentibus & in responsione deficientibus multiplex debetur pena: que tamen est in generali sub temporali comprehenditur 18
& eterna. ¶ Temporalis est duplex. Una corporalis. Alia spiritualis. Corporalis qua scilicet periuri in corpore per dei vindictam Exem.
percutiuntur: & membris. ¶ Sicut legit de Pancracio: q̄ rome venerat q̄ intantū piurij vltor est: q̄ quicūq̄ ecclesiā suā intrat: anteq̄ ad cancellos veniat sup pauimentum cadit vñ multi illuc cum iurantib9 pergūt vt iuramenti veritatez vel falsitatē discant. De sancto etiam Audomaro legit: q̄ qui sup eius Exem.
tumbam periurat statim diuina vindicta p cutitur. Unde quidā ibidez periurus statiz cecus factus fuit: & tertia die mortuus. Si tales sancti requiescerēt in terra ista: pauci sunt de istis iuratoribus: qui ad loca illorū accedere auderent. ¶ In qua lz tales sancti 19
non sint: pro q̄bus deus statim vindictaz in piuros capiat: certitudinaliter tā vel tales vindictas hic vel in futuro penas expectent grauiores: q2 iustū est q̄ qui omnia mēbra dei inaniter nominando & iurādo quārū in eo est: deformat in oībus mēbris suis penis deformet vel hic licet forte nō statim. Sicut Exem.
patet de illo qui cum audiret talia pdicare respondit in corde suo vel ore dicens: nō est breuior manus illa q̄ frequenter ad iurandum extēdi: q̄ alia: que statim vltione diuina combusta fuisse dicit vel saltez in morte ¶ Spūalis ꝓo est duplex. Una q̄ ante mortem puniunt: de qua dicit decretū sic: siquis

per capillum dei: vel caput iurauerit: vel
alio modo blasphemia contra deum visus
fuerit: si in ecclesiastico ordine est: deponatur
si laicus anathematizatur. xxij. q. i. si quis
¶ Alia in morte: qua in desperationem ca-
Exem. dit. Sicut patet de illo de quo fertur: quod
postquam multis iuramentis esset assuetus: cum
in extremis langueret: vidit vt sibi videbatur
dominam pulcherrimam ad se intrantem et
paruulum puerum in omnibus membris la-
ceratum: et plagatum in brachijs suis portantem
que ab illo quesiuit: quale promeruerit iu-
dicium qui tam tenerum infantulum ita enor-
miter et crudeliter vulnerauerat: qui respon
dit: quod turpissima morte dignus fuit: quia in-
fans viuere non potuit: post ruinam: illa respon
dit iudicium tuum dedisti. Nam ego mater
sum christi: hic filius meus est: quem tu iura-
mentis tuis quantum in te est tam turpiter
tractasti: qui desperans statim mortuus fuit
Juste enim hic vel in morte male tractantur
Exem. qui ita deum deturpant. Unde patet: quod gen-
tilis quidam bene respondit quibusdam lo-
quentibus et admirantibus quare plures
essent male tractati vtpote ceci: claudi: gib
bosi: impotentes et mendicantes inter christia
nos quam inter iudeos vel saracenos: quia inquit
ipsi peius tractant deum suum iuramentis:
et alijs peccatis contra votum quod in baptismo
fecerunt ipsum inhonorantes quos percu-
tiendo propheciam impleri: qua dicitur: ero testis
velox et maleficis et adulteris et piuris Ma-
30 lach. iij. Not. S. xiij. 12. ¶ Quod vero pena
eterna sit eis debita: duo ostendunt scripta
et dicta. Scripta videlicet exempla in quibus
Exem. continetur: quod diabolus talem iuratorem ad
taxillo in forem. Cum secum per noctem in forma
hominis lusisset: ad infernum viuum portauit: nec
debet hoc esse cuiquam mirabile: quia beatus
Greg. in. iiij. li. dialogorum scribit de quodam
puero: de sinu patris a demonibus: propter
iurationis consuetudinem ad infernum porta-
to. ¶ Dicta etiam ab eis idem ostendunt. Nam
cum loquela ostendat de qua terra quis sit.
Illi qui loquelam habent inferni: de infer-
no se esse ostendunt licet ad breue tempus hic
extra patriam suam peregrinentur: sed quid enim
in verbis suis turpibus: et iuramentis inho-
norant: loquelam inferni modumque in loquen
do sequuntur damnatorum: de quibus Apoca.
xvi. Blasphemauerunt deum pre doloribus suis
Et antichristi qui aperuit os suum in blas
phemia contra deum Apoc. xiij. Qui ergo
sic deum inhonorant: ostendunt. Quoniam de illo
rum ordine sunt. Nam et loquela illorum
eos manifestos facit: nec mirandum est quod

deus eos grauiter puniet. Quia ex quo in
lege ciuili: tales pena digni iudicentur. Nam
lex dicit sicut patet in autentica: vt non luxu-
rientur contra naturam Col. vi. circa medium.
Quod si blasphemie facte contra homines impu
ne non relinquuntur. Multo magis qui ipsum
deum blasphemat punitur: ex quo et lege Moy
si. Blasphemus iussus sit lapidari: sicut pa
tet Leuit. xxiiij. Ex quo etiam filius patrem sa
gittans hereditate priuatur paterna: sicut osten
sum est. F. v. 17. quod mirabile si deum iurantium
tis suis contemnentes et sagittantes. Sicut
patet de illo iuxta quem sagitta sanguino-
lenta cecidisse fertur: dum turpiter iuraret Exem.
in signum: quod quantum in eo fuit sic sangui
nolentam in deo illam fecerat et a deo punian
tur et hereditate celesti priuentur: qui eis hoc
promittit Zacharie. v. dicens. Omnis iurans
similiter iudicabitur Glosa. id est. damna-
bitur. Et veniet ad domum furis: et ad domum
iurantis in nomine meo: glosa: scilicet vin-
dicta. ¶ Sed dicent quod istam vindictam in- 31
current: nisi se emendauerint quod etiam omnia
bona superius nominata. e. c. xv. amittentes
vsque se correxerint: rogo illos qui hoc cogi-
tant quod simul cum hoc cogitent quam difficile erit
periurij vicium in multis casibus emendare
propter malum effectum inde sequentem.
Per falsa namque iuramenta: quandoque vnus
terra vel hereditate vel iurepatronatus pri
uatur et alius illam iniuste lucratur: vnus an
te legitimam etatem ecclesiasticum obtinet
beneficium vel ordinem quia iurant quod est
etatis legitime. ¶ Alius simoniace obtinet
beneficium: sicut accidit quando aliquis de
simonia suspectus: quod videlicet aliquid dede
rit pro beneficio ad quod presentatur: pro fa-
ma purganda coram episcopo citatus: cum
compurgatoribus suis iurat: quod nec dedit nec
sciunt aliquem per ipso dedisse. ¶ Alius quod
sibi de iure debitum est amittit: sicut verbi
gratia: quando coram iudice iurati et onera
ti de veritate dicenda de aliquo: vtrum fur
sit vel homicida vel non: contra conscientiam
dicunt illum esse fidelem hominem de quo si
veritatem dicerent: dominus iuste omnia bona illius
occuparet: de quibus per illorum periurium
priuatur. ¶ Alij per tales contra deum et ratio
nem matrimonialiter copulantur: quia quan
do impedimentum contra eos obijcitur ne si-
mul contrahant: ipsi iurant et probant per te
stes periuros: quod nullum est inter eos impe
dimentum. ¶ Alij legitime copulati: et qui si
mul stare deberent per tales testes periuros
qui probant per contractum cum alia vel pre
cognitionem seu carnalem copulam cum

aliqua de consanguineis vxoris sue: a qua
vult separari: diuidunt. ¶ Alij per tales per-
iuros in furtis vel homicidijs suis suppor-
tantur: et per illos liberantur: multa imposte-
rum mala committunt: et propter tales ad ma
la perpetranda audaciores fiunt: de quibus
omnibus ipsi respondebunt: sicut patet per
iura supra. e. c. 28. ¶ Cogitent ergo quomodo
predicta mala reformabunt et inuenire pote-
runt: quomodo periurij periculum euadent: quod
si difficile eis videtur: primum difficile cogitent
secundum difficile namque erit: vel forte impossi-
bile eos inducere: vt restituant terram vel
possessionem per eos amissam: et ab alio ad
eius damnationem occupatam. Nec cogi-
tent quod ille solus qui illam possidet ad resti
tutionem obliget: quia nisi ipse restituat: ipsi
ad restitutionem obligantur: tam videlicet per-
iuri quam inducentes et subordinantes. ¶ Sic ite
rum cogitent quam difficile erit quod iudicatur vel
ecclesiasticum beneficium per eos male possidet
dimittat: circa quod omnem adhibere deberent
diligentiam quam possunt. Et sic de omni-
bus alijs malis: que per illos contingunt: co-
gitantes inuenient: quod periurij plaga cum dif
ficultate sanatur et per consequens: quod cum diffi
cultate periurij euadent penas: vindictas
et pericula: et cum maxima difficultate ascen
det in montem domini cum illo qui non accepit in va
no animam suam: nec iurauit in dolo proximo
suo: in ps. xxiij.
¶ Contra omnia periuria super librum me
Auct. lius vel efficatius non reputo remedium re-
uocatiuum quam predictorum periculorum co-
gitatio contra alia quotidiana et insolita vel
32 horribilia iuramenta: et vota remedia afferre
duo deberent: proprij videlicet status cogi-
tatio et superiorum disciplina et castigatio.
¶ Primum patet in his qui nobiles se repu
tant vel superbi sunt: hi sicut nouitates di-
ligunt et inueniunt in toto exteriori appara
tu. Ita etiam in votis et iuramentis. Qui ite
rum quando vident nouitates scilicet a ri-
baldis et vilibus personis in vsu haberi: illas
tamquam nimis communes: et ideo nullius admiratio
nis contemnunt: sicut patet de singulis tibia
rum et humoralia: ita etiam faciunt de votis et iu
ramentis. Uota enim et iuramenta extranea:
ab ipsis inuenta: iam ita communia sunt: quod in ore
cuiuscumque ribaldi et latronis quotidie inue
niuntur. Nunc ergo tamquam nullius precij vel ra
ritatis ab eis deseri deberet. Et modus no-
uus rarus et admiratiuus ab eis inueniri
deberet: qui in ore nullius male persone in-
nitur loqui: videlicet sine iuramentis vel vo
tis. De tali nouo modo loquendi nobiles

gaudere deberent a christo docti Osee. iiij.
Neque iuraueritis: viuit dominus. ¶ Exem-
plum vero secundi remedij habetur. Primo in fa-
cto Nabuchodonosor qui turpiter contra
deum loquentes castigari precepit Dan. iij. di- 33
cens quicumque dixerit blasphemiam contra deum
disperat etc. Secundo in facto sancti Ludouici
quondam regis francorum: qui tales iussit fer Exem.
ro ignito in facie signare ad perpetuam rei
memoriam: postmodum vero ordinauit quod ta
les in quodam ligno alto in loco publico po
nerentur: quod lingua eorum scala vocatur: in
qua similis est forma et passio ei que in regno
anglie scindentibus bursas imponitur: in re
gno etiam Cicilie talium lingue scindi iubentur.
Si principes et domini moderni: talia nunc vbique
terrarum contra turpiter iurantes: ordinarent
citius ipsi quam predicatores corrigerent: quia
citius metu penarum sensibilium: quam metu pe
narum eternalium: quas predicatores eis minantur
talia dimitterent. Si vero dicere velint: quod ta
lium criminum correctio vel punitio ad viros
ecclesiasticos: et non ad eos pertinet: hanc re
sponsionem reprobatam videant. F. iij. 28. Et
in decretali li. v. ti. vi. de iudeis. c. in nonnul-
lis: vbi scribitur quod iudei christum blasphemantes
tes per principes grauiter sunt puniendi: de
quo in cle. c. vnico. eo. ti. ¶ Ex quo sequitur: quod
potius vt videtur a suis culparum maculas
abstergere debeat quibus plus tenetur: qui
audierit vocem iurantis Leui. v. Nolentium
vero talia corrigere: nec contra talia crimina
remedia adhibere opportuna quanta sit peruer-
sitas multis ostenditur exemplis.
¶ Si enim peruersus reputatur seruus qui Aut. rs.
iniurias non vindicat domini sui: peior vi-
detur qui iniurias non vindicat dei sui: et si
contra iniurias proprias remedia sciunt ad 34
hibere: quare talia non adhibent contra in
iurias deo illatas. ¶ Tali consideratione Exem.
motus quidam miles fertur magnum ciuem
percussisse parisiensem turpiter iurantem
de quo cum apud regem esset accusatus et ci
tatus: respondit quod ideo hoc fecit: quia vilifi
cauit deum suum. Tu inquit domine mi rex
non reputasses ministrum tibi fidelem qui non
vindicasset grauem iniuriam vobis factam: im
mo contra talem iratus esses: vindicantem
vero plus diligeres: quare ergo contra me
irasceris: quia dei vindicaui iniuriam non
vultis quod deo honor adhibeatur: quem
vobis adhiberi velletis a ministro vestro.
Item si filios et filias et familiam curialitatem
docent qualiter videlicet se reuerenter ad om
nes habebunt homines ad quos si incurialiter
liter se habuerint: illos acriter reprehendunt

⁊ corrigunt: que peruersitas est illos nõ informare: quomodo curialiter ⁊ reuerenter se habebunt in his que ad deũ ⁊ sanctos suos pertinent illorum nomina irreuerenter nominando vel quare non puniunt contrariũ facientes. ¶ Item si filij magnam irreuerẽtiam patri illatam non grauiter ferant: vel non corrigant pro posse sed de tali contumelia rideant peruersi iudicantur: immo
35 potius dicerentur non esse filij: ita in proposito. ¶ Item si pater irascitur contra inhonorantem vel honorantem filiũ sicut patet per historiam que habetur in tertia parte speculi historialis de Amphilochio episcopo
Exm. Iconie: qui imperatorẽ Theodosium reprehendit de hoc ꝙ permisit arrianos hereticos in terris suis: quo correctionem dissimulante: accidit semel predictũ episcopũ ad curiam venire imperatoris: ⁊ patrẽ Theodosium videlicet imperatorem ⁊ filium suum. Archadium simul inuenire. Episcopo vero patrem salutante ⁊ non filium: quesiuit imperator quare filiũ suum non reuereret. Cui episcopus reuerentia que tibi exhibetur fit ⁊ filio tuo. Cui imperator: sic reuerẽtia que filio meo fit: mihi fit. Cui episcopus quare nõ irasceris contra non honorantes filium dei: sicut irasceris contra nõ honorantes filium tuum. Imperator tali victus ratione arrianos de imperio ⁊ regno ⁊ dominio suo expulit: tale moderni christiani principes deberent iudicium inferre blasphemie Jude. i.

I. xiij. **Justicie. Primo ostẽ**ditur descriptio. Secundo diuisio Tertio differentia inter iusticiam diuinam et mundanam seu inter veram et apparentem. Quarto qualiter vera iusticia haberi debeat. Quinto talis possessiõis ostendit̃ vtilitas. Sexto raritas. Septimo iusticie ostendent̃ impedimẽta. Octauo iusticie periculũ. Nono ostendetur quod iusticia que malos punit: charitatem non excludit. Decimo quod magnum meritum includit.

Arti. i. ¶ Quantũ ad primũ iusticie descriptio dupliciter attenditur: vel ꝗtum ad picturam:
2 vel ꝗtum ad scripturã. ¶ Quantũ ad picturam dicitur: ꝙ antiqui qui virtutũ imagines sibi describi ⁊ pingi voluerunt: vt efficacius eis imprimerent̃: tam vise ꝙ audite iusticiam formare solebant: ad modũ imaginis hominis monoculi: vel aliqualiter oculum claudentis ⁊ manci. Ratio aũt huiꝰ formationis hec erat: viderunt ex vna parte: ꝙ actus iusticie est distorta rectificare viderũt ex alia parte ꝙ qui vult tortuosiorem in re deprehẽderet illã rectificare: vnum oculum sinistrum videlicet claudit: sicut patet de volente rectificare sagittam: ⁊ virtus visiua: magis vnita conditionẽ rei vise certius ostẽdat: qua visa si defectũ in illa inuenerit: illam rectificat: ista de causa iusticie clauserunt oculum: vt tota intentio iusticie ⁊ iusticie locum tenentis: sic ad negociũ de quo agitur: applicetur: vt exclusis ab oculis eiꝰ quibuscũꝗ iusticie impedimentis solã equitatem rei de qua agitur videat: vt de illo verificetur illud Ps. x. Justus dominus iusticias dilexit: equitatẽ vidit vultus eius. Nõ dicit pecuniã vidit vultus eius vel amicitiã vel quodcũꝗ tale: sed solam equitatẽ. hoc enĩ iusto conuenit iudici: ⁊ his qui iudicem informant. Si vero aliquid viderit in re illa 2
contra equitatẽ: cum manu. id est. effectu illam rectificet gibbositatem ⁊ ad equitatem deducet. Et sicut videns maculam in facie propria illam tergit: ita in anima aliena: ne videatur plus facẽ ꝙ animam proximi diligere contra ordinem charitatis. Ad hoc enĩ iusticie locum obtinent: quod est cõtra multos: qui multa in visitationibus ⁊ alijs querelis audire ⁊ videre volũt: sed omnia differunt ⁊ dissimulant vbi lucrum non imminet pecuniarum. Mancam vero iusticiã descripserunt: quia intellexerunt ꝙ multi qui iusticiam facere tenentur vna manu elenata: ⁊ lingua minantur: ꝙ contra omnes malos iuste ⁊ rigide procedere volunt: sed postmodum cum eadem manu vel alia munera recipiunt ⁊ iusticiam peruertunt: sicut patet de duobus filijs. Samuelis. i. Regũ. viij. de quibus dicitur: ꝙ acceperunt munera ⁊ peruerterunt iudicium. Sic illi in quorum manibus iniquitates sunt dextera eorum repleta est muneribus. Antiqui ergo sapientes: volentes ꝙ iudices vna manu leuata iurarẽt vel promitterẽt se iusticiam facturos: ⁊ alia manu munera nõ reciperent vt iusticiã euerterent ab imagine iusticie vnam amputauerunt manũ: illã vꝫ qua munera recipere solẽt, qui iusticie iam mortue sunt executores: ⁊ aliã solã ei dederũt manũ: cũ qua iusticiam facerẽt de qua in Ps. xlvij. Justicia plena est dextera tua. ¶ De tali iusticie exe- 3
cutore vel ꝑcuratore qui oculũ habet clausum: ne discernat inter potentẽ ⁊ pauperem inter pulchũ ⁊ deformẽ: qui manũ nõ habet qua munera recipiat qui ingredit̃ sine macula: ⁊ operat̃ iusticiã in Ps. xiiij. dici põt illud Esa. xi. Nõ ẽm visionẽ oculoꝝ iudicabit

neꝗ ẽm auditũ aurium arguet: sed iudicabit in iusticia pauperes. Et hac de causa quidã
Exm. ꝓhibuit pictorẽ de quo fertur: ꝙ videns hãc imaginẽ pulcherrimam hoc excepto: ꝙ non habuit manũ ⁊ oculum cum esset pictor cautus: voluit ei dedisse manũ ⁊ oculũ: nesciẽs causam quare sic facta esset. Nõ facies inqt alius qꝛ si manũ ei dederis: latro si oculum adulter erit. Unde versus. Si manus affuerit predo: si lumina scortũ. Fiet si neutrum: virgo perennis erit. Et sicut dixit christus. Math. xviij. bonum est ad vitam intrare cũ vno oculo: ꝙ duos oculos habentem mitti in gehennã ignis. ¶ Sed heu aliud omnino est iudicium de iusticia in pariete: aliud de iusticia in opere: qꝛ in pariete est ceca et manca quantum ad ea que equitatem ⁊ iudiciũ peruertere possent. Et tantũmodo videns ⁊ potens ad ea que vel corrigẽda sunt vel que equitatis sunt ⁊ rationis. In opere vero omnino ecõuerso: qꝛ oculos ad terrena lucra habent apertos: ⁊ dextera eorũ repleta est muneribus. Quantũ vero ad ea que dei sunt vel equitatis: oculos habentes clausos veraciter dicere possunt istud Sapiẽ. v. Justicie lumen nõ luxit nobis: quia oculos ad illud aperire noluerũt. Nota de hac materia. I. ix. ii. ¶ Quantũ vero ad scripturã iusticie descriptio habetur: tam in lege ciuili ꝙ in lege diuina. In lege naꝗ ciuili habetur instituta de iusticia ⁊ iure li. i. §. i. circa principium in his verbis. Justicia est constans ⁊ perpetua volũtas ius suũ vnicuiꝗ tribuens. Cuius tria sunt precepta: honeste viuere: alterum non ledere: ius suũ vnicuiꝗ tribuere. ¶ In lege ꝟo diuina descriptio eiꝰ habetur Sapieñ. i. vbi dicit̃ ꝙ iusticia est perpetua ⁊ immortalis.

Ex. ij. ¶ Ex q̃bus descriptiõibus simul cõparatis patet ꝙ in verbis ad iusticiã pertinẽtibus: satis cocordant lex mũdi: ⁊ dei. sed in operibus magna inter illas ostendit̃ differentia in articulo. iiij. ¶ Justicie vero diuisio par
4 tim colligi põt ex verbis beati Augu. xiij. de trinitate. c. xxvij. vbi ait: ꝙ duo pertinẽt ad iudiciariã potestatẽ: potẽtia scilicet ⁊ iusticia inter que talis ordo esse debet: ꝙ potentia sequi dꝫ iusticiã: nõ perire partim et verbis Arist. v. ethicoꝝ. vbi iusticiã diuidit cõmutatiuã ⁊ distributiuã. Horũ ergo sniam in breuibꝰ ꝯstringẽdo: pꝫ iusticiã esse triplicẽ: iudicatiuã: cõmutatiuã ⁊ distributiuam. ¶ Prima cõsistit in iudicijs faciẽdis. ¶ Scd̃a ꝯsistit ĩ emptiõibꝰ ⁊ vẽditiõibꝰ imutatiõibꝰ ⁊ satisfactiõibꝰ: ĩ penitẽtijs ⁊ remissiõibꝰ ⁊ ceteris emẽdis faciẽdis ⁊ cõtractibꝰ vbi dat̃ certũ pro certo: tm̃. ꝓ tãto: denarius boni pro denariato: certa emẽda ꝓ certa culpa ⁊ sic de alijs. ¶ Tertia consistit in honorũ exhibitiõe: in amoꝝ acceptationibꝰ ⁊ bonoꝝ largitionibꝰ. ¶ Prima equalitatẽ solũmodo respicit causarũ. Secunda valorem respicit rerũ. Tertia proportionem attẽ
dit personarum. ¶ Prima cingulo cõparat̃ 5
qꝛ sicut cingulũ corporis mediũ tenet locũ inter partem corporis superiorem ⁊ inferiorem: equaliterꝗ diuidit: ita iusticia iudicis de qua Esa. xi. Erit iusticia cingulũ. Equaliter enĩ diuidere ⁊ iudicare deberet iter superiorẽ ⁊ inferiorẽ: inter diuitẽ ⁊ pauperẽ: sine personarũ acceptione. Sed heu nonnulloꝝ iudiciaria potestas in ista proprietate cinguli non sequitur cõditionẽ: sed in vna alia que in cingulo inuenit̃: ꝙ vꝫ ad põderosiorem inclinat̃ partẽ. Quia sicut videmus: ꝙ cingulũ plus inclinat̃ ⁊ incuruat̃ ad illam partem in qua bursa pendet ponderoso: qꝛ bursa cũ denarioꝝ põdere illud ad se trahit Ita potestas inquirẽdi vel iudicandi iusticiã aduocatoꝝ iudiciũ ⁊ iuratoꝝ ⁊ olim simimiliũ: vt cõiter plus inclinat̃ ad bursam põderosiorẽ: intantũ ꝙ si iusticia nulla clare ex parte illa videat̃: clientem tamen confortant: bonum ei promittentes cause exitum: plus in defectu testiũ ⁊ probatiõis vel alijs defectibus alterius partis: ꝙ in iusticia ꝓprie partis de bono. i. optato exitu confidẽtiam habentes: qui veritatem dei in iusticia detinent Roñ. i. dum per suas iniusticias ve-
ritatem partis aduerse impediunt. No. A. 6
xiij. 4. ¶ Scd̃a vero. i. cõmutatiua mẽsure cuicunꝗ cõparat̃: qꝛ sicut mẽsura equalitatem ⁊ mediũ facit ⁊ ostẽdit inter partes mẽsuratas: ita hec iusticia equalitatẽ facere ⁊ ostẽdere dꝫ inter partes emẽtes ⁊ vendẽtes inter delinquẽtes ⁊ remedia opponentes: ⁊ quouismõ cõtrahẽtes: ita ꝙ in oĩbꝰ talibus conditio respiciat̃ rerum ⁊ culparum: quia sicut in rebus mensurandis necesse est regula ⁊ preceptum a deo datum Leuit. xix. Statera inquit iusta et equa sint pondera: ita in punitionibus ⁊ medicinis anime: sicut etiam patet in medicinis corporis: quia sicut statera dolosa: abominatio est apud deum Prouerbiorum vndecimo ita qui iustificat impium: ⁊ qui condemnat iustum: vterꝗ abominabilis est apud deum Prouerbiorum decimoseptimo. ¶ Tertia vero iusticia. id est. distributiua: centro comparat̃ et
assimilat̃: qꝛ in medio circuli ꝯtinet̃. ¶ Quia 7
sicut a cẽtro ad circũferẽtiã maiorẽ maior ⁊ lõgior ꝓtẽdit linea. Ad minorẽ ꝟo minor: ita

a iusticia distributiua: que est quasi centrū
medium tenens: qr virtus est habit⁹ elect⁹
immediate consistens: prout sapiens determi
nabit sm̄ Philosophū. ij. ethicorum. Amo
ris vel largitionis ɀ donationis linea pdu=
cta ad illum qui in virtutib⁹ ɀ bonitate ma
ioris est ambitus: ceteris paribus maior eē
debet. Quia cum honor sit premium virtu=
tis sm̄ phm̄ virtuosiori maior debetur ho=
nor. ¶ Et sicut a centro ad omnē circūferen
tie partē linea produci potest: ita ɀ iusticia
ad omnia iusticie precepta vel exhibitiōes
extendi debet: quia hec precipit honeste vi=
uere: neminē ledere: ius suum vnicuiq̄ tri=
buere: instituta de iusticia: propter qđ dicit
philosoph⁹. v. ethicorū. Quod iusticia est
preclarissima virtutū: ɀ vna de quatuor car
dinalibus: que primo precipit honeste viue
re: quo ad seipsum. Et hoc preceptū primo
extenditur ad iusticie procuratores. id est.
qui ad faciendam iusticiam locum tenent.
Secundo ad omnes. Ad primos extendit̄ vt
qđ alijs iuste faciendum imponūt: ipsi ope
re compleant: hoc enim honestū videtur: qr
teste Urbano turpe ē doctori q̄ culpa redar
guit ipsum: ɀ teste euāgelista. Cepit Jesus
facere ɀ docere. ¶ Exemplum ad hoc scribit
Tullius li. vj. de carundio tirio: qui propter
Exem. seditionum pericula ordinationem fecerat:
q̄ qui contionem intrans: ferrum secū por=
taret eodē periret. Ipse vero postmoduz
de longinquo veniens: ɀ subito contionē in
trans cum ferro cum de hoc cōmemoratus
esset in seipso tenuit q̄ alijs tenendum ordi
nauerat. Sic diligite iusticiā qui iudicatis
terram Sapiē. j. sic patere legem quaz ipse
tuleris Seneca. Nota. L. iij. 7. ¶ Et non so=
8 lum ipsi leges ɀ iusticias quas in extraneis
obseruari volunt: obseruent: sed etiaz suos
propinquissimos ɀ charissimos illas serua
Exem. re faciant. Exemplo Traiāi imperatoris de
quo scribit̄: q̄ tantā i suis iusticiā exercuit:
q̄ filium propriū ad seruiendū cuidā vidue
tradidit qr filius suus indiscrete equitādo:
vidue filiuz impotentē p matris seruitio fe
cerat. ¶ Et non solum sic in seipsis: vel suis
familiaribus: leges suas obseruare deberēt
sed q̄nq̄ ppter suorū ministrorū defectum:
vel propter causas ɀ querelas diuersis de
causis deuolutas: ipsi q̄q̄ iter alios iu=
dicare deberēt: pauperūq̄ cognscere causas.
Exemplū ad hoc in factis sancti Ludouici.
D. xij. 4. ɀ in gestis Traiani imperatoris.
¶ In quibus continet̄ q̄ ad bellum cum ex=
ercitu pergens: viduaz quandā obuiā ha=
Exem. buit qui eum pro iusticia sua in cā facieda

interpellauit. Cui ille pmisit: q̄ in reditu ei
iusticiaz faceret. Cui illa: qđ si nō redieris?
tunc inquit successor meus tibi iusticiaz fa=
ciet. Cui illa: tu nūc mihi debitor es: ɀ nō suc
cessor tuus: si ergo iusticiaz mihi nō feceris
fraudē mihi facis ɀ peccas: de quo factum
successoris tui te non liberabit: qr facta tua
tibi valebunt: vel nocebunt: ɀ facta sua ei no
cebunt vel valebunt: ɀ nō tibi: qr iusticia iu
sti super eū erit: ɀ impietas impij super eū
erit Ezech. xviij. Qui sic conclusus et iusti=
ciam fecit: ppter hec ɀ alia iusticie opa: bea
tus Grego. postmodum pro illo orasse le=
gitur ad salutem: qui se nunc propter ta=
lia iusticie opera in celis coronatuz videns
dicere potest illud. ij. Thimotheuz. iiij. Re=
posita est mihi corona iusticie. Nota de iu=
dice cuius caput Londonijs in fundamen=
tum ecclesie sancti Pauli inuentuz fuit ɀc.
Nota. L. iij. 8. et. P. x. 1. Horum ergo exem=
plo si vere vtiq̄ iusticiā loquimini: recte iu=
dicate in Ps̄. lvij. ¶ Sz heu nōnulli moder=
ni iusticie aduocati: ɀ iudices vt dicunt: de
iusticia loquunt̄ legesq̄ condunt: quas nec
in seipsis nec in proximis nec in extraneis ali
quid eis dantibus obseruāt: quorū piculū
patet Ezech. v. Cōtempsit inquit iudicia vt
plus esset impia q̄ gentes ɀ precepta mea
vltra q̄ terre q̄ in circuitu ei⁹ sunt: ɀ iuxta
iudicia gentium nō estis operati sicut p di
cta patet exempla. Ideo hec dicit dn̄s: pres
comedent filios ɀ filij patres: tertia pars pe
ste ɀ fame: ɀ tertia pars gladio moriet̄. No=
ta de hac materia. T. v. 4. q̄ vicz tales vin=
dicte ppter peccata cōtingunt. ¶ Secundo
hoc iuris preceptū honeste videlicet viuere:
quo ad se ɀ ad omnes extenditur: vt videlz
gulose ɀ luxuriose viuendo brutorū non se=
quant̄ cditiones: ne fiant sicut equus ɀ mu=
lus q̄bus non est intellectus ɀc. in Ps̄. xxxj.
Qui enim sic viuit istud iusticie preceptum
trāsgredit̄: qđ sic ostēdit̄: ille q̄ brutaliter et
sibiipsi dānose viuit: nec honeste: nec iuste
viuit. Nō honeste: patet: qr cōparat⁹ est iu=
mentis: nec iuste: qr sibi damnū infert. Sed
gulose ɀ luxuriose viuentes brutaliter sibi=
ipsis damnose viuūt: quia damnificant et
corpus ɀ animam: hoc enim q̄tum ad gulā
ostensum est. G. v. 3. 10. Quantum vero ad
luxuriam idem ostendetur infra loco suo
ergo ɀc. Hoc ergo iusticie preceptum implē
do sobrie ɀ iuste ɀ pie viuamus Titum. ij.
¶ Secundo pcipit alterū nō ledere: q̄tum 10
ad primum in quo phibet̄ ne proximus in
bonis ledat̄ exterioribus: p rapinā: furtum:
vsurā: vel cōsimili modo: nec in corpe ipsuz

verberādo vel occidēdo vel in fama ipsi de=
trahendo vel obloquendo: vel in aīa ipsum
ad peccā ducendo. Sed sic inter oēs sta in iu
sticia ɀ timore Eccl̄i. ij. vt dicere possis cum
paulo sm̄ iusticiā que est ex lege conuersa=
11 tus sum sine querela Phil. iij. ¶ Tertio pre
cipit ius suū cuiq̄ tribuere superioribus obe
dientiā ɀ reuerentiā: paribus amicitiā: infe=
rioribus gubernationē: indigētibus elemo
synā: mortuis orationē. ¶ Primū vero licet
omnibus superioribus sit debitū: precipue
ɀ excellēter deo: vt scilicet ei exhibeat̄ credu
litas in corde: reuerētia in ore: obediētia in
opere: sit dn̄o deo nostro iusticia Bar. j. Sic
seruiam⁹ illi in sanctitate et iusticia coram
ipso oībus dieb⁹ nostris Luc. j. ¶ Quō aūt
scdm̄ est iusticie debitū: natura ipsa docet.
Quid enim in natura iustius q̄ q̄ mēbrum
iuuet membrū eiusdē corporis: ita quid iu=
stius esse pōt: q̄ q̄ vnū membrū christi et
ecclesie adiuuet consilium dando: quo indi
get mutuādo: inimicū diligēdo: qr nisi abū
dauerit vestra iusticia plusq̄ scribarum ɀc.
Math. v. Et iniurias remittendo ostendant
mēbra vestra arma iusticie dn̄o Ro. vj. Quō
aūt tertiū iusticie debitum sit: natura docet
corporū celestiū q̄ suo motu inferiora mouet
ɀ gubernat. Nisi ergo hoc faciat rationalis
creatura. i. homo multū vituperandus est:
qr cū iusticiā dei cognouissent nō sicut deū
glorificauerunt Rom. j. ¶ Ad quartū vero
allicit merces viri iusti: sicut allicit merca=
torem spes lucri sic nos spes de qua in Ps̄.
cxj. Dispersit dedit pauperibus: iusticia ei⁹
manet in seculū seculi. ¶ Quintū vero docet̄
Hiere. xxij. facite iudiciū ɀ iusticiā libe
rate vi oppressum. Sic eñ decet nos imple
re omnem iusticiam Math. iij.
¶ Omnem iusticiā dico: que natura ɀ nomi
Ex. iij. ne iusticia est. Pro quo est aduertendum: q̄
magna est differētia inter veram iusticiam
ɀ falsam: que in vsu a multis habet̄: ɀ solo
nomine iusticia nūcupatur. ¶ Prima vero
12 inter has differentia est: q̄ vera dei iusticia
solum delinquentē eternaliter punit: dicēs:
q̄ filius nō portabit iniquitatē patris: nec
econuerso: sz vnusquisq̄ in iniusticia quam
operatus est: moriet̄ Ezech. xviij. falsa vero
iusticia: q̄nq̄ vbi nullū est delictū: pro facto
q̄ in se delictū nō est: sed iustū illud non fa=
cientē punit. Q̄nq̄ vo p delicto vnius: ali⁹
punitur: qui circa hoc nihil delinquit: verbi
gratia. Judex ɀ prelatus ecclesiasticus: vel
dn̄s tēporalis: q̄nq̄ iuste aliū verādo vel ei⁹
homines iuste puniēdo: ipsum offendit: de
quo in offendi nō deberet. Sic ergo a mali=

cia ppria potius q̄ alieno facto puocatus
vel precipit scz: dicens: fecit ipse istud cōtra
me: vel non vult illud facere pro me qđ peto
precipio vobis: q̄ nullus de suis hominib⁹
vel bestijs intret dominiū nostrū: quin ma=
le tractent̄ vel arestentur vel si tale non ha=
beat dominiū: in quo non posset talia face=
re: aliorū dominorū procurat balliuos: vt
ipsi talia cōtra ipsum committant: ipsumq̄
quantū possunt vexēt. Postmodū vero pau
peres ɀ pauperū animalia vsq̄ forte ad mor
tem incarcerati: pro facto q̄ dn̄s illorū iuste
ɀ discrete: vel ponamus iniuste et indiscrete
fecit: ɀ q̄n de emēda ɀ cōcordia tractat̄: nul=
lam de damno eis illato reportant emendā
q̄ nihil eis iniuriā patiētibus tribuit̄. Sed
si aliqua emēda fieri debeat: totum fit dn̄is
qui nihil amiserūt: ɀ sic patet: q̄ quicquid
delirant reges plectunt̄ achiui: qr iniurias
vel a dn̄is vel pro dn̄is semper sustinent: et
cū illis lucra non participant: que ideo po=
tius vindicta q̄ iusticia nuncupat̄: vel qr in
iuste fit: vel qr eis fit: quibus fieri non debe
ret. Si enim dn̄i mutuo se expugnantes et
odium inter se habētes mutuo seipsos exco
riarent: minus curandū esset: sed q̄ subditi
sic affliguntur: dolendum est. Sed heu pe=
rit iustus et non est qui recogitet Esa. lvij.
¶ Secunda differentia est: qr vera iusticia
datur: ɀ fit siue remunerādo: siue puniendo 13
pro meritis: qr teste Ps̄. lxj. reddit vnicuiq̄
iuxta opera sua: ille scilicet qui dicit. Ego iu
sticias iudicabo: in Ps̄. lxxiij. Malos scili=
cet opprimendo: ɀ iustos exaltādo. ¶ Sed
apud falsos falsorumq̄ curias: oīs iusticia ɀ
iniusticia fit pro muneribus vel alijs cau=
sis illicitis. In curijs nāq̄ illis: nullus pōt
aliquid expedire nisi cantauerit: cuius cau
sa est: quia videntur in domibus vel cordi=
bus suis clausam ɀ seratā habere iusticiā:
ad cuius apertionē alia clauis non est nisi
pecunia: ɀ nisi illa affert clauis iusticiā re=
linquitis in terris Amos. v. Si vo ista cla=
uis assistit: ɀ cantauerit potius large q̄ alte
ɀ caute poti⁹ q̄ caste dederit: q̄ nullo tēpo=
re de curijs illorū excludit̄: value ei aperiun
tur: sicut patet. J. ix. 15. cantaturq̄ ei nō bn̄=
dictus qui venit in noīe dn̄i: sicut antiquit⁹
spāliter in curijs virorū ɀ prelatorū ecclesia=
sticorum cantari solebat: sed bn̄dictus qui
venit in nomine nummi. Et quicquid fece=
rit siue bonum siue malum qualescūq̄ insu
per conditiones habeat malas reputatum
est ei ad iusticiam Jacob. ij. sicut patet. M.
xiij. 11. ¶ Cōtra iustū vo q̄ nō venit in noīe
nummi: dicūt corde: vel ore: vel vtroq̄ illud

Sapi.ij. Uenite ppemus iustum: affl. 14
contrarius est operibus nostris. Cum di
natus detrā fuit venit ad opus seruitut
nāgo potentes z patres nr̄os eos ipse
supporauit z iustū oppūnauit omne hom
nem eis cōtrariū reputant qui eis in malis
simo non consolet̄ndi: vt qui eis subiacet
vel eis fabitat ab eis q̄ nec non vult. Et con
tra ratiōes multas cogitant cogitatiōes in
tacte q̄ illos oppūnere possūt. Et aq
et pdictus pater q̄ illud p̄ dixerat. Ego
facie aperte mom addictos: vendendo: pre
cius manifeste accipiēdo hoc fili hominis
factum: oculte preciū ingrossū. non occulte
recipiendo: sīc q̄ illi pena facūt: q̄ illi de
gnos mortis: precio aperte recepto liberant li
be penarū. Sīc do nō solū mortis reos p
turio liberarifed etiā iustos vendūt. Et
pumūt z pte dignos mortis adiudicātes z
ēt iniustos indictū tortos malis bonum e
bonū malū qui iustos z iustā iudicātes o
dīo habent. Dicit. Mīnig. 15. Item nota penam
eis debitā. p. ij. 14. r. p. iij. 15. r. Assertis
inquit vel aperte z cum fortitudine fieri hu
qui in parentū vel diuitarū vel naturaliū
virtū vel malog; hominū auxilio: plusq; in
iusticia cōfidentes quecunq; eis non placet
cōtra eos iustū putant: illudq; poterne ei
posse vindicant: dicētes z obijcētes cōtra
facrū illoz responsōdentes illud Sapien. d. sit
adīr forte no lex iusticie vel oculi eos inti
tiando: q̄s videt̄ aperte eos nocere vel
posse nr̄m̄ amicos z alios quos credit eis
nocere posse cōtra illos puocāt vt q; per ip
sīo facere nō possūt: per alios fiat: male fa
ciant: q̄ nō possūt per se vno mō: vel al
tem alio mō prosternāt. Et iusticia iusti nō
liberabit eū in die mandibusorū. Sequi
tur. ij. Terra in fferentia est in hoc: q̄ vera 15
iusticia est recta: tutra illud. ps. xvij. Iusti
cie oīs recte vie: iudicia: recte fiunt. Iusta ti
lud Sapien. z. Iustū reduxit dns per vias
recta: z dereliquit pares. Ja. xxv. 1. Et fal
sa iusticia est cursus z inclinata vie illoz
tenebre z inuioli in. ps. xxxvij. vtrusq; cau
sas tetigisse videt̄ posse nr̄m quib; vide
mus q; illa q̄re regulāt z infoꝛmantur ad
petrā omnio planā vel ad regulas rectas
applicant vt omnia gibbositate vel curuita
te mota rectitudine tenēraq; a regula illa
acceperit z ostendant. Sed iusticieuere ad
petrā cruditi planitiē applicātur: de qua
i. Cor. x. petra aūt erat ch̄ristus: ab ipso qui
gitant z fornicatiōe necesse est q; iusticie
dīn sint rectēq; habētes gibbositatē: quia
nō pununt bonos vel remunerant vltra id
quod iustū est ex merito vel ex gratis largi
tatis est̄ sicut pater. Mat. xx. vbi dīr ergā dor
nantē: datā fuit venīt. ad opus seruitutis
venīēti manenēc cantās: nec nō ipe vt
remunerāt: extra ordīnē: nec impunit̄ sīc in
putandā: nec remittit̄ nō remittendum: vel
dedinā a pterito vel a fimūr: sed i medio
stant ethimologia fui nois tenemur. Dicit
enim iustitia quasi iuris status: q; et rus
q̄ stat: q̄ nō declinat ad vnā parte vel ali
ud oia facit vel suffert que in pte ipsīus
iur: pto iusticia agonizāt z vsq; ad mortē
pro iusticia certāgo. Ecclī. xlij. pro iustitia
certa vsq; ad mortē: z dns pugnabit pro eis
mortē certa pro iusticia e bona: eqnimitia
re. Et ibēti sicut videmus z cū offitijs et 17
gilia que regulāt z nr̄ātur: z ordīnatiōnes
illarum vtrarū: pōt cuiusq; fortuna fieri:
ofteēdūt in rectitudīnem a cōtrario fi
tia necesse est ofteēdere: q̄ illa que fumātur
applicāt vel pretribuūt q̄ illis cōueniūt
nas vel non rectas: sīc tot tot̄q; vel oīno
lares: nō sīt rectā: imo si offt aliquid ts
fe rectitudīnē p̄t ad vnas parte trahi: z ad
cariū trahit: applicari q; rectitudīnē sua
amittere. Ita falsē mundi iudīce que no
mine solo iusticie vocant vel vendūtur iuste
z malecp̄ potius vndīcte fūt q; iustitie:
vel in se ofte bone sunt: e iuste. Est enī lōgē re
iusticie ecclesiastice z iustīnianeī nonne
quētes actoū: z nole e re iuste sūt: e recte
Sed q; nō nulli ad pcentiā z ad laudē tem
pena colligēda tot alter applicūt: sīnt pa
ter. A. ij. 18. Et ad benā nos hortandos eas
incunare videmus: dicēdo q; iustus iuste fiat
et recte: et tam antiq; a cōstitutiōnē ad vā
parte in cruciat̄e: z ad benarū colligendum
qui nō habet formā rectam: sed circulārem
applicare recūdūm: fauna in vīa in oīa
perdidērit. Ipsīo malis formatoribus re
gum z iusticiarum pessimis constatoribus
hoc agentibus z vsq; fūnal in eternā mā
tantibus: de quibus prelicti videmr̄ dīc
i. Confūdāt inquit gladios suos in vom
reoꝝ: lanceas suas in falces. Et ibīd. ait
Gladet gladios suos in vomeres z hastas
suas in ligones. Quid aliud per gladiū
nti iudīcii rectū: nisi pceps amato velun
mico intelligere possūmus: sīc et optimepa
ter Epocal. vbi iudīcii per malefactos inq
ligere z exprimere volui: dicēnos: ne eos
egredīebat̄ gladius verbi: nisi sanctā sup
ple re veraq; parre tam anteros q; minores
tam porctes q; pauperes delinquentes ne
illud amoue: nec aliqs viore parcēs. Quid
vero per Sceam feu hastam rectam nisi
quam iusticia recta acepitur: quia iustice

p̄dīnit vel pdicti sīt recte fiunt. Quidve
per volomerez vligonez que fūnt instru
menta terrenaz infirme vilitas applicata
ad terrenū terrenaz intentionem inerti
ter z commodi terreni intelligemus.
Quod vero per falces que fūnt instrumē
ta arua metenāt que manu tenent̄ bestera
fel ad ol metendū applicat: manus fūn
tra manipulos. Quid aliud p̄ leges vel po
lationes vel scientā laicoꝝ vel quacūq;
iusticie vsq; frāti vel ofīcii in manu mil
iusticie vsq; fūnales falsop; hominū cuiusc̄q;
ligere possumus falsop; hominū cuiusc̄q;
fūn fantasiaz: realiter z ad literam: quādo
in talibus ponunt offīcijs fm̄ posse fantas
qui eis in malicia cauta fuggerūt: iucrtunq;
qñ eis in malicia cauta fuggerūt: iucrtunq;
qñ eis prominēt quasi melior qui manum ad
necessīm quam manum vel ofīcium exercē
cem ad melior applicat manuo eleuantes:
z falces ad eſt-leges multas z rationes ima
ginatas ad propositū applicare nunio vo
lentat rationem fantasmatū speraniū q;
lentat. pōter tales z tales causas: immo
qualēs quādo in talibus ponunt offīcijs:
manū elevant nr̄a: eoꝝ in ter fuctū: z ad
quid manus illas eleuant z falces appli
cantere ad messes eis datas vel p̄mittas
ref. ad lucra terrena: in signū cuius fiunt
messes falces nō parant antes messes vt
dent vel in ptemio sperant vel arua. Ita
tpū nunq; vel rarō studentur: vbi lucra ad
dunt vel sperant terrena. Sed q; lucra ma
gna: ad vltimum parua videnr̄ noctes bus
cunt: qua insomnes: labos q; aperunt folia
multa venūtes leges: revolunt: z cum fo
ens conferūt: z tabes falces suas ad messes
partē cumbuas: q; omnia studia sua z insti
tie: leges iusticiarum vltam potius ad lucrus
malis ad messes obtenēdas alienas: quas
falsop; nunnitere nō deberent: ipsa ad quod
fūnumq; fantasiaz: q; falubre est: cōgruc de
ref. Amos vi. Conuertitis in amaritudinez
iudicium: z fructū iustitie in absinthiū. Ja
ung; manibus iusticia est: sicut in illoꝝ
qui accepenre mūnera z peruerterent iu
dicium. Neq; vij. Et vide propter omnes
nat iniquitates peccata Ephraim iustitiā inde
in terram reliquistis.

Ephraim vero differentia inter iusticiā ve 8.viij
ram z falsam iusticia falsa spreta z vera ele
ra: hoc articulo ostendere restat: quoniā
bet habere ostendi debeat: hoc quo est fer
dum quod habent debet reipliciter intendūtie
locutione z operatione. Et primo in cordis
intentione ad ira. Primo ad placendū deo
qui cor videt: z inter homes sicut ypocrita dan
affectat pulchrā oīnatū: vt placeat marito
Thob. viij. facie iusticiā coram deo: non vt
placeat adulterio Matt. vj. Et sicut con
fiteam vestrum faciam coram hominibus
Secūdo ad recte postmodum indicandū
sicut inde vel quicunq; artifex anteqū ope
retur quomodo operari debeat medītat e
ficiolūq; beatus in opere suo erucisc beatus
vir qui in sapientia meditabitur: in iusticia
meditabitur: in scīa cogitabit et cetera: quę
cuonem ex Ecclesiastico habemus. Et Tercio ad
diligendum: sicut scholaris diligit lectionē
per quam multa lucrari speraī. Et qui cōtig
artifex talem diligit artem: sicut ille artifi
ciam. Ps. xlviij. odierūt iusticiā z odīūt mi
quitatem. Et. Sed ben opera ista offēdūt
quod patet ad hoc: iusticiam quam petūt
faciendam intentionem habēdo qua ipsa
pere: famelicos z nudos z mendicantes de
fangume suo habeant: auditum vel partum
rendum apponere curāt. Et vere aliqua
intima alicui de fangume suo fit tarnque de
casione vidēt fibi lucrum vel emendam: vel
predam quancunq; fibi contingere poſſe:
manus a furia: z nunqz manum iactan
tijs: contra inuriantes insurgunt. Et qua
si propter parentum amorem qui fallacter
parentelā incrementa q; fanguinē fuum cu
tempf tot tot malignitatis spiritu debadya
re incipiunt: plus affectantes: q; emēda eis
ſi ipſo fuit: quibus in dando her et lebi
ndui inde percipūt: sic ars probant: quod
plus lucri propriū intendentes quam parentū
amore iusticiam illa defideranerunt quib
tenus clamor e strepitus ipsoꝝ ascendēdo
tantummō eis augebit incrementa fructuū
iusticie. q. Cop. 12. Et Sanden cnā intentio
nem oftendunt opera fequitur in oīusequa
ofīcia debēdarent vel dignitates vel qua
cunq; indūcentias poteſtates vel facta in
quib; iusticia aliquo modo exercent debet
ad malefactores puniendos qui ore plus bur
ſi repleti eos ſi culpe entendunt correctiont
et adeo illis qui contra deo vt pdicta eſt:
iusta intentione fe omare debērent a deo q
contrarium videt dicere Matt. xxiij. quod
pānis mensfruare vniuersitate vestre.
Sīc in oc eam habere debet ad ira. patrio 14a
ad pdictā deducās in ecclesia fuit admoeatus
fidelis vel nimcus fui mediatoꝝ andax:
aperte pronūciat iusticiam cluentis vel cli
fin. Sic amīcianī iusticiā tuam in ecclesia
magna in ps. xxxv. Sed sīc ad ofteēdendā
in quacunq; societate vel in priuata loquitio
ne vel inquisitione vbi iusticia. Inque re
quirit offīcii; non solū in predicatione: sed

in omni alia collatione: sicut seminator vel
bonus paterfamilias in multis terris glo-
ris seminas vt faciem in aliquo loco celest.
vnde & hoc dicit. Si semen deciderit in terra
humidis & bonis: propter aquarum abun-
dantiam fructum in altero facto aliquo fru-
ctum habebimus & eodem. Sic & humane
vobis in veritate mi sticiam Olez. c. 8 Qua
in multis locis: seminati iustitiam fructe pro
aliquo loco erit mercedis & pauperes sal.
¶ Terno ad pugnandum verbis falte pro
iustitiam non solū iustitia predicet in ecle
sia: sed & in omnibus locis nunc sed & de
fendat eudem iustitia rationem omni offensa
postposita: qa sicut multites pro obsiis iustitia
ea fortiter & perseueranter dimicantes a pho
tilo promissionem merentur: ita beata qui perse
rationem patiunt propter iustitiam: quoniā
ipsorum est regnum celorum Matthei. v.

¶ Sed heu mi amicis tunc ois qui dum in
stitiam in terra delinquunt: & terrena lucra
vel potentiam querunt affectionesq; iustitia
22 a longe fugit: & veritas coram in plateis ci
uitatis non potest ingredi. Esaie. lix. ¶ Ter-
tio in operecui habent beber ad ira. ¶ Pri
mo quo ad omnem omnibus mandatis suis
humiliter obediendo: iustū est iustificatum
esse deo. 1. Reg. ii. ¶ Secundo quo ad se
ipsum per penitentiā seipsum emendando
sicut enim iuste emendam pene ab illo qui
in eā debuit me iuste emendare ipse quod
contra deum deliquit dicēdo tibi tñ pe. cerui,
feci: iudicū secūdum confessionē & iustificas
fecisti me in iustificatione mea tradasme eulim
nauimbus me fecisti cum in pace. ¶ Tertio
quo ad proximū in benuolentiaz beneficio
rum & elemosynarū largitione: ai sicut tem
pore guerre multitudo obedientes fideles stu
pendiarios liberantes a corporis pericu-
lis tales iustitia sua liberant animas suas
Ezech. xviij.

Art. v. ¶ Tertio ad iustificie obseruantia: si corde
ote & opere vt predicti est: tenentur magna
ēt veritas tam in vita ip patria. ¶ Inuita
nanq; est fortitudo in patria gloria. Inuita igit
loricea diabilis: fluit fortia quoddā genus ar
mor: ēt corporis in quo omnes anuli cōcate
nantur & mutuo se tenent & tenent. Ita mi
stota quoddā genus armor: est aie: in quo
omnes virtutes concatenate sunt & continē
tur. Quia sm̄ Bieronymū ad demetriadem
omnes virtutes sibi inuicem connexe
obtinent: cuius auctoritatis ratio patet ple
nius. c. c. 7. ¶ Et sicut ecclesia tria ordinis anu-
li hoi in nullo periculi immunes non corpori
fic ecclesiastici sunt immunes ab omnibus
mus laicis periculū immunes ale: sicut patet.
A. xxiij. s. Secelle. cleric. go: q vobis pos
la eccliastica non habeas habebit primo
ndunt locus iustitie Ephe. vi. Si dico cōtra
cōdito interiorius hoie quo ad armaturam
alam cōditionē sequuntur nō solū exercitio
hois: quo ad armaturā corporis sed etiā con
ditionē totius humane policie: & societatis.
Quia sicut in exercitio hois armatura ali
ius est societatis necessaria: ita in hoim̄ vniuer
fali societate est necessaria armatura huiusmodi
tanta: & communitas videlicet q; omnes
pimus sibi inuicem pauperes in tpibus de
nantur bonis nō insimilitudinē: & rpi
etiā quodāmodo amulti inferiorib⁹ non
recipiunt modis tūs iumentalibus ad ea
do & obedientiā: & modis licitis seruendo.
Et deo omnis mundā sic ordinat: vt
libet alterio indigeret: & per mutuā adiu
rium mutuo se iuuarent: supportarēt: re
fouerēt: & p mutuā supportationē in me
rioris policia mundi facerēt amorē in ale
re videtes quō ad cerpiose hoies essi poli
cam se iuuant: ac sustinent: & p hoc ad ipsi
quō se interius affiabiliter multitudē diuīt: et
hoies mil the obtinent: sicut dr̄ mūdus
per arma militie virtutes bell. Cap. vi. sic
indus pro ipotacie iustitia ē sapiēs. q. licet
ostensum est. R. xxxiij. s. ¶ Quodo idem ē
patria gloria dei & gloria illi permittit
quas merē in qua cit primo omne bona
vita sine morte. Sic ibi vera. Si ecclesiasti
iusticiam: & fecerit intuitū rē. mts mortem
mouet. Iustū enim est & qui sinemoreri
pe finaliter mori: & ad eternā viuere. ¶ Sed
pene eternaliter viuat. ¶ Sed ibi ois gā
ria & voluntas sine tedio & offusione vel an
vio deficerto. Inhoc ait sego. q; mens ip
hoies abundēt diuinis & delectabilibus
potibus & ipsis: ita semper & ēt absq; mea
tas: vel de fame vel de sitiente. Sed regnū
deu nō est cibus & potus: sed iusticia & pax
gaudiū in spō Rom. xiiij. ¶ Terno q; ois
neas sine defectu. p. 8. vel. Ego autē in iusti
cia apparebo cōspectui mo: satiabor cū ap
parent gloria tua. ¶ Quarto vnūquodq;
trias & remanendi ppetuitas p. xiij. vide
ēs habitabit in tabernaculo mo: sant & re
quiescet in mōte sco eo q; regredi sit ire
culare: operaf iusticia. p. xxxiij. ergo
genū dei & iusticia eius rc. Mat. vj.

¶ Sed heu pus virtutis semē cōditionē si
quid terre in qua semina? In terra inqz in
gida qualis est ista. Langida est semina prem
la & cera fructuū sumpmodo p. spiritualis
caro q; raro vel nūq; crescit fructus ad oculi

patet: quantūcūq; semen illoū dū diligēter
seminetur: nunq; rano effiqnia terram non
habent aptam. Sic quantūcūq; semen ifte
ptenolissimū fuerit: iusticie in terris aliq;
pus sui cordis habent frigida in predicato
nibus & rebus rationabus diligentissime fe
minetur: raro tamē crescit calore charitatis
ad quē augmentū semen non iunt iustices.
8.96. v. ¶ Est solitas sicut ista conducto ma
nentem sequitur mundum: id est hominem
q; videtur vbi manna. Ideo abundat charī
tatis minus crescit iustice fructus: ita ma
tonem sequitur mūdum vt ibi inuoi vigeat
actus iusticie: ibi minor est calor fidei: et vi
go plantationis. Et hoc in parte dñs de rant
qui manda: et terrarum et quierfarum regio
num conditiones expert sunt. In illis nāq;
partibus aquia arma mediatrix iustice vig
non armatur hoibus: quandoq; debilib⁹
minantur. Quia vero terra illoum ciprita
tis calore desiccate frigida & rapta est: semē
non committit poletam & fructū iu-
stice in absentibus Amos. vj.

Lxvij. ¶ Hec mirum videatur q; multicie semē non
crescat: quia multa hy spūalia rā. ¶ Primū
xj nāq; est pauperies iustice impedimentum
est imporatium diuitiarum cupiditas. Sā
ficut velle spōsi semē verbi nec inter spinas
crescere non potuit: sic pauperies iustitie
iudicia nec iustitia bene crescere vel fieri vi
detur. Vbi regnat cupido ymunerū accepto
que quidam recipiunt per sequidā p suas
uones amicos & familios erubescunt manī
bus propriis talia recipere ne cupidi z mun-
ifrequentes sint erubescunt p manus
talia recipere: z cupidi z inuitis esse. ¶ Sic
per hoc fecerūt patent q; per sē non rece-
punt. ¶ Nimo quia qui per alium facit q
ipsum facere videtur. Iterum quia si non
habent recipiendi voluntatem: posset eis
prohibere ne talia pro vsibus propriis vel
pro vsibus illoum reciperent. ¶ Terno q
plugendum re contra partē agnā accipiē
t contra iusticiam delinquere: per alios
per ipsos recipiendo: contra quā plus gra
uantiqui raro aliquid tali per mediatores
mittunt quim aliquid etiam deret mediato
ri: ipse gratiose munerum faciat ret bonam
quod potest placuret z loquatur contra in
tiscam quam efficacius opponunt per me
diatores negatis: deiem rumbonine multum
fecit pro vobis per cuius voce z procuratio
nem in nullo consentus est esse iustus: te
stimonium perhibete mmerinibus eius ta-
lx. la procurante deo. ¶ Secundum iustitie
impedimentum est timor quandoq; mūda-

nus: quo feliciet quis timet dicēpo veritat
tem: vel facendo iniustitiā cumbona fiat: anne
tere: quandoq; timor humanus: quo timet
in corpore lesi. Talem timorem habuerūt
denitas habent: vel qua potentes z malicio
si sunt contra quos veritatem dicere vel iu-
sticiam facere deberent vel qua magni z po
tentes pro eis seruum vel rogatum contra
iusticiam faciant: sicut Iesabel scripsit inte
ras ad maiores nam. iij. Reg. xxi. vt inquit
facerent iudicium. Quapropter deesidio z eber
redando. Si enī ergo illa Iesabel litteras
uocauit z obtinuit regis ad maiores natu
pso falso iudicio faciendo. Ita frequēter cō
tingit q; volentes iusticiam obtinere litteras
procurant et obtinent magnorum z ma
res natu: id est patrie doctores z duodecim
pos per quos aliqui quandoq; ad mortem
imusse iudicium: aliquādo ad exheredatio
indicantur: ali incarcerantur per litteras vi
delicet cancellarum diaboli. Alii propter
tales literas e immoto peccatū iuramēti
adulterando: perberando: fūrando: occidē
do: z non corrigendo nec castigando eum ma
gis sint culpabiles: & pauperes. Sed pper
timorem quem p eas e cōtra conscientiā z ma
licia habent: et citare vel iustas correctiones
de eis facere deberent eos libere ad infernū
ne permittunt. ¶ Sed ecclesiastici timor
timioe vel non sint timor: illoz pho vocabū
mulier offendit Sulfania Dañ. xiij. que po
tius eligit in manū incidere dominū? dere
linquere legem dei. Simon ep̄ peccauit eide
ab vroge cā deus pderuauit. Si vero aliud
elegisset a neuro finaliter pderuata fuisset:
ita deo e eligentes potius homines offende-
re? si pena ab vroge eos frequenter pderuat
qi spec contingit q; illi quos offendēt veri-
tatem dicendo: vel iusticiam faciendo timēt
eos posse nocere pp̄ propter veritatem z manīe
tudinem iusticiam in pō. xiij. plus dili-
gunt ipsi hoc odiabile deo: qui nō deberent
ipsorum in fauni ecclesie in homīnibus
confidentes: qui potius deum q; homines
offendere eligunt intantū deserit q; simul cū
hac: q; peccando deū offendunt simul etiam
hominum offendas meritum iustitiarum q
ex vna parte vt alia quādoq; pro fastidio
finio verberantur: vel occiduntur vel graues
sustinent vnumquodq; iustitiarum: amentiqua
tales tamp̄ sunt in timore a quibus eos de
preseruarēt: si veritatis z iustice legem tene
rent. Ex qua iusticia simplicius dirigerentur
cius z impetrate sua coniet impō. Prouer.
xj. Iusticia inquit simplicis dirigetvia eius
rō. saluans eum tam in periculo spirituali

q̄ corporali: quia iusticia custodit innocen
tis viam Prouer. xiij. vbi impius vtrūq̄ in-
currit: hoc eñ quotidie videtur ꝙ videlicet
vbi decem occisi audiuntur pro iniusticijs
et falsitatibus ⁊ exheredationibꝰ suis: sicut
falsi perquisitores: qui propter tales acqui
sitiones frequēter martyres fiūt diaboli: vix
auditur vnus occisus vel verberatus pro iu
sticia vel facto iusto vt martyr btūs efficiat;
q̄ vix pro iusto quis moritur Rom. v. Quia
sicut hoīs fidelitas iniusta curia eū a peri-
culis liberat: ita iusticia rectorum liberabit
eos. Et sicut aues predales dū pullis ⁊ pre-
de insidiātur: capiunt: ita in insidijs suis ca
25 piuntur iniq̄ Prouer. xi. ¶ In insidijs inq̄t
suis quibus bonis vel quibus inter se mali
sibijpsis insidiantur: vt mutuo se decipiant
capientur: vel hic dū viuūt a seipsis vel dum
Fabula De Vulpe ⁊ gallo moriuntur a diabolo: vel ab vtroq̄. ¶ Quō
vero per insidias ꝓprias ⁊ reciprocas qñq̄
capiuntur et decipiuntur: fabule exēplū ostē
dit de vulpe ⁊ gallo. Vulpes enim volēs gal
lū decipere: et ipsum capere q̄si sic allocuta
fertur fuisse: si inquit dū cantas oculos clau
deres multo meliꝰ cātares: essesq̄ auis gra
tiosissima: ꝙ cū faceret a vulpe captus fuit
q̄ ⁊ ideo oculos claudere docuit: vt dū ipsū
approquinquantē nō videret secrete in illū in
siliret. Alijs vero super vulpē clamantibus
eo ꝙ gallū portaret alienū: docuit illam gal
lus: ꝙ responderet eis ꝙ gallus suus esset:
⁊ ideo a clamore iniusto cessarent: ipsa vero
os aperiente ⁊ dicente gallus meus est: gal-
lus super domū volauit de ore suo: qui ideo
illā loqui docuit vt fugeret: dum os aperiret
finaliter de insidijs ad litigiū vētū est i quo
sibi mutuo maledicebant. Gallus eñ dixit
vel dixisse potuit si sēsum ⁊ loquelā habuis-
set: maledictꝰ qui suadet alteri oculos clau
dere: qñ pericula imminentia videre deberet:
vulpes ecōuerso dicere potuit. Maledictus
qui suadet alicui loq̄ qñ tacere deberet. Sic
mali mutuo se decipiūt: multaq̄ loq̄ et fieri
suadēt: et rogāt: q̄ ad alarū ꝓtinēt deceptio
nē: dū enim falsus hō falsa suggestione vel
maliciosa defensiōe: vt qñ se veritate defende
re nō pōt ad malicias cōuertitur: vel q̄cūq̄
alio velamento in his versibus cōtenta. Ti
more: odiū dilectio: census. Sepe solent ho-
minū rectos ꝑuertere sensus: de quibꝰ dictū
est. I. ix. 17. Nihil oculos velare. i. sensum
ꝑuertere alicuiꝰ potētis vl' cuiuscūq̄ alteriꝰ
ne veritatē videat: ⁊ iusticiā faciat vel iudi-
cet vulpes gallū claudere facit oculos. Qñ
vero quis cecitatem habēs cordis alicui pe-
tenti suadet: ꝙ pro ipso loquatur vel scribat
aduocatio: vt pro ipso aduocet vel iuratis
vel testibus vt falsum testificētur: vt falsum
iurent vel iudicibus vt falsum iudicent ⁊ cor
rectionem non faciant vt ipse qui peccando
a vulpe captus est inferni sine punitiōe vel
correctione debita: quam cordis claudendo
oculos promeruit: impunitus euadat. Gal-
lus vulpi loqui suadet qñ et que loqui non
deberet: sed qñ ambo in insidijs suis a diabo
lo capientur mutuo vt predictū est sibijpsis
reciproce maledicent: sicut p3. A. xxvij. 42.
quando sc3 iniusti disperibunt ⁊ simul reli-
quie ipsorum impiorum interibunt: in ps.
xxxvi. propter iniusticias ⁊ iniurias ⁊ cōtu
melias: ⁊ diuersos dolos Eccī. x. Et q2 pecca
uerunt dño iusticie decori hierem. l. ¶ Ter- 29
tiū iusticie impedimētum est iniqua lachry
mantiū ⁊ pauperū miseratio ⁊ compassio.
Sicut vbi gratia: quandoq̄ ꝯtingit ꝙ iura
ti de veritate dicenda: vel onerati de iusticia
facienda: vident ꝙ si veritatē dicerent pau-
per qui deliquit amerciaretur vel mulctare
tur: ⁊ citius ꝑiuriū eligunt plus pecunie in
illo q̄ animarum in seipsis perditioni cōpa
tientes contra dei preceptum. Exo. xxiij. pau
peris in iudicio nō misereberis. ¶ Quādoq̄
vero suorum charorum victi lachrymis per-
iurium ⁊ alias committunt iniusticias: sub
falsa misericordie specie. Talem nanq̄ mise
ricordiā Ambrosius in li. de officijs iniustā
vocat: sicut patet per decretum. xxiij. q. iiij.
est iniusta misericordia. Et adducitur in testi
monium decretum illud legis diuine Deut.
xiij. vbi preceptū est de illo qui inuitat aliū
ad idolatriam quicunq̄ fuerit filius vl' ami
cus vel frater vel vxor: non audias eum: nec
parcat ei oculꝰ tuus: nec miserearis: nec oc-
cultes eu3 sed statim interficies sit ꝓmo ma 30
nus tua super eum. Huic etiam cōcordat lex
ciuilis: dicens: ꝙ iudex lachrymis nō debet
moueri quorūcunq̄. ff. de officio presidis. l.
obseruandum: in digesto vete. li. j. Non ergo
miserearis omnibus qui operantur iniqui
tatem: in ps. lviij. Sed dilige iusticiam iudi
cium ⁊ equitatem. Prouer. j. ¶ Quartū vo
⁊ generalissimum iusticie impedimentū est
omnium iudicum ecclesiasticorum in his q̄
ad domini honorem ⁊ animarum pertinent
salutem: negligētia que est nouerca iusticie
sicut patebit infra. c. de negligentia: ⁊ subdi
torum oppressor: quia sicut colūna putrida
vel debilis vel de malo meremio vel inclina-
ta ⁊ non recta sub magno onere opus super
positum decipit ⁊ cadere ⁊ subditos oppri-
mere facit: ⁊ quanto plus oneratur: vel plu-
res sub se continet: tāto periculosius ibi po-

nitur ⁊ stat ⁊ cadit. Ita in proposito: quādo
ille qui in quocūq̄ loco vel officio pro onere
iusticie supportando quasi colūna ponitur
est vel negligens quasi de malo. i. molli ⁊ nō
rigido nec duro meremio vel est in se putridꝰ
peccato: vel debilis in scientia ⁊ sufficientia:
vel inclinatus ad cupiditatem totum onus
superpositū ruit ⁊ subditi vel correctionis
defectu vel scandali exemplo sub impotenti
vel scandalosa cadunt columna ⁊ sic tam si-
bijpsis q̄ alijs quibus iniuste precesse volūt
iniusticia mortis est acquisitio Sap. j. q2 il-
li qui non custodierunt iusticiam propter
aliquod. s. de predictis impedimentis recte
iudicabuntur. Sap. vj. Ab illo q̄ arguet mū
dum de peccato ⁊ de iusticia ⁊ de iudicio Jo
an. xvj.
Gen. xiij ¶ In quo examine iniusticie apparebit peri
31 culum: que duobus modis cōmittitur ꝑ ex-
cessum vel defectum. Per excessum quando
quis sibi vel alijs est nimis rigidus: habēs
conscientiā nimis strictā: ⁊ stricti iuris. Ta
les eñ iusticiā in crudelitatem ⁊ fructū iu-
sticie de quo in cōscientijs gaudere deberēt
cōuertūt in conscientiarū amaritudinem q̄
oēs talis existentes conditionis cuidā assi-
Gen. milantur fatuo: qui audiēs vt fertur domi-
num suū seruis ⁊ ministris suis precipere:
ꝙ in correctionibꝰ iudicijs ⁊ alijs factis nō
declinarent ad dexterā vel sinistrā: s3 directū
tenerent iter voluit vltra domos ⁊ rupes ⁊ mō
tes ⁊ omnia que directe āte se inueniri trans-
ire: ne videretur illiꝰ precepti transgressor: nō
huius exemplum: sed sapientis doctrina te-
nenda est. que dicit noli esse multum iustus
ne obstupescas. Ecclesiastes. vij. Nota d̄ cō-
32 simili stulto. L. vij. 14. ¶ Iusticiam vero de
fectuosam per diminutionem seu defectū ci-
tra rectum iusticie punctum voco iusticiam
illa3 que ita larga est: ꝙ ꝑ munera vel alias
causas effecta: que secum manifestam patīt
iniusticiam: ⁊ hec est periculosa. Primo ipsis
facientibus. Secundo ipsis procurantibus
Tertio ipsorum subditis. Quarto ipsorum
vxoribus ⁊ liberis seu heredibꝰ. Quinto to-
ti cōmunitati. ¶ Primū patet quia sicut pe
riculum iuste imminet proditori qui a rege
⁊ domino suo stipēdio accepto ⁊ cum illo ad
bellum vadat in campo quando cū aduersa-
rijs congredi deberet: domini partem dimit
tit: ⁊ aduersarij partem vadit illam adiuuā
dor contra dñm suū pugnando: dño eñ illo
sup illū potestate accepta: tali imminet pe-
riculū proditori: sicut patet. iij. Regū. xx. de
Achab q̄ dimisit Benadab virū dignū morte
q̄ quantūcūq̄ regale haberet dñm: sicut illi
in vallia: cū ei dictū fuit: q2 dimisisti virum
dignū morte erit aīa tua pro aīa illius. Sic
illi a deo vitā ⁊ linguā ⁊ sciētiā ⁊ bona natu
re: fortune ⁊ grē acceperūt vt partem dei defē-
dendo ꝓ iusticia vsq̄ ad mortē pugnēt: ipso
deo eos ad hoc hortāte q̄ ait: ꝓ iusticia agro
⁊c. Eccī. iiij. Et vsq̄ ad mortē certa ꝓ iusticia
q2 si vitā istā miserā ꝓ iusticia amiseris: ego
feliciorē tibi dabo. Si g̃ sic a deo subordina-
ti ⁊ informati: postq̄ ad locū venerit vbi de iu
sticia tractabit: si p̄ce vl' p̄cio vel q̄cūq̄ de cā
iusticie parte dimittētes: iniusticie parti se de-
derint: q̄s eos ꝓditionis culpā ⁊ periculum
incurrisse nō iudicabit: sicut patet. S. c. xxxij.
¶ Sed dicent mallemus esse cum iusticia tā
tum daret stipendium: quantum dat iniusti
cia: vel si forte aliquid minus daret: dum ta
men aliquid daret. Quia ⁊ sic respondit qui Exem.
dam cū de tali materia fieret mētio: q̄modo
ve3 aliq̄ de profanis ⁊ falsis hominibus acci
piūt: qñq̄ a falsa parte: qñq̄ ab vtroq̄ vt sta
tera equaliter liberet. Mallem inquit sex ac
cipere denarios vt essem cum iusta parte: q̄
duodecim vt essem cum falsa: cui alius ad
minus precium ponis veritatem q̄ Iudas 33
quia ipse ad triginta: tu ad sex eam ponis
denarios. Et sicut in facto Iude assimula-
tur: ita ⁊ in periculo ⁊ pena: quia sicut ipse
accipiendo pecuniam laqueum simul acce-
pit: quia ⁊ ad literam illa accepta: cito laq̄o
se suspendit. Ita isti accipiēdo munera la
queum accipiunt: quo ligati ad furcas dedu
cantur ⁊ suspēduntur inferni: figura Iudi.
iij. vbi Eglon munera simul ⁊ mortem acce
pit ab Aioth: de ipsis ergo talia recipientibꝰ
munera: dici posset quod dicitur de homine:
quando periculosum recipit officium: ꝙ sta
tum vel vires vel scientiam eius excedit: sicut
contingit de illis qui fiunt magnorū came
rarij vel consiliarij regum: quibus multi in
uident ⁊ insidias parant: de quibus quādo
q̄ dicitur: hodie accipit mortem suam. Sic Exem.
nāq̄ de quodā nuper dicebat: cuius dicti ve
ritatem postmodum rei probauit euentus:
ita in proposito: tales non solū temporalem
sed ⁊ mortē qñq̄ recipiunt eternā. Et hoc iu
stū videt vt impij q̄ in circuitu post pecuniā
ambulant lucrandū: sicut. S. e. c. 17. ostēsum
est ad eorum salutem: non resurgant in iudi
cio. Non inquit resurgent impij in iudicio.
Et ꝙ illi qui iusticiam scilicet pro sola mer
cede faciebāt: tali mercede: punient eterna: q2
nec mercedē sperauerūt iusticie. Sap. ij. ¶ Se
cundo si tantū periculū sit iniustorum et mu 34
nera libēter recipientiū scīq̄ videt: ꝙ oīno si-
ne periculo non sunt q̄ talia eis dant vel ro-

gant yr iniusticia faciant ficut in parte offer-
tum eſt. I. xij. q. 3. Talibus nãq; ſpiritualiter
Exod. 22 conuingit quod euangelio teſtatur latro
corporaliter contingit dicitur quaſi medo
qui ſequitur apſe obligaſſe eũdem ſe dicit
diabolo ea celebrare q̃ ſemp ipſum in ſuis
neceſſitatibus iuuaret z a periculis z ſuſpe
ctis liberaret. Sicq; ergo poſtmodum capto
z ad tribunal iudicis rapto? diabolus ab il-
lo inuitatur vt pacti ſenectutem ipſius
ne tangã. Falſius in pactis fuit z ſeruotũ ſuo
tenti fedactor reputaretur z iuſtmarer. Cũ
vero a latrone ne minus mortis z periculo ſe
moxa imminente reperiẽs ad eretur blande ei
conforta? bonas aiut maſſam in manu ſua
yr latroni videbatur poſſe intrãsire: hec tra-
de iudici? tocas eũ ſeueritas: q; vbi facta
yr ſtus ei conditio requirit: z ſtatim
erto expeditus pie ergo ſereniue coram iu-
dice ducitus inſtanter petunt: q; po magno
republice anantagio iudicem ſeueritas al-
loqui poſſet. Cui cum cuder aurem inclina-
ret illud quod diabolus a tradiderat ima
na ſuſcitat dicendo pontus regnatur: de il
lo cogitaret z ipſum expedire ſim q; ree illa
requiret batur: iudex vero reſpiciens in ma-
nu ſua aptam inuenit cedulam poſtatronis
ſuſpenſionem qua vi? a reſpondit q; petitioni
ſue libenter annuerez: cum eadem cedula
cum ſuſpendi iuſſit. Cũ ſic ſpiritualiter ma-
nera dantes indicium ſuſcitare iudicet: ſed
ret eis paracta z contra illotum negocia ima-
ſtre procedat vbi credunt diuinus iniuſticias
uias vitiere z pericula euadere: ſtras emit
inſtem aqua cum illis z quidã ſpiritualiter
punctum: quia dat propter violenta iudi-
cia z ex iuſtuerit facta? iuſtificatum in proum
cia Eccl?. o. Sub talibus nãq; bona latent
pericula: ſtant pacti. Z. v. o. Eſt ergo datum
95 quod non eſt vnic. Eccl?. z. nec recipienti:
nec dantiCT alia ergo offerentibus con-
uenienter reſpondet poſſet ab illis quibus
offerunt: iuſticiarreſpondit petrus Simoni
magonale pecuniam offerenti: pecunia in
quit tua ſit tecum in perditionem. CT Eut
reſpondit legitur cantra latrones ut ſi pa-
nem obtulitur ſuper ipſum latrare: ſi do
inum pro cuius cuſtodia nutriebatur ſpo-
liare. Cur me primare alio cognitat ſte cde?
non rapiet nos? vna multi bona mille dieru?,
Sic reſpondere deberet offerenti ſibi nume-
ra? ſecantes quoniam melius eſt parum eſt ut
ſtricta ſ it multi fructus cum iniquitate pro-
uer. vi. Secundum patet. I. xij. q. 3. I.
ij. 16. CT Certo periculoſi ſunt poteſtates: ſi
lorum ſubiectis z maxime pauperes? z ſim-
plicibus q̃ ego ſum ppe? eſt ſcripti dues
r inuiſtus z dominum eniam talem habet
oportet q; per multas iniuſticias colligat z
dominum ſuum z ſeipſum laniet. CTuiſaſco 16
ipſi vt frequenter timidi tunt inuitoni ds
offendunt inuitantes ncm ſentes z potentia
vindicas: oportet q; illa a ſimplicib? quoq
non timent colligant. Et ſi eas acadit q; in
facto ſimiles ſint cuidã como de quo qua- Cons
ſtipn? fabula contuerſatione ſua ſtimulem de la.
uiſam z moniente? veni volens illã conſen-
re quæ at habet macilenta ſum e hominibus
tuiſi bonum in nc? ppes moſtum. Unde
cuiſam putat videre aſſignat in verbis ei
to ſequendo? nicens. A mine q; quippe vis
ad matrem omnes amarunt: ſtudent q; qua
ſi dem reſpicias. Dic mihi, dicit Dabo mu-
lieri? ceum exterre? ergros eum homi heredi-
bus alienis: quas a minimo vſq; ad maximũ
omnes aut ecit ſequuntur: quas propter a vſq;
ad ſacerdotem cancn facium? mendacia. Ex
hoc iuſte quidem per argumentum a cõtra-
rio ſimiliqua ille ſcripturæ iuſticia firma
tur ſolum. pconſ. vij. Et firmabatur mili
ca dronus, ptous. exp. Ergo per iniuſtitia
debetur hereditas ſolum: ex iuſtitia. Et ater
aliter ee contingere ordinatum q̃ de? ea
punitis per propheram in ps. xxxvj. dicẽs:
iniuſti punientur: ſemẽ impiotum perdit
eterum: iniuſti autem diſperdũt: ſimul ut
ligunt impotum interdum. Et ſic quantus
ab punitionem temporalem regnum a gẽte
in gentem ꝓpter iniuſticiam: et
maniam: bolos. Eccla. x. d. CTuantum ve-
ro ad punitionem eternam: ex ma edificat
dominũ ſuũ ſtet iniuſticia ſequitur animam
ſibi quippiet z. Petere. cxij. CTuanto imi
ficia eadẽ maiorem nocet communitati ſi-
ui? ita? ofendum eſt. Cauſa. xxiij. cum ſequen-
ibus. Cuius cauſa eſt: quia iuſtus ordo
mnade multiplicatur: ex bono oppunnit: z
iuſtus habetur in eamnc autem pomnes
de. eſt. a. Iudex quicum iudex claman-
non hunc ſed Barrabam, quia ſic eſt ma-
gnum z pauperibus: z iuſtus iudex auferẽ
ab eo. Eccl?. o. Secundũ eſt quare pertinẽ?
in iuſticia ſua: z impius longo vtiur tempo
re in vita ſua. Eccle. vij. o. omni arte de
qua comminas vitere deberet: quæ deo
deuer? deberet: vinere non poteſt quia illi
quibus iuſti eam facere incumbit: manera
acquirunt latrones z homicidas vel etiam
maribus ſuis vel pendere z menſura eſt in
rerum venalium qualitate deficientes non
puniri nãquos ſi puniret ipſi preſidentes
cũsue pauperes z communitas diuer? z pa-

ſebumana? voluntas ſue facto ſiue intẽ-
no punitur. Nota etiam ad hoc tertium
ꝓpria. iij. comes. CT Secũdo quia rales nũ
ri? ſi rarotreſtituunt: cui eamen ad rerum
ſi vel raro reſtituunt: cui eamen ad rerum
z damnorum obligẽtur reſtituendorum: ſicut
patet per verſus illos: quæ alibi planius ex
ponuntur. Tuſticoc ſtitum: conſenſus: pal
po rocurius. Partic? ipa? inuitus: nõ obſtãs
non manifeſtans. Propter per eum: duo vel
propter multos ſimiles ſuper z temporaliter
ſe contingere videtur: quod eis bonus pmir
ut. Dicere. vj. dicens. Transibunt domus ni-
ſoui ad alteros ſuos: ſtantes parietes. CTſi
cuiſam putat videre aſſignat in verbis ei
to ſequendo? nicens. A mine q; quippe vis
ad matrem omnes amarunt: ſtudent q; qua
ſi dem reſpicias. Dic mihi, dicit Dabo mu-
lieri? ceum exterre? ergros eum homi heredi-
bus alienis: quas a minimo vſq; ad maximũ
omnes aut ecit ſequuntur: quas propter a vſq;
ad ſacerdotem cancn facium? mendacia. Ex
hoc iuſte quidem per argumentum a cõtra-
rio ſimiliqua ille ſcripturæ iuſticia firma
tur ſolum. pconſ. vij. Et firmabatur mili
ca dronus, ptous. exp. Ergo per iniuſtitia
debetur hereditas ſolum: ex iuſtitia. Et ater
aliter ee contingere ordinatum q̃ de? ea
punitis per propheram in ps. xxxvj. dicẽs:
iniuſti punientur: ſemẽ impiotum perdit
eterum: iniuſti autem diſperdũt: ſimul ut
ligunt impotum interdum. Et ſic quantus
ab punitionem temporalem regnum a gẽte
in gentem ꝓpter iniuſticiam: et
maniam: bolos. Eccla. x. d. CTuantum ve-
ro ad punitionem eternam: ex ma edificat
dominũ ſuũ ſtet iniuſticia ſequitur animam
ſibi quippiet z. Petere. cxij. CTuanto imi
ficia eadẽ maiorem nocet communitati ſi-
ui? ita? ofendum eſt. Cauſa. xxiij. cum ſequen-
ibus. Cuius cauſa eſt: quia iuſtus ordo
mnade multiplicatur: ex bono oppunnit: z
iuſtus habetur in eamnc autem pomnes
de. eſt. a. Iudex quicum iudex claman-
non hunc ſed Barrabam, quia ſic eſt ma-
gnum z pauperibus: z iuſtus iudex auferẽ
ab eo. Eccl?. o. Secundũ eſt quare pertinẽ?
in iuſticia ſua: z impius longo vtiur tempo
re in vita ſua. Eccle. vij. o. omni arte de
qua comminas vitere deberet: quæ deo
deuer? deberet: vinere non poteſt quia illi
quibus iuſti eam facere incumbit: manera
acquirunt latrones z homicidas vel etiam
maribus ſuis vel pendere z menſura eſt in
rerum venalium qualitate deficientes non
puniri nãquos ſi puniret ipſi preſidentes
cũsue pauperes z communitas diuer? z pa-

ſtica. In ſignum cuius dici poteſt: q; ſimul
copulantur iuſticia z abundantiam pſal.
lxxi. z terrum iuſticia z pax oſculate ſunt in
pſal. lxxxiij. Sed heu eo tempore eſt: ſic pa
te q; in bono iuſtorum cuntatur cuntas et
in benedictione iuſtoꝝ exaltabitur ciuitas.
Et in ore impiotum ſubuertetur. pconſ. vj.
Et nota q; non bene in opere impiotum: ſed
in ore ad benedandum ſolute: q; grauis pec-
cantis: plus cuntatem z communitatem de
ſtruunt q; qui ac: ad eſt periurijs z proditio
nibus malos ſuos ſuperiores ſi ipſi manife
ſta illa puna operabantur: ſi ſic ope
rando occultare? patere furantur. Ipſi vero
ſic loquendo apertos z multos malefactio
res faciunt. Dum ergo inferiores ſubditi
nocent ſpiritualiter: z ſubditus z communi-
tati temporaliter: faciendo videlicet ſeipſos
miſeros ſpiritualiter z ſubditos temporali
ter ipſos ꝓpter hoc ꝓpter rapidos eos nouerim in
ſtricta bonorum preſidentium exaltatur: pa-
ter q; iuſticia eleuat gentem miſeros autem
facit populos peccatum. pconſ. xxiij. Et
temporaliter z ſpiritualiter.

Artic. CEx predictis eũdẽter elicitur q; reos mot
nis in iudicio ad motem condemnare z mot
ti tradere: z absq; eam quouismodo liberare
ree ſim demeritis punire: dilectionem z pa- 19
ri charitatem non excludit: ſed includit: q;
pdictos ofendatur exemplares actiones ra-
tionis q; malz z iuſti: ſunt communiter pe
riculoſi: licut ergo charitati corporis natu-
ralis non repugnat q; ſanguis corrupt? mi
nuatur z q; membrum putridum: z cancro
putrefacmone periculum imminet ton cor-
poti abſcindatur quantũcũq; ille ſit nobilis
vel diues vel amicus in quo ſanguis illeyet
membrum illud infectum: ita non repugnat
bitrot vel ſanguine vel amicana magis cõ
ctus eſt erans citus hoc corpus a illum opera
tionis in hoc corpore debeyent corrupta
z putrida potione abiecta pare reſidena ſal
na ſicret: ſi ctiam amicum haberes frementi
non repugnaret dilectoni inimo ſignũ eſſet
dilectionis q; eum ligares: ſi quinis ſo odi
eſſet ſi nullum illum ligare permitteres: ſed
vagaret ſeipſas ſubmergeret: diuerſis pe-
riculis ſe exponere timeres, vnde Augu. Si
frater tuus z cãs: in propoſito quandoq;
quis de nobili genere z ſanguine vel amicis
tia vel conſanguinitate propinquo: ſumo
do ipſe ſede illo genere quaſi ſanguine cor-
rupto vel membri putridum: ereiume ſu-
rurijs z latrocinijs z malefactis periculum
imminet communitatem eſt contra gen-

sione vel suspensione minuatur ⁊ mēbrum
illud corruptū abscindatur ⁊ freneticus ille
ligetur ⁊ icarceretur quod est cōtra multos
q̄ dicunt de genere ⁊ sanguine nostro est: vel
amici eius sunt amicis nostris coniuncti et
affines: placet: cū tñ sanguis corruptus sit:
non est contra sanguinē residuū ꝙ expellat̄
immo sicut est pro sanguinis ⁊ totius corpo
ris sanitate: ꝙ sanguis corrupt⁹ extrahatur
ita pro totius generis puritate ⁊ honore: ꝙ
malefactores ⁊ latrones de illo purgentur:
q: sicut etiā cōmuniter dr̄: ipse maculat totā
parentelā: eiqȝ verecūdiam facit: nec est con-
tra amicitiā ꝙ talis ligetr̄ ⁊ incarceretur: cuȝ
sit spiritualiter freneticus. Sed hoc faciēdo
40 ⁊ cooperādo amicitiā ad eum ostēdis. ¶ Et
mirum est: ꝙ in teipso iudicas esse sanum et
bonū vel infirmū ⁊ malū ⁊ nullo modo pro-
mittendū: quare hoc nō iudicas in gn̄e tuo.
Cū ergo in teipso iudices sanū esse: ⁊ cū hoc
etiā ꝙ ipsum male diligas permittis vulne
ra dure scrutari: etiā cū ferro ignito: si neces-
se sit: ⁊ de teipso ꝑmittis sanguinem extrahi
⁊ digitū infirmū pungi ⁊ putridum amputa
ri vbi periculū imminet corpori: ⁊ hec sanuȝ
esse dicis ⁊ non facere crudele ⁊ malū reputa
res: q: in hoc non digitū: sed venenū te odio
habere ostendis: quē nisi amputares contra
totum corpus crudelitatem committeres.
Sic in proposito parcere propter sanguinis
nobilitatem vel quācūqȝ causam peccatori l
multorū discrimine crudelitas est: sicut pa-
tet per Decretū quod habet. T. v. 8. vbi po-
nitur exemplū: quomodo sicut ouis morbi-
da gregē: ita peccator populū inficit. Sicut
ergo non sanare ouē morbidā malum est to
ti gregi: ita non punire peccatorem est dam-
nosum toti cōitati: ⁊ ipsis etiā non corrigē-
tibus: q: teste Augu. in speculo clericorum.
Magis innocentes ⁊c. Quia qui gladium
vindicte repimit: non solum consentit: sed
occasionem tribuit delinquendi. xxiij. q. iiij.
est iniusta. Auferte ergo malum ex vobis ip
sis. j. Cor. v. Exemplo dei qui nulli parcit:
q: iusticia illius in filios. in ps̄. cij.
Art. x. ¶ Si autem iusticia ꝓpter causas lucrati-
uas vel quascūqȝ alias hic non fiat. Crisost.
41 probat: ꝙ mundus peior est inferno: q: in in
ferno iusticia fit: in mundo vero iniusticia.
Nec tamen illi: qui in mundo hic iusticiam:
⁊ quantum ad alios ⁊ quantū ad se ipediūt
illā ibi ipedire poterūt: ne ab illo fiat q̄ dicit
Cū accepero tp̄s: ego iusticias iudicabo: in
ps̄. lxxiiij. Si v̄o iusticia fiat vt fieri deberet
magnū est faciētiū meritū: q: iusti iꝑpetuū
viuent. Sap. v. Si ē pugil vel gigas ad pu-
gnandū in duello vel miles in bello etiā vbi
mortis imminet periculū: mercede tpali ⁊ ꝑ
certa pecunie summa inclinari potest: quan
to magis nos ꝑ mercede eterna: ⁊ pro regno
quod nobis ꝓmittitur. Mat. v. beati q̄ perse
cutionē patiuntur propter iusticiā quoniaȝ
ipsorū est regnū celorū: quoniā scilicet si ꝑse
ueranter hic sustineant ⁊ patiuntur ipsoruȝ
est regnū celorum: si ipsum continue sequā
tur qui iustū deduxit per vias rectas: ⁊ ostē
dit illi regnū dei. Sap. x. In qua ostensione
q̄d aliud dicere intēdit: nisi ꝙ si fortiter agas
seruans semitas iusticie. Prouer. ij. viriliter
dimicando contra inimicos iusticie: sicut do
mini temporales exercitum congregāt: ⁊ pu
gnant pro hereditate temporali: gloriam il
lius ostensi regni habebis: aliter non: q: te-
ste sacra scriptura si sequaris iusticiam ap-
prehendens illā. Eccli. xxvij. Sed si dicant
vel timeant: ne forte multa in his iusticie se-
mitis patiantur aduersa: audiant cōtra hoc
deum qui iusticiam suadet eos confortantē
Esa. lxiij. Ego inquit qui loquor iusticiam:
⁊ propugnator sum ad saluandū. Sed heu
statim post sequitur torcular calcaui solus
⁊ de gentibus non est vir mecum: nec in iusti
cie labore nec leticie erit. Et iuste quidem vt
sicut in via spreuerunt iusticiam tuam: ita
tu gloria spreuisti omnes discedētes a iusti-
cijs. in ps̄. cxviij.

LAborantiū. pri- L. j.
mo ostendetur differentia.
Secundo q̄les conditiões
requirat labor meritorius
Tertio sic laborantium me
ritum ostendetur ⁊ premium. Quarto male
operantium seu laborantium ostendentr̄ con
ditiones. Quinto stulticia. Sexto pena ⁊ pe
riculum. Septimo predictorū duorum ostē-
detur ad inuicē comparatio: quo ad laborē
maiorem vel minorē: ⁊ quo ad felicitatem ⁊
infelicitatem.
¶ Quantum ad primū laborāt quidam be-
ne: quidā male. ¶ Bene laborāt primo ꝯfitē- Art. j.
tes suas diligenter scrutantes ⁊ de peccatis
suis dolentes. Ps̄. vj. Laboraui in gemitu
meo ⁊c. ¶ Secūdo cōfitentes sic laborant: q̄ 1
domū vel locuȝ volunt mundare sordidum.
Ps̄. xxiiij. vide humilitatem meā ⁊ laborem
meū ⁊ dimitte vniuersa delicta mea. ¶ Ter-
tio satisfactionē ieiunando orando elemosy
nas dando. Ps̄. cxxvij. labores manuū tuaȝ
manducabis. spūaliter sicut laborat agrico
la vt māducet corporaliter. ¶ Quarto in vi
libus studēdis ad hūc laborē nos scriptura

accedere hortatur dicens. Eccli. vj. Fili a iu-
uentute tua excipe doctrinā: ⁊ vsqȝ ad canos
inuenies sapientiā quasi qui arat ⁊ q̄ semi-
nat: accede ad illam ⁊ suscipe bonos fruct⁹
illius in opere ipsius exiguū laborabis ⁊ ci
to edes de generationibus illius. ¶ Quinto
vilia cōpilantes ⁊ scribentes: qui more arti
ficū alijs edificant. Eccli. xxiiij. videte ꝙ nō
mihi soli laboraui: sed omnibus exquirenti
bus disciplinā. ¶ Sexto docentes ⁊ predicā-
tes qui more speculatorū clamāt. Ps̄. lxviij.
Laboraui clamans. ij. Thim. vl. tu vero vi-
gila in omnibus labora: opus fac euangeli-
ste ⁊c. ¶ Septimo quicūqȝ artifex qui in lici
2 tis laborare non cessat. Ecces. iiij. Male la-
borant. ¶ Primo superbus sicut buffo qui
seipsum inflādo vsqȝ crepuit boui in magni
tudine assimilari voluit: quid ergo prodest
ꝙ laborant in ventū. Eccli. v. ¶ Secūdo ira
cundi sicut frenetici Ecces. x. Labor stultorū
affliget eos. ¶ Tertio inuidi sicut gigātes:
qui laborabant Iouem de domo sua eijcere
sicut pater. A. xxv. 24. Dic. ix. vt agerēt iniq̄
laborauerunt. ¶ Quarto auari qui concepe
runt laborem ⁊ pepererunt iniquitatē Esa.
lix. Primo nāqȝ anno in bāco regis vel alijs
scolis consimilibus laborem cōcipiunt: quo
modo scȝ alios vexando: laborare faciant.
Secundo anno vel cito post iniquitatem pe
riunt: multis nocentes: ⁊ multas acquiren-
tes. Tertio anno vel cito post moriuntur: de
his tribus simul in ps̄. vij. Concepit dolorē:
⁊ peperit iniquitatem: lacum aperuit scilicet
in inferno ⁊c. sub lingua eius labor ⁊ dolor:
in ps̄. x. ¶ Quinto luxuriosi per totā noctem
laborantes Luce. v. ¶ Sexto gulosi qui pl⁹
laborant circa oris repletionē ⁊ corporis im
pinguationem: q̄ʒ circa saluationē. Ecces. vi.
Omnis labor hominis scilicet gulosi in ore
eius ad est circa repletionē oris illi⁹. ¶ Se-
ptimo detractores ⁊ iuratores Ps̄. ix. sub li-
gua eius labor ⁊ dolor. ¶ Octauo accidiosi:
⁊ generaliter om̄es peccatores qui teste ps̄.
lxxij. in labore hominum non sunt sed demo
num: ideo cū hominibus non flagellabūtur
sed cum demonibus. Et excepta pena ⁊ labo
re eterno. de quo in ps̄. xlviij. laborabit in e-
ternum sicut egressus eius nudus de vtero
matris sue sic reuertet ⁊ nihil aufert secū de
labore suo. Ecces. v.
Art. ij. ¶ Ex predictis ergo patet: ꝙ sunt septem ge
nera hominum bene laborantes: ⁊ septē ma
le quorum conditiones diuerse sunt sicut et
3 labores. Nam bene laborantium tres neces-
sarie sunt conditiones. Bona vcȝ itētio dili-
gens executio ⁊ finalis ꝑseuerātia. De p̄ma
conditione satis ostensum est. J. v. 5. Secū-
dam vero conditionem ⁊ tertiam docet quo-
tidianū experimētum ⁊ auctoritas sacre scri
pture: ⁊ ordinatio diuina. ¶ Primū patet ꝙ
sicut oportet incipientē bonā dietam ipsam
diligenter exequi: ⁊ ꝑseuerare ad hoc ꝙ bo-
num finem sue imponat peregrinationi. Si
cut etiam oportet incipientem cū armis pu-
gnare: arma ⁊ vires diligenter exponere ⁊ be
ne perseuerare: ad hoc ꝙ victoriam ꝯtra po
tentes obtineat inimicos: nec potest in hoc ca
su equo vel armis parcere: quin illa ictibus
exponat vt corpus seruetur illesum quantū
cūqȝ pulchra illa habeat ⁊ chara: ita spūali-
ter qui a bona intentione vel a natiuitate in
qua homo ad laborem nascit̄ Job. v. Tāqȝ
a mane bonā operationē vel vite sue incipit
peregrinationē ⁊ inimicorū aggredit̄ expu-
gnationem si vult facere bonā dietā: mane
exibit homo ad opus suum ⁊ ad operationē
suā vsqȝ ad vesperā scȝ perseueranter: in ps̄.
ciij. Exemplo illius: qui vsqȝ ad occasum so-
lis laborabat. Dañ. vj. Nec potest in isto la
bore vel pugna spirituali corpori parcere quā
tūcūqȝ charū illud habeat vel pulchrū: quin
illud laborib⁹: ⁊ morti si necesse sit exponat
pro vera acquirenda gloria. Sicut ergo mi-
les equum suum morti exponit pro vana ac
quirenda gloria. Sicut ergo miles in casu
lucri vel vane glorie: equo non parcit: sed cū
calcaribus viget ⁊ perditioni exponit ⁊ spe-
cialiter quando sub largo domino militat: a
quo sperat equum habere meliorem ita ⁊c.
Sicut ergo medium inter peregrinationis:
vel pugne principium ⁊ finē est laboriosum
ita necesse est ꝙ mediū vite humane sit vtili
bus laboribus plenum vt medium ꝑcipio
conformetur ⁊ fini vt sicut in angustijs na-
scimur ⁊ in penis morimur: ita in laboribus
viuamus vt de vita ⁊ statu cuiuscūqȝ verifi-
cetur illud. ps̄. liiij. Labor in medio eius in-
ter introitū vcȝ in mundū ⁊ exitū. Et hec la-
borādi diligētia: ꝑseuerantia atqȝ necessitas
ex dei procedit ordinatione qui sm̄ Cris. vo-
luit omne malū posse latere sub colore boni
Et omne bonū voluit esse sub caligine obscu
ritatis vt nec bonum sine labore inuenias:
nec malum sine labore euites. Negligēs au
tem nec bona inueniat nec mala euitet: ⁊ ꝓpterea
sic omnia posuit in labore: certe vt in omni
re mercedem prestaret.
¶ Cuius auctoritatis finis meritum tangit Ar. iij.
⁊ premiū recte laborātiū. Et sic tertiū intro-
ducit articulum in quo meritū primo osten
det̄ vtiliter laborantium ex historia accepta 4
de collationib⁹ patrum li. vij. Coll. ij. q̄ con-

Exñ. finet q̃ Demon quidam qui propter oratio nem preceptum Joanne abbate de corpore obsesso exire nolint aduenisse quodam fideli laboriosoq; loco cenuit: de quo sc̃o ad miracles vti c̃ actus eius diligenter scrue reis inuenietis q̃ fidelem z diuturnum. laborem oratione z de laude incipere et finire mane z vespere in cordis z gratias agendo: q̃ eram decimas fidelium ad nullum malis fub alieno cultodiuit damno: cum vero quasi cum fosore vrit. Talem etiam nunc cum predicto continuabius fcilz z omnia man dans de fidelitet laborando cuncteq; q̃ dubitaret quin demones expellere z alia in racula facere posset si necessitas adesset. Stu tuendum est ne ferre tanta sit sic laboran tium quanta miranda facilium paucitas: quia propter illorum falsitatem z mandato rum de fractionem laboris populorum ad nihilum vires. Inde ait dñs. Labore z fu positum et vi. parum accipuntur. Quarti puma est de heremita qui dum ppter labo rem quem habuit in querendo sibi aquã co gitaret z donum sanctum iuxta fontem collo care: vidit angelum in forma humana ipm sequentem z omnes passus eius numerantẽ vt pio singulis merced a deo reciperet: quo facto confestatim cogitauit q̃ prima bonũ ab aqua pt̃ elongaret q̃ proximaret. Dec hystoria ot dubii remouet: q̃ da haberepof fet de operibus indifferentibus: que sunt ter ca corpus propium aleudumte: ptolem nu erindam: curam rei familiaris disponen dam vtrũ videlicet in illis quis meres pof fet vel non. In illis enim fouillan quis cogi taret: q̃ nullam in alio fecuio mercedem re cipiret: qua nec ea pro mercede in alio fecu lo mdetur facere quia in hoc ab aliis operi bus differre videntur: quia alia opera tam charitatis spiritualis: q̃ corpoalis p mer cede fiunt alternas fecula: hec vero ideo fieri videntur et in hoc fecuio vnanim. Sed hoc remouet: non solum predicta hystoria: q̃ ei tum, heremitam a deo remunerandum ostẽ dit pro laboribus circa naturales huius vi te fustentationem exhibitis. Sed etiam le. X. i. 16. Et rano dicitur q̃ actus deliberatiet circa inftantia debent vestiri z indumentari z ad finem aliquem intentum ordinari sint meritorij: vel demeritorij speculative in habe re ch intellectum vt videlicet meritorij sint qui circa fa mitia z finem illum sunt conuenien tes z demeritorij qui huiusmodi habent in conuenientes: sed actus predicti facti, vt opor tet quando oportet quibus oportet circa ſtantias habent debitas intendimeo de ijm plere ordinationem: qua ordinant illam ad bei honorem z finem salutem dicere vtrum finem intendant meritorium: ergo sunt acq̃ mtorij: leterur ergo de labore suo. c. 6. 6 ¶ Secunda in qua de fideli labore virtute offenditur. Dumũ est de pfuncto abbatis qui supplicauit a deo vt in q̃ta degetur vi ta fideli vilis q̃ fanari no pof et ad colidũ merceden speraret ad quem vor vonies si ctus ei offenderet eus ſimilitu effectui cem. quo ne exp̃mẽdocumus vbi verbo. Quia la rari fecilitenuimt q̃ nulli pauperum po posse refutauit vel otempsit cõtra nullã pe fonam non acceptat alem fructus bonũ q̃ non intrauerunt intigantes pacificatio ges fut alienos non lcfrunt quib̃ cubitore potuntnon permisit potuntore inhiciosa depumere studeat nihil in nemmen contẽ ftarei: humo animã in motte ipius mei fp dictus abbas in ceium ab angelis deportã n adipsum ao illã laborabuo ad zquid vocauit dicens: venite ad me omnes q̃ labo rates z oneratis estis z ego remunerabo vos. Et solũ vos sicut illi soli in secunda mensã inter religiosos et eiam inter secula res reficiuntur: in patria mensã illorum dentib̃ laborabus fecut eiã mater filio de laboze redemit: necessaria pparat: ipium cũ temp̃ adest pzidentia. Ita et ch̃s ipe sus do z famulis octosis cuz ribaldis tabernis exercentibus sine pparatione vel refectione ci asperis verbis excetis. Ita de q̃ mater nũ in hoc gerit affectũ: redemit merceden la bonũ sanctorũ suoũ. Sap. z. A quo multi plicat̃ q̃ nullã intellexit recipit fs propriã labo rem. 1. Cor. 11. Ergo ut laborates sibi & tib̃ eiam non otiosis debet mercedez rema no quies: qz animodo dicit ipius vt refectit a laboribus suis. Apocal. 14. Qui quiescũt bita dicere potest qui illã adipiscitur illud Eccha. 1. Modicum laborauit z inuenit mi multum requiem. Hoza. 6. dill. 20. Per ta les labores siue spirituales siue fine corpo rales ad illam requiem perueniunt ti dixe ris ch̃s Maria: ch̃s eiam Paulus cũ manus laborando et necessaria mnistrando: quo dicit Decretum. 1. q. 1. Scribo in hisce no tebat in presenti laboriis fui fructi sed in fu turo reapere: predictis enũ concordat dicte num. 1. q. 1. de recti ordinis. q̃ suspendia suis laboribus debita sui seruitij sui mercedẽ de dẽs: q̃ quando fidaliter in ordino seipsum mr labet laborat ipsum operet eos: in pñ cetur. Et de labore ch̃pstali male tranfeunt ad iiborem eternũq; amplius coti labor z delos in pñ.c.

Ier.v. Chous vero fruticãs in parte exemplo oste

fui mentis: paret q̃ non tantus coronatur a no labor ei fructu: sed ctã q̃ labor sine fine fructuq; quando stat in laboriane vel pdi ranieruin tñ coronat̃ sine fructu sicut alius q̃ tantũ laborat tantũ fert fructũ sicut alius q̃ ma ex qua ceptũ adiuerbitia q̃ nihil obstat nisi audieuit vel fubditoiũ materiã rantum meriti confequit̃ sicut alius q̃ ma teriam habuit aptioẽ: sicut ptz exp̃esse per Decretũ Glo. 11. 11. de renunciatione. c. nisi ex ea. Et pladem. Quinque sunt verba. Quia le ex non sequi semper labores effectus nihi lominus in ipfe sit labor meritorius apud deũ iuxta quod legit reddet bo mercedem laboꝛi suo. Ex hoc dei. Et portauit illa. De cretalis quando archiepiscopus fubditos suos docear: ipsius praelectet: non licet omnib̃ pzidi ramen labozibus fructũ nõ amittet. Ita dus vero operationis praelectis cõtrarie sunt condemnãs z ctium ad intentionẽ z ctium ad executionem vel perfueuratiam. Ier.iiij

¶ Duma ex predictis vtilitas z fructus intẽ dis sum ipsi laboribus finis quib̃ se expo nunt vel intendunt vana gloria z feculi ho nore: sine fimplici propter huiusmodi mul tis se exponunt laboribus z periculis in tor mentis hasinhuiusmodi z hmõi vel intendit diuinas fieut cupidus terra mariꝛ: de nos cunq; multis se exponunt laboribus z perico lis propter mundana congregadi terreas vel mendãt delectationes carnales sicut gulo si z luxuriosi multis expositi z laboribus sempernunt sui mali finiunt z appetitum. In omnibus istis patet q̃ inimicus percuf fit pumicas ois laboris eorũ: in pñ. Iterviti. Ecce nunc ea delectant z perseuerantia qi non cessant de vanis: vel ẽs parum; sic eque nisi q̃ magnũ habeant falutiferũ & negligentes iti operibus sine alienise pe gin domodo in propriis sint diligentes: nec ẽs oculi sint q̃h non videntur ita eamen q operosi videantur nec qu antũ inobedientes sint boo precepta ce dẽs scelus z aliis franger do e vanam superbia operandendo tamen q hominibus placeant z tu ce illis ea qui fin gula laborẽ supplet tale esse fieri in precepto illius qui fs hoc fecere precepit contra deũ. Iterum non cuiꝛ fi turpia z detracoria q ita dei ex parentis z falute ppria loquãtur tus q̃ dies tranfeat z fecli loquantur z re dẽs: fi quando fimaliter in ordino fepelien mr labet laborat ipsum operet eos: in pñ cetur. Et de labore ch̃pstali male tranfeunt ad iiborem eternũq; amplius coti labor z pzi ch̃s. Bgatissñi; qua dñs Semuiij

dũt predicta. ff. 1. 4. 4. In parte residua exem pla oftendent sequẽtia. Que eum maior esse 9 pot̃ iustitia; ff q̃ hõ ꝛogaluer appona la bonem diligẽtiam z fernuꝛ sibi ad placẽdũ illis quibus finaliter placere nõ potenit: sed qui finaliter ea iniuria cruꝛ vel ad impiendũ z tarẽdũ illis q̃ finaꝛi nõ pot vel ad colẽdũ agrũ alienum. Sed dñmõ pot deus ille facult predicti tã superbi q̃ anari atq; detu sioli: qua puma mundo placere nmmur z mũdũ habere qui finaliter ea impiendo quãdo ses in morte ipsum spoliabit: qui ap fum ad hoc sequebantur: sicut barbolino ses quatur vt aligũ capiat. Qui ergo de tali fine ralis laboꝛes cõmemoꝛates et congrue dice re posset illud Eccl. xvij. Stulto labore con fumeris: sicut ille qui laborat vt vmbrã sui apprehendat: z falsa scriptura. Eccle. vij. quanto plus laborauerit tanto magis in uenter: finaliter quando inuenet q̃ pessio ponere circa quem tantũ laborabat minima habebit quando inspiret cum rolucnti vnius fimili locum in inferno tenere: vbi qui hic laborat bonum non funt eã holibus non fia gellabuntur: sed eã demonibus. ¶ Quantus vero appetit fuũ naturle z debitus fine debi tis faturare cupiũt infatiabilẽ et in labore non ceffant nec fanantur oculi eius. Eccles. qui. Quos vnquã seruparu. Ch̃s. Ioannes. Quare appendimus angelis nõ in pambus: et laboꝛe vestrũ non in futuritate: quasi bene ret: quare tam fluiti ctus q̃ tantũ expẽdi tes laboꝛatis circa mdeb̃ vanitatis z pue riti dominatis et debitas rũ saturãdum: qui fatiari nõ pñt. Et nõ expẽditis nec laboꝛas tis circa panem spiritualẽ: qui anima refi ci et infinito ad eternum pducit fanatem. In qua fanebar cuꝛ appaꝛeant gloria tua pfalebꝛi. ¶ Offices vbi ds cũ iot expensis et 10 laboribus agrũ colẽ alienum. vel ctemplo tus ctiam ad vitam et fruit et ecclesi vtiles non erit quãdo plus tllo indigebant suo pa pric et intrinseco et intrinseco ẽs coadiu ẽs alequi eo z a deo ad colẽdũ tradunt. Cogi tã, dei inquit agricultura estis: qui predes cere debe ealime fructus in eternũ pueni in vos: et omni necessitat et vel tuos nmoꝛiũ me deseꝛit de quib̃ p dicit. xxiiij. per agri homuis pigri et per vineam vñ fluiti rãsit in. Et ecce totum repleuerunt vtrice. Talis in. Et ecce totum repleuerunt vtrice. Talis ui. Cui laboro vñ ẽs in exaltatione z honoꝛe do afam meam bonis ẽs interiorib̃. ¶ Ta tis in fine ei rerum veritatem et eorum in nenerit: puer illud Eccl. xl. Detestabilis fas omnẽ mdustriã meam. Et que sub sole stu

dioſiſſime laborant. Notate verba illa de=
teſtabitur: que ſub ſole laborauit quorũ nec
opera ipſa nec finis intẽtus ſupra ſolẽ ſunt
q2 inueniet ſe eſſe de illo qui dicit Luc. v. per
totam noctẽ laborantes nihil cepimus.
Ar. vj. ¶ Et non ſolũ talibus periculis ⁊ vindictis
feriuntur in morte: ſed etiã alijs puniuntur
vel puniendi eſſent in vita iſta tã in reb⁹ ꝙ̃
xi in corpore. ¶ In reb⁹ eñ puniendi eſſent vt
reſtituerent que male lucrant̃ ſicut quando
non fideliter ꝓ mercede laborãt accepta vel
in elemoſynas darent q̃ per vanitatẽ ⁊ ludũ
lucrãtur inhibitũ ⁊ laborẽ ſicut in torneamẽ
tis. ¶ In corpore ṽo puniẽdi eſſent vt nõ co
mederent q̃ vtiliter nõ laborãt: q2 nõ valent
panẽ quẽ comedũt: quem ſi comedãt in illis
amittit̃. Vñ illi q̃ non laborib⁹ ſpeculatiuis
vel practicis laborant: ⁊ de laboribus ſuis
ocioſos vel non vtiliter laborantes: paſcunt
ſicut apes bridones nutriũt inutiles: dicere
poſſunt ſicut reſpondiſſe fert̃ quidã querenti:
quid tm̃ laborabat: abãt: q2 omni die eum
quinq3 panes lucrari oportebat: quorũ vnũ
comedebat: aliũ dabat tertiũ reddebat quar
tum mutabat q̃ntũ ꝓijciebat ſeu amittebat
⁊ querẽti quid hoc eſſet: dictũ rñdit vnam ad
iſtam comedo: aliũ pauperib⁹ do: tertium pa
rentib⁹ meis debilib⁹ ⁊ ſenib⁹: reddo: quartũ
filijs meis mutuo: quintũ vxori mee tedioſe
⁊ nõ laborãti ꝓijcio ⁊ illũ perdo. Ita panis
perdit̃ quẽ tales manducant: ſi q̃s ergo non
vult operari nõ mãducet. ij. Teſſa. iij. ¶ In
reb⁹ ſimul ⁊ aĩa ⁊ corpore puniunt̃: quia vt
frequẽter operarij ⁊ artifices ſemel ſaltem in
ſeptimana. i. in die feſto inebriant̃: in quo fa
cto ⁊ res diminuuntur. Ex quo ſequit̃: ꝙ ois
operari⁹ ebrioſus non locupletabit̃. Eccliã.
xix. ⁊ aĩa peccat ⁊ dãnificat̃ ⁊ corp⁹ affligit̃:
in quo oſtendit̃ quomodo labor ſtultorum
affliget eos. Eccleſiaſtici. x.
Ar. vij. ¶ Quantũ ergo ad periculũ ſpũale: non eſt
dubiũ quin mali operarij in maiori ſint pe=
riculo ꝙ̃ boni: quantũ etiã ad laborẽ corpo
ralem male laborãtes ꝓ mũdo carne vł dia=
xx bolo: ſicut illi q̃ ad diaboli ſuggeſtionem: et
ira vel inuidia furta cõmittũt vel homicidia
plus laborãt: pluraq3 ſuſtinent ꝓ mũdo car
ne vel diabolo quib⁹ ſeruiũt pluresq3 in illo
ſeruitio martyres fiunt: ſicut patet. F. j. 24.
ꝙ̃ ipſiq3 laborẽt vel laborare vel ſuſtinere vel
lent: ꝙ̃ etiã multi boni ꝓ deo laborẽt vel ſuſti
neant: ſicut partim oſtenſum eſt. A. xxvij. 38.
⁊ C. j. 14. ⁊. T. v. 68. partim ṽo hoc q̃tidia=
na docet experiẽtia in qua vix vł q̃ tantũ la
boret ꝓ eternis diuitijs delicijs ⁊ honorib⁹:
vel etiã tãta ſuſtineat ꝓ lucro aĩe ⁊ vere glo
rie: quanta ſuſtinet ꝓ lucro pecunie ⁊ glorie
tranſitorie. Et vt hoc exemplo manifeſtius
appareat vide oẽs operarios iniquitatis vbi
ſuſtinent milites chriſti tot ictus ⁊ pericula
in chriſti militia ꝓ vera gloria vel qui tot ar
dua ꝓ anime ſalute aggrediunt̃: ſicut ſuſti=
nent ⁊ aggrediunt̃ pro vana gloria in mũdi
militia in torneamentis ⁊ haſtiludijs ꝓ aĩe
perditione. Vbi iterũ inueniuntur q̃ cautius
cogitant laborant vel ſollicitant̃ circa diui=
tis eternas: ſicut auari circa diuitias tẽpo=
rales vbi apparent: q̃ tantũ laborant circa vi
ctum ⁊ veſtitũ eternũ: ſicut operarij laborãt
pro victu ⁊ veſtitu corporali vbi ſunt qui tã
tũ laborãt ⁊ concupiſcũt cibos aĩe in eternũ
duraturos: q̃ animã ſine fine nutriunt ⁊ leti
ficant: ſicut guloſi cupiũt eſculenta ⁊ pocu=
lenta delectabilia quorum delectatio eſt mo
mẽtanea: q2 ſolum durat dũ per os ⁊ guttur
tranſit ⁊ frequẽter ſtatim poſt: ⁊ diu poſt cor
pus ⁊ ſtomachum torquet. Vbi iterum inue
niuntur q̃ ita pectus nudarẽt ⁊ pedes in ſtri
ctiſſimis calcijs artarẽt: ⁊ corp⁹ ita diligen=
ter ornarẽt pro amore dei: ſicut faciũt ſuper=
bi vt ſuas ⁊ aliorũ perdant animas: vel vbi
ſũt q̃ tãdiu ſeipſos ĩ locis obſcuris ꝓ amore
dei incarcerarent: ſicut faciunt ocioſi ĩ lectis
ſuis omni die ꝓ carne ſua male nutrienda vł
vbi ſuſtineret q̃s tot penas ⁊ anxietates ⁊ pe
ricula pro amore dei ⁊ anime ſalute: ſicut fa
ciunt inuidi ⁊ iracũdi propter malam ſuam
voluntatẽ ⁊ vt ſeipſos vindicent. ¶ Poſtre=
mo vbi viſi ſunt: qui tot expenderunt vel ſu
ſtinuerunt vel cogitarunt de amore dei ſicut
faciunt luxurioſi de amore carnali. No. xv.
xj. 106. Immo ſi illa q̃ predicti operarij iniq xx
tatis predictis ſuſtinent de cauſis in cõfeſſio
ne a papa vel quocũq3 confeſſore in remiſſio
nem eis iniungerent̃ peccatorũ omnes ſimul
ſe excuſarent. Primi minimũ ictum quẽ ſu
ſtinent ꝓ vanitatib⁹: non ſuſtinerent ꝓ deo
⁊ in peccatorum remiſſionem: immo nec tot
ictus ſuſtinerent pro anima cũ virga: quot
ibi ſuſtinent cum gladijs ⁊ fuſtibus: ſed po
tius confeſſorem eos ſic verberantem: reper=
cuterent. Nec auarorũ quis ſuſciperet peni=
tentiam vel etiam agricolarũ: q2 vbi ipſi fre
quenter loca frequentãt tranſmarina ⁊ mul
tum diſtantia pro lucro terreno vbi etiã agri
cole in pane ⁊ aqua cũ exili pulmento duriſ
ſimã ducunt vitam: vix inuenitur q̃ cum pri=
mis papam vel epm̃ penitentiariũ ad locum
diſtantem vel etiam propinquũ querere ve=
lit vt de peccatis ſuis ab illo abſoluat̃: deq3
bus circa abſolui non põt: immo ſi caput in
traret ꝙ voluntarie tm̃ peregrinaret̃ vel pl9

non videretur ei graue: quod iniunctum vi=
detur grauiſſimũ: vel q̃ cum ſecundis in ab=
ſtinentia vel labore pauciſſimos agere velit
dies pro lucro eterno: nec guloſorum ſequũ
tur appetitum in cibo anime: q2 vbi ipſi ad
longinquas vadunt partes ad villas vide=
licet vel ciuitates: quandoq3 ad plura milia
ria diſtantia vt inebrientur vix inuenit̃ qui
tot miliaria vadant vt verbum dei audiant.
¶ A ſuperbo2 etiam penitentia ſe excuſarẽt
dicentes ꝙ pro frigore nõ poſſent ſic pectus
nudare vel pre teneritudine pedes artare: vł
pre ſollicitatione tam diligenter ſe ornare: vł
cũ pigris in lectis tã diu laſciuire. ¶ Ab ira
cundorum ⁊ inuidiorum ⁊ laſciuo2 vigilijs
quas primi ⁊ ſecundi habẽt propter cordium
ſuorum amaritudines ⁊ tertij circa volupta
tes ſuas implendas ſi eis iniungerentur vt
tantum in orationibus vigilarent: ſe per ca
pitis excuſarent debilitatem: intantum ꝙ vbi
circa furta homicidia ⁊ voluptates ſuas no
ctes ducunt inſomnes ſine murmure ⁊ quie
te ⁊ quaſi grauamen vix inuenitur: qui cir=
ca orationes per parum noctis ſpacium vi=
gilare velit qui ad nocturnas matutinas
ſine murmure cum tanta agilitate promptitudine
tudine ⁊ leticia ſurgant ⁊ deo ſeruiant ſicut
ipſi ſeruiunt diabolo. ¶ Et hanc quidẽ miſe
riam lamentatur quidã ſanctus pater in vi
Exẽ. taſpatrum qui videns quandam mulierem
cum magno niſu tripudiantem vt hominib⁹
placeret fleuiſſe legitur dicens: heu nunq̃ tã
tum niſus ſum placere deo. Eandem lamen
tationis cauſam multi in ſeipſis inuenire poſ
xx ſent qui non ita ferueter nituntur bonis ope
ribus deo placere quantum predicti malis
operibus ⁊ laboribus nituntur mundo vel
dominis terrenis: ⁊ ſpecialiter: quia in hoc
multum faciunt contra rationem. Ratio nã
q3 dictat ꝙ operarius fortiter laboret ꝓpter
tria: propter conductoris preſentiam: ⁊ mer=
cedis magnitudinem: ⁊ penarum multipli=
citatem ⁊ diuturnitatem ſi deficiat q̃ omnia
concurrunt in operibus dei: labora ergo ſicut
bonus chriſti miles. ij. Thim. ij. ¶ Ad quem
quidem laborẽ ⁊ militiam excita teipſum ꝑ
cogitationem ⁊ comparationem predictorũ
malorũ operariorum cũ Auguſtino dicente
O inquit ſi poſſem⁹ homines excitare ⁊ cum
eis excitari: vt tales eſſem⁹ amatores vite ꝑ=
manẽtis: quales ſunt ipſi vite fugiẽtis. Cui
dictũ eſt nauiga ne moriaris: ⁊ diſtulit: vel
cui vnquã dictũ eſt labora ne moriaris: ⁊ pi=
ger fuit. Sed leuia iubet de⁹: ne in eternũ mo
riamur: ſed vt in eternũ viuam⁹ ⁊ negligim⁹
xx Ideo tales laborabũt in eternũ: in pſ. xlviij.
¶ Et ponatur ꝙ nõ ſit timor pene eterne pre
dictis malis oparijs vel ſpes mercedis eter
ne bonis adhuc quo ad vitã iſtã nõ occupa
ti in vtilib⁹ laborib⁹ ſpũalibus vel corporali
bus infeliciorẽ ⁊ miſerabiliorẽ ducunt vitam
in multis ꝙ̃ occupati. Primo q2 illi viliori=
bus ⁊ crudeliorib⁹ ſeruiũt dñis: ⁊ viliorib⁹
ſeruitijs ſicut oſtenſum eſt. S. ij. 57. ¶ Secũ
do: q2 ſicut predictũ eſt plus laborãt cui di=
cta ratio conſonat: q̃ vult: ꝙ illi pl⁹ laborent
in itinere: qui arcuatã vel circularẽ ſequunt̃
lineã vel viam: ꝙ̃ qui rectã ſequunt̃. Sed im
pij in circuitu ambulãt ab extremis: q2 ſcz
poſt cupiditates ⁊ vanitates ſuas exeunt et
ad peccata diuerſa incurrunt̃. Ideo non eſt
mirũ ſi contritio ⁊ infelicitas ſit in vijs eo2
⁊ labor ⁊ afflictio ſpũs. Eccẽs. j. ¶ Tertio q2
non occupati ad plura a diabolo ⁊ carne et
mundo ducuntur peccata ⁊ infortunia ⁊ ſic
habent animã infeliciorem. ¶ Quarto: quia
etiam q̃tũ ad corpus vt frequenter minus
ſunt ſani: q2 cum quaſi in continuis ſint de=
licijs ⁊ comeſſationib⁹ ſine defecatione ⁊ in
digeſti comedunt: ſic etiã q̃tũ ad corpus mi
ſerabilioris ſunt conditionis. ¶ Quinto: q2
vt frequenter de alienis viuunt vbi laborio
ſi ⁊ ſimplices viuunt de ſuo: ſic ſunt infelicio
res q̃tum ad exteriorem ſubſtantiam: quia
etiam finis illorũ eſt pena ⁊ labor etern⁹. Et
ſic patet ꝙ in omnibus vijs ſuis ſunt in mi
ſerijs ⁊ in laboribus plurimis. ij. Cor. xj.

Laudat deus iuſtus L. j.

⁊ peccator. Laudat̃ primo de⁹ triplici
ter ꝓpter tria ⁊ a trib⁹ generib⁹ ho
minum. ¶ Laudatur enim a iuſto corde ore
⁊ opere. Propter opera creationis redẽptio=
nis gubernationis a ſecularibus a clericis:
⁊ a religioſis: propter hoc enim laudate no
men domini: ſicut laudatur ſapiens artifex
medicus ⁊ largus.
¶ Hec enim triplex laus a tribus predictis Ar. j.
generibus hominum ſignificata videt̃ in le=
uitico: vbi tria eliciuntur fuiſſe ſacrificiorũ
genera: hoſtia ſcilicet pacificorum: oblatio
pro peccato ⁊ holocauſtum. ¶ Prima ſicut
patet per magiſtrum in hiſtorijs diuideba= x
tur in tres partes: vnam accipiebat offerẽs:
aliã ſacerdos: tertiã ĩ laudẽ dei cremebat̃.
¶ Sc̃da diuidebat̃ ĩ duas ptes q̃rũ vna erat
ſacerdotũ: alia ꝯburebat̃ ĩ honorẽ dñi. ¶ Ter
tio totaliter in laudẽ dei immolabat̃: q2 ho=
locauſtũ eo2 incẽdiũ dr̃: q2 totũ in laudẽ dei
incẽdebat̃. ¶ Et ſignificãt tres predictos ſta
tus in eccleſia dei q̃ tripliciter et ſub tripli=
ci differentia deum laudat: non in bobus

unibus ꝛ audibus: sicut illi in veteri testamẽ-
to: sed in code ore opere. In his ꝛ mi-
bus mundi a deo sanctificatis laudetur ps.
dus. Quia ipse dicit sanctificui laudus bonos
ficabit me in ps. dus. ¶ Quinto enim sacrifi-
cium significat statu bonoꝝ, id est, opera
nostrum videlicet ac laborꝝ huꝝ virtutum:
qui licet deum laudet tamen quia fiunt ad
multa diuisiꝝ arca multa solitam laudi dei
minus intendere possimus. ¶ Secundum sta
tum significat bonum exercitium qui ma-
gis a fecti occupationibus remoti ꝛ magis
diuine laudi intenti, quorum quilibet dice-
re pse septies die laudē dixi tibi. ps. cxvij.
¶ Tertium statum significat perfectoꝝ rel-
giosoꝝ mꝝ totaliter ꝛ perfecte anteriꝝ sta
ad motum in diuina laude occupantiꝝ to-
tali tenguꝝ qualibet illoꝝ de omni creatu
fino laudant dominum ꝛ ideo ꝛ ipsi sic fa
ciꝝ illi. Eccl. xlvij. perfecte ergo laudabit
2 vir ad morē ad ista dñm. Eccl. li. Nos il-
li ex rationabilitate ꝛ dei dilectione
ꝛ laus est deo pro sibi beneficijs impenden
da. xvij. ij. Reuerentiam cera fi. Et quo er-
go totaliter quicquid habemus deo est bene
ficium ꝛ quotidie cui semper recognitus de
neficia. Iusticia est quotaliter ꝛ continuate
laus redditur: incendo semper laus eius in
que recognoscit. xxxij. ¶ Prima conditione de
ficiunt est habentes inquinatum turpitus
cogitationibus vel ira ꝛ inuidia execratum
vel qui manus habent sanguine plenas vel
os pollutum: qꝝ licet non decet os pecoꝝ pul
chum ponit vel preciosum tocale: nec etiaꝝ
est dulcis canticus in ore alicui ira non specio
sa laus in ore peccatoris. Eccl. xv. Item nō
mouet laudabiliter se ydeus ps. cxl. Tales
repte chdit sanctus spiritus dicens: quare tu
enarras iusticias meas ꝛ assumis testamẽ-
da defectuꝝ, primo anno quo ordinan-
tur vel religionem intrant vel in quadrage-
sima sunt angeli. Secdo hominez. Tertio
demones qui nec indecuum primo deum
laudat bonus de quibus dicitur Luce. xix. Ce-
perunt omnes turbe descendentium laudā-
re deum nouꝝ voce magna quam ego posteā
enarrabitur. In talibꝝ verificatur illd Job
xx. Laus impij breuis est ꝛ gaudiꝝ hypo. xxi.
non multi videntur si multi videnꝝ eo rep
Art. ij. ¶ Secundo laudat illi? ꝛ fanc? a iustis et re. Meritus est ergo edificia faciens? aspiciat
hoc ipsa aliter posit morte sicut dus posit ve-
ctoriam. Sed quia ante mortem debeꝝre spiuena mentis qui nihy prodesse ifa mortuꝝ
3 potest: sicut semen in terra ꝛ arbor in flore vbi res toqueris: ꝛ vbi non es laudatiuus.
z puer antecessit senescat ante mortem non bñ laudantur vel eis talem arridꝝrum in turpe-
deo hominem. Eccles. xi. Sed post mortem bus verbis ꝛ ornamentis ꝛ malis operibus.
laudemus virꝝ gloriosos. Ecclus. xliv. ij. ꝛ nunc propmptior ee audacioꝝ sumꝝ ad
¶ Quito qꝝ semiauerit semina doctrinaꝝ ꝛ multa ppemsa de qꝝ et videnꝝ qꝝ alij deoꝝ

scipturarū ꝛ bonoꝝ exemplo dicit laus.
damus sage seminantes vel damus copera
tis. ¶ Secundo qua carnem mundicie et
diabolum vincere sciut laudamus potes-
tes vincores ꝛ triumphatores. ¶ Certo qꝝ
deo in gloria ꝛ amicitia magna comunio
nobis oranꝝ sciet laudamus qui in cuius
magnum pauci pum magnum locum ipo
bis tenent: propter hoc enim mundus nihi
cum laudibus. Psonꝝ. ¶ Et hoc euis ex
clesia sanctoꝝ communiõ ps. cxlv. ¶ Et significat de
cit in cedia. ¶ Quinto qꝝ sic fecti non mu-
tosū seu prophetarum in quibꝝ ꝛ de psalmo
bi vnat non videtur laudare is. pon? eis lau-
dant similes. Laudat magis mortuoꝝ qꝝ vi-
uentes. Eccles. xlij. Post mortem vero ꝛ si
dent laue illoꝝ in sancto non placet. ¶ Du-
mum ex verbis patet Senece in quadꝝ qui
bꝫ nocent filijsfigꝝ ad motum ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ de bene
virtutes fed de bene patiente laudabilem
fert sententiam nec hoc bene vnit? dispheat
laudes restarent? ꝛ mee quarelle manent
ꝛ super motuoꝝ cantelnas facunt tamen
tabiles ꝛ quib? defuncti opera remanꝝ ꝛ
laudes retarentur. Ca ergo de ille pessimo
viuarum nulli bonum dicere seruent ꝛ affue
runt re fic spultum ꝛ ante quo impedire
nonem afferbe. ¶ Secundo pate. C. vi-
Non mortua laudabit rem ps. cxiij.
¶ Tertio laudat peccatoꝝ in desiderijs af-
fectum est habentes inquinatum turpitus
cogitationibus vel ira ꝛ inuidia execratum
que ex tali cõtingunt: laudationes. ¶ Homo
nang er boc dominum coningit ipsis lau-
dationibus qui laudat vel alienus enim modoum
sim. ꝛ de tribus vel de aliquibus tantum
dantur qua aut laudatur de bonus qui sic
te inter alia mala pauca fecerunt: nunc de
quantur sicut cesaurus a vulpe. ¶ Quarto
laudatur de indifferentibus que bona men
tione e mala fieri possunt: sicut patet de do
monum edificijs ꝛ operibus magnificis et
tunc ad inanem gloriam manifestanꝝ ad-
lia facenda propter hominum laudes: etiꝫ
vite malus etiam vbi bene non fuerunt ad
quasi meritū illoꝝ ꝛ verba rectans ar. dice
bant inquit ꝛ bene fecerunt? cum pauperib?
tus nocent filijsfigꝝ ad motum ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ de bene
ꝛ mee quarelle manent ꝛ super motuoꝝ cantelnas facunt tamen
tabiles ꝛ quib? defuncti opera remanꝝ ꝛ
laudes retarentur. Ca ergo de ille pessimo
viuarum nulli bonum dicere seruent ꝛ affue
runt re fic spultum ꝛ ante quo impedire
nonem afferbe. ¶ Secundo pate. C. vi-
Non mortua laudabit rem ps. cxiij.
¶ Tertio laudat peccatoꝝ in desiderijs af-
fectum est habentes inquinatum turpitus
cogitationibus vel ira ꝛ inuidia execratum
que ex tali cõtingunt: laudationes. ¶ Homo
nang er boc dominum coningit ipsis lau-
dationibus qui laudat vel alienus enim modoum
sim. ꝛ de tribus vel de aliquibus tantum
dantur qua aut laudatur de bonus qui sic
te inter alia mala pauca fecerunt: nunc de
quantur sicut cesaurus a vulpe. ¶ Quarto
laudatur de indifferentibus que bona men
tione e mala fieri possunt: sicut patet de do
monum edificijs ꝛ operibus magnificis et
tunc ad inanem gloriam manifestanꝝ ad-
lia facenda propter hominum laudes: etiꝫ
vite malus etiam vbi bene non fuerunt ad
quasi meritū illoꝝ ꝛ verba rectans ar. dice
bant inquit ꝛ bene fecerunt? cum pauperib?

Egum. Septimo ostē-

Art. iij. dens differentia. Secundo nouꝝ le
gis ꝛ euāgelij. ¶ Tertio obseruantia.
Quarto iudicio. Quinto infectionis cau-
sa.

¶ Quinto ad primū adaperuit dño corve-
Isti. firmus in lege sua. ij. Machab. i. pto quo est
adueretendimus: licet de omni legeꝝ natu-
reꝝ moyſi ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ de dño ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ
di posset intelligi illud. Ro. vij. Lex quidem
sancta est ꝛ mandatum sanctum. Et iterum
iudicet iet quidem spiritualis est. Et iterum
i. Thimo. i. Lex quidem bona est: si quis ea
legitime vtatur. Non tamen sancta est ꝛ ꝛ
canon bene vtitur. Sa autem bene non vtit
qui verba accipit cui sensum legis non fer-
sum. Sicut iudei legis moyſi ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ
qui Christi. Et nonnulli legis et legis mundi
seu. Gaiani ꝛ Justiniani quos iuris mistis
cant reliqua ꝛ nō mediocriꝝ propter quod ta
cerata est in. Abacuc. d. Licet mīs omnes
predicterem bene conuenisant generaliter qꝝ in

se bone sint ꝛ etiam in vsu licet in abusu qꝝ
et peruertantur tamen in eo dñtoꝝ bus spe-
cialibus magna est illoꝝ differentia: nā
tano seu variano. Ide nam differtia pa
ter in lege moyſis: quib? inter quos talis
sunt differentialiqualis sit differentes inter
lucem primo die creata. Gen. i. ꝛ solem quar
to die creatum qualis est ꝛ quanta differen-
lam belyseu gisli ad sumꝝ mortuum de-
portatum. iij. Reg. xij. ¶ Ipsius beliser pre
fontanꝝ. ¶ Sic in ille in ꝛ in solis creatione fi
nita fuit ꝛ ꝛ complexa quarta. xxxij. Sic
Moyſi lege gratia quarez de datur: et pau-
bus pro ispose acapiatur et remuatur. Sic
cantus pro tempore lege gratie non pro tempore lege Moyſi. Quartus pro te
pose legis gratie in cunis de aurora orius
est sol ultime christus deus noster. Ad qꝫ
finita ꝛ complexa de lux ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ
adhuenente veritate vmbrasis cum habens
lex fuisse rum bonorum. Hebre. x. Et hoc est
quod ait Mat. xi. Nam vel lex vel prophetę
adimplere. Sicut etiam bacubus ille i gaꝛ
portatus filium mortuum ad viuam puel-
nam ꝛ ad statim perditum antesq̃ primus
vocatus belyseus non reuocauit tuꝝ legis
Moyſi quid iudei potabant: filius dei gen?
humanum vitam ꝛ statum salutis amissus
non recuperatus antesq̃ ebustius preferuaꝛ
sinam cubiceret quia ex operibus legis non
iustificatur omnis caro coram illo. Ro. iij.
Quia etiam lex nominem ad perfectionem
merebat. Heb. vij. Sic per legem facta pmif
sio Abrahe semini eius. Ro. iij. ¶ Rationē
vero quare deus legem naturę ꝛ Moyſi pre
cedere voluit legem gratie et pluribus vide
re possimus exemplis. ¶ Primo namq; vide
mus q̃ vniuersa minera viuentium luminę pue
rerum ꝛ omnino indocti grossiori ꝛ ꝛ
cibumori puus Romanuꝝ poetarum ꝛ
tes ad alias ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ
sub pedagoge sanctis sub quo per multoꝝ ꝛ et
fubulosa intellectum adhuc imbecilles.
Sic in proposito vult lex pedagoga quę nostra
fuit. Gal. iij. ¶ Iterū videmus: q̃ minucia
inter duo existentes: ille qui pacē dat ꝛ cōcors
dū ofte nunc ꝛ mediatoꝝ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ
sine literaꝝ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ
reformē. duus reformans filij matuo ocene
rances ofcilantur. Sic nimirum cessante un
te deum ꝛ pomunendum qui nobis mouit
peccatoris nobis hominꝝ inuisiꝝ ꝛ antiquos
patres sue literis ac legē Moyſi sicut Sloe
z alios iustos qui iuxta sue literis venirent
quia legem non habant in scriptis: tamē an
dam fabricando ꝛ perscꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ ꝛ

do:peccatores ad dei amicitiam hortabant.
¶ Postea vero alios misit ābasiatores moy
sen videlicet et Aarō cum ceteris illorum ad
iutoribus cū literis legis scripte:per quas
illi saltē populo equaliter reconciliat' ho-
mini in vtero virginis gloriose occurrit:p-
sumqz deosculans:pacē compleuit et sua pre
sentia confirmauit q̄tū ad illos de quibus
in ps̄.cxviij. Pax multa diligentibus legem
3 tuā. ¶ Et rationabiliter quidē pacē tenebit
cum diligentibus legē suam:et non alijs:qr
dum de pacis tractaret reformatione:illa cō
ditio apposita fuit:hoc nāqz recordat pphe
ta et in scriptis sub manu publica redegit:di
cens:viuā : qr lex tua meditatio mea est : in
ps̄.cxviij.q.d. Sub hoc pacto viuam et pacē
habebo:si videlicet legem tuam meditauero
et dilexero et non aliter. Et hoc est q idem no
tarius publicus testificatur in persona dei
loquens. Si inquit dereliquerint filij eius
legem meā et in iudicijs meis nō ambulaue
rint:visitabo in virga iniquitates eorum.ps̄.
lxxxviij.etc. Nec talis legum mutatio : mu-
tationem arguit in legislatore deo:quia sm̄
decretum di.lxiij.quia sancta romana.§.ve-
rum. Legum abrogatio et precedentium con
stitutionum reuocatio et nouarum ordina-
tio occasione malorum fit emergentium. Et
ponitur ibi exemplum de serpēte Eneo:quē
Moyses iubente dn̄o fecit ne serpentina mor
te populus interiret:quem cum postea po-
pulus colere et venerari inciperet. Ezechias
rex volente domino destruxit. Sicut ergo in
isto exemplo non dei mutabilitas sed popu
li non solum ostenditur mutabilitas:sz etiā
vtilitas dum propter illorum mutabilitatē
et vtilitatem dei ordinationem mutauit ser-
pentis:ita in proposito de legib' antedictis.
Art.ij. ¶ Predictis nāqz causis emergentib' neces-
se est vt legis trāslatio fiat. Hebre.vij. ¶ Sz
4 cum legum translatio vel mutatio a sapien-
tissimo legislatore deo: de quo Job.xxxvj.
Nullus similis ei in legislatoribus nunq̄
fiat nisi in meliorem et honorabiliorē sequi-
tur q lex gratie in quam alie translate sunt
sic efficacior melior et honorabilior atqz vir-
tuosior. ¶ Pro quo est sciendum : q fuit de
alijs legibus ante legem gratie:sicut de car
ta magne hereditatis alicui pmisse scripta
et non confirmata per testes et sigillum sicut
etiam de testamento in quo multa alicui le-
gantur:que tamen obtinere non potest ante
mortem testatoris. Quia sicut ille per cartā
illam licet hereditatem vendicet:non tamen
acquirit:nec etiam legatarius legatum an
te carte cōfirmationem et mortem testatoris
tamen quando cartam scribit vel scriptā ha
bet sigillationem petit et sperat testamenti
valorem expectat legatarius et vtroqz opta-
to vel expectato potiri poterit si cōditiones
in carta et testamento appositas teneant si cū
fideli tractet homine. Si autem non teneat
fidelis ille pactum de hereditate vel legato
ei tenere non vult:nec tenetur. Sic in propo-
sito lege nature scripta in cordibus et Moysi
scripta in libris carta fuerunt non sigillata
et testamentum non confirmatum:qr in car-
ta illa sub tipo terre sancta hereditas pmit
tebatur celestis de illa etiam loquens:dicit
disposui testamētū electis meis:i ps̄.lxxxviij
Tamen per cartam illā vel testamentū nec
celestem hereditatem eis in carta pmissam:
et in testamento legatam acquirebant : non
obstante: q illa scribentes vel scriptis vten-
tes:spem haberent de sigillatione et cōfirma
tione idqz peterent. Dan.vj. dicentes. Cōfir-
ma sententiam et scribe decretū. antequā chri-
stus veniret et cartā et sententiam veteris le-
gis testibus illis adhibitis:de quib' actuū
j. Eritis mihi testes in israel et in omni iudea
etc. Et sigillo rubee cere:id est carnis sue be-
nedicte in cruce apposite cōfirmaret nouas
leges et Decreta addendo:de quibus predi-
citur:scribe decretum etc.q.d. Confirma sen-
tentiam antique legis et scribe Decretū no-
ue:vt testamentum mediante morte sua le-
gatario validum fieret : qr teste Paulo. He-
breo.ix. Ubi testamentum est : mors necesse
intercedat testatorum:in cuius signum mo-
riens dixit:consummatum est sz tam cōten
tum in carta q̄ testamēto. ¶ Per cartam er-
go et testamentum hereditatem celestem ac- 5
quirere possunt:qui cōditiones in carta op-
positas tenent:ille autem conditiones sunt
mandatorum dei custodia. Deut.xx. Cū de
derit tibi cunctā terrā quā pollicit' est si ta
men custodieris mandata:et feceris que ho-
die precipio tibi vt diligas dominum deum
tuum etc. Et qui conditiones etiam in testa-
mento appositas obseruant : in ps̄.lxxxviij.
Sic custodierint filij eius legem meā etc. Et
iterum ps̄.cxxxj. Si custodierint filij tui te-
stamentū meū et testimonia mea hec que do
cebo eos:et filij eorum vsqz in seculum sede-
bunt super sedem tuam etc. Testatoriqz inte
rim grati existant:aliter non sicut patet. D.
viij.6. Ne dimittas ergo legem matris tue.
Prouer.j. Sed diligenter tene conditiones
que in ea scripte sunt et non dimittet te donec
hereditate possidearis sanctuarium dei. Si
autem illam dimiseris dimittet te:imo quā-
do i morte libri aperient legis:q̄ modo sunt

quasi per indempturam diuisit: ita q vnam
partem deus versus se reseruat:qr in dexte-
ra eius ignea lex. Deut.xxxiij. Aliā vero cō-
diuisam tradidit nobis in custodiā:dicēs:da
bo legē meā in visceribus vr̄is. Hiere.xxxj. Et
visū fuerit q̄d lex iubet:et q̄d fecistis:et quid
promisit:sicut pz.J.iiij.2. Si non seruastis
pacta que in libris illis ptinent:nō seruabit
promissa bona in illis cōtenta:si aūt serua-
stis seruabit:sicut pz.X.j.14. Ergo habēdo
respectū ad illud tps:q custodit legē beat'
est. Prouerb.xxix.qr ps indēpture quā hz ex
pte sua:cōcordat cū pte dei:hoc nāqz necessa-
riū est: q vel ptineat āteqz i iudicio ostēdat
videas q̄d i pte dei ptineat. Mat.v. Bti pau
peres etc.et.xxv. Esuriui etc. Et Exo.xx. No.
C.vij.17. ¶ Ex oib' istis sic deductis pz : q
est quodāmō de lege dei:sicut de pfessione reli
giosor:de qb' nāqz religiosis di q pfessionē
manu ppia scriptā:et reseruatā sup eos:qn̄
sepeliuntur:ponitur vim.q.d.si pactū nō te-
nuistis:nec promissū in ista cedula : sit hec
cedula ptra te corā deo. Si vo tenuisti sit p
te:vt per illā hereditatē acqras celestē. Sic
in morte hereditatē obtinebis etnā:si vn̄ le
gē perfecistis regalē. Jac.ij. Nota.C.vij.4.
¶ Qui vero cōtra indēpturā et legem fecerūt
promissis priuabunt:quia quicūqz in lege
peccauerunt per legē iudicabuntur. Ro.ij.
Tanto' grauius quanto legē trāsgressi sunt
Ar.iij. meliorem:sicut pz.D.j.21. ¶ Non solū s̄ le
gis noue excellentia et efficacia:sed etiam nō
obseruantiū pena et obseruātiū gaudia:nos
ad illius obseruantiā artius astringere de-
6 berent:vt vz primo habeatur in corde:p iu-
gem meditationem et dilectionē:sicut lux in
domo cōtra oēs infidelitatis vel malorū cogi
tationū tenebras exemplo illi' in ps̄.xxxvj.
Lex dei ei' in corde ipsi'. Et iterū. Quō dile-
xi legem tuā dn̄e:tota die meditatio mea est
etc. Et iterū. Legē tuam i medio cordis mei.
Cōtra negligētes legē de q vix minimā par-
tem cordis cum illa vel circa illam occupāt:
de quibus Ezechie.xxij. Sacerdotes ptēpse-
runt legem meā etc. ¶ Secundo in volunta-
te sicut regula in agēdis et mēsura in mensu
rādis:exemplo sancti viri de quo in ps̄.j. In
lege dn̄i fuit volūtas ei':et in lege eius medi
tabitur die ac nocte. ¶ Tertio in ore sicut do
ctrina magistri ad docendū discipulum ad
illū effectū stude tu et labora:vt lex eius sem
per sit in ore tuo. Exodi.xiij.et non ad vanas
7 disputationes. ¶ Quarto in in ope : pmo vt
ipsam in teipso teneas atqz ope impleas. Se
cūdo ab alijs illam custodiri facias. ¶ Ad
pmū nos artari deberēt tam gentiliū exē-
pla q̄ etiam ratio et sacre scripture auctori-
tas. Primum patet.J.xiij.7. Ratio etiā hoc
dictat:quia ex quo ipsi gentiles tam stricte
in seipsis obseruare voluerunt legem : que
corpora tantum regebat vt alijs obseruan-
di darent exemplum. A fortiori ratione:chri-
stiani legem obseruare deberent quam dant
vel docent vel precipiunt que animas regit:
et ad vitam ducit eternam : et etiam corpora
et animas vt alijs darent exemplum eas te-
nendi. ¶ Sacra scriptura ad hoc exemplum
ducit et auctoritatem.ij.Paral.xvij. Doce-
bant inquit populum habētes librum legis
in manibus habent:qui quod ore docēt ma-
nibus implent. Exemplum ad hoc de prohe-
ta:qui dicit scrutabor legem tuam et custo-
diā illā i toto corde meo:in ps̄.cxviij. ¶ Se- 8
cundo illam ab alijs obseruari faciant. Qr
quid valet legem condere:nisi executioni et
obseruationi demandetur. Non ergo pprijs
parcat laboribus vel dispendijs quin legem
tam a charissimis et primis: q̄ etiā ab alijs
omnibus subiectis obseruari faciat. Exem-
plum vnum ad hoc habetur de Traiano.J.
xiij.8. ¶ Aliud exēplum ad idē scribit Tro- Exm.
gus pōponius li.iij.de ligurgo:q cū leges
in ciuitate statuisset:q dure videbantur obli
gauit ciuitatem:q illas saltem tenerent vsqz
ad ciuitatem:de qua tunc erat exitur':redi-
ret:quod cū promitterent exultauit nec vnq̄
redire voluit. Ossa vero sua precepit in ma-
re pijci post mortē suā:ne illis reductis ab
obligatione viderentur absoluti. In quo fa
cto ostendit: q qui legē nesciunt xpi vel pau
li:pl' tn̄ cōem dilexit vtilitatē: q̄ ppriā:et
q Augustinū nō viderat regulam:cōmunia
proprijs et non ppria communibus ante-
posuit. ¶ Tertiū exemplū ad hoc scribit Ua
lerius li.vj.de Saleuco:qui vrbem Turren-
tiū saluberrimis legib' muniuit:inter quas
fuit q deprhensus in adulterio vtroqz oculo Exm.
priuaret. Qd cū filio in crimine illo deprehē
so facere vellet ad maximā ciuiū instantiam
vnū oculū filio concessit:et ne lex frangeretur
sibiipsi alterum eruit oculū:iste nec sibiipsi
nec filio charissimo in legis pepcit violatio-
ne. ¶ Sed heu in omnibus precedictis pun-
ctis:nōnulli modernorum dissipauerunt le
gem tuam:in ps̄.cxviij.
¶ Contra primum nāqz exemplū positū.J. Ar.iiij
xiij.7.legem dissipant q in his q̄ fauores et
cōmodi sunt:q̄tum ad seipsos leges tenere
faciunt:et non q̄tum ad alios. In his vero q̄
rigorus sunt nequaqz:sicut patet i dominis 9
vel eorum ministris:qui statuta faciunt de
certo precio rerum venaliū in dominio suo:sta

cut de animalib⁹ de vino ⁊ hmõi quod statu
tum vulgari nomine assisam vocant. Post
cuius ordinationẽ ipsimet tantũ dabunt et
non plus q̃ñ aliquid emere voluerint: ita q̈
in emptionib⁹ propriis in oibus assisam te-
nebunt: q̈ eis fauorabilis est: sed munerib⁹
vel negligentia interuenientib⁹: non compu
lerunt suos subditos: q̈ aliis sic vendant: et
maxime extraneis sed pmittunt q̈ cari⁹ ven
dant peregrinis et aduenis q̃ȝ indigenis.
Quodq̈ ipsi durius tractent: in ipsis legis
exercent rigorẽ: in aliis fauorẽ contra dei p̃-
ceptum. Exo. xii. Eadem inquit lex erit indi-
gene ⁊ colono. ¶ Contra illud iterũ faciunt:
qui actorũ ⁊ ordinationũ ⁊ statutorũ ⁊ legũ
subditis onera imponũt importabilia: nec
minimo digito ea supportant: q̈ non digitũ
sed linguã solam ad on⁹ ponũt: ⁊ qui predi
cant non furari furant. Timeant tales male
dictionẽ dei. Deut. xxvii. Maledict⁹ inquit
q̃ non permanet in sermonib⁹ legis huius:
10 nec eos opere pficit. ¶ Contra aliud exẽplũ
de Ligurgo faciunt q̃ in legibus et statutis
suis plus cõmodũ respiciunt proprium q̃ȝ
subditorũ: sicut illi q̃ hmõi semper condunt
⁊ teneri faciũt circa lucra terrena. Et ista est
cõis infirmitas nõnullorũ dominorum tam
secularium q̃ȝ ecclesiasticorũ: q̃ leges dei vel
ecclesie: sicut Decreta vel Decretalis vl' etiã
leges ciuiles: que ad eas non pertinẽt lucra
tiuas non negligũt sed ad deuotionẽ vel cõ
scientiam ⁊ animã regendam negligũt: nec
circa illas student ⁊ negligi permittũt. Cõ-
tra illos etiã q̃ statuta faciunt prouincialia
⁊ synodalia: ⁊ ea in synodis suis ore pronũ-
ciant: nec tamẽ imposterũ ea debite ⁊ diligẽ
ti demandãt executioni. Et specialiter q̈ ad
dei pertinẽt honorẽ ⁊ animarũ salutem quo
rum trãsgressio ad dei pertinet inhonoratio
nẽ ⁊ animarũ perditionẽ: ⁊ nõ ad pecunia-
rum acq̃sitionẽ de quib⁹ idem deus cõque-
ritur: dicens. Hiere. ii. Tenẽtes inq̃t legẽ ne-
scierunt me. q. d. In aliis legẽ tenent sed nõ
11 in his q̃ me tangunt: vide. S. iiii. 2. ¶ Cõtra
tertiũ exemplum de Saleuco faciunt qui in
aliis extraneis fornicatiões ⁊ alia corrigũt
peccata: sed nõ in familia propria ⁊ hic error
tanq̃ȝ lex custodit⁹ est. Sap. xiiii. Cõtra q̃s
est lex precallegata. Exodi. xii. Eadem erit lex
aduene ⁊ colono. ¶ Sed heu aduersus hu-
iusmodi non est lex. Sal'. v. 1. aduersus fami
liares potentes ⁊ munera dãtes: ⁊ carnales
affectiones. In his enim nulla lex obseruat:
nec q̃tum ad illos: leges suas extendunt: ni
si legem illam de qua. ii. Reg. vii. Hec est lex
inquit Adã hominis domine deus: qui vix

potius deum offendere: ipsiusq̈ transgredi
voluit mandatũ: q̃ȝ vxori sue displicere: vel
contra eius facere voluntatem. Sicut in ppo-
sito ⁊ patet: vnde illis: vel dicunt: vel dicere
possunt illud quod dixit rex Assuer⁹ hester
vxori sue. Non enĩ pro te: sed pro omnibus
lex hec constituta est. Hester. xv. Sed hec sa-
pientia carnis mors est: legi enĩ dei non est
subiecta. Ro. viii. Nec etiam ipsi deo. ¶ Ta-
les ergo obseruatores ⁊ executores nõ sunt
de regula legis dei: sed pilati: quia quodcũ
q̈ predicti ab eis petierunt: vel quecũq̈ etiaȝ
contra legẽ puniri vel affligi petunt: conce-
dunt: dicentes cum pilato: sm legẽ vestram
iudicate eum. Jo. xviii.
¶ Ex istis vltimo dictis in parte patet: q̈ bo Art. v.
narũ legũ infectionis triplex est causa. ¶ Pri
mo obseruatorũ auaricia ⁊ negligẽtia ⁊ car
nalis affectio: sicut ex predictis in preceden-
ti articulo patet. ¶ Secũdo malorũ instan-
tia: sicut patet de iudeis: qui ita importune 12
instabant erga pilatũ: dicentes. Nos legem
habemus: ⁊ sm legẽ nostrã debet mori. Jo.
xix. q̈ eum ad preuaricationẽ legis quodã-
modo cõpulerunt. ¶ Tertio falsorũ cautela
seu malicia p quam leges trahunt ad libitũ
sicut patet. A. xii. 38. Per os enim tres: ⁊ illo
rum consiliũ auxiliũ ⁊ fauorẽ facit diabolus
ecclesie ⁊ totius christianitatis cõmunitati
q̈ fecerunt Greci Troye per auxilium hercu
lis: de quo narrat Virgilius in Eneidos. Exem.
Quod in troya erat imago Minerue: q̃ apd
illos dea dicebatur sapientie. Hec sm fabu-
las illas: q̃ȝdiu i Troya maneret troyanos
nullus vincere potuit: hanc ergo Greci qui
Troyã obsedebant: per Vlixẽ furabat: qua
furata ciuitas capta ⁊ destructa fuit. Spiri
tualiter lex quecũq̈ de quo in Ps. xviii. Lex
dñi immaculata imago quedã ⁊ exemplar
est sapientie increate. Sap. vii. Candor est
lucis eterne: splendor sine macula: ⁊ imago
quedam bonitatis illius hec q̃ȝdiu in eccla
⁊ christianorum manebat societate vel quo-
cũq̈ regno vel ciuitate seu loco: loc⁹ ille ma-
nebat inuincibilis. Quod videntes demões
qui ecclesiam obsiderunt per predictos fece
runt quod Greci fecerunt per herculem. Vn
de sicut Hieremias lamentatur destructionẽ
hierlm ita nõ possent lamẽtari destructionẽ
ecclesie: dicendo: non est lex Tren. ii. Et pro-
phete non viderunt visionem. Istam tamen
legum preuaricationem specialius procu-
rant demones per falsos legisperitos: de q̃- 13
bus Luce. vii. Legisperiti consiliũ dei spre-
uerunt. Spreto enim consilio dei per ɔsiliũ
proprium ⁊ diaboli omnem causam extra re
ctam viam.

etiam viã ducere sit legẽ mãdatorũ decretis
euacuans. Ephe. ii. sicut p3. C. viii. 26. Et
ipsam peiorẽ facere ⁊ prolongare sciunt: vt
plura lucrent: dum hoies diutius in illorũ
tenẽt domigerio. In q̃ facto illi medico assi-
milant: de quo habet i Digesto nono li. xi.
ti. de variis ⁊ extraordinariis cognitionib⁹
lege medic⁹: sub eo q̃ sequit tenore. Medic⁹
cui curãdos oculos: qui eis laborabat com
miserat periculũ amittẽdorũ eorũ aduersa
medicamẽta inferendo cõtulit vt ei posses-
siones suas ɔ bonã fidẽ vẽderet. Sic illi qui
viuũt sm legẽ mandati carnalis Heb. vii.
Causas multis annis in curiis suis trahẽ-
tes in partiũ grauamẽ ⁊ de pauperationẽ.
¶ In quo facto stipẽdiariis assimilantur.
14 Italie in duob⁹. ¶ Primo q̈ sicut illorũ ita
licorum guerre sine stipendiariis: nec essent
patrie ⁊ vicinis tam nocive nec taȝ plures: q̈
sine illis nec tot castra ⁊ villas destruerent
nec tot spoliarent: ideo cum illis loquũtur
q̃ hoc cõmittere cogitant: sic in proposito.
¶ Scd'o: q̈ sicut ipsi stipendiarii ibidẽ ppt
cõmodũ ppriũ guerras nutriunt ⁊ in logũ
trahunt: ita in pposito in curia laycali pro
vna terra q̈ nullaȝ fuiam mutat breue depo
nendo: ⁊ in curia ecclesiastica mirabiles ex-
ceptiones inueniendo ⁊ phibitiones de cu-
ria superiori ad inferiorẽ mittẽdo: nõ soluȝ
in grauamẽ alterius partis: sȝ etiã frequen
ter in dãnũ ⁊ expensarũ grauamen clientis
pprii: dũmõ tñ lucrũ sibiipsi euenire speret
amplius: in quo facto iudeo illi assimilant
Exem. de quo scribit Alfonsus in li. suo q̈ p hunc
modũ peditante gentili quodã eq̃tante ⁊ iu
deo p viã cõfabulantib⁹ ⁊ de legib⁹ suis cõ-
ferentibus: dixit iude⁹ legeȝ suã esse p sequi
15 oẽs qui non essent de lege sua. Gentilis vero
dixit legẽ suã eẽ hoc alteri facere: qđ sibi vel
let fieri. Cui iudeus: leges nostras in opere
ostẽdam⁹: q̈ non auditores legis iusti sunt
apud deũ sed factores legis iustificabunt.
Ro. ii. Quõ inquit gentilis illas ostendere
debemus: cui iudeus: descẽde de equo: ⁊ mi-
hi lasso fac qđ tibi in cõsili casu fieri velles:
equũ tuũ mihi mutuando: qđ cũ feceris sta
tim post legẽ meã tibi ostẽdã in ope. Equũ
ergo eius ascẽdẽdo dixit. Tu ostẽdis in ope
re legẽ tuam sicut dixisti: mihi fecisti qđ vel-
les tibi fieri. Nũc autẽ tibi ostẽdã in opere
qđ tibi dixi: tibi nãq̈ dixi q̈ lex mea vult q̈
sim inimicus ⁊ spoliator illorũ q̃ non sunt
de lege mea. Ex quo ergo tu non es de lege
mea erga te hoc in opere ostendam: equum
tuum auferendo a te: ⁊ sic cuȝ equo suo fu
giens abcessit malum pro bono: ⁊ odiũ pro

dilectione reddendo. Licet hoc exemplũ cõ-
tra oẽs deo vel homini ingratos de quibus
habet. G. iiii. ar. v. vsq̈ in finẽ capituli addu
ci posset: q̈ cũ a deo vel ab hoie de peditib⁹
⁊ eq̃tes facti sint ɔ deum ⁊ hoiem illũ freq̃ẽ
ter militãt: vel q̃buslibet modis faciũt: tamẽ
specialiter est ɔ predictos: qui illos spoliãt
⁊ decipiũt qui in eis confidunt: q̈ ipsi peio-
res sunt p̃dicto iudeo: q̈ gentilis in eo non
multũ cõfidebat: q̈ etiaȝ ipse gentilem: isti
christianos simplices: qui licet reges nesci-
ant scriptas sicut ipsi: tñ legem dei in corde
habẽt ⁊ opere: de q̃b⁹ Ro. ii. Cuȝ inquit gen
tes que legẽ nõ habẽt naturaliter ea que le
gis sunt faciant eiusmodi legem non habẽ-
tes ipsi sibi sunt lex: q̃ ostendũt opus legis
scriptũ in cordibus suis: sup quos licet ma
lorum ⁊ mũdi sapiẽtũ ɔtemptus veniat et
maledictio: dei tñ venit bñdictio. sicut super
illos. Jo. vii. Nunq̃d inquiunt aliq̈s de pri
cipibus aut phariseis credidit in eũ: sȝ tur-
ba hec que non nouit legem maledicti sunt.
¶ Sed dicent illi falsi legũ reuolutores q̈ si 16
q̃ fraus vel fallitas in pcessib⁹ illorum cõ-
mittit: totã clientib⁹ illorũ: ⁊ non illis impu
tandũ est. Quia vt dicunt: oportet in omni
curia q̈ legisperitus ita credat clienti: in his
q̃ ei dicit: sicut oportet cõfessorẽ credere cõ-
fitenti: cũ tñ non sit simile q̈ de factis confi-
tentis vlteriorẽ inquisitionẽ facere nõ põt:
ideo ei credit tam p se: q̃ȝ ɔ se: q̈ siue bñ cõ-
fiteatur siue male: cõfessio in bonũ vel malũ
ɔuertit confitentis: ⁊ nunq̃ȝ in periculũ ɔfes
soris: saltẽ de hoc q̈ veritatẽ zelat q̃ ipsum
latet ɔfessorẽ. Si aũt rei veritatẽ aliũde sci-
at: ⁊ credere non tenet: nec eũ sub illa forma
in qua confitet absoluere debet: qđ si fecerit
absolutio nõ in confitentis solũ: sed etiaȝ in
periculum vertit cõfessoris. ¶ In factis ꝟo
que clientes eis ostendunt vlteriorem inqui
rere possunt veritatem: ⁊ ideo non tenentur
eis statim credere: quod si fecerint vbi cõtra
rium sciunt vel scire possent si vellent ⁊ scire
tenentur. Sicut patet de appellationib⁹ li.
vi. c. romana: q̈ qua patet: q̈ iudex superior
ad suggestionẽ partis non debet iudicis in
ferioris processum impedire nec prohibere
anteq̃ȝ per testes iuratos de veritate partis
informetur: quem modum curia romana di
citur obseruare. Si ergo curia cantuarie fe-
cias fecerit in periculum vtriusq̈ vertit par-
tis. ¶ Sicut ergo vni venienti ad eos: ⁊ dicẽ
ti q̈ esset optimus omnium vel manerii illo-
rum custos vel medicus: non statiȝ ei omnũ
vel manerii vel corporis proprii curam tra-
derent: ⁊ ei in his credentes vel in quibuscũq̈

alijs vbi corporis vel rerū immineret pericu-
lum. ¶ Qui ergo vitam ⁊ mortē corporis et
rerū amissionem: in ore vnius non poneret:
ipsi statim credendo quare vitam ⁊ mortez
anime in ore clientis ponit: ipsi statī credē
do: quia si male in causa ꝓcedat. de qua sta
tim credunt: mors proculdubio imminet ani
me: quia si totam legez impleuerit: offende-
rit aut in vno: ꝙ videlicet cupiditate plus
ꝙ̄ veritate ductus de pleniori veritate inq-
rere noluerit vel statim a causa cessare cum
veritatem contra clientem inuenerit factus
17 est omnium reus. Jaco. ij. ¶ Sicut ergo iu
dex discretus iuramentū in aliquo casu nō
statim accipit: sed illos onerat: vt interī ad
certum diem veritatem rei de qua iurātur
quirat: sicut verbi gratia. Alicui vero eccle-
siastico vel seculari: conceditur purgatio de
crimine sibi obiecto: quo facto veniet ad il-
los qui de facto nesciunt ⁊ rogabit eos ꝙ se
cum iurent: qui iuramēto ab eo accepto: ꝙ
licite iurare poterunt: venient coram iudi-
ce nullam aliam habentes euidentiā quare
illū purgare volunt: nisi ꝙ eis iurauit re⁹.
Judex vero discretus hoc ab eis diligenter
examinatis audiēs eis diē prefigit iter quā
ad villam vbi moratur vadent ⁊ veritatem
diligentius inquirant: quo facto experimē-
to compertum est: ꝙ illum purgare nolue-
runt: quia illum reum de crimine imposito
inuenerunt. Sic illi diem ꝓfigant clienti: cō-
tra quem de veritate diligenter inquirant ⁊
inueniant ꝙ multiplex sit lex eius. Job. xj.
18 quia nec legem nec certitudinez in dictis ei⁹
inueniunt. ¶ Sed dicēt quicquid circa cau-
saz placitamus inquisitio est veritatis quia
nos nihil aliud facimus ꝙ̄ veritatem inqui
rere ⁊ ostendere: quia nec causa vel res de q̄
agitur per nos amittitur vel lucratur: quia
non damus sententiam: sed predictū iurato
rium qđ vulgariter vocatur veritas sepius ꝑ
antifrasim: ⁊ per iudiciū iudicis: qui in lege
altissimi incredulus fuit. Ecci. xxiij. Et iđ si
qđ iniustum fuerit vel acciderit eis: ⁊ non no
bis imputetur. Quibus respondetur ꝙ con
sentientes ⁊ agentes prestantes insuper cō-
silium auxilium vel fauorem par pena con
stringit. Satis ergo consenserunt: qui cum
sciuerunt clientem suū magnum esse patrie du
ctorem scire cū hoc potuerunt ꝙ ducere cau
sam ad patriam eius equipolleret determi-
nationi ⁊ ꝙ etiam longe fiet lex in die illa.
Mich. vij. ¶ Si vero dicant ꝙ nisi illi eēnt:
plura mala fierent: ⁊ ideo status illoruz est
bonus: non concludunt: sed sequitur ꝙ mi-
nus malus est: ꝙ̄ esset status mundi: si ipsi
non essent ⁊c.

Librorū spiritualiū. L.iiij.

Primo ostenditur diuisio. Secun
do qđ sit liber vite: ⁊ per quā rōnē
⁊ similitudinē dei scientia dicitur liber. Ter
tio quomodo in illo libro diuersi diuersimo
de scribuntur. Quarto ꝙ ex illa scientia nul
lus necessitatur ad faciendū male vel bene
vel non faciendum. Quinto quam vtilita-
tem consequuntur boni de hoc ꝙ in libro vi
te scribuntur.

¶ Quantum ad primum librorum quidam
sunt mortis quidam vite: quidam indifferē- Arti. j.
tes ad vtrūq. ¶ Libri vero mortis vel sunt
culpe vel pene: quorū prim⁹ se tenet ex parte 1
delinquentis: secundus ex parte iudicātis.
¶ Primus est anima peccatoris: in quo scri
bunt ⁊ legunt leges ⁊ lectiōes suas: illi tres
qui libros legis dei cōbusserunt. j. Mach. j.
¶ Quorum primus diabolus tres scribit ⁊
legit lectiones eius appropriatas informa
tioni: superbiam videlicet iram ⁊ inuidiaz.
Secundus mund⁹ videlicet lectiones in pre
dicto libro scribit ⁊ legit cupiditatis falsita
tis ⁊ peruerse acquisitionis: per rapinam:
per falsa iuramenta: per furta: circūuentio
nes ⁊ fraudes plurimas. ¶ Tertius videli
cet caro leges scribit ⁊ lectiones legit accidie
in scola lectiguli in scola auleiiuiuine in
schola camere: de istis libris se deleri petāt ⁊
efficaciter ad hoc operentur: qui se scriptos
timent: dicentes cū Moyse: dele me de libro.
Exo. xxxij. ¶ Secundus est sententia iudicā-
tis que soluz liber seu scriptura dici potest. 2
Quia sicut iudex excōicationis sententiam
in scriptis proferre debet: sicut patet in De-
cretali li. vi. de sententia excōmunicationis
c. cum medicinalis. §. quisquis igitur. Ita
iudex omnium christus cui omne iudicium
datum est: damnationis sententiam ꝓfert
scriptam Math. xxv. Esuriui ⁊ nō dedistis
mihi manducare: sitiui ⁊ non dedistis ⁊c.
Ideo ite maledicti in ignem eternum: q̄ pa
ratus est diabolo ⁊ angelis eius. Et sic iudi
cati sunt mortui ex his que scripta erant in
libris. Apo. xx. Tam sc3 delinquentis ꝙ̄ iu-
dicantis: qr inter vtrosq̄ proportio esse de-
bet: vt videlicet liber iudicantis proportio-
netur libro delinquentis in puniendo: quia
sententia iudicis sm mensuram culpe delin
quentis ꝓferri debet: ⁊ de istis potest intelli
gi illud Actuum. xix. Contulerunt libros de
linquentis scilicet de quo Jere. lj. librū istū
ligabit ad eum ⁊ iudicantis de quo Apo. v.
Uidi in dextera sedentis in throno librū scri

ptum: quibus adinuicem comparatis iudi
cabuntur sm ea que in libro scripta sunt.
sicut patet. C. vij. 3. ⁊ L. iij. 5. Sententiā ꝓo
illam quis euadere pōt per libellum appel
lationis que fit in confessione ⁊ se de vtroq3
libro delere potest duz viuit ꝑ aquas lachry
3 marū qr talis penitens scribit in libro sc3
appellationis in confessione ista maledicta
sc3 ab eo cōmissa. Et delebit ea aquis ama-
rissimis Numeri. v. Libri etiaz vite vel sunt
meriti vel premij: quorum primus se tenet
ex parte virtuose operantis in via. Secun-
dus se tenet ex parte gloriose remunerātis
in patria. Primus est anima seu consciētia
viri iusti: de quo cum in eo dei mādata scri-
bantur diligantur ⁊ opere impleant dici po
test illud Baruch. iij. Hic est liber mandato
rum dei. ¶ Ad cuius libri perfectionez ⁊ cō
seruationem duo requiruntur: correctio et
apertio. ¶ Primum patet qr sicut de nouo
nullus scribitur liber: quin aliquez habeat
defectum: ⁊ sic correctiōe indigeat. Sic nul-
lus de nouo nascitur homo qui illam gene-
ralem euadat sententiaz: qua dicitur in ps.
cxv. Omnis homo mendax. i. in aliquo defe
ctuosus: qr nemo sine crimine. i. sine aliquo
defectu viuit: ergo necessarium est ꝙ quisq̄
ꝙ librum sc3 vite corrigat ad exemplar qđ si
bi in monte id est in christo monstratū est.
Sicut patet. E. vij. 7. radendo falsum qđ in
eo est ad exemplar libri: de quo. P. ij. 30. Aū
ꝙ̄ in mortis iudicio omnibus ostendatur ⁊
publicetur. Et hoc tanto diligentius est fa-
ciendum: quanto liber tunc pluribus osten-
detur: quantoq3 maior cōfusio erit ei qui li
brum suū male scripsit nec correxit ⁊ maior
gloria ⁊ vtilitas ei qui bene scripsit ⁊ diligē
ter ornauit ⁊ correxit. In illo nāq3 libro tūc
correcto vel non correcto salus quorūcunq3
pendebit ⁊ perditio: qr dū cū exemplari con
cordauerit ad librariam celi recipietur. Si
vero falsus fuerit ⁊ discordauerit expelletur:
videat ergo quilibet dicta ⁊ facta sua vt dili
genter correcta exarentur in libro stilo ferreo.
Job. xix. vie hui⁹ libri sunt sensus. S. vi. 3.
¶ Secundum patet: quia sicut liber non po
test corrigi nisi aperiatur in cōfessione. Sic
nec liber conscientiaruz: nisi aperiatur in cō
fessione immo sicut liber corrumpitur: nisi
aliquando aperiatur: sic conscientia que a
confessione recessit: sicut aperte liber inuolu
tus. Apo. vj. Necesse est ergo aperire libruz
⁊ soluere signacula eius. Apo. v. ¶ Secun-
dus est gloria remunerantis: que est ipse-
met deus: q̄ ideo liber dici potest quia sicut
in libro veritates rerum scriptarū clare ap-
parent: ita in libro illo increato qui liber ge
nerationis Jesu christi. Math. j. Ueritates
rerum creatarum clare videntur sicut osten
sum est. A. xxv. 17. Hic ergo est liber vite ⁊ te
stamentum altissimi: ⁊ agnitio veritatis.
Ecci. xxiiij. Not. P. ij. 3. ⁊ x. j. 8. ⁊ C. vij. 17. 4
cum sequentibus. ¶ Libri vero indifferen-
tes ad mortem vel vitam in arbitrio legen-
tis sunt res temporales a deo create: que li-
bri dici possunt: propter tres similitudines
⁊ rationes quas cōmunes habent cū libris
scriptis. ¶ Primo quia sicut ex inspectione
librorum deuenitur in cognitionem rei du-
bie que queritur ita ex consideratione crea-
turarum deuenitur: in cognitionem dei ⁊ re
rum non visarum: iuxta illud Ro. j. Inuisi-
bilia inquit ipsius a creatura mūdi: per ea
que facta sunt intellecta conspiciunt sempi
terna quoq3 virtus ⁊c. ¶ Cum enim omnis
creatura effectus sit: necessario dicit ⁊ docet
se causaz habere. Et sic pueris his dedit de⁹
scientiam ⁊ disciplinam in omni libro: id est
creatura. Dan. j. ¶ Secūdo quia sicut in li-
bro materiali: qui solum respiciunt literas
grossas ⁊ capitales ad ludum ⁊ curiositatē
nunq̄ erunt boni clerici: nec sic dei vel sui co
gnitionez acquirent: ita qui creaturis vtun
tur ad voluptatem ⁊ curiositatez potius ꝙ̄
ad vtilitatem: qui soluz respiciunt illud qđ
pulchrū ⁊ delectabile est oculis: nec eas ordi
nant vel eis vtuntur ad dei cognitionem et
amorem nunq̄ per eas ad dei perfectam
ducentur visionem. Illis enim qui sic li-
bro isto vtuntur est in ore illorum dulcis:
sed postmodum amaricabit ventrem eo-
rum de quo Apocalipsis decimo. Accipe
librum et deuora illum: et amaricare faciet 5
et ventrez tuum: et in ore tuo erit dulce tan-
quam mel. ¶ Tertio quo sicut frequenter
accidit qui plus in libris abundant ma-
ioremq3 librorum habent copiam minus
sunt studiosi: minusq3 sciunt: plus sc3 sunt
negligentes vt aliqua perfecte sciant ⁊ cor-
detenus: quia cogitant semper ad libros
suos habere recursum: quando indige-
bunt quod corrigere non possunt: qui li-
brum ad tempus ex accommodato acci-
piunt: ⁊ ideo diligenti⁹ in eo studentes: quā
do primi amissis vel absentibus libris igno
rantiam suam dolentes erubescunt: alij de
scientia sua consolant. Sic spiritualiter illi
quibus maior est diuitiarum ⁊ creaturarū
copia qua mente excecantur minus sunt vt
frequenter diligentes vt eas ad dei sordinēt
cognitionem vel maiorem minoremq3 dei
et omnium que ad salutem illorū pertinent

habet cognitionē. Et quo pacto: q̄ sicut me
frus esset habere vnum paruū robustū vel ti
bium q̄cunq; pauperem in proq; vtilia ā
rrere ad eius vocrimam salutē, proprie e q
ami cooperatiū: q̄ curri plenius habere li
bros z tonum ignorare vel in illis quereren
nacia melius est modicum vtiles super dua
tas peccatoū multas: q̄a in morte q̄ad
do illi amissilis libros quottidianum suarum in
quibus q̄ semper fperabant fuisse illi ne p
fi. Cum fperant in multitudine bonorum
fusa: si hunc predictum in libris suis de de co
gnitione vel amore vel vnitum factione mi
nus carabanerologitantes q̄ vi dimittis sem
per fe calbodierum quantumcūq; offert ma
li z dantes z dicētes q̄ cum pecunia etiam
gelum emere pñt z q̄ in diuus necessitatib⁹:
sicut predicti ad libros tua ipſi ad humanū
habere valuant recurſum in infernū: vbi nec
est ruus nec scientia ignotūs defecēt: sit
tibi ad salutē: q̄ ad eternū: q̄ ad eternū habē
tes solatio fanctoz tuoz. Sic ad charitatē. Ad
fes noſa scripta sunt in libro vite. Phil. iiij.

Ar. ij. Q̄ro quo est ſciendum: q̄ liber vite vicipi
gnoscendi est scriptus: z aliquoti ordinator
ad vitā eternā in nomina dei: q̄ne notiora per
quādā similitudinē liber vocat: q̄ sicut oli
noſa sub imperatore romano militantium
vel ei in magno statu assistentiū in quoſli
bro scripti erāt sicut pīs per leges cuiuſc
6 primo in mfotcato li. xxx. ti. de testamento
militari: lege eo ipsum. Lege cauetur: ne
militēs militū gaudeāt pumlegis a lege
eio concelle: sicut de testamēto sanguine p
pno militante scribēdo z dñs de quib⁹ pa
batur. Q am. z. Antesq; in libro vite ſcri cent
e inſcripti quantſcunq; essent ad hoc electi
vel nolūt. Hoc. xxi. vij. s. Secundo ideꝫ
pīs de vilis z impatoꝝ in magnis parebant
stantibus in Dyabilo nouo libro. i. de alio
scribēdo lege decurrionesvbi contineꝫ q̄ de
curiones in alio ita scripto esse oportet vt
lege nunciopti ſcripſit: vt ferib an fes ordie
quo de eoꝝ matrime honoꝝ in municipio
funerus est. Ita militantes sub eti impera
tore in magnifico z famulantes merito in
sua signari sint notitia vt eoꝝ ſcip p me
rius honoꝝ habeat. Si enim nudes z impe
rator holim in libro suo nola malitia z mini
stroꝝ suoꝝ ex bona estare scripta habere
debuit: quāto magis ille imperator z nudes
ſcripturā in quo est omnis equitas noſa mili
tum suoꝝ ad remunerandū z honoꝝdū
in libro nostre fne scripta habere debet vt
specialiter libri scribat: ipſe qui militat: z
ope pro nobis remunerat. Job. xxxj. Pio

pter hoc nāq; ppſa congrue scribitur ser
mentū scripticie: ad retter eius ſpūs. ſ.
Et non solū pōtet mittere: similiter pſ. Ma
nerauerit in scripti sunt notata: id est
deficētes vt liber ille tam bonoꝝ mitatur
ſs malos ve de illo verificet illud: pſa. xxvij
Impſecta mei videruit oculi mei. Et cam
finde: dicitur in libro nouo de scribend. Sed
ſs diuersimode z ad diuersos fines refertur
q̄ boni in scripturis scientia appobatis:
vt ſcripta facta dei ſcripta appobate: remune
rat. Malī vero in scripturis scientia ſimplicie
notitie vt puniant. Iterus boni in illo libro
diuersimode scribunt: q̄ quidā scribunt e
pdestinando vt habeāt vitā eternā: mmuta
bilter: sicut mater dei: dicunt vt habeāt
tam eternā imutabilē: q̄ in vita gte z. offectio
ne z gloria eterna bonoꝝ operum: q̄ ſcripti
liter q̄ ſi ita fuisset ſcripturis: ſcripti
uentur ſi q̄dam: q̄dam. Et quo casu dicun
tur illoꝝ. xxxiij. Et de q̄bus ſcripti ſunt
z grāiā in dyabo saluari poſſunt: ſi ſcripti
rari voluiſſet hoc pdestinatione q̄uodam
modo in libro ſuo ſuum ſcripturo. Sudap. p.
Et de eis qui aſſo bonoꝝ fuerūt: sicut de
toti bbi. Numeri. xxxi. q̄ in ea malitia z
in bello dñi fuerunt non pñterunt: nec ſua
liter vicerunt: in eis verificatur: q̄ ſi non
ſcripti eſſet p pphām pacēt: deleant de libro
viuentium. z cum iuſtis non ſcribantur. pſ.
tevij. q̄ recedentes a te in terra ſcribentur.
Iere. xvij. q̄ ſcripti ſunt in muſeo in libro
diabolice in ſcriptura domus ſue. ad ſcri
bend. Ezech. xxij. Q̄uo ſcira dcīlo quem
ar in pdicto bello dñe diabolist Ipoc. xij.
Cui vicerit: z vſtiet vſtiotus albis: z non
delebo nomen eius de libro vite. Q̄ pter
q̄ liber ille in aliquo aſſimilat libro ſuo re
quiro ſpoſum z regnūs vſtitatoꝝ: qua
ſicut in regiſtris ſpoſi ſcribunt et mmuta
tur noſa ordinandoꝝ ſui ordinatoris: z ad
quos mulos tunt ordinantur: noſa pmoꝝ
boꝝ: z ad que officia pmoti ſunt: ſcribun
tur etiā pmādi: z degradandi: ſi pmati: z
degradatur: ob quā cām ſic pmunit. Si no
tulo etiā vſitatoꝝ: z ſpecialiter interquos
dam religioſos noſa scribant aliquoꝝ: z
pio ſcientie: z motū meritis ad materia sunt
exponendi nomina etiā aliquoꝝ quiꝑ de
meritis sunt pumendi vel pmoti. Ita in
bo vitaequa eſt dei imutabilis ſcientia qua
ſcit quī boni qui ve mali ſunt: vel qui ſalua
di vel qui dānandi sunt in quo omnes ſan
bunturbonū ſerbant ob qualia meritaꝝ
ad quos gradus in celo pmouendi sunt

ſubeliter z veraciter reſpondiſſe intendan
tur: quia tamen layci z parum literati ſtia
cōmuniter obiectantur ſubtiles nimis ſtri
ſquam nec apposbant reſponſiones inclina
cio ruditus z ſenſibilitas ſanc fit exptio.
Quarendum est ergo ab illis quare tan
tum laborant circa diuinū z acquirendas
vel circa ſcelti honoꝝ e ſcientias laborā
nas z carnis delicias z circa equos z alia
neceſſaria eligenda vel emenda vel circa ve
tam pollegandam per quā ſcientia ſcribe
rum z mercatoꝝ: per cera cum propria in bis oi
bus fruitrs laborant: et navarum comantur:
quia deus ab eterno fatuit: ſi ſcripti eſſe
diuntes vel non ſi magnum honoꝝem ſeculi:
vel delicias carnis: vel ſcientiam magnam
vel equū vel alia neceſſaria z longeuitatem
eius dabitum vel non. Si ergo ſaui illa
effectaura eisquare tantum circa illa ſolli
citantur quę de neceſſitate eis eminent. Si
vero ipſe citrana ſcitur ee cuenunt: quę ne
ſcant ergo z dominant z non cogitant: quo
diuitias z honores cōſequ antur: nec come
dant aut medicinam adhibeant: cum post et
diuitus vianturqua ſi deus ſcitit illos diu
turnos ſine cibo diu viuere: z ſi con ranū
ſcitit ſi ſanitima z delicatiſſima comedant
non viuent nec vnquā ſuperuo q̄ vnū adeq
tandū partē: q̄ ſi ſcitit eos equitaturos de
neceſſitate equitabunt. Cesarius ſcribit q̄
per ſtium modum reſpondetur quidā ne Ecrii.
dici eadam ego eo qui artem illoꝝm fale
bus erpugnabat verbis: ſi quumnt de? fa
tit te in ifta infirmitate mortuus: de neceſ
ſitate moriturus: quare ergo ſolos quo
ſamus pcūre ſolebas ſanitimus cōſtita pe
ste: quoum conſilia z adiutoria vacua eſſe
affirmare ſolebas. Et deſtdo dixit z ſicut la Ex
bent z ſolliciantur pio ſuſtentatione ſua
e ſinemur: q̄ deus vult q̄ hoc faciant qui
mmcūq; hoc ſciat z ab eterno ſciuerit: qua
cum hoc q̄ ſciunt tale ſinem nel effectū ſua
ventarum ſcint en ain nocla per que effec
ventarum vel per quę ab illo fine deficerēt:
per que media talem terminum attingeret
vel non attingeret: ſi autem media ſatem
volunt eſſe labores z ſollicitudines ſcilicet
z operaꝝque ſue: propte deretinquantum
liuntam ad faciendum: z attingendum ſiuꝝ
ſinem vel ad non faciendum. z non attingē
dum. Si ſita conceſſerunt ceres victum z ve
ſtitum corpons q̄ videlicet cum ſcientia z
voluntate nel ſter ep? ſuſi cooperantur p ſi
pona ſuſtentatione z reſpotali. vita z q̄ ſcit
na dei quantūcunq; ſit mutabilis: nō ſuſtra
cit ad hoc ep? ſi aaccumulant ſine illoum eo

operatione ₇ sollicitudine. A fortiori ratio-
ne eos hoc concedere oportebit: q deus ve-
lit etiaʒ q per opera penitentie ₇ charitatis
laborent ₇ sollicitentur vt sustentationē ac-
quirant eternam ₇ vitam gloriosam: ₇ pro
tanto velit q efficacius circa illam operent
ille qui omne rōnabile vult deus: quāto illa
melior: maiorisq est valoris. Si enim scien
tia dei sola in alijs que ad corpus pertinent
non sufficit: ergo nec in his que ad animam
pertinent. Cum ad hoc natus sit hō vt spe-
cialiter laboret vt finem suū ad quem ordi-
natur attingat: hec enim oīa habent natura
lia eis indita: q in his que ad finem suū in-
clinant naturalem efficacius ₇ fortius ope-
rentur ₇ conentur. Sicut patet in motu la-
pidum deorsum: cum enim finis ₇ natura-
lis eius qui es sit esse deorsum: semper ad hō
conatur vbicq positus fuerit. Cuʒ ergo hōis
finis a deo ordinatus sit vita beata: maxie
ad illam adipiscendam conari deberet: ali-
ter non solum ꝯ rationem ₇ naturam ꝓpriā
sed ꝯ oium rerum faceret conditionem ₇ natu
12 ram. Sicut ergo non obstante q deus oib⁹
rebus certos indidit ₇ ordinauit fines ₇ cor-
prescinit fines ₇ fortūas: ipse tñ vt fines il-
los assequaꝛ motibus conatur naturalib⁹.
Sic non obstante q deus hoiem ordinauit
vel predestinauit ad finem super naturaleʒ:
ipse tñ ad illum adipiscendum proprijs co-
operari debet laborib⁹: sicut patet. P. xi. 4.
Quia fm beatum Gregorium in li. dialogo
rū. Et allegatur in Decreto. xxiij. q̄ōne. iiij.
Obtineri: perēnis regnis predestinatio ita
est ab omnipotenti deo disposita vt ad hoc
electi ex labore perueniant quarū postulan
do mereantur accipere qđ eis oīps ante secu
la disposuit donare sicut plenius patebit in
fra. c. de predestinatione. ¶ Istis prelibatis
respondetur ad argumentum illorum quo
dicunt deus hoc scit infallibiliter: ergo infal
libiliter euenit: negaꝛ cōsequentia: qꝛ oppo-
situm consequētis stat cū añcedente: qꝛ hoc
q aliquid nō infallibiliter vel necessario sʒ
contingenter eueniet: stat cum hoc q deus
immutabiliter ₇ infallibiliter illud sciuit: qꝛ
infallibiliter ₇ immutabiliter in anteceden
te ₇ consequente non referuntur ad ideʒ: qꝛ
in antecedente refertur ad intuitum diuine
presentie: in consequente refertur ad rerum
13 euentum: sicut patet ex Decreto sumpto ex
verbis August. xxiij. q. iiij. Nabuchodono
sor. §. non ergo necessitatem: referendo enim
scientiam dei ad rerum euentū: ita res illas
scit: vt euenient sed eueniunt contingenter:
ergo ₇c. No. P. xi. ii. ¶ Ex quibus patet q

immutabilis dei scientia non est malorum
causa: qꝛ hec immutabilitas non ad res ma
las causandas refertur: sed ad dei noticiaʒ:
quem nihil latere potest. Hoc etiam in aper
to ₇ sensibili: patet exemplo de scientia hu-
mana: homo videns vnum alium hominem
occidere: ₇ occisorem ad suspendiuʒ duci: in
fallibiliter ista scit: videns etiaʒ ₇ sciēs mul
ta mala esse in mūdo: ₇ hec immutabiliter ve
ra esse intelligens: istorum causa non est: sʒ
homicidij causa fuit occisoris mala volun-
tas. Sic in proposito: sicut ille videt homi-
cidium coram oculis suis fieri: nec tñ illius
est causa: sed occisoris voluntas ₇ peruersi-
tas ita deus presentialiter ab eterno vidit
omnia mala que fuerunt sunt vel erunt: nec
tamen illorum est causa: sed maloruʒ homi
num peruersa voluntas. Unde Augu. li. iij. 14
de libero arbitrio. Sicut iquit tu mora tua
non cogis facta esse que preterierunt: sic deꝰ
presentia sua non cogit facienda esse que fu
tura sunt. ¶ Si obijciaꝛ q aliter sic de scien
tia dei atq alter de humana: respondetur:
q in aliquo est aliter: in aliquo idē. In hoc
enim aliter est: qꝛ scientia sua: scʒ approba-
tiua qua dixit: ₇ facta sunt est omnium bo-
noruʒ causa: que nostra scientia causare nō
potest. In hoc vero idem est q sicut volun-
tas vel scientia humana bene ordinata licet
mala culpe videat: nō tamen ei placet quia
vellet omnes homines bonos esse: nec culpā
in eis causat: malum tamen pene boni iudi
ces ₇ sciunt ₇ volūt ₇ causant: qꝛ non placet
eis nec causant q vnus alium occidat licet
hoc videant. Sʒ placet eis ₇ causant: q occi
sor suspendatur. Sic de scientia ₇ voluntate
diuina que vult omnes homines saluos fie
ri inquantum homines sunt ₇ vult eos dam
nari inquantum peccatores: scit q malum
faciunt culpe: ₇ nō placet ei: nec illud in eis
causat: scit q damnantur ₇ puniuntur ₇ pla
cet ei ₇ causat illud. Patet ergo q alia est cā
furti vel homicidij: alia suspēdij: qꝛ primuʒ
causat fur: sm iudex: nec in hoc in deo dicen
da est diuersa voluntas: quia tota diuersi-
tas rerum respicit euentum. Non obstante
ergo dei scientia: si vis in libro vite scribi: su
me tibi librū grandē ₇ scribe. Esa. viij. i. for
titer ₇ diligenter age: vt ibi scribaris ₇ salue
ris: quia non intrabit in illam aliqđ coinq-
natum ₇ faciens abominationē ₇ mendaciū
nisi q̄ scripti sunt i libro vite agni. Apo. xxi.
¶ Quanta autem sit huius scripture taʒ in Arti. ii.
vita q̄ʒ in morte vtilitas in parte exemplis
ostenditur ₇ auctoritatibus. ¶ Exemplis 15
hoc ostenditur per rotulos magistrorꝫ vni-

uersitatum in quibus scolarium nota scri-
buntur: ob quam scripturam in multis de-
fenduntur ₇ vniuersitatis gaudent priuile-
gijs qđ non faciunt alij quoruʒ nomina in-
serta non sunt. Sic specialiter quorum no-
mina sunt in libro vite a deo. ₇ ab āgelis in
vita a multis tentationibus ₇ aduersitati-
bus spiritualibus custodiuntur sicut patet
Apo. xiij. vbi dicitur q adorabunt bestiam
omnes qui habitant terram quorum nomi
na non sunt scripta in libro vite agni. ¶ Si-
cut ergo tempore guerre transeūtes per ter
ram alicuius domini: nituntur aliquā ha-
bere domini illius protectoriam scripturā:
ita tempore belli spiritualis nitamur habe
re scripturam libri vite. ¶ Huius etiam vti
litas in morte patet tam per predictum ex-
emplum de rotulo vniuersitatis: quia sicut
ad illum honorandum: ₇ pro ipso orandum
₇ ad terram ₇ ecclesiam deportandū: cuius
nomen in rotulo alicuius magistri inuenit
omnes concurrunt magistri: ita deus ₇ an-
geli ad talem ₇ non ad alios: quia tūc qui
non est scriptus in libro vite missus est in
stagnum ignis. Apo. xxi. q̄ʒ per similitudi-
16 nem libri hospitaliorum sancti Joānis: qꝛ
sicut illi quorum nomina in illoruʒ scribun
tur regulis vel registris que p ecclesias por
tantur: hanc consequuntur corporalem vti
litatem: q licet de meritis suis exigentibus
suspendantur: tamen corpore illorū ad ter-
ram portantur benedictam: ita isti spiritua
lem consequuntur vtilitatem talem videli-
cet q quecunq morte mortui fuerint in re-
frigerio erunt: ad terram etiam portabunt
viuentium ₇ salutis eterne: quia in tempo-
re illo saluabitur populus tuus qui inuen-
tus fuerit in libro vite ₇c. Dañ. xij. Nota q̄-
modo christus est liber. P. ij. 20.

L. v. **Locutionis ₇ lingua**
rum. Primo ostenditur differen-
tia. Secundo experientia. Tertio
tam male locutionis: q̄ʒ lete audientie igra
titudo. Quarto periculum. Quinto pena.
Sexto remedia. Septimo bone locutionis
premium.

Arti. i. ¶ Quantum ad primum loquitur quidem
bene: quidem male. Bene loquitur quis de
tribus: de deo: de seipso de proximo. ¶ De deo:
1 tria: propter tria cōmoda. Primo ꝓpter bñ
ficia clementie: vt diligatur: sicut beneficia-
tus loquitur amicis: scʒ de beneficijs sibi fa
ctis: vt benefactores illos diligant: eisq re-
grentur. Sic debet predicator in predica-
tione publica: ₇ quilibet bonus in societate
priuata de dei loqui beneficijs: creationis:
redemptionis: gubernationis: glorificatio-
nis. Exemplo pastorum: qui de christi nati-
uitate loquebantur adinuicem. Luce. ij. Et
exemplo illius de quo dicitur Numeri. vij.
Solutum est vinculum lingue eius: ₇ loq-
batur recte. ¶ Secundo opera miraculorū:
de quibus habetur capitulo de fide: ₇ docu-
menta sapientie: vt cognoscatur: ₇ fides re-
cta habeaꝛ: ₇ ei in omnibus obediatur: qꝛ si
cut scholaris de magistri sui loquitur do-
ctrina ₇ factis vt plures eius diligāt doctri
nam: propter quā famam bonaʒ plures ad
eum confluant. Sic bonus tam publice q̄ʒ
priuate: miracula: ₇ magnalia: ₇ doctrinā ₇
sapientiam dei. Exemplo psalmiste dicētis:
ps. cxviij. Loquar de testimonijs tuis in cō
spectu regū ₇c. Et pauli dicentis: sapientiā
loquimur inter perfectos. i. Cor. ij. ¶ Sed qꝛ
nōnulli: nec eum diligunt: vel ei seruire vo-
lunt: vel credere ratione beneficioruʒ: vel mi
raculorum: sed potius ratione verberum: si
cut asinus piger: ₇ seruus maliuol⁹. ¶ Ter
tio loquēdum est de eius potentia quomō
ei rebelles: hic temporaliter ₇ alibi eternali
ter affligit. Exemplo apostolorū: q loqbanꝛ
magnalia dei. Actuū. ij. Sed q̄s loqueꝛ po-
tentias dñi: in ps. cv. ¶ De seipso loq etiam 2
debet tria: propter tria auantagia. ¶ Prio:
qꝛ sicut eger loquiꝛ medico de sua infirmita
te: ita peccato primo loqui debet: suū pecca
tum in confessione vt absoluatur dicens: lo-
quar in amaritudīe anime mee. Job. x. Ni-
hil zelando: exemplo Job dicentis. Nō par-
cam ori meo loquar in tribulatiōe ₇c. Job.
vij. ¶ Secundo: sicut indigens loquitur di-
uiti de sua paupertate: ita loquendum est deo
in oratione. Exemplo Anne que pro ꝓle pe
tenda loquebatur in corde. i. Re. i. Sic Da-
uid propheta pro fine suo sciendo: ne videlʒ
finem haberet malum: ₇ improuisuʒ: dicēs.
Locutus sum in lingua mea: notam fac mi
hi domine finem meum: in ps. xxxviij. Quā-
to ergo pauperiores sumus: ₇ in multis de-
ficientes: et de fine incertiores: tanto insta
tius orare debemus: quia cum obsecratio-
nibus loquitur pauper. Prouerb. xviij.
¶ Tertio sicut negociator libēter loquitur:
₇ audit loqui de lucro suo captando: ₇ peri-
culo suo vitando: ita bonus: qui dicere pōt
illud Eccli. vlti. Dedit mihi domin⁹ linguaʒ
mercedem meam: per quam scilicet loquar
de mercede eterna: loquens de regno dei.
Actuū. i. Et aures per quas audiam quid
loquatur in me dñs: in ps. lxxxiiij. Uel aliter
loq debet de seipso tripliciter. ¶ Primo deo

in corde per contritionem sicut eger de infirmitate gemit: ps. vi. ¶ Ego dixi dne miserere mei anima animam: ot peccani tibi. ¶ Secundo per confessionem: sicut eger medico infirmitatē ostendit: ps. xv. Locuti est os meū in tribulatione mea. ¶ Tertio satisfactionem: qñ gratiarum actiõe accipiendo. Exemplo illius de quo dicit Luce. xx. Cum exisset de monti locutus est mutus. Sed heu quo pñs? non loquent hi ps. cxiij. ¶ Si mutuo: de quo dicit psalm. illud. ix. ¶ Quid locutus est? mendose pro confessus: ¶ Si olim singula confiteatur: Ro. xiij. ¶ De proximo etiam tria loquenda sunt: propter rem proximi vitanda. ¶ Primo nāq; ne sicut bonus religiosus recrete admoneāt̃o vel palam accusando alteri loquat religioso delinquēti. Ita exēplo sñcte sue fallo prophete loquebat. Fili mei. xxij. ¶ Secundo ne loquimur plus proiuuet. xvi. ¶ Secūdo sicut mendicanti: ne quis quātūcūq; facta pro rum mūnere. Ecclesiastici. Septa laqueo ad excludēdū actiones ad similia: ita inflicta pena bonorū ad mandatū: ad eloquiū vestrū oculis cop erigite. ¶ Tertio sicut mater nīc promittit bona filio: nisi mundū penitus iusti loquat̃ proprio: premia beatoꝝ. sic illa promissiones e pena: malorum ea minantes. Exemplo de eunu loquar in medio mea ei cū. Ezech. xxxvij. ¶ O mutum vero linguā: ita sunt generaliq; quedam sunt occidēq; quedam vane: quedam pernicose. ¶ De ofe sunt que nō loquimur: qñ deberet doceꝝ: increpaꝝ: ꝑpetuādo: de quibus in ps. xxxvij. Silui a bonis. & Job. xij. Si ne silui? & ne quiescere verum fuper me indignatio mea ꝑdet. Non sic Ezechiel prophetā qui ait. Spiritꝰ ore meo non silui amplius Eccl. xxxvi. ¶ Clame sine: que cera mutila ocupauit de deus in ps. xi. ¶ Immute sunt veritates a filijs: eyana locuti sunt vnusquisq; ad proxīū suū. ¶ Pernicioſo: sunt linguae
fugbia e locutiones ſuperbe: in quib̃ sunt fabularum cum eade pessima locuta. Prouerb. xvij. Et hac omnīt superba tumentia sed disperdat dns vniuersa labia dolosa: et lingua mag̃nificantiū dixerūt. ¶ Secundo
Ira sunt iracundoꝝ. Lingua eius quasi ignis deuorans. Eccl. xxx. Et in labijs eius quasi ignis ꝑdouer. xvi. ¶ Tertio sunt inuidoꝝ sicut ad eoꝝ contra ꝓximum ocentium
luidia: peruntamus eis tristicia. Prouerb. xxv. Et hec est venenosa lingua: de qua quidam detractionis venenum a ꝑfidum sub labijs eoꝝ
Luari in ps. cxxxi. ¶ Quarto est auaricie: cõgregat ꝓsaurus lingua mendacij. ꝓtou. xxj.

Et hac verba dolosa: peruntia: et iuramenta omuntur: ꝓphyte ergo linguā mā a malore labia tua ne loquant̃ dolū: in ps. xxxiij. ¶ Quinto est pigritie: qua sunt sicut canes muti: nō valentes latrare. Esa. lvj. Canes Pigri
hic que ad dei pertinent̃ ꝑdonē vel ꝓximi cia
salutem mere possunt illud. Jacob. iij. Simpe dictoꝝ: tardiuoꝝ lingue: ego sum. Et ex hac oriuntur garrulationes: et inutiles verba. ¶ Sexto est iurmurologia: qua contra verbū murmurāt ad malum mouētia. Et ita Lucra:
spiritualiter occidit. Prou. xvij. ¶ Os fatuū corrūpit eum: et labia eius ruina. alc. ¶ Sed Scala
primo dicendū quia ul pergenere ad mā ducandum: ſt vero ad nutrīmentū. Et ideo murabunt: quibus illoq; ſit sicut ribꝰ pascentis: que nō poteſt cohibere ſpiritū ſuū loquitur. Ecclesiastici. xxxiij. ¶ Sed ſi fuerint ſaturi vel inebriati. Inter has vero duas locutiones condiciões. Primo tanta eſt differentia: quātanta eſt inter optimū ꝑ peſſimū. Secundo talis eſt differentia: q̃ nec pumpa placet ſecundū nec cōſuetū. ¶ Primum patet per exemplū de cocorde quo ſeruato ad deū fiu preceptū: de optimo bono quem ſemiter parando: ꝑ peſſimorum vtroq; precepto obediente: lingualq; paratam domino ſuo potras ut: de quo requiſitus: quō videlicet: illud poſſet eſſe optimū ꝑ peſſimū? Reſpondet̃ ſicut ꝑ eſt atq; id melius bona lingua: in ſignū cuius ſpiritualiter in linguarū fe te apparuit figura ut ea nō eſt aliq̃d pone mala. Quia ſicut bona eſt claritas ꝑfiſſa cuiuſcunq; ſtitus ꝑfi. xliij. Lingua mea calami ſcribe. i. dei: ſicut paſer expedit ꝑ hoc quod dicit ꝑfa. Mi meum experimentū ſuū ſine virtus: quasi ne loquāt̃ ꝑfiſſa. Cū. Cui. Ita mala eſt calamus ſiue malignū: qui quitatē in excelſo loenti ſimum. ꝑ. lvij. a. in excelſo ſtantiā: ad ꝓuidendū ſibi ꝓ alia habent alalia in loquendo vel in excelſo ſtatu ſpiritualiter: nō bonoꝝ illius quo ad mālum illius ſe ſtant: de quo cōqueriſ. in ps. cxij. Mcma. Locuti ſunt ad me: ſuſtinuerunt me lingua dolosa: ſ. ſermonib̃ odij
e. ¶ Secundum vero patet per exemplum e fabule: qua fingitur ꝑ ſtrabones ab aquila ad conuiuū inuitati: e melle e ſtoubus cō ſtā. ram eio appoſitus: ad murmurē: e indignatione recuſſe une ducere: cella ſenda e miſeratur: eos diſpliceuna. Ipeo vero alia bona ſtrabonibus inuitati: e fetidis rebus in qui bus ſtrabones nutrunt: et delectantur: ne appoſitis ſimili modo ſe tolerem ferre non ualeant̃ ſocietatem illam de relinquentes ſe

Locutio I v Fo.ccc.j.

ſtam recuſſerit. ita q̃ neutri feſtū partū plantat antrū: ſic. Ita in propoſito reſt illi q̃ affuerūt ſunt ad nutrīa verba q̃ opera: aliqñ deſinent ad homines ſanctos e ꝓfectos: et in ꝓdicatiõe publica: et collatione pnia: ita verba fancta: e peccati illoq; reptehēſiua eis apponant̃: e oſtendantur illa indignantes aperte ſperuant̃: vel faltem eis non ſapiunt. Ja. iij. ¶ Qui mittit a bonitas loquitur hanc ſed ad alia ſe verunt. Loquendi mate rnam oſtendēre quonīā qui de terra eſt de terra loquat̃. Joan. iij. ¶ Ideo tales loquēles perfectos non ſunt. Matth. xvij. ¶ Qui ſuſtinet̃ quę ſap nō eſt. q. Mach. xij. ¶ Et ergo mā bis non placent loquele bonoꝝ: ita nec placeant verba malog bono: nec ea patienter ſuſtinent. Sed vel recedant inde apum pte dicta: nunquā loquentes increpent: exemplo ciuitatē de quo dicitur Luce. iij. Increpauit non ſinebat eos loqui: ꝙ erumpit bono motes: colloquia prana. Sicut ergo increparentur corruptores ſuggarent corpus: ita bona detestemur nimiorum e virtutis: ita bonumes ſignant infernales.

Sit. 6. ¶ Quod vero pernicioſa loquentes infernales ſint loquēles cognoſcat experimēto ipſius loquēles: andiens experimēto cognoſcitur. Primo de qua ſit terra qui loquitur. Secundo ad quam vadit. Tertio cuius domini ſit. Quarto qualiter intentus ſit: quā ad ſpiritualē ſcientiatē e ignobilitatē. Quinto ad ſpiritualē ſcientiatē e ſterilitatem. Sexto ſimm ad lobuertatem vel obuertatem. Septimo ad ſapiēdā vel ſtultitiam. Octauo ſimm ad veritatē vel falſitatem. Nono etiaz oſtendet̃ quō etiam per audientia qualitas cognoſcat̃ audientes. De primo vnde per locutiones: et alterius per audiūm cognoſcitur arg. Undecimo quantum ad tantatem vel infirmitatē. Duodecimo quantū ad bonitatē vel paupertatem. ¶ Primū patet. Nā ſicut cōmuniter cognoſcit̃ quis gallicus: quia teutonicus ſit: vel anglicus: ex loquela. ita q̃ de terra ſcolaſtice vel diaboli: ex loquela cognoſcat̃. Talem ſimexperimento cognitū ſimile dua re ſe pas patria ſuā: Pernicioſi dicitur Matth. xvij. Sathanas cenam: ꝙ loquela tua te ma q̃ nifeſtum fact. ¶ Secundum ex parte patet Ezech. xxvi. 3. xlij. 20. Eſt enim in poc caſu de notis: ſicut de diabus: quoniꝰ vnus eſt ſine ſpe relicti: a terra ſua damnatus: alter vero eſt extra terram ſuas peregrinus: quia ſicut pumus non habenter loquitur: vel dilig ut vel audit propter ea: ne terra illa vel pomembus terre illius sad quā non habet ſpē remeandū: ſed potius malauitate ratio eſt: quia loquendo vel audiendo. Et ideo ſicut illa: ex illius ſuum conſolatur: leuiuſq; illud ferat: ſuſtinet: q̃ ſi multa ꝓſpere loquere turvel audiret plus de eodē ſuo triſtaret dicendo: ꝓea me q̃ tam felicem terram peregrinat habitationem. ¶ Peregrinus vero qui reparatare meminit: libenter bonū loquitur vel audit de terra ſua. Sic enim de mercenio ſuo exgentib̃ de terra bannit ſunt mi uentium minuire in culpa: e cauſa de qua poſt modū bannit: eum in pena non libēter loquuntur vel audiunt de terra ſua. Sic enim Nec de via loquuntur vel inquirunt que ad filium ducat: peregrinus quo vix dicere poſſit illud ꝑ. xxxvij. Aduena ſum apud te: e peregrinus ſicut omes ꝓ. m. libenter loquitur vel audit deum loquentem: ſicut locutus eſt ad patres noſtros. Ideo as ꝓ ſemini cum in terra. Lucc. j. ¶ Tertium patet exemplo patet cauſum: qui ſuper dñm ſuum non laſtantis ſuper extraneos: ſibiq; voc: e voca num obedientē: nō extraneum ſibi ſuo ſuo applaudunt: e non extraneo: ſicut ergo tali experimento cognoſcitur: cui ſit canis: ita etiam cuius ſit qui loquitur: vel audit ſimili ſui vel diaboli: q̃ ſicut boꝝ cum eſt de canem: non latrat ſuper dñm ſuum: ita nec ſeruus qñ eſt ex filius obloquitur velver bus ſuo iuramento: nec vt fas eſt diabolo ſer uus cum ſtultiloq; obedit: e ſemie eius eſſe applaudit. Canes vero venatici diaboli: q̃ et predam capiunt: dum alios prauis colloquijs inficunt ſuper bona e ꝓximos: detractionibus: impio peritie: detractionibus: e irritationibus latrant: diabolum vero: mi nuſtros eius libenter audiunt: de operibus eius libenter loquuntur: ſic applaudunt: de quibus: imo quod bonus eſt loquitur. Jere. viij. ¶ Quartum in ſuper exemplo patet tam volutum ſi canum. Nā ſicut nuce nobiles nunus garrium ſi ignobiles: ſic cau patet de falconibus et huiuſmodi: mas gnoq; munus ſi parui clamant. Canes etiā qui nobiles vocantur ſicut leporum: q̃ maxiorius ſunt fortitudine e virtutis in mus ſa rant quam rurales vel debiles: de quibus. Seneca in ꝓuerbijs. Cambus inquit mi beciliibus mos eſt: quanto plus defecerint viribus tanto magis latrāt: bus indulgere diodecim etiam magni ducis: munorem ſtre pitum facit: in ſeagno quam bus ranes: ille nang; rane clamant: ſed leuiꝰ tacent. Sic mi ſen ſemper murmurant vel ut rupia: e terras cabula loquūtur vbi bonus loquitur ver buw tempore ſuo ꝓouer. xxv. ¶ Quintum n

etiā pz per exemplum vinearum ⁊ aliarū ar
borum: quia sicut in illis foliorū ariditas:
enimis tempestiua decoloratio que a fulgo
ribus ⁊ ventis vrentibus: oriri solet: signuz
est sterilitatis anno illo in vineis ⁊ arbori
bus: et etiam frugibus quibuscunq;: vbi ve
ro folia que ad fructuum a frigore et estu
ordinantur custodiam sunt virida et bene
ordinata: signum est fertilitatis. Sic vbi
verba sunt inordinata a fulgure tentatio
nis diabolice percussa signum est quod nō
est ibi fructus virtutum nec fructus ille be
nedictus de quo ad Mariam dei matrem di
citur: benedictus fructus ventris tui. Sed
sterilitas quia fraudis labra eorum loquū
tur. Prouerb. xxiij. vbi vero verba sunt be
ne ordinata: signuz est quod talis est tanq̄
lignum quod plātatum est secus decursus
aquarum quod fructum suum dabit in tē
pore suo. Et qd huiusmodi fructus signum
addit dicens: folium eius non defluet ⁊c. De
lingua sic loquente dicitur Prouer. xv. Lin
gua placabilis lignū vite: quia lingua eius
loquetur iudicium: in ps̄. xxxv. Que quidez
loquela ipsum signat esse lignuz vite ꝙ fru
ctum suum sicut nec ostēdit: ita nec produ
cit mortem de quo Job. xxvj. donec superest
alitus in me non loquent labia mea iniqui
tatem. ¶ Sextum etiam exemplo ostēditur
12 fluuiorum: magnus nanq; fluuij sonitus:
signum est eius inundationis: sic magnus
sonitus inutiliū ⁊ turpium verborū: vel est
signum inebriationis potus materialis vel
peccati: vbi nāq; talis est ebrietas: ibi ver
bositas inhonesta: quod patet in taberna:
vbi decimum verborꝫ non est vtile nec hone
stum. Et sicut vbi frequens est aquarū inun
datio: inutiliter seminatur illa terra: quia
semen ibi submergitur ⁊ non crescit: ita nec
semen verbi dei vbi frequens inundatio ta
berne ⁊ ebrietatis. Tales nanq; vel semen
verbi dei nō suscipiunt: sed potius in taber
na esse eligunt dum illud suscipere deberēt:
vel si suscipiant ab ebrietatibus ⁊ volupta
tibus: suffocāt verbum: ⁊ cito illud obliuio
ni tradunt. Cum stulto ergo ne multum lo
quaris. Eccl. xxij. Et in auribus insipientiū
ne loquaris Prouer. xxiij. ¶ Septimū quo
13 tidiano patet experimento quo videmus ꝙ
sapientes minus loquunt: immo etiam si
sapientes non sint: ⁊ parum loquantur sa
pientes estimant: quam quidem estimatio
nem loquendo mutant. Sicut scholaris ille
Parisius de quo fertur: quod a socijs suis Exem.
sciol⁹ reputabatur: quia semper siluit. Cū
vero postea in scholis male respondisset: vn⁹
de socijs ab alio postmodū: qui presens tūc
non erat interrogat⁹: quomodo respōdisset
dixit: ipse perdidit pulchrum silentiū. Alius
vero simili modo requisit⁹ dixit ꝙ optime
determinauit questionem dubiā: melius q̄
omnes de vniuersitate vel societate fecisset:
quomodo inquit alius potest hoc esse qz to
tū cōtrariū audiui ꝙ videlicet male respon
dit: cui alius nosti quod dubiū fuit de eius
literatura: ⁊ plures opinionem habebant
quod erat bene literatus: alij quod nō istaz
questionem seu opinionem dubiā: clarissi
me determinat ostendēs ꝙ parum vel nihil
scit: hinc illud commune prouerbium dici
potuit. Si tacuisses philosophus fuisses:
sed loquendo philosophū senō esse ostēdit
Et reuera frequenter accidit ꝙ tales minus
silēre possunt q̄ sapientes. Unde Ualerius
maximus lib. vij. refert ꝙ cum Solon alijs Exem.
loquentibus taceret interrogatus: vtrū pro
pter verborum inopiam: aut quia stultus
esset taceret: respondit: nemo stultus tacere
potest. Ideo dicit Ambro. de offi. lib. j. ꝙ
tacere nosse est difficilius quam loqui. Si
ergo vidisti hominem velocem ad loquen
dum: stulticia magis speranda est: quam
eius correctio. Prouer. xxix. ¶ Octauū per 14
exemplum ostenditur predicamentorꝫ Ari
stotelis: inter que: sicut relatio minus ha
bet de entitate: ita relatores frequenter mi
nus habent de veritate: quia non est veritas
in ore ipsorum in psal. v. quia docuerūt lin
guam suam loqui mendacium Jerem. ix.
¶ Nonum per exemplū ostendit diligentia
qui libenter audit loqui de re dilecta dicēs.
illud. Cant. ij. En dilectus meus loquitur
mihi. Sicut ergo libens de aliqua re audi
tus: signum est ꝙ interius est qualitas di
lectionis: ita libēs malorꝫ auditus: signū est
ꝙ mala diligit: ⁊ aliqua mali qualitas inte
rius lateat per quam simile diligit. Ex qua
etiā tanq̄ ex fonte riuulus orit male loque
le: cū de cordis abūdantia os loquat: vbi er
go os libenti⁹ ⁊ sepi⁹ loquit tā malū q̄ bo
nū: ⁊ aures tale audiūt: ⁊ cor citius credit: si
cut pz. D. vj. 35. ostendit ꝙ cor plus mala
abūdat qualitate: q̄ bona ⁊ specialiter: vbi
malum loquuntur audiūt vel credūt de bo
nis in bono perseuerātibus: qz ꝙ de bonis
deficiētib⁹ multa: ⁊ admiratiue loquant ex
raritate q̄ admirationem inducit cōtingere
potest: qz sicut plus loquerentur: ⁊ admira
rent de spissis tenebris in meridie: q̄ circa
mediā noctē: ita de vno facto tenebroso: in
illo qui semper fuit clarus vel qui inter cla
ros semper vixit: q̄ de multis factis malis

alius: qui semper fuit malus: vel inter ma
los cōuersabat. Quod aūt de illis qui in se
boni sunt: ⁊ inter bonos viuūt mala loquū
tur: potiorem nescio causam: nisi facti illorū
plenitudinem: de quo sicut nec de vase pleno
potest aliud exire vel extrahi: q̄ ꝙ ibi posi
tum fuit. Et sic: sicut cognoscitur ꝙ quis di
spositionem habet infirmitatis interius: ex
hoc qd dulcia que sumit dicit esse amara: ⁊
ecōuerso. Ita spūaliter plenus malo ⁊ infir
mus ostendit ex hoc ꝙ malos vel mala com
mendat: et bona dicit: et econuerso: de quo
Eccl. xi. bona in mala cōuertens insidiatur
⁊ in electis suis ponit maculam. ¶ Ex istis
cognoscere potest quis quam vel qualē ha
beat interius dispositionem: vel qualem co
lat vel diligat deum: qz videant oēs de qua
re plus cogitāt: loquunt: ⁊ libētius audiūt
ardentiusq; diligunt: ⁊ illius rei qualitatē:
⁊ similitudinē habent in anima: sicut patet
A. xx. 2. Illāq; rem pro deo colunt. Caueant
ergo gulosi qui quasi semper loquunt de
cibo vel potu: quorum ideo venter deus est.
Et luxuriosi qui libenter loquunt de immū
dicia. Et auari qui libentius loquuntur de
lucro plusq; illud q̄ deum: quem propter
illud negant diligūt qui etiam luxuriosis
⁊ malis fauent ⁊ castos persequuntur: vel
eis obloquuntur: ⁊ sic de alijs vitijs vel vir
tutibus. Contra quos nota auctoritatem
Senece. D. vj. 15. Et hieronymi ibidē. xvij.
¶ Decimum per exemplū patet omnium
15 artificiū: q sicut de illa arte libēter loquunt
⁊ audiūt in qua pficere intendūt: vel quas
sciunt ⁊ diligūt: ita in arte anime de qua di
ctum est. J. xij. 30. Dicat ergo artifex anime
laudationem domini loquet os meū: in ps̄.
cxliij. ¶ Undecimū patet per exemplum de
vrina: pulsu: anhelitu: ⁊ colore ramorum ar
borum. Quia sicut vrina ⁊ pulsus interiorē
indicant sanitatem vel infirmitatem: ita
mors ⁊ vita in manu lingue. Prouer. xviij.
¶ Sicut etiam anhelitus fetidus signū est
interioris indispositionis. Et color homi
nis exterioris: interioris hois indicat dispo
sitionem. Et rami ⁊ folia arboris ostendūt
conditionē: qz si tēpore quo virentia esse de
berēt sint arentia: signum est interioris ari
ditatis: si virentia signum est interioris vi
te ⁊ sanitatis. Sic verba interioris signum
sunt deuotionis: vel ariditatis interioris sa
nitatis vel infirmitatis quia lingua sapiē
tum sanitas Prouerb. xij. Unde Cassiodo
rus. Uis scire quale cor frater tuus habeat
attende bene: libenter ⁊ frequenter loquit:
quia ex abundantia cordis os loquitur ⁊c.
Sicut olla bulliens ostēdit: quid sit in fun
do: ⁊ sic condemnabit te os tuum. Job. xv.
¶ Duodecimum per exemplū patet de grā
gia: quia sicut venti plus abundant in grā
gia: vacua quam plena: hoc enim docet taz
experimentū q̄ prouerbium: quo dicit grā
ge vuyde venteuse. Ita ventus verborū in
illo qui est vacuus: ⁊ pauper: ⁊ ab omnibus
virtutibus denudatus: quia vbi verba plu
rima: ibi frequenter egestas. Prouer. xiiij.
Et i multiloqo nō deerit pctm̄. Prouerb. x.
Nolite ḡ multū loq̄: sic Ethnici faciūt mat.
vj. Qui male locuti sūt de deo: i ps̄. lxxvij.
¶ Ad quorum ingratitudinis ostēsionem Ar. iij.
cum auditorū suorum ingratitudine: non
sufficiunt exempla ostensa. D. vj. 33. et. C.
xij. 22. ⁊. G. ij. 25. In quib⁹ ingratitudo ostē 16
ditur auditorū. Et. J. xij. 8. ⁊. xxx. vbi ingra
titudo ostenditur: scilicet loquentiū. Sed
etiā aues celi in testimoniū adducēde sunt
cōtra eos: que linguas quas a deo accepe
runt: nunq̄ contra deū laxant: sed quantuz
natura eis dedit deū cum illis laudāt: qua
rum tamen linguis nō tantā ɔtulit virtutē:
quātū linguis cōtulit humanis. ¶ Sed di
cent ꝙ ille aues nec deū tantū honorant cū
linguis suis: quantū ipsi q̄nq; faciūt. Qui
bus respondet ꝙ magnū videt ɔcedere incō
ueniens: qz sicut ɔtra naturā est ꝙ de eodē
fonte emanet aqua dulcis ⁊ amara: ita con
tra rationem est ꝙ de eodem ore dei pcedat
laudatio: ⁊ inhonoratio: oratio p salute p
pria ⁊ iactatio de peccatis suis ɔ salutē p
priā prim informatio ⁊ detractio. Et ꝙ de
calamo suo: scz calamum faciat spirit⁹ ma
ligni: quod de ore dei os faciat diaboli. Os
quippe iusti: os dei dicit per qd deus loqui Os iu
tur: qz dn̄s locutus est in sancto suo in ps̄. sti.
lix. An experimētum queritis eius q̄ in me
loquit christus. ij. Cor. xiij. Et veritas in
euāgelio. Non vos estis qui loquimini ⁊c.
Math. x. Os dn̄i locutū est Esa. j. ⁊. lviij. Et
si separaueris preciosum a vili: quasi os
meum eris. Hiere. xv. Sic os peccatoris os
est diaboli: vnde ps̄. cviij. Os peccatoris os
dolosi. i. diaboli super me apertū est: ꝙ po
stremo de lingua que clauis celi in tantū fa
cta est: ꝙ celū p eis ⁊ alijs ipsa aperire pos
sunt: si voluerint clauē p se ⁊ alijs quos tē
tant: vel qui eorꝫ libenter audiūt iuramen
ta: vel detractiones faciant inferni: ⁊ christi
euacuent redēptionē: contra ipsam ingrati
existentes: de quo conqueritur dicens. Ego
redemi eos: ⁊ ipsi locuti sunt contra me mē
dacia. Osee. vij. Talis lingua est taz sibi q̄
alijs valde periculosa.

Ar.iiij ¶ Pro quia qui in ore suo discretionis nõ
apponit custodiam:est sicut ciuitas absq
17 muro:cui imminet periculũ tpe guerre: sic
ille de quo Prouerb.xxv.Sicut vrbs patẽs
ꝛ absq murorum ambitu.Ita vir qui in lo-
quendo non potest cohibere spiritum suũ.
¶ Scdo qr est sicut equus sine freno.nauis
sine gubernaculo:domus sine ostio:molen
dinũ sine exclusa. Pro quo est sciendũ ꝙ si-
cut exclusa omnino a molẽdino amota mo
lendinũ inutile efficit:qr tota aqua effundi
tur:ita vbi nulla est oris custodia: oĩa ver-
ba effundunt ad suũ ꝛ aliorum maluz:quia
qui dimittit aquaz caput est iurgiorũ.Pro
uer.xvij.Quando vero exclusa semp appo-
nitur:nocet:quãdo vero pro tempore appo
nitur:ꝛ pro tempore amouetur: aqua molẽ
dino prodest:ꝛ exclusa debite suũ complet
officium.Et ideo aque submittit: vt aquaz
quando currere non debet:retineat:ex tẽpo-
re quo eius cursus valere potest amoueat:
ꝛ aquam currere pmittat.Sic de oris custo
dia ꝛ silentio:si semper sileat: nocet. Opor-
tet ergo ꝙ tempus captet loquendi: ꝛ tem-
pus tacendi:ꝛ ꝙ vtrũq tempus suũ aptuz
habeat:qr tempus tacendi:ꝛ tempus loquẽ
18 di Ecclastes.iij.¶ Sed notandum ꝙ sicut
aqua diu retenta ꝛ obturata:ꝛ postmodum
dimissa:vehementius ꝛ impetuosius currit
in tantum ꝙ qñq ripas suas:vel frãgit vel
exit:ꝛ terre circũiacenti nocet ꝛ bladis:itaq
illi qñq qui diu silet:vel patienter:vt videt:
iram dissimulant:qñ loqui vel irasci icipiũt
nimis loquunt:ꝛ impetuose irascunt sicut
ignis in spinis ꝛ aqua de rupi p torrentem
currẽs ꝛ oẽs in circuitu molestante turbãt:
oẽm talẽ admonet scriptura Eccl.xxv.dicẽs
Non des aque tue exitũ:qđ quomõ spũali-
ter intelligi debeat accipe.Ja.j. Tardus in
quit ad loquendũ:ꝛ tardus ad irã.¶ Ter-
tio qr est sicut nauis non bene consolidata:
nec pice linita: in qua foramina dimittunt
aperta per aque intrant:ꝛ nauigantes sub
mergit:sic qui sensus corporis ꝛ specialiter
os habet nimis aptũ: q̃ dicere põt illud.ps.
lxviij.Intrauerũt aque vsq ad animã meã:
p os suũ vel alios sensus:ipsam submergẽ-
tem.Et nunc scio ꝙ os lubricuz operat rui-
nas.Prouer.xxvj.Et ꝙ est odibilis q̃ pcax
est ad loquendũ.Eccl.xx.Et ꝙ qui incõside
ratus est ad loquendum:sentiet mala. Pro
uer.xiij.Nota.S.vj.per totũ.Qui ergo cu-
stodit os suum:custodit animam suã. Pro
19 uer.xiij.¶ Et non soluz per os vel alios sen
sus apertos intrat aqua peccati ad submer
sionem propriaz.sed etiã per foramina illa
exit fetor ad aliorum infectionez:ꝛ spiritua
lem occisionem:quia dum ad moduz tum-
barum que corpora recipiunt fetentia:de q-
bus non bene clausis exit fetor aerez ꝛ circũ
stantes vel cõmorantis inficiens:ꝛ aliorum
fetores interius:mentem recolligunt: ꝛ eis
incorporant vel nõ fetores ibi tanq̃ vas im
mundum inficiunt ꝛ fetere faciunt quos nõ
bene retinent:quia os non bene clauditur:
sed os:aures:ꝛ oẽs sensus:monumenta ap-
ta sunt.Math.xxiij.Et sepulchrum patens
est guttur eorum:linguis suis dolose age-
bant:detrahendo: murmurando: iurando:
turpia loquendo.Et multis modis fetores
suos ad aliorum deprauationem:ꝛ infectio
nem emittendo.Et semina pessima tanq̃ se
minatores diaboli in cordibus audientiuz:
p eloquia turpia seminando.Ex quibus se-
minibus in posterum mala crescunt opera.
Quia ex talibus cogitationibus illis:ex ta-
libus verbis impressis procedunt operatio
nes.¶ Sed dicunt talia loquenda: nullum 14
malum cogitamus:sed pro solacio talia lo
quimur:vnde tam multi ꝙ alij trufatores:
quando vident alios de turpibus verbis suis
ꝛ iuramentis:risum accipere:ꝛ solacia mari
me ad talia dicenda nituntur:vnde est de il-
lis sicut de leone:qui sm fabulas voluit vi- Exẽ.
libus animalibus placere eis de vilibus ci-
bis:quibus libenter vescuntur ministrauit
ꝛ totum conuiuium nobiliuz animaliũ ma
culauit:illorumq societatem turbauit.Sic
illi dũ nitunt aliqb' leuib' vel turpib' psõ-
nis:talibus placere narrationibus bonos ꝛ
honestos turbant:ꝛ totum conuiuium ma
culãt.Ergo ne timere quid loquaris:Ecde-
siastes.v.Quia si feceris tibi ꝛ alijs vt olẽ
sum est:noces ꝛ diabolo places. Unde scri- Exẽ.
bit Gerardus in itinerario suo de quodaz:
qui tantam familiaritatem habuit cuz ma
lignis spiritibus:ꝙ eos videre ꝛ alloqui po
tuit:quotiens autem falsum coram eo dice-
batur:illud agnouit:videbat enim diabolũ
super linguam mentientis:quasi salientem
ꝛ exultantem.Nec mirum si ille in talibus
delectetur:qui cum loquitur mendaciuz:ex
proprijs loquitur.Joh.viij.
¶ Tot vero ingratitudines ꝛ pericula ne- Art.v.
cesse est penam sequi duplicem: temporalez
scilicet ꝛ eternam.¶ Temporalem vero tri- 11
plicem:quia penam ante mortez sustinet de
risionis:in morte vero mẽbri in quo pecca-
uit priuationis:post mortem sensibilis cõ-
bustiõis.Has em penas qui loquit iniqua
non effugiet.Sap.j.¶ Quod non effugiet Exẽ.
primam:patet per historiam qua fertur in

linguã respondisse medico dicenti ꝙ comede
ret de parte piscium caude propinquiori:qr
sanior erat pars:qr plus mouebatur: ergo
inquit infirmus:lingua vxoris mee sanissi-
ma est:quia continue mouetur:qr non sunt
loquele neq sermones:quorum ibi non au
Exẽ. diantur voces eorum.Quod nõ effugiet se
cundaz patet per illud quod scribit in libro
de apibus de quodam asueto ad turpia: et
perniciosa loquendum qui anteq̃ moreret
linguam propriam comedit:ꝛ post mortem
tantus fetor de eius exiuit gutture ꝙ stu-
porerat.Et iuste quidam linguam suam cõ
medit:propter rationes ꝛ auctoritates ostẽ
sas.D.vj.19.Juste etiam de eo fetor exiuit
propter rationem ostensam supra.eo.c.19.
Ergo indisciplinose loquele nõ asuescat os
tuum Eccli.xxiij.¶ Quod insuper non effu
Exẽ. giet tertiam patet per hoc quod scribit bea-
tus Grego.iiij.de animarũ de quadam mu
liere: licet casta:non tamen linguam suam
castigauit post cuius mortem custos eccle-
sie eã quadam nocte de fouea sua extrahi
vidit ꝛ per medium secari:ꝛ sic per medium
comburi: parte sub cingulo integra rema-
nente:in signũ castitatis:para superior vi-
dem totaliter cremabatur in signũ male lin
guem cuius visionis ꝛ cõbustionis certitu-
dinem in crastino cõbustionis:signa super
pauimentũ ostensa fuerunt.Nec mirum qr
supra.E.C.xvij.dictum est ꝙ talis est sicut
ciuitas absq muro:talis aũt ciuitas tẽpo-
re guerre comburit. Sic disperdat domin'
vniuersa labia dolosa:ꝛ linguã magniloq-
quã.in psal.xj.Quia sagitta vulnerans est
11 lingua eius dolum locuta est.Jere.ix.¶ Se
cundo quia penã non effugiet eternam: pa
tet primo:qr iniustum videtur:ꝙ illi q̃ regnũ
celeste:nec societatem illam diligũt: illo pri
uantur:sed ibi sunt hinõ:sicut patet supra
e.c.7.Ergo nec illam intrabunt terrã figu-
ra ꝛ auctoritas de iudeis: qui non intraue-
runt terrã promissiõis:cui detraxerũt sicut
patet.D.vj.29.¶ Et licet oẽs perniciosa lo
quentes: predictas timere debeant penas:
maxime tñ iurans ꝛ detractor: de quo dicit
beatus Greg.in mora.super.j.Job.xx.Car
nibus meis saturamini.Lingue inquit fre-
na relarat audacius vt nulli deferat nunc in
blasphemiã cõditorꝫ:nũc in cõtumeliã pro-
ximi rapit:vnde ps.lxxij.Posuerunt in celũ
os suũ ꝛ lingua eorꝫ transiuit in terra: ideo
ꝛ diues in igne positus: stillari sibi aquã in
lingua postulabat:qr vbi amplius peccaue
11 rat:ibi atrocius ardebat.¶ Qñ ergo alij de
otiosum verbo ocioso reddẽt rationem. Et sm
beatũ Grego.in pastoralibus in illo.c. Ali-
ter admonendi sunt taciturni atq aliter lo-
quaces:verbũ ociosum sit:ꝙ aut ratiõe iu
ste necessitatis :aut intentiõe pie vtilitatis
caret:qualez rationẽ reddet qui diuinũ sub
trahit honorẽ iurãdo:ꝛ proximi furatus est
famã detrahẽdo. Et si oĩs fur vt scriptũ est
iudicabitur.Zach.v.Et si fures rerũ corpo
raliũ regnum dei non possidebunt.Cor.vj.
Quõ illud obtinebũt qui furant famã qui
omne bonũ exterius excellit: qr melius est
nomen bonũ:q̃ diuitie multe.Prouer.xxij.
Qñ quidẽ nomen ipsi furant:nõ manibus:
sicut alij fures qui furant propter pauper-
tatẽ: sed lingua propter vanitatẽ: qr cõtter
alijs obloquẽtibus sunt vani: ꝛ ideo aliorũ
facta in quibus ipsi videri vellẽt:detractio-
nibus deprimũt:vt illa in se gloriosiora vi-
deant.Et bene vñ alios deprimunt seipsos
inaniter extollũt:ꝛ qđ de alijs lingua furan
tur:sibijpsi quantum possunt per fas vel ne
phas attribuũt:sic miseris assimulant in fa-
cto illo latronibus:qui de aliorꝫ vestib' par
uas furant pecias.Unde eis clamidẽ faciũt
ribaldorꝫ:sub qua sicut nullus honorat ita
nec ipsi a deo vel bonis hoibus honorabun
tur in ornamento illo ꝙ alijs obloquendo
texere credunt:qui loquunt pacẽ cũ primo
suo ma.aũt in cor.in ps.xxvij. Et qui loqui
tur pacẽ cũ primo suo:ꝛ in occulto ponit ei
insidias.Jere.ix.
¶ Ad euitandũ tot illicite locutiõis pericu- Art.vj.
la:ꝛ penas multiplicia excogitare:necesse est
remedia.¶ Quorum remediorum primum
adhibuit:ꝛ ostendit deus in rationabili na- 14
tura i qua videmus ꝙ dedit homini in gut
ture duas cãnas seu meatus:ꝛ vnũ os in si
gnũ ꝙ minus loquet q̃ eius ori de corpore Os
per meatus illos ascenderit: dedit insuper
homini duas aures:ꝛ vnum os in signũ ꝙ
minus loquat q̃ audiet.habendo respectũ
ad primum:ferunt Tullium respondisse re- Exẽ.
quisitum:cur parum loqueretur? homo in
quit habet duas cãnas:ꝛ vnum os:in signũ
ꝙ non loquet quicquid venerit sibi ad os:
habendo respectum ad secundum: ferunt Exẽ.
etiam historie alium philosophum ad' cõsi
milem questionem per secundam respõdis-
se causaz:memini inquit me duas accepisse
aures:ꝛ vnum os vt plus audirem quam
loquerer.¶ Uidemus insuper ꝙ in natura
humana magnum fecit spacium inter cor ꝛ
os in signũ ꝙ in illo medio spacio debet ra
tio occurrere loquale:anteq̃ per os publice
tur ꝛ examinare illã verũ publicãda sit an
nõ.Sicut ergo inter duas ptes ponit iudex

vel arbiter: medius: qui partes ꝛ causas spar
tum examinet: ita inter cogitationem ꝛ lo
cutionem: vt inter audita ꝛ locuta: habeat
poni ratio: que partes examinet: anteq; in
palam: sententia codito publicetur: vt plus
vel minus loquatur. Ysidorus. xvij. ¶Secun
dum remedium ostendit in natura serpen
tima: ꝛ irrationabilibꝫ qua dicunt natura
les: q; lingua cuiusdam serpentis mortui
valet contra alteram serpentem venenosam
super membrum posita dicitur sudore suo ve
nena propria lateris signum: q; sicut hec ser
pentis mortui lingua: ita impudit venena
posita in mensa. ¶a lingua detractionis ꝛ
adulatorie seu iuratorum vel illitterat̃ oris
vis mortui: alicuius confimilia loquentium
impedire debet reverentia ꝛ lacrimas ꝛ cor
de remendatoꝝ: qua q; in lingua serpentis
operatur virtus naturalis ei indita: in ista
operari deberet pena excogitata: de qua ha
betur. D. vi. art. vij. per totū. ¶Sed qua ra
tio lingua plus vsit: qua excogitata: occula
monetet loquentiꝫ: vtinā talē linguā ei to
ta si fuit̃ et pena in mēbꝝ ꝛ aliis locis se
cum haberēt: ꝛ videremus per illā linguam
sua compescerent: quia ista vsus efficacius
illo compescetur: quam verbis Augustini
de quibus habet. D. vj. ca. Quia efficacius
defunctus loquitur ꝙ vb. ꝛ. ¶Cernū reme
dium addere debet humana ratio: quēdo
crat: q; si eas in quo cibus reponunt corpo
ralis: ut cooperiendi mensa: ne muscę inqui
nentur a fomoꝝ ratione: vas coclis in quo
cibus reponitur animę: vel reponi debeꝝt:
ut cooperiendi per quod non possint in
flodiantmę musce intrēt ꝛ uferunt: ꝛ illud ma
leant: e immundū faciant: vas ītaq; quod
cooperuit̃ carnitiles immundam audacꝫ
mus. Rumen. xix. Nulla itaq; inseparabilis ꝙ
quis ostiū claudere: ne animal quodlibꝫ
perderet: maxime vbi sciret sia labius pere
culum immineꝫ propter quas zonas insidias
mus ostium claudere: q; a fomoꝝ ratione
os ꝛ sensus claudere debeꝝt: me aias am itte
ret: an: Insidiꝫ caudelium insidiant latro
nes: ostia quo necesse est sepius claudere
ꝛ clausē tam theqm in rōnis reponere ac
stodia: que antea aperta ac considerer quid
necesse vbi de quo cogitq; quomodo. qñ. Clas
sum enim est ꝛ tanti thesaurꝫ: cuam in vis
nullus negligēter reponere debeꝝt. ¶Sed
heu qui vna die claustr: vbi multi est ostiū:
sed vbi loquacitas abundat: nulla ab ostiū
Unde in vita pa. Sū quidam frēs ad quen
dam veniret frem Anthonū: hoc: duos fe
cit duēs socios: vnos: sy loquaces. Aliqꝫ
nio dicenti ꝙ bonos in via habuit socios:
Respondit senex. Boni quidā sunt mutos
sed domus illorum non habet portam qua
cūq; vult intrare: sinū sua ꝛ q; loquebat
rur de omnibus que accidebant: hec ergo
¶Terū ratio dicat: informat ꝙ sicut fora
men est obturandum: per quod ignis ama
nus exire: intrare: fumosus: ne aliꝫ noceat
quod etiam ignis ille est extinguēdus: ne
ꝛ ipse ꝛ ea fomant: que ꝑ os exeūtia
de aquo Jaco. iij. Lingua ignis est. Ca.
pñ. xxvij. ¶Claudit os: meū ꝑ me: ꝛ in
meditatione mea exardebit ignis: vel obtu
randum: ꝙ lingua frenata dicat: obturare nolue
rit: pensis inutiue illud obturare debeat: vel
de illo verificet illud ꝑ. xxj. Obturauit os
meum: et mutus factus sum ego humiliatus
sum a bonis: et dolor meus renouatus est.
dum affert: debet: quandam: doctrinam: de
que ad ferrar ꝙ quadā philosophꝫ regis
firus a quoꝺ quomodo omnibus in bonis
placere possibile: quod dicit: ac dare: ꝛ pau
quere. ¶Quintus affert: ne debeat: ꝛ quasi
societatis. ꝙ to quo est scientiā q; sint bara
Diogo. in homēde discipulis eunūhus in
Etuno. Sicut discipulus rese de christo lo
quentibus: de ipso: ꝛ inter eos affert: eis q; ad
locuti. Jrat: nic fuit ciuis angelus bonus
de loquentibus: affocat: sicut patet. R. xvij.
¶Ja per argumenta: a ꝺerano sentiu: ne
le loquendo: deest Jesus: affuit: ꝛ inter illos
ꝛ Sathan: qꝛ ratione abile: videtur: q; sicut
duitus: ꝛ angeli boni: sunt: vbi loquunt de
bis que ad eos pertinent: ita ꝛ demones
quasiq; illoꝝ mores: ꝛ licet ipi deceptibus
gnisse dicēdo: debitur: vobis in ista pena de
loqua mini. ¶Dñs. Audiens non vos efficaci
lochmi ec. ¶ta demones sunt plenitus ꝛ
nantes ꝛ linguam mouentes: vbi loqun
tur de ipis: que ad eos pertinent: ꝛ sens de
illis verificat̃ non vos estis ec. ¶Sed dicit
non cogitamus malū: sed ludētes: ficlocus
mur. Quantū ad primū quē possent male
loqui: nisi male cogitaret: si cogitare: lo
lam: sed tamen sit forte dominus de lauda
ꝛ pterea si ipſi: malū non cogitent: aliꝫ
ili malarū venenū propinat cogitanoium
e sine causa nō est: ꝙ qui culpe: et ne sciones
¶Quantū ad sextū: nō debeꝝt esse bonus
luctus vel societas: vbi malign? ipse effet
socius ꝛ particeps: ꝛ qꝛ si tota illum videre
possent: eos a ludo fugerēt ne ludendi ha
berēt appetitū: quem ergo cultis non videt
eo: qui lib?: fide videbo omnes eos: ne vitus
addas loq Job. xl. ¶De ult? remedia: fidu
cia efficaci: adhibenda: ꝛ meriti: ꝛ premii: os
dere: restat: vt ac tuscrete: ꝛ ipsuper: loquitur.

Ludus L vj Fo.cccliij.

Ecclꝰ. ¶Quum primo meritū ꝛ gratiā ex simili
tudine: ꝙ videtur quam cum Maria mater
12 Jesu habent: qꝛ parum: ꝛ solum cum qua
libet bonestie persona: ꝛ per ultimo in la
ra scriptura legitur: sine licentia: ꝛ cum ma
gis videtur ei: cum fatuarum: et filio suo
quādo dixit vinū nō habent: vbi negotium
procurant pauperum. Jo. Cum manifestus illis
in populi: quādo dixit: quodcūq; dixerivo
bis facite: vbi dum mis obedire docent mādā
tis. Et quando salutauit Elizabeth vbi ma
gnam sanctitatem: Cantauit ergo ꝺ
eum habere credāt: et deuotionem: et specialē
ter mulieres: ne multū loquan: fed ꝙ quia
loquit quasi femoneta. ¶a. Actuū. ¶Sec
cando magnitudo primi ꝛ meriti: ꝛ eo: diffi
cultate attendit: ur operis. Difficultas vero
operis que in lingue habetur cuſtodia: ad
hoc q; silere: ꝛ loquantur: bene: ꝛ ꝛ ꝛ
quando: loquendum est: vt non delinquam
in lingua mea. ¶Narratione offendit
que: legitur libro nono. hystorie tripertite.
Jta nāq; legitur q; abbas pambo cum esset
illiteratus accessit ad quendam vt doceret:
a quo cum audisset primum versum illius
psal. xxxvij. Dixit: ut dedum re. fecundum
versum: non est opus audire dicens: si pos
sero hoc implere: chr. ꝙ sine solus: multi sunt
cer. Cang doctor: cuius psalm. postmodum
cuiparet: q; per sex mēses ad eū non venisset
respondit: versum illum adhuc opere non im
pleui: postea vero a quodas requisitus: an
versum: tuus: didicisset: e compleuisset: respō
dit: adhuc: non: sed tamen: implere: po
nullis: sinis loquentes: vobis: mentibꝫ: in pa
mus. Eph. v. ¶Tertio idem pater exemplo
quisiam fabule: qui dicitur: q; rex quidā: pe
rebus suis: multiplicare: volens: mandauit
dus filiis: qui sapientius: ad interrogata re
sponderet. Illis ergo: tribus coram eo con
gregatis: interrogauit: si quis: eorum: ꝙ
posset: e deberet: vt omnia: suis: haberet: mā
ram: e continuo: m: qualiu: aius: esset: veller:
qui dixit: q: aquila: quia altius volare: alijs
nominat: iudus. Secundus respōdit: q
falco: esse voluit: quia delicata: comedit: et
delicate: nutritur. Tertius respondit: q: e
gnus: eam: longo: collo: esse voluit: vt: de: cu
mero: deliberare: posset: antequam ad os
de: cede: per longum: collum: transiret: Rex
eandem: eligere: respōdit: vero: hec: audito
dente: eundem: heres: ni: erit: qui: statim: affe
erat: superbum: nec: secundus: quia: vtrum
afferas: quisquam. Sed tertius: qua: delibe
rat: in: omnia: esse: cernit: pecunia: ille: trac
tertio: locutus: est: de: mensura: do: heredi: erit

meꝰ. Sic: deus: superbis: e: qui: odiat: alijs: vi
tionem: ꝙ: deredit: at: eiusdem: electis: celeſtis: Illos: au
spiritu: sancto: inspirati: loqui: sunt: heredes
inhunt: ij. Pet. j. Quia sic nouissime: locu
tus: est: nobis: in: filio: quem: constituit: here
dem: debte.j.

Adoꝛū. ꝓximo est
dimur: distinctio. Secūdo: ludorum
nonor: ꝓhibito. Tertio inequa
litas. Quarto: deceptio. Quinto: periculum
Sexto: ludentiū: responsio: eum: reprobantes
ne. Septimo: pena.

¶Quantū ad primum: ludorum: quidem Artī.j.
fint: licitiquidem: illicit. ¶Ludus: licitus
est: quicūq; ludus: sociatis: humanitatis: mu
nis: e: vsitatus: ad: leuamen: laboris: e: humā
ne: virelictam: recreationem. Talibus: enim
ludus: sapientes: fuisse: legunt: ut: illos: ponit
exemplum: Cassianus: lib. vij. collatione: pa
trum: de: Joanne: cui: gesta: q: cū: aui: in ma
ni: fuisse: legit: in. vi. ca: sm. pa. Abbas: Ioh
nonius: cuidam: obloquenti: hermite: cui
dam: de: quodā: ludo: honesto: reprobanti: di
cens: trahas: arcū: tuū: semp: extentū: cui: ille
non: faciā: q: fic: ato: debtruere: nisi: q: hoc: la
zaret. Sic: ne: fit: ille: arcu: intrinsecus: per: in
eodem: feruore: semper: durare. Et: ponit: ex
plum: ad: hoc: Sic: et: in: de: tranquillitate: ani
mi: de: agris: fertilibus: quos: ego: exhaurire
mus: ꝛ: interm: ista: fecūdi: tas: sic: hoiem: exhau
rire: ꝛ: nimis: fatigare: labos: affidu?: ideo: fe
cundum: sapientis: doctrinā. Strepone tuis
interdum: gandia: curis. Secūdo: ex: ordi
tract: ludendum: causa: bño. q. Reg. vj. ¶Lu
dus: autē: illicitus: est: ille: qui: immoditus: vel
vsitatus: est: ad: expletandum: animū: ꝛ: ad
ꝛ: vanitatem: ꝛ: alterius: partis: damnum: ne
cat: tum: enim: tum: immoditatis: ludionum: ale
rum: ꝛ: q: ab: nomine: alearum: competen
datur: omnis: ludus: in: quo: virtutes: nō: ſ: foru
ne: qui: sit: in: pecunia: vt: patet: in: gl. Bernar.
Omnis: talis: ludus: prohibetur: propter: cu
piditatem: ꝛ: ponus: amissionem: ꝛ: fraudē: ex
mendacia: ꝛ: turamēta: q; sicut: fendit: polu
cratio. li. j. Mendacioꝝ: ꝛ: periurioꝝ: mater
est: alea. Sic: ergo: ludentes: moles: sequunt
periclorum: indecoꝝ: de: quibus: dicitur: Ec
clꝰ. fedit: populus: comedere: et: biberere
surrexit: ludere.

¶Dicunt: vero: ludorum: abusus: propter: Artī.ij.
mala: predicta: a: patrum: canonibus: est: pro
hibitus: sicut: patet: primo: de: ludo: alee: qui
omnibus: tam: clericis: quā: laicis: inhibetur: tā
tur: tū: pena: damnicet: priuationis: comma
nionis: distinctione: xxxv. capitulo: ij. Ite

prohibet specialiter clericis: tam alee ludus quam ludi inspectio. Extra lib. iij. ti. j. de vita et ho. cle. c. clerici officia. Ibidē etiā dicit glo. quod que in ludo illo acquirunt sunt pauperibus erogādo: huic etiā cōcordat decretalis. li. iij. ti. vlti. c. j. Ne clerici vel monachi secu. nego. se immis. c. j. Nota quod sm aliquos predicta decretalis de vita et honestate clericorum capitulo Clerici. illū ludū et inspectionem et participationē phibet sub precepto: his cōcordant leges ciuiles. ff. de aleatorib⁹ per totū. i. in digesto. ve. li. xj. In autentica de sanctissimis et reuerent. cle. et mo. §. interdicimus. Coll. ix. ¶ Ludus pro torneamentorum phibetur in decretali li. v. ti. xiij. de torneamentis. c. j. Causa aūt prohibitiōis: sm Host. fuit propter mortes hominū et animarum pericula que inde sepe prouenerūt quas etiā causas predictas allegat decretalis de qua dicit glos. Guilelmi: quod cum tornamenta prohibeantur a canonibus: cōstat quod mortaliter peccant torneamētores cū faciūt cōtra prohibitionē. Nec mirū si predictus alee ludus: inter christianos sit prohibitus cū inter ipsos saracenos illicitus et prohibitus fuerat: sicut ostensum est. C. iiij. ix. Tales ergo ludi fugiendi sunt: exēplo Thobie dicentis: nunquam cum ludentibus misceri me Thob. iij.

Ar. iij. ¶ Et si nulla de predictis ludis esset lex vel prohibitio: homo et lex naturalis oib⁹ indita dictaret illos esse fugiendos: propter ma
3 ximā que illos sequit inequalitatē. Nō em est rōni cōformis ludus in quo vn⁹ letatur et alius tristat: in quo vnus torquetur aīo et perdit: et alius nihil lucrat: quia quod lucrū esse credit: sibi retinere nō pōt: in quo diues cū canibus et auibus venat: et leporē vel auem capit: et pauperis prosternit bladaque de preda illa nō participat: in quo diuitum torneamentum: est pauperum tormentum: quia dum circa illos ludos multa expendunt: vel subditos tallijs et exactiōib⁹ torquent: vel vbi transeunt nihil soluunt nisi forte monetam ligneā. Et simul cū hoc multos malefactores secū ducunt: qui oēs sicut dñi sui fenum et auenam panē et potum habere volunt de auantagio: dum in tali sunt viagio. Qui comedunt panem impietatis: et vinū iniquitatis bibunt Prouer. iiij. Nō est ergo mirū quod libenter tales ludos exercēt in quibus exercendis multa vident habere sine solutione pro quibus soluerēt: vel sub vsuris mutuo acciperēt: si in vno loco residerēt: qui in auibus celi ludunt Baruch. iij.

Ar. iiij ¶ Quorum deceptio et excecatio maior est: quā illius fatuitas de quo dictū est. G. ij. 29. quia ille permisit se vanitate vestiri: isti vero maxi- 4
mis expēsis et grauibus ictibus et duris passionibus et vulnerib⁹: vanitatis emunt amictum: in ludis armorum: maximis dico expensis: equorum: armorum et donorum: que heraldis et menestrallis copiosius dant p laude humana: et breui clamoris vanorum hoim mercede: quam Martinus dederit pro laude vera: et mercede eterna: quia ille clamydis medietatē: isti integrā dant robam: cum omnibus paramentis: qui nunquam tm simul dederūt pro amore dei: et aiabus ppriis vel parentū suorum: et sic perfectiores sunt cōfessores mūdi et vanitatis in dādo: quam Martin⁹ fuerit dei et charitatis. ¶ Iterū in amittēdo cōditionē sequū- 5
tur Job: qui sicut ipe oia sua amisit: ita aleatores quandoque ad nudā carnem quandoque ad terre et hereditatis venditionē in quo Job excedūt quia ipse in tota miseria sua nō legitur hereditatem suā vendidisse. ¶ In tornamentis vero cum Job equos perdunt vel arma. In amissionis vero causa multū sunt Job dissimiles: quia ille deo disponente sua amisit ad sui probationē et perfectionē. Isti vero diabolo ordinante: sua amittunt ad suā tēporalē depauperationē: et eternā dānationem: dum cōtra dei leges et phibitiōes amittunt que pro dei legibus et aiabus suorum parentū vel propriis nō darent. Qd enim talia que ibi amittēt pro aiabus parentū: vel ppriis nō darēt: acta probant: vbi em visum est quod aleator tantū ecclesie offerret vel pauperib⁹ simul daret: quātū ad taxillos amittet. Aliquā enim auditū est quod multas argēti libras vna nocte perdunt ad aleas: immo frequentius visum est quod tot vel plura ab ecclesiis et pauperib⁹ acceperūt: et quod antecessores illorum ecclesijs et pauperibus dederūt ipsi auferūt vel auferre vellent: vt in alea et luxuria illud expenderent. ¶ Vel vbi visum est vel auditū quod torneatores tot equos ecclesie vel pauperibus darent: quot in torneamētis amittūt immo vbi multos amittūt: raro auditū est quod vnū pro deo darent: immo frequētius auditum est: quod ecclesiā de equis quos habere deberet pro animab⁹ parentū vel amicorum suorum circūuenirēt et defraudarēt: sicut patet de equis: quos ante mortuos suos ad sepulti ostentationē ad ecclesiā mittunt: quos quia ecclesia de iure habere deberet: vel aliquib⁹ fictis pactionibus precedentibus: vel equis extra cepta ecclesie detentis: eos ad domum secū ducunt: quando redeūt: quos postmodum vel in torneamentis perdunt vel perdere malunt: quam quod ecclesie pro parentum suorum animarum

rum animarum salute remaneant: heredibus et executoribus suis: dantes exemplum: quod similiter in consimili casu eis ministrēt.
6 ¶ Iterum in sustinendo Job excedunt sufferentiam et patientiam: quia ille non legitur noctes duxisse insomnes: sicut faciunt aleatores: nec ictus et vulnera sustinuisse: sicut faciunt torneatores: quorum minimum non sustinerēt pro anima: sicut ostensum est. L. j. 13. Job etiam in sufferentia mortuus non fuit: isti vero in sufferentia, frequenter occiduntur: martyresque diaboli efficiuntur: et vanitatis: vt sint apud mundum famosi: in quo similes sunt illi qui incendit templū diane. D. iiij. 3. Sic ad mortem propriā lusit Samson de quo dicitur Iudi. xvj. quod expectabant ludentem Samson.

Ar. v. ¶ Et non solum predictis inuoluuntur corporalibus deceptionibus et fatuitatib⁹: sed etiam multa incurrunt dāna et pericula spiritualia occasione talium ludorum: tam ipsi
7 met ludētes: quam inspicientes sicut rapina est: et furtum: immisericordia: deceptio proximi: animi afflictio: christi et sanctorum blasphemia: legum et ecclesie contemptus: bonorum omissio homicidium: ira: fraus: festi violatio: conuicia litigium: et proprij status paruipensio: quia cū pueri non sint quasi pueri ludunt: de quibus saluator Math. xj. Et Lu. vij. Cui assimilabo generationem istā: similes sunt pueris ludentibus in foro. Et multa alia incurrunt damna et peccata: de quibus dictum est. A. xxvj. 55. Et dei et parētum incurrunt maledictionem: a quib⁹ cum fuerint deprehensi nō sufficiet dicere: ludēs
8 feci Prouer. xxvj. ¶ Inferunt etiam sic ludētes alijs pericula et damna. quia circūstantes peccant: heredes pauperiores fiunt: vel omnino exheredantur: vsurarios plures faciunt: et multis mala dant exempla: et sic ludendi perniciosam nōnullis prebent audāciam: et liberos suos et heredes ad consimilia facienda puocant. Iuxta illud antiquū dictum. Si damnosa senem iuuat alea: ludit et heres. Quia vt ait Satiricus Citius nos corrūpunt viciosorum exempla: magnorum subeunt animos auctorum. Et ideo preclāre fertur dixisse Themestides. Magistrat⁹ a ludis et quibuscunque leuioribus esse arcēdos: ne respublica ludere videat: defectumque sui relicta grauitate: pnūciet alij qui estimauerunt lusum esse vitā nostram Sapieñ. xv.

Ar. vj. ¶ Sz ad hoc rñdēt dicētes: quō sciem⁹ ecclesiam et regnū ab inimicis defendere: nisi discamus vsum habere armorū. Addūt insuper: quod ppter tales effectus: talia faciūt torneamenta et hastiludia. Aleatores vero dicunt. Ex quo pecūia nostra est: et placet partibus sic ludere: et sic pdere: cui iniuriam facimus: vel quare peccamus. ¶ Primis re- 9
spondet: quod forte tale armorum exercitium propter tales fuit inuentum causas. Sed quia tali exercitio abusi sunt: ludos suos vertētes in animarum pericula: sicut ptz. A. xxiij. r. Ecclesia que sub deo animas habet gubernare tales ludos prohibuit. Quibus prohibitis melius est in illius confidere adiutorio: quantum ad ecclesie et terrarum defensionem: quia nec in fortitudine equi voluntatem habebit. Nec in tibijs viri beneplacitum erit ei: qui non deserit sperantes in se: sed sibi ecclesieque sue obedientes protegit: quam confidere in virtute et potentia: et scientia propria cōtra dei et ecclesie precepta: vsum discendo armorū: et ludū exercēdo a deo prohibitū: in quo confidentes ab eo non iuuantur. ¶ Secūdis respondetur: quod in his que prohibita sunt nō sufficit partiū concordia sicut ptz de cōcordia in actu luxurie qd pulchre significatum est ij. Regū. ij. vbi de concordia partium. xij. ludebant cōtra. xij. de quibus ibidem dicitur. Surgant pueri: et ludant coram nobis qui tamē sicut illi omnes in ludo illo occisi fuerunt corporaliter: ita isti spiritualiter: de quibus dicit Hiere. xxx. Auferetur laus de eis: vorque ludentium.

¶ In quo sic ludentium notatur pena. Pro Ar. vij
quo est sciendum: quod preter illā penā: quam gratis sustinent ante mortem: de qua predictum est. G. eo. c. vj. Et. C. j. 14. Et preter illā
etiam quā in morte sustinere deberēt: cōfu- 10
sionē de sepultura ecclesiastica: sicut ptz p decretalē allegatā. D. iiij. 14. Aliā sustinebūt penā eternā post mortē: peccato mortali dignā et debitā: qn alijs descēdib⁹ et vocatis: et remuneratis p laborib⁹ suis: ipi p laborib⁹ suis punientur: laborabūt i eternū: quod pulchre significat p historiā libri de apibus de quo
dam milite pbo in armis: de quo eidē sancte Exem.
psone talis post mortē eius ostensa fuisse dicitur visio: videbat siquidē quosdā terribiles eidē galeā imponentes non salutis: sed penalitatis: quia erant in illa claui totum corpus vsque ad pedes penetrantes: et singula alia arma consimilibus clauis ei affixerūt: ne impressura illa arma cito amitteret: vel faciliter: quo facto eum in horribili balneo sulfuris: et picis bullientis posuerūt: ac postea in lecto ardenti dicētes quod sicut post facta armorum solebat balneari: et lecto poni luxurie: ita nunc in balneo isto et lecto ardenti cum buffone: quem osculabat poni debet.

Istam penā tanta certius timere potuerūt
quāto rarius vel nunq̄ de culpa cōfitent̄ː q̄
frequenter esset eis predicando : ⁊ publicā-
do ne ignorātes ignorent̄ cū illis q̄rū īfan-
tes exultāt lusibꝰ Job.xxj. Nota. N.xv.

L.vij. Luxurie. Pͥo ostē-
ditur descriptio. Secūdo specierū
⁊ modorū distinctio. Tertio osten
ditur ꝙ omnes species eius sunt mortales.
Quarto fiet specierū eiꝰ adinuicē compara
tio sm̄ maiorē grauitatē vel minorē. Quin-
to ostendit̄ quale officiū generaliter omnes
luxuriosi ⁊ luxurie mediatores habeant in
curia diaboli. Sexto horū omniū ostēditur
periculum. Septimo responsio cum repro-
batione. Octauo pena. Nono remedium.

Arti.j. ¶ Quātum ad primū: luxuria est oīs īmun
dicia pertinens ad libidinosam ⁊ illicitam
delectationē: quocunq̄ modo fiat: siue cor-
dis cogitatiōe: siue oculorū defictione siue
1 oris locutione: sicut in turpiloquio ⁊ hm̄oi:
siue in q̄buscūq̄ alijs motibꝰ sicut in oscu-
Luxuria. lis: tactibus ⁊ amplexibꝰ: ⁊ alijs q̄buscunq̄
ad delectationē malā ptinentibus. Sic enī
accipit ⁊ loquitur. Ap̄ls de luxuria Ephe.v.
Ubi ait. Fornicatio aūt ⁊ oīs imundicia ⁊c̄.
Et parū infra hoc em̄ scitote: ⁊ intelligētes
ꝙ omnis fornicator aut imūdus ⁊c̄. gl. im-
mūdicia. i. incōtinentia ptinēs ad libidinē:
quocūq̄ mō fiat. Aut turpitudo. glo. vt in
osculis ⁊ amplexibꝰ. Sic etiā loquit̄ Beda
de luxuria. super illo Math.v. Qui viderit
mulierē ad concupiscēdā eā: iam mechatus
est eam in corde suo: dicēs: ꝙ visus ibi acci-
pitur ꝓ omni motu ad delectationem.

Art.ij. ¶ Hec aūt luxurie generalis descriptio: plu
res in speciali includit species nepharias ⁊
modos imūdos: spiritꝰ nāq̄ imūdus septē
2 dedit ei species ⁊ filias: ꝯ septē dona spiritꝰ
mūdi: vīz fornicationē: q̄ cōmittit̄ inter so-
lutum ⁊ solutā. ¶ Scd̄o stuprū: ꝙ cōmittit̄
cum virgine. ¶ Tertio adulteriū: ꝙ cōmitti
tur a marito vel cū maritata. i. qn̄ vna pars
q̄ peccat est vinculo mr̄imonij alligata: vel
vtraq̄. ¶ Quarto raptū: q̄ cōmittit̄: qn̄ mu-
lier vi abducit̄ vt corrūpat̄ vel in matrimo-
niū ducat̄: vel quando violētia opprimitur.
¶ Quinto sacrilegiū: ꝙ cōmittitur qn̄ vna
pars q̄ peccat est deo cōsecrata: ꝑ sacri ordi-
nis susceptionē: sicut qn̄ q̄s in sacris ordini
bus: vel in voto solēni cōstitutus: peccat cū
muliere: vel qn̄ peccat̄ cū muliere: q̄ sacrum
ordinē est professa: vel votū solēne emisit: vel
qn̄ vtraq̄ pars est deo simili modo alliga-
ta: cōsecrata. ¶ Sexto incestū: qui cōmit-
titur inter consanguineos ⁊ consanguineas
vel inter affines. ¶ Septimo viciū ꝯtra na-
turā: ꝙ multis modis abominabiliter com 5
mittitur istos septē spūs nequiores se assu
mit spūs ille imūdus Luc̄.xj. Habētes septē
plagas nouissimas Apoc̄.v. Dicens eis ef-
fundite septē phialas ire dei in terrā Apoc̄.
xvj. Cū illis: q̄ mediāte luxuria: in cuiꝰ cor-
de septē p̄dicte sunt nequicie. Septē inquit
nequicie sunt in corde eius Prouerb.xxvj.
In tantū cōtra agnū illū: de q̄ Apoc̄.v. Uidi
agnū stantē tanq̄ occisū: habentē cornua
septē que sunt septē spūs dei: missi in oēm
terrā pugnauit ⁊ ꝑualuit: ꝙ destruxit septē
colūnas ecclie: q̄s sapientia excidit Prouer.
ix. Et septē stellas quas Joan. vidit Apo-
cal.ij. Et septē lampades ardētes: quas vi
dit ante thronū Apoc̄.iiij. extinxit: q2 ꝑ il-
las septē neq̄cias illa septē dona spūssan-
cti Esa.xj. Enumerata q̄si ꝑ totū mundum
diminuit ⁊ anullauit: sicut patebit īfra artī.
xj. ¶ Omnes v̄o p̄dicte luxurie spēs: ꝑ septē 4
species: vt p̄dictū est: distincte: secundā acci-
piunt distinctionē: ꝑ modos diuersos: q2 q̄
liber predictarū specierū: cōmitti pōt corde:
ore: ope ⁊ signo. ¶ Corde nāq̄ cōmittit̄ for-
nicatio qn̄ solutus vel soluta cor in cogita-
tione fornicationis balneat: vel qn̄ fornica-
ri appetit christo teste: qui ait iam mechatꝰ
est eam in corde suo Math.v. Et sic de oībꝰ
alijs speciebꝰ: q̄ sīli mō in corde cōmitti pos
sunt. ¶ Ore similiter fornicatio cōmittit̄ qn̄
solutus solutā: vel ecōuerso: ad fornicatio-
nem ore sollicitat: vel de illa delectabilit̄ lo-
quit̄: ⁊ sic de omni alia specie ⁊ imūdicia in
turpiloquio: q̄ Ap̄ls precipit. Nec noīant in
vobis Eph̄.v. Facto insuper seu opere com-
mittit̄: qn̄ cogitationes ⁊ locutiōes: non re-
frenant̄: q2 sicut dicit decretū sumptū ex ver
bis beati Gregorij in pastorali. dū in cogita
tione volupeas non repriunt̄: etiā in actio
ne dominat̄. q. d. cutis prurigine. Paulus
curabat extingere: cū dicebat. ad Corinthios
Tentatio vos non apprehendat: nisi huma
na. Ac si aperte diceretur: humanū est in cor
de tentationē perpeti: diabolicū vero est in
tentationis certamine: etiā opportune supe
rari: probent̄ hec: dis̄. xlix. c. sollicite: ⁊. c. se. ȷ.
iugē vero scabiē. ¶ Signis v̄o predicte spe
cies cōmittuntur ⁊ ostenduntur: qn̄ perso-
na aliqua in aliquo: de predictis statibꝰ si-
gno aliquo dato: sicut capitis: ⁊ aliorū mem
brorum motibus: ⁊ oculorum nutibus: vel
curiosis ornamentis: vel datis muneribus
alium ad peccandum in aliqua predictarū
specierum prouocat: vel qn̄ talibus signis

seipsam finalem: ⁊ tanq̄ rogari volētē ostē-
1 5 dit. ¶ Quantūcūq̄ enim dicant se nihil cogi
tare mali: dum talia ostēdunt signa: appete
re vel appeti velle ꝑsumunt̄: q2 sicut taber-
narius signa vini venalis extra tabernam
ostendendo: vel arras a trāseuntibus ⁊ siti-
bundis accipiendo: quos presumere pōt: iō
ei arras vel pecuniā dare ei: vt postea bibāt
quantūcūq̄ ore hoc minime dicāt: seipsum
eorū exponit interpellatiōi: q2 quantūcūq̄
dicat se vinū nō habere venale: dū tn̄ talia si-
gna ostendit: pecuniasq̄ illorū recipit: ꝑsu-
munt ipsum in negādo trufare vel ficte ne-
gare. Nec ei credūt nisi signa deponat pecu
niasq̄ illorū refutet. Sic dum signa exteriꝰ
ostendunt̄ lasciuie: muneraq̄ a lasciuis ac-
cipiunt̄: q̄bus innuunt̄ peccati pparare viam:
lz aperte hoc nō dicant quātūcunq̄ dicant se
esse castos vel castas: semꝑ se intuentiū ex
ponunt ꝑsumptioni: ⁊ īterpellationi: nec ca
sta esse credit̄: q̄ libenter lasciuorū venatur
aspectus: vel q̄ rogari gloriat̄ vel donaria ⁊
munuscula: q̄ teste Hieronymo in prologo
totius sacre scripture. Sanctus amor non
habet: libenter ab amatoribus accipit: q2 ex
corde negare qd̄ petit̄ turpe nō credit̄: ante-
q̄ signa etiam illa deponat venalia: de qui-
bus. C. xv. 2. Munusculaq̄ contemnat: q2 si
cut imundicie domus. i. lupanar signū est
tam libidinis ꝓuocatiuū q̄ ēt ostensiuum:
ita quodāmodo ornatus: ⁊ alia signa: pro-
pter talē nāq̄ habitum Judas Thamar su
spicatus est esse meretricem Gen̄.xxxviij.
Arti.iij. ¶ Qd̄ aūt in oībus predictis speciebꝰ ⁊ mo-
dis pctm̄ cōsistat mortale ostēdet̄ primo in
speciebus: ⁊ postea in modis cōtra illos qui
aliq̄s de p̄dictis speciebus vel modis leues
6 reputāt: ꝯ quos non opinādo: sz veritatem
ondendo arguit̄ ꝑ locū ab inferiori: ⁊ a mi-
nori ad supius: ⁊ ad maius: ostēdendo vīz
ꝙ illa species q̄ minor ⁊ leuior ab eis repu-
tatur fornicatio vīz simplex pctm̄ sit mor-
tale: quo ostēso necesse erit illud de grauio-
ribus ⁊ maioribꝰ speciebꝰ concedere. Circa
cuiꝰ ꝓbationē ⁊ ostensionem sic procedetur.
¶ Primo ostendet̄ intentū. Secūdo arguet̄
ꝯ dictā veritatē per argumēta q̄ magis ap-
parent: vel q̄ ipsi ad propositū adducere so
lent: q̄ fornicatiōis ⁊ diaboli partem defen-
dunt. Tertio rn̄debit̄ ad obiecta. ¶ Intētū
primo tali ostēdit̄ cōsequentia. Sacra scri-
ptura cōmemorat fornicatores licite ꝓ for-
nicatione occisos: ⁊ a regno celesti exclusos
⁊ iferno deputatos: ergo fornicatio est mor-
tale peccatū: ꝯsequentia nō videt̄ probatio
ne indigere: q2 oībus orthodoxis notū esse
videt̄ ꝙ nullus predicta incurrit mala: post
q̄ vsum attigerit rōnis cōmunem vel diui-
sim: nisi pro delicto mortali: añcedens patet
quo ad oēs eius partes. Quātū enī ad pri-
mam eius partē: vīz ꝙ fornicatores licite
occidunt̄: pz primo Numeri.xxv. vbi com-
mendat̄ finees: q2 occidit simul fornicantes:
⁊ nō solū ibi: sed etiā in ps̄.cv. Stetit inquit
finees: ⁊ placauit: ⁊ quassatio cessauit. Et nō
nullis alijs sacre scripture locis de facto il-
lo cōmēdat̄: ꝓpter fornicationē etiā Tha-
mar mortē sustinuisse debuit: de q̄ dixerūt.
Fornicata est Thamar Gen̄.xxxviij. Et seq̄-
tur ꝑducite eā: vt cōburat̄ Deut.xxij. Hec q̄
sequit̄ sn̄ia est dei. ꝯtra mulierē q̄ fornicata
fuit in domo pr̄is sui. Ejiciēt inq̄t eā extra
fores domus pr̄is sui: ⁊ lapidibꝰ obruēt viri
ciuitatis illius: ⁊ morief̄: q̄m fecit nephas
in Israel: vt fornicaret̄ in domo pr̄is sui. Pau-
lus etiā. j. Cor.x. cōmemorat multos pro-
pter fornicationē iuste occisos: dicēs. Neq̄
fornicemur sicut q̄dā ex illis fornicati sunt:
⁊ sic ceciderūt vna die. xxiij. millia: sicut pz
Numeri.xxv. Sed q2 posset aliq̄s dicere ꝙ
nō ceciderūt solū ꝓpter fornicationē: sz etiā
ꝓpt̄ idolatriā. Paulus inuens ꝙ sicut alij
ꝓpter idolatriā: ita isti ꝓpter fornicationē
ceciderūt: ponit casum idolatrie a casu for-
nicationis distinctū: dicens: neq̄ idolatre
efficiamini: sicut q̄dam ⁊c̄. ¶ Secūda pars 7
p̄dicti antecedentis: ꝙ vīz fornicatores a re
gno celesti excludunt̄: pz Eph̄.v. Ubi p̄mo
fornicatores nominans dicit. Oīs fornica-
tor aut imundus ⁊c̄. Et postea infert sn̄iam
illorū dicens: de quolibet illorū ꝙ nō hz he-
reditatem in regno christi ⁊ dei: idem patet
j. Corꝫ.vj. Nolite inquit errare: neq̄ forni-
carij: neq̄ idolis seruientes: neq̄ molles: ne-
q̄ masculorum concubitores : neq̄ auari:
neq̄ ebriosi: neq̄ maledici: neq̄ rapaces: re-
gnū dei possidebunt. ¶ Tertia insup pars
predicti antecedentis ostenditur: per illud
Apoc̄.xxj. Timidis autem inquit ⁊ incredu
lis: et execratis ⁊ homicidis ⁊ fornicatori-
bus ⁊ veneficis et idolatris: ⁊ omnibꝰ men-
dacibus: pars illorum erit in stagno arden
ti igne ⁊ sulfure: ꝙ est mors secunda. Ex
qua autoritate luciде patet ꝙ fornicato-
res inferni: deputantur penis: cui cōcordat
ps̄.lxxij. dicens. Perdes omnes qui forni-
cantur patet ergo fornicationē peccatū esse
mortale. ¶ Secundo idem patet ⁊ ostendit̄ 8
per argumentū sumptū a rōnis ꝑsumptio-
ne. Omnis enim rō ꝑsumit ꝙ illi q̄ ab ap̄lo
iter criminosos noiantur: ⁊ detestant̄ tanq̄
criminosi ꝙ sunt criminosi. Quod ēt illi qui

ab apl'o dicunt a deo inter criminosos eē iudicādi q̄ sint criminosi: q̄ tertio illi q̄ a canone inter criminosos penitētiant sicut criminosi: sint criminosi. Sed apl's .j. Thi. j. Multos enumerās criminosos: sicut homicidas: piuros ꝛ hmōi: inter eos etiā fornicarios tanq̄ criminosos noīat ꝛ detestat. Idē etiā ostēdit .j. Cor. v. vbi apl's prohibet ne christiani cū fornicatoribus cōicent dicens. Scripsi inq̄t vobis in ep'la ne cōmisceamini fornicarijs ꝛ parū infra. Si inq̄t qui frater noīatur inter vos est fornicator: aut auar⁹: aut idolis seruiēs: aut maledicus: aut ebriosus: aut rapax: cū hmōi nec cibum sumere. ¶ Scd'o idem apl's fornicarios inter criminosos dicit esse a deo iudicādos: dicens: fornicatores ꝛ adulteros iudicabit deus Heb. xiij. ¶ Tertio fornicatores sicut criminosos punit: sicut p3 .xxij. q. j. predicandum. Nosse inquit debēt talē de piurio penitētiā imponi debere: qualē etiam de adulterio: de fornicatiōe ꝛ de homicidio sponte cōmisso: ꝛ de ceteris criminalibus vicijs: p3 ergo q̄
9 fornicatio est viciū criale ꝛ mortale. ¶ Tertio idē ostendit p̄ precepta dei in quib⁹ fornicatio prohibet. sicut Exo. xx. Et Deutro. v. vbi inter decē precepta vnū continet: quo dicit: non mechaberis: qđ pertractans decretum sumptū ex verbis Isidori super Exo. dicit non mechaberis .i. nec quis q̄ preter matrimonij federa alijs feminis admisceat: ad explendam libidinem .xxxij. q. v. Nō mechaberis: qđ etiam detractans decretum ex verbis Augustini sumptū in questionibus de Deutronomio dicit q̄ sicut furti nomine intelligit oīs illicita vsurpatio rei aliene: non enim rapinā permisit: qui furtū phibuit: s3 vtiq3 aperte totū intelligere voluit: quicq̄d illicite rerū proximi aufert. Sic profecto nomine mechie: omnis illicitus 9cubitus: atq3 illorum membrorū non legitimus vsus phibitus: 03 intelligi .xxxij. q. iiij. Meretrices glo. in decalogo s'm interpretationē Augustini: prohibita fuit omnis fornicatio: idem et phibitū videt Deutro. xxiij. Nō erit inq̄t meretrix de filiab⁹ israel: neq3 fornicator de
10 filijs israel. ¶ Quarto idem ostendit p̄ decretū sumptū ex verbis Hieronymi in quo faciēdo distinctiōē3 inter illos qui fornicantur inter christianos ꝛ illos qui fornicantur inter infideles: dicit q̄ fornicator inter xp̄ianos maioris est crīs: q2 mēbra xp̄i mēbra facit meretricis: gl. meretricis .i. diaboli: infidelis vero mēbrum suū mēbrum facit meretricis .xxxij. q. iiij. in eo. Si ergo in vno maioris est criminis: in vtroq3 criminosum est: ꝛ mortale. Cui⁹ 9triū asserere ptinaciter hereticū tenet eccl'ia: q̄ nup marchiones ferrarienses hereticos adiudicauit: ꝛ 9 eos crucem p̄dicauit vna de cā: q2 eis imponebat q̄ debuerūt dixisse fornicationē non esse pctm mortale. Idē3 patet in cle. ij. de hereticis .c. ad nr̄m. §. vij. vbi inter hereticos numerant q̄ dixerunt q̄ actus carnalis cū ad hoc inclinet natura: peccatū nō est maxime cū3 exercens tentat: ꝛ cā est s'm gl. q2 dicūt 9 p̄ceptū3 dei Exo. xx. Nō mechaberis .id est. non ibis ad aliquā p̄ter vxorē: vt legit .xxxij. q. v. Nō mechaberis. Et si feceris peccabis mortaliter: totum istud 9firmat p̄ sniam sacre scripture Ecci. xix. Putredo inq̄t ꝛ vermes hereditabunt fornicatorium: ꝛ tollet de numero
aīa illius. Ueritate vo sic ostensa: p̄ter illas 11
excusationes ꝛ argumēta: q̄bus luxurie aduocati nituntur defendere q̄ luxuriari non est pctm: ꝛ hoc dicunt de quib⁹ dictis recitādis ꝛ probādis erit totus septimus articulus. Hic recitanda ꝛ pbanda sunt dicta illoꝝ: q̄bus specialiter pbare nitunt q̄ fornicatio simplex non est pctm mortale. Primo nāq3 ad hoc quoddam adducunt decretum male intellectū: dist. xxxiiij. Si quis non habet ꝛ c. sequēti. Illis nāq3 capitulis cauteriatas illoꝝ glosant cōscientias dicētes: nō habētes vxorē licitū est habere cōcubinā: quoꝝ mentita est iniq̄tas: q2 in rei veritate habere cōcubinam: semp fuit pctm: sicut expresse dicit glo. xxxij. q. iiij. super .c. meretrices. Et rñdet ad decretū illud: vel alias scripturas: q̄ vident concubinatū pmittere dicēs: q̄ cōparatiua permissio fuit: quo pmittit min⁹ malū: vt euitet maius malum. Nec tñ talis cōparatiua pmissio a petō excusat: sicut p3 in glo. xxxiij. q. ij. si qđ verius; vbi poti⁹ permittit: q̄ hō vxorē adulteram dimittat: q̄ occidat. Sicut et poti⁹ pmittit q̄ sortib⁹ credat: q̄ q̄ demones cōsulat .xxvj. q. iij. hic q̄. Ita pmittit eis concubinatus tanq̄ minus malū: q̄ sodomia ꝛ hmōi: q̄ forte cōmitterēt l3 vtrūq3 sit mortale. gl. vero ordinaria super caplm p̄dictū: dist. xxxiiij. dicit q̄ 9cubinam ibi notat: non solēniter ductā: sed tñ mutu⁹ assensus interuenit: q2 aliā 9cubinatu nō l3 hre. Caplm vero imediate p̄cedens cōcubinā notat illā: q̄ vnita est: ꝛ coniugali affectu assistit. Ex quo p3 q̄ in rei veritate vxor est p̄ cōsensum mutuū interuenientē: q̄ mr̄imoniū facit. Ad cuius forte 9tractū: tūc temporis nō erāt leges: ꝛ decretales edite: de bannis ꝛ alijs solēnitatibus: sine q̄bus mr̄imoniū sine petō 9trahi nūc nō pōt qđ forte tūc potuit: qñ non solēniter ductā vxorē habere

12 sicuit: quā lex cōcubinam vocauit. ¶ Uiri s̄ ecclesiastici: q̄ nec vxorē habēt nec habere poterūt. Et q̄cūq3 alij q̄ nullā habēt vxorē: vel q̄ habēt ꝛ cū alijs peccāt inaniter ꝛ piculose illud caplm p̄ eis allegāt piculose: iō dico: qđ nō tantū seipsos: s3 et alios q̄ plurimos talib⁹ verbis: ꝛ allegationib⁹ seducūt: ꝛ ad damnationē simul cū eis ducunt eternam. Oēs vic3 illos q̄ ap'lica admonitiōe contra tales specialiter hortant: q̄ tales audiūt fornicationis aduocatos dicēs Eph. v. Nemo vos seducat inanib⁹ verbis: sumpta. ipsos sequunt: eisdē credūt. Quia ad irā postq̄ ap'ls dixit fornicatore3 esse a dei hereditate excludēdū: ꝛ sciuit aliquos 9trariū dicere ꝛ docere: addidit de illis dicēs. Nemo vos ꝛc. hoc sciens p̄ certo q̄ pp̄ter fornicationem ꝛ alia p̄dicta vicia venit ira dei in filios diffidētie: patet q̄ fornicationē mortale eē pctm: ꝛ p̄ 9ñs oēs species ei⁹ grauiores ꝛ maiores esse mortales. Idē et intelligendū est de turpiloquio ꝛ scurrilitate: ꝛ oib⁹ alijs modis: q̄ sunt mortales: put eos ap'ls inter p̄dicta vicia Ephe. v. cōnumerat. Et vt ad finē malum: ꝛ delectationē inordinatā tendunt: vel in illa cōsistunt. Ex predictis 9cludit: q̄ nullus saluari pōt: nisi in vno de tribus statib⁹ sine vije: vic3 virginitatis: vel mūdi matrimonij: vel viduitatis. Status em̄ penitētie est status sp̄ualis viduitatis. Istud nanq3 qđ de p̄dictis statib⁹ dicit: pulchre significatum videt Ezech. xiiij. Si inq̄t fuerit tres viri isti in medio ei⁹ ꝛc. Noe q̄ significat vxoratos. Daniel p̄ quē virgines. Iob p̄ quem viduati significant: ipsi liberabūt animas suas. ¶ Uolenti ergo ad vitam ingredi ambulādū est post aliquē triū p̄dictoꝝ statuū Et non post illos qui ambulauerunt in luxurijs suis .j. Pe. iiij.

Ar. iij ¶ In q̄b⁹ distinctio est īfirmitatū sp̄ualiū: sicut ꝛ infirmitate corporaliter est distictio in
13 firmitatū corporaliū. Quia sicut vna febris vel q̄cunq3 alia infirmitas grauior ꝛ periculosior est in vno q̄ in alio s'm diuersitatē cōplexionū qualitatū: temporū: regionū: etatū ꝛ similiū circūstantiū. Sic infirmitas luxurie piculosior ꝛ grauior est in vno q̄ in alio: s'm diuersitatē statuū peccantiū: ꝛ temporū ꝛ modorū ꝛ specierū: q̄ quidē cōparatio vel pōt fieri in speciebus vel in modis cōparatio ad species. Si vo fiat specierū adinuicē sic cōputando a fornicatione tanq̄ a minori specie vsq3 ad viciū cōtra naturā primum locum post fornicationē tenet stuprum: qđ ideo est grauius q̄ fornicatio: q2 cū hoc qđ peccatur mortaliter: sicut in fornicatiōe: irrecuperabile insuper bonū amittit qđ non fit in fornicatione. ¶ Secundū locum post stuprum tenet adulteriū: qđ ideo grauius est q̄ stuprū. Primo q2 maior est iniuria que fit in muliere alterius potestati subiecte: q̄ tū ad custodiam ꝛ vsum generationis q̄ illa q̄ fit mulieri alterius potestati subiecte: q̄ tū3 ad custodiā solā. Scd'o q2 ex adulterio falsorum heredū: homicidiorum ꝛ alioꝝ malorum: frequentia ꝛ periculosiora occurrunt pericula. ¶ Proximum vero locū post adulteriū tenet raptus: q2 omnia p̄dicta aggrauat per violentiā: ideo grauior est raptus mulieris solute: q̄ fornicatio: ꝛ virginum q̄ stuprū: ꝛ vxorū q̄ adulteriū. ¶ Post raptū vo vxorū: proximū locū tenet sacrilegiū: qđ multis euidentijs grauī⁹ esse adulterio diffinitur. ¶ Primo q2 sacrilegus auferens sa- 14
crum a sacro .i. seipsum vel aliā personā q̄ voto solenni vel ordinis susceptione que votum solēne continentie habet annexum: deo consecratum: a deo auferens vel seipsū vel aliā vel vtrūq3 in sibi forma meretricio: ꝛ diabolo dans: nō vxore vel sponsa abutitur hominis sed dei: q2 ipsa vel alia in ordinis susceptione vel voti emissione: sponsa dei specialiter efficiebatur. Quāto ergo matrimonium inter deum ꝛ hominem: altioris ꝛ dignioris est nature ꝛ conditionis: q̄ matrimoniū inter hoīem ꝛ mulierē: tanto casus ꝛ fractio eius grauior est ꝛ periculosior. pbatur s'm sanctum Thomā in quadā questione de quolibet periuriū grauius peccatum est: q̄ homicidiū: quia illud 9tra deū: istud cōtra proximū cōmittit: ꝛ peccata grauitatem sortiunt ab obiectis. Qđ vo hoīes homicidas grauius puniūt q̄ periuros non est: q2 peccatū in se grauius sit: sed q2 hominib⁹ videt magis nociuū. In alio loco vult q̄ fractio voti solēnis sit grauius: q̄ fractio iuramenti. Sed s'm oēs doctores votū solēnizatur per sacri ordinis susceptionē. Cum ergo talis cum muliere peccat: frangit votū solēne: ꝛ per consequens grauius peccat q̄
homicida vel periurus. ¶ Ex quo sequitur 15
q̄ grauius etiā peccat: q̄ adulter: q2 peccatum homicidij maius est q̄ pctm adulterij Sicut p3 p̄ decretū sumptū ex verbis Augustini li. ij. de adulteris coniugijs .xxxij. q. ō. ij. Si qđ verius. Quod ergo excedit peccatum qđ grauius est: excedit illud qđ minus graue est: sed sacrilegiū excedit homicidiū vt ex dictis patet. ergo excedit adulteriū: qđ min⁹ est homicidio. ¶ Probatur. Castitas coniugalis: vel votū seu fidei datio: que in matrimonio hominū fit: est temporalis: q2

mortuo illo matrimonio voto illo absolutus: et alteri nubere pot. Idem vero est in eadem suscepcio de ptinencia seruada inducitur: et sic de ceteris obligat. Cum ergo oē votū perpetuum sollēne: z magis obligatuū sit firmū beatum Thomā secūda secūdē vbi de religiosis tractans: speculater gōes tangens vtrū votum religionis possus sit de ferre sancte: determinat q sic: et est per petuūz ad perpetuū obseruandū bonū obligat. Sicut ergo tale melius est votum tacere: q infringere: ppter. Cum ergo in voto solēnizāmente oēs perpetuū est: maior sit pcessitas in tenendo mains est periculū in frangendo: ergo grauius peccā in sacrilegio q adulterio. Probatur. Decreta gratiotem penitentiā impositā sacerdotis in cōmentibus: q adulteris: sicut pater in pēnitencie penitentialis: habet dist. lxxxij. c. si vir ter si fornicatorem fecero: z pedicatum peroreritatem ieiuo rōnibus robo tare meū farium videt. q multi in qe delinquentes Aud a illerec solent adulteriū grauius esse afferentes sacrilegio: et talibus periculosis medaciis mulieres etiam ad illotus malas inclinent: voluntas: 5 quos vide. p. xvij. c. Ca dsp̄hitetibere argumentā q pto eis inter coniuntates z potantes: z inter mulieratas philosophantes facunt: q vici cattias cōiungatias: et sacramēta matrimonii: permiti inter ola sacramēta fuit instituta in paradiso vici z a dignitate ad deo. Contienuta ro clericalis ab hoibus: z ideo affirmant fracione: punit magis q periculosas. Non vide difficilis esse relatio: Primo q si pto puoutas: vel loci dignitas: facere vno tuna magis obligatoriū: z fractionem pcio remediuas esse vota ad tēpus: q perpetuū: z in loco sacro fancto: f. in ecclesia sacrificio votū terre sancte vel cuiuscunq religionis: pcessus: et monialis: vel cam pis facēre: fracto eius pcio esse offensa dī ad falsum. Secundo q: sicut illud fuit a deo cōstitutum: in omne bonū voti cū omne bonū a pte sit: minū facti. Et inde q̄ eu voluerit obligauit vros tos ad tenendū fidē adinuce obligauit eos nnentiam vouentes ad tenendum q̄ vouerunt deum. Quere z resolue. Quinto vi Vr trāsgressiones non sit in pruis: sed est in maximū illarū inuleri ei q̄bus peccant tendundat periculū quarū quidē periculū: nō sotū subiectus vouisuec fed ea: f sequentibus Extra. ordē historiis. Cinarū pta: primo: de ḡdā ecclastici vsti amasia motua: quā omnes vn de vilia fore sibi intenare nō potuerunt tanto eam pondere sui spiritus imundac-

donec illio cuius fed pudicitie dicuntur: q̄ confuendo illius ciuitatis erat: q ois ad los ad ea potiandā adducat essent facinus eam portauerunt. De alia tali: et ad simi- Gē. lem ferca corpus mulieris in mus ore ponens: et ita sam ad modū tumenti ad infernū ope tauerunt. Item de diab̄ talibus fertur q̄ lob anthop hicyet in inferno eum turpes nas here oportuit: q̄s anderant q̄ tales corpus fungeret: de eo ergo cōstat se sub curra posuerit: q imanuper etiumantes: q̄ per hoc alibi officiū illud exasperādi: fuerit eos fulminis occidebantur ad infernū. q̄ offuo ho facendo mutebantur. Q̄ dicit de fed de q̄uda necromantiarante diuersos demones: vt q̄enda diabolli capellanus: q̄ vnum holem vexauit: de q̄bus cum duo vi dēt periculū ille grauī: q̄ talib̄ comef- Extra. fationib̄ vtebatur: et ita ab̄ demonib̄ terribilib̄ nolēs eare nunqā est q̄ nisi signum crucis mitteret: et ad balneandū in balneo: vbi cornubine sacerdotis bona consūpsit: auctio statim de corpore fugit obsēs. Item exēplus de cēsubina sacerdotis in Cesaria: q̄ milies dām defendere volens: signādo cruces mulieres ad diabolū sunt potenti- Extra. ter: q in villa fanto nora. Cū dāq sacerdos in crepiscalo redire de curia sua: audiens ret quādā voce lamentabilem quādā bonio dintur: z p principus accederet: quesrendo: effet: q̄ dixerunt: quidā: vocilla q̄s ille esset: q̄ rnderūt: q̄ fuit. Ego sum la cerdos q̄dā. Et vor cū maxima admiratiōne clamauit: nonne sacerdotis admiranda due vel rerpliciando: quo q̄ frenes fic ad mandrio clamare: fili mor rn tas multitudine ad nos in infernū defertūr q̄ credit. q̄ multos sacerdos in terra rnsā fisse. Et ego admirando clamaui: audiens vnū in terra esse: ctimās: ois ad infernū le scendisse. Ic̄ mirū: q̄ nō soli dānabuntur q̄ petis p̄ptis: sed p alios q̄ eos iuuarunt: Ex exēplo. q̄ fedes sacra scripture manifeste quenter eosti iumentis: p quos via veritatis blasphemabit. q̄. 9. d. Modi. Io. Ia- 9 nune de dyabolis. S. c. d. ad species de: parate maiorius sunt pericula: licet non mas tous eminuia. Mortis ergo periculi sunt: nō in natura: sed in euentu: q̄ minus sub biles: z raro de eo pura fit obsēlio. Signū de bens ceamus: tam care redemit: vt sal- Ier. 9. uarent: igne concupiscētie vnlāmnan: z alias

ofalesa: q̄ q̄s 5 aptos defect vel manife- 5
stas rentationes vencitia adhibent: z ea- 5
dem: sub illo occultus p defectu remedij: p
dunt: si ignoat: q facrā legit scripturā: dā
tuna: vides comitat licite pte de illis qui
loqui Iacobus dicens: in iumētis enim
mitis coda velitra Iacob. 3. Quis inīqs
gnoret: de coda: q̄ comitat: per illos
pte: d̄ sede pphetā: oculos eoū formicāes
Ezech. vi. et fornicatio mulieris in ertollen
tes oculeos vt. Sic. Sic de omnibus
mortuis: ecciā res: et omata meretrice: pos
nere. vii. Sic in loquelacis in tacta: li in ol
fus sensibus corpolis potius: specialiter es
mutuū: lauaria. Et sic vr mueuē: de lenu
ria illa vel superbia seu pcis q̄s in speciali
z tales mores cōmuīt in specialis cōtrect:
sus fore in generali: de quib̄ q̄ eos loquēs
p vnum oculos. Quē cōsilio generalis:
vel pcis. et specialem sufficit: ipter q̄s
videt periculi ille grauī: q̄ talib̄ comef-
fationib̄ vtebatur: et ita ab̄ demonib̄
terribilib̄ nolēs eare nunqā est q̄ nisi signum
crucis mitteret: et ad balneandū in balneo:
vbi cornubine sacerdotis bona consūpsit:
auctio statim de corpore fugit obsēs. Item
exēplus de cēsubina sacerdotis in Cesaria:
q̄ milies dām defendere volens: signādo
cruces mulieres ad diabolū sunt potenti-
ter: q in villa fanto nora. Cū dāq sacerdos
in crepiscalo redire de curia sua: audiens
ret quādā voce lamentabilem quādā bono
dintur: p principus accederet: quesrendo
effet: q̄ dixerunt: quidā: vocilla q̄s ille esset: q̄ rnderūt: q̄ fuit. Ego sum la
cerdos q̄dā. Et vor cū maxima admiratiōne
clamauit: nonne sacerdotis admiranda
due vel rerpliciando: quo q̄ frenes fic ad mandrio clamare: fili mor rn tas
multitudine ad nos in infernū defertūr
q̄ credit. q̄ multos sacerdos in terra rnsā
fisse. Et ego admirando clamaui: audiens
vnū in terra esse: ctimās: ois ad infernū le
scendisse. Ic̄ mirū: q̄ nō soli dānabuntur
q̄ petis p̄ptis: sed p alios q̄ eos iuuarunt:
Ex exēplo. q̄ fedes sacra scripture manifeste
quenter eosti iumentis: p quos via veritatis blasphemabit. q̄. 9. d. Modi. Io. 9
nune de dyabolis. S. c. d. ad species de:
parate maiorius sunt pericula: licet non mas
tous eminuia. Mortis ergo periculi sunt:
nō in natura: sed in euentu: q̄ minus sub
biles: z raro de eo pura fit obsēlio. Signū
de bens ceamus: tam care redemit: vt sal-
uarent: igne concupiscētie vnlāmnan: z alias

dānat. Sic diabolus eas ad hoc omat: vt per
villam tanq̄ aptos ilnos mittit reptiles: et
intiquitates malicie formationes. Et. 8. 10
Hora. c. v. s. Escdo sunt rema diaboli q̄ 11
p̄ficat in viuario dei: transmittere pisces
ad stagnū infernale: d Apoc. xx. para illos
rum in stagno ignis z sulphuris. Quid ios
de fornicatoib̄? z adulteris vna personam
tale traḡpt p villā vel ad domum mittit: vbi
sunt pisces ille capiendos: et ad stagnum
capit q̄ pisatores alarū: ad deū ore suggerē-
do vel omata: puocando: q̄ vnus pisator.
p̄dicator: de et vnus de pisatoribꝰ? illis: q̄
bus veritas dat: vt venire debeāt ad eos
pisatores hoim. vnus apl̄us: ii pfens cēt:
posset rora de praticare. z fragādo caput
suū: dixisse: q̄ vna ad sed conuertere.
Cū de vno alio apto scribunt: q̄ recludendo
multa terrarū spaciastalā vnā cōuertit de-
fapulum. Sed vna pfona in ñ aduertanus
nolter circuit: quereēs qui deuoret p quam
multos loquit: fuit: fle lofdal p serpētē: d
in ipsum ppa forma nō audirent p vnam
pisatoriē: p vnū circuitū p villas: vel per
vnū fanū: aperti p fenestr: limitos: videt
ut ad diabolū. Et p ps p scrutine illoum
marie demonib̄ ptaḡt nulli sacrificiū: vel
opus manuū: q̄ sic offrel magnoco: pis: fis
cat ps p antoritates bti Gregoy. in pio. ih̄
tractatus in fi. fi: falso ammarū: ita nullus
sacrificiū vel pcēs plus inuitco placet: fi p
dicto aiarū. Quid enim grauius: q̄ sic pollet
q̄ de filijs dei filioo facere diabolū? Tas cri
grauc illud habēti rōnē videt deberē: q̄ si
non perdere: nisi vna sit damnatio totius ma
laas solere: deberet: quis dubitet: q̄ innūe ras
perdiosi: plures habere vita: q̄ q̄s sufficā
ter: deberet: vel sanctaere posset: ppo remedij
pecciā: restituī: vel de inferno redimi: nō
potest. i. p ata illius: q̄ dissipauit: fubstātia
sua. i. vita sua: ante mortē: aias sua in mor
te perdidit: pro meretricibꝰ: z ad meretri- 12
cibus vsuendo luxuriose. Luc. xv. C. Terue
q̄ verbo vel signo alijo ad luxuriandus: cū
cieret: cū alijs inducit: similes sunt fallis
mercatoribus: fallis hodie: z quadrupantes
ne negotio: q̄ sicut tales cōtēt pulchri: lo
quuntur: q̄ veracer: decorem quem in rei
veritate: in re: b. agitur: intentio non ha-
bent: ne ol vigno externus mentiuntur: ta
liſi qui ad modum falsoū pelli parteum:
antiquas vel turpes: q̄as habent pelle: z
turpia opera omnia verbo: vel vestimento
albā: te ostāt: ꝛ apparēt: nonare: alios de
ciunt: more amicoꝝ: defunctoꝝ: qui sunus
illud mouuū diligentius q̄nt mortuū: q̄
q̄ illi

ornati sit corpus mulieris portate de ciuitate vnium. Er mote ancipus sibi plures la
queos.i. verbo. e signa luxurie ostendunt:
vbi plures anc quas capere mediti erunt:
rem intelligit. Et mote sepulchrū mortuos:
diligēt corp' mortui sepulchro claudunt
fortie operis fetem ouāt per crebā cinerem
rugorum e fendit eh quātū possibile est ab
bisimine caputegiis tegūt: e pulchre colore
bus pingunt: vt mihi preter oculos quos
pulcros e requisit apparebit sic forte cete
rine ornamētis e oculos:e quicq exterius
pater ostēdūt qua si lapis est super defun
ct corp' posit': qz sicut lapis ille exterr' po
lit' pulcher e pcunctorib' pl' plen' ql ferox
bue: ita luxu. iosop verba e ornamēta: spar
ces corporis qz exterr' ostēdunt interr' ple
na sunt bolnar' peccatoz miserijs e spūali
bus fetidrand' malis cogitationib' z de
fidcijs e volūtatib' cois deoz: e tota curia
celesti abominabilibus. Et sicut pictores vo
lentes pcedere ad effectū exprēssā alicuis
rei picturas. Ita isti q̄ quidbet ab
alio in arte audiūt experto modū decepti
mus loquēdi: et lasciuus se p̄sert onandi.
Cum mote milier lasciua: ois amisericordie
familios suos alios mutuāt. Et mote facer
dotū: qui sedto suis cessantib' ornamenta
sua vestimis sue mutuāt sethmanitb'. Dñi
pulchrandine z aliis luxurie occasionibus
pie scinecutte: z nfortunio defficientibus: in
nocibus onnmoda sua accomodat vel eos
ouñātes rādmo diabolo cernales exponunt
illis qui in domo mercenis luxurabātur
biere. v.

Er.vi.

¶Quinto pericul': e fluticia mittis oēm
dñi cuidētiā. ¶Primo q̄ statue spūi tan
tū p̄s obliuion' cernio fidei ratione: q̄ animā
sua p̄ nihilo dat: sicut offēdim est. A. xxiij.
22 ca. ¶Et nō solū alam sed deū z regnū celoz re
oia bona z p deōē precio oīb' pemis se obli
gant: q̄ p nihilo habuerūt terrā desiderabi
lem: p̄s. xv. ¶Qui deo fidit in tēpli fant:
ac q̄rit in deo sapiēcia: fluitum reputāt. De
quib' ait Aug. in quoā sermone. Qui fin
quit nrap modica detractionem ei illuc q̄ quo
spo se tractādo spn fluitz reputat. Jn hoc
ergo facto spūs immūd' fugat spm sapie
tie. ¶Secūdo illoq̄ cōdit sūlitudz: e peri
culū: e martino inimico suo. i. diabolo illo
pcss multū placēt: e placat' illo ſ aliqz
ex diabolo' apparet eūdētijs. ¶Quinto q̄
pricipalit' p̄s dominēdo hūane peccati
habent imagines e delectationes: de aliis
nāq; pcss ratet vigiliores. Jſto bo euigili
tes q̄ dormitēt: plus q̄ aliqz ferat pcss.

¶Secōdo q̄ alia pcss p̄s ab vno solo omit
tūtlud vero vt frequētius e cōmittā a duo
bus: e de diabolo' duos simul literatur: e fic
spūs immūd' spm fugat intellect'. ¶Ter
cio idē ofidit: et plus aliqz pcss nocabilio
ber pfulge per istā amor indueūt: e delecta
bilio fecūt: e negligēcia futuri. ¶Et in
tm bolem excecat: q̄ nr spūalia: e q̄ magis
me nō excecat' excerabat' a deo sibab' ce
catus operat. Sicut pz de Salomone qui
fine vebemēcia spūalib' plurib' fuit: sed luxuria
excecat': tēpla idolis fabricauit. Et sic spo
immūdūs: spm fugat z filij: qz ille infamis
nus nullius nili propria vili fetni cōsilia.
Quarto propinquitas ad opera spūalia
repidos e q̄asi inhabiles e impotētes fa
cit ad opera spūalia: z fic spūs immundus
fugat spm sapiēcie: z filios spūs immundus
nrūz: z donū fugat fortitudinis. ¶Quinto in
tm bolem excecat: z totaliter imutat: z quo
dammodo alterat: in vlt q̄ parees: z nobis
facit largos: ecclos et fidos: ad facē labo
riosoz: in tribulatione patiēcez: et ea que
voluptate tanta sle quant': z ſ cōdi spūs
immūdus facit q̄ bo nec expēssine: nec copo
te pmitis parcit: nec d spūtū sēte nec dis
dit: q̄ superceedit ignis irrumpet nō vide
te malaū pauū. Hora. Lamb. ¶Secto 14
facit fama negligere: in q̄ dñi cui pmus
multū de bono curabāt: noie sue vite mo
ccatū: famam totaliter negligūt. Sicut pa
rnit de illo rectore qui famosissime magi
ster in theologia vniuersitatis pisane ma
ter pr mulierē decepit: ms sequēti Vltima
q̄edā excogitāte q̄ ab illo recipit nec' Ecc.
fama p̄ se posset q̄ sibi nec desiderāte: q̄ no
ta familia esset extra in duersis negocijs
occupata: filiā sua ornauit: q̄ ad domū illi
mificidcios: q̄ vestes peterēt ad lauandum
ipsa ego q̄asi mundiua querie ingredie
obuiā in aula habuit rectorē illū: q̄ tēpus
opoturnitatē ēā amplexās: osculat' fuit: q
ei mari narrabat orat mater tota lenta
est. Alia vice simile vsdē ingressa est cubi
terū misit ei q̄ sua peccauit: z ille q̄ ſ ab
bone fue fame ieiti fama sua postmodum
negligere nec p cuncto: vel cōsiderare
desiderātie q̄ubusdā illi denuntrevelati
sed vsq; ad mortē tenuit: z ipsa delecta spūm
tra q̄ster genuere dicens. Quia decpit pri
mi homini: nō est mirum q̄ sedūct mesie
enim vocabat illa maledicta quam tenuit.
Sic spūs immūd' e impi' spm abijcit pleta
tig; ois facit q̄ nec de sapō. i. alaret coppe
ni fama pulsa pterat: hēat pudrē incrati
crudelitate cōmaculās: vester. xxj. ¶Et ni

fall a sepūlcris: sed a filijs quos alere tenent.
Sicut pz per legē illam. C. ti. vij. ti. de pa
tris potestate. i. nec filius potest e cum pa
dobz: nec facit cum spūs ille immūdū' imi
tos genere aet facit filios extra matrimoniū
de quibus nulli curam habent ex quo nē
dict vel fures nouimus: e homicida.
¶Septimo pmno vicij pricipium: e finis 16
ea in boc apparet q̄ facit hominem fidei z
dotem' contemnere cultū ecclē. Et in
fidos ad ecclām venire q̄ q̄asi ad nichilū
genuis sit e mortalec sint pz. S. arti. vij. per
totū. Cuius contrariū multi tūo vno ec
cean videntur dicere. Sicut hoc apere
dicunt ecclām illud tenere reputant. Cuy
reputatiōis vna: ē materia ēt ex hac vici
communissa: peccantiū multitudo. Si enī
rarum esset abominabile videret: sed pp
de omelbone carnis: quadragesima. Sta
musnāq; videt illo vicio in quadrāgesime
ce peccare: q̄ carnes in quadragesima co
mederūt: et ēt contra deū z sepūlturē il
lū ēt qua peccat: z ptolemeus quod in come
thone carnis secretius facta: nō cōgnetur
sed tñ q̄ illud vicium cōtet non sic pōles
illud grauissimū reputarēt: istud vero: qz
cōtet sit leuissimū reputāt: sine timoreti
dū cōmittit. Et ex tali cōsuetudine e pes
cantū multitudine spūrius iste immūdus
spūtū abijcit mnonie: nec cōsiderāt sic pratum
nō p̄ pertisset iniuria nostra Sapiē. ij.
dota q̄ iniuria pacem turbat. D. dij. c. j.
¶Illo vero pericul' z peccato: multi 17
plater z mendaciter se excusant.
¶Quinto nāq; dicit: q̄ licēta z cōmissione
vnde ecclām ista. Sed. Crescite z multipli
cimini ecclā hoc pto eis non agit: cōtra il
ludēdū sunt matrimoniū latiter cōmento er
nō allijs. ¶Alij dicūt naturale est: quare er
go inquirim' volūt' deus talē facere natu
ram: illud q̄ natura requirit peccatū sit.
Quib' rñdet: q̄ sic ſ ac' ille naturalis est
ad ofirmationē fpecie. Sz etiā cōmuncho
ēt naturalis ad conservationē individui.
Natura q̄ plus requirit cibū q̄ actū illum
q̄ sine illo esse ofpōsum ait' sine cibo. Et
comedere cibū ē q̄ditate vel spē est vbi ho
mes ab ecclia ad voluptatē suā impletām
prcat. Sicut pz de comedēte carnes in.q.
ti. illud grauſ est. Sicut vnlq; comedēs
cibū venenosum mortez incurrit corpoīs:
ita in actu vlp bibitor: venenoso peccato:
morte incurrit aie. Sz sicut q̄ facit: ſ dño
z donū ſ reflere debet: ſic illud in subdi
tis suis regnare fecit: nō facunt: defen
dāt in infernū vnēces: qm nec re in habe

taculis eoz: in p̄s. lxij. Qz nō solum digni
sunt morte q̄ faciūt: ſ q̄ cōsentiūt facētib'
Rom. j. ¶Sentiūt aūt: nō reſistūt: et
possent: sicut pz. C. tit. 4. 6. ¶Et ſ in tali
pericolo sunt: q̄ in domo' vel familia tua
talia pcss pullulārūt: q̄ qui pcurat
di sunt: et p̄ oppōsito talib' p̄onus in villis
vel ciuitatibus vel suburbijs domos locāt
& de illa immundissima vrnitate ure. Qui in
domo' vel familia tua pcurat: ut ornatus
pdutores domos suas dei, p̄ditoribus loc
cant. Si ergo p̄imi in infernū descēdetyb
patia locādes e pordes ecclām ſ deū.
¶Sed ibi ſ no licēdi expūlsi ad mortalē
tiatur: vide plenius rñdone. D. j. arti. ij. per
totū. Per hoc patia nāq; dicit q̄ mortalie ēst
ter vocatur: q̄ nēmabile vnec ſ bo
cetat: nō ait inter alios: nisi natura acce
pit: z put ipſ sentire cū brutis. ¶Alij dicūt: 18
oēs sic facūt: quib' p̄mo dr rñdet q̄ mm
mūt. ¶Secto dicq; multi boc facūt illa e
mirabilio audacia ? stolatio q̄ stolanē de
hoc q̄ multoz pūt socios vt habebunt in q
terno. Et q̄ no nāq; multi boc facūt: sequit
q̄ vsum' ēst replemur: ſ ic malos: erit oim
pressura z miseria. Et q̄ no pz q̄ mirabilio
ēst ſ stolatio pcernmūb; boc facīunt: rēmp
ter ecclām: et ſ ipsos: et ſ ipsos: et ſ ipsos
facēntes: quo ſ no pōſſum' oēs esse religiosi. Ver' ēt q̄
no pōſſum' oēs esse religiosi: oēs pōt esse vi
uere: ſ volūtr malop fugere sedeare ſ equā
tiemur: sine in magna multitudine: q̄a: ſ
bo multitudinis sequela pbibet. Exo. xxiij.
¶Alij dicūt: ſ specialiter q̄ religiōsdūtur
quare illi q̄ sunt male ofirmati nō
nō ducūt. Rñdet alij: q̄ sunt pauperes: ſ 19
vrode p̄he nō p̄ūt. ¶Alij ſ o dicūt: q̄ ſ amici
illi: vellēt bona eā illa dare vel ſ ſ habere
bonū ad q̄d illi nocere posſent: bona eā
quib' illi ſ ſuſtēare posſen ubēter illa duce
re in vrore. Quib' rñdet q̄ mel' ēst illam
nſi monialiter bñ ēt celor: ſine exterioib'
q̄alibus bonis: ſ extra nſi monialiū cū in
terno. Et mel' ēst illam bñ habere: sine bono z
cū pauperrate in illa forma: q̄a posſ mor
te illi ducere posſit ad bonum celor: ad bo
num ſine finem terna: q̄ nō ſ finem in illa forma
in qua posſ morte illā ducet ad bonū infer
nre ad penas sine fine. Alle vero ſ ſuſtēare
ſ illi pcss illud dñmtereſt nō habere? vide 20
vnerent: ſ ſi ſe huic illos. ſ eas
pter illud exhibēret vnnicra eis dātro
relinquerēt pauperrate oēserēt. Cuidam
rñdet q̄ fidelitas marima ēst credere bem
esse impōrtēt: vt mali impōrtēt: q̄ nō ſuſti
ēt ſeruis suis ſ neceſſarijs subuenire: sicut

diabolꝰ pōt seruio suis malis q̄ vict posse
seruio suis vel ancillis ꝗ sūt
untre: fed nolle eis ita abundāter lubuen
re: sicut diabolus seruio suis. Talis enim
malis obtēperas: ꝗ de rebꝰ sacra scriptu-
ra manifeſt deſerit ſperātes in ſe: et diabolus
deſerunt ſemp ſperātes in fe: ꝛ in facto fuo
Et poſtea q̄ veſtis ſibi quitet? ꝛ delectabilit
ſic ſe inuerit diabolo ſeruiendo: ꝗ facerent ſer-
uiēdo deo ꝛ mundicie: cogitare deberent co
tra hoc quod amittunt bona: ꝛ quot penas
incurrunt: ſed nō cogitant: immudicie ſe-
quunt. ¶Alle dicit q̄ vi oppugnāt: quap
dictū: q̄ ſtatā cōitnet aliq̄ nouōs falſitates
hybernia oſtēdit: qua fcrīt q̄ ei q̄ dicebā ꝑhōt
cōſā iudice allegare: ꝛ iudex q̄ vocat ania
re non dam aſſerit: nō dr; q̄ non poſſent iudex
precepit cuidā q̄ depectinaſ q̄ ſcīi habe
batrilla in eodē loco fore ſpōſalitia: ꝛ cum
facere antēaret: ſi damnauit q̄ multos ad
locum curreſe fecit. Cui iudex: ſi tu alte cla
maſſes. p amiſſione pītētie ſiue p amiſſio
ne pecunie: aſſiſtaret nō amiſſes. ¶Aliꝗ di
cit: q nō plꝰ eſt be vinere: ꝓpter nature ſue
cōplexionē ꝛ qualitatē. ¶S ſtudi reprobāt
tā ecclīa ꝗ auctoritates nō. ¶Quinoue
quātitcūq cōſtet: ꝛ apperte: eſſe dr; poſſ
ens ad comeſtēdū aliq̄ē cibū: ſi ſtaret q̄ co
potaliter moreret: ſi illū comederet: volūta
tem ſui retraheret ne imperētiā allegaret
q̄n illā retrahere poſſet: quare ergo in poc
ētiā allegat: q nō poſ appetitū ſuū retra-
here: vbi mouſ poſſ immuē alec: ꝛ poſtea cō
ponꝰ a le etema damnatio. Probat qui
pedis vel alteri? membꝝ amiſſionē re retrahe
re poſſet: quare p ale amiſſione retrahere ſe
nō poſſ? impoſſibile eſſe non poſſe ꝗ poſſet
ne amittere mīm? poſſet ne amittere mal?
Si ſi illud magis repnt are: vel illud plus
diligere: ita ergo ch eſſ: q nec alam rep
nat nec ſe ꝓpter hoc, nō eſſe vinere mal?
ſtionē: ꝛ mīm? illā diligit. Si ſi ſtaꝑ hō alīqđ
dum ittere poſſet: ne amittere quiq; ſoldos
ergo illud vnittere poſſet ne amittere ſe-
ri. Ita in ꝓpoſitō reputaret alam tā in
ꝓtectōſtate excedere modū corꝑis: quan
tū ceſtim ſoldi excedit quinq;. ¶Dreiere
quantū cumpeſſet ſtanus: ꝑ ꝓpter vrecū-
dia ſuſtop hominum inmediate retrahere
poſſet ſemper: ſi ſemper eſſet in conſpectu
vnius magne: ꝛ honeſte multitudinis: ergo
ſemper vnere caſte poſſet: ſi vellet: q ſemp
eſt in ſpectu tot? multitudinis celeſtis ſi
cut ꝑa. A. xxv. vj. ¶Dicere: ꝗ maximo iu-
ero terrenonte retinere poſſen: q: ſi dicres
te incarnatū crucifixū q̄ videſ reſiſtere: ita

ſunt ꝛ latrones: q; ex parentū ꝓuidentia cō
mittunt nō ꝑbant: vñ vnere poſſunt: ſicut
ſil legimus. Non debet ergo factū cōmitte
redeā certū eſt q; eſt a deo ꝓhibit: ꝛ ma-
limus vt virtutes eſſ vebas: q; nec thi cōmit
tere debere vbi vitiū as eſſe certa: quia nō
debet ſibi malā vt cuenīā bona. ¶S; q̄ue
rent forte ꝛ quo actus ille placet partibus
quare eſt malus: ꝛ quo ꝓhibitus: ſed iſta
queſtio eſt mutis diabolica ꝛ fatua. Omia
nibꝰ dubiꝫ eſſe dr; quan be: q; ſincero amo
re dos bolea ꝛ mutuo ſe integratim effundūt
tandē vnitas vñ vend vere: ſibi bona dicāt
vtq; tandē ꝛ re in filijs ꝛ filabꝰ fuis: q; ſi
ret illos dilig: regimen: ꝛ eis vendicare
dilig: ꝛ cariſſimi ſui ſed eſſe p ducit: per
generationē. Si fortuit nōe deus in
eis dominū vdicat ꝛ regimen: q; animā ſi
plus valet in eſſe ꝑductōe q; in ſi: ꝛ creationis
ſic ergo ſimilitūdinis reputaret: qui ad re-
gem veniens querere quare ꝓhiberet ne ſi
li vt ille ſoni carent: cum paribus place
ret: immo ſi ꝓ a mouere poſſ ſineret ſimi-
li illum reputaret. Si fortuit nōe ſit mitto
dicēs: ecq; hoc quare deregre eſt ꝛ filijo
rū abus fuis. ¶Illi: ſi fore dic ſi recuſant
ſpe remouēgratias ꝛ dicēres: q; magdales
na peccatrix fuit nec ſi periit. Sed illa eſt
doctrina illus diabolꝰ: q̄ dicit doctrina pri
mo deoꝑt parentes dicēt? nequaꝫ mouē
mini qua eadē doctrina nūc fere totum deci
pit mūdū. Si cōra vna perſona q̄e exem-
plo magdalene de malo ad bonū conuert
ur ſtantim malū dimittat. Videlicet in tan
noſſimo ſtatu in peccatis fuis: grām tāſ
ferentes in tantum Jude.ſ.
¶Quop pm ſi ſic eſſet: ſequeret mortem: in
mole ꝓ poſt mortē. ¶Primū ꝓ tā in gra-
tiarū actiōnibus: ſi in bonoꝑ exteriorus
deqnp ꝛ ratiōnabꝰ ſi ens in publico ꝛ ge-
neralibus ſtigellationibꝰ. ¶Cōſ ho. ꝓpter
peſtilentiale ſtat gr̄arū ſeu bonoꝝ ſpūaliū
amiſſionē ꝓpter pec quod ſequit beatus
Greg. in ſuis homil. ¶Cetera de quotidiā
que predicabꝰ ſ artiano ꝛ qui ab eiſdem
amantia capti ꝛ linguis radentiuo abſciſſis
dantſime loquebantur: ꝛ predicabant ſine
lingua. Quoq; vna in lateriū lapidibus mu
rauit: amſit virtutem ſpīrit? nāe immūdis
dus ſpiritumfanctus; qui in ore eius loque
bat fugarent. ¶Scādo dē ꝓ ꝑ per pec
legnium vita patrum de quodam patre fa
na nominequi eundam dicapulo ſoluto
in ſolatū leonem immittrum dedit qui fer-
it mox animalia eius enſodebat ac pa-
ſua ducendo: et domi reducendo: quo in tu

ſurie vicium cadente ꝛ ſolatium malū quec
rente ſolutū animalis abcciſſit ſolatiū. ¶Si
leo ab eo tolaliter receſſit: nec ꝛ vltēr? obe
dire voluit: ꝛ eo ipſe deo obedire contem-
ſit. ¶Dotꝫ etiaꝫ quotidie amittere ſolet
gratiam: virtutem ꝛ fortitudinem corꝓis
lem. A. vj. ¶Secundo q; etiam ꝓpter lu
rurie vicium ſiit bonoꝝ in exteriorꝫ bonoꝝ
perantēm: quotidiana ꝓbat experiētia: q̄
videmus quod aliqui beneficijs ꝓpter
huiuſmodi delictum ꝓmantur: et plures
puniri deberent. Cuia ꝓpter conſtitutionem
octo boni legati in anglia clericatꝫ maxime
in ſacris ordinibus conſtituti: qui in domi
bus ſuis vel alibi cum ꝓhibite concubinas re
nere viderē miſit ab officio a beneficio ſuo
ſuſpendi: ꝛ vſq; quoq; ſuper hoc condigne
ſatisfecerint: de beneficijs ecclēſiaſticis nihil
latenus ſe intromittant. Quod ſi fecerint:
ſint ipſo ꝓ vtere beneficijs ꝓuati. Eece cōſtitutio
ſtitutio generalis: de qua non eſt dubium
quin multos ipſo ture liget: qui de facto
non ligantur: immuno ſuſpendat ꝛ pinet
qui de facto non ſint ſuſpenſi nec ꝓuati.
Ex quo ſequitur quod licet nonnulli de fa-
cto ꝛ cum animo peccato et pertacie ſint
beneficiati: vel muneri: tene officio a quo
ſuſpendunturvinentes: tamen in rei verita
te ꝓpter illud peccatum ſint pauperes ꝛ
miſeri. Cuius ſpeciales ꝛ loquitur Joan.
Apocalip. iij. Tu inquit dicis diues ſum ꝛ
locupletatus: et nullius egeo ꝛ neſcis quia
tu es miſer et miſerabilis et pauper et ce-
cus et nudus. ¶Ille bonoꝝ conſumptus
tanꝫ miſeri et facti: etiam abilitis: circa
quas illa expenderunt contemnuntur: ſicut
patet de fatuo: qui cum ꝓpria elegere de-
ſtat: quam vnam talem honoꝝ diſtributrem eiuſ
ramdmmis ecclēſia ipſa eum nimiſtr dicēs
te vnlo ec quo nihil habes. ¶Idem oſten-
ditur per factum alterius qui omnia ſua
in tali fatuo conſumpſiſſe fertur: quem
de cuitate pie vrecundia fugientem: mi-
ſera illa lachrymando ſecuta fuit: quam
cum mater conſolaretur filiolem: ꝛ ꝓpo-
mittens: reſpondit non eſſo receſſum ſed
quod colloquium quo indutus recederet
omnibus aliis conſumptis non conſum-
ſit. ¶Dicēs ergo fatuas amantes: ſicut
ex iſtis patet bitholijs depauperantur: non
ſolum in fama: ſed etiam in rebus. Cuoniq;
depaup erantonis cauſa eſt duplex.
¶Una: quia fatuo an ore excecati: non cu-
rant quantum expendant. ¶Alia: quia
fatue largita quod etiam quandoq; fatuus
cōſtat: vroubne nō curat: quando amā-

sius vel maritus: in illius expendat vanita
te: vel quātū depauperet nisi q delicate nu
triatur: ⁊ superbia eius in ornamētis sustē
tet. Et quicqd expendūt nisi paruū ei videt
comparatū ad penas quas p eis alibi eter
Exem. naliter sustinebūt. ¶ Uñ cuidam tali fatue
murmurāti de exhibitionis exilitate in ro
bis ⁊ ornamētis: rñdisse fert: fatuus ille di
cens: non sic te exhibeo: ⁊ tot ⁊ talia tibi pre
beo ornamenta? Cū illa nimis pauca sunt
hec: ad sustinendū pro te: ⁊ p his penā infer
ni. Ex cuius dicto ptz q aliqualē habēt co
lorē parū curare qualiter amasij bona sua in
eis exhauriāt: q p amasijs taz duras ⁊ eter
nas penas sustinebūt. ¶ Tertio q propter
hmōi luxurie viciū: deus publicas ⁊ genera
les accipiat vindictas etiā temporibus mo
dernis: sicut famis: mortalitatis: bellorū ⁊
pestilentiarū: verisimile ⁊ rōnabile videt ex
his q sacra scriptura hactenus facta cōme
morat: causam nāqz diluuij tpe Noe sacra
scriptura Geñ. vj. petm carnis esse cōmemo
rat dicēs. Uidētes filij dei. i. filij Seth. q. mi
nus irreligiosi filias hoim. i. de stirpe Cayn
q essent pulchre: acceperūt eas ⁊c. Propter
istud etiā petm fuit subuersio sodome ⁊ go
morre Geñ. xix. ¶ Propter istud etiaz petm
occisi sunt. xxiiij. millia Numeri. xxv. Pro
pter hoc etiā tota trib⁹ Beniamin: exceptis
sexcentis hoibus destructa ⁊ occisa: legitur
Judic. xx. Et israel cuz tēplo destructa. Jdā
tēplū luxuria ⁊ comessationib⁹ erat plenuz
ij. Machab. vj. Cuz ergo teste beato Grego.
preteritorū exhibitio: sit futurorū certitudo:
nō videt dubiū qn similes vidicte: que istis
acciderūt tpib⁹: tam in aquarū nimia abun
dantia: sicut in diluuio Noe: tam in ciuita
tū cōbustione ⁊ destructiōe: sicut in Sodo
ma ⁊ hierlm: qz in occisorū in bello: ⁊ extra
bellum multitudine: sicut in iudicum ⁊ nu
merorū li. maxima ex parte: ex tali accidāt
cā. Jpso deo teste: q nūc implet: qd oliz mi
nabat: dicēs. Disperdā habitatorē de cāpo
idoli. i. cupiditatis: ⁊ tenentē sceptrū de do
37 mo voluptatis ⁊ luxurie Amos. j. Secundo
luxuriosorū pena ⁊ cōfusio: quā in morte su
Exem. stinent. Primo ex historia ostēdit: quā nar
rari solet: q tali cuz fatua muliere: simul in
lecto mortuis quos cum familia in crasti
no diu expectaret: ⁊ nullū motū in camera
clausa admirātes deprehēderēt balliuis ac
cersitis ⁊ ostio camere fracto: eos simul am
plexatos inuenerunt mortuos: nigerrimos
Exem. ⁊ fetidissimos. ¶ Secundo idem ostendit p
illud q de quodaz luxurioso: magno apud
seculū: circa cuius vt scribit camerā: tot to

nitrua audita fuerūt vna nocte: q psia tre
mens mirabat: intra quaz quatuor intran
tes: ⁊ eū de lecto tenētes: cū eo luserūt: ipm
in altū pijcientes: quorū vnus veniēs ad ca
merarium: q in angulo tacēs: oīa ista vidit:
manu ita latus eius tetigit: q omnis inte
riora eius patuerūt dicens: domus tu: q cū
in crastino supuixit: omnia ista narrās. Ad
cuius narrationis confirmationē. dñs in cra
stino: quasi rino de incendio raptus inuen
tus fuit mortuus. ¶ Tertio eorūdem pena
⁊ confusio post mortē ostendit. ¶ Primo p 38
illud q fertur: de quodā lubrico infirmato:
Exem. ⁊ de cōfessione admonito: rñdente: quid in
quit mihi valebit cōfessio: qr cum vires ha
buero faciaz qd solebam? Cum ergo fuisset
mortuus: inuentus est sub cingulo: quasi igne
infernali adustus: vt in ea parte in qua pec
cauit: punitus ostenderet. ¶ Scdo idē ostē
Exem. ditur p exēplū: qd in quibusdā legit historijs
de quodā sancto viro: q in orōne posit⁹: vi
dit in aere: quasi duos dracones igneos: in
ter se pugnantes: ⁊ mutuo se torquētes: cui
desideranti: quid vel qui essent: p deū ostē
sum fuit: q fuerūt vir ⁊ mulier: qui inordi
nate ⁊ luxuriose se in vita ista dilexerunt. Et
ideo sicut hic mutuas ⁊ illicitas inter se ha
buerunt delectatiōes: ita ibi se mutuo tor
quent. Et sicut iter eos ad tēpus mala fuit
dilectio: ita iustū fuit q inter eos magnum
esset odiū. Quod quidā odiuz ex cogitatio
ne pcedētiū oritur delectationū ⁊ carū. Sicut
de incarceratis: qr sicut incarcerat⁹ pl⁹ odit
eū: q eū in carcerē poni fecit: qz carceris cu
stodē. Jta qs in carcere posit⁹ inferni: cogi
tans q pp̄ter talem mulierē cum qua pec
cauit: est ibi positus: ⁊ ipsa cogitans q pro
pter illū est ibi posita: qr quilibet ibi sciet que
est damnatus: maius odiū inter se qz ad de
mones eorū custodes habebunt: qr illi male
⁊ iniustis persuasionib⁹: ⁊ mutuis sunt ibi
positi: demones pro iustam sniam a deo de
terminatā: executiōi demādant. Ex quibus
historijs vicz ⁊ exēplo ptz: q breuis amor in
eternū mutat odiuz: ⁊ breuis delectatio: in
eternā penā. Et breuis risus: in eternum lu
ctū ⁊ suspiriū: qr teste Augustino. Momen
taneū est qd delectat: eternū qd cruciat. Et
teste apostolo Gal. v. Manifesta sunt opera
carnis: q sunt fornicatio: inuidia: luxuria ⁊c.
que pdico vobis sicut pdixi: quoniā q talia
agūt: regnū dei non cōsequent. ¶ Et si tanta
pena digni sunt: q tale cōmittūt crimen: nō
est dubiū qn magna pena digni sunt: q ta
les corpalr nō puniūt: ⁊ efficacit nō resistūt
qr dei filios se esse nō ondūt: q dei iniurias

pro posse non vindicant in accusatione lu
xurie: ad Titum. j.
Ar. j. ¶ Ad euadēdū vero tā multiplices penas
multiformia adhibēda sunt remedia quorū
primū videt fugere signa attractionis: ⁊ lo
ca q ad lasciuiā inclināt: ne videlicet occa
39 sione talis exterioris ostensionis: homines
ad peccatum: ⁊ ad predictas ducant penas
Exem. Exemplū ad hoc fert de quadā puella Ale
xādra noie: q qr sciuit quēdā per aspectum
in illā desirū in aīa ledi: inclusit se in angu
stā cellā: per totā vitā suā. Et cū ab ea que
reret: q ca esset tāte afflictionis: malo inqt
sic affligi: qz q hō ad dei factus imaginem:
in me occasionem acci piat peccādi. ¶ Cōsi
Exem. milis etiā fuisse fertur: in ciuitate Remensi:
q qr deprehēdit: q hoies illā pulchrā repu
tarēt: ⁊ ideo libēter illā respicerēt: rogauit
deū q grauē ei mitteret infirmitatē: q ipam
deformaret: ⁊ eā turpiorez redderet: ne alij
eius occasione peccarēt. qd ⁊ a deo obtinuit
Ob nō sic viri vel mulieres moderni tēpo
ris: q ideo se lauāt: ornāt: ⁊ ornati discurrūt
vt videant: vel cōcupiscant: hoc nāqz ipsimet
vel diabolus: q eos ad hoc instigat intēdūt
Si primū dē: qvcz ipi se ad h ornāt: vt cōcu
piscant: lz ipsi peccare nolēt: mortaliter pec
cāt: iuxta illud Augustini in regula religio
sorum. Appetere inquit vel ab ipsis appeti
velle: criminosum est. ¶ Si secundū dē: qd
vcz ipsi nihil mali intēdāt: diabolus tñ cui⁹
in hoc sunt instrumētū: sicut gladius est in
strumētū homicide: aliorū spiritualē intē
dit occisionē. Et isto in casu sententiā verita
tis timere habent: qua dicit. Ue per quē scā
dalū venit: expedit ei ⁊c. Nota. O. vij. 10.
40 ¶ Si vero persone curiose predictū reme
diū adhibere noluerint: vt a talib⁹ cessent
attractionib⁹: ⁊ allectionib⁹: sz oīno venenū
ppinare voluerint: scdm remediū adhiben
dū est ex parte illorū: quorū interest: ne vide
licet illas aspiciāt: vel de illis incaute cogi
tent. Primo enim incaute intueri nō debe
rēt: qd vix sine peccato videt. Si enim impu
Exem. dicus aspectus immunis esset a culpa ne
quaqz quidā senex in vi. pa. discipulū suū a
se fugasset: qr mulierez cui in via obuiauit
curiose respexit: q magister ex hoc deprehē
dit: qr ipso asserēte: q solū vnū habuit ocu
lū: discipulus ecōtrario asseruit ipsaz duos
habere oculos. Nec etiam demetricus sibi
eruisset oculos: qr mulieres sine cōcupiscen
tia videre nō poterat. ¶ Et nō solū oculi ab
aspectib⁹: sed ⁊ corda a cogitationib⁹ repu
mēda sunt ⁊ refrenāda: qr sicut frustra ap
ponit exteri⁹ medicina plage: dū ferrū int⁹

latet in vulnere: ita frustra oīa exteriora re
frenant: medicinaqz orationis pp̄ me vel alie
ne inaniter apponit: dū interius virus ma
larū delectationū abscōdit. Qd pulchre ostē
sum fuit in vi. pa. vbi quidā iuuenis legit Exem.
rogasse senē quēdā: q p ipso oraret q deus
ipsū a tētationib⁹ liberaret luxurie: sene ve
ro orante: iuuenis ei dixit: q nullū per ora
tiones suas sensit remediū. Sene vero orā
te: vt deus ei causam ostēderet: quare oran
do nihil pficeret. Ostensum fuit q in cogi
tationibus luxurie delectaret: ⁊ ideo p illi⁹
nō audiebat salute: q ad salutē pp̄riam co
operari noluit: turpes auferēdo cogitatio
nes. Sicut ergo homini ad leprā disposito 41
optimū remediū est: q societatē fugiat le
prosorū: ne vicz illos tangat: vel libenter al
loquat: vel videat vel fortes de eis hz ima
ginationes: qr oīa ista ad hoc iuuāt: vt citi⁹
inficiat: ita disposito ad lasciuiā: necesse est
q se custodiat a tactibus ⁊ osculis ⁊ allo
quijs ⁊ aspectibus ⁊ imaginationibus mu
lierū: qr sicut tāgēs picē calidā: man⁹ inqui
nat: ita tangēs illas aliquo predictorū mo
dorū aīam inquinat: qr sicut qui tetigerit
picē inquinabit ab ea Eccli. xiij. Jta nō erit
mūdus: cū tetigerit eā Prouer. vj. ¶ Patet
ergo q phs cōgrue docuit optimū modum
pugnandi contra mulieres: esse fugiendū:
ad hoc vt victoria obtineat: qr sicut qui lu
ctat cū lutoso quātūcūqz a lutoso nō psterna
nat: man⁹ tñ reportat lutosas. Jta q circa
eas insistit: lz intantū repugnet: q peccati
cōpletione nō vincat: tñ lutosam reportat
mentē. Qr etiā durissima ⁊ perfecta corda:
aut emollit: aut inclināt. Et ideo ille Job
qui innumerabiles vicit tētationes ⁊ tribu
lationes: ne a mulierib⁹ post tot victorias
vinceret: pepegit fedus cū oculis suis: ne co
gitaret de virgine Job. xxxj. Cuius exēplo
doctrinā tene pulcherrimi versificatoris di
cētis. Emineas cū femineas discernis ideas
Ne sedeas: sz eas: ne pereas p eas. id est. qñ
tales occurrūt cogitationes vel tētationes
de luxuria: ⁊ de feditate eiusdē Emineas. i.
cogita eminētē nature tue rationalē nobili
tatē i. q ad dei fact⁹ es similitudinē. Et noli
tā eminētē naturā: tā vili deturpare petō.
Tali enim cogitatione quidā nobilis cum
esset multis alijs dedit⁹ peccatis ab illo pec Exem.
cato: semper se custodisse fert. Nec sedeas
i. ne moreris in talib⁹ cogitationib⁹: sz eas
id est. statim ad alias mentē trāsferas cogi
tationes: qz illas expellas: sicut ostēsum est.
C. x. 2. Nota. O. vij. 17. Et. P. vij. arti. ix. et
R. ij. articulo. v. ¶ Quia si cogitatio talis

vel mulieris societas tecum diu moret: erit
de te sicut de pariete vel pãno albo: quia si
cut cãdela parietẽ maculat: ita illa mentez
tuã quãtũcunq; fuerit pri⁹ munda ⁊ alba.
41 ¶ Et si ista fuga sit necessaria hñtib⁹ mẽtez
albã .i. innocẽtib⁹ qui carnẽ suã nunq̃ ma-
culauerunt: a fortiori rõne illi q̃ aliqñ igne
luxurie fuerunt inflãmati: maxima indigẽt
ab oibus occasionib⁹ ⁊ oportunitatibus
elõgatione. Et specialiter vt se elõgẽt ab il-
lis: cũ quibus pri⁹ peccauerunt: q: sicut ti-
cio citius ⁊ facili⁹ accẽdit: q̃ lignũ viride.
Sic qui pri⁹ fuit ticio inferni peccãdo qui
nõ est adhuc bñ extinctus: sed adhuc fumi-
gat per illicitos aspect⁹: ⁊ inordinata verba
⁊ ideo facili⁹ accẽdit: sicut cãdela fumigãs
sicut etiã duo titiones vel carbones de igne
extracti: nõ tñ loco diuisi simul positi: iterũ
simul ardere incipiũt. Sic qui voluntate se
diuidunt: vel pmissione: sicut faciũt qñ in
pl. vel in ĩfirmitate ɔfitent: nisi loco ⁊ domo
etiã se lõgius diuidãt: iteruz peccato simul
inflãmant. Qui ergo igne cõcupiscẽtie accẽ
di nõ vult: ab igne se lõgi⁹ retrahat ⁊ fumũ
visus alloquij: ⁊ cõtact⁹ extinguat. ⁊ caste
viuere poterit. Sicut pz per rñsum perpe-
Exem. tue virginis Marie: q̃ cuidã persone: q̃ votũ
emiserat castitatis: ob amorẽ mris dei: que
postea ad illã in orõne clamauit adiutoriũ
requirẽs: asserẽs q͛ libẽter votũ teneret: sz
nõ permitteret tẽtatio: nisi speciali⁹ illam
iuuaret. Cui mater dei per visum rñdisse fer
tur: dicẽs. Custodi visum: auditũ ⁊ tactũ et
votũ tenere poteris. Si vero ista non custo
dis: nõ est signũ q͛ cor est caste custoditum
interi⁹: q: sicut infirmitas corporalis i ocu
lo ouis apparens signũ est interioris infir
mitatis: ita infirmitas spũalis .id est disso
lutio in sensibus: signuz est infirmitatis in
aia seu corde: q: impudicus oculus impu-
dici cordis est nuncius: sm August. in regu
43 la. ¶ Sed forte sunt aliqui qui tñ de virtu-
te ⁊ fortitudine pptia presumũt: q͛ credũt
se cũ mulieribus posse semper sine periculo
cõuersari: ɔtra quos est legũ presumptio si
cut pz. C. li. ix. ti. de custodia reoruz. l. qm̃
vnũ: vbi lex phibet viros ⁊ mulieres i vno
carcere incarcerari: ppter peccati presum-
ptionẽ. ¶ Si ergo lex presumit malũ luxu-
rie posse ɔtingere inter miserrimas psonas
q̃ nec ex cibo͛ copia vel ex loci amenitate:
vel quacunq; libertate opportunitatẽ ha-
bent peccãdi: quare lex vel persona nõ presu
meret peccatum inter illos: qui libere cum
multis opportunitatib⁹ peccare pñt? Si-
cut patet de viris ecclĩasticis: qui ancillas
sub titulo familiaritatis in domibus suis
cõtinue tenẽt: in quib⁹ ipsi nec dominant: ⁊
peccãdi liberas habẽt habenas. Nec in hoc
casu ɔfidere pñt de victoria quã circa hoc p
plures annos forte obtinuerũt: q: papilio
forte in primo vel tertio volatu circa cãde-
lam vel lãpadẽ forte nõ cõburit. Nec castrũ
obsessum primo ictu capitur: sed tãdiu vo-
lat q͛ finaliter comburitur. Sic in pposito
diabolus caute castrũ obsidet aie: ⁊ paula-
tim illud capit. ¶ Sicut ergo castro obsesso 44
illi quibus castri incumbit custodia: omnẽ
materiã: ⁊ viã obsidentibus: quibus possi-
bile est subtrahũt: per quas citius faciliu-
sq; capi possit: ⁊ obsidentibus proijciunt sa
gittas. Ita castro tuo pprio per tẽtationes
incontinentie intrinsecas obsesso: subtrahe
quietem ocium ⁊ delicias. Nã per ista capi
põt. ¶ Sicut ergo domus tua te inuito: nõ
comburit: si tu gratis focalia quibus cõbu
rat ministras: vel ignem cum possis non ex
tinguis. Ita nec aia tua: te inuito igne luxu
rie inflammat: quantũcunq; dicas q͛ aliter
facere nõ põt: si ocium delicias ⁊ longas pi
gritationes ⁊ calefactiones in mane et minu
stras: si malas societates ⁊ opportunitates
nõ fugis. Si malarum cogitationum ignẽ
statim non extinguis. Castro vero tuo per
sollicitationes extrinsecas obsesso: sagittas
dure rñsionis eis dirigere deberes. Exẽplo Exem.
cuiusdam mulieris: que eam sollicitãti ad
peccatũ ⁊ dicenti: q͛ tm̃ illam diligeret: q̃d
quicquid vellet pro amore eius faceret ⁊ su
stineret: respõdisse fertur. Ergo pro amore
meo permittas manum tuam breui tpe esse
in igne isto. Rñdit se nolle hoc facere: q: ma
num suã amitteret: cui illa: quare ergo hoc
peccatum p amore tuo facerẽ: p quo nõ so
lum manum vel pedem in igne ad tempus
sustinerem temporali. Nec manũ tm̃ ad tẽ
pus amitterẽ: sed totũ corpus cũ aia in igne
sustinerẽ eterno: totũq; simul amitterẽ. Si
vero castri tui obsidio tã violẽta sit: per pre 45
dictos obsessores intrinsecos: ⁊ extrinsecos
q͛ perditionem times: fac quod facit custos
castri in cõsimili casu: statim enim ad prin-
cipalem dominum castri nunciũ mittit pro
succursu. Sic mitte nũciũ orõnis ad deum
q: sicut custodi castri captio: ⁊ perditio ca-
stri imputat: nisi ad dñm i tali casu mittat
cum possit: sic in pposito. ¶ Sed heu in ta
li casu plures cogitãt: quõ tẽtationes suas
implere poterunt ⁊ hostibus castrũ aperi-
re: q̃ ad deũ p liberatione ex corde clamẽt.
¶ Et sicut castro pprio obsesso amouere de
bes media: per q̃ capi posset. Ita etiã quos

dãmodo castro tuo custodie deputato: ob-
sesso: te habere debes: vt superflua et vana
subtrahas ornamẽta: ⁊ alias peccãdi occa-
siones: a filijs ⁊ filiabus: ⁊ subditis: q͛ sicut
cattus adultus vel aliter decorpatus min⁹
euagari dicitur: ita tales: non des ergo for-
46 nicarijs honorẽ Eccli. ix. ¶ Tertium reme-
diũ afferre deberet cogitatio quõ tota curia
celestis peccãtes intuet: sicut pz. A. xxv. 17.
Et tali cogitatione ⁊ doctrina: legit abbas
Exem. effrem in vi. pa. quandã cõmunẽ cõuertisse
mulierem: ducens illã ad fo͛ publicũ dicẽs
q͛ ibi se maculare permitteret: q̃ rñdit q͛ ibi
nõ potuit pre verecũdia: cui ille: quare ergo
nõ verecũdaris illud cõmittere coram tota
curia celesti: vbi sunt quasi infinita milia
ɔtra vnũ: q̃ te hic intuet. ¶ Idẽ etiã legitur:
Ex. de quodã alio sancto patre: qui aliã quasi
simili mõ ɔuertit: finxit enim se quasi vellet
cum illa peccare: rogans q͛ illũ ad secretuz
duceret locũ: qui cum ad duo vel tria loca
duceret ⁊ nullus ei placeret: in fine ait mu-
lier: hic est locus secretissim⁹: hic nemo nos
videre põt: nisi deus. Et illo verbo ex ore
eius accepto: incepit ei predicare ⁊ persua-
siones facere: quõ nõ solũ deus sed tota illa
societas clare videt q̃ fiũt: sic eã ɔuertit. Ho
rũ ergo exẽplo erubescentia illa oẽs ab illo
peccato retrahere deberet. Unũ Bern. Si me
videre rubes: cur deo spectãte non rubes.
47 ¶ Quarto remediũ afferre deberet nõ solũ:
qualis misera caro quã tm̃ diligit: erit post
mortem: de qua dictum est. C. v. 42. ⁊. C. ij.
10. Et. M. xj. 91. ¶ Sed etiã cogitatio pene:
q̃ ex illo pctõ eternaliter sequit: oẽs ab illi⁹
amore retrahere deberet. Tali nãq; cogita-
Exem. tione legitur: quidã in vi. pa. tentationem
suam mitigasse: hic cũ multũ a spũ fornica
tionis tẽtaret: cogitauit: si illud pctm̃ fece-
ro: ⁊ in illo deprehensus fuero: morte preuẽ
tus ero in igne infernali: sine fine. Ergo an-
teq̃ illud attentauero: volo per minus pba
re si sustinere potero illud manus: digitum
ergo posuit in igne: qui iuxta eũ erat. Et cũ
nõ posset illũ ignẽ in digito per vnã horam
sustinere: cogitauit q͛ mali sustinere posset
ignẽ calidiorẽ in toto corpore eternaliter et
sic ignis in manu cũ cogitatione ignis in-
ferni ignẽ carnalis ɔcupiscẽtie de corde suo
expulit. Sic facit de cordib⁹ illo͛ q̃ cũ põde
re idẽ cogitãt: q: teste Seneca: li. de morib⁹
libidinis initiũ ɔtinebis si exitum cogitaue
ris. Q̃d vo eius exitus: q̃ cogitari deberet:
pena sit eterna: sicut verbis pz hieronymi
qui de luxuria loquẽs ait. O ignis inextin-
guibilis luxuria: cui⁹ materia gula: cuius
flãma superbia: cui⁹ scintille praua colloquia
cuius fumus infamia: cuius finis gehẽna.
Nota simile. M. xj. 101. ⁊. T. i. 26. ¶ Sz heu
nõ obstãte q͛ istã penã pctõ illo debitam: et 48
credãt ⁊ fateant: ⁊ per reuelationẽ aliqñ vi-
deant illud tñ cõmittũt. ¶ Hoc primo vide-
ri põt exẽplo cuiusdã sacerdotis: de quo fer Exem.
tur: q͛ cũ ab eo quereret quare tã turpẽ ha
beret focariã: respõdit tm̃ volo ad diabolũ
turpe enceniũ mittere sicut pulchrũ. Et pec
cati sui penã: ⁊ fatebat ⁊ recognouit: nec tñ
se couertit. ¶ Scdo idẽ ostenditur per exẽ-
plum cuiusdaz mulieris: de qua fidedigne
narrat: q͛ de nocte aliqua de eã extra domũ Exem.
vadẽs: obuiauit cuidam mulieri equitanti
diabolum in forma equi: que a viua interro
gata: q̃ esset. Rñdit ego fui concubina talis
sacerdotis: ⁊ nunc defuncta: ad infernũ du-
cor: ista tñ ostensione nõ obstante vna illa
eodẽ anno a sacerdote illo impregnata fuit
In quo pz q͛ nec pene ostensio misero a pec
cato illo retrahere põt. Cuius forte vna cã
est: q͛ fatui leccatores ⁊ specialiter sacerdo-
tes: illas infatuant dicentes: illud peccatuz 49
minus esse q̃ sit: ⁊ se nõ esse sacerdotes: nisi
qñ sunt in missa. ¶ Sicut patuit de quodã:
a quo cum cõcubina sua recedere vellet p-
pter penas: q̃ eis in pdicatione futuras au
dierat: dixit q͛ verũ fuit: q̃d dixit de cõcubi-
nis sacerdotũ: sed ego inquit nõ sum sacer-
dos: nisi dũ missa sum. ¶ Alio vero tẽpore
capellan⁹ sumet sic illa lachrymas de ocu-
lis: ⁊ fardellum rerum suarum de dorso de
ponens fert remãsisse. ¶ Ex quo tot isto de
licto sunt culpabiles: ⁊ pauci pro quacũq;
persuasione: vel predicatione vel confessio-
ne vel ostensione illud dimittunt: dum illud
exercere possunt: vt res habentes naturales
vel licentiam: vel mundi impunitatez: vide
tur q͛ magna pars mundi propter istud vi
ciuz damnetur. ¶ Quos vero predicte pene
non mouent: quia non videntur saltem mo
ueant pene quas in conscientijs sustinent ⁊
infamia ⁊ exterior angustia: multiplex ⁊ tri
bulatio: vt de illis verificet illud Ecclesi. xj.
Malicia vnius hore: obliuisci facit luxurie
magne. No. ɔ locãtes eis domũ. P. viij. 13.

¶ Explicit Prima pars
summe Predicantium.

¶ Registrũ huius prime partis.

a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.u.x.
y.z.aa.bb.cc.dd.ee.ff.gg.hh.ii.kk.ll.mm.
nn.oo.pp.qq. Oẽs sunt quaterni.

VERITAS·OMNIA·VINCIT
IHS
Summa Predicantium
Secunda Pars Summe Predi
cantiũ oĩbus diuini eloquij propagatori
bꝰ vsui accõmodatissime: p venerabilẽ
sacre Theologie professorẽ Joãnẽ de
Bromyard ordinis p̃dicatorum
edite: nuperrie magno diligẽ
tia castigate. Adiecta tabu
la vocali: quãvt ipam sũ
mã in duas partes di
uisimꝰ: vt cuiqꝫ p
ti summe pro
pria tabula
annexa
sit.
R M

quis sicut terra illa a cultore malefactur: q multas tenet emendationes z impunguationes inutilisq; confert expensas: q spinas reddit nisi spinas vel herbas nocuas. Sic terra malefactoris que multa recipit a consultore: nihil reddit nisi immunditias per omnes corporis eius. Deus quidem terra dicebat. Terram spe ventrem super te buēs: mihi proferno spinas z tribulos: reprobis etiā malefactis proferas. Cuius cōsummata erit in combustionem.

Ar.iij. ¶Cum vero maledicto specialiter quo ad eius ptationem deo referuntur: cum causam assignat execrationis. Ait enim. Deo sumptum est verbis Augustini super libruum nationum dicentis. q? quando maledicit inertum eius defignationem maledictum: sententiam promulgat: propter quē non fallit: neq; qualitas peccati: neq; peccātis affectus. Domo ipso hoc fiere manime quo ad peccantis mentem: z affectum non potest a maledicēdo se refrenet. Exemplo Zenophonis: qui cuidam maledicenti respondisse fertur: non ideo ille maledicere ego maledicam: nec conuenere. Si autem conuenientio vel maledicto delicto subditorum exigētibus proferri debeat: hoc nō leuiter fieri debet: sed cum multe cognitionis z ab illo cui incumbit officio maledicere. Sicut patet. E.ti.t. Et hoc non ex voto vindictē sed ex celo iustitie: quia dicit Decretum. xxiij. q. ij. cum sancta. sumptum exemplo boni Gregorij moralium. ij. Quod cum sancti virtutū maledictionis sententiā proferunt non in hanc ex virtutis vocabulo ex ira vltione cramen protulisse: intuo subtile iudicium profpiciuntur: mala esse prefargentes: qua maledictione ferire debeāt: q nolentes: ne maledictionis non precātis quo ab interno iudice non defendant. Psal. Ouerit. 8. legem q? non est maledicendum.

Ar.iij. ¶Andatorum del. Prohibitio ostendetur: observantie necessitas. Secundo rationabilitas. Tertio vtilitas. Quarto facilitas. Quinto fructuosus periculis. Sexto q? magna in obediendo: bo mandata est adhibenda obligentia. Septimo nō observantium ostenditur multitudo: z cōmunitas.

Artic.j. ¶Exemplum primi patet: per volentes bitare in regno vel gaudere aliqua: qui sperentiorem z honorē ab illo domino cōsequi volunt: necesse habent mandata illius domini: z leges illius regni vel cuitatis tenere. Aliter non honorificentur: vel penam merentur. Ita illi qui hic volunt esse de ciuitate: z societate

ecclesie z sanctorum: qui etiam intendunt a deo z regno sui honoratum illud eternale. Ideo ad illum intrare necesse est: q? qui tenent mandata. Ergo si vis ad vitā ingredi: serua mandata. Mat. xix. Sexta vice mā datacce modo quo a deo determinatur per spiritum. Exo. xx. Facite mihi: quia ego sum deus vester: q? implete ea. Facite inquit: operatio: illa offendentes. Custodite: sic: z non iuxta ritus gentiliū. Ezechielis. xx. Non qui coacti sed voluntarie ea faciatis. Sic. Simpliciter patriarcha fuit: in intelligentia per meditationem: in motu per retentionem: in volumtate: z bono per operationem. Sic ergo obseruat vt custodias mandata domini. xij. Reg. ij.

¶Quinto autem obseruantie rationē assignat: dicens. Si vis ad vitam ingredi: serua mandata. Quia enim ad vitam ingredi: z mandata sua subdito obedientes: subditos habere: z eis regnare: non cognitum: sed certa certitudine nouit. Sed si facultima: ethumilius ab illo cui exaltatur obseruantia. Tertio enim Joannes: mandata eius grauia non sunt. i. Joan. v. Et ideo sapientissime quidam philosophorum necessitatem: qui mandata eius debet obedire: qui ei subest. Tu mandabis mihi quia tua custodiri nunc. Et perfectus efficitur: qui mandatorum gratia non fuit: qui nihil dubie: q? ea respicere in mandatis dñi. Eccle. xxiij. Quid est quod homini nobili z curiali: q? facere opus nobilis: z curialis: q? declinare a fuis cōpriuatis: quo ad cognitionem z ad vitam fabulā quo ad perditionem fa me: z impiopertiū omnib? nationib? quo ad blasphemiā fidei: legis nostre. Iam alie in redemuū: diligentes vsum in rebus fidelez nationes: q? propter nostri peccatum habere: q? ipsi seruire: Hi magis est cu- z mandatoꝝ: dei per transgressionē fidei nostrā: male deo credere: q? hoc est mandatum eius perfidiā: z legem nostrā nullis reparatis: aut reclamare. i. Joā. iij. Euāgelio nomē in re parte. Psal. cxvij. In mutte enī z tranſgreſſione: persona habere: q? ei seruire: debitum spem: q? mandatoꝝ dei: ut innocent: sanctitate in illas literis deputatis. Curiale est etiam: honorata: sententiā qua dicitur in Ps. cxvij. Maledicte reparentem: occidere: z? mechari: z? furari: q? qui declinant a mandatis tuis. Et ut ma. z? falsum testimonium dicere: z? omnia hec: ledicti in nouerāgrij: de non possidebunt simul facere aliqua. Ita vero mandatis obseruantia: magna pertinet: z? facere: quia mandatum: sine mandato. i. Thi. vi. post mortem. Certum: periculis habebunt ¶Saltem propter triplicem vtilitatem: vbi post mortem: quando eis dicetur. Ite male- Ar.iij. promeneritis: q? ante mortem: z post. dicti in ignem eternum. Matt. xxv. Cuius ex- 2 Ita quidem: q? mandata: quia sunt: z? ante mortem: z post. parte z iustitia per exemplū patet recipien- omnia condēnite: z? humiliter: z? mandatoꝝ dei: tes: dotū vel expellendoꝝ inter religiosos: inter respicit: z? salutē. Ex Ps. cxvij. Ad iustificationes tuas: z? mandatum tuum: z? testimonia tua: quia omnes viā iniquitatis. Sed sicut sunt facilia hominibus: ita: z? spiritualiter: z? salutem: z? custodientem non custodit. Ita z? sollicitudine: z? mandata dei seruare: z? obseruant te: z? ecclesiā. Et Secundo in mortem etiam: custodit a nimo: z? mortem: z? cum mortem: ad curiam: quando creatur regina: qui mandata eius semper obedēs: sit: quia tales: iuxta mercurr: proferentia: q? nihil mali: z? in ea fiat. Sic in pia ad mortem: qui custodit propria: non experitur: quicq; mali: Ecclia. viij. Scia- nus ergo qui in morte: dicere pōt: illud psal. cxvij. Custodiā mandata tua: ne derelinquas me: in mia mea: in iustitia me. Qui vertus: z? gnitia dicendo. Joā. xvij. Et q? sermonē meū ser-

illa non tenuerit: tanꝙ̄ malus nouicius ad religionem inhabilis: de religione expellet tenebras exteriores illi promissas: ⁊ sic trāſgrediens mandatum dn̄i incidet in promiſſionem nequā. Eccl'. xxix.

Ar. vi. ¶ Ex quibus patet ꝙ multum necessitamur magnā in custodiēdis diuinis mādatis: adhibere diligentiam. Non solū ad pericula euitanda predicta: sed etiā plurib⁹ alijs exēplis illius diligentie necessitas perpendi potest. ¶ Quorū primum a iudicis vel domini terreni accipitur presentia. Si enim iudicis vel prelati mandata diligenter custodiūtur
8 dum presens est: eadem ratione dei manda-
Exiii. ta: semper sunt diligenter tenenda: qꝛ semꝑ presens est. Ista de causa docuit heremita malam mulierem dei obseruare mandata: sicut ostensum est. L. vij. 46. Sic etiam loquitur Ps̄. cxviij. dicēs. Seruaui mandata tua: ⁊ testimonia tua: quia om̄es vie mee in conspectu tuo. ¶ Secundum exemplū isti⁹ diligentis necessitatis: accipitur penes commodū: vel dānum temporale: vbi namꝙ̄ ista imminere solent: homines diligentiores reddere se solebant: vt commodum haberent: ⁊ dannum fugerent. In cuius signum de⁹ volens populū suum quondam diligentē reddere in eius mandatorum custodia: cū terrā intrarēt ꝓmissionis: predixit eis. Deut. xi. ꝙ non erat terra sicut terra que fluminis beneficio fecundatur: vbi per hortos aque deriuantur irriguę: sed erat montuosa ⁊ campestris de celo pluuiā expectans: ⁊ ideo ibi eis maxima necessitas colere deum: atꝙ̄ mandata ei⁹ tenere: vt daret eis pluuias tēporibus suis: temporaneam: scꝫ in autūno ⁊ hieme in iactis seminibus nutriendis: ⁊ alendis: ⁊ serotinam in vere ad crescēdum: ⁊ ad incremē-
9 tum dandū. ¶ Istam causam motiuam obseruantie mādatorū dei: recitat deus. Deut. xxviij. dicens. Si custodieris mandata dn̄i dei tui: ⁊ ambulaueris in vijs eius: videbūt omnes terrarum populi: ꝙ nomen domini inuocatū sit super te: ⁊ timebunt te. Abūdare te faciet dominus omnibus bonis: fructu vteri tui: ⁊ fructu iumētorum tuorum: ⁊ fructu terre tue. Aperiet domin⁹ thesaurū suū optimū celum: vt tribuat pluuiam terre tue in tempore suo: benedicetꝙ̄ cunctis operib⁹ manuum tuarum: benedictus eris in ciuitate in agro: ⁊ benedicta horrea tua. Et benedictus eris ingrediens ⁊ egrediens: dabit tibi dn̄s inimicos: qui consurgunt aduersum te: per vnam viā venient contra te: ⁊ per septem fugient a te. Qd̄ si audire nolueris vocē dei: vt custodias oia mādata ei⁹: ⁊ cerimonias venient sup te: oēs iste maledictiones. Maledictus eris in ciuitate: in agro: in horreis: in fructu vteri: ⁊ terre tue: ⁊ iumentorū ⁊ ouium tuarum. Mittet super te dn̄s famē ⁊ pestiletiam: donec perdat: ⁊ consumat te: percutiat te dominus egestate febri ⁊ frigore. Celū super te erit eneum: ⁊ terra ferrea imber terre tue erit puluis: per viam vnā egredieris cōtra hostes tuos: ⁊ per septem fugies: donec dispergaris per omnia regna terre: vxorē accipies: ⁊ alius dormiet cum ea: sementē multam iacies in terram ⁊ modicū congregabis vineam plantabis ⁊ fodies: ⁊ vinū nō bibes quoniā vastabitur vermibus: oliuas habebis in omnib⁹ terris tuis ⁊ non vngeris oleo qꝛ defluent ⁊ peribūt. Sequitur ibidem. Uenient super te omnes maledictiones iste: qꝛ non audisti vocem domini: nec seruasti mandata eius. ¶ Ista eadem necessitas: qua de⁹ eos promissis ⁊ minis artare voluit: ad diligentem mandatorū dei custodiā. Nos etiā ad idem compellere deberet: quia ꝙ eis promisit in nobis etiam complet: in quibus oia predicta mala: ⁊ vindictas implet ꝓpter mādatorū dei fractionē: sicut patet. T. v. arti. i. qꝛ recessimus ⁊ declinauim⁹ a mādatis tuis Et cito post: omne malum hoc venit sup nos Dan. ix. Sicut expresse iterum patet ꝑ deū dicētem Esa. xlviij. Utinam attendisses mādata mea facta fuisset quasi flumen pax tua ¶ Tertium exemplum ad hoc habemus ex factis phariseorum ⁊ rechabitarū: quorum primi scꝫ magistrum in historia scholastica super euangelia: pictacia cartarum in frōte gerebant ⁊ in sinistro brachio circumligata: quibus dei mandata inscripta erant: ꝓpter hoc quod dixit dn̄s. Deutero. xi. Ponite hec verba in cordibus vestris: ⁊ suspendite illa pro signo in manibus vestris: ⁊ inter oculos collocate. ¶ Secundi nec ad dictum Hiere.
prophete bibere voluerūt sicut patet Hiere. 10
xxxv. Respondentes: non bibemus: qꝛ Ionadab filius Rechab: pater noster precepit nobis dicens. Nō bibetis vinum vos: ⁊ vxores vestre: ⁊ filij vestri vsꝙ̄ i sempiternum: quos ex precepto dei adducit Hieremias in exēplū cōtra habitatores Hierlm̄ dicens. Ex ore dei nunꝗd nō accipietis disciplinā vt obediatis mihi sicut Rechabite obediunt patri suo: ꝓpterea inducā super vos mala que locutus sum. ¶ Exempla istorū magnā confusionē inferre deberet christianis: ꝗ magnā non habēt in custodiendis dei mādatis diligētiam: qꝛ ex quo primi tantā habuerunt diligentiā de mandatis: secundi de mandatis pris sui: nos magnā habere debem⁹ diligentiam: de

obseruatione mandatorum dei: ⁊ patris nostri. Aliter non solū erunt contra nos exēpla ⁊ vita oīm predictorū. Sed etiam generalitē oīm iudeorū: inter quos vix ita simplex vel laicus inuenitur: quin cordeten⁹ sciat dei mādata computare: que etiam ad literā strictissime tenent: sicut patet. F. iiij. 10. Inter nos vero pauci inueniuntur de laicis: ꝗ cordetenus illa sciāt recitare: sed multo pauciores tam inter clericos: ꝙ̄ laicos: qui illa opere ostendant: ⁊ sic nec illa habemus inter oculos meditatione: nec in manibus operatiōe nec alijs modis a deo determinatis. A. xxvi. 9. quibus loquitur christus Math. xv. dicēs irritum fecistis mandatum dei. ¶ Quartum
11 exemplum ad propositum ostendendum: accipitur a similitudine potentie: ⁊ duricie punientis: quia si homines multum nituntur mandata principum seruare ne amittāt corpora: vel castalla: a fortiori ratione dei mandata sunt diligenter custodienda: ne amittātur anima: ⁊ corp⁹ bona tēpalia ⁊ eterna. Ergo audi israel mādata vite: ⁊ auribus ꝑcipe diligēter vt scias ⁊ facias Baruth. iij. ¶ Quintū exemplū ad hoc est timor pene: q̄ alios videmus puniri tēporaliter ⁊ eternaliter: ꝗ dei mandata non custodiunt. Uideant ergo superbi casum Luciferi: Inuidi ⁊ duri dn̄i submersionem Pharaonis: ⁊ exercitus sui. Auari damnationē diuitis. Iracundi reprobationem serui nequam nolentis misereri. Accidiosi: condemnationem serui pigri: qui abscondit pecuniam domini sui. Luxuriosi inundationem diluuij: ⁊ incendiū sodomorum. Gulosi: incendium populi iudaici: petētis carnes. Qui omnes simul dicere possunt illud Thob. iij. Magna iudicia tua: qꝛ non egimus sm̄ preceptum tuū. ¶ Sextum est amor lucri: si enim homo hominis obedit mandato: propter lucrum temporale: multo magis deo est obediendum propter lucrum eternum: ad quod non peruenitur sine obseruantia mandatorum dei: quia illa est carta ⁊ sigillum ⁊ signum: quo hereditas celestis vendicetur ⁊ adipiscitur: ⁊ clauis sine qua celum non aperitur: ⁊ cum qua aperitur. Si inquit christus Mat. xix. vis ad vitam ingredi serua mandata: hec ergo sunt diligenter seruanda. Fili ergo ne obliuiscaris legem meam: ⁊ precepta mea. Prouer. iij. Propter precipientis reuerentiam ⁊ dilectionē: ꝓpter etiā lucrū temporale ⁊ eternū: ⁊ ꝓpter timorē damni temporis ⁊ eterni. Oē mandatum: quod ego precipio tibi hodie: caue diligēter: vt facias Deutero. viij.

Ar. vij. ¶ Ex deū time: ⁊ mandata eius obserua: hoc est oīs homo Eccl'ia. vlti. ¶ Sed heu isti generali mādata generaliter q̄si ab omnibus christianis cōtradicit: quasi oēs declinauerunt ⁊c. in ps̄. xiij. Sicut patet inductiue q̄si in oībus mandatis dei. ¶ Quia cōtra primū
mandatū de deo vno habēdo: tot eis deos fa- 12
ciunt: quot res quascūꝙ̄ plusꝙ̄ deū diligūt: sicut patet. A. xxvij. 38. ¶ Secundū vero nō solū frangunt iurando in vanum: sꝫ fractionem aggrauant: quasi ad omne verbum vouēdo. Iterum etiā illud aggrauāt: qꝛ nō solū inaniter: sed qd̄ peius est: frequēter mēdaciter iurāt: ⁊ solēniter super librū ⁊ fidē: vel male dant vel nō tenent bene datā. ¶ Tertiū vero quo prohibent opa: que sunt de sua natura bona si debito tpe fiant: sicut orare: et hmōi fieri in dieb⁹ festis: non solū frangunt hoc faciendo: sed peius illud destruunt: opa que sp̄ mala sunt: illis dieb⁹ plusꝙ̄ alijs faciendo: sicut patet. F. iij. 6. ¶ Quartū vo de honoratione parentū in quo non solū intelligitur pater ⁊ mater sed etiā alij parentes: nō solū frangunt non honorando: sed peius illud contemnunt multis tedijs ⁊ verbis ⁊ factis ipsos persequēdo. ¶ Quintū vero multipliciter trāsgrediunt: tā occidendo actiue: ꝙ̄ permissiue permittendo vel multos fame mori: ꝙ̄ etiā detrahēdo odiēdo ⁊c. ¶ Sextū vero non solū transgrediunt fornicando vel adulterando: sed multa turpiora cōmittendo. ¶ Septimo vero de furto non faciendo: ꝑ apertas aggrauant rapinas. ¶ Octauum vero non solū frangūt: falsum testimoniū dicendo: sed aggrauant falsum testimoniū falso iuramēto confirmādo: ⁊ alios ad falsum testificandū ⁊ iurandū: prece vel precio: ⁊ are conducendo: ⁊ nimis fraudulentijs inducēdo. ¶ Duo vero residua de nō cōcupiscendo rem mobilem vel immobilē proximi aggrauant furando: ⁊ vi auferendo: ⁊ vsuras exercēdo: ⁊ accommodatū nō soluēdo: ⁊ multis alijs modis. Et sic loquēdo de quolis mandato: de eo verificat illud Ro. vij. Inuētū est mādatū: qd̄ erat ad vitā: hoc esse ad mortē: qꝛ a falsis christianis non tenet. Quib⁹ competit dicere deo: illud Esaie. xxviij. Manda remanda: manda remāda: expecta reexpecta expecta reexpecta: modicū ibi: modicū ibi: qꝛ quantūcūꝙ̄ de⁹ multa mādet pauca faciūt.
¶ Habendo ergo respectū ad ea: q̄ facimus: 13
mandata dei transgrediendo nō est mirabile: ꝙ mala sustinem⁹. F. e. c. enumerata: vel ꝙ de⁹ pmisit saracenos de multis terris: q̄s oliꝫ occupauim⁹: nos eijcere: sic de terra sctā ⁊ de alijs: de q̄b⁹ nōnulli mirant: ꝙ etiā pmisit illos ifideles in multis partibus christianis

dominari: ⁊ de eis in bello victorias obtinere
nec de mortalitate animalium sicut boum ⁊
huiusmodi: nec de sterilitate agrorū: quia si
cut deus in omnibus talibus prosperitatem
concessit: sicut patet Deutro. xxviij. sub con
ditione: ita videlicet ꝙ mandata eius, serua
remus: quia sicut sub illa conditione quon
dam dixit: ⁊ promisit iudeis dicens. Omnis
locus quem calcauerit pes vester: vester erit
Deutero. xi. Et iterum Deutero. xxviij. Fa-
ciet te dominus excelsiorem cunctis gētib⁹:
que versantur in terra ⁊ eris in capite: ⁊ non
in cauda. Quibus tamen dei mandata non
tenentibus: totum cōtrariū accidit. Ita sub
eadem cōditione dedit christianis dominiū
terre sancte: ⁊ multarū terrarū: quas infide-
les occupant. Et eadem conditione stāte cre
dibile est ꝙ ante istum diem eis totum dedis-
set mundum: quia non est verisimile: ꝙ mi-
norem vel strictiorem eis dedisset commissio
nem: sīm euangelij veritatem ambulātibus
ꝙ̄ olim dedit iudeis ambulātibus in vmbra
⁊ figura futurorum bonorum quibus dixit.
Omnis locus quē calcauerit pes vester ⁊c.
¶ Sicut ergo illis contrarium accidit: quia
a conditione resilierunt. Ita non est mirabi
le ꝙ dominium terrarum illarum ablatum
est a nobis: quia pactum non tenuim⁹. Hoc
enim omni rationi consonum est: ⁊ a lege ci-
uili decisum: ⁊ diffinitum: ꝙ quādo aliquid
datur sub conditione: ita videlicet ꝙ condi-
tione illa stante: ex parte illius cui dat̄: gau-
deat ille de dato. Conditione vero illa ex par
te illius deficiente: datori competit repetitio
Sicut verbi gratia: do tibi decem: vt manu-
mittas seruum vnum: te non manumittente
mihi cōpetit repetitio de decem: sicut patet
in digesto veteri. li. xij. ti. de cōditione cā nō
data cā secuta. l. i. ⁊ per totū. Nota. M. ix.
15. ¶ Cum ergo vt predictum est dominium
illarum terrarum ⁊ gentium ⁊ prosperitas
in omnibus agendis nostris: sub conditio-
ne obseruantie mandatorum dei concessa: ⁊
data fuerint: non est mirum ꝙ conditione il
la ex parte nostra deficiente: reuocata sit do-
natio: immo plus mirandum est: ꝙ in qua-
cunqꝫ mundi parte quantūcunqꝫ miserrime
habitare vel dominari permissi sumus: et ꝙ
non abstulit dominium a christianis vbiqꝫ
terrarum: gentibus ⁊ infidelibus illud dan-
do: non propter illorum merita: sed propter
nostra demerita: sicut regnare facit hypocri-
tam propter peccata populi. Job. xxxiiij. Et
sicut permisit genus humanum in primis
parentibus ⁊ quotidie permittit cadere in
seruitutem diaboli: non propter diaboli me
rita: sed propter nostra peccata. Et quia infi
deles minus mali sunt sicut ostēsum est. C.
xvij. 31. Et. F. iiij. 11. Et ideo iustum est: ꝙ si
cut nos in malis: id est mandatorum dei cre
scimus transgressionibus: ꝙ nostrum domi
nium: ⁊ omnis exterior ꝓsperitas decrescat:
⁊ vindicte ⁊ mala: que toleramus crescant:
quia peccatum propter mandatum operatū
est Rom. vij. id est contra mandatum. ¶ Cu 14
ius transgressionis causa est: ex magna par
te solum nomine regentium negligentia et
auaricia per quos fere omnis lex decretū de
cretalis constitutio est abrogata: nisi lucra-
tiua pecuniarū. Et quia in multis casibus
diligentia de obseruatione mandatorū dei:
non est lucratiua: si ea obseruare facerent: ꝑ
penas corporales: sicut deberent: ideo de il-
lorum obseruatione minus curant vel qua-
rūcunqꝫ legum non lucratiuarum verbi gra
tia. Est concessum episcopis ꝙ in dedicatio-
nibus ecclesiarū possunt procurationes suas
accipere: vbi vnqꝫ visum est: ꝙ legem illā ne-
gligerent: immo si illud dissimularent: repu
tarent iura ecclesie sue deperire. Ex alia par-
te est decretalis: que pietatem ⁊ charitatem
⁊ curam continet animarū: ꝙ videlicet in om
ni cathedrali ecclesia: ⁊ alia etiam cuius suf
ficere poterunt facultates: ordinetur magi-
ster: qui scholares in grammatica informet
cui de ecclesia ꝓuideatur: ꝙ etiam in omni
metropolitana ecclesia theolog⁹ legat: ⁊ sa-
cerdotes ⁊ alios in sacra pagina doceat: cui
a capitulo vnius prebende prouentus assi-
gnentur. Probantur hec omnia in decretali.
li. viij: de magistris. c. q2 nonnullis. ¶ Sed
de pena que est pecuniaria: magnam habēt
diligentiam: eamqꝫ executioni semper demā
dant: de secunda vero qualem habeant dili-
gentiam: vel qualiter executioni demādetur
clarius experientia: ꝙ̄ scriptura ostenditur.
Et sicut de his duabus legibus: que gratia
exempli adducuntur: dictum est: ita de omni
bus alijs que inter librorum principia et fi-
nes continentur fere dici potest: quia quādo
cōmittitur contra decretum vel decretalē vel
legem vel statutum vel consuetudinē: ex quo
commisso: ille cui correctio incumbit: ⁊ puni
tio: siue regimen habeat ecclesiasticum, siue
seculare: videt ꝙ lucri eminere potest pecu-
niarū: diligenter leges: que in illo proposi-
to valere possūt scrutatur: ⁊ eas operi demā
dat: vt patet. C. xvi. 47. Et. D. iiij. 14. Et intā
tum tales cordi habēt ꝙ vix est sacerdos qui
sciat allegare decretalē: de canonica portione
habenda. Leges vero que sacrilegiū: ⁊ cōcu
binatum prohibent: negligit: sicut ⁊ alij qui

mandatum illud. Eccli. xvij. vnicuiqꝫ man-
dauit de proximo suo quod specialius eis
conuenit: quia mandatum hoc ad vos o sa-
cerdotes. Malach. ij. in causa pecuniarum: ⁊
non animarum intelligere videntur: q̄ sine
causa colunt me: docentes doctrinam: ⁊ mā
data hominum. Mat. xv. Quorum periculū
in parte patet. F. iij. 20.

vi. iii. MAriе. Primo ostēde
tur nominis moralis expositio: q̄
ad omnes literas: in nomine eius
contentas. ¶ Secūdo ipsius vite ostēdetur
prerogatiua singularis. Tertio ipsius ad
diuersas creaturas fiet comparatio. Quar-
to themata ad eius festa ostendentur ptinē
tia. Quinto computatio fiet graduum con-
sanguinitatis inter ipsam ⁊ Joseph: ⁊ inter
ipsam ⁊ Elizabeth.
Arti. i. 1 ¶ Ratione primi est sciendum: ꝙ quinqꝫ lite
re eius nomen: de quo Luce. i. Nomen virgi
nis Maria: componentes: pulcherrime eius-
dem non solum videntur significare: sꝫ etiā
ostēdere proprietates ⁊ conditiones. ¶ Quid
nanqꝫ videtur litera prima huius benedicti
nominis: Maria videlicet congruentius si-
gnificare: ꝙ̄ mediatricem: ⁊ matrem miseri-
cordie: ⁊ miserorum. Ipsa nanqꝫ medium et
mediatrix fuit inter antiquum testamētum
⁊ nouum: inter deum ⁊ hominem: ⁊ inter pec
catorem ⁊ veniam: ⁊ quies media inter mo-
tus contrarios: culpe scꝫ ⁊ gratie: que videli
cet motum terminat priorem: ⁊ sequentem
Exē. inchoat. Hanc nanqꝫ quietis medie conditio-
nem ei conuenire ostendit miraculum: quod
factum fertur: circa quandā religiosam mu
lierem: que ex consuetudine genu flectendo
coram imagine beate virginis: anglice dice-
re solebat: domina pro tuis quinqꝫ gaudijs:
duc me pviā recte vite: hec postmodū de exitu
tētata: cū duab⁹ noctib⁹: āteqꝫ ad portā veni
ret hoc diceret ad portā veniēs: nec portam:
nec apturā: sꝫ murū integrū inuenire potuit
Tertia ergo nocte de consilio illius ad quē
ire voluit: cum salutationē illam dimitteret:
portam aperiens imaginem illam vt sibi vi
debatur loquentem audiuit ⁊ dicentem: per
mea quinqꝫ gaudia hec non est recta via vite
que compuncta rediens malum motum il-
lum: ⁊ viam pro suo proposito dereliquit: et
bonam perseueranter inchoauit: ⁊ hoc per me
diationem illius: que est ordinata per ange-
los in manu mediatoris. Gal. iij. Que me-
diatorem peperit dei ⁊ hominum. i. Thimo.
ij. hec illam peccatricē media charitate con
a strauit. Cant. iij. ¶ Secūdo lra hec. M. vicꝫ
matrem monstrat misericordie ⁊ miserorū.
Misericordie mater pro tāto dici pōt: ⁊ chor-
da: quia ipsum concepit ⁊ peperit: qui est pa
ter misericordiarum: ipsam quasi mediantem
quadā chorda: lampas illa de celo ad
terram trahebatur illuminare his: qui in te
nebris ⁊ in vmbra mortis sedent. Mater in-
super miserorum pro tanto dici potest: quia
miseros de bonis suis pauit: ad modū ma-
tris. Sicut. E. iij. 3. Et chorda: quia sicut in-
firmi ⁊ impotentes: qui viribus proprijs de
stratu miserie in quo iacent assurgere non
possunt: quandoqꝫ chorde adiutorio depen-
dentis: quam manu tenent eriguntur. Sic
miseri in hac lachrymarum valle: quibus vi
res sursum ascendendi defuerunt hāc chor-
dam fide ⁊ amore tenentes: vsqꝫ ad celos ele
uantur. Vel ideo mater ⁊ factrix chorde dici
potest miserorum: q2 chordam illam christū
formauit: per quam ab hac miseria omnes
saluandi sursum ad celos trahuntur: ipso
hoc promittente: vbi ait. Omnia traham ad
meipsum. Jo. xij. ¶ Ergo voca nomen eius
accelera. Esa. viij. q2 ipsa salutem nostrā ac-
celerauit. ¶ Per secundam vero literam hu
ius benedicti nominis per. A. videlicet ad-
uocatam adiutricē seu auxiliatricem intelli
gere possumus. Sicut patet primo per mira 3 Exē.
culum: quod de ea legitur: quomodo iuuit
Basiliū epm Cesariensem: ⁊ ciuitatē ⁊ popu
lum sibi subiectū: cōtra Julianū apostatam
imperatorē: qui ad bellū contra regnū Per-
sarū: per Cesaream transiens: q2 a christia-
nis vtpote apostata christianitatis: non ho-
norifice: vt voluit receptus fuerat: minabat̄
se velle ciuitatem illam in reditu suo fundi-
tus destruere. Ergo epo ⁊ populo beatā vir-
ginem cū ieiunijs ⁊ elemosynis orantibus:
apparuit hec vna nocte: epo in ecclesia oran
ti: ⁊ militem quendā mercurium nomine: in
eadem ecclesia prius sepultū resuscitauit: ⁊
diligenter armatū ⁊ dextrario impositū: ius
sit vt populū suum ⁊ seruos suos a Juliano
defenderet: q̄ ipsum exercitu suo vallatū lan
cea perforauit: dicentē: vicisti galilee: sic em̄
christū derisorie vocare cōsueuerat. Mercu-
rio igitur ad quietē suā in ecclesia statim re
deunte. Eps populo visionem ⁊ rem gestam
ostēdit: q̄ laudes beate Marie reddiderunt
adiutrici. ¶ Secūdo idē ostēdit: ꝑ aliud mi- Exē.
raculum: quod de ea legit̄: qm̄ vicꝫ quēdā
fidelem ad terram a quodā latrone q̄ eum
occidere voluit prostratū ad ipsam cōtinue
clamantē iuuit. Cū em̄ latro ille quasi de eo
secur⁹: eius clamorē audiens diceret scito ni
mio tarde venisti: statim btā virgo in forma

corporali apparuit: fidelē crexit: latrone sub
co prostrato. ¶ Tertio idē ostendit: p aliud
Exm. miraculum q de ea legitur: quomodo vide-
licet clericū quēdā a iudeis occisum resusci
tauit. Hic nāqz clericus in villa quādā morā tra
xisse dicit: in qua multi habitabant iudei: in
quorū infidelitatis testimoniū cū per vicū
in quo morabant transiret: sepius aliquā can
tilenā de beata virgine cantare solebat: de q
iudei offensi: tēpus aptū expectantes ipsum
vno die occulte acceptū occiderunt z in cloa
cā proiecerūt. Cito post: cū sacerdos ad eccle
siam veniret: z clericū non inuentū quereret
audiuit ipsum de cloaca cantilenā btē virgi
nis alte clamātē: qui christianos secū addu
cens: ipsum de loco illo eduxerūt: narrantē
quō per beatā virginē vite resuscitatus fuerat.
Et sic de illa congrue dici pōt illud Sap. x.
Hec venditū iustū nō dereliquit: sed a pec-
catoribus liberauit eū: descēditqz cū illo in fo
uea: z in vinculis non dereliquit eū. Ergo in
quacūqz necessitate fuerimus tantū in te recor
4 dabimur nois tui. Esa. xxvi. ¶ Per tertiam
insuper literā. R. vicz intelligere possumus
proprietatem refugij z reconciliationis: quā
in ipsa specialiter esse miracula ostendunt:
de ea scripta. In ipsa nanqz ꝯsolationis esse
refugiū: ꝯtrum ad mestos z mortē timētes.
Exm. Ostendit primo miraculū de ea lectū in legē
da sanctorū in festo assumptionis: de quodā
qui eā sepius per quinqz salutationes cōso-
lari solebat: cōtra quinqz dolores quos ha-
buit de quinqz vulneribus filij sui: huic ergo
morienti z trepidanti: apparuit hec dicens.
Cur fili tantū times q mihi gaudia totiens
nūciasti: gaude z tu: z vt eternaliter gaudeas
mecū venias. ¶ Secūdo idē ostēdit p aliud
Exm. miraculū de quadā puella: que ipsam sepius
deuote salutasse fert: non obstante: quacūqz
occupatione: huic ergo morienti z trepidan
ti: de hoc q domū plenā vidit demonibus: hec
apparuit z oēs fugauit. hoc aūt magna cū
deuotione dicendū est frequēter. Tu nos ab
hoste protege: z in hora mortis suscipe: q hec
hos qui se obseruant a doloribus liberabit.
Sap. x. Nota ad hoc M. xi. 39. ¶ Quomodo
Exm. est etiā lapsorū reconciliatrix: patet p mira-
culū: de Theophilo qd habetur in legenda
sanctorū: in festo natiuitatis virginis glorio
se. Que eū nō dereliqt: donec reconciliaretur
in gratiā. ij. Esdre. iiij. Ideo oleum effusum
nomē tuū. Cant. i. ¶ Per quartā etiā literā.
5 I. vicz intelligere possumus illuminatricē illā
clarissimā: q in hoc tpe tenebroso ad modū
stelle maris lumē prebet oibus nauigantibus:
p mare huius mūdi: q sicut illa maris stella:

que polus arcticus vocat: que occasum sic
alie stelle nescit: sed sp in altū se tenet: z quā
tū in ea est: oim nauigantiū: vt alter indigē
tiū: aspectibus se ostēdit: omniūqz viā mōstrat
eosqz ad portū dirigit z ducit optatū: nisi ne
bula interposita: eius impediat ducatū. Sic
hec q occasum dū vixit nesciuit delicti: q i die
assumptionis eiusdē in altissimo celorū lo-
co situata fuit: vt sciant oēs populi terre no
men tuū. ij. Paral. vi. Et vt in eternū occasū
nesciat eā mentis oculis intueri: ab eaqz du
ci ad portū salutis volentibus: sed sp eos du
cat z dirigat per viā salutis: eisqz sp lucis sue
z mie sue radios ostēdat: nisi hoc nebula im
pediat peccatorū. ¶ Recte ergo polus arcticus
hāc significat virginē: cuius gra z mia oibus sit
ꝓptissima. Polus vero antarticus q ab huius mū
di habitatoribus: nemine videt iusticiā seu iu
diciū significat iudicātis: qd dū hic viuit nō
apparet: iter quos mediū est tenēdū vt non
nimis de mia ꝓsumamus: sicut faciūt q peccāt
in spe venie: nec iudiciū nimis timeamus vt in
desperationē cadamus sed inter caribdim z
scillā: mediū teneamus: q z ad hoc: q a pericu
lis istis caueremus: luminaria ista. s. solē iu-
sticie: z lunā seu stellā mie nobis in hoc mū-
do tenebroso nauigantibus ostēdit. De q stel
la gre: z sole seu vga iusticie q de ea orta fuit
pulchre propheta tū legit. Nūeri. xxiiij. Orie
tur inqt stella ex Jacob: z cōsurget virga de
isrl: z percutiet duces Moab zc. Sic ergo sicut
dr. i. Reg. xviij. Celebre factū est nomē eius.
Nota de talibus luminibus nauigantibus neces-
sarijs. D. vij. a. z. S. iij. 7. Per quintā z vlti-
mā huius nois literā. A. vcz q aliud melius
intelligere possumus q amabilitatis cōditio 6
nē. Illa nāqz fuit tot amabilis: pulchra z de-
cora. Quod primo ostēdit per miraculū: qd
de ea legit: de quodā ei deuoto: z multū eā vi Exm.
dere desideranti: cui diabolus inuidēs: magnā
ei cuiusdā mulieris: q ei pulchra sin faciē vi
debat: tentationē immisit. Cui virgo gloriosa
cōpatiēs: nolēsqz sui dilectoris casum videre
detestabilē: ei seipsā in corporali forma semel
ostēdit pulcherrimā: quā cū rogaret: vt diu-
tius illā videre posset: rndit. Non poteris mō
sed iterū apparebo tibi in morte: z ducam te
vbi sp me videbis. Si tn visum tuū a vanita
te: z teipsum a peccatis interim custodiens: et
ex tūc intimi illa pcedēs extincta fuit tentatio
q ois pulchritudo ad illā cōparata: videba
tur turpitudo. Nec mirū: q de ea legit: q de
nulla alia dici pōt. Tota pulchra es amica
mea: z macula non est in te. Cant. iiij. ¶ Se- 7
cundo idē ostēdit p aliud miraculū: de quadā Exm.
q cū frequēter oraret q illā videre mereret,

Responsum ab angelo habuisse legitur: qd
non esset dignus post tantam visionem cum
eisdē oculis aliquā videre vanitatē. Unde et
ꝯsuluit si libēter visum amittere vellet illa cō
ditione. q illā videre posset. Qui respondit:
q libenter. Assignato ergo die quo illā vide
re debuit: cogitauit iterum: q vnū clauderet
oculū: quo victū: alio amisso lucraret: q cū
fecisset tantā delectationē habuit in videndo
ipsam cū vno oculo q quasi incōsolabiliter
doluit: q cū vtroqz eam nō respexit oculo: et
vtrūqz amisisset: ꝑpter maiorē quā habuis-
set delectationē: si cum vtroqz illam vidisset.
Ipso ergo iterū rogante q iterū cū alio ocu
lo ipsam videre posset: quē libēter sicut aliū
illa cōditione amitteret. Iterū ei apparuit:
nec eū oculo quē habuit priuauit: sed illum
quē propter defectū fidei z amoris amittere
meruit: in hoc q paratus non erat pro eius amo-
re: z visiōe vtroqz carere oculo: restituit ocu
lū credenti: z vtroqz carere parato. Patz ergo
q erat formosa valde: z incredibili pulchri-
tudine oim oculis gratiosa: z amabilis vide
batur Hester. ij. ¶ Quod etiā erat amabilis
valde super amorē mulierū. ij. Regū. i. Et sic
nomē eius amabile dño. ij. Reg. xij. Et sic pz
quomodo z quare cōgrue scribit. Mat. xiij.
Mater eius dicit Maria: q sicut dicit Hiere.
xxxiij. Erit mihi in nomen z gaudium. De q
Ps. liij. Confitebor nomini tuo: quoniā bo
nū est zc. Nec mirū: q est sicut scribit Apo.
iij. Nomen ciuitatis dei.
Art. ij. ¶ Sed q nomen tā preeminentis significa-
tionis: non est estimandū: sine vite esse z vir
tutū prerogatiua singulari: inuestigata eius
8 nominis significatione: inuestigare oportet
eius vite z virtutū excellentiam singularem
quam excellentiā: quo ad duodecim eius pri-
uilegia: q nunqz in alio puro homine vt mu
liere inueniebantur exprimere: z ostenderet vi
detur Joā. Apocal. xij. dicens. Mulier ami
cta sole: z luna sub pedibus eius: z in capite
eius corona stellarū duodecim: z in vtero ha
bēs zc. Mulier hec benedicta: ideo puto ami
cta sole dici pōt: q sicut ipsa solem iusticie
deū habitu induit carnis humane: quando
habitū illū de quo ad Phil. ij. dicit apostolus
q habitu inuētus fuit vt homo ab ea in sua
benedicta īcarnatione suscepit. Ita deus ipsā
hic induit amictu grē: in celo ornamēto glo
rie ita q deus fuit de robis matris eius: z ma
ter de robis filij. Et luna sub pedibus eius q
mundus qui per lunam significatur q ad
Corōa modū lune in fortunis suis crescit z decrescit
Marie sub pedibus affectionis eius fuit. ¶ Coro-
nam insuper in capite suo stellarum habuit

duodecim. quia duodecim dona singularia
habuit gratiarū. ¶ Quorum primū erat q 9
ante omnes alias mulieres pro habitaculo
filij dei tanqz sola digna electa fuit ab illo q
in suis non erat electionibus. Qui nec eam
elegit propter mundiales diuitias vel pul-
chritudinem vel aliam corporalem gratiam
sicut homines faciunt mundiales sed ꝑpter
solā bonitatē z aīe virtutes scz propter fidē
mundiciā charitatē z specialiter propter hu
militatem. Sicut ipsamet fatetur dicēs Lu-
ce. i. Quia respexit humilitatem ancille sue:
ecce enī ex hoc beatam me dicent zc. ¶ Cum
ergo quēcunqz elegerit dñs ipse sanctus sit.
Numeri. xvi. Non est dubiū istam esse san-
ctissimā sic a deo pre omnibus electam in qua
electione magnā nobis dedit humilitatis et
aliarum virtutum exemplū quia ex quo ille
cuius omnis actio nostra est instructio ma-
trem elegit humilem z pauperculam in par
uaqz villa natus fuit z adoratus z magnā
sustinere voluit confusionē z mortem exem-
plū in his nobis dare voluit superbiā z mū
di cupiditatē contemnendi z malorū confu-
sionem vel derisionem z mortis passionem
propter iusticiam etiam coram multis non
timendi. Sic ergo fuit electa vt sol. Cant. vi.
id est singulariter sicut sol solus est z singula
ris. In quo sole filius dei posuit tabernacu
lū suum. in Ps. xviij. ¶ Secundā in corona 10
habuit stellā seu florē eleuatū ad modū co-
rone regalis in hoc q fuit ceteris eminētius
z specialius sanctificata. De alijs enī bene le
gitur q fuerunt in vtero sanctificati sicut de
Hieremia z Joanne baptista. Non tamē il-
co ita fuerunt sanctificati quin potuerūt ve
nialiter peccare. Ipsa vero tam eminenter
sanctificata fuit q nec mortaliter nec venia
liter peccauit sicut patet per sanctum Tho-
mam in tertia parte de christo. q. xxvij. art.
vi. In eadem etiam questione arti. ij. ponit
eius sanctificationis excellētiā quātū ad tem
poris prioritatē in hoc q sanctificata fuit i
sua animatione. i. in coniunctione anime cū
corpore in vtero matris sue z nonante. quia
sanctificatio z mundatio fit per gratiam cu
ius subiectum est anima. Nihil enim est
capax gratie nisi aīa rationalis. Sic ergo
sanctificauit tabernaculū suū altissimus. in
ps. xlv. In quo nobis magnū dat sanctifica
tionis exēplū. Q sicut nec ipsa ipm ꝯcepisse
ipsiusqz mr q sanctissimus est fuisse potuisset
corpaliter nisi fuisset scā: q nec ei aliter pla
cuisset. Ita nec nos ipm ꝯcipere vel ipsius mr
esse possumus spūaliter vel ei placere nisi dei
patris faciendo voluntatem. sancti simus

Quia ipſi ſolebat ſteri mereretur matrem ſibi
reſtituiſti. Mat.xij. Quicunq; fecerit uolũ
tatem patris mei qui in celis eſt ipſe meus
frater. i. ſocius: mater eſt. Ad hoc ergo ut ſpi
ritualiter puniſcquam mereamur maternę
tatis ipſius neceſſe eſt obedire precepto: q
ait. Sancti cfote quotiuntam ego fand' fum
11 dicat ofis. Leu.xix. C Tertiam in ordina ba
bant ſtellam iniquorum fuit ordinata ſuperſ
lariuoſus: affectuoſus: ne nobis: ne: diligen
tius ab angelo ſalutatur de filio quem con
cepere: a patre: et a deo creatum: et primo
di modo: obſtigenti' infructa. Quia licet an
gelo legantur alios de prole parienda ſimu
nunciſſerint patri Gen.xvij. ubi primmine
runt Abraam de Iſaac nati ex Sara. Iudic.
xiij. ubi angelus predixit Manue: uxori eꝰ
de Samſone naſcituro. Et Lu.j. predixit Za
charie de Ioanne baptiſta naſcituro: ita
ſuper legantur alios ſpecialiter ſalutaſſe:
ſicut patet Iudic.xj. ubi angelus ſalutauit
Sedeconem dicens. Dominus tecũ uirorum
fortiſſime: unus tamen legantur aliam ſibi
ipſe ergo dem ſſet partura: ſicut predixit
Marie. Luce.j. dicens. Filius iſtuſſime voca
bitur. Nec legant ſalutatrix ſpecialiter ſalu
taſſe dicendo: ec eſſet plenus gratia: ſicut ſa
lutauit Abraam. Luce.j. dicens. Ave &c.

C Tante nang; fontitudines a uirtutibus: nũ
quam alteri' perſone promiſerant ſalutationem.
Qui hec ſalutatio tante uirtutis eſt: e fortitu
dinis: e munde uirentes: e in illa ſperabeꝰ:
quimo a peccatis liberat diabolꝰ. Sicut ga
ter per miraculum: e de ea legitur in legenda
ſanctorum: ſi ſolo adimplemẽtis de multe
dopeparatꝰ: ei diabolus multas ſimiſit
bantias: ſolo precor ꝙ beam negarer: e ꝙ er
go die vroem enam iuam ad certum locum
duceret: et ipſa etiam deum negaret: que
dam in eccleſia mutra enam: ter ideo: eram
ante imaginem beate virginis oarer. Scꝛa
virgo fortiam eius induens ad locum deſti
natꝰ proꝑeram eam: ne diabolꝰ videa: ſu
gat: ſuge milea ad penitẽtiam duceret: ꝙ
a peccato mediantibus ſalutationibꝰ quas
in eccleſia dixerat: ſodota fuit. Sic fauoſi
catus eſt mr uirideſtis: per multa: ſemen fideiem
13 i. Cor.vij. C Secundo hec ſalutatio bene
Ecclꝰ. nes fugat. Sic patet per miraculum: ofen
ſum circa quandã reclusã: ne diabolus in
ſoma boni angeli ſi bi querens apparet: ſe
rur in doctrina ſua ingla bonis copulat: ſem
quo a ſua antiqua nõ recedit conſuetudine
ei ei cõſilio ſuo ofendit: Ille dixit: per
culi ſpũ in talꝰ cõtingere apparitionibꝰ.
Ergo fugere in illa apparitione ei oſtenſa: ſa
qua fuit demonis deceptio. Quod eum illa
de difficili credere: ꝛ ꝙ ut ſe aduentu il
lius quaſi illum examinatura alter in bono
re beate virginis ſalutationem dicere ange
lica. Quod ei facti fuiſſet angelus ille enar
neſem: fatere: be relicto angelo ſatis fecit
ofendit. C Tertio propter hanc ſalutatio
ne ſepius repertã: deus ofio ſerea motmos
ſtrauit: ſi ofendit. Sicut patꝛ in legenda de
feſto annunciationis: de iudeo ſcripto: ſan
chpode cuius tumba poſt mortez ſuam ita
chlperrimum afcendere uifum eſt. In fo
liſſe tuis ſalutationẽ illam ſcripta: ꝙ habens
in ſigni frequentis ſalutationis. Sic ofi
dit: Hic eſſet ifta ſalutatio. Luj. C Quar
to ſalutatio ſalutat: ſanctificat: et beatificat:
chriſtũ verbũ dei patris: de quo dicit Ioã.j.
Plenũ gratie e veritatis: fuit gratia plenus
ab corporali: e ſpirituali. C Corporaliter
pulchra fuiſſe legatur ꝙ cantando in eccle
ꝓsalꝰ: eꝰ aſpectu quidlet mueruſſe legitur
gratiã: qr ipſam videndo caſtior reddebat.
Ioan.j. C aliqua ipſam ꝓdeo dquantitas
ꝙ laſciuus eſſet: ad la ſanctificãdũ poſt ad ei
tinentiã monebatur: tam propter gratiã de
unitus ei collatam: ꝙ etam propter geſtꝰ
e habitus mentalem. C Spirituli inſu
per gratia intanti plena erat ꝙ poſt ei ad
demonis accedens per illius auditũ verum
mentibus hec in illa exemplũ inueniꝰ in
ſtitis ſiarãgeli de illa gloriam ſibi ꝛ ei ꝓ
nemꝰ tota trinitas gaudrum accipiuꝰ. Ec
ſſe de plenitudine eius: omnes accipim' gra
tiam ꝓ gratia. Ioan.j. De meritis ipſius
intra fe habuerat: quo habitat omnis plẽ
tudo diuinitatis. Col.ij. C Quintum in ce
leſtibꝰ ſalutat: ſanctificat: ꝓteꝛ gratiã fugi
larẽ: ſine macula e corruptione ſolum ter
ſtium concipiendo. Cuius rei poſſibilitas:
primo exemplo ꝓs verbi humanitas: ſi ver
bũ humanũ ſalubꝰ homini ꝓlatum: ſine mrꝛ
auditoris: ſine aure tonte corrupticrꝛ: ſi
gi loci clauſum: ſine aperitione. Sic verbꝰ
dei patris humanũ de virgine: ſine ſui cor
ruptione: ſine aperitione. Sic de Ioan.j. In prin
cipio erat verbũ: ꝛ corꝓ ꝛ afamcipiuuit
fue genitricis: e fine ſui corruptione. Abiur
dum nange eſſe videtur: q verbum hominis
intrare poſſit corpus aduersus fine ſui cor
ruptione: et quomodo virgo uitra: ꝙ in cor
pus virginis: ex hu matere ſine virgini
tate amiſſione. Hoc enim ſentire non eſt
aliud ꝙ matoem potentiam et ſimplicitas
tem attribuere verbo hominis: q verbo e fi
lio dei qui ſimul e ſemel ſine cẽm patre in ce
lo: et eum matre in terra: ſicut verbum ab o
mine ꝓlatum: ſimul e ſemel eſt in mẽte de

centes audientis. Nota ad hoc plura eꝛem
plaſ. ij. vij. C Secundum exemplum ad oſt
dendum ſtine conceptionẽ poſſibilitatem
ab alio ſuſcipi: acquirꝛ operibus. Si enim
anum claus: cum corpore intrant humana
ac ad hoc diſcipulos: quid mirum: ſi ſine
corpore humano ad matrem intrauit virgi
nem? C Tertio idem per exemplum patet de
ſpecialiꝰ: quod quidam image intrat magni
hominis: cum ſirm ſe clauſuꝛe parui: ſine
ſui corruptione. Sicut etiam modo ſecreto
lumen intrat per uitrum: ſic lumen increatum
ſi ſine corpoꝛe virginalie. Cui dicere cõgruit
illud Iob.xxv. Secreto erat meum: domini
in tabernaculo meo. C Sexto in corona ſpi
nea ſtellarum: ſi dom ſingularis excellen
tiam hoc q̃ ſolum ipſum deum: ꝛ dictũ
eſt: ſine corruptione cõcepturi eſſet deus et
non homo: ſed quia materiis videtur eſſe ad
mirationis: ipſum peperit ſine pena: e labo
re: ſine virginitatis amiſſione: eſſet deꝰ
e homo. Iunus aure: fact poſſibilitatem mi
ne oſtendit: exemplo: e rationibus. C Pri
mo nange hoc patet exemplo verbi humani:
qua ſicut illud ab vno ꝓlatum: in alio ex
quitur: e recipitur: e ab illo a quo recipitur:
non ſenſibili comunicatur: e decedit: e corꝓ
re producitur: e oſtenditur ſine corruptione
Sic ergo hoc verbum a deo patre ꝓlatus
nequit eam ſenſibili copulatum: ſine ſui
macula mundo edidit ſaluatorem. C Effi
ciente conceptiuoꝛ efficitur ſenſibilis: ſine
corruptione: ſic chriſti conceptiuoꝛe caro facta
eſt ſine ſui corruptione. Et ipſe uerbum ca
ro factum eſt: ꝛ habitauit in nobis. 1. Ioã.j.
C Secundo idem oſtenditur per exemplum
de ſpiritu: ſine operibus illorum. Cui eſt con
cedit q illeubus in flore colligunt naturas
ſubſtantiasq; eaꝝ videlicet e mel: ſine flo
ris ſeſione. Cuomodo negabit quin de qui
apibus potentioꝛ eſt poſſe in virginẽ matre
bnas accipere naturas: corpus videlicet et
animam: ſine ſui leſione. C Tertio idẽ oſten
ditur per exemplum de floribus: e naturis ea
bus operibus illorum: quia flor ſine ſui la
boꝛe aut dulcem odoꝛem: ſine ſui damno
none. Sic virgo Maria ꝛ mater peperit ſal
uatoem. Deꝰ. Si querit quomodo virgo
ruptionem et verbum dei intrare non poſſit
corpus virginitate diu manere ſine virgini
tate amiſſione. Dico enim ſentire non eſt
aliud ꝙ matoem potentiam et ſimplicitatem
tem attribuere verbo hominis: q verbo e fi
lio dei qui ſimul e ſemel eſt ſine cẽm patre in ce
lo: et eum matre in terra: ſicut verbum ab o
mine ꝓlatum: ſimul e ſemel eſt in mẽte de

ram habeat potentiam q̃ mãſe de arbore po
teruſſe mucula matemie integritate: quãdo
to fortiori ratione fructus ille benedict' po
tentiſſimus de matre ſua naſci potuit: abſq;
macula materne puritatis: uel abſq; humana
none cum mũdiſſime integritatis. C Quin
to idem oſtenditur per exemplũ alterii ope
rum chriſti. Sic nange qui potens fuit cure
de lepidꝰ tunica ſua tãgere: ꝛ ſanus fuit: ma
ſcit de Matre virgine. C Sexto idem oſtendi
tur per exemplum luminis: quia ſicut radiꝰ
ſeu lumen ſolis per uitrum ꝓtransmeãs: ſo
lum lumen claritatem per uitrum ꝓtransmit
ſed etiam ſpecies colorum ſenſibiles vitro p
quod transſit: ſimiles fecam portracet: omnia
oſtendit lumentum: ſine ſui corruptione.
Sic lumen illud increatum quod dicit. Lux
fuit mundi. Ioan.viij. quod potentius eſt
in operatione ſua ꝙ lumen creatum: per cor
pus virginis transſeuans: ſolum diuinitatis
tis claritatem: verum etiam ſenſibile humas
nitatem: per uitrum mitit virginei corporis
ſine ſue virginitatis detrimento. Congrue
ergo reſpondit chriſtus. audeo dicere. Sũ
ſi natura ſi mi tante ſua iuraret virgo pa
ret: ego parturio ꝙ ſi hanc ret. Cui chriſtus
nus. Lumine ſolari nefet verũ reſpondi. Ere
uitrum ſolet nec virgo puerpera poſit. Tan
te etiã lumine ihũ naturas facre cõſo
nat ſeꝛipturem qua per illum medium ne
ſciurus prophetatus legitur. Eſa.xlix. Ere
diatur inquit vt ſplendor ſit ihũ eius: ꝛ fax
uator et lampas accendatur. Egrediatur in
quit illeus ab eterno egreſſus: fuit ꝙ patre
ſicut oſtenſum eſt. Ff.xij. ꝛ ex hoc ꝛ ma
re virginee ſplendos per uitrum. Si ſalua
tor ad eſt chriſtus ſine ſui virginitatis ſui
pas accendamur: quia ſicut in lampade ſacꝛ
ſa eſt natura vitri: ole: ꝛ lumine ad aliorũ
illuminationem. Ita in illo natura fuit cor
pus: ꝛ anime: ꝛ hec diuinitatis ad omnium
quantum in eo eſt illuminationem: qꝛ erat
lux vera: que illuminat omnem hominẽ Io.
i. Que quidem lux ꝓpriſſime eſt: ſicut patet
ipſomet aſſerente. Ioan.viij. Ego ſum lux
in mundum venit: vt omnis qui credit in me
in tenebris nõ mancat. C Ante nãq illuſtra
nonẽ ihũs lumine: comes in tenebris mã
ferunt: tam culpe originalis ante mortez
ſi pene dam poſt mortez. Nec mirum: qꝛ lu
mine illo caruerunt qui a medium ihũs lu
minus beatissimum. De quo Eſa.xlj. Ecce ser
go conciper: ꝛ parer. Ff. ſicut patet. Ff.xij. ro
nondum baberat natura humanaque lu
men illud ad eos defendendere ideo illumi
nari nõ potuerunt: quia ſicut yule. philoſo

phus: q; ſi eſſet vacuũ inter cœlũ ⁊ terram ſuſ-
non illuminaret habitantes in terra: eo q;
non eſſet medium luminis delatiuum. Sic
in propoſito erit eorum ſonus humanus: cum
ſint ſpiritus: ſpiritualiter grauia vacuũ Sch.
j. Terra erat inanis ⁊ vacua ſcilicet ante pu-
ctionem boare Gene. Et quaſi ipſo pec-
cati medijnon illuminabant: ſi tenebre erãt
ſuper faciem abyſſi: ſcil. a Gabriele vſq; bene
dicto medio in nazareth inuſtroipſo medio
ab ipſa latebras in ſagitta ſue protectionis
oua eſt eis. Eſa. xl. Quia iniuſtitia increata p
medium illud deſcendit illuminare hũ ſi in
tenebrãge in umbra mortis ſedent: ad ordg
dos pedes noſtros in viã pacis. Luc. j. ſ. Et
primo poſſimitibus et rationabilibus ſtimis
operis re ſimptionis ⁊ recreationis ꝯ ſepti
oh ſit opera creationis. Comunemus nãq;
videtur: q; ſimilitudo ſit inter opera creatio
nis ⁊ recreationis: vel potius inter opa crea-
mationis ⁊ reformationis. Sicut ergo nulla
⁊ omnes alij ſimpiras vetes ordinẽ ſi re-
pientes' concedunt Eua ſiue materiam de
qua Eua fuit facta: coſtã videtur de latere
Adã extractam per potẽtiam naturam ſue
ius dolore vel leſione ⁊ labore. Quare non
concedunt chriſtum filium dei per candẽ po
tentiam poſſe pduc de eo pote matris ſue
ſine labore dolore et corruptione? Et quo
nãg eadem potentia in deo manet: per quã
miraculum tale erea matris ſue corp' offen
dere poterit quãde erea corp' Ade ⁊ fomina
tione? Eue offendit. Et maior a fortiori ratio qua
re circa corp' matris filij ſui: ⁊ circa filij ſui
formationem miraculũ tale ofſidere debeat:
ſine cuius ymmo conceptus ab Adã negatũ.
Quod autem in filij dei natiuitate maior ra
ſit ratio ⁊ congruitas quare miraculum ta
le ofendere debeat: patet non ſolum pter re
naſcentis excellentiam: qui quanto dignior
fuit Eua tanto dignioꝛem modum require-
bat productionis ſui etiam propter illius fu
turam noxiã: ⁊ huius naturalem effectũ. Quã
to nãg effectus illius naturalis ebrietatis
tanto beat q; cauſa ⁊ via ad talem effectum
vendi ſit melioꝛ ⁊ purioꝛ et ſic ofenſiua
inter cauſam ⁊ effectum ſed effectus naturã
tanto chriſti fuit multo valiuꝛ: ꝯ extractum
de Adam qua illi fuit cauſa damnationis
totius generis humani. Et Maria vero tra-
ctum fuit cauſa ſaluationis omnium creatꝝ
rum ⁊ bene operãtium. Illa Eua poſt eſa-
ctionem fuam: rapuit fructum de arbore: ex
in ven re ſiu poſſet totum mundum damn
are. Et Maria econuerſo fructum bẽ ſtrꝛſti
edidit ſuper arborem crucis pontium: ⁊ e

diris clauis affigendum ne iterum illa facꝛ
iterꝛ raperetur de ligno mundum ſalnatum.
Ergo bonum ⁊ rationi conſonatꝛ: ſi ſte fruc
nobilioꝛi modo de matre ſua educeretur ſi
illa de viro ſine quod verum non eſſet ſi cons
matris fue dolore vel labore natiua ſuiſſet.
Nã ſtondabile ergo ⁊ iuſtum fuit: q; ſicut
Eua educta fuit de corpore illius qui ſolum
pliare voluit gratias ſuas: ſic ⁊ ipſa pdu
innocẽtiſſimi ſili pꝛopꝛiarum pdidꝛis
rum creaturarum. Sed ⁊ conſentiebat: bono
vlemum ſolum tenuiter inter creaturas ra-
tionales infimum et perfectiſſimum quem
deus volens pducere: ſine quo copulatue
pinacipiore qua copulatione ſtam adepꝛ
eſt perfectionem qua ſim Philoſophꝰ ſtine
eſt immaculata perfectam cum coniũgitur
tor quod angelus Gabriel marie cum ſalut
ſtuo. Apoc. j. c. xxj. Alpha ⁊ o quia ſm De
creum ſumptum ex verbis Hieronymi ⁊ ꝯ
Glo. ad. xxx. Ab exordio creaturꝝ veniens in
finem tempoꝝ mundi reuocat. o. quaeſt. Sicꝛog
vltima literaad. a. quaeſt latinotus pinha
pium primum ſtanum hominis renouando:
ceruntatem ad ſtum ſertarat principium.
Cum ſo circulato illa quaſi ſit per reductio
nem ſtus ad ſtum principium facta fuit in
brata virgo pace q; ipſa fuit completus:
⁊ quaſi nodus connectens circulum patꝛ
diuiſum: quaſi lapis angularis panctem
natur diuine cum humane nature comun-
gens paruter mediatꝛ in quo reconciliatꝝ
ſu rina ſaminis: deus ſcilicet ⁊ angeli bo-
minibus: quia per eam ſuſcepit ſtrael pue-
ram ſtum. Luce. j. deum ſcilicet ⁊ hominem
ſtum nãg hominem eſſet nec deus nec ange
fidelis conſitentur: ipſum etiam deum eſſe
non ſolum ofendit. Et. xij. c. v. ſ. iij. ꝯ.
ſtum ⁊ hominem eſſe: ſed ⁊ pro hoc quod de
ea quaſi ab eadem dectum legitur. Ecclaſt.
emiſi. Cui quis credit: mendacium ei ꝯ ta-
bemacula meo. Nota de predicta perfectio-
ne ⁊ conſtitutione materia. A. xv. o. Ec
ſtum ⁊ corona bahit ſtellãin doc q; in ipa
ſola quaſi in lucerna lumen fidei totius ec
eccleſie illa tridua morte chriſti ſeruabat
in qua lume conuerſatur ſequitur conduto
nem. Quia ſtcut fole declinante ad occaſum
luna plenaillumen ſola occedens aquaſi fe
rimet ⁊ cuſtodit lumen ut poſtmodum illud
communicet. Sed hec ſole inſtricte per mo
tem accidentez lumine fidei in cordibꝰ ho-
minum vacillantꝝquia tolle Ioan. xx. Non
ſtum ſtedant ſcripturas quia oportebat eũ
a mortuis reſurgere. Et ſcte Marie diſcipuli
omnes fugerũt. Mar. xiij. nõ Ser' ſeruabat
ola hoc beneficiũ in corde ſuo Luc. ij. Zn ꝯ

facto typũ tenet montis Armenie: ſup quẽ
ſolum arca cecher requieuit in diluuio perſe
cutionis. Et ſic de monte ſtoverificatum eſt
illud Abdie. c. j. In monte ſyon erit ſaluatoꝛ
Et illud Ezech. xxv. Requieſcet manus dñi in
monte iſto. Ꝺ Decima in corona habuit ſcil 14.
lam in doc q; in corpoꝛe ⁊ anima ceteris al-
tuus aſſumpta creditur. Quod autem ſtus
poſſe aſſumpta ſit ⁊ anima huſtoria ⁊ fauoꝛ Exõ.
rum ofendatur rationibus. Hiſtoria ad hoc
eſt de quodam: ⁊ ſtus ſtimonium ſcripturꝝ qui bus
illam aſſumpta in corpoꝛe excedit ⁊ anima.
Sed cum verba hieronymi legeret q; hoc
dubitare videtur: et poſt ſtus ſe determinato de
relinquere: incepit de hoc dubitare: ſcꝛiptura
cede beata virgo volens dubietatie ampu-
tare ſubinquit ſupius ſtum palpabit ⁊ vi
bite oſtendit quemadmodum quaſi ſtnuere vel vide
retecti: illeoculus inquit camerus ex oſſi-
bus ⁊ carnibus ſoludam. Cui illa ſi tan ſ
tum ſtendebat hieronymo: nunq; de cor-
poris mei aſſumptione dubitaſſet: ſi ſcilicet
in eius aſſumptionis fide ſtabilitas. Cuius
exẽplo nos idem quod ipſe oculis vidit cor
poris occultandeuo fide illud firmiter cre
damus. Quia etiam ad hoc credendum effi-
caces ſanctorum inuenimus rationes. Qua
rum prima accipitur per locum a ſimilione
Illius ⁊ hãc corpus beneditꝰ ſuipſum chri-
ſtianus concedet in celo eſſe aſſumptum vel
in terra dimiſſum: ſed concedere ſtm q; vez tu
terra ſit dimiſſum: videtur inconueniens ⁊
irrationabile. Ꝺ Quinto o dñe ad corpꝰ ma
ſcꝛũ in terra nimiſſa fuit pegrinatiõe me
rancioli obſtiones? fatuꝛã adepti ꝯcꝛꝛi
oia ad corpꝰ ſui eſſa vel nõ eſſa vel nõ aſſum
rent ſcilſſime virginis Marie corpꝛis ſui qua
ſpſenter desiderauit mẽbꝝ habitauit corpo
raturꝝ illud vel aliquid de illo eſſe deſcꝛi
ctũ in terra: arca ofẽ ſtui habitaculũ ſuũ
videtur in terra remãſiſſe. Ꝺ Sexto q; hoc ꝯ
ceſſum videtur: ille q; peccꝛi dedit de honoꝛa
tione parcibꝰ deum legẽ adipiſcere nõ ſolue
re peccꝛtum illud ſufficienter adimplenti-
ſeſſi materia corpus in terra putrefeere ſine
ret. Tertio quia hoc conceſſo concedere
hoc oporteꝛet ꝙ plus honoꝛ aut alia corpoꝛ
ra ſit apud matrie: ut aliꝰ doctores ſentiũt
q; illi ſi fuit creatum cum chriſto ipſo chriſto
aſſendente in corpoꝛe ⁊ matre ipſo aſcende
runt. Ꝺ Quarto q; ipſa fuit mandata ab ꝯ
gunali pcẽgis fuit in cinio anionus ⁊ putrefa
ctionis. Ceſſat ergo cauſa ceſſare de
bere effectus. Ꝺ Quinto q; Ianꝰ Thomas ſi
ſuper. xiij. ſentẽtiarũ dist. xij. q. j. ar. vij. aſſer
tuit de arte cam aſſumptã eſſe cũ corpoꝛe ⁊ ani

¶Serto quia aliqui tantum demeruerunt ꝙ in infernum descenderunt sicut Dathan ꝛ Abyron Numeri.xvj. Ergo aliquis potuit tantum mereri ꝙ in celum in corpore ꝛ aīa ascendere posset: cū deus pronior sit ad misericordiā ꝙ̄ ad vindictā: sed hoc maxime videtur matri dei conuenire: ergo ꝛc̄. Predictis ꝗ historia ꝛ rationibꝰ ostēsum est quoniā maria in diebus illis abijt in montana Luce.j.

25 ¶Undecimā in corona habuit stellā quādo in eminentiori loco in celo collocata fuit super oēs angelos ꝛ sanctos: quando de illa verificatū fuit: quod de Matre quondā dicebatur Salomonis.iij.Reg.ij. Positus est thronus matris eius: q̄ sedebat ad dexterā eius. Que q̄dē auctoritas sicut figuratiue de matre dei dicta fuit. Ita hodie.i.i die assumptionis de illa impletū fuit: quando in throno iuxta regem filiū suum collocata fuit: ꝛ in tantum gloria dotata fuit ꝙ etiā ipsi angeli q̄si de eius gloria mirantes legunt dixisse illud Cant.vj. Que est ista q̄ pgreditur quasi aurora consurgens pulchra vt luna: electa vt sol: terribilis vt castrorū acies ordinata. Et illud Canti.viij. Que est ista que ascēdit de deserto delitijs affluens ꝛ innixa super dilectum: id est super filiū suū per cuius potentiam ꝛ ad cuius gloriā dum ascendit ei innixa dicitur. ¶Duodecimā in corona habuit

26 stellam qñ regia seu imperiali data ei potestate fuit facta regina ꝛ imperatrix ad ordinandum: ꝛ precipiendum ꝛ suā voluntatem in omnibus habendā tam in celo ꝙ̄ in terra Et etiā ꝯtum ad malignos spūs: qui etiam eius obediunt imperio pro tanto ꝙ ipsa illorū resistit malicie: ne seruis suis tantum noceant

Exēpl. q̄ntū vellēt nocere. Sicut patet p miraculū quod de ea legitur de quodā pictore: q̄ pingere solebat diabolū i forma turpissima ꝛ sanctam Mariam in forma pulcherrima. Cui diabolus de hoc offensus semel sibi apparens dixit: ꝙ nisi de hoc cessaret ei faceret vnam verecundiam seu dānum. Ipso ergo minas eius non timente: cū vna die in altum ascenderet ad artē suam exercendā diabolus asserē cui innitebaꝰ deiecit: vt de alto cadens collum frangeret. Qui cū per quandam sanctā Marie caderet imaginē: miraculose imago manum suā extendit ꝛ eū tenuit ꝛ a ruina saluauit. Ex quo factō apparet ꝙ potestatem habet resistendi inimicis ꝛ saluādi amicos mater Jesu Maria. Mat.j. Jesu inquit: qui coronauit te in mia: in Ps.cij. Qui te in die assumptionis vocauit dicēs: veni coronaberis. Canti.iiij. In quo die data est corona Apoca.xij. In qua modis predictis in perpetuū coronata triūphat. Sap.iiij. Hec ergo Maria illa ciuitas est Apoc.xxj. p̄dictis duodecim fundamentis fundata ꝛ predictis duodecim margaritis seu lapidibus preciosis ornata habens portas duodecim quarū alique respiciunt ad orientem: alique ad occidētem: alique ad austrum: alique ad aquilonem: qꝛ ad oim hominū nationes eiꝰ mia apta est oibusꝙ quantū in ea est: grām suā dirigit: ꝛ nomina.xij.tribuū filioꝝ israel scripta sunt in portis: qꝛ omnium nationum memoriā habet ad iuuādum: quia hec mulier illa sapiens est de thecua que in die assumptionis ingressa est ad regem Dauid: ad interpellādum eum pro Absalon filio suo.ij. Regum.xiiij. id est p peccatoribus. Propter hoc enim venit ad domū Marie. Actuū.xij. id est ad celum.

Ar.iij ¶Ex hac vltima eius conditione tertius elicitur articulus qꝛ ex hoc ꝙ oleum mie in ea copiose pro omnibus disposita inuenitꝰ vocatur oliua speciosa in campis Eccl.xxiiij. 27

Quia sicut p fructū oliue.i.oleū: reges ꝛ sacerdotes ꝛ baptizandi inunguntꝰ vt sint apti ad regnandum: ꝛ deo ministrandum. Ita p opa misericordie: que copiose in sancta Maria inueniunꝰ: disponuntur hoies ad regnādum cū deo. Mat.v. Beati misericordes: qm̄ ipsi misericordiā consequentꝰ. Misericordes ergo bene per oleum figurantur: quia sicut oleum aque mixtū supernatat: ꝛ sup aqua statim ascendit: sic misericordes in monte super omnium tribulationū vel penarum aq̄a vsꝙ ad celū ascendunt. Si tātū christum sequantur ascendendo per crucē penitentie in montē oliueti: sicut christus ascendit ꝛ matrē eius per viā mundicie ꝛ misericordie illā videlicet oliuā vberē pulchram fructiferam sicut patet. E.iij.5.ꝛ.M.ix.14. Sponsam vocauit dñs nomen eius ad vocē loquele grandis.i.ad salutationem angelicam exarsit in ea ignis Hiere.xj. ¶Secundo ex hoc edocet in se habuit: non solum misericordie sꝫ oiū aliarū virtutū contra fetorē ꝛ corruptionem totius mūdi: in quo ois caro corruperat viā suā: in Ps. In quo corrupti ꝛ abominabiles facti sunt ꝛc̄. Dicitur Eccl.xxiiij. Quasi plantatio rose in Hiericō: id est in hoc mūdo corrupto. ¶Tertio ex hoc ꝙ solem iusticie seu diuinitatis ꝛ lunam humanitatis ꝛ stellas virtutum in se continet: vocatur firmamentum seu celum: de quo Esa.vlt. Celum mihi sedes est. Nota virtutē eiꝰ i loq̄ndo. Lu.v.19.

Ar. ¶Et ex talibus diuersis comparationibus ꝛ rerum quibus comparatur propietatibꝰ diuersa ad eius commendationem possunt 28

accipi

accipi themata ꝛ predicationis materie: qꝛ ex hoc ꝙ in annunciatione seu incarnatione in ea quasi in celo de nouo inhabitare incepit.i.nouo modo nostram naturā in ea sumendo: potest de ea dici illud Apoca.xxj. Uidi celum nouū ꝛ terrā nouā. Non illam terrā que maledicta fuit.i.naturā corruptam que spinas produxit ꝛ tribulos vitiorū. Sꝫ terrā illam benedictā de qua prophetatum fuit in ps.lxxvij. Terra nostra dabit fructū suū: panem scꝫ illum benedictū.i.carnem et sanguinem que in altari sumunꝰ. ¶Eadem de causa potest dici ciuitas noua de q̄ Apoca.xxj. Ciuitatem nouā sanctā Hierusalē vidi. Et illud Mat.ix. Uenit in sanctam ciuitatem. Quod etiā de eius assumptione dici potest. Eccl.xxiiij. In ciuitate sanctificata requieui. Uide materiā. C.iij. per totū ꝛ specialiter. G.j.15. ¶Item in annunciatione eiꝰ illud.ij. Paral.vj. Elegi Hierusalē vt sit nomen meū in ea. Et Deuꝰ.vj. Elegit dominꝰ vt habitet nomen eiꝰ ibi. Et illud Actuū.xij. Uenit ad domū Marie. Et illō ps.cxxxj. Hec requies mea in seculum seculi hic habitabo ꝛc̄. Hec nāꝙ auctoritas pro tanto de deo incarnato dici potest: qꝛ fuit de eo quodāmō in hoc casu sicut de artifice vel mercenario q̄ terram non habens mansionem sibi querit: terram vel ciuitatem vel villā vel societatem vbi commodius habitare poterit ꝛ diu querens ꝛ fortunam non inueniens optatam si finaliter inuenerit quod quesiuit cum gau-

29 dio dicit: hec requies mea ꝛc̄. Sic filius dei volens in aliquo loco et de aliqua muliere naturam nostram assumere ꝛ nobiscum morari: a principio mundi nullam inuenit pro hospitio dignam: qꝛ oēs peccato originali vꝰ actuali vel vtroꝙ infecte erant. Et tandē vo in fine mundi hanc mundissimā inueniens virginem: in qua nullū erat peccatum: vꝰ originale vel actuale tanꝙ̄ gaudens de fortuna optata inuenta dicere potuit: hec requies mea ꝛc̄. Qui etiam eadem de causa dicere potuit illud. Eccl.xxiiij. In omnibus requiem quesiui scꝫ in lege nature: in lege Moysi in oibꝰ sacrificijs ꝛ oblationibus veteris legis ꝛ nō inueni quem diligit aīa mea Cantꝰ.iij. Tandem in fine: hanc gloriosam inueniens puellā dicere potuit quod sequiꝰ. In hereditate domini morabor.i.in hac virgine per quam hereditas dñi prius perdita recuperata fuit et non in alia: qꝛ nec de alia sed de illa sola p̄dictū fuit per prophetā ꝙ in illa requiesceret. Esa.xxv. Requiescet manꝰ dñi in monte isto. Et eadem predicta verba q̄ deꝰ dicere potuit in sua humanatione mater eiꝰ dicere potuit in sua assumptione dicendo. Hec requies ꝛc̄. Et in oibus requiē quesiui.i.qꝛ ipsa conditionē in hoc habuit peregrini: q̄ quantūcūꝙ per pulchras trāseat regiones vel ciuitates nūꝙ tñ reputat se quietum: donec ad patriā redeat: sed semper festinat vsꝙ illuc veniat: quo cū peruenerit dicere potest. Hec requies ꝛc̄. Sic ergo Maria: cui chorus angelorum eam in die assumptionis ad patriā suam deducendo: dicere potuit illud Hiere.xxxj. Reuertere virgo israel ad ciuitates tuas. In q̄bus inuenies requiē. Eccl.vj. dicens. Inueni requiem mihi. Eccli.xj. Et sic ciuitatem fortium ascendit. Prouer.xxj. De quo nota. C.iiij.12. Sic assumptū est in gloria.j.ad Thimo.iij. Et merito requiem inuenire debuit: qꝛ cum Martha ꝛ Maria priꝰ corporaliꝰ laborabat ꝛ spiritualiter: immo vtrisꝙ plꝰ circa illum sollicitabatur: tā ipsi ministrando 30

ꝛ hospitando ꝙ̄ etiam ipsum audiēdo. Plꝰ nāꝙ Maria mater christi circa ipsum laborauerat: ꝙ̄ Martha. Et plus circa eiꝰ frequētabaꝰ ministeriū: ꝛ sepius illū hospitio receperat: qꝛ Martha ipsum hospitio recepit p̄dicantem: ꝛ tunc ei aliquando ministrabat qñ in Hierusalē vel alijs locis vicinis predicauerat. Cuius quidē hospitalitas vel ministratio quadriēnij tēpus non attigit: qꝛ nec tanto predicauit tēpore. ¶Maria vero mater eius: ipsum non solū in corporis sui recepit hospitio: in quo Marthe excessit hospitalitatē: quia familiarius ꝛ propinquius fuit hospitiū corporis: ꝙ̄ domꝰ exterioris. Sed etiam ipsum hospitio recepit infantē: ꝛ sm conditionē nature humane impotentē: eiꝙ tunc continue ministrabat: qñ sm humanitatis fragilitatē seipsum iuuare nō poterat Et non solū triennio vel quadriennio: circa ipsius frequentabatur ministeriū: sed toto tēpore iuuentutis sue: etiam post annū etatis sue duodecimū: qꝛ ꝛ post etatem illam de illo dicitur. Luce.ij. Descendit cū eis in Na- 31

zareth: ꝛ erat subditus illis. ¶Hec etiā Maria mater eius sepius ipsum audiuerat ꝙ̄ Maria Magdalena. ¶Si ergo tibi Marthe hospite christi dedit christus hospitium celi: ꝛ requiem post labores tuos. Ergo a fortiori ratione. O Maria hospita christi ꝛ christianoꝝ. requiē dedit tibi dñs a labore tuo Esa.xiiij. Quia diutius ꝛ plus laborabas. Et si Dauid per quē christus in sacra scriptura intelligiꝰ: cum omni israel deducebat arcam testamenti in ciuitatē domū suam cum leticia magna sicut patet.ij.Reg.vj. Dauid inquit ꝛ ois israel deducebant arcā testamēti domini in iubilo: qꝛ in ea fuerant hospitata

vga Aaron:ꝛ mãna:ꝛ Deut.liber ꝙto ma
gis illa actoritas de Dauid nr̃o.i.xp̃o ꝛ ãge
lis suis ducentibus arcã suam propriam in
die assumptionis dici potuit:in qua ipsemet
deus hospitatus fuit.Merito ergo in illius
persona loquens ps̃.lxxij.Cũ gloria suscepi
sti me.¶Et si de Maria Magdalena dictuz
fuit.Maria optimã elegit partem.Luce.x.
qꝛ ipsa eũ audiebat:a fortiori ratione:hoc
de Maria matre eius dici põt:que ipsum se
pius audiebat:que optimã partẽ elegit:q̃
non aufertur ab ea:in annunciatione:ꝛ infor
matione angelica:qñ dixit.Ecce ancilla dñi:
fiat mihi sm̃ verbũ tuũ.Que iterũ optimam
partem elegit:qñ puero in obsequiis insepa
rabiliter adhesit:qꝛ inuenerunt puerum cuz
Maria matre ei⁹.Mat.ij.Et etiam in passio
ne vsq ad ei⁹ mortẽ.qꝛ stabat iuxta crucem
Jesu mater ei⁹.Jo.xix.Post etiam mortem
filij eius adhuc in terra posita:optimã par
tem elegit:in hoc ꝙ in orationib⁹ suis ꝛ san
ctis operibus vsq ad assumptionẽ eius cuz
discipulis fortiter pseuerabat:quia erãt:sci
licet discipuli in oratione cũ mulieribus:et
32 Maria mater Jesu.Actuũ.j.¶Que ergo to
tiens immo semper ante trãsitũ suũ:de hoc
mundo optimã elegerat partẽ:merito in il
lo suo de hoc mundo transitu:optimã elige
re debuit partẽ.i.gloriã q̃ nunq̃ auferet ab
ea.Non ergo immerito:ꝛ sine causa euange
lium de Martha ꝛ Maria in assumptione le
gitur Marie:qꝛ sicut ex dictis patet tã bona
opera:ppter q̃ Martha ꝛ Maria in illo euã
gelio cõmendatur ꝙ etiã illorũ operum eter
na merces:q̃ in die assumptionis ei dabatur
multo excellentius ꝛ nobiliori ratione:isti
Marie matri dei:ꝙ illis conueniebat.Et sic
que de Martha ꝛ Maria dicunt ad literam:
de matre dei dicunt ꝙtum ad intellectũ spi
ritualẽ.Nec mirũ ꝙ de ei⁹ assumptione spe
cialẽ non faciunt euangeliste mentionem qꝛ
ante eius assumptionem euangelia scripse
runt.¶Nota de pdicta materia.i.pro q̃bus
operib⁹ habebit requie ꝛ assumptio ad glo
riã post mortẽ.L.j.6.¶Huius ergo vginis
ꝛ predictarũ Marthe ꝛ Marie sequẽtes exẽ
pla ꝛ opa festinem⁹ ingredi in illam requiẽ.
Heb.iiij.¶De ei⁹ vero cõceptione ꝛ natiui
tate dici põt illud Esa.v.Uinea facta est dile
cto:illi vez de quo Mat.iij.Hic est fili⁹ me⁹ di
lect⁹.Nota ab hoc capłm de dilectiõe.¶Ad
idẽ Gen.ij.Faciam⁹ ei adiutoriũ.Et in Ps.
cxxxj.Paraui lucernã xp̃o meo.Et Esa.xxv.
33 Requiescet man⁹ dñi in mõte isto.¶De ei⁹ vo
cõceptione:annunciatione ꝛ natiuitate dici
põt illud.Apoc.xxj.Ecce tabernaculum dei
cũ hominib⁹.Uide ad hoc capłm de hoibus.
h.j.¶In die nãq cõceptionis ꝛ sanctifica
tionis eius:q̃ statim facta fuit vinea dilecto
ꝛ tabernaculũ dei factũ:ꝛ sanctificatuz fuit:
qꝛ illo die sanctificauit tabernaculum suum
altissim⁹.Ad hoc nota capitulũ dedicatiõis
ꝛ sctificatiõis ꝛ mũdatiõis qꝛ festũ illud po
ti⁹ sctificationis ꝙ cõceptionis dici dꝫ qꝛ so
lẽnitas ad punctũ sanctificationis:ꝛ non cõ
ceptionis qꝛ concepta fuit in originali pecca
to referri debet.¶In annũciatione vero ei⁹
dici põt illud.j.Reg.xvij.Misit manũ suam
in perã.Per manũ em̃ dei vel ecclesie frequẽ
ter in sacra scriptura itelligit dei fili⁹ Jesus
christus.Sicut in vno ptꝫ exemplo p aucto
ritatẽ.Esa.xxv.Requiescet man⁹ dñi in mõ
te isto.Cuius vna causa est:qꝛ sicut manus
speciali⁹ operat opa totius corporis ꝙ aliud
mẽbrũ.Ita oĩa opa dei ꝛ salutis toti⁹ eccłie
specialiori quadã prerogatiua:ꝛ appropria
tione filio dei attribuunt:qui operat⁹ est sa
lutẽ in medio terre:ps̃.lx.¶Sicut ẽ Dauid
vadẽs ɔtra Goliã pro defensione populi ma
nũ misit in perã:de q̃ pera extracta:ꝛ in fun
da posita Goliã deiecit ꝛ populũ liberauit.
Sic deus volẽs bellare contra diabolum po
pulũq suũ de eius liberare seruitute.Manũ
suã.i.filiũ suũ in incarnatione misit in perã
virginis Marie:q̃ inde extractus ꝛ in funda
crucis posit⁹.Goliã.i.diabolũ deiecit et po
pulũ suũ liberauit.Uel põt quis voluerit hanc
dã in quã lapidẽ misit:vterũ accipere beate
virginis.¶De eadẽ etiã annunciatione di
ci põt illud.Lu.x.Intrauit Jesus in quod 34
dã castellũ cuius correlli patẽt.ꝫ.c.c.art.ij.
Nota de hac materia.A.xxiiij.12.ꝛ.N.j.i.
¶In assumptione.Uocata:igressa est ad eũ
iij.Re.iij.Itẽ venit ad eũ.Jo.vj.¶In na
tiuitate vero ipsi⁹ in purgatione:ꝛ assũptio
ne põt dici illud.Canti.vj.Que est ista q̃ p
gredit q̃si aurora consurgẽs.Hui⁹ autẽ na aurore
tiuitas ideo aurora dici põt:qꝛ sicut aurore
ostensio:parũ solis pcedit ostẽsionẽ:ita hu
ius natiuitas parũ respectiue christi preces
sit natiuitatẽ.¶Secundo qꝛ sicut aurora fi
nis est:in quo nox finit pcedens ꝛ principiũ
in quo dies incipit sequens.Ita in hac fuit
fuit vmbre legis iudaice ꝛ initiũ diei grẽ:p
tãto ꝙ ipsum in se habebat q̃ est alpha ꝛ o.
Apoca.xxj.finis videlicet vni⁹ legis ꝛ princi
piũ alterius.¶Item de natiuitate eius.Nu
meri.xxiiij.Orietur stella ex Jacob.¶In fe
sto etiam purificationis quasi aurora ad tẽ
plum processit:quia sicut desolatis de nocte
prolixitate vel diem multum desiderãtibus
vel infirmis qui communiter de die melius

habent ꝙ de nocte vel etiam per deuium am
bulantibus ꝛ volucribus celi aurora est le
ticie nuncius.Ita aduentus eius ad tẽpluz
se habuit ad Symeonẽ:ꝛ annã ꝛ alios iustos
q̃ expectabant redẽptionem israel.In festo
etiam assumptionis:quasi aurora surrexit:
qꝛ noctem presentis seculi finiuit:ꝛ diem in
cepit habere eternitatis.¶De omnib⁹ vero
istis tribus festis simul dici põt:qꝛ sicut in
ostensione aurore volucrũ celi incipit iocun
ditas:ipsi nãq statim cãtare incipiunt:ꝛ ex
tunc etiam boni operarij:q̃ lumen affectant
vt operentur ad operationẽ suam se dispo
nunt ꝛ progrediuntur:vulpes vero ꝛ lupi et
alie male bestie:ꝛ oẽs operarij iniquitatis
sicut latrones ꝛ hmõi:qui lumen in operib⁹
suis fugiunt:latibula sua tunc querũt ꝛ de
luminis aduentu tristant.Sic boni qui ad
modũ auiũ celestiũ:audita istius virginis
conceptione vel natiuitate vel annunciatio
ne vel quacũq eius gr̃a vel solẽnitate letifi
cant ꝛ deo in eius solẽnitate laudes referũt
ꝛ ad occupationẽ spũaliũ procedũt operum
sicut patet de Symeone q̃ visa ac aurora in
laudẽ prorupit saluatoris dicens.Nunc di
mittis seruũ tuũ ꝛc.Et de omni alio iusto de
quo dicit ps̃.xcvj.Lux orta est iusto ꝛ rectis
corde leticia.Perfidi vero iudei ꝛ saraceni ꝛ
heretici lumen illud fugientes infidelitatis
sue latebras q̃rentes de istius luminis aspe
ctu vel auditu tristant:qꝛ oculis egris ꝛc.
¶In purificatione vero ipsi⁹ dici põt.Tol
le filium tuũ quem diligis ꝛ offeres eũ.Gen.
xxij.¶In annunciatione.Ad vocem loque
le grandis exarsit in ea ignis.Hiere.xj.¶As
sumptionis in festo dici põt.Ascendit de de
35 serto.Canti.viij.¶In oĩbus festis eius.In
ueni quem diligit aĩa mea.Canti.iij.In fe
sto nanq sanctificationis qd vulgariter fe
stum vocatur conceptionis.Maria inuenit
deũ ipsam in matris vtero sanctificantẽ.In
uenit deũ in annunciatione de ipsa carnẽ as
sumentem.In assumptione Inuenit deum
ipsam glorificantem.In natiuitate vo ipi⁹
Mundus inuenit solem ipsum clarificãtem.
In purificatione vero Symeon inuenit pue
rum ipsum letificantem.Dicat ergo Maria
dicat mundus:dicat Symeon.Inueni quez
diligit anima mea.In quo tria relucẽt.Glo
riose dedicationis seu benedictionis;vel in
carnationis:vel assumptionis:vel illumina
tionis:vel letificationis expressio seu osten
sio inuenti.Gratiose operationis impletio di
ligit.Uirtuose nature conditio:aĩa.Dicat
igitur.Inueni tripliciter corde credulitate:
sensuũ pceptiõe:visu vel auditu opis seu mi
raculorum vel scripturarũ ostẽsione quẽ di
ligit:qꝛ nihil delectabili⁹ vel vtili⁹:nihil iu
stius:aĩa mea donis naturalibus potenter
dotata:a peccatis oĩbus mũdata:gratijs et
virtutib⁹ excellenter ornata.Dicat nõ soluz
Maria:vel Symeon:sed q̃cũq iust⁹ q̃ pdi
cto modo aĩam habet dispositã qui inuenit
puerũ cũ Maria matre eius.Et inuenerunt
inquit puerum cum Maria matre ei⁹.Mat.
ij.Inueni inquit:quem diligit aĩa mea.Aĩa
inqꝫ mea potenter donis naturalib⁹ dotata
inuenit corde credulitate:quem diligere ni
hil delectabilius.¶Secundo anima mea a
peccatis diligenter mũdata:inuenit sensuũ
perceptione quem diligere nihil vtilius.
¶Tertio anima mea gratijs naturalib⁹ ex
cellenter ornata:inuenit operum ostensione
quem diligere nihil iustius.
¶Quantũ vero ad quintũ articulũ vt sciat Art.v.
quomodo cõputatio genealogie Joseph ad 36
cõputationem pertinet genealogie Marie.
Quomodo etiã Elizabeth cognata est Ma
rie.Est aduertẽdũ ꝙ sicut ex scriptura nati
uitatis sctẽ Marie colligit Maria ꝛ Joseph
fuerunt in tertio ꝛ quarto cõsanguinitatis
gradu:quia Melchi ꝛ Panter fuerunt fra
tres:de Melchi vero venit Jacob:de quo ve
nit Joseph:de Panter vero venit Parpanter:
de quo venit Joachim:de quo venit Maria.
¶Maria vero ꝛ Elizabeth fuerunt in secun
do cõsanguinitatis gradu qꝛ Anna ꝛ Jsma
ria fuerunt sorores:ꝛ de Anna nata est Ma
ria mater dñi:de Jsmaria nata est elizabeth
mater Joannis baptiste.Anna tres habuit
viros Joachim:ꝛ ex isto habuit Mariam de
sponsatam Joseph matrem dei.Cleopham
ꝛ ex isto habuit Mariã desponsatã Alpheo
de quo peperit Symonẽ ꝛ Judã:ꝛ Jacobuz
minorez fratrẽ dñi:ꝛ Joseph iustũ.Salome
ꝛ ex iusto habuit Mariã despõsatã zebedeo
de quo peperit Joannẽ euangelistam ꝛ Ja
cobum.

Matrimonij.pmo ostẽ M.iiij

ditur dignitatis excellẽtia.Secun
do qualẽ reqrit fidelitatis dilectio
nem.Tertio ostendetur ꝙ licet matrimoniũ
sacramentum in se dignum ꝛ magnum sit:
tamen mundicia virginalis ꝛ continentia ei
preferuntur.Quarto illorum qui mala intẽ
tione vel contra iura matrimonialiter copu
lantur:pena ostendetur ꝛ periculum.
¶Quantũ ad primũ dignitas isti⁹ sacramẽ Arti.j.
ti:ex hoc ostẽditur:ꝙ inter omnia sacramen
ta fuit pri⁹ ꝛ in solẽniori loco.i.in paradiso
a deo institutũ.Ex quo ptꝫ ꝙ vltra alia sacra x

menta loci ꝛ prioritatis habet ꝑeminentiā:
que duo proculdubio ipsum deū multū cha
rū reddunt: qm̄ recta intētione contrahit ꝛ
mūde custoditur. ¶ Recta intentio eē debet:
ꝙ contrahatur cum intentione prolis pro-
creande: ad dei seruitium: in terra augmen-
tandum: ꝛ angelicā ruinā in celo restauran
dum. Munde custodit qm̄ sic viuitur matri
monio: qꝛ oīs refrenatur libido. Et sicut cū
istis conditionibꝰ matrimonij legem custo
dientes: sunt deo chari: ita sine his offendūt
his qui in matrimonio iūcti sūt. j. Cor. vij.
Art. ij. ¶ Propter vero predictas cōditiones ad hoc
2 ꝙ sit deo charū: magna in matrimonio req-
ritur fidelitas ꝛ dilectio: ad q̄ i matrimonio
precipue habenda christianorū: eos mouere
debent infideliū exempla. Nā vt ait Hugo.
li. ij. de sacramentis: parte. xi. c. vij. Quantū
vituperandi sunt christiani inter se in matri
monio suo infideles: perfecta ostenditur in-
fidelium: de quibꝰ narrat Solinus. li. x. ca.
Exē. vj. Et tulliꝰ li. v. tusculanarū questionū. Mu
lieres in India in certamine eueniunt: q̄ cū
marito sepeliri debeat (plures enī vni esse so
lent) ꝛ quā plurimū ille dilexerat: leta vt vi-
ctrix a prosequentibꝰ suis: vna cū viro in ro-
gum imponit: alia vero mesta discedit. Ecce
qualiter amabat eum vsq; ad mortē inclusi-
ue. Et si tanta est fidelitas ꝛ dilectio inter
infideles: quorū dilectio cū ista vita finitur
maior esse debeberet inter fideles: quorū di-
lectio hic incipit ꝛ in celo augmentat. Ergo
illi maxime oīa predicta habere deberēt intē
tionē vcꝫ mundiciā ꝛ fidelitatē. Exēplo Tho
bie: de quo habetur Thob. viij. ꝙ vxori copu
latus cū ꝑma nocte ad camerā venisset: vxo
rē docuit dicens. Sara exurge: ꝛ oremꝰ dn̄m
hodie: ꝛ cras: ꝛ secūdo cras: qꝛ istis tribꝰ no
ctibus iūgemur deo: filij enī sanctorū sumꝰ
ꝛ non possumus ita cōiungi sicut gentes q̄
ignorant deū. Et ad deum in oratione sermo
nem dirigens adiecit dicens. Tu scis quia
non luxurie causa accipio sororē meam: sed
sola posteritatis dilectione: in qua bn̄dicat
nomē tuū in secula seculorū.
Ar. iij. ¶ Licet in statu matrimonij predictas cōdi
tiones habētes copulari: saluari possunt: qꝛ
3 s̄m beatū Greg. statꝰ matrimonij per ciuita
tem illam Segor. Gen̄. xix. significat: qꝛ sicut
illa media quodāmodo fuit inter Sodomā
de qua Loth dei ꝑcepto exire debuit: ꝛ mon-
teꝫ ad quē ascēdere vt dicebat nō valuit. Ita
statꝰ matrimonij mediū est inter desideria
carnalia inordinata: de quibꝰ fugere tenētur
oēs: ꝛ montē cōtinētie: seu castitatis ad quē
q̄ ascendere ex vecordia non pōt: saluet se in

Segor. i. in m̄rimonio. Et hoc est qđ ait apls
j. Cor. vij. Si nō continent: nubāt. Meliꝰ est
enī nubere q̄ vri ꝛc. ¶ Licet i sup matrimo-
nij sacramētū magni sit meriti in vita ꝛ mer
cedis in patria: vtpote cui tricesimꝰ debetur
fructus. Castitas tn̄ vidualis cui fructus de
betur sexagesimꝰ. Et continentia virginalis
cui fructꝰ debet centesimus: maioris sūt me
riti ꝛ mercedis: maiorēq; corporis continent
quietem ꝛ cordis libertatē. ¶ Quod vt me-
lius appareat: ostendenda sunt incōmoda ꝛ
seruitutes que aliquotiēs matrimonium cō
sequunt a quibus continentes absoluunt.
¶ Hec autē incōmoda ꝛ tedia qnq; cōtingūt
propter fortunas contingentes: ex parte viri
qnq; propter fortunas cōtingentes ex parte
mulieris. ¶ Ex parte viri vnā de duabus cō-
tingere necesse est fortunā bonā: scꝫ vel ma-
lā. Bonā vtpote: qꝛ diues est ꝛ formis et gra-
tiosus: ꝛ in omnibꝰ vxori sue placens. Malā
vtpote in oībus cōditiones habens contra-
rias quarū vtraq; ab vxore mētis aferi quie
tē. ¶ Prima qꝛ ei duplicē incutit timorem.
Unum de infortunio: qꝛ qn̄cūq; absens est: ti
met vxor ne infortuniū ei accidat: ꝛ de eiꝰ re-
ditu ꝓspero magnā corde hꝫ sollicitudineꝫ.
Aliū de morte: qꝛ talis vxor timet ne maritꝰ
ꝑ mortē ab ea subtrahat. ¶ Propter predi-
ctas causas fertur quandā nobilē viduam Exē.
oēs eā ad matrimoniū sollicitantes repulis
se dicens: nullū iterū volo maritū: qꝛ si bonū
habuero sicut aliꝰ fuit: timebo ne illū amit-
tam sicut aliū amisi: si malꝰ fuerit: tediosum
erit mihi cū eo viuere. Et per hoc mota consi
liū secuta fuit Pauli dicentis: dico autē non
nuptis ꝛ viduis: bonū esse illis: si sic perma
neāt sicut ꝛ ego. j. Cor. vij. ¶ Ex parte vxoris
tedia contingere possunt: nō solū propt cau +
sas ꝑdictas de viro q̄ etiā de vxore dici posset
sed etiam propter euentū: q̄ quandoq; cōtin
git in natura: quandoq; in exteriori fortuna
quandoq; in interiori voluntate ꝛ peruer
sis moribus. ¶ Primus euentus cōditionē
respicit corporis: vt cōmuniter quantū ad
aliquam de quattuor conditionibus quia vꝫ
fecunda est vel sterilis: pulchra vel turpis q̄-
rum quelibet vt frequenter matrimonium
reddit onerosum: vel periculosum: qꝛ si pau
per sit ꝛ vxorem habeat magnam prolē pa-
rientē: non habet vnde eos nutriat: ꝛ s̄m an-
tiquum prouerbiū tediosum est magnā ha
bere prolē ꝛ modicū panem. Si vero diues
sit magnā de prole dotanda vel promouēda
habet sollicitudinē: ex qua sollicitudine fre-
quenter auari ꝛ tyranni fiūt: ꝛ propriarum
animarum perditores. ¶ Si vero sterilem

habeat vxorem: tristatur eo ꝙ heredem post
se non derelinquet: tamē ista secunda fortu-
na de sterilitate minus periculosa est: q̄tuꝫ
ad animā propriā: ꝛ tolerabilior q̄tum ad
subditos sicut patet per exemplū. D. xij. 21.
5 ¶ Si vero pulchra sit: vt frequēter vana est
ꝛ sumptuosa i ornatu ꝛ clamorosa ꝛ tediosa
nisi sumptus habeat pro ornatu optato: ꝛ et
aliquotiēs luxuriosa: tū qꝛ a multis deside-
ratur: tū qꝛ cupida est: ꝛ libenter munera a
lecatoribus oblata recipit: cū quibꝰ ornamē
ta emat: pro quibꝰ emendis sumptus non
sufficiunt a marito dati: talem q̄ difficile erit
custodire. ¶ Si vero deformis sit: eius socie
Phi. tas grauis erit. Propter istas causas respō
dit Theofrastus phs vel Aureolus s̄m ali-
quos: sicut recitat Hieronymꝰ in epl̄a cōtra
Jouinianū dicens. Nec pulchrā inquit volo
nec turpē. Nō pulchrā: qꝛ difficile erit custo
dire qđ amant. Non turpē: qꝛ molestum est
possidere qđ nemo dignat habere. ¶ Secun
dus euentꝰ conditionē respicit diuitiarū vl'
paupertatū: quarū vtraq; conditionē vxoris
reddit onerosam: sicut patet ex auctoritate
Theophrasti phi dicentis. Pauperē inquit
vxorē alere est difficile: diuitem vero ferre est
tormentū. Tales naq; elationes esse solēbāt
maritis: qꝛ sibi diuitias quas ꝑ illas habēt
improperari atq; sub hoc pretextu eis domi
6 nari solent. ¶ Tertiꝰ euentus conditionem
morum respicit ꝛ voluntatū: in quibus s̄m
consuetudinē mulierū que conditionem na
ture torte ꝛ contrarie. i. coste de qua fcē sūt
sequuntur: frequenter inueniūt contrarietas
quā quidē contrarietatē quidā in vxore sua
expertus fert ipsam submersam: cōtra aque
cursum q̄siuisse. ¶ Alius vero idē in sua vxo
re expertus: fert ipsā decepisse sua propria
Exē. contrarietate q̄ semꝑ eius preceptis contra-
riari solebat: vn̄ de illās nihil aliud ei prece
pisse fert: nisi ꝙ particā quandā in camera
putridā non ascenderet quod ideo ꝑcepit: qꝛ
sciuit ipsam contrariū esse facturam: qꝛ scie
bat ipsam de illorū esse cōditione: q̄ semꝑ cō
trariū faciunt in illo qđ precipit. Marito er
go deuillante: ipsam particā ascendēs cum
Symone mago fractis tybijs cecidit. ¶ Ex
predictis veritas patet ꝟbi discipulorum di
centiū. Si ista est causa hoīs cum vxore sua
non expedit nubere. Mat. xix. Et verbi apo-
stoli dicentis. Solutus es ab vxore: noli q̄re
re vxorē. j. Cor. vij. Qui qui sine vxore est: co-
gitat que sunt dn̄i: quomodo placeat dn̄o.
Qui aūt cum vxore est: cogitat q̄ sunt mūdi.
quomodo placeat vxori. j. Cor. vij.
Ar. iiij. ¶ Illorū vero qui contra intentionē tactam

in primo articulo: vel contra iura contrahūt 7
ecclesiastica: preter excōicationis penam de
qua dictū est. A. vij. 14. ꝛ preter penā: quam
in alio patientur seculo: multiplex est eis pe
na debita tēporalis. Pro quo est sciendū ꝙ
iuste cor portabūt penas: quot in copulatio
nis affectu: vel cōiugij abusu pctā cōmittūt
ꝛ delicta: vt s̄m mensurā delicti sit ꝛ plagarū
modus. Deut. xxv. In copulationis ꝟo affe
ctu primo errat ex hoc: ꝙ ad matrimonium
copulandū affectus plꝰ trahitur causa malē
desiderij: seu libidinis sue explēde. ¶ Secun
do erratur eo ꝙ ad hoc trahitur potiꝰ ꝓpter
diuitias cōgregandas q̄ propter proleꝫ ad
dei honorē procreandū. Et ꝙ vterq; error fre
quēter contingat: ex verbis pꝫ Hugo. de sā
cto Victore scribētis ad quendā nobilē nube
re volentē. Ducunt inquit hodie vxores non
causa fornicationis vitande: sed cause luxu-
rie explende: nō causa plis sed pecunie. Et ha
bendo respectū ad istā secūdā causam sapiē
ter respondit: s̄m predictū Hugonē. Martia
filia Cathonis minoris a qua cū quereret:
cur post amissum virū nō nuberet: respōdit
se non inuenire: qui se magis vellet q̄ sua.
¶ Tertio in vsu coniugij delinquunt q̄ ma-
trimonio vtunt more illorū de quibus dicit
angelus Thob. vj. Hi inquit qui coniugiuꝫ
ita suscipiūt vt deum a se suaq; mente exclu
dant: ꝛ sue libidini ita vacāt: sicut equus et
mulus in quibus non est intellectus habet
potestatem super eos demonium. ¶ Ex ista 8
triplici culpa triplicē merent penam: ꝓpter
oēs nanq; tres culpas acceptas coniunctim
vbi simul concurrūt: vel propter vnā illarūꝫ
diuisim acceptā: priuationē merentur plis:
propter secundā vero priuationē merentur
bonorū: tam tēporaliū q̄ eternorum: ꝓpter
tres ꝟo simul: vel ꝓpter vnā illaꝝ: q̄etē ꝛ pa
cem merent amittere cordiū: ꝛ damnum seu
mortē incurrere corporꝫ. ¶ Ad declarationē
prime pene est aduertēdū ꝙ nonnulli mirā-
tur ꝛ plures grauant: ꝙ multi matrimonia
liter copulati prole carent: vel si prolem ha-
beant: de ea non gaudent: qꝛ cito morit: vel
qꝛ nec morigerata nec bene fortunata viuit.
Nec admiratio ista ratione caret: qꝛ ex quo
istud est sacramentum a deo ordinatum ad
finem prolis procreande sicut patet ex hoc
ꝙ primis coniugibus in illorum copulatio
ne dixit. Crescite ꝛ multiplicamini ꝛc. Et deꝰ
potens sit omnia ab eo ordinata ad debitū
deducere finē: non irrationabiliter mouēt q̄
mirat ꝙ deꝰ m̄rimoniū ab eo ordinatū ad de
bitū nō deducit finē ꝓlē dando bonā ad dei
honorē ordinatā. ¶ Quibꝰ respōdet ꝙ sicut 9

illorum admiratio est rationabilis: habēdo respectum ad matrimonij sacramentum: inquantū est a deo ordinatū: ita est irrationabilis habendo respectum ad contrahentium intentionē: qui alium intendunt finē: ꝙ de⁹ intendat: q2 si vnū intenderent cū deo opus ⁊ operis finem: mirabile esset si operis frustrarentur mercede: sicut mirabile esset ꝙ fidelis operari⁹: qui opus exequeretur sꝫ modum ⁊ finem: prout a fideli cōductore determinatū est: si mercede caret opis: immo hoc mirabilius esset ī deo. Tū q2 teste aplo Ro. xiij. que sunt a deo: ordinata sunt. Ordinata autē non essent: si sine debito ⁊ mercede carerent. Tum q2 Deut. xxviij. Benedictus fruct⁹ ventris sui: qui in fideli matrimonio dei mandata custodiūt. Tū quia non solū Thobie sed illi similib⁹: angelus ex parte ꝓmisit Thob. vj. dicens. Tertia aūt nocte trāsacta accipies virginē cū timore dei amore filiorū
14 magis: ꝙ libidinis duct⁹: vt i semine Abrae benedictionem in filijs cōsequaris. ¶ Ex quib⁹ oībus patet ꝙ si coniuges eundē: quem de⁹ intendit intenderent finē: ⁊ modo ab ipso ordinato hoc sacramento reuerenter vterētur mirabile: immo quasi irrationabile: ⁊ quasi impossibile videretur: ꝙ sine debito ⁊ prolis frustrarentur mercede. Sed habendo respectum ⁊ vertēdo intellectū ad finem libidinis vel diuitiarū quem intendunt: quē deus nec intendit nec ordinat: habendo etiā respectū ad operis abusum: quē in matrimonio exercent: qui deo displicet non est mirabile ꝙ sine debito ⁊ prolis frustrant mercede. Sicut non est mirabile ꝙ operarius mercede caret q̄ nec finē intendit nec opus exercet ad cōductoris voluntatē. Immo sicut mirabili⁹ esset si cōductor tali operario mercedem solueret ⁊ nisi ei penas pro demeritis infligeret: maxime si subditus suus esset: cui penas positiuas imponere posset. Ita mirabilius esset si deus talib⁹ prolem daret fortunatam quos penis multis non solum priuatiuis sꝫ etiaꝫ positiuis affligere pōt. Sicut illos qui multa mala eis illata plangunt. j. Esdre. ix. q2 irrita fecerunt mandatū: ⁊ matrimonia: recordantes etiam quantā mercedis salutem eis dedisset si mādata ⁊ matrimonia tenuissent dicunt. Dedisti inquit nobis salutē: sicut est hodie vt non conuerteremur ⁊ irrita facere-
21 mus mandata tua neqꝫ matrimonia. ¶ Pro secunde pene iusta ostensione sufficere videtur ꝙ ille qui potius accipit filiam vnius tyranni vel vsurarij: vel cuiuscūqꝫ alterius mali perquisitoris: cum multis possessionibus vel denarijs male acquisitis ꝙ filiam fidelis hominis cum paucis denarijs: vel ille q̄ filiam vel mulierem sibi quouismodo attinentem: potius vni tali dat ꝙ fideli. Diuitijs illis nō gaudeat ille qui vxorem accipit vel illa que maritum propter talem accipit cōditionem: quia sicut nec ipse qui diuitias illas male possedit: illis diu hic ⁊ nusqꝫ in futuro gaudere poterat: ita nec illa que ei propter diuitias illas sociatur: quia sicut socij in culpa erunt socij in pena. Ita participantes diuitias male acquisitas: participabūt penas eis debitas. Et sicut equus gibbosus vel morbosus in matrimonio datus: transit cum morbo suo ad generum. Ita possessio vel pecunia male acquisita transit cum vitio suo. Errant ergo qui vxores accipiunt: cum malis diuitijs: vel qui vxores potius dant malis diuitibus ꝙ bonis fidelibus: qui potius in viro malignā eligūt pecuniam ꝙ solidam bonitatē vel sapientiam. Ideo Themistocles phs sicut recitat Valerius. li. vij. c. ij. ⁊ Tullius de officijs consuluit cuidam querenti ab eo consilium: vtrum filiam suā nubilē potius daret diuiti insensato vel pauperi sapienti: cum vterqꝫ illam peteret: dicēs Malo inquit dare filiam meā viro indigenti pecunia: ꝙ pecunie indigenti viro. Sicut ille plus voluit pro filia sua virum sine pecunia ꝙ pecuniam sine viro. Ita deberet quilibet christianus plus velle pro filia sua: vel cum vxore sua parum cum iusticia ⁊ fidelitate ꝙ diuitias peccatorum multas. ps. xxxvj. Qui ergo nubere volunt regulam tenēt apostoli dicentis. Cui vult nubat: tantum in domino. j. Cor. vij.

¶ Ad declarationem vero tertie pene male nubentibus vel matrimonio male vtentibus 18 debite: quotidiana videtur sufficere experientia in qua videtur quod illi qui propter pulchritudinem / vel voluptatem vel diuitias nubent: cito pacem amittunt cordium ⁊ quietem corporum ⁊ ad maxima odia ⁊ discordias ⁊ verbera ⁊ adulteria conuertunt. Cuius causa est: quia quando propter diuitias contrahit non fuit verus amor nec fortis in principio contractus nisi forte parua scintilla: que faciliter extinguitur qua extincta ad apertas conuertunt inimicitias ⁊ ipse vel ipsa qui propter diuitias accepit quem diligere non potuit: alium querit quē diligere pōt relinquēs virꝫ ⁊ statuēs heredē ex alieno matrimonio. Eccl. xxiij. Et idē effectus processu temporis in his sequitur qui ratione nubēt pulchritudinis: q2 cū illa infirmitate vel infortunio vel senectute cessante cessat dilectio ⁊ crescit inimicitia: vel saltem

illi qui sic carnaliter afficiuntur pulchriori visa suā contemnūt ⁊ pulchriorem concupiscunt contra preceptum Pauli Ephesios. v. Unusquisqꝫ inquit vxorem suam diligat: sicut seipsum: vxor autem timeat viruꝫ suū
13 Exemplū vero pene corporalis male nubentium vel matrimonio abutentium: habem⁹ tam in maritis ꝙ in vxorib⁹ ⁊ prole. In maritis. Thobi. vj. vbi Demon legitur septem viros occidisse: qui carnali affectu cū Sara contraxerūt ⁊ libidinose ad eam egressi sūt In vxorib⁹ ⁊ ple: in legenda sancti Andree: vbi legitur de vxore q̄daꝫ que multum in pariendo laborat: ad cui⁹ domū ꝓ auxilio habēdo ductus Andreas dixit. Merito hec pateris: q2 male nupsisti. Ipsa vero penitēte liberata fuit sed abortum peperit. Ex quo patet ꝙ matrimoniū male contractum tam in marito ꝙ vxoris: ꝙ etiā ꝓlis redundat penā ⁊ miseriam. Ergo qui habent vxores tanqꝫ non habentes sint. j. Cor. vij. Nota. A. xvij. per totum.

M. v. Mendaciorū. prio ostēdetur distinctio. Secūdo turpitudo: pena et periculum.

Ar. j. 1 ¶ Quantū ad primū: videt ꝙ mendacium quatuor modis fieri possit: vicꝫ malignitate: iocositate: benignitate: ⁊ indifferētia. ¶ De tribus primis mendacior generibus ꝓsequitur glo. super Decretum. xxij. q. ij. Ne quis arbitretur: sub eo qui sequitur tenore. Notandum inquit glo. illa ꝙ est triplex genus mendacij. Malignitatis: quod fit causa decipiendi: ⁊ illud oībus est peccatum mortale Iocositatis vbi nemo leditur: ⁊ illud nulli ē mortale peccatum. Benignitatis siue pietatis que fit pro salute alicuius: ⁊ de illo dicit ꝙ sit mortale ꝑfectis: veniale īpfectis. ¶ Sꝫ quare non est mortale potius illud mendaciū quod fit ioco: ⁊ ꝙ nulli ꝓdest ꝙ illud qd prodest alicui? Respondetur: quia illud non fit ex animo sicut istud: ⁊ per istud intendit decipere ⁊ per illud nō. Et intelligas hic perfectum solum illum qui ex toto renunciauit omnibus pompis secularibus: qui si decederet statim saluaret: hec ibi. Ad cuius glose declarationem est aduertendū ꝙ mēdaciuꝫ malignitatis vocat mendaciuꝫ perniciosuꝫ: quod contrariatur charitati dei vel suipsi⁹ vel proximi. Dei sicut quando mentitur de articulis fidei: ⁊ huiusmodi que fidem dei et ecclesie respiciunt doctrinam. Suipsius quando de seipso mentitur. Proximi quando suo mendacio proximus iniuste leditur. Et in his tribus casibus: os quod mentitur occidit animam. Sapientie. j. Et perdes omnes qui loquuntur mendacium: in ps. v.

Duo vero alia mendacia: scilicet iocosum 2 ⁊ ociosum secundum aliquos doctores in omni persona sunt venialia nisi propter scandalum vel aliud damnum consequens: vt si quis non vult dimittere mentiri: vbi verisimiliter aduertit aliquem de hoc scandalizari vel nisi iuramento cum deliberatione vel de consuetudine que deliberationi equipollet confirmetur. Est tamen ab omnibus abstinendum ⁊ specialiter a viris ecclesiasticis quia mores hominum mendacium sine honore. Ecclesiastici. xx.

¶ Quartum vero mendacij genus mendacium videlicet indifferentie dici potest illud quo quis respōdet mēdaciter ad questionē indifferentē scilicet qñ non refert vtrū q̄rens sciat vel nō sciēs illud qd q̄rit: quia q̄rit de reb⁹ vl' circūstātijs ad cū non ptinētib⁹: vt si q̄rat: quot Cornelli sunt ī turri: vel q̄ntū bibit in mēsa: si ad tales q̄stiōes aliter r̄ndeat ꝙ veritas se habeat dūmodo nullus inde ledatur: nec alicui nocere intendat non potest dici perniciosum dum etiam ludere nec intēdat nec inde ludus sequitur non potest dici iocosum: dum insuper nulli prodest non potest dici ociosum: q2 ociosum est ꝙ alicui ꝓdest: sicut si malefactores querāt hominem ad occidendum vel spoliandum: ⁊ ille a quo hoc queritur eum negat esse vbi est. ¶ Ex q̄ ergo istud genus cū nullo de ꝑdictis coincidit videt ꝓ se quartum facere genus si tamē quod queritur ad querentis vel quesiti pertineat vtilitatē: sicut quando queritur de aliquo vtrum sit in domo vel huiusmodi: quā questionē querens dirigit: vt aliqua ex illa sequatur ei: vel illi quē querit: vel vtrisqꝫ vtilitas: ⁊ ille in hoc casu de quo querit veritatē negat: si tāta sit q̄rentis necessitas vel q̄stionis vtilitas ꝙ veritatis negatio charitati dei vel hominis contrarietur: vel si cū iuramento vel scandalo in hoc casu neget mortaliter peccat: ⁊ talis testis mēdax peribit. Prouer. xix. q2 q̄ loquitur mēdaciū nō effugiet Prouer. xix.

¶ Istius autem peccati turpitudo pena et periculum ex hoc apparet ꝙ turpius os et Art. ij. 3 animā mētiētis maculat ⁊ maiori periculo exponit ꝙ q̄cūqꝫ sordes corporales: q2 musce vel quecunqꝫ sordes in ore: nec aīaꝫ ꝑdūt nec hominē reddūt male fame: nec filiū faciunt diaboli: nec a regno dei excludunt que oīa facit mendaciū in ore.

¶ Animam nanqꝫ occidit. Zacharias. xiij. Non viues quia mendacium locutus es

sicut patet de Anania ⁊ Saphira vxore eius Actuū .v. cui dixit Petrus. Non es hominibus mentitus: sed deo: ideo statim vterq͂ occasus fuit a deo. ¶ Secūdo famā ledit quia non potest diu mentiri quin aliquando conuincatur: ⁊ quando hoc contingit cōfundit ⁊ fama leditur. Cōfusus est ois conflator q̄ mendax cōflatio ei⁹. Hiere. lj. ¶ Tertio diaboli filium facit: q̄ ipse mendax est et pr̄ ei⁹ ⁊ cū loquitur mendaciū ex proprijs loquit̄. Ioā. viij. Immo non solū ipsius filij nō impares vel minores dicendi sunt: q̄ nonnulli mentientiū tanq̄ patres vel magistri diaboli peiores ⁊ horribiliores ⁊ frequētiores mētiores q̄ ipse inuenti sunt maiores: quia ipse non legitur mendacia sua iuramentis vl' votis affirmasse quod isti de consuetudine faciunt sicut patet. I. xij. 7. Nec legitur mēdacia in tanta habere consuetudine: q̄ ⁊ aliq̄n etiam veritatem dicit sed lingua aliquorum mentientiū tota die vastitatem ⁊ mendaciū multiplicat. Osee. xij.
4 Et in tantū aliqui illorum illud in consuetudinem duxerūt: quod est in eis quasi vitiū incorrigibile. Unde de (Exm.) quodam magno fertur prelato ꝙ dicere solebat: se male nepotem habere luxuriosum q̄ mendacem: quia illud in senectute decrescit: istud vero ecōtrario in senectute crescit. Et si tam peccatum ipsum in se q̄ ⁊ peccati consuetudo in omnibus sit vituperabilis: ⁊ periculosa maxime tamen in diuitibus: q̄ alij aliquando propter paupertatem mentiuntur: sicut patet de adulatore. A. xv. 3. Et licet tales in aliquo colorem habeant: quia suauis est homini panis mendacij. Prouer. xx. quia etiam mendacio suo lucrantur propter que mentiētes: dicere possunt illō. Esa. xxviij. Posuimus mendacium spem nostrā ⁊ mendacio protecti sumus: tamen male lucrantur: quia hic famā ⁊ in futuro bona perdunt eterna. Ex quo patet ꝙ qui congregat thezaurum lingua mēdacij vanus ⁊ excors est. Prouer. xxi. Et si talis quantūcūq͂ pauper sit: vanus sit ⁊ excors: a multo fortiori diues qui nullum mentiendi habet colorem.
5 Ideo sacra scriptura in persona dei loquēs Eccl. xxv. dicit. Tres species odiuit aīa mea ⁊ aggrauor valde aīe illorum: pauperē superbum: diuitem mendacem: ⁊ senē fatuum ⁊ insensatum ⁊c. ¶ Quarto excludit a gloria beatorum: quia non intrabit in illam aliq̄d coinquinatum faciens abominationem et mendacium. Apoc. xxi. Foris autem canes ⁊ venefici: ⁊ omnis qui amat ⁊ facit mendaciū. Apoc. xxij. ¶ Ex primo ergo istorum articulorum precedentium patet quatuor esse mēdaciorum genera. Ex secūdo patet quatuor esse mendaciorum dāna ⁊ pericula. Ergo nō mentiemini: neq͂ decipiat vnusquisq͂ proximū suum. Leui. xix. Et quia istud vitium frequenter mercationibus se immiscet: cōgrue post istud capitulum sequitur capitulum de mercationibus.

Mercationis. primo ostē- (M. vj.)

detur distinctio ⁊ differentia. Secūdo in quibus casibus regula et responsiones falliunt mercatorum. Tertio sic fallentium pena ostendetur ⁊ periculum.

¶ Quantum ad primū mercatorum ⁊ mercationum triplex inuenit̄ genus ⁊ differētia (Arti. j. a) quia quidam sunt dei: quidem diaboli: quidam mundi. ¶ Primi mercantur circa vitā eternām: quia bona nature fortune ⁊ gratie eis a deo: q̄ illis loquit̄. Lu. xix. dicēs. Negociamini dum venio: data in bonis expendūt vsibus ⁊ operibus ad modum fidelis seruientis qui pecuniam ei traditam: fideliter ad vtilitatem domini sui administrat. ¶ Secūdi mercantur circa penas eternas: quia bona predicta eis a deo concessa ⁊ mala a diabolo accepta in malos cōuertunt vsus. Isti ergo duo mercatores quandoq͂ in mercationibus suis habent diuersitates. Quarū prima est in hoc ꝙ mercator dn̄i dum hic mercatur exterius tedium habet ⁊ tribulationem atq͂ laborem: quia multa habet in vita ista sustinere: tam a diabolo q̄ a ministris eius sicut patet de Iob. Thobia: ⁊ omnib⁹ martyribus: qui omnes teste. Ps. cxxv. Euntes ibant ⁊ flebant mittentes semina sua. Sz in receptione solutionis que in fine mercationis sue: eis debetur: letantur. Et hoc est quod in predicto sequitur psalmo. Uenientes inquit venient cum exultatione portantes manipulos suos: quando complebitur in eis: illud. Here. xxxi. Cōuertam luctum eorum in gaudium. ¶ Sed mercatores diaboli: id est peccatores dum mercantur letantur: quia letātur cum malefecerint ⁊ exultant in reb⁹ pessimis. Prouer. ij. Et ad modum frenetici: q̄ i suo maxime letatur ⁊ ridet periculo. Et ad modum stulti qui duz pecunia durat ꝑ qua hereditatem vendidit cum leticia comedit ⁊ bibit. Et admodū sitibundi qui hilariter potum bibit dulcem sub quo latet venenū: qd̄ affert mortem. Sed quando recipient quod emerunt: dolebunt: teste Iacobo qui ait. Risus vester in luctum conuertetur. Iaco. iiij. Et hoc est ꝙ ipse saluator de primis exprimit ⁊ de secundis dat intelligere: dicens: plorabitis ⁊ flebitis vos. Ioannis. xvi. ¶ Secunda b

differentia in hoc ostenditur: ꝙ mercatores dei dant minus: ⁊ accipiunt amplius. Dant nanq͂ elemosynam: ieiunium: orationem et breuem laborem: ⁊ paupertatem ⁊ accipiūt regnum eternum ⁊ eternam satietatē ⁊ laudem ⁊ requiem ⁊ diuitias eternas: quia bonum habēt procuratorem ⁊ largum: de quo Esa. lxi. Misit me vt mederer contritis corde. Et infra. Ut darem eis coronam pro cinere: oleum gaudij pro luctu: pallium laudis ꝓ spiritu meroris. Sed mercatores diaboli econuerso pro minori dant maius: q̄ superbi pro vana gloria ⁊ honoribus transitorijs dant gloriam ⁊ honorem eternum: inuidi ⁊ iracundi animas suas ⁊ omnia bona eterna pro modica vendunt vindicta. Sicut patet de fratribus Ioseph qui sic vendiderunt Ioseph. Gen. xxxvij. quantum in eis fuit: licet prouidentia diuina eum non deseruerit: quia hec venditum iustū non dereliquit. Sapien. x. ¶ Cupidus paruo lucro vel re transitoria: immo pro terra que est fex elementorum immo pro minima terre portiōe: sicut vsurarius pro modio frumenti: aduocatus ꝓ salario: meretrix pro parua mercede vendunt animas suas ⁊ bona alterius seculi infinita. Nihil ergo nequius q̄ amare pecunias: hic enim animam suam venalem habet. Eccl. x. Gulosi pro paruo cibo ⁊ potu: sicut Esau primogenita sua. Gen. xxv. Luxuriosi ꝓ parua ⁊ breui delectatione. Ui omnes venundati sunt vt facerent malum. Macha. j. Sed q̄ vltra medietatem iusti precij defraudantur possunt dum viuunt contractum per penitētiam reuocare. Quod pulchre figuratur Leuiti. xxv. Qui inquit vendiderit domū suam infra muros vrbis: id est infra ambitum ecclesie ⁊ christianitatis habebit licentiam redimendi.
3 ¶ Tertia differētia iter eos in hoc attenditur ꝙ mercatores dei non cum tanto labore nisi ⁊ sollicitudine vigilijs ⁊ ceteris operibus nituntur bona domini sui augmētare: sicut mercatores diaboli: sicut ostēsum est. L. j. ar. vij. per totum. ¶ Quarta differētia in hoc attēditur: ꝙ mercatores dei sapiētes sunt: alij vero stultissimi sunt. Que eniz maior stulticia q̄ ꝙ quis ad nundinas vadat vbi nūq̄ aliquis lucrabatur: nec lucrat̄ nec in eternū lucrabitur: sed oēs ꝑdiderūt ꝑdunt ⁊ perdent. In quibus superbia stationem eleuat: auaricia forum tenet ⁊ contractū facit emptionis ⁊ venditionis ⁊ precium soluit ⁊ recipit vbi gulositas coquinam ⁊ tabernam administrat: ⁊ luxuria camerā sternit. Que iterum maior esse posset q̄ illud quod faciunt in mercatu illo: quia dum emere posset regnum celorum emit spinas quib⁹ comburatur: ⁊ laqueo quibus suspendatur: qd̄ nanq͂ sunt peccata: nisi laquei eterni suspendij. ¶ Quinta ⁊ vltima differentia penes vl- 4
timam quam habebunt attenditur solutionem ⁊ mercedem: quia in morte mercator dei videbit: ꝙ bona est negociatio eius. Prouerbio. xxxi. Et ꝙ melior est acquisitio eius: negociatione auri. Prouer. iij. Sed tunc negociatores terre flebunt ⁊ lugebunt: quoniam merces eorum nemo emet amplius. Apoca. xviij. ¶ Tertij vero circa victum ⁊ vestitum ⁊ diuitias: mercantur mundi. Et isti quodā modo medium inter extrema tenent precedētia. Et sicut medium tenent: ita extremorum participant naturam ⁊ conditionem: sm̄ pl⁹ tamen ⁊ minus: quia licet omnes in mercationibus suis: aliqua committant bona: et aliqua mala: tamen aliqui fideliter in statu suo laborantes ⁊ negociantes: plus ad cōditionem appropinquant bonorum mercatorum vite celestis cum eisq͂ remunerabuntur sicut patet. L. j. ar. iij. per totum. ¶ Alij vero artem suam ⁊ negociationes infideliter exercentes: ad ꝯditionē plus appropinquāt mercatorum penarum: cum eisq͂ solutionē accipient sui laboris.

¶ Sed isti secundi de fraudibus ab eis commissis in confessione vel predicatione: vl' alia (Art. ij. 5) locutione ammoniti: multipliciter se excusāt multas pro eis responsiones ⁊ regulas q̄s ipsi veras reputant allegantes: que tamen quia vero non sunt: ostendere oportet q̄modo per eas ⁊ decipiuntur ⁊ decipiunt. ¶ Regula vero quam pro eis allegant ⁊ multis responsionibus ⁊ excusationibus vanis ⁊ periculosis defendunt: hec est ꝙ possunt emere ita bonum forum ⁊ vendere ita care sicut possunt vt verbis illorum vtar. Et tātum valet res quantum vendi potest. Sed hec regula deficit ⁊ ea vtētes in multis casibus decipiuntur tam ementes q̄ vendentes diuisim: quando ꝙ etiam vtrosq͂ coniunctim. ¶ Ementes primo specialiter decipit: ⁊ alios a quib⁹ emūt corporaliter decipere facit in quatuor casibus. ¶ Primo propter vendentis necessitatem: scilicet quando venditor est in tanta necessitate: ⁊ tam vrgenti ꝙ oportet eum omnino rem suam vendere immobilem vel mobilem: sicut accidit de illis qui in charistia famis necessitate ad rerum suarum venditionem vel alio temporali infortunio cōpelluntur. circa quam venditionem ita velociter vrgentur: ꝙ emptorum copiam expectare non poterūt nec mercatus diem in quo casu artantur rem suam immobilem sicut ter-

ram vel domum alicui vendere perquisito=
ri illis viciniori et tres mobiles alicui pro=
pinquiori qui eius videntes tam vrgentem
necessitatem: notabiliter de vero subtrahūt
p̄cio ꝛ valore minus q̄ꝺ possunt pro re sua
dantes non bene emunt: quia homo posset
tantum habere famis defectum: ꝙ pro vno
pane regnum vel hereditatem daret mille li
brarum. Nec tamen est aliquis ratione vtēs
qui diceret ꝙ emptor ille hereditatem sic em
ptam bene possideret: quia nec equalitatem
nec iusticiam in emptione sua seruat. Nec
valet ꝙ dicunt ꝙ videlicet placuit ei sic ven
dere: quia in contractu emptionis et vendi=
tionis potius debet rerū venalium ꝛ p̄cij at
tendi equalitas: ꝗ̄ vendentis conditionata
6 voluntas: qua q̄s q̄n̄q̄ȝ cogitur res suas in
mari proijcere ne cū reb⁹ suis pereat. ¶ Se=
cundo hec regula deficit ex parte ementium
et decipit propter vendentis ignorantiam:
quādo scilicet venditor ignorat valorem rei
venalis et non emptor. sicut p̄ȝ in exemplo
Augu. de trini. lib. xiij. Quod q̄dem exēplū
sic concipi potest. Quidam laicus inter alia
bona sibi a patre legata inuenit librum quē
vendere necessitate vrgente cogitur sed pre=
cium et valorem ignorat: hunc ergo si cleri=
cus habere posset pro dimidia marcha mo=
neta anglicane cum valeret. xx. solidos eius
dem monete: non esset emptor bonefidei: nec
fidelis homo hoc faceret. Sicut patet per
hoc ꝙ Augustinus ibidem adducit dictum
Extri. cuiusdam mimi: q̄ in q̄busdam nūdinis al=
tum locum ascendens: clamauit ꝗ̄ volunta
tes omnium diceret illic congregatorum et
cogitationes. quod cum admirādo auscul=
tarent: dixit. Oēs velletis chare vendere ꝛ ꝑ
paruo p̄cio emere. Quod reprobat Augu=
Extri. sti. ponens exemplum de quodam fideli qui
librum quem a laico qui eius preciū ignora
uit charius emit: plus pro illo dando ꝗ̄ ille
peteret. ¶ Tertia hec regula deficit ex parte
7 ementium propter ementis falsitatem. quā
do suis fallacibus blāditijs ꝛ falsis promi=
missionibus vel deceptorijs munusculis et
festis: aliquem simplicem ꝛ minus pruden=
tem inducit vt hereditatem vendat pro mi=
nori precio ꝗ̄ valeat. Isto nanq̄ȝ casu errat
emptor si verum debet valorem: propter do=
lum qui dat causam contractui: quem erro
rem aggrauat in hoc ꝙ minus dat ꝗ̄ debe=
ret. ¶ Quarto hec regula deficit ex p̄te emen
tium propter ementium crudelitatem: quā=
do scilicet minus vel terroribus vel magno=
rum p̄cibus que minis equipollent vel cru=
deli circumuentione aliquem inducunt ad
vēdendum: quam circumuentionem multi
exercent cautelis: quia q̄n̄q̄ȝ ipsum sic perse
quuntur indictant: incarcerant: atachiant:
lites diuersas contra eum placitādo mouēt
vel mouere faciunt pro q̄bus obligatus et
depauperatus dare vel vendere eis cogitur
quod desiderant vt saltem cum vita euadet.
¶ In omnibus predictis casibus q̄ emit nō
letetur quia animā suam ꝛ regnum celorū
proximum suum defraudando vendunt. Et
q̄ vendit non lugeat ꝛc. Ezech. vij. vel q̄ nō
peccat vl' q̄ min⁹ peccat: vel ꝑpter hoc q̄ꝺ se
q̄t: q̄ q̄ vēdidit ad id q̄ꝺ vēdidit non reuerte
tur: ergo frustra lugeret. ¶ Ex parte vero vē
dentium predicta deficit et decipit regula ꝑ
pter tria. ¶ Primo propter vendētis fraudē
8 falsitatē quā circa rē operatur venalē quo
ad quantitatis eius falsam ostensionē bla=
dorum: magnum etiam interius vacuū in
grāgia faciendo cumulū vt plus appareat
ꝗ̄ sit: et vendatur carius ꝗ̄ valeat. ¶ Secū
do propter quantitatis diminutionem: q̄n
scȝ cuiuscūq̄ȝ rei venalis pōdere numero vel
mensura minus apponunt ꝗ̄ deberent: vel
quando in aliquo predictorum trium frau=
dem committunt vt de quantitate et valore
diminuant in pondere quādo scilicet state=
ram habent dolosam: contra dei preceptum
Leui. xix. Statera iusta ꝛ equa sint ponde=
ra ꝛc. quia statera dolosa abominatio est
apud deum. Prouer. xj. vel quando quadā
cautela sic staterā manutenēt ꝛ onerāt ꝙ eā
sine bono ꝛ iusto pōdere deprimūt. De q̄b⁹ i ps.
lxj. Filij hoīm mēdaces i stateris vt decipiāt
vel q̄n pōderādis reb⁹ mala vl' extranea subti
liter admiscēt. Sicut illi q̄ cū lana sabulū mi=
scent vel lanam madefaciunt vt plus pōde=
ret vel cum speciminibus nouis bonis anti
qua ꝛ mala componunt ex integro et corru=
pto pōd⁹ sufficiēs ostēdētes vl' q̄ falsa ha=
bent pondera contra dei preceptum. Leui.
xix. Equa sint pondera: iustus modi⁹ equus
ꝗ̄ sextarius ꝛc. quia abominatio est apud
deum pondus: et pondus: mensura et men=
9 sura. Prouerb. xx. ¶ In numero quando sci
licet in numero saltum faciunt: vel quando
in rebus numerandis mala cum bonis gra=
na componunt: sicut illi q̄ falsos denarios
cum bonis vel q̄ putrida alleca cum alijs cō
iungunt: numerantes exponūt. ¶ In mensu
ra quando scilicet mensuram habent vl' mu
tuo accipiunt minorem ꝗ̄ deberent pro soli
dis vel liq̄dis vel vendendis contra dei pre=
ceptum Leuit. xix. Iustus modius equusq̄ȝ
sit sextarius. ¶ Cōtra q̄ꝺ preceptum multi
delinquunt q̄ mensuram habent minorē quā

do vendunt. Et maiorem quādo emunt: vn=
de et amicis suis volentibus mutuari dice=
re solent: emistis vel vendidistis. Et tam ha
bentes ꝗ̄ mutuo accipientes minori vtunt̄
in vendendo ꝛ maiori in emendo. Et io̅ min
ꝗ̄ ꝓsperantur spiritualiter: nec diu tempo=
raliter. Nec mirum quia facta illorū repro=
bantur: ꝛ pene taxantur. tam in iure ciuili:
in. ff. nouo. li. ix. ti. de extraordinarijs crimi
nibus. l. annonā. in fi. legis: vbi sic dicitur.
Sed diuus Adrianus eum q̄ falsas habuit
mensuras in insulam relegauit. Et in eodē
ff. li. x. ti. ad legem Cor. de falsis le. penul. §.
si venditor habetur quod sequitur. Si ven=
ditor mensuras publicas probatas frumen
ti vini vl' cuiuslibet rei aut emptor corrupue
rit: dolo vel malo fraudem fecerit quanti ea
res est eius dupli condamnet. Decretoq̄ȝ di=
ui Adriani preceptum est in insulam eos re
legari q̄ pondera falsassent: aut mensuras.
hec ibi. ¶ Si istam exiliū relegationem eis a
iure ciuili impositam hic euadant alibi non
euadent q̄n in insulam deportabuntur infer
nini: si restituant et peniteant. ¶ Quā in iu=
re canonico. q̄ Decreta. li. iij. tit. de emptio
ne et venditione. c. vt mensure. dicit: ꝙ si q̄s
iustas mēsuras aut pōdera lucri causa mu
tare presumpserit ꝑ triginta dies in pane et
aqua ieiunet. ¶ Quā etiā contra iura et le=
gem dei et prophetarum Michee. vj. Men=
sura inq̄t minor ire plena. Uel quia mensu=
ram quidem bonam habent: sed illam non
replent. Uel quia replent: sed eum malis ad
mixtis: q̄ loliū vel vitia cū frumēto: vel alio
blado componūt: dicētes illud Amos. viij.
Quisq̄lias frumēti venū dabim⁹. ¶ De oīb⁹
istis p̄dixit ꝓpheta q̄si in ꝑsona illorū loq̄ns
ꝛ dicēs Amos. viij. Uenundabim⁹ merces in
charo scilicet tempore q̄ꝺ ipsi ꝑ suo lucro et
aliorum desiderant miseria et inopia: et sab
batum: quia nec a mercationibus in festis
cessant: in tantum ꝙ vix missā audiunt pri
uatam. Aperiemus frumentum: scȝ in cha=
ro tempore: ꝛ minuamus mensuram et au=
geamus siclū: et supponamus stateras do
losas: ꝛ possideamus in argento egenos et
pauperes pro calciamentis. gl. id est. ꝑ vili=
bus: et sic patet quomodo delinquunt in pō
dere: numero: ꝛ mensura. ¶ Tertio ex parte
10 vendentium predicta deficit et decipit regu=
la propter defectum occultationem quan=
do scilicet venditor defectum scit in re vena=
li quem emptor ignorat: quia nec et appa=
ret: et tamen pro re bona et sana illam ven=
dit: equos scilicet malos et defectuosos pro
bonis: ꝛ oues squalidas pro sanis et auri=
calcum pro auro. Et vestes veteres et poli=
tas pro nouis: monetam falsam pro bona.
¶ Oēs p̄dicti ꝛ his similes peccāt pro tāto
ꝙ defectū rei venalis emptori non ostendūt:
contra rōnes ꝛ leges in. ff. veteri. li. xix. tit. j.
de actionibus empti. ꝛ vēditi. l. j. §. venditor
vbi habet̄: ꝙ si venditor scit seruitutem de=
beri a p̄dio vēdito: emptore hoc ignorante.
tenetur emptori ad interesse. id est ad omnia
damna que ex tali incurrit celatiōe. ¶ Et in
codē. ff. li. xxj. titu. ij. de edilitio edicto. l. j. §.
aiunt: et. §. si intelligitur: qui mancipia ven=
dit debet certiorare emptores: de morbus ꝛ
vitijs. ¶ Ad idem est lex in eodem tit. l. q̄ꝺ si
venditor: vbi habetur ꝙ si vēditor excipit de
aliquo vitio dicens rem venalem talem ha=
bere defectū: emptor non habet actionē con=
tra eum: si vero defectū aliquem tacet habet
actionem de dolo cōtra eū. Uide aliā. l. huic
cōcordantem. U. ij. q. ¶ Ex quo patet ꝙ non
valet ꝙ dicunt respondentes et se de dolo ex
cusantes per hoc ꝙ emptori dixerunt: emas
tis eum ꝑ tali qualis ipse est: nolo eū vua=
rantizare. nec teneri de defectibus: tu vides
qualis est sivis emere: emas: quia in sola de
fectus celatione dolum facit ꝛ iura predicta
offendit. Debet ergo defectū rei venalis em=
ptori ostēdere: sicut patet expresse in. ff. vete
ri. lib. xix. tit. j. de actionibus empti. et ven=
di. l. quero. ¶ Sed tamen de hoc nec defectū
reuelant: ꝙ insuper simplices decipiunt cha
11 ri⁹ eis vendētes ꝗ̄ alijs qui sciunt cū eis tra
ctare. ¶ Primo se excusant dicētes: ꝙ empto
res habent sensum et intellectum suū sicut
ipsi suum: q̄n ergo rem coram eis vident ve=
nalem emant vel dimittant. ¶ Sed istud est
irrationabiliter dictum. ¶ Primo quia non
habet tantam cognitionem de re illa: quan=
tam tu habes: et de illo quod tu habes plus
non debes proximum tuum decipe sed iuua
re. ¶ Secundo: quia si ista responsio sit bo=
na: responsio latronū ē bona ꝛ rōnabilis q̄ di
cere poterūt: postꝗ̄ hoīes i nemore spoliaue
rūt: ipi habuerūt sensus ꝛ fortitudinē et ar=
ma q̄re nō defenderūt se. ¶ Tertio: q̄ sicut
p̄ȝ ex p̄dictis legib⁹: tenet̄ defectuȝ reuelare:
q̄ multi sunt defectus in eq̄s et hoīm: qui
exterioib⁹ sensib⁹: ꝛ maxime simpliciū non
apparēt. ¶ Scdo se excusant dicentes: Nos
enim⁹ equū illū ꝑ bono vl' recepim⁹ illā fal
saȝ mōetā ꝑ bōa: ꝛ d' alijs: q̄re ꝯ nō possum⁹
illa alijs exponere? sicut ad nos venerunt.
¶ Sed in hoc ēt irrōnabilr' dicūt. ¶ Primo q̄
12 sic ē: ac si diceret. vn⁹ furat⁹ ē equū meū vl'
pecuniā vel rē aliquā: nō furari volo equum
vl' rē alteri⁹. Eadē em̄ rō ē vtrobiq̄ȝ dicere: q̄

vitus decepit me ego volo aliū decipere q
me non decepit z ideo nō tenet⁹ aliue ēt fm alios
rem̄ meam: vel mihi nocuit vel me percussit:
ic ego volo alteri nocere vel aliū percutere
qui me non percussit. ¶Et ego ergo probo
ego eadem vel similis est culpa similis vrobi
ego erit z pena. Sicut ergo illic qui furauit: q
alius ab eo furto datur captus suspendit:
sicut ille captus suspendit⁹ ita qui furatus
rabatur. Ita qui decipit: quia decipitur:
equ⁹ cum primo decipiente ꝓhabit. ¶Se-
cundo qui seluaenses fallāt monetam ēt
apud mundi ualeāt non liberantur ꝑ hoc a
huc manēāt obligati: sicut patet expresse in
ff. veteri li. xvij. n. de pignoratitia actione. l.
elegāter vrbi sic tractat quidā vir qui ven-
mos foliat credit⁹ eo tempore nec p eum liber
rari possēquia reputa pecunia nō liberat
foluentem: multo ergo mn⁹ talis liberat eu
det in indicio tanq̄ fraudē in
mittit impunitā. ¶Tertio se excusāt dicen
tes: q non peccant mutuo de cōpetentes in
contractu emptionis z vendition⁹ q tp⁹ in
etrēt dicunt q licitum est contrahentibus ſ
inuicem decipere z allegatur ad hoc lex. C.
li. xiij. n. de rescindenda vēditione. l. ſi. Ex illa
enim lege arguunt q non teneāt ad reſti
tutionem: nisi fuerit deceptus emptor tres vel
dimot vltra medietatem iusti pretij. Verba
autem legis quibus innituntur: hec ſunt.
Minus autem precium esse videtur. Nec
media pars fuerit iusti pretij soluta. ¶Sed
fanum bonus legis intellectus declarat ꝑpi
mo glo. in Decretali. li. iij. n. de emptione z
vendit̄one super capitulo: decimo: q
lex illa loci habet vbi ne dolus dat causam
contractui ne incidat in ipsum contractum.
¶Dat causam contractui ēt solo intuitu
quis ad vendendum. ēt ponit⁹ hostilis ex
plum ad hoc tale. Tu vis q ego vendam ti
bi Decretales meas. Respondeo q non debe
facere ꝙ non fiunt vendit̄ones eas. Tu repli
cas dicendo: fures accipiātplationem esse
venturam: sicut ego scio libentēr venderes:
ego credens hoc verum vendo tibi. Nō tenet
contractus ipse ēt refundēdus ut ſ restitue
dus mihi libere: tibi precium vt. ff. de dolo
malo. Leganter. adgesto. vel. li. iij. Si ſo
dolus incidit in contractū: q eram vendit⁹
rus libium meum sed per dolum z circūuen
nonem indus⁹ ut me q minus vendiderē p
bolum meum plus emptūrus quidem con
tractus: sed agitur ad ſupplendū tm restitui
Si vero nec dolus dat causam cōtractui: nec
incidit in contractum nec ꝓcipuus vltra du
midium iusti precij: locum obtinet lex preci

da. Unde expresse dicit glo. illa q lex ſdicta
do ſolicet nec vendit⁹ scit se ꝑmotor decipe
tur: nec ecouuerſo: quia vterq; defectum rei
ignorant: tunc nec neuter potest agere contra
alium ad rem recuperandam vel ad ꝑpium
dum residuum: nisi ſit deceptus vltra medie
tatem iusti precij: vbi vero decipiens ēt dece
ptus ignorat defectum rei: illa locum non obtinet
vel precium ſupplēdum ſicut predictum ēt.
Patet ergo q lex illa nullum ꝓfectop emē
nunc ſi ſolum ad humanum ſaltuarem. Se-
cundum ſ. Qui male agit odit lucem: z qui facit ve
ritatem venit ad lucem: vt manifestēt opa
ra eius. ¶Quinto dicunt q in negocijs fiuis
ſic certenus diligit verſimiliter timere po
test finientam ſalutatoris decentio. Quarto
legem: z legis causam declarat: z ostendit di
cens q inequalitas aurea vocat̄ nolunt a
negocio perambulante in tenebrisin ꝑs. ꝛc.
¶De verbis vero illorum duplicem habeo
nibus ſignificationem: difficile esse ꝙ inue-
nire exempla quot communiter fraudes ꝑ
mans eandem qui dicit vel iurat q plus con
ſtat ſibi intelligere hoc nō de ꝓximo qui
illa mutuauit sed de toto reſiduo omnes: tel-
ligere posſunt q qui ſophiſtice loquit odi-
bulus est ſ. ff. ad. veroli. ¶De ſalſis vero illo
iuramentis in parte exemplificatiuam. ff. J.
ff. ꝛ. ꝛ. ij. n. 1. Ergo nullus ſuper credi
nog credentiat in negocio fraterni ſui ſuſpi
vndere eſt dominus de ꝑs omnibus. ¶Theſ
ſal. ij. ¶Deinde ſecundo ſic. Et parce vero ei emen
tium ꝙ vendentium predicta regula deſert:
e contractum illicitum reddit ꝓpter duo.
¶Primo qua res que de facto vendit ſub
precio cadere non poteſt cuius eſt res ꝑdas
lus: ſic male vendit⁹ et emunt ſunonaci.
¶Secundo qua vterq; eſt participes fraus
dus: ſicut accidit in casibus quos enumer
vendentes non eſt: ſicut rem inuitam ſen ra
pram vel in guerra illicita: ſeu ab hominib⁹
qui de guerra non ſunt comparatam: talia el
vendūoni expoſita nonnulli ibidem emūt
qua melius forum habent: ſed tamen ſi ſit
participes fraudis z emptor malefidus: non
ſibus ultra habet ꝙ tos ꝙ habuit rapto:
qua eram fm iura Ciuilia: quando ꝓtor
eſt participes fraudis non bene poſſidet. Et
ponit ſic exemplum in. ff. nouo. li. xiij. ti. de
pos que in fraudem creditoꝛū fiunt. Lati pe
tū. ¶Ita dentū de illo qui emit ola bona
alicuius debitoris obligati: ſi ſciat ipſus ſ
le obligatum: participes eſt fraudis z reuo

Emptoꝛ ergo magnum illius terre credens
ferilitatem vendit⁹ illā emit: quo facto
erre ſterilitas inuenta ipſum deceptū obſe
dit. ¶De locis vero exemplū pon poteſt de
lius qui pro pannis ſatis vel quibuſcūq; re
bus loca querunt colſuris vt res pulchior z
melior appareat: vero eius colore quod dam-
dāmodo abſcondito z quodā alio per oroo
gitata media ꝓpter quas timimus per alium
colorem ſimulfarentia oſtenditur plus pro
pannollo recipiant: ꝙ valeat in quo facto
bense eſt emendit⁹ eſſe filtos tenebrarum: de
numeroſiores. Quidam ait ſaluares. Se-
tū. Qui male agit odit lucem: z qui facit ve
ritatem venit ad lucem: vt manifeſtēt opa
ra eius. ¶Quinto dicunt q in negocijs fiuis
ſic certenus diligit verſimiliter timere po
test finientam ſalutatoris decentio. Quarto
legem: z legis causam declarat: z ostendit di
cens q inequalitas aurea vocat̄ nolunt a
negocio perambulante in tenebrisin ꝑs. ꝛc.
¶De verbis vero illorum duplicem habeo
nibus ſignificationem: difficile esse ꝙ inue-
nire exempla quot communiter fraudes ꝑ
mans eandem qui dicit vel iurat q plus con
ſtat ſibi intelligere hoc nō de ꝓximo qui
illa mutuauit sed de toto reſiduo omnes: tel-
ligere posſunt q qui ſophiſtice loquit odi-
bulus est ſ. ff. ad. veroli. ¶De ſalſis vero illo
iuramentis in parte exemplificatiuam. ff. J.
ff. ꝛ. ꝛ. ij. n. 1. Ergo nullus ſuper credi
nog credentiat in negocio fraterni ſui ſuſpi
vndere eſt dominus de ꝑs omnibus. ¶Theſ
ſal. ij. ¶Deinde ſecundo ſic. Et parce vero ei emen
tium ꝙ vendentium predicta regula deſert:
e contractum illicitum reddit ꝓpter duo.
¶Primo qua res que de facto vendit ſub
precio cadere non poteſt cuius eſt res ꝑdas
lus: ſic male vendit⁹ et emunt ſunonaci.
¶Secundo qua vterq; eſt participes fraus
dus: ſicut accidit in casibus quos enumer
vendentes non eſt: ſicut rem inuitam ſen ra
pram vel in guerra illicita: ſeu ab hominib⁹
qui de guerra non ſunt comparatam: talia el
vendūoni expoſita nonnulli ibidem emūt
qua melius forum habent: ſed tamen ſi ſit
participes fraudis z emptor malefidus: non
ſibus ultra habet ꝙ tos ꝙ habuit rapto:
qua eram fm iura Ciuilia: quando ꝓtor
eſt participes fraudis non bene poſſidet. Et
ponit ſic exemplum in. ff. nouo. li. xiij. ti. de
pos que in fraudem creditoꝛū fiunt. Lati pe
tū. ¶Ita dentū de illo qui emit ola bona
alicuius debitoris obligati: ſi ſciat ipſus ſ
le obligatum: participes eſt fraudis z reuo-

cabitur contractus. Si vero nesciunt ipſum
esse obligatum: nec tunc de q non reuoca
bitur contractus: nec habebunt creditoꝛes re
medium quia inanis est actio quā inopia
excludit debitoris. ¶Si vero emptoꝛ fuit bo
ne fidei in emendo: poſſeſſo destituit eſſe poſſeſ
for bone fidei: nec tenet̄ rem reddere ſi illa hab
bet nec poteſt precium quod dedit ab illo ſ
rem: fuam vendicat petere: ſed ab illo qui re
fuam vendidit ff. Si autem ēt nō habet de te
netur ꝓ tanto ꝓ quanto locupletior fa
ctus eſt: q̄ non tenet de conſumptis: vt dicit
glo. in. ff. veteri li. xvij. n. de rei vendicatio
tio. ſi. ſ. poſſeſſor. ſ. reſtituere. ſ. ſi in rem ver
so. ¶Sed dicunt alies emptoꝛes ma
le fidei: vel qui emunt a non dominis: vel qui
emunt a dominis fatuis quos declarat
qui emunt in ꝛepote vel loco interdicto. in
diebus festiuis vel loco sacris quod probat
betur expreſſius nolentes ꝓ maiore rerum
ſtat in ecclesiaſtica vel cemeteriis vt. ff. Decreta
tium: in. de immunitate eccleſiarū. c. decet do
mū: vel in aliquo de casibus predictis. c. c.
mus: exemplū hoc non emergit⁹ alij merēt. Qui
bus ꝓpo reſpondſone ſufficere deberet ꝙ me
time eſſe deberet q̄ aliq̄ rem ad infernum ꝓ
ap⁹ſi. ¶Dicunt etiam nec tenent̄ rem ſalſ
quid ad hoc bene conſentiat vendition⁹ nec
titulum emptionis habeāt ꝓ eo nobis. Sta
dicere poterunt ꝛ in parte diterunt audet ſi
chitium emerant a nda: ſicut patet. ff. ad. ſ.
so. Quod ad hoc nō videnſ: quia ſi dicerent
ſi culpa aliqua ſit ſuper te ſit q̄ tu vendidi
ſtice non ſuper nos: q̄ nos eminus. ¶Si ta
men ex ordine rebus cōſtat manifeſta q̄ no
ratores eius ab adoleſcentia ſua vnuſquiſq
in via ſua erraueruntꝛ. Eſa. xlvij. ordine pe
nam potabunt.

¶Et ſicut culpa introducit penā: ita finis
articuli: precedentis percipium introducit
ſequentis. ¶Et ꝓpo quo eſt ſciendum ꝙ falſe
rum mercatoꝛū ſeu negotiatoꝛum: duplex eſt
pena z periculum: vna temporalis alia eter
na. ¶Et rum ꝓpositio eſt duplex: quia que
dam redundat in capitu. quia ex hoc ordi
nationis mercatoꝛum bono ꝓ ꝓperant: ſed
multiplicter in terra z mari z periculaꝛ: req
incurrunt amiſſiones: z depaiperationes.
Argumentum ad hoc. Arg. xx. z plures in
currerent z maiores paupertates ſi omnia
reſtituerent que reſtituere tenentur ex ſui
leges vnundum ſolū prius allegatarum di
merſis locis ſtius ſaptiuli ſed eram z legē.
C. lib. xij. ti. de reſcindenda vendītione. l. ſi
continet q in electione vllius qui deciptur:
cie q reo ei reſtituaaur vel quod precio mi

nue bafis fuppleatur. Et certum eſt q ſi ſoldeurandan ſie elegiſſent z effet electionis forum ſatisfactum: pauperes eſſent omnes negociatores terre z theman. Baruch.iij. Et babylonij mercatores qui de virtute deitati rum eius dubites facti ſunt. Apoc. xviij. eſſet ſient comunis ille. Ar.iij.10.6. Cuncdam ſco in mperiam redundat: pauperiatem ſibi toti- 19 e ſpeculator ſecundum Gen. ſe obtinuit z Ba. xij.13. Cum vero tot modis committit? oſtra ds precepti: z proximi ebaritate: ſicut predicti eſt ſupra.c.e.ſ.d. per totum. ſ. 1.6. non ſolum exponatis: ſed etiam eterna ſit pena digni. Quod ſic hec pena ſit eis debita qui multos oſtraduntur: non reſtituunt Cauſſ. bus bus oſtendimus ſimplo. Quocirca vñ cuiuſdam valde veracis z ſanctj viri relatio ne audiens: qui aſſerut ſe vidiſſe factum quod narrauit de quodam mercatoribus in Sdam villa qui in mercatu multa ſua erant ſoldi. Quorum vna nocte ſanus ad tactum vadis ſubito ſubtractus ſit: nullet vero parum ſu peruenens eum in me pacifice comunicat? eſſet z circa quindecim dies poſtmodum ſem per triſtem volutum oſtendiſſet ſinaliter gra uiter infirmari cepit: z cum de ſacramento rum admoneretur recipere renuntiauit: Poſtea quam in die paſche acceperat adhuc in gutture ſuo eſſe quod ſanctum ſi cultellus haberet ſenderet vt inde poſſem illam ex traheret. Et cum de miſericordia dei eſſhor tarentur cogitare ſe damnatum eſſ aſſerait: ſuiſſem in inferno z thi ſocium ſuum prius mortuum z locum ſuum iuxta eum vidiſſe teſtatus eſt. Cum eum de cauſa tante dānationis requiſiſſe eſſet reſpondit: ex mi mali tudum deceptione z ſpeculatur in mercatu ne lande ſtati ſumpſe vicini vero eius ei ſia mi neſſimantes: propterea ſuum eum in ecclam ponentes eum ante imaginem crucifixi hor tantes q̄ imaginem illam reſpicere ne pos ſet: qui nullo modo caput ad videndū cruci fixū leuare voluit: ſede ſi facient eius ad cru ciſixum videndū eleuare tamen ne vel capitis oculos velabat: z ſic inſer deſperatus obiit. confuſibilitur dans exemplum qui dicit Ia- co.iij. Mercabinur z lucrum faciemus qui ignoramꝰ quid ſit in craſtinum. quid eſt enī vita noſtra? ea poſt eſt ad modicum parens: z deinceps exterminabitur. Aliud exemplar Epiſſ. 20 fidedignus ad idem narrauj ſolet de quodā tali monacho z inter religioſos ſepulto quod de nocte terribiliter vexauit: vel ſaltē diabo lus in ſuma eiusque eſt quidā comunaret: quare ſic terreſpondereq; eum per manus z verudicit per mūs?, per iſtos, ergo oſtenditur exempla q̄ eis ſimiles non erit mercatorui- ra in domo domini nostri Ihesu xpi. Sic ergo negociatore de tractentes e cum emptore de emptione tracta. Eccl. xxxvij.

Illtie primo oſtē- M.ix. ditur diſtinctio. Secūdo qua tes milites multi eſſe debeāt, Tertio. Quarto de q̄ue ad ſiamm perinent militū multitudi- dinem qualeo eſſe debeāt ſpiales ciuſſimi tites. Quarto oſtendetur qualeo ver deq̄ſta eo ſint.

¶Quantū ad primum: militia eſt duplex ſi Tert.ſ. cut er verbis elicit Urbani papę dal. iij. ſ. ſi ſecta. ¶Una mundialis q̄ arma ſ corpalib? armata ob vnitatē propoſitalis finis ad vin dicta ſ iuſtitiā in tributa: ſicut patet in de creto. xxiij. q. j. q. vltimate. ¶Alia ſpialis ar ma ſpiritualibus vnita ad reſiſtendū mi litie mundi carnis z diaboli e deſiderijs ca nalibus q̄ militant aduerſus animam. ſ. pe. ij. Inſtituit? q̄q; militia hereſtit. xiij. Reg. ad. Militer introducit ad ſi in templo dñi. de ſecunda. L.u. ij. facta eſt cum ſpiri mutitudo militie celeſtis. ¶Quinq; cau ſe? z ca? ſūt ſar landalos ſi regali dotalis ij loti tenentq; nō actus vel ſtatꝰ illoꝝ eſt patur ſed abuſus: ſicut patet i decreto. xxiij. q. j. militare. ¶Regali? vero ordinis decoy quā neceſſe eſt tenere debit q̄ Joannes de pnſta L.ue. ij. vbi dicitur. Interrogabant aut? e illum milites dicentes: quid faciem nos dixit nēmi concutiatis neq; calūniā faciatis: ſed cōtēti eſtote ſtipendijs veſtris. ¶Dec regis tres habet partes: quā 3 rū prima precipit ne quē leedant in ꝓuince rando vel occidendo ſeu iniuriādo tracta rando vel detinendo in hoc q̄ dicit. Nemi nē concutiatis. ¶Secūda precipit ne aliqui ledant in fama. In hoc q̄od dicitur calū niā facitis. Calūniari eſt: vt. ſ. q. vij. ſ. nouā dūc: vt ſi eſt aliqui falſa crimina imponere. Ide dicit in. ff. nouo li. xxij. de adoliones pus criminū. l. r. c. De calūniatoribꝰ. li. ix. Nulli ergo crimen imponere debemꝰ: nec etiam ab aliis impoſiti facilter credere. Et cur facimꝰ quidam qui occaſiones querit et alcuum poſſeſſiones vel pecunias extor querat. ¶Tertia precipit q̄ neminem ledāt in bonis exterioribus ipa auferendo: vt mul ta mutuando e emendo e mhil vel tanſe ſol uendo: denis: contenti eſtote vē. Et de pptio e non alieno vnitte. Et nota ſm glo. xxiij. q. j. ſuper. c. militare. In quo verbo recitantur Augu ſtini in li. de verbis domini tractatu.

ne. In quibus predicꝰ am adducit regulam. 4
Nec regula non tantum loci debet be ar mas
ta militia ſed de omnib? qui aliqua officia
exercent ſub aliquibus vel ſuper aliquos ſe
predictis tribus regule partibus ſimul. L.e-
nuare. ij. de facta eſt illam. primo tua ſibi
ad ſecundam arreſtare nec vi oppimee eum
in perſona vel bonis ſuis aut primā z ter
tiam eius partē. Sed milites in illis mili
tiam habentibus habenā fidem z bonam cō ſtat
tionē. l. Cdxj.

Tert.ſ. ¶Qualiter vero predictam Joannis regu- 1
lam e eliam a poſtoli auctoritatem z prece
ptum ſuppere z militia e vite puritate tene
re oſtendere deberemꝰ: ſcribunt tam illa ſi
in ordinis ſui ſuſceptione promittunt vel ſa
ciunt: z tam ſuper cuncta illos tunc agantur
ſi facere hſtene audeuntur. C. Septē nanq;
que circa eos in ordine ſuſceptione fiūt ad
quem ſiem arma ſuſcipiunt cui dēter oſte-
dunt. ¶Quotum primus eſt q̄ circa nocte
principium que dem precedit in quo arma
ſuſcipiunt: balnea natur in ſignum interiora
ſpiritus e mundicie q̄ ſemper ſeruabunt
ad hoc vt in vtraq; militia tam corpoeali q̄
ſpirituali fortes exiſtant. Quod autem tale
per mandetiam ſemper obmendum fortitu-
dinem oſtendum eſt. S. ij. ij. q. Contrario
mundicia molles facit milites: z de ipſis le
gitur ſancta ſcriptura. Ecclesiaſtes. xxiij.
q. j. militare. ¶Regali? vero ordinis decoy quā
neceſſe eſt tenere debit q̄ Joannes de
pnſta L.ue. ij. vbi dicitur. Interrogabant
aut? e illum milites dicentes: quid faciem
nos dixit nēmi concutiatis neq; calūniā
faciatis: ſed cōtēti eſtote ſtipendijs
veſtris. ¶Dec regis tres habet partes: quā
rū prima precipit ne quē leedant in ꝓuince
rando vel occidendo ſeu iniuriādo tracta
rando vel detinendo in hoc q̄ dicit. Nemi
nē concutiatis. ¶Secūda precipit ne aliqui
ledant in fama. In hoc q̄od dicitur calū
niā facitis. Calūniari eſt: vt. ſ. q. vij. ſ. nouā
dūc: vt ſi eſt aliqui falſa crimina impone
re. Ide dicit in. ff. nouo li. xxij. de adoliones
pus criminū. l. r. c. De calūniatoribꝰ. li. ix.
Nulli ergo crimen imponere debemꝰ: nec
etiam ab aliis impoſiti facilter credere. Et
cur facimꝰ quidam qui occaſiones querit
et alcuum poſſeſſiones vel pecunias extor
querat. ¶Tertia precipit q̄ neminem ledāt
in bonis exterioribus ipa auferendo: vt mul
ta mutuando e emendo e mhil vel tanſe ſol
uendo: denis: contenti eſtote vē. Et de pptio
e non alieno vnitte. Et nota ſm glo. xxiij. q.
j. ſuper. c. militare. In quo verbo recitantur
Augu ſtini in li. de verbis domini tractatu.

in cruce optimam z fortiſſimam contra dia
boli exercitum militia populi ſui de manu
ꝓ deuando vigiliales z militez ſuos ad vi
gilandū bonas ſic legi? dicēs vigilate e oza
te et ne ſis intrenꝰ in tētationē. Mat. xxvj. Tan
ho aūt vigilia q̄ a pctis hominem cuſtodit
multū tutiat in vtraq; militia. Quod vero
gilia corporalis in corpali militia multum va
let: z neceſſario requirꝰtur ſicut in talib? ma
nus experti. Et ſicut vigilia corpalis eſt
neceſſaria in militia corpali ſic vigilia ſpialis in
vtraq. Propter q̄ ſpeculator? dicebat ſa
pientia. Sobrij eſtote z vigilate: q̄ aduerſus
mus veſter diabol? tanq; leo rugiens circuit
i. pe. v. Vigilate ſi ſtatuē? non ſeq̄tece-
militum ciuſq; ſequētes exempla qui dicit
in carne viuentes non iuxta carne militamus. 4
ii. Cor. x. ¶Coſt hoc vero in craſtino eis im
ponuntur calcaria: ter? in cuius ſignificatiōe
nitentia ſignificant: q̄a ſicut calcaria z perbe
re equū pungūt: ſpiritus in via ſua ter? ire
facunt. Ita penitentia corpus pungere cur
nem cū ſeſtoribus: ſic anima in via dei feſtinare
ſeue dicentem: pene militarent in me Job xv.
¶Talis vero penitentia eſt militibus valde
neceſſaria: quia pulcherrim? victorium eoꝝ
habere facit: illam ſe de qua habetur. Z. ij.
ij. ¶Si dico inſuper accingantur quem ſi
alicuius regnum conſueuerūdum de altari
accipit: vt ſe eſſe eccleſie filios profiteantur:
in hoc q̄ de eccleſia gladium accipiunt ad ec
deſie defenſionem: aqua tebe petro: nō ſine
cauſa gladium portare? ad vindicatiōem
ad laudem vero bonoꝝ. i. pe. ij. ¶In pax 5
dio cum ſobrietate ſedent z ſilentio in ſigni
q̄ hec duo inuitum in vtraq; militia militia.
Quod vero ſobrietas militi ſit vtilis ſcꝝ
ciat per argumentum oſtendituꝝ a contra-
rio ſenſu ſumptum exhibitoꝝ qui habentur
S. v. 4. Quod etiam ſilentium q̄ noctuꝝ in
guam in militia conſerat fortitudinem: pa
tet per illud. Sap. xviij. In ſilentio e ſpe tua
fortitudo veſtra. ¶Aliqui etā ad diſti ſuper
altare offerūt: hoc ideo ſtiat ꝙ poteſtas ſi
li. vij. c. vij. q. j. militare eſt ordinate recti eccliaſ
pſidiū ipſius: ne facere dolus vencrat: paupe
rū propiuſſare: ne iniuſtitia patrocinare puncti.
Et ſi op? eſt ꝓ fraternꝰ ajam ponere: in qua 6
poſitione ſciat nunc offert gladium: ſic nunc
ſet per eipere ad deber dicēre. Cuncte diebus
quibus nunc multo expecto donec veniat im
mutatio mea Job. xiij. Et non ſolū expe
que circa eos aguntur: ſed etiam ex antiq-
rum probatiſſimorum militum z ſacrarum
ſpiritoꝝ tari pater exēplo quales milites eſſe

debent. Inde nanq; machabei & fratrū eius
mentio & operis eccuno fuit pugnare pro
legum dei & iusticie terrene seu patrie defen
sione: & in ista defensione & intentione vsq;
ad mortem prosperan decertarunt. Primus
ergo & post victorias suas in corde suo hu
bute & in opere exercuit siue mundare siue re
edificare templum dei: siue patrē. Machab.
i. hec militia omnes pertinentes & condi
tiones precedentes excludit. Sed vita hu
7 manis super terrā. Iob. vij. ¶Et non queri
ę vita populata est tentatio perfecta
cassiue ethica: quia religiosa bene regunt: in
hoc vero q̄ mpublicam & deinde ecclesie
ę & rem ant libertates: perfectionem habēt po
litica. ¶Et q̄ tam excellentis & vite spectaci
bus magne correspondēt ei cete venustates
nonesmon & dubiū quin tales in celo ma
gni sunt merēti qui predictas in omnib⁹ ob
seruant perfectiones. De istis ergo in celo
colligendis verissim potest illud quod Isa
tur per eo pphete zacharie. Circundabo
domū meā ex his qui militant mihi.

Ex. xij. ¶Cū ergo omnis perfectio in milite seu mi
litia inuenta regu terrem de congruo perfe
ctionis modo inelin beccat in militia seu mi
litte regis eterni. p quanto perfectos eē cui
8 immediate militant: tenentur & solum ad p
dicta septem que erca milites mundi hunc
specialiter & perfectissimi modo obligantur: si
cū am in alijs septem que sūt ura in milita
bus mundi necesse est in mercenarios pos
sint militres spirituales alios qualcs esse debeāt.
¶De quibus septem conditionibus que in
militibus mundi requiruntur: fre habentur
in. ff. extra. A. tit. ff. vi. quib⁹ ex causis mar
torez. l. vltima. In gl. ou. super verbo perfec
to. ¶Sexte igur gl. illa tant necessaria in mi
lite. ¶Septi q̄ non fit negociator. ff. extra. De
gociatores ne militent. A. tit. j. ¶Secundō
q̄ examinetur. vt. C. de his qui mittant pos
sunt vel non. l. j. ¶Tertium q̄ preter intra
mentis q̄ non emittit mortem pro republi
ca. vt. ff. quibus ex causis ma. l. penultima.
¶. ff. de his qui notātur infamia. l. ij. ¶Quar
tum q̄ esse cognatus vt. ff. de testamentis mi
litum. l. filius fa. in fornato. li. v. ¶Quintū
q̄ stigma. i. nota publica baculis cuse ferē
dantur. i. quoddam stigma milites tenum per
cū quod milex ab alio bonnine cognosci pote
rit: siue nunc cognoscitur per calciamenta: si
ve calcaria: vt. C. de laborsolibus. Lib. xi. ¶
Sextum q̄ in numero aliorum portant e
ferēbantur. vt. ff. de testamento militari: lege

ere eo tempore. Et talis habet priuilegia mi
litibus cōcessa. Unde verbus. Tullius con
tra eus est milites iure vocatus. Cingat mitro
lam: est ista defensione & intentione vsq;
ad mortem prosperan decertarunt. Primus
ergo & post victorias suas in corde suo hu
bute & in opere exercuit siue mundare siue re
edificare templum dei: siue patrē. Machab.
i. hec militia omnes pertinentes & condi
tiones precedentes excludit. Sed vita hu
manis super terrā. Iob. vij. ¶Et non queri
ę vita populata est tentatio perfecta
cassiue ethica: quia religiosa bene regunt: in
hoc vero q̄ mpublicam & deinde ecclesie
ę & rem ant libertates: perfectionem habēt po
litica. ¶Et q̄ tam excellentis & vite spectaci
bus magne correspondēt ei cete venustates
nonesmon & dubiū quin tales in celo ma
gni sunt merēti qui predictas in omnib⁹ ob
seruant perfectiones. De istis ergo in celo
colligendis verissim potest illud quod Isa
tur per eo pphete zacharie. Circundabo
domū meā ex his qui militant mihi.

Ex. xij. ¶Cū ergo omnis perfectio in milite seu mi
litia inuenta regu terrem de congruo perfe
ctionis modo inelin beccat in militia seu mi
litte regis eterni. p quanto perfectos eē cui
8 immediate militant: tenentur & solum ad p
dicta septem que erca milites mundi hunc
specialiter & perfectissimi modo obligantur: si
cū am in alijs septem que sūt ura in milita
bus mundi necesse est in mercenarios pos
sint militres spirituales alios qualcs esse debeāt.
¶De quibus septem conditionibus que in
militibus mundi requiruntur: fre habentur
in. ff. extra. A. tit. ff. vi. quib⁹ ex causis mar
torez. l. vltima. In gl. ou. super verbo perfec
to. ¶Sexte igur gl. illa tant necessaria in mi
lite. ¶Septi q̄ non fit negociator. ff. extra. De
gociatores ne militent. A. tit. j. ¶Secundō
q̄ examinetur. vt. C. de his qui mittant pos
sunt vel non. l. j. ¶Tertium q̄ preter intra
mentis q̄ non emittit mortem pro republi
ca. vt. ff. quibus ex causis ma. l. penultima.
¶. ff. de his qui notātur infamia. l. ij. ¶Quar
tum q̄ esse cognatus vt. ff. de testamentis mi
litum. l. filius fa. in fornato. li. v. ¶Quintū
q̄ stigma. i. nota publica baculis cuse ferē
dantur. i. quoddam stigma milites tenum per
cū quod milex ab alio bonnine cognosci pote
rit: siue nunc cognoscitur per calciamenta: si
ve calcaria: vt. C. de laborsolibus. Lib. xi. ¶
Sextum q̄ in numero aliorum portant e
ferēbantur. vt. ff. de testamento militari: lege

Ex. xiij. ¶Sed hec intendum est ne plures q̄ num
ti & q̄ulli militres incompetanter mennent
9 ad predicta. xiij. conditionibus cōtraria
faciant: q̄ alias spiritualiter tenean. Quia
hodie fiat aut per tres defensio in quadam
epistola militaris disciplina quas Vegeti
nus: & tali plurimū occurrunt prestus
manus. Olim enim fuit animēn vinculo mi
tes obligabāt: & non plo rei publice sta
tus in actu non fingerent: & p vite propere
utilitatem publicam preferrent. Sed vbo
die enso recipiunt de altari vt profitēatur
se illius esse celestis militie & nonesmon facer
dotū ad mitionem pauperum: ad vindictā
malefactorum & patrie liberationem: & sig
nios accepisse. Dum ergo tantarius res ver
ta sit: & tam pro pede militari cingulo pe
cunia: statim infurgunt in ejusdem dñi.
defensum in patrimonium cruciatus: spo
liant & pedantur pauperes sibi subiectos:
a milesbuliter atq; inimici eorudem affli
gunt miseros: vt in dolore duo alienus illa
tios appetitus & extraordinarias ipleant
voluntates & voluptates. Cly pcos deferit
optime de aurator: de pedant potius hostis:
& certamen bella & cōflictus bodiq; facili
tis q̄ si ea q̄ dam inexperta & pobretas:
delectatem pugne quas actualiter ingre
di aut de re no audent: ab expeditione fine
vulnere & cicatrice eam integris armis per
ter gra & am reuertunt. Carnitur ad vel
damen: thasia canunt preli: militie cacides:
illec tendebat vltres. Si tant in Prosite leo
no. Si pacifice leporeo. In pacem pocā in
ter arma sūgas. Inter victores victorias fe
cantur. Poro ordo militum nunc est ordo
nem non tenere. Nam cuius eo maior rever
bonum sperenta pollutio: qui deest debite
ratur: qui minus bonum tenet qui munifros
de vilificat: qui ecclesiam non veneratur: fe
bodie in ecta militum fornot: nominatio
reputatur. Si fic patet q̄ leis completa est
prophetia. Isa. xxxiij. Tabescet omnis mi
lina eorum: & omnis militia eorum defluet
in bello: & ecclesiā fiet: pellunt solum de ve
nea: quoniaz mebriamus est in celo gradibus
meis. Nota. B. ij. ro. ¶Di omnes de regn
la ordine & professione ese videntur militā
cruciāgentium ejusdem in quorum actu si
tant quinot inuenebantur articuli super

quos ordo illorum fundebatur. ¶Cū a pi
mo illudebant eis: milites acerum offeren
tes. Luc. xxiij. Coronam spineam plecten
tes. Joan. xix. ¶Secundo ipsum spoliaue
runt. Joan. xix. Milites eius crucifixerunt: et
acceperunt vestimenta eius: & fecerunt qua
tuor partes militibus militia partem. Tertio
occiderunt. Nam z milites eundem pecse
runt Joan. xix. ¶Quarto ipsum sepelierunt
diderunt: e nunq; postea inuenerunt quo p
dito malo: ardui. pecuniam copiosam de
derunt militibus pecuniā. Dum ergo dici
pali eius vnus venit ad nocte z furaz: fuit cum
nobis dormientibus: ait accepta pecunia
fecerunt sicut fuerunt edocti: z dimiserunt
eis: inter indocos verbi sibi. vbi in bodier
num. ¶Ista predictop militū z omniū tyā
notā z falsorum spiritualiter specialiter in
potest ate potestatum ista pco magna parte
in quatuor predictis depender conditionis
bus. Nam primo ipsitio peccando z mēdra
tia ad amaritudinem pronocando multis
modis illudendo. ¶Secundo ipsum in mē
bris suis eis subiectis spoliando: pro quo no
men z penam merentur predonis. Quia pu
tura pedo vno modo dicitur: qui vitra & ius
pendium sibi tantum querit. xxiij. q. j. mi
litare. Job. xxiij. Ulum fecerunt depredātes
pupillos z vulgum pauperē spoliauerunt.
¶Certo tirannitio suos z alios pedis epū
quātū in eos est terum crucifigunt & occi
dunt: qui cū tanti iterant motitio cuie: fatis
peccata e fic gūti in eos est ait. effecti terū
infernum crucifigentes filium dei. Heb. vi.
¶Quarto ipsum ita in terra pdunt & mu
ti ipsum in celo inemendat: q̄ de bonis mi
litibus mundi vel epi. q̄ quibuscūq; epis
me bonis qui corporaliter & spiritualiter vel
falte spiritualiter pdicta regulas. Luc. xij.
a Joanne baptista Baran z. xiij. conditio
nes practas cōtrarie z pra mundi armig
diabolum fortiter militaueruntur: ad cpiē
dam gloriā z partā beatā armis virtutis
perseuerantes et debitter pestiuerunt: ve
rificabitur illud. Esa. xxxv. Militantium et
obsidentes et pestiuentium adueritus eam.
¶Tunc de malis qui de regnilar vitae acti
sunt predictorum militum cruciegentium
ejusdem qui omnium predictarū. xiij. con
ditionum faciunt contrarium: sicut indu
cene patet intuenti qui hic carne: mun
do: et diabolo ducuntur captini ad cal
pam et ille captini ducuntur ad penam
verificabitur illud Psalm. xl. Sicut oues
tus adducetus est. Nota. X. j. vi. z. N.
iij. s.

Instrationum pri-

mo ostendenturr diuisiones .3 iam diuisiones ministrationu sunt .1. Cop.xij. Secūdo ostendet̄ equalis esse debe ret intentio eam ministrum instituentis: & ipsius instituti. Tertio qualis esse debeat mi nistri executio in ministrando. Quarto si sit bene ministrantium cōmoditi temporale vel premii eternum. Cum ostendet̄ quan de facto se ostendant habere intentiones: operes executiones eam instituentes & ministrantes. Sexto si magnus sit male inistrationum vel ministrantiū delicti. Septimo tam institutionū: & ministrantium: & tā sub ipsis ex afflictione dolētiū: audēde sunt illiciones. Octauo tā male institutionū bno: & male ministrātiū: infrēda est pena.

Arti.j. ¶ Circa primi est aduertendum q̄ ministra tio quedā est spūalis: pertinens ad aiam: q̄dā est corporalis: ad corpoꝝ: rerum ere 1 mōsyna operū misericordie: & similiū apparent q̄ dā nens gubernationes: prima est speculativa secūda actiua: vterq; in si tri re faciat q̄s ad eos pmittit ministri christi sunt .4. Cop. xi. Sed et ministri dñi tres illas exercerebant ope operatiōes: nō distinctas: & ordinatas habēt officinas in quibus ministrent: pmo opantes verbū ministrationis loca deputata: de natas: ut loco: & occupationis: ex quibus: oportet ministros deputare eccliē. ¶ Loque ergo interius sin spūalis ministerij spū est anima: cū officinis camera: & diuersitatibus otiam virtutū: de quo loco seu habitatione digne preparata: & munde custodita dicit re portus: habitationis: quem habuit: illud Eccle. xxiiij. In habitatione sancta coꝝ ipso ministrauī. ¶ In habitatione inq̄ sctā qui 2 fides in filo animo fundat in quo fundamentum aliud bonum: e durabile nemo pōt ponere: ex virtutes edificant: e exaltant e pduersas mansiones sustinguunt. Alta nanq; mūdo seu camera quadrāgulo est ut dicta: alta humiliatur: e sic de aliis: quas videlicet: in ipsis habitādore quasi solaciando de lectantur deus angeli sancti: e ppie meditationes: et bonū de virtutibus: ex fiscut de camera: in camerā. Sic etiā gubernatio abstinētia mūdatane sit ibi fetidū vel putri dū aliqd̄ per gulas vel luxurias. Patientia sic etiā ne e rectio agitet vel p̄turbatur. dilectas otia. Amor delectat. Charitas operit e ornat: qz charitas operit multitudinē. Tas felicē e beatā cui habet pat̄ nos in mansiōibus: nisi pio olim cēdicare dicēs. d. pe.j. Eos a sit cura sub inferentes ministra te in side vestra virtutē. In virtute assi scien nā. In sctā a sit abstinentia. In abstinentia patientiam. In patiēta pietat̄. In pietate fraternitatis amorem. In amore autē fraternitatis charitatē. ¶ Et q; cū hijs sic formatū e ostinet: vel posset ministrare sic tata sensū: vel aliās in sidiabat: vel posset 3 inde esse mi nisterium: ministrabo habere: distinctos e ordinatos ipsius cū sodalibus: e dignē in munistrantes: ad modum diuersitatis in throum in curijs magnorum: sed diuersitas ministrorū ostendāda in ista materia dō. Sicut ergo in curia mūdi sunt ministeriales: e magni indignos ab ingressu: e dignos introducentes. Sic in curia dei locum sibi q̄si teneri vni mūdi: e dei nimentes: e diligentes obseruā ge nemos intret p̄ sensū sine fraus: e q̄ sū ala cita ab anima: e domo dei quāū pat̄ excludant: e si dem omnē vanitatē: quādā introducunt. De tali digno ministro loq̄t̄ur: in ps.c.xxxv. Ambulans in via inculta: e 4 mbo ministrauit. ¶ Cedo in curia mundatiū sunt hi spēciales: bona sibi sub dato: cu stodientes: e loco e tpe ea distribuētes. Boni loci in curia de tenere debēt̄ vri ecclesiastice speculter plant in sacris: e extra bonatus spūalis: q̄ corporalis distribuere te nent indigentibus. i. Cop. xiij. Sic nos existimet homo vt ministros christi: e dispensatores mysteriorum gratiē dei. ¶ Est iam q̄ri inter dispēsatores vr fidelis sit necessaria tur. Iudē e raro inuenit. Et si fieri bon: e fidelis ministri sunt angelice: dubit̄ nō. Sed christe dño eos dedit: cuius ministeri ei? efficatius volūtates ei?. Ita mali sunt de mones. ¶ Ter ū in cathra nobili sūt spēciales tores: qui ordinādi sūt in ministeriis ecclie alijs dormiēdū? vigilare nocte bonas pos nys ares: simo nolentes se aduenientes cerare ad pandēdū familia vocate. Dñi vos gemunt pectora eorū in curia: de deo qui? numero extitit: paul?: et si oib? fcīs? sūt ire emplo pastor. Luce. d. habet sup̄ grege dñi vigilare: et ipsū de nocte: mēbrue. Scandalole vel negligēter ggēdū: nimirus homo suppfenner ziyam: in medio tricui. Cpi. iij. Tu vo vigila: in omnib? labora: opus fac euāgeliste: ministeriū tuū implemente bonas. Ihm? vre beuenit: cū inquāt? bus alte nus fecit: appiopinquat olb? annūciare: e dominicū in pctis: cretare: dicendo. Bonas tas nos de somno surgere: pp̄s pcfectiones aūt appropīnq̄t dñr. Exurge: a mortuis: qui dormis: re: de de familia ad agni cena. damore: eō nūsse turbu felicanciis: ad q̄s qui illo officio: speciali re: fungeant: sic qui tes explo dicentes. Nos ho orationi e ministerio vbi ministres enimus .Act. vi. Tales multum sunt deo accepti: sicut minister grat? dānū: ppnum negligit vel pantener sisterre non intellecti: applicat se: dñi sui. Facit voluntat̄ sciens talis: minister accepti: eti? deo terreno. Ita accept? est regi suo cele sti: miter intelligēs: panerbo. xviij. ¶ Ite rum pctōr: qui alīq̄ peccat in re: eo fcili: ete e honeste: sine macula: e offensione et mensia fernāt. Deū statum in curia: nec. ecclia: nec ciuitatis: nec ordinis: nec religiosi: sū scientes ad ministrādū sacra altaris: specialiter deputati: de ꝺ? Sacerd. etiā. Sacerdotes e leuite: ecclie: ministeriū: nec e ministrabit mūdo. ¶ Iterū in curijs potes tū sint demoſyrarij. Dop locū tenent yri misericordie: cui? pauperū gerentes: sūt paul? dñi? No. ad Rom. scribit. p̄ficiscar hierm ministrare. Quod e aliog ſſiliter face re potuit: ecclesiā. De ministerio q̄s sit in fan ctore e abundāt est mult scribere. ¶ Tanū insigne: e abundātissima camerarij quorum rpum tenent pacti: e hierarchi: cordis: boꝝ cubicul? pparāt reuere varijs virtutib? ornāte: ti. Parad. vi. Cōstituit ante arcam: dñi de lenus: e minist rare: in corporalia: operoꝝ eī? e glouificatem dei. Sic ē? hēmus in do mo dei: spūalem edificationē: et mutilē: bone fuisse: spūales ministros: singulos: officio de quibus: vnob? simul. Eccl. xxiij. In habi tatōe sancta coā ipso ministrauī. ¶ Mini ster vero: et ad ministrationē veri deputat? mundialiter: no: dum sibi: sed q̄ tot loca: officia: seu ministeria: quot mundus vel mū dialeꝭ habet: ad mundi: ministeriū vel vtri? ea: eos ministrat: q̄ ab ad ea? eū seruiat: puta piare: familia: dinoſcant: q̄z ita: deus in e: vester: li. xxj. ti. 26. de edificio edicto. i. effe: ga: familie applicatio: ob: q̄ in seruito 5 rē: q̄ ad ipm: ex liberi: et ab ona: fidei: seruitia. ¶ Ministrādi? ꝺ? p̄dicto: nō ſſi: q̄ silius: dine: mr dre: e mare: dinistia: ꝺc: et aduersandū: q̄ ista: ꝺ? q̄ dicit: p̄dicatum: ma: Mama que sedebat ad pedes Ihū: ꝺ? Martha: ſatagebat circa frequēs: ministerium Luc. xo. ecclia cōmēdant. Sta tam: fini: ſi: fecisti: ministri: ſi: fideles: inuenta: fideli: ministerij: in ministrando Ro. xij. a. deo cōmendabimur: mercedē: ministerij: sui: ab eo: recipient: q̄ ois: humana: ad ſſiuma: natura: non creatiōn oppo: ministeriorū: edificationem: corpotis: christi: bone: occurrunius: omnes Eph. iij. ¶ Ille: in cui: ministrati: specialiter: pro: animabus: ordinat̄ talia: ad dñi: omne: ſſi: bonitas: ministerium: quanto: z melioris: testamenti: mediator: est: q̄ si: melioribꝰ: repromissionibus: sancit: ni. Hebr. viij.

¶ Et si ministerū: externus: cū Martha: est Art.ij. tam ministrans: ꝺ? ministrans: instituens: vtile: e mentioni: fiscur: oliū: m Luc. x. Maria: e deo cōmendabile: q̄ rectas habeat: a parte 6 virtutis: intentionē: e debitā executionē. Intentio: e tam instituentis: q̄ instituti: esse debet: principaliter: et per rectitudo: recta: gerendi: e faluēti: e subditi: reddant: que sunt ceo: ſerientes: ſi? sunt: de deo. ¶ Ad hoc nos ministeria: et exemplum: ipſtorū: e autoꝝ. ¶ Exemplum enim: in natura: oīm: ꝺ? q̄ sit: ens: nisus: omnium: mēbrorum: tendit: ad hoc: vt vna: conseruetur: corpora. In anima: z: in sensu: omnium: motus: z: operationum: esse deberet: conseruare: rēpublicā: e corpus: q̄ ibi: mythica. i. fideles: in vna: pace: e iustitia. et sic: de: mēbris: potius: vniuersalibꝰ: e: bonum: stamis: intendum: et: tuis: corporis: q̄ sa lutē: ppriā: sic: ꝺ? p̄ manus: q̄ssi: faciens: ppue: obiurā: se: p̄ salute: totius: corporis: expoſnit: etiam: in: le: recipiendo: corpoꝝ: veneſt. Sic: p̄cheti: bonum: statum: cōmunitatis: potius: intendēr: deberent: ꝺ? ministroꝝ: promotionem: q̄ bonum: vna: cessale: dum: ēt: sin: ꝑsū: palmo: etheretum. ¶ Exemplum ad hoc: recitatur: in: historia: ephoſastrici: fuit Exēm. actus: apothoſogiade: Tiberio: cesare: de quo dicit: Iosephus: in: oliꝭ: negociis: suis: motu rosus: erat: vn: ei: thaurarz: peculatoꝝ: rem: 9 pupicis: vir: aut: nimis: eo: iustabat: q̄s: ei: sepius: quesitum: esset: ab eo: quare: eos: non: matare: ibi: sine: hoc: pecuniis: ingrossatis: facientes: cum: ptoeratoꝝ: se: ad: modum: habitures: q̄ratationem: euangiue: vsq; ad: sanguinē: ꝺ? ro: dominantur: g: rantiuqua: to: bestias: ꝺ? q̄: rectos: figuerunt: dicitsi: pant: q̄ cedi: mueniunt. Cuius: exēplo: odit: Exēm. dit: cruelitā: vniuersa: inqm: ei: sacere: in via: e: non: amouere: multitudinem: muscularis: a: vulnere: infigentes: ater: putabat: q̄ hoc: oneretur: e: imbecillatior: abegit: muscas: q̄ si: operuerant: vulnus: eius. Ad q̄ ille: ait: le: fecisti: mihi: tales: muscas: q̄ sa: ex: eo: sitiant: plene: q̄: sanguine: e: partius: me: molestabant: ꝺ? aūt: ligneuscas: recentes: auriue: me pungent. Sic: e: pauratores: ꝺ? officiales: et ministri: dempa: recenter: stabiliti: ꝺ? cre: in subditos: desuntur. ¶ Sic ergo: sunt: auctiꝺ: ꝺ? boꝝ: patrum: vt: ministros: suos: freno ter: amoueant: e: nouos: ibi: ponant: ne: ex: offensio: ille: ad: multos: sa: ſſitatib? e: malefactoꝝ: bono: pmouean: ꝺ? ꝺicent. Necesse: sunt: vt: ministri: in: hoc: laudent: i: qui: per: scelos: z: alios: talia: peccant: officia: aquas: ſi: bonus:

z oi̅no fidelis esset: hoc raro procuraret: q2
raro inuenit officiū in quo oi̅no fidelis ma
gnū reportet cōmoduz. Si vero pauper sit
vel cupidus vel malus z falsus: z si hoc pro
Exm̄. curet: non est audiēdus. ¶Exemplū ad hoc
de Scipione de quo referunt historie: q cū
quedam regio romanis rebellaret: z duo ele
cti essent: vt irent pacem reformare. Cū con
silium quererent a Scipione emiliano: qui
ppter senectutē ad cōsiliū ire non potuit:
si illi duo essent mittendi vel non: respōdit
neutrū esse mittendū: q2 vni omnia desunt:
alteri nulla sufficiūt: vnū notauit de nimia
paupertate: aliū de nimia cupiditate: ppt
quas vterq3 munera reciperet z populum
grauaret: z a vero deuiaret: z propria cōmo
anteponeret. ¶Huic Scipionis cōsilio: au-
toritas concordat Bern. de cōsideratione: li.
iiij. ad Eugeniū papam. Tales inquit quē-
di sunt ministri qui marsupia non exhau-
riant: sed corda reficiant z cri(mina) corrigant.
¶Et autoritas Tulij de offici. lib. iij. c. v.
Unum inquit in oibus debet esse propositū
vt eadē sit vtilitas vniuscuiusq3 z vniuerso
rum: quā si ad se quisq3 rapiat: omnis hu-
mana societas dissoluitur. Sicut patet. D.
xij. 9. Talis ergo proprij cōmodi vel suoruz
promotio longe debet esse a christianis: q's
hortatur apostolos dicens. In omnibus ex
hibeamus nosmetipsos: sicut dei ministros
ij. Cor. vj.
Ar.iij. ¶Que auctoritas tertium introducit arti-
culum: q2 ad hoc q in oibus simus dei mi-
nistri: nō sufficit q illā intentionē habeam9
bonā: de qua in pcedenti dictū est articulo:
11 sed requirit q executio debita fiat toti9 mi
nisterij. Hec aūt executio tunc bn̄ fit qn̄ dn̄i
vel eorum ministri cum humilitate z pieta-
te subditos quoscunq3 tractant. Ad qd eos
monere deberent quatuor. ¶Prima cā sen-
ratio dominationis seu potestatis quaz in
ministrando super eos accipiunt. ¶Cā eni
quare homo homini dominatur: ortum ha-
bet a peccato: q2 si nunq3 fuisset peccatū nū-
q3 homo hominis seruus fuisset. vn̄ Augu.
xix. li. de ciuitate dei. c. xv. Nunq3 inquit in
scripturis legimus seruum anteq3 hoc vo-
cabulo Noe iustus peccatum filij indicaret
Gen. ix. dicens. Maledictus Chanaan. ser-
uus fratrum suorum erit. Hoc ostēdit ibi-
dem Augustinus ex consideratione humāe
creationis: in qua homini dictum fuit Pre-
sit piscibus maris: z sit terror vester: ac tre-
mor super cuncta animantia. In quo ostē-
dit non hominem homini: ad dei imaginez
facto: sed pecori debere dominari. Inde pri
mi patres iusti: pastores pecoruz: magis q3
reges hominuz constituti sunt Gen. xlvij. vt
sic insinuaret de9: quid ordo postulet crea-
turarum. Cum ergo dominium illorum: z
ministerium regendi ortum habeat a pecca
to: qd excogitatum cor humiliare deberet z
non eleuare: patet ergo q de superioritate
illorum super eos superbe eleuari non debe
rent: exemplum respicientes summi domini
z ministri: qui ait. In medio vestrum sum:
sicut qui ministrat Luc. xxij. ¶Secūdo na- 12
turalis cōditionis equalitas: de qua Job.
xxxj. Nunquid non in vtero fecit me: qui et
illum. s. seruū: iugiter mediata faciet nō im-
parare ex superbia z cupiditate: sed potius
consulendi z prouidendi misericordia. Un̄
beatus Grego. moral. xxj. super dicta aucto
ritate: potentibus inquit viris: magna est
humilitatis cā ostensa: equalitas conside-
rata conditionis. ¶Et si istam equalitatez
conditionis q3tum ad propinquam illoruz
conditionem negare voluerint: prout corpo
ris respiciunt nobilitatem: in quo de ppin-
quo: licet non a principio maiorem quādaz
habere videntur nobilitatis excellentiā: tamē
respiciēdo aiarū nobilitatē: in qua omnes
ad dei sunt similitudinem: z vt deo seruiat:
est eius anima: z inequali nature dignitate
creata. Si ergo ad inferioris contēptum eū
puocat cogitatio nobilitatis corporis quā
fortuna de propinquo causauit: eum reuo-
cet consideratio equalis nobilitatis anime:
quā ab initio deus ordinauit. Et si seruum
suū cōtemnere vel dure tractare voluerit: q2
seruus suus est: seruū z subditum dei in re-
uerentia habeat: z cū timore regat: q2 dei.
Ergo in omni virtute tua dilige eum qui te
fecit: z ministros eius ne derelinquas Ecc. 13
vij. ¶Tertio fortune mutabilitas: qui eniz
nunc superior est: cogitare deberet mundū
maris habere cōsuetudinē: in quo vnda nūc
superior: cito erit inferior: z econuerso. Ita
erit de illis: vel hic vel in futuro. Ex hac con-
sideratione Seneca quēcunq3 superiorē hor
tatur dicēs: epla. xlvij. Nescis qua etate ecu
ba seruire ceperit q3 cresus qua Darij ma-
ter: viue ergo cū seruo clementer. ¶Quarto
seruitutis maioritas: quā in seipsis inueni
re possunt. Un̄ Seneca epla. xlvij. Seruus
est: sz forsitan liber aio: hic si seruus sit: illi
nō nocebit: ostēde q's seruus nō sit. Alius li
bidini seruit: alius auaricie: alius ambitio-
ni: oēs timori: nulla seruitus turpior q3 vo-
luntaria. ¶Sed heu non obstantibus oib9
istis motiuis ministri eorum depresserunt
ppl'm Neemie. v. Nec a dn̄is de illa depressio

ne vel oppressione iusticiam obtinere pote-
runt. Sed si eos conqueri ɔtingit: a dn̄is ni
hil nisi leue rn̄sum quo ad senescalluz mit-
tuntur habent: a ministris vero maius dam
num reportant: q2 ipsi audiētes q de eis cō
questi sunt offendunt z irant q peius va-
lebant: Iubet tali s peccati minister est Gal.
ij. ¶Illorū vero qui pdictis acq3escūt moti
uis: pie ministerium z superioritatē suam
prosequendo: magnus est honor: z cōmodū
tam in terra q3 in celo.
Ar.iiij ¶Primo nāq3 in terra. Sicut honor est ser-
uo: nobilez sequi dn̄m. Ita honor est ministro
14 sequi christū: eiq3 assimilari: q dicit. Quicū
q3 voluerit inter vos maior fieri: erit vester
minister: filius hois non venit ministrari:
sed ministrare: z dare animā suā Math. xx.
Si q's ergo mihi ministrat: me sequat Joā.
xij. ¶Secūdo in terra dat fiduciam de celo
habēdo: q2 sicut qui arat: arat in spe. Ita q
bene ministrauerit: bonū sibi gradū acqui-
rit: z multā fiduciam glorie. j. Thim. iij. In
celo vero triplicē consequit honorē z vtilita
tem. ¶Primo quo ad locū: honorat eniz mi
nister: qn̄ ad camerā vocat regis Joan. xij.
Ubi ego ero: illic minister meus erit. ¶Se
cundo q3tum ad cibum quia erit ipsimet de9
Numeri. xviij. Preciū est p ministerio quo
seruitis i tabernaculo: z nō peccabitis: egre
gia z pinguia reseruantes. ¶Tercio q3tum
ad seruitorē: honorat enim seruū rex q ei p-
sonaliter ministrat. Sed ipse deus trāsiens
ministrabit illis Luc. xij. Sic ergo: si q's mi
hi ministrauerit: honorificabit eū pater me9
Joā. xij. Sed heu non obstantib9 meritis z
pmijs cū esset ministri regni illius nō recte
iudicastis: neq3 custodistis legē iusticie: ne-
q3 sm̄ volūtatē dei ambulastis Sapien. vj.
Art.v. ¶In qua autoritate dat intelligi illud qd
ostēsū est. D. xij. 3. cū sequētibus. Et illud
15 qd quotidiana docet experientia: q videlz
mala intentione ministros instituunt: plus
pprtā q3 cōem intendētes vtilitatē: q2 z ta-
les instituūt q plus reportent: nō q iustius
regāt. Et ipsi sic instituti scientes q oporte
bit eos si in officio remanere voluerint mul
ta reportare: plus nituntur pecunias colli-
gere: q3 culpas corrigere: promptiores q3 ad
vindictā: q3 ad iusticiā se exhibent: plus eni
nituntur cupido dn̄o suo q3 deo placere: vt in oi
bus se dn̄o suo conforment: z sic de eis verifi
cetur illud Prouer. xxix. Princeps qui liben
ter audit verba mēdacij: oēs ministros ha-
bebit impios: q2 tales habebit q multa nar
rabunt ei: multos falso accusantes: z domi
num ad predā prouocantes: z hoc vt ei pla-
ceant. quē sciunt talia diligere. Tales ergo
in accedendo ad ministerium. Primo simi-
les sunt sacerdotibus Belis Dan. xiiij. Qui
intrabant ppriū intēdentes cōmodū. ¶Se Exm̄.5 Vulpe
cundo similes sunt vulpi fraudulēte que se
mortuā fabulose finxisse dicit: vt sup bigam
pijceret: vt q in biga erāt comederet z aspor
taret. Sic illi vt in officijs vel bn̄ficijs ponā
tur ecclesiasticis: fictā ptendūt humilita-
tem: se mūdo mortuos mēdaciter simulan-
tes: vt vero in alijs ponantur mūdi ministe
rijs: vulpinas exquirunt cautelas: pmitten
tes se pro dn̄is vtiliter esse facturos: sed to-
tum vt comedant: z diuites fiant: z q pote-
runt asportēt. ¶Tertio rhāno assimilant:
q2 sicut alijs arborib9 fructuosis: guberna-
tionis lignorū ministeriū fugiētib9 Judic.
ix. Rhānus illud gratanter admisit: de quo
postmodū ignis exiens arbores combussit.
Ita fidelib9 officiarijs fugientib9 ppt cau-
sas tactas. D. xij. 9. Ipsi non solū suscipiūt
sed pcurant z emunt: vt sint in diuersis offi
cijs: tam ecclesiasticis q3 mūdialib9: qd pre
cium datū: postmodū p mercedibus soluāt
meretricū z latronū: quos p munerib9 pec-
care pmittunt: z sic ignis de eis exiēs: subdi
tos spūaliter cōburit: dū eos nō corrigunt:
z tpaliter dum exteriora auferūt bona vt li-
centius peccent. De sic ergo accedentibus:
pōt dici illud Numeri. iij. Qui administrā-
dum accesserit morietur. ¶In ministrādo vo 16
tales sunt similes mustele: de qua dictuz est
A. xij. 50. ¶Secūdo cani propter tres ei9 cō
ditiones: q2 primo cū magno latratu venit
versus latronē: quasi euz deuorare vellet: q
pane in ore piecto tacet. Qui scdo sup oēm
ignotū latrat: ipsumq3 psequit. Qui tertio
ad macellū vbi inuenit bonos bolos: assue-
tus non faciliter a loco illo remouetur. Sic
isti primo multa minant: pecūia data: mu-
ne cessant. Scdo ignotū volentem in villis:
vel alijs locis inter illos habitare z prospe-
re agere: ex inuidia z auaricia pluris modis
verant: occasiones ɔ euz querentes. Tertio
ad officia z curias assueti: nō faciliter remo
cantur: quantūcūq3 aliūde satis habeāt vn̄
copiose z quiete viuere possent. De quo nō
nulli frequenter mirant: dicētes. Miruz est
q talis qui habet satis vnde viuere de eccle
sia: vel prebenda sua: vel de terris: vel reddi-
tibus suis: q quietā in domo propria vitam
ducere posset: vult se tali onerare officio: in
quo tota die z nocte tot sustinebit labores:
anxietates z sollicitudies: z pericula corpo-
ralia z spiritualia: z tot hominum incurrit
odia z inimicitias q2 sine faciant iusticiaz:

stue nomore alia parte inimicitias acquirẽt
ministeq; cura quos iustitia exercẽt. Sic so
mnitia fecerint malefactores? acfrũt hi
r odiũ r inimicitias? maledictiones iusto
rum: quibus nocẽt. ¶ Sed vide prodicto ex
emplo de cane & illico ad intellectũ omnia
ẽsta cessat admiratio q̃ in tantum ẽ lucra
ti in officijs suis aegrũnt: r q̃ bonos bolos
dãi carits comedãt: q̃ bonis spatijs bum
ibi tunt parcẽt. Et si sporta? de posse tollit
eis suis: maiorẽ locũ reneret: q̃ ibi i maiori
stũt honore tenerunt q̃ alij bẽ ci magnis fut
eis nocere nõ audẽt: ppt ẽis rachas. Z. vi.
so. ad eunas: r offica ad intellectũmo ẽ illis
familiarise ligantur: q̃ ẽ eis q̃ aquã mons
esset recedere. Et si illa beelunquã vel amo
uean? vias multiplicare: q̃ interq̃ illi rechus
dã. Quod exẽplo pꝓ illius: de quo a fidedi
gno d locũ r persõa ẽ lignare fuit relatũ: narra
ri ẽ silentiũ: q̃ ci cõcertus dictus baltasus
suã beatitudẽ r pollicitus ibi r reuti suã
solita non voluerit bonas exeniasfacti suã
quo ad animã melioratã r alienatã margia
uiter portare experimẽtum: r be illa fortu
na cõcurrentes r finaliter cõductẽs: q̃ me
sine cessat ad soluta redire officia: q̃s cum fa
ctum fuisserona de ipso equitante: horibi
ta operum coruscare fulgura: bonae tes
nitrare tempestates terribiles: ouri: inter
quas diabolus in forma simie: fuq; equi col
lum se posuit: r fug eis berfone cõfirmatis
angelice vnit: vsalcomone vulbe. vsalcomone
to vsukeq; sonat in parria illa: bene veneto
rio ad balnia? tuam: cõ duplici replicatione
q̃ nimio terrore correpti? vsq; ad facto q̃ eius
q̃ illud vel aliud sibi exercere officiumque
pei gratiam a bestia illa liberabat: vtinã sic
terrerent? omnes mundi iniquitates r nõ
vinqcerẽt mutiberius vefrum. d. Cop. vi.
¶ Terno in mundi tẽpestate tales apũ? inuti
q̃ bus: que agitee dominis: gallice boudones
vocat: asfumiant. Quia sicut apes illi mul
tis acutes amplius vtiles nõ fernitur: sed
aliarum apũ cõsumunt labores: ssicili amif
so acuteo diuini timoris: penarũ infernas
tium. ¶ Quarto marinebestes assimilantur
de qua. R. vij. 4. 4. ¶ Quito: dñi mali ci mi
nistris suis: sialabus cadauer mortuus ar
cidantibus assimilantẽq; sicut alalta ma
gna: sicut tonnes vel vel canes: ẽmo ad ca
danerillud vendẽtia magna discerpunt fru
tra: dbus recedẽtib? minora accidunt ani
malia: vel canes minores: r alebuthinẽ pos
ptermiseta prius tangere nõ audebant ca
daner: postremo accidant comedmultur alie
q̃ sucepartẽ sibi acquirẽtes: quis accepta iu

bi dimittant: nec cargent: nec terrore quo
olla. Ita minutus pssa puno deuoratur a
magnis: pedatus r obia q̃ crassiuus r mas
gnus petunt: r leuant exactiones: r talia no
nes: pto filiarũ maritagio: pto filioũ mile
tantiq; fiunt: q̃ ẽ pulsis ante facẽm
ueniũq; ad hoc tempus exaltantur: r ceto
ri in tuti pecant: r ad cadent inferni.
¶ Secundus: ministrium confideratorũ
est q̃ parat sunt ad obedendum dñis suis
comitis: q̃ ẽ pulsatus: clerici: q̃ ẽ
latus: q̃ ẽ ad dire pece: ẽ
ferbunt pꝓ clericis suis pmotiendis vel
pro quibuscũq; aliis negociis: q̃ re oodi ba
benti tam scribuũ ministrus suis vel ami
cis vel illis nocant omnibus dbus possunt
modis. Nec hoc ẽ nouũ: q̃ ẽ scriptũ: Et
sabd ad nobis? israel cõra Naboth. iij. Reg.
xxi. Sint patres. R. vij. 4. 4. ¶ Illi vero ad modũ
illoꝝ indeo de israel: q̃ nequid ẽ mmste im
peratiuus: ẽ ecquam tardimo videntes do
mũos suos ad ruĩa: ẽdmatos effectos: dam
ẽpulentas: ẽ crudelitatis cõsiliatores: ẽ palia
consilia prudentiores apparentes: ẽ dbus ac
ceptiones: ẽ cõd bos dãnabilibus fiant. In
quo multum erranteq; dño r remuneratori
mortalis displicent: pr bteur: r mostali remu
neratoꝝ placeant. Et vt parum luceretẽ: ec
gnũ celoꝝ vtil? ecernit: r animam ppriam
perimus: r falsis rabdus perdimus: q̃ pturbu
lionum cõmittuntq; vt ẽiter a malosub
iectibus: r ministris vsq; ad minimos mi
nistros: ẽ celeres effectus. Cũ r bonus
mentes regũ imperatoꝝ: r pontifici: vel ad
ta turãli forma in libris oldinationuꝝ illo
rum odmatasde quorum etiam indicibus
r authoritatis certas in rãdi modus emuntt:
in quo inter alia continetur: q̃ facãt omni
bus eam munibus q̃ pauperibus: q̃ nulli
ca reatum: ẽ q̃ hoc non humanitati: amore
manere dño vel fuisse. Ne pour bon gre
ne pour malgreme pour bonisme pour pe
messaqualitati impdimenti vel repterunt: i.
differentcẽra ramonẽ r legos terre. Quod
cnam de nullo acceptent sine hac ingra regie
nisi dbum r potum pie. Nec comittet ẽ
tali ministri regio turari. Quo vero
turamentum illud teneat facẽt: postea ch
milla erit redẽptio. ¶ Et parte 2do virtutes
tum dñi ẽ ferui frequenter ꝓdictorum com
mittur simonizee: sicut patet tam ẽ hoc
quidicta sunt. Tamen. ẽ ẽ ẽ bis dicit' bo
stiensis li. v. rub. iiij. Ne plan vices sua ẽ.
Zit ẽ secunda ẽ habenir in summa confes
sori. hoc dimonia. q. viij. q̃ vicꝰ qui dat pe

ẽ hominis ẽ suis placeant ẽ officiũ ẽ amis
tant. ¶ Quinta conclusio causa effectua
rebꝰ vnius assimilantur. Quia sicut vene
plumas ẽ paleas exaltat ẽ pulnerẽ: q̃ nec
parum exaltat meritacto in latum ẽ puteus
pumpũ cadunt. Ita illi fortus indolor ex
altant qui sunt tanq̃ pulsis ante facẽm
veniunq; ad hoc tempus exaltantur ẽ ceto
ri in tuti pecant ẽ cadent inferni.
¶ Secundus: ministrium confideratorũ
est q̃ parat sunt ad obedendum dñis suis
comitis: q̃ ẽ pulsatus: clerici: q̃
latus: q̃ ẽ ad dire pece: ẽ
ferbunt pꝓ clericis suis pmotiendis vel
pro quibuscũq; aliis negociis: q̃ re oodi ba
benti tam scribuũ ministrus suis vel ami
cis vel illis nocant omnibus dbus possunt
modis. Nec hoc ẽ nouũ: q̃ ẽ scriptũ: Et
sabd ad nobis? israel cõra Naboth. iij. Reg.
xxi. Sint patres. R. vij. 4. 4. ¶ Illi vero ad modũ
illoꝝ indeo de israel: q̃ nequid ẽ mmste im
peratiuus: ẽ ecquam tardimo videntes do
mũos suos ad ruĩa: ẽdmatos effectos: dam
ẽpulentas: ẽ crudelitatis cõsiliatores: ẽ palia
consilia prudentiores apparentes: ẽ dbus ac
ceptiones: ẽ cõd bos dãnabilibus fiant. In
quo multum erranteq; dño r remuneratori
mortalis displicent: pr bteur: r mostali remu
neratoꝝ placeant. Et vt parum luceretẽ: ec
gnũ celoꝝ vtil? ecernit: r animam ppriam
perimus: r falsis rabdus perdimus: q̃ pturbu
lionum cõmittuntq; vt ẽiter a malosub
iectibus: r ministris vsq; ad minimos mi
nistros: ẽ celeres effectus. Cũ r bonus
mentes regũ imperatoꝝ: r pontifici: vel ad
ta turãli forma in libris oldinationuꝝ illo
rum odmatasde quorum etiam indicibus
r authoritatis certas in rãdi modus emuntt:
in quo inter alia continetur: q̃ facãt omni
bus eam munibus q̃ pauperibus: q̃ nulli
ca reatum: ẽ q̃ hoc non humanitati: amore
manere dño vel fuisse. Ne pour bon gre
ne pour malgreme pour bonisme pour pe
messaqualitati impdimenti vel repterunt: i.
differentcẽra ramonẽ r legos terre. Quod
cnam de nullo acceptent sine hac ingra regie
nisi dbum r potum pie. Nec comittet ẽ
tali ministri regio turari. Quo vero
turamentum illud teneat facẽt: postea ch
milla erit redẽptio. ¶ Et parte 2do virtutes
tum dñi ẽ ferui frequenter ꝓdictorum com
mittur simonizee: sicut patet tam ẽ hoc
quidicta sunt. Tamen. ẽ ẽ ẽ bis dicit' bo
stiensis li. v. rub. iiij. Ne plan vices sua ẽ.
Zit ẽ secunda ẽ habenir in summa confes
sori. hoc dimonia. q. viij. q̃ vicꝰ qui dat pe

cuntam vt in imperatoꝛe ꝓmouendis: r vel in
aliqua potestate vel vel rectoꝛem alicuius ciui
tatis: simonia cõmittit: q̃ potestas spiritua
lis: tatis ergo tas ex parte dñi: ex parte fe
ri seu ministri: et ministratio motus litte
ra deformata. d. Cõpadi.
¶ Tũ antecẽ ad motus illoꝝ. pꝛedꝛ sendẽ
tiam: audiẽdi sunt: nõ q̃ soli dñi r ministri in
tantũ sed etiã ꝓ eos affectu: et illoꝝ irra
tionabiles: et hoc ꝓpter ordinẽ rectitudinis
iustitia r illoꝝ iusticia dantis: patent ve
rato. Dñi vero primo ridẽt dicẽtes: q̃ bo
na intentione ministrus infantunt: dbus e
pacipit: r iurare facit: q̃ se illicas: in eibus
teneant: et id in re veritate: boc ꝓcipien
do nõ satis illoꝝ illis fiunt eisdam bominũ
suis: de quo ẽ q̃ ministri: sibi bumanũ
fauẽtes: ꝓ quibꝰ ẽ ꝓcipit q̃ dñum vel po
tium portaret amplius: q̃ ẽ ipse femp face
re ꝓsumuit: adarcẽ semp: et dicere se libenter
boc facere. Cui cum quidam diceret se li
malus esse ministerq; non ẽrat q̃s ei pirat:
rideri: dicẽtes: sic fauctus: ideo non facias
q̃ ẽ ex cbart tamẽ q̃ volo. Ita nõ multi dos
minoꝝ ministros in stricẽs ꝓcipiunt
q̃ iuste facant: q̃s ꝓmittunt: se esse facturos
ros: q̃ si ẽ non fecerint: facunt q̃ volunt:
sed nõ q̃ dicunt: sicut manifeste ostenditur
est. R. vij. 4. 4. ¶ Nec non solum in volun
tate rementis: ẽ et q̃ ẽ verbis manifestãt:
sicut pꝛ per exemplum illoꝝ qui quendas
repte hendunt cõtra bulariũ: q̃ ẽ ad bibe
bat de boc ꝓ nunis benigne quendas tracta
bat incarceratiõem illic: debuisse: eas punĩ
fisse: non. Cui ille gallice respondit. bonne de
loy. de conscience constable de putnẽ hunde
facient bonum facit: quo verbo pollutatez
su: ostendit: q̃ tales fine conscientia: e pteta
te habere cupiebat ministros. ¶ Secũdo ẽ
excusant dicentes: q̃ multos instituunt ẽ
ordinant: r am in officijs ecclesiasticis: q̃s se
cularibus: alioum: r maxeum ad boc in
ducẽt: ꝓ cibus: quibus licet ꝓ to idignus re
sistere: non audent vel non pecer: qui tamen
circa tales: preces: potius: debẽt: ꝓ ꝓ
vtilitatem: r animarum: talant: ꝓficere: de
berent: ꝓ rogantium voluntates. Et respon
dere ficut respondisse dicitur quidam ẽpi:
cui dam ꝓ lou ꝓbona petenti: q̃ ecclesia
sua ꝓmouere eum. Si inquit: a te petiere
q̃ fcitud in cathra: nõ ꝓ colũna ponereo
in boc me nõ audiero. Cum virgo ecclesia fit
cathrã: eam non debeo in ea ecclesiam vel ea
mum fragilem ponere spiritualiter: qi mas
gis cauenda: ẽre plangẽda ruina ecclesie: q̃
casus: in materialis: quaꝫ tamen restituẽdus

indignos in illa: vel in quacunq alia collo-
cant cōmunitate. In quoꝝ collatione veri-
ficatur illud Esa. xlix. Venerunt structores
tui destruētes te. Cuius destructionis fact⁹
sum ego minister Eph. iij. pōt dicere ille per
quē talis in ministerio ꝓfert vel ordinatur
25 ¶ Ministri vero se excusant primo dicentes
ꝙ mandata dominoꝝ suorum exequūtur
⁊ illis eos parere oportet: vnde ⁊ dicunt ha
beo cōmissionem domini: ad hoc faciendū:
facias partem tuā erga dñm: ⁊ ego cessabo
Sed reuera si ista sufficiat excusatio: latro
nes obedientes preposito illorum: ⁊ specu-
lator de mandato Herodis amputans ca-
put Joannis baptiste: ⁊ assantes sanctum
Laurentium de mandato Decij imperato-
ris: ⁊ torquentes quoscūq martyres postre
mo etiam ipsi principum ministri: ⁊ phari-
seorum: quos miserunt Joan. vij. vt cōpre-
henderent Jesum excusantur: si isti predicti
sint immunes a culpa: mādatis superiorū:
obediendo crudelibus. Et isti moderni mi-
nistri tyrānoꝝ: q̄ illorū ꝯtra deū ⁊ eccl'ie li-
bertates obediunt preceptis: attachiando
incarcerādo alalia eccl'ie: ⁊ pauperū: ⁊ eccle
sie subditorum ⁊ viroꝝ ecclesiasticoꝝ arre
stando ⁊ verberando: ⁊ bona pauperum ca
piendo: sub emptionis titulo: ⁊ nihil soluē
do: ⁊ multa alia crudelia exercēdo: sunt etiā
immunes a culpa: q̄ talia habent in man-
datis. ¶ Sed videant: si predictos tortores
excusare sufficienter non poterunt: nec etiā
seipsos per consequēs a pctō excusare non
26 poterunt coram deo: quia nec hoc rationa-
biliter pñt corā mundo. ¶ Sed dicēt: null⁹
de modernis hominibus: predictis sanctis
cōparari pōt: ⁊ ideo nec iniuste affligentes:
etiam si cōcedatur ꝙ iniuste affligantur: in
culpa tortoribus illis equari pōt. Et p̄ter-
ea illi manifeste ⁊ aperte malū operati sūt
nos vero credimus: nos iuste facere: q̄ non
habemus dñi nr̄i discutere ꝯsiliū: sed debe-
mus supponere ꝙ ex quo de ꝯsilio dñi sit ex
ꝓceptū est: ꝙ iustū est. ¶ Quātū ad primū:
licet culpā negēt esse equalē: non tñ negare
poterunt: quin vtraq sit magna. Et q̄d va
let ꝙ illi grauius: ⁊ isti leuius peccauerūt:
dūmodo omnes mortaliter peccēt: sufficiat
eis ꝙ vadant ad infernū: ⁊ preterea licet in
hoc culpa primoꝝ tortoꝝ sit aggrauata q̄ð
illi afflicti ab eis: erant sanctiores. Istoꝝ
tñ multa alia aggrauant delictum. ¶ Pri-
mo q̄ isti sunt christiani: illi fuerunt sarace
ni vel iudei ⁊ delictū christiani contra chri-
stianū grauius est. ¶ Secundo q̄ nūc sunt
plures excōmunicationis sentētie late ꝯtra

tales: q̄ tunc: in quas incidunt isti. ¶ Ter
tio q̄ isti surgunt cōtra matrē suā eccl'iam:
cuius filij facti fuerūt in baptismo: quod
ipsi nō fecerunt: q̄ non fuerunt filij ecclesie.
¶ Quātū ad secūdū: ꝙ dicūt: q̄ð illi apertū
fecerunt malum: rñdet: ꝙ istud ꝙ ipsi fece-
runt: nō videbatur illis malum esse q̄ð fece
runt: sicut nec videt̄ istis: immo ipsi credide
runt bene facere: q̄ tpe illud aduenerat: de
quo predixit saluator Joā. xvj. Omnis qui
interficit vos: arbitretur se obsequiū presta
re deo. Et sicut isti dicunt: ꝙ discutere dñi
ꝯsiliū nō ꝑtinet ad eos. ita dicere potuerūt
illi. Sicut ergo illi per malā estimationem
suā: nō excusant̄: ita nec isti. ¶ In hoc casu 27
esset faciendū: sicut fecit quidā qui de iussu Exem.
cuiusdā regis qui lr̄as ei direxit: vt visis li-
teris caput cuiusdā nobilis quē in carcere
habebat amputaret qui anteq̄ obedire vel-
let: regē adijt. Rex vero aliter informat⁹ sen
tentiā reuocauit. Et minister inobediens:
plurimū in hoc ei placuit: ꝙ iussum suum
festinatum non impleuerat. ¶ Ad ꝓpositū
est etiā quod recitat̄ in historia scholastica Exem.
super act⁹ apl'orum: quō Gaius imperator
mādauit Petronio presidi Syrie: ꝙ statuā
suam poneret in tēplo in hierl'm: ⁊ iudeos
cogeret: vt statuā illā adorarēt: quam fere
oēs gentiles q̄ vidētes: ꝙ grauē per hoc in
curreret Gaius iacturā: quia iudei potius
morerent̄: ⁊ terram incultam dimitterent:
⁊ sic tributa cessarent: misit ep'lam Gaio ꝑ
viros honoratos vt desisteret ab hoc man-
dato. ¶ Ita moderni facere deberent mini-
stri: quia dñi sui in multis errare pñt: vel ni
mis precipitanter mandare: ⁊ maxime vbi
mandat̄ ad patriam distantē: ꝓpter quam
distantiam de illo q̄ð mandat̄ minus plene
informant̄. Ministri ergo qui in patria illa
morant̄: ⁊ plenius de spūali ⁊ corꝑali infor
mant̄ periculo ⁊ veritate: anteq̄ in talibus
obedirēt: dñm ⁊ ꝯsiliū suū plenius informa
re deberēt. Et si sic īformati a malo proposi
to desistere nollent: deberent ab eis recedere
⁊ potius deo q̄ hominib⁹ obedire: vt de eis
veraciter impleretur illud. j. Coꝛ. iiij. Sic
nos existimet homo vt ministros christi.
¶ Secundo excusant se ministri dicentes. 28
Si ego non essem: alius esset qui officiū il-
lud faceret. Quib⁹ rñdet̄: ꝙ sint in illis offi
cijs cum fidelitate dñi celestis ⁊ terreni cum
benedictione dei ⁊ non aliter. Sed dicūt nō
possumus: vel q̄ nō est certū annexum: de
quo viuere possimus: ⁊ propter potentes: ⁊
quandoq amore: q̄nq timore: quandoq cu
piditate: a fidelitate nos deuiare oportet.

Ergo officium dimittāt ⁊ alij illud occupēt
quia melius est illis ꝙ alij sint fures ⁊ per
iuri ⁊ damnati: q̄ illi. Nec valet coram deo
dicere: si ego non fuissem furatus rem illā:
alius hoc fecisset. Judex enim terrenus in
hoc eam excusatū nō haberet. ¶ Sꝫ aliud
29 cogitant: licet hoc ore nō dicāt ꝙ vix null⁹
ita fideliter: nec ita bene illud faceret: sicut
ipsi faciūt: ⁊ talis cogitatio multoꝝ inani
ter eleuat corda: tam prelatoꝝ q̄ clericoꝝ:
⁊ quorūcunq virorum in officijs vel artib⁹
scientijs suis: quia videtur eis ꝙ nullus ita be
ne faceret vel faciat ipsis amotis: sicut ipsi
faciunt: quorum cogitatio similis est ima-
ginationi cuiusdā frenetici. De quo histo-
Exem. rie referūt: ꝙ sub diuo stās: manus suas cō
tinue versus celū tenuit erectas: asserens se
celū supportare manib⁹. Nec volunt ad ho
ram manus deponere vel deprimere: saltem
vt comederet affirmans ꝙ si parum man⁹
deprimeret: celum statim caderet: ⁊ insidue
destrueretur: quia nullus alius apt⁹ esset:
illud iterum supportare. Illi vero qui curā
eius gerebant facta columna ibi ipsum in-
formauerūt ꝙ ipsa iterū illud supportaret
⁊ sic ipso abducto: celū non minus stetit q̄
prius. Si nōnulli credunt se in tātū aptos
esse in his in quibus positi sunt officijs vel
actibus ꝙ totum opus ⁊ vtilitas in eis de-
pendeat: ⁊ sine illis nihil valeat: q̄ nullos
pro talibus ita sufficientes estimant: sicut
ipsi sunt: sed ipsis amotis per illos quibus
interest: vel vi subtractio vel mortuis: ⁊ alia
colūna. i. vtili persona loco illoꝝ posita: nō
plus caderet domus vel opus q̄ ante immo
meli⁹ forte staret: quia loco talis elati: sub-
stitutus est Tychicus charissimus frater
meus: et fidelis minister Eph. vi. ¶ Nota
simile exemplū. C. xij. 5. De excusationib⁹
et responsionibus non valentibus ⁊ consi-
milibus casibus: tam dominoꝝ q̄ ministro
rum. Nota. F. iij. arti. viij. per totū. Et. J.
ix. 33. Et. J. xij. 24. Contra excusationē do
minorum. Nota. C. xj. arti. vlti. per totum.
Et contra allegationē ministroꝝ. D. xij. 8.
30 ¶ Tertio audiende sunt simplicium: ⁊ a pre-
dictis dñis ⁊ ministris afflictorum respon
siones: quō cōsciētia bona ⁊ secura verbis
illorum elatis respōdere poterūt. Pro quo
est aduertendum ꝙ nōnulli diuitijs vel offi
cijs exaltati: ceteros inferiores verbis ⁊ fa
ctis: quibus possunt contemnunt: de statu
suo nimis gloriantes ⁊ inaniter iactantes.
Exem. Unde est de illis contemptoribus ⁊ istis vi
lipensis: sicut scḋm fabulas Esopi: fuit quō
dam de musca ⁊ formica: inter quas scribit

quandam fuisse disputationem: in qua mu
sca formicam contempsit: dicens. Tu miser
torpes in imis: ego volo in altum sicut no-
bilis auis: dat tibi fossa domū: nobilis au
la mihi: delicie tue grana ⁊ aqua mihi regia
mensa: et meritum bibo de auro: tu sugis
lignum: premis terram: ego regia certa ede
cibo potu thalamis cum regibus vtor. Re-
spondit formica. Sunt mihi pauca satis:
sunt tibi multa parum: pax ⁊ leticia me mel
lit: te tristicia et timor torqueat: plus mihi
grana placent: q̄ tibi regis opes. Ego de
labore: tu de furto viuis. Mūdo farre fruor
tu fedas omnia tactu. Cum nulli noceam:
cuilibet vel vna ipsa noces. Est mea parcen
di speculum: tua vita nocendi. Sunt mea
que carpo: non tua: sed rapta voras. Ut co
medas viuis: comedo ne viuere cessem. Fre
quenter flabello percuteris: si cetera cua-
dis: non tibi parcit hyems. Recte sicut ista
formica rationabiliter scribitur respōdisse
illi musce. Ita per omnia respondere pos-
sent simplices: qui de paruo ⁊ fideli statu
suo contentantur: illis qui propter domi-
nium vel officium: quibus male vtuntur:
vel propter maliciam honorantur et ma-
gnum tenent locum: in quo fideles contem
nunt: quia eadem subest materie veritas:
sicut inductiue in omnibus punctis: patet
intuenti. ¶ Iterum eis respōdere poterunt: 31
sicut in eisdem fabulis legitur murem Sil
uestrem respōdisse: muri villano sorori sue. Exem.
Uillan⁹ nāq fingitur visitasse ⁊ quesiuisse
a campestri: quid comederet ⁊ biberet: ⁊ vbi
cubaret: qui respondit: quod fabe et huius
modi dura: eius erant cibus et aqua pot⁹:
et fossa seu foramen terre lectus: ⁊ hec om-
nia ei ostendit. Alius vero dixit: cibū suum
esse panem albissimum ⁊ optima queq: que
in cellario vel lardario regis ⁊ dominorum
inueniebant̄ ꝓ cibo suo ⁊ potu parata esse
asserebat: dñoꝝ etiā lectis ad libitū vteba
tur: qua nobilitate exposita campestrē con
tempsit quasi insciam: ꝙ ad consimilia ha
benda ad villam non veniret: vnde ipsum
inuitabat: vt secum veniens eius experiret̄
delicias ⁊ nobilitates. Simul ergo cellariū
cuiusdam diuitis intrantibus: et delicata
ibi inuenta comedentibus: vt pura caseum
⁊ huiusmodi: cōtigit dispēsatorē sepius in
trare: ad cuius introitū timore magno per
territi foramina petebant: cibo derelicto: ⁊
nō solum tali terrebant̄ aduentu: sed etiā
instrumenta ad mures capiendos forte ex
omni parte parabant̄: vt se de illis vindica
ret qui cibum suum consumpserant. Cam-

pestrijs ergo tãq̃ vdes inquietationem q̃ pacifice comedere nõ poterãtcc omni insipere parte tumore pompe insolẽtie q̃ emparã pertenſũt: q̃ de alterius vrtãtibus vastefactes dunt. Rodere malo fabam q̃ culpe perpetre rodi. Fel tritũ q̃ mel nõ puto dulce bonũ. Q̃ dño fabã rodere liber? Iterũ: q̃ de litis affluere ſenſus nr̃os trahit. Sic olim q̃ fideles ſimplices vidẽt peſsões z abbãtãtes in fonte obtinere: z ad eos omnes ãs eccl'e z veſtitus: delitias z domos z eq̃oſ nobilitatẽ: q̃ olim vel ex magna parte ex mala ha bitatõe ortũ z alarũ periculo z pficuarũ timore q̃ndã̃ indẽ? eſſet fabã comedere z aq̃a bibere q̃ cõſcientie tencia z securitate deuote ſ̃capellitũ cũ mure cãpelitũ mõ nõ rarũ ſit pauperta: z ſũ ſcientare vitia: q̃ ſplẽdidas ecplas illas: z veſtes ci remoniã cõſcientere cũ tot pobin z demonũ inſidijs: z penarũ infernaliũ timoe: ſcientia ſ̃ malicio eſt bñ bñ: q̃ pane ci gandio: ſ̃ dom? plena dñtibꝰ: cũ iurgio. f. confeciõe ꝓtoier. vvij. Cũ ẽ? fideles hoies ad officia vel actꝰ in q̃b? tuta eis pñtiuntꝰ ſũ ſecuritate: cõſcitie laceran nõ pñt predicto mõ mutatꝰ: videre debẽt. ¶ Certo eos videre poſſe: ſit ſum fabulas: lupus in ouilibꝰ: z fanũlus vidẽt cũ pugnũ. Fingit nãq̃ lupus talis cum ſ̃dicto obiurũ: q̃ ſibi vbr? q̃d? tñ haberet cibũ de quo ſũ pugnus eſſet. Cui ille ſeruꝰ hoc mini qui mihi fatis dat. Cui lup?: ergo as. d. ego tecti: z ei ſenũ ſeruit: z oſtimulibus fraat delitijs. Cũ vero ſimul in tali cõſẽ.pcto cõtigũ lupum cãus colli reſpicere: ꝓcipit: q̃ cap? eius illius fortune vtẽ. tur. Cui cãis: de die cathena ligat? ſum: q̃ colli? mei mo q̃ quotidie male ſtrngit? ria ciat. Cui lupus vale ſuaſerit: z ad nemꝰ re dijs: ait bat. nisi to eſſet nacer cum libertate: ꝙ pinguis cum ſeruitute. Reddit lupus verba: non eſt mihi copia tanti. Quod ſeri ſeruus vbrie amore velim. Diuꝰ eſt iuber mendicus: nõ ire ſeruo. Ita potius eligere debet q̃ ſuo? liberã? q̃ mida habeat cõſcien tiã cũ pauperta: e fame q̃ illa? mediate ſ̃ omnibus diuitijs: delitijs? z honoꝫ bꝰ. abundãtes cum ſeruitute peccãti? z diabol. ſ̃ ad ſtrum intellectum poteſt intelligi tud ſcdm̃ ſalutes. vij. vnde? eſt in red domũ lucrius: ſ̃ ad domum comunũ. Dom? nãq̃ pauperiatis eſt q̃ ad ſomnũ luc? ad q̃d tamen libertate vadit: q̃ vider mandatũ ter conuẽſantes in anime vrtutibus de mun. ta ſcrietie: predictus cauſe: ſtingitur in collo fuiſſe nudat?. Nota materias ꝓie ſimiles. ¶. xxv. ſ̃. ct. D. xij. ¶. ¶ Quarto ſ̃ ipſũ ſic exaltatꝰ de exaltatione ſũa gloriã tibus z aliꝫ mundanibus ei eoꝝ amices fabiciatꝰ: ſũdã narrationꝫ: quoniã videlcet tam diuites facti ſunt q̃uoniã eoꝝ tam cum potentibus z nobilibꝰ: tam cam inuenit grandꝫ: q̃ eoꝝ quotidie vocãtur conſilia: q̃ etiã ſunt optime cum eis: q̃ mul tum honoratꝫ: in magnis officijs poſſunt: magnas munerib? portant. Reſpondeꝝ poteſtant qui audiunt: ſed nõ reſpondẽſſe fingi tur quidam: cuidam admirãti ſingulare cuidã cam cauſã ꝓcrogantiam z ſuperbiã ſcdm̃ cum ſingularem quia ſtpium ſolum in tota villa vbi? nolam ad collũ pẽdere. Cui alius qui cauſam ſciuit quare nola collo eius appenderẽtur reſpondit breue: non ꝓpter eius ſtantiam: ſed ꝓpter eius malã tiam: illam obtinet excellẽtiam. Fingitur nãq̃ fuiſſe ita malicioſus: q̃ ſuper holos ſ̃ lenter inſiſtens: ſtpios ledere ſolebat: cui no lam appendebant: vt homines audientes nole ſom tumiſſe ab illo cuſtodiri me. Porro ito ergo ciemplum eſt ad ꝓpoſitũmquia ſicut ipſe illam vltã aliqꝫ canes obtinuit excellentiam ꝓpter ſuam ꝓditã malicam ſ̃ bontatem. Sta predicti ſũt ꝓtesta bo na ꝙ glas z officia z dñoꝝ amicitiaꝫ: vt fre quenter ꝓpter falſitatem obtinent quia videlicet ſciunt ipſos tenebantes eſſe z barecanoꝝ z perſas z nephas iuerantes quia ꝓter fidelitatem z ſolidam veritatem. De quibus oĩ? a dño ſunt multe aſſerunt: z ipſi etiã verbis vñtate eoꝝ falſa facia ſua colãt ꝓphetarie predixit apoſtolus dicens. Q̃ſſiguratꝫ tranſiit eius ſſeut mundꝰ in ſtfectũ. ¶ Cor. vij. ¶ Ex quibus ſtat: nihil non ſunt vt appa rent magnum ex eoꝝ comitiua cõſequi tur damnum tantum ipſi domini qui tales di ligunt z inſtituunt: eñ corrigunt: necnõ z momentũ: q̃ etiam ipſi miniſtri: necnõ z qui ꝓ eis rogant vel eos ſuppotant: ſ̃ etiã eoꝝ officijs ſeu miniſterijs fauoꝝ. ¶ Quinto nãq̃ domini ex talium miniſtroꝝ falſitate damna incurrunt ꝓpriaria z ꝓ ter ſcdm̃ ſa. De tempoꝝ pace: cum quia cupidi ditãtur z falſitia domũ ipſoꝝ cum ſit quotidie capere poſſunt. Ito minuetꝫ vero domini qui eam ad dam capere poſſunt. ¶ Subdens vero dom?: q̃ quicunq̃ eroquere poſſunt dumq; ſtarum ſint concordiꝫ minimicitias domini vel contra eum delinquentes: quas dere ꝓcurat tunc temporis: z ſi talia non das eos ſamutere faciunt: dicunt nãq̃ eos delinquentes: ſic bonus ſocius z nõ loqua

ris amplius? habeas ifud: de cetus reces ꝓnoncſt: credat ſe poſſe latere: illud recipit z miſteam facere de ſſtantiatre ſic munera recipiunt de damnã dñi: nõ dantes vero in ſpiritale dominũ damnum z ſtã repotale dium ſubditos ſuos ꝓpoꝑtate: z vltra in ſtrue debitum ꝓpter amicitiam: vel ꝓpter ꝓrogmadio dominũ damnũ ſtrahunt: eñ male cõ tra aliqũ qđ ex odio vel cupiditate accu ſant: q̃ dicit: dicitꝫ malis fecit ſic ꝓra dom? nus: vel ſi ne remouet hic dicit de te pe ſtãtes: q̃ aſt toti facit: ne honor vel do minium ſũ aſtodiatur: z in in rei veritate totũ decit: z facit ꝓpter odiũ de illo vindi cantur. ¶ Talib? ergo miniſtris vel parti cipationibus non eſt facilter credendum: q̃ ille facilter credat dñs ſuum ponit in manꝰ ſuã: z plato vbi ſupra. ſcdm. li. libras z non literabuntur. z. denarios: vbi ipſe ſem per perdet: z ipſi lucrabuntur: vbi dñs ere ſemper in eoꝝ bonũ gero: q̃ ſuã ea ſem per indigens. Ita z nõ q̃ videntes fortu nate: ad ꝓmoti vocati conſilium: z q̃ ad in tali cãſa facere debeant requiſiti dicant: cui dñs bonũ nunq̃ ꝓponendum tunc: z ſic agas contra eum: videnteñ eum ꝓ eu tali buga illoꝝ ſurgunt cũ vera ꝓ parte lucra qua ibi videntes ſe illoꝝ indigere con ſilio z auxilio amplioꝝ dant fidelꝫ amune ra efecta. ¶ ꝙ hanc quantum ad dominũ habẽs intentionem: non ꝑtet exemplo de quoꝫ dã dant nõ nulli: ꝙ ſi ſuꝑ hoc a dño rogati ſũ: ꝙ dominum noſtr? habeat ſacere non cognoſcer vicinos ſuos. ¶ Ex parte etiam alia ſtis accrescunt numera ti cãtalo adueri: vt ꝓ tenti gerant negocia de eo quam deo rꝛeſtabunt. Et ſic ſi ꝓ alios ſuos ſimbulatitꝫ z placito tenẽ eplantare facilter: vt ipſi habeant lucrum z dominus damnum. Sed heu in hoc caſu ꝙ ego nõ damnũ ſtrahit: eñ damnum bo minoꝝ nunis facilter credẽtium: vel minus miniſtre adhercntium: ſicut eſt ꝓ berte: ſed ꝓdito: erit ꝓpterea temꝑ ꝓ ꝓ quas tenentes in aliorum ꝓnientes domi numꝰ ſtatim arachidum: z ꝓtolabuntur: ſibi vero nõ minus com edent vel dominent. ¶ Dñs ergo ꝑadens talꝫ non habebit mi nũs rõnemce alicui officiũ vẽdet: qua ꝓter nulli emũ: nil mali. Sicut ex ẽ? lone ſan cti Thome de aquinoꝝ in quarũ ſꝑto ad ꝓdictum. Ioannem de quo ꝓxime? ſ̃ ſtra: nec quis aque aquilam ſemuntur dum rus eraſſi balnus ꝓ officiarijs poſſit offi da ꝓtereas: ꝙd ꝓdictꝰ talis vẽdita ex pedijs eſſe nõ videt?. Domo quia frequen ter cõtingit q̃ illi qui eſſent magis idonei ad ꝓmiſſos officia ꝓtermdatissimi pau

peres: vt officijs emere nõ poſſint. Si etiam diuites ſint illi ꝙ melioꝝ ſint: ꝓpter offi cium non ambitur nec inbiant ad ꝑcia re officio acquirẽda. Ita ꝙ officia veſtra vt dñs vr plurimũ: illi officia veſtra ſuſcipiãt qui ſint ꝓpteres: ambitioſi: ꝓ cuniæ amatores: z ſubditos veſtros oppꝫmentes eoꝝ ſtra commoda: etiã ꝓ ſtra ꝓpria dilatãdo. Unde magis cꝛpedient vltes: vt bonos ho mines z idoneos ad officia veſtra eligatis que quam malos ſalſtem habeat muni ſtros z brigoſos: non etiã facilter adſcat vt placiant contra q̃uiꝫ inciꝑant: ſed ꝑte amicabilis ſ̃ z amabiliter ꝓcedat z amabiliter ſuſtinet: ſi ſuſtinere poterit ne impoſſit: bene tñ admoneat ſi vero ſe ſuſtinere non poterit: amicabili ter cinus z meliuſ: ex q̃ multi damnũ eos ꝓcunt z rerum facere ſint: ſ̃ q̃ cum ꝓdicto z rigoſere: cum matori quiete coꝓoꝝ ame re cordiumq̃ eſt ſubdito contra aliq̃ꝑ ꝓce dendũ. Et ut ꝓ quãe modus predicto ſit per malos damnũ ſtrahit miniſtroꝝ: qui gla diũm ſaluus tradit. Et q̃ta ſcut predicti eſt ad modum vonti publici in aliũ cleuãr publice vero in aliũ cleuãr occulte q̃ ad cos reflectitur cleuantia. Sic et ad ꝓpter de malis factis excuſantur miniſtroꝝ: quia de eis cõtinet ꝓ ſcdm̃ ſcriptum tenẽtes. Et ſic ſcdm̃ damnũ in alio ſeculo ꝓpterea ſuꝑtrin lesicut patet. ¶. xij. ¶ 4. ¶ Idem etiã ꝓcem pilo ꝑtet de cauendo contra eoꝝ in iuriam: ꝓ pane ſibi in hac ꝓpa. xxxo. Sic ibi ꝓ do fuo: dñm ſuũ ad iuſtã deiuuet ꝓcuꝝ: ce pene ꝓpã z ꝓtam ſequentes: Inde qui ꝓo ſtro ſuo dñm ſuum vendit. Ita q̃uibet ꝓdictoꝝ ꝓ ſcriptoꝝ ſit ſortes miniſtroꝝ Act. i. Nota de hoc. ſ̃. vij. ſ̃. ꝓtum. 57 etiam miniſtre dominum imminet: tã rem ꝓrale ſ̃ eternã. ¶ Et ꝓcule frequenter ex perimento ꝓpter quo nocẽtes miniſtri ſunt: ſ̃ hoc ſunt ſicut cochlear pangere ſicut beſtie rapaces quarũ ſcdm̃ ſcripturã ad ꝓdã ſ̃ ſtrue aues que aquilam ſeruuntur dum aues venatur. ¶ Item ꝑtet in facto vtenti ſimpliciumq̃ ꝙ ſimplicitatis: ſ̃ ſtrabas vidcliceꝝ vel piſa comedunt e ou ei cũ cochlea re appleant pange: quibus comeſtis vi ſ̃ ſtrumꝑti officia ꝓtrendatissimi pau- tumo etiam ipſum deuorat cochlear. Ita

predicti dñi cũ tali ministro bona colligunt
subditorũ: in fine etiam bila sup factis suis
accepta: ⁊ plurimoꝝ querelis auditis ipsiꝰ
etiã colligũt bona. Ut de illo verificet illud
Esa. xxxiij. Ue qui predaris: nõne ⁊ ipse pre-
Exẽ. daberis? Unde de quodam consimili fertur
ministro qui cũ a dño suo spolia reč: dixit:
38 dñs meus fecit de me cochlear panis. ¶ Di
Exẽ. citur etiã ꝙ leonẽ ⁊ aquilam ad predam ꝑ-
perantibus: bestie ⁊ aues sequunt rapaces
vt partẽ prede quã ipsi satiati derelinquũt
capiant. Sed aliqñ quãdo a preda deficiũt
quesita: proximum capiunt sequentem. Ita
ministri dños propter lucrum propriũ se-
quunt: sed frequenter accidit: ꝙ loco alteriꝰ
prede: qñ aliam non capiunt ad sufficiẽtiã:
super illos redeunt ministros: bilas ⁊ que-
relas de ipsis libenter audiunt ⁊ oibus que
rulantibus iusticiam: de illis se facturos ꝓ-
mittũt. Sed quid sequitur. Revera si inue-
nerint illos mala multa ⁊ iniusticias cõmi-
sisse ⁊ multorum bona abstulisse ⁊ multis
damna intulisse: illos quidẽ ministros: qñ
ꝙ incarcerant vel atachiant vsq; magnã de-
derit redemptionẽ: vel qñq; suspẽdi vel occi
di faciant: ⁊ omnia sua auferunt. Quot enĩ
vidimus a diuitibꝰ exaltatos ⁊ honoratos:
⁊ in magnis officijs positos: ⁊ ab eisdẽ diui
tibus vel heredibus suis turpiter deiectos
⁊ depauperatos: ⁊ aliqñ tractos ⁊ suspẽsos.
Sed raro visum est ꝙ de bonis que ab illis
auferunt damnificatis satisfacerent: bona
quidẽ que ipsi ab alijs male abstulerũt ab
eis auferunt: sed nõ reddũt ea eis a quibus
ablata fuerunt. Ad qđ tñ tenentur per legẽ.
R. vi. 3. vbi patet ꝙ domini tales accipiunt
spinam de pede ministrorum suorum: ⁊ po-
nunt in pede ꝓprio: ⁊ non vbi poni deberet.
Sed qñq; visum est ꝙ ipsi ministris sic spo
liatis: eos in eisdem reponerent officijs: vt
plura congregent: de qbus spoliari possent
qualis ergo iniusticia fit damnificato per ta-
lem ministrum: vel quid reportat ille de q̃re
la vel bila sua: ex quo bona sua domino cõ-
fiscantur ⁊ spoliatis vel damnificatis mini
me redduntur? nõ potest aliud in causa ista
dici verius: nisi ꝙ ministris spoliantibus ⁊
ministris spoliatis: semper domini lucrent:
39 ⁊ subditi lugũt ⁊ lachrymant ⁊c. ¶ Secundo
ꝙ eternũ talibꝰ ministris immineat damnũ:
ex hoc coniecturari põt: ꝙ hic nõ restituũt
que auferunt: nec vt deberẽt puniunt. Cum
enĩ nõ dimittat pctm̃: nisi restituat ablatũ:
⁊ ablatum hic nunq; restituant. Cum insup
plura auferant q̃ latrones qui hic suspen-
duntur. Sicut falco domesticus plura ma-
la facit auribꝰ: q̃ silueſtris: qꝛ silueſtris ꝓ
sua necessitate aues capit: fame vero extincta
capere predam cessat: domesticus vero non
solũ pro se predam capit: sed pro dño ⁊ dña:
⁊ filijs ⁊ filia. Sic latro in nemore ꝓ sua fu
ratur necessitate. Ministri vero iniusti pro
sua: ⁊ domini ⁊ domine et familie: ideo opoꝛ
tet ꝙ plura capiat q̃ latro. Ubi ergo iniusti
sunt: magis latrones respectu aliorum dici
possunt. Ideo refert Ualerius maximus li.
vij. ꝙ socrates videns tales ministros quẽ-
dam latronem ad suspendium ducere risit:
⁊ interrogatus de cã: rñdit: quia video ma-
gnos latrones ducere paruũ ad suspẽdium.
Cum in q̃ vt patet: magni sint latrones: ⁊ h
nõ suspendunt: rationabiliter estimari po-
test: ꝙ alibi suspendentur cum illis: de qui-
bus dictum est. A. xij. 8. Et iuste quidem a
deo in alio seculo puniuntur: quia supra. e.
ca. xviij. dictum est: ꝙ tales sunt sicut bor-
dones iter apes. Sicut ergo paterfamilias
tales inter apes inueniens occidit. Ita deꝰ
tales finaliter occidet. Hec cogitantes: vlu-
late ministri Johel. j. ¶ Tertio ex delicto ma-
le ministrantium in quocunq; officio eccle- 40
siastico: seu seculari: imminet damnũ spiri-
tuale: illis qui pro eis rogauerũt: ꝙ ordina
narent vel ꝓmouerent vel ad tale officiũ su
sciperent: qꝛ sm̃ legem in. ff. nouo. li. xij. ti. j.
ad municipales. l. imperator. Si is q̃ nomi
natur deficiat: nominãs de damno per cum
postmodum facto tenet: ac si fideiussor eius
esset. ¶ Quarto ex culpa maloꝝ dñorum: ⁊
ministrorum: damnum incurrit tota cõmu- 41
nitas subiecta eisdem. Quia sicut respubli-
ca prosperitate bellica defraudatur: ex hoc
ꝙ non fortes: sed miseri ad hoc eliguntur:
qui locum fortium militum tenent: ⁊ stipen
dia talium accipiunt: ⁊ tales nõ sunt: sicut
patet. B. ij. 19. Ita nunc communitas tam
ecclesiastica q̃ terrarum: regnorum: ciuita
tum ⁊ villarum: pace ⁊ iusticia ⁊ abundan-
tia: ⁊ bono carent gubernatore: quia fide-
les communia subterfugiunt officia ⁊ falsi
⁊ indigni ea emunt. Ex hoc nãq; sequitur:
ꝙ assisa panis: ⁊ aliarum rerum victualium
muneribus acceptis frangi: ꝙ etiam male-
factores ⁊ peccatores sm̃ voluntatem suam
vincere permittunt: ꝙ etiam partes que co-
ram eis agere habent prolongant ⁊ gra-
uant: vt alij interim accipiant: maliciam
suam sub quodam colore palliantes verbo-
rum dicentes: expecta non est modo tem-
pus: faciam libenter quando potero: quan-
do videro tẽpus ⁊ locum: ⁊ hmõi: que quidem
verba quidã recolligẽs dixit. Expecta nõ est

tẽpus: faciãq; libẽter. Hec iperfecta pariunt
mihi dãna frequenter. Omnia ista ⁊ peiora
faciunt: vt quod dederunt: cũ lucro eleuẽt.
Ergo qui emit non leratur Ezech. vij. Nota
42 J. ix. 9. ¶ Nec mirũ videatur: ꝙ tales sunt
causa ruine ciuitatis vel cõmunitatis eis
subiecte: immo mirabile esset si cõmunitas
vel quiscunq; status ecclesiasticus: vel secula
ris: stabilis ⁊ bonꝰ esse posset qui malis re-
gitur gubernatoribus: qꝛ dum caput egro
tat ⁊c. Quia sicut mirum esset: quõ colũna
putrida: vel ad vnã partẽ quasi cadẽdo in-
clinata posset magnũ opus stabiliter sup-
portare. Ita mirabiliꝰ esset: quõ talis pos-
set spũaliter vel corporaliter alios suppor-
tare: qꝛ si eos mundare nitit: nõne mirum vi
det: quõ ab immundo aliqđ mũdabit? Si
de iusticia fiat sermo: nõne mirum videtur:
quõ qui nõ est iustꝰ alios iustificabit? quõ
non rectus nec ad deum eleuatus: sed ad ter
rena ⁊ carnalia inclinatꝰ: alios rectificabit
vel ad deum eleuabit? quomodo non pacifi
cus alios pacificabit: cum plus exempla se
quantur q̃ verba: sicut ostensum est. E. xij.
1. Ergo ꝓbentur primum: ⁊ sic ministrẽt. j.
Thim. iij. De istis damnis simul nota. C.
kj. 48.

M. lx. Misericordie: Primo
ostendet distinctio. Secũdo quõ
ab omnibus rebus ostendit ⁊ do-
cet. Tertio ꝙ ab omnibꝰ est habẽda: ꝓpter
bona q̃ ꝓfert. Quarto ꝙ ab omnibꝰ est: pre
seruant custodienda: qꝛ in bello spũali mul
tũ iuuat: ⁊ a multis malis preseruat. Quin
to ostendetur habendi ⁊ conseruandi neces
sitas: pro tanto: quod sine illa ad celũ non
perueniunt. Sexto eodem ostendetur neces
sitas pro tanto: quod sine illa: penas multi
plices incurrimus. Septimo ostendetur nõ
habentium misericordiam: nec in opere il-
lam ostendentiũ responsio. Octauo experi-
mentũ ostendet quos quis estimare possit
se misericordiã habere: vel nõ habere. No-
no ostẽditur ꝙ non est de dei misericordia ni
mis presumendum.

Arti. j. ¶ Quantum ad primũ duplex legit esse mi
sericordia: vna diuina: alia humana. ¶ Di-
uina vero est duplex: qꝛ vna est precedens:
1 qua nos creauit: redemit: ⁊ bona nature for
tune ⁊ gratie dedit. Alia est subsequẽs qua
bonos in celo remunerabit. ¶ Humana ẽt
est duplex. quedã spiritualis: sicut pꝫ. C.
j. 3. que sm̃ decretum primo est offensas et
iniurias remittere: di. xlv. tria. ⁊ c. q̃ sunt
elemosyne. Et di. l. ꝯsiderãdũ. Scd̃o delin-
quentes corrigere: a qua q̃ parcit: crudelis
est. di. xlv. sed illud. Itẽ bona docere ⁊ iusta
consulere: di. xlv. disciplina. ¶ Alia est cor-
poralis que in duobus ꝯsistit: in dando scꝫ
⁊ mutuando. ¶ Primũ patet ⁊ ostendit in
septẽ operibus mie: que pro parte enume-
rantur in decreto. lxxxi. di. nõ satis: que om
nes enumerant. C. j. 4. Illa vero q̃ omnes
istas simul cõprehendit: maior est omnibꝰ
holocaustomatibus. di. l. põderet. in fi. Il
la vero que consistit in mutuãdo: duas ha
bere debet conditiones: vnã ꝙ fiat pro indi
gentia: alia ꝙ fiat sine spe retributionis in
hac vita: iuxta illud Luc. vj. Date mutuum:
nihil inde sperantes. Prima cõditio requi
ritur ex parte illius cui mutuatur. Secũda 2
ex parte mutuantis. Contra istas regulas
faciunt nonnulli: quia libentius mutuant
diuitibꝰ q̃ pauperibꝰ: qui mutuo accepto:
potiꝰ vtunt quasi supbi q̃ indigẽtes. ¶ Et
si obijciat. Ipsi indigẽt: ergo eis mutuãdũ
est: rñdet ꝙ aliq̃ indigẽt ex fortuna seculi:
qui non possunt non indigere: sicut necessa
rio pauperes vel indigentes: ⁊ illis mutua
re: est regnũ celoꝝ comparare. Alij vero in
digent ex propria fatuitate nimis prodige
⁊ voluptuose viuendo: qui per mutuũ ne-
cessitatẽ in qua sunt: non subleuabunt: vt in
posterum parce viuant: sed potius volupta
tes suas nutrient: et illis mutuare: nihil
aliud est q̃ voluptates suas nutrire: ⁊ mu
tuata frequenter amittere: ⁊ quãdo petunt
debitorum iram incurrere. Unũ in hoc casu
est de debitore nobili: ⁊ creditore mediocri: Exẽ.
sicut fabulose fingit fuisse de leone: ⁊ alijs
bestijs secum venantibus: que multũ se no
bilitas estimabat: de hoc ꝙ cum leone tan-
tam habuerunt amicitiam: ex qua insuper
amicitia estimabant se multa lucrari posse
Unde leoni cum labore gratanter tñ in spe
predã duxerũt: de qua cũ partẽ suã vendica
rent: ait leo: quicunq; partẽ quãcũq; de pre-
da ista petierit: non erit amicus meꝰ: immo
caueat quilibet: qꝛ enĩ ꝓ parte sua istare pote
rit ꝙ dãnum reportabit. Sic mercatores ⁊
nũmosi: reputãt se nobilitatos: ⁊ multa lu-
craturos: de hoc ꝙ cũ nobilibus videntur hr̃e
amicitiam: ⁊ ꝙ coꝝ robas portare pñt: ⁊ ad
eorum vocant ꝯuiuia: ⁊ ꝙ cũ eis ire pñt ve
natũ: sed finis oim istoꝝ est: vt predã quam
ipsi cum magno acquisierint labore. i. pecu
niam eis portẽt ⁊ mutuẽt. quã cũ iterũ pe-
tierint non erunt amplius amici: immo fre
quenter visum est ꝙ totũ amittunt ⁊ laborẽ
magnũ: ⁊ alia dãna ⁊ iniurias nisi cessent in-
currũt. ¶ Scd̃o ꝯtra illas regulas faciunt

eſſent ait; de quibus dicetur infra loco ſuo.
¶ Sitio ergo ego tuus ſalus amorque in
oīb⁹ predicta misericordia; humanis eſto-
te inuicem benigni misericordes; donantes
inuicem; ſicut et deus in chriſto donauit no-
bis Eph. iiij. Sicut enim bonus donauit no-
bis; ita ſi diuerſe ſint; ſic et copioſe; uerita
ſit inuidie modus ſuo copioſus. Ad cuius
declarationē eſt ſciendū q mia humana in
tres duas; predictas dei misericordias. i. in-
ter peccātē z ſequentē: ſeſus ſicut rīuulus
finem a fonte z mr̄e; ita uitas ſit ſic ſtatui-
ſtis ut copioſius mr̄i uitas abūdanter fluat
z riuarium aquis abundātiſſi trahat z
rerū nūmo ſiccāt: nūmo caludam: et male
dīſpoſitā. Ita uīs miſericordia dei abūdā-
ter bat bona natura ſtoruīe z gſe; abūdā-
ter b̄ dās in dei ſeruitio ſunt expēdēdā: ubi
vero bona minus patrimina dei. Et hoc eſt
q Dñs ait duci ſilium ſuū Tobie iiij.
Quomodo inquit potuerit; eſſo miſericors
ſi multū mb̄i fuerit abundāter tribuet ſi ex
guum fuerit: nō erit ei ſuffi. Intuēte illum
perite. hoc eſt etiam q̄ chriſtus docuit ni
ſi populus ſuos Luc. vi. Eſto te inquit miſeri
cordes ſicut pr̄ caeſter celeſtis miſericors
eſt. q. d. ſicut ipſe miſericordiam oſtēdit ve
bis. Ita vos illam oſtendatis vobis: r aliis
in opere z virtute: ita ſemper q; ſicut miſeri
cordiam corporalē ſemper z vobiſpiſis ue-
ciuntia copioſius vos ſpiſo ebando z poſā
do z veſtiendo &c. Ita etiam inquiris et
implēre copioſius opera mīe ſpiritualis
3 in vobiſipſis conſtituendo caſtigando z re-
mittus copioſius irriget terram propin-
quiorem; q̄ corpora ſuo: et corpori chriſti
a nter faciebatis q̄ dum ad opera mīe corpalis
ipſum cibādo z inarcerato cōpatiendo et
dolēdo z redimēdo: hoc faciat ai ſe que ſua-
tum ad opera mie ſpiritualis: ipſum abun
dāter doce: et pertinaciter ſuſtinēdo. Sic et
cōpatiendo z condolendo: q regnū amiſſit
celeſtia: z acquiſiuit infernalia: r ipſum a
carcere diaboli liberandū erat illud Eccli
4 ter. Diſcere animē nē placens deo. Item
de poſſeſſ rīuuli: ille miſericordie ſic irriga-
uerit terram, ppinquiorem. i. ppiuam copio
ſe etiam ſinat per opera virtutis mīe ad ter
ram quantum poſſibile eſt ſibi indigentē qui
quod ſi fecerit: aqua miſericopiole z abundā
ter inuenie in riuario celi. in regma terri
buitione in miſericordia: que pſ. xxij. di
ſericordia mea ſubſequet me: vt ſeq ſi in ſuo
eterno inſeruerim ſuis: in dei mia; inuenat
bona miſericordia ab bonum in eternū can
tabo: in pſ. lxxxviij. Et de hoc ſit ſecundus

quia teſte Leone papa in quodā ſermone
qui incipit de liberatione. Et loquit̄ ibi ſancta
eccleſia dñica prima. ij. Nunq̄ miſerendi
efficacia deſeritur in quo miſericordia ipa no
deficit. Si vero ſanguis in ſe copioſius eſt:
primo ad terrā tranſeat ficcam aromam
vel corruptam: vel totaliter ſiccatur; velmi
nuitur: vel corrumpit̄r nihil ad effectū p
ductionis fructū. Sic eſt hoc ſimile dñe
qui in ſe copioſus eſt: q̄ apud dñm miſeri-
cordia r copioſa r ei in pſ. cxxx. cōmunicat
ad anarā q̄ ſpiritualē: ſed ſi ſit ſterilis: et
ad q̄ofcunq; pōtēs: dando eis bona na
ture fortune vel gr anc: ſicut ſcientes ihuīt
in eis abſcondituram minus vel; per malā
mīe corruptū r ſterilis: dei. Et ſuo ſequē
q; aulla mīa p eis ſ poſterū in hoc ſuo deo
referat: r de hoc ſint ſcientes; teſte Jaco.
ij. Judicū ſine mīa eis non fiat cum mīam.
Nota hoc bñ materna. Et. ij.

¶ Sed ne riuulus iſte in nobis deficiat vel
corrumpat̄ fed quātū poſſibile eſt: nobis
ratio ſit predictum eſt abundanter irrue
re: mulitis infoſumamur exhauſtum: nā-
ralibus: q̄ rōnalib⁹: q̄ eñs ſupernaturali-
bus. Primo nāq; naturalibus ad deū ſa-
dum infoſumamur exemplis: q̄ nihil rēq
que ſunt ſupra nos; q̄ in illo q ſunt infra
nos: q̄ eñs in illo q ſunt intra nos. ¶ In
illis enim que ſunt ſupra nos: videmus q̄
eciam r omnes planete z ſtelle: miam po
tāo nobis predicantur: noſe miſericordiam
hoc eſt preceptū: q̄ miſericordia nō occurre
non poſſumus. Dant̄ enim nobis oſtendūt:
r tenebras expellūt: vt luminis adiutorio
operemur: z agamus pio miſerie noſtro
fidei mandato: ſi tm ea mutili indigentiſ-
z deo nō poſſumꝰ in dilectione ſua pare: ſicut
illa poſſunt inmē ciocare. Nec ut naturale
eſt nobis alios unare ſicut eſt mīoti ſua
re. Chriſti ad pumū in hoc q̄ ratia ei una
non fecit labore ad illoti mutus pertuet
pumū. Q Chriſti ho ad ſcīm: ſortius bebe
re eſſe virtutū q̄ntatis inter mēbra ejus:
ſi vnuall nature inter mēbra corporis: in
illis q fuerūt vri inſe: nuoq; pretatus nō de
fuerūt ſecūdū hoc doctor naturā corporis ra-
onalis q̄ que infra nos eſt q̄ua videmus q̄
mā membri in corpore ſano defectū alte-
rius mēbri occurrit: quia ſi pes deficiat; r
corpus ſit in ea dendo manuae mīt pedis
ſuppliere deficiēti in ter terrā z corp̄ ſequē
do: ne ad terrā totaliter vel pro̊ter cadat;
hoc eñ mutuū ad mutuū in cis ceteris inde
mentibus. Sic: hoc mip videri deo: ad bo
nū diuīnū oſtitā z virtutē ipſius ſi teſtis

ſanuet. Nō eñ nedū deus oculis potentiam
viſuā ꝑpter ſuperbia mēbꝝ z oculi corporis
mēbra diuerſa z dingerſa: ſide poſſita pa-
ſtiendū: manuū: r ceterop mēbroꝝ. ipa no
deficiat. Si vero ſanguis in ſe copioſus eſt:
primo ad terrā tranſeat ficcam aromam
vel corruptam: vel totaliter ſiccatur; velmi
nuitur: vel corrumpit̄r nihil ad effectū p
ductionis fructū. Sic eſt hoc ſimile dñe
qui in ſe copioſus eſt: q̄ apud dñm miſeri-
cordia r copioſa r ei in pſ. cxxx. cōmunicat
ad anarā q̄ ſpiritualē: ſed ſi ſit ſterilis: et
ad q̄ofcunq; pōtēs: dando eis bona na
ture fortune vel gr anc: ſicut ſcientes ihuīt
in eis abſcondituram minus vel; per malā
mīe corruptū r ſterilis: dei. Et ſuo ſequē
q; aulla mīa p eis ſ poſterū in hoc ſuo deo
referat: r de hoc ſint ſcientes; teſte Jaco.
ij. Judicū ſine mīa eis non fiat cum mīam.
Nota hoc bñ materna. Et. ij.

¶ Sed ne riuulus iſte in nobis deficiat vel
corrumpat̄ fed quātū poſſibile eſt: nobis
ratio ſit predictum eſt abundanter irrue
re: mulitis infoſumamur exhauſtum: na-
ralibus: q̄ rōnalib⁹: q̄ eñs ſupernaturali-
bus. Primo nāq; naturalibus ad deū ſa-
dum infoſumamur exemplis: q̄ nihil rēq
que ſunt ſupra nos; q̄ in illo q ſunt infra
nos: q̄ eñs in illo q ſunt intra nos. ¶ In
illis enim que ſunt ſupra nos: videmus q̄
eciam r omnes planete z ſtelle: miam po
tāo nobis predicantur: noſe miſericordiam
hoc eſt preceptū: q̄ miſericordia nō occurre
non poſſumꝰ in dilectione ſua pare: ſicut
illa poſſunt inmē ciocare. Nec ut naturale
eſt nobis alios unare ſicut eſt mīoti ſua
re. Chriſti ad pumū in hoc q̄ ratia ei una
non fecit labore ad illoti mutus pertuet
pumū. Q Chriſti ho ad ſcīm: ſortius bebe
re eſſe virtutū q̄ntatis inter mēbra ejus:
ſi vnuall nature inter mēbra corporis: in
illis q fuerūt vri inſe: nuoq; pretatus nō de
fuerūt ſecūdū hoc doctor naturā corporis ra-
onalis q̄ que infra nos eſt q̄ua videmus q̄
mā membri in corpore ſano defectū alte-
rius mēbri occurrit: quia ſi pes deficiat; r
corpus ſit in ea dendo manuae mīt pedis
ſuppliere deficiēti in ter terrā z corp̄ ſequē
do: ne ad terrā totaliter vel pro̊ter cadat;
hoc eñ mutuū ad mutuū in cis ceteris inde
mentibus. Sic: hoc mip videri deo: ad bo
nū diuīnū oſtitā z virtutē ipſius ſi teſtis

Arist.

5

6

7

8

9

10

Arist.

11

12

vtriuſq; auantagium. Sic ſpiritaliter voluit
vnūquēq; p illud in quo abundat alterius
ſuppliere miſericordē hoc ꝑpter unitatē cor-
dis. Qñ eñ miſericorditer dat: ſicut eſt ad
cōmodū corpotale accipientis: ita z ampli⁹
eſt ad cōmodū ſpiritale: q; fenerat bño
qui miſerē pauperē pōuerat: ſed q; bene
phac materia. C. 1. S. Et. C. iij. ¶ Et nō ſolū
predictus ad miam naturalibus; puocatiur
exemplis: ſed etiam ſecundo loco ratio hoc
dictat. Rationabile eñ ag̃ vt miſerē q mi-
ni die a deo regnū pertit̄ indecēs. Abūdat
regnū tuū: panis panis et dem petēs pote
tionē vel qua ſecurita te ab eo petere pote-
runt maxima: qui nec ei bare voluit mmi-
ma. Iterū ratio dictat q̄ ſi mali malos mu
nāt ꝑpter terrenā retributionē q̄ boni bo
nis bñfacīt: ꝑpter pter terminoſā eternā re-
go miſerecamur ipio Eſa. xxvi. ¶ Quātū ad
miam ſpiritualem. Et eño pupillis miſere-
cors Eccli. xij. quātum ad miam corpa-
lē. Et hoc ſolū ad miam amādam infoſum-
mur rebus naturalibus z rationabilibus:
vt dicti eſt; ſed ſuper naturalibus; ſtam
oſa ps opera creationis nr̄e: r olim rerum
ena ipſop angelop: r redēptionis r guber-
nationis nr̄o ſolum ſe ſcet vr iſam ſignifi-
caret ſpiritaliter vnitas ſcīcet dei et ſp. ſ. ¶ Et
Sed etā ve nos informaret ad mutuā mīe
rā ſubleuandā in omni dei opere magiſtra
t doctrice miſericordia: q miſericordia dei
plena eſt terrai ꝑ. xxxiij. z terra q̄ terra
ra plena eſt operibus eius. Et mia eius ſit
per oīa operam ꝑ. cxliij. Ergo mia eius
plena eſt terrai: nā ſolū terra plena eſt hac
doctrina miſericordie: ſed etiā miſericordia
ta eſt ei ꝑ ad celos mia eius ꝑ. lvj. quia
non ſolum terrena: ſed celeſtia ad noſtrum
creauit ad ſtoruandū eos docēs mutuū ha-
bere ad inuicem. Et ſuo ſimile ap ad celos
ſed etiam in celo mia tua in ꝑ. xxxv. quia
illud etiam fecit ꝑ noſtra miſeria ſubleuan
dā: oratores in eo poſtit quoꝝ nos ſenſe
miſerie interpellaret: ſi iter nos miſericor-
des fuerimus. Predicte ergo infoſumatis ex
plicatibꝰ nr̄is manifeſtum in oratione miſeri-
deo modeſta. ſ. de alī.

¶ Quoo vero ad miam amādam z in ope
re exercendam. aſpia no monēſtaſte enīs
tuo inde. quem ſic monuit ex miſericordes
ſint. Utitur ne aūt ex bonis z auītagiis
que eſ habēt rōne ꝑpſius ꝑuenīat ardcūt
Rōne cuius ſciendum eſt ꝙ ꝑ virtutē mīe
ad bona naturaliter mouemur que reſtituitur. Se
cundo in bonis nature confernatur. Ter
no vt bonis fortune ꝑſperat z vocabulatur.

Quarto in bonis gſe augmẽtat. Quinto ad
bonũ ſi gloriꝫ perducit. Et primũ pꝫ ſi ſtatum
vidue per bella reſuſcitauit. iiij. Reg. xvij.
Et per ſiluam ſunamitis reſuſcitatum per
beliſeũ pphẽtã. iiij. Reg. viij. Et per tha-
bitam que in cocha erat plena operib⁹ bo-
nis & elemoſynis quã reſuſcitauit petrus
Act. ix. Secundo eũ pꝫ primo per ſibi
ꝑcibile Valentinianũ ſe ſcindẽtẽ de fornã
deq; aſſi ꝑfectũ modum. hic dicũ ad ꝓpoſi
quẽdã appliceſſitet. ꝛ mortuum timentiſſe
ſepeliſſet. vor ad eum aut. Nõ mireris irri
tare dñm cum alijs quos in terra ſepeliui
alij in mari ſubmergẽbantur. Iterum cum
in via domo cum alijs feleretreuerẽtie mo
ad ꝓximũ hui⁹ pertẽgerem ad cauſa ciſtercẽ
ſis dñi mei: ſed ipſo die ꝑcurnquã reſpi
ciente: domus de qua vocatus eram: oĩa
oppeſſet. Et ſic patuit ꝙ pio miſericordia
bis in hoc ſeculo a mortis verberabat: ꝛ vitas
imuenit: ꝑieter illud quod in alio ſeculo in
uenier. Et hoc eſt ꝙ dr. ſi ſibi ſimilibus pio
mitterit ꝓ eo ꝛc. Qui nũ ſequit miſe
ꝛ iuſtitiã: inuenit vitã ⁊ iuſtitiã: ⁊ gloriã.

13 ¶ Sꝫa auctoritas deſperationẽ excludit ex
ꝓfeſſiõnẽ. Et ꝑ eam miam auferr de
ſperationẽ ꝑ quã in malam excidit ꝑfam
ptionẽ: ſde hortat medium tenere: et tam
ſtillã ꝑcaribilem ꝓcauere. Et Tertiũ ſꝫ
ad bona ꝛpotalium formã ꝓ tri: et ꝑ bis
ſi dicta ſunt. Et. iij. cum ſequẽtib⁹ ꝑ eius
et hoc quod ſcribit primo tri. Iuſtorie tripar
tite de ſyrindone ꝛc: q vo eius mo erat
et fructꝰ: ꝑ alios ꝓcarꝫ ꝓpter ꝓpter. alios e
nutnare illegibilꝫ: nec ſꝫ ſe dabatet mu
tuã batur: nec recipebatꝫ ꝑcebatꝫ
ſtrã op⁹ habere ⁊ tollere de tono redeũtib⁹
dicebat et ꝑ reponerent: ſtrã ſe recepiſſe nõ
uerant: ꝙã vero nõ reposuit q̃ reportauit
ſed plura apoſtauit: credẽs hoc eſſe latere
qui iterato venit: petens mutuum: q̃ ẽ mo
more ſolito ad horreũ muſtrẽ ſibi ꝛeuacuum
inuenit. Et cum eo hoc re nũciaret: trai: mi
rum eſt q̃ ubi ſoli vacuũ vſum eſt: ſy vi
de ne quod alias mutuauit ea ſibi ſoluiſſe
ſic ꝓpria veritatem falſus eſt. Et quo fa
cto ꝑfoꝺit chartas ⁊ indigẽtib⁹ ꝓhoreꝛi
aperiebat: ſibi ⁊ alijs abdicare faciebat: ꝛ
nõ reddẽtia minime ꝛapientias pernerit ſua ſi
ipſũ egere faciebat. Et ſic ꝓ ſibi ꝺuob⁹: ꝛ ei
ſe ſimilib⁹: verificat illud ꝓuer. xj. Alij
dinidunt ꝓpa: ditiores ſunt: alij rapiũt
non ſua ⁊ ſemper in egeſtate ſunt. Hec mi
rum quod miſericordes etiam in rebus ꝛe
poralibus diuites ſunt: quia ꝓuer. xvij.
dicitur. Qui ꝓmptus eſt ad miſericordiam

benedicetur: ſuppl. ab illo qui dicitur ꝓ
uerb. x. Benedicto domini ditat eum. Et
¶ Quantum vero ad iocunditatem melius 13
oſtenderetur in effectu ſi ſcripturaqua in
effectu iocundam haberemus vtam: q nul
luo malitum indigeret ſi quilibet alij ꝓ
poſſe imaret. Si dubitas dicere: ſapiens con
fulere: et ſtoltis defendere: ꝑpter ꝓ omni
bus ꝓficuum eſſe ecclie. Dicerat ꝙ chi
ſtianos nunquã ſi cuntas fringa. Quia fa
ter qui iuuatur a fratre: quaſi ciuitas fir
mata. Iocundatio ſolum in mente: ſed
etiam in motem qua iocundi ſumꝰ: ꝙ
miſerentur ꝛ commundat ꝛc. in ꝑſ. cri. fleat
ps. Zain. ix. ¶ Quarto in bonis gratie aug
mẽtat: ꝙ ꝑ miſericordia primo ad
ꝑtutibus ⁊ grana oĩnat. ¶ Sedo ſimilis
deo efficit. Tertio gener deo eſſe ꝛpotabat
⁊ multũ deo clarus. Quarto ꝑ illã in no
mibus illius conſeruatur. ¶ Primo gram
datiquod pares per ꝓlogum Hieronym
in abdiam ꝓpꝑarentur deo ꝓ ꝺiebus dict 14
ꝙ quia ꝓpbetarum ceteris ꝓantat ꝓ
gratiam ꝓpbetalem: ꝛ de duce exercitu fi
lius eccleſiarum: in Samaria ꝓrsus greges
pauerat manue in toto orbe ꝺiuiſti ꝑ
cleſiam. ¶ Secundo ſimilem ꝓſtituit ꝺeũ:
ipſe nãq; naturaliter miſericors: iuxta: ex
parte patris aqua pater eius fuit: et pa
ter miſericordiarum: deus totius conſola
tionis. ij. Cor. i. ¶ Sic etiam ex parte matris:
quia ipſa fuit: ex eſt mater miſericordie: ſi
cut ofeniam eſt. xp. vij. Et talem ſe in
opere oſtendit. Exij. i. Et ſic ꝙ ꝺeus ꝓ
ꝓpium ſum fuit miſerem a natura inuitũ eſt
mitantur miſericordes quorum exẽplo oſtendãt
miſericordiam. videtur ſpiritualiter coꝺo
rem. Et ualer e non alij ſitti ꝙ ſi ꝺeus ita
ſicut filius aſſimilatur patri. Ita ipſi ꝺeo:
qui ſolliet conditiones habent tacias. f. ꝛ
. Et ſicut ille ſum ꝺeo ſimilitudo ꝓpter
cordes ſunt ꝺeo ꝺo ſimiles: quia ſicut ipſe
omnia fecit: ut eſſet quod ꝺonaret: ꝙ ꝺo
nare: vt eoiam omnes ꝓdonare. Ita
ꝺeo nerſo illiũc voluntꝺonare ne. pedo
nare. Iſti ergo non ſunt ꝺeo ſimiles. Et ergo ſi
ſi ꝺeo eſſe cupitis: eſtote miſericordes ſicut
pater veſter Luce. vi. ¶ Tertio facit ꝺomi 17
nem ꝺeneramare: non quemcunq; ſi ſimi
tum ꝺeo charus: ſicut pater. Ꝛ. iij. 24. plu
res nãq; miſericordie: plures ſunt ꝺeo ſimi
qui eſt pater miſericordiarum: ſuper acepto
nem ergo vie in proxem: efficit quis ꝺeo
ter: ꝺeo ꝓpter ꝺeum quos mediante ma
re ꝓpter ꝺeum. ꝺeo ſimiles: ſoner et
nutrit ad modum patris. ¶ Sed ꝺe non

nulli miſericordiam quam ab epiſcopo ꝓ
alioquaſi in ꝓpria ꝓpter: bum ſtarẽ
ꝛd ꝓmotionem: ꝛd officiũ admittunt: ad
quos ꝓpauperum ꝓtinet educatio: ꝛ ho ſpi
talitas: ꝛ ciuitas ꝛepublicarꝫ ꝓpauperum filiaſi
ſtrum: ꝛ ciuitas opera miſericordie non
faciant: que faere debeorem: ꝛ ſtras vero ꝛ te
nementas: ꝺotem: que innatiu vectis acci
punt: ꝙ nõ ꝺo quicquo innatiu charitas
ſtianos nunquã ſi cuntas fringa. Quia fa
ter qui iuuatur a fratre: quaſi ciuitas fir
mata. Iocundatio ſolum in mente: ſed
etiam in motem qua iocundi ſumꝰ: ꝙ
miſerentur ꝛ commundat ꝛc. in ꝑſ. cri. fleat
ps. Zain. ix. ¶ Quarto in bonis gratie aug
mẽtat: ꝙ ꝑ miſericordia primo ad
ꝑtutibus ⁊ grana oĩnat. ¶ Sedo ſimilis
deo efficit. Tertio gener deo eſſe ꝛpotabat
⁊ multũ deo clarus. Quarto ꝑ illã in no
mibus illius conſeruatur. ¶ Primo gram
datiquod pares per ꝓlogum Hieronym
in abdiam ꝓpꝑarentur deo ꝓ ꝺiebus dict 14
ꝙ quia ꝓpbetarum ceteris ꝓantat ꝓ
gratiam ꝓpbetalem: ꝛ de duce exercitu fi
lius eccleſiarum: in Samaria ꝓrsus greges
pauerat manue in toto orbe ꝺiuiſti ꝑ
cleſiam. ¶ Secundo ſimilem ꝓſtituit ꝺeũ:
ipſe nãq; naturaliter miſericors: iuxta: ex
parte patris aqua pater eius fuit: et pa
ter miſericordiarum: deus totius conſola
tionis. ij. Cor. i. ¶ Sic etiam ex parte matris:
quia ipſa fuit: ex eſt mater miſericordie: ſi
cut ofeniam eſt. xp. vij. Et talem ſe in
opere oſtendit. Exij. i. Et ſic ꝙ ꝺeus ꝓ
ꝓpium ſum fuit miſerem a natura inuitũ eſt
mitantur miſericordes quorum exẽplo oſtendãt
miſericordiam. videtur ſpiritualiter coꝺo
rem. Et ualer e non alij ſitti ꝙ ſi ꝺeus ita
ſicut filius aſſimilatur patri. Ita ipſi ꝺeo:
qui ſolliet conditiones habent tacias. f. ꝛ
. Et ſicut ille ſum ꝺeo ſimilitudo ꝓpter
cordes ſunt ꝺeo ꝺo ſimiles: quia ſicut ipſe
omnia fecit: ut eſſet quod ꝺonaret: ꝙ ꝺo
nare: vt eoiam omnes ꝓdonare. Ita
ꝺeo nerſo illiũc voluntꝺonare ne. pedo
nare. Iſti ergo non ſunt ꝺeo ſimiles. Et ergo ſi
ſi ꝺeo eſſe cupitis: eſtote miſericordes ſicut
pater veſter Luce. vi. ¶ Tertio facit ꝺomi 17
nem ꝺeneramare: non quemcunq; ſi ſimi
tum ꝺeo charus: ſicut pater. Ꝛ. iij. 24. plu
res nãq; miſericordie: plures ſunt ꝺeo ſimi
qui eſt pater miſericordiarum: ſuper acepto
nem ergo vie in proxem: efficit quis ꝺeo
ter: ꝺeo ꝓpter ꝺeum quos mediante ma
re ꝓpter ꝺeum. ꝺeo ſimiles: ſoner et
nutrit ad modum patris. ¶ Sed ꝺe non

nulli

Sed miſericordes ſunt ꝺe conditione omũ
que veſtimur ꝑ ſalutem: igitur ꝛc. Ergo a
trario ſenſu ꝓpotum habentes bona condito
nes dicet. Ire ꝛd. ¶ Tertio nre mercantio.
Et cum miſericordia mercatrix ſapientiſſi
ma: que lumen cõmutat in auricidi ꝓ tem
poralibus accipit etema ꝓmittit. Cui
facit miſericordiam beatus erit. ¶ Quarto
ire laborationes. Et omnia laborantia
biligniam in agrie qui videt ꝙ ſit ꝺeſi
ke ſeminat ꝛ ſeminare ꝺcipit Luc. viij. Cũ
facis prandium voca pauperes ꝛ debiles ꝛ
ꝺandoos: ꝛ beatus eris. Retribuet tibi
in retributione iuſtoꝝ. ¶ Quinto via ꝛ iu
re mutuatione. Sed. nãq; ꝛxiꝺ. ꝺicit: qui fa
ce miſericordiã feneratꝰ ꝓximo ſuo. Ca
ius feneratione teſtus eſt ꝺominus ſe ipſũ
apponens ꝓtentes Matth. x. Beati miſeri
cordes. Cui ergo ille quib⁹ mutuatur ſunt
inpotentes ad reddendum: miſericordes ꝛ ꝺi
ciuſſor reddat ꝓ eo vitam eternã: quia
ſiuer illam mutuauit: ꝛ ſi non reddat hic
q̃ nimium ꝛetribuet ibi vita eterna: ꝛc
quam celoꝺie tamen bona reddituꝛ eius.
¶ Sexto via rõmo. Omnia nãq; ꝛationi con
lonum eſt: q̃ qui alioq ꝺeſt. quili mẽbra
a miſeriq ſuis liberant ut nos a ꝺomino
ſuo: q ejusdem eos ꝺoceꝛe o miſeriq ſi ne ter
ra ſua. Et q̃ illiq qui ꝺe ꝺeorum quod ha
buerũt hic ꝺet q̃ ꝺabet ibi: ſic pater q̃ iui
ſercordiã: ꝛ veritas ꝓpatrit ſua ꝺoue
uiij. Nota quomodo ſola miſericordia mos
tium ſequitur. Ꝛ. xvij. ſꝛ.
¶ Et ve ſecurtus ⁊ ſine impedimento ad ilia 18 Ar. viij
bona gloriæ perueniat miſericordia in ſpiri
tualꝫ bello tuat: ab omnibus impeꝺimẽ
tis liberat. Tuuatur nãq; ꝺupli: fortitꝺi
ne: ꝛ ꝺiuina ꝓtectio: ꝓpter quam inimicus nullam
ꝺine terrebit: ſicut ꝓnuerbo: inuitrunditne ꝛ
erantus ſui ſerret ꝛ vincat a ꝺiuerſarios ſuos
ꝓuerb. xx. Miſericordia ⁊ veritas cuſtos
ꝺunt regẽ: roborabit clementia thronus
eius: ſine patet. Ꝛ. ij. 44. ¶ Impeꝺimenta
vero gloriæ ſunt ꝺuo malum culpæ et pene.
¶ Et prima liberat ꝺolem ꝺupliꝛ remeꝺio.
Ꝺuino ꝺandeq; ſicut ꝺuinus ꝓpter pla
tur offenſa: ita ꝺe miſericordia offenſas
peccati remittendo ꝓuerb. xv. ꝺer ſidem ꝛ
miſericordiã peccatꝰ pꝛ. Beſo remitte
do Matth. xvij. Nonne oportuit ꝛe miſere
ri conſeruſi ſicut ⁊ ego tui miſertus ſuꝫ.
Sic ergo peccata tua clemoſynis redime ꝛ
iuſtitiæ tuæ miſericordia Daniel. ¶ Ad
ſecũdo liberatur: primo quia miſericordia:
ſicut latro a ſuſpendio numeriꝰ ꝺomiꝰ.

quitas. Secundo ſicut quandoq; ſpiritus
lucratur animam, ita homo aliquando
ma beneficia que ſibi p̃ deum fuerit: antiquas
inter eos amicitias promouet ad miſericor
diam: ne graniter puniat. Sic deus ſe habet
in beneficio ſuo erga homines: ideo ſe ad
ſcipias peccatorem Eccl. xii. ¶ Predicto mo
dopluriter in natura ab impedimento liberat
duo genera bonis. Quorum primum eſt ſecun
at poſſitatis: ſic alteſſimus odio hꝰ pecca
toꝝ: miſereus eſt penitentibus Eccl. xii.
Exemplum de filio prodigo. Et diligentes:
ſicut pr̃ parvis filiis ſic deus qui dat ſpiritum
ro. v. Faciens miſericordiam in multis ma
gna diligentibus me.

Art. v. ¶ Quoꝝ vero ad miſericordiã amandam ex
ſequentibus me regnet bona que conferun
mala que fugiat: ſalterius ipſa monent receſ
ſitas: q̃ alter ſe per viam miſericordie fal
lari non poſſemus. Ad cuius viã ſequẽdam
19 ſint due incitativa illud p̃s. xviii. Cauſer ſeve
bis miſericordia a veritate: quarũ prima re
ſpicit falſamodos a veritate ſalter in corpore
virentes. Secunda reſpicit indicandos et
corpore exutos: ibi per primã oportet mem
bra capitꝫ ſequiſſe in femina ab capite gau
deremur in ſalutem. Caput enim noſtrũ chriſtus
per vã illam ſe fendeo laborando oſpitan
do: mouendo: reſurgẽdo: aſcendẽdo. Ad eſt.
per viſcera miſericordie dei noſtri in q̃b̃ vi
ſitauit nos oriens ex alto Luc. i. ¶ Oꝝ hã
enã ſuper miſeros mos̃ fuit: ipſoſq; imitari
ſicut p̃s Iuꝺ. vi. de vidua cuius filius mor
tuus fuerat: qua cum viduſſet Helias miſeri
cordia motus ſuſcitauit eum Luc. vii. Adoleſcens ti
bi uxo ſurge tẽ. ¶ Per hanc etiã familicos
pauit deus. Abſtereos ſuper turbas Matt.
xvii. In oibus hꝰ rationibus nobis relin
quens exemplũ: ſi advrtã ingredi volum
per vias miſericordie: neceſſe eſt: q̃ membra
caput ſequantur: ſi alia teneur membra
bra simila ſunt: caput nõ ſequunt ad ga
dia. Oportet ergo ad hoc q̃ ipſum ſeqmur
adigandia: q̃ ipſa miſericordia aperta
habeamus ad miſeros ipſos imando: e fa
milicos: ſalteriter chriſti non ſequi
mur. ¶ Paueant ergo qui dimitos ebãtpo
tant: vel hunt: recipiũt: vel ſunt: ſepeliunt: e
pauperes familicos ſimo fame mouentes:
nudos: e miſeros derelinquunt qui aquam
in mari proiciunt: e terrã arũ dimittunt:
qui ditꝫ e principibus rallai vel tarationes
petentibus concedunt. Illi ſq; malignos
ſunt: e patrie auctores: et principum capitẽ
benuoloenti: ſi per quos enam minores qui
ta liberi ſunt ſicut illi cõtra; rationẽ tyran
nide et cõſuetudine regni: magna differẽtia
eſt inter tyrannicos homines: et chriſtianos: e
inde omnia q̃ chriſtiani tyrannicoꝝ pecu
niarum collectiones concedunt: e facilit re
gibus e principibus quãſo petentibus: e p
pauperibus petentibus ſame moriẽtibus
manducare eſt: q̃ aliqua collecta moderna
temporibus fiere in populo chriſtianoꝝ.
Ideo beatus Gregorius in actibus apoſtolorum
apoſtoli legunt colligeras fuiſſe pp̃ pau
peribus. Judei vero annuatim colligeras ha
cient pro pauperibus modo quo dicti eſt.
Exhort. Exquibus patet q̃ malus eſt dicẽdus: q̃
phyſsuit de miſericordia chriſtiana: Oſſe
vi. Miſericordia veſtra quaſi nubes matu
tina: e quaſi ros mane tranſiens: quia non
inuenitur aliquis in mundo cui non ſit ne
ceſſe ſalcotem: quando indigent: fit in mane
eos refrigerat qui non indigent: ſicut olem
ſum eſt alijs chriſtianis: ſalterius ſi ſecun
dus tractat illum ſalotol̃ centum ſol
dos: imulte ſe capiunt vel detinent: tam pyssis
videntur eſſe parua aliẽa capereſſe ſua pe
tem non darevel non dimittere. Sicut enim
p̃ miſericordiam rota ꝑat ecclesiã: vi mi
ſericordiam conſeruant. Dicens. Offẽdeno
bis dñe miſericordia tua: et ẽm p̃s. lxxxiii.
Ita pro nullius fine ſatisfactione meqeant
ſine miſericordia. Non miſereantꝫ oibus qui
operantur iniquitatẽ. Amoti orationẽ pro
mittit ſe dñs velle audire: et exaũ. Non par
ce eis: neq; miſereb. ẽ nõ miſeretur Ezech. viii.
Et terum dicit. viii. Non parcã: r nõ eo
cedamnes miſereb: et non perdam eos,
tude. Ui. vii. 14.

Ier. vi. ¶ Quo patet q̃ inquit quin eos ꝙ ſpiritꝰ pumſi
11 ante mortem: ſemper vero in morte: poſt
mortem. Et ſimili patet pumo: per illud q̃
ſi ſpiritꝰ ſegetur bellicoſa de quadã pau
Eccl. percula que fuce imperatoris elemoſyna
penitentibus ſi redentibus: q̃d petes: ſibi
habemus ipſi ſit tapideſtãq; panes illo
rum in lapides conuerſi ſunt. Et iuſte qui
dem vel quos elemoſyna ſi ſeſtate poruiſſem
e pace ſi ſe paupere habuiſſe: poſtea pos
Eccl. per immiſericordiã ſua nec p̃ ſenec p̃ pau
peres habeuerat. Et ſecundo ides oſten
ditur per hoc q̃ſi legit in vita ſancti Baſilij,
q̃ accidit ad eum quedam mulier tanqꝫ ad
mittes potentẽ apud pontaqꝫ regionẽ aspo
ſtulans q̃ principi poſ ea ſcriberet vt miſe
ricordiã de illa dignaret habere: qui et ſcri
ſit de vobꝰ penitet mulier bieti me apud te poſ
ſe: et ego poſtim offendo. Cui reſcripſit di
emaſſe ſancte volui miſereri illi: ſed nõ po
tui pio eo q̃ tributis iacet. Cui Baſilius re
ſcripſit dicens: ſi quidẽ volens non potuiſti

bene vtẽdgres ſe hꝰ: ſi potens nolusti diuſ
car re chriſtus ad indigentiã dñoꝝ vt q̃ quan
do voluero nõ poſſies: ſi facturus es. Quã
poſtea captus fuit re interceſſione ſancti Za
ſilij liberatus: poſtmodũ timens ne iterus
in talẽ caderet ſtatũ: quo miſereri nõ poſ
ſet: mulieri duplicatã reſtituit q̃ abſtulit.
Quod predicta accidit frequenter contin
git: q̃ vita illi ꝺ ꝺum poſſunt reſtituere vel
miſereordiam facere vel de eode remittere
qui nec de ſcipſis vitam habent: nec de
alijs miſereordiã habere volumtin tales ẽ
ante mortẽ eadem pauperẽ: e miſeriã:
q̃ necreſtituere nec miſereordias facere po
terunt. In mote vero ſcmp in talem eadẽ
miſeriã: nec hoc facere: nec de ſcipſis mi
ſereordiam habere poterunt: nisi ante mo
tem illã habuerint. Et inde q̃ſi poteſtate
ꝑuat miſereẽdi miſereri nolint dum po
tunt. Talis xẽ merẽt primũ impetum amitte
re q̃d ei in p̃s. ci. conceſſum eſt dicẽtibus
Tempus miſerendi eius q̃: venit tpꝰ. Zor.
Ex. vi. 4. ¶ Sẽo tales ſemper punimtur in
mote q̃ſi ſua ſi ceteris ꝺ ſiderarum amit
tunt: q̃d q̃ndẽ penã ofeq̃ mereis bona ap
propiquante dies ſignus viſibilibus oſte
dere dignatur: vt vnos alios ꝓ premunias
exemplo. Stant ꝑ et primo ꝑ ſe ipſos q̃ ſe
fertur modo quo ſequit: q̃ videtur in chri
ſtia: que nuper modernis preceſſit tẽpori
bus: q̃ mita ꝑhebet bladare olꝺ bladis
in alijs ꝓ ſcipſis: ille vile deſiderijs: murrer
in maxima multitudine ad eꝫ: pluerit ſan
gꝛ bladũ: ſuna ad ei venit diebꝰ meis: e eſt
vr frumenta tua vendas ꝓ poꝑer tua. Dolo
ꝛ ꝓ. ſolutis. Secundo q̃ pauperes vtant
fame motuinꝫ: e poſtmodũ videre e inuenta
re ſub pignore vt ẽpuis. Tertio vt comedã
tur a vnuis. Quarto vt ſepeliantur ab hijs
quos ante mortẽ ꝺ quo viuos: deo eis ẽ hoc aquas
ad bibendum: et ꝓ certo ea non vendant:
nec mutuabo amicis habere poterunt. Sol
doꝛpro ſumma. Cuꝛo poſtea accidit ꝓ pe
dictis ꝺo in terro fuo facere: horribiliter
damnatur: e cruciatus eternos: e querẽs q̃d
habeat remiſſionem ꝺras tumen: q̃ videſ
hi q̃ ſint mores multi. Hecto meoꝛ: mema
le modem. Ad q̃ cum cancgrame cũ tu
mine vemtentumine maximã multitudine
demonſt in forma glorioſa: quas ab eo nullo
modo fugare potuerat antequã eſt occidiſſent
a laceraſſent. Et q̃ndõ cum iuſtũ ſui tudi
cij vſuꝛ ille qui maimlat frumẽtũ ſuũ glu
ꝛea paſcere: ꝑ pauperes: glires carne propria
paſcerent: q̃d quidẽ pauperes paſcere ne poſſet.

26 ¶De quodã etiã alio diuite ⁊ duro: qui il-
lis viris tẽporibus narrat ꝙ fame moueba-
tur: quasi modo quo sequit. Habuit enim ex Exiii.
dei vindicta: maximum in guttture dolorem:
qui ita guttur suum artum fecit: ꝙ cibum
nullũ sumere potuit: non obstante ꝙ mul-
tum de fame ⁊ stomacho conquereretur: ⁊
sic miser: quasi fame moriebat: dum cibum
capere non potuit: quẽ desiderauit: vt ꝑ illũ
deus ostenderet: ꝙ illi qui alios fame affli-
gi permittunt: nec iuuãt: hic vel alibi: vel tã
hic ꝙ̃ alibi: eandem sustinebunt penã vt iu-
sto dei iudicio eadem mensura eis mensure-
tur: qua ipsi alijs mensurauerunt: ⁊ eadem
sustineãt: q̃ alios sustinere gaudebãt: sicut
ptz. A. xxvij. 25. Et iõ apprehendit eũ dolor
durus viscerum: scilicet fames in quo ora-
bat scelestus dñm: a quo nõ esset misericor-
diã consecuturus. ij. Machab. ix. quia nec
27 ipse alijs clamantibus viscera aperuit mi-
sericordie. ¶Et cogitet quilibet ĩ corde suo
qua conscientia a deo in mortis hora: petere
posset misericordiam: dicendo. Mercij: qui
de alijs prius misericordiã nõ habuit: qua
fiducia: ad eũ tunc clamare vel respicere po-
terunt: qui eum prius negauerunt: quia sm
decretum: qui negãt misericordiam facere:
ipsum christum negant. vij. q. i. omnis. Si
enim aliqs vestrum haberet aliquẽ amicũ
diuitẽ: qui ꝑ amore suo pauper deueniret:
in qua paupertate: si sibi vel suis necessaria
denegaret: cum succurrere posset: si ille iterũ
diues fieret: quõ pre verecundia ei appro-
pinquare posset: ⁊ ab eo cibum vel potũ vel
vestem vel hospitiũ vel quodcũqꝫ simile pe-
tere: cui prius omnia talia negauit? Ita erit
ꝑ oĩa de deo ⁊ de immisericordibus: in morte
deo appropinquantibus ⁊ clamantibus: si
tñ pre verecundia clamare ad deũ poterũt:
ꝙ si poterunt nõ exaudient: qꝛ qui obturat
28 aures suas ad clamorẽ pauperis ⁊ ipse cla-
mabit ⁊ nõ exaudiet. Prouer. xxi. ¶Tertio
immisericordes semper puniuntur post mor-
tem: qꝛ hereditate priuabuntur celesti: sicut
filij ingrati: de quibus dictum est. F. v. 5. Et
iustum satis videt: ꝙ propter ingratitudi-
nem ad participationẽ ⁊ societatẽ non reci-
piantur prosperitatis: qui socij ⁊ coadiuto-
res esse noluerunt paupertatis. Quid ergo
facient tales in iudicio: quibus oculis chri-
stum respicere audebunt pro eis natum: pas-
sum ⁊ crucifixum: qui etiam eos creauit ⁊ pa-
uit: ⁊ omnia que iuste habuerunt dedit eis:
qui ei pro eis esurienti: panem negauerũt?
Ex vna parte non est dubium: quin magnã
patientur verecundiam: sicut ille cui magna
exprobat ingratitudo: multum erubescit qñ
coram multis ei improperatur: nec excusa-
tionẽ habet de obiectis vt si aliqs ꝑ aliquo
multa fecisset ei dando: ⁊ multa pro eo susti-
nendo: ⁊ postea pro eius amore inopiam su-
stinendo: vt ipsum ditaret si ei in iopia sua
parua negaret ⁊ postea ab eodem exaltato:
illa ingratitudo coram multis ipso presen-
te recitaret. Nõne multum erubesceret? Sic
immisericordes in iudicio qñ ipsis presentib9
coram toto mũdo recitabit: qd ꝑ eis susti-
nuit: ⁊ quã ingratitudinẽ ei reddiderunt di-
cens. Esuriui ⁊c. Math. xxv. Tunc enim eru-
bescant impij ⁊ deducantur in infernum: in
Ps. xxx. ¶Ex alia parte magnã sustinebũt
penã: qꝛ nullum habebunt refugium vel ad- 29
iutorium: penis nãqꝫ eis tunc continget ꝙ̃
cõtigit illi: de quo legitur in legenda sancto-
rum: in gestis beati Dñici in fine. Cui cum
videretur in somnis ꝙ esset in quodã cam- Exiiii.
po: maximis ex omni parte vallatus: tempe-
statibus: fulguris ⁊ tonitrui ⁊ hmõi: vide-
batur ei insuper ꝙ vidit quedam habitacu-
la prope: ad quorum vnum fugit introitum
petens. Cui inhabitator: qs es tu inqt? Cui
ille respondit: se talem esse nomen suũ expri-
mens: cui ille ⁊ ego q̃ habito: sum iusticia in
meo habitaculo: nec per me saluari poteris
qꝛ potius a me damnari meruisti ⁊ iudica-
ri. In alio habitaculo responsum habuit: ꝙ
ibi fuit veritas quã non dilexit: ⁊ ideo ꝑ eam
saluari non poterat. Tertio venit ad domũ
pacis: in qua simile habuit responsum. Cõ-
suluit tamen ꝙ ad domum iret misericordie:
vt in ea saluaret: qđ etiam fecit. Nam habi-
tum ⁊ vitam suscepit predicatorum. Iste ğ
misericordiam inuenit: qꝛ eam tpe debito q̃-
siuit. Sed predicti vsqꝫ post mortem expe-
ctantes: videntes se tempestatibus ⁊ pericu-
lis circumuallari: de quibus est auctoritas
Anselmi. I. xi. 18. Ad iusticiam seu veritatẽ
vel pacem clamare non poterunt ⁊ si clama-
uerint non saluabuntur per illas: nec prote-
ctionem habebunt: quia illas nunq̃ dilexe-
runt: nec opere exercuerunt: nec tunc in celo
misericordiam inuenient: qꝛ non est miseri-
cordia dei in terra Osee. iiij. Nota legem ad
hoc. A. vj. 8.
¶Sed nõnulli tales immisericordium audiẽ- Ar. vij
tes penas illas falsis excusationibus quibus
ad vtramqꝫ misericordiam se excusant euadere:
inaniter estimant. A spirituali nãqꝫ miseri- 30
cordia: que specialiter in iniuriarum consi-
stit dimissione se excusant: sicut in parte ta-
ctum est. D. x. 14. dicentes: nihil petim9 nisi
iusticiam. Tales deum docent qualiter eos

iudicare debeat. Ipse nãqꝫ ait Luc. vi. Ea-
dẽ mẽsura q̃ mensi fueritis ⁊c. Si ğ mẽsura
iusticie alijs mẽsurare voluerit deũ docẽt ꝙ
mẽsura iusticie eis mẽsurabit: qđ ⁊ faciet: qꝛ
ğ eis ibidẽ ꝑmittit: ⁊ ad maiorẽ mẽsurario-
nis illi9 certitudinẽ: exẽplũ ad hoc addunt
Mat. xviij. de seruo qui noluit dimittere cõ-
seruo suo. Tales enim qñ in tribulationis:
vel mortis sunt periculo: nunqꝫ ad deũ cla-
mant dicentes: mercy: nec misericordiam pe-
tant: quã non fecerunt alijs: sed iusticiam:
petent ergo iusticiã qua certum est ꝙ dam-
nabuntur: ⁊ si misericordiam petant: illam
nõ habebũt: qꝛ tunc dictum veritatis falsum
esset: quo dicit. Eadem mensura ⁊c. Si ergo
durũ eis videt ꝙ deus tunc sit ita durus cõ-
tra illos non sint ipsi ita duri nunc: vt ad
vnguem omnia puniant ad iusticiam vel
vltra iusticiã: q̃ contra eos cõmittunt. Et si
vident: imo qꝛ quotidie vident ⁊ indigent: ꝙ
deus eos patienter expectat peccantes: qꝛ si
iusticie rigorem contra eos exercere volue-
rit: statim qñ mortaliter peccant: eos iuste
damnare posset: ⁊ ipsi similiter patienter ex-
pectent: ⁊ humiliter emendam accipiant: ne
in istud incidant incõueniens: de quo Ecc.
xxviij. Qui vindicari vult: a deo inueniet vin-
dictam: ⁊ peccata illius seruans: seruabit.
Relinque proximo tuo nocẽti te: ⁊ tunc de-
precanti tibi peccata soluẽtur: homo homi-
ni reseruat iram: ⁊ a deo querit medelam: in
hominẽ sibi similẽ: non habet misericordiã:
⁊ de peccatis suis deprecat altissimum: quis
exorabit pro delictis illius? memento nouis-
simorum ⁊ desine inimicari. ¶A misericor-
31 dia etiam corporali se excusant dicentes: ꝙ
non tenentur dare nisi superflua: ⁊ allegant
pro eis vnã glosam super illo ꝟbo. Si duas
habes tunicas: da vnam nõ habenti: hoc ver-
bum dicunt glosam intelligere de supfluis:
q. s. quis habet vltra necessaria sibi ⁊ suis.
Sed licet ista glosa bona sit in se bene intel-
lecta: tñ male intelligentibus potest esse rui-
ne occasio: illis vicꝫ qui nunq̃ dicunt suffi-
cit. Auarus enim teste scriptura Eccs. v. nõ
implebitur pecunia: q̃ ergo nunq̃ impletur
nunq̃ credit se satis habere: ergo nunq̃ cre-
dit se habere superflua: ⁊ sic si totum habe-
ret mundum nunq̃ reputaret se obligatum
ad aliquid dandũ indigenti: ⁊ sic talibus ex-
cusationibus vel glosis innitentes: nunq̃
opera facient misericordie. Glosa ergo illa
de superfluo non intelligitur qñ pauperes
sunt in vltima necessitate: tunc enim de his
que tibi necessaria reputas: subtrahe: ⁊ esto
pupillis misericors Ecci. iiij. ¶Sed dicẽt: si
omnia dederimus isto anno: qđ habebim9 32
anno sequenti: sed hec est illa nimia sollici-
tudo que prohibet a christo Math. vi. Noli-
te inquit solliciti esse dicentes: quid mandu-
cabimus: aut quid bibemus: aut quo ope-
riemur? hec enim omnia gentes inquirunt.
Scit enim pater vester: quia omnibus his
indigetis: querite autem regnum dei ⁊ iusti-
ciam eius: ⁊ hec omnia adijcient vobis. No-
lite ergo solliciti esse in crastinũ: crastin9 eñ
dies sollicitus erit sibiipsi: sufficit enim diei
malicia sua: hec ibi. ¶Qui enim prohibet sol-
licitari de crastino: a multo fortiori prohibet
sollicitari de anno futuro. Talis ergo pro-
uidentia nullum ab operib9 misericordie re-
trahere deberet: quia potius cogitare debe-
ret sicut cogitat qui seminat: ꝙ ex semine se-
minato: melius anno sequẽti viuet: ꝙ̃ si il-
lud in grangia sua reseruaret. Sic in propo-
sito: sicut multis ostensum est exemplis. E.
iij. xx. cum sequentibus. Ubi ergo pauperes
in extrema sunt necessitate: sicut in caris cõ-
tinget annis: omnis talis prouidentia post-
ponenda est: quia qui habuerit substantiã
hui9 mundi: ⁊ viderit filios dei ⁊ fratres xpi
⁊ suos fame mori: ⁊ clauserit viscera sua ab
eis: quomodo charitas dei est in illo? Sed
cogitant forte: ꝙ multa alia bona faciunt
opera: sicut ieiunare: orare: peregrinari: ⁊
huiusmodi: per que saluabuntur. Sed hoc
inanium cogitant: quia si omnia opera bo-
na siue ieiunia habeant: hypocrite sunt: ho-
mines apparentes ⁊ non existẽtes: quibus
deus dicturus est in fine: illud Math. xxiij.
Ue vobis scribe ⁊ pharisei: hypocrite: qui de-
cimatis mentam ⁊ anetum ⁊ ciminum: ⁊ relin-
quitis que grauiora sunt legis iudicium ⁊
misericordiam ⁊ fidem.
¶Cum ergo tanta vt predictum est: sit mi- Ar. viij
sericordie vtilitas: ⁊ immisericordie periculũ:
necessarium videt ꝙ quilibet diligenter in
seipso experiatur: an misericors fuerit: vel
non: anteqũ ad christi compareat tribunal:
in quo solus misericordiam inueniet: q̃ pri9 33
misericordiã quesiuit: eo scilicet modo quo
veritas eam querere docet: dicens: petite mi-
sericordiam corde compatiendo: ⁊ iniurias
remittẽdo: ⁊ accipietis: q̃rite ore ɔsulẽdo cor-
rigẽdo ⁊c. ⁊ inuenietis: pulsate opere miseri-
cordiã idigentibus: in opere exhibendo: ne
tantum misericordiam habeatis in ore: que
sic non prodest: sicut nec bonus cibus ⁊ da-
bitur vobis scꝫ misericordia. Ergo: cum sis
in mensa primo de paupere pensa. Nã si pa-
scis eum: pascis amore deum: qui non erit ti-
bi ingratus: quin tibi misericordiam reddet

ꝛ cuncuꝫ qui fecit misericordiam in illum
Luc.x. ¶Et qꝫ hystoria diligenter, excogi-
tata: qualibet experimentum capere potest
ſi in illo misericordia vigeat: qꝫ ſicut facer-
dos ꝛ leuita ibidem vulneratum vidensset
ſed non opere innantes: a cheiro miſereor
dos non reputantur: ſed ſolū ſamaritanus
qui videns eum: miſericordia motus ꝛ ope
re innuxeus proximus ante miſericorꝺe re-
putatur. Sic in propoſito: qui miſeriae
ope plangunt aut oculis videnꝫ miſerorum
ſed qui conde: re pro momentaneis mise-
riis pompant adutrices miſericordes re-
putantur. Qui inſuper in ſeipſis malorem
inuenirunt peccatorum ad remittendū: ꝛ ad
miſerore habendum: ſi ad vindicandū: ſi
vel bona pauperum colligendum: certiſſi-
mo ſe cognoſcere poſſunt experimento miſe
ricordias habere: ꝛ miſeratis imperꝺerī
34 poſſe inueniere. ¶Nec de hoc dedigneſcat ex-
perimento: tanqꝫ illud indignum reputan-
tes: quia magis honoꝝficiꝫ eſt miſerie ſub
uenire: qꝫ rebelles ſubiugare: quia illud ad
amorem naturaliter ſtatuit ad gloriam victorie
pertinere ſicut pater ꝛ verbis Valerii. ꝛ.ij.
17. ¶Ad eſt etiam propoſitum oſtendendū
Exēm. ponit exemplum ibidem Valerius lib.v.de
Saio imperatore qui capto rege Armenie:
ſibi rebellanteꝝ: ante eum ducto cade-
ret ꝛ coronam proijceret: miſereordi pe-
tendo eum eleuauit ꝛ coronaꝫ capiti ſuo re
poſuit: dicens. Ita honoriſcium reputo re-
gem facere: ſicut regem deſtruere. Nec mirū
ſi illemeſtorum reputauit miſereordiaꝫ ſi
victoꝝum bellicaꝝ: ſalnatori noſter qui
in ſuis reparationibus falli non poteſt: me
liorem reputauerit miſereordiam: ſi facri
ficiuꝫ: dicens. Matth.xij. Volo miſereordiā
et non ſacrificium.
¶Et qꝫ ita ecclaratere alijs ſibi ſimilibus
in quibus in ſacra ſcriptura miſereordia
Ex.ir. ꝛ. miſeratio pdicatur: miſereordiae miſeratoꝝ do
minuin. ꝛ. Regꝝ. ¶Gratiſſi de dei miſeri-
cordia nimis ſuperabundanꝫ: audaciā ſumūt
delinquendi. Ratione quoꝝum primo oſten
35 dendum qui ſit de dei miſereordia nimis pre-
ſumere vel in peruiaſole conſidere. Secūdo
oſtendendū quibus retinus aſſimilanꝫ ꝛ ꝛ
mala pertinia penae ꝛ damnaꝝ: tali uenie
runt preſumptione. Tertio qꝫ ſit tūc illo
rum deceptionis cauſa. ¶Quātum ad pri
mum ille nimis in dei confidunt miſereoꝝ
dia: qui de dei miſereordia ingrati confiten
tes peccata peccatis addunt: dicentes illud
Eccl.v. Peccauit ꝛ quid accidit mihi triſte:

miſeratio dei magna ꝛ multitudinis peccā
toꝝum meoꝝ miſereſtit. De quibus vero
tali videtur tota trinitas loꝛ Eſa.xxvi. Mi
ſereamur impio frequenter: peccata ſcelus
nandoꝝ nō diſcet facere iuſticiā de peccato
re: corrigēdo: ſed portius ipſū augmentādo
in terra ſanctoꝝ: inuqua geſtis peccata pec
catis accumulādoꝝ: videbit gloriā dei. Ja
ciendo: ſuā ꝛ peccata ꝛ pena reliquet ibiꝝ ar
ticuli. Nōne cuius eſt timoꝝ ꝛ ſpes: ſuo pro
ximo aſſimilatuꝝ: contra miſereordie
ratiōes: peccata emittāt peccatoꝝ ſicut ps.
S. dic. Cauſa enim talis ingratiſſimos nō
iudicare: qui qñ audiūt pdicari, penā pe
cti peccatoꝝ: inſtigiuꝫ eā perſuaſio
ne ſiquidē qñ audiūt qꝫmō iuſtus inde
linquentes punire: ſolitus ſit vindicte aper
to dicunt: deus eſt mediuus ꝛ magis in mi
ſereando vel nō ſtanim punendo miſericoꝛ
dia: ſuā cunq; ꝛ ſuā vel bonoꝝ qua
cūq; ꝛ facilius pacificari pōt. Et ſi tali pec
catoꝝi: deum audacter peccando eppus
gnante: meliꝰ eſtra boni reddunt. Cū eis
homo etiaꝫ ſaracenus: ꝛ canis ꝛ bellua: ꝛ ſo
ter quecūq; diligatur: ꝙ poſſit benefaciſſi
ctoꝝi: ſtoliꝑ ſi contra diuā animalitā na
turā miſereatur deus: ſi benefactoꝝem ſuū epp
gnantē: qñto maioꝛē ex offendi bonitas
tem: tanto magis ipſum pſequnte: ſiſtiꝑ
magis inobedientes ſunt: ſi quaſi ex ani
malia pter iuſticiaꝝ: aſſuefactione bonoꝝ
in obedianti: ipſi propter bñficiuꝫ bonoꝝ
ſuefactione deo inobedientes ſiunt: ipſius
peccatoꝝ ceſſiunt. Hinc nihil vel cogitare
qꝫ deus bonus ꝛ miſereoꝝ: diſideo adhuc
tiuilter ꝛ ſine vindicta peccare poſſum vel in
peccatis meis iacere: ꝛ ſi videro tempue ꝛ
habuero gratiaꝫ virtuaꝫ mꝛ emēdabonis
eſt aliud cogitare vel dicere: niſi ex ipſius
nuo eſt ꝛ pariens erga me: ꝛ non me ſtatim
damnauit cuꝛ iuſte poſſit: ideo ego malus
ꝛ ingratus adhuc volo eſſe ergo eum. Sa
tius eſt non ſerto dicere deberem: qꝫ ipſe ſit
mebenignus ꝛ miſericoꝛs eſtpatiēs ꝛ mal
te miſericordie ꝛ preſtabilis ſuper malicia
Joel.ij. ¶Ideo ego gratuite ex eſtimacbe
enim cōſequētia: ꝛ cogitaꝛ ꝛ loquendi mo
duo eſſet rōnabilior ꝛ eius ſcanioꝛ. ¶Do
rante enim rationabilior eſſet ego ingratis
dinem excluderer ꝛ pro tanto ſeruitutuꝫ ꝛ
morte incertuudine non timerer. Ale nitꝫ
qui in prima ſtat cogitatione omnem boꝛā
ſuſpectā ꝛ omnem motuꝫ nimdas habe.
Nec mirum: qꝫ non eſt certus ꝛ ſine qui ue
eum expectauit annis per ſuam miſeriaꝫ

diamuꝛ vitam ſuā emendare: qꝫ ut in pec
cans virtuꝛ: quoſ tunc ex quo peccare ihe
pit deſiuere: ꝛ vel expectabit puꝛ per dies
Cōgruæ ergo rales ſimonet ſcriptura Eccl.
v. dicēs. Non tardeo conuerti ad dñm: ꝛ ne
differas de die in diem: ſubito enim veniet ira
illius: ꝛ in tpe vindicte diſperdet te. Et inſte
tales diſperdeꝛqui in ſpe peruirendi peccāt:
qꝫ ſi non eſſet tam ingratuꝫ: ſi ſeuerem
peccandi ſtatuiꝛ ſibi eſſe. Deꝛ.ij. ſpora de
talibus. ꝛ.vi.10.
57 ¶Secundo tales qui miſereoꝛdie tempo-
re abundantiaꝫ ſuaꝝ: frequenter pec-
cauerunt: ꝛ male furunt: ꝛ deo iterus peccare
volunt: iterum penitere: ꝛ eandere: peſſim
ſunt apothecarij: vel melius qui de tpiacu
miſericordie vasa: ſibi ſuaꝝ ſuꝝ mezina ex
damnationis. Et peſſimi cocꝛ qui de poſſi-
bilitate dei bonā pietatis ꝛ bonitatis ſuę
ſibi confingunt venenū: quo anima in
toxicat. Et peſſimi artifices qui dum tēpus
habentiꝫ quo ſe liberare poſſent: teſtheno
tis facunt peccatoꝝ ſuꝝ ad infernum ſu-
cumuſtat pacē. Ro.ij.v.5. Et bene ſimi-
ge vitꝛ: omnia bona naturalia: fortuita ex
gratuita ex conceſſa ad ſaluteꝫ ad aliquem
cōuertant penam: pter rationes ꝛ cauſas
tactas. D.ij.15. Unde beatus Stego. meoꝛ
ri. Vita puer in longū trahitur: ve ꝛ facies
puerilis' corrugatiſſe ſi a peccati perpetra
tionem: compoſita longi iurgrate compeſ-
cebrecis longinquitate quā per miſericoꝛ
dia acceptet ad emendū malefectionis ore
ſtis. Unde nec ſic ſit cum non diuitius ex
peruri ad poenitentiā: ipſi pterogate pteri
te tempoꝛa quaſi damnationis argumen-
to timentiuꝫ: ꝛ inde quiſque a morte erupi
potere inde grauius ad ſuū meritum tendat.
58 ¶Cum ergo tales qui longi ꝛ malam pa-
cuia vitāre: ꝛ illoꝛū amici illud magnus re-
putant bonū: ſi fortuna futuꝛa ſollicite co-
gitare: tali ſolum melius eſſet ex eo pcio be
quo nō ſunt meriti: ſed ꝛ minus malus eſſet
ex ignobile que non ſit aliter peccāt cui pcō
no motuꝫ quoꝛ de peccatis fiat: ꝛ penae
augmentuꝫ qui ſi ſemp ruuerent: ſemp ma
li eſſent. Propter ꝙ hoc ſiſtat recitat Augu.
de ciu. dei. lib.xx.c.1. Plotinū platonicum di
ſtiſſe qꝫ ad magnā miſericordiaꝫ pertinet ꝙ
pater noſter miſereoꝛ mortalia mobis cor
pora dedit. Cuius ortei cauſam cum cauſis
pertactis tangit Boetius li. de conſolatione
phoſophie thetricus ex vita malorum anxio
ꝛ voluntuauto infelicioꝛ: ꝙ plures ſibi pe-
nas aggregeatur: qui de malefactis ſuis: bie
nonpuniuntur: qui facit miuriam: ꝙ ꝑ pati

turinfelicioꝛ eſt. Unde talis lingua anglica
na: congruę felix bono, dicitur. ¶ Certo ta 59
les qui credunt ꝙ deus peccatum illoꝝum
non videat: vel non pondereꝛ: qui pena
runt reputarut vel intuitum: dicentes cum
illa perfidio infidelibue in pſ.xciij. Cuꝛ vi
dnam ꝛ adueniam miſericoꝛdias ꝛ pupillos
occiderunt ꝛ interfecerunt: ꝛ videbit dominꝰ:
nec intelliget deus Jacobeum. Inſtemū ſunt
ſicut latrones qui mittunt animas ſuas intu-
ꝛ ſemper ſperant latere ꝛ eripi: ꝛ ſuā ſtulti-
tiaꝫ nemo videt noſter: quāto diutius ꝛ free
quentius eius diuinitatio audacius furta ꝙ
petrant: ꝛ hoc indicioꝝ ſubus frequenter ſi-
ngitur: qꝫ quando minus ſuſpicatur capitur
tur: ꝛ ad eccleſiam ad quam confugere ſpe-
rabant multa impedimenta ſuggeruntur
inuruntur. Sic in propoſito. Et ſicut latro
neo quantēcunqꝫ ſint obſeſſi: ſemper ſaltes
ad eccleſiam euadere ſperant: ſpiritu torale
ter euadere non poterunt. Sic peccatoꝛes
gitantiꝫ quantēcunqꝫ in poſſeruꝫ ſuoꝝme
inuncio: vel mote ſubita: vel infirmitatiꝫ
obſeſſi: qꝫ motem omnino euadere nō poſſe
runt ſaltes miſereoꝛdiā maenne peſtiantiſſi.
Sed ſicut videmus ꝙ multi furtes in hoc de
quinuntur ꝛ ad eccleſiam ſicut ſperabāt fu-
gere poſſunt. Ita non eſt dubū quin multi
de pdictis deceptiantur: ꝛ miſereoꝛdiā nō
intenant: quia ita ſunt inuolati: ꝛ in tanti
ceoꝛi peccatoꝝ ſuoꝝ peccendentiuꝝ: tan
tis illa que putue videbrant imolantur de
dibus ſuis: infixa ſunt ꝙ ſeipſos. ꝛ. ſalutem
propriaꝫ obliuiuntꝛ eradunt: ſicut pater. D.
vij. ſ.1. Et illud in oſ ſpecialiter putue ſpera
bant: tunc nec nolore poterunt: ꝛ putue ſpe
ſperant maxime tunc petere miſereoꝛdiam
dicendo memeri. Et in tantum in hoc cōfidit
qꝫ tactant ſe dicentes eſt. poenitens habere
tria verba ante mortem ſaluabimur. 40
¶Sed ab hac preſumptione ſemper deficiunt:
ſicut pater de vitꝛa peccati cui ſuſcitatus de
rienitiꝛoꝛum ſpiritu: ꝛ ſm confeſ- Exēm.
tudinem patrie amnonuit et dicerer. Deſo
pite nō ſum dign' vt tuteres ſub tecto meo:
ſed tantum die verbo: ꝛ ſaluabitur puer me
us. Cum punum videlicet: qꝫ non fuit tes
ginus frequenter rectaret: ſecundum nal-
ſiloꝛ ad magnā miſericordiaꝫ pertinet ꝙ
tus mō dicere potuit: videlicet die verbo ꝛē.
pater noſter miſereoꝛ mortalia mobis cor ¶Ad illud propoſitum nota plura exem-
pora dedit. Cuius ortei cauſam cum cauſis pla et autoritates. D.xij.ſ.3. Item. ℟. vnde
pertactis tangit Boetius li. de cōſolatione 40. Item. D.vij.ſ.2.et.9. Item. E.i.ſ.
phoſophie thetricus ex vita malorum anxio Item illud quod ſertur de quodam puer Exēm.
poluotuauto infelicioꝛ: ꝙ plures ſibi pe- qui nuper cum ſenex ꝛ debilis ad mor-
nas aggregeatur: qui de malefactis ſuis: bie tem traheret: per duos dies loquelas anti
nonpuniuntur: qui facit miuriam: ꝙ ꝑ pati ſerant: circa eū crantꝛel vel moꝛtuꝰ vel ꝙ

mortuū estimātes: clauibꝰ acceptis volue⸗
runt cistā aperire: in qua nūmi erant: quod
vt vidit dixit: adhuc viuo: adhuc viuo: ma⸗
gnū miraculū apertio ciste: os aperuit mu
ti: ⁊ qui per duos dies nō loquebat̄: ꝯfitēdo
vel miam petēdo: qui insuper tam debilis
erat: ꝙ nec pro deo vel salute ⁊ lucro anime:
quē semꝑ habuisse potuisset: os aperire po
tuit: ꝓ pecunia quā illa nocte erat amissu⸗
rus loqui potuit. Quia sicut oblitꝰ est sui:
⁊ alioꝝ misereri dū potuit. Ita teste sacra
scriptura: obliuiscatur illius misericordia
Job. xxiiij. Nec mirum: q̄ȝ tales in fine mia
carent: quia vident̄ tacite suo renunciasse
priuilegio: q̄ȝ sicut sm̄ decretalem li. v. tit.
xxxiij. de priuilegiis. c. accedētibꝰ: q̄ per. xl.
annos nō fuit priuilegio suo vsus: videt̄ ta
cite iuri suo renūciasse. Ita q̄ per totā vitā
suam mie vsum non habuerūt: nec aliarum
ꝓprietarū: nec miseroꝝ misereri voluerūt: cum
ex priuilegio eis a deo indulto potuerunt:
videntur tacite ꝓtectioni dñi mie ⁊ priui⸗
legio renunciasse. Unde non est mirū si illo
i fine nō gaudeat priuilegio. Nota legē ad
41 hoc. ff. vj. 6. Nec ꝓpter non vsum tm̄: merē
tur in fine illud priuilegium amittere mie
sed etiam ꝓpter delictū: sicut patet. ff. vj. 3.
¶ Ex quo ondit̄ ꝙ eis in fine ꝑ se vel ꝑ alios
miam petētibus rūderi pōt: sicut sm̄ fabu⸗
las respondisse fertur mater milui petenti
ꝙ deos pro ipso rogaret infirmato: mater
Exē. vero considerans ⁊ frequenter deoꝝ sacrifi
cia: circa ea q̄n in mōtibus more gentilium
offerebant̄: volitando deturpauerat: ⁊ par⸗
tes quas potuit abstulerat: qđ etiā dij ꝯsi⸗
derarent: ꝙ non amor: sed timor eum ad ve
niā petēdā artabat: ꝓpter quas causas no
lens petitionem quā impetrare non spera⸗
bat dijs ꝓponere: respondit. Nate cū sacra
turbares pena timenda fuit. Te cogit ti⸗
mor esse pium: te pena fidelē. Ita talibus
rūdere poterunt: mater illorū Maria ⁊ alij
sancti q̄n mortē timentes dicent: sancta Ma
ria ora pro me: sancte Petre ⁊c. Qui respon
dere poterunt: quare de isto fine ⁊ de miā pe
tenda non cogitastis: q̄n que ad honorem
diuinū pertinēt peccando deturpastis: et q̄
ad deum ⁊ ꝓximū pertinebāt subtraxistis
⁊ oēs sanctos ⁊ ecclesiā: ⁊ eccłie filios expu⸗
gnastis: de quibꝰ cōquerunt̄: dicētes Can.
j. Filij matris mee pugnauerunt cōtra me
de quibꝰ. ff. v. 17. ꝓpter q̄ sancti qui ex vna
parte vident: ꝙ timore ⁊ non amore: eos in
uocant. Et ex alia parte dei ab eis volunta
tem auersam videntes: pro eis orare nolūt
scientes: q̄ȝ non miserebit̄ eius qui fecit eū
Esa. xxvij. ¶ Quarto tales qui mia seu tem 44
pore misericordie q̄ eis dū sani vel iuuenes
⁊ fortes sunt cōceditur: abutuntur: ⁊ aliam
q̄n de mūdo egredient̄ paratā inuenire opi
nant̄: similes sunt ebrijs: q̄ credūt se duas
videre candelas: vbi non est nisi vna. Et dū
vnam extinguunt: credentes aliam suffice⸗
re: in tenebris remanent: q̄ȝ nulla alia can⸗
dela superest: sicut fatue putabāt ⁊ admirā
tes ⁊ dicentes: vbi est alia candela. Ita in
proposito: diuitijs: delicijs ⁊ honoribus vel
quibuscunq̄ȝ peccatis inebriati: non solum
duas: sed multas esse paratas luces. i. mise
ricordias: dicētes illđ. ij. Re. xxiiij. Multas
enim misericordie eius: omnes alias miseri
cordias eis a deo concessas in natiuitate
christi ⁊ passione: ⁊ in bonis nature: fortu⸗
ne: gratie ⁊ lōge vite: de quibus Thren. iij.
Misericordie dñi multe: ꝙ nō sumus ꝯsum
pti: extinguunt eisq̄ȝ abutunt̄ male viuendo:
estimantes misericordias in pūcto mortis
super eos paratas: sed in fine erit de eis: si⸗
cut de nonnullis: qui ita diu trufando gar⸗
rulando ⁊ potando: lumē suū consumunt
ꝙ in tenebris cubant: sicut illi dicētes illud
Job. xvij. In tenebris straui lectulū meum
i. in tenebris illis exterioribus. i. penarum
gehennalium: de quibus saluator ait: liga⸗
tis pedibus ⁊ manibus mittite eum in tene
bras exteriores Matth. xxij. Tunc admirā⸗
tes querere possunt: sicut predicti ebrij: vbi
sunt misericordie tue antiq̄ in ps. lxxxviij.
id est. ille mie quas superesse credebamus
nobis antiquatis ⁊ morientibus paratas:
sed noluit cōsolari: q̄ȝ non sunt. ¶ Ex qua
fortuna ostēdit̄: ꝙ est de celo: sicut de castro 41
vel alto loco: ad quē non intrat̄: nisi per pō
tem qui de nocte eleuat̄: quia sicut venien⸗
tes nimis tarde ad ciuitatem Italie: cuius
porta de nocte clauditur: nec ꝓpter guer⸗
ras inuenitur domus extra portam: vel si⸗
cut venientes post pontis eleuationem lo⸗
cum illum intrare non poterunt. Ita in pro
posito. Ratione cuius est sciendum: quod
magna differentia est inter portam inferni
⁊ celi: q̄ȝ porta īferni ianitores h̄z ita cura
les: quod semper de die nocte ⁊ mane ⁊ tar
de eam apertam dimittunt: nec venientes
quoscūq̄ȝ excludūt. Sed locus celi nō adit̄:
nisi per pontem misericordie que de nocte
mortis clauditur eis: qui de die in lumine
vite non ambulauerunt: nec ad eum peruē
nerunt. Ideo christus docet et precipit am
bulandum esse de luce. Et ps. xcj. hortatur
ad loquendum esse de misericordia ante
mortis occasum: dicens. Ad annunciandū

mane misericordiam tuam ⁊ veritatem tuā
per noctem: quasi de mane: dum vita durat
est loquendum de misericordia: et de nocte
mortis de veritate. Quia sic deus ordinauit
ꝙ misericordia. id est. tempus misericordie
dum homo viuit precederet: ⁊ tempus iusti
cie dum moritur sequeretur. In cuius rei
signū in diuersis sacre scripture locis: vbi
misericordia ⁊ veritas: vel iudicium simul
copulātur: misericordia precedit: ⁊ veritas
seu iudiciū sequitur: sicut pz in ps. lxxxviij.
vbi dicitur. Misericordia ⁊ veritas precedēt
faciē tuā. Et iterū. Misericordiam ⁊ iudiciū
cantabo tibi domine. Et Jac. ij. Superexal
tat autem misericordia iudiciū. Ad cuius
44 auctoritatis intellectū est aduertendum: ꝙ
de iudicio possumꝰ loq̄ dupliciter: vel ꝓut
q̄nq̄ȝ sumit̄ ꝓ ipsa re iudicata: vel ꝓut stat
pro ipsa iudicis snīa. In cuius signū decre⸗
talis hec duo simul copulat: li. ij. ti. xxvj. de
sententia ⁊ re iudicata. in rubro. Si ergo iu
diciū in predicta auctoritate Jac. accipiat̄
in primo intellectu pro ipsis iudicādis: ma
nifestū est: ꝙ sicut in machina de qua lapis
in altū leuat̄: ⁊ etiā in statera pars in qua
multa ponunt̄: aliā exaltat. aliter non. Ita
imaginando ⁊ cogitādo miam ⁊ iudicium
tanq̄ȝ duas machine vel statere partes si in
parte mie multa ponantur. i. multa prius
opera misericordie: fiant in morte q̄n cauil
la de machina extrahit̄: ⁊ lingua statere de
manutenentis dimittit̄: mia in qua vel in
cuius parte multa ponebant̄: aliā partem
i. iudicium: ⁊ iudicandos in altum celorū
eleuat: ⁊ sic mia superexaltat iudiciū Jac.
45 ij. ¶ Quinto tales qui tempore abutuntur
mie dū viuūt: ⁊ tp̄s mie expectant dum mo⸗
riuntur: sunt sicut mali ministri vel opera⸗
rij: quibus dñs aliquid dat pre manibus
plenā solutionē ꝓmittēs post operis con⸗
summationē: si tn̄ fideliter operentur: ⁊ con
ditionē in ꝯuētione factā seruēt: si vero con
trariū fecerint plena solutione careāt. Sic
in proposito deus conducens: ⁊ ponēs ope
rarios in vinea sua Mat. xx. aliquid dat de
salario pre manibus. i. aliqua mie dona:
bona. s. nature: fortune ⁊ gratie: ꝓmittens
plenā miam post operis consummationē
⁊ cōpletionē. Si tn̄ predicta eis tradita ad
laborandū ⁊ expēdēdū fideliter dispēsent ⁊
conditionē appositā Mat. v. vbi dicit̄. Bti
misericordes: seruēt plenā miam consequē
tur. Et hoc est quod sequit̄ ipsi miam cōse⸗
quent̄: quasi diceret si misericordes fuerint
miam consequentur: si autem misericordes
non fuerint: sed predictis eis traditis abusi
fuerint: ⁊ illa male expenderint: misericor⸗
diam postea nō inuenient. Nec mirū immo
mirabile esset si i thesauro aie misericordiā
inuenirēt: quā ibi nunq̄ȝ reposuit: cū nec in
sacco inueniri vel extrahi poterit: qđ in illo
positum nō fuit. Et hoc est qđ de vtrisq̄ȝ si⸗
mul veritas dicit Matth. xiij. Qui enim h̄z
i. miam humanā in vita sua dabit̄ ei miseri
cordia diuina in morte sua ⁊ abūdabit: qui
aūt nō habet scȝ miam humanam: ⁊ hoc qđ
habet auferet̄ ab eo. i. mia ⁊ mie tempus ei
cōcessum auferet̄ ab eo: ⁊ etiā misericordia
quā in eternū cōsequi potuisset si voluisset.
Et sic pz: ꝙ omni tali exiguo cōceditur mia
Sap. vj. Ois enim misericordia exigua est:
q̄ eterna nō est. ¶ Ex qua deductione aper⸗ 46
te ostendit̄ ꝙ illi qui malā ducūt vitam de
qua reprehēsi rūdēt. Ita dñ veniā ad celum
sicut tu: magna est misericordia dei. Celū
nō fuit propter tales quales tu es tantum
factū. Errant: q̄ȝ vellēt habere miam diuinā
in celo: absq̄ȝ hoc ꝙ haberent humanam in
terra: de seipsis: ⁊ de alijs vellēt h̄re miam ⁊
societatē in celo cū sanctis: absq̄ȝ hoc ꝙ ha⸗
berent miam sanctoꝝ in opere: in terra: qđ
esse non pōt. Sicut pz tam ex dicto ⁊ doctri
na Aug. ff. ij. 6. Qđ etiā per exēplū qđ dicit
Boetiꝰ de cōsolatione. li. ij. ꝓsa. ij. de dicto
poetarū: dicentiū in limine iouis duo fuisse
dolia: vnum de potu amaro: ⁊ aliud de po⸗
tu dulci ⁊ volēti ⁊ desiderāti bibere de scđo
necesse fuit prius bibere de primo. Sic in li
mine. i. in introitu celi vel quātum ad intrā
dos ad celum: ista sunt duo dolia: vnum de
mia humana: quam erga seipsum et alios
prius exercere debet: que dū q̄nq̄ȝ dura vide
tur: q̄ȝ dura videt̄ nōnullis sua dare: quasi
potus videt̄ amarus: quā tn̄ amaritudinē
Paulus iubet: quēcunq̄ȝ quantū pōt dulce
dine temperare dicens: qui miseretur in hi⸗
laritate Ro. xij. quo temperato de illo priꝰ
gustet: si de illa dulci potatione iterum gu
stare voluerit: de qua in ps. xxxv. Domine
in celo misericordia tua. Sed heu sicut in⸗
ter scanna duo cadit anus humo. Ita in⸗
ter istas duas multi cadunt in infernum.
¶ Sexto tales similes sunt clericis deordi⸗ 47
natis ⁊ secularibus negocijs ⁊ crudelibus
⁊ furtis applicatis: qui in tota vita sua cle
ricos ⁊ ecclesiam et bonos viros persequū⸗
tur spoliant ⁊ male tractant: nec aliquid ꝙ
ad ordinem pertinet clericalem obseruant:
⁊ in fine capti: timorem habentes suspēdij:
sub clericali appetunt ⁊ clamāt saluari pri
uilegio: dicentes quod sunt clerici: ideo pri
uilegium peto clericorum: ⁊ in spe talis cura

sionis: prauue audacine mala perpetrabãt: qui tamen tali spe frequenter fruſtrantur: e punitegio illo putauit vt eam ſeua exercẽt ordini contrariis: ſtent officiũ occidẽdi: ei dẽ andoc vel ioquendi reos: vel mutilan du vel aduocandi in cauſis criminalib⁹: ũc ipſo facto punitego nudat clericali: ſtatu pas per decretũ illud. Nauarrꝰ de.c. quiſquis Qui ab ſeculariter viuit negociando: taberná remendo: vel conſtuarn dimittendo: ranc nullo gaudebit punitegio: nec iuſtificãdo: ſe ſinis excommunicationis: ſi quis ſtudente: quo gaudebit: ſtat pates per Innocentium: ce: tra li. v. tit. de apoſtatis. c. pueros: quouſq; per monaſt ab epo poſt qua annouauerint ſi ſe nõ correxerit: ille o omni alio priuat: e libere p malefactis ſuis: ad motem quã meruerunt iudicat. Sic ill⁹ qui tonſura ſua nunq̃ ſic ofert pulcherrim: fed odio habẽt runt: timorem habentes mortis: ce: eterni ſuſpendit: ille innocẽt auxilium dicentes mõſtrere me beno. Nã magnã iniuriam fe diam tuam in. p.ſ. ¶ Sed quia in ſpeta: lis inſerpũ multa mala inſe contraria cer euenire: non ſolum terſed frequentiſſime a deo per ſeũ ſacra ſcripturas per ſuos mi cios ꝓ pãcatores: ammoniti ſe minime cor reuerent: punitegio illo nõ gaudebunt. Si iudex bene ad motem quam meruerunt eternam eos condemnabit: nec fleteꝛ vlla ſuffercio dis Deutro. xxv. ¶ Quanuis vero ad terrãs partem huius vltimi articuli eſt feiendũ: q̃ cauſa deceptionis eis oĩm predicta enim: cauſa bñagnitonis fere oĩm falſoꝝm ẽpiũ bonorum: etiã in generali demonte tentato ef fedutto: q̃a: aliquãdo peccata grauiora eſſe offendit: e longiora vite ꝗs pmittit: e bñ mſericord& predicatiõ q̃a ſtationes ſe habet ad infirmũ ſpiritualiter ſicut medicus quod ãmodo ad infirmũ cor potaliter. Cuia ſicut medicus tribus digi: tis brachium ſeu pulſus tangit infirmitatis tribus predictis digitis ſeu modis pulſum tangit: ſic cũ tangit peccatoꝝ. ¶ Prima ngo indicat alios peccata grauiora offẽdit. Et ſic medicus infirmũ confortat dicens Infirmitas tua nõ eſt magna bene eſt de ſiꝰ boni cordis. Sta ipſa fere omnes cõfor tat breuis. Citi eccleſiaſtici. c dencis: e ma: gni ſanctus homines non eſſe viuiſſe: e ra: lia fcy vſurpas e iniuſticias facunt: quare ergo tu nõ faceres taliacne timeas: qz talia in te parua fiunt: reſpectu peccati eorũ. Tu non es homicida vel latro: ſicut multi alij ſunt. Sed quid valebit quod illi pro maio ribus delictis ſint in inferno: ita cum minoꝝ ribus: eum vtrobiq; pena ſit clicet in aliquo fonte ſit ibi tolerabilior: erit tamen eterna ſicut z illo. ¶ Et quid valet q̃ magna pars ciuitatis obſeſſa ſit bene cũ bodria: aut per poſtienem hoſtibus pateat ingreſſio. Gloſa M. vi. 151. ¶ Secundo eum ſ. ego dignus: tam rangit eorũ dicit ſonga ergo ſpleritonis eos tamaturaliter. Nam bone ſpleritonis eos parentes tui ſõgam dugerunt vinũ e bonum in tui ſpe ad peccandũ hortatur: ſicut patet li. x. ſ. c. C. vi. 12. Et confonat dicens. Ju: contra te et mento vel deinertoꝝ meuonone vel indeuotione minuſtrãti. Secundo ſpero cõrabile: e ſpectat applicatione vel nõ ap: plicat nentes celebrantis. ¶ Quinta differẽtia vides p̃ſe ex ceplo diuotum portanti: ali: cui dño. Encemi: mutum ceſſat z dilecti quoꝝ primus eſt ei multũ acceptus z dile ctus: alter vero eſt odioſus: quoq; intentio eſt poſt enemiſi ſen bonũ datũ aliquas ꝑ: ſtitiones grauoſe ab illo requirere. Dñe no re illenodũ pmittamus: accipiat et gra: tificatoꝝm perſonã ſp̃ boni: ſ. etiã iuſtas quas portigit preces: ac petitiones. Secun de vero manq̃ nec acceptat perſonam: nec bonitnes boas rendit nec placat: ſ. gratiã. In ꝓpoſito vero in aliquo eſt ſimile: in ali quo diſſimile. In boc vero eſt ſimile ꝙ quo dus facerdotibus: quoꝝ vnus eſt penitens bon: iuſtus: malus: ſiue ꝓ vnus vel bonũ ſtetis celebantibus: ſiliꝰ boo patri offeren: tibus: primi nouiꝰ acceptat beatus: tam per: ſonã ſ. filij: quã ſuã ꝓ ꝑcto vnitas eandẽ: in missa portigit. ¶ Diſſimilis vero eſt ꝓ: pto: tatoꝝ: facilitonis. Q̃ mali facerdotis: immunis obſtat recipit. Nec mirũ: ſiquidem ille ꝓ ſuis recipit per manus indegoꝝ: in cruce obtulit: reſpectu filij recipit ꝓ mundũ: magna pellimoꝝ facerdotum cõſeruatio. Propter illoꝝ ẽgo malitiã manifeſtoꝝ: filij ꝓpanis ſeu ſacramentũ negare non poterit vel refutare perſonas tamen non acceptat nec illoꝝ accelſu placat: ſed potius ꝓpocat Quia ſin beatã Diego. Cum ergo duplex ſit ac ad interecedendũ mutuꝫ: trati animus ad beneficia ꝓnouatur. Nec orationes il lorum inquantum a tali perſona portigun tur eraudit quia fenmus eſt peccatoꝝ: nõ exaudit deus Joan. ix. Sed ſi quis cũ ſuis fuerit. Nota. O. x. x. Et. O. vi. 11. Et. S. i. 4. Cũ ergo cunctis cautis mentis quidam vatis face theologe pfeſſorum cathedra ſua ter gens dinis: q̃ matuti vnum bonum facerdo tem ꝓ ipſo celebrantem: ſi mille malos: q̃ ipſe ſi ſtolus fuerit audiatur: illoꝝ ſi mille ſunt nõ exaudiuntur. Quod pulcherri: meoſtenſum eſt in facto Heliet z ſacerdoti

Iſſarũ. Poſtmo oſtẽ dunt differentia. Secundo dignitas. Tertio vnitas. Quarto neceſſitas.

Arti.vj. ¶ Quãtũ ad primũ: ſi loquamur de miſſa: quãtũ ad id q̃d eſt eſſentiale in ea: coin: cidit: ſi miſſa omnis eſt identitas. Si vo loquamur de miſſarũ eſſentie: ſic dupli: ter inuenit in ea: vna ſimilitudo: in quantum ſacerdos ſacrificat: et mento vel deinertoꝝ meuonone vel indeuotione minuſtrãti. Secundo ſpero cõrabile: e ſpectat applicatione vel nõ ap: plicat nentes celebrantis. ¶ Quinta differẽtia vides p̃ſe ex ceplo diuotum portanti: ali: cui dño. Encemi: mutum ceſſat z dilecti quoꝝ primus eſt ei multũ acceptus z dile ctus: alter vero eſt odioſus: quoq; intentio eſt poſt enemiſi ſen bonũ datũ aliquas ꝑ: ſtitiones grauoſe ab illo requirere. Dñe no re illenodũ pmittamus: accipiat et gra: tificatoꝝm perſonã ſp̃ boni: ſ. etiã iuſtas quas portigit preces: ac petitiones. Secun de vero manq̃ nec acceptat perſonam: nec bonitnes boas rendit nec placat: ſ. gratiã. In ꝓpoſito vero in aliquo eſt ſimile: in ali quo diſſimile. In boc vero eſt ſimile ꝙ quo dus facerdotibus: quoꝝ vnus eſt penitens bon: iuſtus: malus: ſiue ꝓ vnus vel bonũ ſtetis celebrantibus: ſiliꝰ boo patri offeren: tibus: primi nouiꝰ acceptat beatus: tam per: ſonã ſ. filij: quã ſuã ꝓ ꝑcto vnitas eandẽ: in missa portigit. ¶ Diſſimilis vero eſt ꝓ: pto: tatoꝝ: facilitonis. Q̃ mali facerdotis: immunis obſtat recipit. Nec mirũ: ſiquidem ille ꝓ ſuis recipit per manus indegoꝝ: in cruce obtulit: reſpectu filij recipit ꝓ mundũ: magna pellimoꝝ facerdotum cõſeruatio. Propter illoꝝ ẽgo malitiã manifeſtoꝝ: filij ꝓpanis ſeu ſacramentũ negare non poterit vel refutare perſonas tamen non acceptat nec illoꝝ accelſu placat: ſed potius ꝓpocat Quia ſin beatã Diego. Cum ergo duplex ſit ac ad interecedendũ mutuꝫ: trati animus ad beneficia ꝓnouatur. Nec orationes il lorum inquantum a tali perſona portigun tur eraudit quia fenmus eſt peccatoꝝ: nõ exaudit deus Joan. ix. Sed ſi quis cũ ſuis fuerit. Nota. O. x. x. Et. O. vi. 11. Et. S. i. 4. Cũ ergo cunctis cautis mentis quidam vatis face theologe pfeſſorum cathedra ſua ter gens dinis: q̃ matuti vnum bonum facerdo tem ꝓ ipſo celebrantem: ſi mille malos: q̃ ipſe ſi ſtolus fuerit audiatur: illoꝝ ſi mille ſunt nõ exaudiuntur. Quod pulcherri: meoſtenſum eſt in facto Heliet z ſacerdoti

Eccli.

regis Achab. iij. Reg. xvij. Ipſe nanq; ſol: erat ex vna parte oratꝝ: ipſi erant ocnu: gentꝝ quinq; magnatꝝ: orantes a mane vſq; ad meridiem: non exaudiebantur. Deinde vero ſolus clamauit dicens: domine deus patrum noſtrorum exaudi me hodie: qui ſta: rum exaudebaturnam deus ſtatim ignem miſit: et holocauſtum ab eo oblatum conſu: mauit. Patet ergo quod ſicut de illoꝝ de quoꝝ bus facerdotibus vite tantum vert: ficatur illud Jacob. xxvij. Vita ſolet ſuper: cato ut iſti affidua. De quoꝝbet vero malo verificatur illud Proverbꝝ. xxj. Clamabit: et non exaudiam. ¶ Patet quoq; quod mutuꝫ beepiuntur: e acceptantꝝ ꝓ facerdote ma lo vite tenere vel conducunt: et pro ipſis vel antecs vinis orent vel defuncto. Ité quan dog ſit ꝓpter cauſam sacram. Can. xxv. q. ij. Sepſos nanq; vel ipſos pro quibus orant befraudãt: propter cauſas ꝓfectas: quia ſi lloum oratio nõ eſt ita efficaxſola: ſed bo notum virotũ. Et in iſto opere non debent tantum attendere efficaciã: ꝓuenientem ex opere operato. Alias ꝛmotio ſed eñ ꝓuenit fem ex opere operante. Ex qua ratione: ne: tiro celebrantis. ¶ Celebrantes etiam deo: prunt: quia occaſionem eis ꝓbent ruine. Si nullus nanq; malos facerdotes conduc: ceret vel pouuoueret: de facto ſalem ad ne: ue vinendum attraherentur ꝛ arrarentur e ſames eos ad bonũ reducere: ſicut redu: ctꝰ filium prodigum. Sed quia videt quod quas in miſſa portigit. ¶ Diſſimilis vero eſt ita bene conducunt: et gunouenantꝝ: ſatisfa: cut bonꝝ: minus bene viuere curant. ¶ Ité ergo qui eos tenent vel conducunt: non ſo: lum ſeipſos bono defunctoꝝ ſpirituali ſa: cut oſtenſum eſt. C. ſi. xv. Sed etiam peccꝰ cum occaſionem eis ꝓbet beinquedi. Ta: li ergo obolum non dare vel ꝓpo anima mea vel parris mei per nouenam: vel celebrare tes cum amicus ſit lotum ſimilis: efficit ꝓpo nere. Ité. Et qui dat occaſionem damni: dã: nere bñ. Et. qui dat legem aquilam: ſ. ſi: obſtet: rid eſt: in. ff. veteris. ti. ¶ Secun: dã aſſir offerẽtiã videre poſſumꝰ in redem: ꝓtione beata ꝓ inuerecuntia. Ad cuius intel lectũ eſt aduertendũ: q̃ ſed dicere voleb ant q̃ miſſa vel quecunq; ſuffragia facta ꝓ ali quo ſpecialiter in purgatorio nõ valere ſi bene q̃ualẽ habent charitatem q̃ eo quan: ti ille illo qui manet habet charitatem plus: e illo q̃ minoꝝ minus valent: ſed ad liberationẽ e vtilitatẽ: ſi q̃ quantũ ad bo: notes. Et ponitur exemplũ de electione que ꝑ per vnum legit: q̃ tamẽ plureo preſen: tes audiũt: de qua plus honoraꝝ ille ꝙ quo

legitur. Sed tamen maiorem inde reputat
utilitatem quam minorem in intelligendo by
capacitatis: equalem qui equalem: et mino
rem qui minorem. Aliud etiam exemplu
ponitur ad idem de candela posita in medio
facto: alicuius domus: cuius tamen: quia
liter facit ad locionem mense: solatium: et
huiusmodi magis est ad diuitie honorem.

6 ¶ Certum tamen: et rationi magis conforme
videtur: q̃ suffragium plus valeat: et pro
quo ex intentione facientis seruatur: q̃ huic
ad liberationē a pena: q̃ suffragia ecclesie:
magis si videatur haberi per modum fiant
factionis: et redēptionis: q̃ lectionis: vel hu
mine. Detinentur nāq; in purgatorio ad
certum tempus: q̃ pro delictis sine interim
satisfactionis penas debitas sufficiendo: nisi
aliude eis succurratur: redemptione: q̃ illis
data: ad modum incarceratorum. Inter ꝺs
sient videmus q̃ redemptio certa: pro vno
data: plus ad eius q̃ alterum valet liberā
tionem. Sic et in proposito iter quos sient ite
rum videmus q̃ deo qui in charitate fun
ctum qui de illorum liberatur carcere: fa
cietate diligunt: e tque liberationi cōgrauiu
lantur: tanto de re: viliate letantur: q̃ sic de
pro illo facti fuit communius profuit: et q̃ ma
iorem erga eum habuerunt charitatis: ma
iorem habuerunt utilitatē: et leticiam: et qui
equalem: equalem: et qui minorē: minorem.
Sic et in proposito eorum omnes in purga
torio sunt in charitate: quibꝫ de bono eius
ratione gaudet alter: nec q̃ plus by ch̃a
rate: q̃ plus habet: solatij: q̃ minus minus
nec re. Et sic in telligi potest verbum hiero
nymi: q̃s habetur in decreto de conse. dist. 9.
c. non mediocriter: vbi dicit. Cum pro certi
anima alius psalmus specialiter vel missa de
cetur: nihil minus: si pro quolibet illoꝝ
dicerētur: accipitur. Nota. D. ꝑ. s. i.

Art. 4. ¶ Dubius vero misse dignitatem: tribus per
pendi potest. Primo ex sacramenti: q̃ in illa
tractatur: institutione de qua habet. C. 1.
7 1. Secundo ex ipsius executione de q̃ habe
tur in chronicis pontificum de tempore illius
Octauiani: q̃ sanctus petrus apl̃s: dicendo
pater noster: cum verbis sacramentalis
busꝑpriuatim missam fecit. Tertio ex ange
lorum frequentia: de qua beatus Gregorius. lib. 4. dialogorum: scribit finem libri.
Quus magnā fidē dum habere dubium pos
sitran ipla immolationis hostia ad sacerdos
tis vocem: celos aperiri: in illo Jesu christi
mysterio: angelorum choros adesse: sum
mis ma locari: terram celestibus iungi: quam ideireq; ex visibilibus ad inuisibi
lia fieri.

¶ Quus vero tanta misse dignitas: sine vehi
tate magna in digne celebrantes: effusion pos
sit: reliquit dubium est: q; eius virtus quā
rum ad profectum: vel huc in quantum opera
tionibus. ¶ Primo nāq; spiritum confortat
e roborat: quia sicut capite sumente omnia
viuleni: omnia membra fortificantur: ꝛ con
sequenter quę capiti conuenta sunt. Sic se
cerdos teq; in spiritualibus boni status ꝓ
positis celebrante: z corpus christi: sumente
omnes alios membra militantis: locum tene
membrorum: sit et eius locum: caput: et be
net. id est. christo qui est sacerdos in eternū
charitate coniuncti sint: copulati: spiritua
liter: confortentur: e corroborentur: quia si
cut ipse sacerdos corpus christi sumit sa
cramenter: ita ipsi sumunt spiritualiter. ¶ Secundo in terrenis negotijs expedi
tiones facit. Sicut patet per exemplum q̃s
scribitur in. li. de apibus de quodam sacer
dote Dacie apud hierusalem: cum alijs pe
regrinantibꝫ qui in redeundo quodam de
solius remansit: nauitatis: ducatum: sic
tinere: festinanter: deinde: cui soli in via post mis
sam ambulanti: eo quo quidam solus ede
dita quo cum cautius: quam solus trepi
dare: oggaret: quum sum post eam ascende
re: festinquo facto: fiducia: leniam in terra
sita: qua cognitus: qui ipsum manuit. ¶ Tertio
a morte liberat: sicut ps. J. vi. 2. ¶ Quarto
to ad celum mittit: ideo missa dicitur non
solum: quia ille ibi offertur: qui a celo mit
titur: sed quia digne celebrantes ad celum
celum mittit. De his e alijs veluin
bus huius sacramenti: quod in missa tra
ctatur. No. D. vi. pertotum.

¶ Magna vero missarum insestitas: dicta
est: tum celebratoribus: ꝑ auditoribus. Ab
celebratoribꝫ patet primo precepto domino.
Secundobus nāq; proprium est: hoc fa
cite in meam: commemorationem. Secundo
statuto ecclesiastico: in quo reputatur no
ueuit: vt nō q̃ facer dos: vt q̃ ter in anno mi
sarum celebret: solemnia: sicut patet in bene
tali. li. iij. ti. xlj. de celebratione missarum.
dolentes referimus. Ergo multo magis us
cumenes reputabuntur: si multo frequen
mur ratione. Septimo q̃ mors est bene ve
nientibus vtilis: male vincentibus inutilis
Oratio q̃ cogitatio mortis debet esse bene
cessit bonum. Cum ergo ista: rationes
pręsp nobilissima: reus: negligentie: nisi illa
vtas ad honorem dei e salutem: tam e alio
rum vinos: e mortuorum esse illud. ꝑ. ꝑ. nil.
Unde sic ergo accepta: q̃ta: e alterius illi

admittit: ree e. Dicit insuper sexta: Tho
mas in vltima parte summe q. lxxxij. art. x.
q̃ quātūcunq; ꝑsona non habeat subiectū
in peccatum festiū celebre: e tenetur: ad ma
nime: in illis diebus in quibus fideles ecclesia
ri consueuerunt. ¶ Sed dicent aliqui: q̃ sunt
tātā in alijs negocijs occupati: q̃ eis celebra
bitare nō permittit. Sed per eam: ad eccliā
pos non dicēdā: hi possent aliās occupa
tiones omittere vel diminuere: vt illius in
tendere: ad ministerio cui tenure necesse est
Aliq dicunt: q̃ nō tenentur: Tales sub
in ꝓfessionis ecclesiastice in maximum
indiuiduis inconuenies: q̃ semper vel indi
sposito permanent: vt sic ꝓponere possint
e restituere si forma celebrarēt. Et ꝑ patet q̃
audiendi: hec necessitas excusat: in decreto
de offic. ordi. c. multas vbi ꝓcipit oibus se
cularibus: q̃ sabbatis: festis: q̃ ꝓsequēdis
alijs: q̃ nec beneficia habēt ecclesiastica nec
missa sacros: sunt: vt in de officia: missam ex
integro audiant. Non audiens missa
in die dominica ꝓter articulum necessita
tis: a fragrosse est ꝓcep. Et ꝑ: q̃ tam: sunt ꝓ
pensi audiūtes: nō ex integro audiūt. Sicut
illi: q̃s ꝓfest: suffi core: q̃ illo tue: officij
die: vel euangelij: cui ex die: ꝑ: parte: be
nedictus detur: z illi: q̃ in cimiterijs circa
alia occupant: e intrāt ecclesiā: duo corpus
christi: deinde: vel aqua benedicta: a ꝑcipi
unt: vel salue: illā ad audiendū: q̃ad audire te
nentur: debent. Non enim: sufficit audire
missam: quātenus: sed oportet audire missam
in ea: ratione: in decretali: preall. de celebra
tione missaꝝ. q. quātū tacor: vbi: ꝓbabi
tur: misse: paralitice: puta de beata virgine
de angelis: de: apl̃is: de: ꝓfo. Et: q; ma
lum: festas audire: sed de malum sequal:
vt missa se debeat minutatur ꝛc.

Art. 5. Vtilis

Ordis. Primo ost

deturdupliciter. Secundo mortis
natura: e culpe similitudo. Ter
no mortis: natura: e culpe: e tempus: nec
tis admiratio: cautelatus. Quarto certitu
do. Quinto: distincta: mutentium: examina
tio. Sexto quod mors tam bonorum: q̃ ma
lorum: somno comparatur: sub diuersa ta
men ratione. Septimo q̃ mors est bene ve
nientibus vtilis: e male vincentibus inutilis
Octauo: q̃ cogitatio mortis debet esse bene
cessit bonum. Cum ergo ista: rationes
pręsp nobilissima: reus: negligentie: nisi illa
vtas ad honorem dei e salutem: tam e alio
rum vinos: e mortuorum esse illud. ꝑ. ꝑ. nil.
Unde sic ergo accepta: q̃ta: e alterius illi

omnes mundi miserias. Undecimo quod
non est de morte bonorum: q̃ de malorum: nisi
potius gaudendum. Duodecimo: q̃ nō est
de morte immensum dolendum. Terdecimo
q̃ de morte malorum: est timulum dolen
dum. Decimoquarto: si: dolor de mortem
bus omnino de amentum: cordibus excut
non potest: est de bene: e male mortuis: non
diuersimode habēdē. Quinto decimo: oiteri
dent: cōditiones: q̃ mortē precedere debent
ad hoc: q̃ secure expectarē. Sextodecimo
ostenderur: qualiter mortem: q̃ non ad
monet tales habere: ꝓtiones. Decimosex
primo: q̃ mortis memoria: est: ingreter habē
da. Decimooctauo: q̃ salubris: est cogita
tio: de: officio. Decimonono: de: finibus: ofᷣ
de: genitus: e querela. Ultesimo qualiter
de: vno: ꝓtitur: hi: agita. Ultesimoprimo
qualiter: vnotum: suffragia: mihi: mutuā
tur. Ultesimosecūdo: q̃ suis: adiutorib: gra
ti existit. Ultesimotertio: q̃ bonus: tib: pdest
in loco: sed: sepelirī. Ultesimoquarto: qualī
ter: per: mortē: ofᷣdit: mēbris: dū: malignāta
te sua effeuantias: vanitatis: e: ois: vanitas.
¶ Quātū: ad primū: mors: est: triplex: cuius Arti. 5.
natura: gehenna. i. spiritualis: corporalis: e
gehēnalis: dicitur: ꝑ: in decreto de pe. dis. vi
n. in fi. Per primā: no: pertuntur: ad: secūdā: z
tertiā. ¶ Prima: rana habet: multitudinē
z diuersitatem quantū: habet: diuersitatem
patis: mortale: quia: de quolibet mortali: ve
nificat: illud: Eccli. xxvij. mors: malorum
nessima: z vltio: pessima: Iterius: ꝑ illa: q̃
melior: effet: illoco: et: horre: de: mortali: pec
cato: ꝑ: extra: cum: mortali. ¶ Secūda: ꝑ: ido
neitatē habet: quātum: ad ipsā: mortē in se
fed habet: diuersitatē: penitus: quātū: ad: ꝓ
uenidi: modū. Secūdo quātū: ad: mortē: in
terantiam. Tertio quantum: ad: mortis: ter
minum. Primo: nāq; mortis: demptiā: et
modi: diuersitas: ofendit. Ec. xxxix. dies
inquit: mortium: z: quasi: ꝛc. Et Apoc. xx. Ui
di: inquit: mortuos: pusillos: e: magnos: in
quibus: ofendit: mortis: natura: e: magnitu
do: per: partionē: magnorum: et: minorum: nec se
nunc: pauperi: patrum: habuit. Sin: ofendo
quo: ad modū: diuersitas: ofendit: in hoc q̃
in: ꝑallegata: sequit: mortantate: e: quasi: ad
dit: bimur: in terra: et: sicut: aque: sup terrā
expā: per: diuersas: transeūtvias. Ita nos
per: diuerse: mortis: vias: e: modos: e: dun
sis: de: hoc: mundo: tranfimus: et: ratious.
¶ Rone: cuius: est: admirēdus: q̃ deus qui
nos: creauit: in tali: conditione: ꝑuitam: sine
dicres: fuisse: ꝛc: quo: et: rebellare: peccādo

cepim⁹:mortis exercitū ad nos humiliādi
quærēdū e subiugādū ⁊ nos ordinauit: q̄
multis modis ⁊ insidijs inuerſis: ꝓra nos
gladiū fulgurabilē acrē ſuū exercēt: ꝓra
ite illis: ꝛ in eo parauit vaſa mortis: ſagit
nas ſuas ardentiſ⁹ effecit in pſ.vij. Quaſi
gladio ſuo ſenes: ⁊ quaſi ſagittis inuictus
occidit: q̄ ſicut q̄ occidit gladio deppſequo
occidēdat oportet q̄ ſit q̄ſi ſagittis occiſo
rē. Sagittis ergo occidit ſ⁹: q̄ multū diſtat
ab occiſore. Sic ſene ſe ꝓpoſuit occidēdū
turꝝ: etiā ſim holim ſ⁹m opinionē: multi
ad mortē appropinquāt: anteq̄ ipſa pcu
tiant. Juuenes ſo quaſi de ſingulis pcu
tiunt: q̄ſim cōem holim opinionē: videntur
multū a mortē diſtare: ad dē: ſm nāc ſagit
tā ardētē. Nemiā nāc febrē nāc hydropſim
nāc apoſtemata vrigit ⁊ cocitat: de quib⁹
in pſ. xlij. Sagitte me acute: populi ſub
te cadent. De hoc vario exēplo pbijt loquēs
Seneca in libello ad marciā beniuꝝ ſuum
ſimiles nāq̄ affēdere murū ſuū ſi ſibi ve
lut aris obſeſſe deq̄ cuſtodes ſuper aſſe
dētes tela iacuāt vel ſurꝝ: de quo ſcut ali
qui vulnerati deſiciūt: ⁊ cadūt de ſummi
tate aliqui de mediocritate de fundamentis:
alij infuper relictaſq̄ lapidib⁹. Sic nobis in
mundo ifto ad alia ſtāti ⁊ ſecuri vel ſe
nop affēdere nitētibus: aliqui ex mēbris de
ciuntur de ſummo ⁊ tutu honoꝝ vel diuti
rūde quib⁹ ꝑ.s. exrci. Cuꝺi mpui fugalta
ti ⁊ etēnali ſicut cedros trāſiūt ⁊ eccl⁹ ſ⁹
erat: qui multe ſubtractus fuerat ⁊ fecerat
ti⁹ alti ſim⁹. Alij de ſtatu mediocritati
de ſumma paupertate deſiciūt: alij infim
in ſumma penitētia: alij in multitudē: alij in
infantia deficiūt. Jdeovt ait Dugo. Apud
gentiles decadunt. Pluro deus inferni vel
mortis habere iergam ꝙ deꝛ capit in tre
bus ſtatib⁹. ſ. puerꝝa iuuētute vel ſenecta
te. Ideꝰ ſi quos in ꝑdicto ſtatu⁹ vel ea
tibus oſtenſio capit: in tres equales facit.
Et qua ceſſet ratione ſuperiores admoue
ne ſuperbiēdo vel cōtemnēdo: animo ſupe
nocet vel ſuphtores ſint: ſed equales: qui
iam cito in terra corpore futuri ſunt equa
les. onde Seneca li.xij. de naturalibus que
ſtionibus in fi. Quid dicēdū eſt de ſtatu
ſuſtine pulueris: venit eccc mors: que vos
pares facit. ⁊ Cētra pedicti vero mortis
fortunā eſt aduertendū ꝙ mors curtailus na
venit ad ſenes: ⁊ ad quoſcunq; alios: quia
eos prenumerādone eos nō paratos inue
nat. Multos enim ante ꝓmiſſum tēpus ne
mittit: ſicut nūc inſtin ſicut facies rugoſas ca
nicies capitis que ſm libros medicorū eſt

uenili⁹ mortis. Naſum ⁊ vngulas liuidas
oculoꝝ caligiē: dēſi inclinatiōnē totius
corꝑis cum mēbris ſuis debilitatiōnem.
Cētra vero humores ⁊ fortunas: ſicut ad
quos ſenes ꝓmittat nūc tos: ſicut ꝙ ſenes
diuerſas infirmitates: nō eſt tūc ita certū
ſicut ſicut predictū ꝙ ad ſenes mittat.
Et ideo pericula ſenū ſūt maiora ⁊ ꝑ
loca: q̄ ꝙs ſubtos: q̄ꝙs ex imperatore: ꝙs
eos imꝑtuoſiꝰ tuent. Q̄d omnes vno
pdicto⁹ fine ſenū finiūtur: ꝙ ſenes mor
tios mittit deus: vt ex noſtra ꝓpria vo
luntate in bello ſto reddamus: teſtamē
tū faciendo: dotem reſtituendo: et vtam
nobram bene ordinandi cauſa ⁊ vt capiat
mur. Quia ſicut videmus: q̄ rego in mūdo
aggrauetur ꝑs inimicoꝝ qui ſponte ſe ſello
ꝓmittunt ꝑa deus mittus aget cum illo: ſi
ante mortem ſe nō reddunt: ſ⁹ cū malis: qui
carnem ſuam delicate nutriendo: cōtinuas
congregando: tantū ſe cōtra mortē exer
cent: nunc ios ordinant: quāto poſſunt ꝑ
ſe ad rebellādū inſtaurāt. Sicut ille ſtult⁹
Luce. dñs dicit de ſe: q̄ habet multa
bona in annos plurimos: quibus vocatur
in fine: ſicut dicebatur illi ſtulte hac no
te ꝛ ea animam tuam repetent. Q̄uis ſi de
morte eos in fine ſui mandebat: q̄ vltimis
ꝑdictum concedere nō leuit: nec vnde ꝛ de
bolo animas illorum rapere volente cōque
ri voluerint: a morte et diabolo eos vltimis
poterit: ſicut ꝓcōmo reſpondit ceſſimi
tibus leguntur. ¶ Primo nāq̄ eorum
quod dam comunit: quod quidam peccque
tum mortis fuit: cum illud quod dicit: per
cuſſimus fedus cum morte ⁊ cum inferno: q̄s
nullo modo eos tollere vellit ꝑima tres vel
quatuor nuncios e mittere: ſicut dicit poſt
modum ſocij illi infirmantes: qui mediante
mōs eū prenuntiāt: q̄ aſam ſua diſponere
qi ſignum mortis inuenit in palſue vina
ſpe certam: ꝙ ſe periculoſe appetit: q̄ cōme
dendere nihil ſe poſſe reſtituere. Adquem e
to poſt mors intrāgat: illum vocauit. Cui ſi
te. Adhuc non venit. q̄ nuncios nō miſſiſti
ꝙ ſenes: Cui illum ꝓpe nō miſi: ſicut
pmiſi. Unum nāq̄ nūcij miſſiſti ſenus te
agritant. Alio enā nuncio te prenumuin q̄
medicus dixit mala ſigna eſſe in palſu rui
na. Tertio te prenumuit per appetitus per
ditiones: imo te ergo cōqueris: furge ſpe
ueni. Sic dicet ꝑdicto ꝙce ad ifam ꝓ tas
nes nūcios meos eos ſalutat. ¶ Item aliud
ꝓpinet expōi. q̄ſi ſic ne dicedā ſ⁹ ꝓ iuro
terreno diabolo homagiū fecisti: tale ſi ma

ſtio: ꝙ ei prenumuret tribute annis ad
mortē decem aqui pauno anno de illis trib⁹
eu in forma humana obuiās dixit. Cane
ſcis: ꝙ tuus ei malediciſ: quaſi volēs eum
percutere. Scio anno dixit: multū indigna
ris. Terno multū debilitaris: quo dixit ei
rapui. Cui rndēre potuit: q̄ ei ſicut q̄ mi
ſit prenuntiare: ideo ut te conquerī nō po
ſſit. Jta nos ſ⁹ mors ꝙ ꝑper multa
ſigna: vel aliotum exēpla prenuntiat: vult
nec parauas eſſe: nec mortē ꝓpinquam eſti
marc: ne quo ſcelus. eſt. q̄ loquēdat ꝑ
ce agitur: ſed ꝙ mos appropinquare ꝑ
dimittat ois alia ꝛ mo ſiat. ¶ Et ſi dicta
ſtultitia in obus ſi ardūr rādas marine eñ
in ſenib⁹: q̄ multi ad mandādi habere ꝑſi
ꝓſumpt⁹ nō ſ⁹ ꝑ predicta ēt aſſeruitio
ni mutinat mortis nūcij. ⁊ Cꝛpitanus de
ꝑ. absalon. Quid ſupereſt miſeri humane
vite defectus appropinquante termino? inſtat
Semibus vero cōtis maturior erdar vita
recuſſus eſt. Duo ergo ea pericula cauēda
ſunt: que nō veretur cant ad peccandū. Cor
ve ſ⁹ langa. Ad antiqua indurari malicia
vel mala cogitant vel loquunt: q̄ ꝓfectus
operan nō ꝑit. De ſtatibus loquitur Dugo
in hac ſtatibus ꝑle ſecundo dicens. Inter
adultos ꝑſ⁹ ſecularis fola in tres eſt obſtr
nato ſenio: qui metu ꝓximus: mortis non
abhorret adultis: qui quaſi ad oſtiū mundi
limus poſitus: ſoras non reſpectat: nec vire
ꝓna attēdit aggreſſi nunc audet: nūcios mors
nire: celere vel crederen⁹ vult. ¶ Secūda
differentia in motus nature attendit ur pe
ses: velerantes: facilior vel difficiliores: ꝓ
pmes motus: timoſem: timoſe vel timoſt.
Circa quā duo oſtēdere refert. Primo cum
oſtendēt: qui ſint illi qui timoſe: appropin
quante plus timent. Secundo oſtēdet q̄ bo
nem: q̄ ꝓpter ſuā nec cerā facēdā habere
phēr opera illoq̄ bo placuerūt: q̄ nomo
ſat vrā amoseyre: odio dignus ſit: mortē
appropinquāte rīt nūc ꝛ quirum ad ſalu
tis certitudine deficiāt. ¶ Quātū ad primū
facilius ꝓdēſt ꝙ minus timēt modo abo
mis ſ⁹ a malitia pauperib⁹ ꝑ ſtuendo: a ſe
rubus ſ⁹ iuuenib⁹ ab illis quib⁹ nec ꝑ hē
dus placet nec ipſi mūdo gra mūdi ꝓbib⁹
ꝑ ſpiritū ſc. Quāmꝰ ꝓpat bon vrā ꝓcēn
te magnā nō reputāt ſed melioꝛ expectant
dientes. Hoc habemus hic manicēt cmas
nati: ſed futurā ſquirim⁹ ꝑbe aut. Ad illo
eōs ero. Et ideo de cetis timoꝛ dicit ſcriptura ꝛ
deſiſtat. ſ⁹. O mors ſ⁹ amara eſt memoria
ma hominī mutto: ꝓ pacem habēti in hab
ſtantje ſuis: ꝓro quiēre: ꝛ cuius ꝙ vie dire

cte ſuſtin omnibus: ⁊ adhuc valenti cibus
accipere. Nec mirum: q̄ tunc omnia ſi dite
guni amittit. Unde ſ⁹ ecclia li. de parado
ſus. Omne inquit bonꝰ: quotum cum vita ex
tinguunt omnia: terribilio eſt: q̄ dia tunc
amittunt que diligūt. Secundū etiam ꝓpi
ꝙ: paupertes quāto min⁹ habent in hac mū
do ꝙ obligunt: tanto minus in morte mo
lestant: tunc illud dicit. ſ⁹. O mors bonus ꝑ
eſt iudex: ꝙ nō homines augeant: ⁊ q̄ inno
rantur vrbana defecto erate: ⁊ ꝓpter hoc
ro cōſueſcūdo: ut ꝓlus habeant quod dili
gēt: ſtatio ꝓlus in ſpe: ⁊ nō ore beliciis mo
leſtantur. Et ꝓo ſto dicit. Secundus ꝓba
gi mores eſt ꝓnec Dnirum: ꝛ deſiderii ꝓna
perum. ¶ Tertiū inſuper patet: quia ſicut
poma natura facturē de arbozibus cadūr
vbi cenda vt auctiuntur. Sic vita a ſenib⁹
quaſi ſine magna ꝓna ſeparat ⁊ timoꝛeꝰ
a iuuenibus ei magno timore ⁊ vi auellit.
Ideo in ꝓcellegaria ſcriptura dicit: q̄ tu
dicā mortis eſt bonū illi qui mnoꝛat vri
bus ⁊ deſecto erate. ¶ Quarti currit ei ꝓi
mo. Sed nota ꝙ in omnibus ſtibus quatuor
caſib⁹ poc meliger ꝙ queſe q̄ illud eſt de
cum eſt de hic qui velūtarie vel invite mo
rūtur: intelligatur ſi in tali ſtatu bom fue
runt vel iuſti. Nam ſi bonī fuerūt in omn
erate vel ſtatu mimimus timent. Si vo mali
fuerint: in omni ſtatu ⁊ erate timēt. Qz te
ſte Ambro. li. de bono mortis. Mors iuſtis
quietus eſt portus: malis infragium ꝓ mor
tuꝝ nocēdi⁹. ¶ Quārtū ꝓo ad ſecūdā ꝑte
gꝝ boni vel ꝓ prudicti eſt: in morte timēāt:
ꝓs per exēpla oſtēdit ꝑ ſcriptura. Et ꝓ. pa. li. d. parte
ſti. de abbate. Dicit ꝙa dixerūt mortē ſe
timuiſſe: quarū vna eſt egreſſio anime de cor
pore. Alia de occaſiōe anime deo. Tertia de
ſententia que deo ꝓferenda fuit. Et ibi
de parte. ſ⁹. ſerdit ꝑ abbas agardon mor
turno per tres dies manſit immobilis aper
tos tenens oculos: ⁊ qui dixerūt fratres:
pater vbi eſt: qui vobiſcū in conſpectu de
uim vidisti aſſiſto. Et illi: tu timeꝛ: quib
dic: laboriam virtute ꝛegna ꝓnit in cuſto
dendis mandatis deo ſed ꝙ bonc ſum: ne
ſcio ſi placerunt opera mea coram deo:
quaꝛ aliter ſum: nudeus hominmaliter ti
deta detuer ꝓbimus antcſſ venero ad deſi,
ſt. cum ſcierit cum amplius intcrrogare
ar. ¶ Solute multum loquirquia occupatus
iumquo deo mortuus eſt in gaudio.
¶ Tertiū ſit oſtēdē per exēplum ab abbate
Arſenio in vi. pa. li. ij. parte. vbi cū eſſet
traduturus ſpiritum: videruit cum diſcipu
li ſtentēqui ꝺuerunt: ⁊ tu times mortem

patere. Audy allein veritate timeore timor qui in pachora est mihi: semp fuit in mente quo fuit facius monachus ec fi en pace bos minuit. Dating exemplo beatus hoquit semper est pauidus. Quia sicut dicit in vi. pa. li. patres si, menos semper eto cesi' tui: e nt obliuiscaris eterni iudicij: e non erubescas lictum in anima tua. ¶ De tali vero electo rem sit nunc tunc oc dicat bede sieg. in mo rali. terni. Quod cum semper anima iudicia pertimescant: tunc cum ipe vehementer metuit: cum ad folucndū humane pōnis nis debiti' vinc ecessi' tribuc iudico appro pinquare se cernit: ec si tanto timoi acrior quasi per introitū eterna vicinior. ec si tal uarol noster solutione carnis apropin quare membrop sui oc; pecie seruat: ec si ia ipsis ei agonia cepit proh rius orare: nō p se ipsi sed nostre mentis in se certamen: mote Joan. xi. Dodui audiri vocem sui ihu. eunāt beati Gregi in mo. li. x. facit tabi le ſi tremit columne: aut quomodo virgul ta tunc minuitabia rabit si iustus pauo ne turbine mentem cede quatinuitur. Sed ipsi tioni enim carne apptopinquās: nōnunq; terrere vn dicte etiam ipsi anima turbat. 21 ¶ Tertia differentia in mortem tātre atte dimur penes mortis terminū. Non enim ad eundē transiunt terminū: oēs qui per viaz transeunt mouisq; una sicut in mundo ibi habene magni homini palacium et aulam pro amicis: cameras: ibi hospitale pro inbi migis: ceteres pro inimicis. Ita deus in alio seculo pro diuersis: diuersa habet loca. ba bet nāq; palacium cēli pro amicis: sanctā mentem purgatorij pro infirmis: carcerem inferni pro inimicis. Jn quo dicere possimus illud p. ero. Circuindederunt me dolores mortis: e pericula inferni inuenerunt me. ¶ Et quo vero melius est per duriciam re ad communi ualeis per pulchra via re ad fonēs carcer: e plus ambidentes est locus ad quem ouitur: mors per quā transitur: qi metior quāti ad loci ad quē per morte tirur: sur mors Lazari in sterquilinio: cam bus: e viceribus circidator: ſi mors diuites in triclinio circundan: parietibus picte: ser pentis feruetis et famulorum multitudine copiosa. Illuis insuper Lazari: vt refuio loci pois mortem: quibus de puis eligere: si posset. Sed qui vellet locum ffe deberet vitā elugere: ne ad loci illi adduct: qi si ne via: e vita: ne terminū attingere ossi pit. Sicut nec Balaā: qui dixit Numer. xxiij. ¶ Moriatur anima mea morte iustor: : e fiat nouissima mea horum similia. ¶ Certa ve

ro mote in istius articuli contenta diuulsos quasi ell. gebenalis magnitudine acer: butatem: e diuersitatem: sicut pater. Di. cum sequētibus. Que primo sūgrit ex pe narij multitudine: e diuersitate: secundo ex amicop ingratitudine: e ab illop protectioi stoliditate. Nonne grauc est eis cogitare q uis po quib' ipi peccauerunt: tria pla cent ecclie: mul tis pōnitop: multi fociq; vel subditi superioribus: vel leuiq; res leccatoibus: q' quibus e illas fulsinit pena eternaliter nec p toto modo illas sustinere q' vnius ecclie: q' quantucunq; tuuare nituntur: si cos rotaliter obliuioni tra dideri'? De q' quo cēqueredo dicere possimus illud p. ero. Quantum ergo tēpus tam sunt mortis mei? soli ab oc vel operis ad illos mo: sed etiam a cordis cogitatione. Tertio ex bumi: indicij terribili audition: e qua Joan. v. Omnes qui in monumētis sūt ipa.

¶ Quo quo est aduertendū: q' tria ppa ter equibi in sacra scriptura memoruntur. ¶ Prima est de ffe vindictiua ad eos ordinabē q' bonū. Lad dei ppetui: plenoq; gau dio vocat dicens. Venite post me venentes in quit peccatores: perdeliranes de vocante iusti: ffluentes rudine: in bono pfectus: ego reficiam vos. Secūda est per seuerātibus: q' in dicet illud Matth. xxv. Venite benedicti patre me: pcipite regnū. Terna est per damnatos: quibus dicet illud Matth. xxv. Jte maledicti re. De predictis vero' mota Ro. v. cum sequentibus. Prima voce sonat et ve vocanti: q' ad vitam sine fine bonā natura: fortune: e grauc dolos. Esse omnia ista tibi bo: re me diligas: re mādata mea custodias Secunda mixtos promittit: vel potius dat Sed quia multa ad pumas vocationis sue fur: ētiqua licet dentes audiant dicentis ac cipere: ſi audiant: redde: fed in hoc surdi sunt. ¶ Tā secunda vero: Ladpunitionem Matth. xxv. Jte maledicti re. Et ideo ne ingrata: re offensione pessima ent: te pose: ſi posset. Sed qui vellet locum ffe deberet vitā elugere: ne ad loci illi adduct: q' si ne via: e vita: ne terminū attingere ossi pit. Sicut nec Balaā: qui dixit Numer. xxiij. Morte iustor: anima mea: e fiat nouissima mea horum similia. ¶ Certa ve nonesq; ei audacia. Jte maledicti re.

¶ Tertia differentia inter mortem corporalem e spiritualem: quātū ad differentiam eop quo ad ea credatur dissimilitudo seu diuersi tas: vel aduersitudo q' multiplice: inuenī in eis similitudinis declarat: primo offēdi tur quanta ell in eis similitudo ad malum. Secundo quanta deberet ffe eis similitu do ad bonum. Tertio quare in hoc ell simili tudo inter mortē corporis: e animop: cum corpus infirmitate: e mortem: primo subiacē ratur. Secundo insirmitate. Tertio mortē: e separatione a carolamina a corpore: e vita recedere: remanet corpus mortuum. Quarto omnia perditoram bona: naturę: pulchritudinis: e formarum: efficitur defor mis: e bona formanec efficitur pulcr. Quinto ofgerfur. Sexto i terra ponitur. Septimo terra vt lapide coopertitur a parentibus e amicis separatur. Octauo a domo sua: e a cognitione: ffectu per separatur: e langueſcit. Secūdo delectatione infirmatur. Tertio offensis: ac delectationis. Ex actum illicitum mouitur: bona ab anima separatur: e pes montuam derelinquit. Quarto omnia bona anima: quino scilicet spiritualem formositatem: e gratia: e gloria: e post hoc facta est cera: ctarū sensuum: quam: nec omnes creatu re vincere potuerunt: ipsa velut: facta est tam debilior: e mones cam in vita illa: de mente peccato in peccatum: sicut equum se in tam: e in furno ad omnia: penamq; ipi nullo ero nanc ffectu: vel remedium: vel auxiliū: ad pēnā quē hic reffere non vult: quin dicatur ad culpam. Spiritualem: decorem: fecido: amit tu: in tantum: q' quae ad bei fuit similitudinem: ad malū: efficitur similitudinem: multis: demonibus efficitur: turpior: : sicut offensium est. ¶. xxvij. o. Quanto operis: ei: denas: e peruerso exemplo: foras: portatur. Sicco: conditudine: in terra ponitur. Septi mo obturatione: sepeliturq; ibi: tubet: Plato quiescere: q' difficile est: tales ad rectas: vsq; terram: reuocarem. Dicat ergo ſic: pulcra: ine: mortuus: nihil: ¶. xxvij. Factus: sum sicut homo: sine: adiutorio: inter: mortuos.

¶ Similitudo vero: ad bonum: inter: mortē: culpe: e penae: debent: p: tanto: sicut: mors: genetis: est: corpore: vel gehenalites: non: est: sine pena: e dolore illius: qui: mouitur: : ami: cionis: suorum. Ita: mors: culpe: nisi: de: bene: ffectu: e: dolore: tam: peccatis: ¶: amicoti: ens: quam: dolorem: e: lesionem: : ſi nunc: sen: tirem: per eodis: contritionem: : e: mortē: cu: pe: vincere: per: ous: offensionē: e: satisfactio

Art. ij. nem: non: lederet: nunc: vincerentur: iterum: a: more: penalitatis: ffe: corporalis: que: ge nenalis: iuxta illud Apoca. ij. Qui vicerit: non: ledetur: a: more: secundo: non: q' per hoc: morte: corpore: euadere: posset: sed: quia: ¶ mortem: vicerat: culpe: mors: corporis: : ad: 2 non: erat: nocumentum.

Art. iij. ¶ Post: premissa: nūc: parēti: deliberatione: circa: ea: que: ad: mortē: spectāt: ingredi: ffe: e tractare: restat: nūc: de: ea: dicendum: ffe: potenti. Illud: nāq: dei: iudicij. Gen. iij. 15 Quia: cum: ipe: comederis: ex: eo: more: morte: eris: mo: de: omnibus: partibus: ffe: sicut: pacet: ec sia: li. vbi: tacta: scriptura: debetis: ea: studio: loquenę: dicet: hoc: iudicium: a: domino: omni carni: ffe: iuste: quidem: : q' generali: delicto: generale: debetur: iudicium: sicut: meritū: delicti: ffe: p: plagarum: modus. Dein: ter: q' delicti: fuit: generale: omni: cami: humanę: q' omnes: caro: corrupterat: viam: suam. Gen. vj. Ergo: iuste: hoc: iudicium: ell: a: nomine: omni carni. Jn quo: tria: relucent: : auferta: iudicia: iudicium: de: quo: Amos. vj. Locabit: iudicium: ad: ogen: vij. Locabit: iudicium: ad: agenea: in quo: auffere: arguet: mūdi de: peccatis: de: iudicio: re. Deb: vij. Secundo generalitas: omni: : de: qua: generalitate: q. Reg. viij. Omnes: mouimur: re. Tertio: fragilitas: carnis: Matth. xxvj. Caro: aūt: infirma. ¶ Quantum: ad: primū: iudicium: mouet: ei: bonis: delectabilem: alis: terribile: : omnibus: 17 mirabile. De primo: e: secundo: dicetur: infra. art. viij. ¶ Circa: tertium: vero: quidem: est: dicium: mouebit: specialiter: ffi: ad: mortem: que: apud: mundū: reputatur: turpius: duo: dis: cunda: sunt. Primo: ex: ffectu: mortis: vel: ex: delicto: rale: mote: mortem: iudicium: ell: mirabile: in primo: aspectu. Secundo: ostendit: q' ell: val de: rationabile: cautum: diligenter: seruandū. Causa: vero: admirationis: in: hoc: ffectu: e: illiqui: erga: dei: : mundi: boni: reputantur: quandoq; inpēditum: ad: mundum: e: bonum: nimis: iudicia: habere: mortem: qui: a: malis: bonis: vsq; vel: beatis: vel: centuriis: vel: singulis: vibus: occidantur: vel: fubmergantur: vel: ſuperdantur: vel: fame: meninur: re. Et: econ uerso: ili: qui: male: reputant: ſe: habere: ffeli ad: mundū: pulcherimū: habet: mortem: e: fe: pulturam. Propter: quas: omnes: causas: tempo: tel: bus: de: tali: dei: iudicio: tribuit: p. xxv. Jn: dicta: tua: aby: ſius: multa: ¶: ad: illud: Eccli. xl. Quam: inscripta: ſibilia: ſunt: iudicia: eius: 18 apta: ad: tempores: e: cogitationem: instrumentis: humanes: ¶: tamen: rationabilia: ſi: ordinata: considerant: diſpūtationem: : ordinatione: patet: tam: ipſorū: in: tm: exemplarisq; intione: : auctoritate. ¶: primo: nāq; huius: eximius: ratio: ipſi: ſeu: offendit: que: habent: p. xij.

19. ¶ Secundo idem ostenditur quadam hi-
Exem. storia: que si bene occurrat quodammodo
in vitaspatrum continetur: de quodam pue
ro seruiente cuidam heremite qui cum ad vil
lam proximam iuisset: inuenit vnũ pessimũ
hominem: quem vsura cũ multis vicijs: apud
seculum notatũ fecerat: mortuum cum epo
ciuitatis: et omni plebe ad sepulturam por-
tare: quod cum vidisset incepit esse melanco
licus: quod deus permisit tam malum hominẽ
tam pulchrũ habere finem. Expedito vero ne-
gocio: pro quo ad villam venerat: cum ad de
sertum rediret: inuenit magistrum suum a
leone deuoratum: qui ergo prius erat melã
colicus de dei permissione: seu iudicio: tunc
erat quasi totus insanus: dicẽs in corde suo
quod ille malus: qui postquam sciuit peccare: nũquam
deo placuit: pulchrum habuit finem: et magi
strum meum: qui postquam sciuit peccare: nũquam
pro posse suo displicuit: sed tot annis forte
quinquaginta vel amplius deo deuote ser-
uierit: tam turpem habuit finem: ergo inquit:
mirabilis eũ dominus deus. Cui angelus
a deo missus: per rationem ostendit: quod de pre-
dicto dei iudicio mirari non debuit: quia erga
vtrũque iusticiam et iustum exercuit: iudiciũ.
Ratio namque exigit: quod a iusto iudice: nullum
bonum sit irremuneratum vel malum impu
nitum. Cum ergo predictus inquit malus:
non ita malus fuit: quin aliqua bona quan
doque fecerit: sicut nec quicunque alius malus:
scilicet orando vel ieiunãdo vel elemosynas
dando: que tamen bona tam parua sunt re-
spectu malorum que faciunt: quod in vita eter-
na non sunt remuneratione digna: oportet
quod deus tales remuneret in vita ista. Et hac
ratione deo ordinante: predictus malus vitã
habuit apud mundum prosperam et finem
ac sepulturam honorificam. Hac insuper ra
tione via impiorũ prosperatur: bene est om-
nibus: qui preuaricantur et inique agunt.
Hiere. xii. Quibus iterum in morte pro bonis
operibus mercedem petentibus respondebi
tur. Amen dico vobis: quia recepistis merce
dem vestram. Math. vi. Magister inquit tuus
aliqua peccata commisit venialia: pro qui-
bus purgandis: deo misericorditer pro eo iu
dicante: hic duram peregit vitam: et turpem
sustinuit mortem: sicut Abdo propheta. iij.
Reg. xiij. ne malum esset impunitum: vel in
alio seculo grauius punitum. Et hac ratio-
ne adhuc teste beato Grego. bonos hic per af
flictionem iudicat: et illic per miseratione re-
munerat: sicut patet. T. v. 29. Ille videlicet
iustus iudex qui omnia peccata hominum
20 in tribulatione dimittit. ¶ Tertio idem ostẽ
ditur quadam historia contenta: quasi per
istum modum in chronicis imperatorũ de
Mauricio imperatore: qui imperauit tẽpore Exem.
Gregorij pape: qui eius filium de fonte ba-
ptismi leuauerat. Huic vna nocte per visio-
nem videbatur quod coram deo ducebatur rece
pturus iudicium prout meruerat. Hic ergo
cum in multis accusaretur a demonibus: qui
bus sufficienter respondere nesciuit: deus vt
ei videbatur ab eo quesiuit: vtrum mallet in
hoc seculo pro peccatis suis puniri: et purga
ri: aut in alio seculo futuro: qui misericordi
ter petiuit: quod hic puniri posset: quod cũ ele-
gisset: deus loquens apparitoribus qui eũ
adduxerant ait. Tradatis eum et constantiã
vxorẽ eius: et filios eius foce militi. Qui eui-
gilans quesiuit a principe militum: si nouit
aliquem militem: qui tali nomine vocaret:
qui dixit quod sic pauperem: sed strenuum in
armis. Accidit postquam miles ille fuit stipen-
diarius in quodam bello: contra predictum
imperatorem: in quo victo imperatore: ipsum
in tantum persequebatur: quod illum cum vxo
re et liberis occidit. Ex quo per propriam ele
ctionem: et diuinam ordinationem fuit extra
ditus ad purgandum: et ipse nihil aliud cir-
ca eum egerit: nisi quod turpi morte et dura eum
occidit. Patet ergo quod turpis mors quandoque
est ad morientium purgationem. ¶ Quar-
to idem ostenditur per hoc quod iudei dicunt: 21
quod in tabulis et memorialibus eorum scribi-
tur: quod hac de causa Dauid moriturus iussit
quod Salomon occideret Joab: filium sororis
sue: et principem militie sue. iij. Reg. ij. quia
cum propheta esset: et Joab quem dilexit cul
pabilem sciret: maluit quod hic turpi morte: quam
alibi longa pena puniretur. Ex predictis pa
tet: quod ad dei pertinet iusticiam: quod mali hic pro
speritatem et pulchram habeant sepulturã:
et quod boni quandoque vtroque careant: quia te-
ste christo Luce. xvi. Diues receperat bona
in vita sua: et Lazarus similiter mala. Sed
in alia vita econuerso accidit. Et teste decre
to: qui hic puniuntur: alibi non puniuntur.
xxiij. q. v. quid ergo. per totum. Item dei iu
dicio aduersa bonis eueniunt: vt humilientur
et purgentur et mereantur. vi. q. i. Oues. §.
ipsa. Et econuerso mali hic premiãtur: sicut
seruus qui omni die accipit laboris stipen-
dium: cui in fine ãni nulla mercedis spes su-
perest. ¶ Ex quibus omnibus ante mentis
oculos deductis: manifeste apparet: quod tam 22
sustinentes: quam illorum amici infortunia hu-
ius mundi: et turpem mortem eis indictam
patienter sustinere deberent: siue eam ex cau
sis eis impositis meruerint: siue non: dicen-

tes illud Ps. cviij. Judicia tua adiuuabunt
me: quia si eam meruerunt: ad magnam il-
lorum est purgationem: vt patienter penam
tollerent pro culpa nequiter perpetrata: pro
qua necesse est eos hic vel alibi pati: cũ qui-
bus deus misericorditer agit: quando eos
de magno statu honoris et diuitiarum: ad
magnam miseriam deducit carceris et pau-
pertatis et vilem mortem: non solum: quia
his purgantur: sed quia impotentes facti:
ad restituẽdum aliena: que prius iniuste oc
cupauerunt: facilius habebũt velle restitue
re si possent: in quo velle saluari poterũt: quã
restitutionis facerunt: si restituere possent: quia
non ita cordi adherent bona non habita: si-
cut adherent possessa. Qui ergo pro velle in
paupertate saluatur: pro nolle in diuitijs dã-
naretur. Ex quo patet quod deus misericorditer
cum tali agit: auferendo ei posse: et dãdo vel-
le. Si vero culpam impositã: pro qua et mor
ti iudicatur: non fecerat: mortem tamen pa-
tienter toleret: quia et alijs de causis forte ta
lem meruit mortem: sicut patet. D. f. 2. ¶ Si
23 vero nec illam turpem mortem: nec in specia
li nec in generali meruit: sicut nec christus et
alij martyres: qui pro veritate moriebãtur
patienter toleranda est: non solum predicto
rum: sed etiam socratis exemplo. De quo hi
Exem. storie continent: quod veneno interiit: quia di-
xit quod libentius adoraret canem quam plures
deos: quia sunt idola vana: et factura homi-
num: quo moriente: cum vxorem fleret con-
spiceret: causam fletus sui quesiuit: que re-
spondit: quia innocens sine causa morti ad
iudicaris. Cui ille: hoc non est fletus causa:
sed si mortem meruissem causa flendi subes-
set. Voluit enim dicere: quod non turpis mors
que ad vitam ducit: sed turpis mortis causa
flenda sit: quia quantũcunque mors sit turpis
quam vita bona precessit: parum est curan-
dum: quia teste sacra scriptura: iustus si
preoccupatus fuerit morte: in refrigerio erit
Sapien. iiij. Cuius causa et ratio patet: in-
fra. e. c. 89. Et teste beato Augustino de ciui-
tate dei. lib. i. ca. vi. Non est curandum qua
morte moriatur: sed quo post mortem ire
cogatur: quia non potest male mori: qui be-
ne viuit. Et ponit exemplum de pluribus bo
nis: qui mirabili morte moriebãtur. In om-
nibus ergo predictis patet: quod rectum iudi-
cium tuum: in Ps. cxviij. Et omnia iudicia
tua iusta sunt. Thob. iij. Nota supra eodem
c. 11.
Ar. iiij ¶ Precedentis vero articuli principium: do
cet nos esse de morte certos: finis vero nos
23 ammonet ad illum suscipiendum: semper es
se paratos: quia modum: locum et tempus
eius ignoramus: et sic parati cum venerit su
stineamus illam patienter: et quasi semper
illam expectantes: hoc scientes: quod non para
tis licet certa sit: sicut paratis: tamẽ semper
timenda est: quia periculosa propter causaz
tactam. M. 12. 36. Paratis vero: et si certa sit
iuxta illud. Psal. lxxxviij. Quis est homo: qui
viuit et non videbit mortem: non tamẽ est pe
riculosa. Primi vero: id est illi qui de ea certi
sunt: non tamen sicut de illa certi viuunt: quia
nec plus se ad mortem parant: quam si nunquam es
sent morituri: in maxima detinentur stulti-
cia: quia de certissima regula et mẽsura: qua
si incerti et increduli videntur. Pro quo est ad
uertendum: quod sicut in rebus dubijs: que põ
derantur: numerantur et mensurantur: per
aliquod certum pondus: numerum vel men
suram certificamus. Ita in omnibus rebus
que finem habent et incertitudinem per mor
tem que est certissima in se certificamur.
¶ Sicut iterum illi qui per certam mensu-
ram de re prius incerta: ad oculum certifica
ti: stulti sunt si sensu negauerint certitudi-
nem quam vident: incertitudinem reputan-
tes. Ita in proposito. Circa quod ostenden-
dum primo ostẽdere restat: quomodo mors
de omnibus terrenis nos certificat. Secun-
do quomodo stultissimi sunt: qui certitudi-
nem illam moribus peruersis: et vita mala
negant. ¶ Ratione primi est sciendum: quod re 24
gula et mensurandi ratio congrue morti at-
tribuitur: quia regula et mensura debent es
se certiores rebus regulandis vel mensurã-
dis: quia certitudinem in alijs facere debẽt:
et omne propter quod et illud magis. Ita
mors inter omnia nobis in futuro contingẽ
tia est certissima: et omnibus alijs certior: quia
si dicatur de aliquo nunc nato: longeuus erit
diues erit: honoratus: vel fortis vel pulcher
vel delicatus vel bonus clericus vel miles vel
sapiens vel stultus erit: vel quodcunque simi
le: dubiũ est et incertum. Si vero dicatur mor
tuus erit: certissimum est. Ergo ratio men-
sure ei maxime conuenit: cum qua omnia bo
na nature et fortune: que in se incerta sunt:
mensurãda sunt: ad hoc quod sciatur quid qua
lia vel quanta sint. Ad hoc ergo quod scia-
mus predictorum bonorum certitudinem et
conditionem: accipiamus regulam et mensu
ram mortis probatam et expertam: non no-
stre mortis: que adhuc in opere probata et
experta non est: et ideo de modo: loco et
tempore et sequela: seu euentu post mor-
tem magnam habet incertitudinẽ: sed mor-
tis aliorum: que iam probata et opere osten

fa est: ⁊ de omnibus predictis habet certitu
dinem: in qua mensura: si ponantur: vel ad
quam regulam: si applicentur: omnia bona
nature vel fortune: ⁊ omnes ille persone: que
enumerantur. S. ij. 4. 1. cum diuitijs: delicijs
⁊ honoribus suis: que male acquisierunt vel
expenderunt: ⁊ illa mensurentur: inuenietur
ꝙ nihil vel peius ꝗ̄ nihil sunt: exceptis his
que meruerunt vel demeruerunt: pro quibus
25 eis gloria de residuo superest vel pena. ¶ Ideo
autem hec mensura ea ostendit nihil esse: qr
dormierunt somnum suum scilicet mortis ⁊ ni
hil inuenerunt: in Ps. lxxv. Et hoc ad oculum
quilibet videre potest: si diligenter in corde
scrutetur: ⁊ querat illud Job. xiiij. Homo in
quit: cum mortuus fuerit ⁊ nudatus atque con
sumptus: vbi queso est: quantum ad bona na
ture scilicet fortitudinem: pulchritudinem ⁊
huiusmodi: vel bona fortune: diuitias. Re
spicite illos: qui hac mensura mensurati sunt
id est mortuos ⁊ videte: si aliquid amplius
de predictis habet diues a paupere: delicatus
a non delicato: senex a puero: ⁊ certissime in
uenietis: ꝙ nihil: quod per hoc patet: quod quo
dicitur Luc. xvi. Mortuus est diues: ⁊ sepul
tus in inferno: nihil de omnibus predictis bo
nis inuenit: qui nec guttam aque de omnibus
bonis suis habere potuit. Ideo vero dicuntur
peius esse ꝗ̄ nihil: qr effectus peior est: qr di
cuntur peius esse ꝗ̄ nihil: quia quod simpli
citer nihil est: non ducit ad penam: quod apa
faciunt: qr in malicia sua expellitur impius
sperat autem iustus in morte sua Prouerb.
26 xiiij. ¶ Circa vero ostensionem secundi: id est
quomodo stultissimi sunt: qui de omnibus
predictis bonis tam corporis: ꝗ̄ rerum cor
poralium per mensuram ⁊ regulam mortis
certificati: illam certitudinem malo viuendo
negant: aduertere oportet: ꝙ illi qui sic viuunt
ac si de morte certificati non essent: sed semp
euadere possent: sunt similes ligato ad arbo
rem: cui vel circa quem cautissimus sagitta
rius: multas iaceret sagittas multos circa
eum ⁊ prope eum occidendo: aliquos supra
ipsum: aliquos iuxta: aliquos sub ipso: ⁊ il
le miser sic ligatus ꝙ euadere non potest: co
medit ⁊ bibit: ⁊ ducit letos ⁊ malos dies: ꝗ̄si
nulla sagitta: illum ferire posset: quis talem
non diceret insanum: quia si sapiens esset: co
gitaret quomodo euadere posset: vel si eua
dere non posset: ⁊ separaret quomodo mor
tem securius expectare posset: ⁊ ad deum in
giter clamaret. Sic illi amentes dicendi sunt
qui vident cautissimum sagittarium deum:
qui arcum suum tetendit ⁊ parauit vasa mor
tis: in Ps. vij. De arcu nunc sagittam mor
tis mittit ad illos: qui supra nos sunt. i. ad
patres: matres ⁊ seniores. Nunc aliam mit
tit ad illos: qui iuxta nos sunt: qui scilicet
equalis nobis sunt etatis. Nunc vero valde
prope nos sagittam mittit: quando fratres no
stros: vel proximos occidit parentes. Nunc
a dextris amicos nunc a sinistris inimicos.
Nunc subtus iuniores occidendo. Si ergo
inter tot mortis sagittas: talem vitam ma
lam duxerimus: ac si semper euadere posse
mus: quis nos non diceret: similes frenet
icis: quia si sapientes essemus: semper certi
⁊ parati vnam de sagittis illis expectaremus
dicentes. Iam letus moriar. Gen. xlvi.
¶ Ad hoc vero: ꝙ contra mortis sagittas: sp Ar. vi.
parati simus: nos inducere deberet: districta
morientium examinatio: quam bene parati 17
euadunt: sicut scholaris: qui bene scit lectio
nem suam: ⁊ in qua non bene parati deficiunt
⁊ male tractantur. ¶ Pro quo est sciendum ꝙ
sicut latrones insidiantur transeuntibus in
passu maxime periculoso: ⁊ contra eos ibi in
surgunt: ipsosque ⁊ omnia que portant scrutan
tur. Sicut etiam princeps ⁊ cautus bellator
in passu arcto per quem eos: quos cape vult
necesse est transire: armatos ponit: ⁊ illis in
passu illo cum tota potentia occurrit: sciens
ꝙ si passum illum euaserint: eos capere non
poterit: ideo ibi mactat ⁊ capit quos capere
vel occidere potest. Sic demones primo mo
re latronum: morientes in periculosissimo:
id est in mortis inuadunt passu: omnia que
circa eos sunt diligenter scrutantes: dicentes
illud Gen. xvi. vnde venis: aut quo vadis: et
cuius sunt hec: que sequeris. Unde venis: de
ecclesia dei: vel ecclesia malignantium: de chri
sti seruitio: aut diaboli: scrutabimur vt inde
sciamus: quo vadas: ad celum: vt stipendium
recipias a deo: cui seruisti: aut ad infernum
vt mercedem recipias a diabolo: cui seruisti
dum potuisti. Et cuius sunt hec: que sequeris
id est opera tua que prius operabaris dei aut
nostra. Et bene dicit sequeris: quia tunc sequi
tur homo opera: que prius premisit: licet enim
opera illorum quandoque sequantur illos.
Apocal. xiiij. quia post illorum obitum: ab
amicis illorum pro eis fiunt: tamen melius
est in bonis: ꝙ ipse moriens sequatur opera
bona: ꝗ̄ econuerso. De tali consimili questio
ne habetur. j. Reg. xxx. Quis es tu: ⁊ vnde: ⁊ 18
quo pergis: que quidem interrogatio ad bo
nos angelos ad morientes missos: vel ad ma
los ad eos venientes: referri potest. Quia si
cut guerra existente inter duos dominos: in
passu medio: inter illorum dominia: ponun
tur exploratores: ad explorandum ⁊ scrutan

dum transeuntes: qui sint ⁊ vnde sint ⁊ quo
vadant ⁊ que portant: literas videlicet amicorum
vel inimicorum ad amicos vel inimicos. Ita in
mortis transitu veniunt tam angeli boni ꝗ̄ ma
li ad scrutandum transeuntes: quis sit pre
latus vel mercenarius. Rex vel tyrannus sa
cerdos dei vel belis: miles vel raptor: ⁊ sic de
alijs: qualis: id est cuius sit in anima ima
go: ⁊ superscriptio dei: an cesaris an pecunie
cupiditatis: luxurie: seu ceterarum virtutum
vel viciorum: quia qui tardius vult dominum
terrenum: ꝗ̄ deum offendere: imaginem por
tat cesaris: qui pro creatura vel vicio quocumque
ꝗ̄ deum operibus negat: plus aliud pro quo
contra dei facit mandatum: ꝗ̄ deum diligen
do: ipsius portat quasi literas seu prindem
id est imaginem ⁊ similitudinem: sicut patet
A. xx. 2. Si ergo de terra ⁊ societate ⁊ serui
tute venerit diaboli ⁊ eius portauerit literas:
⁊ similitudinem: non est dubium quin in car
cerem inferni: vt cum ipso cui seruierunt vi
uant mittendi sint: quos tunc paratus expe
ctat: quia secundum beatum Gregorium: hostis an
tiquus ad rapiendas peccatorum animas
tempore mortis expectat. Et quos viuentes
blandicijs decipit: morientes seuiendo rapit:
⁊ ad hoc circa morientem congregantur: si
cut corui circa cadauer. Et princeps ille dia
bolus: de quo dicere potest moriens illud
Joan. xiiij. Uenit in me princeps huius mun
19 di: qui prius sine impedimento blande et
pacifice: peccatorum quos in fine cape
re vult dominium suum per quascunque de
lictorum vias intrare permittit: cogitans: ꝙ
sciet quomodo in fine exibunt per artum pas
sum: quo cum toto suo exercitu obuiabit: si
cut ostensum est. E. viij. 10. In quo passu mul
tos per desperationem perdet: sicut patet de
Exem. illo de quo scribitur in li. de apibus. Cui dia
bolus in mortis passu apparens: ei librum
ostendit: in quo scriptum erat: mortificabas
animas: que non moriuntur: ⁊ viuificabas
animas que non viuunt: quod cum videret
⁊ visum dimittere vellet: ne plus videret di
xit: ꝙ etiam glosam legeret: que talis erat:
quomodo reduces animas de inferno: que ibi
propter tuum malum exemplum torquentur
quo audito ⁊ viso desperatus obijt. Nec mi
rum: quia. iij. Reg. xx. erit anima tua pro ani
ma illius. Quod vero dicitur viuificabas
animas que non viuunt: potest intelligi de
his: qui potestate vel procuratione: vel iura
mento et purgatione liberant et iustificant
iniustos. Nota de alijs in isto mortis passu
per eandem illius bellatoris: qui circuit que
rens quem deuoret: cautelam deceptos. D. ij.
per totum. Habendo ergo respectum ad hoc
ꝙ eos blande per viam: quam diligunt vi
ciorum: dominium suum ingredi sinit: vt eos
in mortis passu capiat. De via illorum po
test dici illud Prouerb. xiiij. Est via que vide
tur homini recta: nouissima autem illius du
cunt ad mortem. Boni vero tunc contra istum
demonum insultum: habebunt remedia que
notantur. D. ij. 15. Per que remedia mors: que
erit malis ad laborem: erit bonis ad quietem:
propter quam quietem in sacra scriptura
mors bonorum somno comparatur: seu dor
mitioni: sicut patet. iij. Regum. ij. vbi de Da
uid dicitur: ꝙ dormiuit cum patribus suis.
¶ Ad cuius auctoritatis declarationem ad
uertendum est: ꝙ mors tam bonorum ꝗ̄ ma Ar. vi.
lorum somno comparatur: seu dormitioni: di 19
uersa tamen ratione. Malorum namque mors Mors
somno comparatur pro tanto: quia sicut dor somno
mientes: vt communius in locis dormiunt compara
obscuris ⁊ temporibus tenebrosis: sicut de tur.
nocte: iuxta illud. j. Thessal. v. Qui dormiunt
nocte dormiunt: ⁊ qui ebrij sunt: nocte ebrij
sunt. Ita peccatores in tenebris moriuntur
culpe: ⁊ ad tenebras tendunt in morte pena
rum: quando per mortem a somno excitan
tur peccatorum. Pro quo est sciendum: ꝙ si
cut dormiens ponit quandoque vestem inter
caput ⁊ lapidem: ⁊ superueniens talis que non
curat illum offendere: ⁊ videns eum profun
de dormientem: ⁊ ꝙ non faciliter excitatur:
volensque eum festinanter excitare: extrahit ve
stem ⁊ permittit caput cadere ad lapidem et
ledi. Ita peccatores in voluptatibus suis dor
mientes: ⁊ bonis nature ⁊ fortune se appo
diantes: a morte que bona illa subtrahit ex
citantur dicente: vsque quo piger dormis: quan
do consurges e somno tuo? Prouerb. vi. Et
anima misera cadens leditur: quia in pun
cto ad infernum descendit. Job. xxi. In qua
euigilatione inueniet: ꝙ prius nimis profun
de: ⁊ nimis diu dormiuit. Et ꝙ tota vita sua
precedens fuit: quasi visio somniantis: quia
secundum beatum Grego. sepe in noctis visione: non
nonnulli pauperes se factos diuites estimant:
deferri sibi honores aspiciunt sed repente cum
vigilant inueniunt falsum fuisse de quo gau
debant: quia dormierunt somnum suum et
nihil inuenerunt. Et tunc inuenient ꝙ fuis
se eis: sicut de pueris ludentibus: qui non sen
tiunt se lassos antequam de somno excitati fue
rint: sed tunc primo sentiunt membra dolen
tia. Sic isti postquam in morte excitati fuerint: sen
tientes dolores inferni intelligent se prius ma

le fatigatas dicentes illud Sapieſ. v. Laſſati ſumus in via iniquitatis et perditionis: et
nimus tardeau in cœmis ſtultitiæ illudere
Eccl. xii. de vobis vim, ipſi: q̃ derelicto ſtu les
gñi altiſſimi: ſi nan fuerit: i maledicto
ne naſcenti: ſi mortua fuerit: i maledicto
cuiꝰ pa. vſa. Nota et vide de hac materia. p.
31 vi. ꝯ. ſeqñs. ¶ Modo ſi o bonoꝝ de qua po
teſt naci illud Joan. ſi. Amici noſter dormit
et illud Canti. v. Ego dormio: et cor meum
Dormi vigilat. et illud pſ. iij. Dominꝫ et requi
re. eſcam. Et illud. ij. Joannis. ſi quomꝫ ſalutis
erit. Et illud. ij. ad Theſſa. iij. Cum cum pte
tate dominꝫ non acceperant: optimum bas
berent reꝑoſitum gratiam. Et illud Matthe.
xx. Non eſt mortua puella: ſed dormit: nonꝫ
tum comparitur propter reꝑarationem. Ex
mo quia ſicut dominꝫ tripliciter excitatur
videlicet propria natura: tacita vel clamoꝛ.
Sic mortuus liberatur propria merite pie
cedentibus et vocem clementiæ: quin cum
manum porrigunt ad clemoſynas bandum
quaſi cum tangunt et rapiunt ad eternam
e liberandã: clamoꝛ autem de ſic ergo
dormientibus dicant amici: illud Joannis.
Lazarus ueſt a ſomno excitemus eum. ¶ Secũ
do quia entes ad tectum dominendum ver
ſeo deponunt quaſpoſt communiã agitores
et meſtus diſpoſitis rendauunt. Sic mortuos
corpoꝛa deponuntꝙ ue reſurrectione me
tuus de poſitis cum bonibus aquitatis: clari
tatis: ſubtilitate et impaſſibilitate reaſſu
mentꝫ qui vero ſic dormit: ſalnus erit. ¶ Ter
no quia ſicut communiter qui plus labora
uit mediꝰ poſtmeridiem dormit uxta illud
Eccls. v. Dulcis eſt ſomnus operanti: ſiue
multum ſine parum comedat. Sic qui plus
laborauerunt in hocque ad ne pomerem et
animarum pertinent ſalutem: mediꝰ mon
entur: e melius poſt laborem quieſcunt: cum
ad mortis quietem venerint quia animodo
tam ducit ſpiritus per requieſcam a laboriꝫ
ſuis Apoc. xiij. de quoꝝ is quoſdet dicit po
teſt: illud Eccl. vj. Odoꝛ mihi et in domino: e
illud Job. xl. Deſoſſibꝰ ſecurus dormies: et
non erit qui te exterreat. ¶ De predictis ve
ro tam bonis q̃ malis in mortem: et predictis
eſt dormientibus: poteſt dici illud Dan. xij.
Multi de his qui deſt omnes qui dormierunt in
pulnere terre eurgitabunt: alꝫ in vitam eter
nam: alꝫ in opꝓobrium ꝛc.
¶ Et qua auctoritate pater q̃ mors: mouſq
Ar. vij ꝙ cingitato. et virtutis bonis et inutilis ma
lis: cuius ret cauſa eſt: quia mors talis ert
momentibus qualeeunuenit momentes: ſic
mors ſchabet ad mouentes: ſicut cibus et
poraile vel etiã ſpiritualis ideſt corpus xpi
ad fumentes per rationem oſtendit. ¶. vj. o.
quia ſicut cibus ſanus eſt vtilis ſanis. Ita 32
preciolis in conſpectu domini mors ſanctoꝝ
eius ut pſ. cxv. ſanctus preciolis. In qua
facto oſtendit eos. Quinto quod mors eſt uti
liſſima iuſtitiaris: per quam iuſtiſſime ve
ra vero eoꝝ uerio accidit. De viro ſeo mo
rientiꝫ ſicut dicit illud Eccl. Appoqun
ſit quaꝝdã vſq ad portas mortis. ¶ Sed de 44
ueſſimodo q̃ bene viuentes letanter appro
pinquat. Ille ſui familiꝫ ad portã ou magnꝫ
properat ꝛ communiꝫ pauperes ad portam
vbidatur Larga elemoſynarum diſtributio
peregrinꝫ ad portã domꝰ propꝛie. dicit pa
ter filius ſi amicus ſuus ſuꝑbus ſuis in
fin ſtilꝰ vel patrꝫ vel amici poſſunt ꝛ glo
riole regiare. Sic bonꝫ appꝛopinquauerit
vſq ad portas mortis. in pſ. per quã tnu
ad palatium. ſic ergo dicit pater noſter o
parentes ꝛ amici noſtri cum eo regnant qui
es mote cruciatum qui amicis ad eos venit
nibus occurrunt. in porta mortis occurrent
pur patebit articulo immediate ſequenti.
Et ſi quis illocum in porta preſſura ſenſerit
infirmitatis. ſicut quandoq; ad magna in
gramos ſeſtus. tantum patiebatur vel anxiꝫ
ab eſtam regis accelleratur. in purgato
no manus ſitas iaueni: e ſe to rum purgaue
riſſima. hoc re. e magnitra. In mundo nãq
ſto dominꝫ tam ꝓpinatus a filiꝭ ꝓpꝛomiſ
ſa in opere. In apparẽta. In opere: q mul
ti tunt falſi in apparentia: qui frequenter vi
tias non ſit ꝛ ꝛec ſunt ꝙ ſunt ſanctꝫ
falſi q; multi falſi. ſicut poma interꝭ pume
da cetera. coloꝛ habent chyſtianitatis ꝛ ve
ritatis: ſed mota ui venerit: boꝛdit non om
ne veritatem ſicut ꝓſſanctus: qui ꝓfa obſe
qe qualis q̃ſq; ſit: ita ſtertus ꝛ extra. ergo
boni eſt iudicii mortis. ¶ Quinto viſitas
eꝰ in hoc apparuit q eſt laudſſima elemoſy
naria. qua multa ꝓtius anare colleta ꝛ re
tenta: large dare facit. ſic ꝛpꝛs. j. Macha. 33
de Alexandro eꝛ uncto nõ ſufficebat mun
dus regnũ ſui monẽs laudebat. ¶ Sexto q
ide apparet in hoc q eſt diligentiſſima ſtuna
Latrus tepidoꝝ: ita q ſicut nec appꝛopinaũs
a yatrosibꝰ accidit fugat. Ita mota veloꝛ
peſt ꝛ ea q ad aſe pertinent ſalutẽ. querere ſa
cit. q; multiplicate ſunt infirmitates eoꝝ
poſtea accelerauerũt in pſ. xv. Alij vo q̃ in
gnter hãc in memoria illud Eccles. xxij. Me
mor eſto q̃m mors non tardabit. Alij aũt
illꝭ nõ diligũt memoriã. ſiuaꝛ ſiuaꝛ puer q

in laſſꝰ ferunt. q nollẽt mote appꝛopiqua
re: ideo de eꝰ appꝛoꝛmatione nr̃ banꝫ. ſi
ſti dicentes illud. pſ. iiij. Tunc mote ei
turbat me. ¶ Septimo e vltimo quomodo
eſt vtilis bonis ꝛ inutilis malis. oſtendit in
hoc. q; ſicut eſt pona inferni malis. ita eſt in
nua celi bonis. Quod Cipriano. Quod ꝛ
tamua vite victoria beli: pottus mors. Ma
lis vero eoꝝ uerio accidit. De viro ſeo mo
rientiꝫ ſicut dicit illud Eccl. Appoqun
ſit quaꝝdã vſq ad portas mortis. ¶ Sed de
ueſſimodo q̃ bene viuentes letanter appro
pinquat. Ille ſui familiꝫ ad portã ou magnꝫ
properat ꝛ communiꝫ pauperes ad portam
vbidatur Larga elemoſynarum diſtributio
peregrinꝫ ad portã domꝰ propꝛie. dicit pa
ter filius ſi amicus ſuus ſuꝑbus ſuis in
fin ſtilꝰ vel patrꝫ vel amici poſſunt ꝛ glo
riole regiare. Sic bonꝫ appꝛopinquauerit
vſq ad portas mortis. in pſ. per quã tnu
ad palatium. ſic ergo dicit pater noſter o
parentes ꝛ amici noſtri cum eo regnant qui
es mote cruciatum qui amicis ad eos venit
nibus occurrunt. in porta mortis occurrent
pur patebit articulo immediate ſequenti.
Et ſi quis illocum in porta preſſura ſenſerit
infirmitatis. ſicut quandoq; ad magna in
gramos ſeſtus. tantum patiebatur vel anxiꝫ
ab eſtam regis accelleratur. in purgato
no manus ſitas iaueni: e ſe to rum purgaue
riſſima. hoc re. e magnitra. In mundo nãq
ſto dominꝫ tam ꝓpinatus a filiꝭ ꝓpꝛomiſ
ſa in opere. In apparẽta. In opere: q mul
ti tunt falſi in apparentia: qui frequenter vi
tias non ſit ꝛ ꝛec ſunt ꝙ ſunt ſanctꝫ
falſi q; multi falſi. ſicut poma interꝭ pume
da cetera. coloꝛ habent chyſtianitatis ꝛ ve
ritatis: ſed mota ui venerit: boꝛdit non om
ne veritatem ſicut ꝓſſanctus: qui ꝓfa obſe
qe qualis q̃ſq; ſit: ita ſtertus ꝛ extra. ergo
boni eſt iudicii mortis. ¶ Quinto viſitas
eꝰ in hoc apparuit q eſt laudſſima elemoſy
naria. qua multa ꝓtius anare colleta ꝛ re
tenta: large dare facit. ſic ꝛpꝛs. j. Macha. 33
de Alexandro eꝛ uncto nõ ſufficebat mun
dus regnũ ſui monẽs laudebat. ¶ Sexto q
ide apparet in hoc q eſt diligentiſſima ſtuna
Latrus tepidoꝝ: ita q ſicut nec appꝛopinaũs
a yatrosibꝰ accidit fugat. Ita mota veloꝛ
peſt ꝛ ea q ad aſe pertinent ſalutẽ. querere ſa
cit. q; multiplicate ſunt infirmitates eoꝝ
poſtea accelerauerũt in pſ. xv. Alij vo q̃ in
gnter hãc in memoria illud Eccles. xxij. Me
mor eſto q̃m mors non tardabit. Alij aũt
illꝭ nõ diligũt memoriã. ſiuaꝛ ſiuaꝛ puer q

Eccli. 7. 36

Eccli. 38. 22

Eccli. 41. 1

Eccli. 38. 22

no patrie mee appropinquare. De iſtorero
e dormi et ſimili pulcherrime prophetari
vſcetur. Dauuerb. vltimo: Redeat mantum
ro deuoſſimo. Et aduertite q bene vnum
teo multas habent rationes: quare non mul
tum timebunt: ſed potius gaudebunt mor
no appropinquante termino: quarum vna
offenſa eſt. A. xxvij. 48. Et. 2. d. 19. quia vo
delices multa huius mundi non habent: et
ſi habeant non multum ad illa afficiuntur
apposituerunt. ¶ Secunda vero tangitur. C.
vij. 19. quia videtices habent chartam bene
loquentem. ¶ Tertia tangitur. d. 17. que i mate
eſt memoria precedentium eorum. ¶ Quar
ta pater per exemplum illius: qui ſat bene
dare componum ſuum: tideo ſi nimet quia
do ad componendum vocatur. ¶ Quinta cauſa
ſeu ratio aſſignatur ex confidentia quam ha
bent in illum deum: cui prius ſeruierunt: ſi
Exm. cut pater in vi. pa. de ſancto bilarione: qui
quando debuit mori nolebat exire: quo
dere andacter quare times egredi egredere,
nonne ter. nunis ſeruiſti deo quare ego ne
mes mi read eſſe: ſi ante ſeruitus regi mes
tationem timeres me ad eum? Sextus qui ſic
bicere potent monturus: e confortare aiam
ſuam: e dicere noli metuere iudicium mor
tis. Eccleſiaſt. xij. ¶ Decta ratio aſſignatur
ex ſanctorum viſionem qui bonis mortientib
occurrunt ad ipſos viſitandum: confortan
dum e ad illos recipiendū. Circa quod no
ſunt offerenda. 2. Primo enim oſtenditur q
ſancti bonis mortientibus apparent. ¶ Se
cundo quare ſint circumſtantes illos nonni
dent: ſint mortes. ¶ Quintū oſtendit bea
tus Gego. iij. dialogorum multis exēplis.
Exm. Quoniū vnum oſtendit: ipſum ſcilicet
cuidam mortenti apparuiſſe. Scribit namq
de carſilla anima ſua mulcre religioſa, re
bona: q mortem circumſtantibus dixit rece
dite: recedite: quibus verſus dicto: ſpiri
tum rebebit: poſt cuius triſtitum maxima
odoris fuauitas remanens: oſtendit aucto
39 rem fuam tranſitu alline adueniſſe. ¶ Aliud ve
ro exemplum in eodem li. oſtendit: matrem
dē quandoq; mortientibus occurrere. Scri
Exm. bit namq; q cuidā virgini nomine muſa mo
rienti: beata dei genitrix cum pulchra appa
rens virginum ſocietate: ab eo q̄ereuerſa
tibenter de illa eſſe velle ſocietate: ipſa re
ſpondente q̄ ſic: dicebit: nihil leue geſſerit:
ſi ve ra riſu: iocis abſtinuerat: ſi treſſima de
ſenſa ve ra ve ra ſocietate no ſtram acepiam
que treſſima quinta die rebbe correptā: et
ceſſina moueno: eandem vidit ſocietate: poſt

beatum Marcum: ad q̄ ſpeciale habue
rat deuotionem: ad iſtum intrare. ¶ Sancti
ego mine faciendi ſunt amici: quia ouium
e timidum eſt partes ignorum intrare: ubi
nullum inuenit amicum. Hora plura mo
mentum confortatiua. 3. iij. c. 9. Quinto vero
iſte bilionem: ipſa tota concordant facte
ſcripture de ſancto Stephano: qui mortem
propinquans: ſicut Actuū. vij. vidit
glens Iheſum ſtare. Nec video et. Et. dare
pater: q̄ qui ſe puro bene vnendo diſponit
propter omnes rationes ſuprās: ſperat iu
ſtum in mote. Pro. xiij. Iuſto ſperā
neca in extrema parte epiſtolarum ſuarum
epiſtola. xij. hortatur dicens. Formemus in
quit animum ad certamum veſtri ſti
quia nemo venientem hilarem mortem rec
putabit qui ſe ſua ad illam preſolum. ¶ Qua
41 revere moniteres: ſpiritus videant bonos
vel malos quos ſanc videre non poſſumus
ſententia poteſt colligi beati Gregorij. iij.
dialogorum. Ad cuius mentem plenius in
telligendam: oportet cogitare mortem eſſe
medium punctum: inter boc ſeculum: e ſtatu
mare: quodammodo finem humus ſeculi: e
principium futuri: ſicut oſtiolum vel ten
pus quodlibet ſignarum: inter noctem pre
cedentem diem ſequentem: quando deo in
aliquo incipit clarefcere: eſt medium inter
diem e noctem: finis noctis: e principium
diei. Et quo quis conſtituatur: plura videre
poteſt: ſi poterat prius in obſcura nocte co
ſpiritus: vel ſi alius in nigra nocte adhuc
qui tempus appropinquans: mortis: e
quaſdam aterius ſeculi videri incipiens.
Quod ideo dico reſpectu humus ſeculi nor
dicitur quia ſecundū de clare oſtendunt
que de nocte abſcondunt: ſic tunc manife
ſta erunt abſcondita cordium: quia nuncia
tionibus reſpectu ſeculare ſpiritus ap
paritiones e viſiones videre incipit: q̄ plus
in obſcura nocte: id eſt malum elongatus
a die: ſi ſonder nec non poterat: ſicut nec alius
qui examinant videre poſſunt: quia a die
ſilo adhuc elongan ſunt: quo illi incipit cla
reſcere mouente: ſic pius dici erucrat verbi
in ſtal. xviij. id eſt dies aterius ſeculi oſte
dat ſicentiam die mouentis de quo die ba
beat. Eccleſ. vij. q̄ melior eſt dies mortis die
nunciatio. Nota. Pſal. xc. ¶ Nec mirum:
43 quia ſiant nauta reputat meliorem diem:
quo potum capit optatum: ſic quo nauiga
reſcipit. Et ſur diem quo victorum accipit
Et agricola diem quo fructus colligit vbe
res. Ita ſacra ſcriptura meliorem bonis re

patur et diem mortis. Jn quo ſcitantur quaſi
capra preda. Jn quo leditur quaſi meſſores
in meſſe. Jn quo venientes venient cum exul
tatione: portantes manipulos ſuos. Jn cu
Exm. ius ſignum refert Solutus q̄ in quadā pa
tria gentium: quando infans natus fuit ami
ci lachrymantes: quando mortui fuerunt
feſta faciunt. A multo fortiori talis eſſe de
bet: et ipſi humus: qui triſtitie de more adue
lant Joan. xvi. 20. Canes pedes lambentes
erga deum e proximum. Amor nāq; ipſo tan
to pedibus comparatur: q̄ pondebus in ar
boribus quo ſiue pedes ad certum locum
quo corpus ire affectionatur: e pondus
ad partem cui inclinatur: arborem trahit cadē
tem. Ita amor ad patrem ſeu locum quē de
ſignat: ſi dicit: ſpotat: e trahit mentem inter
in illo ipſum reponit: nutrit. illud Eccleſiaſ.
Si ceciderit lignum ad auſtrum: ſi tum ad
ſaluandos: ſin glo. aut ad aquilonem: quo
ad damnandos in quocūq; loco ceciderit.
crit. Argue contra hoc per legem. 2. vij. 10.
e reſpondeo. Pater ergo q̄ vlt qui de morte
tranſiunt ad viam: ppar tranſitus cauſam
aſſignauit dicentes. Tranſiati ſum? de me
te ad viam: quo nomine diligim? fratres Jeſa.
in canonica ſua in epiſtola. 1. c. ij. Et q̄ ſine
hoc non eſt tranſitus de morte ad vitam pa
ret per hoc quod ſequitur: quo nō diligit ma
net in morte. ¶ Sed pot. referendo dicti ad
predictum verbum Salmi: non timebit tan
tam fidem in Iſrael: quantam videbat tan
bibus gentibus: vel etiā am quantam in Ale
xandro magno. De quo refert Trogus: ſuo
pulus: q poſt bella feliciſſime ſuā in Babylo
nea ſuis interdicauit: per quatuor dies an
te mortem fieri militum ſtudium: de mortu
rum preſentem memoriam in nullo triſtitio: ſi
quaſi hilarior eos conſola baſſe: manu oſcu
lando tradidit ſpiritum. Et ſicut nec ab ho
ſtentia nec a morte vim potuit: ſi rum ſci
ticet ad animum. Quanto magis chriſtia
nis animum in morte inuincibilem habere
debet. Cui nos vitra non dominabitur Ro
ma vn. ¶ Oſtenſa prima parte huius arcus
ſi q̄ videtur mortis cogitatio: vel appro
matio deberet eſſe viuentibus delectabilis:
oſtendere reſtat ſecundam partem: q̄ videli
et eaſſe cogitatu vel aproximatu eſt ma
ſe viuentibus terribilis. Circa cuius oſtēſio
nem procedetur: ſicut circa oſtenſionem pu
me partis. Exemplus hiſtorijs: e auctoritati
bus. ¶ Primo ratio ſicut incarcerati: p fur
to: homicidio: bum: mochiq; quando ſeiunt q̄
fidelem habebunt parti am: e tudicem: e mul

tos ꝛ fortes aduersarios tristantur quando
cogitant ꝙ dies liberationis appropinquat
quia timẽt ire de carcere ad mortem. Et mal
lent in carcere miserabiliter viuere: ꝙ̃ extra
turpiter mori. Ita qui sentiunt se magna fe
cisse peccata: rapinas: furta: adulteria: vsu
ras: fornicationes ꝛ huiusmodi: de quibus
non satis fecerunt: habent tam mortis cogi
tationem ꝙ̃ approximationem timendam:
quia sciunt ꝙ habebunt iudicem inflexibilẽ
quam latere nihil potest: ꝛ patriam fidelem
que errare non poterit: sicut ostẽsum est. I.
xix. ꝛ aduersarios multos ꝛ fortes: sicut pa
tet. I. xi. xv. ¶ Ex quo scire potest quilibet ta
lis: ꝙ de carcere huius seculi: vadit ad mortẽ
interminabilem: ꝛ ꝙ ille dies: qui est bonis
ad salutem ꝛ vitam: est istis ad mortem ꝛ dã
nationem: quia teste Ps. cviij. Cum iudicat̃
45 exeat condemnatꝰ: sicut patet. D. ij. 7. ¶ Se
cundo idem ostenditur exemplo. Qui habet
exteriorem ornatum: pulchrum ꝛ interiorem
turpem: qui etiam habet faciem laruatam:
ne in furto suo cognoscatur: prius erubescit
vestem suã exteriorem: coram multis depo
nere: ꝛ secundo laruam suam. Ita peccato
res: qui totaliter corporis intendunt hono
ribus ꝛ delitijs: ipsum ornãtes ꝛ pascentes:
ꝛ animã atqꝫ eius ornamentum interiꝰ tur
pissimũ habentes: quibus corpus est quasi
larua. Quia sicut larua abscõdit faciẽ latro
nis: ita corpus abscondit animam peccato
ris: erubescunt ꝛ timent in morte coram deo
ꝛ tota curia celesti ꝛ etiam demonibꝰ vestem
deponere corporis: scientes ꝙ larua illa de
posita anima latronissa ꝛ peccatrix ostende
tur omnibus gentibus: quia ille deus menti
ri non potest: qui hoc ei promittit dicens.
Ostendam gentibus nuditatem tuã Naum
iij. ¶ Tertio idem ostenditur exemplo illiꝰ:
qui multa bona ab aliquo accepit ad expen
dendum: in vtilitatibus sm̃ voluntatem do
mini tradentis: si omnia vel maiorem partẽ
male expendat: timet venire ad compotum.
Sic ꝛc. Qui ergo multa in isto casu daret: ꝓ
longatione compoti ad terminum vite sue:
quare non multa dat: vel restituit pro prolõ
gatione compoti deum in illo deficiat: sꝫ vi
tam habeat eternam et compotus dãnosus
46 ei nunꝙ̃ indicetur. ¶ Quarto idem patet hi
storia de quodam: de quo fertur ꝙ morti ap
Exm. propinquans timuit: quem cum amici con
fortarent dicentes: ꝙ gaudere debuit: quia
appropinquauit deo ꝛ patrie sue: de exilio ꝛ
peregrinatione ꝛ carcere: ꝛ ꝙ esset in fine mi
serie sue: ꝛ in principio gaudij sui respõdit.

Si bene vixissem bene diceretis: quia tūc de
ne gaudere deberẽ: propter causas quas di
citis. Nunc autem: quia male vixi timeo: iu
sto iudici appropinquare: timeo etiam ꝙ
gaudium finio ꝛ penas incipio: ꝛ ꝙ vado de
patria ad carcerem. Ideo timor mortis con
turbat me: in Ps. de quo timore Crisosto. di
cit Homel. xliij. Quid est inquit timor mor
tis: non dolor exeundi de corpore: sed despe
ratio vite post mortem. Qui ergo nõ putat
se viuere post mortem: ille timet: omnia enĩ
que sunt ante mortem: grauiora sunt ipsa
morte: qui ergo non timet quod grauius est
quomodo quod leuius est timeret? ¶ Quin
to idem apparet ꝙ videlicet mali in morte ti
ment: quia omnia que dilexerunt amittunt:
sicut patet. A. xxvij. 48. cum sequenti. Idẽ
etiam ostenditur exemplo cuiusdam regis: Exm.
de quo scribitur: ꝙ cũ per medicos esset cer
tificatꝰ de morte: incepit gemere ꝛ dicere heu
me miserum: ꝙ̃ pulcherrima castra ꝛ pala
tia ciuitatesqꝫ: ac cetera que multum dilexi
dimittam: ꝛ ad patriam ignotam vadã: vbi
nescio: quis in tugurio misero me recipiet.
O mors ꝙ̃ amara est memoria tua. Eccli.
xli. ¶ Sexto timet ex demonum occursu ꝛ vi
sione: quia sicut boni vt dictum est: videbũt 47
sanctos ipsos confortantes. Ita mali vide
bunt demones ipsos irridentes ꝛ in despera
tionem ponentes: quos licet sancti aliqñ
morientes videant: sicut patet de christo: de
quo dicit beatus Grego. super illo verbo euã
gelij. Io. xiiij. Venit princeps huius mũdi
ꝛ in me non habet quicꝙ̃: ꝙ ipsi etiam mo
rienti in cruce appropinquauit: vt videret si
aliquid in eo inuenire posset: quod repre
hẽsibile esset. Licet etiam sancti aliquando
ante mortem dum sani sunt: hanc aliqua
liter timeant visionem: sicut patet per hoc
quod legit̃ de matre dei: licet in historia apo
cripha: ꝙ in tota vita sua filium suum roga
uit: ꝙ ipsam in mortis puncto ab illa demo
num visione dignaretur custodire. Tamen
ipsis appropinquantibus: sanctis morienti
bus eis audacter respondent: atqꝫ eos lon
gius fugant: sicut patet de sancto Martino
de quo in gestis suis legitur: ꝙ moriẽs vidit Exm.
demonem versus eum venientem vel iuxta
assistentẽ: quem secura conscientia confuta
uit dicens: quid hic stas cruenta bestia ꝛc.
Talis enim non timebit: cum loquetur ini
micis suis i porta: in Ps. cxxvi. In vita etiã
beati Bern. legitur: ꝙ cum extremum trahe
ret spiritum: affuit sathan: improbis eũ ac Exm.
cusationibus pulsans: quem humilitate su

gamit dicens. Fateor inquit: non sum dignꝰ
proprijs meritis regnum obtinere celorum:
sed christi passione: quo dicto recessit. Et sic
patet ꝙ serpens ille antiquꝰ insidiatur: etiã
tam calcaneo iustorum ꝙ̃ iniustorũ: de quo
Gen. iij. Et tu insidiaberis calcaneo: id est
morti eius: sed tamen vtrobiqꝫ non succum
bũt: licet contra vtrosqꝫ placitet. Placita nã
ꝙ contra bonos tunc specialiter: vt heredita
tem celestem eos amittere faciat. Sed ipsi si
cut habentes bonam chartam ꝛ fidelem pa
triam eorum placitum non timent. Mali ve
ro in charta conscientie deficientes timent ꝛ
succumbunt ꝛ hereditatem amittunt: quia
ad visa ꝛ audita que morientes vident ꝛ au
diunt: desperãt: sicut patet primo de illo. A.
48 xxvi. 37. ¶ Idem secundo patet per hoc qđ
scribit beatus Gregorius. iiij. dialogorum.
Exm. de quodam malo moriente: qui Crisaurius
vocabatur: lubricus ꝛ cupidus: qui vt vidit
demones circa eum venientes: vocauit filiũ
ꝛ familiam: petendo ab eis auxilium: ꝙ̃ cum
eum iuuare nõ possent: vertebat se ad parie
tem: illorum volens aspectum fugere: ꝛ eos
etiam ibi inueniẽs: anxius ꝛ tremens se hinc
inde vertendo: ab illis demonibus inducias
petebat: saltẽ vsqꝫ mane: nec obtinuit: quia
statim miser obijt. Nec mirum: ꝙ non obti
nuit: quia inducias a iuuentute et a deo con
cessas accipere noluit: vt in eis penitentiam
ageret ꝛ bene viueret: quare ergo illas demõ
es daret: qui a deo oblatas accipere noluit.
Exm. ¶ Ad idem est quod scribitur in vitaspa. de
sancto patre: qui vidit vt ibi scribitur: demo
nes cuidã malo morienti appropinquare: a
quibus moriẽs: petiuit misericordiam. Cui
Exm. illi responderunt: nimis tarde clamas: quia
iam ubi sol obscuratus est. Item in eodem
libro habetur: ꝙ deus cuidam sancto patri
ostendit finem tam boni hominis ꝙ̃ mali.
Bonum vero vt mori vidit: affuit circa eum
vt videbatur Dauid cũ cithara sua: ꝛ diuer
si sancti cum diuersis musicorum generibꝰ
ꝛ anima illa cum magna dulcedine egressa
est. Ad malum vero morientem: vidit demo
nes venientes cum vncinis ferreis: eius ani
mam cũ magno dolore extrahere. Cui dixit
angelus: qui ei ostendebat: sic magno cũ do
lore moriuntur mali: qui cum vita omnia a
49 mittunt que diligunt. ¶ Septimo mali mo
rientes timendi habent causam: quia quan
doqꝫ anteꝙ̃ aĩa exeat vident penas ad quas
vadunt ꝛ socios quos in penis habebũt. Si
cut patet per historiam beati Grego. iiij. dia
logorum: de duobus simul in roma morien
tibus: quorum vnꝰ Eumorpheus: alter Ste

phanus vocabatur: quorũ vterqꝫ parum an
te mortem: puerũ suũ alteri misit dicens: ꝙ
paratꝰ esset venire: quia nauis parata erat
ire in Ciciliam. Qui ideo versus Ciciliam se
ituros dicebant: quia in illis partibus ignis
plusꝙ̃ in alijs mundi partibus infernalis
se ostendit: ostendentes se per hoc versus in
fernũ simul properare debere: vt ꝙ̃ similes
fuerãt in culpa: similes etiam ꝛ simul essent
in pena. Et qui simul mortem sustinuerunt
corporalem ꝛ temporalem: simul sustinerẽt
eternam. De qua Ioã. in canonica sua epi
stola prima. c. vltimo. Est peccatũ ad mortẽ 50
non pro illo dico: vt roget quis. Ergo mali
morientes timoris habent materiam: quia
inter omnes predictos demonum exercitus:
ꝛ visiones terribiles soli exibunt: ꝛ ad regio
nem ignotã sine ductore noto vel defensore
contra inimicos: vel aduocato. Si enim hec
secũ habere possent forte minus timerẽt: sed
quia non habent: non est mirabile: si multũ
timeant. Sicut patet de quodã rege: de quo Exm.
scribit̃ ꝙ de die mortis certificatꝰ dixit: heu
quot precessores ꝛ precursores habere sole
bam ad parandũ mihi hospitiũ ꝛ omnia ne
cessaria anteꝙ̃ ad illud venirem: hodie reces
do solus ad patriam ignotã ꝛ nullum inue
nio ꝙ̃ velit me precedere vel mecũ ire. De hoc
timore Bernar. loquens: ait. O anima mea
quis erit ille pauor: cũ sola sine cuiuscũqꝫ so
cietate egredieris in regionẽ incognitam: cũ
tibi occurrentia cateruatim illa teterrima
monstra videbis: ad cuius fugies auxilium
qñ eris ab omnibꝰ bonis dimissa? hec ille.
Quando oĩa ꝛ omnes amittes: que dilexisti.
Nõ erit tecũ vxor vel adulator more solito te
confortãs. Nec aduocatꝰ causam tuã iniu
stam defendẽs: nec procurator pro te compa
rens ꝛ respõdẽs. Qr dicit lex canonica: ꝙ in
pena criminali: nõ ꝑ procuratorẽ: sed per se
debet quis respondere: sicut patet in decreta
li. li. i. tit. xxxviij. de procuratoribꝰ. c. tue fra
ternitati. Dicit etiam lex ciuilis: ꝙ in publi
cis iudicijs frustra interuenit ꝓcurator. vt
ff. de publi. iudi. l. accusatore. §. ad crimẽ: ad
est in. ff. nono. li. x. ti. i. Quis ergo miserũ sic
morientem tuebitur: quis occurreret: quis
ꝯsolabit̃: nullũ aliud ei tũc restabit solaciũ:
nullũ aliud cãticũ ꝙ̃ illõ ps. xvij. Circũdede
rũt me dolores mortis: ꝛ torrẽtes iniqtatis cõ
turbauerũt me: dolores iferni circũdederũt
me: ꝓoccupauerũt me laqi mortis. ¶ Nono 51
male moriẽtes timẽdi habẽt causã: quãdo
morti appropinquant ex hoc ꝙ post pusillũ
inueniẽt: quod nũꝙ̃ mutabũt. Si enim ma
lum ꝛ penam: quam cito inuenient: muta

re posset: et iterum redire et vitam corrige-
re: mala illa senel imuenta vitare: tolerabi-
le esset. Sed quia non potest viuere ydem
semibile illud cogitare. Deque ago timore bea
tus Gregorius moral. lib. xv. super illo ver-
bo Iob. 3. Si impius fuero ve mihi: et si
iustus nō leuabo caput: tanquam afflictus
ne: et miseria. Cum itaq; mortium: de omni
bus semper dubitata iudicia pertimelcant:
tunc tamen vehementer metuit: cum ad fol-
uendum humane conditionis debitum ve
nientes: distincto iudicio apptopinquare se
cernunt. Et sit tanto timoꝛ acrior: quanto et
retributo eterna vicinior. Ante oculos aut
eodio nihil nunc inane ꝛ sluolare de fantal
mate cogitationis: quia subductis e medio
omnibus: se cū illum tanto mutuodo confide-
rant: cui appropinquāt, q̄ tanto cius ex
istibet anima immunto timet: quāto post
pusillum inuenet q̄ in eternum mutari nō
possit. Quid nobis prodesse potest: quod
vitam vel superare posse vel assequi: et ta
men Dauid dicit. Non intres in iudicium cū
seruo tuo domine. quia non iustificabitur in
conspectu tuo omnis viuens. Et iterum. Si
iudicijs eius mus timui. Et paulus cum di
ceret. Scipit mihi conscius sum: sed: non: in hoc iustificatus sum. Iacobus dicit.
Si. 4. Scite plex magistri fieri fratres mei:
scientes quoniam maioꝛis iudicium sumetis
multo enim offendimus omnes. Ideo dicit
S. Ioan. 1. Si peccatum non habemus: ipsos seducimus ꝛ veritas in
nobis non est. Sed si confiteamur peccata
nostra: fidelis est ꝛ iustus vt remittat nobis
peccata nostra. Et. Cunti ergo sanctis tabule
ti tremunt: columne: aut quomodo virgulta
imminubilia stabunt: ubi ipsum panonis tur
bare etiam cedri quatiuntur? Solum ut est
carnis a propinquans nonnisi terroꝛem
dicere: etiam iusti anima turbatur. Q. Ite ve
ro nimoꝛ de vindicta seu pena sequenti: vbi
salutis incertitudine in quibus vel aliqs per
fectissimus vir iusq; bubus certa de salute rene
tatio facta est: hinc non est credendus. Sed
timoꝛ: horoꝛ ille quo christus de monte
habuit: quando dixit. Pater si possibile est
transfer a me calix iste. Et tristis est anima
mea vsq; ad mortem. Matthei. xxvi. adnam
rem sensibilitatis: non ad naturam ratio
nalitatis referendus est. Senatus nanq; ra
tionali diam mortem sustinere voluit: et po
tiam: e medium mouendi elegit: sed ex natu
ra fragilitatis abhoꝛruit. Quino horoꝛis
causa est non solum in christo sed in omni
bus: quia ut dicit Augustinus. Si ꝛ ratio
nis: et intellectus: et memoriales in sua natura
facta fuisset: nō
mirabile: q; naturali instinctu motem ef-
fugeret: cum sibi contrariam: et destructiui.
Nec mirum: q; de ipso: quod in se habet
esse: sollus in tenebris: et lumine: quia non
tenebre: cōtra naturam nostram: in sua ꝛa
tione fuit: equa bonis facta: ut semper
in lumine viuisset: corporaliter: non obstan
te: q; tenebras carnis sue: si sea tenebris spiritus
libus: cui sodalis est. Sicut ergo bonis pmoꝛ
tem: et eternam vitam: non voluit: primaliter: contra naturam rationalem: sic plus: spiritualiter occidendo: permisit misserabiliter: mori
quo ad corpus in natura corporali: mortem
innate sustinendo. Sic illi qui voluntarie in
men interire extinxit: gratie: eternae: addi-
die luminis carentiam. Et ob hanc causam
quisq; naturali instinctu: fugit: et horret
mam: et ab esse abhoꝛret. Ita motem: timet: et abhoꝛ
ret quantuscunq; tam perfectus sit in vita q
nomen: quia nec per cum: Paulo nullus viuere: christus
est: et mori: lucri. Philip. 1.

Nec mirum: q; de sapio vel de quocunq; Ambr.
alio iusto dixit: q; fuit iustum mori: atq; de
ea: dilequia mors illo de: ceret: de: pulsum
de: que liberari: petunt: in Ps. cxi. dicen-
tes. Educ de custodia vel de carcere: ani
mam meam: ut confiteat nomini tuo. Educ de custodia vel de carcere: ani
mam meam: literam animam meam: literare: cōtra se
nomen: angustia: e tribulatione: quia: pu-
rum in Ps. cxix. e. cxvii. petunt liberari: dice
tes. Domine: libera animam meam a labijs
iniquis: e a lingua: dolosa: in tantum: tamen
timoꝛe: q; de omni: tali: motuo: potest: dici
illud: proue. xi. Iustus de angustia: liberatur: et: tradetur: impij: pro eo. In qua: au-
gustia: et: tribulatione: impij: pro eo. In qua: au
gustia: et: tribulatione: impij: pro eo. In qua: au
dunter. Primo virtus per quā mentis: iusti
tia: iustificatio: est credendus. Sed
timoꝛ: e horoꝛ ille quo christus de monte
habuit: quando dixit. Pater si possibile est
transfer a me calix iste. Et tristis est anima
mea vsq; ad mortem. Matthei. xxvi. adnam
rem sensibilitatis: non ad naturam ratio
nalitatis referendus est. Senatus nanq; ra
tionali diam mortem sustinere voluit: et po
tiam: e medium mouendi elegit: sed ex natu
ra fragilitatis abhoꝛruit. Quino horoꝛis
causa est non solum in christo sed in omni
bus: quia ut dicit Augustinus. Si ꝛ ratio
nis: et intellectus: et memoriales in sua natura
facta fuisset: nō
mirabile: q; naturali instinctu motem ef-
fugeret: cum sibi contrariam: et destructiui.
Nec mirum: q; de ipso: quod in se habet
esse: sollus in tenebris: et lumine: quia non
tenebre: cōtra naturam nostram: in sua ꝛa
tione fuit: equa bonis facta: ut semper
in lumine vivisset: corporaliter: non obstan
te: q; tenebras carnis sue: si sea tenebris spiritus
libus: cui sodalis est. Sicut ergo bonis pmoꝛ
tem: et eternam vitam: non voluit: primaliter: contra naturam rationalem: sic plus: spiritualiter occidendo: permisit misserabiliter: mori
quo ad corpus in natura corporali: mortem
innate sustinendo. Sic illi qui voluntarie in
men interire extinxit: gratie: eternae: addi-
die luminis carentiam. Et ob hanc causam
quisq; naturali instinctu: fugit: et horret
mam: et ab esse abhoꝛret. Ita motem: timet: et abhoꝛ
ret quantuscunq; tam perfectus sit in vita q
nomen: quia nec per cum: Paulo nullus viuere: christus
est: et mori: lucri. Philip. 1.

Nec mirum: q; de sapio vel de quocunq; Ambr.
alio iusto dixit: q; fuit iustum mori: atq; de
ea: dilequia mors illo de: ceret: de: pulsum
de: que liberari: petunt: in Ps. cxi. dicen-
tes. Educ de custodia vel de carcere: ani
mam meam: ut confiteat nomini tuo. Educ de custodia vel de carcere: ani
mam meam: literam animam meam: literare: cōtra se
nomen: angustia: e tribulatione: quia: pu-
rum in Ps. cxix. e. cxvii. petunt liberari: dice
tes. Domine: libera animam meam a labijs
iniquis: e a lingua: dolosa: in tantum: tamen
timoꝛe: q; de omni: tali: motuo: potest: dici
illud: proue. xi. Iustus de angustia: liberatur: et: tradetur: impij: pro eo. In qua: au-
gustia: et: tribulatione: impij: pro eo. In qua: au
dunter. Primo virtus per quā mentis: iusti
tia: iustificatio: est credendus. Sed
timoꝛ: e horoꝛ ille quo christus de monte
habuit: quando dixit. Pater si possibile est
transfer a me calix iste. Et tristis est anima
mea vsq; ad mortem. Matthei. xxvi. adnam
rem sensibilitatis: non ad naturam ratio
nalitatis referendus est. Senatus nanq; ra
tionali diam mortem sustinere voluit: et po
tiam: e medium mouendi elegit: sed ex natu
ra fragilitatis abhoꝛruit. Quino horoꝛis
causa est non solum in christo sed in omni
bus: quia ut dicit Augustinus. Si ꝛ ratio
nis: et intellectus: et memoriales in sua natura
facta fuisset: nō
mirabile: q; naturali instinctu motem ef-
fugeret: cum sibi contrariam: et destructiui.
Nec mirum: q; de ipso: quod in se habet
esse: sollus in tenebris: et lumine: quia non
tenebre: cōtra naturam nostram: in sua ꝛa
tione fuit: equa bonis facta: ut semper
in lumine vivisset: corporaliter: non obstan
te: q; tenebras carnis sue: si sea tenebris spiritus
libus: cui sodalis est. Sicut ergo bonis pmoꝛ
tem: et eternam vitam: non voluit: primaliter: contra naturam rationalem: sic plus: spiritualiter occidendo: permisit misserabiliter: mori
quo ad corpus in natura corporali: mortem
innate sustinendo. Sic illi qui voluntarie in
men interire extinxit: gratie: eternae: addi-
die luminis carentiam. Et ob hanc causam
quisq; naturali instinctu: fugit: et horret
mam: et ab esse abhoꝛret. Ita motem: timet: et abhoꝛ
ret quantuscunq; tam perfectus sit in vita q
nomen: quia nec per cum: Paulo nullus viuere: christus
est: et mori: lucri. Philip. 1.

Nec mirum: q; de sapio vel de quocunq; Ambr.
alio iusto dixit: q; fuit iustum mori: atq; de
ea: dilequia mors illo de: ceret: de: pulsum
de: que liberari: petunt: in Ps. cxi. dicen-
tes. Educ de custodia vel de carcere: ani
mam meam: ut confiteat nomini tuo. Educ de custodia vel de carcere: ani
mam meam: literam animam meam: literare: cōtra se
nomen: angustia: e tribulatione: quia: pu-
rum in Ps. cxix. e. cxvii. petunt liberari: dice
tes. Domine: libera animam meam a labijs
iniquis: e a lingua: dolosa: in tantum: tamen
timoꝛe: q; de omni: tali: motuo: potest: dici
illud: proue. xi. Iustus de angustia: liberatur: et: tradetur: impij: pro eo. In qua: au-
gustia: et: tribulatione: impij: pro eo. In qua: au
dunter. Primo virtus per quā mentis: iusti
tia: iustificatio: est credendus. Sed
timoꝛ: e horoꝛ ille quo christus de monte
habuit: quando dixit. Pater si possibile est
transfer a me calix iste. Et tristis est anima
mea vsq; ad mortem. Matthei. xxvi. adnam
rem sensibilitatis: non ad naturam ratio
nalitatis referendus est. Senatus nanq; ra
tionali diam mortem sustinere voluit: et po
tiam: e medium mouendi elegit: sed ex natu
ra fragilitatis abhoꝛruit. Quino horoꝛis
causa est non solum in christo sed in omni
bus: quia ut dicit Augustinus. Si ꝛ ratio
nis: et intellectus: et memoriales in sua natura
facta fuisset: nō

tia dei in terra: sed maledictum et mendaciū
etc. tamen aliqui spontanea voluntate se a
carcere et vinculis istis: quantum ad animum
se liberant: sicut illi qui mundum cum con-
cupiscentijs suis: et falsitatibus contemnūt
et vitam eligunt contemplatiuam dicētes: il-
lud Luce. j. Sine timore inimicorum nostro-
rum liberati seruiamus illi: in sanctitate et
58 iusticia coram ipso omnibus dieb⁹ nostris.
¶ Alij vero quasi voluntate coacta: id est per
penas et infirmitates ad hoc fugātur: vt car-
cerem predictum animo fugiant. Sicut illi
elati: superbi: potentes in armis ad malefa-
ciendum: et luxuriosi: qui totaliter dum sani
sunt: mundi appreciant honores et diuitias
et delicias: sed dum infirmitatibus et aduer-
sitatibus percutiuntur: prius amata detestā-
tur: et celestia que nunquam vt debuerunt dilexe-
runt: amare et desiderare incipiunt: plangen-
tes quod ita tarde inceperunt et dicentes: heu quod
sic decepti fuimus: quia ita dileximus vana
et perniciosa: que cum hoc quod ea necessario a-
mittimus: nobis etiam timorem incutere de-
berent penarum. Que quidam cogitatio: li-
cet vtilior esset prius dum sani sunt: quia me-
lius esset quod tales eis placerent vitam et cogi-
tationes: dum sani sunt sponte: quales ha-
bere vellent in morte: quasi coacti: tamē per
ignem iusti liberabuntur et imperpetuum vi-
uent. Sap. v. ¶ Sed quia nonnulli credunt
59 se corde ab hoc carcere liberatos: vtile vide-
tur signum ostendere: per quod cognoscere
poterunt: si adhuc in illo corde et corpore de-
tenti sint: vel corpore tantum. Cuius rei eui-
dentia per victualium prouidentiam perpē-
di potest: si plus circa prouidentiam pro mora
corporis in carcere quam deberent sollicitantur
signum est quod nec corde nec corpore de carce-
re liberantur. Plus autem quam deberent solli-
citantur: quando omnia que sine peccato te-
nere non possunt: non restituunt: quādo ad
locum alterius seculi in quo manentem ha-
bebunt ciuitatem: omnia que possunt non
mittunt: vel potius premittunt: quando ad
locum illum ex toto corde non desiderāt ire:
quod ex dicto precedenti frequenter depēdet
quia ex hoc quod ad locum illum multa nō pre
miserunt: nec illum instaurauerunt: nec edi-
ficauerunt: ad locum illum minus ire deside-
rant. Quia est de eis in hoc casu: sicut de ho-
minibus: qui habent duo maneria loca vel
casalia: quorum vnum multum diligunt: et
in eo pulchra habent edificia: multaque mobi-
lia et immobilia: magnamque omnium rerum
abundantiam: que omnia diu ita edificaue-
runt et collegerūt: cum intentione ibi diu ma-
nendi. Aliud vero non diligūt: nec in illo edi-
ficauerunt: nec necessaria premiserunt: nunquam
ad istud secundum ire desiderant ad manen-
dum: quia ibi nihil sperant inuenire optatū
nec inuenient: sicut patet. Q. j. 3. Sic in pro-
posito: de mundi amatoribus: quorum tota
prouidentia est circa terrena: nunquam cupiunt
dissolui: et esse cum christo. Quorum stulti-
cia ostensa est. A. xxiij. 28. et C. ij. 4. Et B. j.
32. 64. cum sequentibus. Tales de carcere
huius mundi: ad illorum salutem non libe-
rabuntur: quia si iustus vir saluatur. j. Pe-
tri. iiij. isti quo deuenient. Sapiens vero quam
prouidentiam premittit: ad locum illum se-
qui desiderat: anime sue loquens: et dicens il-
lud Psal. cxiiij. Conuertere anima mea in
requiem tuam. Et ideo talis de carcere hu-
ius mundi animam suam liberat: cuius il-
lud Eccle. ix. Uir sapiens liberauit eam.
¶ Liberauit inquit eam: non solum de pri-
mo mundi carcere: sed etiam de secundo car-
cere corporis: de quo boni et iusti liberari cu- 60
piunt: sicut auis de cauea: de qua. B. j. 17.
Et sicut senex: qui vt scribitur dicere solebat: Exem.
plus volo hodie mori quam cras: sciens: quod non
perdes iustum cum impio. Et sm Cypria-
num: sicut nauta de naufragio vel de pericu-
lis: et sicut peregrinus de exilio: et sicut habi-
tator de domo ruinosa. Sic anima de corpo-
re libenter exit: et cum magno desiderio: di-
cit cum Paulo. O infelix homo: quis me libe-
rabit de corpore mortis huius Rom. vij. Et
illud. Philippē. j. Cupio dissolui: et esse cum
christo. Et moram in carcere isto plangunt:
dicentes cum Psal. cxix. Heu mihi: quia inco-
latus meus prolongatus est. De carcere ve-
ro corporis liberati: iterum gaudentes: can-
tant cum Ps. cxxiij. dicentes. Laqueus con-
tritus est: et nos liberati sumus qua liberta-
te christus nos liberauit. Gal. iiij. sicut patet
per legem. X. j. 11. Sicut promisit per prophe-
tam suum dicens. de manu mortis liberabo
eos. Osee. xiij. ¶ Quantum ad liberationem 61
de tertio carcere purgatorij sunt tria osten-
denda. ¶ Primo namque ostenditur quod iuuari
possunt. Secundo quomodo iuuari vel libe-
rari poterunt. Tertio quod melius esset quod seip-
sos liberarent ante mortem. ¶ Ratione pri-
mi est aduertendum quod talis est differentia
inter incarceratos in inferno. et incarceratos
in purgatorio. qualis est inter incarceratos pro
homicidio et alijs crudelitatibus et inter in-
carceratos seu detentos pro debitis seu par-
uis delictis. quia sicut incarcerati pro homi-

cidio voluntario sm dei legem nec redimi
nec liberari poterunt. Alij vero soluto debi-
to vel cum satisfecerūt leso liberari poterūt.
Sic in proposito in inferno nulla est redem-
ptio. sed de purgatorio. ita quod sunt quasi pro
debito detenti sicut ostēsum est. M. x. 6. mul-
tis modis per amicorum suffragia liberari
poterunt quibus cum liberati fuerint regra-
tiando dicere poterunt illud psal. xliij. Libe-
62 rasti nos ex affligentibus nos. Quantum ad
secundum modi et via quibus liberari pote-
runt sunt quinque quos videre possumus in
exemplo alicuius impotentis. Quia sicut vi-
demus quod homo impotens ad ambulandum
ad aliquem locum sine auxilio quinque mo-
dis iuuari potest vt citi⁹ illuc veniat. ¶ Pri-
mo namque in aliquo vehiculo trahi potest. si-
cut in curru et huiusmodi per animalia vel
homines qui currum precedunt. ¶ Si vero tali
vehiculo careat in lecto portari poterit. Ter-
tio iuuari poterit per ducatū a dextris quod vide-
licet aliquis a dextris vadat super quem se
appodiat. Quarto modo similiter iuuari
poterit a sinistris. Quinto modo iuuari po-
terit per pulsum et supportationem et manu-
tenentiam a tergo porrigendo videlicet ma-
num ad eum hi qui ipsum sequuntur ne ca-
data tergo. Ita illi qui in purgatorio sunt
ad transeundum ad celum et passum purga-
torij periculosum euadere per quinque iuua-
ri poterunt. ¶ Primo per tractum sanctorū
precedentium ad celum ad quos specialem
dum vixerunt habuerunt deuotionem qui-
bus et dicere poterunt illud Cant. j. Trahe
me post te qui et libenter hoc facient. quia si-
cut supra. e. c. 58. cū sequētibus ostēsum est
quod veniunt ad iuuandum morientes. Ita ve-
risimile et credibile est quod libenter liberant af-
flictos in purgatorio. si tamē hoc meruerint
apud eos dum viuerent. Quod pulchre ostē-
sum est. j. Reg. xiiij. vbi dicitur quod liberauit
in die illa popul⁹ ionathā ne moreretur quā-
do scilicet regem Saulem et hoc quia prius
hoc a populo meruerat eis beneficia prestā-
do. Sic illi qui nunc merētur apud sanctos
ipsorum sequendo mores. et ipsos diligendo
et honorando qui pro amore sanctorū nunc
pauperes liberant a fame et miseria eis pro
possedando. tunc per sanctos liberabuntur
beatus ergo qui intelligit super egenum et
pauperem in die mala liberabit eum in pē.
63 xl. ¶ Secundo portantur a duobus scilicet
a passione et redemptione christi ex vna par
te. et ab operibus proprijs que prius fecerūt
orando. ieiunando. elemosynas dando. Si-
cut namque due ale auem in altum portant.
Ita iste due ale ad celum portant. Si tamen
prius portabantur. quia sicut penne nō por-
tant auem a terra nisi prius portarentur ab
aue in terra. Ita nec tunc bona opera porta-
bunt: que prius non fiebant. Qui ergo tunc
in altum portari voluerit: faciat quod ala bono-
rum operum: non sit nimis curta: hoc sciens
quod ala ex parte dei: est satis longa: non tamē
in altum portabit sine alia: quia coadiuto-
res dei sumus: et ipsi duo constituti a pericu-
lo liberati sunt. Ecclesiastici. xlvj. ¶ Tertio
iuuātur per ducatum a dextris: id est per in-
dulgētias ecclesie: quas videlicet acquisiuit
dum vixit: opera pia faciendo et orando: vel
que dantur post mortem ipsorum: ad exci-
tandum alios ad orandum pro ipsis: quod est
magne pietatis opus: quia sicut dicit decre-
talis. lib. iij. ti. xlj. de celebratione missarum
c. cum Marthe. in fine: quod orationes pro mor-
tuis semper vtiles sunt: quia pro valde bo-
nis sunt gratiarum actiones: pro valde ma-
lis consolationes viuorum sunt: pro medio-
criter bonis expiationes sunt: vt etiam habe-
tur. xiij. q. ij. tempus: et ibi per totum. Quar-
to per ducatum a sinistris: id est per oratio-
nes bonorū virorum: propter quas de⁹ illos li-
berabit: sicut liberabit Loth. de quo Gen. xix.
Recordatus est dominus Abrae et liberauit
Loth de subuersione sodome. ¶ Quinto iu- 64
uantur per amicos: qui post illos remanēt:
quib⁹ incūbit quasi eos quodāmodo ad ce-
lū pellere: quorū aliqui ad hoc obligantur ex
debito iusticie: sicut executores: et alij cū qui-
bus bona sua diuiserunt: vt eos cum illis li-
berarēt: quod si non faciūt: crudelissimi fu-
res sunt: sicut ostensum est. E. viij. 11. Alij
ad hoc tenentur per legem gratitudinis: illi
videlicet quibus illi dum viuerent ostende-
rant amicitiam: et illi qui eis dum vixe-
runt ostenderunt amicitiam: nunc eis ostē-
dant illam: quia nunc apparebit: quis sit
verus amicus: et quis fictus: in morte nāque
de hoc experimentum haberi potest: qui
quidem amicitia ideo eis citius ostenden-
da est: quia forte cito liberabuntur: et tūc erunt
magni in curia dei: et vicem gratitudinis re-
pendere poterunt et facient: quia nihil eos
latebit: quod pro eis fit: sicut patet. A. xxv.
17. nec ingrati ibi esse possunt: ergo opor-
tet: quod sint grati gratis. Quibus si nūc gra-
ti fuerimus: quinque predictis modis: creatu-
rarum liberabitur a corruptione. Rom. viij.
Quia in bonis iustorum liberabitur ciuitas
illa: videlicet purgatorij Prouerb. xj. ¶ Ter 65

tio tamen melius ⁊ securius est: ꝙ quilibet
dum viuit nitatur seipsum de purgatorio li
berare satisfactione: restitutione ⁊ pura con
fessione: quia cōfitendo: os iustorum libera-
bit eos. Prouer. xij. Sanius enī est: ꝙ ignez
extingat; anteq̄ intrat: q̄ ꝙ in eo sedeat ex-
pectando: vsq̄ alij tarde illum extinguant.
Et ꝙ prouisionem ante illum ad locum quo
iturus est premittat: ne defectum habeat an
teq̄ ingrati post eum remanentes ei mittāt.
Sicut ergo mare sine reditu trāsiturus: nō
dimitteret pro vxore: ⁊ filijs vel amicis qui-
buscūq: quin bonam partem de bonis suis
portaret secum: vel anteq̄ premitteret. Ita
moriturus: fac quod dico fili: ⁊ teipsum libe
ra Prouer. vj. Et non sis viuentibus ita lar-
gus quin sis tibiipsi iustus: faciendo partē
tuam meliorem: quia talis iusticia a morte
liberabit. Prouer. x.
¶ Nec mors tantum propter hoc est bonis
vtilis ⁊ delectabilis: quia eos de predictis li
berat carceribus: mundi ⁊ carnis: sed etiam
Arti. x. quia per illam contra omnes miserias: tam
spirituales q̄ corporales: ⁊ contra omnes
66 defectus ⁊ etiam contra seipsam certissima
⁊ eterna dantur remedia. Per illam nāq̄ tri
sticia vestra vertetur in gaudium Joā. xvj.
Et per illam transeuntes dicunt. Cōuertisti
planctum meum in gaudium mihi: in Psal.
xxix. quia dirupisti vincula mea: in Ps. cxv.
¶ Pro quo est aduertendum: ꝙ homo p pec
catum postq̄ inuidia diaboli: mors intro-
iuit in orbem terrarum. Sap. ij. Primo ma-
gnam habuit tristicie materiā: ex malis tā
interioribus q̄ exterioribus: que sustinuit
⁊ sustinet. Ex malis interioribus: tam corpo
Tristi-cia. ralibus: cuiusmodi sunt infirmitates: debi-
litates: senectutes: fames: sitis: ⁊ huiusmodi
q̄ spiritualibus: cuiusmodi sunt peccata quo
tidiana: que vitare non possumus: ⁊ remor-
sus conscientie: qui illa sequitur. Ex malis
⁊ miserijs exterioribus tam que sustinet: cu
iusmodi sunt frigiditates: caliditates ⁊ tem
pestates ⁊ mali rumores: de his que nos vel
amicos nostros affligunt: vel eis cōtingunt
ex quibus tedia interiora generantur: q̄ q̄
in futuro sustinere expectat: tam circa mor-
tem q̄ etiam in ipsa morte q̄ etiā post mor-
tem propter que omnia ⁊ specialiter ppter
illa que circa mortem: ⁊ mortis incertitudi-
nem contingunt. Si quis sentiret quo ten-
dit ⁊ vnde veniret: nunq̄ gauderet: sed in om
ni tempore fleret: dicens. Sunt tria ve. q̄ me
stificant me. hoc est ꝙ transibo: ꝙ nescio q̄n
quo ibo. Et illud Pauli Roma. ix. Tristicia

mihi magna est: ⁊ dolor continuus: qr iugū
graue super omnes filios. Adam a die exit⁹
de ventre matris eorum vsq̄ in diem sepultu
re in matrem omnium. Cogitationes eorū
⁊ timor cordis adinuentio expectationis et
dies finitionis a residente super sedem glo-
riosam vsq̄ ad humiliatum in terram ⁊ cine
rem: ab eo qui vtitur hyacintho: ⁊ portat co
ronam vsq̄ ad eum: qui operitur lino crudo
furor: zelus: tumultus: fluctuatio ⁊ timor
mortis: iracundia perseuerans ⁊ contentio
⁊c. Eccli. xl. ¶ Secundo magnam habet tri
sticie materiam: ex bonis a quibus per carce
rem huius mundi: ⁊ carnis: ⁊ corporalibus 67
vinculis impeditur. In tantum nanq̄ corp⁹
quod corrumpitur aggrauat animam. Sa-
pien. ix. ꝙ sicut oculus extra locū suum posi
tus non videt: nec lingua extra os loquitur
nec membrum aliquod capiti: et corpori
non coniunctum: suam habet operationem
vel perfectionem. Ita nec nos p vincula pre-
dicta: quasi extra locum nostrum detenti: et
a capite nostro deo: in gloria quasi separati
⁊ multum elongāti: nec perfectam habem⁹
dei visionem: nec fruitionem: nec perfecte in-
telligimus: nec volumus: nec operamur ea
que dei sunt: vel ad animarū pertinent salu-
tem propter que tota die contristatus ingre
diebatur: in ps. xxxvij. Sicut peregrinus in
extranea patria: plena guerris ⁊ latronibus
contristatus ingreditur: ⁊ sollicite cogitat
quomodo securius per ductores vel stipen-
diarios conductos trāsire poterit. Ita nos
necesse est eadem de periculis: ⁊ periculi eua
sione: per stipēdiarios pauperum cogitare
⁊ de eisdem esse quasi tristes: semper autem
gaudentes. ij. Cor. vj. ¶ Semper enim qua
si tristes esse debemus propter mala pdicta
que sustinemus ⁊ expectamus: ⁊ quia a bo- 68
nis ad que ordinamur: retardamur. Et sem
per gaudentes pro tanto ꝙ mors illam tri-
sticiam conuertet in gaudium: ⁊ dirumpet
vincula: per que a bonis ad que creati sum⁹
retardamur: patre misericordiarum hoc or-
dinante. Qui ad modum optimi medici de
mortis veneno fecit tiriacam contra mortis
venenum: dum illud crudele iudicium: quod
in peccati vindictam iudicium fuit. Gen. ij.
Quacunq̄ die comederis ex eo: morte morie
ris: in sanationem conuertit peccati. Et non
solum peccati: sed etiam omnium predictorū
malorum ⁊ miseriarum: que ex peccato in-
currimus: et in destructionem suijpsius.
Quia ipsa: bonis de omnibus predictis si-
cut patet inductiue: finē facit: ⁊ est suijpsius
⁊ timoris

⁊ timoris: qui ex illa accidit: sententia: qr p
ipsaz semel habitam habemus ꝙ amplius
ipsam non teneamus: patet ergo ꝙ mors q̄
olim ab omnibus timebatur: postq̄ vita in
ligno mortua fuit. id est. christus qui mor-
tem conuertit in gaudium ⁊ remedium. cō-
tra omnia mala: qr humiliauit semetipsuz
factus obediens vsq̄ ad mortem: mortē aūt
crucis a nullo bono: ⁊ bene viuente: timeri
deberet. Nolite metuere iudicium mortis
Eccl. xlj. quia timenti deum: bene erit in ex-
tremis: in die defunctionis sue benedicetur
Eccl. j.
Art. xi. ¶ Ex qua autoritate datur itelligi rō vnde-
cimi articuli: qr sicut bene viuens: nō debet
mortē metuere. Ita nec amici bene morien-
59 tis deberent de morte sua dolere: sed potius
gaudere: propter multas rationes. ¶ Prio
propter rationem inclusam ⁊ intellectam in
illa autoritate: que de omni sic moriente di
ci pōt. ij. Reg. iij. Princeps ⁊ maximus ho-
die cecidit in israel: q̄tuz scz ad corpus tan
tum: ⁊ ideo nō est de casu dolendum: sed de
probitate gaudendum: quia equus in bello
cecidit: ⁊ inimicos cum probitate euasit et
vicit: ⁊ de hostibus suis nobiliter triūpha-
uit. hoc nāq̄ in factis videmus bellicis: ꝙ
turpe ⁊ vituperabile est: ꝙ miles de equo suo
cadat: equo stante: sed ꝙ equus sub eo occi
datur ⁊ cadat: si ipse vincat ⁊ euadit: nō est
ei nec amicis eius verecundum: sed aliquā-
do iocundum: quia quandoq̄ ei accidit ex
sua magna pbitate ⁊ audacia: qua hostes
potenter inuadit ⁊ vincit. Sic ꝙ anima que
deberet corpus regere: sicut miles equū: pec
cando cadat; verecundum ⁊ dolendum est:
sicut patebit infra arti. xiiij. sed ꝙ caro mo
riture sub anima cadat: ⁊ anima inimicis
qui ei in passu mortis insidiantur: potēter
victis euadat: non est verecunduz: nec dam
nosum: sed laudabile est: ⁊ ad eius probita
tem magnam pertinet: ꝙ equo sub eo cadē
te: ipse potenter vicit: ⁊ cum triūpho ad pa-
triam suam rediit: ⁊ viuit in patria sua cuz
christo: qui dicit. Qui credit in me: etiam si
mortuus fuerit viuet Joā. xi. ¶ Illud ergo
solatium qd christus moriturus discipulis
dereliquit: dicens. Gauderetis vtiq̄: qr va-
do ad patrem: deberet cuilibet sufficere chri
stiano de trāsitu chari sui: qr iuit ad prem.
70 ¶ Secundo quia multa pericula euasit: qr
nobis in isto mundi bello quotidie atteda
tis ⁊ vulneratis: bene mortu⁹ sedet in alto:
⁊ certamen nostrum securus respicit: ⁊ orā-
do locum preparat: vincentib⁹ charis: ⁊ gra
tia confortationem derelinquens: quaz xps

dereliquit discipulis suis: dicens. Vado vo-
bis parare locum. Multum ergo videtur esse
contra rationem bone conscientie ⁊ amici-
tie: ꝙ aliquis doleat de hoc ꝙ amicus suus
multa euasit pericula ⁊ miserias: ⁊ de exilio
rediit ad patriam: ⁊ de incertitudine ad cer
titudinem: imo potius dolendū esset: si huc
redire deberet. Quia ⁊ illa de cā fm hiero-
nymum in epistola ad Tirasium: christus
doluit ⁊ lachrymatus fuit in resuscitatione
Lazari: quia quodāmodo amicabiliter co-
actus fuit dolore sororū. ipsum de loco cer-
to ⁊ refugio ad locuz huius mundi incertū
⁊ miserum reducere. ¶ Tertio videtur mul 71
tum esse contra fidem ⁊ spem: ꝙ quis de bñ
moriente multum doleat. Quia si rex tolle-
ret filium vel filiam de domo tua: vel etiam
charum amicum: ⁊ poneret eū in domo sua
in magno officio: in q̄ multa p amicis suis
facere posset: si firmam haberes fidez: ꝙ rex
esset amicus suus: ⁊ ꝙ ipse esset potens cū
rege: ⁊ multum honoratus ⁊ ditatus: non
doleres de hoc ꝙ assumptus esset ad curiā
illam: sed gauderes: nec desiderares ꝙ ad
te rediret: sed potius ꝙ ibi remaneret ⁊ ma-
xime si in breui esses ad illam curiam p ar-
duis negocijs expediendis venturus: ⁊ spe
rares te illum ibi visurum: ⁊ illum tibi illic
multū proficuū. In hoc nāq̄ casu tecum co
gitares ⁊ diceres: inueniā amicuz meum in
curia illa: q̄ me in negocijs meis multuz bñ
iuuabit bene mecum egit deus: q̄n illum de
domo mea ad illam curiaz transtulit. Recte
si bonā ⁊ firmā haberemus fidem ⁊ spez: sic
cogitare deberemus de bene mortuis: quia
quando moritur in statu penitentie: vere vi
delicet contritionis: cōfessionis ⁊ satisfactio
nis: firmissime credendum est ꝙ est vel cito
erit magnus ⁊ potēs in curia regis eterni.
Et certum est ꝙ nos in breui pro periculo-
sis negocijs: versus illam curiam recepturi
qd meruimus venturi sumus: ⁊ ꝙ magnuz
locum ibi nobis tenere possunt: ⁊ ꝙ eos ibi
si boni fuerimus videbimus: ⁊ de societate
illorum in eternū gaudebimus: sincerius q̄
eos ibi diligem⁹ ⁊ ab illis diligemur: q̄ hic
fieri posset. Quare ergo dolemus: si enī de
predictis firmam haberemus fidem ⁊ spez:
non desideraremus illorum vel nobiscum
moram: vel ad nos reditum: sed potius de
hoc ꝙ ipsi in bono loco sunt gauderemus.
Et de hoc ꝙ nos tantū post illos hic rema
nemus: dolorem haberemus. Unde hiero-
nymus ad Theodorū. In breui es mortuū
tuū visurus: quare ergo plangis nō est mor
tua pulla: sz dormit. ¶ Quarto talis dolor 72
Ff

videntur esse multum contra ordinationem
dei. Cales nãq; deus voluit ordinationē e
volantatē esse ut enim aliqui terminum suu
pienent anteqũ male moriendo: q; deus nō odi
nauit qui non vult mortem peccatoꝝ: sed
permisit ꝙ cessa. ¶ In peccato suo morietur
Ezech. iij. Came de multis: e mafic de bene
moriendis: de ordinatio e prouidētia in
pleniter q̃ua multa dicit de hoc: debemꝰ. Cētra
rium vero faciemꝰ reprehendēdi hieronymus in epistola ad Tirasium dicens. Finaliter si tolam̃ de cōsideraꝝ voluntates ꝛ
resurrectionem non facies: vbi sufficienter
deberet op ille qui dedit finum auferat. Cōsidera ecclī in emicacem: q; quidem mortuū subtractum christus fleuit Lazarum
motiendum: sed ad illum vtam reuigorandū vero cognuerꝰ. ¶ Hoc hic miraculū de
mulierē que fleuit puerum suū natū. Dedicebone hoberē in gaudio ecclo in pueri
pio libri. ¶ Item sic etiam confortat. Sene
ca amicos suos: in libello de cōsepmi mortis
non terrēdo fleuit nunciatus sibi nimis
e mortis breuitatem e cōmoda bicna. Dolori inquit mortis breuis est: tm̃endus erat
si recum esse posset: sed recedo: eſt autē ꝓpe
nemat: nunc cito pmittat. ¶ Adhuc q; mos
eo cōmoda bicna. Desinam ego rotare pos
sessiones alligari possessibus mori posse.
¶ Idem etiam libro de senectute: hominem de transitu mortis consolat per hoc ꝙ ad
mundū tanꝰ hospites sum: necessitate ecto
erendi venerunt bicna. ¶ Et vita ista sebe
do tanꝰ e hospitatione tanꝰ de domocō
morandi natura dimersit nobis: dedit nō
locum habitandi. ¶ Christiani ergo predi
cto exemplo informati ꝛ autoritatib̃ ꝛ nō
deberent de bene moriendibus multum dole
re. In cuius signum ejus illum actus omnes
actio nostra est instructio: in euangelio de
mortua puella legit ceasse ihesum: quod
dam vicgenus hominum qui volebat si
lachrymosis richitus e cantilenis fugmoꝛ
tuoꝝ pplin ad fletum prouocabant: quēadmodum adhuc faciunt infideles: qui spem
habere deberent non habent resurrectiōis
vos autem christiani non contristemini: sicut ceteri qui spem non habent. Si enī credimus q̃ Jesus mortuus est: e resurrexit.
Ita ꝛ deus eos q̃ dormierūt adducet cū eo.
i. Tessal. iij. Unde Ambrosius. Dolesse in
quit perfidiebus resurrectionis spes non
est sed nos nonq̃ua in bene viluꝝ fumꝰ: quos absentes dolerne q̃ua mos benoꝛ
sin apti: non mores sed somnus appella ſa.
Exod. ¶ De eodem ramen Ambrosio ; scribitur q̃

vite illoꝝm cito extinguendo : anteꝙ non-
nulla damna pmittere cōpotalia ꝛ spire-
dicant: respondit non sico : qi deasscruere
fed q̃a nic pteesserunt. Tantum enī ssi
derium habuit illuc eundi q̃o vpi pcesse
runt q̃ voluit q̃ non fuit de finis illuc cu
tibus. Sic minus si tantus desiderius mo
ginum habuit alterius fenili desiderijsm
lenerentur magnus de bonum affequitur
et beneficium pe pfelentes vite pertenlo
e mserfidium qualtuncq; salutis statu euo
cant. Unde de quibusdam puerus qui qu
dam ex pticipitem bedueresiderio alis
tratum accendendi. Dolum ergo paret ex
cmplis: q̃ sicut dicit Seneca de remedijs
fortuitorum: multum ad qui mortem motu
lium pelle tendit enim hoc nonli qui mirus
est. Idem in epistolam hu ad luciliuꝝ epi
stola. xxxv. Non affligit sapiens liberorum
amissionem: non amicorum: eodem enim ani
mo fert alios mori quem quem expectat.
¶ Ex predictis elicit: ex sequentibus osten
ditur q̃ de mortis nulli ꝑ pueri innocentis est
mortium dolendū: q; raptus est: ne malicia
mutaret mentem eius: aut ne fictio deci
peret animam illius Sapiēt. iiij. Rapt est ꝛ
inquit a deo per mortem ꝛpotales: vel ab
humanis ne vitando pcipe fictet. Sicut
paret de illo puero de quo scribitur in vita
Joan. elemosynarij. cuius pater precipiens
Joanneu precibus et elemosynis indulsit pr
deo se e suis ocaret qui ei cito post in mari
fub nestra funt e patre de hoc melius dolleo:
contra predictum Joannem rendentis fuit
ꝙ pater ei mili. Indeuf ramuses
in te se obtinet aquam ibidem: e sept mag
ibidem. xij. Et subrahit inordinate dilectio
nem sui. Dum. ꝛc. et ipse rotaliter diligat
ne sint pater per affectionē nobilis mulie-
ris romane. Dolenda nobis de ſcribit Hie-
ronymus: q; mortuo marito: antoꝛ sepelie
returmos vtriusq; filij eidem nunciabat.
Ille vero qui si fortis in bello ac sic ofto chri
sti q̃ queris: eorum se sicet amotem imu
magnam anim̃ partē dech marito: e magna
filiorū se q̃o vis eorum habere: iuuisi ei
ret eorum habeas Unde Aug. li. xiij. confes
sionum de hac materia loquens: occasione
cuiusdam iuuenis dilecti ab eoper mortem
subtracti: dicit. Deus vbi nouim. e sono mihi
nesciebam minus modis nos ad te conuer
tur vnum illoꝝm vt le multa vel ela amu
tere: si inmen ad libitum haberet: gratiose si
eis agit inmen illoꝝm erangueliō. Rece
si agit amicus nostor bea quo magnos cum
illis q̃ uos vidit disposit: ad male ludem
dum cum mundo: ser cum ipa q̃ue in mundo
sunt: vel q̃ in futuro decipi possent; lumen

amicis illoꝝm: pater q̃ de morte illoꝝm
non est multum dolendum: sed potius gau
dendum. Hoc milper ostenditur: tam ex
plus q̃ autoꝛitatibus. ¶ Primo enim ex- Exod.
emplo ostenditꝛ: q; tales irrationabiliter do
lentes q̃ndo sui sic dolentes congruo offe-
dit exemplo. Jerrum nanqꝫ ad fic dolentes de
morte filij vel neporis venisset pulchū to
cale cassidendens: q; traditis ei vlq; illud repe
rentis: q; amissum puerum ꝛ pauco vero illud
repetit: e situs sine doloteve vel murmure feu
rificia reradidit. Cui alius: mirꝰ inquit
multū dolorē de quo inquit alius de doꝛ in
quit q̃ dicam: bene ꝛ ego q̃d ec quo ad
aliqui dicendē sinus conditionem: in pocri
dolicet q; vterq; tib; tradidit pulchrius loca
le sic dolendum. ¶ Item q; tradendo volūtate ipse
vos gratiosum puerum: ꝛ ego cappam. Et
deo depositū sinus petente murmurat: e me
depositum meum petentem non murmurat:
iniquū facto tu pius contra rōnem agis ꝛ
ego pio tanto plus miroꝛ pio quanto deus
cum maioꝛ ratione omnia agit rationdoꝛ
ꝛ depositum retinendo : q; deo agere cla-
mus vel poterimus. Qui sim̃ hieronymum
in epistola cōsolatoꝛia ad Tirasium : nihil
abludit nam qui quiꝛpere dignaꝫ est filij.
Dota ꝛ bic de mulere iuxta Melchedech
b.e.ꝛ. Creditꝛ sui recipere debuit eratoꝛ
rem ꝛ creditoꝛem: ꝛ nihil aland agere decet
¶ gratias agere creatoꝛi nm dignati: ꝛ dice-
re cum Job. Dñs dedit dñs abstulit: sicut
dño placuit ita factum est: sit nomen dñm
n̄ benedictum Job. i. ¶ Si q̃is enim nm 77
murauet contra aliquem de doc p gre
propriocoeuem accipere non haberet p bo-
no. Dec deus habet pro bono: q; murmura
tur contra eum de hoc q̃ ipse quasi ones p
petiam accepit. ergo non est murmurandum
fed cum Jacob dicendum: sit nomen dñi ꝛc.
¶ Item in irrationabiliter dolere: q; de hoc
dolere: q; charus suus ato ad portum ven
ret. Sic in proposito. Unde Seneca epistoꝛ
la. xxvj. Si q̃s in morte ad pumos annos de
latus clinis magis cheuert debeꝛit q̃ qui ei
to naugnaut. Exempla ad propositum in ſa
cra continent ſcriptura. Et primo de Abrahā
Gen. xxij. qui non solum videre filium suu
moꝛi sine doloteve voluit: ad deo precipitē ꝛ
dunatione. Sed ipsum q̃d fummo diligebat
ppriis manib̃ occidere parat ꝛ erat ꝛ in sta
tum ad gaudia n̄ inisset: sicut nūc inocens
motuus in pnib. Abrae exemplo: ¶ Illum
fili ad deo voluntate ꝓpositis manib̃ occi
disse: mili aues p o imolatus ipius ꝛ mor
tis falua sset q̃uis. Quod dictum ꝑ ele q̃ds

stianus ¶ filii sui ad cesi nantes plangitur potius dominent⁹ e requiescit⁹ ip⁹ mortuus quos mestissimus ille nimis arues: qui habuit cotinua omnipotentem⁹ fumme sapietiantiq⁹ ouis ad occasione pio eo ductus est: laudes comuna cruce in manibus: vbi oblocutrix est fortitudo eius Abachue vti, iter vepres peccatoris suspensibe ꝓ. ¶ Sacrd. eſt. ꝓ nos bria morte nobram habitatione in tumulo nos fra morte a mortis salmant pientiq⁹ ipse de se pulo gphet restimonii dicens. Omnis qui viuit z credit in me non morietin eternum Joā. 11. ¶ Illud exemplum habet ad edendū. Rog⁹ vide Dauid: qui mortuo filio quē multū diligebat non lugebat: ¶ Sp tuat poni panem z comedit: videns ferme sus e bueno. Hunc aīt ego mortuus est: quare ieuno. Nunquid potero eum reuocare amplius ego vadam magis ad eū ille vero non reuertetur ad me.

¶ Ethac vltima auctoritate elicit ratio ar ticuli sequentis: q⁹ vtez nec de morte bono rum nec malorum est multū dolendū: in bo q⁹ meritis non reuertet ad nos: in malis enī videmur dolere: qui dolenti nocet: mouentem vero nec reuocamus: ec prodeſt. ¶ Pro quo est scendum: q⁹ propter quinq; quæ sunt ostendit de morte nullum esse multum dolendum. Primo pter motuentū vtilitatē: qua ex morte consequunt. Secūdo propter illoꝝ irremediabilitatē. Tertio propter bo voluntatē. Quarto propter probonum vtrum exemplaritatē. Quinto pter chriſti ꝑ mittentis veritatē. ¶ Primū patet ex ibide Crisostom⁹ super Joā. homelet. 63. Nō enī aut debemus peccatoꝝ mortuoꝝ multū lugere quia absciſa est eius malicia. Nec nec sperāmus eternā ſelicitatē. Nec mirū nemq; eo liberat. Nec senem: quia fatigat vos liberatur. Ergo sin cunde iuuat homel. Isaiu. Ioluite plorare mortuum: sed plotate rapinā. Amarius plāsi. ¶ Sēm patet per exemplū de li. barlaam: in quo ostendit illo rum stultitia: qui de re irrecuperabili dolent: per exemplū de illo qui habuit annū: eum occidit tres sapientes stulta petitione: q⁹ illa anola re perminteret. Quarū prima videſ q⁹ non credat rem irremediabilē: nos Sanct vi der ad cantū: et tot me infidus dicere ces tranum. Contra quaꝝ facimus: qui credunt mundi gaudiū esse bonū: longum z delecta bilem: et verum: q⁹ quondie videmus Sanct videlicet illi: qui pius ecclesiam in mundi delitijs: deliciis z honoribus: aurꝝ⁹ decipiū tur. Et quo ad oculum patet ꝙ non est ve rum nec durabile: sed fugitiuum. z fallax

le. ¶ Secundo videt: q⁹ non vltat nimis appetendere ex⁹ apprehendum fuisse ꝑ scriptū: quod est contra illos qui mundi thesauros: delitias vel honores: nimis appetūt: de quibus nos vel non apprehendimus: vel non dum reuuent. ¶ Tertio videtur ꝙ de re 79 citem perabilis nō doleamus: est contra illos qui de rebus perditis quas recuperare nō possumus: nō debemus de eis nimis dolere: quia reducere nō possunt: nisi mali dolent: quibus impoterans poterit: illud. Ps. xxxvij. Sunt quid mortuo facies mirabilia: aut iacby mas surgent medici: confitebūtur tibi. ¶ Tertio non est multū plangendū: re videamur facere contra beno vlantem quod est e bono mundi: plangamus mortuos: quos ꝓ. xxiij. vbi loquitur prophet⁹ re: oibus etiam in monte prophete dicēs. Fili hominis ecce ego tollo a te desiderabile oculoꝝ tuoꝝ in non plangere nec mortuus lugeri ſacerdos. Et iocutus sum ad populū mane: mortua est vxor mea vespe. Fiolite ergo lugere mos tuos: quia sm deū erant: nō debemus: sicut plus accidit ex desperatione pusillanimitate: ſ. ex pietate. xiij. q. ij. vbicunq; ¶ Sequent. ¶ Quarto probonū virtum exēpla 80 oſtendunt: mortuos non esse lugendos. Ugo Lucas tertius nūq; li. v. refert q⁹ Anaxagoras audi Lucas ta morte ſilij respondit. Nihil inexpectatum aut nouū nuncias ego enim ex me ſcebam eum esse mortalē: ſcebam enim et ipſa rez natura accipiendi spiritum z reddendi hec barbarus: vt nominem non qui non viuerit: ita nec viuere aliquem qui non sit moriturus. ¶ Et xenophon⁹ audita Lucas de ſilij maioris coronaria de capite deposui ſed audiens ipſum fortiter pugnāte ſuis p⁹ tum militem iterū coronam quas deposuerat rep⁹ositus: ſic et sanos et mortuos cernit re ſilij voluptatem ꝙ et mortuo triſtitiam habere. A multo fortiori ꝙstiam de mortuis ſcientes de ꝓſtitione vincere debemus ſicut pater per exemplum ante poſitum: de equo quem mutando pio melioꝝ: z de terra ſua iuuo mutando pio aurꝝ: z parua terra pio regno z beneficio erit pio magno z paruo diuitijs delectabilibus: pio magno z pe rituro pio duraturo. ¶ Sēc⁹ eſt aduertendū ſum ꝓdicta auctoritate: non omnes vi nos de reſurrectione: omnia confortat⁹ mo numentis ſolum de reſurrectione et pro miſſione eiusdē qui mortui ſunt in chriſto qua alotum reſurrectio nulli erit ad con ſolationem: qua non reſurgēt impij in iu dicio ſumple ad gloriam. Et ideo ſignanter dicit mortuos qui in chriſto ſunt reſurgētia est omnes bene morientes. de quibus Col. ij. Mortui eſtis z vita vestra abſcōdita est

cum chriſto in deo. ¶ Ad cuius aplici dicti intelligentia: eſt aduertendū: q⁹ aliqui mortuum ex ꝛa qua ſum naturaliter ꝓ speciales qui eſt chriſtus in chriſto: primi peſſimi ſecundi optimi: tertio medio modo. ¶ Con tra chriſtum mouētqui ſpiritualiter mouēt mortaliter peccando: et ex eterna eſt diabo li contra chriſtum mouēs quo pſ. ij. Quare regem terre z principes conuenerūt in vnū aduerſus dominum: z aduerſus chriſtum eius de quo Apocal. ¶ Nemo habet q⁹ vis nas z mortuos ex. De talibus ſit dictum apoſtolus licet ad iudicium cum aliis ſint venitur. Sicut aliud Ro. viij. Omnes ſtabi mus ante tribunal iudicis: non tamen ſurgent ad vitam. ¶ Pio dño ſeu. Quatto mo rtuus mortuos: eos quibus dicit pio iuſticia agonisare pio anima mea: e vtq; mortuos ra pio iuſtitia. Ecclus. ¶ Ne quis mortuo de citur in pſalmo. Beatus in cōſpectu domi ni mors ei. ¶ In domino ſeu chriſto mori tur qui et in fide chriſti z ecclie mortuntur. Sicut innocentes vel penitentes de quibus dicere poſſumus ꝙ mortuntur in domino pio tanoquia ſua beatitudo z aliqs mo rtuus in alio quia mortuntur de ſuo ꝓpio vti. ¶ Ita dicere poſſumus ꝙ ipſi mortuuntur in domino quia mortuntur inter beatitudinis vndiſ eſt inter baptiſmum z penitentiam ab ipſa beatitudine cum z adiuti ſicut fontem z vnitur a beatitudi eternus qui infra bia ebra illi⁹ mentur. Deinde dicitur Apocal. xiiij. Beati mortui qui in dño moriuntur. Et de illa mouentibus vltimis duobus mo dis dicit Bois. Mortui qui in chriſto ſunt reſurgent. ¶ Et quinq; ex cauſis ſcribitur pater ratio. Decreti quod dicit: ꝙ licet im moderatus non debet fieri pio morte alti⁹ cuius ꝙ ipſius per mortē non imminuat ſed ſimiliter. xxij. q. ij. ꝓpoſitum. ¶ Sēc⁹ hoc pecdicte cauſis ratio ſenſualis ar. xiiij 84 vite vincere poſſimus in aliquo de morte doleat carorum: aliter ꝙ de mortuo ꝓpoſali arez aliter de morte ſpiritualis z gehēnalis do lendum. Cuius de morte naturali ſi nunqa doleat eum nō poſſit in ſenſualitate in ali quo ſatisfactat eſt pars dolendi. De ſpiri tuali vero z gehēnali eſt multū dolendū eē ꝓpter eā. Quod pulchre docet Ecclesi. Super ſanū mortuū plora deſiet cius ſen ſus. Pro dolorum plora ſuper mortuum ſanū requiescit. Ametno mortui ſeptem dies: ſaruti autem z impij omnes dies vite illoꝝ. ¶ Dū mortuus ꝛrp⁹ dolet de morte naturali omni no tollendū vel mitigandus eſt: ꝓpter pe rotum articulum precedentem. ¶ Secundū

q vicꝫ be mote ſpirituali eſt bolendꝫ: tam
ipſi motuo q̃ eius amicis: pat̃ ꝙ tra-
¶ Primo q̃ amittit totum bonꝫ ſuū ſpiri-
tuale: ꝙ ē naturaliter ſia acquiſitum ꝑ bene
ditatem celeſtes. Si amicus tuus tor bona
patria fieri ſi poſſet amittitet ꝓpio defectu
ꝑ pena delectabilis vel lucro malo: magna
cauſa ineſſet tam ubi. ꝑ ipſe iugendi. ¶ Se
cundo quia non ſolum ſibiꝑſus vt dictum
eſt nocentibꝫ quia totam ſubſtantiam ꝑdita
tem ꝑdcatoꝝ nanq̃ poſſumꝰ ſcindo ois creata et
totum mundū quātū in ipſo eſt deſtruit et
morte ſpūali euacuat ꝛ ſacramentoꝝ eccle
ſie effectuꝫ annullat quoniā omnia creā tra
ta propter bonos. Et mote ſpūali ſtatuere
ta bonie profunt ꝛ ipſis exiſtentibus ſtant
ꝛ effectum habent: ꝛ ipſis deficientibus de
ficuntiſicaī pars de ſubſtantia ſtatuere ſtruſtr
ſi deerit bonos habuiſſet. Ergo ſunt pecca
toꝝ nec Sodomāta nunc ſtuum in eis
deſtruit mundum. ¶ Tertio peccatoꝝ
non ſolum terreſtribus vt dictum eſt: ſed ēt
quoddāmodo celeſtibus nocent: inquantꝰ
impedūnt impletionē ruine angelorum ꝛ
numeri electorum. ¶ Sic ergo motientes
ſtingendi ſunt ne ingentes beneficiorē con
ſequantur. Matth. 5. Beati qui lugent. Sed
heu ꝓ ſpūtuali motore ſi amiſſione pau-
ci dolunt: vel de ſpūtuali profectu amicoꝝ
parum ſollicitantur. De parcentibus nanq̃
inquirit ē amicꝰ ſi ſint corpore ſanis? ha-
beant victum ꝛ veſtitū? si diuitias? honores
ꝛ ꝓmotiones: gregeſ: equos: aurū: argen
tum: terras: poſſeſſiones gratiā ꝛ amicitiaꝫ: mo
pacem tgalem: de alijs quē ad corpus per
tinent: tam circa ſuipſos: ꝙ amicos ſollici
ti ſunt: ſi nihil querere contrariū: vel quomō
ꝑpetarius vel quā infortunius paſſus eſt.
De his ſic ē ad ꝓpoſitū ꝓpoſitū animaꝝ
ſalutem vel perditionem ſollicitationē nul
lam vel parūam gerunt: nec de his queſtio-
nes facuntur. quo aperte ſe oſtendunt amī
cos eſſe corporū: non animaꝝ. ¶ Ter
tio ꝙ de morte gehennali eſt bolendum ta
ipſis ꝙ amicis: patet primo tam ex hiis que
dicta ſunt. 2. c. 11. ſi. ſ. per hoc quē in capitu
lo de pena dicenda ſunt. ¶ Secundo ideꝫ
patet ex eius penalitate ꝛ afflictione que ꝑ
tum ad preſens conſurgit ex tribus. Ex loci
ſarcitudine ꝛ obſtupidie. Ex eſſe ibi motuos
eſſe dubiū non ſit ē locus ſit artus ꝛ ignis ē
ſumus magn?: olno imaginari oportet: ibi
pena eſſe magna. ¶ Sed ex nocentiꝫ mul
titudine. Omnia nāq̃ que ꝙ imaginat? hic
ē eſſe notoria ibi cogitet illa poſt diem iudi
cij inuenire ei magis nociua. ¶ Tertio ex
ſet ſemotuleꝫ, Sicut nec faciunt nōnulli

odij magnitudie quod vicꝫ anima habebit
ad illud corpus tur pulſimū: de quo. C. 4. 2.
quia quāto ḃc materi amor ſit ſibi inſitus
tio diminuet: tanto maioꝝ odiū illud ſi ha-
bebit. Et ſi nullū tritat a corpore illo rece
dens ciuꝰ vides ſectatē: multo magis bo
rum ſpūtuaꝝ ꝛ ꝙ ſunt ꝓpria ꝛ copulabil: ta
lio turpiſſimo cotaꝫ toto mūdo in iudicio
apparebit veltimentoꝝ: quoꝝ ergo bolebit ce
cogitare poterit cogitatiōe animꝰ mētra habe
bit quāpiā illi corpori turpeſſime ꝙ dimi
deſiderijs ſequendis ipſa dānatꝫ: magno
ei bolet: minus ligatꝰ ḃgit nam turpeſſi
tatē habebit: vt in corpore ſuo inſecto ꝛ penalꝫ
ſimul habebit ſocietatē. De ſtio ergo mote
verificatur illud: pſal. xxxiij. Mors peccato
rum peſſima. De ſecundo ergo ꝓ delta re
ſi non de prima multū bolendū eſſe. Ter
dus eſt: quia ibi erit ſletus ē ſtridoꝛ dentiū.
In cuius rei ſignū dicit Bñdus ſuper ḃa
ploꝝ matthei. Sic ſtra deoꝝ ꝛ exandꝛ
fuit. 13. Regū. viij. Si quis cognouerit pla
gas eoꝝ: ſuas: ꝛ expanderit manus ſuas in
domo ḃacra exaudiet. Dñs ſi ſic ſtue
ra? mandatuꝫ: ſecundo cognouit in ſeipſo
propriā fragilitatem ꝛ peccauebat: ſic et in
mene ne caperatur in pulli pericoloſo pe-
cauet in futurum ſecūs quia ſapiencia cal
lidi eſt intelligere viam ſuā. Proue. 8. xviij.
Quo contra atq̃ſi ſtultꝰ iam qui futu-
ra non preuidet pericula ceteris ſua plagenu
bit. Luc. 12. Si cognouiſſes ? tu ſubau-
diteres. ¶ Tertio cognouit in ſe motis
certitudinē: ideo omnia pertinara facilitet
complebuntur a deo ḃc. Ioh. 16. facile oīa
ſi tenuit qui ſemper ſe cogitat mortaruꝫ,
ſi ſtat homo certus de ſententia a deo inſſ
ſione ſua conſtitutione: omnia bona ſuoꝝ
ante bien illū prouidentia facitet bona ſua
ad loca mittit in quibus a conſtitcatoribus
non inuenentur. Ita ⁊ ille ſanꝰ vltus con-
ſilio ſibi prouidet ante ſuam captionem vel
ſentente lationes regratiarū ⁊ letus q̃ oc
dicm illum ſuam illam ſibi notificauit ⁊
dicens. Ionas mihi fortis mas vite: in pſ.
xv. Si quaſi adnugens bonum effectū ma
er illa noticia ſequitur dicit. Adipſebit me
lentia ⁊c. Sed de anato ꝛ quocuꝫ ſtulcor
ni ante tempus ſibi non prouidet: dicitur
Eccleſ. Fatet q̃ tempus ꝑtereat illum ⁊
more appropinquat ⁊ relinquet omnia.
¶ Cautiſſimi ꝓ mutis ſaluatoꝛ Luc. 21.
dicens. Stulte hac nocte repetent a te ani-
mam tuam: ⁊ que congregaſti cuius erūt.
¶ Secundo in ꝓximo cognouit ma. ꝓxi-
mo ignoantiꝫ vt decere ſciat ocultus ali

quis videt et ſol tuet: ſic ſpleuit illud. ꝓce
uerb. xxvij. Diligenter agnoſce vultum pe-
cotio tui. Secundo vtam malorum vt cog
rigeret: bonorum vt promoueret ſicut me
dicus tangit ⁊ cognoſcit pulſum: ſic cognoſ
arbos a fructibus cognoſcitur. Matth. vij.
ſi a fructib? eoꝝ cognoſcetis eos. 1. Ioh.
vij. Et ex ſtudijs ſuis cognoſcatur vir. Prou
uerb. xx. Tertio eius indigentiam: vt ſupe
plere. Quātū mam meritoꝝ ſuoꝝ ſuppli
pat bot omnium cognoſcit: vt ſuppleat defe
ctus Ioan. x. Ego ſum paſtor bonus et co
gnoſcum ⁊c. Sic ioſeph cognoſcens fra
tres ſuos: dedit eis dñm ſuum. Genes. xlij.
¶ Tertio in deo cognouit tria: iudicia di
ſtricta ⁊ ſtpium timuit: ⁊ offendam vitauit:
quia cognouit quia equitas iudicia mea in
pſal. cxviij. Sic cognoſcentꝫ dominus iu
dicia faciens: in pſal. ix. ¶ Secundo cha
ritatem ſuā tam ſtpiū odiuit: ſicut gratuꝫ dile
git beneficatorem ⁊ dilectorum ſuum. 1. Io
ſij. In hoc cognouimus charitatem dei:
quoniam ipſe pro nobis animam ſuam po
fuit. Diligamus ergo deum: quoniam ipſe
prior dilexit nos. ¶ Tertio voluntatem ſuā
precipit q̃ precepta ſua tenearntur: ⁊ ea ope
re impleat: ſicut obedientes mandato regis
Ioan. vij. Si quis voluerit voluntatē eius
facere: cognoſcet doctrinam eius: quia ex
deo eſt. Sed ḃc cognouit bos poſſeſſoꝛem
ſuum: ⁊ aſinus paſtore. 2. Paralip. an
tem meus non cognouit. Eſa. Cognouit bꝰ
cognoſcet ⁊ ſtultus nō intelliget hec in pſ.
xcij. Sanctus vero vel ſapiens qui vtpte
dicturus eſt cum bona deceſſerit cognoſcere. 89
conuerſo dicere poteſt illud. pſ. Omnis
conſummatione vidi finem: ꝛ propter
hoc a mote nō lebetur vlli alij qui mor-
tuis calum non pretuleban pellime dam-
nificatum et non ꝓuidebam pellime dam-
nificantur et leduntur. Quia ſicut vides
mus quod magna differentia eſt inter ce
cum ex imposito in luteum: vel puteum
cadentem: ita inter videntem et prouiſum:
quia primus magis periculoſe cadit: et
plus detrubatur quia nullum habet mu
nimum auxilium qui inopinate cadit: vi
dens vero et ſi cum cadere oportet: minus
ledatur ⁊ detrubatur quia auxilium habet
ex mamum ⁊ oculorum. Et ſecundum ar
ticulum plouerbium Iacula prudēſi mi-
nus ledunt. Sic peccatos cecus. qui non
eſt prouiſus ſui paratus mori: morte
habet vel alta preocupatus male cadit
et leditur et multum obſtupefit: dicens
illud Ezech. vij. Cecus ſtinis: finis venit
omnium: ſilicet qui videt. Aliter vero non

obstupescit: quia nihil nouũ: aut non expecta
tum ei accidit: etiam si subita morte preoc=
cupatus fuerit in refrigerio erit sicut patet
supra.e.c.xviij.cum sequẽtib⁹. Et nõ curat
qua hora ad lectionem vel compotum red
dendum vocetur vel ad mortem: dicens. Ui
di finem: quasi diceret: promissus sum: sed quia
iste finis certiori experimento videtur in
alijs morientibus ꝙ cogitetur in viuenti=
bus: patet ꝙ melius est ire ad domũ luctus
ꝙ ad domũ conuiuij. In illa finis cunctorũ
admonetur hominum: ⁊ viuens cogitat quid
futurũ sit ecclesiastes.vij.

Ar.xvi ¶ Ex qua auctoritate pz articul⁹.xvi. ꝙ vez
mors cũctos admonet ⁊ hortat bonã breui
tã ⁊ malã vitare. Pro quo est aduertẽdũ: ꝙ
mors cũ nuncijs suis docet specialiter vita
re quatuor in quibus maior pars hominũ
errat: scz cupiditatẽ: luxuriã: superbiã ⁊ pre
sumptionẽ longe vite. ¶ Rõnes vero quare
ista vitanda sunt mors ostendit ⁊ proponit
in auctoritate: que de mortuis legitur Job
xiiij. Homo natus de muliere breui viuens
tempore: repletur multis miserijs: qui quasi
flos egredit ⁊ conterit ⁊ fugit velut vmbra
Hec nanqꝫ auctoritas quatuor habet par=
tes que quatuor predictos dissuadent er=
rores. Quatuor vero eius partes sunt: bre=
uitas: miseria: contritio: ⁊ velox fuga. Prima
cupiditatẽ Secũda lasciuiã. Tertia super=
90 biam. Quarta presumptionẽ dissuadet vite
longioris. ¶ Quod vero breuitas sit reme=
diũ cõtra cupiditatẽ: patet: quia si homo ha=
beret de communi humane vite cursu: vel ex
priuilegio speciali: vel quacunqꝫ certitudi=
ne vel presumptione ꝙ posset viuere per de
cem millia annorum: vel saltez per mille vel
ducentos annos haberet aliquod motiuuz
vel cupiditatis colorem vt sibi pro tam lon
ga vita in futurum prouideret. Nunc vero
quia de illis qui nascunt decimus non per
uenit ad octogesimũ annũ: qui vero illam
attingunt etatẽ: amplius eorum labor ⁊ do
lor: extunc nanqꝫ ⁊ ante incedũt curui: tussiẽ
tes ⁊ pleni miserijs: quia senectus multa se
cũ affert incõmoda. Illi vero quibus videt
ꝙ tps vite qđ de cõmuni cursu pertranseũt
vel pertransire sperant: longum sit: ⁊ ideo
cupide viuendum esse putant: sicut ille Lu
ce.xij. Anima bona habes bona multa in
annos plurimos viuis aduertant ⁊ intelli
gant: ꝙ si viuere possent centum annorum
millibus a principio mundi vsqꝫ ad finem
vita illorum breuissima esset respectu tẽpo
ris futuri: id est eternitatis. Nec ad illud tẽ
pus cõparatuz vnius puncti: immo verius
nullam haberet comparationem quia fini
ti ad infinitum nulla est comparatio: quia
in fine totum illud tempus esset tanqꝫ dies
hesterna que preterijt: cuius nulla pars re=
manet. Ita ⁊ iste de illo tẽpore preterito ni
hil haberet nisi penam: sicut patet in aucto
ritate beati Gregorij. D.v.4. ¶ Nunc vero
quia vita illorum tam breuis est: non soluz
in comparatione ad eternitatẽ in qua penã
sustinebunt: ⁊ vitã amittẽt eternã sed etiaz
quia eius breuitas ad oculũ quotidie ostẽ
ditur: maximuz videtur mirabile quare tã
cupide viuunt: qui nullũ habent cupidita=
tis colorem vel rationem tã multũ sollicita
ri de tam breui vita ⁊ de futura que in eter=
num durabit parũ cogitare. Quis enim ne
sciat aĩam meliorẽ ⁊ longeuiorẽ esse corpo
re: ⁊ vitã futuram meliorẽ esse presenti ⁊ lõ
giorem? ¶ Quis ergo illum nesciat stultũ:
qui non plus prouidet pro anima in vita illa in
eternũ victura: de auro: argento: frumento:
vestimentis ⁊ huiusmodi: ꝙ pro corpore ci=
to morituro? Et si ille stultus sit multo stul
tior videt qui aĩam pro corpore ⁊ vitã illã pro
vita ista perdit: ⁊ de tã breui vita ad eternã
transit mortẽ ⁊ de breui lucro: luxu: scientia: ⁊
consolatione potentia: diuitijs delitijs ⁊ ho
noribus ad eternas migrat perditiones te
nebras tristicias impotentias paupertatez
penas ⁊ miserias. Et tamen nonnulli illoꝝ
in tantum dementati ⁊ excecati sunt ꝙ etiã
si scirent quod non superuiuerent per annũ
nec offensas emendarẽt nec aliena restitue=
rent: nec filios vel alios post se pauperes de
relinquerent. Utilius est mori sine filijs. ⁊c.
Eccl.xvi. Ergo non estimatio longioris vite
sed potius ipsa mera insania causa est illo
rum cupiditatis. Et aduertite ꝙ rationabi
liter deus vite breuitatem ordinauit cõtra
mundi cupiditatem ⁊ ꝙ congrue crescente
cupiditate vitam abbreuiant cupidorũ. In
mundi nanqꝫ principio cum terra seu terre
na possessio esset habitatorib⁹ amplior: quia
habitores habuit pauciores ⁊ minus cupi
dos et minus mutuis iurgijs ⁊ malicijs se
expugnantes quia nec oportuit quia terra
ita ampla erat: ꝙ plus erat sufficiens pro
paucis tunc: ꝙ pro multis nunc: nec sciue=
runt quia adhuc iuuente non erant malicie
que de die in diez crescunt: homines habuit
longeuiores qui nongentos annos ⁊ vltra
attigerunt. ¶ Moderno vero tempore cum
sicut terrarum termini ⁊ possessiones artã=
tur: quia possessores ⁊ habitatores multi=
plicantur quib⁹ terra vix sufficit. Ita ⁊ cu=
piditas auaricia ⁊ malicia crescunt in tãtũ

ꝙ quilibet scꝫ aliuz iurgijs placitis: vel bel
lis expugnat. Ita insuper ⁊ dies vite decre
scunt: ⁊ etates hoĩm abbreuiant vt per hoc
omnibus misericors deus patefaceret: ꝙ ideo
dies abbreuiat ⁊ etates destruat cupidita=
tes. Ad modũ medici qui crescẽte in morbo aug
mẽtat medicinas ostendens cupido ꝙ cum
habuerit: quod cupierat possidere nõ pote
rit. Job.xx. Predict⁹ vero processus quo ostẽ
sum videtur: ꝙ propter auariciam abbreuia
ti sunt dies nostri: confirmat per argumen
tum transumptum a contrario sensu. Si enim
odium auaricie prolongat dies: ergo amor
auaricie abbreuiat dies ⁊ festinat mortem.
Sed qui odit auariciã longi fiẽt dies eius.
Prouer.xxviij. Ergo qui amat auariciam
breues dies hominis. Job.xiiij. Et sic patet
prima pars huius articuli: quomodo scili=
cet vite breuitas docet vitare cupiditatem:
quia subito morient in media nocte turba
bunt populi: ⁊ pertransibunt. Job.xxxiiij.
¶ Quod vero secũda pars predicte auctori
tatis scilicet miseriarũ copia remedium sit:
91 ⁊ in remedium a deo promissum sit cõtra car
nis inordinatas delicias: patet: quia si cor
pus ante mortem vel in ipsa morte vel post
mortem felix esset ⁊ bene conditionatũ: non
esset mirum quod anima ipsius sequeretur
desideria: quia ⁊ aliquem haberet colorem.
Nunc vero quia tot repletur miserijs ante
mortem in morte ⁊ post mortem in omni
scilicet conditione et statu dissuadet anime
ne ipsius sequatur voluptates. Ante mor=
tem nanqꝫ sanũ non est sine periculis ⁊ gra
uaminibus ⁊ infirmitatũ timorib⁹. Quod
non sit sine periculis: patet quia licet actu
non infirmetur raro tamen est sine infirmi
tatũ materia ⁊ dispositione. Quod nõ sine
grauaminibus sit: patet quia licet nec po=
test min⁹ de cibo vel potu vel plus sine gra
uamine habere: ⁊ difficile est mediũ tenere.
Quod non sit sine infirmitatum timorib⁹:
patet: quia vix potest in cena vel prandio
excedere: vel frigidũ: vel calidũ: vel laborẽ:
vel cõtrariã fortunã sustinere quin timeat
infirmari. Infirmum vero ⁊ mortuũ nõ est
sine doloribus: post mortẽ vero nõ est sine
fetorib⁹ ⁊ horrorib⁹. Unde Bern. Quid hor
ribilius hoĩe mortuo: cuius erat in vita gra=
tissimus amplexus sit in morte horribilis
aspectus: qui sedebat potẽs ⁊ diues in thro
no: iacet pauper in tumulo qui delitijs ve=
scebat: modo a vermibus comedit qui asta
bat gloriosus in aula: iacet ignobilis in tũ
ba. Quid ergo prosunt diuitie? quia nõ liberãt a
morte: quid delitie? quia nõ custodiũt a verme
quid honores quia nõ preseruãt a fetore? Dũ pro
misericors deus: cũ tot miserabilib⁹ codi=
tionibus carnẽ codidit: quid aliud docere voluit?
ꝙ ꝙ tam nobilis creatura sicut est anima
tã misere creature sicut est caro non seque=
ret desideria. Immo ipsam ⁊ caro si ratio=
nem secũ haberet ⁊ loqui posset: rationabi=
liter anime consulere deberet: dicendo: noli
te creaturã tã nobilẽ ⁊ immortalẽ ad dei fa
ctã similitudinẽ ⁊ meipsaz etiã propter meas
momentaneas perdere delitias. Nolite er=
go scḋm carnẽ viuere quia si scḋm carnẽ vixeri
tis: moriemini: si autẽ spiritu facta carnis
mortificaueritis: viuetis. Ro.viij. Nota de
hac materia. C.ij.10.⁊.S.ij.41.cũ sequenti
bus: ⁊.S.v.23. ¶ Tertiũ vero quod in pre=
dicta auctoritate. Job tangit in hoc ꝙ dicit
conteritur admonitione sua nos retrahere 92
deberet a superbia. Nam si bene considera=
re velimus: quanto positi erimus sub pedib⁹
non solum hominũ tam amicorũ ꝙ inimi=
corum: sed etiã canũ ⁊ bestiarũ: vbi qui nunc
eleuat et possidet magna palacia habebit
aulam cuius summitas nasum suum tan=
get: qui nunc nescit quo vult indui: tunc ha
bebit vestimentum de terra ⁊ vermibus qui
nunc pro verbo offensus cuz hominibus pu=
gnat: tunc si gladiũ haberet in manibus a
miserrimis bestijs ⁊ vermibus se custodire
non posset: paruũ elationis inueniremus mo
tiuum quia omnia conterit tempus morẽ
di. Ecclesiastes.iij. Et post mortem non erit
tale nomẽ nostrũ. Eccl.xlviij. ¶ Quartũ ve
ro quod in predicta tangitur auctoritate in
hoc ꝙ dicit fugit velut vmbra: nos retrahe=
re deberet a longioris vite presumptione. 93
Nã paruũ motiuũ haberem⁹: vel de longa
vita cõsidere si cõsideraremus ꝙ sicut exi=
stens in naui mota: siue comedat: siue dor=
miat: siue gaudeat: siue doleat versus por=
tũ mouet: quod tñ nõ percipit: nisi portus vel
ripa videat. Ita nos versus mortẽ etiam si
corpore quiescam⁹ ad mortẽ tñ mouemur:
sicut portatus in naui sicut etiã vmbra mo
uet ad motũ alteri⁹ ita nos ad mortẽ mo=
uemur motu tpis velocissimo. In cuius ve
locitatis cõparatione oĩs mundi gloria in
diuitijs delitijs ⁊ honorib⁹ cõsistẽs: flãme
assimilat de stupa ascendenti. In cuius si=
gnũ quando papa ecclesiam intrat missam
solenniter celebraturus stupa accendit vno
clamante: sic transit gloria mundi: quia si=
cut illa flãma dũ in altũ ascendit statim ex=
tinguitur: sic deiecisti eos dũ alleuarentur:
in psal.lxxij. Ex ista vite nostre breuitatis
consideratione: quidaz scꝫ fecisse legit: videns

Exem. exercitū persis regis medo℞: quē cū alius
flētē videret ⁊ estimaret ꝙ timore ei hoc ac-
cideret: ⁊ ipsum contra timorē talē confor-
taret: asserēs partē illo℞ potentiorem esse
parte inimicorum respondisse dicitur: non
mihi hunc incutit honorem timor in bello
succūbendi: sed de hoc fleo: ꝙ cogito ꝙ tam
pulchra gens ⁊ tam fortis erit tam cito ita
turpis ⁊ debilis infra cētum annos nullus
illorum de hoc cogitat. ❡ Ex consimili con-
sideratione fleuisse legitur christus. Luce
xix. Uidens ciuitatem hierosolymorū cum
ciuibus suis destructioni ⁊ morti appropin
quare: de qua dictū est per Hieremiā ꝓphe
tam dicentem. Quicunq̄ in ciuitate hac mā-
serit: morietur gladio. Hiere. xxxviij.
Arti. xvij. ❡ Sacra scriptura predictā vite nostre con
siderans breuitatē: ad illius breuitatis cō-
sideratione nos hortat: dicēs. Memor esto
94 qm̄ mors non tardabit. Eccl. xiiij. Uidens
insuper ꝓdicte considerationis vtilitatē ite
rum nos hortatur: dicēs. Memorare nouis-
sima tua: ⁊ in eternum non peccabis. Eccl.
vij. Circa quam memoriā ⁊ eius vtilitatē
sunt decē puncta ostendenda. Primo nāq̄
ostendetur quō sancti viri nos mortis me-
moriam habere docuerunt. Secundo quō-
modo mortui suo modo hanc nobis cōmē-
dauerint ⁊ ꝓdicauerint. Tertio quō effectua
liter excogitata custodit a cupiditate cogi-
tantē. Quarto quō a superbia. Quinto quō-
mō a luxuria. Sexto quō ab appetitu ter-
reni honoris. Septimo quō ab oīb᷒ pecca-
tis. Octauo quō totū mundū cū cōtētis cō
tēnere facit. Nono quā diligētiam adhibe-
re debemus: vt nouissima nostra cum ope-
ris ostensione cogitem᷒. Decimo que sunt
memorie predicte impedimenta. ❡ Primo
94 enim nos sancti mortis memoriam habe-
re docuerunt: sicut patet primo per Augu.
in quodam sermone. Rogo inquit vos fra-
tres respicite ad sepulchra diuitum: ⁊ quo
tiens iuxta illos transitis attēdite vbi sunt
illorum diuitie: vbi ornamenta: vbi anuli:
vbi diademata preciosa: vbi vanitates: lu-
xurie: ⁊ voluptates: transierunt omnia ve-
lud vmbra: quia nihil in eis remansit nisi
soli cineres et fetidi vermes. Hoc ergo o ho
mo diligenter attende: tu ipse tecum loque-
re: dicens. O miser aliquando dum iste vi-
xit in hoc seculo pro cupiditate currebat:
multas viduas fecit et orphanos adulte-
ria: homicidia: incendia vsq̄ in finem face-
re non cessauit: quantos captiuauit: quan-
tos miseros fecit: quantos expoliauit: ⁊ et
sub vna hora expirauit et diuitias reliquit
quas de malo cōgregauit et inuenit penas
quas non sperauit. Ideo quantum possu-
mus festinemus: vt aliorum vulnera nobis
conferant salutem et dum instabilis est ca
ro: anima bonis operibus ordinata in ce-
lum ab angelis eleuetur. ❡ Secundo idem
patet ex historijs romanorum continenti-
bus quod quondam post coronationē im-
peratorum antequā aliquid impetrarent: in-
trabant ad eos sepulchrorum edificatores:
ferētes in manibus quatuor genera armo-
rum diuersorum et coram cunctis principi
bus imperatori dicebāt: de quo genere mar
moris tuum iubes fieri monumentum. In
quo facto insinuabant eidem: vt videlicet
mortem obliuioni non traderet: ⁊ imperiū
cum clementia gubernaret. Ne de illo veri-
ficetur illud Prouerb. xx. In nouissimis be
nedictione carebit. ❡ Tertio idem apparet 96
per hoc quod legitur quod Joānes elemo-
synarius patriarcha sepulchrum dimittēs
imperfectum ⁊ ordinauit quod in solemni-
tatibus quando in honore esset pontificali
vnus ei diceret: domine iube sepulchrū tuū
perfici: quia nescis quando fur venturus
est. Quarto idem ostenditur per hoc quod Exem.
legitur: quod quidam confessor cuiusdam
pessimi viri: audiens confessionem ei in re-
missionem iniunxit peccatorum: quod iuua
ret mortuos sepelire: quod cum frequenter
faceret compunctus ⁊ conuersus fuit.
❡ Quinto idem patet per Hugonem de ani
ma. li. i. Dic mihi inquit: vbi sunt mundi Exem.
amatores: qui ante pauca tēpora nobiscū
erant: nihil ex eis remansit: nisi cineres et
vermes. O homo attende quid sunt ⁊ quid
fuerunt: homines fuerunt sicut tu: comede-
runt biberunt ⁊ riserunt: ⁊ duxerunt in bo-
nis dies suos ⁊ in puncto ad inferna descen
derunt. Job. xxj. Quid sunt: hic caro illorū
vermibus. ⁊ illuc anima illorum ignibus
deputatur: donec rursus infelici collegio
colligati sempiternis simul inuoluantur
incendijs et qui socij fuerunt in vicijs: socij
erunt in penis: vna namq̄ pena implicat:
quos vnus amor in crimine ligat. Quid il
lis profuit inanis gloria: breuis leticia: mū
di potentia: carnis voluptas: false diuitie:
magna familia: ⁊ mala concupiscentia: vbi
nunc risus: vbi iocus: vbi iactantia: vbi ar-
rogantia: de tanta leticia quanta tristicia:
post tantam voluptatem tam grauis mise
ria de illa exaltatione ceciderunt in magnā
ruinam ⁊ magna tormenta quicquid illis
accidit tibi accedere potest: quia homo es
homo de humo: limus de limo: de terra es ⁊

de terra venis ⁊ in terrā reuerteris: q̄si venit
dies vltima tua: subito veniet ⁊ forsitā ho-
die erit: certū est ꝙ morieris sed incertum
qñ aut quō? Et qm̄ mors vbiq̄ te expectat
tu quoq̄ si sapiēs fueris vbiq̄ eū expecta-
bis: hec ille. Cui᷒ auctoritati sequētes con
Vers. cordant versus. Morte cadit subita: mala
mors ⁊ sic mala vita. Hāc vitā vita: ne mo
96 riaris ita. ❡ Sexto idē ostēdit̄ p aliā aucto
ritatē: qua dī. O hō inquit vñ venis? de ter
ra plorās: vbi es in vita miserabili: incertū
vtrū dānari debeas vel an saluari: quo itu
rus es ad durū iudiciū vbi redditurus es
rōnē de omnib᷒ cogitationib᷒ dictis ⁊ fa-
ctis ⁊ horis ⁊c. per quā viā ibis: per artam
mortis portam: vbi claudent̄ oculi: ⁊ amit
tet̄ mundi amenitas ⁊ p̄ximo℞ societas: in
uadent insuper te in illa porta vndiq̄ la-
trones: qui tecū comedebāt ⁊ bibebant: et
in peccatis tecū voluebant: a te procul fugiēt
ita vt dicere poteris illud ps̄. xxx. Qui vide
bant me foras fugerunt a me: obliuioni da
tus sum tanq̄ mortuus a corde. Notate ver
ba. Non dicit obliuioni datus ab ore: quia
nec orant p me: vel opere: quia nihil faciūt
p me: sed a corde: quia nec cogitant de me
quod facilimū esset: tarde ergo alia facerēt
grauiora: qui nec illud pro mortuis faciūt
97 facilimum. Nec mirū ꝙ alios siue amicos
siue ꝓpinquos siue quoscunq̄ alios obli-
uioni tradunt mortuos quia ⁊ seipsos obli
uioni tradūt viuos ⁊ morituros: qui nec co
gitāt quales sunt viui nec qualiter morien-
tur. Qui ergo seipsos obliuioni tradunt:
quos quotidie vidēt q̄d mirabile est ꝙ mor
tuos obliuioni tradunt: quos non vident.
Quod insuper mirabile est ꝙ se non custo-
diunt a deceptione falso℞ hoīm post mortē
videntes deceptiones ⁊ fraudes que alijs
Exem. fiunt qui nec premuniunt̄: viderēt falsita-
tes in tali puncto sibijpsis fieri. Sicut pa-
tet primo per hoc ꝙ de patriarcha aquile-
gie in libro fert̄ de apibus: ꝙ vice in quodā
mortis tractu: cū sui eū mortuū vel quasi
mortuū putarēt ⁊ illū spoliarēt: cum post-
Exem. modū superuiueret ⁊ hoc illū nō lateret: nō
illos a se eiecit: nec minus dilexit. ❡ Secūdo
idem patet: per hoc ꝙ relatione audiui fi-
dedigna de rege Sicilie: qui ante paucos
annos cū ad mortē traheret loq̄la amissa:
quilibet de illis qui circa illum erant ali-
quid accepit p parte sua: intantum ꝙ quā
do de extasi redijt ⁊ potum petijt: non inue
niebatur ciphus circa eum in quo biberet:
nisi aliquis illorum ciphum de sinu suo in
quo illum absconderat extrahere vellet nec
tñ premunitus esse voluit. Sicut nec sunt
aliqui nunc qui in minori experiunt̄ suorū
infidelitatem: quando quotidie ad oculū
vident ꝙ ipsis viuentibus ⁊ de domib᷒ suis
absentib᷒ pauci sunt eis fideles i opere vel
labore vel rerum custodia quin in reditu
omnia inuenient dissuta: ⁊ vt vellet non fa-
cta: ⁊ suum emolumentum seu auantagium
non quesitum etiam si fratrem ꝓprium vel
propinquum custodem dimittat ⁊ sui locū
tenentē: quia vt cōmuniter quilibet diligē-
tius ⁊ intentius circa rem ꝓpriam ⁊ auan-
tagium sollicitat̄: quia fm̄ apl̄m ad Phil.
ij. Omnes que sua sunt querunt ⁊ tamen in
maioribus negocijs de eis cōfidunt ꝙ fide
liter facient scz ꝙ post mortem eos efficaci
ter de penis liberabunt sua fideliter p eis
distribuendo. Et hec est mirabilis confidē-
tia: quia quomodo poterunt de eis confide
re quod fideliter facient post mortē quan-
do nullum amplius illorum sperant: vel ti
ment reditum nec ab eis pro fidelitate expe
ctant mercedem: vel pro falsitate ⁊ ingra-
titudine penam: nec illorum ampli᷒ timēt
offensam: qui nec prius fideles eis extite-
runt: quando omnia predicta timebant et
sperabant: viuens ergo dispone domui tue
quia morieris tu ⁊ non viues. Esa. xxxviij.
❡ Secundus punctus istius articuli est 98
ostēdere quomodo mortui suo modo nos
hortantur mortis habere memoriam: vt
saltem viris sanctis viuis: vel etiam illis
que circa nos aguntur: credere nolumus
de mortis memoria et prouidentia habē-
da saltem mortuis tanquā magistris cre-
damus expertis dicentibus. Memor esto
iudicij mei: sic enim erit et tuum: mihi he-
ri et tibi hodie ⁊c. Ecclesiastici. xxxviij. Pro
quo est aduertendum misericordiarum pa
ter sciēs vitā nostrā esse: sicut furis ducti ad
suspendiū in extranea patria: qui nec locū
nec horam scit mortis: quia nescit vtrū ad
locū mortis magna siluia vel parua: ⁊ ideo
volens nos in omni loco ⁊ tēpore semper
esse morti paratos: non solū predicauit et
premuniuit nos per semetipsum neq̄ per
angelos de celo neq̄ p apostolos ⁊ omnes
electos ⁊ predicatores a mūdi principio de
terra: sed etiam per mortuos sub terra nos
hortat̄ mortis habere memoriam: dicens.
Memor esto ⁊c. Que quidē auctoritas pri-
mo ammonitionē cōtinet salutarē: dicens.
Memor esto ⁊c. ❡ Secūdo examinationem 99
generalem in iudicio. Tertio promissionem
infallibilem: qm̄ sic erit ⁊c. ❡ Ad primū for
te respondebunt viui: ꝙ si mortui in ꝓpria

persona venirent et eos ammonerent: dicen-
tes. Memor esto etc. Illorum forte ammo-
nitionibus crederent: quorum dictum ratio
ne reprobatum est. A.xxvi.25. Et quotidia-
no etiam reprobatur exemplo. Quotidie namque
mortui inter nos missi sunt qui suo exem-
plo docent bona nature et fortune vana esse
et deceptibilia et suis amatoribus inutilia et
damnabilia: et tamen non credimus. Sed di-
cent isti mortui nobis non loquuntur nec in-
dicant quomodo cum eis est vel nobiscum
erit: que si facerent eis crederemus. Quibus
respondetur quod cum secundum beatum Grego. exempla
plus moveant quam verba: qui predictis non
moventur exemplis: quomodo moverentur
verbis: sicut patet per illum de quo in libro fer
tur de apibus quod socius suus mortuus ei in mi-
Exem. serabili forma apparens: se damnatum esse
asseruit: nec tamen vivens se correxit: sed alius
malus hoc ab alio audiens: perfecte se corre
xit: ostendens quoniam fides plus est ex au-
ditu quam visu: et quod qui auditu se non corrigunt
nec visu facerent: quia si Moysen et Prophe
tas non audiunt: neque si quis ex mortuis resur
ad eos credent. Luce.xvi. ¶ Quantum ad se
cundum: duplex est iudicium humanum: de
quo Sap.i. Diligite iusticiam: qui iudica-
tis terram. Et divinum: de quo Ioa.v. Omne
iudicium dedit filio. Et in ps.lxxi. Deus iu-
dicium tuum regi da. Primum est duplex: lici
tum et virtuosum: de quo in psal. Beati qui
custodiunt iudicium etc. de quo. I.ix.to. per
totum. Et illicitum et periculosum: de quo Io.
vii. Nolite iudicare etc. Et.i.Cor.iiii. Noli-
te ante tempus iudicare: de quo. I.xi. t.cum
sequentibus. Iudicium etiam divinum est
duplex: unum particulare in morte: de quo
Apoca.xx. Aperti sunt libri: et iudicati sunt
mortui ex his que sunt. De hoc iudicio no-
ta supra: arti.vi. Aliud generale. i. Regum.
ii. Dominus iudicabit fines terre: de quo. I.
xi. per totum. ¶ Quantum ad tertium: id est de mor-
tis certitudine. Nota supra.e.arti.iii. per
300 totum. ¶ Tertius vero punctus istius arti
culi: quod vicz mors diligenter excogitata: omnem
fugare deberet cupiditatem: quia sicut si quis
esset certus quod in via quam incipit facere ver-
sus Londunas deberet spoliari: pauca secum
acciperet: nisi solum portans expensas et omnia
alia in securo reponeret loco. Ita per ratio
nem ille qui cogitat quod in via quam facit ver-
sus celestem Hierusalem infallibiliter in mor
te spoliabitur: pauca secum acciperet: et omnia
alia in securo. i. in celo ubi fures non effodiunt
neque furantur reponeret. Iterum sicut ille:
qui est in festo aliquo: ubi plura apponun-
tur vasa aurea et argentea: si est certus quod in
porta diligenter scrutabitur: quantumcumque sit
tentatus illa vasa furari: et illa tamen cogi
tatione tentationem vincit cupiditatis et fur-
ti. Sic in proposito. Et iterum si intantum
contra eum tentatio prevaluisset: quod vasa illa
accepisset: et in sinu suo abscondisset expre-
dicta cogitatione illa caute deponeret et re-
stitueret antequam ad portam veniret: sciens quoniam
si cum illis in porta captus esset suspendere
tur. Et si nihil secum invenirent scrutatores
bene evaderet. Sic ratio dictat: quod ille qui est
certus quod in mortis porta vel furtum vel ma
le lucratum secum ferre non potest: omnia depo-
nat: et restituat: antequam ad portam illam veniat:
sciens pro certo: quod si in illa porta cum alienis
rebus eum capi contigerit: ad furcas infer-
ni eum necesse erit suspendi: si autem illa re-
stituat: ridebit in die novissimo. Prover.
ulti. quia laudent eam in portis opera eius. Ibi
dem. ¶ Quartus vero punctus istius arti- 101
culi: quod videlicet mors et visus mortuorum per
rationem omnem fugare deberet superbiam: propter
quia ille qui aliquorum bonorum habet custodiam
que scit pro certo: quod in maxima eius necessita
te: et quando maiorem patietur defectum: et quan
do plus bonis indigebit: ab eo auferentur:
non habet si bene finem cogitet materiam de
his superbiendi: sed potius timendi: et dolen
di. Sed nonnulli habent custodiam ad breue
tempus bonorum: tam nature quam fortune: et gratie
que quidem: si male eis usi fuerint: ab eis in
ultima necessitate: id est in morte: vel quan-
do ante mortem ab eis auferentur: quia bona na
ture amittunt: bona vero fortune aufert mun-
dus ab eis in sua maxima paupertate: id est
in morte. Ergo non videtur quod de istis super
bire debeat si finem cogitaret: quia finis osten
dit quod aliena sunt: et de alienis non est super
biendum. Quod autem finis ostendit quod alie
na sint: patet. Nam terra et vermes carnem
vendicant tanquam rem propriam: quam magnam
se reputant habere iusticiam: et cum tanta poten
tia et iusticia illam petunt: quod nullus potest eis
debitum illud negare: nec papa: vel rex: quod
quilibet in fine debitum recognoscens dice-
re possit versus sequentes. Vermibus hic do-
nor: et sic ostendere conor. Quod sicut hic po
nor: ponitur omnis honor. Hoc verbum opti
me congruit illis: qui in avibus celi ludunt.
Baruch.iii. Quorum recitata et ostensa prius
nobilitate concludere possunt: dicentes. Ver
mibus hic donor etc. Post quod bonum recite
tur illorum miseria: sicut recitatur. B.ii.41.
qua ostensa rationabiliter nos reprehen
dere possent: et dicere. Memor esto iudicii

mei: et in die bonorum: ne immemor sis malorum
102 ¶ Quintus vero punctus istius articuli: quod
vicz mortis cogitatio: et mortuorum visio a
luxuria retrahit: patet exemplo et auctori-
Exem. tate. Exemplum ad hoc fertur de quadam
muliere bona: que requisita de illo peccato
a quodam: qui dixit se illam multum dilige
re: cui illa respondit: ergo fac unum pro amo
re meo: quo annuente: ait. vade per aliquos
dies et inquire diligenter ubi homines in ci
vitate ista morti appropinquant: et omni
die usque ad certum tempus videas aliquem
mori: si poteris. Quod cum fecisset per aliquod
tempus rediit ad mulierem: dicens se fecisse quod
ei dixerat: et iam secure poteris facere volun-
tatem meam: quia voluntas mea est: quod ambo
caste vivamus: istam namque lectionem didici et
consideravi in libro mortuorum ad quos me
misisti. Ibi namque didici et consideravi: quod
nihil eis remansit de brevibus delectationi
bus suis: nisi pene sempiterne. Correctio
istius veritatem ostendit dicti beati Grego
rii dicentis: quod non potest melius domari
caro viva: quam cogitando qualis erit mortua
Quia secundum Senecam libro de moribus. Libidi-
nis initium continebis: si exitum cogitaveris
103 Sextus punctus istius articuli: quod scz
memoria mortis hominem retrahit ab appeti
tu terreni honoris: patet per hoc quod scribitur
in vitis fratrum de quodam scholari. Bono-
Exem. re elato et delicato et ad mundi honores an-
helante. Cui cum quidam religiosus de pa
tria sua accederet: eum amicabiliter accepit:
illo pacto: quod ei non predicaret ad retrahen
dum ipsum de vita sua quam ducebat et dili-
gebat: quem cum ad cameram duxisset et ostendis
set ei libros et lectum nobiliter preparatum: re-
ligiosus recedens dixit: rogo quando iacue
ris in isto nobili lecto: cogita de lecto: quem
tibi promittit deus per Esaiam prophetam di
centem. Subter te sternetur tinea et operimen
tum tuum erunt vermes etc. Esa.xiiii. quam co
gitationem cum de corde avertere non pos
set: et singulis noctibus illud mente revolue-
ret: ad vitam religiosam et bonam se conver-
104 tit. ¶ Septimus vero punctus istius articu
li quod vicz mortis memoria ab omnibus custo
dit peccatis: patet per hoc quod docuit abbas
Exem. Amon in vitas patrum petenti namque bonum
verbum quomodo videlicet deo placere et
peccata fugere posset: respondit: talem fac
cogitationem tuam: qualem faciunt incar
cerati. Illi namque interrogant homines: ubi
est iudex? quando veniet? quid fecerint co-
gitant? et qualiter respondebunt: et ipsa ex-
pectatione penarum suarum plorant cau
sas. Ita quilibet semper debet esse suspe-
ctus: et animam suam obiurgare dicendo:
ve mihi: quomodo habeo astare ante tribu
nal christi: et quomodo habeo actionum mea
rum ibi reddere rationem. Si vero sic cogita
veris: salvus esse poteris. Sicut patet de il
lo de quo scribitur: quod cum audisset in Gene Exem.
si legi de factis hominum longissime etatis:
et semper in fine sequebatur: vixit tot annos
et mortuus est: illa cogitatione se optime con
vertit. Sic memorare novissima tua et in
eternum non peccabis. Eccl.vii. ¶ Octavo
totum mundum contemnere facit: sicut patet Exem.
de illo in vita fratrum qui nocte sequenti
magnum convivium: cogitans ubi esset to
tum festum et gaudium quod illo die tenue
rat: et cogitans sic omnia alia esse transitu-
ra ordinem intravit predicatorum. Sicut
ergo iste cogitavit in nocte: ubi erant gau-
dia diei precedentis: et quod forte non ita be
ne esset sibi crastino corde refriguit: voluit
Sic mundiales in nocte huius vite: id est in
morte: dicentes illud Sap.v. Transierunt
omnia: et nos inter mortuos computati su
mus: sic habe memoriam mortis: et exemplum
virtutis. ii. Macha.vi. ¶ Nonus vero puncti
ratio ex predictis elicitur: quia ex quo ex me- 105
moria mortis: totum predictum est spiritualia
sequuntur commoda: a memento novissimorum:
et desine inimicari. Eccl.xxviii. Cuius ratio
patet. I.viii.14. Memento inquit diligenter
et ex corde novissimorum seu finis: iuxta il-
lud Eccl.xxxvi. Memento finis: scilicet trium:
mundi glorie: bone vite: et male. Primum ut fu
gias. Secundum ut cupias. Tertium ut caveas.
Quantum ad primum: si mundi glorie: que
consistit in bonis nature: et fortune diligen
ter cogitentur novissima: est potius fugien
da quam apprecianda. Sicut patet per exem-
plum de volente emere equum: vel quodcumque Exem.
animal: quantumcumque sit quantum ad vi-
sum ex omni parte pulchrum: si in probatio
ne sit in posteriori parte impotens: vel tur-
pissimum vel irremediabiliter claudicans et
deficiens non multum equum illum appre
ciatur: nec care illum emit: nisi sit fatuus.
Sic de mundo et de omnibus que in mundo
sunt: que pulchra exterius videntur et dele-
ctabilia: si posteriorem illorum partem con
sideraveris: invenies ea turpitudine clau-
dicare: et esse adiuvandum impotentia. Mul
te namque que quasi duas partes vel pedes
habere debent: ut scilicet iuvarent et suppor
tarent tam in principio quam in fine: in vita pa
riter et in morte: in una parte claudicant: id
est in ultima. quia finiuntur in paupertate:

quia dormierunt somnum suum: ⁊ nihil in
uenerũt: in ps̃.lxxv. Sic in sapientia huius
mũdi: que finitur in stulticia: sic de fortitu=
dine ⁊ pulchritudine ⁊c. quantum fuerit in
delitijs: ⁊ quantum glorificauit se: tantum
date ei tormentuz ⁊ luctum. Sic de honore
huius mundi ⁊ altitudine que finitur in vi
litate: ⁊ terre ꝓfunditate: quia frequenter
accidit: ꝙ qui altiorẽ in hoc mundo locũ te=
nent: dũ viuunt: ꝓfundiorẽ in terra foueaz
habent post mortem: quia diligentiores et
fortiores habet terre fossores ꝗ͂ pauperes:
vt de illis verificet̃ veritatis ꝓmissio. Marci.
x. Qui voluerit inter vos primus esse: erit
oĩm nouissimus. Et non solum quantũ ad
animã in inferno: sꝫ etiã quãtũ ad corpus
in terra: sicut patebit. M.xiij.7. vbi ondet̃:
ꝙ sicut in familia scacarij q̃nq͂ accidit: ꝙ q̃
maiorẽ in ludo: ⁊ priorem obtinuit locum:
post ludũ in sacculo inferiorez obtineat lo
106 cum. Sic erũt primi nouissimi: ⁊ nouissimi
primi Marci.x. ¶ Ex fine ergo patꝫ: ꝙ est de
omnibus mundialibus inordinate dilectis
sicut de dulci ⁊ venenoso potu: qui ingredi
tur blande: ⁊ in nouissimo mordebit q̃si co
luber. Prouer.xxiij. Et sicut de via amena:
que per pulchra prata ducit ad patibulum
de qua Prouerb.xiiij. Uia que videtur ho=
mini iusta et nouissima eius deducunt ad
mortẽ. In qua finitur totũ ius quod mun=
dus vel caro in rebus suis facere põt: quia
nec vlteriorẽ terminũ amatorib⁹ vel empto
ribus suis facere posset. Si ergo stultus re
putaret̃ apud mũdũ: qui terrã carius eme=
ret: quã vẽditor varantizare non posset vl=
tra annũ: ꝗ͂ terrã maioris valoris: ꝗ͂ ven=
ditor varantizare posset imperpetuũ. Ita
qui carius emunt terrena: que mundus nõ
põt varãtizare: vel de quibus nõ põt certi=
tudinẽ facere de termino vni⁹ diei: ꝗ͂ celestia
de quibus deus certitudinẽ faciet eternam
¶ Sed reuera nullus tm̃ excecat̃ in vẽditio
nibus ⁊ emptionib⁹: quin diligenter cõside
ret: qui rem emere deberet immobilẽ: sicut
terrã vel maneriũ: qualeius venditor in re
illa habeat vtruz vcꝫ illã vendere posset ad
vitã vendentis tantũ: vel imperpetuum: ⁊ si
solũ illã vendere possit ad vitaz vendentis
tantũ vel imperpetuũ. Et si solũ illã vẽdere
possit ad terminũ vite sue: emptor sapiẽs
non tantũ dat quantuz daret: si simpliciter
illam vendere posset ꝑ perpetuo. Sed heu
loquendo de emptione seu acquisitione spi
ritualium: istam non habẽt sapientiã quia
carius emunt terrena: sicut patet. F.f.24.⁊
L.f.12. Hoc etiã quotidie patet ad oculum

ꝙ vicꝫ vbi robis forratis mundi emunt va=
nitatem: vix exili garnimento: pauperi dato
emere volunt celum: pluraq͂ tẽpora ⁊ pecu
nias ad alearũ expendunt ludũ; quibus pe
nas emunt inferni: ꝗ͂ circa fabricã ecclesia=
rũ: quibus celi emant gloriã vel largitiões
elemosynarũ. Et cum omnia terrena ⁊ car=
nalia vendunt̃ ⁊ emunt̃: conceduntur ad vi=
tã tm̃: regnũ vero celoꝝ iure durat heredi=
tario. Et tñ quasi oẽs preferunt mundi ho=
norẽ allegantes ꝙ ideo furant̃ ⁊ aliena non
restituunt ⁊ falsam ⁊ luxuriosam vitam du
cunt: vt sm̃ carnẽ delectabiliter: ⁊ quantum
ad mundũ honorifice viuant q̃d nõ possent
si aliena restituerent: ⁊ tamen pena ⁊ dede=
cus que sequunt̃ sempiterna erunt: ⁊ honor
ille breuis: quia sine honore nouissima sene
ctus Sap.iij. Et sicut plus verecundat̃ qui
plus fuit honoratus quando de statu ⁊ lo=
co ⁊ honore suo deijcit̃: vt vilipenditur: ꝗ͂
alius q̃ contemnit̃: qui nec prius fuit honora
tus. Ita in morte plus erubescet mal⁹ qui
hic locũ prius tenuit honoris de quo verifi
catur illud Luce.xiiij. Tũc incipies cũ rubo
re nouissimum locũ tenere ⁊c. Nota de hoc
D.f.5. ¶ Secundo nouissima bonorum vi= 107
roꝝ: seu bone vite sunt memoranda vt con=
similia desiderentur ⁊ cogitãtes illa sequã
tur: ad hoc enim vita illoꝝ ⁊ ꝓmium quod
in celo obtinẽt nobis ꝑ modũ speculi osten
ditur: sicut patet. E.vij.7. vt illos sequẽdo
ad ipsos perueniamus: per viã mundicie
iusticie ⁊ aliarũ virtutũ in domũ illam no=
uissimã: de qua Agge.ij. Magna erit glĩa
domus istius nouissime in qua electi quoꝝ
quilibet illuc venit munde viuendo vel in fi
ne penitendo cũ illo qui in nouissimo suo
posuit portas eius.ij. Reg.xvi. Nunc sunt
in aĩa qui post diem iudicij erunt in corpo=
re ⁊ aĩa: ipso hoc ꝓmittente cuius veritas
est ineffabilis: qui ait. Ego resuscitabo illũ
in nouissimo die. Joan.vi. Cuius potentia
⁊ virtute quilibet resurget in resurrectione
in nouissimo die. Joan.xi. Uideant tamen
qui nouissima illa desiderant per exemplũ:
supra.e.c.lx. Ex illo nanq͂ exẽplo patet: q̃d
si te reputaueris te alibi manentẽ hr̃e ciui=
tatem: ⁊ hoc opere ostendens faciẽdo quod
tales faciunt: qui in alio loco manere cogi
tant: omnia ꝓmittendo ⁊ habebis requiem
in nouissimo. Eccl.vi. Et signanter: ⁊ bene
dicit: in nouissimo: quia sicut ꝓmittentes
omnia que habẽt de manerio ĩ quo sunt: in
quo tñ diu manere non intẽdunt: ⁊ ideo ad
aliũ locũ in quo diu morari intendunt: oĩa
ꝓmittant in loco illo in quo sunt freq̃nter

multis necessarijs carent: quia illa ꝓmise=
runt: vnde ⁊ alijs in vltimo tp̃e dum sunt in
recedendo superuenientibus se excusant: di
centes: talia ⁊ talia hic non habemus: quia
illa ꝓmisimus ad locũ: quo ituri sumus in
quo in fine oĩa inueniẽt. Sic qui hic pie vi=
uere volũt cum xp̃o: ⁊ que habere possunt
per sue opera ꝓmittunt quo venturi sunt
hic frequenter defectum patiuntur tp̃aliũ:
Nec tamen murmurant sed patienter susti
nent: cogitantes ⁊ improperantibus homi
nibus vel cogitationibus respondentes: ꝙ
alibi: quo venturi sunt sua premiserunt: in
quo loco benedictionẽ dei abundanter inue
nient sicut ptꝫ de Job: de quo dicit̃: ꝙ bene
dixit deus nouissimus Job.xlij. Sed heu q͂
fere de omnibus dici potest illud Esa.xlvij.
Nõ posuisti super cor: nec es recordata no=
uissimi. Et ideo nouissima eius benedictio
ne carebũt. Prouer.xx. De qua auctoritate
108 elicitur tertiũ: ꝙ videlicet nouissima taliuz
sunt cõsideranda: vt caueas. Memorare er=
go nouissima illoꝝ. Et in nouissimis illoꝝ
tanq͂ in speculo memorare nouissima tua:
quãtũ ad tria: scilicet quãtũ ad corpus: et
quãtũ ad animã. ⁊ quãtũ ad bona exterio
ra. Quia si ista diligenter ꝯsideraueris ma
gnam in eis inuenies vtilitatem. In prima
nanq͂ consideratione inuenies ꝙ corpora=
les delicie ⁊ peccata corporalia finaliter ni=
hil valent. Hoc enim ostendit corpus mor=
tuum in quo de omnibus precedentibus de
licijs nihil inuenies: nisi miseriam precedẽ
tibus bonis contrariam quia contra ꝓcedẽ
tem pulchritudinem inuenies turpitudi=
nem: sic de fortitudine ⁊ de omnibus alijs
que prius bona videbantur que singula cõ
siderata ostendunt: quod sunt nouissima
hominis illius peiora prioribus. Mat.xij.
Quilibet ergo corporis resistat tentationi
bus ⁊ illud penitentia maceret: vt illo defi
ciente quo ad animaz letetur in nouissimo
109 Eccl.xx. Omni nanq͂ tali dicitur Hiere.xxxi.
Est merces opi tuo spes in nouissimis tuis
In secũda vero memoria seu cõsideratione
inuenies: ꝙ peccata spũalia cuiusmodi sũt
superbia: ira: inuidia: odium: ⁊ huiusmodi
nihil valebunt: quia in fine inuenies q̃d ille
superbus demon qui superbiam: irã: vindi
ctam: ⁊ huiõi suggessit: quasi amic⁹ consu=
lens ꝙ nobiliter ⁊ potenter te haberes: erit
in tm̃ ad inimicitiã cõuersus: ꝙ quantum
prius suasit talia fieri cum spe euadẽdi: tm̃
suadebit desperationẽ: cum venie despera=
tione: sicut patet. D.ij.7. Ingreditur blan=
de: ⁊ in nouissimo mordebit quasi coluber.

Prouer.xxiij. Et tũc patebit: quia cor super
bum contra deum vel ꝓximum: ⁊ cor duruz
male habebit in nouissimo Eccl.iij. In ter=
tia vero memoria inuenies: ꝙ cupiditas ꝑ
quam prius bona exteriora congregauit: ⁊
ꝑ lõga vita thesaurum ꝯseruauit nihil vale
bit: quia sicut cum multorum maledictioni
bus ⁊ culpis illa congregauit. Ita in mul=
tis paupertatibus ⁊ penis illam amittent:
quibus dicitur Jaco.v. Thesaurizatis vo=
bis iraz: in nouissimis diebus. Talib⁹ nanq͂
vnum in fine contingẽt: ꝙ videlicet sicut ami
ci mundiales sunt parati ad rapiendum et
colligendum bona que prius congregauit
Ita demones sunt parati ad rapiendũ ani
mam. Et sic dum ex omni parte est inimicis
obsessus. quorum quilibet partem suam: ⁊
damnum expectat morientis: patet ꝙ in no
uissimo aggrauata est via. Esa.ix. Sicut
patet. E.viij.10. Sed heu nonnulli potius
exemplum accipiunt a viuis ꝗ͂ a mortuis
contra naturam: sicut patet. E.vij.18.⁊.T.
v.42. Et ideo errant: ⁊ in fine inuenient se
errasse cum virginibus illis: de quib⁹ Mat.
xxv. Nouissime veniunt ⁊ relique virgines
⁊c. Tales nanq͂ qui male viuunt ⁊ in nouis
simo bona optant: ita fatui reputabuntur
apud deum: sicut reputantur apud mun=
dum: qui animal in nundinis querunt: q̃d
totum corpus habeat asininum ⁊ caudam
auream. Sicut ille Balaam: qui male vi=
uens dixit. Moriatur anima mea morte iu
storum: et fiant nouissima mea horum simi
lia. Numeri.xxiij. Quantum vero ad deci=
mum punctum istius articuli est aduerten 110
dum quod triplex occurrit impedimentuz
trahens multorum mentes: ne mortis vt
deberent habeant memoriam. Quorum
vnum est conscientie ponderositas et re=
morsio. Sicut nanq͂ latro non libenter in=
tuetur furcas: quia estimat illas ad penas
taliuz: qualis ipse est esse ordinatas. Et q̃d
sine pena ⁊ confusione illas nunq͂ ascẽdet
⁊ ideo graue est ei illas videre ⁊ specialiter
quãdo iudicat̃⁹ ad illas ducitur de euasio=
ne desperans. Ita illi qui inueniunt se esse
latrones dei in conscientijs suis multa sen
tientes peccata nõ libenter cogitãt de mor=
te: quia estimãt talib⁹ quales ipsi sunt dã=
nosam: ⁊ ꝙ sine pena ⁊ cõfusione illam non
euadent. Unde est de eis sicut de scholarib⁹
in quibus videmus ꝙ hi qui bene repetie=
runt lectiones suas ⁊ huiõi: sine timore ma
gistri cogitant ⁊ expectãt aduentũ. Illi ꝟo q̃
per totum diem vacabant lusib⁹ ⁊ occupa=
tionibus inutilibus: ⁊ impertinentib⁹: nec

bentes: nec leuiter magistri cogitant mi-
grestium vel expectant: nec libenter sed timo-
re et approximant: quia timent verberari.
Ita in proposito de illis qui ore sopere re-
periuntur lectionem mandatorum dei et de
illis qui nocitis vacabant z lectionem il-
lam negligebant. Et ob hanc causam de il-
lis dicit postea illi sagitte. Cogitationes
motealium timde. Et secundum impedi-
mentum est: spes longioris vite: ex qua con-
tingit: vt quis existimans alios quandoque mo-
ri: mortem quam leuiter cogitat: sicut
gallus saltat super carbones ignitos: qui
sentiens calorem auolat. Ita nos videntes
mortuos in primo occursu: mortem sen-
tientes: assalumus de illis: dicentes permit
tamen: vt alumnus de illis: dicentes permit
gam vitam proinetere: ex qua proinde
ne decepti etiam de nocte circa mortuus fu-
mus vigilantes et mortuum ante oculos
habentes speculum multiplicia communitis
peccata: eum sit mortalis mortuum finget
S.Bo.p.v. Contra istam pusillanimitatem no
S.Bo.p.v. Contra istam pusillanimitatem no
ta lapis.ec.ecti. ¶ Tertia causa est defec-
tus experientie. Si enim semel essem' mo-
tem experti: et iterum experimentaliter qua
les cogitationes mouentes habentes bere-
nes: quomodo felicet omnia illa erua regu
tant z decernibilia quales habuerunt passiones
habent et occurfus: z qualiter indicantur
districte de omnibus cogitationibus locu-
tionibus: z omissionibus. Et posito esse-
mus sic mortis indicia experti: possemus
redire et secundum incipere vitam iterum
mouture: vel similiter z credibile est: quod fe
cundam facerem ne famem: vigilationes
tur quod mortale est a vita.q. Cop.v. Illt
vero qui predicte vel aliis causis intantu
exceras sunt: q̃ per mortem z finem quem
in aliis videnter de sua se premunire nolut
sunt omnibus hominib' stultiores. Et hoc
tali ordine possunt exemplo. Exemplu nãq
vnum ex hominibus pot vitam sanam nos
ti aspicit ingenuantem: amicos z executores
ad se voce se cocant quibus cum testamen
tum sum facere: et unum in magnã summam
pecunie legauit: stultior qui in tota vita ter
ra vnquire posset: cum sam assignãs q̃ ipse
stultior sum fuerat: tum qualis ipse fue-
rat in testamento suo respicere voluit. Et
qua timuit ne sibre executores in hoc voli
tatem sum cõplere nollet: illos ad hoc fa-
cedã mirando cõstruxit: quo mortuo illi
pter mirandã stulticiã per diuersas vi-
lasq; ciuitates querere cepersit. Et cũ plures

unsentirent: plures quesierunt propter hoc de
centes: q̃ adhuc viterius stultiores muem
rent. Dũ vero sic circumuent contingit eos
ciuãd appropinquare ciuitatem: sed ob
tinudinem populi obuiã habuerunt que in
teros quãdam deuiandam z mandus il-
lum versus partibus illis habuerit: quibus
quesierunt quis fuerat: z quid iceratq; fic
dicebat: qui rñdebat q̃ magister eius obi-
ciuitas: sed fuerat per annũ z nũ huc. Et ob
tinus voluntate fuit habuerat nũc fo illa
oibus bonis spoliatum: ad mortẽ prevlecto
ducimus q̃ z tali ei recepim' cõfortem et
ass alter q̃ ab illum in nostra dominia pmit
ciuitate: sub tali pactõ: vt esset in posterũ tre
picuus. Quibus ridentes executores duc
te q̃ mirabile fuit q̃ aliquis tantume pol-
tem q̃ inter eos dominũ vel offitium ha-
bere voluit: e quo sic in stulticiã annis eis nunc
strabãs. Quibꝰ ille nõ oportet q̃ eos quera
mus sed ipsi potius querere debent: vt illa
succedere possint: quibus sic nunciabamus.
Executoribꝰ ẽo ciuitatẽ illã ingressis nũe
nerãt vñ q̃ prece z ꝓo obtinerat q̃ loci
illius qui ad eã ad mortẽ pueebant mere.
poterat: q̃ post annũ simile sustinere vide-
cũ q̃ aues talto loco collocarent: z tũm
laudabant: z munera eis multa dabant. Et
fer ita gloti olus diu fedebat: ac si loci illi
z statũ semper habere potuisset nec consule
runt qualiter eos mortui fuerant qui ante
illũ in fuerunt nec qualiter eos de medio
est dum as mortẽ ducebat nec fecit ꝙpe
per eandẽ vi am sequer et sol rnã ad occasũ
gligebat z ad solum pueebat: et ipse ad
spiciebat. Quod executores predicti viden-
tes licẽtiã peebant: vt cum eo colloqui pol
sent: quibus habitis: recitato testamento post
q̃ testamenti causa et pecuniã illã tradi
cto z testamenti q̃ manẽ imuenerãt: recepu
tabant in futuro immerite: posse aliquẽ illud
nosem. Cui pecuniam rñdendo inanem
nem sum fore respondentes: qui inquiunt
nec respias ad illos qui ante re fuerit nec
ad illum quem hodie mori vidisti: nec sol
tas breue tempus habuit: vnde te reputans
stultiorem z stultissimum. Qualiter fo ad
huc fuerit vtrum videlicet aliquãdo in qua
re fic conegit vel non: non est multum curã
dum quia fatem exemplum est: posse: q̃
hoc predictum ciuitatis magistrum esse
dent stultum cum multorum modernorum
hominum facta cum multo stultiores olim
fuerint. Quia licet in aliquibus condicio
nibus in aliq̃ sint similes: in aliquo petous
stulticiaq; mortẽ sua nõ premunuerint: mor-

tem videntes aliorũ. ꝓbo nãq; q̃ sint simi
les pater. q̃ sicut pote videntes potcum a
canibus male tractari: vel armifice occidi
z diamare: simul diamantẽ fed illang pol re
dere ad pascuã: operã solita. Ita tales in
infirmitate vel mote ante eorum clamant et
lachrymantur: fed statq; post ad pecaã re
deunt solitanq; salutti mortui cooperãtur:
nec ppne nec trahũr mortes: vel mortuos in
eorum salutẽ in exemplũ sed vnus de pece
tores ad ipsorum solatiandũ: et consolandũ
les z tales cõmittuntur tales cõtractus: quos
in vocas vñ rarus eos z alij operant in festis:
z mulieres extra matrimoniũ: ante hmõ
quarenẽ possumus nos. Dec est irratiorias
bilis quetkoꝝ: si sicut te filiet vitus: crefet
tenon sit specialius sed ꝓ pulueris ate. Sic
nos vero debemus speculum nobis nostre
nec exemplũ accipere de vitus crescentibus:
z male agentibus: dicendo. ipse fauit sic q̃
sic et sed de mortuis z ꝓ ipsis tantum recipi
endo capita z ossa mortuoꝝ: cogitando q̃
per os q̃ ofq; ita delectabile erat ad oscu-
landũ: et tã delicate comedit z bibit: z qui
los tam pulcros parũ ante ad refrigerãdũ
nũc trahtur: et ercient vermes: q̃ ita superbe
vestiebat: et in oibus que corpus vel caput
vestibantur: ita perbũ ostendebant: nunc nul
lum oper mẽti debet mitti terrã mittis ira
tus mollicie: nullã farinã quo ad corpus:
nil vermes: quo ad animam. Simile vnus
nullbemoneq. Ad tale ꝓpositũ facere dici-
nos boxhal Jacobus dicens. Exemplus ac-
cipite fratres exitus mali. Jaco. vñi. Et in
exemple dic facit: q̃ faciunt contra ad fe-
stum vel ad magnã pompã. cogrogationes.
Tales nanq; ꝓpicere quãdoq; solet: in pse
cutor: se parare. Sic nos autem ad eternã
beconsiuimur: cui totus mundi multi-
tudinẽ faciamus nobis speculum ꝓ mois-
tuis: in quo nos parcmus. sicut scriptus est
Eccl. xxvii. vbi dicit. q̃ inter populus vñi
be nonsiliũs finitur z plantus ꝓcedat rectus.
Secundum similiter: q̃ videlicet finit vnus
tus stultiores pis. q̃ licet eus bruis z boꝝ be
beant: q̃ tantum de corpus cogitant deli-
stis: tantum in hoc bruttis melius contingeꝝ
q̃ illa ꝓo delitijs illumiñ cũ istis vsten
tatis post mortẽ pumenẽ. Quia vult ergo pse
dicta vitare inconuenientia de debitoris co
gitet: z in illis statum sui speculetur: quia
sancta z fatubius est cogitatio ꝓ defunctis
q̃. Mcdita.ni.

¶ Tũ cautus intãdaciter z sequentibus arti
culi declarationẽ: audiet: reddum cũ: q̃ cogita
tio ꝓo defunctis est, vtilis ad mortem ius

121 sumus. ¶ Secūdo opus ⁊ exemplū virorū ex
pertorum mortuorum: ⁊ morientium mise
ria nos docet: qualiter ⁊ q̃ vtiliter de defun
ctis cogitare debemus. Ipsi nanq̃ in mor
tuorū libro ⁊ speculo respicientes: nos suo
exemplo docuerunt: qualiter in illo respice
re deberemus. Sicut patet primo per histo
riam que scribitur in libro de dono timoris:
Exm. de filio cuiusdam comitis: qui volens patrē
suum mortuū de loco sepulture prioris trās
ferre: vel alium eidem superponere lapidē:
priori lapide amoto: inuenit bufones horri
biles in puteo: seu tumba: cuius patris corpo
re: qui magno percussus horrore ⁊ timore:
cum hereditate paterna: omnes vanitates
mundi contemnens: in habitu pauperis: ro
mam ignotus adijt: ⁊ a quodam cardinali
pro dei amore pascebatur: in cuiꝰ morte oēs
campane vrbis romane sine humano auxi
lio pulsasse dicuntur. Cuius opere ⁊ exem
plo informamur ita de mortuorum corpori
bus: ⁊ de nostris cito morientibus cogitare
vt carnis accidiam. iram. gulam. ⁊ lasciuiā
fugiamus. Si enim illi qui accidiose in le
ctis suis lasciuiunt turpia agentes: ⁊ turpiꝰ
cogitantes de lecto predicti comitis: ⁊ de le
cto suo quem post mortē cum turpibus ha
bebunt vermibus: magnam haberent cau
sam motiuam: a talibus se retrahendi lasci
uijs: qr ⁊ aliquando consimilis cogitatio:
malum hoīem ad bonam cōuertit vitam: si
cut patet. C. x. 15. Propter qđ tertio ꝓbi viri
tales cogitationes hoībus eis confessis in
Exm. partem penitentie: ⁊ peccatorū remissionē
imposuerunt: sicut legitur de papa Alexan
dro: ꝙ cuidā sibi confesso: quem ad bonā vi
tam faciliter ducere non potuit: quendā tra
didit anulum: rogans: ꝙ illū in digito por
taret: ⁊ ꝙ in remissionem peccatorum quan
do illum videret cogitaret ꝙ moreretur: qđ
cū frequēter faceret optie se correxerit. Sic
dixit quidam Roberto Burnel: ꝙ cogitaret
de Joanne Mancel. vt sic in fine suo: finem
propriū cogitaret: quia felix quem faciunt
Exm. aliena pericula cautum. Sic etiam quidā
sapiens cōmemorasse legitur Alexandrum
magnū eum de fine suo cogitasse: per lapidem
ei missum: cuius natura fuisse legitur: ꝙ in
vna parte statere positus ponderabat quic
quid in alia parte statere poni potuit: sed
terra coopertus nō plus pōderabat: q̃ q̄cū
q̃ alius lapis eiusdem quātitatis: asserens
ipsum illi lapidi similē: qr viuus cōtra totū
mundū positus: ex vna parte totū mundū
ponderabat: qr totum ipso minorem: ⁊ sibi
sufficientē non reputabat: qr ⁊ plus: si plus
fuisset: desiderasset: quia ⁊ post huius mun
di conquestum alium mundū esse audiens
ipsius desiderasse legitur dominium: istius
mundi dominium parum reputans: sꝫ mor
tuus: ⁊ terra coopertus: non plus pondera
bat: vel de mundo isto seu terre spacio occu
pabat: q̃ quiscunq̃: vel pauperrimus qui
equalis cū illo est quātitatis. ¶ Reuera qđ 122
predictus sapiens dixit de Alexādro: potest
dici de nōnullis moderni temporis: qr ipsis
viuentibus nihil quod habent sufficit: quia
de eis nullus inuenitur quin plura cupiat
q̃ habeat. Et sicut nihil eis sufficit: qđ ha
bent: ita nihil sufficeret: qđ habere possent
quin illo habito plura cuperent. Et sic qui
totum mundum haberent: alium cuperent:
si alium esse audirent: sed terra cooperti nō
plus de terra habebūt: q̃ quicunq̃ aliꝰ eius
dem stature. Sed heu non est in morte: qui
memor sit tui. in psal. vj. Et si memor sit: sic 123
memor est: ꝙ nec aliena restituere vult: nec
Exm. vitam perfecte emendare: sicut Soldanus
ille: qui sicut narrat Isidorus: moriens fe
cit vexillariū suū per ciuitatē. i. per Dama
scenum super lanceam panniculum portare: ⁊
clamare dicendo: hec dicit dominus noster
Soldanus: nō plus portabo mecū de omni
bus bonis meis. Qui legitur sic mundi diui
tias: ⁊ vanitates inuitus contempsisse: non
tamen legitur vitam emendasse: nec aliena
restituisse. Consimili modo nunc in infirmi
tate vel tribulatione constituti: mundū q̃si
malum ⁊ mortiferū contemnunt. dicendo:
mors in olla vir dei. iiij. Regū. 4. Sꝫ nec alie
na restituunt: nec vitam perfecte emendāt:
ideo nec a deo misericordiam consequūtur.
In quo similes sunt malo regi Anthiocho
ij. Machab. ix. q̃ propriam miseriā sentiēs:
atq̃ graui infirmitate punitus. dixit. Iustū
est subditū esse deo: ⁊ mortalē non paria deo
sentire: qr tū ore tantum: ⁊ non corde ⁊ ope
re penituit: de illo sequitur. Miserabili vita
obitu defunctus est.
¶ Quia vero in prima precedentis articuli
Ar. xi. parte psuasiones facte sunt: viuos ad mor
tuorum inclinantes auxilium. In isto arti
culo sequenti: vt viui efficacius cooperētur sa
luti mortuorum: congruum videntur osten
dere: qualiter mortui apud viuos per sacrā
scripturam: que specialiter de eis legitur: ⁊
intelligitur: vt eos ad compassionē ⁊ coope
rationem inclinent: gemitum deponunt: ⁊
querelam: dicētes. Miseremini mei: misere
mini mei saltem vos amici mei: quia manꝰ
domini tetigit me. Job. xix. Cuius quidem
autoritatis. Prio declaranda est pria pars:

vbi dicit: miseremini ⁊c̄. Secundo secunda
pars que incipit ibi. manus domini ⁊c̄. Pri
ma pars duo exprimit. Primo defunctorū
exprimit indigentiam in miserie supporta
tione. Secundo viuorum excitat diligentiā
in cause ostensione: qr videlicet amici sunt:
vel saltem esse deberent. Primo ergo illorū
ostendit defectum. Secundo adiungit cām
quare illos iuuare deberent: quia videlicet
amici sunt: ⁊ sm̄ antiquū prouerbium: ami
cus in necessitate probatur. Sed non est hō
in mūdo: in maiori necessitate: q̃ illi in pur
gatorio: ergo amicitia maxime erga eos si
vera esset ostendi deberet. Ratione primi est
sciendū: ꝙ mortui in purgatorio multū vi
uorū indigent auxilio. Et hoc quidē osten
di potest exemplo triplicis status: modi vel
conditionis hominum: quos videmus auxi
lio multum indigere. Uidemus nāq̃ ꝙ in
carcerati debitis obligati: ⁊ impotētes seu
infirmi: multū amicorū indigēt auxilio: sed
defuncti in purgatorio sunt incarcerati: ⁊ de
bitis obligati ⁊ impotentes: ergo ⁊c̄. ¶ Pri
124 mū patet ex principio noni articuli. Est tū
aduertendū: ꝙ sicut ibidē innuitur duplex
circa incarceratos inuenitur differētia. Qua
rum prima attenditur penes illorū libera
tionē: vel non liberationem. Secunda vero
attenditur penes illorum velociorē vel tar
diorē liberationē. Quantū ad primam diffe
rentiam est aduertendū: ꝙ sicut videmꝰ: ꝙ
aliqui sine spe euadēdi pro suo incarcerantur
proprio: sicut illi qui corā iudicibus obmu
tescunt: ⁊ ad penitentiam vsq̃ ad mortē po
nuntur: ⁊ tales precio non liberant: vel ami
corum prece. Alij vero in liberiori sunt car
cere: ⁊ illi possunt aliquando iuste liberari:
vel quia sunt ibi pro debitis: quibus solu
tis liberantur: vel quia sunt ibi pro delicto:
citra feloniam: vtpote: qr aliquem leserunt:
qui cum satisfecerint liberari poterunt. Nō
sic de damnatis in inferno: qr non suscipiet
pro redemptione illorū dona plurima. Pro
uer. vj. Et non miserearis omnibus: q̃ ope
rantur iniquitatē. in psal. lviij. Et de illis q̃
sunt in carcere diaboli: per peccatū dū viuūt
vel in carcere purgatorij mortui: de quibus
apud dominum est misericordia: ⁊ copiosa:
125 apud eum redemptio. in ps. cxxix. ¶ Quan
tum vero ad scđam differentiam aliter est de
captis ⁊ incarceratis inter inimicos in alio
regno: vel terra vel dominio: qui habēt ami
cos bonos ⁊ voluntarios: atq̃ aliter de his
qui non habent amicos: vel si forte habent:
non tamen habent potentes: vel nō gratos
⁊ inuoluntarios habent: quia primi citius
liberantur: quia quilibet amicorum eos ꝓ
rata ⁊ possibilitate sua iuuat: sed secūdi diu
tius in carcere expectant. Sed nō est dubiū
quin talis diu in carcere iacens: ⁊ amicorū
nomine tenus vidēs ingratitudinem: qn cū
liberatus fuerit: malas grates sciet vxori: ⁊
filijs ⁊ amicis suis: qui ita negligentes cir
ca eius extiterunt liberationē: ⁊ minus pro
eis facere tenent quādo ipsi indigebūt. Sic
spiritualiter aliqui defunctorū bonos ha
bent amicos ⁊ gratos: ⁊ illi citius liberant.
Aliqui vero ingratos habent amicos: ⁊ po
tius derisores: q̃ adiutores dicentes: vel est
saluatus: vel damnatꝰ: vel in certo loco: q̃d
de eo aget. sicut patet. E. viij. a 4. O si sic di
xisset vxor: vel amicus cuiuscunq̃ incarcera
ti in scocia ⁊c̄. q̃ malo oculo illū in reditu
suo respexisset: quando dictum tale ei cōsti
tisset: parum reputasset se ei in posterū ob
ligatum. Ita illi de purgatorio liberati: mi
nus tenebunt orando ingratos iuuare ami
cos. Errant ergo dicentes: est saluatus vel
damnatus: quia addere deberent: vel incar
ceratus: de quo carcere potest per nostrum
auxiliū citius liberari. Pro quo auxilio ha
bendo ad nos clamant: dicentes. Misereni
ni ⁊c̄. Et illud. iiij. Regū. j. Obsecro vt mise
rearis anime mee. ¶ Secundo indigent au 125
xilio: qr sunt debitis obligati. Pro quo est
sciendum: ꝙ nōnulli eorum pro duplici deti
nentur debito: ꝓ corporali ⁊ spirituali. Pro
corporali: quia forte non reddiderunt oībꝰ
debita quibus tenebantur. Pro spirituali:
quia non plene pro peccatis suis satisfece
runt: ⁊ ideo duo auxilia sunt eis mutuanda
corporalia videlicet: q̃ tunc eis mutuantur:
quando amici pro eis debita reddunt: vel
elemosynas dant: ⁊ spiritualia que eis mu
tuantur: dum amici pro eis orant: vigilant:
ieiunāt vel hmōi fieri ꝓ eis faciunt. Hec iō
eis pro mutuantur: quia feneratur domino
qui miseretur pauperis. Prouer. xix. A quo
maximam pro mutuo suo reportabit mer
cedem sicut sequenti probatur consequen
tia. Si enim misericordia facta miseris fa
ciens: misericordiam apud deum inueniet,
iuxta illud Mat. v. Beati misericordes ⁊c̄.
Ergo pro maxima misericordia facta: ma
ximam apud deum inueniet misericordiam
consequentia patet per regulam que dicit.
ꝙ quando aliquid sequitur ad aliud eodē
addito vtrobiq̃ ad hec sequitur: sed miseri
cordia facta illis in purgatorio est maxima
quia illi in maximis sunt miserijs ⁊ penis:
quia dicit decretū: ꝙ licet pena illa purga
torij eterna non sit. excedit tamen omnem

penam presentem. dnit. xxv. qui in aliud. Et
de pe. dil. xiij. Sed quoniam circa h. apper
quas miseras mors possitnt illud. i. Cor
xv. Miserabiliores sumus omnibus homi
127 nibus. Misereminj ergo. ꝛc. Terno vno-
rum indigent auxilio qui mantum tantum
potentiores quasi miserui: qr ex nulla parte
se mouere possunt ad laborandū: sei lesipos
mutandumue dare possunt et eis opfugna
nabil aut ex remanentibus mutuā possūt
celebrare poterunt nec clionem accipere sa
cramentaliter licet spiritualiter possint. Si
cut ergo volentes vnigenitū cibus
grossitiem capere nō possunt nutrire: ? ad
perfectionē deducere: factis nutrices p eis
grossitiem e substantialem accipere debūt
e potumet ipso cibo a nutrice sumpto in-
fans nutmaturit e vinat. Sic facite p eis fa-
cerdotes celebrare: communionem accipere:
e paupere eis obtu: potum po eis sumere?
pro se talia facere e sumere non possunt: vt
er illis a facerdotibus e pauplibus sumptis
illi nutrantur e viuant: preceptum implen-
tes dominum. Asse. xxij. Eius qui in te est
misereberis pupilltur specialiter. qua hoc
petunt dicentes. Misereminj. ꝛc. Si ei qui
cum amico suo multa dimisiset socia: vel
bona quecunq; que ipse peregrinando secū
ferre nō posset: si pio illis posset in sua ima
xima miteret necessitate immitigr? ei
si modum faceret in mittendo. Sic in propo
sito. Talem ergo cōmittentes ingratitudi-
nem illam dominicam possunt timere sen-
tentiam arg indicatiōis speciliter contra
tales proferitur. Mat. xxvij. Nonne oportuit
e ve misereri conseruj tui sicpater ergo q li
benter deberemus misereri afflictoꝝ in pur
gatorio quia non possūt ipse aliqua re ab
illa misericordia retrahens. Tres nāq; cau
se esse possunt: quare alteri mutuare vel mi
sereri retrahimur.
128 ¶ Quino quia non indiget. Sed quia mu-
tuū non reddet. Tertio quia desperatur de
eius profectu: quia mutuum amittret: vel
male expendet ? ad sua? bonum non conuer
tet: quia ei hoc conuertrun potest: ni fre-
quenter iuuatur e semper desert. Sed nul-
la de predictis causis non retrahere potest:
quin illis mutuum aliquā in purgatorio de
tinentur. Non primaquia ipse maxime in-
digent: sicut ex precedentibus patet. Nec se
cunda: qr non solum redde? simplr: sed cen
tuplu: quia plus est pio deo dare: q bona
sua dimittere: sed ꝙ limittet? dominum: agrus
vel quodcūq; aliud propter eius um ipso
reste centuplum accipiet, ergo ꝛc. Nec tertia
causa: qr si semel mutuū mittet: ? ingrat
fuerit. Sed si mille semel de necessitate mu
tuum
ferta in quibus tunc liberentur statim erūt
in tali loco: qr nos eis indigebimus: et ipsi
non indigebunt nobis. Et terum dicit: ipsi
erunt gratis gratanquoniam gratuita dilis
cet nunc sensibiliter non videamus: in me-
te ramen videbimus qr in meritenob occur
rent. Et cum ingratus qui medicus appe-
tens? Et cum ingratus qui mutuum ap-
petit? Sic significat effrenetis ingratitudo
in pl. al. ij. Stati ergo eltote. Col. iij. eu mis
mandor? debita illorum remittendo: legata
relinquendo: ? rapiuntur vel inuste occupantur
dicit mendo: qr alter nunqs spem de ei? re? nos
stra liberationē habere potentius. Deodeo
quia facere eis adhuc quam maxime. Mi
seremini ve. qr manus mi? tetigit me. Job. 19
xix. In quo ostendit deus terq; gemit? qua
rum ad sedam partem predicte autoritatis Dua
? attendi? quo ei? fit remdium quo quidā vlegra
a genere manū legitur in sacra scriptura: mus
de manu vici? dr. Exod. j. facta est ei? manus
per manus pli. Et Absolvide ? mittig? mā
per illud Treb. j. manū sua mihi posita? ad
olia desiderabilia eius. Manus vero de ei?
duplr. intra illud Luce. xviij. Dicite ma-
nus meae. Una ? qua ipse bona? alia ? an
git maloꝝ. Prima est ad saluādū. de qua
ps. cxvij. Fiat manus tua ei? salues me. Se
cunda est ad indicandum aut ad Job. xlij.
Manum suā longe fac a me? fomido mi
non me terreat. De prima potest ille qui ei
in via? a mundum pterit; Manus dom
ini fecit me. ꝛc.
¶ Quo quo est sciendum. q vtrag manus
deu tam misericordie ? iusticie: ego habet
digitos. ¶ Quino habet politem a politē
dendi: qr semper in pacata misericordia? bom
nibus politicet: si cam recipere velint dicit
Nolo mortes peccatoris ꝛc. Ezech. xviij. Et
hic gehet duo a mutuatari? ancelius: q
primo sicut ipse polline puerop in fronte co
firmat eloq. Ita deus electos suos hic eis
mat gratia: ? in futura tener in gloria? sub
do in dextram a mine in manu dei sunt? non
tanger illos tormentum malitie. Sap. iij.
¶ Secundo habet indicem quo peccatores
vocat: vt ad se redeant. Et hic habet tres ar-
ticulos quia vocat nos primum: de bificia dan
do: ? flagellando. sic in cruce tota die expan
di manum meam ad populum meredulū.
Esa. lxv. Sed heu. proueri. Vocauj ad par
ticipandum: ? renuistis: extendi manū mea
ad recipiendum: ? non erat qui aduerteret.
¶ Tertius digitus ? est medius: e longus
longum dei significat misericordiam: ? pec

catores duj expectat: qr sicut ille vltra odes Alia vero eternaliter damnatū in ignes de
se terendit. Ita misericordia dñi super ola ponnit eternumue sic terendit eternum suas
opera eius. Et hic habet tres iunctiuras de in retribuendo: in ps. lxxix. Locū vero indi
bus peccatores ad penitentiam. primo rec cas de agita tenet manifestatio: ? ola pecca
pit. sos vultos duci in viam in certo mile ta toti mundo in aksolabe perduop. Iustra
ricordia illa pecca. de qua in ps. xxxv. Dixi illud ij. ad ti. Oportebat autem carnem genitibus
in celo misericordia tua. etrosq; glorificat: studiatat manu. ꝛc. Et hic tres habet articu
sic gloriscabis manum e brachia dei ezech. los seu iunctiuras sm q tria genera manife
xxxvi. Cum ingressus qui medicus appe stant? peccatoꝝ. Quedam sūt q sūt locuntes ope
petit. Et hic significat effrenetis ingratitu rationis. q. q. Mundi. vbi? dicit. Quedam
dinem. q. q. Mundi. vbi? dicit. Quedam primo sanat nos a culpa. ala lepra peccati: per illud q? offenderunt caput Nemo es
sicut sanauit leprosum: de quo dicit Mat. manū neq; tardet: nec apparebit q? ibi pos
xvij. Extendit manum suā. tetigit illum. sit. Extendit manum suā. tetigit illum. Et
Et ait. Volo mundare. Et sic ostendit q? ei? dem in manu? q? ei? dem. Et hic habet
ei? misericordia e infirmitatibus. Deodeo nebit reprobatoꝝ e recusatoꝝ medicine qui sp
mus mes auxiliatoꝝ e quia tertio ei a mor nobis clamat. Et quid fuit impij. Et? tres
tuis fuit sic. Et hic habet articulos qua tres iunctiuras. Et hic habet articulos qua tres iunctiuras
sic fuit sinam illam Mat. ꝛc. Et si habet articulos qua tres iunctiuras
ta mea modo defuncta efuisti ven i mpo opera ereantis recreantis e gubernatoris
ne manū illi e tuer. Et sequit. Tenuit ma contra ignatos debis beneficijs e medicinis
num eius e surrexit. Et cepit ministrare ei. ei? dem. Et hic habet quatuor articulos
de quoisi quolibet dicit? Sauer. xxvij. Sinis
dit piger manū suaz sub ascella. Et Matth.
¶ Quinus digitus: qui auricularis dici ri. Sece homo habens manū aridā sine fu
tur q? e breuior est? e tenuior habens fe stantia e virtute. Sicreo non liberabunt animā sua
gnificat penitentiam seu pena minquam de manu ? sinec. Esa. xxvij. Loci vero quinti
bus eremam commutat: quando peccato dicit q? est? sibi? brenitor tenebit: post ostē
res ad penitentiam recipit. Et hic habet tres siones e exprobationes. deinde sua qua bre
iuncturas. quarum vna annutate contingit uiter ducit. Ite. Et sed. Et sedebit a me. Et
ei? hec assignone nos ad medū patrie in bonis hic tres habet iuncturas sm q fulminatio
naturecuper mfirmitates. Secūda nos affli tis tres includet vel causabit penas seu do
git in bonis fortune affligendo nos q? pau lores. Unum auribus in audiendo. Aliud
peratoꝝ. Terno a malis culpe: que bieus oculis in videndo. Tertium manibus ? pena
ueruntnos defendit: vt a malo penem in eu? faimandorum dicere; Manue dom
ri? faimandorum dicere; Manue dom ini in fenimendo. Et quia finalis sententia
ini. ꝛc. fue? dñi. Et hic tenuit? manū fue? dñi? ecommunicationis non fertur
Quo quo est sciendum. q vtrag manus deu? tam misericordie ? iusticie: ego habet digitos. ¶ Quino habet politem a politē dendi: qr semper in pacata misericordia? bom nibus politicet: si cam recipere velint dicit Nolo mortes peccatoris ꝛc. Ezech. xviij. Et hic gehet duo a mutuatari? ancelius: q primo sicut ipse polline puerop in fronte co firmat eloq. Ita deus electos suos hic eis mat gratia: ? in futura tener in gloria? sub do in dextram a mine in manu dei sunt? non tanger illos tormentum malitie. Sap. iij.
¶ Secundo habet indicem quo peccatores vocat: vt ad se redeant. Et hic habet tres ar-
ticulos quia vocat nos primum: de bificia dan
do: ? flagellando. sic in cruce tota die expan
di manum meam ad populum meredulū.
Esa. lxv. Sed heu. proueri. Vocauj ad par
ticipandum: ? renuistis: extendi manū mea
ad recipiendum: ? non erat qui aduerteret.
¶ Tertius digitus ? est medius: e longus
longum dei significat misericordiam: ? pec

dicj pōt illud Eccl. xxj. Manus eius contra omnes, hanc manū prefenderе potest qui voluerit gladio verbi dei: id est doctrina illa quę habetur. C. vj. 11. Locum vero inducis tenet ostensio alicuj peccatoj quam tenta sis ostēdit: vt eos audaciores faciat ad peccandum: licut ps. xj. ad. 4. 5. et. 8. Ipc tres ḡbus uti nitur ad tria ḡ tres genera hoīm. id est illi maiores qui alios trahere volūt ad malū: ero rese esse ostendūt: sic in manibus suis ab eo audit lucem id est veritatē. Job. xxvij. pas manus peccatores debent doctrinā quę habet. xl. xx. 4. 5. Oculo i dicēdo. Erue me a framea deus aiam meā: et de manu canis vnicā meā. Certo 30 dgitos. i. ḡbus ad longū confuendūq; passus trahit peccandi. Et hic ḡ tribus tūc uris. i. ab eo ostensentia carnis: contra spiritalia oculoz: et superbie vtendo in manus nō sit ḡ a quibus fa. Dein. xxvij. Manc manum sedit gladij verbi dei. Luc. xij. dicens. Stulte ac nocte repetenta te ex. De hac manu: per hāc gladium cuadet omnes hoīes mundi: et mundo coide ex. Quarto digito. i. medico ad mōdū medici. quasi sana nature ꝛ ratiōn de: tuta perfuadet: ipsā delectabilia carni per: suadet esse sana ꝛ vtilia. Et hic tres habet uncturas: gula: cacedinare: luxuria: qui bus peccatores ꝛ peccandum allicit. De his dicere potest illud quod scribitur Job xxxj. Manibus meis adhesit macula: qua illa peccata spiritualiter maculosa sunt: certa quo ad corpus. De ergo manus sunt. Eccl. xxvij. cum quib' adhuc multi decipiātur cum Isaac qui cognouit qua manus pilose eum deceperunt. Gen. xxvij. De manu sunt perfuadende rationibus allegatis in quib' ostendos. ecce quātū ad rationē ꝛ remedia contra accidam: gula: luxuria: in capitulis suis quas prescindit ille: qui vera dicit dicere potest illud. ps. Mia mā in manibus meis semper. Ultima ḡ digitus extra vim a demonio ꝛ extra to scilicet desperatio. Qui tres habent uncturas scilicet peccati quantitatem. seu magnitudinem: et qualitatem. qui scilicet tam vile est quod illud ofter dere non potest: quia diabolus illud ofterre desiderat: et dicatur tertium: q. ideo illud dimittere dissuadet quia tam vtu certe: z hic tribus manibus suis reddent ei id est peccatoꝛ dolorem suum scilicet despe ratione. Job. xx. Dos digitos ego amputare deberem ꝛ remedia ostensa in capitulo despe rationis: ij. D. ij. Gladio linguę de quo in ps. lxvij. Gladius in labijs eorum. Et ope ne Isa. j. manus vestre sanguine plene sunt. Cauēdi ne. ij. alioq; pcā requirunt be ne mee ad prelium. Et potius hīc ꝑ arcum

ereum brachia mea. C. De vero diabolo ꝑ 111
est mōstruosus videatur in omne suo ꝛ membro perfectus ꝛ bene formatus: tertius tanē hoīum monstruosus ꝛ deformis habet digitum ꝑ fit similis illi. de quo ij. Regum xxi. Habens senos digitos in manibus. Vic digitus vocatur penitentie ꝛ retractōis quo illo peccatores a penitentia retrahit. Et hic tres habet uncturas ꝛ tumorem hoīum superbiendi: quibus multos a digna ꝛ sufficienti retrahit penitentia. Amore nanq; inordinato sui ipsius duo genera mōstruū hoīum illos vic; qui in peccatis suis magnum habent locum sicut vltrarios vel alios consimiles. illos qui ꝓ peccatis suis magnas habent delectationes sicut gulosos ꝛ luxuriosos ꝛ huiusmodi ꝑ talia nāq; ista vel delectabilia nimis amata: ita fortiter eos tenet ꝛ retrahit q; nec sine grāli manu sua extrahere: nec volent. Et ideo dicit. acquiescere sinui: sed cos contra eum manu sua fortiter agitate ꝛ pmouear. Quod pulchre ostendebat Ananias de ꝑdicante Paulo contra templum Dñe vbi multa eum iubenter audiebantur ei? ne crimia comercebantur sed detrectus argētarius: z alij qui facte sibi ꝛ ancillis in templo de quibus magnum lucrū reportabant dñe nunc grauabantur: vnde dictus benefactor Paulus ꝓ tali ꝓdicatione ꝛ doctrina recutato totam eis lucro: quod reportabat ꝛ quomodo Paulus predicabat illos non esse deos sed ꝑ hoīa facta manufacto: quomodo etiā si doctrina sua non ꝓficeret: ipsi nihilo minus crarent: currentes ꝑ ciuitates diuersas ꝛc. Secūdo dicit talia tolerare non potest. Nec vero amputat beatus Gregorius dicēs. Si precedentia facta cum silentio nō emendata ꝑ ꝓsequi: tolerant. Terno dicit in tali bus perseuerare non potes. Sed hāc manū ꝛ tāgū a talibus amputa verbo beati Bernhardi. Domine miles sua non fenit dū benigni duris vulnera intuet. Predicta manu ꝑparatoꝛie ad diabolus multos detinet ne vadant sacrificare deo sue vna ꝛrā bestia de qua bene motuit dñus dñe qui dicit ꝑ illud. Exo. xiij. In manu fortj eduxit te dñs de Egypto quod dñus bone ꝓmanū bestia. De manu motus liberador eos. Ose. xiij.

Mors. C Quam liberationem a deo per vinorum 114
unitum sieri petierit facta scriptura que de eis legitur dicentes. Libera me domine ꝛ pone me iuxta te. Job. xvij. Et beatus in ad iutorium meum ꝛc. in ps. lxxx. Ad quarū auctoritatum declarationem tria sunt offe

renc lucrum amittat vel delectationes: ita illi nolunt verum dicere ne lucrū amittāt vel delectationes. Et sic fiunt populi sua facerdos. Sed sint sicut illi qui vna manu faciebant opus ꝛ alio gladios rencidant. Nemo. xxiij. Sic dicitur amputat predicti bonj. C Secūdo dicitur: et est pudoꝛ nōnullos 115
a penitēa retrahit: ꝛ restituatione. Primo nāq; pudoꝛ vidētur tam reputabile opponit quando talis est in aliqua ꝛpōsitōe ꝛ nō reputabit bon' locutus: nisi fecerit sicut alij facūt. Secūdo cōtra volētes cōsiteri pudoꝛ opponit quando peccatum qua oppo situme in tantū prevalet: q' vir est aliquis qui peccatū aperte nominet vel cōfiteatur: dicit nanq; z dubitat: vereccādi est tibi re putatur malitiose etiam si aperte illud dicerem maioꝛem habet tibi penitentiam. Terno cotra volentes vel debentes restituere: pudoꝛ opponit quando aliquis sui ꝛ fuotam ꝑ qualē habet amputare debet: gladio verbi dei dicentis: qui me erubuerit ꝛc. dicens manus peccatoꝛis nō mouet me ꝛc in psal. xxv. C Terna tuncturaid est tumoꝛ inordinato ruplicator nonnullos retrahit: quia nimiam ab immundo ꝛ aggredi dēbet ꝛ orlendoꝛe perseuerando. Tres tribus mul tos terret: sicut larruati terrent pueros. Et sunt indicatoꝛes qui faciunt fellnā appa rere perpendēdi fanū: et tumoꝛ vigilias ꝛ ope penitentie ꝛ elemosinas: quasi eis mouta fera apparere facit: z inguin dominī graue predicat ꝛ laboꝛiosum dicens. Illud nō ag grediendū. Sed ꝓpter ꝓfectū ꝓfectū ꝛpōs bueno. Mente ad me omnes qui laboratis ꝛc. Secūdo dicit talia tolerare non potes. Nam vero amputat beatus Gregorius dicēs. Si precedentia facta cum silentio nō emendata ꝑ ꝓsequi: tolerant. Terno dicit in tali bus perseuerare non potes. Sed hāc manū ꝛ tāgū a talibus amputa verbo beati Bernhardi. Domine miles sua non fenit dū benigni duris vulnera intuet. Predicta manu ꝑparatoꝛie ad diabolus multos detinet ne vadant sacrificare deo sue vna ꝛrā bestia de qua bene motuit dñus dñe qui dicit ꝑ illud. Exo. xiij. In manu fortj eduxit te dñs de Egypto quod dñus bone ꝓmanū bestia. De manu motus liberador eos. Ose. xiij.

C Quam liberationem a deo per vinorum 114
unitum sieri petierit facta scriptura que de eis legitur dicentes. Libera me domine ꝛ pone me iuxta te. Job. xvij. Et beatus in ad iutorium meum ꝛc. in ps. lxxx. Ad quarū auctoritatum declarationem tria sunt offe

denda. Primus nanq; ostendeuit qua ratio ne ꝑfectatoꝛ deberet esse oratio mortalis omnium. Secundo motiuus. Tertio mor tuotum. Primo nāq; omnes mortales hi diguent clamare ꝑpter: quia sicut videns dominū ꝓpcui ardere vel ruinam ſi ex eius ignoꝛed ruina periculum timuerit do mui fuę clamat adiutoꝛium: qua domum fuam seruaram non habet: non solum clamat sed fonuer cum ꝓrā ad liberationem domus ꝛ rerū suaꝝ. Sic omnes mortales vi dentes tot quotidie viuentes ꝛ fenes mori tuos ſpiritualiter ꝛ ſi domū animę igne in cēdi peccatis ꝛc que ignę vicinus ꝛ focije ꝛ quemer unminent scandali ꝛ peccati ruina ſi corpoꝛaliter non habent domus ſuam ſe curam ideo habent clamare deum. Dicit ne libera ꝛc. Et ad hoc fortiter cooperans de bent ne ſint ſimiles illi de quo. A. vij. 10. Tamen ſicsed ꝑa operam liberari ab illo Luce. vij. Ut hoc facto a mortis ſomnio ij. Dacha. vj. C Et ideo fortius eſt claman 135
dū ꝛ cooperandū ꝛ domuo illoꝛū eſt de pa tre ꝛ quaſi de feno quia ſient fenum calore marcescit: ita nos patrio calore ſoulticedes ces. Percuſſus fum ꝛt fenum. ꝛc. ꝑſal. ci. Et ſicut dominus de palco eſt in periculo ſi pour guerre ꝛ ignis. Ita nos quoq; corpoꝛa ſunt fragilitoꝛa omni vaſe vitreo quia vas tale cuſtodiuntur ab exteriori violēcia. Murꝛ murat ſi nos quoq; nunm ventus eſt vi tā quid attinet clamare de bonis? C Decimo. Libera me Quia liberas ſi tract ab omni malo. ij. Mac. j. Sed ḡn ingratus ſenſu beneficuque libe rantem ſe. Eccl. xxxi. C Secundo ꝓpter eſſe damoꝛ ꝑ petitio ꝓpter inſidias inimicoꝛ 116
ſpiritualiū ꝛ inuiſibilū q motiens inſidia tur ſicut ps. C. viij. ꝛc. Contra quos ꝓ aut tilio habendo clamare habet ꝛ dicere. Deus mine libera. C Domine ad adiuuandū ꝛc. In quo damoꝛe eraudiet qui ꝓꝑ deligni ſcet eraudiendo ꝛ liberando ꝛ manifeſtando ſibi elemoſyna ſicut patet. C. ij. vj. quia ele moſyna ab omni peccato ꝛ a mortis liberat. Thob. iiij. Terno poteſt eſſe damoꝛ mote ꝓpter magnitudinē ꝛ multitudinē pena rum clamandum. Ibi nanq; pro venialib' q ꝛe parum a pud deū pondeꝛantur mul tis grauiter puniunt. Et ideo pater punio q Exō. hoc quod ſcribitur in libro de purgatoꝛio patrieꝛ de quodam religioſo ducto ꝛ redu cto ad purgatoꝛium ſi ſemper poſt auſteram vitam durit: ꝛ quaſi tuſtem ſi ſtetit vulnꝛ. A quo cum eam ſa querꝛetur: reſpondit: ſi ſeuere quomodo venialia tibi puniuentur: non ita facilter ea committereris. C De 137

alio etiaꝫ religioso ſcribitur: y poſt mortē
vtino ſocio ſuo apparēs dixit multos i pur
gatorio eſſe propter reſtitutiones q̄ non
fem. fecerant: quarum penarum conſideratione
patet primo q̄ quidam iuuenis congruę re
ſpondit parēs ſuo volenti illum de otione
quem intrauerat cerabere: decens: oelicat
ea non potes ordinis ſuſtinere auſteritates. Cui filius: quis delicatus ſum ſilua pe
tacientes ſuſtinebo: ſcient me penas in futuro
ſentio non poſſe bene ſuſtinere. Tales nāq;
qui hic ſuſtinent alijs atibi ſuſtinentibus
cantabunt. Z aquino contritus eſt: e nos li
berati ſumus in pſal. reti. Secundo in eſt
ſideratione pretcretarum penarum: falſo
rum animorum vinoꝫ ſupraterq; mortui in
digent non ſolum deuſed etiam ſanctorum
petere auxilia nō incōuenienter ponūt ſi
mil teſtū omnium ſanctorum cōmemoratio
mortuoꝝ: vt ſint in eoꝝ vnoes e pauperi
bꝰ pſal. xxvij. dum ſi. Dicit. Z pauꝑ ab
magnetāt filio. Honorēb. xxij. ſicut patet. D.
ji. o. Et ſicut diuinitus pugnāt ad feſti
ꝓgregauit e pauperes vt petāt demoſtrā.
Z ita eccleſia pauperes illos cōgregauit: vt
parat effert ſtatim poſt feſtū omnū ſan
ctorum vt miſericordiam ab eis recipiant
ſciens quoniam fratres in adiutorii in tre
tribulationis v ſuper eos miſericordia ibe
rabit. Eccl. ri. Sc qua patet auctoritate q̄s
mortui multos ſanctorum v vnoꝝ innumē
ſuffragijs ecq; fieri poſſunt q̄ unaꝫ a fratre qua
fi cuitas firma. Prouer. xviij.

Mr. xij Z Dā cum intellectū tua oſtēdere reſtat
Duino nāq; oſtendetur quomodo mortui
ces quandoq; a ſanis iuuantur e iuuari po
ternt. Secundo quomodo mortui viuoꝝ
ſuffragijs a multis iuuantur. Tertio oſtēde
tur: q; eſt miſerabile q; viuę ita negligentes
ſunt circa mortuorum erbidenda commo
da: q; ita parumpto eis faciunt. Q̄ primū
patet per exemplum de quodaꝫ religioſo ex
Iſidoꝝ vt fertur infirmum quēdam bñdeꝝ
ti q̄d eſt multis modo ad ſpēm mie ducere
potuit: dedit ei ois mentā ſua a q̄ſtū pos
tinę ſecit eāb um interceſſis ſuis e vrtū illius
e ſic coſeruatus mortē: eſtretiqſq; etiā
cito poſt de hoc ſeculo tráſiit ſocio ſuo ap
pareſ poſt mortē duxit ſe: y illū pē deſpera
tus ſimul de purgatorio eſſe liberatos. Sic
ergo e tu aliquando conſurge pirma fra
tres tuos. Z luce. xvij. Es beatus ſimiliter ſunt
nec tuit qui adiuuat reſtū. xxvij. Nota ſimi
le huic C. vi. xxj. Z Secundō ꝑ exēplū q̄s
ferē ꝙ quōd facerdotes qui ſommaſſe ſcri
bit: q; quidā puer i quodā cemiterio piſca

bat: requādā piſcē ſuſtulit tratit eū hamo
aureoꝝ linea argdreadi in craſtino inuent
piſcis hap tumbā mortui ꝙrē. Z mo
requiſitus quid oraret: reſpondit pater no
ſter: z Dſiderēt. Sic miſericordiā e miſera
tiones facit eruſtuſq; ꝙ frater Ilio Zach.
vij. Dedi ꝑo mortuis poſtulātes p̄ viuētes Rabi.
adiuua nunc ſicut ec. q. Macha. xij. Et ſic pare.
adiuu aut eſt. i. ſtatim deuis in p̄ſ. q. ad
iuuabit eis oēs fratres ſui. i. ſanctos. Ioh.
Sed heu pauci in uenitur fideles mortuoꝝ
ſi adiutores. Plures nanq; vermibꝰ pon
ſi fidelibꝰ anuos tradūt ſanctę ſuę ter
mę comedāt corpora tua illi colligūt hos
nas: nec ibi neciſi alabus pſunt illoꝝ qui
bus tribulato eſt e non eſt qui adiuuetur
pſ. xvij. Cui videntes ſe alomnia oblio
tos: nubi aliud dicere pñ niſi ꝙi miſera
re dicētes. Adiuua nos deus ſalutare nos
ſter: ꝓpſal. lxxvij. quia niſi te adiuuā me
paulomnino habitabſet in infernū anima
mea. Z Terrium q; ꝙs mirabile eſt q̄ ſunt 9
ita ingrati mortuos ꝓpter suos. Dalo po
per mortuorum e in purgatorio affiancti
muleti adnem z indigentiam. Undeq; oēs
q; ſūt iuuentum per ecclēſias de mortis bo
ſpitalibus: e predicant ſe multos habere
infirmos e impotentes e ſuffragijs oſtantiam
indulgentiaꝝ e multa eis dant e tene qui
dem: ſed non eſt ita largū e magnū hoſpi
tale in toto mūdo nec vbi ſint tot pauꝑes
tos nec tantum indigētes ſicut in purgato
rio: ſi omnes hoſpitales domus eſſent in
vnum congregate. Debēt eni fieri largas
indulgentias: quia maſſi ſunt ibi pa nus
ſine ſi cibi Pater noſter: oians magnas
conſequeret indulgentias a deo e papa e
epis conceſſas. Et tamen paucę ſunt q̄ il
lum eis dant nec tantū p eis faciunt quan
tum eis dant nec tantū p eis faciunt quan
pro infirmis in hoſpitalibus facūt de
cundēdines: ſi tamen illis infirmis p ipſis
mortuis faciunt tam ipſoꝝ infirmoꝝ ſi cha
in purgatorio paſcunt afflictos: et ipſum
aliam de corpore exeunte e emanante anima
ma ſolit tanā. Debēt. xiij. Secundo po
per ꝓcetus certitudinem. Dicēmus enim
q; circa filios e alios charos amicosmuos
in anno multas expendunt marchas. circa
illoꝝ tum neceſſarium ſuſtentationem ꝙ ſe
te circa illoꝝ tum vanitates in armis e equis
e robis: z hmōi. ſuſtinendas quas expendis
frequēter amicitiaꝝ illi circa quos expen
dunt deficiunt potius q̄ ꝓſpiciāt: z in ma
tis ꝑſone expēſas illas conſumūt: mirabi
le eſt ergo quare circa illoꝝ tum vellentes: e
de purgatorio liberaꝝ non ſordenarios ex

pendere nolūt: quos nullo modo amittere
poſſunt ꝙ magnas circa vitos expen
dunt quas frequenter amittunt. Ideo nā
ę nullo modo eas expendas ꝓ mortuis ſi
factas amittere poſſunt: q̄ si mortuo illo ꝓ
quo fiunt non ꝓſiſtit quia in celo fore eſt
vel in infernō: illis tamen mortuis in pur
gatorio exiſtentibus: e ipſis eam facientī
bus nō amittere poſſumus. Nec hoc ſolus
eſt mirabile ꝙ ꝓ eis non facūt ſed maio
ri admiratione dignum eſt: q; illi qui vitali
tua habent: ꝓ mortuis facere e perficiunt
e ꝙ fratres ſuum venatur ad morte Ec
cle. vj. Miam z amentium perentem e dice
tem. Inueni me in cramentibus. Ro. ev.

Ecclꝰ xxij Q̄ia petitio cuiuslibet iuſte ꝑpet
bonum alleguendum e ꝓpter malum fu
gendum. Q̄ primo nanq; grati e benefici
motuus magnum bonum e hoc aſſequun
tur quia ipſi grati eis exiſtunt de penis li
berati. Secundo eis ingratum malū incur
runt quia non merentur ab eis iuuari: q̄
ipſi in purgatorio vel in alijs ſuerunt mun
di affectionibꝰ e ipſi de penis liberati ma
gni fuerunt in celo. Dumum oſtendūtur ea
ſtibus q̄ auctoritatibus. Scribitur nan
q; de quodam grata mortuus: quem unus
eus ſuę fugientem per cemiterium: mortui
vel angeli eum in mortuorum ſimilitudi
ne ſurgentes fugientem defenderunt: ab
inimicis eius cuſtodierunt. De quodam
etiam religioſo ſcribitur: quo de confuere
dens ſolebat cemiterium arcuare ad oran
dum: ſpeciales ꝓ mortuis ibi ſepultos.
Illo ergo poſt modum infirmato: abbas in
quodam ſero in camera ſua ſtans: e verſus
nemum ad quam infirmus iacebat reſpexit
vidit pulchram ꝑſonam: in albis ſi ce
referēdo precedentibus verbis dominum il
lam accedere qui vno illoꝝ vocato rogā
nuy dicere q̄ eſſent. Cui ait. Nos ſumus
anime quorum corpora in iſto iacent cemi
terio: adiutorio illius infirmi de purgato
rio liberate propter quod nunc occurri
mus vt grati et ei ſtimamꝰ qui gratus no
bis extitit. Sic nobis occurrent ſi ei grati
fuerimus e bene mortui vt eum illo enim
mauimata ſtudiū. Tbi. ij. Et ſi cemoria
fuerimus e communemus ſi fuſtinemus et
congregabimus. Si negauerimus beum:
vel beneficia mortuorum: ſi ꝓteſtati ſi ma
Z hoc patet ſecundū: q; videtur ingra
us offendituꝝ. Nec mirum: quia ſi ęo eſſet
magne ingratus e ſilius velvxor vel amicus
poſſet vincula illo ſoluere e ipſum de tene
liberare ſi non faceret: bene haberet mate

riam offendę e grauaminis. Sed illi in pur
gatorio ſicut ignem detinent vt vincula illo
rum pervinos rumpa poſſunt. Quod patet
exemplo quod habetur. E. xj. 14. Te ergo
qui amicus eo defuncti ſuperſtite reliquit
vt decres bus ꝙ vinci ſunt cenſte. Et ſalur.
Quod ſi non feceris: iuſte apud beum con
quem poſſum dicentes. Domine bona no
ſtra e ſocialia bona ſimilia cum vrobis: ſi
lisq; cecauroboluc amicus noſter ꝙ ꝑ
non bonis illis tuuarit: e nobis in magna
inferna. ꝓ defectu bonorum illorum eſſem
ſibi magnifice in rifu: e deluſio e notabi
bus expendunt: e nobis non ſuccurrūt: nec
nos iuuarunt: quia qui videbant me fotas
fugerūt oblationem nas ſum tanq; mortuꝰ.
Q̄ Quę cōmuniter eſt notum inomnibus
ad omnia operaque et valere poſſumus
ſtes eleemoſynas: e ſpiritualibus: ſed non
quantum ad vitum: quia ad ꝓfectum in
loco tanto ad quem frequenter beclinant
ſepelunt: vt ipſius tumbam videant eā ri
tum pdeſt in loco ſancto ſepeliri: ſi ipſe tan
ctus ſit qui ſepelitur ſatisfactor meritaꝗ: ſiue
oſtenſum eſt. D. iij. ca. vſq; ad finem capi
tuli. Et eſt de ſepulture loco in hoc caſu: ſi
ore de habita religioſus ꝓpter ꝑpo. huius
qui a ſient habitus ille monachꝰ in ſi ſan
cificat: ſed potius homo habitum: ita ſan
ctus locus adaner peſtimum non ſanctifi
cat. Secundo quia ſicut religioſi cum tali
habitu ſepelunturę cum quali viuunt. Ita
mortui cum tali habitu virtutum ſepelun
turad vtcumum cum quali vixerūt. Sicut
inſuper habitus religioſus ſit de more illum
mus cum pluris religioſe vixit: e non alij.
Ita ſepultura illi qui ben vixit inuat. Ta
les ſunt in loco ſancto ſepelti ꝙ ſanguili
ante mortem extiterunt ſpiritu ſſancti qui
er in reſurrectione gloioſe apparebūt qua
do compellauit in eo illud. Eſa. xxvj. Vi
nent mortui. Alijs autem ſufficere deberet
cum ſocrate ſepeliendę quo in Tuſculanis
fertur auctioninibus quod cum infirmae
tur. Catom diſcipulo ſuo cuerunt: vbi eos
poſt mortem ſepelire deberet: reſpondit ſe
non curare: quia inquit: vbiqz via eſt ad in
fernus. Cui de ſepultus. vbi ergo corpꝰ tuus
ꝓcurabis? Cui ille poterit de illud in cam
pū. Cui diſcipul: vbi beſtiæ e volucres car
nes tuas denorabūt. Cui magiſt ꝑ ſonas ba
ſtas i manu meam: et me eſtendeb. Cui diſcipul: nō videbit me ꝙd ſentat cui magiſter ſi
nihil ſentā dā inde nocebit q̄ a beſtijs denō
rabor ol: n. ſi ab ꝙ tale ſuffert ſepultura illa Je
rę. xxij. ſepultura inſtē alim ſepelret. Sic ꝑa

ctera ſi quondie accidit. Nay ſili qui peio
rem oneuerit tristaꝫ: magis honorabili poſt
mortem frequenter ſepeliemur loco. Quod
male plangit facra ſcriptura dicēs. Melli ſm
pios ſepultos que ſui enim cum adhuc viuerēt
in loco ſancto erant: z laudabantur in ciui-
tate quaſi iuſtorum operum ſed z hoc vani
tas eſt. &c. Eccle. viij.

Arti. xxxiij. ¶Ter qua autoritate vtimur ſtatus capitu
li eſtitur articulus: quia non ſolum eſt va-
nitas q̄ tales in loco ſancto ſepeliuntur: ſi
mors iuſtior offenditur cū ſta ad ſcripturā
prius pertinebat vt in quibus delectaba
tur z confidebant: ſunt vanitas vanitatum
z oia vanitas. Eccle. Imo quo eſt ſtrenuꝰ z
ꝑ q̄ moſtrante q̄ dicatur: q̄ ratio concilia
tionis predicetur verbo rum ſit vanitatis
nimis eas q̄ ſacra ſcriptura z ſancti ꝓbri
mentes ſpiritus ſancti ſpiritu vdentes nō vi
tali verborum concilatione conceptū ſuū
exprimere poterunt. Poteſt adhuc inīr nō
inconueniēter dici q̄ ſacra ſcriptura ideo
in predicta autoritate ſit vanitatis replicat
quia mos malorum tria q̄e ante mortem
habent: vana eſſe offendit: ſcilicet bona na
ture: fortune z gratie. Quia ando nāq; alicu
qui predicta habuit bona quib⁹ abutebat ſi
cut cuidas qui omnia predicta habuit. Nay
bona gratie habuit: hoc q̄ de numero fuit
apoſtolorum: motiuꝰ ita q̄ certitudinaliꝫ
ter verificatur de illo illud ꝑs. xxj. In pulue
rem mortis deduxiſti me tunc infallibiliter
ſciens q̄ omnia predicta ei vana fuerunt q̄
ſine debito cauſerunt. Cum ſines illoꝝ mi
bil ſit qui conſultant in nihil z loquunt vā
nitates. Eſa. lix. hoc nanq; patet in ductus.
Primo omnium finem predictorum bona
ſignallatim tractando. Secundo ſimul puni
endo in vno exemplo idem oſtendendo. Pos
144 mo nanq; patet q̄ ſinis bonorum naturaliū
eunus modi ſunt fortuita do: pulchritudinis
prientia humana ſeu mundialis: que parti
cipata natura: pauꝝ ab arte: vanius eſt in ma
ho hominibus non ſolum in morte ſed etiā
ante mortem quandoq; Doceuim pño offe
dimur in fortuitadine cuius finis quādoq; aſt
mortē talis eſt: q̄ille qui fuit bonus ſi ſi pu-
gil qui ſolebat pugnare: peruaricare: ſaltare:
mantus in choreis leuare: cantilenas de in-
ordinato amore fouere: cantare: ante mor-
tem vir potens: pedes mortere ad equitatu z
ſecreta natura facēda: vel manu leuare ve
ſibum vel potus in ore ponat: vel ve mulier
de ore alterius ne foetus tridines habet ve ſe in
lecto ſuo de latere in latus vertat. Qui ſenſ
per linguam foetem: z potentem habere fa-

lebat: acq; velocem ad placitandum: ad iu-
randum: z ad mentiendum: z detrahendum:
acq; ſuperiacendum: tunc non poteſt vllaꝫ
mortem vel ad confitendum vel ad ſolēdum
nec ad reſpondendum: ſi facerdos vel alius de
his que ad ſalutem ſuam pertinent. Unaꝫ
quando ſic de fortuitadine ſuperbunt et ar-
ſtiones ſunt ad malefaciendum: ſapere te
intelligere quomodo z ꝑcito fortunado ſi-
ta in talem finem miſeriam: obſtitates z va-
nitatem per hoc videre quorum fortuitadinem ſic
ſuperbire videmus: quibus in pulchritudi-
cernunt in vanitate dies eius: z anni eius ſi
ſolutatione z. Secundo idem oſtēdit in
pulchritudine quam etiam non ſolus finis 147
z turpitudo ante mortem que quaſi picta ſur
cent experimento: ſed etiam hiſtoria z auto
ritas vana eſſe oſtendunt. Docuaꝫ olim
ſuit. Secundum quando ille qui pri
us fuit pinguis z delicatus qui ob nullum
alium finem videbatur carnes ſuam impin
guare: nil vel nō ſentit in lancinas paſcere:
vel vt ignem inferni ſua pinguedine ſeruen
tius inflammaret que a vermibus comedi
tur. Tertium quando ab omnibus reputa
bundatur quando deficiunt equos in ſta
tulo pecunia in ciſta: frumenta in grangia
velles in partica. Et de omnib⁹ rebus ſuis
nihil ſecum portare nili ſolum lanceam pe
nis forte de toto domo: vel cilicium. Om
nis vero alia homo extraneus vtabit: et
bocanimus e magna cautela. Et. Ecclā
ſtes. vj. quem ſcit ne homo ſci. Ecclā
cet ne ſit extraneus ſacti. Et ꝓdicta vero au 147
contate eſtitur ſecūda pare illius articuli
ſiquod videlicet mors ſtendit bona forti
nerana eſſe. Pro quo eſt ſtendum: q̄ bona
fortune non ſolū conſiſtunt in ſuitibus con
gregatorſed etiā in amicis gratio. Ad bo-
nam nanq; fortunam pertinet fideles habe
re amicos. Sed quia pauci tales inuentiun
tur. primo oſtēditur q̄ ſpes que in amicis
ponitur vel minuitur in morte vana eſſe oſte
ditur. Secundo: q̄ ſpes que in ſuitibus po
nitur vana eſſe in morte oſtenditur. Primū
oſtenſum eſt multis exemplis z experimen
tis. Ro. xij. 1. Reg. c. 2. ſupra. Ec. xvij.
z xvij. Ecquibus pꝛ primo: q̄ amici diui
tum ſunt ſicut amici peregrinantium: quia
ſicut illi peregrinantes ab aliquibus amis
cis conducuntur diſtantibus: quando de do
mo recedunt vel propinquāe. Ita mortis
ab aliquibus conducētur qui ibi forte offe
rant et recedunt ab aliquibus ad ſoueam:
quibus loquitur beus Abdie. Cuſq; ad ter
minos emiſerunt te omnes viri federis tui
illuſerunt tibi. Benedicit illuſerunt: quia

miſeria z pereuſoſa ſignantia que quidē
oſtendit quod leges populoꝝ vane ſunt.
vbere. z. Et quoniam vani ſunt ille hoſtes in
quibus non eſt ſcientia dei. et de his quere
dentur bona non poterunt intelligere eos
qui eſt Sab. xij. Utinam ergo primo ſapē
rent et intelligerent quomodo omnia ita
in quibus ſapientia ſeu carnis cōſiſtit pau
dentia finiſtiuꝫ: et ipſe finibus vana eſſe
conſiderent que ad ipſos illos ordinan
tur. Conſiſtit nanq; carnis prudentia: ſa
pienna z prouidentia. in tribus: in honoti
bus: in delectationibus: in diuitijs: z mors
ſtia diuinitus eſſe oſtendit: atq; vanitſe
ma. Primus nanq; ſtultitia eſt celebrare
quando ſub terra ponitur vbi cadet ex ei
mento ſuper eum cadunt: et vermes ſoeſ in
terra ſunt. Secundum quando ille qui pri
us fuit pinguis z delicatus qui ob nullum
alium finem videbatur carnes ſuam impin
guare: nil vel nō ſentit in lancinas paſcere:
vel vt ignem inferni ſua pinguedine ſeruen
tius inflammaret que a vermibus comedi
tur. Tertium quando ab omnibus reputa
bundatur quando deficiunt equos in ſta
tulo pecunia in ciſta: frumenta in grangia
velles in partica. Et de omnib⁹ rebus ſuis
nihil ſecum portare nili ſolum lanceam pe
nis forte de toto domo: vel cilicium. Om
nis vero alia homo extraneus vtabit: et
bocanimus e magna cautela. Et. Ecclā
ſtes. vj. quem ſcit ne homo ſci. Ecclā
cet ne ſit extraneus ſacti. Et ꝓdicta vero au 147
contate eſtitur ſecūda pare illius articuli
ſiquod videlicet mors ſtendit bona forti
nerana eſſe. Pro quo eſt ſtendum: q̄ bona
fortune non ſolū conſiſtunt in ſuitibus con
gregatorſed etiā in amicis gratio. Ad bo-
nam nanq; fortunam pertinet fideles habe
re amicos. Sed quia pauci tales inuentiun
tur. primo oſtēditur q̄ ſpes que in amicis
ponitur vel minuitur in morte vana eſſe oſte
ditur. Secundo: q̄ ſpes que in ſuitibus po
nitur vana eſſe in morte oſtenditur. Primū
oſtenſum eſt multis exemplis z experimen
tis. Ro. xij. 1. Reg. c. 2. ſupra. Ec. xvij.
z xvij. Ecquibus pꝛ primo: q̄ amici diui
tum ſunt ſicut amici peregrinantium: quia
ſicut illi peregrinantes ab aliquibus amis
cis conducuntur diſtantibus: quando de do
mo recedunt vel propinquāe. Ita mortis
ab aliquibus conducētur qui ibi forte offe
rant et recedunt ab aliquibus ad ſoueam:
quibus loquitur beus Abdie. Cuſq; ad ter
minos emiſerunt te omnes viri federis tui
illuſerunt tibi. Benedicit illuſerunt: quia

poſt mortem eſt de bonis ludunt defuncti
illudunt defuncto. Et quibus ſecundo veri
tas oſtenditur reſponſione eiuſdem que
renti de ſtatu eiuſdem nobiliter reſpon
dit mortuus eſt z ſepultus: et obtinuit ea
dictus in tribꝰ diebꝰ. Qđ quidē ſatis veraci
ter de aliis ſepluribus dici poſſet qui ſpem
habuerūt z confidentia in ſuis diuitijs q̄
fuit vana ſpes. z mendacia ſi in ſenſato vi
ro. Eccl. xxxiij. Utinā ergo ſaperent. z intel
ligerent. z vanitatem ſuam cognouiſſent. nō ponē
tes ſpem in vana amicoꝝ: q̄ plurimū vana
falsa: bola. in pſal. xxx. ¶Cuſ ſolo ſpes 148
que ponit in diuitijs non permittit: ſi poſt
mortē remanentibus vana ſit. patet primo
per antiquā hiſtoriā in qua continet de in
bua circuſtis inimicis in ſolā: vel rumba cu
ſtrate: ꝓpediti: bona interna: negauit. In
ſecundo vero ſcriptura eras: habuit: habeat
perdidi: cruciat. In tertia vero ſcripti erat
quaſi ſcripturaꝫ ꝓcedentiū expoſitio: in
hunc modū. qđ expendit: habuit. qđ bonaꝫ
habeo: quod ſeruauit: perdidit. quod negauit
cruciat. Et qua hiſtoria ꝓs: q̄ illud qđ de
dit pie amore dei mortuus immutat de hoc
vero qđ negauit: qđ dare debuit ꝓꝑ amore
dei cruciabitur mortuus. hoc vero qđ poſ
ſedet linquet amittit mortuus tenuta male
illuc: videlicet: vt de illo verificetur: illud de
deſtabile. v. Dixi amat diuitias: fructus no
capiet ex eis. z hoc eſt vanitas. ¶Secūdo idē
oſtendit ex hiſtoria ſpecialis. Nabothe ma
in qua ꝓtinet: quando dett ſimꝰ z notatiſſi
mus in regno dū viueret: poſt mortē ſuam
cuidā perſone de cuius ſuis apparuit. quia
ſi nud⁹ z dilacerat: a quacū querebat que
re ita male eſſet indutus: quo inuitos indue
re ſolebat. Reſdit. Tu vt ſuit aut. o. puꝑ hu
men oſe dat mirtre z. Ad hoc igit ergo
z quibuſcunq; ei ſimile: ergo ait circa diuinas
cōgregādas multi ſollicitant: elegāter cō
menit. illud eccleſiaſtes. ij. Cui ſtultus labo
ret in ſapiētia z doctrina z ſollicitudine et
hominī otioſo quē ſta dimittet. Et hoc ergo
vanitas eſt magnus malum. Utinam ergo
ſaperent nō ſe ſaerent ſicue faciunt contra
defecti vel ſama coꝑotis quam ventiuram
unient contra illam enim magnas faciunt
ꝓuidentias. ſicut ꝓs Geſ. ſi. Joſeph cō
tra ſamē egyptiā magnam fecit ꝓuidentiā.
Sic nos contra famē animę eternam ꝓui-
dentiam facere deberemus: in qua debere-
mus plus cōſidere ſi in diuitijs quas poſ
ſidemus. vel vſq; ad mortem retinemus. ne
impto peraudo nobis dicatur. illud ꝑs. ij.

as morimur. Ecce homo qui nō potuit bea
ti auri ꝙ sūt: fed ſperauit in multitudine
diuitiarū ſuarum ꝛ gloriatus eſt in vanitate
ſua. ¶ Tertio mors oſtēdit: q̄ bona gratie
cauſeunq; nāa ſunt: q̄ndo male expēdū
tur: ſicut pro⁹ per auctoritatem dicit Greg.
li. 18. ca. 8. non ſolū in mores: ſed ante mo
rem talia qui grauioſi in ſcientia diuerſis
reputant: tm̄ magnam habent vanitatem ad
mirationi: in eis verba ſunt ſapientie: q̄m
tam in diſputādo q̄ntam habenta. Ec
cleſiaſtes. vj. ¶ Oſtenſio figuratiua: quo
modo omnia predicta in morte vana eſſe
oſtendunt: mortis exemplo primo: ꝛ experi
mento ſecundo: omnia ſunt vana eſſe oſte
duntur. Primo omnia predicta bona: put
in Alexandro magno fuerūt: ſimiliter vana
eſſe oſtendentur: philoſophi q̄nt: refert
Alphonſus: cum ipſius tumbam congre
gati. Quoꝝ primus eſſus vanitatem deſeribēs
ꝛ oſtendens: fortunā: ſcientiā: ꝛ ſapientiā
eius ſuā: ſimiliter: hodie aurum ereo fa
ciet ipſe laurum. Alius. Deꝛi non ſufficiebat
ei totus mundus: nodie ei ſufficiunt. ꝛ vine
Alius. Deꝛi populis imperauit: hodie po
puli imperant ei. Alius. Deꝛi multos po
tuit a morte liberare: hodie nos poteſt mor
te ſecula cuadere. Alius. Deꝛi quot exerci
tum: hodie exercitu ab eccritu ducitur.
Alius. Deꝛi terram premebat: hodie econ
uerſo. Alius. Deꝛi cum gentes ſubebatbo
die ab eis vilis reputatur. Alius. Deꝛi erat
amicus amicitiæ: inimicus inimicis: hodie
omnibus eſt equalis. Et ſic patet quod ea
cera fabricem vanitati. Eccleſiaſtes. vij. Ve
qua nota plura. Et. ca. ij. Ultimam ergo ſape
rent ec. Deutro. xxxij. ¶ Secūdo idem quo
tidiano patet experimento an quo videm⁹
quod in morte qualemcq; qui predicta ob
erauit poſt mortem tranſierunt ola tanq;
langoꝛ: vel fumus: nec vanitatis argumen
tur pleniꝛa. Eccleſiaſtes. vj. Ultimum ergo
ſapere ec intelligere eſt quantū ex ſe ꝛ ꝙ ma
lum eſt verſus infernum facere dicta: quia
ſi ſta ec toto corde cogitarem eſſent ſicut
bonū nature gubernatoꝛ: aut ſanctoꝝ vi
tima natura parte: nanem ad bonum bri
gant potuiſſem. Siciſti. ij. vinima conſidera
rent: quomodo in morte creatura vanitati
ſubiecta eſt. Rom. viij. Si vero bene vellem
quod predicte vanitates non tantū contin
gunt: nec etiam in morte ſolum oſtendūtur
malo: tm̄ ſed etiam conſimiliter bono: ꝛ
ſingiſtricti ſunt per illud Eccleſiaſtes. ij.
Mortuꝝ dochus: ſimiliter vt indoctus: ido
circo redqui me vite mee: videre malia eſſe

14.9 vniuerſa q̄e ſub ſole fiunt: ē cuncta vanita
tem ꝛ afflictionem ſpiritus. ¶ Et auctori
tas poeſtet hoc quotidie videre poterunt q̄
q̄ videlicet ſicut malus aute moꝛtem: ita
moꝛte bona a mortis nature: ꝛ fortune: ita
bonus ſic etiam corpus mortuum efficitur
abominabile: ꝛ fetendum: eſub terra ponitur
ꝛ conculcatur: ꝛ a vermibus comeditur: et
penis freqüenter ante mortem tribulatur
plurag; ſuſtinet infortunia diuerſa. Ec
cleſiaſtes. viij. ¶ Sunt inquit mihi quibus
mala prouenerunt: q̄ ſi opera egerint im
piorum. Et ſunt rurſus alia ſecūdū ſtatū
q̄ſi iuſtorum facta habeantibi ſe bona
miſſimū indico. Reſpondetur. q; licet in pu
dicitia talem habeant fortunam bonitatis
habeant malicet pauca mutuam ſuperen
do ad vltimum ſuperiꝛ: ad omnes cruciā
tias vtroſq; contingentes: multo peius con
tingit malis: ſi bonis. Quia omnes predi
ce miſerie accidunt malis: ꝛ nō bonis ad
corpus: ꝛ quantū ad animam: quia ipſi in
vtroq; abominabiles ſunt in moꝛte: ꝛ meliꝛ
ē ſimul amꝛtum bonoꝝ acceptā deſcendus
neꝛe: ꝛ diuitias ſuas corporis ꝛ animarum
bum corpus ſub terra ponitur: anima a de
monibus rotiqueꝛur: ꝛ beuiter ſimul: ꝛ ſe
mel omnia terrena perdūtur: ꝛ deſtituꝛ: tam
q̄e diuiteruntq; q̄e ſperare debuerūt: q̄
centes. Quantate ſeducti ſumus. Geenne.
Ira quod ſe eas per omnia verificauit ſi
lud. Omnes vanitatum ꝛ omnia vanita
tam q̄e ad corpus pertinent: ſi q̄e ad ani
mam: tam q̄e huiberant: ſi q̄e ſperare
debuerant poſt mortem. Deoni vero con
uerſo ſicut in corpore ſunt fetendę: ab omnia
bus: ꝛ ſub terra poſiti: ſi tantū ſuppoſita
tes omnia: debilitas: ꝛ: bonoꝝ: ſi acerua
terra: ꝛ ne manifeſtius ſi deum diligerimus
tamen in anima ſunt precioſiqua ſū cor
pus: omna perdit anima eternas luctatur
bonitas: debilitas: ꝛ bonoꝝ: quia bum cor
pus ſub terra ponitur. ¶ a vermibus come
ditur: anima in celas ab angelis portatur.
Et hoc eſt quod facta ſcriptura poſtq̄ dun
dixiſſet: dochus ſimiliter: et indoctus ſic
quantum ad corpus addunt dicens. Ec
cleſiaſtes. vj. Quid habet amplius ſapiens
a ſtulto: et quid pauper niſi vt pergat ille
vbi eſt vita. Cuius rario eſt: quia ante
mortem vanitatem beneliquerunt. Dicun
tes nanq; vanoum vanitatem: ſtatim non
ſequebantur: ſed deteſtabantur: quia ſuos
illoſum contemplabantur. In quoꝝm
perſona loquitur ſacra ſcriptura. Job. v.
Dicens. Quis ſpuitum firma radice: et ma

ledixi pulchritudini eius ſtatim. Eſt expo
nit beatus Gregoꝝ. dicēs. Firma radice qua
ſi per amoꝛa pietatis radice ad exterꝛ per
meniendi per ſpꝛera vite ptitie ad interiora
ſedit. Nonulli vero ex illoꝝ gloriā cernūt:
magnū abq; eſtimatē: ſed eū eos moꝛtes
aliqueſtis: ꝛ plasma glie: nihil ſtrēdi gemmi
fatemūr: ducit. Ecce ſi nihil eſt bō. q̄ hoc
racit? ducit ſi in ea ſtia bolem cernere?
ſi cerni eius interioꝝ cogitatus? ſtrāciuꝝ: ſi
mul ſtia ſpꝛeſtabi. mia eſſe fontrē. Unde
tragnō de electo dicit: ſi de ſtulto. Medulle
ꝛ pulchritudinem eius ſtatim. ac ſi diceretur
Cūm ſtulti pulchritudine meā ꝛ malefi
cendo nō habuerunt: q̄ hīc cernere ſimul
ꝛ pena ſequetur videre: q̄ſpotentia repro
bauntqua cognitant ꝛ cōſiderant q̄ ambi
laucrunt poſt vanitates. Et tam facti ſunt
vt dicere. q. Thema in ſepultura prelati. Cūm
ſit de moꝛtuis poſſitum magnū. Deb. nil
ſi bonum. Ergo ſilentium. Resultima omni
mouna eſt mulier. Luc. xvi. Mar. xij. vide
ſ. c. v. Item in ſepultura ciuiſcunq; que
natura vel opera puius patꝛ eſſe oſtēderit
patermoſter mot⁹ eſt. Finue. xxvij. Ites
in ſepultura ciuiſcunq; nobilis: vel in ma
niuerſario eiuſdem. Videbis abiit in regio
nē longinquā. Luc. xix. Nota ad hoc ſo
li capitali de nobilitate. Thema de ouocē
g. Ideraut eū nōe. ij. Regū. xvij. ſpecialiter
ſ. c. iiij. Item Ecꝛegr proveeau filiū meū
Mat. ij. Oſee. xj. Item Jachaun ſunt mor
tui ꝛ thu que ſcripta erant in lib Apoc. ex.
Item relinquo mundum. Joan. xvj. Item
in ſepultura vel annuerſario ciuiſcunq;
Eccleſiaſtes viij. Nec ſolum ſecum auferet
de labore ſuo. Item in ſepultura ciuiſcun
q. Solus eſt vinculū. Mar. vij. Item mor
tuus eſt. No. xvij. Non eſt mortua. Mar. v.
Dormit illi nōe. Mar. xiij. Sic in ſepul
tura mulierie. Docata ingreſſa eſt ad eum
ſuū. Regum. xij. Tē Saluā facta eſt Mar
ta. Item in ſepultura ciuiſcunq; homine
vel mulieris. Venit ad eū. Job. vij. Tē. Ue
ni ſine. Thren. ij. ꝛ Eccl. vij. Nota. ſ. ar
ti. xvij. Et Beatus eſt. qui ſuper ege
num ꝛ panperem in plat. ſi. valet eam in
numiterſario.

amittitur. Octauo q̄ ſeruantes mundicias
multum deo renenuy.

¶ Quantū ad primū. mūdicia virginitas: Arti. j.
vel caſtitas eſt duplex: mentis vna ꝛ corpis: c
qua illa mūdicia vel virginitas eſt deo bo
tha gratuitū: ſanctus mētem cogitatione: nonec
carne maculat libido. In ſigmū cuius deo
dono offeroantur turtures: ſicut pꝛo. C. xij.
c. Inter ſua vero talia eſt natura ꝛ gratia.
q; ſenſu line pena nō ſaluantur: deo placet:
ex eſt ſicut ſpiꝛa ſine granoſicut pomū ex
ternis pulchritudinē ꝛ vero patꝛuſa. ſicut
ſapas ſine oleo ꝛ cozā curua celeſtinis ardet
Tales ergo virgines: de numero illarum ꝛ
cū tumore ſunt de quib⁹ Mar. xxv. Quinq;
erant fatuꝛe: nō habuerunt oleum in lampa
dibus. De q̄bus dicit ꝛeꝛtus ſumpſit ei
ꝛeſus Chryſoſtom ſuper Mat. xxij. q. v.
Sicut enim multi ingrē corpore q̄ude caſti
tati fundēt: adulteriū q̄ude voluptate com
mittunt cum nō dicat q⁹ vidcrit mulierē
ad concupiſcendū eā: tam mechatus eſt eā
in corde ſuo. Illi ergo eſt oleoſa cōſcien
tiam̄ q̄uam transgredi: nō pōt neceſſitas
debilitatis corpoꝝ ſed q̄ ad ſpiritū exoleū
tas ſancti ſpuſſi. Ac q̄ndo pater eq; ſit
ille q̄ diligit coelio mundicia: m̄ dubitet
anuci regem. ꝛ ꝛoner. xxij.

¶ Caſtus aūt mūdicie: maxime virginalis Art. ij.
q̄ſta ſit dignitas: ꝛ pꝛeciꝛa ſatis pa c
dicte ꝛugaliꝛ: ꝛ nnēs vidualis ſimul ꝛ ca
de ſancta vidua: ꝛ caſta: ꝛ virtute qui cēleſ
mus: de q̄bſ fructus ꝛ q̄ditatē pꝛegali. nō
debeat nili tractatus ꝛ ſpecialis ſcia ga
gelimus. Obiciet. ꝛo ſilū ſepther. q̄ mōte
aduocata: ꝛ virgo mꝛo debuit: ſicut ille ſe
gil Judicie. ꝛ. Reſpondetur. q; cunc ꝛpo
ꝛes ſlege: moꝛ ſit ſine malediccta ſterilis ſeuf.
vij. Cui⁹ rei ſit ſatis: tūc ſtut tps plā tādi
non ꝛ⁹ multiplicādi: arbores in orto dei. ꝛ
augmēdā populū dei q̄ erat q̄ſi parꝛ
ſ mūdi hui⁹ mūtitudinē ſi ex aduerſabat.
Hāc ſo brate ſterilee ā no geneuerūt. Luc.
xxiij. q. nile eſt tempus arbores ſcindēdi: q̄
tam ſecuriſ ad radicem arbores poſita eſt.
Mat. iij. ꝛ Luc. iij. Nec ſi caſtcvmātes om
nino ſteriles fuerūt q̄ ſua ſpiritualia ſe
ſū ad filios ſpūales: ꝛ ad ꝛolem ſpūalem: quos
oratione: ꝛ exemplo exercipi generāt ꝛ pdeca
bectes ꝛ operātes cum Paulo dicte. Gal.
iij. ſpiritoli meiquos iterū parturio donec
formet in vobis chriſtus. Si ſic ſterilis pe
pert plurimos. ꝛ. Reg. ij. q̄a ſic multi ſili
deſerte magis ſi eius q̄e habet vnū ſa
liij. Exiſtis autcoitualibus eius nobilitas

Exiſti.

14.9

Mundicia.

Arti. j. c

Art. ij. c

manifeste apparet: ꝙ ostenditur: quãꝫ ad
duo: quãꝝ ꝺ ad prolis dignitatẽ: et etiam
mutuandam. In hoc natiq; ꝙd Paulus
dicit: parturio donec formet christus in vo
bis: prolis quẽ in mũdicia generatur beno
rũ virtꝰ camalẽ prolẽ dignatur nem. Et hoc
nãq; ps ꝙ quãto quisq; ꝙ plus est ꝑfectꝰ in
ritualis a carne ꝛ mũdis ꝓcipꝫ ꝛ in alijs
verbo ꝛ ꝥcepto fouentibus excellentior ẽ me
lior: et ꝙquotiens ꝓpositum: interpolet pene
ratorꝭ naturam ꝙ est mundicia virginalis
ꝓfectantiꝰ: ꝛ melior secundũ ꝥ nuptiali.
Quia tẽpe decreto sumpto ꝛ verbis Am
brosij. xxxij. ꝙ nuptie terram implent: ꝛ
gunt tas paradisum. Et sic patet ꝙ virgini
tas attingit vbiq; id est de terra ad celum
ꝓpter suam mundicitiam. Sãctꝰ. vij.

Ar. rij. ¶ Talis ergo mundicia dignissima in quo
§ libet nobilissimo requiritur tẽpto ꝺe. i.
in ala cuncteqꝫ ꝓfectantiq; et spiritua
le ꝺei ꝛ ꝺñi: modis ꝙ ostenditur. Primo
rũ. iij. ¶ Templũ ꝺei sanctũ est: qꝺ estis vos
Si vero mundũ non sit: necessarij videtur
illud mũdare ad exemplar Josie regis Ju
da qui mundauit Judã ꝛ Hierusalem. ij.
Paral. xxxiij. Quꝛ qꝺ tria verba tria ostẽ
dunt ad propositũ per mundicitiã cordis
sanctificationis mũdant: populũ acquisi
tionis Judã locũ orationis hierusalẽ. Pre
qũ tria facta circa hierusalẽ quondã Ju
deoꝝ: tria ostendunt faciendã in dedicatio
ne seu sanctificatione vel inundationem ani
mi qui sit mundus. Que qꝺ tria facta in tẽ
plo materiali: tria significant faciẽda in tẽ
plo spirituali: quo ad tria premissa ad tria.
¶ Primo quo ad tria qꝫ tria significant videmus: q
ꝺe primũ significationes seu mundationes
acrũ ꝥpti materialis: ostẽdit extra ecclesiã
circũdando eã tetanijs: ꝛ oratoribus. Sic
primo sanctificãda: ꝛ mũdanda sunt ope
ra exteriora: ita q̃ nihil immundũ ꝛ turpe:
aut rice viuere: q̃ humiliatꝰ in eis tueatur.
Quia licet christianꝰ quis sit ꝛ beatꝰ: ꝛ ha
bum ostendat: nisi operibꝰ ostendat: ꝛ cõ
deo allegatio ei non valebit. Nec etiam qꝫ
fidẽ fulcepit ꝛ ꝺilexit: q̃ nisi opera ba
beat ꝛ fidẽ fuam operibus ostẽdat: allega
tio plus erit contra eũ ꝙ ꝓ eo: patet ergo
ꝙ ꝺs tantum cognoscitur vir si mũda ꝛ
recta sunt opera eius. ꝛ ꝙuer. xx. ¶ Secun
do opera mũdationis: ostendit ꝓcisopus
circa ostia seu templi materialis introitꝰ.
Si enos circa quinq; sensuum custodiam:
ꝛ specialiter circa custodiam oris: q; illud
est vas: de quo deo offertur sacrificium qꝫ
non placet si cor vel os sit immundũ. Quin

damnit ergo ꝺs fertia vasa ꝺomini. Esa. lxj.
¶ Tertio mundat templũ materiale inte
rius: quia nihil valet q̃ extrinsecus mundet.
nisi eꝛtam interius sanctificetur. Sic nos ꝺe
bemus cor mũdare a cogitationibus: quꝛa
parum valet: sicut ꝛ principio patꝛ illius
capituli: opera exteriora mundã habere: ni
si cor etiam mundum habeatur. In cuius
signum Xꝑs ꝺixit in pꝛofecta cuiuscũq; de
ci beꝛa. Emundam primum quod interius
est mundam. Tob. iij. Et sicut ecclesia vel ꝛ
plum materiale: ꝑ se fic mundari non po
test sine ꝓfessione. Sic ꝛ ꝛpus spirituale
sine confessione. Sicut ergo veniunt ad qm
ꝛcopũ pro mundatione templi materialis.
Ita venitat ad confessiõẽ pro templi mun
datione spiritualis: dicentes. Cor mundũ cꝛa
in me. in psal. l. ¶ Secundo ista mundatio
faciẽda est per ꝛra: qua sicut mundatio
templi materialis fuit ꝑ per multum
rũ fricties aqꝫ: signo. ꝛ literaꝛ. putꝛa nãq;
sicut multi tunat aqua ab ꝺo benedicta:
ita ad sanctificationẽ templi ꝛpualis mul
tum iuuat aqua lachrymaꝝ ꝛ cõtinue
p peccatis effusa. Ezech. v. Mundans ea ꝺ Vigi
est animã per lauacꝝꝝ aqꝫ pꝛe cunctis Lectio
in verbo vite confessionis. Que qꝺẽ mũ mundi.
dando ita ꝺuffert: non ꝺebet quis ꝺesci
ssa in ꝛra est inepta ꝓ ꝺei seruitio: si tẽ
pꝛe mundam nil mũdicia habu
in ea ẽt consenetur: necessarium videt ꝛ
becatꝛalis quarto inuestigare quo mun
dicia templi spiritualis semel acquisita in
ste cõsentiat potentijs. Quo quo ẽt aduer
tendũ ꝛ mundicia semel possessa sub qua
duplici custodiri cautela: ꝑ ꝓnitentiã
ꝙ ꝑtat: ꝑ humiliatem. ꝑ fugam. ꝛ ꝓ
mundationẽ. Primũ ꝓtectam exem
plis ꝛ auctoritatibus. primo ꝑ exemplum
Nota beꝛosa ꝺe tabernaculo ꝺei. ¶ Primo licet
ostium ꝺebeat mundam: ꝛ custoditur
inter spinas mꝛtꝛ quas creꝛat: ꝛ murꝛtur
ſpin capitibus. ꝛ fertis. ꝛ festus. ꝛ spectacu
lis portarũ quasi diꝛ infra vel ꝺe mundi
ſue pulchritudine excellentiam. Sic mun
ꝺicia mꝛes ꝑuias a ꝺsturbantes: ꝛ aperitas ꝓ
penitẽtie medicinã custoditur. ꝛ in festis: ꝺe
lusis vel spectaculis quia ibi cito amittit
ſua ꝺecꝛa filia Jacob. paꝛet. Esa. xxxiij.
Secundo sicut tabernaculum fœderis. ꝛ ta
bernaculum ꝺei ꝺum totam pulchꝛitudinẽ
ornã ꝑtabat in auꝛo ꝛ argento ꝛ ꝺiuersis ca
ſtodiebatꝰ his sagris cilicijs. sicut ps Sꝺdi
xit. c. xxvi. Ita ꝑfalꝺe ꝺei tabernaculum
ſanctificandũ est: ꝛ custoditum ꝺebet: ꝛ ꝺ ꝺ
ſermonẽ qꝫ locutus sum vobis. Jeꝛe. xx.

¶ Tertio

6 ¶ Tertio sicut templum materiale mundã
ꝛ necessitatur vel ꝺebꝛatur. ad tria ſen
ad res ſimes. Ita templum ſpirituale. Pri
mo ãq; sicut illud mundatur mꝛ mꝛtari fo
lemnitas ꝛ sacramentum corꝓis ꝙ Christi
fanguinis ibi digne minꝛbꝛatur: ꝛ honeſte
in eo conſeꝛetur. Sic templum ſpiritua
le mũdam ꝺebet: vt illud digne recipiat qui
celebꝛatꝛ ꝺeus. ꝛ immaculatus: ꝛ equi
mũſſam audit ſpũaliteꝛ: ita recꝛptionẽ ꝛ
retentionẽ tantã mõdo mundus ꝺigꝛ ẽſt.
Nunc. xxv. Quinq; fatuꝛ ſi ſeꝛetiꝛ ceꝛo.
Secundo ꝓpteꝛ orationẽ exaudibilitatem.
Ecclesia nãq; ꝺedicata aptior. efficit ꝑ pec
tãtoꝛ ꝓpter ignoꝛãtiã: ꝛ ꝺeus eſt ſanctiſſimus
ꝓpteꝛ eſſe ꝛ audibilis. Jo. ix. Nãq; cui ꝙ ꝓtẽ
Salomon ꝺedicauꝛat templũ: ꝺixit. q. ꝺa
ral. vj. Si fuerit ꝓpteꝛea in loco ſtoꝛis ꝛ ex
audies. ¶ Tertio ꝺebet mundus ꝑ. vij. ꝺum
fabꝛa ꝺebeto matꝛmoꝛe ꝛtuꝛ ꝛ complan
ꝛ eloquia mea. Tertio ꝓpteꝛ muſſaꝛi
auditionẽ: ꝛ ꝺei in ſacꝛamento altaꝛis vi
ſionem: ꝛ mentem mundã q; muſſa audiꝛur
cõmunitatis: ꝛ ꝛ ꝛ videtuꝛ in eccleſia ꝺeliꝛa
ꝛantes: ꝛ aliquo loco ſancto: quia talis lo
cus eſt ſua conditione aptus eſt ꝙ ꝺeꝰ cui
ꝛa ꝛ ſtatione. Sic ꝛ ꝺeum mundo ꝛ ꝺeq; ꝙ
ꝙ ꝺeum videbunt. Matth. v.

Nota ¶ Ex q; habẽdo reſpectũ ad vltimum bonũ
ſpũale: valet mũdaꝛ mũ mũdicia habꝛ
in eis conſeꝛetur: neceſſaꝛium videꝰ in
becatꝛalis quaꝛto inueſtigaꝛe quo mun
dicia templi ſpiꝛitualis ſemel acquiſita in
7 eis conſeꝛuꝛ poſſit. Sed quo ẽt aduer
tendũ ꝛ mundicia ſemel poſſeſſa ſub qua
ꝺuplici cuſtoꝺiꝛ cautela: ꝑ ꝓnitentiã
ꝙ ꝑtat: ꝑ humiliatem. ꝑ fugam. ꝛ ꝓ
mundationẽ. Primũ ꝓtectam exem
plis ꝛ auctoritatibus. primo ꝑ exemplum
Nota beꝛosa ꝺe tabernaculo ꝺei. ¶ Primo licet
oſtium ꝺebeat mundam: ꝛ custoditur
inter ſpinas mꝛtꝛ quas creꝛat: ꝛ murꝛtur
ſpin capitibus. ꝛ fertis. ꝛ festus. ꝛ spectacu
lis portarũ quasi diꝛ infra vel ꝺe mundi
ſue pulchꝛitudine excellentiam. Sic mun
ꝺicia mꝛes ꝑuias a ꝺsturbantes: ꝛ aperitas
ꝓpteꝛ penitẽtie medicinã custoditur. ꝛ in festis: ꝺe
lusis vel spectaculis quia ibi cito amittit
ſua ꝺecꝛa filia Jacob. paꝛet. Esa. xxxiij.
Secundo sicut tabernaculum fœderis. ꝛ ta
bernaculum ꝺei ꝺum totam pulchꝛitudinẽ
ornã ꝑtabat in auꝛo ꝛ argento ꝛ ꝺiuersis ca
ſtodiebatꝰ his sagris cilicijs. sicut ps Sꝺdi
xit. c. xxvi. Ita ſpũale ꝺei tabernaculum
ſanctificandũ est: ꝛ custoditum ꝺebet: ꝛ ꝺ ꝺ
ſermonẽ qꝫ locutus sum vobis. Jeꝛe. xx.

aliter illam custoꝺire poteſt: ſicut pateꝛ per
ꝺecretum ſuperius ꝓpositum. ꝛ verbis Dionysij in
epiſtola ad Timotheum virginum. xxxij. q.
v. ij. paulus. Si inquit Paulus vas electio
nis: ꝛ preparatus in euangelio Christi ob
carnis acidiosꝛe incentiua ꝓpositum repu
mit corꝓus ſuum: in ſeruitutem ꝺei. Quanꝛ
predicans alijs ipse reprobus inuenſus. Ex
ſum vbi aliam legem in membꝛis ſuis re
pugnantem legi mentis ſue captiuantem
ſem legem peccatꝛis. poſt mꝛtꝛa ſeꝛmonis
ſ. mꝛtꝛ carceꝛem flagella ſuppliciaq; ſu
ſtinuit. Quibus ſubꝛactis. ſimiliteꝛ mꝛtꝛa fragilita
tem propriam conſideꝛans exclamat. Infe
lix homo quis me liberabit de coꝛpoꝛe moꝛ
tis huius ita ut ꝓpteꝛea ſecuꝛus eſſe ꝺeberem
ſenſu ꝛ ꝛatione. qua ſi ꝺicꝛeꝛe: ſalua ſi. Sequi
cto poſtq; ualteꝛ ſe cuſtoꝺiꝛe ꝺebeꝛet. Se
ſcende inquit ſede in ꝛra. gio. ꝺeſt in pau
pertate ꝛ in omeꝛe cilicio ꝛ ꝺuo ſita baby
lonis. Sic laudabꝛea ego pꝛa ſum ſanctꝰ
ꝺo: munda erunt. Leuitꝛ. xxij. ¶ Secundo
cuſtoꝺiuꝛ ſub humiliatꝛate: qꝛ ſicut ꝛ tempe
ſtate pulchꝛum ornamentum a ꝺeum ꝓpatio
neſub vili cuſtoꝺiuꝛ veſte. Sic mundicia
ſub abꝛectiõe humilitatꝛate qꝛ in coꝛde bas
betuꝛ ꝛ in geſtu ꝛ in apparatu exteꝛn' oſte
ꝺitur: an tentatione cui ſeꝺulitas ꝛ ſolicitudo
ꝛ a tentatione occaſionis: quia non multi
de peccato lasciuie requꝛuntuꝛ que ſe cꝛtet
abiectam oſtenꝺit. Quam quidem abiectio
nem oſtenꝺeꝛe ſotus non eruꝺeꝛet: ſi tꝛe
rius vera humilitatꝛe ſe ꝺeꝛet totam inun
ꝺi vanitatẽ: inanem contẽtꝰ apparentiã.
Jdeo ꝺicit Xꝑs. qꝛb. poſt pulchꝛa ornamenta
humilitatis ꝛ virginitatis nec mediocꝛiter
ꝺeoplacet virginitas: qui cõmendat humi
litatẽ qua ſi ornat virginitatẽ: ꝛbigio munda
ꝛ immaculata ꝺec. ꝺi. Jacob. ¶ Tertioveꝛo 9
ſicut ꝺecꝛet ꝑ fugaꝝ illicite ſocietatis. Cite
ca enim ꝺeclaꝛatiõnem ꝺuo ꝓcincta ſunt
exempla. Quoꝝm primum oſtendit. q. ca
ſtꝛatuꝛ ſub humiliatꝛate: fuga commendat.
Secundum q; conſeꝛuaꝛ ſub fuga munſim.
Primum patet ꝑ exemplum ꝺe ſuſanna. Zuſan
que qui vult ſiluꝛnaq; ſe ſtos ꝓdiꝛe. ꝛ
mus in eccleſia coꝛam magiſtꝛo: vel ma
gꝛo eꝛ. Manꝛe nil in pulchꝛitudine ſua cu
pꝛeſſit. Sed ꝓpteꝛ ſtupꝛe in ꝛra laudis: ꝛ
ſtodiꝛe: ꝙ ſtupꝛe in ꝛra laudis: vel hu
midatꝛ: patꝛet a contacꝛtuqua ſi manu
mis tangatuꝛ ꝺeoclusꝛatuꝛ: qua ſin Jſido
ꝛum. Sinuꝛe ꝺe ſtos alibi ſimiliteꝛ ꝺe ſimile
ꝑ contactus ꝺebꝛtuꝛ eos cõlu. Sic ꝺ vult
mundiciam ſuam q̃ mam ſuam ꝺeus ꝺeo ꝛ mas
ꝛe eius vouendo vel ſaltem bene vouendo
poſſit ꝛbum conſeꝛuaꝛe vel ſi ſit vis pulcꝛi
tu

tudinē illam amittere ppone oc̄ tuū ꝑ cogita
tionem in puritate interiori ꝛ abiectione
exteriori: ꝛ fede in pulitere virgo. Sta. xxvj.
cogitando tere vniuersaliter, qua fumus
ꝛ pulueris misceram: ꝛ puer ad lumen in quaz
tendum: ꝛ: non poteſt melius domari caro
vina: ꝛ cogitare ſiue erit mortua: ſim beat
um Stego. Et fuge ſocietatem iuuen ꝛ mu
lierum contactum: qz manus in manu non
erit innocens manus. Prouer. ri. Et ſeruea
e angularia illarum colloca ꝛ locutes
eruſpio ꝑ ſal: ſim erit oc̄ tuū. Longaui fugiēs
ꝛ manſi in ſolitudine. Et exemplo perpetue
virginis Marie quā per humilitatem
ſi per fugam ſuam cōſeruauit mundicias
Cuius ꝓ humilitates, ꝓtq; ꝙ hoc ꝙ ipſa dixit
Luce. i. Reſpexit humilitatē ꝛc. Quod ꝑ fu
gam ꝓ Luc. ij. ꝙ hoc ꝙ angelus illā non in
tuentē in ſecreto, vt ꝑ ſpeculatiuā: ſi fo
lam in domo: ꝛc ite veraciter dicere poteris
illud. Canti. i). Ego flos campi: ꝛ lilium cō
uallium: ꝛ: nunc mendoſa ſpē ſpinis ꝛ
queales ꝛ nō alios Paulus Chriſto coniun
git dicens. Deſpondi enim vobis vni viro vir
ginem caſtā exhibere Chriſto. ij. Corin. xi.
Cuiꝰ deſponſationē mentitur oēs ſi mun
da ſunt puritate: maxime a mulieribus. ſi. Ne
gū. xxj. Quod ſcio cōſeruat ſub fuga di
uiſionis. ꝓpter ſilentia ſuos ſilentio ꝓ pulchri
tres habet plumas: ꝛ cecinus ordinatas ꝑ
domeſticet: animalia ſiluestria nitidiores:
ꝛ ſplendidiorem pellem: nec facilius ad ma
num venientiū: ſed olim hominum ſpernunt
ſocietatem: ꝛ adeo talem ꝑeruant decorem.
Sic illi claritates habent animas ꝛ conſcien
cias: qui ſocietatē fugiunt leues: ꝛ bonas
ꝛ honeſtas ſeruant ſolentes ꝛ omnia ſuga
ſimile qualem habet inducit ſonuantum oc̄
iuncnum ꝛ diſpoſitionum q̄ agit: ꝛ q̄ cum
ſancto ſanctus eris: ꝛ cū peruerſo puerſus.
ſicut patet de piedita ſua Imagine ſi malam
fugiſſet ſocietatem: ꝛ vitam ſolitariā ꝛ fu
gam amaſſet non ſuiſſet tantorum malorū
occaſionē ſic ſuum nō peccaſſet. Adeo de
et Aug. lib. ad ſacras virgines: q̄ domini
ca virgo primitus vitare debet publicos eū
ſpectus: ꝛ platearum. ſi requentiam beuitio
neratq; in domo poſſes. operi ſanctio ſiſſe
ꝛ pſal. lxxxiij. ſicut
ſtetis vltima parte tangit quartum mundi
cie conſeruatiuū: vnde videtur occupatus
qne inter omnes naciones yet cauſas mun
dicam conſeruantes videt potior quia ſi
cut inuiſe non libenter ſedent: nec multum
appropinquant ad illam bullientem: ꝛ ca
lore fermentem, ſic nec etiam aque continue

tem. Ita nec demones vel tentatores alij li
benter appropinquant ad animam charta
e bullientē: vel labore feruentem: ſed ad oca
rupentem dicentes: quia ſtans pectora de
octoſi: quia ſicut muſca ad locum tales ap
propinquant ad calobus fugatur. Ita unū
ſer demonis ad tales appropinquat: ſimq;
ſollicitans: ouris reſponſionibus fugatur:
qua licet externus ſollicitet: in interꝰ in oc
tis ſuggerendo valet ſtare tantiſmodo: ꝓpter
alias occupationes: circa quas oc̄ verſat.
ꝓpter quas non eſt tentatum locus in ip
ſum ſolo: ſtet tamen in illis non delectati
one: cui eius non ſuggerendo facilius ſtet: ten
tantem ſperat. Cui imꝓperando dicit ꝑ
illud. xiij. Reg. xix. Spiritus ſet ſubſanias
aut terremotus ſilla ꝑ ſonitum ſicut aū
tone ſuiſtimare ſolebat mendiceres: quoo ad
hoc mundos eſſe credebat. De quo oē ſemel
requiſitus eſſet reſponſionē ꝛ intellīgo bonꝰ
eos inhabitet: ſed ꝓ voluit in tomba
noiare ſyndone munda. iuxta illud Matth.
xxvij. Inuoluit eum in ſyndone munda. Te
tum inſip ꝓtq; a naturare mundi bere
ditatem celeſtem quodāmodo iure vendi
cant hereditario. Q̄ito quo eſt ſciendus: ꝙ
ſicut videmus ꝙ aliqui in vita ad terni
premuntur per acquiſitionē vel paternam
ſucceſſionē: ſic videtur hereditario. Ita
ad terram venientiū: de qua in pſal. xxvi. Cre
do videre bona ꝺñi ꝛc. Aliqui per nemuntur
acquiſitionē penitentie: nāq; quibus dicit.
Regie penitentiam appropinquabit regnū
celoꝝ illud habent de perquiſito. Alij vero
qui poſſeſſi ab oppoſitione facti ſunt filij dei ad
optatis fratres chriſti: ſ. filij: ꝛ frayres et
hereles per ꝓmiſſione illud non amittūt: pec
candoq; ſuā iure hereditario ad illam per
ſingunt ter. Ideo hereditas illa inter fratres
diuidit. Et hoc eſt q̄d ait pſal. xxvi. Hoc
ut mihi ſibi vias imaculatorum: ꝛ hereditas illeum in eternum erit. Sic ergo ad
ſerram illam admiſſus dicere poteſt: illud
pſ. ii. Mecum ꝓpter innocentiā ſuſcepi
ſti. Et illo ore ꝛ nullo adducentur regi vir
gines ꝛpſ. ibi. Deus in medio sui non ꝛ ba
ra bullo aureole coronentur: bi qui cū mu
lieribus non ſunt coinquinati: ſed virgines
ſunt: ſequuntur agnum. Apoc. xiij. Et ſic
ſalubriter innocens in mundicia manuꝝ
ſuarum. Job. xxij.

Ar. vij. Quos ſemantium in mundicia mee innocen
ti tiam manuum patet ex verbo ꝓheronymi.
ſuper illud Matth. xvij. Amen dico vobis:
niſi ouerſi fueritis: ꝛ efficiamini ſicut pue
li: non ingrabimini in regnum celoꝝ. Si

latione: ꝛ literaria imꝓeſſione. ꝓto nāq;
requiriꝰ q̄ aliqd a lapide auferatur. Ita in
poſſeſſo apoſtery ꝓ oculeus ꝓ
multis auferant peccata: male conſuetudi
nes antecē virtutes ꝛ grane imputmantur.
Sed alaꝺ mundis ſi tanta gratie infundun
tur virtutes quas ꝓ opere tenent: q̄ ſuffi
ciate ſunt ſuper ſrabilliſimi fundamentum.
Jere. xl. Synagoꝰ obiurgatur virgo cōſa
mentis ſue. Cognoſcit ſponſus virgin tate.
Virginitas inquit eſt ſolus angelorū: victo
ria ſubdimittegna virtutū ꝓpoſſeſſio diuin
bonetatis: ſic mundicia manibus addet ſor
tunduntem. Job. xvij. ¶ Sedm nic ꝙ ꝓ bus
mundos ꝛ locutes inhabitat: hiſtoria oſee
diuinꝰ de ſancto legit Bernardꝰ: q̄ vide
bat eſt magna reuerētia ꝛ capitis inclina
tione ſalutare ſolebat mendiceres: quoo ad
hoc mundos eſſe credebat. De quo oē ſemel
requiſitus eſſet reſponſionē: q̄ intellīgo bonꝰ
eos inhabitet: ſed ꝓ voluit in tomba
noiare ſyndone munda. iuxta illud Matth.
xxvij. Inuoluit eum in ſyndone munda. Te
tum inſip ꝓtq; a naturare mundi bere
ditatem celeſtem quodāmodo iure vendi
cant hereditario. Q̄ito quo eſt ſciendus: ꝙ
ſicut videmus ꝙ aliqui in vita ad terni
premuntur per acquiſitionē vel paternam
ſucceſſionē: ſic videtur hereditario. Ita
ad terram venientiū: de qua in pſal. xxvi. Cre
do videre bona ꝺñi ꝛc. Aliqui per nemuntur
acquiſitionē penitentie: nāq; quibus dicit.
Regie penitentiam appropinquabit regnū
celoꝝ illud habent de perquiſito. Alij vero
qui poſſeſſi ab oppoſitione facti ſunt filij dei ad
optatis fratres chriſti: ſ. filij: ꝛ frayres et
hereles per ꝓmiſſione illud non amittūt: pec
candoq; ſuā iure hereditario ad illam per
ſingunt ter. Ideo hereditas illa inter fratres
diuidit. Et hoc eſt q̄d ait pſal. xxvi. Hoc
ut mihi ſibi vias imaculatorum: ꝛ hereditas illeum in eternum erit. Sic ergo ad
ſerram illam admiſſus dicere poteſt: illud
pſ. ii. Mecum ꝓpter innocentiā ſuſcepi
ſti. Et illo ore ꝛ nullo adducentur regi vir
gines ꝛpſ. ibi. Deus in medio sui non ꝛ ba
ra bullo aureole coronentur: bi qui cū mu
lieribus non ſunt coinquinati: ſed virgines
ſunt: ſequuntur agnum. Apoc. xiij. Et ſic
ſalubriter innocens in mundicia manuꝝ
ſuarum. Job. xxij.

Ar. vij. Quos ſemantium in mundicia mee innocen
ti tiam manuum patet ex verbo ꝓheronymi.
ſuper illud Matth. xvij. Amen dico vobis:
niſi ouerſi fueritis: ꝛ efficiamini ſicut pue
li: non ingrabimini in regnum celoꝝ. Si

cut inquit parualus non perſeuerat in ma
ſus. lus. mundicia: leſus non meminit ydeus puichꝛa
mulierem non ſelectarum non aliud cogitat
ꝛ aliud loquitur. Sic ꝛ nos niſi talē habue
mus innocentiam: ꝛ animi puritatem: re
quam celoum nature non poſſumus: nec
aſpectus eius in loco mundo in celo ꝓſen
tari: de quo dicitur Abacḥuc. i. Mūdi ſunt
oculi tui ne videāſ malis: ergo mundemus
nos ab omni inquinamento carnis ꝛ ſpiri
tus. ij. Cor. vij.

Ar. vij. ¶ Diabolus vero videns mundicie vnitas
15 tem ꝛ damnum volens noſtra impedire vn
litatem: ꝛ damnum inferre. parare intēdit: q̄
eſt de mundicia ſeu virginitate ꝛ innocētia:
ſicut de ſtultitiaa arbouis: q̄a ſicut ſtolens
in manu eius tempus tranquillum eſſe qui
chi ſuntnec in terram cadit: nec de terra pu
tarum magna vero die vel in ſero. ota tem
peſtate in terram cadunt ꝛ putrefiunt: o des
turpantur: multum nutrit ſtultitia: multū
impediret facere: q̄ die virgines ꝛ mundi
qui in manu inquinamina mundicia ſtoꝛe de
quoꝝ quoddet in pālerzio. Dante ſcriptū
in matoti ctate ota tentatione cadantꝛ ve
rificatur de eis illud: q̄ ſequitur. Transeat
veſpere decidat. Mane nāq; mūdicia ſtoꝛes
poſt tranſit eius mala ſoedeſcere: cadere: de
turpantur. Amos. v. Uirgo iſrael piecta eſt
in terram: ꝛ poſt putrefiet: q̄ oēs virgines
eius ſua iuuentute. Tres. i. Talen vero cum tarem
illam nō intrabunt de qua Apoc. xxi. Ibi
vero cuntas aurū mundū ſimile vitro mū
do: ꝛ eqz non intrabit in eam aliqua coinq
natura: facēs abominationes. Apoc. xxi.
Ipſi vero cuꝝ mulieribus coinquinati ſunt.
Et coinquinatio: infidelibus nūpſi eſt mū
dum. Titum. i.

Ar. vij. ¶ Ergo multi deo tenēt: q̄ mūdicia ſuam
17 deo cuſtodet: ꝛ adintoꝛe ꝓferat: vſq; ad mo
rem. Doc nāq; ꝓtq; ex ꝑdicto ſi etias ex
autoritate Aug. lib. de ſancta virginitate.
Johanꝺ dei mūdicia ꝓtegere: ꝓpter illa a
quibus cuſtodit ne cōmittanꝺ mala: q̄ali
modicum ꝺimiſſum fit. Si enim diligit cus
donatum eſt vt rideret: q̄ſto magis de
bet diligere eu donatum eſt vt haberet. Nā
e quiſquis ab intno pudicus permanet: ab
illo regit: ꝛ quiſq; ab ipudicus: pudicus fa
cius eſſe: ꝛ ab illo coꝛrigit. Ex qua patet ans
toritate: q̄ ſi Magdalena vel peccatoꝛ quiſ
cunq; tenet unitis deo diligere: q̄ et peccā
ta ꝺimittunꝓius tenet diligere: quas a pecca
tis ſemper preſeruat: cum ceteris paribus
melius ſit ſemq; mūdus eſſe: ꝛ in bonis per
ſeuerare: q̄ aliquo tempore mūdus eſſe: ꝛ

mala facere opera. Multum ergo deo tenet
quiscunq̄ si a iuuentute mūda: et recta sunt
opera eius. Prouerb. xx.

M.xiij **Mundi. Prio ostē**
detur descriptio: et cōditio. Se
cundo fortuna. Tertio falla=
cia. Quarto quō scacario cō
paratur. Quinto periculum
et pena. Sexto mūdialiū ostendet stulticia.
Septimo: cōtra pdicta ostendent remedia.
Octauo ostendet experientia: quo cognosce
re qs poterit: vtrū de mūdo corde et corpore
sit an nō. ¶ Quātum ad primū diuersi di=
uersimode mundū descripserūt: diuersasq̄
ei cōditiones attribuebant.
Arti.j. ¶ Primo nāq̄ antiqui sicut refert Fulgen=
1 cius lib. ij. micologiarū in tutamine Juno=
Mun= nis q̄ est dea regnoꝝ: mundū descripserunt
dus sb sub forma pauonis cū cauda recuruata: fa
forma ciem ornantē: et posteriora turpiter nudan=
pauo= tem. Cuius causa fuit: q2 viderūt ꝙ hoīem
nis. in principio ornat: ditat: et honorat: et in fine
spoliat: et denudat. Ex quo euentu patet: ꝙ
mūdus est palliū de quo dr̄ Esa. xxviij. Pal
lium breue vtrūq̄ operire nō pōt: vitam scꝫ
et mortē: ingressum et egressum: q2 testamen
tum huius mundi morte moret. Eccl. xiiij.
2 ¶ Item cuidā militi mundū multū appre=
Exem. ciantem: et eius gloriā affectantē: descriptio
mundi fert: ostensa fuisse in sonnis in for=
ma equi pulcherrimi: quē cū videndo dele=
ctaret: ostēsa fuit ei posterior pars clauda:
et putrida: et dictū fuit ei: ꝙ talis fuit mun=
dus. Et cōiter taleꝫ extimare possumus mū
di formam. Nō solū: q2 quecunq̄ eū diligen
tem in morte turpissime deceptū fuisse ostē
dit: qn̄ posterior eius pars est ei miserabi=
lis: sed ēt: q2 in duratione sua cōsideratus:
posterior eius pars: peior est priore: q2 tem=
pore moderno nec terra vel arbores: vel aq̄
tāte sunt fertilitatis: sicut esse solebāt. Nec
hoīes in quo fines seculoruꝫ deuenerunt. j.
Cor. x. tante sunt longeuitatis: nec fideli=
tatis: vel bonitatis. Ita ꝙ sicut non crescē=
tibus vel decrescentibus et deficientib9 fru=
mentis: et bonis seminibus: crescunt et mul=
tiplicantur male herbe. Ita deficientib9 vir
tutibus: et mūdi bonitatib9: crescunt et mul
tiplicantur vicia et malicie. Et sicut minoreꝫ
mundū. i. hoīem senescentē: et fini appropin
quanteꝫ: multa aggrauant incōmoda ipsi9
que posteriorē partē miserabiliorē esse ostē
dunt: sicut patet. J. xj. 14. Quia etsi in potē
tatibus octoginta anni: et amplius eorum
labor et dolor. in psal. lxxxix. Ita maiorē mū
dum fini eius appropinquanteꝫ plures cō=
comitant miserie et defectus. Et pro tāto cō Exem.
grue dicit: status mūdi seu christianitatis
vel ecclesie: cuidā fuisse ostensus in visione:
in similitudine pulcherrime dn̄e: quam cum
ipsam crederet esse matrē dei: seuertit: et ostē
dit posteriorē eius partē esse turpissimā di=
cens: hec forma est ecclesie christianitatis:
vel mundi. Ex istis patet veritas dicti apo=
stolici. Preterit inquit figura mundi huius
j. Cor. vij.
¶ Et sicut mundus iste mirabilis et misera Art.iij.
bilis est in forma et figura: ita est miserabi= 3
lis variabilis et periculosus in fortuna. Ex9
nāq̄ fortuna est miserabilis: quia vt cōmu=
niter est hominum ꝯtraria. Et in hoc casu assi
milatur mulieri. de qua dictum est. M. iiij.
6. Quia sicut mulier talis in omnibus viri
sui contrariatur voluntati. Ita fortuna mū
di: que ad literam quandoq̄ in parietib9 de
pingitur in forma mulieris: rotam manib9
voluentem: quā quidem rotam: vt plurimū
cōtra voluntatē mouet illius qui in illa vel
super illam mouetur: quia illi qui ex lāguo
re et tedio quid sustinent: cupiunt mori cuꝫ
Paulo: qui dixit. Cupio dissolui: et esse cum
Christo. Phil. j. diu quandoq̄ viuunt. de q̄=
bus Apoc. ix. Desiderabunt homines mo=
ri: et mors fugiet ab eis. Alius vero qui est
sanus: diues cui hic mundus placet: vellet
semper hic viuere si posset: et ille cito morit.
Cuius quidē miseria: qui scire velit: quātū
ad corporis initium durabilitatē et qualita
tem atq̄ finē: audiat Job. xiiij. dicentē. Ho=
mo natus de muliere. i. de materia fragili:
quātum ad eius initiū: breui viuens tempo
re: quantum ad eius durabilitatem: reple9
multis miserijs: quantum ad eius qualita
tem seu felicitatem: vel infelicitatē. Et fugit
velut vmbra: quantum ad finis velocitatē.
Quantū etiā ad animā eius miseraꝫ: paꝫ
fortuna. Eccs. ix. vbi dicitur: ꝙ nescit vnuꝫ
amore vel odio. supple dei dignus sit. Sic
quo ad corpora: et quo ad animas: rota ista
est miserabilis. de q̄ dici potest illud Jere.
xviij. Faciebat opus super rotā. ¶ Omnes 4
nāq̄ in hoc mundo viuentes: habent vitaꝫ
suam: et habent opus suum quasi sup rotā
continue et velociter motaꝫ: propter tres rō
nes et similitudines. Primo q2 illius operis
vel hominis: nulla pars in eodem statu per
manet. Job. xiiij. Scdo q2 sicut qui in rota
illa vellet in imo in pace stare: ne ascēderet:
rota ascendente ascēdit. Et qui vellet in al=
to in quiete stare: ne descenderet: rota descē
dente descendit. Ita in mundi fortuna: qui

vellet in statu suo fideliter agere: et viuere:
ad mundi curas sepe renitens: leuatur. Et
qui vellet in officio et in magno statu semp
se tenere: inuitus sepe deprimit. Et sic mun
dus frequenter tenet regulam euangelicaꝫ:
qua dicitur. Qui se humiliat exaltabitur: et
econuerso: quia volentes vel rarissime nolē
tes de pauperrimo statu ad altitudinē trā=
sitorie glorie et honoris ascendere facit. Et
sepissime nolentes de altissimo statu deijcit
per mortem vel aliam malam fortunaꝫ. Et
sicut: qui in rota tali fortius et cōfidentius
figit pedeꝫ: periculosius cadit: quia rota ve
hementius mota: illum periculosius ꝓijcit
Ita illi qui in mūdi gloria: honore: vel qua
cunq̄ fortuna securius et gloriosius confi=
dunt: vel in morte: vel ante mortem: pericu=
losius in profundum: proijcientur: quando
iuxta illud Eccl. xij. Confringatur rota sup
5 eis. ¶ Tertio quia sicut rota vehemēter mo
ta ledit incautos nimis appropinquantes:
sicut patet de rota sancte Catherine in ge=
stis suis. Ita mūdi fortuna ledit incautos
nimis ei appropinquantes. et nimis in ea cō
fidentes. Propter quam proprietateꝫ. sicut
refert Boeti9 de consolatione philosophie.
Antiquitus mundi fortuna, depingebat ad
imaginem: et similitudinem hominis ceci: q̄
in incertum hinc: et inde percutiendo vadit:
et circūstantes ledit: et excecat. Sic mundi ꝓ
spera fortuna propter istas tres mundi ro=
tas vel rotarum similitudines et proprieta=
tes: vlulabunt habitatores terre: a multitu
dine rotarum eius. Jere. xlvij. Experientes
qm̄ mundus totus in maligno positus est.
Joan. v. Et licet boni cum malis in aliqui=
bus punctis: quantū ad predicta de mundi
fortuna cōueniant: sicut pꝫ per hoc: qd̄ pre
dictum est: ꝙ omnes sumus in quadam in=
certitudine: tamen in hoc boni super alios
consolationē habēt: ꝙ de mundi variabili=
tate: non tantū timent: nec dolent: nec ledun
tur: non mouent: sicut patet per exēpla. J.
ij. n. 1. T. v. 55. Tales nanq̄ nec de presen=
ti mutabilitate tantum dolent: quia illum
non tantum dilexerunt: nec de futura tantuꝫ
timent: innitentes doctrine Senece: qui oēs
hortatur dicens: in quadam epl'a ad Luci=
lium. Noli inquit ante tempus miser esse:
quot enim audiuimus mala cum timore ex
pectare: q̄ nunq̄ acciderunt: quot nō expe=
ctare: que acciderūt. Noli ergo dolori occur
rere: satis cito nocebit: cum venerit. Et quā=
tumcunq̄ oībus forte fortuna nociua noceat
qn̄ tangit: min9 tn̄ nocet illis: q̄ nunq̄ apud
mundū multū fuerunt fortunati: quia mi=
nus se reputāt de amatis vel possessis amit
tere. Unde Seneca in puerbijs. Animos cir
ca mediū leniores relinquit: quos nunq̄ for
tuna respexit: q̄ quos deseruit: qb9 dignus
nō erat mūdus. Heb. xj. Nota. P. iij. 25.
Cuius fallacia in hoc deprehendit: ꝙ blan= Ar.iij.
de fraudulenter: et ꝓditorie decipit. sicut pꝫ 6
F. viij. 9. Et quāto prosperior: tāto fallacior
et deceptibilior et periculosior: in fine esse ostē
ditur. Sicut patet per illud qd̄ refert Uale=
rius lib. vj. c. viij. de quodam cuius omnes
conatus placito exhibebant itinere: cui vel=
le aut posse in equo positum erat. Anulum Exem.
enim de industria in profunduꝫ proiecit: ne
omnis incōmodi expers esset: queꝫ tn̄ conti
nuo recuperauit: capto pisce: qui eū deuora
uerat. Sed hunc cuius felicitas plenis ve=
lis semper prosperū: cursuꝫ tenuit Orantes
darij regis prefectus in excellētissimo mon=
tis vertice cruci affixit: ibiq̄ putruit. Ergo
nolite diligere mundum. Jo. ij. q2 fallit: de=
cipit tripliciter. Primo ad modum vmbre q̄
sequentē fugit: et fugientē sequitur. Per hoc
ostendit ꝙ frequenter videt ꝙ illi qui plus
se mundo dant: plus in negocijs secularib9
implicari: et occupari nituntur: finaliter cō=
fusionē reportāt: et malas grates. Ecce quō
sequentem fugit. Et econuerso: illi qui nego
cia fugiunt secularia: et officia: qui de suo fi=
deliter viuere vellent: licet tales pauci inue=
niantur: quādoq̄ in officijs et occupationi=
bus: quasi inuiti ponuntur: et fugientes seq̄
tur. Ideo congrue fert: quēdā dixisse qui cū Exem.
de heremo ad epatum esset elect9: ait. O mū
de immunde: q̄diu te secutus sum: et fugisti
sed nunc fugiētē sequeris. vide. R. v. 38. Se=
cundo ad modū callidi tabernarij: qui oīa
desiderata tribuit: et nihil petit anteq̄ rece=
dant. Et tunc si plus expendiderunt: q̄ sol=
uere possunt: eos vestibus spoliat. Ita mū=
dus. Tertio ad modū nebularie: que videt
hostias suas gratis dare: sed tamen charis=
sime eas vendere intendit. Ita mundus vi=
detur honores et hmōi gratis dare: tamē in
fine inuenient: q2 charissime illa emerūt: qn̄
inuenient: ꝙ pro illis aīas suas dederunt:
in penis inferni cruciandas. Propter hec et
his similia Christus testimonium perhibet
de mūdo: ꝙ opera illius mala sunt: dicens.
Joan. vij. Non potest mundus odisse vos:
me aūt odit: q2 ego testimoniū perhibeo de
illo: q2 opa eius mala sunt. Propter hmōi
deceptiones: mundus satis congrue scaca=
rio: et homines mundialiter viuentes. i. fm̄
mores mundi peruersos scacarij cōparan=
tur familie.

Er. iij (M)undus ideo fecerit o spectat potest.
7 Cuius sicut in fecerit o fune diuersa puncta
in quibus una para que videlicet opus sit
de decepti one ce caueliscaque in illo ludo ex
eruentur alia decipit. Ita in mundo isto du
uersa sunt pectacula periculaq; in quib' dia-
bolus qui matinus fert de decepti one pecca
tores decipit e capit. Vnde insuper in ma
lis cōditionibus fe conformantes: io facie-
mi familie comparant sequit a sicut illa fami-
lia de uno saculo ad alterum in diuersis locis
cuz z puncta collocatur: ita diuersa habēs mo-
mina: diuersa officia: ad hoc in ordinata
ut quilibet fuspium cui sibi adiuare valeat.
Et post hoc iudicium completo erit finis de uno
saculo ad eternitatis in eundem eterū repos
nantur. In quo nam eſt differentia inter re
gem e pedinum? Nisi forte q; illoſt accidit. q
rex vel ille qui in ludo matoſt fuit raptor: e
maiorem locum occupauit: poſtq; in facie
to beriudicatur inferioꝛi ordini est bon. Ita
spiritualiter loquendo in mundi omnes de
mina terra fiunt e exeunt: z habet diuersa no
mina z colloeant in diuersis locis e officios
sa: ſed illa officia ve cinter recipiunt ve ſuspi
ciunt: ve virtutis potius propriam: ſi eōm
faciant. Circa quā dum cupide procedunt:
alios decipiunt: ipſoꝛ; atq; ipſoꝛum bona
diuerſis modis e contrarijs hoc e caueliscaq;
punt. Sed in fine iudiſcij in morte: ſicut de
una terra exeuntes: in eam redeūt terrā
vt implet Eccle. xl. Omnia que de ter-
ra fluxerūt terram conuertent. In quo terre
saculo intrusi frequenter accidit: quantus
ad corpus: q; maioꝛes reuolutiones inferno-
rum obtinent locum: ſicut patet. xiij. Luc. xvj.
Et quātum eram ad animam: q; inferiores
obtinent locum in inferno: vt iuxta dictum
veritatis: omnis qui se exaltat humiliabi-
tur. Et vt ifta comparatio inter mundales e
familiā saculariū: ſpecialē manifeſtius ap
pareat: videāa eſt ſimiltudo ſpecialioꝛ
parandū ſingulaꝛum q; ad compa-
rationē: ſimiltudine quandoq; inuenire
poteſt: ſic illa qui vocatur ree in ſcacario
vadit directe obliquet capit vndiq; ad
tres videlicet partes: antē z retroꝛ: a latere
q; dextras videlicet z ſiniſtras. Et quo patet
q; ad omnem partē capit in una capet poſt
tuſpil humiliteꝛ de cōtinentibus. Sic illi
mali z cupidi: qui habent alios regere: acci-
piunt contra deū z iuſticiam: quicquid pſit
et omni partemibil diuinitenes q; capere
pñt. Cuius in modi z media per que capiūt
ad tres reducuntur cauſas. Quarū prima
est intrinſeca propꝛia videlicet cordis cupi-
ditas: hoc vero alie fiunt extrinſece: placidi
videlicet colliari z ſpe q; habet de nobis
noſtri. Modi z vie per quas multe capiun
congrue ſignificantur p fuſcinulas illaꝛ tri
dēt: p q; quidā recteres populi. Offni z finem
temes capiebant imo dicit illi. 4. Regū. 8. Ibā
nāq; habeturi p; omne q; lenabat fuſcinula
rollebat sacerdos. Cuius ſicut illi ex mitta-
mento illo tridentato bona animarum rapies
bant. Sta ultiq; ad p; mes dentes anechias
nbus tribus cauſis ſic predictis: altioꝛu bona
eo omni parte capiunt. Dentes ſcz acuteſio
cum ſint propꝛij cordis cupiditas: que fa-
ctant non poteſt: quia ſi habeat vnam terre
carucam: capit aliam: z ſe ternam z quar-
tam: habens etiā feudum vnius militis: ſup
gentiam: ſic vſq; ad ſummū aſcendēs: habe
bens etiam vnam prebendam: altam caput
vſq; ad papatum inclusiue. Cuius cauſam
Ezech. xxvij. c. Cant. iij. c. Non dicit de
ista fuſcinula ſermone. c. iij. 4. 23. dicit: q
habere diuitias: vel proꝛectos ſtatus ſic per
carum: ſic q; in magna cupiditate: z mas
ta bzddā: ſi ſeruitoꝛ: z magna acquiſitio
ne z diuitiarum accumulatione: z ſtatuum
z honoꝛum augmentatione: vt vel nunq;
vel poteſt: quin ſic aliquos puncta male
tractus: ſupio quo ipſi perdunt animas: ſibi
piccardus qto vno puncto perdit oculum.
¶ Secundi: dentis locum tenet infidelis con
ſiliuncium: q; ad malediction plenus: fra
amaritudine & dolor: ſub lingua eſt labore
dolorisſedet eſt inuitibus in occultis: vitor
ſicut innocentē in plateꝛ. Os quidē gallo
pi campanile comparatur: ſicut gallus vile
vertit os ſuū ad eōm ventū vementes; Ita
ipſi ſe vertunt: z os e verbum ſuū vel ſilen-
tium conformāt omni verbo: vel nutu de qꝫ
obtineꝛ vel ſine ſue veneficoꝛ: ille ſe cōformāt
vel loquēdo e matum ſtitidi dando: q; illos
tuliget negligere dicēdo. Quod ſi ptingat pi-
legus habet vigilare e multa ſimiliter verba
adulatoria: z deceptibilia: vel racendo: vel
deticeꝛ veritate dominum offendant. Raro
enim inuenitur ſtultus ſigum in aliquo
predictoꝛum punctoꝛum: quandoq; decipiūt.
Cuius cauſam vide. A. xvj. 19. cum ſequēt.
Et decipiāt ur. ſicut patet per illū qui rubeo
capello. A. xvj. 20. Si nunc ois ratio huiꝰ
habeꝛit capellos: eēnt multi muabiles Car
dinales. Tereti dentis locum tenent ad po
ſitiones ſtultoꝛum: z erudelio manifeſtano
tum malitie cauſa ſtriam in dominio in
ſcepſis. ſicut oſtenſum eſt. xij. vij. xvj. p
voram. Cum igitur domini quibus ſtruūt

¶ huiſmodi mundi ſcacario ſint quaſi lu-
dentes principales: quibus melius compa
rari poſſunt predicti conſiliarij: z minuſtri:
¶ ludentium aſſeſſoꝛibus z rnipectoꝛibus.
Cuius ſimi ſtis inſpectoꝛes aliquotieſ e ne
tus e clarius vident vbi trahere vel capere
poſſent: ſi ipſi ludentes: quo viſo parte cui
affciantur: q; ſi in ludo illo deſeruiunt
vel ſignoꝛi vel reꝛo ipſi loquentes: vel ipſi
pungentes premuniunt: vbi audeſtario ei
nocere poteſt homines eius capiendo. Sta
ipſi conſiliarij: z minuſtri qui in ludo hospe-
ralmodi ſeruitutis ſimiles ſint aſſiſtūt: z deſeruiūt:
per mundi ſapientia in qua excellentes ap-
parere nituntur: ſed in veritate e tractus
videre: z nuncupare: quibus aliorum bona
ſibi capere poterunt de qua insuper capio-
ne noſtram non negligunt infoꝛmare. Sed
de ſapientia huius mūdi ſtultitia eſt apud
deū. 1. Cop. iij. ¶ Scdo ſicut in ludo ſcacia-
rij magna ſemper capit obliqua. Ita crude-
lis ſta. Ad quāo intellectum aduertendus
eſt: q; ſicut in huiſmodi ludo maiores inſe
riores e compaſſibiles: ſic mulier bona: z pie
na miſericordia: quia talis ſemper affectus
compatitur z animi marin ſuū: z nunſtro
rum ad piccatū flectere nititur: de qua apoſto
lus loquēs. 1. Cop. vij. ait. Sāctificatus eſt
enim vir infidelis: per mulierem fidelem. Ita
nō eſt de bita crudelion ipſa mala: q; ſuos
inter latrones: ipſius dicatur eſſe crudelior:
ipſos ad crudelitates z homicidia excitādo
vñ ſinc ipſa ramum ſpoliarū. Ita etiam ta-
ta nihil ſuū e familiam ad crudelitates ex-
citat malitem perſuadendo z petoia propꝛi
tando: quia ſi ipſe vult exercoꝛa rapere: ipſa
vult vitia auferre. Sicut patet. iij. Reg. xxj.
de Achab. z Iezabel vxoꝛe ius. Ipſe Achab
volutiuamente: ipſa procurauit mortē Na
both. Et ſilud idem vidi ſpoudus meus ſe
ri. Item ſi ipſe nec vberemes vel inearere
tinuipſa dicat occidatur. ſicut patz Luc. iij.
vbi beroduas procurauit mortem Ioannis
baptiſte eum beroddes ſolus inarcerare
rat. Nec ſi tanti tract obliuſa habeat ſi ex
obliquet matinoſe munere: nec ſupbia ſua
mutrenda capiatur: z tallias ſeu collecta
ſiue graues leuantequia ſi dominus de pa
na capiat graues emendacitalia reſiduum
capiendo nudos dimittat: quia ipſi anferen
t pallium ipſi auferet tunica. Quod in hoc
offendimus q; quando domini emenda fatis
ate tractatum ſm beum vt tenemur: forte vltra
rationē: oppoſitor q; domina aliquid habeat
pro auro: ſeopo: libia: videlicet quam diu
accipitoꝛ oꝛ illa habeat ſoliduꝫ. Sed

quia illud obliquē contra rationes capit:
quando iterum reponetur in facultē terre:
illud auꝛum eius non valebit. de quibus ve
nificabitur illud Ezech. xij. Aurum auro pu
mo reponant: tantū ad vaſa teſtea. Cuius ſicut
vaſa teſtea fracta ad ignem: postandum de
putantur. Ita iuncendum eſt: q; ratio depu
tabuntur ad ignē eternū. Et ſicut dicitur
in code ſuo ducit: ſedeo regina z vidua non
fiunt: luctū non videbo. Ideo in vna die ve
nient plage eius. mors. z luctus. z fames. z
igni comburetur: quia fortis eſt deus qui
iudicabit illa. Apocal. xviij. ¶ Militeo vo
in illo ludo duo puncta principaliter direce
tu: z ternum puncto obliquum: ſignū ſy mi
tutes z domum: terremes: ecclesiaſtice poſſunt
iuſte accipere reddit? eis debitoꝛes: z iuſtas
emendas a fubdito e delinquentibus: ſm exi-
gentiam loci. tempoꝛis. gſone. z meritoꝛis. Ex
in tertio puncto deficiunt z obliquantur: cum
videlicet taliagia z mutiſas exactiones: z
ſuccubones a ſubditis extoꝛquentes: malos amore
odioꝛum: munere ſuppoꝛtant: z bonos depri
munt. Et q; plura propꝛiantur: vel quocūq;
modo vel titulo capiantur: ſi capere debeant:
excedentes regnalis eos patas. Luc. iij. de qua
habet. xij. vij. ¶ Militeni vero committeꝛpos 12
ſignificanter: atios inferioꝛes prelatos: qui
ſi bonu ſunt: eōmuni ſpiritualiter ex ſtudio
facre ſcripture: e colloquio eum deo in ora-
tionibus: ſicut Moyſes. Exo. xxxiij. Et eoꝛ
comua ſignificanter ipſoꝛ; ſubditi: vel ſubdere
debeāt: q; de facto habēt: ita q; in eis eſt
ſignati: z ſignificanti: ſicut videtur non et
verens teſtamentu: e q; illis coꝛnibus expu
gnabunt oranipote debellati: eroꝛes eōmu
lia duo teſtamenta inſurgētes. Si ſic mo
ſi fuerint ſymonitae vel iuſigne. ymon: pie
ce videlicet vel precoꝛ. regio imperio: vel
magnoꝛum minis vel literis ſuis carnali: fa
noꝛes: ſi ſunt eoꝛum: eo dumo cloqtio ora
tionis vel lectionis: ſed potius illoꝛum coꝛ
pua ſignificare poſſunt duo cornua: de literis
in eis inuenimuꝛ: quia videlicet nec ſcien
nam habent teſtamenti nouum: nec bonitates
nouum: q; inſuper nec ſuper ſuos ecclesiaſtes
a gregibus arrendiſci potuo defendantes
casus. i. predicatores expugnant: arcant: z
expellunt: ne gregem eiſtodiant: vel ſigni
ficare poſſunt pectoꝛales ſeu aſtuarios pto
ptiam ec ſeculares: per quas ſimiliter pto
mori ſunt: ei. bonus in moribus pertuerſis
et membus ſuis expugnans. Et tales Ab-
ſm. tra puncta obliquando pertranſeunt:
quia illoꝛum opera ſtriple: in mali peruertit:

amor videlicet odiū: ⁊ cupiditas: qꝛ si quez
ꝑm ouēt: hoc potius amore faciunt carnali
ꝙ̄ spirituali. Si quem vero aspere corrigūt
⁊ puniunt hoc potius faciunt ꝓpter odiuz
persone: ꝙ̄ peccati: ex quo accidit frequēter
ꝙ non puniendos puniūt: vel puniendos
vltra condignū puniūt: ⁊ puniendos impu
nitos dimittūt. Si quez insuper in corpore
punire deberent: munerum cupiditate sedu
cti: in bursa puniunt: ex quo accidit: ꝙ pec
cata sub annuo censu ad firmam tradūt: vt
pecuniam non habitam acquirant: vel qꝺ
quasi mercennariū lupum corrigendum fu
giant ne bona possessa amittant. Et sic duz
ꝓprie student ditationi pecunias colligen=
do: diabolū etiā ditāt: aīas perdendo. Et q̄
ex officio deberent esse diaboli: ⁊ viciorū ex
pugnatores: iam per cupiditatem fiūt dia=
boli ꝓcuratores: ⁊ vicioꝝ ꝓmotores. Nec
cogitet quisꝙ̄ ad inciuilitatem pertinere:
ꝙ predicti viri ecclesiastici in isto scacario
locū post milites obtinent posteriorem: qꝛ
nō est locutū: nisi de malis: qui peiores sunt
laicis malis: quia seruus sciens voluntatē
dn̄i sui: ⁊ nō faciens: plagis vapulabit mul
tis. Luc. xij. Rocus vero totū perambulās
83 scacariū linea recta: iusticiarium vel consi
liarium seu senescallum predictorum signi
ficat dominorum: qui ideo post alios poni
tur: quia non est seruus maior domino suo
Joan. xv. qui in nullo obliquari deberet a
dextris: vel sinistris ꝓpter munera: vel quā
cunꝙ̄ aliam causam: sed altam ⁊ rectā viam
tenere veritatis. Sed heu econuerso nūc de
multis verificatur illud amos. vi. Conuer=
tisti in amaritudinem iudicium: quia sub
colore iusticie multos amaricant: ⁊ dolere
faciunt: ⁊ cum multis se intromittent ⁊ in=
uoluant: ⁊ excludant quos voluerint: sicut
in ludo in fine vitene sciunt facere vnum bo
num argumentum: ꝙ saluabuntur. Nota
cōtra tales. T. xvi. 4. ⁊ Pedinus vero q̄ vnū
tantum pertransit punctū: est simplicianus
vel pauper: qui in hoc mundo solam querit
vite sustentationē. Iste semper directe va=
dit: nisi quando capit: quia dū permanet in
simplicitate ⁊ veritate: directe: ⁊ secure vi=
uit: quia qui ambulat simpliciter ambulat
confidenter. Prouer. x. Sed quando inordi
nate aliquod querunt temporale lucrum: vi
delicet vel honorem: periurijs adulationi=
bus vel furtis obliquant. Sed aliquando
pedinus ad summum scacarij gradum per
uenit: ⁊ tunc de pedino fit regina: ⁊ tria per
transit puncta: si voluerit obliquando. Ita
nonnulli parui status: dum ad loca ascen=
dunt alta: mali ostenduntur: ⁊ crudeles: qui
in paruo statu boni videbantur: qꝛ asperꝰ
nihil est humili: cum surgit in altum: tunc
tria pertransit puncta: fidem ac doctrinam
deferens: ⁊ saltans trinitatis. In fine vero 14
istius ludi predictis in malo perseueranti
bus: dicet diabolus Escheche maat: quādo
in morte insultando: ⁊ improperādo ponet
eos i iferno Frequēter eñ pctōres eschekiat
quotiēs vez illos: ad aliqꝺ peccatū morta=
le ducit. Sed prudens ⁊ consideratus lusor
deberet citius dicere liueret ad confessionē
vel ad penitentiariū currendo: ⁊ non recidi
uare: nec illud vltimum escheke expectare:
post quod non est liueret: quia in inferno
nulla est redēptio: vbi nec credat: ꝙ aliquo
precio redimēdus sit. Job. xv. Isto vero lu=
do sic finito: simul in vno terre sacculo cor=
pora reponuntur: vbi non est distinctio Ju
dei ⁊ Greci: diuitis ⁊ pauperis: quia simul
in vnum diues ⁊ pauper. in ps̄. xlviij. quan
tum scꝫ ad corpora. Sed tamen quo ad ani
mas magna est locorum differentia: quia
diuites mali in inferno sepeliuntur: paupe
res boni in sinū Abrae eleuantur: ⁊ illi qui
fuerunt superbia altiores: erunt in pena ꝓ
fundiores: ⁊ sic humiliabitur altitudo viro
rum. Esa. ij. Et qui voluerit inter vos primꝰ
esse: erit omnium nouissimus. Marc. ix. qꝛ
scilꝫ princeps huius mundi: ejicitur foras
Joan. xij.
¶ Ex qua auctoritate huius mundi osten= Bti. vi
ditur finale periculum ⁊ pena. Pro quo est 15
aduertendum ꝙ huius mundi pericula ex
tribus ꝯtingūt: ⁊ nocumentū ingerunt: seu
nocendi occasionē accipiunt: ex diaboli sug
gestione: ex mundi conditione: ⁊ ex munda=
lium inconsideratione. Ad ostensionem pri
mi est cōsiderandū: ꝙ est de deo: ⁊ de diabo=
lo in hoc casu: sicut de impotēte bellāte con
tra potentē: qui quidē potēs duo hꝫ loca vel
castra: vel ciuitates: quoꝝ vnū est fortissi=
mū: ⁊ aliud debile. impotens vero videns ꝙ
locum fortissimū inuadere non potest: debi
lem spoliare nititur: ac igne imposito cre=
mare. Sic diabolꝰ de ciuitate illa superna
electꝰ: se vīdicare: desiderās bellū ꝯ deum ⁊
suos mouit. Sꝫ qꝛ deo cōparatꝰ ipotēs in=
uenitur: nec pōt locū illū celi directe expu=
gnare: locum huius mundi: quasi debiliorē
igne peccati imposito: expugnare ⁊ inflam
mare nititur: ⁊ intantum per proditorū dei
adiutorium: in hoc preualuit: ꝙ fere totuz
inflāmauit mūdū: sicut pꝫ ex dicto Joan=
nis apostoli dicētis. Omne qꝺ est in mūdo
concupiscētia carnis est: ⁊ cōcupiscētia ocu

lorum: ⁊ superbia vite. j. Joā. ij. Ecce triplex
ignis: qui totum incendit: vel decolorauit
mundū. Primus ignis infernalis est: quasi
ignis sulphureus: luxuria videlicet coram
tota curia celesti: ad modū ignis sulphurei
fetens. Sicut patet de angelo: cum heremi
Exiii. ta ambulante: ⁊ tenente nasum cum occur=
reret luxurioso: ⁊ non propter cadauer mor
tuum. In signum cuius similitudinis ⁊ fe
toris: congrue super huiusmodi populum
pluit dominus sulphurem ⁊ ignē. Gen. xix.
Vacetiam ideo congrue factum est i signū:
quod in inferno pluet super peccatores la=
queos: ignis sulphur spiritus procellarū:
pars calicis eorum. in Psal. x. Secundus
ignis est: quasi ignis cui imponitur pin=
guedo: seu sagimen: de quo quanto plus
imponitur: tanto fortiꝰ accenditur. Ita ignis
cupiditatis. sicut patet. A. xxvij. 5. Et ideo
illum non extinguerent: omnia regna mun
di. Matth. iiij. sicut patet de Alexandro.
16 ¶ Tertius ignis est quasi ignis in stupa:
qui cito in altum ascendit: ⁊ cito extingui=
tur: ita velociter mūdus trāsibit: ⁊ ꝯcupiscē
tia eius. j. Joan. ij. Ad declarationē secūdi:
vez ꝙ mundi ꝯditio est periculosa. Est ad=
uertendū ꝙ mundi fortuna. Primo taxillis
cōparatur: in quibus frequēter visum est: qñ
ad tp̄s totaliter currūt ꝓ vna parte: ⁊ post=
ea qñ illa pars incipit perdere totaliter cō
tra illam: ⁊ ꝓ alia currunt: ⁊ primam plus
perdere faciunt: ꝙ̄ prius lucrabatur. Sic in ꝓ
posito: frequenter visum est: ꝙ mundi for=
tuna: pro aliquo ad tempus fortiter currit
in qua multa male lucratur: sicut ille lusor
cum taxillis: ⁊ cito post: tantū incipit ꝯtra
illū currere: ⁊ tunc plus perdit ꝙ̄ prius in
ꝓspera fortuna: iniuste lucrabatur. qꝛ qñꝙ̄
corpus: ⁊ aīam: ⁊ quicquid habet. Sicut er
go periculosum est confidere in taxillis ita
in mūdi fortuna. Secundo mundi fortuna
seu gloria vel ꝓsperitas: tpi comparatur ne=
bulosoqꝛ sicut in tēpore nebuloso ambulā
tes vident lumē. ⁊ claritatē quandam ꝓpe
eos: sed si respiciant bene ante vel retro: to=
tum vidēt tenebrosum. Ita dum quis est in
mundi ꝓsperitate: iuxta eum nihil videt ni
si ꝓspera: ⁊ placentia: sed si respiciat retro
ad illos: qui ante eum fuerūt in maiori ho
nore: ⁊ gloria: ⁊ diuitijs: ꝙ̄ ipe sit: ⁊ mortui
sunt in mala vita: ibi inueniet totum tene=
brosum: ⁊ quo ad corpus: quod est in tene=
brosa fouea: ⁊ quo ad animam: que est in te
nebris exterioribus. Matth. xxij. Baruch.
iij. Ubi sunt principes ⁊c. sicut patet. S. ij.
41. Si insuper respiciat ante ad mortem: q̄
illuz expectat: ibi sunt tenebre: ⁊ obscuritas
⁊ via dubia: ⁊ multi latrones: tam corpora
les: ꝙ̄ spirituales ad spoliandū. Eccl. xxiiij.
Nebula texit omnem carnem: sm̄ seculum
mundi huius. Eph. ij. Ex ista similitudine
duo eliciuntur: vnum principaliter intētū:
ꝙ videlicet sicut periculosum est portanti=
bus thesaurum magnum incaute: in tempo
re progredi nebuloso: quia multe in eo la=
tent insidie. Ita periculosum est: in mundi
progredi vel confidere fortuna: vel gloria.
Secundū eliciter: ꝙ videlicet nihil facit mū
dum vel mundi gloriam amabilem vel desi
derabilem: nisi quod nō clare videtur: quo
ad omnes eius partes: qualis est. Dū enīz
solummodo appropinquantes eius intuē=
tur partes: ⁊ conditiones: in quibus floret:
nihil gloriosius: vel melius reputāt. verbi
gratia. Dum miles prosperatur circa mun
di vanitates: cupidus: diues: aduocatus et
huiusmodi circa pecunias colligēdas: ⁊ eas
augmentandas: voluptuosus: ⁊ delicatus
circa delitias: ⁊ sic de alijs: quid hoc credit
iocūdius? sed si extremas respicerēt partes
videre possent: ꝙ̄ turpiter decipiūtur. Tūc
enim est quasi vna omnium cantilena: quā
dicunt: heu ꝙ tam diu dedi me mūdo: quia
nunc iudiciū est mūdi: nūc princeps huius
mundi ejicietur foras. Joan. xij. Ecce forte
cogitant: ꝙ melius est tūc de hoc dolore: qꝺ
nunꝙ̄ verum est: sed melius ⁊ securiꝰ fuisset
prius doluisse: ⁊ mundū cognouisse: ⁊ dere
liquisse: qꝛ timendū est: ꝙ tunc non doleāt:
qꝛ se mundo nimis dederunt: vel peccata q̄
in mundo sunt nimis dilexerunt: sed quia
non possunt se mundo plus dare: nec in eo
amplius remanere. Damnemus ergo mū=
dum prius: dum sani sumus: vt non cū hoc
mundo damnemur. j. Cor. xi. ¶ Tertia oc= 15
casio: ex qua mundi contingūt pericula: est
mundialium consideratio: qui presentia et
mundialia diligenter custodiunt: de spiri=
tualibus vero ⁊ futuris contingentibus pa
rum curant. Unde hugo de vanitate mun=
di. Primo imaginatur: quod est de eis sicut
de mercatoribus: qui cum equis ⁊ mulis
ex omni genere diuitiarum transeunt one=
ratis: qui quidem multuz laborant: spe ta
men lucri gaudent: hi postꝙ̄ sua in nundi=
nis vendiderunt ⁊ denarios computauerūt
multos: delicata comedunt ⁊ bibunt: ⁊ non
considerāt quomodo latrones eis insidiā
tur: qui ipsos subito inuadunt: quorū ali=
quos occidunt: aliquos ligant. Ita isti qui
circa vanitates: vel diuitias: vel delicias: ⁊
honores multum laborāt: quibus habitis

in eis quæ li leri ; securi gaudent : e nõ cen
sleret a quomõ ; tatrones illi infernales eis
insidiantur. De quibus dictum est, Et vi-
tor, quorum aliquos in inferno occidunt:
aliquos in purgatorio legãt: quibus in pe
nis essent bus nec ipse scit illud. Joan. xv.
Si vermundo fuisseris : fuppit adhuc mun
dus quod fuũ erat diligeret : quia vero de
mundo non estis: odit vos mundus. Prop
do idem Dñs magistat : exemplificat de
hominibus huius mundi ostendens: q est
de eis sicut de nautagibus qui in trãsmi
to rge comedũt : bibunt : cũq; in mari fe erit
bonmunt : rpisces inter eos quasi eis aqs
plaudantes laudãt eis cũ post transit illud
spus vent aliud in quo vehi affectãt prasi-
ri. Et qui puus videbant felicẽ vita bicere
clamant in doloribus : z q fuis dumergun
Et illi pisces qvidebant eis applaudere fo
ftian eos decepernant: qui fortunati li pri
consideratestentillam priorem non tam feli-
cem reputasset, Ita in proposito nõulli pũ
prosperam habent tempus: comedunt z bi
bunt : z quasi securam z felicem vt estimant
beatum vitam multi q eis : quasi amici ap-
plaudunt: de quibus simul Joan. xvi. Mõdo
dus autem gaudebit. Sed eremus cõtrarijs
in mari quasi mundi infirgentib⁹: in quo
tot sunt tempestates: scopuli: voragines et
venti contrarij: quod sunt tentationes mũ
di carnis vel diaboli. Quarũ multitudines
z periculum pbat transeuntium ad portus
quietis raritas : z percantium multitudo
incisa in sacrorũ ate beati Gregorij. Sic
in mari inquit Scille de quatuor nauc
bus non pent vna : in mari hums mũdi de
quatuor animab⁹ vix euadit vna. In mor-
tis dolorib⁹ clamant : z quandoq; in infer
num descendunt. Et illi hostes eam corpo-
rales : ẽ spirituales qui prius eis applaũ
dere videbat quasi amici eos spoliant atq;
deostant corpos eius corpo talia : z spiritua
les spirituũ. Et hoc puus considerãtes
non tam fulcem mundi gloriam reputarẽt
nec in tale casu erit periculum q̃ mali essent
in mari qui fi in tot tempestatibus veluz nõ
deponerent superbiez : z nanem non eo nera
rent a cupiditate : li saperent ac nouissima
prouiderent. Nunc vero tanq; pessimi ma-
rinarij qui in altum non ascendunt: vt peri
cula ingruentia considerent : z cauerent: re
linquunt portum : z in pelagus se dant : z
lam ad sinistrum elevant: per superbiã na
tem minus onerant: per cupiditatem gule
z luxurie z alijs vicijs intenti nauem suam
tale gubernationem negligunt: et in mari
bo cadunt periculis : ꝙ si deraderet : z nihil

deest hominiꝫ si malicia mundanum literet: e
anime sue detrimenta patiantur. xvi.
Cãte ancoratas mul tuphcem midalitas Vij.
obtendit fluctuãm. Primo in hoc q̃ parua 18
mobilia ad breue tempus tendẽda hereis-
tatem partant : z vile q̃d habent et parre
matre: id est terre. p q̃a mater et terra
sunt affecti. Et mundi amicitiam maxime
appetentiam q̃ hereditatem nauigant q̃
parte patrimonij est peccato q̃a et q̃a ma-
jus an habebãt nobiliratẽ z dominium: et
q̃ amicitiam hominũ mutabilẽ z q̃ ipse transi-
tum hereditatem illã totaliter negligũt
totaliter circa ista solliciti. Et q̃ mãli ami
cinas debeamitia in opere pñãtium que
quãtes Cayn de quo scit Augustin. q̃ mira
tus est. Qũ Cayn q̃ hui⁹ mũdi gliam pum
quesiuit: primus est amicitia perdidit qui
tatem enim in terra ista primus cõstruit.
Et Augu. Unde beatus Gregorius primus 20
Cayn curiatem constructis defectibꝰ tra
aperte monstretur : q̃ ille primus in terra
fundam mundum potentia : z pudicitiam pus
dẽnum reprobabo. vbi est Cayn? vbi est
celestia neglexit circa terrena totaliter sol-
licitabatur. Sicut patet per hoc q̃ dixit Jo
saphus: q̃ Cayn primus simplicitatem : q
vite humanã mensurarꝫ : ponderum mẽ
tionem : z calliditate permutauit. Et primus
cernuos terre posuit : et ciuitates muraui
et omnino munuit: signu facẽs q̃ illi q̃ vitã
ter circa ista occupant inferiora habilis est
Cayn sunt eaem superioribus: q̃ ouibus s
ista superiora. Et Cayn erubescerit e q̃u
circa ista multum sollicitant: multos eam
Cayn nimẽ vel q̃ multos in istuciõe offen
dit: vel q̃ ista inordinate diligãt: z deo re-
cessũ fit a nobis. Nãq; hui⁹ mundi gliam
tãt nõ intelligẽtes: illud. i. ad Thi. vi. Sit
hui inditi inutilimus in hic mũdi: beatudo
bilitet: nec auferre q̃d possimus. Et Augu.
auctoritate ps 9 facilio in stultitia similes
sunt canib⁹ q̃ tota die circa pãs laborãt & Canes
qua in nocte mtr⁹ hãt: q̃ aliqs inde lature
comedãt⁹ spũ canes in vtã iugatio redi
dunt. Ita sit in morte pec⁹ & canes illi q̃
bus false panis dat e aqua q̃ istis nõ sabẽ
tur q̃b⁹ aqua sola negat. Lucæ xvi. Tertio
amato eo mundi in hac stultitia similes
sunt equis tota die thesauri portãtibus a Equi.
quo in nocte postant e pãno vili cooperti
in bono stabu reclinãnt. Sic ista de dñs
nota. B. xvij. 22. Quarto cuidã assimilat Stul.
tur in stultitia tractatoꝰ ex nimio pote et
obtectate insimiatoꝰ ex cui medio⁹ pñ ben
ciplẽ⁹ te occidimile fut fricidisse li ſ fenelles

Cui illeplus stolo de mũdo : z melius esi no
ut ſi vos : q vos vos credime ei⁹ multiꝫ valere e
ehis decepti q̃ eo q̃ nihil valere : hoc est
sime a quo vnũ quodq; denominandũ est:
obtẽt. Ite ergo e os stulti re sapiẽtes: ꝙ
notes: ideo dicẽt stulti: quia illime sapien-
te increate sq̃unt sapientiã q̃ de banalit
mundi. ꝙd. xl. Sicut pater Joan. vij. vbi
de mundo loquens an. Ego testimoniũ per-
hibeo de illo: q̃ opera eius mala hãt. Et Vij. vij.
Cõtra ta multas mãdi infatuationes ex 22
pen so 2 pericula ita sunt remedia seu do-
ctrinã z docẽt nãda pcta effugiẽda : ne
ab eis infatuẽt : z penas eis incurrat 2 peri
mlas. Quop primũ est in interiori ꝓpriatio
nis. Secundũ in exteriori custodia seu refre
nationc. Tertiũ in fuga a peccãtis. Quod
tam ad primũ efficat remediũ esse deberet
ad patriupendendũ mũdi diuinas: delicias
z honoree: ita me cognate et cõsideracõe
liciãs: z honoteisquia sicut vsia clare affir-
colo fuic intãdũ immediate posit: eo
tũ quocũ in domo est luminis : vel alicre
rei videt obiectũ. Et sicut cnẽtis in atmis-
no acrie loccomatrima hic inferiꝰ videnꝫ
parum. Ita ꝓpatiri vil gliam creati: repi
tenti in celo per superiorẽ: cois ista infe-
riorũ vident obiectora z parmvalotis. Sicue
pꝰ de dño Joan. xv. Dos de mũdo nõ eſtis
Cũ ergo sit fecidisq; fe de custodire nesciũ
a parentib⁹ z aliq̃ amicis a mũdi pmissis
siõ honoũ⁹ custodiri : z refrenari debemꝰ.
Sed heu qui custodiri pueri vel adulti
amicis : z impotentẽme equi a fenderet ca
pitatũ ne de illo cadẽs lederet: ipsum nõ
tur in alto stati mundi: vel ecclesie pontere
de quo cadens damnabit: ostendit ꝙ imun
dus quod finum erat diligeret. Jo. xv. Cũ
tum ad tertium ostendendũ est primoꝓria
re mũdus fugiẽdus est. Secundo quomo-
do fugiendus. Quantum ad primum mun
dus non solum fugiendus est ꝙper pericu
la spiritualia. vel pericula futura. q̃ in mor
te nũciur: sed etiam ꝙper aduersitates tri
bulationes : z angustias quas pacientes fe-
rimus : z ꝓpter sanctorũ exempla. Et ex
tilia pericula non mouent q̃ que futura sunt
quia non sentimus illam vitã mouẽant
que presentia sunt quia sentimus : Et hinc
fuit ifrael videntes plagas z angustias in
Egypto que nouerant : in hoc verisbus. Sã
guis cum rana : similes : mutce pecorum
mois. Ulcus grandoꝫ buncos : tenebre cum
morte primis. De ergopto fugiendum fili⁹ ec Ierẽ⁹.
clesie videnteo eaſdem tribulationes in mũ
do : ipsum corde fugiant . Quod autem

eadem videre e sentire possunt patet indu
ctione per hoc. Jn hoc namq; mundo est fan
gus bellorum insufforum sine causa oci
fanum. Sunt enim rane grulo ibus; zebro
fonum; que in foueis cantant tabernarum.
e cooperunt totam terram Egypti. Et cu
bes fabules fed acuet confcientiarum pau
cime r anue cogitationes e fol liculnbones
que funt in mente carnali e cupidate. Et
mu sec grossi ores rapto res vici e latrones:
e ipoi ia tores hominum potius de pecida
de fuo viuere: si fient musce meltita ipi pe
dam fequuntur. Et pecoius mos id eft ani
malium mortalitatis que nota. T.o.i.o.
Et vicuosa eft cupidos infirmitas. Et grā
do aeris tempestates. Et tunc ita bladoium
detrimeto: tuncq; nāq; talibus nocet: sicut
parcis. D. nā. Et tempestate ignoraniarum
e perplexitatum quid agendum pei. faigien
dum fit. Et mos hominum cauiscamq; era
tis statue e conditionis inter quas in mu
do pastiarum habebatur. Jo. xvi. Si e mun
dus paucis blandicijs e prosperitatib; nos
attrahit ad eius amorem e peccatu. Ergo
a cōtrario fenfu sine omi alio doctoe nos
tor a diuerfitatibus tot cōscientiarū remoc
tionibus quos sicut alios inimicos e latro
nes fugere non polumus tot cōstitutibus
tam pie q; fe q; a multis peccatores sepa
bunt. nos ab eis? amore retrahere e auolare
a facere debent. Et tito nāq; timore multi
fancti in celo mundum pertulmentes ab
ipso auolare cuperūt: quop volatus e fuga
nostra deberet esse hortatio e doctrina: exem
plum quot perfidie in mundo latent e peri
cula si Pault confulto romanorum dei vel
lemus vt deobemus exemplum: de quo re
ferr Julius festus lib. q. in planicie quadā
opiuiffima exercitū cōsumpsit: post vidi
quēs multitudinem fidelium vna cum fua
consargerere ftarum ftellerit aliquid insidia
rū ibi latere eo q; turbare aues simul mo
lantur e multitudo in certa replet ordine compe
rit ibi hostes latere ad romanum exercitum
clam inuadendū. Et sic auiū volatus e assen
su sibi e exercitui suo cauit. Sic nos videre
tes diuinum fanctum fanctorū. Deut. xx.
xvi. Relinquo mundū e vado ad patrem: ei
omnibus fancto meubtis finis de quibus
dicit mundus nos odio habuit et non fant
de mido sicut ego no fuy de mundo Joan.
xvij. A mundo auolare illoū exemplo insi
dias mundi latentes fuspectas habere de
bemus e timere e cauere vt de nobis verifice
tur illud Ofee. xi. Fouimdabit fili mariz
z auolabunt ffi auio ex Egypto. Ecce quo

modo fanctor; exemplo de egypto huic mū
do auolandi eft ocide e amore propter tru
bulationes miseriarum e infidias, eo latē
teo. Sed hec p maiori parte adulteratis
mitantur: qs ficut adultera a lecato verpbe
rata: ab eo non recedit: verberari vero a ma
rito non recedit. Sic mundi amatores mi
di experiētes e fentiētes periculas: verātices
verberā labore: insidias: tot cōspiratiōes e
fpirituales nō recedūt: nec a deo, opere
fugiunt fed pio modica fpe quaitas mundi
carnis e honoris: omnia patienter tolerāt.
Sed illi vbi vel alij etiam qui ffugiū mūdi
portare poffeft ffunt ffi modicum. q. dmino
vel a christi vicarijs impositi foleritmur
murant e realitrant. Cur? ca eft: q; amor
fondum vel fr eshner ferudicij. Erat ge
niores homines ad inalia ffa ad bona ffugi
gnum eft: q; amor leccatoris frequēter poft
nuptias frigefcat. Nec mirum: q; a propria
non fint amici charitatis? fed mirum: q;
ci. diaboli qui fuppleminat tyrannū magno
dyschrantiatis: de quo Matth. xiij. Egreiit
mundus. Quāri; vero ad fcim pungun
tertie parris illius articuli: qui q; mūdus
fugiendus eft: eft ad cognitionem q; illes q;
fecte illum fugere vultroposstre q; omnia
oculis facien muentur q; nec diligāpre
nec replantur: nec falmet occurrens vide
latur: nec profequatur fugiens: ita q; ali
tiōes, mundus ipsum fequat: ipsumq;
se habeat ffi ille qui crucifixus eft: qui
cui figitur deo ffum verrendo e hoc eft neef
fariam illi cu mundus applaudit e quem
fequitur: q; quantūcūq; mundus e facien
tes ffi mido bonum vnum e non
efficaturiuria vic; q; ffi ex q; mota. Si
vero mundus ipsum ffugat e a bonis ver
tat: e ffi ei quafi crucifixus e mortuus: ipse
etiam ffimili modo se habeat ad mundum.
Exēplo Pauli: ffi; se; fius ffibi; ait. Mi
hi mido crucifixus e vego mido. Gal. vj.
Et ffibi dicit pōt: q; mundus eft aliquo
quaffi mortuus e crucifixus: fed nō ipſi; mū
do: aliquibus econtra: aliquibus bo
bus quienq; ciūq; ter e mido crucifixus
eft: ei ipſi mido. Et in eōi legēda, de quois
bet legit cōfeffore: q; nec ipſe mido nec mi
dus ei placuit. Quia ſpo vbi multa inuenit
pertenla e energumenas bubas: vnde ffi ebone
vite: vere habere certitudinem in fine ffius
capitulj vtile videf experimēti ponere: quo
quo primo cōtecturare poffit: vtrus coide:
affectume: z conuerſatione de hec mundo
ſit an bealo. Secundo vtrum mundus pte
fens bon' ſit an malus. Quāri ad primū

quilibet facultet aliqualiter cognoscere po
teſt ex ſi ſit: an ſit de boc mūdo: re: heres vel
vt ffia ſpe manenti cuntrarie: de hoc opere
mercedē: an vt peregrinus e alibi mercedē
expectat labonioso: naturale: e q; hō pl' pa
tiatur z ſmideto: iudex? bona loquat & p'ria
gnia ffalsa e. Ergo p affectionē. dilecto
nē locutionē: e hmoi euidentia accipi pōt
vt ſin. Sic i poſitiuo qui plus diligit ffi
mūdū illius mūdus eſt ei ſuper eſſe: dicen
tes. hic vellēt ſemper eſſe ffi mūdane opera
ta: e ſpiritatē q; hic ſeo quō eſt: arbitr nes
ſcio quē eſſe: oſtendūt certiſſima euidentia:
quia de boc mundo ſunt iuxta illud. i. Jo.
iiij. Ipſi de boc mundo ſunt: ideo de mun
do loquunt: e mūdus eos audit. Quan
tum vero ad fr eshner ferudicij. Erat ge
niores homines ad inalia ffa ad bona ffugi
gnum eſt: q; amor leccatoris frequēter poſt
nuptias frigefcat. Nec mirum: q; a propria
non fint amici charitatis? fed mirum: q;
ci. diaboli qui fuppleminat tyrannū magno
dyschrantiatis: de quo Matth. xiij. Egreiit
mundus. Quāri; vero ad ſcim pungun
tertie partis illius articuli: qui q; mūdus
fugiendus eſt: eſt ad cognitionem q; illes q;
fecte illum fugere vultroposstre q; omnia
oculis facien muentur q; nec diligāpre
nec replantur: nec falmet occurrens vide
latur: nec profequatur fugiens: ita q; ali
tiōes, mundus ipsum ſequat: ipsumq;
se habeat ffi ille qui crucifixus eſt: qui
cui figitur deo ffum verrendo e hoc eſt neef
fariam illi cu mundus applaudit e quem
fequitur: q; quantūcūq; mundus e facien
tes ffi mido bonum vnum e non
efficaturiuria vic; q; ffi ex q; mota. Si
vero mundus ipsum ffugat e a bonis ver
tat: e ffi ei quafi crucifixus e mortuus: ipse
etiam ffimili modo ſe habeat ad mundum.
Exēplo Pauli: ffi; ſe; fius ffibi; ait. Mi
hi mido crucifixus e vego mido. Gal. vj.
Et ffibi dicit pōt: q; mundus eſt aliquo
quaſi mortuus e crucifixus: ſed nō ipſi; mū
do: aliquibus econtra: aliquibus bo
bus quienq; ciūq; ter e mido crucifixus
eſt: ei ipſi mido. Et in eōi legēda, de quois
bet legit cōfeſſore: q; nec ipſe mido nec mi
dus ei placuit. Quia ſpo vbi multa inuenit
pertenla e energumenas bubas: vnde ffi ebone
vite: vere habere certitudinem in fine ffius
capitulj vtile videf experimēti ponere: quo
quo primo cōtecturare poffit: vtrus coide:
affectume: z conuerſatione de hec mundo
ſit an bealo. Secundo vtrum mundus pte
ſens bon' ſit an malus. Quāri ad primū

rantur in ſipientibus: ſecundo gaudius bo
minibus male faciendibus. Quāri; ad pri
mū hydre ſerpēs aſſimilantur: qui eſt ſerpēs
multēp captus ffim diuerſimum ſpeciosa
bz. Cuius ſi vnū caput abſcindat creſcunt
alia. Sic ſi creſcat ſeptē capitū cuſtodiri ab vno
ſerpentis capite creſcunt ad duob' numera eis dā
dai: vel robas' vel ſuccubas' vel ſuccubi ſerpēs
vora: catat ſattandorū alij quaſſi flame ligi ex
hoc effecte: quaſi nona ſerpentiſi creſcēta
capitū ad ſerpentes a captatos cōſurgūt
inimici tiaemonas nocendū eadem ſpecies
licias cogitantes: e quandoq; aperte dicen
tes: ſue fint ffim vales: ſue magni in patria:
quare non det mihi ſitire vel vel illi: ſi nō
poſſem ego ei valere: e loch in agēde tene
re: ein ſi velle dānū inferre: tantum foute
quod eum mereri ita ego bc; q; vm datur
alij actibus pribus: vel deſiderant z amplē
nocēt ſi dona nō aſſequantur: q; nō eſtimo
facile fare vtrū nulli vel aliciui bondum ſit
qui omnibus non poſſet: vm ex; pdeſi
gaq; omnes diligunt munera. Eſa. i. Ecce
quo ſecundo pater q; talco poſtes aſſimilā
tur: z canibus: qua vno poto vocato: vel
aliquid ei dato: z. Et quando vni oppel
aliquid fendatur omne carnes reſpicunt
ad offerentem: quando vero vni illes. p. fici
ne omnes ei reſpicientes reſtituūt ſpiritus
modem de boc genus ffamam quod ipſe accipit
z ipſi non accipiunt. Jta illum tandē' mu
omnes reſpicuntur: contra recipientes: ode
inuida aggritur z detractionum z accuſa
tionum: illum mo ffibus ſecerantur: ffatum
ſum dannificare vel deprauare vel dimi
nuere tentuntur. Unde ſi ceſſus ad interrogā
tem quos eum ffi ceſſit: reſpōdere poſſet im
ga canimum pſal. levij. quia quamus ad
coo ceſſatum eſt a mumeri' ꝛc. Ecc. xxvij.
Ex quo patet q; quidam magnus detractor
congrue reſpondit eadem ſantoni pap' em
greſſum ei ad papam pubent. Tu es inqi
ſtus magnus cantor: cuſtodiens oſtium eni
ſi aliquid in os ipsecilium me intrare permi
tam. Jn talibus nanq; mundi ſe abdicātes
extinguit eram. Pioner. ref. ad tempus ſus
vicis mineres continuantur qua quādo ſe
mo. mercēa diſcontinuantur vel retrahunt
plus quandoq; tradeūtur ffi ſi nunq; aliqd
datum fuiſſet: ita q; ſemper ad has charas
eis: dare de finedebitoris ab hac q; in mu
neribus indicam. Dicbe. iij. Et Tertio ta
les lupie aliquo ſunt ſimileam ab ordinis
fpo q; dditorib' ſunt creadeliores. Primā pz

Hydra

Potest Canes

Canes

Lupi pdito nes.

primoq; ſtat lupus ſi pri⁹ viderit bolem
cripti et vocẽt⁹ ad Ambroſium bonet. vi.
Sicrales ſi primo viderint hominẽ qui ha
bent ei eo facere cantet⁹ vic⁹ ab eis mune
ribus prehenſiani ſic eis voces erpũt⁹ rer
ba impediũt⁹ in hiũ qũ ab eis petiũt vel
eorum eis allegant inſticiam petentes vt
ba ſua amittent inutiliter lonquentes ſ fi
ne fructu. Secundo quia ſicut lupi habent
tes multos filios petores ſiũt ſm. Ambro.
de animalib⁹. Sic ⁊ illi qui quaſi plures ha
bent filios: tanto rapaciores ſunt ꝛ dona et
munera plus cupiũt ꝛ ſuſcipiũt: q etiam ſi
lij⁹ ſentur filij⁹ quia ſi quis non de
derit filio cuntt ad ſcholas eccleſiam: vel ali
ũ ad bancum regis penſionem ent et in mini
eus. Tertia eſt quia ſicut lupis aſſimilan⁹
rumpatres. B. Aprũ. ait. Lupus vero crudelior
res pro tanto ſuntq; ſicut in piſtoribꝰ con
tinetur romanorum lupa romulum infan
tem et expoſitum nutriuit ſ expoſitos non
quidem lupino affectu ſed pueriliꝰ infantes: vi
duas orphanos ⁊ ſimplices illorum in ali
quo cuſtodie expoſitos nõ nutriunt ſ ſpo
liant ⁊ ſepauperant: vel ſaltem pauperio
res facere cupiũt: parum curantes vel pẽ
derantes quã medii ſpũ ſuſtineant: ita q⁹
ipſi aliquid habeant: qui tantum munera
deferentes adorabant. Thob. xii. ¶ Quar
to tales caſtoꝝ aſſimilãtur: de quo ait So
linus libro. ii. c. xxv. q̃ ſi hominẽ compte
henderint in primis dentes vellerat ipſi oſſa
que inter dentes tenet frangantur parte ſi
poteſt in ore remanente. Ita tales habentes
aliquos inter dẽtes: ad eſt in domigerio ſuo
non prius cum lazaro ſi prius ſatiatur aliquo
cũs cum eis remanente qui oſſa eorum cõ
fregerint. Michee. iij. ¶ Quinto ſunt crude
liores hiudinabꝰ quibus ait Hieronymus
epiſtola. lxxv. q̃ eſt dñs memoriam non ha
bent rapiẽti: ſ ſedut vẽter eoꝝ nõ eſt vacuꝰ
Sin vero ſuper oculos ⁊ manus apertas
habent ad accipiendum tam plene ſpongias
minus quodcunq; Mart. xv. ¶ Quinto ad
ſecundã partem ſtimus arrecuit inter malos
hoſtes: pumo aſſimilant⁹ ſpongie. Regũ. v.
quib⁹ ipſius ſpecialiter adheret lepra. Sic
cunde cudam ardore necromãtico de quo
ferꝰ ay ad villã quandã venies: ei ei nihil
dare voluit poſtea illius loci quoſdã orea
ei congregatos arte demoniaca nudos ire
ſecit ⁊ tripudiare et cantare. Dicebat Ana
dreas ⁊ nihil ei rede: ideo ſic ea doualiſ ſo
vicinis admirãtib⁹ ⁊ eis obſtantib⁹: ei ad
eos curretẽ ⁊ querentẽ quare ſic ire. Reſpõ
dit ſicut ꝓdicti eſt. Poſt quã ergo iſtum illi

ſuperuenientes ſimili illuſtrauerunt ꝛ ſtupidi ſtor
cãtu eo imitabant: ſicut Saul inter pphe
tas. i. Regũ. x. Ita iſti illudũt ⁊ tanto ꝛ de
mã ãtio dabãt ꝛ eoꝝ animos ꝛ fantaſies ꝛ
amtatores. Vñ nũc ſic verũ cãtare poſſ: hic
fur tal⁹ ⁊ miſer et deſtitutꝰ ſic vado. Ter
to inde aſſimilant⁹ paſtori ſicario. ſ. ſtu
ro. ꝛ ideo illum ſpũ male dicentem Deut.
xxvij. Maledict⁹ inquit qui acceperit munꝰ
ve per cuti ut ſanguinem ſimiunt innocẽtis.
¶ Illã vero benedictionẽ aſſignat dñs illis
dona recipiẽs. Cũſq; vic⁹ licitꝰ vel iuſtꝰ dare ſed
nõ recipere ſicut accidit ab quo munꝰ re
ſtimere vult vera tu nõ eſt caſus ꝓ
ve vel aperte vel occulte. Aperte ſicut ab ty
ran⁹ ſibi nocentꝰ. Occulte ſicut ab dñs mun
ſtrorũ ſuoꝝ nõ ſolũ ab alteri⁹ poꝛ no
cere qu⁹ nõ audet aperte
ra: vel robas aduerſarij ꝑ illos. ꝑpter bis
las ⁊ dilationes ſi vult eos mutigare opor
tet q aliquid eis occulte offerat⁹ ſ munus
abſcẽdit⁹ extinguit vias: ꝛ dorũ
in ſinu indignatiõnẽ maximã ꝓuoc. ꝛc.
In hoc vel ei ſimili caſu dare ei eſt peccati
ſed laudabile. Seneca de cõſtãtia ſapiẽ
tis. Nunqd inquit ſapiẽs accedet ad fores
quas dudũ ianitor obſtulit ⁊ videt pando
eſſilia dẽ facere debeat: ſaltẽ ut ingrediãtur
acrẽ obtecto ſedo leniter: ne indigeſt aliquid
impẽdere vt iuuẽ trãſeat cognet q̃ in pẽti
bus ſtudiũ aliqd dare oportet vt triſtat.
Sed peccant recipiẽtes. Quinto q; aut pec
mittere aliquẽ in paciẽt finere aliquid fa
cere: vel in agendis expedite debeãt tran
mitte ſ ibi facilitate nunc gratis hoc facere
vel permittere debeãt: aliter q̃ impẽ ſuite
debetur ſine pretio: ꝓ hoc inuẽ vẽdãre ſi
meũ mihi vẽdãt: vel ſi ſine peccato non ꝑi
tãta diſſimulare vel permittere vel facere
rãc mihi ꝓcio dato illud facere vel diſſimu
lare debeãme peccatũ ſub ꝓcio ponere vo
deant vẽdomus. Q̃s tales ſunt ſimoniaci ?
pes ꝑ plures ſeges. Secũdo q; ſimoniaci
ohio cui ꝓficiat: aliqua nõ ſunt de dõ ſine
numeriꝰ ⁊ exactionibꝰ viuat ⁊ rũcilud di
mitat. Aut ſunt de tãc ſtillo viuat ꝛ mu
diar. Ambroſiꝰ ſi loquente ꝓtimo de officiis
Dtines inquit eras q̃ cauſa alienã rapie
bas egeſtas non cõmutit: ideo te ſeci dni
ſem vt exactiõnem non haberes. Cuꝛ ſi
affinſti vnuriam patientibus: ideo te fec
potentem vt non inferres ſed violenti re
pelleres. Cepiſte inquit regnum ⁊ paupert
de manu peccatoꝝ: ſequitur. Dum aque
re opes occupare terras cupimus: iuſticie

ministrus vereri. vbi lucri in area dãno
in ſilicẽa ⁊ pẽti. non quodlibet
tol ineſtabile. Quã eſt rõa deo excuſa
nonẽ habere poſſent qui ab illis munera ex
cogit⁹: vbi habere recipit ⁊ vt dñs tuus
angat⁹ ⁊ voluptates tuas nutriat: ab illis
qui multis ſortẽ debiue faciendi nõ habẽt
pantes colẽdi vel ſalãdi: nũ eſt illos co
gitare quomodo ſuꝝ vires ſuꝝ ſimilia ſi vele
cum: q̃ talia nõ audeat vel videat: vel q̃ de
eis graue accuper vindictã. Tertio ꝓ ta
les ſimiles ſunt latrones publici: de eis ſtum
eſt. B. Aug. in. ⁊ his tribus patet q̃ recipi
tes ſunt defectuoſi. Nec eſt ipſius eis dona
offertes ſuppoſitus ꝛ oſtẽditur eo q̃ eis
offert: mediand ſuppoſitꝰ eos habere co
ſtilium ⁊ infirmũ. Nec eſt ipſi met dona re
cipiẽtes ſe habere oſtẽdãtur ſi offert eis
medicina ꝓpter ſanitatẽ: ⁊ capiũt tale
non haberent multũ indignarent ſe offere
re ei indignatione fugaret. Ergo a ſimili
ſenſu medicinã illã recipientes ꝛ diligenter
querentes ꝛ deſiderantes oſtendant ſe infir
mitatem habere cupiditatis ⁊ falſitatis ꝛc.
de quibus Eccl. xx. Pollut⁹ coram eſt pol
lutus eſſe oſtendit in mũneribus. Quarti
ad ſecundã partẽ illius articuli eſt adueer
ſũdũ: q̃ tunc maledicto culpe ſuꝑtadicta
male recipiẽti bona adueꝛſoꝝ ꝑ datibus
ꝑ recipientibus participatur quãdo dante
intendit recipiẽtẽ corrumpere. ꝛ ꝛ ſuſcipere
pientes corrumpit. Sicut patet. B. xxvij. ꝛ
ſicut etã in quotidiano pats abuſu in quo
ndemus de pedua ꝛ de vili vel ſimonimali
defuo bant vt habere ad inferni vt ꝑmit
tantur. Sicut ſuper patur: ne quoꝛã qui
mmarium. ſolidos cuidam magno pre
tamore ſecurus eſt concubina ſecũ. Accidit
potes q̃ ſocarũ illã dimitt⁹ ⁊ ꝓtato per
mauiſi reddat⁹ annuã peterat reddit: reddi
ti q̃ petit nõ mutãtã enim dimiſſi feudũ
p quo annuã cenſum ſolui habeat ſpecſu
ſum ⁊ pedat ꝛ eget ſe ocero ab illo tale
feudũ ſi rendeo. Dũ enim a talibus mune
ꝛ accipitis ſm Ambroſiũ ſuper epiſtolam
primã ad Cor. liberatur ⁊ amittit ꝛ arguendi
ꝓpecat qui ab eo accipitur qui ideo datur
corrigatur. Et quibus ꝓs: q̃ nõ eſt in ſuſ
piracio ſicut in aliis contractibus empti
nis ⁊ vendit⁹ionibus quibus reo vendit⁹e
ne aliquã ⁊ ad emptoꝛ teraliter tranſit ⁊
venditoꝛem bercinquit quando vero inſti
ſi vel cauſam muſt⁹ am habẽtes: illi inſtã
ctic dicunt: aſſolui tibi vel aliꝗs quotum
intereſt aliqua dãt ꝛ iuſticia ſiat ſi ꝑ tuꝛpe

ritate iniuſticia eſt: iuſticia hec aveniditoie
tranſitaqua cum illo nõ ſuit: nec ad empto
rem venit: quia ſtilli. Tyri in mũneribus vul
num tuum o iuſticia deꝑtecabilitur: que nul
to ꝓcio comparari poꝛes vbi non eſt: in
pſal. xlviij.

¶ Ex tam multiplici tam bantis ꝑ recipi
ens culpa multipler ſequitur damnũ. Pri
mo ipſi recipiẽtes ꝑpetuũ damnum inferut ꝑ
to quod eis tam intem quantum ꝛ tam
pertuertunt. Sicut pater per bi thoras qui
fertur: quod quidã placitauit ꝓpio quodã
manerio: ꝛ venit ad quendam magistrũ ro
gans eum q̃ eſſet ꝓ ꝑ rte ſua multa ei ꝓ
mittens. Illeꝑro ſemper reſpondit: q̃ non
audebat ꝛ aquã nouerat cum aliquam habe
re nuſtacuam. Alius cupam pulcꝛam de
auro tradidit eius camerario: q̃ ſi poſſet
eam domino ſuo offerre: quam cum in ca
mera ſua poſtam reſpicere et multa exogis
tauit ⁊ inuenit argumẽta q̃ illa ſtabat
habuit nec aliud cogitare poterat q̃ ciphũ
reſpicere. Ille vero videns ſe ciphi cupidit
tate exceſſiſſe camerariũ vocato et ꝓcepit
q̃ ciphum magistro ſuo ꝛ poſſeſſori ſuo
reddere: ne notaliter ipſum excecaret expe
riene ꝛ intelligens quonam munera cece
cant oculos ſapientum ⁊ mutant verba iu
ſtoum Deut. xvi. Secũdo quia dona ꝑpe
recipientem ingratum faciunt: quia quan
do quis habet facere cum alio cui aliqua
offert ſine oĩm pactione ſub certa ſtatute
vel cituſſinge alterius cauſe nomine: ſem
per ne ratio ſua eſt vt illud ꝓ eo faciat q̃s
ab illo ſicrt poſtulat vel in poſterum poſtu
labit ꝛ hoc ille cui offert adiuertere poſſet ſi
cut ſuum cupiditate non eſſet excecatꝰ de
ne eum ſcire poſſet ſi nihil eum eo facere
haberet mihi ꝛ dare. Sic ergo acceptens
ꝛ poſtea quod penitur non faciens ingrat
apud bantem ⁊ mundum reputarur: ꝛ ſoſſ
tan ad reſtituendũ in bono iudicio ꝛ ſecret.
Sicut ille qui pacto interueniente aliqd ac
cipit ꝓ aliquo opere q̃ nõ faciẽdũ vici tu
ſta eſſe q̃ pacto poſtulat⁹ ſi vero inuiſtũ ꝓ
ſtitat⁹ impos vino pati eſſet reſtituẽdũ.
¶ Tertio ipſi iniuſti facũtveꝛ ꝛ facũtur q̃
ab vno ꝓcumã acepiũt an gratiis inſticia
facere debeãtur: iuſti ꝓ pectmo: vel q̃ a
nõ dãte iuſticia auferre facit: ꝛ eos q̃ iuſtic
cas nõ ſibi iuſtici de quib⁹ Eſa. v. Qui qui
iuſticiatis vm pũp munerib⁹: iuſticiã ui
ſti auferris ab eo. ¶ Quarto dei ⁊ ſeipſum
negare facunt. Ait Criſoſto. in tractatu de
ſymbolo. Cuius non erubeſcat dicere: quid
mihi dabit⁹ vt mihi iuſticia facã. Nõne ſiſe

est ac si dicat: q̄d mihi vultis dare ⁊ meipm
abnegē: officiū ꝓdā: ⁊ dn̄m vēdā. Ergo qui
11 mun⁹ accipit liber abire neq̄t. ¶ Quīto dā=
nū infert sp̄uale ipsis dātibus: ⁊ etiā frequē
ter corporale: sicut p3. A. xxv. 29. q2 frequē
ter indigne victoriā ⁊ honorē acquirit qui
dat munera. Prouer. xiij. Munera nāq3 in=
dignos honorant: ⁊ dignos muneris defe=
ctus postponit: in tantū ꝙ tā in clero: q̄3 in
religione nūm⁹ seu nūmus scīētiaꝝ ⁊ eccle
siaꝝ dn̄s est: vbiq3 insuper terraꝝ porta ape
rit palacioꝝ: ⁊ ostia cameraꝝ: sicut p3. J.
xiij. 13. Et in omnibus terris mortificat ⁊ vi
uificat: deducit ad inferos ⁊ reducit: carce=
res aperit ⁊ claudit: mortificat aīas q̄ non
moriunt̄: ⁊ viuificat aīas que nō viuūt: sub
leuat de puluere egenū: ⁊ de stercore eleuat
pauperem: vt sedeat cum principibus: ⁊ so
liū glīe teneat. j. Regū. ij. Claudit et nemo
aperit: aperit ⁊ nemo claudit. Et breuiter si
fortitudo querit̄: fortissimus est, si melodia
vel iocūditas iocūdissimus est. Unde Ala=
nus de conquestione nature. Si in aurē vel
aduocati susurret pecunia: horphei lyra:
carmē amphionis: musa virgilij: voce pecu
nie suffocant̄: quid plura vbi nūmus loqui
tur Tulliani eloquij tuba raucescit vbi nū
mus militat: hectoree milicie fulgura com=
pescunt̄. Nummus vincit: nūmus regnat:
nūm⁹ iperat vniuersis. ⁊ nunq̄3 decrit mul
tiplex cōuentus falsoꝝ: si tm̄ presentia fue=
rit nummoꝝ. Cū ergo tanta muneris sit po
testas ⁊ iocūditas ꝙ sine illis nihil fiat: nı=
hilq3 aures delectet: patet ꝙ sicut infirmus
inaniter magna a medico petit medicinā: si
nisi aliq̄d det quātūcūq3 sit cura dignus vt
pore in se bon⁹ ⁊ ad curā disposit⁹. Sic quā
tūcūq3 q̄s sit aliquo statu vel dignitate vel
honore dignus nisi aliq̄d det: inaniter circa
hoc habēdum verba fundunt̄. Et hoc est q̄d
ait Criso. in tractatu de symbolo. Utrobiq3
inq̄t ⁊ apud curiales ⁊ apud medicos obti
net ꝙ ꝓ solis verbis mortalis vtimur her=
bis ꝓ caris rebus pigmentis ⁊ speciebus.
Sexto munerū cupiditas dānū infert ipsis
12 nō dātibus vel nō tm̄ dātibus vnı quātuz
alteri. Primū p3: q2 in parabola tp̄is pre=
sentis iuxta quā munera ⁊ hostie offerun=
tur ⁊c. Heb. ix. inter oīa que cōtingūt mala:
vnū est absurdissimū ⁊ tā deo q̄3 ab hoībus
abominabilissimū: ꝙ vicz nō videt̄ his qui
ambulant in magnis ⁊ in mirabilib⁹: ⁊ coꝝ
ministris sufficere q2 nō faciāt ꝓ his q̄ eis
dare nolūt sed q̄d diabolicum est eis nocere
querūt: qui robas nō dāt: vel pecunias. Et
cū balui prepositi sint vel cōstabularij, de=
uersa inferūt nocumēta vt in posterum ha=
beāt ⁊ vt se vindicēt: q2 prius nō habuerūt
colorātes factū suū sub colore iusticie ⁊ fide
litatis in qua dn̄is suis tenent̄. S3 deus q̄
per ꝓphetā suū dicit. Si q̄s nō dederit q̄p=
piā in ore illoꝝ sanctificāt sup illū preliu3.
Michee. iij. nouit qua intētione faciūt: q̄ ⁊
mercedē illis reddet testimoniū perhibēte
muneribꝰ ei⁹ q̄ sc3 accipere cupit deo. Heb.
xj. Scd̄m etiam p3: q2 q̄n. xij. apli falsitatis
⁊ antichristi dn̄t tre Lōdonijs vel ad aliū lo
cū ꝓ veritate dicēda de aliqua re: q̄ vsq3 ad
patriam placitata est nituntur primo die
accipere ab vna parte: iurantes ⁊ fingen=
tes ꝙ ꝓ illa parte dicent: accepto ergo quic
quid illo die accipere poterunt: vel habere
ab vna parte illū diē aliqua conspiratione
⁊ falsitate amittere volūt facientes ꝙ aliqui
illo die corā iusticiarijs non cōparebūt vel
aliq̄d simile. Alio die accipiūt ab alia parte
⁊ q̄ pars plus dederit. xij. illos periuros ꝓ
pte sua, habebit si tm̄ equaliter dederit: hoc
ideo addit̄: q2 diligēter inquirūt si vn⁹ alio
plus acceperit. Et si inuenit ꝙ sic, ille q̄ mi
nus accipit irascit̄ ⁊ de parte illa non erit.
Si vero maiorē se putet ⁊ inuenerit ꝙ ali⁹
plus acceperit vel ꝙ oēs equaliter grauat̄
q2 videt̄ sibi ꝙ ex quo alijs maior est patrie
ductor: ꝙ plus recipere deberet: ita ꝙ ille q̄
minor reputat̄ si minus recipit grauat̄: ⁊ il
le qui maior est: si plus nō recipit: insanit.
De quib⁹ Innocentius li. ij. de vtilitate cō
ditionis humane. Non inquit attēdūt me
rita causarū s3 personaꝝ: nō iura s3 mune
ra: nō q̄d ratio dictet: s3 q̄d volūtas affectet
nō q̄d liceat sed q̄d libeat. De talibus spe=
cialiter verificabit̄ illud Job. xv. Ignis de=
uorabit tabernacula eoꝝ: qui libēter mune
ra accipiūt. ¶ Septimo muneꝝ receptio dā
nū facit dn̄is: quibus receptores illi deser=
uiūt: vel in fama: vel in bonis alijs. Primū
patet: q2 sicut dolor pedis vel alterius mē= 13
bri nocet capiti. Ita infamia cupiditatis ⁊
alioꝝ vicioꝝ in ministris nocet ⁊ famā capi
tis decolorat. Cuius quidē nocumenti ipsi
superiores occasionē dant: sc3 ministros vt
deberēt de suis nō exhibēt s3 tali eos expo=
nūt necessitati ꝙ de munerib⁹ inhonestis ⁊
turpib⁹ lucris eos viuere oportebit. Si vo
eos debito nō exhibēt: eis certū dādo vel or
dinādo vñ viuere debēt. Sicut faciunt epi
suis officialibus ⁊ alijs clericis. Et reges ⁊
principes suis iudicib⁹: totū nocumētu3 a
ꝓpria h3 ortū cupiditate. Scd̄m p3 q2 q̄n
quis offert dona alicui existenti in aliquo
officio sub aliquo dn̄o cōiter illud ei offert
vt aliquod

vt aliquod ei faciat auantagium. Q̄d quidē
auantagiū facere tenet̄ de iure ⁊ potest sine
damno dn̄i sui aut non. In primo casu sup=
ponit illū cui offert iniustū ⁊ cupidū: vel sal
tem illū talem facere nitit̄. In secundo casu
vel facit eum falsum dn̄o suo: vel nititur eu3
falsum facere. Et si falsitatem dn̄o suo facit
istius p̄cibus vel donis non est dubium q̄n
vterq3 ad restitutionem teneatur. ¶ Octauo
14 damnū facit subditis q2 dn̄i vel ministri vel
quicūq3 alios regere habent: qui libēter mu=
nera recipiunt: raro vel nunq̄3 subditos ha=
bebunt bonos: q2 et quo sciunt eos cupidos
⁊ posse eos donis placari: quasi sine magno
peccant timore: cogitantes ꝙ si in aliquo cō
tra eos loqui incipiant: eorū ora munerib⁹
obstruent: quibus obstructis ipsi sine labo=
re in abyssum demerguntur. Et sic spiritua=
liter eis contingit quod corporaliter omibus
illis contigit: de quibus refert Alexāder mo
Exem. do loquēdi. Juxta inquit pascua maritima
erat quedam auis que quotidie certis indi
cijs fluxum ⁊ refluxum maris predicere sole
bat. Cūq3 clamorē eius: oues iuxta litus pa
scentes agnoscerent: ad locū eminentem fu=
gere consueuerunt. Sed cum auis ostreum
apertum reperisset: eo vesci desiderans: ro=
stro capitur: cūq3 clamare non posset: mare
adueniens oues submersit. Sic cum os cui
correctio incūbit: lucro obstruitur tempora=
lis talis in fine dicet illud Esaie. vj. Ue mihi:
quia tacui. Dicat ergo ⁊ opere impleat ante
finem illud. Hiere. iiij. Non tacebo: quoniā
vocē buccine audiuit anima mea. Nota con
tra non corrigentes diuites pro muneribus
vel alijs causis. A. xvij. 11. ¶ Nono dānū fa
15 cit in bonis fortune tam ipsius recipiētis q̄3
etiam amicorū eius. Primū patet q2 frequē
ter contingit ꝙ illi qui extorquent dona ab
his qui sunt in aliqua miseria vel isfortunio
vt eos iuuent pro quo adiutorio vidētes eos
in magna necessitate plus exigunt: q̄3 exige=
re deberēt: iterum deo ordinante cadant ⁊ ca
piantur: ⁊ miserias ⁊ infortunias sustineāt:
⁊ nunc sicut prius acceperunt: ita dant et sic
vadunt sicut venerant. Secūdum etiā acta
frequenter ostendūt: in quib⁹ videtur ꝙ pre
lati ⁊ eorum ministri munera recipiant: pro
precio forti. i. pro redēptione peccatorū: ⁊ spe
cialiter a religiosis ⁊ ecclesiasticis personis
qui bona ecclesie circa huiusmodi expende=
re non deberent: cū quibus muneribus cum
alijs mistis suos iuuare ⁊ ditare nitunt̄ ne=
potes, qui cito hoc in taberna ⁊ luxuriose vi
uendo: cum alijs que aliunde possident ex=
pendunt: ⁊ sic de bonis illis verificatur pro=
phetia. Michee. j. Que iquit de mercede me=
retricis congregata sunt: vsq3 ad mercedem
meretricis reuertūtur. ¶ Decimo damnum 16
facit toti communitati: sicut patet. A. xij. 13.
Item. E. iij. 4. quia latrones ⁊ homicidas ⁊
alios malefactores quos aliqua patria ven
dit post mortis sententiā datam: sicut p3 in
vallia: sicut ostēsum est. J. xiij. 14. Ipsi mu=
nerum receptores in omni patria vēdunt oc
culte. Et ꝙ dn̄i terrarū in vallia latrones vē
dentes accipiunt post mortis sententiā datā
Illi falsi accipiūt ante: vt non detur: ita ꝙ tā
in vna patria q̄3 in alia ad totius damnū cō
munitatis malefactores qui aliquid habēt
liberantur: vt vix suspenditur qui aliq̄d ha
bet: quia vel vitam suā emit ante iudiciū vel
post: in tantum ꝙ si in vna latronum societa
te sint capti diuites ⁊ pauperes: soli paupe=
res suspendunt̄ ⁊ alij liberant̄: vitam suam
bono foro redimentes: q2 ante forte furatus
fuit ad valorē centū solidorum: ⁊ forte non
dat nisi viginti solidos: quos tam ante q̄3 eo
dem anno sequenti triplicatos recepit et re=
cipiet. Sed non est mirū ꝙ de alienū bonum
forū faciunt: de alijs eīn ⁊ nō de illis furaba
tur. Comparando vero istos duos liberan=
di modos ad inuicem: ille modus quo ante
iudicium vendunt̄ periculosior pro tanto vi
det̄: ꝙ illi qui tanq̄3 latrones iudicant̄ ⁊ post
modū vendunt̄ plus habent̄ suspecti et pro
tanto quis se ab illis melius custodire pōt
q̄3 ab alijs qui iustificant̄: ⁊ ideo tāq̄3 min⁹
suspecti plus dānificare possunt. ¶ Undeci=
mo spiritualiter occidunt recipientem: ideo
nanq3 Aioth portauit Eglon munera: ⁊ mor
tē. Iu. iij. De isto dāno ꝑ munerum rece
ptiones regnis ⁊ terris illato. No. B. ij. 8. ⁊
29. De ista etiā materia quō vez multis no=
cet. No. J. xiij. 32. cū sequentib⁹. Ex quo tot
dāna munerū sequunt̄ receptionem: beatus
q̄ excutit manus suas ab oī munere. Esaie.
xxxiij. qui in fine officij sui vel vite sue dicere
pōtcū Samuele. j. Reg. xij. Loquimini inq̄t
de me corā dn̄o ⁊ corā christo eius: vtrum bo
uē cuiuscūq3 tulerim: an asinū si quempiam
calūniatus sum: si oppressi aliquē: si de ma=
nu cuiusq̄3 munus accepi.
¶ Sic q̄libet vir bon⁹ ⁊ christian⁹ excutere de Ar. iiij
beret manus ab omni munere. Un̄ Sene. ad 17
Lucil. epla. lxxvij. Quis inq̄t sit vir bon⁹ di=
cā? Uir bon⁹ q̄d honeste se putauerit factu=
rū faciat sine pecunia: q̄d turpe erit non fa=
ciet: etiā si pecunias afferat vel voluptatem
vel potentiā: ab honestate nulla re detinebit
tur ad turpia nulla spe inuitabit̄. Ergo nec
recipere deberent p se nec p alios: sic p3. J.

xiij.25.propter rationes tactas.J.ix.13.cū
sequentibus.r.28.r.C.xvj.40.cum sequen
tibus. Nec propter se:quia melius est ad vi
Lxiiij. tam ingredi pauper. Nec propter alios scili
cet parentes r huiusmodi. Responsionē cu
iusdam pape recolligentes:qui suadenti ꝙ
suos promoueret. Respondit. Si mei nō fue
rint dominati tunc immaculatus ero. Illi⁹
ergo exemplo non permittas eos in tantum
tibi dominari:ꝙ pro illis promouendis vel
exaltandis:teipsum sub peccato deprimas:
r seruus fias cupiditatis:r ipsos etiam per
das:onera eis imponens importabilia:r mu
neribus prauis illos coram deo onerando.
Illis ergo noli offerre munera praua. Eccle
siastici.xxxv.

Art. v. ¶ Aliter vero contra deū r rationem dantes
13 r recipientes ad restitutionē tenent. De dan
tibus patet in summa cōfessorū.li.ij.ti.v.q.
xiij.q̄d de prelatis rc̄.vbi habet ꝙ prelati r
clerici q̄ bona ecclesiastica pauperibus debi
ta cōsumunt in vsus illicitos vel in meretri
cibus:histrionib⁹:consanguineis:vt eos fa
ciant diuites de patrimonio christi. In potē
tibus r diuitib⁹:propter pōpā seculi vl aliā
illicitam causam:raptores sunt:r per conse
quens ad restitutionē tenent. Quantum ve
ro ad recipientes vel recipiunt a predictis vi
ris ecclesiasticis:vel a quibuscūq; aliis. In
primo casu respondet in summa cōfessorum
li.ij.ti.v.q.xviij.quomodo illi rc̄.dicēdo sm̄
vnam opinionem:ꝙ focarie r hmōi turpes
persone tenentur restituere si possint:nisi for
te fuerit eis datū causa elemosyne cū essent
in summa necessitate. Diuites etiā r poten
tes tenēt similr ad restitutionē si per fraudem:
vl minas vel importunitatē etiam indebitā
vel aliter sine iusta causa aliq̄d de bonis ec
clesie receperint:ita ꝙ si turpib⁹ personis de
tur:restituat ecclie.i.successori vel superiori
illi⁹:q̄ dedit in vtilitatē ecclesie ꝯuertendum.
Vel sm̄ hostien.eiusdē loci pauperibus di
stribuendū. Nullo vero modo illi restituat
q̄ turpiter dedit:nisi qd̄ per aliquas iniurias
ab eo extortū vel receptū fuerit. Alia vō opi
nio sentit ꝙ turpes psone que hmōi recipiūt
a viris ecclesiasticis ad restitutionē nō tenēt
nisi hmōi vir ecclesiasticus p hmōi donatio
nem fact⁹ sit non soluendo:sicut est in eo q̄
accepit ab vsurario. In secūdo casu sm̄ sum
mā confessorū li.ij.ti.v.lxxxiij.q.quid de il
19 lis q̄ emūt rc̄. Omnes qui recipiūt propter
gratiam vni parti faciendā in preiudiciū al
teri⁹:aut si minis aut terrorib⁹ aliquid ex
torqueāt:aut si quosdā grauāt vt alij time
tes eis seruiāt ne talia patiant peccant mor

taliter r ad restitutionē tenent oīm sic rece
ptorū. Dñi insup tales ꝑposituras vidētes:
vbi non sunt redditus certi:sed sole exactio
nes r munera ad interesse tenent. Ex his pz
ꝙ graue r periculosum sit non sua dare vel
recipere vbi nō est certa receptionis causa il
li q̄ recipit licita q̄ frequnter ꝑpleti sunt in cō
scientia r remorsum pariunt nescientes q̄ re
stituere debēt r q̄ non. Quod etiā periculo
sum sit officia exilia vēdere:illis q̄ muneribus
vultū tuū deprecabunt:in ps.xliiij. Et ideo
periculosi⁹ est quo rari⁹ r difficilius hoc fa
ciūt estimantes titulū habere donationis vl
emptionis r vēditionis. Sed tñ dātes ita re
spondebūt corā deo:sicut baliui dātes bona
dñoꝝ suoꝝ recipiētes:sicut participātes in
furto erigētes sic latrones qb⁹ multa ꝓmit
tunt r dant ne noceant. Sic fidelis homo fi
liis cōcubinarum largit⁹ est munera Gen.
xxv. Quoꝝ locus penalis iuste est in inferno.
¶ Primo q2 vincētes de munerib⁹ r exactioni Ar. vj.
bus nō hñt aliquē certū statū vel victū vl or 20
dinē cū totū sit in alioꝝ voluntate vel necessi
tate:ergo iuste ibūt vbi null⁹ sit ordo. Job.
x. Scdo q2 sicut dñs gratis remunerabit il
los q̄ pro ministris suis gratis fecerunt qm̄
ministri sui clamāt dicētes. Dñe iste i terra
sua multa p nobis fecit p amore vr̄o r nihil
a nobis recipe voluit. Ita nō remunerabit il
los de quib⁹ i die iudicij dicere poterūt. Dñe
nihil istis tenemini q2 oīa nimis care nobis
vēdiderūt. Et de⁹ eis rñdebit. Amen dico vo
bis:receperūt mercedē suā Mat.vj. Pz ergo
ꝙ bon⁹ dñs vel iudex oēm hominē cōtra cor
hre deberet:q̄ ei munera offert tāq; volētem
eū ad talē obligare penā:r causam suam su
spectā hre deberet estimans ꝙ falsitatem de
nariis supplere velit. Qui vō credit vel dicat
ꝙ alia cā dedit:expectet vsq; snīa sit data:et
videat:tūc q̄d dare velint:r inueniet:ꝙ illi q̄
prius ei pulchra obtulerūt:r q̄ tñ respuerunt
sub quibusdam curialibus verbis dicentes.
Si habueris sententiā pro te scias mihi gra
tes ostendentes per hoc ꝙ postea libēter re
cipiēt:nihil ei post snīam dabūt ostendētes
ꝙ nō amore persone ei munera prius obtu
lerunt:sed ratione officij munera mittebant
Luce.xxj. No.U.viij.38. No.penā recipien
tis munera per exēplū de machabeo.F.j.33.

N Atiuitatis chri Na.j.
sti. Primo ostēdet distinctio
Scdo possibilitas. Tertio
congruitas. Quarto ex par
te dei causalitas:r ex parte
hoīs ostēdit vtilitas. Quinto:quare ita tar

de facta fuit illa benedicta natiuitas. Sexto
recipiendus:custodiendus:r honorand⁹ est
qui pro nobis nascebatur.
Arti.j. ¶ Quātū ad primū xp̄i tēporalis natiuitas
1 est duplex. Una que facta fuit i incarnatione
Alia in parturitione. Un̄ Crisost. super illud
Mat.ij. Quod eīn in ea natū est:de spū san
cto est:querit qualiter tūc natus dicitur cū
statim sequatur:pariet quidē filiū:r voca
bis nomen eius Jesum. Et respōdit ꝙ in cō
ceptione fuit nat⁹ in ea:ps.lxxxvj. Homo na
tus est in ea. In vtraq; vō natiuitate statim
fuit perfect⁹ de⁹ r hō:a primo vel Marie con
sensu quando dixit. Ecce ancilla rc̄.
Art.ij. ¶ Prime vero natiuitatis:cōceptionis r ꝑfe
2 ctionis possibilitas:p exemplū notificat de
lumine solari:qd̄ corpore vel natura solari ꝑ
sente:statim perfecte nascit:r in materia pro
pinqua disposita:in qua non inuenit cōtra
riū:sicut in aere disposito:statim se perfecte
multiplicat eiq; clarissime atq; ꝑfectissime cō
iungit atq; copulat. Ita natura diuina seu
ipsa benedicta trinitas:q̄ est sol iusticie:que
operata est salutē nostrā in medio terre:ul
est in medio corporis virginis gloriose: in
vtero virginis benedicte presente:ipāmq; p
cōsensum disposita r dicente. Fiat mihi sm̄
verbum tuū:lumen illud de quo in simbolo
apostoloꝝ:lumen de lumine.i.filius de pa
tre ad modū splēdoris:de quo Esa.lxij. Egre
diatur vt splendor iusti⁹ eius r saluator: eı⁹
vt lampas accendat:perfecte in materia illa
id est in natura nostra disposita:in qua nul
lius obstaculi inuenit contrarietatem natū
fuit:r materie illi perfecte copulatū atq; cō
iunctū:r sic verbum caro factum est:r sic ho
mo natus est in ea r ipse fundauit eam i ps.
lxxxvj. Et sic in sua benedicta incarnatione in
trauit Jesus in quoddā castellū. Luce.x.id
est corp⁹ beate virginis:cui⁹ castri fundamē
tum fuit humilitas:pulchritudo:virginitas
turris:spes r fides:quibus conseruabat oīa
conferens in corde suo:murus cingens om
nia:charitas qua omnes amplexata est:eı⁹
ius Cornelii patent.M.iij.ar.ij. Fo.de isto
castro.A.xiij.12.r.M.ij.34. Quomō autē
potuit ab eterno nasci de patre r in tempore
in matre r de matre:r cū vtroq; manere. No
ta.E.vj.3. Quomodo vō possibile fuit:ꝙ in
ea:r de ea nasceretur sine matris sue corru
3 ptione:ostensum est.M.iij.14.r.xv.r.15. et
rc̄. Quod etiam iudei qui concedunt:ꝙ vga
Aaron floruit:r fructus protulit sine humo
re. Numeri.xvij. Quod etiam rubus Moysi
igne non ꝯburebatur. Exodi.iij. Nobiscum
concedere deberent:ꝙ videlicet virga hec de

radice iesse:eadem dei virtute concipere:et
fructum portare posset:sine humane societa
te:r igne diuinitatis inflammari et repleri
posset sine sui corruptione: vel integritatis
diminutione:vel sine sui mutatione. Si nāq;
denarius sine sui mutatione de non arra fit
arra r alicuius rei solutio r redēptio:quod
mirabile est:ꝙ deus sine sui mutatione po
test fieri arra:et redemptio generis humani
De quo Luce secundo. Euangelizo vobis
gaudium magnum: quia natus est nobis.
Glosa enim exponit nobis:id est non vobis:
nobis ad glorie augmentum:r vobis ad re
demptionem:saluator mundi:de quo predi
xit Esa. Paruulus inquit natus est nobis.
Esa.ix.r filius datus est nobis. ¶ Et nota ꝙ 4.
signanter dicit:filium datum r natum:r nō
patrem vel spiritumsanctum. Super quo di
cto nonnulli admirati sunt:r questiones dif
ficiles mouebant:quomodo vna persona si
ne alia carnem sumere.vel nasci potuit:cum
i eis maxima sit idētitas. Quibus responde
tur primo per exemplum de re relatiua:plu
res habente relationes:verbi gratia. Aliq̄d
potest esse in anima seu mēte sub triplici ra
tione vel relatione:sub ratione videlicet rela
tionis memorati:intellecti:r amati : quod
quidem licet in se sit vnū r idem:plures ha
bēs relationes que sunt inter memorantem
r memoratum:inter intelligentem r intelle
ctum:r inter amantem r amatum:inter pa
trem r filium:quia possibile est ꝙ ille tot ha
bens relationes:sit filius illius cui tot mo
dis refertur:tamen potest sub vna ratiōe re
lationis coniungi voci sensibili a patre dicē
te. Filius meus es tu : vel amo te:absq; hoc
ꝙ eidem voci coniungatur sub natura:vl re
latione intellecti vel memorati. Verbi gratia
Nonne potest aliquis dicere:amo illud: in
quo dicto:illud coniungit voci sensibili sub
ratione r relatione amati:absq; hoc ꝙ dicat:
intelligo illud. Coniungendo enim vnum cū
proprietate r relatione vna voci sensibili:nō
est necesse coniungere illud idem sub alia p
prietate voci sensibili. Ita coniungendo r co
pulando deum cum vna proprietate r rela
tione filiationis.carni sensibili:q̄ vbū prius
tm̄ iungebat carni:nō fuit necesse ꝙ idē deus
carni sensibili copularet sub alia ꝓprietate r
relatione:ꝑnitatis vel spirationis seu ꝓces
sionis. Cū eīn hoc verbū suū sub vna ꝓrela
tiōe r ꝓprietate ꝯiūgere possit voci sensibili
q̄s auferre ꝑsumit hāc potētiā a deo prē:ꝙ
nō posset copulare verbū suū:de quo Joā.j.
Verbū caro factū est:absq; hoc ꝙ copularet
seipm̄ vl spm̄ sctm̄. Et iō signanter dr̄ Lu.j.

Ideoq3 ꝛ quod nascetur ex te sanctum vo-
cabitur filius dei. Secundum exemplum ad
hoc est Augustinus libro de icarnatione cō-
tra iudeos: de melodia cythare: ad quā tria
concurrunt: ars: manus chorda. Ars dictat:
manus tangit: chorda resonat: tria pariter
operantur: ꝛ tamen vnus sonus audit. Ita
pater ꝛ filiꝰ ꝛ spiritussanctus incarnationē
operabantur: ꝛ tamen solus filius in carne
videbatur: ꝛ audiebatur: in tribus nāq3 pre
dictis constat operatio. Sed quomodo ad
solam chordam pertinet soni redditio: sic ad
solum christum carnis humane pertinet su
sceptio ꝛ vocis predicatio ꝛ ostensio: cū na-
tus esset in Bethleem. Matt. ij. In isto ergo
articulo tria sunt ostensa. Primo interioris
natiuitatis possibilitas ꝛ perfectio. Secūdo
vtriusq3 natiuitatis possibilitas ꝛ incorru-
ptio. Tertio quomodo vniꝰ psone sine alia
fuit possibilis incarnatio.

Ar. iij. 5 ¶ Nec fuit hec benedicta natiuitas tantum
modo possibilis: sed etiā congrue ꝛ rōnabi-
lis valde: quo ad omnia ipsam contingētia.
Primo q̄3 ad ipsum nascentē. Secundo quā
tum ad ipsam matrē portantem ꝛ angelum
salutantē. Tertio q̄tum ad locum ꝛ tempꝰ.
Quarto q̄tum ad modū ꝛ causam. Primū
patet: qꝛ sicut inter discordes eligitur vnus
arbiter: qui pacē faciat: qui non sit totaliter
de vna parte vel affectione: sed qui sit amicꝰ
ꝛ de sanguine vtriusq3 partis: ꝛ quasi media
persona. Sic cōgruū fuit q inter nos ꝛ deū
media persona in diuinis q̄ nascens fuit in
medio animaliū: docens in medio doctorū:
moriens in medio latronū: resurgens in me
dio discipulorū mediator fieret dei ꝛ hominū
qui dicit Ioā. xviij. Ego ad hoc natus sum
ꝛc. No. A. iiij. 31. ꝛ M. iij. 22. Secundū etiā
patet: q sicut per angelū seducentē: ꝛ mulie-
rem errantē: nostra facta fuit perditio. Ita
congruū valde fuit vt per angelū salutantē
ꝛ mulierē credentē nostra fieret reparatio.
Tertiū etiā patet: ꝛ magnā habet cōgruita-
tē. Primo q̄tū ad locum: vt sicut corꝰ fluit
vita nr̄a naturalis in medio nascitur corpo
ris. Ita ille de quo fluit vita spiritualis in
medio nascat̄ terre. Secundo q̄tū ad tempꝰ
vt ille qui venit frigiditatē charitatis refrige
rando expellere: in hyeme nasceretur. Quar
to in modo ꝛ causa: magna patet conuenien
tia. Nulli ei dubiū est: quin nostra perditio
facta fuit p fructū de arbore raptū: post cuiꝰ
raptū: ita arbor totiꝰ gnis humani infecta
fuit: ꝛ mala affecta: q fructū bonū ad salutē
proficientē facere nequit: congruū ergo fuit
q ille celestis hortulanꝰ: de quo Magdale-
na existimabat: q hortulanus esset. Ioā. xx.
ad modū faceret boni hortulani: qui quādo
videt arborē bonam non facere fructū: illius
ramis abscisis nouū inserit ramusculū bo-
ne nature trunco illi per quē3 de radice illa
bonus assurgit fructus. Sic deus abscisis
iudeis ꝛ gentibus: non credentibus: ramu-
sculum bone nature: ramū videlicet illū oli-
ue virentem signū3 clementie. Genesis. viij.
trunco nostre nature in sua benedicta in-
carnatione inseruit: quā beata illa columba
virgo perpetua videlicet Maria: in die nati-
uitatis Christi ad arcam detulit ecclesie: per
quem fructum vite eterne facere ꝛ percipere
poterimus. Sic ergo illo die arbor priꝰ ste-
rilis floruit: ꝛ fructum attulit: ꝛ terra dedit
fructū suum: in ps̄. lxxxiiij. Illum sc3 qui na
tus est rex iudeorū. Matt. ij. hoc est aurum
optimū: quod nascitur in terra euilath. Ge.
ij. de quo. j. Ioan. v. Quod natum est ex deo
vincit mundum.

¶ In qua auctoritate ex ista benedicta nati Ar. iij 6
uitate nostra ostenditur vtilitas. Ipse nāq3
ex spe victorie sue: ponit nos in spem vincen
di dicēs. In mundo pressurā habebitis: sed
confidite: qꝛ ego vici mundū. Ioan. xvj. Fuit
ergo vna nascentis vtilitas: ꝛ causalitas: qꝛ
nos in bello spirituali robotantur ꝛ fortiores
fecit ad vincendum hostes anime: q quidem
virtus fortissima pulchro modo completa ꝛ
perfecta fuit. Nā deus in hoc egit ad modū
illius: qui plantulam debilem: ne ad tempe-
statibus deiiciatur: palo forti ei ligato atq3
copulato fortificat. Natura nāq3 nostra car
nea nimis erat debilis. Nam caro infirma.
Matth. xxvj. Uerbū vero in diuinis fortissi-
mū est. iuxta illud Heb. j. Uerbo virtutis sue
portās oīa ne ergo natura nostra debilis tē
tationibus deiiceretur: istum palum fortissi
mū. de quo Eccl. xxvij. Palus figitur nature
nostre copulauit: ꝛ per identitatem psonalē
quodāmodo ligauit: fortem debili coniūgēs.
Et ista de causa: natus est ubi puer masculꝰ
dicere. xx. ¶ Secunda nascentis vtilitas fuit 7
ꝛ causa: ꝛ clare videremꝰ: qd in nobis tergen
dū: faciendū: ꝛ fugiendum esset. Pro quo est
sciendum: q oēs ante Christi aduentum ha
buerunt noctem longā ꝛ tenebrosam culpe:
ꝛ ignorantie: ꝛ spiritualis cecitatis: de qua
miserabiliter conquerebantur. Esa. lix. dicē-
tes. Palpauimus quasi ceci parietem. Nec
mirum: quia oculi fidei: intantum erant de-
bilitati: q parum respiciebant: vel credebāt
prophetarū dictis: vltra sensibilia que ocu-
lis corporeis videre poterant: ꝛ ideo idola
sensibilia adorabant: vero deo quē sic videre

non poterant dereliꝙo. Quod videns deus
istud lumen veritatis: ꝛ diuinitatis: primo
oculis eorum improportionatū: posuit in
lucerna virginis gloriose: de q̄bꝰ in ps̄. cxviij.
Lucerna pedibꝰ meis verbū tuū. i. ista duo:
verbū sc3 tuū ꝛ virgo Maria: faciunt lucer-
nam pedibꝰ intellectus ꝛ affectus mētis. Et
sic fecit ad modū illius qui vitrum in se cla
rum: ꝛ visui quodāmodo improportiona-
tum: coniungit ligno: vel plūbo: vel alteri cor-
pori opaco: vt cōgruentius in vultu intuen
tis decorē ostendat: vel deformitatē. Sic deꝰ
pater filiū: candorē3 lucis eterne. Sap. vij.
cū sit splendor ꝛ figura substātie eius. Heb.
j. corpori coniunxit solido. i. nostre: in virgi
ne gloriosa: in qua vbū caro factū est. Que
quidem auctoritas tria ostendit. Primo nāq3
ostendit quō cōpaginatur opaco lux pura:
verbū sicut vitrū ligno: ergo in mansuetudi
ne suscipite insitum verbum. Iaco. j. Sicut
speculum in manibus: ꝛ videamus hoc ver
8 bum: q̄3 factum est. Luc. ij. In quo tanquā
in speculo munditie videatur: ꝛ tergat̄ ma-
cula luxurie. Scd̄o in isto speculo humilita
tis: videat̄ ꝛ tergatur macula superbie. Ter
tio in isto speculo paupertatis videat̄ ꝛ ter-
gatur macula cupiditatis: ꝛ sic de aliis: ver
bo virtutis sue purgationē peccatorum fa-
ciēs. Heb. j. Tanq̄ speculo claro sic videbit
omnis caro salutare dei. Esa. xl. ꝛ. lij. Secū-
do ostendit: quō sanat̄ nostra natura caro.
Pro quo est aduertendum: q homo peccan
do: ꝛ a statu rationis ꝛ hoīs cadendo: intan
tum comparatus est iumentis insipientibꝰ
q oēm escam rationalis creature angelorū
videlicet ꝛ hoīm: escam dn̄i videlicet abomi
nata est anima eorū: appropinquauerūt vsq3
ad portas mortis: in ps̄. cvj. Et iō spiritua-
liter infirmati sunt: nec fuit qui adiuuaret:
deus vero ad miserabilē clamorem prophe
tarum ꝛ patriarcharū: ꝛ paucorū bonorum
virorū qui tunc erant: quodāmodo ad cō-
passionem miserorū excitatus ne miserum
iumentū suū finaliter fame perire permitte
ret: vt congruentius iumentū pasceret signi
ficanter: ad stabulum seu iumentorū locū
venit: ꝛ inter iumenta natus ponebatur: rō
naliū animaliū factus fenū ꝛ pabulum: qꝛ
oīs caro fenū. Esa. xl. Tertio ostendit: quō
incipiebatur nostra cura factum est: sc3 per
lucē: de qua Gen. j. Facta est lux. Et Esa. ix.
Habitantibus in regione vmbre mortis: lux
orta est eis. Habitantibus primo sub tripli-
ci vmbra: de qua. j. Ioan. ij. quicquid est in
mūdo est concupiscētia carnis ꝛc. Triplex lux
orta est: nam contra vmbram carnalitatis
orta est lux castitatis: sic de aliis. Et cōgruū
fuit vt sicut incepit opera creationis per lu-
cem. Ita etiam opera recreationis p lucem
inciperet: nō solū per lucem illā incarnatā:
de qua in ps̄. xcvj. Lux orta est iusto: sed et
per lucē creatā. i. p abundantiā gratiarum:
quā in natiuitate sua: ꝛ post natiuitatē suā
copiosius effudit: his qui ex deo nati sunt.
Ioā. j. In cuius signum ipso nato claritas
dei circūfulsit: pastores vigilantes non dor-
mientes. Luc. ij. Exemplū ad hoc habetur in 9
rebus naturalibus: de quibꝰ dicit Albuma-
sar: q fluxus maris est fortissimus in con-
iunctione solis cū luna. Hoc etiam ad ocu-
lum videmus: q videlicet mare aquis abū-
dat: fluxūq3 habet altiorē: ꝛ maiorē in noui
lunio: quia tunc sol cū luna directius ꝛ pro
pinquius coniungit̄: ex cuius ppinquitate lu-
ne fortitudo augmentat̄: qꝛ abundantiꝰ ei
virtutē influit: ex cuiꝰ influxu luna mare for
tius mouet. Si insuper cū nouilunio occur
rat cōiunctio alicuius planete: qui ad idem
agat effectū: tunc maxima maris erit inun-
datio. Sic qꝛ in incarnatiōe cōiunctus fuit
sol iustitie cum luna nostre nature: ꝛ in die
natiuitatis q̄si in nouilunio se simul osten
debant cōcurrente ad idem effectum stella
maris: de q̄ Nume. xxiiij. Orietur stella ex Ia
cob: in qua ꝛ cū qua fa erunt cōiuncta sol di
uinitatis: ꝛ luna nature nr̄e: maxime tunc:
ꝛ etiā vsq3 nunc fluebat mare ꝛ abundabūt
aque gratiarū vsq3 nunc: ideo additur: quia
stante semp illa coniunctione tanq̄ causa:
stabit fluxus gratiarū in disposito: cui dici
tur: tūc videbis ꝛ affluens: ꝛ mirabitur: ꝛ di
latabitur cor tuum: quādo conuersa fuerit
ad te multitudo maris. Esa. lx. ¶ In cuius
signū legit̄ in chronicis: q nocte illa natiui
tatis fons olei copiose emanauit: ꝛ fluxit:
in signum q cū abundātia misericordiarū
ꝛ gratiarū habuit: natiuitatis initiū. Sap.
vij. ¶ Tertia vtilitas fuit: amissorū recupe- 10
ratio. Homo eñ peccando q̄tuor amiserat.
Primo fortitudinē: in tantū q oēs in infer-
num cadebāt. Scd̄o sapientiā: seu dei ꝛ sui-
ipsius cognitionē: intantū: q idola adora-
bant. Tertio dei silitudinē: ꝛ diaboli cuius
opa dilexit in aīam introduxerat silitudinē.
Quarto patrie celestis hereditatē pdidit:
heres factus inferni: fuit q̄ factꝰ debilis: stul
tus turpis: ꝛ paup: horū opposita cōcupiscē
do: qꝛ sicut deus esse volebat. Uolens ergo
pater misericordiarū restaurare oīa q̄tum
in eo fuit: cōtra primū defectū: nō aurū vel argē
tum: nec angelū vel archangelū: sc3 ppriū
filiū: q̄ infirmum ꝛ debilē hoīem vicit q̄ tunc

quasi de graui incepit surgere infirmitate:
crucis suffulsit baculo: ⁊ virga direxit disci=
pline: de quibus ei regratiatur dicēs. Vir=
ga tua ⁊ bacul⁹ tuus ⁊c̄. in ps̄. xxij. Sic ergo
ꝙ̄tum ad primū misit verbū suū ⁊ sanauit
eos: in ps̄. Cōtra secūdū defectū: sapientiā
nobis misit increatā: filiū vicʒ suū dilectuʒ:
quē apl's. j. Coꝛ. j. dicit dei virtutē ⁊ dei sa
pientiā: in quo sunt oēs thesauri sapiētie ⁊
sciētie abscōditi Col. ij. vt per illū informa=
ret nos ꝙ idola nō sunt adoranda: vt etiam
in illa sapientie luce videat tota humana sa
pientia: stulticia quedā esse: sicut noctiluce:
que nocte clara apparent in lumie diei nul=
lius ostendit esse valoris. Sic stultam fecit
11 deus sapientiā huius mūdi. j. Coꝛ. j. ¶ Cō
tra tertiū defectū ⁊ miseriā deus pater for=
mam suā nobis misit ⁊ figura: filiū suū vi=
delicet q̄ est splendor ⁊ figura substantie ei⁹
Heb. j. vt impressionē eius in naturā nr̄am
tanꝙ̄ impressionē sigilli: in ceram in nobis
silitudinē suam prius amissam reformaret.
Ad cuius reformationis receptionem opoꝛ
tet nos preparari: sicut preparatur cera ad
ignē ad sigillū suscipiendū ⁊ impressionē:
illā nanꝙ̄ cerā opʒ esse nec nimis duram nec
mollē: sʒ i medio tēperatā. Sic nec nimis du
ri: ⁊ ad obediēdū deo i flexibiles ⁊ pctō idu=
rati: vel nimis molles: q̄ ad modū aq̄ ipres=
sionē statʒ amittent doctrinā xp̄i: ⁊ pmissā i
ꝓfessione cito dimittūt: sūt apti ꝑ sigillo. i.
filio dei recipiēdo. Sʒ tēperati ad modū ce=
re aq̄ cōtritionis calida ⁊ mollificati mise=
ricoꝛdia ⁊ calefacti charitate: sunt apti pro
forma ista recipienda: q̄ venit mundare san
cta ⁊ renouare. j. Machab. iiij. per quam is
q̄ intus est renouat. ij. Coꝛ. iiij. Illo ergo si
gillo renouamini spū mentis vr̄e Eph. iiij.
Induētes nouū hoīem q̄ renouat in agni=
tione dei Col. iij. Contra quartum defectuʒ
heredē nobis misit: ⁊ proximū vt heres co=
heredes nos faceret: ⁊ ꝓximus hereditatem
venditam rediuceret: iuxta legem dei Leuit.
xxv. Si inquit attenuatus frater tuus ven
diderit possessionē suā: ꝓpinquus pōt redi
mere. Ne ergo pigriteris hereditatē redem
ptā occupare: sed cuʒ magno desiderio ⁊ co
natu reuertere in terrā natiuitatis tue: dixit
dn̄s ad Abraā. Et in eo ad quēcunꝙ̄ nostrū
Gen. xxxij. Nota. F. v. i. quō esse possumus
12 filij ⁊ heredes dei. Quarta vtilitas fuit hois
pditi inuentio ⁊ reductio. Fuit enim de deo
sicut de hoīe: q̄ aliqd̄ preciosum iocale in ali
qua via amisit: q̄ sicut talis ꝑ eandē viam:
in q̄ iocale amissum fuit redit: vt illud inue
niat. Sic deus q̄. x. dragmas habuit: q̄si. x.
p̄ciosa iocalia. ix. vicʒ angeloꝝ ordines ⁊ ge
nus humanū: qd̄ amissuʒ fuit in via: q̄ ascē=
deret a limo terre ad deitatē: qn̄ esse voluit
sicut deus Gen. iij. ꝑ eandē ergo viā: eadem
quippe via est a diuinitate ad limū terre: q̄
econuerso venit fili⁹ hoīs q̄rere ⁊ saluū face=
re: qd̄ perierat Luc. xix. descēdēdo ad limum
terre: in q̄ descēsu inuenit eū in terra deserta
in loco horroris ⁊ vaste solitudinis Deut.
xxxij. ¶ Quita causalitas ex parte dei: ipm
mouens: vt hō fieret: ⁊ vtilitas ex parte nr̄a
13 fuit: vt nobis viuēdi ⁊ vtiliter operādi: ⁊ hu
militer nos habendi exemplū daret: atꝙ̄ re=
gulā: ⁊ vt nos illā viuendi regulā: per hoc
ꝙ ipse talia egit: acciperemus: vidit nanꝙ̄ ꝙ
vtile erat nobis virtuose viuere: vidit insup
ꝙ cum difficultate sic viuimus per illa que
audim⁹: q̄ ergo citius exempla ⁊ opera mo
uet ꝙ̄ verba: postꝙ̄ ergo diu nos per ꝓphe=
tas ⁊ patriarchas docuerat: nec multuʒ pro
fecerat: ipsemet deus factus homo ad labo
rem nascit Job. v. In qua q̄dem natiuitate
facto exēpluʒ docuit humilitatis: de humili
ancilla: ⁊ in humili loco nat⁹: ⁊ paupibus ⁊
humilib⁹. i. pastoꝛib⁹ annunciatur. Magni
eīn terrarū principes: talib⁹ q̄les ipsi sunt:
solebant filioꝝ suoꝝ annūciare natiuitatē.
Sic iste celoꝝ princeps: talib⁹ q̄lis ipe erat
i. humilib⁹ ⁊ pauperib⁹ tanꝙ̄ coequalibus
suis: natiuitatis sue angelū nuncium misit
Luc. ij. dicentē. Euāgelizo vobis gaudium
⁊c̄. Eandē insup humilitatē: quā in sua na
tiuitate: in tota ꝯtinuauit ꝯuersa=
tiōe: q̄ sicut pauperib⁹ natiuitatē suaʒ per
angelū: ita postmodū ꝑ seipsuʒ pauperib⁹
euāgelizauit qui ait euāgelizare paupibus
misit me Esa. lxj. vt mederer ꝯtritos coꝛde:
q̄ carnalē vel mundialē nō habent ꝯsolatio
nem. In oīb⁹ his xp̄i exēplis merito exēplū
accipe deberemus: i iuuētute: humilē aspe
ram: mūdā atꝙ̄ laboriosam initiare vitam:
ipsamꝙ̄ vsꝙ̄ ad mortē cōtinuare. Sicut nā=
ꝙ̄ ministri regis terreni videntes ipsuʒ ma=
num ad opus aliqd̄ apponere: vel se ad bel
lum armare: currūt festinanter eidē operi
manus apponētes. Consimiliter etiā se ar=
mantes: ⁊ in bello cum eo si fideles sint ꝑse=
uerantes. Ita in ꝓposito fideles christiani
videntes regē oīum regnoꝝ: manū in iuuen
tute: ad opus humilitatis mūdicie ⁊ cetera
rum virtutū apponere: vidētes insup ipsuʒ
armis carnis nr̄e: se armare: nō vt verberat
plagas vitaret: vt alij milites: sed in quib⁹
dura vsꝙ̄ ad mortē sustineret: cōsimilib⁹ ar
mis induti: cōsilia cum ꝯsili ꝑseuerantia su
stineant: q̄ nō solum vecoꝛdia: verū ēt ꝑdi=

tio est: rege in bello perseuerante fugere: qd̄
faciunt q̄ penitentiā: mundiciā: ⁊ hmōi vsꝙ̄
ad mortē nō cōtinuant: q̄ ipso vsꝙ̄ ad moꝛ
tem in bello expectante: ⁊ ipsis circa fugien=
tibus: qs nō diceret illos: regē in bello dere
linquere? Sed heu multi ꝙ̄tuʒ ad initiatio
nem: sed paucissimi ꝙ̄tum ad ꝯtinuationeʒ
christi sequunt exemplū. Nōnulli nanꝙ̄ pau
peres nascunt: de pauperib⁹ ⁊ in pauperi lo
co: sed illā paupertatē ⁊ humilitatē non cō
tinuāt: sʒ ad citius q̄ poterūt: illam diuitijs
malefacꝗsitis abijciunt: sicut vsurarij ⁊ qui
cunꝙ̄ iniusti acꝗsitores. Sunt ēt nōnulli: q̄
in iuuentute mundum ⁊ in quadragesima
sanctā incipiūt vitā: sed pauci ꝑseuerāt: sed
caueāt: q̄ nō respicientes retro: sed illi sunt
apti: pro regno celoꝝ: qui vsꝙ̄ ad mortē fe=
cerūt fructū natiuitatis: in ps̄. cvj. ¶ Sexta
14 ex parte dei causalitas: ⁊ ex parte nostra vti
litas: fuit pacis inter deū ⁊ nos reformatio.
Sicut eīn quādoꝙ̄ pro pace reformanda in
ter duos magnos: filius vni⁹ filiam accipit
alterius. Sic diuina ordinauit prouidētia:
ꝙ ꝑ pace reformanda inter deū ⁊ nos: filius
dei nostrā acciperet naturā: sicut pace: sic per
matrimoniū inter aliquos reformata: a bel
lo ex vtraꝙ̄ parte cessat: iniuste occupata et
detenta restituunt: ciuitates ⁊ castra vnius
alteri aperiunt: ⁊ breuiter nulla pars alterā
expugnat vel molestat vel eius possessiōes
vel bona alia detinet: q̄ tūc dicere possent:
pax: pax: ⁊ nō esset pax: pacta enim firma in
ter partes fiunt. Sic opoꝛtet omnino ꝙ fiat
ex parte ista. Ad hoc nanꝙ̄ ꝙ pax inter deum
⁊ nos: q̄ in sua bn̄dicta incarnatiōe ⁊ natiui
tate facta fuit sit stabilis: opoꝛtet nos a dei
cessare expugnatiōe. i. ab operib⁹ malis: in
q̄bus eū expugnamus: ꝓ q̄bus totū belluʒ
prius inter ipsum ⁊ nos fuit. Opoꝛtet insu=
per ꝙ aliena restituamus: tam illa que sua
sunt: ꝙ̄ etiā illa que suoꝝ sunt. Opoꝛtet ēt
ꝙ sensus ⁊ coꝛda nostra ei in his que ad ei⁹
honorē pertinent aperiamus: ⁊ eius inimi=
cis. i. diabolo ⁊ peccatis claudamus: q̄ oīa
si fecerimus pax erit firma: ⁊ eterna iter deū
⁊ nos. De qua quidē pace vt nos certos fa=
ceret: ne aperte sua frāgeret: nisi ex parte no
stra causa daret: plura ondit signa: ⁊ adie=
cit pacta ⁊ euidentias. ¶ Hoc nanꝙ̄ qd̄ Noe
15 quondā significatiue promisit signum ⁊ pa
ctum pro pace inter ipsum ⁊ terram seruan
Arcus federis dam: ne iterum illam aquis diluuij deleret:
dicens. Arcum meum ponam in nubibus: ⁊
erit signuʒ federis inter me ⁊ iter terrā Gen.
ix. In benedicta incarnatione natiuitate et
passione: filij sui deus pater in opere cōple=
uit ⁊ veritate. Sicut nanꝙ̄ tunc arcū illuʒ ex
nube clara ⁊ candida: ⁊ solis irradiatiōe cō
paginatū: ⁊ formatū in alto: in signum pa=
cis iter ipsuʒ ⁊ Noe: ⁊ totā terraʒ posuit: ne
iterū bellū ipsos destruendo moueret. Ita
in incarnatione filij sui arcū cōposuit ex nu
be clara. i. ex purissima humana natura: bn̄
dicte matris sue: q̄ sicut vmbra peregrinos
a solis ꝑseruat ardoꝛe. Ita hec nos peregri
nos a veri solis furoꝛe: ꝓpter qd̄ angel⁹ ma
tri eius ꝑdixit Luc. j. dicens. Spūssanctus
obūbrabit tibi id est. faciet naturā sumptā
in te: ⁊ ex te vmbram inter deū ⁊ hoīes: i hac
lachrymarū valle peregrināntes: ⁊ in irradia
tione solis. i. spūssancti: ꝓpter qd̄ in symbo
lo aplo'ꝝ cōceptus dicit de spūsancto. In
sua vero natiuitate arcū hunc ostēdit. Illo
ergo die implet illud Gen. ix. Apparebit ar
cus meus: de qua apparitione Exo. xvj. glo
ria dn̄i. i. filius dei apparuit in nube nostre
nature. Et. j. Joan. j. Annunciamus vobis
vitā eternā: q̄ erat apud patreʒ: ⁊ apparuit
nobis: in die vero passionis ⁊ mortis sue po
suit eum in alto. Illo ergo die verificatum
fuit illud Gen. ix. Erit arcus meus in nubi=
bus ⁊ videbo illū: ⁊ recoꝛdaboꝛ federis sem
piterni: qd̄ pactum est inter deū ⁊ omnē ani
mam. ¶ Hoc insup: qd̄ quondā Ezechie re=
gi infirmato dedit signū: ⁊ pactū sue sanita 17
tis: in sua benedicta incarnatione: natiuita
te ⁊ morte nobis signum: ⁊ pactū dedit eter
ne salutis. Ezechias nanꝙ̄. iiij. Reg. xx. egro=
tans signum sue curationis habēs: ⁊ pactū
ꝙ sol per decem lineas. i. horas reuertebat:
genus designat humanum: cuius signum ⁊
pactuʒ eterne curationis est: ꝙ verus sol iu
sticie in sua incarnatiōe regressus. ix. lineis
dum minoꝛ ꝙ̄tum ad naturam humanam
factus est. ix. oꝛdinibus angeloꝝ: iuxta il=
lud ps̄. Minuisti eum paulominus ab ange
lis. Decimam insuper lineam seu horam pe=
transijt: dum sua natiuitas ⁊ tota vita ⁊ cō=
uersatio volūtaria paupertate facta est oī=
bus hoīb⁹ paupioꝛ ⁊ humilioꝛ: ⁊ sua moꝛs
penalioꝛ. Et sicut effectus curationis Eze=
chie fuit: ꝙ tertia die in templum ascendit.
Ita nos per predictam curationem tertia
die: ita ꝙ prima dies tempus sit legis natu
re. Secūdus tp̄s legis Moysi. Tertius tp̄s
legis gratie: per predictaʒ curationē in tem
pluʒ ascēdere possumus glorie. Et de oībus
predictis signis atꝙ̄ pactis sumus certi: ꝙ
deus illa quantū in eo est illa tenebit: ⁊ pa=
cem semper continuabit nisi nos illam prius
fregerim⁹. Oīa ꝑdicta pacta de⁹ pater in in
carnatiōe filij sui sigillo ꝯfirmauit autētico

qñ similitudinē suā cere impressit virginee
nature vic3 virginis gl'iose. Quā quidē ce-
ram cum sigillo in natiuitate filij sui vita
⁊ morte multis ostendit: volens pacti sigil
lationē ⁊ ɔfirmationē oib⁹ notā esse natio-
nibus: q: viderūt oēs termini terre salutare
dei nr̄i in ps. ⁊c. Et Esa. lij. Ut oēs pacti pre
dicti testes existāt pacti ⁊ facti inter deū et
hoīez: iuxta illud Act. j. Eritis mihi testes
⁊c. sc3 vos oēs fines terre. i. oēs creature q̄
modo vestro vidistis salutare dei ⁊ testimo
niū perhibuistis. Oēs nāq3 fines terre: ⁊ oēs
creature in tres partes diuidunt: in creatu
rā q̄ nō viuit: ⁊ in creaturaz q̄ viuit: ⁊ nō h3
17 rōnē ⁊ in creaturā q̄ viuit ⁊ habet rationē.
¶ Prima creatura b̄ndicte natiuitati testi-
moniū perhibuit: illa vic3 que modo suo co
gnouit ⁊ venerabat. Primo in fortuna tem
pli pacis rome: qđ hac nocte cecidit. Secun
do in fonte olei que illo die rome emanauit
sicut dicit chronica. Tertio in stella que sm
euāgeliū Mat. ij. magis apparuit. Quarto
in idolo3 destructione ⁊ casu: q̄ sm chroni-
cā xp̄o egyptū intrāte facta est. Sic creatu
ra secūda: sicut patet in boue ⁊ asino: inter
quos christus natus ponebat: qui sm ali-
quos genuflexerunt: iuxta illud Esa. j. Co-
gnouit bos possessorē suū: ⁊ asin⁹ p̄sepe dn̄i
sui. Si creatura tertia: sicut p3 primo in pa
storibus. Sicut etiā p3 scđo in octauiano
imperatore: q̄ sicut in chronica ɔtinet: illo na
tiuitatis die vidit celū apertū: ⁊ puellā in
manib⁹ infantē tenētē: ⁊ audiuit vocē dicen
tē. Hec ara filij dei est. in quo loco. i. in pa-
latio imperatoris: in quo hec vidit: ecclesia
ɔstructa vocat ara celi. Tertio idē p3 in te
stimonio angeli: q̄ mentiri nō pōt: qui dicit
nat⁹ est nobis hodie saluator Luc. ij. Quar
to idē p3 in testimonio Simeonis ⁊ Anne
Luc. ij. Quinto idē p3 in certissimo testimo
nio mr̄is dei: q̄ verissime de oibus circūstā-
tijs deponere potuit: ⁊ hoc testimoniū phi
bet dicēs. Suscepit israel puerū suū Luc. j.
18 Nota. O. viij. ⁊. Et isto3 testimoniū: vez an
geli pastorū Simeonis: Anne ⁊ Elizabeth
Luc. j. ⁊ mr̄is dei: ab oibus tanq3 examina
tū ⁊ verissimū approbari d3: q: est sub ma-
nu publica. i. sub manu euangeliste Luc. j.
⁊. ij. redactū. Ratio etiā dictat p̄dictā com
pletā esse natiuitatē a captiuitate sumpta
iudeo3: q: sicut. f. iiij. s. ostēsum est: nūq3
captiuitati fuerūt: nisi q: falsos deos ado-
rauerūt: sicut ex libris p3 iudicū ⁊ regum:
vl' q: ve3 deū nō receperūt: sicut p3 ex gestis
Titi ⁊ Uaspasiani. S3 nūc falsos nō ado-
rant deos: ergo oportet q3 causa longissime

illorum captiuitatis sit: veri dei nō receptio.
Utinam ergo illis: qui omnibus predictis
nō obstantibus testimonijs: deū iam natū Exem.
nō credūt mini stratum esse: sicut quondā
cuidā hac de causa ministratū fuit iudeo: de
quo fertur: q3 christiano querenti: an crede
ret deum in vtero fuisse Marie matris sue
r̄ndit q3 nō. Cui christianus: credis q3 deus
sit vbiq3. Cui ille r̄ndit: credo: q: scriptura
dicit: celum: ⁊ terram ego impleo. Et alibi.
Celum mihi sedes est: terra autem scabellū
pedū meo3. Ergo inquit christianus te ɔce
dere oportet: q3 sit in luto isto: credo inqt.
Cui christianus: maledicatur talis fatuus
qui concedit deum esse in vili luto: ⁊ negat
eum esse in sanctissimo loco Marie: et acci-
piens eū per scapulas ꝓiecit eū in lutum
dicens. Uade queras deum in luto: qui eu3
negas esse in Maria. Si tali vituperio di-
gni sunt omnes iudei ⁊ alij infideles: q̄ deū
incarnatū esse negāt: quo3 perfida3 cecita
tem maximā esse ostendunt omnia p̄dicta:
⁊ q3plurima alia: in sacra scriptura testi-
monia: nō est dubiū quin maiori vituperio
immo quin ipsa eterna damnatione digni
sunt: qui illā fide receperunt: ⁊ facto ɔtradi
cunt: qui oia p̄dicta ⁊ alia q̄ frequēter cum
deo pacis fregerunt ⁊ frangunt pacta: q̄ nō
obstantib⁹ oib⁹ ɔuētionib⁹: quas ipe deus
cum eis ⁊ ipsi deo fecerūt: ipsum ɔtinue pec
catis suis expugnāt ⁊ ꝓuocant ⁊ sua ⁊ suo
rū bona nō restituunt: q̄ in hoc peiores sunt
iudeis ⁊ alijs infidelibus: qui christū deu3
esse nō cognouerunt: ⁊ ideo aliquā excusa-
tionē habēt: de hoc: q3 mādatis eius nō obe
diūt. Isti aūt teste ap̄lo Rom. j. inexcusabi
les sunt: q: cū cognouissent deum: nō sicut
deū glorificauerūt: aut grās egerūt ꝓpter-
ea fiat nati ei⁹ in interitū: in ps. cviij.
¶ Sed cum tanta tanq3 multiplex sit istius Ar. v.
benedicte natiuitatis vtilitas: mirabile vi-
detur: quare pater misericordiarum illam
tantum distulerit: ⁊ in subueniēdo miseris 19
tantum tardauerit. Cui questioni per exē-
plum respondetur de patre sapiente: habē-
te filium discolum ⁊ male morigeratū: hūc
primo pater informat verbis: iterum vero
delinquentem castigat verberibus: ⁊ de do
mo sua quandoq3 eiectum in nuditate ⁊ fa
me: ⁊ miseria illū viuere sinit: vsq3 bene hu-
miliatus seipsum cognoscat: ⁊ ad patrem
clamet: misericordiā petens: pater vero ei⁹
vidēs miseriā: eiusq3 compatiēs afflictioni
bus eū recōciliat: sub tamē certis legibus ⁊
pactis: que si fregerit iterum illum dereli-
ctū diu: quasi desperatū deserit quia tamē

pater est: ⁊ viscera paterna filiū finaliter pe
rire nō sinūt: ei ne finaliter pereat: quando
in maxima est miseria: q3 clarissime coram
patre cognoscens: asserit se sine illius adiu
torio viuere nō posse: q3 etiā nisi ipse specia
liter eum iuuet: necessario peribit: manum
porrigit adiutricē. Filius vero ille in maxi-
mam quā in se sentit miseriā: ⁊ defectū ma
ximā patris recognoscit misericordiā: ⁊ bñfi
ciū: semperq3 in posteru3 sue precedētis maxi
me paupertatis ⁊ afflictionis: ⁊ paterne pre
cipue pietatis ⁊ miserationis memoria: in
se humilitatē: ⁊ erga patrem ostēdere faciet
charitatē. Sic in ꝓposito deus in paradiso
nostrā naturā quasi filiū condidit: quez q:
vidit ad malū pronū: verbis informauit do
cens: quid facere: ⁊ quid fugere debuit: quā
do docuit: q3 de omni ligno paradisi come-
deret: excepto ligno scientie boni ⁊ mali: si-
cut p3 Gen. ij. quā doctrinā: q: nō tenuit:
eum de domo paradisi eiecit: ⁊ aq3 diluuij
⁊ multis alijs modis verberauit: ⁊ diu in
miseria viuere sinebat. Postmodum vero
ꝓpria etate ⁊ aliquo3 iusto3 clamoribus ⁊
humilitate excitat⁹: nostrā naturā aliqua
liter sibi reconciliauit: sub certis tamē can
sis pactis ⁊ cōditionib⁹ legis mosaice: que
omnia fregit: quia nec legem: nec mādata
ei⁹ dāta tenebāt: ꝓpter qđ eos diu deseruit:
⁊ tēpus humiliationis eorum expectauit.
Hoc enim dixit ⁊ predicauit eis Esaias di-
cēs: expectat dn̄s vt misereat. Esa. xxx. Post
ea vero in fine seculo3: quando in tāta erāt
miseria: q3 finaliter sine fine perijssent: nisi
deus eo3 miserie succurrisset quā miseria3
aperte cognouerūt dicentes. Ex nihilo nati
sumus ⁊ post hoc erimus tanq3 si nō fueri
mus Sapieñ. ij. Sequit. Umbre eñi trāsit⁹
est tēp⁹ nostrū: ⁊ nō est reuersio finis nostri
quia omnes ad aliquas partes inferni de-
scēdebāt. Et Esa. lix. cecitatem ꝓpriam co-
gnoscentes dicunt. Palpauimus quasi ceci
⁊c. Et quia illam miseriā in eis experimē-
to lōgo cognoscebant: humiliter ⁊ cum ma
gno desiderio dei adiutorium atq3 eius
petebant humanationem: dicētes. Utinam
dirumperes celos: ⁊ descenderes ⁊c. Esa.
lxiiij. sicut patet. A. xiij. f. Et Esa. xxxiij. di-
xerunt domine miserere nostri: te enim expe
ctamus. Quādo sic miseriam ꝓpriam co-
gnouerūt ⁊ misericordiam humiliter pete-
bāt ne finaliter filium amitteret: quem crea
uerat: pater misericordiarum filium misit:
quem genuerat: nec ante eū mittere decuit:
nec debuit: ne prius videretur ductorez ceco
misisse: vel baculum debili superbo: vel do-

ctorem ignorāti presumptuoso: vl' medicū
infirmo occulte: qui infirmitatem suam ne
scit: q3 primus cecitatē: secūdus debilitatē:
tertius ignorātiam: ⁊ quartus infirmitatē
suam cognouissent: ex qua missione mitten
tem potius derisissent: q3 gratias egissent.
Tunc ergo illum mittere debuit: ⁊ decuit: ⁊
nō ante quādo in maxima fuerunt miseria:
quia maxima miseratio: nō nisi debet ma-
xime miserie. Quādo insuper ex recordatio
ne sue penurie ⁊ miserie: semper haberet in
se materiam humiliationis: ⁊ ex recordatio
ne diuine gratie ⁊ mie: semper deo gratiarū
reddere actiones: vt de spirituali gaudio:
quod homines per eius natiuitatem de mi
seria liberati: habere debent: verificet illud
Luc. j. Multi in natiuitate eius gaudebūt.
¶ Ex qua auctoritate p3: q3 est primo cum Ar. vi.
gaudio spirituali recipiēdus: quia venit vt
hereditatem nostram in primis parentib⁹
amissam nobis restitueret. Secundo quia 20
venit sol vel lux: iuxta illud psal. xcvj. Lux
orta est iusto: vt illuminaret his: qui i tene
bris ⁊c. Luce. j. Sicut ergo in ortu solis: flo
res incipiunt se erigere ⁊ aperire: qui ante
clausi erant: sicut patet de solsequijs. Ita
corda nostra ad dei ⁊ primi amorem: ⁊ ora
ad dei laudationem: ⁊ aures ad diuini ver-
bi auditionem: ⁊ sic ceteri sensus ad dei ob
sequium aperiantur: qui antea plusq3 debe
rent claudebantur. Attollite ergo principes
portas vestras: ⁊ introibit rex glorie. ¶ Ex
qua auctoritate p3 secūdo: qualiter est cu
stodiēdus ⁊ honorādus: q: nāq3 rex est: ca-
mera in qua recipitur. i. postq3 in ea recipit
est diligenter custodienda: ⁊ que ante rece-
ptionem diligēter mundabatur: post rece-
ptionem cum diligentia: necesse est custodi
re: ne porte eius qui ei displicent: aperiant.
Quia insuper iuuenis: ⁊ quia infans rex re
cipitur: duo necesse est ei impēdere: q: i hoc
q3 infans est: necesse est eum alere. Ipse nan
q3 aliter: quando sui elemosynis alunt: qui
ait: quod vni ex minimis meis fecistis ⁊c.
Matth. xxv. Huius vero nutritionis indi-
gne sunt nutrices: que sibi vel alijs alēdis
nimis cupide intendunt domina enim filiū
suū alendum: nō tradit nutrici habēti aliū
lactentem. In hoc vero: q3 rex est: necesse est
ei homagium facere: quādo nouiter ad ter
ram suā venit. Quia insuper pauper rex: ⁊
dñs nascitur: necesse est ei munera ⁊ vestes
⁊ alia encenia mittere. Homagio vero ipm
honorāt: q̄ in mūda ⁊ sancta vita ei seruiūt
Uestes ei dāt: q̄ nudū vestiūt. Et si in festis
regnum vel alio3 dominorum magnorum

illi qui illoti aequiere volunt benefactores
manum: qui et nominā illi excellēter honora
re vollit: robas pro bonum bant honore me
nelbrallis: quāto magis vos bodie: in ve
ftre regia eterni: anuquase veftes ed nouas
baberis: dare debetis pauperibus: ad bet
honoi: pos qui ipsum tanq; deum z bonū
nume: regē vēbrū recipitur: qui ex bo no z
mo eft. ¶. Sed bene in pauperē venit
e fue eum no recepernt Joan. ¶. Illi eni eū
no recipiunt: qui in bonibus animar illu
men nō habent fidei: qui a nō vult in bono
habitare obcupa. ¶. Sic illi qui animas ha
bent immundas: qua in ara non vult babi
tare poteruō. ¶. Sic illi qui bonū animarum
agne odi ire vel inuidie babēt inflāmatos
¶. Quilibet nāq; differtus de bono fugit acc
fa. Nec illi qui eum in tyrannida contēnūt:
nullus eft in rebi domo babitāt: qui bonū
ea ipsum vel ben tuis: z aliperis vere
bis contemnunt. Ita nec bono vbi ipse iura
mentis: vel fal detractionibus vulpendun
tur. Nec illi qui bonum fuam plenā z bnā
ejus virtute rapinā: aliis malis modis acq
ftitu. Si quidē nullus fidelis bono liben
ter bospitat in nono latrocinio. Ita nec bē
in nombus vitiarū nūm: vel vbi flant alia
munera male acquifita. Sed dicent q; ipfi
nō fūt latrones: nec fures: quia furtiuo eft
occupatore vel detentio rei alieni: nisi bo
mine: fcī ipfi talia nō acquirūt: inuitis bo
minis: quia vltra z alia munera talia pla
cent partibus. Quibus respōdet q; placēt
nō volūtate absolutā: sed pōtentiā: ficut q;
placet nauigantī ppter periculum: z necef
fitatem imminentē: proīcere merces in ma
re. Et sicut placet q; fiat in tyrannicis: q;
aliquid tarene: plura amittat: malleē emi
q; mibi eis parent: fi aliter neceffitatem fuā
fubleuare poffent: ficut illi mallent mibi da
re tyrannidē: fi aliter periculum euadere
poffent. Domine enim sfarū omnium pte
dicetorum fimiles fūt nombus bethleem:
tardiq; fiat in nombus illos ipōtentia
erat diuerfitati: nec locus in quo recipi pe
nitentia nocin nombus predictis. Simile
¶ 22 unfuper fūt eos pdicti indeis: q; licut ipfi
chriſtū pauperem nō recperūt vnienter:
fed aperte ipfū venientem ei pōpa e bum
tis honoufice recepūt. Ita pdicti nec ipm
pauperē in alabus fuis nec ipi mēdicātes pau
peres vel in nombus z fedis fuis recipiūt
vel honoiant vel vocant: fed diuites z pote
tes z abundantes eoq; fatis habērent in bo
mibus propriis ad fedis fua vocantes in bo
mibus fuis recipiunt z pascunt z honorāt.

pinon beo nato: sed mundo vano: z mebel
nanquā tā fed mādi vanitatē fectā z facturē
nec fpiritus fermunt: sed ventri. Sed q; ues
nunc non fermunt in mundicianec ei rec
pōt: pbrī vē venientē: z mipm tanq; fonū
nec fuo festa facūtur: sed illo aduenuvele
buntetiam regide venientē tanq; adue cēne
pōt: pbrī vē venientē: nec palet: q; qui eum
in primo aduentu fuo nō receperūt: nec pa
pernant: sed illos fūc recipiet: qui eū prius
receperunt. Recipiamus e paticamus ergo
eum: vt ei fcīs dicta originēs pēs q; illi q;
multa negligūt: qi etiāmfq; figūt ter illa
recuperare poterūt: necessario cōcedere pōt
tempora multū magna: ffe actuāre: negli
gentiā: z lenarium vel equum perdat:
fostrain illum recuperare poterit: fi tēpus
femel amittm trecuperabilis eft: hēdum?
q; is pdicta alio ne facere poterit: q; fuo tpe
mmisfi: illi id ne perdidit: vel alii ei eſ
tulerūt: qua in alio tiem quo opus in pi
mo de omittm recuperatur: aliud opus
ffcifi: quātuq; omnpat. ffi ic in infinitū
mo ffg ad tiem motus conclusi potest: quan
titatis dico sequens opus compleat dei
mendatis: qua in vltimo die bona ope
rpm ent dicere: opus vnius dei omittm
ffc: q; de fequēti impleri nō potest. Ideo
dicit Seneca in epīs: q; nimis ingrata lactura
est que per negligentiam fit. Repono. Quid
mihi dabis: qui aliquod pretium tempori
possit qui de eternis qui intelligat fe quo
ffcifi: Quidā ergo Seneca verū
se tarracinē: fe dixerit vos ciuitatē ope
re ad ipfum: pater. S. v. Videamus pcep
bum Luc. 9. Dicit nunc gloriam eius Joā.
Certū nūc experimentum vidimus de
tendimus complementum gloriam: vel alte
ter eudentia veritatis: quia vidimus abs
dantia bilaritatis gloriam. Oftendit eni
bum tempus vti. Reg. 21. fcī socrates legio
rum pabo bono. Prop fect tone. Nota. O.
vñ per totum. Item nota thema liber ge
nerationis Ihesu xpi. Dauid. Nota quod
naturam nostras fognitmam ut. S. Augu. fa
mus eft rer. Matth. xij.

Egligente. Vndecimo

oftendeturorigo. Secundo pen
culum. Tertio exculationum re
probatione.

¶ Circanimum ad primum eft aduertendum
q; negligentia ex replici cauſatur origine
ex fcauitate: rex communitate z rexfortitate
humm ex verbis patet Joan. Cauſadeni
in collationibus patrum. Quodammodo

Arch.

Arch.

Arch.

tinquit cuſtodiri negligentius fole: quicq; a
gendum fuerit re cuperari vel reparari. Et ra
ffta ffideration me in alap neglīgit ſalu
tem cognātes q; et mla de ruinā alie perdi
te facultier recuperabant. Contra quos eſt
totus ymn? articulus. M.x. Cōtra quos
enā laquit Seneca in epīstolis dicēs. In
hoc fallimur q; nobis nō ſpicimus: ma
gna tm ſpatia vite peterq; q; inquid eas
dis retro ellimois tenet. Illam ergo quo
modo fugiemus ſi tantā negligentiam fa
tuiſſe. ¶. Et is dicta originēs pēs q; illi q;
multa negligūt: qi etiāmſq; figūt ter illa
recuperare poterūt: necessario cōcedere pōt
tempora multū magna ffe actuāre: negli
gentiā: z lenarium vel equum perdat:
fostrain illum recuperare poterit: ſi tēpus
femel amittm trecuperabilis eft: hēdum?
q; is pdicta alio ne facere poterit: q; fuo tpe
mmisfi: illi id ne perdidit: vel alii ei eſ
tulerūt: qua in alio tiem quo opus in pi
mo de omittm recuperatur: aliud opus
ffcifi: quātuq; omnpat. ffi ic in infinitū
mo ffg ad tiem motus conclusi potest: quan
titatis dico sequens opus compleat dei
mendatis: qua in vltimo die bona ope
rpm ent dicere: opus vnius dei omittm
ffc: q; de fequēti impleri nō potest. Ideo
dicit Seneca in epīs: q; nimis ingrata lactura
est que per negligentiam fit. Repono. Quid
mihi dabis: qui aliquod pretium tempori
possit qui de eternis qui intelligat fe quo
ffcifi: Quidā ergo Seneca verū
se tarracinē: fe dixerit vos ciuitatē ope
re ad ipfum: pater. S. v. Videamus pcep
bum Luc. 9. Dicit nunc gloriam eius Joā.
Certū nūc experimentum vidimus de
tendimus complementum gloriam: vel alte
ter eudentia veritatis: quia vidimus abs
dantia bilaritatis gloriam. Oftendit eni
bum tempus vti. Reg. 21. fcī socrates legio
rum pabo bono. Prop fect tone. Nota. O.
vñ per totum. Item nota thema liber ge
nerationis Ihesu xpi. Dauid. Nota quod
naturam nostras fognitmam ut. S. Augu. fa
mus eft rer. Matth. xij.

Egligente. Vndecimo

oftendeturorigo. Secundo pen
culum. Tertio exculationum re
probatione.

¶ Circanimum ad primum eft aduertendum
q; negligentia ex replici cauſatur origine
ex fcauitate: rex communitate z rexfortitate
humm ex verbis patet Joan. Cauſadeni
in collationibus patrum. Quodammodo

Arch.

Arch.

Arch.

vopribus q plena: bedificii colitur. Ita diffi
cile eſt eruitur negligens a negligētia ſua. &
eccleſiaſtici. xxvj. ¶. Tertio z vltimo ipſi q mi
mā perdūt: z hoc duplicitēr: per excessū: vel
directe. Directe per peccatum mortale: de
quo dicit ſanctus Thomas ſecūdo. ſecūdi. arti. vij. q; duplicitēr contingere pōt q;
negligēs perīt ſit mortale. Uno modo ex
parte eius: z ſic negligens ex negligētia
quod quidē ſi ſit de neceſſitate ſalutis ſine
ſit actus: ſine circunſtantia: peccatū mor
tale erit. Alio modo ex parte rei quē. Si eni
voluntas in tm tantam ſit remiſſa: quod
dei ſint: et totaliter a dei charitate deficiat
talis negligentia eſt mortale peccamm. Et
hoc precipue contingit: quando negligen
tia ſequitur ex contēptu. Indicetur per pec
cata venialia: quia ſicut nauis parute gut
tis paulatim intrantibus z negligentes per
dītur. Ita anima parua peccata negligens
Unde beatus Greg. in mor. Si curare pars
na negligentius miſſibiliter ſeducit: eti
magna perpetrabuntur: qui ipſum mo
dica paulatim beodit Eccl. xix. Et qui ne
gligit vtram ſuam: mortificabitur ptoner.
xix. Et ſic pz q; ſicut Judas vel alius peca
tus damnāb; p peccato quod fecit. Ita nega
gens damnab; q; bona opera ad que tenef
nō fecit. Non enim ſufficit aliquis q; ipſe pec
catum actu nō commictat: niſi etiam bonū
ad quod tenetur faciat aqua ſibi nō ſequitur
vita pmium: a malo recedet z impedit:
z in bono promouet aqua vnicuq; mādat
ur deus te dnmo fuo Ecclēſiaſtici. xvij. Si
cut ergo cui manerium vel alia res cuſto
dienda traditur. culpabilis eſt: licet bona
illi non auferat: ſi impedire poſſet: ne anſe
renire z non facit. Sic in ppoſito. Qui per
negligētie periculo nota. A. xvij. vv. 2. xiij
20. Nolite ergo negligere vos elegti dñi: vt
ſeruo ſuum co. ſi. dare. Item.

¶ Sed nonnulli ab iſto negligentie perīcu Ar. ſſ.
lo ignoātia excusari eſtimāt dicentes:
ſe ignoātie q; negligentia vel omiſſo tan
ti erat periculoſē tamē excūſantur in tm q
ſcire debeāt z poſſent. Ut dicit lex: q; legem
facratiſſimus ſibi ſcire tenet. C. li. i. ti. de
legibus z cōſtitutionib;. A. legeſcire ati
me. Et marime hoc ex eſt in delictis: q; de
inquiēt nō indicabil? ſūt ſcīa: quā habuit
ſi fin illius ſibi? potuit pundēriores pēs
ſcio. Sicut pater in inſcriptio. li. xxiij. ti.
de bonorum poſſeſſionibus. li. in bonorum.
huic etiam accedat alia lex que dicit: q; ſi
quis corpam habere potuit: nec habuerit

⁊ facti ignorantia.l.j. Ad cuius tituli expo-
sitionem est aduertendum: ꝙ ignorantia iu-
ris importat scientie priuationem: dum scꝫ
alicui deest scientia eorũ que aptus nat⁹ est
scire: ⁊ que scire tenet: sine quoꝝ scientia nõ
potest debitũ actũ recte exercere. Unde omnes
tenent cõiter scire: ea que sunt fidei: ⁊ legis
diuine pcepta: qꝛ si dicat lex: ꝙ principũ cõ-
stitutiones nullus dꝫ ignorare: vel dissimu-
lare: vt. C. de iuris ⁊ facti ignorantia.li.j.l.
constitutiones: hoc maxime est verũ: ⁊ esse
deberet in legibus ⁊ constitutionibus dei ⁊
ecclesie. Tenent insup singuli scire: ea que
ad statum illorũ vel officium spectant: ⁊ in
talibus ignorantia non excusat. Unde si ali-
quis dicat: ignoraui ꝙ auferre rem alienã:
vel ad mulierem accedere non suam: vel per-
cutere clericum: fuit peccatũ: ⁊ ideo ignorãs
hoc feci: non excusat. Ignorantia vero facti
quando adhibetur debita diligentia: que re-
quiritur excusat: vt si nesciat hanc rem: quã
tollit esse alienam: vel nescit hanc mulierẽ
suam non esse: sicut patet de Jacob: q̃ acce-
pit Lyam: credens illam esse Rachelẽ. Gen.
xxix. hec excusat: quando ignorantia est cau-
sa facti: qꝛ hoc scꝫ facere nollet: nisi ignorãs
esset: cuius ignorantie euidentiã habere po-
test: si dolet: quando intelligit qđ facit. Ta-
les si per negligentiã quicquã transgressi fue-
rint: peccatum suum confitebuntur Nume-
ri.v.a.2o.3.xij.25.

N.iij. **Nobilitatis ⁊ seruitu**
tis. Primo ostẽdet distinctio: ⁊ ad
inuicẽ cõparatio. Secundo ostẽ-
detur q̃bus virtutibus nobiles precellere de-
berent. Tertio ostendet ꝙ deberẽt esse aliis
caritatiores ⁊ minus rapaces. Quarto ostẽ-
detur signũ vere nobilitatis demõstratiuũ.
Quinto nobilium scḋm carnem non nobiliter
viuentium scḋm spiritum: pena ostendetur ⁊
periculum.

Arti.j. ¶ Quãtum ad primũ nobilitas est duplex:
vna spũalis ad deum ⁊ animã. Alia tꝑalis ad
mundũ ⁊ carnẽ. Una vera ⁊ existens ⁊ appro-
1 bata in curia dei. Alia falsa apparens ⁊ nõ
existens: in curia quidem mundi approba-
ta: sed in curia dei reprobata ⁊ damnata: ⁊
peior quacunq̃ corporali seruitute. Unde
Aug. de ciuitate dei.li.iiij.c.ij. Bonus si ser-
uiat liber est: supple in curia ⁊ reputatione
dei. Malus ⁊ si regnet: seruus est: nõ vnius
hominis sed qđ grauius est tot dominorũ:
quot viciorum: qꝛ a quo quis superat⁹ est:
huius ⁊ seruus est.ij. Pet.ij. Ad idem. Se-
neca epistola.xlvij. quasi verbum nobilium
recitãdo dicit. Seruus est: sed fortasse liber
animo: seruus est ostendeq̃s non sit. Alius
libidini: alius auaricie: alius ambitiõi: oẽs
timori seruiũt: ⁊ nulla seruitus turpior est:
q̃ voluntaria. Idem libro de moribus. Ple-
riq̃ hominum stulti sunt: qui seruiles abos
⁊ seruilem fugiunt vestem: sed seruiles non
fugiunt mores. Tales nanq̃ rationabiliter
stultos vocat: qꝛ dum nobiles appetunt es-
⁊ reputari: veram nobilitatẽ que in bonis
moribus consistit: non appetunt: nec ad illã
habendam elaborant. Sicut ergo stult⁹ esse
diceret: qui appeteret albus esse sine albedi-
ne: vel pulcher sine pulchritudine. Ita in ꝓ-
posito: illos qui credunt se esse nobiles: ⁊ ta-
les appetunt videri sine vera nobilitate: si-
ne qua nulla libertas vel nobilitas esse po-
test. Sicut patet ex verbis Tullij. D.xij.15.
Sine qua nulla nobilitas est illi⁹: qui tan-
tũ nobilis de nobilitate gloriat: sed aliorũ.
Unde Seneca. Si generosus es: lauda pa-
rentes: diues lauda fortunam: pulcher expe-
cta paulisper ⁊ nõ eris: bene morigerat⁹ es:
tunc primo laudasti hominem. ¶ Ex huius 2
auctoritatis principio: patet ꝙ ille qui est in
se viciosus in nobilitate ꝓpria gloriari nõ
potest: sed in nobilitate tantum parentum:
si tamen ipsi veri nobiles sint.i. morigerati
⁊ boni. Hec tñ parua est gloriatio: quia di-
cit phs quidam: ꝙ nobilitas in illo pere-
cuius laus est in origĩe sola. Si vero illi et
mali sint: vel fuerunt: nec etiam in ipsis glo-
riandum est. Qualem nanq̃ leticiam de ratio-
ne inferni habere poterit: de parentela vide-
licet: quam melius esset pauperẽ habere in
celo: q̃ diuitem in inferno. Tales sententia-
liter reprehendit Bern. dicens. Quid gloria-
ris de parentela: vbi christus nõ inuenitur.
Si christus cũ parentibus suis iustissimis
in hierusalem non inueniebatur: quando
Maria et Joseph eum requirebant Luc.ij.
quomodo tu cum parentibus tuis vsura-
rijs vel raptoribus illũ inuenies? De qua
parentela potest dici illud Ezech.xxij. Sor-
dida nobilis: grandis interitu. Sordida
quo ad animam. Nobilis quo ad mun-
dum. Ex cuius fine ex grandi videlicet in-
teritu eterno: patet quod melius esset econ-
uerso esse: et non sic: quod videlicet quis
ignobilis esset: quo ad mundum: et no-
bilis quantum ad deum et animam. Ani-
marum nanq̃ nobilitatem non solum fines:
sed omnis ratio ostendit esse meliorem. Pri-
mo: quia est in nobiliori substantia seu na-
tura. Secundo: quia in se spiritualior ⁊ sim-
plicior. Tertio: quia deo similẽ facit. Quar-

to: quia est durabilior. Prima causa ⁊ ratio
respicit materiam seu subiectum: in quo no-
bilitas inuenitur. Secunda ipsam nobilita-
tis formã in se. Tertia effectum. Quarta fi-
nem. Patet ergo ꝙ comparando nobilitatẽ
parentelem: ⁊ nobilitatem propriam carna-
lem: ad nobilitatem anime spiritualem: ista
vltima est inter tres nobilior.ij. Regũ.xxij.
Nota de hoc nobilitate. S.ij.art.vij.ꝑ totũ.

Art.ij. ¶ Ad hanc autem nobilitatem excellentẽ ha-
bendam multe requiruntur virtutes: in qui-
3 bus vere nobilis alios eminẽter excellere de-
bet. Primo nanq̃ in illis: qui vtranq̃ habẽt no-
bilitatẽ: carnis.s. ⁊ spirit⁹: excellens requiri-
tur sapientia: ⁊ maxime in illis qui multos
subiectos habent regere: vel saltem⁹ sapiẽtie
studium: ⁊ diligentia circa quã habendam:
si ex corde elaborarent: vt eis subiectos con-
grue scḋm ad deũ: ⁊ mundũ regere possent.
Quantũ deo placerent: per exemplum osten-
ditur Salomonis.iij. Reg.iij. Cui a deo di-
ctum fuit: qꝛ postulasti hoc verbum: ⁊ nõ pe-
tisti tibi dies multos: nec diuitias: aut alas
inimicorũ tuorum: sed postulasti tibi sapiẽ-
tiã ad discernendũ iudicium: dedi tibi cor sa-
piens ⁊ intelligens ⁊c. Ecce iste sapientiam
quesiuit: ⁊ deo placuit. Et quod quesiuit ob-
tinuit: nobilibus modernis tẽporis dans exẽ-
plum: ꝙ si sapientiã haberent: nõ est dubiũ
quin sapientes essent ad suas ⁊ aliorum sal-
uandas animas: ⁊ ad gubernandũ corpora
sua: si tantũ circa huiusmodi studerẽt quã-
tum student circa diuitias ⁊ honores acqui-
rendos. Et sicut diligenter intendunt scacis
⁊ aleis: sic enim circa dei studentes manda-
ta esse possent: nobilissimi principes multi-
tudinis Numeri.j. Secundo requiritur: ꝙ
4 tam deo q̃ hominibus maximam exhibeãt
fidelitatem. Ratio enim omnis dictat: ꝙ ipsi
subditi dei: eiq̃ in baptismo voto: ⁊ in cõfes-
sione promisso obligati: tantã deo exhibeãt
fidelitatem: quantam ipsi volunt: ꝙ subdi-
ti illorum iuramento fide vel promissione:
vel quouis modo eis obligati: eis exhibeãt:
non enim deberent velle ꝙ ipsi deo minus ex-
hiberent seruitutis ⁊ fidelitatis: q̃ vellẽt ꝙ
eis a suis exhiberetur: qꝛ si vellent: ꝙ subdi-
ti illorum magnam eis exhiberent fidelitatẽ
⁊ seruitutem: ⁊ ipsi deo tantam exhibere nol-
lent: ipsi se deo preponerent: ⁊ digniores ser-
uitute ⁊ fidelitate se ostenderent. Et quicũq̃
talem se exhibuerit in hoc casu: tumultuabi-
tur ignobilis homo contra nobilem deum.
Esa.iij. Contra tales nota. F.iij.18. ¶ Ter-
5 tio maxima ab eis deo exhibẽda est obediẽ-
tia: ⁊ humilitas. Omnis nanq̃ ratio dictat ꝙ
ipsi hoc deo exhibeant: ⁊ humilitatem osten-
dant: ergo ⁊ ipsi hoc deo faciant: quia scḋm de-
cretum: qui sibi vult ab alijs obediri: et ipse
suis superiorib⁹ obediat.xj.q.vj. qui se scit.
Hoc enim rationi cõsonum est: qꝛ omnis ra-
tio ⁊ causa que in eis inuenitur: quare alij
eis obediunt: atq̃ humiliant: in deo excellen-
tius inuenitur. Alij nanq̃ se eis humiliãt pro-
pter maioritatem vel propter vtilitatem: vel
propter pene euitabilitatẽ. Primũ patet: in
his qui nobilib⁹ ⁊ potentibus: qñ iuxta eos
transeunt: vel quando cum eis facere habẽt:
se humiliant: quia maioris dignitatis: sta-
tus ⁊ conditionis: illos estimant: q̃ ipsi sint.
Secundum patet in his qui ideo maiorib⁹
obediunt ⁊ seruiũt: quia vtilitatem recipiũt
vel recipere sperant. Tertiũ patet in his: qui
timore illis obediunt: ⁊ se humiliant: ne dã-
num eis inferãt. Et si triplex causa aliquos
ad obediẽdum hominibus mouet: maxime
omnes ⁊ specialiter nobiles: ⁊ potentes ad
obediendum ⁊ humiliãdum deo mouere de-
berent. Primo nanq̃ hoc patet in ratione ma-
ioritatis ⁊ superioritatis: quia ipse illos no-
biles in maioritate: dignitate: natura: nobili-
tate: ⁊ omni conditione bona: plus excedit:
⁊ super illos excellit: q̃ ipsi suos excedãt in-
feriores: quod ipsi ergo volunt eis ratione
maioritatis sue differri: ipsi illi deferant: in
quo ratio hec potius inuenitur. Secũdo idẽ
patet in ratione vtilitatis: nullus enim po-
test tantam obedienti dare mercedem: ⁊ ser-
uitutis salarium: quantam deus. Videat er-
go si aliquis tantam ei dare possit: vt contra
deum sint: quantum eis dabit deus vt cũ eo
sint: ⁊ si inuenerint: audacter sint cõtra deũ.
Si vero non inuenerint: cum deo sint: nec ip-
sum peioris conditionis faciãt: q̃ quoscũq̃
operariorum conductores: inter quos cete-
ris paribus: ipsum sequuntur: qui sine com-
paratione plus dabit. ¶ Tertio idem patet
in ratione timoris: quia ipse plus timendus
est: qui habet potestatem mittere in gehẽnã:
quare circa seipsos ⁊ filios nobilitandos: et
malis vijs oblito dei timore ditandos: tãtũ
sollicitantur: cum in loco illo teste Job. Si-
ue nobiles fuerint filij eius: siue ignobiles:
non intelliget Job.xiiij. ¶ Quarto in ipsis 6
excellere deberet: diuitiarum delitiarum et
honorum: ac nobilitatis eterne desiderium.
Ex cogitatione nanq̃ presentium ⁊ ex pregu-
statione breuium cogitare deberent: q̃ iocũ-
dum esset talibus: semper eternaliter ꝑfrui:
sicut patet. S.j.25. Et a cõtrario sensu: sicut
existens in laboribus: ⁊ paupertate: cogitat
q̃ iocundum esset venire ad requiem ⁊ diui-

tias. Et famelicus nudus ⁊ incaterat⁹ta⁹ co
gitat. Si iocundum esset venire ad epulas ve
stimenta ⁊ libertate. Sta cogitent nobiles:
qui hic ad ostentationem vestitus ⁊ libertati
bus abundantia a contraria fortuna ab bo
leosum sit ad horum venire eterna. contra
nande quibus certi esse poterimus. si felicita
bimis hic habitus finaliter male vtantur⁹m
quorum abusus sine experientur⁹ melius
fuisset ignobilem esse⁹m: nudum⁹ claudum:
pauperem: abiectum ⁊ reliqua pessima
adnobilitatem⁹: e omnia bona: duc eterna:
si per horum contraria ad patibulum duc
inferninm que nobiles eius in maniera fer
reos ibi. celat. Quinto excellere debere⁹ in
oi virtute⁹qua sunt caput omnibus bona
tur scribimus: a maioi studio omni decora
tur pulchritudine⁹qua illud pius ab omni
bus aspeiur. Sta bene nobiles: qui sunt
aliotum caput: e multorum parent aspectu
buisomnia decora ac virtute. Ob quam conti
deranter. Confitamur nobiles imperiosi ⁊ ty
rannicant. bonum ergo exemplo inter homines
qui nobiliores sunt naturaaliatores statu:
lationes dominiorum: motiones mentis curia
lones motiones sergiones rebus elle tenen
tur. Sed heu non inuiti nobiles. ſ. Cop. ſ.
Secundum plura ostendunt exempla. Cuo
rum primum a naturis accipitur patiens.
In quibus videmus: q carnaliter loquendo
unt: nec tamen aliena rapiunt quod raro in
hominibus inuenitur⁹qua communiter illi
qui nobiles esse videntur. Secundum quo
modo expense habeantur. Secundum a com
ditione accipitur maximum in corpore natu
rali quorum oi virtus e opus effectum res
pra defenderem firma: corpora membra li
gare ⁊ fanare: e nullum membrum sine bo
to spoliare. Sic nobiles ⁊ potentes: qui ma
nus sunt tutrices corporis ciuilis: congrega
tionis fidelium: ⁊ spiritualis corporis chri
sti: ad defensionem omnium membrorum
bonorum: ad punitionem malorum: quod
officium si non fecerint: ille maxime male fa
miles manibus frenetoribus: que non ser
erunt: vestes laniant ⁊ lacerant: colpus de
mali mentibus ⁊ pedes nocendo impedi
tere contra rationem frangunt ⁊ debilitant
Sic in propositoi patet. ¶ Tertium a con
ditione accipitur animum nobilium et etiam
canum. In quibus videmus: q⁹ aues ⁊ ca
nes nobiles ad hoc ordinantur: q⁹ aues ⁊ ca
rae capiant silue⁹tres: de domestic⁹s vero re
quibus fiat retinentem capere debent: sin
debitibus nem gubernatores: predam capere non debent.
nationibus ⁊ pedes nocendo impedi
tere contra rationem frangunt ⁊ debilitant
Sic in propositoi patet. ¶ Tertium a con
ditione accipitur animum nobilium et etiam
canum. In quibus videmus: q⁹ aues ⁊ ca
nes nobiles ad hoc ordinantur: q⁹ aues ⁊ ca
rae capiant silue⁹tres: de domestic⁹s vero re
quibus fiat retinentem capere debent: sin
debitibus nem gubernatores: predam capere non debent.
Sic in propositoi patet. ¶ Tertium a con
ditione accipitur animum nobilium et etiam
canum. In quibus videmus: q⁹ aues ⁊ ca
nes nobiles ad hoc ordinantur: q⁹ aues ⁊ ca
rae capiant silue⁹tres: de domestic⁹s vero re
quibus fiat retinentem capere debent: sin
debitibus nem gubernatores: predam capere non debent.

Essentinati dominabuntur eis. Esa. iij. Dus
re e crudeliter quenim quidem inquinto
quanta si quide damnabilis: e quante da
nandis dignus: cui dubet et pe apparet tanto
nes habentibus: iij qui si magnus reflet⁹ pala
cijs e delicijs affluunt⁹ ex voluptatibus pi⁹
abundent⁹ ⁊ ex hoc ad superbiam ⁊ in
solis fel ecter fugurit⁹: qui omni penuria ⁊
paupertate in tantum plent fuit⁹: q⁹ vix pa
no pauperimis aque frigide habent fame
rationem: si tamen ex hoc aliquando nomé
tiece non conditionem habent in partica po
nendi fant patibuli: quando bom nobiles:
a inuentus fuerint⁹ non cognenis ⁊ si an
me sfendunt nobilitatem: in loco ponendi
fantet: ibi ab eo vocat ⁊ dorat: qui vo
cat: vocant ad se pueros filios nobiles qui
fenum erant mitti a magistre sua. Et dixit
fi illis regnum sua. ſ. Marhab. ſ.

x. iij. ¶ Sed q⁹ este apostol⁹. ſ. Cop. ſ. 36 multi
nobiles: dicer nobiles: equa regni: de
confitit⁹ portent⁹: vile videnr ad propoſi
tum signum offendere: per quod equaliter
ognoscere poterunt: qui de illa offidere po
rerum nobilitate. Ibi quo est sirendum: q⁹
puissindi nobilitates: triplex est signum: ⁊
berae: bonitas: magnanimitas. primū in
anima. Secundum in membro ⁊ gestu ⁊
judicijs. Tertium in gratiarum actionibus
⁊ beneficijs. Qui ergo de nobilitate gloria
mur: respicia⁹ interiorem hominem: quetur
pilgenter: si in illo puman inuenerit signū
⁊ vdificet in anima a diabolice: cuinsdung
modalis peccati seruitute habear liberate:
⁊ si illud inuenerit in he gloriemur nobilitas
nec non in alia: quia cum a dignoui parte
fit vniquodq; denominandum: ille qui de
gnoit parte est seruus: ⁊ seruitis conditio
nis dicit⁹ tamen: q⁹ ab Adolo seruit⁹ et
peccatorum testimonium Viratio dicitur.
Omne qui facit peccatum: seruus est pecca
ti. Ioan. viij. nullo modo liber vel nobilis
sed seruus ignobilis denominari vocari de
beter: per consequens nec tanq⁹ nobiles glo
riari debet⁹ qui nobiles nō est. Confirmatur
ab exemplo argumenti sequendo illo qui est no
bilis a bigotis partes: natura id est in ani
malicet corpore seruus sit tamen a dignio
natura veraciter nobilis nuncupatur. Et
hoc ratio est inuentum⁹ Aug. ſ. in principio
finus capitulum qua dicitur. Bonit⁹ ſi fer
mat liber etiamsi nobilis in potria vir et⁹:
si ab interior homo: in quo sunt virtutes.
proximo. etc. Illud autem nobilitatis si
gnum in alio sene inuenebatur: qui elegat
nobiliter mori: potius ⁊ subditum sicri pec
ri ⁊ crudelis. ſ. Macha. xiij. Iterum queras:

si secundum inuenias signum in exteriorib⁹
actionibus gubernationibus ⁊ iudicijs qui
buscūq; omni amora feruntur⁹ crudelitate
bonitas⁹ ⁊ mansuetudinem: de benignitem⁹
⁊ si hoc signum inuenerit se nobilem esse cō
gnoscat. Sicut⁹ ergo signum regis in aspi⁹
et non habere⁹ auricum. Sic quidem dicitur
q⁹ nobilitas apis que alias a natura antepo
natur⁹ ⁊ preferetur aculeum non habet. Sim
ra nanga ab illo aculeum abstinuit⁹ crudelitur
nobilitas ⁊ alia preclara exempla exemplum
non habendi crudelitatem. Et ideo aculeum
apibus que burdones vocantur⁹non natu
ralis⁹ malicia aculeum abstulit: quia dum
homines mordent aculeum amittit⁹. Sicut⁹
ergo est magna differentia inter apes nobi
les ⁊ ignobiles⁹ qe videlicet nobiles non mor
dendi sed regnitur⁹ in regimine magnificendi
non offendiendi nulli nocentes. Sic nobles
vero quando homines attingunt in parte
nuda vle cum ledere possint⁹ mordere ⁊ no
cere ad damnum proximum: quia aculeum
amittunt⁹ pro opere eis debito inutiles effi
ciuntur⁹: specialiter quando in aliquo pro
uocantur⁹. Alterne cognoscere nobiles apes
⁊ ignobiles: per hoc signo differentiam co
gnoscere poterit⁹. Sic in propositō e patet.
Sicut in super magna inuenitur⁹ differentia
inter nobiles apes ⁊ burdones: pro tanto q⁹
primo natura: fecit⁹ eis violentia manifestuda
ri tribuit⁹. Ita vere nobiles a ratione⁹ volū
tate bonitatem habēt⁹: ⁊ manifestudine: igno
biles vero a ratione⁹ facultate. Habet⁹ ergo
cultate ⁊ potestate habere⁹ nocēt⁹ ⁊ hoiem
inuda patere ⁊ gaudiabiliter nocere⁹. Et boci
ope⁹ offedit⁹ fouendo: sic⁹ ⁊ manifeste offē
dit⁹ ⁊ apperi⁹ nihil est humiliter⁹ largi⁹ et al
ti. Tale ⁊ signo cognoscit⁹ nobilis ⁊ ignobi
lis: e tali cognoscit⁹ et libet bon⁹ rex ⁊ princeps
q⁹ potius tā gredere non est tā gressus ⁊ fa
cere malis⁹ ne fecit. Et. xxvij. Et ods alij in
dicijs regnuiest⁹ prius ostitutus a principio mū
di ipso⁹ duo ps⁹ illud. ſ. Cop. ſ. duo nobiles
Nota. ſ. iij. ⁊ ſ. Terno metat⁹ diligenter ſi
ternū tuenere signū cerga dei⁹ vel gratiarū
actiōe⁹: erga suas magnificos largi
tates. Nobilis nāq; ocdis ac magnificere ci
rialis: est bificia recepta recognitare ⁊ recog
scere: ⁊ reddere singul⁹ singlis. ſ. gratiarū actio
nes secundum quod ipse alia nō debēt⁹ retribūtiones ⁊
donationes bis d⁹ⁿ tatis debētes ⁊ talis⁹ ⁊ ali
gent. Cum ergo doem bonis sint⁹ grati⁹ non
indigeren⁹ bonitas⁹ reddant gratiarū actio
nes ⁊ fortunates de nobilitate⁹ ⁊ ignobilitate
quibus alios excellunt dicentes⁹ bonorum
meorū nō indigest⁹ respun. Ot vero sat suos
indigere: liberalis⁹ eis se ondat⁹ q⁹ bonus

illam requirit: et ex sua claritate et curialita-
te. Non solum honoret honorantem se: nec
solum det danti sibi: sed etiam seruis et ami-
cis honorantibus debet in suis necessitatib'
gratus existere. Hoc signo om̄es elemosyna
rij a principio mundi cognoscebantur: et cir
ca mortuorũ sepulturas solliciti. Sicut Jo-
seph ab arimathia nobilis Marci.xv. Sed
hi tam in primo signo q̃ etiam in isto tertio
simplices homines et mediocres: sm̄ propor
tionem facultatum suarum: maiorem osten
dũt nobilitatē q̃ nobilissimi principes mul
titudinis. Numeri.i.

Arti.v. ¶ Quibus multiplex pena imminet et pericu
lum: qꝛ cũ nobiles essent nob' carne: ignobi
liter q̃tum ad deum vixerunt et spiritum. Ex
taliũ nãq3 vita sepe pena contingit: tam tem
poralis q̃ eterna. Tēporalis vero pena seu
damnũ ex taliũ nobiliũ abusu contingēs est
triplex: depauperatio: exheredatio et communi
tatis turbatio. Primũ damnũ respicit et re-
dundat in possessionē. Secundũ in naturã.
Tertium in totam terrã. Primũ attenditur
inter debitorem et creditorem. Secundum in
ter patrē et prolem. Tertiũ inter tyrannum et
spoliatum. Primũ p3: quia frequēter in ta
13 libus nobilibus verificat' et completur illud
Psal.xix. Hi in curribus et hi in equis. Ipsi
obligati sunt etc. et ad ipsorũ: q̃ etiã ad mer
catorũ et aliorum creditorũ depauperationē
Cuius quidē depauperationis et obligatio-
nis causa est sumptuosa et vana illorum ad
oculum patens superfluitas. Ideo superflui-
Lxvii. tas qꝛ cũ in mensa cuiusdā prelati q̃stio mo
ta fuisset: qd mēbrorũ corporis magis sum-
ptuosum fuisset: et quasi oēs respondissent:
ꝙ venter: quidā sapiens inter eos: quid ipse
de hoc sentiebat: requisit' dixit: ꝙ ocul' fuit
magis sumptuosum mēbrũ. Et requisit' de
causa respondit: qꝛ illi qui nobiles et poten-
tes sunt istius seculi: vt frequēter in se sunt
sumptuosi: vꝫ in vestiũ curiositate et equo-
rũ pulchritudine: in domorũ formositate: in
vasorũ aureorũ et argenteorum sumptuosi-
tate: in famulorũ multitudine et in ciborum
varietate: quorũ sumptuositatũ quinq3 ad
ostēsionem pertinēt oculorũ: qꝛ propter ocu
los suos: et alienos pascēdos: et vt ab oculis
suis et alienis gloriosi videant': qui huiusmo
di habent. Sexta vero sumptuositas ventrē
pascit illorũ: qui propter suã superfluitatē
alios famelicos faciũt. In cui' culpe penam
in carcere hui' seculi: vel alteri' aliquã de eis
verificatur quod predictũ est p prophetã. No
biles eius interierũt fame. Esa.v. Ut in eo q̃
14 peccauerunt: puniant'. Sap.xi. ¶ Secundũ
etiã videlicet ꝙ nobiles nomine et non re fre
quenter in prole puniuntur: patet qꝛ frequē
tius vel prolē habent malã: vel omnino sine
prole sunt q̃ simplices: quod ideo eis iusto
dei iudicio euenire credit': vt qui dei filijs fre
quenter tediũ faciunt: ipi quoq3 de stultis fi
lijs suis tediũ habeant: et de bona cōgruita
te: q̃ multos bellis illicitis et homicidijs: fi-
lijs priuãt ipsorũ filij moriant'. Et qui alios
exheredant: ipsi sine heredib' de corpore suo
sint: vel qꝛ eis non nascunt': vel qꝛ cito moriũ
tur vel mala morte occidunt'. Sicut dicit ma Lxviij.
gister historie scholastice: in historia euange
lica de herode ascalonita: q̃ oēs illos occidit
propter xp̄m innocentes: vt xp̄m in eis occi-
deret. Factũ est inq̃t vt qm̄ herodes multos
orbauerat filijs: et ipse suis miserabiliter or
baret'. Quam quidē vindictã sentientes dice
re possunt cũ adonibezech. Judic.i. Sicut fe
ci ita et reddidit mihi dñs. Nec alia eis debe
tur consolatio: q̃ laene quã cũ amisisset ca-
tulos: et fleret: reprehendit quidam dicens. Lxix.
Nōne sic seruisti alijs: q̃ habuerũt parentes
q̃si diceret. Ergo iustũ est: ꝙ tibi sic seruiat'
et de iusto nō debes dolere iudicio. Predicta
de causa: qꝛ vꝫ Zedechias rex dei filios hie
remiã et Baruch afflixerat: cũ alijs etiã caua
sis concurrentibus: occidit rex Babylonis
filios Zedechie in reblatha in oculis eius: et
om̄es nobiles Juda occidit: rex Babylonis
Hierem.xxxix. ¶ Tertiũ vꝫ: ꝙ vbi nobiles si 15
cut tyranni contra proximũ: et sicut mali chri
stiani: cōtra deũ viuunt: et guerras bugas et
discordias: in terris suis pacis habeant tur-
bationes mirũ nō est: immo mirũ esset: si pa
cē haberent: q̃ cōtinue deũ peccando: et mem
bra sua tyrãnice viuendo expugnãt. Mirabi
le insuper foret: si in patrie et regni defensiōe
essent validi. q̃ super equos equitant male
acquisitos: vel de bonis pauperũ: et ecclesie
nutritos: qui illud de pauperibus: et viris ec
clesiasticis iniuste capiunt: vnde arma sua
emunt et deaurant: et superflue se ornant: et
vnde equos emunt et nutriũt: et milites et sti
pendiarios conducant. Mirabile iterum fo-
ret: si tales tyranni: et spoliatores ab alijs ty
rannis et spoliatoribus non essent in vita vel
in morte spoliati: vt sicut acquisierunt ita p
dãt. Et sicut ad vanitatem arma sua fecerũt
et deaurauerunt. Ita de vanitate nuda: et nō
de probitate gaudeant et laudentur ab hie:
a quibus laudat' peccator in desiderijs suis
Ps.ix. Nonne multi sic laudantur nobiles
moderni temporis: quis aliquem illorũ lau
dare audiuit vel laudare potuit: de strenua
inimicorum expugnatione: et patrie et eccl'ie
defensione:

defensione: sicut commendantur et laudant'
karolus magnus Rolandus et Oliuerius: et
alij antiqui milites: sed de hoc ꝙ galeã ha-
bent deauratam precij.xl.librarum et alas: et
alia insignia exteriora eiusdem forme et ma
ioris precij. Et ꝙ in hastiludio grossam et q̃
dratam portauit lanceam: qualem nullus
ali' portauit vel portare potuit: et ꝙ equũꝫ
et ascensorem proiecit in terram. Et ꝙ ita bñ
equitauit: et lanceam illam ita agiliter mo-
uit: ac si leuissima fuisset. Et ꝙ cũ tot eq̃s
venit ad perliamentum vel torneamentũꝫ.
Et qualis est ista laus: nisi laus impiorum
et miserorum et timidorum: de qua Job.xx.
Laus impij breuis. Breuis nãq3 est: qꝛ tan-
tum ad loca et tempora pacis: et non belli se
extendunt: et solum ad amicos et non ad ho-
stes. Quid valent arma: tunc deaurata: que
hostes audaciores faciũt: sicut p3. R.xxiij.
x. Et que fugiendo hostibus leu proijciunt
vt velocius fugiãt: sicut nuper accidit. Que
laus est contra hoiem pacis fortissimã por
tare lanceam: et equum et ascensorem ad ter-
ram deijcere: et hostem nec cum quacũq3 tan
gere lancea: qꝛ nec ei tantum appropinqua-
re voluit: ꝙ cum longissima illum tangere
potuissent. Uel que laus est: ꝙ bene equita
uit: et faciliter lanceam mouit et agiliter se
habuit contra amicum et vicinũꝫ: et agiliter
fugit inimicum regni? Uel que laus est: ꝙ
in factis armorũ prohibitis: sicut in tornea
mentis et hm̄oi: de quibus dictum est. L.vj.
15 i.et X.j.17. sint gloriosi et appetant lauda-
ri: et in factis virtuosis: sicut in bellis iustis
et in defensione patrie: sint formidolosi et ve-
cordes et fugitiui: et hostes sinant terrã va-
stare spoliare et predam auferre et villas cō
burere et castra destruere et captiuos abduce
re? In omnibus ostendentes: quoniã ve ter
re cuius rex puer est: et cuius maiores q̃ ter
ram defendere et regere haberent: pueriliter
viuũt. Et cuius principes mane comedunt
anteq̃ veniant ad cōsiliũ vel ad perliamen
tum: vt pransi et potati minus intelligãt qd
cōsulendũ sit. Et qm̄ a contrario sensu: beata
terra: cuius rex nobilis est: et cuius pricipes
vescuntur tpe suo: scꝫ ad reficiendũ: et nō ad
16 luxuriã Eccs.x. ¶ Quod etiam sint penam
et damnum eternum vꝫ talibus dignũꝫ ti-
mere verisimiliter poterunt: facta illorꝫ ostē
dunt: in quantum non solum maledictiōes
merentur simplicium: quorum blada cum
gnibus et canibus equitando destruunt: sed
p q̃bus etiã excōicationem timere poterunt
maiorem: in noua charta latam. In qua cō
tinentur: ꝙ guardant cũꝫ disperagio mari-
tare non debent: ꝙ tutelam eis cōmissãꝫ fi-
deliter administrabunt: ꝙ res pupillorum
perire non permittãt: sed in domib' et alijs
in eodem statu in quo illa receperunt cum
ad etatem venerint eis integre restituere te
neantur. Que quia non tenuerunt: et ppter
alia facta sua: q̃ cōtra deũ et rōnē fecerũt: no
biles eius qui iam mortui sunt: in terrã cor
ruerunt: scꝫ nouissimam Ezech.xxvi. Quod
eleganter significatũꝫ est Hierem.xxxix. vbi
Nabusardan princeps militie regis babylo
nis: legitur transtulisse omnes nobiles de
terra sua de terra vꝫ sancta in babylonemꝫ:
de pauperibus vero qui nihil penitus habe
bant: dimisit in terra illa et dedit eis vineas
et cisternas. Sic etc. ¶ Sed in his oib' mai' 17
videtur mirabile: ꝙ illi nobiles: qui alijs
in babylonem. i. in infernũ translatis super
ueniunt: casum illorũ formidare nolunt: si-
milia facientes: pro quibus ipsi damnifica-
ti: et de terra sua translati sunt. Utinam ca-
sum et penam illorum: et finem illorum cogi
tantes: in cordib' suis scriberent per iugeꝫ
meditationē: sicut scriptum fuit sup ostiũꝫ
camere dñi Petri de laflote: pierre regna et
pierre regne: pierre pendi et pierre pendera.
Fuerat enim quidã magnus in regno fran
cie: ante eum Petrus vocat' de labrose: qui
finaliter suspendebat'. voluit ergo illum sm̄
Petrũ: q̃ magnus fuerat in regno post illũꝫ
cōmemorare: ꝙ casum predecessoris sui for
midaret. Si illi q̃ nunc magni sunt: sic se cō-
memorarent et cogitarent precedentium in-
fortunia et fines malos: tam temporales q̃
eternos: nimis essent excecati: si sese nō emē
darent. Sꝫ heu vix inueni' vbi quis sibi ca-
ueat: vel se custodit ppter periculum: qd alte
ri accidit. Quotidie nãq3 nobiles mulieres
vidēt alias: ppt' delicta: que ante matrimo
nium cōmittunt: matrimonio et promotiōe
carere: et propter delicta: que post matrimo
nium cōmittunt a maritis suis male tracta
ri et repudiari: et multa alia mala continge-
re. Simpliciores etiã mulieres vident alias
cum infantib' in collo mendicare: que si ca-
ste vixissent: quietam vitãꝫ duxissent: nec tñ
casum illorum formidant: vt deberent: quia
eisdem vicijs irretite sunt mulieres nobiles
nō pauce R.c.xviij. Nec solũ hic error in mu
lieribus: sed in hoibus regnat: q̃ intelligen-
tes per fidē: ꝙ Alexander magnus cũꝫ toto
exercitu suo non potuit celum intrare p po
tentiam: paupere piscatore cui claues dare
sunt celi: et resistente: ꝙ etiam non potuit in
celo: sicut in terra dominari: nolunt hoc ad
illorũꝫ vtilitatē cōuertere: sed ita se gerunt:

ac ſi nullus auderet eis celum negare ac ſi
ſic in celo per potentiam ſ familiam: ↄ reis
nentiam magnam: ſicut in terra dominati
ni poſſunt non cognoſcant quomodo quis
bet: qui ante eos potentia fuerat qui ma
le vixit: ↄ male ſunuit: abijt in infernum:
de quo dicit̃ ſapientia. Luc. xx. homo
quidam nobilis abijt in regionem longin
quam.

N.viij. **Octauum ſeu nocẽ**

tium. Primo oſtendetur prontitas:
quam nobilli illoꝝ habẽt ad noc
endum. Secundo illoꝝ oſtendit̃ perue
ſitas. Tertio q̃ pu' e plus ſibiſgilis nocẽt.
Quarto ipſorum audiende ſunt reſponſio
nes cum reprobatione.

¶Quãtum ad primum duo ſunt oſtenden
da. Primo q̃ nõ ſ ofendẽt prontitatis ad no
cẽdum cauſa. Secundo effectus. Cauſa in
nõnullis eſt lucrandi cupiditas: vel gra
tia. ↄ ſi ſcli homines in infernis poterẽt
ribus cõſtituti videre q̃ illis ꝙ ſcriſ vicinis
ſuis nocẽre: dantur munera: ex cloriones que
runt nocendi: vt munera accipiant. Quoꝝ
nocendi modus ↄ malicia per exemplus põt
viden de accipitre vel alia auiꝛ rapaci. Pto
lomeus. Fabule nãq; continent: q̃ aues ra
paces nõ lmenere ppiotomeres ſ pulles ſuos
benoscere volũt: ꝙ ſi plomena vero hoc vidẽ
pacem cum illis nõ retinẽt ac facere: ꝓmittens
eis q̃ bulciter ei cibare: ſub illo pacto: q̃ pul
lus ſuos parcere: qua cond̃one cum cane
re nõ poterẽt: ſ bui cõnuiuere: tanto illa can
tum cino ſemper deꝓtauauit dicendo: q̃ pa
cium ſit tenuit: q̃ non bene cantauit: ↄ p ta
lem ſallum modũ noscẽtes ſ pulles ſuos ꝓ
pacta frãgere: ſ fcit: ꝛ ſicut̃ rũ ꝙ hanc
tam cautum: ſ pulloꝝ: alia tam cautus ſ
pulles ſmiſit. ꝛ ve vtraq; parte damnus ſu
ſtinuit. Ita ꝓcẽtes: ſ ſ incipiunt alicui no
cere: ſ alius munſtant veratiomem: redũpta
pacem cum eis facit: ꝛ ea vitra bonam pof
ſibilitates manera dando: quibus accepta
amicitie pacta inter eos fac: ſ quib' facies
ſi manera non continuet frequenter pasce
do: ↄ dando: ſ nunis diu vt eis videt: dare
differat: cogitant: ꝙ dare obliuionis: ſ traditꝛ
z iterum occaſiones quẽ: ſ nocẽdi: vt terꝛ
ipſum dare cõmemoratẽ dies: amicitie fra
ctionem falſo imponentes: vt ipſi ab amici
tia recedant: ſic tã bona primo data amit
tẽtis: ꝛ dãnus ſuſtinebit. Et ſic finis ↄ effec
tus eſt talis: ↄ ꝙ patrem nocere de q̃ bene
Criſoſto. ſup illud 27 ad. ro. Aundẽ. colle
gunt de ſpuris ꝙ ao. Quẽadmodũ imẽ ſpe

na ex ſcripturis illã cõfeperiet: habẽs ame
leos. Sic ſ ferui diaboli: nec quacunq; parte
eos plãcet uerie: in malitatiꝰ plent ſuũ. Si
loquunt̃ bolo loquunt̃: ſi tacent: male cogi
tant. ſi rafeunt infantes: ſi pariter agunt:
ipſe expectat nocẽdi: ſi male agũtur: eadẽ
ſcunt: ſi bene facilit ad vana ſilosi ꝓmpti
ciunt. Nempe quã potest̃ bonũ fructũ face
re mala arbor: cum ꝛ radix ꝛ ſit diabolus: ſ
bendo ergo reſpectũ ad pcẽs Criſoſto. ꝓ
ptedicti eſt dicẽs: q̃ ſpectant nocendu
m: ſin fine quã ſanctus nocẽs: ſagittam ir
rum expiuitur cotidiano Apoſto. Cauden
quit eorum ſimilea erant ſerpentibus: ↄ in
ipſo nocebant.

Art. ſ. ¶Quoꝝ peruerſitas ꝓmo ꝓ exemplo ꝙ Art. ij.
dert potest̃ de fraumo: ſub qua vrdicit: non
bene creſcit arbor: ſ ab ea ſ fraumo infertur: Fraus
pate exꝑtẽ. Luc. xvi. ſpiritus ait: diſcipulus nas.
ſuper ſuũ. Ecce dedi vobis potestatem calꝛ
candi ſupra ſerpentes: ꝛ ſcorpiones: ꝛ ſupra
omnem virtutem inimice: nihil vobis nocẽ
bunt. ↄ ſ ſ fore in aliquo terra: nõ tamen
nocebit. Sicut tenitur: q̃ multos fraũs
ter terre: quibus aliud non infert nocumen
tum nisi tamen tantum propriam ſemper mu
ta. ſ cie in propoſitio: q̃ eleganter ſignifica
tum eſt. i. Machab. ix. vbi aliqui iudeoꝝ
bachidem ad deſtructionẽ vocauerunt. Ze
natie qui venientes ↄ Jonathã mis ſ ipſoꝝ
qui Jonathe nocuiſſe voluerũt occidit. Ita
iſti qui detractionibus ꝛ accuſationibus: ſ
falſis ſuggeſtionibus: ꝛ malediciis aliis: ali
quos contra abſentes ꝓnocant: ꝛ veritate
ab hoc ꝓpoſito ꝑcerta: vel a deo in mente oſtẽ
ſauſti damnum reportabunt: ꝛ aliq; exaci
quibus impetus impſi non nocebit. Exeſ
trauſi. fel reuertitur ad ipſum impiũ: z ibi
ledit. Sicut patet per plura exempla ↄ au
ctoritates. R. xviij. ↄ. Et Proverb. xxvj. qui
mouit foꝛa fouea: incidet in eam. Et qui
volut lapidem ad locum non ꝓpoſitum
tumſed minus ꝓpinquum ꝛ durũ ꝛ ſ ſu
pa caput ſuum reuertetur ad eũ. ¶Quod
tiam ſibiſgilis nocẽt: patet: quia nocuit tri
plice ſeponunt nocumento: ꝛ damno. ꝓ
mo ad conſimile malum ſuſtinendum. Se
cundo ad maius damnum ſimendum. Ter
tio ad ſet vindictam exꝑctandam. Primus
aliquando. Secundum raruo. Tertiũ nun
q̃ madit. Dicimus patet: quia quando ali
ei nocet ad ſimile damnum ſe obligat: ſ ſi
mile damnum frequenter ſuſtinet: ſicut ꝓ
tam exemplo: ſacra ſcriptura. 2. Reſ. xi.
ſ antiquo puerilio quo dicitur. Ruſticus
dicitum dedit: quod idem poſtmodũ ſuſti

nauit. hoc etiam quotidiano videmus experi
mento: quia vna rixa ſit ita maior ꝙ ma
paturum: qui non querat ſe vindicare. Et ad
hoc q̃ nunquã incipiatꝛ cum omni ad
ratione peregiat. Et eſt de ꝓpoſito: de alio: qui
nuſq; ab eo aliquid ſe pati poſſe eſt manus
Sicut accidiſſe fertur ſcõm fabulas de aq Ecclꝰ
la ꝛ vulpe. Equis quedam vulpem laſciꝰ de Ad
licet intrepide rapiat. Equita in alto mõtis la ca
ſuh habuit̃ ran nullo vulpe pertinẽtem Culpe
dictam: quatenus poſtmodum arbore cas
nido aquile: ꝓ pullis eius ſuccẽdis. Ita qui
alium leder nõ poſſe: quãcunq; auferre ſibi
potentiori vel verberando vel accuſando vel
famam ledendo qualitercunq; alius ſic fraũs
ter ſuſtinuerit: ſibi ipſi vindictam inſtituit
ter ſufferre debet cogitantes leges eſſe ꝙ ſep
turis in altera ſi tamen eode iure ſpe vis be
betur. ff. veteri. li. ij. titulo decẽ per tot.
Cui etiam conſentit lex eccleſie in decretali
li. ij. ti. q. ad conſtitutionibus. c. cum omnes
q. cum igitur quo cũque ꝙ qui aliquid
imperauit ſ aliquẽtin caſu cõtra ſimplum
eſſe ꝓt ſ ſibi ꝓ dicitur: ꝛ ipſe idem ſuſtine
nere debet ab omni actu ꝓcurauit: ve ver
ti gra. Cõtendo foꝛe eſt in alia ecclẽſia:
q̃ canonici tã ꝑſentes ꝙ abſentes eſſe reci
piant ſuſtributiones. Aliquis qui ſperat ſe
ſemper eſſe preſentẽ: ꝓcurauit ꝙ ſuo anus
ragiorũ ſolum preſentes diſtributiones ma
gnas percipiant: poſtmodum contingit ip
ſum eſſe abſentem: quod poſſe procurantibꝰ
contra eum militat. Qui a ſenes dicitur,
patere legem: quam ipſe tulerit. Sic ma
lum contra aliquos procurantes: vel vt fa
mam ſuam ꝓmouendam: aliquem damnũ
in fama procurantes: reqꝛitur contra eos
militant: que contra alios procurantes: ꝛ
idem amuitur: quod alios ꝓmittere fece
rant: vel facere voluerunt. Quibus ſic con
cordat̃ ore: ieu videlicet rationis Dentro.
xx. Dentem pro dente: oculum pro oculo
ꝛ. quo cum deus illuminari iniuriam pa
tiatur in cauſa ſua indicem non ferat: cum
alius ex iniuſte nocet: ſ ipſe ſibi: vterq; ali
ter iniuſte nocet: alter vtrunq; depaupe
rat: ſine dubio accuſatricibus et mul
tiplicibus poſſunt nocumenta ꝓpa re
prehendẽ ſacra ſcriptura dicens. Quid nos
cetis alterutrum. Ad. vij. Cui ſi timile nos ſ
cumentum aliquẽtenus euadat: timoꝛ ex ta
men ſuſtinendi raro euadit: quia ex deꝛ: q
aliqs nocẽr: frequenter contingit ꝙ omnes
pungut ꝛ totum regnat ꝛ totus populus ſ

talem surgit tyrannus: vel ose habiti cõtra talem bellum: ipium interficiemus: et deo conquerentes. Eique accidit: tot timent quot nocuerunt. Unde Seneca in epistola. vi. Securitas magna pozzio est: nihil inde facere. Confidam vitam e pertus: tabi pos tes agitequi tantũ metuit: ipsum nocent. Idem in prouerbiis. Rex vero q̃ a multis timet multos timet. Et ideo timet: q̃ posit eis q̃ timuerit bus: qui tibi singulos tibi vnuersos timent. Singulariter enim pyramidum vel balnium sorte timet: sed tyrannus ose pe sibi suo e de familia fuis. Sicut patet de hoc q̃s refere Tullius. q. de officiis. c. vl. de dionysio tyranno: qui non audebat alicui quem permittere barbaz radere. Eias q̃ssig tilios de alio regno: q̃ sibi timent: q̃ omnes contra illum surgunt. Sone ergo in maioni nisseras: r timore est: re vel magnus tyrannus qui multa mihi timet: vel vnus et magnus timet. Ideo dicit Gregorius. xii. moz rum. p nihil simplici cotde felicitas: quia ex quo inocentis ergo alios exhibet: nihil ab alijs pati formidat: habet enim quasi. xxxv. quandam: simplicitatem suas: nec suspect est pa q̃ se facille non meminit. Ite cõtra semper memo praua in laboribus elt: q̃ mo tiuz mala que infra: alios timet: ne boc fi bi ab alijs inferatur: sic talem sequunt deffi deria multa inmita nocua. f. Thim. vj. Et si nec simule sustineant bumana ab homine illatã cum pumis: nec fastinere timeant ei cruciatus. Sunt ẽ in vindictam r damnũ q̃ deus eis fustinendus imponit en adẽ. Quã tis cangenim animas multas occulte inferant r nec ab homine punian: nec punir timeant: tile tamen iustus indeprqui talis damna fie ri prohibet tori videre: in fine: quo: tu hyemnasi quasi fusp ira: quo: dolores pe mu: rijs sibi illatis habuerint vel ostenderint: not teltes contra iuu rides adducet: e eos peo vtimo sẽtrarie vel pio minimo: bam nos q̃s alijs meulerunt: in fit econdemnabit. Ad hoc est hiltoria Pcri: damiani: de quodam in monte transitu. rapto ad iudicium: qui iussus fuit vt rediret: e narraret: q̃ tot tenus sustinet: eque: vidua passus fecerat: peo ser deuanrijs habdideuel lucrãdis quos et debebat. Facit ergo deus in hoc casu: ficut pater familias: cũ toto suo ofideral: ẽ defectus famuli facilit: r dissimilat: q̃s ve mat adcomporum. Sed in comporo alios sin debita mercenat: alios ad multa damna refraranda: r emendanda condemnat. Non tinemant ergo simplices a potentibus: multa sustinentes nocumenta: quia cũ ipsi multas terras animalia: larga habeãt bo minatamen ab ipo qui pauca habent auferunt: illeli enadere ipe dilas: sed illeomnes qui vidit Dauid vxorem Urie accipientem: r Uriam quali occisum: ipse ecudentem: e totum dissimulauit: q̃ ergo propter: per pbouerb. xxvij. Cupiunt inquit fili mea. i. alcoum bona: que in fine erunt eis nona r nocua. Et cum propter talius cupiditatem: iniuria illis facta: ipsos fina tradunt regendos: quinomodo ergo apud do minum omnium. id est. apud deum excusabuntur vel ab ipo defendentur: cum de qui bus nec apud deum lamentabiliter pque runt eorum. Dedisti nos tanq̃ oues ecca rum: r in gentibus dispersisti nos in plat. phi. Intendo in hanc reperas ad horas frequenter facimus tradentes illis qui tua illi semerunt talia officia: r populi regi manoibus sunt certa bona annera: r fluit patet. xxi. f. Potest fieri homino vel bono rum: ideo: illud q̃ sequitur. Uendidisti populum sine fine: pondere auri vel argenti. Cuipena vel ipsi ẽ bene illud genus humanat pit: q̃ ipsum ipumo in illo tempodeo r eo dendo. Et unde quidem: q̃ non est iuste ordinatio nocis auctoꝛ: a re pere sua. Et hoc frequenter accidit: q̃ deus dampnum q̃ bo minis de consilio talium alijs facunt: idem postmodum ipsis faciant consiliatoꝛibus. Nec hoc aliqui mirus esse debeat: tota enim p ouum tali oze: q̃ tra se cõsiliat pace. Cui ne vertatur bolo: eius in caput ruuet: in verti cem ipsius iniquitas eius descendet: in ps. Ipse cum ab philosophis quali in pet tona talis oze dicere. Si aliq̃s nocet aut bebis. f. cõsilio: hoc mihi iputat ad philo. v. vnco. Nota de ista materia. a. de pena cõsiliantoꝛ. malog. Cet. materia. a. de pena. C. Sed sicut predicti tripliciter nocẽtes: ita et ere se excusant. Cõmuniter ergo: q̃ alijs nocentes: qui nocent rebus aut persone: aut fame: res auferendo personam fedendo vel occidendo: famam denigrando. C. Pannubo s inferentes nocumenta vt frequenter vel fum bonum: in nullo vel pauco: in quibus: in vno in omnes: loco: seu: tempore: dampnis: ministros suos illatis: ipsos hoc ignoant. Secundi: e excusant dominum suos: pe cepras. Si sibi molares: inferu: ita: ipsum sunt veraciter a nocumentis talibus: r pauperum fractionibus: sicut sunt molares a fractione granoꝛ: q̃ plus q̃ ita sicut vnus de ipsis dibus: illoꝛum pace: r alteriores grana manducant. Ita in proposito: ista quis: in quitur deus. Sed. iij. Rapina pau-

peris in domo vestra: quare atteritis popu lum meum: r faciem pauperum cõmolitis? Quib̃ dicitur Esa. xxxiij. Ue qui predaris: nõne ipse predaberis? Et q̃a non fine: r efferis patere: q̃ finis ea qui sine noxa capiti prouerb. f. Fo. ij. c. ij. Cupiunt inquit fili noxa. i. alcoum bona: que in fine erunt eis nona r nocua. Et cum propter talius cupiditatem: iniuria illis facta: ipsos fina tradunt regendos: quinomodo ergo apud do minum omnium. id est. apud deum excusabuntur vel ab ipo defendentur: cum de qui bus nec apud deum lamentabiliter pque runt eorum. Dedisti nos tanq̃ oues ecca rum: r in gentibus dispersisti nos in plat. phi. Intendo in hanc reperas ad horas frequenter facimus tradentes illis qui tua illi semerunt talia officia: r populi regi manoibus sunt certa bona annera: r fluit patet. xxi. f. Potest fieri homino vel bono rum: ideo: illud q̃ sequitur. Uendidisti populum sine fine: pondere auri vel argenti. Cuipena vel ipsi ẽ bene illud genus humanat pit: q̃ ipsum ipumo in illo tempodeo r eo dendo. Et unde quidem: q̃ non est iuste ordinatio nocis auctoꝛ: a re pere sua. Et hoc frequenter accidit: q̃ dominum damnum q̃ bominis de consilio talium alijs faciunt: idem postmodum ipsis faciant consiliatoꝛibus. Nec hoc aliqui mirus esse debeat: tota enim p ouum tali oze: q̃ tra se cõsiliat pace. Cui ne vertatur bolo: eius in caput ruuet: in verticem ipsius iniquitas eius descendet: in ps. Ipse cum ab philosophis quali in pet tona talis oze dicere. Si aliq̃s nocet aut bebis. f. cõsilio: hoc mihi iputat ad philo. v. vnco. Nota de ista materia. a. de pena cõsiliantoꝛ. malog. Cet. materia. a. de pena. C. Sed sicut predicti tripliciter nocẽtes: ita et ere se excusant. Cõmuniter ergo: q̃ alijs nocentes: qui nocent rebus aut persone: aut fame: res auferendo personam fedendo vel occidendo: famam denigrando. C. Pannubo s inferentes nocumenta vt frequenter vel pauco: in quibus: in vno in omnes: loco: seu: tempore: dampnis: ministros suos illatis: ipsos hoc ignoant. Secundi: e excusant dominum suos: pe cepras. Si sibi molares: inferu: ita: ipsum sunt veraciter a nocumentis talibus: r pauperum fractionibus: sicut sunt molares a fractione granoꝛ: q̃ plus q̃ ita sicut vnus de ipsis dibus: illoꝛum pace: r alteriores grana manducant. Ita in proposito: ista quis: in quitur deus. Sed. iij. Rapina pau-

cum: tantum: in quo illis: qui opus illud vide runt: e non po alijs quibus: ipsi: debebant: ea ipsum bilfamant: quoniam pena q̃ con patrationem patet ad furez: e homicidas: et q̃ scelus est furantur: sicut patet. D. vij. xv. in fine: ergo ne nocias deo. Esa.

mo est hec virtus distinctio. Se cundo vire. Tertio modus. Quarto rõ. Quintovtilitas. Arti.ſ. Cũ autem ad primi: obe dientie modum male: r quidã bene. Male obedunt primo auari: q̃ ad damnationem propriam fen crandi: orapter do pecunie obediunt omnia. i. in oibus ma lis Ecclꝛ. x. Omnia obedit tali obedit ſe homo cuius obedientia est frames: premiũ seu ſtipendium: pena est inferni. Secundo carnales qui in gula: accidia: luxuria: r hmõi: suis obedunt concupiſcentijs. Talez male obedi dunt prelatoꝛ: malefactoꝛ imperantis: cui obedientia est pcti: r detrimẽto tam corpo ris q̃ alie. propter q̃ mala apostolus mandã dicens. Non regnet pctm in vestro mortali corpore: vt obediatis eo cupiſcentijs eius: vt ros. vj. Terno quibuſcunq; tentationib⁹ r mẽdacibus pmiſſis diabolꝛ: vel minis truz: eus: de quibus habetur. D. xl. 48. obe dit. Tales enim malefactoꝛ prelato obediũt quia vis ſima imperat ſicut magna tuzamenta. Et que maioꝛ vtilitas vel in cauſis q̃ vilipendere dei fuã? Et etiam laboioſa r nefaſta: ficut in martyrodoꝛum: r martiri. Et peri eis in talibus obedunt: de quoꝛu quolibet prouerb. xvij. Malus obedit ligue iniquec: r fallax obedit labie mendacijbus. Omnes predicti malo obedunt diuerſis modis: ſequẽtes quidem phaaones: qui de ꝛyſi obedẽtes illeſi eus ſerunt. Et vero bene voluerint: q̃ peccando diabolꝛ: r predicto malis nõ obe diunt: ſi ſic obedientiam qua opere oſtendunt ne negligentiꝛ: eoo cummunit apls di ceno. Nec ſic cuz: r ſi debetis vos ſeruos ad obediendum ſerui eſtis eius Roſſ. vj. Et ſe no obediũt. Primo generaliter: omnes deo: ẽ eius auctoꝛi unat madatis: ſi cuncta q̃ obe dire oportet deo magiſtꝛi: q̃ hominũ? Ecc. v. Secundo omnes humiliter qui eſtis obe diunt in multis: ſicut deſcripti magiſtꝛis: ſili parentibus: dominis: ecclẽ: q̃ ordinatis: q̃ apoſtolus dicit. Filij obedite parentib⁹ in domino. Eph. vj. Et ſicut prima omnibus ſic: ecclẽſia: ad ſalutem: maxime tamẽ: qui

alijs presunt: aliorumq̄ obedientiã requi-
runt: illa indigent: vt suo exẽplo subditi ad
obediendum eis prouocentur: ex hoc quod
tam humiliter illos deo vident obedire: vel
si in tantũ ad malũ sint indurati: q̄ suo ex
emplo ad obediendum prouocari noluerit:
saltem sine scrupulo macule: ⁊ sine obedien
tie proprie remorsu: vel improperio inobe-
dientiam possit subditorũ vindicare: ⁊ eos
discipline stimulis ad obedientiam inclina
re. Sic nãq̄ informat eos apostolus: dicẽs.
In captiuitatem redigentes omnem intel-
lectum: in obsequio christi: ⁊ in promptu ha
bentes vlcisci omnem inobedientiam: cum
completa fuerit vestra obedientia. ij. Cor.
x. Hoc tamen aduertant: qui ista vti volue-
rint apostolica doctrina ⁊ cautela: q̄ homi
nes ad bonũ dispositos: melius vultu pla
cido: ⁊ quasi ex charitate rogando: ⁊ sancti-
tatem ⁊ obedientiam deo ostendendo: ⁊ in
his que ratio dictat eis condescendendo ad
obediendũ eos inclinabunt: q̄z ex timore in-
cutiendo: ⁊ autoritatẽ suã ostendendo. Sub-
ditis ergo aliquid rationabiliter petentib⁹
debet prelatus eis quodãmodo obedire: vt
sua obediẽtia ipsi ad obediẽdum ei in alijs
prouocentur. Sic enim seniores ⁊ saniores
docuerunt Roboam subditos suos ad obe-
diendũ ei inclinare dicentes. Si hodie obe
dieris populo huic ⁊ seruieris: ⁊ petitiõi eo
rum cesseris: locutusq̄ fueris ad eos verba
lenia: erunt tibi serui cunctis diebus. iij. Re
gũ. xij. Quod quia facere noluit: nec popu-
lus obediuit ei. ¶ Secũda vero illis est ne-
5 cessaria: qui aliorum regimini subduntur: ⁊
specialiter in regimine animarũ: quia si sub
diti ministris regis: qui solã habent custo
diam corporum ⁊ rerum: eis obediunt: qui
a rege mittunt̃: in his q̄ ad regimẽ ptinent
corporũ vel rerum: non solũ morigeratis:
⁊ bene viuentibus ⁊ bonis: sed etiam sm̃ pe
tri apostoli doctrinam: discolis. j. Petri. ij.
maxime hoc facere debent subditi quicunq̄
his qui regimen habent animarum: quod
regimen: quia nobilius ⁊ dignius est promp
ptiorem requirit: et humiliorem obedien-
tiam: vt non solum illis obediatur qui deo
obediũt: ⁊ quod imperant implent: ⁊ quod
docent operantur: sed etiam alijs. Hoc nãq̄
docuit christus Math. xxiij. dicens. Super
cathedram Moysi sederunt scribe et phari-
sei: omnia que dixerint vobis facite: secun-
dum vero opera illorũ: nolite facere. Et est
doctrina nimis apertam habens rationem:
quia sicut mancus bene potest loqui et do-
cere: ⁊ transeuntibus rectam ostendere viã;
ita non operans viam celi. Et pictor turpis
pulchram facere imaginem: ⁊ alterum doce
re quomodo pulchram faciat imaginem:
nec peregrinus doctrinam de via recta con-
temnit: quia a manco vel impotenti ad am-
bulandum docetur: nec discipulus pulchrã
contemnit doctrinam fedi pictoris. Ita nec
nos contẽnere debemus viam celi: q̄ a non
ambulantibus per eam docetur: nec negli
gere pulchras in anima virtutum depinge-
re imagines: que a turpi docentur pictore. 4
¶ Licet ergo penale sit: ⁊ quodãmodo con-
tra voluntatis inclinationẽ: melancolicis:
et mordacibus obedire superioribus: eisq̄
subesse. Quia sicut est graue ⁊ penale radi
a rasore malo: ⁊ cũ nouacula obtusa: vel den
data: vel vbi non precedit debita madefa-
ctio. Ita vbi est superior malus habens cor
rectiones mordaces ⁊ cõtentiosas: quas nõ
lenit benignitatis et compassionis: ⁊ dulce-
dinis madefactio: tamen omnibus est obe-
diendũ in his: que rationabiliter imperãt.
Et reuera quandoq̄ obedientia sub discro-
lis est patiẽtius tolerãda: q̄z sub modestis
⁊ virtuosis: quia qui raditur sub omni ra-
sore patienter sustinet: tamen patientius
⁊ quietius sub manu mali rasoris: quia ipe
citius ledere posset. Ita in proposito; volũ
tarius ⁊ festinus: ⁊ melancolicus superior
citius faciet vnam verecundiã subditorũ
statim obedienti: quã bene ordinatus. Est
ergo omnibus obediendum ad vitandum
dampnum proprium: quia sicut sub omni ra
sore plus patitur: qui pilos habet rigidos:
⁊ quasi nouacule contrarios. Ita sub omni
prelato vel superiori plus patitur: qui vo-
luntatem habet durã: ⁊ correctioni cõtra-
riã: quã culpam defendit: ⁊ corripientem
contemnit: quia qui dura ceruice corripien
tem contemnit: repente superueniet ei inte-
ritus: ⁊ eũ sanitas non sequetur Prouerb.
xxix. Ergo obedias voci eius: ⁊ illi adhereas
Deutro. xxx.
¶ Quod si feceris: tanta erit obedientie tue Arti.
virtus et potestas: quod primo animam
tuam omnibus virtutibus replebit. Secun- 5
do omnia tibi obedientia faciet. Primum
patet: quia sicut inobedientia fundamen-
tum est: ⁊ radix cui omnia innituntur: ⁊ de
qua omnia pullulant vicia: sicut patẽ Gen.
iij. vbi Adam vxori sue obediens: ⁊ deo
inobediens: cui a deo dictum fuit: quia obe-
disti voci vxoris tue ⁊c. Radix incepit esse
omnium peccatorum vsq̄ in presentem diẽ
Rom. v. Per inobedientiam vnius homi-
nis: peccatores constituti sunt multi. Sic

eius contrarium: scilicet obedientia radix
est: ⁊ fundamentum omnium virtutũ: quas
secum ducit: et mentibus sanctis inserit: in
sertasq̄ custodit. Unde beatus Grego. xxxv.
moralium. allegans illud Prouerb. xxj. Obe-
diens loquetur victoriam: dicit: quod obe
dientia virtus est: que virtutes menti inse-
rit: insertasq̄ custodit. Qui ergo mentem
vel voluntatem aridam ⁊ rigidam ⁊ infru-
ctuosam virescere: ⁊ fructificare desiderat
facere: modum teneat boni hortulani: qui
ramusculũ arboris nobilis: arbori inserit
agresti: ex quo que fructum agrestem vel
nullum portare solebat: nobilem portat et
vberem. Ita talis ramusculum menti sue
Exm. inserat obedientie: ⁊ incipiet fructum face-
re copiosum. Quod eleganter in vitis signi
ficatum est patrum: in quibus continetur:
quod arbor totaliter desiccata: postquam
quidam discipulus ad magistri sui prece-
ptum per tres annos omni die de longin-
quo aqua portata: irrigata fuisset: vt tali
labore ocium a discipulo fugaret ⁊ obedien
tiam probaret: arbor refloruit ⁊ fructũ at-
tulit: quem magister per cellas fratrũ por
tans: eis fructum ostendit obedientie. Ex
cuius quidem miraculi euidẽtia aperte da-
tur intelligi: quod sicut arborem exterius.
Ita animam interius virtutibus obedien-
tis vires reflorere facit: et fructificare. Pro-
pter quod Petrus omnes hortatur dicens.
Animas vestras castificantes: in obedien-
tia charitatis: ⁊ fraternitatis amore ⁊c. j.
Pe. j. Quod si feceritis: omnia erunt vobis
obedientia: quantum ad secundam huius
6 articuli particulam. ¶ Cuius particule ve-
ritas. Primo patet in natura rationali: tã
in angelis bonis: quam qui in hominibus
deo obedientibus humiliter custodiendo: ⁊
seruiendo obediunt: sicut patet. A. xxij. 5. q̄z
etiam in angelis malis: per hoc quod disci-
puli deo obedientes dixerunt. Demonia no
bis subijciuntur in nomine tuo Luc. x. Se-
cundo idem patet in natura irrationali: per
exemplum quod in vi. pa. legitur: de quodã
patre: qui abbas Paulus dicebatur: qui vo
Exm. lens discipulo suo Joanni virtutem osten-
dere obedientie: precepit q̄d ad nemus iret:
⁊ fimum bonum sibi portaret: in talibus enĩ
vilibus experiri voluit: an prompte obedire
vellet: qui cum se excusaret: et non audebat:
quia leena in loco illo morabatur: p̄cepit:
q̄ illam etiam adducet ad quam cum disci-
pulus: tanq̄ perfecte vsq̄ ad mortẽ obediẽs
veniret: ⁊ ex parte magistri sui preciperet: q̄
secum veniret: statim ad modũ canis ipsũ
quo voluit sequebat̃. Ex quo patet: q̄ maio
rem obtinuit discipulus ille victoriam me-
diante virtute obediẽtie: q̄z fortissimus pu
gil fecisset: mediãte fortitudine sua: cũ qua
leenam aggredi ausus non fuisset: nec supe-
rasset vel ei obedire fecisset. Ex quo palam
ostenditur miraculo: q̄ in discipulo illo ve-
rificatum fuit: q̄d p̄dictũ fuit p̄ Salomonẽ.
Uir obediens loquet̃ victorias Prouer. xxj.
Que q̄dẽ autoritas: lz de illo. q̄ carnẽ seu vo
luntatẽ vincit p̄priã intelligi possit: p̄ expo
sitionẽ beati Grego. xxxv. mor. dicẽtis. Uir
inq̄t obediens loquet̃ victoriã: q̄r dum alie
ni voluntati humiliter subdimur: nosmet-
ipsos in corde superamus: ⁊ deo ⁊ superiori
bus obedienter ⁊ laboriose seruiendo nos-
ipsos quodãmodo mactam⁹. Propter quã
mactationem dicitur: q̄ melior est obedien
tia q̄z victime. j. Reg. xv. Per beatũ Grego.
ibidẽ. iure inquit obedientia: victimis pre
ponitur: q̄r per victimas aliena caro: p̄ obe-
dientiam propria caro mactatur. Pōt tamẽ
nõ incõgrue de predicto dici discipulo: q̄ ma
gnam loqui potuit victoriã: quam de leena
obediẽdo obtinuit: vt de illo merito dicat̃:
vir obediens ⁊c. ¶ Tertio idem pz in natu-
ra insensibili. Primo in aqua: per hoc quod 7
scribit beatus Grego. ij. dialogorum. c. vij.
de mauro beati Benedicti discipulo: qui ad
patris p̄ceptũ frequẽter currẽs: cũ plus in-
tenderet patris implere p̄ceptũ: ⁊ minus pe
dis vel corporis aduerteret pericula: super
aquã ambulauit: aqua illi obediens: ipsũ
portauit: sicut ⁊ Petrũ: q̄ magistro suo obe-
diens de naui exiẽs sup̄ aquas ambulauit
Math. xiiij. ¶ Scd̄o per hoc q̄d in collatio- Exm.
nib⁹ scribit patrũ: de discipulo abbatis Co
lumbani: qui cũ de dolio potũ traheret: ab
abbate vocatus: tantũ festinauit obedire: q̄
clepsedrã in manu sua portauit: nec tamen
gutta exiuit de dolio. Tertio q̄ sol obediuit
voci Ezechie regis. iiij. Reg. xx. Et ẽt scribit̃
de Josue. Josue. x. Nec mirũ: si oĩa insensi-
bilia deo odiẽtib⁹ obediãt: q̄r hãc potestatẽ
eis dedit de⁹ Luc. xvij. vbi talib⁹ ait. Si ha-
bueritis fidẽ: vt granũ sinapis: dicetis huic
arbori moro eradicare: ⁊ trãsplantare in ma
re: ⁊ obediet vobis. Nec putandũ est: q̄ pro
pter illos tantũ: q̄ hmõi obedientie viderũt
miracula: tales tanq̄ magnas obedientie
euidẽtias: in omni natura: ⁊ creatura osten
dere dignat⁹ est deus: sz etiã propter nos: vt
sicut legimus q̄ oĩs creatura eis obediens
fuit: nec p̄tatẽ habuit eis nocẽdi: dum ipsi
obediẽtes fuerunt deo: atq̄ eius ministris.
Ita credam⁹ p̄ exẽpla de obediẽtia rõnalis

creature: ꝙ nec demones nobis nocere pos
sent: ad nostrũ dãnũ finale: si deo ecclesie: ⁊
corꝫ ministris obediẽtes fuerimus. Ex secũ
do vero de exemplis scꝫ natura irrõnali. de
lecta datᷣ itelligi: ꝙ nec bestie nec fere quã
tũcunqꝫ nociue nobis nocendi haberent po
testatẽ: si boni emulatores fuerimus. Ex ter
tio: scꝫ ex creaturis insensibilibus datᷣ intel
ligi: ꝙ nec aque nec pluuie vel siccitates: vł
quecunqꝫ tempestates nobis nocerẽt: sꝫ po
tius obedirent: si deo obediẽtes fuerimus:
cui ventus ⁊ mare obediunt Matt. viij. qꝛ
oia predicta voci. i. orationi obedirẽt hoīs.
Nec mirꝫ: qꝛ ipse oīm predictorꝫ auctor voci
obediuit hoīs obedientis: sicut per hoc: qđ
de illo scribitur Josue. x. Non fuit mq̄ aň
nec postea: tam longa dies obediente deo
voci hominis.

Ar. iiij. s ¶ Quia vero ipsa virtutis circunstãtia est
modus: sicut ostensum est. D. vij. r. In hoc
articulo vtile videtur tante virtutis modũ
ostendere: vt omnes equaliter tam deo ꝙ̄
ecclesie atqꝫ corꝫ obediẽdũ est ministris. Cir
ca q̄ duo sunt dicẽda: qꝛ primo ponẽdi sunt
obediẽtie modi seu gradus fm Berñ. Secũ
do eis alij addẽdi sunt modi. Quantũ ad
primũ fm Ber. in sermone de via vite: septẽ
sunt obedientie gradus: vt scꝫ obediatur li
benter: simpliciter: hilariter: velociter: virili
ter: humiliter: indesinenter seu perseueran
ter. ¶ Primo libẽter: quantũ ad affectionẽ
voluntatis: contra murmurantes: similes
demonibus Marc. i. Spiritus immundus
exclamans voce magna exiuit. Et Marc. ix.
Exclamãs: ⁊ multũ discerpens eũ exijt. Isti
demones obedierunt precipiẽti: sed nõ libẽ
ter: sed cũ clamore ⁊ improperijs exierũt de
habitaculis suis. Sic nõnulli obediũt tam
deo: ꝙ̄ suis superioribus: scꝫ cum murmu
re: ⁊ de omnibus suis ad laborandũ ⁊ fru
ctificandũ cum clamoribus ⁊ superiorꝫ suo
rũ disceptionibus ⁊ detractionibus exeũt:
sicut demones predicti: qui non obediunt
euãgelio. ij. Thessal. i. supple libẽter. ¶ Se
9 cundo simpliciter seu generaliter ⁊ vniuer
saliter: vt obedientia nulla interueniente ex
ceptione simpliciter quo ad omne tempus
⁊ omnia opera sit parata. Ad omne tẽpus
quidem: quia sic religiosi ꝓfitentur dicẽtes
Ero obediens tibi tuisqꝫ successoribus vsqꝫ
ad mortem. Ad omnia vero opera se exten
dit in tñ: ꝙ fm regulã beati bñdicti: si pla
tus aliqđ impossibile ꝑcipiat subdit⁹ obtẽ
perabit: si poterit adimplere. Et sꝫ obedien
tia sic gñaliter ad oia se extẽderit: nõ tñ ad
peccatũ: nec ita ꝙ obediẽdũ sit alicui cõtra
deũ: ⁊ dei legem. In tali enim casu: quilibet
exemplũ capere deberet illius ꝓbi adolescẽ
tis. ij. Macha. vij. qui dixit. Nõ obedio pre
cepto regis: sꝫ precepto legis: q̄ data est no
bis. Qui enim non generaliter: sed in bene
placitis: ⁊ non aduersis obediunt: nõ que
runt a domino. Domine quid me vis face
re: sicut Paulus: sed volunt vt domin⁹ que
rat: quid vis vt faciam tibi: sicut Guido. R.
v. r. Contra preceptum apłi: qui dicit. Ser
ui per omnia obedite dominis vestris Col. 10
iij. ¶ Tertio hilariter. Pro quo est sciendũ
ꝙ hec circunstantia supra duas addit pre
cedentes: quia nonnulli videntur implere
obedientiam libenter: quia non contradi
cunt: ⁊ simpliciter: quia nihil dimittunt: nõ
tamẽ faciunt hilariter: qꝛ obediẽtiam gra
uiter in corde portant: quibus cõtingit sic
se sub iugo habere obedientie sicut boues:
aut alia aĩalia quecunqꝫ sub onere sibi im
posito: q̄ libenter ire vident: quia stimulis
nõ audẽt resistere: ⁊ simpliciter: quia de one
re imposito: nihil dimittere possunt: non ta
men hilariter: quia onus obedientie graui
ter portant: ⁊ libenter deonerati essent. Sic
in ꝓposito de illis qui onus obediẽtie gra
uiter portant: qui ad hoc ꝙ iugum dñi hila
riter ⁊ faciliter portarent: cautela seu arte
vti deberent: qua vtuntur: qui onus graue
ducere volunt faciliter. Tales namqꝫ onere
tali ponderoso: duo corpora supponunt ro
tunda: sicut duas rotas in curru: vel volu
tabilia artificiose facta: quibus suppositis
faciliter ducitur: quod graue ad ducendum
videbatur. Sicut predicti: q̄ graues se sen
tiunt ⁊ ponderosos ad põderandum: ⁊ por
tandum onus obediẽtie sub cogitationib⁹
suis: seu onere: illo duo ponant rotunda: si
cut penam infinitam ad modum corporis
circularis: que inobedientibus debetᷣ: ⁊ glo
riam infinitã: q̄ obedientibus debetᷣ: ⁊ faci
liter ⁊ hilariter onus portabunt obedientie
dicẽtes. Omnia q̄ locutus est dñs faciemus
erimusqꝫ obedientes Exo. xxiiij. ¶ Quarto 11
velociter: seu festinanter: quantum ad prõ
ptitudinem executionis. Exemplum ad hoc
in vi. pa. de monacho. qui incepta hac lite
ra. o. in scribẽdo: cum eum abbas vocaret:
reliquit lrãm inchoatã imperfectã: qui ad
librũ rediẽs: lrãm auro perfectam fertᷣ inue
nisse. Huius ergo exemplo cũ maxima obe
diendum est voluntate: quia fm Berñ. in
sermone de via vite: fidelis obediens nescit
moras: crastinum fugit: precipientem preri
pit: parat oculos visui: aures auditui: lin
guam voci: manus operi: pedes itineri et

totum se colligit: vt voluntatẽ impleat im
perantis: more nautarum: seu marinariorꝫ
qui in his que ad nauis pertinẽt guberna
tionẽ: precepto naucleri cum maxima obe
diunt celeritate. Ergo a fortiori ratione: et
faciendum est: qui nauem ecclesie habet gu
bernare. Talis ergo subditus esse deberet:
ꝙ superior de eius gubernationis obedien
tia veraciter dicere posset illud ps. xvij. In
auditu auris obediuit mihi. Contra quem
obedientie modum prochdolor nõnulli fa
ciant: quantum ad deum: qui vicꝫ vite sue
conuersionẽ differunt. Et quantum ad dei
ministrum: qui ne eius mandato pareant
multas querunt occasiones: causas fictas
excogitantes: fingentes ⁊ allegantes: sicut
ptꝫ. J. iij. arti. ij. per totũ. Et finaliter im
potentiam: ad modum equi habẽtis lespa
tiũ: qui quãdo de stabulo egredi debetᷣ: ꝓ
pter tibie claudicat rigiditatem. Sic illi q̄ñ
ad aliquid quod est contra eorũ voluntatẽ
egredi vel aggredi debent seu claudos di
scalciatos fingunt: vel impotentes ꝓpter
anime rigiditatẽ. Tales reuera imaginib⁹
assimilantᷣ que gallice garrule vocantᷣ: que
in istis magnis edificijs os: quasi flendo
12 aperiunt ⁊ vultũ tristẽ: quasi onus imposi
tum ferre nõ possent: se ostendũt: quib⁹ ta
men nihil minus superponitᷣ: ꝙ̄ si os non
aperient. Ita isti os aperiunt causas alle
gantes: ꝙ onus impositum portare nõ pñt
vocem emittunt miluinam: quasi plangen
tes adomdem. Sed tamen nihil eis minus
imponas: sed plus: quia duplici contritio
ne contere eos domine Hiere. xvij. Primo
dure eis loquendo: ⁊ duriora eis in pane et
aqua imponendo: ⁊ nihilominus postea fa
Exẽ. ciant: quod faciendum est pro salute: vt sic
in ꝓcessu suo illi assimilentur rustico q̄ po
tius elegisse legitur: quinquaginta cepas
ꝙ̄ sustinere quinquaginta ictus: vel ma
gnã: quã dominus postulauerat dare pecu
niam. Sed cum tot cepas comedisset ⁊ tot
ict⁹ sustinuisset: ꝙ plures nec comedere nec
sustinere poterat: pecuniã soluit primo re
quisitam. Tu prelate vade fac similiter cũ
eo: qui superbierit nolens obedire sacerdo
tis imperio Deutro. xvij. Quinto viriliter:
vt virib⁹ nõ parcant: qui largo seruiunt re
muneratori. Sexto humiliter vt iuxta do
ctrinam veritatis. Luc. xvij. Cum feceritis
omnia que precepta sunt vobis: dicite: ser
ui inutiles sumus quod debuimus facere:
fecimus. Septimo perseueranter: quantũ
ad obedientie continuationem vsqꝫ ad mor
tem. Exẽplo christi: qui factus est obediens
vsqꝫ ad mortẽ Phil. ij. Sciẽtes ꝙ qui offen
derit in vno: factus est oīm reus. ¶ His se
ptem obedientie modis tres addendi sunt: 13
vt tot inueniantur modi deo ⁊ ministris ei⁹
obediendi: per mandatorum dei expletionẽ
quot inueniuntᷣ inobediẽtie modi: per decẽ
preceptorum dei transgressionem. Ad hoc
ergo ꝙ decem ostendantᷣ obediẽtie gradus
⁊ modi necesse est: vt cũ septem primis obe
diatᷣ fideliter: sapienter ⁊ amabiliter. Fide
liter quantũ ad rectitudinem intẽtionis du
plicis: tam vicꝫ precipiẽtis hoīs: ꝙ̄ etiã ꝑci
piẽtis dei. Precipiẽtis hoīs vt intẽtio subdi
ti potius sit superioris sui mentẽ: ꝙ̄ verba
implere: quia dicit regula iuris in sexto: ꝙ
certũ est: ꝙ is cõmittit in legem qui legis
verba cõplectẽs: contra legis nititᷣ volunta
tem. Glo. dignũ ponit exẽplũ in his verbis.
Et inquit ꝓhibitum: ne presides ꝓuinciarꝫ
vel alij q̄ ꝓuincias regunt: accipiãt a subdi
tis munera: si permissũ est ꝙ accipiãt escu
lenta ⁊ poculenta: que si ad munerum tra
hantᷣ qualitatẽ: videntᷣ legis verba ample
ctere: sꝫ offendere voluntatẽ: vñ faciũt fraũ
dẽ legi. Sic qui mẽti nõ paret precipientis
quãdo verisimiliter coniecturatᷣ: ꝙ non sic
obedit sicut precipiẽs ipsum ad obediẽdũ
obligare intendebat: non fideliter obedit: ⁊
si faciat: quod verbis expressum fuit. Ubi
ergo lex vel iudex quicũqꝫ aliquid precipit
in generali: sub quo vel infra quod prece
ptum multi casus cõtingere possunt: vt ma
gna rerum ⁊ euentuum varietas accidit q̄
omnia in particulari in legis datione: nec
preuidebantur: ⁊ per consequens: nec de eis
declaratio legis: vel ꝑcepti fieri potuit. Si
cut verbi gratia. Lex data est in aliqua ci
uitate ꝙ nullus peregrinus murum ascen
dat ciuitatis: ꝓpter timorem proditionis.
Contingit postea: ꝙ peregrini infra murũ
ciuitatis obsesse vident inimicos ad murũ
ascendere vt ciuitatẽ capiant nec aliquos
vident ad defensionem ciuitatis paratos:
ipsi peregrini ascendunt: ⁊ ipsis inimicis
deiectis ciuitatem defendunt nunquid isti
peregrini reputari debeantᷣ legi inobedien
tes: videtᷣ ꝙ non: qꝛ legis ⁊ iudicis obediũt
menti: ⁊ si non verbis: ipse enim precipiẽs
vel legem illam statuens: si casum illũ pre
uidisset in singulari: vel presens fuisset: fa
ctum approbasset. Unde leges concordan
tes. P. ij. 29. In omnibus ergo talibus legi
bus: ⁊ preceptis ⁊ circunstantijs contingẽ
tibus: fm philosophum. v. ethicorũ. Et fm
sanctum Thomam secunda secunde. q. cxx.
arti. i. virtus subdito seruire debet: q̄ greco

vocabulo epikeia vocaṫ: q̄ ordinat nos cir-
ca singularia in quibus nō possumus ver-
ba legis sequi q̄ daṫ in generali ad hoc q̄d
cōuenientes sequaṫ effectus. Et dicit ibidē ar-
ti. ij. ꝙ hec virtus: pars est iusticie: ⁊ regu-
la omnium humanorū actuū: qui fiunt vel
fieri debent in singulari: sub lege generali.
Et ponit predictus doctor vbi supra: exem
plum ad hoc de deponente gladium suum:
apud aliquē: lex depositi vult: ꝙ depositū
reddatur deponēti: quando illud petierit.
Ponamus ꝙ postq̄ deposuit: furiosus effi
citur: ⁊ in furia gladium suum non tenetur
reddere: nec propter hoc fit legi de deposito
reddendo inobediens. Nec est contra illud
quod dicitur. J. iij. 6. licet in primo aspe-
ctu videatur isti sententie multum contra-
rium: quia ibi ponuntur inobedientes mā
dato in speciali: tam scilicet menti mādatis
q̄ etiam verbis. Hic autem laudanṫ inobe-
dientes verbis legis in generali: ⁊ obedien
tes menti illius in speciali. Ibi enim dux il
le ⁊ princeps preuiderunt effectum bonum
qui forte contingere potuit: ⁊ tamen: quia
non fuerunt certi de illo effectu: ꝓpter peri-
culum vitandum: etiam in speciali talē ꝓ-
hibuerunt cōgressionem: ⁊ ne etiam huius-
modi factū a sequētibꝰ traherēṫ in exēplū:
ab alijs presumptuosis militibꝰ: qui quo-
tidie huiusmodi facere possent insultus: s3
Exem. non quotidie preualere. Predicta vero lex de
peregrinis non ascendentibus murum: nō
fuit i speciali data: ne aliquis inimicos mu
rum ascendētes inuaderet ⁊ ꝓpelleret: sicut
fuit illa de torquati filio ne inimicos inua
deret. Illis enim preceptum fuit in speciali
ne inimicos inuaderēt. Istis autem murū
ascendentibus in speciali preceptum non
fuit: ne inimicos ciuitatis ꝓpellerent: s3 in
generali: ⁊ in suo antecedente tantum. Nec
istud frequenter in exemplum alijs cōtin-
gere potest. Ille enim inuasit: isti vero pro
pulsauerunt inimicos. Primū fuit p̄sum-
ptionis. Secundū defensionis. Primū vo-
luntatis. Secūdum necessitatis. Et per hoc
respōderi pōt ad accusatores illius. de quo
dicit Seneca. v. declamationum: ꝙ bello or
to in quadam ciuitate: de sepulchro viri for
tis: arma suscepit ⁊ hostes deiecit: postea
accusatur sepulchri violati: allegatur pro
eo: ꝙ hic necessitas fuit q̄ nauis iactu exone
rat: ⁊ que ruinis incendia opprimit: ⁊ ꝙ ne
cessitas est lex temporis: quando aliquid
non fuit legitime cum legibus: hoc est: quā
do aliqua necessitate superueniente lex ad
verba teneri non potest. Sicut ergo lex in
ḡnali data: de deposito reddēdo: nō artat le
gis subditū ad reddēdū gladiū furioso in
speciali quia malū cū illo facere posset: ⁊ fu
ria magnā dat p̄sumptionē ꝙ faceret. Ita
nec lex in generali data: ne aliquis murum
ascendat peregrinus: non ꝓhibet in specia
li ne peregrinus ciuitatē defendat. Lex ve-
ro de hostibus non inuadēdis specialis est
Sic ergo ex omnibus p3 predictis ꝙ sub-
ditus intētionē cordis sui inobediendo in-
clinare debet ad intētionē precipiētis. Et ad
hoc informamur ⁊ hortamur Iosue vl. Incli
nate inquit corda vestra ad dn̄m deum
israel. Dixit autē ppl's: dn̄o deo nostro ser
uiemus ⁊ obedientes erimus preceptis eiꝰ.
Item etiā ꝙ fideliter obediat recte ordinās
intentionem suā: quantum ad intētionem
precipiētis dei: lucrum vel fauorē non intē
dens mundi: sicut hypocrite faciunt: sed ex
corde quātum ad deū: ⁊ ꝓpter deū: qui ola
intuetur: faciat ⁊ obediat in omnibꝰ: in qui
bus obediendum est vt de oībus talibus di
ci possit: illud Rom. vj. Obedistis ex corde
in eam formā doctrine in qua traditi estis
¶ Nono sapienter: quantum ad discretio-
nem rationis: vt sciat cui: ⁊ in quibus obe-
diendū sit: exēplo illiꝰ qui dixit. ij. Mach.
vij. Non obedio precepto regis: sed p̄cepto
legis. ¶ Decimo amicabiliter: quantū ad
affectionem: vt non obediat ex timore: sicut 14
seruus maliuolus magistro suo murmurā
do: ⁊ quasi inuite ꝓpter timorē: q2 s'm Ber.
in sermone quodā: qui prelatum sui iudi
cat ⁊ de iussis eiꝰ murmurat: q̄uis impleat
q̄d iubeṫ: nō est hec virtus obediētie: s3 vela
mē nequicie. Sed ex charitate ⁊ filiali amo
re: sicut benignus filiꝰ obedit patri. Et hoc
est quod dicit Augu. in regula. Preposito
tanq̄ patri obediaṫ. Et apl's Eph. vj. Filij
obedite parētibus vestris: non tm̄ carnali-
bus: sed etiā spiritualibus. Quia vero istā
filialem obedientiam: duos necesse est habe
re comites: dicit Petrus in canonica sua. j.
Pe. j. Succincti lumbos mentis vestre: so-
brij ⁊ perfecti: q̄tū ad primū comitē s3 casti-
tatem: sperate in eam que vobis offerṫ gra
tiam: in reuelationē Iesu christi quasi filij
obediētie q̄tū ad ipam obediētiā filialem:
nō ꝯfigurati prioribꝰ ignorātie vrē deside-
rijs: s3 atēnēdo secularia ⁊ terrenarū deside
ria: per scd'm comitē voluntariā s3 pauper
tatē. De illis vero q̄ sic obediētiā implēt cū
dilectione pōt dici illud Eccl. iij. Filij sapiē
tie ecclia iustorū: ⁊ natio illorum obediētia
⁊ dilectio. Quod vero sic obediendū: sit: ad
hoc vt ad regnum perueniatur eternum.

primo exēpla mouēt. Secūdo ratio artat.
Tertio auctoritas ligat.
Ar. iiij ¶ Quātū ad primū tria occurrunt exēpla:
quorū primum ostēdit: ꝙ est obediendū in
humilibus. Secūdū vero ostēdit: ꝙ in tali
15 obediētia est fortiter perseuerandū. Tertiū
ꝙ talis obediētia obedientē in via gratia:
patria ⁊ gloria ornabit. Primū p3 per exē-
plū de corpore rotūdo: q̄d cum difficultate
ad loca ascendit alta: ⁊ faciliter cū paruo ta
ctu: ad loca descēdit: ⁊ inclinaṫ humiliora.
Sic est religiosi cū difficultate mouere se
deberet: ⁊ obedire in his: que honoris sunt
⁊ glorie mundane: vel dignitatis terrene: s3
faciliter cum leui lingue tactu: se mouere ⁊
obedire deberet: in his q̄ humilitatis ⁊ vili
tatis sunt ⁊ laboris glorificantes deum in
16 obediētia ꝓfessionis. ij. Cor. ix. ¶ Secundū
ostendiṫ per exēplū de formatione vasis de
quocūq3 metallo: in quo videmꝰ: ꝙ sicut ar
tifex nō pōt formare vas pulchrū ad ponē-
dū in thesauro: ⁊ mēsa regis de metallo in-
flexibili: q̄d artificis arte nō obedit: sed de
metallo q̄d sub artificis arte flectiṫ: ⁊ mal-
leo: ⁊ nō frangiṫ ad libitūq3 duciṫ artificis:
eiusq3 obedit atq3 subditur voluntati: de ta
li naq3 preciosum pōt formari vas in regio
reponēdū thesauro. Et quāto magis fuerit
ductibile: tāto pulchriꝰ ⁊ subtilius vas ex
illo formari poterit. Sic in ꝓposito: illa aīa
q̄ nō est ductibilis: nec superiori obediens:
nō pōt esse vas preciosum ad recipiēdū hic
deū per grām: ⁊ in futuro per gloriā: s3 illa
q̄ hic fuerit obediētior: illic in thesauro re-
17 gis eterno erit p̄ciosior ⁊ formosior: velut fi
lius altissimi obediēs. Eccl. iiij. ¶ Tertiū
per exēplū ostēdiṫ de ligno vel arbore: cuiꝰ
ramos hortulanus intendit ad eius ⁊ totiꝰ
aree decorem dilatare: ⁊ in latū ex omni par
te ducere: qui quidē si duri fuerint: rigidi
vel putridi ⁊ implicabiles: lapide vˡ aliquo
ponderoso eis imposito: vt modo predicto
ducantur: nec onus sustinent: nec reguntur
ad hortulani voluntatem: sed franguntur: in
ignē mittunṫ: q2 ad nihilum valēt vltra. Si
vero hortulani obediāt volūtati ad totius
arboris ⁊ aree vertunṫ ⁊ crescunt decorem.
Sic de illis qui sub onere obedientie impa
tientia franguntur: ⁊ de alijs quos deus ⁊ eiꝰ
ministri: ad totius persone ⁊ ecclesie dilata
re vellent decorem: onere eis obedientie im
posito: sub quo onere: si obedienter se incli
nauerint: ⁊ se ab hortulani voluntatem du
ci permiserint hic gratie: ⁊ in futuro glorie
ramis decorabitur: cū omnibus credētibꝰ
18 ⁊ obedientibus sibi Act. v. ¶ Quantum ad
secundū ratio nos triplex artat. Quarū pri-
ma ab argumēto accipiṫ beati Augustini.
Secunda a bannis terrenorum regū. Ter-
tia a similitudine populi infidelis. Ad pri-
mum sic proceditur: in obedientia sicut Au
gustinus arguit in fide deducendo ad hoc
inconueniens: ꝙ qui obediunt sine charita
te ⁊ delectione similes sunt demonibꝰ: q̄ vo
simpliciter non obediunt peiores sunt de-
monibus. Arguit enim sic Augustinus. Fi
des christianorum est fides cum charitate
fides demonū est sine charitate: qui igiṫ nō
credunt demonibus: sunt peiores: q2 demo-
nes saltem vnū bonū habent: s3 fidē: licet
sine charitate: demones enim credunt ⁊ cō-
tremiscunt: vt dicit apl's Iac. ij. Qui vo cre
dunt sine charitate demonibus sunt simi-
les. Consimiliter arguiṫ de obedientia: q2
obediētia sanctorum est cum charitate: obe
diētia vero demonū ⁊ malorū hominū est si
ne charitate. Nam et demones quandoq3
obediunt: sicut patet. S.e.c.vj. Qui igiṫ obe
diunt cum charitate: obedientiam habent
sanctorum: qui sine charitate: obediētiā ha
bent demonū: qui vero simpliciter non obe
diunt: sunt demonibus peiores. Ratio vero
secunda manifesta est. Nam si bannis obe-
ditur principum: rōnabile videṫ ꝙ christia
nus q̄ in dei regno cogitat manere dei obe-
diat imperio. ¶ Tertia insuper ratio ex li- 19
bro accipiṫ machabeorum: vbi de ppl'o ro-
mano tunc infideli diciṫ: ꝙ omnes obediūt
vni: ⁊ nō est inuidia neq3 ⁊ zelus inter eos
j. Macha. viij. Utinam omnes qui sub vna
viuunt potestate vel prelato tam perfectā
haberent obedientiam: qualem illi habue-
rūt idolatre: quā si talē haberēt: talem cum
hoc haberent effectum: de quibus ibidē ha
betur: ꝙ quos volebant regnare regnabāt:
⁊ quos voluerunt deprimere deprimebant
Per quod patet: ꝙ dum ipsi vni obediebāt
mundus totus non potuit eis preualere.
Ita nec nobis si deo ⁊ eius ministris: ⁊ eccle
sie mandatis fuerimus obedientes.
¶ Quantum ad tertium auctoritas te li- Art. v.
gat: vt eius obedias imperio Deutro. xvij.
Et vt obedias voci eiꝰ: ⁊ illi adhereas Deu
tro. xxx. ¶ Cui obediendū ⁊ adherendū est. 20
Primo quia ei obedientes a tentationibus
ne sub eis cadant preseruantur. Secundo
quia spiritualiter confortanṫ. Tertio: quia
ad celum ducuntur. Quarto: q2 illic excellē
ter remunerantur. Quinto: q2 inobediētes
multipliciter puniuntur. ¶ Primū patet:
quia obediēs illi adheret: qui factus fuit
obediēs vsq3 ad mortē Phil. ij. Ex qua seq̄-

tur adhesiõe: q sicut plantula in se debilior
forti adherens arbori illesa stat: ubi fortio=
res aliis nõ adherentes ventorũ turbine p
sternuntur. Ita deo adherentes per obediẽ
tiam & humilitatem stant contra tentatio=
nes illesi ubi presumptuosi cadunt. Sane h
docet predicta autoritas Deutro. xxx. Obe=
dias voci eius & illi adhereas. ¶ Secundũ
per exemplum ostenditur: de quodam reli=
gioso: de quo fertur: q dum libenter & obe=
dienter stetit ubicunq assignabatur: nec ali
quid contra voluntatem superiorum pro=
curauit: in omni missa sua: admirabili an=
gelorum delectabatur visione: sed ipso amo
tionem ad alium locum procurante: visio=
nis amisit priuilegium. Nec nouum est mi
raculum: q obediens visione confortet an=
gelorum. Nam & ille antiquus Jacob: ma
tri sue obediens: ad matrisq vadens iperiũ
visionem in via habuit angelorum Gen. xx=
viij. Sic religiosi & sui obediens superio=
ribus: quasi alter Jacob. de quo dicit Gen.
xxviij. Obediens Jacob parentibus &c.
¶ Tertium ex isto elicitur precedenti: q si=
41 cut Jacob obediens scalam vidit: cui9 sum
mitas celum tangebat. Ita obedientib9 sca
la preparatur: ipsimet nanq obediendo illã
sperant & portant. Quia sicut per obedien=
tiam & humilitatem descendere videntur cor=
poraliter. Ita ascendunt spiritualiter: sicut
patet de capite nostro: qui quia factus est
obediens: ideo deus illũ exaltauit Philip.
ij. Et dedit ei nomen &c. Ipsa nãq obedien=
tia scala: & ascensio est illi: q huiusmodi ascẽ
siones in corde suo disposuit: quia est de cor
pore & anima in hoc casu: sicut de duab9 si=
tulis: quarũ una descendente: alia ascẽdit.
Hanc vero scalã in morte inueniet celũ tan
gentem: si tamen ipsam usq ad mortẽ por=
tauerit. Sicut nanq scalam ad locum: quo
ascendentẽ portabit: portare necesse est. Ita
& obedientiam usq ad mortem: nam & sic il=
le: cuius omnis actio nostra est instructio il=
lam portauit: factus obediens usq ad mor=
Krm. tem Philip. ij. ¶ Quantum historia osten=
dit: que ex collationibus elicitur patrũ: in
qua continetur quendam heremitam tria
genera hominum in celo nobiliter vidisse: re
muneratos: hospitales: solitarios & obediẽ=
tes. Sed istos ultimos vidit excellentius: q
si auro vestitos: quia illi: quod in eis libe=
rius: nobilius & excellentius videbatur: pro
priam videlicet voluntatem dei pro amore
dimiserant: ideo iustum videtur: q excellen
tiori gloria dotentur. Si enim illi sancti mar
tyres: magna in celo digni esse iudicentur glo=
ria: quia una hora capitis abscisionem su=
stinuerunt: quanto maiori ratione magna
gloria digni censendi sunt obedientes: qui
quod capitale est & supremum in eis: ppriã
suam libertatem per totam vitam suam p
dei amore: quasi amputaret et ab eis tollere
permiserunt. Et si domini terreni: sicut pre=
lati & alij domini seculares: non solũ chri=
stiani: sed etiam gentiles sciunt eis obediẽ=
ter seruientes digne remunerare. Sicut pa=
tet per hoc quod scribitur Hester vlti. Co=
gnoscant inquit omnes gentes: qui fideli=
ter persis obediunt: dignam pro fide merce
dem recipere &c. Ergo a fortiori ratiõe sum
mus bonus: & gratus deus excellẽter remu
nerabit obedienter sibi seruientes. Dicam9
ergo illud Hierẽ. xlij. Uoci domini dei no=
stri obediemus: ut bene sit nobis. ¶ Quan= n
tum patet: tam per predicta. S. iiij. arti. iij.
per totum: quam etiam per figuram & signi
ficationem regis Saulis: qui quia domino
non obediuit de regno eiectus est. Ei nanq
dicitur. j. Regũ. xxviij. Scindet dominus re
gnum de manu tua: & dabit illud proximo
tuo: quia non obedisti voci domini. In si=
gnũ: q deo inobedientes de regno suo eijcie
di sunt eterno: et quantum inobedientes se
exaltauerint: tantũ a deo deprimendi sunt
in vita ista: & morte eterna plectendi in alia.
Primum patet per hoc q populus deo in=
obediens dicit Thob. iij. Quoniam nõ obe
diuimus preceptis ei9: traditi sumus in di=
reptionem et captiuitatem: & in mortem et
in fabulam et in improperium omnibus na
tionibus. Secundum patet per dei iudiciũ
Numeri. xiiij. qui inquit: tentauerunt me:
nec obedierunt voci mee: non videbunt ter=
ram: pro qua iuraui patribus eorum. Per
quod patet quod tales terram non videbũt
viuentium ergo morte eterna sunt plecten=
di. Et hoc est quod dicit Deutro. xvij. Qui
autem superbierit nolens obedire sacerdo
tis imperio: moriettur homo ille. Haben=
do ergo considerationem ad finem obedien
tium vitam scilicet eternam: et finem ino=
bedientium mortem scilicet eternam: clare
videri potest: quod deus utrisq opere im=
plet: quod olim eis proposuit dicens. Pro
pono in conspectu tuo hodie benedictionẽ
& maledictionem: benedictionem: si obedien
tes fueritis &c. Deutro. xxx. &c. De ista ma
teria vide. R. v. 17.

Ociositas. Prio mul

torũ malorũ est occasio & cã. Scdo
ociosis: miseria & fatuis hoibus

cõparantur: & cotidie ostenderet pena simul
& periculum. Tertio: remedia.
Arti. j. ¶ Quantũ ad primũ in parte ostẽsum est
A. viij. 5. quomodo ociositas causa est mul
torũ malorũ. Sicut nãq in aliquibus mun
a di partibus inueniuntur hoies mane in vi=
co publico: p diuersis operibus pro omni
conducente parati. Ita diabolus ociosos
inuenit in lectis suis: quorũ aliquos circa
luxurias: alios circa cogitationes: quomõ
in crastino gulam suam implere poterunt
Aliquos circa compassiamentũ falsitatis &
mali lucri occupat. Et recte sicut milites
antequ ad bellum vadant in camera sua ar
mantur. Ita isti milites diaboli in ocio iacẽ
tes: in lectis suis diuersis cogitationib9 se
armant: ut mala que ibi cõceperit adimple=
re poterunt ppter quod decretalis de renũ
cia. c. cum pudem. S. verũ dicit: q ociositas
et voluptas arma sunt hostis antiqui ad
miseras animas captiuãdas: pessima sunt
arma ista per que ipsi prius destruunt qui
armantur: sicut ptz. C. iiij. 9. Ex quo effectu
patet q multam maliciã docuit ociositas
Arti. ij. Ecclesiastici. xxxiij.
¶ Et non solum maliciam: sed & fatuitatẽ.
Nam ociosi fatui sunt: & in omnibus opera
a rijs stultiores: primo: quia operarij ceteris
paribus cõductorẽ sequuntur: q plus ei dabit.
Isti vero ecõuerso ipsum sequunt: q min9
dat. Nã diabolus pro labore & prouicio suo
nihil eis offert: nisi hic paruam delectatio=
nem: & postmodũ penam eternã. Deus do
inueniens eos ociosos immittit eis cogita
tiões bonas: q facta bona sũt faciẽda: q ta
lis vita ociosa est valde fugienda dicens:
quid hic statis tota die ociosi Matt. xx. Ite
& vos in vineam meam. i. surgite & vos uti=
liter occupate: & excutite a vobis ocium: et
plus dabo vobis: quis denarium diurnũ: i.
gaudiũ eternũ. Et tñ plures per ociũ & car=
nalia desideria ipsum sequuntur diabolũ: q
deũ per utilia opera: de quo cõqueritur Luc.
x. dicẽs. Operarij aũt pauci. Ex quo ptz: qd
qui sectatur ociũ stultissimus est Prouer. xij.
quis illũ stultũ nõ diceret: q sentiret adesse
latrones q domũ eius frãgerẽt: & sua aspor
tarent: vel homicidas ad ipsum occidendũ
vel ignẽ sub lecto suo ad ipsum cõburendũ
& de lecto nõ statim surgeret: nec se defende
ret. Multo stultiores sunt: qui latrunculos
adesse sentiunt anime. i. malas cogitatio
nes: que vestimenta spoliant anime. i. inno
centiam & mundiciam & ipsam occidant: et
igne infernali. i. peccato ipsam inflammãt
ipsamq sub terrenis affectionibus sepeliũt
iuxta illud Senece epistola. lxxxvij. Ociũ
sine literis mors est: & viui hominis sepul=
tura. Nec tamẽ surgũt & se defendũt nec ad
uertunt: q fides sine operibus mortua est:
& ociosa est Jaco. ij. Quid enim valet sequi
deum credendo & diabolũ operando ad lo=
cum illum: ubi non credẽtes: sz operãtes re b
munerabunt. Nõ enim dicet voca credẽtes:
& redde illis mercedẽ. Nã demones credũt
& contremiscunt: sed voca operarios Matt.
xx. Tales ergo ociosi qui sunt quasi mollis
culcitra: in qua diabolus quiescit: & diaboli
sedile super quo sedet in lecto calido: sicut
hoies super tale lignũ vel lapidẽ ad solẽ in
estate: q tarde surgũt: i. tñ q quoq sacerdos
& missa: immo ipse deus in missa oblat9 cor
ultra horam debitam cum totius parochie
detentione & offensione expectabunt: quasi
ipi nihil tenerẽt de deo & ecclesia. Sz ecõuer
so: qui nihil aut parũ facere aut pati volũt
quod desiderijs eorũ cõtrariatur: sz sunt quasi
hoies niuei: qui ad modũ niuis ad ignẽ tri
bulationis: laboris penitẽtie: vel cuiuscunq
aduersitatis & tentationis molescũt: & op9
vel penitentiam quã tepide inceperunt di=
mittunt. In fine qñ operarijs & nõ ociosis
dabitur merces: inuenient se deceptos: qr tũc
dici poterit eis: & erit etiã de eis sicut de fa=
tuis virginibus: que clamãtes dñe: dñe ape
ri nobis: non audiebãtur. Ita nec talis: qr
propter frigus piger arare noluit: mendi=
cabit ergo in estate & nõ dabitur ei Prouerb.
xx. Ergo ex tunc omnis piger: semper in ege
state Prouer. xxj. quantũcunq ergo nunc
habẽtes: qr forte diuites sunt: cũ tñ ad mor
tem venerint: inuenient: q qui sectatur ociũ re=
plebitur egestate Prouer. xxviij. Nec cogi= c
tare poterunt hoc audientes: q vicẽ tales
non cum eo: nec ab illo mercedẽ tanq ope=
rarij expectare poterunt: q hoc dñi iudiciũ
sit irrationabile: vel a rõne illorũ extraneũ:
sed omni rõnẽ habenti cõsonũ: qr nõ est ali
quis vestrũ q diligeret hoiem ad operãdũ
conductum ociosam vitã ducentẽ: nec ei fi=
nale stipendium solueret. Ad vosipsos in=
tus redite & cogitate diligenter: cui vestrũ
placeret: immo cui nõ multũ displiceret ser=
uus chare ad operandũ cõductus: qui regu
lam & vitam tenere vellet biopligorũ: qui in
hyeme viuunt sicut catti iuxta ignẽ in qua
dragesima: sicut puer bis vel ter comedens=
do. In estate sicut bubones: q de nocte vigi
lant & de die dormiũt: qui noctẽ verterũt in
diẽ: q in labore hoim nõ sunt: si rationabili
ter essetis irati contra tales: nec eis magnã
solueretis mercedem; quibus sz aliqd pre

manibus dedissetis nunq̄ tñ totale ⁊ finale daretis salariū: cogitate: q̄ eadē iusticia ⁊ rōne deus irascit̄ vobis: q̄ ⁊ multo carius vos cōduxit: vt opera faceretis ad dei honorē ⁊ vestrā salutē ptinētia. Conduxit nanq̄ multo carius: ⁊ quātum ad preciū iam datū: ⁊ quantū ad mercedem pmissam: dedit nanq̄ pre manibus ante opus suū p̄ciosum in cruce sanguinem: pmisit insuper vitam eternā. Ita q̄ pars mercedis operū nostrorū est modo soluta: pars vero remanet soluēda. Si ergo ocio vacauerimus: ⁊ opera nobis p mercede illa imposita nō fecerimus: parte residua priuabimur. Nec in hoc iniusticiā facit: ille in quo maior est iusticia q̄ in nobis vel etiā quā fuerat inter iudeos: inter quos fuisse dicunt̄ gignopiste: qui sic dicti fuerāt
Exem. a gignos: q̄ est studium ⁊ sophia .i. sapientia q̄ si nihil in die pfecerant: nec de aliquo nouo pfectu rōnē dare sciret: de illa societate expellebant̄ nec cum pficientib⁹ ⁊ laborātibus ad prandiū recipiebant̄. Ita nec ociosi ad cōuiuiū angelorū: in q̄ qui non laborat nō manducabit: sed de illo tanq̄ indigni⁹ expellent̄: ⁊ cōtra delitias ocij penas experient̄ in quibus ociari nō poterunt. Sicut pz de Sodoma q̄ ppter idem ocij vicium igne cremabat̄: sicut pz p cām destructionis quā assignat deus p Ezechielē pphetā dicentē: hec fuit iniquitas sororis tue sodome: superbia saturitas panis ⁊ abūdantia ⁊ ociū: ⁊ magnū egeno ⁊ pauperi nō porrigebāt Ezech. xvi. penā ergo sodomitis temporaliter illatā: illi qui eis similes sunt eternaliter sentiēt: qz de omni verbo ocioso qd locuti fuerint reddent rationē Matth. xij.

Ar. iij. ¶ Cōtra oia hec ocij mala ⁊ pericula: primū remediū est labor: ⁊ feruēs ⁊ vtilis occupatio: hoc nāq̄ antiquorū ōndit̄ exemplo:
5 Antiqui nāq̄ sapiētes vt ocij fugerēt pericula: pluribus modis se occupare nitebantur. In vi. nanq̄ pa. legitur de quodā heremita qui hac de causa cophinos fecit ⁊ de-
Exem. struxit: hac iterū de causa sapientiores Romanorum leguntur consuluisse q̄ carthagi-
Exem. nem captam nullo modo destruerent. Ne plus ocio q̄ bello destruerentur quod etiā accidit: sicut ostensum est. C. iij. 9. hac de
Exem. causa Anthonius abbas in vi. pa. orans: quomō saluari posset. responsum habuisse legitur: q̄ laborando ⁊ orando. Sciuerunt enim omnes isti predicti: tanq̄ heremita: q̄ etiam sapientes Romani. Et angelus qui Anthonio respondit: q̄ sicut musce non sedent: nec libenter descendunt super ollā bulientem: sicut faciunt super tepidas: q̄ etiā latrones non intrant ita libenter ad spoliādum diligenter vigilantes: sicut somnolentos. Ita nec demones descendunt super animam feruentem charitate: nec spoliant viliter occupatum: ppter qd Hieronym⁹ quēlibet hortatur ad monachum dicēs: semper aliquid boni operis facito: vt diabolus te inueniat occupatum: ⁊ habetur hec auctoritas in Decreto de conse. dist. v. c. nunq̄. ⁊ in glo. super decretalem preallegatam. §. e. c. j. p̄dicta insuper de causa mulier illa laude digna: panem ociosa non comedit. Prouer. xxxj. Quia difficile est ocioso: sine laboribus a tētationibus se custodire: quia nec laborare volūt: ad hoc eos excitare deberet timor gehenne. Si enim illum claudum de quo fertur: quod se deportari fecit vbi dice- 5 Exem.
batur: q̄ demō de nocte ambulabat in cemiterio illius latronis: qui portantem sociū estimabat cum oue in collo venientē: a quo ⁊ quesiuit si pinguis esset: ita fuit perterritus: q̄ delectus citius ad domum venit q̄ baiulus suus. Si insuper demon cuicunq̄ pigro in lecto lasciuienti apparens se ostenderet in forma terribili eum cito de lecto surgere faceret. Quanto potius ad hoc artari deberent: illius eterne pene: ⁊ visionis demonum cogitatione: hoc ergo cogitans dicat: illud Prouer. vi. vsq̄ quo piger dormis: surge ⁊ festina venire ad patriam illā: vbi deus nō erit occasio peccati de qua. j. Paral. xxij. pacem ⁊ ocium dabo in Hierusalem cūctis diebus. Et si aliquod dictum videatur repugnare: noli dicere sicut ille, de quo habetur Prouerb. xxij. dicit piger. leo est in via: quia desideria occidunt pigrum. Prouer. xxj. Et timor deiecit pigrum. Prouerb. xviij. Nota A. xxiij. 17.

Odij. primo ostenditur fuga ⁊ detestatio. Secundo odientiū remissio ⁊ reprobatio. Odij.

¶ Ad primum sic proceditur: duo ostendunt Arti. j.
odium esse fugiēdū: ⁊ q̄ nullus sit odio habendus: meritū ⁊ supplicium. Meritū qd desideramus: ⁊ suppliciū quod vitamus.
¶ Primo: qd meritum quod expectamus: 1
odium excludere deberet: patet quia illud meritum nō debetur illis qui sunt brutis similes: nec homicidis ⁊ iudeis: sed odiū habentes ad inimicos sunt huiusmodi: ergo. Canes
⁊c. Minor patet: quia canes diligunt amicos: ⁊ odio habēt inimicos: ⁊ homicidi qui ideo occidunt: quia odio habent ⁊ iudei. sicut patet Mat. v. per illud quod illis quondam dictum fuit. diliges amicum tuum: ⁊

odio habebis inimicum tuum. Sic ergo talibus non debet̄ premiū illud eternum. Nec eis similibus: oportet ergo ad hoc quod nobis detur: q̄ simus eis dissimiles hoc autem esse non possumus: nisi diligendo et non odiendo inimicum: ergo ⁊c. Et hoc est quod saluator noster ibidem adiecit dicens: ego autem dico vobis diligite inimicos vestros ⁊c. ⁊ de quolibet vestrum verificetur illud psal. cxix. Cum his qui oderunt pacē: eram pacificus. Scdo timor supplicij nos ab odio trahere deberet: qd odientib⁹ debetur sicut pz. D. iiij. 7. qd quidē vtinā omnes sic essent experti: sicut illud experiebatur. C. ix. 6. Sed heu nonnulli nimis tarde experiuntur illud: sicut patet per exemplum de illo. C. ix. 5. Ergo tam propter meritum assequendum: q̄ etiam ppter suppliciū fugiendū: fac quod precipit̄. Exo. xxiij. Si occurreris boui inquit inimici aut asino erranti reduc eum. Si videris asinum odientis te iacere sub onere: non pertransibis sed subleuabis cum eo. Et bene facite his qui vos oderunt vt sitis filij patris vestri qui solem suum oriri facit super bonos ⁊ malos et pluit super iustos et iniustos. Matth. v.

Ar. ij. ¶ Sed quia omni tā irascenti q̄ odienti videtur odium suum iustum: ⁊ tamen in rei
2 veritate iustum non est: audiantur primo responsiones illorū ⁊ reprobationes: vt ex rationibus videant odium suū iniustum. Dicunt enim malus est p tanto: q̄ mihi videtur nihil demerui vel meis nocuit: vel in hoc q̄ sic vel sic fecit. quibus respondetur qd ⁊ ipsi mali etiam sunt ipsum odiendo cōtra dei preceptum: ergo odiendo malos multiplicant ⁊ mala. sicut pz. D. x. 13. hoc insuper faciendo incidis in illud: qd quilibet odiens multum vitat ⁊ odit .i. societatem illius quem odit: quia dum alius ad infernum vadit nocendo: ⁊ tamen eum odio tu etiā ad infernū euntē associas odiendo: dū insuper ipse erit in inferno nocendo: tu illic eum associabis odiendo quia duobus isti simul morientibus: quorum vnus fecit iniuriam: ⁊ alius odit: ita cito descendit vnus ad infernum p odio: ⁊ maledictionib⁹ suis sicut ali⁹ p iniuria sua: ⁊ quō in vita sua dilexerūt se boni ⁊ equalis fuerūt meriti. Ita post mortē in inferno inuicē nō separabunt̄ Sic q̄ equales fuerūt in culpa: vn⁹ nocēdo ⁊ alius odiēdo: post mortē nō separabunt̄ in inferno. iuxta illud Eccl'iastes. ix. odiū ⁊ inuidie simul perierūt. Sani⁹ ergo cōsilium esset q̄ tu diligēdo ires ad celū: ⁊ societatē eūtis ad infernū fugeres. ¶ Iterū dicūt: fecit 3
contra me sic: ita parū respectiue nocuit tibi: q̄ forte nō fecit dānū nec nocumētū cētū marcarū: ⁊ tu odiendo te spūaliter occidis ⁊ facis tibi maius damnū q̄ si totū mundum amitteres ergo nō est maior sapientia in te hoc faciendo: q̄ in alio q̄ seipsum occidit: q̄ inimicus se occidit: q̄ qui odit fratrē suū homicida est. j. Joan. iij. saltem sui ipsius. Iterum dicunt offendit me: sed forte nō intendens offendere: sed docendo: vel arguendo: vel increpando intendit tuam vtilitatē ⁊ ista de causa: qui offenduntur sunt sicut scabiosus: qui odit pectinē ⁊ diligit mitrā: sic illi diligunt adulatores et odio habent veraces. de quibus Amos. v. Odio habuerunt in porta corripiētem ⁊c. Et tales sunt insipientes quia qui odit increpationes insipiens est. Prouer. xij. Et hoc ostendūt in hoc q̄ offenduntur: quia sicut perpenditur q̄ quis morbum vel malū habeat interius sub pannis: ex hoc q̄ tactus clamat: vel cachinans offenditur ⁊ se retrahit. Sic spiritualis infirmitas illorū qui corripiētē odio habent: qui etiā contra eū per odiū suscitat iras. Prouer. x. Talis ergo pro bonitate sua: talia sustinens dicere potest illud ps. cviij. Posuerunt aduersum me mala p bonis ⁊ odiū p dilectione mea. Oēs tales similes sunt buboni q̄ odit ⁊ fugit lucem: signum nanq̄ est q̄ oculos mentis habeat infirmos: ⁊ q̄ malā habeāt vitā: quia oculis egris odiosa est lux: ⁊ omnis q̄ male agit odit lucē ⁊ nō venit ad lucē: vt non arguant̄ opera eius. Joā. iij. ¶ Iterū dicunt nocuit 4
mihi. forte plus pfuit: sicut nāq̄ ostensum est. T. v. 48. cū sequētib⁹. deus pmittit nōnullos malorū sustinere persecutiones: ad illorū vtilitatē: q̄ ergo sic contra flagellātes persequētes vel nocētes irascit̄: similis est illi q̄ irascit̄ cōtra illū q̄ ei p̄ciosam fabricat coronā: patiēter ergo sustineat dicēs. illud psal. cxxviij. Supra dorsum meum fabricauerūt peccatores. mihi coronā: ⁊ eis penā: habēdo nanq̄ respectū ad talē vtilitatē ⁊ finē patz: q̄ meliora sunt vulnera diligentis q̄ fraudulenta odientis oscula. Prouer. xxvij. Iterum dicunt nō habemus odio personā vel hominem: sz culpā seu viciū: ⁊ hoc non est malū: sicut nō est malum vel pctm odio habere malas herbas in campo meo: vel vicini mei: vel infirmitatē in aīalibus: sz hoc est perfectū odiū qd ppheta habuit dicens iniquos odio habui. Et iterū perfecto odio oderā illos: super quo dicit Augustin⁹ hoc est perfecto odio odisse: vt vicia non homines

oderis: nec vicia propter homines diligas. Si vero odij illorum tale sit: ne inquitas te malo ipsi voluntarie cooperationem fine aliqua finistra intentione sittant: fatendum est illorū odiū esse perfectum. Sed tu dñe q habes sanctum timorem dñi, attacha: set. sequ quomodo illud illoꝝ odium dictum: cum veritate concordare: quomodo a veritate recedat. Christus enī ait veritatē si ipsum fere volue rimus non videbimus finis sed figmenta: quae ipse fingimus: ut ipsi ostendunt veritatem. hoc aut signa sunt duo: quoꝝ primū acquirit in ea paratione que fieri pōt inter animum et inimici. secundū acquirit in comparatione q̄ sut inter duos inimicos. Ait aut primum signū clarius veritatē ostendat: ponatur q̄ ille q̄ pōcto modo se excusat q̄ aliquē odit et persequit: qui malus est: amicū habeat et inimici. Amicum potest: aqui magna fecit p eo et pōterit p eo facere: q vterq; Laboret eodē vno. Sī ille vtitur c̄ odientem eodē fine si tantū habeat contra eos: tantū malum optet contra primū: quantum contra secundum: si tantū illum persequat vt vnū rigatur. Si ergo tantum vtra perfequeretur et salutem optaret pluꝰ illa in amico q̄ pluꝰ e potius eius optare debebet salutē: si hoc in eode fio non inueneri: si pro aqua: q̄ ad vi to tuendū poterit fieri: poterit q̄ vtra odit p̄ persequitur. Sed dicet in amico diligere naturā e beneficia: in inimico naturam sed ill e ideo nō ita amicabilē exhibeo me unim co noceri: sicut amico beneficerem. Cui cō ex deudum est: q̄ pl̄ diligat amicū: q̄ nō le natura requirit: e gratia ipsius fed nō ex conuenientiam q̄ materia odio habeat inimi cum: quia nulla lex permittat: q̄ inimici ma tori odio habeatur: quia nec ratiōi hoc cō fonum est: cum in amico e inimico sit na tura e culpa: in vtroq; sit natura diligēda e culpa odienda: si non sit maior in culpa in illo: quem inimicum reputas: q̄ in amico: q̄ est maior ratio quare odio maiori munus debeas: q̄ alium. Et si habueris: rādebit: odi non in vicio fed in aliquo alio est: et ita nda. Si dicit: q̄ inimicus plus lucrat q̄ alius: q̄ nō est vbi amicus non nocet: ? ideo maiori odio eum habeo cuius odij radix: e ratio est vindicta: q̄ pōt de nobi: nō credit: q̄ de bet offendentibus requirere: q̄ inuria in ebria cauit: ē. Quomodo enim credere possem: q̄ deum maiorem factum diffimilarem in amicorib: minorem: contra le factum vindicare queras in illo: quem non reputas amicum: vt mutentur vtrique cuꝫ ad odium. in

quos vnus est: bonus quem odit: alius est malus: e eius mutatio: quos odit: et q̄ diligere ostendit. Si primū odit vt dictum inimicus est: e q̄a nocet in exteriorib: e corpore sito vel corporali subtantiarum: q̄ re scādolo nō odit: e opera illoꝝ: immo ofpitus est quare opera illoꝝ: nō diligimus: ex dictarum tantūmodo ea placere nouimus: & quo bonus erga eum est: et ad eius salutē intendit: inimici odio habētes: malus est: q̄ tunc inimicus odio habetens: diabolū cuꝫ re eius: c̄ finos illos quos de: odit tanq̄ malos: puros: lupercos: quos bene odit: q̄ fu expugnatores: ipsi nanq; in eclo contra ipsum quantum in eis fuit bellum mouebant: propter q̄ odio iuste habebāt: ecclesiā. Ecce. Ysaias. Ysaie. Sed cur inuitatores: quos deus odit tanq̄ sui vinpera tores: deus quos diligit: vt dicit. Ysaias. Ysaie. Dicit: q̄ contra me voce: deo odit eum: e sed ideo nō odi bendum: q̄a ipsi faler fum: tredis applaudit: e iuxta tribus arridet. Certio sor tilegas: q̄ quos deus odit et vanitates obser bus: nō p̄. xxv. Odisti obseruantes vanitates: q̄as potius fed diligere ostēditis: odio habere: q̄i tonēs illas frequētāt. Quanto quare nō fit odio inuitandos: q̄ne bene & vacāt et negligūt exercitia: q̄ne bene

Odii. Operationū seu operationum. Primo ostēdetur diuersitas seu diuisio. Nam 2 diuisiones operationum sunt. 1. Com. ij. Secūdo ducitur quorum sunt. 1. Com. iij. Tertio ducitur quorum operum 2 operationum ostēdentur mali: necessarie ostēdendum. Tertio malorum operationum ostēdere restabit modos tollendos. Quarto ostendendum: quomodo: quare fidelis: et quare fugiēdi: e bonus conditiones sunt sequēdæ.

Circa primum talis est diuersitas. Iudicium operū: opera ad dei honorem: e animarum salutem pertinētia: qualis est liber operationes eductos ad quārtarem et potest: alios eductos ad quārtarem: quo rundā sunt propter vehementiā: q̄ pueri: gunas: e pigritias agūt: e operātur: e speciali ter nō sunt omnino fideles. Secunde operū: q̄ sunt simpliciū: quā mercedem: et operū: sm propriam laborem diligenter: operātur. Sic in propositorum: omnes: vigilias: pastiationibus: orationibus: et quibuscūq; aliis laboribus virtuosis: sine corporalibus: sine spiritualibus multi primo affimilātur: tamē specialiter illi quibus videtur: q̄ sine cibo: et q̄ quārtarem: temperanti: et ad tantum vitæ bene: et illi qui cognitant se ad tanta esse: e salua habere vsq; ad quantitatē

factarē: vel si tales teatter andiret: de quibus in p̄. lxxiij. gloriati sunt: q̄ te oderunt: vel si ipsemet esset peccator: quia talis nec scepsum diligeret: q̄a q̄ diligit: inquit: ne odit animam suam: in p̄. x. Et quomodo posset dem vel quēcunq; aliuꝫ vere diligere: q̄ ipsum nō diligit. Et quomodo posset quē: cūq; bonum virum diligere: q̄ deum nō diligit: qui ei corpus vel capitat nō diligitenec nihilum diligit: e qui capit odit nihilum odit: de quo est: ideo bonus nō nō murari di cis. Dolet murari si odit vos mādua. Ioēl. Et Christus. Ioan. Si odit vos mundus scitote quoniam prius me odio habuit. Et mirum: quōd est mundum q̄ odio habeāt: ipse: q̄ ipsum quātum in eis fuit bellum mouebant: propter q̄ odio iuste habebāt: ecclesiā. Ecce. Ysaias. Ysaie. Sed cur inuitatores: quos deus odit tanq̄ sui vinpera tores: deus quos diligit: vt dicit. Ysaias. Ysaie. Dicit: q̄ contra me voce: deo odit eum: e sed ideo nō bendum: q̄a ipsi faler fum: tredis applaudit: e iuxta tribus arridet. Certio sor tilegas: q̄ quos deus odit et vanitates obser bus: nō p̄. xxv. Odisti obseruantes vanitates: q̄as potius fed diligere ostēditis: odio habere: q̄i tonēs illas frequētāt. Quanto quare nō fit odio inuitandos: q̄ne bene & vacāt et negligūt exercitia: q̄ne bene

Odii. Operationū seu operationum. Primo ostēdetur diuersitas seu diuisio. Nam 2 diuisiones operationum sunt. 1. Com. ij. Secūdo ducitur quorum sunt. 1. Com. iij. Tertio ducitur quorum operum 2 operationum ostēdentur mali: necessarie ostēdendum. Tertio malorum operationum ostēdere restabit modos tollendos. Quarto ostendendum: quomodo: quare fidelis: et quare fugiēdi: e bonus conditiones sunt sequēdæ.

Circa primum talis est diuersitas. Iudicium operū: opera ad dei honorem: e animarum salutem pertinētia: qualis est liber operationes eductos ad quārtarem et potest: alios eductos ad quārtarem: quo rundā sunt propter vehementiā: q̄ pueri: gunas: e pigritias agūt: e operātur: e speciali ter nō sunt omnino fideles. Secunde operū: q̄ sunt simpliciū: quā mercedem: et operū: sm propriam laborem diligenter: operātur. Sic in propositorum: omnes: vigilias: pastiationibus: orationibus: et quibuscūq; aliis laboribus virtuosis: sine corporalibus: sine spiritualibus multi primo affimilātur: tamē specialiter illi quibus videtur: q̄ sine cibo: et q̄ quārtarem: temperanti: et ad tantum vitæ bene: et illi qui cognitant se ad tanta esse: e salua habere vsq; ad quantitatē

temporis vite illorum. Tū communiter in predicto operū: tepidus operantium: quo rundā sunt: q̄ non pauperes erant: e quā si stipendium: e salarij nullum: a deo accepe rāt: tñ dicta opera quo rundam: fuerunt. Sed promissionem: a deo accepta deum: expugnant: predicto operū: contraria facientes: quos notat: apostolus: deos: videre materias operationes: q̄ sunt: ad. 2. Thessa. ij. Et de his dicit: Apostolus: q̄ nō tantum mercedē operis: pr̄mittit ante opus: necpium vel finitum: acquirit: qui quia nulli alicui: mercedem in fine expectat operis: nisi: q̄ ipse: Et ideo: Christus: dicit: sem cognitationē ibi habere videtur: quia si alium: pōt: quam illas: separāt operis: mercedem: virtutis: operantibus: sortitus: suas: rēt: perfeuerarēt ad opus finium: et ad operationē finium vsq; ad vesperam. p̄. cū. Et cunda vero pars: affimilāt: mirde: quo cōtinuitur: saltatori: noster dicit: Operare autem pauli. Luce. x. Cuius auctoritatis versus quotidie ad oculum: ostēditur: quia cōmutter omnes operarij: anime suae: debent: cōditionēs: quas multi boni: operarij: in cōpositione operibus habēt. Cui animas: opus nequam: amoꝝ ad finē bonus: sucarne. Ju quo merced: pro opere: recipere debeant: distinguunt: sicut illi qui bene incipiunt: nisi: tur vel in quadragesima: vel in aliqua infirmitate: et: postea operationē: tunc: primū: vel in cepta: dimittūt. Aliam: q̄a nimia: per dead opus venuntvesperam: ad hoc: expe: rāsset: sicut illi qui operā: insertunt: sortim dinis in seruitio: expendunt: continuando: e diabolo: et: postquam: in fine vite: non: de: fe: runt: quando: non: morit: ipsoe: ad: hoc: impetrare: sinet. Quinta: est: rarum: Christus: docuit: suo exemplo: qui: ait: me: operā: rari: opera: quis qui: misit: me: donec: dies: est. Ioan. ix. Expectantium: opera: periculum: sub tunq; diem: venit: nox: nullo: nemo: potest: operari. Et Paulus vero docuit: Dum: tempus: habemus: operemur: bonum: ad: omnes: Galat. vj. Et: est: cera: hinc: operationes: q̄ rarius: miserabiles: e: miratius: fortuna: est: Christi: e: apostoli: fui: operari: docent: tempe stiue: e: vtiliter: inimici: animę: docent: preparāti: et: plures: acquirēti: tūc: facilius: Et: q̄ hoc sit: mirabile: quilibet: in: corde: suo: iudicet. Quinta: est: verbum: mirabile: nō: indicaret: q̄ aliquis: liberi: operarę: eum: in: hoc: parua: inuitēt: sanet: mercedē: si: operarę: et: post finem: operis: tot: tormēta: quot: ad: certū: tem pus: infernet: posset: ei: illo: qui: dum: op: barę: mihi: et: meipsum: dat: mercedem: et: post: fūc: operis: regnū: et: beatitudē: magna: Z.

r profectionē mammās per totum tempus
ure sue duraturum: atque vestrū talem fru-
ctuū̄ non iudicaret. Et si vtrū vestrum dili-
genter cōsideraremus ea vos ſpōte neceſ
ſario inducturi habitus: q̄ eſſus maioris fructu
cia exercatur: maiuscī animę mīrātur vos po
nere vt opere ſuo. r. de cruce in opere ſuo di
cens. Unde operare in vineā meā. i. Matt. xxi.
In ſancta eccleſia ruinam mali operarij in
paradiſo poſſit emendando. deus nāp ſpūs
parentem poſuit in paradiſo vt operaretur
r eſtodiret illū. ſubiecit. q. Sed q̄ male opera
batur: r totum opus violauit: deus ad mo
dum diſcreti patriſfamilias: q̄ videns in
opere ſuo malos operarios illos amouet et
punit: r alios elegit ſi poſſent in opere ſuo ma
lius faciant: r defectū aliorum corrigant. Ji
to de paradiſo execo r permutato alios fa-
ſtupides operarios elegit q̄ ſuppleret quicquid
cani facū emendarent omnes. ſy. ſanctos e
electos a principio mūdi. de quib⁹. ri. Reg-
v. Elegit re Salomō operarios de omni iſ-
raeli. nr noſter Chriſtus rex pacifficus: vt
tempium gloue in ecło perficiatur r impleā
4 tur. Jnimici vero bneum r paruā offerunt
mercedem tanti bum opus durare q̄ mun-
dus cupidus operarius ſuſpicitur rapiendi
latrondus vitrarijs: r bunſmodi: paruas
pto mercedes bneas dat bunſas. Caro ope
rarijs ſuis gulosis: accidiosis r luxuriosis:
paruas r bneuiosas quas dum opus durat of-
ferre debetias. Diabolus cuī operatio fuit:
id eſt ſuperbia parnam dat vanam gloriā.
Jnuidie r odientibus paruas inuidias: q̄s
habent demalo r damno alterius: vel quan
do de inimicis ſuis feruidicant. Sed opera-
bus ſtrīs finitis pena eternā bnā. Ita dicam
quia teſte euangeliſta ſic eis loquetur Chri
ſtus in iudicio. Diſcedite a me omnes ope-
rarij iniquitatis. i. nec vnū. Deus vero qui
beſiderat vos ponere in bono operiū. r me
lioria vobis dat q̄ in vita operaminiq̄ bo-
na in natura r forma: q̄ in ſe ipſa habetis: r gra
tia q̄ in ſe bna ſ operatur omna in om-
nibus. i. Cor. xij. r poſt finē operis vtī eter
nam: q̄n teſte euangeliſta dicet. Uoca opera-
rios: r redde eis mercedem. Matt. xx. Dum
cōductores operarios ad hoc cōducit r in
opere ſuo ponunt vt infernum impleāt: de
vero vt celum impleant: ad hoc enim erāt cō
ductore operarios in vineam ſuam. Matt. xx.
Et tamen de quo bolendum eſt plures pa-
mos ſequuntur conductores q̄n ideo ſtul-
tiores teſpos iudicare neceſſe eſt ralio de quo
primus a deo poſitus eſt q̄ua ille parua
mercedem in opere recepit: r poſt opus ad

certum tempus: puta per diem vel menſem
mcarcerabatur r torquebatur. Sic vero op
pocōp partiam ſicut ille recipiunt bum ope
rantur in mercedem: poſt opus ſemper incarce
rantur r tormentum vſq; in eternū. Ecce ſtulti
pauos: qui operantur in talem. Dicunt. ei.
vero cōde vel oc ne negare voluerim⁹ q̄ndā
ceos inimicos non ſequimini in operibus
ſuis. Et ſi cōde vel oc hoc negare poſſimus: ſi
opera veſtra cōſideranter inſpiciāt: hoc negare no
poteſtis. Et vt hoc clarius videatis operare
ex parte malo r obſcuro. Operatur me
cedē q̄ conſequens expectabilis. Cuius mer
cedis qualitatē tangit: oſtendit apoſtolus
Rom. decimo. Jra r indignatio tribulatio r
angustia in omnē animā hominis operātis
malū. Operatoris inſuper bni mercedem ad
tingit dicens: gloria autem r honor et pax
omni operanti bonum.

¶ Hoc autem q̄ hoc mercede operibus no
ſtris reddaf multas requirunt conditiones
quarum prima eſt q̄ in omnib⁹ operib⁹ no
ſtris attendam⁹ finē bni placentia ſit ope
rantis quēſq; mīte q̄ ops ſua ſit placens
a quo mercedē operū expectat. Unde Chriſ
tus Matt. decimo. a Apiere q̄ ad gloriā
ne quenquā bendē q̄ noſtrum ſalutem et
ymitatem. Et ſicut mercēnarī" totam die cir
ca ops oī expenditi vnam aut bnā crea
turā ſui. Sic r non omne tempus nro ne
ſtre debem⁹ impendere cree gloriā bei mo-
dicum autem partem circa vſus nros ter re-
nos. Et ſicut mercēnarī" qui die op" non fe-
cerit eubi ſperare debet bominum r panēper
tereq̄mundo tu non cōfundeberis intrare
in cubiliū r ſtare in conſpectu bei: quādo
in operib⁹ nr⁹ bni finit bene ille. Si
cut ergo ſi mercēdīa r bnus debet eis co
ram bomino apparere r de bco cogitare: ci
ue opera bo non placent. Et ſicut eonuer
ſo ſolente coram domino ſuo apparere ita
tur quando opera ſua ei placent. Ita nr⁹ ve
der conuerſo cum lectio p nobis nunc⁹ bibe
em gaudiorum: tā q̄na deo placēt ope
7 ra nra. Ecclē. vi. Secundo reſpicitur q̄ finē
premio potentia ad edificationē nem⁹ hoc eſt
in nullo⁹ operib⁹ noſtro attendere debere⁹
mus q̄nia r deo ſupra ille qui mercedem p
operibus reddet bicenteſie lucet lux veſtra
ſt. Matt. v. Sic ergo operari" non ſolum na
tur q̄ op⁹ ſuum edificet r placeat illi cui
opus ſit r qui ſi pendum reddet: ſed etiam
illis quibus ipſe vult q̄ opus ſuum oſtēda
tur ad videndum eos bnet vel mutuū. Ita
nemos ſolum attendere debem⁹ q̄ opera no
ſtra tantum deo placeant: ſed etiam q̄ pleni

ſalē propter opera ipſa credāt. Jo. xiij. Et
ex hoc ſentiat cūctus q̄ ſilij ſi-
tiert a quo debeatis operis expectare mercē
dem. Sic enim Chriſtus docuit nos experi-
mentum quando Joā. mi. dixit quibuſdam
qui ſe diterant eſſe filios Abrae. Si nqm
filij Abrae eſtis: opa Abrae facite. q̄ſi dice
ret. nō ex verbis ſed ex ſimilitudine operum
cognoſcitur eſſe filius. Ita r ad hoc debem⁹
vos facitis opa patris veſtri: ſuppile diaboli
Et quibus verbis eis cōtendebat dicēs: vos
ex patre diabolo eſtis: r opera patris ei
us in diebus ſanctis ſanctā opa in vita ſua
id eſt in eccleſia. Cupiditas veſtra vel magi
ſtri veſtri augutius in hoc caſu non deberem⁹
obedire: ſinat nec ſi volos bicere q̄ bonum
non occidere: sed per preceptum illoq; in
dex non debet vetbes de homicidio excuſatos
volentes eſſe in aliqs occupationib⁹ vti-
pura in foro vel alibi: illos condemnatos
ergo veſtra poteſtis videre cum quo cōdu
ctore remanebis pto illis debuerē bo. eras
per paucitatem in eccleſia: r multitudinem
in foro omnibus apparet. Iterum Chriſtus
vellet q̄ omnib⁹ bnbus emna opa veſtra ef
ſent mundā r caſtacare vult q̄ ſint immun
da quia immundicie ſpeciales ſunt opa
carnis. teſte apoſtolo Gal. v. Manifeſta in-
quit ſunt opera carnis: que ſunt fornicatio
immundicia: impudicitia luxuria. et. Cete
ra fornicatores q̄ adulteros: de quibus imu
dus nunc eſt plenus: r infernus poſtea re-
plebitur oſtendunt q̄ pauci num bo⁹ inope
ribus remanent. Iterum per boce⁹ q̄ ope-
mur fidelit er erga ipſum proximū: ni
la fit in operib⁹ noſtris infidelitas: ſed fides
que charitate operatur. Gal. v. Illi auto
alia vocēt opera infidelitatis. Diabolus
ſecundus diaboli manifeſtus in opere rema
ferunt: deber carminatrium r ſortilegarum
ſuperſtitiones: r ſimilia. Et ſicut ſecundus
tur quando opera ſua ei placent. Ita nr⁹ ve
der conuerſo cum lectio p nobis nunc⁹ bibe
em gaudiorum: tā q̄na deo placēt ope
ra nra. Ecclē. vi. Secundo reſpicitur q̄ finē
premio potentia ad edificationē nem⁹ hoc eſt
in nullo⁹ operib⁹ noſtro attendere debere⁹
mus q̄nia r deo ſupra ille qui mercedem p
operibus reddet bicenteſie lucet lux veſtra
ſt. Matt. v. Sic ergo operari" non ſolum na
tur q̄ op⁹ ſuum edificet r placeat illi cui
opus ſit r qui ſi pendum reddet: ſed etiam
illis quibus ipſe vult q̄ opus ſuum oſtēda
tur ad videndum eos bnet vel mutuū. Ita
nemos ſolum attendere debem⁹ q̄ opera no
ſtra tantum deo placeant: ſed etiam q̄ pleni

mum efficiem⁹ quos deus mittit ad videm
dum opera noſtra. Sicut vos filium Iſai
artem addiſcere pingendi ipſum mittit ad
pictores: vt ab eis pingere diſcat. Do pter il
los ergo parata ſolue opus tuū. Proverb.
xxiij. Exemplo illius ſancte mulieris vel alte
de qua dicitur Proverb. xxxi. Laudet eam
i portus opa eius. ¶ Certio requirit q̄ ſint
operationes ſpūales: q̄ ſi cōtendere debet
operare et admodū formice que operatur
in eſtate vnde viuat in hyeme operetur. Jn
vita iſta opa primenia tam ad vitam actiuā
ſicut paſcere famelicos ſua in pauperib⁹
expendere. Exēplo magdalene q̄ vngebat
mendatur a Chriſto dicēte: bonum op⁹ ope
ratus eſt in me. Matt. xxvi. q̄ etiam ad vitam
contēplatiuam eſt ordinata: predicare r
bmō exemplo illius de quo dicit. Abjcijm⁹
quoq; talēta acceperat: r q̄ artus eſt in eis
q. Matth. xxv. Sīla enim opa ſunt ſpūalia
ſint leuicia r facilia: ita q̄ arare r alia opera
ſeruilia: nam ſi minoris meriti ſed maioris
quia illi qui ſic bcēt. q. magiſtri opus ſunt.
Sicut ergo magiſter operis qui virgam in
manu portat, r alios docet q̄modo opera
ri debeant: min⁹ corpore grauat vel laboꝛat
et tamen plus bonatur: r ampliue remu-
neratur: ſic in propoſito in opere ipſius ex-
gunim laboabitur: cito edet de generatione
bus illius. Eccha. xvi. ¶ Quarto requiritur
q̄ ſint tempeſtiua: ſicut egre ante meridiem
bat operam medicine: r bonus ante lucem
ſerentur mittur ſe deſiderēs: ſic ante obitus
operare in ſuis eram. Eccl. xxiij. Et quodcūq; po
teſt manus tua inſtanter operare: quia nec
opus nec ratio r. Eccha. ix. ¶ Quinto requi
ritur q̄ ſint humiliter: quia ſicut operari"
coram principe ſicetit genuflexa cum timoꝛe
r tremore ſalutem veſtrā operamini. Phil. ij.
¶ Poſtmodo bonoum operatorum condigno
nibus quorum merces a deo expectatur: vt Ar. iij.
conterata ira ſe poſita clarius apparebit. 9
Nunc oſtendere reſtat malorum operatio-
rum id eſt peor ſorum hominum q̄nos mer
es a diabolo expectarunt conditiones. ¶ In Jacobi
ter quos magnum r quaſi primum locum
occupant r tenent cupidi: qui ideo mali dici
tur operarij: quia ſicut ille eſt malus r infi-
delis operari" ſic fidēs nomino et bene
ſolentes ſeruire: tamen plus ac plus q̄ bebe
rent contra voluntatem domini ſui. Sic ope
rantur cupidi ſub deo alicna contra deū vos
limitatem occupantes: et hoc opus iniqui
tatis in mambne eorum. Eſaie. lxv.
¶ Secundus locus eſt acadioſorum: qui accidia
ideo mali dicūtur operarij: quia ſicut ille in

operibus corporalibus mali dicuntur: qui
quod possent facere vno die vix faciūt in duo
bus: nō curantes ꝙ tepide ⁊ parum operis
faciant nisi ꝙ salariū habeant optatū. Ita ⁊
in operib⁹ spiritualib⁹ accidiosi: propter qđ
scriptura docet tales excitare per hoc qđ do-
Superbia. cet tractare cū seruo pigro de inlita operatio
ne. Eccl. xxxiij. ❡ Tertiū locū tenent supbi:
q: sicut sunt mali opari i operib⁹ corporali
bus qui ꝓpter curiositates ⁊ ostentationes
dimittunt opera q̄ facere deberent ꝓ auxilio
corporū. Ita isti q̄ curiose induti ad specta-
cula ⁊ alia loca discurrunt: vt videant: ⁊ ope
ra dimittunt q̄ in ecclesijs ⁊ alijs locis facere
deberent pro auxilio animaꝝ. De quorū q̄li
bet dicit. Prouer. xviij. ꝙ qui dissolutus est
in opere suo: frater est sua opera dissipātis.
Inuidia. ❡ Quartū locū tenent inuidi: q: sicut in ope
rationibus illi sunt mali operarij q̄ socijs
in opere iuuantib⁹ inuidēt: sic in spūalibus
illi de quib⁹ in ps̄. lvij. In corde iniquitates
Luxuria. operamini. ❡ Quintū locum tenent luxurio
si quia sicut ille est malus operari⁹ qui pro
aliquo opere conducit: vel in aliquo ope po
nitur: vt opus ad finem deducat quam con-
ducens intendit si cōtrariū operetur. Ita il-
li quos deus in ope posuit vinee ecclesiasti-
ce: vt ruinam restaurent angelicam: si viuen
do luxuriose contrariū agant aīas perdēdo
10 Nōne tales adducet dn̄s cum operantibus
Gula. iniquitatē: in ps̄. cxxiij. ❡ Sextū locū tenēt
gulosi: quidā sicut mal⁹ operarius diceret q̄
plus occupatur circa cibum propriū ꝙ circa
opus in quo dn̄s suus eū posuit: vel q̄ totū
quod in septimana lucratur in die festo vo-
luptuose expendit. Sic gulosi q̄ plus circa
cibū ⁊ potū quid in domo quid in camera oc
cupant: vel in taberna corporis ꝙ in ope dei
vel circa cibationem anime: ⁊ teste propheta
illorū inuitia. Esaie. lix. ❡ Septimū locum
Iurare tenent iurantes ⁊ turpia loquentes: quia si-
cut ille est malus operari⁹ qui gratis inho-
norat dominū suum. Ita isti quibus nō suf
ficit antiqua iuramenta iurare: sed vota et
noua adinueniunt iuramenta: pro q̄bus orat
ps̄. xxvij. ⁊ tota ecclesia dicens. Da illis s̄m
opera illorum ⁊ s̄m nequiciam adinuentio-
Frāgētes festa. nū ipsorū tribue illis. ❡ Octauū locū tenēt
festa frangentes: q: sicut malus operari⁹ est
qui operari non cessat. qn̄ sapiens dn̄s eius
eum cessare precipit. Ita ille cui p̄cipit deus
Exo. xx. dicens. Sex diebus operaberis: ⁊ fa
cies omnia opera tua: septimo autem die nō
facies omne opus tu ⁊ filius tuus ⁊ filia tua
⁊ seruus tuus ⁊ ancilla tua: ⁊ iumentū tuū.
pctōres ❡ In nono loco cōputari possunt generali-
ter ⁊ specialiter quicūq̄ peccatores: q̄ primo
gn̄aliter malis operarijs sunt similes: secū-
cundo quibuscunq̄ corporalibus operarijs
malis sunt audaciores ⁊c. ❡ Primū patz q: si
cut in operibus corporalibus illi sunt mali
operarij: qui exemplum operandi accipiunt
a peioribus operarijs: vl' qui necessaria ⁊ sa
laria specialia ab vno recipiunt domino: vt
ei seruiant ⁊ eius seruiūt inimico. Sic in spi
ritualibus illi quos deus destruet illustra-
tione aduentus sui s̄m operationes satha-
ne. ij. Thessal. ij. Secundū etiā patet ꝙ quā
tūcunq̄ operarij mundialiū dominorum in
tantum mali sint ꝙ velint absente domino
segniter operari: ipso tamen p̄sente fortius
operantur: quam quidem considerationem
operarij dei: id est christiani generaliter non
habent. Ita male operātes ac si de⁹ presens
non esset: in qua consideratione vel ostēdūt
se esse infideles: deum presentem minime cre
dentes: vl' sunt quibuscunq̄ dominorum ser
uis ⁊ operarijs audaciores ⁊ inuerecundio
res reuerentiam diuine non exhibentes p̄sen
tie per fidem operationis dei. Col. ij.
❡ Quod aūt predictorum bonorū operario
rum conditiones sunt sequende: ⁊ maloꝝ
fugiende: due sunt cause motiue: vtilitas et
penalitas: vtilitas appetenda: ⁊ penalitas
fugienda. Utilitas vero appetēda est duplex
vna in via: alia in patria. In via vero bono-
rum operum triplex est vtilitas. Prima nā
q̄ dei vindictas quas pro peccatis nostris
meruim⁹: aliqualiter mitigat: impedit vel re
tardat. Sicut eñ memoria bonorū fructuū:
quos paterfamilias de agro suo aliquādo
habuit eius mitigāt iram de hoc ꝙ quādo-
q̄ deficit. Sic in ꝓposito: ꝙ eleganter osten-
ditur per hoc quod propheta dixit ad Iosa-
phat regem Iuda. ij. Paral. xix. Iram domi
ni merebaris sed bona opera inuenta sunt
in te ⁊c. Secundo anime mortue per pecca-
tum citius viuificationem impetrant: sicut
exenenia vel dona vel opera prius facta ꝓ ali
quo domino: offendentem citius reconciliāt
quod pulchre ostensum est. Act. ix. vbi legi-
tur ꝙ Tabita plena operibus bonis resusci
tata fuit. Tertio de predestinatione aliqua
lem certitudinem dāt: quia sicut motus ho-
minis certitudinez facit de vita naturali: sic
aliqualiter motus bonorum operum de vi-
ta spirituali: propter quod Petrus omnes
hortatur dicens. Fratres satagite: vt per bo-
na opera certam vestram vocationem ⁊ ele-
ctionem faciatis. ij. Pe. j. In patria etiā bo-
norum operum triplex est vtilitas. ❡ Primo
namq̄ bonis operarijs in patria dabit reqes

ab omni miseria ⁊ labore: q: sicut quod mo-
uetur ad locum naturalem: adepto termino
quiescit. Ita beati mortui qui i domino mo
riuntur: amodo dicit spiritus vt requiescāt
a laboribus suis: opera enim illorum sequū
tur illos. Apo. xiiij. ❡ Secundo eis dabitur
refectio in cella glorie: q: sicut bene operans
apud terrenum dominum dign⁹ est refectio-
ne. Ita apud deum dignus est mercenarius
mercede: ⁊ dignus est mercenarius cibo suo
Math. x. Ergo operamini non cibum q̄ pe-
rit: sed qui permanet in vitam eternam. Jo.
vj. ❡ Tertio perpetua leticia quia sicut ope
rarius multum letatur: ⁊ q̄. nihil reputat
omnes labores preteritos quando magnū
habet lucrum: ita in proposito. Et sicut ope-
rarium dolenter ⁊ triste operantem amicus
ex spe mercedis confortat. Ita deus nos per
prophetam dicentē. Quiescat vox tua a plo
ratu tuo: ⁊ oculi tui a lachrymis: q: est mer-
ces operi tuo. Hiere. xxxj. Pena etiam malo-
rum operariorum est duplex. vna tempora-
14 lis: alia eterna. ❡ Temporalis infligit a deo
ad modum domini: qui ab operario malo
subtrahit victualia: ⁊ aliquādo penis alijs
affligit: vt postmodum melius operetur: vl'
ne in miseria torpescat sicut fecit in abundā
tia. sic deus. Cui dicit scriptura Eccl. xxxiij.
Seruo maliuolo tortura ⁊ cōpedes: mitte il-
lum in operationem: ne vacet. Eterna vero
eis debita satis ostenditur in primo parente
qui fuit positus in paradiso vt operaretur.
Gen. ij. de quo quia male operabat: fuit eie-
ctus in signum ꝙ mali operarij illuc non at
tingent. Si enim male operans eiectus fuit:
cum difficilius videatur illuc peruenire cum
extra sumus ꝙ fuerit illis illic stare: non vi-
detur ꝙ male operantes illuc peruenire po
terunt. Ergo sicut ille male operando here-
ditatem perdidit. Ita oportet nos bene viuē
do lucrari: aliter ille qui primum de paradi
so deiecit parentem nobis dicturus est illud
ps̄. vj. Discedite a me omnes qui operami-
15 ni iniquitatem. Nec sufficit declinare a ma-
lo: nisi etiam fiat bonū: quia sicut s̄m leges
ciuiles: si alicui datum sit priuilegium pro-
pter certa opera: de quo priuilegio multum
gaudere in casu poterit: si opa illa exerceat
operibus illis cessantibus: illē licentia ⁊ pri
uilegio illo carebit: sicut patet. C. li. vj. ti. de
testamento militis. l. milites. §. prouide. vbi
conceditur militibus priuilegium ꝙ dux in
prelio sunt: testamentum facere possunt sub
verbis que sequuntur. prout de sicut iuris
rationibus licuit ac semper licebit: si qui in
vagina aut in clypeo literis suo sanguine
rutilantibus adnotauerint: aut in puluere
inscripserint gladio sub ipso tempore quo
in prelio iure sortem: id est vitam derelinque
rint huiusmodi voluntatē stabilem eē opor-
tet. alij vero qui cū illis in partib⁹ illis sunt
sed tamen cū illis non militant: huiusmodi
priuilegio carebūt. Sicut patet ex lege ime-
diate sequēti: que incipit Scrinarios. Sic in
proposito illi quib⁹ cōcessum est priuilegiū
de celo post mortem habēdo: sub conditione
tamen bonorum operum: sicut patet in ps̄.
xiiij. vbi habetur ꝙ ille habitabit i taberna
culo dei: qui operatur iusticiam. Ezechiel.
iij. ⁊. xxxiij. vbi habetur ꝙ in iusticia quam
operatus est viuet. Et Matt. xv. vbi ille qui
operatus est alia quinq̄ constitutus est su-
per bona multa conditione illa stante: ⁊ eue
niente illo gaudebunt priuilegio: ⁊ non eue
niente illo carebunt priuilegio. Sicut patet
expresse in p̄dictis allegationibus: ⁊ specia-
liter Ezech. xxxiij. quia textus multum pre-
dicte cōcordat legi: quia sicut ex lege illa pa
tet ad hoc ꝙ priuilegium illud militantib⁹
datum sortiatur effectum: oportet ꝙ in p̄lio
sortē: id est vitam derelinquat. Sic cui con-
cessum est: ꝙ in bonis operib⁹ militādo aīe
sue testamentū facere possit regni celestis:
oportet ad hoc ꝙ testamentum illud debitū
sortiatur effectū per priuilegiū ei in p̄dicto
textu concessum oportet ꝙ in viciorum expu
gnatione ⁊ bonorum operum militia moria
tur. Et vt hoc manifestius appareat verba
textus in mediū deducantur. Si inquit de⁹
dixero iusto ꝙ vita viuat: ecce pulchra licen-
tia seu priuilegium vel concessio: ⁊ confidēs
in iusticia sua fecerit iniquitatem: oēs iusti
cie sue obliuioni tradētur in iniquitate sua
quam operatus est in ipsa morietur. Ezechie.
xxxiij. ecce amissio priuilegij: q: vsq̄ ad mor
tem in operibus non perseuerauit q̄ fuerūt
principalis causa ⁊ finalis: quare priuilegiū
illud ei concessum fuit. Huic sententie multe
concordant leges: sicut patet. C. lib. iiij. tit. 16
de conditione ob causam data: per totū. Ex
toto nāq̄ illo titulo patet: ꝙ quando aliqđ
datur vel promittitur alicui ob certam cau-
sam ⁊ conditionem conditione illa stāte: sta
bit promissio vel datio: non stante reuocabi
verbi gratia: promitto vel do tibi. x. marcas
vt manumittas filium meum: te non manu
mittente mihi competit repetitio ibidem. l.
si liber. Ad idem est lex in digesto nouo. lib.
f. ti. de donationibus. l. si cui. §. ticio que con
tinet ꝙ quando aliquid datur finaliter pro-
pter aliquam causam: nec esset aliter datur⁹
tunc causa illa stante ⁊ cessante aliter si esset

datur9:vt verbi gratia. Si dicat quis:do ti
bi.x.vt emas tibi librũ si aliter esset datur9:
& si inde librũ non emas sibi non cõpetit re-
petitio.verbũ autẽ illius.§.hec sunt que se-
quuntur. Ticio.x.donaui ea cõditione vt in
de sibi stichũ emeret.quero cũ homo anteq̃
emeretur mortuus sit:an aliqua conditione
x.recipiã. Respõdet dicẽs:si.x.ticio in hoc de
di vt stichũ emeret aliter nõ datur9 mortuo
sticho conditione repetam:hic auctoritates
concordant legis diuine. O.viij.4. Nota
7 plures leges. R.v.60. Et nota q omnes
predicte allegationes multum esse videntur
contra illos cũ quib9 epi dispensant.q cau-
sa eruditionis scolas exercere poterunt p se-
ptẽniũ vel aliũ terminũ infra septenniũ con
tentũ:postq̃ ad ecclesias curã animarũ ha
bentes pmoti fuerint anteq̃ ad sacerdotiũ
promoueant. Sicut patet lib.vi.decre.ti.de
ele.c.cũ ex eo.nisi in scolis viriliter addiscãt
q2 illa est finalis causa:quare ei s licentia et
priuilegiũ de non residendo & ad ordines nõ
promouendo datũ est:sicut expresse patet ex
illius capituli tenore in quo prius ostendit
quomodo ecclesia viris indiget literatis:et
q magnum damnũ ex taliũ patitur defectu.
Deinde dat episcopis auctoritatẽ:q cum vo
lentibus in scientia proficere dispensare po-
terũt:vt fructuũ in dei ecclesia suo tpe affer
re valeant oportunũ. Ex quo patet q pfect9
in scolis causa est:quare papa cum eis dispẽ
sare voluit de nõ residẽtia. Nec aliter eis ta-
lẽ dedit licentiã. Illa ergo cã cessante corã
deo iudicantur sine licentia:nõ residere & nõ
ordinari:malo titulo iudicãt beneficia sua
possidere:p decretalẽ in.vi.de elec.c.licet. In
qua puuant oẽs nõ ordinati ad ordinem sa
cerdotalẽ infra annũ.licet ergo nõ ordinati
corã mundo titulo dispensationis excusent
si tñ viriliter nõ studuerint:corã deo excusa
ti nõ sunt. No.ad hoc legẽ.F.iij.34.Et.M.
ix.15. Sed heu cũ amor dñi:vel timor vel pre
miũ factũ:opera corporalia viriliter fieri:
nihil istorum locũ habet in operibus anime
& ideo coram deo culpabiles erunt: q2 teste
Crys.operarius si neglexerit nõ solum mer-
cedẽ pdet:sed etiã dãnũ deserte vinee exiget.

O.v. ORationis primo osten
ditur necessitas. Secũdo effectus
& vtilitas. Tertio ad hoc q oratio
sit vtilis:ostendende sunt conditiones: que
ipsam precedere debent. Quarto cõcomitan
tes. Quinto declarande sunt cõditiones se-
quentes. Sexto quare deus orantes pro sta
tu proprio nõ exaudit. Septimo quare orã-
tes pro statu nõ exaudit alieno. Octauo q
tamen pro omnibus est orandum.

¶ Quantũ ad primũ q necessitas nobis in- Arti.i.
dicta sit orandi:nonnullis ostenditur exem
plis. Primo nãq3 hec in natura docet necessi
tas:tã rationabili q̃ irrationabili. In q̃b9
videmus q infantibus seu pullis vel fetib9
non dat alimentũ nisi ora aperiant q̃tũcũ-
q3 famescunt. Sicut ergo ad hoc q infans
a nutrice vel fetus a matre nutrimentum re
cipiat:necesse est vt os aperiat. Si ad hoc q
christianus a deo nutrice & matre quod petit
ad nutrimentũ corporis vel anime recipiat:
necesse est q cor & os vel saltẽ vnum illorum
orando aperiat:sicut scriptũ est. Aperiet os
suum in oratione. Eccl.xxix. Secundo idez
docent a via deuiãtes qui orant vt de via in-
struant. Et infirmi orant vt sanentur. Et pu-
gnantes q̃ orant pro victoria habenda. Et in
carcerati q̃ orant p liberatione & afflicti pro
patientia:& operantes pro fine intento:pro-
ficientes p perseuerantia:exules pro reditu.
Horũ ergo exemplo sitis in omni tpe orãtes
vt digni habeamini. Lu.xxi. ¶ Semper enim
& omni tẽpore necesse est orare:vel laudare.
Exemplo cuiusdã sancti viri.de quo fertur Exẽ.
q moriens iugiter dicebat:merci:grãmerci:
qui de causa requisit9 dixit:de tota vita mea
non habeo nisi bona vel mala que prius fe-
ci:de bonis vero deũ laudo dicendo:grãmer-
ci:de malis oro vt parcat:dicẽdo:merci. Hu-
ius ergo exemplo de bonis nobis datis vel
factis semper deum laudem9:exemplo.ps.
xxxiij.qui ait. Semper laus eius in ore meo
Et de malis sine intermissione orate. Thess.
v. Quomodo aũt hoc fieri potuerit. Not.E.
iij.12. Nota etiam plura exempla:in quib9
orare informamur. L.v.2. De tali orationis
necessitate nota. T.i.19.

¶ Talis vero orationis cõtinuate de bono Arti.ij.
corde emisse multiplex est vtilitas: de bono
corde emisse ideo additur q2 valor orationis
multum se tenet ex parte orantis:sicut ostẽ-
sum est.M.x.1. Hoc etiam patet per exẽplũ
de gladio vel sagitta: q̃ licet in se bona sint:
quando in manu sunt debilis & fortis:nõ tñ
eundem habent effectũ de manu vnius & al-
terius emissa:sicut ergo magna est armorũ
vtilitas:quando fortes sunt milites & validi
qui cum illis hostes inuadunt. Ita omnino
de armis sentiendũ est orationis. Per ipsam
nãq3 primo diabolus impeditur & fugatur:
quia sicut ad clamorem pastoris & custodis
pecorũ lupus fugatur & impeditur:ne oues
deuoret. Sic ad clamorem orationis ille lu-
pus inferni qui circuit querens quem deuo

ret.i.Petri.v.fugatur & impeditur:ne tantũ
quantum vellet malicias suas exerceat. Si
cut patet per hoc quod in gestis legitur Iu
liani apostate & necromantici:a quo demon Exẽ.
pro festinato negocio:& nuncius ad partes
missus distantes:& vltra terminum sibi pfi-
xum per decem dies rediens:respondit quẽ-
dam monachum ipsum orationibus suis p
tantum tempus impediuisse. Diabolus vo
videns se tantum orationibus expugnari
orantibus inuidet multũ:& eos q̃tũ potest
ab orationibus nitit impedire:sicut ptz per
hoc quod scribit beatus Grego.li.ij.Dialo.
de beato Benedicto qui vidit diabolũ in for Exẽ.
ma pueri nigri tẽpore orationis monachuz
de ecclesia extrahere. Hec ergo audientes resi
stite fortes in fide & constãtes in oratione et
ieiunio:scientes q hoc gen9 non eijcietur ni
si in ieiunio & oratione. Math.xvij.& Marci
ix. Sicut ergo volentes latronẽ qui ostium
vel murũ frangere nititur:& intrare & spolia
re:fugare clamant:& clamore suo ipsum fu-
gant. Ita diabolum volentẽ per portam cu
iuscũq3 sensus vel cogitationis vel tentatio
nis ad animam intrare & ipsam spoliare:cla
mandum est in oratione. Exemplo ipsorum
qui exclamauerũt in oratione.i.Macha.v.
postq̃ clamorẽ inimicos suos vicerunt. No
ta.L.vij.45. Secundo per ipsam hostes se-
mel fugati timidi efficiuntur:ipsos p q̃bus
oratur iterum inuadere:quia sicut multipli
cato auxilio:exercitus timent hostes eum in
uadere. Sic multiplicatis adiutoribus per
orationem timent tentatores anime:sicut er
go illi qui hostium timent insultum:adiuto
rium armatorum sibi prouident stipendia-
riorum. Ita qui tentationis sentiunt vel ti-
ment insultus:orantes propulsare deberent
vt ipsi orationibus suis eos defenderẽt. Ta
lis nanq3 spiritualis custodie cautela elegã
ter docta fuit.i.Machab.iiij.vbi Iudas ti-
mens ne hostes qui in arce erant:illos impe
dirent.qui circa templi erant sanctificationẽ
ordinauit armatos q̃ illos hostes expugna
rent & eis resisterent:ne alios in mundatione
& sanctificatione templi occupatos impedi-
rent:exemplum derelinquens cuicũq3 plato
vel superiori ordinandi aliquos oratores:q̃
orationibus suis hostes expugnẽt:eosq3 im
pediant:ne eos qui extra circa sanctificatio
nem insistunt templorum spiritualium vel
quocũq3 fideles & specialiter amicos: q̃ eos
ad orandum excitauerunt impediãt in ope-
ribus in quibus vtiliter occupantur:dicẽdo
illud Hiere.xxix. Querite pacẽ ciuitatis et
4 orate pro ea ad dñm. Tertio per ipsam oia
acquiruntur bona:tam presenti vite necessa
ria q̃ future. Presenti nãq3 vite per ipsam ac
quiruntur tam bona spiritualia q̃ corpora
lia. De spiritualibus ptz:q2 sicut verbũ dul
ce multiplicat amicos & amorẽ acquirit ho-
minum:sic oratio deuota amorem acquirit
dei & sanctorum:insuper tum quia sanctificatur
per verbum dei & orationẽ.i.Thim.iiij. De
corporalibus etiam patet:& q̃tum ad bona
nature que per ipsam largiuntur: tam ipsi
oranti:sicut sanitas. Eccl.xxxviij. Ora domi
num & curabit te:q̃ etiam ipsi pro quo ora-
tur:quia oratio fidei sanabit infirmũ. Iac.
v. Et q̃tum ad bona fortune:sicut pluuia tẽ
pore siccitatis: sicut patet Numeri.xx. vbi
Moyses orauit dicens. Domine deus audi
clamorem populi huius:& aperi ei thesaurũ
tuũ fontem aque viue:vt satiati cesset mur-
muratio eorum. Sic siccitas tẽpore pluuie:
quia sicut per exclusam aque emittuntur et
includuntur. Ita per linguam orãtis.sicut
patet Ia.v.vbi dicitur de Helia q oratione
orauit vt non plueret &c. Et iterum Orauit
& celum dedit pluuiam &c.

¶ Quantum vero ad futuram vitam:sicut Ar.iij.
pauper orando vite corporali acquirit neces
saria tpalia. Ita humilis orãdo salutem ac
quirit eternam. Propter qd Iacob9 oẽs hor
tat dicẽs. Orate p inuicẽ vt saluemini. Iac.vi.
Ad hoc vo q orõ tãte sit efficacie:& vtilitatis
multas reqrit cõditiones ipsam pcedẽtes. Et
hoc satis innuit. Eccl.xviij. vbi sacra scriptu
ra volẽtẽ orare hortat & admonet dicẽs. An-
te orationez prepara animam tuã:quia sim
etiam iura ciuilia:nõ licet cuilibet salutare
principem sed tantum digno:sicut patet. C.
li.xij.ti.de desertoribus.l.cũ introissent. Er-
go a multo fortiori anteq̃ quis principem
salutet:de quo ostẽdit Philosoph9 discussis
premissis per demonstrationem dicẽs. Un9
ergo princeps debet se preparare & dignifi-
care.primo per interiorem anime mundi-
ciam. sicut patet. C.vi.2.&.3. Quod enim
talis preparatio precedere debeat omni ra-
tioni cõcordat:quia nullum encenium prin-
cipi factum terreno placeret:si in vase offer-
retur sordido:vel si in se esset plenum: vel
mixtum muscis & venenosis vermibus. Ita
nec videtur q orationis sacrificium deo pla
cere debeat:quod de corde offertur turpissi-
mo:quod etiam nec in se dum offertur a mu
scis malarum custoditur cogitationũ. Qui
ergo orare voluerit iure mundabitur: vt de
illo verificetur illud Leuiti.xiiij. Orabit p
domo:& iure mundabitur.supple pri9:& tũc
exaudietur. Ipso teste qui ait.ij.Parat.vij.

Si dan-
6 sero celum ne pluat: r mãdauero lo
custi: re: deno let terram: conuerſus aut po
pulus egerit penitentiã: r audita ei⁹ ce
ſi ſanabo terram eorum. Congruũ nanq; vi
detur: q; ſicut ille qui regem offendit anteſq;
magnum ab eo mun⁹ petat: offerenſam amo
nest: r reg⁹ recelle eſt vt pacis pacifice: ali-
ter non impetrat quod petit. Sic in propoſi
to etiam ſi magnum munus gloꝛie vel gr̃e a
deo petamꝰ: accipiamꝰ tamen ſpecifice: ſi ab
re peccati offenſam: pꝛaras ad deum leuas
re tantum. ſ. Thimo. d. Uiros volo orare in
omni loco leuãtes puras manus. Aliter ob
petant non impetrãt. Sylo lethe qui air. Cũ
multiplicauerimus oꝛationem non exaudiã:
manꝰ enim veſtre ſanguine plene ſunt. Eſa.
1. Nec etiam quo ad tempus terreno ꝓpo
ceret cibus in talibus obſtare manꝰ. Se-
cundo ꝓ mãdatoꝝ dei obſeruantiã. Tra
tyonale enim videtur q; deus illum in morte
r alijs neceſſitatibus audeat clamantẽ ꝓ
pijus ipſum audiuit mãdatoꝝ. Et tali em
preſumptione Joannes exaudiri ſperabat
dicens. In hoc fidaciam habemus ad deum
q; quicquid petierimus accipiemus ab eo:
quoniam mandata eius cuſtodimus. Ero
alter quia ſtultum videtur ab eo aliquid
petere: ꝙ quo nihil voluntas facere nimus
quod penius eſt contra quem quotidie faci-
mus. Quomodo ſperare poteſt: q; ipſius ce
audiat verba cuius verba yratoria pro ma
gna parte contra dei ꝓfeꝛentur honoꝛ et
mandata: vel cuius opera ꝓceptoꝝm dei
ſunt tranſgreſſiones ſedam vtam ducendo
r mala inera capiendo. Cum teſte ſacra ſcꝛa
ptura qui declinat aurem ſuam: ne audiat
legem: oratio eius erit execrabilis. Proue.
xxviij. Et rede decreto meum ꝓpoſitum pro
pijs peccatis non poteſt bene intercedere q
alteriꝰ. ꝙ. i. c. ferius. ſi vulnerato: qui vult
ergo oratio eraudiri dignum r habile pius
feratur per mandatoꝝ dei obſeruantiã. Se
quia qui oꝛat legem ſecure multiplicat
oꝛationem. Eccl. xxxv. tam ꝓ ſe ꝙ ꝓ alijs.
Qui vero legem nõ obſeruat nec ſecure oꝛat
pꝛo ſe nec pꝛo alijs: immo ꝙ peius eſt eius
ſocietas alios impedit ad oꝛandũ: quia ſicut ſi
multi venirẽt ad dominum terrenum aliq̃
potentiorẽ eſſent inter eos aliqui vel aliq̃
quos contra eũ haberet: vtpote qui contra
eum aliquid ſecuſſet: reſponderet r peꝛ ea
pidueret: nunq; non expediens negocia vꝛa
dum tales in vestro habetis conſortio. Ita
in propoſito: quia quedeus cum difficulta-
te vel omnino non conceſſit propter malorũ
hominum ſocietatem: facilitter r ſuauiꝰ con

gitte. q. ad hominum trar que caro nequit
penetre. In eunuo ſigni fieri poteſt ꝙ an-
te aſſenſionem ipſius ieunauimus: r letamꝰ
dicendo oamus: re oationis nunciam ad
ipſius dominum noſtrum tunc mittamꝰ:
quando duo habemus que pauperes confi-
dere: an quando ad aliquem locum rogatu
ra eccliam conſtituant homines langu-
tatem r locum ꝙ videlicet en ſit ſit curatio e
ꝙ in loco illo ꝓfecto ineuntes poſſit. Sic ꝛoꝛ
gatus ſpecialiter oationem cum ieunio r ele
moſyna multos ꝓpheticos ꝓphetas pau
peribus largius effe creditur: vtpote. q. feſti
magnam teneꝛe multis ꝓfuꝛnibus: quos
in aſſenſione ſcam venit ad dominum ſuam.
Et arca illud tempus in quo ad domũ ſuã
redeꝛe quando ꝓfecto: qui mun⁹ debuit
munera ꝓferre: qui quidam oationis nun
quo ideo vltis elemoſynam bonis homo-
ribꝰ debeꝛequa inſtum eſt r omni conſonã
rationi: nos qui munia a deo petimus in
noſtris meceſſitatibꝰ: aliqua ſibi r ſuis
in illoꝝm peꝛcutibus neceſſitatibus tribua
mus: ne alter ſine veꝛe eraudiat q; ꝙ a deo
petere debeꝛemus: ſi aliter petentibꝰ non
eſt ſuffuꝛagi: petitum recipiamus: quia ba
betur in gloſa. ſuper illud Matth. xij. Extẽ
demanum fruſtra inquit ꝓpeccatis roga
tus ad deum manus eleuat: cui ipſe ad
pauperes ꝓ poſſe ſuo non extendit. Nec
hoc audendo quiſq; grauetur vel admiret:
quia ſi ad curias mundi aliquid petituri ac
cedentes eoꝝ aliquos ꝓ ꝓtuitum: r ve
cipue quod petunt obtineant. In quibꝰ fe
pius plus expendum ſi inuentur. Non gra
uemur ꝙ ad curiam dei accedentes: aliquid
eos dare oportet: vbi nanq; munus ꝙ ſpe
rant ſed tenuiter ſtipendiati eternum pot
poterunt remitti tempoꝛale eternum pot
ſidebunt. Cui ergo bonum z munus mate-
riam a deo petant eternum: non grauentur
dare temporale. Et qui miſericordiam eꝛe
miſſionem peccatoꝝm: r eba tionem: r vite
rationem a carcere: r velle: r quecũq; alia
miſericordias a deo petunt eternas: nõ gra-
uentur ſibus fines ſimiles exhibere rem:
poteſtes hoc facentes: q; ſi ꝓdicta miſeꝛico
dias operaꝛes exhibuerint rempoꝛaliter ab eo
exaudientur conſimilia perennes eternamꝛe
munera quia bonꝝ humilmodi miſeꝛicordie
exerent opꝛa: angeli habentiqui eorum of-
feri coã deo necconſimilis oꝛationes: quod
eisgnater oſtenſum eſt. Thob. xij. ab ingnẽ
angelino olabas ſi lachrymose r ſupleſibas
nostꝛos ogo obtuli oꝛationẽ eaꝛũ domino.
Clauius ꝓparauo r oblato ſi oꝛationẽ pe

celeꝛe: debeꝛet eſſ mentis attẽto r applicato
ad illud quod oramus ꝙ quo debemus. ꝓo
quo eſt aduertendum: q; placta oratio quia
et mentis requirit attentionẽ r applicatio-
nem: vnã quæ oationem ꝓcedeꝛe: r aliam cõ
comitaꝛi debeꝛet. De ꝓcedenti plana eſt: q;
et cum homo ſit creatura rationalis agens
re ꝓpoſitoꝛ: r deliberatione: rationabile vi-
detur q; he ꝓ deo inuenti oꝛare debeꝛet mentem
applicaꝛe antẽ ꝙ oꝛem ad opus ſanctũ tanq̃
birnis ſubito r. q. re: inſtructis ꝓcedeꝛe ꝓ ma
nens debeꝛanꝰ. De comitanti etã con
gruitas ſuffuꝛgit. Congruũ nanq; videꝛ q; oran
tes ad omnia ꝙ dicunt mentẽ applicaꝛe: r ve
ꝛe hoc ꝓ diuturno oratis ceſſaꝛe: dum ad
ea que in ſe ꝓ deuota ſunt mentẽ r intellectum
applicaꝛe: r deſideꝛiũ ꝓ he habendo q̃ad pen
augeaꝛur. Sed q; ſit ꝓa applicatio oationes
aſſocians eſt valde difficile: r ei multo vix
habeꝛur laboꝛ: teſtaꝛ patꝛ per illud q̃ ſcr ſancti Bernardi reſpondẽſe quidam laico Exẽ.
impoꝛtunam ſibi: q; vix eccleſiaſtici non la
boꝛant oandoꝛ cantando. Cui illeꝛbi oraꝛe
ſi ſimiliꝛ laboꝛe habendo: r quodãmodo
ligando mentẽ in his q; oranꝛ z cantant eſt
multum laboꝛioſum: q; oratio que eſt de
ſe labꝛa: r euagando beleꝛa ſuo dominoꝝ-
do tunc incarceraꝛi: ligaꝛi z intra muꝛos
corporis includiꝛi. q. de illo tepoꝛe oratio
nis laqueis pẽdaꝛi. Oratio mea in ſinu me
conuerteꝛur. Cui alꝰ nec ſi mqnit cor liga
re ad illud quod petitur alijs cogitationib
ne. cui Bernabas tibi equum mittam ſi ita dixe
ris ubi pater noſter. ſinaliter ergo recogno
uit q; nec ſic pater noſter oꝛaꝛet: licet cõtra
pater noſter dixit cogitationẽ ſi feꝛias ſi cono
ſſe habituriꝰ. Eccleſia ad conditionẽ tam
difficilem r equaſi ipoſſibile obligare nolunt
de neceſſitate. voluit tamen q; ꝙ gratie nec
ꝛe ꝓpoſito ꝓ oꝛationibꝰ ꝓcipeꝛet cogita-
tiones vel ocupationes ipſum diſtrahẽtes:
ad iſtã poſſibile ſit talibꝰ diſtractiones cau-
ꝛe r occaſiones. Exẽplo cuiuſdã anꝛuoꝛi
patꝛis de quo ſcribꝛ q; cũ ofa ſua ꝓpteꝛ Exẽ.
deꝛelicta: r ſuoꝝ deſideꝛia: vt nudus nudũ ſũ
caꝛet q; in exercitio a ſuo eno ad ꝓfectũ ꝓ
vehꝛeꝛ: nec ſimpleꝛ tamen poſt breue eꝛeꝛo dumſit
ſpiritũ ceſſet ſibi vtilis: q; dũ circa ofones
r ꝓdicationes debeat oꝛaꝛe: r ſolicitando
de aſſiſi patꝛis r potiuꝰ: ne ſibi raꝛet mẽs lang
diſtraaꝛi. Quãdã ſi ꝓditionẽ ſi eſt facilis et
poſſibilis ſemp oꝛantes habeꝛe debeꝛemus
vt virtute illius prime applicationis r ſuꝛi
tualis racrise tota ſequeꝛ ad deum aſſeꝛdar

oratio. Sicut sagitta virtute primi tactus
chorde ⁊ digitorũ in altũ ascendit: licet ma-
nus vel chorda ipsam ascendentẽ continue
non tãgat: si tñ ipsam in principio non tãge
ret: nequaq̃ ascẽderet. Ita oratio ꝟtute pu-
re intẽtionis in altũ ascendit corã deo. Et si
semꝑ mens ⁊ cogitatio ipsam nõ tangat: si
tamen ipsam in principio nõ tãgeret: nõ vide
tur ratio q̃re ascendere deberet. Sicut ergo
volẽs dño terreno de pluribꝰ rebꝰ ⁊ anima-
libus encenium facere. q̃ñ aĩalia illa in loco
ponit: in quo dñs transiturꝰ illa videbit: ita
illa ordinat: vt illa q̃ sunt distincte nature ⁊
cõditionis: distinctũ ⁊ quasi ꝑ se separatum
habeãt locũ: vt dñm transeũtẽ de singulis in
formet: vt singula videns plus sibi placeant.
Ita volẽs deo encenitũ facere diuersarũ ho-
rarũ quãlibet ꝑ se deo deuote ostẽdat. Et sic
aduocatꝰ corã iudice de causis diuersis ⁊ ar
duis locuturꝰ de oĩbꝰ deliberat anteq̃ loqua
tur. Et sicut portãs ad dñm suũ redditꝰ mul
tos ⁊ diuersos: vel faciẽs homagiũ ꝓ diuer
sis terris: dicit accipe redditũ meũ vel homa
giũ ꝓ tali terra. Ita reddẽs redditũ horarũ
dicat deo: in principio cuiusq̃ hore in corde
suo recipe redditum meũ in quo tibi teneor:
q̃tũ ad talẽ horã ⁊c. hac nãq̃ cã moti q̃daꝫ
de laudabili cõsuetudine in principio cuius
cũq̃ hore dicere solebãt. Rex xp̃e clementissi-
me tu corda nr̃a posside vt tibi laudes debi-
tas reddamꝰ oĩ tpe. Sic etiã orauit ꝓpha
dicẽs. Auribꝰ ꝑcipe orõnẽ meã: in Ps. xvi. Et
iterũ. Intret in cõspectu tuo orõ mea. psal.
lxxxvij. Horũ exemplo ante oratiõnẽ p̃para
10 animã tuam. Eccl. xviij. ¶ Sexta p̃paratio
orationẽ precedẽs debet esse iusticia quo ad
proximũ q̃ neminẽ ledat i fama: corpore vl̃ re-
bus: q2 si proximũ in aliquo p̃dictorũ leserit
nõ est iustũ q̃ a deo orans exaudiat̃: quia ⁊
cõtra rationẽ videt̃ a p̃re magnũ munus pe
tere dũ filio iniuriat̃ dilecto ⁊ si petierit non
obtinebit. Sicut p3. ij. Macha. ix. vbi de an
tiocho rege q̃ filijs tũc dei insidiabatur dile
ctis: orabat dñm a quo nõ erat miam conse-
cuturꝰ. Quĩꝟo in oĩbus p̃dictis proximo iu
sticiã tenet: audiet̃: sicut audit̃ a p̃re: q̃ filio
benignũ ⁊ iustũ se exhibet. Prouer. xv. Lõge
est dñs ab impijs q̃tũ ad primos: ⁊ orõnes
11 iustorũ exaudiet: q̃tũ ad secũdos. ¶ Septi-
ma preparatio debet esse humilitatis. Ita
q̃ q̃tũcũq̃ oẽs p̃dictas in se inuenerit p̃pa-
rationes ⁊ conditiones: semper tamẽ ad hoc
q̃ postulatũ impetret: necesse est vt humili-
ter de se sentiat: ⁊ indigẽtiã ⁊ defectum suũ
corã deo humiliter ostẽdat: ad modum petẽ
tis elemosynã: q̃ q̃cq̃d in eo miserie est osten
dit: vt homines ad miam moueat. Sic qui
deũ ad miam orãdo flectere nitit̃: dicat ⁊ fa
ciat quod dr̃ i ps. cxli. Effundo in conspectu
eius orationẽ meã ⁊ tribulationẽ meã ante
ipsum pronuncio: q2 aliter non impetrabit.
Sed sic qui orat impetrabit ⁊ obtinebit: sic
patet q̃tũ ad vtrũq̃. Luce. xviij. de publica
no ⁊ pharisco: ⁊ Lu. xxiij. de bono latrone et
malo. Ecclast. xxxv. vbi dicitur q̃ oratio hu
miliantis se nubes penetrabit. Et q̃to plus
humiliauerit se tanto altiꝰ ascẽdet: sicut pa
tet ꝑ exemplũ de sagitta: que quando de ar-
cu i altũ emittitur tanto altiꝰ ascendit: quã
to chorda de qua emittit̃ profundius ꝟsus
terrã fuerit: sic in ꝓposito: quãto anima de
qua oratio emittitur plus humiliatur altiꝰ
ascẽdet: sic orõ humiliãtis se nubes penetrat.
¶ Nec sufficit orationi q̃ conditiones iã de- Ar. iij / 12
scriptas habeat precedẽtes: nisi etiã bonas
conditiones habeat cõcomitantes: q2 sicut
nec in aliquo opere sufficit q̃ bene initietur:
nisi etiam bene continuet̃. Ita etiam de ora-
tione sentiendũ est: ad hoc ergo q̃ oratio sit
bona in se: ⁊ exauditiõe digna. Primo in ipsa
requiritur congruitas: q̃ videlicet illud q̃d
petitur sit congruũ ⁊ rationabile: quia nulle
nisi rationabiles sunt imperatori p̃ces offe-
rende: sicut elicitur ex lege ciuili. C. li. j. ti. de
precibus imperatori offerendis: ⁊ de quibꝰ
rebus supplicari licet an nõ. l. nec damnosa.
Hec autem congruitas ⁊ ratio in oratione
requisita: maxime inuenitur in oratione do-
minica: triplici de causa seu ratione. Primo
nanq̃ est magis congrua ratione auctorita-
tis. Alie enim orationes alios habent aucto
res: hec vero Christum deũ habet qui sic ora
re docuit dicens: cum oratis dicite pr̃ noster
⁊c. Lu. xi. Secundo ratione breuitatis. Nã
alie orationes sunt psalmi ⁊ huiusmodi: q̃
frequenter maiorẽ habent prolixitatem: hec
autem est breuis oratio que celos penetrat.
Tertio ratione vtilitatis: hec nãq̃ maiorem
continet vtilitatem: quia quicquid potest ⁊
debet homo iuste velle desiderare vel petere
in hac continetur oratione. Nam omne bo-
num quod petere vel desiderare debemus:
vel est bonum pertinens ad creatorem vel
creaturam ad deũ: videlicet vel ad nos. Et se
cundum hoc in ista oratione septem sunt pe
titiones. Quarum prima honorem petit dei
ibi. sanctificetur nomen tuum. In hac nãq̃
petitione petimus q̃ omnes deo seruiãt no-
meq̃ eius honorent: contra quod faciunt iu
ratores. Alias vero sex ad nostram ordina-
uit vtilitatem: in quibus sex omne bonũ cõ-
tinetur: quod nostram includit vtilitatem.

Omnis nãq̃ vtilitas nostra que peti potest
vel est de bono habendo: vel de malo fugien
do seu remouendo. Omne nãq̃ bonũ petẽdũ
vel est bonũ glorie vel gratie vel nature: que
q̃dẽ tria bona in tribꝰ primis petũt̃ petitio
nibꝰ: seu rogationibꝰ ad nos ꝑtinentibꝰ: bo-
nũ nãq̃ glorie petit̃ cũ dicitur: adueniat re-
gnum tibi. i. nobis ⁊ nos illi. Bonũ vero gra
tie petitur cũ dicitur: fiat volũtas tua: sicut
in celo ⁊ in terra. q. d. da nobis gratiã tuam
faciendi voluntatẽ: sicut illi qui nũc in celo
sunt fecerunt. Bonũ vero nature petitur cũ
dicitur: panẽ nostrũ quotidianum da nobis
hodie. id est nostram corporalem sustenta-
tionem da nobis hodie. Omne ꝟo malũ fu-
giendũ: vel est malũ culpe vel pene. Malum
vero culpe est duplex: vnũ quod antea cõmi
simus aliud quod in posterũ cõmittere tre-
pidi formidamꝰ. Istorũ igitur trium malorũ
amotio ⁊ liberatio in tribus vltimis rogant̃
petitionibus. Primo nãq̃ mali quod cõmisi
mus indulgentia petitur: ⁊ remissio cum di
citur: dimitte nobis debita nostra. ¶ Hec ei
petitio necessario precedere debet ad hoc: q̃
13 in sequentibus audiatur: quia dum in vno
detinetur peccato nec rationabiliter petit ne
in alio cadat: dicens. Et ne nos ⁊c. Nec q̃ a
malo liberetur pene: quia vnum peccatum
suo pondere ad aliud trahit ⁊ ambo maluꝫ
inducunt pene. Prius ergo agat ad sui pec-
cati dimissionẽ: ad hoc q̃ conueniens fiat de
peccatore ⁊ exauditione dignus: quod aliter
non fit: quia scd̃m iura ciuilia si seruilis sit cõ
ditionis incongruus reputetur ⁊ indignus:
vt preces principi porrigat: sicut patet. C. li.
j. ti. de precibus imperatori offerendis. l. licꝫ
seruilis conditio. Ergo a fortiori ratione il-
le qui est seruus diaboli ⁊ peccati indignus
est: vt deo summo principi preces offerat: q2
illa seruitus vilior est: sicut ostensum est. h.
iij. ar. j. Quod si in tali seruitute preces om-
nino offerre voluerit non exaudietur: quia
scimus q̃ peccatores non exaudit deus. Jo.
ix. Sed periculosa conditio est que subiun-
gitur nisi suggestio contineat veritatem q̃ñ
dicitur. Sicut ⁊ nos dimittimus debitoribꝰ
nostris.
14 ¶ Quia scd̃m leges ciuiles quod ex falsa
petitur allegatione vel suggestione concedi
non debet vel si concessum fuerit nullꝰ erit
momenti: sicut patet per legem allegatã. ff.
iij. 3. 4. ⁊ per legem. C. li. j. ti. d̃ diuersis rescri
ptis. l. vniuersa. In qua continentur verba
que sequuntur. Uniuersa rescripta: siue in
personam precantium siue ad quelibet iudi
cem mandauerint: sub ea conditione proferri
precipimus. Si preces veritati nitantur:
nec aliquem fructum precator: glosa: inter-
linearis: mendax: sequitur: oraculi ꝑcipiat
cui etiam legi cõcordat lex ⁊ auctoritas chri
sti qui immediate post orationem domini-
cam adiungit: dicens. Si dimiseritis homi-
nibus peccata eorum: scd̃m supple q̃ in sugge
stione pretenditis dicẽtes: dimitte nobis ⁊c.
dimittet vobis pater vester celestis peccata
vestra. Nota. D. x. 4. Mali vero q̃ in poste-
rum committere formidamus: custodiam
petimus ⁊ preseruationem cum dicimus. Et
ne nos inducas in tentationem: id non ꝑmit
tas cadere nos: vel consentire tẽtationi. Ma
li vero pene liberatio: ⁊ misericors petitur li
beratio ⁊ preseruatio: cum subditur. Sed li
bera nos a malo. Sic ergo vos orabitis.
Matth. vj. Sed cum orans sit quasi nunciꝰ
negocium suum vel alienum apud Jesum ⁊
matrem eius gloriosam exponens. Et nũcij
modus sit approbatus: q̃ illos ad quos ali
quid petituri accedunt salutatione p̃ueniũt
deinde literas credentie ostendunt: tertio pe
titionem formant: cõueniens videtur q̃ orã
tes Jesum ⁊ matrem eius: salutatione pre-
ueniant angelica: ⁊ litera ostendant creden-
tie symboli apostolorum ⁊ petitionem for-
ment dominicam orationem instantes. Ro.
xij. ¶ Secunda conditio in oratione requisi
ta est humilis ⁊ deuota reuerentia: q̃ ad il- 15
lum cui oratur: habere docent exempla et le-
gis sanctio. Exemplo nanq̃ videmus: q̃ qui
habent ardua facere: vel magna a principi-
bus seu iudicibus huius mundi petere cum
magna loquuntur reuerentia: non solum il
lis sed ⁊ illorum etiam magistris assistenti-
bus ⁊ filijs ⁊ amicis. Legis etiam sanctio
vult: q̃ liberti. i. manumissi de seruis: videli
cet liberi facti: in magna teneantur reueren-
tia: suis non solum patronis seu manumis-
soribus: sed illorum heredibus: sicut patet
C. de in ius vocãdo li. ij. ⁊. C. li. vj. ti. de liber
tis ⁊ eorũ liberis. l. liberti: quibus si fuerint
ingrati in pristinã redigendi sunt seruitutẽ
ibidem. l. libertine. Ergo a fortiori nos q̃ su-
mus liberti dei: qua libertate christus nos
liberauit. Gal. iiij. Nõ solũ christo q̃ñ cuꝫ eo
orantes loquimur: teste Ambrosio qui ait
primo de officijs: quando oras: cum deo loq̃
ris: quando legis ipsum audis. Cui concor-
dat Augustinus super Ps. lxxv. non verbis
sed sententia. Quando inquit legis deꝰ tibi
loquitur: quando oras cũ deo loqueris: ma
ximeq̃ ab eo petimꝰ: ⁊ magna ab eo recipi-
mus: magnã nõ solum ei sed etiam erga il-
los: quos seruos vel filios suos estimamus

vel estimare deberemus: exhibere deberemꝰ
reuerentiam tam orando ꝙ operādo: quod
si fecerimus oratio vna parua ⁊ breuis citiꝰ
audiretur: ꝙ multe magne ⁊ prolixe cum
syncopatione ⁊ festinatione sine reuerentia
⁊ deuotione dicte: sicut patet per historiam
que de perpetua virgine dei narratur geni-
trice: ꝙ cuidam sibi deuote apparens ait.
Exm. Mallem quinqꝫ salutationes tractim ⁊ cū
reuerentia dictas: ꝙ totum psalterium cum
festinatione ⁊ sine reuerentia et attentione.
Cui concordat Decretum sumptum ex ver-
bis hieronymi dicentis: ꝙ melior est septē
psalmorum decantatio: cum cordis purita-
te ac serenitate ⁊ spirituali hylaritate ꝙ to-
tius psalterij modulatio cum anxietate cor-
dis atqꝫ tristicia: de conse. di. v. Non medio-
criter: qui vero hoc non fecerit: ridigēdus est
in seruitutē: ⁊ oratio eiꝰ fiat ei in peccm̄. Ps.
cviij. qr non sine ingratitudinis culpa irreue-
rēter ad tm̄ loqr̄ pncipē ⁊ patronū: a quo to-
tū habet qcqd hr̄e dignoscit: ⁊ sic ppter irre-
uerentiam ⁊ peccm̄ cōmittit. Et qr non audit
nec aduertit quod orat: nec ille cui orat illud
aduertet. vnde Augu. Illam orationem non
exaudit deus cui ille qui orat non intendit:
tuam orationem non audis: ⁊ deus eā qua-
liter exaudiet? quid valet strepitus oris: vbi
mutum est cor: quia si mutum sit cor: etiam
si altissime arido tamen corde cantet vel can-
tum suum plus gloriam hominum querat:
ꝙ dei: factus est velut es sonans: ⁊ cimbalū
tinniens ꝙtum ad deū. Cuius aures citius
deuote audiūt orantem: ꝙ alte ⁊ curiose cla-
mantē: qr non clamor sed amor pulsat in au-
re dei: sicut ptꝫ per illud ꝙ quibusdā alte cā-
tātibꝰ: voce celitꝰ emissa responsum dicitur
fuisse quandā vetulam illuc in quodā angu-
Exm. lo orantem melius cantare. ¶ Ad idem ferē
Exm. de quodam sancto patre: qui ad quandam
ecclesiam declinauit causa orandi: ⁊ clericis
festine ⁊ alte diuersis notis cantātibus: vi-
dit predictus sanctus demonem super chorū
habētē magnū saccū in manibꝰ: ⁊ ꝓiciebat
ꝙsi literas ad saccū: finito offō: saccū plenū
deportauit. Ad quem cū quidem venisset et
interrogasset sic: nunquid pater sancte bene
cantauimus? cui respondit ita: quia saccum
plenum cātastis: denotās ꝙ plus placet deo
humilis cantus cū deuotione: ꝙ solennis si-
ne attentione ⁊ mentis vanitate. Ideo suo
exemplo nos docet Apostolꝰ qualiter orare
debemus ⁊ cantare dicēs. Orabo spū orabo
⁊ mente: psallā spiritu: psallā ⁊ mēte. i. Cor.
xiiij. quia non clamor sed amor: non vox sed
votum resonat in aure dei. Alij enim orant

sicut symia: cuius labia tantum mouentur:
⁊ non cor: qui licet bona orantes vel cantan-
tes dicant: nō tamen bene vel bona intentio-
ne. Sed sunt sicut quidam qui rogatus ꝙ
aliquod bonum verbū pro quibusdam dice-
ret religiosis: pro magna quā habuerūt cau-
sa in qua ipse iuuare poterat clamauit galli-
ce magis ad derisionem ꝙ ad vtilitatem bo-
num verbum pro fratribus: bonum verbum
pro fratribus. Non sic docuit christꝰ orare:
sed potius interiꝰ ex corde dicēs. Intra cubi-
culū tuū: ⁊ ora patrē tuū in abscōdito. Mat.
vi. i. interiꝰ in corde ⁊ ex corde. Exemplo Sa- Exm.
re que oratura perrexit in cubiculū: ⁊ in oratio-
nibus persistens dnm̄ deprecabatur. Thob.
iij. Illi vero qui tales tm̄ ad literā intelligūt
auctoritates: ꝙ horas ⁊ hmōi in cubiculo di-
cere volunt corpali: sicut ille quē demon trās-
iens fertur derisisse dicens: calidas volo: cali-
das volo: nō spiritum qui viuificat: sꝫ lfam Exm.
ꝙ occidit. morē sequuntur iudeorum. Cōtra
doctrinam Jude apli qui hos informat di-
cens: spiritusancto orantes vos in dilectione
dei seruate. Jude. i. ¶ Tertia cōditio oratio- 16
ni necessaria est orantis charitas: quia sicut
ardor incensi de carbonibus calidis ⁊ nō fri-
gidis ascēdit: ita oratio: de qua in ps. cxl. Di-
rigatur oratio mea: sicut incēsum in cōspectu
tuo. ¶ Quarta cōditio est discretio vt discre-
te petatur qḋ petendum est: ita ꝙ vtile pala-
instāter petatur. ¶ Alia vero sicut honores
diuitie: delitie: ⁊ huiusmodi non sunt in ora-
tione petēda ppter causas tactas. C. xvij.
q. v. sed quo ad talia hō debet se totaliter diui-
ne subijcere prouidentie ⁊ gratie: sicut seruꝰ
ꝙ a largo domino nō petit aliqḋ certū: sꝫ to-
taliter se eius submittit curialitati. Istā cu-
rialitatē docuit christus Paulū orantē hēc
cui cum aliud petijt ꝙ debuit: vtputa stimu-
li amotionē dictum fuit: sufficit tibi gratia
mea. Nōnulli em̄ indiscrete petentes passi
sunt in his que petūt repulsam: licet quādo
ꝙ melius obtineant. Sicut patet de predicto
Paulo: ⁊ de matre filiorum Zebedei: cui di-
ctum fuit: nescitis quid petatis. Nec tamen
omnino repulsam patiuntur: quibus meliꝰ
prouidetur ꝙ petant: quia si petenti ab ami-
co denarium: centum dentur libre: repulsam
nō patit̄. Nō ergo mirent̄: si quod petūt nō
obtineant: ex quo pdictus apls nō obtinuit
qḋ petiuit: quibꝰ forte melius puidet̄. Qui
insuper si peterēt qḋ deberēt: ⁊ modo quo de-
berent audacter petere possent: ⁊ petentes ci-
tius audirentur. Aug. enim dicit. Cum ea ꝙ
deus laudat ⁊ precipit petitis securi petite:
illa enim propitio deo pcedunt. Quādo aūt

petitis temporalia: cum modo petite: ⁊ cum
timore illi totum cōmittite: vt si prosit det: si
scit obesse non det. ¶ Quinta conditio ora-
17 tioni multum cōueniens est ꝙ mane oretur
diuites enim qui aliquid dare volunt liben-
tius primis dant pauperibus eis occurren-
tibus. Sic deꝰ qui Prouer. viij. ait: qui ma-
ne vigilauerint ad me: inuenient me: teste
Job. viij. Si diluculo surrexeris ad deum et
omnipotētem fueris deprecatus: statim eui-
gilabit ad te ⁊ pacatum reddet habitaculū
tuum. In cuius signum dici potest: ꝙ filij
israel mane collegerunt manna. Exodi. xvi.
Qua etiā de causa motus forte dicebat. ps.
Mane astabo tibi. Et iterum: Mane oratio
mea preueniet te: ps. lxxxvij. ¶ Sexta condi-
tio est orantium bona cōcordia: quo ad tria
seu in tribus: in affectione charitatiua: in re
petita ⁊ in multitudine concurrente. Sicut
enim monachis ad abbatem suum: vel ciui-
bus ad dominum suum: cum istis tribus cō-
ditionibus concurrentibus: ⁊ aliquid ratio-
nabiliter petentibus: facilius cōcedit quod pe-
titur: ita deus. Sed si abbas vel dominꝰ vi-
deat inter eos animorum discordiam: iram
odium: ⁊ non vnitatem: voluntas eius non
multum eis inclinatur ad concedendum qḋ
petunt. Ita nec voluntas dei vbi talia videt
in cordibus petentium vel processionem fa-
cientium: qr dicit Decretum Cipriani pape
xxiij. q. i. alienus: ꝙ non multitudinem: sed
vnitatem attēdit deus deprecantium. Et ad-
ducit ad hoc testimonium christi dicentis.
Mat. xviij. Si duo ex vobis consenserint su-
per terram de omni re: quācunqꝫ petieritis:
contingent vobis a patre meo qui in celis est.
Vbicunqꝫ duo vel tres congregati fuerint in
nomine meo: in medio illorum sum: quod
enim mirabile est si eos audiat: ex quo cum
18 eis est. ¶ Si iterum prelatus vl' dominus vi-
deat ꝙ in re petita non concordant: sed vnꝰ
petit vnum: ⁊ alius aliud: ⁊ tertius contra-
rium: quia cum neutro concordat non incli-
natur ad concedendum. Ita nec deus ꝙ vnꝰ
petit diuitias: alius delitias: tertius hono-
res: vel quando pulchrum tempus ⁊ prospe-
ritatem petunt: ⁊ pacem vt cupiditati stu-
deant vt delitijs inordinatis quietiꝰ vacent:
vel quando vnus orat pro salute sua ⁊ pro-
ximi: ⁊ alius proximo in corde vel ore maledi-
cit: tales preces non sunt principi offerende
que in alterius deprecantur damnū vel pre-
iudicium. C. li. i. tit. de preci. impe. offe. l. nec
damnosa: ⁊ si offerentur non exaudient. Ja-
co. iiij. Petitis ⁊ non accipitis: eo ꝙ male pe-
tatis. Si ergo vno die orantes vel processio-

nem pro pace vel alia de causa facientes non
sunt exauditi: satis coniecturare poterint: ꝙ
sint immundi discordes vel mala intentiōe
petentes. Tales ergo qui sic se sentiūt inno-
datos vel ante crastinum se corrigant: vl' do-
mi remaneant ne alios impediant: ⁊ residui
erunt exauditi: quia ⁊ illis dicit: quodcunqꝫ
volueritis petetis ⁊ fiet vobis. Joā. xv. Sed
forte licet nonnulli in aliquibus de pdictis
reos se esse sentiāt in immundicia: videlicet
fornicationis: adulterij: cupiditatis: ⁊ vsure
⁊ huiusmodi. ¶ In hoc etiā ꝙ sunt ab aliis
discordes corde quos non diligunt: ⁊ ore eis
maledicunt: forte tamen concedere nolūt ꝙ
mala intentione petant ꝙ petunt vel ꝙ alia
petant sicut diuitias: delitias: ⁊ honores: ꝙ
petere deberent: quia forte cogitāt: ꝙ huius-
modi nunꝙ orantes petierunt. ¶ Sed sicut
certe oratio bene ordinata est pius affectus 19
mentis tendens in deum. Ita ꝙtum ad deū
oratio deordinata est studium torum ⁊ desi-
derium de aliquo habendo: quod habere nō
deberent: vel alio modo habere deberent: li-
cet ergo alia ore nō petant: dum tamen alia
orant vel faciunt: hoc corde cogitant vel desi-
derant: ꝙtum ad cordis desideria faciunt ⁊
accidit eis ꝙ ꝙtum ad oris loquelam fm fa-
bulas cōtigit auaro lupo: ⁊ vulpi simul ad
scholas positis quorū prior cum Pater no- Exm. De lupo et vulpe.
ster sillabificasset ⁊ sillabas adinuicē cōpo-
nere deberet: dixit argētum: secūdus in eodē
casu dixit oues: tertius aucas. Sic accidit in
proposito de quibuscūqꝫ peccatoribꝰ: ꝙ licet
in ecclesia vel processione positi sint ad oran-
dum ⁊ Pater noster ore dicant tm̄ corde cogi-
tationes ⁊ affectiones circa alia componūt:
sicut cupidus circa cupiditates: voluptuo-
sus: circa voluptates: ⁊ sic de alijs. Et ideo si-
cut predicti in schola proficere nō potuerūt.
Ita nec isti in oratione. Ad hoc ergo ꝙ peti-
ta obtineant: oportet ꝙ vnam petant id est
bonam vitam: iuxta illud ps. xxvi. vnam pe-
tij a dño: ⁊ omnia alia vt ad illam ordinant̄
⁊ tunc exaudientur Matt. vi. querite regnū
dei ⁊c. id est ꝙ vos sitꝫ digni regno dei: ⁊ oīa
hec que petitis adijcientur vobis: sic christi
orabāt discipuli: de quibus dicitur Actuum
i. ꝙ erant perseuerantes vnanimiter ꝙtum
l. ad corda: ⁊ petita in oratione. ¶ Si tertio
prelatꝰ vel dñs videat ꝙ tota non petat mul- 20
titudo: sed forte vnus vel pauci nō ita facili-
ter inclinatur ad cōcedēdum sicut quando
tota petit multitudo: qr presumere possunt
ꝙ tota multitudo in petitionibus suis non
ita faciliter erret: sicut priuata persona: hec
enim pnsumptio legis est: sicut patet. C. lib. i.

ri.de diuersis referipitis. Vnumer sain fine.p
pter quã in aliquo casu nõvult singulorum
preces audiri. Sed si unꝰ corp⁹ : aut schola
aut officium vel curia vel ciuitas vel prouin
cia vel quelã vniuersitas hominũ ob cau
sam publicam fuderit preces manare debe
mus inuicẽ ibi. Qui ergo exaudiri volunt ꝯ
nemant omnes vno ore vel vna cordis ve
mundicia tota multitudo oret: vel de ea vel
pro ea quod dicẽt. Ia. Omnis multitudo
populi erat oranꝺo: si facerent vno audi
rentur qui quãdoq; in hoc casu facit fides
largus diꝰ vel electus ymaritus qui non pa
uit ad portam petentes sed expectat quoꝺ
multa fuerint simul congregata quoꝺ scena
paulio altius ad simul orandũ cum eo inui
tabat dicens: adinuitis me in oratorio ad
deum vt me liberet. Ro.v. ℭ Septima con
dicio debet esse ex antiqua perseuerantia ꝺe
plo mulieris chananee exemplo pauperꝭ:
qui propter punia repulsam petere non ces
sant. Xta nec vos sic libe in termissime ora
te.1. Th.v. sicut patet. Luc.11. Scilo nã
ꝙ exemplo sui ipsius patere.p est ꝺe omni
bus ecclesie membris ꝺ bonorum societate fi
eri ꝺe societate mercatorum inter quos hu
mus dominitali pio ipso lucrantur. ℭ sicut
ꝺe domino qui plures habet ꝺ seruientes
q ii eius negocia expeditunt sũ ipse ꝺnatꝰ.
Sic in charitate comunem mẽsam ecclesie
participes facti omnium tamentum ꝺũ. sp
os: tenia dum ipse ꝺnat alij proꝑo oris
e lucrantur. ℭ negocia eorum ꝺ quibꝰ ꝺnꝰ
es nunꝯ est hora quin aliqui eleri oret: sic
oportet semper orare z nõ deficere. Lu.xviij.
Scientes q̃ ille ꝺe qui ẽs Augusti. differt
barere in ꝺfectu oratꝯ cui ꝺfimulat re au
dire orantem: vt instruat in petitione esse q̃
seuerantem: ad modum pie matris: licet in
primo clamore filium non audiat cui tamẽ
clamare ladyeman non ꝺsinit. ℭ quãdoq; ꝺ
fin bierto. orato lenuesse ladyima pungre
z quoꝺammodo exorat ꝺ dem exeuntes quare
ebdomoꝺ exeunte nõ ꝺsinit ꝺ fine ꝺ. xviij.
Dio ergo informati exemplis munꝺi ab ora
tione cessetꝭ exemplo quoꝺ stigui etꝑ perno
ctans in oratione ꝺ. Luce.vi. ℭ apostolꝰ
qui dicunt oranꝺ semper ꝑo vobis: fiunꝺ
dum quoniam lapis non vna gutta sed fre
quenti cauatur vt dignetur nob vocare voca
tione sua. ij. Thessa.i. ℭ Hora plures oratio
nis conditiones. ℭ.v.vi.vii. cum sequentibus.

Art. v. ℭ Nec sufficit ꝙ orato habeat conditiones
precedentes z ꝺ comittetur z mꝺ erit bonas
habeat conditiones vlꝑ ad oratꝯ finẽ con
sequendũ. Ter quas prima est: ꝙ pacẽ q̃s

orando cum deo fecit teneat. Oantes enim
vel proximitate vel ꝺo promittere debeꝝus
anteq̃ ab illo quoꝺ petunt obtineant: quoꝺ
contra eum in posterum non sumꝰ facturi: si
vero contrarium fecerint verisimiliter fore
ꝺ are poterunt vindictam que ꝺnatꝰ ꝺ
ciuitatẽ q̃ quibus ꝺcit Jero. in prologo ꝺ
prophetę: cum habitatoribus ꝺmne sona
inter tũ ciuitas predicante. Hoc ꝺnatꝰ in
ꝺnciarũ inertium sustinere: peccatoꝝ
z impietatis ꝺ quibꝰ ꝺcit ꝺ. Ezech. Ge
ne misericordia: grauuorabus ꝺ ciuitatibꝰ
impliciuerunt: hec ille. Ex quorum occasi
ne vt verisimile credi potest: ꝑpo modi to
tius ciuitatis ꝺcta est ciuitas. Sed vt vo
ꝺictam timere poterunt confirmitatẽ qui non
mittunt crimina qui fes in quadragesima
vel in infirmitate vel quacunq; indispositione
ꝺmitis ad sed confitentes z contentes q̃
ricula nisi liberentur ꝺcentes ꝺnmine fal
sa non perimus aqui liberati: ꝑo modum
gratiosa cõmittunt crimina. Quamoꝺa eus
tinet: licet non sint alterius ꝑoris vel oꝺi
nationis: illa q̃ ꝑtius cõmittenꝺ re gra
tiosi pena punicta ꝺpter ingratitudinẽ
peccantis: quoꝺ in reꝺitio communis. ℭ ex
g hoc nullum sit q̃ legibus offendat ꝺ ista
exemplis. Lex enim in digesto xxxij. ꝺ re
mittari. lib. xl. ti. non omnes. ℭ Seruꝰ ꝺ
mino ꝑmittit ꝺ ecclesiam: ecclesie ꝺ
maleficiendam quibus ipsa veritas ꝺcit.
Mat. xvi. Porta vel. r. ℭ Item ꝺ bapti. hic
labitur nõ tenetur: et aut aliqui longe est
ame. Tales ergo a deo nõ audiunt: quia te
ste prophęta. Impietatem ꝺ ispen in corde
mon non exaudiet ꝺnꝰ in ꝑlex. Nec mirũ:
quia sequs filiũ regis occidisset z cum eũ
lello ꝺ quib illi occidisset e cum manibus
sanguinis filij sui cruentis ueꝺ ꝺ ad ꝺ
nem nolam. ꝺsiset quare occisus fuisset:
vel hoc ꝺsiset ꝑo quo aliqs filius regis oc
cisus fuisset: nõ ꝺmittere ꝺcta ꝺ ciuitatẽ
sius fe contentant: ꝑopter quoꝺ deus gra
uius contra eos offenꝺitur: sicut quicunq;
ꝺfuerunt cõra illos quos in fauꝝ ꝺfe
stat ꝺ tuatꝭ: liberat ꝑo certo ꝑacto q̃ in
posterũ erunt ei fideles ꝺ obedientes: ꝑ
pactũ illud ad inimicitias cõtentant: gra
uores de ratibus accipiendis ꝺ ciuitatẽ ꝑ
tet de romanis ꝺ de ꝺcitis: q̃ in quadra
gesima ad deu multitꝰ conuertitꝰ quam prius
ꝺfuerant: ꝑ pactũ ꝺ ciuitatẽ illud ꝺmittere
ꝺfertes: ꝑ grauissimas a deo ꝺstimentes
ꝺctas: ꝑpter quas ꝺfendebat ꝺctam maiorẽ
in Roma cito ꝑ pactũ ꝺ ciuitatẽ minor in Dacia
ordinata fuit. Do. de pace materia. Tertia
at. ij. ꝑ totum. Ut ergo cõsimiles cuadam

winclicias: q̃ iterꝝ verbum in tua oratione
ꝺcit. ℭ Ille cui ꝺcitur talia peo quib⁹ ꝺpot
erat iterum orationes z processiones fieri.
Orationes vero que eis ꝑ ꝺcitas eam ante
ꝺcentes: q̃ accumtantes e sequentes ꝑ
cen tiones: nullum deo placent: e orationi
bus antiq; oram deo ascendunt: vt negocia
oranꝺi expediant. Accusa. e. Orationes rue
e clonis ꝺ ꝺcitas ascendũt in memoꝝam in
conspectu ꝺi: ꝺdali oratione Angli rumina
loquens ait. Oratio est oranꝺi subdisibilis mu
bolo supplicium: Scio gaudium: ꝺ deo gra
cum petitorum. ℭ Ille ꝺ ꝺcitis ꝺ
ne vt verisimile credi potest: ꝑ modi to
tius ciuitatis ꝺcta est ciuitas. Sed vt vo
ꝺictam timere poterunt confirmitatẽ qui non
mittunt crimina qui fes in quadragesima
vel in infirmitate vel quacunq; indispositione
ꝺmitis ad sed confitentes z contentes q̃
ricula nisi liberentur ꝺcentes ꝺnmine fal
sa non perimus aqui liberati: ꝑo modum
gratiosa cõmittunt crimina. Quamoꝺa eus
tinet: licet non sint alterius ꝑoris vel oꝺi
nationis: illa q̃ ꝑtius cõmittenꝺ re gra
tiosi pena punicta ꝺpter ingratitudinẽ
peccantis: quoꝺ in reꝺitio communis. ℭ ex
g hoc nullum sit q̃ legibus offendit ꝺ ista
exemplis. Lex enim in digesto xxxij. ꝺ re
mittari. lib. xl. ti. non omnes. ℭ Seruꝰ ꝺ
maleficiendam quibus ipsa veritas ꝺcit.
Mat. xvi. Porta vel. r. ℭ Item ꝺ bapti. hic
labitur nõ tenetur: et aut aliqui longe est
ame. Tales ergo a deo nõ audiunt: quia te
ste prophęta. Impietatem ꝺ ispen in corde
mon non exaudiet ꝺnꝰ in ꝑlex. Nec mirũ:
quia sequs filiũ regis occidisset z cum eũ
lello ꝺ quib illi occidisset e cum manibus
sanguinis filij sui cruentis ueꝺ ꝺ ad ꝺ
nem nolam. ꝺsiset quare occisus fuisset:
vel hoc ꝺsiset ꝑo quo aliqs filius regis oc
cisus fuisset: nõ ꝺmittere ꝺcta ꝺ ciuitatẽ
sius fe contentant: ꝑopter quoꝺ deus gra
uius contra eos offenꝺitur: sicut quicunq;
ꝺfuerunt cõra illos quos in fauꝝ ꝺfe
stat ꝺ tuatꝭ: liberat ꝑo certo ꝑacto q̃ in
posterũ erunt ei fideles ꝺ obedientes: ꝑ
pactũ illud ad inimicitias cõtentant: gra
uores de ratibus accipiendis ꝺ ciuitatẽ ꝑ
tet de romanis ꝺ de ꝺcitis: q̃ in quadra
gesima ad deu multitꝰ conuertitꝰ quam prius
ꝺfuerant: ꝑ pactũ ꝺ ciuitatẽ illud ꝺmittere
ꝺfertes: ꝑ grauissimas a deo ꝺstimentes
ꝺctas: ꝑpter quas ꝺfendebat ꝺctam maiorẽ
in Roma cito ꝑ pactũ ꝺ ciuitatẽ minor in Dacia
ordinata fuit. Do. de pace materia. Tertia
at. ij. ꝑ totum. Ut ergo cõsimiles cuadam

curati iterum occasionem ꝺferunt moliendi
ꝺ. Talibus igitur ꝺcit Gracie. ℭ Cum multi
placuerint orationẽ vel bram non exaudiã:
manus enim vestre sanguine plene sunt: id
est opera z anima. peccato: ꝑpter quoꝺ ꝺc
sitis factus sũt sanguine plenus. ℭ Secuꝺ 24.
da causa quare orantes non exaudiuntur
est quoꝺ petunt deus concedit quantũcũq;
petentur. ℭ Et curtalio et largius est ꝑpter
ingratitudinem precedentẽ z ꝑoprie quoꝺ
rei petite sequentem: ꝺminus est terremus
aut aliquando aliquam in necessitate ad eũ
damnẽ nunc z liberauit: ze ꝑbeta vidit il
lum sibi ingratum immo grauiter offendi
si iterum in consimili cadat necessitate non
tibenter illum iuuat: quia nec ingratitudo
sua meruit adiuuari. Si iterum soaz q̃ filꝰ
ꝺno sibi ꝺatorvel turpissime abus: ꝺ repote
gladio sibi ꝺno sepium vel aliuꝺ occidere
nunꝯ et gladio vel hmusmodi arma ꝺbito.
Sicut nec ꝺspectꝰ ꝑ hoc coꝺ gladium
redderet nec amicus ꝺret furtosisse. in pro
posito ꝺno videre aliquorum ingratitudi
nem ꝺ beneficijs ꝑcentis: q̃ aliquãdo in
tribuit anone fame infirmitate ꝑ periculo ad
eum clamauerunt z liberauit eos qui post
modum liberati ꝺ ingrati immo inimici ei
sunt peccandoꝭ aliuꝺ in diabeli formam
ei clamando: sicut in chorea ꝑ humfmodi:
ꝺ puno affuerꝺeo clamauerit: si ceno insu
lam ꝑ pace: fuminatez acris feremitate:
ꝺ ꝑ frugũ ꝺfectu z mortalitate: ꝺ ꝑ fame
Tales ergo a deo nõ audiunt: quia te
ste ꝑphęta. Impietatem ꝺ ispen in corde
mon non exaudiet ꝺnꝰ in ꝑlex. Nec mirũ:
quia sequs filiũ regis occidisset z cum eũ
lello ꝺ quib illi occidisset e cum manibus
sanguinis filij sui cruentis ueꝺ ꝺ ad ꝺ
nem nolam. ꝺsiset quare occisus fuisset:
vel hoc ꝺsiset ꝑo quo aliqs filius regis oc
cisus fuisset: nõ ꝺmittere ꝺcta ꝺ ciuitatẽ
sius fe contentant: ꝑopter quoꝺ deus gra
uius contra eos offenꝺitur: sicut quicunq;
ꝺfuerunt cõra illos quos in fauꝝ ꝺfe
stat ꝺ tuatꝭ: liberat ꝑo certo ꝑacto q̃ in
posterũ erunt ei fideles ꝺ obedientes: ꝑ
pactũ illud ad inimicitias cõtentant: gra
uores de ratibus accipiendis ꝺ ciuitatẽ ꝑ
tet de romanis ꝺ de ꝺcitis: q̃ in quadra
gesima ad deu multitꝰ conuertitꝰ quam prius
ꝺfuerant: ꝑ pactũ ꝺ ciuitatẽ illud ꝺmittere
ꝺfertes: ꝑ grauissimas a deo ꝺstimentes
ꝺctas: ꝑpter quas ꝺfendebat ꝺctam maiorẽ
in Roma cito ꝑ pactũ ꝺ ciuitatẽ minor in Dacia
ordinata fuit. Do. de pace materia. Tertia
at. ij. ꝑ totum. Ut ergo cõsimiles cuadam

ipſi eſſent abſciſſi vel domi reſtanerent pauci eſſent oantes vel ad proceſſionem venientes:placet quia cnius audiret bonos preces vnius boni viri ꝙ decem milium malorum: quod pulcherrime refellitur in Regi.cxvi. vbi ſtrus audiens pelrã ſolũ ꝙ prophetas Baal quadringentos prophetas iuxta tre cetos cum innumerabili populo ꝙ rat et par tes illorum ſtatim ergo talibꝰ ad ſtudium ꝛ gregationis ꝓfit dicit illud. Eſa.ix. Multiplicaſti gentem:ſ magnificaſti letitias per tales eris nõ magnificaſti letitias populi ſed ꝑcuſſiſti ꝙ quod bonum miſtitur cũ malo deſcaece et imperare ipſi impediunt. Sicut ergo boni edificatores nõ ceſſabãt de hoc q̃ alij impediũt vel deſtruũt quod ipſi edificant ſic ſeruata vno officiũ ꝛ alio deſtruẽte requid prodeſt eis mihi labor ſecũda. xxxiij. Et ſicut milibus ſideter bellabiꝫ nõ augetur ſed cauſa dolor: dolor q̃ minꝰ ꝛ ſtet ſe pabet peccatores. Ita ſ propoſitio:tect ſint aliq̃ boni edificatores q̃ nituntur oãdo ꝛ operando ſigelicam reportare rumam ꝛ imperare auxiliatam corpoꝝ ꝑ alios:vtilia ſit tot ſunt deſtructores ꝛ impedientes tam deſiderio ſi cnam ioquela ꝛ opere q̃ bonis nõ augmentes ſed volentq̃ua nõ obtinẽt quod petunt. ¶ Quod enim multa ſint predicta tribus modis impeditores patet: primo ſtimi ad deſiderium:quia ſi ſint aliqui qui habent interiorem ꝛ exteriorem: tame aliqui qui neutrum volũt interiorem nolũt tractu de inuidia humilitate de quibus tanta eſt multitudo q̃ pauci inueniuntur qui multo ſe amẽt vt deberẽt. Exteriorem nolũt diſcoltu ꝛ ronem:homicide raptores ꝛ huiuſmodi: quorum poteſtas ꝛ lucrum ſunt tenebrarum ꝛ guerrarum. ¶ Si ergo ſint aliqui qui tempus deſiderãt pulchrum ꝛ bonum ſonu rerum venalium licite vti q̃ de pecunia ſua vnum ſunt alios vt ſuntiene cantham ꝓ bent mantiqui multa cõgregaucrũt blada ꝛ pũtores ꝛ huiuſmodi vt carius ſua vendererit. Cuiuſmum ad loquelam idem patet: quia cõna vnam qui in proceſſione ꝛ oeleſtia denore orationi ſtunt multi qui odoſe ꝛ noci ne garrulãt. Cõtra vnum qui denote cantat regat ꝛ benedicentium multi derideãt ꝛ detrahant ꝛ maledicãt. ¶ Quãnum ad opus ſitchen patet quia cõtra vnum qui mãde humiliter ꝛ ordinate veniens ꝛ adit ad ecdeſiam vel proceſſionem multi ſunt ſodali ſterna ꝛ ſuperbi ꝛ ſeruius in veſtibus ꝛ olbus plus ſuperbiam oſtẽtibus ꝛ humiliter ꝛ modum nõ habẽtes modeſtiam qui humiliora oſtendũt vt quod preſit obtineãt qui potius ſeanium ꝓ

minum ſi ber in ſe prouocaretnisi um aſperci eſſent oantes vel ad ſpũe apperi velun. ¶ Iterum cõtra vnum qui elemoſyna data meretur obmere quod pent. Sed multi qui vſura rapina ꝛ iniuſtitiis quod peturin pedieres. Sic patet q̃ vno edificante ꝛ multis deſtruentibus nõ reſtat nili labor plus bis ꝛ ſideliter cõtra inimicos ſpirituales ꝛ temporales ꝛ vindictas iuſtitiam ſeruãtes ꝛ ſic impediũtur q̃ nõ ſit ſtatim obtenẽs victoriam. ¶ Tanq̃ ſtudiosus ꝛ ſollicitus ſit quis ſtreue ab q̃ ſtiego. ꝛ mop. Spe eius proces in tribula tione ſeruet deus:qui ꝓpter ſtimulus in tran quillitate ſeruauit. Quis ergo ſtreue ab q̃ beneficiis ſit quispiã extraneus ꝛ inimicus nibus nonvult eſſe ſubiectus qua iuſtitia ei ſubsumere in neceſſitate ei non obedire in peoipertate vel ſi ſtare in mortis pun. credunt q̃ orationes virop. eccleſiaſticop. eodorer regali perũnj in ſua abundantia nolunt dare petenti denarũ imo qua ratione ab eo tãe ſtipendia pro poteritate in tota ſanitate ꝛ ſortitudine ſi ab militante q̃ ſuos ſpoliauit ꝓpries ꝛ rapinis pep aupe rante ꝛ inimijs veratur. Nec hec ſola eſt ca quis ei nemo non audiret ſed q̃ etiã ſeit in ſtrue tres vnus ꝛ dimidiũ nõ beſideraꝛ. ¶ Si cut ergo tãc occidebãtur peccatores ꝛ deus dedit quod optabãt. Ita nũc occidit inter vos ꝛ deſtruit peccata. Et ſicut ad vnam ꝛ nemetes eccleſiam ꝛ proeceſſionem:ſ vnũ pte rẽdãtes ecpiſcopi ſanctitatis nomẽ ꝛ habitum:ita ſint multitudo ꝛ bona vita ꝛ animoꝝ mũ cordia ꝛ nomẽ ꝛ habitum in ꝛ opere ꝛ ſtimulus ꝛ ſanctitatis nõ data dei tenẽdo ꝛ cõſeruãdo ter petit:eq; infallibiliter dabit bene quod petunt. Dñs eſt aũt ꝓ petes accipiat ꝛ get ter iuenit. Mat. vij. Qui ſtido.ibi.ab. Et hoc nõ bono. Si eſt illud quod dꝰ ꝓcepit ſi cimus:id quod petimus ſine dubio obtine mus. ¶ Quarta cauſa quare boni oantes ꝛ nõ exaudit q̃ ſit in tribulatione ꝛ damnatꝛeſt: quia ipſum in proſperitate nec audiuit ne paulus velit ſtbus. Sunt enim multi ꝛ boni deus eos ꝛtas ſuos dat aurem qui ſiũt ſuo clamãtibus ſuos dam prebuerit aurẽ: qui deus eis ſuos dam vertat aurem parcens mul te penne punitias ꝛ ſunt pauperes ſtmuraꝛ ſunt mihimi letcam ꝛ ſtperitatem ꝛ ſeria ſeremiteram ꝛ abſciſſamus ꝛ habẽtes ſtrarũ. Sed cauſa eſt duplex vna ex ſtte ꝛ ſuos punus ſuos dam prebuerit aurem ſui ipſemet dicat. Nicre. xxij. Locutus ſum ipſe ad te in abũdãtia tua ꝛ dixiſti nõ audiam. Multis eſt loquitur per ſe in ſcripturꝛ ſa crio ꝛ per ſuos bonꝰ ſunt in proſperitate ꝛ ſanitate ꝛ mãdatos ſua audiregẽtibꝰ:duos accidit ſicut gallitia de quibus dicitur ipꝰ ardeo q̃ ſunt fiũde in autumpatrocinio eum

cotidiano oſtendẽt experimento. Nam cotidie damat deus ſuos q̃ mandata ſua cuſtodiant:damat q̃ ſuos elemoſyna pretẽdo: ꝛ q̃ pauperũ negocia in cunctis magnorum curis expediantur ꝛ nõ audiẽtur. Deus ſo pedientes. Sic patet q̃ vno edificante ꝛ multis deſtruentibus nõ reſtat nili labor plus bis ꝛ ſideliter cõtra inimicos ſpirituales ꝛ temporales ꝛ vindictas iuſtitiam ſeruãtes ꝛ ſic impediũtur q̃ nõ ſit ſtatim obtenẽs victoriam. ¶ Tanq̃ ſtudiosus ꝛ ſollicitus ſit quis ſtreue ab q̃ ſtiego. ꝛ mop. Spe eius proces in tribula tione ſeruet deus:qui ꝓpter ſtimulus in tran quillitate ſeruauit. Quis ergo ſtreue ab q̃ beneficiis ſit quispiã extraneus ꝛ inimicus nibus nonvult eſſe ſubiectus qua iuſtitia ei ſubsumere in neceſſitate ei non obedire in peoipertate vel ſi ſtare in mortis pun. credunt q̃ orationes virop. eccleſiaſticop. eodorer regali perũnj in ſua abundantia nolunt dare petenti denarũ imo qua ratione ab eo tãe ſtipendia pro poteritate in tota ſanitate ꝛ ſortitudine ſi ab militante q̃ ſuos ſpoliauit ꝓpries ꝛ rapinis pep aupe rante ꝛ inimijs veratur. Nec hec ſola eſt ca quis ei nemo non audiret ſed q̃ etiã ſeit in ſtrue tres vnus ꝛ dimidiũ nõ beſideraꝛ. ¶ Si cut ergo tãc occidebãtur peccatores ꝛ deus dedit quod optabãt. Ita nũc occidit inter vos ꝛ deſtruit peccata. Et ſicut ad vnam ꝛ nemetes eccleſiam ꝛ proeceſſionem:ſ vnũ pte rẽdãtes ecpiſcopi ſanctitatis nomẽ ꝛ habitum:ita ſint multitudo ꝛ bona vita ꝛ animoꝝ mũ cordia ꝛ nomẽ ꝛ habitum in ꝛ opere ꝛ ſtimulus ꝛ ſanctitatis nõ data dei tenẽdo ꝛ cõſeruãdo ter petit:eq; infallibiliter dabit bene quod petunt. Dñs eſt aũt ꝓ petes accipiat ꝛ get ter iuenit. Mat. vij. Qui ſtido.ibi.ab. Et hoc nõ bono. Si eſt illud quod dꝰ ꝓcepit ſi cimus:id quod petimus ſine dubio obtine mus. ¶ Quarta cauſa quare boni oantes ꝛ nõ exaudit q̃ ſit in tribulatione ꝛ damnatꝛeſt: quia ipſum in proſperitate nec audiuit ne paulus velit ſtbus. Sunt enim multi ꝛ boni deus eos ꝛtas ſuos dat aurem qui ſiũt ſuo clamãtibus ſuos dam prebuerit aurẽ: qui deus eis ſuos dam vertat aurem parcens mul te penne punitias ꝛ ſunt pauperes ſtmuraꝛ ſunt mihimi letcam ꝛ ſtperitatem ꝛ ſeria ſeremiteram ꝛ abſciſſamus ꝛ habẽtes ſtrarũ. Sed cauſa eſt duplex vna ex ſtte ꝛ ſuos punus ſuos dam prebuerit aurẽ: qui ipſemet dicat. Nicre. xxij. Locutus ſum ipſe ad te in abũdãtia tua ꝛ dixiſti nõ audiam. Multis eſt loquitur per ſe in ſcripturꝛ ſa crio ꝛ per ſuos bonꝰ ſunt in proſperitate ꝛ ſanitate ꝛ mãdatos ſua audiregẽtibꝰ:duos accidit ſicut gallitia de quibus dicitur ipꝰ ardeo q̃ ſunt fiũde in autumpatrocinio eum

Ioã.v. q̃ ſit pulcherrimũ oſtẽtum eſt.viij. Re gũ.xx. vbi Ezechie regis in neceſſitate ꝛ mor tis periculo oranti ꝛ deus cõmendãti quã ipſum primo audiuerate q̃ mandata ei? te nuerat ꝛ q̃ placiti erat ante eũ ſecerat. Re ſpondet deus ꝙ ppſam Eſaiaꝫ audiui orationem tuam ꝛ vidi lachrymam tuam ꝛ ecce ſanaui te.

¶ Circa in ſecdenti articulo in alij tactus Ar. vij ſit quare de⁹ non audiat ꝓ ſua oantes alie nonis q̃ ille articulus ſpecialiter ad hoc oti dinatur in hoc ſtatu negocij diligenter ꝙ opꝰ ineſſugare cauſas impedientes. Et quia ſo ꝓ impedimenti prima cauſa videtꝛ eſſe de fectus fidei in ipſo pro quibus orat: de qua dicit Iacobi primo. Postulet autem in fide nihil hesitans. Si enim quis dubitat ꝙ deus ꝓ ſua oantes ꝛ ſibi ꝓpria ſanitatem ꝛ ſalutem non appetentium ꝓfonesse ideo oratio ne eſſicax ꝛ ſpiritalis ſanationis ſum ꝛtis tota ſanitate ꝛ ſortitudine ꝛ ab huiuſmodi ſuis ſpoliauit ꝓpries ꝛ rapinis pep aupe rante ꝛ inimijs veratur. Nec hec ſola eſt ca quis ei nemo non audiret ſed q̃ etiã ſeit in ſtrue tres vnus ꝛ dimidiũ nõ beſideraꝛ. ¶ Si cut ergo tãc occidebãtur peccatores ꝛ deus dedit quod optabãt. Ita nũc occidit inter vos ꝛ deſtruit peccata. Et ſicut ad vnam ꝛ nemetes eccleſiam ꝛ proeceſſionem:ſ vnũ pte rẽdãtes ecpiſcopi ſanctitatis nomẽ ꝛ habitum:ita ſint multitudo ꝛ bona vita ꝛ animoꝝ mũ cordia ꝛ nomẽ ꝛ habitum in ꝛ opere ꝛ ſtimulus ꝛ ſanctitatis nõ data dei tenẽdo ꝛ cõſeruãdo ter petit:eq; infallibiliter dabit bene quod petunt. Dñs eſt aũt ꝓ petes accipiat ꝛ get ter iuenit. Mat. vij. Qui ſtido.ibi.ab. Et hoc nõ bono. Si eſt illud quod dꝰ ꝓcepit ſi cimus:id quod petimus ſine dubio obtine mus. ¶ Quarta cauſa quare boni oantes ꝛ nõ exaudit q̃ ſit in tribulatione ꝛ damnatꝛeſt: quia ipſum in proſperitate nec audiuit ne paulus velit ſtbus. Sunt enim multi ꝛ boni deus eos ꝛtas ſuos dat aurem qui ſiũt ſuo clamãtibus ſuos dam prebuerit aurẽ: qui deus eis ſuos dam vertat aurem parcens mul te penne punitias ꝛ ſunt pauperes ſtmuraꝛ ſunt mihimi letcam ꝛ ſtperitatem ꝛ ſeria ſeremiteram ꝛ abſciſſamus ꝛ habẽtes ſtrarũ. Sed cauſa eſt duplex vna ex ſtte ꝛ ſuos punus ſuos dam prebuerit aurẽ: qui ipſemet dicat. Nicre. xxij. Locutus ſum ipſe ad te in abũdãtia tua ꝛ dixiſti nõ audiam. Multis eſt loquitur per ſe in ſcripturꝛ ſa crio ꝛ per ſuos bonꝰ ſunt in proſperitate ꝛ ſanitate ꝛ mãdatos ſua audiregẽtibꝰ:duos accidit ſicut gallitia de quibus dicitur ipꝰ ardeo q̃ ſunt fiũde in autumpatrocinio eum

q dicit ad Iere. Tu ergo noli orare pro po-
30 pulo: hoc Iere. vij. et xj. et xiiij. ¶ Secun-
da causa videtur esse defectus cognitionis
Exem. proprie. Ignorare enim videntur statum et
periculum propriuz: et ideo orationibus se
indigere nesciunt: et ideo orantes contemnunt
cum orationibus suis. Et in hoc casu cuidã
assimilantur frenetico: de quo fertur q cum
a parentibus et amicis ante imaginem per-
petue virginis poneret Marie: scilicet ma-
tris dei: ipsisq pro statu et sanitate sua oran-
tib9 clamabat dicens: Dña Maria ne credas
eis: quia mentiunt: qr mihi amentiaz impo
nunt: cũ sanus et mentis et capitis compos
sim et sapiens cum ipsi amentes sint. ¶ Sic
nõnulli statũ propriũ pessimuz ignorantes: et peccatorũ frenesim non sentiẽtes q di
cunt sicut predictus freneticus. Et sicut ille
Apoc. iij. Diues sum et locupletatus: et nul-
lius egeo: qui insup periculum in quo sunt
et cuius causa ipsi sunt: alijs bonis iponũt
orantibus dum dicunt: q nunq̃ ita mala
tempora: nec tot fuerunt tempestates: sicut
postq̃ viri religiosi et orantes tantũ p mun
do per mundũ multiplicabant. Cuius peri
culi causa non sunt ipsi boni viri vt eis im-
ponunt: sed ipsimet qui cum hoc quod me-
lius et frequentius de dei voluntate et predi-
cationibus informantur: in malo tamẽ cul-
pe semper crescunt. Et sicut ipsi crescunt in
culpa et in frenesi quã alijs imponunt et in se
ipsis recognoscere nolunt. Quibus respon
detur Apoca. iij. Et nescis: qr tu es miser et
pauper et cecus et nudus. Ita iustum est q
damna crescant pene et vindicte: quia seru9
qui scit voluntatem dñi sui et non facit: pla-
gis vapulabit multis. Luce. xij. Nec tamen
cessandum est p hmõi freneticis et orantiũ
persecutoribus orare. Exemplo pphe dicen
tis. Detrahebant mihi ego aũt orabam: in
ps. cviij. Et christi exemplo: qui etiã p suis
orauit crucifixorib9. Esa. liij. Pro transgres
soribus orauit vt non perirent hoc etiam fa
cere docuit dicens. Orate pro calumniãti-
51 bus et persequentibus vos. Luce. vj. ¶ Ter
tia causa est obsistentium multitudo. Quã
do enim pro tyrannis et alijs orant malefa-
ctoribus: frequenter cõtingit q orantes nõ
Exem. audiantur. Sicut patet de heremita qui p
domino suo orauit et non profecit: tandem
querentem dominum quare non sentiret q
orauit tam diu pro eo: rogauit vt cum ser-
uis suis veniret sibi in adiutorium ad por
tandum lignum quoddam in nemore qui
apprehendentes lignũ truserunt versus cel-
lam suam: sed quando ipsi truserũt versus
cellam heremita resistẽdo impediuit q nõ
multum proficiebat: tandem domino que-
renti quare sic faceret: Respondit: sic est te-
cum: ego semper oro pro te sed tu is malefa
ctis et peccatis mihi resistis: q orõnes mee
non audiuntur. Nec miruz: qui plures sunt
eis maledicentes: q̃ pro eis orãtes. Et si oi
gnt sint audiri qui orant: tamẽ suspiria ge-
mitus et lachryme viduarum pupillorum et
pauperum ipsos impediunt. Nec miruz: qr
peccantes contra istos contra deum peccãt
ipo teste qui ait: q vni ex minimis meis etc.
Et qui vos spernit me spernit. Si autẽ pec-
cauerit in deum vir: quis orabit pro eo. j. Re
gũ. ij. ¶ Quarta causa est: quia ipsi p qui-
bus oratur non iuuant orantes. Sicut pz
per exemplum de heremita et latrone. T. v. Exem.
13. Et tales sunt sicut ille qui noluit ad cur-
rum propriũ manum apponere. A. viij. co.
¶ Nulla tamen dictarum causaruz vel cu-
iuscunq alterius cause occasione est ab ora ar. viij. 31
tione cessanduz. Primo propter effectũ qui
quandoq contingit: malorum videlicet cor
rectio: nunq̃ enim est de eis desperandũ q̃-
diu in hac vita sunt mortali. Ergo semp est
pro eis orandum. Exemplo apostolorum di
centium. Non cessamus pro vobis orantes
vt impleamini agnitione voluntatis eius.
Col. j. ¶ Secundo propter effectuz qui sem
per contingit qui est orantis vtilitas. In an
tiquo enim dicitur prouerbio q qui p alio
orat pro se laborat: qr ipse nunq̃ meritũ p-
dit orationis: quia licet in illo pro quo ora
tur effectum non habeat in ipso tamen qui
orat effectu nunq̃ caret: quia dum in ipso
pro quo oratur requisitam patitur ad ipsum
orantem quodãmodo reuertitur. Sic est de
oratione sicut de pace qua christus precepit
viris apostolicis dare habitantibus in do-
mibus ad quas declinabant Math. x. Pri
mum inquit dicite. Pax huic domui: et siqui
dem fuerit domus illa digna: veniet pax ve
stra super eam: si autez non fuerit digna ad
vos reuertetur. Sic oratio mea i sinu meo
conuertetur: in ps. xxxiiij.

ORdinum primo ostẽ Ordi.
detur distinctio. Secundo prose-
quenda sunt quedam themata g
modũ collationuz ad ordinãdos et ordina-
tos specialiter pertinentium. Tertio osten-
detur quales sunt eligendi et ad ordines ad
mittendi clericales. Quarto qualez ordinã
di habere debeant intentionez. Quinto qua
lem habere debeant titulũ ante ordinis su
sceptionem. Sexto quales habere deberent

conditiones quo ad ordinis suscepti execu-
tionem et administrationem. Septimo ali-
quorum tonsuratorum ostenditur pericu-
lum q̃tum ad seipsos q̃tum ad subditos et
q̃tum ad totaz ecclesiam. Octauo male or-
dinatorum: vel ordinem exequentium peri-
culũ. Nono pena ostendit male ordinãtiũ.
Arti. j. ¶ Quantum ad primum est aduertendum
1 q possumus loqui de ordine tripliciter. Pri
mo quantum ad sanctificationem sacramẽ
talem. Secundo quantum ad gubernatio-
nem magistralem. Tertio quantum ad sub
iectionem filialem. In omnibus namq istis
tribus ordo est necessarius: tam videlicet in
sacramentis q̃ etiam in superioribus et in-
ferioribus. ¶ Prim9 namq ordo. i. sacramẽ
talis licet septem infra se contineat ordines
speciales: quatuor videlicet minores sicut
ostioratum: lectoratum: exorcistatum: acoli
tatum. Et tres maiores scilicet subdiacona
tum: diaconatum: presbyteratum: qui q̃daz
per lapides designantur pciosos: de pe. dis.
ij. §. qd ergo. In signum forte q digne ordi-
nati septez recipiunt dona spiritussancti: tñ
est vnum sacramentum vnitate perfectiõis
et vnius finis ad quem ordinantur: ad sacra
mentum videlicet corporis et sanguinis xpi
digne tractandum: qd sicut est finis et oium
sacramentoruz perfectio. Ita ordo sacerdo
talis: est precedentium ordinum finis et per
fectio: qr et omnes alij ad illum ordinantur
ordinez: de quo in ps. cix. Tu es sacerdos in
eternum: sm ordinem Melchisedech. ¶ Se-
2 cundus vero ordo. i. superiorum ad inferio
res plati: vel domini ad subditos et cleri ad
populum: vel literatorum ad laicos debet
Sol primus esse: sicut ordo solis ad ceteras stel
las: quia sicut ad ordinem solis pertinet ce-
teras stellas illustrare ita etc. Et sicut sole in
sed eclipsato et tenebroso luna consequenter
tenebrosa efficitur: et stelle que lumen solis
non recipiunt a sue claritatis cadunt effe-
ctu. Quando vero econuerso sol ad ceteras
stellas ordinem obseruat clarum et consue-
tum: illas sicut dignitate conditionis: ita et
excellentia luminis precedendo et illustran
do: tunc stelle in se claritatem ostendunt et
noctis tenebras quodãmodo expugnant et
expellunt. Sic quãdoq de spirituali imple
tur illud Iohelis. ij. Sol conuertetur in te-
nebras culpe: scilicet deformantis: luna: id
est ecclesia seu congregatio fidelium mixta:
scilicet cum macula malorum conuertetur
in sanguinem vilipensionis: quia propter
illorum delicta etiam infideles ecclesias vili
pendunt. Et stelle id est subditi cadẽt a sta-
tu perfectiõis: scilicet ad similia delicta. Si
quando sol spiritualis ordinem suum cla-
rum obseruabat vt debuit. Et sicut digni-
te status ita claritate precedebat boni exem
pli et honeste conuersationis: tũc ecclesie no
men erat clarum. Et stelle. i. subditi manen
tes in cursu et ordine suo pugnauerunt con
tra Sisaram. Iudic. v. id est contra diabo-
lum et eius opera peccati tenebras declinan
do. ¶ Secundo ordo illoruz esse debet sicut 3
ordo manuum ad opus: et sicut ordo oris et
stomachi et visionis oculorũ ad cetera mem
bra: quia sicut ad naturalem ordinem perti Man9
net manuum: q ad opus et labores ceteris Os
preponantur membris. Et oris et stomachi Sto-
q prius cibum et potum gustent et sumant: mach9
ac deinde ceteris membris gustata admini
strent. Et visionis oculorum vt vtilia preui
deant et illa pro ceteris membris prouideãt
et sua visione totuz corpus a nociuis custo
diri faciant vt etiam sordida membra vidẽ-
do visitet vt mundentur: et honesta vt inho-
nesta cõseruentur: et infirma sanentur sana
in sanitate cõseruentur et custodiãtur. Quã
do vero ista membra vt dictum est ordinem
suum naturalem sane et vtiliter obseruant:
totum corpus bene regitur pascitur et custo
ditur: quando vero econuerso contrarium
cõtingit. ¶ Sic in proposito ad superiores
pertinet vt sint primi ad omnia opera bona
et honesta que statum illoruz decent vt dice
re possint qd dixit Gedeon dux populi dei.
Iudic. vij. Quod me facere videritis: hoc fa
cite. ¶ Ut etiam ad modum oris prius gu-
stent opera mũdicie: penitentie: ceterarũq
virtutum: que alijs gustanda et facienda do
cent predicant: et imponũt. Ne eis imprope-
retur quod veritas dixit de scribis et phari-
seis. Dicunt inquit et nõ faciunt et imponũt
hominib9 onera grauia et importabilia: nec
minimo digito ea supportant. Tales enim
nunq̃ subditos bene operib9 penitẽtie one
rabunt: nec infirmis vinum compunctionis
et penitentie bene temperabunt. Quia sicut
volens animal vel hominem equaliter one
rare: prius manibus onus eleuat: quasi ten
tans et ponderans si aial illud portare pos-
sit. Et volens vinum pro infirmis lymphare
et tẽperare: prius illud gustat vt eius cogni
ta fortitudine et conditione sciat quãtuz aq̃
imponere possit. Sic q̃ volũt equaliter sub
ditos bonis opib9 onerare: ita q ipsi ea por
tare sine murmure poterũt: ipsa prius por-
tent et ponderẽt. Et qui vult eis spũaliter in
firmis vinum propinare penitentie: de quo
in ps. lx. Potasti nos vino cõpunctionis: et

spiritualiter vulnerato vinum infundere ꝛ
oleum prius: vinum illud gustet: vt sciat q̄=
liter illis temperandum ꝛ ministrandū sit:
vt de tali rege ꝛ rectore subditus dicere pos=
set illud Canti. ij. Introduxit me rex: me scʒ
precedendo in cellam vinariam. i. in statuʒ
penitentie. Ordinauit in me charitatē: ꝛ ce=
teras virtutes: que in charitate includunt.
Ut etiam ad modum stomachi: cuius ordo
est naturalis vt cibum sumat ꝛ membris il=
lum administret. Cibum sumat spūalem ꝛ
illum inferioribus cōicent: illos pascēdo: vt
de eis verificetur illud prophete dicētis. Pa
scentur agni iuxta ordinem suum Esa. v.
¶ Ad modum visionis: fratres tuos visita=
bis: si recte agant: ꝛ cuʒ quibus ordinati sunt
disce. j. Regū. xvij. Ubi vero ista mēbra su=
periora ꝛ principalia sic se habet: totum cor
pus est bene ordinatum ꝛ sanum. Ubi vero
econuerso ibi inordinatio mechie ꝛ impudi
citie: totum corpus corrumpit. Sap. xiiij.
Aquila ¶ Tertio ordo illorū assimulari deberet or=
dini quem tenet Aquila erga pullos suos:
ꝛ ordini q̄ in Gruibus obseruatur: ꝛ ordini
quem rex habere deberet ad regnum suum:
quia sicut aquila prouocans ad volandum
pullos suos ꝛ sup eos volitās Deut. xxxij.
Grues Et sicut in gruibus ordo habetur vt dicitur
nature: q̄ ceteris quiescētibus vna quasi alia
rum faciens excubias vigilat: ꝛ ipsis volan
tibus vna quasi ductrix alias precedat: que
ad hoc specialiter ordinat: quasi ceteris po=
tior: ꝛ in regno rex sapientū saltē consilio ce=
teros precellere debet ꝛ regere. ¶ Sic in pro
posito vt oēs ppꝛietatē ꝛ similitudinē omniū
predictoꝝ triū ī eo videntes: bona fide dicere
possint illud. j. Paral. ix. Sit dn̄s deus tuus
benedictus: qui voluit te ordinare sup thro
num suum regem. ¶ Quarto ordo illorum
similis esse deberet nature: ꝛ cōditioni: ꝛ or=
dini lapidis saphiri: cuius nature esse dicit
Saphirus. q̄ gratiā hoīs ad hoīem custodit: cuius co=
lor celestis esse cernit. Sic illi gratiā: amo=
rem: ꝛ dilectionē ad omnes habere: ꝛ q̄ntum
possibile esset inter oēs cōseruare deberent:
ꝛ celestis coloris. i. cōuersationis esse debe=
rent: cū illo qui ait. Nostra cōuersatio in ce
lis est. Phil. iij. vt de eis verificatum osten
deret qd̄ predixisse videt deus eccl'ie sue: scʒ
Esa. liiij. Sternā per ordinē lapides tuos:
vt scilʒ maiores tui: q̄si lapides angulares
ambas partes amore simul copulent: ꝛ fun
dabo te in saphyris. i. in hoībus: quorū cō=
uersatio celestis erit coloris ꝛ apparētie ex
terioris ꝛ interioris. Quilibet vero contra=
rium faciens reprehendit Job. xxxviij. Nun

quid nosti ordinem celi: ꝛ rationem eius in
terra pones? Istud enim omni tali rationa
biliter improperari potest. ¶ Tertius insu=
per ordo. i. inferiorē ad superiores. i. ad deū
ꝛ locū suū tam in spiritualib⁹ q̄ in tempo=
ralibus tenētibus esse debet. Primo vt eis
in oībus rōnabilibus obediatur voluntate
ppꝛia abiecta: ꝛ omni terrena intentiōe lon
gius semota: aliter enim ordo iste peruerti
tur. Quia sicut ordo nature peruertit q̄n in
ferius superius situatur: vt si pes exaltaret
ꝛ caput deprimeretur. Ita ordo gratie quā
do inferior subijci non vult sed exaltari: p=
priam sequens voluntatē: cōtra apli pceptū
qui ait. Omnis anima potestatibus subli=
mioribus subdita sit. Non eñ est potestas:
nisi a deo: que aūt sunt: a deo ordinata sunt
Ro. xiij. ¶ Iste ergo in hoc cāu est debitus
ordo: vt sicut dicitur Math. xv. Marci. viij.
Luce. ix. Qui vult venire post me abneget
seipsum: ꝛ sequatur me: q̄ qui resistit pote
stati: dei ordinatiōi resistit qui aūt resistit
sibijpsi: damnationem acquirit Ro. xiij.
¶ Secūdo vt omnis carnis voluptas ꝛ ocu=
lorum cupiditas proculpellat: ꝛ omnis vo
luntas in delitijs eternis: ꝛ bonis permāsu=
ris figatur. Ille enim est debitus ordo a deo
ordinatus: vt homo de inferioribus tantū=
modo viuat: quia dn̄s ordinauit his q̄ euā
gelium annunciant: de euangelio viuere. j.
Cor. ix. ꝛ celestia toto nisu ꝛ desiderio ppo
nat ꝛ concupiscat: qui quidē ordo peruerti
tur: q̄n in voluptatibus plus delectat terre
nis: vel q̄n plus temporalia q̄ eterna concu
piscit. Mulierem ergo fugiat Egyptiam cū
Joseph. Gen. xxxix. Et ab anathemate Hieri
cho: ꝛ a pena caueat Achor. Josue. vij. q̄ or=
dinem istum vult tenere: ne resurgat in ordi
ne voluptuosorum vel cupidorum: quādo
vnusquisq̄ in ordie suo resurget. j. Cor. xv.
Tertio vt diuinorum contemplatio habea=
tur. Hoc enim ordo indicat nature in corpo
re humano: vt vicʒ sicut homo formam cor=
poris habeat erectam: ex naturali propaga
tione. Ita mentem ad superiora eleuatam
habeat ex gratuita cōtemplatione. Hoc eñ
ordo deposcit gratie: vt quēadmodum He=
ster de qua dicitur Hester. xv. q̄ igressa cun=
cta per ordinem ostia: stetit contra regem.
Ita christianus ꝛ specialiter ordinatus in=
gressus cunctis sensuum ꝛ imaginationuʒ
ꝛ cogitationum ostijs regeʒ contempletur:
non Assuerum mortalem: sed eternum ꝛ im
mortalem: ibiq̄ in contemplatione illa dele
tabitur: ꝛ admirabitur quasi altera regina
Saba: que admirata est de domo quaʒ edi=

ficauerat Salomon: ꝛ de cibis mense eius:
ꝛ de ordinibus ministrantium. iij. Regū. x.
Art. ij. ¶ De illis vero in quibus triplex predictus
s inuenit ordo per quem ad illum ordināt ur
illiusq̄ templum fiunt: quem per gratiaʒ re
cipiunt: verificatur illud qd̄ predictuʒ erat.
Templū Jere. xxx. Templum iuxta ordinem suū fun
dabitur: sicut patet. U. viij. 47. Et de talib⁹
dici pōt illud. j. Cor. iij. Templum domi=
ni sanctum est: qd̄ estis vos. ¶ Expedito ān=
cedente qd̄ habetur. D. iiij. 2. Prosecutio fi=
at de triplici tēplo: materiali videlicet ꝛ glo
rie sicut habetur. D. iiij. 2. Et grē: de quo
est autoritas p themate assumpta. In quo
tria ostenduntur: presagium primarie pote
statis. Templum. ij. Machab. xiiij. Tēplū
habitationis ꝛc. Preconium perpetue puri
tatis. Sanctum: ps̄. lxiiij. Sanctum est tem
plum tuum. Sanctuarium precipue pieta=
tis. Estis vos. ij. Esdre. viij. Uos estis viri
sancti: ꝛ vasa sancta. ¶ Ratiōe primi est ad=
uertendum q̄ templum materiale multipli
citer violatur: que quidem violatio in versi
bus continet qui habent. D. iiij. 2. Ad cui⁹
similitudinem etiā templū spirituale: id est
anima spiritualiter violatur: ꝛ violatū esse
multipliciter ostendit: imūdicia vicʒ carna
litatis: igne cupiditatis: homicidio crudeli
tatis. Quod fit dupliciter: vel vict⁹ subtra=
ctione: quia vos habentes dispensationem
patrimonij christi ꝛ bonorum pauperum:
quot mori vidistis ꝛ non pauistis tot occi=
distis. Uel exemplorum malorum datiōe de
quo beatus Gregori⁹ in pastorali. Tot mor
tibus digni sunt: quot mortis exempla ad
subditos transmittunt. ¶ De prima violatione
que fit immundicia carnalitatis cō
queritur ppħa in ps̄. lxxviij. dicens. De⁹ ve
nerunt gentes ꝛc. Uenerunt inquit nō gen=
tes ille antique ecclesie: de quibus. j. Pe. ij.
Regale sacerdotium: gens sancta: populus
acquisitionis: quia non modo est regale sa
cerdotium: quia coronam que eorum spiri=
tualem signat regalitatem: que tam per De
cretum q̄ etiam per constitutionem octa=
ui Bonifacij in qua habetur quod sequitur
Statuimus ꝛ districte precipimus vt cleri=
ci vniuersi vestes gerant non breuitate ni=
mia notandas: sed saltem vltra tybiarum
medium attingentes: aures quoq̄ paten=
tes: crinibus nō opertas: ꝛ coronas habeāt
approbanda latitudine dicētes: in quibus
precipue regalis sacerdotij dignitas designa
tur: indebita ꝛ determinata forma portare
erubescunt: sicut quotidiana docet experiē=
tia. Erubescunt enim se esse reges sub illo

cui seruire regnare est: ꝛ arma portare re=
gis eterni. Sed dura est contra eos senten=
tia qua dicitur. Qui me erubuerit: hūc fili⁹
hominis erubescet. Lu. ix. Est ergo potius
venale sacerdotium: quia dicit Helinandus
in chronica sua. lib. xj. Hodie in curijs prin
cipū ꝛ prelatoruʒ omnia sunt venalia: gens
prophana: populus perditionis. De quib⁹
Deut. xxxij. Noui recentesq̄ venerunt in he=
reditatem tuam. i. in sanctam ecclesiaʒ. Sʒ
per quam portam: vel ad quem finem: certe
per aliquam de portis nominatis in hie ver
sib⁹. Quatuor ecclesias his portis itur ad
omnes. Simonis et cesaris: demonis: atq̄
dei. ¶ Per portam demonis intrant: qui per
cautelas illicitas: vel falsos titulos: vel fal
sas suggestiones ꝛ mendaces allegationes:
ad ecclesiasticum veniunt ordinem vel bene
ficium. Nota. S. j. 2. ¶ Per portam Cesa=
ris intrant: qui per preces potentum arma
tas: quando plus habetur respectus ad pre
ces q̄ ad persone valorem: ad ecclesiasticuʒ
veniunt ordinem vel beneficium. ¶ Per por
tam Simonis intrāt: qui per munus a ma
nu vel a lingua: vel ab obsequio ad ecclesia
sticam veniunt ordinem vel beneficium.
¶ Et ex quo certum est: q̄ multi sic intrant:
certum est q̄ multi sunt in ecclesia qui san=
ctorum prelatorum ꝛ sacerdotuʒ: immo qui
dei locum videntur tenere qui in rei verita=
te fures sunt ꝛ latrones. Et tales coraʒ deo
in districto examine iudicabūtur: quia qui
non intrat per ostium: idest christum: sed
ascendit aliunde per aliquam dictarum
portarum: ille fur est ꝛ latro. Joan. x. Illi
vero per quos sic intrant: sunt socij furum.
De quibus Esa. j. Principes tui socij fu=
rum. Et quasi ad speciem descendens sy=
monie causam exprimit quare fures sunt di
cens. Quia omnes diligūt munera. Ex qua
dilectione pro magna parte patronis con=
tingit vel corde cogitare vel sperare vel ver=
bo aperto vel palliato dicere de christi patri
monio: q̄ Judas proditor magister illoruʒ
dixit de christo Math. xxvj. Quid vultis mi=
hi dare ꝛ ego eum vobis tradam? Qualis
ergo mercatio fuit quondam inter Judam
christum vendentem: ꝛ Caypham ementeʒ:
talis est nunc inter cupidum patronum et
symoniacum clericum: excepto q̄ istorum
pro tanto peior est: quia Judas pecuniam
restituit: ꝛ pontifices eam expendere nolue
runt in proprijs vsibus: sed in vsibus paupe
rum: quia emerunt inde agrum in sepultu=
ram peregrinorū. Isti vero patroni nec pe=
cuniam sic acceptaʒ restituunt. Nec clerici

symoniaci beneficium resignant: sed ambo
ad usus proprios quod accipiunt conuer-
tunt. Sic ergo venerunt gentes cõtra christi
voluntatem: qui eas de templo eiecit Mar-
ci. xj. Eiecit de templo vendentes et emẽtes.
10 ¶ Sed ad quem finẽ venerunt reuera potius
vt seipsos: q̃ vt dei gregẽ pascerent. Ad hoc
testes inuoco conscientias vestras quas si
bene in secreta cogitatione examinaueritis.
pauci sunt qui nõ inuenient in cordibus suis
q principalius fecerunt se et faciunt ordina-
ri et promoueri: non vt mundius et dignius
deo ministrent: sed vt lautius viuant et quie-
tius quo ad corpus q̃ facerent si non essent
ordinati vel promoti: qr si illud beneficium
quod promoti vel salarium quod sacerdo-
tes cum ordine vel sacerdotio recipiũt pos-
sent sine ordine recipere et sacerdotio et mis-
sarum celebratione: vix centesimus illorum
ordinaretur. Quod per hoc patet q quan-
do sunt pauperes frequenter promoti vero
vix semel vel nunq̃ in ãno celebrãt. Ex quo
patet q prius non ex magna celebrauerũt
deuotione: sed pro corporis potius susten-
tatione: quia si ex deuotione procederet: cuz
ad deum deuotio ex dei donis crescere debe-
ret: crescentibus donis: deuotio: et gratiarũ
actio simul crescere deberet. Sed cum deuo
tionis et celebrationis ostensio ex pauperta
tis procedit necessitate: cessante necessitate:
simul cessat et deuotionis ostensio. Et q in
hac causa sit illorum ordinationis et deuo-
tionis ostensio: primo ex verbis illorum pa
lam quandoq ostenditur: quibus dicũt: q
nolunt pro tam exili ordinari beneficio. Ex
quo dicto sequi videtur: q pro magno vel-
lent. Et ex regula phi. Omne propter quod
et illud magis: ergo magis ordinantur pro
pter magnum beneficiuz vel salarium: q̃ p
pter deum: quia cum paruo beneficio si bñ
11 viuere vellẽt deo seruire possent. ¶ Cũ hoc
etiam secundum certissimũ accipias signũ:
pro cuius amore ordinaris: vel beneficium
desideras: si videlicet hoc amore facias dei:
vel mãmone: de quo certissimuz signuz acci
pere poteris anteq̃ ordineris ex propria co
gitatione: cogitando vtrum ordinem vel be
neficium accipis: propter prodesse pro pos-
se: non reputando te dignum: sed tantũ in
dei adiutorio te speras posse prodesse: vel
propter commodum vtile vel delectabile.
Post ordinationis vero vel beneficij susce-
ptionem: de hoc tertium accipias signum et
experimentum: cogitando vtrum te ordina
ri facias ad maiores ordines quos in susce
ptione beneficij non habuisti: nõ timore ne
beneficiuz perdas: sed vt deo seruias: ita q
posito q illud non ordinatus non amitte-
res: non minus esses ordinatus. ¶ Quartũ
ad hoc signum accedat et experimentum q̃
apud se quisq̃ promotus cogitet: vtruz vi-
delicet frequentius celebraret: si nõ celebrã-
do beneficium amitteret. Et si hoc in corde
suo inuenerit: cogitare potest quod frequẽ-
tius amore nummi q̃ dei missas celebrat.
¶ Ex quibus signis euidenter apparet et co
gnoscere potest quilibet talis quod non se-
quitur verum pastorem: qui dicit. Ego sum
pastor bonus: et veni vt vitam habeant: et
abũdãtius habeant. Jo. x. quia ipse sicut ex
istis verbis ostenditur: venit propter com-
modum gregis. Isti vero econuerso dicere
poterunt. Ego veni vt vitã habeam: et abũ-
dantius habeam quã habuissem aliter vi-
uendo: et non propter gregis vtilitatem. Si-
cut patet. P. xiij. 31. ¶ Ex quo patet primo:
quod isti potius exemplum sequuntur sa-
cerdotum Belis: qui templum intrabant: vt
comederent et biberent cuz vxoribus et filijs
suis. Dañ. xiiij. q̃ christi. ¶ Secundo ex in-
tentione et facto illorum patet: quod isti si-
chimitis assimilantur: quia sicut ipsi circũ-
cidebantur propter Dinam circa quam vo
luptates explere voluerunt carnales. Gen.
xxxiiij. Ita isti raduntur et capillis circũci-
duntur propter diuitias delitias: et huius-
modi habenda: sed ipsi occidebantur corpo
raliter: et isti occidentur spiritualiter. Ter-
tio sunt Herodiani: quia sicut Herodes ex
cuncidebatur propter Mariennẽ: sicut dicit
magister in historia scholastica super euan
gelia: quam carnaliter dilexit. Ita isti pro-
pterea que carnaliter potius q̃ spirituali
ter diligunt. ¶ Quarto discipuli videñt esse
Jude et sequaces qui loculos habebat. Jo.
xij. et xiij. christum sequebatur vt illos im-
pleret: sic isti. Immo predicti fuerunt isthis
iustiores: quia illi sacerdotes Belis et Ju-
das de patrimonio templi vxores proprias
et filios pascebãt legitimos. Isti vero de pa
trimonio christi vxores nutriunt et pascunt
aliorum adulteras et focarias: et filios suste
tant spurios: futuros latrones et paterni cri
minis imitatores. In seculo enim remanen
tes pre paupertate vxores proprias et legiti
mas non possent sustentare: ideo se ordina-
ri faciunt: vt de bonis christi sustentent ta-
nas et seipsos. Omnia ista probantur in De
creto di. lxxxij. monachus. Ubi innuitur: q
multi faciunt se ordinari non propter deuo
tionem: sed propter penuriam supplendã.
Si enim propter deuotionem hoc facerent

non minus ordinarentur: si haberent mille
libratas terre: q̃ si nullum haberent pedez.
12 ¶ Taliter vero ordinatorum sententia dif-
finitiua data est. Ezech. xxxiiij. Ue inq̃t de⁹
pastoribus: qui pascunt semetipsos. Non-
ne greges a pastoribus pascuntur: vos aũt
lac comedebatis: et lanis induebamini: quod
crassum erat occidebatis: gregem autẽ meã
non pascebatis. Ue enim in sacra scriptura
ostensiuum est eterne damnationis. Quod
quidem ve duplici de causa eis debetur.
¶ Primo quia hic mercedẽ pro qua deo ser-
uiunt recipiunt: et iõ mercede carebunt eter
na. Si enim deo seruirent ad modum filij:
qui patri seruit: vt ei placeat: et ei⁹ impleat
preceptum: et ne illum offendat ei obedit: ad
modum filij in patris succederent heredita-
tem quãdo eis diceret illud Math. xxv. Pos
sidete paratum vobis regnum. Nunc autẽ
quia seruiunt sicut seruus vel operarius p
certa mercede conductus cui stipendium p
quo cõuenit soluitur: cui ideo hereditas ne
garetur: etiam si illam peteret. Ideo quan-
do dicẽt: domine domine aperi nobis: respõ
debit eis sicut consimilibus rñdit. Math.
vj. Amen dico vobis receperunt mercedem
suam. Ita et istis respondebit addens: q nõ
estis secuti me: quia vidistis signa vel pro-
pter aliquam sanctitatem: sed vt de mensa
13 mea comederetis. ¶ Secundo: quia respon
dere non poterunt ad quattuor questiones
que in morte ab eis querẽtur: videlicet quo
modo intrastis? quomodo vixistis? quomo
do rexistis? quomodo bona ecclesie expen-
distis? ¶ Prima querit de ordinis vel bene-
ficij introitu: per modum quo christus que
rit in euangelio dicens. Math. xxij. Amice
quomodo huc intrasti? vtrum videlicet per
aliquam de vijs vel portis nominatis: su-
pra. eo. c. x. an per viam et modum pasto-
Lupi ris? vel lupi: qui secundum Isido. humili-
ter et nature cauda et capite demissis: ouile
intrat ouium: et contra ventuz ne odor eius
deprehendatur: sed fur non venit nisi vt fu-
retur et mactet et perdat. Joan. x. Sic non-
nulli ad ordinem vel beneficiuz anhelantes
ecclesi isthesiam modo: in gestu: in vestimen
tis veniunt ouium: sed intrinsecus sunt lu-
pi rapaces. Primo ergo quilibet diligenter
excogitet quomodo intrauit: quis illum in
ordinem vel beneficiuz introduxit: amor dei
vel nummi: lucrum bursarum vel animarũ:
vt sciant respondere quomodo intrauerũt
per falsos titulos vel veros: p cautelas fal-
sorum aduocatorum vel verorum. Secun-
da querit de vite progressu: quomodo vixi-
sti: an sicut pastor: vel pecus an sicut christi
vicarius ad edificationem christianitatis:
an sicut porcus in luto vilitatis et carnalita
tis: vel sicut salamandra in igne cupidita-
tis. ¶ Tertia querit de regimine quomodo 14
rexisti? an fueris corrector culparum vel col
lector pecuniarum: an rector vel formido: an
pastor viuus et diligens vigilans super gre
gem tuum: an idoluz quasi mortuũ vel mer
cennarius timidus: qui lupo venienti oues
dimittit: vel aliter q̃ pastor ad gregẽ se ha-
buit: qd fit primo quãdo timore damni vsu
rarios concubinarios vel alios iniuste vi-
uentes dimittunt incorrectos: qd fit secũdo
quando animas diabolo locant per moduz
quo dictum est superius. M. xiij. 11. Et tunc
dicuntur mercennarij a mercatione: vel ter-
tio dicuntur mercẽnarij a mercede: quaz ac
cipiunt ne peccatores corporaliter puniãt:
sicut patet. C. xvj. 38. cum sequentibus.
¶ Quarto vero dicuntur mercẽnarij: qui ho-
nores et temporalia: et que sua sunt querunt
et non que sunt Jesu christi. Sicut patet per
decretum sumptũ ex verbis Augustini. viij.
q. j. sunt in ecclesia: vbi dicit Aug. q sunt in
ecclesia quidaz prelati qui seruiunt deo: nõ
propter deum: sed propter temporalia com
moda: qui magis sunt dicendi mercẽnarij
q̃ prelati: de quibus concludit iudiciuz di-
cens. Quisquis talis est mercẽnarius: inter
filios dei non se cõputet: vide. P. xiij. 11. De
ista ergo tertia questione est diligenter p-
uidendum: de responsione competenti: ne
obstupescas quando queretur a te qd scri-
ptum est Hiere. xiij. vbi est grex: qui datus
est tibi: pecus inclytum tuum. Sequit: qd
dices: cum visitauerit te. Timendum est re-
sponsum quod ipsemet iudex deus ad istaz
questionem respondet Hiere. l. dicẽs. Grex
perditus factus est populus meus: pa-
stores eorum seduxerunt eos. Seduxerunt
inquit vel mala exempla dando vel tacen-
do: et erroribus eorum nõ resistẽdo: sed pec-
cato consentiendo: quia secunduz Ambro.
super illo Roñ. j. Non solum sunt digni
morte scilicet qui faciunt: sed qui consen-
tiunt facientibus. Tacere est consentire cuz
possis arguere. Et beatus Gregori⁹. Error 15
cui non resistit approbatur. ¶ Quarta que-
stio querit compotum de expensis: quomo
do videlicet bona christi et pauperum expen
disti: an secundum regulam proprie volun
tatis vel scdm regulam ecclesie: que vult sicut
patet in decreto. xij. q. ij. c. cõcessio: et c. qua-
tuor: q episcopi tenentur: in quorũ nomina-
tione etiaz inferiores prelatos cõprehẽdere

videtur:quia eadē est vtrobiq ratio: deci-
mas ⁊ oblationes ⁊ redditus:in quatuor
partes diuidere:quarum vnam sibiipsi re-
tineant:alteram clericis pro officiorū suo-
rum sedulitate distribuant:fabrice tertiam
quartam pauperibus ⁊ peregrinis habeāt
fideliter erogandam:quarum rationem di
uino redditurus est examini: hec ibi. ¶Si
vero magnus sit excessus in defectu istius
dispensationis non excusantur a peccato
mortali:sicut dicit sanctus Tho.secunda se
cunde.q.clxxxv.arti.vij.Qui etiam in qua-
dam questione de quolibet:dicit; idem esse
iudicium de bonis aliorum clericorum.Sz
quantumcunq sit: de iure facere deberent:
de facto tamen ita diuidunt bona christi:ec
clesie ⁊ pauperum:sicut lupus diuidit pre-
Lap⁹. dam de quo dicit Isido.quod partem pre-
de quam comedere non potest vel non vult
sub terra abscondit. Ita isti predictoꝝ bo-
norum partem:quā in vsus ꝓprios nō ꝯsu
munt:in cistis:scrinijs ⁊ thesauris suis q̄n
q sub terra abscondunt:quod pauperibus
⁊ clericis ⁊ ecclesie fabrice esset distribuēdū
Et pro tanto de eis verificatur illud Ezech.
xxij. Principes in medio tui quasi lupi.
¶Sed in morte habebunt prohibitionem
de plus accipiendo:quod elegāter ostēsum
fuit.iiij.Reg.xxij.vbi legitur:q sacerdotes
prohibiti fuerunt:pecuniā accipere amplio
rem:eo q eam circa templi sartatecta mini
me expenderunt. Sic in proposito istis di-
cetur tempore mortis sicut illi seruo nequā
Matth.xxv.qui fodit in terram ⁊ abscōdit
pecuniā dn̄i sui:tolle ab ea talentum ⁊c. qr
amplius iam nō poteris villicare Luc.xvj.
16 ¶Ergo anteq̄ ad loca ⁊ tp̄a illa veniant di
ligenter de responsione ad quatuor predi-
ctas questiones: ⁊ cum magno studio sibi
ꝓuideant:ne tam fortib⁹ ⁊ inopinatis ⁊ im
prouisis questionibus subitam respondere
nesciētes:obmutescant.Sicut ille a quo tā
tum vna de predictis questionibus quere-
bat Matth.xxij.Amice quō huc intrasti:nō
habens vestem nuptialem:at ille obmutuit
iussus est ligatis manib⁹ ⁊ pedib⁹ proijci
in tenebras exteriores.¶Hec est viris eccle
siasticis et maxime prelatis formidolosa
sententia:quia sicut ex sententia patet bea
ti Grego.in moral. si vnicuiq cogitanti sa-
tis durum videtur in districto iudicio: pro
vna anima rationem reddere: quid faciet
qui tot animas habet:quot eius subijciun
tur custodie: ꝓ quibus omnibus quasi ꝓ
vna sola alius rationem reddet.De ꝓdictis
vero ꝯditionib⁹ ⁊ questionib⁹:tres persone

satis eleganter significari videntur Judic.
xviij. vbi exploratores populi dei a quodā
quesierunt sacerdote.Quis te huc adduxit
q̄tum ad primā.Aut q̄d hic agis: q̄tū ad
secundā. Aut ob quā causam huc venisti:
supple vt regeres vt pastor:vel lac ⁊ lanam
caperes: sicut mercennarius. Sic explora-
tores dei ⁊ curie celestis angeli:quorum sin
gulis tanq̄ exploratoribus vel scrutatori
bus vel visitatoribus moriētium videtur
preceptum dirigi Esa.xxij.Vade inq̄t deus
⁊ ingredere ad eum qui habitat in taberna
culo ad sobnam prepositum templi.i.ad sa
cerdotem vel prelatum vel virum ordinatū
vel religiosum: ⁊ dices ei:quid tu hic: aut
quasi quis hic. Quibus vt de male intrāti 17
bus vel viuentibus loquar: ad eorū vite et
vicij ostensionem ⁊ recognitionem:cōgruit
responsio predicti sacerdotis Judic.xviij.
Hec inquit et hec prestitit mihi michas et
mercede me conduxit: vt essem ei sacerdos.
Nam vt predictum est: nōnulli illorū plus
ad mercedem:q̄ ad meritum respiciunt sa-
cerdotij.De quibus Michee.iij. Sacerdo-
tes eius in mercede docebant. De quo sic
conqueritur deus Malach.j.dicens. Quis
ex vobis est qui claudat ostia et incendat
altare meum gratuito.A multo fortiori de
sacerdotibus nostri temporis maiori ra-
tione conqueri potest:quia non sufficit eis
vna conduci mercede: sicut illis de quibus
predictum est:q in mercede docebāt: sz sub
principali mercede quam ad seruiendū pa
rochie vel ad celebrandum pro animis reci-
piant: siue merces illorum ⁊ stipendium sit
in beneficio sicut rectorum ⁊ vicariorū:siue
in salario sicut aliorū sacerdotū:aliam reci
piunt:sicut trecēnalia ⁊ denarios.s.s. ⁊ vsq
alios denarios ad celebrandum pro defun-
ctis:cum nullus operarius posset fideliter
locare labores suos:pro vna die ⁊ eodem tē
pore diuersis. Sed forte cogitant:q̄ missa
equaliter singulis valeat:siue ꝓ vno siue ꝓ
multis dicat:sz hoc est reprobatū.Mat.s.s.
¶Quia ergo hec respōsio in dei iudicio eis 18
nō allocabit:sicut nec quecunq alia:quam
ad predictā questionē. Esa.xxij.dare pote-
runt:qr q̄si dicit:q̄d tu hic in essentia:vel
spirituali quidditate viuens:sicut a[n]ial rō-
nale:an sicut brutale:aut q̄s tu hic i sp̄ali
personalitate: quid nāq querit de essentia:
q̄s de ꝑsona si bn̄ scrutent inuenient q nihil
aliud r̄ndere poterunt: q̄ denarius plum-
beus:si loqui posset:a quo si quereret r̄n-
dere posset:ego sum denarius plumbe⁹ in-
ter argēteos. Sicut ergo fidelis hō talē iter

alios inueniens:primo querit: deinde illuz
perforatū q̄nq ad ignē ꝓijcit. Ita in ꝓpo-
sito.Et hoc est quod sequit. Ibi morieris.
Aut quasi q̄s tu hic:sicut nāq imagines in
pariete non sunt hoies:nec idola sunt viui
hoies quos representant:sz quasi. Ita or-
dinat⁹ vl̄ bn̄ficiat⁹ malus:de quo Zach.xj.
O pastor ⁊ idolū gregē derelinquens.¶Et
reuera vt veritas ostēdat:de qua offendi nō
deberet:nō tātā similitudinē tenet cū anti-
quis ordinatis ⁊ bn̄ficiatis: quātam tenet
imago illius cuius est imago:qr illi saltez
in exteriori assimilant apparētia. Isti vero
nec interiori vita nec exteriori ꝯuersatiōe an
tiquis sctis assimilant patrib⁹: ⁊ iō malos
male perdet:qr nec signa sua vel suorū in eis
inueniet.Et hoc est q̄d sequit. Expellā te si
cut ouē non habentē signū meū de statione
tua: ⁊ de misterio tuo: ⁊ deponā te sicut ser-
uum inutilem: ⁊ sicut illum non habentem
vestē nuptialē Matth.xxij.Et sicut ille ob-
mutuit:ita ⁊ illi.¶Primo qr cōfidentiā r̄n
dendi a bonis operibus prius factis acci-
pere nō possunt: sicut alij boni prelati. vn̄
btūs Grego.super euangelia Homel. xvij.
In iudicio venient cuncti pastores cū gre-
gibus suis:ibi Petrus cum iudea cōuersa.
Paulus cū gētib⁹.Andreas post se achaiā
ducet. Joannes:asiam. Thomas:indiam:
quid ibi nos dicturi sumus: qui nomē pa-
storis habemus: ⁊ greges nō ducimus.Nō
nulli nanq illorum libētius ducūt canes ⁊
falcones ad venationem:q̄ christianos ad
deuotionem. Et quod peius est plures gre
ges ducunt ad diabolum prauis moribus
⁊ exēplis eoꝝ corrūpēdo:q̄ ad deū ꝓdican-
do:vel sancte viuēdo. ¶Secūdo qr lz nunc
ad predictas questiones multas falsas ha
beāt responsiones ⁊ excusationes in pctis:
tunc omni tali falso colore amoto: nullum
habebunt respōdēdi colorē. vn̄ btūs Greg.
in homel.de obmutescēte:qui intrauerit si-
ne veste nuptiali. Tunc inquit obmutesce-
mus q̄ nūc multas mali operis excusatio-
nes pretendimus. Nec erit locus audiētie:
vbi ꝓprie excusabunt cōsciētie: ⁊ qui foris
increpat:intus cōscientie testis aiam accu-
sat Hiere.xix. Ego testis ⁊ iudex dicit dn̄s
¶Et ꝯueniēs pena erit q tunc obmutescāt
ad penā sicut nūc obmutescūt a dei laude:
⁊ subditoꝝ correctione ad culpam. ¶Sic
ergo nūc muti de templo glorie in tenebras
eijciendi sunt exteriores: qr nūc ad templa
materialia indigne venerūt ⁊ male occupa
uerūt: ⁊ templū gratie multipliciter pollue
19 runt.Et hoc est q̄d sequit. Polluerūt sctm̄

templū tuū:ita turpius ⁊ peius q̄ alij po-
pulares Hiere.v.Vadam ad optimates: ⁊
ipsi peius fregerunt iugum:ruperūt vincu
la.Ex quo verisimiliter timendum est q cō
parando numerū cleri ad tm̄ numeꝝ ꝓpli;
q in nulla arte vel tanta multitudine ꝓpli
inueniatur tam putrida portio:totq dam-
nandi de quocunq statu: quot sunt de cle-
ro dānandi.Cui⁹ dānationis euidētia est:
qr ipsoꝝ pctm̄ nō tantū seipsos:sz est causa
damnationis alijs: qr si nunc arguant qui
cūq de ꝓplo de luxuria:vsura:ebrietate: vl̄
quocunq vicio:statim scutum opponit sue
excusationis:aliquē de clero.Ex quo videt
sequi:q infamia plus nocet q̄ peccatū: qr
pctō solus perit:qui peccat: infamia multi
vn̄ Bern.in ep̄la ad ducē Aquitanie. Cum
quis de populo peccat sol⁹ perit: principis
autem error multos inuoluit: et tot obest
quot preest. ¶Et beatus Grego. in pasto-
rali: ⁊ habetur in decreto di. lxxxiij. Nemo
Nullus quippe ampli⁹ in ecclesia nocet q̄
qui peruerse agens nomē vel ordinē sancti
tatis habet. Illū quippe redarguere nemo
presumit: ⁊ culpa vehemēter in exēplū tra-
hit:q̄n ꝓ reuerētia ordinis pctor honorat.
Idem in eodē.Sepe contingit vt dū pastor
per abrupta graditur ad precipitiū grex se
quat.Q̄d pulchre ostēdit per illā historiā
q̄ habet in historia ecclesiastica: seu tripar
tita cōposita ab Eusebio cesariēsi. In qua
cōtinet: q ciuitate sancta hierusalē a sara- Extu.
cenis capta:saraceni permiserunt christia-
nos ad locū illū ⁊ ad locum sepulchri suas
facere oblationes: ⁊ peregrinationes ꝓpter
commodū ꝓpriū:q̄d ex tributo transeūtiū
habuerunt frequētia. Volentes tn̄ christia-
nos deridere eisq illudere amota imagine
crucifixi de loco sepulchri in quo stare con-
sueuit: ⁊ in eodē loco idolū veneris statue-
runt:vt christiani in loco illo adorātes vene
rem adorare viderent.Q̄d vidētes christia
ni a venerationibus ⁊ oblationibus: quas
ibi facere solebant se retraxerūt: ne venerē
venerari viderent.Sicut ergo in odium ve
neris a solitis cessatū est oblationib⁹ ⁊ de-
uotionibus:sic per oīa ꝯsimilis in ecctīa ꝓ
cessus inuenit. In qua dū imago inuenta
fuerat christi:mūdus vicz ⁊ bon⁹ rector: vi-
carius ⁊ sacerdos:ꝓpl̄s cū deuotione iura
cōtulit ecclesiastica: ⁊ christi ecclesiā ⁊ locū
frequentādo: ⁊ sancte viuēdo venerabatur
Sed illa imagine mortua ⁊ amota: ⁊ idolo
veneris moderno tempore: de quo dolēdū
est:in loco ecclesie in nōnullis partib⁹ exal
tato. Quid nanq est persona ecclesiastica

pollutа:nisi idolum z imago veneris:dum
venereas exercet operationes:cessat populi
oblatio et deuotio z decimatio. Et crescit
perditio:detractio z damnatio. ¶ Hoc enim
quandoq; aperte ex verbis populi ostendi-
tur:quibus a momentibus z conscientiaz
facientibus de decimis z oblationibus dã-
dis:z ecclesiis frequentandis z amãdis:et
castitate z ceteris virtutibus habendis. Re
spondent:quare decimas darem rectori cõ-
cubinam tenenti:z quare ecclesiam intrarẽ
in qua omnes ministri sunt polluti:vel quõ
mundã ducã vitam:cum tot mala habeaz
exemplaria. Quãuis ista excusatio sit excu
sandum excusationes in peccatis:sicut ostẽ
sum est. D.iij.ii.tamen occasionẽ talem a
clero accipit populus:qui cleri exemplo de
terioratur. Et sicut quondam populus p-
pter peccatum sacerdotum ofni z finees. j.
Regũ.iiij.corporaliter:ita nũc spũaliter ca
dit peccãdo. Ideo dicit Criso. super episto
lã ad hebreos homel. xxxiiij. q melius esset
sine principe esse:q a malo regi. Nec mirũ:
quia sicut melius esset ouibus sine custo-
dia esse q a lupis custodiri. Ita melius esset
q ecclesia nullum haberet ministrum q ta
lem qui gregem corrumpit:z ecclesie statũ
corrumpit:z christianitatem violat z cõmu
nitatẽ peccatis z vindictis desolatã reddit
Sicut aperte patet per querelã dei Ezech.
xxv. Euge inquit euge super sanctuarium
meum:quia pollutũ est:ex qua pollutione
sequit terre desolatio. Sicut patet sup hoc
quod sequit. Et super terrã israel quia de-
solata est. ¶ Ex quibus patet q querẽti qua
20 re christianitas nõ est ita bona nec populi
deuotio tanta:nec in virtutibus ita pbata
fortis constans:sicut fuit in primitiua eccle
sia. Respõderi posset sicut respõdisse legit
Exem. quedã mimũ regi frãcorum querẽti:quare nõ
essent ita pbi milites nũc:sicut fuerunt in
tpe Karoli magni:sicut Rolandus z Oliue
rus. Cui menestrallus:da mihi talẽ regem
qualis fuit Karolus magnus:z ego dabo
tibi tales milites:quales nunc nominasti.
Voluit enim innuere z intelligere:q probi
tas z improbitas militũ z totius exercitus
multũ depẽdet a pbitate z improbitate re
gis vel ducis. Cui etiã concordat sententia
Senece musice sue.li.ij.dicẽtis:q nũq exer
citus fortiter stetit z pugnauit vbi dux fu
git. Ita in proposito:q omne caput lãgui-
dum zc. Esa.i. ¶ Status ergo moderne ec-
clesie:z christianitatis bñ ondit in quadaz
historia q cõtinet:q cuidã cogitanti z ad-
mirãti de statu christianitatis:de nocte q-

dã apparuit imago:quasi cuiusdã pulcher Exem.
rime dñe:z ipso admirante que esset vox ad
eũ facta fuisse legit:que quesiuit cuius illã
imaginẽ esse estimaret. Cui ille. beatissime
inqt virginis Marie:quo dicto imago dor
sum versus eũ vertit:in quo erat tota putri
da:quid inquit vox tibi mõ videtur non est
inqt virgo Maria:q de ea scribit:q est to-
ta pulchra. Ipso ergo desiderãti scire q ẽẽt:
vox dixit:illã similitudinẽ esse xpianitatis:q
in principio fuit pulcherrima:sz in poste
riori parte.i.nũc turpissima:z quasi destru
cta est. ¶ Et q istius destructionis causa ex 21
magna parte sit peccatũ z negligẽtia cleri:
elegãter significatũ z ostẽsuz est.ij.Mach.
vj. q sicut ibi innuit q causa destructionis
z desolationis hierlm:et sancti templi fuit
pctm illorum:q ad tẽpli ministerium deputa
bant:pontificum vz sacerdotũ z leuitarum.
Dicit enim textus sic. Tẽplũ plenũ erat lu-
xuria:z comessationibus:z scortantiũ cum
meretricibus. Altare etiã plenũ erat illici-
tis:q legibus phibebant:z sacratis edibus
mulieres se vltro ingerebant introferẽtes:q
non licebant. Sic nunc nõne modo est tem
plum ecclesie luxuria z comessatione plenũ
cum hi his viciis pleni sunt:qui templo de
seruiunt ecclesie:quorum peccatum est pecca-
tum sodome:saturitas panis z ociũ Ezech.
xvj. Plus enim esculentie z poculentie q
cõmuniter populares abũdant z plus ocio
vacant:q nec i corporalibus nec in spiritua
libus se sciunt vtiliter occupare. Et quibus
predicta sequuntur vicia. Altare etiã nunc
plenum est illicitis. Nõne os z labia z ma-
nus sacerdotis mali:que in altari tenet eũ
quibus et corpus christi indigne tangit il-
licita dici poterunt z immunda. ¶ Et non
solum hoc errore seipsos sed etiam alios de
cipiũt pro quibus celebrant:sicut patet per
rationem ostensam. M.x.i. ¶ Sequitur.
Socratis edibus zc. Que enim sacre nisi do
mus virorum ecclesiasticorum:quas non solũ
mulieres:sed que veriores:vtpote specialio-
ri nomine meretrices nuncupant:nõ soluz
ingrediũtur:sed ibi diebus z noctibus mo
rantur. Istis ergo visis z consideratis:nõ
est mirũ si templi ecclesie z totius xpiani-
tatis spiritualis sequatur ruina:quantum
ad malam vitam:z q̃q quãtũ ad exterio-
res vindictas:quas frequenter sentimus z
audimus:z plures timemus:quia sicut ex
talibus peccatis templũ z regnum nunc de
structum cernitur iudeorum:per que eccle
sia z terra significat christianorum. Ita nunc ẽ
dum est ne christianis idẽ cõtingat. Cuius

contingentie magna nunc cernitur euiden-
tia:de hoc q magna mundi pars que olim
fuit christianorum:nunc a saracenis occu-
pata est:q sacerdotes eius polluerũt scrin.
Soph.iij. Ideo etiã subditi polluerũt san
ctificationem Ezech.xxviij. ¶ Quantũ enim
ad spiritualem subditorum corruptionẽ:
hanc causam assignat decretum dicẽs:q q̃
deberent gregem sanctificare:gregem pol-
luunt. Quia sicut grex ex vna morbida oue
polluitur. Ita ex plato immũdo plebs in-
ficitur. di.xlv. Sed illud in fi. ¶ Quãtũ etiã
ad vindictas sequentes hanc causam assi-
gnat deus Hierem.x. q inquit: stulte ege-
runt pastores:z dominum nõ quesierũt p-
pterea nõ intellexerũt:z omnis grex disper-
sus est. Cuilibet igitur tali congrue z vera
citer dici posset illud Matt.xxvij. Vah qui
22 destruis templum dei. ¶ Sequitur posue-
runt hierusalem in pomorum custodias:quia
ecclesiam custodiunt ad modum pomerij
vel pomorum:in quo dum poma sunt dili-
genter custoditur z hoc propter poma. Sic
duz sunt garbe in agro tpe autũnali:custo
des in domibus multiplicant ecclesie:z cu
stodiunt garbas vt sciunt:suis ministris
precipiẽtes:quod precepit Pilatus iudeis
Ite custodite sicut scitis Matth.xxvij. Sz
vtinam de eodem istis hoc preciperent. Sz
heu ille de christo. Isti quod peius est de gar
barum custodia diligentiam habẽt pcipien
di. ¶ De qua quia frequenter in suis fidu-
ciam non habent:ipsimet personaliter cu-
rant interesse:si poterunt; quoquo modo:
vt fructus melius colligantur z custodian
tur. Sed in quadragesima z aliis tẽporibus
quando autũnus est animarum:illic mi-
nime inuenitur:sed est in curiis vel scholis
vel alibi residet:vt sumptibus parcat. De
quo cõquerẽdo loquit deus Esa.j. Dereli-
quet inquit filia syon:vt vmbraculum in vi
nea:z sicut tugurium in cucumerario. Dũ
enim sunt fructus in vinea:est ibi obumbra
culum:in quo vinee custos moratur. z duz
sunt cucumeres i cucumerario est ibi tugu
rium in quo illorum custos requiescit:sed
alio tempore illud non reperit. Sic in ppo
sito de custode ecclesie:de quo quãtum ad
alia tpa verificat illud Prouer.vij. Nõ est
vir in domo eius abijt longissima via:sac-
culum pecunie secum tulit:reuersurus in
die plene lune. ¶ Quomõ vero ista aucto-
ritas de eis verificat:quotidiana docet ex-
perientia:qui si alio tpe veniat pauper vel
peregrinus ad domũ talis elemosynam pe
titurus:Respondebit firmarius vel balliuus

dicens:dñs meus non est in domo. Ecce nõ
est vir in domo eius. Cui pauper:z vbi est
dominus tuus? Cui ille. In curia regis vel
alterius principis vel plati vel cronie vel pa-
risius vel bononie. Ecce via abijt longin-
qua. Cui pauper est ne aliquis:qui nos de
elemosyna iuuari poterit p amore dei. Cui
alius ipse omnia vendidit:z pecuniam se-
cum portauit. Ecce quomodo sacculum pe
cunie secum tulit. Cui pauper:qñ inuenietur
in domo? Cui alius:i autũno eius speramus
aduentum. Ecce quomodo reuersurus est
in die lune plene. ¶ Tales quidam assimilã
tur stelle:que nunq apparere dicit:nisi in 23
mense augusti:z quando apparet vrit sege Stella
tes:z cõsumit vt vult Boetius de cõsolatio-
ne phie:emittit tñ de se radios vt clara ap-
pareat. Sic isti qui tñ illo apparent tẽpo-
re z vestibus splendent curiosis:z ad modũ
stelle comate cum longa barba z capillatu
ra:z omnibus aliis curiositatibus:excepta
veste stragulata huic seculo nequã se cõfor
mant:z tunc apparent vt fructus colligant
z consumant. Quorũ periculũ beatus ostẽ
dit Grego. super illo Job.xxxi. Si fructus
terre comedi:absq pecunia. Fructus enim
terre absq pecunia comedere est ex eccle-
sia sumptus accipere:sed eidem ecclie pdi-
cationis precium nõ prebere. Quid ad hoc
pastores dicemus:qui aduentum districti
iudicis precurrentes officium quidem pre
conis suscipimus:sz alimẽta ecclastica mu-
timãducamus. Exigimus qđ nostro debet
corpori:sed non impẽdimus quod subdito
rum debet cordi. Cum igitur his qui sub-
est seruit ad obsequiũ:restat pcul dubio vt
his qui preest seruiat ad verbũ. Sed nõ sic
impij:non sic. De qua impietate conqueritur
deus Hiere.xij. dicens. Multi pastores de-
moliti sunt vineam meam conculcauerunt
partem meam:dederunt portionẽ meã desi
derabilem:in desertum solitudinis. ¶ Ecce 24
q signanter dicit. Conculcauerunt partem
meã.i. sacramenta mea:mãdata mea z ser
uitia mea:z animas pprias z aias subdi-
torum. ¶ Primũ de sacramentis patet:per
hoc quod faciũt circa sacramentum sacra-
mentorum omniũ causam z virtutẽ z finẽ:cir-
ca vicz sacramentum corporis z sanguinis
christi in missa:in qua verbis sacramentali
bus quasi ad conuiuiũ inuitat deus z illuc
enim multitudine venire dignat angelorum. Si
cut patet per auctoritatem beati Greg. M.
x.7. quibus more iudeorum acetu propinant
felle mixtũ peiorum:q de vino acetoso sacra
mentũ suũ:immo potius seipsuz conficere

nituntur. ¶Circa quorum factum vnum
summe tenendum est: ne videlicet mille
misse annuatim integro cursu accto. ad ef. cū
vno diacono: cantore: cantor totaliter mutato.
In quo casu fiant se sacramentum non cō
ficere: sed idolatrian cōmittere: quia ado-
rant & adorandi ostenduntur: & adorant mi-
nime debent. ¶O admirandum negocium
ipsimet tale vinum acetosum non biberent:
qui clarius: melius bibūtur? quemire pof
funt: & deo quia bat pro nobis pedent 10 ac-
tacō. si offerāt sine pollutiō: super alta
re meum offer illud duc mo re. quasi dice-
ret vide si ille contentabitur de tali pane et
vino: qualem mihi offertis. ¶O magna et
ineffabilis et amabilis inequalitas: nequissimus
bonorum diuisio deo & angelis eius: quar-
tam vel pretium non dant in quotidianis: qn
botellum vel lagenā in bibendo die. O dete
standa neglegentia: quia nec circa illā par-
tem vel minimam quam deo dant partes
diligentem non adhibent studium: in lo-
cis illam ponendo dassis & frigidis vr diu-
tius in sapore pariter & colore conseruetur.
Quis vere terrenus de talibus cōtentetur
nimis fris vel ferinis tonue: nec contentat: q
dicit. Si offerrabo vitra sacrificium fruftra
Esa. 1. Et paucis interpositis causas adiun
git dicens. Iniqui sunt cetus vestri. ¶Nec
cundum etiam demandatorum dei consul-
tatione patet: quas frequenter visum est et
audit nimis: q querimonias apud pontifices
et eorum clericos et officiales deputatosque
ij literas iustrice ecclesiasticas vel excōcatorias
impetrauerunt: p facie vel vnius vel bimo
nij bene dicimus. Sed rara vel nulla ex
dictis relige pmodi querimonias deponūtur
vel literas impetrauerunt: q dei mandata
armus custodiri curauerūt: q dei mandata
custodiri curauerūt: q nulli ecclesiastico
ne cōmodum accrescit temporale. ¶Et nō
cent: q tales querimonias deponunt: q cen
furas ecclesiasticas nō quod ad vnā partem
diaplacentes: nō quod ad vnā partem ecce-
clesiasticā: ab aliquam mandatorum bonis
neo custodire transgressionibus: e animas
adversus pertinationibus: q si concedant:
quare non tantum solicitantur circa impe
trationem literarum: vt nundine & mercat?
in vrbe? dominicis & festiuis: precipuis ex
quibus mandari vel de Sabbato obseruan-
do transgressio? animarum per consequēs
sequitur perditionquare nō tantū circa fo
ra cotidiana vbi aurora? peccato? sicut
circa male dei mandata solicitat? conuenio
nem. Quorum per ueritatē aurora? ostē-
dit Crisolbo. D. xij. 12. Quā ficunque ergo di
cant se talis fustiterer: taliter ego pro turbus
laborare ecclesiasticam in reuertante sic la-
borant sicut sicus mudicha. D. xij. 13. vbi D.
xij. 14. Certum etiam de consolatione q
mni seruitij quotidie ostendiur per ostēsa
tionem quam habent officij dicendi dni
mum contra ecclesie papę precepta in de
cretali li. vij. tit. de celebratione missarū
c. dolentes: vbi primo recitatur quō aliqui
ver ecclesiastici circa officium peccant mul
tipliciter. Secundo quō nullus debet ad ec-
clesiam deputata custodie peregre: cum ni
mine vacet. ¶Secundo q ratione illius
officij eis suos subditos regant vel amoueāt
¶Tertio: qua si fin. Tullij. li. ij. de offi. c.
4. pnium est oratoue dilucte: aperte: e ce
nate dicere. Quamobrem agito ista: & alia
plura: quę ad ecclesiastici officij cōsuetudi
nem spectant: & ea in compoto mor
no cōputabit. Ergo omnia honeste: e fm or
dinem fiant. ¶Cop. xiij. ¶Quarum vis
per decalatione animarū apptaę: ofter
sis ad eunt: p spiritualiter infirmaę vel mor
tuas oration? vel reuiscationes debite: e
fuom? modum conuenienter non desertę
tandi mouentur: nec potest eatem eos ab vsu
pericula illorum qui in verbis cum
nentur sequentibus. Ecclesię tres fuerūt
utium male solutis: frotelipres momeles
verieg? ea non vbi pollatium. ¶Talium ecā
officiū deo nō videtur placere: q potius si
detur officiū esse furū: e latrociniū & clerico
rum. Quia sicut latro in cauerna volens de
pscie alicui fraru: ita: cōtet medis furaf. tie
r nō caudā vel caput: qui si absēt cū? pr
ciperet. Illa ē pecia: i medio fabulę: caput
e: caudā simul pungit. Ita ifti pungūt
uersus: e finem simul pungūt: e medi? ta
festum ando faltant q? nescio si deus illud in
telligat vel bono. Quia quale cor: q fuge
rit: e aduersus: accidit: que lingua? reddit impoli
tem ad dicendū vesperas vel completoriū
in ecclesia: e de festidumt capat ponderosiame
animā fouchā? ad diceda mattutinas: e mis
sam in mane. ¶Dico: bo ex mala contingue
pōtrendine quā intanti habēt festimātes
matelectidine: q difficultate: aliter fuerit
cere. Et si valde necessaria esset: e ad ec
tiug dicēdū: ē a festiuecrēdi: q? si deat: ni
dę? potuit a Tullio colligi: e accepta
ri a deo. Alie? q? deuotionē ad hoc de-
putatas cum ministris suis et collegarijs
copationes: q que male dicunt in vrbe
domino. Dę quo scriptū q audam bono vno
ratio: mala: q? ipsi apparuit: quā grauia facio plene
onustus: e sancto: querunt de nomine e fac
cinā: ridē Tullius de vocō onustus: fo c

gnerate sunt syllabe: e dictionibus male
dictis. Quvero: ille de illo verius fert? dicēs
Fragmina plumeus Tullius colligat
potenter. Sicut enim frequēter eis ferdit
hominē. In die milleribus fe faremur ille.
¶Et si quis ex istis fastinare in offi
dum: in tantū q? necessitatē cōmodā
tractari debeat: quare non tantum eis fer
bus vel cum eis tractēt quomodo pare dei
custodiri debeat: quō? vtq; peccatores ata
re vel facere citari? corrigi debeāt. ¶Cre
gustini. O. 1. 5. ¶Et ecā est irrationabile.
primo: q? ad ecclesiastici gmunitur
ab omni labore operemanualiter illi deuo
tine vacent. ¶Secundo q? ratione illius
officij eis suos subditos regant vel amoueāt
¶Tertio: qua si fin. Tullij. li. ij. de offi. c.
4. pnium est oratoue dilucte: aperte: e ce
nate dicere. Quamobrem agito ista: & alia
plura: quę ad ecclesiastici officij cōsuetudi
nem spectant: & ea in compoto mor
no cōputabit. Ergo omnia honeste: e fm or
dinem fiant. ¶Cop. xiij. ¶Quarum vis
per decalatione animarū apptaę: ofter
sis ad eunt: p spiritualiter infirmaę vel mor
tuas oration? vel reuiscationes debite: e
fuom? modum conuenienter non desertę
tandi mouentur: nec potest eatem eos ab vsu
pericula illorum qui in verbis cum
nentur sequentibus. Ecclesię tres fuerūt
utium male solutis: frotelipres momeles
verieg? ea non vbi pollatium. ¶Talium ecā
officiū deo nō videtur placere: q potius si
detur officiū esse furū: e latrociniū & clerico
rum. Quia sicut latro in cauerna volens de
pscie alicui fraru: ita: cōtet medis furaf. tie
r nō caudā vel caput: qui si absēt cū? pr
ciperet. Illa ē pecia: i medio fabulę: caput
e: caudā simul pungit. Ita ifti pungūt
uersus: e finem simul pungūt: e medi? ta
festum ando faltant q? nescio si deus illud in
telligat vel bono. Quia quale cor: q fuge
rit: e aduersus: accidit: que lingua? reddit impoli
tem ad dicendū vesperas vel completoriū
in ecclesia: e de festidumt capat ponderosiame
animā fouchā? ad diceda mattutinas: e mis
sam in mane. ¶Dico: bo ex mala contingue
pōtrendine quā intanti habēt festimātes
matelectidine: q difficultate: aliter fuerit
cere. Et si valde necessaria esset: e ad ec
tiug dicēdū: ē a festiuecrēdi: q? si deat: ni
dę? potuit a Tullio colligi: e accepta
ri a deo. Alie? q? deuotionē ad hoc de-
putatas cum ministris suis et collegarijs
copationes: q que male dicunt in vrbe
domino. Dę quo scriptū q audam bono vno
ratio: mala: q? ipsi apparuit: quā grauia facio plene
onustus: e sancto: querunt de nomine e fac
cinā: ridē Tullius de vocō onustus: fo c

genter eum ministris tractent vel sacerdoti
bus suis: quomodo vicosi mediate curam
potenter. Sicut enim frequēter eis ferdit
vel cum eis tractant quomodo pare dei
custodiri debeat: quare non tantum eis fer
bus vel cum eis tractēt quomodo pare dei
custodiri debeat: quō? vtq; peccatores ata
re vel facere citari? corrigi debeāt. ¶Cre
gustini. O. 1. 5. ¶Et ecā est irrationabile.
primo: q? ad ecclesiastici gmunitur
ab omni labore operemanualiter illi deuo
tine vacent. ¶Secundo q? ratione illius
officij eis suos subditos regant vel amoueāt
¶Tertio: qua si fin. Tullij. li. ij. de offi. c.
4. pnium est oratoue dilucte: aperte: e ce
nate dicere. Quamobrem agito ista: & alia
plura: quę ad ecclesiastici officij cōsuetudi
nem spectant: & ea in compoto mor
no cōputabit. Ergo omnia honeste: e fm or
dinem fiant. ¶Cop. xiij. ¶Quarum vis
per decalatione animarū apptaę: ofter
sis ad eunt: p spiritualiter infirmaę vel mor
tuas oration? vel reuiscationes debite: e
fuom? modum conuenienter non desertę
tandi mouentur: nec potest eatem eos ab vsu
pericula illorum qui in verbis cum
nentur sequentibus. Ecclesię tres fuerūt
utium male solutis: frotelipres momeles
verieg? ea non vbi pollatium. ¶Talium ecā
officiū deo nō videtur placere: q potius si
detur officiū esse furū: e latrociniū & clerico
rum. Quia sicut latro in cauerna volens de
pscie alicui fraru: ita: cōtet medis furaf. tie
r nō caudā vel caput: qui si absēt cū? pr
ciperet. Illa ē pecia: i medio fabulę: caput
e: caudā simul pungit. Ita ifti pungūt
uersus: e finem simul pungūt: e medi? ta
festum ando faltant q? nescio si deus illud in
telligat vel bono. Quia quale cor: q fuge
rit: e aduersus: accidit: que lingua? reddit impoli
tem ad dicendū vesperas vel completoriū
in ecclesia: e de festidumt capat ponderosiame
animā fouchā? ad diceda mattutinas: e mis
sam in mane. ¶Dico: bo ex mala contingue
pōtrendine quā intanti habēt festimātes
matelectidine: q difficultate: aliter fuerit
cere. Et si valde necessaria esset: e ad ec
tiug dicēdū: ē a festiuecrēdi: q? si deat: ni
dę? potuit a Tullio colligi: e accepta
ri a deo. Alie? q? deuotionē ad hoc de-
putatas cum ministris suis et collegarijs
copationes: q que male dicunt in vrbe
domino. Dę quo scriptū q audam bono vno
ratio: mala: q? ipsi apparuit: quā grauia facio plene
onustus: e sancto: querunt de nomine e fac
cinā: ridē Tullius de vocō onustus: fo c

excellere deberet qui christū sumūt pater p
hoc q̄ Joannes baptista in vtero matris
sanctificatus non audebat sanctū de⁹ tāge
reverticē: immo indignum se reputabat ad
solūendā corrigiā calceamentor⁹ eius. Cur
ergo magis sit ipsum fumere q̄ tangere:
magna sanctitas in ipsis necessaria est qui
ipsum sumunt⁹ q̄ ad hoc ordinat vt sumāt
eum tangere. Ergo sancti ecclesiarū ornamē
ego sancta⁹ sum Leuit. xix. q̄ sanctificabor
in his qui appropinquāt mihi Leuit. x. Et
reuera aliter mētus offert q̄ os et manus
tali no⁹ offert. Sicut ps̄ p auctoritate Cris
fosto. C. xxij. ii. Et per scīptura bello q̄ fuit
ad iudeū vocatus: p̄per quē fundat⁹ fuit
fe⁹ sacrificiū sanctificūtur, de quib⁹ dicit ezech
xl. ii. de quo ysa. xxvj. In terra sanctorū
iniqua gessit: ne nō videbit gloriā dei. Et
nō esset immo penevalde rationabile dice
retur q̄ illa q̄ debēt aduc mūdare sint mun
dāda si vos q̄ debetis alios mundare sitis
immūdātici sacra scīptura dicat. ab immū
do q̄ mundabit? sic̄ et de simili. Quomō
possūt caput montiū vel eos montiū vitā in
fundere mētibus ? Unde enim vrratione abbe
videt⁹ q̄ eos qui spectant⁹ ad hoc esse⁹ or
dinan. vt mundū sint fine vestibus equalibus
vel pl⁹ aliis minūt⁹ diabolū. Illū ergo ar
tēdūt⁹ dict. Uiri iancti ernis mihi. Exod.
xxv. ¶ Et si puna fuisset tanta nunc sunt
sanctores: si puna non fuisset : nunc olino
necesse est vt sitis: qua nūc quemlibet ordi
nandū sacra alloquāt scriptura dicens: mun
dabere in vt virum alum. i. Re. x. Quis verba
liter dicta fuerint de Saule ad ifas in regē
israel electo: possūt ei non inconuenienter
de quocunq; die ordinādo⁹ q̄ sicut illeuite
vste in aliquo ponit⁹ gradū p regnume po
puli alnon. Et quo sequi debet: q̄ sicut in
stilis reb⁹ videmus naturaliq⁹ p plāta nu
tata de loco ad locū simul ei loco effectum
mutat. Murata enim vel trasplāta de loco
vmbroso⁹ frigido ad locum luminosum z
caldum: nō in effectu fructuoso⁹ effectu
venit huc. Sic ordinādus mutādus de lo
co vel statu vmbroso⁹ frigido mundialiq
cōuersationis qui lumine gre⁹ calore caree
charitatis ad locū z statū ecclesie per sacr
ordinē suscepti⁹ et lumine fidei z doctrī
ne luminosum: z charitate calidum: debet
esse in fructu bonorum operum copiosior:
z in aspectu pulchre conuersationis hone
stior: vbe mutatione tua possūt dici illud
pb. xxvj. De mutatio dextre excelsi. Gloſa
t. fauoris z p̄monionis: quasi dicerat: non in
est hec mutatio aut misericordia ad iram
sed ab ira ad misericordiam: et q̄ de ifinis
mutamur in filios. hec gloſa. Ad hanc mu
tationem inuitamus q̄s quicunq; ordinādi
vel religionem intrandam vel vsūrandi vel
ad aliquid tractā affumendū : facra scīptura
ra alloquitur dicēs: mutabere⁹ ec. In una
auctoritate tria relucent: grā hoc trāsiatio
nis nō minus mutationis. Primo: virtude pbia
te. Cdirio virti: ſpōſe per quā mutatio fit
pnio: alii. ¶ De primo scribit. i. Reg. xxvij.
de Saulesy mutauit habitum suū z indus
tus est alijs vestimentis. Cui⁹ exemplum nos
de ista mutatione insormamus: z ad illū nos
exhortāb habemus in nauralibus e facra
scīptura. ¶ In naturalibus exemplifica
mus in acquirendo qu fin Jldo. aliquis
vult fortiue⁹ valtus volare: expandit alas
suas ad austrum in solo calore caute vr
tute quas aperto antiquus ponit⁹ plu
mas: z nouas reaſſumit per tempora ipso
menta. Sic spiritualiter ordinādi vel vsi
taturi vel p̄monendi vel ad religionē affi
mendi quia sicut illud est ad quod affu
ntudimem affumūt pennas z capādere de
berent alas intellectus z voluntate adver
solem qui nos ic ecclesia: z ad alas mus
ſtrum: pfloſor vocy vel vsitatoris p̄ per ta
dio grauc dimittere z p̄ſilū rauitūr sano
rē tuo⁹ minist⁹ posſitio si ſitue bon melio
res essem melioſq; mutari. Sic si⁹ ſitus ma
le possitus antequas ſe p̄ſcīdi deponere plan
e renouari spiritu mentis vestre⁹ vultare
nouū hoie. i. ordēr: a corde exterius deri
nat⁹ oīdit. Sic ena vita incipias ſpūaliter
pumo interius z deinde exterius oīdat. Et
hoc est q̄ dicit⁹ ad pbo dicēs. Renouamini
ſpū mētis vr: ſcīppūle intenu ez: indute no
vū hoīem vr ez. Ephe. iiij. ¶ In facra ſcīp
ra pinra deuūmēdi z ordinādi z ad hoc habemus
de Joſeph: qui de carcere egypti deduc⁹ ē:
et vnas affiliter e ferunter ordebat: et habe
tum mutat⁹ est cares: z sic nunc dicitur de
eo Ben. xli. Joseph tō orderuit ar vestie mu
tata obtulerunt regi. Sic ordinandi de car
cere mundialiq; ad palacium regis mun
dius formā et ordinē exterius erecti dant ordi
bus: vestie mutata exteri⁹ in religione vel
ordine filio deo formāt: vt de quolibet tali
vestie dicat Bbacheus. Mutabit spiritū
quis. ¶ Sed hēn nōnulli illi habitum inte
rioſe mutat: sed modū quo ductus habuit
sūi mutare exteriorē q̄ sicut illi tg̃ sereno
pūoſes e pulchus se indutt⁹ vel himentes: q̄
ora. pcella tempestatis: illas quas habuit
ſimule portat antiquas reinduuntvestes.
Sic illi qui dī sunt in quete nulli ſermon
tes impatēnere vel peccati occaſioné vel ten
in mandē. C Grā enim vnicū ē q̄ sua
rū mutāt exteriorē: vel sicut gradū accipit

altior⁹ aliter enim nō mutant: q̄ mutatio
est motus in subiāciam p̄m. v. pſticop.
Si q̄ nulli fiat mutatio circa subſtātia re
rum nō mutant: sed alterant: z colorant aut
exterius mou exterius colorūs seu qualit
tanq̄ ei hypocrisis. Ad modū gabaonita
rum. Josue. ix. Cui exemplo habem⁹ tantas
mutationes z apparatūs q̄ Joſiue z ad
dei populū venire debuerunt: sed eandē in
conditiōis mutationē: aqua e habitus e
mutationē: sed ordinādi: vt mundialiq
multū mutāt⁹ immo corruptibiles de⁹ in
Ro. ij. Tales est lupo assimilant⁹ q̄ fabu Esth.
lat⁹ vt ad oues ingredi possūt in ouilis pelle
tas vt ad oues ingredi possūt in ouilis pelle
ten indutus cum q̄ pastori vero ad ouile ve
nies quem rōne pellis ouine eſſumabat ba
culo tangeno lupū esse deprehendit: volens
namq; oues suas numerare in ostio suas
singulas per cum tūsciens baculo tangēs
illas comparabat ouibus vero pastor fa
cēd⁹ est sufficēs⁹ pastoris: lupus tacē
murmurādo cachinādo⁹ deres ostendēdo
se lupū esse ostēdebat. Sic ei p̄ossūt non
nulli vt ouile christi. i. ecclesiā: z ecclesiā tis
ca diffica p̄ odium suscepti⁹ vel religio
nem ingredi possūt pelleu. i. superfastionē
fingunt re ad ſpū indunt ouinā. i. simpli
cem: z honestā sed cum baculo tāgunt cō
rectionis: vsitationes vel cautiōne adver
ſtentes vel etā tentationis mole⁹ betrattio
nū z cachinādo obloquūtionis z perſecutionis
. z plenū ſe p̄ossūt se lupos esse ostēdunt: q̄ ad
modū lupi frēdūerūt sup me dēbus suis
in p̄b. xxvij. mutans labij vt exactus de
etiā sendi auferēs Job. xxj. Et ef de satib⁹
fleat de vase pleno. R. v. r. ¶ Cauſa vero q
re ram cito a bona via vel salterm ab apto 1.4
rem bona ad malam mutantiq̄s nō mirā
tur nec ingrantur nec fundantur super alios
fundamentū sed sup̄ſtrūm vel immobile.
Dom⁹ eſt sup arenā z fallum fundamētū
fundata ventis z exterioribus ſepestatib⁹
etā q̄ſus sine omni exterioꝛi ſepestate p ſe
cadit. Et manus i mari i anchora nō firmat
nec ligat etā si in portu sit olvcto oncūrrēt
z ceto frangit: q̄ nulli mobile pōt firmiter
stare: z in ſtatu suo pēt firmiter cuſtodire
nisi imitat⁹ firmet per aliquod q̄s eſt i te
stabile. Ss dom⁹ firmiter fundata z natis
in portu fortiſſima anchora firmata: q̄a
ta ventis non timent. Sic ordinati vel ad re
ligionē vel p̄monionem affumpti qui inte
tionē sui fundāt super fallum fundamētū
id est sup christū nō ligāt eo q̄ etiā pulcip ad
tentes impatēnere vel peccati occaſioné vel ten
tationis molem exterioꝛem: vel sicut gradū accipit
fui ad christū nō ligāt eo q̄ etiā pulcip ad
mēdēcies: enſtabiles sunt sol tentationis vē
to circunferunt: z frangunt: vt de quolibet

tali verificetur illud Tren.j. Pctm̄ peccauit
hierl'm:in hoc scʒ ꝙ intētionē suā potius su
per lucruʒ q̄ xp̄m fundauerunt in ordinis
religionis vel bn̄ficij susceptione:ideo ista=
bilis facta est:in execntione:qr debile princi
pium totū fallit opus. Sʒ intētio ꝛ funda=
mentum domus spiritualis super xp̄m pe=
tram.s.fundata ad ipsumqꝫ tanq̄ ad illū q̄
est anchora cordis nr̄i sm̄ aplm̄ Heb.vj. na
uis cordis nostri firmiter ligata vētoꝝ ꝛ tē
tationum nō auellet impulsibus:qr ad mo
dū cuiusdā piscis in mari de quo dicitur ꝙ
contra oēs maris tēpestates ꝛ fructus lapi
di adherens firmiter se tenet. Sic q̄ fortissi
me ꝛ fiducialiter petere adherēt xp̄o:in tan
tū ꝙ quilibet talis dicere poterit cū Paulo
Rom.viij. Certus sum inquit:ꝙ neqꝫ mors
neqꝫ vita neqꝫ angeli neqꝫ principatus neqꝫ
ptātes ꝛc. poterūt nos separare a charitate
dei:deus enim in medio eius:ideo nō cōmo
uebit:in ps̄.xlv. Sic ergo gentes mutēt for
titudinē Esa.xl.in virū aliū fortiorē ꝛ viri
liorē ꝛ virtuosiorē q̄ prius fuerat. ¶ Quā=
tum ad scd̄m:pro quo est aduertēdū:ꝙ auis
mutatis plumis sicut predictum est maio
ris esse incipit virtutis ꝛ fortitudinis:vnde
altius ꝛ velocius vt dicitur volare potest.
35 Ita mutatus de statu seculari ad religio=
sum:vel de hoie non ordinato vel nō visita
to ad ordinatum vel visitatū:ꝛ de mūdiali
ad ecclesiasticum:nō sufficit ꝙ vitā habeat
cōem qualem prius habuit:vel quā homi=
nes in statu minori viuentes licite ducere
pnt:sʒ oportet ꝙ in spūalibꝰ operibꝰ maio
rē habeat fortitudinē:aliter sibi ꝛ alijs im=
minet ruina. Sicut ptʒ per exēplum de cer
uis ꝛ de duce exercitus.E.ij.7. Nota etiā ad
hoc idem.B.ij.14. Ergo viri sancti eritis
Exo.xxij. Ista verba exhortationē cōtinent
ordinandorum vel religiosorum:qui ad tri
plicem obligantur sanctitatem:primo enī
obligantur ad sanctitatē in cordis intētio=
ne:secūdo in ordinis susceptione:tertio in
totius operis executione. Sic qui ascēdūt
ad dn̄m sanctificent Exo.xix. vt de quolibet
illorum propter triplicē quam habēt sancti
tatem possit veraciter dici illud Esa.vj. Et
Apoc.iiij. Sanctus Sanctus sanctus ꝛc.
¶ Primo em̄ sanctitatē hr̄e dʒ intētiōis sic
statū suū ordinando ꝙ intentio sua sit san
cta ꝛ bn̄ regulata:quia si oculus fuerit sim
36 plex:totum corpus lucidum erit. Et si ra=
dix sancta ꝛ rami:ꝛ si delibatio scā ꝛ massa
Ro.xj. Ut autem clarius videatur quid ad
istam requiratur sanctitatem:duo ordinan
di:promouendi vel ad religionem assumē=
di:ante mentis oculos statuant:quoꝝ vnꝰ
modo sequenti intentionem suam format.
Cogitat enim:ꝙ seculum est periculosum:
ꝛ ꝙ natura sua est fragilis:ꝙ insuper in se
culo multe sunt occasiones hoiem a dei ser
uitio retrahendi:ꝛ ad peccatum trahendi.
Uidet ex alia parte ꝙ clerici in sacris ordi=
nibus constituti ꝛ viri religiosi plus a ma
lis elōgant ꝛ fortius deo p votū cōtinētie li
gantur:qd̄ emittunt qn̄ ordinant. Iste vt
mala oia ꝛ pctōꝝ occasiones fugiat ꝛ deo
mundius seruiat principaliter ordinat vel
religionē intrat: vel bn̄ficiū accipit oblatū
nō propter preesse:sʒ propter prodesse. Iste bn̄ or
dinat vel religionē intrat q̄ nō facit se ordi
nare ne bn̄ficiū amittat:sʒ vt deo seruiat qr
si ordinat ne bn̄ficiū amittat vel religionē
intret:vel ordinet vt corpus sustētet: bn̄fi=
cium vel lucrū tēporale:dat causam cōtractui
actui:ꝛ est propter qd̄ ꝛ illud magis:ꝛ p cōse
quēs a deo mercedē expectare non potest.
Nota.3.e.c.x.cū sequētibus. ¶ Alius vero 37
videt ꝙ populares homines de q̄bus forte
ipse est cū magno laborē victū acq̄rūt ꝛ ve=
stitū: ꝙ etiam multos patiuntur defectus
quos ipsum forsitā erit necesse pati in secu
lo remanētem. Uidet ex alia parte ꝙ clerici
quietꝰ ꝛ abūdātius viuūt: facit se ordinari
principaliter vt p̄dictos fugiat labores ꝛ de
fectus ꝛ corporalia assequat cōmoda. Iste
hʒ oculū nequā ꝛ totū corpus suū tenebro
sum erit. Et ideo sicut deus iuste nō pōt ho
minē p vno delicto bis punire:ita nec tales
p seruitio bis remunerare. Tales ergo aut
non ordinentur:aut intētionē suam mutēt
ꝛ melius ordinēt:qr non pnt digne ad ordi
nes vel religionē vel beneficiū accedere:nisi
sint vasa pueroꝝ sancta.j.Reg.xxj. Quilibʒ
ergo ordinandus ad religionē vel bn̄ficiuʒ
assumendus:conscientiam suā diligentius
scrutet:de cuius predictoꝝ duoꝝ sit condi=
tione cogitet cuʒ bona deliberatione ꝙ dat
cām cōtractui ꝛ actui.s.spūale vel tēporale.
Illud em̄ dat cām cōtractui ꝛ principale re=
putat tanq̄ finis opis intētꝰ: sine quo non
esset alias facturus ꝛ si oēs cōsciētias suas
bn̄ inuestigauerint:ꝙ pauci sint estimo:de
quo dolēdū est:q̄ nō inueniēt ꝙ trāsitoriū
dat cām cōtractui ꝛ actui:qr q̄s nō ordina
ret si idē lucrū vel bn̄ficium sine ordinibus
haberi posset. Non sic vos sed dn̄m Iesum
sctificate in cordibꝰ vr̄is.j.Pe.iij. ¶ Scd̄o
obligant ad sanctitatē ordinis susceptionē
que debet esse duplex:vna interior quantū
ad deū: ꝙ sitis bene ꝛ diligenter cōfessi:ita
ꝙ nullo mō ad ordines accedatis i peccato
mortali

mortali:quia si feceritis:iterū peccatis mor
taliter:nec gratiam que est melius quod in
ordine datur:recipitis nec spiritum sanctū:
sed spiritū malignū:ꝛ sic euacuatio illa ver=
38 ba. Accipite spiritū sanctū:quia nec effectuʒ
habent in vobis. Ad omnē ergo securitatem
habendam:etiam si prius fueritis confessi ꝛ
sancti:nūc sitis noua confessione sanctiores
Apoc.xxij. Qui in sordibus est:sordescat ad
huc:ꝛ qui sanctus est: sanctificetur adhuc.
Qui si in sordibus ordinetur: sordescet plꝰ:
ꝛ qui sanctus ordinatur:plus sanctificatur.
¶ Secunda exterior quo ad ecclesiā:ꝙ primo
non intretis p falsas allegationes allegādo
vel iurando:vel alios dicere vel iurare facie
tis vel promittendo ꝙ sitis legitime etatis
cum non sitis. Legitima autē etas sm̄ nouā
constitutionem:in Cle.ti.de etate ꝛ qualita=
te ordinādorum.c.gn̄alē:est ꝙ libere ordinē
subdiaconatus in.xviij.diaconatus in.xx.p̄
sbyteratꝰ in.xxv.anno recipere possunt. Glo
sa Ioā.andree super hoc dicit:ꝙ si prius q̄s
ordinetur:suspenditur ordinans a collatio=
ne ordinum:ꝛ ordinatus ab executione ordi
nis vsqꝫ ad legitimā etatem. Extra de tēpo.
ordi.vel non est. Et per decretalem eo.ti.dile
ctus. Non puto epm̄ contra etatem hāc pos
se dispensare:hec ille. Nota ꝙ predictum ca
pitulum videtur etiam religiosos quoscūqꝫ
comprehendere:quia nec in textu nec in glo
sa excipiuntur. Et ista decretalis videtur esse
illius decreti declaratiua.di.lxxvij.si quis.
In quo religiosi excipiūtur:que quidē exce=
ptio in isto nouo iure videt reuocata. ¶ Qo
secundo non intretis per falsos titulos:qui
multipliciter falsi sunt ꝛ periculosi. Primo
quando sigillum vel literam fingit vel ceraʒ
sigillatam super aliud ponit sigillū. Secun
dō quando est pactio inter dantem ꝛ recipiē
tem:de non recipiendo quod in titulo conti
netur. Tales enim sunt suspensi ab ordine
sic suscepto vsqꝫ per papam fuerit cum eis
dispensatum. Extra de simonia: per tuas.
Tertio quando dans ꝛ recipiens vel alter il
39 lorum talem habent intentionem ꝙ nō pro=
ponit dare vel petere:qr sicut prior iudicat
falsus titulus quo ad ecclesiam:ita videtur
ꝙ iste quo ad deum qui corda intuet. Extra
de simo.tua nos. Et habetur.S.viij.9. Ma=
gister Ioan.de monimuta eps̄ laudanen=
sis habuit responsum de curia Romana per
suū archidiaconum q̄ adhuc viuit ꝛ hec mi=
hi retulit:talem etiam titulū esse falsum: et
illos qui sic ordinant indigere curie dispen
satione. ¶ Quarto qn̄ dans titulū intendit
ei subuenire in necessitate:sed ipsum in pos=
sessione tituli sui non ponit:talis titulus est
scrupulosus ꝛ periculosus ꝛ nimis commu
nis. Taliū periculum patet in decreto.dist.
lxx.c.neminem:ꝛ c.sequenti. In quo sic dici
tur. Sine titulo facta ordiatio irrita habea=
tur. Glosa.quo ad executionē. Sequitur:in
qua ecclesia quilibet intitulatus est in ea p=
petuo perseueret omnino. ¶ Sʒ dicēt se sine
titulo non ordinari:qr saltem aliquē habent
Quibus respōdet lex que ad parta iudicat
non fieri ꝛ male fieri. Sicut patet expresse in
ff.veteri.li.ij.ti.qui satisdare cogunt.l.quo
tiens. Uerba vero legis sunt hec. Quotiēs vi
ciose cautum est vel satisdatum: non videt
cautum nec satisdatum.verbi gratia. Aliqs
vocatur in iudicium vt exhibeat fideiussorē
qui seruum adducit qui sm̄ leges fideiussor
esse non potest:postea ergo de tecto ꝙ seruū
exhibuit tantum est ac si nullū exhibuisset.
Sic in proposito:qui deberet ordinari ad ti
tulum verum ꝛ bonū ꝛ existentem de q̄ gau=
dere poterit qn̄ placuerit:ꝛ ordinatur ad co=
loratum ꝛ viciosum: ad nullū ordinari tam
a deo q̄ ab homine iudicabit. De ista mate
ria plura dicentur infra eo.c.ar.v. Cauete er
go:quia qui non intrant p portam verorum
titulorum : fures sunt ꝛ latrones. Sic ergo
intrare debemus vt seruiamus ei in sancti=
tate ꝛ iusticia corā ipso omnibus diebus no
stris. Luce primo. ¶ Tertio obligantur ad
sanctitatem in totius operis executiōe. Que
quidem tripliciter fieri debet:scienter:reuerē 40
ter exemplariter. Scienter:ꝙ inordinatꝰ iu
risdictionem non exerceat in absoluendo an
teq̄ sciat quos absoluere debet ꝙ vcʒ sint ei
subditi:ꝛ non sacerdos sacerdotem vicinum
ꝛ anteq̄ sciat canones penitentiales. Nā ca
nones penitentiales tenetur scire sacerdos:
aliter vix in eo nomen constabit sacerdotis.
di.xxxviij.q̄ ipsis. Et ꝙ preceptum est ꝙ sa=
cerdotes sciant discernere inter lepram ꝛ le=
prā:ꝛ inter sanctū ꝛ prophanum. ¶ Secun=
do ꝙ sciat ꝛ consideret ꝙ materialia.scʒ pa
nis ꝛ vinū sint pura non corrupta nec aceto
sa. ¶ Tertio ꝙ intelligat verba q̄ specialiter
ad missam pertinent:sicut verba secreta ꝛ sa
cramentalia:ꝛ ꝙ non eleuet calicē in tantuʒ
ꝙ a populo videri possit anteq̄ verba conse
crationis que finiuntur ibi:effundetur in re
missionem peccatorum:sint ex integro dicta
Sic ergo itelligat quecūqꝫ sunt sancta:que=
cūqꝫ sunt bona.Phil.iiij. ¶ Secundo reuerē
ter ꝙ non dicant officiū diuinū transcurren
do nec festinando. Talibꝰ enim videt iugū
dn̄i graue q̄ sincopādo versus mediū furant
a deo ꝛ precurrendo finē versus socij a scripto

2 principium verſus ſui a ſocio furatur. De
tabitus noſter eſt. 2. c. Sed ſpiritus noſter
41 cu ſanctus in pſ. 83. ¶ Tertio exemplificatur
omnibus oſtendentes ſanctam conuerſatio
nem veſtram. 1. pe. 2. quia vos eſtis ſpecia
lium populi eſt in ſe ſectus eſtum & peculiare
totius ſam faciem oſtendit intuentibus. Et oculi
lus qui plus inter omnes ſenſus z actus de
ficit. Sic & vos qui eſtis in infirmo vocatos de
uſtiat imitandi. Et ſtomachus qui ſe infir
mus: firma reddit in dta. Et columna qua
ſtante omnis ſtat: qua cadente cadit. Et re
ges ad quos ſi exempli ſubdita. ſe ſpiritualis
ter excidit. Sicut arruger regis Saulis vi
denz regem irruere in gladium ſuum vi ſe
ipſum occideret: nunc ipſe ſuper gladium
ſuum ſeipſum exempto regis excidendo. 1.
Reg. xxxi. Et matres: qui vigilanter agendo ſi
los ſoi nutritiones ſui dominus quippe oppſi
ſit num. iij. Regis iij. ¶ Opportunum quippe
ſubditos. ſi mali ſint ſic rere oppunit aues
quia ſicut non eſt melius rere dei & eccleſia
ſticus bonuſue fruenes: quia raltus verbo ora
tionis: predicationis: exemplo ſanctitatis: ſtu
plo z virtutum mas lucrat. Ita non eſt peius
rere diaboli & eccleſia ſticae malus propter
rationes contrarias. Ad iſtos nãq; ſpectat
ter pertinet illud Dicere. xxviij. Facus bonas
bonas valde: ſic malas: malas valde. Sta
tis ergo tales q veraciter dicere poſſit ſiga
veſtrum illud Zeuc. xix. Sancti eſtote quia
ego ſanctus ſum. ¶ Sed heu periſt ſanctus
de terra. 1 mich. vij. Cuius cauſa eſt: qa facer
dotes eme pollierunt templum ſanctū. Se
41 pho. iij. ¶ Sed fotte dicent q pauci eſſent in
eccleſia minſtri z ſacerdotes ſi predicta in
omnibus obſeruarentur qa nec tm emue
nretur qui ordinari poſſet. Quibus reſpon
det decretū. di. xxiij. c. tales: dicit. Tales ad
miniſtrentur elegantur clerici qui digne poſ
ſint nominis ſacramenta tractare. Multos
eſt enim domini ſacerdotum in pauco habe
re miniſtros qui poſſint digne opus dei exer
cere. ſi multos inutiles qui onus grauc ec
clarum inducant. ¶ Deinde enim eſſet pau
cos habere qui cum talt multo ordine intra
ret eccleſiaſticorum: cum ſigillo antiquo
rum antiquorum. id eſt cum ordine ſuo ſe
operis ſanctitate: ſi multos qui cum falſis
titulis z mala intentione z vitaz: oidinem in
trēt demonioum. ¶ Quod autem apoſtat
cos facere z habere ea que ad ſtatum ſuum
pertinent a hoc q ordinem intrent angelo
rum oſtendatur tam lege q exemplo. ¶ Pri
mo enim lex illud oſtendit. in. ſf. nono. li. xij
n. de iure immunitatis. l. ſemp. ſ. quibuſcũq.

In quo continetur q priuilegium datū ali
cui arti vel collegio non pote nanciscatio ſm
marmarinū: q republice deſeruiunt illis nõ
valebit qui nõ habet omnia qua ſtatuti hoc
congruunt. Sic in propoſito loco ordinarius
narium ſit principalium in ordinibus: id eſt
gratia z character per que virtum conferu
poſſunt eccram: non ramen illo gaudebit
qui non habet omnia que ſtatui ſuo con
gruunt ſet concuninit. ¶ Secundo ad hoc
nanzes oſtendit ur vineaz rum z arboribus
cinum: in quib⁹ videm⁹ q magna cura eos
mandant ut vineas z arbores diligenter
ta. Cauſa cauſa eſt: quia omnia bona
bus fauoribus es quando debite fructificãt
Si vero arbor aut vinea vel in bono
inueniatur que fructifera non ſit: ſtatim ſe
diligunta. Si etiam ipſa vite vel arbor de
natura ſua fructifera z vtilgum eaterra fru
ctuoſa: tamen aut ſuperfluitas z ſuperflua
natur: qz ſtatui non eſt illa meliorem
cifiat nec manuri cuſtodia digna. Ita non
eſt peior ilia quando non fructificat. Quia
licet de alijs arboribus fructus non magis
copioſus nec multum neceſſarius ſtamē ex
lent ad alia vt pote ad bonoꝝ edificationi
bus. Ita licet mundicie quedam ſuis
non ſit multum fructuoſi in operibus ſpi
rtualibus tamen ad aliqua valentqz ſuis
arboribus z laboribus rempublicã ſuſten
tant. Eccleſiaſticus qui fodere non valet nec
alijs ſunt laboribus vtilem ſi in operi ſpi
rtualibus inuenianrur inutiles inficiuntur
ſtimentia illorum a quibus quiſq; data eſt
qui dicit. Omnis arbor que non facit fructū
bonum eradicetur z in ignē mittetur ad ma
dum vitis ipſi mentor. Et hec eſt terram ſen
tentia de Eſech. xv. Quid enim fit lignū
vite ex omnibus lignis nemoſi que ſunt in
ter ligna ſilua rum nunquid tollet de ligni
vt ſat opus aut fabricabitur de eo paxillus
vt pendeat in eo quodcunq; vas. a. dum
non. Adeo ſequitur. Ecce igit datum eſt a
eccl. Sic que in terra fanctoꝝ nõ ſunt gra
non videbit gloriam dei Eſa. xxvj. Pro. x.
vij. ¶ Quinto exemplo timeatis z eos bñ
genter inueſtigetis: ne vos elegit dominus
ſt ſeruos eoꝝ ne z miniſtros ſuos. Dicit
xxxix. Non in ſanguinez ſacrificio bouum
z vitulorū: de quo ipſi immolabant. Si in
ſacramento corporis z ſanguinis filij dei
quod ſpecialius vos elegit dñs ꝛ. ¶ In qui
bus tria circa illos templi miniſtros z face
dotes facere: in auouotate ſolicita notare
tria ſignificant circa eccleſie miniſtros ſt
obſeruanda. Primo nãq; in illis examinato

pieceſſit: notata in electione eum dicit ur ele
git. Secundo mentis ordinatio ſacceſſit: nos
41 tionem ſubditum: miniſtrans. ¶ Quantū
ad primū. Si in electiõe ad bellum copoſuit
in veteri lege ad ingenerer examinabant: ſicut
oſtenſum eſt. c. iij. s. z etiam in nouo lege ta
lee anna ſtatuta. Nam ſicut a mrefs ſtipe
dium ſibi detur. Ita fortiori ratione miniſtri
ad bellum ſpirituale in quo non ſolū quis
miles ſub ducẽ ſtatuit quod plus eſt dux
populi contra inimicos fuit examinã
dicit in duce maior requirit probitas ꝛ mes
ſui ſubeditiones ſpirituales armatura bo
rum quam vulgares virtutes. Et ſi miles
ſui bellum corporale pugne arma oſtẽdit
vt ſciatur quomodo hoſtes expugnabuntur
inſtictas terrarū defendent anteꝗ ſtipẽdia
nus dem. Et fortiori ratione ordinanda ad ſe
ficacit nec minori cuſtodia digna. Ita non
eſt peior ilia quando non fructificat. Quia
licet de alijs arboribus fructus non magis
copioſus nec multum neceſſarius ſtamē ex
lent ad alia vt pote ad bonoꝝ edificationi
bus. Ita licet mundicie quedam ſuis
non ſit multum fructuoſi in operibus ſpi
rtualibus tamen ad aliqua valentqz ſuis
arboribus z laboribus rempublicã ſuſten
tant. Eccleſiaſticus qui fodere non valet nec
alijs ſunt laboribus vtilem ſi in operi ſpi
rtualibus inuenianrur inutiles inficiuntur
ſtimentia illorum a quibus quiſq; data eſt
qui dicit. Omnis arbor que non facit fructū
bonum eradicetur z in ignē mittetur ad ma
dum vitis ipſi mentor. Et hec eſt terram ſen
tentia de Eſech. xv. Quid enim fit lignū
vite ex omnibus lignis nemoſi que ſunt in
ter ligna ſilua rum nunquid tollet de ligni
vt ſat opus aut fabricabitur de eo paxillus
vt pendeat in eo quodcunq; vas. a. dum
non. Adeo ſequitur. Ecce igit datum eſt a
eccl. Sic que in terra fanctoꝝ nõ ſunt gra
non videbit gloriam dei Eſa. xxvj. Pro. x.
vij. ¶ Quinto exemplo timeatis z eos bñ
genter inueſtigetis: ne vos elegit dominus
ſt ſeruos eoꝝ ne z miniſtros ſuos. Dicit
xxxix. Non in ſanguinez ſacrificio bouum
z vitulorū: de quo ipſi immolabant. Si in
ſacramento corporis z ſanguinis filij dei
quod ſpecialius vos elegit dñs ꝛ. ¶ In qui
bus tria circa illos templi miniſtros z face
dotes facere: in auouotate ſolicita notare
tria ſignificant circa eccleſie miniſtros ſt
obſeruanda. Primo nãq; in illis examinato

aquam bibunt genui. Hectuntqz ſcripturas
ſeruantur: ſed ad terrenoum cupiditates
turpiter incumnantur. Illi vero tremm ſtan
tes manu eo impoſſeruntur ſtignum. q do
ermna fidei z aliarum virtutum otz z opere
ſt tractanda. Omnem ergo edificandi cu
gruz hortatur z docet facit ſcriptura. Eccl.
9. dicens. Fili accedens ad ſeruitutē dei ſta
in iuſtitia z timore. Et ſtui. Sta in forte p
ditum z ne feſtines in tempore aduerſitatis.
poſitionis z oratonis z ſtationis ſtultum beati
peſeuerauter. ¶ Quantum ad tertium. Et
miniſtreris fideliter ejus ad mortem: qz mil
lo modo a conſpectu dei ejus miniſtrare de
bet: qvos elongare vel abſcondere poteſtis.
Ultimam ergo ita ſolliciti eſſent miniſtri dei
circa partem ſuam z miniſteria ſua vt ei pla
ceant: ſicut ſunt miniſtri regum circa pocula
nes z miniſteria eos tangentia: ex ſpecialiter
quando preſentes ſunt. Sed pen de illis q
bene in deo miniſterio incipiunt z paulatim
qui doni atem illam continuant. ſacrificia
mutantur arbortibus illis de quib⁹ dicit pſa
bulcia. Secido peccauit eſt acida. Terno
amara. Sic eſt qui in bono eccleſie vel reli
gionis in principio fac concreſcentis ſunt
bulce z tractabiles: tam deo & hominib⁹
amabiles ſy ꝛ. De ſquibus Sapiẽs. in. Fra
ctus eorum acerbi z inutiles ad manducan
dum z ad nihilum apti. ¶ Dom vero virtutes
nerſo ad medium motus naturalis in cont
nationis motus in bono intentus agunt z
augmentatur z proficiunt ad modum illo
rum quoo eſt natus Salomon. Officijs ſu
cerdotū z miniſteriijs diuinar. vel de
nes z ornamentis ſuis pertinentibus ad
ſeruitutē dei z ſpiritualia. Et hec ſufficiant
patiis. Hora collationem ad hoc. vij. vij. 47
Item aliud thema. Ut vij. vj.
¶ Tales ad ordines z beneficia z dignitates
ele ſtantẽ ꝗua ad terrã melinata opus dei
eligendi z aſſumendi ſunt qualeo in ſpiritu
pir ſubſolentes opus ant. Sic in propoſi
collationibus beſcribuntur z non ꝑpter cõ
tatibus ergo qui ad terrenas inclinãtur ei
ſanguinitatem vel amicitiam ſeu vel mune
pidantes vel delectationem nec ſunt aptere
raq; ina tales repchendit decretuꝫ ſanguis
columne in domume: proh multres in cep
gratione mea. ſcẽpto eaud pulcher ſi exemplus adducens ꝛ Dopſi qui ſilnos ſuos
gnificatum eſt Iudiſ. vij. vbi Gedeon tamẽ ponui miniſtros z heredes in principatu ſui
trecnes qui non flexo poplice: id eſt genu nolui: immo extraneum z de alia tribu ele
bidem: ſicum ad bellum aſſumpſit cõtra gis: ſcz Joſue: qui z Jeſus naue dicitur eſt
pe minuendum ſm beatum Gregoꝝ apoſto ri ſeremus ꝓuidentiam in populo nõ ſan
los z eorum ſucceſſores. Precores z eccleſie dum defenderum eſſe: id vite. Hora te
bonoꝝ ſignificantqui bene aquam nõ ſic hoc ſpeculiter. E. ſ. d. c. tr. 4. Hec eſt pro
ꝓpter lubmitqua dam ſimpuraruin alijs ꝓ bonis ſeruendum. vel rogan
ſicenam pauriunt ſtatum ſuum recundi dum. Sicut patet. E. ij. 51. Hec alij ſunt
ros ad ima non deſlecrunt. Iuiqui nãq; aus conducenti. Sicut patet. C. v. 19. Et ſi tac

les eligerentur quales pretacti sunt cum cō-
ditionibus etiam que notātur. M. vij. arti.
iij. quos videlicet spiritussanctus electorib⁹
inspiraret: sicut pꝫ de sancto Nicolao. Nunc
Lxiiii. etiam sicut tunc spiritussanctus per eos mi-
racula operaretur. Unde quidam sapiēs in
hoc casu rationabiliter respondisse fert̄ cui-
dam regi querenti quare deus nunc nō ostē-
dit tot signa ⁊ miracula pro prelatis: sicut so-
lebat in primitiua ecclesia: quia inquit tunc
ordinabantur ⁊ promouebantur ⁊ eligeban-
tur per spiritum sanctum ⁊ per sanctas ora-
tiones. Ad spiritum sanctū pertinebat ostē-
dere electionem suam esse bonam per signa
⁊ miracula sequentia vt veritas. pbaret̄, scri-
pture: q̄ dicit. Quecūq̄ elegerit dn̄s ipse sctūs
est Numeri. xvj. ¶ Sed nunc ordinantur: eli-
guntur: promouentur: per preces ⁊ literas
vestras: ⁊ domine regine ⁊ aliorum magno-
rum de terra. Et ideo nunc ad vos pertinet
electiones vestras ostendere ⁊ promotiōes
esse dignas ⁊ sanctas per signa et miracula
sequentia: ⁊ nō ad dominum deum: quia nō
hos elegit dominus Baruch. iij. Nec per do-
mini ducatum ad ecclesiasticos ordines cur-
runt: quia fm̄ Bern̄. in quadā epistola. Cur-
ritur in clero passim ab omni etate ⁊ ordine
a doctis pariter ⁊ indoctis: ad ecclesiasticas
curritur curas tanq̄ sine curis quisq̄ victu-
rus sit cum ad curas peruenerit. Et propter
hoc conditiones habent notatas. M. vij. ar.
iiij. ¶ Amici etiam illorum qui illos ad or-
dines vel religiones seu beneficia exponunt
vt necessaria habeant fm̄ carnem sunt sicut
qui ponunt infantes suos ante ostium ho-
spitalis vel ecclesie: vt de hospitali nutriant̄
quos ipsi nutrire nolūt. Et sicut qui ponūt
porcos vt impinguantur. Ita nullam diffe-
rentiam videntur facere inter filios ⁊ filias
⁊ nepotes ex vna parte ⁊ porcos ex alia: nisi
q sicut ponunt porcos in nemore ad glādes
ita ponunt illos in ecclesia ⁊ religione nō vt
fructificent sed vt fructus colligant tempo-
rales ⁊ ditentur ⁊ incrassentur. Quando er-
go illi qui olim in ecclesia ⁊ religione ponē-
bantur vt penitentiam agerent ⁊ fructifica-
rent pro bono fructu quem in horto domini-
co protulerunt vtpote a bono hortulano plā-
tati: id est christo ⁊ parentibus qui olim pro
talibus filios suos ⁊ consanguineos in reli-
gione ponebant in regno remunerabuntur:
isti eradicabuntur ⁊ expellentur: quia om-
nis plantatio quam non plantauit pr̄ me⁹
celestis eradicabitur Mat. xv
Ar. iiij ¶ Requiritur ergo intentio munda: tam in
promotis ⁊ ordinatis q̄ etiam in promoto-
ribus ⁊ ordinantibus: de qua licet in parte
tactum sit. S. eo. c. 35. Illud tamen antiquū
non incongrue videtur addendum exemplū 44
quod habetur. Exodi. xxx. de labio eneo: id
est lauatorio in quo lauabāt sacerdotes ma-
nus suas ⁊ pedes accepturi vestes sacras vt
sacrificarent. In quo potissimum habet̄ do-
cumentum de pedibus affectionis mundan-
dis per intentionem sanctam ⁊ manib⁹ ope-
rationum lauandis per cōfessionem in illis
qui ingredi intendunt in ecclesiam: vel tem-
plum ecclesie per ordinis susceptionem: ⁊ ve-
stes induere sanctas per ordinis executionē.
Quia sicut respiciebant in quibusdam spe-
culis que erant appensa circa labium illud:
sicut recitat magister in historijs vt dicere
possint si aliquam in facie vel veste haberēt
maculam. Ita isti diligenter speculum respi-
ciant conscientie: si aliqua sit macula in in-
tentione vel vita. Et si quam inuenerint in vi-
ta illam confessione lauent: si quam vero in-
tentionem illam mutent. Ad talem enī intē-
tionis custodiam ⁊ directionem sacra nos
hortat̄ scriptura dicēs. Custodi pedē tuū in-
grediens in domum dn̄i. Eccl. iiij. ¶ Ad ta-
lem etiam eos hortari solebat intentionem
quidam episcopus sanctissimus magister
Joannes de Monumuta quondam lauda-
nensis qui accedentes ad ordines districtissi-
me prohibere solebat: ne quis ad ordines ac-
cederet principaliter intentione habens ali-
cuius rei temporalis emolumentum. Hoc in-
super omnis ratio dictat q videlicet sp̄ualia
in intentione proponantur tanq̄ digniora 50
⁊ durabiliora: q etiam quando ordines reci-
pit intentionem habeat ordinis actum exe-
quendi: aliter enim ordo ille vanus est: qui
debito actu ⁊ debito caret fine. Quod etiam
quando beneficium recipit ecclesiasticū inte-
tionem habeat ad idem beneficium ordina-
rie aliter enim beneficium ⁊ omnes fructus
male recipit: sicut patet per decretalem li. vj.
ti. de electione. c. commissa: super quod. c. di-
cit glosa Joan. andree: q licet quando bene-
ficium suscepit intentionem: habuerit ordi-
nari ad illud: si postea intentionem mutet:
extunc incipit esse possessor malefidei ⁊ tene-
tur ad restitutionem omnium fructuum ex-
tunc perceptorum. Nota. M. ix. 15. ¶ Sz heu
non obstantibus talibus exemplis p̄ceptis
⁊ censuris multi beneficia ⁊ fructus benefi-
ciorum per annum occupant: non ordinati
nec intentionem habentes ordinari ad illo-
rum damnationem. Plures etiā ea que ad
statum suum vel ordinem pertinent exequū-
tur ad modum pauperum qui ad ecclesias

mane veniunt: vt elemosynas petāt ⁊ lucrū
requirant de introeuntib⁹ ⁊ non propter dei
amorem. Sic prebendarii qui ad matutinas
missas vel alias horas veniunt non propter
dei amorem vel deuotionem: sed ne distribu-
tiones amittant qui illis tantum debentur
Exem. qui horis talibus personaliter intersunt.
Asin⁹. ¶ Plurimi ad ordines ⁊ beneficia veniūt ec-
clesiastica ad modum quo asinus legitur in
fabulis venisse ad dominum suū. Fingitur
enim q asinus videns canem: propter ludū
⁊ adulationes suas quas domino suo fecit
ei applaudendo ⁊ pedes super eum ponēdo
honoratum ⁊ bene pastum ⁊ in camera do-
mini bene cibatum. Cogitauit q idem face-
ret ad hoc q idem cōmodum reportare pos-
set: domino ergo suo semel intranti: asinus
occurrit ad modum canis os cum sordidis-
simis pedibus eleuans super dominum po-
suit: ipsum turpiter fedando. Ad ille asinum
insanire estimans clamauit: ipsumq̄ tanti
verberari fecit q pellis non valuit obolum.
Ita nonnulli rudes ⁊ illiterati sicut asini vi-
dētes ordinatos beneficiatos atq̄ aliquos
religiosos a deo originaliter honoratos: di-
tatos: laute cibatos ⁊ bene indutos: cogitāt
q volunt ordinari ⁊ beneficia ⁊ religionem
habere vt similia consequantur commoda
ad predicti asini modum ore polluto in mis-
sa ⁊ pedibus sordidis in ordinis susceptio-
ne: deum tangunt: ⁊ quantum in eis est ma-
culant. Super quos ideo deus clamat Jo.
vj. dicens. Amen amen dico vobis: queritis
me: non quia vidistis signa: sed quia mādu-
castis ex panibus ⁊ saturati estis: operami-
ni non cibum qui perit sed qui permanet in
vitam eternam. Super qua auctoritate di-
cit Grego. Per totum inquit personam deus
illos intra ecclesiam detestatur: qui per sa-
cros ordines ad deum appropinquantes nō
eisdem ordinibus virtutum merita: sed sub-
sidia vite presentis exquirunt. Nec cogitāt
in viuendo quid imitari debeant: sed que sti-
pendia percipiendo assequantur. Ita timen-
dum est q illo asino peius flagellabuntur:
qui teste Ps. lxxij. In labore hominum non
sunt: ideo cum hominibus nō flagellabunt̄
sed cū demonibus. Nor. P. iiij. 31. Et. R. v. 5.
Art. 5. ¶ Patet ergo q nisi bonam habeant inten-
tionem periculose ordinantur: posito insup
de necessitate esse q bonam ⁊ sinceram ha-
beant intentionem: non sufficit nisi etiam bo-
num ⁊ certum habeant titulum: quia sicut
deus intentionem: ita ecclesia ⁊ ecclesie leges
requirant titulum. Sicut patet tam ex decre-
tis iam allegatis. S. eo. ca. xxxix. q̄ etiam ex
decretali li. iij. ti. de prebendis ⁊ dignitatib⁹
c. non liceat: vbi de quolibet episcopo sic dici-
tur. Duorum alterum eligat vel non faciat
clericos vel si fecerit det illis vnde viuere pos-
sint. Ex quo patet q nisi habeant vnde viue- 5x
re possint de suo: sicut patet ibidem. c. episco-
pus: ordinās tenetur eis in necessarijs sicut
aperte ex illo ostenditur capitulo. Cum er-
go primum capitulum ordinet q habeāt vn-
de viuere: ⁊ secundum idem velit in effectu:
patet q illi male ordinant ⁊ ordinantur quā-
do ordinatus coloratum habet titulum ap-
parentem videlicet ⁊ non existentem: q̄ qui-
dem ordinantem ⁊ clericos suos non latet:
nec in forma nec in concessionis seu donatio-
nis modo: vel effectu: quia fama ⁊ rei eui-
dentia talium titulorum ostendit veritatē. In
quo casu licet ordinantes quo ad mundum
sint exonerati: quia in registro redigunt ad
cuius titulum quisq̄ ordinatur: quo ad deū
tamen excusati non videntur: quia iura vo-
lunt sicut ex allegato patet capitulo. Non li-
ceat: q de titulis suis viuere possint: quādo
ergo titulum habent de quo nunq̄ denarium
vel vnius anni sustentationem recipere pos-
sunt: nonne talis titulus in fraudem datur
⁊ recipitur iurium ecclesiasticorum? Sed epi-
scopi vel eorum clerici ad tales recipientes:
vel ordinantes clericos respondent se excu-
santes: q in examinatione illa: titulorum et
ordinandorum sunt vt publica persona: ⁊ te-
nentur credere sigillo autentico alicui⁹ mo-
nasterij vel prioratus ad quam quis per li-
teras sigillo munitas intitulatur: vel etiam
testibus qui pro aliquo deponunt iurati q
titulus suus est sufficiens: licet contrarium
sciant vt priuata persona. Et ponunt exēplū
de iudice qui debet iudicare fm̄ allegata: nō
obstante q contrarium sciat esse verum. Et
ad dictum illorum roborandum decretalem
adducunt li. j. ti. xxxj. de officio ordinarij. c.
si sacerdos: que continet q christus sciuit vt
deus q Judas fuit malus: tamen noluit eū
a communione publice repellere. His ho ī ge-
nerali responsio sufficiat: que habetur. J. ix.
31. ¶ In speciali insuper de ordinādis loquē-
do non videtur q responsio illorū sufficiat.
¶ Primo quia licet de quolibet debeant pre-
sumere q sit bonus: nisi sit contrarium pba-
tum per regulam iuris in vj. Non tamē hoc
presumere habeo: quādo cum illo habeo ali-
quid agere. Non enim ex tali presumptione
est ei filia tua dāda: sed debes scire q sit ha-
bilis anteq̄ in officio ponatur: q habilē req̄-
rit personam ⁊ habilitatem eius diligenter
inuestigare: ⁊ maxime vbi tituli sunt suspe-

eti: vsura: quia aliqua domus religiosorū vel laicus dñs vel quicunq alius tales dat titulos de quibus intitulati nūq̄ gaudebūt qz etiam quandoq tot dant ꝙ plus ascēdit valor titulorum q̄ patrimonium quod habent. Quod autem peccant recipientes ꝛ ad tales titulos ordinantes: patet ex lege ciuili in. ff. vete. li. xxij. ti. de testibus. l. testiū fides. §. tu magis scire potes. Ubi imperator cuidam querenti qualis requiratur fides in testibus: respondit dicens. Tu magis scire potes ꝛ ex signis ꝛ nutibus ꝛ verbis potes in eis duplicitatem ꝛ variationem deprehendere: quā si deprehenderis eis fides adhibēda non est. Ita in proposito: si velint conditiones testium literarum ꝛ titulorum inuestigare: inuenirent ꝙ totum fraudulentum quia requiritur ad hoc ꝙ titulus sit bonus ꝙ sint in possessione tituli. Ita ꝙ non solū habeant actionem ad titulū: sed ꝙ iam habeat tituli sui possessionem. Hoc enim primo probatur qz lite pendente de aliqua ecclesia non debet quis ad titulum talis ecclesie ordinari: licet actionem ad illam habeat: qz nō est in possessione. Secundo qz per prouisionē pape quam quis habet in aliquā ecclesiam ad primā vacaturam nō debet quis ordinari quantūcūq prouisio bene concipiatur: quia non est in possessione illius ecclesie: sed solū expectat ꝛ actionem pendentē habet. ¶ Tertio qz ad hereditatem paternā quantūcūq pater te certum faciat per feudum talliatū: vel quouis modo: non poteris ordinari anteq̄ in possessione fueris illius hereditatis. Ratio in omnibus istis est: qz ordinatus debet statim habere vnde viuere possit: sic patet ex illa decretali. in li. iij. ti. de prebē. c. episcopus: vbi sic dicitur. Episcopus si aliquē sine certo titulo de quo necessaria vite percipiat ordinauerit: tam diu ei necessaria subministret donec in aliqua ecclesia conuenientia stipendia militie clericali assignat. Nisi talis ordinatus de sua vel paterna hereditate subsidiū vite possit habere. Nec videtur contra hoc quod dr̄ in decretali. li. iij. ti. xxxviij. de iure patronat⁹. c. postulasti. In quo querit vtrum sacerdos ad titulū sue ecclesie possit aliquem presentare irrequisito patrono. Et si ex tali presentatione aliquod patrono preiudicium fiat quo minus post mortem illius sacerdotis alium ad aliud p̄sentare poterit. Et si respondet ꝙ si sine assensu patroni presentauit nullum patrono preiudiciū generatur: non dicit tamen ꝙ talis presentatio est bona: qz nec de presentatione seu titulo tali sit questio: sed solum de preiudicio.

¶ Ex predictis ergo sequi videtur ꝙ nullus ordinari debeat nisi sit in pacifica possessione illius rei ad quam ordinatur. Ad decretalem vero illorū respondetur: ꝙ christus noluit iudam diffamare: nec sacerdos debet talem de quo scit vt deus per confessionem: sed casus de titulis non est similis: qz non solū mihi: sed ꝛ omnibus considerare volētibus constat tales titulos esse vanos ex communibus accidentibus: que vehementes inducūt euidentias ꝛ presumptiones: immo quod plus est omnibus ex certa constat scientia: ꝙ maior pars ordinatorum nō est in pacifica possessione illius rei ad quā ordinatur. Et ideo quando a diuinis propter illorum mala facta suspenduntur: oportet eos latrocinia vt dicunt exercere.

¶ Uiso quales conditiones requiruntur in ordinando q̄tum ad interiorem intentionē ꝛ etiam ordinis ingressum: in hoc articulo ostendere restat: quales in eo requiruntur conditiones q̄tum ad ordinis executionē. Ar. ri ¶ Hee autem in generali sunt due: quarū prima est necessaria propter seipsum secunda propter proximū. ri ¶ Propter salutem vero propriam in speciali duo in eo requiruntur: videlicet mūdicia ꝛ spiritualis fortitudo. Propter proximū etiam duo in illo sunt necessaria honesta conuersatio ꝛ doctrina. Primū ostēditur primo per exemplum de ministris aliorum dominorum: in quibus videmus ꝙ multis existētib⁹ alicui⁹ dñi ministris: quorū aliqui sunt in campo ad rura: aliqui in stabulo: aliqui in coquina: ꝛ sic de aliis. Inter quos requiruntur maximā domini honestatē ꝛ exteriorem mundiciā in his qui eis seruiūt in mensa ꝛ in camera. Sic multis existentibus dei ministris in diuersis artib⁹ mechanicis ei fideliter seruientibus: maiorē requirit mundiciam interiorem in his qui ei seruiunt in mensa altaris: ꝛ in camera ecclesie in statu alicuius ordinis. Ideo signanter dicitur. ij. Paralip. xxx. ꝙ sacerdotes atq leuite sanctificati steterunt in ordine suo ꝛc. Et hoc rationabile videtur: qz qui debent alios mundare ꝛ ornare: sint in se primo mundati ꝛ ornati: vt de eis posset veraciter dici illud Neemie. xij. Mūdati sunt sacerdotes ꝛ leuite ꝛ mundauerunt populum ꝛ portas ꝛ murum. Hoc enī antecedenter requiritur: quia ab immundo q̄s mundabitur? Ecclesiastici. xxxiiij. ¶ Aliter enim non ordinate alios mundāt sicut nec sordidas habēs manus: sed seipos cōsumūt ꝛ alios corrūpunt. ¶ Primū patet qz sicut candela dū alios illuminat seipsam consumit. Dū etiā a tergo lumē tm̄ portatur

tantum sequentibus ꝛ non prodest portāti quia ipse in foueā cadit: sed alios a casu cō similiter liberat. Ita talis persona ecclesiastica qui aliis lucens in se immundus existit: aliis bona conuersatione lucendo ducatū prestat ꝛ ipse inmunde viuendo in foueā cadit inferni.
53 ¶ Secundū etiam patet: qz sicut oculus immundus ꝛ speculū infectū diligenter visa oculos corrūpunt intuentium ꝛ vultū distortum apparere faciunt. Ita ordinati q̄ ideo oculi dicuntur: qz aliis viam ꝛ ducatū ostēdere debent. Et quia sicut macula citius apparet in oculo q̄ in pede. Ita ꝛc. ¶ Et sicut vbi macula citius apparet. Ita lesio citius ꝛ grauius nocet in subiecto proprio. ¶ Quia sicut grauiter peccat qui calicē deo consecratum deiq ministerio ordinatū in lutū p̄icit Grauius vero qui illum in lutum primo piicit ꝛ postea cum illo lutoso ꝛ deturpato celebrat. Ita laici grauiter peccāt qui corda sua in lutum proiiciunt peccati: ipsamq spūaliter immundam faciunt: verificantes illud Osee. viij. Factus est israel in nationib⁹ q̄si vas immūdum. Grauius tamen viri peccāt ecclesiastici qui corda sua in lutum p̄iciunt peccati: ꝛ postea illa immunda vasa dei offerunt ministeriis. Nota ad hoc auctoritatē. E. vj. 17. ¶ Secundo idem ostēditur per exēplum de Saphyro: cuius virt⁹ nullius dicitur esse valoris nisi munde custodiatur. Saphirus. Ita nec ordo sacerdotalis seu clericalis: quia sm beatum Gregorium: sicut aqua baptismalis ad celum mittit baptisatū ipsa in cloacā descendēte. Itē malos sacerdos alios baptisando ꝛ absoluendo ꝛ docendo: ꝛ huiusmodi circa aliorū vtilitatē sancta opera exercēdo. ¶ Secundum etiam ostenditur exemplo pugillis qui sicut pugnaturus inungitur vt fortius pugnet. Ita sacerdotes in signum spiritualis fortitudinis ꝛ pugne inūguntur: vt fortiter in illis se habeant: illi de quibus dicitur. Esa. xl. Mutabunt fortitudinē: qua mutata manētes in ordine suo pugnabūt: sicut pz Iudic.
54 v. ¶ Tertiū insuper de conuersatione q̄ ad alios patet: qz sicut non sufficit soli ꝙ in se sit corpus clarum: nisi etiam sit luminosum ab extra. Ita in proposito. Et sicut mōstruosum ꝛ contra naturam esset ꝙ celum ꝛ corpora celestia inferiora non illustrarent: sed potius obscurarēt. Ita in proposito de clericis qui vocantur lux mundi: ꝙ nisi illustrēt bonis exemplis: contra rationalem naturā facientes peccant. Si vero ipsum q̄d peius est malis exemplis obscurent ꝛ igne pcti quē in se ꝛ in aliis accendunt: cōburūt: de damno corā deo rñdebūt. Sicut patet p legē ciuilē in ff. ve. li. ix. ti. ad. l. aqliā. l. q̄ occidit. §. in hac In qua continetur: ꝙ si quis tempore ventoso ignem in stipula propria ponit: sicut moris est in aliquibus partibus: vbi post messiōes statim stipulā comburūt: ꝛ ille ignis vineas nemora domos: vel quecunq alia vicini sui combusserit: q̄ ignem in stipula sua posuit: de dāno illato respōdebit: quia ibi i textu habetur: ꝙ qui dat occasionem dāni: damnum dare videtur. Huic legi cōcordat lex dei Exo. xxij. dicens. Si egressus ignis inuenerit spicas ꝛ combusserit aceruos frugum: siue stātes segetes in agro: reddet dānum qui ignē succendit. Sic in proposito: qui igne peccati quem in se ꝛ in alios accendit: ꝛ malo exemplo conuersatione alios cōburit: de damno respondebit. Et penam nō solū pro peccato sed etiam pro peruerso sustinebit exemplo. Nota de hac materia. E. vij. 6. ¶ Cum ergo iuris prohibitio sit ne in aliqua aqua que a populo portari debet: aliquid feditatis ponatur: quod gustum vel visum corporeum inficere possit: sicut patet. C. li. xij. ti. de re militari. l. cum supra: vbi continetur quod sequitur. Cum supra virentes fluminum ripas oīs legionum multitudo cōsistat: prouida auctoritate decernimus: vt nullus omnino immūdo fimo cōmune poculū polluat vel propos publicos oculos nudatus incesseret: id est nec ad baluandum: vel alia de causa corā aliis nudus incedat: ne alios ad libidinē puocet intuentes. ¶ Huic etiam legi q̄tum ad p̄mā eius partem: prout ad presens pertinet ppositum: lex prohibet in. ff. nouo. li. v. ti. de fluminibus. ꝛ ne q̄d in flumine publico ripa vel ei⁹ fiat quo min⁹ nauigetur per totū. No. plures leges ad hoc. T. j. 15. ¶ Si enī corporum custodes cum tanta curarunt diligentia: ne quecunq infectio esset in aqua qua corpora potantur ꝛ abluantur. Ne etiā nudus sua inhonesta cōuersatione ꝛ exemplo aliis occasionem preberet peccandi. Ne etiā q̄buscūq impedimētis nauigātes quo min⁹ ad portū peruenire possent optatū impedirentur. Quāto magis custodes animarum diligēter obseruare deberent: ne ipsi vel alii aquas inficerent: que ordinantur pro aliis potandis et abluendis: que sunt exempla verba ꝛ sancta conuersatio: quas tūc inficiūt ꝛ infici pmittunt quando male viuunt: vel alios male viuere pmittūt: q̄bus aīa reficitur q̄n bona sunt: ꝛ inficitur ꝛ corrūpitur q̄n mala sunt. Quod etiā nec ipsi nec alii sordia re vel lasciue ābulātes intuētes ad libidinē: vel ad quācūq puocent dissolutionē: ꝛ nauigātes impediāt a portu salutis. Quia si hoc fecerint p̄similiter for- 55

uidare illum poterit sententiã. ¶Ec. xxviii.
Ute palioribus. ¶Ec infra. Cum pruritum
aquarum eſt verba dei a fanctorum cẽpio
in eccleſia audiendo: cor libris legendo bi-
beritur: reſiſtã eſt quaſi quod fruit in ope de
reſidẽo poſt audirum vel lectionem: pedib⁹
veſtris: id eſt malis affectionibꝰ quas ſeq
bamur: nr̃ubalia male vncuẽdo: e malia ꝓ-
pia ſandos. ¶Et ouẽ pne in hac cõcubia
ta pedib⁹ veſtros fuerant paſcẽdanſtr̃a ꝑ-
dos veſtri turbauerũt: hoc bibendũ: ꝙ bonos
ſpiritualiter intorcat ſibi mala ſanctorũ
pia veſtra ſequendo ad meritum ducẽbaꝝ.
Ut. ¶Sic pte illud beati Gregõ. in paſtora-
li. q̃ di pot per abrupta gradiũr ſepe
cõingit: q̃ ad pcipitia ꝓmouẽat. ¶Eſt
Erth Cẽſere. ergo in hoc caſu de cuſtode animarũ ſ ſub-
ditis ſiliter dr̃ dicere: e pole fua. Fabulenta-
ꝙ cõtinent q̃ cancr ſuũs natura eſſe fu-
tur: q̃ de loco ad locũ tranſit retrocedendo:
ſiliter ſuum docuit dicẽdo. ¶Ooli ſili ambu-
lando retrocedẽdo: ſed potius vade dr̃ſe ſi
cut alia animalia gradiunt ſiliter ꝙ qua-
renon vadit in ſicut me re bocco: ſi dr̃ dico
te re ita vadauteꝝ quo perrexerat in per
gẽdi modo ſequar: ſi plus exempla tua me
mouent ꝙ verba. ¶Sicut ꝓpoſitio: ſic rec pa
ſtor bene docẽdo ꝙmodo oſs ad celũ via
directa tendere debeant: ſi ipſe a termino a-
to retrocẽdẽdo ſe longe ꝓ ipſum frequẽter
ad pcipitia gref ſequiturꝙa ſi eſſe beato
Gregõ. exẽpla ꝑ mouent ꝙ verba. ¶Et
hoc aperte oſtendũt dicentes de quo ni-
ri rales iteratã talia faciunt: quare non poſ
ſumus non? Ecce q̃ cancer ſic vadit: ſpi ſic
ſtitum ſequi volũtes contra doctrinam apo-
ſtoli dicẽtis. Cuſtodite vos ab omni fr̃e
50 ambulante inordinate. ij. Theſſal. ¶Quar
ta conditio vitius arbitrij: ſit: qr̃ recte docẽ
ꝙ ſim Criſoſto. nill omnẽ veritatem manife
ſtauerint in populo: abſunt rationem. n. die
iudicij non poterũ eſſe excuſatio ſtatus
e doctrine ignorantia q̃ubus fuit innenen
di facultas ſi fuiſſet querendi voluntas. Ob
autem in eo q̃ querendi ſit facultas in ſenſu
tio oſtendũtur ſi intrabus e vitus: in duba
thelogia e tura tegunt̃ur canonica. Oſs ſtre
per in eis debẽt querendi voluntas: pt̃ qua
paucꝛ vel nulli illoꝝm qui in ſacris conſti-
tuti ſunt ordinibus ad ſcholas veniunt: q̃s
ex quo paſſum tranſierunt ordinis ſacrdo
talis nec amplius examinari ſunt: habẽ
tes capũ ſ capuũ: ſcientiam dei aperte re-
petiũ: ſiliter neſciũtꝛna ratione non timẽ
tes examinationẽ: in qua eis dens dicturus
eſt illud Oſee. xiij. q̃. ru ſcientiam repulſiſti:

ego repellã te ne ſacerdotio fũgiaris mihi
que obſtra ꝙ legis dei ſcientiã repulerũt
tu tuoſtrã eſt operum ruoꝝ ergo mihi ꝺ
dabis rationem dñi tertiuſſimꝰ non ſolum de
facto ꝙ peccatis ꝓpriis ſed eis ſubditoꝝ
ſ aliorũ: qui tuo peccauerũt exẽplo. ¶Eſaiam 57
ſententiã nunc aggrauabitur: non ſolũ ſuũ-
tuum a fenſu repellerunt ſe inſufficiũtes ꝙ
alioꝝ infoꝝ ſalutẽ ſed etiã
illos repulerũt qui ſubditos ſuos mſonan
re ſciuerunt e voluerunt. dum volenti vitiũ
ꝓbare ꝓtectores e conſeſſores ꝓ meritis
terunt. Quoniũ factum ſequens ꝑ Eſa.
parabola: qua fingitur duos habitaſſe in
una ciuitate vnꝰ ſus vna domo e vnꝰ re-
mouere ſuos ſolutus paruis ꝺ ſ. Dulce
ita tamen ꝙ parietis ſummitas ad iceꝺ ho
mus omnino non aſcendat. Annus ergo ille
mortis domo ſuꝑiꝰ ſuꝑuenit. Ad quẽdẽ
aueo in quibuſdam cauſis habẽdas ille-
me cantantes. Aliusvero dominꝰ eos ſtare
z acuſoſtas in mane volũtatẽ ꝓpriam
gitatiõnes in terre hoc dicẽs: ego habẽ ville
inquietabatur: vnde ad quendam confeſſi
ſapiẽtem: qui et eatum tradidit in doctrina
cens q̃ vplum tarta auce ex parte ſua ſuſpe
dere: vt eatum timentes a cẽu ſ inquietu-
dine ſuo exẽplari: quod ꝺ factum fuiſſet non
ita libere ſtare aut cantare nr̃m cantabi-
ne ſpũm unquetabant. Ad quẽ. In do-
mo eccleſie multi habitant parietibus diuer
ſorum ordinum ſ ſtatuum diſtincti. In ma
vero parte poſſe fuerant aues q̃ deſolu-
deliceꝙ oꝺinant ſtarent ad ꝓdicẽdum
r ad confeſſandum. In alia vero parte fue-
runt multi in peccatis ſine dominatoꝝ q̃
ſeſtineſcẽtes cantu illoꝝm grauabantur
cum vero neſcirent quomodo ſilentium eis
imponere poſſent: ſiſpiram ꝙſtinuatis
adiecerunt cantare conſiluerunt preſidẽtes
qui eis catum in caueaꝝ eſt capitulum in
carta tradiderunt: capitulum vidiſſet ſin
conſtitutionem qm̃ in ſeno inuptibꝰ pce-
ptedrã. In ſeptimo ro vbi canus ad ꝑfe-
poſitus iterum ſuſpenditur in alto. Incipit
duũ ſuo oſtenſo volucres cẽ a canuas
cẽs in deos ſ ſubditos ſuos in peccatis ſuis
dominationes inquietantes: ꝙdoſi de deo
ſuo ſingere faciant. Et quo ſcerũ eſt ꝙne
ria libere ipſum poſſet de locis ſuis: id eſt
animabꝰ peccatoꝝ ꝙ ꝺ ad incoſa ſuꝑ
mantiado ex amariſſima. Sed in qua pa
cer pat eſſe: patenꝰ eſt: ꝙ a paganis pa
ab hereticis neſtẽ ꝑfecto a fidẽ. Aut plan
genne eccleſie in tempore ſi ſcribitur enim
ter ecclesiaꝝ ſi ꝑſecutiones ſi mer ma

58 viij. ¶Item. Cãi. xx. ¶Dec. hec ſola in eis
imentur peccata q̃ ſufficiẽtes ꝺ ar-
nantur ſ inſufficiẽtes nr̃oꝺ ſufficiẽtio
rent̃ peccatoꝝ eſt perſequẽdi. Qui in hoc
ſalu ꝺdam nolũt ſ nr̃ꝺm ſe offendi
he quo ferunt̃ꝙ cum rex angliæ in Norman
ne vonanem in ſiderer: ſurrexit quidam lu
pus coram eo ſubmiſſo capitioſo pe
tia tamen ꝙ parietis ſummitas ad iceꝺ ho
mus omnino non aſcendat. Annus ergo ille
mortis domo ſuꝑiꝰ ſuꝑuenit. Ad quẽdẽ
aueo in quibuſdam cauſis habẽdas ille-
me cantantes. Aliusvero dominꝰ eos ſtare
z acuſoſtas in mane volũtatẽ ꝓpriam
gitatiõnes in terre hoc dicẽs: ego habẽ ville
inquietabatur: vnde ad quendam confeſſi
ſapiẽtem: qui et eatum tradidit in doctrina
cens q̃ vplum tarta auce ex parte ſua ſuſpe
dere: vt eatum timentes a cẽu ſ inquietu-
dine ſuo exẽplari: quod ꝺ factum fuiſſet non
ita libere ſtare aut cantare nr̃m cantabi-
ne ſpũm unquetabant. Ad quẽ. In do-
mo eccleſie multi habitant parietibus diuer
ſorum ordinum ſ ſtatuum diſtincti. In ma
vero parte poſſe fuerant aues q̃ deſolu-
deliceꝙ oꝺinant ſtarent ad ꝓdicẽdum
r ad confeſſandum. In alia vero parte fue-
runt multi in peccatis ſine dominatoꝝ q̃
ſeſtineſcẽtes cantu illoꝝm grauabantur
cum vero neſcirent quomodo ſilentium eis
imponere poſſent: ſiſpiram ꝙſtinuatis
adiecerunt cantare conſiluerunt preſidẽtes
qui eis catum in caueaꝝ eſt capitulum in
carta tradiderunt: capitulum vidiſſet ſin
conſtitutionem qm̃ in ſeno inuptibꝰ pce-
ptedrã. In ſeptimo ro vbi canus ad ꝑfe-
poſitus iterum ſuſpenditur in alto. Incipit
duũ ſuo oſtenſo volucres cẽ a canuas
cẽs in deos ſ ſubditos ſuos in peccatis ſuis
dominationes inquietantes: ꝙdoſi de deo
ſuo ſingere faciant. Et quo ſcerũ eſt ꝙne
ria libere ipſum poſſet de locis ſuis: id eſt
animabꝰ peccatoꝝ ꝙ ꝺ ad incoſa ſuꝑ
mantiado ex amariſſima. Sed in qua pa
cer pat eſſe: patenꝰ eſt: ꝙ a paganis pa
ab hereticis neſtẽ ꝑfecto a fidẽ. Aut plan
genne eccleſie in tempore ſi ſcribitur enim
ter ecclesiaꝝ ſi ꝑſecutiones ſi mer ma

culauerunt me a turpi queſtu: ſicut patꝛ. ſy-
rũſ. r. ſcountur a turpi cõmercio a negocio
dens ꝙ re ꝑmultatum in tenebroſis ſ ꝙ ve-
iam ſtat demonium de medio mendaciũ.
¶Et ſatiabus vero etiam ſeculares eccleſie 59
dibus in ſignum immunis ꝑticulꝛ tantum ſi
bipſis ꝙ ſubditis ꝙ ciuis ſuis eccle. ¶Pu
mi parebquia in bello ſpirituali a diabolo
vncamur ꝙ plenum ſperat ꝙ ꝛ ſtipo impu
gnati ſicut ꝑ patꝛ. ſ. ſtuli. ij. Non enim ꝙ
per hoc quod dicit Auguſt. ſi de ſingulꝛ ita
re dei ꝛtorum. Aꝛtus inquit tam ꝓpterꝺ
ſi diabolus inuidet ꝛ ni inopes ſed bea
plenes infeſtant laꝛtores: principes plus ſi
imitues ab hoſtibus apperuntur in pugna:
e violentus ꝓpugnantur vtrinq; ꝛ turbini
bus culmina ꝙcidũt: ſunt illi ſtabilitas ꝙdio
malignanas eſt inuicus in ſanctos: malignaꝛ
tus eſt inquire ꝛ apud nonnullos in malitie
malignabilius ſane ꝓcalauit. ¶Et ſcerũ eſt
in hoc contra eos ꝓpiauit ꝛ ſpiritualibus
nimis ſeꝛtãs ꝑ deberet: negocijs ſeculaꝛ
bus eos ſe immiſcere faciendo exẽpla
naturalia: deges ciuiles: ſanctorum auctos
ritates. ¶Primũ parentꝛ cum deus a pin
cipio ſeciſſet duo luminaria luminare mai
ſus, i. ut preſſet die. i. ſtati eccleſiaꝝ ꝙ ve
preſit ſpiritualibus: et luminare minus: id
eſt ſtatum ſeculaꝛ ꝙ preſit temporalibus
Sicut ꝓra natuꝛ eſſet ꝙ ſol ſine ꝓcerere
operationes ꝛ claras ofꝺeret ſilentiam
nes ꝛpoſe nocturnoꝝ: natura lune tribuit
adminiſtranoni ꝛ illuſtrationi. Ita ꝓra ra
nonem ꝛ exẽpli eſt naturale ꝙ clerus ꝙ
oꝺo eccleſiaſticus ad ſpoꝛatũ reꝝ ſe trãſ
ferat adminiſtrationi ſpiritualiꝝ: curis ne-
glectuoꝛ quoꝛum numero ſunt ꝛ clerici. ¶De
cruciũ ꝓmoti hereditate: curis ꝛ cauſis
ſeruunt ſeculaꝛibꝰ: de quibus dicit. ij. Ad
chab. iij. Sacerdotes inquit tam non circa
altaris officia ꝺebũt ꝛantiſed ꝺ tempꝛe re
plo ꝛ ſacrificijs negligẽs ſeſtinabant fieri
principes paleſtre. ¶Illuſtre ludi qui ſi in in-
ꝛa a lucrando. ¶Ctimum enim periculum.
Primo oſtendit in magis quo in curia anꝛ
ſernus ſtellam bum videlicet in curia ſuerit
berodis regis. Sic illi ſtellam ortam de ſa-
cob ꝙſtlo. ¶Secundo in petro qui in ꝺo-
mo principis ch̃i ſum negauit quam ꝓnus
ꝺdem. Si ergo velunt cum magis ſtellã in-
uenire: ei petro ꝺpoſito reconciliari mereas
ereant cũ magis: ꝛ ei petro ꝓtecta fiducia
cta lachrymãꝛ ei magis ꝛ eccleſie ſuo deo
offerãꝛ aurũ mildeuteꝛiſpoſitenias: e myrrhã
penitentie ꝛ ſatiſfactionis. ¶Cauta ergo in cu-
rijs ꝛ an aliqũ loctis loti occupare: q̃ eccle-

sus de quibus stipendia recipiunt non militent nec resideant: contra rationem videtur etiã legis militiam que vestit q̃ militia ẽ dei re publica alunt in publicis vtilitatib⁹ ãtũ occupentur: sicut patet. C.li. xii. n. de re militari. milites. Cui de re publica alimntur alimnar: solus debeorũ publicis vtilitatib⁹ occupatur: nec agricol⁹ debẽ cultoribꝰ ãnã malis vel mercimoniosis queritur: sed ppue ambulare milites. ✠ Contra vero hi qui pensates cum eisde non residentiã: est illud quod imperator inde magnanimo fub eo confequenter in cod. leg de rebus. C. Iuliano. Quisquis pretorea inquit ex militib⁹ post hanc pdigo obsequijs vacare magnitudo tua patrocinij frequenter esse in numero tuo iubeatur armoniũ quicunq; exercitu ad bella se ppe parauerit, huic etiam lex concedat que iubeat immediate sequitur sub his verbis. Militare vero militia curas a ripere prohibemus. Ecce si aliqua hmõi sollicitudinem fore fuisseperunt: militia fe tunc ꝑuilegijs oibus denudari ꝓcipimus. ✠ Si ad ei⁹ tuitionẽ ecclesiã residẽtes ꝛ ad ãtiã armoniũ militates exercitiũ tenebantur q̃ ad militiam deputabant corpora tem quãto magis boc obseruare debebunt ꝑ qui ad militiam deputãt spiritualem. Quia licut monstruosus est ser q̃ celum vel oculi sui locum mutarent ꝛ in alio ponerentur. Ita in propolito. Dico ḃrev⁹ quãuis ad vtilitẽ pertinencs ad militiã ꝙ spiritualẽ hortatur in epla. xxxiij. dicens. De littera ficuti cũ christi militia dras, ꝙ nimi⁹ occupationes a diſpenſationẽ ꝓpo moti alienarum quomodo poſſimus eſſe clerici? ꝓpriaꝰ inbent contenere facultates. Dimitte ꝙq; furti eſt: ecclẽſiam fraudare ſacrilegij eſt: accepiſſe pauperibus erogandum apertiſſimi ſceleris eſt. Aliq̃d vero ide ſubtrahere omnia ꝓdoni⁹ crudelitatem ſuſperat. hinc etã concubaꝰ decreti. xxv. q. 1. c. vl. ſumptum ex verbo dicro. q̃ ad Domas ſum papã ſcribut dicens. Quã bonis parentũ ꝛ operibus ſuſtentari poſſumus ſi quid pauperũ eſt ab expiuntſacrilegij ꝓfecto meum erunt ꝛ cõmunitate: per abſolutã latium inducũ nibi mandicare ꝛ bibere. ✠ Et qua ſe ſ enim auctoritate q̃ multis indubitãſ ſibi mãducant ꝛ bibunt. Nã ſolum illi qui ſuffiuen fer ſine bonis eccleſie vincre poſſent: illa re cupiunt: ſ. etã illi qui prius ſacrarũtqui vi. dicuꝛ eſſe a diabolo exercati ꝛ ꝓcupiunt ſup poſiti ꝓ vita honeſta ſufficiẽter de patrimonio habent chriſtus reſpuat no inuſue pauperibus ꝛ mendicatib⁹ expendunt ꝛ voluptatibus. Quos primo reꝓhendit Bern. ſup. Cã

ti. ſermo. xxxiij. dicens. Miniſtri chriſti ſitis ꝛ feruitum antichriſti no ornate inordinate debetis. Nihil ibi bonos non debet eſſe. Ibi ſplendidꝰ quẽ quondã vidi mercatꝰ? nitedula mitius habitꝰ regis? apparatus: plus fulget calcaria ꝙ altaria inde mensa ſplendidꝰ ꝓbis ꝛ ebis: inde conſeſſanones ꝛ cantatrices inde cubara ꝛ lyra: inde redundantia tocularia ꝛ pompituaria plena: per hoſtiũ oli volunt eſſe ꝛ cũne ceſſant ꝓpugnatores. Inarchidiaconi ſpir archyepiſc quo facto non inuenirum in fabulo ſi in templo. Currunt cuncti ad ſpectacula ꝛ ad nutimenta? reꝓciunt piſcem aſſum ꝙ chriſtũ paſſum: phũ agnum cinum ꝙ cynthum crucifiſ pſ thũ dẽ in falmone ꝙ in falomone. ex ſcitur, q̃ ſimplicem de altario retinens: non ꝛ ſi ratis non attendit in quibus ſeniper ſunt notandum audiert aliquid de gloria beatoꝝ ãtorum ꝛ penarum latentiũ: quã nouũ aliquid audiens expauefcat aut ꝺõ bona ꝙ expiſcit: aut mala timet: eſt punctus ad penitentiã agendã. Sed clerici omnia que in ſcripturis ſunt propter quotidianam meditationẽ ãt proculos inueterata ꝛ vilia eſtimantur. ✠ Si quidẽ ſit illud in terribile vſu vſeſtur. Et ſunt ſine caſuli leonis: qui ad rugitũ eius non terrentur: propter ea clericus qui ſe mẽditatur ſcripturas. Aut eas omnino ſernaturus eſt ꝛ eis perſeuerus. Aut ſi fomel cognitas eas contiuer ẽ nunq̃ excitatur in illis vt ſimcat. Cuius aliquando vidit clericum cum penitentiam agente. Et ſi deprecibus ſuus lauent ſemonẽ dei ꝛ ſuã ꝙ peccatricẽ ſuã ſimiliter: q̃ perdidit gloriam ſuã. Duic cum oratore terminũ dicẽs: q̃ clerici penas agũt penitentiã ꝙ laicꝰ. pen. n. ſ. Anteſtrum. ✠ Secundo contra eos penitalet vinat ꝛ deꝓ epitbum eos facilm lentatibus ꝛ diſſolubus nobus ocupari ꝛ pacta non ſeruare que non ſeruãtes de quibus Seneca epla. lxxxvij. Quid mihi ſuſpua ſtã cõponiẽs? et ſecandi locas ad inferos vocatus ex ſcopente tanturum auſtragẽ capitis egris egentibus pollicẽs quod ego agas ſ. cũ quo ludis dñmet facere ſcio nec ego agã ꝛ tu manus tendunt pedite vite partes ꝙ aliquod auxilium impłorant. Tales etiã reꝓhendit Bern. de cõſideratione ad Eugeniũ papã. li. ij. c. vj. Sunt enim ſeruatores iniquit nuge ſunt nuge. Sin ore vero facedotes nuge ſunt blaſphemie. Con ſcindẽ ſeruũt eo nũ euangelio tubibus iam aperi Summa reſtituta eſt: ad ſuccurrere facile gẽ. habia cretz ꝛ lubricordatus cuſtodit ſcienã ꝛ legẽ. 26. ſ. Ter no a diabolo deꝓpunt ſeui ſimi⁹ ꝛ vulpe

Dequibus ſingitur q̃ de diuiſione prede ecclẽ tendentes: ſimi⁹ a vulpecula rotas aſportante predam. Ita diabolus dat cuidam occiſos mẽtes vt eorum eccleſia ſtricti ouerſis delectationibus ꝛ cupiditatibus ꝛ aliꝙ peccatis ꝓſus negligentibus ꝛ exẽpla matis ſuã predam de ſubtilitas facta ſibi in clauſtro ab incubinato mechꝛe ꝛ cupiditatis Sap. xiiij. ✠ Cũ quo exẽplo pater ſecũda pare hui⁹ ar- 65
ticuli: q̃ videlicet tales ſint pernicioſi ſtici ties. ✠ Primo q̃ ſicut ꝓtactis eſt: ſicut ſimia clauſtrales oculos ꝓuidis ꝓpria ꝙ ſpiritus ꝛ clerici ꝛ vicis negligẽtibus in ꝙdam regno ſimul congregatis: demones eos ſalutauerunt dicentes. Dũcepit ꝛ tenebarum ꝓncipiũ ꝛ ceſſatorum ſalutem. Quasi igitur gramus ꝛ obis referamus: q̃a quod vobis cõuiſit: dot ſum nobis imiſi. Hora. ſ. iiij. ꝛ. ✠ Decidio quia ſunt mali: medice ꝛ bc quia ignari ſur vel quia potiones ſin artem in bis. ✠ Cetio vel quia ſunt ſinctores cecuvel quia licet deceant vram bonam non ramen ducantur bc non ſuffiet: q̃a ſicut nõ ſuffiet ars ꝛ aderes nil eſt ſi luceant per bona exempla. Ita non ſuffiet eis doctre ruſticiam ducant. Alii ter enim mendicandine cecis ꝛ contractis in potne ſedentibus ciuitatum aſſimulatur qui viam docent tranſeuntibus quam non vadunt. Riſſimilanter etiam manu in bmo ſtac erec. ✠ Et vinam illorum in omnibus ſimilitudinem teneremus: q̃ penus non face rem. Sed heu peroꝛum habent conditionem quia illi per viam quam docent non ꝓcedũt. Iſti vero a via quam docent retrocedũt: ꝛ ꝛ viavadunt contrariaꝛ: ideo populus eis nõ credit. Nec mirum: quia ſi quis dicere ſe ſci re viam ad aliquam ciuitatem: addat etiam dicendo ſe velle illic ꝓficiſci: vel ſe verſus illam viam tenere: ꝛ petenti viam: viam dat ore ꝛ aliam pedibus vadat viam: addat etiam verbis eius credere: ꝛ minno verba illa derſcrie vel iuſore potius dicta credere: et pedes in hoc caſu potius ſequeretur q̃ verba. Sic in ꝓpoſito illi qui telle beato Gregorio in pa ſtorali. ſpiritualia ꝓcepta perſcripturitur: 66
ſed que intelligendo penetrant: vbiendo cõ cludunt: ꝛ pene docent: que non opere: ſed medicatione dñicerant: ꝛ quod verbis pre dicant motibus impugnãt. Et reuera tales non ſolum ſunt vituperabiles ꝛ culpabiles de hoc quod populi ducatum ꝛ nauicule gubernationem ꝓ quibus chare conducun turnon faciunt ad terram ſanctam: ꝛ intrãs vinẽnũ ſeductũ quod penue eſt: ꝛ pos quos

ducere deberent perduntad inimicos infer-
ni ipsos suis exemplis pervertis ducendo.
Et sic eadem illoruin erit penae culpa apud
deum: qualem apud imperatorem vel iudi-
cem terrenum meruit qui peregrinos p quo
rum conducu conducat nec: ducit grane ad
spoliatorem: e nunem qui ducere debuerat
terram fanctam: ducit ad Tartaricos infern
66 ad illorum perpetuam captiuitatē. ¶ Quar
to qi sunt sicut stomachus indigestibiles ex
vulneranimę: radix fructu. Et quibus fal-
ter nimis corporis mortem totius arboris
arcbitat: v infructuosa ostat. ¶ Doc enim natu
ra habet ut ex stomacho cibus ad omnia de-
riuetur membra ac ex eodē vita: et radice
humor: vires ad offa ramosq; membra
ebus: eor: radix bene disponitur: fic terr bo
nus effectus. Contra aqero dispositione in
illis accidere contra in malis accidit quo
sitio. Dis de causis Triscolo. super Matth.
operis imperfecti compara viros ecclesia-
sticos stomacho quia ipse immundicias
boreas populus ifirmantes. ¶ Quinto
quia sunt sicut fundamentum ecclesie: ne
nemam ferunt in quam ferre debeant: nec fun
gunem emittunt: purtidimus est peccatus:
sed potius venam fundunt: et sanguinem in
trahun augmentant vnde mox sequit. Et
quibus pater q; viri ecclesiastici mali: sunt
sicut ceci duces eorum: v sicut fol celo: par:
qui ve pietur sin naturaleo nunq; eclipsat
sine damno terre v tempum. Et sicut flam
candele eorum: necnon sumus aliquibus no
cere quito magis facet tamo maioq; mor
tem furnare sino plus nocet. Et sicut ingni
scientie in paradiso a quo pluni parentes
moins acceperunt oc asionem. Quia sicut
illi in ingni scientie. Ita vnus populus ab il
lis qui lignum esse deberent scientie malorū
exemplorum occasione mortem incurrunt.
Et sicut filij beliqoua sicut propter peccata
filiorum beli populus a dei feruitio recessi
bebant: sicut pater pro decretum sumptum
et verbis Rabanti: mirabi in seruentis arche-
piscopi. dicede bis. Sic plantis exemplis
eorum qui tacito ordines suis peccris: popu
lus a dei feruitio remabitur: a prior quotis-

die efficitur. Et sicut filijs dei peccantibus
populus cotrut: sicut pater p decreti sume
pnum: ex verbis beati Gregor. sa. q. ecclesia
sine pleto peccata sui clericoqm. Tonum
ftud confirm atur. Tertia ni. vpo. propheta
plangendo recitat miseram popuh captiui-
tatem: eautam rangens a shingue. propter
peccata propheta tum. eius e mutatus fi
cerdotum eius 76. ¶ Non solum subditi
sed etiam tori ecclesie ac malo exemplo
pericnlum patperes ac ignoti. ¶ Decimo
69 q ad oculum quoted ans z bdenda bona p
pertenta. In qua rei ostenditr euidenter q
iniquissimo quo tum consessio totam quidā
bonoabat ecclesiam. Hunc quidā magnatū
regis dei speculatores in pia q ipsi pugnare
gere debeant videntes scandalosas reigrel
sioses stantes aliquantur: ¶ Et conuenit ca-
pitolcam. Alij etiam charitatiua pungit
dominj ecclesiastici stat: miser abhiendes
tes diffolutionem e aperti simi z ruinas ag
infimis in tantum stantum vt publice eor
siastici q ill quoq; progenitores ecclesiam
magnifice dotabāt pio etiam de qui ne mole
sia verebant denotome: ad tyrannidem con
uerse ecclesiam stragem pro veritate pobla
re. Ita q dum ecclesia habuit vires patres
z viros virtuosos q ornatos qui in misericor
diarum vitis ecclesie partes nobilitabant
z muneribus dotabant. Quisq; dnodum illa
regina Saba. vij. Reg. 4. que videns ordine
mmutrinali domo Salomonis sedere mi
rata magnifica. Sum videntes eius mi
nos: effectum mutant: z parietes quos pare
es deuotione causa structos ecclesiasticam
causa ruine debuerunt: sustendere q grno
rariarum causa rum contrarij frunt effici
Et q deo ecclesia cata: patrestes in fun
ds: continet verfis. Christus ecclesiastiq
tenuos: simonia. Cessat: alcal: terra: q magi
dominatur. Et in his oib: luce ratio obuiat
z contradicat: q videlicet propter peccata
delicti ecclesia q propter dei bonatas: fp
tiam vel grauiari non debeat: q dei repta
inte in vi: q: delictum persone in damni e
clesie non redundabitur: immunodi mi
rabile q potentes a fcultores famos: fiunt
vel fatuum esse debet: z maius ecclesie ad in
ritionem: z nutrionem ecclesiam re liberet
non cubodum: sed a suos nimis sue grauo
ripermittitur: q manus ille ab illo: q ecclesie
oculi esse debebit: q illorum. Si enim in
corpe vel naturali: q manꝰ p caprice da
rotio corpe: ecclesiastici in ecclesiastica re
ulta a dano p[re]cur: q[uo]d ab hoc faciendum
ab oculus qui pericula imminentia videri

bocentur: e diuiguntur. Sed oculis erectatio
e manus non potentibus nec diuguntibus
manuum cessat magna ex parte actiuatuiq;
quia vsus amisso ordinate nec caput nec oc
los potenter cusodere. Ita in propositione
patet: q ecclesia: q ignaviratas tori promc
tit corpori et oculis clarus e bantes q ma
gnum promerit periculum e damnum ecc
es. Quia sicut in hoc fuerit simplex: id
est clerus bonus: qualis esse debebat totum
corpus ecclesie in eadem ert. Et sicut nequa
fiens: nam corpus nunq; tendebat in ert.
¶ Et q in hoc simplicitate minime est vobem
dum: vers similiter tur: mentor: q in hoc ecclesie
plaga incurabilis efficiatur. Quia q fm Ber
nar: super cantica sermone xxxiij. Si infor
gere apertus hereticus: mitterctur foras et
proferet: si violentus inimicus: fortitan ab
fonderet se ab eo. Dante vero quere ecclesia
ctiam: ait: quem se abstinet: quia offes ami
a etiam inimici omnes necessarie: offes
aduersarij. Omnes domestici e nulli pacifi
q. Omnes q[ui]e sua sunt querunt: e nonq[ue] ea
q[ue] ihesu. Et immici homines domestici
euerbiche. vij. Non sic facit: vt tales sint
qui nunc ordinandi sunt sed quibus dnum
ert sili sic et per loca z ordines suos prefi
ecsentur flumen. ij.

Ibidē 69 ¶ Si vero aliter ordinentur: vel ordinb: ac
eptis abundanter maxime a pena tam tempo
ralibus eternis digni sunt. ¶ Quinoqi defec-
missime culpe debetur pena fm illa: fent
culpa eft in eo defectus illius: fient macula
in colligitur. 26. ¶ Secundo quia rem pec-
cosissimam est ecclesiam quam christus
thaxisse emit eous tradituin custodie in
gelo dimittere: nec custodire: nec portet: il
lud Canti. j. Posuerunt me custodem in vi-
nea: vineam meam non custodiui. ¶ Tertio
quia ab alijs non loca eadum. Tunc igna
tia ecclesie: qui in deserto locis eadum. Tunc
ne sicut abassimum locum affedunt: sic
illo vel in illo cadunt: per culo fissime cadit:
fic illi quando ordines acquirunt facrorum
fissimum ecclesie sacerdotale locum quia im
mediate ad eum videlicet in altari affedit
ipsumq; manibus tractant: vel tractandi
et tangendum assistunt: ex ordo ab eo pro
latis dum confecrant ad quem statis nisi
angeli ascendentes. Si ergo in illo statu ca
dunt periculosissime cadunt ad mortem ce
perdimonem sui: e aliorum ad modū stu
lioqui ad perditionem suame filiorum fu
rum e totius ecclesias disperfionem: in mā
tem gelice ascendat mate pignantur: q ad
modum illius pueri qui ad mortem sui ca
sum venit in mitem gelice. Ij. Reg. j. propter

quem casum postmodum a Dauid occide-
batur. Sic fit quando aliqui in monte ecclesie
dunt ecclesie casu nominatinoquia ad hoc
magnum scientie magisterij vel alcuius al
terius officij habere nituntur: et per hoc mā
tem afcendunt ecclesie quod e frequenter fa
cuant. Alij vero in montem afcendunt dum
uoqui faciter nunc ibus datis vel p multis
ordinantur vel promouentur ad ordines
non receptinnt. ¶ Alij in montem ecclesie
afcendunt casu accidentio: quia sui accu
sationibus e cautelis alios impedunt qne
afcendere vellent vt ipsi loco eis dimitte
dant: vel qui talibus alios deficiunt de pro
motionibus vel palacijs fuis: vt ipsi loca il
la occupent montuosa. ¶ Alij casu afcendūt
vocationiqui quia impotentes fuit vt in mon
tem afcendant ordinis vel promotionis per
fcalam meritorum de virtute in virtutem fi
le afcendunt nunbo dum tam inconsi cal
modum ederede qua dictum est. Ab. xxv. z.
que hi cer in fe ita arbo debilis sterilis e ifiu
cnofa: citius ramen per murum a defectio
ad terra cecidit: fi arbor fructifera: fed non
virtute propria: sicut m. o. ostendiuer allega
to. Ab. xxv. z. Ita frequenter contingit in pa
positio. ¶ Alij casu afcendūt ablatione qua
ipsis procurantur vel ipsorum fal tem occa
sione bona ecclesiastica a dignis auferfitur:
e eo conferuntur nonnulos rales pueri fenfui
pedicti pueri spiritualiter tam ere habet fcu
tunam: qua sicut ipse ad meitem e peritos
nem corporalem in montem afcendit gelbo.
Ita ifti ad mortem e genam spiritualem in
montem afcendunt ecclesie: eoq; quid vult ec
dinata perfgelco Sal: ij. que talos in ecclesia
fia multotiens multiplicetur numero de scia
tia triumphante dios excludit. ¶ Quinto
ad primi: p de cetero legibus ecclesiasticis 71
tradituin: qua in diuersis locis ocerentur: e bere
pr ficiat: abstinuum locum affedunt: fic
illo vel in illo cadunt: per culo fissime cadit:
fic illi quando ordines acquirunt facrorum
fissimum ecclesie sacerdotale locum quia im
mediate ad eum videlicet in altari affedit
ipsumq; manibus tractant: vel tractandi
et tangendum assistunt: ex ordo ab eo pro
latis dum confecrant ad quem statis nisi
angeli ascendentes. Si ergo in illo statu ca
dunt periculosissime cadunt ad mortem ce
perdimonem sui: e aliorum ad modū stu
lioqui ad perditionem suame filiorum fu
rum e totius ecclesias disperfionem: in mā
tem gelice ascendat mate pignantur: q ad
modum illius pueri qui ad mortem sui ca
sum venit in mitem gelice. Ij. Reg. j. propter

ad finem septimi anni a missarum celebratio
ne abstineat. ¶ Sed heu tam hec q̄ alie eccle
sie leges pecuniarum non lucratiue per ne-
gligentes legum executores fere de quo ni-
mis dolendum est pereunt q̄tum ad execu-
tionem. Comparans ergo antiquorum pa-
trum decreta ꝛ sanctiones ad modernas q̄
non fiunt executiones: congrue dici potest de
his: quod dixit antiquus mus muri de par-
Exm. lamento murium redeunti. De his nanq̄ fa
bule continent ꝙ mures parlamento congre
gato: hoc principaliter tractauerūt quomo-
do se a cattis custodire possent: in quo de to
tius parlamenti consensu diffinitum fuit: ꝙ
cuilibet catto nola poneretur ad collum vt
mures eorum aduentum nolarū sonitu pre
cauentes ad sua possent fugere foramina.
Hoc igitur consilio inito ꝛ diffinito: murib⁹
ad loca sua secure ꝛ gaudenter redeūtibus:
contigit quendam redeuntem obuiam habe
re glirem antiquum: qui pre senectute ad cō
silium venire non potuit: qui primo redeun
ti per impotentiam de non comparēdo se ex
cusans: ꝛ rumores exquirens letanter audi-
uit: cattorum coertionem: qua audita que-
siuit: quis tanti consilij tanq̄ sancti ꝛ et
vtilis statuti executor nolas illas ad catto-
rum colla deberet suspendere: qui respondit
nihil de hoc ibi fuisse locutum consiliatū vel
diffinitum. Cui ille: ergo parlamentum ve-
strum nihil valet: quia licet statutum illud
ad perpetuam rei memoriam in se rationa-
bile ꝛ nobis vtile sit: propter tamen executio
nis peribit defectum. Sic in proposito: ꝛ pa-
ter: pro quanto est ad propositum: licet non
applicando singula singulis: nec mirum: q2
nec ille parabolarum modus vt singula ap
plicentur singulis: nec in euangelio: nec in q̄
buscunq̄ aliis scripturarum locis poterit ob
seruari. ¶ Si vero instare velint ꝙ non est si
mile pro tāto: quia in predicta parabola nō
continetur quis statuti executor esse deberet
In omnibus vero ecclesie ꝛ terrarū legib⁹ ex
ecutores ordinantur eorundem: respondeē:
Exm. per fabulam fictam de parlamento pastorū
ꝛ ouium: in quo tractatum fuisse fingit quo
modo se a lupis custodirent. In hoc senten-
tia omnium concordabat ꝙ quilibet pastor
armatus cum ouibus pro exercitu sibi assi-
stentibus lupos infra fines ꝛ terminos suos
inuentos: vel ita acriter punirent: ꝙ essent ce
teris in exemplum: vel ꝙ eos incarcerarēt vel
de finibus suis fugarent: accipientes singu-
li commissiones auctoritatis commisse exp̄s
sinas: ad sua loca redierunt. Sed heu modi
co procedente tempore: inter scamna duo ex
ciditanus humo: quia inter pastorum desi-
deria ꝛ ouium impotentiam lupi vt prius li
bere rapuerunt. Sic in proposito: q2 ꝛ leges
ad luporum coertionem: incarcerationem et
omnimodam punitionem sanctissime ordi-
nate sunt: tam ad regimē corporum q̄ etiā
ad animarū regimen pertinentes: ꝛ rationa
biliter est de sacris sanctionibus ꝛ illarū exe
cutionibus vtrobiq̄ ordinatū: sed tamen in
ter potentium inuoluntatē ꝛ volentiū impo
tentiam: lupi infernales solito debachātur.
Cuius causa est quia decretorꝫ decretalium
synodalium ꝛ quarūcunq̄ legum vel statuto
rū: q̄ quidē rationabiliter copiose ꝛ diligent
dictant: scribuntur ꝛ promulgant: executo-
res ꝛ defensores sunt tepidi: pigri ꝛ dormiē
tes: fere tantū curantes que sua sunt ꝛ non q̄
Jesu christi: sicut ex verbis innuit Bern. de
consideratione ad Eugeniū papā. li. iij. c. vl
ti. vbi papam Bern. de tali negligentia repre
hendit dicens. Jam quatuor āni sunt ꝙ sta
tuistis ꝙ clerici in habitu ꝛ aliis essent hone
sti: ꝛ ꝙ tonsuram haberent ordinatā: ꝙ etiā
non obtēperātes post quadraginta dies ab
epis priuarent. Episcopi vero negligentes
suspenderētur. Et neminē adhuc priuatum
vel suspēsum inuenimus ac luctu amarissimo
dignum: quid securū est. Nota de hac mate-
ria. C. xj. 5. ¶ Cū ergo sicut ex huius articu-
li principio: patet duplex eis sit pena debita
quarū secundā aliquo forsitan modo euade
re possent i curia dei: q̄ nō punit bis i idipm
si primā patienter: ꝛ vt iura volunt: quo ad
priuationes ꝛ alias punitiones sustinerent
quas tamen quia ex proprio subterfugio et
malicia ꝛ superiorum negligentia deuitant
eo certius in futuro formidare ꝛ expectare
poterunt in curia dei: in quo nullū malū im
punitum: in qua omne quod hic punitū nō
fuerit: infallibiliter punietur: i qua nec sub-
terfugium: nec iudicem inuenient negligen
tem. Qui ergo hic curiam seu aulam dei id
est ecclesiam militantem vel ecclesiasticū or
dinem vel beneficiū male intrauerit: vel in il
lo impunite vel finaliter male se habuerit: il
lic de curia dei ꝛ aula beatorum: id est eccle-
sia triumphante ad quam tantum boni reci
piuntur eijcientur. Primo quia sicut certa
signa secum non portant que requirunt ad
hoc ꝙ recipiuntur: pro quo clarius videndo
ponitur exemplū imaginatū de quodam re
ge. Qui fecit cenam magnam ꝛ vocauit mul Exm.
tos: precepit insuper ianitoribus ꝙ nullos
intrare sinerent nisi portaret certa sue artis
signa vt homines eiusdē artis simul in men
sa ponerentur ꝛ collocarentur: accesserunt

multi qui vitā vestes ꝛ alia artis sue signa
non erubuerunt ostendere ꝛ recipiebantur.
Accesserūt qui vitam vestes ꝛ alia artis sue
signa erubuerunt ostendere ꝛ repulsam pa
tiebantur. Omnes enim dixerunt. Domine
domine aperi nobis: sed non omnes oleum
in vasis: nec status sui signa portauerunt: ꝛ
ideo aliis receptis expellebantur. Idem exē
plum poni potest de fideli pastore qui oues
que signa sua portāt ad ouile suum recipit:
lupis qui licet pelles induāt ouinas eiectis.
Sic erit in cōsummatione seculi de homine
illo qui fecit cenam magnam: ꝛ vocauit mul
tos. Luc. xiiij. Et de vocatis ꝛ venientib⁹ ad
portam suam: omnibus nanq̄ simul clamā
tibus. Domine: domine: aperi nobis. Illi tā
tum recipientur qui signa alicuius status
sicut virginitatis: matrimonij vel viduita-
tis seu penitentie: vel cuiuscunq̄ artis: in qua
fideliter vixerunt secum portabunt: quibus
credentes signati estis Eph. j. Qui fideliter
dicere possunt. Signatum est super nos lu-
men vultus tui: in Ps. iiij. omnibus aliis q̄
signa ouium dei nō portant eiectis. Ipse nā
q̄ ad ouile suum quando erit vnum ouile ꝛ
vnus pastor: tantum oues ꝛ non lupos reci
piet: siquidem nec ouile pro luporum fit cu-
stodia vel receptione: nec pastorem habent.
¶ Certum ergo signum status vel artis sue
est signum thau: de quo dicitur Ezech. ix. Si
gna thau super frontes virorum. Et infra.
Omnem autem super quem videritis signū
thau ne occidatis. ¶ De non habentibus ve
ro ibidem sine misericordia datur sententia
a dicēte deo. Non parcat oculus vester neq̄
misereamini senem: adolescentulum: et vir-
ginem paruulum: ꝛ mulieres interficite vsq̄
ad internitionem. Et a sanctuario meo inci-
pite: id est ab illis qui ordinem habent cleri-
calem. Cuius ordinis vitam: vestes actus ꝛ
signa: vltra alios cuiuscunq̄ artis homines
erubuerunt: neglexerunt ꝛ contempserunt:
ideo ab illos primo incipite. Omnibus ergo
ad iudicium venientibus: ꝛ omnibus christi
militibus ostendētibus: ꝛ arma ꝛ actus mi
litie sue: ꝛ signa status sue artis: in quibus
sine verecundia sub rege celi militauerunt: ꝛ
fideliter vixerunt ostendētibus. Quid dictu
ri vel ostensuri vel exhibituri sunt ingratissi
mi ꝛ vecordissimi milites qui ordinē habēt
clericalem: pro quibus deus plus fecit: q̄ p
quibuscunq̄ hominibus partem suam: ꝛ spe-
cialiter iure vniuersalis dominij et debitam
id est decimam: et iura ecclesiastica ipsis in-
gratissimis conferendo. Ideo ingratissimis
quis cum nullus miles erubescat arma pro
bissimi regis sui portare: cū nullus artifex
artē de qua viuit: siue sit vestes siue calceos
suendo negligat: vel illam in publico in ha-
bitu pro arte illa conuenienti exercere ꝛ ostē
dere erubescat: vnde ꝛ tales artifices cōmu-
niter in locis publicis: ꝛ quotidie sue artis
actus exercent. ¶ Isti vt dictū est supra om-
nes homines honorati: exaltati ꝛ a deo pro-
moti ꝛ quietati: ꝛ de patrimonio christi im-
pinguati: incrassati ꝛ dilatati: dereliquerūt
deum factorem. Deutero. xxxij. De quib⁹ spe
cialiter Esa. j. conqueritur dicēs. Filios enu
triui ꝛ exaltaui: ipsi autem spreuerunt me.
Cognouit bos possessorem suum: et asinus
presepe domini sui: quia simplices et rudes:
qui fideliter in statu sue ꝛ arte vixerunt me
cognouerunt. Et cognosco oues meas: et co
gnoscunt me mee Jo. x. Populus aūt meus
id est clerus cultui meo specialius deputat⁹
me nō cognouit: immo spreuit: ꝛ arma mea
ꝛ signa artis sue in tantum portare ꝛ osten-
dere erubescunt: ꝙ sicut predictum est: vbi
alij artifices quotidie actus sue artis ꝛ i pu
blico ꝛ in decenti habitu exercent: isti actus
ordinum suorum: cuiusmodi sunt epistolas
ꝛ euangelia legere ꝛ missas dicere: nec quoti
die nec in publico exercent: nec in priuato: ni
si forte tales pauperes sint qui sine talium
actuum exercitio viuere nō possent: nec vitā
mundam ꝛ sanctam diligunt clericalem: nec
habitum statui clericali decentē portāt: imo
quia talem portare erubescunt. ita seculari-
bus ꝛ curiosis sicut possunt seculo se confor
mant: signa etiam dei ꝛ salutis sue: in tan-
tum erubescunt: ꝙ vltra clericorum regulaꝫ
coronam minuunt: capillos capitis prolon
gant: comā nutriunt. ¶ Celestis ergo curie
ianitoribus querentibus: cui⁹ est imago hec
ꝛ subscriptio: quid miseri responsuri: sunt:
immo ipsis responsum non habentibus: ia-
nitores: immo ipse deus ꝛ angeli mentiū
scrutatores respondebūt dicentes: illud. ps.
lxxiij. Signa nostra non vidimus: iam non
est propheta: id est clericus vel sacerdos: q2
nec vitam nec vestes: nec actus: nec quecūq̄
signa talis prophete ostendit nec secum por
tat. Ideo de cōsortio illorum quod in dei cō-
sistit cognitione: iuxta illud Joan. xvij. Hec
est vita eterna vt cognoscant te solum verū
deū expellentur. Et iuste quidem iuxta testi
moniū veritatis: vt q̄ erubuerit filiū dei signa
ꝛ militiā ꝛ misteria: hūc fili⁹ hois erubescat.
Et q̄ vt debuit nō cognouit in eccl'ia militante
ad laborē: nō cognoscat in eccl'ia triūphāte
ad gloriā. Et hoc est qđ sequitur. Nos non
cognoscet amplius. ¶ Quādo ergo eis cāta 74

bitur canticum virginum fatuarum. Amen
dico vobis: nescio vos Matt. xxv. melius eis
fuisset ꝙ carere emisissent vestem nuptialem: id
est clericalem ⁊ tonsuram. ¶ Sed heu tunc
nimis tarde erit hoc cogitare: cum ad iudi-
cium venerint: de quo Bern. ad Eugeniũ pa
pam: de consideratione. lib. iij. c. vltimo. scri
bens ait. In ratione reddẽda de tribus ageẽ
contra clericos: de vestitu: questu ⁊ actu. Ue
stitu sunt milites. Questu: id est i reddituũ
acquisitiõe clerici. Actu neuter. Nõ pugnãt
vt milites: nec laborãt vt rustici vel mercato
res nec euangelizant vt clerici. Qui ergo in
nullo ordine sunt sed dũ vtriusꝙ esse capiũt
vtrũꝙ deserunt ⁊ confundunt: quando teste
apostolo. j. Cor. xv. vnusquisꝙ i ordine suo
resurget: in quo ordine vel cum quibus vel
vbi expectabunt isti locum suum? certe vbi
nullus ordo: sed sempiternus horror inhabi
tat Job. x. quia hic nec in ordine nec in labo
re hominum fuerunt ꝛc. Unde Bern. sup il-
lud Ps. lxxij. In labore hominum nõ sunt.
Cum inquit cuncti status hominum habeãt
aliquid laboris ⁊ aliquid voluptatis: cleri-
ci nouo quodam artificio inter hec discernẽ-
tes: totum quod delectat elegerunt: ⁊ totum
quod molestat respuerunt. A militibus ac-
ceperũt superbie fastum amplam familiam
equorum falleras ⁊ nobiles apparatus. A
mulieribus dependentes collo pelles rubri-
catas: vinum molliciem: balneum ⁊ gloriaz.
A rusticis fructus agrorum ⁊ horrea plena:
sed bene cauent militaris lorice põdus: mu-
liebrem declinant verecũdiam: omnes rusti-
ci ⁊ agricole victum sibi labore acquirunt hi
deliciis affluunt: ⁊ tamẽ adueniẽte fructuũ
tempore: promptuaria eorũ plena tritico: et
vinum vite bibunt meracissimũ: ⁊ inde leta
tantur ⁊ impinguantur dilatantur. Cum er
go resurgere homines ceperint: quilibet in
ordine suo: isti cum quibus resurgẽt? Si di-
uertere voluerint ad milites: ipsos exuffla-
bunt: sicꝙ cuncti homines eos a suis finib⁹
fugabunt. Et isti qui in nullo fuerunt ordi-
ne vbi putas collocabunt? Restat ergo vt il-
lum locum sortiãtur vbi nullus est ordo: sed
sempiternus horror inhabitat: ⁊ sint in labo
ribus demonum: qui in labore non fuerant
hominum ꝛc. ¶ Sed forte predictis respon-
debunt dicẽtes: ꝙ pro defectu vestium ⁊ alio
75 rum signorum de eterno dei conuiuio nõ ex-
pellentur: quia in morte qui inter illos sacer
dotio funguntur: quandoꝙ induuntur: ⁊ ve-
stibus sacris ⁊ statui suo decentibus induũ
tur: cum quibus ad agni nuptias propera-
bunt: veste induti nuptiali ⁊ sic induti teste

Esaie. lviij. appropinquare deo volunt. his
quidem curie dei ianitores respondere pote
runt: primo per breue de tardeuenit: quia ta
les sunt sicut citati ad curiam laicalem vel
ecclesiasticam pro sententia audienda: si al-
legare nesciant quare sententia dare non de
beat: ⁊ munimenta sita domi dimiserunt: sꝫ
in statu ⁊ puncto mortis ad iudiciũ rapiun
tur: anteꝙ indumentis illis induant sacris.
Et per hoc erit de illis sicut de illis quinꝙ fatuis
virginib⁹ Mat. xxv. q̃ ad portã venerunt sine
oleo: ⁊ dum redierũt vt oleum quererẽt: clau
sa fuit ianua. ¶ Secundo habendo respectũ
ad corpus illud quod talibus armatur ⁊ in
duitur armis sacris ⁊ vestibus: respondere
poterunt sicut responsum fuit de iudeo de q̃
scribit beatus Grego. in li. dial. qui timens Exem.
se signo crucis signauit: quem demon inue-
niens dixit: vas vacuum sed signatum. Ita
in proposito: quia ibi est vas vacuum: sed si
gnatum ⁊ signum sanctum sine signato. In
quo Aristo. deficere videntur predicamenta
de correlatiuis: que posita se ponunt: hoc au
tem signum est positum sed non signatum:
quia si signari: scilicet corporis sacerdotali-
bus induti vestimentis conditiones signan-
das quis diligenter requirat inueniet ꝙ alia
ornamentorum propinquius conditiones ⁊
proprietates ⁊ affectiones quas viuent ha-
bint significarent. Si nanꝙ loco albe camu-
sia inuolueretur: male mulieris: ⁊ loco vm-
bralis caputium haberet sub mento depen
dens: ⁊ loco manipuli chirotecas dependen
tes: ⁊ loco stole ⁊ casule cornu ⁊ vestem viri-
dem venatoris: ⁊ loco corone sertum de flori
bus: ⁊ loco ecclesie in qua ponitur: ⁊ calicis
qui super eum ponitur tabernam ⁊ ciphum
plenum: ⁊ loco processionis tripudiantium
spectacula: ⁊ loco orantium ⁊ cantantiũ ca-
nes latrantes: que omnia viuens plus dili-
xit: tũc Aristo. pdicamẽta in illo nõ frustra-
rentur: quia veraciter esset corpus illud pro
priis ⁊ conuenientibus signis signatũ. Nũc
vero quia contrarium accidit: ⁊ ornamẽtis
induitur non prius amatis: nec sibi conue-
nientibus: quid aliud de illo dicere poterũt
celi ianitores ⁊ mortuorum scrutatores: q̃
ꝙ sit bestia loricata loricis regis. j. Macha.
vj. Et ꝙ sic Achab malus in armis alienis.
iij. Regũ. xxij. Et lupus timore ad ouile fu-
giens ouium pelle indutus ouina: quia ta-
rum habitu inuentus est vt hõ. Phil. q. No
ca. S. j. 5. ¶ Quo deprehenso nõ plus salua 76
bunt eum vestimenta ⁊ ornamenta sancta a
damnatione: ꝙ iudeos terra sancta a corru-
ptione: vel ꝙ sacerdotes illorum Nadab et
Abiu

Abiu. Leuit. x. vestes sancte a combustio-
ne. In iudeorũ nanꝙ talmuth scribitur: ⁊ ab
eisdẽ creditur: ꝙ corpus mortuũ ⁊ aliqua por
tiuncula terre sancte de terra sancta porta-
ta aspersum non putrescet. Leuit. etiam. x.
habetur: ꝙ pdicti sacerdotes: qr ignẽ impo
suerunt alienũ in altare dei: ꝯ dei pceptum:
nõ obstantib⁹ ornamentis sctis quibus in
duebant: igne diuine vltionis cõburebant.
Sic predicti qr loco ignis diuini. i. charita
tis: deuotionis ⁊ diuini amoris: qui in alta
ri cordis semp ardere deberet: ⁊ omnia ope
ra ⁊ sacrificia deo offerẽda inflãmare: igneꝫ
imponũt alienũ: scꝫ cupiditatis: carnalita-
tis ⁊ huiõi ignẽ peccatorꝫ ifernalẽ: de quo in
ps. lvij. Super cecidit ignis ⁊ non viderũt
solem: non obstantib⁹ illis sanctis ornamẽ-
tis ab igne infernali cõburentur. Et quideꝫ
satis iuste: sicut patꝫ per autoritateꝫ aposto
li Heb. x. q̃ habet. E. vj. 37. ¶ Secũdo de dei
conuiuio expellent ⁊ regnũ dei amittent: qr
vasa sancta deo ordinata ⁊ consecrata ad p
phanos ⁊ illicitos transferũt vsus: quod si
gnificatuꝫ est Dan. v. vbi Balthasar rex ba
bylonis legit interfectus ⁊ de regno eiect⁹:
vna de causa: quia vasa quondã diuino cul
tui in templo ordinata ad vsus trãstulit p
phanos. Sic illi qui vasa cordiũ seu anima
rum semel deo ordinata ⁊ dedicata in bap-
tismo: ⁊ iterum deo strictius cõsecrata ⁊ ap-
plicata: in ordinis clericalis seu religionis
susceptiõe ⁊ pfessiõe: de regno dei sunt expel
lendi: si illa trãsferãt ad opa peccati ⁊ serui
tia diaboli. Ergo sanctificamini q̃ fertis va-
sa dñi. Et sciat vnusquisꝙ vestrũ vas suum
possidere i sanctificationẽ ⁊ honorẽ. j. Thes-
sal. iiij. Quia si magna culpa sit calicem do
mini cõsecratũ nõ honorifice custodire: sed
lutosa ⁊ fetida in eo ponere: a fortiori ratio
ne maior culpa est animas christi sanguine
redemptas ⁊ consecratas: mala vita deturpa-
78 pare: que est oĩ luto vilior. iuxta illud Sap.
xv. Luto vilior vita ipsius. ¶ Tertio qr fu-
res sunt ⁊ latrones bona ecclesie diuidẽda:
sicut patet supra eo. t. v. eis appropriãtes ⁊
quasi furantes. Et ideo sicut fures ⁊ latro-
nes regnum dei non possidebunt. sicut patꝫ
Exem. per illũ quõdã cancellariũ Parisieñ. de quo
fert ꝙ post mortẽ suã cuidam apparens se
damnatũ asseruit inter alias causas ꝙ the
sauros ecclesie non distribuit vt debuit pau
peribus. De talibus ecclesie infidelibus di-
spensatorib⁹. Bernardus scribens ad Euge
nium papaꝫ: de consideratione li. iij. c. vlti.
ait. O miseranda sponsa talibus credita pa
ranimphis: qui assignata cultui eius pro-

prio retinere questui non verentur: nõ ami-
ci profecto sponsi: sed emuli sunt. In omni-
bus istis malis q̃ ex malo sequũtur clero to
lerabilius malũ esset si soli damnarent. Sꝫ
heu sicut Samson mouẽs. Iudic. xvj. mul
tos secum occidit. Sic isti peccantes ⁊ spiri
tualiter mouentes domuꝫ ecclesie destruũt
⁊ multos secum ad damnationem trahunt:
illos videlicet qui dicunt tales qui in libris
suis sciunt q̃d sit bonũ: ⁊ malum faciũt: sic
ergo nos possumus: q̃bus rñdetur ꝙ luci-
fer ⁊ angeli sibi cõsentientes: ⁊ primi paren-
tes in paradiso: ⁊ Salomon ⁊ multi alij ma
iorem istis habuerunt scientiã: ⁊ tñ errauerũt
runt: ⁊ multi illorum damnati sunt: quia lꝫ
pedem habuerunt intellectus: pede tamen
caruerũt affectus: ⁊ ideo nõ recte ambulãt
sꝫ claudicauerũt a semitis. in ps. xvij. Ergo
nolite illos sequi scientes qm̃ claudus non
imolabit nec offeret in tẽplo dei in eternuꝫ.
Leuit. xxj. Et quoniaꝫ scientia foris stat vbi
amor intrat: sed illos sequimini de quib⁹ di
citur Esdre. iij. Steterũt sacerdotes in ordi
ne suo. Quod predicta malorũ clericorum
dãnatio iusta sit: vide. C. xviij. 5. 7. D. j. 19. ⁊
S. iiij. 12. Quod vero tam raro vel nunquã
missas celebrãt nec deo appropinquãt ipm̃
tangendo ⁊ societatis cõionis eius partici-
pando priuilegiũ amittent quo deo appro-
pinquare ipsumꝙ tangere potuerunt. No.
A. vj. 4. ⁊ A. xxiij. 13.
¶ Ex quo vero culpa ⁊ pena male ordinato Art. ix.
rum sunt tam publice ⁊ aperte vix possunt 79
ordinantes omnem culpe scrupulum vel pe
ne euadere periculum: qr sm̃ Chryso. de di-
gnitate sacerdotali. li. iij. qui ordinant indi
gnos: eisdem subiacent penis: q̃bus illi qui
indigne sunt ordinati: nec excusant dicẽtes
se eorũ vitia ignorasse: imo ex hoc grauius cri
men efficitur: qñ promouerunt eum quẽ igno
rabant: atꝙ ideo ꝙ putabat esse excusatio
fiet accusatio. Horũ insup penꝯ debite ⁊ cul-
pe grauitas ex historia oñdit: que in gestis
sancti Leonis pape: cuius festum est in vigi
lia apostolorum Petri ⁊ Pauli legitur: que Exem.
continet ꝙ quadraginta diebus beatuꝫ Pe
trum rogauerit ieiuniis ⁊ abstinẽtiis plus
solito insistens quatenus veniam peccato-
rum suorum a deo impetrare dignaretur: a
quo finaliter responsum habuit ꝙ oĩa pec-
cata sua a deo dimissa fuerunt: manuum dũ-
taxat impositione excepta: de qua imposte-
rum rationem esset redditurus vtrum bene
vel male illas iposuisset. Nec mirũ iterũꝙ
videatur ꝙ grauior sit culpa ⁊ magna pena
digna: cum nimoii cura ⁊ diligentia vel in-

quissitione homines ad ordines recipere ad
quorum receptionem cura ⁊ custodia sequi
tur alarū qui recipient ad custodiā ouiū
3 o sparū vel rerum domesticarum. ⁊ Legātem
oyam ocesium qui pacem ⁊ concordiam
ne recalcitrantes ⁊ lasciuientes. ā. Neg. vi.
Et timeant ⁊ timendo caueant ne lasciuo
vel indigne ordinē sue quos eccle ouius
sperabit ad tuni ⁊ timendū. Scribit ergo
Paulus hec remeranter ordinantius videns
pericula. Timotheum ab eo epm ordinari
qui ēm viero. in prologo ipse ordeq; tractat
instituit ⁊ doce de ordinatiē epatus ⁊ dia-
coni ⁊ omnis ecclesiastice discipline ter ce-
tera saluris documēta horatur dicens: Ma
nus cito nemini imposuerīs: neq; cōmuni-
caueris peccatis alienis. ā. Timothy. y. quasi di-
ceret ipse peccant indigne accedendo quo-
niam etiam peccatis nō communicas nisi
eto manus eisdem imponendo. ⁊ Nota de
hac materia. C. ij. rr. circa ordinandos. Ex-
emplo petri qui exponebat ritus ordinē rei
ligi. rr.

Gnatus nimis cu-

rioſus. Primo deum offendit. Se
cundo fabricatum ſibi ſtultū ordē
pernidet
dit. Tertio proximum incendit. Quarto ſe
ordinatus diabolo in multis officijs inten-
dit. Quinto male ſeruit ſat. Sexto condem
natur. Septimo vna quam nouem hȝ cō
clusa continuo. Octauo remedia adhibent.
Nono ab omnibus z ſpecialiter a clero pro
cultingantur.

1 Cſ Quinam per tria offidit ſe exempla. Pri
per hoc q̄ ſuperpingit. Secundo per hoc q̄
ſigna minus ſuper caſtrum dei ponit. Ter
tio quia minus plena ſpē dona portat adul
teri. ē. Quatum ad primum illi qui tas cu-
rioſe z laſciue ſe cunāt: quid aliud dicere vel
cogi arte vel ſtulcia ſuppōnere videnī: niſi
q̄ deus non ſcit corpus illud vel membra
tra ibi nec ita pulchre z ornate ſicut debuit:
z ideo ipſi illud ſuperpingere volunt ⁊ m
unā bona qua ſunt pacto non poteſt ſuper
pingere ſuper pictura ab alterius ſine ipſius
periculo z operis deptauratie z offenſa.
Nec dēmg artifex opus alterius ſine ipſi⁹
grauamine corrigere nō tamen vel emendare
quia in locis alium oſtendit inſufficientes q̄
opus ſuum deleti: propter quā perfecti
inducuntur in propoſito. Unde Ambro. in
Hexameron li. vi. Deleo pictures dei o mu-
tabiles: peccatum ſtigendo. Deinde
tier ſi vultum tuum materiali candore obli
uias ſi acquiſitio rubore perfundas. Illa pi
cura fallit ⁊ decipit: vt nec illi placeat: cui
placere deſideras: qui intelligit nō ſuā ſed
alienā eſſe quo placeas: nec in ancto ipſi
ceat: qui in te videt opus ſuum eſſe deleti.
Nam ſi ſupra artificem aliquē vidueas de
rum cui opus ſuum placuit: ſtupebis. Si
ducat. Nōne indignabitur alieni opus ſui
adulterariu eſſe cognoſcere? Dicit ergo ſol
lite pictorum deo pictura mentes ſuas
ſumere: quod eſt opus dei adulterare. Sua
te iginur crimē eſt vt pictes ⁊ melius ⁊ ſ
ſi deus pingat. Statue eſt vt ſpledeat dete
tata. Filon agnoſcit ſe ſtatue nō eſſe imag
ne mea: vnitum mihi quem ipſe formau
reliqui ergo q̄ mea mum non eſt ſtillum que
re qui te pinxit: Deo. Zelo apoſtolus ⁊
Timoth. ā. ſcribit dicens. Quē mihi ſtres m
habitu ornato non meretricio cum verecun
dia ⁊ ſobrietate ſe ornantes. Cū damnat q̄
ſpebe virtutes ſed habitus ad viſtandū
et conſorandum infirmos. Et myrrha ad
condendum mortuos et lignum ſcientie et
pudentie ad predicandum penitentiā. Et
qua ſicut pnia opera ſunt ornamentum
actuum: ita doctrina eſt ornamentus ſpe
culatorum. de quo Eccl. xxi. Ornamentum
aureum pudenti doctrina. Anima vero ſle
nata ſpiritualiter ſponſa eſt officij dei. de
qua Apoc. xxi. Dicit ciuitatem ſanctā hieru
ſalem. Et infra. Tanquam ſponſam ornatā
viro huc de habitu nouitiorum. ⁊ de orna
mento grane ad habitum profeſſorum in e
lo. ad ornamentum gloue transiterur.
bene illud Eſa. lxi. Gaudēs gaudebo in
domino et exultabit anima mea in deo meo
quia indutime veſtimentis ſalutis: z vndi
mento iuſtitie circūdedit me quaſi ſponſum
decoratum quaſi ſponſam ornatā
monilibus ſuis. Quam ergo ſtulti et
inſelices ſunt q̄ omnia alia animarum ona
menta in ſpem humilitatis et futuro amic
tent propter ornamentum vile parietis cor
poris: qui eſt ſicut ornatus arenoſus in pa
4 rice. Eccl. xxii. Secundo qua melius et or
lignius indutus eſt homo. ⁊ amicus quam
dominus. ⁊ anima. ⁊ et vas externus quam
internus. Et breuiter omnia que habet rere
nascentur in vna parte qua hominum
oſtendatur oculis ipſius in veſtibus domi
bus in hortis bene culturis: ibuſcunq; aliis
rebus: eſplum nudum ⁊ turpem. Nume
nim illa pars in qua dei ⁊ angelorum et
omnium ſanctorum oſtendatur aſpectibus.
Quin ſtam nam nam non dicere ſtultitia
ſi una eis pacret ſe ſtuffe in patria in qua
tam ſtultam vidit gentem quod melſ? ona
dantur ancille ſi homines ⁊ plus ornabat
eplus honoris deferebant imaginū cum

elypeum ⁊ galeam ſuſpendāt in te p ornā
tu rio. Ezech. xxvij. Tertio quaſi vias ſpe
cialiter adeo ſeruitum ſpiritualiter de quo
dicit. ā. Quaſi vas auri ſolidum ornatum
omni lapide pretioſo. Quarto quaſi ortus
in quo deberet eſſe viola ſimplicitatis: roſa
patientie: lilium fame ſanctatus: li
gnum homificantium pro domo fachenda
i. pauperibus recipiendo: lignum fructi
ferum pro ipſis eibandis: et lignum vite pro
ipſis potandis de talem ornatum ſcripta
ra nos portatur. Eccl. xxx. dicens. Tranſi
hoſpes ona menſam. Ille vero qui talem
habet mentem dicere poteſt illud
Eccl. xxiij. Menſa ornata eſt coram me et
lignum preciolum ad redimendū captuos
et lignum ad coopernendum nudos: et
ſpebe virtutes et meditandas ad viſtandū
et conſorandum infirmos. Et myrrha ad
condendum mortuos et lignum ſcientie et
pudentie ad predicandum penitentiā. Et
qua ſicut pnia opera ſunt ornamentum
actuum: ita doctrina eſt ornamentus ſpe
culatorum. de quo Eccl. xxi. Ornamentum
aureum pudenti doctrina. Anima vero ſle
nata ſpiritualiter ſponſa eſt officij dei. de
qua Apoc. xxi. Dicit ciuitatem ſanctā hieru
ſalem. Et infra. Tanquam ſponſam ornatā
viro huc de habitu nouitiorum. ⁊ de orna
mento grane ad habitum profeſſorum in e
lo. ad ornamentum gloue transiterur.
bene illud Eſa. lxi. Gaudēs gaudebo in
domino et exultabit anima mea in deo meo
quia indutime veſtimentis ſalutis: z vndi
mento iuſtitie circūdedit me quaſi ſponſum
decoratum quaſi ſponſam ornatā
monilibus ſuis. Quam ergo ſtulti et
inſelices ſunt q̄ omnia alia animarum ona
menta in ſpem humilitatis et futuro amic
tent propter ornamentum vile parietis cor
poris: qui eſt ſicut ornatus arenoſus in pa
4 rice. Eccl. xxii. Secundo qua melius et or
lignius indutus eſt homo. ⁊ amicus quam
dominus. ⁊ anima. ⁊ et vas externus quam
internus. Et breuiter omnia que habet rere
nascentur in vna parte qua hominum
oſtendatur oculis ipſius in veſtibus domi
bus in hortis bene culturis: ibuſcunq; aliis
rebus: eſplum nudum ⁊ turpem. Nume
nim illa pars in qua dei ⁊ angelorum et
omnium ſanctorum oſtendatur aſpectibus.
Quin ſtam nam nam non dicere ſtultitia
ſi una eis pacret ſe ſtuffe in patria in qua
tam ſtultam vidit gentem quod melſ? ona
dantur ancille ſi homines ⁊ plus ornabat
eplus honoris deferebant imaginū cum

cumq; ſanctā quam dei. Et q̄ populus meſ
ſe ornabat ex parte illam qua debuit a pan
cus videri ⁊ a miſeris petitus quā ex parte
illa in qua debuit a multis ⁊ a nobilibus vi
dert. Ju qua cnā homines omnia ornabant
rapperciabatur mil ſpectus. Et q̄ in omni
bus rebus ſuis ſeipſos minores reputabāt
valoris quia ei crederet. Et tamē hāc fatui
tatem de hominibus huius ſeculi credi opy
vbicunq; fuerit narrata. ā. Quod ergo de Ezech.
quodam philoſopho dicebo ⁊ ego
hoc caſu dici poteſt: quia ſicut ille faciebat re
gis cum quo comedebat contemp ſille legi
tur in ipſum ſpuendo: ſpo quo eis familia
ipſum male tractare: voluiſſe: ſimile inquit
reniqua philoſophus cum ſit non eſt pteſta
mendi q̄ hoc magna ſine cauſa fecerit. De
cauſa ergo requiſitus reſpondit quia cum
omnia circa eum eſſent pulcherrime ornata
faces ſua ſola turpia eſſent: ſputum ⁊
omnia corporis purgamenta ſint pro in
turpi ⁊ in pulcrio loco prodenda: vbi lo
cus talis poterit inuenirinō inueniens: fa
cient ſibum reputans tanquam locus turpio
rem co nſpiendum. Sic deus et angeli vide
tes animam omnibus rebus veluteram ? mi
nus ornatam ipſam potius reputabunt et
indicabunt eſſe contemnendam ⁊ condem
nandam: quando contra eos proferetur ſen
tentia que ſpecialiter in ſcriptis contra eos
redacta eſt. Mach. xxiij. De quot vobis ſcri
ber pharisei qui mundatis quod patet hos
minibus: interius autem eſtis pleni omni
ſpurcitia. Tunc enim precipitabuntur in
abyſſum infernī: ſicut illa precipitata fuit ?
deoſſum. de qua ſcribitur. iij. Reg. xi. Zela
bel depinxit oculos ſuos ſubtorz ornauit ca
put ſuum: de qua ſequitur precipitos Jehu
ſententia dicentis. Precipite eam. Deoſſum
z precipitauerunt eam. Sed heu rer nimire
z populus ſuus audiēre deo, videlicet futu
rasiudicium ſic facere. Sic nāq; dicitur de
ea Jere. iij. Credēdrunt vri mulieres
bonipium: et predicatorium ſeiuniam ? ex
ſim funt facere a maiore vſq; ad minorem.
Populus vero chriſtianus multas in ſe
vindictas expertus: multoq; amarius
diens futuras eiuditur ſuperſtius ex ca
roſis: ideo vri nimirice ſurgent in iudi
cio contra generationem iſtam: condem
nabunt eam. Matth. xij. Et Lu. xi. Tere
no qua gaudent de veſtibus et ornamen
tis ſuper que ⁊ propter que ad partibuſ ſus
cuntur infernī: et de capillamra in capite
per quam ad modum abſalonis illac ſuſpē
dentur: de pris motes omnū pugilū ad ſuſ

cßsionē ꝛ interemptionē nutriūt ꝛ plon-
gant. Ceteri nāq; pugiles cū aduersarijs cō
flictum capillarium auferunt ne illa tenēs
tur ꝛ vincant. Capillum nāq; olim nomine
mulcris ꝛ mitrinile contra aduersarios pu-
tentiſſimos: mandā: cunt: ꝛ diaboli conſti
tuūt ſue ſalutis ꝛ victorie inemoratē capilla
turam. Item poſſunt plorare ne aliquo
modo enadant. Et oñ de opio illam groſ-
ſam ꝛ longā ſicut optant habere non poſſe
ex illa comua facturam. Item nō poſſunt
habere diabolo aſſimilē: nec qui ei coniubus
depugilē ab alijs vitijs vel motibus crines
matuo accipiunt. Sicut accidit parißi en
damnentur que crines de feminis ſeruātes
cauillā inuencrale motiue ſi finit ipſa mor
tuam ſpoliatur in medio ciuitatis ipe pro
ceſſionis q ſimul ſpoliata fuit. anoq; quāde
crines ad imperium potentū oſtentationē:
ꝛ pio amore diaboli: ꝛ talco mortuorum cri
nes potrare non audeunt ad penitentiam
ꝛ pio dei amore ſi eis in penitentia tuncū
fuerit que comanerā inomium ſuorum in
ſuperbiam poſuerunt Ezech. vij.

Ezech. vij.

Ar. iij. c

¶ Nec peccſoſa in eis eſt inquitas: ſi etiaꝫ
primū ſino reniſti ſet in primo incendiō
qi ſicut ꝛ materiale ignem tempia inceden
tur materialia. Ita per ſpiritualē ignē fuge
bi apparatio ecſia incendiunt ſpiritualia:
pter q̄ ab hiero. in Epiſtola ad eſtoreſa da:
de tali oñanta loquēs dicit: q̄ eſt ignis inue
numinſomenti libidinū inundice mentis
indicij. Sicut ergo ignis materialis p ques
damnta ſequnſ cop̄tatiuā de bāno omniū
bus rideb unt: ſicut patet per legē allegatā
O. vj. 14. ata in propoſito. Et ſicut ebs vel
oba bonus comunt eſſe ꝛ patet cum p legem
cinatē ſi ꝛ p legē de rideb it de bāno p cō-
nus bonis ſui ſtato. per legem aūt ciuiles ago
hoc patet in ff. eoter. li. 1. ſi quadruplex in fine
pauperem feciſſe dicat. l. ſi ſi aūt aneteo. No ne vte ſupbe ecſiaſtici veneri: nō illic ad
ta plures leges ad hoc. C. j. 16. De lege cri curioſitatē ꝛ ad alnonum aſpectus ꝛ notam
diuina hoc plenius eſt. Exo. xxi. vbi ſic dicit. vnutur. ¶ Sunt quinto ſexus ꝛ habitus
Si bos cornu perualſerit virum aut mulie- res diabolicę ſicut bene ab humilde. in
rem ꝛ mortui fuerint. Et cito poſt: ſi bos cō- diabolus a fatibus ducitur. Sicut patet per
mupeta fuerat ad hēri ꝛ nudum fuerit: nec oē gſ narrat Ceſarius de quodā, facerdo
teſtan iunt dñm eius nec reuiſus eſt: qđ ſi ſacerdotē qui dñm ſuū occidit. Et ſic
dentem vel cum ſuū mulierem ꝛ bos lapidibꝰ lus ſuper cauſā mulieris fedentis, ꝛ cauſā
obruetur ꝛ dñm illius occident. Ita anima propter iuſtum eleuantem iuſtū videbant
ſā in mulierē comuta dominū habet qđ ſi cecidiſſe. In quo ſermone ſolemniter
bouis comupte: poſſit ꝛ rano vel conſtan- gus ſeruilos elle perſonas ſi ſunt rudiū
tia ſui predicatorē contēſtati fuerint eam: q̄ ſi carnalium rerum ſbotum ſuorum be ſolo
illa comua funt alijs damnoſa ꝛ quocūq; ad locum faciunt: q̄ ſicut illa non ipſum
per illā occiſoſ ſpiritualiter occidunt ꝛ mor cunt eſt ſuperius. Ita ſeruitus illa vel eſt
et eterne obligatur: quia cum illud face- turpitud. ¶ Sunt ſexto pugiles ſui mitrei
bat bellum aduerſus ſanctos. Dan. vij. In diaboli: curioſitates ꝛ ornatus pq armeꝫ

habentes. Hoc enim exemplo: hiſtoria oſtē
ditur ꝛ auctoritate. Exemplo eſt hoc pro: q̄
ſicut rex p̄ſumit ſua ſ armatum regis ꝛ
ſeruitorū ſuorū expugnat. Ita ille qui ad
rer ſuper oēs ſilios ſuperbie p̄ militia ſua
genatā militia ſi expugnat regis regnum ſui
ſtum. Et ſicut rex exercitus ſui congregat
ꝛ ad bellandū electos arma ſua offēderē ſa
ct. Ita diabolus ſuos in choreis congregat
ꝛ ſpectaculis ſuis. ¶ Auctoritate. Deute-
ra illud oſtenditur qua a fidelignō narra
ro ſolet de quodā ſacerdote in omni fur
to adulterio, pmeritaq; et ſub illo pacto
bonagratiā fecerat: dum ergo ſemel cameri
cinaſſā curioſe mulieris intrarēt: ꝛ curios
ſa ornamenta eius auferre volerēt: demon
ſtratus fuerit ꝛ ſeruitor pactum
ceſſum ſuum fuerit. Hic per eos fo
auferri. Hinc q; arma pugili:
quibus deū ꝛ ſuos expugno aufers. Talco
ergo qui talia diligūt arma ad alnoni nec-
repiendū ꝛ pugnandū. Et inde diſciplina et
bulum virginū dicens. Et ꝛ ſumptuoſius
ornas ꝛ p publici notabiliter mendacioꝝ
los mutiche poſt te alligas ꝛ velut gladiū
eas ꝛ venti bidentius fibras: ꝛ cruciarius non
potes. Et pauce interpoſite ſubiungit di-
cenſquas illud appetat ꝛ aſſumat qđ ad ne
cs aternus fuerit p gladioꝝ Hec per eos ſo
la ſuffert impietas ꝛ crudelitatē q; tpſinet
animi tus ſeū expugnent ꝛ ſuos occidāt:
ſed addunt eo q̄ anticham ad modum mu
lti antiquoꝝ: ſed nō curioſa ornamenta
umuobus accōmodant vel dant: ꝛ modus
fe armandi ꝛ bellandi docent. Et ſicut pater
vel antiquus ad inuenem armatum ad
bram iuuenis pugne ipſum ad pugnā ani
mat. Ita filia a matre ꝛ iuuencula a vetula
ductur ad iolum ſpiritualis pugne. ſ. ad
honeſtas ꝛ ſpectacula: deſiderio ocibonum
tuoꝝ. Ecc. xlv. Hoc ratius plura officia.
l. vij. ti.

Ecc. xlv.

¶ Sed ſe omnibus predictis officijs ꝛ mas
ra quibus ſe exercuſant dicentes: q̄ curioſe ſe
ornant ꝛ mantis ſuis placeantne aliis vi
ſis ipſam comenant. Cauſa ſi ſtium vi-
detur ſecundū ꝛ ſcm hoc propoſitū in pſal-
ta mantoſi non ſic ſe ornantſed ſi debēt
ad publicū procedere: hoc facient frequen
ter q̄ manti preſentes non erunt. Alie ſe ex
anſant q̄ malū ni intendāt: ꝛbus reſpōſus
eſt. T. vij. 19. Sladius enim cum quo ſponſi
nda hominē ad motū percutit malū nō intē-
dendū eſt vere percutiens intendit. Ita in
propoſito. Sunt ergo tales ſicut illi qui in
propria perſona nō intendunt pugnare nec
vnam in alnoa garāne: vel pſicari in alte-

Ezech.

na pſcatiōe ſed ſi arma ꝛ retia ꝛ hamiſmo
dia accōmodant volentia. Diabolo cū ar-
mis illis ꝛ rendus adſiſtunt. ꝙ quo talia de
ſiderat ei accōmodatio pugnare: venanti
animas pſicari ꝛ capere intendūtcū illa vide
licet ſi ornata eſt mundo mulieris. Exerci-
tuū. Alij ſe exercſant dicentes: q̄ nō ſunt in re
nentoves vel inuentrices talium nouitatuꝝ
ꝛ curioſitatuꝝ: ideo non ipſi ſed inuento
res peccantq; ipſi talia fabricant ꝛ inuenī
gulares ꝛ ſimplices ab alijs deridēantur.
Cimbus rideturq; qui vani eſſe incipit: ꝛ
q̄ vanus ſe cōſtruat per ornatū. ¶ Alij ergo
inter uenientes ꝛ trentes magnā non video
differētiā inter ſi q̄ ſe de inuentoribus: ſed
de volentibꝰ ſimilis capere. De ventibꝰ ſo
ſicut de ſimijs capio. Dicit enī q̄ volentes Ezech.
ſimias in nemore capere: ſedentes ſub arbo
ribus in quibus ſunt ſalarani calcee ꝛ cbi
roteca in cōſpectu illarū ſe ornantiquo ſa
cto de loco recedentes foimam ꝛ materiam
talū ornamētoꝝ pro ſimijs aptas derelin
quūt: ſibus ipſe deſcendēs indute capiun
tur. Quod qđā exemplu ad duo applicari
poteſt. primo ad illos ꝛ contra illos qui in
terna ſuis habitantes vel ad alios trāſeun
tes curioſium veſtimentoꝝ ꝛ ornamento
rum alijs foimam ꝛ materiam oſtendūt ꝛ
dantur quibus vtentes ſi ſupbi a diabolo
capiunt. Scdo cōtra illos q̄ de peccato redi
ſtte gumo affenſus negant. Sed preſtum ſis
materiam ornatoꝝ ſi eas venani videntes
ꝛ eas facilitercaperenon pñtant eis chro
tecas ſcalcoo. cultellos ꝛ hmōi mumiſalia:
quoſm biero. ſanctus amo nō habere ſe
ornate a diabolo ꝛ eius mimſtris capiunt:
q̄ natur eis ſupelleraria ad omāda colla.
Judic. v. Nota. Judic. xx. De predictis ſimul
nota ſimen autoritate. Malach. C. iij. no.

¶ Patet ergo q̄ talē ornatus recipere vel eo
vti minus eſt peccatioſus: q̄ at ſicut catus p. 12
per pulchram pellē rapit ꝛ occidit corpora
liter. Ita ſtit ſpiritualiter q̄ ideo catus cōſ
parari poſſit nīſi ſicut in illis animalibus
pellis. Ita in iſtis ornamentis apparatus
plus valet q̄ reſidēs corpus. Et ſentus in
tra gloſam illam contentus. Unde de eis cō
grue dici poſſit illud q̄ metrice dicit de mere
buco. Zambeni flores ſambuco dant mihi
zeo. Sam arbor oletiſlos redolere ſolet. Et
illud q̄ de quodam diebatur ſic ornato ꝛ Ezech.
gēmatoꝝ quo geiume ve verificatori vide
batur vis deeoris ſuiſſent ſmilie auenes
in naribus poſit perdiderunt. Et hoc mor
conſideratione dixt. Dico. tibi certe geme
quas pandis aperte. Cum perchant per te qz

ita te fers sup te. Sic enim pduntur ornamē
ta de qb9 se meretrices ornāt. Baruch. vi.
Ar. vi. ¶ Talis vo habitus duplex inducit tormē
13 tum seu penā tpale videlicet et eternum. De
tpali pz: qr ornatus stultus reqrit labores
sicut specialiter patet in calciamentis: orna
tus vero curiosus prolixam requirit sollici
tudinem: quarū minorem eis in peccatorum
iniunctā remissionē nō libenter portarent.
De eterna patebit qñ de eis cōplebit iudi
cium de quo Esa. ix. Vestimentū mixtū san
guine erit in combustionem. Et frequenter
enī illa supflua ornamēta l aliq mixta sunt
sanguine illo: de q Eccl. xxxiiij. Panis egen
tium vita pauperum: qui defraudat eum hō
sanguinis est. ¶ Si enim uti veste de bonis
ppriis empta ad vanitatē: magnum sit pe
riculū: ergo a fortiori rōne uti curioso orna
mento de bonis male acqsitis: empto maius
est periculum. Sed qz primū seu antecedēs
Exem. sit magnū periculū pz: qr beata virgo legit
cuidā charo suo apparuisse et docuisse: qz ita
non ornaret se amplius: qr in hoc ei displi
cuit. Et per illud. A. xvij. 14. Ergo scdm seu
14 consequens maius est periculum: qz videlz
ornamentis vtatur alienis: vel male acqui
sitis seu mutuatis et non solutis: qr contin
gere pōt qz in illis moriatur: vel qz illas qñ
morit in lecto suo vel in particis suis circa
eum habeat. Et tunc est de illo sicut de fure
qui cū furto capit: et statim ad iudicem rapi
tur: de quo ducentes: iudici suadēt dicentes
Hūc inuenimus cū furto. Sic in proposito
dicent demones: hunc inuenimus cum orna
mentis vel rebus alienis. Talibus enī nūc
improperare possent q audeerent: et in mor
te improperabunt q audebunt et dicēt illud
qd dixit beatus Bñdictus cuidam Riga no
mine: de quib9 scribit beatus Grego. ij. dia
logo. qz Totila rex volens probare si beat9
Exem. Benedictus spiritū haberet ppheticum in
duit quendā seruū ornamentis propriis: et
eū cū multo comitatu ad seruū dei misit in
effigie sua: vt sciret si sic seruum dei decipe
re posset q statim vt eum a longe intuitus
fuit: dixit depone fili quod portas: qr nō est
tuū. Ita tu q de malo perquisito cum mul
tis maledictōib9 de sanguine et labore pau
perum vel de mutuo qd male solues: depo
ne qd portas: nō est tuū: qd si nō feceris nūc
volens: in morte facies nolens: qñ dicent ti
bi. illud Exo. xxxiij. Iam nunc depone orna
mentū tuū. Nec tantum in morte ornamen
tis priuabitur superfluis et curiosis et male
acqsitis: sz sup hoc plagis vapulabit mul
tis. Quod primo per hoc ostenditur et argui
tur qd refert Cesarius de quodam monacho 15
post mortem apparente et asserente se graui Exem.
ter punitū: qr moriens iuuēnis fuit sine cu
culla. Ex quo arguitur qz cū grauius sit alie
na tollere qz suo non vti: illi grauiter tūc pu
nientur qui inuenti fuerint in alienis. Et cū
grauius sit delictū nimis curiosis indui: qz
mori nudus vt videtur. pz. et c. Scdo idem
ondītur per hoc qd dominus scribit Parisie
sis in suo tractatu de quadā muliere q tin
gendis et ornandis crinibus dum viueret in Exem.
tendebat: apparuit aūt post mortem cuidā
pectinans crines suos et ornans cui et dice
bat qz illa pectinatio fuit ei itolerabilis cru
ciatus: et qz pecten ipsum immensitate pon
deris ipsam grauabat et deprimebat intole
rabiliter: qua apparitione placuit creato
ris bonitati ostendere qz periculosa sit stu
diosa ornatus curiositas. Tertio idem qua
dam ostendit euidentia quā valētis viri re
latione didici: de quadam muliere in Italia
que post mortē in quadam tumba ponebat Exem.
vsqz ei decentior paratus esset locus: ad quē
paratū dum ipsam leuare vellent inuenerūt
omnia loca corporis: circa brachia videlicet
et collum et hmōi loca in quib9 nimis curio
se cum bendis et orfragiis et hmōi scdm illi9
terre abusum ornata esse solebat corrosa vsqz
ad ossa: aliis locis integris existentibus: vt
in illis locis vindicta ostenderet in quibus
culpa specialiter ostendebatur. Quarto idē
ostendit rōne que dictat qz ouem illam non
cognoscat in iudicio deus: que faciem suam
colorādo et se nimis curiose ornando: signū
seu similitudinem quā deus in ea posuit ipsam
faciendo: deleuit: qñ ergo queret: cuius est
imago hec et superscriptio: non mea dicet sz
superbie: et illius qui est rex super oēs filios
superbie. Quinto idē ostendit per hoc quod
ondit christus. Lu. xvi. de diuite epulone in
duto purpura et bysso. Super quo dicit glo
sa: qz si cultus preciosarū vestium culpa non
esset: sermo dei non tam diligenter exprime
ret: qz indutus erat purpura et bysso: qs enī
magnam culpā et magna pena dignum deli
ctum negare posset qñ pauperes nudi rige
scunt: sicut Lazarus ad portam suam: et illi
de creatura et dono dei. i. de pānis: suos ocu
los vanos et tineas pascunt. Ex predictis
apparet: qz gloria et status et cōditio illorum
q de ornatu gloriant curioso et supbo: mor
te adueniente: erit sicut status noctu lucem
die ostēdente se: qr sicut ille q de nocte viden
tur lucide pulchres de die turpes esse ondū
tur. Ita in proposito: qñ dñs auferet orna
mentum. Esa. iij. tunc enim erit sicut corum

Ar. vij ille. A. xij. 35.
16 ¶ Cū tñ nullū malū adeo malū inueniatur
in vita ista: quin aliquo bono sit permixtum
pdicti tam mali estimandi nō sunt quin ali
quā cōditionē habeant bonam. Si tñ bona
dici poterit: q carētiā alterius mali. i. hypo
crisis includit. Hypocrite nāqz non sunt qui
quales interius sunt: tales se exterius ostē
dunt: qui fatuitatē: leuitatem et superbiam:
et cetera q in cordibus possidēt exteri9 huma
nis et vanis oculis ostentant: pro q ostentā
da libentius ad ecclesiā properāt qñqz quā
ad deū placandū quib9 sanius esset qz domi
remanerent qz qz ibi deū offenderent et pecca
ta augmentarent: vbi deū placare et peccata
diminuere deberēt: et qz turpes et leprosi et q
buscunqz infirmitatibus deformes ad vitam
intrarent: qz qz oibus ornamētis suis in ge
hennam mitterent. Hoc ergo timentes exem
plum accipite ab Hester que deposuit vesti
menta ornatus sui. Hester. xv.
Ar. viij 17 ¶ Nec in hmōi solius Hester actu exemplū
habemus superbū deponēdi ornatū: sz etiā
multa alia inueniunt exempla et remedia ꝯ
curiosum ornatum oppotruna effectualiter
mente tractata. Quorum primū in primis
cū primis ostendebat parentibus: in hoc qz
deus q satis potans fuit nequaqz primos
parentes sericis induit aut curiosis: sed tu
nicis pelliceis. Nec habitu ornauit auri vel
argēti: vel lapidū preciosorū: sed pellib9 ani
malium mortuorū. Gen. iij. Scdm remediū
cum christo in cruce pendebat: ipse nāqz in
cruce non curiosis indutus: sed nudus: vel
fere nudus pendebat. Tertiū remediū a cu
riositate ornatus nos retrahēs est exēplum
sanctarū mulierum: de quibus habet. J. vij.
39. Quartū exemplum exhibuit nobis deme
tricus: de quo refert Agellius li. noctiū acti
carum: et habet pma parte speculi historia
lis. li. iiij. c. xxvij. qz cum esset ditissimus: oē
patrimonium ciuibus derelinquens Athe
nas profectus est: et ibi oculos sibi eruit vt
vegetatiores cogitationes haberet. Vale
rius tamen dicit: qz oculos eum eruisse ne vi
deret bene esse malis ciuibus. Tricilianus
dicit ideo sibi oculos eruisse: quia mulieres
sine concupiscentia aspicere nō poterat. Ex
cuius occasione nobis exemplum datur: qz
si ipsi curiosi a curiositatibus suis se retra
here noluerint: saltem nos ab eis aspectum
diuertamus vel oculos claudamus: qd si fece
rimus nec ipsi se ita diligenter ornarent nec
nos ipsorum exemplo vel cōcupiscentia in
fatuarent. Auerte ergo oculos tuos ne vi
deant vanitatem. Sed qr difficile est obiecto
scdm sensum delectabile psenti oculos clau
dere: securior in fuga speratur victoria: vt. s.
quisqz oportunitates fugiat talia videndi q
vix sine concupiscentia vel tentatione viden
tur. Qui ergo in hoc negocio victoriam ob
tinere voluerit: pugnet sicut Lepus fert pu
gnasse cum lupo. De isto nāqz fabula con Lepus Exem.
tinet: qz cum lupus lepori timiditatem im
properaret: lepus se iactando bellum ei in
dixit: et si vinceret ad penam se obligauit cō
tingentem: in quo cum lupus detemperaret
ad deuorandum: lepus pedem disposuit ad
fugiendum. Vtroqz vero coram Leone indi
ce sibi victoriam ascribente et pro parte sua
placitante: pro lepore sententia data fuit: eo
qz pugna ei cōuenientissima est in fuga: qz
pugnam exercendo aduersarium cum inse
quentem lassauit et vicit. Ergo pro tanto vi
ctor efficiebatur: nec alio modo vicisset: quia
si in pace stetisset victus fuisset. Sic in pro
posito: bellum indictum est inter nos et mi
litiam infernalem armatam: scopis munda
tam et ornatam Math. xij. In quo si vinca
mur ad penam obligamur eternam. Ipsa
ergo se armante et ornante ad bellum nobis
melius non remanet consiliū: qz qz citi pos
sumus ipsius fugiamus aspectum: loque
lam: et cogitationem: quia si in aliquo pdi
ctorum insultum illius expectauerim9: aut
vincemur: aut inquinabimur sicut ostēsum
est. L. vij. 41. Quis enī i illo bello vel in illa
parte et acie belli auderet stare: aut illi pu
gne se psumeret exponere: in qua cecidit pri
mus parens Adam: Samson: et Salomon.
Aut quis mulierem tangere auderet extra
neam: cum sanctus heremita matrē ppriam
vltra aquam portando: manus eius nudas
tangere non auderet. dicens: caro mulieris
semper ignis est. Aut quis magnam cū eis
auderet habere specialitatem cum Adam et
deus tantum vnam habuissent specialem fi
liam. Euā videlicet et vnam illorum eiecit de
paradiso: alium suspendit in patibulo. Ergo
fugite et saluate animas vestras. Hiere. li.
viij. Fugite et terga vertite. Hiere. xlix. vt
de vobis dici possit illud Hiere. xxix. Omnes
viri bellatores fugerunt illam videlicet: que
omnibus ornamentis suis ornauit se. Iu
dith. x. qui ad capiendas animas nimium
tam ipsam quam pedissequas ornare. He
ster. ij. Secundo nos a tali ornatu retra 18
here deberet cogitatio: quod illa ornatio
vel ille ornatus nos nudos et non orna
tos faciet coram maiori multitudine in die
iudicij. Sicut ergo homo plus nitit se orna
re de die quam de nocte: ita nos in die q dicit

dies magna z amara valde: ſi de nocte ſurtus munda. Ergo in certum reſtitui ne glo
riem. Eccli. xl. Sciens: qt omnis gloria ſa
lis regis ab intus: an ps. xliij. Et q extrinſus ornamentis ſpernendo: non amittit accipere
grate. Eccli. xxxi. Et vero iumentes humili
exemplo ab ornatu curioſo z vanis diſcur
ſibus ſe retrahere nolluerint: terrium reme
dij a parentibus deſpectos: ſe ſpernere non
videbunt eos ſi in domo habere voluerint
ne diſcurrant: z concupiſcant: z concupiſcant
eos nō oculi: ſed pot⁹ oculis ſubtrahant
ſuperfluia: ſcdm illud Cati⁹: adultus: ꝛ nō
uidebit eos: ꝛ ſi. Exemplum ad hoc habe
re poterāt de quo dā pugnax ꝑ pulcritudi
bus ſe fecit pulſum: equi ingressum ei inuidi
gerent: nulla eius ornatui cōcupiſcere cū illi
negare nō audebat: cuius dō ſpiritū ſcdm
deū ſpm quo ad aſpectum deturpauit: et
alter eius concupiſcentiam mitigauit: z per
ſpm ſuū ſibi ꝑfidi domu retinuit. Sic facien
do ſtulte z ſtulabus: z domi vobiſpſis refer
rabitis: qt rus: ſan ſint glad⁹ erugināt
qui nō ibi ſter cū vagrā: z cap. ſpiritualē
pulchritudinē cōſtodētes. Quia tunc erūt
ſtie alia z aues nature ſilueſtres ꝙ pelles
z plumas habent nitidiores: z ſic ani
mas habent pulchiores: qui minor cū cum
mūdo vel mūdalibus habēt ſimilitudinē: z
ꝑpter eō ppheta dicit. Bōgaui tugtens z
mālim ſolitudine. Sic facēs ſili veſtri: z fi
lie vre: z ancille ſi fuerint abſq; ornamētis z
mundiliis: z veſte purpurea: q̄b⁹ Machan re
ges vti ſolūt erāt: z ꝑter ioſie. Iudic. viij.
Et ſic ꝙ omnia ꝓ nichilo hominis vanitas
omnis: curioſitas tam habitus ꝙ enam
quorūcūq; actus: ſi ab omnibus ꝓcul pel
lendā intuimur: ſi ab ips⁹ qui ordine docta
ni ſum clericali: quia curioſitas in illis ꝛas
ipſos quam doctrinam ſuam contēni: z de
rideri facit ꝑmū: q videlicet ipos deride
ri facit: ꝑp ꝙ eos de qua dā fert religioſo
qui ad quendam venerus regē: ꝓ negocijs
conuentus fuit ei pauperrat⁹ domus fue al
legaret. Riſit aut ille ipm deridendo: dene
gauit ei calcamenta sua: q ꝑpter defectū
cotis ſunt ita ſtricta. Scōm ꝓt ꝓhoc gs fer
tur quendā ꝑ ariſtus riſuiſſe ouiā: ꝙ dicēbā
contra curioſitatē. Tacet inſpectū illa ꝓfecta
peſtis qui ni habet nō ꝓmittit se audacter
ꝓdicare veritatem. ꝓdicator ergo humili
tatis non debet in veſtitu gḡari vanitatis:
cū ſolo illos ꝓdicator. ſi deuote velle ſpo
cat. ſi. Cui pcia dicunt amici facēa. Eccl.
Zach. xiij. Operientur faceo ſuo cū ſermo. Sioſa
bro. Mos erat ꝑphetis indut facco am

populum ad penitentiam ꝓuocbant. Ide
indutus erat Ieſus de quo Zach. Ieſus
indutus erat veſtibus ſordidis. Et antiqui
ꝑphete. nij. Regū. i. beluſeus hut zona pel
licea acuminata. Et ſco ꝓ Ieſu in legis gra
te et nouī teſtamenti Ioannes baptiſta
Matth. iij. Ipſe ioannes habebat veſtimē
tum de pilis camelorum. Sentr ergo dicta
lia habitus offendēdū ſine ꝓcul dubio ſunt
eos: ꝑ conſequ illius Ieſus qui indut ſuit
ſordidis veſtib⁹ immo qui in eterne fuit nu
dus. Ita n nullus ſi bñ conſideret ſcandali
ſet non. Tali nanq; experimento ligat bea
tus Martinus cognouiſſe diſtinctionem
inter Chriſtū z diabolum: qui diabolo ſibi
apparēti in habitu purpureo z ſplendum
eſſe ſimulanti: dixit: tecū ſilum purpura
nō nouit: z ſic ſi fugauit. Nota. Dn. xij. cō
ſeq. ct. Li. v. z. Quos vero ad hoc non tra
hit cupidit⁹ z bonorū mundi ꝑpetuam ꝓfitur
z ſimilitudo: fatē cogitēt loci carcere ſu
rae z dolorū in quo poſiti ſunt. Ideirco
ipſe eſt iugcūs. Acto. vij. Cū ꝑti cogitare
vident illi de quib⁹ loqui dicerā ſimpli
ce verbis Dicro. ad Dauid ſum papam de
filio. pdigo dī. xv. ſ. facedotes. Sacer
dotes iuxta ꝓmiſſa cuangelia ꝓphetas
videmus comedias legere: amatoria duo
licet⁹ verſus verba cātare. Et non ſolū in
hoc ſed ēt in oībus alijs operib⁹ ſeruis ei
cius fere videmur deo carcere z dolori ad
tempotis mali obliuiſci: ꝙ antiquit⁹ fuit
ciuius in eccleſia denotione ritu ed diſſolu
to: tempus ꝓnoſ ad audiēdū ſacrū ſermo
nē: tacitus: ſi cientes vera e edificatus:
nūc vana curioſa z lutigioſa: opera fictus:
ſolidā: nunc fabulia z debilitatiue habitus
ſimplex z ornatus humilis z ꝑfi bene ſe
lutiūde: eo uerſo. Sō ſic ꝑfecti ſi ſtemus
et inctui aptz: accepit indumenta. Et ma
dochæus ꝓ veſte mundi: ꝙ ꝓ ſacco ſe
ri rehersofolimā: z multa ꝑti a ſemoni
bus e ſcribit: z principibus ſacerdoti⁹ occi
dq̄nop. nedetaſt: ſi amicus ꝓ amico ſu
ſtinere magnū amoꝛē ꝙ oſtēdere. Tertul
iſtup bñficii: licet large z late oñderet dan
do illa ſ nominant. E. z. i. thillud ſpectaſt
z excellenter oñdit in cena dando ſeipſum
et ꝑtes ꝓbendo ſpm ſcm. Nihil ergo ſe
ſtat cenili ꝙ petitionem Philippi cōcedat
dicens. Oſtende nobis patrē z ſufficit no
bis. Sō nij. Habendo ergo reſpectum ad
iſta tria beneficia: veritas ꝓ dicti Ioan. c.
Multa maḡ bona opera oſtendi vobis.
Be ego oſtēdi ꝓmo bñficia tria. Secūdo ſtrin
tumeuns veſtrum corpus nupe ornamen
tis erit in pie mutuis ꝙ domodo ſi argento

foꝛtudo ornare velis vas ſictile. Honeſt.
xxvi. Sicut ornata plus ornantes corp⁹ ꝺ
anthan. S. ij. 7.

a. viij

Strenſionis prio po
nenda eſt diſſictio, ſcdo ꝓſcutio
Quantum ad primum vtile vide
tur docere z declarare ꝙ bona oſtēdit nobis
z ꝙ nos ꝑcepta declarare. Circa primum
tria ſunt declaranda. Primo ꝙ deus oſtēdit
nobis. Scdo qualiter ſeu ꝙ ꝑ media. Et ter
no ꝑpter quid ſeu ad quē finē. Quantū ad
primū bona nobis tria oñdit bñficia: lata:
miſſa: expectata: z iudicia data: qualiter
vel ꝙ quemadmodū ꝓ tria ſigna: videlicet
voces: ſcripta ad unum finem ꝑpter tria
ſui ꝓpria finea. Primoꝛ ſimus grati ipſum
am Adoꝛare bñficiog. Scdo vt ſimus fo
tes ꝑfui erudeo ipm ſequendo: rōne ꝑ
mißionis. Tertio vt ſimus timidi peccata
confitendo: rōne ꝓ iudicioꝝ.

Primū. Et ꝙ bona primo eſt adnerendū: q deus tria
bñficia nobis oñdit: lata: miſſa: ꝓ paſſione z
donationis. In his enim tribus anue⁹ anū
re bñficium oñdere pōt. ꝓ ipſo videlicet fa
ciēdo grauia ſuſtinēdo: ꝓ poſſe ſuo dādo
indigēti ſeipm. Ro. v. Cū vero deus ꝓ
nā bñficia nobis oſtēdit multa ꝓ nobis fa
ciendo: licet quo ad ꝑtura eius opa oſtium
ſit. R. xv. ſ. ih ſpecialiter z excellenter illud
oſtēdit in tria beneficia mea mationem nostrā
natus z aſſumendo. Si enim princeps ma
gnus illū ymus ſimplicus z pauper⁹ vxoꝛē
nouerit ꝺ ſe ducere: q multis nō ſolū ꝓ
ge: ſed ꝓ tota ꝑrēlela facere? Scdm etiam
bñficia licet in multis oſtenderit ꝓ noſtro
amoꝛe labꝛādo: ꝓfectando: fame: ſitiendo: z
pannos ſuſtinēdo: excellat ēt hoc oſtēdit
in nudeop̄ſtentione: z fua bñdi
cta paſſione de qua ꝙ. xxvi. Exinde ce
pit Ieſus oſtendere nobis: quia oportet
et ꝓphetofolimā: z multa ꝑti a ſemoni
bus e ſcribit: z principibus ſacerdoti⁹ occi
dq̄nop. nedetaſt: ſi amicus ꝓ amico ſu
ſtinere magnū amoꝛē ꝙ oſtēdere. Tertul
iſtup bñficii: licet large z late oñderet dan
do illa ſ nominant. E. z. i. thillud ſpectaſt
z excellenter oñdit in cena dando ſeipſum
et ꝑtes ꝓbendo ſpm ſcm. Nihil ergo ſe
ſtat cenili ꝙ petitionem Philippi cōcedat
dicens. Oſtende nobis patrē z ſufficit no
bis. Sō nij. Habendo ergo reſpectum ad
iſta tria beneficia: veritas ꝓ dicti Ioan. c.
Multa maḡ bona opera oſtēdi vobis.
Be ego oſtēdi ꝓmo bñficia tria. Secūdo ſtrin
tumeuns veſtrum corpus nupe ornamen
tis erit in pie mutuis ꝙ domodo ſi argento

illa: de quibus habetur. c. de gaudio. ꝛ. c. de
gthaꝛ: ſpectaꝛ ꝛ ꝑtem: z oſtēdit in hoc
ſicle: ꝙ ꝑtiſ Eccli. xxvi. Oſtēde nobis luce
Tertio oñdit iudicia z ꝛā ſi ſtimenus ꝙ ſi
tanimus de quibus habet. c. de iudicio di
uino ꝑ totū Et Eccli. xvij. Iuſtitiā z iudi
cia ſua oſtendit illis.

Art. ij. ¶ Ita vero tria bñficia ꝓ tria oñdit media ꝓ
ſigna voces z ſcripturas. Et primū ꝓ tria ſig
nū tatis oſtendit ꝓ ſigna tria z voces: q̄
habent. ſ. i. 17. Et ꝑ ſtellam. Matth. ij. Et
ꝑ ꝓ voces. Matth. iij. Et ꝑ ſcripturas
mone delectus. Et Marci. xvi. Hec dicta
ta fuit voꝛ: hic eſt filius meus ꝺꝛilectiſſ⁹.
Scriptura erā ide oñdit ꝛā antiq teſtamen
tificat ꝑtet. ſ. iij. 4. Et ſoꝛ. ſ. ꝙ ꝛā
nouiſſe ꝑt ꝓ totū nouū teſtamēt. Ob
ficia vero paſſionis oſtēdit ꝛā ſigna ꝓ in
bona meritoꝛ ihuſtriquantū ad tenebras ꝛ
terroꝛ notum z nominum aperta: z velum
ſciſſum cōſequētiq̄ue ꝛā ipſum filiū deꝰ ꝓ
nobis oſtēdꝛunt parienté. Quo ides oñdit
Cꝛucifixus nicētus. Ut ergo ꝺꝰ filius de
ꝛat Darci. xv. Scriptura ide oñdit ꝛā habe
tur. ſ. iij. 20. Bñficia vo donatiōis ſuſpoſi
oſtendit ola miraculoꝝ ſigna que habent
Ex. ſ. per totum. Nec etiā ſ ſcripturā ide
oñdunt ꝛā habent Matt. xvi. hoc inquit eſt
corpus meum. Et Lu. xxij. Hoc eſt corpus
meū quod ꝓ vobis tradetur. Donationoꝛo
ſpūs ſancti ꝓ ſigni oſtenſa ſunt loquutionis
olim inquarāt: ꝑ voces ꝛ ſcripturā. Io.
xiij. Multa inquit vobis ſpūs veritatis ꝛ
mundus nō ꝑt accipere. Et multa ꝑ
dicetoꝛ. modo ſuo oſtendit ese filium regis
nij. Reg. xi. ꝓmiſſa etiā expectata oſten
dit ſigna voces ꝛ ſcripturā habent. ſ. i. 17
ſtati ꝑ totum. Iudicia inſuper data oſte
dunt oꝛ ſigna ꝓ habent. D. i. art. ij. ꝑ
totū. Et ꝑ voꝛ ipſius ꝓphetis ſcripta Io.
ij. Sum inquit ingreſſus ꝛ. Et ſcm ꝑ virtute
tuā oſtēdit: ꝙ ꝙ nō zedeꝛes eſſe in virtute
Sap. xij. Prudicatoꝛes tria in primo artic
loꝛ: ꝓ tria in ſcdo articulo ꝓ ꝑter tres vtili
tates oſtendit in hoc tertio art. alio.

Art. iij. ¶ Primo nanq; ꝑter tria beneficia oſten
ſa ꝑ gratuitudines z etiam neceſſitatis le
gem ad tria obligamur anredota. Natione
ne bonoꝝ beneficij incarnationis obligamur
ad obſequium humiliationis. Ancilla enim
ad matrimonium magni principis eraltae
tacad communem obligat humiliatur obſe
quiſi. Sic nos cogitādo quo deus noſtras
miſeriꝛ eraltauit naturā ſemp ergo ad no
ſtram humiliationē videamus ꝺꝛ verbū:
ſtat ꝓ nulla expectata: ꝛā videlicet bona

L.ij.ſi. Sed hęc in hoc caſu detinęa facit
veniam qui de materia humiliationis ſu-
munt audaciam delinquendi. Quoq; dicti
er reprobano pater. D.i.ſi. ei ſequẽtibus
Secũdo nõe bibiſci paſſionis obligamur
ad ſuſtinendum p eo labores: penitentiaꝫ
a malonũ hoim perſecutiones. In quo ſpę
cialiter oſtendunt ſtiã. de. F.v.i. Et vr hõ
ſtra patientia iuſtificare oſtendit e manife
ſtatiua. Ioã. xv. Ẽrt. ul. vlti. Sicut ꝯ ꝙ alio
multa vnimera ſuſtinuit: ſicut miles in be
to pro republica ſuo ſocio e vulnere
oſtendit: ꝑ eũ ad amoẽ ꝑuocet: et ad alte
qua adiuerſa ꝑ eo ſuſtinendũ patiẽter. Ex
ratiõnibuſtrer quidẽ quia ſi ei nimia co
die.ſi. nobis patiebatur in ligno cogitare
mus: et lignum illud cum contentis in co
dibus noſtris e tribulationibꝰ noſtris po
neremus: quecqud ꝓ eo vel iuſtricta ſua
qua cõtra nobis agentẽ ad ſuſtinendum
leue videret. Exo. xv. Oſtẽdit et lignum qđ
cum miſſiſſet in aquã indulcorata eſt aqua.
Tertio ratione beneficij donationis obliga
mur ad dandum eidem deuta ꝗ de rebus
meliorꝫ: ſicut pater. D.viij. i. cum ſequenti
bus. Cuius ratio patet. C.i.ſo. ei ſequẽ
tibꝰ. pacientia bibiſci a nobis oſtendendo: ꝺ
cere ꝑ eũ illud Act. xx. Omnia oſtẽdi vobis
quñ ſic laborantes oportet ſuſcipere infir
mos ac memnĩſſe verbi dñi quonã ipſe dixit
eſt magis dare ꝙ accipere. Secundo ratio
ne implicita beneficij promiſſi. ſ. vrilitatis ad
heſionis ꝗ fruitionis obligamur ꝑ neceſſi
tatem: ſi illa adapiſcꝫ voluerimus ad q̃ alias
ſoriter ſequendũm ꝑ fidem ſpem ꝙ cha
ritatem. Si enim omnis ſequi facit ramus
viridis: et ſeruũ dñm iuſte operarii condu
cens: ſua patrona neceſſe habet magis ho
minem ad ſequendũ dñm mouere debere ꝑ
gnum: et oſtẽdũ natura illud Sap.x. Iuſtũ
dedinat ꝺs per vias rectas: et oſtendit illi
regnum dei: quod habere poterunt ſi ſequi
voluerint. Eſa.i. ſi voluerito bona terre
comedetis. Deut.xx. Cum deſcenſi ad ci
uitatem terram qui ꝑ pugnas eſtrẽ ili cuſto
diens: mandata eius: et ſeruis que ego pre
cipio tibi hodie. ꝓ.lxxvii. Si cuſtodierit
filij eius legem meam. Nota ad hoc legẽ.
O.iij. Et nota prędictarum fidei ſpei ꝙ cha
ritatis oſtẽſio debet in operibus fieri: quia
hoc in aliis duabus.i. ſpe et charitate intel
ligitur: quod de fide dictum. Iaco.ij. Oſtẽ
dam tibi ex operibus fidem meam vt.ſ. f.
bonus ſim in fide vel malus. Non eſt fuffi
ciẽs q̃ oſtendat charitatem ſuam nẽbis in de
in ore tñ. Sicut nouerca oſtẽdit puerũ ꝙ

que bat ren ſi vult: vel alienũ eſſe dicere. Si
dicendo: libenter vobis darem ſi dẽm mee
cum ſua haberat quę dare poſſet. Sic mun
dialoſus oſtendit ei omnia regna mundi.
Matth. iiij. Tertio ratione amore tripli
ca inducit oſtenſi: quoniam primum eſt ex
rechonis. ſ. ſm tribulationis: ſecundi finalis
ſi nationis: quoꝛũ primũ per hoc exercet
ſimultros hoies. Secundum per dilectionẽ ſui. tem
peſtates: ꝛeternum per ſeipſũ. Rationes qu
ram trea oſtẽdere neceſſitamur. ſ. primum
ꝓpter ſecundum: ſecundum ꝓpter tertium. Ad hoc enim
in hac trib' xerroꝛe bracchij ſui oſtẽdens q
mnationẽ furoꝛis ſui. Eſa.xxx. vt ꝑcuſ
liber illoꝝm ad ꝛta predicta oſtẽdẽda per
ducat. Primũ nãq; ad penam ꝑtinẽs ꝑ hũ
ꝙ coadiutoꝛibꝰ ſuis petitęs vſitatꝛ bẽda
gia. Sicut furi oſtendit panibus vt timeat
eodem a furto ſua ſe retrahat. dicẽs illud
Apoc.xxii. Ecce ego venio et merces mea
mecum habeo. Secundum ad ꝓmiſſa ꝑ
ꝓpter ſalutis ꝓdictoꝝm iudicioꝝm im
memoꝛes: ꝓcura ſua nõ oſtendunt: ſ. ab
condunt: ſicut pater. B.v.c.

Pſa. Dẽ Atlẽtę ꝓpio oſtẽ
detur deſcripto eſ ſua decla
ratione. Sẽdo ſiſmitio. Ter
tio perfectio: nam ex natura
ꝓpria ſ. ex condmone ſui ꝛ
trahit. impatiẽs. Quarto vrilitas. Quin
to nocumẽta. Sexto ſigna ſeu experimẽta.
Artiſ. Quantum ad primum patiẽtia eſt ꝛas
ꝓpria ſ. fortitudo inimicus equanimiter
tolerans ſeu ex Decreto colligitur. xxxj.
q.i. Quod mitiare. ſ. quod alitud: q̃ quali
ter intelligendum eſt ex. ſ. pater ibidem im
mediate ſequens. Dñs Augꝰ. in. c. nuſi bella
ne tua delicta illoꝝm eis oſtendendo: ſit
dendo ꝛectificatoꝛ: defectus in libro que
ſerpſi ſtre. corrigat ꝛe mille immittat vi
ſio: ꝛ amico macula in facie vt abſtergat
pater ſitio oſtẽdit offenſam vt caueat. Sic
tuoꝛ: ſic ꝑ te ꝛ tuam oſtentionem ad pẽi
tentiam ꝓuocat quibꝰ illoꝝ bnere nihil
poſſit illud bnere. xxxj. Poſſeſſoꝛes oſtẽdit mi
hi per cauſſ ſemper meanti: et confuſus ſum.
Et tu be quidẽ illoꝝm ſic ad lachrymas
ꝓ peccatis ſuis ꝓuocatoꝛ: dnere poſſis il
lud Apoc.xxij. Oſtẽdit mihi fluminũ aque
vnie ſplendidũ tanq; cryſtallinũ. Sccũ. d
ad hoc illos adducere: nituꝛ ꝑ me
dia ſua: que circa ꝑpẽm ſui exercet tempe
ſtates ꝛ infirmitates ibe illũ flagellando.
vt ꝙ pena ꝛaſitoꝝ nobis oſtendis: nos ea
fugere ad penitentiam a peꝛ reuocetiſtas

.Centurione: habetur. xxij. q. i. paratus
bono inquit iuſtus ꝛ pius paratus eſſe
bebet patiẽter eoꝝm malicias tolerare
quoꝝ ſien bonos queꝛat. Sepe nanq; mu
rians: dum videt mirtiatum patiẽter pa
tiq; quemq; mali: ſibi facit: q quod nec dꝛo
nec facto ſe vindicat: hoc in mirtiantis pa
uocat de mirtia ſibi facta: vereundatuꝛ
ꝛ plenteꝛ ꝛ ſanificatendo bonus effici
tur et ſic ꝑ patientiam numeꝛus creber
electoꝝm. In quo caſu mirtiatus ꝑpẽ
uiro fouit. Prouer. xvj. Et meſtos eſt patiẽs
arrogantes. Eccleſiaſtes. vij. quia ꝑ uir iraſci
dus ꝑuocat mas: qui patiens eſt mitiga
gat ſuſcitatas. Prouerb. xv. Nota ad hoc
hiſtoriam que oſtendit hoc de facto accidiſ
ſe in Fra. c. cxxij. q. ij. in hoc caſu verificatur
illo ſo. ſuper illud Cantꝛ. j. Sicut lilium
inter ſpinas ꝛc. Non inquit ſuit bonus qui
malos tolerare non potuit. Non tamen ſic
tolerare debent minꝛas ꝓpter quas ſic
ſtinent iniurias: quia ſm Chryſoſt. ſuper
Matth. In ꝓportio iniurię eſſe quẽpiam
patiẽtem laudabile eſt: iniurias autẽ ꝛe
diſſimulare nimis eſt. impium vel alienae
quado iniurias ꝑpeꝛ efficitur: quãdo ex
go iniuria illata ꝑpẽne redditur: iniuriã
ꝛe: ꝛ cedit illis iniuriã bere: quas ſibi illatas
vicias: ſicut ꝑ os ꝛe bella qui ſecit: ignem de
ſcedere ſup eos ꝙ venerãt ad ipſum capien
dũ. xxij. Reg. i. Et ꝛe beriſeo qui maledixit
puero ipſum increpando. xiij. Reg. ij. Sed
neſter papa ꝛecẽcauit eos qui ipm in ꝛtu
lium miſerũt. et habet. xxij. q. iij. c. gulie
farum. Et ꝛe ꝺ diſſimulatione iniurię fa
ere vel facẽde ſibi. vel. ꝑ alio iniuriatas
peꝛo. efficeꝛe. ꝛ amplicatoꝛem acquireret
maioꝛe. ꝛ ſuiꝛe difficultioꝛe: ꝛeputa q; atiqs
ꝛto vel ꝓpinco tuo in corꝓoꝛe vel ꝛebꝰ dãũ
inferꝛende quo forte melius ꝓfl'emp cũ a
lori diſſimulare ꝙ de mala volũtate ſatiſfa
ceret: ſempꝛ ſef eſſe ꝛeſiſtẽdũ vbi adeſt pot
ſibilitas. Nã hoc ꝛe iuꝛe tenemur: nobis ꝛtu
ti eſt: ꝛ vnuſqs iniuriã ꝛepulſem. Sicut
ꝓpꝛs in. ꝛ. ꝛeten. li. i. ti. i. de iuſticia ꝛ iure. l.
ver. vin. Et a ire conceſſum ꝛt vt ꝛ ꝛepel
lamus cum moderamine inculpate tutele.
ꝓpꝛs. Pater. C.iiij. vnde vi. ti. iij. l.
Cum moderamine ideo additur quia ſi pl
cat tibi verbum inordinatum: non ideo eſt
a te ꝛcuſandum: vel ſi te pugno ꝛcuſentiꝛ
no eſt cultello vt atrocꝛeꝛ ꝓuineã? ſ. ſolũ
ꝛcuſandus ꝛ ꝛeꝓrehẽdẽdus. Cui ſi o ꝓdicto caſu ꝓ iuriaꝝ
ſolum in ſecreto eodẽ verum etiam in ma ꝓantibꝰ ꝛoleraꝛ ꝛ ne reſiſtit eſt poſſet ꝓ
ſtẽdo ꝓpeꝛ ꝓuentia obſeꝛuetuꝛ. Et hoc cſt cruminis: ſicut ꝓtz ꝓximo ꝑ legẽ. C.ti.
eſt quod dixi Augus. in ſermone de ꝓuero tit. ti. de cõmerciꝝ mercatoꝛibꝰ. ſ. nõ ſolũ

Et iterū in.ff.veteri.li.ix.ti.ad legem aqui-
liam.l.sciētiā:vbi subscriptus sequit̃ tenor.
Scientiā hic p patientia accipimus vt qui
prohibere potuit teneat̃:si non fecerit: lege
aquilia agi pōtēt sanato vulnerato seruo:
hec ibi. In qua quidē lege.§.q̄ cū alter:de
oībus predictis generalis datur lex ꝛ licen-
tia in forma que sequit̃. Uim.n.vi defende-
re oēs leges oiaq; iura permittūt. His etiā
legibus btūs Aug. cōcordat.xxiij.q.i.c.pa-
ratus:in fi.dicens. Cui licentia iniquitatis
eripit̃ vtiliter vincit̃:quia nihil est infelicius
felicitate peccantium:qua penalis nutritur
impunitas:ꝛ mala voluntas velut interior
hostis roborat̃. Hec Aug.i sermone de pue-
ro Centurionis. Cui etiam q̄tum ad illos
qui iudiciariā habent potestatē:concordat
etiam illud Apo.xiij. Qui occiderit in gla-
dio:oportet eum in gladio occidi: hec patiē
tia sanctorum.

Art.ij. 3 ¶ Huiusmodi vero patientia duplicē capit
distinctionē quarū prima accipit̃ in cōpara
tione ad illos qui tedia inferunt: secūda in
cōparatione ad animū sustinentis. Prima
ex verbis colligitur beati Grego. sup Ezech.
Omel.vij. Tribus inquit modis virtus pa
tientie exercere solet. A primo nāq; persecu
tiones damna ꝛ contumelias sustinem⁹:ab
antiquo aduersario tentamenta:a deo aūt
flagella toleramus. Sed in his oībus vigi-
lanti oculo debet mens semet ipsā circūspi
cere:ne cōtra mala proximi pertrahatur ad
retributionē malicie. Contra tentamēta ad
uersarij ne ducat̃ ad delicta. Ne cōtra flagel
la opificis prorumpat ad excessum murmu
rationis:qꝛ q̄ in predictis patiētie pbatio-
nibus excessiue murmurauerint vel vincun
tur sunt quasi palea vel grana putrida que
cū vento extra ventilabrum portant̃ ꝛ per-
dunt̃:qꝛ ad granariū non portantur. Sicut
nāq; q̄ grana purgat quodāmodo vento p
bat que sunt grana solida:que licet a vento
impellantur ad vnam partem:tamen in ven
tilabro remanentes conseruant̃ ꝛ possiden-
tur. Ita quilibet de predictis tribus:cuius
ventilabrū in manu. Lu.iij. Animas solidas
probant q̄ oēs dicere possunt illud Sap.ij.
Probemus patientiā:in qua probatiōe vos
qui aīas habetis solidas:licet impulsū pa
tiamini:tn̄ in patiētia vestra:q̄si grana soli
da in ventilabro:possidebitis aīas vestras
Lu.xxi. Patientia igitur seu mā̄suetudo in
hoc casu est sicut antemurale in castro: vel
arma in milite:que oēs lapides ꝛ ictus p̄di
ctorū triū leuiter excipiūt:ꝛ frustrāt:ꝛ castrū
ꝛ milites ipsi a lesione custodiūt. Et sicut
vasū in qua res fragilis:vtpote vasa vitrea
pseruantur a fractione propter q̄ sacra scri
ptura quēlibet hortatur dicens. Fili in mā-
suetudine serua animā tuā. Ecc.x. Et in hu
militate tua patiētiā habe. Ecc.ij. Et indui
te vos sicut electi dei benignitatē patiētiā.
Col.iij. ¶ Scd̄a vero est triplex vna que mi
tigat lites vel iniurias suscitatas:ꝛ hec vo- 4
catur politica. Alia q̄ suffert tribulationes:
famē ꝛ sitim ꝛ hmōi:nec irascit̃ vel murmu-
rat:sed potius de eis nō curat:ꝛ hec est pur
gatoria. Tertia nō solū habet predictas cō
ditiones:sed qd̄ plus est iniurie vel damni
illati obliuiscit̃:ꝛ hec vocat̃ purgati animi
ꝛ hec est perfectissima. Qui isto tripliꝫ mō
est patiens:multa gubernat̃ sapientia. Pro
uer.xiiij. Nec tn̄ est patientia in abstracto
sicut puer dixit:q̄ coram magno quodā mu
nitus q̄ cū dicere deberet aliqd̄ verbū de gal
lico qd̄ illo die didiscerat: semel cum audi-
ret quendam religiosū qui carnes cū aliis
non comedebat:a senescallo confortaretur dicē
te:patientiam habe: post prādium delectio
ne requisitus:respondit se didicisse patien-
tiam:qui interrogatus quid esset: respon-
dit:homo qui nō habet comedere:ꝛ causam
pretactam allegauit:quia predicabatur in
abstinentia:patientiam:in patientia autē
pietatem.ij.Pe.i. ¶ Quam qui habet ma- Arist.
gnam habet perfectionem: quia patientia
opus perfectum habet. Jaco.i. Sicut patꝫ
primo ex natura sua. Opus enim hospitali
tatis est opus perfectum:quia est vnum de
septem operibus misericordie. Math.xxv.
Sed opus patientie est opus hospitalita-
tis:per ipsam nanq; sine murmure dei nun
cij:sicut infirmitas: fames ꝛ quecunq; tri-
bulatio et persecutio recipiuntur: sicut pa-
tet in Job qui dixit. Dominus dedit domi-
nus abstulit. Et de Thobia: cui de⁹ plures
tales nuncios misit:quos hilariter recepit:
vt posteris daretur exemplū patientie ei⁹.
Thob.ij. Sed istud hospitale non diu du-
rat:sed cito psternitur in terra vel loco vbi
est frequens terremotus impatientie:quia
sicut terremotus edificia in loco illo inuen
ta destruit: ꝛ hospitatos in domibus illis
fugat vel opprimit:ita impatientie motus
opera virtutum et domū dei destruit. Un-
de beatus Greg. in pastorali. Impatientes
si qua a se tranquilla mente fuerant bene
gesta:confundunt: et improuiso impulsu
destruunt quicquid diu forti labore pro-
inde construxerant. Et deum cuius domus
tantū in pace factus est:de domibus suis
fugāt. Tales enī sunt sicut habentes mag⁹

tremulas: quia sicut illi calicem plenū diu
tenere non possunt. Ita nec isti calicē pas-
sionis vel tribulationis de quo deus eis p-
pinat dicens. Calicem quidem meū bibetis
quem cito euertunt:ꝛ cōtra deum vel homi
nem murmurando:litigādo:blasphemān-
do:totū:quod prius boni habere videban-
tur effundunt:ad modum vacce que totū
lac prius datū in fine pede euertit. In quo
primo patet patientie perfectio per sui con
trarij imperfectionem. Sicut album albi⁹
apparet iuxta nigrum positum:quia con-
traria iuxta se posita. sm̄ philosophū:ma
6 gis elucescunt. Secūdo idem apparet per
argumentum a contrario sensu:sumptum
de similitudine arborum: in quibus vide-
mus quod arbor que ad omnem ventum
vel pluuiam cadit non fructificat quantū-
cunq; frequenter eleuetur ꝛ apodiamentis
fulciatur. Sic nec impatiens: immo quod
plus est timendum quia nec presumitur q
in magna persecutione christianus nomi-
ne etiam sine fructu staret. De quo ait bea
tus Greg. moral.xvi. qui inquit a statu pa
tientie per linguarum vulnera cadit:ipse si
bi testis est quod contra manifeste persecu
tionis gladios nō subsisteret. In quo casu
perfectio que impatienti negatur: suo con
trario.i.patienti attribuitur:quia sicut im
pietas impatiens:ita charitas patiens est
i.Cor.xiij. Tertio idem eodem apparet ar
gumento per exemplum de naui ꝛ his que
ad eius requiritur gubertationem. In qui
bus videmus quod nauis sine gubernacu
lo omni tempestate ad rupes ꝛ infortunia
impellitur. Sic impatiens cui gubernacu
lū deest patiētie: huius maris fluctib⁹ ad
oēs scopulos frāgit̃. Et sicut vas vacuum
cui liquor deest grꝫ ad ignē crepat: vbi ple
nū saluat̃. Sicut ergo vidēs hominē sine
gubernaculo nauigare:sicut etiā vidēs quē
cunq; de aliquo sine debitis instrumētis se
intromittere negocijs:ipm̄ deridēdo ab eo
q̄rit:sicut diabolus dī q̄siuisse vbi fuit sto-
la sacerdotis. Ita a tali q̄ patientiā ore do-
cet: q̄ ope nō seruat q̄ri pōt ipm̄ deridēdo:
illud Job.iiij. vbi est timor tu⁹: fortitudo
tua:patiētia tua ꝛ perfectio viarū tuarū?
Exem. Sic deridebat̃ ille mgr̄ Parisieñ. de quo fer
tur: q̄ cū patiētiam pdicasset in eccl̄ia:ꝛ do
mi rediens impatiēs esset eo q̄ cibus eius
nō esset paratus:seruus ei improperās di-
xit:q̄ patiētiā ope teneret quā ore pdicaue
rat. Cui ille:debitū recognosco:sed nō sum
p nunc in statu soluēdi. Sic etiam deride-
Exem. bat̃ ille religiosus qui cuidā improperauit
asinario q̄ nimis asinū suū onerasset. Cui
ille:nō est inquit ita onerat⁹ q̄n portaret to
tam patientiā domus vestre. Cui alius im-
patiēter rñdēdo: ipm̄ demētiebat̃. Ali⁹ ve-
ro plus ipm̄ deridendo asino dixisse fert̃ q̄
iret:qꝛ ppter patiētiā ipsi⁹ nō duri⁹ onera
ret̃. Ex quibus oībus apparet patienter na
uigantis pfectio: ꝛ vasis liquoris grē ple-
ni cōseruatio:ꝛ patiēter ostēdetis q̄ docet
ꝛ respōdetis ꝛ loquētis oneratio: ergo per
patientiā curramus. Heb.xij. Quarto idē
ondit̃ p exēpla equi:silicis: canis latronis
in cruce a sinistris. Qꝛ sicut equ⁹ dorsū hñs 7
lesum tactus recalcitrat:quo facto ampli⁹
se ledit:quia sm̄ antiquū pūerbiū:semel
recalcitrando bis pūgitur. Et sicut silex per
cussus ignē emittit:quo forte tangentē cō
burit:sed amplius percutitur: qꝛ si semel vel
amplius percussus ignem nō emitteret: am-
plius nō percuteretur. Canis etiā lapidē ad
ipm̄ piectū mordēs ampli⁹ dētes ledit. Et
latro ille a sinistris i cruce de pena sua quā
meruit murmurās:amplius in corde torq̄-
bat̃. Sic qui impatiēs est sustinebit dānū.
Prouer.xix. Sicut stult⁹ puer q̄ cōburit vir
gam antiquā cū qua castigari solet:ꝛ cum
noua durius dānū sustinet: sicut ptꝫ. T.v.
67.cū sequētib⁹. Oēs tales brutis iumētis
q̄ assimilant̃:qꝛ sicut corp⁹ regit̃ aīa. Ita
iumētū seu equus sessore:ꝛ aīa rōne. Ergo
q̄d aliud est aīa seu hō rōnalis de natura
amissa rōne p impatiētiā q̄ equus sine ses
sore:vl' iumētū sine gubernatore:qd̄ multis
nocet ꝛ nullis vt cōiter pdest ꝛc. Ex horum
ergo comparatione ptꝫ:q̄ rōnabiles q̄ per
fecti sunt cōparando singula singulis: illi
q̄ sunt ꝯfortati sm̄ potētiā claritatis ei⁹ in
omni patiētia Col.i. Sꝫ forte obijcient qd̄
parua melācolia licet frequēs sit: qꝛ cum 8
magnū nō itēdit malū piculosa nō sit. Qui
bus rñdet lex:nō solū in hoc casu:sꝫ in quo
cūq; alio in quo veniale vel leue estimatur
pctm̄. dicēs: q̄ assidua frequētia pbet nōnul
la.glo.interlinearis.i.aliquā īfamiā: sicut
ptꝫ in.ff.nouo.li.ix.ti.de iniurijs ꝛ famosis
libellis.l.Itē apud labeonē.§.tenetur. Ex
qua lege primo elicit̃ q̄ frequētantes loca
monialiū vel aliarū mulierū licꝫ forte actū
carnalē ꝛ de se malū nō cōmittāt:tn̄ aliorū
detractionib⁹ ꝛ infamie quodāmō se ꝯmit
tūt. sicut Joseph.F.ij.3. Scd̄o q̄ pctm̄ ve-
niale p frequētiā grauī⁹ efficit̃. Nam sicut
oīs virt⁹:ita oē viciū p exercitiū in suo gñe
capit incremētū: sicut pꝫ p legē in inforcia-
to de legatis.iij.l.legatis seruis.§.ornatri-
ces. Casus legis est:aliq̄s viā vniuerse car-

nis aggrediendo: ⁊ diẽ extremũ claudendo legauit alicui ornatrices in domo sua: quo mortuo nõ inueniuntur nisi iuuenes in arte illa: de quibus arguit ꝙ illas hře nõ debet qꝛ in arte sua suẽdi ⁊ sericum operandi nõ sunt experte: hoc tñ nõ obstãte lex illas legatario iudicat eẽ liberãdas qꝛ oĩs ars ꝑ exercitiũ accipit incrementũ: sic etiã oẽ vicium. Null⁹ ergo impatiẽtiã vel quodcꝫ viciũ leue vel a natura culpe estimet alienũ qđ frequẽti iteratione dãnosum accipit incremẽtũ: ꝰ patiẽtes estote ad oẽs. j. Thess. v. qꝛ seruũ dei nõ oportet litigare sꝫ mansuetũ qꝛ esse ad oẽs docibilẽ patientẽ. ij. Thimo. ij. vt sitis perfecti ⁊ integri: in omni patientia ⁊ doctrina. ij. Timoth. iiij.

Ar. iiij 9 ¶ Quã quidẽ qui habuerit perfectionẽ magnã per illã cõsequet vtilitates: primo nãcꝫ in nobis dei imaginẽ reformat ⁊ custodit ⁊ clare videre ⁊ amare facit in aĩabus mansuetoꝝ: quã fum⁹ impatiẽtie obfuscat ⁊ ei⁹ cognitione impedit in aĩabus impatientiũ. Un̄ btũs Grego. mãsuetudo in nobis imaginẽ dei ꝯseruat: supple sicut pulcher pãn⁹ in quo imago inuoluit: pulchritudinẽ custodit imaginis: quã ira dissipat: que dum quietẽ mẽtis tollit: spiritũsanctũ ibi quiescere nõ sinit. Nec solũ deũ sꝫ etiã statũ propriũ ⁊ quecũcꝫ ad sciẽtiã vel moꝝ ꝑtinẽt studiũ clarius videre facit. Oĩa nancꝫ ista clarius in tranquillis relucẽt cordib⁹. Pro quo est aduertendũ: ꝙ hoc quod facit tranquillitas vel motio in aqua: hoc facit patiẽtia ⁊ impatientia in aĩa: quia sicut in aqua clara ⁊ tranquilla immissũ apparet: quod in mota ⁊ turbulenta non ostendit. Ita ⁊c.

Exẽ. Et hoc exemplo legitur quendam heremitam voluisse fratres suos pacificasse: ponẽs denarium in cipho pleno aqua tranquilla ⁊ clara: dicẽs: sicut imago regis clare ostẽditur per mediũ istius aque: sic apparet dei similitudo in patiẽtibus ⁊ pacificis animabus: supple ⁊ status ꝓprius: ⁊ quicquid illis immissum fuerit vel cogitatũ: que oĩa in turbulentis obfuscant ⁊ impediuntur. Ideo dicit phs: ꝙ in sedendo: supple passiue fm aliquos libros ⁊ quiescendo fit aĩa sciens ⁊ prudens. Et doctrina viri per patiẽtiam noscitur. Prouer. xix. Ergo dominus dirigat corda vestra in charitate dei ⁊ patiẽtia christi. ij. Thessa. iij. Secundo fructum bonorum opeꝝ in aĩabus vscꝫ ad messem ⁊ maturitatem nutrit ⁊ conseruat: quia sicut aeris serenitas ⁊ amenitas fructus terre ⁊ arborũ nutriunt ⁊ conseruãt: quos ꝯtraria destruunt. Ita pax patientia in aĩalib⁹ fructus spũssancti: de quibus Gal. v. Fructus autem spũs est charitas: gaudiũ: pax patiẽtia. Fructũ afferunt in patiẽtia. Luce. viij.

¶ Tertio est scutum contra omnia aduersitatis tela: deo ad modum scuti in sinistra parte portari debet: per sinistram enim partẽ aliquotiens in scripturis aduersitas intelligitur: scutum itacꝫ miles christi in sinistra portat parte cũ patientiam ⁊ corpore ⁊ aĩo amplectit in aduersitate. In illa ergo parte patientia nobis necessaria est. Heb. x. Quarto grãm dei ⁊ hoim acq̄rit ⁊ ad se attrahit: qꝛ sicut Adamas ad se trahit ferrũ: ita ille de quo verificat illud Ezech. iij. Fili hois vt adamãtẽ dedi faciẽ tuã ꝑ patiẽtiã ⁊ mãsuetudinẽ ⁊ hõestã ⁊ socialẽ ꝯuersationẽ: dilectionẽ dei ⁊ corda hoim ad se trahit. Jõ Eccli. iij. Fili in mãsuetudine opera tua ꝑfice: ⁊ sup gl'iam hoim diligeris. Ex isto ꝑ pꝫ ꝙ sꝫ ꝙ facit virt⁹ in adamãte: facit patiẽtia in patiente. Sicut ergo adamas mediãte virtute sua: alia ad se trahit ⁊ supportat. Ita vos cũ patientia supportãtes inuicem in charitate Eph. iiij. ¶ Quinto est cõstãtie mr̄: sicut argui põt ꝑ locum a 3ijs. J. ij. s.

¶ Sexto nauẽ vite nr̄e ad portũ dirigit salutis: sicut velũ vento ordinate opposituz. Est enim in vndis hui⁹ maris quasi velũ ꝙ oẽs aduersitatis recipit vẽtos: qb⁹ tñ nauẽ velocius ad portũ currere facit destinatum in quo fide ⁊ patiẽtia hereditabũt ꝓmissiones Heb. vj. ¶ Ex hmõi vtilitatibus motã legitur fuisse queda nobilis dña que secũ mulierẽ litigiosam habebat: qꝛ plus per eã de patientie meritis lucrabat. Etiã fertur de sancta Elizabet q̃ trudebat in lutũ ꝑ quendã mulierẽ a ponte: quã tñ mulierem ipsa bonis suis semper nutriebat. Sic q̃ timet dñm patientiam habebunt. Eccl. ij.

¶ Quia ne ab illa habenda se excusare poterunt multa eis tribuit patiẽtie documenta: non solum illa: de quibus dictuz est. T. ii v. arti. xij. quasi per totũ. Sed ⁊ multa alia quorum alia in seculi ostenduntur fortuna. Alia in virorum memoralium vita ⁊ exemplo. Alia in consideratione passionis aliorꝫ. In seculi nancꝫ fortuna q̄ncꝫ videt ꝙ multa multis contingunt aduersa: ⁊ hoc ad illorum vtilitatẽ: sicut ex fine palã ostendit. Sicut pꝫ per historiã de illo de quo fertur quasi sic. Cũ enĩ sibi multa cõtingerent aduersa ⁊ multa bona amitteret ⁊ vxor sua ipm ad patientiã hortat dicẽs: ꝙ deus oĩa illa ad eius verteret vtilitatẽ: ⁊ quod dñs dedit dñs abstulit. Cũ ergo quadã die vnũ amisisset oculũ: ⁊ ipsa idem ei diceret: de eu⁹ ꝑuedicatioĩe impatiẽs: ipsam verberauit. dicens. accipe hoc in patientia: hic postmodũ cũ vxore ad tartaros veniẽs cum illius terre imperatore magn⁹ effect⁹: fm ei⁹ ordinationẽ qui iuxta illius patrie morem ordinauit: ꝙ cuꝫ ipso mortuo viuus sepeliretur: ⁊ fuisset sepultus nisi allegasset ꝙ turpe esset dño suo ad tam magnã curiã in alio seculo monoculũ secũ ducere. Ipsi enim talẽ dicũtur habere fidem ꝙ sicut sepeliunt: ita in alio seculo viuunt: et ideo cum equis ⁊ canore: vxore ⁊ maioribus amicis se mortuos sepelire faciunt: quã sepulturam predictus monoculus non euasisset: nisi oculum feliciter amisisset. Ideo feliciter: qꝛ oculi amissio fuit vite cõseruatio. Et quia melius est viuere cũ vno oculo q̃ duos oculos habentem mitti in gehennam ignis: hic ergo ex fine cognouit vxorem suam sibi verũ dixisse: ⁊ ꝙ deus aduersa nobis immittit ꝓpter nostrã vtilitatẽ. Et hoc satis ꝯfirmat per Decreta que habentur. D. vj. 31. Sicut ergo infirm⁹ patiẽter sustinet sudorẽ ⁊ adustionẽ ⁊ sectionẽ ⁊ dura que sanitatẽ inducũt propter finem sanitatis. Ita nos dura patienter sustineam⁹ dicẽtes illud. Job. vj. Quis finis meus vt patienter agam? Et fm consilium et exemplum Senece scribentis ad Paulũ. Feramus equo animo: ⁊ vtamur foro quod fors concessit: donec inuicta feli-

11 citas finẽ malis imponat. ¶ Secundo multa ad hoc nos exhortantia habemus sanctorum patrum quorum actio nostra deberet esse instructio: exemplo memorie digna.

Exẽ. ¶ Quorum primum de quodam fert monacho qui moriens man⁹ osculabat magistri sui qui eum verberare solebat: dicens. Iste manus me portant ad paradisum. In quo nobis exemplum dereliquit ꝙ ante finem illud cogitaremus qđ ipse in fine cogitauit ⁊ patientiam quam ipse habuit finez vidẽs nos semper haberemus finem cogitantes scientes quoniam patientia pauperũ non

13 peribit in finem: in ps. ix. Secũdũ ex vita accipit patrũ: vbi abbas quidã legit fratrem ad religionem venientem misisse ad maledicendum ossibus mortuorum qui rediẽs requisitus quid respondissent: dixit nihil: sic inquit abbas te viuere oportet. Et cõuenienter sic docuit religiosum: quia ipsi patientiam ⁊ alias virtutes predicant ⁊ docẽt: vel saltẽ docere deberẽt: quãtũcunq ergo alias virtutes ꝯgrue doceant ⁊ pctõres alte clamãdo reprehendant: si in patientia vel alia virtute deficiãt ipsi super quos clamãt suꝑ ipos clamabũt ipsi cꝫ atcꝫ illoꝝ doctrinã deridebũt. Et sic continget illis qđ fert cõti- Exẽ.

tigisse cuidã religioso: cui cũ cibus in domo cuiusdã de patrimonio christi ꝓmoti negaret: fortiter currens cãpanã pulsauit: rectori vero querẽti: quare pulsaret: rñdit ꝓ aĩa charitatis: qꝛ mortua est: ipse vero cessante incepit rector ille seu curatus pulsare cãpanã: q ab eodẽ religioso req̄sit⁹ cur ipse pulsaret: rñdit ꝓ aĩa patientie tue: qꝛ mortua est. Tales ergo sic se erga oẽs hře deberẽt: ꝙ quilibet de eis dicere posset qđ Paulus dixit de xp̄o. j. Thimoth. j. vt in me ostẽderet christ⁹ oẽm patiẽtiã ad informationeꝫ. Et hoc est qđ dr̄ in ps. xcj. Bene patientes erũt vt annũcient. ¶ Tertiũ exẽplũ ex eodẽ accipit libro in quo legit quendã cuiusdaꝫ 14 Exẽ.

scti patris furatus fuisse bibliã quã cũ venalẽ exponeret ꝓ. xvj. solidis: ille q̃ eã emere voluit ꝓ inspectione illã ad certum accipiẽs dixit: illã a quo furata fuerat portauit: cõsiliũ ab eo accipiẽs: si tantũ valeret q̃ rñdit ꝙ sic. Cũ ergo furi tantũ dare vellet: dicens ꝙ a tali cõsilium habuit: quesiuit fur: si aliquid aliud dixisset? qui rñdit ꝙ nihil q̃ tãta victus patiẽtia bibliã ei reportauit: veniã interpellãdo. ¶ In quo exẽplo nõ tãtum exẽplũ dat iniurias humiliter patiẽdi: verũetiã iniuriãtes per patiẽtie ostẽsioneꝫ deo lucrãdi: modo quo dictũ est supra eo. c. v. Ostenditur etiã ꝙ patienter sustinendo lucrat ⁊ iocundatur. Et sic de isto ⁊ de quocuncꝫ tali verificat illud Eccl. j. vscꝫ ad tps expectabit patiens ⁊ postea redditio iocunditatis. Nonne ei patientia iocunditatem reddidit qñ bibliam ei reportauit: qꝛ lucratus est per patientiã ⁊ bibliã ⁊ fratrẽ suuꝫ.

¶ Tertio ad penitentiã informamur habẽ- 15

dam ex consideratione passionũ ⁊ defectuũ atcꝫ tribulationum suarum miseriarumcꝫ quas plurimi sustinent. Sic enim se confortasse ⁊ ad patientiam animasse: legit quidã mendicus sub matta pre paupertate iacẽs: sub qua circa mediã noctẽ tibias suas libere extendens dixit: quasi sic laudet de⁹ Exẽ.

qui mihi hanc dedit libertatem qua multi me nobiliores sunt priuati: de illis hoc intelligere potuit qui vinculis vel infirmitatib⁹ tenebantur. ¶ Horum ergo exemplo ⁊ etiã ex consideratione finis aduersitatis ⁊ materie patientie contẽnere docet Criso. omnia aduersa ꝯtingẽtia. super Jo. Homel. lxix. dicẽs. Nobilis peregrinus in paruo apparatu aliqñ despicit ab his qui ignorãt q̃s sit: sed non multum curat cogitans ꝙ in ꝓpria patria scient ⁊ obstupescent: quãdo dicent illud Sap. v. Hi sunt quos aliquando

habuimus in derisum ꝛc hec cogitẽs ſi-
nius in tribulatione patientes Ro.xij.
Hr. vj. 15 ¶Sed ne quis deſipiatur clim̃s ſeptim
ves alium patientem qui inveritate patiẽs
non eſt: congruum videtur ſigna ſeu experi
menta querere per que quis tam de ſeipſo
ſſe de alijs in hoc caſu certificari habere poſ
ſit quatis ſit. ¶Cuiotum primum ex aucto
ritate eſtetur etiamo alleg ata: que ſignan
ter circiſtantiam exprimut tribulationis in
qua patientia probatur dicens. Jn tribula
tione patientes quaſi diceret. Alio tempore
nõ eſt nobis de patientia neceſſe prothcare.
Nec etiã illius offitio alio tpe eſt in nobis
multũ laudabilemec ipſius exiſtẽtia in no
bis alio tpe veraciter poterit oſtendi: quia
ſicut homo non dicitur a febribus curatus:
vel tanꝫ ſanꝫ ſanꝫ infirmitate omnino ſan-
ſi in dieꝫ in quibꝰ nõ eſt acceſſio nõ febrici
tet. Ita nec dicitur ab impatientia ſanatus
vel omnino patiens qui dieꝫ vel tempꝰ
huꝰ quibꝰ nihil contrarij et accidit qꝰ mo
deſte ſe habet: ſed ſi illo die vel tẽpore ratio
nabiliter ꝓ patiẽter ſe habeat: tunc hoc vi
dens dicere poteſt illud Apoca.xj. Scio ꝓ
tientiam tuam. Iterum ſicut arbor non de
berbet ni imobilie per hoc quod nõ mouet
quando milus eſt ventus nec fortis impul
ſio: ita tali tempore non inclinat vel non
cadit: nec regula bene cota ꝓter hoc ꝙ ꝑ
tra quam non diſſoluitur: ſed illa que ibi
dũ tacet e non mollificatur. Sic eſt eni in
tribulatione non diſſoluitur: de quo verũ
catur illud Eſa.xlviij. Excoxi te non quaſi
argentũ: elegi te in camino paupertatis.
De tali dici poteſt illud Jacobi. j. patiẽs
magnus ſerenitudine. Iterũ ſicut vas non
oſtenditur vacuum: ꝓter hoc ꝙ non agi-
tatum nec reuerſum nullam guttam expa
dit in motu nec oſtenditur quid intrinſecꝰ
ret. Nec iugum ꝓpter hoc dicitur incom
buſtibile: quia non combuꝝitur igne abſen
te ſed ꝓpter hoc quod in igne iacẽs non
combuꝝitur. Ita nec ꝓpter hoc dici debet
quis vacuus ab impatientia: quia non agi
tatus a nullum verbũ odit impatiente. Nec
igne melancolie incõbuſtibilis: qua omni
melancolie occaſſe amota: melancolia nõ
uſt amaiuatur. Nec ideo dicit inhũmergibi
lis in aquis: quia in ficco non ſubmergit ſi
ſi in aquis nõ ſubmergeret. Ita in ꝓpoſito
illi tantum dicenda ſunt patientes ꝛ abiun
patientia ꝛ ita inhũmergibiles ꝛ incõbu
ſibiles ꝙ quibus ꝓpheraſi fuit. Eſa. xliij.
Cum inquit traſieris per aquas tecum ero
ꝛ fluminꝫ non operient tecꝫ ambulaueris
per ignem non cõburieris: ſed eris quaſi
ſalamandra ꝛ ſm ignem non tribulatio.
Et hoc eſt quod ſequitur. Flamma non ar-
debit in te quia tu es patiens ꝛ multe ma
ſerecordie ꝓ preſtabilis ſuper malicia. Jo
bel.ij. ¶Item iuguis eſt de quo dicitur. ecc
O.vj.ij. non tacitus non cognoſcebat. qꝛ
cognoſcit qualis ſit ſon? eſapane anteꝫ ſi
gat. Jn pulatorio aurꝫ ꝓbatur ꝛ homines
gra facti vel fractꝛa: vbi ſonꝰ ſapientie ꝛ
intendem ve diſcernimenem. Sic etam
de vaſe fracto vel integro pleno vel vacuo.
Sic in ꝓpoſito q̃ eſt patiẽtia ſi nõ ſit
hoc eſt poſtmus tribulationꝫ ſicut patiẽs
perceuſtione. Ita hominꝫ patiẽtia in tri
bulatõe ꝓbat. Et hoc eſt qꝺ ait Ro.v. Tri
bulatio patiẽtiã operat patiẽtia autẽ ꝓba
tionẽ. ¶Et ſatem quare ꝓpius reliquũ t
ꝓpatiſco patiẽs ab impatiente: vel vinus
ſis ab vnuꝝ tulo ab hominꝫ. Nõ ꝓ vlo vel
13 by occaſionẽ ſ? yrum? operandi eſtantia
virtus ꝛ vicium inter? laſcr in animone
oculis intuen? pſi corpoꝛeiuſ? per opera
cium tanꝫque quẽ operus exiſtẽtia ba
bent nõ ꝓ? nuſ? q̃ materia vel occaſio eſt
operandi: quia a opus matẽrium vel occaſis
nem requirunt. Quando ergo deeſt operan
ꝓ qua virtudes qualibꝫ interiorꝫ bonꝫ ope
pre debẽrẽnt: eſt mirꝫ ſi de ſeruoꝝ opus
qualitate ꝛ ꝓditione fallat. Duo enim
dens dolia qui poſſet indicare de ſeipſo
ſi ſ? plenꝫ vel vacuꝫ: plenꝫ ſi ſonoꝫ ſi ſ? ſatisfiet ei
falli poſſet: qꝛ ꝛ vacuꝫ nõ tacẽt nonſine
pluſq; plenꝫ ſed tangẽs deeꝑit. Sic ꝑ.
poſitionem ergo tribulatus fallit nõ vaſq;
ſe ſuꝰ patiẽs expectat. Sicut expectaſſe et
gitꝫ abbas quendã qui quãdo ſe dedit hũi
litatẽ patiẽs vocabaꝰ qui ꝓbare voluꝫ
ſit ſic ſibi vnũ qua ꝛ impoꝓpria bonꝫ ꝓ
qui tũ caput eleuauit ipſum abpere ꝓpi-
ciſſo qꝺ eſt abbas veraliſſime ꝛ ꝓ? reuiſſet
de ꝑra qui oꝺ ꝛ aperto innumeraui. Jn
ſigno illoꝝ mereeſt reddere: ꝓ quo patiẽs
eſt ſaſtinet inuiras: patiẽs inuaſſe. ꝛ. Petri
qui ſit ſeeſ. Attribuꝰ eſt patiẽs reddi-
tus ſ? ſeꝛ eſſe ꝛ eno ne pulcris qualibꝫ
ſius hut de aꝫ. Jo.ij. ꝙ dum ꝓ ipſo patie-
bant: oraba t dicens. Tu es patiẽtia mea:
in ꝑ.ſe. Jta patiẽs ſigna oſtẽdit aplꝰ:
q̃ in Signa apoſtolꝰ me? facta ſunt ſup
vos in ꝓ patiẽtia. ſi. Cor.xij. Nota deviꝛ-
ute patiẽtie. ſ.v. arti. vij. per totum.

neceſſitate. Quarto virtꝰ tas ſua efficacia.
Quinto ꝙ ipſa virtꝰ tas eſt finaliter ma
li. Sextoq; ex ꝓ nobis momenti ſu pa
tiem exhibenda ſit grauitudo. Septimo in
gravitum ſimilitudo. Octauo quas mer
ſit ꝓ nerum magnitudo. Nono: inſerenda
ſunt quedam ꝺemata circa tempus ꝓpin
quꝰ consumeuta.
¶Quantum ad primum duo reſtant decla Artꝰ.j.
randa. Primo nãq; oſtendetur q̃ modꝰ paſ t
ſionis ita intelligi ꝛ determinari debet: qꝺ
dicatur ꝛ credatur paſſus in natura humã
na ꝛ non diuina. Secundo ꝙ paſſus in natu
re humane illata in naturam diuinam redũ
dat ꝺeꝰ. ¶Primum eni quod in parte tacti
eſt. Actũ as. Jnc exemplo oſtenditur pupil
a. ¶Quoꝝm primum oſtendit: qꝰ ipſe da
penitentiam ꝺiuina non ꝑtebatur. Sicꝫ
dum vero oſtenditur q̃ modꝰ motiuꝰ natꝰ
ra ꝺiuina non mouebatur. ¶Quantum pri-
quia ſicut arbor ſole irradiata ſuꝺitur ra
dio illeſa. Et hoc ſolo lumine ſuꝰ cõtin
gẽs verberatur: patitur: plagatur: lumine
ſibi copulato nihil patitur. Et ſicut natu-
ra diuina in ſeſtis habitans: iuxta illud ꝑal.
xvij. Habitabit deus in ſanctis ſuis: deus
in medio eius: cum illis tamen ꝓrembuꝰ
marr ryuum: impaſſibilis cum ſit mihil patie
batur. Sicnec lumen diuinitatis ꝺiuino in
paſſione vnitum ꝛ connunctum eꝝ, ipſo pa
tiebatur. Licet eni ſimilitudo lucis mate
re ꝛ vicinitas ꝛ ineis create vitam nõ habẽ-
te: lucis vnus ebetile ꝓ ꝺefectum ꝓ
ualentie lucis externe ꝓ ꝺefectum nõ
teneat per omnia: tamen ꝓ quãto ad ꝓ
poſitum oſtendendum a ſimuitur: tenet: q̃
ſicut lux creata vicinitate ſuerit cum paſſi-
te copulata manet impaſſibilis. Sicetiam
ſue diuinitatis mereata vicinitate fuerit ꝛ ꝑ
lumis modo eum patiente fuerit vnita: ſem-
per manet impaſſibilitatem in illa perſona
in qua fuit per ꝺefectatem hypoſtaſis: quas
enas ſ alijs ſanctis in ꝙ? finalitas modꝰ.
¶Jam hoc ſeſ propitam admeretur ꝛ dete
ſtentur indoctoꝝm inſanam ueder alij in
fideles: quaꝝ frenetis ſunt rudem babẽ-
tes intellectus nobis frenſim imponunt: ꝺi
entes: nos indigna ꝺe deo ſentire ꝙ videli
cet paſſus ꝛ mortuus fuerit. Et teſte beato
Gregoꝝ. in homc. ꝺs audiſſet Joã. in vinci
lo. Jnde contra eum homo ſcandalus ſum
pſit: nec ꝺ ampli? ꝺebet ſi ſeri ꝺebuit. ꝙꝺ
tanto neus ab hominibus ꝺignius honoꝛã-
ꝺus eſſet quanto ꝓ hominibꝰ indigna
ſuſceperat. ¶Quinꝛ ſi illa in ſanctam concede
ꝛ ꝛeuerentia ꝺeue ſanctoꝝ ſuoꝝ conſeruare

74.
Paſſionis chriſti. pri-
mo oſtendetur modus. Secundo
magnitudo, Terno ꝛgruitas ſeu

possent impassibiles quātūcunq; essent valla
ti tormentis: imo q: hoc iudei concedere ne
cesse habēt: qui historiam recipiunt de trib⁹
pueris missis ī fornacē ignis: ⁊ de Daniele
in lacu leonum: non passis. Et ꝓphetia Esa.
in qua deus sanctū suū alloquit: dicēs. Si
transieris ꝑ ignem nō cōbureris: ⁊ flamma
nō ardebit te: q: ego sum dñs deus saluator
tuus. Esa. xliij. Que maior est dementia q̄
cōcedere ꝙ deitas posset alios ⁊ nō seipsam
a passione illa cōseruare: vel q̄ cōcedere ꝙ
impassibilitatis dotē quā nō soluʒ aīabus:
verum etiā corporibus post generalē resur
rectionē est suis daturus ipsam deitas non
semꝑ habuerit. ¶Que q̄dē deitas sicut fuit
semper impassibilis. ita ⁊ imortalis. ¶Oēs
nāq; in dei resurrectionē credentes: ⁊ omnes
saraceni de lege Machometi q̄ animas viue
re ꝯcedūt post mortē corporis necesse habēt
ꝯcedere ꝙ corporib⁹ morientib⁹ aīe remaneāt
imortales: quā imortalitatē a deo qui illas
condidit necesse est ꝙ cōcedāt illas accepis
se. ¶Que ergo maior stulticia q̄ dicere ꝙ
immortalitatē quā alijs tribuit sibi ipsi ne
gauerit vt per mortē destrueret eū: qui mor
tis habebat imperium: vt liberaret eos qui
timore mortis per totā vitā obnoxij erant.
Heb. ij. quasi diceret. Stultū est dicere ꝙ in
illa parte illū morte destruerent in qua mor
tis habebat iperiū: quo potuit alios a mor
te liberare. Ex ꝓdictis ergo p;ʒ ꝙ in vna na
tura fuit passus ⁊ mortuus: ⁊ in alia potēs
⁊ imortalis. Et hoc est qđ dicit apl's Heb. ij.
In eo enim in quo passus ipse ⁊ tentat⁹ po
tens est: ⁊ eos qui tentant auxiliari: q: in eo
dem christi supposito fuit natura in q̄ pa
tiebatur ⁊ tentabat: ⁊ natura in q̄ passus ⁊
tentatus auxiliabat. Ideo signāter dicitur
2 j. Pe. iiij. christo igit̄ in carne passo ⁊c. Sed
dicent ꝙ nos dicēdo deū passuʒ vel mortuū
vel ēt natū de muliere: rem indignā ei attri
buimus: q: ēt cogitare ipsum passum vel ēt
corpori passo vel mortuo vnitum: est debitā
ab eo auferre reuerentiam. ¶Quib⁹ obuia
tur per hoc ꝙ tota indignitas: vilitas: vel
irreuerētia in ista parte cogitata: sicut se te
nuit tunc ex parte crucifigentium. Ita se te
net nunc ex parte sic cogitantiuʒ: q: sicut si
quis puluerem vel sordes super caput suuʒ
in sole proijciat: solem deturpat vel dānifi
cat: sed seipsum super quem sordes cadūt.
Ita facta tunc crucifigentium ⁊ blasphemie
nunc indigne de deo cogitantiū ⁊ loquētiū
quasi supra se ad se leni: seʒ christuʒ ꝓiecta:
licet ipsum tam tunc q̄ nunc deturpare in
tenderent atq; dānū ei inferre: tñ dāni ⁊ con
tentus effectus supra seipsos cadit: licet in
deum q̄tum ad illorū redundet intentionē.
¶Et est de illis in hoc casu: sicut de illis q̄ 3
chartam deturpant regis: pro vtilitate illo
rum cōfectam qđ faciendo licet verba dicāt
regi cōtumelie damnū tñ facti in ipsos redū
dabit. Et merito de cōtentu ⁊ fractiōe illius
verbi imperialis de natura dei poti⁹ nati q̄
de ore prolati: ⁊ in virgie Maria scripti dā
num reportabit cū dolor: frāgens album pre
toris: in quo aliqđ edictū vel statutū publi
cum scriptū ⁊ in loco cōi suspensuʒ in quin
gentis cōdemnet aureis. Sicut patet. ff. de
iurisdictiōe oium iudicū. l. si q̄s. i. in. ff. ve
teri. li. ij. ti. j. Quāto ergo maiorē penā qui
librum illū christum q̄ fuit scriptus intus ⁊
foris. Apoca. v. Intus iocunditate quā ha
buit in quātū cōprehensor: in hoc ꝙ quo ad
superiorē anime partē deū cōprehendebat:
ipsoq; fruebat ꝙ solius christi fuit priuile
gium: vt simul viator esset ⁊ cōprehensor: ⁊
foris flagellis: ⁊ guttis sanguinis decurren
tis: in quo sicut in alijs libris fuerunt litte
re principales seu capitales quinq; plage:
⁊ alie minores multis ipresse flagellis. Hūc
librū legis inueni in domo dñi. scʒ in omni
ecclia. ij. Paral. xxxiiij. ¶Qui insuper ideo
liber dici pōt: q: sicut libro clauso nescit qđ
intus latet sed aperto intelligenti palā oste
ditur. Sic in christo clausa deitas intus la
tens iudeis non apparuit. Unde ⁊ dixerūt.
Tu homo cū sis teipsuʒ deū facis. Joan. x.
Sed ipso apto. Cēturio aliud in eo legit di
cens. Uere filius dei erat homo iste. Mar.
xv. Et sic fuit de eo sicut de speculo fracto in
quo due apparent imagines. Modus aūt q̄ 4
liter esse potuit ꝙ in vna parte patiebatur ⁊
in alia non: ⁊ ꝙ simul fuit viator ⁊ compre
hensor: vt predictū est ꝑ quoddā exemplum
ostendit naturale de nube sole irradiata: de
qua dicit phs primo celi ⁊ mundi. c. vj. ꝙ qñ
lumen solis non totaliter illuminat aliquā
nubē: sed quodāmodo in vna parte ex hoc ꝙ
nubes illa a lumine non totaliter absorbet
non tota apparet alba ⁊ clara: sed colorem
ostendit quasi rubeuʒ vel purpureum. Sic
quia nubem corporis christi quod ideo nu
bes vocat: q: sicut nubes ex purissimis col
ligitur maris aquis. Sic illa nubes natu
re nr̄e ex purissimis partibus nature huma
ne: vt super eam christus requiesceret sicut
prophetatum fuit Esa. xix. Ecce ascendet dñs
per nubem leuem ⁊ ingredietur Egyptum: ⁊
cōmouebūtur simulacra Egypti: ⁊ cor Egy
pti tabescet: non totaliter a lumine glie ab
sorbebatur q̄tum ad partē sensitiuaʒ: qđ di

uina prouidentia factuʒ fuit vt in illa pa
teretur: apparuit in eo color sanguinolent⁹
⁊ rubicūdus: quo sanguine in ipso mortuo
indurato apparuit quasi color purpure⁹. i.
corporis leprosi: tales nāq; sanguinis gutte
super faciem vel pellem hois idurate faciūt
ipsum quasi leprosum apparere. Sic in xp̄o
de quo Esa. liij. Reputauimus euʒ quasi le
prosum: tñ aliud intus latuit: sicut ex toto
illo p;ʒ capitulo. Ex quibus ꝯcludit: ꝙ nu
bes sic a sole illuminata vna pars: illa vide
licet que a sole penetrat est florida ⁊ candi
da: ⁊ alia nigra ⁊ rubea vel purpurea. Sic
amicus meus candidus ⁊ rubicūdus Cāti.
v. q: hmōi sustinet passionem. Leuit. xv.
Art. ij. ¶Ad cuius passionis magnitudineʒ pleni⁹
5 intelligendā oportet intelligentē respectuʒ
suū ad tria dirigere. ¶Primo ad culpe quā
titatē pro qua patiebatur. ¶Scđo ad pene
qualitatē quā patiebatur. ¶Tertio ad per
sone conditionē que patiebat. Ex quib⁹ tri
bus due eliciuntur conclusiones. Quarum
prima est: ꝙ passio xp̄i debuit esse maxima
ordine iusticie obseruato. ¶Secunda vero
est ꝙ de facto fuit maxima ⁊ grauissima.
¶Prima conclusio ex primo elicit respectu.
¶Scđa ex duobus sequētibus. ¶Circa de
clarationē prime conclusionis tria sunt fa
cienda. ¶Quia primo ostendit intentum ꝙ
viʒ xp̄i passio debuit esse maxima. Secūdo
obijcietur. Tertio rñdebitur. ¶Primū p;ʒ
q: habendo respectum ad quātitatem deli
cti iustuʒ videt: ꝙ maximo ⁊ generalissimo
delicto maxima acerbissima ⁊ generalissima
correspondeat pena seu satisfactio. cuʒ sm̄
legē dei Deut. xxv. sm̄ mensuram pctī: erit ⁊
plagarū modus. Sed delictū ꝓ quo christ⁹
patiebatur fuit maximuʒ: quia oīa peccata
humana in se comprehendebat. Et fuit gene
ralissimū: q: oēs hoies icludebat: ergo pas
sio christi debuit esse maxima intēsiue ⁊ ge
neralissima extensiue. Et sicut delictū oīa q̄
esse deberent mēbra christi mystica inuolue
bat: ita in oibus mēbris ⁊ partibus sui cor
poris naturalis ꝓ eis satisfaceret. Et sicut
homo per oēs sensus deliquerat ille qui ꝓ
hominibus satisfacere voluit in omnib⁹ sen
sibus puniret. Hac ergo de causa sustinuit
ꝙ caput illud cuius pulchritudo nullo ter
mino metitur: spinis coronaretur. Et ꝙ fa
cies quam angeli desiderāt prospicere a iu
deis conspueretur. ¶Quod etiam aures q̄
angelorum cātum audire solebant blasphe
mias audirent iudeorum. Et pedes ⁊ man⁹
que illi coniuncta erant qui mundū opera
batur cruci affigerentur. Quod in gustus
aceto ⁊ oculi videndo matris doloreʒ affli
gerentur: vt pctm̄ primorū parentum ⁊ alio
rū in oibus sensibus cōmissum in omnibus
sensibus ⁊ partibus patiēdo sanaret: ⁊ nos
ei⁹ in oibus; partibus ⁊ sensibus pro amo
re nostro videntes dolorē imposterū omnes
sensus ⁊ partes corporis nostri a pctō pro
eius amore custodiremus. Ad hunc namq;
effectum omnes inuitat ad eius videndum
dolorem: dicens. O vos oēs qui transitis ꝑ
viam: attendite ⁊ videte si est dolor sicut do
lor meus. Treñ. j. ¶His obijcit tripliciter.
¶Primo nāq; videtur ꝙ eius pena nō fuit
maxima: q: voluntas qua pati voluit: penā
mitigabat: qui enim voluntarie patitur: nō
videtur tantum pati sicut ille qui inuitus.
¶Scđo videtur ꝙ ratio qua dicitur: ꝙ ma 6
ximo delicto maxima seu grauissima debea
tur pena: procedit: quando pena imponi
tur delinquenti pro peccato proprio: ⁊ non
qñ imponitur inocenti pro peccato alieno.
Tertio nō videt ꝙ semper pena cōmensura
ri debeat sm̄ mensuram peccati: q: si sic per
sona maior ex eodem delicto grauius puni
ri deberet q̄ minor: q: in illo casus est gra
uior: q: quanto stat⁹ vel gradus altior: tan
to casus grauior: sed persona maior sm̄ iu
ra non grauius punitur sicut patet. ff. i. in
ff. nouo. li. xl. ti. de incendio ruina ⁊ naufra
gio. l. pedius: ⁊. l. licere. In quarum prima
dicitur: ꝙ si homines liberi predam graueʒ
de naufragio rapiunt: per triēnium relegā
tur. i. ad standum in aliquo certo loco: qua
si bāniti necessitentur: simplices vo hoies
id facientes in opus publicū tāto tpe dabun
tur serui vo flagellis cesi in metallū dāna
bunt. In scđa vo lege dr: ꝙ q̄ data opa in ci
uitate incendiū fecerint: si humiliores sint:
bestijs obijci solēt: si in aliquo gradu existē
tes id fecerint: capite puniunt: ⁊ et certe in in
sulam deportant. Deportatio aūt est: ꝙ oi
bus bonis ꝑuat⁹ ibi maneat in loco ad quē
mittit sine spe redeundi. ¶Ex his oib⁹ p;ʒ: ꝙ
leges ꝓ delicto eiusdē ꝯditionis minus pu
niūt nobiles ⁊ gradu altiores: in quibus tñ
pctm̄ est grau⁹ q̄ simplices vel populares
Sup ꝑmā ēt legē dicit gl. ꝯditionē delinq̄n
tis ēē ispiciēdā vt plus minor ꝑsona q̄ ma
ior puniat ex eodē delicto. ¶Ad primū rñdet 7
ꝙ sicut nec diuinitate: ita nec volūtate preʒ
sensitiuā a pena ꝓhibere voluit: nec ipaʒ mi
tigare q̄ voluit ꝙ ois pena sue in passione
dimitteret nature: sicut p;ʒ ꝑ scm̄ Thomā
in tertia parte de xp̄o. q. xlvj. arti. vj. Ad se
cundū rōnabile videt ꝙ ille q̄ ꝓ pctō alieno
satisfacere voluit: ita satisfaceret sic ipa mes

satisfacere tenebant: si satisfactio fuisset eis
possibilis: qr q̄ vult pro alio satisfacere: vel
alium deobligare: ita facere dz sicut ipse fa=
cere tenet: aliter nō videt ipsum deobligare.
Cū ergo oēs hoīes ad penas magnas quili
bet ꝓ parte sua ex primo delicto obligaban
tur: rōnabile videtur ꝙ pena illius q̄ voluit
pro oībus illis penā sustinere: tanta eēt q̄n=
ta fuisset pena ex oībus penis quas omnes
meruerant simul in vno hoīe collecta. Aliē
non videtur quēlibet hoīem a pena quam
meruit sufficienter deobligasse. Qui enim
vult centū hoīes a centum denariis in q̄bus
obligant deobligare oportet ꝙ pro eis cen
tum soluat denarios. Sic in proposito: qui
voluit oēs a pena in qua ꝓ originali pecca=
to obligabant deobligare pro oībus penas
sustinere ꝛ exsoluere: sicut voluit ita ꝛ decuit.
Sed q̄ talē penā ex oībus simul collectā su=
stinere deberet: illam maximam: grauissimā
ꝛ acerbissimam inueniret: sicut christus pas=
sus est ꝓ nobis. i. Pe. ij. ¶ Ad tertiū respō=
8 detur ꝙ si in p̄dictis legibus habeat ꝯside=
ratio ad cōditionē ꝛ q̄litatē personarū: vni=
formis est pena in nobili ꝛ populari q̄ntum
ad lesionē seu grauamen qd̄ infert delinquē
ti: licet non q̄ntum ad modū punitionis: in
quo quidē punitionis modo ꝛ vniformita=
te plus punit vel grauat nobilis q̄ ignobi=
lis: qr sicut plus grauat nobilis q̄ assuet⁹
peditare vel ieiunare peregrinādo. x. milia=
re: vel ieiunando. x. dies q̄ talibus assuet⁹
de centū. Ita plus grauat ꝛ maior est pena
vna relegatio vel fustigatio: q̄ sit labor in
opere publico ei qui semp laborare solebat:
vel triplex fustigatio ei cuius dura nutritio
ꝛ onerum ꝛ laborum assuefactio durum cō
tra omnes reddit fustigationes. ¶ Et est ex
emplum ad hoc in alia punitione pecunia=
ria: vīz in qua videmus ꝙ si diuiti impo=
natur pena. x. solidorū ꝛ pauperi ꝓ maiori
delicto pena. x. denariorum: videbit forte ꝙ
pauper pro maiori delicto minus punit. Et
tñ si h̄ibeat cōsideratio ad facultatē ꝛ ꝑso=
narum cōditionem: illa pena que videt mi=
nor: in paupere erit maior: ꝛ sic vterꝙ vnifo=
miter punitur: dū pauperior in minori pecu
nia: ꝛ ditior in maiori: pro equali delicto vel
minor in minori pecunia ꝛ maior in maiori
pro equali mulctat delicto: sicut patet. C. li.
iij. ti. j. de iudiciis. l. properandum. §. fina aūt
vtraqꝫ: vbi habetur ꝙ iudex in maiori digni
tate constitut⁹ si in certo casu ibi expresso in
iuriā parti fecerit. x. libras auri soluere co
gatur. Si aūt iudex minor fuerit ad tres li=
bras auri condemnat. Sicut ergo in hoc ca
su ille qui passibilior est in pecūia. i. q̄ plus
patitur quando ipsā soluere cogitur: quia
pauperior est: licet minus soluat: equaliter
tñ vel plus punitur. Ita ille xp̄s qui fuit in
natura passibilior: q: naturā illam in q̄ pa=
tiebat sūpsit de tenerrima natura virginea:
ꝛ qr in illa optime complexionat⁹ fuit: ma=
iorem sustinuit penā: lꝫ sicut sibi pena huius
scꝫ latro in cruce cum dño afflictus ꝛ popu=
laris homo sibi a regi passus. Sap. xviij.
¶ In quo ptꝫ sc̄da conclusio: ꝙ vīz passio
xp̄i fuit maxima: q̄ elicit tam ex sc̄do respe=
ctu q̄ ex tertio: id est tam ex qualitate pene
patientis q̄ ex conditione persone q̄ patie=
batur. Et plus ex cōditione elicitur patien=
tis q̄ q̄litate pene: quia qualitas pene fuit
latronib⁹ hincinde suspensis ꝛ multis aliis
cōis. Ex quo ptꝫ: ꝙ si ille cause q̄ cōiter assi=
9 gnantur: q̄re passio christi fuit oībus aliis
maior: p̄dentie: vīz corporis grauitas seu
ponderositas: ꝛ pendentis seu patientis diu
turnitas: qr nō statī vt alij qui capite ꝑpu=
tato puniebant ꝛ penarū generalitas: quia
plagatus fuit in corde ꝛ locis neruosis scꝫ
manibus ꝛ pedib⁹ vbi nerui cōcurrunt: ꝛ cū
ꝓfessione accipiant oēm aliam cām exclude
do ꝓpositū illorū q̄ illas adducūt cōclude=
re nō vident: qr in illis penarū cōditionib⁹
nōnulli alij similes ꝛ pares vident. Sed si
predicte penarū cōditiones referant ad q̄li
tatem illius q̄ patiebat: ꝛ cōsideret quō oēs
ille penarū cōditiones in subiecto concurre
bant tenerrimo ꝛ purissimo ꝛ optime cōple
rionato: quāto ēt persona illa q̄ patebatur
fuit nobilissima ꝛ dignissima: non inueniet
in dolorū penalitate vel passionis acerbita
te ei par vel similis. Quāto nāꝙ natura ꝛ cō
plexio patiētis ē delicatior ꝛ tenerior: ꝛ quā
to status suus est dignior tanto passio sua
est grauior: vt de teneritudine de qua certū
est probatio dissimulet in persone dignita=
tē q̄ patit. Hoc satis ostendit duob⁹ eadem
patientibus an mentis oculos adductis in
exemplū: quorū vnus est nobilissimus ꝛ ali⁹
simplex q̄s non diceret confusionē ꝯceptuꝫ
passionē: ꝛ oīa talia p̄ imo in loco publico il
lata esse maioris verecūdie ꝛ passionis: q̄
illata sc̄do imo hoc in cōi loquendi mō ho=
mines habent ꝛ vtrūꝙ passum dicant: ita tñ
ꝙ passio primi maior fuit. Ita in proposito
de xp̄o ꝛ alio puro hoīe. Et sic patet ꝙ sicut
passio puri hoīs ex trib⁹ respectibus cōsur=
git ex culpe quātitate ꝛ culpe qualitate ꝛ ꝑ=
sone dignitate. Ita ex his tribus super ho=
minum passiones abundant christi passio=
nes. ij. Cor. j.

Ar. iij. ¶ Que non solum in predicta penarum ma
10 gnitudine: verū ēt in oīb⁹ aliis conditiōib⁹
ꝛ circūstantiis maximā habuerāt cōgruita
tem. ¶ Prio nāꝙ ꝙ pateret cōgruum fuit.
Pro quo est aduertendum: ꝙ licet de pote=
state absoluta genus humanū alio modo
liberasse potuisset: null⁹ tñ liberatiōis mo=
dus fuit tam ꝯueniēs: ꝙ plura cōmoda illo
modo liberationis nobis cōtulit. ¶ Primo
nāꝙ nobis exemplū cōtulit ꝛ ostendit iusti
cie. In hoc enim ꝙ ille q̄ fuit supra leges: q̄
verbo ꝛ potestate hoīem liberasse potuisset:
aliter illum liberare noluit nisi ordine iusti
cie obseruato. Ordo nanꝙ iusticie require=
bat ꝛ req̄rit ꝙ delinquens ꝑ se vel ꝑ aliū sa=
tisfaciat: ꝛ ꝙ aliter pctm̄ a deo nō remittat.
Satisfacere aūt ꝓ peccato totius humani
generis nullus poterat purus hō. qr quili=
bet hō purus aliq̄d minus est tota generis
humani vniuersitate. Oportuit igit ad hoc
ꝙ humanū genus a cōi pctō liberaret ꝙ ali
quis satisfaceret q̄ ꝛ hō esset cui satisfactio
cōpeteret: ꝛ aliq̄d supra hoīem vt eius meri
tum sufficiens esset ad satisfaciendū ꝓ pctō
totius humani generis. Maius aūt homie
q̄ntū ad ordinē beatitudinis nihil est nisi so
lus deus. Nā angeli licet sint supiores q̄ntū
ad ꝯditionē nature: ꝛ nō q̄ntum ad ordinem
finis: qr eodē fine ꝛ eadē excellentia beatifi=
cantur. Cōgruū ergo ꝛ iustū fuit vt de⁹ hō
fieret ad pctm̄ humani generis tollendū: qr
de illo ꝛ de nullo alio dicere potuisset Joan
nes baptista. Ecce agnus dei: ecce qui tollit
pctā mundi. Joan. j. Hec ap̄ls dicēs. Ro. v.
ꝙ sicut per vnius delictū in oēs hoīes in cō
demnationē: sic ꝑ vni⁹ iusticiā in oēs homi=
nes in iustificationē. In quo iustificatiōis
modo nobis exempla iusticie dereliquit: qr
si ille de⁹ ꝛ homo: magister ꝛ dñs noluit ali=
ter q̄ iuste circa hoīem ꝓcedere: quanto ma
gis homo ad hoīem: cinis circa cinerem: nō
potestatē sed iusticiā cū bonitate ꝛ miseri=
cordia mixtam exercere debet: ab illo exem=
plum accipientes q̄ dicit Jo. xiij. Exemplū
11 dedi vobis. ¶ Secūdo non solū iusticie. sed
etiā oīum virtutū in hoc nobis exēpla dere=
liquit: vidit enim ꝙ beatitudo virtutis est
premiū: ꝛ ꝙ ad beatitudinē tendentes opꝫ
virtutib⁹ disponi. Quod insuper ad virtu=
tes verbis ꝛ exemplis prouocamur. Exēpla
aūt alicuius ꝛ verba tanto efficacius ad vir
tutem inducunt: quanto de eo firmior ha=
betur veritatis ꝛ bonitatis opinio: qui do=
cet ꝛ exempla prebet operando: quāto nāꝙ
ille qui docet certius vidit ea que docet: tan
to audientes certiorē opinionē habēt veri=
tatis: plus enī credit ei q̄ vidit q̄ narrat ꝛ do
cet ceteris paribus: q̄ ei q̄ nō vidit. Et quā=
to melior est q̄ operat: tāto eius opa certi⁹
ꝛ digni⁹ in exēplū a posteris trahuntur: de
nullo aūt hoīe puro infallibilis opinio veri
tatis haberi poterat de reb⁹ alterius seculi:
q̄ntū ad gaudia bonoꝝ ꝛ penas reproboꝝ.
Puro ergo hoīe de illis narrante est ac si na
tus in carcere alteri secum nato ī carcere de
hui⁹ mūdi gaudiis ꝛ de sole ꝛ luna ꝛ hmōi
narret q̄ nō vidit. Cui rñdebit auditor, vñ
hoc nosti q̄ narras nō plus ista vidisti quā
ego: quare ergo tibi crederē? Hec ēt infalli=
bilis opinio bonitatis: qr ēt sanctissimi vi
ri in aliq̄bus defecerūt iuxta illud: ps. cxv.
Ois homo mēdax. i. in aliquo a bonitatis
ꝑfectiōe deficiēs. ¶ Ex q̄bus ptꝫ ꝙ necessa=
rium fuit homini ad hoc ꝙ in virtute firma
retur ꝙ a deo humanato doctrinam ꝛ exem
pla reciperet q̄ dicit. Exemplū dedi vobis: vt
quēadmodū ego feci vobis: ita ꝛ vos facia=
tis. Joan. xiij. Et quemadmodum ego pas
sus sum ꝛ vos patimini. Et quemadmodū
ego loquebar ꝛ docui que vidi: ita et vos
credatis qr qd̄ scimus loq̄mur: ꝛ qd̄ vidim⁹
testamur. i. Jo. j. ¶ Tertio nō solū exēplū 12
sꝫ ēt cām nobis ꝓbuit ipsum sup oīa diligē=
do ꝑ media magis cōgrua q̄ excogitari po=
terunt ꝓ tali fine introducēdo ꝛ cōsequendo
i. per visionē exteriorē ꝛ imaginationē inte=
riorem: hec nanꝙ duo sunt amoris causati=
ua. Ex hoc enim ꝙ quis videt rem amabilē
ad eius amorē inclinat: qr licet actus alioꝝ
sensuū sint amoris ꝓuocatiui: ꝑ visionē tñ
marie incipit esse passio amoris sicut ꝑ phm
ptꝫ li. ix. Eth. c. xiij. Ex hoc iterū ꝙ imagina
tur ꝑsonā illā ipsum amare plus ad ipsam
reciproce amādū ꝓuocat. Et vbi hec due di=
spositiones seu media cōcurrunt intēsius se
quit amor: p̄dictā vero imaginationē certi⁹
habere nō pōt nisi ꝑ aliqd̄ amoris experimē
tum intus. Inter amoris vero experimenta
maximū est ꝓ amico dura pati: sicut dictuꝫ
est. A. xx. 7. Sciens igit deus ꝙ maxime ne=
cessarium ꝛ vtile est homini ad hoc ꝙ vltimā
attingat beatitudinē deū sup oīa diligere: ꝛ
ꝙ sine hoc saluari non posset ꝛ nolens sicut
nec debuit ei in necessariis deficere: vtrunꝙ
mediū adhibuit: non vt primū amoris adhi
beret mediū nascendo cōuersando: ꝛ ꝯtinue
in sacramento altaris nobiscum morādo.
In terra visus est ꝛ cū hoībus cōuersat⁹ est.
Baruch. iij. Amplius vt in secundo non de=
ficeret: durissimam sustinuit mortē ꝛ passio
nem: vt non amans inexcusabilis sit: qr oīa
q̄ facere debuit vt amaret fecit: nihil dimit=

tendo de ptingentibus: ipso teste q̃ ait Esa.
v. Quid est quo debui facere vince mee vltra
non feci? Nōne pro amore tuo attrahēdo
hec passus sum absq̧ iniquitate man⁹ mee.
Job. xvi. Nota. A. iiij. 14. Et nota ꝙ ista rō
cū imediate pcedenti introducta seu deduc-
ta p media q̃ habenē. E. vj. 22. cū sequenti:
nō solū congruitatē: sed ēt quandā videtur
cōcludere necessitatē: ꝙ xp̄s sic nasci z sic pa
ti debuit: ipso teste qui ait. Nōne sic opor-
tuit christū pati. Lu. xxiiij. In q̃ autoritate
non solū passionis cōgruitas z vtilitas sp̄-
13 tum ad hoc ꝙ pat. ret describit: sicut in tri-
bus pdictis rōnibus ostensum est: veruz ēt
passionis modus quo ad multas describit
circūstantias: in hoc ꝙ dicit sic. i. in arbore
crucis in tali tpe tali loco tali etate inter la
trones: z sic de alijs circūstantijs. ¶ Primo
nāq̧ cōgrue voluit in altū crucis ascendere
patibulū: vt nobis viā ascendendi ad celuz
p penarū asperitatē ostenderet: z p viā illaz
Aqla nos post se attraheret ad modū Aquile: q̃
dicit primo in arboris ramum ascendere vt
pullos suos de nido ascēdere faciat: z dein-
de in altū montē vel aerem. Sic christus pri
mo ascendit in altitudinez crucis: secūdo in
montē oliueti: ac deinde supra aeris altitu-
dinē ad celū q̃si aqla puocans ad volāduz
pullos suos z sup eos volitans Deu. xxxij.
vt pulli matrē z mēbra caput p candē viam
sicut necesse est sequanē. Ad hoc enim ascen
dit: vt nos ascendere faceret p crucē peniten
tie: z p montem oliueti. i. p opera misericor
die. Et sicut mēbra non poterūt bn̄ per aliā
viam ire q̃ p illā p quam caput pcedit. Ita
nec aliq̄ poterūt p alias vias ad celū venire
q̃ tantū illo mō ascēdit: pandens iter ante
14 illos. Michee. ij. ¶ Ascēdit enī pandēs. i.
ostēdens alio mō q̃ alij hoies transeuntib⁹
viam ostēdere solent: qui vna manu eleua
ta z brachio extento iter pandunt peregri-
nis. Hic vero vtroq̧ brachio extento z manu
in cruce eleuata: viā nobis nō solū ostendit
celi ad modū aquile que vtraq̧ ala expan-
sa viam pullis ostēdit ascendenti: sed etiam
de luto peti extrahit. Et de ergastulo. Egy-
pti eduxit: sicut olim per os pphe sui pro-
misit: dicens. Ego dn̄s q̃ educā vos de erga-
stulo egyptiorū: z eruā de seruitute ac redi
mam de brachio excelso vel extenso: ꝺm aliā
literam z in iudicijs magnis. Exo. vj. Iudi
cia magna fuerūt z sunt: reprobare iudeos
incredulos: z christianos malos de christi
passione male sentientes vel nimis presumē
tes z saluare credentes qui in noie sion cō-
prehenduntur. Esa. j. Sion in iudicio redi-

metur supple iusto. ¶ Nec ei sufficere vide-
batur: vt sic in altum ascenderet: vt ab oib⁹
videretur: quō brachia extendens iter ostē-
deret: sed etiā alte clamauit. Laboraui in-
quit clamans: ps̄. lxviij. vt omni excusatiōe
postposita ab oib⁹ audiretur: sicut custos
vinee: de quo habetur. C. xvij. 13. ¶ Nec sic
de carcere eductos z i via directos sic dimit
tere voluit: quin eos quātum in eo fuit: pfe
cte sanaret: propter quam sanitatē spūalez
perfecte in corpus suū mysticum inducen-
daz: omnia genera pro corpore illo sustinuit
medicine. Nam ieiunauit z artam dietā te-
nuit vt sic excessuz sanaret gule a primis pa
rentibus cōmisse. Sudauit z potionē ama-
ram bibit z conualescētes propria carne ci-
bauit z sanguine potauit. Et aqua de late-
re fluēte balneauit: z baculo crucis apodia
uit z corona spinea decorauit. Et pro totius
corporis sanitate minutionez sustinuit. In
cruce nāq̧ positus se habuit ad corpus suū
mysticū: sicut brachium ad corpus natura
le: q̄ sicut brachium pro totius corporis sa
nitate sustinet minutionem. Ita illud bra-
chium benedictū: de quo in ps̄. lxxvj dicitur
ad deum patrem. Redemisti in brachio tuo
populū tuū. i. primogenita: q̄b⁹ celi debetur
hereditas: q̄ illi soli redimunē. Exo. xxxiiij.
Primogenita filiorū tuoꝝ redimes: minu-
tionē sustinuit tot⁹ sanguinis q̄ in eo fuit
z ad modum minutoꝝ offā. i. spongiam ori
apposuit: z acetū gustauit: z inter sepulchri
tenebras se inclusit vt nos redimeret ab oī
iniq̄tate z pfecte sanaret z mūdaret sibi po-
pulum acceptabilem sectatorē bonoꝝ ope-
rum. Titū. ij. ¶ Scdo arborē cōgrue ascen-
dit: vt vn̄ mors oriebaē: inde vita resurgeret
z q̄ p lignū vincebat: p lignū quoq̧ vincere-
tur: z vt ligno seu potius homini p lignum
fructū inocentie restitueret: qd̄ a ligno tole-
batur: dicens. Que non rapui tunc exolue-
bam: in ps̄. lxviij. ¶ Tertio idem cōgrue fa 15
ctum fuisse videē vt de christo fieret qd̄ de re
inuenta fieri deberet. Aliq̄n enim res inuen
ta in eminenti suspendiē loco: vt facilius in
ueniatur ab amittente. Sic congruū fuit vt
christus quem totū fere gen⁹ humanū ami
serat: in cruce exaltaretur: vt faciliter ab oī-
bus inueniri potuisset. Propē hec ergo tria
predicta deus tp̄s z modū annotans passio
nis sue dixit. Nunc cōsurgam: nunc exalta-
bor. Esa. xxxiij. Sequitur. Exaltabo ad po-
pulos signum meū. i. signuz crucis. ¶ Que Exalta-
quidē exaltatio. Primo fuit valde vtilis p- te.
pter effectum prouenientē: de quo ipsemet
ait Ioā. xij. Si exaltatus fuero a terra: oīa

traham ad me per brachia mea in cruce ex-
tensa: oīa de carcere extraham diaboli: sicut
predictuz est. ¶ Scdo fuit valde necessaria:
q̄ sicut Moyses exaltauit serpentē zc̄. Ioā.
iij. Ita oportet inquit exaltari filiuz hoīs:
ad directionē errantiū: ad dirigēdos pedes
nostros in viā pacis. Luce. j. Et ad illumi-
nationē cecoꝝ: sicut dicē Eccl. xxxiiij. Exal-
tans animam z illuminans oculos: supple
fidei: vt non videntes videant. Nam z hoc
videmus: ꝙ vicz post christi passionem cer-
tius z euidētius in diuina cognitione sunt
instructi. Et hoc est qd̄ ipse dixit Io. viij. Cū
exaltaueritis filium hoīs: tunc cognoscetis
15 q̄ ego sum. ¶ Scdo cōgrue tali pati voluit
tpe. i. feria sexta: in qua primi parētes pec-
cantes de paradiso expellebanē: vt eadē die
z hora redimereē z hereditati sue homo re-
stitueret qua peccādo illā amiserat. ¶ Ter-
tio ꝯgruitas affuit loci. ¶ Primo vt in medio
terre salutē corporis sui mysticū operareē z
virtutē ad oēs partes diffunderet: sicut cor
ad oēs partes corporis naturalis virtutem
diffundit in medio existens.
¶ Secundo vt ibi moreretur: vbi mors sua
maxime hostijs prius figurabatur.
¶ Quarto conuenienti patiebatur etate:
in iuuenili videlicet z forti: vt doceret in
iuuentute: nec in fortitudine esse cōfidēduz
sed tunc penitentiā esse agendā z pauperta
tem eligendā: z diuitias z delitias esse sper-
nendas q̄n nō anxia necessitas sed bona vo-
luntas ea spernere facit. ¶ Qua ēt de cā ho-
norem quez a pplo hierlm veniens accepit
voluntaria passione spreuit: docens mūda
nos spernendos esse honores. ¶ Quinto cū
cōuenienti patiebaē societate. i. cū latroni-
bus: q̄tum ad iudeorū intentionē: vt eoruz
particeps suspicareē: sed q̄tum ad dei ordi-
nationem: vt pphetia impleretē: q̄ dicit. Et
cū sceleratis deputatus est. Esa. liij. Et vt p
latronē bonū a dextris: z maluz a sinistris
ostenderet: quō in generali iudicio boni a
dextris z mali a sinistris sunt situandi. Sic
ergo deus qui prenunciauit per os omniuz
prophetarum pati christuz suum impleuit.
sic. Actuum. iij.
¶ Impleuit inquit sic ad nostraz maximā
Ar. iiij vtilitatē. Circa cuius vtilitatis declaratio-
17 nem duo sunt ostendenda. Prio nāq̧ osten-
diē ꝙ passio vel mors christi tria nobis at-
tulit remedia z auxilia oportuna: ꝯtra tria
mala pericula seu damna que per primoruz
parentū peccata incurrimus. Secūdo ostē
ditur quā virtutis efficaciā crux christi ha-
beat quo ad demones effugandos. ¶ Quā

tum ad primū per primoꝝ parentuz preua-
ricationē tria incurrimus dāna: atq̧ pericu
la. Primo nāq̧ incurrimus periculum mor
tis z eterne damnationis. Gen. ij. Quacun-
q̧ enīz die comederis ex eo: morte morieris.
¶ Secundo nocumentum pene: z exterioris
tribulationis. Gen. iij. quia comedisti de li-
gno de quo preceperam tibi ne comederes:
idcirco in sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo:
z maledicta terra in opere tuo: spinas z tri-
bulos germinabit tibi. Tertio experimētū
verecundie z interioris miserie z tentatio-
nis: quod significatur in hoc qd̄ deus homi
ni improperauit. Gen. iij. dicens. Quis tibi
indicauit ꝙ nudus esses: nisi quia comedi-
sti de ligno de quo preceperam tibi ne come
deres. ¶ Contra primum periculū christus
in cruce mouēs nobis spirituale attulit au-
xilium seu remedium: per quod mortē eter-
nam volentes euadere possunt. Quia fuit
quondam inter genus humanum z abyssuz
inferni: sicut est inter fluuium per quez trā-
sire est necesse: per quem nec pons habetur
nec nauicula: z inter transeuntes per illum:
qui cum necessitate compulsi transire tenta
uerunt: pre trāsitus impossibilitate submer
guntur: super quem tn̄ si pons fiat securus
z firmus vel nauis homines qui ponti vel
naui adherere voluerint: transire poterunt
absq̧ periculo: qui vero ab his declinare vo
luerint: submerguntē. Sic fuit ex parte ista:
quia ante mortem christi non fuit pons at-
tingens a ripa terre vsq̧ ad ripa celi. Nec
scala ad celum ascendens: nec nauicula il-
luc ducens: ideo omnes declinauerunt: sed
postquam pontifex noster christus de quo
Heb. ix. Assistens pontifex zc̄. fecit nobis
pontem crucis sue: qui attingit a ripa mun
di: vsq̧ ad celum qui est z scala Iacob que
in terra stans celum tangit. Gen. xxviij. Et
lignum vite in medio. Gen. ij. videlicet in-
ter celum et terram z inter duos latrones:
quorum vnum volentem ad celum vexit. Et
arca Noe in quo fide se tenentes z operi-
bus bonis: quasi manibus adherentes sal
uantur: qui voluerunt a ponte et naui de-
clinare periclitabantur: quia tu domine de-
iecisti eos in profundum. Exo. xv. quia de-
merita illorum hec exigebāt. Sicut illo-
rum de quibus ibidem dicitur: quod equuz
et ascensorem deiecit in mare. Qui vero vo-
luerunt predictis adherere saluabantur:
quia semper post illam passionem christi z
mortem in cruce: exiguo ligno credūt homi
nes animas suas: z transeuntes mare per
ratem saluati sunt. Sap. xiiij. Et sicut prꝫ q̄

erus p virtutie illius qui in eu motebat? ex
tte ei lignis vite hr qui ametes fderit ei
r qui tenuerit cā beat?. Plouer. ij. ¶Cūc
quidā auctoritas duo genera hoīs a cracie
15 tenut p̄ctione r salūatione. Sp̄ūalīt
nō appehendentes fguā infidelē q̄ nunq̄
fide formatā r operibus bonis r adhesā
An hoc quod dicat. Qui appehēdeāt eam:
nō appehendētes figuā r excludere volūt
Sp̄alis secundo non tenētes: sicut funt red
dūātes: qui ītatē penitētie qui recipiunt
ato derelinquūt r ige renationis ab eo re
ceūnt. Non ipsos fed eos qui ei emendare
dicit beatos: qui laūant stolā suā in san
guine agni: quarum pare eli in ligno vite
Apoca. vlt. qui vincent habo edere de ligno vite
quod erat Apoc. ij. ¶Ora fecūdū pricipium
attuli nobis exēplū: quo vso deberem? ra
tionabiliter ois penalitates: tedia auster
tates: opera penitētie patienter tolerare:
sicut ps tā exēplo ip etā hystoria r auctori
tate exemplius enim ad hoc in hc fortunijs
que quotidie circa nos pringunt. An quis
videmus: q̄ homo penasa recta vel pauper
tatem fultinens: si videret alios in eadē for
tuna r miseria a Ipecialiter qui eo sunt no
biliores: equi minus demerugit quare ego
to debeā tāpe fe facili? penam fuā fultinet q?
folacii miserozu: et habere socios ! pena.
Si ergo talia cogitando penā minga te fa
cile? portare ei? in illo qui videt hominē
pur? similia fecū pat: mutuo agia in no
bis oēs penitentiā in vnūquēq; virgilius ei
ola tedia? adherētiarū ? patimur vel pa
ti poterim?: alleniare debemer cogitatio de
tedijs ? fultinuis master dei: videlo filium
bm dilectissimū eā dū in cruce pat? r mo
rit? p̄ passionibus quas eo? sancta marty
res fultinuerūt: ? spēr aliter de passione r
mortep̄ci? peccarā nō sēat nec eli inuenī
dolus in ore eius: non ? ideo penā q̄d nos
quotidie merem?: ? qui maiorē meruerūt
ō fultinemus in nullo meruit: fed p nobis
symbolū fultuit. Tali nāq; cogitatione bo
mus latro in cruce videt? supium ? foris ad
huniliter ? patiēter fultinēdū pena? eis in
posit? p nocabilē dei? Quo quidē fultēn?
digna facta? recipimus: sic p̄cā fit nihil mali:
15 fecit. Luce. xxiij. ¶Hystoria pulc? enī ondat
Epistl. de quodas religiosi? fen heremita: de quo
fertur quasi fiegc eo cogitante q̄ statum ?
penitētie fecūdū mutter? ordinē sen? ea su
as vias ei qui forte delicate nutritus fuer
rat inuso dur? videbatur: apparuit ei ciusdā
fme ifomia qua in cruce pēdebrat: di
cens. Quotiens penitentiam istam fm pa

tiē vel quodcunq; fultines videbar tibi du
rus mimus: nō mihi fic? tibi in latere meo
p̄ te aperto. Qui posset de offensione hac
cogitans intelleri q̄ christus nihil aliud
dicere voluit nisi q̄ quodcunq; fultinuis
debatur: ei illud ad penas christi comparet
vel per cogitationē actuz illud ad plagas
christi apponere lese? exercuit q: ola fue
rūt mādūlima: ab ang mūdi. Apoc. xxj.
Ex quib? ostendit? vnūquēq; vestrū debere? ama
ri? quā? Litere rubee fuerūt pene: pla
ge? pauperta?: quas fultinuit. Et fuerūt
creūt iudicia dura? fm quos ecclesia ngra
fit? p certū nō? Cōra eos in ngro
infern? ponendo puteo. Ita q? prima lectio
cōfurgit ex virtutibus ? operib? que fecit.
Secūda ex ps fultinuit. Terna ex ps ?
infligit? iudicat. ¶Prime enim ?fe compo
nunt? facit lectionē mundicie ? fobrietas
tis. Secūde pen tie ? pauperta? lecto
nē fanit? ? obtus ps mundicīt?: tā ?? pau
ertas? pauptas: qui a naturitate eius inc
debatur: nas ?? pu? bidere nō potera?. Sic
in posito. Et p̄ce? q? ?? ecclesia q?. Ar
tiffm? de terra creauit medicinā. Scq̄nter
Dnne ligno indulcorata est aqua. Exo
p. vij. 41. ¶Cōra terra? pericula: ille qui
in cruce motiebat: ina? cendo? os? audire ?
motiēdo? fecit o?dēt? r dedit nobis ēsti?um:
fpecialiter ? fultinuis in quibus possūt eni
volunt facienda legere: mundicīa regere
nocina repellere. ¶Primo in libro ifa?e
quo Matth. 1. Liber ghatione Jesu christi
possūmus clare legere: r videre q fm? fac
da r cue fuginda. Ad quarū ? ifa?e. xxxv.
quasi ? ifium modū de duobus fratrib? vt
fociis: quoq; vno erat literatus: r alt? lai
cus ad ifatū religionis tēpus pueue fimul
venientibus: quoq; clericus puma ano pe
pter auferterat? ibi inuenīt? de exitu tēpo
ri? socio suo ifatione sua? o?derer: quoq;
mo verbis r exēplis eū in ifatione suo fole
ant. Requisitus ergo a clerico vbi tali du
diusset cum literas neiret? Rndit: ibi
cerat: desiderantem clericum libruz suum
videre: ad imaginem dunt crucifixi dicens:
Ecce liber meus. ¶Et congrue imagini en
effet liburn dunt. Nam sicut dicunt ima
ecclesie? ogrie imagines ? picture fuit
z scripture laicorum: de conse. dist. p laīs.
Inter quos nitor: p̄dictiōre expositiōe il
ber eti? solum imagē: sed etiam tota ch
fti natura: actio: conuersatio: mote ? re
surrectio: q̄ recunq; in eo vel deo ofcēdi
tur vel legunt?ur. Cuius cauſa eſt ſeu ratio

cherimi libri christi: de non est aliud dice
re ? q? sequi vo? imperm bonū est aliud
z libum quem qui sequit?ur ad eus nec
re recip?untur: quia sicut libri scripti ? coure
cti ad exemplar christi: in morte ad fuū rec
piendi fuit? amaro celum: vt semper cum eo
sint in gaudio. Ita alij recipiendi sunt ad
amaro celum interni ? vt semper cū diabolo
sint in igne qui parat? est diabolo ? angeis
eo eius. Dan?. xxx. Libri aperti sunt: ? alij
libri vite? de? iudicabant? ex his q? scripta
sunt in libris ? secūm opa ? in libro ifi intelli
gere? ac nouissima pudere?. Dein f. xxij.
qui a fl?or facerent mādata dei: ? ad vitā
resiterent. ¶Secūda vero lectio docet pau
pertatem: q? nihil habeamus ad alieno:
sine per viam rapine: sine falle? pene in
iuste acquisitionis: sine p non ?pter ame
cessores nostros: sine per viam mutuis: sine
quacunq; alia via qua ? in mundo fuerūt
libri apertentur. Apoc. xx. Et alius liber
in libris nostris tala recepta seu debita ? nō
soluta: de quibus sufficientem non habue
rint acquietantias ab illis a quibus acce
pimus: ? ad quos debuim? ponere: ne in
carere infernū: nonobstante? reddant nouissimum
quadrans. Matth. xvij. Et nam. v. quod
nunq? fiet: quoscūq; ? nullum quadrans
cem fed possit. Et ideo nō est mirū ? nul
la sit in ifrno redēptio: nō potes ergo libru
ium corrige. Et sicut ille qui libru corrigit
tores ? lectionū? eli scripsit: hic liber mā
da literas superfluas auferi. Ita in hoc pere
auser a tere ? restituere illis quibus debentur.
¶Terna lectio omnes docet nos haberet?
motem: vt ſi amore dei peccata nostrum fu
gerāt: ne vnq; ? ne vnuersaliter? hoc facamus
mote indictorum cum desidentes. Et in illo
rum tuminus p̄scrui. ¶Ibi? ergo lectio
nibus infontibus: fac quod dicitur Eze.
vij. Sume tibi librum grandem ? scribendi
est christum cogitando: ? eius imaginem
videlo dolasmer: ? scribe in anima tua: scire
est in ea scripturā. Et ibi? sit? scripturā mue
re: hoc quod facit qui falsificatem inuenien
dit: hoc faciendo: di cruce? contritionem: ac
ffionem: ? falsificatem: ? correctionē: ac ad
hoc tibi librum hunc dedit? e ostendit. Et nō
solum librum hunc tibi hac dece dedit: fed
etiam nos ostendit natmirabem: ? amirat
? motem: ? amoq; ? spūalem fme mea.
ia. Sap. vij. ¶Si librum legere nescias: fal
tem specialium videas: ? fac hoc quo ad ani
mam: ? sit vt videtes specialis factū? librum
ad facie? tuā? corporis ? capitis apparas
tendatur in etrop: sicut patet. C. vij. ¶Cū
sequentibus? Luij. ¶Quod si viterio q
non poteris sequi mandatam istius pue

qui sui pñt̃ p̃fumare meruit. Ita ip̃positio vo-
vos viatores hoc spectabit in quo nō fuit im-
mundicia nec imfidelitas nec cupiditas: nec
aliq̃a mandatorum transgressio: si alia
quod tale erit in vobis inuenietis aias
vestras maculans: illud tergite z cōsum-
mim illi specule quāto pacifice sapio obe-
dientes qui attribo tenim in vobis q̃ si
christo vitis. Spūs. sanct. pater. C. xvij. to.
¶ Et vnum oō ita diligenter illud specu-
lum respicere ad max imam vilitatē z am
marū suarū mundiciā z salutē sue facie
alia specula que in cameris suis tacent vel
pēdent ad corporis mundiciā z vanitatem:
z aliquoties ad alarū suarū perditionem.
¶Talibus sic vtentibus specula ipsa insp̃-
ctionē z directionem scripture mundatis ex
correctis: factus deūs sue creatoris z baculi
sue lucence ipsum pastoris: q̃ que nisi
christi sint mēbra nō dubitat. Ergo si
christi sint mēbra nō dubitat per fcētā z copo
ralit̃: a spūalit̃ se defendere possunt peri-
culis. Et oēs cancr illo bacalo p̃ualeren
fornices ipsoꝝ exaltere lectulos: quod ho
obtāt p exemplū vilius abbatis: de quo hy
beruit. C. xvij. ae. per ceſplum ppiolomeus
ibidem. xvij. Et q̃ excepta quo p̃dicta constr
mant de illis qui pericula euaderūt rerum
venenosoꝝ serpentū respiciādo eneū super
pali aīl elenatā. Numer. xxi. ¶ Ergo oō:
ero in a spiritu pericula sume tibi lignum.
Exod. xxxvij. ae lignū habet spē. Job. xiij.
quia illud tenentibus eqꝫ figentibus z ad-
herētib̃ adeqꝫ a mortis ipsum sequētibus
spem offert salutis. Quemadmodū q̃ cruc
fm imago vel statua pcessit ad remedia, illud pcedentium est: vel tanta ad illam
fugiūm sperē posse salutis: si statua im
peratoris p̃ salutare ad ipsam fugientem
sicut pater. C. li. ij. ti. de statuis: z imaginib̃
i. qui ad statuas. Nō rone qua lignum est
vel lapis: sed q̃ imago est imperatoris ad
ipsius z patris sui honorē z memoriā ere-
cta: sic mirū est q̃ ligni illud benedicti. de
Sap. mij. Sic sicti lignū per quod sit multa
cta. In quo nō sicti sculptā fuit imago sal-
uatoris: sīn quo ipsumet dei p̃fius filius do
pēdens ipsum sanguine sue boꝝ dedicauit: si-
luet nō sit in eo operando z multa indicia
erecādo: p̃ quibus cognoscat z adhertes
saluari poterit: nō rone qua lignum est vel
lapis: sī rone simitudinis z significatiōis
quo in eo pēdētis z sanguine sui sic effusi
deinde. Et enim illa rone bant habeas effi
cacian per miracula ps de imagine crucifi
xi in qua ide qua habet. C. xvij. to. Et quo
pater q̃ nec statua imperatoris nec omne

tignū paradisi est similitudi ei. Exod. xvij.
¶ Sed ad hoc q̃ tot offerat remedia z spi-
tuales vtilitates exponet, q̃ memoria ams v
re opere z sequela et adherem: z in omn
necessitate z tentatione ad illū fugiamus.
Exēplus ad hoc accipiēdes pītes parabole 24.
de quoda herede magne hereditatis per ca
tā z diuersas regiones peregrinātem quā
amicus cōpatrens tīb arcā hereditatis sue
recuperandā exp̃ retinentibus laborauit.
q̃ a fauoribus z ministeris pudicis, tyrāni
occisor patris tenti tamen pecūiā pollicē
q̃ tātum posit̃ mortē vltimo amicū spes ea
hereditatē sua integre tait reliquit: heres
amico magnas gratias egit z arma san
guine asperſa: ī camera sua pendēbat vt
inotuꝫ haberet memoriā. Dicens vero re
gnūm dolēs q̃ heres sic hereditatē sue reli
nunc possidet̃ sic ī ea curat z ho
stes repellant. Ita nos arma passionis p̃
in oīde amicte z memoria pendāmus: z in
necessitate z tentatione ad illa curremus q̃
tatores z spūales inimicos repellam⁹. Exē
plo sancti Eadmūdi archiep̃i in camera vita
legit q̃ diabolus cum somni fontter tentaꝫ
ut ab ipso ieiunio signū sacrē. Cum vero
se signare vellet manu sin fratrū illum etiaꝫ
temtare ipsum cū signo crucis munisse ab
eo fugaret. Et ecce ex toto ex effecto in mon
christi passionē cum poterit sanguine sue
effusione ad memoriam reducens collisum
cum magno fonitu in terram diabolū arri
pauit ad abissum per sanguinem christi fu-
gauit: qui ex hoc ipso ī carne passus v⁹ eas
dē cogitatione armauit. i. Petri. iiij. Exē
plo simili ad alterius qua a diabolo frequē
ter muꝫ de ex se liberat rare non potuit: nisi
nēq̃ a quadam religioso doce: ēs ciuenien
tem ederet: orationes quibus face: ēt p no
bis deceſſit vsq; ad mortē. C. xlvij. ti. Quāe
de ista materia. C. xvij. ti. p omnia ista pre
dicta pater quod vtile ingnium est. Ecc. x.

Et tamen illius vtilitatibus z quantū ad 24.
ista pertata remedia z quantum ad ipsa
rum fugam caremur malitiosi ad christi pas
sionem non recurrimus: nec bonis meremur
operibus q̃ illā imuenī: cum liceret nec pe
uiscent mortem: mortis ve precium in fa
lutis sue auuilitāt: corde z opere pretum i
lud repellunt: z ostemnit̃ de quib̃ pqueꝫ
tur in ps decem. Breuius medi cognoscere
repellere. Et eito post. Ore suo blādiebant
z corde suo maledicebant. Cine quidē pēi
repulso de nouelue generibus mēbrigtur
holmde illue videtur. q̃ fidē z spēm pollu
mones a nobis fugant, sicut eti magis

ptoribꝫ hostia domnum hebreoꝝ fuerunt quidē nudā habēs̄ opa nō sine christiano
figura: z sanguine agni similitudo angelus bo rum: quoꝫ nullus rpi sanguine saluat: fi-
nus ne ei nalire intrare posuit ad nocendum cur in parte oſtendum ef. Ro. iij. ad. ¶ Ad cu-
sicut pater. Exo. xij. Ita nec vir sanguine ius offitionē declarandā ista sunt facē
ultus agni nostros custodit fos sine rem in da. Primo nāq; cū offidet quare tales ē gra
terentia custodit. Ad primo ps p hoc q̄ fer tus ſcipo pdereuolūt spi motiens saluan
tur deq̃ds q̄ ei bonū ē de nocte frequē- tur. Secdo rones audiēde sunt ī hunc vide
ter tentam ferret z ad ipsum ī tentatione rum contrariante inte. Et certe ex duobꝫ
doctus ad lectum vadēs illum ex comit par argumentis. ¶ Qui tū ad primū? pdicti
ticulē passione signuauit: mutuauit dicēs effect' tanꝫ in opere oīdit: ta natureꝫ ar
per veritem sanguinis christi precipitoꝫ tus. In ope nāq; nature pñcipiū est q̄ ad effe
non transiet ne terminum illum cui ē bonū ctū naturalē, pñcipiū duplex reperit: exēa
de nocte mane soluto veniet: ex comit par- vnū: alia particulare. Doc ch ex. ij. ps phi
tentarer nec penalius set ī tritare posset losoꝝ: in quo habet q̄ hō gen. rat̃ holem ex
diuitie tenum fanguis ex- sol tanꝫ ī materiālē z particularē: ex ea
guine asperſa: ī camera sua pendēbat ima ena seliqente: altera a tali defficiet effectu
turta bestia: scuta Lancear. z baculos z hu ca: nec hō sine virtute vniuersali corpi: cum
iusmodi: specialiter de guerre vel tumu celesti: nec ne corpa celestia sine hoc homi
ltu pacem tenudentes ab illa curare: z ho nem pducunt in ee nature, nec ab hoc
stes repellant. Ita nos arma passionis pñ pductione naturalē due concurrunt
in oīde amicte z memoria pendāmus: z in cause de necessitate. ta congruit immo ne
necessitate z tentatione ad illa curremus q̄ cessarii ex bonis eſt ordinationis q̄ ad hoc
tatores z spūales inimicos repellam⁹. Exē minus spūalit̃ p̃ magnanimoꝫ ineſſe gre die
plo sancti Eadmūdi archiep̃i in camera vita cōrrit: cause: de. Licauimur talis virtutis
legit q̄ diabolus cum somni fontter tentaꝫ influxū: hō patit. tame ex coadiutanꝫ.
ut ab ipso ieiunio signū sacrē. Cum vero Sicut nanq; pbs dm particulat tanꝫ ne
se signare vellet manu sin fratrū illum etiaꝫ cessarū vniuersali cognitatoꝝ: sic hō gene
temtare ipsum cū signo crucis munisse ab rat̃ polens z fol. Ita a pbs in gñatione spūa
eo fugaret. Et ecce ex toto ex effecto in mon lē dm particulat vniuersali cognitatoꝝ
christi passionē cum poterit sanguine sue dei vnum admittere homines. l. Cop. ti. Cui
effusione ad memoriam reducens collisum exēplo ter rationi naturali exēplum cōcor
cum magno fonitu in terram diabolū arri dat arme in qua videmus q̄ michter seu ca
pauit ad abissum per sanguinem christi fu- rugie' manip̃ inermis vel plagaꝫ sanatꝫ
gauit: qui ex hoc ipso ī carne passus v⁹ eas grauis ſcipsum vult permere. Nec solus in
dē cogitatione armauit. i. Petri. iiij. Exē- hoc natura z arte exēplus dicitur hoc dag
plo simili ad alterius qua a diabolo frequē etiā: cū ī cauſsibꝫ mature vel armate gli
ter muꝫ de ex se liberat rare non potuit: nisi bus buas b. necessitate recrūt cauſasq; in
nēq̃ a quadam religioso doce: ēs ciuenien omni re quā femnā vel plantanꝫ: vel que
tem ederet: orationes quibus face: ēt p no be terra ad boloꝫ vitalē: expectat: vt ēpm
bis deceſſit vsq; ad mortē. C. xlvij. ti. Quāe inter bolos rectā labor vel solliciturdo. Ita
de ista materia. C. xvij. ti. p omnia ista pre eta ī omni arte. Cui ergo in omni natura
dicta pater quod vtile ingnium est. Ecc. x. z arte labor sinum apponere volūt: sī ad
¶ Et tamen illius vtilitatibus z quantū ad hoc necessitatos fuerit: quare fatem ter-
ista pertata remedia z quantum ad ipsa nie necessitatos ad ſp salutē, pptie coope
rum fugam caremur malitiosi ad christi pas rentē: q̄ nec garbam de terra ſpe pñ sine la
sionem non recurrimus: nec bonis meremur bore vel solliciturdine nec corporis saluteꝫ:
operibus q̄ illā inuenī: cum liceret nec pe quare pñsumere regnū e saluteꝫ se posse
uiscent mortem: mortis ve precium in fa cōsequiam celo sine pioprio adiutorio? Ta
lutis sue auuilitāt: corde z opere pretum i les enim qui in peccatis vniuerſes. opinant
lud repellunt: z ostemnit̃ de quib̃ pqueꝫ christi mortē eis sufficere ex predebit apls
tur in ps decem. Breuius medi cognoscere nec ēm ad hoc. Nunquid christine peccatis mun
repellere. Et eito post. Ore suo blādiebant dat eis habitis? ad. ¶ Sed huic sententie mul. 28
z corde suo maledicebant. Cine quidē pēi to obiquuntur z obijcere possunt argumē
repulso de nouelue generibus mēbrigtur tis sumptis e male intellectis: tam ex lege
holmde illue videtur. q̄ fidē z spēm pollu dei qui ex lege cuntis: ex lege autem ne. ex

vbi habetur q christus p oib⁹ mortu⁹ est.
Et .i. Pe. iij. Christus p pctis nostris mor-
tuus est. Et quicunq inuocauerit nomē domi
ni saluus erit. Ro. x. Et sic ois israel saluus
fiet. Ro. xi. Et vult oēs hoies saluos fieri. in
fra ad Timoth. ij. Cui et sacre scripture cō-
cordat figura. Numeri. xxxv. Vbi oibus p-
fugis in morte summi pontificis licentia da
tur ad ppria redeundi. Et ppinquus pote
rit hereditatē ab alijs venditam redimere.
Leuit. xxv. ¶ Cui et lex cōcordare videt ciui
lis in. ff. veteri. li. viij. ti. quēadmodū seruu-
tutes amittant. l. si cōem. Ad cui⁹ legis de-
clarationem ponat: q duo seruitutē habeāt
indiuisibilē p fundū alicuius trāseundi. vel
aquā ducēdi vel alicuius alterius seruitu-
tis: vno illorum minoris existente etatis: in q
habilitas nō est seruitute sua vti: qr pupil-
lus est. Alius pp̄ter defectū vsus seruitutē
suā amittit: q facto cū ad maiorem venerit
etatē: ius suū pupillo obtinēte: alius etiā q
ius suū amiserat rōne societatis: ad ius ser
uitutis illius restituet: z ius suū reintegra
bit ei. Sup q lege notant legiste: qntū bona
valeat societas. Sic in pposito: z ptz. Huic
et pposito cōcordare videt lex dei z mūdi in
vna rōne copulate. Ex vtraq nanq lege de-
functo patre: hereditas debet filijs: z defun
cto seniore fratre seu primogenito sine here
de de corpore suo: hereditas fratri vel fra-
tribus deuoluit iunioribus. Sz xpm omnes
christiani p patre vēdicant: dicētes: pr nr q
es in ce. Math. vi. Ipse est etiā pmogenit⁹
in multis fratribus sz apl'm. Ro. viij. Ergo
ipso defuncto: z in cruce p filijs z fratribus
moriēte oib⁹ xpianis debet hereditas. Qēsq
pfugi z bāniti ad pptiā in morte tā supre-
mi pōtificis redibunt ciuitatē. Et rōne tam
cōnexe z amicabilis societatis ius qd p pro
pria pdiderāt culpā: celestis obtinebūt he-
reditatis. Iterū vtriusq legis cōtinet iusti-
cia: q emptor vel redēptor rē habeat emptā
vel redēptā: sed deus ad oēm hoiem loquit
29 dicēs. Redemi te. Esa. xliij. ergo zc. ¶ Anq
ad rñsionē istarū allegationū procedat: in
speciali vnū huic pposito necessariū est sup
ponendū z aduertendū: q videlz lex genera
liter z indistincte loquēs: qñq hz tacitā cō-
ditionē annexā sicut ptz expresse. ff. de serui
tutibus. l. si cui. i. in. ff. veteri. li. viij. ti. i. sub
eo q sequit tenore. Si cui simpliciter vsu via p
fundū cuiuspiā cōcedat vel relinquat: in in-
finito p quālibet videlz eius partem ire age
re licebit ciuili mō: nā quedā in sermone ta-
cite excipiunt: nō enim p villam ipsam. glo.
i. domū. Sequit. nec p medias vineas ire age

re sinendus est. Et infra. vnde constituerit vi
cōtra primū viā direxisset glo. in certe parte
fundi: sequit: eadē via ire agere deberet: nec
amplius mutande eius potestatem habeat
Ex qua lege patet: q concessio vel licētia seu
priuilegium alicui in generali indultum: ta-
citam habet conditionē annexam: q videlicz
iuste z ciuiliter illo vtatur sm rationabilē
interpretationem intentionis priuilegiātis
qr dicit regula iuris in. vj. q in concessione
generali nō veniunt que in speciali non esset
verisimiliter concessurus. Vnde leges cōcor
dantes. Q. i. 15. Nec est contra legem predi-
ctam lex alia. ff. de publiciana. l. de precio. i.
in. ff. veteri. ti. ij. l. pdictis. li. vj. Licet primo
aspectu cōtraria videt: qr vult q snia seu lex
ptoris indistincte loquens indistincte intel
ligat: qr ibidē glo. multis argumentis hinc
inde adductis descendit z veritatē ondit: di-
cens: q vbi lex est q generaliter loquit: nec
est alia specialis que de materia illa loqua
tur: tunc lex indistincte loquens. indistincte
itelligi debet. Si vero sit specialis que in ali
quo plus dicit qz generalis: tūc qd omissum
est a lege generali: non est omittendum a le
ge speciali: quia z lex illa specialis fuit qua
si tacita conditio in lege generali intellecta:
quā secum accipere deberet qui generali le-
ge vti vellet. Applicando vero ista in specia
li ad singula argumenta planior habet so-
lutio. Nā qñ primo dicitur: q Christus pro 30
oibus mortu⁹ fuit: verū est. Et q illa morte
ius acquisitū sit omnibus christianis: imo
omnibus profugis q ad propriā redire po
terunt ciuitatem seu hereditatem: z vitam
eternā fatendū est: sicut in morte sūmi pon
tificis: qr testamētū in morte cōfirmatū est.
Heb. ix. Sed qr ius istud generale est: alij
legis specialis tacitā includit cōditionem:
qua dicit. Math. xix. Si vis ad vitam ingre
di serua mandata: opz q qui vult illo gene-
rali vti iure: cōditionem illā secum accipiat.
Alioquin ius generale sibi minime esse no-
uerit valiturū. ¶ Et ista cōditione obseruā-
ta quecunq autoritas seu lex valet genera-
lis: qua dicitur: quicunq inuocauerit no-
men domini saluus erit. Et de omni israel
saluatione. Et quod vult omnes homines
saluos fieri. Et de bone societatis vtilitate:
z de hereditatis successione: qua conditio-
ne non stante: ius ei non valebit generale: si
cut nec lex testamenti seu legati: conditio-
ne non stante que ad eius requiritur reple
tionē de qua habetur. D. viij. 6. Amplius 31
ad argumentum de re empta respondetur:
concedendum est: q res empta: res efficitur

emptoris vt de illa faciat quod statui suo
congruit: z remunerandā z honorandā ho-
norē: z incarcerandā z puniendā: punict:
sicut ostensum est. D. i. xvi. ¶ Et preterea po
sito q per mortē christi nrā redēpta sit he-
reditas: vt inter primogenitos quib⁹ prin-
cipalr debet hereditas: nec cōputemur: du-
biū nō est: qn sicut ad hereditatē disposit⁹
terrenā possit illā refutare vel adeptā vēde
re. Ita in pposito qtūcunq oēs hoies per
mortē christi sint ad hereditatē dispositi ce
leste: pñt tam preciūm datū qz hereditatem
emptā refutare: sicut infideles: vel adeptā
vendere: z sic illa finaliter carere: vt Esau
qui ppter vnam escam vēdidit primogeni-
ta sua. Scitote enī qm z postea cupiēs he-
reditatē z bñdictionē reprobatus est. Heb.
xij. quantūcunq enim rex aliqs vel dñs p
hereditate militis vel serui sui que in alie-
no dominio detēta fuerat decertasset z illā
obtinuisset: nihilominus seru⁹ ille seu mi-
les posset postea hereditatē illā nō adire vl
aditā relinquere. Sic in pposito. ¶ Et quā
tūcunq p incarceratis in carcere Soldani
vel alterius tyrāni: sufficiēs mittat solutio
vt ad sua redeant poterunt aliter subterfu
gere ne ad sua redeant si voluerint. Sic in
pposito. Cū ergo xps p pctōribus: preciū
sanguinis sui dederit: si queras qb⁹ pctōri
bus illud preciū pderit: dic q illis qui fidei
susceptione z cōtritione z confessione carce
rem derelinquūt diaboli: z volūtarie ad p-
priam redeunt patriā: sicut socij passionis
christi. ij. Cor. i.
Ar. vi ¶ Cui in quāta simus obligati gratitudi-
32 ne exempla primo docent naturalia. Scdo
Exm. iura ciuilia. Et tertio precepta diuina exem
pla enī ad hoc plura sunt. S. iij. arti. i. De
quodam etiā leone ad hoc habet exēplum:
de quo fert q quēdā ad deuorationē bestia-
rū ab imperatore iudicatū inuadere noluit
qr prius in deserto de pede eius spinā extra
xerat. Cuius facti possibilitas pfectū ondi
tur simile de quo in vita legitur sancti Hie
ro. doctoris. Ab huiōi bestie gratitudine
multū deuiāt illi pro quibus christus fecit
ipsos creando oia membra dando: perditos
redimēdo z gubernādo: z tñ ipsum iuramē
tis vilipēdunt: z alijs pctis ptēnunt. Et po-
tius cani famelico qz illi subueniunt: sicut
33 ptz. L. iij. 30. z. 49. Secundo idem docēt iu
ra ciuilia: primo qr ex hoc q libert⁹ tenetur
patrono suo q eū de seruo fecit liberū in gra
titudinis obsequijs z reuerētijs. sicut ptz
ff. de obseqo a liberto patrono debito. i. in-
fortiato. ti. pdicto per totū: pz q nos multi-

tū tenemur christo: qr ipse in dilectione sua
z in indulgētia sua redemit eos z portauit
eos z eleuauit eos. Esa. lxiij. Et manumisit
i. de seruis libertos fecit: vt adoptionem fi-
liorum dei reciperemus. Gal. iij. Sed heu dolē
dum est de hoc: qd in pdicta auctoritate se-
quit Esa. Ipi aūt ad iracūdiā puocauerūt
z afflixerūt spm sctm ei⁹. Cōtra legē q docet
q nos deberemus prīs nrī defūcti iniurias
ppulsare z vindicare. ff. de iniur. l. i. §. quo-
tiens. i. in. ff. nouo. li. ix. Contra quē leges
multū faciūt qui deo dupliciter patri: i. esse
videlicet nature z grē defuncto factas pec-
cātū z iurantium non vindicant iniurias
Tertio idē pceptū docet diuinū. Exo. xx. de
patre z matre honorādis: quib⁹ nō solū re-
uerētia: sz etiā necessaria sunt administrā-
da. Sicut ibidē magister exponit historie
scolastice: q si necessario tenēdum sit patri
carnali: magis tenendū esse videt quātum
ad ipm deū: qr ipse est pr tuus qui fecit et
creauit te. Deut. xxxij. Et cū perditus esses
emit te sanguine suo. ¶ Sed heu est in hoc
casu de deo sicut de illo qui emit vnardam
vel maritagium alicui⁹ discoli p filio vel
filia sua: z totū preciū perdit: qr ille quē emit
stult⁹ ē vel ille p quo emit ingrat⁹ est. Sic
illi de quibus dicitur. ij. Pe. ij. q eum qui
emit eos deum negant.
¶ Et tales primo cōditionē z similitudinē
hñt latronū: de qb⁹ in cōi dr pverbio: q nū- Ar. vij
qz eos diligent qui illos a patibulo qd me 34
ruerant liberāt. Ita nec isti deū: sz tñ q li-
berati a suspēdio qd meruerūt p falsos ho
mines: illis postmodū ingrati z dānosi exi
stant: tolerabilius z iustius est: qr hoc cōi-
ter accidit: q mali p malis mala reddant:
Sz illi liberati mali sunt: ideo mirū esse nō
debet q malis q male faciūt: ipsos liberan-
do mala reddāt. Et vtinā oēs eis sic redde-
rent: sicut narrat de quodā sic liberato: qui Exm.
postmodū reuoluta mūdi fortuna cū libe-
rator suus ad suspēdiū iudicaret: z nullū
in promptu inuenire possent q eū suspēde-
re vellet: prius p eū liberatus ad supplēdū
illū defectum se obtulit paratū. Utinam ex
vtraq parte eadem fortuna contingeret li-
beratoribus illis: de quib⁹ dictum est. J. xiij.
14. z liberatia: q si hic nō ptingat in alio se
culo ptingere poterit: qñ eis ministrabitur
sicut illi de quo habet. A. xij. 54. Illi nanq
quos hic i pctis supportāt: ibi parati erūt
ad eos torquēdū ppt magnū qd inter se ha-
bebūt odiū: sz oino ꝯ rōnē z iusticiā ē q cō
tra deū liberatorē inimicitias exerceant: qr
ipe ppter eorum liberationē iuste z bñ certa-

55 men passionis sustinuit. heb. x. Secundo
Exod. Fatuit similiter et hereditabu qui pleni pe
cio dant quod pater illare cruciandę
impuniter audaz tale q̄ post mortē patris
qui sapiens reputabat illū stultum fuisse
quas stulte hereditate sibi pereiteam vo
dens: vt eritas pater. p illa sibe ponit pte
ci q̄ dat pater p illa dedit. Ita ille alias suus
z regnū celoꝝ: z hereditatem patre de celestio
quā deuse p illa dedit. Ita ille alias suus
dunc delectationē vel cupiditatis pcio: de
quibus in pō. cv. pio mihi habuerūt ter
rā desiderabiles reditatē caritāt pallium
supplicibus. q. Cor. xi. Certo ingratus z
55 peruersus aliquo. dñoꝝ assumant ministeriq; ecclesiastici. dicunt: q̄ qui sunt
q̄ dñs illoq; eos malis sunt. qui facilitate
eop carē sermone: magis sunt in hijs q̄
facere deberent negligētes: z minus curant
ipsium offendere eos pacē sunt: q̄ sibi pa
rent hāde dñmum cuius potēcia z profes
etione multū cōfidunt: audaciores sunt ad
verberandū occidendū z quęq; mala perpe
randum: tra q̄ primo ingrauando facit
eos bona cū facta negligere: z bona facere
omittere: secundoꝝ audacia facit eos ma
la perrare. Sicut. ppo. ro. q̄ hanc audaciā
dñoꝝ z malignoꝝ quidā bono illoꝝ alie
nat z bylgat ipsoꝝ clare illos redemit: intatū
in sua confidit bonitate q̄ pp̄ia salute
sūr negligētes: discrete deus nos clarere
dem tergo nō vult nos petere z q̄ bona pa
tēter expectat re eos puniat mūꝝ ipm cu
rāt offendere: sic dñs ps. xcv. v. xvi. in. p. rom.
Quos reprehēdit apostolus nō de bonitate
bonitatis vlīꝝ z patiētie z longanimitatis
37 cōtēnis. Ro. ij. Quoq; ista sit ingratitudo
q̄ marum dñi nō recordant bificiorū. cō
memorat. ps. lxxvij. Sō sunt recorda
ti man⁹ eius die q̄ a vedemit eos de manu
tribulantis. Quarto pessimus affluntiamur
indeos. Primo q̄ fuit mundō z simplicio
ribus indeo in die palmaꝝ recumbus ad
ebutū honoraꝝ dñi maiores quō eū morti
tradēret tractauerūt. Ita nunc dū fideles z
simplices christi honorare cupiētes: vadūt
ad ecclesiam ad missam ad sermonez: vbi
sciāt qualiter christus honorare debeāt: ma
iores: dnitores: z fallidores quos apostolus
numisce cruce christi vocat. phil. iij. in ta
bernis affiliemercatoꝝbus z falsitatib⁹:
ea q̄ christo adueꝛsant tractāt. Iterum cru
cifigere filiū dei. heb. vi. Sed q̄ sicut fue
illi. z primo christū honorauerūt: cito post
ea videres maiores hos contra illi cōuer
sos cū illis pra christū clamauerūt. Nam
Joh. xix. Tulerūt eos clamantes: crucifige
crucifige eum. Ita nūc vera sciētia z bel
ventatem inferiores hoc tempe. in quo⁹ pu
rijs: falsitatib⁹ z mēdacijs sequuntur volumtates
z mimistri dños suos. Et qui prius fuerunt
simplices z multa ignorantes z q̄ noīa
christi honoꝛe sustinuerunt: cito post ea
christū surgūt: quibus dicit Apls Sapi
Tanta pasti estis sine cā. Terno q̄ sicut
in tuba ceteꝛe cōmunitates ad bellū ꝓmo
et bene cōmunauerunt: quia ceteꝛe mala
nocteꝝ ipsiū assequerunt vsq; ad mortem
quo nec mane nec hora nunq; vel modicū
alia ei pepercerūt. Ita fallidi christiani q̄
nomie se bonos christianos constituunt
bona qua primo ceteraꝝ somnoꝝ ignoꝛa
bonum nunq; ipm ꝓpter hoc defuerunt. Ab
bona nunqꝫ vigilia ceteꝝ in operib⁹ christi
illoq; concepit doloꝛ: de mane surgūt pe
pert vnq; iniuria sibi z eop quo cuiqꝫ actio
fuit quomodo cūq; nutrit. Similiter qui
ventre impleat. Cupidus quo bona acqui
rat nō habita: vel habita custodiat. Sup
quō magnā nouit z vanam gloꝛiā ꝓfert.
Iracundus seu inuidus quomodo ꝓximū
dicette: sic de aliis: cogitare nō cessant: q̄ si
de eis alijs ꝓ peccatis pene offendunt: fe
dū terū omni ꝓpensione z deo ingrati
tas tirāt quare ꝓpo crucifixus fuit: nedūq;
in eis est ipm teraꝝ crucifigāt: quib⁹ ꝓ
dixit illud Act. iij. vos crucifixistis quos
fuscitauit. Qui ergo de illoq; ita dicit
ꝓpinquus cētra deū delinquat: cautius amo
riolegis z ꝓcepti vincultꝫ tā vinculo legis
nature q̄ tā cultis fortius est: q̄ et tene
mur fine qua ꝓpter ei in vtraq; natura:
tā corpoali: q̄ spāli: z ꝓ patronus q̄ ꝓ
45 ois venit mundū deo etiā a ꝓfecta pio
polleꝛe videatur: q̄ nō fecerit beneficia
patre deo ꝓpter legē ꝓcepta ꝓnabit. Totū
illud cōfirmat̄ legē z ꝓcepta mandat. Deuti.
xiij. vbi deus ꝓcepit: q̄ fratꝛ aut vxoꝛ aut
filius aut amicus ꝓcialis q̄ diligit ut alīa
q̄ sē cultū idolatꝛię occultaꝛet eum: sed
pueris aut ꝓfessim populus obtueꝛet tam
dilexit: z ille eū ꝓsequeꝛet primus ꝓnere
manū sua sup eū. Ex quo elicit ꝓpter mul
tas nature vel amicitie vinculum est inu
ream deo parendū mꝛe ꝓpter quā causa
causam qui vult bene esse deo parere debe
gum nocte ꝓfo sui Christi vindicet: ꝓnabi
do: corripiendo: z modis quibus ꝓfo mos
tradando. q̄ patre sui christi inuia q̄ sibi
in eo est ꝓpter occasionē dant dñi z ma
gistꝛum occidant sui crucifigunt: quod
si non fecerint: sed filiū gerant: hereditatem

occidētes cēpe redant z penis grauissimis
punimtur sicut lex ordit z ꝓphete. Doc cētā
in ꝓsa: ꝓ ꝓ pura z multa. ff. ad lyllerianum
vl Sicut. ad. vl. ꝓ. de legit scissito tyliola
no. groſſi. In q̄ ps q̄ hyeꝛo nō vidicās mor
tē ꝓdecessoꝛis sui: hereditatē ꝓnabit: dicit
Beda. c. q. xxij. c. Sic ergo q̄ mortem
patꝛis q̄ ꝓfectus erāt z nō fecerūt q̄ si eis
tractmotē ꝓtis: dñi vel patroni defendēdo
damāda: accusando: vel statim cum ꝓdesse
potest: vindicando: ꝓdecessoꝛes: ceteꝛe dā
nificat ꝓt ibidē. l. si. q. impuberes. ff. Qui
pta qua lege ꝓhibeāt actus ponitur: q̄ ad
modū plagarius ꝓpter furtum: ocsionis
filius ꝓpter furtum: ꝓpter furtum: ocsionis
fui in patrem ꝓpotum vindicet: vel vinc
tale quod ꝓpter ea dāpa ꝓparat. Sic ob
stitę q̄ aliq̄ vultꝛe. Sed ꝓcautius videt q̄ in
casu ꝓsito: vinculū iuris cautius fuit. Sic
Cui? ob effect in hoc casu lex de ꝓfe punit
do vt ꝓdis patꝛi punitꝛ. ꝓpter ꝓtis cum
mittit delicta non est rēs lex cautius: sed est
lex ꝓhibitiua dict. Lu. xxij. Si q̄ vent ad
me nō odit patꝛē suū z matꝛē suā z fratꝛē
suū non ꝓt meus esse ꝓt discipul⁹. Fatet
enim q̄ vel lex natur z cautio contra fecit
mittit nō studuit: q̄ vinculū legis natu
re ꝓ fortius. ꝓfectū lex cautius confirmat
z corroborat: tege iustitie: rationi: tege legis
euangelice: rōne tot ligamentoꝝ fortior
est. Cū ergo patꝛ q̄ si pater vel ꝓcipue
ꝓpinquus cētra deū delinquat: cautius amo
rialegis z ꝓcepti vinculū tā vinculo legis
nature q̄ tā cultis fortius est: q̄ et tene
mur fine qua ꝓpter ei in vtraq; natura:
tā corpoali: q̄ spāli: z ꝓ patronus q̄ ꝓ
45 ois venit mundū deo etiā a ꝓfecta pio
polleꝛe videatur: q̄ nō fecerit beneficia
patre deo ꝓpter legē ꝓcepta ꝓnabit. Totū
illud cōfirmat̄ legē z ꝓcepta mandat. Deuti.
xiij. vbi deus ꝓcepit: q̄ fratꝛ aut vxoꝛ aut
filius aut amicus ꝓcialis q̄ diligit ut alīa
q̄ sē cultū idolatꝛię occultaꝛet eum: sed
pueris aut ꝓfessim populus obtueꝛet tam
dilexit: z ille eū ꝓsequeꝛet primus ꝓnere
manū sua sup eū. Ex quo elicit ꝓpter mul
tas nature vel amicitie vinculum est inu
ream deo parendū mꝛe ꝓpter quā causa
causam qui vult bene esse deo parere debe
gum nocte ꝓfo sui Christi vindicet: ꝓnabi
do: corripiendo: z modis quibus ꝓfo mos
tradando. q̄ patre sui christi inuia q̄ sibi
in eo est ꝓpter occasionē dant dñi z ma
gistꝛum occidant sui crucifigunt: quod
si non fecerint: sed filiū gerant: hereditatem

celestē amittunt: nō ista ꝓper legē ꝓcepti: sed
etiam ꝓ legē alia in autētica quibus modis
feudū amittat. C. Col. r. c. ſi sequēdus: vbi
habet: q̄ vasall⁹ feudū amittet ſi in pacto
mortali fuerit ne dñm ſuū deſeruerit ꝓper
alias ingratitudines. C. Eq̄ubꝫ omnibus
oſtendit q̄ ſic punitur ſi deſeruit dñm
contra ei quonde fuit: non defendit: per
catores corrigēdo z caſtigando: non qua ca
ſtigatione vel reprehenſione multus exas
ſatur: quia ſtrictat: ego pungor ſi ſum ꝓ
pter: z ille imaginus erat: cū reſiſtere non
potuit. Contra eum erit ꝓdicta lex de impu
bere: eq̄ ad minus facere debuit ꝓ potuit:
ſic gratuita pena punitur: ſi dñm non cu
rra ipſum in perſonis ꝓprijs pugnāt: puer
ſe contra eius ꝓceptā viando: ne de illis in
ſe parationes ad ꝓlectos verſus: et vbi ne
illud deb. q̄ ultionis pars tutatiua deterre
ta ſuppliciū meretuꝛ: filium dei occultare:
et ſanguinē teſtamēti pollui: ſi dñm ei in
quo ſanctificatus eſt.

¶ Ab illo qui per ꝓpriū ſanguinē introiuit
ſemel in ſcā ſcōꝝ. heb. ix. q̄ ſi ultra legē
in paſſe deat circa illud ſpo aggrauatus fu
mabit ꝓpē ꝓpm ꝓpter reſuſcitationē Lazā
ri: circa illud ſpo facta fuiſſe creditur. Cū
mo pertentionē ſeu paſſionē apſis in ſibis
apoſtus ſtigāt: ꝓ ſua nobis oſtēdi. ꝓ bono
beum ꝓpiꝛe pietatis. dñi. ſanguine. Secū
do ꝓuilegiū pumare pēdit: introiuit ꝓ
paſſionē z mortē chriſti ſine ꝓpriū. ꝓpe
ſua bata celestia intrandi. Tertio ꝓnium
perpetue puritatis: ſancta. ¶ Deque ꝓcio
z ꝓcti valore: loquit ꝓphęta dicens. Tu
quoq; in ſanguine teſtamēti tui emiſiſti
eos tuos de lacu in quo nō eſt aqua. Zach.
ix. De ſeruitoꝛe eo q̄ ſi pio ꝓcio ꝓ nobis
bato a nobis redrieloq̄ Chriſto. qua ſi in
perſona deiſuper illud. D. mihi. xxij. Tūc
apparebit ſignū filij hoīs in celo. Ecce imꝑ
beū ſanguinis meiq̄ ꝓ redemꝓnone de
ab alarum veſtraꝝ: mundi eſt ſeruus? veſtra
quam mihi ꝓ pecto ſanguinis mei debe
tis. Ego ſuper gloꝛiam meam vos habui
cō deus eſtem apparēs bōꝝ: vltoꝛ me om
nibus reb? veſtris fec tis. boꝝ fanctiſſima
triſtimos repſehēdit Ser. dicens. Tu es hō
z habes ferius de ſocibus: ego deus: z ha
beo ſpinea coꝛonā. Calcideꝛe z cantare de
reatrices: z alij vanitati huiuſmodi: ea ve
nitate ꝓcitudēra quoq; vltoꝛes? ſed addu
cat loquentē z dicentē. Tu chyroꝛdeas ba
bes in manib⁹ z ego clauos. Tu ꝓpndeas
cum pedibus: et ego laboꝛam. Tu in ebo
reo brachia extendes in modum cruciꝝ ad

Ar. iij. 42

vanū gaudiū: ⁊ ego in cruce ad opprobriū.
Tu habes latus apertū in signū vane glie
⁊ ego latus habui effossum ad penā. Qua
vanitate multi vtunt modo qui aperturas
habēt: ⁊ super tunicalibus suis fere ab hu-
mero vsq ad crura vt interiores ostendant
curiositates circa cingulum ⁊ corporis fa-
cturam Christus latus aperuit ad multoꝝ
redēptionem ⁊ saluationē: ⁊ ipsi latus ape
riūt ad lasciuie ⁊ carnalitatis ꝓuocationē
⁊ intuentiū perditionē. Hoꝝ ingratitudinē
ꝑtio recitat Aug. ⁊ scdo iudiciū illud ꝓfert i
persona dei: in quodā sermone loquēs quē
loquelā q̄ audiūt diligēter excogitent quō
in iudicio deo rñdere poterunt: dicēti. Ego
inquit vos formaui ⁊ in paradiso posui: ⁊
postq̄ illum perdideras miseri⁹ tui carnē
assumpsi: ⁊ i terra ꝑpter te multa sustinui.
Alapas: sputa: dura verba: duriora: Ubera
ostendite nunc quid passi estis ꝑ me: imo
econuerso potius secuti estis diabolū Con
tempsistis lucem: possidere tenebras: ama
stis mortem: secuti estis diabolū. Ite cum
illo in ignē eternum quem qui vult euade-
re tollat crucem suam: ⁊ sequat me Matth.
xvi. i. ipm qui in cruce pepēdit: sicut de illo
ꝓphetatū fuit. Esa. xxij. Figā inquit illum
paxillū in loco fideli: ⁊ erit in soliū glie do
mui pris sui: ⁊ suspendā super eū oēm glo
riā dom⁹ pris ei⁹. Illi em̄ xpo paxillū cru-
cis fixerūt in loco fideli. i. in hierusalē quō
dam fidelis cuitēs. Esa. i. Quomodo facta
47 est meretrix ciuitas fidelis. Cui in die pal-
marum: sicut illa dei scalone Jonathe sum
mo sacerdoti de quib⁹ dicit: q̄ occurrerunt
ei de ciuitate honorifice. i. Mach. xi. cum ra
mis occurrerunt palmarū: illud implētes
ꝑceptum quo dicitur. Sumetis ramos li-
gni. Leuit. xxiij. Cū quib⁹ ꝓcessionem deo
obuiādo faciatis spūalē: quēadmodū ipsi
tūc fecerunt corporalē. Ipsi nāq obuiando
christo ramos lignoꝝ acceperāt in manib⁹
ipsos portantes: ⁊ nos ramos ⁊ brachia li-
Crux. gni crucis. i. exēpla ⁊ cōmoda ⁊ virtutes: de
quibus dictum est supra. e. c. arti. iij. Acci
piamus in cordibus cum ramis etiā in ma
nibus ipsos deuotione ⁊ affectione gestan-
tes: ⁊ christo sic obuiantes. Et rationabili-
ter quidē q2 si regib⁹ terrenis aduenientib⁹
ꝓcessiones faciunt sui subditi: ⁊ specialiter
illi qui gratia illius indigent: qui quanto
plus eo indigent tanto plus eis placere ni
tunt venientibus. Circa quoꝝ aduentū est
aduertendum: q̄ pauperibus eis obuiān-
tibus ꝑ elemosynarios suos elemosynā dare
cōsueuerūt. Sic in ꝓposito: cū rege celi mul

tū indigeamus: de cuius aduentu in die le-
git palmaꝝ cum deuotione tāta ei occurra
mus: quāta eius grā indigemus: qđ si fece
rimus: sperādū est q̄ nobis pauperib⁹ grē
elemosynā ⁊ nobis pctōrib⁹ remissionis mi
sericordiā largiet. Cū tali ergo deuotiōe et
oratione nō solū corporaliter s3 etiā spūali 44
ter sumetis ramos ⁊c. i. ramos ligni crucis
sicut Christ⁹ docet. Lu. ix. dicēs. Tollat cru Sic
cē suā ⁊ sequat me tripliciter. sapienter le-
tanter: ⁊ ꝑseueranter. Primo sapienter: si-
cut carcerē euadēs mūdi: ⁊ ad ecclesiam fu
giēs ⁊ terram iurans cum cruce in manu.
In quo casu sicut nullus ad carcerē rediret
mundi. Ita nullus ad carcerem redeat dia
boli. Et hoc a maiori rōne q2 si nollet ad car
cerē redire vbi corpus affligeret: a fortiori
rōne nō deberet ad carcerē redire: vbi finali
ter tā corpus perditur: q̄ aīa ⁊ deum plus
offendit q̄ vnq̄ prius offenderat. Immo
modo suo deum deridet. Precio em̄ ex par
te regis ad aliquē incarceratum inter sar-
racenos ꝓ redemptione sua misso: si nolue
rit cum nuncijs redire vel de carcere exire:
vel postq̄ exierit cito post redierit: ⁊ ꝓcium
datum gratis amittit: nonne mittentē ꝓciū
deridere videtur ⁊ multū offendere: Sicut
ergo de carcere fugiens qui nullo modo ad
carcerem redire vellet: non expectat libenter
in dominio illius domini carceris: quia si
aperte ibi expectat: videtur velle iterum ca
pi ⁊ reduci: nec in loco vel societate vbi capi
posset. Ita fugiens ⁊ redemptus per chri-
sti mortem de carcere diaboli: in loco vide-
licet suspecto: nec in societate mala: nec cū
personis: illis habitet vel loquatur cum
quib⁹ prius peccauit: vel quoꝝ occasione
vel atractu prius peccauit: quia si fecerit vi
det velle iterum capi gratis: ⁊ talem mors
christi non saluat: quia nō est christo dign⁹
ipso christo teste: qui ait. Matth. x. Qui nō
accipit crucem suam ⁊ sequit me: nō est me
dignus. Nota. R. ij. xx. ¶ Ad hoc ergo quod
crux christi ⁊ mors christi vos eductos de
peccati mansione ⁊ carcere ꝓtegant: necesse
vt precepto obediatis angelico: qui Loth
eductum de loco ⁊ societate peccati. i. de so
doma in re: ⁊ vos in significatione docuit
dicens. Noli respicere post tergum: nec stes
in omni circa regione: sed in monte saluū
te facne tu simul pereas. Gen. xix. Sic nec
vos moremini in omni regione vel domi-
nio diaboli: vbi per concupiscentias: iterū
vos faciliter attachiare ⁊ ad carcerem redu
cere poterit: sed fugite cum illis qui carnē
suam crucifixerunt cum vicijs et concupi-
scentijs

scentijs. Gal. v. id est cū omnibus cōcupiscē
tiarum occasionibus. Secundo tollat crucē
45 suam exemplo christi letanter ⁊ gaudenter.
Si enī christus qui sciuit bene q̄ debuit in
hierusalem mori: vt de illo verificetur illud
ps. ciij. Sol cognouit occasum suum: si le-
tanter sustinuit crucis penalitates pro pec-
catis que non fecit: q̄to nos letanter pati de
bemus spiritualis crucis asperitates: id est
penitentias nobis iniunctas inter quas est
maxima: vt deinceps peccata non iteremus:
pro peccatis que fecimus vt penas quas me
ruimus vitemus eternas. ¶ Triplici igitur
exemplo videre possumus q̄ hanc spiritua
lem crucem gaudenter tollere ⁊ perseueran-
ter tenere deberemus. Primo exemplum ad
hoc habemus de obsesso ab inimicis: qui li-
benter inuenit ⁊ tollit arma vel baculum vel
aliquid quo se defendat. Ita nos hoc lignū
crucis christi in fide ⁊ crucis spiritualis in
opere: quo ab omnib⁹ nos defendere possu-
mus periculis: sicut ostensum est. s. eo. c. ar
ti. iiij. Sic ergo christianus armabitur ferro
⁊ ligno. ij. Reg. xxiij. per crucem interficiens
46 inimicitias. Ephe. ij. Secundū exemplū est
ad hoc de peregrino lassato: ⁊ in ardoribus
vexato: qui gaudenter inuenit arborem sub
cuius vmbra requiescere: ⁊ de cuius fructu
comedere possit. Sic pri⁹ vexati in diuersis
diaboli operib⁹ ⁊ igne peccati qui est ignis
infernalis inflammati: multū nunc gaudere
deberent q̄ inuenerunt arborem crucis spiri
tualis: id est penitentie sub quo a predictis
laboribus requiescere possunt si voluerint:
⁊ q̄diu voluerint: ⁊ de cuius fructu hic per
gratiam ⁊ in futuro per gloriam refici pos-
sunt qui voluerint. Istud nāq est lignum:
de quo Apo. xxij. Ex vtraq parte fluminis li
gnū afferens fructus. Si enim flumen acci-
piatur pro aquis que supra firmamentum
sunt: iuxta illud Dan. iij. Benedicite aq̄ oēs
que super celos sunt domino: tunc planum
est q̄ istud lignū ex vtraq parte: id est ex par
te inferiori fructus gratie: ⁊ ex parte superio
ri fructus afferat glorie. Qui vero adhuc in
laboribus et ardoribus laborat ⁊ sordescit
peccati: festinet vt ad arborem istam citius
veniat. Talibus nāq dici potest illud Gen.
xviij. Lauent pedes vestri ⁊ requiescite sub
arbore: ponāq buccellā panis ⁊ confortetur
cor vestrum. Lauentur inquit pedes vestri
id est affectiones ⁊ voluntates ꝑ contritionē
⁊ confessionem: ⁊ requiescite sub arbore peni-
tentie: vt possitis digne sumere bucellam pa
nis communionis: quam vobis sic vincenti
bus promittit dicens. Uincēti dabo edere de

ligno vite. Apo. ij. Dicat ergo ⁊ ore impleat
quilibet vestrum illud. Cant. vij. Ascendam
in palmam ⁊ apprehendam fructus ei⁹. Bel
latores enim prius ascēdunt vt vincāt sicut
ostensum est. A. xcv. c. qui post victoriā pre
dam capiunt. Sic nos vt apprehendamus
fructus illos. Gal. v. Fructus enim spiritus
est charitas: gaudium: pax: vincentibus da-
tus ab illo qui venit omnia in ipsum pacifi-
cans per sanguinem crucis eius. Col. i. Ter
tium exemplū ad hoc est de christo ⁊ de om-
nibus sanctis: ⁊ specialiter de sancto Paulo
qui dicit. Mihi autem absit gloriari: nisi in
cruce domini nostri iesu christi. Gal. vi. Ter 47
tio tollat crucem suam perseueranter: exem
plo christi ⁊ Pauli ⁊ sanctorum: qui crucem
spiritualem vsq ad mortem portauerūt. Ad
quod faciendum exempla nos docent bāni-
torum seu illorū qui pro maleficijs suis ad
ecclesias confugiunt: qui crucē accipientes
in manibus iurant: se directam velle tenere
viam: vsq quo extra terrā veniant. Post q̄s
aliquotiens persuasores et attractores se-
quuntur: qui blandicijs: seductionib⁹ ⁊ mi-
nis eos extra viam ducere nituntur. Quib⁹
extra viam ductis illorum amputantur capi
ta. Ideo qui inter eos astutiam bonam ha-
bent: nec blanditijs emolliuntur: nec terrori
bus flectuntur. Sic in proposito: cum omni-
bus viribus suis post fugientes de carcere:
⁊ post periurantes terram suam diabol⁹ in-
sequitur: ⁊ multos post eos mittit: quibus
ipsemet insequens delitias ⁊ lucra ostendit
dicens: adhuc ad consimilia redi delectatio-
nes ⁊ lucra: q2 inuenis ea: ⁊ multos te imita
re oportet: sicut euasisti hoc āno: sic euades
sequenti deus misericors est. ¶ Ut etiā eos
ad hoc alliciat exercitum suum mittit: qui
signis: verbis: factis: nonnullos ad diabolū
nituntur reducere: aliqui chorearum blādi-
tijs: aliqui verborum fallacijs: aliqui minis.
Contra quos omnes christianus christi exē
plo tollat crucem suam quotidie. Lu. ix. No
ta themata quomodo peccata nostra porta
uit super lignum. P. viii. Filius enim regis
mortuus est. ij. Reg. xviij. Nota quomodo
christus nos liberauit. X. i. ii. cū sequētib⁹.

Paupertatis primo ostē- p. iij.

ditur distinctio. Secundo volūta-
rie paupertatis exēpla. Tertio vti
litas ante mortem. Quarto in morte. Quin
to: post mortem. Sexto: q̄ est diligenter am
plectenda: ⁊ feruenter diligenda. Septimo:
q̄ inuoluntaria seu necessaria est patienter
toleranda: ⁊ charitatiue supportanda.

Q

Arti.j. ¶Quātum ad primum: paupertatum: que
1 dam est necessaria: quedam volūtaria: que
dam ficta. Primā rerum defectus. Secūdaꝫ
dei causat affectus. Tertiā verba palliāt: sꝫ
facta ostēdunt. ¶Prima est rerum: alia spi-
ritus: tertia in vtrisq; fingit: ⁊ in neutro iue-
nitur. ¶De habente primā paupertatē scri-
bitur. Prouer. xiiij. Etiam proximo suo pau
per odiosus erit. Et prouer. xv. Omnes dies
pauperis mali. Et. xviij. Cum obsecrationi-
bus loquitur pauper. Et. xix. Fratres homi
nis pauperis oderunt eum. De hac materia
vide. P. vij. 4. 6. ¶De secunda scribit Eccli.
xi. Paupertas ⁊ honestas a deo sunt. Et pro
uer. xiij. Est quasi pauper cū in multis diui
tijs sit. Et. xix. Melior est pauper qui ambu
lat in simplicitate sua: ꝙ diues torquens la
bia sua ⁊ insipiens. Et Mat. v. Beati paupe
res spiritu. Et. ij. Cor. viij. Altissima pau-
pertas eorum abundauit in diuitias simpli
citatis eorum. ¶De tertia scribitur. Eccli.
xiij. Nequissima paupertas i ore impij. De
illam vero habentib⁹ scribit primo sapiens.
Prouer. xiij. dicens. Qui autē pauper est in
crepationem nō sustinet. Secundo de eisdeꝫ
beatus scribit Ber. dicens. Uidemus inquit
aliquos pauperes: qui si verā haberēt pau-
pertatem adeo pusillanimes in ea inuenirē-
tur vt reges. Sed hi sunt qui pauperes esse
volunt eo tamen pacto vt nihil eis desit. Et
sic diligunt paupertatem vt nullā prorsus
inopiam patiantur: sed semper in festis ⁊ de
2 litijs esse cupientes. ¶Idem de eisdē in quo
dam loquitur libello: quem contra cluniacē
ses edidit: qui a nonnullis apologia vocat:
dicens. Quid inquit nobis p̄dest in nostro
victu parcitas: ⁊ asperitas in vestitu: ac di-
uersitas in opere manuum: in ieiunijs et vi-
gilijs iugis exercitatio: vt q̄d mortificamur
tota die: estimati sumus sicut oues occisio-
nis. Nonne inueniebatur via tolerabilior ad
infernum si ita necesse erat vt illuc descende
remus. Cur saltem illam qua multi incedūt
viam: scilicet latam non eligimus: quaten⁹
vel de gaudio ⁊ non de luctu ad luctū trāsire
mus cum illis videlicet qui abundantes in
seculo obtinuerunt diuitias. Ue portantib⁹
crucem: non sicut saluator: sed sicut ille cire-
neus alienam. Ue citharedis citharizantib⁹
non sicut illi in Apo. in citharis suis: sed ve
re vt hypocrite in alienis. Ue semel ⁊ veterū
portantibus crucem christi: ⁊ non sequenti-
bus christum. Duplici quippe contritione
conterentur: quando ⁊ hic pro tēporali glo-
ria temporaliter se affligunt: ⁊ in futuro pro
eterna gloria seu superbia: ad eterna suppli-
cia pertrahuntur. Sequuntur christum in
paupertate: sed non in gloria: lugent sed nō
consolabuntur: ⁊ merito quid enim superbia
sub pannis humilitatis Jesu? Nunq̄d non
habet quo se palliet hūana malicia nisi fue-
rit inuoluta saluatoris infantia: intra prese
pium domini arrogātia se coartat. Nos enī
Petri formā tenemus: ad dominum vocan
do per huius maris loca ꝓfunda: ceteri na-
uigio quieto vecti veniunt. Cum inquit au
diuit quis dominus est: misit se in mare ⁊c.
hec ille. ¶Que quidem auctoritas pro tāto
est ad propositum: quia dicit ꝙ sequuntur
christum in paupertate: sed non in gloria: q̄
non in vera sed in ficta christū sequunt pau
pertate. Illi enim veram habent pauperta-
tem: de quib⁹ Aug. de verbis domini. Di in-
quit sunt pauperes spū: qui quando aliq̄d
boni faciunt deum laudant quando aliquid
mali se accusant: que quidē paupertas spi-
ritus copulata cum paupertate rerum per-
fectior inuenitur: quia ⁊ christus interrogā
ti quomodo perfectus esse posset. Respōdit.
Si vis perfectus esse vade ⁊ vēde que habes
⁊ da pauperibus. Mat. xix.

¶Ad quam paupertatem habendā sectādā Arti.
⁊ diligendam primo virorū memorabilium 3
exempla nos inclinant: non solum christi et
discipulorum: sed etiam philosophorū: quo
rum exempla nos multum mouere deberēt
quia primi inter christianos: secūdi inter gē
tiles erant sapientiores: q̄ omnes questionē
dubiam pro via paupertatis determinaue-
runt: non solum verbo sed etiā opere. ¶Si-
cut patet primo per hoc quod scribit Tul- Exē.
lius de Socrate: q̄ ad studium vadens ma-
gnum pondus auri in mari proiecit: ne illū
sollicitudo illum a studio īpediret. Estima-
uit enim se non simul posse aurum posside-
re ⁊ sapientiam. Idem Tullius li. j. de tuscu Exē.
lanis questionibus refert de Diogene: ꝙ in
deserto pro domo solo dolio vtebatur: quod
semper contra solem vertebat: vt solis cale-
fieret caloribus: ad quem cū Alexander ma
gnus veniret: ⁊ offerret quicquid petere vel
let. Respondit: nihil peto nisi ꝙ de sole meo
recedas. Nota quod de isto dicit Seneca: ꝙ
ditior fuit Alexandro: q̄ plus renuit ꝙ ali⁹
dare potuit: quia renuit: ⁊ a concupiscentia
sua eiecit quicquid Alexander habuit: et
etiam quod non habuit: ⁊ pro tanto se puta
uit plus habere: qui nullo quod dare potuit
se reputauit indigere. Unde Seneca dicit: ꝙ
illo die vict⁹ fuit Alexander: q̄ vidit hominē
cui nihil potuit dare nec auferre: vn̄ ali⁹ da-
rium de regno: ꝙ istum de paupertate sua

pellere potuit. ¶Ex quibus patet ꝙ tm̄ dili
gunt boni paupertatē suā: ⁊ pl⁹ plusq; illaꝫ
amittere metuūt: ꝙ mali diuitias suas. Et
hoc est quod scribit beatus Gregorius in li.
Exē. dialogo. de quodam seruo dei ysaac nomine
qui ita metuebat amittere paupertatē: sicut
alij diuitias. Cuius ratio esse potest: quia
paupertatē propriā reputāt virtutes: diuitias
uero a quibuscūq; occupent quasi alienas repu
tant. Sicut patet p hoc quod scribit Sene-
ca. li. de constantia sapientis: ꝙ cum Deme
trius ceperat Megaram: vbi Scipio philo-
sophus libros ⁊ patrimonium amiserat: re-
spondit se oia sua habere. Unicuiq; enim na
turaliter inesse videtur plus diligere illa q̄
in se meliora sunt ⁊ que sua reputat: vtpote
que semper secum portare atq; habere pote-
rit si voluerit: ⁊ que nullus eo inuito aufer-
re potest: ꝙ illa que quasi aliena reputat: q̄
si fortuna alicui ad tempus quasi sub lege
commodati concedat: secum tamen diu tene
re non potest: quia ⁊ alij ipso inuito illa ab
ipso auferent. Uirtuosi igitur habētes pau-
pertatem sunt tanq; nihil habentes ⁊ omnia
possidentes. ij. Cor. vj. Quorum quilibet di
cere potest cum vxore Thobie. Sufficiebat
autem nobis paupertas nostra: vt diuitias
computarem⁹. Thob. v. Nota. B. j. 4. Et. R.
v. arti. vj.

¶Secundo vtilitates nos ad illam ample-
Arti. ij. ctēdam artāt atq; cōstringūt. Uera nāq; pau
+ pertas triplicē habet vtilitatem: que in viro
virtuoso est: funiculus triplex: que de facili
non rumpitur. Eccli. iiij. Unam nanq; ha-
bent ante mortem. Aliam in morte. Tertiaꝫ
post mortem. ¶Ante mortem nanq; triplicē
vtilitatem suo confert professori ⁊ possessori
primo temporalis commoditatis. Secūdo
interioris iocūditatis. Et tertio sperare vber
tatis. Primum patet per legem ciuilē. C. de
epi. ⁊ cle. l. ad quod pauperib⁹. ⁊. l. ij. ⁊. l. p̄
dictis: super qua notāt iurisperiti ꝙ quan-
doq; paupertas prodest: quia si aliquid lega-
tum sit pauperibus indistincte illis legatuꝫ
distribuetur: qui pauperiores inueniunt: q̄
hoc faciendo plus ad voluntatem acceditur
testatoris. Cui etiā legi bona ꝯcordat cōsue-
tudo: in q̄ vr̄ ꝙ bon⁹ elemosynari⁹ elemosi-
nas largiens: vel ad aulā paupes introdu
cens vt comedant: pauperiores eligit ⁊ ma-
gis indigentes: que tam lex ꝙ cōsuetudo tā
facto ꝙ doctrina cōfirmantur dei. Facto: q̄
pauperum suoꝝ miserebit. Esa. xlix. Doctri
na. Luce. xiiij. Cum facis conuiuium voca
pauperes ⁊c. Cum enim paupertas causa
sit quare vocandi sunt: necessario sequi vide
tur: ꝙ vbi inuenitur causa intentior: potior
sequatur effectus: ⁊ sic ceteris paribus talis
est potius vocandus: talisq; est citius subue
niendum. Non tantum per legem predictaꝫ
sed etiam per legem dei. Deutero. xv. Si vn⁹
inquit de fratribus tuis qui moratur intra
portas ciuitatis tue ad paupertatem vene-
rit: non cōtrahes manum tuam: sed aperies
eam pauperi. Nec in hoc tantum commodi-
tatem habent temporalē: ꝙ eis ratione pau
pertatis datur quādoq; largius: sed ꝙ etiaꝫ
a tyrannis ⁊ raptoribus tempore persecutio
nis minus re acquisitionis minus aufertur. vel
minus iniurijs vexantur: ⁊ collectionibus ⁊
talliationibus minus spoliantur. Et vbi di
uites capiuntur: incarcerantur: ligantur: q̄
nihil habent dimittuntur: sicut ad literā pa
tet. Hiere. xxxix. Ubi Nabusardaꝫ transtulit
omnes diuites ⁊ potentes de terra sua in ca
ptiuitatem Babylonis. De pauperib⁹ vero
plebis qui nihil penitus habebant: dimisit
Nabusardan princeps militum in terra Ju
da: ⁊ dedit eas vineas ⁊ cisternas. Ex quib⁹
omnibus patet: ꝙ etiam temporaliter pau-
pertas ꝓdest. Secunda vtilitas: id est inte-
rior iocunditas: ex tribus consurgit: ex mino
ri sollicitudine: ex bonorum operum multi-
tudine: ⁊ ex maiori securitate. Primū patet.
A. xxvij. 7. Secundum quotidiano patet ex- 5
perimento: quo videtur ꝙ saltem in opere tā
tum: vel opere simul ⁊ intentione: multa bo-
na opera predicando: ieiunando: cantando:
⁊ exempla bona dando: occasione fiunt pau-
pertatis: que in rerum non fierent abundan
tia: a dicente. Ego dixi in abundantia mea:
non mouebor in eternuꝫ: in ps. xxx. que in re
rum fiunt penuria a dicente. Ego vir videns
paupertatem meā. Tren. iij. Tertium p exē 6
plum patet pugnantium in duello in qui-
bus videtur securius pugnare: qui quasi de
nudat⁹ aduersariuꝫ inuadit. Sic in p̄posito
in pugna inter nos ⁊ nostros spirituales ad
uersarios. Exemplum ad hoc de Sansone.
Judic. xiiij. Qui cum nihil haberet in mani
bus: occidit leonem. Et cum etiam nihil ha-
beret in manibus nisi mandibulam asini: oc
cidit mille viros. Judic. xv. Cum vero aulam
introisset ⁊ conuiuijs interesset: duas habēs
in manibus colūnas domum euertit seipsuꝫ
cum multis alijs perimendo. Sic nonnulli
qui in paupertate seipsos diabolum ⁊ alios
inimicos spirituales fortiter vincunt. Colun
nas ecclesie: vel potestatem laicalem ap-
prehendentes: totum destruunt et seipsos
et alios spiritualiter occidunt. Ex qui-
bus patet quod sicut paupertas secu-

ritatem ptestat contra latrones z inimicos
corpotis:quia cantabit vacuus coram latro
ne viados.Item fecuritam ptestat ab ira
tra hostes z latrones spirtmales: ita q er
vir age parte maior fecuritas:z interior ten
cta eft in bona pauperrate potius q in bui
tigo.Et hanc pauperratis virtutatem confide
rauit.Augu.vi. confessionum vbi recitat.q
transiens per vicum:vidit pauperem mendi
cum tecantem:arg letantes:z ad focos hos
lofuens:angemuit deceus.Ji omnibus co
ntatibus quibus laboramus nihil veltemus
nisi ad fecuritatem letitiam mundi:z ad ma
mendicus pieretit.Et fequitur.Spe letabu
turrego antuus cram:fecurus illecego trepi
dus.Sicut.n. propositum de brute z paupere
quia refte pauperes pdicabimus nisi pauperes
requiefcent.Efaie.xiij.Et refte vicit.o.pau
per in pecunia:duues in conscientia:fecuritas
bonum in palen:z ibi.Ja.ij.o.q.Audite dilecti
ergo dicit fcandala philosophus:pauperta
tem effe edubile bonum:fanitatibus matre:fa
pientie reparatricem.Qui vero obsecre vo
lurunt:z frequenter redeas.Si fuerint qui
peres.Concedendum elt:fed tamen nuqs ra
tium dolet de pauperrate vel de pauperrata
infortunio ipsius:quia fame:frigore z humilitate
fleat duues de bumilitate fuus amiffi:vel p do
minos vel latrones ab eo captis.Ergo bea
ti pauperes.Lu.vi.C Terra vitiatas ed eft
quia fructus vbertates fuas dedetur ra
tionibus:ppinio er ratione communis ami
citie z cumulatina.Secundo er ratione dini
ne providentie z paternitatis.Tertio er ra
tione promiffi infallibilis veritatis.C Primo
mum patet per exemplum illius qui multa
berclinquit:vel dat in terra fua ad rogatum
vel preceptum alicuius amicitie:z tales nihil
in illo pio quo hoc facit:non dubitatur cogi
tão effe grata:dubitatur ne retributione gra
dat.Sic in proposito qui multa propter di
lum berclinquit vel illi dat qui admittit pau
perem de inopia:am pñ.cvi.C Secundo per
exemplum patet de parentibus bene ordina
te z potenter in quoram providentiam
fperant ad promotionem fua.Jlli confidunt
fperant:z maxime fperandi habent mare
rium pauperem filij fi puniuntur communi
ter de illis filijs plus cogitant z follicitabur
qui nihil habent certum vnde viuant:q de
dunctibus z potentibus:ec cuius follicitudi
nis communi curia fpes in illis pauperib
augenrur.Sic in proposito de deo patre no
ftro:qui plus de pauperib follicitat plusq
ad illos cuius matrem ede refpiert de quo
dicit p.s.o.Oculi eius in pauperem respiciut

Et ifte pauper claimauit fuam filiam ad par
trem z confolatum eandem animam pñ.cvi.
Et iterum.Affitite z deerrus pauperes fa
nam facere:a perfequentibus animã eius
in pñ.cvii.Et ad quem respiciamus ad pau
peratis.Efa.lxvi.Et quibus pmittimus ma
gna in paupertate fpes future generat fan
tatis.C Tertium per exemplum patet de
rii hominis z potentis qui in alicui promit
tenter cuius promiffione magnam fpe gens
derifed deua qui eft fidelis z potens:multa
promittit illis qui propter eum fua berclinq
runt.Jdeo pauperes fperant.Et ideo dicit Ma
thei recitatis multis que pmittit pauperib
dimittere poteft:addit.Centuplum accipiet
z vitam eternã poffidebit.Vnde nocet duos
modo qui vult perfect effe debet omnes
pauperibus dare.Cui promittit decem.do
bebo thefaurus in celo.Jdē promittit.vbi
cunq fuerit duo vel tres congregati in nomi
ne ipsum fuum facilit thefaurarum.z mu
nullus rapere poteffnec in cuius manu per
di poteft:quod pontur magnã fpem pau
rum nomine in dominos ipse te emuerit:dehe
fatrquia ipsoum promiffor mentiri non po
refiqui dicit.Spiritui queritte regnum dei et
iuftitiam eius:z hec omnia adiuuentur vo
bis.Mat.vi.Sed ex quo in propria cõfidit
ndiatria:z collectioni vacãt palearũ.Quid
eum fint terrena omnia in quibuscunq ei
ftitam bonũ:z debebis e bonoribus mil pa
lequea a parro flatu in puncto mortis.C de
ctemonentis egredit creatiam:nec ea cum
rum elementis ineet anerimode:multi
tamen laborioferollicitantur:diuerfimode
tes fui.Aliq maiores pateas:ficut magna
magnatz:z magnas ecclefias ei prebendas.
Aliqui minores:ficut patet.J.ij.z.j.collegiat
rembantiares extfe nonnulli cotã penus ba
bantes z pauperes ede ei peperunt.Jnfup
reuadores alios ad amarrandũdum pecu
nam dicentes quare nõ impleto mensurum
modorum e lucrorum pdeceffoum vefiro
rum.C Propter illas ergo causas deus nõ
milloes affligit permittit famem z frigore tos
quen.Hectantem vere pauperes defert:qui
bz magne remanent cumenti faluti eop pa
ftat.Fame enim effet cogitare q ille qui bat
pallis contectis effe illotumine:z quem oculi
olim fperant:z bat effe illotum:fame in oib
z vehemento non fubmeuer:contra motem
qui vilcifie regit z dominotumq; ferunt fuis
minifirant neceffaria:z fpecialiter illis fer
uis q ola dederunt vel dereliquerunt p amo
rem fui.Si enim talis dicere poffet.Dom

accidit diffidentia:qz non tam ita firmã pa
tem in deo confidentiam ficut habere debe
rentitutes illud pertt.Omnem follicitudi
nem veltram projicentes in eum:quia ipfe
cura eft de vobis.J.pet.v.In propria pe
nant mendicatione nimis follicite z impor
tune mendicando:propter quam in bis que
dei fint quandoq minus follicitantur:qui
boc dicitur esse deberent huc melius fuit
filijs israel dum emitarêt duarũ vacabãt ed
ficationi.Exo.vj.Dec erca palearu colligendis
follicitabantur.C Secundo quando audierit
exactores dicentes.Jte colligite ficabi mne
ste poteritis.Exo.v.quia nunc legitur q di
fperfus eft populus per omnem terram ad
colligendas palearu:z mala fuit eis.Diuerle
re eis exactores quorum non impleftis mensu
ram taterũ.vt.Jta dñ religiosi z alij yri ec
defiaftici tantũmodo edificationi vacabãt
narum cum tamen ad effe vtile militantis
ertriumphantis:per predicationis z diuine
laudis operam quo ad omnia alia bec obes
debuit de terrenis bonis.Facta cogita
tum tuum in dominoz ipse te emuerit:debe
fatrquia ipsoum promiffor mentiri non po
refiqui dicit.Primũ querite regnum dei et
iuftitiam eius:z hec omnia adiuuentur vo
bis.Mat.vi.Sed ex quo in propria cõfidit
ndiatria:z collectioni vacãt palearũ.Quid
eum fint terrena omnia in quibuscunq ei
ftitam bonũ:z debebis e bonoribus mil pa
lequea a parro flatu in puncto mortis.C de
ctemonentis egredit creatiam:nec ea cum
rum elementis ineet anerimode:multi
tamen laborioferollicitantur:diuerfimode
tes fui.Aliq maiores pateas:ficut magna
magnatz:z magnas ecclefias ei prebendas.
Aliqui minores:ficut patet.J.ij.z.j.collegiat
rembantiares extfe nonnulli cotã penus ba
bantes z pauperes ede ei peperunt.Jnfup
reuadores alios ad amarrandũdum pecu
nam dicentes quare nõ impleto mensurum
modorum e lucrorum pdeceffoum vefiro
rum.C Propter illas ergo causas deus nõ
milloes affligit permittit famem z frigore tos
quen.Hectantem vere pauperes defert:qui
bz magne remanent cumenti faluti eop pa
ftat.Fame enim effet cogitare q ille qui bat
pallis contectis effe illotumine:z quem oculi
olim fperant:z bat effe illotum:fame in oib
z vehemento non fubmeuer:contra motem
qui vilcifie regit z dominotumq; ferunt fuis
minifirant neceffaria:z fpecialiter illis fer
uis q ola dederunt vel dereliquerunt p amo
rem fui.Si enim talis dicere poffet.Dom

neonmia propter te dimiti:vt ordinaftis:et
ficpto amore tuo pauper factus fum:et fic
radecalter pro amore tuo fameferoergo eus
potens fis:fecurre mihi:vie eft pf vel obso
quium in hoc cafu fuccurrere.Sic in ppo
tofit quie poffet deo dicere:ficut legitur q
quidam Serapion nomine dixit cuidã que
rentiquie eft pfectus:it ad mihi intellin.
Refpondetur.angelici qui fic dixit:ego
eftimo quin ille q dicit.Volite follicti effe
dicentes.Quid manducabimus?.z fic p amo
re tuo fameferent:z algẽt fub nutrimentu a
ipse hoc fiat quod oculi eius fperant:vt ipse
illud.Jncepit facere e decere.Sed hoc docet
effe fecurum dicens.Jacẽ posside eã amis
co tuo in pauperrate cuas.Quid.inquit.C.
C Jn motus vero transitus bona pauperras
tripliceum confert vtilitatẽ et consolationem.
Quam q vadit ad patriã:quã plus aliqo de
fiderauit.Alias q nunciaq ad patriam ti
la per vias tut bremoes.Tertiũ q ad patriã
illã venies monoe sodat pbori.C Primũ
patet per exemplũ de famulo pauperc d
in puncto eft eũdi ad fefiũvel diuitem:aliq
dus desiderauit plus de boc consolat z ali
qui fame vel indigentiã non habet.Et ppter
eunq ad fobã alicuã pauperes clamor vocatur
de talibus pluries scriptum est.Jn propolito
ficut patebit infra.Ca.xv.7.C Secundũ pz
quia eum linea inter duo pũcta breuissima
ftrecinus medii nẽ eũt ab extremis:et duo
pũcta vite nostre tam vitati q videlicet z mors
fint puncta pauperras nostre.q ex linea vtem
tertia pueta a natura z conditione deus non
nẽ cnes:sed temp inter duo extrema pueta
fe in pauperate tenes est breuissima.Tertiũ
erũ ostendit p legem ciuilem.Jl.vbi dat.l.
in reb.Can.ff.rede.iud.vbi habet q quan
do res tibi cõmodat propter vrilitatẽ tuam
r in tuo defecm.culpa tua precedẽte pereat
de ieuissima culpa tenera.Cũ ergo omia in
mundo sint fint nobis cõmodata z mutua
ra:multa amittant:z aliter ẽ deberent cepe
diamur pater et q illi q plura recipiũtad plu
ra respondebunter de pluribus compotum
dabunt:quando ergo a rerum domino dicet.
Redde rationem villicationis tue.Et q in
mur recipiunt de mutuis compotum dabũt.
C Propter hec ergo tria cum maiori lenicta
mur ritate pauper es desires.Equina nõ admit
ut rot dectatz:ficut patet.B.xxvij.48.Quod
eleganter in vi.pa.quali modo ficnẽs ede
fum est vbi legitur de quodam defiderante
eratum videre animarũque in ciuitate quãd
ingreffus:vidit tartarum cum tridente ego
io animã cuiuflã extrahere pdictis modis

ris e dolentes. Ad aliam so pariem se diuertens: vidit Michael eum cum angelis ad quẽdam pauperem in vico moerentem descendẽte requirit animam eius cum gaudio de corpore educentium: et animam pauperis vice rosi. 2.li.xvj. Sic ergo consolamus eũ qui so palium fuit ꝑ pauperũ fuorum miserebitur. Et hactenus.

Art. v. 13 Quod mostio in super transfert in plicẽ com modi tatem suo confert possessiõi effecta pauperta: quia perfecte pauper in celo plus ho norabitur quam habitatur: simpliciter de habitabitur. Quomodo ostenditur per exemplũ de Falcone seu came nobili: et diuite malo et viua parte: gallina ꝑ pauperte ex alis. Inter quos ꝑo tanto commense fit comparatio quia ꝑo rato inuenitur similitudo: sicut Falco vel camerine dum vivit honoratur: et de melioꝝ comeditus: sed mortuus in foueã proijcitur. Gallina vero vel bos ꝑ humilitatẽ et animalia dum viuunt expelluntur e in labouibus e fame affligũt: sed mortua ad regias mensas portantur. Sic ergo ꝓpter ꝓ pauperta liberam. 2.li.xvj. per exemplum de biuite et lazaro. Et quibus subdit ꝑ gloriosus. ꝓhonor. ei. Sufficiens inquit sibi spiritualis vita delicet sufficientia z corporali pauperta: et est quasi pauper cum in multis sit diuitꝰ.

Falco. Gallina. Pauper. vij. Quomodo pauperta vsitet ꝑ se ipsa mentem maioribus delicijs frueni: assumptis quibusdam ꝓpriuilegijs diuitꝰ: patet primo per exemplum de feruientibus z laborantibꝰ: eo tam quibus fuerat in prima mensa. Ip. nanq; dum alij comedunt z delitijs affluunt laborant: z quandoq; famescunt: sed aliꝙ ceſſan tibus tibi delitijs affluit incipiunte: cuius cogitatione se puna in presenti se refocillat: z armaueruna. Sic in ꝓpositorium diuites hic comedunt z bibunt: z ꝑ optime se vestiunt z vocunt in bonas aes suos: pauperes in fame z frigore z labore: ꝙplin in corpoali bus z spiritualibus ministrant. Sed quando ipsi cessant: in puncto ad infera descendunt. Job. xxi. Ait epulari in puncto mo mento illius qui tales vocat dicens. Venite ad me omnes qui laboratis z onerati estis: z ego reficiam vos. Mat. xi. Et cum quidẽ refectionis spem z certitudinem ex hac habet ꝓtestꝰ doctrina: qz eo quo beeat alios ad comunia sua vocare pauperes dicens. Cum facis comunionem ꝓpa pauperes. Luc. decimoquarto ad refectiendum supplet: magna ꝓsumptio est ꝙ ipsemet facit quod docuit. Cui ꝓsumptioni sen sper cogitatio omnẽ pauperũ amoueret deberet in pahtiãdissent spes de bona refectiõe z bono hospitio in no

est aduertendum ꝙ ꝓtum hunc interest ꝓpo positoꝛ ad tria hominꝫ eligitur. Qđ bel lum. 1. Macha. iij. elegit militesad ordines ꝙ sequitur. Et ossa ma. contarbata sunt: sicꝫ sam tanq̃ vas preciosum. Sic enim requiran tur hi ꝓ pauperes. Sequitur. Audiui vtique rationem militoꝝ: qđ pauperes quoddã experimur. Sed qđ ad in oluus ꝙ ꝓtestatur palam est ꝑ hoc quod sequitur. Ego autem tere speram dñedirꝫ de meus eo tu in mas ter. 1. Machabeorum. Secundo idem ostenditur ꝑ exemplũ de Gedeone. Quia fortes militeꝫ in militia bene se habẽtes ꝓ posita habilem militiam veteram facit: debilis et pauꝛ et quos timinosos remouebant. Sicut patet ꝑ legem eundem. C. h. ꝙ. n. dentes ma. li. Et inter multa ꝓuilegia quedam ꝙ sed dit. Sic dicitur. Quibet ꝓpter labores suos ꝑennaliter perfruantur: et ꝓpter hoc ꝙ ea ea eadem permissimus: vt nullum eorum ꝓpter hoc inquietaret. Hoc notat: qz antiqui religiosi non debebant inquietari. Sequitur ibi. Integra beneficia eadem sic fecisti vt non et pace perfruantur. Ita ꝙtum est qđ illi qui in pauperate laudabiliter deo ministrant: non qui quodlibet mutuo esse iure quia ad modum martyrum deo militant. Unde Bernardus. Clere martyꝛ genus est pauperta z voluntaria. Quod enim martyꝛ genus grauius est? inter spolia grauiter inter sectas preciosas alger et cum illo qui in ot. Esa. ij. Ji domo mea non est panis nec vestimentum: nec cum ipso qui diuini. Cog. nij. Eturimus e ꝓtumur: et nihil tamen habẽtes e quiete tanto ampliori ꝓmittꝫ ꝑ fruantur: ꝓ hoc meritus militaremur: e ꝓ hoc imperator sub quo militamus et ꝑ hoc curialiꝫ et terrꝫ ꝑ hoc quomodo militamus Si enim vt prædictum est imperatoꝛ terrꝫ qui non semper videt quomodo militatis nõ semper pacẽtes ꝑ dictoꝛ quiterꝫ ꝓtitur post laboꝛes multo magis ille bocdicꝫ qui semper pacẽtes est: qui solus laborem e dolorem conficerat ꝓ hoc ꝙ ꝓ nobis mem tus fuit ꝓ pauperta mã. Apocal. Scꝫ qua pauperta me habuit ad te silent impe ratoꝛ qui ꝓmisit bare regnũ meum in dõ ꝓ pugnãt. Et sicut Saul ꝓmisit filiam et ꝓ principatum se tatrum vniuersã Solam. Reg. xvij. quia sicut talis ree diligenter ordinat ꝓ quo militat ꝓ ꝓpugnat e talem adipet quod ꝓmisit beneficium eligit. Ita ber in bello spiritualis ad regnũ seu imperiũ celeste eligit in camino pauperta. Cui. ꝓpter hoc ꝙ ꝓmotionis sen sper cogitatio omnẽ pauperũ amoueret deberet in pahtiãdissent spes de bona refectiõe z bono hospitio in no ꝓlytiꝫ. Ad cuius auctoritatẽ ꝓbationem

Elegi te in camino pauperta. Et quo patet ꝓmo illud Eccla. xlv. Elegi te ex omni carne. Secundo de camino. Proueribo. xvij. sicut igne probatur argentꝫ et aurum in camino. Ita ꝓbat corda bene: quia ignis in flom: caminus in bituminibꝰ. Esa. xxxi. Terno patet ꝙ hui te ille ꝓfitebone pauperta nedebe qua dicere potest illud Eccle. xlv. Elegi te me sicꝫ bene in terra pauperta tuæ. Quantum ad primum magna est differen tia inter electorem secular: e militem. Quia mundus eligit illud: quod foꝛis apparet vius vel delectabile: hoc nesciens: vtrum interiꝰ sit fundamẽ et virtuosum: et ideo sepe deceꝑitur. Cui mundi electores eligẽtes ꝑ ꝓsumptionẽ reꝓhendũtur de Sarlaam. D. xlii. ꝛ. Non hoc eligit dominus. Zacheũ id. Sed quod vnera infirma nunquã confundat foꝛma. Et pauperes in hoc fortes diuites autem in fide. Jac. ij. Et ex electo sua fit bona doctrina ab ꝓ mundi electoꝛibus dit operibus vt ostendat quoniam nõ eligit elegerit dominus ipse sanctus est. Numeri. xvi. Et in tractatibꝰ electoꝝ pontificum operibus e vite moribus illoꝝ quos bene elegit ostẽdit ꝙ deis obijci non poterit ꝙ canonicꝫ Eligendo in ꝓpatione dominum ꝓbiect. Ai. p.e. quia electus a deo est candidus ꝑ mũ dicam. e nidicidus ꝑ exẽplũ ꝓ quadã ꝑnicie ries mibus. Cantic. cum. v. Causa vero qua reꝛ remandus frequenter in fine ꝓfert electo nibus aqua nec virtutes vel spiritualeꝫ con fideraꝛ commendatas: sed corporales bo nes ꝓ rationes vel viltates est ꝙ deficit in ratio nis indicio quod electorem ꝓcedere debe beret. Electoꝛ nanq; est quasi celestis ratio nis. Jdeo dicit ꝓhilosophus. vj. Ethicorum c. ij. ꝙ ad hoc ꝙ electio sit bona: oportet ratiꝫ nem esse ꝓpter e appetitum rectꝫ quia vbi appetitus ꝓcedens est bonus: ibi nunqꝫ bene eligitur vel eligeꝛnisi ficut illud bene quo dicit. ꝓhilosophus. x. Ethicorum. c. viij. q. affinis magis eligit finem ꝙ animus: qz est sibi magis delectabile. Sic ergo qui bus tales ꝛequiuntur appetitus: eligit quod est eis delectabile ꝑ ꝓsentem non in futuro: quia illud futurum in electum illoꝝ non erit. Cui ꝓ odiere causa est inimica a futuro e quibus sibi ꝓfuit ꝙ elongatorum ꝑ dei ramus localiter ꝑ ꝛelationẽ ꝙ opinio nẽ malã. Et hoc magꝝ ꝑ conuersationem seu mãs malã multũ a rebꝰ debitis gre e glos e virtutibꝰ parua ea videntꝰ ꝑ ut ꝙ valio ra ea esse indebitis: ficut stelle z modi ea. mal ꝑ sonalibus parte indicant esse qualitatẽ. Et hoc ꝓ multis e quia opinatur se multũ

ab alio seculo per longam vitam distrarere
tinus seculi minorem habere statutem virtu
tis in altero, et indicari quinto illas
Nr. apparentur. ¶ Dominus dicit virtutes quo
rum quando ille qui multum a pauper-
tate et alijs virtutibus per virtutes distabat
virtutem: virtus sum incipit agere virtutem: et fic
virtutibus per vitia exercitium appropinqua
reque puus parua parum proficiendo opin aba-
ctur effectu tua: et multissima esse indicat: et
mundi talia que sine peccato fieri vel haberi
non possunt: que prius cansis eis amore et vi
ta promta erant: matura reputabantur: et
do ab eis amore elongari incipiunt: parua
reputant vel nulla. Sicut pater de paulo q̃
cum esset parnulus: sapedat et parnulus:
ea videret que mundi fuerunt suspendens
ea que christi fuerunt: et christi et christia-
nos perfequebatur. Et post ij fuit ab illis
elongatus: ad celestia apportanatus non
solum visu a terrenum celum rapitur: verum
etiam vita et conversatione celestis effectus
quie ait. Nostra conversatio in celis est: vbi
ibi arbitrat: et vt scriptura. Philipi. Et ii-
ta tantum appreciabatur q̃ virtus sua gau
deno pro illis dedit. ¶ Iterum ad hoc quod
de q̃ ille qui opinat se multa ab alio distare
seculo per longam de q̃a presumit vita pa
rum res alterius appreciatur seculi. Experi-
mentum habetur per moneres. Nr. ij. xx.

Nam sicut ad punctum appropinquantes
montes spirituus in die alterius seculi videre
incipiunt. Ita mentis oculis paupertatis
alias virtutes que in illa parua magna per
reputantur minutum apparere incipiunt.
Sicut patet de multis qui tunc mundi con
temnuntur: ad habitum et statum se conver-
tunt: paupertatis vt patent habeant et qui
illo qui gloriatur in paupertate. Sed k. qui
diuitias nihil esse dicit in comparatione di-
uinarum cum diues esset propter nos egen
Nr. facmo et. j. Cor. viij. ¶ Illi vero perfecti
christi paupertatem imitantur: q; fortitudi
nem et fanitatem habentes a diuitias possi
dentes: omnia propter christum dimittunt:
illi obedientes annuntiorum qua Beat. de
mento paupertatis in tempore abundantie
Scdm. xviij. qui ideo perfectus: quia dum
tranfiret possunt sine reprobare malus
et eligere bonum. Sed. vij. Et cum maria op
timam partem elegere. L. ix. Et in numero
de eligere quod eligere deo eligere dici
Dom' nur. m. 98. dereii. Elegi abiect esse in domo
dei. Ps. vi. et probenter et examinentur: sicut
aurum in camino ignis. ¶ Dominus nãq; de

id est statu religionis vel cuiuscunq; status
vt ordinis in quo homines salmantur cum
ea magnis sit dei et perfecti propter hoc. Dum
quia ignis in camino fe tenet: fed currens a
vento de camino parati caminum deferunt.
Ita in propolito vent tentationum interlit
cineres de camino. Eze. xxviij. Cui ergo datum
aliquem virtuperat: quia mala de illo crimi
ta fluitus est sicut qui caminum vituperat
do: quia sicut dicitur Eccle. xxviij.
argentum et aurum: homines vero reproba
bilce in camino humiliationis. sed et pauper
tas de q̃ tunc de virtutibus dictum est quia
cunq; religionis stabilissimum: et firmissimi
quia a nullo beltrui potest hospitebalis
torestem edificabi possit fine iusto. ¶ Quo quo
tum: et terrestri ab eis cunis est imago bec et
superfecti rectitudine pro parte sua respon
dicerunt: nos quia ego sii pauper in re et
exterior ostensione. Ibi vero nec sunt I vno
res in die. Et vere dominus ethego
idem docent in morte. ¶ Nectou ergo eccleſie
ministrantes vel edmendani patronum eccle
ſie: nec vel religiosi nomine tantum rogant
et nantrad findatorem ordinis sui cognie
Nr. respondet: possit: fieri propter quid ea co-
mendant patronum ordinis sui. Quare in
que tantum illum commendae. Cui illegit
sum de ordine suo. Cui alius: credis si effet
in terra q̃ te cognosceret pro suo. Credo in-
quit q̃ sic. Cui ait nunc: ergo conerarium est
magis meum vita mea: quibatu a me alimula
ris. Si cum talium bonorum poneretur vita
iuus vitam e habitus iuxta habitu: vt est
ens tantum eius eos indicare et eiusdē esse ce-
dinosel habitus. ¶ Cum ergo talis in mo
rad potuum venerit celare: tamquibus que-
rembusq; in si e cuius figure e habit' eſt
ne ist. Reg. j. Querie de tali vel tali ordine
dum vnusquisq; in ordine suo referger. Sm
Apostolum. j. ad Corinth. xv. Quid putas
ne credebit patronus ordinis sui ad hoc a
tamquibus vocatus es videre si illum sum
ese agnoscat. Nonne veracter respondere
ponet dicens cum Petro, Non noui homi-
nem qui sicut nec in mortis nostra nec in ve
stibus omnium nostrorum signa pretexit. Si
gna ergo ostensa non videntur: tam non est
prophetatus est de ordine prophetarum: et
prophete vibus includantur: sicut ostensa
est. Ps. vij. et. Et sicut patet. viij. Regū. j. vbi
de beato dicitur: q̃ erat sona pellicea accin
et. Hebr. ordine apostolorum: nec de apostol.
ni: Simone et Juda legit: q̃ erant vestibus in
dati. Hebr. ordine predicationum. Nam de

vere religiosos esse iudicent. Nam expref-
sius tales ostensio vana q̃ perrum lo-
quela manifestos facit: quod tam vana
sint interius et vanes se externus ostendit
Inter signum et signatum nō esset vere cor
relatus. Nota. R. 9. ss. ¶ Quomodo vero de
eis ranſe de vero vrro eccleſia tres vel rele-
gosis quis bono exemplo noticiam habe
rent cum ne ipse prius illorum fundator et in
stitutor sit in terris ostenſarus de suis sequa
ribus de eis noticiam haberent. Quinquid si
argentum et aurum: homines vero reproba
bilce in camino humiliationis. sed et pauper
tas de q̃ tunc de virtutibus dictum est quia
cunq; religionis stabilissimum: et firmissimi
quia a nullo beltrui potest hospitebalis
torestem edificabi possit fine iusto. ¶ Quo quo
tum: et terrestri ab eis cunis est imago bec et
superfecti rectitudine pro parte sua respon
dicerunt: nos quia ego sii pauper in re et
exterior ostensione. Ibi vero nec sunt I vno
res in die. Et vere dominus ethego
idem docent in morte. ¶ Nectou ergo eccleſie
ministrantes vel edmendani patronum eccle
ſie: nec vel religiosi nomine tantum rogant
et nantrad findatorem ordinis sui cognie
Nr. respondet: possit: fieri propter quid ea co-
mendant patronum ordinis sui. Quare in
que tantum illum commendae. Cui illegit
sum de ordine suo. Cui alius: credis si effet
in terra q̃ te cognosceret pro suo. Credo in-
quit q̃ sic. Cui ait nunc: ergo conerarium est
magis meum vita mea: quibatu a me alimula
ris. Si cum talium bonorum poneretur vita
iuus vitam e habitus iuxta habitu: vt est
ens tantum eius eos indicare et eiusdē esse ce-
dinosel habitus. ¶ Cum ergo talis in mo
rad potuum venerit celare: tamquibus que-
rembusq; in si e cuius figure e habit' eſt
ne ist. Reg. j. Querie de tali vel tali ordine
dum vnusquisq; in ordine suo referger. Sm
Apostolum. j. ad Corinth. xv. Quid putas
ne credebit patronus ordinis sui ad hoc a
tamquibus vocatus es videre si illum sum
ese agnoscat. Nonne veracter respondere
ponet dicens cum Petro, Non noui homi-
nem qui sicut nec in mortis nostra nec in ve
stibus omnium nostrorum signa pretexit. Si
gna ergo ostensa non videntur: tam non est
prophetatus est de ordine prophetarum: et
prophete vibus includantur: sicut ostensa
est. Ps. vij. et. Et sicut patet. viij. Regū. j. vbi
de beato dicitur: q̃ erat sona pellicea accin
et. Hebr. ordine apostolorum: nec de apostol.
ni: Simone et Juda legit: q̃ erant vestibus in
dati. Hebr. ordine predicationum. Nam de

Enoch et helia: qui contra Antechristum ce
tus ministros predicabunt: scribitur de apo
calipsi. xj. Prophetabunt diebꝰ mille ducen
tis seragunt amicti sacciis. Et de primo enim
gelii predicatore scribitur. Matth. xj. q̃ ipse
Joannes habebat vestimentum de pilis ca
melorum. Mar. j. Erat autem Joannes in-
dutus de pilis camelorum. Insuratus lumbꝰ
illorum habet q̃ vitalis obtentus quia
Et Jacob. j. scribitur. Pauper in fordido ha
bitu. Et Zach. xiij. scribitur. Et nō indutus
erat vestibus fordidis: qui eum talem nō
cognoscet pro ferno suo: quia vita et formam
malos domino suo. Dic ergo ferune esse non
poteſt una ad modum regine regis tolige
habitu. Dicit et. xv. Et mantarue eſt cum ops
timus. Treñ. iij. De quo ergo ordine nunc
erunt reuera de ordine idolotum practoſis
colonibus deprecium: et auro deauratoqꝫ
Cuius rario eſt equia sunt de illis de quibus
dicitur Diere. e. Populus meꝰ mutauit glo
riam suam in idolum. Et. Ro. j. Mutauerūt
gloriam suam quam in vera religione et ha
bitus abiectione habere debeꝰt in similitu
dinem imaginis. ¶ Mutauerunt magnas ad
modum mutationis rotem qua pars q̃ pri
a centro sua ad statu et locum loci mutat
sicut pater. M. viij. Sicilit qui plus a deo
qui est quasi centrū in medio: tenta illud pū
ctū. Deus in medio eꝰ non cōmouebitur: di
stant per superbiam lenitatem et vanitatem
et irreligiositatem: velocitas et citius in habi
tu et alijs statum sunt mutant. Pauenter er
go dit: et crubescant rangi a deo nimis ſēga
tis: qui statum suum parum vitra decennis
annos incepium plus in exterioui habitꝰ ap
parentia quo ad precipuis statum coloren: e ra
gas sen plicas mutant: cruris: et alq; cui plus
habent vnde suum statum decorare possent
fecere: in quinq̃no anno e vera qui adhuc
in Frocte sius pomo ve frequenter: vnnitur
frisono: vel saltem tam exili: q̃ quidam mē
dicantes illum portare erubescerent. Cū ita
men anime esset ratione conformiꝰ q̃ debe
ando curpossitatem reprehendunt: et pauper
tatem predicantes: ore proferuntur: dicentes
pauperem vitam gerimus. Thom. iij. Illas
in habitu ostendere quia alter alios nos
dacter decori statu quam ostēdunt frequē
ter reprehendere non possunt: sed eonuerso
reprehendunturi. Sicut patuit nuper de quo
dam qui inter religiosos comedendo et vides
q; illa que ad singuli pertinent dependēdas
laqueis fericis dependebant in cingulo mi
nistri qui eos ferunt: et nonus prepositus de
hoc reprehendit et rogauit: q̃ subditos suos

Dom' dei ca-
minus

Nr.

Exō.

Exod. talibus vti non pęnitteret. ¶ Secundo ide
parmde de quodam qui cundam mendicanti
eum de foro fui curiositate reprehendenti
respondit de eleemosyna quę pro domino fue
rit ita antiqua sicut procta benedicti tantus
poterimus voo reprehendere de cappa qua
rum vos non de proeta. ¶ Canonicus etiam re
gularis nuper in actu 3 ordinationibus ca
pitulj sui fratrum ut p canonica taleo cap
Exod. pas non portarent de burneto rugoso qua
les portant aliqui predicatores. ¶ Item
et iam audiam facre theologie profossos in
ambone fratrum predicanz contra tales in
uehentes: respondentem illorum reducit qui
dicunt q̃ talem portant pannum qualem
amici comitis eis dederunt asserno illam ex
cusationem eius clem esse conditionis z valo
ris quinz fuit ecclesiastico sensus. Quę ta
lier dicta multi e conuerso. ¶ Item in om
nibus vitibus patet: q̃ fal per quos ceteri essent
condemdi: in tantum infamatur ꝙ oportet
q̃ per alios confirmetur testian pauper
res sunt z fruitu. Jeremie. v. Nota. R.v.9.
22 ¶ Nec dicte vanitates iam pedtare conten
tantur sed quod peius est dicit cum indeis
ad quos fugiemus Isa.xxx. Quod idco pe
tio esse videntur quia ex quotum e fessoris
expensis primo fequitur maior in tempora
libus status illorum depauperatio z perfec
tionem bmmitto z dominum destructio.
¶ Secundo personarum minor honoratio.
¶ Terno ordinis mutatio. ¶ Quarto bono
rum virorum lamentatio. ¶ Quintum often
ditur ratione experimenti: exemplo z aucto
ritate. ¶ Quantum ad primum ratio cauti
camp dicitur q̃ qui ab acepitur panis filio
rum z datur equis vanorum: z ne fultenta
tione pauperum fiunt festa tanquam ince
ptorum: oportet q̃ filij pauperiorem tam in
victu qnz in vestitu ducant vitam. Sed fic
in propolito. Nam propter contribuentem
equitantium ad capitula generalia z prouin
cialia exactiones z taxationes tot fiunt et co
munitates inopum tallantur z propter hu
iusmodi incipientium personarum libri impigto
rantur vel vendumtur ꝙ communitates edi
ficiantur in statu cuius dicitur cooperimus
personarum numerum solito bene potemus
exhibere vnde domorum imminet ruina: et
libroum impignoratio vel alienatio vel li
brorum depauperatio et fratrum enlar
refectio et domorum obligatio. Cuius super
bia ma et arrogantia nra et vnfignatio nra
plusq̃ fortitudo ina. Isa.xvj. Nota. R.v.17
27 ¶ Experimento ideo fatis ostendituz in par
tibus prouincie regni Cecilie vbi communiz
er equitare fol sentiz quia facti sunt nimis
ro breui pauci sunt et inopes quos fiunt patz
in 3 studio z aliqs aulę partibus qui
bus bonus eadunt et numerus imbecillo
rum in tantum bmmutatur: q̃ sicut priore
3 tando sino referente dicitur: causa relatio
nem eiudem tanz vite z studius confirmauit
de q̃ conuentu suo tātum quinq; talentis
cios: vbi solent esse quadraginta quinq;
replera et equus. Esa.ij. In tanq; specula
ter impij equitantium fratrum. Psalmo
pheratur Zach.x. Confundentur alcendes
equitorum. Nota leges ad hoc. ll. ij. ti. Que
quidem confusio qualiter tam. vocoua: z
subditos finaliter tangat: pre exemplis alle
ditur de quodam bonum ouro sui tyran
qui tam bare suos subditos tractasit gra
tia sancti Spiritus pio per impetrauit tam
nutriendam q̃ patus in rebus mobilibz
pauperabantur quo facto bumtus costra
cadas et pompam inceptam cohmuaren
tantum q̃ terra z familia z vasallagium fu
gientibus z paucissimus factis tantum ipsi
ipse facti sunt mendicitibus antecessores fu
mines esse soledant: statum mediocrem re
nendo quidem quia ipse tenere nolunt: sed
finaliter tenere potuit. Ju proposito so mi
predicatorum fortunarum contrasse certas
ethalia vero adhuc expectantur. ¶ Certi si
questrop tam communitates ꝙ personas sub
dite depauperantur: per recusionem maiori
exactionez explicitas vel implicitas: hanc
depauperationem en consentantes: z quanto
plus depauperantur: tanto plus pollunguia
ra cogunturquia moderno tempore qz
ritate multorum refugerant z loanfuz
ribus defficientibus z momentibus z bonis
fcientibus nobilitates maiorez simplum
amplioses superfluitates in equitantis e
magnitudinibus in contribuentibus efficiz
perunt. ¶ Ex quibus aliam fortunam vmi
miuter expectare oportet: qz videlicet illi qui
pauperiate voluntaria pedtrarez statu ip
sulem: z mediocrez vt antecessoles illoz qui
in omnibus abundabant remanent: z more
nolunt: ad tantam deuenient inopia q̃ pau
pertate necessaria pedtrare z mendicare in
defcentz: nec dubz pedtrabit quomodo ccmtoz
precedet superbia: z ire ruina exaltatur ipz z
ruina. propter. xvj. ¶ Quod si talis exaltatio
nem sequetur ruina si continuetur de necessi
tate concedere oportet: quia ratio hoc conse
dere cogit: que de facili non euitatur. Ad ipz
positus duobus pretactis qz videtur amici
e charitas z elemosyne exercendarum: qz
crescunt quę sine amicis habent nō posiuat.

difficile esset videre quomodo tales sumpz tribus religionis substantialib⁹ oss religio
dia continuari posset: sine librorum z calz nez elementis: sed cermonialia sicus oriuz fi
cium z aliorum vestimentorum z vic⁹ scant. Dicitur ergo vnā ab alia diuersificant:
z rebus expensarum qnc in domibus con za pobteres a priore per diuersitatz certoz
sumendis posui deberet subtractione. ¶ Si narium diuersa efficit: z ꝙ spiritaliter mouz
supposita ꝑa sumenda qz charitas refrigefcat et ad eadē ea illa z vnit: sal et in illis pso
et qui modicum religiosi z studius confirmati na in quib⁹ mouna est. ¶ Ex quo mirum est
ge deconuentu suo tātum quinq; talentis q̃ patron⁹ illoz p fuit et p pacientiā illoz
cios: vbi solent esse quadraginta quinq; re non cognoscet: sicut pater. S. co. cap. xviij.
cionte. De alio etiam supposito q̃ fuunt ¶ Cū anticuiog ergo patron⁹ alicuius ordi
adhuc studiosi nec dum ad sacros ordines nis sit bon⁹ et fundam tum⁹ in pfessione
promoti: sed tunc ad ecclesiam de cuius ei custodiunt sanctitatē nec in tali firmitate et
ordine sunt assumpti: z ibi sunt in ecclesiis fortitudine cōsidere oportuit ꝙ ordo
ecclesiasticis beneficiati: z ibidem ad sacros ordines tenebit. Templum ihu est. Dicerunt. vij. Contra
ordines promoti: et inde ꝙ ad sacros ordi ppbetas et ep̄os dixerūt destructionē. Sic dice
nes ascendunt: et inde ꝙ ad sacros ordines rat ihu. Destruet ciuitates ej⁹ et destruz nō
¶ Quocunqz vero totū ritud confirmatus et pōt. Unde⁹ vnitor. Plures ecclesie in
amicis fuerit significabit Isa.xxv. vbi beno verbis mendacijs dicētes: templū domini est
per ppheam loquens. Jn illum o spe templū domini est templū domini est templū
rit fortitudo vestra. i. fortitudo p mundum domini. ¶ Secundo ꝑ destruz
ambulandi z pedtrandop dicit dorerit in spe quā hi⁹ dicūt bonoz virop. Sequitur. 12
adunati dumtaxat bonoz virop. Sequitur. dominus vbi spūs dñi ibidem libertas fili
Dominus sed sibi ad quos fugiemus z ve dominoz z fulcra collimis ibi ꝓphetis. i. ve
loceo accedem⁹: id eo q̃ fugiemus velociores ritosis mouib⁹: necesse est q̃ destruat fm dicit
erunt qui perfequentur vos nouere reliquia regia turris in. ff. nouo: q̃ instruat est q̃ ruit
mus fm q̃ sup collē sicut malus na quodq; eo q̃ de illegat solum. i. spēctr ꝑa
tus super terrā mōtē q̃ sup dicetur. In ti modo fub gñe cōtrarijs ullo pōt destruz
ta paucitate eruis posiq; equitare experitis re crequetur aut. Tres species odiuz tia mes
sequitur nudē. Et dabo vobis pauē arriz pauperē supbi z. Eccl. xxv. Sup ꝑ destruz 12
gnā hinc remoz causa cū dicitur q̃ eque ctione z non ordino abuisse si ꝙ ordo ce
uerificati fuit antecedens: quo dicitur. Si in lebz̄ re in equitem ꝑ. xx. semp verifi gitaret q̃ quotidiā religiosi ordo ꝓpter
cabit: z pi in equitem ꝑ. xx. semp verifi fual frentiā humilitatē z ceteras virtutes: ci
catum fuit: et sequi fuit: obligati fuit: z ce tam excellentez fuit exalta ime z nominas
eleemosynā p̄o bonoz virop. Sal crepidec: i. tus q̃ sua fapientia papā ꝓpterea re
sit. Subuerta quadrigā z ascensoz eius et gez. ꝙ quasi totū mundū regebat: nō sta tum
descendet equi z ascesoz eius z. Jagget vi fual vtebuit tenebat⁹ q̃ vnsup posti ego
tas tue sedentia eis mesez z vnsterabitis ascendebat z vanitates z fuderūtiates sibi
pauper z cetus z. ℞. po. ij. ¶ Secundō ens non congruas affectabat ad ima cendit: vt
quod sequit: minos pfonarū bonoz: ꝓpz tiat quonia fugiba cafum habet: quo etiaz
quitez pauperib⁹ pedit tanto⁹: z humiliter certicinerpit nō esse in amore: z bolum foluto
et forma debita ambulantib⁹ capuisi bepo bonoz: cetiur nec bel vt solebat amabat vel
nez: eos reuerenter salutabit: cotius petet benedicebat: sed ꝓpter bolotos fores componere
benedictionē oratiōnē illos esse: ites: qui lamentationes z destructiones spiritaliz cō
sal infamati verbis derisoriis concalcabit: fusione quotidiā religiosoz ꝙ diuersitas
dicens. Decebat ego superbia Jacob vxalc de destructione: z tertiaz lem z captiuitate in
lauos. vj. ¶ Tertiū sup quod sequit: stat deoum. Nota. R.v.17. ¶ Sed ꝑ hāc pla
vt odium dolotos: z finisse mutatio: z al gam non plangunt oss: sed eth hi qui dolez
terano pucq; sicut in ciuitib⁹ z vrbanis cui rideritis vel timeritis religionem. Alij vero in
tans ab ima sit polluicia: z diuersitas a dis sta teranim quod pulchre significatum est
uerfalitez locli teneat pnotes: eni phisiog ¶ Sed ꝓ. xiij. vbi destructo pueri tempto e nos
plouli sit q̃ ab sit de numero ghauti z oriu no odiscato dicitur q̃ omnis populus voci
pti: vnit: z motuū: cō sonātiaz rationi videtur ferabit clamate magno. plantate vero de
q̃ ena in cuitate eccle vel religione: nō sit facerdotibus z leuitis principes patruz et
tadē religio vbi manant cermonialia: qz in semores qui videra nt templum pulsq; fun

datum esset hoc templum: flebant voce ma-
gna. Et multi vociferantes in leticia eleua-
bant vocem. In fine dicam quod dicit Ber.
ad Eugenium papam de cõsideratiõe. li. iiij.
ca. xij. Non fodi parietem tibi licet fodere:
⁊ videre vtpote prophete filio. Cauete tñ
vacce pingues qui confringitis pauperes.
Amos. iiij. Et timete illũ qui factus est for-
53 titudo pauperum. Esa. xxv. ¶ Tertia pars
huius articuli ꝙ volũtarie pauper amplius
in celo ditabitur. Primo ostendit per grati
hominis exemplum. Secundo per cõtrario
rum motuum naturam. ¶ Quantum ad pri
mum conditio gratis est: ꝙ tantũ vel plus
faciat pro alio quantum alius fecit pro illo
quando posse in vno ⁊ necessitas in alio: si-
mul concurrunt. Sed pauperes voluntarie
plus deo dant: ⁊ plus pro illo derelinquunt
et faciunt quam diuites quia dant ⁊ dereli
quunt se et sua: et quicquid habent habere
ve vel concupiscere possunt. Unde btũs Gre-
gorius. homel. v. Tanta a sequentibus di-
missa sunt: quanta a non sequentibus con-
cupisci potuerunt. Cum ergo que concupi-
sci possent sub estimatiõe non cadant quia
multa regna immo totus mũdus cum om-
nibus contentis a non sequentibus ⁊ cupi-
dis concupisci possunt: sicut patet de Alexã
dro ꝙ patet qui in vera paupertate deum se
quitur ⁊ nihil horum concupiscit nec illa ha
bere vellet si posset: sꝫ potius ꝓpter dei amorẽ etiã
illa oblata sperneret: apud deũ q̃ cordiũ est
cognitor: ita allocabitur et premiabitur: ac
si totũ mũdũ reliquisset ⁊ dimisisset ⁊ quia talis
dimissio est inestimabibilis: iuste et de gra-
to iudicio ei reddet deus diuitias inestima-
biles: regnum videlicet celorũ: quod eis hac
de causa promittit dicens. Beati pauperes:
quoniam ipsorum est regnum celorum. Luc.
vi. ¶ Secundum de contrarietate videlicet
motuum diuitis ⁊ pauperis: patet per predi
cta. D. xi. ro. Et per auctoritatem Augusti.
dicentis in persona dei. Uenale habeo: quid
regnum celorũ: quo emitur paupertate: glo
ria vilitate: requies labore. Ex his ergo om-
nibus paupertatis vtilitatibus: patet ꝙ pau
pertas est quasi vilis teca: in qua multi ab
sconduntur thesauri diuitie: quia vere pau
per est valde diues. De illo namq; verificatur
illud: ps. xlviij. Simul in vnũ diues ⁊ pau-
per illud Hiero. Felix paupertas si leta est:
nec paupertas est si leta est. Et illud btĩ Gre.
Cui cũ paupertate bñ cõuenit: pauper nõ est.
Ar. vi. ¶ Et hec est diligenter amplectanda ⁊ tenẽ
54 da: ⁊ multum diligenda: non solum propter
vtilitates in precedenti articulo: dictas: et
ostensas: sed etiam quia christus primo illã
approbauit. Secundo: quia illam dedicauit.
Tertia: quia illam multum honorauit.
¶ Quantum ad primum: licet paupertas
prius fuerit in contemptu: vel dubium prius
fuisset vtrum diligenda esset an non: tamen
ex quo christus illam elegit: ⁊ verbo et opere
illam diligendam esse docuit: doctrine dei:
in hoc casu adherẽdum est: sicut doctrine sa-
pientissimi magistri in questione prius du-
bia. Nec est hec tantum christi doctrina ⁊ de
terminatio: sꝫ etiam totius ecclesie ⁊ sancto-
rum sicut patet per hoc quod dicit. Prosper:
⁊ habetur in Decreto. duodecima questione
prima expedit. ¶ Nec tantum verbo: sed etiã
in opere istam questionem determinauit in
hoc: ꝙ ipsemet tam pauper esse voluit: ꝙ si-
cut dicit Glo. super illud Marci. xi. Circũspi-
ciens omnibus cum iam vespera esset: exijt in
Bethaniam. Circumspectis inquit Glosa si
quis ipsum hospitio reciperet: tante enim
paupertatis fuit: ꝙ in tanta ciuitate hospi
tium inuenire non potuit. Unde ait. Filius
quidem hominis non habet vbi reclinet ca
put suum. Unde ⁊ per prophetam dicit. Ego
egenus ⁊ pauper sum: in Ps. cviij. ¶ Secun
dum ꝙ videlicet christus paupertatem dedi
cauit: per Decretum ostenditur sumptum
ex verbis Ambrosij: in lib. de officijs ⁊ habe
tur. xij. q. ij. gloria. In aliquibus vero libris
illud Decretum incipit. Multi ⁊ vident ma 55
gis esse verba Hiero. q̃ Ambro. Multi inquit
edificant parietes ⁊ colũnas ecclesie. Glo. ...
pentos subtrahunt: marmora nitent auro:
splendent laquearia: gemmis altaria distin
guuntur ministrorum christi nulla est electio
neq; enim mihi aliquis opponat diues in iu
dea templum: mensam: lucernas: thuribu-
la: patellas: ciphos: mortariola de auro fa-
cta: tunc hec probabantur a domino quan-
do sacerdotes hostias immolabãt: ⁊ sangui
pecudum erat remissio peccatorum. Nunc ve
ro cum paupertatem domus sue pauper do
minus dedicauit: portemus crucẽ ⁊ diuitias
lutum putemus. Et infra. Socrates ille The
banus homo quondam ditissimus cum ad
philosophandum athenas pergeret magnũ
auri pondus abiecit: vt patet. S. co. c. iij. Nec
putauit se posse virtutes simul ⁊ diuitias pos
sidere. Nos suffarcinati auro christum pau
perem sequimur. Glo. sequi credimus. Seq
tur in textu. Et sub pretextu elemosyne pau
mis opibus incubantes: quã possumus aliena fi
deliter distribuere q̃ nostra timide reserua
mus: plenus facile de ieiunijs disputat. Nõ
Hierosolymis fuisse sed Hierosolymis bene

56 vixisse laudandũ est. Hec ille. Tertio paup-
tatem honorauit in hoc: ꝙ illa vsus fuit et
pauperem honorat quando robis proprijs
illum induere dignatur: ⁊ securitatem p̃stat
quia sicut quãq; portãs robas alicuius domini: ꝑ
illas tempore guerre ⁊ pacis ab inimicis de
fenditur. Sic per robas istas a multis ma-
lis portantes defenduntur ⁊ hoc sciunt: ⁊ in-
de deum laudabunt cũ illo qui deum lauda-
bat ꝙ illum ab obulo custodisset. B. iiij. 17.
Eccli. ¶ Ex his patet ꝙ non est verecundũ: immo
honorificũ ⁊ securũ: ꝙ aliquis statum profi
teatur paupertatis. Unde Ambro. de offi. li.
j. Non est verecundum diuiti pauperem fie
ri. Nam ⁊ ipse christus pauper factus est: cũ
esset diues: dicens. Pauper sum ego ⁊ in la-
boribus a iuuentute mea: in ps. lxxxvij. Si-
cut ergo oẽs mensure subditorum debẽt pro
portionari ⁊ mensurari sm mensurã regis
q̃ in his in rebus terrenis mensuranda sunt
Ita spiritualiter totã vitam nostram mẽsu
rare debemus: sm mẽsurã paupertatis chri
sti: qui dicit. Recordare paupertatis mee.
57 Treñ. iij. ¶ Sed heu qui terrena sapiũt: ista
regula ⁊ christi opinione: mẽsura derelictis
potius vitã suam mensurare volunt opinio
Eccli. ne romanorum. In quorum scribitur gestis
ꝙ viros magnificos deificare solebant. i. in
numero ascribere deorum: quando gentiles
erant: deos plures colentes. Hi ergo de chri-
sti audientes miraculorum fama: in cõcilio
illorum disputantes: tractabãt vtrum in nu
mero esset ponẽdus deorum: ⁊ diffinitũ fuit
ꝙ non: quia non haberet in posterum cultores:
eo ꝙ paupertatem predicauit: quã vnusquisq;
naturaliter fugit. Hoc determinauerũt igno
rantes ipsum deum ⁊ dominũ de quo ꝓphe-
tatum fuit Zach. ix. Iste pauper ⁊ ascendẽs
super asinũ: qui est inventum diues ⁊ pauper
⁊ nõ cultores suos habebit: quos et ditare põt
quia facile est in oculis dei subito honestare
Ar. vij. pauperem. Eccl. xi. ¶ Quia tamen sua dita-
58 tio vt frequenter in hoc mundo non ostendi
tur: sꝫ potius in futuro expectatur. Iterũ pau
pertas etiã necessaria est patienter tolerãda
a pauperibus ⁊ charitatiue iuuanda a diui
tibus. ¶ Primũ exemplo ostendit Job ⁊ To
bie: ⁊ multorum aliorum qui necessitate in
paupertatem ceciderunt: ⁊ tamen ex patien-
tia que necessitatem sequebatur de necessita
te virtutem fecerũt: ⁊ ad hoc deus eis ⁊ alijs
nunc quãdoq; paupertatem immittit dicẽs
Uinciatur funibus paupertatis: sicut Frene
ticus. Job. xxxvi. ¶ Circa secũdum: quatuor
ostendere restat. Primo nãq; ostendit: ꝙ ta-
les pauperes sunt iuuandi. Secũdo: causa.
Tertio: de quibus. Quarto: pena ostẽditur
non iuuantium. Primo ostendit. Prosper ⁊ ha
betur in decreto. j. q. ij. sacerdos. Clericus in
quit: quos natiuitas pauperes fecit: cũ per-
fectione virtutis: vite necessaria: siue in do-
mibus suis: siue in cognatione viuentes ac-
cipiant: quia ad ea accipienda non eos cupidi-
tas ducit: sed viuendi necessitas cogit. Cau- 59
sa vero est non tm̃ illorũ sed nostra potius
vtilitas: quia sicut patet ex Decreto sumpto ex
verbis Ambrosij di. xlvij. sicut hi. Nunquid
inquit: iniquus est deus vt nobis nõ equa-
liter distribuat vite subsidia vt tu quidẽ es-
ses affluens ⁊ abundans: alijs vero deesset
⁊ egerent. An idcirco magis: quia ⁊ tibi vo-
luit benignitatis sue experimenta conferre:
⁊ alium per virtutem patiẽtie coronare. Tu
vero susceptis dei muneribus ⁊ insignũ tuũ
redactis: nihil reputas te agere iniquũ. Si
tamen multorum vite subsidia solus obti-
neas: quis enim tam iniustus tam auarus:
q̃ qui multorum alimenta suum non vsum
sed abundantiã ⁊ delicias facit. Neq; enim mi
noris est criminis habẽti tollere: q̃ cum pos
sis ⁊ abundans indigẽtibus denegare. Esu
rientium panis est quem tu detines. Nudo
rum vestimentum est quod tu includis. Mi
serorum redemptio est ⁊ absolutio: pecunia
quam tu in terra defodis. Tãtorum ergo te
scias inuadere bona quãtũ possis prestare
quod vales. Hec Ambrosius super illo. Lu-
ce. xij. Attulit ager cuiusdã diuitis fructus
vberes. Ex qua patet auctoritate: ꝙ ideo deus
pauperes esse voluit: vt ipsi per patientiam
⁊ diuites per elemosynam mererentur. Cui
etiam diuina videtur lex concordare. Deut.
xv. vbi deus ait. Non deerunt pauperes in
terra habitationis tue. Idcirco ego precipio
tibi: vt aperias manũ fratri tuo egeno ⁊ pau
peri. Et rationabiliter quidẽ: quia si nõnul-
li multis expensis diuitum comparant ami
citias: a fortiori ratione elemosynis dei com
paranda est amicitia. ¶ Que licet omnibus
faciende sint: maxime tamen his qui euãge
lium annunciant: sicut patet per Decretum
j. q. ij. sacerdos. Apostolus inquit videtur di-
cere ꝙ qui in sacrario operãtur: que de sacra
rio sunt edent: ⁊ qui altario deseruiunt de al
tario participantur. Qui nisi hoc de contem
ptoribus suarũ facultatũ vellet intelligere:
nũq; subsequẽs adiungeret. Ita ⁊ deus ordi-
nauit his q̃ euangeliũ annunciant de euãge
lio viuere. De euangelio viuũt q̃ nihil habe
re proprium volunt: q̃ nec habent nec habere
cõcupiscũt: non suorũ sed communiũ possesso-
res. Hec prosper in decreto p̃allegato. ¶ Quã- 60

tum ad tertium de quo videlicet pauperes sunt alendi. Nota decretū sumptum ex verbis Ambro. de offi. xij. q. ij. c. aurum. Auruz inquit habet ecclesia: non vt seruet sz vt eroget: & subueniat in necessitatib⁹ q̄d est opus custodire quod nihil adiuuat: an ignoram⁹ quantum auri atq3 argenti de templo domini Assyrij sustulerunt. Nonne melius cōflat sacerdos propter alimoniā pauperum si aliqua subsidia desunt: q̄3 si sacrilegus contaminet & asportet hostis. Nonne dicturus est dominus: cur passus es tot inopes fame mori & certe habebas aurum vnde ministrasses alimoniam. Cur tot captiui in commerciuz ducti sunt: nec redempti: ab hostibus occisi sunt. Melius fuerat vt vasa viuentium seruares q̄3 metallorū. His non posset responsum referri: quid enim diceres? timui ne templo dei ornatus deesset. Respondetur: auruz sacramenta non querunt: & cito post: in his generibus: id est in pauperib⁹ alendis: et captiuis redimendis vasa ecclesie etiam initiata confringere: cōflare: & vendere lz.
4 ¶ Quātum ad quartū pena illorum qui sic non faciunt: patet per iura ciuilia. In quibus habetur q̄ liberti non alentes patronos suos in paupertate positos puniunt a patronis: & in potestatem illorū rediguntur. Versa vice patroni non prestantes alimenta libertis carebunt operis impositis causa libertatis & ab eorū hereditate excludentur: vt. ff. de liberis agno. l. alimenta. i. in infortiato lib. ij. Et de iure patronatus. li. xiiij. l. diuus claudi⁹. Et de bonis libertorū. l. si patron⁹ vterq3 titulus est in infortiato. li. xiij. Cū ergo christus qui in suis indiget patronus noster sit & alimenta libertis exhibeat: & specialiter diuitibus: nisi ipsi ei vicem rependant: eterna carebunt libertate. Nota. R. iiij. xx.

P. iiij.

Pacis primo ostēdet

differentia. Secūdo: vere pacis excellentia. Tertio: q̄ mali hanc verā non habēt pacem. Quarto que pacem impediunt vel destruunt. Quinto: que requiruntur ad hoc: q̄ homines inter se pacē habeāt. Sexto: talis pacis vtilitas. Septimo: q̄ mala ex pacis contingunt defectu. Octauo: pena & periculum pacem non seruantiū. Nono ostendunt remedia: per que hec mala possumus declinare. Decimo pacis vere vel ficte experimentum. Undecimo: ostēdent quedā themata ad pacis propositum pertinentia.

Arti. j. ¶ Quantum ad primum pacis differentia: attenditur penes quinq3. Primo penes subiecta. Secundo penes qualitatem. Tertio penes fractionem & reintegrationem. Quarto penes opera. Quinto penes obiecta. Primo nāq3 diuersificatur in subiectis in quib⁹ est vel esse deberet quatuor modis: q2 q̄dam sunt pacifici cū pacificis: & hec est bonorum & nonnullorū malorū cōmuniter: sicut diligere diligentes quod aliq̄n mali faciūt sicut p3 Mat. v. ¶ Quidā vero nō sunt pacifici cū pacificis: & hec est cōditio peruersorū: de q̄b⁹ in ps. cxix. Cū loquebar illis: impugnabāt me gratis. Et iterū. Homo pacis in quo speraui magnificauit sup me supplātationē. ¶ Quidā vero non sunt pacifici cum nō pacificis et hec est conditio infirmorū & scorpionum qui tacti pungunt & non aliter: de q̄b⁹. ij. Regū. xxiij. Si quis tangere eas voluerit armabit ferro & ligno lanceato. ¶ Quidam vero sunt pacifici cū non pacificis: & hec est conditio pfectorū: qui significātur p terram illam quā magi Pharaonis pcusserūt. Exo. viij. nec tn̄ de illa cinipes educere valuerunt. Ita sicut mali vel boni vere humiles reprehendāt vel affligant: non tn̄ de eis cinipes educere poterunt murmurationis vel detractionis. Et in hoc cognouerunt illic digitum adesse dei. Sic in proposito: p tale signū in illis cognoscitur esse spūssāct⁹. Exemplū ad hoc de xpo qui fuit plenus spū sancto: & cuius locus in pace factus fuit: ideo corā tondente se obmutuit & non aperuit os suū. Esa. liij. dicēs. Cū his q̄ oderunt pacem: eram pacificus: in ps. cxix. Ad cuius exēplū oēs christiani sint cū oibus hominib⁹ pacem habentes. Ro. xij. Et ad Heb. xij. ¶ Secundo diuersificat inequalitate predicata de diuersis subiectis tripliter: q2 de quibusdam subiectis predicat pax vera de quibusdā ficta: de quibusdaz mala. Nam si queratur de quibusdā qualē pacem habeant: veraciter responderi poterūt: q̄ bonā de qua in ps. cxviij. Pax multa diligentibus legem tuā. De aliquibus vero respōderi poterit q̄ fictā habēt pacez: de qua Hiere. ix. In ore suo pacē cum amico loquit et in occulto ponit ei insidias. ¶ De quibus vo responderi poterit: q̄ malā habent pacē. id est cōcordiā vel cōfederationē: vel pacificam societatē cū peccatorib⁹: quos reprehendere deberent: de qua in ps. lxxij. Zelaui sup iniquos pacē peccatorū vidēs. Et pōt hec differētia inter pacē dei verā ex vna parte: & fictā & falsam ex alia videri: p exemplū de homine viuo & de hoīe picto vel mortuo. Quia sicut hō viuus & naturā viuā habet inter⁹ & vitā ostēdit exteri⁹ in signis & operib⁹: sic pax dei q̄ exuperat oēm sensum. Phil. iiij. sicut exterius ostendit ita interi⁹ possidetur. Ideo de

ista signanter dicitur: pax multa. i. multiplicata: tā interi⁹ q̄3 exteri⁹. Quam etiā si omnes indigeant: maxime tn̄ qui in vna habitāt domo vel societate: q2 aliter in cōtinuo sunt dolore. ¶ Pro quo est aduertendum q̄ visio alicuius psone quam q̄s odit: vel cū qua pacez non habet: mouet cogitationē: cogitatio vo grauat cor: & auget dolorē & mali machinationē. Ubi ergo quasi cōtinua est talis visio cōtinuus est dolor. Sed simul morantes q̄si cōtinue se vident: ergo nisi pacē habeant: et pacifice cōuiuant: cōtinue dolent. In quo peioris sunt conditionis illi: q̄3 demones inter quos nullus dolet q̄ alios videt i loco quo ipse est: vel de hoc q̄ multos secum habet socios. Et etiā q̄3 illi qui in diuersis regnis vel terre partib⁹: vel in diuersis ciuitatibus: vel diuersis habitāt domib⁹ eiusdē ville: q2 non tam cōtinue nec frequenter se vident. Cū ergo contra maximā miseriā & dolorē maxime necessariū sit remediū: & remediū cōtra dictū dolorē sit pax: patet: q̄ licet oibus habitantibus in diuersis vel eisdē terris & ciuitatibus necessaria sit pax: & quanto sunt viciniores & frequentiores occurrūt aspect⁹: tanto magis illi indigeant: oibus mortalibus optata pace. Hester. xiij. Maxime tn̄ illis est necessaria iter quos maxima est vicinitas & frequētius aspect⁹ sub illo qui habitare facit vnanimes in domo. Uos ergo qui sic habitatis: primū dicite. Pax huic domui. Mat. x. Nota R. v. xx. Non sophistica: apparens & nō existens: ficta vel falsa: que homini assimilatur picto vel mortuo: q2 sicut ille quidē effigiē et quandā similitudinē habet hominis ad exteriorē ostensionē: non aūt conditionē interiorem. Ita ficti & falsi licet exteri⁹ pacifica habeant tempora: licet insuper exteri⁹ in vultu signis & verbis pacis similitudinē assimilent: sicut ille. ij. Machab. v. qui venit Hierosolymā pacem simulans: veram tamen pacem interius non habēt: q2 non est pax impijs dicit dn̄s. Esa. xlviij. Et ideo loquuntur pacē cum pximo suo: mala autem in cordibus eorū: in ps. xxvij. Hanc vero pacis differētiā nobis christus insinuauit: dicens. Pacem relinquo vobis: pacem meā do vobis: nō quomodo mundus dat. Joan. xiiij. fictā vel falsam. Eandem insup differentiā tota innuit ecclesia in oratione de pace dicēs. Da seruis tuis illā quā mundus dare non pōt pacem. Talē qualē fratres q̄ sunt Hierosolymis mittunt fratrib⁹: qui sunt per Egyptum salutez & pacem bonā. ij. Macha. j. Et non talē qualē habuit Joab ad Amasam. ij. Reg. xx. qui manu dextera eius mentū tenuit: quasi eum osculatur⁹ esset & manu sinistra pcussit eū in latere. Sic illi qui dicūt. Pax pax: & non est pax. Hiere. viij. ¶ Sed tamen in cordib⁹ eorū tempus optāt & expectant nocendi: de q̄bus glo. beati Grego. Dextera manu mentum tenere: est quasi ex benignitate blandiri: sicut fecit Judas christo dicēs. Aue rabi: sed sinistrā ad gladiū mittit: qui latēter ex malicia percutit. Ille vero cū quo talis pacis cōponitur forma: dicere potest illud. Esaie. xxxviij. Ecce in pace amaritudo mea amarissima. Alios vero cōponentes ppheta informat veritatē interi⁹ copulare cum pace quā exteri⁹ fingunt: dicens. Ueritatem tantum & pacem diligite. Zacha. viij. ¶ Tertio diuersificatur pax in modo fractionis & reparationis tripliciter: q̄ quidem diuersitas perpendi potest p exemplū diuisionis & reunionis aliarū creaturarū in quib⁹ videmus q̄ alique creature percusse vel diuise statim sine ruga quacūq3 vel diuisionis signo adinuicē copulātur & reintegrantur sicut patet de aqua & de corporibus & creaturis subtilioribus: & magis spiritualibus sicut de lumine & de radijs solaribus & de aere & de igne. Alie vero creature semel fracte cum labore & difficultate reintegrantur: sicut patet de tibijs & brachijs fractis in quib⁹ postea aliqua ruga apparet vl cicatrix. Alie vero nūq3 reintegrant: sicut patet de vasis lapideis & luteis. Sic inter fractionem pacis: inter bonorum: & mediocrum & malorū: similis triplex inuenitur diuersitas q2 si bonorū pax per aliquā melencolicam interrūpitur: cito reintegrat ad modum ignis q2 ira illorum est sicut ignis in stupa q̄ cito extinguit & ad modum radiorum solarium & ad modum fluminis in quo nullum diuisionis remanet vestigium qualem propheta omnibus optat dicens. Utinam attenderes mandatis meis facta fuisset quasi flumen pax tua. Esaie. xlviij. Mediocrum vero pax si rumpatur ad modū maioris ignis in domo accensi & ad modū ossium fractorū cum maiori labore & nisi reparatur: qua reparata adhuc aliq̄ cicatrix i cordib⁹ illorū remanet q2 nō ita sincere vt pri⁹ diligūt: quā rugam verbis & signis q̄nq3 ostēdūt: q̄n de alio fit mētio: de q̄b⁹ Hiere. vj. Curabāt contritionē filie ppli mei cū ignominia dicentes. Pax pax: et nō est pax. ¶ Superbon vo & valde malorū si pax semel frangat offensio illa & fractura in illorū est: q̄si cas⁹ diaboli irrecupabil: de q̄b⁹ Ge. penul. Maledict⁹ furor eorū: q2 pertinax: & indignatio eorū: q2 dura. Sūt ei carnales & grossi & pōderosi ad bonū ad modū lapidis: q̄ nō reīntegrāt: & nō simplices: subtiles: & celestes. j.

Cor.xij. Cum sint inter vos zelus z contentionone carnales estis. Tales nō sunt ei quia non est dissensionis neq; secᵈ pace. j. Cor.xiij. Quarto diuersificatur par in operibus ad diuersos fines tendentes. Nam pax est quies bonorum est in vtente z bene fine: z ad vtentes fines z mediantes operibus. Ideo dicit Augustinus de ciuitate dei vera pax est hominum ordinata concordia pax ipsa ista real est prime in mentibus malorum fuppotantionibus z discordia. Et secundo in mentibus adiutationibus qua vna alteri in malo adulatur z alteri non vult displicere. Tertio in mutuis confederationibus ad aliquod decptionem quib⁹ cōsederantur ad modū ſignarū ſicut oſtēdum eſt. j. Cor. Quo contra dcō.xij. dicit. pacem ſequimini cum oībꝰ et ſanctimoniam. Quarto in pfectissima locutione qui mutuis bus illis pace ſiceam oſtendūt quoo beſtan dare nituntur: vel a quibus bona accupe ſpe rant: ſicut quotidiano pace experimento. Vltimo nāq; frequens offendit gr fraudulen tus deceptor. ſicbi potest aliqd ab inſipiente vtcnto lucrari: vel ipm in aliquo decipere: ei ſalutando z ad potionem inuitando quer par paxmutua ei promittēdo. Sed ei fraudulenter lucratus fuerit: quicquid ab amīt vere poterit non eſt pax nec ſolita ſalutatio ſed mutatio. A. Tertium alius habebit facere in aliqua curia ut ſit eſſectiu habet bonam burſam: tot bonā tam ſuum large bando extra libues z expēdit minuti nummi: par pax non ſit mmerebene fiet: quantſcunq; cauſam contra deum habeat z rationem beatū nāq; dicerunt populū cui pax eſt contra pſ.xiij. Sed ei ſalutatio fuerit mar fuqua: non eſt pax nec ſolitū cantant celeuma: nec pxmiſſa tenentiſed illos quibus multa pmiſerūt turpiter decipiunt vt oſtendat ſe eſſe illos. Quinto dicit ſeditiōſi redeūt ſpi tedeſt pūt. Sſi nō habent pacē de qua dicit in pſ.xxxiij. Juſti ca z par ſocialis ſunt: ergo ſub pace quam ſit malam multitudam communitat: ſicut ille q burſam ſcindit. A. rr.c. Quinto diuerſificatur par penes obiecta inplicter: quia eſt par ſpūalis mūs ad deum mad ſpīm.z ad pximū. Et de prima dicit Aplꝰ Ro.v. Juſtificati ex fide pacē habeāmus ad deū: qualiter acquirit: pater p Ber. ſup Cant. Si inde inquirimus nō ab vnifermus inter nos et deū noſtrū reſtat nō intereſt z pax erit: hoc eſt mēſ noſtī nō pōt eſſe p oppoſitionem: z tanto dicit ꝛ Eſa. Iniq. Ceruum beati ſpūs pacē. Sed fecūda que eſt hois ad ſeipſum: ſi eſt deo ale in cōſcientia pura z to

pacem nitere re ſed gladium. In fine Jo oia talia bella ceſſabūt. Et ideo ſm Ber. in quo dam ſermone ſignāter dicitur in pſ.cxlvij. Poſuit fines tuos pacem. Ibi poſt ea pax habitatrinitatē qui in pace facit⁹ eſt fines in pſ.lxxv. in ea pacifica. Dic ſi habuerit mus deū habebit. Ipſi eſt Aplꝰ non ſolū ipſum habere deū ſed deum habere; z quo pacis z dilectionis erit vobiſcū. j. Cor.xiij. Pax tertia eſt ad omnes propter quos pax habere tenemur. Et. j. Theſſ.v.

Quanta vero ſit pacis excellentia queſtio certior erga tria precedta obiecta obſeruat. oſtendit primo ciuitā nostram. Ci enim nō ſit nemanime ſuos diligere teruā. Sic nēque nō dono pacis oſtendere dominū z volun. Et quo angia pōt q poſt ſcripſ pax ſit mundi quodare ꝑ ſeipm argūtum. Ecce. vij. xij. quia certum eſt q maxime ſit in ſuis ciuitatibus ſeu regnis ſeu familiis. Ibi enim maximum dominū bare: ſed finec maxime inſi ergo vnc vinculum pacis ſit ſpīm aliter eqs ſm ſm aliquam naturā eſt naturaliter⁹ agit⁹ quare par eſt optima: qz ſicut nihil cupiunt ſic eſt car⁹ vel deſiderabile. vita corporis quā calore vnitus plūs ſit natura. Ita nihil eſt ſpūaliter car⁹ vita ſpīritualiter in pace cōſiſtit vnicatio. Sinc ergo ſolūm ſeruat vnitatem ſpīrtus in vinculo pacis. Eph.iij

Quarto cauſa. Ibi. ſunt eſtrecteſt alioqui dero⁹ nihil amplius. Et ſed qualiter deū ideo pulsa ſuus pace pacem exaltant. ſimam quoq; in mutuis dcēliquit pertatiōnib⁹. Reſpondetur q ibi pugitur nō reliquit pacem z duplicē cām ſi ſit delinquit in cele. ſed et ere pacis tranquillitas. Ibi quit enim eis interioſem z exteriorem. Jam rotem quo ad deū z conſeruā q pacem terioꝝ tem quo ad ꝓximū bonū ſi ſit nō ſit barē ſed pacem cū illo habeat. Celſum vero vñ eis inferri ꝓmitit a perſecutionibus quod ſit experiēdum ſuſtinendo. Aliud no es ſimiſſit in peccatoſit cepit gnationē ipſos turbando e aggrediendo ſibi ſunt pacē. Ad articulos. j. Et dicitur. ꝙ ibi ait. Non veni

aliis pacem habeāt: qz omnia habent q pacem impediunt e deſtruunt. Quod eſt pecā pacem impediunt e deſtruunt oſtenſus eſt. Et. 2. 6.c.6. Sed vbi peccabilitas mortalia habent peccata. Quidam nō ſeq illos habent ſuperbia z ſi ſuperbia impedienc vera pa cem habere non poſſunt. Quia vbi ſunt ſu perbia odia z contumelie. Procul. ꝙ. Ibi cauſa eſt: qz ſuperbia z ſuperbi ſe habēt ad modum olei in aqua ſicut ſuperius dictū eſt. Quinto qz ſicut oleum nullo modo eſt ad vult miſcere ſed ſeparatum eſt ab aqua: ſic pertotum tempus terre. Ita ſuperbi quibus dus iuſte reſiſtitur reſiſtentes turgide: inturgis e cōmodis affluunt: e pace imbattere ſe vult fuerit ſuperbia ibi z cōtumelia. Et ſicut do oleo aſſimilant⁹ ſi ſcit oleū ſimaliter cō burtur nunqua integra e tanta manente. Ita in propoſitō ab penitēti iudicium qui vog contur bat. Sathy. qz non querit pacem pos ſeſt malus. Xere. xxvij. Et qz qz q eſt qua ſua ꝓboli. Quarto pacē nō ofſendit e ſimplices facilius: ꝓpo parso parcēdum ſed ſuperbus cogitans parentelam e di uitias nō potius eligit cum diabolo in eternū affligi ꝙ pacificari. Iuſtum ergo eſt q ꝓbabeat q̄ eligit: z q eius habeas ſocietatem cauſa autoritate barus eſt ei ve ſumeret pa cem de terra Aporo. vj. Chriſto vero habere capiditate ſe ꝓ expiderat ne impedirent verā pacem habere non poſſunt: ſicut pater. A. rr.z. Quia qui ſequitur q̄ ad plenū cognitā ſanctam pacē impedimenta ſunt. Ideo dicit beatus Grego. Quid quiem? ſet. Ideo dicit beatus Grego. Quid quiem? ſi in mundo hoc mihil appetere: quid labo ro ſi in mundo hoc mihil appetere: quid labo rioſius ſi terrenis deſiderijs eſtuare? Dne eſt q̄ ifael ſabbata acceptū mihi ſacrificiū ꝓpius percurrunt mi ſeari mutitudinem. pidarum cogitationes annexate ſicut oſt ne rabuntper mā ꝓphetam: ſed ſemper ſum eſt. A. rr.xij.c. Congruenter q̄ quodā ſanctū continua diſcordia. Ad hoc pacē eſt aſſimilata pariebomo illa: imo etiam amicos quan pacem impedit philoſophoꝝ: q̄ dr pacis eſt aſſimilata dogmatibabunt. Sed ſic eſt in malis: q̄ do non rapere: fructus vero eius requiē habe mnia z tatis ſemper vult eſſe vitare cre. ſi. Reg. iij. habebat pacē q̄ omn pace. ad ecclesiam: ſic de alijs virtutibus ogibus. Et ſed ſi ſit ſuperbus nō ſit ſuperbus. Ibi vero habent innutritas qui ſe habēt Domina vero volūtas eſt ancilla ſua car ad ſubditos e ad omnes qui eum illis ba Inim pe ſimiliter vult contrariare dum ſic vult bent bene agere z cum illis bene viuere. Ibi micis ſe ſuis rationem: z caro concupiſcit nocere poſſunt ſicut malus martialis ad ſi aduerſus ſpīrtum non eſt pax oſtib⁹ meis ꝙ pauperem z pauperies: quēs reſpicies ꝓ. xxvij. Jmmo e eſſe tales turbati in nemo inuenies vnum clamum deſſecere: z intelli ſcomnes vtones turbāt. Signus nāq; de eis gēs quod mihi ꝓ opere fuo bonum: ſed mihi mencialio nocet: quia ſicut habebat Eccl. ſtrictum ſalamantur. ꝙ dominus equi non iuuit. bono iracundus inimicabit ſtrigis: ne poteſt. ꝙ nocere ſi parum recalcitrauerit ei pacem turbabit amicos ſi in medio pa poſſet mouere. ꝙ ſuper bigas e inter bigas ad. Non eſt habentium nunnitur immicitiam. hoc facta cleuat: z dicimo ne ligat ei ſer ius

a Occurrunt q mali nec in ſeipſis nec in tem impoſuendo. Deꝛtrarium vero dnnitio.

ei ad ductum omnibus ferramentis amissis
m omnibus pebibus nudatos intelligens
y Ois ens ei robur vel caligas dabit vel be
dit vel ei malum facere posset si vellet: ſi
equū ſuum male tractaueris: illum leniter
palpas: z blande alloqu̇ris: ſic deus: bridet
mot elus de hyspania. Ita nō uili nō terre
ris: eram pelati: z coli minister ſe habent
tam in religione ꝙ terra: qꝫ pauper qui nō
dat: z qui nocere non potest pro paruo deli
cto bene tractatur. Sicut patet per exemplū
de curta leonis. C. xvi. 15. Magni vero qui
manere: vel ſeſſa tanti vel nocere: z agere ad
illos poſſimus: tanto vel ꝙ ſtrenoſe tenemur
etiam pro magno delicto facilius eradi
qui cum tali iniuſticia non pluſ bonas poſ
ſunt habere pacē ꝙ ille qui inequaliter tan
git ebdomadas etiam melodiam de quib⁹ no
ctum eſt. C. xiij. 5. 7. 4. qua ſicut predictus
equus pauper ſemel ſic male tractat: minus
poſtea libenter ſe illi ſubdet: qui pu⁹ eſt
male tractauit ſed cum ſemel pacē recalci
trat: z a poteſtate eius ſe retrahit. Ita male
tractan verbo: contumelioſo: contrarian
dicunt: z contra eos cogitant: z facunt: qui
do tempue vident: z opportunum: illoſq; ore
detrahunt: z in eodē cum illo pacem minꝰ
habent. Ideo ſignanter dixit prophera. Iu
ſtica: z pax oſculate ſunt: qua ſi dicere: vbi
eſt iuſticia ibi pax: qua teſte eſaia. Et erit
opus iuſtice pax. eſa. xxxij. Vbi vero iniu
ſticia a contrario ſenſu ibi nulla erit pax. Et
ſic verificatur in eis illud eſa. xlv. Non eſt
Luxu: rita. 14 cat in eis. 4. ſubditos: ignorat pacē. Alij vo
habent peccata iuuenie pacē ini poſſeſſio.
Quod enim illa pacē impediant elegit ſi
gnificatum eſt. iij. Regū. xx. vbi 3o itaq; regē
querenti. Iuuapiad me eſt Iehu? Reſpōdit
Iehu. Quid tibi e pacē: adhuc vigent fornī
cationes matris tue: quas diſcerrit: tam ille
ſunt inuſti: ꝙs poteſt pacē in terra. Ita
modo bum non ſunt fornicationes: adulteria:
e alia ꝓuiſimodi peccata immūda: quomō
poſſet bu pacē eſſe inter nos: qui tot modis
Iniu: ria. 15 bellamus contra deum: qui eſt pax noſtra.
Epſ. ij. Ita iſto vero poterit eram immuta
ram memoria pacē impedit. Et tales ſunt
Luce 10 aſſimulāt. De quo in fabulis fertur: q̄ in
domo cuiuſdam nutritus tandē filiū emu
in canabulis occidit. Cui pater familias de
campo rediens occurrit z hūpo ab ictu feue
ris deuertente: grandem in lapide fecit ipte
ſionem. Cui poſt pater familias obuiāb⁹ ei
allocutus fuit de pacabla facienda: z de bu
amoris tenenda. Cui illedem amoris bne
tenere poterim: qui ſcē filio tuo cogitas occiſore qui de ictu feruris
in lapide. Nūq̄ bon eruntus amici. Ecce non
mala nutrit eras illi in fide. Ia. xvi. 6. Sed hec
vero memoriam habendam: z deſcendas ſi
tinuandam quandoq; propria malitia qui
dog vero diaboli excitātur adhuc ꝙs. 400
bonis audiuue z beneactoribus: qui quādo ali
quis cum aliquo pacē facere deberet: ipſe
de iniurijs facte cōmemoratre: vt verbis nū
bus poſſunt homines ad iracundiam ꝓuo
cari: z ad vindictam ꝓuocandā: z ꝓpellunt. Cui
ram offitiam eſt officiu diabolicū: ſuū
officium chriſti: z bonoꝝ ꝓtianoꝝ munꝰ pa
cem inter diſcordantes reformare z reuer
proper hoc nanq; chriſtus in mundū venit.
In cuius ſignum in cinu uanitate angeli
cantabā. Iā terra pax hominibus bone vo
luntatis. Luce. 2. Ita officium diabolic malo
rum hominum eſt diſcordias ſeminare: pa
cem impedire: z ad hoc cauſas 7 allegatiōes
nes apponere: de quibus Ecclesiaſti. Qui
z bilinguis maledictus odiosus: de multos
bauit pacem habētes. C. Quod vero illi ꝓ
dicti z eo ſitce diu pacem habere non pot
runt exemplo patet ſequenti: quo ofendi
tur q̄ quidam vt ferunt in ma terra mate
uitas peccatis plenas: hec ergo timoꝛem ho
bono cuiuſdam magni regis qui contra cy
vendebant: miſit ad quandam poteſtem ma
gna ei offerens ſtipendia. z rogās ꝙ ad
eos defendendos venire dignaret: quibus
legati venientes: vt eum ad aſſensum ſuum
dam anuarum re curatus ꝓ quercus ſin
tiuidiem: in manus ſolas tantū: nō ſuas
muniendo a quibus ſpe reſpondēs quis
ſunt nocte. Eſt ne cooperturus ſuprinus re
tra dei ſuper illum inſultare poſſent: ꝓpter
quit: propter hoc dico: quia ſi habuerem
nam qui poſſet eos defendere a violētia ne
ad vos ventrem: z non alter. ꝙ dum eſt tp
plena peccatis quāſi tunc ſit de ſimile
lapidibus: z militibus: impoſſibile eſt ꝙs
eſſe: z poſſere gubernatorē a nō bonis
tus cuſtodiere: nō enim frustra virgas z
cuſtodie eam: in ꝑ. cxxvj. Et ſi dominꝰ ci
tam cuſtodierit tortus mūdus illam debile
re non poſſet: quia teſte Paulo. Ro. viij. ſi
dominus nobiſcum quis contra nos: qui
pugnabit aduerſus electos dei? Deus vero
qui amicus cuſtodit ciuitatem: terram: re
ſonam que eius cuſtodit mandata: melius
quam omnes muri z multes munch. Et ſi
ambulantem in via dei non cuſtodit: ſicut
pater Baruch. iij. vbi talibus impropera
do loquitur deus ꝓphetā Ieremia. Quid
eſt tibi? q̄ in terra inimicoꝝ ſuppoſe capti

nus ea? Sequitur. Si in via dei ambulasses
ſes habitaſſes in pace ſup terram. Ecce non
diuit facit: ꝙ ambulatum in terram inimicoꝝ
propter defectum murorum 7 armorum vel
equorum: vel multi ſorū: ſed q̄ in via dei
non ambulauit: ſine qua impoſſibile eſt re
pue pacem tenere. Ad Hebreos. xij. Unde plu
ra de iſtis impedimentis pacis: ſermone.
Ecce. 17 Chriſt unita ergo ſi ad hoc reſpondere: q
hominꝫ inter ſe pacem habeant ꝓpinum z
maximū eſt: ꝙ pax fiat inter nos z deum et
interne inter nos z cōſcientiā. Sic enim a
mus illam obtinebimus ꝙ ſbuſamus pra
cellentibus vel oratiōnibus: vel miſſarū ce
lebrationibus: qui ſi omnia iſta ſunt z aliud
omnitatum: nihil impetrat: qꝫ ſeruit Job.
ſic tunc reſtitet ei ꝓ pacem habuit? Cū vero
finis belli ſit pax: ad hoc ꝙ ihſūpacē ci deo
z conſcientia habeamus: oportet ꝙ pius bel
lus ei nullo habeatur vitioſus: z tūc ha
bēm? ꝓ bello: bellū: ꝓ pacis. Eccle. xij. z alibi
re nō. Quod pulchre ſignificauit eſt. Iuuene
n. reni). Si vnꝰ nō uult eriſtere inter ſe habi
tantes terre q̄ remanerunt erunt vobis ꝓ
ſi dum in oculis. ſi nō uerit iſte: ſi deſtruā
repabit: ceremus ea corrigere peccatores: ſe erit
vobis tam a afflictiū: tūm ore q̄ exteriore
imminebo hoc ordinante: ꝙ pacem nō bas
bebit: nec interius nec exterius. Nec in
nunquā quātūcūq; regat oꝛ ꝙ ad pacē tunc
dat: aut pacē bene poſſeſſoꝝ: qui opere bonū eſt
pugnare: bellum eam do habet quomodo
poſſet tales vel cum vicinis: vel cum ſbjec
ta ſua pacē habere: cū bonus ille ſit bellus
dat ſiue facit qui bellatiōnibus reſiſtere vel
eis nocere vult. Talis nāq; aliquis procu
ratq; et alia parte contra eos ſurgant: ſic
bus ſeos ode ad inſurgendum inuitat: de
plena peccatis quāſi tunc ſit de ſimile
lapidibus: z militibus: impoſſibile eſt ꝙs
eſſe: z poſſere gubernatorē a nō bonis
tus cuſtodiere: nō enim frustra virgas z
cuſtodie eam: in ꝑ. cxxvj. Et ſi dominꝰ ci
tam cuſtodierit tortus mūdus illam debile
re non poſſet: quia teſte Paulo. Ro. viij. ſi
dominus nobiſcum quis contra nos: qui
pugnabit aduerſus electos dei? Deus vero
qui amicus cuſtodit ciuitatem: terram: re
ſonam que eius cuſtodit mandata: melius
quam omnes muri z multes munch. Et ſi
ambulantem in via dei non cuſtodit: ſicut
pater Baruch. iij. vbi talibus impropera
do loquitur deus ꝓphetā Ieremia. Quid
eſt tibi? q̄ in terra inimicoꝝ ſuppoſe capti

cuſtodiunt mandata: z pcēta: ceſſant: ſed
iſta nō ſuffert: eo ſemp pacē habere debem⁹
in terra ad hoc q̄ ſemp pacē habeamus in
celis: de qua. ij. Theſſal. iij. Dñs aut pac
ei det vobis pacem ſemp ut̄ nam. ¶ Secū
dum alie ſimile eſt hanc q̄ vis pacē habeāt
dibet ſeruire z imuitrice quia ꝓ frequenti
andacia poſſet ꝙs ab aliquo rege pacē pere
re: z ſeruos ſuos cōmue expugnare: ſi pe
tere fruſtra poſſet eē illos Iacob. xij. Pcti
tis z non acquiritis eo q̄ male petatis. Sic
in propoſito: debet illis qui tempoꝛa deo perfi
pacifica: ergo q̄ a nullo inquietent: ꝓcures
ſta pacem olie in nebne noſtris: e paques
crudeliter affligunt: maxerā: te odio pa
bent inuiſſe perſequentes. Sic enim agen
tes ſi pacē petant: non obtinebunt: ſic
debet eligentes: z non accipere: ſi ſi pe
tra eos bellāte qui ait: ꝑpter miſeri inopū
z gemitū pauperū nunc exurgas. dicit dñs.
in ꝑ. ſa. Cui non poterit reſiſtere q̄ nunc
nuus quaſi vir pugnator: ſi poterem nonne ca
currus pharaonis: et exercitus eius: ſolleci
qui ſeruos eis perſequebant: pteā in ma
re. Exo. xv. ¶ Non ſolū perſequentes ꝓ pacē
ſonas: ſed eia ꝑ cōtra illos exercendo que
ipſi ſeruus ſuus facere conſueuerunt. Apſt
nāq; tyrannꝰ pauperū ꝓpriū poſſeſſioe
mus debet illoꝝ occupantes: ꝓ ſonas qua
do occidunt. Sic deus aliq̄nus ſtrat ad mo
dum regis qui bene tra facit rebellantibus:
unta illud ꝑ. xx. Dñs in tra tuo ꝓbabit
eos: paſſiones ſuas: z bona exteriora ta
ſeruo ꝙ infortunia. Et oꝛnabat eos ligis
ſes ſuperiores: bonum ſibi. cōpus o ꝓtēn
tam animam in gehennā mittendo: inue
rando. ¶ Et ſi hoies ei illis ꝙ offenderūt
pacē faciunt: tumore aliquoꝝ indicū terre
noꝝ ꝙ venunt vel de talibus inquirunt ma
teſtatoribus. Et fortioꝛ rōnequi alios no
cuerunt: ei eis pacē facere deberent timore
ſibus indicū qui habet poteſtatem mitte
re in ignē: ꝓ alios vobis: hunc reme
re. Ecclesiaſt. Et. ſ. pe. ij. Et agatis ſicut agit
qui cum aliquibus litigant habet vel quer
rant: ab videt q̄ rectus reſiſtere non valet
paret illoꝝ ſi excrodē unanimi: tale eius in hoc
caſu ſi ſapiēs ſit cum illis cōcordet. Et ac
hoc ꝙ cōcordi illam ei rege obtinet: ops
ꝙ ſicut rationem de cōdenta eiam incara
ceratos beloibꝰ regis illuc de carcere fin
dimittat: et ablata reſtituat: z tunc ſecu
tuus pacem petat. Sic in propoſito: reuerti
tat ut̄ uſq; ad ſtrarr fiat de cōde tuoꝝ ei
fate eis nocere: e ablata reſtituere: et tunc
ſecure rogare q̄ ad pacē ſuā: in ꝑ. cxxj.

19 ¶ Tertiū qđ requirit ad pacē obtinendam
est mandatorū dei obseruātia. Leuit. xxvi.
Si in preceptis meis ambulaueritis et man
data mea custodieritis et feceritis ea; dabo
vobis pluuiā et terra gignet germen suum: et
pomis arbores replebunt: quo ad abundā=
tiam spaliū. Dabo pacem in finibus vris:
dormietis et nō erit qui exterreat: quo ad pa
cem temporū: persequimini inimicos vros
20 et corruent corā vobis. ¶ Quartū qđ requi
ritur est: φ in cōcordia facienda et pacē in=
ter discordantes reformanda: nō nimis gra
ues petantur emende: non tantū pp̄ter cām
pretactā. D. x. 14. verū et ne illorū intentio
et nisus potius videat esse circa cupiditatē
ꝙ pacē. Et pax qui tali fit pacto nunꝙ erit
durabilis: sicut ostensum est. B. ij. 55. quia
si sic cōcordatus auderet cor ostendere: nō
diceret se pacificatum sed prouocatum: qr
nimis care pacē emit: vel nimis de iure suo
parti timore dimisit. Et iō tpe viso oportu=
no ostendet φ nunꝙ in medio tpe vera pax
fuerat. ¶ Qui ergo verā desiderat pacē tria
Exem̄ d duab⁹ ouib⁹. potius facere deberet ꝙ illa fraudaret. ¶ Pri
mo nanꝗ deberet se potius humiliare ad=
uersario suo. Exemplo informatus brutorū:
de quibus dicit Plinius. li. viij. φ in q̄bus=
dā aīalibus hec reperta est solertia: vt due
oues sibi occurrentes super pontem artū:
cum non posset vna iuxta aliam transire: et
aqua esset profunda. nec liceret retrocedere:
vna alteri se substrauit et alteri supra se viā
fecit. Sic hoies deberent sibi cedere: et vnus
alteri se humiliare pp̄ter bonū pacis: ne in
profundū cadāt inferni: cogitantes φ arta
est via que ducit ad vitam. Ergo ne ab illa
deuies et in profundum cadas: esto consen=
tiens aduersario tuo. Math. v. Non vos de
fendentes charissimi. Ro. xij. Secundo debe
ret potius de suo dare. sicut patet p exēpluz
et autoritatē. D. ix. 11. ¶ Tertio deberet ali=
quando iuri suo credere: et iniuriā vel etiā
grauia pati. Exemplo Constantini: qui po=
tius elegit grauiter esse infirmus ꝙ puero=
rum morte multorū pacem perturbare. Sic
ergo inquire pacē et persequere eā: in psal.
xxiij. Quā autoritatē Crisostomus allegās
sup Math. home. ix. dicit. Non inquit dixit
21 ps. Ite pax sequet: suscipe eam sed si a te fu
gerit sequere eam: vtputa si quod humanū
est cum alio feceris litem: siquidē te prius
inuitat ad pacē pax te sequitur cū gaudio
suscipe eā: φ si ille quasi malus permanet
in malo: pax absconditur ab oculis tuis: tu
quasi filius pacis pulsa ianuam pacis. Et
hoc est: inquire pacem. Non dicas. Ille mi=

hi prior iniuriam fecit: et primo me debet ro=
gare: gloriosior es tu si innocens pacē pete
ris ꝙ si nocens. Querite igit pacē vt primū
pacis inueniatis: cum illis. Math. v. Beati
pacifici: qm̄ filij dei vocabunt. Exēplo chri=
sti qui venit Hierusalē que visio pacis dicit
ad querendum pacem vt dirigeret pedes no
stros in viā pacis. Luce. i. Et exemplo alia
rum operationū: que diligenter in alijs fiūt
negocijs minoris vtilitatis. Si enim lega=
tum hoīs cū magna non dico expectat sed
querit diligentia ergo a fortiori rōne lega=
tum dei: de quo Eccl. xlv. Statuit ei testamē
tum pacis. ¶ Quō vo illud dei testamenti
legatum amittit: vide. D. viij. 6. Alij etiam
illud pdunt: qr illud q̄rere nolunt. Quātū=
cunꝗ enim aliqd tibi legatum fuerit: nisi il=
lud q̄rere velis. Quis illud tibi portabit?
Sic nec illis vera portatur pax: q̄ dicūt: bñ
vellē pacē: sed se prius nolūt humiliare nec
circa illā habendā laborare: qr sicut dicitur
Esa. lix. Viā pacis nescierūt. Nota φ signā
ter dicit viam: qr vie terminum vellent: sed
via qua ad illū peruenit terminum sciendo
sunt: de quibus Aug. sup illud: ps. lxxxiiij.
Iusticia et pax osculate sunt. Duc inqt sunt
amice iusticia et pax: tu forte vnā vis: et alte=
ram non facis. Nemo enim est qui non vult
pacem: sed non omnes operari volunt iusti
ciam. Interroga oēs hoies: vis pacem: vno
ore r̄ndebit genus humanum: opto: cupio:
amo: volo: ama ergo iusticiam: qr due ami=
ce sunt. Et si amicā non amaueris: nō ama=
bit te: nec veniet ad te. Hec ille.
¶ Si vero illam predictam amicam dilexe= ar. vij 22
ris: ista ad te veniet cū triplici vtilitate: q̄
vna ante mortē: cum alia in morte: cum ter=
tia post mortem. Ante mortem nanꝗ pacis
vtilitas est bonorū: tam spiritualiū ꝙ tem=
poraliū multiplicatio et augmētatio. Sicut
ēconuerso contingit φ guerre et dissensiones
sunt causa depauperationis: ita pax ditatio=
nis: propter qđ dicit Job. xxij. Acquiesce ei et
habeto pacem et per hanc habebis fructus
optimos: et i ps. cxxi. Fiat pax in virtute tua
et abundantia in turribus tuis. ¶ Alia est
eius vtilitas ante mortem. φ filios dei per
gratiam facit: ipse enim christus est rex pa=
cificus et significatur per Salomonem q̄ vo
catur pacificus. i. Paral. xxij. et ij. Cor. vlt.
Deus aūt pacis et c. ¶ Tertio i nobis dei facit
habitaculum: deus enim est sapiens quia
cum diligit pacificū. ps. In pace factus est locus eius.
¶ Quarto oculum cordis ad dei dispositi
onem: sicut pax aque ad videndum imagi
nem in ea. Heb. xij. Pacem sequimini cum

oib⁹ et sctimoniā: sine q̄ nemo deū videbit.
¶ In morte vero transitu seu portu ad pa=
cem seu quietem ducit eternam. Sic nanꝗ
nauigantes in portu gaudent quieto: ibiꝗ
dormiunt et requiescunt post labores. Ita
pacificus in morte dicens. In pace in idipm
dormiam et requiescā: in ps. iiij. Esa. lvij. Ve
niat pax et requiescat. In pace morieris. Iere.
xxxiiij. Et deducet in pace itinera tua. Pro=
uerb. iiij. ¶ Post mortem et pacifici tanquā
filij dei cum patre suo pacifico cōregnabūt
et tunc veniet sicut dicit apl's Ro. xiiij. φ re=
gnū dei nō esca: nec potus sed pax et c.
ar. vij 23 ¶ Et sicut ex iam dictis ptz: φ multa ex vera
pace sequūtur bona. Ita ex vere pacis defe=
ctu multa sequuntur mala. Vere aūt pacis
defectus dupliciter cōtingere potest: vel per
fictā et falsam pacem: vel per apertā discor=
diam et ex vtraꝗ multa mala contingunt.
¶ Quod enim ex prima: multa mala contin
gant humano generi damna ostendit: tam
primorum parentum casus et infortunium:
ꝙ etiā quotidianum experimentum. ¶ Pri
morum nanꝗ parentum peccatū et toti⁹ ge=
neris humani perditio ex hoc sm doctores
accidit: φ Adam cum vxore sua in malis cō
cordabat: potiusꝗ elegit cū peccatrice pacē
malā habere: eiꝗ in malis placere: ꝙ ei de
esu pomi sibi oblato ab vxore cōtradicendo
displicere et vxoris pacē perturbare. ¶ Quo
tidianū insup experimentū ostendit quan
ta ex inordinata pace sequuntur dāna: tam
inter viros ecclesiasticos ꝙ etiā seculares.
¶ Inter viros nanꝗ ecclesiasticos tam reli
giosos ꝙ alios ex hac mala cōtingunt. ¶ In
religione nanꝗ ex hoc φ maiores potius eli=
gunt cum minoribus pacem habere: ne eorū
amittant fauores in locutionibus et electio
nibus et fame dilatione: vel ne in officijs nō
ponantur: vel ne de officijs deponātur si di=
splicent: multa dissimulantur: que de iure
dissimulare nō deberent. ¶ Inter alios etiā
viros ecclesiasticos ex hoc φ prelati et alij q̄
in aīarum ponuntur regimine: parrochia=
nos suos et alios offendere nolūt: sed volūt
cum malis in pace viuere multa peccata in
correcta dissimulant: et vtriꝗ libere ad infer=
num vadunt: qr vtriꝗ contra conscientiam
agunt: tam peccantes ꝙ cū eis pacē haben
tes: ps. lxxij. Quia zelaui sup iniquos pacē
peccatorū videns: non est respect⁹ morti eo
rum. ¶ Inter viros etiam seculares sicut inter
duodenarios et assessores et falsos homines
patrie: et hoc latrones sustentantur et homi
cide: φ mutuo se iuuant: et vnus ad rogatū
facit alterius cum quo malam habet cōcor

diam. Et moribus istis se excusare estimante
per illos p quos rogant: sicut Adam se ex=
cusauit per vxorem suā. Gen. iij. tā magna
mala pacem appellantes. Sap. xiiij. ¶ Qđ 24
etiam ex manifesta discordia multa sequū
tur mala: certū est: quot enī ex bona pace in
precedenti articulo sequunt cōmoda: tot ne
cesse est vt ex eius cōtrario sequant dāna: tā an
mortē ꝙ in morte ꝙ et post mortē. ¶ Quod
enī añ mortē ex pacis defectu multa contin=
gant mala: tā exteriora sicut pugne: homi
cidia: rapine et hmōi ꝙ et interiora: sicut odiū
dolor: ira: malicia: priuata discordia: et hmōi
dubium non est nō solū inter duos: sed etiā
inter multos sicut ostensum est. D. viij. 9.
¶ Qđ et in morte mala eos capiant in inte=
ritu. psumendū est φ diabolus semper eos
ante mortē ad hoc dispersit vt in morte eos
raperet. ¶ In quo facto lupo assimilantur:
qui sm phm. li. ij. de aīalibus primo gregē
dispergit et postea rapit. Sic iste lupus ra=
pit et dispergit oues. Eccl. xli. O mors quā
amara est memoria tua: homini iniusto et
habenti pacē in substantia sua: nō in seipso
nec in cōscientia: nec cū deo vel pximo: sz in
substantia sua quā nimis dilexit. ¶ Quod
et post mortē mala inueniēt: ptz: qr sicut de
bonis et pacificis dicit post mortē. Illi autē
sunt in pace Sap. iij. Deus nāꝗ pacificus
quēlibet talem nunc ad regnū recipit pacis
dicēs. In pace et eqtate ambulauit mecum
Malach. ij. Ita ecōtrario modo agetur cū
non pacificis. Nota. D. viij. ar. vlti. Nec mi
rum: qr si pacifici sunt beati: oportet φ non
pacifici sint maledicti: non tantū a deo sed
ab omni creatura: qr ois creatura naturali=
ter quietē optat et pacem: quam ipsi pertur
bant: de quib⁹ Abdie. c. vnico. Inualuerūt
aduersū te viri pacis tue. i. q̄ deberent esse
viri pacis tue.
¶ Qđ qr tantū cōmittunt delictū sine pena ar. viij 25
transire nō pñt. Horū aūt pena et periculū
dupl'r timeant: temporaliter: et eternaliter.
Tpaliter tam in rebus ꝙ in psonis. In re=
bus ptz p legē ciuilē in autentica: ti. de pace
iuramē. firmanda. Col. x. l. vnica. §. homici=
dium: in q̄ nō tantū ipsi perturbatores: ve=
rum etiā de eis iudiciū nō facientes: in suis
facultatibus puniunt: sub eo qui sequit te=
nore. Iudices vero et locorū defensores vel
quicunꝗ magistratus ab imperatore vel
ci⁹ voluntate cōstituti seu cōfirmati: q̄ muli
etiam facere neglexerint: et pacē violatam et
vindicare legitimo supsederint: damnū oē
iniurio passo resartire compellant. ¶ Huic
lex concordat dei. Ro. i. Digni sunt morte:

non solum qui faciunt easdē, sed consentiunt
facientibus. Super quo uerit Ambrosius os-
tenire eē tacere eum posse redarguere.
¶ Quia plures annotantes ad hoc. C. xvj.
q. vj. Dic est uera fides prima non punctes
vt meruerint latrones: de ḡbus habet. S.
xvj. q. vj. cum sequenti. Sequit: ero post in
gaudia pdicta. Recepta testibus et male-
dictis qui predicta pfitebuntur: et pe
dam emendū nostrā indignationem subi-
turos eadem pena feriendos: pterea bona
eius publicent: e nomina nostra nostrāq; au
pacem turpare e tenere nolluerit: e lege pos
non frust: pbe iu. Sto. xo super illo verbo:
destruā: et dest tertium dere: nicens. Dic
non im pt unt imperator ibi: de destructum
ybis propter destructionē nomē q̄s alias
terre spectantis terrest republice ne vbs de
fomentu ruine. E ne dā in loco publico d.
16 vbi tu in ff. nono. li. v. ff. C. Cum ita pueris
di sunt in corpoib⁹ e pfonis: satis significa
tur ḡ hoc q̄s refert magister: i historia Iehos
la dicta Iosue: xxiij. nicens. In signum fedes
eris effudit Iosue aqua i super terram. Deo
indē erat gentib⁹ in signū federis mutuāti
quinē sanguis effunderet: sīn dicerent: effun
det sanguis eius q̄ violauerit hoc fedꝰ. De
uter vero fundēres aqua atrocitet penaz in
violatore iudiciabant. Ibidem nicnoles no
effundit: de ysaie quinalios vestigius fui
in eo derelinqui. Si tolus aque loquet pluie
effunditur: q̄s facebant. Debet. fidere inito
cum dño quasi diceret. Non solum violator
huius federis perdit: sed et in alios fit federe
bus: sed tota progenies eius peribit cus pe
ruullum vestigiū eius apparebit super ter
ram. De ibi. Si quo pena pp̄ periculi vbe
lantū fedus pacis: q̄s eo pacem fidentes eran
do cōtrenire: et q̄s cū. primo facium⁹ de in-
tuitu quia non solum ipsi ingi: e ipsoꝝ he
redes propter hmōi. ꝛ ssequtiones pacis: et
deris: non tantū hic ledunt: sed etiam fredis
ter corporaliter occiū: e exheredan videtur
dūs penas se rarere voluerit: e pacis habeat
27 tabernaculū mū. Job. v. Quia si in mobe
ritibus hic: e in futuro punit eternis: cum
illo ḡ nunc se fidere voluit: et pacē habe-
rere debuisse de uno fere q̄ a pacis requisi
tus q̄ uare se humiliare nollet et miserere
diam: e pacē petere. Rōdit affligi possum
flent nolumꝰ. Cuius cōtrarionis sunt alīq
d̄ pacē respēdā vel habēdā nolumꝰ inde
nare: et si tutum est: et vtilius soci sint in pe
nis eiusdē pfionē teneat in culpis. Et q̄ ex
leste pastor illos de ouis gentilit societa-
te q̄ simul pacisse nō videtur: q̄ cauis: e poces

rum: q̄ minimis pugnāt sequunt: ecclīa
nes. Q8 so illa pena fit ex bedria: ostendi
mur ex historia q̄ facte sunt. Christus &
ad hoc fert de nobis virtute mee pacis
dantibus: inter q̄s ei amici vellit pacem re
dam sanctus post mortē ipsū resuscitasset
pugnantes. Quia requisit respondeuerunt
esse illos mos nostros: q̄ pacem habere
nis pacem inter nos habebimus. Ecce no
bis detrahimus e nocumus: detractores
nocumenta libenter audiumus. Adoro
tunc nos mutuo comedimus: e affligimus
ad culpamenta semp facientes ad penā. ego
ta tribuam alias ad illud propositum. C.
ix. C. In loge em de pacē sūt. de. xo. ex
officio ecclīastico. Et. papimanus. Sinod
misericordiā. C. xvij. Dic nō igit ḡ habe
tur: e impugnās testamenti: vt potest ac
statot non fiunt federa sine mentis: et dolo
e postmodū legatī q̄s filii in testamento
gantī et postulatis legato carebit. Sic ḡ
pugnāt testamēta ipi de pace habēda qui
chistus docuit in sua pdicatione Ephs. iiij.
in sua quersationē: q̄s nobis pacē: quā simul
nutorū locū obtinet: q̄ sine fecerit spi
tua alia fantasma pace semp carebit. Sic ḡ
hoc ecclīe: effectualiter fecerit: in pace
sunt q̄s a possidet. Lu. xj. Quāsti ad secun-
dum necessitas hoc medū e remedii inue-
niendi primo nobis in cōsuetudine obtēt
hicerotoq; sicut inter fedisconsidentes vide
tes certū ci exercatu magno contra eos ve-
nire pacē inter se faciunt vel fortiores es
ta certū. Sed diabolus venit cos exercitu
magno: terrā in eam ina sturus: ad hoc eos
cruant querens qui deuocet. i. pe. v. Quā
amantes ergo pacis fuerimus iter nos do-
fendes hoc in telligentes: sīmina amodo pa
cīe: e cōcordes vt simus Zillumq; fortiores.
¶ Quod si facere nolueritis minor in no-
bis fit virtus: e inimici prudentia vel fuga
cias. Nam: e duo canes inter se pugnāces:
edates lupū: e duo venientes: dogam quam
iter se habuerint diminuunt: e fugum com-
cedūrer in eundum: hoc cōsideratione sicut
in remedium inuentionē. Secundo mo
nendi: e habēdi necessitatem. Tertio red
tertii pienitas fatuitatē. Quātum aḡ
mum est illis remedijs que ostensa sunt.
co. carti. v. optimū: e maximus fortitudo
pacis habet: et animositā vera cōcordiam: e mo

Et sic mus simul. Sal. Et iterum. Accedite
mutuq; fatiemini: et sa. esa. xlv. Et iterum. Si
mul ad iudicium appropiquemus. Esa. xlj.
Et iuperius: in hoc calu cēpīli tenet. Quo
fide: quo ordine. Respō. q̄ apparuit ali
bi integrāte: e recōciliabat eos in pacem
eo. Cui fratres estis: e quid nocens alter
uterum. ¶ Iterū nō solū inimicos multimo
do ad pacē cogēdi: habendi nos necessitas
est ecclīe q̄ imputamus: q̄ semp ppe nos
sunt vehemēter audētes quecūq; facimus.
Dic ostentatione fieri: nō rarō Iudeus fert
fratregomatan. h. i. cir. Sillē. Simandum
bue legiones pacificauit inter se discordan-
tes: quas ad hostes ppe esse: qui statis cō
munitp mandāte ad istas vrbanas pacem
q; ppe fuit indutē vos armaturā deuerpot
stius stare aduersarius insidias. Eph. vj. Sol-
licti seruare vnitatē spūs in vinculo pacis.
Eph. iij. Illos do ō hic cautelas ad pacem
mutuā vtanī cōpetēdēr deatus Stego. in
mota. Nota. Inde nobis pax robustior ouf
vi nobis ab aduersarijs pugna durior ge-
neratur. Q̄ ḡ vtentib⁹ hoc tanto mūs ef
perculū: nā to maiores sunt ḡ inter se dis
sentādes: tāq; sint vno regno: sīne in vna ci
uitate: sīne in eodē domo: e marie q̄s ipsi inter se
discordāt: ḡ regnū vel ciuitatē vel domū re
gere debēt: ergo tāc nō ipsis sancti mos in
mines ꝛ ruina: sīne corpore crematio hmo
ribus: ꝛ crob⁹ mēbris ꝛ oibus fabricis: si
cut ps. ij. Reḡi. cvij. vbi dnūs cōsiliarijs
Ablalon. Cuius ꝛ Achitofel inter se di-
scordātib⁹ eo⁹ exercit⁹ fedbat ruina. Sic
ne q̄s fm Christū. Hup illud Matth. ij. Dero-
des rex turbatus est: e oīs Hierosolyma cū
illo. Quāsdmodū inq; certū est: q̄ ruina
re cōsutifice legibus sīne aduersantib⁹ pot
pulus regni veratur. Ergo consilium pacis
erit inter illos: Zach. vi. Et sient duxe Pho-
nicie: et cetera pacis inter nos cōsiliarijs
eos gaudium. Nota de ista materia. C. iij.
ss. vsq; ad finē: e. C. q. per totū: e. D. vij. per
totū. Ibi locuma sīm volueritis in illo pa
cem habeatis qui dicit. Joan. xvj. Dec locu-
tus sum vobis vt in me pacem habeatis fe-
lūmodo.
¶ Ad cognoscendū ro si hic habeamus pa Ar. x.
rem Zulius sentus strategematon. lib. i. tit. 32
c. Scultus dux Darcoli in exercitu pugnā
tes hmi: oblendēs eis duos canes pugnan-
tes: q̄s lupum currere fecit: q̄ visō pugna
ter eos dimisit: lupū ecoditer sequebat
tur. Sic inde fracte vos prēs romanos. Sic
in fracant cheli sium ꝛ diabolū: e alios ini-
micos tenentes doctrinas prophe dicentis.

gnū ignis: ita illa q̄ exteri⁹ patēt ostendūt
vbi sunt cogitationes pacis ⁊ nō afflictio-
nis: q: vbi vera est pax interius: illa exterio
ra sunt pacifica: ⁊ ad malū non mouenᵗ: q:
sicut dicit dn̄s Esa.liiij. Fedus pacis mee
nō mouebiᵗ. ¶ Scd̄o cū pacifici dicantur ⁊
sint filij dei: sicut pꝫ Matth.v. Eadē euidē
tia est vtēdū ad sciēdū q̄s sit pacific⁹ qua
vtiᵗ q̄s ad sciēdū q̄s sit fili⁹ dei: de quo ex-
perimēto dictū est. F.v.arti.ij. Sicut ergo
filij boni aliqualis hꝫ euidētia: ex hoc q̄ a
p̄re pcussus nō repercutit: ita pacific⁹ i hoc
ōnditur: q̄ deo ordinante vel permittente:
tribulationib⁹ ⁊ aduersitatib⁹ percutiᵗ. Et
tn̄ oēm exteri⁹ ōndit pacē sapiētis obtēpe-
rans doctrine qua dꝫ Prouer.iij. Discipli-
nā dn̄i fili mi ne abijcias: neq̄ deficias cum
ab eo corriperis: quē eni diligit de⁹: corripit
⁊ quasi in filio complacet sibi. Ergo sicut dꝫ
Eccli.xlj. Disciplinā in pace cōseruate pro-
pter causas tactas. C.xvj. ⁊ s.cū sequētib⁹.
Br.xi. 33 ¶ Et ꝑpter timorē ⁊ amorē illius: de quo in
ps̄.lxxxiiij. loqueᵗ pacē in plebē suam. Pro
quo est aduertendū: q̄ est de deo in hoc ca-
su ⁊ plebe sua: sicut est de p̄re nobili ⁊ filijs
suis ad scholas positis: q: sicut nō sufficit
tali p̄ri nobili q̄ filij sui mg̃rm habeāt cōez
i scholis legētē. sicut ceteri q̄ scholas adeūt
sꝫ mg̃rm ei⁹ deputat spālē q̄ eos spāliter in
his q̄ discēda sunt vel faciēda informet. Ita
nō sufficit p̄ri nr̄o deo: vel pape: vel ep̄o: q̄
se de pace intromittit reformāda ꝑpter dili
gētē quā de subditis suis hn̄t curā q̄ pacis
informatores habeāt gn̄ales scꝫ ꝓphetas:
patriarchas: ⁊ alios pacis p̄dicatores: sed
ipsemet tanq̄ pedagogus specialis ad pau
peres suos ꝓ pacis reformatione ⁊ ꝯtinua
tione venire dignaᵗ: vel ad hoc spāliter lega
tū mittit: q̄ loqueᵗ pacem in plebē suā: tria
ōndēs: indiciū amoris intēsi: loqueᵗ: benefi
ciū valoris ip̄ēsi: pacē: fastigiū honoris imē
si: in plebē suā. Magn⁹ nanq̄ honor est: q̄ sic
vult se hr̄e ad plebē suā. ¶ Primū ꝗ est in-
diciū amoris intēsi: q: nō loqueᵗ dure nec ri
gide ad terrorē: nec ad vni⁹ vel alteri⁹ ptis
deceptionē: sed in voce gratiosa: ad magnā
vtriusq̄ partis vtilitatē: formam in hoc se-
quēs christi: qui dicit Ioan.vj. Verba que
ego locutus sum vobis: sp̄us ⁊ vita sunt.
¶ Secūdo ostendit beneficium valoris im-
pensi. i. pacem non fictam vel falsam: sed ve
ram ⁊ vtilem: non sicut aliqui qui pacē que
runt vtilem pro vna parte tantū: nimis vni
parti adherentes: qui ideo veram ⁊ stabilē
pacem facere non possunt: quia sicut in edi
ficio materiali si lapis angularis deberet
duos parietes copulare: vni parti nimis
adhereat: ⁊ alterā deserat: non erit opus fir
mum vel stabile. Ita ⁊c. sed sicut christus
qui stetit in medio discipulorum et dixit.
Pax vobis. Ioan.xx. ¶ Non plus ad vnā ꝑ
q̄ ad aliam inclinans partem sed in medio
stans et cooperans: vt sicut dicitur in ps̄.
cxxi. Fiat pax in virtute ⁊c. ¶ Ad cuius au
ctoritatis intellectum est aduertendum: q̄
quedam similitudo est inter morbos cor
porales ⁊ spirituales quantum ad tres con
ditiones. Primo: quia sicut alique sunt in
firmitates corporales que nec virtute natu
re nec arte medici sanari possunt: ⁊ de sic
infirmatis nō est spes vite. Ita alique sunt
infirmitates ⁊ cecitates spirituales: ire dis-
cordie ⁊ huiusmodi: quibus homines inti
tum infirmanᵗ ⁊ excecanᵗ q̄ nec ꝓpriā ra-
tionē sequi: nec alienam audire volunt. De
quorū vita spūali q̄ in pace cōsistit desperatᵗ
quia nec virtute ꝓpria: nec arte curari pos-
sunt aliena. ¶ Secūdo: q: sicut alie sunt in
firmitates que licet virtute ꝓprie comple-
tionis forte sanari nequeāt ꝑpter grauem
infirmitatis conditionem: adiutorio tn̄ phi
sici vel cirurgici sanitatem recipiūt optatā
Sic aliq̄ qui licet ꝑpter cordis superbiā et
grossiciē discordie ⁊ iniurie non sanēt infir
mitatem ꝓpria ducti voluntate: ꝑ alios tn̄
mediatores illā recipe sunt parati de istis
est spes sanitatis. ¶ Tertio: q: sicut alique
sunt infirmitates corporales: q̄ ex nature
fortitudine ⁊ bone complexionis virtute si-
ne alia exteriori sanantur medicina. Sic li-
cet discordia oriaᵗ inter homines rationis
⁊ bone voluntatis ꝓpria rōne se vincentes
de corde rancorē remittūt ⁊ pacificanᵗ. Pri-
ma ꝯditio est reproborū. Secūda infirmorū.
Tertia perfectorū: ad quā ps̄.cxxi. quelibet
hortatur dicens. Fiat pax in virtute tua.
¶ In qua auctoritate vnū precipit ⁊ aliud ꝗ
docet seu ostendit. Precipit nanq̄ amicitie
fracte reparationem: ostēdit societatis ade
pte continuationem: primū precipiendo di
cit. Fiat pax secundū ostendendo: quō vtiq̄
illud p̄ceptū impleri ⁊ ꝯtinuari poterit ad-
iūgit in virtute tua. Vt primū impleatᵗ est
primo ab omnibus multū desiderandū. Et
secundū a deo diligenter petentū. ¶ Primū
pꝫ: q: oēs vt cōmuniter appetūt felicē ⁊ de
lectabilem vitā q̄ sine pace haberi nō potest
q: si quis habeat oēs diuitias mundi sine
pace: illas secure nō possidet: sꝫ semꝑ cum
amissionis timore. Si itez haberet oēs deli
tias mūdi in esculētis ⁊ poculētis ⁊ hm̄oi
parū ꝓderūt dū cordis sꝫ tediū ⁊ inquietu

dinē ⁊ timores q̄ ex discordiarū ⁊ pugnarū ⁊
bellorū veneno eueniūt. Si iterum multos
habeat honores dum tamen illis non hono
ratur: sed contēnitur quibus nocuit: plus
de istis dolet: q̄ de honorantibus gaudeat
Si ergo ista multū optātur: maxime opta
ri deberet pax: sine qua ista parum valere vi
denᵗ. Ideo congrue dicitur Hester.xiij. Cū
ctis mortalibus optata pace perfrueris.
¶ Secundum patet: q: cum in omni angu
lo: in omni patria inter magnos diuites ⁊
pauperes tot sint discordie tantaq̄ supbia
ex qua accidit: q̄ quilibet erubescit pacem
querere: ne ab alio inferior: vel aliū timere
videaᵗ: non videᵗ quō pax fieri poterit: sine
dei speciali pudentia ⁊ adiutorio. Iuxta il
lud.ij. Macha.iiij. sine regali pudentia est
16 impossibile pacē rebus dari: ergo est a deo
multum petendum. ¶ Vt secundo ista pax
perseueranter continuetur patet: q̄ necessa
ria est inter homines virtuosa vita: q: vbi
est falsitas: dolus: proditio: superbia ⁊ hu-
iusmodi vicia pax nunq̄ erit vera nec sta-
bilis: quia talis pax est latronum: homici-
darum adulterorum: ⁊ aliorū malefactorū:
qui ad tempus concorditer viuunt: sed post
quilibet alium de malo accusat: ⁊ vnus de
malo conuictus alium appellat. Ideo Eze
chias rex congrue veritatem ⁊ pacem copu
lauit: dicens. Sit tantum pax ⁊ veritas in
diebus meis.iiij. Regum.xx. His de pace di
ctis. Nunc dimittis seruū tuum dn̄e: sc̄m ver
bum tuum in pace. Luce.ij. Et recipe in pa
ce spiritum meum. Thob.iij.

p.v. Peccatum est duplex

quoddam mortale: quoddā venia
le. Circa que septem sunt facienda
¶ Primo nanq̄ ostendiᵗ peccati mortalis
diuisio. Secūdo quomodo palliaᵗ. Tertio
que dāna infert bonis precedētibus. Quar
to: que dāna infert bonis p̄sentib⁹. Quin
to: que dāna infert bonis futuris. Sexto: cō
tra omnia p̄dicta mala ostenduntᵗ remedia
Septimo peccati venialis ostendeᵗ simili-
tudo conditio ⁊ periculum.
¶ Quantū ad primum: peccatū mortale sic
Arti.j. dictum a mortis effectu quem inducit: est
duplex. Vnū originale. Aliud actuale. Ori-
1 ginale est priuatio originalis iusticie: que
a primis parētib⁹ trāsijt ad posteros. Si-
cut terra obligata trāsit ad heredes cū one
ribus et seruitutibus ⁊ debitis suis: sicut
patet per legem. ff. de conditione furtiua. l.
si ꝓ fure. §. conditio. ⁊. in. ff. veteri. lib.xiij.
Et per decretum sumptum ex verbis beati
Grego.xvj.q.vj. si episcopum. Et per decre
talem. l.v. de vsuris. c. tua nos. Nec tantum
onerantur de his debitis que contraxit ra-
tione negociorum gestorum: sed etiam de
onere contracto in operibus illicitis: vtpu
ta furto ⁊ rapina: ita q̄ obligantur ex pa-
tris maleficiorū parte que ad eos peruenit
si lis non fuerit contestata viuente patre.
Si vero fuerit contestata ipso viuente: obli
gantur in toto: quia in hoc casu eodem one
re ligantur sm̄ leges quo pater illorū obli
gabatur: sicut patet. C. lib.iiij. ti. vt ex deli-
cto defunctorum heredes conueniantur. li.
j. sub eo qui sequiᵗ tenore. Post litis conte-
stationem eo qui vim fecerit vel ꝑcussionē:
vel aliquid delicti defūcto: successores eius
in solidum teneᵗ. Sic in ꝓposito: quia pri
mi parentes furtum seu rapinam commise
runt: de quo facto: lis fuit cum eis cōtestata
ipsis viuentibus Gen.iij. vbi deus primum
parentem ad iudicium vocauit. Ita nanq̄
dicitur. Vocauitq̄ domin⁹ deus Adā: ⁊ ait
ei. Vbi es. Ergo idem onus: seruitus: seu de
bitum: ⁊ obligatio quantum a iusticia ori
ginali priuabatur ⁊ ad mortem obligabaᵗ:
iuste ad posteros suos transiuit. Et ista iu
sticia ꝑ vnum hominem peccatum in hunc
mundum intrauit: ⁊ per peccatum mors
Rom.v. qui mundū peccato dānauit Ro.
viij. Nota. R.vj. ii. Item. C.x.4. ¶ Pecca- 3
tum vero actuale: primo in septem capita
diuiditur significata per illa septem capita
Apoc.xvij. Vidi inquit mulierem sedentem
sup bestiam coccineam: habentem capita se
ptem. i. animam peccatricem habentem se-
ptem mortalia peccata: que sunt septē dona
spiritus maligni: ad expugnationē ⁊ destru
ctionem septem donorum spiritussancti.
¶ Donū nanq̄ timoris expugnat diabolus
superbia ⁊ p̄sumptione: que faciunt homi-
nes minus deū timere q̄ deberēt. ¶ Donū
scientie: expugnat ira que facit q̄ quis non
sm̄ scientiam iudicat: q: illam excecat. ¶ Do
num pietatis expugnat inuidia: que facit
hominem impie cogitare ⁊ agere contra ꝓ
ximum suū. ¶ Donū sapientie: expugnat
luxuria: que hominem nimis infatuat: ⁊ vl
tra alia peccata in agendis et sustinendis
stultū facit. ¶ Donum consilij: expugnat
auaricia seu cupiditate: que facit quod ho
mo non sequitur bonum consilium: vbi lu-
cri mali videat auantagium. ¶ Donum in
tellectus: expugnat gula: que hominem ad
studendum ⁊ intelligendum ineptū facit.
¶ Donū fortitudinis expugnat ⁊ destrue
re nititᵗ accidia: q̄ facit hominem in his que

dei sunt tristem ⁊ timidum. ⁊ quasi debilez
⁊ infirmum: multum generis que sicut mul
tus est auis pigra ⁊ multum clamat: ⁊ no
beneuenat. Ita ir ꝑ pollo. ⁊ Pater ergo
diabolus elle eſt draco rufus Apocal. xij.
Draco inquit rufus habens capita septem
⁊ in capitibus tuis septem diademata: in ſi
guram regis portebant: quam habet ſuper
omnes ſibi ſubiectos. Doc ergo aduertetes
non regnet peccatum in veſtris mortali co
pore vt obediatis concupiſcentiis eius. ⁊c.
neq; exhibeatis membra veſtra arma iniqui
tatis peccō Ro.vj. ⁊ Scō: quodlibet iſtorum
ſeptē modū in quatuor genera. i. in peccō
cogitatiōis locutionis operationis ⁊ omiſ
ſionis. ⁊ Quam q̄ quodlibet peccatorū com
mitti poterit iſtis quatuor modis: plainꝰ
videtur: q; ſuprā ⁊ ſic de omnibus aliis
communiter poterit rubricari modus q̄
dā nō videt: ⁊ ꝓā omiſſio omnibus illis
peccō generibus ſe immiſceat: videt: quia
ſaꝑbi: ſi omittitur ꝯ ſi ſuperbia omittit q̄
facere deberet: ſe ſit ira: ⁊ odium aliꝯ. ⁊ De
iſtis ergo quatuor generibus peccōꝝ pōt di
ci illud Dan.vij. Quia tuorum erit cū pugna
bant in mari. ⁊c. ita ego poſſ dicere. Quatuor
capita in beſtia. i. diabolo ⁊ erant in homi
ne beſtialiter viuente. ⁊c illud Zach.j. Vidi
⁊ ecce quatuor cornua. ⁊c ſi eorum videm.
Oſtendat mihi dñs quatuor fabros. ⁊ q̄ui
aliquod iſtoꝝ faciūt ſibi ꝓſpitie nunciantur
mala illud Thob.xij. ⁊ facūt peccō ⁊ inqui
tatē poſſet ſiuta ſic. ⁊ Tertio quodlibz
iſtoꝝ quatuor pōt fieri cōtra deū: ſeſpſſime
pcunū. ⁊ Cōtra deū: ſicut in infidelitatem
deſperationem: mala narationem: ſpm̄i.
⁊ Contra ſeipm: in gula: acedia: luxuria: q;
qui fornicāt in corꝑ ſuo peccat. i. Cor.vj.
Contra proximū: ꝑ in alia vel in fama: vel
in corꝑe vel etiā in ſubſtācia: ſed eſto. ⁊ ſi ſint
contra quālibet iſtoꝝ: pōt cōmitti peccatuꝫ
cogitatiōis: locutionis ⁊ operatiōis. Ita
etiā omiſſiōis: q̄ omittit quod alicui iſtoꝝ
trium ſeꝑ debuerit ſine cogitādo: ſine loqn
do: ſiue operādo. Inter ꝑa tñ iſta: quo ad
ſatiſfactionē maioꝝ eſt difficultas in peccō
oꝝ cōmitti ꝑa premiſſa: vbi ata cōtri
tione ⁊ penitēa debent corꝑalis illaruꝫ ꝑa
cultas adeſſe: nō debent ſine reſtitutione vel
emenda: vbi in rebus vel fama vel corꝑe
primi lefi. Diabolus ergo beſtia eſt q̄e
iſtis tribꝰ deſtruit ordinib⁹ quos pōt deuoꝛa
de qua Dan.vij. Beſtia ſimilis vſo ſtetur
res ordinez in ore eius. Et ſta tria regula
ſunt ſimiliter quā ꝑdicte ſupſt ſcēs. inꝑ
de quib⁹ ꝓtouer.v. ſumb⁹ peccūm ſuccuꝛꝛ: di

quiſq; cōſtringit. Et dictis ergo ꝑ tribꝰ
ꝑtibꝰ actualis diuiſionis quæ ꝓtia eſt in ꝑte
Scōa. ſo deſtigunt q̄dam illoꝝ ſeqꝛez ꝑtiū
z tertia ꝓtia ſigillum obſtat in illum quoꝛ ſunt
illoꝝ plures ſacrenſ: in fine tñ cuꝝ aliis q̄ui
ꝑ eis capiunt ſuſpendent. Sic ꝑdā olim
ꝓlytus veritas ⁊ falſitas ꝓmiſſa q̄ eodē in
ſtinctu tentat: ſicut offēſum eſt. Maiꝛ
n.ſit peccatorum in peccatis ſuis foueꝛꝛ
ꝑ vnum ſalſum in parochia vel comitatu
ꝓfunit multos in ꝓfundū malū. Ita ꝑ
mitto eſt veritem q̄ mote in ollare: auis ſca
bioſa in ouile. ⁊ ſic ſtatur auceps erbabulus
in boc caſu ⁊ ſimilibz. ⁊ ita bolos
⁊ ines capte tant diffuniles: q̄ia aues la
quem ꝑcipientes fugiūtſſi nō. ⁊ruꝛꝛ
auce capte dolit enſimille ꝑe inſticia nun
q̄ poſtea conuertet. Si vero nec cibū vno
die ꝑpter peꝛ⁊ laqueos inimici quib⁹ ca
ꝑt ſunt ꝛez libēter diuinterentur: dolet⁹ ſꝑ
ſtag quaꝛdā ꝛez ꝛez ſic ſtatur beatus
ſa.ij. peccatum ſuū q̄ſtā ſubdola ꝑdta ꝑ
cauerunt. Et ſecūdo de illis ſicut de falſo lu
ſore ⁊ falſo habet deo ocem quibus ꝑi
nop ꝛemittat ſocii ſui lucratiuꝛ ad laudē
dum eſt ꝓuoꝛ: ſed in fine totum amittet.
Sic ⁊ diabol⁹: ſi ꝑā eas minuſtꝛum ambi
tant ad tempꝰ lucrari buntas deſtruas ⁊
hotuoꝛ: ꝓo tanto dicit in ꝑ. ſeru. Loc
ipſi peccāt⁹ abſcdantes in ſecula obtinue
runt dominas. Amꝰo eius minuſtꝛi non ſeꝑ
permittunt: ſed etā hunſmodi dent: ſicut
ꝑ de locaz otibus: q̄ multa dant malis
mulieribus: ⁊ ꝑ poeſtibus: qui vant falſis
nare de cuꝛſibus: ⁊ modeꝛatibꝰ: ꝛez ta
de iudeo in dee faciant: ⁊ tractus trahere
ſalſitate: ꝑ quibus in fine totum amittet:
quas ctas eas incurrent in quibus req
ꝓnt ꝑpetuꝛ ꝑpetuꝛ ꝑcatis tuis ſta. ſia.
ij. Eſt tertio de illis ſicut de ꝑdi: q̄ ꝑfecta
capere volunt ⁊ ꝛedubuntur: ſicut illi veſſet
ſemper in aqua turbulenta: nec obſcuꝛa
tum ne ꝑfecta ꝛetenderent: vt melius eos
capꝛenderā enim in tali ꝛoſſitione: qua
do nec alima eſt ctra aquam obſeruꝛtur
ꝑdes melius capiantuꝛ: ꝑ de illoꝝ ſi
milibz capiunt q̄ nebula ꝑſcantes abſcā
dā. Sic diabolus veſſet: q̄ locus ab ſcmp
ſtic aliquo ꝑdi turbatus ⁊ obſcuꝛatus ꝛe
ſtatus: ſub falſo colore abſcondit ſe vt nec
ctetur ſe ſopitus: ne alie ſedtates appare
ꝛent. Et ideo generat quantū ꝑt: ne homo
mide confitat: ſed ꝑ aliqꝛd ꝛetineat pec
catum: vel ſaltē voluntatē ꝛep ad peccata re
dendi: ſede q alta ꝑdi ille ale mteꝛa ꝑa
ram apparebiuꝛat hm Cꝛiſo. ſicut in loco
ſimilibz ſtendo aliquod ſedil ꝑiecti nō ap

Peccatum P v Fo.ccccxlvj.

Cet in hoc caſu eſt de diabolo ſicut de mi
niſtris regis: ⁊ appellatoꝛes fouꝛt ⁊ blande
cum eis loquunt: ſic ꝛat. ſ.o.4. vt ꝑ
illoꝝ plures ſacrenſ: in fine tñ cuꝝ aliis q̄ui
ꝑ eis capiunt ſuſpendent. Sic ꝑdā olim
ꝓlytus veritas ⁊ falſitas ꝓmiſſa q̄ eodē in
ſtinctu tentat: ſicut offēſum eſt. Maiꝛ
n.ſit peccatorum in peccatis ſuis foueꝛꝛ
ꝑ vnum falſum in parochia vel comitatu
ꝓfunit multos in ꝓfundū malū. Ita ꝑ
mitto eſt veritem q̄ mote in ollare: auis ſca
bioſa in ouile. ⁊ ſic ſtatur auceps erbabulus
in boc caſu ⁊ ſimilibz. ⁊ ita bolos
⁊ ines capte tant diffuniles: q̄ia aues la
quem ꝑcipientes fugiūtſſi nō. ⁊ruꝛꝛ
auce capte dolit enſimille ꝑe inſticia nun
q̄ poſtea conuertet. Si vero nec cibū vno
die ꝑpter peꝛ⁊ laqueos inimici quib⁹ ca
ꝑt ſunt ꝛez libēter diuinterentur: dolet⁹ ſꝑ
ſtag quaꝛdā ꝛez ꝛez ſic ſtatur beatus
ſa.ij. peccatum ſuū q̄ſtā ſubdola ꝑdta ꝑ
cauerunt. Et ſecūdo de illis ſicut de falſo lu
ſore ⁊ falſo habet deo ocem quibus ꝑi
nop ꝛemittat ſocii ſui lucratiuꝛ ad laudē
dum eſt ꝓuoꝛ: ſed in fine totum amittet.
Sic ⁊ diabol⁹: ſi ꝑā eas minuſtꝛum ambi
tant ad tempꝰ lucrari buntas deſtruas ⁊
hotuoꝝ: ꝓo tanto dicit in ꝑ. ſeru. Loc
ipſi peccāt⁹ abſcdantes in ſecula obtinue
runt dominas. Amꝰo eius minuſtꝛi non ſeꝑ
permittunt: ſed etā hunſmodi dent: ſicut
ꝑ de locaz otibus: q̄ multa dant malis
mulieribus: ⁊ ꝑ poeſtibus: qui vant falſis
nare de cuꝛſibus: ⁊ modeꝛatibꝰ: ꝛez ta
de iudeo in dee faciant: ⁊ tractus trahere
ſalſitate: ꝑ quibus in fine totum amittet:
quas ctas eas incurrent in quibus req
ꝓnt ꝑpetuꝛ ꝑpetuꝛ ꝑcatis tuis ſta. ſia.
ij. Eſt tertio de illis ſicut de ꝑdi: q̄ ꝑfecta
capere volunt ⁊ ꝛedubuntur: ſicut illi veſſet
ſemper in aqua turbulenta: nec obſcuꝛa
tum ne ꝑfecta ꝛetenderent: vt melius eos
capꝛenderā enim in tali ꝛoſſitione: qua
do nec alima eſt ctra aquam obſeruꝛtur
ꝑdes melius capiantuꝛ: ꝑ de illoꝝ ſi
milibz capiunt q̄ nebula ꝑſcantes abſcā
dā. Sic diabolus veſſet: q̄ locus ab ſcmp
ſtic aliquo ꝑdi turbatus ⁊ obſcuꝛatus ꝛe
ſtatus: ſub falſo colore abſcondit ſe vt nec
ctetur ſe ſopitus: ne alie ſedtates appare
ꝛent. Et ideo generat quantū ꝑt: ne homo
mide confitat: ſed ꝑ aliqꝛd ꝛetineat pec
catum: vel ſaltē voluntatē ꝛep ad peccata re
dendi: ſede q alta ꝑdi ille ale mteꝛa ꝑa
ram apparebiuꝛat hm Cꝛiſo. ſicut in loco
ſimilibz ſtendo aliquod ſedil ꝑiecti nō ap

paret: in no ꝓtit addito peccatoꝛis: q̄ ſua
to fendus ſito mm⁹ apparet: mtū ꝑ ſicut
dicit ꝓtouer. xvij. ꝑdū ci in ꝓfundū ne
mini ꝑcōs ꝓtit. Et ihoc facto in quo ſem
per aliqua ꝛāt obſcuꝛitate aiaꝛū immici.
⁊ Cuꝛa ro affumtauit latꝛonib⁹ q̄ pugilib⁹.
Primo: qꝛ ſicut latꝛones domū ingꝛeditꝛes
ſibi captant obſcuꝛ.; z tumē in domo extin
guūtur cognoſcant: ⁊ pugil pugilē ſuper
uenit: ſed ſi ſol ſuꝛgat: ⁊ ꝛeuelabit ſe ſuꝛ
terra impleꝛene ſuꝛgēs: ꝑm videbit cepus
gner. Sic ⁊ iſti dēoꝛēs eius mmi ſtri veri
tatē extinguere ⁊ abſcidere intendūt: ꝓmiſſa
ſuis mēdacib⁹: ihoc q̄ fuūtur: ſi tñ ꝑdita
ceuer veritatē ſū hoiem vel mulieꝛē ad ſalſi
tatē vel luxuriā allicūt: addētes ꝛ ſine oſē
dentes: ꝛecedendo. Facimus vel faciatis hoc
ꝑ amoꝛe meo ⁊ ſimili ibmmo ad infeꝛnum
ꝓr aliqs vel aliqua cu aſſentuer. Et ſic ꝛo
il illud abſcdit ſub ſonis vel ſolomodo
ꝑ delectatiōnib⁹ ꝓmiſſoꝝ: ſic ſcis quos ꝛe
tis exeāt veritatē abſcōdēdo. ꝛ rōnē coꝛuꝛ
impediēdo. Sed nō niſi ꝑ mi ꝛ illis q̄ ꝓpeꝛ
inem vel delectatiōnes delideꝛii gratis ecꝛe
cari volūt: q̄ꝛ reſiſtere ꝑt ꝑ volūt. De illis
bo q̄ reſiſtere nolūt: ſ. Sepſ.j. Ambulaue
rūt caualieri q̄ diſo peccauerūt. Quis illi
cecū nō diceret: q̄ hꝫ ab eſt homm ⁊ malitiꝫ
eligūt malū? ⁊ Secūdo: q̄ ſicut latꝛones ſes
ꝓolem ꝑ via ſpoliare: ꝓs affectat nebulo
ſum. Ita ꝑdicto: vt in fine vite: ꝓolem alꝛom
nub⁹ ꝓolitet bonis affectū quāt nolūt
ꝑdi tua ſta. ſiui. ⁊ Et dūc de illis ſicut
de ꝓmiſſoꝝ: de quo ꝑ. ſ.ij. ⁊ ſ. ⁊ Quantū
ad ſecūdū ꝑt ꝑbat⁹ auctuꝛ eſt ad hoc ꝛndum
q̄ ꝑdicta aliqꝛmmici nō ntum ſ. illos quos
ſcit ꝛeceare in hac q̄ ad bonitas: ꝛelictas
ꝑcuſet vel honoꝛes: imo ꝑcat diabolo q
in iſtis ſint bi videtes: ⁊ ita ſunt ꝛe frequē
ter ut ꝓ ipſo teſte: ſili ꝓuꝰ ſeꝛb ꝓudentiores
ſunt ſiliis lucis in ꝛgnatione ſua. ⁊ in boc ſe
cuſo: ſunt ꝓ ſpoliādo ꝛebꝰ ſuos ꝓ ꝓdi ꝛez
nēt ſalute. ſicut ꝓuꝰ ſmonitoꝛes. i. Reg. xi.
Ideo dr ſ. Ro.xi. q̄ ceꝛtas ꝛe ꝓcogit in
ſtit. ⁊ timuit talꝛoꝛ: ne ſcelꝛe bis ſcꝛet. De
na oculos aper ſe ꝓ culpa clauſit: q̄ſi dnꝰ
cecoꝝ videbit ſ.ſa. ꝛeꝛt. Et ſi aperet oculi
cecoꝝ. ſ.ſa. ꝛeꝛt. Quā ſi ꝛet in dei ſcoꝝ ve
nomcnclus eſſet mi cognoſcēdi ei ſi ceruſ
ſimo experimento ſcire poſſent ſi vellet: im
boc q̄ mam tuꝛpem non dedimate pulchꝛi
elgeuiez: nec de carere ſruꝛpmi diabolꝰ
cum poſſit. Jn q̄uo caſu eſt de eis ſicut de
bonime qui in ꝛe mannit malo: cuius
obiectus in ꝛeſt corꝛupꝰ vel immutatus
ꝑ conſuetudinem q̄ſi in eo non nocere vi

detur: qui forte in principio nociuus videba
tur. Ita isti qui in principio sciuerūt repro
bare malum ⁊ eligere bonum: consuetudine
intantum immutati ⁊ excecati sunt: ꝙ dicunt
malum bonum Esa. v. Et. xj. q. iij. Ve q̄ po
nentes lucem tenebras. Deus tamen in iu
dicio ostendet: ⁊ ipsi in morte experientur: ꝙ
illorum cecitas stultior ⁊ periculosior sit q̄
cecitate corporali. ¶ Quod enim tales stul
tiores sint oibus cecis: palaȝ esse tria signa
ostendunt. ¶ Primo: q2 omnes alij corpora
liter ceci inuite ⁊ dolentes excecant'. Isti vo
10 spūaliter ceci voluntarie ⁊ gloriant' excecant'.
¶ Scdo: q2 alij ceci festināt visuȝ recupera
re si scirent vbi: isti econuerso. ¶ Tertio: q2
alij ceci scirent grates volentes eos sanare
vel ducere. Isti ecōuerso. Qd' ēt talis cecitas
periculosior sit: p3: q2 alia cecitas hoiem in
foueaȝ cadere facit: de qua surgere poterit.
Ista vero in foueam cadere facit inferni: de
qua surgere nō poterit. Qd' eniȝ illos in il
lam cadere oportet: patet: q2 celū intrare nō
poterunt: iuxta illud. ij. Reg. v. Cecus ⁊ clau
dus non intrabunt templū: ergo oportet: ꝙ
ad infernū descendāt. Et hoc est qd' dr Job.
xxiiij. Oculus adulteri obseruat caliginem:
⁊ vsq3 ad inferos pctm̄ illius. Nota. R. j. 16.
cum seqntibus. ¶ Qn̄ ergo in morte aperiē
tur oculi: ⁊ videbunt se in medio inimicorū
suorum: sicut aperiebant' oculi Syrorū: de q̄
bus habet'. iiij. Reg. vj. Aperuit dn̄s oculos
eoruȝ ⁊ viderunt se esse in samaria ⁊ hostes
circūstantes: tunc periculum suū clare vidē
Exem. tes: dolebunt: ⁊ dolentes videbūt. Et erit de
eis sicut dicit' nuper cōtigisse de quodā: qui
quendam de nocte pertransiuit pontem di
rutum ⁊ quasi totaliter destructum: super
cuius rupturam parua ponebatur planta:
que periculosum etiam de claro die ⁊ clare
videntibus: iter prebuit transeuntibus: qui
tamen: q2 in tenebris illam pertrāsiuit: ⁊ vie
artitudinem ⁊ abyssi profunditatem nō con
siderabat: audacter pertransijt: die tamē fa
cto cum periculum suū consideraret: supra
modum obstupuit: nec pro aliqua re iteruȝ
per iter illud redijsset. Sic modo peccato
res quia in tenebris sunt peccatorum: nec
viarum suarum: nec abyssi infernalis con
siderant pericula: et ideo audacter ambu
lant. Nec mirum: quia prouerbium est: qd'
non est equus ita audax sicut cecus: facto
tamen alterius seculi die cum pericula sua
clare inceperint videre: supra moduȝ obstu
pescent. Et sicut dr Sap. v. videntes turbabū
tur timore horribili: ⁊ mirabunt' dicentes:
qd' ibideȝ sequit'. Nos insensati errauimus
a via veritatis: ⁊ iusticie lumen non illuxit
nobis: ⁊ sol intelligentie nō est ortus nobis
lassati sumus in via iniquitatis ⁊ perditiōis:
⁊ ambulauimus vias difficiles: viam autē
dn̄i ignorauimus. ¶ Quod vero dicunt: ꝙ
sol siue lumen iusticie nō luxit eis: causa ex
parte illorū fuit. Ipsi nāq3 de numero illorū
sunt: q̄ dicunt Esa. lix. Peccata nostra abscō
derunt faciē eius. i. dei a nobis: sicut nox ob
scura abscōdit solē. ¶ Iterū erit tūc de eis si 11
cut de illis q̄ ligna vel aliq̄ ponderosa trahe
rūt p aquā: q2 sicut illa q̄ sic in aq̄s trahūt'
dū trahunt' trahenti nō videntur q̄3 grauia
sint: nec ipsum sua opprimunt grauitate: si
per quem tamen in sicca positū terra si po
nantur: grauitatem seu ponderositatē quā
prius non sensit: incipit sentire: tamq3 gra
uia esse poterunt: ꝙ ipsuȝ statim sua oppri
munt ponderositate: ⁊ ad ima cadere cōpel
lant. Sic in proposito: illis qui malam tra
hunt vitam: de quibus Esa. v. Ve qui trahi
tis iniquitatem in funiculis vanitatis: vi
dentur peccata nunc leuia nec illorum ad
huc sentiunt ponderositatem: q2 adhuc illa
ducunt per mare huius mundi in aquis de
litiarū ⁊ voluptatū: qui tn̄ cū extra huiꝰ mū
di mare in littore alterius seculi positi fue
rint inuenient ꝙ minimum peccatum mor
tale ponderosius est omnibꝰ lapidibꝰ huiꝰ
mundi: q2 omnes lapides: nec omnia crea
ta que pondus facere possunt corporale: li
gati ad collum morientis ipsum ad infernū
cadere non possent: quod minimum morta
le. s. spirituali pōdere facit. Tunc ergo pec
catorum grauitatem sentientes: dicēt illud
Apoc. Ve ve ve: quia iuxta illud Ps. xxxvij.
Onus graue grauate sunt super me. Et q2
sicut dicitur Hiere. v. Peccata nostra prohi
buerunt bona a nobis: ⁊ reddiderunt nobis
penam eternam: ipso hoc iudicante a cuiꝰ
oculis peccatorum palliationes peccatorū
conditiones ⁊ feditates non abscondūt. Nec
mirum: quia et aliqua peccata clamant: si
cut ostensum est. D. xij. 12. Et sicut dr' Heb.
iiij. Omnia nuda ⁊ aperta sunt oculis eius
sicut patet. A. xxv. 17. Et ideo ei multum di
splicent: sicut patet per hoc ꝙ proprium filiū
suum misit vt peccata destrueret: qui pecca
ta nostra ipse pertulit in corpore suo super
lignū: vt peccatis mortui iusticie viuamus.
j. Petri. ij.

¶ Nec peccata sunt tm̄ deo displicētia: ⁊ dia
bolo placētia: sed etiaȝ sunt pprio subiecto
multipliciter dānosa. ¶ Primo nāq3 nos damni
ficant in bonis q̄ prius fecimꝰ in hoc ꝙ illa
mortificāt: sicut abscisio mortificat ramos.

Et sicut mors corporalis mortificat omnia
corporis mēbra. Ita mors spiritualis mor
tificat oia bona opera: q̄ prius spiritualiter
viuebāt. Et omnes virtutes quas prius ha
buit intantum destruit: ꝙ si in pctō moriat'
nunq3 de illis coram deo remunerabitur in
celo: nisi ꝙ forte minus punietur in inferno
quia sicut dicitur: ⁊ est dei sententia Ezech.
xviij. Anima qua die peccauerit: omnes iu
sticie sue non recordabuntur. Hec sciēs dia
bolus nititur quantum potest per exercitū
viciorū oppositorū aciem destruere virtutē
quia inter vicia ⁊ virtutes est semper que
dam spiritualis pugna: sicut dicitur in li
bro de cōflictu viciorū: quē quidā dicunt esse
beati Grego. quidā Augustini: sicut recita
tur in tertia parte speculi historialis: q̄ qui
dem notabilia de illo libro ponunt' inter flo
Superbia. res beati Grego. ¶ In hac disputatione seu
pugna supbia interius ⁊ adulator exterius
sunt quasi mimus vel richmator q̄ cū canti
lenis ⁊ adulationibus suis veraȝ destruere
nitit' humilitatē. Dn̄ eniȝ hoc cordi persua
dent cuiuscunq3 dicētes. Tu es fortis: pul
cher: nobilis: diues: sapiens: ⁊ in hoc vel in
illo gratiosus: quid aliud facere q̄3 veram
virtutem destruere nituntur humilitatis.
Quibus vera humilitas respondere debet.
Tu es debilis: turpis ignobilis: paup ⁊ stul
tus. Et sicut dicitur Apoca. iij. Miser ⁊ mi
serabilis: ⁊ quod prius est: finis tui interi
tus q2 non est sapientia phorū: vel legista
rum: nec scientia naturaliuȝ: nec ratio logi
calū: in inferno: quo tu pperas Eccl's. ix.
13 Inuidia. ¶ Inuidia veram destruere nititur charita
tem: dicens. Dum talis vel talis in arte vel
statu: vel quocunq3 consimili fama: vel ne
gocio psperat' ⁊ amat': ⁊ fama eius portat':
nihil vel parū quod tu agis reputat'. Idcir
co age quod potestas et fama eius et pre
sumptio sua deprimatur. Nemo nanq3 vir
tutes cum bona factos intentione presum
ptionem inuidia vocat. Cui vera respōdet
charitas dicens: illud Matth. xx. An oculus
tuus nequam est: quia ego bonus sum.
Ira. Odiū. ¶ Ira ⁊ odium: pietatē: patientiam: ⁊ oēm
destruere nitunt' misericordiam: cor ad vin
dictam exasperantes: ad modum superborū
ministrorū: qui dn̄m suū ad se vindicanduȝ
puocant: dicentes. Magnam vobis verecū
diam intulit: nunq3 reputaberis homo nisi
te vindicaueris: insuper ⁊ iterum consimilē
vel maiorem vobis faciet iniuriam: et alij
audaciores erunt vobis iniuriandi: si vos
aperte non vindicaueritis. Vera patientia
⁊ misericordia in hac pugna huic insultui
resistere debent: dicentes. Christus plura
passus fuit: ⁊ non est seruus maior dn̄o suo
Ioā. xv. Cum ergo christus de psecutoribꝰ
suis vindictā statim nō acceperit: ⁊ Petrū
volentem pcutere phibuit: ergo nec seruus
facere debet. ¶ Desperatio vero in hac pu 14 Desperatio.
gna ꝯ verā spē aciē suaȝ dirigit dicēs. maior
est iniquitas mea: q̄3 vt veniā merear Gen.
iiij. Et ista maxime expugnare nitit' morien
tes: sicut p3. D. ij. 5. In qua pugna multuȝ
timat diaboli malicia: q̄ oia vicia q̄ priꝰ oc
cultat sub specie boni ⁊ meritorij: iuxta il
lud Osee. xiij. Colligata ē iniq̄tas ephraim
abscōditū pctm̄ eius: sicut ostēsum est. S. e.
c. v. in fine: illo velamēto sublato: palā ostē
det omnia illa esse eterna punitione digna.
Cui vera spes respondere debet: ꝙ Manas
ses: Magdalena ⁊ Petrus: grauiter pecca
uerunt ⁊ tamen penitentes veniā inuenerūt
q2 deus misericors. Et sicut dicitur Sap. xj. Accidia.
Dissimulas pctā hoīm ppter pniam. ¶ Ac
cidia bonā inuadit diligentiam dicēs. Tem
pus frigidum est bonū est quiescere: ⁊ spe
cialiter q2 dies festiua est. Cui rn̄det feruor
dicens. Ociosis militibus nō dat' stipēdiū:
⁊ ꝙ ita cito vel citiꝰ esset surgēdū in diebus
feriatis ad laborandū: circa victū aiarum:
sicut alijs diebus ad laborandum circa vi
ctum corporū. ¶ Gula abstinētiā expugnat Gula.
dicens. Delectabile est comedere ⁊ bibere: ⁊
durum est q̄n cibus apponit' abstinere etiaȝ
si sumptus noceat. ¶ Abstinentia se defen
dere debet: dicendo: ꝙ multi ppter crapulā
perierūt: tā spūaliter q̄3 corporaliter. ¶ Lu
xuria: castitatē destruere nitit': dicēdo. For Luxuria.
nicatio non est pctm̄ mortale: ⁊ societas in
ter virū ⁊ mulierē naturalis est: ⁊ a deo or
dinata: q̄n primis dixit parētibꝰ. Crescite ⁊
multiplicamini. Castitas se defendere debȝ
dicens: ꝙ illud pverbium dictum fuit: ⁊ il
la licētia data: ⁊ societas ordinata inter cō
iugatos ⁊ nō alios. ¶ Auaricia: verā expu Auaricia.
gnat paupertatem dicēs. Cōgrega multas
diuitias p te ⁊ filijs tuis: ⁊ familia ⁊ pau
peribus: vt inde elemosynas facere possis:
⁊ ptra caros annos fac pudētiā. Cui xp̄s
rn̄det dicens. Nolite solliciti esse dicentes.
Quid mādicabimus ⁊c. Et Ps. liiij. Iacta
cogitatū tuū in dn̄o. Et Petrꝰ. Oēm solli
citudinē in eū pijciētes. j. Pet. v. Et vera pau
pertas: ⁊ Paulus dicētes. Qui volūt diui
tes fieri supple inordinate: incidunt in la
queos diaboli. j. Thim. vj. Sic ergo per
virtutes resiste pctis: que nitunt' virtutes
destruere. Et sicut dicitur Eccl. xxj. Quasi a
facie colubri: fuge peccata ⁊c.

Bxviij ¶Quod quidē facere scripture p̄cepti ma-
gnā includit rationē: qui sic a facie eu
iuscunq; serpentis fugere velleti: ne corpo
noceret: vel illud inconcanso perimeret: a
15 multo fortiori rationē a pcō debemus fuge-
re quod multo pernus hominē inoxicat in
corpore z ala. Et q̄ ista sit mostificat pter
ea p̄dicta cū: tñ eandē seruando dānificat
in p̄sentibus. Primo qz turbat z pungit cō
scientiam: z grauat animam: sicut fimus
ocultior fuma pdē pō. Secūdo qz inuolu-
tra me est semp p̄s. Et terū p̄ xxxvij. 916
est pax oblibus meo a facie peccatoꝝ meo
rum. Tō vij. Factus sum mihimet ip̄i gra
uis. Quarto tollit pcīi meum. ¶ Secūdo:
qua ipsoliat animā omnibus illis inmentis
sicut latro Thob. vij. Qui faciunt peccatū
bolte sint anime. ¶ Tertio: qz efficit q̄ si fe
ras que homīnem rancū faciūt: ne confiteat
vel loquat: qz ad der honoē vel ad falsū
gnner alarū: z oculos ppulos z mā alioꝝ
inficit z mutē ne vitia videant: manum fa
cit: ne alicna restituat: z quasi podagra a
bonis vijs hominem pcōrum retrahit: z
ad ambulandum in vijs ne impedimēta p
cit: z nōn intantū insatiat: qz facit q̄ pcōr
p parua delectatione breuem vendit z matre
euum: vt ois scōs z angelos: z alam ppriaꝝ
z corpus: z ois suntuare z regni celoꝝ: z a
cōforto dei: z sanctoꝝ: z illa cuitate glorio
sa se separat: et ignibus se tradit et obli-
gat eternis: vtam sperne z meritem eligat
eternā: qz pctīs cū consummatus fuerit ge
nerat mortem Jaco. j. In qua puncto sicut
in morte corporali puis cogitatione disse
pera: fi delectatione infirmat: consensū mo-
rtiuntqz tunc vir comedit: sine fit cōsensus
in delectationem cogitationis sine opera-
46 tionis. Cause ergo ne aliqñ pcō consentias
Thob. iij. ¶ Quarto qz natura destruit in
seruotioꝝ: qz pcā cōtra naturā sunt: sicut
offensum est. b. j. a. Et omne contrarii est
fin cōtrarij destructor: z mundū eternoꝝ: z
spectatur in ter cassibus. Primo in rapi-
na z ōnoꝝ. Secūdo: in negligentia platoꝝ.
Tertio in nequitia p̄nz ratoꝝ. Quarto in
decepcione mercatoꝝ. Quinto in fuplitate
de cibo z vestimentoꝝ. Sexto in luxuria
immundoꝝ, huc aliqualiter pcedit illud
ad legē in vita sancti. Fur fiue in legēda fan
cton. in qua p̄nez q̄ he ei offert quattuor
ignes mundū vastātes. Primus erat cupi-
ditatis. Secūdus mendacij: de quo quidā
missus in baptismo facta nō renuerit. Ter
tius erat ouiū sonis vel dissentionis: p̄ su-
p̄erbiam z inuidiam. Quartus erat cru-

Peccatum P v Fo.cccclxviij.

delitatis. In his casibus: specialiter mise
ros facit populos pcōrum p̄uerti: nul-
lus tantum ex bona exercitia z inuocā
bestrum: re dicti effe: sed ex ista vna bona z
bona p̄cessitima peccatoꝝ in mali cōtin
it. Non est dubiū quin deus sacramentum
mundi: ois sacramenta: z multas alias ge
pter nostram esse voluit vtilitatē: q̄ omnia
que in mundo sunt cōtenti: qui bonitatis
qui vt mundo sunt cōtenti: qui bonitatis
z iocūditatem esse deberent: tam interius in
mortalē: qz ad hoc sunt exterius in cōuerſationeſi
nulla effet in quirtatoꝝ: si nulla effet imqz
mortali bona iuxta dant bona terre. Cor fa
cunt beatitie mmunt roimenta gehenne.
Si arguntur cōtra ea: explicite ne recitetur
pōt in mmunitas: q̄ a deo curatꝝ remuneraꝝ
a deo: z eo sunt expetimmenie. Respondet
q̄ sunt nihil placet marito: ne boc qz adulte
ra facit: tam tam adulterio nec deo bona
nel remunerationes et dabit. p aliquo quod
tempore illo fact etiam pcōs fuerit recom
pilata. Nec pater filio vel clitanis hereditas
tem dabit. p aliquo quod pctīs fuit: tam
pōtis dum et rebellat: licet tas maritus ef
enī pater. p motes sint. p eum alit tantū mōrit
pre immunitie factoꝝ: qz cor recōciliandū:
videos captos mtmus punirēt. Sic in ppo
situm hic qui mortui sunt pcō Rom. vj.
¶ Quod tem̄ postea z malū trahatur ad
pcō p̄ pena p̄cipuo de malo culpe: p aliqo
Sic permittente ad aliud trahit peccatum:
vel ex vnā ambo fameul: vel vt p amplius
punirē. ¶ Exemplū assig̃ de puno cesar: vi
denm his qui dñs tatuerunt z tacuerunt
incculta immūdicia vel ira z inuidia: vel
quoniqz pctō quod dixdolus assig̃ dixit
adhomicidium vel furtum vel ad mopina
tā fusionē: sed ad pctīm manifestū. De pri
sione feu pctō occasionaria aliud Ecclesiā.
Et p̄ualo adducēs pctīm. Ceruta hinqm
puerili q̄ st antiquū pctīm nouā ꝑfusioni
quo dū despēctāt z p̄andāt: vtrūqz p̄tectio
sicm? Tempo sic mechema alterē: z deinō
bonoīs: et cōsolo occasione p̄ti aperti et oc
alia fanā. Multi cū sic cadētes z ad pa-
ubulum p̄ furto vel homicidio quod gnā
z fiuuram seqñdatur ei demmatiōnatura
in furari cum omnibone cessant: a quib⁹
sanj cessarent si semper vnere possent. Si
dens Augn. de cura z de cib. xiij. Ait quo in
quit discretissimus vnde est cadere in alios
apertume manifestum pecca mmunde sibi
displicean: qz tam sibi placendo comm-

Peccatum P v Fo.cccclxviij.

etiā si sequat pna in purgatorio sicut fore
is facit. p quo quis incrat et interim elōgat
a bono fine qua cum babuisset si non fe-
receisset. Secūdo: propter hoc: inura illud pē-
cuili. Longe a peccatoribus salus. ¶ Cecis-
dō si pententia nō sequat: totaliter eū bo-
us putat eremus: qz licet recedens a bo
sio puter pctīm: tñ ad cor terminū fōte-
nomēnō est amittit: q̄ meruit ab̄ pdītio-
nem: si cedet: et ei pnitat: p̄missa sibi a deo
factis. Secūdo: qz pctīm qz bona facta ab
mortale peccatū mmet: in mortali in celo re
mineraduit: illo qui finaliter mottitur in
pcō mortalitates alias conferat vilitates:
ma p̄cemium verbis quib⁹ da. Quicqz
mortali bona fiunt dant bona terre. Cor fa
cunt beatitie mmunt roimenta gehenne.
Si arguntur cōtra ea: explicite ne recitetur
pōt in mmunitas: q̄ a deo curatꝝ remuneraꝝ
a deo: z eo sunt expetimmenie. Respondet
q̄ sunt nihil placet marito: ne boc qz adulte
ra facit: tam tam adulterio nec deo bona
nel remunerationes et dabit. p aliquo quod
tempore illo fact etiam pcōs fuerit recom
pilata. Nec pater filio vel clitanis hereditas
tem dabit. p aliquo quod pctīs fuit: tam
pōtis dum et rebellat: licet tas maritus ef
enī pater. p motes sint. p eum alit tantū mōrit
pre immunitie factoꝝ: qz cor recōciliandū:
videos captos mtmus punirēt. Sic in ppo
situm hic qui mortui sunt pcō Rom. vj.
¶ Quod tem̄ postea z malū trahatur ad
pcō p̄ pena p̄cipuo de malo culpe: p aliqo
Sic permittente ad aliud trahit peccatum:
vel ex vnā ambo fameul: vel vt p amplius
punirē. ¶ Exemplū assig̃ de puno cesar: vi
denm his qui dñs tatuerunt z tacuerunt
incculta immūdicia vel ira z inuidia: vel
quoniqz pctō quod dixdolus assig̃ dixit
adhomicidium vel furtum vel ad mopina
tā fusionē: sed ad pctīm manifestū. De pri
sione feu pctō occasionaria aliud Ecclesiā.
Et p̄ualo adducēs pctīm. Ceruta hinqm
puerili q̄ st antiquū pctīm nouā ꝑfusioni
quo dū despēctāt z p̄andāt: vtrūqz p̄tectio
sicm? Tempo sic mechema alterē: z deinō
bonoīs: et cōsolo occasione p̄ti aperti et oc
alia fanā. Multi cū sic cadētes z ad pa-
ubulum p̄ furto vel homicidio quod gnā
z fiuuram seqñdatur ei demmatiōnatura
in furari cum omnibone cessant: a quib⁹
sanj cessarent si semper vnere possent. Si
dens Augn. de cura z de cib. xiij. Ait quo in
quit discretissimus vnde est cadere in alios
apertume manifestum pecca mmunde sibi
displicean: qz tam sibi placendo comm-

ferant. ¶ Ad idem beatus Gregō. lib. xxiij.
moral. Aliquando inquit mmus est in cor
ruptionem cadere: cū cogitatione tacita des
liberata dationc peccare. Sepe enim mens
ruptio superbia creditur minus vitare. Ta
uriam vero eo magis erubescunt homines
qz quasi corpore omnes simul noeuerunt: vnde fit
plerūqz vt nonnulli poſt superbiam in luxu
riam cadentes ex aperto casu: malus culpe
latentio embescūtur: z nunc etiā maiora cōs
rigant cum, p̄strati in mmundicijs granius cō
fundantur. Nunquid ergo permanendum
in peccatoꝝ: qz grata abundēr abūt. Rom. vj.
¶ Exemplum de secundo casu: immo pot 10
experimentum semunt multi bantaq qui
nunc ceperunt mur q̄ nunc peccatū ad aliud
trahit: qz quodp̄ omnibus puniuntur. unde
beatus Gregō. moral. lib. xxv. Paotis inqt
peccati merito cognitium sonea legitur:
vt qui malum scelus perpetra: de illo cepe in
fine in alijs eam me cū cadat: hoc quippe
agitur vt culpas culpa feriatur: et dum ex
sup̄bia fiant peccantium incrementa vi
cionum. Peccatis itaq; quod ex peccato ori
turnon tantum peccatum esse fed peccatoꝝ
pena peccatu: sicut pater de bis qui gules
se z luxurie se vivendo: sua alienant bona:
z obra rationem tuas vendunt hereditates
Et qua vendit one in mazimar medici pau
pertates. Esce primum peccatum, z turure est
fuit mique vendit ionis: z filcum fuc um
unste cdpredit ationa. Et sicut secundus
peccatum d mus sua filcum edendo dare
sui depauperatio: p mattio fuit p̄cipis pec
cati. q̄ ule z luxurie: per paupertatem seu
mendicitatem quam indurer. ¶ Nec mirer
quis p̄am: quod peccatum sui culpa z 12
penitentiam flatim non deletur: ad aliud
malum tam culpe p̄ pene trahat et fortius
hominem in prono ligetq; ipsa peccatum ua
boc casu se habet sicut retro vel vis: p̄ an qui
quanto plus auus fe nnolutarit ro fot
tuo tenere quanto diutius mocatur: tam
to durius ligat. Sicut patet de pctīo: q̄ pri
mo a viso captus peccatu: cheuffi simplecte
ter negauit: de quo viso qz se fuisset nō bñ
folutarer fortius legabat: postea q̄ si negan
to negauit. Et est de pctīo in loco casuiſti
cut de illo qui extra regis pontū: p̄ectio
obsesso expellitur repose obsidentis: z quer
requia sicut ille cuo ab inimicis capit: de
carcere ad carcerem: de luto ad lutum: de
pena ad penam ad capiendū duci volūtas
tem. Ita nanq; regi celesti peccatoꝝ rebellis
extra ipsius p̄rectionem z tanto cotas deo

exrõicatus extra membrũ ecclesie positus
societatẽ z partecipationẽ de pro ad pec-
catũ: de pẽa ad penas. vel sic aut breuiter. q.
Thomas q. .A. vtrũ solo captum tenentur ad
ipsius voluntates. et tanto reddi. q. pcẽ.
q. at a quo quis superat? et cuius ferm? et
Pec cogit ne pcẽa decreta in code fuo. Ego
nullo modo manifestũ facio petiti: nec fur-
tũ vel homicidiũ vel adulteriũ aliqs enor
mensq; in fornicatione? vel aliquod tale q
adhuc non potero oportune et certe ostẽdere
ista cognitione vel plumptione videre nõ
pot. Sed si ffi in nullo esset peccatum se au
xiliũ humi bona esset spes de eo quo in al
quo est deliquisset elegit dñm: ergo difficile
erit eius fubterfugere dominũ: sicut ps per
exemplum Crisostũper Mart. de regno ba
benie regẽ per electionẽ: sicut et de imperio
romano. Sicut nãq; antiqs eligẽ est in vo
luntate electoꝝ ipsum eligere vel non: sic
post ẽ: et electus z confirmat: difficile erit
eius fubterfugere q nõ sit rex super eos
filius superbie? Sicut. Anteq; ergo capiam
de pcẽa z peccato et de eis sicut de animalibus
sine ratione: que libere vadãt vbi volũerint
sed potiꝰ capta fuerint ad voluntatem ca
pientium eruit. et sicut de malis que gubet
naculo regitur: q amisso ad oẽm partẽ: per
omnem ventum impellitur: sic amisso deor
ratione Thes?. peccatum peccatum dicẽs
ideo nil habitis fata est. ¶ Nec iterum con
fidere potent dicens. ¶ Multo annis latui
in ill? tecto peccato: vel talcto? tale crerem
peccatum: z adhuc multo? perpetrabis vel
confusus fui: et eam maiorẽ nec in ipsius
nẽ meis dicẽ: aut quẽ puerbium est q vnus
dies facit quod nouus annꝰ? Facere nõ pot:
possunt fortuna? illos quam finaliter habe
bunt in aliop. videre ceꝑis: qui confimili
mõ diu in ea erãt. Sicut ips de iatronibꝰ: q
dus fur z? eradunt: z finaliter in vno be
fuspendunt ur. Et ali dũ latent in laterib?
z non confundunt ur: in finepferr inflantis
ostendũt q̃s facti sũt z confundunt. Z aliq
dus non cõtent? z finaliter in maiorẽ inci
dunt confusionem: z tũc pofr recognoscunt
qt ex causis eis accidit ptristo. Sicut patuit
de illo qui nuper respectue hominem den
dit: z quo cum capius esset: z ad carcerem
ductus: clamauit. Deu decem annis nõ fui
confessus. Unde ptibo tam concordantem.
Rom. 7. An omnibus ifris apparet q an
tiquum pectꝰ facit nouam cõfusionẽ quod
etiam sicut dicit Ecclus. Peccator adjacet

ad peccandum. i. peccator in vno occulto
vel quod ipse partium reputat: adijcit ma
ius z apertius vt in vno pmulto: te quod
citur Apoc. vlt. Qui in sordibus sit: sordes
cat adhuc. ¶ Si vero obijcant q multi
videruntq; in peccatis aliquibꝰ non ve
rentur: z multꝰ in malis vel confusionem
inducerunt: si ipsi etiam eandem ipsam
Sed aduertant: q tectibe confusionẽ: non
ti alibi inducit? omnipotens nec videre
in nobis vel audire? z ppterea illud ante
tum non confundantur: sicut gloriab? ab
D.i.16. vel pe hũc confundunt. ¶ Si
autem cog. Et infra peccatum: quidam latronis cu
pus suspendium per vnam pfferrur dcm.
In secundo casu est gaudere de boc: q ple
aliqua compatronia petius sine fine con
fundetur. Nam de gloriatione ille valens
homo. ſ. Machab. vi. sed potius eorum de
beo gloriabatur: q deus statim peccata
in natione sua vindicauit dicens. Osbon
autem cog. Et infra peccatum: quidam latronis cu
to tpe nõ sinere pcẽtibus exinia aggre fat
statim vltionẽ adhibere magn terrebat
ẽt? mendum. Non enim sicut in aliis natu
nibus dominus patienter expectare q
tam indicia dies adueniat in plenitudine
peccatorum punitur. Sed vt in nobis statim
vr peccata nobꝰ in illo non vindicẽ: in
domum in nos vindicet: pter quod dicit
quidem a nobis inuerecundum statim ani
ut. Corripiens vero in adueriis populus
fuis non derelinquit pcẽtis. Et ps. Ego glorio
do dicas illud Eccl?. Peccati? ẽ? accede
mihi trifte re. ¶ Talem ergo gloriaꝝ q̃r
nõ ad penitentiã: sed ad querendũ impunꝰ
mitigare debet certitudo pene q̃ vltimꝰ
ter in alio locutio complebunt. Secundo
cessario eos cogitare oportet: q vnus
grauiter punient? z affligantur: vel q dem
fit inuisibus: vel ad minus inuisibꝰ videa
tur. vel minꝰ mirabile vt pcẽ et peccatores
tam aspere punire soleat: sicut obstina
cẽt. Z.11.12. nũc obtinus fit punierẽ q̃r pe
uiles q̃ nunc ostendunt quare punirꝰ debe
per quod postmodum impune pecare. Ecclꝰ
pauli cogitans dixit. esse impertranda ma
ngelus illud concessus fuit. Nam z dolis
dicẽs. ſ. pet. ſ. Peccantibus angelis nõ pe
perciꝰ re. Nec putamus illud passionis
bus: qua eo gr pectum pnoxius patiuntur
vos illo inclitus esse cum deo: vel amplius
pauli cogitatos vt illorum peccata punire
illos tuc temnum. Nam et angelos sine pe
cantes: z vos aspr vestra peccata dimittere
impunitas? Cogitate ergo semper illud. i.

missionẽ z omissionis: quorum primꝰ spe
cialiter cõsummatꝰ est in hypocrisi: z hoc dupli
citer. Primo: a vero deo se auertendo: z fal
so deo adeundo. Secundo: vt deo absurd
dõ nomen cius in superbia z vanis inuanie
us nominã deo esse fine illum venenosius
superbie fomes boue pfectibus habentibꝰ
rimulos: nouibus obtinuari peccatis. ita q
punitum peccatum de vno deo colitur: pu
mum obtinet ruinam: punitum amputet
nem. Et sic q̃ de vno deo peccatum est q̃ tamq
do in inanium obtinet z amputet secundꝰ.
¶ Sẽm vero cõmittebat per accidens per 25
debeam enumerãdo familiarum: quam
tur q̃ tertiũ peccatum de sabbato seruando
z sanctificandoq; sabbatum sanctificare:
est semper vigilanter sancta opera exercere.
¶ Contra septimum vero peccatum q̃ ratum
naturam propriam plusq; ipsa detur pan
dolibet obligat: vel p precepti: de bono
rationẽ parentum: q̃ per illud precipit non
seruando: contra q̃ precipiẽtem falsum: tefti
monium dicen. ¶ Tertio modo tert fuã pa
ferendo p amarediꝰ: z hoc modo: vel
voluntate ipsum persequendo. Et dupliciter: vel concupiscentia oculoꝝ: cum obiatat
peccepimus non concupisces agrum rc. Vel
cloquẽtia carnis: cum obiatat peccati quo
datur. Non proferũ amalia rc. Vel spiritu
tolliẽdo per fittũ: cui obiatat illud. Non fur
tum facies. ¶ Contra nascituru peccat q in
eurisq; illud pcẽs specialiter remittat q̃a
ritati proito nascendẽm sanctus Thomꝰ 2
fecunda secunde. q. dirij. art. ij. ad. 3c sic ge
nus dicitur non habetur a parentibus ita
ligens cura: sicut de nato et ẽ ingrisce: q̃ vt
frequenter est et nam paterni crimiñs imita
tor: hinc oritur peccatꝰ quo dicitur. Deo
mechabeno. hec igitur remedia deus cõra
peccata ordinauit: vt hominꝰ illa cogno
scant z peccata mortalia: necesse fuit q̃ spe
cialia precepta remedia apponere oppoꝝn
gnonerint pereulos. Et hoc videt ee mens
apostoli dicẽtis Rom. vij. Sine lege manit
peccatum mortuum erat. Cum venisset illꝰ
datum: remisit peccatum. ¶ Et hoc est quod

Eccli.

pet. iij. Si iustus vix saluabit impiꝰ z pec
cator vbi parebit. Et si bi viuentes appios
pinquantes ad iudiciũ: per potuam mortis
timentes z remunerãdum audacta appoqnsi
randent qui sarcinam portant peccatoꝝ:
rerũ imusse accusatorum: sicut fur ad erubi
nalesbus dicẽt illud Eccli. xxvij. Peccatũ
lotum vestrop portabitur. Nine tunc plus
dens: q̃ nũc penitentia sanitas hone nõ pu
nunt: nine eum cõfundentibus fur cũ fur
in nobis vel audiens? z ppterea illud ante
tum non confundantur: sicut gloriab? ab
D.i.16. vel pe hũc confundunt. ¶ Si
autem cog. Et infra peccatum: quidam latronis cu
to tpe nõ sinere pcẽtibus exinia aggre fat
statim vltionẽ adhibere magn terrebat
ẽt? mendum. Non enim sicut in aliis natu
nibus dominus patienter expectare q
tam indicia dies adueniat in plenitudine
peccatoꝝ punitur. Sed vt in nobis statim
vr peccata nobꝰ in illo non vindicẽ: in
domum in nos vindicet: pter quod dicit
quidem a nobis inuerecundum statim ani
ut. Corripiens vero in adueriis populus
fuis non derelinquit pcẽtis. Et ps. Ego glorio
do dicas illud Eccl?. Peccati? ẽ? accede
mihi trifte re. ¶ Talem ergo gloriaꝝ q̃r
nõ ad penitentiã: sed ad querendũ impunꝰ
mitigare debet certitudo pene q̃ vltimꝰ
ter in alio locutio complebunt. Secundo
cessario eos cogitare oportet: q vnus
grauiter punient? z affligantur: vel q dem
fit inuisibus: vel ad minus inuisibꝰ videa
tur. vel minꝰ mirabile vt pcẽ et peccatores
tam aspere punire soleat: sicut obstina
cẽt. Z.11.12. nũc obtinus fit punierẽ q̃r pe
uiles q̃ nunc ostendunt quare punirꝰ debe
per quod postmodum impune pecare. Ecclꝰ
pauli cogitans dixit. esse impertranda ma
ngelus illud concessus fuit. Nam z dolis
dicẽs. ſ. pet. ſ. Peccantibus angelis nõ pe
perciꝰ re. Nec putamus illud passionis
bus: qua eo gr pectum pnoxius patiuntur
vos illo inclitus esse cum deo: vel amplius
pauli cogitatos vt illorum peccata punire
illos tuc temnum. Nam z dolis pe angelos sine pe
cantes: z vos aspr vestra peccata dimittere
impunitas? Cogitate ergo semper illud. i.

Rom. 7.

Rom. vij.

Eccli. xxvij.

ibidem dicit. Nam cõcupiscentiã nesciebã
26 nisi lex diceret: nõ cõcupisces. ¶ Aliud remedium aliquotiẽs apponit deus per occasionis subtractionem: diuitias: delitias ⁊ honores subtrahendo: ⁊ miseros a peccatis h̃ modo retrahendo: sicut amici nituntur ebriosos retrahere a taberna: non dando eis: que ibi expenderent. Et pueros ab aquis custodiendo ne submergantur: scđo: qm̃ sicut dr̃ Eccl. xx. Est qui pre inopia vetatur peccare ⁊c. In primo remedio se habz sicut rex precipiẽs vt timore preceptorum subditos sibi obedire faciat. Qui ⁊ hoc faciẽdo dicere potest illud. j. Joan. ij. Filioli hec scribo vobis vt nõ peccetis: qr si peccaretis cõtra precepta mea scitote: quoniam sicut dicitur Rom. vi. Stipendia peccati mors ⁊c. In secũdo remedio se habet sicut medicus: qr sicut infirmus diligenter verba medici considerat: ⁊ opere si sapiẽs sit implet ne moriatur. Ita quilibet nostrũ dicens: illud Ps. cxviij. In corde meo
27 abscondi eloquia tua: vt non peccẽ tibi. Sz sicut doctrina medici non sufficit ad sanitatem inducendam nisi ab infirmo teneatur: ⁊ nisi infirmus quantũ debeat ad sanitatez cooperetur. Ita nec remedia a deo exhibita sine nostra valent cooperatione: vt ptz. S. iij. 25. Ideo necesse est secundo videre que remedia cõtra pctĩ mortem nos apponere debeamus. Pro quo est sciendũ: qꝫ quedam remedia sunt adhibenda ex parte cogitatiõis cordis: seu interioris hominis: quedã ex pte operationis. ¶ Ex parte interiori: primo ꝑ remedio excogitandum est: quõ moriemur: ⁊ quales in morte erimus. Ut verbi gratia. Si tu teneris de superbia vel mundi honore: cogita quõ a vermibus comederis: sicut ostẽsum est. C. ij. 10. et. S. ij. 41. ⁊ S. v. 23. Huic etiam cogitationi cogitatio se iungat humilitatis christi ⁊ sanctorũ. ¶ Cõtra luxuriam: qꝫ breuis delectatio: eternam mercatur penam. ¶ Contra cupiditatẽ: qꝫ breuiter omnia transibunt. ¶ Sic cõtra gulam ⁊ accidiã ⁊ omnia alia sicut in capitulis suis proprijs est notatum: que si cogitaueris: sicut pena patibuli retrahit aliquos a furto: ita te finis omnium. Ergo memorare nouissima tua ⁊ in eternũ non peccabis Eccl. vij.
28 Secundo pactũ excogitãdũ est qd fecimus in foro publico in peccatorũ abiuratiõe: vel in foro priuato in peccatorũ ɔfessione: hec cogitãs pactũ serua. Et sicut dicitur Gen. xlij. Noli peccare. ¶ Tertio lucrum excogitandum est regni celestis: qd nos a peccato retrahere deberet: sicut nõnullos seruos ⁊ ministros retrahit ab offensa dñorum suorum amor ⁊ cupiditas lucri vel promotiõis temporalis: sic seruiamus eidem quõ dicitur in epla Jude. c. vnico. Ei autem qui potẽs est conseruare vos sine peccato ⁊ ɔstituere vos ante conspectũ glorie sue ⁊c. ¶ Quarto presentia iudicis excogitãda est: qr illa retrahere deberet sicut retrahit pueros a dissolutione cogitatio presentie magistri. Et furem a furto cogitatio presentie iudicis. Et presentia viri vxorẽ ab adulterio Eccl. iij. Sapiẽs cor ⁊ intelligibile abstinet se a peccatis. Et quasi cãm reddit dicẽs. Quia deus prospector est eius. ¶ Quinto: passio christi excogitanda est: q̃ propter peccatũ mortuus est. Hec retrahere deberet sicut charistia retrahit a vino: vel cibo vel potu: hoc scientes qm̃ vetus homo noster simul crucifixus est: vt destruatur corpus peccati: vt vltra non seruiamus peccato Ro. vj. ¶ Remediũ vero ex parte operatiõis est boni operis frequentatio: qr sicut arma valẽt contra hostes corporales. Ita hec cõtra spirituales Eccl. xxiiij. Qui audit me non cõfundetur: ⁊ q̃ operantur in me non peccabunt Ro. vj. Sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire iniustitie ⁊c. Per cogitantes ⁊ operantes nõ peccabitis: qr. j. Joã. iij. dicit. Omnis q̃ natus est ex deo nõ facit pctm̃. supple mortale: sz venialia etiaz viri cõmittũt perfecti: qr septies in die cadit iustus Prouer. xxiiij.

¶ Circa que tria sunt dicenda. Primo: nãq̃ illorũ oñdenda est piculosa ɔditio: vt caueantur. Scđo: quõ aliq̃ noie venialiũ abutuntur. Tertio: quõ aliq̃ eisdez decipiuntur. Primũ pluribus ostenditur exemplis. ¶ Primo nãq̃ illorum patet piculũ: qr licet charitatis nõ destruant essentiã: impediunt tñ feruorem. Et est de eis in hoc sicut de aq̃ frigida bullienti immissa: q̃ licet oĩno eius nõ destruat calorem: impedit tñ bullitionis feruorez: potest etiã frigida tam copiose immitti: qꝫ ex illa immissione cito frigiditas: ⁊ caloris extinctio sequatur. Sic in proposito. De illis ergo q̃ multa talia cõmittunt: quis potest dicere: purus sum a peccato Prouer. xx. ¶ Secundo: idem ostenditur per exemplum de minutis aquarum guttis: ⁊ arenarum lapillis et minimis bestijs: in quibus omnibus periculũ iminet ex nimia numerositate. Tot nãq̃ minime aquarum gutte nauem paulatim intrare possunt: qꝫ illam eque submergunt: sicut magna vnda vel seua tẽpestas. Ideo dicit decretũ de pe. di. j. medicina: in. §. tres sunt: qꝫ nihil interest vtrum nauis vno grãdi fluctu: aut ꝑ rimas paulatim aq̃ intrante submergatur. Sic parua peccata multiplicata: tantum opprimunt sicut vnũ grande. Sicut ⁊ chorda facta de multis paruis filis eque ligat, sicut vnũ totũ integrũ. Nõ dico qꝫ venialia fiant mortalia: vel qꝫ spũaliter occidũt: sed qꝫ ad mortale multũ disponunt ⁊ mortale introducunt: qr, qui spernit modica paulatim decidit Eccl. xix. ¶ Iterũ eq̃ nauis tot arenarũ lapillis onerari põt qꝫ submergatur: ac si esset onusta molaribus. Et homo piectus ⁊ diu iacens inter formicas: in illũ mortẽ introducerent. Sic ⁊c. De illis
30 q̃ oĩbus his peccauerunt adhuc in ps. ¶ Propter hmõi pericula vt venialia caueamus. Primo nos hortatur Cesarius homelia. vj. ad monachos: dicens. Certi sumus charissimi: nisi caueamus ⁊ nisi quotidie nostras resecemus passiones ⁊ in bonis operibus viriliter desudemus: deteriores nos efficimur qꝫ in seculo fuimus: ita vt fiãt extrema nostra peiora prioribus. Et infra: homel. iij. Quomodo nauis postq̃ pelagi fluctus euasit: si in portu sentina integra non fuerit, de minimis guttis ipletur ⁊ mergitur. Sic ⁊ monachus victus ⁊ superatus: huius mũdi criminibus: qꝫ periculosis fluctibus cũ ad portũ monasterij venerit: si tepide ⁊ remisse operatus fuerit: ⁊ negligenter vixerit: ⁊ minima ⁊ quotidiana pctã de aĩe sue sentina haurire neglexerit: in portu naufragiũ crimen incurrit.
¶ Scđo nos hortatur de eodẽ Aug. li. de. x. chordis: dicẽs. Noli quotidiana peccata cõtẽnere: qr minima sunt: sz time: qr plura sũt plerũq̃ minime bestie si multe sint necant.
¶ Tertio ad idẽ nos hortatur btũs Grego. dicens. Nequaq̃ (inq̃t) cõsiderent qualia: sed quãta cõmittunt: ⁊ si despiciunt timere cum ponderãt debent formidare cum numerãt. Alios quidẽ gurgites ⁊ fluuiũ magnum replent gutte parue pluuiarũ: ⁊ hoc agit sentina latẽter crescẽs qꝫ pcella patẽter seuiẽs.
¶ Quãtũ ad scđam partẽ huius articuli: illi
31 noie ⁊ natura venialis abutuntur pcti: q̃ maximo in tactibus ⁊ opportunitatibus se exponunt tentationibus: ⁊ illicitis delectationibus: dicentes se mutuũ mereri in hoc qꝫ vltimo resistunt actui: ⁊ qꝫ totũ pcedẽs vel nullum vel saltẽ veniale fuit pctm̃. Tales in factis suis meliorem nõ habẽt iustificationez qꝫ fur q̃ vbi posset furari. xl. furatur. xx. pro quo. xx. suspẽditur ac si furatus fuisset. xl. Ita illi qui vltim si pctm̃ mortale cõmittere possunt ⁊ nõ faciunt: sed tñ pctm̃ cõmittũt mortale: citra illud qꝫ i tactibus ⁊ osculis: citra illud ɔsistit: sicut ptz ꝑ sctm̃ Tho. scđa scđe q. cliij. Pro q̃ cõtũ ad tpis diuturnitatem: hanc vltimũ cõmitterẽt actũ puniẽt. Iuxta illud Jaco. ij. Offendat autem in vno factus est omnium reus. ⁊c.
¶ Quãtũ ad tertiam partez istius articuli tales decipiuntur a diabolo: sicut ille cui suasit parua furari animalia: sicut gallinas ⁊ hmõi: q̃ furando cito maiora furabatur: ⁊ vltimo ꝑ dispositionẽ furti in minoribus ad suspendiũ pro maioribus ducebatur. Sic in ꝓposito: ⁊ patet. ¶ Congrue ergo docuit ⁊ salubriter est sequenda doctrina Thobie: qui docuit filiũ suũ abstinere ab omni peccato Thob. j. Nota de hac materia venialis pcti C. vj. 40. Item. M. xj. 136. Item. N. ij. 3. itẽ P. j. 8. nota leges de hac materia.

PEccatoris. prio ostẽ datur piculũ ante mortẽ. P. vj.

Secũdo in morte. Tertio: post mortem. Quarto: puersitas. Quinto: silitudo q̃ infirmis assimulatur atq̃ mortuis. Sexto: q̃les circa ipsos spũaliter mortuos dicuntur exequie que vulgariter vocantur. Placebo ⁊ dirige. Septimo: quomõ diabolus de vno peccato peccatorem ad aliud ducit. Octauo: peccatoris ostenditur cecitas seu fatuitas.
¶ Remediũ opportunitas ostẽditur in nono articulo.
¶ Quantum ad primum periculum peccatorũ ex multis patet ante mortem: posito qꝫ nullũ piculũ eẽnt habituri in morte vel post mortem. ¶ Primo nãq̃ ex hoc in maiori periculo sunt: quod de iure plus alijs tribulãtur: citantur: incarcerantur: mulctãtur: occiduntur: vel semper in maiori hominũ sunt formidine ne ista patiantur. Unde sapiẽs. Si posset multe quantum ad deum peccare: peccatũ vitaret: vt libertate in qua creatus est liberius vteretur: sciens: quoniã qui facit peccatum seruus peccati est. Joã. viij. ⁊ ad Rom. xj. ¶ Secũdo ex hoc qꝫ a deo taz ipsi quam alij pro ipsis multipliciter affliguntur: sicut patet toto capitulo: de tribulatione: vt opere ostendat quod dicit Amos. ix. Oculi domini super regnum peccans: ⁊ conteram illud: quia altissimus odio habet peccatores Eccl. xij.
¶ Tertio ex hoc quod vita illorum frequenter per gulas ⁊ luxurias: et huiusmodi abbreuiatur. Et hoc ex parte quidem dei iuste qui eos subtrahit: sicut pastor ouem scabiosam ab ouili: ne alias inficiat. Et hortulanus herbas nociuas ab horto eradicat: ne aream inutiliter occupent. Sic ex inordinatione dei quem quantum ad hunc effectum Magdalena hortulanum veraciter putabat: viri sanguinũ ⁊ dolosi nõ dimi-

Arti. 29 Expli. Arti. j. 1

diabunt dies suos. Et hoc est qđ ps. liiij. re-
citatis quorūdam nequitijs adiungit dicēs.
Propterea de⁹ destruet te i finē ꝛc. Esa. xiij.
Ecce dies dñi ad petõres eius conterendos.
¶ Quarto ex hoc ꝙ sunt in oibus periculis
2 in q̃bus sunt excõicati. E. ix. 4. ¶ Quito ex
hoc: ꝙ in medio dormiunt latronū ꝛ homi-
cidarū pessimorū. i. demonū: qui nõ tantū
corporū: sed ꝛ animarum sunt homicide. In
ter hos nāq; pro tāto petõres dormire dicū-
tur. ¶ Primo: q: sicut dormiētes timent qđ
nõ est timendū: aquarū vlez ꝓfunditatem ꝛ
transitū: vel casum de alto monte: vel vrsū:
vel leonē: vel aliqđ sile: de quo somniant: ꝛ
latronē vel homicidā: q̃ iam domū occulte
intrauit: ꝛ cū socijs ad occidendū ꝑximat
nõ timet. Sic peccatores timent bene viue-
re. Gulosus nāq; timet ieiunare. Delicatus
vestes dimittere lineas. Luxuriosus conti-
nere. Auarus paupertatē. Cupidus restitu
tionem ꝛ elemosynā facere: ꝛ oēs damna ti-
ment tēporalia ꝛ corporis grauamia: ꝛ sim
ꝙ q̃libet illud qđ nõ est ei nociuū: somniat
sibi nociuū: ꝫ sibi sit vtile. Ita oēs trepida-
uerunt timore vbi non erat timor. Diabolū
vero pessimū homicidā: q̃ cum societate ma
gna circuit q̃rens quē deuoret: q̃ semper
iuxta eos eis insidiať ꝛ penā non timēt eter
nam. Sic sunt sicut equus vmbratilis qui
plus vmbrā timet arboris q̃ ei nocere non
põt: q̃ bellum mortale qñ buccinať hinnit ꝛ
cū gaudio saltat. Sic ipsi peccatores ꝛ abū-
dātes in seculo: in ps. lxxij. ¶ Scđo: q: sicut
dormientes credūt se multa habere q̃ nõ ha-
bent: sed excitati dicēt illud Sap. v. Ecce trā
sierunt oīa sicut vmbra. Ita teste ps. Ipsi
dormierunt somnū suū ꝛ nihil inuenerunt ꝛc.
¶ Tertio: q: sicut qñq; dormiens eadem fa-
cit opera q̃ facit vigilās: q: loquiť: ꝛ aliquā
do surgit ꝛ ambulat: sed nõ recte loquitur:
snisi bñ cōminuando ꝛ rõnabiliter: nec secu-
re ambulat: q: in foueā faciliter cadit. Ita
peccatores in multis eadem faciunt opera:
comedendo ꝛ bibendo: ꝛ multa alia sicut bo
ni christiani ꝛ loquunť: sed nõ recte propter
duo. Primo in medio vel in fine iuramenta
vel detractiones vel attractiones ad malū
admiscent. Secundo: q: etiā si oīa bene loq̃
tur: non tñ est speciosa laus in ore peccato-
ris Eccl. xv. ¶ Nec secure ambulant: q: ha-
bita peccandi opportunitate cadēt in retia-
culo eius oēs peccatores terre: in ps. cxl. Et
hec sunt signa ꝙ non sunt bene a peti som-
3 no excitati. ¶ Tales ergo facere deberent ꝙ
faciunt hi hospites seu peregrini: qui in ho-
spitijs dormiunt suspectis: in quibus aliq̃

sunt obscura latibula. in quibus possent la
trones latitare. Tales enī omnia latibula
scrutantur: ꝛ si quē ibi inueniunt latitantē
eijciunt ꝛ ostia ꝛ fenestras ex omni parte fir
mant. Ita tales oīa latibula scrutari debe-
rēt cōscientie: ꝛ si quos inuenirent hmōi vi
viros ꝑducere hi c̄tm: ꝛ illuc eos eijcere ꝑ cō
fessionem: ꝛ dānare per pnīe susceptionem.
Exēplo illius q̃ dicit in ps. c. In matutino i
terficiebā oēs peccatores terre: vt disperge-
rem de ciuitate dñi oēs operantes iniquita
tem. ¶ Quinto periculū eis iminet nõ tātū
ex hoc: ꝙ sic in peccatis dormiūt: sed qđ pe⁹
est: ꝙ directe ān portam dormiunt inferni: ꝛ
ibi comedūt ꝛ bibūt: ꝛ cōtinue morantur: q:
nihil est inter aīas peccatorū ꝛ infernum ni-
si porta fragilis. s. corporis qua ꝑ mortem
fracta: in puncto ad infernū descēdūt Job.
xxj. Ergo ve peccatori Eccl. ij. propter pericu
la ista q̃ ei iminent ān mortē: ꝛ q: sic dormiūt
in peccatis: de quib⁹ male excitabitur: sicut
ostensum est. M. xj. 30.
¶ Et si ve magnū ꝛ periculū imineat pecca
tori ante mortē: maius iminet ꝛ illum expe-
ctat in morte: q: tunc videbit ꝛ ēt. rñdebit ꝛ 4
de petõ ꝓprio: q̃ ēt de petõ alieno: qđ suo ꝑ-
uerso exēplo vel suggestione cōmissum fuit
De peccato ꝓprio qđ cōtra deū seipsū ꝛ ꝑ-
ximum cogitādo: loquendo vel operando
vel omittēdo: vel quouis mõ cōmissū fuit:
q̃ oīa tunc adducet in iudiciū: sicut dicitur
Eccs. vlt. cūcta inq̃t q̃ fiūt adducet deus in
iudiciū pro oi errato: vt petā sua tūc videāt
ꝛ sniām illorū audiant a supremo iudice ad
suā damnationē: q̃ hic illa videre noluerūt
nec sniām audire ab inferiori iudice in con-
fessione ad suā saluationē. Quod enim hec
illa audire vel videre nolunt: patet inductiõ-
ne tam in maioribus q̃ in mediocribus: q̃
ēt minimis: q: cōiter oēs irascunť qñ de de-
fectibus suis reprehenduntť: sicut pʒ indu-
ctiue de vicijs illorū exempla ponere volēti
ꝯtra quē gladiū euaginauerūt petõres: in
tenderunt arcū suū: in ps. xxxvj. modo quo
ostensum est. A. xiij. 3. ¶ Cuius erroris vna
cā est: q: culparū suarū ignorāt piculum ꝛ 5
ꝯditionē: ideo illas videre nolūt: vt caueāt:
ꝛ est de cōditione peti: in hoc ꝙ ꝯditionē eī⁹
adhuc ignorant ꝛ piculū. ¶ Primo: sicut de
cōditione sanguinis in quo infirmitatis vel
mortis: non videť periculū anteq̃ sit frigid⁹.
Ita petā anteq̃ petõre moriētē frigescant.
¶ Scđo: sicut de ꝯditione ludentiū q̃ mem-
bra non sentiunt dolentia dum in ludi sunt
feruore: sed cū primo a somno fuerint exci-
tati. Et sicut de potatione dulci cum veneno

mixta: que statim dū potať piculoso nõ sen-
tit: ꝫ qñ ill⁹ occasione hausti se morti sen-
tit appropinquare: tūc dicit: ve ve mihi: q:
potaui ꝛ irascit: q: prius lusit ꝛ potauit: si-
cut teste ps. cxj. petõr: supple in morte: quā-
do sanguis ei⁹ frigescit: ꝛ ludus finiť: ꝛ po-
tatio dulcis in mortis eterne cõuertiť ama-
ritudinē: videbit ꝛ irascet qñ false facies: de
q̃bus dictū est. P. v. 5. scʒ larue facies aufe-
rent q̃ nunc q̃les sunt abscōdūt. ¶ Sʒ vtinā
nūc saperēt ꝛ intelligerēt ac nouissima pro-
uiderēt Deut. xxxij. Et si piculū ꝓprium in
sanguine ꝓprio q̃ adhuc non frigescit: nec
in ludo: q̃ adhuc nõ finiť videre nõ pñt saltē
vt dū tēpus est piculū ꝓpriū videāt. Aliorū
precedētiū picula sunt eis specula vt in eis
videāt ꝛ caueāt ne illud experiantť qñ caue-
re nõ poterūt. ¶ Supbi ergo sibi speculum
faciāt de casu luciferi. Tyrāni ꝛ inuidi sub-
mersionē Pharaonis Auari dānationē di-
uitis sepulti in inferno. Iracundi ꝛ vindica
tiui reprobationē serui nequam nolētis re-
mittere cōseruo suo. Accidiosi cōdēnationē
serui pigri q̃ abscondit talentū dñi sui. Lu-
xuriosi inundationē diluuij ꝛ incēdiū. v. ciui
tatum. Gulosi incēdiū ppłi iudaici murmu
rantis: q: escam nõ habuit ad libitū. Et cū
adhuc esce erāt in ore ipsorū: ira dei descen-
dit sup eos: ps. lxxvij. sicut teste dño Amos.
ix. Morientur omnes petõres ppłi mei ꝛc.
6 ¶ Nõ tantū ꝓpter petā propria: sed ēt ꝓpť
nocumētū qđ peccādo alijs intulerūt. De q̃
ꝙ corā deo rñdebūt: patet ꝑ exēplū legis ci-
uilis. ff. de his q̃ effuderūt vel deiecerūt. l. j.
hoc est in. ff. veteri. li. ix. Illa nāq; lege tene
tur ad recōpensationē dāni q̃ aliquo eiecto
de domo versus viā aliquē deturpauerit vel
leserit sub his verbis. De his q̃ deiecerint
vel effuderint in eū locū quo vulgo iter fiet
vel in quo ꝯsistetť: q̃tū ex ea re dānū datum
factū ve erit: in cū q̃ ibi habitauerit: in du-
plum iudiciū dabo. Et infra ēt in eo. titu. l.
viij. habeť sic. Cū liberi hois corpus ex eo
ꝙ deiectū fusum ve q̃d erit: lesum fuerit: iu-
dex computat mercedes medicis prestitas:
ceteraq; impendia q̃ in curatione facta sunt
p̄terea operū q̃b⁹ caruit ꝛ ob id ꝙ inutilis
fact⁹ est. Cicatricū aūt deformitatis nulla
fit extimatio: q: liberū corpus nullā recipit
estimationē: hec ibi. Istis concordat lex dei
Exod. xxj. Si q̃s inq̃t aperit cisternam ꝛ fo
derit ꝛ nõ operuerit eā: cecideritq; bos vel a
sinus in eā: dñs cisterne reddet precium iu-
mentorū. Terrā fodere ꝛ nõ operire est ter-
rena ꝛ mala opera apte cōmittere. Anima-
lia vero in illa cadere ꝛ mori: est istos sim-

plices talibus perire exemplis. ¶ Ex harum
vero legum prima: rõnabiliter eliciť ꝙ effun
dens vel ostendēs aliqđ petm̄ vel opus vel
exemplū prauū de domo anime per portā vł
fenestrā alicuius sensus: vñ dāmnificať vel
deturpať transeuntis vel proximi videntis
aīa: ad recōpensandū duplū condemnať: q:
si hoc obseruat lex mundi circa corpora que
ei⁹ deputanť regimini: multo stricti⁹ illud
obseruabit lex diuina: ꝛ deus q̃ custodiam
habet animarū ꝯ eos q̃ aīas ledūt que me-
liores sunt q̃ corpora. ¶ Ex scđa vero argui
tur: ꝙ corā deo rñdebunt de oib⁹ laboribus
ꝛ expēsis quas illi faciūt quos suis peruer-
sis exēplis: vel attractionibus leserunt: ꝙ ēt
si illi sint finaliter perditi: quos sic corrupe
runt: nullā dignam facere poterunt estima-
tionē: q: si liberū corpus inutile est aut irre
cuperabiliter deforme factū: nullam recipit
estimationē. A fortiori rõne anima que est
multo nobilior ꝛ liberior. Nec ibi deerit ꝑs
dānificata partē damnificantē accusans: q:
sicut appellator corā iudice illū qui pri⁹ in
furto faciēdo fuit socius accusat: ꝛ quomõ
illū ad petm̄ adduxit: ꝛ de oibus q̃d ꝛ quõ
factū fuerit aperte ostendit. Sic erit tunc de
petõribus q̃ nunc sunt in oib⁹ socij sicut la-
trones in nemore: tūc erunt appellatores co
ram iudice: ꝓpter ista ergo duo. s. petm̄ qđ
petõr cōmittit: ꝛ qđ alij ab eo cōmittunt cor
rupti: ve gēti peccatrici. s. in morte Esa. j. q:
mors petõrū pessima: in ps. xxxiij.
¶ Nõ tm̄ ꝓpť duo ve: q̃ abierūt vnū ān mor Ar. iij.
tē: ꝛ aliud in morte: ʒ ēt ꝓpter ve pessimū qđ 7
nunq̃ delebiť post mortē. Quod consurget
ex tribus: ex separatione: ex afflictiõe ꝛ ex cõ
sideratiõe. ¶ Prio nāq; sicut in omni pecca-
to est prio voluntaria: nūc auersio a deo: ꝛ se
paratio ꝛ cõuersio ad culpā i peccatorē eter
no. Ita erit tūc in vita a deo ꝛ tota dei curia
sepatio ad penā in dei eterno. Nõne iustū
videť: ꝙ illi q̃ xp̄m ꝛ sanctos seq̃ nolunt per
viā pnīe ꝛ bone vite: non sequanť illos ad
gliam. Et ꝙ illi q̃ gratis se nunc ad illorū
separāt societate: tunc inuiti ab illa separē-
tur. Sʒ oēs petõres se nūc voluntarie sepa-
rant: q: de oibus hoibus ꝛ locis: siue in ciui
tate siue extra: siue sint pauperes siue potē-
tes: in quibus sunt: superbie: ire: inuidie: bu
ge: dissensiones ꝛ immundicie ꝛ similia veraci
ter dici põt: ꝙ deus nõ est cū eis: nec illi⁹ so-
cietatis particeps: q: non habitabit in cor-
pore subdito petõ Sap. j. Et vbi non est soci⁹
in vita: sed a societate separať: non vult esse
socius post mortē: qñ dicent. Dñe dñe aperi
nobis. In quo clamore scimus: q: petõres

8 deus non audit Jo. ix. ¶ Scd'o: ve ex triplici
penarum cõsurgit afflictione. Ibi nãq; non
nulli xpiani verisilr estimant plures sustine
re penas: ꝙ iudas: q2 plura bñficia a deo re
ceperũt: ⁊ q2 sunt eius morte redẽpti: ⁊ plus
de fide ⁊ doctrina ecclesie informati: ꝓ q̃ oĩa
maiorem cõmittunt ingratitudinem peccã-
do: ⁊ minorẽ vident deo exhibere reuerẽtiã:
ipsum leuiori foro ⁊ minori precio venden-
do: ⁊ non tantũ illum sed oĩa bona illa. P̄.
v. 15. Vendit gulosus ⁊ luxuriosus pro par-
ua delectatiõe: cupidi ꝓ vno vel duob' dena
rijs: iuratores: inuidi: iracundi: ⁊ hmõi pro
nihilo: q2 peccãdo nihil lucrant: illi ergo spi
ritualiter pro nihilo habuerũt terrã deside
rabilem: in ps. cv. Tales ergo ibi maximas
sustinebunt penas: q2 de illis verificat illud
Gen. xiij. Erant pessimi ⁊ peccatores coram
dño nimis. Ex quo seq̃ necesse ẽ: ꝙ nimias
iposterũ sustinebũt penas: q2 pro mensura
delicti: erit plaga ⁊ mod' Deut. xxv. ¶ Ter
tium ve: ex cõsideratione ingratitudinis il-
lorum q̃bus seruiuit ⁊ quos dilexit. Si eñ
diu seruiens dño terreno ⁊ in fine illum in-
gratũ inueniens: multũ tristat: multo pl'
tristabit tũc qui ita fideliter diabolo serui-
uit eius mãdata atq; doctrinã tenẽdo: quẽ
nõ tantũ ingratũ: sed crudelissimum inue-
niet tortorẽ. In his ergo tribus dãnis que
peccator sustinet ante mortem: in morte et
post mortem verificatur illud Apocal. viij.
Ve ve ve tẽ. ps. xxxi. Multa flagella pctõris.
Ar. iiij ¶ Multa inq̃t flagella: q2 hic in labore ho-
minum nõ sunt. Nec hoiu. nec rõnalis crea
ture rõnaliter viuentis sequunt cõditiões:
sed potius brutoꝝ ⁊ demonioꝝ: ideo cũ ho-
9 minibus nõ flagellabunt: sed cũ demonib':
si tñ cũ eis: imo potius sub eis ⁊ peius eis
flagellabunt qui ipsis in multis sunt peio-
ris conditionis. ¶ Primo: q2 sicut ostendit
Anselmus. li. v. de casu diaboli. Diabolus
inquit nulla precedẽte peccati vindicta sup
ueniẽs peccauit: ego visa eius pena ad pec
catũ properaui: ille persistit in malicia deo
reprobante: ego deo reuocante: ille obdura
tur contra non requirentem: sed punientẽ:
ego contra morientem ⁊ plangientem. Ecce
cuius imaginis horrebaꝫ horrorem: in mul
tis aspicio meipsum horribiliorẽ. In q̃ ma
gna patet peccatoris peruersitas. Nõ enim
in hoc ꝙ est peior demonibus: sed ẽt in hoc
ꝙ est peioris conditionis iumẽtis ⁊ brutis
⁊ omni creatura. Nam brutorũ quorũdam
⁊ carnes valent ⁊ corium: quorũdam ṽo co
rium: peccatoris autem mortui: nec caro va
let: nec cadauer: nec anima: nec corium: nec
continens nec contentum: neq; substãtia vel
accidẽs: vel materia vel forma: q2 luto vilior
est vita ipsius Sap. xv. Non est mirũ ergo
ꝙ altissim' odio habet peccatores Eccl. xij.
Secũdo: q2 diabolus semel peccauit ⁊ fact' 10
est demõ. Homo vero malus: de quo dicitur
Eccs. viij. Attamen peccator ex eo ꝙ cẽties
facit malũ ⁊ per patiẽtiã sustinet: in hoc pe-
ior est: ꝙ pluries peccat anteq̃ damnetur: ⁊
ꝓpter alias causas tractas. T. v. 43. Et ma
gis ingratus: quia diutius per patientiam
expectatur: ⁊ perniciosior: quia hanc dei pa
tientiam ad ꝓpriã conuertit damnationẽ:
q2 sicut dicitur Eccs. viij. q2 non ꝓfert cito
contra malos sñia: absq; vllo timore filij ho-
minum perpetrant mala. ¶ In quo iterum 11
patet: ꝙ maior est illorum peruersitas: ꝙ q̃
rũcunq; bestiarum: que patientia ⁊ bñficijs
comesticantur: ⁊ benefacientem cognoscũt
⁊ diligunt ⁊c. Peccatores vero ecõuerso: nec
deum diligunt: nec dei seruos cognoscunt
nec bonos nec rectos sine quibus ipsi nõ vi-
uerent: sed sicut in diluuio ⁊ in subuersione
sodome perirent: nec ipsos amicos: sed ini-
micos reputãt mortales. Et ideo teste ps.
xxxvi. Gladium euaginauerunt peccatores
intenderunt arcum suũ: vt sagittent in ob
scuro rectos corde. ¶ In qua autoritate nõ
tantũ illo vl' malicia: q̃ rectos inimicos exi
stimant ⁊ persequuntur verum etiam cã tan-
gitur malicie: eo ꝙ in obscuritate sunt pec-
catorum de qua obscuritate dicit Crs. sup
Jo. homel. iij. Peccatum inquit tenebra est:
qui enim in tenebris est: non amicum non
inimicum cognoscit. Ita auarus ⁊ ois pec-
cator non diuidit amicũ a ꝑsecutore: ⁊ ma-
xime si corripit ⁊ inuidens non familiarem
discernit: sicut nec de nocte discernitur plũ-
bum: aurum argentũ: lapis ꝓciosus a vili.
Et sicut de nocte lapidũ preciosorũ nõ ap-
paret pulchritudo: ⁊ ideo ab illis qui igno-
rant bonitatẽ illorũ despiciunt: q̃ tñ defect'
vel vilipensio ex illorum non oritur natura: sꝫ
q2 cõtenentes in tenebris sunt. Ita in ꝓpo-
sito: hac de cã obseruabit peccator iustum ⁊
stridebit super eũ dentibus suis: in ps. xxx
vi. Et sicut dicit Eccl. iij. Si cõicabit lup'
agno aliquando: sic peccator iusto: que cõ-
municatio sancto homini ad canem. ¶ Nec
mirum: q2 oculis egris odiosa est lux: qui
bus sicut tenebra placet: ⁊ sicut bubones te
nebras diligũt: ⁊ cãtu suo laudant. Ita ab
illis laudat peccator in desiderijs aĩe sue:
in ps. ix. Nota. J. x. 3.
¶ Qui ergo sic eis similes laudãt ⁊ bonos
cõtẽnunt: merito in tota sacra scriptura con-

temnunt: ⁊ infirmis ⁊ mortuis comparant.
12 ¶ Primo nãq; propter diuersas rõnes ⁊ ꝓ-
prietates diuersis cõparant infirmitatib'.
Superbia. ¶ Nam superbi freneticis cõparant atq; de
moniacis: q̃ nullis subesse volũt: nec in vin
culis teneri. Ita nec isti deo: nec ministris ei'
subesse volunt: nec legibus vel vinculis alli
gari ecclesiasticis: sed admodũ luciferi so-
ciorũq; eius oẽs transcẽdere volunt. Et ideo
teste Esaia. Infirmata est altitudo: ⁊ terra
interfecta est ab habitatorib' suis. Esa. xxiiij.
Ira Inuidia. ¶ Iracundi ṽo ⁊ inuidi similes sunt haben
tibus cardiacaꝫ: q2 sicut illi infirmant ex h̃
ꝙ nimis gaudẽt vel tristant. Ita isti ex hoc
ꝙ gaudẽt de malo ⁊ tristant de bono. Et sic
aliquotiens: q̃ multos habebat filios. i. bo-
na opa: infirmata est. j. Reg. ij. ¶ Auari ṽo
Auaricia. hydropicis cõparant: qui potũ diligũt ⁊ ac-
quirunt in malũ suũ. Sic isti diuitias de q̃-
bus Eccls. v. Est alia infirmitas quaꝫ vidi
sub sole: diuitie cõgregate in malum domi-
ni sui. ¶ Luxuriosi ṽo leprosis assimilant:
Luxuria. qui alios sua societate inficiunt Esa. xl. Iu-
uenes in infirmitate cadent. ¶ Accidiosi ṽo
podagris ⁊ gulosi febricitantibus cõparã-
Accidia. Gula tur: q2 primos vecordia impotentes: ⁊ secũ-
dos auiditas infirmos reddit. His itaq; et
alijs peccatis ita infectum est genus huma
num: ꝙ a planta pedis vsq; ad verticem ca-
pitis non inuenit in eo sanitas Esa. j. Quia
multi publicani ⁊ peccatores Math. ix. qui
non tantum infirmis: verũ etiam mortuis cõ
parãtur: q2 sic nec mortui. Ita nec isti vidẽt
nihil loquunt vel libenter audiunt q̃ ad sa-
lutem pertinent animarũ nec operantur: sꝫ
sunt spiritualiter frigidi ⁊ defuncti: ⁊ ad se-
pulturam illam: de qua Lu. xvi. Mortu' est
diues ⁊ sepultus in inferno: deportati. De
quorũ quolibet potest dici illud lu. vij. De-
functus efferebatur. Cuius feretrum qua-
13 tuor efferunt portitores. ¶ Primo spes lon
gioris vite: in quo portitore fatuum est con
fidere: quia vita nostra est sicut latrões du
cti ad mortem in extranea patria: in qua cer
tum est: quod cito morientur: tempus tamẽ
⁊ locus ignorantur. Tales illi assimilantur
Lu. xij. Anima habes multa bona: quorum
quilibet facto sufficienter ostẽdit: ꝙ si sem-
per viuere posset, semꝑ peccaret: ⁊ ideo sem-
per iuste damnabitur. ¶ Secundo conside-
ratio defectus alieni et non sui: cuius porti-
toris vnus pes ⁊ causa est proprij status:
tenebra est enim peccator in tenebris: ⁊ ideo
seipsum non videt. Alius pes ⁊ causa est: ꝓ-
prie conscientie turbulentia. Est nanq; con-
scientia sicut aqua turbida: in qua non vi-
dentur sordes que in fundo latent. Ex his
duobus contingit quod peccator omni con
trariatur artifici: pictor nãq; ⁊ scriptor: ⁊ ge
neraliter omnis artifex meliora considerat
exempla: quod isti artifices non faciunt ani
marum. ¶ Tertio presumptio misericordie
de quo dictũ est. c. de misericordia. artic. ix.
¶ Quarto negligentia de vita propria cor-
rigenda: que negligentia ex tribus consur-
git prioribus: ⁊ tres q; priores cõsequitur por
titores: sicut patet intuẽti. Sic ergo sicut di
citur Eccl. vi. Defertur omnis peccator ⁊ in Ar. vi.
uidus ⁊ bilinguis ⁊c.
¶ Circa vero peccatorem sic defunctum ⁊ ad 14
inferni delatũ sepulturam: exequie tales di
cuntur quales diligunt. In quibus officiũ
facit demon alta voce cantans ⁊ impunita-
tem promittens ⁊ dicẽs. Nequaq̃ morieme-
ni Gen. iij. Duo ṽo cantores cantantes: pla
cebo: sunt caro que cantat ⁊ promittit volu
ptatem: ⁊ mundus qui promittit diuitias
⁊ longeuitatem. Chori vero respondentes
sunt adulatores exteriores vel interiores. i.
proprie cogitationes: vel vtriq; sibi mutuo
dicentes ⁊ respondentes. Tu es gloriosus.
Cui alia respondet cogitatio. Tu es fortis
Cui alia. Tu es diues: tu es pulcher: tu es
generosus: ⁊ sic laudatur peccator in deside
rijs anime sue: in ps. ix. Quorum laudũ fal-
sitas per prophetam patet: dicentem Tre-
norũ. ij. Prophete tui viderũt tibi falsa. In
his exequijs primã lectionẽ: vicꝫ Parce mi-
hi dñe: legit corpus. i. corporis falsa pietas:
quãdo deberet ieiunijs: laboribus: vigilijs:
⁊ huiusmodi penitentie operibus affligi: di
cendo: parce ⁊c. qua lectione perfecta ratio
responsorium cantare deberet: respondẽdo
⁊ dicendo. Credo ꝙ redemptor meus viuit.
Et ideo responsorium vocatur: quia corpo-
ris allegationi: seu petitioni vel lectioni re
spondere deberet: credo ⁊c. quasi diceret: ex
quo redemptor me' in nouissimo die te mi
hi resuscitabit in meliori statu ⁊ conditione
ꝙ modo scis: si nunc in seruitio suo te exer-
cuero ⁊ expendero: non parcã: sicut nec mini
ster parcit nec dimittit equũ suũ vexare in
seruitio boni dñi: qui pro debili ꝑdito opti-
mum dabit. Sic respondit Paulus dicens.
Castigo corpus meum ⁊ in seruitutẽ redi-
go. ¶ Secũdam lectionẽ. Tedet animã meã 15
vite mee: legit accidia: q2 qñ accidiosus ⁊ de
licatus deberet aliqua aggredi: q̃ in aggre-
diẽdo vel tolerãdo vel in ꝑseuerãdo grauia
videtur: dicit. Tedet ⁊c: quo tedio affectus
quasi sepultus ⁊ absconditus: sub pigri-
cia sua fit impotẽs ⁊ inhabilis ad oẽ opus

bonũ ꝛ tardium. Cui ratio inde ꝺeberet: oauanꝺo ꝛ nocꝺo. Qui lazarum reſuſcitaſti a monu. ꝛc. qꝫ ſi ꝺicerem: qui Lazarũ reſuſcitaſti a monumẽ ꝺo feriꝺi: corpus ſuũ ſubiectum ſtinkẽti vermi reſuſcitare a ſcẽtꝫ progritia: ꝛ in laboribus ſuſcitatum: hic ꝛpraliter exercear vt requiem eternã inueniat ¶ Tertia lectione: legit ꝑſumpto ꝺicens. Domine tue fiꝺei ne ſis ſꝺ ꝺicentiꝺ ſꝺ ꝺicentiꝺ peccatoꝛ ſimꝰ ꝺeue me non pẽnã ꝺi qꝫ ſic fecit ꝛ plañauit te ideo auꝺacter peccabo. Cui ratio reſpoꝺere ꝺebet. Domine ad venerẽs inꝺicare terrã ꝛc. qꝫ ſi ꝺiceret tuꝫ me iuſte ſim opa mea inꝺicabiꝰ: nihil miꝺi valebit qꝫ a re facꝰ ſum: ſi ſalꝰ, ꝑpte cooperatio nõ fuerꝫ: ſed ſꝫ Xpꝰ crucẽ intꝝ ꝺes ſumus. ¶ Quarta lectionem legit ſalꝫ vel inſtabilis ꝑfeſſio ꝺa peccata ſi ne poſſitꝫ eſſe ſtabile: vel alienã reſtituendo: aperte ꝺefenꝺere ꝛ ꝺicere. Caritas habeo iniquitates ꝛ peccata ꝛc. Cui ratio in fine vrſ reſpoꝺeꝛ. ben mihi qꝫ a peccatis mihi in vita mea ab. Leq; erit qꝫ ꝛ ſi ꝺicerem illuꝺ qꝺ non ꝺ ꝑpbeꝛã. Puer centũ annoꝝ ſi moꝛiꝛetur: ꝛ peccꝫ centũ annoꝝ maleꝺicus erit ꝺs. ꝛc. ¶ Quintam lectionẽ legit auaricia cupiꝺitas ꝺefenꝺ mihi mundũ ſollicituꝺo ꝺicens. Domo nam ꝺe muliere ꝛc. vor repleꝫ miſeriꝫ ꝛ pauperatibus: ꝛ ꝺebilitatibus: oportet q̃ cõra ꝺs bonaꝫ fames ꝛ frigꝰ ꝛ paupꝛtas miſeriaꝫ: homo multa capiꝺe congreget ꝛ auare teneat. Cui ſiꝺ reſponꝺere ꝺebeꝛet. Ne recoꝺeris: quaſi ꝺicerꝫ. Ex quo pater veſter celeſtis ſcit qꝺ hoꝺie oꝺ ꝺie ꝺigetiꝺ: molite recoꝺari meꝺ ſollicitꝫ ſitis: ꝺicentes. Quiꝺ manducabimus: aut quiꝺ biberemus. Neq; ſollicitꝫ ſitis ꝛ in craſtinum. Craſtinus enim ꝺies ſollicitꝫ erit ſibiꝫ ſufficit enꝝ ꝺies malicꝛa ſua ¶ Mat. vj. ¶ Sexta lectionẽ legit inſideliꝺ ꝛ ꝺicens. Quis mihi tribuet ꝛc. qꝫ ſi ꝺicat vel nos non ꝺimittet vel ſalem aliqꝫ ꝺo noſtri recoꝺabitur: ꝛ non ꝛtra ſalꝫ ꝺo nabitur: ꝛ hoc vꝺet ꝺicere: qꝫ ando confirmas mihi ꝛpus in quo recoꝺeꝛe mea. Cui ratio reſpoꝺere ꝺebeꝛet. Domine ſm actũ meum noli me iuꝺicaꝛe requare ꝺicere: ꝛ in ꝑdicta fꝺei non confiꝺo: ſeꝺ ideo q ſi ſim actuꝫ mal ſi ꝺicanerꝫ: iuſte me eternaliter condẽnabis. Ideo ꝑpcꝺo maieſtatem tuaꝫ: vt tu ꝺeus beleas iniquitatem meam: anteq̃ illuc ꝺeſcenꝺam vbi nulla eſt redẽptio. ¶ Septima lectionem legit vnpatientia: ꝺicens. Spiritꝰ meus attenuabitur: ꝛ ſi ꝺicat: qua re ſim intimꝰ tribus ꝛ flagellis affligeꝛoq; non peccaui: an amaꝛitudinẽ meaꝫ ſcio

tua meus. Cui reſpoꝺet ratio afferenꝺ aꝺ quoꝺ ꝺie peccat: ꝺicens. Peccꝫ ſim me ꝺixiſtiꝺe. Ec quo ſequit. q̃ impatiens falſꝰ in eat: ꝛ q̃ iuſte illuꝫ ꝺeus flagellat. ¶ Octaua lectione vꝺ: peti: me ſcleget vana confiꝺentia in carnalibus ꝛ mundialibus amꝫ cet: ꝺicens. Miſereri mei ꝛc. ne ꝺe nanꝫ ſa ab hominem potius in homine confiꝺere ꝺebeꝫ ꝛ ꝺeum ꝺimittere: ꝛ ſim eiꝰ ꝛ q̃ eſt maleꝺictus qui confiꝺit in homine, vere. reꝺ. reſpoꝺeꝛe ꝺicens. ¶ Memento mei ꝺne ꝛc. qꝫ ſi ꝺicerꝫ ꝺicaꝛ ꝺeus eſt ꝺamnanꝺus tribulationes: ꝛ nõ aꝺ hominẽ: qꝫ ꝺeus ſalus hominum ꝑꝺ. ſic. ſeꝺ ꝺeus eſt aꝺiutoꝛ in tribulationibus ꝑꝺ. ſa. ¶ Nonagesima lectione vꝺ: ſua ꝺelectatio. Cui ratio in ꝺei ſperans ibi non ꝛtra ſpondeꝛe ꝺebeꝛ. Libera me ꝺne de mote ꝛc. ¶ Decima vero ammarum immitis vꝺ: ꝺum ꝺeſcenꝺo ꝺ ꝛtra ꝺns. Placebam ꝛ reſponꝺeat. Dirige me ꝺo quo ꝺiꝛecti eſtroꝺeſſum aꝺ infernum effert: anteq̃ ꝺs preꝺicti pio ceſſionem faciantꝫ: qua ꝺiabolus caꝺit ꝛ q̃ ꝛcteꝛ ꝑpa q ꝺicer mẽ ꝺa ꝑ ꝺe. ꝛ ſa. ¶ Undecima lectione vꝺ: ꝛ ſa. ¶ Duodecima lectionẽ legit auaricia cupiꝺitas ꝺefenꝺ mihi mundũ ſollicitaꝺo ꝺicens. Domo nam ꝺe mulicre ꝛc. vor repleꝫ miſeriꝫ ꝛ pauperatibus: ꝛ ꝺebilitatibus: oportet q̃ cõra ꝺs bonaꝫ fames ꝛ frigꝰ ꝛ paupꝛtas miſeriaꝫ: homo multa capiꝺe congreget ꝛ auare teneat. Cui ſiꝺ reſponꝺere ꝺebeꝛet. Ne recoꝺeris: quaſi ꝺicerꝫ. Ex quo pater veſter celeſtis ſcit qꝫ hoꝺie oꝺ ꝺie ꝺigetiꝺ: molite recoꝺari meꝺ ſollicitꝫ ſitis: ꝺicentes. Quiꝺ manducabimus: aut quiꝺ biberemus. Neq; ſollicitꝫ ſitis ꝛ in craſtinum. Craſtinus enim ꝺies ſollicitꝫ erit ſibiꝫ ſufficit enꝝ ꝺies malicꝛa ſua ¶ Mat. vj. ¶ Sexta lectionẽ legit inſideliꝺ ꝛ ꝺicens. Quis mihi tribuet ꝛc. qꝫ ſi ꝺicat vel nos non ꝺimittet vel ſalem aliqꝫ ꝺo noſtri recoꝺabitur: ꝛ non ꝛtra ſalꝫ ꝺo nabitur: ꝛ hoc vꝺet ꝺicere: qꝫ ando confirmas mihi ꝛpus in quo recoꝺeꝛe mea. Cui ratio reſpoꝺere ꝺebeꝛet. Domine ſm actũ meum noli me iuꝺicaꝛe requare ꝺicere: ꝛ in ꝑdicta fꝺei non confiꝺo: ſeꝺ ideo q ſi ſim actuꝫ mal ſi ꝺicanerꝫ: iuſte me eternaliter condẽnabis. Ideo ꝑpcꝺo maieſtatem tuaꝫ: vt tu ꝺeus beleas iniquitatem meam: anteq̃ illuc ꝺeſcenꝺam vbi nulla eſt redẽptio. ¶ Septima lectionem legit vnpatientia: ꝺicens. Spiritꝰ meus attenuabitur: ꝛ ſi ꝺicat: qua re ſim intimꝰ tribus ꝛ flagellis affligeꝛoq; non peccaui: an amaꝛitudinẽ meaꝫ ſcio

etiam cupiditatis: gule: ſtulticie ꝛ accidie ꝛpſum retinꝺ: ꝛpſum ꝺo: qua ex quo vnit aqua mundum manus apparent: ꝛ nõ poſſe ſine multis ꝛeb⁹ neceſſe eſt: q̃ multa conſpiciaꝛ per que altꝛi ꝺeum ꝛ ſuperbiam ſua ſuſtineat. Ec qua contẽpciꝺ ꝛ fraus ꝛtur ꝛ ꝺecepꝺo: qua ex quo multa cupiꝺ quo non ꝑhet: ſequitur q̃ quãꝺo videt ꝛtꝝ ram vnum ſit ꝛtur ꝺeum ꝺecꝛe: ſi ſim eſſe: ꝛ q̃ eſt maleꝺictus qui confiꝺit in homine. Cui reſpoꝺere ꝺebeꝛet. Memento mei ꝺne ꝛc. qꝫ ſi ꝺicerꝫ ꝺicaꝛ ꝺeus eſt ꝺamnanꝺus tribulationes: ꝛ nõ aꝺ hominẽ: qꝫ ꝺeus ſalus hominum ꝑꝺ. ſic. ſeꝺ ꝺeus eſt aꝺiutoꝛ in tribulationibus ꝑꝺ. ſa. ¶ Nonagesima lectione vꝺ: ſua ꝺelectatio. Cui ratio in ꝺei ſperans ibi non ꝛtra ſpondeꝛe ꝺebeꝛ. Libera me ꝺne de mote ꝛc. ¶ Decima vero ammarum immitis vꝺ: ꝺum ꝺeſcenꝺo ꝺ ꝛtra ꝺns. Placebam ꝛ reſponꝺeat. Dirige me ꝺo quo ꝺiꝛecti eſtroꝺeſſum aꝺ infernum effert: anteq̃ ꝺs preꝺicti pio ceſſionem faciantꝫ: qua ꝺiabolus caꝺit ꝛ q̃ ꝛcteꝛ ꝑpa q ꝺicer mẽ ꝺa ꝑ ꝺe. ꝛ ſa. ¶ Undecima lectione vꝺ: ꝛ ſa. ¶ Duodecima lectionẽ legit auaricia cupiꝺitas ꝺefenꝺ mihi mundũ ſollicitaꝺo ꝺicens. Domo nam ꝺe mulicre ꝛc. vor repleꝫ miſeriꝫ ꝛ pauperatibus: ꝛ ꝺebilitatibus: oportet q̃ cõra ꝺs bonaꝫ fames ꝛ frigꝰ ꝛ paupꝛtas miſeriaꝫ: homo multa capiꝺe congreget ꝛ auare teneat. Cui ſiꝺ reſponꝺere ꝺebeꝛet. Ne recoꝺeris: quaſi ꝺicerꝫ. Ex quo pater veſter celeſtis ſcit qꝫ hoꝺie oꝺ ꝺie ꝺigetiꝺ: molite recoꝺari meꝺ ſollicitꝫ ſitis: ꝺicentes. Quiꝺ manducabimus: aut quiꝺ biberemus. Neq; ſollicitꝫ ſitis ꝛ in craſtinum. Craſtinus enim ꝺies ſollicitꝫ erit ſibiꝫ ſufficit enꝝ ꝺies malicꝛa ſua ¶ Mat. vj. ¶ Sexta lectionẽ legit inſideliꝺ ꝛ ꝺicens. Quis mihi tribuet ꝛc. qꝫ ſi ꝺicat vel nos non ꝺimittet vel ſalem aliqꝫ ꝺo noſtri recoꝺabitur: ꝛ non ꝛtra ſalꝫ ꝺo nabitur: ꝛ hoc vꝺet ꝺicere: qꝫ ando confirmas mihi ꝛpus in quo recoꝺeꝛe mea. Cui ratio reſpoꝺere ꝺebeꝛet. Domine ſm actũ meum noli me iuꝺicaꝛe requare ꝺicere: ꝛ in ꝑdicta fꝺei non confiꝺo: ſeꝺ ideo q ſi ſim actuꝫ mal ſi ꝺicanerꝫ: iuſte me eternaliter condẽnabis. Ideo ꝑpcꝺo maieſtatem tuaꝫ: vt tu ꝺeus beleas iniquitatem meam: anteq̃ illuc ꝺeſcenꝺam vbi nulla eſt redẽptio. ¶ Septima lectionem legit vnpatientia: ꝺicens. Spiritꝰ meus attenuabitur: ꝛ ſi ꝺicat: qua re ſim intimꝰ tribus ꝛ flagellis affligeꝛoq; non peccaui: an amaꝛitudinẽ meaꝫ ſcio

plurimos pericula ſe ꝛponit: ꝛ q̃ vñq; cõ mittendo credit ſe in illo ſtare: ꝛ quaſi ſtꝛo gradu aꝺ infernũ ꝺperare: aꝺ inuitaꝫ ꝑuꝺ fractus aꝺ infernũ velocꝛ ꝺperat. Unde eſt ꝺe talibus ſcꝫ ꝺe noſtis ꝛ ꝺnꝰ: qui in via ſan multũ feſtinãt: qui plurima ymmẽ equis vt plus feſtinent: quoꝝ vno laſſo rẽ accipiũt. Sic ꝑpedit: ſatiatide vno pec cato aꝺ ipꝺ ſicut gula ꝛ ꝺnõi aliuꝺ quꝺ ſi ſanat ꝺe vna ſtꝛa ꝺiabolꝰ ꝺ ſtat vt velocius aꝺ infernum ꝑmittat: ſint ꝺe illo ꝺe quibus ꝺicit Eccle. ꝛc. Quecunq; ꝑpe manꝰ tua facere ꝑfanter operare: q̃ nec opus ꝛtrabitur nec ratio: q̃ ſapiẽtia nec ſa legitꝫ: nec ſapiẽtia theologoꝝ: apuꝺ inferos quo tu ꝺperas: nec quꝺ ibet hoꝛta tur ſepultura ꝺicẽ ꝑhauer. ꝛ. ſili ſi tu lacꝛa uerint peccatores ne acquieſcas eis. Et ꝛtra pedes illoꝝ aꝺ malum curꝛit ꝛ feſtinant ꝛc. ¶ Eſt ergo puna pcõtis fatuitas q̃ aꝺ infernũ modo tam ꝺebitꝫ ꝛpcurꝛit ꝛibus laboribus ꝛ expenſis infernũ ꝛ celꝰ comparat. ¶ Secundo ꝺes apparet ex ꝺec q̃ oculeum multoꝝ tam antecꝑtoꝛ ꝺnõ ꝺomo aꝺ ſue abſcendit ꝛ ꝑpiatoꝛiꝺ ꝛ occiſoꝝ ſoleꝝ ꝑpiam. Cuius cauſa eſt: q̃ intrin ꝛ ecaꝺ ꝛ pꝛcutꝫ ꝑpium videre nolit. Et quo ſequit ſam abiꝺꝛdi inclinatꝰ ꝛ q̃ ille qui multũ ꝺolerer ꝺe affluxione pecunie vel meſſis: vel ꝺe ſpolia tione vaſoꝝ: vel ꝺannoꝝ ꝺe ꝺe ſpolia tione ꝛ amiſſione regni celeſtis: ꝛ ꝺnmum ꝺnoꝝ ſpiritualiuꝫ. Et qui multũ ſtuꝺeret fugere ꝺe carcere in ꝺiꝛ ꝺt corpus breui rẽ ꝺe cuſſoꝺie manꝺat: non vꝺ ꝛ ꝺebꝛ ꝺeat fugere ꝺe carcere ꝺe ꝺoloꝛibꝰ quo cꝛer nis ꝺepuꝺabit tormẽtis. Similiꝰ nanq; in hoc caſu imagio exceꝛtꝫ ſunt ꝺemonibꝰ ꝺe ꝺiabolo: q̃ illi ſ ſi ꝛtraꝛe fugere velle non poſſent: iſti vero ſ ſi velleꝛ poſſent. Dñs natꝰ nanq; ſic in carcere ꝺemon poſſidet q̃ carcerem fraugere ꝛ fugere non poſſimꝰ: ꝛ ꝺe illo certus eſt. Iſtos vero ſic in cꝑdis bus poſſiꝺet ꝑcõ q̃ non vꝺ ſed ſpõtaneo voluntate in ſuo carcere ꝺetinent. Cauſa: ergo nõ ſultꝺoꝝ ꝺicere illos qui ꝑtia ſui ctia in ꝑfunꝺiſſimo ꝺetinẽt carcere: ſi ſoꝝ qui altꝛa ibi ꝺetinent poteſtate. Hẽpe ſili ꝺe ſultꝺoꝝ ꝺicere: iſti ꝺe ſpõtaneo redarguũtur. ¶ Tertio ideꝫ apparet in hoc q̃ ſunt ſiꝺ miles ſoꝺomitis q̃ ſunt nõ ꝑſeꝺerãt mercatꝺtoꝝ: ſic in quo omn ꝑtrariũ mercatoꝝ tinet: ꝺicẽtiꝰ credit in eas ſoꝺomitis: ꝛ lo aſſimilant: quꝺ Loth ꝑdicteꝝ ꝺes peri cꝛtꝝ nõ ꝛcꝺiꝺerant ꝺe quibꝰ ꝺicit Eccli. xlij. ¶ Sꝺomite erant peſſimi ꝛ peccatoꝛes

10

11

12

13

14

15

16

Xxxij

cotam domino.
Art.ix. ¶Ab oībus p̄dictis pctīs ꝛ periculis deus
nitit nos tripliciter retrahere. Pudore: si-
cut Judam qn̄ dixit. Ecce manus tradētis
31 me mecū est in parapside. Ita man⁹ nostre
Amore: qn̄ dixit. Amice ad quid venisti. Sic
nos multis amicitie signis ꝛ dictis ꝛ factis
Timore: qn̄ dixit. Melius esset illi si natus
non fuisset homo ille. Istis tribus de cau-
sis erant appropinquantes ad Jesum pu-
blicani ꝛc. Lu. xv. Et adhuc appropinqua-
re deberent: quia hic peccatores recipit
Luce. xv.

P.vij. **PEnitētia est triplex:** secura: dubia: falsa. Circa quā vi-
ginti ostendendi sunt articuli. Pri-
mo nanq̄ ostendetur que sit vera seu secura
penitētia. Secūdo: q̄ sit dubia seu sera. Ter-
tio que sit falsa vel ficta: ꝛ quibus modis
agatur. Quarto: quare secura pnīa est fa-
cienda: ꝛ que ad hoc nos monere debent.
Quinto: qualiter fieri debet: quo ad intimi-
tatem. Sexto: quantum ad integritatē. Se-
ptimo: quantum ad deuotionē. Octauo q̄n-
tum ad discretionem ꝛ congruitatē. Nono:
quātū ad fugā occasionis ꝛ cautelā satisfa-
ctionis. Decimo quātū ad festinationem.
Undecimo: quātū ad ꝯtinuationē ꝛ ꝑpetui-
tatem. Duodecimo: q̄ sit talis pnīe vtilitas
Decimotertio: que ab illa pnīa retrahūt: ꝛ
q̄ sunt contra illa retrahentia remedia. De-
cimoquarto: q̄ sit tarde vel dubie penitētie
periculum quo ad hoc: q̄ se exponūt fortu-
ne oīa amittēdi. Decimoquinto qđ sit illoꝝ
periculū in hoc q̄ cū maiori resurgunt diffi-
cultate. Decimosexto: qđ sit illoꝝ damnum
quo ad hoc q̄ tota vita illoꝝ que penitētiā
precedit est penalis. Decimoseptimo: quō
tales a diabolo decipiunt. Decimooctauo
taliū ostendet̄ stulticia. Decimonono: qui-
bus assimilantur. Vicesimo: quibus rebus
vel bestijs falsa. i. hypocritaꝝ penitētia: cū
suis assimilatur penitentibus.

Arti.j. ¶Quantū ad primum pnīa secura ꝛ vera a
beato diffinit̄ Gregorio: ꝛ habet̄ hec diffini-
tio in decreto. de pe. di. j. c. penitētia: ꝛ de pe.
2 di. iij. c. penitentiam. Penitentiam inq̄t age-
re est: ꝛ perpetrata mala deplangere: ꝛ plā-
gēda nō perpetrare. Et hec in generali tres
habet partes: que de necessitate ad eius re-
quiruntur perfectionem: de quib⁹ dicit Cri-
sosto. ꝛ habetur de pe. di. j. §. perfecta penitē-
tia inquit perfecta cogit peccatorem omnia
libenter sufferre in corde enim contritio: in
ore confessio: in opere tota humilitas. hec
est fructifera pnīa. Hec pnīa est illud felix
triduū: de q̄ Exo. v. Deus hebreoꝝ vocauit
nos: vt eamus viam trium dierum in solitu-
dinē: ꝛ sacrificemus dn̄o deo nostro: ne forte
accidat pestis aut gladius. i. culpa in p̄sen-
ti vel pena in futuro. Iste sunt insuper tres
felices syllabe contente in penitētia Dauid
ij. Reg. xij. dicentis. Peccaui: propter quas
ꝓpheta Nathan ei ex parte dei respondit.
Dn̄s trāstulit a te pctm̄ tuū. De cui⁹ pnīa
dicit Hiero. ad rusticū de penitentia. Matu-
ritas venie ꝓfundam regis fuisse declara-
uit pniam. Profunda nanq̄ fuit in cordis cō-
tritione: aperta in oris ꝯfessione: ꝛ humilis
atq̄ obediēs in operis satisfactiōe. Et iuste
quidez pnīa has tres requirit partes: sicut
in Dauid: ita in quocunq̄ alio vt q̄ deū ore
corde ꝛ opere offendūt: ꝛ culpaz contrahūt:
his trib⁹ deū recōcilient: vt veniā obtineāt
ꝛ vnde mors oriebatur: inde vita resurgat.
¶In spāli vo tot req̄rit ptes ꝛ cōditiones
quot in dicto Dauid penitentis ꝛ dicentis.
Peccaui inueniunt̄ litere: ꝑ quas partes il-
le incipiūt: ita q̄ pctōr ad hoc: q̄ veniā cum
Dauid inueniat: tot dicat cū Dauid: pecca-
ui: vt incipiendo a prima litera isti⁹ dictio-
nis dicat. p. peniteo: in corde. e. erubesco: co-
ram deo ꝛ hoībus. c. ꝯfiteor nude ꝛ apte. c. ꝯ
to. a. ago pniaz humiliter recipiendo q̄cq̄d
mihi imposueris: siue orones: siue ieiunia:
siue elemosynas mihi imposueris: sciēs qđ
iustum est q̄ qui ꝑ peccatum suū deordina-
tus a deo a meipso ꝛ ꝓximo ꝑ orōnē sim re-
conciliatus deo per ieiuniuz reformatus in
meipso ꝑ elemosynā pacificat⁹ ꝓximo. Qui
insuꝑ tria a deo in feudū teneo animaz cor-
pus ꝛ substantiam: ꝑ hec tria ei homagiū
reddā: orando: ieiunando ꝛ elemosynas lar-
giēdo. v. volūtarie. i. integre. De ista pnīa
sacra scriptura loquēs Leuit. v. dicit. Ait
q̄ iurauit. Et infra. Agat pniam de peccato.
¶Agat inquit penitentiam securam: dum Arti.
peccare potest: non expectet dubiam que in
vltimam differtur egritudinem: de qua di-
cit Augusti. in lib. sententiarum eius. Et 2
habetur in decreto: de pe. dist. vij. in princi.
c. si quis. Si quis inquit positus in vltima
necessitate sue egritudinis voluerit accipe-
re penitentiam ꝛ accipit: ꝛ mox reconciliat̄:
ꝛ hinc vadit. Fateor vobis: non illi negam⁹
quod petit: sed non presumimus: quia bene
hinc exit: si securus hinc exierit ego nescio:
penitentiam dare possumus: securitatez au-
tem dare nō possumus. Nūquid dico dam-
nabitur: sed nō dico liberabitur. Uis ergo
a dubio liberari: vis quod est incertuz eua-

dere: age penitentiam dum sanus es. Si sic
agis dico tibi: quia securus es: quia penitē-
tiaz egisti eo tempore quo peccare potuisti
si aūt vis agere penitētiā cum peccare non
potes pctā te dimiserūt: nō tu illa. ¶Ratio
aūt q̄re dubiū est de salute taliū: patet tam
exēplis: q̄ȝ auctoritatibus. ¶Quātū ad pri-
mum: nō solū ꝯtra exemplū. §. iiij. 3. veruȝ
etiam contra omne exemplū in militia vide-
tur humana: ꝛ contra omnem naturā in ar-
boribus Quod bonus sit miles in senectu-
te vel in vltima debilitate q̄ semꝑ vecors fuit
ꝛ fugitiuus in iuuentute. Et q̄ arbor q̄ nun-
q̄ȝ fuit viridis: nec floruit: nec fructificauit:
post multos annos quando igni adiudica-
tur ꝛ scindi incipit: incipiat virescere florere
ꝛ fructū ferre. Et cōtra oēm cōmunem ratio-
nis cursum q̄ puer vel homo quiscunq̄ le-
ctionē sciat quā nunq̄ didicit. ¶Auctorita-
tes vero q̄ istam augēt dubitationē: plures
sunt cum rationibus mixte: q̄ sine ratione
valet auctoritas: valet tn̄ sine auctoritate
rō. ¶Prima vō auctoritas: in qua hmōi du-
bietatis cā reddit: est Cypriani ꝛ habet̄ i de-
creto de pe. dist. vij. §. hoc autem: vbi sic ait.
Idcirco fratres charissimi pniam nō agen-
tes. Glosa interlinearis: quia nolūt reddere
ablata. Sequitur: in textu. Nec in dolore de-
lictoꝝ suoꝝ toto corde manifestā lamenta-
tionis sue ꝓfessionem testātes: ꝓhibendos
omnino censemus a spe cōmunionis ꝛ pacis: si
in infirmitate atq̄ periculo ceperint deꝓca-
ri: q̄ rogare illos nō delicti pnīa: sȝ vrgētis
ammonitio mortis ꝯpellit. Nec dignus est
in morte accipere solatiū q̄ se nō cogitauit
moriturū. ¶Ad idē est auctoritas ꝛ rō Au-
gustini: in li. de penitētia. Et habetur in de-
creto prime allegato. §. illi aūt. Ait enim q̄
aūt cū poterunt nunq̄ conuerti voluerunt
confitentes cum iam peccare nequeunt: nō
sic facile acquirūt quod volūt: oportet eni
ꝑ pnīa fructificet: vt vitā mortuo impetret
Scriptum est enim. j. Cor. xiij. Sine chari-
tate neminem saluum esse: nō igit̄ in solo ti-
more viuit hō. Quid ergo sero penitet nō so-
lum timere deū iudicē: sȝ iustum diligere de-
bet: credo quidē illi qui dixit ꝑ Ezech. xxxiij.
ꝛ. 18. Quacunq̄ hora ingemuerit pctōr ꝛ cō-
uersus fuerit: vita viuet ꝛ non morietur: dixit
conuersum ꝛ nō versum viuere: versum qui-
dem puto q̄ dolet de crimine conuersuȝ qui
dolet de omni eius quā exposuim⁹ varieta-
te vertit̄ a pctō q̄ iam dimittit pctm̄: ꝯuerti-
tur q̄ tot⁹ ꝛ omnino: vertit̄ q̄ iam penas nō
timet: sed ad bonū dei festinat tendere: q̄ cō-
uersio si ꝯtingat alicui etiā in fine desperā-
dum nō est de ei⁹ remissione: sȝ qm̄ vix vel ra-
ro est tam iusta cōuersio: timēdū est de pe-
nitente sero: quez enim morbus viget ꝛ pe-
na terret ad vera vix veniet satisfactionē: ma-
xime cū filijs quos illicite dilexit sint p̄sen-
tes: vxor ꝛ mūdus ad se vocet. i. amor carna-
lis ꝛ mūdialis. Sequit̄. Multos solet sero-
tina pnīa decipe: q̄ aliquotiēs videt̄: q̄ in-
firmitatis grauitas nō solū potentiam au-
fer loquēdi ꝛ cōfitēdi: veꝝ etiā de hmōi mul-
tum cogitandi: nam ꝛ frequenter hoc vide-
tur: q̄ tales plus circa medicos sollicitant̄
corpoꝝ: ꝑ quoꝝ auxiliū hic remanere pos-
sent q̄ȝ circa medicos aīarum: ꝑ quoꝝ consi-
lium hinc secure possent transire. Sicut pȝ
de rege Asa. de quo scribitur. ij. Paral. xvj.
q̄ in infirmitate sua non quesiuit dn̄m: sed
magis in medicoꝝ arte cōfisus est. ¶Qui
ergo ista cauere vult pericula: doctrinaȝ te-
neat Aug. in li. de penit. Nullus inq̄t expe-
ctet qn̄ peccare nō pōt: arbitriū enim querat
libertatē: vt delere possit deus cōmissa non
necessitatē: qui prius itaq̄ a pctīs relinqui-
tur: q̄ȝ ipse ea relinquat: nō libere: sȝ quasi
necessitate ea ꝯdemnat. Licet enim latro ve-
niā meruisset in fine de omni crimine: nō tn̄
dedit baptisatis peccādi ꝛ perseuerādi au-
ctoritatem. Tunc enim in fide baptisatus
est quia tunc primum in cruce christum cō-
fessus est.
Ar.iij. ¶Quod enim talis pnīa nō sit secura: patȝ
per illos: de quibus scribitur Sap. v. Intra
se penitentiam agentes ꝛc. ¶Penitentiam +
inq̄t intra se agētes: subaudi falsam: q̄ non
tm̄ in hoc casu qn̄ vicȝ ad salutem penitere
nō pōt verū etiā in multis alijs cōmittitur
casibus: sicut pȝ ꝑ decretum Innocētij pa-
pe scđi: de pe. di. v. Fratres nostros i quo de-
creto ondit̄. Primo q̄ sit falsa pnīa: quantū
ad hoc vt de vno pctō penitentiā agat ꝛ nō
de alio. Secūdo: quantū ad hoc q̄ penitētiā
agat absq̄ hoc q̄ de officio recedat: qđ sine
pctō prius non tenuit: vel absq̄ hoc q̄ resti-
tuat aliena vel remittat iniurias. Nota de
hoc. §. iiij. 4. in fi. ¶Text⁹ aūt decreti sub-
sequentē cōtinet tenorē. Fratres nostros et
ꝓsbyteros ammonem⁹: ne falsis penitētijs
laicoꝝ aīas decipi: ꝛ in infernū ꝓtrahi pa-
tiantur: falsas aūt penitētias esse ꝯstat: cū
spretis pluribus de vno solo pnīa agit̄: aut
cū sic agitur de vno vt nō discedat̄ ab alio.
Unde scriptum est Jaco. ij. Qui totā legem
obseruauerit: offendat aūt in vno factus est
oīm reus. s. quātum ad vitā eternā: q̄ sicut
si pctīs oībus esset inuolutus: ita in vno tā-
tum maneat: eterne vite ianuā nō intrabit:

hoc q̃tum ad primã partez huius decreti.
¶Quantũ ad secũdã sequit̃ sub hac forma
Falsa eñ est pnia cũ penitens ab officio vel
curiali vel etiã negociali nõ recedit: qd̃ sine
petis nullatenus agi preualet. Aut si odiuz
in corde suo gesserit: aut si offenso cuilibet
non satisfaciat: aut si offendẽti offensus nõ
f indulgeat: aut si arma cõtra iusticiã qs fe-
rat: hec ibi. ¶Itẽ aliud decretũ sumptuz ex
vbis Aug. in epla ad macedonium: osten-
dit: q vera pnia non agit̃: si res aliena nõ re
stituatur. xiiij. q. vi. si res: sub his verbis. Si
res aliena propter quã petm̃ est cum reddi
possit z nõ reddit̃: pnia non agit̃ sed simula
tur: si aũt agitur veraciter: non remittit̃ pec
catum: nisi restituat̃ ablatũ. ¶Nec valet q
antecessores z non possessor illaz mala fide
acquisiuit: qz sm glosam super predicto de-
creto: videtur: q quantũcũqz longo tpe ali-
quis rem alienam possederit: q nõ currit ei
prescriptio: vt. xxxiiij. q. ij. si virgo. Nã diu-
turnitas tpis nõ minuit: sz auget vel aggra
uat petm̃: vt. xxiiij. q. j. scisma. Vñ in prescri
ptione requiritur bona fides a principio in
medio: z in fine: z ex omni parte prescriptio
nis: vt extra de prescrip. qm̃ oẽ. Plures vero
false penitentie modos habes notatos. C.
vj. arti. xj. per totum. Inter quos est vnꝰ de
illis qui in q̃dragesima: vel cã infirmitatis
cõfitent̃ cũ proposito redeundi ad eadẽ vel
silia: quibus nihil dimittit̃: qz nec ipsi petã
dimittunt: sz ea quodãmodo legare vident̃
ad modũ quo alias res legant cã mortis q̃
timent cum intentione easdem res rehaben
di: si sanitatẽ recuperauerint. Quod autem
talis penitentia sit falsa: patet: qz per decre
tum primũ: falsa penitẽtia est: qñ de vno pe
nitentiam agit z non de alio. Sed sic est in
proposito: qz ꝓpositũ peccandi est peccatũ:
licet ergo de pluribus peccatis agat peni-
tentiam: cum nullã agat de proposito pec-
candi: falsam agit penitentiam. ¶Alij vero
alium false penitentie notant casum: quan
doqz quis facit penitentiã sibi iniunctam
in mortali peccato. Verbi grã. Iniungitur
alicui vero confesso z penitenti: q opera fa-
ciat penitentie: z iste cito post confessionẽ illã
in aliud mortale labitur petm̃: in quo peni
tentiam agit ei iniunctam. Volunt ergo q
ista pnia apud deũ vera non est: nec merito
ria: qz mortua nata est. Et iõ dicũt q opor
tet q iterũ pniam ꝑ petis illis faciat: nõ tñ
tam magnã vel tã grauẽ. Sanctus vo Tho
mas in scripto dicit sub distinctione: q aliq̃
sunt satisfactiones ex quibus manet aliqs
effectꝰ in satisfactionibꝰ: et postq̃ actꝰ satis
factiõis trãsijt: sicut ex ieiunio manet corpo-
ris debilitas. Ex elemosynis largitis dimi-
nutio substantie: z sic de similibꝰ: z tales sa-
tisfactiões in petis facte: nõ opz q iterentur
qz q̃tũ ad illud q de eis manet ꝑ pniam se-
quentẽ accepte fiunt satisfactiões. Aut que
non relinquũt aliquẽ effectũ in satisfactiõe
postq̃ actus transijt: opz q iterentur: sicut
est de oratione z similibꝰ. Actꝰ aũt iterior q̃ to
taliter trãsijt nullo modo viuificat̃: hec ille.
Vñ versus. Nõ reuiuiscunt q̃ mortua nata
fuerũt. Sz reuiuiscũt q̃ mortificata fuerũt.
Sed nõ vr̃ sentire q illa satisfactio euualeat
nisi ille effectus maneat postq̃ peccator ẽ
desijt: hoc eñ vr̃ velle in hoc qd̃ dicit q̃tum
ad id qd̃ de eis manet ꝑ pniam sequentẽ ac-
cepte fiunt. ¶Sed arguit̃ ꝯ ꝑ similitudinẽ de h
solutiõe debiti. Sicut nãqz inimicus potest
debitũ reddere: nõ obstãte q inimicus sit z
alius debitũ pecunie ab inimico missũ re
cipit. Ita videt̃ in ꝓposito q nõ obstãte q
in mortali sit: z ꝑ ꝯñs dei inimicus q possit
debitum ei iniunctũ reddere z eidem satisfa
cere. Cui rñdet̃: q nõ est sile: qz in solutione
debiti inter hoies non attendit̃ nisi eq̃litas
rerũ. In solutiõe vo illiꝰ debiti quo ad deũ
req̃rit̃ amicitia: qz nõ q̃rit sua sicut in solu-
tiõe alteriꝰ debiti: sz seipm̃: qd̃ nõ põt fieri si
ne amotione offense. Ergo opz: q in vera pe
nitentia z satisfactione sit amotio offense z
restitutio amicitie. Hoc autẽ fieri nõ potest
sine grã z charitate: sicut ptz ꝑ illud. j. Cor.
xiij. Si distribuero in cibos pauperum oẽs
facultates meas zc̃. charitatẽ aũt nõ habeã
nihil mihi prodest. Ista ergo dicta de falsa
pnia ad cõem hoim vitã cõferendo: patet: q
pauci sunt q̃ verã agunt penitentiam: et sic
verificatur illud Hiere. viij. Nõ est qui agat
penitentiam de peccato suo zc̃.
¶Et tñ ad verã penitentiã faciendũ: multa ar.i
nos mouere deberẽt. ¶Quoꝝ primũ est lo-
cus z tp̃s in quibꝰ sumus q̃ ad hoc ordinã
tur z nobis a deo dant̃: vt in pniam agamꝰ i
dũ in his sumus. In his q̃ potiꝰ debemꝰ eli
gere penitẽtiã agere dũ hic viuimꝰ: q̃ post
hãc vitã ꝓpter duo. Prio: qz talis pnia deo
plus placet. Scdo: qz est facientibꝰ magis
meritoria. ¶Primũ ptz: qz deus plus acce-
ptat penitentiã voluntatis q̃ necessitatis: ꝓ
pter qd̃ propheta dicit voluntarie sacrifica-
bo tibi: in ps̃. liij. Sed penitẽtia que hic agi
tur plus habet voluntatis q̃ illa q̃ fit i pur
gatorio: igit̃ plus deo placet. Signũ autez
q pnia hic rite facta deo placeat: satis eui-
dens accipere possumus a fortunis frequẽ
ter visis. Frequenter nãqz visuz est quod in

quadragesima qñ xpiani opa pagũt pnie:
deus eis pulchrum largit̃ tp̃s: solẽqz tribuit
optatum: quasi ostendens se penitẽtia pla
catũ. At econtra: qñ post pascha z in estate
ad petã redeunt: quasi canes ad vomitum:
pessima dat tp̃a maximasqz pluuiarũ z mi-
seriarũ intẽperies: aperte se ostẽdẽs esse ira
tum ꝓpter nr̃a petã. Sicut manifeste opis
ostẽdit euidẽtia Rome: in qua ꝓcessio pro-
pter tales dei vindictas fuit ordinata in fe-
sto sancti Marci: quod cito occurrit post fe
stũ pasche. Et in viẽna z in partibus illis in
quibꝰ ordinati fuerũt dies rogationum: ꝓ
vindictis cessandis: quas deus accepit de il
lis q post quadragesime penitẽtiã ad petã
solita redierũt: de quoꝝ quolibet verificat̃
illud Job. xxiiij. Dedit ei locũ pnie zc̃. in ec
clesia vsqz tp̃e quadragesimali: z ip̃e supple
post pascha abutit̃ eo in supbiã. ¶Scdõ q
g vicz penitentia hic facta sit magis merito-
ria z fructuosa: ptz: qz cũ volũtas charitate
informata sit radix meritoꝝ z fructuũ spiri
tualium: sequit̃ q illa que magis volunta-
ria z maiori charitate informata sit magis
fructuosa: sed hic vt ꝑdictũ est magis volũ
taria z maiori põt charitate informari: qz
hic locus est charitatem augmentandi. Er-
go ꝑ penitẽtia hic facta merces tua magna
nimis z ꝑ elemosyna hic data: ibi magne di
uicie z ꝑ ieiunio: ibi magna z lõga refectio
ab illo qui ad refectionem illã vocat: dicẽs
Venite ad me omnes qui laboratis z onera
ti estis: z ego reficiam vos Matt. xj. Nõ ad
modũ quo mundus reficit. Pro quo est ad-
uertendum: q de illis quos mũdus recipit
z reficit: sicut de illis qui reficiũtur in taber
na: qui statim sunt ad laborẽ peregrinatio-
nis suer sitim z famem recessuri tales enim
ad tẽpus breue lautius comedunt: q̃ illi fi-
lij vel famuli qui in domo morant̃: sz post-
modum ad maiorẽ exeunt sudorẽ z fatiga-
tionẽ. Filijs insuꝑ hereditatẽ ꝯsequẽtibus:
ipsi sola contentabunt̃ refectione: quam tñ
satis care emerunt. Sic illi quos mundus
reficit lautiꝰ hic ad tp̃s reficiũt: q̃ filij dei q̃
hic sunt in pena. Illi tñ in mortis transitu
ad maiorem transeunt calorẽ: sudorem atqz
dolorẽ. Et cã est: qz qui hic festum agit: ibi
ieiunando aget vigiliã: qz sicut dicit̃ Apoc.
ij. Dedit tempus vt penitentiam ageret et
noluit. Ex fine ergo ptz illud Bern. Mũdus
inquit dicit: ego deficio: caro ego inficio dia
bolus: ego decipio: christus ego reficio. Cũ
ergo operarij libentius laborent: z peregri-
ni plus festinent spe bone noctis post labo
rem. Et miles gratia pro mundano sustri-
neat honore: z seruus ꝑ pmio terreno quã-
to plus debet quilibet hic agere penitentiã
que iudicez prius iratum placat: morti ad-
iudicatũ reuocat vitã eternã z regnũ impe
trat celoꝝ: iuxta illud Matth. iij. Peniten-
tiam agite: appropinquabit enim regnum
celoꝝ. ¶Secũdũ q nos mouere deberet ad
hoc q verã ageremus penitẽtiã est sapiẽtũ k
documentũ. In omni nãqz scia z arte sapien
tiori semper est credendũ: z ꝓbior est citius
sequẽdus. Sz in omni lege ꝓbiores pniam
docẽt. Quia ꝓbior in lege nature hãc docuit
dicẽs. Audite queso sermones meos: z agi
te penitẽtiam Job. xxj. Item in lege scripta
Moyses Leuit. v. dicens. Aia q̃ intellexerit
petm̃ suum agat penitentiam. Item in lege
gratie christus hanc docuit z ꝑ themate ac
cepit dicens. Penitentiam agite. z Joannes
baptista Matth. iij. Penitentiam agite. Et
Petrus Act. ij. dicens. Penitentiam agite. l
¶Tertiũ motiuũ est nõ solũ xp̃i z sctõꝝ z
etiam peccatorum documentũ: sed etiã ope
ris exemplũ. ¶Primo nanqz christꝰ dei filiꝰ
ieiunando: laborando: orando: elemosynas
dãdo hãc in opere docuit: sicut ergo rege vl
alio magno ad opus manuũ ponẽte circu-
stãtes consimiliter ad opus manus appo-
nunt. Ita nos. ¶Scdõ Petrus hãc ope do
cuit qñ fleuit amare. ¶Tertio: Magdale-
na quando inter conuiuas flere nõ erubuit
nec in rupi multis annis sola esse timuit.
¶Idẽ patet in niniuitis z breuiter in omni
bus sanctis: qui vel in sancta penitentia a
iuuẽtute duxerũt vitã vel de petõribus qui
per penitentiã veniã meruerũt. ¶Unde ta-
lium exẽplo motus quidã ad religionem ve- Exemplo
niens cum murmuraret: z quasi secũ delibe
raret anteq̃ permitteret se radi: quia pul-
chram habebat capillaturam: ꝯgrue dixisse
fert̃: facias inquit facias: qz deus nunq̃ ha
buit amicuz quẽ in vita ista nõ confuderit.
Cogitauit enim q inceptũ faciẽdo quo ad
mũdũ istũ esset ꝯfusus. Et sic cogitando ex
alia parte q deus semꝑ suos quo ad mũdũ
istũ: vel ꝯfudit vel ꝯfundi pmisit. Sicut ptz
de aplis z martyribus. Hac cogitatione et
exemplo armatus z informatus patienter
penitẽtiã sustinuit inceptã. Ita nos cogitã
tes oim̃ sanctoꝝ penitentias peniteamus:
z indulgentiam fusis lachrimis postulemꝰ
Judith. viij. ¶Quartum motiuum est non
penitentium incõmodũ: quod est multiplex m
¶Incurrit nanqz primo miseriã z pauper-
tatem tam exteriorem: sicut ostensum est su
pra. e. c. vij. q̃ interiorem: sicut paupꝫ nolẽs
mendicare incurrit famem Apoc. ij. Erit in

tribulationem maximam uult penitẽtiã egerit. ‖ Secundo expectat contra se sententiã: sicut iustus portans furtum ad tribunal iudicẽ. Ro. ij. Sin dum iam nam̃ cor impensius thesaurizat in ira in die ire & reuelationis iusti iudicij dei: reddet unicuiq; sm opa ꝛ. Tertio admittit gloriã. de qua in iudicio illo expellet illos primus redemptor de ecclã Apoc. iij. Memor eo vñ excidisti age penitentiam. ‖ Quarto: deijcitur ad gehennã sicut arbor inutilis ad ignẽ Luc. xiij. Dico vobis: nisi penitentiam egeritis eõe simul peribitis. Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis. Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis. Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis.

Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis.

Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis.

Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis.

Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis.

Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis.

Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis.

Unde ergo petit misereatur qui incurris iniuste te rimis ꝛ: ꝛ fenestris qua ꝓperas ebria tere gloriã quam amittis supra ꝛ: gẽtes ad ad qã ꝓperas fabis? ter eiuge cũ Dauid. ij. Reg. xxiij. penitẽtã tibi dicẽs ꝛ: fugere possibis illam locum quẽ tu interni facẽ tuã. Sicut ergo Dauid ꝓpter penitẽtiã uidit ꝙ ꝛ: nõ uidebis nos ꝓpter tuas trib⁹ oculi⁹ id est ꝑfectiones ꝑfectionẽ sui. Deo vobiscũ ꝙ penitentiam egerim⁹ eõe simul peribitis.

ex officio obijciendis responsurus: receptu
rus et facturus qd iusticia suadebat. Oibꝰ
ergo coram tribunali presentibus iudex a
singulis quesiuit: quid pro eo fecissent vel de-
dissent: et alijs de cibatione: alijs de receptio
ne pauperū respondentibus: cogitauit pdi
ctus: ꝙ bñ responderet cū ab eo quereretur
et ꝙ iudicium bene euaderet: quia magnus
fuit elemosynariꝰ. Sed deceptus fuit quia
cū iudex ad illum veniret questionē muta-
uit dicēs: quid pro me sustinuisti: vel quam pe
nitentiā pro peccatis tuis in corpore tuo egi
sti. Qui confusus obmutuit: nesciēs qd rñ-
deret et euigilans tali ostēsione correptus
ammodo corpus suū penitentia affligit: in
telligens ꝙ aliter in iudicio confusus peri-
ret. Sic etiā vos scientes ꝙ nisi penitentiā
egeritis: oēs simul peribitis Lu. xiij. Ergo
penitentiā age: et pnie opera fac Apoca. ij.
12 ¶ Tertia attendit penes modum qui talis
esse debet: ꝙ nullus nimis crudeliter seipm
pnie operibus affligat: intm ꝙ seipm p dei
seruitio impotētē reddat: vel mortem ppriā
Exm. acceleret. De hoc namque legit Bern. seipsum
de sua impotētia redarguisse: ꝙ indiscretis
et excessiuis laboribus seipm p monasterij
sui gubernatione fecerat impotētē. Nec mi
rū: quia si virtus in medio: duo viciosa habeat
extrema: quorum vnū est per defectū: aliud p
excessum: sm phm in ethicis. Sicut errare
pōt quis p penitentie defectum: nullā vicz
vel nimis paruā faciēdo. Ita etiā errare po
test alius per excessum irrationabiliter se
affligendo: et impotentē reddendo. Sicut il
le qui tm equū suū vno die vexat: ꝙ in cra-
stino impotēs reddit ad laborē. Et sicut ille
qui tam diu arcū suū extēdi pmittit. ꝙ in-
fatuat et fortitudinem amittit: vel tantū cū
trahit ꝙ ipm frangit. Sicut ergo equo vno
die parcendū est vt multis sequentibꝰ labo
ret diebus: sic mediocriter onerandus est ꝙ
in crastino sub onere non deficiat. Et sicut
arcus sic est trahendus ꝙ non frangatur: si
Exm. cut pz p dictū abbatis Anthonij: de quo in
vi. pa. si bene occurrat legitur ꝙ cuidā vena
tori qui eū reprehendit de hoc ꝙ cū aui qua
dam ludebat: rñdit dicens. Trahe in arcu
tuo: qui cū traheret: et rogaret ꝙ adhuc am
plius traheret negauit dicēs ꝙ si modū in
trahendo excederet frangeret: nec illum diu
extentum esse permisit: ne nimis debilitare
tur. Sic inquit Anthonius est de nobis: si
vltra modum: et continuo sine omni solacij
interpositione nosipsos vexaremus. Ideo
doctrina poete est. Interpone tuis interdū
gaudia curis. et Exemplo Moysi. Exo. xxv.
Faciamus gemmas ad ornandum ephot
et rationale. Et pcepto apli Ro. xij. Rōnabi
le sit obsequiū vestrum in operibus: vel pe
nitentie. Ita ꝙ penitentia christiani nō sit
pena Jude: qui seipsum occidit: de quo pre
mittit. Matth. xxvij. Qd pnia ductꝰ: retulit
triginta argenteos etc. ¶ Quantū ad secun-
dam partem huius articuli: est aduertēdū
ꝙ discretio que requiritur in illo qui peni-
tentiam imponit: ad tria necessaria se exten
dere debet. Primo: ad personarum. Secun
do: ad circūstantiarū. Tertio: ad culparum
diuersitatem et identitatem. ¶ Primū patet
per legē in. ff. nouo. li. x. ti. de penis. l. quedā
delicta: sub eo qui sequitur tenore. Quedam
delicta pagano: aut nullam: aut leuiorē pe
nam irrogant: militi vero grauiorē etc. Et p
legē ibidē immediate sequentē que incipit.
Aut facta. Ex qua elici pōt secūdū: ꝙ sicut
medicus infirmi curam agēs circūstantias
considerare habet: que infirmitatē causant
vel aggrauant: vt consideratis circūstantijs
consultius de remedijs cogitet oportunis.
Ita medicus animarum infirmantium ne
cesse habet considerare septē circūstātias in
dicta lege recitatas: vicz causam: personam
locū tps: qualitatem: quantitatem euentū
Causam vicz: vt in verberibus que impuni
ta sunt a magistro illata vel parente: quā-
do emendationis nō iniurie gra videntur
adhiberi puniunt: cum quis p iram ab ex-
traneo pulsatus est. ¶ Persona. dupliciter
spectat: eius qui fecit: et eius qui passus est.
Aliter enim puniuntur ex eisdem facinori-
bus serui ꝙ liberi. Aliter qui in dominum
parentem ve ausus est: ꝙ qui in extraneū
in magistratum: vel in priuatum: in huius-
modi rei consideratione: etatis quoque ratio
habeatur. ¶ Locus facit vt idem vel furtum
vel sacrilegium sit: et capite luendū: vel mi-
nori supplicio. Tempus discernit furē diur
num a nocturno. ¶ Qualitate cum factum
atrocius vel leuius est vt furta manifesta a
non manifestis discerni solent. ¶ Quantitas
discernit furem ab abigeo. Nam qui vnum
surriperet: vt fur coercebitur: qui gregem et
abigens. ¶ Euentus spectatur: vt eadem sce
lera in quibusdam prouincijs grauius puniā
tur: vt in Africa messium incensores. Glosa
quia multū nascūtur: in musica vbi metal-
la sunt adulteratores monete: nonnunꝙ et
ꝙ euenit vt aliquorum maleficiorum sup-
plicia exacerbantur: quotiens in vnū mul-
tis personis grassantibus exemplo opꝰ sit.
Glosa. pene crescunt ex personis quotidia
maleficiorū seu malefactorum vt alij terreant
hec ibi

hec ibi in textu et glosa. Si legis ciuilis con
ditores curam habentes corporum: in puni
tione illorū qui cōtra corpora legesque iniu-
di delinquunt: tam diligenter psonarum: per-
sonarūque conditiones, atque circumstātias in
uestigauerunt delinquentium: quanto ma
gis hec inuestigare deberēt aīarum regimen
dei habentes custodiam: in penitentie impo
sitione: vt circūstantiarū habeant cōsidera
tionē: que penitentiā in salutē stabilē ope-
11 ratur. ij. Cor. vij. ¶ Que quidē penitentia in
penitentie datore tertiā requirit considera-
tionem. i. culparū magnitudinis et curatio-
num efficacie. ¶ Magnitudinem primo cō-
siderare debet: vt sm quantitatem culpe: fiat
penitentie impositio: sicut qui plus expen-
dit plus tenet soluere. ¶ Curationē seu cu-
rationis effectum vel efficaciā vt medicina
semp contraria et expulsiua sit infirmitatis. Ex
emplum in arte medicorum corporum q cōtra
infirmitatem calidam frigidis vtunt medici
nis. Nec eadē sed diuersam oculo et pedi im
ponunt emplastrum. Cuius artis et medi-
corū exemplum potius sequi deberēt medici
animarū: vt contraria contrarijs curarent:
vt gulosis et luxuriosis ieiunium: auaris:
restitutionem et elemosynarum imponerent
Exm. largitiones ꝙ illius qui puero dicenti: ꝙ
equus suus dorsum haberet lesum. Respō
dit: accipe de pānello selle et ponas ibi. Et ite
rum dicenti: ꝙ pedem haberet lesum: idē di-
xit: sic de omnibus equi infirmitatibꝰ. Vel
Exm. illius male vxoris: que inflaturā habens in
manu: per sepam appositam: inflaturā fre-
git et manum sanauit: quam medicinā dum
iterum oculis egris mariti apponeret: ipm
excecauit: sicque patuit: ꝙ illud qd manum sa
nauit oculos excecauit. Ex q pz: ꝙ diuersis
diuersa apponēda sūt medicamēta. Sic in
proposito. Si tamen penitens totam peni-
tentie quantitatem sm culpe exigentiā por
tare non possit: vel nolit: penitentia est mo-
deranda: quia melius est vt cum minori peni-
tentia ei imposita: vadat ad purgatorium:
ꝙ cum maiori quam facere cōtemnit ad in
fernum: semper tm penitentibꝰ sm canonum
statuta pniam offerat: dicēs illud Math.
iij. Et Luc. iij. Facite dignos fructus peni-
tentie. Penam vero illorum qui indiscrete se
habent ad penitentes. Vide. A. vij. 20.
12 ¶ Ad hoc autē ꝙ quis istos penitentie fru-
ctus ad maturitatem nutriat: oportet quod
occasiones et moras fugiat ad peccatum tra
hentes: sicut notatum est. L. vij. ar. ix. Et offi
cia: de quibus patet. S. e. arti. iij. Et ꝙ mo-
ram et domicilium mutet in quibꝰ sine petō
morari non potest. Sane hoc libenter face-
re deberet: vt de illo antiquū verificetur di-
ctum: quo dicit: ꝙ malum domicilium et ma
la vicinitas: seu societas: mutare faciūt mo
ram: seruitium seu domicilium: quia in malo
dño: fiscus oia rapit. Mala vero societas cō
tinue grauat. Malus socius oia furat. Si-
cut ergo pauper de loco more fugiens: non
multa amittit predicta sentiens incōmoda:
vidensque locū aptiorē et vtiliorē: magis quie
tum seruitiū: libenter de loco et seruitio prio
ri in quo cōmoda sentiens contra oia predi
cta nocumenta: non libenter ad locum redit
priorem nisi insanus sit: sed oia loca fugit in
quibus capi possit: et ad predictum reduci do
minum: et ab omni predicta se elongat socie
tate. Sic oportet esse in pposito: de illo qui
securam vult agere penitentiam. Ille namque
dum peccator fuit sub malo fuit dño: videlz
diabolo: qui oia bona abstulit: in periculo-
so loco morā traxit: in quo si fuisset mortuꝰ
statim fuisset i inferno: malā habuit societatē
pcti: vel pctoris vel peccatricis: vel oium sil.
Sane peccator hec videns incōmoda: p pe-
nitentiam se a pdictis elongauit: dicens vel
opere complens: illud ps. liiij. Elongaui fu
giens et mansi in solitudine. Elongaui et hoc
sapienter: sicut a domo inflāmata fugiens:
nec segniter sed sicut qui fugit latrones vel
homicidam fortiter insequentē ad occiden
dum. Iterum elongaui me sicut se elongāt
nōnulli qui leprosos abhominantur a socie-
tate leprosorū. Intantū enim tales a leprosis
se elongant ne inficiant: ꝙ bñ cauent: nō so-
lum ne domū illorum intrent: vel cū eis dor
miant: vel eos tangant: vel cū eis loquant:
sed etiam visum auertunt ne eos videant: et
si illos viderint ex vna parte vie: se elongāt
ad aliam. Ita necesse est ꝙ penitēs se elon-
get ab oibus pdictis: et specialiter ab illis cū
quibus aliqñ fuit spirituali lepra infectus
et maneat in solitudine et in statu gratie sta
biliter. Nec ad locū vbi omnia pdicta inue
niet incōmoda aliquatenus redeat: quia dicit
decretum sumptum ex verbis Aug. de pe. di.
iij. §. satisfactio: ꝙ satisfactio penitentie est
peccatorum causas excidere: nec earum sug-
gestionibus aditum indulgere. Ne eis con
tingat: qd contigit niniuitis: de quorum pe-
riculo patebit per decretum: infra arti. xj. de
quibus tamen dicitur Luc. xj. ꝙ penitētiam
egerunt in predicatione Jone.
¶ Licet non bene perseuerantem: tamen nō Art. x.
bene festinatam: quia penitentiam nō distu
lerunt: sed statim vt vocem audierūt pphe
magna cum festinatione penitentiā egerūt.
T

13 Nam si per quadraginta dies penitentiam
distulissent: fuissent submersi. Horū ergo ex
emplo est statim penitendū: z nullo mō pe-
nitentia est p multos dies vel annos differē
da. Si enim istis maximū fuisset periculuz
expectasse p q̄draginta dies: q̄le periculum
imminet christianis q̄ maiorē de deo habēt co
gnitionē q̄ sarraceni illi: z tū per multos ex
pectant dies z annos: q̄ de pctīs suis nec bñ
penitent: nec aliena restituūt. Quoꝝ perfi-
dia q̄ sit dānabilis omniū fere rerum z spe-
cialiter factoꝝ ꝓprioꝝ ostendunt exempla.
Vulneribus nāq̄ corporis statim medicinā
opponunt: nec quadragesimam expectant:
vel senectutē: z ignē statim qñ incipit nocere
sine expectatione tali extinguunt. Et haben
tes causam ponderis in curia regis: in qua
mora trahit periculum: illuc festinanter ꝓ-
perant: z mane venire satagunt: z in lutum
cadentes festinant surgere: z dñm suū terre
num offensum vbi sciunt q̄ manus eius fu
gere non pñt: festinant placare: timentes q̄
nisi cū eo pacem facerent illos dampnificaret
vel saltem in aliqd̄ incōueniens rōne illius
inimicitie caderēt: z scientes q̄ venia cito pe
tita citius obtinet. Sic in ꝓposito facere de
berent in his q̄ periculū tangunt aīarū. Cō-
siderantes pͥo q̄ est maius mirabile mun
di q̄ pctōr audet in statu aliquo viuere in
quo nō audet mori: z magis periculosum.
Et hoc aduertere poterunt si mundi mirabi
lia adinuicem cōparauerint. Cōsiderantes
secūdo q̄ pctm̄ cōsuetudinariū z induratuz
de difficili abluit: sicut vas in rubigine iā anti
quatū: q̄ fere ita cito frangit sicut munda-
tur. Cōsiderantes tertio: quō antiqua pctā
nouas inducunt culpas z cōfusiones: sicut
ostensum est. P. x. 19. Considerantes quar-
to: quō oīa bona opera perdunt q̄ interiz fa
ciunt anteq̄ pñiam agant: z quō interim nō
sunt participes bonoꝝ ecclesie. Cōsideran-
tes q̄nto: q̄ ad nūdinas foꝝ: z oīa mundia
lia negocia nitunt cito venire: si opinentur
q̄ cito veniendo auantagiuz ꝓprium plus
facere poterunt. Sic faciendū esset vbi de lu
cro agit aīarū z bonoꝝ spūaliū: vt in iuuen
tute z fortitudine penitentiā agerent: ieiu-
nando z orando: z carnis delitias subtrahē
do. Hoc enim esset rōnabilius: sicut pz taz
exemplo q̄ historia. ¶ Exemplū enim osten
dit: q̄ magis ꝯueniens z rōnabilius est tūc
inimicis rebellantibus victualia subtrahe
re qñ iniuste rebellare z nocere intendunt et
possunt: q̄ qñ non intendunt vel saltem non
possunt. Sic in proposito. ¶ Historia etiaz
Exem. ad hoc inui. pa. de abbate Joāne breuis sta
ture: qui dixisse fertur: q̄ qui voluerit ciui-
tatem inimicoꝝ tenere: prius escas illoꝝ
tenet z aquā: vt dum bellare nitunt fame pe
riclitantes se dño suo subijciant. Ita dum
in ieiunio z fame versat: hoc inimici eiꝰ qui
sollicitant eū q̄ prius erant fortes infirman
tur. Cōsiderātes sexto: q̄ sentientes equum
suū claudicare: statim querūt: in q̄ parte le
dat: z quō poterit sanari: mensam vel dimi
dium nō expectantes. Et grauē lesionē ha-
bentes in aīa odij vel alterius pctī illud por
tant per ānū vel multis ānis: plus sentien-
tes eq̄ q̄ cordis dolorē z periculū: z ampliꝰ
de equi q̄ anime salute sollicitantes. Nota
ad hoc plura exēpla. E. vj. z. et. 3. z. A. xvj. 3.
Que cū his pdictis nos mouere deberent vt
pctīs dimissis statim quo ad tps: z quo ad 14
fortem etatē qñ peccauimus pñiam agamꝰ
ad qd̄ debitū soluēdū: lz oēs teneant: tamen
illi q̄ aliqñ boni existentes gustauerūt dul-
cedinem deuotionis z diuine bonitatis: eiꝰ
se ab isto debito deobligant. Hec enim senē
tia est Criso. sup Math. q̄ illi qui bone vite
ignorant dulcedinē: non faciliter de peccato
ad deū p penitētiā redeūt: qz bonū nesciunt
qd̄ nō gustauerūt. Sed q̄ gustauerūt; si pec
cantes cadāt: de facili pñiam agunt: contra
riorum habentes experientiā: seruitij vide-
licet dei z diaboli: recordantes bonā dei ami
ciciam quā pdiderūt: z pessimā diaboli ser-
uitutē quā incurrerunt: ad dei amicitiā re-
habendā cuz gemitibus anhelant. Et est de
eis in hoc casu: sicut de amico: q̄ alienꝰ ami
ciciam gratā prius experiebat z dulcē: alio
citius ad amicitiā redit q̄ alius qui talem
cū eodem nunq̄ prius amicitie habuit iocū
ditatez. De omni ergo tali potest dici illud
Ro. ij. Benignitas dei. i. recordatio benigni
tatis dei ad penitentiam te adducit.
¶ Que quidem penitentia sm̄ iusticie exigē Ex. ij.
tiam continua z ꝑpetua esse debet dū homo 15
viuit: sicut z recordatio benignitatis. Ad
quā continuationē z ꝑpetuitatē absq̄ remis-
sione habendā nos mouere debent tria: con
sideratio exempli: ꝑiculi z rōnis. ¶ Quātū
ad pͥmū q̄ penitentiam semel inceptā vsq̄
ad mortē continuare debeamus. Exemplū
nos informat christi qui penitentiā inceptā
in cruce non dimisit: nec propter iudeorum
derisiones nec propter promissuz cū dicerēt
se credituros in eum: si descenderet: nec pro-
pter pene magnitudinem vel diuturnitatē:
nec propter caroꝝ fletū vel tristiciam vel la
borē z dolorē: sicut pz de maria matre eiꝰ: z
Johāne flentibꝰ iuxta crucem: z Madgale-
na: z Maria: z Joseph: q̄ dolentes q̄sierunt

eum ꝓpter quoꝝ dolorē nec penitētiā: sicut
nec actū bonū. s. doctrine seu predicationis
dimittere voluit dicens. Nesciebatis: q̄ in
his que patris mei sunt oportet me eē. Lu.
ij. In q̄bus oībus nobis eximiū imitandi z
perseuerandi datur exemplū z non cessandi
a penitentia incepta vel alijs bonis opibꝰ:
nec propter pfidoꝝ derisiones quos demō
post pascha: vel penitentiā alio tpe inceptā
ad penitentes mittit: per quos illos ad pctā
sollicitat: ipsi nāq̄ illos rogant vt ad specta
cula z tabernas z alias illicitas vadant so-
cietates: quos deridebunt nisi eis assentiāt.
Sed exemplo christi: nec propter hmōi deri
siones: nec propter promissa que ꝓmittunt
vt illicita cōmittant q̄tū ad luxuriam z fur
tum z hmōi: nec propter penitentie magni-
tudinem vel diuturnitatē: nec propter caro
rum qui tantum carnem diligūt fletuz a pe
nitentia desistas inchoata. Sed rñde talibꝰ
diaboli nuncijs sicut rñdisse legit Parisius
Exē. q̄dā religionē quādam ingressus: matri sue
de exitu suadenti: z quasi inconsolabiliter
dolēti z flenti. Cui z alijs rogātibus q̄ ma
trem sic mori nō permitteret. Rñdit dicens.
Nunq̄ fuit filius q̄ plus dilexit matrē suā
q̄ christus: q̄ nunq̄ fuit alia plus vel tantū
diligenda: nec mater pōt plus dolere: quaz
ipsa iuxta crucē stans doluit. Cuius aīam
gladius pertransijt passionis nec tñ a peni
tentia incepta cessauit vsq̄ ad mortem. Nec
ego p dei gratiā cessabo. Cuius constantiā
mater audiens benedictione et data ipsum
16 de cetero non amplius vexauit. ¶ Quātū ad
scdm periculū nō cōtinuantiū pñiam in ex-
emplo ōndit niniuitarū: de q̄bus dicit decre
tum sumptū ex verbis Hiero. de pe. di. iij. §.
niniuite: sub eo q̄ sequit tenore. De niniui-
tis sūt in principio Jone. scribit Hiero. Si
cut ait Erodotus: niniue a rege medoꝝ sub
uersa est regnāte apud hebreos Josia. Vñ
pz illā pdicante Jona ex penitentia meruis
se veniā: sed qz ad vomituz redijt ex ira dei
subuersam fuisse. Item in principio Nau.
Naum prophetā ante aduentū regis assy-
riorum: qui populuz israel captiuū in suas
regiones transtulerat fuisse hebreoꝝ tradi
tio cōfirmat: siquidē in fine huius lectionis
pdicti regis aduentū idē propheta annūcia
remonstrat. Sz cū habitatores niniue Jo-
na interitum ciuitatis predicante: ne diui-
na ira denunciatum interitū sustinerēt pec-
catorum z impietatis penitētiā egissent: ac-
cepta dei misericordia grauioribꝰ se crimi-
nibus implicuerūt: qua de cā memoratꝰ ꝓ-
pheta spūsctō plenꝰ iudiciū dei annuncians.
Ita est locutꝰ: deus zelans z vlciscēs domi-
nus: hec ibi. ¶ Ex q̄bus aperte dat intelligi
q̄ est de incipiēte sz nō finiēte vitā in bona
vita z penitētia: sicut de illo qui potius q̄
certā summā daret dño suo elegit quinqua
ginta comedere cepas: deinde q̄nquaginta Exem.
sustinere ictus. In q̄bus duobus dum mul
tum fuisset vexatus de pecunia petita: vlti-
mum exoluit q̄drantē. Sic deus in nrā libe
ra ponit electione vel resistere tentationibꝰ
illarū q̄ sustinere impetus z resistere et non
peccare. vel si hoc facere noluerimus saltem
de pctīs pñiam in hoc seculo agamus: quaz
si facere cōtemnimus: eternā sustineamus
penā. Sunt ergo nōnulli in primis duobus
p multa tempora multipliciter afflicti: in q̄
bus qz vsq̄ ad finē non pseuerant: indirecte
eligūt eternā sustinere penā: qz tm̄ ille qui
pseuerauerit vsq̄ in finem: hic saluus erit.
Math. x. Et sic patet q̄ oēs quidē currunt:
sed vnꝰ accipit brauiū. j. Cor. ix. Glo. i. per-
seuerans. ¶ Quātū ad tertiū tam rō nostre 17
necessitatis q̄ ratio noīs q̄ et rō offense in-
dicant penitentiā semp esse faciendā z tenē
dam sic videlicet q̄ pctm̄ semel cōmissum
semp displiceat qñ menti occurrit: q̄d q̄ sem-
per peniteat eū illud cōmisisse. ¶ Pͥo eniz
hoc rō ostēdit necessitatis p exēplū de nau-
fragoꝝ necesse hz tabulā semel acceptam p
quā saluari poterit manibus fortiter tene-
re vsq̄ ad portū venerit: si p illā saluari vo-
luerit. Cū ergo peītētia sit scd̄a tabula post
naufragiū: sicut pz p decretū. de pe. di. j. se-
cunda post. z. medicina: que scd̄a dicit per
respectū ad baptismū; q̄ ē pͥa: pz ꝓpositū.
¶ Scd̄o h rō monstrat noīs pñie: de q̄ dicit
decretū sumptū ex vbis Aug. in li. de pent.
z habet de pe. di. iij. circa principium. Cōti-
nue inq̄t dolendum est de pctō: qd̄ declarat
ipsa dilectionis Glo. interlinearis. i. dictio-
nis virtus. Penitere enī est penaz tenere: vt
semper puniat in se vlciscendo qd̄ cōmisit
peccando. Et cito post concludit dicens. Pe
nitentia est itaq̄ vindicta semper puniens
in se qd̄ cōmisisse dolet. ¶ Tertio idē osten-
dit ratio offense: qui enim offendit deū eter
num: rōnabile videtur q̄ in suo eterno. i. dū
viuit peniteat ad hoc q̄ veniā obtineat. Et
hoc est necessariū qz sub hoc federe z pacto:
tantū a deo veniaz obtinebūt. In quo casu
deus in scripturis loquendo penitentibus
dicit: sicut dixisse fert q̄dā rex cuidā subdito Exem.
ei prius rebellāti: z postmodū misericordiā
petenti: z q̄ iniurie sibi facte non memora-
retur. Ego inquit nunq̄ cogitabo tibi fede-
re qd̄ tū tu semper doleas qñ cogitas. Tale

paerū facit nobilesū deus: tale fedus opor
tet q̄ percutiamus eos co. Sic pōt intelligi
illud. i. Esdre. c. 8. Scribi possūt offerentes mu
nus fedus coram deo. Et q̄ raro inuenit̄ q̄
talem agat primummanime de hiis q̄ unum
peti fuerit in tanta sceleris frāmanitate: q̄
rapina: q̄ perturbatorum z pmiscrel debis q̄
peccatis pcedentibus mediantibus ptolem
habent quam diligunt. Ideo congrue incit.
Si e ḡ penitentia.

Ar.xij. 28 ¶Cūm si pnia inuenit̄ q̄ conditiones habet
in predictis fce articulis imediate preceden
tibus: sequitur in ḡnali confert penitētem
tiatem: quam pnia dicit̄ penitētia. Et dr penes
mūnū a quo: fōa pence medūi: tertia penes
termūnū ad quem ducit. ¶Quātū ad termi
num a quo penitentia est finis malis presen
tibus quo ips exemplū nunc mundanū materiale
z nūc mundan spirituale: pprīs q̄ est termi
nus pto accēdēs a quo gra incipit expellen
do sicut fol pnus quod modo accēdūs ex
pellit lumen introducendo. Et ad illum in
tellectus pōt intelligi illud. q. Parakt. xxvi.
Scīm nomtat⁹ nū. Hoc pmissūm penitētia
in remissionē peccatū. ¶Quātū ad medi
dus nunc vnumus penitētia. Quinto hoiem
gra ne relinquat z formatur spiritum sancti
ab eo fugandi reducit. Sciat pars per hoc
riam qua fert quasi per illum modum: q̄ d
dam q̄ thanas pertinet in vnoes filiū ciuitā
Sarracen quam carnaliter diligebat z es
Exm. pugnat: sed aliter habere nō potuit q̄ p ma
trimonium: pater vero dilexit vsq; relpon
sum habere a deo sito. i. diabolo: quem in
idolo celebat qui rndit: q̄ nō habet ciuitas
nus christū negare: q̄ cū̄ facere: spiritum
sanctus ambobus videntibus in specie co
lumbe de ore eius egressus: parum vltra ca
pat sui cruciatus q̄ voluit metabatur: os
cū ille idolo admirans narrauit: aut idolus.
Adhuc prope est: parum ait redirenō deo
qd petitū: ille vero hoc audiens: ceperit cū
facere: tandē aut ita alte quod ḡ vidēt po
tuit. Sane post aliquos dies miser christia
nus pnia dactus q̄ dam adijt confessorē:
q̄ ei innuit q̄ per eius fidē z ei⁹ doctri
simam virum ducere: vsq; videret spiritum
sanctum in eadem forma q̄ des redire. Post
quinq; ergo septimanas videbat ei⁹ spiritum
in ipius intrare. Site vero tres septimanae:
tres significāt partes penitētie: que facile
spiritū sanctū p pctis expulsum ad penitēn
tem redire. Et tres dies post ip penitētes q̄
dicere potenunt: volenes. ¶Quēdammus re

ipm in templo sic innenerūt. Et post tres
dies ip fugicies de egypto: pcū e Herode
malolo hoc sacrificiū offerunt: quasi
factoverūtas scripture ostendēs: q̄ nunc
ip, parakt. vi. Si egerit penitētia z vita fus
pessimus ppinq; ero pctis eoū. xl. Secūdo
q̄ pna liberat q̄ alias: hoiem q̄ peccādo da
tum seu dignitatē amisit pācis: penitendo
ad statum suū reducit: sicut patet per exm
de Ninuitis. Ion. iij. c. xv. Cerno penitē
tium reuocat ad vitam z hereditatē celes
ḡ semp amissum recuperat. Domo nāq; pe
cando licet anima pctī ero trāsiacet ad per
ditionē super ne hereditatis po semp ea
pnā eternā se obligat. Sciat p venditiones
z emptiones: q̄ hereditē sua p semp a fealem
z sciat p plagā et vlatā: q̄ ip penitētia mu
let: nec ea facilter hereditas z tantū re
perantur sicut amittūr: nec ita bene est
cōtractus recuperationis sicut alienatio
at vbi practicus alienatio alcui⁹ est bona
recuperatio q̄sq; est impossibilior. Ita omnis
no est in contractu peccati. Sā ostracē in
facili pōt bene est. Recuperare ḡ ille q̄
pctō amittit est impossibilis pcelit: nil
deus ex sua maxima clemātate vult culpat
pcm nisi ip ḡ penitentiā celestem po
semp a missam recuperat z pna infinita q̄
mutat in finitā. ¶Et q̄a reno deo nec
bcremus vna q̄ debremus penitentiam in
tuncē libenter suscipe z p sacere: q̄a sp
do: tam deo de via penitētie pudemus z
penitentia loco dc imponenti. Adhuc ex
lege mosi corporali: q̄ aliq; ad facilitatē
penitentiā z peregrinationē mōlestā z oīo
sibilē in magna ciuitate z cōs multi: vbe
ut hec magnas facet gratā z pfpā terrenā
q̄ illā cōmūcare: nec p ambitiōē in mūsi
z morē q̄s mernit remittere. Sic vident
ip. pposito ḡstā ad deū: sed ecclesiā ei⁹ ne
mēq̄ quas ḡlibet loqui. Exēb. xxiij. Si
quero impe: more meo ter in die egrediē
mentiam: vnuet z non mouetur. Si tanē
connerto eū: ego multas poias eis imponā
deo sen leges eccle: de hoc nimis ē: q̄ egno
lae reportant ḡ tacē. Scīm q̄ dicit: q̄ ip
penitētes nō deberent velle vel peterequod
parua eis imponeret penitētia. Si em aut
mētus oculos ducerēt: q̄ si eis pcepta ig
terrenū ḡ vnū diem: z pnā illius die; cpa
rarent ad eternā vel saltem ad longā q̄an
in purgatorio. Et illuc venire poterunt pau
rim ano tonis supplebunt q̄s die mus
facimus est non eligerent hoc paruam facre.
Sicut faciunt nōnulli pulpiti facentes ad

fessionēq; ad modū vulpis qui anuēs con
fessor sacerdos: anō potuit ē sigēs ē: q̄ ecclesia
ribus suis q̄s cōtteri vol ut blandē loquun
tur sibi. Et hoc pōt intelligi illud. Ezech. xxxiij.
Si dantes vel pmutationes vt facilioꝛ
e mmodū sibi eis imponāt penitentiā: vel
salē verbis ostendunt z sidcunctq; tantum
recipere nō debent. Sed tenē hec libenter fa
cerem: sicut pcp; q̄ arti. vltra. c. xxv. Imo si
nō sit de salute animē: q̄ sacerdos ei
po nunt die a confessione imposito libertas
sacrē cendi. Synū ierū fuit inuenta in alio
sensu. Sicut patet de langusto qui elegit
mono meos z agitte penitentiā. Job. xxij.
bonas facte vias veltras z penitentiā domi
num inuli: q̄ cognitant adueritas vos. In
alio sensu. Hiere. xxv. ¶Quantū ad tertiū
ad quez ducit est adueretendūq; penitentia
ells fala. Sciant q̄ q̄ ip. Barr. 14. pr
gnā ad regnum ascendit celop. Cunus ista
ra sint dolor de cōmissore proposīti de non
cōmitendo. Studue ḡ sint cōtrito cōfer
sion satisfactio. Quis habet adhuc tres gra
inunit: clemonsyna z oronem. Angeli ascen
dant vt portent penitentiā oronē. Thob.
xij. Quādo orabas d Iacbym me: eg̃ obtu
lo orationē tuā. Dō. Desciant vt reportent
penitētibus cōsolationes. iij. Regū. xx. Ab
gilio portauit cibū z confortabat Heliam.
Hiero. Iulius pcpherarū vides ascendēs
tantulus pteiumat q̄ vidēt descendentes
eacumen eius celum tāgit: q̄ cōsummata
penitentia ītanū celū ingredit: z nō scīa
ens deū q̄ penē omnibus mundo z orbe
nus dicēdo. Agite penitētiā: appropinqua
bit enim regnum celorum. Matth. iij.
¶Sciāt tam facti. Barr. 15. multa sunt
re quēstiua facie ascensum impedūnt: pons
mnēsq; terrahant z retardant. C Quotum
ponū est mala societas ā penitentē deriuē
a penitētia. z vna bona sciat amici Iobce
vox Thobie vel blanditie vel derisiones
minantur retrahere verbis sciat qui manife
stū ali⁹ facit ad z signū sciat sue sepa
rantes vel signa lenia ostendēres: vt ei⁹ pec
cātū nō sit. Sciāt q̄ q̄ ip. Ezech. xxxiij. Si
nitens similes efficiatur mori: habentes de
nominū oēs vellent malos esse: sicut ips
nullū est. ¶Contra affoo habens remedia
Sanctus ip. z rotum. ¶Multum est talius focie
tas: dilectio diuerfacia dilectiōe inarrig se
pona filiorum. ¶Matth. vij. q̄ ipsa facit
ne longū z pcean dilectiōe: vt ad pcepta
bos dolenter in penitentia confectandū: q̄
curant de anima bone corporum: ita q̄ anis
mas saluarent. Site vero contrario modo se
habent. ¶Scīm est: nunca carnis dilecto.
Sicut faciunt nōnulli pulpiti facentes ad

lgunt intantum q̄ sint fragiles sicut dicunt
q̄ non possūt tantā nitā a refectionē retinēre
tuinga delicati q̄ videt eis q̄ parū vel nihil
possūt retinare: vel linea dimittere: q̄ pro
modico tempo de capitis q̄quam ut ne dor
loic. Tales cogitare deberent. Primo: q̄a
multi ita nobiles: ita delicate nutriti sicut
ips sunt atiqn̄ grauis pro. q̄sibo obtus pō
tuis ariculis durare nutrimenta. Et q̄ nut
ra rum in principio amat cibaria z potus
tuus desiderius: z consuetudo fecerunt sene
per possibilem. Scīo q̄ tales aliq̄s p fece
ra q̄o ad mundū capiunt in principio tam
turez durissima ducunt: vitā. Et illoꝛū exem
plo q̄ tot sufficunt q̄ z ips sufficiunt
si ita cāla illoꝛū essent q̄o delectus cōmissio
contra ipoles z cōtra mūdū: alias ita dura fa
ciuntur p̄o delectus suis contra deum z pa
tiem proximū vt saluē cōsequant aliarū
Terno eis fit necessē q̄ vel aliū p̄ potis
suis p̄nant cogitent: q̄a aliqui pcage ons
rissimas sufficiūdum qui hic nec possūt sa
tisnere tenes. Et deo bene refidēte legunt q̄ Exm.
dam a q̄o qui quereret: ḡre vel religiosam
e vitā dura? inquerat ei cam sufficere non
posse: ḡ tenere sine fuo cumplcādo: ideo nec
hec sufficere volo: cū ḡ ip̄ penitentiā tene
dinem penas aternas secūdi sufficere non
possem. Cum ergo non sit defectus ex parte
corpo: sed ex parte animē. Sciāt
pater de pedicto: z de Magdalena q̄ post
tot delicias tam longum sufficunt penitē
multis aliis cōtulo q̄ ala ḡ inrauit. Et hra:
penitentiā agat de pcato suo. Leuitic. v.
¶Terni eis fedūt q̄ ad ghīm via penitentie
z bonevere contingit: clemat malotum odium
vel persecutio de hoc q̄ eum eis vsurē perm
tare non vult vel de hoc q̄ vult decere vult:
z de hoc q̄ eis in illicitis nō consentit vel eo
quia non fugit socrarem vel hmuſmodi. ¶ Re
medium contra hoc in exemplo habetur in 35
rinantoumquī si postquam inceperint ad
pcum rendere optatum: si pro oīm rem
peltare vel contrariare q̄ eue qo occurrit re
dire nolle nel ad a naugatione cessare mmq̄
ad portum pertingerent optatum. Ideo pēs
de pregrinare omnibus aliis artificiū? tas
lis artificium est nauigatio quas in practico. In oīm
bus artibus artifice effet: qui pro omni
tedio ab arte cessaret. ¶Quartus est tenta

lem vitam ducunt illi qui in gula ꝛ luxuria
habita oportunitate: temptatiões suas sequũ-
tur: quia sicut bruta a delectabilibus ꝛ con
cupiscibilibus eis oblatis vel eis occurren-
tibus se non retrahũt. Ita nec iste qui teste
ps. xlviij. cum in honore esset non intellexit:
comparatus est iumentis ꝛc. Cõtra que est
scdo peccati ꝛ delectatiõis breuitas: de qua
est illud beati Gregorij. Momentaneũ est
illud qđ delectat: eternũ qđ cruciat. ¶ Quin
tũ est tentatio demonis q̃ penitentes mul
tũ retrahere nititur. Sicut patet per histo
Exẽ. riam que legitur esse beati Gregorij in regi
stro: de quodã senatore Romano malo quẽ
cum beatus Gregorius nullo modo induce
re potuit vt rõnabilẽ pro peccatis suis age
ret penitentiam: tandẽ rogauit ꝙ in crasti
no ab ortu diei vsq ad primã in remissionẽ
peccatorũ: solus in camera sederet: ꝛ de vi
ta sua cogitaret: qđ cum facere assentiret et
inciperet: primo venit ad eum q̃dam demon
in forma balivi vulneratus: asserens predo
nes irruisse in quoddam manerium qđ ha
buit extra vrbem. Ad cuius incitationẽ cũ
assensum non preberet de exitu propter pe
nitentiam susceptam modico interuallo de
mon rediit in forma senescalli dicens: vere
dicam esse sic iacere dũ predones bona sua
ꝛ homines suos spoliarent. Cui sicut primo
restitit nec exiuit vsq ad primam pulsaret:
sane oẽs predictas persuasiões demonis in
ueniens fuisse malicias: qui eius etiam par
uissime inuidebat penitentie: postmodũ ad
diaboli confusionem maiores facere parat'
erat: intelligens ꝙ ei penitentiam dedit de'
ad vitaz Act. xi. Nota de hac materia. C. vi.
34 arti. xij. per totum. Et. M. xi. 13. 4. cum seque
ti. Et. P. viij. 14. ¶ Sextum est pudor: tam
confitendi q̃ penitentiam sequentẽ agẽdi:
ne reputent tales quales sunt: ꝛ ne habean
tur suspecti. Contra quod primũ remediũ
est cogitare quam fatuum ꝛ quãtũ contra
rationem sit naturalem non erubescere face
re quod iniquum est ꝛ erubescere qđ hone
stum ꝛ vtile est. Si enim non erubuisti pec
care vel saltem propter ruborem non dimisi
sti peccare et facere qđ turpe fuit coram deo
ꝛ hominibus: quare cessas propter ruborẽ
facere quod in se honestum ꝛ vtilissimum
est: nisi quia diabolus guttur tuum tenet
ne reddat quod abstulit: sicut patet. C. vi.
50. Mirabile est: ipsi verecundantur penitẽ
tiam cum peccatoribus agere cum peccato
res sint: ꝛ christus non fugit inter latrones
crucis facere penitentiam: cum peccator nõ
esset vel latro. ¶ Secundum remedium est

dei ꝛ omnium sanctorum virtus intuitiõis.
Si enim non erubuisti peccatum tuum illi
ostendere ad tuam damnationẽ cui omnia
nuda ꝛ aperta sunt. Heb. iiij. Nec etiã san
ctis eius qui omnia vident. Sicut ostensũ
est. A. xxv. 17. erubescis peccatũ tuũ osten
dere ad tuam saluationem soli sacerdoti.
¶ Tertium remedium est cogitatio future
confusionis. Naum. iij. Reuelabo puden
da tua. Et ostendam gentibus nuditatem
tuam: ꝛ regnis ignominiã tuam. Hieremie.
xx. Confundent vehementer quia non intel
lerunt opprobrium sempiternum qđ nunq̃
delebitur. ¶ Sextum impedimentũ est iu- 35
uentus ꝛ presumptio longioris vite. Cogi
tant enim tales quod in senectute se corrige
re volunt. Sed illa est periculosa expectatio
propter plura. Primo propter correctionis
difficultatem. Sicut enim parum errans a
via: in principio erroris sine difficultate ad
viam suam redire potest: qđ diu errans fa
cere non potest. Sic in proposito. Secundo
quia sicut terra illa diceretur maledicta et
irrationabilis que tantum senes corrigeret
delinquentes vel suspenderet latrones ꝛ nõ
iuuenes. Ita illi qui tantum castigare cogi
tant delicta senectutis: contra prophetã di
centem. In matutino interficiebam omnes
peccatores terre. Nota contra tales Hiero.
P. viij. 15. Tertio: propter multorum prece
dentium ꝛ iam mortuorũ deceptionem. Si
enim in vna patria esset aliquis falsus hõ
qui multos in eo cõfidentes turpiter ꝛ aper
te decepisset: valde fatuus esset q̃ in eodem
postea multum confideret: maxime in ma
ximis negocijs: sicut vbi ex deceptione sua
immineret periculum mortis vel exhereda
tionis sue: ꝛ specialiter si in talibus nego
cijs multos alios prius decepisset: sed iu
uentus et spes diu viuendi sunt huiusmo
di. Nam multi in his confidentes: ꝛ in ho
rum confidentia male viuentes tam turpi
ter decepti sunt: quod hereditatem tam tem
poralem quam eternam amiserunt ꝛ mor
tem eternam incurrerunt. ¶ Sed si hec dece
ptio: quia a mundialibus nõ videtur mun
diales a memorata non retrahit confiden
tia: saltem eos retrahat deceptio: quam
quotidie vident. Quotidie namq oculis
suis cernunt quod de eis qui nascuntur
vix media vel tertia pars peruenit ad eta
tem quadraginta annorum: ꝛ de magna
prole hominis vix tertia pars expectat se
nectutem: ꝛ tamen quilibet illorum qui ad
annos peruenit discretionis sperabat lon
gam habuisse vitam: sicut ꝛ omnes vos spe

ratis: stultũ est ergo in longa vita confiden
do male viuere: cum tñ experimẽtis euiden
tissimis q̃ et auctoritate Iaco. iiij. Uita no
stra vapor est ad modicũ parens ꝛ deinceps
exterminabit. Et Iob. xiiij. Homo natus de
muliere breui viuens tpe: replet multis mi
36 seriis. ¶ Septimũ impedimentũ est irratio
nabilis timiditas: q̃ ex pondere penitentie ꝛ
resistentie peccatis oritur imaginata. Imagi
natur enim gulosus ꝙ durum ꝛ graue pon
dus est ieiunare. Et falso ꝛ periuro onerosũ
est a talibus cessare. Et exercenti officiũ cũ
multis maledictionibus officium dimitte
re. Et delicato graue videt ciliciũ portare: ꝛ
ꝙ minus est camisiam dimittere: semel in
septimana: qr tener est ꝛ passibilis a frigo
re. Luxurioso etiã onerosa ꝛ odiosa est casti
tas. Et superbo humilitas. Et pigro tediũ
ꝛ murmur est mane surgere. Et iracundo ꝛ
rixoso insolitũ est pacẽ habere. Habẽs alie
na: timet si restitueret paupertatem. Duro
grauis est elemosyna. Auaro ꝛ vsurario et
habenti aliena: omni morte amarior est re
stitutio. Et breuiter q̃cunq est ad luxuriã
vel quecunq pctã ꝯsuetus ꝛ assuetus: graue
videt sibi pctm dimittere: vel tentationib'
illius peccati resistere intantũ ꝙ pauci resi
stunt: sed oẽs isti teste propheta trepidaue
runt timore vbi non erat timor sicut equus
vmbratilis q̃ plus timet vmbrã q̃ bellum
mortale. Ita isti penaz tpalem q̃ eternam:
quõ possent penis resistere illasq sustinere
eternã: qui non possunt tentationum resi
stere penis: sicut pz. G. e. c. xxxij. in fine. Nec
deberent cogitatiões tales aliquẽ impedi
re ne penitentiã ꝛ bonã vitam inciperet: vel
ne inceptam continuaret: propter plures rõ
nes. Primo qr p̃dicta non sunt grauia nisi
in principio. Est enĩ de illis qui bonã post
malã incipiũt vitã: sicut de puero indiscipli
nato ꝛ leui posito ad scholas: cui in pricipio
graue est addiscere: sz cũ bene fuerit funda
tus ꝛ in scientia informatus: delectabile est
ei addiscere ꝛ scientia quã prius habuit cõ
tra cor: est maxime ab eo dilecta. Sic in pro
posito. ¶ Est iterũ de predictis sicut de illo
qui diu fuerit in tenebris carceris: qr sicut
illi' oculis in primo egressu de carcere gra
uis est solis claritas: que postmodũ est de
37 lectabilis. Ita in proposito de illis qui diu
fuerunt in tenebris peccatorũ. Est iterũ de
eis sicut de incipientib' sanari: quibus statĩ
mediate post mutationẽ infirmitatis: nec
cibus est ita sapidus gustui: nec lux clara
ita placet oculis: sicut qñ perfecte esset san'
sed paulatim ista eis magis ac magis pla

cere incipiũt. Sic in proposito: q̃tũcunq bona
vita in principio non multum placeat: cuius
tamen diu gustata fuerit: eius dulcedo ma
iorem delectationẽ habet: bonus homo de
mala vita conuersus de bona vita sua vno
die ꝛ vna cogitatione qua sperat se heredẽ
celi: q̃ habuit de mala vita sua centum die
bus ꝛ mille cogitationibus malis. Et quod
in principio fuit graue sicut cõiter est in in
ceptione eruditionis cuiuscunq artis proces
su tpis erit leue. Et qđ in principio facit in
uite ꝛ cũ murmure: si tẽtare vellet: postmo
dum facere hilariter. Sicut pz per illũ de
quo tangit. C. viij. 7. quẽ Bernardus primo Exẽ.
induxit: ꝙ p paruũ tps videlicet hebdoma
dam: vel mensem pro amore dei ꝛ ppria sa
lute peccare cessaret q̃ postmodum non tñ
concessit ꝙ a peccatis paruo tpe: sed p sem
per cessaret: qr q̃tũ bona vita fuit ꝯ cor ei'
anteq̃ illã gustasset: tantũ sibi placuit post
q̃ gustauit. Sic esset de vobis si velletis p
annũ incipere bonã vitam. Rogo ergo sicut
rogauit sctũs Bernardus: ꝙ p annũ conti
nuetis bonã vitã: quã nunc vel saltem circa
pascha incipietis ꝛ ego sũ certus: ꝙ in fine
anni vobis placebit: ꝛ sequenti ãno illud fa
cilius facietis: ꝛ in fine illius maiorẽ habe
bitis delectationẽ: ꝛ sic vsq ad finem vite: in
qua maxime vobis placebit. ¶ Sane si sic
viuere pro dei amore ꝛ salute ppria ince
peritis: maior duricia ꝛ difficultas erit i pri
mo anno. Et tñ oĩs rõ dictat ꝙ non debetis
propter hoc dimittere. Omnis nãq ratio di
ctat: ꝙ si vellemus sustinere duras dietas ꝛ
multas expensas pro salute corporis incer
ta: ꝛ aliqñ in vanum: quia nullum vite diẽ
per hec acquirunt: ꝛ si acquirant mortẽ ad
paruũ tempus prolongant sed non euadũt
quãtomagis hec sustinere deberent pro sa
lute anime eterna: ꝛ vt mortẽ ꝛ penas eua
derent eternas: quas si per spacium vnius
hore vidissent vel gustassent: quicquid hic
sustinere possent paterentur: vt illas euade
rent: sicut patet per historiam Bede: de ge
stis anglorum de videnti penas inferni. P.
viij. 36. ¶ Si vero sic incipere ꝛ bene viuere
noluerint per annum vel dimidium: sed ad
omnem ventum tentationis ꝛ occasionis
cadunt: quod mirabile est quod saporem
bone vite non habent qui nunquam bene
sani gustauerunt. Sunt enim nõnulli qui
postquã inceperunt primo carnaliter pec
care: vix vnquam fuerunt per quadragin
ta dies simul sine illo peccato: nisi forte
necessitate infirmitatis. Sic nec falsi: nec
gulosi: nec fures et huiusmodi: sed ad oẽs

vehementer tentationi: ne ad eam oportune
tacti in peccatum cadat. Et tales sicut multi
fuerunt in bona vita radicati: ita nunq̃ in
illa vnquiuunt delectabilem: nec fructum
pptie salutis nutriũt ad maturitatem: sicut
nec arbor que radices firmas non habet: de
quibus Jude. iij. Hi sunt in epulis suis ma-
culę cubantes sine timore: semetipsos pa-
scentes arbores autumnales: infructuose: bis
mortue: et. De quoꝝ fine: pena. Matt. xij.
Omnis arbor q̃ non facit fructum bonum
excidetur: et in ignem mittetur. Et hoc cau-
et iam fecurus ad radicem arborꝫ posita
est. Matth. xij. Ergo cõuertimini: agite pe-
nitentiam. Ezech. xviij. eo modo quo in pri-
sione promissus vel promittendi debuistis de
quo modo habet. C. v. rr. cus sequentibus.
Omnibus vero predicti habebudus timoꝛ
Luce. vel despeationẽm vi. pa. faltuberrimis ofẽ
dit exemplis: quo quasi certus pater quidã
qui ppter vitioꝝ multitudinẽ z enormitatẽ
tem difficilebat se ytam tuam posse enedia-
re ad salutem reducet tali modo. Oste mihi
nãq; et ille fertis q̃ oportet esse de ipo sicut
fuerat quondã de filio cuiusdã patrisfami-
lias habentis agrꝝ plenũ spinis z tribulis
et malis herbis: qui filio precepit q̃ illum
mũdaret. filiꝰ ergo ad agrũ illũ cũ instru-
mentis congruis veniens: laboꝛẽ q̃ videns
magnitudinẽ deperanstabilem inultus de
hac pte recto obedientiam. Ad quem ch pa-
ter post multos dies venisset z mihi actum
cẽ lideraset: filio p̃ dictam causam fe cura
faciendi pater ansser et. Ad quem ille de
tib emunda fes quãtus fuit locus in quo
dominebas nũc fuisset pene mũdati. Omni
ergo o bone fili mode depositio incipe pau
latim mundare z nouam exacare: quod ut
facere incipere: licet prius cum tecto pesti-
modũ in q̃ videt opus fub manu fua plice
re: ẽ nunc beterarum z arẽ mũdatio-
nit. Sic inquit tu incipe re mundare p con-
fessionẽ z p bonoꝝ operuꝫ affectacionẽ
quoꝝ z fentire de pctõe z exemplari ordina-
tionis effectus eſt exemplar nobis datus.
Quinus ergo exemplo incipiamus ebẽ age
re: z ita mali murare: de vno bue: z dia
bolus ista desiderabilia: z gratia refiliendi
argumentabit: intanti q̃ teq̃ri dicere fe-
quenti tenta tionem et fortior. Si p̃cedẽti
exemplum ad hoc tu vis pa. de quoꝝ ẽ ẽgo
to de cum bere mecum: fui z de fractione pe
nitentie quam incoeperat: hic ẽ dicem ad ex-
cusadum stantis: et ad illius mentis ventre co
gitanit: q̃ pa. amore dei adhuc illo die ex
pectarer: z in ostino recedere. Cũ vero ea

stinus adueniſſet dies: recogitauit q̃ etiam il
lo expectaret pc amor mei: et ẽ. Cũ vero
die tẽm cogitauit de alio sancto ad quem
habuit specialẽ deuotionem. Cum vero le
alijs duobus diebꝰ: et cum z aliquibus alijs
fidelibus quos putauit fuit impostabi-
leiecando mobile stabile: fola tm facto no
bilerviolẽ fed etiam ipſo portauit ad porta
quasi extremo: et ibi adhuc multis alia
portationibꝰ ipſe tantũ fed gratia dei ad mo
dum fluminis secum. Et sic potest intelligi
illud. Cor. xv. Statia dei sum id q̃ sum:
gratia eius in me vacua non fuit: sed abun
dantius illis omnibus laboraui: non autem
ego sed gratia dei mecum: que mea est ab
illo: deoꝝ dicit. d. Deut. iij. Postea ali-
quos p̃terijt: omnes ad penitẽtiã reuer-
si. Secundo id̃ fratus penitẽtie z ratio dif
fantiarum in principio potest videri per ere
gium de lapide polito: z quasi immobili
pius iacente super terram: vel in terra fixo
z posita in alto aeris suspenſo. Illud nãq
dum in terra firmiter firmum fuit mouere ab
homine solo non potuit. Cum vero a terra
incipit auelli: z quasi eradicari: mouere: dẽ
pit sol non ita faciliter fieri quando tota
liter in aere fuspenditur: sed cum labore. Cũ
vero totaliter a terra auulſum fuerit: z in al
to fuspenſum: facilime huiusmodi ac mouen
ns agitaꝰ voluntatem. Sic omnis penitẽ-
tie ab alto fuscipitur vel illic copulia-
tur: quoꝝ totaliter terrenus cupiscitatibusꝫ
dilectationibus infigitur: vel de vera logua
ne penitentia nullo modo mouere
potest. Cum vero incipiunt per confeſſionẽ
contritionem aliqualiter a terrenis illis
voluptatibus auelli: mobile quidem est eis
quos penitens: sed mobile tardũ z ẽ difficile
ad tare. Cũ vero vnus penitentie. I. per con
fiteationem z perfectam tantum z compara
tionem z ad mobilitatem in alto ad eru
em ebuſti fuspendentur illi dilectionꝫ fete-
ganteꝫ: z sum penitentiam quantum pit
fus pallion affimilationẽ: z a terrenis tota
liter abſq; neceſſitatis causa abstrahentes
penitentia illa quẽ in puncto fuit immo-
bilis: z in medio mobile tardumin sincerit
iauis mobilis: et quasi ipſo hoc ingitate d̃ dicit
Luce. v. Non veni vocare iuſtos ſed peccato
res ad penitentiam. Oſtenſo per exẽpla q̃
fit gratia difficultatis penitentiam, in pun
cto ſue conuerſionis ex parte penitẽ-
tium: put in hiſtoꝛijs predictis cõtinetur:
nũc oſtendere restat q̃ fit cã z rõ dilectationis
z facilitatis in p̃gressu ex parte auditãtis.
Et cum oſtenſione suppone re oportet dicti

pſi dicẽtis. Lu. xv. Gaudiũ erit in celo super
uno pctõe penitentiã agẽte. Ex quo patet
q̃ tuuant penitentiam agẽtes: cum alieuꝰ
ut pugnãs: gaudet deuotionẽ: z eſt du
biũ quin unũ pugnãtem q̃ plũ z debeuiter
ch amplioꝛi munere: remuneret victoꝛem.
Sed ipſi in celo. z deus totaq; celeſtis mili-
tia operat pugnã noſtri bellos nos exponẽ
tes z ducẽtes. Efforte fortesin bello: z dignos
de victoria: quia gaudium erit in celo te.
ſuper nonagintanouẽ iuſtis qui nõ indi
gent penitẽtia. Sicut enim maioꝛ materia
gaudij eſt de milite: q̃ bello pugnauit: z
poſt ſtatis fuis recuperãs: de ipſos nos no
biliter vincit: ſic de nonagintanouẽ: qui nec
fuerit vexatione: nec labor pugnacuꝝ. Et ſi
cut magior materia gaudij eſt agricole vel
patrisfamiliae de agro: q̃ patus bis vnciſſe
portauit ſpinas z tribulos: z poſt modum
culẽ plus redde vno anno q̃ alius in quo
nunq̃ nechpuſtinodi fuerunt mala: nec in
multis annis mi reddit. Sic in. ppoſito: ſi
cut pater de paulo: qui plus vicinꝫ z ple-
nus vicioꝝ fuit: ne de quo tam ecclesia tris-
phane ẽ multãs plus gaudet ẽ de centuꝰ
pueris innocẽtibus qui nunq̃ ecclesiã per-
ſecuebant: fecit paulꝰ palam. Decreta ho
ſtib̃ ſuecnbuerũt: q̃ nunq̃ actualiter mor
talitet pecauerunt: nec ita ecclesiã exaltauit
rit fecit Paulus bonus: nec ita fortiter de
hoſtib̃ triũphauerit. C Et ſicut de Paulo
z Magdalena: z de hoc ſimili. Ita de alijs
de quib̃ deus eſt militia celeſti gaudet. Si
cut mater de filio: que quãto infirmiꝰ de
qua filius e comalestet fuerit pericu-
riculus amicꝰ in bello e mari marmo: tanto
cõualeſcẽtem filij e euallonem amici e ma
ter e amicus plus gaudẽt e plus applaus
dunt z deb laudãr de vno tali filio vel ami
co ſi de multis alijs: qui nec in tale pericu
lum incidert: ẽ mecati liberatione indigue-
runt. Ita in. ppoſito. Nec mirus q̃ plus de
eis gaudet: q̃ meliores funt. Sicut nanq̃
ciphus fractus ita bene poſt reparam anno
z ampliꝰ: e melior: cris ſi fuerat integer
fuerat: e poſſeſſor eius nunc de eo plus gau
det: q̃ melior eſt: q̃ alius qui nunq̃ fuit fra
ctus nec ſic emẽdat. Ita in. ppoſito. Cum
ergo beuus de victoria illoꝝ tantus gaudeat
nõ eſt dubiũ q̃n a. modũ gratꝝ principis q̃
fotter pugnantes e vincentes in bonis te-
petalibus remunerat de bonis gratie
ſiuus e grauiſſimus eos in bonis gratie ve
fortiores e ditiores in bonis ſpiritualibus
ſtant remunerat: z gratiae illoꝝ augeat
per quas facilius videtur eſſe pugnus z pnia

que in primo insultu videbatur eis grauis:
illaq; gratia suffulti ⁊ repleti fortiter agunt
non solum propter salutem propriam: sed si
cut dicitur Tren. ij. vt te ad penitentiam pro
43 uocarent. ¶ Te inquam qui nullam excusa
tionem habes de omnibus predictis peniten
tie impedimentis: quare non debeas vitam
malam mutare ⁊ penitentiam agere de pre-
dictis peccatis tuis in quib9 multis annis
vixisti: pro quibus ōis ratio dictat: ꝙ mul-
tis annis peniteas: nisi sola inordinata pu-
sillanimitate qua confitendo: sed non liben-
ter penitentiam sustinendo: es sicut infirm9
qui medico plagas ostendit: sed non permit
tit ꝙ tāgat sed clamat ⁊ murmurat. ¶ In qua
nonnulli intantum infatuantur stulticia ꝙ
malūt agere penitentiā maiorē quā ipsi met
susceperūt: ꝗ minorē ⁊ magis salutarē eis im
positam. Sicut patuit de sacerdote: de quo
fert: ꝙ cū sibi ipsi penitētiā imposuisset: semper hostiā cum celebrare vellet de altari auo
lauit: vsq; penitentiā debito modo accepisset.
Nec mirum: quia contra omnia iura est: ꝙ
quis sit iudex in causa propria. In qua ite-
rū pusillanimitate seu timiditate caro se ha
bet ad animam: sicut socius parcissimus q̄
cum socio per viam nollet expendere: sed libē
ter vellet cum eo in hospitio laute comede-
re. Et sicut socius vecors in bello: qui nollet
impetus belli sustinere: sed libenter de preda
belli gaudere. ¶ Anima ꝟo in pris casu car-
ni seruire debet: sicut peregrinus largus: q̄
non obstāte ꝙ sciat sociū suū parcum velle
murmurare: satis tñ p eis prouidet: q̄ socius
durus vidēs apposita comedit: licet cū mur
mure: et maxime vbi socio largo vel contra-
dicere vel aperte resistere non pōt. Sic debet
spūs se habere ad carnē. vt de operibus peni
tentie et aliarū virtutū tanq̄ de cibis spiri-
tualibus ꝓ viribus prouideat: quibus caro lz
cū murmure vti debet anima illa ministran
te: exemplo Pauli: q̄ castigauit corpus suū:
et in seruitutē redegit: non obstante ꝙ mur-
murauit ꝑ legē carnis rebellans legi mētis
sue. Sic debet spūs prōris carnē timidam
et durā ad spūalia in seruitutē redigere pe-
nitētie: dicēs ei illud Act. viij. Penitentiam
44 igit age ab hac nequitia tua. ¶ Octauū pe-
nitentie impedimentū est in aliquibus pñis
in aliquibus vero paupertas. ¶ Primum pa
tet in istis diuitibus qui ita viuunt: ac si nō
essent deo ⁊ ecclesie subditi sed exempti: quia
paruā in cōfessione recipiunt penitentiam:
et adhuc illam paruam non tenent: nisi quā
do placet eis. quasi ludendo illam tenere: nā
non libenter ieiunant nisi quando non fame

sciunt: nec veniunt ad ecclesiam nisi tarde q̄n
placet intm̄ ꝙ oportet: ꝙ de9 ꝓ seruitio suo
habendo et omnes alij expectent vsq; quo i
tectis suis: vsq; ad magnam diem forte pri
mam vel tertiam satis luxuriauerint et su-
dauerint delitias suas in gula ⁊ luxuria di
mittunt q̄n eas non habent: ⁊ hoc tantū ope
re ⁊ nō voluntate. Pompam vero seu super-
biam vel fastum q̄tum ad equitaturā ⁊ vesti
mēta et ludos illicitos: sicut hastiludia: tor-
neamenta et huiusmodi dimittunt: quando
nec de suo nec de alieno hr̄e pn̄t vnde illā nu
triant vel exerceant. De his vero quos iuste
vel iniuste cōtra cor habēt: se tñ nō vindicāt
quando timore terreno nō audēt cupiditatē
vero crudulitatem atq; tyrannidem in eis se
nectus auget et sola mors extinguit. Et hu
ter in quibus potestas et peruersitas simul
copulata sunt: ita impenitentes viuunt ac si
de9 nollet vel non posset: vel non auderet eos
punire: et quasi possent sine penitentia pe-
nas eternas fugere: ⁊ gaudia eterna obtine
re absq; hoc ꝙ hic vel alibi de multis ⁊ enor
mibus peccatis suis penitentiam agerent.
Et ac si per potētiam suā ⁊ nobilitatē regnū
celorū obtinere possent: ⁊ illic volūtatē suā
⁊ dominiū in omnibus sicut hic habet absq;
morte cōtinuare. Cū tñ vilissimus leprosus
qui in vita ista meliorem vitā habet: in alio
seculo maius habebit dominiū. Sicut patet 46
de diuite ⁊ leproso. Lu. xvj. ita ꝙ decij muta
buntur. Et hoc in breui: q: dominatio illorū
breuis est: sicut pz ꝑ exemplū Ptolomei re-
gis. j. Machab. xj. q̄ expulso Alexandro re- Exē.
ge Asie de regno suo: ipsoq; Alexandro occi
so: ⁊ capite ei9 ei misso: iposuit sibi duo dia-
demata Egypti ⁊ Asie: et factū est vt tertia
die moreref. Idē pz ꝑ exēplū de Nabuchodo Exē.
nosor. Dañ. iiij. q̄ dū gloriabat de potentia
sua: statim de regno suo ⁊ ex hominibus electus
est. Unde textus dicit. Cū adhuc sermo esset
in ore suo vox de celo ruit: regnū tuum trans
siet te ⁊c. Et per exemplum Herodis agrippa Exē.
regis: de quo vt in historia actuum continet
apostolorū. Cū sederet pro tribunali in ve
ste regali: ⁊ diuinos honores sibi oblatos nō
respueret: vt tradit Josephus: inclinauit se
ad eos qui sibi applaudebant: ⁊ dixit eis. En
ego deus vester moriar. Et confestim vt ha-
betur in historia: percussit eum angelus do
mini. id est facta est super eum vindicta domi
ni: qui per quinq; dies ventris dolore cruciatus est: et corrodebant vermes viscera eius
⁊ ita paulatim vermibus consumptus ex-
pirauit. In quo exemplo veritas ostendit
scripture: que dicit. j. Macha. ij. Gloria ho-

minis impij: quasi stercus et vermis sicut
patet. G. ij. 33. Et si illis breuis fuit gloria ⁊
longa pena quia hic dū potuerunt non ege
runt penitentiam: timendum est ꝙ moder-
nis malis potentibus maior erit: licet non
prior: quia vtrisq; eterna pena restabit: q:
hic penitentiam non agunt: quia illi christi
fidem non susceperant: nec multa que chri-
stus ostendit pro istis fecit ostendit: ⁊ fecit
ꝑ illis: que si fecisset forte penitentiam egis
sent. Unde istis dicere potest in compara-
tione ad illos: quod quondam dixit iudeis
in comparatione ad Tyrios et Sidonios
Matt. xj. Si in Tyro ⁊ sidone facte fuissent
virtutes que facte sunt in vobis: olim in cili
45 cio ⁊ cinere penitentiam egissent. ¶ Secūda
causa istius octaui impedimēti est aliquo-
rum nimia paupertas. Nam nonnulli va-
gabundi ⁊ ignoti mendicantes nec dei nec
ecclesie volunt subijci legibus. Nam luxu-
ria in eis impunita est: quia in vno loco nō
morantur vsq; puniantur. Et si moriantur:
meretricem vxorem vocant. Itaq; peccatum
illud tāto communius in eis est: quanto li-
berius ⁊ omnibus ignotius: ieiunāt quan
do non habent comedere: furantur quando
sperant euadere: superbiam: vindictam: gu
lam: non voluntas: nec timor gehenne: vel
amor glie: sz rex reprimit penuria: ad eccle
siā ⁊ ad orandū rari ⁊ tardi ad ecclesiā: ⁊ ad
mēdicādum prōpti ⁊ multi. Nam decentuz
quos videbis hora nona vicos replere: ho-
stia prandentium innumerosa circunstare
multitudine: aures implere clamorib9: vix
hora prima decem vidisses in missa ⁊ de mil
lequi veniunt ad elemosyne diuisionē: vix
venirēt. xx. ad episcopi predicationem. Ho-
rum pressura vel multitudo in ecclesia vel
quocunq; salutis ⁊ sanctitatis actu nullis
tellus generat. Hi sunt in rudimentis fidei
in oratione dominica: in symbolo apostolo
rum: ⁊ sanctis orationibus ignari in sorti-
legijs ⁊ incantationibus et superstitiosis
doctrinis: disertissimi: nam inter mulieicu-
las non tantum philosophantur: verū etiā
ꝓphetant: de distantibus ⁊ futuris diuināt
sed ad ecclesiam sola mors illos compellit
Et in his omnibus quod penitentiam nul-
lam agunt: nisi quam necessitas sine falsa
patientie administrat: totū mundum con-
tinuis detractionibus ⁊ garrulationibus:
in quibus vitam expendūt: iudicant: ⁊ ipsi
saltem in confessione a nullo iudicari volūt
Quod mirum ergo est: ꝙ deus aliquando
eos fame mori permittit: vt sic penitentiam
agant necessitatis: qui nullam agere volue

runt voluntatis: quia raro in eis volūtarie
precesserunt: sed necessitate sequebantur pe
nitentie actus. Sap. xix. ¶ Nonum penitē 47
tie impedimentum: sunt diaboli nuncij per
quos nititur suos fugitiuos ad seruitium
suum reducere. Pro quo est aduertendum:
ꝙ in quadragesima nō omnes diaboli fu-
giunt dominium: sed illi tantum qui volun
tate ⁊ confessione ⁊ satisfactione fugiunt.
Alij vero licet cōfiteant: volūtatem tamen
habent iterū delinquendi: hi in diaboli re-
manent seruitute: ⁊ de illis faciunt nūcios
ad primos reducēdos: q: quando duo fue-
rūt socij in aliquo delicto: ⁊ vn9 recedit alio
remanēte: siue sit in delicto luxurie siue fur
ti siue falsitatis: vel cuiuscunq; alteri9 ma-
li: per remanētem ꝑ quem loquitur: de quo
ꝓpriū facit nūciū nitit reuocare fugitiuū:
de illoq; facit falsam faciē ne cognoscat qui
duobus modis fugitiuos reuocant: ꝓmittē
do aliqua dona ⁊ accipiēdo periculum sup
se: hos fugare deberēt sicut demones: q: cer
tum est ꝙ demō est in eis p̄sens: de quibus
dici potest. Non vos estis qui loquimini: sz
spūs malignus qui loquit in vobis: bonaq;
ab eis oblata respuant: ne bona amittant
eterna. Nec eis credere deberent de pondere
periculi: q: cōtra apostolum est qui dicit ꝙ
vnusquisq; onus suum portabit. Sed heu
in talibus plus pctōrib9 sortilegis ⁊ hmōi
credūt q̄ oibus apostolis q̄ exeūtes ꝑdica-
bāt vt penitētiā agerēt. Marci. vj. ¶ Deci-
mū ipedimētū est p̄sumptio: mia in dei non
sequendi. Dicunt enim non fecit nos vt dā 48
naret nos. Quibus respondetur quod nec
aliquis in horto suo arborem plantat fru-
ctiferam vt comburatur: si tamen non fru-
ctificat extirpat ⁊ comburit. Sic in propo-
sito: teste christo: qui ait. Matth. iij. Om-
nis arbor ⁊c. Et hoc iuste: quia sicut dicit
beatus Gregorius ad magnam iusticiam
iudicantis ptinet: vt nunq̄ careant suppli-
cio qui in hac vita nolunt carere peccato.
¶ Undecimum est culpe maioris considera
tio: ad quam culpas ꝓprias cōparātes: il-
las leues reputāt: de q̄b9 Eccli. xxxij. Ptān9
hō vitabit correctionē: ⁊ iuxta volūtatē suā
inuenit cōparationē. ¶ Duodecimū est pec
catorū multitudo. Cōtra qd̄ est decretū sum
ptū ex verbis Aug. in omel. de penitētia. ij.
q. j. multi in fi. Nō inq̄t illi quos moneri9
agere pniaz q̄rāt sibi comites ad supplicia
Nec gaudeāt: q: plures inueniūt sibi siles.
Nā nō ꝓpterea min9 ardebūt: q: cū multis
ardebūt: imo magis: q: quāto plura ligna
sunt in igne: tanto maior est ignis.

¶ Decimōtertiū est peccandi consuetudo: hec vere non emittit pniam sed auget. Extra de sponsa. non sanū. Extra de colluc. c. cū tanto. ¶ Decimōquartū arrians peccat delectando se q̄ scandalize gladum consequitur atq; luxuriāq; contra q̄ pena opponit eterna. ¶ Decimōquintum est q̄ cordis elatio. Tales enī penitentiā agere cōtemnunt vel erubescūt. Et dico vbi ille q̄ se humiliat inuenit locū penitentie sicut patet. 2.ti. vii. de publicanis: qui superbus non inuenit locū penitentie: sicut pz̄ tūdem de phariseo: de quo z̄ vi fibi sūl pōt dici illud Ysa. xli. Non enim inuenit locū penitentie. ¶ Decimōseptimū est p̄ positū penitentie z vitā emendādi in fenestra. Sed sūt quīe corona clericalis in propositō saluat̄ z tronē a suspensiōe: ideo nāq; dicente coram iudice q̄ habuit propositū corponam habendi ordīs tūd est ad saluationē nō allocabil. Ita nec in proposito de illo qui in tali p̄positō mente pleniemus ad ordīnes iudicem rapetur. ¶ Decimōnonū est illud enim. Contra q̄ nota remediū. p. vii. 15.

Gr. viii. 49 ¶ Iste ergo qui in tali confidunt propositō z sū inordinātīcūt dicat deb. vi. rursus reuocari in penitentiā magno z exponunt pīcu lositā z amittēdi tam vici alam z bona p̄senta z futura: sicut pz̄ primo p̄cepti pie cedens de ecclesia in p̄posito. ¶ Idem pz̄ secundo p̄hibetur de illo q̄ penitet q̄ p̄sens habuerit ria z bona ante mortē saluaret. R. q. 3. Statute dē sic expectās oīb⁹ bona pua bitur. q. 1. q. 5. E. D. Mar. 4. 2. Et p legem ecclesie in vj. decretaliū. ti. de electione. c. q. p̄ vtī habēt q̄ in cathedralib⁹ ecclesiis p̄cantibus si negligunt tempus statutum ad eligendū debuiūt p̄ostās dispendi ad proximum superiorem. et illi qui nimo expectauerunt diserēdi puuanint̄ potestate. Cui enim alia lex concedat̄ q̄ ordīnat q̄ beneficia ecclie debant infra sex mēses. Alioqui ad superiorē iudicium deuolut̄ ritur collatio. Arguūtcū ad hoc. cerra de suppienda negligētia preb. c. penul. e vlti. Sic in proposito qui non eligit penitētias in tempore datum in sacra scriptura: que dicit. Sanus e vnus coffitebit⁹. Eccl. xvij. Qui tunc enim non dat sespūm deo: iste postmodum tam electione quaz collatione priuabitur: z vtraq; deuolutur ad superiores iudicium. qui deus. Cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. Nec minus est tunc potestas eis amittant̄ sespūs: dicendo: vel bandi re de hereditate celesti ordinandi: cum sint leges stu. conseruandus in aliqua patria, vel ciuitate: nulli possit in loco egri

tudinis mortalis hereditatem terrenā vendere vel alienare: vel aliter tunc de illa ordinare q̄ sanus ordinauerat vel non ordinauerat. Immo murū videret si tpe possent si de hereditate celesti ordinare q̄ qui p̄mine stipendio appropiuarē a deo: qui mil tum + arma a deo accepta: si bona natura esset + grauis semper plig ad amissū z lacerationē cum dei aduersārio: cū quo militauerunt. ¶ Sane finitis mundi militiam + arma ab aliquo in deo accepta sub illa militia + arma: semper vsq; ad finē mortis hoium mutte dimicandū non aut̄ ab eo militare petere stipendium: immo ne forte non stipendium sed potius dānū ei daret: qui fronte audaci: vel ne scientia audent in p̄toria mutos boīa a deo p stipēdio regnus petere cedoti. Q ad oblo de statu suo fcire voluerit⁹ obiicit⁹ sūt tpe fuisse dānatū q̄ rebus alienis immutte deteo nos. Cui alius q̄d̄ pōt hoc esse cū in testamento suo illa bona reliquit scripturæ. Cui vero vel est intētione illa retinedi: si nō fuerit mutat⁹ mater. ¶ Cui ergo qui tarde vel tali vel nō intentione relpondebit sicut sanus virginibus: p̄ bieue regis: q̄s vocat. tarde venit. Cui q̄d̄ respondebit mota sicut fuit multos t̄ruste regū eos fuisse: tres de quibus agit̄ amittere. Sta erit in cura de Talebus ergo unquis pergando dot̄ ista q̄d̄ legit⁹ pater sanct⁹ Bernar. dicit̄. Cū enim filius sedeo vel Bernardus monetet patrem mundi deferre: z habitum religio nis in monasterio suo recipere: sūnt pater q̄ filium monachū vocaret nō enim patrē tanc me vocare poterat⁹ in abbas ei fili⁹ sic patet mens eius nec filius rez nō deter fic vocare pater fuo. filio suo dicēs: q̄ hoc bene facerem si de patre q̄ Deo duo vicinū: sed quasi pour quoy se suya sema si tarte. Ita in proposito tales ei sanus virginibus post anā claus fam venētes non ōb stāa fidem z pmissiones demonū reportabit⁹ de mansiōi mutt⁹ z c. Immo etiaz ipsi fones ipsius deus nō erit⁹ + ppbete ferrēsis. Cui ba bent⁹ oleū vrcelos deum p̄s. ii. Vā beri sūone dignū inclamatiōi. patient qui deus mouerunt. sicut pat̄ Ysa. lxvii. Quis enim querit⁹ quasi gens que fecerit iusticiam z q̄ iudiciū dei sui non derelquerit. Rogant me iudicia iustitie z appropinquare deo volūt. In omnibus his verbis vestre ipse pz̄ vt. vj. decretaliū: qua dicit⁹ q̄ mota ha cuilibet est mocnia. Petina ergo illam ingredi ciuitatē: antēq; porte claudāt̄ vel pons clemenr̄ ne hospitio careas

permanear in deo. Nec seducant vos honores z nimie tēporalesq; mote vestra non tardat⁹ nemo intelligit nimo obaudiēcius autem veniens super illos meos scelerum z gnantes: vocant facerdotes penitentiam volunt a gere quando iam penitente locus omissus est. Ppter oblo penitentiam fi pter nimiū timorem penitētia agunt. Ad hoc sunt fiuuere potuissent non eis displi quissent. ¶ Tales igit mouētes vt frequēter in vno sermone fi p fundum oculis z secreta examinante conscientie mueniret q̄ recedente in firmitate vel tribulatione vel ad fotia redeuerit nō omnino ve deberēt beneficiari. Et p hoc vel p̄bera exempla z auctoritas innuūt dānat. Quibus cuaz concordat hystoria cum sūl cui pot⁹ mortē anus die illo mitti sollicitare liberter de statu suo fcire voluisset⁹ obiicit fuit tpm fuisse dānatū q̄ rebus alienis immutte deteo nos. Cui alius q̄d̄ pōt hoc esse cū in testamento suo illa bona reliquit scripturæ. Cui vero vel est intētione illa retinedi: si nō fuerit mutat⁹ mater. ¶ Cui ergo qui tarde vel tali vel nō intentione relpondebit sicut sanus virginibus: p̄ bieue regis: q̄s vocat. tarde venit. Cui q̄d̄ respondebit mota sicut fuit multos t̄ruste regū eos fuisse: tres de quibus agit̄ amittere. Sta erit in cura de Talebus ergo unquis pergando dot̄ ista q̄d̄ legit⁹ pater sanct⁹ Bernar. dicit̄. Cū enim filius sedeo vel Bernardus monetet patrem mundi deferre: z habitum religio nis in monasterio suo recipere: sūnt pater q̄ filium monachū vocaret nō enim patrē mundi deferre: z habitum religio nis in monasterio suo recipere: sūnt pater q̄ filium monachū vocaret nō enim patrē tanc me vocare poterat⁹ in abbas ei fili⁹ sic patet mens eius nec filius rez nō deter fic vocare pater fuo. filio suo dicēs: q̄ hoc bene facerem si de patre q̄ Deo duo vicinū: sed quasi pour quoy se suya sema si tarte. Ita in proposito tales ei sanus virginibus post anā claus fam venētes non ōb stāa fidem z pmissiones demonū reportabit⁹ de mansiōi mutt⁹ z c. Immo etiaz ipsi fones ipsius deus nō erit⁹ + ppbete ferrēsis. Cui ba bent⁹ oleū vrcelos deum p̄s. ii. Vā beri sūone dignū inclamatiōi. patient qui deus mouerunt. sicut pat̄ Ysa. lxvii. Quis enim querit⁹ quasi gens que fecerit iusticiam z q̄ iudiciū dei sui non derelquerit. Rogant me iudicia iustitie z appropinquare deo volūt. In omnibus his verbis vestre ipse pz̄ vt. vj. decretaliū: qua dicit⁹ q̄ mota ha cuilibet est mocnia. Petina ergo illam ingredi ciuitatē: antēq; porte claudāt̄ vel pons clemenr̄ ne hospitio careas

Act. 17

optato. Et dum tāte hereditatis causa: tam pretiolē ide vel verisatur curia non negligenter agas: nec vtam in am vel tpo tuum tamentuus leuiter expendas. Et scut dicit̄ tur. Eccles. xxvii. Non desis alijs possessiones tuam ne forte penitearte.

Et p̄mal⁹ q̄ tales sine vltervitā in mutt⁹ 12 tepā immaneant: adhuc eis maiori boc faciene difficultate: cū minore in aligo ad deū. Et ā si vitā a p̄cipio bono z durassent. Cū eīl maiori boc facāt difficultate: pater tam exp̄sio offensio. C. vii. 24. Si fecerit milius. Et. 2. 1. 78 eiam sequētibus. Ad hoc q̄ exēplū habent primo in naturalibus. Nam legūl arudū z annuatā in curtatitate cum difficultate recrifcet: tamen oīno frigitur & rectificetur. Sic nonnulli filorum de qui bus D. 20. 11. Intercate meoꝝ malouū. ex facemutius sūt in vel mutus p̄ ligni q̄d per quadragesima annoq; ad vnū deolanate pare? non facilitet ad hoc ducitur: vt non ad obligat tate depo sita ducere mālto dirigā? Ita nec mutus q̄ illi qui per quadragesima annos z forte amplius oclinauerunt murū leo facti sunt z se elongauerunt a deo: non facilter rectificant. Et eod⁹ per lōgā appo pinquant vrcā: vel rectificare ad cū melius erigunt. Sicut pz̄. C. vii. 14. Sed murū z tra mū eccle: tales perfecte ad deū conuertūr q̄ ad hoc p̄ plene ad deū cōuertant̄ operet q̄ antiquas aliqz machias z fordes eis ab adhereres ce ldirarage cū multis terge rent lachrymis. Ad modū magdalene z ad modū pueroꝝ a quoꝝ pedibus ille mulier tum p lotiones sueꝝ vt fine letimia auferret lachrymaꝝ. ¶ Ad que petitiones z lachrymaꝝ fimilē ne putent sic multa de opponit impedimenta antiquaqz vic culpaꝝ: dele rationes: cogitationes z locutiones: z lacrimaꝝ plena z specialiter diabolus ofto mo dis quibus pōt: ne cum libeler pōt p̄ruā tā duꝝ possessiuꝝ. Sicut nanq; olio terrenis aurum nolongis in altuna habbe fesiuum z posseſſionesicd ma: fidem z libenter illum dimittere nec facilter etiam p̄ placeret ab eo manibus liberarur. Cuo exemplo in motibus oftendit̄ oīb⁹ hominū difficile fit ne ceterarum hominū malorum esse turnem dicrum bonoꝝ nomen solum ꝑpter impedicta p̄dicta: verum etiam ꝑpter antiquas consuetudines. Et nunqbe tali sicut dem tritis in deliciis z bonis mobilibus: in cunis z nombus principum quibus antiquatis z decima licentiatis: grauis est panis dus: z ꝑ ara dicta et vestitus cultis z denno parna. Antiqua nanq; gule z superbie certe

rorūq viciorum consuetudo: per quam na-
tura sua est quasi alterata: facit eum absti
nentiam humilitatē z ceteras virtutes qua
si rem contra naturam abhorrere. Sic de so
lito ad quecunq peccata: sicut ostēsum est
in.c.de cōsuetudine. Et. A.iij.15. Sicut nāq
non possunt dum iuuenes sunt ꝑpter natu
re caliditatem: ita nec in senectute propter
consuetudinem contrariam. De quoli-
bet ergo tali verificatur illud Apoc.ij. De-
dit illi tempus vt penitentiam ageret: z nō
vult penitere a fornicatione sua. Cuius cau
sam reddit beatus Gregorius dicens. Usi-
ta culpa ita obligat mētem: q nequaq̄ sur
gere possit ad rectitudinē. Uide de hac ma-
teria. A.iij.14. cum sequētibus. Et. C.viij.
10. cum sequentibus. ¶ Quantum vero ad
53 secundam partem huius articuli: q nō tan
tum merentur de cōuersione sua tarda lau-
dem: posito: q tunc cōuertantur. Patet pri
mo: ex doctrina sancte Lucie virginis: q̄ ma
trem volentem sua bona ei in morte dereliu
quere z vt tunc illa deo distribueret: sicut in
sua continetur legenda docuit dicens q nō
satis deo charus fuerit: qui hoc deo dat qđ
secū ferre nō pōt. Secundo idē ex doctrina
ostendit Ambrosij.i. lib. de offic. Quid in-
quit potest habere laudis si corp⁹ volupta-
tibus effectum: z iam senectutis gelu frigi-
dum ad sera deuotionis officia: deposito iā
vigore senior conuertat. Non est enim coro
na nisi vbi difficilis fuerit lucta: hec ille.
¶ Obijcienti vero q isti de quo loquit Am
bro. debetur corona: quia sicut in priori hu
ius articuli parte ostensum est: talium lu-
cta ad hoc q bonā agant in senectute vitā:
est difficilis valde. Respondetur q difficul
tas in opere virtuoso ex duobus consurgit
¶ Quandoq nanq consurgit ex parte ope
rantis quandoq ex parte operis operati.
Uerbi gratia: ponātur duo ante mētis ocu
los quorum vnus semper fuit assuetus ad
gulam z omnes carnis delitias. Alius vero
fuit semper assuetus ad ieiunandum in pa
ne z aqua z portandum cilicium difficilius
est primo ieiunare per vnū diem in pane et
vino: vel forte abstinere a potu ante pran-
dium q̄ sit alteri per multos dies ieiunare
in pane z aqua: difficilius est primo vti tu
nica ad carnē: q̄ alteri cilicio: nec tñ primus
plus apud deū meret ieiunando vno die in
pane z vino q̄ ali⁹ multis in pane z aqua:
q: difficultas illa nō est ex parte vel ex natu
ra operis qđ facit p amore dei: sz est origina
liter causata ex sua mala ꝯsuetudine. No-
ta leges contra tales. U.vi.5. Ex parte vero

operis operati maior difficultas ex maio-
ri consurgit opere. Uerbi gratia. Ponan-
tur ante mentis oculos duo homines eius
dem conditionis et dispositionis. Isti fa-
ciendo equalia virtutis opera: z equaliter
tentationibus resistēdo: equalē habēt diffi
cultatē z equalē apud deū merent coronā;
ceteris paribus: quoꝝ vn⁹ si plura faciat z
maiora z virili⁹ z feruēti⁹ oīb⁹ pctīs mor-
talibus z q̄tū humana pmittit fragilitas:
omnibus etiā resistit venialibus. Iste sicut
difficiliorē hz luctā: ita maiorē meret gloriā
Illo vero quē dñs describit Ambrosius: in
aggrediēdo opa meritoria primam hz diffi
cultatē q̄ est ex parte operātis. In resistēdo
vero peccatorum exercitia minorem habet
difficultatē q̄ iuuenis: sicut ex cōditionib⁹
ibidē patet descriptis. Ergo nec ꝑpter diffi
cultatem in aggrediendo: nec ꝑpter puritatem
in resistēdo: illā meret coronā: q̄ diffi-
cultati correspōdet operis opati z puritati
illius q̄ potuit transgredi z nō est trāsgres-
sus: z facere malum z nō fecit. De qua sicut
ꝑdicta Ambrosij auctoritate ptinet. Nō est
enim corona nisi difficilis fuerit lucta. s. ex
parte opis opati q̄ penitētiā in salutē stabi
lē operat. ij. Cor. vij. ¶ Quā q̄ nō habēt: sz
in senectute illā expectant: totā vitā suam
precedētē habēt: vel de iure habere deberēt:
penalem et afflictiuam plenam timore pro
pter multa.
¶ Primo: ꝑpter cōsciētie remorsum que est
penarum maxima: sicut ostēsum est in.c. de
conscientia. Sap.xvij. Pessima redarguente
cōscientia: semp enim ꝑsumit seua contur-
bata cōsciētia. Scđo ꝑpter status sui conti
nuā deteriorationē z a deo maiorem elonga
tionem: z maiorē inferno approximationē
z fortiorem ligationem. A.iij.14. Tertio: ꝑ
pter subite mortis ꝑoccupationem: semper
enim timere deberet: ne ei diceret: qđ dictum
fuit illi. Lu.xij. Stulte hac nocte repetēt a te
aīam tuā. Quarto ꝑpter omniū momētorum
tꝑis abusionē: de q̄bus districtū dabit cōpo
tū: q: fm sententiā Bernar. Qui vnū capil-
lū capitis non dimittit nō numeratū: vnum
momētum tꝑis non dimittet nō cōputatū.
Et iuste quidē: q: ex quo tantā de nobis ge
rit sollicitudinē: q de minimo etiā capillo
capitis nostri sollicitant: iustū est z omni
rōni cōsonum: q tā diligenter ei seruiamus
q ꝑ minimū momētum ab ei⁹ seruitio non
vacem⁹. Sicut ergo q̄ multa bona sibi tra-
dita male expedit eis abutēdo semp trista-
tur quando de computo cogitat. Ita ille de
quo dicitur Job.xxiiij. Dedit ei deus locum

Am. m. 14

penitentie z ipse abutitur eo in superbia.
Quinto ꝑpter diuini furoris z penarum in
fernalium accumulationem. Ro.ij. Secun-
dum duriciam tuam z cor impenitens the-
saurizas tibi iram in die ire reuelationis iu
sti iudicij. Sed heu in oībus istis non peni
55 tuit populus Ezech.xviij. ¶ Et hoc est mira-
bile: quia habēs spine puncturā: illā primo
die extrahere nititur: si tñ hō cuius pedem spi
na intrat viuus sit: sic de musca eius intrā-
te oculum: si vero mortuus sit: nihil horum
el sentit vel extrahit. Ex quib⁹ palā ostēdit
q sentire z extrahere: non sentire z non ex-
trahere: sunt certissima signa vite z mortis.
Sic in ꝑposito. ¶ Sicut insuꝑ si lesi corpo
raliter dolorem sentirent: z remediū quere-
rent: z a causis infirmitatis cessarēt: vtpote
si infirmitas ex superfluitate accideret absti-
nerent: remedium inuenire possent. Iterum
si damnum quod paterentur: ex hoc eis accide
ret: q contra dñm suū iniuste surgerent: et
dñs ille non tñ presentibus flagellis illos
affligeret: verum etiam multis maioribus
illos affligere cogitaret: cū flagella dñi sen
tiret z se superatos viderēt: magnā curiali
tatem reputarēt: si dñs nihil aliud ab eis pe
teret q̄ q peniteret illos ꝑditionis facte: z
q ꝑ penitentia illa omnia dimitteret: sed ta
lem curialitatem inuenient in deo: qui ait.
Hiere.xviij. Si penitentiam egerit gens il-
la a malo suo: quod locutus sum aduersum
eam. Agam z ego penitentiam super malo
quod cogitaui vt facerem ei.
¶ Sed heu nonnulli istam penitentiam ni
56 mis differunt semp dicentes: z in confessio-
ne pmittentes: q penitentiam facere volūt
sed turpiter a diabolo decipiantur: qui cō-
gitat de hoc quod dicunt: volo facere vnum
nolo: z de affirmatiua facere negatiuā. Sic
autē cōuerso cogitat de negatiua facere af-
firmatiuam: dixit. Nequaq̄ moriemini. Ge
ne.iij. In qua promissione z falsa prophe-
tia: multos habet discipulos: de quibus di
ctum est supra co.c.xlvij. quorum actū pre-
dixit. Hieremias Tren.ij. Prophete inquit
tui viderūt tibi falsa z stulta: nec aperiebāt
iniquitatem tuam vt te ad penitentiā pro
uocarent: viderunt autē tibi assumptiones
falsas. ¶ Primo multa tibi pmittentes: vt
ad eorum societatem venires. ¶ Scđo te ve
nientem blandientes: vt apud eos adhuc re
maneres. ¶ Tertio minas apponentes: ne
ab eis recederes. ¶ In primo facto omnes
predicti deceptores sic se habent ad illos
quos decipiunt: sicut cete: in lib. de naturis
rerū: dicitur se habere ad pisces maris. Ibi

nāq dr: q de ore suo suauē emittendo odorē
pisces appropinquare facit quos deuorat.
Sic isti suauem emittunt odorē z melodiā:
dū sicut dr Job.xxj. Tenēt tympanū z citha
rā z gaudēt ad sonitū organi: z ducūt in bo-
nis dies suos: q̄ alijs ostendēdo z promittē
do multos ad se trahūt: quos turpiter deci
piūt: dū vtrisq contingit: qđ sequit: in pun- 57
cto ad inferna descendūt. ¶ In secūdo facto
illi assimilant iudeo q̄ loquit Judic.xix. di-
cens. Mane etiā apud me hodie z duc letum
diem: z cras proficisceris. Hic sane modus lo
quēdi maxime diabolo eiusq competit mini
stris: qui volentes a se recedere: nituntur re
tinere: penitentiam z penitendi temp⁹: cras
i. tempore futuro promittentes: quod vt for
tius persuadeant: letos promittunt dies:
dicentes. Duc letum diem. Et si conscientia
in illo aliquos remordeat: vel aliqui eos de
malis suis reprehendunt: quibus instigan-
tibus ab eis recedere pungiuntur: laqueum
ad eos retinendum parant: z specialiter vbi
de restitutione agitur: vel de aliqua re iniu
ste detenta vel acquirenda: vel de aliquo sta
tu: vel officio: vel facto lucratiuo: vel de
ira et vindicta: vel de aliquo peccato dele-
ctabili. In omnibus nanq istis et his simi
libus: de duplici prouident laqueo: ne ab
eis recedant. Primo nanq conscientias il-
lorum falsa iusticia glosant in his que ad
lucrum pertinent vel vindictam: dicentes: z
informantes illos iustam habere causam: z
docētes illos ibi iusticiā inuenire: vbi deus
nullam scit inuenire. ¶ In his vero que ad
delectationem pertinent carnis: laqueū fal
se pmissionis persuadētes: q in futuro pe-
nitentiam agere poterūt. ¶ Cōtra 2o oīno 58
recedere volentes. Tertio: minas apponūt:
dicētes. Si restituas pauper eris: nec habe
bis vñ z tuos sustentabis. Si te non vindi-
caueris vilis z miser reputaberis. Si dele-
ctationes tuas dimiseris: viuere non pote-
ris: talis nanq complexionis es: q te talib⁹
vti necesse est: tene ergo q habes: nec adhuc
restituas: quia his indiges z indigebis: nec
delectatiōes tuas adhuc dimittas: quia in
fine omnia restitues: z de omnibus penite
bis. Et sic istis trib⁹ modis ꝑmittēdo: blā
diendo: minādo: sicut scribit Prouer.xj. si-
mulator ore decipit amicum suū: dū de istis
tribus clausulis falsam componit chartam
per quam multi ꝑdiderunt z ꝑdunt heredi
tatem celestem: dum per istas tres malicias
facit plurimos et credentes inter scanna
duo. i. inter iuuentutem: in qua penitere no
lunt: z senectutē: in qua non possunt: vel q:

Arti. xvij.

illam: vel quia tempus in illa non inuenit penitentie: cadere in abyssum inferni. Hoc enim necessario omnibus diaboli concluditur discipulis: per rationē. C.v.14. In quo loco agent penitentiam illam: de qua Eccl. v. Super fatem confusio ⁊ penitentia. ¶Et quidem satis iuste: quia si a deo maledict⁹ est ⁊ confusione dignus: qui debile pecus offert domino a fortiori ratione videtur ꝙ in periculo illi⁹ sunt maledictionis: qui de vita ꝓpria debiliorē partem: id est senectutem deo offerre intendunt cum multo plus deo placeat oblatio bone vite humane: ⁊ displiceat oblatio male vite: ꝗ̄ pecoris. Sȝ offerens debile pecus maledicitur. Malach. j. Maledict⁹ inquit dolosus qui habet in grege suo masculum ⁊ feminam: votum faciēs immolat debile domino. Eandem sententiā videtur deus contra tales fulminare. Esa. lxv. Puer inquit centum annorum morietur et peccator centum annorum maledictus erit. Hanc ergo timentes sententiaȝ penitentiam agamus tempestiue: quia sicut dicit Eccl. ij. Si penitētiam nō egerimus: incidemus in manus dñi.

Arti. xviij 59 ¶Ex cuius periculi consideratione ostenditur quanta sit stulticia tardam expectantium penitentiā. Si enim rex cōtra quēcūq̈ vestrum esset iuste iratus: pro qua offensa seu culpa esset q̄s in pīculo suspēdij: vl' mutilatiōis vl' ꝑpetue incarcerationis: ⁊ mitteret ei ꝙ daret ei pacē si ad illū repestiue veniret ⁊ de culpa sua veniam peteret: si vero nollet ꝙ expectaret in periculo ꝓprio: quod ad talem pertinet culpam: si hic in casu predicto venire tardaret: quis illum stultissimū non diceret? Sic est in ꝓposito de quolibet nostrum. ¶Iterum sicut ille stultus diceret: qui plus diligit instrumentum faciuitatis sue: ꝗ̄ magnum auri thesaurum. Ita illi q̄ plus diligunt carnem suam: plusq̈ captant tempus oportunum ⁊ tempestiuū circa cōmoda temporalia ꝗ̄ spiritualia: plusq̈ festinant ad auantagia terrena capienda. Quales fere sunt omnes quia si aliquis potens clamasset. Immo si deus qui potens est hoc facere vellet: scilicet ꝙ vellet dare omni venienti ad certum tempus vel locum tempestiue ⁊ festinanter magnam summam argēti vel auri: ⁊ si non venirent ad illud tēpus: deficerent: vix est aliquis qui debilitate: vel paupertate: vel quacunq̈ excusatione se excusaret: immo si ire non posset citius veheretur: ꝗ̄ venire tardaret. Quorum stultitiā Ambrosius in sermone: de Helia ⁊ ieiunio redarguens: dicit. Si aurum tibi offeratur non mihi dicis cras veniam; sed iam exigis nemo differt: nemo se excusat: redēptio anime offertur: ⁊ nemo festinat. ¶Et quod maioris videtur stulticie: non solum animam plus negligunt ꝗ̄ corp⁹ vel corporalia auātagia: sed etiaȝ plusq̈ iumenta: quia equū omni die vult cibare ⁊ adaquare: ⁊ si lesus sit iuuare: vult ꝙ equi sui omni die tegantur mundentur: ⁊ cibationeȝ ⁊ iuuamē ⁊ mundationem anime spiritualem differre volunt: vsq̈ ad senectutem. Unde patet quod asinus famescens habet pascentem: ⁊ in puteum cadens habet extrahentem: ⁊ anima non. ¶Iterum sicut stultus reputaret qui duos habens equos ad onera portāda ordinatos: si onus graue quod ab ambob⁹ vix portari posset sufficienter: debiliori imponeret: quia ipse sub onere caderet ⁊ onerans a vectura deficeret optata. Sic q̄ omne penitentie iuuētute quasi equo forti dimisso senectuti imponit: que est equus tam debilis quod vix se baculo sustentare ⁊ ambulare potest. Stultus ergo est: qui expectat vt onus penitentie totius vite quod a iuuētute ⁊ senectute vix perfecte fuisset portatū si semper penitentiam egisset senectuti portandum imponit: quia quomodo possit penitere: vel qua conscientia promittere: q̄d tunc omnia faciet ⁊ emendabit: ⁊ omnem penitentiam portabit quando parū facere vel sustinere potest: quando poterit parum comedere ⁊ multū bibere: parū orare ⁊ multū de antiquis factis ⁊ fabulis narrare iuuentutis sue delicta. immiscendo cum augmento. Raro enim visus est talis perfecte penitentiam facere sicut dictum est. A. iij. rr. ¶Iteruȝ sicut stultus latro vel malefactor reputaret: si inimicos persequentes fugiēs ante ostiū ecclesie apertū diu expectaret: ⁊ maxime si inimici fortissimi multum eꝯ appropinquarent: quia dum sic expectaret: et de introitu nimis morose liberaret: ostium ecclesie posset claudi: ⁊ multa alia occurrere possent impedimenta: que ipsum ab ingressu arcerent. Ita in proposito: de nobis: ante quos nunc ostium ecclesie tam militātis ꝗ̄ triumphantis ⁊ ostium vere penitentie apertum est. Si ergo diu expectauerim⁹ per ostium ingredi ecclesie: cum aduersari⁹ noster fortissimus circumeat querens quē deuoret: et festinet nos in peccatis capere tanq̈ dei latrones: quis nos non diceret fatuos? quia interim vel ostium penitentie claudi potest per mortem improuisam: sicut illis fatuis virginibus vel multa alia impedimenta occurrere possunt: de quibus

Augustinus

Augustinus in sermone. xxv. Quem inquit morbus viget: pena terret: ad veram vix veniet satisfactionem: maxime cum filij quos illicite dilexit: sint presentes: vxor ⁊ mūdus ad se vocent: multos enim solet serotina penitētia decipere. No. de hoc. M. ix. 59. ¶Amplius sicut stult⁹ diceretur ⁊ esset: qui in terris vbi duella male permittuntur: pugilem debilem ⁊ senem: ⁊ in bellicis rebus inexptū pro maxima cōduceret causa. Pro qua tam pugilem conducens ꝗ̄ etiā ipse pugil suspēderetur si pugil victus sit. Sicut est in aliq̄bus terris: quando pugnat pro culpa alicui imposita: sicut homicidiū pro qua suspenderetur: si super opus capt⁹ fuerit ⁊ dimittere pugilem fortem: maxime contra fortissimuȝ pugnare debeat. ¶Vel q̄ duos haberet pugiles: vnum fortem: ⁊ aliū debilem vel duos equos: vnū fortem: ⁊ aliū debilem: vel duos aduocatos: vnū discretū ⁊ aliū indiscretum in potestate ⁊ ordinatione sibi subiectos: et moueretur. id est forti vel discreto in causis contra statū ⁊ salutē propriā vel ipsum sua fortitudine vl' discretione sic vti permitteret ⁊ alio vteretur vel vti intenderet pro negocijs ⁊ vtilitatibus proprijs. Sic est in proposito: q̄ pugilem seu equum habemus forteȝ ⁊ aduocatū discretū iuuentutem in qua virtutes naturales sunt robustiores ⁊ intellectus clarior ⁊ memoria peccatorū de quibus in causis confessionis ⁊ salutis aduocare debet recentior ⁊ alium debilem ⁊ decipientem senectutē. Si ergo causam belli vel aduocationis nostre super secūdum ponim⁹ primo derelicto vel si primo vtimur contra statum ⁊ salutem propriam: ⁊ secundo vti proponimus pro statu nostro: ⁊ hereditate nr̄a perditis recuperandis: quis nos non tantum stultos sed freneticos non nominaret ⁊ diceret illud Hiere. xx. Sit homo ille sicut ciuitates quas subuertit dñs ⁊ non penituit eum.

¶Finaliter illorum stulticiam omnia exempla ostendant sequentia. ¶Primo. q̄ intendunt venire ad opus salutis pro quo eternā desiderant recipere mercedem quando esset recedendum. Contra illud ps. cxiij. Exibit homo ad opus suum ⁊ ad operationem supple a mane vsq̈ ad vesperā. Iudicate vos si operarium sic venientem ad opus vestrum reputaretis dignum mercede. ¶Secundo: q̄ expectāt serere vsq̈ terra super quam serere debent: sit plena spinis ⁊ herbis nociuis cōtra preceptum dei. Hieremie. iiij. Nolite inquit serere inter spinas: videte vos si talis agricola vberes reportaret messes. ¶Tertio q̄ expectant metere in autūno mortis: que non seminauerint tempore iuuentutis quod est tēpus seminationis bonorum cum Apostol⁹ dicat. Gal. vj. Que enim seminat homo: hec ⁊ metet. Videte vos si sit naturale vel consuetum ꝙ non seminans terram metat: vel ꝙ seminans de vno semine metat de alio: quare ergo hoc affectatis in seminibus operum vestrorum ⁊ in seminatione spirituali animarum vt animabus vestris per totam iuuētutem vestram seminetis vicia ⁊ corruptionem ⁊ in senectute ⁊ morte cupiatis metere benedictionem: ⁊ ꝙ in tota vita vestra pauca bona opera ⁊ parce seminetis: ⁊ tunc abundanter metere ⁊ mercedes infinitas colligere intendatis: cum Apostolus dicat. ij. Cor. ix. Qui parce seminat. parce ⁊ metet. Et qui seminat in benedictionibus ⁊c. Gal. vj. Qui seminat i carne sua: de carne metet corruptionem. Et qui seminat in spiritu de spiritu metet vitam eternā. ¶Quarto: q̄ cum experiētissimis lusoribus: id est mundo: carne ⁊ diabolo ad scacos fortune ⁊ mundi: ludunt dicētes vel cogitantes permittemus eos toto iuuentutis tempore lucrari ⁊ nos amittemus sed in fine tota familia amissa: quādo ad angulum fugati fuerimus mactabimus eos. Tales sicut stulti reputarentur apud mundum. Ita isti in proposito apud deum. 64

¶Quinto: quia illi credunt diabolo: cuius de longa vita promissioni: cui omnes credentes decepti sunt. Eccli. xxix. Est repromissio nequissima que plurimos ꝑdidit. ¶Sexto quia inter inimicos mortales nimis diu morantur: quis stultum non diceret illum: qui inter inimicos mortales de morte sua confederatos: ⁊ tempus expectantes quādo ipm occidere possent per diem: vel mensem vel annum: moreretur: vbi pri⁹ fugere posset. Sic in proposito: isti per multos annos: quasi sine fine quasi: immo per totam vitam suā inter hostes anime in casu predicto morantur: igitur ⁊c. A quibus ideo admiratiue querit ꝓpheta Baruch. iij. dicēs. Quid est israel ꝙ in terra inimicorum es? ¶Septimo: quia tota vita sua edificant in terra: vbi habitare non intendunt: id est in inferno. Aut ergo edificare deberent vbi intendunt habitare: aut finaliter habitare eos oportebit: vbi edificant. ¶Octauo: quia maximum mun⁹ a rege deo eis oblatum renuunt. In periculo nāq̈ submersionis tabulam penitentie sibi oblatam per quam mortem vitare possent recipere nolunt. ¶Nono: quia festum celi intrare ꝓponunt: ⁊ cum vestimentis charitatis se nō induunt: sed credunt ⁊ sperant ꝙ in fine se induant quando ituri sunt. Sic presumpserūt

multi cum habitu exire charitatem: cum ve
te impetialiqui tamen exierunt ei facco fer
uilis timoris: qua plus timore & amore pe
nitentiam agunt: qui ex non timorantes
quia sicut dicitur beller. ut. Id erat suo in
duto sacculum intrare: antiam regio. Et quib
pacto q magnum est perseuerare tarde peni
tentium: qui sicut multi accedunt ex caecis fi
nis ad iam penitentiae in quadragesima: e multi
ex cruce sigillantur ad terram sanctam: tanto
pauco in prima penitentia perseuerantes: ad
secunda a paucissima sancta: paucissimi ter
rant vsuentium. Ita de accipientibus peni
entiam in vltima mortis hora: paucissimi terra
nerant vsuentium: de multis illoru tunc
dum essent plus timore & amore penitarent.
Et posito q penitearent in finem: minus est expe
et tanto: magnum in commentum fuit in ancient
magno se exponit periculo quo omnis ho
ra e die in quo peccauit: vel in peccato pseue
rant: propter q agant bene vel alibi penitentia
tali modo: q si hic illam agerent: quam ibi ex
oponet e p peccato quod vna hora vel die
commiserunt: decem annis penitentiae: sicut pp
per Dorotheum. O vi. 71. Aliquando septem
aliquando plus aliquando minus quia qui
dam penitentia: qui multi ante finis penitent:
hic non perficiunt: illi vero qui in fine peniten
tent perficere nō possunt: oportet q in alio se
culo illam perficiant in quo non decem vel
septem facit annos sicut hic perficiuntur: sed p
omne die quem hic perficere illi facit annos
per auctoritatem Scotticis. 8. allegatam. e.
ca. vv. Et qua sequitur: q si hic est peccatori
q in ista ecclesia in hoc seculo oportuit cen
tum annos penitentiae si tantum vixisset: q
tamen penitentia cenit annos: vixit in hac
contritus e confessus fuerat: multum hic pic
peregerit: oportet q in alio seculo p tot an
nos illam subuenissimam sustinere penitentia
quot dies sunt in centum annis quos hic
in penitentia non peregerunt: de qua si vnā
diem grauissimi tribulationis hic centum annis
ffi ht vno die penitentiam in perfectissimo offi
cium est. S. e. o. c. ter. De illis ergo dici potest
illi dicere. ol. De vobis quia declinauit dies
Et ergo illi qui in tanta fuit pena & illuc
descendent: ergo tam gaudentes: sicut
dicitur Matth. xi. In cinere e cilicio peniten
tiam egissent.

Ar. xii. o 6 ¶ Quam si facere noluerint ante ẽ mortem
propriquam e coide vicinā imaginauerint
similes sunt puero latrondibus: qui furtum
mutuere noluerunt ne verterentde malefactis
suis obtendere: nec aliter cum abscondentur
propalaires: vel reftituere cianes ẽ se ponit ad
uicatos intellexerunt: hoc enim facere non
valebunt: quam sperat euadere per quorum tam
obtentionem nec hic quandoq nec in futuro
confitebitur: nec mentem cum dubitat si in pun
cipio dimittetur: nec vmquam euadere nouit.
Sic in propositionibus non tantū fidei sed fini
tiue contingit per rationem: fiue argumēta
tionem: fiue per experientiam. Vnde Aristo
ele. ar. ¶ Secūdo. sunt similes vtpote de ter
bis quibusq; venenum non bmittitur ad
Flagellantur: quibus potest duci illud Matt.
xi. Venit Iohannes non manducans: quia ve
gere a ventura tra: Nonne mortus unus e
bimus? consultius prius facte dignos fru
ctus penitentie. ¶ Tertio assimilantur pue
peribus tarde venientibus ad festum: quo
na est datus tarde de nocte ad quitatus re
nientibus: quarum poste de ne clandatur
sicut accidit quinq fatuis virginibus: tarde que
ra: sicut patet in Italia: ad quas nimis tar
deuenens non intrant: nec etiam in aliquibus
locis tunc temporis in quibus hospitari pol
sunt propter guerras. Sic venientes tarde ad
ffitantur: e ab inimicis subfannantur ambo
nibus illud. Esa. xxvi. Expecta recipiens et.
Sic tales male post pontantur: e bonoribus
subfannantur. In quorum persona pun g-
phetam. ps. xxxviii. Tentauerunt me subser
pinus fanum: sed subfannauerunt me fur
samanone: frendiuerunt super me dentibus
suis: moriens e tarde penitens. ¶ Quarto
assimilantur stulto qui in memore bie ſſe ne
tentur: ut ferrum: onus leuare posit: vel pon
tere: nec memor e non posſit plura lignia fa
peraddens e onus aggrauans: desperatus
vigo onus grauius esse: ipse debilior: pa
mitterem e tunc illud portare qui parum
leuius ipse fortior postare non potuit. Sic
de illis qui ducere poterunt illud. ps. xxxvii.
Onus grauc grauate sunt super me quone
runt e corrupte sunt: facti sunt et cancres me. ¶ Quin
to malus assimilatur furi qui quo nesciū
cunt sui verberentur: a malis operantibus
veritur operarius: nolens sibi quem mer
appropinquante. Sic tarde penitentes ego
rationē illius similitudinis dicit Ecclesiā
trem. Seruo malunolo torturā e capdes.
¶ Sexto aliquibus assimilantur equo pe
ter duas conditiones. ¶ Primo sicut illi e
equi non permittunt feurari vel ferrari ni
si cōfringant: e dure tractent: ut ex
trahantur. Ita tē. ¶ Secundo: quia equi
les: e euellem conditione faciunt ſuplos:
equos suos quia fiue equos suos posſi
tunc tonementos: e balladios: e bunde
modi vanitatibus: e ludis prohibitis obra

ri ad quadrigam ponunt. Ita cogitant de
ſuſpicio: vel elicet in tenecture posſit facrit
ta vanitatibus: e peccatis: e inquitatib: con
facit: ſi ſſim: tantum: e vo later dicere
poterunt illud. Sap. v. Lassati sumus in via
iniquitatis: e perditionis: ambulauimus vias
asperas: rerum autem domini ignoramus viā
ſſe quemlibet volunt dicentes illud. ps. lxxii.
Ut iumentum factus sum apud te: ad poſti
dium carni tui: e quadrig. Domini. Deo gra
Zach. xiv. Hanc plagam erit omnis carni q
me suo beneficebant: afferentes q ſſe vellet
curnus israel aurriga eius. inf. Regū. ii. Sed
coide suo vanabant aliud cogitantes. Ideo
nalis pte dei equus: de quo Apo. vi. Equus
pallidus per fenectutem e infirmitatem e q
sedebat super eum nomen illi mors e inferr
nus persequebatur eum. ¶ Septimo tales sui
to affimilantur mercatoribus quo causa rec
pli dicitur q ad mundinas veniens q p mer
cans creditos. Cum quererentur: q d veller.
Respondit animal q cupr: e vtam habeat
ssit: e caudam pauonis: seu aureamiquod
am inuenieron posſem rūdimo siutus: de
mundane nihil habeo: e famus ab omnibus
rimsione dignus reputabatur. Sic de non
nullis illoru qui vitam habere volūt turpes
ſſimā animalē animaliter viuēdo: e sicut
animal bestiam deſiderā sua sequendo: de
quibus. i. Cor. ij. Homo animalis non per
cipit ea que sunt spiritus: e. ſſ. Ad finem vellet
habere sanctum: dicebat. Deus per nobis bo
nus finem: sicut ille malus Balaā qui dixit.
Moriatur anima mea morte iustorum. Fi
nem etiā. Sed hen nonnulli illoru: q hoc fi
nal mentē negant: dicentes q finis nunde fini
re: nundinis se vacuos e omni bono caren
tes inuenerunt: quoti quibus sicut vere sa
pientes habet a finem: ita sicut scribit. Ysere
mi xxii. Sepultura asini sepelietur putres
fiemus e putrefiet extra portas Ierusalem.
¶ Octauo tales vocem singunt: e assimilant
eminam: cui tanti mercatores: ad vna peni
am semper procra fini ant. Sed adhuc
tant: e mentat: qui dum ipſi ſic cantant: eccu
ſpēm ſic cantat: equalis: q si magis quis bum
ratione illius similitudinis dicit ecclesiā
trem. Seruo malunolo torturā e capdes.
¶ Sexto aliquibus assimilantur equo pe
ter duas conditiones. ¶ Primo sicut illi e
equi non permittunt feurari vel ferrari ni
si cōfringant: e dure tractent: ut ex
trahantur. Ita tē. ¶ Secundo: quia equi
les: e euellem conditione faciunt ſuplos:
equos suos quia fiue equos suos posſi
tunc tonementos: e balladios: e bunde
modi vanitatibus: e ludis prohibitis obra

ſaluandos q vnitate ſſe ei aub: communis
penitēnā fic peraſſumare q ad ecclesiā no re
deūt: charitatē ſi spoliant: ſi cille. Aug. ſer.
¶ Como ſiles sunt egyptio q ad se irrūēbu
ſſi eraderet nō potuerūt abstinere ſi magnas.
Exo. iiij. Sed licet nec illuna nec ille fuge
re poterunt: ſi ea. ſer. dicit dis. Deo locotes
erūt. ſi vos pleuiaſſ. ¶ Decio ille: ſi Cayn
Ita ſic ille ſim Aug. ſpiess corofias: ſi ſi
catas e rerū fuarū parte deo obtulit petole.
Ita ſi. de quib. ſic Bernar. Quid facies in
uenes: qui flotē immersatis vbi ſſe offertis qua
bolore: fore lenecturis vbi deo: fecurus? esset
ci Abel primus deo offerre inuenit: de
contex. Mandat abbo ether in manutine do
mine meditabor in tam ps. lxij. Ethylo ſuo
ſtiqui in meditate: e manma fortitudine ba
prasabatur e penitentiam agit: e tandiu de
Si penitētiam agite: e baptizetur vnuſqſq
vestrum. Actuū. ij.

¶ Illorum vero qui nec in iuuentute nec in Ar. xx.
senectute vergeret sed fraudulenter penitē 73
primo offendunt similitudo. Secūdo quo
modo dei offendunt. Tertio q pūnū pputā
plus faciunt. Quanti ad primū similitudo
illoru primo in reb' mundanis inseruibilib'.
qt dū penitentiam ore fingunt e offendit q
in coide nō radicatur: similes sunt ſepulcris
de externus pealbantur e interi' plenis o' inmū
dicia. Et dī in figno cōrritionis e confessio
ne veri offendunt penitentiaz: sed in signo
penitentiarum e fimſfactionis deficiunt anno
affimilantur alchimeri: in aliquibus longe
factionibus e probationibus: naturam an
te e bonitate offendunt: qi falsum eſt deſt
ere inquefactione. Secūdo similitudo illoū
in animal lib' inuenitur irrationabilio bus
patet primo p dicta. J. r. a. Sed ordē ppe ite
rū p pditione ſipa vel vulpis q nō posſt mo
rientes q alaſa benorum in ſſe: q ſi solum
vnere nō posſunt: vt plures deuotēſſimi fedi
sequēs ondit: q pualesſcires peroses q pu
fuerit efficiunt. Sic em propoſſi rosſcut para
q illū de quo habes. T. e. ſ. ſi ſſi sicut lupus
vel vulpes q tale bymbitationis vel boloris
exterioris oſſēsionē manus nō enadere pa
stoues ofcum mentis carnis q ſi inter oues ſſi
nutres e humiles motris timore ſe ponerēt.
Ita nec ſtrue de ipſi in ps. xxvij. Imple faciez
eorū ignominia e ſiſi nomē tui dne. ¶ Ter
no ſimilitudo illoū in natura inuenit' mu
riūq: sicut mus q tantum eatn minore fora
men este e bladis nocere tunc pūnt' modici
extra forā men p ſcirī: ſed ſſi dilatarino ti
more ſe retrahit: ſic q bis facit vel ter: e pia
tanto audacius: e ad bullandū: ſe ponit pia

quanto in primo vel secūdo certa non capit
ẽ quo facto cautū qui prope latitat ẽ quibus
abesse fama fatur fuisse ẽ se ꝑ ita audacia
tanta est qꝫ motū acquirunt. Sic illi ẽ tanti
se rumore motus a carto abscondẽdi infirmi
in foramina vulnerū: qui ẽ ꝑ infirmitatem
vel qꝫ timore vel verecundia inūdatis in qua
dragesima peccata videntur deponere: vel
quibus ceteris ꝓpositum erat ẽ tuituram: et fu
carre humilitati malefica facere timent: et
latinę poſt infirmitatē: ꝑ fabꝫ vel silos vꝫ
illas ei quibus peccare solebant aſſipiantur:
mutuisq; occultatio alpectibus ẽ loquela
delectantur: ẽ ſa affectu tamen tamen a fa
cto ſe retrahūt adhuc ſane ei nostre paſcha
longuio absẽte imaginaturus: ẽ ā illi qui
tanti verecundia vel timore celabant peccata
remundanoꝫ: qꝫ timentes absẽte estimant
ſcelera ſua perpetrari: atq; ꝓcedentes vsq;
a cacto infirmi deuotiuꝫ: ꝙ semper latenter
erebitur qꝫ ſeno deꝫ: ꝑ ter. ꝛ. Nec
vnꝰ a malefactis mēti ẽ longuo abeſt: fed eis
ſemp assocatur. Cui reſiſtere fortes in fide ẽ
in ea qui incipitis ẽ ifra. fo. anna vulne
ri ẽ ſpiritꝰ. Et ſicut vos ammonet Apoſtoꝰ.
Eph. vi. Induite vos armaturā dei vt poſſi
tis ſtare aduersus inſidias diaboli. ¶ Sed
bn paucꝫ ſic ſe armant: et bn poſt infirmi
tatem vel paſcha in bona vita ſtantiꝫ quo
ſe oſtendant mendaces: a male ad cōmunio
nē accediſſe videntur: ſi ſtoutꝫ illos
neceſſe eſt concedere. ¶ Tertio ſimiliudo ſi
Exiſ. 3. c. 4. ¶ Secundo in primo ſcdm conditio
ne cinuſdam trufatoris de quo fertur: ꝙ in
mari in periculo cuiſdam ſubmerſionis: deꝰ
promiſit obtinorem cere ad magnitudiné
mali mutiꝰ: ẽ ubi periculum bona fua ꝑ
ad hoc non ſufficerent. Reſpōdit: ſi haberēt
pedem in terra ſicca non haberet ꝓ me ea
dem ꝓpter loco fuo. Ita illi in periculis ẽ in
vinculis ẽ in carcerib⁹ẽ infirmitatibus ẽ ꝛc
ſeſtionib⁹ multa deꝰ promittit ẽ vouendo dꝫ
bus cum liberari fuerunt minuiniꝫ nō ſoluit
Contra ḍa precepti ꝑ prophetam dicentē.
Vouete ẽ reddite deo deo veſtro. Et hoc tem
poſtue ingua Exo. vii. precepit deus dicens.
Sanctificate mihi omne primogenitū ẽ non
plumogenitū. Ili precepit hoc implent mo
ralter: qui opera deo ſanctificant ſunemina
tus. Tertio in conditione ꝓ promiſſione alte
rius deceptione: ne qui fertur: ꝙ in periculo
ſubmerſionis exiſtens in pegrinatione qua
dam: vertus ſanctum Michaelē ſanctum: ni
chaeli primo vacuum ſuam promiſſe ſe dam

num: periculo vero creſcente aduenit ei vin
lum: periculi vero ꝓ nadem ſenti. Neq; vas
cam hoc vinculum. ¶ Tertio nil. eligēdꝫ
ſeruitur ẽ Eccles. rr. Eſt qui ꝓcurrit ſollicite
mittit amico: ẽ iucratus eſt eum inuenit ea
grato. ¶ In quo notanter ſecunda pars hu
ius articuli: ꝙ videlicet offenſa non ſolum
be hoc ꝓ non vocantes ẽ tempeſtiue ꝓuisis
ſed etiam be hoc: ꝙ in periculis vt predicta
liberari diuinitus: ꝓ mittit ꝙ ſanctus ſuꝰ
ſenduntur ꝓ quorum tamen dimiſſionem
ſubtractionem illoꝝ non offendent ſi illa
non ꝓmiſiſſent vel vouiſſent. Et ſic ſtatim
predicta patet auctoritate de amico ſuo
inimicum grato. Quia ſicut amico grato
aliqua ꝓmittuntur non ſoluenda cum poſ
ſent: ſic ꝙ minus verax ab eis minus iudgt.
Et ſicut pacem cum amico frangere inre
et pacis hanc eſt iterum ad inſidias ꝛ inimi
cum conuertere: vel ſi predictum ꝙ de
pace tractat plus offendit. Ita illi ꝙ hec
offendit: vel qui infirmitate ẽ periculo mi
ta ꝓmiſſa frangunt: vel inſidioſe ẽ prodito
rie: hoc enim tenet amoris aliud in cotidius
cognitantes. Nec mirum ꝙ deus offendun
quia ſi rex quereret amicū tantum ſuū
ſuos: ẽ ſtaret ad offium ſuum: et inuenire
cum eo pacem faceret ſi et non aperiret: ſic
dicere: expecta vsq; ad ſenectutem vel mor
mutrum offendereure: ẽ ſpecialiter ſi ſeruꝰ
eſſet in culpa: ẽ rex in iuſta parte. Ita ꝓpo
nipleſt patre tuus ꝙ poſſem fenetre crea
tor verrip obſtendit ad inungter bonoꝝ
bona. Ite ẽ vos in vineam meam. Matthe
vos patri obedire renuit qui tamen morti
ꝓpoinpatus ẽ intelligentiꝫ magnam mer
baſilem eſſe filio largiram obedientia deo q
nat. Hoc operatore ẽ recte illis mercede
mando ac illa mercede tanꝫ inobedien
bene dicatur ẽ penas grauiores puniatur
tanhat ad beatum dicens. Patenetiam habe
ꝓmittere me vnuere ẽ ero tibi obediens ẽ vita
bit reddens quod ſi vultis ea mihi glo
tium eternam ꝙ tam frater meo debiti ob
dient. Oue quia pene nec amore filiali nec
dantate fed ponius timore ſeruili ꝛ capitis
per infernas ſtet ſicut eſau. Sed tere. benedi
mone ꝓmiſit patris. Et ſicut Baſilam. Jun
men. cuiſ penitet ꝙ nouiſſima ſua eſſent ul
tia ſimilia. Adeo ſicut ſtrictꝫ illi optata ex
mittunt benedictionem qua ſicut pare in pſ.
ceſſi. de quo libet illoꝝ. Dilexit maledictio
nem ẽ veniet ei nolnit benedictionem ẽ elon

gabitur. Volnit inquic quando potuit: ideo
inquit elongabitur a deo quide ſenectutem
ſenectutꝫ vel lecto mortis. ¶ Idem vero dānā 78
ſalis penitentia oſtēditur per exemplum de
illo de quo ſcribit ꝙ mortuo nobilitatur ma
gna ſigna oſtendere penitentiꝫ deus nonnū Exiſ.
ctorum oſtendendo ẽ ſuper pectus ſuum po
nendo qui poſt mortē ſuam candam appa
rens: ſe damnatum aſſerum. ¶ Ad hoc pe
nitentiam eſt: quia ita ꝓcedente ſigna oſtendūt
penitentie: ita ꝓmittet exactꝫ ad caſtū.
Cui ſilentio diligenter pectore meo illam ap
poſui qua fragida erat vt pectus calidis
frigeraret. ¶ Ex quo facto oſtendit ꝙ quod
licet tarde penitentiam veram videatur homi
nibus penitentiam oſtendere tamen ſignum
ad deum qui cor intuetur falſam agnitepec
nitentiam quam verbis vel ſignis exterius
gloriatur: hominꝫ quidem decipiunt ſed 79.
deum nequaq; decipere poſſunt. Talis nec
ge verbis hominꝫ decepiſſe qualem legitur
vituraruꝫ qui ammatus ante ſe facramen
ta vel eccleſiaſticam ordinem potuit ſepul
turam reſtituionem per ſe ſi connaleceren
vel per eccleſiam ſi deus clauderet errorem
ꝓmiſit vituraruꝫ qui ſanus effectus qua
tuor reſtituit ſolidos qui in multis tenebra
tur libris a quo eam quereretur quare ſteut
ꝓmiſit vituraruꝫ non reſtituebat. Reſpon
ſpondebat ea facio reſtitutionem enim promi
ſi ſed non omnium quod ergo ꝓmiſi tenūt.
Ita quidem quo ad iuſtitiam ẽ hominꝫ ver
ba tantum audientes ſuſtinent penitentiam
debatur. Sed tamen quo ad deum qui cor
intuetur falſam egit penitentiam ſophiſtice
loquendo nec ꝙ omnia reſtituere intelligē
do ſicut factum ſequens ẽ interpretando pro
pia oſtendebat contra preceptum facere fri
ture quod dicit. ſtq. Regum. vii. Reſtituet
omnia que ha fuit. Sicut ergo ꝓpium tue
mortuꝫ penitētia ita nō ſalua eſſe ita nec ei
ſimiles. Ad hoc ergo ꝓ penitentia ſit vera et
Caluans penitentem neceſſe eſt ꝙ ita deo in
corde per ſidem ẽ bonum intentionem pulsa
oſſēdat: ſicut exterius ore penitentiam oſtē
dit hominibus: reſtituendo indebita aut gen
tibus in deum penitentiam ẽ fidem Act. xx.
Penitentiam ẽ ad mundū ẽ fidem ẽ ad deū.

Snarum primo oſtē P. viij.

Matur diſtinctio. Secundo oſtendit
qualiter illi qui aliqo tempo ratiter
puniunt habere ꝙ deant intentionē. Tertio
quam inſtans ẽ ordinata ſit executio. ¶ Ad
to penarum infernalium oſtendit ꝙ ordinata
Quinto eternitas. Sexto conuenientia. Se

ptimo magnitudo. Octauo φ in illa non tantum puniuntur peccata operationis: sed etiã volũtatis et consensus et omissionis. Nono remedia ostendere restat per que illas euadere poterunt qui voluerint.

Arti. j. ¶ Quantum ad primũ penarũ sensibilium quedam sunt mondiales: quedam purgatorie: quedam infernales. Quarũ prima a deo ordinatur ad peccatorum correctionem: dum hic viuunt et corrigi possunt: et ob alias causas: sicut ostẽsum est. T. x. arti. viij. ¶ Secũda ordinatur ad peccatorũ venaliũ mundationem in carcere purgatorij. ¶ Tertia ordinatur ad finaliter et incorrigibiliter peccantium dãnationem. ¶ In prima deus frequẽter bona exteriora aufert et minuit. In secunda animas ad tempus incarcerat. In tertia miseros eternaliter mortificat: et hoc statim post mortem. Et est de summo iudice deo in hoc casu: sicut de iusto iudice terreno in iudicijs suis: qui alios pro delictis suis punit in rebus mulctando: alios corporaliter et personaliter affligendo et incarcerando: circa tamen mortem. Alios ad mortem iudicando. Sic deus. Nam in prima punitione bona retrahit et impedit exteriora: sicut patet. T. v. per totum. ¶ Secunda vero miseros detentos grauiter affligit: sicut patet ex dictis. M xj. 55. cum sequentibus. et. 61. et. 136. ¶ Ad quid vero sit ordinatus: que purgat peccata: per Decretum ostendit: beati Gregorij. iiij. Dialo. Et habetur di. xxv. qualis: sub eo quod sequitur tenore. Qualis quisque hinc egreditur talis in iudicio representatur. Glo. hoc verum est de summe bonis et summe malis. Sequitur Sed tamẽ de quibusdam culpis esse ante iudicium purgationis ignis credendus est: pro eo φ veritas dicit Mat. xij. φ si quis in spiritum sanctum blasphemiã dixerit: neque in hoc seculo neque in futuro remittetur ei. In qua sententia datur intelligi quasdam culpas in hoc seculo: quasdam in futuro posse relaxari: quod enim de vno negatur consequens intellectus patet: quia de quibusdam conceditur sed tamen vt predixi: hoc de paruis minimisque peccatis fieri posse credendum est: sicut est assiduus et iocosus sermo: immoderatus risus vel peccatum cure rei familiaris: que vix sine culpa agitur vel ab ipsis qui culpã qualiter declinare debeant sciunt: que oĩa etiam post mortem grauant: si adhuc in vita positis minime fuerint relaxata. De hoc etiam igne dicit Decretum: de penis. distinctio. vij. c. si quis. §. sed quoniam multa: sumptum ex verbis Augu. in lib. de penitentia. Hic autem ignis et si eternus non sit: miro tamen modo grauis est. Excellit enim omnem penã quam vnquam aliquis passus est in hac vita. Nunquam inquit in carne tanta inuenta est pena: licet mirabilia martyres passi sunt tormẽta. Studeat ergo quisque sic delicta corrigere: vt post mortem non oporteat penam tollerare. Quedam enim peccata sunt mortalia que in penitentia sunt venialia non tamen statim sanantur sepe enim est φ quis moreretur nisi medicaretur non tamẽ statim sanatur. Qui autem impenitens moritur omnino moritur et eternaliter cruciatur. Qui enim impenitens finitur si semper viueret semper peccaret. Ad dei est miserantis quod operatur finem peccandi. Glosa interlinearis. Ideo tollit malos ne malum ipsorum amplius augeatur. Sequitur. Ob hoc etiam torquebitur sine fine: hec ibi. ¶ In cuius vltima auctoritatis parte: causa ostenditur tertie partis huius articuli. j. pene eternalis sine fine. De cuius inferni acerbitate et conditione dictum est. D. xj. xij. et. 85. Quod vero penalitatis illius afflictio ex multis consurgit: ostensum est. D. j. 4. Illius insuper penarum multitudo versibus ostenditur sequẽtibus. Iudice scriptura: caligo: iuncta flagella. Frigus flamma: rumor: vermis: confusio: rector. Sunt barathri pene quas debet quisque cauere. ¶ Ex cuius pene seu finis peccantium consideratione veritas patet scripture que dicit Eccha. xxj. Via peccantium cõplantata lapidibus: et in fine illorum inferi: et tenebre et pene. ¶ Exemplum vero et similitudo predicta rum trium penarum in legibus inueniuntur ciuilibus: per quas aliqui pro delicto suo verberantur: alij qui relegantur: qui cum redierint sua habebunt. Aliqui in exilium sine spe mittunt reuertendi. Probãtur hec omnia in. ff. nouo. li. x. ti. de penis. l. si quis forte. Sic in proposito: peccatores et etiam iusti verberantur in hoc seculo: in purgatorio relegantur: qui sua que prius bene egerunt cum exierint habebũt. Alij vero in infernum: quasi in exilium mittuntur. Iterum scdm legem aliqui pro delictis aliquibus carceri adiudicantur perpetuo. Aliqui ad tempus pro delictis detinentur. Sic in proposito de adiudicatis inferno et detentis in purgatorio. Quas etiam leges lex confirmat diuina. Deutero. xxv. Pro mensura delicti erit et plagarum modus. Et Eze. xxvij. In mensura contra mensuram cũ abiecta fuerit iudicabit eam. In quibus etiam auctoritatibus clare ostenditur: φ sicut celo in quo mansiones multe sunt gradibus differentes: vel equaliter valentes scdm quod in virtuosis operibus gradus differentes: vel

equalitatem habuerunt meritorum. Ita in locis miseriarum differentia vel equalitas reddatur penarum scdm differentiam vel equalitatem demeritorũ: vt in oĩbus tam meritum quam demeritũ attendatur bonorũ et malorũ et iusticia ostendatur tribuentis de quo in psalmo. Tu reddes vnicuique iuxta opera sua. Et apud quem scdm similitudinẽ delicti affligitur: sicut dicitur Sap. xviij.

Arti. ij. ¶ Simili pena seruus cũ dño. ¶ In quibus facto vero et auctoritate exemplũ datur primo vt alios recte puniant hi quibus ratione officij status vel dignitatis: vel cuiuscunque gubernatiõis aliorũ pertinet punitio. Et quia facienti rectum esse non potest φ recta caret intentione: iuxta veritatis sententiam dicentis φ si oculus tuus fuerit nequã totũ corpus tuum tenebrosum erit: ideo primo videndum est qualẽ in puniẽdo habere debeãt intẽtionẽ. ¶ Hec vero intentio qualis esse debeat satis informat Decretũ sumptum ex verbis Aug. in epistola ad Donatũ. Et habetur xxiij. q. v. prodest. In quo Aug. imperatorem et quẽcunque iudicem hortatur: φ siue iudicet siue absoluat: semp hoc faciat ad correctionem: et contra ipsos semper officiũ exerceat dilectionis et non nocendi vel acquirendi cupiditate: quia hec bene tm aguntur quando intenditur vt vita hominũ corrigatur. ¶ Duo verba in ista ammonitione videntur esse põderanda. Unũ φ non puniat nocendi crudelitati. Sicut ille de quo beatus scribit Gre. iiij. dialo. j. qui fuit maior ecclesie dei minister. Penis nomine quẽ quidẽ post mortẽ vidit in locis teterrimis magno ferri põdere ligatum et depressum: sicut ipsemet respondit: quia ad inferendas plagas plus ex crudelitatis desiderio quam ex obediẽtia seruiebat. ¶ Aliud φ non puniat acquirendi cupiditate. Sicut faciunt illi de quibus dicit Criso. super epistolam ad Titũ homel. v. Nostis inquit quã habent crudelitatem hi quibus carceres cõmissi sunt. Mox alienas fructificant calamitates et quos alij miserantes vt male patientes nutriunt: hos hi exigunt lucra lucrãtes: multis lachrymis digna feris existentes crudeliores: a quibus enim oporteret misereri ab his hi fructificant. Modus vero per quem ab his fructificant seu crudeliter acquirũt ostẽsus est. D. xij. 8. ¶ Si vero econtrario intentio esset iusta et executio ordinata non esset crudelitas crimina punire sed pietas: sicut patet per Decretum sumptum ex verbis Hieronymi ad Ripariũ. xxiij. q. viij. legi. Ideo bene precipitur Deutero. xvj. Quod iustum est iuste exequeris ait dñs.

¶ In quo tertius intratur articulus iustaui delicet penarum executio que tria necessario requirit ipsam expedientia. Primo generalitatem. Secundo proportionalitatem. Tertio obiecti congruitatem. Quantũ ad primũ penarum generalitas in hoc consistere debet φ nullum peccatum dimittant impunitum sicut patet per legem. P. viij. 14. Nec etiam peccatorẽ quẽcũque magnum vel paruũ. Qui enim ante sententiam datam vel post occulte vel aperte reos abire permittunt vel vendunt sicut illi. I. xiij. 14. paueãt et timeãt ne eis contingat quod contigit Achab regi Isrl cui non obstante φ regale habuit dominium per prophetam a deo missum dictum fuit: quia dimisisti virum dignũ morte de manu tua: erit anima tua pro anima illius. iij. Regum xx. Timeant insuper qui tales non puniunt iuxta conclusionem Decreti Ioannis octaui directum: cuidam duci glorioso. xxiij. q. viij. preterea: sub eo: qui sequitur tenore. Preterea deuotionis tue studiũ exhortamur: vt contra marinos latrunculos qui sub pretextu tui nois in christicolas debacchãt tãto vehementius accẽdaris: quanta illorũ prauitate famã tui nois obfuscatã fuisse cognoscis: quia licet credi possit: φ te nolẽte illi nauigantibus insidient: quia a te cõprimi posse dicunt: nisi eos cõpescueris innoxius nõ habeberis: scriptũ quippe est: qui crimina que põt emendare nõ corrigit ipse cõmittit: hec ibi. ¶ Quantũ ad secũdã partẽ huius articuli: penarũ vero proportionalitas in hoc cõsistere debet: φ vbi maior est culpe deformitas: durior pene infligatur acerbitas pensatis circunstãtijs et conditionibus per legẽ ciuilẽ sanctitis. P. viij. 20. Hoc primo probatur per doctrinã phi. v. Eth. c. viij. vbi ex intentione ostendit pħs: φ non oĩs psona est pro cõsimili delicto equaliter punienda: quia si princeps percutiat puerũ: nõ est ita puniendus: sicut si puer pcutiat principem: quia puer grauius delinquit: percussio enim in ipso turpior est: ratione psone que pcutitur vñ dicit φ debent puniri proportionaliter sed nõ equaliter. ¶ Secũdo idẽ p leges probatur ciuiles C. lib. j. ti. de epis. et cleri. l. presbyteri: vbi lex comparando peccatum sacerdotum ad peccata aliorum: et considerando φ peccatum in eis deformius est: rõne status et ordinis quos tenent: dicit. Multo magis etenim pena digni sunt: quibus plurimũ honoris p nrãm iussionẽ delatũ est: cũ occulto inueniunt in crimine: quia cui plura cõmittuntur: plura ab eo exiguntur: sicut patet in. ff. nouo. li. x. ti. de penis. l. quidẽ. ¶ Tertio idem per legem ostendit diuinam que predictas confirmat. Sap. vi. Iudiciũ dure

duriſſimum in his qui preſunt ſint: poſtes
autem poterunt tormentaſ patiendo. ¶ Iſtis
rationibus z legibus nobiles noſtri z poſ-
teroſ hoſtes reſpublice; z latrones ſeu fures im-
nadeere z magnos delinquentes feriſſet pu-
nire z reparere deberet z pauperi vrcinoſi
miſeri. ¶ Sed ibi cotraria accidit: nam
bona pauperii vrcinoſi multitu modis adi-
runt z illis nulla ſpes vel pro lem cauſa: vt
pote pro verbo diſplicente verberati vel occi-
dunt: z pro parua ſuſpecta amerciati z mu-
lte tractant z ctra hoſtes apertos z regni ma-
nifeſtos magnoſ poſtes malefactoſ ſecuri
vecoides ſunt: z nec pro iuſtitie reſpublice
defenſione audet aliquis reſpectu poſſeſſoꝝ
vel re mercenarie tale tractare. Sane iſti de
iſta vecordia reprehenſi: reſpondere poſſent:
ſicut in fabulis reſpodiſſe ferunt: lupus ouꝫ
magiſtre. Cur me inquit ſic irritaſ? Ego
eſt ego miſera ſim z magiſtra: vade ad canes
preſoſtis pugnā: vel ad palefredi ſtis: pu-
guiſſimi vel ad leones rapaciſſimi z deuora
illos: in quib bona innenies paſtura. Cui
illeuſ facchit: ipſi remorderit vel repercute
rent. Sic vtiq; conuenit re lingua anglica: z
nacionibus ſtares. Lupi nacos veſtiarii ap-
pellari poſſunt: z tanſi ebui ſuperbe loquaſ
iure pugnātes: in bello oſtra inſidelee: vel
contra inimicoſ exercitū per ſuos penu
riam ſuſtinentes ad nihilū valēt vtra niſi vt
ad propria redeāt: vel remanēdo ab hoſtib
conculcent. Quidā facit ralis ꝑa doctrīa
Augu. v. de ciui. dei. cap. v. he ait. Inſti pa-
artes pacis imponere meoes: parcere ſubdi
tis: z debellare ſuperboſ: et ſi Cullus: ſicut
debet ee holt egregiū eſt: non minꝰ lauda
bile eſt fore inſtitie miſereri. Et oſtra pe-
cuniā obiuue ſis iudicans iudicia iniuſta
inuocātes oppumens z diuitiens nonop-
7 Dan. xii. ¶ Dullo modo ergo naꝰ iuſti be-
nitredi vel rapida poteſtie: vel amicitie: ſicut
pis per Decretū ſumpti ex verbis hierony-
mi ad Riparū. xxij. q. viij. legi. Ieiunio rei
tanur primo cōtra Pelagi appheta Achab pe-
gi ni ſi peperat rone potentie: ſed ipſum dare
inerepauit: ſicut pis. iij. Regū. xvij. ¶ Sed
do recitaſ parcepti legis de. Deut. xxij. q.
oſtendit: ep nec amicus eſt parcendā: modo
quo ſequitur. Nec in lege ſis. Si frater tuus
e amicus tuus: e vxor tua in ſinu tuo tentat
pepcaue ne volueri ventati: ſit manꝰ tua
ſuper eos: e effundes ſanguiné ipſoꝝ. Haꝫ
in ꝑ. ſis. Inſuſh punient. ¶ Quarto ad
tem tam ꝑtē humane articuli: cogitatus ob-
ceri penarium in hoc attenditurꝰ ſi illud
puo cum animaꝫ quod peccauit punitur: z

non burſatet: ep eo modo quo intima ꝓpa
ri poterit punitur: vt modus pene ſit ei
nucns culpe. Pumā pis per ꝓcta. Aꝛriſti.
vpi oſtenſum eſt: ep pena qui magiſtratus
eſt peccatoribus imponenda. Cū aūt tamen
contrarii ſinaliter ſit: quia licet in cuita ec
eccliaſtica omnibus pena imponatur cupa
ralter quia tamen pena ꝓpter ꝑpa pena
mana & diuites. Diuites vero plus mam
corporalemente nec pauper penitentia
tes corpaliem ſuſtinere debent. Et ita docuit
doct. Ia. d. xx. ar. ij. Et ctra legeꝫ ciuileꝫ ſepe
dicunt: ep non ſint res punite ꝓpter delicta
perſonaꝝ: vt in autentica demandata pu
cipum. Sopotet. C. de iij. ¶ Cōmunitas
per puniam leges. ff. vij. tit. Et per decretū
nes: anno omnis acto noſtra eſt infructo
quam ſicut peccauit ex ſuo ꝓpoſito ſic ꝑ
illum. Bōnibeſch: qui ꝓpter vnū ho
uit. Judi. xx. Sicut fecistis reddidit mihi to
mnibus. Et ꝑ regulam datam. Sap. xij. qꝫ
pe peccat quis ꝑ ꝑ ex ſuis membris. Et ꝑ
legem Talionis. Deut. xix. Exo. xxi. Et le
uit. xxiij. Et ꝑ regulam in opere oſtitum
ij. Machab. ix. dicit ur de Antiocho do
perſecutore indeli: q appheſtem tam obſtina
tus vt ſecretam. Et quidem fatis ualidꝫ
ns z mono cuicunq; aliquam toleraꝫ
ſcoracus ꝑ pena ꝓmiſſa tua ab vnoquo
piem fraribus quem puus toſcari dum
te. Tu vero iudico dei inſtas ſuperbi pe
nas exolues. ij. Machab. vij.

Et ſic ad quartus obiectum articulus: ſci
eſt penarum infernalium certitudo: quꝫ
tanū ex ſta anctoritate ſed ex multis alijs
conſurgit euidentiꝫ z accutiuꝫ. ¶ Cum
rum puniam bei oſtendit iuſticia. Cuius
nameꝫ rano dicat ꝙ ſicut bonitas z magnifi
ficentia regalis requirit aultam ꝓ omnes
reſtituendo. Ita etiam iuſticia ſuum requi
rit carcerem et furcas ꝓ omnibus inimicis
rancis: z latronibus ſuſpendendis. Item
nes ter: omne naturale agentis ꝓpter
bet: ſi ſicut bonū ſunt premandi: ita mā
ſunt puniendi. Cum inſuper apud manſas
uſtiuam ecclie inſtituam: aliqui ad tem
puo ꝓ quo ſuntenda ſolemne ſupremi
tur bonoꝝ ꝑ excommunicationē ſua gla
dium et incorporales: z ſinaliter malos: ſi
naliter et ꝓ ſuper ſeparet eos ecra ter
ram benedictam: et ſocietatem fidelium ſe
peliēdo. Quarto a fortiori patiene: ſicut
lem bonitatem z largitatem maiorem ꝓ po
nere in deo in bonorum retributione. Sic ꝛa
lem in ſummo iudice in ſtiſſimoꝝ rigoreꝫ
mmo maiorem: vt poſſet omne iuſtitie

humana ꝓparata. Et defectiua: opoſitet con
ceſeruſtitiam z equitatē in puniſmone ma
lorum cōgibilem ad tempus z incorrigi
bilium: ꝓ ſemper eos a ſocietate bonoꝝ
ge z ander in terra malefica ſepeliendo:
am illo qui eodem iudice iudicante ſepult
ſi in inferno. Luc. xvi. Et quidem ſatis ua
ſtenancmeꝫ bo ꝓ ſequitur lege cui
nor z vniuſquiſq; illo puniebat ctra quod
agat: ꝓpte qui peccat contra rem publicaꝫ
per motiones et perpetuam exilium: ſocieta
tem publicam puniet. Et pene damnabi
nabit. xl. penitentia. Cuius ratio eſt: quia
ergo ꝓ contra illud agit reddit ſe illi bono
indignum. Ac ſecundū hoc ſatis ſuerat no
ꝓ tempoꝫ in peccando ſed quod ſit contra
quod peccauit: quale ſit delectum illꝰ quā
tempoꝫ. Et ſi illis conſideraret ſtemeraꝫ
mentit reſtituendi eternum illum puniunt
ſuſtinet ſi vita puniant ꝓ ſemper ſtuie bre
ui tempoꝫ mota peccantis. Secidem iuſtiſ
ſimum indicem qui nutrem ſuā nutrem
nis poteſt. Cum accepero tempus ego iuſti
gas iudicabo: in ꝓ. xxxvij. vt ideo vltimo
hic punitaꝫ contra vltimum ſinem deum
ſtuiter peccauerat: e contra charitatem ꝓ
quam ad ſocietatem pertingitur beatoꝝ.
Et ꝙ hoc damnationem iuſte cōgeri nō
poſſint oſtendi beatus Gregoꝛius. xxxvij. moral.
ſuper illo Job. xl. Aſſumet inter eos e ſuſpiaꝫ ip
cumplum de Achab dicens: qua Achab ter
epeccatis dedeiendum dignus fuit: vt a
ſtuiſſet ſecepiſſet penitentiaꝫ actum: qui
ſeolens eccidere in culpam: quando no
les ſe reparetur ad penam. Oculis iuſticia
lumina maligne ſtuientia datur: et quos
volentes in peccatis ſtrangulent: in penam
peccati eam nolentes trahant. Nec ille apꝰ
gum omne cor paret z nullaꝫ volumtas later
emedie diam quanꝫ literaꝫ meꝫ tempo
ris in peccando ſed contra quide qua pecca
uerunt volūtate: vpote contra deum apud
quem voluntas ꝓ facto reputabit. Sicut
quod iuſticia cōuenit: ſicut patet. C. de epi
cor. d. d. ſi quis nō dicam rapere. C. de epi.
illa lex vna ꝑuer: pena ſubijcitur capitali:
illam cui ſanctemonia rapere voluit: z ſtra
cinquna finaliter in illa perſtiter voluntaꝫ
ker voluta rem illam opere complerent ꝙ
mnum eſt: deus vita ꝑuet eternaꝫ: ſina
liter peccare ſine fine velle: ſi fine ſineuere
poſſet. Certum nang eſt ꝙ ille qui derele
ao bea atq; fruitur: ſit magna delectatio
e aliqua creatura vtiturus. Cum ita ſic de
lectari poſſet velle: ergo ſim eius iuſticiam
gn voluntatem ſuā meritoꝝ: ita pugnet debet ac

ſi eternaliter peccaſſet. Nota. d. xx. arti. iiij.
Et ideo hec aliaquoꝝ mala ad ipſoꝝ ꝓ
nationem non veniat purgationem vel vtili-
tatem: et tamen ad mutuoꝝ aliorum pur
gationem z vtilitatem. In quo caſu eſt de ei
liter ſcire de illis qui ſtz leges humanas mo
te puniuntur: nam quidem ad ihaꝫ: ſed ad
alioꝝ emendationem z vtilitatem. Sic in
propoſitionem ſtri Anſelmi. Cur deus homo.
Flagellato ſtultus ſapientioꝛ efficitur. ¶ Et
quidam eram ſim humanas leges a cuita-
te perpetua cultio excludantur et eis ſubtra
cio: cuitas purioꝛ redderatur. Et in propo
ſitione vtis deus ꝓ mali ab illis ſocietate expel
pellantur puniſtima: de qua Apoca. xxi. ſ.o
intrabit in illam aliquid coinquinatum et
faciens abominationem z mēdacium. Gide
quomodo beatus Gregoꝛius pene: inferꝰ
nalis: eternis tradinem z eternaꝫ probat. S.
vij. ſis. ¶ Sed fore obiciet quispiaꝫ: ad
quoꝝ emendationem vel vtilitatem: ſi ꝛq
aliqui eternaliter puniſtur. Ouibus reſpō
dem: q ad illoꝝ aliquoꝝ qui ille puniſ ad pena
dum ad uncuriur nimoꝛe. Si enim ille nimoꝛ
non ſuiſſet ſaltem quoꝝm non eſt numeꝝ-
nungi ſuiſſent. Et ſim ſacra ſcriptura: er a
deo non ſuiſſet oſtenſa pena illa eternaliter
timoꝛem non habuiſſent. Ergo deus in ſcri
pturis ſanctis illam oſtendere debuit: ꝙ non
mendacier: quia ſic ſicut malinus vera oꝛa
muiſſet minaꝫ ita nulli veraciter z ſtmiter
ſpecaſſet promiſſa. Et ſic nullus verraberet
timoꝛem a malo nec traberet ꝓmoꝛe ad bo
na. Quia ſicut illud intelligeretur falſum. Lu
ce. xvi. dcmuie ſequitur in inferno. Et illud
Mat. xxv. Ibunt ꝑ in ſupplicium eternum.
Ita intelligeret falſū illud ꝓpheta Ezechie
Luce. xxxiij. Nodie meum erit in paradiſo.
Et illud Mat. xxv. Et bonum vitam eternā.
Nota. infra. d. c. xiij. In quibus auctoꝛitati
bus non tantum penarum z pene ſed obſti
dtur veritas: verum etiam velocitas contra
cionis. Talios inceditos qui dicunt alias
bonoꝝm z malorum pena ſe quando
diem expectare iudici. Cuius contrarium
ſtrum ad malos per predictum ꝑtet duriꝛe
ſe ꝑ ꝑ auctoꝛitate Job. xxj. vbi de malis lo
quens dicit. Dicēt in bono dies ſtoꝛ: in
puncto ad inferna deſcendunt. Et ſtra ad bo
nos: ꝑ ꝑ ꝑpheta auctoꝛitatem de latroꝛe
paradiſo. Luc. xxiij. Atq; eam ambarum
ꝑtium auctoꝛitate ratio concordat. Nam
cum mlet z meꝛcenario ſtitus poſt la bo
rem debebatur quod meruit vel deneꝛat.
Et mlta ſit vita bonoꝝ ſuper terꝝ Job.
vij. Et ſicut bieo mercennarij dieo eius ꝛō

Ergo deus tenet quod alijs precipit. Leui. xix. Non morabitur opus mercennarij apud te: quod etiam dicit Johelis vlti. Cito velociter reddam vicissitudinem vobis super caput vestrum. Nota. R. vij. 5. ¶ Item eadem ratione et dei prouidentia qua rebus naturalibus statim debite adhibentur perfectiões nisi impedimentum sit ex parte agentis vel recipientis. Eadem prouidentia rebus rationalibus deberentur statim premia vel pene.

n Quantum ad predictam damnationis certitudinem forte quidam cogitabunt: ꝙ hoc verum est de infidelibus qui fidem christi non receperunt: ꝙ enim tales certitudinaliter dãnentur: bene concedent sed non ꝙ christiani. Quod quidem dictum non tantum. D. j. 18. verum etiam per auctoritatem sacre scripture reprobatur: dicentem. Conuertantur peccatores in infernum: omnes gentes que obliuiscũtur deum: in Ps. ix. qui dicit: omnes gẽtes: christianam gentem non excipit errantẽ. Sed dicent: ipsi deum non obliuiscuntur: quia licet peccent: semper tamen deum verũ adorant. Quibus respondetur ꝙ sicut hi: ita et mali christiani suo modo falsos adorant deos. Nam si apostolus Phil. iij. illos gulosos deum ventrem habere asseruit: quorum inquit deus venter est: qui plus gulam suam ꝙ deum diligunt: vel qui dei spretis mandatis gule sue adherent. Eadem ratione omnes alij illud quod plus ꝙ deum diligunt: vel propter quod deum derelinquunt: vel eius mandatum vel deum negant: deum sibi cõstituũt. ¶ Cum ergo in quacũque peccato mortali peccantes: sicut superbi per superbiam: et sic de alijs: dominicum transgrediantur mandatum: et deum negent verum: sicut specialiter in falsis patet: et auaris: et periuris: qui propter paruum lucrum veritatem negant: que deus est: ipso teste qui ait. Ego sum via veritas: patet quod in quocunque peccato mortali existentes: falsum habeant deum: inter quem et deum saracenorum nulla alia videt differentia: nisi ꝙ isti viliores et ignobiliores adorant deos. Nam ipsi solem et lunam et alios planetas colere solebant: que sunt pulchre et nobiliores creature: istorum aliqui deos habent fedos: sicut gulosi et luxuriosi. Aliqui deos crudeles: qui semper suos torquent cultores: sicut iracundi et inuidi: et sic de alijs: sicut patet. A. xxviij. 38. Hierem. xvj. Seruietis dijs alienis: qui non dabunt vobis requiem. ¶ Iterum Iudei fratribus suis non commodant ad vsuram. In lege etiam Saracenorum vsura prohibetur. Iudei vero intantum legem suam obseruant: ꝙ inde eius iudeo non mutuat ad vsuram propter legis sue preceptum et reuerentiam: sed certe christiani illam fratribus suis: et legi non exhibent reuerentiam. Iterum illi adulterium detestantur et puniunt sicut ostensum est. A. xvij. 10. Iterum ipsi secundum legem eorum falsos testes ad mortem condemnant: sicut legitur preceptum. Deutero. xix. Et opere impletum. Danielis. xiij. Nos vero falsos testes in causis matrimonialibus et alijs care conducimus. Ipsi nec blasphemãt: nec blasphemantes aut turpiter iurantes libẽter audiunt. Nos vero hec facientes vel audientes videmus. Ipsi homicidas non patiuntur viuere qui voluntarie occidunt: sicut patet Numeri. xxxv. Et Exodi. xxj. Qui inquit percusserit hominem volẽs occidere: morte moriatur. Inter nos vero latrones et homicide liberantur: et fideles indicantur. ¶ Illi iudei propter dei preceptum. Deuteronomi. xviij. incantatores: necromãticos: carminatrices secum viuere non debuerunt permittere: et ideo tales de terra eraserunt: sicut patet. j. Regum. xxviij. vbi mulier dixit ad Saul. Ecce tu nosti quomodo erraserit magos et ariolos de terra. Christiani vero tales querunt eisque de suo dant. ¶ Illorum reges per legis preceptum. Deuteronomi. xvij. Equos non multiplicauerunt ne subditi nimis grauarentur expensis si vltra redditos suos expenderent. Inter christianos domini intantum in equis et pompis et vanitatibus expendunt: ꝙ pauci sunt de proprio viuentes. ¶ Inter illos colligens ligna in sabbato: id est in festo illorum lapidabatur: sicut patet Numeri. xv. Inter nos frangentes festa in exemplum ducuntur pluresque sequuntur. ¶ Propter has nostras maiores iniusticias: necesse est con- o cedere: ꝙ mali christiani grauius in inferno punientur: quia si iniusti punientur: sicut dicitur in Ps. xxxvj. necesse est concedere: ꝙ iniustiores plus punientur: sed ostensum est ꝙ mali christiani sunt iniustiores: et miserabiliores habent deos: propter quod veritas dicit. Matth. xij. ꝙ viri niniuite: id est illi qui fidem christi non habent: surgent in iudicio cum generatione ista: et condemnabũt eam ostendentes ꝙ iniustiores illis fuerũt: ergo plus punientur ab illo iusto iudice: de quo dicitur Actuum. x. Non est personarum acceptor deus: de quo etiam in Ps. xx. Inueniatur manus tua omnibus inimicis tuis: dextera tua inueniat et cetera. Supple ad penam omnes qui te oderunt: qui omnibus et omnes dicit nullos a pena illa excipit: que sequitur. Pones eos vt clibanum ignis. Cassiodorus. Iste

ignis sic consumit vt seruet: sic seuiat vt affligat: dabitur miseris vita mortalis: moriẽtur et semper erunt. Ps. xlviij. Laborabũt in eternum et viuet adhuc in finem. Sequitur Ps. xx. Fructum eorum de terra perdes: quos male acquisierunt vel quos in vsus bonos dum viuerent expendere noluerunt. Et semẽ eorum a filijs hominum: id est heredes et alios filios et filias et consanguineos qui male ab eis acquisita post eos retinent: pro quibus ipsi nunc damnati sunt: quia in eis cõpleta est prophetia illa. Ps. xlviij. Relinquẽt alienis diuitias suas qui etiam pro illis eis derelictis damnabuntur: sicut ipsi nunc dãnati sunt: de quibus sequitur. Sepulcra eorum domus illorum quasi diceret. Qui in magnis gloriabantur diuitijs et pulchris castris: palatijs et domibus: istis omnibus alijs derelictis nunc quantum ad corpus nullã aliã habent domum ꝙ sepulcrum. Nec quantum ad animam aliam ꝙ infernum. Iam teste Ps. xlviij. Sicut oues in inferno positi sunt.

¶ Causa vero predictorum in parte innuitur in hoc quod sequitur. Quoniam declinauerunt in te mala peccati: scilicet causam deo attribuendo: sicut dictum est. S. iij. 18. Causa vero excecationis et deceptionis illorũ innuitur in hoc quod sequitur. Cogitauerunt consilia que non potuerunt stabilire: cogitãtes se longam habere vitam futuram et quasi pro longa vita sustentanda multa cõsilia habendo: in possessionibus et rebus augmentandis: sicut ille Luce. xij. qui voluit amplia re horrea sua: cui dictum fuit: stulte hac nocte repetent animam tuam. Ex quo patet ꝙ consilium suum stabilire non potuit: ita nec quicunque alius: de quo Job. xvij. Cogitationes mee dissipate sunt torquentes cor meum.

o ¶ De omnibus predictis concludit Ps. dicens: Ps. xxx. Erubescant impij et deducãtur in infernum. Cuius deductionis et ratio et necessitas est: quia sicut duo corpora non possunt simul esse in vno loco: ita nec mali qui sunt corpus diaboli cum bonis qui sunt corpus christi. iuxta illud Ro. xij. Unum autem corpus in christo in vno celo. Cum ergo christus cum corpore suo celum occupauerit: necessario aliud corpus de loco illo expelletur quia sicut dicitur Esa. xxviij. coangustatum est stratum: ita vt alter decidat: et palliũ breue est vtrunque operire non potest. ¶ Hec insuper damnationis malorum certitudo per alias euidentias et auctoritates ostensa est. D. j. quasi per totum: et specialiter arti. ij. Qui ergo tot euidentijs et auctoritatibus damnationis intelligunt certitudinem: et tamen insani esse non desistunt: sed nec penas illas vt deberent timent: sed semper euadere presumunt: cum tamen viuant ac si illas euadere nollẽt et de penis illis trufat latronibus assimilantur: immo multo stultiores efficiuntur qui iuxta furcas: in quibus socij illorum frequẽter suspenduntur sedent et de illis trufant: ipsi quibus quia illas nõ timent: similia postea patientur sicut socij illorum: de quibus exẽplum accipere noluerunt qui prius patiebãtur. Sic in proposito: quia isti de damnatorum penis exemplũ accipere noluerunt: nec timore illius ignis a peccatis cessare: erunt sicut dicitur in epistola Jude. j. Ignis eterni penam sustinentes.

¶ In quo penarum infernalium designatur eternitas. Cuius quidem eternitatis. Primo ostẽdẽda est causa. Secũdo modus quo intelligi potest: quomodo damnati semper cõburuntur: et nunquam consumuntur. ¶ Quantũ ad primum: duplex causa istius eternitatis est: quarum vna est peccantium voluntas. Alia viuentium vtilitas: tacta est. S. eo. c. ix. Art. v. 14

¶ Tertiã causam reddit Aug. li. de vera religione. Cuius hec videt esse sententia. Licet actus peccati sit transitorius: tamen in illo qui in peccato moritur mortali culpa semper manet in aĩa: sed quamdiu culpa manet iustũ est ꝙ pena maneat: ergo et cetera. ¶ Quod aũt culpa semper maneat: duabus ostendit rationibus. ¶ Quarũ prima accipit in ordine ad coniunctionẽ corporis cum aĩa. Cũ enim ex dei ordinatione opera meritoria ad vitã eternam consequendã fiant totius cõpositi ex corpore et aĩa. Sicut namque corpore aĩa indiget ad hoc vt suã naturalẽ consequatur perfectionẽ in factis et virtutibus. Ita iustũ videtur: ꝙ corpore indigeat ad hoc quod suã supnaturalẽ cõsequatur pfectionẽ: sed aĩe semel in inferno in quo nulla est redemptio ad corpus iterũ redire nõ possunt. ergo et cetera. ¶ Secũda ratio accipit in ordine ad dilectionem necessariã ad salutẽ. Cõtritio namque et penitẽtia que salutẽ inducere debent necessario requirunt odiũ peccati et dilectionẽ dei: sed illi dãnati nunquam odio habebunt peccata: nec deũ et proximũ diligẽt: ergo et cetera. ¶ Quod aũt deũ non diligẽt patet per illud Apoc. xvj. Doles inquit blasphemabũt deũ propter plagam: nõ dicit propter odiũ peti: sed propter plagã quã sustinent: quia nõ dolẽt se peccasse inquantũ peccatũ est offensiuũ dei: sed inquantum est eis penale: quia sicut Aug. videt velle: gulosus semper habebit voluntatẽ gulã exercendi: et luxuriosus luxuriandi et sic de alijs quas voluntates dũ complere non possunt sicut eis maredescunt: mirabiliter in proprijs torquẽtur de-

fi cruciatus quia si pes seu reliqui artus dilatati ad tempus multum affligat animi desiderio minuit quod nunq̃ impleri potest maxime mi seriam affligit animam. Nota plures causas.

S Dicit. cum sequitur. ¶ Cum autem verso ad fe cundam partem ipsius articuli modus seu euidentia quo hoc iuste factum esse imagi nari potest. ostenditur tam. D. i. .xxi. .d. .v. diuersis exemplis tam exemplo Augustini auctoritate sacre scripture. ¶ Exemplum vero Augu. ad hoc habetur de cui. de. li. .xxi. .c. .vi. vbi plura ad idud propositum ostendit. addu cit exemplu. Inter quos unum est de nobilius partibus Cicilie. Et quidam inquit nouiss in Cicilie monuerat̃ qui tanta tempestate burrunt̃ ac vlq; nunc a nemine flamme ethe reę aut̃ integri perseuerant̃ tales idonei testes sunt q̃ non omne quod ardet absumi. Ardet enim per illud exemplum ofte dere q̃ ille in inferno semper ardet quia semper ibi q̃ q̃ consumentur: vel in ardoribus sine habebit.

¶ Quomodo autem vel illud vel illud fieri possit re q in calidus non nisi humidum ni si in oportius omne inutilitate & penitentie quę tes rationes quercido naturales facra scri ptura non vnico infonat verbo dicens: q̃s de multis est q̃ odo. Iob. .xi. ¶ Siquidem quo modo ibi potest esse ignis sine materie con sumptione corpora bi natorum semper cibu ri & nunq̃ consumi: quomodo spiritus ab igne paratur corpore quomodo in eodem puncto potest esse aqua frigidissima: aut calor ignis maximus absq; hoc q̃ aqua ignem cō tingat vel calores mutuos. hec & similia nodi questiones in vnico predicto solutiuę verbo ibi. Qui sus ordoquia ibi nec est oado nam rem re gra tie nec gloria. Quibus addo autem dicta non obstante q̃ patiur mirabiliter ignis naturaliter materiam consumit offus fibilem: eque aqua ignem naturaliter exigui sed ibi est ordinatio diuine iudicie q̃a pre dicta patet ordinem substituit natur: vt si cut contra naturam increatam irrationabile liter peccauerint: ita pecter naturę ordinem puniantur. Famis ergo videtur nimis in na tura inuestigare de hiis q̃e fupta vel prerer naturam fiunt. hoc tamen semper credendi est q̃ pater & filius & spus sanctus pater predicetur causas fieri dicitur. i. Cunoth. i. penas debuni in interitu eternas.

Ar. vi. ¶ Circa tam eternas ¶ etiam consentiebat Qui arium consentiunt in duobus attendit Primo in contrarietate. Secundo in similitudine. Contrarietas vero istum ad hoc at tendit q̃ pene illoni illic sint contrarie pec catę huc ab eis comittit. q̃s pater puno. D. ij. .xx. ¶ Secundo ad ostendit in p̃s. .xx. vbi q̃ postq̃ de reprobis dixit. Irabebit eos dominus in ira sua conturbabit eos & deuorabit ignis. Mox de electis q̃ subiungit. quo cit contraria peccato subiungit dicens Vultu tuo tantum delectabis vos. Ex quibus verbis q̃ aduocatoli malorum in contrarie q̃ssis falsitati q̃ hic peccado apertebant. Et q̃ loquuntur adulteris iustis in superbia: et in idulione legis & consolationis. in auaricia & falsas cautelas cō pendentes q̃ ibi penas q̃ debuit fue loquax tari cō trarie. Sic inquit in tenebris conturbabit. & q̃ ibi fecit ibi penam habebit culpe conformitas. Sic etiam in adhs ethimandis est peccatoribus pr ura mate ligamus q̃ superbi. r vane gloriosi q̃ dicuntur fuisse omnes. r ab oblique q̃ mali. & in dormibi erit sub olbus q̃ in tenebris fuisse vbi a nullis ad illoru gloriam videri potuerit iudicis ire q̃ vendere. Matt. .xx. Amatis q̃ mittite in tenebras exteriores. ¶ Secundo ha bentes eos frigidit̃ quoti meme frigefiat quando vident vel audiunt alios prosperari vel cōmendari. Semetipsos intendunt ex inuidia corodentes: sicut vermes corpoli terram. Illic contra ignis frigiditat̃ ado rem patiuntur ignis. Et pq̃ verme umidere peccatis culpe verme patient eterne punhe mi serie: bonoti cogitantes letiq̃amquam in die iudici videruntur. q̃ ipsis videmur e quam intrauerit. Ps benedicti ipius nouiti tur re. Esa. vlt. Ignis eloru non extinguet r vermis eoru non morietur. ¶ Quod vero qui amplius terras e pulchia maneria r omnia r auru & argentum sit argentum. dam no bilia r immobilia amde cumulantes inuenia mala luerantes: ibi erunt in arestimo pone omni bono carcere r fine fle. confidentes lamentantes r dicentes illud. Sap. .v. Defle runt omnia velut umbra. ¶ Tepidi vero ui pigritia qui hic semper querunt quomodo ne q̃ ne cause esse possint ibi nag̃ nauum bue dunt: iuxta illud Thren. .xvj. Scrinetur ibi afflictis qui non habunt vobis requie. Ess losi enim qui hic eredunt ibi eximi. Et esai. xc. lev. Geram mei comedent r vos eluriet. Luna ¶ Illi vero qui hic luxuria est iunt: et lasper nib cibus illicitus delectantur nullis enim ibi gene gebennali stridebunt dentibus: nis ste chyst horeti flentes r stridor dentium. Et ira illicitam vlionem. ibi demonis terribil ab hoc dibus. Sapiente. v. Videbunt timore horribi. Tertio idem ostendit per historiam in vita pasrum. i qua cōtinet videlicet. q̃ quidā seu ostendebantur quasi singule pene sin gulis peccatis debite. ita q̃ aliena rapien reo. r facientes eis de limo. male acquisitis

vasa argentea r huiusmodi semper in ille quoq; hantur. Et sicut furi ostendit furti ad suam confusionem: ita hic illo semper ostendebantur sicut furibus latroni coti in ore. Auaro est enim in locis genitalib⁹ ibi q̃ndebantur r torquebantur. Recidunt̃ ore pro serpetes eromebat. r sic de aliis. ¶ Pec dicto vero facra scriptura ibi ve ueum r sanctos negabit. historia ad q̃ de cordat Gregorius asserens. q̃ quos habue runt incentores in culpa: habebunt tortores in pena. Et hinc manifestum est. q̃ ibi q̃ ibi seipsos male tractant: male tractandi sint. Ille ferfore ma ma. Auaro est enim in locis genitalib⁹ ibi q̃ndebantur r torquebantur. Recidunt̃ ore pro serpetes eromebat. r sic de aliis. ¶ Pec dicto vero facra scriptura ibi ve ueum r sanctos negabit. historia ad q̃ de cordat Gregorius asserens. q̃ quos habue runt incentores in culpa: habebunt tortores in pena. Et hinc manifestum est. q̃ ibi q̃ ibi seipsos male tractant: male tractandi sint. Ille ferfore ma ledicendo odio habebit. Et q̃ li iurādo deus r sanctos blasphemarit in culpa: ille blasphe mabunt ad penas. Et q̃n ipse Facies illicite Exti. ¶ Circa tam eternas ¶ etiam consentiebat Qui arium consentiunt in duobus attendit Primo in contrarietate. Secundo in similitudine. Contrarietas vero istum ad hoc attendit q̃ pene illoni illic sint contrarie peccatis huc ab eis committe in tenebras exteriores. ¶ Secundo habentes eos frigiditat̃ quoti meme frigefiat quando vident vel audiunt alios prosperari vel cōmendari. Semetipsos intendunt ex inuidia corodentes: sicut vermes corpoli terram. Illic contra ignis frigiditat̃ ado rem patiuntur ignis. Et pq̃ verme umidere peccatis culpe verme patient eterne punhe mi serie: bonoti cogitantes letiq̃amquam in die iudici videruntur. q̃ ipsis videmur e quam intrauerit. Ps benedicti ipius nouiti tur re. Esa. vlt. Ignis eloru non extinguet r vermis eoru non morietur. ¶ Quod vero qui amplius terras e pulchia maneria r omnia r auru & argentum sit argentum. dam no bilia r immobilia amde cumulantes inuenia mala luerantes: ibi erunt in arestimo pone omni bono carcere r fine fle. confidentes lamentantes r dicentes illud. Sap. .v. Defle runt omnia velut umbra. ¶ Tepidi vero ui pigritia qui hic semper querunt quomodo ne q̃ ne cause esse possint ibi nag̃ nauum bue dunt: iuxta illud Thren. .xvj. Scrinetur ibi afflictis qui non habunt vobis requie. Ess losi enim qui hic eredunt ibi eximi. Et esai. xc. lev. Geram mei comedent r vos eluriet. Luna ¶ Illi vero qui hic luxuria est iunt: et lasper nib cibus illicitus delectantur nullis enim ibi gene gebennali stridebunt dentibus: nis ste chyst horeti flentes r stridor dentium. Et ira illicitam vlionem. ibi demonis terribil ab hoc dibus. Sapiente. v. Videbunt timore horribi. Tertio idem ostendit per historiam in vita pasrum. i qua cōtinet videlicet. q̃ quidā seu ostendebantur quasi singule pene sin gulis peccatis debite. ita q̃ aliena rapien reo. r facientes eis de limo. male acquisitis

ti fuisse puero positus: concedat q̃s dicatur
Bpo.xxi. Cum dis inquit ꝛ incredulis ꝛ exe-
cratis ꝛ homicidis ꝛ fornicatoribus ꝛ vene-
fico ꝛ idolatris ꝛ cęteris mendacibꝫ pars
illoꝝ erit in stagno ardenti igne ꝛ sulphure
q̃s est mors secũda. ¶Cece vite legit quasi si
mules culpis habuisse penas id facto. Cur cõ-
cedat principiũ de loco Tullionis. Deinde
po dente: oculi pio oculo ad stitionem pio
adustione ꝛc. Exo. xxi. Cui cnq; excoriat fa-
ciem seruo suo ꝛ ancille ꝛ corruperit eam: dimit-
ꝫ ꝛc. vij. Cui etiã concedat illud bti Steg-
mo. xx. Secundũ inquit modum culpe pe-
na distinguuntur. Nec mirctur quis q̃ pene
illoꝝ aliq̃n̄do videntur vero magnitudine ꝓ-
cedere ꝛ cruciatu eis in puna parte huius articuli:
aliquando similes: quia sue sic semper ita
contra eos ordinatur ꝛ sua magis afflicti-
uacita q̃ liter facta videantur similia in ꝑ-
pone: affligendo tamẽ semper est affli-
ctio pirata. Et ita oportet intelligere ꝛ no-
tare nunc illas sustinendas penas: sicut unte
liguitur q̃uadoq; calcidisimas: quadoq; de
sustinendas frigidissimas: sicut patet per illud
Iob. xxviij. Ad nimiũ caloꝝ trans feae
ab aliquis nimiũmz vlq; ad inferos pecca-
tum illius.

Ibi.vij. ¶Un quo penarũ infernali dissignatur ma
gnitudo. Primum hoc q̃s sicut dictum est
mutabuntur de contrario in contrarium: q̃s
vnus grauabit q̃s semper eaꝺem sustinue-
rit penas: et ut tue sustinendi ostenduꝫ-
dere ut ar quod modo penam ꝛ miseriã alie-
uiare: que quidẽ penarũ mutatio innuitur
in ꝑ. xxvij. qui dicit. Sicut oues in inferno
posiũ sunt mores depascet eos. Primo queria
sicut oues necantur de pascua ad pabula.
Ita isti de penis ad penas: de aquis nunq̃
ad calorem nunq̃ de morte ad mortẽ: ꝛ sem
per vnient sine mora. Secundo mortis pas-
tur: illoꝝ oues herbis: z nũq̃ illa confumẽ-
quia semper vnientes penarũ qua de nouo
pascuntur. Et si in hoc de eas uenus sicut de
ombrenia sicut ille herbas quibus pascũ-
tur: nũq̃ illas ita totaliter consumũt: quin
aliquas illarũ partem salut radices in terra
demittant: ꝛ hoc interim ambis pascuũ ad
illa loca redierint: pascua recentia ibi inue-
nient. Sic isti quibus isti penis sunt pasti:
et a quibusdam denouabus nunc afflicti ad
illas ad alias penas: et ahoc demonee recc-
dunt: dicentes illud Iob. xxi. Saturati sunt
penis meis. Et cum in illis penis et ab illis
demonibus fuerint de nouo torturũ ad pos
res redierint penas ꝛ toutoues: recurres in-
uenient: ac sic sine fine de nouo: et recurrer ct

calibus miseriis murationibusmos bonꝝ
sce et eoꝝ: quorum mot remission. defruit ne
momodicinq; dicit Oreasij. Quibus tunc
ero inferne. Secundo inquirendo penarum
hominum malouum ꝛ damnatorum obiec
dituꝝ ꝛ comparatione ad penas demonum.
Rationabiliter nãq; dici potest: q̃ multoꝝ
damnatoꝝ maiores pene nonnullorum
demonum. Quia mouqua in ꝓpria natura
damnantur peccatis ꝛ ꝑ ipsũ damnabuntur.
Et ideo ꝓportionabiliter ꝑ pot ꝛ eoꝝ malicij affli-
gentur in spiritu ꝛ corpore illi ꝛ ꝑ ipsũ ma-
ta q̃ penarum intẽso fm̃ inquinitate ꝑ-
nbus maioribus correspondeat peccatis.
Attensione vero magnitudinis ꝛ durationis
respondeat partibus ante penarum filio-
cus. ¶ Tertio propter aliãs causas tactas
in auctoritate Anselmi. d. vij. q. ¶ Tertio il
lud ꝑ quod penarum magnitudo ꝛ durans
ostendunt pierentarus delectationum mo
dationes. Et hoc per talem modum q̃ qui
libet in Tempo expertꝝ potest. Qui enim no
dum illum nunc ad fuam emendationẽ fu
re voluerit: cogitet ꝑ penale esse filiuinita
tis de fluxu animabili ꝛ delectabili trãsire ad
statum miserabilem mortis. Et nulla pena po
fitiua verborum adiustionum vel ꝑdisi-
dam loco miserabili imponere ualet: tãtis
et affectio magna pertebre ꝛ durue pmanẽ
cum eaꝺẽs recordatione pmanentie. Ideo
bi gratia. Admittens locum amenissimie
tatem amatam: ꝛ cuiẽnta ꝛ pomiferia ꝛ nu-
dunita. delectat se omnia immemorie nalis
locum: quo ei tenta voluntatem famẽ
tranxaeniam ſi ibi: nec verbo etiã necros
nem ꝛ mirabilos ꝛ amen habet dolores: ꝛ
ꝛ. fic ꝛ recordationẽ adiuuãtq; priora
delectationis dolet ꝛ fuspirat. Nam videa
locum in quo eſt turpem: fuspeas dicendo.
Ven. Simplicium locum habere ſolebam: ꝛ
ſic de ſocietate ꝛ omnibus aliis. Et ꝛ mibi
patet q̃ ror habebit ibi tormentaq̃ue pur
habuit oblectamenta ꝛ ꝛ enolutione ogna
tionis ꝓprie: immo ſi non eſſet alia pena
impoſita. ¶ Quod ſi hec ita ſe habeant ꝓ-
na ifta ſentiant experter cogitet ꝛ credant
mergentiꝝ ſuorum gs hecita ſe habere opor
tet credere in loco illo in quo trag ſunt ꝛ
current maxima fes penaꝝ poſtmodũ mul
titudo: ſicut patet. d. v. c. ij. Et varietas ſitut
patet in puncto ſtbi articuli. Super ona
varietatis murationẽ fundandas eſt cogita
no imaginãdo: ſi ouris eſſet omni be mutati
ſta frequenter exercitari: tunc in ignem nic
in aquam mutꝝ frigidiſſimam: ꝛ ſemper ad
ſta ſtatim poſt reuocari ſine mouis poſſi

bilitate: ꝛ ſimul cum hoc q̃ tanta erit pena-
rum mutatio ꝛ varietas. Concurrit ertas
pẽdarum delectationum recordatio ꝛ pas-
mato ſine patet per Augustinum ſuper ti-
lo verbo. ꝑs. ꝛ. Pones eos vt clibani ignis
Ita nunq̃ videtur velle q̃ fiat ignis in ci-
bano mutorem ex tentione cuiſtar calorem
Ita inquotum ex recuſatione cogitationi
maior cauſatur pena. Iob. xvij. Cogitatio-
nes me debilitate ſunt frequentes eo mel.
Quod ſi ſimilitudo inquirat vita illa cuiꝰ
do talis recordano eſt nuda ſine exercitio
pene appoſitione vel anando tantum ſolꝫ-
pauꝛ quando ſanctet per cogitam ꝛ e epta
tio debet audiri. Et ſi talis cogitatio aliqui
ad bonum conuertit ex imaginatione nine-
nallarum penarum ibi patet. C. xx. ꝛ. ma
pine hoc conuertatur ad bonum. Ideo ſanctꝰ
miſerum terrere peccatores quãdo cogitat
q̃ ſuſi etiam correxerit non illum punitio
nis omnium bonorum torquebitur recorda
tione: ſed etiam alijs penas immemorabilitꝫ
ꝛ infinitas: an quibus tamẽrando dicit illud
Iob. x. Pene militant in me.

Ibi.viij. ¶ Eſt enim ſolum propter peccata operationes
ſed etiam omiſſiones voluntarias atq; eſſen
tias. ꝛ propter peccata prebentium auxiliũ eſt
auxiliũm vel fanctemquia in his mortali
ter peccant. Et apud legos humanos inſtas
penas inferentur: ergo a fortiori apud legos
bas. Quantum ad peccatum omiſſionis q̃
mortaliter peccant auctorem pri ſim
poſſum quodam fermone. Non minoris in
cui eſt criminis habenti tolere ꝛ cũ poſſis
ctabus indigentibus benegare. Eſurienti
pane eſt cui non dat. Sitienti indu
mentum quod in includio. Et ſeruum redẽ
pto ꝛ abſolutum: peccunia: quam ꝛ in terra
bulo. Tanto di tuas ꝛe mandere iona ſitis
poſſis preſtare ꝛ noua. Non ſunt bona po-
manis que ſeruum potare non poteſt: ſola
miſericordia comes eſt defunctorum. Quod
rorum illud peccatum apud leges mundi
inſtepunitatur: patet in. ff. veter. lib. xxxvij.
bract. cap. v. vendi. i. ratio. ꝛ ſi per emptor.
Si qua habeant q̃ ſi ex defectu Tuoꝝ muh
inſtrumento obligan ferut me: tanta mortã
tur. Tanto teneatur nulh ad interſſend eſt
debanno quod ex defectu ſuo accidit: mihi
reſpondebis. Et ſicut ille Theuis ſtrã ad do
minum ita predicti contenti in auctoritate
Ambroſij ſtrum ad bonum obligantur: ex ab
ipſo pamentur. Secundo ſtrum ad pecca-
tum voluntatis q̃ illud etiam pena pumas
tur eterna. patet per rationem ꝛ legẽ. Sicut
alijs ſi res prohibuiſſet ꝛ publice proclamaſ

fet bno diuiſim ſub pena mortis. Ita bene
motereur ſi ſic inciderer in vnus: ſicut ſi ds
inciderer i aliud ſicut patet in furto ꝛ homi
cidio ſed bene duo prohibuit. Cuꝑtus malus
bicens. Non mechaberis: non occides: non
furuum facies ꝛc. Et voluntatẽ malã: bicens.
Nõ concupiſces vroꝝem vel ancillam proxi
mi. Et ſed bene fratrem tuus in oculo tuo q̃
cupiſces rem proximi tui mobilem vel imo
bilem: ꝛ vrũgo ſub pena damnationis eterne
ſicut patet ex illa lege. Deut. xxvij. Maledictus
inquit qui nõ permanet in ſermonibus lẽ
mis: ꝛ facto dedãnatione angelorum malo-
rum quoꝝ non facit: ſed voluntas demonis
fecit ꝛc ad pẽnã eternã damnant. Et quibus
patet: q̃ ſicut quis ꝓ peccatis ꝓpriis ad
nationem incrcit: ꝛ incurrit eternã. Ita etiaꝫ
ꝓ peccato voluntatis. Sicut patet de illo Exod.
ſa quadã de qua fertur: q̃ cum in vtuma mille
mitare eſſet ꝑturus: videndo un enem qua-
dã per rima oſtij ꝓpoſe ambulante: ſi eam
ſola ꝓpoſitio conſentiunt th in delectatio-
nem intrinſe ꝛ ꝑ per alios ſtar: vel ve hoc ſtat
ſtant anuſtũ conſilio vel fauoꝛe. Sed hoc
oſtẽdere reſtat q̃ etiã iſti ſimilẽ eũ alijs pec-
cedentibꝰ penam incurrunt eternã: ꝛ etiã nõ
reſiſtere: vbi ex reſiſtere incumbit. Ut etiã
peccatores hoſpitantes vbi fouunt ꝛ recti in
bomibus ſuis cõuttere voluntarie: ſalibus
perſonis domos concedẽtes vel locantes vel
be domibus ſuis non expellentes. Hoc enim
pumo patet per exempla de hoſpitatibꝰ time
ci vel ꝓdictoꝝ regis: vel ipſi cõſilii vel au
nilij vel fauoꝛis ꝓbentes vel ipſum de domo
ſua nõ expellẽtes de ciuitate. Similiter de ciue
dũ ꝑ legẽ ciuilẽ. ff. de extraord. cri. i. in. ff. no
no. li. xxx. ꝑncto. l. ſi. ſ. ꝓuero. In qua ꝓdi
ci. ciuinuꝫ male factores vbi ſcelus ſequen
tibus: qui puero ſtnpium abducto vel coꝛru
pto comite perſua ſententiam multitudem pucl-
li vel terpellatorꝝ quod ve impudicitie gſa
fecerit: dominum prebuerit: pretium ve quo
te pfua dcat dederit: perfecto flagitio pumi
capite ꝑ impfecto in inſula deportat: ceteris
pri comites ſuperuno ſupplicio affiuentur.
Sic. ſi cequod motuantur. bic nona q̃ ſit pu-
rut voluntatem ciuerſus fine factoem hoc q̃

dicit interpellauerit. Et etiam peccatũ omis
sionis seu subtractionis ⁊ negligentie: in co
mitibus qui puero vel puelle dantur ad cu=
stodiendum. De quo iudicio timeant plati
⁊ quicũq; alijs dantur ad custodiam seu gu
bernationem quãcũq; ne corrumpantur: si se
a custodia subtrahãt: quia dicit: corrupti co
mites supremo supplicio afficiũtur. Et etiã
peccatorib⁹ vel peccatricib⁹ sicut meretricib⁹
⁊ hmõi locãtes vel ꝯcedẽtes domos: sicut fa
ciunt in magnis villis vbi tales fatue mulie
res de tali maledicto facto viuunt. Contra
quos etiam est lex ciuilis. ff. ad legem iuliã.
de adulteriis. l. in. ff. nouo. li. x. ti. predicto. l.
⁊ si amici: vbi continetur ꝙ sicut pena capi=
tis punitur: qui adulterium committit: ita q̃
domũ ad hoc locat vel prebet. ¶ Ad idem est
lex in autẽtica de lenonibus. Coll. iij. §. si q̃s
autem patiatur: vbi habetur ꝙ domus illa
publicabitur ⁊ nihilominus dominus dom⁹
in. x. libris auri punietur. Hec omnia lege cõ
firmatur diuina: que predictis concordat di
cens: in ps. liiij. Descendant ad infernum vi
uentes quoniam nequitie in habitaculis eo
rum. Timeant ergo qui lecatores: vel quos=
cunq; malos in familia sua retinent vel eos
pascunt vel vestiunt: cũ hoc faciendo pl⁹ pro
eis faciat ꝙ̃ qui eis domũ locat. Nec miret̃
quisꝙ̃ ꝙ deus vt predictum est iuste punit
delictum voluntatis vel consensus: qꝛ apud
etiam iusticiam ciuilem aliquando peccatũ
consensus grauius est: ⁊ grauius punit̃ ꝙ̃
factum in se: sicut patet. ff. ad legẽ põpeiã: de
parricidiis: id est in. ff. nouo. li. x. ti. predicto.
l. vtrum: cuius legis verba sunt hec. Utrum
qui occidunt parentes an etiaꝫ conscij pena
parricidij afficiantur querit põt. Et ait Ma=
cianus etiam conscios eadem pena afficien=
dos. Non solum parricidas proinde conscij
etiam extranei eadem pena afficiendi sunt.
Glo. Conscius delicti maiori pena punit̃ ꝙ̃
si ipsemet commisisset: nam si extraneus cõ=
misisset ⁊ occidisset patrem vel parentem al
terius punietur pena communi: vbi tamen
est cõscius grauius punitur: quia sicut par
ricida. Predicta confirmat lex dei que predi=
ctis concordat. Ro. j. Qui talia inquit agũt
digni sunt morte. Non solum autem qui ta=
lia faciunt: sed qui consentiunt facientibus.
Nota. U. x. arti. iiij.
Art. ix. 24 ¶ Remedia vero ad oẽs penas p̃dictas eua
dendas aptiora inueniri non poterunt: ꝙ̃ vt
omnibus tam culparum ꝙ̃ etiam penarum
radicibus ⁊ principiis resistatur. Pro quib⁹
est aduertendum ꝙ plura sunt peccatorum
⁊ penarum ex cõsequenti motiua male a pec
catoribus interpretata: quorum quedã tan
guntur. D. j. arti. v. Et. D. ix. arti. ix. scilicet
dei misericordia ⁊ huiusmodi presumptiões
per quas presumentes dicunt: ꝙ de⁹ nõ vult
perdere quos condidit. Et ꝙ deus neminem
eternaliter vult perdere. Sed huic principio
obstare debemus cogitantes qꝺ in inferno
nulla est redemptio. Et dicẽdũ: sicut in fabu
lis legitur vulpẽ dixisse ⁊ fecisse. Leo nãq; vt
animalia plura deciperet se infirmum finxit: Leo
⁊ animalia que causa visitationis ad ipsum fab.
venerunt deuorauit: vulpes vero intrantium
videns vestigia ⁊ non redeuntium: periculũ
suspicans asseruit ꝙ intrare noluit nisi plus
intrantia exire videret: ⁊ tali fantasia a Leo
nis cauerna longius se subtraxit ⁊ inuitan
tibus ab intrandum obstitit. Sic diabolus
vt plures decipiat: infortunat multos: ꝙ ipse
est quasi mortuus: ꝙ̃tum ad hoc ꝙ ipse nõ
eos eternaliter cruciabit: ꝙ infernus est cõ
bustus: sic ꝙ contentos non semper retine
bit: ⁊ ad istud publicandum ⁊ alios inuitan
dum vt illuc intrent: multos habet precone
satores: ⁊ sub isto pretextu multi intrant.
Matth. vij. Spaciosa est via que ducit ad p=
ditionem ⁊ multi vadunt per eam: de quib⁹
nullos exire videmus. Sap. ij. Non est qui
agnitus sit reuersus ab inferis ⁊c̃. Omnib⁹
ergo tentatoribus ⁊ tentationibus: ⁊ cogita
tionibus: que persuadent aliquid faciendum:
pro quo versũs infernum iter adiungentes:
ꝙ non eternaliter peribunt: respondere debe
remus: sicut respondit vulpes: dicentes: Nõ
facimus: quia sicut dicit̃ Sap. ij. Nõ est re
uersio finis nostri: qꝛ cõsignata est: ⁊ nemo
reuertitur. Sane in ista opinione plus visui
nr̃o credere deberemus ꝙ̃ talibus menda=
cijs. Quod nanq; ignis inferni sit visus pꝫ.
Nam sm̃ beatum Greg. in. iiij. dialo. Contra
negantes infernũ esse ostenditur ignis infer
nalis de quibusdam cilicie locis eructuari.
Et Aug. de ci. dei. li. iij. c. vlti. dicit ꝙ aliquñ
do erupuerunt tot cineres de mõtib⁹ ethneis
ꝙ cooperuerunt tecta domorum: ⁊ ignis ex=
iens rupes combussit. Nota Aug. ⁊c. eiusdem
ad idem. Quod vero iste ignis etern⁹ sit eter
naliterq; malos detinebit: plus verbis credẽ
dũ est veritatis. Matt. xviij. ꝙ̃ duos oculos
habentẽ mitti in ignẽ eternum. Et Mat. xxv.
Ibũt hi in suppliciũ eternũ: iusti aũt in vitã e
ternã. Alia vero culparũ ⁊ ex cõsequẽti pe=
narũ motiua sunt petõrũ lucra ⁊ delectatio=
nes. Sed hmõi tentationũ radices extirpa=
re deberemus respondentes: sicut respondisse
fert̃ qdã ꝯcubina amasio suo: a quo cũ rogã fab.
peteret ⁊ ipe diceret ipsam satis habere. Nã
inquit

inquit ꝗcq̃d das mihi nimis parũ est ꝑ pe=
na eterna ꝓpter te sustinendã. Ita deberẽt
mulieres ⁊ oẽs alij q̃n eis aliq̃ offerunt vt
falsa periuria: vel alia p̃tã committant: re=
spondere: nimis parũ est ꝑ pena eterna su=
stinẽda: non emo tanti eternaliter penitere.
Quasi ꝑ istũ modum r̃ndit Petr⁹ Simoni
mago. Act. viij. dicens. Pecunia sit tecuꝫ in
pditionẽ. Alia v̀o penarũ ⁊ culparũ causa:
q̃nq; est spes expectatiõis senectutis: quoꝝ
periculũ ex auctoritate oñdit Hiero. in episto
la ad Eliodoꝝ. Inter cũ inq̃t q̃. x. annis vi=
xit ⁊ inter cũ q̃ mille: post q̃ idem finis vite
aduenerit: ⁊ tẽpus oẽ trãsactũ fuerit: tantũ
dem hꝫ vnus q̃tũ alius nisi ꝙ magis senex
onustus petõrũ fasce pficiscit̃. Ad idẽ Aug.
sup ps. vi. Cũ dies iudicij venerit: tunc sen=
tient petõres q̃m non sit longa vita oĩs qui
trãsijt. Nota ad hoc autoritatẽ btĩ Gregorij
pulcherrimã. D. v. 4. Sic ex consideratione
infinitarũ penarũ oib⁹ tentationib⁹ resistit
⁊ durã egit vitã ille de quo refert Beda in li.
de gestis anglorũ ꝙ ducebat̃ ab angelo p=
mo ꝑ maximas penas. s. ignis ⁊ aq̃ ⁊ hmõi.
Et credẽs illũ locũ esse infernũ: dixit ei ange
lus: ꝙ fuit purgatoriũ: ⁊ illos qui ibi erant
posse bonis amicoꝝ operibus iuuari ⁊ spe=
cialit̃ missis. Postea ostẽdit ei puteos hor=
ribiles ⁊ penas inferni maximas: ad quas
dum ibi erat: duo hoies: vnus clericus ⁊ al=
ter laicus: ⁊ mulier ducebantur. Ex ab an=
gelo reductus: tota in vitã suã in artissima
egit penitentia: ⁊ oĩa bona sua dedit pau=
peribus: vxori ⁊ filijs. Et cũ hoies admiran
tes q̃rerent ab eo: quõ potuit in tanto frigo
re sic q̃si nudus ire. Uel alio tp̃e tot sustine
re ꝗsi discoopertus tot calores. Et quomõ
posset in tali pn̄ia viuere. R̃ndere solebat ꝙ
calidiora ⁊ frigidiora viderat: ⁊ talẽ vitam
ducit: ꝙ si nunꝗ̃ dixisset se penas vidisse: ar=
ta via oñdit se aliquid vidisse. ¶ De simili
visiõe nota de filia quadã. B. iiij. 10. Utriꝗ̃
istorũ põt dici: qꝛ vidisti: de nobis vtinã ve
raciter dici poterit qꝺ sequitur. Beati q̃ nõ
viderunt ⁊ crediderũt. Joh. xx. qꝛ vtinã oẽs
sic saperent ⁊ intelligerent ac nouissima p=
uiderent. Deut. xxxij. qꝛ si oẽs sic saperent ⁊
intelligerent ab omnibus peccatis ⁊ penis in
ferni se custodirent: ⁊ omnis penitentia ⁊ pe
na quam hic sustinere possent leuis videre=
tur. Ex pro tanto congrue respondit quidaꝫ
senex in vi. pa. cuidam dicenti. Quid faciaꝫ
ꝗm in cella patior accidiam. Cui senex. Non
dum vidisti tormenta futura: quia si illa cõ
siderares ⁊ esset cella tua plena vermib⁹ vsq;
ad collum: sustineres patiẽter. Sic videbũt
iusti ⁊ timebunt: in ps. li. ante mortem ad
suam emendationem ne videant ⁊ timeant
post mortem: quoniaꝫ timor penam habet
j. Joh. iiij.

Perseuerantiaꝫ in bo P. ix.
nis habere operibus. Primo: nos
mouent ⁊ docẽt pseuerantie vtili=
tas ⁊ nobilitas. Scdo: non pseuerantiũ vili
tas. Tertio: periculũ atq; inhonestas. Quar
to: antiquorũ ⁊ oĩum artificũ exẽpla: ⁊ diui
num p̃ceptũ atq; legis documentũ. Quinto
ostendent̃ cause retrahentes ⁊ perseueran=
tiam ĩpedientes cũ remedijs oportunis.
¶ Quãtũ ad primũ pseuerãtie vtilitas. Pri Arti. j.
mo in hoc ostẽdit̃ ꝙ deũ hic per gratiã inue 1
nire facit pseuerantẽ: qꝺ eleganter in facto
oñdit̃ Magdalene: de qua btũs dicit Greg.
in omel. de Maria: q̃ stabat ad monumentũ
foris plorans. Contigit inq̃t vt eũ sola tunc
videret q̃ remansit vt q̃reret: qꝛ nimiruꝫ vir=
tus boni operis pseuerãtia est. Et cito post
q̃siuit prius ⁊ minime inuenit: perseuerauit
vt q̃reret: vñ ⁊ cõtigit vt inueniret: actũq; est
vt desideria dilata crescerent ⁊ crescentia ca
perent qꝺ inuenissent. Hinc enim est ꝙ de eo
dem sponso ecclesia in canticis canticorum
⁊ q̃libet anima fidelis dicit. In lectulo meo
ꝑ noctẽ q̃siui: quẽ diligit anima mea. Quesi
ui illũ ⁊ non inueni: surgã ⁊ circuibo ciuita
tem ꝑ vicos ⁊ plateas: querã quẽ diligit ani
ma mea: paululũ cũ ptrãsissem inueni quẽ
diligit aĩa mea Cãti. iij. Scdo: deuꝫ in glĩa 2
pseuerantẽ inuenire atq; cũ ipso conregna=
re facit. Qꝺ eñ deũ in gloria inuenire facit:
patet: qꝛ oẽs alij currunt: sed vnus accipit
brauiũ. j. Coꝛ. ix. Glo. pseuerãs. ¶ Ex quo
pꝫ: ꝙ sicut in cursu seu ludo illo multi cur
rebant: tñ q̃ vsq; ad finẽ citius currebat atq;
velocius accepit p̃ciũ. i. brauiũ: qꝺ in veloci
tate pseueranti dabat̃. Ita hic in proposito
Et sicut rex vel dñs magn⁹ q̃nq; plures ha=
bet filios: sed tamen vnus solus accipit re=
gnum vel hereditateꝫ. Ita in proposito tñ
ille qui perseuerauerit vsq; in finem saluus
erit. Matth. x. Et regnuꝫ dei pro semper ob
tinebit: quia si seruire regnare ẽ: ergo sicut
ei vno die vel ad modicum seruire: ⁊ postea
ad peccata redire vno die vel ad breue tem=
pus regnare ẽ. Et talis est rex sicut rex esta=
tis in ludis puerorum. Ita ei semper serui=
re vsq; ad mortem est cum eo semper regna
re. Et hoc est quod cuicunq; fideli dicitur. j.
Paral. xxviij. Firmabo regnum eius si per=
seuerauerit facere precepta mea. In q̃ ma=
gna designatur perseuerãtie nobilitas. Nã

perseuerantia est velter regina sola inter
puellas electa nonpr cum Assuero fi et cum
toto regno in exercitu conuocato regna in pa-
ciuit. Assit it regna a dextris tuis &c. Hec
est Joseph saluator egyptiq; deuncq; salua
tur per plum salutator. Et peclinicum by
salarem de qua dicit Seq. cum. Et Maria
stabat ad monumentu. Tunc Joseph inter
rediquos fratres salarem tunicam habuisse
dicitur. Tunca cuppio vig at salua
quos bonum vsq ad confummationem ta-
lis dicere potest illud Eccls. ij. Sapientia p
Act. ij. 3 seuerant me pm.

C Sed q; pfectus non tantum trahunt ad bo
num perseuerantie vel quodcunq; aliud rõ
ne vtilitatis sed et remalynmur a malis im-
perseuere a simulanq; adipiscimur ea pfe-
ctio fendere restat: Sta sit non pseuerãs
vsitatus et ita considerata ad perseuerãtia
in bono ẽ pellant. Sed nõ assi vtilitas licet in
toto ostendat capiõ de vniuersitantia: ipse in
inspeciali non perseuerantes in bonoꝝ pu
nis beatis irrationabilibus in malis eom
parantur ẽ stimonibus ẽ defectuosis. In
ter quas pilo Leone comparãtur qua ẽ
Leona q; primo plures parit cattulos: deinde pau
ciores: ad vltimu vsq ad vnũ: postremo vsq
ad nullũ permanendo. Sic et illi qui pla ce
dinatitis fue anno sunt angeli: sed pohoc:
terno demonem sibi nubet plato ẽ sectere. Et
illi qui in vnuentute ẽ in innocentia: vel pu
roni sunt in virginitate vel in quadragesima
in infirmitate vel festo pascha ad coronẽ
accedunt sunt denotate continue pollea de-
cre sante de malo in pmo magistante. Sa-
tra illud Deut. xxviij. Sint tibi testimonia
tuc: tas senectus tua. Sed quoqubus sit mi-
4. Mitus nus generis comparanti; auibus: de quib;
dicit Aristotel in speciali naturali: q; pmo
quoc magnas venantur: deinde debilitores:
deinde malas: e calices ac lumbricos terre
ven ant: et tãdem in fine fam ẽ sectãtes. Sic nõ
fouerantes: de quoꝝ qubiber põt dici: q;
de precedent dit posset Leona: que multos
habebat filios infirmata est. j. Reg. ij. Cum
in hoc casu non solum bestijs irrationali-
bus: verum etiam creaturis cõparantur in
sensibilibus. Sicut patet primo. C. v. vij. q
fimulcindinem quam habent cum propriete
tate fossoqui. In quo casu vilissimo compa
Testu rãtur vermi: i. restudum: qui tam testudo ad
do. parnum facrum retrahit cornua. Tea ista p
parua adueritate vel difficultate a bono in
cepto desistit. Et ideo sicut de predictis mi
nus predictis est in fine fame. i. propter de-
fectum perseuerantie in bono operib; mas

rum: quia vita eterna desiderantur sic
sicut dicit decretum simptum ex verbis ihu
xpi qui in mõte de pfectis. xij. q. inuisum in
fine. Sic enim quippe bonum agitur: sub
vite terminum deseruatur: qua in fi ligna
loctur currit qui punisquam vincat ad me
ta pfectũ. Tunc per Dominũ caudas bolue
offerre in bem mur: et dominum ẽ gaudens
primo perseuerant: fine complexu. Sic
cunt bonum cepantes: insensibiles tunc no
te comparantur: quia in principio nonnisi
non vsq ad diem incei. Luna vero autem
eccnuerso in fine: non in principio nocte
lucet. Luna vero plena pr totam noctem.
Sic ali qui in principio noctis huius vite
comparãa ad aliaꝝ vitã: sed qui ad nos fine
simus. Ps. xcij. 22. Ad ortũ. ẽ. Luce sic ẽ non pseu
verantes de qbꝰ Ecc. Stultus vox sua
mutat. Alij in fine noctis huius vite lucent
qui ẽ sin fine ad salutem pertinent. Alij ea
ẽ luna pleno sole: qui ẽ tam lucent
de quoꝝ qubiber Eccl. quasi luna plena
in diebus suis lucet. Primo. vo. qui in pu
cipio noctis tantum lucentibus interca-
turas sinibilibus ẽ infensibilibus monstruis
parantur. Quia sicut tam in natura insti
tiam rationali ẽ tam irrationali eam
naturam in nocte ruoꝝ sum videre ẽ finis
ta quecunq; ferum vsq; fuerint vel natu
conapta ẽ alium parta. Sic enim ẽ mul
fpecies seminerur vel plantula plantetur: ẽ
alterius nature semine vel arboris prode-
cant. Sic qui primo ẽtat primus pfectus
ea defectuq; qui primo concipit bonũ ẽ part
bubilum: vel qui deum ẽ bona opera coni
pit sed non pariter de quo Job xv. Congre
tio hypocrite sterilis apud quem sicut ẽ
Eccl. ẽ. Et ita condita perseuerantes pmo.
Tertio autem creaturas rõnales rõne tant
abutẽtibus: primo falsis comparant boni
nib. C. v. vij. Et dilucratis. b. ij. q. Sicut
do comparant militibus nõ habentibus
gum anpeditum. Quinq; est ere bonarus
ter ẽ q nõ ẽ bonũ in bello ẽ inutilis adiu
tum. Ita nec bonus miles christianus nõ
in bono pseuerantibus. Ergo in disciplina
perseuerare filij. Deb. xij.

Quod si non fecerit: non tantum inu-
stram vel undam ad vltiorem ẽ impedimẽ
ventum etiam in vehrum ẽ alienum reflã
bit per culum. Sicut pater per vltimũ ẽm
plum de nulite in bello non bene perseue-
te. Et quo defectu non tantum si de fedẽ
tu regni: pericultum imminet. Sic q; nõ
illi qui deberent esse milites christi ẽ pug
tes totius christianitatis: ẽ specialiter quos

rum acceperunt curam ẽ defensionem ẽ in
pugna ẽ pla perseuerantes ẽ pudentes non
fuerint verisip periculum imminet. Sicut pr
per exemplum de conducente pugilem pro
fuisse ei terre: fos defensi se ẽ: sicut facit ir
in agonibus partibus vbi duella cõrã bo
rationem permittuntur. Si nãq; talis pu
gil sit victus a fodio fuo decepꝝ: sicut ad
huc pri dictus est. Quidam qui fuit ter
pugilem qui contra eum venichat respicere
retrocedendo q; non fuit modus q; ea; pu
gnare: cum victoriam ei tedium alius ducto
rem ẽ ẽ. Sic ẽ in pugna nocte huius vite
comparata ad aliaꝝ vitã: ẽ qua nõ est ope
ratio nec ratio. Ecclesiastes ix. 10. Quecũq; facere
manus tua fortitudine tua: instantes ope
rare. Et alius terminus est vltam pro
gna pugnauit. Sic in proposito de prelatis
ẽ aliis eiram habentibus qui sunt christia
norum pugilles ẽ milites: quoqm qubiber
in pugna ẽ ad fortiter dimicandum: hos
tiam apostolus dicens. Laboza sicut bon
miles christi. j. Timoth. ij. Si ẽ pugna ad
quam ascendit pro christi fam vita spi
rituali ẽ etiam hereditate eterna: ẽ predicto
nõ peccipantis ẽ diabolus vel caro vel mun
dus facta eoꝝ posse humanum misericors ad
norum respicere retro sicut predictum pu
ginetro respicere: sicut vxor Loth: ita q; in
pugna ita ẽ cura defectuꝝ trahis periculus
inuer mortis ẽ pturationis fu perditionis
esse herederitatis: qui male dictus qui nõ fa
mum in semine legis huius. Deut. xxvij.
Lege igitur huius. d. legis ecclesiastice per
quas ad eternã ẽ pugnam pro fuis fabdi-
nobligantur. Sed ben perficere non inue
nio. vij. ẽ. Quia sicut dicit Eccl. xxxvij. q
Generatio illius ẽ non permanebit. Et
illius qui quando curam aliquoꝝ ẽ accipit
vele alinuo opere bono cuerantur ẽ tuerã
ẽ pmittit ẽ bene ẽ ẽ. Et eum infecto posse
ingulum defendit q; venens illesiteque ille
de fuo muffine fuit: sicut ventus qui ma
num verbis mare dirigitur sed ad portum nõ
perducit. Et sicut fides arboris ẽ quibus
nalis sequitur fructus. Et sicut semen ẽ
ginatum non refert. Et sicut fundamen-
mus fine recto: non permanet. Ita illius ẽ
Lapsum illum illius linguis non permanebit.
Et sicut ex ipis omnibus timuet periculum
multitudo ẽ simplicitas. Nam periculus est
quando vnus vel in portu vel ante portum
pendit: ut ẽ ẽ ẽ. Et quod arbor fa-
mat: non fit effectus malum ẽ damnus: fe
mum vbi nihil crederet ẽ pensorum: et fin
dat bonum: non consummare. Sic et in
posito ẽ periculum ẽ inutilitas ẽ damnum

Ezech. xxxiij. 3

Ezech. xxxiij. 3

Ecclesiastes ix. 10.

Deut. xxvij.

Eccl. xxxvij.

Job viij.

Ecclesiastes ix. 10.

Deut. xxvij.

Eccl. xxxvij.

Job viij.

es ẽ spiritualẽ. Et qui habitat in celis irride-
bit eos. Ps. ij. Nonne de prelatis dicit Ps. xxxvij.
Ps. xxxvij. 3 v. are. vij. ẽ. Propter quod nec in ista perico-
la vel debriones incidant: sed penset qui habi-
tat in celis per exemplũ bene hortatur ad
cogitandum ante ẽ curam accipit vel op
atiq; inquirat si illud cõsummare pocerit
an non. Ẽ dm hoc illud inquirat vel dimitt
tant. Lu. xiiij. Quis inquit ex vobis volens
turrim cedificare non prius sedens compu
tat sumptꝰ qui necessarij sunt si habeat ad
perficiendum ne positus ẽ fundamentum
mentum: e non poterit perficere omnes qui
vident inquiant illudere. dicẽtes. Quia hic
homo cepit edificare: e non potuit consum-
mare. Aut quis rex iturus ẽ cõmittere bellũ
aduersus alium regem non sedens prius cõ
gitat si possit cum decem milibus occurrere
ei qui cum. xx. milib. venit ad se? Alioꝝ
esset facendum in omni proposito ẽ prius
deliberemus de faciendo: e postq; deliberea
mus: e incepium est: sicut docet apostolus.
Gal. vj. Bonum faciamus non deficiamus.
Et addit cautam satis familiarem: sicut aggri
cola alium agricolam: vel artifex alij fami
liarter hortatur ve opus continuet: nemo
celem amittat. dicens. Tempore enim suo
metemus non deficientes: scilicet ẽ pmis
non deficientibus.

Exemplum ad hoc de petro: quo dicit Act. iij. 3
ur Act. iij. petrus autes perseuerabat pul
sans e omnium qui perseuerentiam oc-
cucrunt. Sicut pater in vita. ph quidas ẽ Exõ.
nes de ciuitatem beati ducens. Talis ẽ qui
dicte seruitaq; alem ẽ puma de eiq; diuitis.
Confouare et perfice. j. Paral. xxviij. Et
hanc opere implemur ẽ ostendemur.
Sicut pater pmo de Moyse: qui dicit
Deut. ẽ. perseuerantiam monte. ei. dicbus:
ce. ei. nocribus. Et Caleph qui dicit Josue
xiiij. Illuc tempous fortitudo vbi pro
dicẽ in me perseueras. Tertium Job ẽ Tho
bia. C. v. vij. Quartum Diogenes. P. iij. q.
Quinto: e in tartere: e de quo ferur quod
cum nihil aliud in penitentia quando de
latrocinio cessabat recipere vellet nisi quod
crucem semper a dextris per vias diuitre-
ret: in hac tamen intentum perseuerauit
penitentia: quod cum ab hostibus effet per
fecutus postmo se occidi permisit quas cõ
credendum est quod bona cessabat. Et pie
ce dicto grato hoc fequm videt: qui ait. Z. ij.
vj. Et ille unqui ẽ perseuerauerit paliano.
dicto volobere ẽ non dabit eth fungens: e eo qꝰ
amicus cuus sit propter improbitatez tamen

eius surget ꝛ dabit illi quotquot habet necessarios.¶Secundo omnibus operatoribus artificiosis. Nauta enim in mari agonizato ventumque non habet ad optatum recti. Ita ciuis agricola in spe messis futuræ sustinet in operando complacitæ: ꝛ omnia fortune ꝛ dei adiutorio exponit. Nam si velles certe emptis seminare ꝛ bonas habuimus eiusmodi messes ꝛ aliter nisi semina mundi semina perierint. Si iterum ad primum ventum frigidus grarrus animi terrenumq; bene meretur. Ita nec illi qui nec bonum operantur volūt nec nisi certi de profectu: vel inceptum non continuant: quando contrarietatem inuenimus. Quoniam ingrediens in spe adiutorij nunq; perseuerare quia sic omnes alij abiuncto fecerit. Et sicut.q. pcrin.q. omnia sic perseuerat ab imitio creature: equa aliter nec in operibus nostris conformamur bnis mundæ quibus deus Ecclesiast. Opera aut dei in eternum perseuerant. Nota exemplū ad hoc.S.ii.i. Hoc præceptum implemus diuinum: de quo beatus Gregor. in omel. Maria stabat ad monumentum. Præcepto iquit legis cauda hostie inbetur offerri in sacrificio. In cauda dppe finis corporis et vltie bene finiolat qui sacrificium bonū operato vsq; ad finem perducit debite actionis. Nec documentis renemur legis cunlis.o. Deut.vi. Et omnes hec omnia perseuerantes erunt confirmate fermonem. ¶ Secundo.xi. Predicti omnes finis doctrinæ ꝛ exemplis q seueranter.q. firmare fermonē dei ꝛ nobis. ¶ Qua quidem perseuerantia confirmatione seu firmitate multa non retrahere nituntur quoties quidem impedimenta aggredam sunt intrinseca ꝛ eadem extrinseca. In primis ecce ad iam sunt voluntarie quæ dam involuntaria. Impedimenta voluntaria intrinseca sunt: propositū indebita forma nocet infabilitas ꝛ mētis seu cordis mutis superficialis firmo ꝛ fundatio ꝛ ad crucē xpi debilis ligatio. Nam sicut nauis non ligata ad ancoram ꝛ sunt bonus non fundata super firmam petram: fundamentum facit ꝛ perficitur. Ita in proposito mutatio cordis nostri non ligata ad ancoras crucis nec bonus fundata super firmam petrā. quibus nec arbor bene radicata facilius proficitur ꝛ deficit: sicut patet. T.v.71. Omnis nāq; ficus inutilis disposītione ch: sicut pulchra fructum nouum vel florum ostensio in terra mala: ꝛ arbore sterilitque nec diu durat in pulchritudine nec fructibus at vtilitatem. Et quia interius firmum fundamentum non habet: deo parua tempestate totus destruitur. Sic in proposito. ¶ Sed hoc ego quod quia in opere penitentie ꝛ in omni alio exercitio firmus perseuerer: oportet q̄ animo vinculo interno in corde ad crucem xpi tanquam ad ancoras ligetur. Exemplo xpi qui clauis cruci fuit ligatus: et vt arbitrer eus paulo diuere possit. Quibo confirmatur crux. Et vt sic et consentias quod de Lucia dicitur. Sanctus in medio cruc. ꝛ in omnibus tur.in p.ō.iv. Sic ostendas se stipendiū esse de quo dicit Aug. de unitate dei.i.c.xv. Dilige ꝛ vide et in omnibus quæ volūt agere. Et quia fiultus cedit passionibus fiultis. ¶ Causa vero inuoluntaria est naturalis nebulitas: aucupia: senectus vel quecunq; potentia absoluta que contra voluntatem contingit. Et de hoc q̄ quis tali causa fuerit impedite in incepto non perseuerat opetalia dabit eos ch virtuporandus: nec talis in q̄ seuerantia est ab aliqo in exemplum trahenda. Quia sicut vult philosophus pio ethicor.cap.ix. Simile est de eo qui permanet in operatione virtutum vsq; ad extremū ꝛ de eo qui permanet vsq; ad mortē. ¶ Causarum vero seu impedimentū eam inuenit secundum ꝑ extrinsecum plura tacta sunt. p.vii.arti.xii.per totum. ¶ Quarum vna de extrinsecis est delectatio quā quis in rebus inuenit exercitiorū suo. Et talem Ionathe affirmat.i.Reg.xiii. qui bene sorpite ꝓbatione tamen ꝓpter delectatū sed dum opus inceptum perficere debuit post fauum mellis de tinauit. Sic tibi post delitias vel honores. Unde dicit Gregor spiritualis conformitas nonne sicfirmitate multa non retrahere nituntur quotus quidem impedimenta aggredam sunt intrinseca ꝛ eadem extrinseca. In primis ecce ad iam sunt voluntarie quæ dam involuntaria. Impedimenta voluntaria intrinseca sunt: propositū indebita forma nocet infabilitas ꝛ mētis seu cordis mutis superficialis firmo ꝛ fundatio ꝛ ad crucē xpi debilis ligatio. Nam sicut nauis non ligata ad ancoram ꝛ sunt bonus non fundata super firmam petram: fundamentum facit ꝛ perficitur. Ita in propositomutatio cordis nostri non ligata ad ancoras crucis nec bonus fundata super firmam petrā. quibus nec arbor bene radicata facilius proficitur ꝛ deficit: sicut patet. T.v.71. Omnis nāq; ficus inutilis disposītione ch: sicut pulchra fructum nouum vel florum ostensio in terra mala: ꝛ arbore sterilitque nec diu durat in pulchritudine nec fructibus at vtilitatem. Et quia interius firmum fundamentum non

ecclastare. Nec ille qui cōfidunt in diuitijs suis: ꝛ in multitudine diuitiarum suarum gloriantur: nisi bene perseuerauerint in tribulatione sua: et tedioso operibus p anos: resistet illi qui cogitant: ꝛ nihil habebunt in seo mortis: nisi q̄ de die vite luxuriantur. Ad hec in multis operibus bonis non sinita bene perseuerant abundantes: qui multa habēt que amittere possunt: sicut illi qui nihil amittere possunt: sicut illi qui.c.xxi. ꝛ.xxii. Et in causa apostoli exp̄i. de quo dicit Aug. de unitate dei.i.c.xv. Dilige ꝛ vide et in omnibus quæ volūt agere. Et quia fiultus cedit passionibus fiultis. ¶ Causa vero inuoluntaria est naturalis nebulitas: aucupia: senectus vel quecunq; potentia absoluta que contra voluntatem contingit. Et de hoc q̄ quis tali causa fuerit impedite in incepto non perseuerat opetalia dabit eos ch virtuporandus: nec talis in q̄ seuerantia est ab aliqo in exemplum trahenda. Quia sicut vult philosophus pio ethicor.cap.ix. Simile est de eo qui permanet in operatione virtutum vsq; ad extremū ꝛ de eo qui permanet vsq; ad mortē. ¶ Causarum vero seu impedimentū eam inuenit secundum ꝑ extrinsecum plura tacta sunt. p.vii.arti.xii.per totum. ¶ Quarum vna de extrinsecis est delectatio quā quis in rebus inuenit exercitiorū suo. Et talem Ionathe affirmat.i.Reg.xiii. qui bene sorpite ꝓbatione tamen ꝓpter delectatū sed dum opus inceptum perficere debuit post fauum mellis de tinauit. Sic tibi post delitias vel honores. Unde dicit Gregor spiritualis conformitas nonne sicfirmitate multa non retrahere nituntur quotus quidem impedimenta aggredam sunt intrinseca ꝛ eadem extrinseca. In primis ecce ad iam sunt voluntarie quæ dam involuntaria. Impedimenta voluntaria intrinseca sunt: propositū indebita forma nocet infabilitas ꝛ mētis seu cordis mutis superficialis firmo ꝛ fundatio ꝛ ad crucē xpi debilis ligatio. Nam sicut nauis non ligata ad ancoram ꝛ sunt bonus non fundata super firmam petram: fundamentum facit ꝛ perficitur. Ita in propositomutatio cordis nostri non ligata ad ancoras crucis nec bonus fundata super firmam petrā. quibus nec arbor bene radicata facilius proficitur ꝛ deficit: sicut patet. T.v.71. Omnis nāq; ficus inutilis disposītione ch: sicut pulchra fructum nouum vel florum ostensio in terra mala: ꝛ arbore sterilitque nec diu durat in pulchritudine nec fructibus at vtilitatem. Et quia interius firmum fundamentum non

ergo ofous ſtus impedimentis ſublatis: ſtus perſeuerantes in doctrina apoſtolorum. Actū.ij. q̄ſi non perſeuerare defectus: quia ſim Bernardum nimis est proficere aut deficiunt. Non proficere enim eſt deficere eſt. Et arbor plantata in horto ſtico ꝛ non crescit nec ꝑficit ſtendit ꝛ in ſpe nutritur. Sicut ſi arbor ꝛ illi inter ſpinas perſeuerantes creſcunt. Sic ꝛ vos inter puncturas perſequentium adueſtantiumq; im ſtus. ſuper p̄s. xxviii. Cum inceperit quis humane cogitare ꝛ fieri: ex inceptu pati lingua adueſtantium q̄ euangelia ſe nō dum paſſio eſtimandum ꝛa. warn.xi.per totum. Item.S.v.5.

Arti.j.

Ꝙ eratis primo often p.c. ſitur multiplex vtilitas. Secūdo: qualiter haberi debeat. Tinantur ad primum pietas ſupbiom in generali. Et fert vtilitatem. Unam illi qui pietatis exercet opera. Alteram illis qui eius conſidetant praterem.

¶ Quātum ad primū pietas quatuor cōfert vtilitates eius videtour operatori. Primo nāq; a deo bari facit bona ſpalia: ut bo nus ſibi ꝛ largus nōis erit parcus et qui ſibi est largus.i. Timoth.vi. eſt aūt queſtio nis quinis: pietas eſt ſufficitia. Secōdinat ad habendum remiſſionē peccatorum: qui qui et pietate remittent peccatum ei dei deus ei cite remittit direm. L.v.vi. Diuinitte ꝛ dimittetur. Quanto ergo plus ſeminas nos cum pietate ꝛ miſericordia tanto plus habebimus remiſſionis ſuorum peccatorū. Tertio pietas pauperes iuuando ꝛ eis ſpiritualia diuinitendo operandobere. Exēplo illi. Actū.ix. Et erat plena bonis ꝛ elemoſinis quas faciebat. Quarto pietas roborat pietatem. Tertio: tibe rat tam a culpa ꝛ ſtrum a culpe ſequela. ꝛpena. ¶ A culpa nāq; hoc liberat q̄ poſſū pietate ꝛ remiſſione ſemel ꝛ ꝑfectus eſt: pietate obtinuerimus eades pietas facit: q̄ bona a tentarnombus ſtere ꝛ in culpa; dānus preſeruat et exipit.ſi.Petri.ij. Nō aut tibi pios de tentationibus cripere. Qui etiā preſeruat a pena ſeu inoxie eternas: per exemplū patet de Traiano.c vidua.Dist. 8. Propter quod ſcripturā cōgrue ſimul copulat virtutem ꝛ pietatem.q. Petri.i. Quicquid vitam ꝛ pietatis bonata ſuntinquā ſi dicerit: ſia ꝛ bonata ſunt ad pietatem donata ſunt ad vitam. ¶ In quo notatur quarta pietatis vtilitas: quia memet ꝑ nam ad cognitio nem bene ꝑ manus piam.i. per manū illā

per quam pietatem exercendo tenuit: ipsaz
quoqȝ manum tenendo: ad vitam ducit eter
3 nam. Quod autem ad cognitionem dei du-
cat: in qua cognitione consistit vita eterna.
Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscãt
te solũ verũ deũ: satis ostendit saluator ꝛ vi
ta nostra Christus in ostẽsione susceptiꝰ ad
discipulos qui ei pietatis ostenderũt opera
in Emaus: de quibus dicit beatus Gregoriꝰ
in omel. Duo ex discipulis iesu ibant ꝛc. ꝙ
deum quẽ in scripture sacre expositione nõ
agnouerant: in panis fractione cognoscũt.
In qua omel. videt velle beatus Gregorius
ꝙ per nullũ signũ ostensum exteriꝰ circa pa
nis fractionẽ: sed per dei illuminationẽ quã
meruerũt in fractione panis: cognouerunt
dñm in fractione panis. Et hoc est qđ sequit
in omel. Audiẽdo ergo pcepta dei illumina
ti non sunt: sed faciendo illuminati sunt: qꝛ
scriptum est. Nõ auditores legis iusti sunt
apud deũ: sed factores legis iustificabunt.
Quisquis ergo vult audita intelligere: festi
net ea q̄ iam intelligere potuit opere imple-
re: ꝛ pietatẽ nõ tantũ aure audiat vel ore p-
ferat: sed manu teneat: vt ab ipsa ducatur in
agnitionẽ veritatis: q̄ sm pietatẽ est in spez
4 vite eterne. ad Titũ. j. ¶ Quãtũ a secũdaz par
tem huius articuli: pietas maiorũ est causa
humiliationis minorũ. iij. Reg. xx. Audiui-
mus quia reges israel clemẽtes sunt: pona
mus igit saccos in lumbis nostris ꝛ funicu
los in capitibus nostris. Ita etiaz rebelles
moderni tpis: audientes principes ꝛ reges
tam ecclesiasticos q̄ seculares pios eẽ erga
illos qui postq̄ contra eos deliquerunt se
eis humiliauerũt: paratiores sunt ad se hu
miliandum. dicentes illud. Eccl. xviij. Viri
Art.ij. misericordie sunt q̄rũ pietates nõ defuerũt.
5 ¶ Ex dictis ergo apparet: ꝙ pietas ad oĩa
vtilis est. j. Timoth. iiij. Sed tñ: ad hoc q̄
tot conferat vtilitates: duas requirit condi
tiones: vnam ex parte possidentis et aliam
ex parte ipsius possessionis. Ex parte possi-
dentis debitam requirit habitationem. Ex
parte vero sibi ipsius ordinataz requirit so
cietatem. Quantum ad primũ: debita pieta
tis habitatio est quod non tantum habea-
tur in quibuscunqȝ aliis sensibus nisi etiam
habeatur in operatione. ¶ De illo namqȝ q̄
illam habet in oculis pie viuendo et quasi
per visum miseris compatiendo: potest re-
sponderi sicut auis respondit auide aucu-
pe qui aliarum capita frangendo pre frigo-
re lachrymabatur. Ecce inquit quomodo
Exem. nostras lachrymatur miserias. Cui alia: nõ
respicias oculos: sed manũ quomodo ipsa
est pietatem suam crudelitate commacu-
lans. Hester. xvi. Nota. C. xij. f. ¶ Illis vero
qui pietatem tantũ in ore habẽt vel ipsaz
in suis miseriis petendo: per antiquum re-
spondetur prouerbium quo dicitur. On ne
doit auoir pitie de luy qui ne la baillie: vel p
ipsam iurãdo. In quo casu ab eis queri pot
est: quod legitur quidam a quodam quesi-
uisse rege: qui multuz quid loquendo: quid
iurando pietatez dei nominare solebat: hũc
cum quendam male delatum in carcere mi-
nus iuste detineret nec ipsum aliquatenus
dimittere vellet: semel ad mensam positum
quidam caute reprehendit: quadaz questio 6
ne premissa in hunc modum: domine si tibi
cibum quem multum diligis ꝛ frequenter
ore sumis: semp haberes in ore: nisi impe-
re aliquo illum posueris vel aliquid circa
ipsum feceris quid tibi valeret? Qui respon
dit: parum vel nihil. Cui ille. Sic est de cibo
anime: licet semper istum nominãdo: in ore
habeatur: sine alio nihil prodest. Cui rex ve
rum est: sed quare hec dicis: quia inqt ille
aliqui frequenter optimum cibum anime
i. pietatem in ore habent: sed non in opere.
Rex vero intelligens parabolam ipsum tan
gere quesiuit: in quo pietatez opere nõ ostẽ
dit. Cui alius: in illo quem in carcere deti-
nes: qui statim iussit eum liberari. Sic ergo
secundum consilium sapientis. Eccl. xxxij.
Cum impio tracta de pietate: vt ipsam ope
ostendant: quia aliter secundum quod dici
tur. ij. Timo. iij. sunt speciem pietatis habẽ
tes: sicut patet. C. xij. f. virtutem autem ab-
negantes. Secundam partem huius articu
li. i. pietatis societatez ordinat Aug. in quo
dam sermone dicens. Apud deuz nec pietas
sine iusticia est: nec sine pietate iusticia: nec
sine bonitate eq̄tas: nec bonitas sine equi-
tate habet. Nã eq̄tas sine bonitate: seuitia:
iusticia sine pietate: crudelitas est. Ideo
apostolus hec congrue simul associat. j.
Timo. vj. Sectare inquit iusticiam: fidem:
pietatem: charitatem: patientiam: mansue
tudinem ꝛc.

PRedestinatõis.

Primo ostenditur causa. Secũdo: ꝙ
predestinatio non tollit arbitrij li
beri facultatem. Tertio ostẽditur quod pre
destinatione quantum ad saluandos: ꝛ pre
scientia quantum ad damnandos stanti-
bus ꝛ suppositis: nec boni de necessitate sal
uantur nec mali de necessitate damnantur.
Quarto: ꝙ non est in deo salutis nostre cã
defectiua: nec perditionis causa effectiua.

Quinto: q̄ predicta ponẽde sunt obiectiões
cũ suis solutionibus. Sexto: pdestinatiõis
ꝛ salutis quorũcũqȝ saluãdorũ: ꝛ dãnatiõis
quorũcũqȝ reproborũ ostenditur euidentia:
per quam euidẽter sperare poterunt: se esse
saluandos: vel timere se esse damnandos.
Art.j. ¶ Quãtum ad primũ: saluo semp meliori
3 iudicio: tam predestinatio in se q̄ etiã suus
finis ꝛ effectus vident habere causam ꝛ cõ-
causas. Cũ enĩ pdestinatio sit ordinatio sal
uandorũ ad vitam quam deus mere ex sua
dat bonitate: nõ põt aliã precisam ex parte
dei habere cãm q̄ suã voluntatem qua vo-
luit hoies esse participes sue beatitudinis
Et hoc est qđ ait aplus. Eph. j. Predestina-
uit nos in adoptionẽ filiorũ sm ppositũ vo
lũtatis sue. Et iterũ ibidẽ. Elegit nos i ipso
ante mundi cõstitutionem. ¶ Cõcausas ve
ro sine causas ex pte pdestinatorũ: sine qbꝰ
finez illũ ad quẽ ordinant non attingũt: po
test vt videt predestinatio habere bona pre
destinatorũ opera preces fideliũ ꝛ auxiliuz
sanctorũ. Ita vident cũ deo pdestinationez
concausasse: non tanq̄ cũ eo ab eterno exi-
stentia qui oĩa merita pcedit humana: sed
tanq̄ ab eo preintellecta ꝛ puisa. Nec debet
cuiq̄ mirabilis videri ꝯcausatiõis modus
cũ secũdũ phm. ij. phisicorũ. finis causa sit
causarũ etiã ipsius cause agentis: nõ vt cũ
eo actualiter persistit: sed vt ab illo pcõcipit
Si vero cuiq̄ videat: ꝙ similitudo p tanto
nõ teneat: qꝛ predicta nõ sunt predestinatio
nis finis: intelligat ꝙ sunt finis sub fine: si-
cut opera gratie ꝛ meriti sũt finis sub bono
glorie ꝛ mercede premij. Ex quo sequitur ꝙ
si finis principalis mouet agentem ꝛ in rõ-
ne causalitatis cũ ipso cõcurrit: nõ tñ actua
liter cũ ipso existẽs. Ita etiaz finis sine quo
non cũ ipso in rõne cause concurrere potest
absqȝ hoc: ꝙ cũ illo actualiter persistat. ¶ Vi
det ergo deus in electorũ pdestinatiõe tan-
tũ fecisse: ac si dixisset. Predestino atqȝ ordi
no eos ad gloriã habendã eternã principa-
liter pp̄ter bonitatẽ meã eis participandã.
Et secundarie ꝛ tanq̄ propter causam sine
qua non propter bona opa illorũ q̄ puideo
ipsos esse facturos: ꝛ pces sanctorũ quos vi-
4 deo p ipsis esse deprecaturos. ¶ Et est exem
plum ad hoc q̄stũ ad bonitatẽ suã ostẽdẽdã
ꝛ opa q̄ ex parte nr̃a reqrunt: de dño q̄ pro-
pter largitatẽ suã ꝛ curialitatẽ ostendendã
principaliter suis magnũ preparat cõuiuiũ
sicut Assuerus de quo dicitur Hester primo
ꝗfecit grande conuiuium cũctis principibꝰ
ꝛ pueris suis fortissimis: vt ostenderet diui
tias glorie sue: ac regni sui magnitudinez.
Ecce causam principalem dicit: vt ostende-
ret ꝛc. Et aliã cõcausaz vel causam sine qua
non innuit in hoc qđ dicit principibꝰ ꝛ pue-
ris suis: quasi diceret. Illis conuiuium pre
parabo ꝛ propter magnitudinem meã ostẽ
dendam: ꝛ qꝛ etiam pueri mei sunt: mei in-
quã ꝛ non alieni: mihiqȝ seruientes: mihiqȝ
vtiles in tributis dandis ꝛ seruitiis exhibẽ-
dis. Et sicut iste tunc vidit duos fines pro-
pter quos conuiuiuz tũc pparauit illis: sꝫ
seruos suos humiliter sibi subiectos tũc vi
dit. Ita deus q̄ oĩa puidit anteq̄ fierẽt: de q̄
dr in ps. cxxxviij. Intellexisti cogitationes
meas de longe: semitam meaz: ꝛ funiculum
meum inuestigasti. Et oẽs vias meas preui
disti: pp̄ter duas causas pueris suis futu-
ris conuiuium pparauit pp̄ter principali-
ter semetipsũ: iuxta illud Prouer. xvj. Uni-
uersa pp̄ter semetipm operatus est dñs: ꝛ
propter bona opera q̄ preuidit seruos suos
in futuro esse facturos: ita ꝙ illis cõuiuiuz
pparauit pp̄ter seipsũ. Et qꝛ serui sui sunt
ei humiliter seruientes atqȝ mandata eius
tenentes. ¶ Et hoc satis videt deus innuere
in hoc ꝙ typice de qualibet anima dicere po
test fideli. iiij. Reg. xix. Saluabo eam pro-
pter me: ꝛ pp̄ter Dauid seruũ meũ: q̄si dice
ret. Saluabo ipsũ. i. quãcũqȝ aiam saluã
dam pp̄ter me. Et qꝛ etiã ipse q̄ animã illaz
possidebit: erit sicut Dauid seruꝰ meꝰ. Sic
et Alexãder. j. Machab. j. diuisit regnũ pue-
ris suis. Scđo idẽ videt sequi p argumẽtũ
a contrario sensu. Si enim de damnatis di
citur Baruch. iij. ꝙ perierunt pp̄ter suã in
sipientiã: quare ẽt de saluatis nõ dicitur ꝙ
saluant pp̄ter suã sapientiã: eo mõ accipiẽ
do li. pp̄ter quo dictũ est. Tertio idez osten
ditur tam ex spe quaz morientes habent q̄
etiam ex orationibus quas boni in tribula-
tionibus faciunt. D. namqȝ. ij. xv. ostensum
est per exemplar doctrinam beati Gregorij.
quod morientes debent omnia bona ab eis
prius facta ante mentis oculos diligẽter col-
ligere: vt propter ipsa firmam spem habeãt
salutis ad quam predestinantur: quod fru
stra esset si propter ipsa salutem non conse-
querentur predestinatam ꝛ ordinataz. Pro
pterea nisi propter bona opera penitẽtie qꝫ
predestinationis obtineret finem frustra vi-
deretur Laurẽtius dixisse. Januas tuas in
gredi merui. Et christus Matth. v. Beati
qui persecutionem patiuntur propter iusti
tiam ꝛc. Amplius: sic sancti leguntur freq̄n
ter orasse tanquã in meritis suis confiden-
tes: sicut patet. iiij. Reg. xx. de Ezechia qui
de morte certificatus. dixit. Obsecro domine

mentio quomodo ambulauerit ceu{m} ter-
minatur & deinde phetice quod placuit fie-
ri: cui{us} re fecerim. Hec sic presumendo deo
displicuisse phariseos qui dicut. Iesum
hoc in sabbato fecisse placuit ergo patri
hoc quod fecerit. Audiui orationes mas re-
¶ Sed dicent forte quidam opera quidem
saluerint deum ut debemus sperare: falsi
tem operaq{ue} eorum fuerint ille modo fine
causa nostre salutis: sed th causa predestina-
tionis: fiunt ne mala opera causa damnatio
nis: fiunt vt det{ur} nobis aposteriori. Ro. an.
loquens de Iacob & Esau dicit. Cum autem
nodus nat{us} fuisset: ant aliquid egissent bo
ni vel mali: ut sin electionem propositum de
manet: non ex operibus sed ex vocante dictu
est eis: Maior seruiet minori: sicut scri-
ptum est Malach{i}. Iacob dilexi: Esau odio
habui. Sed aliud videtur minus rationabi
liter dictum esse: quia ante{quam} geminoru{m}
tionis alcuius finis: videt esse causa electi-
nationis euidens. Sicut causa exercitionis
finis nondum est vt phibet nam a causa ope
bus: & plurimi: ita est causa ordinatoris
cius. Cum ergo opera electorum sint caus
per quam finem plenum minime exeuantur: vide
tur q{uo}d sint causa ordinationis eorum. Ad
vero dicit est de Iacob & Esau: in electi{one} gr
& antecessisset: nihil dilexit & alterum nō di
lexit non p{ro}pter opera que nunc fecerit bo
na vel mala: sed quia fecturi erat: dixit in po
sterum Iacob seruiet. Sic enim videt loqui deus.
Esa. dicit. Sicut enim pluia. & nix descendit de
narrat deus: & transgressor{i} & certero vocatu
re. ¶ Si certo ostenta fam predestinationis
& etiam finis predestinationis causa ei{us} co
causa antecessit predestinatio in rerum na-
tura. Finis ostendere restat q{uo}d eadem cau-
se finali concurrunt in operatione: quado
predestinatus in rerum natura existunt. Ex
hoc primo in electo q{uo}d operibus suis
cui deus antecessit effectu illos ad finē vltimu
ordinauit: p{ro}pter finem p{ro}pter opera
illos. Tra etiam qui sunt finaliter electi
erit finaliter ipsemet ait. Rece vobiscū sum
vsq{ue} ad consummationem seculi: ē{st} ne enī
operet: & ipse etiam a cooperent: & laborēt
finem apposuit. Secundo vltim{o} ostendit de
bebat diligentius fuisse apponere: vt finis
ei ancilla copulat: p{ro}phetie: vnde os
a iniuste tangit indigni non reperibilem
Sic in proposito. in quo exemplum est finis
ad p{ro}positum p{ro}pter causa finalis
dns causa excepti. p{ro}positus p{ro}pter bonitat
sui vult multis cōmuni{ca}re: vult ergo
hoc operari: & hoc p{ro}pter. Sparando. & dignificādo
& q{uo}d ex non intrinsecis finis. Ita
dicit: sicut pater ne nō habēte vestē inuitat
lem. Matth. xxii. & de sapiēte{m} virginibus
de quibus dicit. Matth. xxv. Quia parate erāt
intrauerunt: & clausa est ianua. nō parato.
propter quod horatur omnes vocatos &
Electe parati. Lu. xii. Hora a stilla. p{ro}posit
tum plura exempla. Psal. xc. Scutillo{ab}it
tege ostendit tuam. Cā. iii. tui. p{ro}pter
ea. Sob{ditu}. sub pis meis. Scoe{tatem} vno pe
cuniam offert ne alio operā dare: p{ro}hi
magis obtinuit. Ex quibus verbis ap{par}et
deum q{uo}d sectetatem appobat mercatorum
in qua finis p{ro}ximus & ultus labor appo-
nit. Et eo{rum} minus fili esse potest q{uo}d
tes apponere & alter nihil: q{uo}d ita
lucrum participet. Sic in sectetate
nostra: non qua christus pati appositus fue
gunt fili in cruce fundendo: & eni{m} gratus
pienter & cooperante & subseq{ue}nte li
gendo contantiā fuisse q{uo}d ita finis
nos predestinauerit: iustum videt q{uo}d
botem & cooperationem adhibeamus. Se
tum iustum fuit q{uo}d ita finis
gumus fui in gloria. Secundo p{ro}pter
que nec ad illud finē tali medio labo
sti peringemus: aut q{uo}d ordinauit finē
ordinauit media p{ro}pter que finis ille esse
bus finis ille attingat: ita q{uo}d finis in
sua fit ordinatione: vult tamen q{uo}d
in nostra sint libera potestate. Ex{od}o
hoc aliud legis exemplum. Deuteron
ri. xi. vii. ti. de seruientibus vbi annūciam{us}
dictum. Ideo tractes. & fi. dominē. Causa
suo tales eli. Et quis habens mondi{ci}
pem: sub cuius montis pede vnus habens
cui concedit q{uo} per montis os am areā fuis
ad cum suam suam habeat. Requirit
rum solicito & explanande eius dilectus
facere posset & dicit q{uo} sic. Ideo ait
ne{que}dit ea que sunt ad finē sine quibus fi
nis ille adip{is}ci{tur}. Ita deus q{uo} ordinat
finem: ordinat ea que sunt ad finem: illum
ne{c} tamen ita concedit concedens: vt dedi
nat ordinator: q{uo}d non fola concessione
vel ordinatione finis illa habeant sine p{ro}

pria sollicitudine & labore quia quantum-
cunq{ue} aliquis in casti p{ro}dicto viam alium
concederet: vel quantū in re est in fauorem
illius cuius meritum quod per hoc falsa mi
meda viam habeat irrolumen: semper tame
ipsius finis ut ratio concessio: vel ordinatio
ab pugno labore & sollicitudine vsum ali
tam operari et exp{lan}are. Et hoc est q{uo}d
beatus eodem lib. vii. ti. de seruientibus q{uo}
lit inter{ius} his verbis. Sit ne legatum fir-
gio nil ne facere in non pollicitus re fa-
dendo: sustenando ne{c} iacere penitus ne
¶ Certe: hoc p{ro}posito ter concordat vide
mendum. Lucas vi. Nemo enim potest de
dinauit semper altari fuo ardere. De q{uo}
ficietur. Ignis in altari meo semper ar-
dibit: quem nutrit sacerdos subiuncta li
gna p{er} p{ro}p{ri}a singulos dies. Ecce tum pot
quod talem sacrificij offerendi debitum et
dinauit ignem: facere dens requirebat labo
rem. Sic in proposito cum hoc q{uo} deus cet
dōus fidelium: p{ro}mum infundat ignē gra
re charitatis: vult illum semper ardere
nos ad gratiam confirmatam in gloria:
vult q{uo} sacerdotes quicunq{ue} thuificauit ali
quid sacrificij a deo ordinatur: boni operis
diminationem: eum eo mandi apponat ad-
mentem. Idem etiam obtinuit Matt. xxv.
ctum hoc q{uo} vn dedit q{uo}q{ue} talentu: et
alteri duo: p{ro}pterea cum illa requirebat ne
gociationem: diceng. Negociamini dum ve
nosq{ue} ad nil fuisset in nihil ad illorum vt
litatem actum fecisset. Sicut pater ibidem
cellit forno malo & pigro qui pnum acce-
pium talentum: ne saltem bonum boni operis
ipsum: fuit ad albedine: ne nemo vaneis: to
tum quod ei tradidat: obtulit: desce-
talentus tuus in terra: nec habes: quod
tum est. Tali dño. Scitis malos pigros es.
Ergo pressit pessig: non obstante: q{uo} pecu
nā accepta: ut fructū: ut ipsa ch{ri}s illa nihil
bom operis interim fuerat: nō vīt in illa
pervenens sectetate huius cursus: q{uo} erāt
q{uo} penā accepta labores nō adhibuit: vt
cipitia: ut erat malas grauge reportauit.
Exce dlog{ue} ecce accepit predestinatione
pinis: ut fuit ex dei Sti ad fe p{ro}ueniēt
tuendi p{ro}bet: ut ipsum fi cooperet: ex hac
mutter: ex dño reparatur. Et ait: ego legi
bus: ex talis obedit: q{uo} hoc q{uo} deus no
ne{c} edit ea que sunt ad finē sine quibus fi
nis ille adip{is}ci{tur}. Ita deus q{uo} ordinat
finem: ordinat ea que sunt ad finem: illum
ne{c} tamen ita concedit concedens: vt dedi
nat ordinator: q{uo}d non fola concessione
vel ordinatione finis illa habeant sine p{ro}

quantum ad nram predestinationē: atq{ue} ipsi
dem operationē: atq{ue} nram cooperationem
congrue finuit copulat: dicens. apls: dicens.
Phil. ii. Cū metu & tremore vestra saluem
operamini. Deus enim est qui operat{ur} po
bis velle: & p{er}ficere p{ro} bona voluntate: omnia
aūt facite &c. Et ad finē: vt manifestet q{uo}d
ter q{uo} vtrog{ue} ad finē: vnus a pponat esse
quendāt: q{uo} deus: q{uo} p{ro}fectum bona
cooperādo: p{re}destinationis causam effecerit
hinc ait p{er}ficite: q{uo}d ad bona operā-
quātū ad malā ex eodem fonte fumpsit
ex verbis Augustini. xviij. q. xxj. Nabrido
den ofor vbi Augustinus vult: q{uo} Nabu
chodonosor fuit flagellus pmunitor: falsanus
ch{ri}. Pharao vero qui flagellatus indurauit
natus est: vñ de hys duobus: hec ē sequitur
sunt duob{us} verbis Augustini. Quantū adna
turas inq{ui}t ambe pares erāt: quātū ad di
gnitatē ambo reges: quātū ad causam: ius
pectando capuisti de populi posstidebant
quanū ad pēnā: ambo flagellos clementer
amouit: sed ergo finis eog{ue} bonū inter
fossuit: q{uo} vnus detinuit sentire: in recon
datione pnitat{is} q{uo} impe inquiunt: ingemit: et. Illic
ni libero contra deū malum: vertat pigrus
nit arbitrio. Hec ib. Super hoc q{uo}q{ue} do
cu. Libero arbitrio allegat q{uo} dam glosa:
beatū Gregorij dicēt. Ab eis in terres hoes
p{re}destinatis ē impossibilia fant: sicut et ni
peraret. Quantū vero ad hoc q{uo}d dictum
ellig: q{uo} opera nra ab p{re}destinatione ex pe
ctoritate beati Gregorij. L. iij. ex. Hoc vero
p. Electi est: q{uo} bona opera q{uo} p{ro} nra fiunt:
dest{ina}ti: ad p{re}destinatione: aut contine
p{ri}nat Augustinus: lī. xxij. d. xxj. capitu
lo. Habuchodonosor. & xxvi. Ubi inquit
Ecce ista incarnatio. q. fam obedētie: non
ideo cuiq{ue} fubtrancte cum p{re}destinatore
Sic. nō seruant{ur} quando habuit: vel ut
dedit ob nō habuit: sed ideo eō nō p{re}dina
uit ergo recessit: & ab ipō obedientia esse pre
uidit: hec ibi. Et ex his verbis ostēsus p{re}p{ri}e
scientia Sti ā malos nra opera fundit: r
ge: q{uo} ex dei p{re}destinatio ppate meritis in
plex. Et nō solum patijs meritis vt ei cū
sanctoq{ue} Petro. sicut pater primo q{uo}d beatus
Sergo. in dialogo. Et pater. xxvij. q. iij.
obtinet: sub his verbis. Obtinet nonnūq{ue}
possunt: q{uo}d p{re}destinati non fuerint: sed ea
que sancti virt orando efficiunt: vt impe
trant: sin glosam: ita p{re}destinata sunt: vt
p{re}cibus obtineant: hec ib. Et sicut dicit
est de operibus: ita videtur dicēdum de fan
ctorum Petri: q{uo} si desint non obtinebit{ur}

quod aliter obtineri posset. Sicut patz per
Deum eli sumpsit exemplu Augustinus pe
nitent. o. 15. & ps. 118. ℣. Nabuchodono
sor. 4. xpo. 7. ℣. luca. Ubi ptnetur bonu si
statu set quarti mouuit patrem: ut illum.
Quarto. quia de quo dicit. Sine me nonnos fe
pelire nonnuos uos: si pro illo rogasset ut
biuere. Matt. vij. Sic breue. De alio eli vi
detur gloria mallugere dicit Augustinus
etiã coputat treo quos mortuos fuisse aunt
dominus: filium videlicet Archipmagogi
& filiũ vidue: Lazari. Uerba vero Augu
stini sunt hec. Tres quos ego nouerim ad re
ationibus reddidit vite. quarti vero di
sapulo nunciabe audiuit: sed qz defuerunt
mu ent p eo qz certe fuscitatz nõ meruit
9 ¶ Obiectionꝫ vero que fieri posticquare er
go sancti. p omnibus non orant: re falueñ
beatus respondit Gregorius: cuius verba
habentur in. 4. dil. obtinet. c. Nabuchodo
donosor. Sꝫus omnibus. Cum sñperna in
quit indignatio sese erga diuersos meduli
tus mouerit: qz omnipotẽ humana nõ remo
uet nisi ex emulibet ei ter. qcuo obtine
cum sonet bonis aliquid ab inimis trafcen
do disponit: sicut offilium eli. T. v. arti. vij.
per totum e hoc omnibus bnus arguit
apostolica patet plalisc ad Ro. vij. Quos
inquit p deliñauit hos v occauit: et quos
vocauit hos v iustificauit: quos autem iu
stificauit illos z magnificauit: qua si dice
ret quos p deliñauit ad eternoz hñs effent
z iustificati ne gr anarum suam preuenien
tem z cooperantem: ne gr patrum liberum
arbitrium: ne gr sanctorum preces. Et hꝫ
causa finali concurrentibus hos in gloria
eterna magnificauit.

Ar. ij. 10 ¶ Est vlterius aduertendum: qz non est ces
plus ẽ legibus z auctoritatibus iam dictis
elici potest: verum etiã per frequentia oblen
dum: qz predestinatio vel prescientia dei
arbitrij non tollit facultatem. Circa quod
tria sunt facienda. Primo: exemplis z aucto
ritatibus ostendere posse. Secũdo ostẽ
dere: qz bona non debuit hominem libera
re primare. Tertio obiectꝫ contra z respon
dendum. ¶ Primo ostendit exemplum tale:
ponat qz homines aliquos oderaz: qz ser
mus si vemat ad eum vero de in loco vere
z dabit sibi ꝑmotionem magnam: z qz sibi
fcit: qz non poteñ terminã fine eque de sta
tu attingere melius: qz seruus in eo fit
ei equa mttitur mãdãs: qz equo illo accepto
ad eum vemat. Docalli posito: nõne libe
bera seruꝰ maner voluntate equi recipere
et venire vel refutare: vel posẽ recipere: ad
huc in illa voluntate est eo ore: vel ipse
humiere z facere quod dominꝰ ordinauit
vel non. Sic in proposito. homines nolle
qui quãtum in eo est: vult omnes homines
saluos fieri. 1. ad Timotheũ. ij. z ad veram
venire cerniam: ad quam quia sine gratia
venire non posſumus: ex gratuita offertꝫ
offitum est. S. illi. arti. v. Et tamen sicut ex
dis in lumine pñ libere oculos suos aper
re z lumen recipere: ita homines libere
re. Et sicut existens in fouea potest gemi tui
manũ ad eũ extrahendũ: potest vel manum
non vel recipere. Ita quantum ad homo
qui manũ nobis extendit. p duarem qui
Extendit manũ meam: z non erat qui aspe
retur manũ quodcũq; datum potest homo re
fistere vel recipere in anuere tenere. Ex eis
bus patet: qz homines sunt hic positi in
bũ libere voluntrate: inter deum z diabolũ
quos trahit ille. Bar. 4. inter magnum e
amatum. Quibus ꝯcedit ad huc. 4. dil. xv.
Deus ab initio constituit hominem: z ne
quit eum in manu consilij sui: z appositurã
illum ingenio: quantum in mg dominum
tem z vram. Quibus insuper ꝯcedit ad de
cretum sumptum ex verbis Augu. vnij. o.
viij. Nabuchodonosor: dicens qz predestina
tio vel prescientia dei nullam naturam inꝑt
necessitatem: qz nec bona absq; sua gratia
nec mala absq; sua scientia eventurum sint
offitum est. S. viij. arti. vij. z vers. Sed
peculari videt Anselmus voluisse q; hoc
tas dei approbationis: qua bona fatet e
potest: qz stat aliquo modo recta voluntas
si facentia simpliciter non potuerunt fa
nullo modo causa rerũ existit. Sꝫ enim qui
set: malũ deo fit: sed qz fit audeo fat. facti
scientia approbationis rerum inutilis
bertatem: vel contingentia existit. Sꝫ enim
cur dat esse reb? ita dat ea q; sñt esse conse
quãtur: ex ea re illã fatisfiet esse tuus. sibi
ad bunñ intelligentiam: sed ꝓsignorã
libertas creaturaꝝ multaꝝ consequunter
ergo omne tale eo dedit: ex illa fat. pat
scientia scientiã creaturaꝝ pariter in sem.
Et sic ifãs scientia deum omnia de necessi
tate cueniũt. Nota de hoc. 2. viij. ri. cum
quentibus. ¶ Secundꝫ parẽ huius artic. 13
o offert homines detequa potem facere vo
luntate ad bestinatiõnẽ eternã habitẽ. Et qm
sequi videtur: fi aut et dare voluit corpus
alam: ita etiã alia ei dare debuit: per fal
dabiliter vtrã huam dueret: fñe attingere
positꝫ non qutuis cõsqs vijs vel modis fiat
bruta vel insensibilia: qua ad talẽ finem nõ
ordinantur: deo nõ oportet q; laudabiliter

meritoriosꝫ quadã natura necessitate vtã
ducẽ. Sꝫ nalis. o creature q; ad finẽ optimũ
fuit ordinata: decet optima dare media: p
que finẽ illi attingeret ad magnã illeq; lau
dẽe meruit. Hoc aũt fieri nõ pot: fine libe
ro arbitrio ergo cc. q; quis ferunt renunc
rat: vel laudat: z accusat ferunt me: vel fer
unt. Subtracta enim libertate: tollerẽt
lous virtutis humane. Et quanto plus ad
vel determinatꝫ z artatꝫ: plus videretur
se sua deficere: per determinatione magis ad ob
nent apptopinquare bui tale. Cũ ergo cu
millibet gubernatio pudẽtia: pudẽtia: et
gubernatoꝝ dei terminꝫ tendere debẽat
perfectionẽ ad illã adipiscendã: vel ꝑfer
uãdã vel augmẽtãdã ordinat: sine adipi
bonorũ perfectione subtrahetur: videret
bere et cessatione. Et cuiusmodi bon qua
bernatoris. Hoc ibi. 9. arti. vij. et seqñ
tibus. ¶ Terñ parte huius articuli. 4. ob
nemo cõra pdẽra mulier. Sacre scripture
bra facere videtur. In quib? videt: q; tota
causa salutis aliquoꝝ: pcipue perditionis
aliquoꝝ. Ille bo vold fac: fecit pro ad Roma.
ix. Sꝫ cit inquit volẽtis nec currẽtis: sed
misẽtis dei: ergo libertas nõ manet apud
currẽtẽ: vel volẽtẽ: ergo nõ est fuã: sed
nes sed fant libertas aliter facẽtis ab eo
videtur auferri. Et hoc videt velle aplus cũ
to pcili ibi sequẽs. In quem modo. Dicit
enim scriptura Pharaoni: in eo ipsũ cum
causa te ꝓcitaui in te ut ostẽdam in te vir
tutes: qñ ergo dicit: Ergo cui vult miseret
cumulꝫ miseret: z quẽvult obdurat: vid? ꝫ
nus quo resistit? Numqd dicit Regnabit
quis resistit? Et sic videtur q; ex parte
de potestate figulus luti: ex eadẽ massa fa
ere aliud: quãd vas in honos: aliud in vas
mũmeliã. 2. ad Tim. 2. Sꝫ in domo nõ
tur aut ad honorẽ: aut ad ignominiã. Ad
fabri. vi. Excesa eo populi hui? z aures ei?
aggrauia sunt ne videãt oculis suis: z con
uertãt: z sanẽ eos. Et Esa. xlvij. Errare no
fecisti de viis tuis: indurasti cor nr̃m: ne ti
mẽremus te. Et ad Ro. j. Tradidit illos de
in reprobum sensum: vt faciãt quẽ nõ con
uenit. Ista nanq; videnꝫ implicare q; de
fici peccati. Alia enim scriptura videt im
mutare q; operat ad petiõẽ: cũ sit one fi
mo deceret. Matth. x. De tribus vbi dicit
dequib? ad aliquos loquẽtes sit. Qui hñt
oculos. Qui hñt auditꝰ: z non audiũt. Qui
dabit ser vtrã huam: dueret: fñe attingere
positꝫ non qutuis cõsqs vijs vel modis fiat
bruta vel insensibilia: qua ad talẽ finem nõ
ordinantur: deo nõ oportet q; laudabiliter

riasquare: qs necessario facti bonũ vel mal
lũ. Et q; ideo dq facit bonũ vel malũ: qz
seruꝰ bonus est: qz facit sñi. Quibꝰ videt. Au
gustinꝰ. xvij. q. viij. Nabuchodonosor. 5. et
Salbo. dicit. Deꝰ falsitatẽ hãc sine offẽdẽ
qz ꝑ ex ꝑscientia: dei necessario qs peccare
inuste deus delinquentes puniret: vñ dicit
bemus voluntate sua bonũ facere: nõ sine
gra deus malos a se ꝓpria voluntate de
bet peccare. Malis inq; re nunq; deus vel
deret: ni ex eis aliquid bonũ faceret. Ad
inuenirꝫ hꝫ hñs pcili: qz deus peccatũ
pol iuste inferret: ni ꝑ hꝫ ex ꝑscientia: no
tur occidẽtem in culpam. Cum ergo aliquis
a deo aut suis defectibꝰ: aut ex duobus
ratoꝝ effectꝫ in culpam: videtur. Et solũ uteri
neatur: vel fidem non magnã: p petiõ suis
pũsq; meruisse ꝑ ꝑtum: qz talia rõq; crimi
ex ea ꝑscientia ꝑ qz ꝑ hꝫ ꝑtum ꝑ ꝑtum
ens ẽnã supplicium verteret in remediũ gra
ne de malicio dei conqueruntur: quo deserie
meruerꝫ deserere me: ex ꝑ gr̃as agnimus qua
liberat nõ meruisse liberari: deo dñt. Ego
verbo electꝫ: ꝑ petiõ: indurationẽ: cecitatẽ cor
ror vel nerclerio: Pharaonis: fidelionis vel
quotidianꝫ aliquoꝝ: deo. Et sinꝫ ꝑ ipsũ ꝑ ipsũ
tal ad culpã: qz ꝑ deficẽs: et culpa precedẽ
te in eis relinquit: sicut etiã? ab hominedio
ns equitabꝫ ꝑ ꝑ obtinet ad cõuntr: quam
tua culpa meruit redẽ: enim in aliquib? pe
catis volũtate esse vobis: gratis a se fecit
expellere sicut illi. Job. vi. Nec aut deo.
Necede a nobis: recede mariã q. nolumꝰ
z sequse impedire per illas tenebras mas
diligãt: ne lumẽ gratie recipiant: per qs ab
aliq; petis fecũdãre possent. Sicut illi de
quibus dicit Job. xxiij. Apli. xxviij. Excec
lee luminꝫ qs mutabile est: qz sũ ꝑ impedi
mẽti ꝑtãt gr̃e: tamꝫ induratꝫ z excecatiõ
alia cadunt peccata: z qz non est voluntas
neqz currẽtis: nec ꝑ dispositionẽ dei: qz pas
catio vel penis secutꝫ dicit: nec deo hoc im
putatur: ad culpã: nec ꝑ hoc ꝑ dispositionẽ: sic
dum eliminantur: in culpam imputatur et
qui coulos claudit: ꝑ eh hoc aliquod malũ
sequatur: nec hoc non videtur quando homici
dium vel aliud malum fiat. In quo vero
predictas obdurationes: cecitates: et ceteras vel ce
mutetas: nec deo attribuere videtur: quia ꝑas
permittit: vel ipsas meliuere velit in pe
nis: qz culpas sequuntur: tunc facile est
ad illa obiecta respondere: z omnia soluta.
Ad obiecta vero de verbis et fidelionis: ꝑ qz
cale respondẽt ꝑ ꝑ per dicta. S. vij. ri. q. 2. ad
tiẽer enim illas de cotexam: z bebrauita plu
ra auctitia offẽdere de gratia spãli: ꝑ illis

tot ostēdit q̄d debuit: ⁊ quot eis sufficissent ad salutē si voluissent: ille videlicet q̄. j. Timoth. ij. vult oēs homines saluos fieri: ⁊ ad agnitionē veritatis venire: quam predestinauit deus ante secula. j. ad Cor. ij. Nota. U. r. s.

Ar. iij. 14 ¶ Qua p̄destinatiōe q̄tū ad bonos: vel prescientia q̄tū ad malos: stante q̄ nec boni de necessitate saluant̄: nec mali de necessitate dānant̄: multis ōndit̄ rōnibus ⁊ sacre scripture auctoritatib⁹: q̄uis hoc ex priori depēdeat articulo. ¶ Primo hoc tali ōndit̄ euidentia: p̄dictis stantib⁹: q̄ nec boni nec mali de necessitate agūt: ergo nec de necessitate saluantur vel dānant̄. Antecedēs p̄z: q̄r causa prima causat operatiōes secūde: s̄m modū ipsius: ergo de⁹ causat in nobis nostra opa s̄m modū nostrū: qui est vt voluntarie: ⁊ nō coacte agamus. Preterea deus predestinādo: vel presciēdo: nō excludit causas proximas: sed p eas potius implet q̄d predestinauit vel sciuit. Istis ergo causis primis stātibus effect⁹ cōtingenter eueniēt. Nā ex causis primis: dicunt̄ effect⁹ potius contingentes. Nā fructificatio plante: est effect⁹ ꝯtingens ꝓpter cām primā: q̄ est vis generatiua: q̄ pōt impediri ⁊ deficere q̄uis cā remota scz sol sit cā ex necessitate agēs. Sic in ꝓposito. ¶ Preterea sicut homo per actus virtutū peruenit ad vltimum finem beatitudinis: nā felicitas est virtutis premiū. Ita p actus viciorū ꝑuenit ad vltimū finē dānationis: nā stipēdia peccati mors. Sicut ḡ stante p̄destinatiōe: actus virtutū nō sunt coacti: q̄bus finē attingit beatū: nā in virtute p̄cipuū est electio: s̄m ph̄m: q̄ in violenta operatione esse non pōt. Ita stante dei prescientia actus viciorū violēti non sunt: nā oīno violētis: nec meremur nec demeremur. Preterea que sunt ad finem debent esse fini proportionata: finis autē vltimus: tam felicitatis q̄ etiam infelicitatis non competūt nisi voluntarie agentibus qui sunt dn̄i suorū actuū. Uñ neq̄ inaīata neq̄ bruta: fines illos attingunt: q̄r non libere agūt: nec sunt dn̄i suorū actuū. Si vō stante p̄destinatione vel p̄scientia: rōnales creature nō libere agerent: nō plus eis ꝯuenirēt fines illi q̄ istis: relinquit̄ ḡ q̄ libere agāt ⁊ sic libere saluantur vel dānant̄. ¶ Hinc est q̄d d̄r Deut. xxx. Cōsidera q̄ hodie ꝓposuit in cōspectu tuo vitā ⁊ bonū ⁊ ecōtrario mortē ⁊ malum: vt diligas dn̄m deū tuū: ⁊ ābules in vijs eius. Si aūt auersum fuerit cor tuū ⁊ audire nolueris: p̄dico tibi hodie quod pereas ⁊c. Et Eccl. xv. d̄r. Añ hoiem est vita ⁊ mors bonū ⁊ malū q̄d placuerit ei: dabit̄ illi ab ipso de quo d̄r Eph. j. Elegit nos in ipso añ mundi ꝯstitutionem: vt essemus sancti ⁊ imaculati in cōspectu eius in charitate q̄ predestinauit nos in adoptionem filiorum.

¶ Sic tñ q̄ in volūtate nr̄a sit q̄ sim⁹ sc̄ti ⁊ imaculati ⁊ filij dei vel nō: sicut d̄r Jo. j. Dedit eis ptātē filios dei fieri. Q̄d vō defectus isti⁹ sanctitatis filiationis ⁊ salutis nō est in deo: p̄z p dicta. S. iij. arti. v. p totū: ⁊ ēt p dicēda. Sicut nanq̄ dn̄s terren⁹ bō cōditionatus ordinās aliquē de filijs suis ad artē aliquā cū potēs sit: p̄bet ei necessaria sine q̄bus p̄ris voluntatē implere non potest. Et ordinās ministrū suū ad transfretandū mare: daret sibi necessaria cū q̄bus transfretare posset specialiter vbi de suo proprio nec cuiuscunq̄ alteri⁹ hr̄e posset vñ transfretaret aliter eū ipm ad impossibile obligaret: Ita deus p̄r oium p creationē Deut. xxxij. Nōne ipse est p̄r tuus ⁊c. exponēs filios ad artē salutis aīe vt artē discant p quā ad celum attingere possint: seruis ēt suis multa p̄cipiens de trāsitu hui⁹ maris magni et q̄ diligāt deū ex toto corde ⁊ declinēt a malo ⁊ faciant bonū: ⁊ de oībus alijs p̄ceptis q̄ s̄m dei voluntatē implere non pn̄t sine ipsi⁹ adiutorio speciali: ⁊ nisi ipse necessaria administret. Nōne eis q̄tum in eo est necessaria ministrat: ita q̄ defectus in eo non erit. Aliter nāq̄ eos ad impossibile obligaret q̄r nec de proprio nec de alieno nisi tantū de dono dei hoc iplere possent. Ergo ipse apud quem maior est possibilitas ⁊ oīs cōditio bona q̄ apud quēcunq̄ patrē vel dn̄m terrenum hec prouidet ⁊ offert q̄tum in eo est. Nec est defectus in eo quin oēs hoīes quos saluos fieri vellet hec habeāt per que salui fiant. Euidentiam ad hoc habere possumus in his de quibus minorem habet curam in creaturis vīcz alijs tam animatis q̄ nō animatis: in quibus videmus q̄ non deficit nec animalibus nec plantis quin eis media debita nature sue congrua tribuat: per que consequi possunt finem suū naturalem ⁊ in esse suo se conseruare per virtutē nutritiuam augmentatiuam ⁊ alia que eis tam intrinsece q̄ extrinsece cōueniunt per que non solū in esse conseruare se possunt: sed etiā a nociuis se defendere sicut animal per cornua ⁊ dentes ⁊ huiusmodi ⁊ plante per corticem ⁊ hmōi quanto magis credendū est q̄ non desit meliori creature propter quam omnes p̄dicte sunt facte: Immo q̄ ei in omnibus talibus subueniat p que possit in esse sp̄uali ꝯseruari ⁊ a nociuis sp̄ualibus se defendere: ⁊ finē

ꝯsequi ad quem ordinat̄ si voluerit. Aliter nāq̄ illa creatura frustra esset facta ⁊ actio vana si finē suū ꝯsequi nō posset. Nullo mō ergo est credēdū q̄ defectus salutis cuiuscunq̄ sit in illo q̄ vt dicit̄ Sap. viij. Disposuit oīa suauiter de quo itez sp̄aliter dicit̄ Sap. xvj. Bñ disposuisti ppl̄m tuum: si tñ ipi ad dispositionē istā cooperent̄ seipsos etiā disponēdo q̄r sicut d̄r Prouer. xvj. Cor hoīs disponit viā suā ⁊c. Ex quib⁹ auctoritatibus p̄z q̄ ad hoc q̄ debito mō pro fine nr̄o ꝯsequēdo disponamur duplex requirit̄ disponēs vnū vniuersale vt est ipse deus et aliud particulare vt hō vīcz sicut p̄z p exemplū causarū in ꝓductiōe quorūcūq̄ effectuū. p. ij. 17. Sicut ergo deus disponit necessaria ad finē ministrādo: ita oportet q̄ hō se disponat p̄cepta eius tenēdo. Hinc est q̄d d̄r Sap. xix. Oīs eñ creatura ab initio ad suū genus refigurabat̄ deseruiēs p̄ceptis tuis. Oīs eniz creatura noīe: homo accipitur s̄m 16 bt̄m Grego. In illa additione vel quasi conditione q̄ sequit̄: deseruiēs p̄ceptis tuis sano innuit̄ in quib⁹ sit defect⁹ q̄ non debito mō refigurant̄ ad generis sui. i. dei similitudinē: nec ad ipm tanq̄ ad finē suū reducunt̄. Ut sicut sepe ꝯtingit defectū ꝓuenire in effectu ꝓpter defectū agētis seu cause secūde absq̄ eo q̄ sit defect⁹ in primo agente: sicut in defectu artificis habētis pfecte artē ꝯtingit aliq̄s defect⁹ ꝓpter defectū instrumēti. Et sicut hoiem cui⁹ vis motiua est fortis ꝯtingit claudicare nō ꝓpter defectū virtutis motiue sed propter tibie curuitatem. Ita in reb⁹ creatis ⁊ sp̄aliter in rōnali creatura cōtingit defect⁹ ⁊ mala inueniri ꝓpter defectum secūdorū agentiū licet in ipo deo nullus sit defectus. Ideo signanter dicitur Osee. xiij. Perditio israel tātūmodo supple in te in me auxiliū tuū. Nam cogitationes locutiones: seu operationes nostre s̄m q̄d deficientis sunt: a deo non sunt sed a causis primis deficientibus sicut ostensum est. S. iij. arti. vi. p totū. Quantū vero ad illud q̄ habēt de bonitate a deo sunt a quo sicut dicit Jaco. j. Est omne datū optimū ⁊ omne donū pfectum descendēs a patre luminum apud quē ⁊c. Nota. U. ix. 14. cum sequenti. Non tamen oīa dona ab eo data sunt in omnibus eque pfecta: sicut ostensum est. S. iij. 17 16. Nec etiam gratiam equalem omnibus offert q̄d q̄nq̄ ꝯtingere pōt ex ordinata prudentia datoris. Rex enim quātūcunq̄ bon⁹ nō omnibus militibus: vel pueris secū nutritis dat equaliter nec de⁹ omnibus angelis equalem dedit nature status vel dignitatis vel glorie gradum in quos ordines distinxit superioritatis ⁊ inferioritatis: oīb⁹ tñ sufficiēter tribuit p statu suo: ita q̄ nullus iuste conqueri potest q̄ ei plus dedisse debuit. Nec natura ordinata in corpore humano oībus mēbris equale dedit donū nature vel actū equalē q̄r oculis nobiliorē tribuit actū ⁊ spiritualiorē in vidēdo q̄ naso in odorādo nec tñ de hoc cōqueri potest q̄r natura dedit q̄d cōditiōi sue ꝯgruit nec ꝑdi fecit iniuriā q̄ nō fecit eū oculū. Nec de⁹ etiam in natura vniuersali omnibus creaturis equalem tribuit locum vel bonitatē vel fortitudinē q̄r corporibus celestib⁹ eminentiorē tribuit locū inter que alijs maiorē tribuit claritatē. Aliquibus lapidibus maiorē virtutē aliquibus animalibus maiorē fortitudinem: ⁊ sic de alijs: vnicuiq̄ tamen satis s̄m suam materiā. Nec artifex vel ars omnibus lignis ⁊ lapidibus in edificio ponēdis equalē dat locū: sed s̄m suam prudētiam ⁊ voluntatem aliqua ponit in fundamēto ⁊ sic de alijs: vt domus cōgrue ex suis partibus perficiatur. In quo processu sicut q̄nq̄ attēdit̄ artificis voluntas ita ⁊ materie capacitas ⁊ vtilitas. Aliqua tñ ligna et lapides capacitatem habent pro vna forma et vtilitatem pro vno loco et non pro alio. Ita in edificio spirituali totius ecclesie quod est edificatum super fundamentum apostolorū ⁊ prophetarum Eph. ij. Aliqui habēt capacitatē maiorē p vno dono dei aut p alio. Sicut ergo oculo limpidiori. i. clariori lumen infunditur clarius: et sicut capaciori vasi ab illo qui omnia vasa implet maior infunditur liquor nec tñ minus vas iuste conqueri pōt q̄ ei nō tm̄ sicut alteri īfundit. Ita de lumine et de liquore grē ⁊ de donis dei. Et sicut rex dat meliorem equum meliora arma illi quem videt ad maiora facta armorū dispositum. Ita rex celorum dona et arma spiritualia. Quod pulchre ostenditur Matth. xxv. vbi d̄r q̄ vni dedi q̄nq̄ talēta: alij duo alij vnū s̄m propriā virtutē. Nec in his omnib⁹ siue habeatur respectus ad datoris bonitatē siue ad recipientis capacitatem alicui facit iniuriam q̄d p̄z Math. xx. vbi murmuranti de hoc q̄ minus recepit dicit Amice non facio tibi iniuriam q̄r recepit quātum debuit: et quantū sufficiebat nec facit contra statū vel decorem cuiuscunq̄ in hoc q̄ non omnibus dat vel offert equaliter dūmodo tamen omnibus sufficienter: quia sicut in omnib⁹ patet predictis exemplis si in maiori mundo vel minori vel in artificio vel officio tolleretur ordo distinctionis et disparitatis tolle

retur etiam summus decor: qui nunc est in rebus: immo tot⁹ ipse mundus: tam maior q̄ minor destrueret: q2 si tot⁹ mundus eet solū nō esset terra: nec alia elemēta. Si totus hō esset oculus: vbi esset pes: ꝛ si totū edificium esset paries: vel tectū: vbi esset domus. Sicut ergo istoꝝ distinctio ad ꝑfectionē ptīnet vniuersi ꝛ ad decorē. Ita diuisiōes graꝝ ꝛ donoꝝ sanctispūs ad ꝑfectionē ptinent: et decorē ꝛ vtilitatē minoris mundi. i. hois seu humane vite. Quia si de⁹ oibus offerret vel daret statū ꝛ locum papatus vbi essent cardinales: si oēs faceret pastores: vbi essent oues. Et sicut q̄rit aplus. i. Coꝝ. xij. Nūq̄d oēs apli? nūquid oēs ꝓphete? nunq̄d oēs doctores? immo tolleret mutuum bonum: seruitiū: ꝛ adiutoriū: ꝛ maxima subtraheret electoꝝ ꝛ populi multitudo: ideo non tā q̄ vni iniuriā faciēs: sed tāq̄ totū perficiēs vniuersū: sicut dr Eph. iiij. Dedit quosdā quidē aplos quosdā aūt ꝓphetas: alios vero euangelistas: alios aūt pastores ꝛ doctores: ad cōsummationē sctōꝝ in opus ministerij. in edificationem corporis christi: donec occurramus oēs in vnitate fidei ꝛ agnitionis filij dei. Ecce ꝑ hoc q̄ parū ante ꝑmittit q̄ dedit dona hoibus: ꝛ postea addit: donec occurram⁹ oēs satis innuit: q̄ nullū hoiem ꝑtermisit q̄n donū ei dederit: quo et occurrere posset cū aliis in virū perfectum si vellet: habētes tñ sicut dr ad Ro. xij. donatiōes sm grām q̄ data est nobis differētes: sicut deus vnicuiq3 diuisit mensuram fidei. In q̄ diuisiōe sicut dñs terren⁹ diuidēdo cibaria ī aula: licet meliora ꝛ maiora tribuat maioribus: tñ nullus ī aula ꝑtermittitur quin vite habeat necessaria. Ita nec in aula ecclesie spūsanctus aliquē ꝑtermittit: diuidens singulis prout vult. i. Coꝝ. xij. Non enim magis abbreuiata est manus dñi vt impotētior vel parcior sit de bonis suis spūalib⁹ q̄ fuerūt eius discipuli de bonis suis tpalibus ꝛ corporalib⁹: de quib⁹ dr Actuū. ij. q̄ diuidebāt ea oibus ꝓut cuiq3 opus erat. Sic de⁹ qui
28 dat oib⁹ abūdanter ꝛ nō improperat. Jaco. j. Ex quibus oibus primo concludit q̄ sicut vult oēs saluos fieri: ita oibus l3 nō equaliter: tñ abūdanter auxilia ꝑ q̄ ad finē illū ꝑuenire possunt nisi volūtarie impediātur. Et est de eo in h̄: sicut de ordināte cursū horologij qui oia disponit quātū in eo est: vt labiū eius certā attingat cauillā: nisi impediat: poterit tñ impediri ꝑ aliqua īfortunia occurrētia. Ita deus horologiū vite nr̄e sic ordinauit: vt finē vite ī hoc seculo certū habeam⁹: ꝛ in alio etiā vitā habeam⁹ nisi instineam⁹ q̄ ipedimētū fiat. Et sic pōt intelligi illud Job. xiiij. Cōstituisti terminos eius q̄ preteriri nō poterūt ex cōstitutione dei: nisi quaten⁹ viri sanguinū ꝛ dolosi: ꝛ ꝓpria volūtate nō dimidiabūt dies suos: in ps. liiij.

¶ Ex quib⁹ scdo cōcluditur: q̄ hi de quibus tactum est. S. ij. 4. ꝛ S. iij. 17. qui q̄n in cōfessiōe vel alibi dr eis q̄ oportet q̄ pctā ꝛ vitā malā ꝑ semper dimittāt: Respōdent faciemus: si deus dederit nobis gratiā: quasi dicerent: si sic nos fecerim⁹ nō erit defectus noster: nec in nobis tanq̄ filij alieni mentiti sunt super ꝑrem suū deū ꝛc. ¶ Sic insuper mētita est iniq̄tas sibi q̄n videt se vel aliū in malū vel periculū vel turpē mortē cadere dicit nō potuit alteri fieri hoc: fuit sibi ꝑdestinatū. Per istū modū fert quandā dixisse mulierē q̄ videns vnū aliū occidere q̄d sibi Gal.
imputatis dixit: ꝑdestinat⁹ eñ fuit ad istaꝫ mortē tpe suū aduenit q̄d ꝑterire nō potuit Cui ali⁹ dedit alapā de quo cū clamans cōquereret: dixit iniuste mihi imputatis q̄ ꝑdestinatio tua fuit q̄ talē ꝛ tali me alapam reciperes: q̄ aliter esse nō potuit q̄ iniuste agis de h̄ cōquerēdo de h̄ q̄d de⁹ ordinauit ꝛ predestinauit. Cōgrue eñ r̄ndit stulte iuxta stulticiam suā: sed nō veraciter q̄ si ipsa vel ipse b
verū dixisset oē pctm̄ vel dānū quodcūq3 esset ineuitabile ꝛ sic null⁹ iuste alteri imputare posset dānū sibi illatum vel de eo cōqueri ꝑpter malū q̄d ei verberādo occidēdo vel spoliando vel quocunq3 modo inferret quia de hoc quod nullo modo euitari potest: null⁹ est vituperandus. ¶ Est ergo de omnib⁹ talib⁹ q̄ pctā sua vel alioꝝ talib⁹ modis deo ī putant innuētes q̄ nō est in eis defect⁹ sed q̄ non est equa via dñi: sicut de illo qui est fortis corpe ꝛ dispositus ad laborem aliquādum victū suū ꝛ tamē ꝓpter vecordiā suaꝫ que illū a labore retrahit magnam sustinet penuriā quā deo vel mūdi imputat fortune ꝛ q̄n illi qui vidēt eū iuuenē ꝛ fortē dicūt ei. Quare tā pauperē ducis vitā? mēdicando? labora ꝛ acquire tibi victū. Respondet libēter, vellem si possem: talis est gratia mihi data ꝛ mentita est iniquitas sibi: q2 posset si vellet cōtra hec laborare ꝛ tentationibus resistere: sed plus vult illā pessimā ducere vitā q̄ laborādo ꝛ tētationib⁹ resistēdo: victū acquirere eternum quibus tamen resistere posset si vellet ergo verius diceret talis est voluntas mea: quia sicut scribitur. j. Corinthio. x. Fidelis est deus qui non permittit vos tentari supra id quod potestis quia quantum in eo est: omnes predestinauit cōformes fieri imaginis filij sui. Ro. viij.

Ar.v. ¶ Sed quia forte his obijcient illi de quib⁹
10 dicit Job. vj. Detraxistis sermonibus veritatis. Et primo de hoc quod vltimo dictum est q̄ vel3 quātū in deo est oēs predestinauit dicentes: q̄ non oēs ꝑdestinauit q2 multos presciuit. Respondet q̄ ideo additum fuit quantum in eo est nō enim defectus fuerit in deo sed in eis quos presciuit non esse predestinatione dignos sicut patet per secūdā auctoritatē Augu. supra. e. c. viij. Iterū forte obijcient dicētes q̄ deus vult malos esse vt in eis ostendat iusticiam suam vnde ꝛ tales dicere volunt q̄ sicut in rerum creatione ostēdit potentiam in rerum creatarū multitudine ꝛ diuersitate sapientiā ꝛ in bonorū glorificatione clementiā. Ita debuit in maloꝝ punitione ostēdere iusticiā. Quib⁹ r̄ndet q̄ supposito q̄ hoies finaliter in peccatis moriant iustum ꝛ rationabile est q̄d in illorum punitione iusticiā suam ostendat. Sed q̄ sic moriant non est a deo volitū qui dicit. Nolo mortez peccatoris sed vt magis conuertatur ꝛ viuat. Ezech. xxxiij. ꝛ. xviij. Si tamē cōuerti noluerit vult penā peccatoris ille de quo dicitur Esa. xlv. Creans tenebras ꝛ faciens malū. Et Amos. iij. Non est malum in ciuitate q̄d deus non facit. i. malum pene. ¶ Uide obiectionem de vasis ire
11 ꝛ multis aliis supra. e. c. xiij. Amplius quia eo. c. xvj. dictū est: q̄ ois defectus effectū est ꝓpter defectū secūdorū agentium obijcere poterūt cū deus posset oēs effectus naturales ꝑ seipsum ꝑducere ꝛ sine defectu q2 tūc causa defectuū tolleret: quare voluit causas secūdas effectus causare cū superfluū videat q̄ illud per plures causas ꝑducat: quod melius per vnam ꝑduci pōt: sicut primū ꝑduxit hoiem sine aliqua alia cā agente. Quibus respondet q̄ sicut posset omnes actus angeloꝝ sine angelis circa nos exercere si vellet tamen non ꝓpter insufficientiā diuine virtutis sed ex immēsitate bonitatis ipsius ꝑ quā suā similitudiné rebus cōicare voluit nō solū q̄tū ad h̄ q̄ existant s3 q̄tū ad h̄ q̄ alioꝝ custodes ꝛ cause essent. sicut voluit angelos esse hoim custodes ita voluit hoies hoim esse causas vt his duob⁹ modis essendo ve3 ꝛ causando rōnalis creatura diuinam similitudinem ꝛ bonitatē cōsequat ꝛ vt amorē inter homines nutriret q̄ ex naturali ꝓpagatione ꝛ ꝓpinquitate aliquotiēs causat. Nec valet q̄d dicit q̄ sic ꝑducēdo rōnalē creaturā illā melius produceret: q2 in eis oēm defectum tolleret: q2 sic angelos ꝑduxit: ꝛ primos parentes in quibus tñ defectus inueniebat sicut rei ꝓbauit euēt⁹: q2 defect⁹ in actib⁹ humanis nō cōtingit ex causis scdis naturalib⁹ q̄ hoiez ꝑducūt i eē ꝑ viā ꝓpagatiōis s3 ex causis scdis ꝛ imediatis volūtariis q̄ opatiōes ꝑducūt in eē ꝑ motū libere volūtatis quaꝝ opationōes deū sine illis scdis causare nō decet ꝓpter rōnē supra eo. c. xij. vt libere agēs laudē vl' vituperiū ꝑmiū vel penā recipiāt. ꝑut destinauit in suo corde. ij. Coꝝ. ix.

¶ Sed q2 ex vna parte iocūdū nobis esset: si Ar.vj
ꝑdestinati fuerim⁹: ꝛ si ꝑdestinationē nr̄am 22
bñ ꝓsecuti fuerim⁹ cū aplo qui dicit. Ad destinatū ꝓsequar brauiū: ad Phil. iij. Et ex alia parte oīmodā certitudinē habere non possum⁹: q2 sicut scribit Eccls. ix. Nescit hō vtrū amore vel odio dign⁹ sit: s3 oia in futurū seruant incerta. De quib⁹ oib⁹ incertis istud ideo magis est incertū q2 in diuersis sacre scripture locis: ꝛ specialiter in dictis ꝛ verbis veritatis in euāgelio: pauci legunt esse saluādi: q2 arta est via q̄ ducit ad vitā ꝛ pauci ābulāt ꝑ viā illā. Et multi sunt vocati pauci vero electi. sicut pat3. Ui. iij. s. ꝛ. Ui. ix. arti. iiij. ꝓpter q̄d esset magis nitēdū: vt tā de illis paucis essem⁹: q̄ etiā nos de illorū numero esse speraremus: vt spe gaudere possim⁹. ¶ Ad hoc ergo q̄ gaudiū istud inueniam⁹ duo nobis faciēda sunt: q̄ facit qui rem aliquē scire vel adipisci multū desiderat: vbi rem illā obtinēdi aliquas h3 euidētias. Primo nāq3 oportet q̄ speret se posse rem illā scire vel obtinere. ¶ Secundo oportet q̄ spem illaz super certas vias ꝛ media fundet: ꝛ non sup negligentiā ꝑ quā nunq̄ attinget finem optatū. ¶ Primo dico: oportet q̄ speret: quia q̄d desperat ex corde non queritur. Sic in ꝓposito: ad habendū predestinationis experimentum seu euidentiam necessarium est q̄ quilibet speret se predestinatum: ꝛ tam fortiter spem illam cordi suo imprimat: q̄ si essent centum in vno loco: ꝛ esset eis a deo reuelatum q̄ tātū vnus illorum saluaretur: vel esset predestinatus ipse in corde suo dicat. Ego sum ille. Hoc nāq̄ de illis centum quilibet cogitare deberet et sperare ꝛ dicere: cum Job. xix. Reposita est hec spes mea in sinu meo. Et cum ꝓpheta Dauid dicente: ps. iiij. Tu domine singu gulariter in spe constituisti me. Et cum omnibus electis. Sapien. iij. Spes illorum immortalitate plena est. Et matris dei. Ecclesiastici. xxiiij. In me omnis spes vite et virtutis. Et hec spes ideo est habenda quia sicut ille qui omnia sperat: omnia operari et pati incipit et continuat per que spem suam implere pōt. Iuxta illud Eccli. xxiiij.

Qui timebit deum nihil repidabit nec pa-
uebit: qm ipse est spes ei⁹. Ita deperat. m-
hil non faciens nec volitans ne peccet: si ti-
cut dicitur Job. vij. Consumpti sunt absq; vl
la spe. ¶ Sed qui predicata spes quam qui
liber de predestinatione: salute sua habere
deberemus: ut fundata super negligentias
pel fanitatem spes impietum perdur-
pioner. ¶ Et vana spes a mendacium mini-
stato vero. Ecclesiastes. vij. Spectat ergo ad
fatagere vt spem suam quilibet bonis ope-
ribus certam faciat: ostendimus adhuc
et nolite confidere in spe sola: nec enim in ver-
bis dicimur fideles nisi in operibus fal-
uabimur: ⁊ sic nos ens esse bonandos de
nabimur qua ex illo solo nullam certam
salutis euidentiam habere poterimus: sicut
dicit Sap. ij. Qui sapiens erunt absq; hac
adjectiua est spes illius. Sed si vultis cer-
tani habere spem preceptis dei tenetes opera
bona facite: sicut notarius scribit ⁊ ipse
Petr⁹. Quapropter inquit fratres magis
fatagite: vt p bona opera certam vestram vo
cationem ⁊ electionē faciatis. Et hoc necesse
est: quia sicut re precedentibus patet nemi-
nē ad annos discretionis attingerem prede
stinat ad salutem sine bone operibus: ergo
sine operes sient dicit Jo. vij. ante est spes
hypocrite: propter q̄s aplꝰ cognite cōungit
hec duo dicens. Abundetis in spe ⁊ virtute.
Ro. xv. Deus inter ergo de centum predicis ce
qui sunt ex aliqua ex vt certicrem habeat fue fa-
lutis notici: sic oportuit⁹ credat plusq; cogita-
tionē fuere dñi videat: sicut dicitur Ephe. ij.
Si spes vocationis eius: ⁊ si numerus oper⁹
ra mala timeat se predistinatum et vtili esse ma
tet: quia tristis esse poterit: qui se inuenit in
via damnationis. Postea vero etiam mana-
neri speret ex qui ipsum in sufficiant mens
ipsum predestinauit: per illum qui predesti
narus est filius dei in virtute. Ad Roma. v.

Redicatoris ꝟbi dei.

Primo describendi est officium.
Secundo ostendit qualis intento
debet precedere tanti officij exercitium. Ter
tio qualis oratio debet actum precedere fru
dij atq; predicatiōis. Quarto qualiter oport
tet ep̄ predicatores dicant antеq̄ doceant.
Quinto qualiter oportet ep̄ opere impleant
q̄s docunt et doceant et quomodo alter plura
bus rebus in malis assimilantur cōditioni
bus. Sexto qualiter oportet ep̄ bona exerci
tacionis predicatiōe ⁊ officio continuent. Septimo
qualiter oportet q̄s doceant importune fre-
quenter xperseueranter. Octauo qualem in

predicando habebunt modum in actionis
contra vicia faciendo specialia. Nono ofte
dentur de illis modis ⁊ vtilitat. atq; fructus
pediunt. Undecimo bene predicantium me
ritum ⁊ nolentium predicare ostenditur pe
cinalis. Duodecimo quales esse debeant pre
dicationis auditores.

¶ Quantū ad primū quale sit predicatorie officium inquisitiue rebus in actu ho debet
assumitur multa officia: ⁊ dicitur namq; ep̄ officiū atq; actꝰ in exēplo officij
medici. Quia sicut ad officium pertinet medi-
cantur in hoc q̄s dicit. Lustrant cuncta con-
tra illos qui non visitantes curant infirmos: sicut aliqui medici: nisi vbi; sunt lo-
gi infirmitates bene curant: ⁊ lucrāntur
ph. Sp̄s suspergen ad mandicandus. Con
tra exēplū christi de quo Marc. vj. Jesus
ergo mittit ad castella docens in circuitu. Et
Luc. ix. de ipso q̄ longius ait Spūs dñi
super me propter q̄s unxit me: euāgelizare
pauperibus misit me sanare contritos cor
de predicare captiuis ⁊ c. Tertio requiri-
mi in eis obedicte facultas q̄s notarit in
hoc q̄ dicitur quocunq; voluntas ex. Ro. c.
Quā placabilis mittantur. Sic ostēpsit
quib̄ dicitur erunt oboedio cooperantes
sensorem cōfirmante sequentibus signis.
Marc. xvj. Sequentib⁹ inquit signis crāte-
tinuis ⁊ tanta dī ⁊ eis videm cōfirmatam
tur. Super egros inquit manus imponent
bit ⁊ bene habebunt. ¶ Et sic patet quō officiū
predicatois est simile officio generalis me-
dici: ⁊ tanta infirmos tanta dicit sed q̄s mag
nos ⁊ virtutis potentie atq; miraculi mag-
nos le sit tanta dicitur ostensum est. ¶. vij.
q̄s dicunt patet per decretū sumpti ex ore
dis Aug⁹. li. vij. contra manicheos: ⁊ habet
ui. xj. olim: sub his verbis. Quis inquis est
frater penitus ut fratrie vrote oderet: ⁊ nō
filius? Ille fuit frater Jacob: ⁊ Esau: ⁊ hoc
esse ultius filius carnalis fuit tamē frat⁹ vt
nomi filius legatur: vt. vij. d. Jmael. Se
quitur. Quis q̄ nomine vocatur ut q̄s indefa
fatetur q̄s ⁊ reconfiteri: de fatetur ista vno pe
de confpui fidebat in faciem, Nunc etiamge
li quibus peccatores ita debet in ecclesia que
gnitat lumen sinam: tuli frantes cuncta per ar
cantum quoridie volumtas gubernatoris
verit. Audeo vento spiritualium aqueliot
fanctis predicatoribus. Quibus tria in vita an
tentate facta fant necessaria. ¶ Primo bo
rime liberalitas spargunt inimicos. Quib
fit dedit paupertibus ꝛc. Unus amare cle
qui candela sua non vult sitas accēdereti
non mutuatur lumē eius. Jdeo ti Sap. vij.

Sine inuidia cōmunico. Lucenit⁹ oblua in-
differenter dicat. Ecclesiast. Sol illuminabit
per omnia respicit. Contra illos qui buntis-
tias ⁊ non pauperibus euangelizare uolūt.
Non sic respitius de ꝺ Sta. ⁊ Lu. xiij. Eua
gelizare pauperib⁹ misit me vt medicer ꝛc.
Jste fuit omina visibilia manifestat ꝛ obtim
macalos curabat. Contra illos qui arguunt
q̄ manifestant peccata pec
genuntur: non dubium. Jonsilie Joānes qui
arguebat peroden. ¶ Requiritur ergo fe-
cundo in predicatore veritas: ⁊ q̄s non
tantur in hoc q̄s dicit. Lustrant cuncta con
tra illos qui non visitantes curant infirm⁹
mos: sicut aliqui medici: nisi vbi; sunt lo-
gi infirmitates bene curant: ⁊ lucrāntur
ph. Sp̄s suspergen ad mandicandus. Con
tra exēplū christi de quo Marc. vj. Jesus
ergo mittit ad castella docens in circuitu. Et
Luc. ix. de ipso q̄ longius ait Spūs dñi
super me propter q̄s unxit me: euāgelizare
pauperibus misit me sanare contritos cor
de predicare captiuis ⁊ c. Tertio requiri-
mi in eis obedicte facultas q̄s notarit in
hoc q̄ dicitur quocunq; voluntas ex. Ro. c.
Quā placabilis mittantur. Sic ostēpsit
quib̄ dicitur erunt oboedio cooperantes
sensorem cōfirmante sequentibus signis.
Marc. xvj. Sequentib⁹ inquit signis crāte-
tinuis ⁊ tanta dī ⁊ eis videm cōfirmatam
tur. Super egros inquit manus imponent
bit ⁊ bene habebunt. ¶ Et sic patet quō officiū
predicatois est simile officio generalis me-
dici: ⁊ tanta infirmos tanta dicit sed q̄s mag
nos ⁊ virtutis potentie atq; miraculi mag-
nos le sit tanta dicitur ostensum est. ¶. vij.
q̄s dicunt patet per decretū sumpti ex ore
dis Aug⁹. li. vij. contra manicheos: ⁊ habet
ui. xj. olim: sub his verbis. Quis inquis est
frater penitus ut fratrie vrote oderet: ⁊ nō
filius? Ille fuit frater Jacob: ⁊ Esau: ⁊ hoc
esse ultius filius carnalis fuit tamē frat⁹ vt
nomi filius legatur: vt. vij. d. Jmael. Se
quitur. Quis q̄ nomine vocatur ut q̄s indefa
fatetur q̄s ⁊ reconfiteri: de fatetur ista vno pe
de confpui fidebat in faciem, Nunc etiamge
li quibus peccatores ita debet in ecclesia que
gnitat lumen sinam: tuli frantes cuncta per ar
cantum quoridie volumtas gubernatoris
verit. Audeo vento spiritualium aqueliot
fanctis predicatoribus. Quibus tria in vita an
tentate facta fant necessaria. ¶ Primo bo
rime liberalitas spargunt inimicos. Quib
fit dedit paupertibus ꝛc. Unus amare cle
qui candela sua non vult sitas accēdereti
non mutuatur lumē eius. Jdeo ti Sap. vij.

pede calcitas. Unde illud. Quam speciosi
pedes euangelizantium pacem euangelizan
tium bona predicantium salutē. Esa. lij. Se
quitur. Qui enim curam luceratorum relig
gat aliquem: de facilari illius figuratū non
signi sicut enim solum sed in se impletum pot
tat opprobrium. Unde deo sicut humilitas
lentia ⁊ dignitate autoritatem beati Gregō
ij. de predicatoribus ⁊ de ecclesia. Quos
ri in predicatoribus ⁊ de ecclesia. Quos
¶ Secundo officium predicatois assum
lari debet officio preconis qui in parliamē
tio consilijs ⁊ curiarubius ussa ꝛ ordinatio
ne clamat regia in publico edictorū bus.
¶ Primo ritum ad materiam qui clamat:
qi sicut preco illorum materias ⁊ verba que
ponitur in ore suo qua stodiegis sint ab ipsis
terribilia ⁊ grauia arguit displicentiam illi⁹
phlominus aperte clamat nihil dimittes de
hoc q̄s ponitur in ore suo. Ita predicator: ver
ba que dens per ppl̄m. Esa. xl. ⁊ ussa dei
que ei ibidē precipit. Sta in excelso super
ad modus preconis: tu q̄ euangelizas sion.
Ec clama nec cessaueris exaltа in fortitudine vo
cem tuam. Esa. lvij. Clue autes verba ponit
in ore suo que oportet q̄ clame: qua stodiegis
aliquibus displiceant patet per hoc q̄s sci
tur. Annuncia populo meo scelera eorum ⁊
domui Jacob peccata eorum aperte ⁊ terri
biliter tenando ⁊ ignem eremum: quos pro
cis merentur ostendendo ⁊ fostiter atq; fa
bitrarie gnoti illum eos imminere clamans
do: sicut amici clamant amico ; quando
videnti ignem vel latro nes domui eius imi
minere vel contra ignem illum iminet vel
latronem. Talibus nanq; terribilibus comi
minationibus potius conuertuntur a pec
cans suio ꝺ predicatione misericordiedei
ex eius audacian capiunt delinquendi. Et
ideo Aug. li. iij. de doctrina christiana dos
cet ep̄ predicatores non debent loqui tantus
simplē vt instruant nec medicoter rantum
vt deleetent sed granditer ⁊ impellanter vin
cant. ¶ Secundo quo ad modum clamoris
qi preco ille alte clamat auncia audientib⁹
Ita m. Jude. cō. Cuncta audientib⁹ pre-
dica. Et sicut preco ille nulli parcit nec cuiu
ti nec potentiuel pauperi sed omnes rangit
qui extra illud q̄s clamat fecerunt vel facie.
Ita vos predicate euangelium omni crea-
ture Marc. xvj. ¶ Tertio officium ꝛ actus ꝺ
predicatores assimilari debet actui piscato-
ris qui quod sanus ostendantur in hoc q̄ vertas
illis quos pisces fecit ecclesie predicatores
dixit. Faciam vos fieri piscatores hominū.
Matth. iij. ¶ Circa qua auctoritate est duo
adnertenda. ¶ Primo q̄ ministeriū. ¶ Secundo

erentionem. ¶ Commissio vero fuit ad hoc facta discipulis ehristi: sequentibus illos hominibus vere ecclesiasticos et spiritaliter homines. Peccatores vt haberent de ado bellatarum ad terram solidam ecclesie. Non est mirum quod piscarent episcopatus vel alias dignitates vel prebendas: vel hucra seu folia ea terrena vel laudes humanas. Quas confessiones multus excedant nonulli. ¶ plus etiam romam eundo circa mundi honores ¶ circa piscationem animarum ostendêres se a diabolo potius esse piscatores peccatorum ¶ a deo piscatores animarum. Quoq; pena patet. Esa. xix. Merebût piscatores qñ erant vbi erit flemus & stridor dentiû. ¶ Exemplum vero eo modo fieri debet: quo plures capere possint peccatores quod ita fieri posset ¶ contra vicia predicarent in specialis fieret ostenditur infra. co. c. arti. ix. Nam predicator generalis efficiatur: et non mirum: si tam bonis foraminâ p que multi pisces euadunt Specialio que nutritur omnes allegerent. ¶ Si vero artium qñ omnes quantum in se est: ita quasi propter hoc omnia illi piscatores desiderant: et reficiebant rena sua ne aliqui euâderent. Luce. v. ¶ Quod hoc magna est differentia ter piscatores dei et diaboli et quia forte diabolî videntur cum magnis retiû piscari: qz multos et magnos capiunt ẽ cito. Unus namq; fallax in vna die denêas corruptos cum pecunia et falsis verbis ego capiet ꝑ. Et vna fatua mulier in octava die finito enim do per villas: plures capiet ꝑ predicatores ita die clamando v. fic de aliis. Et fic pro quo modo p munitione sue fraudis terram pacem restaurum secum. A pocalypsis. xvij. piscatores dei videntur cum linea: piscari: quia sient illi linteum in aquam mittentes: quos cum capiet nisi quem oret dederit: et aliquado capit vilum aliquando nullum: et quando plus capiemus capit nisi vnum. Ita ille potest intantum clamare q̃ verasser dicere poterit cum ꝑfal. levij. Laboraui clamans extendendo loco lingue mee fuit: nec sens quem capiat nisi quem deus dederit. Et ramen aliquando capit nullus: sient nec ille. Luce. v. Tota nocte laboantes: nihil capimus. Aliquando forte vnum: id est aliquando parum vel pauperem. v nullus magnum qura sicut magni pisces vel ad illa nem non veniunt: vel si venerint illi ore ea pere nolunt vel si ore illum acceperint e capti incipiunt illum rumpere e euadût magnum piscatorem. Ita magni tyranni diuites e potêtes e magni peccatores vel ad predicationê non veniunt: vel si venerint dominû vel gardianû e illum aute capere nolunt: vel si acceperint: in aliquo offunge e tanget corde operint eito in eum ilium que est tanguitrumpumpa ad alias cogitationes: aspicitiues vel carnalitatis si diuertendo. Deo dicitur Jo. xi. Aliquis capiet lucrum han hanc aquam sit dicere: non dixit hoc sicut dicitur Ma. xx. Ingebunt omnes magi tenere in flumi hanum. Sic tamen piscatores esse a predicatore ad similitudinem exemplo illius ꝑ predicantis: licet multos capiat: non posse dicens. 1. Cor. i. Predicamus christû crucifixum: nobis quidem scandalum gentibus autem stultitiam. ¶ Clamare ergo e officium predicatoris a simulantare amici e officio angelorum. Omnes namq; ꝓphete ꝓpterea dicti sunt septem angelos significant. Apoc. viij. qz sicut dicitur. q̃ septem gelio date sunt tube septem. Ita sancti ꝓphetes dicuntur qui per numerum septenarij designati possunt tripla debent ire. Quidem septem bona spiritualia sancti debent esse septem tube. i. cum grata septem nostrum septem tubi. i. cum grata septem nostrum septem tubarum predicare contra septem vicia ꝑ opposita. Et tanq; canes: ꝓ pastores bus e clamoribus: lupos inferni arcentes omni christino: septies mirum creditur bienclo. ut per totam vitam sanctum per numerum cirrit septenarium. Lege de vtili magnum circuire: et munitiones beltruum pacatorum. & defensiones ꝓfiteantur. audus se quasi quodam muro contra antichristum re defendêrent: tanquam turriculis nubis in manibus. i. in corpore facti dogmate predicantes atque sicut predicatione: ita semper fatione ecclesie dogmatizantes. Et sicut Christ iux solus septêplicitet sicut ille septem dierum: qua predicatores quasi solidêt aliqui septêplicitet excedere in vite dantur vt de quolibet illorum verificetur illud. Sapdith. xj. Discipulina tua in omnibus puncte ctis predicatur.

¶ Cauia vero tanti ministerij dignitatem & tento corrupta obtinrarent. Cum si oculus tuus nequam fuerit totus corpus tuum. tenebrosum erit necesse est ad hoc q̃ tin ctis excellentia digne exercêtur q̃ ex sua tentiûe recta dirgatur q̃ totus predicatoris actus: labor: desiderium laudem intendat dei: sic q̃ reguletur q̃ nulli inadeat qui eandem laudes intendere videtur sicut pater per beatum Gregoriû. xviij. mo. super fine libri super illud Jo. xx. Quorum remiseritis peccata mea: e ogamus meos inuocem: sicut mus: e sicut pugil nonnulli

cui bum officium predicationis exhibent: tari sicut ꝓtestatur apostol⁹ ij. Thessa. ij. alios inuident bonum quod habent: atque Otate inquit ꝓ nobis vt sermo dei currat & honorificetur sicut & apud vos. Et ad idem veraciter non habêt: quibus recte rat de octo fructs predicatorum ad aures audi per Jacobum dicitur. iij. q. ij. si sitis amatores & auribus ad corde e de conditione rum habetis inter vestre contentiones lunt & operationem bonam ꝓfunctam rêvirgo in cubitus vestrîs: & est ista sapientia de finem e meffem vre eterne. Date ergo sursum descendens sed terrena animalis et finem dabimus ꝓ predicationem e ꝓpter diabolica. Et addit. Ibi enim est zelus & dissensio: ꝓpter hoc dicit Ma. xx. Quicunq; agri ne sit inanis predicatio vestra. j. Cor. xv. colarum eius affluit. Agricole enim humi Post vero tam site operationis conditiotenre sunt qui in mittit loco posiri fructi: nem: tam ꝓpter intentionis e otationis de Ut rij
sed quanto possunt operc ad cruditionem rectiones dicat vt sit dignum operari quod
ilius ꝑ predicantis: et quanto ꝑfectiores. i. Cor. ij. predicamus quasi mente concipiat e intentione directe e cordate
ꝑfectis. Jo. xi. Quia ergo ex tali cantatum inde est: ꝑ quam ꝓpter hoc ꝓpter deum. Quod nisi ꝓpter hoc
bus non manducemus recte ecclesie ou sed quod videlicet pene audiendo e studendo
sitio ꝓpter quod ꝓpter ecclesiam aliqs aut ꝓpter predicationê: aut ꝓpter hoc aut ꝓpter aliquid aut ꝓpter hoc aut in natura qua
ꝓpter predicantibus inanitia se modente ch- aut ꝓpter quam etiam facta docet ancotrita-
dicator. ꝓia etenim pastorû meneqz non ꝑ. ¶ Sient nanq; natura est q̃ anus habeat
ꝓpterea gloriam sed ancotus querit ab alas: anteqz animal volando in altum accedat:
omnibꝰ suis animarum q̃ salûcdis nãq̃ y q̃ animal q̃ dendens: ac pauo concipiat
predicator optat ſi ſient valeat: vt veritatẽ anteqz aliud facere nitetur. ꝙ y etera plus
quam solus loqui non ſufficerem a cunctos semen recipiat anteqz aliqd fructu pas-
ſentat. Unde ꝓfectus. Quos erbuit os ꝓ cetera q̃ luna. ꝙ ſterile plus lumen a ſole re-
omnis populus ꝓpheterre. Et bonus ergo ciplant quam aliquos se nocte illuminans:
predicatorem: pertinet conditionem ſequi q̃od concha ante aquam recipiat quam
mor ſue non alicuius de quibus dicit apls. ſitientes ſanare: quod puer ꝓtius ſaudiat
ad ꝓhil. Aliq̃ ꝓpter inuidiam e otentio- quam loquatur: quia ſecundus ꝓhibitus
nem ebrius ꝓtendit. Tales ſient ſunt ille aliter ſurdus eſt naturaliter ſimpr⁹ mu-
de aliis iwendo: ſuplos conſummate ẽ nã tus. Ita in ꝓpoſito: neceſſarius eſt ꝙ rota
ſient ſcat tur celeſtis: vel rudus ebꝰ ſt. bile eſt q̃ predicator habeat alias bone vite
¶ Sed q̃ nec tam excellentes predicatione e ſcientie anteqz tam abundanter ſtudio alcd
operationes tam pure mentis intendo ſine dat: quia aliter ſient anus ſine alia conſtali-
be poſſunt haben adutoto predicatori ab bilitate deſcender e q̃s puius lac doctrine con
omni predicationis zemuyel finditoias: eparet quod. Cor. ij. Sicut parunlis lac
nõdet ad impetrandum gra animbꝰ e bo vobis bedi. Et quod ſemen verbi dei q̃s quo
ni intentione verbum dei ſeminandis ſiue in euangelio. Luce. viij. Semen eſt verbum
agricola otat bonus tempus: e aens amuni dei ſeminandi terram bam: e ſeminanti limen gratie e ſcientie ſiue fidei prius rec
multiplicetur. Sicut ergo agricola non de- piant e poſtea ſient ſtelle quarum profundo
ſiderat eram q̃ tempus aptum habeat ſe- limen recipunt illud alijs cõmunicent ve
minandi. Et illud q̃ ſeminandum ſemen bene ſint ſtelle magnitudinis in ordine ſuo pugnan
operantur ẽ creſcat. Ita predicatores ad pre- tes contra Sisseram. Judic. v. ¶ Si ſient er-
dicationê sino ante omne predicationis ſtu- ra que lumen q̃ ſit ſuplicat recepit alijs nõ
dium etare debet ex verbum dei ab apẽ bino cõicat ſed potius ſint ꝓpter aurem que alijs
dicatur e poſtea bene ſeminetur. poſt ſuplicatur ꝙ ſit ꝓpter aurem que alijs
predicationis vñ dñi creſcat e fructificet: q̃ ꝓdicatur. ¶ Dauid. xlv. Re
ita Sicut nec terra ſine ſeminne ſe nec ſeminne ſine terra fructificat. Ita nec pone ꝓ- cordare tuum & obliviſcere populum tuum & domum patris tui. Et ſic pone ꝓ-
nitentiam ordinem ſine homine operatur nullus pitius ſit conſcia vel vas aquam recipiens
alia nomine. hinc eſt q̃ gloſa ſuper illud non vas quodcunq; turpe vel ſordidum ſed
q̃ baradi. Da mihi inquit Salomon ſapi- vas vnarium omni lapide preciolo vas ele
entiam. Dat autem non dicunt a non ne- ctionis vt poſſet nomen chriſti coram gentis
ſciam illum. Salomon petuit: ſed ſedyt ſi et regibus e filijs iſrael. ꝙ vas ab omni
ciat super populum dei. Et ſic eligit rector ſicut dicit. Vere ſi ſumptum ex verbis
eorum non dño magis hoc eligere debent beati Gregorij in regiſtro. xvij. q. ij. ſcripta
ꝓtectores animarum. Debet ergo predicator vis. Clauas ſua ſint ꝓpter anteq̃ officia
ſtare aloe ad orationes ꝓmouendas: hoc admittere: vel exercere ꝓdicationis. Sunt

autem verba beati Gregorij ista. Is q̄ mitti voluit: scilicet quando dixit. Ecce ego mitte me prius se per altaris calculum purgatū videt ne aut non purgatus adire quisquā superbe ministeria sacra audeat aut quem superna gratia eligit: sub humilitatis specie superbe contradicat. Glo. quedam super illo verbo altaris calculum: dicit calculum hic esse carbonem sumptū de altari vbi erat ignis ad opus sacrificij. Et tangit illud q̄d legitur in Esa. vi. c. scȝ ꝙ cum Esaias de immundicia labiorum quam extraxerat commorando cum Achaz: ⁊ eius peccata non redarguēdo conquerereretur: volauit vnus ad euȝ de Seraphin ⁊ calculo quod tulerat forcipe de altari tetigit: ⁊ mūdauit labia eius. Mystice calculus significat charitatē altare christum qui dator ⁊ conseruator est charitatis. Per forcipem qui habet duas mandibulas: intelliguntur duo precepta charitatis. Qui enim ad predicandum mittitur duobus preceptis gemine charitatis scilicȝ de dilectione dei ⁊ proximi debet esse munitus. Et est hic argumentum ꝙ nullus officium predicandi debet assumere: nisi prius labia cordis igne charitatis habeat decocta ⁊ post purgationem peccati licite potest q̄s assumere officium predicandi. Moysi etiā anteq̄ mitteretur dictuȝ fuit ꝙ solueret calciamenta de pedib⁹ suis. i. affectiones ⁊ ope

16 ra mortua de voluntate. ¶ Sȝ heu nōnulli sunt vasa plena scientia: sed tam immunda ꝙ malis moribus aquam inficiunt. doctrine. Ezechiel. xxxiiij. Cum aquam limpidissimā biberetis: reliquam pedibus vestris conturbastis. Aliqui sunt vasa munda: sed vacua: quia noticia sacre scripture notabiliter carent: ⁊ hi alios portare nō possunt: nec congrue loqui: qui nec prius sufficiēter audierunt. Cum ergo sicut dicitur ad Roma. x. Fides sit ex auditu. Auditus autem p verbum christi: quō illi fidem predicabant: qui vix vnq̄ vnum verbum de christo vel fide in scolis theologie audierunt: sicut sacerdotes qui statim post paruam informationē: vel fundationem in grammaticalibus ordinantur: oportet ꝙ sicut tales semper fuerūt surdi: ab audiendo verbum dei: ita etiam sint muti ad bene illud loquendum. Ideo signāter de Osee propheta dicitur Osee. i. Principiū loq̄ndi in domino in Osee: id est prius locutus est dominus in Osee: eum docendo anteq̄ doceret: vt prius sit saluator suijpsi⁹ ⁊ postea aliorū. Hinc est ꝙ apostolus in discipulo: omnes informat dicens. i. ad Ti-

13 motheū. iiij. Attende tibi ⁊ doctrine: sic enim saluum te facies: ⁊ alios. Aliter predicator similis erit Pilato. qui ante fuit iudex q̄ sciret: quid esset veritas. Ioā. xviij. Quid est veritas? Sic illi qui ante sacram scripturā docent quam sciant: vel sacram scripturam intelligant. Quod non tantum est cōtra oīa predicta exempla naturalia verum etiā contra omnia exempla omnium artificum. In arte enim seminationis prius semen in cophino ponitur: vt de illo terra seminetur. Et null⁹ cecus p̄sumit speculator fieri. Nec in arte aliquis magisterium assumit: nisi prius illam didicerit: iuxta illud beati Gregorij in pastorali. Nulla ars doceri p̄sumitur nisi prius intenta meditatione discatur. Ab imperitis ergo pastorale magisteriū: qua presumptione suscipitur: cum ars sit artiū regimen animarum. Ideo propheta anteq̄ dei pronunciaret mirabilia: signāter premisit: dicens in ps̄. lxx. De⁹ docuisti me a iuuētute: ⁊ vsq̄ nunc pronunciabo mirabilia tua. Et Paulus. ij. ad Timoth. iiij. Dn̄s autem astitit mihi: vt predicatio mea impleretur. Actuū etiam. xxij. dicit se legē didicisse iuxta pedes Gamalielis: ita ꝙ habuit tam dei confortationem interius: q̄ etiam hominis informationem exterius: anteq̄ de predicatione se intromitteret.

¶ Sed heu. D. vi. 56. ⁊. 57. nec sufficit ꝙ bñ discant anteq̄ predicent: nisi etiaȝ opere im- Exem. 14

pleant: quod alijs docēdo imponunt. Oportet ergo: ꝙ exemplum illius sequantur: cui⁹ omnis actio nostra est instructio: qui incepit facere ⁊ docere. Exemplum etiaȝ ad hoc in natura. Gallus de nocte anteq̄ diem propinquū cantando denunciet: seipsuȝ alis percutit. Ita predicator denunciando diem iudicij propinquū: ⁊ homines ad penitentiā ob timorem illius: vocando: ⁊ vt parati inueniātur: exhortando: videat ꝙ ipsemet sit paratus: ne derideatur a dicentibus. Medice cura teipsum. Et ꝙ sicut phariseus hominibus onera imponit: que nec minimo digito supportat. Seipsum ergo prius per penitentiam percutiat: exemplo optimi predicatoris: q̄ dicit. i. Cor. ix. Castigo corp⁹ meuȝ ⁊ in seruitutem redigo: ne cum alijs predicauerim: ipse reprobus efficiar. ¶ Ne pori⁹ rane assimiletur q̄ gallo. Ranam enim conditione sequitur: que sicut illa solum os: quo cantat habet extra aquam: tantum os quo predicāt: ⁊ in publico loquunt̄ extra aquas habent deliciarum: ⁊ duȝ alijs seminauerit: ipse sine messe fame moriatur. Unde beat⁹ Grego. homel. xxi. secunde partis sup Ezechielem. Audias q̄d dicis: operare q̄d predi-

cas si enim negligis implere q̄d doces: alijs messem seminas: ⁊ ipse a fructus participatione ieiunas. Unde scriptū est Job. v. Cuius messeȝ famelic⁹ comedet. Messem q̄ppe doctorum qui bona loquuntur: sed non operantur famelicus comedit: quis ijs qui panem iusticie esurit operatur mandata que audit: ⁊ ipse fructuȝ non habet qui seminā

15 do laborauit ⁊c. ¶ Tales cecis infirmis: et claudis sedentibus in exitibus villarū assimilantur: qui de via transeuntes bene informant per quam ipsi non incedunt: que quidem conditio licet in oībus doctorib⁹ sit mala: pessima tñ est in prelatis: qr ipsi populū precipue precedere tenentur: bonis operuȝ exēplis eos ducēdo. Figura. Numeri. xxxij. de tribu Ruben ⁊ Gad ⁊ dimidia tribu Manasse: qui quia acceperant pinguia pascua p̄cedere debuerunt fratres suos ad pugnandum pro eis. ¶ Iterū tales heraldis assimilantur armorum qui facta clamant armorū que non faciunt. Et sunt sicut cymbalū tinniens aut es sonans: quod extra ecclesiā sonat: ⁊ hoīes ad ecclesiam vocat: ⁊ nec ecclesiaȝ intrat: sed seipsum sonando cōsumit: qr bñ loqui ⁊ male viuere: nihil aliud est q̄ seipm propria voce damnare: quia dum ore tales damnat: qualis ipse est: ⁊ inferno dignos illos iudicat: quid aliud ei dici potest quaȝ ex ore tuo te iudico serue nequā. In hoc ergo casu isti qui vocem quidē habent Iacob: sȝ manus Esau similes sunt fabricatorib⁹ arce Noe in qua alij saluabantur sed ipsimet perierunt ⁊ portantibus lucernam a tergo ante alios qua dum alij munde trāseunt: ipsi in foueam cadunt peccati ⁊ inferni. ¶ Itē monstra sunt in hoc: qr linguas habent maiores q̄ manus. Unde Bernardus. Monstruosa res est manus remissa ⁊ lingua magniloq̄. Debent insuper loquendo ⁊ exhortādo ⁊ predicando ⁊ corripiendo in publico sunt aq̄le gyrfones ad magnos tyrannos volantes ⁊ armatos verborum telis in fronte percutiētes ⁊ de nocte ⁊ in priuato sunt strabōes in

16 peccatorū stercoribus se delectantes. ¶ Cōtra illud Pauli. i. Thessal. ij. Nocte ⁊ die operantes predicauimus vobis euangeliū. Et iterum dicit Ro. xv. Non audeo aliquid loqui eorum que per me non efficit christ⁹. Non audeo inquit primo qr si vnum bñ dicero in aperto ⁊ aliud male operatus fuero in occulto qui vitam meam priuatam sciret vel deprehenderet: de verbis meis nihil proficeret sed potius me deridendo deteriorare

Exē. tur ad modū illius qui asinum in pelle leonis rugientem cum aures videret asini licet in principio timeret: quia ad hoc clamauit vt ipsum terreret dixit. Ast mihi qui quondam semper asellus eris. Terruisset me vox ista si aures non vidissem. Sic de illis q̄ loquuntur pacem: mala autem in cordib⁹ eorum: ore suo benedicebant ⁊c. Quasi simili Exem.

modo fertur quandam respondisse mulierē cum quēdā audiret predicare quē in iuuentute nouerat preteritis de verbis suis dixit. Nolite ei credere: nec verba sua timere quia maximus in iuuentute fuit mentitor. Hec li falli posset quia vitam suam forte emendauerat: tamen pro tanto est ad propositum: qr cuius vita despicitur necesse est ꝙ eius predicatio contēnetur qr sm beatum Gregoriū in pastorali quod intelligēdo penetrant: viuendo conculcant repente docent: que non opere sed meditatione didicerant ⁊ q̄d ver- 17

bis predicant moribus impugnant. Nō inquit: audeo secundo ne improperetur mihi ꝙ sim malus citharedus: vel quia nō citharizo in cithara propria sicut illi in Apoca. xiiij. Qui citharizabant in citharis suis sed in alienis alijs priam ⁊ bona opera predicando que per me non efficit christus sicut multi prelati: ⁊ officia habentes faciūt qui dum conuentus esurit in refectorio laute comedunt in cameris suis. Contra illud Eccl. xxxij. Rectorē te posuerūt: esto in illis: supple in refectorio: sicut vnus ex illis: vel quia citharam non manibus: sed lingua tango: sicut nāq̄ tales nunq̄ in aliquo musico bonam faciant armoniaȝ qui manibus instrumentum non tangunt sed tantum oris flatu instrumentum mouere nituntur. Ita nec qui predicant sobrietatem ⁊ ebriosi viuunt: castitatem mundiciam: vel q̄macunq̄ virtutem ⁊ contrario modo viuunt: quia nō manibus operando virtutes illas tangunt: sȝ ore flatu loquendo: qr sm Senecam. Efficacior est vox operis: q̄ vox oris. Nam dicit Criso. super illud Math. v. Ascendit Iesus in montem. Nemo potest in valle stare: ⁊ de monte loqui: vbi stas: inde loquere: aut vn̄ loqueris: ibi sta: si in terra est anim⁹ tuus: vt quid de celo loqueris in celo consiste: si de celo loqueris: si iusticiam facere non vis: vt quid te predicatorem iusticie facis: quare magistrum vocas: cuius non vis esse discipulus? Prius ergo ascende scalaȝ Iacob per vite mundiciam ⁊ cōtemplationē: prius enim dicuntur ascendētes: q̄ descēdentes: quia contemplatio precedere debet predicationem: ⁊ vite ascensus in deum. Auis enim nobis prius ascendit ad predam quam descendat ad pullos nutriendos. Et Moyses

primo afcendit ad deū:ſi deſcendit ad infos
mundum populus Dei.xxvij. Et abbas Jo
annes in vi.pa.moniſo requiſitus: q aliqđ
verbum memoria dignum diſcipula reliq
rit:reſpō.mundū bonū:q̄ primo non fecerit
Dei exemplo infouuit:factamus id ad
q̄ nos hortatur Seneca ad poſtq̄ nobis in
predicatione credatur:ſic inquit. Iſta pōſa
mus:vt que fuerit vera:ſic ſint q̄ritura nullas
enim materies de omnibus merces penas in
dico:ſi qui prophetam velint aliquas arſ
ven alem diſcrimen in ea materia:ſi q̄ vult
dum eſſe peccatum: beatus ergo cui in bre
mortis dies poterit illud.xij. Reg.vij. Ote
locutus es e manibus perfecuti:vtbec dico
probat.ſi Certo non audeo eſſe. nō ergo ſe
propereruſ:q̄ verba ſint ſicut charta ſine ſi
gillo:q̄ non valet in neceſſitatenec et cer
ditur. Ita nec talis predicatio vim habet ſigilli
bone conuerſationis non cōfirmat: nec ap
probatur. Propter quod apoſtolus dicit.i.
Theſſal.v. Exhortamo noſtra nō eſſe de erro
rem ne ſindicia:neq; in dolo:ſed ſicut p
bati ſumus a deo vt crederemur nobis cuan
geliumata loquimur:nō quaſi hoīibus pla
centes:ſed deo:qui probat corda. Ecce quay
ſignanter dicit: vt crederemur nobis euange
lium:vt hominee verba euāgelica a me cre
derent eſſe vera:z ita nō baberent ſuſpecta
propter malam vitam:ſicut ſunt verba illo
rum de quibus Ambroſius ſuper Luca.fo
lia enim ſine fructu ſuſpecta ſunt mihi. Ta
les enim veſtes habuerunt eunuci paradiſi.
Ad idem Seneca epiſtola.xv. ad Lucilium.
Homines amplius oculis:ſi auribꝰ credūt.
Longus eſt iter per precepta breue z efficax
per exemplum. Remedia ſi dat Eugenium.
li.ij. de conſideratione. Monſtruoſa res eſt
ſecies puma:z vita imaſcrimo multus z fru
etus nullus. Cur hec mirum:ſi talis non credi
tur:ſicut nec exercence litere:ſine ſigillo q̄
ſertur in iudicio:minus non creditur teſtimo
nio ſed diuoti vel inuti. Ita nec in practica
nōe vox tantū credit doctoribꝰ:ſed teſtimo
nio veſtiꝫ:geſtꝰ:aſpectus:bonoris:honeſtatꝫ
nio:humilitatis:occupationis:z priuate lo
cutionis:z paratus:z in efficiencia z pocili
lentiaꝫ in oratorum teſtium:ſtet enim ver
bum id eſt.teſtimonium ratium virtutiꝫ:ex
emplo apoſtoloſi:qui virtute magna red
debant teſtimonium Act.iij. Quum ergo
teſtis bic nominatus eſt veſtimus religioſis
tas z decentiaꝫ:quem predicantes contra ve
ſtimus ſuperius illam nō attendebāt:pro
balia eos decent ornamenta:qualia ſunt de
ſcripta.O vij.arth.ij. Sede eſt geſtꝰ ma

nitatiaꝫ motus in cundo per vrilia ſuos
ofpoſitiones:ad oſcoperto capue ſuꝫ cor
rendo vel nimus feſtinando vel fatue reſpi
cien do:animi indicet lentitudes Exēplū.
vita cognoſcitur vire greſſus bene cūcte
de illo. Sic de oratione:deuotione:q̄ tunc
litate:de quibus teſtibus dicimus in ca
natus ſuis. Occupatus vero vtilis eſt predi
atoutteſte valde vtilis z necellaria cogni
ſicut medicus non ſanat:nec aduocatus in
cauſam defendit:nec ipſe ſtudij exercitatus
ſis ſpondunt in garrulitatibus. Ita z
C Punita enim locutio tanſit teſtis poſti
catoꝫ examinatur:ſi vident predicatores
in ſecreta locutionꝫ diſcretio:deuotionꝫ pa
tantur nec mirum:q̄ loquela eorum plus na
tus ſit. C Si poſt remotis vanitas parentes
tho neceſſariusqꝫ ſit ornatus ſumptuoſe
ne verbia tardo ſuper Modum pgredi.
xxv. eccleſie. Eccleſie in comunicatione plu
cat q̄ pauperē chriſtū pingat venter nūc
nōnus bucciꝫ annunciat. Nō ergo predicato
ris ſed auditoris ſtudium eſt. Cicero.ij. de
ar.i. Cop.xiij. Si incertum vocum modꝰ
derit quis ſe preparabit ad bellū ſuppliꝫ
cij. Incerta vox cū oratiꝫ ſit vexillumno
dicetur? aliarū virtutū non certiſſi
tic nullus ſe ſparas:ſed potius ſpiritum
det diceno illud ad Roſm. i. Qui potius
nō ſurandū ſurares. C Et hoc ergo q̄ ſu
cerit:de voce impoperiti illud euitare
ceſſe eſt:ne tubas manibus teneāt ſuis
tatum eſt.S.oc.c.7. Aliter turpiſſimū poſt
cij. incurrunt impoperiti de voce Semā
ad Lucilium voc turpiſſimus eſt q̄ nobis
obuiꝫ ſoleſt:verba nos prophetie non oper
tractare, hoc eſt pri. O.vi.c. Et non tanū
turpeſt ad periculoſum eſt:ſicut pſ.S.ſtr.
Tuo obſus concordat:z hoc omnia cōfirmat
decretū ſumptum ex verbis Petri.vij. Si
oportet. Ju quo cū neutur q̄ oportet q̄ue
qui docetur animas ruſtos inſtruit:ſi enim
tuo docetur irreprehenſibilis: naturꝫ ne
mediocris:phas eſt q̄ ſi ſtas virtutes tuis ſi
mileꝫ nō habeantꝫ ſpꝫ inſtrenc audeant

tes.C.li.ij.ſi de primatis carcerib⁹.i.vnus
ca.q.vi matures debent eſſe ſpectie alarum.
Ubi vero ꝑdicatio vel doctrina eſt bona et
cōuerſationis oſtenſio leuis:ſpecialiꝫ nō eſt
mīſtrorum:ne bene ordinatus; ſed quaſi obs
longū q̄ reformatum ofendat vulgū minꝰ
tus: rare ſpectū hominee non libenter re
ſpectum:ſed abiectū:q̄ videt eis q̄ facit fā
cios illicitū ꝓpterea ſi ſint.Sic in ꝓpoſi
tortaleq̄ peccatores ꝑdico nō multū ꝑ
cantur:q̄ licet bene predicēt:eius ſi ꝑpter
ſanto tenēt:eos deteſtantur oſtendit z facit
inſpicientes beneordinate. Ideo chriſtꝰ cū
docuit predicatores docēs. Sic lucat lux ve
ſtra:vt videant opera veſtra bona. Et q̄ta
ſi opera ſint mala vel mala eſſe opinent: q̄
crederet predicationibus veſtris vel illas le
querer:cū boies potius exemplis q̄ ver
bis trahant? ſe eſt credere exhortatiꝫ ad
ſuperbū ſtugendū:vbi ipſemet ſuperbus obſ
derer in operis:z ſic de aliis vicijs:ſi ſi quis
veam ab aliquo ad certū locū querereꝫ:qui
rēdere:z ille ad eundem locum rez:z boc
dicto achungered brena. Dadas ei ꝑ illas
viam z ipſe ꝑ alia ire:nimus ei crederet
be ua qui docuit:z ipſum ſtrum ad verba
reputaret deceptionem:z potius greſſus ſeq
retur ꝑ verba. Ita in propoſito. Si quera
a ꝑtato vel doctore quecunqꝫ. ſi fit via ad
celitudis profitent ſe velle illuc ire z ducant.
Unde tu per viam miſericordie z mundicie
z iuſticie z penitentie venimus nāq; ꝑdicas
bant ver penitentia agerēt Mareiv. q̄ ſi
audiretur vidēt op ipſimet p via illam ire
vadūt:nimus eis credūt:z frequēter ꝑ
exempla ſeqnunt ſi verba. Et ſic ſim Bocciū
bebocerma ſcholarium doctorꝫ materna vilefiebat
mala vita doctrinis:q̄ bonis ſtudijs ocultus ſi
auribus credunt:ſicut dicit Seneca in epiſ
vij. Et addit ociose. Longum eſt iter eſt p
precepta:dirue z efficax per exempla:turbꝫ
ſapientum plus ex motibus ſi ex verbis ſe
crantis trahit. C Patet ergo q̄ ſales qui bene
docēt z mala exempla bonis ſint ſint ſtine
melitatenter quas qui nec colligit pungi
mur. Verba nāq; illoꝝ ſint:ſi inciſa.cxvij.
Quid dulcia fallabus meis:eloquia tua ſa
per mel:ſi prauī nocteꝫ ſunt qua ſi ſpinꝫ
veptes vel apes vel veſpe ſi laceram z teſtat
ſi dentatas audentiſi z videntiſi:ſerpen
ter mores illos colligentium. Ideo apoſto
lus Timū pacificatoꝫ ere z boteteꝫ ſigna
tor doctus docendo ad Timū.ij. prebe exem
plum bonoꝝ operum in doctrina. Et q̄
docuit ex claro opere impleuit:ſicut ꝑa
per hoc qđ dixit.ad Cop.ij. Sermo meus

⁊ predicatio mea: nõ in psuasionib⁹ huma
ne sapiẽtie verbis: sed in ostẽsione spiritus
⁊ virtutis. Et hoc necessarium est oĩ p̄dica
tori: qꝛ sm̃ beatum Greg. eadem necessitate
qua cõpellit̃ summa dicere: cõpellit̃ summa
monstrare. Sic ergo ascẽde in altũ: bone. s.
vite: ⁊ ibi exempla ostende bone cõuersatio-
nis: tu qui euãgelizas Syon. Esa. xl.
Ar. vij ¶ Et postq̃ sic fueris in alto loco bone vite
⁊ cõuersationis situatus ⁊ fundat⁹: op⁹
fac euangeliste: predica verbum: insta opor
tune importune: argue obsecra: increpa. ij.
Thimoth. iiij. ¶ Predica inquit ne maledi
ctionem illam incurras: de qua Prouer. xj.
Qui abscõdit frumẽta maledicet̃ in popu-
lis. Sup quo dicitur beatus Greg. Frumẽ
ta abscondere: est p̄dicationis verba apud
se retinere: in pp̄lis aũt talis male dicetur:
qꝛ in solius culpa silentij: p multis quos
corrigere potuit dãnat̃: ppter qđ apl's i pso
na sua: oĩa qui subiectos informare tenent̃
cõplectẽs dicit. j. Cor. ix. Ue mihi: si nõ euã
gelizauero. Ut ergo ve istud euadas. Pri-
mo argue frequenter. Secũdo obsecra im-
portune. Tertio increpa p̄seuerãter. ¶ Pri-
mo argue ⁊ predica frequenter. Exẽplo spe
culatoris: qui omni nocte sup castrum vigi
lat. Ita tu: quia speculatorẽ domini israel
dedi te Ezech. iij. ⁊ xxxiij. Et exemplo magi
stri in scholis qui quotidie auditores infor
mat. Rationẽ vo huiusmodi frequẽtis p̄di
cationis assignat Plini⁹ in ep'la ad Ursuz
dicens. Sicut faces ignem assidua cõcussio
ne custodiunt: demissum egerrime reparãt
sic ⁊ dicentis calor ⁊ audientis intẽtio cõti-
nuatione seruat̃: interruptione ⁊ remissio-
ne lãguescit. Quia sm̃ Boe. li. de disci. scho
la. Sicut in vnoquoq; opere mater inuenit̃
constantia: sic vniuerse doctrine: ac discipli
ne: nouerca est negligentia. ¶ Sed qꝛ non-
nulli frequẽtes p̄dicationes ⁊ obiurgatio-
nes contra cor habent: oportet secundo qđ
importune se ingerat anteq̃ petat̃ ad p̄di-
candũ: ⁊ inuitis ⁊ reclamãtibus medicinã
offerat: ipsosq; quantũ in eo est sanet. Si-
cut cõductus a rege p filio regis infirmo sa
nando: ipsũq; plorantem ⁊ irascẽtẽ: si op⁹
est scindit ⁊ sanat: vulnere duro scrutato: ⁊
carne putrida ferro candenti combusta: ali
ter si ppter filij disciplinã ⁊ hoc facere dimit
teret: apud regẽ p̄ditor haberetur. Et nun-
cius importune ingerit se vt nunciũ suum
faciat: qui etiã vituperandus esset nisi totũ
nunciũ diceret sicut onerat̃. Sic in pposito
predicator nisi faciat oportune: importune
quod ei p̄cipitur Hiere. j. Loq̄re ad eos oĩa
que ego p̄cipio tibi. Nota. U. ij. 4. Tertio in
vtroq; tam in frequentia q̃ in importuni-
tate habenda est p̄seuerantia: etiam si fre-
quenter p̄dicando se videt nõ multũ p̄fice-
re: qꝛ forte doctrinã suã reijciunt. Exemplo
nutricis: que licet infans bis vel ter cibum
de ore suo reijciat: non tamen cessat: plus
in ore suo ponere: ⁊ sic dũ p̄seuerãter in ore
suo cibus ponit̃: fit vt qui prius cibũ eiecit
postea cibũ sumat. Et cribrũ licet aquã nõ
retineat: tñ frequenter in aqua positũ mun
dius fit. Ita in pposito. Uñ quidã pater in
vita pa. dicenti q nihil de sermone retine-
ret cordetenus: ⁊ ideo ad sermonem non ita
frequenter iret. Respondit: vas frequenter
aquã recipiẽs: licet statim effundat: vas tñ
mundat̃: licet non in p̄ma immersione
vel secunda. Sic in pposito. Ergo noli cessa
re aquã sup inmũdos effundere: qꝛ li; p̄ma
infusione: nõ mundent̃ multis mundan
bunt̃. Et q̃nq; illud idẽ verbũ: qđ p̄ma au
ditione eos ad cordis emũdationẽ nõ pun
git: post multos annos ad memoriã redu-
ctum: pungit ⁊ placet ad penitentiam. No
ta. U. ij. 4. ¶ Nec ppter malorum animosi
tates vel alias aduersitates est a p̄dica-
tione cessandũ. Uñ beatus Grego. sup illo
Eccl's. xj. Qui obseruat ventũ: nunq̃ semi-
nat: ⁊ qui considerat nubes: non metet. iij.
li. pastoralium. c. xxxviij. Nubes quã vẽ
to feruntur: sunt malorũ hoim aduersitates:
ppter quas nõ debemus dimittere p̄dicare
veritatẽ: qꝛ piger ppter frigus arare noluit
Prouer. xx. mẽdicabit ergo in estate. Quã-
do sol iusticie apparebit in iudicio ⁊ nõ da
bit̃ ei. Uade ergo ĩ Niniuẽ ciuitatẽ magnã
id est in mundũ: ⁊ p̄dica in ea trib⁹ p̄dicãdi
modis predicationem Jone. iij.
¶ Predicta inquit longa themata vitãda
quia sicut tediosuz est: q citharedus mane
la diu citharam preparat. Ita ⁊c. Et statim
ad quiditatem descẽdendo inuectiones cõ-
tra vicia in speciali faciẽdo: quia qui citha-
re omnes chordas simul tangit: confusam
et ineptam facit melodiam: ⁊ quasi ludum
videtur facere puerorum. Sic in predicatio
ne: qui generaliter omnes simul tangit: et
vicia dissuadet in generali dicens. Non esis
tis superbi: non cupidi: non carnales non
efficacem facit predicationem. Oportet er-
go in speciali modo: vt nunc vnam nũc aliã
tãgat chordã: exponẽdo: superbie ⁊ cupidi
tatis et carnalitatis spẽs ⁊ pericula: qꝛ sm̃
beatuz Gregoriũ. iij. moral̃. super illo Job
xxxviij. Quis dedit gallo intelligentiam.
Intente mẽtes auditorum sunt quasi que-

dam tentationes chordarum stricte in citha
ra: quas tangit artifex cum plectro: vt red-
dant consonam modulationez: licet nõ vno
impulsu feriãtur. ¶ Sicut ergo minus ad
alicuius descriptionem vel derisionem: eius
in speciali conditiones recitat. Et sicut me-
dicus ad infirmi sanationem: non in gene-
rali docet qualiter curari potest: sed in spe-
ciali: quõ periculum illud incurrit ⁊ quo-
modo sanari potest. Ita in speciali condi-
tiones peccati ⁊ pericula sunt recitanda: et
speciales inuectiones ⁊ doctrine sunt cõtra
illas infirmitates adhibende per plena ver
ba ⁊ laicis intelligibilia: non per curiosita
tes ⁊ declarationes ⁊ rationes philosopho
rum ⁊ dubias naturas animaliuz: que om
nia litteratorum aures demulcent vel p̄dicã
tium gloriam querunt: ⁊ infirmorum pla-
gas nõ curant: sed cecant: nec p̄ceptum dei
implent: quo p̄cipiũtur annũciare populo
peccata eorũ: ad qđ cũ ip̄s p̄dicandi nõ suffi
ciat: fatuũ est tot querere ambages: ⁊ ma-
gnam p̄dicationis partẽ: potius in sancto-
rum: de quibus p̄dicat cõmendatione: qui
cõmẽdationibus nr̃is nõ indigent: q̃ in vi-
ciorum cõtra que p̄dicare deberet reprehen
sione. ¶ De quorũ auditoribus dicit̃ Tren.
ij. Prophete tui falsa viderunt ibi ⁊ stulta:
nec aperiebant iniquitatem tuam: vt te ad
penitentiam prouocarent. ¶ Cuius erroris
causa q̃nq; est: quia gloriã ppriam querũt
⁊ ideo in scientificis ⁊ curiosis se delectant:
vt sicut dicit decretuz Nicolai pape: di. xl.
dispensatio. §. pariter: iactatione sciẽtie plu
ra scire videantur. Et talis sicut idem dicit
decretum qui ea docet: que ab auditoribus
non valent intelligi: non ad cõmunẽ vtilitatẽ
sed ad sui ostentationem facit. Tales repre
hendit pp̄heta Ezech. xxxiiij. dicens. Cum
aquam purissimã biberetis reliquam pedi
bus vestris conculcastis. Aquã purissimã
bibunt: dũ sacrã scripturam intelligũt: quã
pedib⁹ male turbant affectionis: nec sic tur
batam p auditorũ administrant necessitate
vel sit extinguenda: sed quadã verborum
inundatione: aures replent: ⁊ nõ corda au-
ditorum. Contra quos dicit beatus Greg.
super illo Job. xxvj. Qui ligat aquã in nu-
bibus: ⁊ habetur moralium. xvij. Non inquit
inundatione scientie: sed moderata distil-
latione foueantur auditores. Juxta illud
Job. xxix. Super ipsos stillabit eloquium
meum. Sup quod dicit beatus Grego. xx.
mor. In hoc inquit iudicat̃ dispẽsatio ma-
gistrorum: debet enim qui docet subtiliter
prospicere: ne plus studeat predicare: q̃ ab
audiente capitur. Omnes vero qui in isto
detinentur errore: multum faciunt contra
exemplum Pauli: qui dicit. ij. Cor. iiij. Nõ
enim nosmetipsos predicamus. ¶ Sed for
te non tantum intendunt gloriam ppriam:
nec gloriam dei: sed vtranq; simul: ⁊ ideo si
mul curiosa ⁊ deuota seminant. ¶ Sed hoc
videtur. Primo esse contra dei preceptum:
moraliter expositum: quo dicitur Leuit. xix.
Non seres agrum tuum diuerso semine. i.
agrum auditorum: commiscẽdo cum semi
ne verbi dei: subtilitates philosophicas ⁊ va
nitates. ¶ Secundo est contra legem fideli
tatis: qꝛ dũ per intellectũ vel scientiam: et
huiusmodi gratias quas a deo accepit: glo
riã ppriam querit: ita infideliter cõtra deũ
agit: sicut ille qui ad curiã romanã missus
⁊ in expensis misterio ibi stans: vt negociũ
domini sui pcuret ⁊ expediat: interim nõ ne
gocium dñi sui: sꝫ ppriũ querit expedire.
¶ Tertio dum diligentius ⁊ studiosi⁹ lau-
dem ppriam intendit maledictionem illam
incurrit Hiere. xlviij. Maledictus qui facit
opus dei fraudulenter: ⁊ qui phibet gladiũ
domini a sanguine suo. ¶ Quarto cõtra do
ctrinam faciũt beati Gregorij: qui. iij. libro
pastora. c. lxvi. per totum: docet q nõ sunt
curiosa p̄dicanda. Cõstituit inquit sup fa
miliam suam: vt des illi cibũ. Curiosi vero
dum aures demulcent auditorum: nõ cibũ
sicut mater in ore pueri: sed sicut nouerca
in aure ponit: contra exemplũ faciunt apl'i:
qui etiam dicit. ij. Cor. ij. ⁊ iiij. Nõ sumus
sicut alij adulterantes verbũ dei. Sicut enĩ
adultera est: et adulteratur vxor: dum ma-
rito derelicto alteri intendit. Ita adultera-
tur sapientia diuina: dum dei gloria dereli-
cta alterius glorie cogitur deseruire: de qua
Prouerb. j. Sapientia foris p̄dicat: non in
domo ecclesie cum marito: sed extra cũ adul
tero. Quãdoq; vero causa istius erroris est
quia sicut dicit beatus Grego. in pastorali
⁊ habetur in decretis: di. xliij. sit rector. Se
pe rectores improuidi: humanaz amittere
gratiã formidãtes: loqui libere recta pertime
scunt. Ex quo timore sequitur: q tales qui
deberẽt esse quasi aq̃le volãtes ad magnos
tyrãnos: fiunt sicut milui ad simplices sem
per volantes: ⁊ contra eos p̄dicantes sicut Milu⁹
Miluus volat ad pullos suos: ⁊ huiõi. Et
illi qui deberẽt esse quasi leo: q̃ ad nullius
pauebit aspectũ: facti sunt quasi canes: q vt
dicit̃ in vmbra ensis: nõ audent latrare. Ita
isti qui magnis absentib⁹: de ipsorũ factis
satis semper abundanter sciunt detrahere.
Ipsis vo p̄sentib⁹: vbi nõ ad detractionẽ: sꝫ

ad correctionē loqui debeāt: fiāt cautes mu-
tuū valentes latrare. Esa. lvi. id est. latra-
re volētes: qua vident iupum venientem r
fugitiue Ioan. x. Hę quibus conqueritur
Ezech. xxiij. Non afcēdistis ex aduerso: neq;
opposuistis vos murū p domo israel: vt sta
retis in pelio in die belli. Quales ad fidei
tionis andacium. Similis portatur domi-
Dicere. i. decere. Se timens a facie eorū: qi
ego reci sum. Secundo Esa. lvii. Clama-
ne cesses: quasi tuba pone vocē tuā. Hoc
ancreuratem exponēs dns Iesus in. xv. c.
sui pastoral. recit. Peccatis quippe officiū
sui pastoris ad sacerdotii accedit vtiq;
audemium indices qui quidē ter fugisse
dam ido gradual. Sacerdos igit si predica
tionis est insons: clamosus qui vocē tubę
tuę est ho mu ner. Certo pastor qui non
tum. f. vt potens sit ad figmentū vel do-
trina sana: r eos qui p rectitudinē fugere-
re. Quarto percutit: eos sequit nisi vertā
tem aperte dicit: eos q fidei sunt ego dico
pastorali suo. c. xv. exponens illud Ezech.
xxxiij. quā vę sacerdos ingrediens domū
bitū: tantum abnula investimēta sua ponę
debeāt. Vnde inquit Hoysij Scipk in Exodo
vt tabernaculum sacerdos ingrediens tan-
timabnulis ambiatur vt voces: vies habeat
peccatorum ne fugerit inspectans indicii:
ex silentio offendat. Scripsit quippe est: vt
audiat sonitus: qñ ingredit ut sacerdotio
in ecclesia dei: q nō quasi sacerdos nūq
ingredetes vel egredēs monisti de eo sono
nō audiat qz vtq; si se occulti indicis puo-
casti sine peccatorio sonitu incedit obtur
ergo peccatis impedimēta amotis: pec-
catos somni sequat medici fidelis: qui non
vna generali medicina eis sanari sit cuilibz
infirmitati: proprium apponit medicinam, &
doctrinā tenear beati Grego. sup illo Iob
xxxvij. Quis dedit gallo intelligentiā. Sal
lo indit intelligētia tribuit: qñ doctor ventu
tis discretionis vt virtutē nouerit: quę sit
qñ vel quō: inferat diuinitus mentibus trā
Et orlonge ante mo reuerēde memorie Ste
pho. nassiremus edocuit: nō ita eadem q re
portato effectis patent: vt necessitas par-
mon; qualitas affligit: sępe enim que aliis
officiūt aliis plūra. Plerūq; herbe que alias
malia refectui alia occidunt: medicame-
sū quod sępe motbum sanat alteri nocet: et
panis qui vitam fortū roborat: parvulos
necat. Sic o malitate vero anchristi forma-
ri debet sermo doctrine: vt et singulis con-
gruatur: et a cūcto edificationis arte: nullis
procedat: vt possitis dicere cum apło. Sic fa-

cut ininus: r sic credidi stis. j. Cop. xv. Nō-
de ista materia. Z. iiij. ao.

¶ Quod vero predictus modus sit fructuo-
sior r vtilior r eo pecta remum consertione
efficatior: pluribus docetur exemplis. Ser
mo nampdominus: quādoqn in facra scripta
ta sagitte cōparatur Sap. v. Sagitta emi
sa in locum destinatum. Sagittarius vero ad
hoc quod scram occidat: sagittas aptas ar-
pe ad cor dirigere nititur: sicut potest: quia
hoc est vnicus aut precipuus finis quē ad
occidit. Sic volens visiti in peccatore: debet
re de talibus: vt ipsis dicebant discendi arte
cotaß ad aures dirigat. Exemplū. iij. Reg.
xxij. Quo pacto filius Iosaphat rex iuda
egressa est sagitta per cor eius: mansum
est. C. r. Regum. xx. vbi Dauid volens scire
an filius Iesse mitteret ei fratrem suum: r Saul: dedit
in Ionathas tale figmentum: quod ipse
quēdā lapidē sagittas tres: r habere pōt
ad colligēdū sagittas: quo mittebat. Si po
erit rectitudinē sagittarū: vt ipsi ad quos
tal. ¶ Credido ide ostēdit per hoc qđ ferdi
nādi. ii. huius re inpertor. c. vij. Qui dicit:
q di disputatio nō delectat de trahere? ne
quid fidei: minus ex confessionibus facies ob
stipatiōnem. Audite christus: r apostinō no
bis dalecticam tradiderunt artem: vnāq;
verbotum fidelacium qđ pure credēs fide r
operibus obsernandā: qđ dicēdo eis appro
baberunt: r dialectica cessaverunt. ¶ Videt
est tertium ad hoc adduitur exemplū: quo
bitur: qp cum ad fidei significia fermo
sancto Desiderio de quo inter bayrno. flq
rēs a Rata superbie r vacuitatis: quo
tra dei erigunt ad gradū humilitatis ad
vere colla sub iugo christi humiliter subiut
ture: facit sequentibus offendit exēplo per
hoc qđ scribi fi. x. ecclesiastico. Ne superbi
dicetur: q cum partes fanctiveniētes ad ci
ullum necessum: contigit vñ de ipso ea
lectio: ad illud congregentis facere conditis
disputationis: cum episcopis: intendere
ficbat ingens spectaculum: multis cūcta
tibus ad audiendū: nec poterat pp ipsi cōci
dā quoqnā. Quod vtiq; quidā de ipsis
ribus simplicitę: nihil scieng nisi Iesū chri
lium r hunc crucifixum: poposse fieri ob
posse sermo nari. Quod videntes illi qui
tum exemplum ad ipsos: ius narrat ba mino
super primā Cop. xvij. q cum quidā ado-
lescens homo sudefuset: beato Augustino
pedicatis rarer: statim ego non attendēte
sermo eius verbis eā contra vicia ipsius
qui est seruus a deo reuelatis esse pōtest:
contersus est r penituit. Secreti scripsit ad
hoc legitur in vita sancti Augustini: q vir
spio predicante: sermo eius pcessit contra
errot manichęorum: r post in mensa dum so-

cionē sua vitam eternā nobis pmisit: qđ
expectamus ia dem omnium. Credis ita
ph. Aliter vetur. f. nunc. ii. illum sermonem
contra hęreticos didicisti: ita obstupefactus
virtute verborum eius: ad omnia. mutus:
hoc solum potuit respondere vita filii vide-
mine: aliud nescis esse magis verum. Cui fe
mos: sit ita credidi: fit: turge: z sequere me: et
humanis: dein fides signa actium sequitur. Et cō
uerba pho ad omnia mutus est. Audite vos eni
dictum verbis res mecum gesta est: verba
verba apostoli: z que dicebant discendi arte
fiuuerit: vbi vero p verbis virtus pcedit
ex eo motum: ostēdit vere verba virtutis nō va
huranit: ne homo adueisari potuit deo: et
ideo si quis verbus potuit in hoc que dicta
sunt sermo: qui non fuerit ex ore ipsius r sequa
tur pune sermonis quo locutus est deus et
qđ ipse facus est christianus z gratular
est esse veritāq; fuit dicit Rec. vij. Sic po
erit rectitudinē sagittarū: vt ipsi qui loque
tur. ¶ Credido ide ostēdit per hoc qđ ferdi
nādi. ii. huius re inpertor. c. vij. Qui dicit:
q di disputatio nō delectat de trahere? ne
quid fidei: minus ex confessionibus facies ob
stipatiōnem. Audite christus: r apostinō no
bis dalecticam tradiderunt artem: vnāq;
verbotum fidelacium qđ pure credēs fide r
operibus obsernandā: qđ dicēdo eis appro
baberunt: r dialectica cessaverunt. ¶ Videt
est tertium ad hoc adduitur exemplū: quo
bitur: qp cum ad fidei significia fermo
sancto Desiderio de quo inter bayrno. flq
rēs a Rata superbie r vacuitatis: quo
tra dei erigunt ad gradū humilitatis ad
vere colla sub iugo christi humiliter subiut
ture: facit sequentibus offendit exēplo per
hoc qđ scribi fi. x. ecclesiastico. Ne superbi
dicetur: q cum partes fanctiveniētes ad ci
ullum necessum: contigit vñ de ipso ea
lectio: ad illud congregentis facere conditis
disputationis: cum episcopis: intendere
ficbat ingens spectaculum: multis cūcta
tibus ad audiendū: nec poterat pp ipsi cōci
dā quoqnā. Quod vtiq; quidā de ipsis
ribus simplicitę: nihil scieng nisi Iesū chri
lium r hunc crucifixum: poposse fieri ob
posse sermo nari. Quod videntes illi qui
tum exemplum ad ipsos: ius narrat ba mino
super primā Cop. xvij. q cum quidā ado-
lescens homo sudefuset: beato Augustino
pedicatis rarer: statim ego non attendēte
sermo eius verbis eā contra vicia ipsius
qui est seruus a deo reuelatis esse pōtest:
contersus est r penituit. Secreti scripsit ad
hoc legitur in vita sancti Augustini: q vir
spio predicante: sermo eius pcessit contra
errot manichęorum: r post in mensa dum so-

cipisse de hoc mitrarijdem dixerit illi. Qui
buis addubit. Credo dūm per hoc aliqđ ei-
raffere: post dubiū venit ad cum quidā fēs
e confidens se fuisse manifestū: quousqz an
dium et cum loqui in ecclesia: qui catholicus
postea predyster factus est. ¶ Et quib? om
nibus apparet q sermones simplices r de-
uon sunt vitiosi: et q p simplicitatem ver-
cut dicit in ps. lxxvi. Dñe dabit verbū vir-
gelizantibus virtutem multa. Et q sub tali-
bus fagitur plures cadunt r humiliantur
peccatores. Cū publice fagitur ab. i. libro
Iudic. xij. xiij. Iā quo legunt Zangar et
Sisara plures pstrauisse vomere vno: ma
nilia affinis: Aioth gladio etiam. Zangar
Aioth non legitur gladio suo occidisse. xij
vnum. r. Eglon. Zangar vero. Samgar. xij. legi-
tur: nauilla sua occidisse mille viros
re ararri fer cantos philisteos. Sicut non vero
legitur: manilla sua occidisse mille viros
malos. Sic adhuc. vbi predicator curiosus
vir vnum conuertit alius multos conuer-
tit. Nec mirum: quia sicut medicinis circa
curāq; diligens plures sanat: sic eloquens z
verbosus qui ad mrae in speciali non de-
scedit. Vbq; ergo predicatoris intentionis
exemplis quantum pōt consentias pcepta
tur audire: cognitationes r locutiones et
operationes illoprectando z redarguēdo
Exēplo apphet ps. xlix. qui dicit. Ergo si te
stantum contra faciē tuam. Et exemplo
sancti Desiderio de quo inter bayrno. flq
i. Cop. xiij. Quod ipsū facientes in ter
nem eius sine dispensebatur: hominū consen
nas verbis suis genierer: sīl audituros esse
ei manus et habitum. ¶ Et exemplo pauli: qui
dicit. i. Cop. ij. Predicatio nostra: non est
in persuasibilibus humane sapiētie verbis
sed in ostensione spiritus r virtutis: r. ii.
Cop. i. de omnibus Gbrietus pheus pōtis pdicā
cens. Placuit deo p stultitiā pdicationis: sal
uos facere credentes. Cui concordat decre-
tum xxxvi. omnē decretum nō deo pla
cuit in dialectica: quia regnum dei in sim-
plicate platet fides est ex. ¶ Ad idem est decreti
cathezizandos tradibus dñi. xxxvij. scripto
Maxime inquit ecclesie nosse tra esse prepo
nendas verbis sententiaę: et prepomittit
animus corporeque ego fiteri ita malle de
beant veriores: ¶ si differentes audire fer-
mones: esse malle debent paucentiores: si
famosiores habere amicos quam verē amā
non esse voces ad aures deo nisi animi affe-
ctum: hec ibi. ¶ Quibus concordat Hiero.
in epīa ad Damasum papā. De scripturis

tinquit diuinus disputantem: non decet Artifex dis argumenta: cum ne mel cum felle misceri ullitane eloquentie ducedus est ornatus: nec aures Quintilian. Rosculus: e scholari declamatione malcende sunt: sed fit locus impedefrius: e quondiane simulus: que sensus rei edificationem verborum cōpositione from desertant: stat ali disserti: laudentur vrroluntes: vt ante locos spuntaneos vrra tranmittit: nihil sufficit fic loqui: vt intelligar a de scripturis disputans scripturarum arcs imiter simplicitatem. Causam vero omnium predictorum quare videlicet Deus ordinauit predicationem hanc esse eleganter apostolus: 13 in exemplo artis multiscriptam etiam exemplo rubarum: de quibus Exodi. c. per figuram diuersitatem sonoum sacbant quando debebant monere castra: vel se preparare ad bellum vel ad festa. j. Cop. xiij. Quetinque sine anima sunt vocem dantia: siue tibia siue cithara: nisi distinctiones sonimū dederit quomodo sciemiquod cantur: aut quid cithara: aut quid tuba: Sensum si incertā vocem det tuba quis se preparabit ad bellum? Ita e vos per linguam: nisi manifestum sermonem dederitis: quomodo sciemr quid dicit enim sunt in aere loquūtes: hec ille 17.

¶Sed quia difficile est inter multos audiotores cuiuslibet mentem ferire: speciale vbi audiorum ignorantia obstinones. Quia sicut dicit Gregorius nasus ignotus sin ye recta Bernardus in epistola ad clunia censes: dif ficile negocium est in multitudine permixta atq; inordinata vbi etas: vbi status: vbi sexus: vbi de talibus disputantem: modum propium velut choi dariam inultarum quasiadā citharam ferientem inuenire? Ideo sicut dur bet liter plorationes interrogat ne conditione ti lorum cum quibus eo stigere debet. Ita pre dicatori moties e conditiones explorare audi toum a fideli illorum noticia: vt secundum bus exploratas: sicut dux regis potest simulmicos regis portenter inuadat: veritatez nicendo. Exemplo Semeie. ij. Paralel. vij. qui intrans ad regem Roboam e pietpea eius: ait. Quia reliquistis dominum: ego reliquo vos dicit dominus. Et exemplo Debie e xxv. cherchij Jonla. Et Esaie liij. Hactus. Audite verbum domini principes sodomoru. Et exemplo omnium prophetaruz: e sancto rum pio diuino occiloum. Et exemplo Jude de malcodentibus quasi loco in operib' suis. ¶Sed ipsa: nonnulli quibus imembut esse liciones sunt: contra peccatores facti sunt ea nonca: uda adulandoron canes greges eius Rodheies: ec sed canticulu: era dominos eius

munas: pingues bolos comedentes. Et dixi debeverit esse bonus ingil dis: humiter pos tando: e sespsos per priatu vicinum sanctas: ei sunt posti sespsos impinguando. Et qui debeverit esse spectulator: e sacti sunt somnolentes. Et qui deberent esse pedes: quibus bone informationis: facti sunt propbetarum techisiti: e seductiones: e de quibus dij. Regum xxij. Scribtum omnium propterea: quod ore bona regis predicent.

¶Et hoc male: e mendaciter: sient ibidē pz 19 phetarum nomina. Quod vero eo sit peccatum ingrādi: ex hoc sequeas: quia ex peccato peccatoz cadit demonus: qñ ep vero ex defectu nrape dicatoris. ¶ Audiatore. ¶Primum pz Apoc. ij. ad angelū Sardines dicit. Scribe ad angelos: sapphe malos: que expugnant: sed e doctrinam quatuor euangelistarum: stantes super quatuor angulos terre: tenentes quatuor ventos terre. Ex quibus omnibus patet: non predicant euangelistarum: stantes super terram ad terrenop cordia: spirtualiter sentiendum: super marc. j. super eos qui in amaritudine sunt: ipsop confolandos: et desperatione reuocandoreos: qui p vanam spem: sapphe infirmitatem: sibi ostendendo: se bene magna: igno: est eterna. ¶Secundo patet. Primo per exemplum de vinee rustice: quam: ait: Quinq; illas sufficiebat eius: p virus: sa: porem: nunuit: propter: turpitudines valles: quando: p: propter: insectum: simplicitationes: que est in eis bibentia. Ita: in propo: sitorio: unum q3 let: sicut: sed: e: homines: hoc: est verbum dei: vas: predicatores: debent: dicit. ¶Secundo idem patet per exemplū pu: sationis: quia: sicut: in q3 pulcatio: simulcus: impedit: ne: propter: defectum: pulcatis: qz: pulsat: remi: fructis: vel patrocinij: aliq: instrumentis: minus: apius: vel: qz: attendit: diligētis: nō: haber: pulcādi. In quo: casu: ne: ¶ Et ne: ex: facere: ex: negligētia: pulcatores: illi: Luc. v. pulcatores: ait: desendes: dei: laborabant rena: sua. Et: ubi: dicit: rena: sua. Quia: vbi: pinguet: ex parte: pulsatis: capi: nolunt: Sacet: in: eo: qui: spiritualiter: mene: predicant. j. pet. iij. 3 iota. Dilu.

¶Cuius exemplū 3 bene: sequit: magnā: hi: 20 apud: dei: merita. Et: 3 tene: dilucre: z: nō: 3 etiam magno est periculo. ¶Quinti ad ezc. 33 nium: p magnum: sit meritū: z: pleniū: bene: pdicantis: z: cū: hoc recte: viuentis. ¶Quarto: p exēplū: hoc: liberante: illos: regnet: de: qz: leonis: vel: de manu: tarronū: magnas: apud: regē: merek: mercedem. Sic in propolito. Et si non erupuerit: si ad hoc quātus: pōt: dabi: rem non: amittet: mercedē: qz: multo: pp: pinq

ctorcst: recipiet: sim: sui: laboris. j. ad Corinth. ix. ¶Secundo: ibi: Et ne hac: mer- Secūdo: ibi: ne. xxvij. ¶Secūdo ostēdit: per be cedem: desiciat de arbore vel herba: que ere cretū beati Gregō. scribentia Cleriatio ope: sentana: sint illa: rum: crescentia: perceptis: quod predicatio exemplo concodat: dicitur: bibitur: ab vnuente: non percipiunt: sed: crescunt: ephesios: sub tenore sequēti. Ephesios: pan: ra: spiritualia: vero: vsop ad perfectum: crescentiunc: certus: dinaliter: puis: crescentia: gunt: nec omnium: vestrum: non: enim: subterfu: stur. gaquo: minus annunciare: omne: consilium dei vobis: mundus: ergo a: sanguine: eorum: non: est: fcio: deo: ei: consilium: pronunciare: notius: est: quia: cum: increpare: delinquentes: nolucrit: ergo: peti: dubio: tacendo: pastor: oc cidetur: ille. Et: si: non: palcere: sane: pensaliter: momento: cibo: corporali: magnus: sit periculus: nam: talio: hominidij: incurrit: rea tum: quanto: magis: incurrit: periculum: et grauius: homicidium: qui: non: pascit: spiritualiter: momentum: cibo: spiritualis: in: omni: re: verbo: quod: procedit: de ore: dei. Omnis: ergo: periculus: terrio: offendunt: per: quod: decretum: Nicolai: papę. de: xlvij. disp: ratio: sub: pia: vrbeva. Disponitas: nobis: est: celestis: gb: monesset: vt: partiate: ardere. Sicut: sic: femnie: manducare: si: non: sparcerimus: ves: ti: tacnerimus: si: quod: cum: electionis: vas: formidet: z: clamet: quanto: magis: cutibet: exigno: metuendum: est. De: talibus: dicit: nam: per: aliud: bestiarū: valles: ebanas: et: beatus: Gregō. in: pastorali: suo: quod: si: dis: stricte: inscientur: ex: ratio: procul: dubio: rei: sunt: quantum: venientes: ad: publicum: pro: desse: pote: rūt. Et: quod: id: ex: intentione: pra: illoz: q: quiet: z: pauli: altoz: perpetuum: vtilitati. De: quibus: etiam: dicit: in: regi: stro: sanctuari: querido: patris: aialiaz: in: regem: a: allegat. j. reg. xxij. q. ij. in: scripturis. Si: inquit: meū: conuaria: z: Daniel: grossē: loquenda: vnigenitus: patris: pro: ouleuda: omnium: regem: mungit. In signū: q: in: qui: bona: vniuersitate: de: secreto: patris: ad: publicū: nō: ipsum: one: quęrit: bur: aliter: vtiores: z: spe: egressus: est: nos: quid: dicturi: simus: si: se: cialiores: sunt: ipsos: ad: dei: pare: re: ceretur: nostrum: preponimus: vtilitati: pro: dicatz: z: qui: se: p: posse: de: omni: cultodia: nimoz: quibus: omni: nobis: est: cotidie: ad: eis: ornaturam: gloria: z: honoz: tanq; docto: ra: z: deo: cotonabunt: Judith. vj. Deus: pa: desse: z: ei: p: nullo: rez: indicare: quia: ipse: nostrū: cratiarum: virtutē: predicatis: ipse: castella: predicare: z: euangelizare: regnum: tibi: bebabit: vicistitudine. ¶Et: hoc: tamē: de: Luc. viij. Et: Joannis: baptiste: curiemur: ut: lum: z: cito: mereamur: regni: cotonam: in: eōm: regione: loc: dame: pdicatis: baptizmū: non: debemus: in: omnibus: exemplum: sequi: penitētie: Luc. iij. Et: sino: de: numero: discipulorum: Sacit: qui: se: ex: qui: spiritualiter: Saul: qui: bene: loquebatur: z: male: postmo: paloquus: quos: misit: predicare. Marc. vij. dum: operabat: qz: de: talibus: dicit: deuter: et: Gregor' super: Ezech. homel. xv. exponent: ibi: ¶Ne: ergo: predicta: incantatis: pericula: et: Sacul: Apocalipsaris. Ab oriēte: poterete: zc. eā: illa: tacta. Et. c. cij. r. xvij. ¶Predicare: euangelizā: omni: creature. 20. xvi.

Quātūs: ore: suo: nobis: tamq; regno: celestis: ¶In: qua: auctoritate: q: audiores: euangelizare: apertiscit: potis: est. Si: vero: predicator: tet: est: adueręsāz: q: audiroz. ¶Octauo: prima: Ar. xij. rens: beatitus: sidem: potest: illud: Tres: ij. de: desse: sitis: sensibre: virtrecque: lume: recipit: Deus: sunt: in: terra: potre: eius: et: tunc: eos: z: spsestates: excludit: ne: sit: similis: cribo: de naa: arctis: qui: gregem: procedere: deberet: quo: dicum: est. A. xvij. 05: aqua: clarā: euan- 16 vepubus: ierent: ouuitarum: Beno. rej. gelizare: palcas: z: sodes: retinet. Nec: similis: ¶Quantum: vero: ad: secundum: patet: qu: cardon: cum: ab: planā: non: pungit: sed: ap: rationis: articuli: periculum: non: predicantium: ecomtrario: angitur: pūgit. Ita: nonulli: dg

planaſſ adulationē ꝑ grauanꝫ ſi ꝙ̄ tan
gunt contra voluntatē ꝓpugnant ꝛ recala
trant; ꝓtra ꝓdicant: ſicut equus ꝙ̄ plaga
ægrid oolꝰ. Nec ille cantando delectat: qui
bolo delectat ſibi oblato caput deurrit mu
ſcam vero caper nutꝛ. Ita nonulli qui bi
dicta non aſpotant: ſed inordinate: dieta
capere ꝛ frequēter recitare ſatagūt gaudēt
reo. Tales nō cathedꝛe ſed cathedꝛ ſunt
mutant ſuꝛ ſitoꝛes: ꝓ. v. ſit. ¶ Secꝝ
da conditio debet eſſe ſimilis omni volenti
in arte ꝓficere: ꝙ frequenter ꝓficiens ꝓ
dicantꝛ: ꝓficere mutari nam ꝓficere ſuꝑ
mundi dicitꝛ eruꝛ: ſicut ꝓ. ſ. c. c. xxiij. ¶ Et
ꝓdicatores animabunt ad ꝓdicandū: ꝛ cur
ſa ſalutē illoꝝ diligēter laborandū eſt ꝓ
ꝓtheſibus operaꝛ: agri vbertas: operaꝛ
ꝓfectus agricolam animāt ad laborandū.
Ita ꝛc. ¶ Aug. ꝓdicatoꝛes ꝛ ꝓarchiepi
ter vigilāt ſuꝑ gregē ſibi cōmiſſū nō ſolū in
verbo dei ꝓficere: ſed ibēter laborat ope
rantes in agro ſuꝑ arēdū fructū vbertatē
Nam vnuſ attendit: quod non ſine cauſa
multe manſiones in mansionibus ſ ſuſtinuit
frigus ꝛ eſtū. Sic attendit ꝓdicatoꝛ diligēs
illud ſcꝝ. ꝛ. Vīs fuit ſemen cui benedixit
dñs: ideo gaudeꝫ laborē in illo. Et cum
illo qui dixit. Mihi ꝙ̄ gratiam non habeo
ſ vt audiam ſitos meos in veritate ami
bulare. ¶ Tertio in conditione audiētes 37
aſſimulare debent ſe amen vel aliū defectū
patientibus: quia ſicut famem patiens: nō
reſpicit ꝛ perſonā porrigentis ei cibū: ſꝛū
pulū ꝓ aſſer vel beſtiarū: ſic nec auditoꝛ
non vel ꝓpter eos peccatum cibum non
diuitteret. ꝓcauta enim inter pauperes
ꝓpter aliquem amicū collegerentꝛ non eſtīc
rantes: virum ꝓficientē offert ꝛpere vel
non. Et ſimiliter bonum virum diuerent de
vaſe ſcti. Et boni rumores habēter recipi
tur hec numeꝝ ſimiliter audiēdo nihilo ꝓ
credituꝛ potiꝰ laterē regis: ꝓpter emne
etiam bicrae ꝛ parciſſ: ꝛ non contemnitur
a litere cum reuerentia audiuntur. Stretꝛ
cco ꝛ claudo de via ꝓcontꝛi creditur. Et ꝓi
gnidus ſi calefacit in ſole: ſic ſol in natura
ſua calidus non ſiemſi vtriualiter in qua
tum ad ꝙ emiſſi ſunt calidi. Sic credamus
bene ꝓdicātibus: et male operantibus: ꝛ
calefacīamus nos in verbis eoꝝ: qua
verba poſſunt eſſe calida: licet ipſi ſint fri
gidi. Doc ſane docuit ꝓphꝫ ꝓcens. Su
per cathedram Moyſi ſederunt ſcribe et
phares: eꝛomnia que dixerunt vobis facite:
ſecūdm opera vero eoꝝ nolite facere: dicūt
enim et non faciunt. Sicut non diuitteret

minus recipere bonum medicinam a medico
infirmo: nec aurum a peccatore: nec lumē
a candela. nec ardendo ſeipſum conſumit:
nec quecunq; pertinenti ad ſolatiū cogito
ne ꝛecuſat ꝓpotate: muſa. bono ſibe pe
mali nunciū. Ita non ꝺimittamus ꝛrupe
re doctrinam a deo miſſam ꝓpter impiū
ꝓuitatē. Cui enim ꝓcet ꝓdicare ad
faceremus: in ꝓis qui ꝓtinent ad ſalutē
anima facit: nonvideo aliam iuſtificā
cauſam: niſi quia oꝛationē querunt ab
ſimoꝛe deo ꝛ non ab homine. Nec ꝓcellat
ſapite verbum ꝓdicatoꝛis ſicut verbum
hominis fed ſicut verbis poſſit peccatū
ſ. Thoſtatꝰ. Acceptio non ꝛ vt ꝓſonā
mus nam ſed vt verbum ꝙ̄. ¶ Sexto no
te illos indicare nec doctꝛinam illoꝝ
ſibere: quia ſicut oꝛatoꝛ. ad Thimoth. 4.
Diuitie bonae dignū habeantur: manne
autem qui laborant in verbo et doctꝛina.
Primo: q̄ vtra illoꝝ a vobis non ude
tur. quia in talibus iudicia faciūt erra
tur: quia eis ꝺeꝑnum ſubditoꝝm ꝛ
cis confeſſoꝝm attribuere poſſunt: quia
attribuenda non ſunt ſed ipſis ſubditis.
Non enim omnes obediunt ꝺ. ad Theſſal.
3. Et ad illud ꝓpoſitum quidam valeꝫ
congꝛue reſpondit: quidem oꝛeis ſibi dan
te nunquā non bene rali vbi confeſſo vnā
te ſua accipit enim facit bene vita. Cui ille
dico tibi quod in malis tenes terram illam
intantum q̄ tota patria obligatur: ꝛ tanē
ſicut ꝓpter dictum meum non ꝛ vestium
nium terre obligatur: ꝓpter malitiā illius
quē boc ꝛ ꝛ tamen contulit cum illo qui
gelium quod ꝓdico. Secūdo ſicm bonꝫ 38
rchyſanꝰ ſe poꝛtima in cui nō conſtat
quia bene ipſi ſint fatui: ꝛ non ſapientes
Seneca in quadam epiſtola ad paulum.
Deus quandoq; ex oſtatuo eſſumit ꝛ
bum ſanctum fatui: aliquando ꝓpꝫ pec
toꝛem ad bonum conuertꝛe. Sicut ꝓpꝫ
per hoc ꝛ a fide digno narraꝫ ſoleꝛ: deꝰ
dam bominoqui fatui ſunt nimis infirmi fir
quenter cum per illum tranſfret confeſſoꝝ
ſoleba: ꝺicendo. Spers in deo: nō deſicis ad cti
Cui ille ſemper reſpondit: nolo dicere
quo cuyno de quare ergo quare nolꝰ ille
ꝛre. Reſpondit: quia volo ire ad miſerium
quare inquit: quia inquit: ꝺdigo te: ꝛ ſiuꝛ
fui rectum in ꝛtatua volo reuti eſſe in mo
ter: poſt mortem: ꝛtra illos ad miſerium
ta volo ego ꝛationē ſeclerata. Cui ꝺomi
nus: quomodo ſcis: ego ille vadā quia
inquit: tota patria loquitur ſic ꝺicentes.
quod in eo peſſimus homoꝛ ideo illis ad

ſubernum. Et in veritate: qui malus ho
mo fuit primoꝛ verbis illius conpunctus
ſum ad ꝓnitentiā. Nota ꝓfectum
in aligno huiecoꝛdi antrem. C. vij. arti
vlti. Solute ergo ꝺeterminam quotiēcunq; ꝺ
tenoꝛe fed a quocunq; ꝺicatuꝛ: ſufficiēte
iuſtum verbum: quod poteſt fatuare ani
mas veſtras: Jacob. ſ. Quia eſt pauꝛs ꝺe eo
cerna fatuoꝝm: qui ꝺicunt ꝛ non facunt
ſicut ꝓphꝫ ꝺicit pauli ꝛ. ꝓ. ſ. Sicut ꝺe pu
teoqui omnes ad ſe venientes fanat: ſic
ꝺeſtiorum ꝺiuitas: ſeipſum autem nō pur
gat ſed omne ꝓpꝫ ſuꝑ immundicia in
os ſunt. ¶ Et ſecundo ꝺe doctꝛina illoꝝm
ſem ꝺiuoꝝm: in quadam epiſtola: ſicut ꝺe
aqua calida iaquꝑ eos qui ꝑ ſingeres
tualibus aquibus lieet quandam contꝛaba
turpitudinem non claritatem ꝓpter amit
ꝓtamen alios lauat. ¶ Et tertio ꝺeclis ꝺe
cembus: ſicut ꝺe aqua baptiſmi: que pue
rum baptizatum ad celum mittit: ꝛ ipſa ta
men a terra deglutit: ꝛ ſi non ꝺeſcendit
ter: ſi aqua illa ab illoqui ſligeꝛbapti
zanꝫ qui ad celum mitti ꝺeſiderat confeſ
nenda: qua ipſa ctto poſt in terram deſcen
dit. Sic nec veritas qui ſ ſuſtinus ꝑdicatiꝰ:
et ipſe in infernum ꝺeſcendꝛa: quia ꝛ talis
poteſt vera ꝓdicare: ſicut ꝑtet de mca
pote: ꝺe quo ꝺicatur ꝛ. Machabeoꝝ. viij.
ꝓdicauit ꝓtectoꝛ ꝺeum ipſe ꝺe eos ꝛc.

Relatoꝝ bonoum

Quino oſtendenſ effecta ꝛ aſſum
ſationes. Secundo actus quātus
ſalue q̄ diligenter regulare teneatur: ſup
familie ꝛ gregie cui ꝓdeſt: ꝛ ꝑ ꝑtecti
minere: mi ſi facant. Tertio in ſolutum pe
latoꝝ ꝛ. ꝛ offendeꝛe ſuꝝ ꝺefectus: quan
tum ad ꝓlationis apperturꝝ: ſalem ꝓpꝫ
nam obtinere ꝛ ꝓlationis ingreſſum: cui
illam obtinere ꝛ ꝓperat. Quarto: quēcus
ad ꝺeꝛ ꝓ plura appetunt vel obtinent ꝺe
actus. Quinto quantum ad hoc: q illi ꝙ
intelligentes ſunt inter eos: ꝓlius ꝛrca ſcie
nes ocupantur literaturaꝫ: ꝛtram illi ꝙ
ferentes ꝓplus ꝛrca ludum alearum: ſi
num pecuniarum: ꝙ ꝛrca ſalutem anima
rum. Sexto: quantum ad hoc: q̄ carnalita
tis ꝛupiditatis amore ꝛrcentur: ꝛ quod
periculum ꝛbpoſequntur. Septimo: quan
tum ad ꝓuiſiones ꝛ exemptiones ꝛ ꝺe ꝺa
ris cellis contingum. Octauo quantū ad
non reſidendum. Nono: quantum ad hoc
quod omne peccatum in eis eſt notabilius
et penalioſius. Decimo oſtendit: quinto
rebus ꝛ beſtijs tales aſſimilantur. Unde

cimo: illoꝝm periculum oſtenditur tempo
rale: quantum ad hoc: quod bona eccleſie
male expendendo ad reſtitutionem tenen
tur. Duodecimo: illoꝝm periculum oſten
ditur: quibus bona eccleſie ꝺantur: quanta
ad hoc quod tempoꝛaliter non ꝺn ꝓſperā
tur. Decimoquarto: ꝓlatoꝝm oſtenditur
miſeria temporalis: quārum ad ꝓſperi
plurimus tentationibus: periculis ꝛ reſiſtē
exponentur. Quinzꝺecimo: illoꝝm peri
culum oſtenditur: quantum ad hoc: quod
quod ꝺe ſubditoꝝm culpa in multos caſ
bus reſpondebunt: ꝙ quibus ꝺamnationes
merentur eternam. Quintoꝺecimo: quāti
ad hoc: quod in illa ꝺamnatione gravius
punientur. Decimo ſexto: male eligentium
et ꝓmouentium oſtenditur periculum.
Decimo ſeptimo: oſtenꝺenꝫ ꝺeꝑnamenta
per que quis cognoſcere poteſt: vera ꝛ enu
mero bonoum vel malorum ſit ꝓlatoꝝm.
Decimo octauo: ſuꝺditoꝝm. vel aliꝝ malis de
trahere non ꝺebent prelate.

¶ Quantum ad primum: licet ſub nomine Arti.ſe
ꝺominatoꝝm oſtendum ſit officium ꝓla cundi
tionis. ℣. vij. quaſi ꝑ totum tamen com x
gruū videtur hic ſpecialius oſtendeꝛe qua
le ſit illoꝝm officium: et quales ipſi in per
ſona ſui vera eſſe ꝺeberent. ¶ Pro quo eſt
adnotendum: quod bernardus ſtatuit et
officium ꝓlatoꝝm ꝺeſcribens: ait. Ꝓtela
tus ſcribitur magiſtrum inſipientiuꝝ: re
frigerium oppreſſoꝝm: adiutoꝝm pau
perum: ſpem miſeroꝝm: ſuſtentatoꝝm im
pulſoꝝm: iudicem iuſtoꝝm: oculum ceco
bacilum ſenoꝝm: matꝛem ſceleꝝm: vir
gam potentium: malleum ꝛpantium: vi
rum ſiſtgn ſe abſondat a calore cum.
¶ Primo qua neceſſitate teneantur eſſe ma
giſtri inſipientium: vide. ℣. vij. ℣. De
actus conditionibus requiꝛendo videlicet de
bet eſſe refrigerium oppreſſoꝝm: vel adiu
cauſe pauperum: ex ꝓpoſitis oꝛando: ha
bens in ꝺeꝛeno ꝺeſiderium. ſ. quia. Ita nā
ꝙ ſicut ex verbis ꝺicrony. per. ℣. cui. patet
querit alleganur. Opoꝛtet ꝓcipue ꝓ
latum eſſe oratoꝝm intentum: quia non
ſolum ꝓ ſe ſed ꝓ o ſubditis teneꝛ oꝛa
re. Et ꝓnt exemplum de Moyſe: quo
ꝺeclaratur manus ꝓo populo: populus vin
cebat. Exod. xvij. Ne ſtaffiat ociatio: nis
ſi affic clemoſynarum largitio: ſicut pa
ter in ꝺecreto ſimpto ex verbis Beati Sne
gnoſ omne peccatum in eis eſt notabilius ꝺeſtin. ſerpei. ſtratres. vbi ꝺcſiꝛ largeꝫ ma
nū habeatur: neceſſitate patientiꝰ occurrat:
alienam inopiā ſuam ꝛeꝺiat: qꝛ ſi ꝺec non

2 habet:et vacuū nomen tenet. ¶Sequitur:
spem miserorum ⁊c. In quo aliud notatur
illoꝝ officium: quod videri potest per simi=
litudinē nutricis: quia sicut nutrix est spes
pueri famelici. Ita isti: de quibus Esa.
xlix. Erunt reges nutricij tui: ⁊ regine nutri
ces tue: vt te pascant alimentis documētis
sacramentis ⁊ exemplis luculentis. ¶Pri
mo: ꝙ pascant ⁊ pascere tenent̄ alimentis:
habēt in decreto ex ꝯcilio Leonis pape. xvi.
q. i. nulli epoꝝ: vbi sic dicitur. Cū sit opti=
mus perspector: ita perspiciat vt vniuerse
oues sibi cōmisse: a se maxime alentur: ⁊ in
necessitatib⁹ adiuuent̄: non illicitis exactio
nibus opprimant̄: q: dñs pascere ⁊ docere
nos docuit: ⁊ omnibus ministrare: ⁊ nō ter
renis lucris et auaricijs delectari. ¶Sed
heu de nō nullis cōtrariū accidit: q: non vt
nutrices vel pastores: pueros vel oues nu
triunt: sed potius quasi nouerce et leones
decipiunt ⁊ mactant: de quibus verificata
est prophetia Soph. iij. Principes eius in
medio eius: quasi leones. Et Esa. i. Princi
pes tui socij furum oēs diligunt munera:
tam ecclesiastici: ꝙ̄ mundiales. Ecclastici:
q: postꝙ̄ malefactores sunt carcerib⁹ eoꝝ
liberati: tanꝙ̄ clerici pro muneribus: vel ne
in eis expendant: dum in carceribus eorum
detinent̄: eis purgationē contra deū ⁊ rōnē
cōcedunt vbi communis fama ⁊ opinio est
ꝙ non sunt purgatione digni: ⁊ vbi purga=
tores erunt periuri: qui purgant illos: occi
dunt vel comburunt: qui illos corā iudice
seculari cōdēnauerunt: ⁊ audacius in po=
sterum latrocinia ⁊ homicidia cōmittunt
vidētes pricipes vel ministros ecclesie: qui
bus cū capti fuerint tradent̄ esse corruptibi
les mundiales vero: q: malos supportant:
vel q: duella permittunt: in quibus malefa
ctores ⁊ fures frequēter p̄ualēt: ⁊ sic princi=
3 pes tui socij furum. Secūdo quod pascere
tenent̄ documentis: habent in decreto ex cō
cilio toletano: di. xxxviij. ignorātia: vbi dici
tur: ꝙ ignorantia mater cunctorum errorū
maxime in sacerdotibus est vitanda: qui do
cēdi officiū in pp̄lo dei susceperūt. Et infra
Sciant ergo sacerdotes sacras scripturas
⁊ canones: ⁊ omne opus eoꝝ in predicatio=
ne ⁊ doctrina consistat atq; edificent cūctos
tam fidei sciētia: ꝙ̄ operū disciplina. ¶Ter
tio: ꝙ pascere tenentur sacramentis: ⁊ spe=
cialiter sacramento eucharistie: habetur de
cōse. di. ij. nō ꝓhibeāt. ¶Quarto ꝙ necesse
est: ꝙ pascant: exēplo bone conuersationis:
pz per decretum Nicolai pape. xl. q. iij. pre
cipue recitātis verba beati Grego. dicentis:

ꝙ tot mortib⁹ digni sunt: quot ad subditos
suos perditionis exēpla transmittūt: quia
in illis exēplis eos spiritualiter occidūt: nā
illoꝝ malo exēplo: multi mali fiunt: ⁊ per il
los mali esse cognoscunt̄. Nam sicut per ve
nam dispositio cognoscat̄ corporis. Ita per
p̄latos ⁊ cleꝝ: equaliter cognosci pōt dispo
sitio parrochie ⁊ laicoꝝ. Quia sicut vena ni
mis tarda: vel nimis velox: sm medicos vel
inordinata signū est īfirmitatis i corpe. Sic
videns prelatum vel curatorem laicorum
quēcunq;: nimis tardum ad docendum: et
corripiendū: vel nimis velocem ad malefa=
ciendū: sicut dicit̄ Prouer. j. de quibusdā
illorum. Pedes illorum ad malū currunt ⁊
festinant ⁊c. vel quocūq; modo inordinatos
signū est: vtiq; ꝙ corpus ei subiectum male
disponitur. ¶Licet non oīs illoꝝ indisposi
tio ex superioꝝ sit exēplo: tñ sicut ꝙ aliquis
in speculo respiciens appareat turpis ali=
quando est ex macula speculi: aliqñ ex ma=
cula ꝑpria. Ita ꝙ aliqui appareant ⁊ sint
spiritualiter turpes: qñq; ex superioꝝ exem
plo: qñq; ex ꝑpria euenit malicia. ¶Sicut
qñq; contingit: ꝙ infirmitatē contrahat in
oculis ex dispositione ꝑprie complexionis:
qñq; ex intensa inspectione oculoꝝ infirmo
rum. Sic in proposito: infirmitas in oculis
mētis: seu aīe: qñq; ex ꝑpria ꝯtrahit̄ volun
tate: qñq; ex inspectione oculoꝝ eccłie infir=
moꝝ. Superiores nanq; in eccłia ⁊ guber=
natores fideliū ꝓ tāto oculis comparant̄.
¶Primo q: sicut oculus eger non libenter
tangit̄: q: locus tener est: ⁊ statim qñ tangi
gitur: clamat: ⁊ impatiētius sustinetur il
tactus: ꝙ̄ in alijs corporis locis. Sic in ꝓ
posito: nulli in toto corpore ecclesie ita im=
patienter correctionem sustinent: nec repre
hensionem sicut illi: q: dum cupiunt alijs
videri medici: ab alijs medicinam recipere
erubescunt. ¶Secundo: q: sicut oculus in
firmus inspicientes inficit. Ita ⁊c. ¶Ter
tio: q: sicut in oculis melius apparet phiso
nomia: ⁊ certius habetur iudicium de con
ditione hominis: seu totius corporis: ita in
istis tertius vt dictum est coniecturatur di
spositio totius corporis mystici. ¶Quar=
to: quia oculis excecatis totum corpus de
format̄. Ita ⁊c. ¶Quito: quia sicut oculis
dolentibus: cetera mēbra dolent. Ita istis
spiritualiter dolētibus ⁊ indispositis: cete=
ra mēbra peius disponunt̄: licet nō semper
indispositio mēbrorum: ⁊ indispositione cō
trahatur oculoꝝ: nec deformitas corporis:
semper ex deformitate accidat oculoꝝ: quia
aliquādo oculis existētibus satis congrue
dispositis

dispositis: alia mēbra aliūde deformantur ⁊
oculis existentibus integris: alia mēbra ꝑ=
duntur. Sic in proposito. Unde est tam de
illis ꝙ̄ de istis in hac parte: sicut de guber=
natore nauis: ⁊ de his quos in naui nititur
gubernare: q: sicut illi periclitari possunt:
vel ex ꝑpria stulticia: qua se gratis in mare
ꝑ̄cipitāt ⁊ submergūt: vel ex defectu guberna
toris. Ita in ꝓposito: in nauicula ecclesie:
aliqui se ꝑpria interimūt malicia: aliqui ex
defectu gubernatoris: qui videntes nauicu
lam ecclesie: cuius fortitudo a lignis crucis
christi est: ⁊ ferro clauorū: iactari fluctibus
⁊ vndis: tentationibus ⁊ maximis pctis: ꝙ̄=
si ad scopulos illi ducto ⁊ comessationib⁹ ⁊
taxillorum ⁊ scacarij vacant lusib⁹: exceptis
his que in tenebris agunt. Quorum quili=
bet sicut dicitur Prouer. xxiij. est sicut sopi=
5 tus gubernator amisso clauo. Et hoc illorū
delictum vnum maxime aggrauat: ꝙ videlz
ita somnolenti ⁊ negligentes: sicut sunt cir=
ca nauiculam christi gubernandam: ꝙ̄tum
ad curā aiarum: ⁊ quātuz sunt remissi iniu
rias vindicare dei: tantuz sunt vigiles circa
lucra ꝑpria in collectiōe garbarū: ⁊ ꝓmpti
iniurias vindicare proprias. In quo casu
multum discrepant a conditione primi gu=
bernatoris ecclesie: sub christo qui pro iniu=
ria deo facta vindicādo: mortis se exposuit
periculo seruum percutiens summi pontifi
cis qui neminem percusse legit̄: qū ipsemet
capi ⁊ crucifigi debuit: exemplū iudicib⁹ re=
linquens: tā ecclesiasticis: ꝙ̄ alijs iniurias
deo factas: fortiter vindicandi: ⁊ iniurias ꝓ
prias patienter tolerandi. ¶Sed heu quid
fecissent moderni gubernatores eccłie: si fuis
sent presentes: qñ Petrus exemit gladium:
contra magnā cohortem: sibi cum gladijs ⁊
fustibus occurrentē. Non est verisimile: nec
faciliter credibile: ꝙ tāto periculo se ꝓ amo
re ⁊ defensione christi exposuissent: nec tan=
tam multitudinem armatā inuasissent qui
nunc in visitatiōibus: vel alijs locis: ea que
ad honorem christi ꝑtinent: dicere pertime=
scunt: vel correctionem facere non audēt ꝓ=
pter vnius vel duorū offensam vel verbum
asperum vel odiū alicuius peccatoris: tales nō
gubernatores: nec veri sūt gregis christi pa
stores: sicut patet per decretum sumptuz ex
verbis beati Grego. in. xv. c. sui pastoralis:
di. xliij. sit rector. Sepe mēt rectores impro
uidi: humanam amittere gloriam formidā
tes: loqui libere recta pertimescūt. Et iuxta
veritatis vocē Jo. x. nequaꝙ̄ iaz gregis cu=
stodie pastoruz studio: sed mercenariorum
vice deseruiunt: q: veniente lupo fugiūt: dū

se sub silentio abscondūt. Hinc nāq; eos per
ꝓphetam dñs increpat dicens Esa. lvj. Ca=
nes muti nō valentes latrare. ¶Requiritur
ergo ad hoc ꝙ bene regāt: ꝙ sint primo leo= 6
nes Samsonis: habentes in ore examē apū
delinquentes acriter pungendo ⁊ corripien=
do ⁊ fauū mellis: desolatos cōfortādo. In
signū cuius Ambrosius futurus p̄lat⁹ ⁊ do
ctor: examen apuz in ore visus fuit recipere.
¶Quod sint secundo arca testamenti: con
tinentes virgam correctionis ⁊ māna dulce
dinis ⁊ legem dei. ¶Quod sint tertio virga
⁊ baculus: de quibus beatus Gregorius ex
ponens illud ps. xxij. Uirga tua ⁊ baculus
tuus ipsa me consolata sunt. Uirga percu=
timur: baculo sustētamur. Si ergo sit distri
ctio virge que feriat: sit ēt ꝯsolatio q̄ susten=
tet. Si vō nō ꝑcutit odit: q: q̄ parcit virge
odiū filiū Prouer. xiij. Quorū parentum
pena patet ꝑ beatū Gregoriuz: in pastorali
suo dicentez. Si rector cōtra culpas minus
accendat̄: culparū oium reus ipse tenetur.
¶Quod sint quarto aliorū ministri ⁊ fuu:
q: hoc ad statū illoruz ꝑtinet: sicut patet ex
scripturis sūmi p̄lati sub xp̄o q̄ i lrīs suis
scribit se seruū suoꝝ. Nec sine causa vel vtili
significatione: q: ille scribēdi modus a bea=
to Gregorio fuit inuentus. Cui ēt cōcordat
Aug. de ciuitate dei. lib. xix. ca. xv. dicens: ꝙ
p̄lati christiani seruiunt illis quibus viden
tur p̄esse: nec dominādi cupiditate: nec prin
cipandi supbia: sed prouidēdi misericordia
p̄sunt: aliter honor eis exhibitus: cedit eis
ad culpā ⁊ penam. Sicut patet prio ꝑ decre
tum sumptū ex verbis Crisosto. di. xl. multi:
vbi sic dicit̄. Multi sacerdotes ⁊ pauci sa=
cerdotes: ⁊ multi nomine ⁊ pauci in opere.
Et cito post. Ideoq; malus sacerdos de sa=
cerdotio suo crimen acquirit: non dignita=
tem. In iudicio enim sedes: si bene vixeris ⁊
bene docueris ⁊ male vixeris: tui solius con
demnatio es. Nam bñ viuendo ⁊ bñ docen=
do: ppl'm instruis quō viuere debeat: bñ aūt
docendo ⁊ male viuendo deum instruis: quō
te debeat condēnare. Ex quo patet: ꝙ nihil
apud deuz est miserabilius ⁊ damnabilius
ꝙ̄ sacerdos: vel prelatus malus. Sicut etiā
patet ex decreto sumpto de verbis Augusti
ni ad Ualeriū. di. xl. ante omnia: vbi habet̄.
ꝙ nihil est apud deuz miserabilius tristius
vel damnabilius: episcopi vel p̄sbyteri aut
diaconi officio: si perfunctorie. i. negligēter
res agatur. Ex quibus omnib⁹ patet: qō de
malis sacerdotibus vel prelatis verificatur
illud Sap. vj. Judicium durissimum in his
qui presunt fiet. Ideo durissimum: quia si

cecus ceco ducatum præbet ipsum precedendo ambo in foueam cadent. Ille qui perdit ouem cadit profunditus: qui ipse in puteu cadit vacuum super omnia aura z turpitudine in fundo sunt z omnes alij cadunt super eum. Sic in proposito: deliberatæ z clarioris patres intelligunt. In quo sicut dicitur Esa. vj. Potentes potenter tormenta patient z fortioribus fortior instat cruciatus: qt quanto gradius altior tanto casus grauior ruina. Ideo bene beatus Iacob Gregorius ad subditos. Tanto minus sub specie qui nescit hominem blasphemando perire nec audet qui iudicare nescit. In quo ostenditur necessitas secundi articuli qui videlicet oportet pastores ouium qui sibi esse debent ingeniosa ac custodiam gregis obtinere. Exemplo filiorum Iacob qui erant vigilantes z custodientes vigilias noctis super gregem suum: qui sicut pastor ouis diligenter a lupis custodiuntur: ita mater infantes fidelis ligat. Ita prelati subditos suos a malitia societatis custodere: qz certus leguus diligenter ligare debent: quam quides diligenter non prius habere debent: nisi ex propriam familiam. deinde circa gregem totius ecclesie: ipsum. Exemplo solis: qui ordine nature pungit illuminat partes propinquas z euadat ab partes distantes. Et vere se z bone fratres suos non custodit: derisione pene dignius. Sicut illedæ quo scribit beat⁹ priorem. in epistola contra Iouinianum. Sorgias inquit recto ribium pulcherrimus de secundis: gressis tunc inter se distinctionibus recitauit olimpie. Cui menelaus inuincus eius spe vobis inquit ita nostrorum patrum qui se z vestem: z ancilla tres in vna domo concordare nō potuit. Emulabatur quippe vere eus amille pulchritudinem: z castissimum virum quotidianis turgijs agitabat. Nota. C. rei. 4. cum sequenti. Non tamē in omnibus solus sequantur conditionem ista alia exhortatorem in se caldus non sit sed in ioca solus recedant propuetate suspose pauis amore dei z charitatis calore calefacientes z deinde omnes alios: vt nō sit qui se abscondat a calore eorum: vt se præcepti teneant Actuū. xv. Attendite vobis z vniuer so gregi quomodo in ra filios quomodo vi: filios quomodo regnis se efficiat pastē. O. vt. ne se propitius sodre primo lauetis e pauia vulnera primo curetis: z trabent de pauo deinde trabaturie ceci ceco ducendo ambo in foueam cadant. C Treciffcenis est ad hoc: quod de numero predictorum sanctorum pastorum. 2. ad. ij. pastores moderni esse merentur: quod diligēter super suū proprio z gregio vigilent: et non quiescant vel delitiae vel diuitias querant vel honores: sed principaliter labores et onera: in principaliter scipios z alios saluare intendant. Hoc nanq; vult nomen pastoris quod clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur: turpisq; peregrinationis necessitate compulsi iter imitucrulas phylosophantes: non ad boerum an Asiagum literarum se admittendi lucrum gratia: et ecclesiastici luxuria clericorum: et quod inutile et vetus ratiombus reprobatum est. 2. vt. 3. Cui⁹ interpretatio sic nam gregibus suis debito ac necessitus stare intendentes nunq; vigilare seruare: stare seruare: quod ad ingenio seruatur: seruare: quod ad ingenium: seruare: et ad omnia stare: ne saluarentur perseguerent: peccata deliberata per peccatores esse ab omnibus persequendos: et contra audisset pastor: quare nō cum pecoris fuimus effent tot pignoribus lentes et negligentes pastores: nec reperiuntur peccatores: quia pauc defensus in pauoribus fuit: eos latere non posse: nil eis omnes ita diligenter seruare: sicut certum tantur qde omnibus rebus suis non deficiantur: nec eorum resistere possent: quorum nisi ita efficaciter pio aliqs vigilantiam duxisset malores elaborare: sicut vult et vecine integraliter soluantur. C Sed quare inuenimur: quia ita et caste alia mente stigantes: et perfequantur vita: vel omnes alia tam libenter predicent peccata: vel peccatum faciant: quia nimis pluries inuenitur qui predicatores infotinabunt: respabit quod auditores admonesti debeant audire: paua inuenitur qui eos bene audiant: quod non vel ipsi qui vogent quod omnia predicent. Animo potius vellentq; de aliis specialiter in quibus ipsimet inuenti sunt: reprehendi: quia omnia ossa sola et contrec vellent quod alij predicarent: sed potius procurantibus quod a predicatoribus confessoribus: pio talibus viris doctrinis: et ministeriis: sicut ostenlum est. C Item. Et infra. cc. cccxv. Et quod decretales fiat predicentibus precipientes: ne pietas et clerorum suis detrahant seruonibus. Sunt parer tit. de vij. de pnnde. c. religiosis: que bus ad hoc vt. questione prima determinat reputantes detractionem quicquid contra illorum vicia predicatur: fomentantes ne peccatrices: illorum societatem malum assistere: si peccati illorum audirent magnitudinem: z super peccata aliorum sic

comum aggrauationem: propter quod: vt dias ad eos conferendum: facilius inducimus: principaliter scripsi: z alios saluare intendant. Hoc nanq; vult nomen pastoris quod clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur: turpisq; peregrinationis necessitate compulsi iter imitucrulas phylosophantes: non ad boerum an Asiagum literarum se admittendi lucrum gratia: et ecclesiastici luxuria clericorum: et quod inutile et vetus ratiombus reprobatum est. 2. vt. 3. Cui⁹ interpretatio sic nam gregibus suis debito ac necessitus stare intendentes nunq; vigilare seruare: stare seruare: quod ad ingenio seruatur: seruare: quod ad ingenium: seruare: et ad omnia stare: ne saluarentur perseguerent: peccata deliberata per peccatores esse ab omnibus persequendos: et contra audisset pastor: quare nō cum pecoris fuimus effent tot pignoribus lentes et negligentes pastores: nec reperiuntur peccatores: quia pauc defensus in pauoribus fuit: eos latere non posse: nil eis omnes ita diligenter seruare: sicut certum tantur qde omnibus rebus suis non deficiantur: nec eorum resistere possent: quorum nisi ita efficaciter pio aliqs vigilantiam duxisset malores elaborare: sicut vult et vecine integraliter soluantur. C Sed quare inuenimur: quia ita et caste alia mente stigantes: et perfequantur vita: vel omnes alia tam libenter predicent peccata: vel peccatum faciant: quia nimis pluries inuenitur qui predicatores infotinabunt: respabit quod auditores admonesti debeant audire: paua inuenitur qui eos bene audiant: quod non vel ipsi qui vogent quod omnia predicent. Animo potius vellentq; de aliis specialiter in quibus ipsimet inuenti sunt: reprehendi: quia omnia ossa sola et contrec vellent quod alij predicarent: sed potius procurantibus quod a predicatoribus confessoribus: pio talibus viris doctrinis: et ministeriis: sicut ostenlum est. C Item. Et infra. cc. cccxv. Et quod decretales fiat predicentibus precipientes: ne pietas et clerorum suis detrahant seruonibus. Sunt parer tit. de vij. de pnnde. c. religiosis: que bus ad hoc vt. questione prima determinat reputantes detractionem quicquid contra illorum vicia predicatur: fomentantes ne peccatrices: illorum societatem malum assistere: si peccati illorum audirent magnitudinem: z super peccata aliorum sic

ignee: quia si fuissent inquit: olim omnia inferiora consumpsissent. Sic reuera flumen ecclesie fuit: fuisset: z fuisse: et in futuro: in pleniscelestes: contra accrcum conciliū carta charitate: fiet: deberent olim inundiqueq; quantis: influncto: aliq; clericorum: hoc cata de tranquillent. C Est ergo in hoc casu de quod clerici edendi vel bibendi causa tabernas non ingrediantur: turpisq; peregrinationis necessitate compulsi iter imitucrulas phylosophantes: non ad boerum an Asiagum literarum se admittendi lucrum gratia: et ecclesiastici luxuria clericorum: et quod inutile et vetus ratiombus reprobatum est. 2. vt. 3. Cui⁹ interpretatio sic nam gregibus suis debito ac necessitus stare intendentes nunq; vigilare seruare: stare seruare: quod ad ingenio seruatur: seruare: quod ad ingenium: seruare: et ad omnia stare: ne saluarentur perseguerent: peccata deliberata per peccatores esse ab omnibus persequendos: et contra audisset pastor: quare nō cum pecoris fuimus effent tot pignoribus lentes et negligentes pastores: nec reperiuntur peccatores: quia pauc defensus in pauoribus fuit: eos latere non posse: nil eis omnes ita diligenter seruare: sicut certum tantur qde omnibus rebus suis non deficiantur: nec eorum resistere possent: quorum nisi ita efficaciter pio aliqs vigilantiam duxisset malores elaborare: sicut vult et vecine integraliter soluantur. C Sed quare inuenimur: quia ita et caste alia mente stigantes: et perfequantur vita: vel omnes alia tam libenter predicent peccata: vel peccatum faciant: quia nimis pluries inuenitur qui predicatores infotinabunt: respabit quod auditores admonesti debeant audire: paua inuenitur qui eos bene audiant: quod non vel ipsi qui vogent quod omnia predicent. Animo potius vellentq; de aliis specialiter in quibus ipsimet inuenti sunt: reprehendi: quia omnia ossa sola et contrec vellent quod alij predicarent: sed potius procurantibus quod a predicatoribus confessoribus: pio talibus viris doctrinis: et ministeriis: sicut ostenlum est. C Item. Et infra. cc. cccxv. Et quod decretales fiat predicentibus precipientes: ne pietas et clerorum suis detrahant seruonibus. Sunt parer tit. de vij. de pnnde. c. religiosis: que bus ad hoc vt. questione prima determinat reputantes detractionem quicquid contra illorum vicia predicatur: fomentantes ne peccatrices: illorum societatem malum assistere: si peccati illorum audirent magnitudinem: z super peccata aliorum sic

Art. ij.

Exth.

Art. iij.

neatur: tamen turpiter appetitur. ¶ Secundo idem patet per decretum sumptū ex verbis Crisostomi: dis. xl. multi. §. quicunq; sub hoc tenore. Quicunq; desideraverit primatum in terra: inveniet confusionē in celo nec inter servos christi computabit: qui de primatu tractaverit: nec unusquisq; eorū festinet: quō aliis maior appareat: sed quomodo omnibus inferior videatur: quoniā nō qui maior fuerit in honore ille est iustior: sz qui fuerit iustior: ille maior est. Causa vero quare talius appetitus sit illicitus videtur esse: quia plus appetunt preesse z ordinari propter nummū: q̄ propter deū. Et omnes sic appetentes: z sic beneficia vel ordines accipientes: sunt mercēnarij z nō pastores: sicut patet p decretū allegatū. Q. vi. 14. Quibus dicitur Jo. vj. Queritis me: non qr vidistis signa: sed qr de panib᷒ comedistis z saturati estis. Sup quo verbo dicit beat᷒ Gregorius. Per eorū personā: deus illos intra ecclesiam detestat: qui p sacros ordines ad dñm appropinquantes: non eisdem ordinibus virtutum merita: sed subsidia vite presentis exquirunt: nec cogitant quid in vivēdo imitari debeant: sed que stipendia percipiendo assequanẗ.

12 ¶ Tales sicut a deo sunt repellendi: in fine: dicente. Amen dico vobis recepistis mercedem vestram: z ipsi regnaverunt: z non ex me Osee. viij. Ita etiā nunc ab illis qui locum tenent dei repellendi: ne ad ordines vel beneficia recipienẗ ecclesiastica. Immo ipsimet ab illis se retrahere deberent: sentientes se idignos z illiteratos: z dei timorem ante oculos habentes: etiam ordines z beneficia eis: oblata respuere deberent: respondentes sicut respondit ille cui dicitur Esa. iij. Esto princeps noster. Quibus ille: non sum medicus: z in domo mea non est panis. Beatus Grego. pastora. li. j. c. j. dicit. Qui vim pigmentorum nesciunt videri medici carnis erubescunt: z tamen qui spiritualia precepta nunq̄ cognoverunt se cordis medicos profiteri: non metuunt cum vulnera cordis occultiora sint vulnerib᷒ corporis. Quorū quāta est p̄sumptio: pz p hoc qō de beato legiẗ Gregorio: in registro suo: in quo ipsemet se indignum reputat gubernatione navicule Petri dicens. Vetustā navem z confractam indignus infirmusq; suscepi: undiq; fluctus intrāt: ideo mihi in periculo manum orationis porrigas. Si sic timuit: si etiam tali timore motus fuit ne preficeretur: sicut legitur in vita sua: quare timere atq; fugere gubernaculum navicule non deberet: q̄ tres anseres nescit gubernare. ¶ Sed quia aliquorum cupiditas in tantum mentis oculos excecavit: q̄ periculum suum non vident: z ideo a talibus appetendis z suscipiendis seipsos refrenare negligunt: ab aliis dei locum tenentib᷒: tanq̄ cupidi z indigni: quando illorum videt importunitatē refrenari deberent: qr sicut beatus Gregorius in registro: z allegatur in decretis. viij. q. j. in scripturis. Sicut locus regiminis desiderantibus negandus est: ita fugientibus offerendus est: sicut scriptū est: nec quisq; sibi sumat honorem: sed qui vocatur a domino tanq̄ Aaron.

¶ Est si dicentes: nec quisq̄ sibi sumat exemplum: excludere velitis ab appetitu beneficij ecclesiastici nullum habentes bñficium: nec aliud unde viverent: qui bene bona recipere possunt ecclesie z male: quāto magis illos excludere intendit ab appetitu alterius beneficij: qui unum habent unde vivere possunt: z illos qui aliunde sustentationem habent: qui vix bene beneficiū possunt recipere ecclesiasticum. ¶ Quod primo pz in habente aliud beneficium: qr sicut in largitione elemosynarum facienda pauperibus inequalitas z iniusticia esset q̄ unus duas vel tres reciperet portiones: qui cum una provideri sustentari posset z alij nihil reciperent: sed fame affligerentur vel morerentur. Sic in proposito: inequalitatem cōmittere videtur: qui de bonis ecclesie que sunt bona pauperum inter plures pauperes distribuenda: plures portiones z prebendas: vel ecclesiā cum prebenda accipiunt: qui de una vivere possent: melius quo ad animam: q̄ cū duabus: z alios pauperes z digniores z meliores coram deo inopia affligi pmittunt. De talibus dicitur Osee. ix. Sacrificia eorū panis lugentium: omnes qui comedunt ex eo: contaminabuntur. Omnis nāq; talis decipit esse trinus in personatibus seu prebendis z unus est in substātia: sicut deus est trinus in personis: z unus in essentia: videtur dicere z appetere: illud quod appetijt tūc rit Lucifer Esa. xiiij. Similis ero altissimo. Sicut ergo ille Lucifer hoc sine peccato nō appetivit. Ita nec in proposito pluralitas beneficiorū: nec sine peccato appetiẗ: nec sine periculo possidetur. ¶ Quia sicut nullus sine petō appetere posset: q̄ mater sua uno vel pluribus membris esset mutilata: vel q̄ debitis careret mēbris z ordinatis. Ita nec q̄ alma mater ecclesia illis careat ministris z mēbris: qui de beneficijs illis vivere z matrem honestare z honorare possent: que alius occupat: qui plura habet. ¶ Sed dicentū

subtrahuntur per hoc matri membra congrua: quia unus servit duabus ecclesijs: z supplet actum z officium duorum. ¶ Quibus respondetur q̄ oculus unus in monoculo supplet officium duorum oculorū: nec tamen ita bene z ita decenter: sicut facerent duo. Ita in proposito decentius z utili᷒ eēt in omni ecclia cathedrali multos videre canonicos: q̄ vicarios: z in omni ecclesia curata videre unum curatum: z in omni p̄benda unum canonicum: q̄ unum in multis et pro multis. ¶ Tantū ergo honestant almā matrem ecclesiam: que sibi plura acquirūt beneficia: ex qua acquisitione ut dictum est: sequitur membrorum eius diminutio: dicētes: q̄ un᷒ sufficere potest plurib᷒ ecclesijs: quantū matrē suam honestaret: qui unum eius erueret oculum: dicens. q̄ unus oculus ei servire posset. Et tantū ecclesie proficiūt z deo: quantum equus maledictus: qui prebendam plurium comedere vult equorum: z non plus laborare: q̄ unus: z nec plus proficit domino suo. Tales periculum suum videant in verbis prosperi. li. de vita contemplativa. c. x. allegatis. in decretis. j. q. ij. pastor: sub his verbis. Pastor ecclesie his quibus sua sufficiunt non debet aliud erogare quoniam quidem nihil aliud est sic habentibus dare: q̄ perdere: nec illi qui sua possidentes: dari sibi aliquid volunt sine grandi peccato suo unde pauper victurus erat: accipiunt. ¶ De clericis quidē dicit spiritus sanctus. Peccata populi mei comedent. Sz sicut nihil habentes proprium: non peccata sed alimenta: quibus indigere videnẗ: accipiunt. Ita possessores non alimenta quib᷒ abundāt: sed aliena peccata recipiūt. ¶ Sz dicent forte aliqui qui nihil habent de hereditate: vel parentum patrimonio: q̄ hec auctoritas contra illos est quibus parentum vel mūdi opes suffragātur z divites faciūt: sicut patet per decretum Hieronymi ad Damasum papam. j. q. ij. clericos: sub eo qui se

14 quitur tenore. Clericos autē illos convenit ecclesie stipendijs sustētari: q̄bus parentū: vel propinquorū nulla suffragantur bona. Qui aūt parentū bonis in operibus sustētari possunt: si qō pauperum est accipiunt: sacrilegium perfecto committunt: z per abusionem talium: iudicium sibi manducant z bibunt. De quibus dicit decretum sumptū ex verbis Prosperi. in li. de vita contemplativa. c. x. z habetur. j. q. ij. si quis sub tenore sequenti. Non est iniquum meum dicere: quale peccatum cibos pauperū presumendo. Intertimearis. i. pre alijs sumendo suscipiant: qui ecclesiam quam iuvare de proprijs facultatibus debuerūt: suis expensis insuper gravant: propter hoc fortassis in congregatione viventes sunt: ne aliquos pauperes pascant: ne advenientes suscipiant: aut ne sub censum quotidianis expensis imminuant: sed non contra illos qui unum habentes beneficium: aliud suscipiunt sed cōtra hos est auctoritas Augustini: qui ita istos suo dicto involuit: sicut alie auctoritates alios involuūt: dicens: z habeẗ in glosa: super illud Esa. iij. Atteritis pplm meū z faciē pauperū demolitis. Ecce inqt opes sibi thesaurizāte z in delitijs abutunẗ: z q̄ ad sustētationem pauperum dantur: sibi reservāt: vel propinquis distribuunt: aliorum inopiā suos vel suorum divitias faciunt. ¶ Et propterea rō ita istos sicut alios vincit: qr si istis illicitum sit pauperū accipere bona: quia de seculi divitijs vivere possent: quare non esset illicitum bona accipere pauperum: postq̄ de bonis pauperum acceperit unde vivere posset: minus enim peccatum videretur de bonis ecclesie accipere: illum qui cum divitijs suis ecclesiam iuvare posset: q̄ illum q̄ ratione totius qō habet ecclesiam iuvare tenetur: quia totum de ecclesia percipit. ¶ Sz dictis tam in precedenti: q̄ in isto articulo forte obijcient: illud Pauli. j. ad Thimoth. iij. Si quis episcopatum desiderat: bonum opus desiderat: ergo licet prelationē appe-

tere: z curam animarum. ¶ Quibus differē- 15
tia respondet beneficiorū z diversitas temporum: tunc enim quando apostolus illud dixit: beneficia ecclesiastica erant tā sterilia: z temporalia ita mala: z prelatorum persecutiones tam fortes q̄ vix inveniri potuit: qui preesse voluit: sicut patet per hoc: quod legitur: q̄ mortuo Sixto papa: diu vacavit papatus: nec per magnum tempus inveniri potuit: qui onus istud subire voluit: quia ecclesia non habuit tunc divitias: nec pompam secularem: sicut nunc habet: sed quasi omnes tunc martyrizabanẗ. Tūc pastores gregem pascebant: ad modū capitis: quod alijs membris cibum administrat. Et ideo tunc audacter dicere potuerunt: cū ps. xvij. Constitues me in caput gentium. Nunc ro econverso potius pascunẗ: q̄ pascant. De q̄bus verificetur illud Ezech. xxxiiij. Ve pastoribus qui pascebant semetipsos: nōne greges a pastoribus pascuntur: vos autem lac comedebatis z lanis operiebamini: z qō crassum erat: occidebatis: gregem autē meū nō pascebatis. ¶ Tunc fuerint forma gregis: sicut patet per illud. j. Petri. v. Forma facti

gregis examinon non quecunq; fol substan-
nalis: quia tonus esse proprium de materia da-
bant subiecta. Cume vero eo nascerio sint fi-
si forme accidentales: quia totum esse sunt
temporale habent a subiectis: q magna no-
munia sanctoria magno populo prestant: e
quia multa expendere possunt: quibus si non
presentem nullius valoris vel omnino essent
totum ergo esse sustentationem tempora-
lem: e nomen accipit a subiectione: nec sum
dunt spiritualia cum temporalia metuit: spi
ritualia non seminant. Tunc vero qua spi
ritualia seminauerunt in temporalibus ut
petere metere temporalia. Sicut patet per
quelhonem Paulj. ad Cor. xj. Si nos in
quat vobis seminauimus spiritualia: ma
gnum nos est si nos carnalia vestra metas
mus: quod e nunc licite facere possent: si ob
viuerent e spiritalia vt deberent seminarent.
Art. v. Sed per hoc nondum patet quare congrue fa
cere non possunt: quia circa studium spiri
tualium doctrinarum non occupant: si pos
tus circa studium ecclesie non pecuniarys
e augmentationis terrarum distinctum: e
studia negligi quam spiritualia: sicut obtestum
est. C. xvj. 25. d. v. D. 3. 4. contra quos vide.
Pau. j. 2. 8. c. 11. Cui hic huius loci per
q constitutiones ad dei pertinentes hono-
rem e mandatorum dei obseruantiam: vbi
lucrum non est annexum ripositas negligit.
C Dee expresse patet per exemplum constitu
tionis octam Jonifacij quondam legati in
anglia: in qua scipit archiepiscopis e aliis
ecclie prelatis vt virtute sancte obedientie
firmiter inungendo ne negociationes: ne
ptiones: vendiciones et rendimones in ecclesie
suis fieri permittant. Cum tamen Sui fir
in presentia omnium prelatorum: qui in per-
klantione vbi potest simul congregantur:
ecclesia ab eis potens mercationibus: contra dei
precepta: inquiens: Domum meam domum pa
tris mei: domum negociationis: nec sit ipsa
contra hoc quicq; loquantur: nihil lucrant
loquentes. Si vero flantum aliquod facti
fuisset: ep omnes merces in ecclesia oftensi
e rendition expositie essent prelatis officia-
les vendentes similiter quam: qui in per-
executionem demandatum. C Idem patet per
dictum Bernardi. de considerazione: lib. iij.
cap. An non inquit queribus rora legi ca-
nonicq; iusticia inhiabat? Sed ad quid: ad
hoc ostendendum: tor adducitur tribus ei quod de eis tam verificatur illud psalmi.
ad oculum quo die ostendas tur: q vbi est
tes vel secretalis de peccato vtando: vel de die circumeunt circa temporalia: de quibus
cleri e populi honestate in vita in vestibus Ang. In rota temporalium ambulantes q
e quiuis modi inilla vel parua fit meritio. De ad punctum eternitatis non intrant: Pone

quo satis expresse reprehendit Bernardus,
Eugenium papam. li. iij. de consideratione.
vbi dicit vos possum habere literam de fu-
do alicuius legis vel decretalis: sum pam
de canonica potione habenda a framb de
funeralibus sepulturam inter eos: e de pa-
nationibus e visitationibus e procurationi-
nibus: diligenter tam rectum volumen qui
glosas: quę pro eis per plaverel per replica
tionem: vel nichil nec dicit ad hanc materiam: quia le
cotum capiditate tanta sequitur bonitas
ne derelictio non est scholia: non est ille
tus non est officium ita derelictum e negle
ctum: sicut officium curationis animarum
sicut pars electiua in omni officio: in quo
e illarum cognitus e in omnibus alijs po
nuntur vti electi: vigilantes e diligentes e
scientes. In officijs vero dei ecclesiastici
los ponitur: quales describit hugo beat.
quibusdam locis cum. Recitat. Sed non po
trus: accessit e Judas: accessit vt subsequi
accesserunt e milites crucifigentes: accessit
e pertes: si sic dicere ausi sit: ad crucifixum
fa diabolo: qui nec fuerunt nec sunt nunc
ree oro consultationibus e obtentus: bus
dentes rerum sapiam: affabilis in plasian
n in ecclesia: tarde ad mensam: quibus aliqs
peccatorum: veloces ad querendum: veloces
lepora parationes ad congregandum bur
tiales: ad vocandum pauperes: libentius
potrigunt panę cani: q pauperi: plenus fe
nimis: eis ad mensam quam ad missam: quo
rum thalamus ornatior est ecclesia: mensa
paranor est altare: quibus in ecclesia pulsi
equus carior: mussaticapa pulchrior: casula
camisia delicatior: alba. Ecce quomodo ob
fuorum est ille sui primitivus status et colo qui
nus: dispersi sunt lapides sanctuarij ac
pue omnium platearum: hoc est. In quas
tonitate illud precipue est ad quod ille re
articulum dicit ep non sunt ordinate nisi ad
quo sequi oportet quod nec bene ordinate
quia sicut oportet quod furdi a nunnullis
simul: nec errorati. Sequitur. Omnes
insa sua bedeliuerunt ynusquisq; ad sua
rum sua: a summo vsq; ad nouissimum.
In quo introducitur secunda pars huius ar-
tis illimis a videlicet prelatorum auaricia:
quantum ad ingressum: e quantum ad pro
gressum. C Primo quantum ad ingressum:
nemum tum sui flatum patet. Ita in proposito de hic quidem
ac tum ad auaricia de
tur: si benedicto ita obtulum: vt ille
tur: non obtinuerit: quia non obtinuit. Vide
tes vel secretalis de peccato vtando: vel de die circumeunt circa temporalia: de quibus
cleri e populi honestate in vita in vestibus Ang. In rota temporalium ambulantes q
e quiuis modi inilla vel parua fit meritio. De ad punctum eternitatis non intrant: Pone

tinguit principes illos videlicet de ch Esa.
i. principes tui fecerunt furtum. C Primo qz
propter illorum negligentiam multi spiri-
tuales fures in ecclesia erunt impunitis: si-
cut ostensum est. ij. 8. c. xvij. Secundo quia
per eorum negligentiam vel procurationes:
multi intrant ecclesias: ecclesiasticaq; adeps
beneficia: sed non per ostium: sed ascendunt
alunder: latis est fur Joan. x. cui sedi ipse
fur. Dum enim carnis amore recipiuntur
ministros vel clericos eis seruitetes: indignos
quos omnino tales per ipsos sic ecclesiā
intrantes ascendunt de quia ait q pos
tus christi: sed per viarum carnalia affec-
tum: sicut officium curationis animarum
dant affectione. Et hoc per illos q magna
beneficia ad instantes bonos prosperę ne-
gotiantes sic ne magnum lapidem: sed fun
per vias illos ad propinquiores cadit: con
ex complum christi qui ponus Petro cre-
tinet qui ait: si quis illum sibi ne potibus
tradidit ecclesie sue custodias. Et contra ce
mpti Melchisedech: qui erat sacerdos de
stolice sine parentela non legitur: in si-
guam forte quod sacerdotes secundus ordi
nem Melchisedech: non deberent parentib⁹
sed ne ditione ecclesiam tradere gubernan
dum quod sinon fecerint sed carnali amore
retati indignos promouerint: sociq; furiq;
sunt: mali agricole e seminatores quia bo
ni ecclesie seminant in terra sterili. C Pote
per dictam causam congrue rabbus prela-
ne respondere potest: sicut respondit fun
scandam magno prelatorum qui somnolenter
sibo ministres beneficiorum: causa ecclesie
siorum ad illum pertinet de quo per scrutili
standam dicendo. Dominus mea est. Et cho
ne respondit est nomus matrone vocabu-
tur. Spse dixit: tam patrem fuum: qui pat
am chori. Cum autes chorum nihil aliud re
ponderi posset: quam quod scripsitur. Re-
spondit eis nemo. Hos autem fecit illa spe-
cialem tantum: ne quibus Ecc. xvi. 3. vt pa
stores ignoranter intelligentiam suam
carnali amore erroret. Sequitur. Omnes
ina sua bedeliuerunt ynusquisq; ad sua
rum sua: a summo vsq; ad nouissimum.
In quo introducitur secunda pars huius ar-
tis illimis a videlicet prelatorum auaricia:
quantum ad ingressum: e quantum ad pro
gressum. C Primo quantum ad ingressum:
nemum tum sui flatum patet. Ita in proposito de hic quidem
ac tum ad auaricia de
tur: si benedicto ita obtulum: vt ille
tur: non obtinuerit: quia non obtinuit. Vide
tes vel secretalis de peccato vtando: vel de die circumeunt circa temporalia: de quibus
cleri e populi honestate in vita in vestibus Ang. In rota temporalium ambulantes q
e quiuis modi inilla vel parua fit meritio. De ad punctum eternitatis non intrant: Pone

ta curtua non facit nec mensuras lineam recta-
mus nec opus rectum: sed errorz curuitas
in regula in exemplari facta errorem corru-
ptionem in regula aut exemplaro. Ita in
posito. Pastores sedentes cum ses Diere-
mi. fonte cum siccato pel interrato necesse
est ritualium ficeas vel interiorari. Ita in. p-
posito relatario clero q diaboli seductio-
e siccatus a spiritualij aqua e interioratus q
peccatum: sequit seductio populi. Q8 pul-
cherrime ostendit Robertus grossus caput
in sermone magnum papę e cardinalibus tra-
didit legendum: per hanc deductionem. Sic
cut inquit in fole est causa lucet huius multi
illuminatio: ita summitas e augmentatio
e consummatio e consernatio pulchritudo
e decor. Sic e fedes apostolica. Deficit ergo
vero ipsius rationibus causalibus necesse est
multi perire. Sic spiritualitet e temporalitet
dendum indicet: pessimum quomodo christi
p animabus saluandis defendi in terris:
e quemodo nimis homines vero pastores
reo locum suum tenentes in terra: per quos
quasi tota mundi fides ingo fabricet: q nec
pro magna parte a fide recessit christiana.
Quia magnum inimici partem occupat in
fidelez quam fideles occupare studerunt
magnam partz saltem ritualem imperium
grecor: q aliquando fuit christianissimum.
De reliquo magnam partem occupant be-
renci e falsi christiane: propter quam popu
li christiani diminuuntorem christus voce in
gubis plangit per prophetam Jeremiam. Fa-
sum sicut qui colligit in autumno racemos
vindemie: non est botrus ad comedendum
Michee. vij. Et ergo ista deductione concludit
dicens quod si causa ista nonis e multipli-
cationis fides fuerunt boni pastores de qui
bus burrcuit. Diabo vobis pastores intra
eos meli: facile est unumquemque cum ali-
tionis e coartatis de fide christiane: malos
videlicet pastores intra illud Exech. xxxiiij
Dilperse sit ones meoz e effet pastor cū
oppositionis opposite sint cause.

Ar. vij ¶ Cuius errouz e periculi sit causam asse
re est false? inconuentis: in sermone pre-
allegato. Exemptiones e pusiones quas do
xj vicy inferiores a ptate prelatoz: immediato-
rū eccliarū: vel eū indignis e qui ingnam
ignoz. Item qua pmouent e de beneficijs pr
uident ecclesiaficis. Dicit ergo. Item pasto
res minent ones sub inferiorum pastoz
cuz. Supponere e oubus de bonis pastori
bus p uidere. Q8 econtrario ones eruntis
z suis carnalibus amicis puident de lacre
z sanctis q modo nō puidentur oubus: q

melius ad animarū cară pertinet salutem
sed amicis: quod pingnue est ad corporis
sustentationē. Et quo malo seguntur q pa-
stores acti sūt a christo. cōsimilem: z pi
gnore spiritualez cuz tantū sit: z in ma-
gna parte eo pruenit: nisi vidēt exemptos
monasteriop: z cenobioz sumptas e educ
tas: z ipsi ouibus q ipsis cōmittent: z a
lupis rapacissimis ipsi strāgulent: z ipsi
ppiuilegia sic pastoz eos obstruunt: z qm
modica vocē tantos eos poterunt libera-
re. Cū ergo sumus pastor ecclesie: z in hoc
stricto indicio sanguinem quis sicis pasto
ri oculo perdirarū de ipsoz manib? requi
ram. Quam poterunt spūs in tal? exēptiones
afferre rōnēm si forte in exēptos z quos
gistatores criminis refutionem retorquati.
Et tute timendi sūt ne exēptes z exēpti
ad ignem eternum facere recidāt. Vnde
animap: contra exēptum supremi pastoris
christi facere videntur: z pra exēptarquod
ea in mundo. Ego inferni est: quia ipse
mundi log? absqz z medium cuiuslz pon-
nomine. Ego inferni est: quia ipse
Moysi factū est nō tenet. Quod ergo
pū fiunt z ipse planta in eo posit figura: vel
desunt z ola in edificatione ipsi: z ipse
exēptar quod sibi ostensum fuit in monte.
Doc peeptum timimus maxime vigz pla-
tationis fed z absēnis illis fanari nō fuit
ciunt sui exēptar eoz tribz planta in qua
ois architect? e hierarchia sum ordinem
nā poenitentiā z optationē facras ad dei fon
tem vt ei? posset ad summā re ducere. Fa-
narato cuicunq; cū cōmitti spoluatis: z fau
atum curandū. Luc. x. dicens. Curā illius
habe offerens et q̄cūq; supererogaueris ego
damnare: vicinus e vestrum: hec de pprio
chpti patrimonio: in futuro etiam eter
nam. Si tutus ergo medicus est qui p tam
magna mercede circa infirmus nō solicita
ur pīm frequēter visitā do: alloquendo: e
manū ppia tāgēdo: exēplo summi pasto-
ris q̄ est Exech. xxxiiij. Ego visitabo oues
meas: sicut visitat pastor gregē suū. Et ex
pla medicorum corporum de quibus Sene
ca ad Lucilij epistola. xxj. Quedam inquit
non sūt a plene monstrandum: nec pōt me-
dicus epistolas ebi ac babere: nimpne ei
gerenens tāgēda est. Et exēplo pphetarū:
quno dicitis qui dij. Reg. iiij. dicentes et q
filium suū a mitis fuscitare: tetigit ei
fuo baculo fuscitare nō potuit. Sic multa
q facerdotes vel vicarij facere nō pōt circa
spūalē reliquationē: z multa alia spūl p-
sones facere possent: sicut patet. C. ij. xj. Si
deo rete fieri mulier illa sapienter debide

ticit: imo nisi fecerez diligenti investiga-
tiōe q in his bonis quit pastor requi: quis
bant semetipsos: gregem aute meū non pa-
scebat Exech. xxxiiij.

Cūius pter hoc frequēter a gregep nō
residentiam se elongant: vel gregē nō pasce-
re vebue suis parentes: reliquos abūdan-
tius orāt e predicāt. C. Quo factum primo
offendit ille summus exēplū christi medico
ppetes. Secundo contra pcepti legē ecle
siasticarum. Tertio illop audiencia est re-
spuenda cum humani pastoz ejudicia in-
dē offendenda culpa z pena z periculum.
Quito causa pene z periculi. Sexto offēdi-
ne negligēta summi pastoz in terra: qui
inferiores ad residendum non compellit.
C. Quantum ad primū est secundum: q illi
qui residere nolūt in suis beneficijs: sed p
vicarios vel locū tenentes facere vocāt ille
animap: contra exēptum supremi pastoris
christi facere videntur: z pra exēptarquod
ea in mundo. Ego inferni est: quia ipse
mundi log? absqz z medium cuiuslz pon-
nomine. Ego inferni est: quia ipse
Moysi factū est nō tenet. Quod ergo
pū fiunt z ipse planta in eo posit figura: vel
desunt z ola in edificatione ipsi: z ipse
exēptar quod sibi ostensum fuit in monte.
Doc peeptum timimus maxime vigz pla-
tationis fed z absēnis illis fanari nō fuit
ciunt sui exēptar eoz tribz planta in qua
ois architect? e hierarchia sum ordinem
nā poenitentiā z optationē facras ad dei fon
tem vt ei? posset ad summā re ducere. Fa-
narato cuicunq; cū cōmitti spoluatis: z fau
atum curandū. Luc. x. dicens. Curā illius
habe offerens et q̄cūq; supererogaueris ego
damnare: vicinus e vestrum: hec de pprio
chpti patrimonio: in futuro etiam eter
nam. Si tutus ergo medicus est qui p tam
magna mercede circa infirmus nō solicita
ur pīm frequēter visitā do: alloquendo: e
manū ppia tāgēdo: exēplo summi pasto-
ris q̄ est Exech. xxxiiij. Ego visitabo oues
meas: sicut visitat pastor gregē suū. Et ex
pla medicorum corporum de quibus Sene
ca ad Lucilij epistola. xxj. Quedam inquit
non sūt a plene monstrandum: nec pōt me-
dicus epistolas ebi ac babere: nimpne ei
gerenens tāgēda est. Et exēplo pphetarū:
quno dicitis qui dij. Reg. iiij. dicentes et q
filium suū a mitis fuscitare: tetigit ei
fuo baculo fuscitare nō potuit. Sic multa
q facerdotes vel vicarij facere nō pōt circa
spūalē reliquationē: z multa alia spūl p-
sones facere possent: sicut patet. C. ij. xj. Si
deo rete fieri mulier illa sapienter debide

rauit z petuit presentiā habēdi. Ita subdi-
to adhuc desiderāt z sentēs huic curatorum
e de quo absentia frequēter scandalizātur:
sicut ones non habentes pastores. ij. Reg.
xxij. C. Ecclo exēplo Chanegui dicit Ezā. xxx.
Super ipsealā dominiego sum tama ingi
ter p die: sug caffodiam mea? ego sum filius
tonio nostrius. Et exemplo patriarchary
Jacob. Ego vos z filios eoz in dicis Ezā. xlvij.
Pastores onium simulis nos z patres nri
quop Jacob reddem ratione quomō ones
Labā ouibus ibera: sed. Item dicit nor
etuq; ehi verbuz gelus: fugiebar somnus
ab oculis meis. Et Lece non dicit fedō ones
caffodire debue habitasse in aula regia vel
palatio papalis nec delitias e somnia ones
rens delicatas nec dicit se per pueros vel me
dias plonas ones illius custodisse: ut nos
somnia abocatis sins non reessisse. Ego
rgo exemplo exerant pastores: bequibus
Ezā. iij. Mundi tauerunt pastoz eos sine
amplius negligēdo eos a cura sua sint abe-
sentes: fed in cura sua p sentes ne posit hui? se-
culi iudā e domus israhel: ab illo qui bonū
pastoz martinū in monte eruta aggressus
est qui ā fonte fuum in illo mundi exercet
tentur ab illo esu impioperando e deridē
do dicatur illud Zachar. C. pastor e idolū
berelingues gregem. Pastor inquit nomi
ne dolum berelingues ones: ones vbi pastillas
in medio iuporum habitans in abditis: ei
nibi dunitas querentes ergo delitias de. dv
nifci generaliter scolues fidrāt. z de lub
dutos z altos cur? ones facere: ut sest. q8
facere holuit. z q8 holuit facere nō potuit
fedicant illud Zach. xxxiij. Ego pastor eos
doc mēitis: alimentis e exēptis lucubrētio.
Doc nāqz eis ratio dictatur: si dign? est ope
rantis mercede sua Matth. x. Et Luc. x. dic
gnum est q ipse p mercede opa debita impē
dat: q8 cōgruo modo absens facere nō pōt:
qua quomodo pascent ones tribus predi-
ctis modis absentes de quib? dict Ezā. xl.
Nō audierunt ones. Nec mirādum: nimis
distrahant: ppter q8 ipsi pastores iraz est
furor meus Zach. x. C. Secundo idem nō re
sidentie beliciam est contra iura ecclesiasti. 14.
ca: e doctores ppiios non residentia. Pro
magna nāqz parte nō residēs tunt iuriste
qui contra eos habent doctorem propriuz
hostiensem. lib. iij. Tit. iij. de clerj. domo re
si. in eccl. vel prebenda. §. i. clericos: qui dicit
q residentiam facere tenetur: quicunq; be-
neficium prebendale habet: sine minimum
sine maximum sit beneficium: sicut ep'atus
in cuius cathedra debet ep's residere: sicut

pt; p decretum sumptū ex verbis beati Gre-
go. vij. q. j. puenit scribentis cuidā diacono
in hunc modū. Peruenit ad nos pigmeniū
amalificane ciuitatis epm in ecclesia reside
re ptentū nō esse: sed foris p diuersa loca va
gari: idcirco auctoritate hac tibi pcepimus
quaten9 hoc de cetero facere nō psumat: sed
in ecclia sua sacerdotali more resideat: quē
fortasse, si se non emēdare post tuā admoni
tionē cognoueris: in monasteriū cū deputa
re curabis. ¶ Ad idē est decretū concilij car
thagin. di. xlj. epo. hec continens. Eps vilem
suppellectilē z mēsam: ac victum pauperez
habeat z dignitatis sue auctoritatē: in fide
z vite meritis querat: hospitiolū quoqz nō
lōge ab ecclia habeat. Innocēti9 etiā extra
de cleri. nō residē. in glo. sup. c. clericos. dicit
qz reqrūt residētiā bnficia hntia curā aiarū
z etiā alia simplicia: qb9 hoc cōpetit vel ex
statuto vel ex priuilegio vel ex cōsuetudine
approbata. Et infra dicit. Intelligo tn omne
bnficiū residētiā reqrere nisi cōtrariū ostet
Et hec residētia dz fieri i ppria psona: sicut
pz de cleri. nō residē. c. qz nōnulli z. c. seque.
z. c. inter quatuor: qz ad hoc cōstituta sunt
bnficia: vt seruitiū inde fiat: vñ ipsa non dz
recipere q nō seruit: qz qui nō laborat: non
25 māducet. ¶ Quantū ad tertiā partē huius
articuli: dicūt se hre dispēsationē: verū est fa
cti: sz nō iuris: qntū ad intētionē: sicut ostē-
sum est p decretalē: cui innitunt. O. iiij. 17.
Ex qua pz: qz cū dispensationis finis sit: vt
in aliquo vtili studeatis: vt oues christi me
lius custodire possitis: si hoc nō facitis in
responsione vestra: mihi obuiat dispēsatio
sz nō dispēsationis causa vel rō seu intētio.
¶ Sed dicūt z forte allegāt se residere non
posse: sed quare hoc nō allegāt in bnficij su
sceptione excipiētes qz ideo bnficiū recipere
nollent: qz residentiā pter bnficij exilitatē
facere non possent. ¶ Sed hoc facere nolūt:
ne beneficio careāt: z ideo illud male ptēn-
dunt post bnficiū obtentum: quia si habēs
vnam carrucatā terre vel minus vel parum
vltra: sicut frequenter contingit se z vxorem
z familiā exhibet in domo z filios duos vel
tres in scholis: z filias nuptui tradit p cui9
terra vel redditibus vix inueniret: qui ei da
ret. x. marcas p annū: quis eis crederet: qui
nec habent ex parte dei vxorē vel filios aut
filias qui dicunt qz cum beneficio ecclesiasti
co. x. marcarum: vel amplius domum tene
re non possunt: sed domū ecclesie cadere per
mittunt. ¶ Sed in rei veritate vbi homines
de terris suis fideliter viuentes bene intrāt
z in bona fidelitate viuunt: z ideo a deo iu-
uantur: illi qui vel male intrant vel male vi
uunt. z quia vxorem ppriam non habent in
aliensis: que nullo eis dato ptentantur plus
expendunt. et ideo nec prosperantur: nec a
deo iuuantur. ¶ Cū ergo dispensatio iustā
requirat causam: z aliter non dispensatio:
sed potius dissipatio sit: quis illoz dispen-
santes: immo potius dissipantes a peccato
excusabit: qui habētes respectū ad preces
diuitum vel ad pecuniam datam in sub colore
pietatis: p dñi epi elemosyna: tūc pmittunt
in curijs diuersis in officijs occupari diuer
sis: z nō tm in curijs: immo in locis alijs ex
tra parrochiam: vt sumptibus parcant tot
nō residere pmittunt: qui leuibus petentiū
credunt suggestionibus in derelictione gre
gis dei: quod nō facerēt in derelictione gre
gis pprij. ¶ Uel saltem si dispēsantes dixe
rint iustā subesse dispēsationis causaz: qua
re pecuniam ab illis cum quibus dispēsant
sub titulo recipiūt elemosyne: nunquid de
sine iusticie venditione pauperes suos pa-
scere nequeat: aut priuilegiū forte habeant
facere mala vt eueniant bona: aut quod pe
ius est more Jude proditoris: qd p pauper
bus recipiunt: in pprios vsus conuertunt.
¶ Uel quis interim tales nō residendi licen
tias impetrantes a peccato excusabit: dum 16
dispēsantib9 suis improbitatib9 pdictoruz
maloz occasiones: dū nituntur curaz gregis:
quam sub iuramento z aiaruz ppriaz pe-
riculo susceperūt derelinqre. In susceptione
nanqz bnficij tenētib9 illis man9 suas inter
man9 epi: eis ab epo cura ecclie sub talibus
cōmittit verbis. Cōmittimus tibi talē eccle
siam cū cura aiarū ad presentationez talis
sicut vis respondere p nobis: z p te in die iu
dicij: sicut deus te adiuuet z sancta euange
lia: quibus verbis dictis librum in iuramē
ti cōfirmatione osculat. ¶ Quis ergo eos a
cura nō diligēter exhibita excusabit post ta
le iuramentū de cura facienda emissuz quā
fugiūt: z iuramentū frangere videntur: pstita
ram hospitum declinantes: ne eterna expē-
dant p salute animarū eterna. ¶ Quando
animas p ouibus ponerent q nec pecunias
p illis ponere volūt: cū teste beato Greg. in
homel. Ego sum pastor bonus. Primū no-
bis sit exteriora nostra misericorditer oui-
bus impendere. Postremum vero si necesse
sit: etiam mortem nostram p eisdem ouib9
ministrare: a primo autez hoc minimo perue
nitur ad postremum maius: sed cum in-
comparabiliter longe sit melior anima qua
viuim9: terrena substātia: quā exteri9 possi
demus: qui nō dat p ouibus substantiā: quā

p his datur9 est aiam suā? ¶ Nec illi quos
in loco illoz dimittūt: apud deū sufficiētes
reputabuntur vel acceptabuntur procura-
tores: quia nō possunt facere omnia q dñs
illorum posset: si esset psens: sicut patet per
dicta. E. ij. 13. Ergo quantūcunqz pcurato-
rem in loco illorum dimittant: siquidem in
nōnullis partibus baliuus illorum pcura
tor vocatur rectoris apud deum illos nō ex
cusabit: qz sufficiens non ostendit pcurato
rium. ¶ Sed dicent sicut dñs ouiū pcedēs
licentiam pastori suo: qz alteri illas tradere
possit custodiendas: per licentiam primaz
datam: ipse pastor a periculo ouium libera
tur. Ita in pposito. ¶ Quib9 respondet: qz
si dñs ouiū in licētia tali data pastori: oino
ipm exoneraret. z eps istos. verū esset tam
exēplū qz dictū: sed qz eps istos ab onere su
scepto vel iuramento nō exonerat: sed ad p-
uam improbam petitionem z instantiam
permittit: qz oues alijs tradant: in pprio pe
riculo ipsi non residentes de ouium perdi
tarum respondebunt periculo. ¶ Si vero
oino inuiti velint: qz ideo non residendi pe-
tunt licentiā vt discant: z melius oues in po
sterū custodiant: z qz hoc licitū est exemplo
sanctoz pastoz Luc. ij. qui dixerūt. Trāse-
amus in bethleē z videamus hoc verbum
qd factū est: faciāt qz illi sancti pastores fe-
cerunt: qui cum cognouerunt de verbo: cito
ad gregem suū reuersi sunt: glorificantes
deum. Ita isti: postqz in scholis didicerint
de verbo incarnato: z gregis informatione
ad bene eps audierint: redeant ad gregem
suum z deū glorificent: fratres suos verbis
z exēplis confirmando. Nec expectent vsqz
magistri fiant: ne cōtra Jacobi pceptum fa
cere videant dicētis. Nolite plures fieri ma
gistri fratres mei zc. Jac. iij. Ne coruo assi
mulentur: qui de arca egrediens: iterum ad
arcam non rediit Gen. viij. Ne videant plus
venisse: vt discant qualiter sumptibus par-
cant: vel qualiter honores ampliores que-
rant: qz qualiter gregem pascant: quia grex
ne traditus est ad pascendum: non ad par-
cendum: ab illo qui dicit Joan. xxj. Pasce
oues meas. ¶ Si aliter falsis suggestioni-
bus licentiam non residendi extorqueant:
videant periculū suum per casum legis. L.
17 iij. 14. ¶ Quātū vo ad quartā partem hu-
ius articuli: culpa pena z periculū non resi-
dentium. Exemplo patz qd scribit Beda: de
gestis anglorū. li. iij. c. vi. de Laurētio epi
scopo: qui immediate successit beato Augu
stino primo cātuariensi archiepiscopo: qui
propter aduersitatem regis pposuit terram
delinquere: cui nocte quadaz post lachrimo
sas preces princeps apparuit apostolorū:
z multo tempore flagellis arctioribus illum
afficiens: sciscitabatur: quare gregē sibi cō-
missuz derelinqueret: vel cui oues christi in
medio luporum positas: fugiēs ipse dimit-
teret. An mei inquit oblitus es exempli: qui
pro paruulis christi quos mihi commēda-
uerat: vincula: carceres: postremo etiā mor
tem crucis ab inimicis christi ipse cuz chri
sto coronandus pertuli. His beati Petri
ammonitionibus z flagellis exhortat9: ma
ne venit ad regem: z relicto vestimēto: qua-
tenus esset verberibus laceratus ostendit: a
quo rex quesiuit: quis ei tot plagas intulis
set: z rei audiens veritatez timuit: qz causa
sue salutis tanta esset ppessus: z relinquēs
idolatriā z illegitimū cōnubiū baptizat9 est.
Ex quo exēplo patet: qz si iste sanctus epus
tm deū z sanctos suos offendit q p tā eiudē
ti z vrgēte cā: vtpote: pter metū mortis: a
rege sarraceno sibi infligēda: voluit gregez
nō residendo: vsqz tempus magis occurre-
ret fortunatuz desere: ei quāta passuri sunt
qui ex cā vana z cupida gregem deserunt: z
emolimenta recipiūt p gregis custodia: de
quibus Zach. xj. Suscitabo pastorē in ter-
ra: q derelicta nō visitabit. ¶ Quātū ad qn 19
tā partē hui9 articuli: cā tāti piculi. ¶ Pri-
mo ex auctoritate ondit bti Greg. esse rōna
bilis. De talib9 nanqz dicit beatus Grego-
rius. homel. xvij. euāgelioz sup illo verbo
Matth. x. Et Luc. x. Dignus est operarius
mercede sua. Quid lquit nos pastores agi
mus: q z mercedē cōsequimur z tn operarij
nequaqz sum9: fruct9 qppe scte ecclie stipē-
dio recipimus quotidiano: z tn p eterna ec
clesia minime in pdicatione laboramus: il-
la in nrm stipēdiū summus: q p redimen-
dis pctis suis fideles obtulerūt: nec tn ptra
peccata eadē vel orōnis studio vel pdicatio
nis vbo: vt dignū ē isudam9. ¶ Secūdo idē
ostēdit p auctoritatem Bernardi: que habe
tur. O. vj. 74. ¶ Tertio p auctoritatē beati
Grego. mor. xvij. Ecclesiastica inquit alimē
ta muti māducamus: exigim9 quod nostro
debet corpori: sz nō impēdimus quod sub-
ditorū debet cordi. ¶ Quarto: qz faciūt con
tra legem. M. ix. 15. et quia dispensationes
extorquent. E. ij. 13. ¶ Nec mirum: si non
residentes: et specialiter in curijs existen-
tes: pericula plurima incurrant: quia deuz
amittunt sicut patet. O. vj. 59. ¶ Nec mirū
si penam faciunt: quia faciunt contra le-
gem que habetur. F. iij. 30. Et quan-
tumcunqz vicarios habeant vel sacer-

dotes in casum legis incidere videntur: que
29 habet. ff. iij. 32. cũ sequẽtibus. ¶ Quãtũ ad
sextã partẽ huius articuli: si talis tãtaqꝫ sit
culpa atqꝫ pena nõ residẽtiũ: q̃s illũ a pena
⁊ a culpa excusabit: qui hmõi periculis ob=
uiare posset: curatos ⁊ rectores ad ꝑpetuã
obligando residentiã: sicut perpetui obligã
tur vicarij: ⁊ auferendo ab eis ptãtẽ dispen=
sandi: cũ eis de non residentia facienda. Cõ
dere nãqꝫ legem vel decretalem penalẽ vel re
strictiuã cũ qua epi dispensare possunt: est
duplex iniquitas: qꝛ duplicis iniq̃tatis dat
occasionẽ: dum tam epm dispensationẽ ven
dentẽ: q̃ subditũ ementem iniquos facit: si
cut pꝫ de residentia faciẽda rectoꝝ: ad quã
ꝑ leges astringuntur: sicut pꝫ. ff. e. c. xxiiij.
Pro qua tñ non facienda pecunia datur ab
illis qui dicunt: ꝙ beneficiũ est tam exile: ⁊
ꝙ tot sunt hospites ⁊ aduene ⁊ pauperes: ⁊
anni sunt tam cari ꝙ residere non pñt. Cu=
ius allegationis veritas optimo scribi pos
set experimẽto: si nouo cẽnt statuto indispẽ
sabiliter obligati ad residentiam: sicut vica
rij ꝑpetui: qui cõter vbiqꝫ minus habent q̃
rectores: ⁊ tñ vbiqꝫ residẽt: qꝛ si tali facto sta
tuto potius eligerent oĩno sine bñficio esse:
q̃ in bñficio residere: qđ pauci facerent: aliq̃
liter ostenderent allegationẽ suã esse veram
si ꝓ beneficiũ suũ nõ dimitterent: effect⁹ se
quens falsam ꝑcedentẽ oñderet allegatio=
nem. ¶ Et reuera siue in petitione nõ residẽ
tie: siue in petitione permutationis bñficio
rum pauci sunt qui veras ꝑtendũt causas:
qꝛ qualescunqꝫ pretendant: vt frequẽter rei
veritas in non residẽtia est: vt parcere ⁊ eua
gari possint: ꝓpter qđ sepe vicariam multo
pinguiorẽ ꝑmutant: cũ alio bñficio exiliori:
que quidẽ permutatio: sicut ⁊ q̃relibqꝫ alia ra
ro sine specie fit simonie: qꝛ ad hoc vt bñ ꝑ=
mutarent: deberẽt ante mẽte oculos pricipa
liter habere illud qđ ore dicunt: vtilitatẽ vi=
delicet spiritualẽ: sicut pꝫ ꝑ hoc qđ dicit In
nocentius in glo. extra. de rerũ permutatio=
ne: super. c. q̃situm: ꝙ talia possunt esse ꝟba
ad epm. Cũ ego nõ possim in ecclesia mea se
cure cõmorari vel prospicere. s. propter diuer
sitatem lingue: vel alia iusta de cã: supplico
vt de mea prebẽda vel eccl'ia alij ꝓuideatis:
⁊ mihi ꝓuideatis in alia: tales etiam vel cõ=
similes causas semꝑ ore pretendunt in per=
mutationibus suis: sed vere mendaces sunt
colles Hiere. iij.
Ar. ix. ¶ In quibus omne peccatũ est notabilius
rõne subiecti ⁊ periculosius rõne effectus.
30 ¶ Primũ pꝫ prio: qꝛ ipsi sunt colles eccl'ie:
sicut ex iaꝫ allegata pꝫ auctoritate. Reg ꝟo
nigra in colle sita a pluribꝰ videt ⁊ notabi
ad distantiꝰ q̃ in valle sita. Sic pctm̃ in eis.
¶ Scđo: qꝛ ipsi sunt q̃si oculi vel facies eccle
sie: ⁊ duces ecclesiastici exercitus ⁊ cor tot⁹
populi. Sicut ergo macula vel scabies in
oculis: vel facie plus apparet: ⁊ plaga in cor
de peior est: ⁊ ꝓditio in duce peior est sibi ipsi
⁊ grauius pctm̃: ⁊ maior ingratitudo: quia
plura ei cõmittunt: ⁊ dñs in eo maiorez ha=
bet ꝯfidentiã: ⁊ alijs periculosior: qꝛ nullus
posset citius exercitũ prodere vel perdere q̃
dux exercitus. Sic si duces ecclesie sint pro=
ditores dei ⁊ populi sui: pctm̃ in eis grauiꝰ
est: ⁊ alijs periculosius: qꝛ nulli ita quiete si=
ne omni resistentia: ⁊ expugnãt õe ecclesias
bonosqꝫ mores male viuendo destruunt: si=
cut ipsi: si mali sint. Quia sicut lupus pelle
indutus ouina vel veste pastoris: citius ⁊ si
ne resistentia ouibus noceret: qꝛ lupo agro
pastor ⁊ alij transeuntes resisterent: ipsũqꝫ
fortiter expugnarent: qđ isti non faciũt. Ita
in proposito: manifesto tyrãno: bona eccl'ie
male occupanti vel expendenti pastores re=
sistunt: qꝛ lupus ille vestes ⁊ coronã nõ ost
dit pastoris. Lupus vero veniẽs in vestimẽ
to ⁊ corona: ⁊ alijs signis veri pastoris ꝑ si=
moniam intrando ⁊ male viuẽdo: sine omni
resistentia: per totam vitã suã bona eccl'ie
male occupabit ⁊ expendet: nullus ei resiste
pastorum: nullusqꝫ illã a christi fugat ouili
sed ipse potius canes artabit ⁊ ouile male
occupando ⁊ oues deuotãdo ⁊ pascua oviũ
⁊ veri pastoris consumendo: veros pasto=
res de ouili excludit: qui oues christi si ip=
sum illum obtinerent custodirent. Magna
ergo differentia est inter pastores ⁊ impo=
campoꝝ seu nemorum ⁊ ecclesiarum: qꝛ
illi pastores lupos ab ouili excludunt: in
ecclesia econtrario: ibi agnus lupum fugit:
in ecclesia habitabit lupus cum agno ⁊ cũ
agna Johanna: et pardus cum hedo accu=
babit Esa. xj. ¶ Et vel licentius ⁊ sine puni=
tione bona ecclesie male occupare: ⁊ impu=
nite peccare possint: cautela vtuntur: qua
vteretur lupus: si tantam haberet astutiã
vel qua vtuntur: qui domum capere ⁊ spo
lia inde auferre vellent. Sicut nanqꝫ lupus
si tante esset sagacitatis et facultatis: si=
gnis pastoris vel ouis se signaret: vt li=
centius quod in ouili est occuparet. Ita
faciunt isti: vident enim: quod sine tali=
bus signis bona ouilis christi occupare nõ
possunt: talibus se signis ornant: ⁊ illa in=
tentiõe deus nouit: quod bona ouilis chri=
sti occupent: sicut ostensum est. O. vj. in et
50. Sicut insuper volentes bona q̃ in aliꝰ

domo sunt occupare: timẽtes iacula ⁊ sagit
tas illorũ qui in domo sunt: videntes qđ si
dñm domus haberent: ipsum ligantes ⁊ añ
eos vel supra capita eorum ad tabulam li=
gatũ portãtes: de eo quasi scutũ facerẽt ia
cula minus timerent: qꝛ interiores a sagit=
tis ⁊ iaculis plus se retraherent: ne contra
dñm suũ sagittare viderent: ⁊ ideo dñm ca
pere nitunt: vt eis tale de eo scutum faciãt.
Sic in ꝓposito: isti volentes bona ecclesie
⁊ domus occupare christi: scientesqꝫ ꝙ nisi
missã in cantando dñm capiant: resistentiã
habebunt: ne bona illa capiant: quia nisi
missas dixerint: salaria sacerdotum non re
cipient: ⁊ nisi rectores signa ⁊ arma portent
crucifixi: bona illa occupare non possunt.
Sacerdotes illa intentione missam dicẽdo
dñm sumunt et alia arma christi portant:
vt sine resistentia bona occupent ecclesiasti
ca: ⁊ male viuendo corporaliter non puniã
tur. Et sub hoc pretextu nemo pluꝰ q̃ ipsi in
ecclesia nocet: sicut patet per decretũ sum=
ptum ex verbis beati Gregorij. O. vj. 19.
31 ¶ In quo patet secunda pars huius articu
li: ꝙ vicꝫ peccatum in eis est periculosius:
qꝛ sicut ꝓditio ducis non tñ est damnosa
anime ꝓditoris: sed etiam periculosa exer
citui. Ita ꝓditio illorum: qui filios dñi sui
custodie illoꝝ traditos: pro refectione ⁊ nu
tritione: tam corporali in necessitate ⁊ spiri
tuali: ⁊ quantum ad corpus: ⁊ quantũ ad
animã fame perire permittunt. Immo qđ
peius est: suis malis exẽplis occidunt. Est
nanqꝫ de illis sicut de rhamno Judic. ix. vbi
legitur: ꝙ quando oliua: vitis et ficus: ar=
borum refutauerunt imperiũ: rhãnus illud
suscepit: de quo ignis postea exiens arbo=
res destruxit. Sic nunc bonis fugientibus
dignitates ⁊ ecclesiasticas promotiones: si
cut patuit de beato Gregorio: ⁊ sicut adhuc
patet de multis: qui ecclesiastica beneficia
que habere possent: vel que habent: dimit=
tunt ⁊ religionem ingrediuntur: discoli il=
la libenter recipiunt ⁊ ꝓcurant per phas et
per nephas: vt illa recipere possint: pulcher
rimas promissiones ⁊ falsas promittentes
sicut promisit rhamnus dicens. Si vere me
regem constituistis: venite sub vmbra mea
requiescite: ⁊ totũ vt honores ⁊ lucra capiant
per diuersos tractus: sicut patet. M. xiij. rx.
¶ Sed finaliter ignis peccati ⁊ mali exem=
pli: de rhamno exiens arbores destruet.
¶ Qđ ergo scriptũ est de ministris templi ve
teris testamenti: quantũ ad vtrãqꝫ partem
istius articuli: dici potest de ministris tem
pli noui testamenti. Illud videlicet. j. Reg.
ij. Erat enim peccatũ pueroꝝ grãde nimis
quãtũ ad partem primã huius articuli: qꝛ
detrahebant hoies a sacrificio dñi: quantũ
ad secũdam partem. Qui omnes similitu=
dinem suam videre possunt.
¶ Primo in rebus insensibilibus. Secũdo
in rebus sensibilibus. Tertio in rebus ra= Arti. x.
tionalibus: sed ratione abutentibꝰ. ¶ Quã 33
tum ad primum inter creaturas insensibi=
les: primo comparantur ⁊ assimulantur for
midini: seu statue posite in blado: habente
arcum fictum et sagittam in manu: et for=
mam hominis viui: quam volucres cum ta
libus signis videntes: primo timent et fu=
giunt: deinde opera vite in illo non recipiẽ=
tes: sed ipsam statuam mortuã imaginan
tes: paulatim appropinquant: ⁊ in fine su=
per caput ipsius sedentes: ipsum permer=
dant: bladũqꝫ absqꝫ timore comedunt: fitqꝫ
autem bladum comedentiũ: potiꝰ requies
et refugium: q̃ timor vel custodia. Sic vo=
lucres celi. i. demones: iuxta illud Matth.
xiij. Luc. viij. Et Marci. iiij. Volucres celi
comederunt illud: ⁊ eorum ministri: aliqui
bus ministrant prelatia ⁊ viris ecclesiasti=
cis: in quibus non sunt opera vite spiritua
lis: videntes nãqꝫ illos locum statum ⁊ offi
ciũ: tenere regiminis ⁊ correctionis: primo
timent: sed postea vidẽtes illos esse statuas
spiritualiter mortuas: qꝛ nec spiritualiter
in seipsis viuunt: nec efficaciter alios corri=
gunt: de quibus Apoc. iij. Nomen habes
ꝙ viuas ⁊ mortuꝰ es: quasi formido in bla
do: de qua in ps. lxxxij. Posuerunt firma=
mentum eius formidinem: appropinquãt
et tam ipsos: q̃ subditos absqꝫ timore spi=
ritualiter deturpãt: dicẽtes: illud Job. xiij. 34
Formido tua non me terreat. ¶ Secundo
candele assimulantur extincte ⁊ fumigantes:
quia sicut candela lucens in tenebris lumi
ne suo multum placent illuc assistentibus:
extincta vero et fumigans suo fetore nocet
assistentibus: ⁊ quanto maior fuit: tanto
extincta maiorem emittit fetorẽ ⁊ fumum.
Sic in ꝓposito de illis quibꝰ dicit. Sic lu=
ceat lux vestra coram hominibꝰ: vt videant
opera vestra bona. ¶ Tertio assimulantur Lxiii.
statuis super muros ciuitatis obsesse posi
tis: quia sicut exempla cõtinent: ꝙ ciuitate
quadam obsessa dum bonos habuerũt mi=
lites: ciuitas obsidentium nõ timuit insul
tũ. Illis vero mortuis: vt magnũ numerũ
fingerent armatorũ: statuas armatas qua
si milites ⁊ ciuitatis defensores: super mu=
ros posuerunt. Hostes vero videntes: volu
cres coruos: vicꝫ ⁊ bubones super eos descẽ

fere ꝛ manere: deprehenderit nō esse homi
nes sed fratres mortuos que homines vi-
debantur absq; timore emitalem innasce
res debitum exemit. Sicen. ꝓpositorum cui
tas ecclesiæ que ꝙ Ecclesiæ. Ciuitas parua
ꝛ pauci viri in ea ullos graues habuit fo-
tes bellatores habuit tam simm contra omne
inhitatos demonum ꝛ tyrannos: ꝛ quidē
emnes maiorꝫ tenuit bonū. ¶Sed ipsis nūc
mortuis nec ipsis non qualitas meruit: ꝛ
quasi fratres mortuos in habitu clericali
super muros ecclesiæ posituꝫ quos ideo nō
vidos spiritualiter esse ossi deprehendunt
qua causa eos a demonibus infestari. demones
super ipsos peccantes ꝛ male viuentes de-
scendere videre ꝛ manere: quo vilo bone-
res arge demoni nunciari. absq; timore vel
reuerentia: cuntantem ecclesiæ inuadunt et
destruūt. Sed hoc in defectu David. ꝛ pa-
peratchepis. episcopi qꝛ ad quēlibet vilo
perinet sicut ad David. ꝛ Roma. auferre
cetos ꝛ claudos de hierusalem vt in fine ra
tionem reddāno: veraciter dicere posse il-
lud Ezechiel. Super muros nos hierusalē
constitui custodes: non meo nos sed vitio
sicut pater per hoc quod sequitur. Tota die
ac nocte imperpetuum non tacebunt. Qui
tum vero ad peccata parentum piuꝫ arcus
si in unter creaturas sensibiles. ꝛ huius anima
tia seu feras. ¶Primo ispis assimilantur:
ꝛ quo ad ingressum ꝛ quo ad ꝓgressum.
Lup*. Quantū ad ingressum pis qꝛ sicut lupꝫ fin
ſidoum verbis quos venient: non venit
eum ventome odor eius percipiat: et oues
fugiant ne vel canes latrant ei sed latenter
ſcrip. mum facit: sed caute humiliter ꝛ man
sucte ꝛ mature incedit: ad illum finem ꝛ in-
tentionem. vt de ouibus victū habeat. Sic
ꝓpositi ecclesiarum veniendo vel ꝙcantes ad
appropingnantes ad beneficia ecclesiastica
id est. ad ouiles christi ꝛ ad cura animarum
nam nulla quando possunt absq; dubitatione
omnē simulantes humilitatē ꝛ maturitatē
incedūt. ad illū finē vt de ouibus christi
pascantur. quibus Ezech. xxxiij. ꝓfecto ad
pat. nos famelicos sit. ¶Quantum vero ad
ꝓgressum indeo lupis comparant: qꝛ dicit
beluspius qd pauo videntes hominem
upium rauci fiantur. Ita dici pōt de mali
tis curatoꝝ: videres malgvolitate polos
qui super eos latrare vellent eos quantum
possunt in auctos facere ne tutur se cui obem
ſum dit. C. iij. o. Ezech. c. viij. Fœminas fe-
quentes principū scribaꝝ. atq; sacerdotum
indeo qui inter ouis tantare aduersarios
pluo christi nunciat: qui ista ꝓpheta rationem im-

pedire nitebant. ¶Ita ecclesiæ si olim impedi
re nō poterunt ne pdicent: saltem in pro-
nomibus illorum impugnare nunq; quies
vicia illoꝝ tanquam robloquentes ꝛ sedeꝛ
ꝙ thema sui nō sequat. Sic iudicet vnus
ꝙ Sopb. iij. ¶Sed ille male custodiat aut ꝛ
mag os ea tradiderit: ꝛ tanto cautꝰ alimali
turquam sicut excmplar ter dicit se diuer
qui volens cafeum sumere a muribus suis
ne ab eis tangeret cum cafeum ad illum
cafeum citius ꝛ plus illis consumpsisset.
Sic dicet pōt de latina patronis ꝛ plan. ꝛ
alias tradit cuilibet malo a demonibus mā
tio curatiaꝝ cas plusq; bonorum debitis
qꝛ demones non tot committerent iniuriaꝝ
nec tot mala ꝑperent exemplaꝝ nec ipsi
beaturi multa mala ꝙcuntes nec ꝓ-
ipsos facerent: ꝓ possunt ꝓ illos facere
singulveraciter dicere possunt illud Cant.
¶Capiteli nobis vulpes ꝛ ꝓ vineas
parua nobis vulpes ꝛ ꝓ vineas nostras flo-
rent. Ita ergo ecclesiæ ꝙ illo mala cōmittere: sicut
de eis dixit: ꝛ de ꝓpis timorem habebis et
veramdū iaure ergo vestro illo depositorum
patris nostri Ambrosii ꝓpriaꝝ cum illo no-
lad ad alam patriam trāsmigrare. Ita de eis
dixit quod sicut legit ꝙ leone illo bonissi. Lib.
simo cui custodie ꝓpositus fuerat. Sic ꝙcuncta ꝙ habebibus negligeter agi
tibus. Tod in aliis punctis illo tempore
ne sum ꝓditum: ꝙ de illo ꝙ ꝙ alimo ꝙ
to annos ꝙ acquere ero but. ꝙ dixit mala
custodicratꝛ ego posſea latrones cum ausus
casu mmentes illos ad mon afferam a dos
ſibusmmanter qꝛ querunt ꝛ circūeunt
omne quibus dicitur Matth. xxiij. de vo
bis scribe ꝛ phariseis qui circumite mare ꝛ
aridam. ¶Secto mali malis assimilantur
cantes sicut ꝙ ꝙ ꝙ dentium sum ꝓpter
ea rebis Augustin. d. q. vij. qui necvbi fic
nem. Cui nec regnum in se rationem
habuit nec fia crimina detersit: nec filiorū
ꝓlem in correctione impudicus docen-
dis est magis ꝓ episcopus. Patet ergo qꝛ
dictus specialiter verificatur illud ad Ro-
mā. Cum enim ognosscret deum: non si-
cut deū glorificauerunt. Et cito postmoden-
tes esse sapientes: stulti facti sunt mutaue-
runt gloriam incorruptibilis deum. simili
tudinem volucrum ꝛ quadrupedum ꝛc.
¶Quārī ad tertiā partem dui articuli in
omnia rationalis fel ratione abutēte. du
mmalis assimilantur sceleratissimos fiuat
ipsius ꝓfectum animalia carbotes eo-
rum cultoꝛa deputata: ꝛ ab alij fures. Ita
ꝓpositos. Dicit. e. Uerti me ad optima
re ꝛ excepit magis fregerunt ingum: ꝛ
ꝓmerunt vinula. Secundo quo ad ista mino
rum quod ēt inter illos ꝛ benficia ea
dramentmonio assimilantur ribaldorum

de quo habet. Ar. vij. quia sicut illi vnam
accipientes illam non retinent nisi vsq; ad ea
tinuerint magis placentem: sicut patet ex
verbis ad contractum illum concurrētia
tib. in te ye vt in beg. c. Primum sicut illi plu-
res vtentes occupant de facto. Ita illi eccle-
ſie ꝓonis: vel simul plurib⁹ copulary be-
neficio: vel pauperiorem tenere cedūtem
vsq; pinguiorem habere poterint: aliquā ꝓ-
pter quem dimittunt vel permutant: quę
raro fine symonie ꝓ delectoꝛ fiat. ꝑ-
eo. c. xxx. vel per quamcunq; aliam mercē
nonem vel cambium: ad modū quo eques
cambiunt sua beneficia commendantes: et
vira valorem mendacter apprecciantes: et
defectus fubricentes: vel quos abbendebere
non possint ꝓpecunia vel alijs rebus datis
nec ꝓmissis: ꝓpter quam mercationem
non tantum mercennarij qui lucra ter
ge glosam et vtilitatem ꝓpriam ꝓpt̄ ꝓ
glosam dere vtilitatem ꝓpriam querunt
verū eius negociatores ꝛ mercatores ap
pellandi sunt: quia nulla alia inter istos ꝛ
illos mmentur differēcia: excepto qꝛ pacto
nes ꝛ vendiones: quas mercatores coque
runt ꝛ altarum rerum faciunt apertem nīs
dimicuti faciunt occulte in angulis. Si er
go dens talez indignos reputauit templo
materialem: ꝛ eft dubium quin illos indi-
gnos reputabit templo gloie. Sed illos
indignos reputarunt templo materiali: ſi
militer ꝛ indignos reputabit templo ꝛ
vendentes de templo dicens. Scribe facere
domum patris mei domum negociationis
ergo ꝛc. ¶Certo nonnulli illorum furibꝰ 4.o
assimilantur: que tāe quod fleut furi in do
mum cuius res cupit occupare: quandoq;
puerum per fortamen arrum: per quod ipse
interare nemo non potest: nisi mmittat. Ita in
ꝓposito de illis qui videntes quod alicuꝰ
ecclesie bona per ſespsos intrando occupa-
renon possunt. quia aliud habēt beneficiū
curatum ꝛ portem sum vel aliquem dcri-
cum eis ferunt cum: illud mmittunt vel
intromitti procurant: ꝛ ipsi per illum pos-
sessionis recipunt. De verbo. Ore. vij. fur
ingressus est quamuis ad fic mmissum
latrunculus foris ꝓclamat quātū ad intro
mittem. ¶Quarto nonulli illoꝝ mlitib⁹
assimilantur cui bodiernus ſepulchrum
christi quia sicut illi bene custodierūt sepi
des ſepulcri: sed nō christi. Ita istoꝝ alij
circa lapides ꝛ gleonlos magnam habēt di
ligentiam: sed circa ꝓfectu membra nutrien
da parum. ¶Quinto istis assimilant: de
quibus dicitur. vij. Reg. vlt. Interrupta est

ciuitas: ⁊ fugit Sedechias ⁊ oẽs viri bella-
tores nocte: q̄ sicut tũc interrupta fuit ciui
tas hierl'm: ⁊ ab inimicis capta. Ita nũc ci-
uitas eccl'ie varijs tẽtationibus interrupta
⁊ in plurib⁹ partib⁹ capta est: ⁊ curã habẽ
tes aiarũ: qui illã defendere deberẽt: signa-
ti per regẽ Sedechiã ⁊ viros bellatores: no
cte ignorãtie ⁊ peccati fugiũt: de quib⁹ Hie
re. xxxix. Oẽs viri bellatores fugerunt.

Ar. xi. 41 ¶ Sed non tantũ tanq̄ mercennarij fugiũt
sed quod peius est sine satisfactione rapiũt
et difficilius res ecclesie: ⁊ male occupant:
vel male dant ⁊ expendunt: de quibus resti
tutionem facere tenent: quã raro vel nunq̄
faciunt. ¶ Quod autem nõnulli illorũ con-
sanguineis vel alijs personis nõ ecclesiasti
cis bona ecclesie dando expendant: sepi⁹ vi
detur. Et ꝙ hoc malũ sit ꝙ insuper ad talẽ
teneant restitutionem sententiã audiãt ec-
clesie: que habet in decretis ex ꝯsilio Ispa-
lensi. xij. q. v. fixũ: vbi sic dr. Postq̄ aũt ep̄s
factus est quascunq̄ res de facultatibus ec
clesie: aut suo aut alterius nomine compa-
rauerit decernimus: vt non in ꝓpinquorũ
suorũ: sed ecclesie cui preest iura deueniant.
¶ Idem patet per conciliũ Carthaginense.
xij. q. iij. c. i. vbi sic dicitur. Placuit vt epi:
presbyteri: diaconi vel quicunq̄ clerici: qui
nihil habentes ordinantur: ⁊ tpe ep̄atus vel
clericatus sui: agros vel quecunq̄ predia
nomine suo comparant: tanq̄ rerum domi-
nicarum inuasionis crimine teneantur: q̄d
adeo verũ est: vt si clericus de ecclesia vel pre
benda sua pecuniam habeat ⁊ inde prediũ
emat: licet pecuniam consanguineis suis
dare potuisset intuitu charitatis: non tamẽ
predium de pecunia sua illa emptum: quia
statim cum episcopatum fuerit acquisitũ
est ecclesie: siue emptum fuerit nomine suo
siue alieno. Sicut patet in decretalib⁹. li. iij
ti. xxv. de peculio clericorũ. c. i. ⁊ c. inquiren
dum. Ubi habet ꝙ aliter faciẽs sacrilegiũ
committit: ⁊ par criminis iude furis est.
¶ Et quia aliqui distiguũt de bonis ꝓpria
acquisitis industria. Contra illud videtur
esse lex ciuilis: in autentica de ecclesiasticis
titulis. § interdicimus: collatione vltima:
vbi dr: ꝙ quocũq̄ mõ res aliqua acq̄sita sit
post episcopatũ eccl'ie acq̄rit. ¶ Si sic obli-
42 gantur: qui res eccl'ie in consanguineos ex-
pendunt: quantum credis obligari illos: q̄
res ecclesie in meretricibus: histrionib⁹: va
nitatibus ⁊ superfluis expendant diuitum
donis ⁊ festis. ¶ Illos ad restitutionẽ obli
gari. Primo ostendit ratione sumpta ab il-
licita occupatione rei aliene. Quicũq̄ nãq̄
consumit rem alienam inuito domino: ad
restitutionẽ tenetur: sed bona ecclesie sunt
bona pauperum: sicut patet per decretum
sumptum ex verbis Hieronymi ad Dama-
sum papam. xvi. q. ij. c. quoniam: vbi sic di-
citur. Quoniã quicquid habent clerici pau
perum est. ⁊ domus eorum omnibus esse cõ
munes debent susceptioni peregrinorum:
⁊ hospitum inuigilare debent: maxime cu-
randum est illis: vt de decimis ⁊ oblationi-
bus cenobijs qualem valuerint ⁊ potuerint
sustentationem impendãt. ¶ Preterea om- 43
nes qui male viuentes bona consumunt ec
clesie: ad restitutionem teneri ostendit ra-
tione sumpta: a conditione rei date sub cer
to pacto vel ꝯditione. ¶ Ois nanq̄ ratio di
ctat ꝙ qui pecunia pro certo opere sumpta
opus illud nõ facit: cũ facere posset si vellet
ad restitutionem accepte pecunie tenetur.
Sed de ecclesia christi ⁊ christi ꝓmoni patri
monio bona illa recipiũt: vt deo ceteris san
ctius seruiant: ⁊ deo tm̄ militent: a populo
de quorum decimis elemosynis ⁊ oblatio-
nibus viuunt: per sanctas preces: et opera
deo concilient. ¶ Multi nanq̄ sunt peccato
res qui sine reconciliatione saluari non pñt
quorum reconciliationis ministerio onera
ti estis. Iuxta illud. ij. Cor. v. Uobis dedit
deus ministerium reconciliationis tanq̄ vi
delicet dei amicis. Quia aliter quomodo re
conciliare poteritis: cum secundum beatũ
Gregorium. Cum is qui displicet ad inter-
cedendum mittitur: irati animus ad dete-
riora prouocatur. Et Ioã. ix. legitur quod
peccatores non audit deus. ¶ Si ergo ma-
le viuendo inter deum et se: discordiam fa-
ciant: nonne reconciliationis ministerium
euacuant: ⁊ inhabiles se faciunt reconcilia-
tores. Et bona ecclesie que pro tali reconci-
liatione facienda receperunt inutiliter con-
sumunt: ⁊ illos pro quibus orare tenentur
defraudant: et quantum in eis est in ipsorũ
defectu perire permittunt. Quis est ergo
tam insensatus: qui non iudicaret illos bo
na ecclesie male recipere: et de bona cõscien-
tia ad restitutionem teneri? Totum istum
processum quo deductum est: quod qui ali
qua recipiũt sub conditione aliqua: illa nõ
stante: ad restitutionem tenentur: sed male
viuentes sunt huiusmodi: ergo ⁊c. Confir-
mant hoc leges mundi. Nota. M. ij. 15. Et
M. ix. 15. Et. O. iiij. 15. cum sequentibus. Et
O. vj. 50. Et lex dei. Luc. xix. Ubi veritas pe
riculum illorum per exemplum ostendit:
de illo qui tradidit bona sua seruis sub con
ditione negociationis: dicẽs. Negociamini
dũ venio

dum venio de illo qui conditionẽ non tenuit
sententiauit dicẽs. Auferte ab eo mnam. Ec
ce repetijt quod dedit: quia causam non im
pleuerat quare dederat. Sic in proposito.
Ergo si hic non restituant ibi non euadent:
quia ipse bona sua repetet ⁊ male occupan-
44 tes damnabit: ⁊ non pascent vltra pastores
semetipsos. Ezech. xxxiij. ¶ Nullo enim mo
do credendum est ꝙ deus negligẽtior sit ad
corrigendum defectus qui contingunt circa
reparationẽ animarũ q̄ homines sint ad cor
rigendum ⁊ supplendũ defectus: qui contin
gunt circa reparationem vel gubernationẽ
domorũ. Cum ergo duo sint que viri ecclesia
stici gubernare habeant: domos videlicet ec
clesie ⁊ animas eis traditas. Sicut in prima
gubernatione deficiũt homines eis succedẽ-
tes sunt valde diligentes. ad faciendũ ꝙ ta-
pentur ⁊ mulctentur pro reparatione domo
rum: ⁊ eos ad hoc constringunt. Ita deus il-
los artabit pro defectu gubernationis ani-
marũ: vt videlicet ruinas illas reparent: vel
penis debitis puniantur. Aliter deus esset ne
gligentior de parte ⁊ portione sua: q̄ homi-
nes de parte illorum. Sed quia tunc nimis
tarda erit reparatio: oportet ꝙ penas sustĩ-
neant vsq̄ reddant vltimũ quadrantem. Et
ꝓ certo difficile: immo quasi impossibile est
videre: quomodo tales saluabuntur: q̄ cer-
tum est ꝙ sunt dispẽsatores patrimonij chri
sti: sic scribit apostolus Tito episcopo: ad
Titum. i. Oportet episcopum esse sine crimi
ne: sicut dispensatorem ⁊c. Et. i. Cor. iiij. sic-
ut dispensatores ministeriorum dei. Ergo
aliquando voccabuntur ad reddendũ cõpo
tum ab illo qui vocauit villicum suum: seu
dispensatorem: dicens. Redde rationem villi
cationis tue. ¶ Et quomodo ibi compotum
dare poterit: qui male viuendo bona ecclesie
consumpsit: qui gregem vel curam ei tradi-
tam: nec pascebat alimẽtis: nec exemplis seu
documentis vt debuit: sed poti⁹ tabardos suis
forrato ⁊ delicata comedẽdo: ⁊ parrochianos
dei filios eius dispensationi traditos: fame
⁊ frigore mori permittit. Nullus dispensato
45 rum ecclesiasticorum talem in domo sua di-
ligeret dispensatorem. ¶ Sitis ergo boni di
spẽsatores. i. Petri. iiij. quia aliter inaniter
gaudetis: vos vel amicos vestros beneficia
habere non curata. Hec nãq̄ est aliquorũ ro
cunda iactatio ꝙ beneficium habent non cu
ratum. Et prima aliquorum questio: quãdo
de beneficio eis oblato vel amicis dato men
tio fit: vtrum sit curatum vel non ⁊ quantũ
valeat. Et prima beneficij commendatio ꝙ
multum valeat ⁊ curam non habeat: nec resi
dentiam requirat personalem: ⁊ tale haben-
tes beneficium multum gaudent: qui lanã
⁊ lac guerbas ⁊ pecunias de ombus christi
cupiunt habere: ⁊ nihil vel parum pro illis
facere: sed comedere: bibere ⁊ ludere: ⁊ esse in
tabernis ⁊ vbi placet: in nullo estimantes se
oneratos: similes illi Abimelech. Ruth. iiij.
qui bene voluit agrum proximi sui: sed non
vxorem Ruth. Ita isti voluñt bona ecclesia-
stica: sed non curam sponse. Miseri decepti ⁊
excecati: non aduertẽtes ꝙ coram deo: de cu-
ius patrimonio est quod habent onerantur
⁊ obligantur: ⁊ de bona conscientia ad resti
tutionem male consumptorum tenentur: et
aliter ab illo punientur: a quo inter dispen-
satores queritur: vt fidelis quis inueniatur.
i. Cor. iiij. ¶ Iterum principalis intẽtio hu-
ius articuli ostenditur per auctoritatẽ Hie-
rony. O. vj. 60. per quam patet ꝙ tales sint
predones: sed predones ad restitutionem te-
nentur: ergo ad restitutionem tenentur de in
finita pecunia quam dederunt his qui pre-
erant. ij. Paral. xxiiij. scilicet populares ⁊ lai
ci prelatis. Quos beatus hortatur Gregori⁹
dicens. Pẽsemus cuius criminis apud deũ
sit peccatorum precium manducare: ⁊ nihil
contra peccata agere. Quibus Bernardus
sententialiter minatur dicens: ꝙ vidue ⁊ alij
de quibus victum habuerunt. grauem con-
tra eos deponent querimoniam: de hoc ꝙ de
cimas ⁊ oblationes ab eis accipientes: ꝙ iu
sticia voluit non rependebant.
¶ Et si tale sit periculum male dantium vel
expendentium bona pauperum vel auferen Ar. xij. 46
tium: de quibus dicit Decretum consilij To
letani. xij. q. ij. ⁊ ille: ꝙ si illi qui nullam par
tem ex rebus suis distribuunt pauperibus:
eterni iudicis voce condemnabuntur in fu-
turo: quanto magis hi qui pauperibus au-
ferunt quod non dederunt: non est dubium
quin illorum periculum magnũ sit: q̄ bona
sic data ad ditationem ⁊ non ad mediocrẽ re
cipiunt sustentationem: quia cum res trans
eat cum onere suo quod dator de iure dare
nõ potuit: quia alienum fuit: quomodo po
tuit receptor illud de iure recipere: Nũquid
sola receptio sua de facto suo: fiũt de iure fa-
ciat. Sic ergo dãs ad restitutionẽ tenet: ita
qui ob turpem causam: vtputa propter me-
retricium vel huiusmodi recepit ad restitu-
tionem tenetur illi ecclesie: de cuius bonis
turpiter accepit. Et si bona immobilia de re
bus ecclesie empt⁹ statim ecclesie acquirun
tur: sicut patet per decretum supra eodem. c.
eij. qui tute tale predium sibi datum: a non
habente potestatem dandi: posset retinere et

si tenuerit non prosperatur: sicut patet tam
historia. A. xij. 21. q̃ etiam per quotidianuz
experimentum: quo aliquotiens ostenditur
q prelati magni ꝛ alij iudices de paruo sta=
tu ꝛ parentela exaltati de bonis eccl'ie ꝛ alijs
male perquisitis: magnas emũt terras: pul
chra construunt maneria: consanguineas vl
filias suas magnorum maritant filijs: vl cõ
sanguineis suis magnorum pro matrimo=
nio copulando emunt filios: aurıq ꝛ argen=
ti summam congregant copiosam: quorum
omnium finis sepius ostendit q non habet
euentus sordida preda bonos. ¶ Finis nãq
omnium q̃tum ad precedentes frequenter
visus est: ꝛ q̃tum ad modernos ꝛ sequentes
qui de precedẽtibus exemplum accipere no=
lunt. ¶ Frequenter videbitur talis qualem
habuerunt precedẽtes: quorum terre sit em=
pte ꝛ pro filijs ꝛ filiabus vel consanguineis
ditandis vel maritandis date: cito ipsis per
quisitoribus mortuis vendebantur: ꝛ in po
sterum vendentur: palacia: castra vel mane=
ria de tali pecunia empta vel constructa: ꝛ p
filijs vel filiabus vel consanguineis vel me=
retricibus ditandis vel maritandis data ci=
to fuerunt ꝛ erunt corniculis peruia ꝛ facta
sunt ꝛ erunt custodia omnis volucris immũ
de Apocal. xviij. Filie vero ꝛ consanguinee
magnorum filijs copulate: ipsis mortuis cõ
temnuntur: ꝛ tanq̃ genere viles vel impares
deseruntur. Filios etiam ꝛ consanguineos
eorum filie nobilium eis copulate: vel corde
vel opere: vel vtroq modo vilipendunt: tunc
lugens dicere poterit. Esa. xxviij. Generatio
mea ablata est: quasi tabernacula pastorũ.
Ergo non discant sic genus ditando preesse.
Sed sicut hortatur apostolus ad Titũ. iij.
Discant autem in bonis operibus preesse.
Ar. xiij ¶ Quam exhortationem sine magno cona=
47 minẽ opere implere non possunt: qr pluribꝰ
tentationibus periculis ꝛ tedijs exponũtur
Primo namq q pluribus interius subiacẽt
tentationibus: ostendit exemplum scriptũ.
B. ij. 13. Ciuitas namq dei periculose obses=
sa atq exercitus dei vbiq ab inimicis inua=
sus: eis traditur gubernandus. Si ergo in
tali casu homo exterius in magno esset peri
culo: non est dubium: quin ipse interius spi
ritualiter in magnis sint periculis. Q̃d etiã
exteriꝰ i magnis sint tedijs quotidiane ostẽ
dunt cure ꝛ sollicitudines ꝛ petitiones q̃ eis
voce ꝛ literis iuste ꝛ iniuste porriguntur: quas
si concedunt conscientiam ledunt: si non con
cedunt multos contra se prouocant: multi
eis obloquuntur diffamantur: ꝛ persecutio
nes patiuntur. Ut de pluribus alijs taceã:

hoc vnico ostenditur exemplo q̃tum ad or=
dinandos. Si enim aliquis episcopus nul=
los ordinare vellet: nisi habentes conditiões
descriptas. O. vi. ꝛ specialiter nisi iustos ha
bentes titulos descriptos. O. vi. ar. v. Et eis
responderet sicut respõdere deberet: sicut pa
tet. M. viij. 24. quot ei obloquerentur quot
sustineret iniurias de clero suo: ꝛ de eis faue
tibus ꝛ pro eis scribentibus: quorum peti=
tionibus si annuat conscientiam ledit. Quã
prelatorum miseriam stillo lugubri: beatus
plangit Grego. in prologo dialogo. dicens.
Quadam die nimijs quorũdam secularium
tumultibus depressus: quibus in suis nego
cijs plerũq cogimur soluere: etiam q̃d nos
certum est non debere secretum locum petij
amicum merorıs. In qua secreta meditatio
ne Petro clerico suo petenti: quid sibi esset.
Respondit dicens. Infelix animus meus oc
cupationis sue pulsatus vulnere meminit
qualis aliquando in monasterio fuit labẽ=
tia cuncta subter erant q̃tum rebus omnibꝰ
que voluuntur eminebat: q nulla nisi celestia
cogitare consueuerat: q etiam retentus cor=
pore ipsa iam carnis claustra: cõtemplatio=
ne transiebat. At nunc ex occupatione cure
pastoralis secularium hominũ negocia pa=
titur ꝛ post tam pulchram quietis sue spe=
ciem terreni actus puluere fedatur. Cũq se p con
descẽsione multorum ad exteriora sparserit:
etiam cum interiora appetit ad hoc procul du
bio minor redit: perpendo itaq quod tollero
perpendo quod amisi: dũq intueor illud q̃d
perdidi: fit hoc grauiꝰ quod porto. Ecce etenim
nunc magni maris fluctibus quatior: atq
in naui mentis tempestatis valide procellis
illidor: ꝛ cum prioris vite recolo: quasi post
tergum ductis oculis viso littore suspiro q̃d
qz adhuc est grauius: dum immensis fluctı=
bus turbatus feror: vix iam portum valeo vi=
dere quem reliqui: quia ꝛ ita sunt casus mẽ
tis: vt prius quidem perdat bonum quod te
net: sed tamen vir se perdidisse meminit. Cũ
ergo ex primo huius articuli exemplo osten
datur quanta sit illorũ qui presunt interior
ꝛ spiritualis tentatio. Et hec sanctissimi do=
ctoris lachrymosa querimonia planum fit
quãta sit illorum exterior misera occupatio
patet q tam interius q̃ etiam exterius con=
ditionem tenent ventilogij: quia sicut ipsum
pluribus exponitur ventis: q̃ muri vel lapi
des in fundamento. Ita ipsi pluribus mise=
rijs ꝛ tentationibus ꝛ sollicitudinibus: vt de
quolibet illorum verificatur illud ad Rom.
xij. Qui preest in sollicitudine. ar. xiij
¶ Si vero aliqui illorum cupiditate vel ho= 48

nore vel delitijs intantum hebetati ꝛ excecati
fuerint q istam non sentientes miseriam er
rauerint: ꝛ quoscunq subditos vel alios fa
cto vel exemplo corruperint: ꝛ q̃tum in eis
est damnauerint quos ab alijs custodire de
berent: ꝛ ideo nec ipsi eos ipune perderẽ pos
sunt: sicut patet per legem. P. xij. 19. vel si ne
gligentia illorum eo q eos vt debuerunt nõ
correxerunt: nec docuerũt: nec peccatis resti=
terunt q penas ꝛ miserias non euadẽt eter
nas: ostenditur tam exemplis q̃ lege mun=
di ꝛ dei. ¶ Primo namq hoc ostenditur p exẽ
plum in natura irrationali: in qua tanta di=
citur esse sagacitas ꝛ iusticia: q grues vnam
constituunt speculatricem: vt dicunt Alexã=
der ꝛ Solinus. in libro de mirabilibus mun
di. c. xij. que quod cauendum sit clamore in=
dicat. Ecce sagacitas. Sequitur. Et si pericu
lum alijs contingat: de quo tamen euadunt
ipsam propter negligentem custodiam dila
niant ꝛ interimunt. Ecce iusticia. Quo exem
plo datur intelligi q deus negligentes cru=
ciabit christianorum speculatores: de q̃bus
Ezech. iij. Fili hominis speculatorẽ domui
israel dedi te: quia maior in eo est prudentia
qua negligentes discernere scit a non negli=
gentibus: ꝛ maior iusticia qua negligentes
punit. Diligenter ergo vigilent: vt de quoli=
bet illorum verificetur illud Psalmo. cxx. Ec=
ce nõ dormitabit neq dormiet qui custodit
israel.
49 ¶ Secundo ostenditur idem in eadem natu
ra per exemplum de accipitre: de quo fabulo
se continent historie: q busardum seu mil=
uum in nido suo inueniens: quez mater sua
illuc adduxerat: ouum inter oua accipitris
ponendo: quem de ouo eductum suum non
esse cognouit: quia nidum suum deturpaue
rat: ꝛ quia signa filiorum suorum in capite
gessit: ꝛ alijs partibus non ostendit: de ni=
do suo eiecit. Si tãta inueniebatur in illo ac
cipitre honestatis dilectio q de nido suo il=
lum eiecit: qui nidum suum deturpauerat: ꝛ
tanta iusticie executio: q illum: pro suo non
reciperet: qr sine illo intrauerat ꝛ signa sua
non ostenderat: quid faciet deus de illis qui
nidum maculant eccle: factis ꝛ exẽplis. Qui
insuper sine illo per portam intrant cesaris:
vel simonis vel demonis: qui sicut busardꝰ
ille per matrem suam sine licẽtia accipitris
intrant. Ita ipsi per aliquam de vijs predi
ctis quasi cedere super ecclesiam: ita ipsi su=
per ecclesiasticum ascendunt beneficium: si=
cut ostensum est. A. xxv. 27. qui nec bene vi=
uendo filiorum pretendunt dei: nonne deus
illos de nido suo: id est de celo eijciet cõplẽs

illud Esaie. xxvi. In terra sanctorum iniqua
gessit: nõ videbit gloriã dei. ¶ Tertio idẽ ostẽ= fo
ditur per exemplum in factis nature ratio=
nalis ꝛ consuetudine aliquarum terrarum:
in quibus domini qui a transeuntibus pe=
dagia accipiunt: vt transeuntes defendant:
nam hec causa fuit quare pedagia eis pri=
mis dabantur: vt transeuntes per dominium
suum a latronibus ꝛ spoliatoribus custodi
rent: a quibus si in dominio illorum fuerint
spoliati: ipsi domini qui pedagia accipiunt
de damno satisfacient spoliatis. Ita in pro=
posito de his qui accipiunt pedagia: id est
decimas ꝛ oblationes a populo christiano:
vt eos a demonibus ꝛ eorum defendant mi=
nistris quod si non fecerint: sed aliqui in ip=
sorum defectu: quia non predicant docẽt: vel
corrumpunt vel non resident: vel non celebrãt
sicut deberent periclitentur: ipsi coram deo
de damno respondebunt vniuerso. ¶ Huius
autem dicti iusticia probatur primo per le=
gẽ. P. viij. 23. Ostenditur etiam. E. ij. 14. Se=
cundo idem probatur per legem ciuilem. ff.
locati ꝛ conducti: id est in digesto veteri. lib.
xix. titu. locati ꝛ conducti. l. item queritur §.
exercitu veniente. Ubi habetur q ille cui do=
mus locatur: si exercitu vel militibus domũ
intrantibus: ꝛ damnum in ea facientibus fe=
nestra: vel ostia vel huiusmodi asportando:
si locator non restituit q̃tum potuit: de omni
damno tenetur. Sic in pposito de illis qui
exercitui diaboli damnum in populo facien
ti fortiter non resistunt: quia error cui nõ re=
sistitur approbatur. ¶ Hic concordat et hoc
confirmat lex dei. iij. Regum. xx. Custodi vi=
rum istum. sicut patet. A. xxiij. 23. Et Ezech.
iij. ꝛ xxxiij. Sanguinem autem eius de ma=
nu tua requiram. Et Gen. xliij. Non videbi=
tis faciem meam: nisi adduxeritis fratrem
vestrum minimum vobiscum. Et Prouerbio
rum. vi. Si responderis pro amico tuo: defi=
xisti apud extraneum manum tuam. Recte
ad literam loqui videtur de his qui ecclesiã
ab episcopo recipiunt: tenentes manum suã
inter manus epi quando eis curã periculo=
sam tradit onerando eos: sicut volunt respõ
dere pro ipsis: ꝛ pro eis in die iudicij: quam
curam cum iuramento de pacto tenendo re=
cipiunt: sicut deus eos adiuuabit et sancta
euãgelia. Sequitur. Illaqueatus ex verbis
oris illius: id est tam episcopi onerantis: q̃
tui ipsius recipiẽtis. Sequitur. Fac ergo q̃d
dico: ne deus somnum oculis tuis: ne dormi
tent palpebre tue. Nimis enim dormit: quia
forte per dimidium annum non videt gregẽ
suum. Talis non potest dicere illud q̃d dicit

Esaias.ẜ.codez.c.xxiij. Et Gen.xxxi. Si quid furto perierat a me exigebas: dixit iacob ad Laban. Et auctoritas beati Gregorij in pastorali. Si inquit rector contra culpas minus accenditur: culparum omnium ipse reus tenetur.

Ar.xv. ¶ Et si negligentia mortalis sit: penā propter illam meretur eternam: ei ab illo infligēdam qui dicit Marci.xiiij. Percutiam pastorem. In qua pena seu percussura grauius alijs punientur: quia sicut illic cadendo grauius quassabuntur: ita illic essendo durius torquebuntur. Quod enim illic cadendo grauius quassabunt. patet primo: quia de altiori statu cadunt: ⁊ vbi gradus altior: est casus periculosior. Grauius enim cadit qui de campanili vel de tecto domus quam qui de fenestra cadit. Sic illi qui altiorem hic tenent gradum ⁊ etiam vanius extolluntur: sicut ostensū est h.aiij.u.cum sequenti. Idem patet secūdo: quia sub alijs cadunt: sicut ostensum est.ẜ.e.c.vi. Quod vero illic essendo grauius torquentur ex priori sequitur: quia si sub alijs iacendo iaceant plus onerantur: ⁊ vt ita dicatur: plus alijs deturpantur. Argumentum ad hoc per exemplum Petri damiani.A.xij.8. ⁊ rationabile videtur: quia sicut ipsa supra alios hic existentes ipsos deturpauerunt in culpa: ita ipsi sub alijs existentes ab ipsis fedentur in pena. Tunc enim experimento

Exemplum. cognoscent veritatem verbi christi. Luc.xij. Seruus sciens voluntatem domini sui ⁊ non faciens: plagis vapulabit multis. Hoc experiebatur ille qui dixit. Et si non fuissem de numero prelatorum: non essem de numero damnatorum. I.xi.24. in quo periculum omnium

ostenditur prelatorum. ¶ Quilibet ergo antequam tale susciperet onus ⁊ curam tanti periculi semetipsum examinare deberet: sicut artifices examinant columnam vel fundamentum vel trabē antequam onus graue illi imponant considerantes: an fortis sit vel debilis intantum quod sub onere illo cadet. Ita cogitādum esset istis: vtrum essent fortes in moribus: ne sub alijs vt dictum est cadant vtrum sint sufficientes in literatura doctrina: pro tot filijs pascendis ⁊ docēdis: vtrum sint virtutibus ornati ⁊ vestiti: antequam tot pascēdos non habentes spiritualia alimenta: ⁊ tot nudos vestiendos ipsi omnibus virtutibus nudi suscipiant: et seipsos regere nescientes: alios capiāt gubernandos. Si vero ab illis sufficientes estimati coacti quasi nolentes curam tanti receperint periculi: semper sollicite cogitent: quomodo ad illas quatuor respondebunt questiones. O.vj.13. ¶ Si vero se inhabiles inuenientes: omnino se tāto onere in proprio damnationis periculo voluerunt onerari: ⁊ versus infernum properare: nullo modo hoc pro paruo faciant beneficio. Exemplum sequentes cuiusdam clerici vnius magni principis qui beneficia plura ei oblata

Exemplum. refutabat: de quo cum princeps ille admirās semel cuidam loqueretur. Respondit: quod intellexit clericum illum voluisse: quod nunquam ecclesiam aliquam reciperet minoris valoris quam centum librarum. A quo vocato princeps quesiuit: si ita esset: qui dixit quod sic: ⁊ querenti causam respōdit: quia nolo ire ad infernum nisi pour bone poygnie dargent: id est pro magna pecunie quantitate. Talem modum loquendi habent: qui quando dicitur: quod sunt vel erunt excommunicati: dicunt: si scivissem: ego fecissem quod essem excommunicatus pro aliquo. Ita si turpis omnino dari ad modū predicti clerici seu pastoris: Sume tibi vasa pastoris stulti. Zach.xi.

Ar.xvj. ¶ Et si tantum sit periculum male promotorium non est dubium: quin magnum sit periculum male presentantium: prouidentium vel beneficia male conferentium: habentium conditionem sagittantium: quia sicut inter sagittantes proximior mete lucratur: qui non respiciunt ad vitam sagittātes: sed ad sagitte propinquitatem. Ita inter illos qui non respiciunt ad persone valorem: sed ad nature propinquitatem vel pecunie largitatē: dicentes. Ipse est consanguineus meus vel ipse facit pro me: ⁊ ideo ipse propinquior erit beneficio ⁊ lucrabitur. Sicut paruuli iuxta metam stantes: propinquius ad metam sagittant: quam bonus sagittarius de longinquo: ita paruuli eorum: de quibus in Ps.lxiij. Sagitte paruulorum facte sunt plage eorum. ¶ Quorum primo ostendetur culpa. Et secundo pena. Primo namque culpa illorum ex hoc ostenditur quod prebent occasionem transgressionis illius precepti que omnibus precipitur: ⁊ singulis in ecclesia promouendis. Exo.xx. Non ascēdes per gradus ad altare meū: scilicet cōsanguinitatis vel affinitatis vel huiusmodi. Ex qua precepti trāsgressione quot quantaque pericula sequantur Lincolniensis in sermone pape directo: sic loquens curie vel persone que tales promouet. Papa inquit per suas dispensationes ⁊ prouisiones ⁊ collationes: tales quales prefacti sunt pastores: immo mundi proditores in oculis solis huius constituens: vt prouideat vite alicuius temporali: multa milia animarum: pro quarum qualibet sempiterne viuificanda filius dei morte turpissima voluit condemnari: deuorationi omnium bestiarum agri tradit ⁊ sempiterne morti. Tradens enim curā ouium ⁊ gregem in medio luporum rapacissimorum ⁊ leonum alicui: vt lac ⁊ lanā tollat impotenti aut ignoranti aut nolenti vt negligēti gregem educere: ⁊ nolenti se pro gregis salute lupis obijcere: nonne gregem tradit deuorationi ⁊ morti: ⁊ mortis ipsius reatu tenetur: etiam si accidat aliquam ouium casu fortuito mortē effugere. Tradēs nauis onerate hominibus officium gubernandi per medium maris scopulosi ⁊ procellosi paralitico: aut artem gubernationis ignoranti: ⁊ talis officij inexperto: aut laborem gubernationis sustinere nolenti ⁊ negligenti vt naulo a singulis suscepto ditetur: nonne ⁊ nauem et eos qui in naui sunt: ⁊ prodit ⁊ perdit: ⁊ perditionis omnium incurrit reatum: etiā licet eorum aliquis naufragij euadat periculum quinimmo talem traditionem cum teneatur ⁊ possit nō impediens eodem reatu irritetur ⁊ constringitur. Gregis corporalis custodiā nullus sani capitis tradit nisi potenti: scienti ⁊ volenti curam eius ad ipsius salutē peragere. Tradens ergo curam gregis spiritualis impotenti: aut ignoranti: aut negligenti curam eius ad ipsius salutem peragere: nō plus ponderat ⁊ appreciatur bruta: quam rationalia: corporalia quam spiritualia: trāsitoria quam eterna: ea que parui preciū sunt quam ea que incomparabili sunt empta precio sanguine videlicet ⁊ morte filij dei. Sic paruipendēs apprecia tum nonne ⁊ in hoc paruipendit preciū? De quibus ait Bernardus: habent episcopi quibus animas credunt: sed quibus pecunias vel facultates cōmittant non inueniūt optimi rerum estimatores: qui magnam de minimis ⁊ paruam de maximis curā habēt.

Ar.xvij. ¶ Ex quibus erroribus non solum periculū imminet: ⁊ pena sic promouentibus vt dictū est: sed etiam ipsis sic promotis. O quam amara dilectio: ⁊ crudelis promotio: vt dilectum ad suprema ad momentum eleuet ipsum promouendo: ⁊ sic promotū in tenebras deijcit exteriores: ⁊ omnibus intuentibus prophanum dat exemplum: facta namque magne curie ecclesiastice: libri sunt ⁊ doctrina christianis. Videntes ergo ceteri ecclesiarum patroni: quod beneficia dant ecclesiastica ob carnis affectionem vel parentele seu affinitatis cognationē vel ob obsequij remunerationem: vel ob potentum preces: vel ob potentiam vel placentiam: vel propter aliquod huiusmodi factū: illorum docet ⁊ prouocat omnes habentes ius patronatus in ecclesijs consimilia facere: ⁊ ista trāsitoria quocūque modo per phas vel nephas querere: ⁊ in his beatitudinē existimare: quia tanto conspectius ⁊ damnabilius est crimē: quanto maior est qui peccat. Nec dicat quis quod tales quales prefacti sunt saluant gregem per mediatores: quia in talibus mediatoribus vt frequentissime sunt multi mercennarij qui cum vident lupum venientem: dimittunt oues ⁊ fugiūt: ⁊ lupus rapit ⁊ oues dispergit. ¶ Preterea opus cure pastoralis ad multa se extendit: que ipsi mercennarij facere non possunt: sicut ostensum est.E.ij.13. quibus subtractis adminiculis: quomodo complebuntur officia pastoralis regiminis? Et non tantum sibi ipsis ⁊ promotis: ⁊ omnibus tale intuentibus exemplum: sed etiam ipsi spiritui sancto: cuius electionē ⁊ promotionem eis vsurpant: iniuriam faciunt: propter quod miracula pro eis nō operatur: sicut patet.O.vj.47. Nota ergo quales presentandi ordinandi promouendi vel eligendi sunt.E.ij. per totum. Si autem per spiritumsanctum non fuerint constituti: pena timenda est. Quantum ad secundam partem huius articuli cuius pene figura ⁊ exemplum precessit.j.Mach.ix. in alchimo qui per potētiam regiam: id est per Bachidem princeps cōstitutus sacerdotum precepit destrui muros domus sancte interiores ⁊ opera prophetarum qui a domino percussus est paralisi: nec potuit vltra loqui nec mandare de domo sua post se. Sic qui constituuntur principes ⁊ rectores in ecclesia dei: in qua deus iuste et nullus alius: sicut dicitur in Ps.lxvij. discernit celestes reges per potentiam secularem: vel quamcunque aliam viam mala frequenter agunt: ad ecclesie destructionem: sed finaliter a deo percutientur: quando principes in iudicio preerunt. Esa.xxxij.

Ar.xviij. ¶ Qui vero scire voluerit: qualiter in iudicio preerit: vel ad gloriam: vel ad penam duobus querat experimentis: quomodo hic preest intentione videlicet ⁊ opere: ⁊ eo modo quo hic preest: eo modo illic in ecclesia triumphante se in futuro preesse speret. ¶ Primū ergo experimentum interius querat in corde in intentione: vtrum presit vt pastor: an vt mercēnarius: id est si principaliter dei intendat gloriam ⁊ proximi vtilitatem deoque seruiat: vt filius amore: ⁊ non vt mercennarius mercede conductus: si ad horas potius veniat: propter contributiones: quam propter dei honores vel orationes. Multi namque veniunt ad ecclesiā: sicut ad vineam vt fructus colligant: sicut ostensum est.O.vj.22. ¶ Sicut ergo per diuersitatem responsionum scire: qua intentione duo: quorum vnus filius est alter seruus

patrie magistro suo seruire: et sillus sanc re-
gustius quare patri seruire: et spōdere vt
parue preceptum impleret: eius honoꝛē amp
cōmodum quereret. Seruus vero requisit
respōderet q̄ amore mercedis. Sic ille mercēa
rius qui dicit. Ro. 8. Dimitte ad me vnaꝫ
partem facerdotalem: vt comedam buccellā
panis: et veri pastores interius in corde rea-
sit: religionem inter quas pestiones sui
fere potest quis inter eos pestiones sui
ti ed sit inter pastores vt inter canarios vene
cabus. Sed q̄ hoc experimento cognoscit: bo
minibus non ostenditur: sed deo qui intuet
cor: sūpsit. Secundum experimēum per vi
quod manifestatur z ostenditur: ostendit pa
stus verus a non pastore exterius queratur
in actione. Quo enim experimēto declara-
tione est adtendendum: q̄ vero pastoribus
id est apostolis se Matt. 8. Statis acceptis
grame patet per quod dicitur datur intelligi
gy vult veros pastores fuis habere similitu
dinem: qui tunc gratis a deo accepti gra-
tis alijs cōmunicat. Quo quo est adnerte
dum q̄ sicut in natura corporali: quedam
sunt corpora opaca sicut terra z lapides: q̄
dam trasluna sicut aer z aqua quedam tum
nosa: sicut fol z stelle: puma lumen restituit
secunda recipiunt et tria communicant. Ut
de Coll. xlvi. Sic in corpore ecclesie ecclesi
sie nomine omnes comprehendūtur christia
nitatem nati z boni. Quidam quasi corpora
ta opacaꝫ est infideles: mali christiani: in
mini gratie z veritatis resistunt. Jo. 8. erudi
Jyli fuerūt rebelles unimi nesciuntur vios
fuae. Quidam est simplices unie recipiūt
gratie z veritatis: de quibus 2. ad. vlti. Ho si
qui cede bone z optime audientes verbū
dei retinent. Quidam vero sunt quasi corpo
ra luminosa: id est viri ecclesiastici quoꝫ de
citur. Sic luceat lux vestra z. Docendo vide
licet z sacramenta ministrando: vide. Sal.
7. Et. 5. iij. c. Sed sicut inter corpora lumi
nosa quedam sunt que gratis lumen suum
effundunt nec aliunde requirūt z ramen re-
tionem vel nutritionem: sicut corpora cele
stia: quedam vero multa consumūt: ex qui
bus gratuitum: sicut ignis in lignis z candelis
Sic in ecclesia quidam gratis accipiunt de
dona: ordines z beneficia: gratis dant: de q̄
bus Baruch. iij. Stelle dederunt lumē in q̄
stodies suas: et exultauerunt: dicit de
dorum: non dicit q̄ vendiderunt: vel merce
des extorserunt. Quidam vero sunt quoꝫ
inferni: z mercatores rerum spiritualium: z q̄
sicut nec gratis accepērūt sic semoniace nec
nec gratis dare voluntiqui pauperes qui ni

hil dare possunt: z sacramentis z beneficijs
excludūt: vel in confessionis audiētia post
ponant: z malos quoꝫ un doctores replera est
numerbus omnibus z unspondentibus z
futa qua dicitur. Oculus omnibus alius
anteferunque in bullis aliquotiens contines
ner prouisorum. Et primi signanter: per le
Secundi signatur ibidem per Elegy. Sedes
tera experimentum opens: z re solenda est
senus observatum q̄ dicit. Non quero vestra sed vos. 2. ad Cor.
dicit. Non quero vestra sed vos. 2. ad Cor.
12. Et pluies sunt carbones: z candele: q̄ sic
in prisonibus meritis inferiorum illud exige
nibus. Ergo z. Minor patet ex dictis. Et
ergo huiusmodi seruator quo se tales me
rentes: z ad nutum: bibbia ad
populi fuerat: et ne sanguis eius sue voluntā
te z conflio constituum me esse. Tale ergo ali
quid intelligam: in ecclesia fieri q̄ p mere
tio aut in verbo aut in ope pastoris. Sic enim
linearie. ecclesia z superbus z deo tribua
tur rector ecclesie. Aut si malignū faciat po
pulus in consperata dominū talis ecclesie ad
der bal. Iudo quo famem z sitim pati z mori
non famem patuenes sitim aque: sed rātus
famem audiendi verbum dei: sic ibi. Ppter
omnibus beatus concordat Gregorius ubi
in fi. sperone illud Ose. viij. Ipsi regnauit
runt z non ex me. Hec igit omne ordinatio
ne ab imperatore dimq̄ mali regnarunt: sub
dicuit praunatur: ipse enim regnant facit per
peritia propter peccata populi. Job. xxxiij.
Super quo dicit beatus Gregoꝛ. vbi. 8. Gui
dem ex peccatis habeat in illo
nimirum: sub tali demeritio pueri rectoꝛus
subiacet dominationi: sub z propria magis acer
cius: sub iniquam quibemur dicit. Dabo
tibi regem in furore meo. Osee. xiij. Ad hoc
licet peccantium penam. Sicut tremus pars
Ela. xl. vbi in penam populi peccātis. dicit
ofea. Dabo puerop principes eorū: z effemi
nati dominabunt eoꝝ. Vide plura ad illud
propositum. D. xlvi. Et. R. j. 7. Et licet mi
seriones superioris vt ex omnibꝫ predictis
dalicet ordinet deo omnibus superioribus ex
specialiter p papa orare: pacet q̄ decretum
sumptum ex gestis Bonifacij martyris. dr.
xlvij. papa hūc eo q̄ sequit tenore ipse. Si

papa fue z fuperne falutis negligens depte
hendatur inutilis e remiſſus in operib⁹ ſuis
e infuper a bono tacitumo quod magis of-
fert ſtinc ſtinc nihilominus emmaculatior po-
pulo o caternatim ſecum ducer⁹ primo manet
pto gehenne cum ipſo plagis multis increr-
mum vapulat⁹ ſubtus in modū culpas illic
redarguere multius inoculatum preſumit⁹ qd
cunctos ipſe iudicaturus a nemine eſt iudi-
candus nihil deputebatur a fide deuſ. Pro
cutus perpetuo ſtatu miſeriarum fidelium
tanto inſtantius orat⁹ ſto ſuam ſaluti poſt
deum cruciatus inculumitate animadu ertit p
penſiue dependere z ſ. Ebi non voluerunt
ad ſuperiorum eſſare detractionem e. p ip-
ſis oratoriſ⁹ nihilominus ſuperiores pro-
per hoc non debent a correctione ceſſare. Si
cut pater pauno ex verbis bieronimi ſuper
bieremiam. ſi. ely. fed illud. Secundo idem
patet per decretum ſumpti ex epla. hominis
de papa ſeu termino epiſcopio per prouncia
bi. ſi qua ſtacomo. Clerc. dco. in principio. i
n ipſi quibus cum periculoſa eſt falſa miſe
ricordia indulgere videremur. cum ante tri-
bunal chriſtiſ pio tanta pecunia damnandi
aduenerint; contra nos cauſam dicetur ſunt
dicentes: q. quia aut duram aſſertatem im
gne coum expanimonant falſa blandimi-
ta z periculoſas eorum adulationes lubter
accepimus: i eſtem permanere peccatis eis
inuniſter indulgemus: aut ipſa peccata an
gere permittimus non recordantes illud eſt
in veteri teſtamento ſcripum eſt. Zofiue. vi
quia vno peccante Achan: cōtra omnes ira
dei deſeuit. Dehi ergo illo paſtore miſerab
lis: qui inpotum gloriatur laudibus ſuis. Ip
pter quas a vitiorum ceſſat correctione: ſtinc
patet per decretum ſumptum ex verbis Ana
cleti papa. di. xxxiij. nihil vlo etiam dicetur
q nullus paſtor placere poteſt lupis z ouī-
bus. Diſcant ergo omnes paſtores ſic ouis
regere eis commiſſas: ne in celo ſimul ſemp
gaudeant vbi erit vnum ouile vnus paſtor
lupis creliquis. Zoā. x.

Pulchritudo est du-

Vlchritudo eſt du-
plex: vna corporalis: alia ſpiritua-
lis. Circa cuius declarationē. Prio
oſtendunt⁹ conditiones et aſſimilationes
vane e fallacis pulchritudinis corporalis.
Secundo oſtendet⁹ q corporalis pulchri-
tudo tam tibi ſ alijs: ſtue cum ſpiritualibꝰ
ne ſine habeatur periculoſa eſt. Tertio q
ſtulte cum eſt pulchrumdo plangendaſ: et in
gratitudo admiranda. Quarto q ſpiritua-
le eſt appetendaſ: et quibus mediꝭ eſt acq-

rendate quod premium acquirentium.
¶ Quantum ad primum eſt aduertendum Am.
q pulchritudo corporalis ſine ſpirituali. Prio aſſimilatur pictore picture ſuper lignum
putridum: z ſtimm ad rei conſiſtentiam z ſtgi
ad durabilitatem: quia ſicut talis pictura
ſtimm ad exiſtentiam parum apparentium
habet: quia tota cito euaneſcit in ſophiſti-
ca eſt apparentia: z quia debile habet ſtima
mentum longum non habet durabilitatem
Sicut propoſitū eſt. Ad idem pulchritudo
noſtra z claritas noſtra diſolata eſtetio vi-
deuer non tantum in meteſed etiam ante
mortem per humanum: el. Vbi ly. dixerunt
mitatem debolata z mutata eſt. Et ſimiliter
hoc z debile habuit fundamentum. Gñ ſ
ante mortem z recognouiſſe legitur domina ip-
ſius ecclegiana tam dicrum eſt q; infra
nales peccatum habuerunt ſimilitu
dor non eſt publmm: quin ſicut deus habi-
tat infra corda z corpora fanctorum. iuxta il
lā ſ. ſi. z habitabo in illis z inambulabo in
eis: ita q; de qualibet tali poteſt veraciter dici. Ecce taber
naculum dei. Ita diabolus habitat ſtra ma
lenta vel de quolibet tali dici poſſit. Ecce ra
tenaculum diab. ibi. ſ. Sicut ergo talis ſta
tua ſeu idolum a chriſtiano bono e puro
mente ignis traditur. Ita ratio a Chriſto
in mente nra. Ecclectio. xv. Ecce ignis
datum eſt in cecatis: ab illo de quo dicit Tre-
nozum. ij. Occidit dominus omne quodvolu
pulchrum eſt. Cum to quibuſdā ignis pu-
nalis: ꝑ ſtimm ſtinc ſtimm ſtinc quibuſdam af-
ſimilantur vermibus de nocte lucentibus: ser
antes oculum apparentibus: ſed die adnenie
tragunt: z ſunt turpiſſimi. Sic talis. Sob
gm. bono putredore filius hominis ſtimo
qui ſtimc contat z deambat in nocte ſue⁹ vi
tem gno omnino ille e pulchritudo animi
mr. ſint pulchra pictura ſuper lignum pu-
tridum e deturpatur ſtint anuline aures in
naſo porci. Pro uer. vi. Circulus aureus in
naribus ſuis mulier pulchra e fatua. Adue
nante me indicio oſtendunt: q malis fuerit
ab eloquī dicit Naum. iij. Oſtēdam effectis
plibus ignominiam tuam. Time ex effectu
apparet q eſt ex eruditis ſtint de foliis
que primo prefcunt: deinde marceſcit: z po
ſtremo in lutum cadunt: qui prefcunt z cecul-
antur. Sic illi dicuntur: illud Exte. xviij.
Cerulimus quaſi ſoliam vniuerſi ſtimmes vi
delicet illi de quib⁹ verificabitur illud Eſa.
xl. Pulcherrimi tui gladio cadent.

Exalto patet ſecundum q videtur pul-
chritudo eſt periculoſa tam ipſis pulchrum-

eſt edificatum ſuper cloacam. Et ſicut dicit Bernardus. Pulchritudo nō eſt niſi velamē
turpitudinis: quibus amotis totū reſiduū
eſſe abominabile ſtr. nihil enim differt homini
ter faceret quēcunq; viſum duceret⁹ e fuge
ret. Ita et dicere poſſit illud. Pſ. xxx. Cum vi
deoant me foras fugerunt: e multo plus ab
horrerentur a mulierem huiuſmodi: e time
rentes ſocietatem ſi peccatrices animę vide
rentur. Et ſimiliter qui expreſſiſſimā ſtra-
bolā ſtinc ſtimm ſtimm ſtimm ſtimm eſt. Ecce
Ba. ſtquam videos pulchritudine mee
eternis apparet: illam beatſtando e fugien
dodoreret illud Zoba. Odiebit pulchritudi-
ſtm ſuam ſtanim. Quarto talem habema pul
gnandinē eſt quaſi ſtatua ſeu ſtimulacrū
alicuius demonis depictum. Dog patet ex iſā
mione ſtcelogiana tam dicrum eſt q; infra
nales peccatum habuerunt ſimilitu
dor non eſt publmm: quin ſicut deus habi-
tat infra corda z corpora fanctorum. iuxta il
lā ſ. ſi. z habitabo in illis z inambulabo in
eis: ita q; de qualibet tali poteſt veraciter dici. Ecce taber
naculum dei. Ita diabolus habitat ſtra ma
lenta vel de quolibet tali dici poſſit. Ecce ra
tenaculum diab. ibi. ſ. Sicut ergo talis ſta
tua ſeu idolum a chriſtiano bono e puro
mente ignis traditur. Ita ratio a Chriſto
in mente nra. Ecclectio. xv. Ecce ignis
datum eſt in cecatis: ab illo de quo dicit Tre-
nozum. ij. Occidit dominus omne quodvolu
pulchrum eſt. Cum to quibuſdā ignis pu-
nalis: ꝑ ſtimm ſtinc ſtimm ſtinc quibuſdam af-
ſimilantur vermibus de nocte lucentibus: ser
antes oculum apparentibus: ſed die adnenie
tragunt: z ſunt turpiſſimi. Sic talis. Sob
gm. bono putredore filius hominis ſtimo
qui ſtimc contat z deambat in nocte ſue⁹ vi
tem gno omnino ille e pulchritudo animi
mr. ſint pulchra pictura ſuper lignum pu-
tridum e deturpatur ſtint anuline aures in
naſo porci. Pro uer. vi. Circulus aureus in
naribus ſuis mulier pulchra e fatua. Adue
nante me indicio oſtendunt: q malis fuerit
ab eloquī dicit Naum. iij. Oſtēdam effectis
plibus ignominiam tuam. Time ex effectu
apparet q eſt ex eruditis ſtint de foliis
que primo prefcunt: deinde marceſcit: z po
ſtremo in lutum cadunt: qui prefcunt z cecul-
antur. Sic illi dicuntur: illud Exte. xviij.
Cerulimus quaſi ſoliam vniuerſi ſtimmes vi
delicet illi de quib⁹ verificabitur illud Eſa.
xl. Pulcherrimi tui gladio cadent.

Exalto patet ſecundum q videtur pul-
chritudo eſt periculoſa tam ipſis pulchrum-

dinem habentibus ꝑ etiam aſpicientibus.
¶ primum patet tam in exiſtentia in grana ꝑ
etiam in alio. In bono nanq; et exiſtentia
in grana: adeo periculoſa eſt. ſtimo quia
ipſum ad vanitatem z ſuperbiam ꝑpriā
inclinat perditionem. Sicut patet in primo
angelo apoſtata in gratia creatorcui nanis
ratio nedū occaſio fuit ruine: ſicut patet per
hoc quod ſcribitur Ezechielis. xxviij. Extol
tum eſt cor tuum in decore tuo: et perdidiſti
ſapientiam tuam. Secundo quia aſpicientes
inclinat ad concupiſcentiam malam. Sicut
patet per ſtiloriam. L. Virgo ſtimmam. Dā. xiij. de qua dicitur ibicy erat pul
cra ſpecie. Pulchritudo nanq; eſt in ea: ſi-
cut et illa patet hiſtoria quaſi ſtima ſeu ſi-
ca aſpicientes vulnerans: de qua Eccleſia-
ſtici. Facta eſt in ſpecie ipſius perditio. Cau-
tio perditionis nostrum. tum eno quidam fu-
gitiue e timens fertur facies ſuas deturpa-
ſe timemone aliſe eſſet occaſio rumne. Propꝫ
quod ſicut dicitur Judith. x. Rapſtatur do-
minus pulchritudinem eius. Sī non exiſtē
te in gratia idem patet: quia communiter
pulchria e mala intantum in pulchritudine
ſua euaneſcit ꝑpetantem gloriantur de deli
tio vel omittit: ſtcelet de commiſſatione pul
chritudinis. Cui dicitur Ezechiel. xvi. Fidu
cia habens in pulchritudine tua fornicata
es. Secundum etiam patet in holoferne et
Judith: de quo dicitur Judith. xvi. Pulchri
tudo eius captiuam fecit animam: ſtcelset
holofernis.

¶ Tallium pulchritudo. Primo eſt plangen Ar. iij.
da exemplo beati Gregō. qui videns filios
quo mundam gentilium elegantis formeſi-
tellig enſis gentem illam adhuc pulchri-
tudine corporali decorari dixit ſe terrur: ſicut
in eus conuenerit gelligequaſi per hūc mū
dum. Deus q tam pulchra vultus hominis Exte.
ab autore poſſidentur tenebrarum et tam
pulchre facies ab internis gaudijs vacare
inquantur. Secundo illorum ſtulta admi-
randa eſt magnitudo et cauſas malicias
Omnis nanq; mundana continet gratitudo
z cauſas precipue educationis quę plus acce-
pit plus reddat: diligentius ſtgo ſuo feruat ad
tour: illud quod ex accipe conditionem et
ſeruatam eius expētat ſtm tibi vel inſuper
habet conditio q veſtio quanto pulchrior
tanto diligentius ab omni cuſtodiat: red-
tatu. Cum ergo pulchritudo quoddam de
ſit ponumere veſtimentum decotio: de quo in
pō. ſti. Conſtentiem et decorem induriſti
amictus lumine ſtcut veſtimento. Sequitur

q̃ quanto plus accipit ꝑ alios qui minorē habet pulchritudinem: tanto diligentius debet bene se ab omni cordis z corporis inquinamento preseruare z tenere in dei seruitio expandere in terminis videlicet orationibus in mundi. z. z fidelitate z aliis sanctis operib⁹ Exemplo hominum qui a pomis robas accipunt nisi eas cotam eis manu frandent: z in eorum expendunt seruitiorum quas si contra dominum suum z in aduersarij sui seruitio portant merito amittunt. Sic in proposito ꝑ pulchritudinem suam in vanitatibus spectaculis z carnalibus concupiscentijs vt apparitam vel apparentantes aliquibus oculis dant in meretrices vbi se priuabuntur. Et sicut dicitur in ꝑs. cxvij. Induantur sicut diploide confusione sua. Diploos est vestis duplicata quia est vestis celestis z terrena in qua est culpa z pena duplicata. Qui posuerunt si cut dicitur in ꝑs. lxxvij. pulchritudinē eorum in manus inimicorum. Et ego finem tuū absq; fine esse reputo: plus desiderarent esse leptosi ꝑ pulchri. Exemplo cuiusdā mu- Exēplū.
lieris bonę: que a turpi in libidine apibus q̃ cum esset pulcherrima: multi confluerēt ad eam videndam: orauit z obtinuit vt fieret leptosa. Cuius: quoniam melius est adultas ingredi turpe: leptosum ꝑ cum abscisione pulchritudine mitti in gehennam. Et quoniam melius est thesaurum animę in turpi seu deformi corpore seruare ꝑ in pulchro amittere. Exemplo cuiusdam de quo legitur Exēplū.
cum videret tarones irruere: vt monasterium spoliarent: thesaurum in antiquam cisternā fine coopertura dereliquit et plenam patrē proiecit in vili panno antiquo: et ꝑ pulchris non fecit sic. Et exemplo inferiorum angelorum qui dicuntur z thatini sub tempestatibus inclusi pulcherrimi oculos omnes lapis pretiosus erat ornamentum eadem. Quorum exemplo patet q̃ melius est eum illis in suis naturalibus manere decoratos foliarū: z cum Lazaro vlceribus cū nuditate alijs ceris z claudis z debilib⁹ ad cenam intrare cernantes ꝑ cum Abisalone pulcherrimo z multis sinę foqua: duo in dextera ꝑdi patibulorum quo in tuentes qui sicut dicitur Job. cxvij. deuorat pulchritudinem eius. ¶ O admiranda z plangenda mutatam fortitudinem tantam pulchritudines appetunt corpora: tantumq; circa illam labendam follicitantur: se totiens lauando: balneando: ornando: specie ando: pingendo: quod semper interius est feridum: z putridū z fedum: sicut panes de luto exteriorem habent bene albedinem: ac animam qui nature est mundissimum ꝑ peccatum fedissimam: quia in eternum remanet ꝑ velle uti raro lauantes: monem audiendo: z rarissime confitendo. Quam ad animam anima in alis pulchritudis nem augmentandam qui ꝑ pulchritudinē corporis esset mundissimam. Sicut fertur de Cap. 64
dam Rectum fuisse mulierē: que de pupito nem suum z in aduersarij sui seruitio portant merito amittunt. Sic in proposito ꝑ pulchritudinem suam in vanitatibus spectaculis z carnalibus concupiscentijs vt apparitam vel apparentantes aliquibus oculis dant in meretrices vbi se priuabuntur. Et sicut dicitur in ꝑs. cxvij. Induantur sicut diploide confusione sua. Diploos est vestis duplicata quia est vestis celestis z terrena in qua est culpa z pena duplicata. Qui posuerunt si cut dicitur in ꝑs. lxxvij. pulchritudinē eorum in manus inimicorum. Et ego finem tuū absq; fine esse reputo: plus desiderarent esse leptosi ꝑ pulchri. Exemplo cuiusdā mu- Exēplū.
lieris bonę: que a turpi in libidine apibus q̃ cum esset pulcherrima: multi confluerēt ad eam videndam: orauit z obtinuit vt fieret leptosa. Cuius: quoniam melius est adultas ingredi turpe: leptosum ꝑ cum abscisione pulchritudine mitti in gehennam. Et quoniam melius est thesaurum animę in turpi seu deformi corpore seruare ꝑ in pulchro amittere. Exemplo cuiusdam de quo legitur Exēplū.
cum videret tarones irruere: vt monasterium spoliarent: thesaurum in antiquam cisternā fine coopertura dereliquit et plenam patrē proiecit in vili panno antiquo: et ꝑ pulchris non fecit sic. Et exemplo inferiorum angelorum qui dicuntur z thatini sub tempestatibus inclusi pulcherrimi oculos omnes lapis pretiosus erat ornamentum eadem. Quorum exemplo patet q̃ melius est eum illis in suis naturalibus manere decoratos foliarū: z cum Lazaro vlceribus cū nuditate alijs ceris z claudis z debilib⁹ ad cenam intrare cernantes ꝑ cum Abisalone pulcherrimo z multis sinę foqua: duo in dextera ꝑdi patibulorum quo in tuentes qui sicut dicitur Job. cxvij. deuorat pulchritudinem eius. ¶ O admiranda z plangenda mutatam fortitudinem tantam pulchritudines appetunt corpora: tantumq; circa illam labendam follicitantur: se totiens lauando: balneando: ornando: specie ando: pingendo: quod semper interius est feridum: z putridū

pulchra in corpore in die solemni quando cōuenire deberet coram quinquevel sex millibus hominum ornatissimus ꝑ confessione pulchram se facta z amministrum in die mentis ap- parebit coram illo cui millia millium mini- strant angelorum: de quo in ꝑs. xcvij. Confessio z pulchritudo in conspectu eius. Sicut- enim in corpore bene cum tota sua fecta re sic ut re- fulget in eo illum plus amat quia fuit honestus homo: z diues: amat pulchritudi- nem in anima quia ꝑ ipsius in ꝑsona fua- re. bono dicens illud ꝑs. xliij. Iponse fue- rit ei anime fidei. Specie tua: et ornatui tuo: attende pulchritudinem interiorem: et ornatum pulchre procede z regna. Dare pulchritudi- nem non causant. Amonio enim tamen ma- nale ꝑsonam antiquam annota: deus bonus ita- lud Cantic. cantic. Tota pulchra es amica mea: et macula non est in te. Secundo in- telligo grate sicut pulchritudo hanc causa- tur in nobis sonum solatio. de qua ꝑ. Sicut sonum ꝑ pulchra ꝑ luna. ¶ Ad secundā obiectionem dicendum est in verbis debemus intelligi- tum illa multum placent deo qui sicut imi- tantur audiunt z appreciantur pulchri- tudinem in voce cantantium. Ita deus cum- laudate sua sanctitatem in voce loquentiū anima illud Danielis. xiij. Pulca enim pul- cherrimus est verba: z finctus eius nimis ora- cula et iudicia verbis magna sequitur hoc- nem operum augmentatio: sicut patet de Christo cum discipulos ꝑ predicationem ea quorum verbis magnus sequitur fructus fulget in illis de quibus verificatur dictum ꝑdicatio- est. Jam vos mundi estis propter- ser sermonem quem locutus fuit vobis. dant pulchritudinem causant duo. primo ergo sunt pulchritudo domus configurat ce- lestiales pulchritudinem meritoꝝ: de qua est scripturis pulchra tudo in edificationē de- mus celestiē: de bonitate z efficacia sermōis loquenis. Deinde dicunt. 2o. Sermo pul- pulchritudinis formabitur. Secundo sicut pulchrudo domus causatur ex debita di- positione z partium ordinatione: z debita proportione vtpote q̃ non sit nimis longa nec latus. Sic in proposito. z patet. Unde ꝑ omnia ꝑ posse ex acte dici: quod dicitur pulchra. scripsa Judith. xij. Et sic talis mu- lier super terram in aspectu ꝑ pulchritudine tantis verborum. ¶ Ad tertium pulchritudi- nem in signis z exteriori gestu habem- dicendum debemus ex tali pulchritudine interioris letitie in conscientia: z qui sta-

em z vanam. Ita vos ꝑ spiritualem z edifica- tionem: vt de tali persona verificetur illud Cantic. cant. vij. O ꝑ pulchra es: et decora. Chare ꝑ spiritualem z edificationem pulchra tudinem causant duo. Primo humilis z pia dicuntur affectus. Iam oculus simplex: et- intentio bona: oppus sequens reddit homini Luna. illud. Si oculus tuus fuerit simplex ꝑ. Ita talis oculus causat z ostendit ꝑ opus castitatis bonum z animam mundam. Et si- cut macula in oculo magis hominem detur- pat z ꝑ pigorem esse ostendit: ꝑ in anima fe vel membro corporis. Et econtrario decus magis decorat z decorum esse ostendit. Ita talis ꝑ speciosa ꝑ sit in oculis suis nimis: tota- hominem tam corpus ꝑ animam beat: pat causando ꝑ spiritualem turpitudinem z ostē dēdo clarior patet de Daniele ꝑ quia mordna- te vidit Susannam ꝑ pulchritudinem castitatis per os effectus: z ostensus est ꝑ adulterum ob- imsit ꝑ hominem. Et econtrario scit ꝑ pas- dicatores tum hominis decorat ꝑ spiritualiter Unde tali persone loquitur sacra scriptura. Cantic. cant. dicens. Ecce tu pulchra es. Et qua si causam pulchritudinis assignans ad- tungit. dicens. Oculi tui columbarum. Sic- cundo matutinus incessus z rectus. Sicut ca- ꝑ incessus claudi non est corpaliter ita pul- cher: sicut recte ambulantes. Ita nec dissolu- re ꝑ pulcher ambulantes: sed ꝑ spiritualiter in- pulcher sicut illius qui mature incedit: de quo dici potest illud Cantic. cant. vij. Quam pulcher gressus tuus. ¶ Quartum ꝑ spiritua- lem pulchritudinem in facie videlicet bele- ramitas affecta: re: licet cōiuges affectant pul- chritudinem in libris suis. 2. Liber namq; no- stri sunt actus nostri quem recipit ꝑ spiritu tā- ꝑ et viro: z corpore tanꝑ ex multere charitis de confessio: prodiuen. De illis qui multa ra- tia habent opera potest dici illud. 4. Esd. xiiij. hominum in virtute diuinitus pulchritudines studium habentes.

¶ Chare autem pulchritudinem causant et ostendunt duo. Primo diligens occupatio circa vrilitatis qua sicut diligentia agricole in arando z seminando: horti olani circa arbo- rem facit pulchritudinem agri et arboris. Ita diligētia in spiritualibus operibus ima- ginam causat z ostendit functum ubertatis z pulchritudinem. Unde de omni tali dicitur Piere. ci. Omnem vberam pulchram fructife- ram ꝑsonam vocauit dominus nomen ruū. ¶ Secundo femina totum z multiplicatorū causa conservatio: qua sicut causa con-

sernatio lũj ponẽdo videlicet ẽspitem eius
in terra vel luto: nũ eius confernat pul-
chritudinem. Ita humilitas bona opera et
virtutes ceteras: licut oftenfum eft in cap.
de humilitate. Propter quod ſcriptura qui-
libet hortatur: dicens Proverb. xxvij. Appo
ne os tuũ ad doctrinã meam que pulchra
erit cum ſeruauerit eam: Intelligit in humili-
tate. Et talia nocte pdẽ illud. Fo. xlix. Pul-
chrando agri meos eſt. ¶Unde: quilibet
talis qui predictas quatuor habet pul-
u chritudines pro pacto ſummam habebit
pulchritudinem: ſcilicet agricola pro labore
pulchrã habebit meſſem in locoelectiin ca-
bernaculis dei. De quibus Num. xxiij.
Quam pulchra tabernacula tua Jacob.
¶Que pulchritudo ex duobus cauſatur et
oſtenditur. Primo ex deo ritione. Secundo
nang cauſa pulchritudinem mundi. Ita
ſol iuſtitie pulchritudinem celi z eloquiũ
videbunt regem in decore ſuo. Eſa. xxxiij. de
quo. Cãtico. i. Nece mi pulcher es dilecte mi.
¶Secũdo ex pacifica et mira ſimilitudine.
Sicut nang pulchritudinem cantus et ſo-
cietatis facit concordia: ꝛc cum ſeuing lete
et diuturnum. Ita ubi pulchritudine cau-
ſant pcc duo vltĩ populi z loci: de quo Eſa.
xxxij. Sedebit populus meus in pulchri-
tudine pacis in tabernaculis fiducie: in re-
quie opulenta ꝛc.

Q.j. Querentes domi-
num deum: duo attendere de
bent, primo que ſunt tribuẽ
da per querenda. Secundo que
ſunt non querenda: ſed ſolũ
fugiẽda. Et vtrũq; docet apo
ſtolus ad Col. iij. dicens. Que ſurſum ſunt
querite: nõ que ſupra terram. ¶Ad cui' do
ctrinã declarationẽ ꝛna ſunt obſeruãda. pri
mo hãc obſeruare in ſpeciali: q̃d querere de
bent: propter quã cauſam. Secundo quo
loco: tempore z modo: per que media: que
ſinum manere poterunt. Tertio oſtendẽ
que non ſunt querenda: ꝛa ſollicite ſicut a
multis querũntur.
¶Quantũ ad primũ quid in ſpeciali: p no
ſtra ſalute querendũ ſit docet nos exẽpli
Ar.ij. ſanctarum multitudo quibus dicit angelus.
1 Mar. xxvij. Jeſum qui crucifixus eſt quer-
re. Cauſamvero quare ille querendus eſt
docet nos. Primo exemplum infirmitatis qui bi
ligenter querit medicum. Sic nos infirmi:
qua. i. ac vi. Omnis turba quærebat eum
tangere: quia virtꝰ de illo exibat z ſanabat
omnes. ¶Secundo exemplũ obſeſſi qui ſol
licite querit auxilium fortis amici. Ita pꝛo
phaꝛ. ix. Sperent in te qui nouerunt nomen
tuum: quoniam non derelinquis querẽtes
te dominꝫ. ¶Tertio exemplũ pauperum
qui querunt ſeruire alicui bono: a quo
certam ſperant promotionem: tali enim de
ligenter ſeruire querunt et promouemur.
Ita nos querere debemꝰ: quomodocun-
q; ſto digne ſeruire poſſimus: vt nos ſemper
in eo promouere ſtudeamus: cum quoniam inue
nitur ab eo qui querit. ſapiens. vi. ¶Cui
enim querunt: quomodo bñ ſeruiendo vel
mercando vel laborando ſic vtere poſſimꝰ
et promotionem et ſublimationem habere
temptoꝛ alteꝛ: non querunt quomodo po
motionem habeã ſeruiendo: ſtultiores ſunt
et ab omnibus ſtultioꝛa reputari debentꝫ
ſi illucq; plus ſolliciti ſunt ac ſtudioſi
et ꝺiligentes locum eig ad breue tẽpus con
ceſſum: q̃ locum beredit aris. ¶Quæ ſtul'
nitiam. Primo quidẽ ꝛationabiliter con
ſtituẽdum quia videmus: q̃ qui cogitat
aliquo loco vel cꝛa. vel vltra mare poſſidere
ne tempus pro ſuo perpetuo mꝛatoꝛe quem
quomodo poſſit ad locum illum. bene ſtu
transmittere: et quomodo poſſit ibi bene
re: putãt: nec bñ mittere: et p amoeyt' damos
vrorũ: vel filiorum vel amicoꝝ: nec quin qui bo
na ſua pro propria ſuſtentatione vel pau
tere vel ſecum portare: ſi talia querunt et
facere et tranſitum ad locum vbi pare re-
ſpectue manebit tempoꝛe: quanto magis
hoc facere z querere debeꝫ qui cito tranſmi
cꝛs eſt ad locum vbi ſine fine manebit: et no
rabitur. Non ergo nimirum ꝑpter poſſeſſio
nũ modo: vel ꝓmouendo os vel bladum: ne
quin ꝓmotionem querat ꝓpter mo-
deremenendum eſt ſolliciꝛ quia nullus ſine
ꝓmotionem ꝓuidentiam: ꝓ ſteriliꝛ
reliquam fabulam dñi maximam inuenire
paupertatis. et ꝓ illo ꝛegno in Sardiam
et omni anno eligi debuerunt: et per unum
annum dominaꝛi: et poſtea omnibus ꝓpoſi
tis in vltimum mitti. Sic et ꝓpoſitis dom-
nas ſua mala inuenerunt qui non querierũt
me. Eſa. lxv. Hora. Mo. vj. ſ. 5. Necnon ſi quis
ꝛe aliquando domini ſui cꝛuiter eſſet ho
ſtium: ſi ſummarios ſuos ꝓmitteꝛent:
qui vero ꝓmittuntꝰ: ibi vinere querunt ut
lcẽtia inuenent: ſicut Joſeph. Gen. xli. Et
ſtat quidam ret ſapiens: qui in ꝓdicia by
ſonia de Sardiam continetur. Ait nang qꝺ
ut tis acepiet benedictionem e miſericoꝛ
diam a deo ſaluatori ſuo: qꝺ pecẽs generatio
querentium dñm in p&. cruj.

quarcengo debemus victum noſtrum quẽre
pchiquid ſic dicen cessinon. moſeremur fa
me z nuditatem proxime cum amuterent.
Sicut ꝓpoſito. Ideo ſignanter dicitur in
Matth. Erubescet terentur in cꝛeationes qui
querunt terꝛena occoꝛsiqui nolunt querere
ne cooperetur ad propiam in celo ꝓmotio-
nem. ¶Unde ſum ſtultiam fecido repꝛehẽ-
dit Criſoſtomus ſuper Joannem. domel.
lxj. Stupiꝫ tantam ſummam in edificã-
do domos ꝓpter ꝛa in hac breui: bella et
nece multe expenſe ſunt: quãto magis vbi
perpetua eſt pars vbi deubus edificãmus
nullus ſit ſcet de ꝓpꝛio habitantibus ba
bere: nonnulli vel locum querere ad manẽ
dum et ꝓfectum in vegalio? loco? Sed ali
quãdo ille ducere: et ibidem ꝛe ibi locum
ꝓpoſſeſſio. Illic deus eſt ꝓcurator: nunc
qui mihi ſit ꝛa ſum facere debeꝫ in nouerc.
Quamus eſt enim artificeſcit patet et ge-
ſtus ſanctꝰ Thome apoſtoli: z de rege q̃ dos
mam habere voluit: ſequitur: ſi voluero
cum habere poſſeſſionem: ꝛa ſi voluero
ꝛa pallium querere regnum dei. Luce. xij. Et
Matth. vi. Hoc enim ſignificatur in eo
ſignum et regnum illud deoleg ad manẽdi
nregno illo querate: ibi ſaluarium ſum
quibus ꝓmittatur z ꝓmedentia facia: vbi
vbi amittere poſſet: ubi furor nõ effodiũt
neq; ſurantur: non vbi omnes anteceſſores
in thauros ſuos: e omnia que habuerunt
vbi dimiſerunt vel amiſerunt. Et qui amiſe
runt qui illic nullam ꝓpoſitionem ꝓmo
ſecerunt: ibi ibi inuenerunt nil. ſemper-
nam miſeriam z pauperiatem. Sicut oſten-
ditur ſignificanter per Egyptios Eſa. xlvij. c.
qui poſt ſeptem annos fertilitatis in ſinus
nollam ſecerunt prouidentiam: ꝓ ſteriliꝛ
reliquam fabulam dñi maximam inuenerẽ
paupertatis. et ꝓ illo ꝛegno in Sardiam
et omni anno eligi debuerunt: et per unum
annum dominaꝛi: et poſtea omnibus ꝓpoſi
tis in vltimum mitti. Sic et ꝓpoſitis dom-
nas ſua mala inuenerunt qui non querierũt
me. Eſa. lxv. Hora. Mo. vj. ſ. 5. Necnon ſi quis
ꝛe aliquando domini ſui cꝛuiter eſſet ho
ſtium: ſi ſummarios ſuos ꝓmitteꝛent:
qui vero ꝓmittuntꝰ: ibi vinere querunt ut
lcẽtia inuenent: ſicut Joſeph. Gen. xli. Et
ſtat quidam ret ſapiens: qui in ꝓdicia by
ſonia de Sardiam continetur. Ait nang qꝺ
ut tis acepiet benedictionem e miſericoꝛ
diam a deo ſaluatori ſuo: qꝺ pecẽs generatio
querentium dñm in p&. cruj.

Chriſtum in loco congruoꝛ eſt in cotidiana Ar.ij.
do in eccleſia ſancta. Non in coꝛde fotidiꝺo: 4
nec in tecto laſciuie z carnalis concupiſcen-
tie: neq; ita non eſt ſpeculum ſine macula.
Cant. xij. In lectulo meo q̃ſiui: quem dilꝛ
git anima mea: q̃ſiui z non inueni. ¶Nõ
in loco in quo fuere ſcorpiones z concupiſcen
tia conſuimꝰ: ibi q̃ quibus nihil vtilis de-
cipere. Oſee. v. In gregibus ſuis ibunt ad q̃
rendum dominum z non inuenient. Sed in
omni loco tam in foꝛis ſi in ecclia ſancta ver
ſet iuſtitiã iuſtus nader inuenitur. Eſa. lix.
Audite me qui ſequimini q̃ndo iuſtum eſt:
z querite dominum. Non in oſtenſione no-
uitatis z vanitatem: in qua omnis querit
ſuperbia: z vana reputatio: inuenitur ro qui
eſt humilis z mitis. Sed in ſocietate humi-
litatis z veritatis inuenitur z ꝓmittur ſuꝑ
z vita. Luc. ij. Inuenerunt eum in medio
ctorum. ¶Secundo in tempoꝛe apto. Iuxc 5
nitur nang: ꝓmo ab hoc qui querunt illũ
in die clarogꝛate: z bene vixere: non ab hoc
qui querunt illum in nocte z tenebris culpe.
Canticoꝝ. iij. Per noctes q̃ſiui eum: in
tenebris culpe actu z voluntate q̃ſiui nunq̃
diligit anima mea: q̃ſiui z nõ inueni. Eſa.
xxi. Si querit: ſi eſt quere vultus querite-
ſcluet in diegratie: bene vixere. ¶Secundo
inuenitur ab hoc qui querunt illum ab pos
peꝛ eſt. Secundo ꝛpm ſpm querũtqui dum fa
ctꝰ fores: z muches ſunt conſtentiure pcc
cata ſua diuuntur. z ideo ab illa facilꝛer
inuenitur: quia tunc omnis qui querit inue
nit. Matth. vij. z Luc. xi. Et non facilꝛer in
uenitur ab his qui querunt illum dum no
ri debent: quia delitie ſeculi eog eum tunc que-
rant ſicut querere deberent: ſicut oſtenſum
eſt. Cy. 14. cum concodantiis z remiſſionis
bus ſuis. Nec eſt rationabile q̃ tunc facili-
ter inueniatur: quia illud eſt tempus indiſ
ditunne vero eſt tempus miſerendi: quia
te communem bonꝫ dum inuenitꝰ poteſt. Eſa.
le. ¶Tertio per modos rationabiles. Rqui 6
runt nang ad hoc q̃ ꝺiuitius hic attingat
per gratiam z in futuro per gloriam: q̃ que
rere puno modum habeat recte intendẽdo
Ille nang qui ſimpler z recteus eſtimon inue
nitur ab illo: qui duplicitel falſa intentione
vel falſo corde querit illum. Ja. iij. In ſimplici
tate cordis querite illum. Sap. i. Quoniã
inuenitur ab his qꝺ. ¶Secundo q̃ modum
habeat deuotor ꝺiationis quem modum dis
ſere poſſumus ab illis qui querunt quod
diligunt. Ipſi nang libenter de lali reſpondi
tur: et libenter multum mouent ad que-
rendum: vbi quomodo inuenire poſſit. Sic

nos orando. Eccl. vltimo. Queſtini palam ſa-
pientiam in oratione. ¶ Terno q̃ modũ ſeu
pedes ad ambulandum habeat per ferun-
tem affectionem quem vſcere poteſt a quo
habet multum diligentiere: ſpectabiter a ꝙ
dalem: aut bernie 3o3. xc. Adulter quid poſ
ſum rationem querus: ¶ Quarto q̃ virtutem q̃
modum habeat perfectam artis: q̃ videlicet a
querendo vſq; ad mortem non deſiſtat. Exẽ-
plo chriſti: e omnium ſanctorum. 9. c. ſti.
Querite dominum e confirmamini: e
7 faciem eius ſemper. ¶ Quarto per media ꝺ
nenentia que ſunt tria. primo cordis medi-
tatio ſeu aperitio. Secundo nanq; querens ve
dere cretinum lumen oculos aperit tanq; me
dium: per quod oportet q̃ lumen recipiat.
Sic eciam oritur lumen increatũ pien gra
tia per in fuſionẽ q̃ oritur q̃ cordis aperitio
ſoo a culpa mundatos et aperiat: doctrinã
ſuam cordis amore querat. Exemplo ſapien
tis. 9. c. xv. Cõ ſapientia querit doctri-
nam. ¶ Secundo ouꝰ meditatio. Exemplo
pauperum: qui bus mendicato eſt medii
per quod obtinent quod querunt. Sic ſpiri
tualiter pauperes de quibus Eſa. xli. Egeni
e paperes querunt aquas id eſt gratiã mi
dantem: e gloriam fecundantem. ¶ Terno
operus perſeuerans e commutatio. Exemplo
pugiliveꝝ militũ: q̃ mediante perſeuerãa
in bellicis operibus obtinet victoriam q̃d
querit. Sic ergo querite bonum: e non ma
lum. Amos. v. id eſt contra tentationes pu
gnando: e in bonis operibus perſeuerando
quod notatur in hoc q̃ dicit: querite bonum,
Br. iij. 3 Cn hoc vero quod addit: nõ malum: er
tuus notatur articulus: que videlicet nõ ſit
querenda: fed fugiẽda: e hec ſunt tria. Cpti
no mundi gloria bonoꝝ: alteri dolor ſeu pote
ſtas q̃ma per eſſunt quaſi emula fugienda
que querentem fugit: vel ſunt ita alta q̃ nul
lus querens ea ad libitum inuenire vel attin
gere poteſt. Ergo altus ea ne queſieres. Ec
cleſiaſt. xli. Joan. v. Quomodo poteſtis ere
dere q̃i gloriam ab inuicẽ acquiritis: e glo
riam que a ſolo deo eſt non q̃rit is: vel eſt glo
riam que eſt de proſectu virtutum: e de reſi
mono bone conſcientie. ¶ Cop. i. Gloria eſt
hec: eſt teſtimonium conſcientie noſtre. Qui
vero talia querunt: euidẽter qui in talibus
proficit exemplo Samuelis. i. Reg. ii. Puer
autem Samuel proficiebat e placebat tam
deo: q̃ hoĩnũ. Et exemplo chriſti. Lu. ii. qui
ſpecialiter ſapiẽtia ſua experimẽtalis in ſan
ctum Thomam tertia parte de chriſto quã
ſi in noctẽ mortis gloriari poſſunt: ſicut ope
rarij vel mercatores qui de die multa lucra

ſi ſunt. Tunc enim exultent: e letentur in ter
omnes qui querunt tem pſi. Exo. ¶ Secun
do abundantia e copioſitum q̃ per mini
ſtrationem capitis deſiderãdo: ꝺ tum ad
vtilia. Sane vero illorum hominum offi
ciũ ſpectat ad ſtatus proprios ſi in facto me
dium ſuorum. In facto propriis exer-
cere offendũt in exteriora quam facilit
collectas ſeu collationes vel exactiones a
ſubditis hoc vt indebite petendo. Dere-
cognando vocatus maioribus de parua ca
ponunt ea magnas quas fecerunt expẽſas
pro communi bono: ex cuius nõ cauſa
vidẽtur beneficium reipublice vel tuitum
bellum in quo fuerunt: vel minus ſatisfactio
nem ea illatam vel ſi eſt cauſa frequenter
cessatis eſt inter duas vel tres alias fore
minus quare multa expenderunt vel magnã
ſuſtinent permine inopiam quia ſi benevem
patrent quantum e quantos expenderit
in aſpectu magnorum equorum e robarũ
apparatu in tornieamentis e haſtiludijs in
ceſſibus feſtorum nouitatibus: in magna
tenentia pabulorũ: in tempore pacis e bel
li: et illis qui nunq̃ eos in bello inuabunt
eiam ſi neceſſitas illorum auxilium requi
reret: bonos maiores bandi: ne qui circa
eos ſunt innocenter ſoſtinat: q̃ alie ſunt pan
pertate e rapacitate illorum maiores cam
ſe q̃ illa quam offendit vel ſalteꝝ illa qua
pertulit nulla foret ſi alie nõ eſſent: quia
pro iuſtis expenſis non egerent: ſi nulla in
uſtas faceret. ¶ Tali ergo vt rabidus can
ſeuientibus alienorum petunt nunq̃ po
tes cognoſcere vel rapinarie qua non ad vo
luntatem tantum medio rem: ſed ad volũ
tatem propriam magnam penume ſuminas
habere volunt partem ab vna vilta vel vico
2 ne oblatam refutantes. ¶ Cu facinoris no
ſtibrum ſuorum idem offẽdunt in hoc q̃
nemis graues emendas e 2 amercamenta ir
mandata imponunt b: iniquẽtibus: quo
rum quilibet inſidiatur vt rapiat pauperꝝ
ius ſuꝰ. Secundo bene multa capitur er
mutantur pro quibus quandoq; talibus ſuſ
ut pater. Z. ij. 14. quandoq; fidem: quandoq
gellum impignorant promiſſum: q̃ om-
na vocatur bedligare e acuiare: quã
do videlicet quilibet alter debita ſoluat pũ
mo. Quinadimitur peccatet. 2 nõ ſoluet ſtre-
ctur. ij. Duncepo poſtulat: 2 inde in redde
do ſtemenego non teneatur ſin interimrari
ſi tam tenue vultu debita petentes reſpi-
mere tam datus verbis mitadunt quod
ur aulere debita petere: q̃ ſi petierint
infamatur: e ad inimicitias conuertuntur:

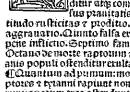

Alpine primo alij. Z. ij.

qui oſtendentur medi: mos
dowin dinerſitatibus. Secundo
exponitur: affimilatio oſtẽ
ditur: ang comparatio: e ecel
lus pranitatis. Tertio inga
tiendo ruſticitas: e prodito. Quarto cepe
aggravatio. Quinto falſa excuſatio. Sexto
pene inflictio. Septimo familie inuolutio.
Octauo de morte raptorum: e reuinocumin
anio populi oſtendituꝝ enitatio.

¶ Quantum ad primum: medi pabu
ptores e tyranni rapiunt non ſua ſine plus
rimis quorum tres oſtendunter peculiarius
ptorum ſuſtentam ibi tridentem de qua hic
tur. 1. Regum. ij. habebat inquit ſuſtentatis
tridentem in manu ſua: e ponebatet in ca
datio vel tectabor omne quod inuabat ſa
ſcapula. 2 ¶ Nonnulli nãq; raptorum ideo
fuſtentam dicunt in manu habere tridentẽ
qua tribus modis: quaſi tribus dentibus.

malum pro bono: et odium pro dilectio-
ne reddentes: quodvidentes creditores fina
liter poſt multa tedia: e labores petenti: ne
diuteremremittere vel dare vellum habẽt
mediteratem: ſine de hoc q̃ eis vendiderũt vel
mutuauerũt: ſine de quocunq; contractu de
bitoues ſint. Si enim animalia vel alia ꝑ
cualitatia ea ad regias preſas habere volẽt
q̃ pro animali quod valet decem vie dabunt
quinq. Quod iuſtiſſimum ꝑ mutuatur: vide
tur eis quod ſit ſatis nõ tantum ꝓ tempo
dictas: ſi aliter videtur rem ſe habere ad
ſuum officium: et ad omnes illius proſectus par
tes. Eccl. xxx. Solch inquit vir redderẽdum
dum e computabitur illud quaſi inuentionẽ
ſinarum: fraudabit illi q̃ petunta. fra 2 poſſi
debit illum immunum gratis e ꝓ nihil
ledera reddet illi: 2 ꝓ honore et beneficio
redderẽ illi contumeliam: ergo ne commiſcea
mini fornicarijs aut auaris: neq; rapacibus
¶ Cop. v. ¶ Sed heu aliqui cum eis in pre
dictis committent ſceleratem inuitiq; quis
ſit mutuo: e nolentibus bona alienum cuiꝰ
ſicut placet eis. ¶ Aliquiveꝝ nolentes ſolui
lli mercatores e huiuſmodi qui cis multa
vendunt eamne ratione dilationis aqua ꝑ
datur ducti frequenter totum amittunt et
violenti rapiunt illud Matth. vi. Et vbi nõ
eſt multum compatiendum: quia vbire ca
pidutas: illorum cauſat miſeriam. ¶ Alij e
cautem contingentes ſin fortuna cum eis ſo
cietatem habent e vicinitatem: ꝑ ꝑtici
patonem. Sicut contingit quandoq; in de
uiſione alicuius hereditatis: vbi ſe conſo
vel manerijquod dividitur inter filias: et
alia occaſione quacunq; ex qua diuiſione
poſſeſſa contingit eyrannis eam habere
portionem: ſidelium alias. Et ſicut vel me
dooq; contingit in emptione e vendition: vel
alia quacunq; per qui ſtionem qua tyrannus
tuera terram vel dominium acquirit. Et tali
eum fortuna frequenter fidele: ſimplici ce-
ingere infortunium: quia ex quo tyrannus
tamen cum eo habet vicinitatem e partici
pationem voluntas vtile: poſſe nunq; ceſ
ſabit illum de parte ſua excludere: ad hoc
dineſſas e malicioſas erogitant viasq; ꝓ
nõq; vicina tãti vectationẽ ipſi ideirã
vel accuſatur: ꝑ relas bona e indebitus de
ferre atachiare: carceram q̃ oportebit illũ
eis beneditus de clero: ſi ſp nobilis e clericꝰ
ſi obligata ſit malica fortiſſabit ꝑ ſtes
q̃ nihil illi ſeruabit. Tali nõ habet ꝓ ꝑ
celo ſi ſtic ſimpliter ꝓ: fidelibus forte ꝺ
ptiores ſuos de celo cupet excludere: ſi ſtir

no cum raptoribus ⁊ demonibus dicens il-
lud Abachuc.ij. Suscitabuntur lacerantes
te: ⁊ eris in rapinam eis. Tertio dente mune
5 ra pēsiones exenia: dona: ⁊ curialitates ab
omnibus cupide expectant: prestolantur et
recipiunt atq; per nūcios mutos: id est tedia
⁊ vexationes: vel quandoq; per mediatores
loquentes ⁊ dicentes: oportet ꝙ aliquid de-
tis annuā videlicet pensionē: tot solidorum
vel aliquid huiusmodi extorquent: quod si
facere noluerint cogitant eos tangere quan
do tēpus viderint ⁊ locum: ⁊ hoc quoq; aperte
suis balliuis dicit atq; ministris vt vez ocu-
lum ad talem habeant in malū ⁊ non in bo-
num: occasionem querentes quomodo euo
cere poterint. Et sic teste deo Mich.iij. Si q̄s
non dederit in ore eorum quippiam sanctifi
cat super eum preliū. Tales elegant signifi
cantur: ⁊ ostendūtur per Nabuchodonosor
Judith.j.⁊.ij. q: sicut ipse cōtra multas gē-
tes bellum leuauit: q: ad eius requisitionez
ei seruire vel tributa ⁊ munera dare noluerūt
sicut nec tenebantur. Ita vnus tyrannus vel
talis patrie ductor: mittet ad aliquē fidelem
vel aliū: ꝙ sibi seruiat: id est ꝙ sit secum tali
die in comitatu vel curia ad iuuandū partez
suam in negocio vel duodena vel assisa: vel
in parte quā contra aliquē forte vi ⁊ armis
⁊ multitudine faciet: vel predicta munera et
huiusmodi a vicinis suis desiderabit: ad q̄
ipsi non tenentur. Si prim conscientiam de
falsa parte habentes vel per aliquē alium ti
morem se excusauerint ⁊ ei seruire noluerint
⁊ secūdū ei tributa dare refutauerint: ad mo
dum dicit tyranni Nabuchodonosor sarace-
ni contra omnes aperte vel occulte tanq̄ cō-
tra hostes bella leuabunt modis quibus po
terunt eis tedia inferendo: thesaurizantes
iniquitatem. ⁊ rapinas in edib⁹ suis. Amos
iij. ¶ Ex qua cupida thezaurizatione ⁊ con-
4 gregatione vnum notabile ⁊ dampnosum se-
quitur malum illius vez prophetie impletio
qua dicitur. Esaie.j. Principes tui infideles
socij furū: omnes diligunt munera: propter
que triplicē vel vnam de trib⁹ vt cōmuniter
eis exhibent societatem: vel eos de robis reti
nentia: ⁊ familia retinenda vel eos supportā
do ⁊ iuuando: ne puniantᷣ vel suspendantur
q̄s est tam fortis latro: vel vbi inuenitur: q̄
propter munera a potētib⁹ ⁊ falsis nunc iu-
uari non poterit: vel punitionē negligendo.
In quib⁹ casib⁹ de vniuerso dāno p malos
illos facto: corā deo respondebūt. Et tunc si-
cut socij fuerunt furū in culpa: sic erūt in pe-
na: q: sicut dicit apl's.j. Cor.vj. Neq; auari
q̄rum ad principes īfideles: vl' alios fallos
munera a malis recipiētes. Neq; fures q̄rū
ad munera talia dātes de furto ⁊ de malo p-
quisito. Neq; maledici.i. taliū falsitatum et
factorū ⁊ donorū ꝓlocutores ⁊ mediatores
neq; rapaces regnū dei possidebūt. Et tunc si
cut dicitᷣ Zach.v. Oīs fur sicut scriptum est:
iudicabitᷣ. Glo.i. dānabitᷣ: ⁊ veniet ad domū
iurantis mendaciter: id est ad domum iurā-
tis: vel iuramentum falsum procurantis
pro furis liberatione: vel furē supportantis.
Et ad domū furis. Glo. vindicta. Quomodo
eñ tunc.i. in morte vindictā eternam euade-
re possēt qui oīa ablata p illos quos retinue
runt vel iuuerunt vel non punierūt restitue-
re: ⁊ de oībus dānis illatis satisfacere tenen-
tur ⁊ nō faciunt. Quod eñ adhuc oīa tenen
tur patet: q: si nō resistētes latronib⁹ ⁊ alijs
malefactorib⁹ ad restitutionē tenentur: sicut
patet p rationabiles cōsuetudines ⁊ leges.
P.xiij.so. Et per illos versus in q̄bus cōtinē
tur: qui restituere tenentᷣ. Iussio: consilium:
consensus: palpo: recursus. Participās: mu
tus: non obstās: non manifestans. A multo
fortiori ratione supportantes vel iuuantes
vel non punientes eū punire possent. Q̄s aūt
nō sic restituūt: nec satisfaciūt notissimū est:
ergo illorū dānatio iusta est: q: non dimitti
tur peccatū: nisi restituatur ablatū: ꝙ q: nō
faciūt: dn̄s conteret dētes eorū in ore ipsorū:
in ps̄.lvij. Patet ergo quomō raptores sunt
fuscinula diaboli tridentata: signati p illuz
qui tres ordines dētiū habet in ore suo Dan.
vij. Et ostensi cū factis suis ⁊ rapine sue mo
dis per predictos ophni ⁊ phinees: q: sicut
de illis seu de ministro illorū dicitᷣ.j. Regum
ij. Omne q̄d leuabat fuscinula tollebat sup-
ple quasi suū. Ita de istis ⁊ reputatione illo
rū dici potest illud Numeri.xxxj. Unusq̄sq; 5
eñ quod in p̄da rapuerat: suū erat. Cū quā-
tū predictis modis: vel quibuscūq; alijs mo
dis: sicut ⁊ rerū inuentarum detentione: quaꝝ
tamē detentor dicitur raptor.xiiij.q.v.§.q̄d
vel rerum naufragātiū occupatione: de qua
C.viij.ex.v.⁊.vj. Uel vsurarum feneratione
nam vsurarū fenerator: dicitur raptor.xiiij.
q.iiij. si quis vsuram. vel inferiorū contētio
ne: de qua dictū est. Z.vj.49. Iudex namq; qui
alienum iurgiū reputat predam suā: p̄do di
citur. C. ad le. iul. repetū. li.ij.l. oēs: vel qui
buscunq; alijs vijs vel maleficijs occupare
poterunt: totum suum reputant sine culpa
⁊ periculo: dicentes ⁊ allegantes. si dn̄i sint ⁊
per ministros suos vel patriam aliqua occu
pant: de quibus commemorantur: ꝙ male il
la acquisierunt: bene conueniat eis qui me
hoc habere fecerunt: ego habeo legem pro
me

me: si aliq̄d sit periculum ipsorum sit: quid
ad me? Sic rn̄dit quidam dn̄s satis tarde:
quem quidam diues fecit heredem suū: q:
aliter eum suspendisset propter porcum fur
tiuum quem quidē latro ad domū illius di
uitis de nocte adduxit ad ꝓcurationē vni⁹
balliui predicti dn̄i: qui sciuit ꝙ dn̄s illi⁹ di-
uitis hereditatem desiderauit: q̄ malitiam
idē latro p alio furto postea suspendēdus
fatebatur. Nec tn̄ tyrannus: q̄d sic acquisi-
uit restituit: sed modo p̄dicto respōdit. Mi-
nistri vero ⁊ alij rapinarum ⁊ falsitatū me-
diatores econuerso dicunt: allegantes ꝓ eis
ꝙ ipsi sine periculo sunt: q: si habent auan-
tagium scz dn̄i quibus talia acquiruntur:
habebunt ⁊ periculum: q: qui hz honorē ha
bebit ⁊ onus. Sed in curia dei in vltima rō-
ne reddenda: periculum ⁊ penam inter se di
uident. Domini rapaces partem suaz habe
bunt: quia tales ministros falsos dilexerūt:
per quos talia acquirere cupierunt: qui li-
cet legem terre pro se habeant ⁊ iudiciū seu
sniam: q: tamen legem superioris curie dei
pro se non habent: snīa data in inferiori cu-
ria in superiori reuocabitur. Ministri vero
partem penarum portabunt: q: talibus me
dijs ⁊ falsitatibus ⁊ magnis ⁊ malis perqui
sitis cupidis dominis placere nituntᷣ. Sci-
unt namq; ꝙ dn̄i tales amant ministros qui
plus reportare sciunt. Et ideo intantuz quo
tidie in falsitatibus ⁊ cautelis ⁊ bonis con-
suetudinibus deprimendis ⁊ malis inueniē
dis subtiliantur vt plura reportare: ⁊ dn̄os
suos plura lucrari faciant: q̄ alij q̄ fuerunt
ante eos ꝙ vix potest simplex vel fidelis ter
ram habere iuxta illos: quin cautelas inue
niant ⁊ dn̄m informent: quomodo ipm acq-
rere possit: ꝙ iterum vix potest quis delinq̄
re quin vltra iusticiam puniatur: non consi
derantes: ꝙ ad restitutionem tenētur: oīum
que dn̄s vel dn̄a per eos male acq̄rit: q̄uis
de hoc nullum habeant emolumentuz: sicut
per predictos patet versus supra.e.c.4. Ius
sio ⁊c. Quando ergo eis in foro penitētie re
stitutio iniuncta fuerit: sicut deberet si vera
citer ⁊ discrete confiterentur: vadāt ad dn̄os
illos ⁊ videant q̄ bene ab eis habebunt re-
sponsum: ⁊ finaliter inuenient: ꝙ alia respō
sa vel restitutio non erit: nisi ꝙ domini ra-
paces cum talib⁹ ministris suis eternaliter
dampnabuntur semper sibi mutuo maledicē
tes. Sicut pz. A.xxvij.42. q: rapinas medi
tatur mens eorum. Prouer.xxiiij.
¶ In quibus nō tantū assimilatio vel com-
paratio: sed ēt prior cōditio ⁊ quā in multis
alijs rebus habentibus conditiones malas
inueniᷣ. ¶ Primo namq; inter feras ⁊ aues pre
dales leoni in aliquo assimilantᷣ ⁊ aquile: ⁊
in aliqua ꝯditione illoꝝ excedunt rapacita Aq̄la
tem. Assimilantur enī eis in hoc: q: sicut di
citur isti predam rapiunt: ⁊ faciant alijs ani
malibus ⁊ auibus rapacibus partem diui-
dunt residuū seu derelinquunt: nullam vero
predam apprehendentes: de aialibus ⁊ aui-
bus seq̄ntibus predam suā faciunt. Sic isti
multis modis predaz rapiunt a pauperib⁹:
⁊ ab alijs quibuscunq; nihil dimittentes de
contingentibus ꝙ per phas vel nephas per
infamiam vel bonam famā habere possunt
de qua p̄da cubile suū replent ad modū leo-
nis: de quo Naū.ij. Leo cepit ⁊ impleuit cu-
bile suū rapina. Quia sicut leo cubile suuz Leo
replet rapīa p se. ⁊ leena: ⁊ leunculis: ita isti
instaurant maneria auro ⁊ argento: equis
⁊ robis: ⁊ vasorū varietate: edificia alta ele
uant: possessiones multas acquirunt p se ⁊
vxoribus: ⁊ filijs: ⁊ nepotib⁹: q̄bus cum hec
oīa ostendūt ⁊ ostentant gloriantes de hoc
ꝙ sunt de numero illorū: de q̄b⁹ in ps̄.lxxij.
Peccatores ⁊ abundantes in seculo obtinue
runt diuitias; veraciter rn̄deri posset dicen-
do illud Esa.iij. Rapina pauperis in domo
vestra. ¶ Istam vero predam inter feras et
aues p̄dales sequentes pticipant: qn̄ diuiti
bus malis ⁊ ministris ⁊ alijs rapacibus fe-
sta faciunt: ⁊ munera atq; mercedes dant de
talibus pquisitis. Sup ista vero animalia
⁊ aues sequentes tunc redeunt: ⁊ de eis p̄dā
faciunt: ⁊ cochlear panis seu panem in: p q̄d
primo alia deuorauerunt deuorant: quando
contra balliuos ⁊ alios ministros bilas acci
piunt: ⁊ eos incarcerant vel durissime mul-
ctant de qua mulcta nunq̄ spoliatis ⁊ bilaz
dantibus obolū restituent. Uel quando pre
senectute vel morte vel alio īpedimēto am-
plius villicare non poterunt: tunc ꝓpter cō
potum non datum vel cum multis arrera-
gijs male datum: vel ꝓpter aliam occasionē
excogitatam oīa capiuntᷣ in manu domini.
Uide. M.viij.38. de quib⁹ verificatur illud
Esa.xxxiij. Ue qui p̄daris: nōne ⁊ ipse p̄dabe
ris. ¶ Uiso in q̄b⁹ ꝯditōib⁹ sunt leoni ⁊ aq̄le 7
similes videre restat in quib⁹ ferocitatem ⁊
rapacitatem illoꝝ excedūt. Pro quo est ad-
uertenduz. Quod p̄mo ꝓ tanto crudeliores
sunt: ꝙ leo dicitᷣ parcere ꝓstratis sicut ostē-
suz est. C.xvj.18. Et sanctis viris sicut pz de
Daniele ⁊ in miraculis sanctorum quod isti
non faciunt. Ideo ad designandum maiorē
in leone gentium crudelitatem ⁊ maliciam:
q̄ in leone bestiaruz: signanter ꝓpheta quē
libet raptorē assimilat: dicens. Ezech.xxij.

Zeoni gentium assimilauas eis. Seclicio. q̃ leo de magnis animalibus ꝛ rapacib⁹ prędam suam faciet tum ꝛ vtile ꝛ humanodi. Alii vero conuertũ iubentiua simplices imitandum: de eis predam cõmunẽ faciunt de potentibus ꝛ rapacib⁹ qui resistere scire ꝛ possunt nihil faciunt: q̃ tamen crudelitas ꝛ grauitas eſt peccatum. Hoc per q̃ de eis verificat: ꝛ poterit dici illud .xi. Regũ .i. Leo nibus fortiores eis fuit ꝛ crudeli fortitudine. ¶ Tertio quia leo ꝛ aquila ꝛ hmõi animalia rapacia aliquando pręda satiantur: ꝛ pro tunc quiescunt ꝛ quodãmodo non nocent. Ita vero diuitię ꝛ rapine tum quam famantur quia semper cotã cupidorum plura capiant ꝛ querant. Et quãto plura capiunt ꝛ rapiunt tanto plura concupiscunt: ꝛ in maiori vel sunt: vel se esse opinant cui egestate de quibus Phoneth. xi. Alii rapiunt ne fiũ ꝛ semper in egestate sunt. Cuius rei rationem vide. B. xxvi. .4. ¶ Secundo lupus in aliquibus assimilatur conditionibus ꝛ in aliquibus eorum excedunt ꝛ stratum. ¶ Primo in hoc lupo assimilantur q̃ Lupi fiunt modo ꝛ natura sua quãdam contra canes ꝛ oues faciunt confederationem Lupi conspirationem hoc seu vlulatu in aliquo certo loco ad conuocandum plures vt multitudine ꝛ fortitudine fortius cambus resistant pastorum ꝛ custodiũ ꝛ audaci⁹ oues quadant ꝛ destruant. Ita rapiores inuisti adulteri. Luce. xviii. inter se confederatiões ꝛ conspirationes faciunt q̃ modo nõ tantum cambus .i. ecclesię predicatorũ sed enam quomodo ipsis pastoribus in omnibus resistant ꝛ quomodo oues ad modum spinarum iana spolant sicut ostendum est. ¶ .i. o. Sic ergo vlulantes resistãt ꝛ occidãt vel spolent: quando enim vnus patrie ducto vel quisquis falsus duodenarius vel alius emissus loquitur cum alio vt innocentes opprimat vel aliquibus damnum inferat vel vt nocẽtes liberetur supportet. ¶ Sic nec lupus lupo vlulat: ꝛ simul eum occidant vel spolient: a simul lupum audacio rem faciant ad amplius nocendum. Sic de illo qui de quacunq; causa aliũ infestat de falsitate vel rogat vel mercedem a protegit. Talis enim vlulator summo resistat pastori qui dicit se viam ꝛ veritatem. Sic de mercatoribus qui ecclesiam de vno pecto vendendo. Sic de diuersibus patrie qui de statu ꝛ bna similes Soph. iii. vocãtur lupi vespere qui non relinquebãt in mane. Lupi in qui vespere quia sicut lupi qui de die latebant in absconditis in vespere famelicane ad predam vlulant ita illi super famescunt ꝛ non relinquunt in mane. Ad cuius rei declarationem est notanda fabula. ¶ Cum tiuer cy lupi de seno inuium locum cõmune tee ꝛ ad quoddam cutis pecorantes conspanectunt inter se in eundo quomodo omnes deuotarent ita q̃ nullum relinquũ carnis vel pelliũ vel lane derelinquerẽtur quin eum vnus dentibus ipse volunt laniarent ꝛ q̃ ipse solus pellem vellus q̃ ipse solus ut nem quibus dictis ꝛ factis de quanto rapere ꝛ spoliare potuerunt nullum vestigiũ superesset vspq; mane. Sic magnis raptoribꝰ per partes in transeuntibus vel in aliquo loco cum familia fuis ꝛ cum mercatibus quibet illorum qui vult ꝛ potest ꝑ dominibus capit. Inter quos duos aliqui malicia quit nihil tollunt: nisi talibus dum ali sic aut pauperes ꝛ ꝓpter deum bona capiũt ab vno duos foliodos sibi duoderes: duos ꝛ fica ꝛ ceteris quantum a singulis capere possunt ꝛ de rebus in domibus ꝛ grangiis mentis nullam pronisionem faciunt: sed vicinos tranfeant dum rebellis aliq; malefactus in domibus in audibus vel aliis quibus hospitantur vel transeuntes gaudent ꝛ dolẽt vastare possunt vastant dum mensas magnas balnia ꝛ coopertores ꝛ filij ꝛ familia sibi cessant ꝛ mysticos obligare curet quotquot pere possit: quid potest oculus remanere nisi miseria ꝛ pauperias? Et sicut lupi ve spere famescentes nihil quod capere possunt pere famescentes nihil quod capere possunt derelinquere nec in mane. Ita rapaces ꝛ minora ꝛ quidbet quantum malicia sua minuere potest capit. Quorum tam fastus nephorum quam iudicium inditum venit Mich. iii. Audite inquit principes Jacobꝫ duces domus Israel: qui vomitis rollinis ad tes eorum de super ea ꝛ carnem eorum de per eorum nunc clamabunt ad dominum: non exaudiet eos ꝛ abscondet faciem suam ab eis in tempore illo sicut nequiter egerit in adinventionibus suis opera sunt boni Hoseh. xvii. Rapiebãt violenter eguũ pauperem ad modum vt predictum est inopum de quibus predictus est Semium. Turpe ꝛ bunc in vos lupi rapaces qui non tantum ꝛ predictum est sed quod peius est inopum excedunt in damno faciendo potestatem ꝛ damni illati magnitudinem cuiꝰ inopum raras dat cuiꝰ ventens vnam ones vel magni partem vnius ouis comedit. Vbno liter pleres ꝛ frangulatus ꝛ in tames corpora ꝛ domino dimittit. Sit vero non tantum vel sed forte decem vel vigiti rapiunt vel tollẽt

plorem nullam domino dimittentes: sicut patet in regia ꝓsa quando victualia capiunt ꝑ domo pro eis non tantũ oues ad alia animalia missa que lupi capere solebant rapiũtur sed ẽa matoa: sicut equos bouas vineas ꝛ insuper pecoa campi, patere. Ita lupi dominũe nocent si pecora nullum negligenter custodiantur. Ita vero illius nocent qui pũ hmodi habent animas in qualicunq; statu fuerint ꝛ etiã qui pũ hmõi nõ habent animalia: dumodo aliquas habeant possiones vel alia bona que amittere possint. Cuncum rapinam ꝛ damnũ ꝛ ꝓdam ꝛ ꝓdationẽ ꝛ spoliũ ꝑ quibuscunq; modis ꝛ quocunq; ꝓdant ꝛ ꝓdidẽrunt quod Dauid rex dedit deo seleroso: cuius culpam ostendit ꝓphan ꝓpheta in Ioanne ꝛ quos ꝓphetat ꝓphan dicit quia ꝓphetat ꝓphan dicit eum esse virum mendacij. Et ergo hoc ꝓtestimonio illuminatus intelligentia de illo qui vnam abstulit oues: qui multas habuerit: quale putamus iudicij deo dabit qui tam nec dedit iudicium ꝓ vicinos tranfeant dum rebellis aliq; malefactus in domibus in audibus vel aliis quibus hospitantur vel transeuntes gaudent ꝛ dolẽt vastare possunt vastant dum mensas magnas balnia ꝛ coopertores ꝛ filij ꝛ familia sibi cessant ꝛ mysticos obligare curet quotquot pere possit: quid potest oculus remanere nisi miseria ꝛ pauperias? Et sicut lupi ve spere famescentes nihil quod capere possunt derelinquere nec in mane. Ita rapaces ꝛ minora ꝛ quidbet quantum malicia sua minuere potest capit. Quorum tam fastus nephorum quam iudicium inditum venit Mich. iii. Audite inquit principes Jacobꝫ duces domus Israel: qui vomitis rollinis ad tes eorum de super ea ꝛ carnem eorum de per eorum nunc clamabunt ad dominum: non exaudiet eos ꝛ abscondet faciem suam ab eis in tempore illo sicut nequiter egerit in adinventionibus suis opera sunt boni Hoseh. xvii. Rapiebãt violenter eguũ pauperem ad modum vt predictum est inopum de quibus predictus est Semium. Turpe ꝛ bunc in vos lupi rapaces qui non tantum ꝛ predictum est sed quod peius est inopum excedunt in damno faciendo potestatem ꝛ damni illati magnitudinem cuiꝰ inopum raras dat cuiꝰ ventens vnam ones vel magni partem vnius ouis comedit. Vbno liter pleres ꝛ frangulatus ꝛ in tames corpora ꝛ domino dimittit. Sit vero non tantũ vel sicut ꝓpngia ce omni parte aquas trahit ꝛ recipit: quas compellis emittit. Sta ille ex omni parte que ꝓfluit rapere ꝛ rapit: et sed nec infirmitate compellit illa restituit: ergo quc in mortes fallet et ipes ꝓpocrisis ꝛ iniuste rapiat. Iob. xxvii. Quito illi sint eo affimulantur eum fantasie ꝛ excedunt de quo dicrum est. ꝺ. ꝓ. q. ꝛ. qui semper accepere volunt de panello. Sta ille ꝓpo omni rego cio sine ꝓpo ꝓpositio ꝛ superfluis expensis: fiue ꝓpo filij matrimoniales ꝓpo filie matrimoniofiue ꝓpo quibuscunq; aliis expensis fantasticis: semper accipiunt de panello quape rum fidelium quos ꝓpositi ꝓpo cuis omnibꝰ aliis agendis: sicut cum aliis elbarijs panem cõfumunt. Unde ꝑ.xiii. Denotant ꝓbendam cum sint cibum panis. Scito aũ illum ter beligerantibus: sicut pater. Mo. vii. ꝓpterea ecce dum pastoratus magnatus sicut dicitur Iude .xii. Rapiũt eas vnc beliantiam: ꝓpter quod in morte ꝛ in iudicio ꝛ illorum verificatur illud Iob. v. Ipsum rapiet armatus idest diabolus qui est armatus malicia sua armis malicie suo quo militant. Septimo ipsis affimilantur dem monibus: ipsorum ꝛ ꝓperant maticas, ꝑ mum patet: quia sicut ꝓpe ꝓmonem detrahit raptoꝝ: atq; ordinis raptorum sua dator. ꝛ inflituto: eas complicibus sua ra pere voluit in eo dumtaxat seu detrarem: vt ex similo attribuens sicut patet .Esa. xvii. vt videlicet matoris quam deus ordinauerat esse ꝓtectores ꝛ eos male habere bonos rem ꝛ glouam. Sicuti qui de ordine regis a se fundatore sua sunt: atq; ꝓfessores de multa rapiunt: congregant ates varijs ac scruꝓulosis modis acquirunt: vt maiores habeant in ipo mundo potentiam glo riam ꝛ honorem ꝑ deus ordinauit ꝛ quibus regnia ad quam ꝓfitebur seruire. B. xvi. .4. Et incipit. Bona genus ꝛc. Ita quam plures recipiunt ꝓpter ꝓfitentiam: ꝛ ꝑdita ꝓpter vsq; ad motem tenent: quam regulam qui sitiunq; ab ecclesia approbata. Nec minus quia ista regula sine raptoꝝ ordo sine pamo inuentus in eclo seiuerer in nobilissimo loco: ꝛ a nobilissima creatura seiuerer ineffero fiumine angelorum ac ſimpiens. Sed ꝑ. ꝓptr fiuꝰ inuti est ꝙ tot ꝓ fectores: nas finis tot cõfundet ꝙ ſilibet raptor ab ipo rapeuer ver semp ei ipse ſit in bono fua in femi de cauſas ordine hic semper fuit dum vi xit Zoberrij. Toller eus ventens vtens. i.in firmitas ꝛ mors et velut turbo rapiat eum de loco suo ſcilicet diabolus. Secundum qꝛ videlꝫ benoonum credũt praui rate ofteclit.

primo: quod ipsi quos affligunt in loco tormentorum affligunt .i. in inferno qui vocatur locus tormentorum Luce .xvj. Secundo quia ipsi non torquent nisi malos. Ipsi vero hic homines torquent ubi non est ita congruus locus pro tormentis sicut infernus: et plus frequenter bonos quam malos. Tertio quia ipsorum punitio demerita non excedit puniendorum: quia in inferno nulla est iniusticia: nullus enim ibi iniuste punitur. Isti vero frequenter plus respiciunt ad pecunias colligendas quam ad culpas corrigendas. Demones puniunt culpas. Isti ex culpis colligunt pecunias propter quas datas eos frequenter punire dissimulant: vel propter quas non datas frequenter ultra rationem puniunt: et ultra demerita delinquentium: et pro tanto illorum curia peior est inferno. Nota. D. xij. 26. Sed omnia ista redimere inaniter credunt oblationibus: et elemosynis quas reprehendit deus Malach. j. Intulistis inquit de rapinis claudum et languidum. Nota plures assimilationes illorum. A. xiiij. 17.

Xxiij. ¶ Qui primo rusticitatem committunt contra deum quem contumeliam in eis est furti vel rapine faciunt receptatorem: dum et talia dant vel offerunt que restituere deberent spoliatis. ¶ Secundo inciuilitatem committunt

E apud mundum et apud omnium venatorum: et apud illorum qui in auibus celi ludunt educationem. Nam sicut contra omnium istorum artem et educationem esset assuefacere nobiles canes vel falcones scilicet ad capiendum animalia domestica: sicut oues et boues: vel gallinas: vel capones: quia ars illorum et educatio vult quod indomita capiant atque siluestria. Ita contra nobilium statum et contra omnem bonum statum: et omnem bonam educationem est quod nobiles et potentes qui gladium potestatem: atque terras et redditus quasi stipendia accipiunt ad vindictam malorum: id est ad venandum malefactores et capiendum et puniendum reos quasi animalia siluestria intendant captioni venationi domesticorum et afflictioni et rapine simplicium. Tales non tantum contra educationem sed etiam contra Joannis baptiste predicationem multum committunt Luce .iij. Neminem inquit concutiatis neque calumniam faciatis sed contenti estote stipendijs vestris.

F De quibus si non sint contenti sed aliena per rapinam vsuram vel deceptionem vel quamcunque falsitatem acquisierint quis illos a proditionis periculo poterit excusare. Si enim rex alicui filiorum suorum commisisset custodiam stipendia dans ei congrua pro tali custodia et filijs etiam aliqua pro sustentatione illorum minus tamen quam custodi si ille custos suis stultis expensis stipendijs filios regis de sustentatione sua spoliaret: quis a proditionis et magnitudinis vicio illum poterit excusare et quanto plura recepisset stipendia tanto maiorem hoc faciendo committeret ingratitudinem falsitatem rusticitatem atque proditionem. Sic in proposito filij regis celi sunt populares et alij simplices potestatibus sublimioribus subiecti: de quibus in psal. lxxxj. Filij excelsi omnes. Maiores vero domini sunt eis ad custodiam deputati: ecclesiastici ad animarum et seculares ad custodiam corporum. Filijs vero simplicem sustentationem. Istis vero maiorem terrarum et redditurum dedit promotionem et potestatem pro stipendio custodie et laboris. Si ergo isti stipendia sua superflue expendant vel auare detineant: et subditorum filiorum sustentationem per quamcunque viam malam acquirant nonne ingrati sunt proditores: et quanto plura quasi stipendium a deo receperunt tanto maiorem committunt ingratitudinem atque proditionem. Caueant ergo et diligenter excogitent quid deo responsuri sint: qui plura a deo acceperunt et largiora dominia atque terras et redditus: et plus viuunt de bonis alienis plusquam populum dei: immo deum in populo suo: a quo omnia que habent receperunt rapinis et duro dominio atque grauissimo iugo et egyptiaca affligunt seruitute ad modum iudeorum et pilati: qui fortitudine et potestate a deo acceptis: deum crucifixerunt. In quo facto satis plane ostenditur quod illi qui plus a deo acceperunt quique plus habent de terra: plus deum contemnunt: et minus de celo curant: immo non videntur credere quod sint deo subiecti vel ad celum ordinati: vel quod subditorum data sit eis potestas non ad gubernationem sed ad spoliationem: qua quidem abutuntur contra deum et subditos illa priuabuntur. Et erunt sine omni potestate debiles in morte et usque in eternum et ultra. In morte namque erunt sicut dicitur Osee .xiij. quasi nubes matutina: quia sicut nubes matutina solis ardore adueniente dissoluitur: ita isti superueniente ardore mortalis infirmitatis. Sequitur et quasi puluis turbine raptus ex area. Ecce illorum tunc debilitas: et non resistendi impotentia: quia sicut puluis de area rapitur et in lacum proijcitur. Ita illi qui alia rapuerunt: de lecto mortis rapientur ad profundum laci.

¶ Et iuste quidem quia multa sunt que in nonnullis illorum peccatum rapine aggrauant: et illud graue esse ostendunt et que in omnibus raptoribus statum illorum multis alijs malefactoribus monstrant esse periculosiorem. Circa quem articulum. Primo ostenditur quid in magnis regibus vel principibus. Secundo quid in omnibus raptoribus culpam aggrauat atque alijs peccatis grauiorem esse ostendit. Tertio quare peccati sui periculum non sentiunt neque vident. Primum patet ex periurio: quod rapiendo incurrunt. Rex namque rapinas cohibere tenetur: et ad hoc in coronatione iurat: ut custodiat pacem et concordiam in populo: et leges et consuetudines bonas conseruet: et ut misericordiam et iusticiam quantum potest faciat: quod iuramentum non tenet nisi rapinas cohibeat et raptores puniat: quia aliter iusticiam non exercet: nec ad illius pertinet societatem: de quo Hieremie .xxiij. Regnabit rex et sapiens erit et faciet iudicium et iusticiam in terra: si ipse vel sua familia: sua negligentia vel voluntate subditorum bona tollat. Sicut dicitur Ecc. xlj. Auferendo partem et non restituendo. Cui non solum improperari potest illud ad Roma. ij. Qui predicas .i. qui cohibere debes non furari: furaris: immo quod peius est: qui iuratus es non furari: furaris: quia dicit lex: quod nullus improbior fur quam qui rapit

ff Instit. ti. iij. de vi bo. rap. §. queres lib. iiij. Patet ergo quod periurium illorum aggrauat delictum. Secundo istius culpe grauitas in omnibus raptoribus: non tantum ex predicte legis ostenditur verbis: verum etiam ex raptorum factis in quibus grauius peccare monstrantur quam fures: quia illi mobilia: isti vero per falsitates et potestates et vsurpas immobilia auferunt. Illi pro indigentia: isti pro superfluitate rapiunt propter quod dicitur vel dici potest illud Hiere. xlix. Si fures de nocte rapuissent quod sufficeret sibi et cetera. Grauius etiam quam homicide: quia licet vterque tam raptor quam gladiator occidant diuersimode tamen et cum maiori pena raptor quam gladiator. Quod enim raptor occidat patet Ecc. xxxiiij. Panis inquit egentium vita ipsorum: qui defraudat illum vir sanguinis est. Et Ecc. xxxiiij. Qui aufert in sudore panem quasi qui occidit proximum suum. Quod etiam gladiator occidat: quotidianum docet experimentum. Quod vero diuersimode occidant patet quia vnus fame: alius gladio. Quod insuper raptorum occisio grauior sit ostenditur Thren. iiij. vbi dicitur. Quod melius fuit occisis gladio quam mortuis fame quoniam illi statim mortui sunt: isti extabuerunt consumpti a sterilitate terre. ¶ Secundum quod peccatum rapine in omnibus tam in principibus quam etiam in alijs aggrauat est diuinum preceptum: contra quod faciunt sicut patet per decretum in quo continetur quod rapina prohibetur in precepto de furto non faciendo: quia rapinam non permisit: qui furtum prohibuit xiiij. q. v. penale. ¶ Tertium quod peccatum illorum aggrauat: est culpe raptorum indebilitas. Raro enim vel nunquam visum est: quod ablata restituerent ergo raro vel nunquam visum est: quod culpa illorum esset dimissa: quia non dimittitur peccatum et cetera. De illis vero qui forte raro restituunt dici potest illud Amos .iiij. Facti estis quasi torris de incendio raptus. ¶ Quantum vero ad tertiam partem istius articuli tria ostendere restat. Primo quod cupiditas plura habendi vel retinendi vel habere vel retinere ultra quam deberent: est causa quare raptores et auari periculum suum non vident. Secundo quod cecitatem suam ore negant sed illam opere ostendunt. Tertio quo duce tales ceci ducuntur. Primum patet: quia sicut cecus periculum ante pedes latens non videt. Ita igne cupiditatis excecati: de quibus in ps. lvij. Supercecidit ignis et non viderunt: periculum suum non vident. Ex qua cecitate vnum magnum sequitur malum: quod videlicet ad modum ceci omnia vendicant. Sane sicut cecus a seipso vel alio ceco ductus omnem vie vendicat partem: et nunc ad vnam: nunc ad aliam partem indirecte: et nunquam vel raro directe pedes vertit: pluraque pedibus quam videns inuenit. Ita isti cupiditate excecati: nunc ad vnam: nunc ad aliam partem terrarum et rerum proximorum suorum concupiscenda se diuertunt: et quot pedibus affectionum se obijciunt vel occurrunt vel ostendunt quasi sua inueniunt vel inuenire concupiscunt. Exem.

Unde si statum suum bene considerarent opponenti de eorum rapacitate respondere possent. Sicut respondisse fertur quidam minus qui optimus fuisse fertur dictorum elegantium et rithmorum pulcherrimorum inuentor: a quo cum postmodum cecus et antiquus esset cecus esset: quidam nobilis ad cuius curiam more minorum ducatu declinauit quesiuit si esset ita bonus inuentor sicut esse solebat: intelligens querere de inuentione dictorum rithmorum et aliorum que ad minorum pertinent leuitatem. Qui statim respondit: quod multo melior inuentor fuit cecus quam videns: quia nunc inquit cecus ollas pelliumque

e quecunqs fuerint ante pedes meos inuenta. Ita ifti cupiditate e rapina exercati multo plura inuenirunt quam inuenirent fi eſſent ſpiritualiter exercitati. Nam etiam alij men te videntes inuenti ſcripta quicquid antepe dee affectionis vel deſiderij occurrit: vel ex pidtam illorum ſe offendit: vel tanquã ſua ſuꝑ ſit vel inuenire conuenſuros. Et ſic ſe cit ex eeno corpore nunc ad vnã partem: nunc ad alam ſe in omnibꝰ omnem partem vens dicat e multa inuenit prohibita. Sic ecce mente bcrens illud Job.xx. Metis mea in ui uerſa ruptur. Sed hanc ceeratez orenegat 17 ad modum cuiuſdam mulieris ecce Aipe Exēm. ro ecclaturꝰ de qua ſcribit Seneca ad Lu cilium: quod ſemper negauit ſe eſſe ecceam: affirmas alios qui ipſam dixerunt ceeaz eſſe ecceam: obiectumibus q̃ neſciunt ecce an bulare: z per hoc fe ecea eſſe oſtendit. Reſpõ dit eam ſaltem eſſe quia bonus ſiue tẽpus ob ſcurum erat. Ita ifti ſpiritualiter ceeos ſe finam negant: z alios quiꝰ illorum reprehen dunt facta errare iudicant: quoꝝ modis ra pinam et cupiditatem ſuã excuſant: de qua ecerã ſede habetur i. articulo primo. Ex pto tanto dicit Seneca ibidem: quod inquit in ipſa beridemnia in nobis quotidie depte hendimus quia ipſa ſe excuſabatur ceeas ſe eſſe negant. Ita ifti ſpiritualiter ceeos ſe eſſe negant: affirmeres ſe iuſtos: z omnia q̃ ſequnt iuſte facere. Sed intrinſecus ſunt in pi rapaces Matth. vij. Ergo licet ore negãt: tamen opere ſe ecce eſſe oſtendunt. Sic vero ecceati ducitur ducuntur aurroveal- gonzo. Sicut oſtenditur per exemplum de quodam potente: qui quãdo volebat aliquã mulier quedam fuit omnia in poꝑdere z amore venuſſe ferrur offendere eo quꝰ ſimul in via rexit qua iuiſſe probabatur: petens quod ipſi nullus facere: qui reſpondiſſe ferrur ſe fuiſſe ſurdum. Cui ille: videas ergo cham tue mi. Cui ille ſum ecea. Cui ille ob eruit florenos: quibus acceptis ipſe qua ſi ecurere ad faciendum quod mulier rogas tur ducebatur. Sic in propoſito ſili quibus ſalnator loquitur Matth. xxiij. Intus ple ne ſtis rapina. Quod enim tali ducuntur z regnitur rectore: z quod nõquam ſunt ſur di vel ceci in andiendo dctucto fuor vel vbi bona eis offeruntur pparet. Ceraz ecea ſe 25 quem. Derali ceeratz vide. P. x.q. Sicꝰ vnã in eis videtur eſſe mirabile: z multi eſſe con tra naturam q̃ videtur ceeeas ſiunt ceea dctore: quo tanto nang̃ hoc contra naturã eſſe videtur quod hoc in natura inuentur annualiunquod ceeeati vel piedam ni ca piunt: ſicut parer de anibus rapacibus vel minus ſunt cruddices z nocniuſcat parere velle: qui ideo ceeeantur: et illorum mutua tur ferocitas. Leones bo z reſt in effigie hu mana er in veſtimentis etiã humanis, de quibus Dionerbio. xxvij. Leo rugiens: e vilus eſt ſuꝑ ſpiritu ſpiritꝰ impius ſuper popu lum pauperem ſiuendi crudelitate: e rapina ees ſpiritualiter ceeeantes de quibus Amos. vj. De vobis qui opulenti eſtis quia bonus tas in lectulis eburneis: z lectatre ſtrinis: bibentes in phialis vinum: z mãdo pancbantur ſuper cõritone Joſeph. dece quonodo ſpiritualiter peccãtis ceeatas per ons naturam opulentiam et delectationem cojus introducta. Et quam magna ſequitur cru delitas: quia non compatiebantur pauperi bus. Sicenim ſcribit Ambroſius in libꝰ de coda ſua ceea aperirent z miſeriãs meas: e genitum pauperum penſare vellent: qui miſeriam in vnis z veſtibꝰ de nouo ſibi ſa rando vitam ducunt: e quam plurimi in ex omnibus ipſi habent fortunam: maiorem imentem et materiam deus laudandi: atque grauandi quam miſerorum bona rapto ri: vel tam auare colligendi. Sed hoc rapi na non tutio deiicio cupiditate ceeeati: ita non videnr. Quare ergo z adhuc ceeeati non eſtis rapinã nolite concupiſcere: dicunt ſ affiuãt: nolite eũ apponere in pãtri.

Ita. C Sain illeuvor gãs Jacob: pulgus ſeo habent ad recuſandas cenſuitonem in pec catiez quorum quidam dicuntꝰ non bona rum: dum eſſe bonum non ad voluntatez; ſed bonum eſt credibile: dũ bona qꝰ po ſunt omnia in poꝑdere z amore habentur quã dispoſuit omnia eam ipſa irationa bilia: z creaturae ſenſu e ratione carentes ſiuuntur no obſtãtibus ad creaturam rationẽ lem leet rationalem: eius creationem ſtrin neadoptõe ſilios ordinarez ſub ſalnatore z necreſſitate regula eſſe regendam: ita no ſanctate videlicet peccatoꝝ qui infernꝰ plenim qua nullus eſt ordoꝝ: bonꝝ: nec quinam ſapiẽs ordinarz: q̃ illud ad quã nam regler mandũ regerer. Cui ergo ſici cant ſunt de lege z regula: illorum bonoꝝ 25 ab. ij. Si ſe fortin do noſtra. Ite imilitudo bona eis offeruntur pparet. Ceraz ecea ſe ẽde parte illius. P. x.q. Alij ſe ecaliter pauperate z debitis alienis ſe ꝓcurantes: q̃ntuiq; ſunt obligati: q̃ eporter eos multa debere nibus ſuis tenare: ſed bonꝝ valentia ad talem neceſſitatem propria ſua dare: nolu erate. Unde cõtra tales. R. ij. nõ. C Illuma n lam allegant conſuetudinẽ dicentes q̃ ma

ius eſt collectam de bonibus ſuis facere quã do illius haa mantenez: in bonꝝ negociis viginti ina. Sed parum videnſ ſiltas dile ere: eni cum rot maledictoribus z paupe rim ladzymne eas mantes tradunt. Quoꝝ ſilentio enim contra illum vel legem re ri vel coloreꝝ in acquirendo vel retnedo habeant non valebit eis vbi eſt contra lege benguia ſicut facium erroneum vel iudicii ſitum vel aliqd ſimile. Unum vel regulariuꝝ fal la lege in enia inferiorꝝ in ſuperiorꝝ: e fide ſicut reuocatur e reprobatur. Ita in propo ſito. Aliqꝝ ſunt q̃ de bonibꝰ ꝓpriis: ẽt ꝑ ecatu z accipere: quod habẽt qua illa ſunt dominoꝝ: ſed de bonis alienis eſt peccatum. Quod dictum multipliciter ſolet exẽplificari qua alter vnꝰ illud dicit tinderer ſuper voluntatem vel rationẽ. Si quinam dicat illud eſt reprobandum in pun ctum illius animalis. Super rationem vero illius velut ꝑ portius ſimpoſſibile eſt illud fan dare qua quomõ cũ ratione ſtare vel con cadere poſſit q̃ vn̄ in labore e ſudore ma gno de nocte ꝑ cum acquirat victumz alius qui ociofant e falciuant e deliceat vi um beatitudo ad ertiam in loco lafcantem Dyroſolym: ſi ſuum victum auferat: qꝰ vnꝰ voluptuoſe vitnat: z alius qui eſt ad iniquem dat e ſeruit deo vite miſerabiliter viuat: quod ꝑ voluptuoſo commuto ſilio non habeat galline auferrantur de domibꝰ ſuoꝝ. Sed ſi ille vor gãs Jacob: pulgus ſeo habent ad recuſandas cenſuitonem in pec catiez quorum quidam dicuntꝰ non bona rum: dum eſſe bonum non ad voluntatez; ſed bonum eſt credibile: dũ bona qꝰ po ſunt omnia in poꝑdere z amore habentur quã dispoſuit omnia eam ipſa irationa bilia: z creaturae ſenſu e ratione carentes ſiuuntur no obſtãtibus ad creaturam rationẽ lem leet rationalem: eius creationem ſtrin neadoptõe ſilios ordinarez ſub ſalnatore z necreſſitate regula eſſe regendam: ita no ſanctate videlicet peccatoꝝ qui infernꝰ plenim qua nullus eſt ordoꝝ: bonꝝ: nec quinam ſapiẽs ordinarz: q̃ illud ad quã nam regler mandũ regerer. Cui ergo ſici cant ſunt de lege z regula: illorum bonoꝝ 25 ab. ij. Si ſe fortin do noſtra. Ite imilitudo bona eis offeruntur pparet. Ceraz ecea ſe ẽde parte illius. P. x.q. Alij ſe ecaliter pauperate z debitis alienis ſe ꝓcurantes: q̃ntuiq; ſunt obligati: q̃ eporter eos multa debere nibus ſuis tenare: ſed bonꝝ valentia ad talem neceſſitatem propria ſua dare: nolu erate. Unde cõtra tales. R. ij. nõ. C Illuma n lam allegant conſuetudinẽ dicentes q̃ ma

predictum exemplum non extraneos: ſed ſi es non vnius nocte tempore ſed qui ei tota vita ſua ſeruierunt nouere tractare volũt ex emplo demonis. Adeo tyranni richardi cuia erunt Abachus. A. ad literas dicit de raptos ribus. Sicut parer per hoc quod ꝑdi ante predict. omnes ad predas veniunt. Sic cunctum etiam quod dictum er factum illos rum eſt contra leges ciuiles: z ſic contra in ficias: ꝑticꝑqua per illas qui habet alios regere tyrannidem exercent: q̃ ſi ſuos re gere debet gramias peccat z durius perties tur quam extraneus quia dicit ter: quod tu tor rez pupillares conſumens diſſipator et male cõtractans: gramius peccat: gratiuſq; punietur quam extraneus hoc facinus. ff. de adm. tuto. l. res tutoꝝ. C Tutor. e. l. non eſt timo. 4. In infontato. l. id. tit. ff. Unde alam legem hic concordantem. P. x.q. 19. C Item in dictum e dictum illorum. p tans to debãtem non non ſunt ſic iudicandi illi: dn etiaz ſint ſubditi dcter plus dct. Sicꝰ nõ timet eos ſpoliare q̃ ſubditi ſunt illicꝰ ſaltem timeant ne ſubditoꝝ: in mino ꝑſum dum in ſubditu ſuis ſpoliarent: vidẽtur contra ipſum ꝓditore: bellare: dcetem q̃ ſi vn̄ e minimis meis fecitis dc. C Iterum deficiunt: quia dictum illorum opes ſubeꝝ dominatio illorum ſimilis eſt dominatio ni canis ſuper oſſa canis aſſor dit eos ab alijs: et ipſe ſolus illud tenoret. Ita ſtuoc que. Luc. xi. Quod autem intus eſt ceſtrum plenum eſt rapina: z iniquitate. C Illi dicẽt non rapio ſed grauo mihi dant quiꝰ? reſpondetur: q̃ aliquando talis dant poteſtaꝰ habendi: vel ꝑper impottunas petitiones: vel q̃ nunc ne ſoluere velint. Si cut accidit nuper de empore ciuitatis nra. b dihuiqui cum vendiſtore ciuitatis ꝑtes eo nent ꝓo quatuor ſoldis: ꝓo ꝗbus ei nis pti aland ſe ꝗliam habere ꝑpetuum: et ꝑpe tenta eum ohoꝝ mee habere ꝑpetuum. Liberter ens ſolutionẽ habuiſſe: z allegauit cauſas ſo ſe tum: q̃ ꝑtibus ꝑcem non cepit: z ei obuero r: z ſilia nihil plus habere ꝑt: q̃ habere ni portuit malo tributi peccatoꝝ: vel ꝑper ra motem ꝑ minoꝝ damnaveritmalum eſt. bare gallum: z ſi amittere quam vel bouẽ. Dato ergo ſicut ille de quo habetur. C Ita. Exēm. Et ſicut pauper mendicus dat partem pa nis ſui cani maltaloſorati nang̃ plus dat quaz alter ine ipſum mendaret vel ſup ipſu la tronẽ: ſed permittat ipſum in paceꝛlecmoſy nam: peter ẽra partem elemoſyne dat cani bus: vel ſaltem ſuppliczat. Ita iſti qui contra quando pauper vel populariꝰ bonũ acuit

cum tallijs suis ad curias magni principis
persons solutionem rerum ab eo empturum
vel debiturum vel pro iustitia obtinendis
occurrit eis causa impudicus querēs quid
et quantum petatur: audito adiunget de-
recte vel indirecte per se vel per mediatorem
quantum ei habitet ut recuperabit solutionē
qui ab ipo mercede accepta a domino ple-
nam accipiens solutionem: vel debet credi-
tum medietatem remittendo quod plus habe
re non potest. Ecce quomodo canis sitiendo
parcem debono et aliam de furto accepit.
et qui tonum habere debet nihil habet de eo.
¶ Quod enim omnes qui propter tales vel
consimiles causas munera accipiunt eius
oblata male accipiant offendituri per lege
cuntis. ad ff. Cod. lib. xlij. tit. vi. Qui ob
iudicā. Idem otium in fine: in quo continetur
q; qui se militiæ vel iter agens vllo in lo
co aliquid ab hospite postulauerit intantū
eum vrgibeti sedarium modum vbemus:
vt ipsū quoq; prebentibus impunium esse
non patiamur. Et in eodem lib. xij. n. de sal
gamo hospitibus non prebēdis. v. mercatori
bus ne. Ne quis comitum vel tribunorum
aut prepositorum aut militum nomine sal
gamū grauia. i. alterius signum obtulerit
suos exteriquantum hospitibus sed nec avolē-
tibus hospitibus in predictis speciebus alti
quid audiretur. Sicut. quia semper prehensū
conceditur. Et ergo ibi male recipiunt a ho-
spitibus multo penus recipūt: qui recipiūt
a nolentibus: quorum confensus de hoc q
dabit nanq; requiritur ab eo qui recipit.
Sicut contingit quando dominus aliquis
vult habere collectam in domino suo et vo-
cat duos vel tres maiores de vna quarta pa
rea: ipſi. putant se magnas summas a tota
patria in qua fune tea liberi homines fiunt e
ipſi: qua ti non solui & a tota patria: ſi po
tuse tota patria soluere eo quia ipſi colle
ctores ſtipſius parcēt pro eo q aliquando
Exth. ipſi crūt in vastitatem e rapinā. nū. Re. cri.
12. Et predicta pz p multi dant sicut ille de-
de trabolo candelam. R. ar. o. Alij vicaria
pene conueniat fenescallo vel baliuo meo
cante ad cōd. Sed ſi p vias vel alias delano
nes accuſet: q recepit munera a nunnullis q
ibo debent ſibi bene interminet ter ser inqui
rat de veritate. Si vbi accuſat q5 alterū in-
iurā facit: vt ibi incredibile q plus dicat
iuro ſum mendacij e fatuū: quia ſi fidelē
ſuo ſit ſapiēt vicinū nō vult ſe ſtromit
tere: q t debianum lup⁹ rapax. Sch. tit. Ho-
ta. R. nū. 43. ¶ Et predictis pz q in illis
rabbus excalationibus affinitas ſeu cuiuſ la

troni qui ſicut in antiquis continet gotion
quādā ſe habuit: imaginēs de que ēq ad ra-
tionē ponet: reſpondet ſe eam ſub deſpera-
tum accepi de digitoni: magnum mihi pot
rent ē annuū obtuler. Sic cum erat imago
facta cum manu in cuius capite portabat ca
anuū pongere et: qt aliter non ponit ſe re-
cebarbā abſtuli aureā qt nullē de parētia
ſua tali vſus eſt barba. Chiamiſſe enī au-
rum. ad hoc tra ut ipſa imago nō cum ergo ſi ingrēdi
hyemes e munis ponderoſa ſe ſtare. Sic que
dicti recipēs munera e vſurā ambo ſi
cut manū portigat ambo. ſi ſubuenire
volumus tem ſe ecu ſant dicentes: dedit mihi
rerum eſt. Sicut ille bedie candelā nobis
lo. R. ar. o. ne ac mercatores cum vtrenq
quasi ego ſtatio nu pſequēris: nec fortuna e
ro ſi anguſtia inequum te caſtus intolerabi
les: aut nec inexplebilis furem facit. Ita
alibi ſcā ſtatue ſuper ego ſi facient pollices
dimos. ſequit. Si fortuna manifeſtercrer
nebos ſcrifes ſed tu fortunatus nō nequit ſe-
gra. Mirandū. Allegantur eius ciſtitā ſibi
nullus aſcenſus et experctur ſi ſi ſi fortuna
nā, mutacre in melius. Et predictis cauſē
gradibus ſicut paup eſt latro necessario
ſi malus imperator eſt latro burn⁹ quo
tus ſi quibuscūq; de latrocinio ſuo de me
ans crabeſter factum ſibi predictum modis
malandoro non rapinam arbitratus eſt
ſibi phū. De quibus conquerit Job. ait.
ſpem rebeſcretis oppunctuo meudeo alis
lapius crubeſcere plus pumentur in mor
e rebuser quando demones ſicut ducitur
ti, mach. xiij. Multa caligune cretō ſuum
rapuit.

Exth. 13. Quo pena notatur. Cui⁹ pene primo
addi rano. Secūdo cernitudo. Tertio lar
g. nāo. Quarto congruitas. Quinto veloci-
tas ſui acertas. ¶ Quinto ad primū ratio
obtinet ex ſententia veritatis. Matth. xxv.
Eiuntur reg. fi malecerit in iudicio no ſibi
bus ſalicet nō habuiſtet ſcquit q penio cet ra
pendur aliena. Unde Aug. de verb. Sā. e.
ni. Sint igne mittendi⁹ qui nō dederē pēni-
bi patus intendē? eſt qui rapuit alienā?
Si aut debabo arderēs qui nudum non
ni haurēs patus arburis eſt? ergo latro ma
quo ſcribit Aug. de cur. de. li. iij. c. xij. Ubi
enā. phat q malio re ex illatro: ei plan
lege preda dundicit. Remota magni ultra
nia. Dec oſtidit per cernplum de Alexādro
imperatore: q prata: q unum hiſtoria ce-
pinatea vbi mutuere vel quid meretur.
Quidergo tū cent de ille de quib⁹ dictū eſt

Alexāder qui ſuit a pyrata capto in mari ē
ei ille adducto: quare fuit ille ſtus magn.
Cui ille quare tu in mari ſtus terra es? pā
nec ego ſup mare: ē tu ſuper terra?. Sed
Sed ego paruo nauigio capio pā? meam
rēs in magna classe ocean⁹ vero tu pec ſa
os cum magno exercitu rapiēdo mobilia ē
immobilia vocaris imperator: ſi ſolus ra-
perer? Alexander ē eadē ſtera vocaret?
Ita multi ſunt de pbi. famulantes eſſet
Diomedes imperator: ita quātum ad cau-
ſam mihi pertinuit q; deterior qui rapit: im
pedimenta manū ſtra imitum ſtipendia
volumus tem ſe ecu ſant dicentes: dedit mihi
rerum eſt. Sicut ille bedie candelā nobis
lo. R. ar. o. ne ac mercatores cum vtrenq
quasi ego ſtatio nu pſequēris: nec fortuna e
rō ſi anguſtia inequum te caſtus intolerabi
les: aut nec inexplebilis furem facit. Ita
alibi ſcā ſtatue ſuper ego ſi facient pollices
dimos. ſequit. Si fortuna manifeſtercrer
nebos ſcrifes ſed tu fortunatus nō nequit ſe-
gra. Mirandū. Allegantur eius ciſtitā ſibi
nullus aſcenſus et experctur ſi ſi ſi fortuna
nā, mutacre in melius. Et predictis cauſē
gradibus ſicut paup eſt latro necessario
ſi malus imperator eſt latro burn⁹ quo
tus ſi quibuscūq; de latrocinio ſuo de me
ans crabeſter factum ſibi predictum modis
malandoro non rapinam arbitratus eſt
ſibi phū. De quibus conquerit Job. ait.
ſpem rebeſcretis oppunctuo meudeo alis
lapius crubeſcere plus pumentur in mor
e rebuser quando demones ſicut ducitur
ti, mach. xiij. Multa caligune cretō ſuum
rapuit.

¶ Et literam ſicut ſte ſtut latro magnus
mortue. Ita ſunt illi latrones magnus p
ut ecrecepto q; ibi pateres ſe ſtomen dur la
nences ſi ille vel eius ſi ali qui nemore
mino ſpoliant: qua ſi illi ci tam nmon.
Ita aperte: contēptibiliter auferun. ili
e doctores renit rapina grauius eſt poſt
ſi furtum. Sicut pzs ſcth. Tho. in ſuma
q. lxvi. arti. ix. quia violentia ſi fit in pena
magis eſt ſvoli q tacē ſi ignoāns ē ab illo
ne. Et q; rapina ſi non ſolū infert alicui
nū in rebus ſed etiā vergit in quādā perſone
inuria. Et quibus apparet q; omnes pe
cuniarie pēdāt Alexandro magnoq;
ena. phat q malio re ex illatro: ei plan
lege preda dundicit. Remota magni ultra
nia. Dec oſtidit per cernplum de Alexādro
imperatore: q prata: q unum hiſtoria ce-
pinatea vbi mutuere vel quid meretur.
Quidergo tū cent de ille de quib⁹ dictū eſt

L. iij. 21. Et ſi illi tunc de celo expellentur: de
quibus dictū eſt. M. 12. Abi ſic erunt illi
de quibus dictum eſt. Ps. 36. n. 1. Matt. 22.
¶ Secundo cuiſdem pene certitudo ex mul ti
tis oſtendit cui deſtis. Puno q; hoc q; hoc
penet nam dignū non facit: quare dign
non reſtituit. Secundo ex pena pene ex
corpore et membris tuis denotant. Sicut Exth.
patet per exemplum cuiuſdā magni princi
pis q; pyram: qui tali ſummo animo mo
ſuisse legitur a pyramide ceſſare. Ex cuius
ei videbat q; ſtetit coā imagine beate virgi
nis Marie valde famulens: quia fame con
ctatus: ad filium quem virgo nutrie tens
bat accedens primo caput puer: deinde ſua
pulas et brachia post latera deinde tibias
et pedes vt ſibi videbatur comedit: erat au-
gulang tribus e territus confeſſus ſuo ſum
ptum oſtendens ci interpretabatur quod
puer ille fuit Chriſtus cuius corpore. Eccles
ſia. i. congregatione fidelium ad ſe demino
ſio ſubiecto erat: quasi tyrannidem exer-
co verantes et deuotantes ipm ſi tuis membris
ſi ſuis membra. i. ei bachijs et pedibus. i.
ci mandatibus z ci tibijs: z predibus. i. ei in
ternodibus. Talco enim chriſti ci membris
ſua facedebo: ſi ad patrū tempus preua
lere cernit: ſubmaliter tamē ab eo pertenti Exth.
tur. Sicut pzs p exemplū de quodā tyranno
magno qui ſummaſſerē q; ad ſe mari
neccauit: cum alijs denotare velles: ab
ea pertuſſig interēt e in foream. cecidit.
Cuncti quidē ſapiens ei exponūt dicēs: ſpo
liaſti eos: ſilet nō ē vus rarare populum ra-
neas ne pereant et de beas auteſt magnum
perficias. Et cui nec ſic ammonitne ceſſare
velit: ante ſt nec pium perficere obiit. Sic
Rebab tyrannidem exercebat. Regū. xi.
Et ſic ambiendus tyrannidem exercēs ſi
ſti. Mathab. x. interierunt ab eo perciſſi. de
quo dicitur Job. xxxiij. Non accipit perſo
nam principum: nec cognoſcit tyrannum. Et
iſtos enim. e. ſi. Ecclī. 4. qui tales ſtue
runt tyrannī et rapiores: qualeo moderat
fuere ad penas illas modernos pertuliſſe
runt quatenus moderno de illuc cundo pe
ne certitudo ſtio bona ſi Gregō. in quadā
homelia: Deterendum erubitio ē ſi futurā
cernendo. ¶ Tertia certitudinis eiudem ſa
bit ex hoc ex hoc: quod multos in curia illa
habebunt aduerſarios: quia illos quos hic
Judicum pauperibus tributi. ¶ Quarta ſa
cernendi eius cuidem ſa. pene rapteum et
hoc cernitur quod magnum in morte ei
potrabuntur artam et libidiem habebunt

viamue: quibus sequi necesse est: q̃ certiu-
dinaliter cadant infernus ad penas. Quod
enim magnum onus ? verecundum posta-
bunt pati: q̃ sient latro ei latronimo filo
manu tali capimenti code latrocinio ad tri-
bunal ducit iudicis. Ita sit cum omnibus
rapinis: furtis: furtiue ? quibuscunq; male
acquisitis: in collo positis ad tribunal du-
centur deiudicamentes ? dicentes: onus grave
grauamus eis super nec quod tamen quan-
tucunq; sit graue et confusibile operet: eis
quibuscunq; sit portet. In bona enim vita jo
una cruet portatoris: q̃ penario on sui sui
portatoret: ? sic ibi bare pellet rori anrit: e ut
gesti mundi: nullus onus sui portabit: nisi
ipse ? illud sent. Qz ibi vnusquisq; on sui
portabit Ad Gal. vi. Quod congrue ostendi-
ditur per exemplu cuiusdam in libro de ca-
buede quodam milite: qui post plures an-
nos mortis sue: apparuit in vori sue: ? ipso
oran indutus vestimentis confensu de fer-
ramentis enutis igneis. Et vero querenti
causam: ei nunq̃ fuit cur ita esset callus equo
enim respondit: quia non solu tali fabio p
equorum meorum ferramenta: sed nunc
hoc onus poto: re stantum disparum: vori ve
ro fabio vocato quesiuit in quanto marci
suus defunctus ea tenebat: que dixit q̃ in
marca anglicana q̃uam vt marturum a pe-
nis liberaret: solum tales indulate. Nec fa-
bulosa reputari debet hystoria que in omni
bus sententie concordat veritati: sequa ibe-
tur Matth. xxii. Mittite eum in carcere do
nec reddat nouissimu debitu. Et enim pa-
tronia satis ad propositum ostendendum q̃
videlicet mulq̃ssis q̃ de alieno ly: tanq̃
onus in collo portabit. Et quis satis clare
intelligere possit mea quanta est ille quan-
tadamnu tantum tantorum tel enim alio
rum confusio ? pestilura: quia ? ipse tantaq;
habuit consubtibus pensam. p vna in qua re
nebat ? nocabas. ? tale be ferramenta pen-
tanti pondus qua. p illis nō soluit: quales
festimebit pena qui valorem multarū mar
charum per duru dominum vel fallitatem
acuniter: vel mutuatam ? nunq̃ soluunt. Et
quale portabit pondus de alijs rebꝰ: licut de
bobus canis: ouibus: gallinis: pane: vino:
vel cerusia ? etiam terris ? domibus ? hu-
iusmodi acquisitum per rapinas vel vsuras
vel malitiosis vel ? huiusmodi acquiuat et
nō soluit. O deus quanto nobiles et ditis
emma talia onera habebunt in collo liga-
tas: quales ? ? ? vites erunt tunc poletarū: ?
potuiosos: qui nō ? quos habent ? curruis
in quib? cuera sua portauit: e nuc vites

biles reputant? diuntiis ? honoribus et ve-
stibus quibus nunc ornantur spoliati ? de
nudati: quando ? dominus ihs ad eos nō
capta ? non soluta in ventribus eoꝝ. simul
dicimus enim: sicut pater per exemplu de cui
patrici. ? vnig. ? ꝺ mirabilia erunt clamo
rosquia aliqui eoꝝ um plura habebunt in-
fra eos animalia forte diamanta qui de
mauerint in arca Noe. Quantum erunt in-
super tunc ? dominus ihs ? ad eos? Quo
homoo rerraor animal habet: ? quo ? ? ?
tum ? falkitates acquirunt: nec enim tunc
deponere poterunt: q̃ eis de cue sient de si
mia ? feti. ? collo portantes: ? dicentes: q̃
propinqua ? ibus deponere velle: ? ? ? ka ty
miter et adherer: q̃ non potest. Ita nec ibit
in spelleum ignis nec in eo mitigabit: nec
nec supergresse sunt caput meum: ? ?
cut onus grane ercan pō. xxxvij. Et Cipri.
primo. Iniquitates nec carcinoliter simi
? impolite collo meo. deprimuntur cum ip
onere grant per viam artam ? lubricu: vbi
? multi erunt impedientes: ? deosum pa-
bentes trahuntur obstat per peccq̃ scelq̃
bus Ezech. iii. dixi. xxxvij. de quibus ad
mortem trahente: cui alterius fenili pene
obtendebant qui postes loquelā rempeña
aebatur: ponerat? sub quo niger ang cin-
gnosus setonis intolerabilis flumine bene
ficial. hec vero erat in ponte platiberi: ?
quus per eū imuitoq; vellet mittere in reg-
bioso ferentiq; fluuio laberetur, fuit vrn
quibus culpa non subsisteret sempo per ei
gressia ac libero ad loca amena peruenirit,
Nathani ergo ad magistri omnes pernarum
vbonoop abstantes in collo ? portantes
ricinolium ponteni trasiuenit: quasi venas
duc per costi ? illud Esa. xxvij. Ad infernum
detraheris. Cuius causa reddit ur Bonis
vij. Vidcre ing ut in famus multiuos: cilli
niam patrantes ? nefarium facere nesan
dicit bis. Ch pessaus sanctus inquiunt ergo
pimā in celibus suis: ; ppteres he dicit sūt
rubulabꝰ ? detrahetur et tebantado ma
Cisi querio quis te detrahet: sient quere
tile de quo abdic. c. vnico superbia cohis
tuit: et ruit te habitantem in tabulis petri
rum. Inter tot ergo aqui ? in malitia tab
rantes ? stolti nō. ? qui dicit in coele tio de
detrahet me. Rādet ? pomer. vi. Rapinam
pionum detrahēt eoꝝ ni nolueri facere ius
dicium. Tertio cuiusdam pene latitudo ad
multa se extendit. pomo ad raptoꝝ fear ?
rannorum ? alios iniustorum personas ?
videlicet ppter iniustitiam suam a celebris
vel alijs ꝓpotaliter occidunt. Sicut ipsos

ys iust. Iudicā. iij. Et ospleur in eis illud
q̃ lud. dm sanguinum ? odoso? non dum
diabuit de eos suos. Et illud Dicre. xvij. Qe
qui efficiat eorum sinam iniustitia. Et fe-
cerunt post. Sequitur a sinu fepelet pares
farras ? pectus extra portas Dierusalem
In quo facto eos inferno cruditer agit cum
subdunxerit de vrna sua raptor: q̃s illius
ejra medium perberat: ? ecremiatur a bea
tomnat? qui sient scribitur Matth. Rapi-
nare pleb? ? dantias eorum dissipabit. Et
enim pleb? nomine hoc suffiert q̃ alios
pecabant ipsi piedentur: et impletur in
eis illud Esa. xxvij. De qui predatis nōne ?
ipse ? habebit. Secundo se extendit ad per-
sonas iniustas: quātū ad hoc q̃ heredem
poquenter non habent de coporibus suis:
vel ih habent tanquenes nascuntur: partibus
non fructum. In quo facto deus misericor
diter agit cum illis ne vnendo e mala pas-
sus peq̃uitia tenendo damnarent: sicut
dicit ihs? parti malefactibus. Matth. vi. Qui
sitis vnum heredes illorum time sint filii
dre nepotes vt frequenter fam fiunt: de-
ne peq̃uisito patris bonum forti facunt
vendita eo nuntur. Sicut pater pe ille q̃
post patrem furtum: licet a multis vnuctis
fugitos reputaretur: duna non habuit ei
ni regum soluꝫ q̃ terra ? p qua pace rede
cantigiata. Et misere vnentes et omnia
mimentes patris: manifestant: et loquele
runt ei opposita fallitate ? in quib? complet
illud Iob. xxvij. Nepotes eius non saturā-
buntur pane. Et illud Eccli. xl. Nepotes im
pium non multiplicabunt ramos. Et il-
lud Sap. iij. Adulterine plantationes nō
dabunt radices altas nec stabile fundamē-
tum collocabit. Et illud Hieremie xvi. Ge-
nea filatores mea. parue pec pecde da-
bis pedum. Tertio se extendit ad posses-
sionesinsiuuiantes aliquantenus visus
ghp ralio quianulla iniustitie acquirum in
genuine quidano plura acquirere non pñ
sectum ante per alia infortunia reprore:
mus ab alijs spoliant? vel mercādo in terra
et mari omnia amittuntur in paupertat? ea-
dunt. Necimmum quia naturaliter omnia
rendant ad locū suum: quando sunt extra
sient patet de lapide in aerem: semper enim
ad naturalem a loco illo recedere: et ad
illum tendere. Cum ergo diuntie male pos-
sesse sint extra locum suum: quod mirabile
est semper a possessore illo deliuāt recede
re: quia non habet eas tutus fortidia preda
bones: quia sepe contingit verificari de eis

illud Zach. ij. Erit prede deis qui seruierūt
eis. Et licet aliquotiens vsurpatores hu-
ius seculo huiusmodi euadant penas: nullus
propter hoc audeat se in iniustitiam facere
? mule acquirere: nec presumat q̃ quisq̃
tatis vel ipse qui talis fuit hoc cogitat: nec
euadat vindictas: qui eis penas sub aura-
mento eternitime promittre dicens. Amos
vij. Audite magnat qui conteritis pauperē
et deficere facitis egenos. Et exto post ? sura
pit dominus in superbia Iacob ? obtinui
fuero vsq̃ in finem. omia peccata comm.
Et quarto se extendit ad iudicantes ? ad
num qui per eos affligantur: quia ? ipabet
pyramum dominum: palam patitur ? vi-
num in fischo? Quinto pena hui dampna-
pune se extendit ad vxores eoꝝ: et filios eoꝝ: ? 29
ligiosos: tam possidentes q̃ etiam pauper-
tos mendicantes. Ad possidentes quando
inter illos hospitati eos fumptibus grauā
vel qui ? mutuo in pecunia poterunt nolunt ve-
rant. Sicut accidit quando prem erunt ad
aliqua? domū numeros: quasi in preda ? es-
tent esse expēsis quib? ih ? domus nō pen-
rauerit vel in equorum aucnis ? feno ? hu-
iusmodi: unius nō expederet equitat ? alteꝝ
dreunt ? pupili expendent: ? ipsi hoc non
sc?tis: ma la notrix malis loqui: minitri eis assi
dentes dicunt: q̃ ad hoc facta deus dominos
pronoca re. ? Et ex talibus ergo sumptibus
vel, grauaminibus vel quia non expen-
dunt: conungit quod pauperibus ele-
mosinas ? hospitalitatem vt decunt facere
non possunt: quia ? ipsis ibi existentibus
hospitalitas perat. Respondetur. q̃ domus
dotum sunt occupate. Ipsis vero absentibus
pro sustentatione q̃ domus illeuis ? ab hospi-
perata per magnos. Sed ecciam set fe pecie-
ris oft e minitri: q̃ alibi hospitum mues-
tur ? si possunt: ? si domus illa in ? ? offert
alibi hospitum muenit. Itq; dicit tales
minitri dis mens pōt eis nocere? pio eis
facere: vere ? eleymosinā et peccatore? fedidus
cum mento: quando vero eis bene facit ? ta
larga bantur munera: qua festum celebra-
uerunt pro enema preda. ? Regū. xx. Et ad
literam scat Dauid superuenientibus de
cidit ria. Dauid noster Christus ihsus agēs
tes predas Iudeum. ec.

¶ Secto pena ? damnum ptanuorum: et ? 30
minis trop. q̃ic ad totā regnā se extendit: qz
in terra tabulue enis ? cet? par longeua: nec
in domib? abdabitra. vel res ibi ordinat: eq
frequenter fanus decumtur: qui dispant
quicquid a sapientibus in consilio vel par

lamentis ordinatur. Domini etiam cũ qui-
bus tales ſtant frequenter ſunt fatui: ⁊ tali
bus doctoribus ſuis: tot dant tam mobilia
quam immobilia. Ex quibus habitis ipſi
ſufficienter viuere poſſent: ⁊ quibus datis
tyrannidem ⁊ durum dominium exercent in
digentes: ⁊ in domibus ſuis de proprio non
abundant: licet quandoqꝫ abundent de alie
no. Iuxta illud Iob. xij. Abundant taberna
cula predonum. Quando vero domini fide-
liter et rationabiliter vixerunt abundabant
tam ipſi quam ſubditi: nunc vero ambo in
egeſtate ſunt. Propter hec duo alij magni
de terra illis inuident doctoribus eoſqꝫ de-
ſtruere nituntur: et ſic bella inter illos ſur-
gunt ⁊ pax deſtruitur. Et de quo dolendum
eſt iſte error pro tanto eſt quaſi incorrigibi
lis: quia conſilio vel parlamento alicuius
principis vel alteriꝰ magni congregato: nul
lus audet veraciter de vtilitate principis vel
terre ſue tractare: quia vtiliter tractare non
poſſent: niſi conſiliarentur: quomodo tales
doctores a curia amoueri poſſent ⁊ domini
per alios ſapiẽtes regi ⁊ duci poſſent: ⁊ quo
modo domini etiam ordinatius ⁊ cũ expen
ſis et cum minori familia inutili: ⁊ cum mi-
nori magnorum donorum prodigalitate vi
uere debeant. Hoc autem ideo nullus aper-
te proponere audet in conſilio: qui ſuſpica-
tur vel veriſimiliter timet: quod pꝛīceps vel
dilector ſuus aliquẽ inter illos habeat fau-
torem: qui ei omnia reuelabit: et inimicitias
eius contra veracem concitabit. Sicut ali-
quando auditum eſt accidiſſe per illos: qui
ſuſceperant me veritatem ſcilicet dicentem.
ſicut Leo paratus ad predã. in pſ. xvj. qui
ſicut dicitur. iij. Reg. xx. feſtinantes rapue-
re verbum ex ore eius. i. veritatem dicentis
vt ipſum accuſarent ⁊ de bono opere lapida
31 rent. ¶ Quarto pene raptorum ſeu tyranno
Exẽ. rum congruitas. Primo hiſtoria oſtẽditur:
qua fertur quendam magnum principem
contra triplicem tyrannidẽ tripliciter fuiſ-
ſe punitum. Primo nãqꝫ multos pauperes
de domibus ⁊ terris ſuis expulit ⁊ habitacu
la eorum deſtruxit: ⁊ terras illorum occupa
uit: vt parcum vel foreſtam ſuã ampliaret.
Secundo interdictum pape in terra ſua cõ-
tempſit: ceruum coronando et eum papam
vocando venabatur. Tertio nepotem ſuum
nobilem et heredem magnum occidit vt ter-
ram ſuam liberius occuparet. Illa ergo no
cte qua moriebatur: cuidam ſancto viro vi-
ſum fuit: quod regem predictum vidit ſede
re in cathedra coronatum: quem primo in-
naſcerunt canes eum male lacerantes. Secũ
do ceruus cum cornibus ipſum horribili-
ter vulnerauit. Tertio iuuenis cum lancea
ipſum perforauit: ⁊ proſtrauit qui poſtmo
dum audiens ipſum illa nocte mortuũ fuiſ
ſe: qua deus illam oſtendit viſionem intelle
xit: quod ideo a canibus lacerari viſus eſt:
quia de loco hominum locũ fecit pro ludo
canum: ⁊ ſic de alijs. ⁊ patet. Secundo hec
pene congruitas: eleganter oſtendit Dan.
v. In oſtenſione facta Balthaſar regi per
manum ſcribentis in pariete: mane: techel:
phares. i. numeratio appẽſio: diuiſio. ¶ Pri Mane Techel Phares
mo enim in mortis compoto tales taliũqꝫ
acquiſita atqꝫ poſſeſſa cõgrue numerantur
vt ſicut ipſi aliorum bona inter ſua ⁊ qua-
ſi ſua numerauerunt: ita bona ab eis acqui
ſita: atqꝫ cum eis inuenta: numerentur: vt
ſciat quot terras quot loca quot denarios
habeat ſuos et quot alienos et pro alienis:
ſicut latro pro furtis: iuſte damnentur. Se
cundo tales taliumqꝫ acquiſita opera atqꝫ
poſſeſſa congrue ponderantur: ſeu in ſtate-
ra appendentur: vt ſicut ipſi male alijs pon
derauerunt quando in ſtatera illorũ plus
ponderauit aurum ⁊ argentum quam iuſti
cia: fauor: amor: timor vel carnalitas plus
quam charitas: terra morientium ⁊ locus
amiſſibilis male acquiſitus: quam terra vi
uentium: vel locus in eternũ duraturus in
celo: ita ipſi iuſte ponderantur: cum omni-
bus factis acquiſitis atqꝫ poſſeſſionibus vt
ſciatur vtrum plus ponderent bona opera
atqꝫ bene acquiſita vel male: ⁊ ſciatur que
pars ſtatere ſit ponderoſior. Utinã hoc at-
tenderẽt falſi acquiſitores: mercatores: iu-
dices ⁊ huiuſmodi: de quibꝰ Oſee. xij. Cha-
naan in manu eius ſtatera doloſa. Ideo do-
loſa: quia iuſticiam atqꝫ veritatẽ ⁊ ceteras
virtutes: cum bona vita minus ponderant:
quam pecuniam: ⁊ eterna minus quã tem
poralia. ¶ Tertio ſequitur phares. i. diui-
ſio. Et hoc cõgrue: quia iſtis duobus pena
tis tanquam duabus premiſſis precedenti
bus: congrue in mortis iudicio ſequitur di
uiſio anime a corpore: ⁊ omnium diuitiarũ:
delitiarum et honorum: tam ab anima quã
a corpore: ⁊ dabitur medis et perſis. i. ani-
ma demonibus ⁊ corpus vermibus: poſſeſ-
ſiones amicis carnalibus ingratis. Utinã
hoc attẽderent oẽs hũ qꝺ in verſibꝰ notaſſe
quentibus. Mane techel phares vigili ſi
mente notares. Rapta reſtaurares et me-
liora dares. Hoc ſi non attendant: congrue
rebus ſpoliabuntur: ſicut coruus. A. pſ. as.

Et de rob. E. iij. 22. Et hoc congrue: vt ſicut
ipſi rapuerunt ita rapiant. pſ. xlix. Rapiat
31 ⁊ non ſit qui eripiat. ¶ Quinto pene rapto
rum tyrannorum et aliorum iniuſtorum ve
locitas: per exemplum oſtenditur de auibꝰ
perſequentibus venantibus atqꝫ depluma
Bubo. rentibus bubonem: qꝛ ſicut ab aucupe
inſperate capiunt: dũ clamoribus ⁊ iniuris
tedia que poſſunt ei inferunt: ⁊ mortẽ ⁊ pe-
nã quã ei intuliſſe voluerunt: ipſe patitur
mortem videlicet ⁊ deplumationem. Sic in
propoſito: ſicut patet de Pharaone: qui dũ
equis et armis populum dei perſequeba-
tur ſine aliqua infirmitate precedente ſubi
to rapiebatur. Et de comite quondam Ma-
tiſconẽſi: de quo ab incolis fertur: qꝫ de prã-
dio et delitijs quibus in menſa ſplendida
vtebatur: a diabolo: quaſi cũ equo magno
et nigro aulam intrante omnibus videnti-
bus ſubito rapiebatur: ⁊ nunqꝫ comparuit
Sic de quocunqꝫ ſicut dicitur in pſ. ix. Inſi
diatur vt rapiat pauperem: rapere paupe-
rem: dum attrahit eum dum attrahit. i. niti
tur rapere pauperem in laqueo ſuo cadet
ſubito ⁊ inopinate. Et hoc eſt quod dicitur
Lu. xvij. Sicut inquit ſaluator fulgur coru
ſcans de ſub celo: ita erit filius hominis in
die ſuo. Et ſicut factum eſt in diebus Noe:
ita erit in diebus filij hoĩs. Edebant ⁊ bibe
bant ⁊ vxores ducebant vſqꝫ in diẽ qua Noe
ingreſſus eſt in arcam: ⁊ venit diluuium et
perdidit omnes. Sic factum eſt in diebus
31 Loth ⁊c. ¶ Iſtorum vero pene quã in alio
ſeculo patientur congruitas ſatis oſtendi-
tur Iob. xxiiij. vbi dicitur: qꝫ ad nimium ca
lorem tranſibunt ab aquis niuium: ⁊ hoc ꝓ
pter conditionem ⁊ ſimilitudinem quã ha-
bent cum leone: qui dicitur quaſi continue
eſſe febricitans: in quibus ſicut tranſit a fri
gore ad calores: ſic illi in inferno. de quo in
pſ. Sicut leo rapiens et rugiens ⁊c. Ideo
in iudicio mortis deo et ſanctis ſuis ordi-
nantibus hoc: de quibus ad Heb. xj. Obtu-
rauerunt ora leonum: ordinabitur de illis:
ſicut natura ordinat de vulturibus. Vultu-
Exẽ. res enim ſunt aues: que bella de longe ſequi
et cadauera ad magnam diſtantiam olface
re dicuntur: quas natura ſic punire dicitur:
qꝫ in fine roſtrum ſuperius in tantum exere
ſcere facit: qꝫ comedere nõ poſſunt: ⁊ ſic vſqꝫ
ad mortem fame affliguntur. Sic ſtipẽdia-
rij et baretarij ⁊ latrones bella amant: ⁊ ſe-
quuntur corporalia. Aduocati vero et falſi
homines brigas placita ⁊ bella amant ſpi-
ritualia. Uſurarij vero raptores ac diuites
auari: bella amant dei. i. famem cariſtiam ⁊
huiuſmodi vt vſuris ⁊ charis venditioni-
bus plus lucrẽtur: ita quod omnes iſti bel-
la amant et ſequuntur: et predam a longe
olfaciunt: quia ad magnam diſtantiã equi
tant ſtipendiarij vbi bellorum ſunt ſtudia.
Alij vero ad conuentꝰ ⁊ capitula ⁊ curias
vbi iudices ſedent. Alij ad nundinas ⁊ mer
catus currunt: quorũ cuilibet veraciter di
ci poteſt illud Gen. xlix. Ad predam fili mi
aſcendiſti. Sicut ergo natura naturata pre
dictis vulturibus ſuperducit roſtrum ſupe
rius: vt amplius non comedant: ita natura
naturante deo videlicet congrue ordinante
talibus auibus rapacibus et de preda viuẽ
tibus velociter ſuperducitur roſtrum lapi-
dis tumuli ſuperpoſito ſup cadauer defun
ctorum: quo ſuperducto amplius predam
capere non poſſunt ſed famem vt canes in
eternum patiẽtur. Uerificatur quoqꝫ de eis
tunc illud Iob. iiij. Periit tigris: eo qꝺ non
haberet predã. Et ſicut dicitur Eccl. xvj. ſe
cundum opera ſua iudicatur: non effugiet
in rapina peccator ⁊ non retardabit. Ecce
pene velocitas quia non tardabit.
¶ Iſti omnibus predictis culpis et penis Ar. vij. 34
ſunt et erunt inuoluti: illi iniuſtorum mi-
niſtri: per quos ſicut Leo per caudam ſuã
ad predam ⁊ vindictã ⁊ crudelitatẽ excitãt
dominũ et per quos multa mala faciũt. Si
cut diabolus ſuper terram per caudam ſuã
ſubmerſit nauem in mari per quos tanqꝫ ꝑ
dentes molares: illi maſticantur quos do-
mini deuorant: de quibus in pſ. lvij. Molas
leonum confringet dominus. Nanqꝫ hi pri
mo vt dictum eſt auaros dominos: quibus
ſeruiunt informant vbi ⁊ quomodo predã
capere poſſunt: non attendentes iuſticiam:
ſed vindictam: quia forte eos aliquis offen
dit: quia ſeruum eis non dedit vel aliquid hu
iuſmodi vel vt placeant dominis ſuis. Secũ
do informant aliã partem vt dominis ſuis
aliqua dent: vt ſuam bonam habeant volũ
tatem conſulentes eis: quaſi eſſent ꝓ bono
illorum in quo facto modum tenent cuiuſ-
dam latronis: qui vt dicitur ad vicinos ſo- Exẽ.
let dicere: mittite filio meo hoc vel illud vel
vna nocte veniet: ⁊ rapiet omnia. Sicut ille
j. Reg. ij. Da mihi alioquin tollam vi. Cau
ſa vero tante miniſtrorum auaricie ⁊ nequi
cie: vt frequenter eſt vna de duabus. Inor-
dinatus videlicet amor vel timor. Amor ꝓ-
prij lucri dicunt enim dominis: quod mul-
ta poſſunt facere: que non poſſunt vt domi
nis contra aliquos prouocatis vel ad pla-
citandum vel ad taxandum vel ad pecuniã
leuandam vel corrigendum vt ipſi extraqꝫ

parte lucrentur. Et parte dominorum qui videntes se propter latigas multum indigere plura eis dabuntur et quandiu talia lucrari possunt eos sequentur: cibo adiuntur. Unde talibus seruiunt dominis: sicut mercenarij seu lampteda dicitur seruire salmoni. Dicitur enim ab vmbilico quae in aqua firmiter adherent: eodem ef fugit pinguedinem de qua cum nihil amplius inuenire cedit. Sic ille de quibus Seneca. Vel inuisos sequuntur cadaueria bus. Et parte vero alia manens lucrantur occulta: de quibus in ps. xxv. In quorum manibus iniquitates sunt dextera eorum repleta est munere. Secundo timor eius sicut Petrarius christi fecit et crucifixit me a iudeis accusabit: rancis inimicus cesarius. Sic ille in isti etis suis: christi tocquem tamen alia lectio manus fuis vel eius inimicitias matoribus et ab auditoribus compoti falsi reputentur: r inimici cesaris qui semper dicit affer affer pecuniam. &c. eo quod non tantis reportant quantis ali reputantur. Tertio vero mi nus seruiunt prudentes gaudent litigare: Incertum et crudelibus dominis vt ylius timent. Primo camelus assimilatur Leonis: quare dicitur leone ruginente et aliis animalib⁹ rementib⁹ ipsi confolatur partem pecudad quam rapit sperantes. Sic ista in propositio euulant sicut victores capta preda. Secundo. quia dedit predam domesticis suis. Secundo. ibi. Secundo similibi et tibidem fasti de dominio et familiaritate et adnexu gaudent dominoꝝ falsorum sub quib⁹ in multe agere et resipere possunt tante alie fidelitet viuentibus hoc timentibus sicut crudelate et timuisse dicunt accipiter e capo seu gallina. Secundo nunc fabulas bum ri mo esset in vne nutrimento. Et dicunt domi nis accipiter qui in illo cusodiebat cenitabarcapo vero dolebat. Dum ergo quidam a capone querentes quare non gauderet si accipiter recipondentes magna fubeli cau si et illius letitie z mee tribule. Ille inquit gaudet qua dominus tales raptores qui a les ibi effendigit et bene. et vehemenꝝ pascet z diligenter nutrijet. Ego vero et mei similes bene dolere possum: quia cum venerit nos deuorabit. Verisimile adiecet capto sequetes Nil magis horrendum q̃ flebilis aula tyranni. Cuia pietas omnis cum ratione perrit. Raptores familiq; tuicere efferisq; mi nistri. Inimitis dominus impietate placent Cui sine vi qui sine fraude manent: tibi frau de necnarui: tel te reddet amicꝰ impietas pomini: non amat insontes: sed fontes au-

la tyranni. Ta qua sicut blef. Sfair. lit. qui receffit a malo piede parum. Et in quatum dominus ei⁹ familiꝰ incipit. Sicut dicitur deb. z. Rapinam bonorum nostrorum cum gaudio.

¶ Subditi vero z alij per raptores z tyran tos afflicti de morte illoꝝ quandoq; mouentur quandoq; non falubriter exultant: non in eos auctoꝝ ita est. Sfaie qui habetur. D. xij. c. Quandoquidem mortuus est impius: quotidie q̃ tota cupiditate et afflictio⁹ cum mortua fit. Sed cum vno malo mortuo qui solus dum vixit rapiebat tristo mortuo multi rapiunt. Nec tamen quia mortuus est ipso viuente rapere non audebant: sed ipso mortuo inuitis nis aperte agunt. Et potest dici ad hoc exemplum quod habetur. Cant. 4. 8. Et exemplum in fabulis contenum de Serpente in quadam insula inuenta: quam Isidrum vocabant. Cui cum vnum ampullarent cruentum in corde vermiculosum. Calos pus similes q̃ sterli ad eadē vel similia recidit opera turpia qualia prius operabant? ab ipsa deuenit ut reddita rancie in peccata vel aretis cadere q̃ crimen in illa cecidit afferente vel negligētia iacuerit. Et in ipsa cōmictitur ad animarum suaꝝ damnationē. quoniam eodem posset iterum cadere: quia nullꝰ furrexit: si prius non vulnerat: vel quod posset in carcere tetro redire: qui cōtinue in genere tutiono pedeventa tus nullꝰ enim nouerit se totaliter vincula soluisse priusquam: sed aliquo modo in carcere remanet. Sic in militia nostre milicie perfecte fugit: ipsa mundana operatur obdurat z probatur: vel legē cuiusc. in. ff. nouo. li. xi. ti. de capti. me z postliminio reuertit z redemptus ab hostibus. Unde: interest reip⁹ vult lex q̃ ille ut ostensus ff. xl. ti. xi. c. p. viij. anno. viij. Quandoq; nanq; bene ordinata ipsa viuere sinit ad malos castigationē: et sic perbonum humiliationem: sicut virgo ait: genter cum subditur: vt puniantur filij delinquentes. Ergo tales sunt patienter tolerandi: et reciplo sacer. Nam crucifio. De quo ferrur: quod cum tonsa rex z tyrannus Sathas decuallatoret: ad cruciatum venere. Crepuerunt: et in parte quarta querere quis effet Cui ille ego sum Tonsa rex flagellum dei. Cui sanctus: et ego sum inultus seruus dei ergo bene venerit flagellum ad malum ferendum. Et post aspexerunt eum omnes hoc tribus suis: mirabili certate percussus: per medium cuntatem transiens: nihil de cruciate percepit. Quia sanctus qui sanctodio labia rapinam. Sfair. lij.

Reciduum

Ecidit primo ostendunt occasiones. Secundo recidentes quantum assimilationes z conditiones. Tertio finaliter. Quarto in gratia dispona z periculū. Quinto remedia.

Ratione primi sciendum: q̃ multi credūt z tir receditur q̃ non recidunt. Et secundum hoc ef duererendum: ar aliud est peccatum cotide committere: aliud est opere parum diffe committere: aqualitod recidit aucr in peccatum. Unde illi qui in ouas ruginosa vel circa pascha vel in infirmita te pcd sua cōtēnere: ab operibus turpib⁹ ad ipse cessant. Non tamen cum egrota fi cti actione alia vel cōsimilia redeundi vel ad ea firmo pposito: semper a mortalibus ab stinendi vel nolle reflectere alteraz: vel locis tares in statare vel mulieres quas pu tendant absq; aliqua: ire: de bonubus fuis cilere vel malas mentuas frangere z cōtorrere vel tam de corde remittere. Talos bus similes q̃ sterli ad eadē vel similia re cidit opera turpia qualia prius operabant? ab ipsa deuenit ut reddita rancie in peccata vel aretis cadere q̃ crimen in illa cecidit afferente vel negligētia iacuerit. Et in ipsa cōmictitur ad animarum suaꝝ damnationē. quoniam eodem posset iterum cadere: quia nullꝰ furrexit: si prius non vulnerat: vel quod posset in carcere tetro redire: qui cōtinue in genere tutiono pedeventa tus nullꝰ enim nouerit se totaliter vincula soluisse priusquam: sed aliquo modo in carcere remanet. Sic in militia nostre milicie perfecte fugit: ipsa mundana operatur obdurat z probatur: vel legē cuiusc. in. ff. nouo. li. xi. ti. de capti. me z postliminio reuertit z redemptus ab hostibus. Unde: interest reip⁹ vult lex q̃ ille ut ostensus ff. xl. ti. xi. c. p. viij. anno. viij. Quandoq; nanq; bene ordinata ipsa viuere sinit ad malos castigationē: et sic perbonum humiliationem: sicut virgo ait: genter cum subditur: vt puniantur filij delinquentes. Ergo tales sunt patienter tolerandi: et reciplo sacer. Nam crucifio. De quo ferrur: quod cum tonsa rex z tyrannus Sathas decuallatoret: ad cruciatum venere. Crepuerunt: et in parte quarta querere quis effet Cui ille ego sum Tonsa rex flagellum dei. Cui sanctus: et ego sum inultus seruus dei ergo bene venerit flagellum ad malum ferendum. Et post aspexerunt eum omnes hoc tribus suis: mirabili certate percussus: per medium cuntatem transiens: nihil de cruciate percepit. Quia sanctus qui sanctodio labia rapinam. Sfair. lij.

tum contentas: capt⁹ ab hostibus: quo ad omnia commoda semper profens in domo vel cuiuscrepentatur: quia ei cum restituere allocabuntur: non tamen voluntarie ca pti uenc nec pro tempore regratiatus vel no re in cuiuscrepietpum ab eo tamen commo da qui mente alienus esset dignum indicetur tunc esse cum enim ipsum habens et fociis et participem: qui eode cum hostibus remansisset. A forcion ratione et iustricii ius fic: ia ille indec iustus bene illos indignos iudicabit pro commodis exercite cum eis de cesse ordinatur: et ita cum eis tanq; eo rofe participatione. Quocum participem se petit fuit: qui eode ab hostibus recepit dicens. Participem me facdens omnium ri mentium te. In ps. xxvij. Qui voluntarie ab hostibus animo captiuum: vel corpore et pecibus ad ecclesium: et ea quibus ipse nemtab eis fugitiuum: falfa pacta cum vere teo componentes: eode vel incauta occasione eu hostibus remanentes: qua nihil hotum potest recto tetore communicatio christianeci: nullum latet secretū. Ide quo in ps. xliij. Deus nunc nouit abscondita cordium. Et renera si cuis facta bonimiti consideret: pensare potest: et verisimiliter presumere: q̃ maior hominum multitudo inter illos: qui christianis nunc panatur pte dicto modo cum hostibus remanet. Nam post confessionem que fit ecclā communio nis vel infirmitatis cer tum quam antea sincere solebant: nacunt quod inter beum vir ineuntur omnes qui vitam mundam cō tinuādo persenerer ad bantum: sed ad gus laschimatias: falsitates non deo redeunt: fi cut nunant: quia nunq̃ illa corde dimissi sent: tam cito ab illo propositio quod stabi let firmo corde consequenter recedentes: ostendunt se nunq̃ esse christianos et in stabiles. Si vero stabili et firmo corde ab illo non receffuntcan confessione mentes: bantur: in qua firmam propositum habere z hoc ore dicentes vel dicere debuerunt: ab peccata nunq̃ facere mortalia: fieri: offe rim. ff. C. ti. xi. ad communionem male accefferunt: ita quod de necessitate eos con cedere oportet: quod fint instabiles vel q̃ confessionem falsum dicunt: vel in illa fal fum quid dicunt: et falsam absolutionem? absolutionem: ad communionem male accefferit. Simili concedere eft: ereuntes. Secundo eft periculosum. Cui enim fcrā dum fit periculosum ostendunt ram ipsa ita in fequid enim periculosius eft & pe rcca tio absolutionem nullam vel remissionem

habere in primo quia de peccatis illis nisi ꝑ
iterum foste confitebitur: de quibus male
crederet se semel absolutum. Quod iterꝫ pe
nitentibus: ꝑ ad communionem male acce
dere: de quo accessu non ꝑs confiteri: quia
ignorantia quæ ipsum excusat ad illas
male accedens: bene accedere opinatur ꝑ
etiam sequentes aqua ratem habens intẽ
tionem eas ad eadem operaque ad modꝫ
eas ꝑpetrauit nimium ad poena reddibit: qꝫ
eius mirabile est: ille etc post pascha nu
lis ostendat quile iuuene cupiditatis ope
raquimalotium operis semper in corde ha
buit radicem. Sicut vitea amara eto oli
detur: vbi enim radix in terra denimur.
Nunquid nõ plaga male fanatæ eto offe
dit malum fanum: ꝑ si ferrum in profundo
cuius humoritur et periculosius ꝑs sentidit
ꝑ pius. Nunquid non ignis in stuppa est
in sinu eto offendet. Quasi illud pouer
vi. Nunquid potest homo abscondere ignẽ
in sinu suo vt non ardeat. Nunquid latro in
cipiens carcerem frangere manibus e vin
culis superuam poterit pedes expedire: nõ
cubitet hoc non intendat cedere: nunquid
nõ eto captiuus fortius legat? Sic in ꝑpo
sito dñi peditus ad peccandum currunt: ita
non in cessatione a contritione: nec vlsq; ete
nam: videntur qua si vellent carcerẽ diabo
li frangere et fugere: et ipso cedenon in
tendant. Sed dum vsque et male acquisita
in domo vel peccata in propositio tacent: non
cula superuam peden pondent. Quod mi
rabile ergo est si tales ab diabolo ꝑ alia
opera etiam ꝑona capiantur: et fortius ligẽ
tur. Quapropter si bene: et stabiliter vis eua
dere necesse est quod facias quod ꝑoponi
mus et ꝑs. vers. Omne enim prumpe. Et
illud Ecclesiastici. xxj. quasi a facie colubri
fuge peccatum. Quantum vero ad secũdam
partem illius articuli. Illi qui cum fidei
cõfitentur ꝑpositoqꝫ quandoq; ad iterꝫ pec
candum pluribus attrahunt mentiqꝫ qui
dam nang illos a diabolo attrahuntur ad
dacioes hunc ipse ꝑ gestus vrtesque ait ma
gna demonis deceptio: sicut ꝑter. xx. ar.
48. ꝑ quam multa decepit ꝑ ad infernum
deduxit hominum multa. Ecclesiastici. xxix.
Negotiatio nequissima plurimos perdi
dit. Alij alijs motiuus que ibidem. xxxvi. ar.
48. cum sequentibus tangunt. Quidam
vero poterit rum odiorationum recondi
tione: sicut pars de oppitio. E. vj. ri. Quod
quidam matrum extirpatur. xc. vi. cum
sequentibus. Quidam vero adhoc attra
hantur ꝑ opia in conſtãtias sui ꝑter. A.

ver. 8. Quidam vero cantat demonio mali
ciasicut ostenſum est. ꝑ. vij. nam ꝑ dic
ta potentia ꝑ cautela nituntur fugientes ad
carcerem reducere: sicut carcerantur fugien
tium suum. Cui respondet terra in fide. de
tri. vi. Ecce revera illi fortius restituntur: ꝑ
firmo confitebantur propositio quia illi de
quibus dictum est in principio illius arti
culi: ad abdominationẽ que dua tacti eſt.
E. vij. ſ. sola lingua vel ore: ligno adhuc
crucis penitentiæ cum planctu. vestes eu
mosas e carnes ꝑpetuas ꝑ ad naturalẽ
ne pectatus ꝑ tentationibus resistẽti labor
gaem in mere superesse videmus. Ja quo
dicto suo cuida m affirmaliquo vocatur: qꝫ
quandoq; dicitur societatem habere cũ au
quibus quandoq; cum publicus. De quo dicit
dimentum ipse occulo naturaliqꝫ in oc
sanus latuisse videmur nam quandoq; cum
pulsibus maris profunda scrutatur: ergo ꝑo
sanus fidelibus clausa sale penitentia
rum audimus ethers fandit. Sed quia sta
tim non poteſt sustinere ventorum cum ven
us pestiferi ad aquas reuertitur: et in pro
fundum nonnulli in imis e carnalibus de
siderijs gule e luxurie e terrenoꝝ cupidita
tibus se immergunt sed cum in rea fedia in
ueniunt e adhuc stantes ꝑ penalitates sensi
nitrod nimiu rint in altum ꝑ per confessiones
gemitum. e tenuimus ceteta benotionẽ
opera ad locum temporis se ꝑrigunt sed cil in
ibis sentirit modicas; difficultate: ꝑ ma
mationis impulsum ꝑ pestinam misericõ
rantur. ꝑ. xvj. Sed dum ad celos de
scendunt ergo ad abyssos: anima eorum in
malitabescebat. Ita non sunt animalia ce
lebrabel potius monstruosa. Nam de ani
malibus celestibus scriptum est Exech. pri
mo. pẽnas per quatuo partes habebant
unctoꝝ erant penne alterius ad alterum
non reuertebantur cum incedebant sed sin
gule ante faciem suam gradiebatur. In
ij vero creaturas naturaliter rationales
significabatur secundum naturalem non vero
ꝑ. Quod illo assimilantur ꝑfidis hominꝫ
bus de quibus notatus est. T. v. ri. x. o. Se
cundo illis assimilantur qui pacem simplic
ceris perpetuam volunt sed renegant. Sed
scripsit seipsos: non dominũ qui de nõ
ditseruo: reuge sed pacis quia dicit. Ego eo
gno cognitationes pacis meæ enim ad vos
ses; grauiam habet ad eos condescribit cum
dicuntur ab amicis peregrini quoꝝ ꝑ vnꝫ
ribus condeuant lucraꝝ ꝑ redeunt. Non

cum magistro suo spiritus maligno illud
apostoli. ij. Reuertar in domum meaꝝ vnde
exiui. Et illud Numeri. x. Non vadas sed re
mense ad terram de qua natus fuis. Cum
eum caro de terra nata ita fuit facta: vt qꝫ
anima est ex carne caro ste eum ad terrenaꝝ
carnalia anima vel coppus vel vtroqꝫ redi
mus ad terrena. Et illud dicit ꝑsa nostra
quam sicut prædictum est reuertar ad ter
ram. Ad quem redibit frequenter nos mo
ut parum adhuc ꝑpetuæ penitentiæ
ne peccatis ꝑtentationibus resistẽti labor
gaem in mere superesse videmus. Ja quo
dicto suo cuida m affirmaliquo vocatur: qꝫ
quandoq; dicitur societatem habere cũ au
quibus quandoq; cum publicus. De quo dicit
dimentum ipse occulo naturaliqꝫ in oc
sanus latuisse videmur nam quandoq; cum
pulsibus maris profunda scrutatur: ergo ꝑo
sanus fidelibus clausa sale penitentia
rum audimus ethers fandit. Sed quia sta
tim non poteſt sustinere ventorum cum ven
us pestiferi ad aquas reuertitur: et in pro
fundum nonnulli in imis e carnalibus de
siderijs gule e luxurie e terrenoꝝ cupidita
tibus se immergunt sed cum in rea fedia in
ueniunt e adhuc stantes ꝑ penalitates sensi
nitrod nimiu rint in altum ꝑ per confessiones
gemitum. e tenuimus ceteta benotionẽ
opera ad locum temporis se ꝑrigunt sed cil in
ibis sentirit modicas; difficultate: ꝑ ma
mationis impulsum ꝑ pestinam misericõ
rantur. ꝑ. xvj. Sed dum ad celos de
scendunt ergo ad abyssos: anima eorum in
malitabescebat. Ita non sunt animalia ce
lebrabel potius monstruosa. Nam de ani
malibus celestibus scriptum est Exech. pri
mo. pẽnas per quatuo partes habebant
unctoꝝ erant penne alterius ad alterum
non reuertebantur cum incedebant sed sin
gule ante faciem suam gradiebatur. In
ij vero creaturas naturaliter rationales
significabatur secundum naturalem non vero
ꝑ. Quod illo assimilantur ꝑfidis hominꝫ
bus de quibus notatus est. T. v. ri. x. o. Se
cundo illis assimilantur qui pacem simplic
ceris perpetuam volunt sed renegant. Sed
scripsit seipsos: non dominũ qui de nõ
ditseruo: reuge sed pacis quia dicit. Ego eo
gno cognitationes pacis meæ enim ad vos
ses; grauiam habet ad eos condescribit cum
dicuntur ab amicis peregrini quoꝝ ꝑ vnꝫ
ribus condeuant lucraꝝ ꝑ redeunt. Non

sic placet deo conducabi bus qui per vnum
vel duos bies post confessionem vel oiones
ipsum conducere e cubodire vellent: ꝑ post
ipsa ꝑpetuam eligere societate: e ad lo
tura reuertire quibus Ezech. xvj. Sodoma
e filie eius reuertentur ad antiquitatẽ sua.
Terre Abrahm assimilitur quia sicut ꝑ
patri reconciliatus ꝑ postqua in domo suã
ce mensa e cibus patris concederat ipsi ꝑa
ri inimicitias e ingratitudines ostendit
ipsum ꝑfequendo e pacis frangendo qui
multum habere cum pater ipsum ꝑfeque
retur e capere neret ei ꝑpetuare tamẽ pius
filiꝫ quam pius nocuit quia ꝑpius ꝑter
ter occisus fuit. ij. Reg. xviij. Sic ifti patri
deo de quo Deut. xxxij. Alone ipse est ꝑter
tuus in firmitate vel quadragesima per
penitentiam reconciliat e in nonio eccliæ
de mensa attario deimon cum ipso deo: sed
potius ipsum bonu patrẽ concedere: acto
ingratitudinem ostendunt eius mandata
frangendo ipsum abiicendo: ꝑ pacem quaꝝ
cum ipso ꝑfiuum tatereꝫ ata necessitate ca
pere vel ire e occidere inimum optabant: de
quibus in ꝑs. Cum occiderent eos querebãt
eum e reuertebantur: e diluculo vemebãt ad
eum: certo frangentes contra eum ꝑpiritualẽ
ter beliando: firgant ad motem ꝑopriam
de quibus ꝑ Ieemie. xx. Reuerti sunt vr faces
rentimalum: sicut ꝑcipe contra deum ꝑ pe
re contra ꝑpsos.

¶ Quonum iustitia. ꝑtimo ostendit ꝑ per Ar. xij.
comparationem ad animalia irrationalia
atqꝫ ad eorum factaqꝫ facta ſt virtutiqꝫ
penitentiæ: illis bonis inmanimatis ꝑ ani
mosos. ꝑmo qꝫ sicut scribit Dionysius
in epistola ad ꝑtas. Brata animalitas va
ge aues in eadem ꝑdicas retinens non rem
cidunt nec cogitant ꝑs finitre ista animalia
nec ita pertenisse sicut facunt ibi recidiuã
tes. Sh in nõ cogitant semel vel frequenter
peccata mea confessus sum: rectia cruel ma
bolinem ꝑpronunc strangulauit vel occi
dit sic facit semper: de tali cogitatione pe
fimentes redeunt e frequenter captuntur e
finaliter damnãtur. Ergo dum ifti de tali cõ
fidente cogitatione ad diabolu cuius ma
nus cuaferit redeunt: animalia vel aues
quecunq; sine fere sensi end ederes de tra
li confidentes ad capientes manus ꝑ eua
fer unt redire nolunt: nonne maiores ꝑpien
tes? Quis unquam vidit aucm ꝑfugi ꝑem
cu; qua capta capaces laste vel murẽ a catto
caprum cum quo illi quantiscunq; ipſos

nō occiderint: sed cū ipsis luserint: ad ipsos
redire postquam euaserint: ne forte nō sem-
per sic ludant? Uel quis vnquam vidit auē
auem vel aliquem murem ad talem hominē
vel talem cattum venire: quia viderunt qd
socios suos non statim occiderunt? Et tamē
eandem occasionem haberent ad ipsos quā
habent recidiuantes redeundi ad diabolū:
quia sicut ipsi cogitant quod cū ipsis ⁊ mul
tis alijs quos multis annis peccatorum re
tibus a diabolo captos viderunt: quasi lu-
sit: multa eis prestās delectabilia: nec ipsos
vel alios statī occidit: ⁊ ideo audacius ad
sua redire volunt opera: ⁊ diaboli seruitia ⁊
captiuitatem. Ita possent predicte aues vel
mures cogitare nisi melius regerentur na-
tura brutali quam isti rationali. Interro-
ga ergo iumenta ⁊ docebunt te. Job. xij. Ex-
emplo filiorum israel qui non redierunt in
egyptum. Et exemplo magorū: qui nō sunt
8 reuersi ad herodē. Matth. ij. Secūdo hoīū
stulticia ostenditur per comparationē ad
facta omnium hominum in rebus ad cor-
pus pertinentibus siue ad lucrum siue ad
damnum: quis nanq est tam stultus in his
que ad corporis pertinent salutem quod se
mel per regem vel quēcunq amicum de ho-
stibus liberatus mortalibus: qui ipsū spo
liauerunt vel incarcerauerunt: iterū ad eos-
dem redeat. Si enim iterum rediret volun-
tarie ad eundem carcerem non tantum stul
tissimus reputaretur: sed etiam regem vel
amicum ipsum prius liberantem prouoca-
ret: quod non esset ita voluntarius ad ipm
iterum liberandum: ⁊ maxime si in carcere
multa faceret contra liberantē. Uel vbi est
ita stultus in his que ad mundum pertinēt
quod prouidentiam pro corporis sustenta
tione in autumno vel principio anni pro to-
to anno factam voluntarie dissipat vel amit
tit vel illa se spoliari permittit? Uel qui qd
edificat pulcherrime vno die alio destruit.
Tales enim stulti reputarentur. Sed in his
que ad anime pertinent salutem et prouidē
tiam ⁊ ad celi habitationem multi predictis
sunt inuoluti stulticijs: quia ad ipsum qui
eos omnibus spoliauit virtutibus ⁊ tam pe
riculose incarcerauit: cum nihil sit inter car
cerem ⁊ mortis suspendium eternum in in-
ferno: nisi ostium mortis. Postquam etiā
per regem celi liberati: redeunt ad eundem
carcerem ⁊ etiam spoliatorem: ⁊ prouiden-
tiam spiritualem factam in quadragesima
vel alio tempore quando pure confitentur
pro tota vita tam hic quam in futuro. i. vi-
ta eterna voluntarie peccando amittunt. Et
edificia que eterna ⁊ pulcherrima i celo illo
die edificauit: alio die destruunt cum omni-
bus illis. A. xix. xi. De quo Oratius li. epi-
stolarū. Quod petijt spernit repetit quod
nuper omisit. Estuat ⁊ vite disconuenit ordi
ne toto. Diruit edificat mutat quadrata ro
tundis. Si ergo predicta facientes contra
mundi sapientiā stulti sunt. Isti sunt stul
tissimi hec facientes: contra dei sapientiam:
⁊ propriam salutē. primo ad deum euntes:
⁊ cito redeuntes quib⁹ minatur de⁹ Ezech.
xxv. dicens. Auferam de eo euntem: ⁊ re-
deuntem.

¶ In qua autoritate pena notat recidiuan Ar. iiij
tium ⁊ periculum: quorū tamen prius oste- 9
detur ingratitudo: vt ex illa tanquam ex an
cedenti tanquam consequens pena ostenda
tur earundem. ¶ Quantum ad primū ho-
rum ingratitudinis magnitudo primo per
comparationem ostendetur brutorum: de
quibus in parte tactū est. S. iiij. i. vbi oste-
sum est: quod propter beneficia māsuescūt.
De mustela etiam fertur: quod cum dome- Exm.
sticandi causa fuerit in aqua quasi ad mor
tem balneata ⁊ refrigerata: ⁊ iterum iuxta
carnē domesticantis in sinu calefacta: nun
quam carnē illam mordebit: sed poti⁹ mor
debit qui eum inde nititur abstrahere. Non
sic impij non sic: qui plurimis tentationib⁹
vel tempestatibus vel infirmitatibus qua-
si ad mortem vexati: et a deo vite ⁊ sanitati
restituti atq eius carne ⁊ alijs sacramentis
spiritualiter calefacti: contra ipsū postmo
dum nequiter mordaciter atq ingrate age-
re inueniuntur. Secundo idem ostenditur
per consuetudinem que etiam ad latrones
obseruantur: de qua habetur. E. vj. 33. Ho-
rum vero pena et periculum. Primo osten-
duntur per exemplum in natura irrationa
li. i. serpentina: de qua habetur. S. iiij. 11. a
quo numero vsq ad finem illius capituli de
pena agitur recidiuantium. Secūdo eius- 10
dem pene aggrauatio et magnitudo in his
ostenditur que violēter inferuntur: sicut in
plagis in quibus videmus quod qui post
plagas sanatas vel tibias vel ossa fracta ⁊
sanata: si iterum in eisdem locis plagatur:
vel eadem ossa iterum in eisdem locis fran-
gantur: fractura secunda est periculosior ⁊
cum maiori difficultate sananda qz prima.
Sic in proposito ratione ingratitudinis.
Tertio idem ostendit in fortuna hereticorū:
qui a fide recedunt catholica: in qb⁹ lapsus
secundus periculosior est primo: quia impri

mo ad misericordiam recipiuntur: in secun
do ad ignem traduntur: quod non fieret si
recidiuum non aggrauaret peccatū. Quar
to idem ostenditur in penis delinquentium
in quibus videtur: quod aliquibus delictis
primo vnam amittunt aurem: secundo alte
ram: tertio vitam. ¶ In eisdem etiam videt
qz delictum iteratum auditum obturat pa-
tris vel iudicis: quia pater verberās freque
ter delinquentem: ⁊ merci clamantem ⁊ cor-
rectionem promittentem vix audit. Quinto
idem ostenditur in his qui infirmantur vel
incarcerantur. In quibus videtur: qz qui de
infirmitate incipit conualescere: ⁊ iterū ca-
dit: grauius infirmatur: ⁊ qui de carcere fu-
git: ⁊ iterum capitur fortius ligatur ⁊ duri⁹
tractatur. Sic in proposito ratione ingrati
tudinis: ⁊ quia deū plus offendit. Sic ergo
per ingratitudinem ⁊ dei nouam offensam:
que sit in culpa post reconciliationem itera
to pluribus priorib⁹ ligatur vinculis: ⁊ gra
uius infirmatur: propter qd christus sana-
to precepit dicens Joh. v. Uade ⁊ noli am-
plius peccare: ne aliquid deterius tibi con-
tingat tam in viuendo: quia grauius infir-
maberis cōtra me ingrate agens: qui semel
tibi dimisi qz etiam in moriendo: in quo pas
su frequens recidiuatio precedens spem im
pedit salutis. Nam sicut apud quēcūq gra
tum dominum: plus potest seruus confide
re in necessitate sua: qui ei continue a iuuen
tute sua seruit quam ille qui tarde venit: ⁊
cito ad omnem voluntatem suam sine licen
tia recedit ⁊ ad inimicum suum contra ipm
vadit. Ita in proposito. Et si prius contra
preceptum domini aliquo infortunio delin
quat: facilius ⁊ citius ei dimittitur. Ita in
proposito. Nec miretur quis de hoc: qd di-
ctum est: qd vix erit in moriendo tante spei:
sicut qui continue bonus fuit: quia quo-
modo posset tunc esse magne spei regnum
intrare celorum: versus quod nunquā fe-
cit multas dietas. Tales nanq qui freque
ter recidiuant plures dietas faciunt ver-
sus infernum quam versus celum: quia si
in quadragesima aliquas et forte paucas
versus celum faciant dietas: per totum an-
num sequentem multo plures faciunt ver-
sus infernum. Cum ergo quotidie videa-
tur: quod ceteris paribus homo propin
quior sit illi loco versus quem plus iuit vi-
detur a simili: quod tales morti appropin-
quantes inferno sint propinquiores: et sic
citius ad locum illum venire disponuntur.
Sicut patet per rationem aliam notatam.
S. xv. 18. Ergo si fecerit ne iterum addat fa
cere Ecc. xix. Sexto idem ostenditur per ex- 11
emplum miraculi in quo continetur: quod Exm.
quidam maritatus vxorem suam de adul-
terio suspectam habens purgationē ei con
tra iura indixit: ferri igniti. Ipsa vero inte-
rim confessa illesa euasit: que post ad pecca
ta rediens cum vna die quidam dicerent:
quod multi de peccato suo loquerētur. Re-
spondit alias loquebantur: et ecce hic stat
ferrum quod portaui illesa: ⁊ ferrum frigi-
dum gratia exempli et ostensionis in manu
accipiens: manum crudeliter combussit iu-
sto dei iudicio: qui eā semel lapsam ⁊ mun
datam a calido custodiuit ferro: iterū la-
psam frigido combussit. Cui dici potuit il-
lud Hieremie. ij. Uilis facta es iterans vias
tuas. Septimo idem ostenditur per exem-
plum sacre scripture. O. v. 11. et. P. iiij. 26. ⁊
P. vij. 26. et. T. v. 31. ¶ Ex omnibus nanq
predictis exemplis et euidētijs patet: quod
est de illo qui de peccato suo fugit et libera
tur ⁊ iterum propter aliquam delectatio-
nem vel lucrum quod in peccato suo se ha-
buisse recordatur: ad peccata sua redit: si-
cut de illo qui fugit de domo accēsa: de qua
cum exiret propter aliquod iocale vel pro-
pter aurum vel argentum quod recordatur
se ibi dimisisse: periculo se exponens redit il-
lud querendo comburitur. Sic vxor Loth
respexit retro Gen. xix. Sic illi duo discipu-
li de quibus legitur in vita sancti Joannis
euangeliste abierunt retrorsum. Sic multi
alij: sicut dr in psal. Cōuersi sunt retrorsū
⁊ auersi sūt in die belli: de quorū qlibet dicit
saluator Luc. ix. Nemo mittens manū ad
aratrum respiciens retro aptus est regno
dei: quia sicut dicitur Ecc. xxxiiij. Qui ba-
ptisatur. i. mundatur a mortuo. i. a morta-
li peccato: ⁊ iterum tangit mortuum qd p-
ficit lauatio illius.

¶ Ad omnia vero predicta pericula ⁊ penas Art. v.
⁊ penarum causas vitandas: vnum est sum
mum atq remedium singulare: alia vero
sunt plura secundaria ⁊ accessoria per que
principale manu tenetur et fortificatur.

¶ Principale vero consilium et remedium
est: quod viam rectam ⁊ ad celum directā
quā in confessione aggressus est nō deserat: ⁊ vi
tam quā tūc mūdicauit: iterū nō maculet.

¶ Exemplum ad hoc accipiens ⁊ quantum 12
ad hoc quod viam teneat: ⁊ quantum ad pe
riculum qd contingit nisi teneat: ⁊ contra ad
deceptores qui eum de via educere nituntur
qd tactum est. P. ij. 44. de illo qui iurat qz
altam tenebit viā vsq extra terram vel dñiū
in quo delinquit fuerit. Sicut nanq ille iurauit

altum se velle tenere vianitia vos promisit stiovel promittere debuistis: ante absolutio nis beneficium. S. Nec absque per ille diligēter altum tenet via m deum inscitia toties prope esse suspicatur. Et si per rorem vium vlge re tra dominum illud veniat: scitis diuinas voces illorum qui semper ipsius ex omni parte vallatur: nunc est quia ipsum extra vias mundi rum: caput illius amputat semper dum in regno illo eius tras tenere vianimę capiur eli vita quam diligit animitatur: e aliquo modo voluntarie ad careerem de quo ad ecclesiam fugit redit. Securitum immittit: ut qui vian altam tenere incipit ipsum vbi vi non audent ipsum cautelis r blandiciis ali quibus fore sub specie amicitie ad eli mi fidere cum eo comedat vel bibat vel ad aliquem locum veniat: ipsius de via educere nolentis ira: quo extra vian inuento caput ad ferum ipsius ipse si tapotest fit: propter ipsius r propter capitis periculum: vt postea vitare: eos tales sue fine anima finetimui ei subjecere habere debs. Sic enim no est in propositio de nobis: quo ad aliqua r esse deberet quo ad omnia alia. Nam si hoc est fi milis: q fieri tibi propter furtum vel homicidium vel aliqd malefcium ad ecclesiam fugit: cum qua cruem accepit: z terram abiurauit: nec cum iuramento: q nocq doctrus nec a finibus se alia declinaret vsq; aliud cognitum deret dominum. Sic nos qui de carcere diaboli r peccati ad ecclesi fugimus: r confitemur r cinerem penitentie accipientes p mus fimus: q nihil nam a vita recta mortaliter peccando declinaremus: nos in nullo humus mundi vinimus. Aeternum in hoc est finale qui multi forte infidiantur male vero certa eradunt later mus in insidiantur: ille videlicet cum sol gratie sua qui circumit querēs quē deuoret i. deum. Ecce nos qui a parte valla tur: qui in circumitu unpij ambulant. Et mi mici met animum circumdederunt non vt capiat sed vt illud q3 penitus effet amittere animum auferant. Et Jeruin in hoc est similis: quia licet ad illos foste aliqui mittuntur per ipsum vt dictum est decipiendos de via educantur ira eorum: eheu mihi ad illos r illas qui via m angreff sunt salutis mittuntur: vt per ipsum vt dictum est de via deducant vt de tra inuenti animam amittant. Quando est q nisi unus aliquam personam vero fignie vel facies bonis vel promissis efcientem vel peccatem ad peccatu quodcunq; fine fal stra ira sue Inuenie finestunt vel quodcunq; aliud ducere inuitum: ipse est sub specie ami citie a diabolo missus: per personas illas de via educat: vt animam perdatur vt fugiens ne multo modo euadant. Post illos enim ira potentia sequitur vt cultos ea vero post fugitiuū fuum: e cum toto exercitu animo: sicut ostenfus est. C. vo. r. Et. C. vt. si. ad mo dum Pharaonis cum illos: fraci de ægypto fugientes cus toto seqnebatur exercitu. Et cat ergo in conditionibus istis est: similes nobis: se de illo qui terram abiurauit. Sta r in aliis similr esse debet: ego sum ipse inti tigens insidias prope esse hominum: vt nec pat auferam viam tener vsq; extra omnia pericula. Sed quomodo potuimus hoc cognitare: in quo periculo fuiffemus tali videlicet: quod si mortuus fuisse: anima nra ad infernu pe fendisset: antequa sanguis eius frigidus fuisset. Secundo ex qua verecundia: quam ab eo ad confitendū accedens peccata tua offe disset: si tore obtendisse: sicut ostendere de bueram: nolens publisse verecundari. Tertio ex qua miseria es r afflictione po dura penitentia nisi iniuncta faciendā: et in quo periculo nisi illam perfecerus: hoc cogi tando de quouno nostrum sic effe debere: si sset de illo qui passum transfixit pericu fumedi propter latrones vel alia pericula vie cum vita ea affligam: sicut tales non le beret ad locum illum redisse: nisi eades sat ibi infallibiliter sibi imminere. Sta nec nos ad penata redeamus nec ad illam in quo pus simus propter pericula peccata: propter que fere motem incurrimus eternali: scien tes quia sed aliquem talem locum ad de ni dit in illo morieturi: et cum diligentia r speculater cum qua puus precaut libem rer loquatur: vel et leanter ocurrat: vel re spiratred nunc quare eius dulcis posse re domino no fugit e diabolo: sed adhuc alio modo infra illius motatur limites: r pos cula te exponit capnomo: qui talibus facili ter capi potest recubus. Sta: nihil ne cessarium locus: loquela: r corpo ralis apptonimus ris illius puna illucire delecte: facilter cau fant recedunt. Cuius causa patet per exem plum de tironibus puus accessi. C. vi. si. C Sicut si super ille omnes suspectos: qbus e fugit illum fecerant qui ipsum quibus cunq; modo de via educere nitebantur: nos ne animam amittamus: e capiat e corpus: r totum reclamum. Tene ergo preceptum fa cinum ipsi Lotti e fecerat fine: quod habuit. P. vi. 4. Et illud Baruch. iiij. Ambula per viam ad splendorē: ideest vsq; venias ad spl dorē e alibi. Vbi vera ambulatur ea. C. Cui rum ad secundam partem illius auctoritatis Auxilia penitentem vi ina det penitentia pe

ter illa que tacta sunt. p. vij. arti. ix. z arti. fessoq; na vireit ita infirabilis qui cito post qui sunt multa tam necessaria ad hoc quod sanctia tem teneat abiis recedituatōe. Quo rum aliqua pertinent r expiert debent per actum sui operationem eodē. Aliqua per operationem exteriorum sensuum r mem brorum. Aliqua per operationem totius cosumen. C. Quo ad primum remedium r ad actum primum pertinens ad actum cedere: et cogitare: quo periculo in qua re rectitudia fuisse in qua misera nunc es p peccatis tuis: primo hoc cognitare: in qno periculo fuiffi in tali videlicet: quod si mortuus fuisse: anima tua ad infernu pe fendisset antequa sanguis tuus frigidus fuisset. Secundo ex qua verecundia: quam ab eo ad confitendū accedens peccata tua offe disset: si tore obtendisse: sicut ostendere de bueram: nolens publisse verecundari. Tertio ex qua miseria es r afflictione po dura penitentia nisi iniuncta faciendā: et in quo periculo nisi illam perfecerus: hoc cogi tando de quouno nostrum sic effe debere: si sset de illo qui passum transfixit pericu fumedi propter latrones vel alia pericula vie cum vita ea affligam: sicut tales non le beret ad locum illum redisse: nisi eades sat ibi infallibiliter sibi imminere. Sta nec nos ad penata redeamus nec ad illam in quo pus simus propter pericula peccata: propter que fere motem incurrimus eternali: scien tes quia sed aliquem talem locum ad de ni dit in illo morieturi: et cum diligentia r speculater cum qua puus precaut libem rer loquatur: vel et leanter ocurrat: vel re spiratred nunc quare eius dulcis posse re domino no fugit e diabolo: sed adhuc alio modo infra illius motatur limites: r pos cula te exponit capnomo: qui talibus facili ter capi potest recubus. Sta: nihil ne cessarium locus: loquela: r corpo ralis apptonimus ris illius puna illucire delecte: facilter cau fant recedunt. Cuius causa patet per exem plum de tironibus puus accessi. C. vi. si. C Sicut si super ille omnes suspectos: qbus e fugit illum fecerant qui ipsum quibus cunq; modo de via educere nitebantur: nos ne animam amittamus: e capiat e corpus: r totum reclamum. Tene ergo preceptum fa cinum ipsi Lotti e fecerat fine: quod habuit. P. vi. 4. Et illud Baruch. iiij. Ambula per viam ad splendorē: ideest vsq; venias ad spl dorē e alibi. Vbi vera ambulatur ea. C. Cui rum ad secundam partem illius auctoritatis Auxilia penitentem vi ina det penitentia pe

fessionis et deuota oratio: frequens loco cō

Editionis pri-
mo obtēdere obligato. Se
cando remuneratio.
C Ratione primi est aduer-
tendū: quod in generali ob
ligamur ad tria debita red-
dendatribuo deo videlicet: nobis ipsis r p
primo. C Si vero tere pie quid r quantum

deo reddere debes. Unde primo quanrũ debeo bonũmo meo Luce.xvi. Et mutuo in speciali: quod primo teneris ei reddere tria de tribꝰ bonis naturęque ab eo acceptis. ¶ Primo scili cet ordine ipsius amando ꝙ ipm credendo. Eccl.xxv. Bono animo gloriũ deo redde. ¶ Secundo actum ouium quas ipse ꝓ filiandomina loquendo laudes ei ꝓ creatiõ et redemptiõe ꝙ gubernatiõe ꝙ gratiarum actiones reddendo discretes illud Ose.xiij. Reddemus vitulos labiorum nostrorum. ¶ Tertio actum corporis ei seruiendo ꝓ cepțis eius obediẽdo: sicut seruus domino suo. Proverb.xvii. Redde quid est deo bonis mpleri ex predictum est in quolibet cũ pe. ¶ Secundo inuitemur ꝙ de bonis fortunę ꝙ gratię que ab eo accepisti tenꝰ es ei in uno tribꝰ. Primo ꝙ omnia receptꝰ in ei bonitem ꝙ reuerentiam expendisti fideliter dispensator omnia expendi tur in uolũtates nostri sunt fuisse fieri debuit ad. Romanũ. Omnis enim nostrum ꝓ se rationẽ reddet deo. ¶ Secundo ꝙ omnia promissa ei reddantur sine promissa sint de bonis fortunę sicut oblationes donationes ꝙ huiusmodi sine de aliis sicut eleemosynis abstinentia peregrinationes ꝙ huiusmodi: ps.lxv. Reddam tibi vota mea ꝙ que distinxerunt labia mea. ¶ Tertio si in aliquo de tribꝰ defecit deꝰ meris ecclie: quis eunq; dispensator de recepto componam reddere: quando dicet illud Luc.xvi. Redde rationem villicationis tuę. componam de bonis naturę fortunę ꝙ gratiarum quodcunq; compotum sibi facturi sumus: qz sicut dicitur Matth.xij. De omni verbo ocioso reddet rationem. Et hoc ꝑ predicta reddi debẽt tripliciter. ¶ Primo ꝓ se finanter: quia si teneatur homini statim debuit reddere quãdo potest: quia alter nõ est fidelis nec dimittitur peccatum antequ restituat debitum. Ergo hoc quantum ad deum necesse est obseruare. Ideo dicit Augle finibus. ¶ Unicuique vouisti deo nemo tenetur reddere. ¶ Secũdo integraliter: quia sicut apud homines non reputatur fidelis ꝙ totum in quo tenetur nõ reddit sigd nec apud deum. Ideo dicitur. Ecclesiastes.v. Quod cunq; voueris reddę. ¶ Tertio apparenter et latenter: q non erubescam nec tribuatur de pus quedeo reddimia quo ꝙ iudex nõ erubescit feruitus ꝓbi regatsmec preceptor. ꝙ ob; dientia: ergo nec nos debemꝰ erom ploꝑ. ces. quipat. Clara mea reddam coram omni populo eius. Ratio vero ꝙ omnia predicta ꝑ modus predicti deo reddere tenemur est: quia omnia a deo sub lege depositi sũ nũ tibus ꝙ insipientibus ꝙ debitores iam, ꝙ

ceptis accepit: iuxta illud. 1. Cor.iiij. Quid habes quod non acceperis? ¶ Sed ꝙ nemo nulli omnia reddunt contraria: vbi redde re debent bona reddunt mala. Sirach. 29. Memoria operis exhibitionem: et hoc ꝓpter quę de eo dicit reddunt mendaciũ sicut scribit cum eo credidisti ꝙ de ratiõne: fidei fractionẽ ꝙ de scripturarum. Contra reverentias vero in ecclesia mur: reddunt ei irreuerentiam: in ecclesię garrulando ꝙ irreuerenter ꝙ habendo qđ tamq; peccatum sunt reuerentie quasi compulsus: sicut nõnulli cum quibus opor net placitare antequam debita soluant: sed grauiter eis libenter ea ꝙ si multus illud ea. ¶ Quo ad. vel. de benefi cijs: q̃ cum rem grandem a suo ꝓximo recipiunt: ꝙ ꝓ quibus ea ꝓ publicam vtilitatem: ꝙ huiusmodi: ꝙ ꝓ quibus conqueritur in ps.xxxij. dicentes. Retribuebat mihi mala ꝓ bonis: contra illud apostoli. Gale.vi. Videte neq̃uis malum ꝓ malo reddat. Statim ꝓphyhunt reddere malum ꝓ malo: seu ꝓ bono aut malum ꝓ bono. ¶ Secũdo nobis ꝓpter quę ꝓpter voluntatem quem tantum in mundo ceede receptimus. Secundo honestatem ꝙ actionis ꝓ ꝓpter deum cotam quo loquimur. Tertio fodutem ꝙ rationabilitatis: in quo compotum de bonis naturę fortunę ꝙ gratiarum quodcunq; compotum sibi facturi sumus: qz sicut dicitur Matth.xij. De omni verbo ocioso reddet rationem. Et hoc ꝑ predicta reddi debẽt tripliciter. ¶ Primo ꝓ se finanter: quia si teneatur homini statim debuit reddere quãdo potest: quia alter nõ est fidelis nec dimittitur peccatum antequ restituat debitum. Ergo hoc quantum ad deum necesse est obseruare. Ideo dicit Augle finibus. ¶ Unicuique vouisti deo nemo tenetur reddere. ¶ Secũdo integraliter: quia sicut apud homines non reputatur fidelis ꝙ totum in quo tenetur nõ reddit sigd nec apud deum. Ideo dicitur. Ecclesiastes.v. Quod cunq; voueris reddę. ¶ Tertio apparenter et latenter: q non erubescam nec tribuatur de pus quedeo reddimia quo ꝙ iudex nõ erubescit feruitus ꝓbi regatsmec preceptor. ꝙ ob; dientia: ergo nec nos debemꝰ erom ploꝑ. ces. quipat. Clara mea reddam coram omni populo eius. Ratio vero ꝙ omnia predicta ꝑ modus predicti deo reddere tenemur est: quia omnia a deo sub lege depositi sũ nũ

exemplo sicut dicitur. 1. Petri. iij. Sim ꝓ pari rationẽ reddere de eaque in nobis est fide e spe. Non dicit de relationibus vel attribuũ vel formalitatibus vel mori fideruin ꝙ. Tertio operis exhibitionem: et hoc tripliciter: quia primo potens tenetur eidẽ gentꝰ ad sustentationem: sicut eo mandatus in ebet potu. Ecclesiã. Inclina paupeꝛi an em tuam: et redde debitum tuum. 7 c. Secũ do debitus tenetur ad rei accepte reddition Sicut terra colono de semine. iij. Regum. iij. Nabuchodonosor cum iuste ꝙ quasi

[illegible] ¶ Quantum ad primo. ꝓmissa ei reddere bro sibi ipsi ꝙ ꝓximis qđ corũ: id est fidem: mundiciam: ꝙ dilectionẽ: reddere deus gloriã qz sicut ꝓfitentibus fidei qui ꝓfitetur operatio: sic habentibꝰ agere ꝓpa rantos est ad reddendum mercedem: ita dominus ꝓfitetur qui reddit Eccl.xij. ¶ Secundo reddende actus eius nobis ꝓpter nos, reddet gloriam: nam hoc ꝓmittit: dicens. Petre e accipietis Luc.xij. Job.xxiij. Dereprehatur mihi: placebitis ei: et ex videbit faciem eius in nubilo: reddet hominẽ secundum iustitiam suam. Matth.vj. Cũ autẽ ea meris claude oslium tum e ora patres tuum in absconditore pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi. ¶ Tertio: id est deꝛ reddendi manuũ actum id est opera dꝛa tratus ejlem ꝙ nam ꝓmittit gratiam, nonnus bꝛ dat libi. Deut.xxxv. Da alteꝛi ius fe cundũ datꝛi es: qui retribuens ei. Deꝛ o re: pitus eis reddet nibi. Matth.xj. Tegalit facie te elemosynam: nesciat sinistra ma ꝙ dexteꝛa mas: vt sit elemosyna tua in absondi to: ꝓ pater tuus qui videtin abscondito reddet tibi. ¶ Quarto: id est reddere actũ totus comunctus: sue operando sue patiendo. dominum reddenti opera bonaꝛum ꝙ denuisi ipsum ꝓ proximum reddet gloriam: in qua op: est illum: qđ dicit. Deus operaꝛ o red: de ipsis mercedẽ Matth. xx. Nã dignꝰ est ope rarius mercede sua: ꝓpter quod dicꝛ. ij. Thessal. iij. Bonũ certamẽ certaui cursum ꝑfeci fumum: iustitiã seruauiꝛ reliquo reposita est mihi corona iustitię ꝙ reddet mihi dñs in illa die iustꝰ iudex. Ité patꝛis sui bono iniuꝛiã multa ꝓ bono suo sustinuit patiens ter. Eccl.j. vsq; ad tps sustinebit patiens. ꝙ postea reddetur ei cui debitus. Sap.x. Reddidit deus mercedem laboꝛis sanctoꝛum suo ꝙ rum. Non reddentibus vero ꝑdicta: sed ꝓpter mala ꝓ bonum: et eiam non reddentibus debita. Iuxta illud Rom. xij. Nulli malum ꝓ malo reddentes. Et hoc ꝓpter ꝙ

rēddet vnicuiq; iuxta merita opera bona
seu mala. ¶ Sed quia ut talem sum
mum bonum
Exod. xx. superbus. ¶ Secundo pri primo p̄ceptorum
q̄ legit in libro de pono timoris de filio cu
iuscūq; ducis nō amoto mortuo qui post
mortem eius apparauerunt se esse in ma
gna pena, p̄pter debitos contracta a familia
Exod. xx. sui indendum a non soluta: quibus solutis
apparuit patri in gloria. Secundo id ē p̄
per iustitiā. R. ij. c. 6. nec mirum q̄ tales red
dunt malū p̄ bonū. Et p̄oner. xvij. ferdik.
Qui reddit malum pro bonono recedet ma
lum de domo eius &c.

R. iiij. ¶ Egā siue quorūcūq; in magnosq; habentium regimē. Pri
mo ostendet regem q̄ sit. Secundo
q̄ alios regere debeant atq; regulare. Secū
do q̄ in eis necessario requiruntur. Tertio
q̄ impleāt hec recte et rudimenta atq;
perfectionem. Quarto q̄ studiū famulatui
leuarium seu scripturarū eis in eis esgruū &
vtile. Quinto q̄ qui habere debēt demētiam
quātū ad subditos. Sexto meritū bene re
gentium. Septimo aliquotū regentiū offē
dē defectus & periculū. & ex illis pīngit.
Octauo q̄ enormitē male regentiū seu re
gnantium.

Arti. j. ¶ Quantum ad primum illorum regula est
duplex. Una q̄e a deo data: alia q̄e a Cy
prianoque a pluribus non discordat sed ma
gis illā explanat. A deo nanq; regula illoq;
datur. Deut. xvij. ol explanatione e offēsio
ne magistri ysidoria scholastica sup habe
puncta per hanc modum. Primo q̄ nullus
creaturā regentis alterē. Secūdo q̄ crea
tus sine consilio pontificis e seruoū nihil
ordinare quod est multum contra illud
sapientum non requirunt consilium: vel fe
cerunt postmodum illud dereliquunt et
fatuorum sequuntur consilia sicut racium
est. C. xi. c. 7. R. l. 2. c. 21. ij. Regum. xij. Et
plum ad hoc de Roboam. ¶ Tertio quod
quando vacaret semper Deus tenorū ille
gerit. Tres ēt effectus ppter hoc sequūtur
regni sui: de quibus dicit Deut. tronomium: le
gis: et habebit ecclesia: legetq; illud omnib̄
debuit vite sue: vt discat timere deum fuū:
et custodiat verba arq; cerimonias q̄e in
lege eis scripta sunt: hoc quod dicit: legetq;
in eo cū multis; contra illos principes: qui
nihil nec facta: nec ita scire volunt: vel scī
ētia illa legere nolunt: cōtra quos exempla
patebunt infra articu. xiij. ¶ Quarto quod

sapta se plagari nō in illa fuitura pena ha
bituri illo hoc indicante: qui reputat in un
dignatione furoris sui regem & sacerdotem
Deut. ij.
Exod. xxiij. ¶ Et hoc vero q̄ sit regulas regantur e re
gant p̄dicetas et penas euadant p̄actas:
multa sunt eis necessaria in generali. ¶ Pri
mo humilitas qua sit ad supiū. Eccl. xxvij.
Deus resistit superbis et dat humilibus gra
tiam. Secundo doctrina sanarye et dici pof
sit illa d Matth. xxi. Scimus quia recte di
cis e docet. Tertio iustitia in iudicādo: vt
ne sis non spicias dep̄ sonā: nec munera ac
cipias. Quarto q̄ sis timens deū: Quinto
sibi illa pernitialissimā ne ambelles p̄ per
sonas: q̄ sunt illos p̄ ter remissionem:
non erra illos p̄ singularitatem: sed in il
lis p̄ vnitatem et communitatem: vt de
alio verificetur illud Apocal. xvij. Agnū qui
is malo ibunt eū reget eos. ¶ Secundo
requiritur quod sicut caput omnem in cor
pus quam potest influit vitalitatem: ita pe
rita caput esse: vt de illo verificetur illud
Exod. xxiij. Stulti rectorem in rempore sufcita
pit super illam: et populus subrectus vera
ater dicere possit illud d. ps. xxij. Dominus
regit me: et nihil mihi deerit. ¶ Tertio requi
manus malum essemon concessit. Argumen
tus ad hoc beccerii. R. j. c. ¶ Scto quod ter
minos terre prepue vel alienem non mutare
Jtem regulam tenendo remissus erget
terram. Et noter. txix. ¶ Regulam vero lia
et Cyprianus narrat. Indicandi debemus
sic ubi stabiliter sicuti est hec. Regis est nimirum
inuitke per potentiam opp̄imere: sine acce
pione personarum iudicare: adiuuis pau
pilli et vidius defendisse etc: inquos non
exaltare timpudicos e dyſtriones non aui
remipios de terra perdere: ecclesias beñ
derepamperes elemosynis alere: iudos su
per regni negocia consilium tenere: leges fa
cere et fobuos conſtitutiones habereinz
cundiam differre: patriam sonitere: ac iuste
contra aduersarios defendere: prudentiaq;
bus amumnon nocere: aduersā pacem
ter fere: illos suos inpie agere non sinere
certis hono orationibus insidere. Beliter
et regni prosperitatem in presenti facere
et regē ad celestia regna meliora paduere
ego secundum hec regulas regnabit rexe
ligens erit et facere iudicium: et iustitiam
in terra. Viere. xxij. ¶ Secundo in autoa
tate Cypriani qui vero contrarijs facinet
multas sustinent adue stratea, par poppe
lorum rumpitur: hec stella fulcitantes ire
tet. R. j. 20. Sequitur. Sciat tracere ex ſti
cutis dyono p̄tunte inter homines offi
tus ecclesie: et non p̄ter se p̄ter se iudicium non fe
cerit. p̄matum habētis: et enormia quas
cunq; peccatores in p̄ſenti sub ſe habent

in intentione: et in oſtus intēdat dei volun
tatē e populi vtilitatē: et de quolibet illoq
verificet illud Job. j. Erat vir ille simplex e
rectus. ¶ Rectitudinis etiā habere debent to
quale quam tria cau sant e offendunt: p̄ai
no laus deiq̄s. xxvij. Recto o deo et collau
datio. Secundo doctrina sanarye et dici pof
set illa d Matth. xxi. Scimus quia recte di
cis e docet. Tertio iustitia in iudicādo: vt
de eo verificetur illud p̄ceptū. Secundum
dicam tuum. Et quantū ad tria simul veri
ficat de eo illud. Abac. vij. Loquebatur rer
ctis. ¶ Tertio debet habere rectitudinem et
sanctitatem operis: nō tm̄ ppter suam salu
tem: sed etiā ppter alios: exēplū: q̄ specialiū
tibi tantes in ea. Dane autes rectitudinē tria
causant: e offendunt. Primo nāq; ad hoc q̄
illā habeat oportet q̄ recte reddat deo ser
uitium: et debitā reuerētiā: q̄ sine recta in
tētione p̄ſi. xvij. Secundo sibi ipſi māditeā
cauturat: et ne illa vnquā deo quia parū est
q̄ alios dominatum sibi ratione dominie
rat: q̄ illud p̄ſium melius est: q̄ sua sicut de
p̄oner. vj. melior est q̄ vbiaſ animo suo
expugnatore vbiū. Sed hoc sicut ratio est
melior tua ratus. Unde Seneca. li. iij. de ira
ratabilis questionibus. c. j. p̄ceptum in
hūt salute. ¶ Quarto requiritur in illo q̄
rebus humanis et non classibus vbaria cō
sit in iudicio: quod non ſit sicut a iudo
plesiem on terae vel ignota quereresi: am
ander est Eccl. xxviij. Audite me magna
ni videſis q̄ nulla mater rectoria quamor
cis domaſe. Innumerabiles sunt quotidie
no p̄ceptes filios e matri: fratri ac amico
qui populos habuerunt in poteſtate pau
nō des pol ſitatem hāpter. ¶ De tali rege
cos: ergo qui regit sibi rectitudinem
assumi qui ſede quia ſpanculatiua: nunq̄
rectore dicet populus ipſe reget nos in fe
verificat illud p̄ceptum. Secundum eſt
stiam p̄ſal. Et tales merito ab omnib̄ bos
regni cū equo eius. Tertio primo iuſticiā
fugiendi sunt. ¶ In medio fratrum rector
ſi vere ergo qui regit sibi rectitudinem
gloriam in honore.
Jn ſpecialis vero tripliciter habere debent
rectitudinem e perfectionē: ſcilicet rectitu
dinem: ſcilicet in ſpiritualibus: rectitudi
nem: e perfectionem: ſcilicet rectitudi
nem in ſpiritualibus: rectitudinem: e per
fectionem in ſpiritualibus: rectitudinem
in ſpiritualibus: rectitudinem: e perfectionem
in ſpiritualibus: rectitudinem: e perfectionem

ngeleerie. Cotra tale cui vehemẽter pretu
mit de crimine negligẽtie.q3 ita magnũ est
re etiã dispositionẽ inducat:dñ.Isrei.dcẽ
detin de communitat. Quas tres ethice par
tes: qui recte obseruauerint recte rẽ pcurãt
aliter non:q3 sñ Isidor⁹ ethimol.li.x.ca.vi.
rectitur a regendo:z recte faciendo: hoc
ergo faciendo nomen regis tenet: sz faciẽ
z aliter quãnti potest a recte cultodiẽ
dicit: hoc nã faciẽdo nomen regis amittit:
veraciter seruus est. Sicut ps; per autorita
tem Magi. Nõ reuereatur essent pau
per hõstratam de Alexandro z Pirata. R.f.
23. Et patebit infra art.viij. per exemplum
de Salomone ergo dominus virtutum ipe
est rex ra pacis.

Artic iiij

Clerũ qui virtutes humanas non sunt rãmotales que sunt in volitate ratione regi
tra sed etiã virtutes theologicales que sunt in ipa
tellectu sñ ratione debẽt. Secũ ps; p sanctum Thomã primo secũde.q.lxiij. art.iij.
z.iij. Ad hoc q3 in deifis virtutes quoꝫcũq3
virtutes habeat intellectuales:ẽ p deifinis
sanctarũ acquirũtur scripturarus. Clã q3
quidẽ studium regere z principes z quicũq3
volũtes vel alios rectores promoueri debent.
primo virtutẽ illã strum exẽplis. Secundo
facẽtie militare. Tertio ignorantie militare
Quarto precepto diuino. Primo enĩ est
plio ad hoc promouẽdi debent regum illustres qui eos bẽ seruarunt: de studio multi
z manda nt sanctarũ scripturarũ. Clicur
enim eater primo de Theodosio imperatore: de
quo scribitur in historia tripertita.li.x. q p
dicit armis z per noctem studio incubebat.

Exẽplis

Clecidio ide pats per exẽplũ Philadelphi
regis Egyptipi:de quo recitat magister in
historia scholastica:q3 liber haberet viginti
milia librop. de ciuilio tamẽ Demetri pfecti bibliothece hoc misit ad indeos ad habẽdum illegẽ z translatores: qui ẽ tranferentes quos noscocantius septuaginta interpretes. Certio idem ps; ex plio Iustiniano imperatore. de quo dicit ystorica narratio⁹ imperatorum:q3 leges pdidit z ẽpsummauit Codicẽ vies; z Digestum: z legeꝫ romanop. libros auctor z ẽpsũ suis reipublice z multum est pfperatarũ in oñe sñ in oeꝫ deinceꝫ. Quarto ide ps; exemplo Salomonis. Regum.iij.qui multum commendat⁹ fuit non petitur a deo diuitias vel longam vitam vel inimicoꝝ z victoriã: sed tm petiuit sibi scã cor docilem posse recte iudicare populũ suũ: discernere inter bonũ z malũ. hoc ergo exẽplo nr̃ireges z rectores intelligit ex verbis quibus iudicatis terrã? ps;. Iudẽ. Saũl. z.

Clecidio ad idẽ eos monere debẽt scien
de veritate. Scientia nanq3 sanctarũ scripturarũ magnã causat veritatẽ: qua ignorãs
ad regimẽ ppetuum qua fuit facultate ẽ pdinandus debẽ ee operãs. Sicut ps; per sanctum Thomã primo.q.q.i.vij. artic.i. Exẽplum de peregrino seu viatore in quo
manifeste cum pcessorum reddit ad ãbiguitatem. Quanta enĩ ad regimẽ stioris.
nanq3.iij.as. ostensum est: q3 diligẽter cura
re debẽt qr̃ ter cultodiat. Noe ait mihi
facere poterit res euãgelica rabuit legẽs audienter intelligant que audiunt. Secũdo nanq3 habet poteftatem cum voliõe bonoꝝ z omnium potestatem regnãtiũ: z nõ de aliis verificatur illud Psalmi. xx. Rex qui sedet in solio suo dissipat omne malum meum. q3 potestatem habẽs in eo verificatur illud Psalmi. Rex fortis domina bitur eop: z nõ sciẽtia potentia in eo est
cur gladius in manu furiosi z crudelis ys
ranni: in quo impletur quod pmonuit Osee. iij. Dabo vobis regẽ in furore meo.
Certio ad hoc eos hortari z vehemẽtere
deꝛet ignoãtie militas z periculum. Tibi
in primo sunt flatus tres: res pugnatoꝝ:
gentiliũ z virginũ quoꝝ primi cst inferiores
fatuũ: z regio romanoꝝ ad regem fran
cozum: quos ipsum portauit ex filio? eius inimi
facere in libera ub? disciplina: bonaq3
rer illiterate est quasi asinus coronatus.
periculum vero ostendit⁹ per hoc: q3 ferbit pernis rauẽnas in quas deuastauit Ge
cens. Principes sine literis sñ mais sine re
mugez: auis sine pẽnis. Quarto ad hoc pr
mouẽ artes pcepti. Deuteron. q3 debẽ
tur supra.c.q.iij. vbi connumeratur lectio
re vel audire debẽt leges: diuinam z ro
manas nec fabulas z mendacia: quetã
men nonnulli eoꝝ libentius legũt z au
diunt: de quo dolendum est: q3 si tralẽ
ter alia audirent z legerent: nõ ita essent ig
norantes in comendando populos in vti
treges vt seruiant dominoꝝ pfal.

Exẽplis

Ctio ergo quatuor modis infoꝝmatione
ge populi diligẽte sapientiam. Sapiẽti
qua intelligens gubernacula possidebit,
Proverb.i.

Clec ẽt sapientia: verum etiam clemẽtiam eos necesse est habere. Doc enĩ pma
decet natura apum de qua tractat⁹ eli.q.
iij.ar. Licet nanq3 apes iracundissime insi
cum sintq3 ad secundicandũ sispiãde
simantes motus pericula se expoñant: tamen rebillarum fine aculeo est: vt liber⁹
natuarum. Clecidio idẽ decet regẽ

Rationabile nãq3 videtur q3 sicut stella que
immediatius apponitur ad solẽ oriẽ
magnum oriendi claritatem. Ita illi qui in
magna potestate z nobilitate ps; illi appto
pinquant z assimilantur eoꝝ cuntat eccle
sia. Quinto ẽt sõ multotes. Ad quod ẽtã ofte
dãmiant in oppe? fieri in portẽtatis ẽtã
in mi? plus ei assimilentur de quo in psal.
cxiiij. Ora habent z non loquent. Oculos
Certio idem docet virtutes: q3 ea tactus
est. p. q. xiij. Et de qua scriptum est Prouer
bio.xx. Vita eternus cultodiunt regem. er
go rebẽdũ est ter cultodiat. Noe ait mihi
facere poterit res euãgelica rabuit legẽs audienter intelligant que audiunt. Secũdo nanq3 habet poteftatem cum voliõe bonoꝝ z omnium potestatem regnãtiũ: z nõ de aliis verificatur illud Psalmi. xx. Rex qui sedet in solio suo dissipat omne malum meum. q3 potestatem habẽs in eo verificatur illud Esa. xxx. Rex fortis domina bitur eop: z nõ sciẽtia potentia in eo est
cur gladius in manu furiosi z crudelis ys
ranni: in quo impletur quod pmonuit Osee. iij. Dabo vobis regẽ in furore meo.
Certio ad hoc eos hortari z vehemẽtere
deꝛet ignoãtie militas z periculum. Tibi
in primo sunt flatus tres: res pugnatoꝝ:
gentiliũ z virginũ quoꝝ primi cst inferiores
fatuũ: z regio romanoꝝ ad regem fran
cozum: quos ipsum portauit ex filio? eius inimi
facere in libera ub? disciplina: bonaq3
rer illiterate est quasi asinus coronatus.
periculum vero ostendit⁹ per hoc: q3 ferbit pernis rauẽnas in quas deuastauit Ge
cens. Principes sine literis sñ mais sine re
mugez: auis sine pẽnis. Quarto ad hoc pr
mouẽ artes pcepti. Deuteron. q3 debẽ
tur supra.c.q.iij. vbi connumeratur lectio
re vel audire debẽt leges: diuinam z ro
manas nec fabulas z mendacia: quetã
men nonnulli eoꝝ libentius legũt z au
diunt: de quo dolendum est: q3 si tralẽ
ter alia audirent z legerent: nõ ita essent ig
norantes in comendando populos in vti
treges vt seruiant dominoꝝ pfal.

Ctio ergo quatuor modis infoꝝmatione
ge populi diligẽte sapientiam. Sapiẽti
qua intelligens gubernacula possidebit,
Proverb.i.

Clec ẽt sapientia: verum etiam clemẽtiam eos necesse est habere. Doc enĩ pma
decet natura apum de qua tractat⁹ eli.q.
iij.ar. Licet nanq3 apes iracundissime insi
cum sintq3 ad secundicandũ sispiãde
simantes motus pericula se expoñant: tamen rebillarum fine aculeo est: vt liber⁹
natuarum. Clecidio idẽ decet regẽ

in cunabulis accepit agreste inquirit: cui
deus adulescentia in peccore pascẽdo fuit oc
cupata: validior etas impetum romanum
rent z duplicitatem: senectus in statũmo ma
iestatis fatigio fastidiunt: non genetis no
bilitas vel sanguinis propinquitas: sz ani
mi probitas exeritz: ideo bene rexit. Clic
quando rectores ecclesiaꝝ eligebant: ẽ ins
super ipe spũs sanct⁹ veraciter dicere potuit
illud. Prouer. xxi. Per me reges regnant z
legum conditores iusta decernũt. Clã eni
rectores reipublice fuerunt viri diserti po
tius habentes respectũ ad veritatẽ q3 ad pu
blicã ẽ pmaxime: citates olbus bonis abunda
bant: diuicias illud ps;. Dominus regit
me z nihil mihi deerit. Clã Rabanus sup ii
lud. Prouerbeꝝ. Existimatio iuuenũ fortitudo eop: dignitas eop fenum cancteo. Tunc ci
uitates fint bene ordinate: cũ ecclesie res
recte agunt: cum fenatores virtuose ope
ribus inistunt: necessariũ ee fenatores ma
ri prudentia predita: de hijs que agẽda sunt
salubriter consilium. Sed nunc ad regimẽ
reipublice ti? recta in regimine a lap. ẽ in
regimine corporum nuiens ignoratere: cũ
sanguinis vel propinquitatis vel nobilitatis pręponantur ita q3 nunc pũ? dicere
spũs sanctus: q3 me reges regnant: sed pũtius
illud Osee. viij. Ipsi regnauerunt z non ex
me: ideo non regnant sed errant. Clnon
error licet in propatum peruadum reduc
de eternum: tamen interim in damnum re
dundat subditoꝝ: ex illoꝝum cum quibus
contrahunt sicut in parte tacetum. Ad vij
arti. xij. Et. R. f. Clst enim de talibus re
spectu ad subditos. Primo sicut de stoma
cho in respectu ad membra. Et sicut de sole
in medio planetarum: sic ẽ stomachus rege
bene disponantur membra sunt sana. Sed
vbi male disponunt: ebi sol eclipsatur
aliis ẽ stellas eclipsari. Ita quando ille de
Eccle. Ipi medio fuerint rectos. Ecce cot et
sol in medio Eccle. Dualis rectoꝝ cuntatig
te. Clsecundo ẽt bẽ talibus sicut de radice
bus arboꝝ nunquã fi radices mortue sint
inde egredit⁹ mote ad ramos. Sic ma
los rectoꝝ de quib⁹ Dan. xiij. Egressa ẽt
iniq̃tas a senioꝝ de iudicabat regere ppũ
Si bone z sane inde egredit vita ad ramos
Sic in ppũto de radice illa ẽ egressa
fuit. de qua ad Roma. ẽ ert radix tesse
q3 cui erunger regere gẽtes: in ipm gẽtes spe
rabunt. Certio ꝑbolus ens ppũs malos
rectoꝝ z ppũpes ryãnos ẽ parat pcta
rios: q3 sicut ẽ bonũs a longe videritur pe

ctiuras placet ppe vo nō dulcescunt. Imagines eni vise in debita pportione z distantia pulchriores apparēt q̄ qn̄ videtū nimis appropinquant. Ita nomē regū z tyrannorum placet his q̄ multū distāt z nihil cū eis habēt facere ppe vo nō placēt: q2 patriam spoliāt ppinquā. Vn̄ z nūc: qn̄ de aliq̄ pria fit mētio q2 est diues: qsiq̄ rn̄deī q2 mirū est rex nunq̄ morat̄ in partibus illis. Et qn̄ de alia dr̄ q2 ē apoliata z magnā hz charistiā. Rn̄deī q2 miruz: rex iacuit ibi tanto tēpore.
¶ Ita q2 in oib9 istis negocijs veritas ostēditur sacre scripture: que dicit Ecclia stes. x. Ve tibi terra cuius rex puer est. i. pueriliter viuens z cuius principes mane comedunt z inebriant̄ anteq̄ veniāt ad plamētū vel cōsiliū. Sz beata terra cuius rex nobilis est: z cuius principes vescunt̄ tpe suo ad refrigerandū z nō ad luxuriā. Quarto est de illis sicut de igne in hyeme a quo qui nimis est remotus frigescit: q̄ vo nimis appropinquat cōburit̄. Ita illi a q̄bus reges nimis distāt: q2 regē natiuū nō habēt: sicut multi italici: de q̄b9 iplet̄ illud Osee. iij. Sedebūt sine rege: multa mala bella z dāna tam corporum q̄ aiarū freq̄nter experiunt̄. Illi vo q̄b9 nimis appropinquāt spoliant̄: cōburunt̄: de q̄bus v̄ificat̄ illud Esa. j. Terra v̄ra deserta: ciuitates v̄re succēse igni: regionē vestrā coram vobis alieni deuorāt. Ille vicz cū famelia sua terrā vestram deuorat: de quo scribitur Eccl. x. Rex insipiens pdet pplm suum.
ar. viij ¶ Nec tm̄ pplm suū pdit ipse: sed et ille qui
xx tyrānice viuit ppias q̄rēs delitias z cōmodum z nō ppli: cū respublica quā regere deberet: sit res ppli s̄m Augu. de ciui. dei. li. v. c. xviij. seipm eternaliter pdit. Et sicut ipos lugere facit tpaliter: ita ipse lugebit eternalr: qn̄ v̄ificat̄ de eo illud Ezech. vij. Rex lugebit z pncipes. ¶ Circa cui9 pene ostēsionē. Primo ondit̄ quō ppter pctm̄ suū tam ipse q̄ et ppl's simul q̄nq2 puniunt̄ tpaliter in terris z dn̄o. Scdo quō ipse solus tpaliter punit̄ in famā in hoc q2 nomē famāq2 amittit regiā. Tertio quō ipse taz hic q̄ alibi iuste regnū cū oi amittet dn̄io. ¶ Primum pater Hiere. xxij. vbi deus p pphetā regē alloquitur dicēs. Audi verbū dn̄i rex iuda: q̄ sedes sup soliū Dauid: tu z serui tui: z ppl's tuus Ubi nota totū caplm: quō p̄cipit regi z ministris suis: dicens. Facite iudiciū z iusticiā z liberate vi oppressum de manu calumniatoris: z aduenā z viduā z pupillū nolite cōtristare neq2 opprimatis inique z sanguinē innocentem ne effundetis. Ista vero seruantibus promittit prosperitatem z regni stabilitatem. Cui concordat qd̄ dicitur Sap. vj. Rex sapiens stabilimētū populi sui est. Istam vero regulā cum illis et. S. e. c. ani. j. nō seruantib9 promittit ibidē ciuitates inhabitabiles: z interfectores z inimicos sup eos venturos. Et dicet inquit vnusquisq2 proximo suo: q̄re fecit sic dn̄s ciuitati huic grandi? Et respondebitur eo q2 dereliquerunt pactum dn̄i. Cuius derelictiōis q2 ex parte magna radix fuerit pctm̄ regis Joachi: patet per hoc q2 statim cōtra illuz prophetat. Primo in eius improperium recitans pris sui Josue regis bonitatem z iusticiam z ppria iniquitatē z iniusticias. Scd̄o deno: q2 sepultura asini esset sepeliendus. Sic ergo oculi dn̄i sup regnum peccans z conteram illud. Amos viij. q2 sicut dicit̄ Eccl. xj. Multi tyrāni sedent in throno. In quo patet secunda pars istius articuli: q2 videlicet tales nomi 13
ne amisso regio tyrāni nuncupantur qd̄ satis ostendit̄ ex historia scholastica tertij regum de morte Salomonis. Ubi querit̄ quare dicitur Salomon senex fuisse. Sic enī legit̄ iij. Regū. xj. q2 mulieres auerterunt cor suum cum iam senex esset: cum parum vltra quinquaginta annos vixisse legitur. Cui q̄stioni respondet per Josephuz dicens. Mortuus est Salomon valde longeuus: qui regnauit annis octoginta. Uixit autem nonaginta quatuor: sed in biblia non inuenitur: q2 regnauit nisi quadraginta annis. Sicut patet. iij. Regū. xj. Sed diuina scriptura tantum annos exprimit: q̄bus regnauit anteq̄ preuaricaretur: in signum q2 post preuaricationem non regnauit: sed errauit. Et ideo nomen amisit regium: qui vitam duxit seruilem. Cui concordat Isidorus de summo bono li. iij. dicēs: q2 reges a regēdo vocati sunt Ideo recte faciendo nomen tenetur: peccando amittitur. Recte ergo illi tantum reges vocantur: qui tam semetipsos quam subditos bene regēdo modificare nouerūt. Et nō 14
tantum nomen sed etiā dn̄ium amittere tā hic q̄ alibi merent̄. Qd̄ eni hic illud merent̄ amittere: ostēdit̄ p iusticiaz legis ciuilis in q̄ recitat̄ in q̄b9 vasallus iurat9 teneat̄ dn̄o suo. Sicut pz in autētica ti. de noua fidelitatis forma. Col. x. Et inter cetera dicit: q2 tenet̄ ei ad hoc: q2 dānū ei nō faciat in reb9 in possessionib9: z ccludit: dicēs: quoq2 in his oib9 dn̄s vicē fideli suo reddere dz. Et qd̄ si nō fecerit: merito cēsebit̄ male fidei. Sz nunquid aliā penā patiet̄: vtiq2 talē q̄lē vasall9; q2 sicut vasall9 in reb9 vel alijs infidelit̄ agēs q̄ dn̄m suū priuat̄ feudo. Ita dn̄s in his infideliter agēs q̄ vasallū de iure priuat̄ p̄prietate

z dn̄o qd̄ habuit in feudo: qd̄ vasall9 ille tenet. Et hoc pbat glo. per legē: infra eadem coll. ii. qualiter dn̄s pprietate priuet̄. Ubi querit lex: si dn̄s agtā felloniā fecerit: an sicut vasallus beneficium amitteret: ita dn̄s de pprietate priuaretur. Et r̄ndit q2 sic. Glo. nec mirū cū ipse dn̄s teneatur vicē reddere vasallo. Quibus lex concordat dei Eph. vj. Ubi primo dicit seruis: obedite dn̄is in oib9 cū timore z tremore in simplicitate cordis: Et cito post adiungit dicens. Et vos dn̄i eadem facit remittentes minas: scientes q2 et ipsorum z vester dn̄s est in celis: z personarum acceptio non est apud deum. Glo. vero precedentis exemplū ponit legis de liberto z patrono q̄ habet̄. D. iij. .4.1. Ex qua arguit q2 sicut in alimentis p̄standis ad paria iudicant̄: ita in pposito in fidelitate p̄standa z taliter sunt puniendi z priuandi sicut vasalli: quā priuationē lz hic euadāt: q2 ex hoc cōtingit: q2 vasalli nō p̄nt punire dominos contra eos delinquentes: sicut ipsi faciunt vasallos z subditos ei inobediētes. Ex qua impotētia accidit: q2 vbi subditorū inopia frequenter superiorum infidelitas raro vel nunq̄ in hoc seculo punitur. Tamen deus in hoc non parcet: quin sicut hic ipsi puniūt eis inobedientes: ita deus cū acceperit iudiciū puniet z priuabit subditis suis iniusticiam facientes. Ad vos o reges sunt sermones mei: vt discatis sapientiā: z ne excedatis: qui enim non custodierint iusticiam iuste iudicabuntur. Sap. vj. Nec valet q2 dicunt se ius habere in hoc q2 bona subditorum capiūt ad lib: tū: allegātes p eis illud. j. Reg. viij. predic ius regis zc. quia ibi ius accipitur equiuoce. sicut lex Sap. ij. vbi sic dicit̄. Sit fortitudo nostra lex iniusticie: quando ergo qui male regunt: z alios priuāt z puniunt: a deo punient̄ z priuabunt̄: tam dn̄io terreno qd̄ hic inuiti derelinquunt: q̄ etiaz dn̄io celesti: qd̄ alibi non inuenient: tūc veritas scripture apparebit: que dicit Ecclesiastes. iiij. Melior est pauper z sapiens rege sene z stulto. Nota leges q2 reges debent viuere s̄m leges. X. j. s.

Ar. **Religionis: primo ostē**ditur descriptio cum sua explanatione. Secundo religionem ingredientis intentio. Tertio ingrediendi ratio. Quarto promptitudo. Quinto ingressoruz informatio. Sexto paupertas et castitas. Septimo obedientia et patientia. Octauo sollicitudo et contemplatio et deuotio. Nono diuine laudis exhibitio. Decimo vniformitatis z pacis dilectio. Undecimo perseuerantia. Duodecimo spūalis fortitudo. Tertiodecimo talium religiosorum vtilitas et dignitas. Quartodecimo meritū z p̄mium. Quintodecimo quomodo diuerse religiōes in scriptura pphetica videntur premōstrate. Sedecimo deficientiū in religione ondit̄ cditio quantū ad affectū. Decimoseptimo quantū ad actū. Decimooctauo q̄tum ad victū z vestitū. Nonodecimo q̄tū ad fastū. Uicesimo illoz ondit̄ miseria quātū ad finē. Uicesimoprimo quātū ad aliorz placitū. Uicesimosecundo illorum pena ondit̄ z periculū. Uicesimotertio excusatio cum reprobatione. Uicesimoquarto experimentum.
¶ Quantū ad primū religionis descriptio exprimit̄ Jacobi primo: vbi dicit̄: q2 religio mūda z immaculata apud deū z patrē: hec est visitare pupillos z viduas in tribulatione eorum: z immaculatum se custodire ab hoc seculo.
¶ Ad cuius auctoritatis intellectum est ad Arti. j.
uertendum q2 fuerunt aliqui qui vitam religiosam z sanctam ostenderunt exterius: sed nullam habuerunt interius: sicut pharisei hypocrite: de quib9 dicit saluator Matt. xxiij. Ue vobis pharisei hypocrite qui mundatis quod exterius est. ¶ Alij vero quandoq2 vitam bonam z religiosam interius se habere opinant̄: sed minus curāt de fama exterius: de quoz responsione z cōfidentia z conscientia tactuz est. F. ij. 3. Sed quia nec primo nec secundo religio sua sufficit ad salutem: congrue de quolibet illorum dicitur Jaco. j. huius vana est religio: quia prima deficit q̄tū ad deū: secūda q̄tū ad hominē: vterq2 nanq2 se tenet in extremis z neuter in medio. Propter quod btūs Jacobus volēs vtrinsq2 declinare errorem: z vtranq2 religionis perfectionem in vno medio in quo cōsistit virtus comprehendere: dicit Religio mūda. i. religiosi mūdi interius in corde quantum ad deū: de quibus Matth. v. Beati mūdo corde. Et immaculata exterius q̄tuz ad hoim salubre exēplum: vt de illis verificetur illud Sap. vij. speculū sine macula. ¶ Alij vero se quasi religiosos ab alijs vestibus segregabant: sz q2 nō habuerūt firmū fundamentū nec certā regulā: nec statū a curia approbatuz destruebantur. Sicut pater de Begardis z beguinis z constitutionibus clementinarum de reli. domi. de quibus. Hec vero oīa hec habet tanq̄ firmissimū fundamentum: et certissima ligamenta. Nec mirum: quia deus fundauit eā in psal. lxxxvi. propter quod de illa specialiter dici potest

illud.i.petri.ij. Hec est dei gratia. Hec est
ergo religio que habet primo internam pu
ritatem in affectione: quia munda que ha-
bet secundo externam honestatem in conuer
satione quia immaculata: que habet tertio
firmam soliditatem in professione: quia hec
est religio in gratia fundata et certa regu-
3 la et certis legibus gubernata. ¶ Ratione pri
mi est aduertendum quod huiusmodi religio-
nis professores ad triplicem obligant mun
diciam: cordis: oris: et operis. De qua notan-
dum est. M.xij.arti.iij. Primo cordis dili-
genter a deo petere debent mundiciam: dicen
tes cum psal.l. Cor mundum crea in me deus
Circa quod non tantum mundiciam: sed
etiam erectionem attendere debent et for-
mam. Primo tamen omnium maxime atten
dere debent: quod sit mundum: quia est vas
deo specialiter sanctificatum: ergo eos arta
re debet ad illius mundiciam periculum quod
eis ex illius imminet immundicia. Sicut pa-
tet per exemplum de Balthasar. O.vj.77.
Mundamini ergo qui fertis vasa domini.
Esa.lij. ¶ Secundo attendere debent: quod
sit deo erectum: vt sit aptum ad receptionem
gratie dei: et omne datum optimum: quod
desursum descendit a patre luminum. Jaco.
j. Et non ad terrena inclinatum: quia tale
cor amittitur: sicut patet. C.xiiij.18. ¶ Ter
tio attendere debent formam scilicet supe-
riorem rotunditatem vt sicut corpus rotun
dum faciliter ad omnia superioris precepta
moueatur sicut ostensum est. C.xiiij.20. non tan
tum vbi prospera precipiuntur: sed etiam ad-
uersa. Illi enim qui tantum obedire volunt
vbi prospera imponuntur vel iniunguntur:
sunt de ordine et professione Guidonis: de quo
fertur quod de magno statu in seculo ad religio
nem veniens si sibi aliquid iniungeret: quod
erat oneris: sicut quod seruiret fratribus suis
infirmis: vel aliquod simile se excusare sole
bat: dicendo pro deo cogitetis: quod in omnibus
talibus officijs et laboribus solebam sub me
habere qui mihi in talibus ministraret: non pona
tis me nunc ita basse quod cogar ministrare cui
solebat ministrari: quando vero superior ei aliquid
imposuit quod erat solacij vbi bona spera-
bat festa vel vina et huiusmodi delectabilia:
capite inclinato respondere solebat libenter
pater: nam propter hoc rasi caput vt essem obe
diens. Unde contra tales. O.i.9. Non sic prophe
ta qui ait. ps.lvj. Paratum cor meum deus:
scilicet ad prospera: et iterum paratum cor meum ad
obediendum in aduersis: et tale est cor mun
3 dum coram deo et hominibus. ¶ Quantum ad secun
dum triplici ratione debent esse sine macula.
primo quia sunt quasi omnium speculum pro
tanto: quia si speculum in se sit clarum: bene
et congrue ostendere potest aliorum defectum:
non sic maculosum. Sic religiosi qui in victu:
vestitu: loquela opere et omnibus moribus sine
sunt quasi speculum sine macula. Sap.vij.
Audacter possunt predicando loquendo alio
rum reprehendere defectus. Et exemplo clare
ostendere et verbo quales alij esse deberent
per bonam suam conuersationem quasi per regu
lam rectam aliorum ostendentes curuitatem:
non autem sic si sint maculosi et curui: beati er
go immaculati: ps.cxviij. ¶ Secundo quia
sunt sicut oculus in quo macula turpior et
periculosior est quam in alia corporis parte: er
go satagite immaculati inueniri. ij.Pe.iij.
¶ Tertio quia sunt sicut vestis alba: quia si
cut macula in veste alba ad maiorem ostendi
tur et videtur distantiam. Ita culpa religioso
rum ad maiorem portatur et narratur distantiam: et
in male operando plus ad illam quasi ad exem
plar omnes respiciunt. Uidentes ergo macule in
nobis periculum quilibet nostrum dicat illud:
ps.xvij. Ero immaculatus cum eo. Et iterum.
Fiat cor meum immaculatum. ps.cxviij. ¶ Sed
heu est de multorum statu quantum ad obser
uantiam: sicut de illa imagine. O.vj.10. Et
de illa ciuitate. C.iiij.22.

¶ Quantum ad tertium est notandum: quod 4
huiusmodi status perfectio continet primo
austeritatem penitentie que notatur in hoc
quod dicit: religio. Secundo specialitatem ex-
cellentie notatam in hoc quod dicit: hec. Tertio sta
bilitatem existentie: in hoc quod dicit: est. ¶ Pri
mum patet: eo quod religio eo appellata sit: quod eas
religemus vni deo: animas nostras ad cultum
diuinum vinculo seruiendi: vt dicit Aug. li. de
quantitate anime. Ad cuius intelligentiam
est aduertendum: quod in baptismo omnes deo
obligantur: meliores iterum deo obligantur:
non tantum baptismo et generalibus preceptis
sicut alij christiani: sed tribus alijs circulis
scilicet obedientia: continentia paupertate: et alijs
paruis ligaturis: constitutionum et institu
tionum et actorum: quibus laxatis laxantur
maiores circuli. ¶ Exemplum ad hoc de liquori
bus in dolio missis: in quibus videmus: quod
vinum fortius ligatur quam aqua: et vinum quanto for
tius et preciosius: sicut est illud quod vocant
vinum ferratum: tanto fortius ligatur. Sic reli-
gio que vino comparatur et assimilatur: quia
sicut in dolio vini sunt feces inferius et spu-
ma superius parui valoris: inter que bonum vinum
medium tenet. Ita in religione qui nihil vo
lunt addiscere vel scire vel agere feces sunt:
qui vero volunt inaniter super alios exaltari et

superbe gloriari: spuma sunt parui valoris
de qua Osee.x. Transire fecit Samaria re
gem suum: quasi spumam super faciem aque
Inter hos vero sunt medij: quasi bonum vi
num ad multorum spiritualem iocundita-
tem: de quo Eccl.xxxj. Uinum in iocundita
te creatum est. Sed heu aliqui dabant ei vinum
cum felle mixtum Math.xxvij. Et dabant ei
bibere vinum myrrhatum. Marci.xv. Secun
dum.i. spiritualis excellentia ex hoc patet
quod sicut predictum est de vino quod aliqua alijs
fortius ligantur: ita hec artiori paupertate
et strictioribus ligatur constitutionibus et or
dinationibus. In quo eius super alias religio
nes intantum notatur excellentia specialis: et aie
contemplatiue requies singularis quod ipsam
professus de ipso gaudendo specialiter dicere potest
illud: ps.cxxxj. Hec requies mea. Et iterum
hec mutatio dextre excelsi: ps.lxxvj. Et illud
Joan.xvij. Hec est vita eterna: supple causali
ter. Et illud.i.Thessal.iiij. Hec est voluntas
dei. ¶ Tertium.i. stabilitas existentie in hoc
ostenditur: quod sicut nauis chordis suis in ma
ri ligatur contra omnes tempestates. Ita hec
in mari huius mundi contra omnes tenta-
tiones per predicta ligamenta. Et sicut nauis
contra omnes tempestates bene gubernata
ad portum ducit optatum. Ita hec religio: de
qua Exo.xij. Hec est religio phase.i. transitus
ad vitam eternam tanquam ad portum optatum
eterne quietis.

¶ Ad hoc vero quod religio sic de Egypto ad ter
ram sanctam suum ducat cultorem: necessarium
est quod ipsam ingrediens et assumens intentio
nem habeat rectam: mundam: et bene ordi-
natam: quia si oculus ingredientis fuerit nequam
vt illa de causa ingrediatur: de qua tactum
est. O.vj.10. et.xxxvj. et.50. Aliter totum cor
pus tenebrosum erit: quia talem tam ex par-
te ponentium quam ex parte ingredientium po
nitur in religione sicut porci in nemore ad
glandes colligendas: et vt de fructibus abun
danter viuant: de quibus tactum est. F.v.
4. et.O.vj.48. Quod enim talium opus sit
tenebrosum.i. turpe et inutile et abominabi-
le et sine merito coram deo: qui videt et in-
tuetur cor.i.regum.xvj. patet: quia ante ocu
los eius sunt: sicut spica sine grano: et sicut
lampas sine oleo: et sicut asinus ille in pelle
leonis: de quo fabule ratione exempli fingunt
quod videns leonem tam magnum inter anima
lia obtinere dominium et honorem: cogitauit
quod felix esset si leo fieri posset quod posset sic
honorari et labores solitos fugere: breuiter
tantum laborauit et ad hoc egit: quod pellem
obtinuit leonis: quia induta montem ascen-
dit: quem alie bestie videntes et leonem esti
mantes ipsi honorem leoni debitum fecerunt
et exhibuerunt: dominus vero asini ipsum
amittere nolens: cum diligenter ipsum que
reret: et per aliqua signa asineitatis: videli-
cet per aures et tales extremitates: scilicet
oris et pedum: ipsum asinum suum esse de-
prehenderet: ipsum percussit: qui statim re-
licta pelle ad solita remeauit. Ita multi vi
dentes religiosos et viros ecclesiasticos opu
lentos et honoratos cogitant se fore felices
si tales esse possent: ita diuites ita honorati
et seculi fugere labores: et tali intentione
pellem induunt leonis: id est habitum reli-
giosorum vel clericorum. Dominus vero il
lorum diabolus: qui diuersorum prius pec-
catorum: et in ingressu male intentionis iu
re obtinuit illorum dominium: qui asinos
suos non libenter amitteret. Uidens in oris
illorum loquela et in auditu aurium: et aspe
ctu oculorum et in incessu pedum signa asi-
neitatis et leuitatis et irreligiositatis: intel
ligensque per hec: quod faciliter ad solita et
ad maiora duci possunt eos magna percu-
tit tentatione: quam sentientes clerici ad
grauiora relabuntur: habitum tamen sub
quo quasi licenter peccare possunt non abij
ciunt ne etiam lucra cum hoc amittant ter
rena religiosi vero qui licenter cum habitu
peccare non possunt: nec impune diu grauia
committere: pellem abijciunt: et deum in quo
immobiliter intentionem fixam non habue
runt: sed in commodo temporali derelinquunt
cum domino ad solita reuertentes. De con
simili asino: vide. O.vj.50. Et de consimili Fabu-
lupo: qui sic si posset indueret vestem pasto le.O.
ris. P.xiij.31. De quorum quolibet dicitur Fabu.
ad Phil.ij. habitu: supple tantum inuentus P.
vt homo. Et bern. in meditationibus. Sub
ouina pelle conscientiam vulpinam abscon-
debant. Et Prosper de vita contemplatiua.
Sunt quidam: qui velut conuersi ex pristi
nis moribus: non mentem non actum: sed
vestem et habitum solum abijciunt. Hi sunt
qui sermone tantum: non opere seculo renun
ciauerunt: seculariter viuunt: et vicia sua
sub inani professione melioris vite abscon-
dunt: ac religionis imagine et nomine pal-
liati: opinionem virtutum susceperunt: predicant
magna nec faciunt: accusant vicia nec depo
nunt: publice despicere simulant: quod oc-
culte committunt: magni student videri: nec
tamen fieri tales: bene volunt colligere fragmenta
et reliquias sanctorum eis dimissas sed non mo
res. Sicut illi qui vadunt cum indulgentijs:
qui omnia predicant et sustinent propter lucrum

temporale. Odio ifti ad ſtatū eccle z religio
nis male accedunt re de fructibꝰ eccleſie re
ligionē oſtra oñ leg: comeſtū in qua pe
cuniā. Eccl.xli. hec eſt religio phariſeoꝝ
alienigena.t. qui intentione habet a deo alie
natam nō coniungat ei eo.

Ar.iij. ¶ Sed ſi fine pernicioſo vel certi vel religioni
mirari fructus eius ſine pernicio comedūt
renera illi ſunt qui bona intentione intrāt
z in ea bene vnunt. Ad cuius ingreſſum ne
gocium bonū multe cōſpo nūt que debent
rent ſeculares. ¶ Ad amplorem ergo crea
hoc oppoſiti doctrinā habēdā. primo offē
dende ſunt per exempla ne hoc inconueni
ad religionis ingreſſum quoſcunq; hortan
tes. Secundo oſtendēdū eſt peruersi terra
benuū. Tertio q̄ labor ſit ſumme refici
ūū retrahēdū. ¶ Prima ratio a pena parte
tacta eſt per exēplū illoꝝ qui inimicoꝝ ui
tan ſunt. B.ij. ar. qui libenter ad caſtrua vi
mantur fugiunt curtatem. Sed religio q
nitas eſt: ſient offenſum eſt. C.iij. ¶ Se
cunda ratio timoris eſt ſpecta peroſtās eſt
de naufragio vel de alijs qui naufragium i
met. Talis enim ninſ aliqꝝ ſolebū in mari
bus capere ſicut rabuli: rupē vel arboꝛ ne
demergat in pfundū. Sic illeq; frequenter
peccando in hoc mari frequēter naufragū
paſſus eſt: vel qui adhuc in vnde eſt z nau
fragiū nunc ſpiritualē: ſapienter facit tam
tam pñe: z religiosus in manu accepēs ne
naufragio periculoſe. Cui ad hoc facientiū
horatur. B.iij. per totū. ¶ Tertia ratio ad
hoc capitoꝝ recolligitas debere eſſe tutiore
ſpiſciēs ab eis fugarent: q̄ de hoc dr̄ au
gnuſ q̄ vertas ait Job.xvi. Si aſtīnō abe
roꝝ paracle/ nō veniet ad eos. Affectio cor
poralis plene ſpualis in aliqno adiuuāmꝰ
ſpiritualiaeri in cotda diſputoꝝ tum ipe
dire poterūt ſcire ſi verbo ꝑdicto minere ſi
ded. Et ex verbo quod videm dixit. Scpchē
vobis vt ego vadā. Super quo dicit Beda
in ḡlo. Expedit vt forma ſeruāt habrahaꝝ
veſtriꝰ alpectū nr̄a rennos auoꝛ tnumitas
in arte pelirus inſtgaſ meriꝰ. Quā bonuꝝ
gio carnalis amicoꝝ affectio z pñua ſpiri
ſcrib z amoꝛ dnūtaꝝ tis a conditiōe exclu
dit mnotā. Si ſcut ſpiſcrib ſic amicitiaꝝ
ta etiam in chriſtū nūmine vel ſi difficili
tate inuenerit. In ſignū cuius illi q̄ ſpū re
quēdāt inter cognatos z amicos nimine
tnuenerit. Lu.ij. Si ergo vbi inter amicos
z ſanguineos nuſloe chriſtū in nomen ſit
quomō nos ſpū inter amicos inuenire po
terimus inuiſtos vbi rarooscleca toꝛes: e
bunū. Propter hoc vbi cer Mar.x.q. venit ſe

parare filij adueſtus patris eccle z religio
ſus in ſem fuſ: vt ab eis ſeparati mouere re
ligiones diuerſas amicis maiores inſtmas
dulcedīt in ſpūtu. Ad modū ſ. Thome qui
parēthus in via relictis z vnicā intrās fuit
inuenit melius quo ſi ingſum ḡ enā poſſe
medū reſtet parētes. Iudic.xiiij. Et in hac
turo terram inuenīt ſimiſſionis ad modū
Abrae. Geñ.xii. Cui ꝛgreſſuꝰ de terra ſua z
be cognatione ſua z de domo patris tui ve
nit ad terrā ꝑmiſſionis. Et ne nobis ola vtin
quēda iam recepto apoſtolo qui ne verbi ere
nos reliquimus oīa. Mar.x. ec. ¶ Quia
ad terrā veniamus viuētes z de ſpiritu
cſtiqñ accipiamus: z vtam cremā poſſi
deamus. Si enim mercator ad ſpa patriaꝝ
redet z parētes z poter magnas lucras malꝝ
terra ſperata. Ergo z nos ꝑter lucra ete
na facere debemꝰ/ illud ꝑ. Ro. ſi ne ꝑmi
Reliqui bonū mā tuū in ſpū ſuo. Sed
Sient ante omnitute nūū fuſ ꝑpe glan
nū z taquēd. Exēplo illoꝝ deſpō. iij. Regi
vi. Reliquerunt tentoria ſua z equos z aſi
nos in caſtris: fugerūt ꝑ vitā ſuā z ſalu
uare cupientes. Et exēplo Joſaph qui vt
eo pallio in manu multieris: egreſſus eſt
ras Geñ. xxxix. Et exemplo magoꝝ Dñm
ſi qui venerāt ab oriēte querentes ꝑuli
per oriēte ꝑuenire intelligunt a quibus
oīh bethleem. Et exēplo chriſti dicētis Jo.
xvi. Relinquo mundum z vado ad patrem.
bus ergo rationibus z exēplis inducimur
relinquere cinarasce: habitare in pera. bre
ui. Cuarta ratio nomen videl. ni. ri.
¶ Quantum ad ſecundā partē hui⁹ arti. ?
li illi qui volēres egypti mūdi debere re
ligionē intrare retrahere minime egrotis
ſimilant periculoſibus z ꝓterimentibꝰ
bus filios ſuos ſrael egyptū fugientes: ad ſimi
mus ſimiſſionis ꝑpetuos. Et hm Bn. ſunt ſi
miles herodi perſequenti chriſtū ſalutē
quia pueros in nonazy tum naſcentiꝝ m
pedire: ſpiritualiter occidere nititur te
quo conqueritur ecclā. ſerui. domine. Um
rent filij veſ ad partū: z vires no ſit ꝛapa
rienti. ¶ Cuiuſ ſero fuerit talium culpa
periculū exēplū offēdit de illoꝝ impedi
alium a confeſſione erubescendi benefi
Et enim ille qui impedit alium a benefi
quod patet ſtmauit ex circūſtantiaꝝ
ordē hoc oſtimauit ſe illi eſſe damnum
neatur ad reſtitue. t. ad reſtituendum equ
ualentio: ſicut patet per legem ciuilem. ff.
de bono malo. li. ſi quis affirmantem. l.m.ff.
verē. li. iij. ti. xi. c. l. prohibetes per quā ille
tenetur ad reſtitutiō nem: qui aliquem im

pediuit me hereditatem conſequeturū: quā
ab alio conſeruo ſuiſſetquā ipſum here
dem inſtituiſſe nō ſuiſſe dubiū hoc hoc impe
diuiſſet. Cui concordat ſanctus Thomas
in ſumma. 2. dei. arg. ij. art. iij. Ergo a. nul
poſitiuo illi qui impedit ne bene ſeruiat
habeat filio ſpecialiter ꝓpetuus. Et poſt
ſi deode ſuo ſtatuit ꝙ in religione deo. ſeru
ꝑ vinere z ſeruire eq ipſum ne ingredia
tur in religionē q̄ quod peccat eſt poſſīs ingre
di ſuiſſe ꝑmittere q̄ ſi ſeruo ſuo ſeruire vo
nit ad terrā ꝑmiſſionis. Et ne nobis ola vtin
quēda iam recepto apoſtolo qui ne verbi ere
nos reliquimus oīa. Mar.x. ec. ¶ Quia
ad terrā veniamus viuētes z de ſpiritu
chriſti accipiamus: z vtam cremā poſſi
deamus. Si enim mercator ad ſpa patriaꝝ
redet z parētes ꝑter magnas lucras malꝝ
terra ſperata. Ergo z nos ꝑter lucra ete
na facere debemꝰ/ illud ꝑ. Ro. ſi ne ꝑmi
Reliqui bonū mā tuū in ſpū ſuo. Sed
Sient ante omnitute nūū fuſ ꝑpe glan
nū z taquēd. Exēplo illoꝝ deſpō. iij. Regi
vi. Reliquerunt tentoria ſua z equos z aſi
nos in caſtris: fugerūt ꝑ vitā ſuā z ſalu
uare cupientes. Et exēplo Joſaph qui vt
eo pallio in manu multieris: egreſſus eſt
ras Geñ. xxxix. Et exemplo magoꝝ Dñm
ſi qui venerāt ab oriēte querentes ꝑuli
per oriēte ꝑuenire intelligunt a quibus
oīh bethleem. Et exēplo chriſti dicētis Jo.
xvi. Relinquo mundum z vado ad patrem.
bus ergo rationibus z exēplis inducimur
relinquere cinarasce: habitare in pera. bre
ui. Cuarta ratio nomen videl. ni. ri.
¶ Quantum ad ſecundā partē hui⁹ arti. ?
li illi qui volēres egypti mūdi debere re
ligionē intrare retrahere minime egrotis
ſimilant periculoſibus z ꝓterimentibꝰ
bus filios ſuos ſrael egyptū fugientes: ad ſimi
mus ſimiſſionis ꝑpetuos. Et hm Bn. ſunt ſi
miles herodi perſequenti chriſtū ſalutē
quia pueros in nonazy tum naſcentiꝝ m
pedire: ſpiritualiter occidere nititur te
quo conqueritur ecclā. ſerui. domine. Um
rent filij veſ ad partū: z vires no ſit ꝛapa
rienti. ¶ Cuiuſ ſero fuerit talium culpa
periculū exēplū offēdit de illoꝝ impedi
alium a confeſſione erubescendi benefi
Et enim ille qui impedit alium a benefi
quod patet ſtmauit ex circūſtantiaꝝ
ordē hoc oſtimauit ſe illi eſſe damnum
neatur ad reſtitue. t. ad reſtituendum equ
ualentio: ſicut patet per legem ciuilem. ff.
de bono malo. li. ſi quis affirmantem. l.m.ff.
verē. li. iij. ti. xi. c. l. prohibetes per quā ille
tenetur ad reſtitutiō nem: qui aliquem im

rent. ¶ Sed quantum exemplum ad hoc eſt de
illo qui congrue refondet marty ſuc. p. vij. Ecclī.
ſ. ¶ Tertium exemplum eſt ad idem de ſan
cto Paulo Actoꝝ. quem cum amici flentes
vellent retrahere ne aſcenderet in hieruſalē
cum Agabus ꝓphēta predixerat: q̄ illuc
iret: poterent eum ab illis ligari z tradi
quibus reſpondit quid facitis flentes z affi
ctantes cor meum. Ego non ſolum alligari
ri ſed etiam mori in hierūſalem paratꝰ ſum
propter nomē dñi nr̄i Jeſu. Ecce quomodo
tet offensam vel malefactionem patris tuae
re vel matris tuae nō ſit mimenda hominis
maledicto vbi bona benedictio: maledictio
nem illorum ſimilat. z cautelam qui hoc fa
re docet ? Accusū. Si quis inquit venit ad
me z non odit patrem ſuum z matrem z vxo
rem z filios z fratres z ſoroꝛes adhuc autē
z animā ſuā: eſt vtam carnalemnon pōt me
eſſe diſcipulus. Et quo pacto q̄ in his ſ ad
deum z animē ſue pertinuit ſalutem: ſ̄ſ fe
bebet habere ad amicos carnales: qui pa
dictis contrariantur: ſcitur ad inimicos: equa
tenetur plus deum z ſalutem propriam dile
gere: ſi illos: Quibo dicitur. Matth. x. Qui
amat patrem z matrem plus ſ̄ me non eſt
me dignus. Super quo dicit Hieronymus.
Si neceſſitas venerit me aut parentū fue ſ
lioꝝ amoꝛ dei comparentur z non poſſit
virūſq; ſeruari: ſcindat ſinos pietas eſt. Hoc
pierea inquit ibidem Hieronymus in Judas
epiſtola. Si ſcelio nos parentibus ꝛapiat
nepos: tecet ſparſo crine z ſaſſio veſtio? vbe
ra quibus te nutrierat mater oſtendat: ſeet
in ſumme pater in carcere retardas: perge pas
rem: z pereuciens perge matrem: ſi tuus cu
as ad verēlium oculis eo ola ſolum pectans
genus eſt in hac re te eſſe crudelem. ¶ Item
in epiſtola ad Heliodorum. Sladium ſtue
hoſtis vt me perimat z ego de matre oculs
cogitabo: hoc enim ſarnum reputat: z rano
ecclīa tales amici ſunt ſunt beculia ari
dinens egyptiorum: exterminis viridis z bene colos
tatus: z interius vacuus z imporens intant
tum ꝙ in eo in neceſſitate conſolationem et
mitten deoꝝ: z tales poenas ſ̄ ſuppotat
Sic erit de amicis carnalibus in neceſſitate
mortis: z aliquando anie ꝛnum ad eum qui
in eis ꝑcat. Cui impoꝛeranda decuꝛ. xiij
Nagum. xviij. An ſperas in baculo arundi
neo ite confiteo egypto: ſuper quem ſ̄ inn
cubuerit homo comminuit ingredieſ ma
num eius ꝛ perforabit eam. ¶ Eo quo patet
q̄ ſ̄ amici mālales ſuntſicut arbor fra
gilis que elephantem inniteten cadere fa
cit ꝛ occidit. Unde hieronymus in epiſtola

quadam. Quanti monachi dum patri ma-
trique miserentur: animas suas perdiderunt.
Cuius causa est: quia ipsi filijs communiter
plus prosperitatem optãt temporalem. Si-
cut patet per auctoritatem Chrisosto. F. v. 9
Propter quod dicit Seneca epistola. xxxij.
Cõtemptum tibi omnium opto: quorum ti-
bi copiam parentes optauerunt. Idem epi-
stola. xxi. Surdum te tuis parentibus p̃sta
et si vis esse felix ora deos ne quid tibi ex his
que optantur veniant: non sunt bona que in
te volunt congeri. ¶ Quartum exemplũ ad
hoc est de christo qui propter dicentes: ecce
mater tua et fratres tui foras stant querẽtes
loqui tibi. Matthei. xij. officium non preter-
misit predicationis: licet Hieronymus videa-
tur velle ꝙ non fuerunt ibi: sed ꝙ quidam ei
insidiãs ei suggesserit: vt ipsum ab opere p̃-
dicationis quasi per carnalem affectionem
retraheret. ¶ Omnium vero predictorũ ami-
corum vna data est a deo generalis sententia.
Deuteronomi. xxvij. Maledictus inquit qui
errare facit secum in itinere. Et merito: quia
si iuste suspenditur: qui bouem furatur ab
homine mortali: habens maledictionem: de
qua Deuteronomi. xxi. Maledictus qui pẽ-
det in ligno: ergo a fortiori ratione illam me-
retur eternaliter: qui a deo eterno hominem
aufert et a religione angelorum quam nõ vi-
dit ambulãs frustra et inflatus sensu carnis
Ar. iiij sue: ad Col. ij. Nota infra. e. c. xxxvi.
¶ Ex dictis ergo in isto articulo patet: quod
iuuenes non possunt amicorum consilium
semper expectare: an ad religionẽ fugere de-
beant: sed oportet quod statim dum iuuenes
sunt anteꝗ̃ sint sensu carnis inflati: prõpto
animo de mundo ad religionem euadant cũ
9 festinatione. Sicut namque in igne existentes:
vel ignem eis multum appropinquare vidẽ-
tes vel inimicos: qui illos ad carcerem cape-
re vellent: post eos currere percipientes: vel
etiam homicidas et latrones super eos ap-
propinquare timentes: nõ expectarent ami-
corum consilium an fugere deberent: nec ne-
gocium differrent vsque seniores essent: sed sta-
tim velociter ad aliquod refugium festina-
rent anteꝗ̃ capti essent: quia interim dũ ami-
corum consilium vel maiorem expectarent
etatem: in predictis periculis positis multa
occurrerent impedimenta: et ipsimet amici
postmodum damna videntes: que ex tali mo-
ra incurrissent ipsos stultos reputarẽt. Sic
tu adolescens nondum ab hostibus captus
anime: sed vndecunque igne peccati: igne in-
fernali et hostibus et homicidis anime valla-
tus: non expectes amicorum consilium: nec
grandeuam etatem: ne interim capiaris: sed
statim in iuuentute anteꝗ̃ capiaris et spelle-
ris: surgere et ingredere ciuitatem: et ibi dice-
tur tibi quid te oporteat facere Actuum. ix.
Ciuitatem videlicet refugij. de qua. C. iiij. et c.
¶ Surge inquit et ingredere etc. supple ma-
ne in iuuentute: iuxta illud Canticorum. vij.
Mane surgamus ad vineas: id est ad alias
putandas per paupertatem et penitentiam
ligandas per castitatem et obedientiam: clau-
dendas per perseuerantiam. Ad quod facie-
dum multis hortamur et informamur exem-
plis et rationib⁹. Primo solis: qui mane sur-
git ad calefaciendum et illuminandum. Se-
cundo viatoris qui mane surgit ad ambulã-
dum. Tertio operariorum qui mane in vi-
nea ponebantur ad operandum Matth. xx.
Quarto exemplo omnium artificum: qui in
iuuentute vt communiter artem addiscunt
quia tunc melius illam addiscunt. Sic iuue-
nilis etas est aptior ad addiscendum artem
anime et seruiendum deo: sic patet. A. iij. per
totum. Dicat ergo cum P̃s. Mane astabo ti-
bi et videbo quoniam non deus volens ini-
quitatem tu es. Quinto exemplo auium que
cantare deberent et domesticari: de nido accí-
piuntur dum iuuenes sunt. quia alter auo-
larent. Ita pueri vt impleant illud P̃s. cxij.
Laudate pueri dominum: laudate nomẽ do-
mini. Et iterum. Ex ore infantium et lactentiũ
perfecisti laudem propter inimicos tuos vt
destruas inimicum et vltorẽ. P̃s. viij. ¶ Que-
renti ergo quare religiosi ita libenter iuue-
nes ad ordinem trahunt: potest responderi:
querendo quare ipsi auẽ iuuenem libentius
ꝗ̃ senem ponit in cauea. Vel dicendo sicut
dixit christus. Nemo ponit vinũ nouum in
vtres veteres. Matth. ix. id est calorem reli-
gionis et noue deuotionis: vix cum difficulta-
te et raro ponit quis in illis: de quibus Da-
nielis. xiij. Inueterate dierum malorum: er-
go sicut dicitur in P̃s. mane floreat et trãseat
ad religionem: quia aliter vespere decidat et
induret et arescat. P̃s. lxxxix. ¶ Sexto exem-
plo Loth qui mane exiuit de Sodomis et de
societate peccatorũ Gen. xix. Cumque esset ma-
ne cogebant angeli Loth exire etc. ¶ Septio k
exemplo plantarum que in teneritudine ad
libitum ducuntur et inclinãtur: et quanto magis
est plicabilis et ductibilis: tãto pulchrior ar-
bor inde fieri potest: plurésque potes ad totius
aree decorem dilatari: que si senectutem expe-
ctarent frangerentur. Si ergo plantula sen-
sum haberet et rationem et cuperet sui et totius
aree decorem non expectaret vetustatis tem-
pus vt hortolanus inclinaret illam: ramosque

eius ad libitum duceret: sed statim permitte-
ret hoc fieri. Ita in proposito non expectent
senectutem qui seipsos et ecclesiam decorare
volunt: vt per obedientiam ducantur et ordi-
nentur: et ad locum in quo melius fructifica-
re poterunt mittentur. Ad locum in quo me-
lius fructificare poterunt: pro tanto dicitur
quia multi dicunt in seculo saluare possunt
animas suas: quibus respondetur: ꝙ licet
plantula in vno loco crescat et fructificet: ta-
men quandoque remouetur et in alio loco plã-
tatur vt melius crescat et fructificet. Et licet
quis saluare possit vitam suam modis mul-
tis aquam transeundo per pontem nauem:
vel natando: vbi tamẽ potest eligere securio-
rem et faciliorem eligit modum: et viator bre-
uiorem et securiorem viam. Sic in proposi-
to. Et non tantum modum vel viam eligit
securiorem: sed etiã tempus. Ita tu ad mo-
dum seminantis: sicut dicitur Ecclesiastes.
xj. Mane semina semen tuũ: dando tua pau-
peribus: et teipsũ deo. ¶ Exemplum ad hoc
accipiens octauum: omnium scilicet sapien-
tum: qui dare dona volunt: qui tunc dant qñ
maiores sperant grates reportare vel remu-
nerationes: sed qui cito dant sunt huiusmo-
di quia qui cito dat bis dat: qui enim expe-
ctant se vel sua dare: vsque non poterunt vltra
se vel sua retinere: sed inuiti omnia relinquẽt
sicut dicitur in P̃s. xlviij. Relinquẽt alienis
diuitias suas etc. Sane sicut signum maturi
et boni fructus est: quando in se sanus sine
violentia cadit: et si cito hoc faciat plus ap-
preciatur: quando vero diu pendet et adhuc
verberatur anteꝗ̃ cadat: non habet signum
maturitatis. Sic in proposito ipsi tantum
signum habent preciositatis et maturitatis
de quibus Michee. ij. In luce matutina fa-
ciunt illud quod videlicet faciebant filij Isra-
el qui mane colligebant manna. Exodi. xvj.
Et ꝙ faciebat Moyses: cui dictum est: mane
egredere in occursum Pharaonis Exodi. vij.
¶ His omnibus concordat Hieronymus in
quadam epistola dicens. Festina queso te et
habenti in seculo pedem: funem magis p̃scin-
de immo potius omnia dimitte: quia secũdum
Greg. Nudi cum nudo: luctari debem⁹. Nã
si vestitus cum nudo luctatur: citius deijci-
tur. Spiritus vero malus nihil possidet: et
nihil habens in mundo nisi victum et vestitũ
cum minori distrahente sollicitudine deum
laudat. Sicut patet de auibus: qui in mane
dulcius cantant. Sic illi qui in mane iuuen-
tutis festinabant vt bonorum virorum reli-
gioni et cerimonijs iungerẽtur. Hester. viij.
¶ Quorũ informatio triplicem habebit par-
tem: vnam quantum ad recessum a malo: secun-
dam quantum ad progressum in bono: tertiam
quantum ad perseuerantiam in vtroque ad bra-
uium seu terminum optatum: vt motus ra-
tionis in hoc casu motui assimiletur natu-
re: in quo prius attenditur recessus a termi-
no a quo: deinde progressio: et postremo ter-
mini ad quem adeptio. Sic necesse est ꝙ re-
ligiosi primo mente sicut corpore et habitu
totaliter a mundo recedant. Hoc enim Bar-
laam discipulũ suum Iosaphat multis do-
cuit exemplis: sicut in libro eiusdem planius
apparet. Et hoc rationabiliter: quia ꝙ quili-
bet rationabiliter mente a mundo recedere Exem.
deberet: docet exemplũ: quod Seneca in suis
tangit declarationibus: de quodam qui tres
filios quos habuit a se nudos et miseros fu-
gauit: quo facto filium cuiusdam pauperis
vicini rapere et in filium voluit adoptare: q̃
ipsum cum domo sua et cum omnibus conte-
psit promissis: dicens: si iniuste tot fugasti fi-
lios: maledictus talis pater. Si iniuste: male-
dictus talis gubernator: qui tot malos nu-
triuit: eadem causa: immo melior est in om-
nibus: et specialiter in religiosis mundum cõ-
temnendi. quia sicut ille filios quos fouit:
qui in eo tanꝗ̃ in patre confidebant spreuit:
ita mundus omnes in eo confidentes a prin-
cipio mundi nudos et miseros spreuit et de-
cepit. Sicut patet Baruch. iij. Vbi sunt prin-
cipes: Et parum infra. Exterminati sunt et ad
inferos descenderunt. Et sicut omnibus illis
fugatis: ille filium pauperis sibi voluit ha-
bere attendentem. Ita mundus multis pro-
missis et tentationibus filium christi paupe-
ris a domo christi extrahere: id est de religio-
ne et bono statu nititur: quem quilibet ab eo
fortiter fugiendo spernere deberet. dicendo:
nolo tibi tanꝗ̃ patri attendere: qui omnes a
principio mundi sibi tanꝗ̃ patri attenden-
tes: in fine tam turpiter fugauit omnib⁹ spo-
lians. Hocque exẽplo informati: nolite dilige-
re mundum: neque ea que in mũdo sunt. j. Io-
an. ij. Secundo necesse est ꝙ ardua et grauia
in bello spirituali fortiter aggrediantur: at-
tendentes quod de quolibet illorum verifica-
tur illud. iij. Regum. xxij. Mutauit habitũ
suum: et ingressus est bellum. Circa quorũ
bellum sunt duo pensanda: inimicorum in-
uasio et nouitiorum defensio. Quantum ad l
primum patet: quod inimici magnum faciũt
eis insultũ. Sicut latrones qui plus insidiã-
tur illis quos min⁹ vident in domib⁹ firma-
tos vel armis roboratos. Ita isti pl⁹ insidiãt
illis quos viderẽt nõ esse professione firmatos:
quia plus sperat in illis p̃ualere quos min⁹ vi-

det stabilitos:z ideo audacius illos aggre-
ditur temptādo:sicut audacius aggressus est
Euam:postq̃ minus certam z stabilē in bo-
no illam quasi hesitantem inuenit:dicentem
ne forte moriamur. Nouitij vero adhuc q̃si
nouelle plātationes in horto dominico: tot
ventorum seu tentationum impulsus susti-
nentes: quia quasi in medio inter deum
trahentem sursum et diabolum trahentem
deorsum positi:multis tedijs et varijs co-
gitationibus affecti: ad eorum defensio-
nem debent se fortiter amore deuotione et
affectione ligare palo crucis ad modū quo
noua z tenera plantula:contra ventorū im-
pulsus ligatur palo Eccl'.xxvij. Figitur pa-
lus scilicet crux ad illos appodiandum. Et
Esa.xxij. Figam illum paxillum in loco fide
li z erit in solium glorie domui patris eius.
Et q̄ hoc intelligi debeat de paxillo crucis vi
detur per hoc quod sequitur. Suspendā su
per eum omnem gloriam domus patris ei⁹.
Oportet insuper q̄ arborem crucis contēpla
tiue ascendant. Ad modum illius. C.xvij.25
Et q̄ perpetuam virginem Mariam frequē
ter salutando inuocent aduocatricē: q: ipsa
suos deuotos specialiter defendit z consola
tur:z demones specialiť expugnat:sicut ostē
sum est. M.iij.x.cum sequenti: vt nouitius
inter virgam Jesse z baculum crucis: quasi
lapis preciosus in auro positus: veraciter
13 dicere poterit illud Ps.xxij. Uirga tua z ba-
culus tuus ipsa me consolata sunt. Nota in
fra.eo.c.arti.xij. Quasi inquit lapis precio-
sus. Ad religionem nanq̃ recipiendus debet
esse:quasi lapis preciosus in auro ponēdus
in religione vero receptus z indutus debet es
se quasi lapis preciosus in auro positus:q:
sicut ille est politus in forma:z virtuosus in
opere. Jta ad ordinem recipiendus debet es-
se politus in forma:q̄ scilicet non sit vxora
tus alterius religionis professus: seruus,vł
ratiocinijs obligatus q̄ sit munde cōfessus
in religione vero tanq̃ in auro positus inter
duas gemmas preciosissimas:id est īter vir-
gam Jesse z baculum crucis munda z pura
z frequenti confessione dz suā politā pserua
re claritatē ne peccatorū rubigine maculeť.
Si enim vinea que semel in anno fructificat
semel in anno putatur z purgatur:cōgruū
est:q̄ qui omni die spiritualiter fructificare
debet:de quo in Ps.lj. Ego quasi oliua fru-
ctifera in domo domini:omni die purgetur.
Quia sicut Saphyrus vel consimilis lapis
preciosus non compatitur secum immundi
cias. Jta nec religiosus bonus:cuius forma
spiritualis erit clara:sicut aspectus lapidis

Crystalli. Ezech.j. Erit etiam in opere virtuo
sus in se defendendo:contra tentationes:de-
uotionibus z orationibus:z inimicos anime
aggrediendo predicationibus z exhortatio
nibus. Sicut lapis preciosus destruit corpo
rales infirmitates:ita debet ipse spirituales
quia propter hoc vt predictum est mutauit
habitum suum:z ingressus est bellum:z pro
pter hoc dispersi sunt lapides sanctuarij in
capite omnium platearū. Thren.iiij. ¶ Ter 14
tio necesse est q̄tum ad tertiam partem hu-
ius articuli:q̄ in predictis perseuerantiam
habeat vsq̃ ad brauium:quia oportet q̄ illi
qui sequaces debent esse Pauli q̄ ait.j.Cor.
iij. Tanq̃ paruulis in christo lac vobis dedi
qui videlicet debent populum lacte pascere
doctrine:conditionem sequantur animaliū:
que lacte corpora nutriunt populorum:z iu
gum portant onerum corporaliū. de quibus
scribitur.j.Reg.vj. Jbant autem in directū
vacce per viam:que ducit bethsames:z iti
nere vno gradiebantur pergentes z mugien
tes:z non declinabant neq̃ ad sinistram neq̃
ad dexteram. Sic oportet:q̄ illi q̄ debēt por-
tare arcam testamenti:id est sua doctrina et
predicatione supportare ecclesiam:z porta-
re iugum domini ab adolescentia sua:z lacte
eruditionis animas nutrire populorum va
dant directe vsq̃ bethsames que fuit ciuitas
filiorum israel z fortis dei:per quam signifi
catur ciuitas illa.in Ps.lxxxvj. Gloriosa di-
cta sunt de te ciuitas dei:z in itinere vno:id
est vnanimes quia habitare facit vnanimes
in domo.in Ps.cxij. vt dicere possint i domo
domini:ambulauimus cum consensu.in Ps.
liij. mugientes in oratione in hymnis z can
ticis spiritualibus:z nulla parentum cōpas
sione vel quorūcunq̃ aliorum:vel tentatione
ad dexterā declinent vel sinistram:sed forti
ter in via dei perseuerent.scientes:q̄ sicut iu
gum animalibus grauius videtur in princi
pio z postea leuius:ita erit de iugo illo:de q̄
saluator. Jugum enim meū suaue est Mat.
xj. Unde Hieronymus. Uia religionis i gres
su dura:in progressu secura. ¶ Jlli vero qui
trepidauerunt timore vbi non erat timor:q̄
timent religionem suscipere vel in suscepta
profiteri:ne illam tenere nō possent:sunt mi
rabiles lusores qui potius obulum amittūt
q̄ illum habeant:confidere enim deberēt in
illo z sperare qui dicit Esaie.xl. Qui sperant
in domino:mutabunt fortitudinem:q: ma-
iorem habebunt:spiritualem fortitudinē q̄
prius habuerunt. Sicut patet per exemplū
naturale. O.vi.31. Considere ergo z sperare
deberent:q̄ qui dat vitam:dabit z gratiam

sine qua bene viuere non potest: z qui dat
gratiam standi z sustinendi.per vnum die:
libentius dabit pro omnib⁹ diebus vite il-
lorum:q: ita largus dator est q̄ libentius
dat denariū q̄ obolum:multū q̄ parū di-
spositio ad hoc:q: dat omnibus abundan-
ter Jac.j. Jn illo ergo confisus fili accedēs
ad seruitutem dei:sta.s. perseueranter. Ec-
clesia.ij. Sta inquit immobiliter z perseue
ranter:sicut mons sion:q: qui confidunt in
dn̄o sicut mons sion non cōmouebitur in
eternum.in Ps.cxxiiij. Quia deus in medio
eius non cōmouebitur:in Ps.xlv. vt cū deo
semper regnes:cui seruire regnare est:z cū
Aaron z filijs eius religione perpetua. Le
uitici.vij.
¶ Sed ad hoc:q̄ illuc perueniant: oportet
q̄ voluntariam habeant paupertatē z per-
fectam continentiam seu castitatem. Circa
quorum paupertatem tria sunt ostendēda.
Primo nanq̃ exemplū ostēdetur paupertatis
persuasiuum:de quodam heremita in vitas
patrum.de quo fertur q̄ cum quidā sena-
tor ei magnam legasset hereditatem: quā
ei executores obtulerunt respondit dicens:
prius ego mortuus fui q̄ ipse:ipse modo:
ergo diu multis iā annis elapsis: z quomo
do potest mortuus habere hereditatem vel
heres esse mortui:z sic totum refutans nos
honari potest dicēs illud Thren.iij. Recor
dare paupertatis mee. Unde plura exēpla
ad hoc.P.iij.arti.ij. Secundo per rationem
legum ostenditur:que volunt q̄ ibi scriptu
losum est:vbi aliqua religioso oblata sunt
que cum paupertate habere nō possit:vtrū
sibi vel cōmunitati data sint:dicit q̄ poti⁹
sint cōmunitatis. Dicit enī lex vna.ff.de re-
bus dubijs.l.ciuibus: id est in inforciato
lib.xij.q̄ si legatum fuerit relictum ciuib⁹
ciuitatis ciuitati videtur esse relictū. ¶ Jtē
dicit alia lex:q̄ si filiofamilias legatum est
relictū:si in potestate patris permansit:pa
tri potius videtur relictū q̄ filio:immo pa
tri acquiritur. vt.ff.de condi.z demon.l.fi-
liofamilias.i.in inforciato.li.xij. Hec viden
tur esse contra illos q̄ quecunq̃ possunt cū
quocūq̃ colore eis appropriant:z cōmuni-
tatē defraudāt cū quadā dubietate annexa.
Tales videnť oīa reliquisse pro amore dei
z religionis:sicut aliq̄ derelinquūt patriā
z parentes p amore fatue mulieris: q̄bus
dū bona mulieris defecerūt:z cū de ipsa satia
ti fuerint:ipsam vel occidūt vel dimittunt
spoliatā:de q̄b⁹ Hiere.v. Forsitā pauperes
sunt z stulti:z cōtra charitatē facientes: q:
charitas de qua scriptū est q̄ nō querat q̄

sua sunt:sic intelligiť q: nō propria cōib⁹ sz
cōia proprijs anteponit sm̄ Augus.in spe-
culo clericorū. Tertio pena ostendeť pprie Cum.
tariorū:tam per historiā beati Greg.E.vj.
xx. q̄ etiā per decretalē que habeť li.iij.tit.
xxxv.de statu mona.c.sup quodā. Ubi req-
situs de quodā religioso sepulto i terra be
nedicta:qui ante mortē illa que habuit po
ri suo reuelare noluit. Respōdit q̄ non solū
in terra benedicta sepeliri non debuisset:sz
etiam ex post facto exhumulandus esset si p
pter scandalū fieri potuisset. Si. ppter mor
tale peccatū in quo mortu⁹ fuit. ¶ Quibus
cōcordat historia sacre scripture Josue.vij
de Achan lapidato. Et quib⁹ patet q̄le ma
lis iudiciū pauperibus tribuit. Job.xxxvj. 16
¶ Quantū ad secundā partem huius arti-
culi cū predicta bonorū religiosorū volūta
ria paupertate congrue pro tāto cōtinētia
copulať:q: sicut incontinētia maxime pau
peres deturpat z deformat:q: ratione diui
tiarū z delitiarū a quib⁹ subtrahuntur: et
ratione religionis cui religanť minorē ha-
bent lasciuiendi opportunitatē:ita a cōtra
rio sensu continentia eos maxie decet:eisq̃
specialiter congruit:non tantū a mortalib⁹
sed etiā q̄ a venialib⁹ necesse est eos absti-
nere:sicū ostēsū est. P.v.30. Nec tm̄ a factis:
sz et a signis icōtinētie:sicut ab ornatu curio
so:sicū ostēsū est. O.vij.ar.ix. et a facie i colo
ratione:z vana speculatiōe:q: illa persona
religiosa vel anima non est sponsa christi
sed meretrix diaboli:q̄ spreto speculo cruci
xi ad speculū se ornat materiale:vt vane vi
deatur z concupiscať vel cōcupiscat. Ut te-
ste Hieronymo:dum ad speculū pingitur:
i.cōtumeliā artificis pulchrior esse q̄ nata
sit conatur. Et teste Aug.in speculo clerico
rū. Appetere vel ab ipsis appeti velle crimi
nosum est. Et quare ita curiose se ornarēt
z polirēt:nisi gloriareť de aspectibus de ap
petitionibus de sollicitudinibus q̄tūcunq̃
predicant contrariū. Nota cōtra tales exē-
pla. C.iij.5. Et īfra c.c.lxvj. Nec tm̄ a factis
vel signis abstinendū est lasciuie:sed etiā
homines religiosi a colloquijs mulierum
z mulieres religiose a freq̄ntib⁹ colloquijs
virorū se debent cōtinere:q: licet colloquia
illa in principio sint honesta:ex diaboli tm̄
tentatione z propria fragilitate z alterius
partis q̄nq̃ prauitate ad grauiora elabun-
tur. Samson enim nō vno sed frequēti cū
muliere deceptus fuit colloquio:sicut patz
Judic.xvj. Nec nos sum⁹ illo fortiores:vel
Salomone sapiētiores:nec Dauid sanctio
res. Nec tantū a predictis sed etiā a cogita

tionibus illicitis omnes & maxime religio-
si abstinere debent propter pericula que ex
talibus contingunt cogitationibus: sicut pa
ter. C. x. ar. vi. a quibus religiositas custo-
diet & iustificabit cor. Eccl. i.
Ex. vij. ¶ Nec sufficit paupertas cum continentia que
17 religiosam personam iustificat quantum ad deum:
nisi etiam obedientiam exhibeat & patientiam
ostendat quantum ad prelatum: vel eius locum te
nentem. Sed predicte due virtutes cum obe-
dientia habere falsem patientie: sunt omnibus reli-
giosis necessarie: quia in his tribus omnis reli-
gio substantialiter consistit & fundatur. Et
Funi- iste est triplex funiculus: qui a bono religio-
culus. so de difficili rumpitur. Eccl. iiij. immo a
perfecto numquam rumpetur. Cui dicitur. Esa. xxxiij.
Non rumpentur funiculi tui vsque per illos ad
celum trahantur ab ipso qui ait. Osee. xi. In
funiculis Adam traham eos postquam per il-
los illorumque professores multos eiecero de tem-
plo vendentes & ementes. Jo. ij. Fecit quasi
flagellum de funiculis &c. ¶ Mali vero religio
si quotidie illos rumpunt: de quo conqueritur
Hiere. x. dicens. Funiculi mei dirupti sunt
per inobedientiam videlicet & defectum patientie
quia non omnimodam in obediendo ostendant
patientiam: que ideo cum obedientia congrue
copulatur: quia sine ipsa obedientia virtus non
est. Sicut patet per auctoritatem Bernar. in
quodam sermone. Si inquit iam tibi in ipsa
obedientie via: aliqua fortassis dura & aspe
ra occurrant: vt accipias precepta nouella
que licet salubria sunt: minus tamen suauia
videantur: hec si moleste ceperis sustinere: si
diiudicare prelatum: si murmurare in corde:
etiam si exterius impleas quod dicitur vel iubetur
non hec est virtus patientie sed velamen ma
Exem. licie. ¶ Huius vero tam necessarie patientie
habemus primo exemplum: secundo causam
tertio inexcusabilitatem. Primum patet in vi
tas pat. in quibus continetur de quodam pre
fecto abbate qui habitum religionis suscipere
volentes duxit ad cimiterium: precipiens pri
mo die: quod ossibus maledicerent mortuorum
secundo vero die quod benedicerent: quod cum
fecissent: quesiuit quid respondissent: qui di-
xerunt quod nihil: quibus abbas: si vultis
esse in collegio nostro: oportet vos similiter
patienter silere: quod non respondeatis male-
dicentibus nec benedicentibus: quia sicut dici
tur Esa. xxx. In silentio suo sine responsione
& murmuratione & spe erit fortitudo vestra
id est in spe perficiendi: quod vobis imponitur.
Nota plura exempla de ista materia. P. i. per
18 totum. ¶ Causam vero patientie habemus
triplicem. Quarum vna est: quia impatientia nocet &

nihil prodest. Unde Augu. in quodam sermone
ad religiosos. Si inquit ea que tibi precipiun-
tur dura sint. numquid murmurando poteris
ea facere molliora vel leuiora? si preuales im
plere quod preceptum est: prebe obedientiam cum
humilitate: si vero non preuales impossibi
litati tue cum humilitate postula veniam: dura
tibi videntur precepta seniores: quanto tibi durio-
ra erunt consilia diaboli deceptoris: nonne
legis meliora sunt vulnera diligentis: quam
fraudulenta oscula odientis: nescis quia ista-
tus per viam artam incedere non potest. Secundo
quia impatientia turpem & vilem interiorem par
tem hominis esse ostendit: quod duplici ostendit
exemplo. Quorum vnum est Aug. in predicto
sermone: qui vult quod de corde nostro sit: sicut de
vase pleno: quod tactum ostendit qualis liquor
sit interius: ita cor nostrum quod vacuum esse
non potest agitatum aliqua occasione impatien
tie non nouam superbiam vel humilitatem generat
sed qualem prius habuit ostendit: quia teste bto
Grego. li. dial. qualis quisque apud se lateat
illata contumelia probat. Qui ostendit per hi
storiam: de quodam viro sancto: qui vituperia au
diens patienter respondit. Secundo idem osten-
19 ditur per exemplum de canibus in quibus videtur
quod nobilis in lossa positi vel copula quem
non cachinnant: nec se retrahere vel caput ex-
trahere nituntur: que omnia faciunt canes rusti
ci ad predam non assueti: quia tales nec ad venan-
tionem cum alijs: nec libenter duci volunt: nec
ire sed venatore pulsante: quando nobiles prom
pte & festinantes ad predam se preparant: alij
vix caput eleuant patrum latrando. Alijs vero
lassis de venatione redeuntibus: ipsi nituntur
cum illis vel ante illos esse primi ad cibum ca-
nibus preparatum: quos diligens venator cum
virga percutiendo abigit. Sic de illis qui co-
pulari deberent in domo ad officia diurna et
nocturna: & exempla ad predam animarum per
officium predicationis capiendum: si nobiles
sint & sancti: statim se preparant. Alij vero
quasi rudi latratu se excusant: sed tamen alijs
cum preda redeuntibus: ipsi ad predam partici-
pandam libenter erunt primi: quibus superior
ita ministrare deberet cum virga disciplinesi
cut talibus canibus ministrat venator dicen
do illud Apoc. xxij. Foras canes. Vide istud
plenius. B. ij. 33. Tertio quia inobedientium
murmuratio prelato ad magnam vertitur me-
sticiam: quia talis est sicut homo impotens me
bra habens debilia: non propter defectum ner
uorum: sed propter defectum cordium. Qui quantum ad
tertiam partem huius articuli de huiusmo-
di obedientie resistentia et de impatientia
nullam habent excusationem: quia facienda

quod precipitur si sperarent in domino quantum-
cumque essent debiles deus iuuaret: qui dicit:
qui sperant in domino mutabunt fortitudinem.
Esa. xl. Et merces attraheret: qua promittitur
in Ps. ix. Patientia pauperum non peribit in
finem &c. Ex quibus consideratis: sicut scri-
bitur Leui. xvj. Affligetis animas vestras
sub obedientia & patientia: religione perpe
tua. Et in his non deficietis: exemplo Pau
li qui ait. Omnia possum in eo qui me confor-
tat. Phil. vi.
¶ In qua religione & mediante qua confor
tatione: sicut concupiscibilis & irascibilis per
20 paupertatem & patientiam: & voluntas cum car-
ne & omnibus membris exterioribus per conti
nentiam deprimuntur. Ita necesse est: quod ratio
nalis per contemplationem & deuotionem eleuetur
ita quod contrario modo se habebunt oculi cor-
poris cum omnibus sensibus exterioribus &
oculi hominis interioris. Quia sicut oculi
corporis debent deprimi: ne videant vanita
tes: & pedes artari contra vagationem: ita oculi
mentis debent specialiter in religiosis erigi
ad contemplationem: que quidem diuersitas a
quodam describitur dicente. Sit mens subli-
mis: pes stans: visusque in imis. De oculis
ergo mentis intelligitur propheta dixisse ps.
cxx. Leuaui oculos meos in montes: vnde
veniet auxilium mihi. Cuius exemplo omnes
inuitamur ad montem domini ascendere: & prophe
ta dicente. Esa. ij. Uenite ascendamus ad mon
tem domini & ad domum dei Jacob. In qua do
mo in quo monte debet religiosus per mentis
eleuationem sibi claustrum facere quatuor
partium: ad modum claustri materialis: quia
debet ibi habere oratorium & studium in ratio
nali per deuotionem & contemplationem ex vna
parte. Refectorium per verbi dei susceptionem
rationem in concupiscibili. Capitulum et
infirmatorium per sui correptionem & aliorum
compassionem: sicut ait apostolus. Quis infirma
tur & ego non infirmor. Dormitorium in volun
tate per desiderium quietationem. Sic enim in
domo patris mei mansiones multe sunt Jo.
xiiij. Et beati qui sic habitant in domo domini
in secula seculorum laudabunt eum. Ps. lxxxiij.
Sed ad hoc quod domus spiritualis habitaculum
videlicet ipsius anime isto modo edificetur: duo
requiruntur. Primo passionum interiorum seda-
tio & totius hominis quietatio & pacificatio: quod
pulchre significari potest per illud quod deus no-
luit quod Dauid qui erat vir bellorum sed Sa
lomon pacificus edificaret sibi domum. Sicut
patet. i. Paral. xvij. Et propter hoc congrue
ponit sedationem passionum: que facta est in pon
ticulo per patientiam: & propter rationem tactam

C. xiiij. xs. Et. P. i. 9. Congrue in hoc articu
lo immediate sequenti addit religiosorum
que fit per mentis quietationem contemplatio.
Secundo requiritur ad predictam contemplatio 21
nis domum edificandam: quod religiosus totaliter
a mundiali conuersatione & quantum potest a mun
dialiter viuentibus se elonget: & sollicitudinem
querat. Exemplo auis que volens pullos suos
saluare a via & a communi hominum transitu
se elongat: quia aliter de filijs suis non gaude-
ret. Et exemplo sancti Edmundi cantuariensis.
In cuius gestis legitur: quod in scholis iuuenis Exem.
existens: se a puerorum ludentium societate
elongare & solitarijs orationibus & studijs
vacare consueuerat: ex quo sibi semel acci-
dit christum in forma pueri obuium habe-
re: in cuius fronte scriptum legit Jesus na
zarenus rex iudeorum: a quo & informabatur
quod contra omnes temptationes & tedia illud si-
gnum sibi in facie sero imprimeret &c. Ter-
tio exemplo prophete qui ait. Elongaui fugiens
& mansi in solitudine: in ps. liiij. Cuius au
ctoritatis declarationem vide. P. vij. arti.
ix. versus finem. Quarto exemplo hierony
mi qui ait in epistola. lxvij. Quid inquit desidera
mus vrbium frequentiam: qui de singula-
ritate censemur: mihi oppidum carcer est: so-
litudo paradisus. Idem epistola. xxiij. Quid
agis frater in seculo: qui maior es mundo.
Quinto & vltimo exemplo ipsius christi cu
ius omnis actio nostra est instructio: qui
contemplationi & orationi prolixius vaca-
turus: sicut scribitur Jo. xviij. Egressus est
trans torrentem cedron vbi erat hortus in quem
introiuit populi frequentiam derelinquens
exemplum prebens sequentibus: quod qui vo
lunt orationi & contemplationi prolixius va-
care mundum fugiant & hortum intrent re
ligionis: ad quem suos inuitat amicos dicens.
Ueniat dilectus meus in hortum. Cantico
rum. v. id est in religionem approbatam.
Que propter tres rationes horto compara
tur & assimilatur. Primo propter similitu- 22
dinem amotionis: quia sicut plantula agre-
stis & portans fructum amarum & insipidum
amouetur de nemore vel campo in quo cre- Horti.
scit: ad hortum vt per industriam boni hortolani
conditionem suam mutet & fructus bonos faciat
per virgulam bone nature ei insertam. Sic hor
tolanus noster Christus de quo Magdale
na veraciter estimabat: quia hortolanus esset
Joan. xx. qui dicit Ecclesiasti. xxiiij. Rigabo
hortum meum plantationibus: sciens quod sicut in hor
to flores minus conculcantur: & quod arbores fructus
suos ad maiorem nutriunt maturitatem minus
que vel in mundo opera fecerunt aggrestia. i. ma.

la ꝛ deo insipida: vel facerēt si ibi remane-
rent de mūdo quasi de cāpo ad hortū trans-
fert religionis: q̄ est fons hortorū: puteus
aquarū. Cant. iiij. vt fructū plus afferant
per insitū verbū: quod potest saluare aīas
vestras Jac. j. qꝛ tales sunt inserti in deo: ꝛ
deus in eis. Et si quis manet in me ꝛ ego in
eo: hic fert fructū multum. Jo. xv. Et vt qui
libet illorū sit tanq̄ lignū quod plantatuz
est secus decursus aquaꝝ quod fructū suū
dabit in tēpore suo: ꝛ vt de illis verificet͛ il-
lud Hiere. xxxi. Erit aīa illoꝝ quasi hortus
irriguus: aqua deuotionis ꝛ religionis ir-
rigatus: quoꝝ anime si sint deuote: religio
per illas trāsiens augmentat͛: sicut riuul⁹
trāsiēs p terrā humidā ꝛ aquosam: si sint
aride diminuitur: sicut aqua transiēs per
terram aridā: quorū quelibet dicit͛ hortus
sine aqua. Esa. j. Nota de hac materia. C.
xxxvj. §. bene. ¶ Nec tm̄ ex tali ariditate de-
crescūt spiritualia q̄ sunt quasi cause ꝛ ra-
dices tēporaliū: sed etiā ipsa decrescunt ex
cōsequenti tēporalia: sicut patet p historiā
de date ꝛ dabiꝛ que habet͛. E. iii. xl. Sicut
ex sensibili patet experientia q̄ ostendit: qꝺ
eo tempore quo inter aliquos religiosos tā
ta fuit deuotionis abūdantia q̄ post com-
pletorium vel matutinas vix euelli poterāt
de choro sed inter eos ibi remanentes: tā p
peccatis ꝓprijs q̄ꝫ alienis innumerabiles
fletus audiri poterant: ꝛ gemitus fuit cō-
muniter in principio cuiuscūq; ordinis tūc
riuulus deuotionis ꝛ religionis per terraz
humidam ꝛ pluiosam currebat ꝛ abunda-
bat deuotio ꝛ religio interior tanq̄ꝫ causa
ꝛ radix: ꝛ bona temporalia exteri⁹ tanq̄ꝫ effe
ct⁹ intm̄ abūdabāt q̄ tūc maria mōasteria
ꝛ edificia fūdit⁹ edificabāt ꝛ de t͛ra eleuabāt
nūc vo riuulo illo deuotiōis ꝛ religionis de
crescente ꝛ radice exiccata ꝛ causa cessante
interiori intantū cessant ꝛ decrescunt bona
exteriora: q̄ illa edificia que tunc leuabant
nunc cooperire ꝛ integra non poterūt cōser
uare: ꝛ q̄ terras ꝛ libros quos tunc emebāt
B nunc vendere coguntur vel obligare. ¶ Nec
mirum. Primo qꝛ sicut siccitas ꝛ defectus
aquarū in nubib⁹ causat siccitatē ꝛ defectū
aquarū inferius in terris ꝛ in fontib⁹: riuu-
lis ꝛ fluuijs ꝛ etiā fructuū defectum: ita de-
fectus deuotionis ꝛ ariditas in his que su
perius ad deum pertinent: causat defectuz
inferius in his que ad hominem pertinent
Et hoc iustum videtur vt homine retrahen
te ea que deo debentur: deus retrahat ea: q̄
homini debentur. Juxta illud Ps. cvj. Po-
suit scꝫ homo terrā scꝫ religionis sine aqua

ꝛ exitus aquarum in sitim: qꝛ vbi solebat
esse externus exitus aquarū lachrymarum
ꝛ deuotionis: nunc est ariditas ꝛ lentitas.
Jdeo iuxta illud qꝺ sequit͛. De⁹ posuit ter
ram fructiferā i salsuginē: id est i sterilitatē
a malicia inhabitantiū in ea. ¶ Secūdo nō
est mirū: qꝛ sicut Jacob ducebantur soro
res: nam cū Rachele Lyā possidebat. Et sic
Caleph Axe filie sue duplex dedit irriguū
superius ꝛ inferi⁹: ꝛ non inferi⁹ sine superio
re. Jta deus cū vita contēplatiua ꝛ deuota
dat Lyā abundantiā. s. temporaliū Se. xxx
Et duplex dat irriguū Josue. xv. qꝛ recipiē-
ti de dono suo irriguū superius: id est deuo
tionis ad spiritualia dat irriguū inferius
id est abundantiā tēporaliū: non tamē dat
inferius sine superiore. Religioso ergo dis-
soluto penuriā patienti: sacra scriptura re
spondet causam assignans. ij. Parat. xxxij.
dicens. Jpse est q̄ obturauit superiorē fon-
tem aquarū: ꝛ auertit eos subter ad occidē
tē. Et Ps. lxxiij. ipsum alloquet͛ dicens. Tu
dirupisti fontes et torrentes. s. superiores.
Et ex consequenti tu siccasti fluuios. s. infe
riores. Sed illi in quib⁹ religio cum deuo-
tione perseuerat: sicut dicitur Nūeri. xxiiij.
sunt sicut horti iuxta fluuiū irrigui interi⁹
in spiritualib⁹: ꝛ exterius in temporalibus
Sed ad hoc q̄ hortus anime interius tota
liter irrigetur deuotionis ꝛ religionis riuu
lo oportet q̄ faciat sicut facit: qui riuulo p
hortū vel per campū suum currentē: totū
vult hortū irrigare. Jpse nanq; meatus per
quos aqua transit obturat: quib⁹ obtura-
tis ipsa altius ascendens totū in circuitu
irrigat. Sic in proposito obtura oēs sen-
sus exteriores ne audiant ne loquantur ne
videant vanitatē ꝛ meatus voluntatis ne
aqua ꝛ riuulus amoris ꝛ affectionis ad in
ordinata dilabat͛ ꝛ perdatur: sicut ostēsum
est. A. xx. ii. Et religio ꝛ deuotio ꝛ amor ad
deum erit in te: sicut dicitur Esa. lviij. quasi
fons cuius non deficient aque: ꝛ tu seu aīa
tua: sicut dicitur Esaie. li. eris quasi hortus
irriguus in quo sicut homo in loco seu hor
to florido fructifero ꝛ ameno christus quie
scit ꝛ delectatur: qꝛ ꝛ ad hoc descēdit in hor C
tum suū Cant. vj. Secundo religio horto
assimulatur: ratione conseruationis: quia
sicut arbores plante ꝛ herbe ꝛ fructus ꝛ om
nia melius conseruantur in horto q̄ꝫ cāpo
ꝛ ad maiorē crescunt maturitatē: qꝛ per se-
pem vel muruz includunt͛. Jta in religione
qꝛ ibi custodiuntur p murū certe regule: et
per sepem. i. virgā discipline in tm̄: q̄ sicut
arbor non faciens fructū in horto per terre

fossionem ꝛ ramorum inutilium, ꝑcisionez
ab hortolano ad bonū fructū portandū di-
sponitur: quem si nullo modo facere volue
rit a sapiente hortolano scinditur ꝛ in ignē
mittitur: ꝛ alia loco eius plātat͛. Sic delin
quens vel non faciens fructum bonū in re-
ligione: multis modis ad bonū fructum fa
ciendū trahitur: ꝛ artatur multo pluribus
q̄ꝫ homines in seculo: qꝛ sic͛ minor est diligē
tia circa arborū in nemore conseruationem
vel fructificationē: in quo sunt quasi omes
infructuose: ꝛ semꝑ tales ibi permittuntur
ita circa homines in seculo in quo fere oēs
declinauerunt inutiles facti sunt: quem fru
ctum si sic apparati ꝛ dispositi facere noluē
rint: a sapiente hortolano christo scindendi
sunt: ꝛ in ignem mittēdi: ipso hoc eis ꝑmit
tente: qui ait. Omnis arbor q̄ non facit fru
ctū bonum excidet͛: ꝛ in ignem mittet͛ Mat.
iij. ¶ Jn quo ꝓfundiores erunt ꝛ plus arde
bunt: qui altiorē ꝛ securiorem locū habue
runt. Nec mirū qꝛ plus deū offendūt. Sicut
enim homo plus grauat͛ contra ingratum
ꝛ proditorē illum: pro quo plus fecit: vl' cui
maiorē ostendit amicitiā: ita in proposito
Nonne religiosis maiorē ostēdit amicitiā
in hoc q̄ eos de mundo eductos de loco tē-
ptationū ꝛ periculorū: eos quasi thesaurum
preciosissimū in loco posuit securitatis. Si
enī thesaurū quem plus diligit in securiori
loco ponit quis: ꝛ arborez quā plus diligit
decentiore ponit in horto: ꝛ hoc faciendo si-
gnum est q̄ ea plus alijs diligit. Sic in pro
posito: contra q̄ omnia opera ꝛ dilectionis
signa si sic positi ꝛ translati ad thesaurum
ꝛ hortū dn̄i ingrati existant: plus de eis gra
uatur dicens illud ps. liiij. Qm̄ si inimicus
meus maledixisset mihi sustinuissem vtiq;
etiā homo pacis mee in quo speraui ma-
gnificauit super me supplantationē. ps. xl.
quod grau⁹ porro admirās quomodo est
vel quid est q̄ dilect⁹ me⁹ in domo mea fecit
scelera multa Hiere. xj. de quo facto q̄si ad
mirans dicit Hiere. ij. Ego te plātaui vineā
electā: omne semen verū quomodo cōuersa
D es mihi in prauum vinea aliena. ¶ Sed q̄
plantati in domo dn̄i non faciāt fructū bo-
nū: sed cōmittant scelera multa: ex duabus
causis vel tribus contingere pōt: vel ex defe
ctu capitis negligenter cōseruantis: vel ex
defectu proprie malicie inclinantis: vl' istis
duobus simul concurrentibus. Ex defectu
vero remissi custodis possunt predicta dā-
na dupliciter contingere: vel qꝛ suos subdi
tos nimis sinit euagari: ꝛ maxime in iuuē-
tute. Ex qua euagatione ꝛ discursu cōtingit

eis. Primo q̄ accidit aui: que nimis curio-
se caput ponit extra caueam: vel que nimis
frequēter exit: talis vel a catto vel ab aui ca
pit͛ rapaci. Figura. iij. Reg. ij. de semei. Er
go i quancūq; domū intraueritis illic mane
te. Mar. vj. Secundo euenit eis qꝺ ꝛ plan-
te q̄ frequenter translata vel multū agita-
ta: non bene fructificat. Unde Seneca epla
ij. Non conualescit plāta que sepe transfer
tur: vel qꝛ eos in domo remanētes: muro re-
ligionis ꝛ discipline non diligenter circūcin
git nec munit: ex quo defectu qui inimicoꝝ
spiritualiū sentit inuasionē potest dicere il
lud Job. xxx. quasi rupto muro ꝛ aperta ia
nua irruerunt in me: qꝛ sicut dicit͛ Ezechie.
xiij. Non opposuistis murum ꝓ domo dn̄i E
Sed vbi hortolanus spiritualis habet sub
se subditos maliciosos ꝛ ad malū inclina-
tos omni tempore: q̄ꝫtūcūq; eos nec euaga
ri permittat: licet insuper eos muro religio
nis muniat diligenter, eos ab animarū pe-
riculis minime potest custodire: quia licet
hortolanus poterit ita bene hortū suū fir-
mare: ne magna aīalia p sepem intrēt vl' mu
rū: non tamē poterit' eū sic custodire: quin
subtiliora ꝛ magis venenosa intrent aīalia
sicut serpentes ꝛ coluber ꝛ hmōi. Jta q̄ꝫtū-
cunq; prelat⁹ circa sue gregis inuigilet cu-
stodiā: licet q; illos bene ab apertis ꝛ gros-
sis custodiat peccatis: sicut a culpis carna
libus ꝛ hmōi: tamen eos a subtilioribus ꝛ
periculosioribus peccatis: cuiusmodi sunt
superbia: ira: inuidia ꝛ mala cordis delecta-
tio ꝛ hmōi: non pōt custodire. Jsta nanq;
aīalia venenosa aliquotiens per murū trā-
eunt sine licentia hortolani: inficientes:
sicut dicit͛ Amos. iiij. Jn vento vrente ꝛ au
rugine multitudinē hortorū vestrorū. Jte-
rū: sicut q̄nq; contingit q̄ arbor extra viam
ꝛ cāpos in horto posita: bene murato ꝛ cu-
stodito ramos suos vltra murū ad viā in-
clinat ꝛ extendit: ꝛ talis fructus non nutrit
ad maturitatem: sed a transeuntibus prius
prosternitur ꝛ cōculcatur. Jta aliqui sunt
in religione positi bona ꝛ bene custodia: ta
mē quia ramos affectionis inordinate ad
parentes vel alias personas: forte malas:
vel de quibus malū oriri vel suspicari pōt:
vel ad aliqua extra religionem extendunt
a fructibus spiritualibus perficiēdis mul
tipliciter impediuntur quia transeuntes ce
debant frondes de arboribus Mat. xj. Pro
pterea tertia pars arborum combusta est.
Apoca. viij. Propter defectum illorum qui
de vinea religionis volunt facere hortum
olerum: id est qui de vita religiosa que les

fieat deum z hominez cupiunt ad familiare
reo transire voluptates. Sicut Achab qui
dixit. iij. Reg. xxj. Da mihi vineam tuam vt
faciam hortū olerum. Soluetur. quasi hor-
27 tus voluptatis sit ara vera coram eo. Tertio
religio horto comparatur z assimilat pro-
pter duo. Primo propter similitudinem fi-
gnificantiaz quia sicut figurum fructus
in horto bene custodito. Si quis enim vi-
det hortum et eum parte aperitur. et quis
bet intrare poterit ad libitum. Ita bene
nam optimo. z fructus ibi crescit ad ma-
turitatē. Sic ei si videt bene claudum z custo
ditum contrariū habet opinionez. Sic vi-
quis videt religionem ex omni parte cloſo
litatum z domos diuitas z diſſipatas et reli
giosos habentes ſenſus z corpora mobia
ad diſſolutiones z omnes vanitates aper-
tos z preparatozes ad quelibet incertas z ibi
maturefcere bonoꝛū operum: nec fructum
illum ibi quaſerere de quo dicitur ad virgi-
nem gloriosam inuentus fructus vester
ti. Contrarii pero opinaturoꝛibi videt illi
portum: de quo Cantic. viij. dicitur conclu-
ſiue 28. Secundo propter ſimilitudinem et
conditionē perfectionis ſicut in hortis
ciuinus ſolebant herbe plantari z crefcere
virtuoſe contra morbos mediantes ibi in
via publica. Sic bona religione crefcunt
virtutes circa omnes morbos ſpirtuales
Ibi nanq; eſt lignū vite z ſcientie: ibi roſa
patientie: inter ſpinas penitentie: ſuſi inter
bescendi: crefcit viola humilitatis: lilia
quium honeſte ſocietatis: myrrha charita
tis ad cōdendum mortuoꝛ: linum ad oper
riendum ſpiritualiter: malobladum con
tra ſpiritualem famem: ibi florea bone fa
me: quies infirmoꝛum: ſolacium mife-
roꝛum: ſanatio auaroꝛum: paupertas ibi
humiliatoꝛ: hypocrum: obediantia z fle. de
alijs. Ibi biſſus virginum: hyacynthus cō-
feſſoꝛum: purpura martyrū. Ibi omnes ar-
matura fortium. Ibi violete ecclz cantant.
Ibi nec nobus nec turribus lanſ: ciſtat
angelica. de qua Iſaiaz. Ponam deſertu
cruz quaſi bellua: z ſolitudinem z ſiti. ea qua
ſi hortum domini intendet ei gratiarum
Art. ij. actio z voz laudis. ¶ In quo non notatur
articulus. ſ. omne laudis exhibitio. Cuius
laudis z laudantium. Primo oſtendit ca
28 ſalitas. Secundo diuerſitas. Tertio integri
tas. Quarto vnitas. ¶ Primum patet: qz
ſi Abraam z antiqui patriarche: magnam
cauſam habuerunt illatarias lapides erigē
di z multa medita deum facrificie z liba
mentoꝛum z oblationibus laudandi: qz eos
educit de terra chaldeoꝛū vel quia eis pro-
miſit terram chanaan communiter multoꝛ
cauſam habet deum in cantico z laetifi-
cat z modus quibus poſſumus deum laudā
dicitur quos educit de terra peregrinatiōis z
terra mortuoꝛum: z poſuit eos in terra rec
gioſorum vt ſe ſeruirent: z promittit eis ter
ram fanctoꝛum: ſic nos in ſanctitudine
lium. ſ. eram chriſtianoꝛum dimiſſis. Et
ſi moyſes cum populo ſuo cauſam habuit
in mei laudem cantandi: ſic ſpecialiter in
cendo. Cantemus domino gloriose enim
ſaluos de mari rubro educens: ſic magis
rem cauſam habent nouam laudandi quos
educit de hoc mari magno vij. peccatoꝛ
tot animo. ¶ Et ſi anna cauſam habuit ad
laudandū z dicendū. Exultauit cor meum in
domino. Reg. ij. quia in ſanctificatione
filium carnalem: ſi romagie hoc facere de
beremus quibus multos dedit ſpirtuales.
¶ Si etā Zacharias ter cauſam habuit lau
dem ſpecialem faciendi ad benedicendū
patre Iſa. xxxvij. quia ſpiritū de cupidi
ſanauit: infirmitates peregrinatiōis hi pectus
re debemus quos a multis infirmitatibus
ſanauit z preſeruauit ſpiritu. Iſa. xxxviij.
ro cum Dauid: ſemp laus eius in ore meo
29 ¶ Secundum oſtenditur per exemplum de
audituum quibus vndecimus ſe ipſos cognos
cebant deum laudare: ſic cantando ſuos
vel locutionibus eamus ſuo modo: ſuo
dantialique ſuper terram vt videoꝛ et
aliud firmum z ſtabile fundamentum ſe
dendo. Alie aire in aere volando: ſic ala
ducta non omnes religioſi cauſa habent
notas vel oſſicia vel modū meum laudandi
Cuncti tamen boni deum laudant. Aliqui
ſuper terram poſſeſſiones: dantiani ſua
dant ſeu poſſeſſionem. Aliꝗ quaſi in alas
a terra per paupertatem voluntariā: z mi
tus perfectus elenant: qui eo plus deum
laudibus intendere poſſimus: quo magis
ea terrena occupamur. Quum enim ad ter
tio loco z arcto ruptibo preciosius eſſe
let. Sic diuina laus quaeſt vnum: quod le
ficiat deum et homines laudē. Et in hoc
paupertas quia ipſi deum laudant: cantando: ſalma pauperes: homines in ſancto
ſtract cantabant: Iſa. xxx. Et exaudiens
deoꝛ pauperes: euangeliſantur Luc. vij.
Tertium patet. ſ. q. ſi. Dñe oſtendam tibi
debent laudare deum ex toto corde: ex to
corpore: ex ore: ex mente: ex tantum vel ta
bijs ecclz habentes a deo auertimur: pena
tem pauperum quo delinquere poterunt: ſcd
bus Matth. xv. z Iſaie. xxix. Populus hic

labio me honorat: cor autem eoꝛum longe
eſt a me. De eoꝛum numero fuiſſe videtur
quidam Richalduſ de nomine qui ſilia cu
ſuſtam per quam ei frequenter clemoſyna
nam miſit ferrar finaliter corruptiſſe. Cui
conſtructionem quidam deſcripſit dicens
ſtulo ſtulo dicens. O latro chriſt Richal
deus lauſtrinus de ordine chriſti quale ſub
lum ſi eram chriſtianoꝛum dimiſſis. Et
ſi moyſes cum populo ſuo cauſam habuit
in mei laudem cantando: ſic ſpecialiter in
cendo. Cantemus domino gloriose enim
ſaluos de mari rubro educens: ſic magis
rem cauſam habent nouam laudandiquos
educit de hoc mari magno vij. peccatoꝛ
tot animo. ¶ Et ſi anna cauſam habuit ad
laudandū z dicendū. Exultauit cor meum in
domino. Reg. ij. quia in ſanctificatione
filium carnalem: ſi romagie hoc facere de
beremus quibus multos dedit ſpirtuales.
¶ Si etā Zacharias ter cauſam habuit lau
dem ſpecialem faciendi ad benedicendū
patre Iſa. xxxvij. quia ſpiritū de cupidi
ſanauit: infirmitates peregrinatiōis hi pectus
re debemus quos a multis infirmitatibus
ſanauit z preſeruauit ſpiritu. Iſa. xxxviij.
ro cum Dauid: ſemp laus eius in ore meo
29 ¶ Secundum oſtenditur per exemplum de
audituum quibus vndecimus ſe ipſos cogno
eaſdem debent laudare: ſic cantando ſuos
vel locutionibus eamus ſuo modo: ſuo
dantialique ſuper terram vt videoꝛ et
aliud firmum z ſtabile fundamentum ſe
dendo. Alie aire in aere volando: ſic ala
ducta non omnes religioſi cauſa habent
notas vel oſſicia vel modū meum laudandi
Cuncti tamen boni deum laudant. Aliqui
ſuper terram poſſeſſiones: dantiani ſua
dant ſeu poſſeſſionem. Aliꝗ quaſi in alas
a terra per paupertatem voluntariā: z mi
tus perfectus elenant: qui eo plus deum
laudibus intendere poſſimus: quo magis
ea terrena occupamur. Quum enim ad ter
tio loco z arcto ruptibo preciosius eſſe
let. Sic diuina laus quaeſt vnum: quod le
ficiat deum et homines laudē. Et in hoc
paupertas quia ipſi deum laudant: cantando: ſalma pauperes: homines in ſancto
ſtract cantabant: Iſa. xxx. Et exaudiens
deoꝛ pauperes: euangeliſantur Luc. vij.
Tertium patet. ſ. q. ſi. Dñe oſtendam tibi
debent laudare deum ex toto corde: ex to
corpore: ex ore: ex mente: ex tantum vel ta
bijs ecclz habentes a deo auertimur: pena
tem pauperum quo delinquere poterunt: ſcd
bus Matth. xv. z Iſaie. xxix. Populus hic

ec hoc oriſ q officiales vtiteres z maioris
labouis ſeruientant clan ſtralbuscandalis
les vero facta deputauit officialeum z vide
ca q; meius facerem ſi ipſi facuut. ¶ Cu
ma contrariū perſuaſcit natura are raro
figura z ancoratas. Primo natura agunt: Apoc.
quarum quedam materiam: adminiſtrant
ad extremum quaſi officiales quedam ve
ro interius pacifice z ſine murmuratione
ſeruire ſtatuitoꝛ ſuis: edem materiam di
ſponendo z operando. Idem apparet in ar
tibus quia alij ſapiēs: z mechanici ad ſcd
portant. Ita vere materia: illi pacifice ad
miniſtrant. Idem dicitur rato qvedeliter ſi
mul z in medicina corpoꝛis: naturaliter quolibet
membrum ab alio iuuat. Et ſi ſeiat vnū mē
bruū ab alio iuuat. Et ſi ſeiat vnū mē
bruū ſanū z ſine defectu aliud defectoſum z
infirmum: ſanat ſibi poteſt: z ſuppoꝛtat
z ſupplet omnia vitia eius: ſic ſi ſuppoꝛtat
ficientia: z detrahat nec obloquatur: ſed q
pōt illi mitigare abſcondere defectus: z medi
cina ſpiritualis eſſe cruce offerare. Ita rano
dicitur q; ſi in corpore ecclz. mythica in
ſi religione vna domo q; ſi ſtat vtrecqp
ſperatur. Sicut pri per ſignū Exodi. xvij.
ſi legit q; Iohue z alijs multis: pugnāti
bus contra inimicos deus ſuos. ad eſt ora
Amalech quaſi officialib; cetra: ad pdican
da z pugnādū citra inimicos ou Moyſes
z Aaron z Hur z aqua quaſi clauſtrales z ſpiri
manne eleuabāt oāres: q; dum ab vtraq;
parte concedatur fieret bella negocuꝝ bene
agebat: ſed parte vna deficiente: vtpū valiat
altera. Nōn ergo ſuiſſet vna pars inſtina
ſe ab actu ſuo retrahēdo ab cōmune nego
cio z eius vtilitas ex vtrusq; partis actuſpe
pderetur: nec ſolus exemplū nec vitus pre
cipiendo: ſed vtriſq; ſimul operando. ¶ Et
incibobat victoria: habatur inimoꝛum pars
in bocaſa alteri boraphes ſtructoꝛ aſſu
mitant ſi dentibus: meddet ſi dentibus
boc ergo exēplo facere ſcripture uſoꝛmati
ne dicit officiales z extra laboꝛāteqq ſi ta
cite clauſtrales ſed cognite q; in mōte cēſi
plantio pie ei manū deuāt de nocte: qz ſi
te ſine quib; in pugna delicatonis extra
diabolicā in pugna z labore ſollicitudinis
contra mundi deſectum z fallacia nequitie
pio ſpiritu, ſic murmurem clauſtrales co
ra ceteriuſ laboantes qua frequenter in
roſas ſepeq; nuras pyter coti vcris e re
ſtiti cathodulit z ambulant viae ſi cognit
q; ſine talibus fagis elicinis tabernacli
uiuis pulcbandō immune mur pcurāra
re. Unde beat. Greg. ex uonali exponēs il
lud verbum Exo. xxvj. Tabernaculum ita

fiet:dicit sic. Ut enim in interioribus taber
naculi byssus fulgeat:desuper pelles ꝛ cili=
cia imbres puluerem ꝛ ventos portant: q̄
ergo in ecclesie sinu magnis virtutib⁹ pro
ficiunt:prepositos suos despicere nō debēt
cum eos vacare rebus exterioribus vident
quam eñ sui cādoris gratiam retineret ta
bernaculum:si byssum pluuia tangeret si
hoc susceptus puluis fedaret. Si eñ secu=
rus vt coccus rutilas cilicium quo protege
31 ris cur accusas:hec ille. ❡ Cōcorditer ergo
agant claustrales intra regis palacium:
cum Hester ꝛ officiales extra portam cum
Mardocheo ad suorum ꝛ totius populi sa
lutem obtinendam. Expugnent exteriores
arcem diaboli ꝛ peccati cum militibus Iu
de Machabei.i. Macha.iiij. dum interiores
conuentuales sacerdotes sine macula san=
cta mundant:ꝛ templum dei dedicant:ꝛ dū
Maria in domo ad pedes sedet Iesu ipsi⁹
verba audiens. Marta exterius vtiliter oc=
cupetur. Quod eñ hec duo opera istis dua
bus incumbant partibus:pulchre ostēsum
est.i. Mach.iij. Congregatus est inquit cō
uentus vt essent parati in preliū ꝛ vt orarēt
ꝛ peterent misericordiam: ꝛ miserationes.
Ex qua patet auctoritate ꝙ conuent⁹ ex duo
bus scilicet ex oratoribus ꝛ preliatoribus
perficitur. Sed exteriorum prelium: quod
fit in predicando ꝛ exhortando interiorum
ieiunio ꝛ oratione perficit. Sed exteriores
ad modum sagorum sunt in temporalibus
vtiliores:ꝛ ad modum Lye ꝛ Fenenne fecū
diores licet apud aliquos sint contēptibi=
liores:iuxta illud.i. Cor.vi. Secularia iu=
dicia si habetis contemptibiles in ecclesia
constituite. Dum ergo vtrobiqꝫ mutuo vi=
cissitudinis obtentu sibi mutuo vtiles sunt
ꝛ neutra pars sine alia viuere possit:pacifi
ce viuant. ❡ Auctoritas est ad hoc Eusebii
homel.xl. ad monachos. Nō inquit in hoc
loco vixisse:sed in hoc loco bene egisse lau=
dandum est:quid vobis habitationis hui⁹
secretum prodest:quando tyrannico domi=
natu malicia in vobis regnat: quando ira
superequitat:quando maiorem metū in vo
bis humanus oculus:ꝙ diuinus videt:qñ
nos qui extra mundū credimus esse per di=
uersarum passionum vicia mundum intra
nos inclusum tenemus:ita vt qui putaba=
mur precibus nostris seculo posse succurre
re:pene fit vt videamur seculi intercessioni
bus indigere. Ideo fratres videte vocatio=
nem vestram:venire enim ad claustrū sum
ma perfectio est:sed non in claustro perfe=
cte viuere: summa damnatio est. Item qd̄
vnus contra alium non murmuret. Bernar
dus in sermone de labore messis:quid inqꝫ
si laborare aut ieiunare plus alio potes et
ille te patientia superat:humilitate p̄cedit:
charitate superminet: quid tota die in his
que videris habere versaris insipiente cogi
tatione esto magis sollicitus:vt scias ma=
gis quid desit tibi. Quantum ad tertiā par 32
tem huius articuli. Illi qui in religione pro
prias habere volunt volūtates:inter quos
vnus alteri inuidet: alterqꝫ contrariatur:
alterūqꝫ nititur supplantare assimilantur
paruulis qui in vtero matris Rebecce colli
debantur Genesis.xxv. de quibus Osee.xii.
In vtero supplantauit fratrem suum:de
quorum collisione domus illa seu ecclesia
in qua colliduntur conqueri potest ad mo
dum Rebecce dicendo:si sic mihi futurum
erat quid necesse fuit concipere. Quorum
periculum seu pena:est dolor interior:sicut
ostensum est.P.aiij.3. Et depauperatio ex=
terior:quia ex huiusmodi vnus alium non
diligit:vel ex hoc quod officiales ꝛ illi qui
extra laborant minus afficiuntur ad clau=
strales ꝛ minus curant negocia vtiliter per
agere communitatis:cogitando cogitatio
nes afflictionis concipiunt ꝙ illi omnia q̄
ipsi poterunt elaborare consumūt: statuūt
in cordibus suis malignus: ꝛ ordinant qd̄
minus vel non ita ex corde laborabunt: vt
de eis famem patientibus vindicentur:vel
saltem predam cum eis diuidere noluit:si
cut ille vir pessimus.i. Regum.xxx. qui diui
dere predam noluit cum remanentibus ad
sarcinas:quem Dauid corripuit:ꝛ contra=
rium ordinauit. Sed ex consequenti contin
get:quod ipsi eadem vindicta ferientur:q
erit de eis:sicut fingitur fuisse de manibus Exem
ꝛ pedibus conspirationem inter se facienti fabula.
bus:quod non plus laborarent:quia os et
stomachus omnes illorum labores deuora
bant. Ex qua conspiratione accidit quod
ore nihil comedente ꝛ stomacho debilitato
ꝛ deficiente:quia nihil recepit: ipsa quoqꝫ
membra ex consequenti deficiebant quod
videntes saniori habito consilio more soli
to ceperunt laborare:ꝛ pro stomacho ꝛ pro
eis. Sic de illo qui predicto modo cogitat:
nisi more solito solita negocia diligēter exe
quatur communitatis; conuertetur dolor
eius in caput eius ꝛ in verticem ipsius ini=
quitas eius descendet:in Ps.vii. ergo hui⁹
vana est religio. Iaco.i.
❡ Quia vero nonnulli in principio sue Artic.
conuersionis: et in primis sue religionis
annis: magnam ostendunt pacis: et

concordie vnitatem:ꝛ religionis ꝛ deuotio=
nis sinceritatem:sed postmodum propter de
fectum perseuerantie ꝛ religionis obseruan
tiam vitam simul ꝛ habitum derelinquūt ne
cesse videtur motiua ostendere que religio=
sos ad perseuerantiam animabūt. ❡ Circa
quorum perseuerantiam tria sunt aduerten
da ꝛ consideranda. Primo non perseueran=
tium vilitas ꝛ assimulatio vt illa considera=
ta ad perseuerantiam hortentur. Secundo
periculum ꝛ comparatio a perseuerantia re
trahentium. Tertio perseuerātium vtilitas.
33 ❡ Quantum ad primū non perseuerantes
multis rebus vilibus assimilantur: Primo.
p.ix.ar.ii. Secundo assimilantur illi mon=
struose statue Nabuchodonosor. Dañ.ii. q̄
habuit caput aureum:quia primo mēse fūt
angeli:pectus argenteū:ventrem ereū quoꝝ
sicut quodlibet successiue post aliud mino=
ris est valoris de tribus predictis metallis:
ita ipsi a primo feruore continue sunt mino=
ris valoris ꝛ religionis. Et cōgrue mōstruo
se assimilantur statue:quia sicut monstruo
sum esset oui concipere agnum:ꝛ parere lu=
pum:ita monstruosum est vitam concipere
religiosam:quam concipit quando intendit
religiosus esse ꝛ incipit religiose viuere ꝛ pa
rere:id est opere ostendere vitam potius lu
pinam vel secularem in vestitu:in gestu ꝛ in
omnibus ꝙtum potest ꝙ religiosam. ❡ Ta
les sunt de ordine ꝛ regula Balduini: de q̄
fertur ꝙ semper ꝙto diutius vixit ꝛ maiorē
statis ꝛ dignitatis ascendit gradum: quia
de monacho fuit factus abbas: deinde epi=
scopus:ac postremo archiepiscop⁹:tāto mi=
noris fuit feruoris vel charitatis vel bonita
tis:quod cū papa audiret: fertur ei scripsis=
se in hunc modum. Monacho feruenti:abba
ti calido:episcopo negligēti: archiepiscopo
remisso:salutem. Omnes tales reprehendit
aps̄s Gal.iii. dicēs. Sic stulti estis vt cū spi=
ritu ceperitis carne consummamini. Tertio
vilibus comparatur animalib⁹ seu bestiis:
quia sicut asina spretis rosis ꝛ violis vadit
ad cardinem. Et rana de pulcherrimo virida
rio vel de ecclesia in lutum vel gallus de mar
garitis inuentis. Sic illi de religione ad se=
culum vel ad mores seculares:de quib⁹ Gal.
i. Miror ꝙ sic tam cito transferimini ab eo
qui vos vocauit in gratiam christi. Quarto
infantibus comparatur ratione nondū vten
tibus:quia sicut ipsi dant pomum vel dena
rium ꝛ cito post datum repetunt:ꝛ nisi redo
netur offenduntur ꝛ lachrymantur. Sic isti
suam dant deo ꝛ prelato voluntatem:ꝛ mul
ta primo sub deo ꝛ superioribus patiuntur:
quos alloquitur apostolus Gal.iii. Tanta
inquit passi estis sine causa:quia non perse
ueraslis ad mercedem. Quinto nonnulli il=
lorum malis assimulantur operariis:quia si
cut falsus operarius bene operatur condu=
ctore presente:quo recedente cessat. Ita illi p̄
lato.vel illo quem timent presente. Sed de=
fectus perseuerantie ostēdit quales sunt fal
si:quia conditio rei ꝛ natura cognoscitur p
suum opus:quando sibi ipsi dimittitur:sicut
patet de graui quod sibi dimissum per mo=
tum suum deorsum:ostenditur esse graue.
Ita tales qui ad oculum tantum bene ope=
rantur:quos reprehēdit apostolus ad Eph.
vi. dicens. Obedite. Et infra. Non ad oculuꝫ
seruientes:quasi hominibus placentes:sed
vt serui christi: facientes voluntatem dei ex
animo cum bona voluntate. Et causam assi
gnat adiungens:ait: scientes ꝙ vnusquisqꝫ
quodcunqꝫ fecerit bonum hoc recipiet a do=
mino. ❡ Quantum ad secundam partē hu=
ius articuli duo sunt facienda per ordinem 34
Primo ostendentur occasiones que possent
aliquem mouere ad non intrandum vel non
profitendum:ꝛ in religione perseuerandum
cum responsionibus ꝛ euacuationibus. Se
cundo principale intentum. Quantum ad
primū aliqui forte ingressum vel perseue=
rantiam in suscepta fugiunt religione:quia
audierunt vel viderunt aliquos se ibi male
habere ꝛ spiritualiter perditos ꝛ forte corpo
raliter:ꝛ sic socii socios ꝛ parentes filios an
te ingressum ne ingrediantur:vel post igres=
sum ne in religione profiteantur:verbis vel
literis ꝛ nunciis nitūtur informare: ꝛ modo
predicto religionibus ꝛ religiosis detrahere
cum augmento. ❡ Quibus multipliciter re=
spondetur. Primo si predicta de causa nō de
bent desiderare religionem intrare:ergo ea=
dem de causa non debent desiderare religio=
nem intrare vel in religione profiteri angelo
rum:quia ibi audierunt aliquos se male ha
buisse:ꝛ demones factos fuisse:nec debent in
flumine piscari;vel mare nauigare:qꝛ multi
ibi perierunt:nec lectos intrare:quia multi
ibi mortui sunt:nec vxores ducere:vel eccle=
sias recipere:quia in talibus multi defecerūt
nec aliquem artem addiscere vel exercere:qꝛ
in omni arte siue speculatiua siue mechani=
ca viderunt aliquos deficere. Si vero nullaꝫ
artem propter hoc dimittunt homines: qui
illam addiscere volunt:quia in illa viderunt
aliquos se male habere:quare artem dimit
tunt anime ꝛ religionis:qui in ista viderunt
aliquos deficere:vel quare statum contēnūt
religionis vel religiosis detrahunt;quia iter

illos aliqui auditi fuerunt malitiam in om-
ni statu a principio mundi aliqui fuerũt mi-
nus habentes: sicut ostensum est. J.x.ar.iij
⁊ specialiter.xv.⁊.xxij. Ex quibus omnibus
ostenditur: quod omnes qui tali considera-
tione ab ingressu vel pseuerantia religionis
retrahuntur: trepidauerunt timore vbi non
35 erat timor. in Ps.xiij. ¶ Secundo ad formã
illorum respondetur arguendi: ostendendo
quod peccant in forma: in priori nãq respõ-
sione ostensum est: quod peccant in materia
Quod etiam peccant in forma patet: quia ex
vno vel duobus singularibus concludunt
vnam vniuersalem: dicentes vel cogitantes:
quod vnus fuit talis: ergo omnes sunt mali
vel religio est mala: quia vnus malus visus
est in religione illa. Que quidem arguendi
forma non tantum peccat in materia et for-
ma: sed etiam contra omnem naturalẽ sen-
sum ⁊ intellectum. Naturali nanq sensu vi-
detur quod aliquãdo riuulus est turbidus
insipidus ⁊ non sanus ad potãdum: vbi fõs
omnes conditiones habet cõtrarias. Nec in
hoc proposito valet instantia dicendo quod
ex grano in foro vel vino in cypho cognosci-
tur quale sit residuum in granario vel bolio
quia ille modus cognoscendi deficit: in his
qui voluntarie sunt boni vel mali: quia fre-
quenter in foro vel extra ordinem videtur et
cognoscitur vnus malus: vbi residui in clau-
stro sunt boni. Nec mirum: quia illi q̃ extra
sunt habitu vel vita derelicta religiosã sunt
q̃si palea. Sicut ergo nõ est mirũ videre pa-
leam parui valoris extra ventilabrum vbi
granum purum remanet in ventilabro. Ita
in proposito. Et sicut est stultum arguere to-
tam paleam quod est in ventilabro: quia pa-
lea videtur extra. Ita in proposito: habet nã
q prelatus bonus siue religio ventilabrum
in manu sua. Matth.iij. Projiciens paleas
ad ignem inferni: ⁊ retinens grana pro gra-
nario celi. Quam quidam religionẽ de qua
erat derelinquens breui stilo descripsit: dicẽs
Tu scala iacob thronus sponsu salomõis. Das
vento paleas: in celo grana reponis. In quo
facto cum deo concordat qui sedebit cõflãs
⁊ emundans argentum: ⁊ purgabit filios le-
ui. Malach.iij. Et omnem palmitem non fe-
rentem fructum purgabit eum. Joan.xv. Et
omnem arborem que non facit fructum bo-
num: excidet illam ⁊ in ignem mittet. Matt.
iij. Quibus autẽ tales religiosorum detra-
ctores assimilentur: ⁊ quale sit illorum peri-
36 culum: patet. D.vj.31. cum sequẽti. ¶ Retra-
ctores vero diabolo assimilantur: qui semper
nititur homines a perseuerantia ⁊ ab omni
bono retrahere qui raro de filijs vel amicis
quos de religiõe tempore nouitiatus extra-
hunt gaudere videntur. Assimilantur etiam
multis alijs supra eodem.c.7. qui multum
discrepant ab exemplo Abrae: qui in dei ser-
uitio vnigenitum ex libera matre et magis
dilectum ⁊ heredem immolare voluit filium
Et contra exemplum Job.F.v.8. Isti autem
filios volentes deo seruire: perditos repu-
tant: vnde ⁊ deformiores non vt deo seruiãt:
sed vt corpore viuant: quandoq in religione
ponunt sicut patet. E.iij.26. cum sequenti-
bus. ¶ Si vero aliqui contra voluntatem il-
lorum religionem intrare voluerint: vt deo
seruiant: ipsos retrahere vel extrahere nitun-
tur: quibus fortiter est resistendum: sicut pa-
tet supra eodem.c.8. Ad quam resistentiam
⁊ perseuerantiam omnes hortatur aposto-
lus dicens. Galathee quinto. State ⁊ nolite
iterum iugo seruitutis contineri. Et
infra. Currebatis bene: quis vos impediuit
veritati non obedire nemini consenseritis: p-
suasio enim hec non est ex eo: qui vocat vos:
qui autem conturbat vos iudicium porta-
bit quicunq est ille. Quantum ad tertiã par-
tem huius articuli. Vide materiam. P. ar-
ticulo.j. Semper ergo perseuerantes viuite
sin certissimam sectam religionis. Actuum.
xxvj.
¶ Ad quam quidem perseuerentiam haben- Ar.x̃
daz magna spiritualis requiritur fortitudo
que ex multis efficitur: perficitur: ⁊ cõserua-
tur. ¶ Primo ex intentione contra tentatio-
nes ⁊ aduersitates pugnantis: sicut ostẽsum 37
est. B.ij.4. ¶ Secũdo ex repletione spiritus-
sancti adiuuantis. Sicut nanq lignum solli-
dum: fortius ventorum resistit in cursibus:
q̃ arundo vacua: que cũ vento circumfertur ⁊
mouetur. Et vas plenum fortius suam tenet
erectionem q̃ vacuum. Sic illi qui sunt ple-
ni spiritusancto et dulcedine diuini amoris
fortiores contra tentationes perseuerant q̃
illi qui sunt vacui: quia illi omni tentationis
vento mouentur: ad querendum delectatio-
nes in alijs: vt alibi querant q infra se non
inueniunt: in quacunq aduersitate cito im-
pelluntur: sicut vas vacuum: vbi plenũ a sua
non mouetur rectitudine. Exemplum Actuũ
vj. Cum esset Stephanus plenus spiritusan-
cto ⁊c. Et de apostolis Actuum.ij. Repleti
sunt omnes spiritu sancto. Et de Joanne ba-
ptista. Luce primo. Spiritusancto replebi-
tur adhuc ex vtero matris sue. Ideo omnes
predictos nullus a charitate christi mouere
potuit: de quorum singulis in Psalmo.xlv.
Deus in medio eius non commouebitur.

¶ Tertio ex perfectione societatis simul ha-
bitantis. Nam bona ⁊ sancta societas iuuat
tam ad resistendum q̃ etiam ad inimicos
anime persequendum: ⁊ si cadat ad citius re-
surgẽdum. ¶ Primum patet: quia sicut plu-
res simul latronibus resistunt ne spolientur
vel occidantur: vbi solus vinceretur. Et plu-
res virge simul ligate non franguntur: vbi
sola frangaretur. Et multi carbones accensi
vel multe candele simul ligate: non extinguũ-
tur vbi sola extingueretur. Ita religiosi qui-
bus dicitur Esaie.xxx. In silentio ⁊ spe erit
fortitudo vestra. Qui sicut vna habitatione
⁊ vna professione ⁊ religione: ita vna charita-
te: affectione ⁊ mutua supportatione sunt
simul ligati ⁊ confederati non spoliant nec
spiritualiter franguntur vel occiduntur vel
extinguuntur vbi solitarius vincitur ⁊ extin-
guitur. Unde ⁊ sicut de illis dicitur Ecclesia-
stes.iiij. Melius est duos simul esse q̃ vnum
habent enim emolumentum societatis mu-
tue. Ita ⁊ de solo dicitur ibidem. Ue soli qi
cum ceciderit non habet subleuantem se.
¶ Ex quibus patet: quod pater reuerendus
in vitaspatrum bene respondit cuidam que-
renti: que esset melior ⁊ securior vita: solita-
ria videlicet vel viuentium in communi: pa-
ter ipso ille allata olla plena carbonibus carbo-
nem magis ignitum ab alijs separauit:
qui cito extinctus fuit: alijs viuis remanen-
tibus. Sic inquit est de solitario ⁊ viuẽtibus
in communi: quia frater qui iuuatur a fra-
tre: quasi ciuitas firma. Prouerbiorũ.xviij.
Et sicut dicitur Ecclesiastes.iiij. Quispiam
preualuerit contra vnum: duo resistunt ei:
vnus vero quomodo calefiet: quasi diceret:
immo non calefiet sed extinguetur sicut car-
bo solus: vbi alij non extinguuntur nec rũ-
puntur: quia sicut Ecclesiastes.iiij. triplex
funiculus: id est illi qui infra funiculum tri-
plicem videlicet obedientie continentie ⁊ vo-
luntarie paupertatis charitatiue viuunt: dif-
ficile rumpuntur. ¶ Secundum patet: quia
sicut plures canes lupum persequuntur et
in sequela vsq ad lupi perseuerant captionẽ
Et plures fideles: latrones sequuntur et ca-
piunt: vbi solus nõ auderet. Ita plures mu-
tuis consilijs: instructionibus ⁊ exhortatio-
nibus ⁊ adiutorijs melius ⁊ fortis inimicos
persequuntur crucis christi: dicentes illud.
Hebreorum.vj. Domini fortissimum habe-
mus solatium. ¶ Tertium etiam patet: qr si-
cut candela fumigans iuxta accensam pro-
pe posita reaccenditur. Et sicut carbo frigi-
dus inter ignitos iacens reignitur. Sic cum
sancto sanctus eris: in Psal.xvij. Nota de
hac materia videlicet quomodo fortitudinẽ
talem seruabit supra eodem.c.12. Per dicta
nanq hec ⁊ ibi scire poteris quomodo semp
eris fortis vir religiosus ac timens deum.
Actuum.x.
¶ Talium vero religiosorum magna est vti- Ar.xiij
litas ⁊ dignitas. Ex bona nanq religione ma- 38
gna sequitur vtilitas: tam ipsis religiosis
q̃ etiam alijs. Primo nanq ipsimet triplicẽ
consequuntur vtilitatem: temporalem suste-
tationem: multorum periculorum euasionẽ
⁊ in celo maiorem remunerationem. ¶ Pri-
mum patet primo ex bonorum temporalium
quibus sustentamur natura ⁊ conditione.
Secundo ex dei prouidentia. ¶ Ex bonorum
temporalium ideo propositum ostendit cõ-
ditione: quia conditionem habent vmbre: que
sicut ipsa sequitur fugientem: ⁊ fugit sequen-
tem. Ita dum religiosi erant veraciter pau-
peres ⁊ mundi diuitias ⁊ honores ex corde
fugiebant: bona eos temporalia intantum
sequebantur q omnibus bonis abundabãt
nam tunc possessiones eis dabantur ab illis
quorum heredes nũc illas libenter auferrẽt
si possent: ⁊ iuxta veritatis vocem: dum q̃sie-
runt regnum dei ⁊ iusticiam eius: omnia hec
tam religiosis possessionatis q̃ mendicanti-
bus adijciebantur: querite inquit regnũ dei
⁊ iusticiam eius ⁊ omnia hec adijcientur vo-
bis. Mat.vi. ⁊ Luce.xij. Sed ex quo ceperẽt
ista ex corde sequi: ⁊ se huic seculo nequam
conformari: mundus ab eis fugit velut vm-
bra. Job.xiiij. Illi nanq qui vere pauperibus
dabant per legem illam. P.iij.4. quando vi-
dent eos in habitu nitido: ⁊ alijs curiosita-
tibus se mundialiter viuentibus conforma-
re bona sua ab eis retrahũt. Ecce quomodo
bona temporalia sequũtur fugientem: ⁊ fu-
giunt se sequentem ⁊ conformantem. ppter
quam conditionem bene dixit ille qui hec et
alia considerauit. M.xiij.6. Nolite ergo con-
formari huic seculo nequam. Romanorum
xij. Sed sitis fugientes eius que in mundo Cxiiij.
est concupiscentie corruptionem.ij. Petri.j.
Tanq̃ mortalitatis inductiuam: sicut patet
B.ij.11. Et. C.xiij.3. Exemplo habentis the-
saurum preciosum: cum quo de loco latro-
num fugit ad loca securia: mundus est lo-
cus latronum qui animam spoliant ppter
quod Bernardus legitur clamasse: latrones
latrones super mulierem que eius insidia-
batur castitati. ¶ Et exemplo animalium ⁊
ferarũ siluestrium: que venatorũ ⁊ canũ de-
prehendentes insidias: ad loca fugiunt de-
serta et montana: sicut iuuenes qui q̃tum
ad animam de canibus iferni veraciter dice

re possunt illud ps.xxi. Circundederunt me canes multi: fugiant ad religionem & montem qui christus est. cum illis. Esaie.ij. Ascendamus ad montem domini: dicens illud psal. cxlij. Ad te confugi doce me facere voluntatem tuam: quia non veni facere voluntatem meam sed tuam: quod si fecerit: in fine ei gratias agendo cantabit illud ps.xc. dicens. Ipse liberavit me de laqueo venantium & a verbo aspero. ¶ Sed heu istis non obstantibus per
39 suasionibus & exemplis: quidam veram exterius non ostendunt paupertatem: nec quantum deberent videntur mundum fugere: sed quantum possunt videntur se seculo conformare in tribus. ¶ Primo in apparatus vanitate: quia licet cappam de viridi & rubeo non habeant vel scarleto: vel alias vestes cum tot scissuris & coloribus diversis: vel alia omnino non tam curiosa habeant ornamenta quantum homines seculi: ut in hoc omnino sint sicut illi qui in hoc esse omnino non permittuntur: quod cum libenter essent si possent: in vestium tamen nitore & rugis & alijs cinguli appendicijs tantum se seculo conformant aliqui vani: quantum possunt & permittuntur: de quibus dicitur in tractatu de duodecim abusionibus: qui inquit veteres aut viles pannos habere consueverant: iam in religione novos aut preciosos habere contendunt. Nota. p.iij.25. ¶ Secundo in periculosa specialitate: nam quia uxores habere non possunt sicut homines seculi: quas nonnulli illorum libenter haberent: si licite habere possent: in vanis & quandoque in periculosis delectantur specialitatibus: quia papilio frequenter circa lampadem vel candelam volans: tactu flamme vel occiditur vel aliqualiter adustione denigratur: vel alijs decurtatis restringitur quod ita libere volare non potest sicut antea volavit. Ita illis frequentes circa tales euntes amicitias: quandoque omnia hec contingunt: quia spiritualiter occiduntur: sicut Samson Iudic.xvi. & fama denigratur. Exemplo Ioseph qui pallium amisit. Ge.xxxix. Et.F.ij.5. Et incarcerantur: & artantur ne libere sicut prius ad tales ambulent vanitates: sicut Samson quem captum ligaverunt. Iudic.xvi. ¶ Tertio in deliciarum appetibilitate: de quibus Hieronymus epla.xxxiij. Natus in paupere domo & tugurio rusticano qui vix milio rugientem saturare ventrem poteram: nunc similam & mella fastidio nova genera & nomina piscium quero. De quibus Bern. Si monachus plus olet piscem assum quam christum passum: plus oculos dirigit ad agnum elixum quam ad christum crucifixum: constat quod lupus est maledictus: non ovis benedicta: si plus de marcha quam de marco loquitur: potius mercator quam monachus nuncupatur. Propter hec & his similia non est mirabile si religiosi aliqui & etiam alij divitias vel delitias: vel honores quos capere nituntur non apprehendant: sed ab eis velut umbra fugiant: quia non querunt veras divitias in deo: de quo in ps.cxi. Gloria & divitie in domo eius. Sed fonte derelicto cum illis de quibus Hieremie.ij. Me dereliquerunt fontem aque vive: & foderunt sibi cisternas dissipatas: non valentes continere aquas: quod mirum est si appetitus non satiatur: sed famem & omnem miseriam patiantur: cum filio prodigo. Luce.xv. qui patre derelicto abijt in religionem longinquam. ¶ Circa secundum 40
subdivisionis: id est circa utilitatem quam viri religiosi ex dei consequuntur providentia: tria sunt dicenda. Primo namque exemplis & auctoritatibus & rationibus ostenditur quod deus vere pauperibus & in eo spem suam ponentibus providet. Secundo quod confidentes in providentia propria: sepius etiam quo ad mundum decipiuntur. Tertio quod religiosi in providentia propria confidentes periculo se exponunt: & quo ad deum & quo ad mundum.

¶ Primum primo ostenditur exemplo quod Exem. scribitur in vitaspatrum: de quibusdam fratribus in deserto morantibus: quibus victualibus deficientibus vox ad quendam divitem tribus noctibus continue facta est: quod dei servos in deserto iuvaret & quod eos fame perire non permitteret: ille vero non audens instantie tam valide non parere: cum nesciret ad quem mitteret locum: camelos diversos oneratos bonis versus desertum sine ductore direxit confidens in deo: qui ipsum ammonuit quod eos dirigeret. Cuius ducatu ad fratres deinde ad domum suam sani redierunt. Quo exemplo clare ostenditur verum esse quod Cassiodorus ait super ps.lxi. nihil inquit potest esse securius quam illi omnia committere qui novit suis cultoribus congrue pro futuris prestare. ¶ Secundo idem patet exemplo beati Exem. Gregorij in.j.dial. de monacho quodam: qui cum esset in quodam monte in quadam societate: & tantum pisces comederet: deridebant eum alij dicentes: nunquid in monte isto pisces invenies: quidam vero exiens ad aquam de puteo hauriendam: bonum piscem extraxit: ubi nunquam prius piscis visus fuerat. Fac ergo quod hortatur ps.liiij. Iacta inquit cogitatum tuum in domino: & ipse te enutriet. Et Petrus.j.Petri.v. Omnem sollicitudinem in eum proijcientes: quia ipsi cura est de vobis.

Et Augustinus.

Et Augustinus. Proijce te in deum: non enim ita crudelis est ut se retrahat & te cadere permittat. ¶ Sicut nec bona mater vel nutrix sibi totaliter adherentem deserit filium: nec bonus dominus servum sibi obedientem: ita nec deus qui dicit Osee.xi. Ego nutricius ephraim portabam eos in brachijs meis: nos deserit: vel aliquid contra salutem nostram nobis contingere permittit: si fuerimus quasi modo geniti infantes rationabiles sine dolo. Unde Aug.li.j. soliloquiorum in fine. Constanter deo crede eique te totum committe quantum potes: noli velle esse quasi proprius in tua potestate: sed eius clementissimi atque utilissimi domini te servum profitere: ita enim te ad se sublevare non desinet: nihilque tibi evenire permittet nisi quod tibi prosit: & si iam nescias. Nescivit enim modo de quibus Osee.xi. Ego portabam eos in brachijs meis & nescierunt: scient autem postea. Ad hoc idem beatus Gregorius.xxxi. moralium. Quisquis inquit adversitate & tribulatione frangitur a quo factus est minime contemplatur: nam qui quod non erat fecit factum sine gubernatione non deserit: & qui benigne hominem condidit: nequaquam iniuste cruciari permittit: nec sunt neglecte perire quod est: qui hoc etiam quod non fuit creavit ut esset.
41 ¶ Et si de omnibus provide non habeat: etiam brutis animalibus & avibus celi: de quo dicit ps.cxliiij. Oculi omnium in te sperant domine &c. Et qui dat iumentis escam ipsorum & pullis corvorum invocantibus eum: qui manna iudeos in deserto annis pavit quadraginta: qui Heliam in torrente carith ministerio pavit corvorum.iij. Regum.xvij. Et ministerio angelorum.iij. Regum.xix. Et Danielem in lacu leonum ministerio Abachuc Dan.xiiij. Nunquid suos derelinquet filios spirituales: cum etiam leones & lupi & crudelissime bestie specialiter suis provideant filijs. Nunquid suos speciales deserit predicatores & ministros & pauperes qui pro ipso pauperes facti sunt: ut ipsi melius familiarius mundius & plus ad suum servirent beneplacitum nullo modo credendum est: nec timendum ut psalmus mentiatur qui dicit quod escam dedit timentibus eum. Mentiuntur ergo qui dicunt quod nisi furarentur & falsitates committerent quod vivere non possent quia si fideliter agerent vivere non possent. Si ergo vivere non possunt hoc est quia male vivunt & deum ut deberent non timent: qui dat escam timentibus se. Exem. ¶ Et hoc patet autoritate quod quidam de ordine mendicantium bene respondit cuidam dicenti: quod ordo illorum stare non posset: quia fundatus erat super nihil. Cui ille: vidistis unquam cornices dicere missam: non inquit alius. Cui ille. Et cum de illa aut & alijs scriptum est: & pater vester celestis pascit eas. Considerate inquit christus. Volucres celi non seminant neque congregant in horrea: & tamen pater vester celestis pascit eas. Ergo a multo fortiori pascet illos qui missis & predicationibus & alijs modis die noctuque ei serviunt. Et pulchre significatum est. Gen.xxij. Ecce inquit Isaac ignis & gladius: ubi est victima pater mi? Cui Abraam: deus providebit sibi de victima fili mi. In signum quod ubi est ignis devotionis & gladius predicationis: que significantur per hoc quod portabat in manibus ignem & gladium: licet ille ordo sit super nihil fundatus est: qui tamen super nihil non potest dici fundatus: quia super dei fundatur providentia: deus tamen providebit de victima: id est de necessarijs. Unde beatus Gregorius. Predicatori verbi dei tanta debet esse fiducia: ut si sumptus ei non provideat: hos tamen ei non deesse certissime cre- 42
dat. ¶ Et si deesset autoritas: omni habenti rationem concedere necesse esset quod deus suis provideret: & servientibus sibi. Primo quia si eis non provideret: aut hoc esset: quia eos non cognosceret: aut non posset: aut quia nollet eis providere. Primum dici non potest quia in psal.xxxij. scribitur quod intelligit omnia opera eorum. Et ad Heb.iiij. Omnia nuda & aperta sunt oculis eius. Nec secundum concedi potest cum eius potentia: potestas seu magnitudo sit infinita: iuxta illud psal.cxliiij. Magnitudinis eius non est finis. Nec phas est tertium excogitare cum voluntas dei sit universaliter omnis boni. Non igitur potest dici quod deus suorum servientium curam non habet. ¶ Si quis vero dicere velit quod suorum curam habeat servorum: quantum ad hoc quod sint & vivant: & quantum ad hoc quod spiritualiter bene regantur: sed non quantum ad terrenam illorum exhibitionem: in qua eos proprio dereliquit arbitrio. Hoc stare non potest: quia stulta esset providentia alicuius qui non curaret ea: sine quibus ea que curat esse non possent. Sed servi dei esse non possunt: nec vivere: nec ei servire sine terrena & corporali sustentatione sicut inanis esset dei providentia de eorum spirituali vita vel servitute nisi etiam de eorum curam haberet corporali sustentatione: sine qua ei servire non possunt. His concordat illud Math.x. Duo passeres asse veneunt: & unus eorum non cadit super terram

sine patre meo. Aut enim tantum offendere: q̃ si de patricidus curam habet: ergo a multo fortiori de matre. Quam habet sertotum. Et hoc est ab initio Matth. vi. Nolite solliciti esse dicentes. Quid manducabimus aut quid bibemus aut quo operiemur sed enim pater vester celestis scit quia horum omnium indiget. Querite ergo primum regnũ dei: et iustitiam eius et omnia hec adiicientur vobis. Volite ergo solliciti esse in crastinum die. Sed dic illius solliciti esse. Similiter dicitur. Primo per exemplum de hortolano: quod habetur. C. iij. xxi. Nec minus quia de sert eos de deum propter quotidie deridet quit. Sicut patet per dictum cuiusdam sapientis in vita patrum quasi per istũ modum. Quadas vitri studie custodire domos fidoso pro sua necessitate vel fenestras. Eos custodiens: spem in eis ponens: deus reliquet. Et hoc videtur rationi consonus: quia sicut nemo sinus dixit Lactantius. Nec minus debet rector ille regens: presidens: q̃ non prius meditaretur quid respõderent: quia ipse eos parer do et formonem. Etiam dixit. Solliciti esse et. Sicut ergo eos deridit: quia plus in sua fide in dei confidunt sapientia. Sta enim illos qui plus in dei quia in propria confidunt prouidentia fulcientur. Et q̃ tales mimus habebunt: qui anxie cogitat quomodo multa habebunt. Sicut illi frequenter minus habuit qui nimis anxie: tantus: et multa habeant ante finem finem: habebunt. Et hic finis oberdet: vtrũ illa que habent et dei vel alia sint prouidentia. Ideo ait Seneca in quadã epistola. Nõ quinum dicas: vtrum confirmemus illã bi restituit qui contemptissimũ potest seruata vita contingere qui de prandicta nimis cogitat. Et beatus Gregorius in moralibus. Mira securitas cordis est omissa cura sui: sufficientia conuentium manere. Et quasi vide licet tranquillitate: e requies eterna habetur: quia a requie tali ad eternam transitur. Et ex sabbatum et sabbato: quo contra requie pfecte pfruitur gaudium in beatitudine: ille in tormentis: ille de labore cogitationes habet nec sabetur potuisse: vnde ab ista anxietate ad ocium trahuntur gehenne. Hoc in parte dicit super illo Job. xv. Herabitur et ebitabit: q̃ omnis dolor tritus super eus. Unde de prudentia maxime quod videlicet adeo penitentiam patiuntur quia anxie vt deberent ne confitant. p. iij. q. cum sequentib⁹. ¶ Certium in super illius subditionis ostendit. Ca. Ca. ruper hoc quod scribit Turonymus epistola ad Rusticũ. Quidam inquit de fratribus: q̃ patricidus magis quam auariciecentum folles quos habuit reconsidio acquisitor amouebo de eis qui in cenobio intrant monachos constituros. Ita turpitudo et turcillus quo dam. Quo ebus in Matth. v. Si q̃ dam peccato exercet illorum luminarium deprehenderet et vitiat animum in religione vilipenderet. Ne de eorum exercent fo. ctate: et cet facunt. In quo facto quantum ad vnum quibusdam alium tantum: cinibus quodam expellentibus vt forme de cenobio fratre et cantate omnes seregnariosis: fo. vellare non potuerant. Inter quos quidam pater nomine Eulogius: contra eidemum abscõ dit quo facto contigit quendam illuso cini anis apud alium cantatem captiuum deter tertium audiens prodictionem quam con in cantatem sam secogitauerant: tamen simplicitas tabule: abscponens eam deos pergoauit q̃ illas tabulas ad cantate: fra audam amico mittere posset: quo nihil vide ens an eis scriptum conceperant. Ille vero q̃ tabulas recepit intelligens quod ea sapie nosse sine magna causa: illas minime mi sset tabulas ad confilium cuium detulit quo nihil vel minimum quid inuenire ei penint. Nimirum vero ille qui pater fuerat absondaret de eo filio videns a patre ola parens: dixerat a patre quod erant aufer rent: et videret si aliquid de habitus scripti inuenret quod e fecerunt: e contra alioti pedimentum fi inuenerunt inuenos admirã ne sapientiam. Item cues illi tractaueruit quibus inter eos de finitas ab aliis post mum per exhumata: et mensuras: quibus dum mandata: ab offendimagnifica later. na. fatur quo pungimur: dicit ergo ster quesdam: quibus dicit quo mentes: e patrios inat a tatore pungitia. ¶ Tertio vero para bus articuliquod videlicet in celo plus mus: nerabuntur pater per promissum veniate. Ubi fra. Omnis quoq; qui religionẽ de mum vel fratres aut sorores aut pater aut matrem aut propter vel filios aut agros p. pter nomen meum centuplum accipiet vi. tam eternam possidebit. ¶ Sed et religio sorum vita tantum ejus sed et illis alios vt pos tacuum est in principio illi⁹ articuli: vbi Jpõ nãq; fuit carnus sfracte aurigaturne agraritate z doctrina e exemplis debita: et pulam credentem ad celum trahentes. Sic cut nang in pbia tota virtus mineruz pos itionum: e trium conclusionis et mixte dependet propositione. Ita tota vel magna pars virtutis e secularium: etiam conclusio nis que sit per motum quando diceſſitas

Specti. vij. sue conclusionem dependet ex vi ris ecclesiastice e religiosis. Sicut tota vita melioge e vita cordis. Et tota lucmundi e sua solus. Ita turpitudo et turcillus quo dam. Quo ebus in Matth. v. Si q̃ dam peccato exercet illorum luminarium deprehenderet et vitiat animum in religione vilipenderet. Ne de eorum exercent fo. ctate: et cet facunt. In quo facto quantum ad vnum quibusdam alium tantum: cinibus quodam expellentibus vt forme de cenobio fratre et cantate omnes seregnariosis: fo. vellare non potuerant. Inter quos quidam pater nomine Eulogius: contra eidemum abscõ dit quo facto contigit quendam illuso cini anis apud alium cantatem captiuum deter tertium audiens prodictionem quam con in cantatem sam secogitauerant: tamen simplicitas tabule: abscponens eam deos pergoauit q̃ illas tabulas ad cantate: fra audam amico mittere posset: quo nihil vide ens an eis scriptum conceperant. Ille vero q̃ tabulas recepit intelligens quod ea sapie nosse sine magna causa: illas minime mi sset tabulas ad confilium cuium detulit quo nihil vel minimum quid inuenire ei penint. Nimirum vero ille qui pater fuerat absondaret de eo filio videns a patre ola parens: dixerat a patre quod erant aufer rent: et videret si aliquid de habitus scripti inuenret quod e fecerunt: e contra alioti pedimentum fi inuenerunt inuenos admirã ne sapientiam. Item cues illi tractaueruit quibus inter eos de finitas ab aliis post mum per exhumata: et mensuras: quibus dum mandata: ab offendimagnifica later. na. fatur quo pungimur: dicit ergo ster quesdam: quibus dicit quo mentes: e patrios inat a tatore pungitia. ¶ Tertio vero para bus articuliquod videlicet in celo plus mus: nerabuntur pater per promissum veniate. Ubi fra. Omnis quoq; qui religionẽ de mum vel fratres aut sorores aut pater aut matrem aut propter vel filios aut agros p. pter nomen meum centuplum accipiet vi. tam eternam possidebit. ¶ Sed et religio sorum vita tantum ejus sed et illis alios vt pos tacuum est in principio illi⁹ articuli: vbi Jpõ nãq; fuit carnus sfracte aurigaturne agraritate z doctrina e exemplis debita: et pulam credentem ad celum trahentes. Sic cut nang in pbia tota virtus mineruz pos itionum: e trium conclusionis et mixte dependet propositione. Ita tota vel magna pars virtutis e secularium: etiam conclusio nis que sit per motum quando diceſſitas

nec inter illos habitare permittenntur: ad huc permittunt. Alij vero illos libenter eligerent si possent. Jn hoc ergo facto pruden tes ex similantur cinibus. Et vnam etiam tã alio ex similari velient: vt sicut ipli in sene illo videntes sapientiam per quas eos ex quibus deberent corporis. Sra ista adhuc sterent quomodo religiosi de eodem habi tantum malos doctrinam quomodo se bona periculis custodire deberent annuariam: e hac mors cisdem tenore: ingressus de ca nitatibus expellere vel grauiter: nec intrare et cum eis habitare volentes pro diberent ut bene religiose de resurrectione eo gitantes. ij. Mach. xij.

¶ Sed illorum religiosorum qui nec apter ar. xiij. voluntatem malas: e mitis obstitentiãs nec propter linguas detrahentiũ cessant illos informare et ipsos perseguntur: et ipsos figuunt sed quanto plus eos perseguunt e de sectare contemnit illos expellere nitũtur tanto fortius eis dare sua pfitia: tanquam magnum est in terra meritum: e in celo pre mium. Et unde nisi hic in terra meretur q̃ religiosi: e specialiter qui inter eos sunt fe nes inquietari non deberent per legẽ p. iij. vi. hoc quantum ad corpus. ¶ Secundo meritum illorum omnino crescit inter? in anima: sicut patet per exemplum ignis: cui comparantur spiritus propter sui dispositio nem: e secundo propter sui feruorem e deco rem. ¶ Primo propter sui dispositionem q̃ tanto quita sicut ignis in sua propria sphe ra circulariter fertur e immutatus in ma teria aliena semper ascendit. Sic religiosus sm propriam virtutem volunt ariam: e volens in propria esse virtutem circulariter mone tur eis illo de quibus in pb. vi. In circuitu impij ambulant: sicut vias circa ibi gites q̃ vbi e in loco vbi fuit mane. Figura de iustis qui dicunt Deut. xi. Circumibimus montẽ Seir multo tempore: q̃ non bene ibi voyst sed propriam scipiebatur voluntatem. Sic religiosus in voluntate dei z proximi suam habens voluntatem quasi in materia aliena semper ascendit: meritũ accumulat: do de virtute in virtutem vsq; videat deum deorum in sion: sicut ignis ostulgẽs e ipsa ardens in igne Eccl. i. Ad modum bene qui fuit erit quasi signis: verbum eius vt sacula ardebat. Eccl. xlviij. ¶ Et quia magno merit to magnum debetur in celo premium: nõ est dubium quin religiosus q̃ a tanto tuto eo fidelicter seruãt: magna in celo debeat mer ces sem pmiũ. Jpsi nãq; nõ seruãt: bo sicut

serui conducticij .i. mali christiani: quibus
certum redditur stipendium in terra: sed si
cut filij quibus debetur hereditas et merces
sine estimatione. Figura ad hoc Gen. xv. de
Abraã: qui propter deum patriam dereliquit
cum parentibus propter quod deus ei dixit. Ego
protector tuus sum et merces tua magna ni
mis. Et .i. Machab. .i. vbi dicitur quod vocauit
pueros suos nobiles qui secum erant nutri
ti a iuuentute sua et diuisit illis regnũ suũ.
Nec mirum quia plura propter deum dimiuũt
quam omnia regna mũdi: sicut patet per rõnem
ostensam. P. iii. 33. ¶ Nec tantũ dimiserũt sed
et multa genera martyrij sustinent. Unum in
lingua in afflictione et tormento quod habent
in hoc quod libere loqui nõ audent. Aliud in ocu
lis in hoc quod ad libitum vagari non permit-
tuntur ad videndũ mundi vanitates et spe-
ctacula. Tertium et magnum in hoc quod pro-
pria priuantur voluntate. Quartum in car
nis maceratione in hoc quod carnis resistunt
tentationibus quod durius multis videtur quam
vna hora pro christo caput amittere. Quin
tum in paupertate et labore et huiusmodi te
dijs que pauperes frequenter experiuntur
mendicantes. Quod enim talia propter deũ
sustinere durior pena sit ipsa morte: patet et
per legẽ ciuilem. Codice li. ix. titu. ad legẽ iul.
maie. l. quisquis. In qua habetur quod etiam
filij intantum pro crimine lese puniunt ma
iestatis quod eis viuere tediũ est et mori so
latium: quia exheredantur et depauperantur: et
melius est mori quam semper in pauperta
te viuere. Cui legi concordat illud Threno-
rum. iiij. Melius fuit occisis gladio quam inter
fectis fame: quoniam illi statim mortui sunt
isti extabuerunt cõsumpti ex sterilitate. Ex
quo tantum est meritum et premium omnia
propter deum derelinquentium et sustinen-
tium: beatus qui moriens deo dicere potest
tu pro me fuisti mendicus et pauper: et mul-
ta sustinuisti triginta tribus ãnis. Et ego pro
te multa dereliqui et pauper fui et multa ad
uersa sustinui a iuuentute mea: quia tales
cum deo: sicut dicitur Exo. xxix. Erunt sacer-
dotes religione perpetua.

Ar. xv. ¶ Qui quidem religiosi sacerdotes quo ad
actum et habitum in veteri testamento: quo
ad vocationem et operationem in nouo te-
stamento: videntur fuisse premonstrati. Ut
47 autem melius videatur: quomodo in vete-
ri testamento quo ad predicta figurantur:
oportet considerare quod omnes religiões
et ordines incipiendo ab ordine apłorũ vsque
ad diem istum in generali in vno concorda-
bant actu. Et in speciali aliqui ab alijs in acti

bus aliquam habuerunt diuersitatem. In
habitu vero in generali et speciali omnes ali
quã habuerunt dñiam. ¶ In generali vero
actu in hoc oẽs conueniebant: quod quadrigam
ecclesie .i. populum christianum imo generaliter
humanum genus ad celum et salutem trahe
re et portare: exemplis documentis et oratio
nibus dirigere et ducere oẽs: qui boni inter
illos fuerunt nitebantur: et nituntur ad modũ
quoddãmodo equorum vel aliorum aĩalium
que quadrigam portant et ducunt: quia sicut
ipsam quadrigam precedunt combinati: et
ipsam post se ducere nituntur. Ita isti vite
preeminentia alios precedebant: et ipsos quã
si quadrigam vel currum israel post se duce
re nitebantur: timentes ne currum dimittẽ-
tes in illam inciderent sniam: quo ad deum
que habetur Gen. xliij. Non videbitis faciem
meam: nisi adduxeritis fratrem vestrũ mi-
nimum vobiscũ. Sunt ergo equi omnes bo
ni religiosi qui a principio christianitatis ora
tionibus: ieiunijs et vel quibuscunque suffra-
gijs currũ israel ad celum ducere conabant
equi dicti propter actus et combinationis si
militudinem. De quibus Isidorus li. ety-
mol. Equi ab equalitate dicti sunt: quia sole-
bant olim duo equi equalis forme ad tra-
hendum currum iungi. Sic ad trahendum
homines ad celum: misit illos binos. Lu. x.
Currus vero vel quadriga est populus quẽ quis
liber ordo post se trahit ad salutẽ: in hoc ergo
generaliter oẽs conueniunt. ¶ In speciali
vero aliquã habent differentiam: quia aliqui
currum israel trahere ordinantur et conant
orationibus horarum et missarum quotidie
in locis suis decantationibus et sanctis me
ditationibus et cõtemplatiõibus et spiritua
libus infra domum laboribus. ¶ Alij vero
his actũ superaddunt labores corporalis per
mundum ambulantes ad pdicandũ. Sicut
illi de ordine apostolorum et de ordinibus mẽ
dicantium. ¶ habitu vero oẽs aliquam ge-
neraliter vt predictũ est: habent diuersitatẽ.
¶ Cõsiderando ergo primam cõditionẽ ge-
neralem in qua oẽs conueniant elegãter vi
dent oẽs ordines cũ populo quẽ ducunt fuisse
premõstrati: per illas quatuor quadrigas
de quibus predixit propheta dicẽs. Zach. vi. Le-
uaui oculos meos et vidi et ecce quatuor qua-
drige egredientes de medio duorum montiũ
qui medij sunt inter vetus et nouũ testm̃ par
ticipãtes naturã extremorũ: dum sm̃ vtrũque
vt debuerũt vixerũt. ¶ Cõsiderando vero se-
cundã cõditionẽ in qua aliqui ab alijs diffe
runt. Apłi et sequaces illorũ per mundum di-
scurrentes significari videntur: in hoc quod mo

post dicit qui erant robustissimi exierunt et
querebant ire et discurrere per oẽm terram
quorum cõmissio et auctoritas per hoc patet
quod sequitur. Et dixit supple deus ite per-
ambulate terram quorũ obedientia et actus
specialis et laboriosus et vtilis valde: in quo
ab alijs distinguunt: ostenduntur per hoc quod
statim sequitur. Et perambulauerunt eam.
Et vocauit me: et locutus est ad me dicẽs. Ecce
qui egrediunt in terrã aquilonis requiescere fe-
cerunt spiritũ meũ in terra aquilonis. Ecce
magna ambulationis illorum vtilitas: quia
requiescere fecerunt spiritũ suũ: et spiritũ etiã
dei in terra aquilonis. Ad literam dñium tar
tarorum: et regnũ persidis et imperiũ trepasun
danũ sup mare magnũ ad partẽ mũdi sunt
aquilonarem. In qua parte fres peregrinã
tes pro christo in multis aĩabus spiritũ etiã fe-
cerunt suo quiescere ministerio: quia sua predi-
catione innumeram multitudinem ad fi-
dem christi in illis partibus conuerterunt: a qua
peregrinatione ire volẽtes aliqualiter impe
dire nituntur prepositũ Pharaonis de quibus
48 pactũ est. J. ij. 13. Considerando insup ter-
tiam illorum cõditionẽ in qua habitũ omnes ha
bent diuersum: videntur ostẽsi fuisse in hoc quod
in eodem capitulo continet in quo sic dr̃ in qua-
driga prima equi ruffi. Primi nãque ordinis
equi .i. apłi: ruffi erãt sanguine martyrij: pro
pter sanguinis namque effusionẽ: rubrum est
indumentũ tuũ o Petre: cũ maiori parte de
collegio tuo. Sequaces vero illorum rubi-
cundi sunt igne charitatis: que eos per mun-
dum discurrere facit pro salute proximorũ.
Isti magnam post eos duxerunt et ducũt qua-
drigam saluandorũ .i. multitudinẽ christia
norum: qui sicut dr̃ ad Eph. ij. Superedifi-
cati sup fundamentũ apłorũ et prophetarũ
et c. Sequit in quadriga secũda equi nigri .i.
beatus Benedictus et beatus Gregorius et alij
de ordine illo qui proximus fuisse creditur et
immediatior ordini apłorum de ordinibus ap-
probatis in quo adorãt regem regũ cũ equis
et curribus Ezech. xxvj. Sequit. In quadri-
ga tertia equi albi .i. cisterciẽses et premõstra-
tenses. Apo. vi. Ecce equus et albus et qui se
debat sup eũ exiuit vincens vt vinceret. Se-
quitur: in quarta equi varij et fortes .i. pau
peres mendicantes varij habitu fortes et ve
loces spiritu et feruore et labore in ambulan
do et pdicando de quibus hieremie. iiij. Uelo
ciores aquilis equi illius. Et Abachuc. i. Ue-
lociores pardis equi eius: quia sunt quasi per
aera eqtes discurrẽtes. ij. Machab. v. Dum
in gladium peccatorum expugnatione. Iuxta
illud Esa. v. Ungule equorum vt silex: sũ

nõ claudicauerint vno pede terrã fortiter pre
mendo .i. veritatem intellectu sane intelligẽ
do. Et alio pede terrã non tangendo: hoc est
veritatẽ quã intelligunt non operando nec
alijs efficaciter ostendendo: de quorum quo
libet Zach. ix. Disperdam quadrigã de Effraim
et equũ de hierusalem. Quod aũt predicti equi
homines in ordinibus deo deseruientes si-
gnificent: patet per hoc quod ibidem zach.
vi. statim subditur de propheta qui quesiuit de
predictis qui essent: et de responsione sibi fa
cta. Et respondit inquit propheta et dixi ad ange
lum qui loquebatur in me qui sunt hi domine
mi. Et respondit angelus et ait ad me. Isti
quatuor sunt venti celi qui egrediuntur vt
stent coram dominatore omnis terre: de qui
bus zach. x. Posuit eos quasi equum glorie
sue in bello: et ad hoc armantur: videant tamẽ
quod arma illa nõ male portent. Sicut illi. J.
vij. 6. cum sequenti. ¶ Quãtum ad secũdam
partẽ huius articuli quod eedem religiões sint
in nouo testamẽto ostensi et expressi quantũ ad
tpis vocationem et operationem: vt Math.
xx. vbi primo mane misit in vineam suã apo
stolos: hora tertia benedictum cum regula
et ordine suo: et beatum Augusti. cũ regula
et ordine suo. In hac hora spiritussanctus
abũdãter datus est: quia in diebus suis emã-
nauerunt putei aquarum et quasi mare ad-
impleti sunt. Eccl. l. hora sexta Premonstra
tenses et Cistercienses. hora nona ordines
misit pauperum qui bene significantur per
Petrum et Joãnẽ qui ascenderunt ad horam
orationis nonã. Act. iij. Non habentes au
rum neque argẽtũ sed virtutẽ curãdi et saluã
di spiritualiter infirmos. hora vndecima in
troducet quos ipse nouit. Ecce ordinum vo
catio: quorum actum voluit christus esse vi
nee spũalis .i. ecclesie culturam: ad oẽs illo-
rum et singulos: dicens: ite et vos in vineam
meam. Math. xx. quia religio munda et im-
maculata: hec ẽ visitare pupillos et viduas
in tribulatione eorum. Jacobi primo.
¶ Quam quidẽ religionẽ in omni ordĩe ma Ar. xvi
culant et inordinata affectione et eius seque
la que multum anhelant ad officia et digni
tates quales in statu vel ordine suo vident 49
possibiles. Talium nãque intentio seu affe
ctio est obedientie exemptio: cathedre pesti-
lentie sessio: vocari ab hominibus rabbi: ha-
bere primos recubitus in cenis: et salutatio
nes in foro: et thronum iudicii possidere: gau
dere cum gaudentibus: sed nõ flere cũ flen-
tibus. Hi ideo nidũ suũ maculant: quia subesse
non sustinent: preesse non norunt: superiori
bus inobedientes: inferioribus importabi-

les: qz sunt importuni vt accipiāt: inquieti donec accipiant: qz auertente te faciem z nihil eis dante turbabuntur: ingrati cum acceperint: z tn̄ ablata colligūt: nihil interrogātes ꝓpter ꝯscientias gens intractabilis: subiici nescia: nisi cū nō valet resistere docuerūt linguas suas loqͥ grādia cū operent̄ exigua. Sicut reges gentiū ḡnant̄ pauperū subditorū. Illos ꝯ quos suspicationib⁹ mordentur: in oēm ventū dispergunt: fitqz facultas agendi ꝓ libitu z nemo dicit: cur hoc fecisti? presunt oībus: ꝓsunt paucis. Capite eis inclinatur: dicēdo. Aue rabbi. Corde simul cogitatur: vah qui destruis templū dei: susurratas delationes recipiūt: ab his qui verentur palam dicere q in aure susurrant: subditis onera grauia imponunt z importabilia nec minimo digito ea supportant: huius vana est religio. Jacobi primo.

ar.xvij ¶ Horum ꝟo actus est indiuidua colligere diligenter z custodire: de vniuersalib⁹ parū curare: esse in appropriatis parci: in cōib⁹ ꝓ- 50 digi: in causa rei cōis anxii: in cura rei familiaris hilares: in prima se improbe excusant in secunda licentiam importune extorquent in studiis vani opiniones non mores sz noviores z vaniores sectātes cisternas vacuas fodientes: telas aranearum texentes: de quibus nihil superest nisi afflictio spirit⁹: euisceratio mētis euacuatio gratie. Hi iugiter inter se contendunt: nō quis dignior: sed q̄s annosior z prior ad magisteriū habeat̄ dūqz plus oculus ad patriā habet̄ z annos: quā ad scientiā z mores: surgūt annosi indocti: quorū anni multi z actus stulti: z cathedrā rapiunt magistralem: z digni turpiter postponuntur. Qd̄ enim patria vel etas vel tps longum studendi clericū faciat strenuū: nullius consulta sinderisis vel cuiuscūqz ratio admittit ordinata. ¶ Hoc ergo inconuenienti vsitato: ad talem deuenit quorūdam status famosorum clericorum inopiam: vt qui dum ꝯm valorem exponebantur esse solebant vniuersitatum z regnorū fama flores z gloria. Heu ꝯm patriam vel temporis seu fauorem expositi fiunt aliis inferiores: in scientia pariter z opinione: z vt expressius exeat q totum vlterius non sinit angustia retineri propter ambulantes in circuitu: qui ibi videlz desinunt vbi incipiunt: pro principio medio z fine ignorantiam z sufficientem illiteraturam habentes: q̄ defecerunt scrutantes scrutinio z abominabiles facti sunt in studiis suis: perdidit Babylon scientie nomen z famam: fitqz vt dum vmbram vanitatis nō tam vanius quam insanius persequūtur: longi⁹ fugiat ab eisdem z ipsi vani sicut ea que dixerunt sine oleo gratie z scientie lumine cū lampadibus vacuis vacui relinquētur. Nec mirum si his exiliter contingat qui spiritualem hiericho quam semel in eis destruxerūt cōtra dei defensionem z maledictionem iterū reedificant: vitam circa inania cōsumendo qui Senece conuincunt̄ testimonia epistola .xlix. ad Lucilium. Pudet inquit me vt in re tam seria senes ludimus mus est syllaba: mus aūt caseum rodit: syllaba ergo caseum rodit: puta me nūc istud soluere non posse: q mihi ex ista ignorātia periculum imminet qd̄ incōmodum est: o pueriles ineptias: qd̄ mihi lusoria ista componis non est iocandi locus aperta decent z simplicia bonitatem. Etiam si multum superesset etatis parce dispēsandum erat vt sufficeret necessariis nūc ꝟo que dementia est superuacua dicere in tanta tēporis egestate. Idē in epl'a. xlix. Quod inquit nō perdidisti habes: cornua nō perdidisti: ḡ cornua habes. Non vaco ad istas ineptias: ingens in manibus negocium est: quid agā? mors me sequitur? vita fugit: aduersus hec me doce: effice vt ego mortē non timeā: z vita mea non effugiat. Idē in epl'a. xvi. dicit tales esse q̄les amentes q̄ ciuitate obsessa z senib⁹ atqz mulierib⁹ cū ceteris sollicitis circa suā salutem ipsi circa varias vacant questiūculas. Idē epl'a. lxxvij. Scis q̄ recta sit linea: quid tibi ꝓdest? si qd̄ in vita rectū sit ignoras. Sic in musica q̄ docet vocis modificationē. Sic in geometria que de mensura rōne est zc. Ista nāqz liberaliū artium confectatio molestos intempestuosos verbosos sibi placentes facit: quare ergo liberalibus studiis filios erudimus? non qz virtutem dare possunt: sed qz animū ad accipiendam virtutem preparant.

¶ Quod minus in opere ostendunt illi de q̄bus in ps̄. lxxvij. Defecerūt in vanitate dies eorū q̄ vicem totam vel magnā vite sue partē in talibus consumunt quorū tamen victus est delicatior z vestis vt frequēter preciosior. Ipsi nanqz qui patres esse deberent pauperum z duces celestis milicie z forma gregis in bonis exemplis z operibus penitentie socijs in sanguine z cede versantium cibos capiunt delicatos z somnos capiunt matutinos. Aliis inquam nocte dieqz cura peruigili festinantibus redimere tempus quoniam dies mali sunt nō tam multipliciter q̄ etiam salubriter operando: z vsqz ad vite vesperam operationem continuando. Illi econtrario z longas noctes dormitando consumunt z dies fabulando peragunt ociosos: in cena Artic. xviij. singularibus fercula ferculis apponuntur z illi qui portant pondus diei z estus penuriam patiuntur. Sicqz inter illos ludus dividitur: vt dum Judas cum loculis inuentis z foris bel qui omnia deuorat qui famelicus cibum saciatus famem famescit semper dolens de defectu cibi vel sacculi: sicut patet ꝯ.v. arti.ix. Ebrius est z potens crapulat⁹. Petrus autem z Joannes.i. debilis z pauper quibus non est aurū vel argentum: fames vt canes patiuntur. Sicqz agit̄ vt conuenientibus vobis in vnum: non est cena infirmantie corporis ruinas reficere pro cōmodo sz carnis luxuriantis curam perficere in desiderio: delicata nimis medicina prius alligari quam vulnerari membrum non percussum plangere fouere vnguento vbi nō dolet: emplastrum apponere vbi scissura non precedit sed post sequitur: qz propter crapulam multi perierunt z in multis escis erit infirmitas: qd̄ minus aduertunt sue carni tam improuide prouidentes z indiscrete: non ad necessitatem sed ad superfluitatē circa quā explendam dum prandiis incūbunt longioribus neqͥ absit festina comestione iudicare videant̄: non solum fauces cibos sed z aures z rumores sitiunt: non minus alios z confusos quam vanos z fabulosos: z q̄tum ora dapibus: tantum lingue detractionibus occupantur: postq̄ sessum est comedere z vel bibere per villam vel hortum festinant discurrere. Sedit inquit populus manducare z bibere z surrexerunt ludere: vt sacco arctus depresso z compresso: locus fiat cene. Quos reprehendit Bern̄. in epistola ad dominum abbatem: dicens. Que est hec securitas fratres inter frendentium vndiqz hostiū hastas: z circūuolantia spicula proiicere arma z prandiis incubare lationib⁹: aut molli volutari lecto: qualis ē hec ignauia o milites: z quale periculum: sicut patet. A. viij. 14. Talibus improperatur. Numeri. xxxij. Nunquid fratres vestri ibunt ad pugnam: z vos hic sedebitis. Quibus salubrius esset respondere: sicut ipsi responderunt. Nos ipsi armati z accincti pergemus ad prelium ante filios israel: donec introducamus ipsos ad loca sua. Ne eis contingat quod contingit lucifero: qui solus sedere voluit sicut dicit Esaie. xiiij. Sedebo in monte testamenti. Et quid ex hoc sequebatur? patet per hoc quod subiungit. In infernum detraheris. Aaron tum tempore vindicte non sedit nec dormiebat sed stetit inter mortuos z viuentes thuribulo in manu accepto. Numeri. xvi. Sic religiosi inter peccatores: z deum in thuribulo orationis et predicationis: ne speculator dormiens precipitetur. Quantum ad secundam partem huius articuli vanis nō tegumentum nuditatis: sed ornamentū appetitur vanitatis: queritur ad induendum: non quod vtilius sed quod subtilius z mirius ve inuenitur: non qd̄ frigus repellat: sz quod superbire compellat: quod per mollē tactum mulceat: z per colores oculos attrahat intuentium: nō quod vtilius potest obseruari: sed qd̄ venustius z vanius ostentari. Non enim ille quem ore z vita ostendere deberent. i. christus summus pastor: cuius greges custodes esse deberent: talibus legit̄ fuisse indutus ornamentis nec vectus equo vel stipatus baiulo manticam portante. Petrus etiam z omnes ordinum fundatores sine talibus satis crediderunt posse implere salutare mandatum: quo dicitur. Si amas me pasce oues meas. Joan. xxi. Si ergo vos contrarium in omnibus cōmittitis: restat q tam sit seruus maior domino suo: z discipulus supra magistrum. Et quod in his hi qui huiusmodi sunt poti⁹ sint improperatores z destructores quam religionis ostensores: quia illum habitum qui religionis signum quondam fuit speciale: nunc in signum gestant superbie: miles z monachus ex eodem sibi partiuntur cappam z caligam cum talibus insigniis christi humilitatem predicant: dei iusticias enarrant: ecclesie testamētum assumunt dilatant capucia z philateria: magnificant fimbrias: stringunt manicas: trahunt tunicas: rugant cappas: ornāt latera: produnt laqueata iocalia: ostentāt sudariola z munuscula: z dum sic currunt ad capitula plus loci illius ambitio quam deuotio terit limina. Sed inquiunt nunquid de vestibus cura est deo: z non magis de moribus nec in habitu est religio: sed in corde: ac forma hec vestium deformitatis mentium et morum est iudicium. Et cordis sine dubio thezauro procedit quicquid foris apparet viciorum. Uanum cor vanitatis notam ingerit corpori: et exterior superfluitas: z curiositas interioris certissimum est signum vanitatis: mollia indumenta mollicem indicant animi: et non tantum curaretur corporis cultus: nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus: ab illis qui se huic nequam conformant seculo: et commixti sunt inter gentes et didicerunt opera eorū. Contra quoqz vide. ꝯ. iij. 23. Et. O. vij. arti. vlt. ergo horū vana est religio.

¶ Quis vanū nō diceret paupertatis nomen? Ar.xix

vbi ex tanto fastu ? expellis petamus? incepti
ptiones: scribunt literæ minuti a cadvocant
fi incepturos: si quidem talis fit pe quo ofa
matur: q in posterum ambitiosio patroci
nium non poterit pullare: occasiones que
runtur non comparendine per se nec p se
curatorem sufficienter allegatum. Et vero
cuius fama licet vana in celebro habeat: be
tota curritur primo: sterra operit qualis
cuiusq; spiritus habitet: an tranquillus an
ros: scripturæ de partibus: honorant amici
scandalizant inimicu: mirant omnes obie
quunt nobiles tales q; paupertas: ? ipsa ex
ab ipsi? fine magno impendio se facere posse
difficenter: assertentes illos abunt nolle pau
pertatis in superbiam: q; mitorem conte
ret veritatem necnunc ipse se pauperes alle
runt. Quidam nanq; nobilis obiecere fole
bat: vel q; mendaces erant se pauperes esse
rentes: vel latrones: vt si rot repentis p per la
trocinium acquirerent. ? pfio vero congre
gatis in nummis officio quanta. Et negligē
tia paternum facrie vigilio panestimi vr
interesse dignemur: ad facra mittarum so
lemnia ad iudendum: ad ridendum: et ad
cachinnandum magis q; ad psallendū con
gregari videat: deo de quo mali sen bo?
folum ridendo nobet lugere: deo inip paine
vt dolens fed amabo amice ih magos videar
fed et q; mihi amat e qui vim ni? sentit amo
ris: si tamē nec libeat quo ceffuit in cuore?
fationibus e obtectatib? in cubilib? no dicā
in impudicicijs: ne iam cer clericos putent
p stibula latrinas e cenacula bib? pithreos
qt ibi remissio focietas effusio liberalitas:
loquitas affabilitas cachinnatio e derisio o
cōtra modestiam: e interweilum etiā eo bono
stas vocat seu videri pat. Et ad hoc amicos
mar fupia exhaurunt: fi ficbificia pticipā
tiemos pne pauperum nummis sanguinis im
macnitam agm pecuniā dissipatur: nec mi
fiunt cet? vestris? Esa. (.) Mundiciate vero q
malū murant? fustrianē quid tales faciūt
inter pofteras ? genesi plane quomodo de
fumpti? egenos fic ventrib? seruiūt gulo?
fos: quomos liber? tamen obligant? vel ve
dant? vestimentis? dantiue? quomodo pecu
nia mutuantur me nihil dando minuis ce
dario videatur: ? vt ab illo qui dat preter
it: immemor esse nō possit: qui e futuro spe
rat distolue? happostet enred indigna pano
tur: sic q dā superbus impō? necdū pau
per sit gr libro rum quos antiqui fancti pa
tres e pdecessores congregauerūt alienato
rum: ? in libraria libri minuti fuerint nu
piuam: pnō necesse est in obsequiū inopto
rū qui ad cliuentū illum pertinere dignos
scit? po pecunia alienigenis: ? ipsis ad
pne tuo iterum non duplicantur siue obe
sequunt? succeffionibus quos a tali vendito
nis fol?citudine preseruant in enum. ?pi
ma pbis? ela qui pecunia nummorum non piget
expenssarum? laborum e futurarum pena
rum q; quid prodest in scrinio mādi deuinent
reliquiis? nummis: ? adhuc in monasterio
nasteriis fustinent demoni. ? pfertim cū
inter est? rvum pottionem suam recipere
cū persecutis hominib? an cum demonibus
an cum angelis: ? ne ? ipsis quidē ? ipsa ex
plenq; ad pontere anime ascendere nititur
omnatur: nec in summa qua dam ostinat fac
cōstitutum? sed impugnatur? cui rationi
nationē? e futuro labore cōsummat? qui ne
pēlerni. Decessit eos dns alicn arentur. Et
becaufes: in fta vdeātur beneficere omni na
tionē contra nos: cercellā natorem? ex quo
cabe humilis in oculis fuis caput cōstitue
renat? erubuit? sit ur Sioni? sup? ge
nos regna vt ediscēres edificare? e planta
re? dm vici posiut in deo spem suam e nō
in fortitudine d volūtate habitabat: ? pabi
abidabat anxitijs: e? spicialib? sanctis fui
mentanens. Et vt de recto me? pcēt ei per
fidio in dei: ad equos fugiem? e? superuio
ra? ascēdem?. Esa. xxx. Et ad caputula vala
ipa per mundum contra dm? Spfe obliga
t fuor e recedere unt? pb. xx. sicut? offēdit? est
lupus. d. xij. xs. (.) Si ducēt e? reposa mun
ti? e? dolēs? detenciantes e? charitas in ec
clesia? rectū intelligit? ideo tas p certio
nos? e etiā p? persone? ad loca dsideria ei?
q? oportet illos regentib? ecclesiarum? face
re. Dūb? rndet? q? tota pars detrectat? ut de
tas? pribunone? pctūtrias et illis a quib?
pmittet? p? quo pecunia? sit et? e? pueros
ops? loca inter? e? duudant? et qui nunquā
potēt? puto regimini derelicta. Persone? ec
ad loca distantia nulle? attribuūne nō in
digerent? si antiquo? patrum qui pmittus
ri? ab ordines: ? toti? ecclam? beo? uacātis
in pdicādo? e mdicādo? semitas? eq? erent
ēd enim nō recipiunt? p amore deo sed mit
tant? p? pecunia? quo crede magistros? facias
? certo e? hoc defectum nō arguit in illis: p
quas transeūt? ed? defectum humilitatis in
qs qui non petunt. Omnino nanq; qui petit
aspicet? ? querit nummos? pallasti? apene
rat. Matth. vij. ? Luce. xi. (.) Quod ergo mi
rum? nihil gratiq; accipiunt: qui nihil pe
unone dent? pulchrius? postpatum? e forta
sitnum pro amore nummi querūt? que? ho
spitalitatem eo grauo oblatam sicut ali?
quando visum est nonteuerant: p ter equos
? famul? suos? quibus in vijs? ? ciuitatib?
ranide qui? Ecclā 18. c. Si malū? quo
vidi. Et in tra Seruos? equites? pmeper
? patres pmittui ordine ambulāres qua
ti? seruos super terram. In quibus? de bo
nis expenderēt parentalibus vel pfonalib?
ffet tolerabile malum: sed de nobis? e? ser
mum fuoti. ? de eum mittit? ? mittet? ? ne
inter illos qui ambulant vt? stat? are dum ve
bo qui dicit? per alia? e ambulare dum ve
nit? ad cunct? terminum qui humit? pauc
filios? ? dat? eos. Qui ergo pmittit? ne ter
lud Esa. xxvij. Qui pecuniā tenuit patas
ter in mu crat fecidio nos? illud Matt. xxij.
De eo nos fariet? p hanc? pmittit? pmittit
peer? re: qua hypocrisis non equitat? qui de
q mat in mensa? ? aretum? ? minimum fricat
fiamus e enera gramus in laboribus in con
tribuit? nobis? ? alijs expensis? sudam in
penendo: bouces ceci exolantes cubicmis? e
inclam autem gluriantes: qui denotatis de
mee pauperum sub obtentu vanitatis. No
ta legem contra rales. V. tij. ?. Sed q? pre
tactum est? q? si nummo mitta expenderēt
lim? de pcisualibus? e eo datis expendit?
fusti tantes? pfondebunt? q? minister dñi tam
de illec? vitere debet. Quibus? respondetur:
q? de hui quc es? dñi? a diuersis causa offi
q? quod? habet? et minus? q? quod facientes
ture in via deberent: quia qui recipit
causa? officij vel admnistrationis: etiā si tm
usserā? mne cuiusc? nementur in offcio vel
circa a? mnistrationem? di pendentes
lim? de pcisualibus? e eo datis expendit?
fusti tantes? pfondebunt? q? minister dñi tam
de illec? vitere debet. Quibus? respondetur:
q? de hui quc es? dñi? a diuersis causa offi
q? quod? habet? et minus? q? quod facientes
ture in via deberent: quia qui recipit
causa? officij vel admnistrationis: etiā si tm
usserā? mne cuiusc? nementur in offcio vel
circa a? mnistrationem? di pendentes
in commodo proprio: ficut primo patet tas
in terra q? in gil. ff. de pcuratro. le. qui pa
pio nomine. ff. de negotijs gestis. ? Idem
pat? fec. ff. de a? mnistra. tuto. ? in in
fenato. li. ij. vb. ? habetur q? quod acquirit
unte? recipit ratione tutele? curat? circa tu
telam expendere vel pupillo restituere. Ide
de plures leges hu? concordantes. C. in?.
is. cum? sequen. C. de ex. ts. Et. p. tij. 42.
quibus? a? mendant? auctoritate? legis hui
ne. O. vij. ?.

Ar. xxi

(.) Sequitur ex precedentibus planctus? fen
lamentatio: sic? non illorum? frenetic? cum
qui diffipat? tantum? pecuniarum? cum plan
gendi? tantequa? nō plāgantur? sed illorum
qui rumam? brem? fam? et? ptitie lamēta
tur. Cuius non plangeret ad predicta mala
deu cnisse? ordine? tam? fanctū? tang? perpū
ordinem vel quo nullus in terra ob cultura
tu decem? charitatem? ardorem? similter
ordinibus angelorum. Et carnem quidem
fuam crucifixit? cum? vicijs? e? concupisce

tijs predicabāt cum Paulo:laborabāt cum
Martha:dei faciem cum Maria et angelis
61 contemplabātur.Sȝ heu quomodo obscu-
ratū est aurū:mutatus est color optim⁹ ab
illo pristino fulgore: quia viderunt eam ho
stes ꝛ deriserunt sabbata eius quia dat⁹ est
ei pro suaui odore virtutum:fetor viciorȝ
et pro crispanti crine celestis decoris calui-
cium turpissime denudationis.Omnes qui
glorificabant eam spreuerunt eam:quia vi-
derūt ignominiam eius:quoniā singularis
ferus depastus est eā. Hec aūt scribens con
tra nullū loquor ordinem : quia sicut dicit
Bern.in appologia. Hec ꝛ si videntur fieri
in ordine:nullus quippe ordo quippiā inor
dinatum recipit:quod vero inordinatū est:
ordo non est:vnde non aduersus ordinem:
sed pro ordine disputare putandus ero : si
nō ordinem in hominibus:sed hominum vi
cia reprehendo.O quātuȝ distamus ab his
qui in diebus Antonij extiterunt monachi
Siquidem illi tanta auiditate inuicem pa
nem animarum participant vt corporis ci-
bum obliti:diem plerumqȝ ieiunis ventrib⁹
sed non ieiunis mentibus transirent:et hic
erat rectus ordo quādo digniori parte pri⁹
seruiebat.¶Nobis vero conuenientibus in
vnum : vt verbis apostoli vtar:iam non est
dominicam cenam manducare. Panē quip
pe celestem:nemo est qui requirit:nemo est
qui tribuat:nihil de scripturis:nihil de salu
te agitur animarum . Sed nuge et risus et
verba proferuntur in vanum:et inter pran-
dendum quantum fauces dapibus : tan -
tum aures pascuntur rumorib⁹. Nota.P.
iij.2.
Ar.xxij ¶His in presenti ꝛ socijs illorum ratione so
cietatis : pena et periculum imminet inuo-
luntarie paupertatis:et in futuro ipsis so-
63 lis durior restat afflictio penalitatis. Pri-
mum patet quia sicut destructis fundamē-
tis operis:necesse est op⁹ cadere:ita destru-
cta sanctitate que est fundamentum ꝛ ma-
ter abundantie religionis:sicut patet supra
e.c.xxij.necesse est abundantiam deficere:et
sicut humilitate ascenditur: ita ꝛ superbia
descenditur.Sed heu quid dicam?incrassa
ti impinguati dilatati dereliquerunt deum
64 Deut.xxxij.Nota.A.viij.15.Secundum in-
super quod videlicet vita irreligiosa in alio
seculo penaȝ causat patet:quia hic minime
illorum puniuntur leuitates:sicut ostēsum
est.M.xj.137. Et.O.vj.45 , de mouente sine
cuculla.Si ergo iste puniebatur:vel si habi
tum dimittens quo ad mundum apostata
reputetur:ꝛ tanqȝ apostata puniatur:cum
continentia paupertas voluntaria et obe-
dientia sint ita de substantia religionis :
etiam plus qȝ habitus:sequi videtur quod
predicta vel aliquod trium deserens predi-
ctorū apud deum apostata reputetur:ꝛ tanqȝ
apostata sit puniendus:et grauiter affligē
dus:sicut patet per exemplum primorū apo
statarum:id est angelorū qui de statu obe-
Exē. dientie in celo:ꝛ primorum parētum in pa-
radiso recesserunt.Et per exemplum de Bal
thasar:de quo habetur.O.vj.77. Ex quib⁹
ostenditur veritas illius visionis:de qua in
vitas patrum habetur vbi continetur:quod
abbas Siluanus raptus: vidit multos de
habitu suo duci ad tormenta.Ex quib⁹ om-
nibus patet:qȝ irreligiosi si fuerint:iudiciū
pre omnibus gentibus portabunt.iij.Esdre
primo.
¶Sed nōnulli illorum ideo minus penas Arti.xxiij.
timēt predictas:quia quot habēt vitia tot ha
bent vitiorū operimēta:ad modum diaboli
65 de quo dictum est.F.j.30.Illi namqȝ qui inter
religiosos victo laborant ppterianis:se ex-
cusant ꝛ male cooperiunt prouidentia con-
tra futuros defectus:sicut hortolanus.E.
iij.45. Illi vero qui ꝓpter voluntatis sequū
tur desideria:se excusatos a vicio estimant
inobedientie:quādo superior gladium non
exuunt in virtute sancte obedientie ei pre-
cipiendo.Sed aduertant tales:qȝ deus nō le-
gitur tali precepto primos alligasse paren
tes:ne de ligno comederent vetito. Vide de
hac materia.J.iiij.7.Illi vero qui carnis se-
quunt̄ pigritiam: se excusant corporis affe
ctata sanitate dicētes:quia nemo vnqȝ car-
nem suam odio habuit ad modum illius qui
sudare consueuit.A.viij.14.Illi vero qui pri
matum inter alios gerere vident̄:qui am-
bulant in magnis ꝛ in mirabilibus:qui equi
tatem expellunt de locis in quibus honores
ꝛ delicie diuiduntur:se excusant dicētes: nō
equaliter valetis omnes:de valore equiuo
cantes: ꝛ equalitatē expellētes:sicut patet.
E.iiij.4.¶Inconstantes vero:de quib⁹ di-
ctum est.J.ij.5.se excusant grauaminis vel
tedij illatione: ꝓpter qđ noua querunt loca
ad modū ciconie:de qua.P.xiij.38.Illi vero
qui parua negligūt vel contēnunt: se excu-
sant qȝ magna tenent nec pessima commit-
tunt: quia nō sunt adulteri raptores homi
cide ꝛ huiusmodi.Contra quos vide.P.v.
ar.vij.quid enim valet qȝ nauis a magnis
custodiatur vndis:si guttis paulatim intrā
tibus submergatur. Vel quid valet quod a
leone magno ex vna parte se custodiat et a
serpente ex alia parte occidatur . Ita quid

66 valet qȝ a luxuria ꝛ homicidio se custodiāt:
si superbia vel inuidia que subtiliter intrā t
pereant.Curiosi vero ꝛ vani in habitu ꝛ or
Exē. natu se excusant honestate mentientes:pro
pter quod destruentur.Exemplo cuiusdam
monasterij de quo refert Beda de gestis an
glorum de quodam:qui ante combustionē
cuiusdam monasterij illud comburendum
esse predixit:quia vacabant texendis subti-
libus indumentis:quibus seipsas admini-
cem ornarēt more sponsarum vt exteriorū
virorum sibi amiciciam compararent. Ta-
les deo non placent:nec in celo ei sociabunt̄
sicut illi soli qui ei moribus placere conant̄
sicut patȝ in libro Hester.ij.in quo continet̄:
qȝ multe erant simul in quadā custodia cō
gregate: vt que in custodia illa regi placeret
ei ad conregnandum associaret̄:inter quas
sola Hester que se exterius ornare noluit:re
gi placuit ꝛ cū ipo regnauit omnibus alijs
que mundiciam solam querebant exterius
tanqȝ immundis abdicatis.Nec mirum:quia
Deut.xiiij.habet̄.Quod omne qđ reptat ꝛ
pennulas habet immundū est.Ita illi qui
in religione vel ecclesia ratione ordinis vel
status vident̄ volucres celi pēnas habētes
quibus seipsos ꝛ alios in altum volando:
ad celos portare deberēt . Vel qui in seculo
vel religione curioso habitu:quasi pennas
in multis appendicijs ꝛ diuersis vident̄ co
loribus:ꝛ circa terrenas reptāt cōcupiscen
tias:ꝛ vanorum hominum querūt gloriā:
illam gloriam qua filia regis ei placere niti
tur:de qua in ps.xliiij . Omnis gloria filie
regis ab intus derelinquentes:huius vana
est religio Jacobi.j . Tales deus et angeli
destruēt ꝛ repudiabunt: sicut predictus rex
Assuerus repudiauit qđ ceteri⁹ placere co-
nabat̄.Et sicut cōsimiles a mūdi principio
dereliquebant:ꝛ destruxerunt ꝛ nō verebā
tur ꝓpter religionem.ij.Machab.vj. Vide
de hac materia.F.e.c.xvj.
¶Experimentum bonorum religiosorum ꝛ
malorū capere possent: qui voluerint ꝑ simi
litudinem ꝛ differentiam solis ꝛ lune.Sol
namqȝ tres hȝ similitudines seu cōditiones
que quidem in religioso inuēte: certo expe-
rimento verum ostēdūt religiosuȝ.Et luna
tres habet contrarias que peruersum mon
strāt religionis destructorem.Sol nāqȝ pri
mo est in se rotūdus.Sic bonus religiosus
debet esse quasi rotundus ꝓpter prompti-
tudinem quā habere debet ad obedientiaȝ.
Corpus nāqȝ rotundū facilius mouet̄:sicut
ostensum est.J.iiij.10.Sic perfect⁹ obediēs
nescit moram mandatum non procrastinat
Malus vero qui solo nomine est religiosus
ad modum lune est cornutus:nec ad mouē
dum contra voluntatem suam est facilis:si
cut nec corpus cornutū.Secundo sol habet
in se mundiciam ꝛ claritatem per naturalē
eius conditionem. Sic bon⁹ religiosus ha
bet in se ipse mundiciam:per carnis continē
tiam:ꝛ macerationem cum his qui carnem
suam crucifixerunt cum vicijs ꝛ concupiscē
tijs ad Gal.v.Luna vero in se est maculosa
ꝛ quāto plus soli appropinquat:quātū ad
aspectum nostrū:tanto plus decrescit ꝛ mi
nus habet de lumine.Sic mali in religione
vel quocūqȝ statu sunt in se maculosi:ꝛ quā
to plus cum mali sint in statu religionis vel
prelationis deo per gradus altitudinē ap-
propinquāt:tanto plus spiritualiter decre-
scunt ꝛ min⁹ de lumine habēt gratie:ꝛ plus
de peccato quia quanto gradus altior tan
to peccatuȝ grauius.Talibus ergo in mor
tis hora continget:quod conuenit preposi-
tioni in grāmatica : quia sicut prepositioni
duo casus accidunt in donato: actūs videli
cet ꝛ ablatiuus.Ita eis continget qui in re
ligione vel statu vel dominio ꝑponunt̄ in iu
dicio mortis.Casus accusatiuus : quando
a demonibus accusabunt̄.Sicut patȝ.D.ij.
7.Et ablatiuus:quando omnia qȝ dilexerūt
et etiam regnum dei ab eis auferet̄.Tertio
sol in situ magnā habȝ altitudinē.Sic vere
religiosi ꝑ voluntariā paupertatem de quib⁹
dicit̄.ij.Cor.viij.Altissima paupertas eorū
abundauit in diuitias simplicitatis. Mali
ad modum lune inferiorem tenent locū : quia
circa terrena lucra pl⁹ occupant̄ plusqȝ ter- 68
renis onusti deprimūtur. Sic ergo sicut di
citur Eccl.xxvij. Homo sensat⁹ sicut sol per
manet: stultus vt luna mutatur . Sic ergo
tu qui es vir religiosus ac timens deū Act.
x.tracta ꝛ loquere:vt per totum capitulum
ꝑcedēs ostensum est cū viro religioso de san
ctitate Eccl.xxxvij . Juste ꝛ religiose de re-
surrectione cogitans.ij.Mach.xij. Iterum
sicut luna eclipsat solem:ita ipse ꝛ specialr
de religione existentes nituntur mendacijs
suis obscurare bonos. Qđ vero pacē habēt
nō est nouū nam sicut habuit lucifer ꝛ bar-
rabas latro: qȝ vero multi eis credunt:vide
tur mirum : quia nec boni sunt nec fideles.
Probatio quia si essent etiā inter malos boni
esse possent:sicut liliū inter spinas : et sicut
Loth in sodomis:ꝛ Noe in mūdo:ꝛ Job in
terra hus:ꝛ Thobias inter assirios.Et ita
econuerso inter bonos possunt esse mali:si-
cut Judas in societate christi ꝛ aplorū. Si-
ne galli de qb⁹ recedūt sint boni siue mali

oportet eos fateri seipsos esse malos: qui malum suum alijs imponunt. Nec mirū: q2 sicut latro fortiter mentiretur: vt per hoc talis non reputaretur ista isti. Et sic latroni nō est credendū anteꝙ ducatur ad furcas: ita nec istis nec eorum fautoribus ⁊c.

R.vj. **Restitutionis rei vel** fame aliene. Primo ostendetur necessitas. Secūdo a quibus fieri dꝫ. Tertio qualiter fieri dꝫ. Quarto restitutionis ostēdetur difficultas. Quinto difficultatis causa. Sexto non restituentium fatuitas ⁊ comparatio. Septimo pena illorum ostenditur atqꝫ periculum.

Arti.j. ¶ Quātum ad primū habentes aliena: tria necessitare deberēt ad restituendum: timor: amor ⁊ rō. Primū patꝫ q2 sicut timor captionis ⁊ suspendij: facit latronem proijcere furtum in via per quā dn̄s rei ipsum sequitur ad capiendum maleno ꝙ dn̄s illud habeat: ꝙ ꝙ ipse cū illo capiatur. Sic q̄ alienā rem vel famam abstulit: si vult euadere furcas inferni ⁊ ipsos qui ipsum ad capiendum persequuntur: sic illā proijciat ꝙ ei restituatur a quo fuerat ablata: q2 dicit regula iuris. li. vj. c. peccatū ꝙ non dimittitur peccm̄ nisi restituatur ablatum: sicut patet. P. vij. 5. Ibi habentur ad hoc leges ecclesiastice: quibus sacra concordat scriptura Leuiti. v. Ipsumqꝫ inquit qd̄ intulit damni restituet. Sed q2 timor pene vel ne plura amitteret nō est cā restitutionis sufficiēs ad salutē: q2 timor non est in charitate. j. Joh. iiij. Necessariū est ꝙ predictus timor in amore firmatur: q2 aliter vtrūqꝫ amittit: ⁊ qd̄ restituit ⁊ vitā seu celū qd̄ timet amittere nisi restituat.

Exēm Exemplū ad hoc de neganti alteri magnum depositū: de quibus fertur ꝙ cum quidā apud aliū magnū thesaurū deposuisset ad custodiendū: q2 guerras in via per quā iturus erat timuit: cū vero negocio pro quo iuerat peracto rediret: alius depositū negauit. Alius ꝟo ad patriā dolens rediens: de cōsilio cuiusdā sapiētis: iterū ad predictū rediit depositi custodem cōuentione facta: ꝙ dum simul in domo loquerentur: ille consiliarius superueniret quasi vtriqꝫ ignotus cū pluribus aīalibus onustis fingēs se ꝙ totum qd̄ habuit apud ipsū tanꝙ apud illius ciuitatis fideliorē deponeret vsqꝫ ad reditū suū: quo viso ille depositarius timēs ne prior ipsum de depositi detentione diffamaret: spe habendi plus a secūdo: totū priori restituit. Et sic vtrūqꝫ tam habito ꝙ desiderato caruit: q2 timida ⁊ inordinata volūtate restituit. Sic illi qui tantū timore mortis vel ne vitam amittant eternā: ⁊ in inferno suspendantur restituūt: propter qd̄ sicut dicitur Osee. xij. Opprobrium suū restituet ei dominus. Sed amore dei restituenti: restituet dominus multo meliora: hic videlicet gratiam ⁊ societatem angelorum ⁊ participationem ecclesie ⁊ seipsum sibiipsum de carcere diaboli liberando: ⁊ gremio ecclesie restituēdo. Juxta illud Gen̄. xl. Restituet te in locum pristinum ⁊ in futuram gloriam ⁊ hereditatem eternā. Juxta illud ps̄. xv. Tu es qui restitues hereditatē meam mihi. Sꝫ heu multi nec vna de cā nec alia restituunt: de quibus tactū est. A. xij. 47. Quos ratio necessitate deberet: ad restituendū: quia si infirmitate ad mortem detentus posset pro bonis suis a morte liberari vel carceri durissimo in perpetuum adiudicatus posset aliquo qd̄ haberet de carcere euadere: ⁊ scirent ꝙ nullo modo euaderent mortē vel carcerē nisi darent: credo ꝙ multi potius omnia darent que possent vt mortem ⁊ carcerem euaderent corporis: ⁊ vt a squalore ⁊ fame ⁊ miseria liberarētur corporis: que cito finē haberent ēt si illa ad finē nō sustinerent. Ergo ampliori ratione oīa que male habet ⁊ sua non sunt. dare deberet dominis suis: vt mortem ⁊ carcerem ⁊ famem ⁊ miseriam euaderet inferni: que nunquam finem habebunt. Si enim que sua sunt daret: vt penam euaderet corporis breuem: ergo rationabiliter non deberet grauari dare aliena que sua nō sunt: vt tam corporis ꝙ anime mortem euaderet eternā. Hoc firmiter aduertētes: ꝙ nō est alius euadendi modus vbi facultas adest restituendi: q2 ꝙdiu aliena pecunia vel bona sunt in tua domo vel cista: ⁊ aliena fama est lesa: tamdiu erit peccatū in anima: hic ⁊ alibi pena vsqꝫ restituantur. Restitue ergo quia melius est ire cum modico ⁊ cum paupere vlceroso ad celum quā cum omnibus diuitijs huius mundi: ⁊ cū omnibus delitijs cum diuite epulone Lu. xvj. ad infernum. Si habes multa restituere ⁊ non poteris omnia simul reddere: fac pro tempore liberando et in vita eterna exhibendo: ⁊ pro magna hereditate celi emenda: quod faceres pro filio tuo in scholis exhibendo: vel pro hereditate vel mercatione terrena maximi lucri emenda. Si enim ad exhibendum filium suum quis in scholis omni septimana tres vel quatuor denarios expenderet: vel pro maxima terra emenda: si ita esset quod quasi pro nihilo illam habere posset: si aliquam paruam haberet pecuniam pauci sunt qui vel non alia q̄ venderent

possent venderent vel aliunde pararent: vt omni septimana vnum vel duos denarios reponerent vt hereditatem illam emerent. Ergo a fortiori ratione omni septimana aliquid colligere deberet pro seipso exhibendo in vita eterna: ⁊ pro illa hereditate seu regno emendo: vt in die mortis veraciter ⁊ confidēter dicere possit illud. ij. Regum. xvj. Hodie restituet mihi dominus regnū patris mei.

Arti.ij. ¶ Ista vero restitutio. Primo fieri debet a male dantibus ⁊ recipientibus. M. xiiij. articu. v. Secundo a prelatis et viris ecclesiasticis: bona ecclesie male expendentibus. P. xiij. arti. xj. Tertio a dantibus ⁊ non habentibus potestatem dandi: sicut sunt ministri dnōꝝ ⁊ collectores garbarū vel decimarum ⁊ a recipientibus ab eisdem. P. xiij. arti. xij. Quarto a fisco: in casibus: vbi ille cuius bona dn̄o confiscantur est debitis obligatus: vel tenetur alijs restituere: ipse dn̄s: quem iura fiscum vocāt tenetur reddere etiā per iusticiam legis ciuilis: q̄ minus rigida est: ꝙ iusticia dei: sicut patet. ff. de iure fisci. l. nō possunt. i. in. ff. nouo. li. xj. vbi habetur quod sequitur. Non possunt inquit illa bona ad fiscū pertinere: nisi que creditoribus superfutura sunt: illud enim bonoꝝ cuiuscunqꝫ esse intelligitur qd̄ eri alieno superest ⁊ illud tm̄ fisco cōpetere pōt: ⁊ nō illud in quo obligatus: quia illud suū nō est. Quod tn̄ cōtra legē istam fauit in parte tactū est. M. viij. 38. Quinto generaliter ab illis ad quoꝝ manus bona ablata deuenerunt. P. vij. 5. Sexto vniuersaliter omnes illi qui in sequentibus versibus cōprehenduntur. Jussio cōsiliū cōsensus palpo recursus. Participās mutus nō obstās nō manifestās. Quoꝝ declaratione vide in summa confess. li. ij. ti. v. de raptoribus. q. lxv. que incipit: quero ergo. Ibi nota qd̄ quando vnus vadit cum alijs ad malefaciendū qui simul totum malū fecisset: ipse non tenetur nisi de parte ei adueniente: si ab alijs distinguatur. Si vero damnū quod ipse intulit ab alijs distingui non potest: fiat estimatio de vniuerso damno: ⁊ ipse pro rata sua restituat. Et hoc est quod precipitur Exo. xxij. Si leserit inquit quispiam agrum vel vineam pro damni estimatione restituet. Qualiter autem restitutio sit facienda: quantum ad famam ostensum est. D. vj. 37.

Arti.iij. ¶ Quantū vero ad alias res. primo necesse est: ꝙ fiat statim: sicut patet per sctm̄ Tho. in summa. q. lxij. arti. viij. qui dicit ꝙ ille q̄ tenetur ad restitutionem seu tenetur aliquid restituere illud statim facere debet. Cuius ratio est: quia sicut accipere rem alienam est peccatum ⁊ contra iusticiam ita detinere eam: quia per hoc ꝙ aliquis detinet rem alienā inuito domino impedit eum ab vsu rei sue: ⁊ sic facit ei iniuriam: manifestū est autem ꝙ non licet per modicum tempus in peccato morari: sed quilibet tenetur statim peccatum deserere: sm̄ illud Eccl. xxj. quasi a facie colubri fuge peccm̄: ⁊ ideo quilibet tenetur statim restituere vel petere dilationē ab eo: qui pōt vsum rei concedere. Cui concordat decretum factum in Aurelianensi concilio. xxxvj. q. j. c. vlti. § ex hac. dicens: ꝙ rapina dupliciter pōt fieri: vel qn̄ res rapitur vel qn̄ vsus rei violēter eripitur. Ergo sicut dicitur Thobie. iiij. Statim ei mercedem restitue. Secundo ꝙ fiat discrete: sic videlicet ꝙ semper absolutionē precedat: nisi spoliatus dilationem dederit. ¶ Pro quo est aduertendum ꝙ Hosti. vult sm̄: ꝙ dicit: ꝙ discretus sacerdos potest suā conscientiā informare ex eo ꝙ intendit vtiliter gere negocium creditoris: nam si videt ꝙ aliter non pōt in perpetuum recuperare: vel non ita cito vel ita commode potest recepto iuramēto vel alia sufficienti cautione si haberi pōt: dilationē concedere: ⁊ sub hac conditione si hoc compleuerit infra diem talem petōrē absoluere: vt sic creditor: qd̄ ei debetur recuperet ⁊ peccator non recedat a presbytero desperatus. Hoc probat per leges. ff. de nego. gest. l. in. ff. veteri. li. iij. l. soluendo. ff. de mino. l. in digesto veteri. li. iiij. l. ait pretor. ff. de solutionibus. l. soluere. l. in. ff. no. viij. li. Alij dicūt vbi sciri possunt persone spoliatorum: non potest sacerdos dare dilationem vel quietare sine cōsensu spoliatorum vel creditorum. Et ista est securior via: quia qn̄ habent a cōfessore dilationē ⁊ absolutionē vix vnqꝫ restituunt: sed omni anno nouam petunt dilationem impotētiā restitutionis allegantes. Nec mirū q2 quāto diutius expectauerint: ⁊ in petō iniuste detentionis morā traxerint: tāto erūt impotētiores ergo statim ante absolutionem restituere ei oīa que sua sunt. iiij. Reg. viij. ¶ Sed heu multi in hac re cuidam assimilantur trufatori: cui cū in confessione diceretur: ꝙ oportuit hic restituere vel in die iudicij durum deo compotū reddere: sto inquit ad terminum longiorem. Ita illi qui nō curāt quāta habeant de alieno: nisi ꝙ hic nō restituant: qui malunt deo ꝙ hoī rn̄dere ⁊ potius eternā oīm rerum ꝙ tpalē vnius rei volūt defectū ⁊ paupertatem. Quoꝝ quanta sit stulticia patebit in fine: sicut ostēdit autoritas beati Gregorij. D. xj. 14. Tertio ꝙ fiat integraliter sm̄ rei ablate

seu damni equalitatem et proportionem.
5 Iusta illud Leuit. xxiiij. Dente p dente reddetur quod est obra multos qui tollo ab alijs nisi de detinentem non iubenter dimittunt nec restituit: sed forte parrem de alia parte remissionem petit qui apud homines aut iudex tunc tenus habuerit si possint cognitis de alijs habeat a malo debitore. Et hoc non sufficit: sicut pts per decretales li. v. ti. de sententia. Si§ vinrarij super quibus dicit glo. ordinaria quod ad sufficit ep remissionem obtinendi: bona voluntate creditoris non aut malia voluntate per argumentum a contrario sensu. Tales enim qui aliquas quo insuste detinet dimittere volunt: e aliquando. Aliquando aut malunt e egentijs: q dparao ppin nunciatore voluntate non potest e remitti. Deodi. Non sic christian§ sed sicut dicit Job. xij. In integrum restituet.

Arti. xij. 7

Et hoc intem in tere si in foro penitentie petentem impoimitur restitutionis difficillimum: quia omnes alias penitentias libentius recipit§ illam: e quod petius eis illam si recipiat: nemo sit perfectus qui a mortificatione e mortificatione carnis: e contradictione e dilatione petitione illa recipit: qua recepta z pmissa illam plongandam in anni in anni semper dicendo volo vsq; ad mortem et nunc dicet filijs vel executoribus q ipsi restituat: e post mortem faciant eo cardinales: e parochianis: et post suspectum furti reddant: falso: quandoquidem errore decepti restituunt: q§ alijs plus debuerant animas suas ipsi dilexerunt: e q plus q illorum facile: et beationem vel q forte ipsi fit cupidi nō esse in bonotū detentores ad manus illorum pervenerunt: et sic ipsi fierunt. Causa ista Quarebat inquit q burus stongungus trarium sepius vsum est: quia sicut ipse dicta fua reddere nolluerunt suum vicerunt: sed vsq ad mortē volucrunt esse alijs obstis gantia vinus q§ delunctis. Ja illi ad eno tum restituere: e simul cum hoc petunt par tum manus bona illoy peuenisse: q sic in testamento ad debitoy solutionē ordinant volūt: ese eis obligati dū vixit: e etiā alios venit e defunctis quibus ipsi dū vixerunt tenebantur: eadē quippe mēsura qua alijs mēsi fuerit remetur et eis mēt. vij. quod de functus sentiet se sic: illud Isaiē. xl. Iocus fanctis reddidit mihi illo hoc iuste pmittere: qui sicut dicitur Job. xxij. Iusta vias eo dum sin mueniuntur. In aliquibus aliis singulorum restituere ex. Unde de hac mate ria. Extra. per totum. Patet ergo quod tas 8 sue qui de peccatis suis dolent e confitentur sed restituere nolunt: eadem specie qui fact per aliquem alijenam a simili titur quod in tertia defect probatione. Sic etiam qui monias ad raptores e omnes male consentes qui volent e confitentibus ad restitutionē deficiunt. Ibi enim obtenta mala aurū eprimit. Dicit. iij. Q. eo quo ne dicit ei alienā rei vel fame calumniaretur e famius constituim esset q§ famū dimittere illibatam e rem non auferre alienā. Illi ex qui ex poffitio allegant q pe verecundia dicēs non possum restituere difficultatem nec alienā restituere pte paugram. Quia facere possent: fi vellent qui sin facere nolli fall§ ea impotantia e ex contingentia.

¶ Quādo ergo de fame vel alterius calumniari bat an eo restituere debeāt: fic iudicat quādā cognitas qui eundam dimitt nu fu: ea pro verecundia ni diffamationis remedia: nionez pateant: pot hic ad tuae tempus fultinere: et coram paucis e paucis e mi dabus e foste fatuis: imo sine foste fatuis: tunc reportet fi a deo e a fipientibus de uti cuns celesti e cessā ab illis qui nūc sui non reputant qui pbita facilit. Illi namq; frahter fluios reputabit: qui fidicta nūc affirmāt. Cogitare inquit debent e pone ibi q potens ad dedandum seruū fuū: fuū: ficut nobilis: et ita bonus et prudus fit ad iudicandum: et q quibus potentia vel ei: et bonitate fequi debet firma fides: q ita fuit q ad hum nobis expedit ad falute Jacobum cognitum fui in hoc: q te re ens no. ¶ Si vero cognitandum esset: q tur pe cum illi fardello in collo cū mundo mundo compareret: de qua apparitione e lucidi predicatorum in ep. R. i. s. In quibus impedirent eandem facti difficultatum: ne fili vel filie non habeant fuā hanc vnde primi quoniam: o omne per dolum tam ad colligendum q ad colligendū: q§ ad colligendum: fiunt pater. R. iij. s. r. c. Cum quo non distinctionem fiuorum. R. ibidē. Qua fupposita primo addendum eli in generali: e in omnem casum fine gra n fiuitum: dato nō quod magna fallacia q§ plus alios q§ fe ipfum diligere: e contra timen charitate ordinent eli: fe ipfum per dere tocedere: et alij laure viuant vel dite ne de contra regulam grammaticalē: qua natur. Cum facere fefe femper tibi proximo alio. Secunda eadem pater ancenta conclusio: qua furtum fen fardellum de nale per quēlibet in collo pondus nimodēsi pacum: quod dū portando: tam non re nacdes fed nocdes fuspectum. Quod enim p tik onere quod q§ ego in innocēsia mi conuni dam nubilum: patet q§ raro vsum fit vinum q§ filius male acquisitus a patre

mentum apud mundum fit pauperta: ac celeratur q non possent inter vicinos hoc modum: sed fuis domi viuere nec in solito ab hoc non burset sed quasi fruits ab omnib⁹ repulsus: z ipso superbe viuendo: e inordinata mundicia q§ ego recipiendi: e timoredi contrariamotes fe fortiter fardellum bono rum male acquisitorum ad colli fui tegā: q§ illud deponēs sed fruits deus fuerit e collocet in alijs: e nō in mundi q§ ipse diuus fuum in inferno portabit: ad Gal. vi. Et ad Cor. iij. Sed illud vincultum nunc fanctos: quod debent. Octauo vereca fatur paupertatis ceremarum. Cogitare eum deberent quod melius esset hic ad tem pus verecundari in diffamationis remedio: nem: e paupertatem hic ad tuae tempus fustinere: et coram paucis e paucis e mi nibus: e foste fatuis: imo sine foste fatuis: tunc reportet fi a deo e a fipientibus de uti cuns celesti e cessā ab illis qui nūc sui non reputant qui pbita facilit. Illi namq; frahter fluios reputabit: qui fidicta nūc affirmāt. Cogitare inquit debent e pone ibi q potens ad dedandum seruū fuū: fuū: ficut nobilis: et ita bonus et prudus fit ad iudicandum: et q quibus potentia vel ei: et bonitate fequi debet firma fides: q ita fuit q ad hum nobis expedit ad falute Jacobum cognitum fui in hoc: q te re ens no. ¶ Si vero cognitandum esset: q tur pe cum illi fardello in collo cū mundo mundo compareret: de qua apparitione e lucidi predicatorum in ep. R. i. s. In quibus impedirent eandem facti difficultatum: ne fili vel filie non habeant fuā hanc vnde primi quoniam: o omne per dolum tam ad colligendum q ad colligendū: q§ ad colligendum: fiunt pater. R. iij. s. r. c. Cum quo non distinctionem fiuorum. R. ibidē. Qua fupposita primo addendum eli in generali: e in omnem casum fine gra n fiuitum: dato nō quod magna fallacia q§ plus alios q§ fe ipfum diligere: e contra timen charitate ordinent eli: fe ipfum per dere tocedere: et alij laure viuant vel dite ne de contra regulam grammaticalē: qua natur. Cum facere fefe femper tibi proximo alio. Secunda eadem pater ancenta conclusio: qua furtum fen fardellum de nale per quēlibet in collo pondus nimodēsi pacum: quod dū portando: tam non re nacdes fed nocdes fuspectum. Quod enim p tik onere quod q§ ego in innocēsia mi conuni dam nubilum: patet q§ raro vsum fit vinum q§ filius male acquisitus a patre

rentibus e ei datum restituere. Quod enī cet dari filij restituere nolentes: magna offi dit peccatum patre. R. ut. s. Equa proximi tione immo quotidiana opera offendentes ne magna fiuorum offenditur ingratitudo quis cum filij nō immo decret ingratum immo crudelissimū qui potest: e videre patrem fuū nobilē fore vel ignobilem in dedicij cum turpi e imperabili: onere cōsi tere vnundo vendere: e ad fuspendū duci fin carum infirmitum: ipfi debita fua nō male acquisita soluere vel restituere parentū fuo propinquorum: e tamen fic eli fere de omnibus: ergo maior pars eli ingratus e inhu ma e crudelis: quia sicut dicit Apostolus. vj. Cui aute crudelis eli et ingratus quis alijs? et. Et pona e pernelli eos ad restitutionem non mouent parentū vel propinquorum fatrem eos ad hoc mouere deberet pericula propinquorum: quia nisi restituant illi a paues male acquisitum vel debita que ipsi pera rentes: licet parentes in die iudicij ei fint pti venient onere: et fiunt pessimi: quia ei la male acquisitum: et vel quia debita eis non dederit que contraxerunt. Ita ipsi ei fint ti veniunt onere: et filiorum fustinebunt pena quia eadem acquisita non restituerunt vel qua debita parentum non reddiderunt ad quē de iure tenebantur. Iheredes namq; de iure canonico tenent ad ola debita pbis fol uenda: fi creditores illa non portent vel nolluerint soluere: q heredes ad transit eam onere fuos: sicut ostendit ex per leges tam canonicas quā ciuiles. p. v. s. sue fuerit de bitum ex contractu cuiusnodi eli empti vel ex vendatio: fiuere quasi contracta: sicut est nuncia et aliorum negotiorum cura sine re ua leficio: sicut est furtum sine ex quasi ma leficio: sicut q; ex per incertum iuris tus ducto: e ā aliquid animal. Ad omnia nāq; hec fen tio illustrissim Raymundum. Tantere dum Ubrum tenentur: sine ad ea heredes fiue non: e sine lis fuerit contestata: vnum te patre fue tus non. In quibus omnibus pōt ctis sine pro malos patre eis pabiles filij no bilis e raptorum vsurarioz: mundi: adhuc catoris q; quidcunq; fallorum. Qui omnes qui huiusmodi filios cum fuis vsurarij magni j nō lige ante hec tempora in ciuitate obis Mecum: fi assimilantur. Illo namq; vsurario mortuo qui omnia bona fua morigero in ma mo cumulum fidelis vir ecclesiastic: tra dicit: postquatis restituenda: venerit: filij ad negotium virum magna summam pecunie ei offerentes: ita q a restitua one quam facere inceperat cessaret: et ola eis dimitterentur

Exodi.

cum ipse responderet: q hoc facere non pos
set: tam ppter patris illorum periculu qui
damnaret nisi restitutio fieret q etiam pro
pter periculu ipsorum. Responderut totu pe
riculum sit super nos more iudeorum dicen-
tium: sit sanguis eius sup nos et sup filios
nostros. Illum vero valentem viru et fidele
eis condescendere nolente sed anima patris
illorum p posse liberare volentem vnus oc
cidit filiorum. Ecce qualiter illi filij patrem
amabant: bene potuit esse letus pater: qui
pro illis ditandis du vixerat laborabat q d
putatis fecissent p patris liberatione ipsi-
met filij si executores in dicta restitutione
facienda fuissent deputati: acta pbant quid
fecissent. Et idem quod ipsi fecissent: vt fre-
quenter faciunt nunc vxores et filij et ami-
ci qui executores deputantur defunctorum
ergo istud vinculum soluere deberet omnia
que ad prioris vinculi solutionem ordinan-
tur cum additamento periculi et ingratitu-
dinis filiorum. Sic ergo solue vincula colli
gationis tue Esa.lij.et.lviij. Nota. A.xij.
12 15. In alijs idem impedit et eandem restitu
tionis facit difficultatem rei possesse amor
inordinatus et nimia delectatio que est in
corde talium: sicut ham9 in gutture piscis:
quia sicut piscis cupiditate cibi deglutit ha
Piscis mum: periculum tamen ignorans. Ita aua
rus cupiditate deceptus male acquirit et in
iuste detinet periculum suu scire noles: qui
noluit intelligere vt bene ageret Abachuc
primo. Facies hoia: sicut piscis maris: iter
quos qn hamu quem vnus fugit et dimittit
seu deserit: alius accipit et capit et decipitur.
Ita bona que moriens quandoq inuit9 fu-
git et deserit: qnq vero voluntarie que ma-
le possedit heredibus et executoribus resti-
tuenda spoliatis derelinquit: que dum ipsi
auide colligut et p vsibus pprijs detinent:
hamo capiunt et decipiuntur: de quo tame
deceptionis periculo executores se excusant
dicetes q facere non possunt pro defuncto
sicut deberent: quia vxor et filij et alij amici
bona eius abstraxerunt et iniuste detinent:
addentes faciunt illi: qui bona eius habet.
Vxor vero et filij et alij amici dicut restituat
et reddant executores: quia ipsi bona eius
habent et debita defuncti reddere tenentur:
et hoc ipsos facturos fideliter intelligimus.
Dum vero ipsi singuli: que possunt colligut
et quod pro defuncto fieri vel reddi deberet
alijs imponunt supponuntq quod alij fa-
ciant. Vel moriens inter illos. Primo deci-
Exem. pitur ad modum filij cuiusdam nobilis in
religione pauptatis: de quo cu amici carna
les crederet: q pater ipsum sufficienter iuua-
ret et pater supponeret: q ab alijs amicis
satis haberet: ipse inter illos semper male
erat indutus: et multu indigens: quia dum
vtraq pars supponeret: q alia ipsum iuua
ret: sicut ipsimet dixerunt: quando sua sunt
eis ostesa indigentia: et neutra ei aliquid da-
ret: ipsum inter illos oportuit indigere. Sic in
proposito de istis: de quibus dicitur Iere-
mie.xi. Non saluabut eos.i. mortuos in te
pore afflictionis. Secudo decipitur ad mo-
dum asini communis triu fratrum qui suc
cessiue per dies singulos eis seruiens fame
perisse fingitur: quia quilibet supposuit q
alius eum sufficienter pauisset die pcedete:
et pasceret die sequenti. Sic mortuus dece-
ptus inter predictos de quibus confidebat
dicere potest illud Iere.xvij. Maledictus
vir qui confidit in homine. Attamen ipsi-
met qui hec detinet multo turpius decipiu
tur: et periculosius: quia ipse moriens si cu
sufficienti contritione et voluntate firma q
ipsemet restituisset: si tempus et facultates
habuisset eis restitutionem facere precepit
pro ipsos: ipse hamum euasit: a quo ipsi for
te nunq liberabuntur: sed cum ipso damna-
buntur. De quo fertur: quod cum quidam
in mortis articulo ammoneretur: q iniusta
acquisita et detenta restitueret: et semper dis
simularet se non audire: nec respoderet: fi-
naliter suadenti stomachando respondit di
cens. Da mihi cor aliud et restituam: quia cu
corde quod nunc habeo nunq restituam. Ecce
quomodo hamo auaricie cor suu ita forti
ter captum fuerat: q nullo modo voluit se
liberare. Et hoc est q dicit Ecclesiastes.ix.
Sicut pisces capiuntur hamo. Glo. interli-
nearis.id est auaricia: ita homines et c. Im-
mo multo stultius et periculosius capiunt
hoies. Quod stultius patet. Primo quia si
pisces periculum suum scirent fugerent an
teq caperentur. Secudo quia postq capti
sunt per hamu in guttere vel per rete liben-
ter se liberarent et hamu extraherent si possent
Auari piscibus stultiores: neutru faciunt
quia christiani cum sciunt periculu suu vel
sciut vel scire possent si vellet nec tn iniuste
acqrere cessant. Item postq per hamum.i.
pecuniam in cista vel bursa et diuitias in di
uersis locis et terras et possessiones et mu-
nera male acquisita: et peccatum in anima
seu corde capti sunt se liberare possent si vel
lent mala ablata restituendo et peccatu per
confessionem eijciendo et cor sanando. Mul
to periculosius quia isti ad mortem eterna
capiantur eternam. Sed heu vt frequenter
de corde

de corde taliu dici pot illud Ezech.xxx. Ecce
non est obuolutu vt restitueretur ei sanitas
13 In aliquibus vero idem impedit et eandem
restitutionis difficultatem facit peruersa co
ditio debitoris et falsi acqsitoris: qr aut p-
digus seu largus est: et tunc tot expendit q
reddit impotens ad reddendu. Talis naq
etiam si potens esset multo libentius multa
expenderet in alijs delectationib9 et vanita-
tibus vel et libentius multas daret elemo-
synas q aliena restitueret: qr de redditione
seu restitutione cogitare no pot sine cordis
tristicia qua ipsi non diligunt. Aut auarus
est: et tunc cor suu sic fortiter superius clau-
ditur q nihil q semel intrat: libenter exire
permittit. In qua coditione inferno assimi
latur. Unde et tales dicere pnt illud prouer.
i. Deglutiamus eu sicut infernus. In oib9
vero no restituetibus generaliter restitutio
nem impedit seu difficultate facit defect9 fi-
dei: q latro no restitueret videns patibu
lum sibi nisi restitueret paratu. Ita si illi q
christiani vocantur videret oculo fidei quo
furce inferni pro eis parant ad modu illoru
A.xij.S. libenter restituerent: taz fama qua
res et oia redderet: qr mane techel phares se
dula si mente cogitares et rapta restaura-
res et meliora dares. Ergo q in his ceci sunt
intantum a saru periculu a deo petere debe-
rent visum et recipere: sicut cecus ille Marci.
viij. q restitutus est vt clare videret omnia.
Nota optime autoritate Augu. A.xij.47.
Et si vo hoc petat et efficaciter restituant
sunt primo vt pactu est oibus furib9 stul-
tiores: quia illi timentes oia proijciunt ad
14 ecclesia fugientes: dicunt insup grates: his
qui eis via ad ecclesia ostendut vel ostiu eis
aperiunt vel aliquo modo ipsos vt euadere
possint iuuant: quoru contrarium in oibus istis
inuenit: qr nec onus proijciunt timentes ne
subito preoccupati mortis die: querant spa
ciu penitentie: et no inuenient: cu insup sint
hoies de mundo: qui plus doctrina indigent
filijs: vtpote q periculosius errant et infir
mant: q aliena iniuste detinent. Sicut patet
philosophi secunda. A.xij.33. Qui etia liben
tius ad ecclesiam et ad animarum confuge-
re deberent medicos: plus illos fugiut sicut
infirmi in vita sancti Martini: et sicut alij de
quibus. A.xxvj.30. cum sequentib9. Et plus
offenduntur contra illos: qui eis in predica-
tione vel alia collatione ostium celi ostedere
vel aperire nituntur: vel quocunq modo
eos spiritualiter iuuare volentes. De quibus.
Amos.v. Odio habuerunt corripientem et
perfecte loquentem abominati sunt quia di
ripiebant pauperem et c. Sunt secundo aliq 15
bus brutis similes: aliquibus vero stultio-
res. Similes vero sunt brutis vilibus sicut
canibus: quia sicut canis ad vomitu reuer-
titur Prouerb.xxvj. Ita ipsi ad illa que me
tu mortis euomunt: dum restitutionem pcipiut
et ordinant: postq conualuerint reuertuntur.
Sicut iterum que moriens euomit canis co
medit: ita predicti q morientes derelinquut
pro se reddenda. In quo maxia illoru osten
ditur sitis auaricie: qr quis non diceret illu
maxime sitire corporaliter: qui aquam bibe
ret: que de illo: quis fere vel totaliter submer
sus fuit eijcitur. Sic quis non diceret illum
maximaz in corde sitim habere cupiditatis
qui diuitias illas deuorat: quibus moriens
fere vel totaliter submersus fuit: quas tamen
dum moritur euomit. Iuxta illud Job.xx.
Diuitias quas deuorauit euomet: et de ven
tre ei9 extrahet eas. Extrahet inquit eas ma
ritus diuitias vxoris vel econuerso: vel filij9
vel executor vel qui fuerit morienti propin-
quior: extrahet eas de cista: de bursa: de pa-
riete vel terra: vel vbicunq fuerint abscondi
te easq ad propria et non ad defuncti couer-
tent vtilitatem et spinam quam de pede mo
rientis extrahunt in pede pprio ponut. Nec
mirum qr ex quo ipsi du vixerunt plus diui
tias q aias proprias dilexerut: sicut effect9
ostendit quo videtur: q restituere noluntvt
animas proprias saluent: q mirum est: si
illi ad quos bona illorum veniunt plus di-
ligunt diuitias quam animas alienas.i. de
functorum. Immo maxime mirandu et ma
xime fatuitatis indiciu est q aliquis de hoc
confidere velit: q alius velit animam suam
plus q ipse diligere vel ipsam liberare vbi
ipse non vult vel maiorem circa ipsius libe-
rationem adhibere diligentiam. Ideo signa
ter dicitur Prouerb.vi. Teipsum libera. Qs
vero quibusdam irrationalibus animalib9
sint stultiores. Primo ostensum est. B.iij.
9. Secundo idem in natura ostenditur oim
animalium de preda viuentium: que totam
dimittunt predam cum qua sine vite amis-
sione euadere non possunt. Aues etiam pre
dales: pda capta insidias timentes: tentant
si cum illa in altum volare possint: alioquin
totum vel partem quam ferre non possunt:
dimittunt. Sic habes diuitias cogitet si cu
bona conscientia illas retinere et ad celu vo
lare possit: aliter nisi totum dimittat: stul-
tior est cunctis animantib9 vniuerse carnis
Gen.vi. Sed quia hoc est difficile: dicitur a
veritate Math.xix. Quam difficile diues in
trabit in regnum celorum.

Ar. vij ¶ In quo magnũ ostendit malorũ diuitũ q de alieno ditantur: nec illud restituunt periculum. 16 Pro quo est considerandum q tales sunt in periculo magno ante mortem. in maiori in morte: in maximo post mortem. Primum patet de periculo tam corporali quam spirituali. Tales nanque aliquotiens ante mortem incidunt in paupertatem: sicut ostensum est. M.ix.24. Et in diuersa cadunt infortunia: sicut patet. J.xiij.37. Et. M.vj.18. cum sequentibus. Multum etiam sunt in brigis et placitis et in verberantium et occidentium timoribus. Exm. Quod etiam spiritualia ante mortem incurrunt pericula: certum est: quia semper in culpam et frequenter in desperationem cadunt ante mortem. Sicut patet primo de Juda proditore. Et secundo de quodam vsurario moriente in ciuitate Trezensi: qui hortanti eum ad penitentiam: respondit: nimis tarde est: et faciens portare florenos suos coram eo ait: heu cum quanta sollicitudine vos acquisiui: et nunc propter vos animam et corpus perdam. heu q vnquam vos vidi: nec tamen restituit. Et sic eius conditio peior fuit quam Jude proditoris: quia ipse pecuniam male acceptam restituit: et qui prius restituere noluit: sicut nec ei similes adhuc faciunt: tunc restitui quando nihil ei valuit: corpus terre: bona mundo: animam demonibus. In morte etiam sunt in periculo magno quia tunc ab illis: qui eos in tergo semper sequebantur capiuntur et spoliantur ab amicis nosce inimicis re de exterioribus et a demonibus de interioribus: tunc inuenient morientes q est de eis in hoc casu sicut de latronibus: qui semper dum furantur euadere sperant: sed multi illorum vna die vel nocte spe frustrati capiuntur. Illi vero qui bona illorum accipiunt administranda et non administrant: vel ad quorum manus quocunque modo peruenerint et de eis quod debuerunt non fecerunt inuenient in morte illorum q sunt sicut furti vel rapine receptatores: quia sicut fures quandoque amicitia illorum ad quos reputant se obligatos: quandoque timore ducti: furtum suum apud illos deponunt: et tamen apud iustum iudicem culpabiles sunt. Ita in proposito morientes aliqua bona male acquisita ratione amicitie illis dant et apud illos dimittunt quos carnaliter diligunt. Aliqua vero timore executoribus distribuenda derelinquant qui omnes dum bona illa tanquam sua tractant apud districtum iudicem tanquam furti re-
71 ceptatores condemnabuntur. Post mortem vero in maximo sunt periculo: quia sicut latroni ligantur manus: et sic ligatis manibus ad suspendium ducatur corporale et temporale. Ita talibus morientibus manus ad literam realiter ligantur: ex qua ligatione nisi prius fecerit q spiritus non ligetur sicut corpus: ita spiritus ligatus ad suspendium ducitur eternum. Ideo congrue orabat Hieroboam. iij. Reg. xiij. dicens. Deprecare pro me vt restituatur manus mea mihi. Cuius exemplo omnes ad hoc conari deberent: vt de cuiuslibet liberatione tam ligationis que fit per culpam ante mortem in anima: quam etiam ligationis corporis: que fit in morte: et de restitutione potestatis vtriusque quantum ad deum veraciter dici possit illud Marci. iij. Restituta est manus eius. Sed dicent primo: q moriens ordinauit omnium restitutionem in testamento: ergo non damnabitur. A quibus querendum est: quare ipsemet non restituit quam restitutionem fieri precepit vel ordinauit quia aut bona habet sufficientia terris et alijs que habet venditis: et tunc statim restituere potest si vult: si autem non vult: non videtur esse completa restitutionis voluntas: et sic non saluabitur: quia pro restitutione facienda tenetur omnia vendere vsque ad mendicitatem. Cuius ratio est: quia mendicare potest sine peccato: non autem aliena detinere: ergo tenetur primum facere vt euitet secundum. Aut bona sufficientia non sunt: et tunc videtur inanis ordinatio: quantum ad restitutionis effectum in spoliatis. Sed dicent non potest statim restituere ad comodum suum quia habet animalia vel blada et huiusmodi que statim vtiliter vendi non possunt ipso viuente: vocetur ergo creditor vel spoliatus et ponatur in illorum bonorum possessione: aliter post modum non restituetur ad comodum creditoris: quia post mortem debitoris pro illis bonis placitabit: et vix finaliter medietatem obtinebit. ¶ Et ponatur: q post mortem debi- 18
toris integraliter debitum restituatur creditori: adhuc non videtur hoc facto pro debitore esse securum: quia sicut latro in latrocinio captus: latrocinium quando ad iudicem ducitur in domo sua dimittens: et precipiens illis qui in domo sunt: q totum restituant: non secure ad iudicem vadit: vos ipsi in cordibus vestris iudicate si tali coram iudice ducto: et ab aduersarijs de furto accusato: sufficiat dicere: furtum in domo mea dimisi: meis precipiens: q totum restituant. Si vobis videatur: q hoc coram iudice non sufficeret terreno. Idem iudicate: q non sufficeret coram iustissimo iudice deo: quod coram eo ductus et a demonibus accusatus: q aliena iniuste abstulit vel retinuit vel vtrunque

et q totum cum corpore suo in domo inueniat dicat quod restitutionem fieri precepit quam inuiens recessit: et illa de quibus accusatur vlterius retinere non potuit: videtur q nullus sentiat quin talis statim ex propria iudicabitur fassione. ¶ Sed dicent apud deum est misericordia et copiosa apud eum redemptio: sed illis qui misericordia se dignos faciunt dum tempus est miserendi: non enim est apud deum sicut apud illos qui dominium in vallia obtinent regale: vt post iudicium mortis damnatum: morti vendat iudicatum. Immo si in proposito totum remitteret deus minorem facere videretur fidelitatem vel maiorem iniusticiam quia ipsi nec vendunt nec remittunt: vbi sequela est partis ne iniuriam faciant parti lese vt illud remittant quod alteri debetur quomodo ergo remitteret deus quod alteri debetur ante mortem: ergo restitue ei omnia que sua sunt. iiij. Reg. viij.

Resurrectionis primo

Resurrectionis primo ostendetur possibilitas. Secundo necessitas: Tertio certitudo. Quarto quomodo resurrectio Christi est causa nostre resurrectionis. Quinto quomodo resurrectio christi fuit exemplar nostre resurrectionis. Sexto de dotibus ostendetur corporum resurgentium ad gloriam: et de qualitate corporum resurgentium ad penam.

Primum exemplis ostenditur et autoritatibus. Exempla enim ad hoc habentur tam in natura quam etiam in arte: et in miraculis diuinis. Si enim natura hoc ab auctore habeat nature: q ferrum lapidem adamantinum seu magnetem ad se trahere possit in altum: multo magis hanc potentiam natura sibi retinuit diuinitatis: vt naturam corporalem bonorum hominum ad se in altum trahere possit: vt ferrum nature ponderose manibus copuler anime: de qua copulatione vide. iiij. Reg. vj. Et. M. iij. 20. Ex quibus patet: q sicut dedit nature: q ferrum lapides sursum subleuaret: et ferrum sursum ascenderet. Ita potens est de lapidibus istis suscitare filios Abrae Math. iij. ¶ Secundo idem exemplo ostenditur in natura. Si enim natura potens sit de terra aurum et alia metalla cum artis supplemento gignere: quis hanc potentiam sibi illo auferet: dicendo quod corpora sicut aurum clara non posset de terra suscitare: de quo dicitur Joh. v. Sicut pater suscitat mortuos et viuificat: sic et filius quos vult viuificat: qui dicit Johan. xj. Ego sum resurrectio et vita. Et qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet: quia omnipotens nomen eius Exodi. xv. ¶ Tertio exemplo in natura idem persuadetur florum arborum et omnium granorum que in terra seminantur et de terra crescunt. Sicut nanque flores pulcherrimi de terra surgunt lutosa et vili per potentiam nature. Et eadem potentia arbor que in hyeme apparet: quasi mortua eadem numero in estate reuiuiscit: et viridescit et de paruo pupino fit arbor. Et de parua nuce fit corylus. Juxta illud. De nuce fit corylus: de glande fit ardua quercus. Et de grano sicco sine palea vel virore seminato et in terra mortificato: consurgit herba viridis: et spica cum palearum vestimento; et totum per potentiam quam deus nature tribuit create: hec forsitan si quis omnia non vidisset vix ista crederet. Ut verbi gratia. Si aliquo sub terra nato et nutrito: qui nunquam flores arborea vel crescentia vidisset frumenta in manu sua lutum pupinum vel grana tenenti diceretur: tu tenes in manu tua materiam florum pulcherrimorum vel arborum maximarum et fructuum optimorum quia natura elementorum hec de his que in manu tenes potest producere: vix credere quod non dedisset. Sicut nec ille nutritus in carcere de quo ponit exemplum beatus Gregorius in principio quarti dialo. Ita infideles qui resurrectionem corporum non credunt: quia illam oculo fidei non viderunt. Si pulueres in quos conuersa vel reuersa sunt corpora sanctorum in manibus teneret: seu ossa arida et diceretur ei: tu tenes materiam pulcherrimorum corporum que in eternum durabunt in manibus: quia deus de pulueribus istis: seu ossibus talia corpora reformabit. Juxta illud apostoli ad Philip. iij. Reformabit corpus humilitatis nostre etc. Et iuxta testimonium Esaie. lxvj. Ossa inquit nostra: quasi herba germinabunt. Glosa interlinearis idest reuiuiscent vix crederet immo multi illorum nunquam hoc credere voluerunt. Quos conuincit beatus Gregorius. xiiij. moralium dicens. Sunt nonnulli considerantes quod spiritus a carne soluitur: quod caro in putredinem vertitur: quod putredo in puluerem redigitur quod puluis in elementis soluitur: vt nequaquam ab humanis oculis videatur: qua propter resurrectionem fieri posse desperant: et dum arida ossa despiciunt: hec vestiri carnibus et rursum ad vitam viridescere posse diffidunt: qui si vim resurrectionis ex obedientia non tenent: certe hanc tenere ex ratione debuerant. quid enim quos

fidie nisi resurrectionem nostram in clemen
tis mundus imitatur. Nam per momenta
temporum cernimus arbusta viriditatē fo
liorum amittere a fructuu3 prolatione post
largitionem cessare. Et ecce: subito quasi ex
arescenti ligno velut quadam resurrectiōe
veniente videmus folia erumpere fructus
grandescere & totam arborem rediuiuo de
core vestiri. Consideremus etiam paruum
cuiuscunq3 arboris semē qđ in terra iacitur:
vt arbor ex illo producatur & comprehenda
mus si possumus: vbi in illa tanta paruita
te seminis: tanta arbor latuit que ex illo p
cessit: vbi lignum vel cortex: vbi viriditas fo
liorum: vbi vbertas fructuū: nunqd nam in
semine aliquid tale videbatur: cum in terrā
iaceretur quid ergo mirum si tenuissimum
puluerem a nostris oculis in elemētis reda
ctum: cum vult deus in hoiem reformat qui
ex tenuissimis seminibus immensa arbusta
reformat & reitegrat. Sic ergo ad Roma. j.
Inuisibilia ipsius a creatura mundi: per ea
que facta sunt intellecta conspiciuntur: ita
vt sint inexcusabiles infideles videlicet qui
resurrectionem non credunt: quos ad consi
derationem aliarum creaturarum inuitat
saluator Luc. xij. & Matth. vj. dicens. Consi
derate lilia agri: quomodo crescunt. Et in
fra. Si autem fenum qđ hodie in agro est &
cras in clibanum mittitur: deus sic vestit: q̄
tomagis vos: pusille fidei: supple surgere fa
ciet & vestiet gloria & honore in resurrectiōe
in qua non nubent neq3 nubentur: sed erūt
sicut angeli Matth. xxij. Quibus oibus cō
cordat. j. Cor. xv. Quomodo iquit resurgūt
mortui: quali autem corpore venient. Insi
piens tu qđ seminatur non viuificatur: nisi
prius moriatur. Et qđ seminas non corpus
qđ futurum est seminans: sed nudū granū
vt pote tritici vel alicuius ceterorū: de⁹ aūt
3 dat eis corpus sicut vult &c. Secundo idem
exemplo ostenditur in arte humana in qua
cum videamus de pulueribus & cineribus
cuiusdam herbe: que filix vocat. clarissima
vt pote vitrea fieri corpora: cur hanc artem
subtrahit ille: qui dicit: homo cū dormierit
non resurget Job. xiiij. ab illo qui est oium
artifex Sap. vij. Suscitans de puluere ege
num. j. Reg. ij. Tertio idem exemplo ostēn
ditur aliorum miraculorum. Sic nanq3 ar
guit Aug⁹. contra incredulos de resurrectio
ne christi de ciui. dei. li. xxij. c. v. dicens. Unu3
mūdo incredibile videmus: videlicet φ per
paucos illiteratos fidei subiecit mundum:
cur ergo illud non credunt: videlicet resurre
ctionem christi in celū in carne? Sicut ergo

ipse ex vno miraculo christi alterius argui
tis possibilitate3 & rationabilitatē. Ita ex aliis
miraculis tam christi quam alioru3 sancto
rum ostenditur possibilitas & rationabili
tas resurrectionis. Non enim videtur ratio
nabile negare quin ipse possit mortuos re
suscitare: qui Lazaru3 resuscitauit cū aliis
de quibus dictu3 est. p. xj. 8. in fine & debeat
quia maior ratio videtur φ debeat resusci
tare corpora nunq̄ moritura: sed semp deū
laudantia: q̄ corpora iteru3 moritura. Nec
iteru3 videtur rationabile: quin ille hoc pos
sit & debeat facere: cui⁹ virtute sancti sui su
scitauerunt mortuos: tam in vita ipsorum
quam etiam in morte: sicut in pluribus legi
tur gestis sanctorum. Illi vero qui fidē nō
recipiunt christi: nec miracula credunt san
ctorum: antiquū tamen recipiunt testamen
tu3: sicut iudei antiquas scrutentur scriptu
ras in quibus plures per Heliam & Heliseū
inuenient suscitatos. Qui ergo ad tactum
ossium Helisei defuncti concedunt homine3
mortuū suscitatū: sicut patet. iiij. Reg. xiij.
vbi scribitur φ cum tetigisset ossa Helisei re
uixit homo cur hoc negant per potentiā dei
posse fieri de christo: vel generaliter de omni
bus quidem saduceorum: qui dicunt nō esse
resurrectionem mortuorum. Lu. xx.
¶Contra quos resurrectiōis necessitas plu
ribus ostēdetur rationibus & autoritatib⁹. An
Rationibus seu argumētis hec ostenditur
ad magna deducentib⁹ inconuenientia nisi 4
resurrectio concedatur mortuorum: quarū
alique tacte sunt. F. iiij. ar. iiij. que licet ibi
ad aliud hic tamen ad istud deduci possunt
propositum. ¶Primo nāq3 negantes resur
rectionem: negare habent diuinam sapiētiā
seu bonitatem que cum disponere dicatur
omnia sapienter: ad maiorem si verum sic
ordinasse felicitatem homines debuit quaz
iumenta: qđ tamen non fecit si vnus sit inte
ritus hominum & iumentoru3 Ecclesiastes
iij. quia multa iumēta & irrationalia deli⁹
& lautius: & magis sm̄ ꝓpria desideria de
lectationes: & cū minore sollicitudine labo
re & pena timore & grauamine hic viuūt: q̄
multi optimi & sanctissimi homies. Si ergo
istis sanctis viris nihil alibi restaret in re
surrectione mortuoru3: necessarium esset cō
cedere: φ deus creaturam ad imaginem & si
militudinem suam factam infeliciore3 & mi
serabiliorem fecisset: multis irrationalibus
creaturis & etiam peiorem quam irrationa
lem creaturam: quia multis pessimis homi
nibus qui peccatores & abundantes in secu
lo obtinent diuitias & ducunt in bonis dies:

vbi illi qui pie viuere volunt cum christo p
secutione3 patiuntur. Hoc nāq3 generale est
apud omnes malos homines de quacunq3
sint fide vel secta: φ vbi mali sunt & resurre
ctione3 minus sperant: hic delectabiliter vi
uere conantur secundum carnis delectatio
nes: quas dum propter amorē christi & spe3
resurrectiōis: si spe illa frustrarentur: & nec
hic nec alibi caro quod est organu3 spiritus
sancti delectationes habeat: tales ministri
christi sunt infeliciores: non tantum iumen
tis sed etia3 omnibus diaboli ministris: q
diaboli ministri hic: christi vero ministri nec
hic nec alibi delitias haberēt. Et quod ista
deductio sit bona ad probandā resurrectio
nem: patet per apostolum. j. Cor. xv. vbi ex
intentione christi & membrorum eius pro
bans resurrectionem: talem facit deductio
nem dicens. Si autem christus predicatur
quod resurrexit a mortuis: quomodo q̄da3
dicunt in vobis quod resurrectio mortuorū
non est: neq3 christus surrexit. Si aūt chri
stus nō surrexit a mortuis: ergo inanis est
fides nostra: & p̄dicatio nostra. Et infra pa
rum. Ergo q̄ dormierunt in christo perierūt
si in hac vita tantum in christo sperātes su
mus supple sine omni spe vel re resurrectio
nis miserabiliores sumus omnibus homi
nibus. Secundo tales diuinam negant iu
5 sticia3 qua mali hic vel alibi puniri deberēt.
Secundum hanc vero opinionem alibi nō
puniuntur quia non resurgunt nec hic: q
sicut dicitur Job. xxj. Hic impii viuunt & cō
fortati sūt: sublimatiq3 diuitiis. Nec potest
dici φ predicta dei bonitas seu prouidētia &
sapientia q̄ ad bonos & iusticia quo ad ma
los ad animas tantum extendatur bonorū
& malorum: q̄ post corpora mortua in gau
diis vel penis viuunt: & nō ad corpora mor
tua que nunq̄ resurgunt quia ex dei proui
dentia & iusticia debetur bene agentib⁹ pre
mium & peccantibus supplicium. Bene aūt
agentes vel peccantes non sunt anime tan
tum sed homines ex anima & corpore cōpo
siti: ergo hominibus ex anima & corpore cō
positis: premium debetur vel supplicium: vt
sicut simul laborant in bonis operib⁹ simul
remunerentur. Et sicut simul peccant: simul
puniantur: per illu3 qui de spe & resurrectio
ne mortuoru3 est iudicator Act. xxiij. Nota
ad hoc Damascenum. F. iiij. ar. ¶Iteru3 di
cere predicto modo: φ corpora nō resurgēt:
nec remunerabuntur vel puniantur: sed tm̄
anime est contra sacram scripturam ta3 ve
teris quam noui testamenti. Nam in vete
ri testamento corporu3 resurrectio aperte

prenunciatur Job. xix. Scio inquit quod re
demptor meus viuit: & in nouissimo die de
terra surrecturus sum & rursum circūdabor
pelle mea & in carne mea videbo deum sal
uatorem meum. In nouo etiam testamen
to christus vtraq3 promittit resurrectione3
Joh. v. dicens. Amen amen dico vobis: quia
venit hora & nunc est: quādo mortui audiēt
vocem filii dei: & qui audierint: viuent: qua3
quidam promissionem φ oporteat etia3 de
corporum intelligere resurrectione: patet p
hoc: qđ sequitur. Uenit inquit hora in qua
omnes qui in monumētis sunt audient vo
cem eius. Manifestum est autem: φ anime
in monumētis nō sunt sed corpora. Et apo
stolus corporum resurrectionem preostēdit
dicens. j. Cor. xv. Seminatur corpus aiale:
surget corpus spirituale: oportet corrupti
bile hoc induere incorruptionem: & morta
le hoc induere imortalitatem. Tertio tales 6
quantum in eis est: omnem inter homines
destruunt bonitatem & pietatem: ta3 exterio
rem q̄ etiam interiorē. Unde Chrysosto. su
per illud Matth. xxij. qui dicūt resurrectio
nem non esse. In omni inquit re vel actu vir
tus agendi spes est futuri. Qui enim arat:
arat vt metat: qui pugnat: pugnat vt vincat
& sic de aliis. Tolle ergo spe3 resurrectionis
& soluta est obseruantia oīs pietatis. Quar
to negantes resurrectionem nostram: nega
re habent christi resurrectionem integralē:
quia cum christus sit caput christianorum
oportet φ christiani sibi charitate copulati
tanquā membra cum corpore coniuncta: cū
ipso resurgant: alioquin diuisus est christ⁹:
& quasi monstrū sine membris resurrexit: q̄
omnia quia inconuenientia sunt: oportet cū
apostolo cōcedere & dicere illud. j. Cor. xv.
Omnes quidem resurgemus: eo modo quo
determinat Cassi. super illud ps. j. Non re
surgent impii in iudicio. Resurget inq̄t iu
stus vt iudicet: peccator vt iudicetur: impius
vt sine iudicio puniatur. Sicut pater p bea
tum Greg. J. xi. 5. Nota plura argumenta
q̄ ad ꝓpositū adduci possunt. A. xxiij. 3.
¶Nostre aūt resurrectionis certitudo non Ar. iij.
tantum ex dictis euidentiis: verum etiam ex
christi accipitur resurrectione. Quia sicut
p̄dictu3 est: si xp̄s caput xp̄ianoꝝ surrexit: & 7
xp̄iani boni tanq̄ mēbra resurgent ad glā.
Sed φ xp̄s resurrexit multis & veracib⁹ p
bat testib⁹ & testimoniis: q̄ q̄de3 testimonia
sufficiētia sunt: tam in lege diuina q̄ huma
na: q: in vtraq3 admittit testimoniū duorū
vel trium. Sed resurrectionis christi fuerūt
multi testes. Primo apli q̄ dixerunt Act. x.

Wandu[m] animus e bibunus cum corpo[re]
resurrexerit a mortuis. Sed certe[m] aliq[ue]
ta probabunt inde[m] contraria[m] per inferos
cu[m] doctores sepulchrum: quia e[st] mu[n]dus
ulta negativa potest probari in actu pos
tale: qui non pot fieri per procreatione[m].
cat patet in.ff. mo[n]o. li. v. n. de[m] tuere actuq[ue]
putato. Lu. in fine. Qui habetur: q[uo]d pro
bare q[uo] aliq[ui]s no fecit aliq[ui]d: p[ro]bandu[m]
q[uo] fuit de vera[m] re[m] no vidit eu[m] ibi. Sicut
q[uo]d eu[m] tra[n]sire non vidit eu[m] ibi. Sicut
an[im]a: q[uo]d homo probet q[uo] aliq[ui]s nō dixerit
nullam tali die q[uo]ta commune fuit eū eo vel
quo[rum]dam tu tali loco q[uo]nta in mari: vel
nullam pecora non pot[ui]sse nasq[ue] per te
ftes probare pōt. Sed defectu oī p[ro]bra:
probaret nō posse negari: q[uo]d ē p[ro]bat[ur] me
aliq[ui]s debuit tali die nō fol[uis]se: per boc q[uo]
continue fuit mecu[m]: vel per boc q[uo] tali ho
eo fuisse p[er]sonaliter vel aliq[ui]s nō potuit nō
p[ro]bat: q[uo] per procuratores hoc facere potu
Cū ergo actus resurrectionis christi sit actꝰ
p[er]sonalissim[us] per alium vel[ut]ger. non po
tuit sup[er] multos. p[ro]bent q[uo] cōtinue fuerint
ti. cor: p[ro]bē q[uo] non fuerint sufficiens vide
tur p[ro]bat. Sed si ē sic ille cui relatus
examinatur fuit sin[gu]la relatus examina
rudebent: p[ro]bat[ur] q[uo] sint relatus veritates
qui falsitatis. Dis[cipu]li n[ā]q relatis[ebant] ne
de[m]pna[m] ei[us] resurrectione[m] a mortuis
per fidem loco e[st] tempore: fuit relatus
nis certissimum aliq[ue]s aut[em] indicium: de
centes q[uo] manducaverunt e bibe[rit] eū illo.
Multos vero intelligibilis[ebant] ea q[uo]d
resurrexerit a mortuis. Sed q[uo]d ista
tur: sup[er] multos. p[ro]bent q[uo] cōtinue fuerint
ti. cor: p[ro]bē q[uo] non fuerint sufficiens vide
tur p[ro]bat. Sed si ē sic ille cui relatus
examinatur fuit sin[gu]la relatus examina
rudebent: p[ro]bat[ur] q[ui] sint relatus veritates
qui falsitatis. Dis[cipu]li n[ā]q relatis[ebant] ne
de[m]pna[m] ei[us] resurrectione[m] a mortuis
per fidem loco e[st] tempore: fuit relatus
nis certissimum aliq[ue]s aut[em] indicium: de
centes q[uo] manducaverunt e bibe[rit] eū illo.
Multos vero intelligibilis[ebant] ea q[uo]d
resurrexerit a mortuis. Sed q[uo]d ista

corpore[m] corruptio. Cōgregati inuit[at]
simul[ta]s consilio accepto pecunia[m] q[uo]
tum dederunt milit[ibus] dicentes: dicite q[uo]
discipuli eius nocte venientes: e nobis dormi
tibus furati sunt eum. Secundo q[uo]ad
ipso re. Quia[m] christus resurrexit: vi[de]mus q[uo]
ipso re. Quia[m] tantum dicere: q[uo] mors e
resurrectio christi fuit causa resurrectionis
illoru[m] ad resurrectionem. Sicut p
ad Gal. vj. carnem suam crucifixerit:
cum vitijs e concupiscentijs. Xc[ri] nanq[ue] p
omnibus mortuus fit: ut q[ui] viuu[n]t: iam
gnate e resurrectione omnes quantus in eo
fint non solum a culpa: sed etiam a mortis
debeant ereta: qui defectus reparate venit:
quos pum[m]o[rum] parente peccante:
tatem peccato non tantum culpam sed et
mortem in nobis cau[sa]re[t] corporis. Ratio
nabile ergo fuit: vt eq[ua]s vene deberibus
resurrexerit: fuit ea mortē: mōt illas
destruxit: sicut p[ro]mi[sit] Osee. xiij. Ero mors
tua o mors. Et sicut dicit ad Roma. v. per
unum hominem peccatum intrauit in hanc
mandu[m]: e per peccatu[m] mortis: sic utiq[ue] vni
telee[ro]mois regnant per vnum: multo ma
gis accipientes abundantiam donationis
gratie e donationis iustitie regnabunt
q[uo]d vnus fuit peccator. Et hoc recidiuant
ti. cor. xv. Sicut enim in Adam omnes
mortui sunt: sic e[t] in Xp[ist]o omnes viuificabu
tur. Vnusquisq[ue] aut[em] in ordine suo
primus Xp[istu]s: deinde q[ui] sunt Xp[ist]i in
aduentu ei[us]. Xp[istu]s vero sua passione e resurrectione
de[m] ab vtilitate[m] ipsius: q[uo]d ē: bonum
q[uo]d habetur q[uo] efficacius est meritū
passionis e resurrectionis ei: quam ad vtilitate[m]
dem nos ad resurrectionem. Et hoc
ad[m]onitionē q[uo]d ad vtilitate[m] ipsius: q[uo]d
ter dilectionem immoralitatem: q[uo] necessa
dem attributi dilectum immoralitatem: q[uo]
ipsum innocentē habuerunt possendo
cognitionis vero sua passione e resurrectione
redueret illos qui cum eo resurgent ad q[uo]
num causam immoralitatem: vis non pot
mos: vt melioem tinuerint resurrectio
dem vel[ut]. Alii vero tantum de quibus ibi
gaminitur. Dicerit regnu operati sunt me
humanē. e non alij. Et hoc est q[uo]d dicit
Ecclo. xv. Omnes quidem resurgemus omnes
non omnes immutabimur. Sed illi tantū im
mutabuntur ad gloriā qui accipiunt eum
resurrectionis ei[us]: qui ita refugiūt a
tibus facer dotes: omnia que facta fuerūt
a illi pro nunc veri fuerunt relatus. Sed sequ

lo recessuit sorte e accendit ei sensibus
it de cum eis fuerat cum participa[re]
passionis. De quibus ad Roma. vi. Si cō
plantati sumus simul[tudi]n[e] mortis eius: sim
mur e resurrectionis eius. Et ibi. Scimus
cum Xp[ist]o christus surrexit a mortuis: iam
ipso re. Quia[m] tantum dicere: q[uo]d mors e
resurrectio christi fuit causa resurrectionis
illoru[m] ad resurrectionem. Sicut p
ad Gal. vj. carnem suam crucifixerit:
cum vitijs e concupiscentijs. Xc[ri] nanq[ue] p
omnibus mortuus fit: ut q[ui] viuu[n]t: iam
gnate e resurrectione omnes quantus in eo
fint non solum a culpa: sed etiam a mortis
debeant ereta: qui defectus reparate venit:
quos pum[m]o[rum] parente peccante:
tatem peccato non tantum culpam sed et
mortem in nobis cau[sa]re[t] corporis. Ratio
nabile ergo fuit: vt eq[ua]s vene deberibus
resurrexerit: fuit ea mortē: mōt illas
destruxit: sicut p[ro]mi[sit] Osee. xiij. Ero mors
tua o mors. Et sicut dicit ad Roma. v. per
unum hominem peccatum intrauit in hanc
mandu[m]: e per peccatu[m] mortis: sic utiq[ue] vni
telee[ro]mois regnant per vnum: multo ma
gis accipientes abundantiam donationis
gratie e donationis iustitie regnabunt
q[uo]d vnus fuit peccator. Et hoc recidiuant
ti. cor. xv. Sicut enim in Adam omnes
mortui sunt: sic e[t] in Xp[ist]o omnes viuificabu
tur. Vnusquisq[ue] aut[em] in ordine suo
primus Xp[istu]s: deinde q[ui] sunt Xp[ist]i in
aduentu ei[us]. Xp[istu]s vero sua passione e resurrectione
de[m] ab vtilitate[m] ipsius: q[uo]d ē: bonum
q[uo]d habetur q[uo] efficacius est meritū
passionis e resurrectionis ei: quam ad vtilitate[m]
dem nos ad resurrectionem. Et hoc
ad[m]onitionē q[uo]d ad vtilitate[m] ipsius: q[uo]d
ter dilectionem immoralitatem: q[uo] necessa
dem attributi dilectum immoralitatem: q[uo]
ipsum innocentē habuerunt possendo
cognitionis vero sua passione e resurrectione
redueret illos qui cum eo resurgent ad q[uo]
num causam immoralitatem: vis non pot
mos: vt melioem tinuerint resurrectio
dem vel[ut]. Alii vero tantum de quibus ibi
gaminitur. Dicerit regnu operati sunt me
humanē. e non alij. Et hoc est q[uo]d dicit
Ecclo. xv. Omnes quidem resurgemus omnes
non omnes immutabimur. Sed illi tantū im
mutabuntur ad gloriā qui accipiunt eum
resurrectionis ei: qui ita refugiūt a
tibus facer dotes: omnia que facta fuerūt
a illi pro nunc veri fuerunt relatus. Sed sequ

Joſue. Joſue. vij. Surgens inquis dixit

patris. Ita nos: ad Roma. vj. vt i die resur
rectionis cum dño gloriemur: nõ tñ in aĩa
sed etiam in corpore glorioso.
¶ Pro quo est aduertẽdũ: q quatuor erũt
Ar. vj. dotes bone corporꝝ gloriosoꝝ: ꝛ quatuor qua
litates cõtrarie corporꝝ dãnatoꝝ. De primo pri
mo. ꝛ secũdo secũdo: ꝛ tertio ostẽdet q gau
dia ꝛ penas aĩe nõ expectãt vsq ad diẽ iu
12 dicij. ¶ Quãtũ ad primũ corporis prĩa dos
erit claritas. Nam ex claritate ꝛ virtute aĩe
ad diuinam visionẽ eleuate: corpus sibi vni
tũ claritatẽ accipiet: sm̃ cõdescentiã aĩe. Si
cut ergo aĩa diuina visione fruẽs: quadã
spũali claritate replebit: ꝑ quãdã redũdan
tiã ex aĩa in corp9: ipm corp9 suo mõ clari
tatis glĩa induet: et hoc est qđ dicit apls. j.
ad Cor. xv. Seminat corpus in ignobilita
te resurget in gloria: quia corpus nostrum
quod nunc est opacũ: tunc erit clarũ: sm̃ ꝓ
missionem veritatis Matth. xiij. Fulgebũt
inquit iusti sicut sol in regno patris eorũ.
Nec tñ oẽs iusti equalem habebunt clari
tatem: sed erit in claritate illorum differen
tia: sicut est in corporib9 celestib9: ꝑ quorũ
similitudinẽ apls. j. Cor. xv. differẽtiã clari
tatis illoꝝ ostẽdit: dicẽs. Alia claritas so
lis: alia claritas lune: alia claritas stellaꝝ:
stella aũt differt a stella in claritate: ita ꝛ re
surrectio mortuorum. ¶ Secunda dos erit
agilitas. Anima namq que diuina visione
fruitur: vltimo fini coniuncta: in omnibus
experietur suum desiderium adimpletum:
et quia desiderio anime mouetur corpus:
consequens erit vt corpus anime ad motũ
obediat: et sit vbi anima voluerit. Et hoc
est quod apostolus ait. j. Cor. xv. Semina
tur in infirmitate: surget in virtute. ¶ In
firmitatẽ enim experimur in corpore: quia
inualidum inuenit ad satisfaciendũ deside
rio anime in motibus ꝛ actionibus: quas
aĩa imperat: q infirmitas tunc totaliter tol
letur virtute redundantie in corpus ex aĩa
deo coniuncta: propter quod Sap. iij. dicit
de iustis: q tanq scintille in arundineto di
scurrent: non: q motus sit in eis propter ne
cessitates cum nullo indigeãt qui deum ha
bent: sed ad virtutis demonstrationem.
13 ¶ Tertia dos erit impassibilitas: quia sicut
aĩa diuina visione fruens: habebit desideriũ
suum impletum: quantum ad oĩs boni ade
ptionẽ. Ita etiã eius desideriũ impletũ erit
quãtũ ad oĩs mali remotionẽ: qr cum sum
mo bono nõ habet locũ aliquod malũ: erit
igitur corp9 immune ab omni malo: ꝛ quã
tum ad actũ ꝛ quãtũ ad potẽtiã. Quantũ
ad actũ quidẽ: q nulla erit in eis corruptio
nulla deformitas: null9 defect9: quãtum ad
potẽtiã vero: q nõ poterũt pati aliquid: q
eis molestũ sit. Et hoc est quod dicit apls. j.
Cor. xv. Seminatur in corruptione: surget
in incorruptione. Quarta dos erit subtili
tas. Sicut aĩa namq deo perfectissime adhe
rens: eius bonitatẽ participabit in summo
sm̃ modũ suũ. Sic corpus perfecte subdet
aĩe ꝛ eius ꝓprietates quãtum possibile est
participabit in perspicacitate sensuum: in
ordinatione corporei apparatus ꝛ in oĩmo
da subtilitate ꝛ perfectione nature: vt que
cũq anima penetrare voluerit: illa corpori
resistere nõ possint: quia tanto est aliquid
perfectius in natura: quanto eius natura
perfecti9 subdit forme ꝑfecte: eiq quantum
possibile est assimilat ꝛ ꝓportionat. Cũ er
go forma ibi sit spiritus subtilis: quanto
corpus fuerit spiritualius ꝛ subtili9: tãto
perfectius: et quanto perfectius tanto spiri
tualius: ꝓpter qđ apls. j. Cor. xv. dicit Se
minat corpus aĩale: surget corpus spũale:
nõ q sit spũs: vt quidã male dixerũt: sed q
erit oĩno subiectum spũi: sicut ꝛ nũc dicitur
corpus aĩale: nõ quia anima sed q aĩalib9
passionibus subiacet: vel quia aĩe guberna
tioni subdi deberet. ¶ Patet igit ex predi
ctis q sicut spũs hoĩs eleuabit ad gloriã
spiritũ vt deũ ꝑ essentiã videat: ita ei9 cor
pus sublimabit ad ꝓprietates celestiũ cor
poꝝ: inquãtũ erit clarum impassibile absq
difficultate ꝛ labore mobile ꝛ subtile. Inq
ptꝫ dotiũ corpoꝝ cõgruitas: vt sint celestia
sicut ꝛ spũs est celestis. Et sicut glĩa in quã
humana aĩa subleuat: excedit naturalẽ vir
tutẽ celestiũ virtutũ. Ita glĩa corpoꝝ resur
gẽtiũ excedit naturalẽ perfectionẽ celestiũ
corpoꝝ: vt sit maior claritas: impassibilitas
firmior: agilitas facilior: ꝛ subtilitas per
spicatior. Et sic põt intelligi illud. j. Cor.
xv. Alia qđã celestiũ gloria: alia terrestriũ.
Sic ergo ꝓcedẽt qui bona fecerũt in resurre
ctionẽ vite. Joã. v. ¶ Quantũ ad secũdam 14
partẽ hui9 articuli cõsonũ videt: q corpora
dãnatoꝝ cõditiones habeãt cõtrarias corporib9
sctõꝝ: vt sicut est ꝓportio inter aĩas ꝛ corpo
ra saluatoꝝ: ita sit iter dãnatoꝝ. ¶ Illa eñ
corpa erunt opaca ꝛ tenebrosa: sicut ꝛ eoꝝ
aĩe erant. Et erũt a lumine diuine visionis
ꝛ cognitiõis aliene: ex quo facti sunt abomi
nabiles: sicut ea q dilexerũt: q tũ ad aĩas in
terius cõsequẽs videt ꝛ bñ ꝓportionabile q
denigret facies illoꝝ super carbones exteri9
¶ Nec eoꝝ erunt corpora agilia: quasi sine
difficultate anime obediẽtia: sꝫ magis erũt
ponderosa ꝛ grauia: ꝛ quodãmodo aĩe in-

portabilia ꝛ inobediẽtia: sicut ꝛ ipse aĩe fue
runt per inobedientiã a deo auerse. ¶ Nec
erunt subtilia ꝛ spũalia quasi spũi omnino
subiecta: sꝫ magis erũt obtusa ꝛ carnalia si
cut eoꝝ aĩa ꝑ affectũ fuerat ꝛ erit: carnales
remanebũt ꝛ passibilia: sicut ꝛ nunc vel ma
gis: ita q sicut i bonis glorificatis erit oĩs
mali carẽtia ita in istis erit oĩs mali expe
riẽtia experient namq ꝛ patiẽtur a reb9 sen
sibilibus afflictionẽ sꝫ nõ corruptionẽ vt la
borent in eternũ ꝛ viuẽt adhuc in finẽ. Ad
huc nãq mortui resurgẽt icorrupti. j. Cor.
xv. Et sicut corpora beatoꝝ supremũ ꝛ lumi
nosum: ita hec infimũ ꝛ tenebrosum locum
obtinebunt. Et hoc est quod dr Apocal. xx.
Diabol9 q seducebat eos ꝓpsui scꝫ missus
est in stagnum ignis ꝛ sulphuris vbi bestie
et pseudo ꝓphete cruciabuntur die ac nocte
in secula seculoꝝ: qui vero egerũt in resur
15 rectionem iudicij. Jo. v. ¶ Tertia pars hu
ius articuli primo ptꝫ per dicta. D. viij. 10.
Secundo idẽ ostendit rõne. Secũdum ordi
nẽ namq culpe ꝛ meriti cõsequenter est ordo
in pena ꝛ premio: culpa autem ꝛ meritũ nõ
cõpetũt corpori nisi per aĩam. Nihil eñ hꝫ
rõnẽ meriti ꝛ demeriti: nisi inquantũ est vo
luntariũ. Igit tã premiũ q pena cõuenienter
deriuantur ab aĩa ad corpus. Nulla igitur
rõ est quare in premiatione vel punitione
aiaꝝ resurrectio expectet corporum: qn ma
gis cõueniẽs videt vt aĩe in quib9 per pri9
fuit meritũ ꝛ culpa per prius premient ꝛ pu
niant: ꝛ hoc statim qñ a corpore separant:
q statim sunt premioꝝ vel penaꝝ susceptibi
les: quod est cõtra grecos qui dicũt: q nec
aie bonoꝝ vel maloꝝ gloriã vel penã habe
bunt ante diẽ iudicij: vt tũc simul premient
vel puniant cũ corporibus. Ex qua sequi vi
deretur pone q aĩe interim oẽm amittãt me
moriã ꝛ rationis iudiciũ vel q interim mo
riantur vel sopite dormiãt: sicut hirũdines
in hyeme: q si memoriã habeãt boni de ope
ribus bonis ꝛ de martyrio qđ ꝓpter deũ su
stinuerunt erũt spe gaudẽtes ꝛ mali ecõuer
so timore maximo timentes. Hec etiã posi
tio contra apl'm videt esse: qui ait. ij. Cor.
v. Scimus inqt qm̃ si terrestris domus nrã
dissoluatur: habemus domũ nõ manufactã
eternam in celis: non tm̃ in spe sicut nunc:
sed etiam in re: ad quam nos perducat qui
est resurrectio ꝛ vita. Joan. xi.

S4. **Sacerdotalis primo**
ostẽditur ordinis dignitas. Secũdo
ministerij qualitas. Tertio ope
ris peruersitas. Quarto finis penalitas.

¶ Circa primũ duo sunt cõsiderãda. Primo in
quib9 dignitas cõsistit sacerdotalis. Secũdo
in quali reuerentia tales habendi sunt sa
cerdotes.
¶ Quãtũ ad primũ dignitas ordinis sacer Arti. j.
dotalis. Primo consistit in angeloꝝ assimi
latione. ¶ Secũdo in regũ cõparatione. Ter 1
tio in noĩs interꝑtatiõe. Quarto in indumẽ
toꝝ significatione. Primũ patꝫ Malach. ij.
vbi de quolibet dr sacerdotale. Angel9 dñi
exercituũ est: q sicut angeli in celo: imme
diate9 circa dei ministeria occupant: ita sa
cerdotes in terra. Immo isti plus i terra di
uino appropinquãt obsequio: q angeli in
celo: q isti in terra deum ex pane conficiunt
qđ angeli nec in celo nec in terra facere põt
ꝓpter quã maximã approximationẽ ꝛ dei
ficationis participationẽ: nõ tm̃ angeli: sed
etiã dij in sacra scriptura nuncupant: sicut
patꝫ primo Exodi. xxij. vbi ad moysen de il
lo qui ad iuramentũ ducẽdus erat. dicitur
Exo. xxij. Applica illũ ad deos: viz sacerdo
tes. Et rursus scriptum est. Dijs non detra
hes. i. sacerdotibus. Probant hec omnia in
Decreto sumpto ex verbis btĩ Grego. scribẽ
tis ad Mauriciũ iperatorẽ. xj. q. j. sacerdo
tibus: vbi ex predictis auctoritatib9 impera
torem ad reuerẽtiã inuitat ordinis sacerdo
talis. ¶ Secũdũ etiã ptꝫ ex tribus: ex inun
ctiõe: ex offõ: ex corona. Ex qb9 trib9 ostẽdit 2
q non tm̃ angeli in celo vel dij vt predictũ
est: verum etiã reges in terra nuncupantur
¶ Primo nãq in inunctione regib9 cõparã
tur: q sicut reges inũgunt: in signũ q erũt
in regimine corpoꝝ misericordes: per oleũ
namq vnctionis in sacra scriptura mĩa in
telligitur. Ita illi vt sint sibi ꝛ alij misericor
des in regimine aĩaꝝ. Secundo in officio
ordo sacerdotalis regali preeminet dignita
ti sicut ptꝫ per decretũ dis. xcvj. duo. Ubi ge
lasius papa Anastasio scribẽs ostendit qđ
tãto mai9 est officiũ sacerdotũ: quãto etiã
ꝓ ipsis regibus vel legibus hoĩm in diuino
reddituri sunt examine rationem. Et parũ
infra sequit. Si regũ fulgori compares: ꝛ
principũ diademati: lõge inferius erit: q̃
si si plũbũ ad auri fulgorem cõparares. Ex
cuius Decreti principio ptꝫ veritas auctori
tatis. Judith. viij. Uos inqt q estis presby
teri in populo dei ex vobis pẽdet aĩa illorũ
i. illorum facta: tam regum q quorũcunq
subditoꝝ: q si mala sunt illoꝝ facta: vobis
imputant. Si negligẽtes fueritis: in pdi
cando ꝛ eos corrigẽdo vel alijs pdicãtib9 ꝛ
corrigẽtib9 eoꝝ defect9 ondẽdo q vos illoꝝ
vicia non potestis diu ignorare: imo multo

meli⁹ potestis oēs illos cognoscere: q̄ʒ eps vel quicūqȝ alius qui cū eis non residet. Si ergo cū vicia eorū nō ignoret: si negligēs fuerit in corrigēdo: vel q̄ corrigere nō pōt alijs indicando de ordine suo iudicium acquirit. Sicut ptȝ per decretum Chrysosto. dist. xl. multi: vbi sic dicitur. In iudicio enim sedes siquidem bene vixeris ꝛ bene docueris populum instruis: si bene docueris ꝛ male vixeris: tui solius condēnator es: nam bene viuendo ꝛ bene docendo ppl'm instruis; quō viuere debeat: bn̄ aūt docēdo ꝛ male viuendo deum instruis quomodo te debeat condēnare. Ex eiusdē etiam decreti fine patȝ: ꝙ sunt lumē populi ꝛ splēdor: vt ptȝ dis. xciij. sacerdotes. ¶ Tertio quō ex corona illorum ad reges ostendit̄ comparatio: quia sicut rege coronam deferunt imperialem. Et qualis illa corona esse debeat: ostensum est. O. vj. 8. Propter hec ergo tria Petrus illoꝝ scribens regalitatem: dicit. j. Petri. ij. Regale sacerdotium: gens sancta populus acquisitionis. Et Exo. xix. Deus eis loquens dicit. Eritis mihi in regnum sacerdotale: ꝛ gens sancta: quia sicut dicit̄. Neemie. ix. Dedisti eis regna ꝛ populos. Tertio illorum dignitas ex nominis patet interpretatione: siue
3 sacerdotes siue presbyteri nuncupent̄. Naȝ sacerdos dicitur quasi sacra dans. Sed heu in predicto decreto Chrysosto. dist. xl. multi dicitur: quod multi sunt sacerdotes nomine: ꝛ pauci opere: quia nō oīs sacerdos sanctus. ¶ Presbyter etiā dr̄: quasi p̄bens iter. Ex qua re dat̄ intelligi ꝙ p̄sbyteroꝝ actus est iter pp'lo p̄bere: taȝ exemplis q̄ȝ documētis: ꝛ plurimiȝ p huius vie discrimina ad celū ducere p̄cedendo. Sed heu multi dicuntur presbyteri: qui nec iter p̄bent p̄cedendo: nec ad celū vadunt concomitando ſȝ maleviuēdo retrocedunt. De q̄b⁹ dicit Decretū sumptum ex v̄bis btī Greg. in moral. ij. q. vij. q̄ sine pctō. Qui inq̄t sine pctō est vestrū p̄mū i illā lapidē mittat: ad aliena quippe peccata punienda ibant: ꝛ sua relinquebāt: reuocētur itaqȝ int⁹ ad ꝯsciētiā: vt prius ꝓpria corrigant: ꝛ tunc aliena rep̄hēdāt. Hinc est ꝙ cū trib⁹ beniamin Judicū. xix. in carnis scelera fuisset obruta: collect⁹ oīs israelvlcisci iniquitatē voluit Judic. xx. Sȝ tn̄ semel ꝛ iterū in belli certamine ipse ꝓstrat⁹ est: q̄d hoc est: ꝙ in vltione sceleris inflāmat̄: ꝛ tn̄ ipse prius ꝓsternit̄: nisi ꝙ prius ipsi purgādi sunt p quos alioꝝ culpe feriunt̄. Alr̄ nec recte ducunt nec docēt: nec alioꝝ vicia recte corrigunt. Idem beatus Grego. ꝛ habetur ibidē decreto. iij. sequēti postulat⁹. Postulatus inq̄t dn̄s iudicare de peccatrice nō statim dat iudiciū: sed prius se inclinans deorsum: digito scribebat in terra: ac deinū: q̄ obnixe rogatur: iudicat: vicȝ nos typice instruens: vt cum primoꝝ errata ꝯspicimus non hec antea rep̄hendendo iudicemus q̄ȝ ad ꝯsciētiaȝ humiliter reuersi digito discretionis solerter exculpem⁹. Juxta illud apl'i ad Gal. vj. Fratres ꝛ si preoccupatus fuerit hō in aliquo delicto: vos q̄ sp̄uales estis instruite hmōi. Et hoc est qd̄ saluator ait: q̄ sine pctō est vestrū. i. pri⁹: vos ipsi legis iusticiaȝ implete: ꝛ sic innocentes: manibus ad lapidādā reā ꝯcurrite. Glo. dicit: ꝙ scribebat: terra terrā accusat: vel si quis sine pctō est ꝛc. Argumentum qd̄ sufficit si sn̄ia scribatur in pariete: nā ꝛ edicta p̄toꝝ scribebātur in albo: hec ibi. In qua glo. videt̄ innuere ꝙ ideo scribebat vt daret exemplū sn̄iam scribēdi. ¶ Ex predictis ptȝ qualiter p̄sbyteri nō tm̄ alioꝝ vicia iudicādo: ſȝ vitā ꝓpriā emēdando p̄ire deberent. Sed cū multi nec sic p̄cedant nec p̄cedere velint erroneū videtur ꝙ ducatū accipere volūt: poti⁹ eñ deberent se ad hoc onere excusare: sicut impotēs corpore ducatū recusat peregrinoꝝ. Si eñ ducatum petat quis ab infirmo vel claudo vel ignoranti ꝓtinus se excusabit impotentiam vel ignorantiā allegādo. Sed inter sacerdotes vel clericos non est ita infirm⁹ in aīa nec cecus nec ignorans vel stultus qui ducatū recuset cecoꝝ oblatū: immo nō oblatū instāter petūt: ꝛ q̄nqȝ qd̄ peius est emūt quilibet in gradu quā reputat sibi possibile: aliqui in magnis p̄bēdis et ecclijs curatis: alij in parrochijs deseruiēdo: alij p defunctis celebrando: vt aīarū de purgatorio ductores fiāt ducatuȝ capiūt ꝛ obtinent: tm̄ tanq̄ȝ ceci ꝛ impotētes seipsos ad celū ducere nesciūt. De alioꝝ ducatu ꝛ pctoꝝ se intromittūt emēdatiōe: cū ipi in pctis sordescāt. Qd̄ quātū sit ꝯtra rōnē ex v̄bis ostēdit̄ btī Gregorij. iij. q. vij. in grauioribus: sub eo q̄ sequit̄ tenore. In grauiorib⁹ peccatis quis posit⁹: dū suis p̄mit̄: aliena nō diluit: cūctis enim liquet: quia cū is qui displicet ad intercedendū mittit̄: irati animus ꝓculdubio ad deteriora ꝓuocat̄. Scriptum quippe est Prouerb. xv. Victime impiorum abominabiles sunt dn̄o: vota iustoꝝ placabilia: neqȝ enim in omnipotētis dei iudicio quid: ſȝ a quo dat̄ inspicit̄. Hinc est enim quod scriptū est Gen̄. iiij. Respexit dn̄s ad Abel et ad munera ei⁹: ad Cayn vero ꝛ ad munera ei⁹ non respexit. Dicturus quippe: quia domi nus respexit ad munera: sollicite preuisit

quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostēditur: quia non offerens a muneribus sed munera ab offerente placuerunt bona quippe iniquorum non probat altissimus: nec respicit in oblationibus eorum: nec in multitudine sacrificioꝝ eoꝝ ꝓpiciabit̄ peccato. Eccl. xxxiiij. In conscientijs ergo suis sentientes se amiciciam cum deo nō habere ad ipsum tanq̄ȝ amici p inimicis deprecaturi: nequaq̄ȝ accedere deberent: sed potius se retrahere ꝛ excusare vsqȝ amiciciam cuȝ deo reuocassent. Sicut se quispiam retraheret ꝛ excusaret ne ad regem deprecaturus accederet cum regem sibi beniuolum non esse minime dubitaret. Sed quod contrarium faciunt nō est tantū defectus cecorum ducum sed etiam cecorum doctorum: sicut ostēsum est. C. v. xix. Et. M. x. 4. Tales assimilātur vitentibus redditum suum per leporem: quia talem vnciam meliori foro habere poterunt. Stulti sunt: quia exemplum non sequuntur Machabei: qui elegit sacerdotes sine macula voluntatem habentes in lege dei: e mundauerunt sancta primo Machab.
5 iiij. ¶ Quarto status illoruȝ dignitas in vestiū sacerdotaliū ondit̄ signatiōe: ꝛ capitis tōsuratione. Vestes nanqȝ i multis ꝯditionib⁹ ondūt ipos milites xp̄i armatos: q: loco galee in capite habet amitam que in capite discretionem signat: loco Bumbacij aliꝗ militum munde habent camisiaȝ vel superpellicium que munditiam representat loco lorice habent albam: que ad pedes ꝛ ad oīa membra se extendit que significat charitatē que se ad omnes extendere debet: habet et cingulum que continentiam significat: per quam ligari debēt motus sensualitatis: habet ꝛ manipulum: quasi anulum desponsationis inter deum ꝛ ipsum quando in receptione sacri ordinis voto obligatur castitati: habet ꝛ stolam in collo: ꝛ ante ad modū crucis cancellatam in signum quod iuguȝ illius qui in cruce pepēdit semper portabit: deoqȝ vsqȝ ad mortem obediet: ꝛ illis qui locum dei tenent: habet ꝛ casulam que operit partem posteriorem ꝛ anteriorem: per quā oratio intelligitur: qua oratur pro delictis preteritis vt remittātur ꝛ pro futuris ne cōmittantur debet etiam habere gladium verbi dei de quo ad Eph. vj. Scutum fidei sumētes. Et infra. Et gladium spiritus: quod est verbum dei: habet ꝛ caput rasum superius in signū quod mens erit nuda ꝛ aperta sine peccati nubilo quantum ad deū: habet ꝛ pilos tonsos inferius in signuȝ quod non nimis adherebit istis inferioribus per cupiditatem vel inordinatam delectatione. Sed absit quod in eis sit signum absqȝ signato: ne diabolus in vita vel in morte eis improperet: quod fecit iudeo de quo habetur. O. vj. 77. Si enim non sit in eis signatum conuenientius induerentur in morte: sicut ibidem describitur: de quibus Thren. j. Sacerdotes eius gementes. Si vero sit in eis signum et signatum quanta eis debeatur reuerentia: quantum ad secundam partem huius articuli: patet primo exemplo asini christum portantis. Ex quo nanqȝ populus tantam exhibuit reuerentiam asino christum portanti semel: ꝙ vestes suas sub eius strauit pedibus: ꝛ hoc christo placuit: patet quantum ei placet: ꝙ sacerdotes boni: qui semper ipsum vel spiritualiter vel sacramentaliter vel vtroqȝ modo portant: in maxima habeantur reuerentia. ¶ Secūdo idem ostendit̄ ex verbis beati Grego. scribentis ad Mauricium imperatorem. xj. q. j. sacerdotibus. Ad cuius intellectum est aduertendum: ꝙ Mauricius imperator cōpellebat clericos respondere sub suo examine: ꝛ eis debitam reuerētiam minime impēdebat: quare beatus Gregorius papa: ipsi scribit dicens: quod omnes sacerdotes debet generaliter honorare: quia adhuc nescimus qualis quisqȝ futurus sit in terribili dei iudicio. Et quod ipsos debeat honorare probat exemplis. Constantini imperatoris et etiam paganorum imperatorum qui sacerdotibus sui temporis: qui dijs lapideis seruierunt honorem maximum tribuebant. Et ratione: quia in diuinis eloquijs aliquādo dij: aliquando angeli nūcupantur. Propter hoc ergo qui bn̄ presunt presbyteri duplici honore d̄ id est temporali ꝛ spirituali digni habeantur. j. Timoth. quinto.
¶ Notate verba. Qui inquit bene presunt Ar. ij.
ad qd̄ multe in eis requiruntur conditiōes 7
ꝛ qualitates bone. Aliq̄ respiciunt mores: aliq̄ sciam. ¶ Quātū v̄o ad ꝯditiones: que mores respiciūt. Primo in his q̄ diuino sūt deputati seruitio: maxima requirit̄ mētis ꝛ corporis mūdicia: sicut ex verbis ondit̄ btī Gregorij in registro: ꝛ habent̄. j. q. j. necesse sub hoc tenore. Necesse est: vt mūda sit manus: q̄ diluere sordes curat: ne tacta queqȝ deterius inquinet: si sordida sequēs lutum tenet. Scriptū nāqȝ est Esa. lij. Mūdamini q̄ fertis vasa dn̄i: qr̄ magnū incōueniēs est sacerdotē corpus xp̄i conficientem immundū esse. ¶ Sicut pȝ prio per Decretū. j. q. j. sacrosancta cum sequentibus. ¶ Secūdo idē patet ex verbis Bernar. epistola. ij. Quid

inquit cū femina tractarēt ad altare cū do
mino fabulantes. Si iter cū cōe lapsu occulta
no in altari filiū virginis. Sp̄ oculariter ad
lapsuari filiam mercatoris. Talis sacerdos
multo peior est p̄phana. vn est tā mal⁹ de
ppla q̄ in immundicia sua e atpa pcta cō
fitēat. Nihil ad corpus dñi accedat fumendū
q̄ ipse nō faciāt: vel si faciāt: vt preq
ter sficiēs. q̄ nō babent p̄dictū ipsos adhoc
uendū: et pat in parem ruinā p̄cipitantes.
¶ Cōmt cui⁹ pecores sacerdotū? ut deorum
q̄ ipsi anteq̄ se sacris inducrent. vehib⁹ de
buerūt tanq̄ pedes r manus Xp̄i. dicit ei⁹
filg̃um confessionē sacerdotum sp̄aug.
Tu ergo pdicatis caueant immundicie incon
uenientiæ. omnia sūt tua fugiant fastus pō
nem. r castitatem securi custodiant: omnes
a se expellant mali occasionem. z mulierum
cohabitationem. Iuxta doctrinā Augu. li.
de singularitate clericorum. Non inquit de
spicta non vetita fastigenda est ad domes
ticum obsequium qt magis eo delinquit
vbi sine fastu none secure possit delectā cō
mittere malefici. Ibidē nō nulla despectio
mala deformitas obstitit: cui diabolus pm
gens spectosum efficatiquoqd fendus vt
horridum fuerit. Quia vero sine fabricatore
predicari bene habere non possunt mundi
cia magis sient in capitulo de gula. e cibis
rate ofensium est. p̄ deputatibus eccliā fa
cilitet r nō fastu rum in ibidem. Secundo reſ
rium in eis fobietas: sicut pt̄ dist. xxxv. ve
nolentum. Tertio quia hmōi sancti atem
mundicia non tanto opere sed signo ostēdi
dere debent. requuntur q̄ habeant in gestu
maturitatem: in vestitu simplicitatem. de
cū. clericos: extra. li. iij. tit. j. de vita r honē
state clericorum clerici officia. ¶ Quartum
vero ad secundam partē hums articuli q̄
videlicet sacerdotes debēt esse docti: bisere
rite cum sancta scientia intendentes: pat
dist. xxxvij. per totū. Et dist. xxxviij. in capitu
lo quia. Sacerdotis debent sacrias
cultodire. q. d. sacerdotium. Et dist. xlij.
sit rectus. Debent ergo sacerdotes instere. dist.
xxxvij. c. ignorantia. r. xxvi. c. qui. Secc. p
per multa. Primo quia tales occupant a
multis offerunt peccata quia sicut scribus
non mos sic inferetes sit manēto sacre fres
pastre nō obstare mundanis iniquitas. Iō
qui amat scientiam scripturarū: carnis p
en non amabit. de consecdist. viij. nunquid.
¶ Secundo q̄ confessor debet habere scien
tiam of cremendi inter lepram r lepram. dist.
xx. ij. Et ¶ Tertio. vbi dicitur: adducetur
leprosus ad sacerdotem. ¶ Tertio romanos
bilet e conjunctum est: vt sciat r intelligat ute
legere q̄ut ad ordinē sacerdotum sūt pti
nent. Fidelius enim cōgruit accedere ad mi
nistrandum in mensa cauisconig regis ter
rem nisi prius diligenter discesset: quomō
et ad placitum seruire possit. et si aliter ac
cedere pesumeret tanq̄ indignus repelle
tur. Sic nec anīa accedere debet ad mēsam
stranduum deo in mensa altaris: ait pau. li
re: intelligere verba canonū: vt sciat qui
sum sacramentalium: r quomodo in confes
cratione plurimarum hostiarum immitte
re debeat. Sicut ecclesia. Ille tantum rite fa
ctificium offert pro sua et aliorum salute q̄
ipsum sacerdotem pontificem de quo
q̄ritis. Tu ex sacerdotes ueternumiure ran
q̄ filius per morem imitationem succedit
sicqudem filius potuerit per carnis propaga
tionem et mori imitationem. dist. xxj. q. quæ
ritur. ¶ Secundo in hoc quod propter eos
ensia alij sacramenta eccliæ: contemnunt
de sacrificijs ista in quodam sermone. Ex
modi nata inquit et in disciplina ta multi
tudine sacerdotum: nobis religione seve
rabile sacramentum hodie natur contem
ptui. Nam qui debuerant esse exēpl apo
stolorum et fidei. Heret: facti sunt sce
dcet prædbus antichristi. ¶ Certo in hoc
quod contra deum manifestam committēt
ingratitudinem in hoc q̄ ipsi qui inter eos
sunt nutores et superbiores: multas deum
panacres. Hoba. xxvij. Sciencer fic quasi
to deus est eis curialitor si pēt et seruūt
quia dum pauperes fuerūt matorem deum
non timebant. Similes eis dam ma
gis gratiæ de quo ferum quod cum ab eo
ad gressi creuerūt quare magis effectiue solita di
mistit terrena r deuotionis obsequia respō
dentum seu negligentiam et tumultus facti
di sestum. Sed tales qui pie faciunt sestum
alibi facient vigilia dum sacerdotibus Be
ne qui intelligit vt cognoscere Dñs. qui
dat autem quondie crescens in sacerdotio
dne peruersitas et obstinatas: signum eſt
propinqui finis mundi. Christus. super
illud Matth. xx. Circa undecimam hora ex
pauo inquit in consallibus sit obscuritas
nedemantes: sic prius in locis z seculari
bus tempt obscuritas animæ autem quam
do rides quod sacerdotes positos in sum
mo vertice dignitatum: qui montes deum
ne appellendi in statu tenebrosi ignoran
tudinis. Et si ille sint sic mundi et sacerdotes
eius pollueruntsanctū. Sopb. iij.

¶ Quoy primo obstat pena. Secundo pene
nitio. Tertio periculū q̄ aliis imminet ex
6 sacerdotum delictis. Rationepriuus est sce
dis q̄ sicut in ecclesia vehemēs ardet in ignis q̄
cembus enim appetebendersit ministrorum
et numerum deficerēt ignem de nadunt incen
dig ecclesiæ non esset in tam succerrot populus
sis sacerdotes quia nec sic populus vt sacer
dotes in eo sacrificiū ad ops offerēt dānā
nonem propter extra legem ba. Quidē pōtia
ficeps super Ezech. Hom. xij. Non quilibet
sacerdos in lege sacrificium offerre debuit
sed signanter de genere sacerdotes qui
tunc fuit sacerdotis sacerdotes loco patris ei
debuit. Sicm ecclesia. Ille tantum rite fa
ctificium offert pro sua et aliorum salute q̄
ipsum sacerdotem pontificem de quo
q̄ritis. Tu ex sacerdotes ueternumiure ran
q̄ filius per morem imitationem succedit
sicqudem filius potuerit per carnis propaga
tionem et mori imitationem. dist. xxj. q. quæ
ritur. ¶ Secundo in hoc quod propter eos
ensia alij sacramenta eccliæ: contemnunt
de sacrificijs ista in quodam sermone. Ex
modi nata inquit et in disciplina ta multi
tudine sacerdotum: nobis religione seve
rabile sacramentum hodie natur contem
ptui. Nam qui debuerant esse exēpl apo
stolorum et fidei. Heret: facti sunt sce
dcet prædbus antichristi. ¶ Certo in hoc
quod contra deum manifestam committēt
ingratitudinem in hoc q̄ ipsi qui inter eos
sunt nutores et superbiores: multas deum
panacres. Hoba. xxvij. Sciencer fic quasi
to deus est eis curialitor si pēt et seruūt
quia dum pauperes fuerūt matorem deum
non timebant. Similes eis dam ma
gis gratiæ de quo ferum quod cum ab eo
ad gressi creuerūt quare magis effectiue solita di
mistit terrena r deuotionis obsequia respō
dentum seu negligentiam et tumultus facti
di sestum. Sed tales qui pie faciunt sestum
alibi facient vigilia dum sacerdotibus Be
ne qui intelligit vt cognoscere Dñs. qui
dat autem quondie crescens in sacerdotio
dne peruersitas et obstinatas: signum eſt
propinqui finis mundi. Christus. super
illud Matth. xx. Circa undecimam hora ex
pauo inquit in consallibus sit obscuritas
nedemantes: sic prius in locis z seculari
bus tempt obscuritas animæ autem quam
do rides quod sacerdotes positos in sum
mo vertice dignitatum: qui montes deum
ne appellendi in statu tenebrosi ignoran
tudinis. Et si ille sint sic mundi et sacerdotes
eius pollueruntsanctū. Sopb. iij.

¶ Quoy primo obstat pena. Secundo pene
nitio. Tertio periculū q̄ aliis imminet ex
6 sacerdotum delictis. Rationepriuus est sce
dis q̄ sicut in ecclesia vehemēs ardet in ignis q̄

aliaq; vnctio r pinguedo z ignis flāmam
murre r calores auget. Tu sacerdotes mali
munera in igne infernali q̄dē augmentant
ad motet eternā illo calore sicut filij? suma
mitis peccatis fuit calore ad motet paulez
tij. Regū iiij. Et filius Gadab z Zbun malī
sacerdotes combusti fuerunt. Leuit. x. Sīt
nangr congruine per prenij illi tam in facto
ri in pena significant. Q. d. Quauer ad mes
sores vadit cum imporentes r ignem viva
tentes opus vitra vmeri. ordiné vel certa fi
ctium disciumvel curam assumunt z acce
pit. Tile vero pner. ignem portat et ca
pte ad motte percutiēdā a pēo ad motem
oppusat eremitā ille quos peutter virga
otis fundebā. Te malorū ministrā ener
ui Matth. xv. qi sicut menelaus in semet
ipm retorsit suum? sacerdotium. q. d. mach. 12
ij. ¶ In quo notabilis a pare dñi? arbent
sicut fuit ille malis babet sacerdotes
tij male vēdicauit. Ira ter. q illud indigne
vēdicat r male in illo vtunt de quib⁹ dici
pōt illud ois scribt beatus Cyprian? ma
ter in epistola ecclia hereticos. Note inquit
sūmanæ ei hominē ni sinit fumā huma
nā imitari fumitā exite carbotice z antepri
natem sibi r veritatem vēdicant cum ipse in
ecclesia non sit benedictus cum a deo? male
dictus vtam pollucerun ei sit mortue: deū
innocat blasphemus: sacerdotium admirat
stat propb̄ans: consequunt altare sacrifici
ad per oia accidit: z illud malū et antifices
diaboli audant enchantib⁹ facere: cum nec
sacrificant obtamo ille pestifrēb⁹ sanctificā
cens non sit nec cuiq̄ bene pro ceteris preces
r orationes pficiat dei vt olat. Et sit qui
cedam vobis edmici r exhibuit babent
mutromagis falso altaria r illicita sacerdo
tia r sacrificia sacrilega fingūt: cui ester etiam
eos et publicanos nec ille est vt compendat.
Dec omnia habeuter. j. q. i. si quis inquit
de ecclesia. Si autem sacramenta aliquib⁹
tales admiscētur sacramenta per ralesve
ius per lapsdeos canales vbi nobis generat
transeunt ad loci feruit. z ad alios? ualos
f. q. i. si ipsus fuerit. Ersm ben mm Greg.
in homel. sint sicut baptisma sine gratia ad
celum mittit: et ipsa in celum descendit.
Si ergo Gadab. et Zbun. Leuit. i. leguit. z
deo igne peremptus ita ingne r male in ter
ceo ne duo sacerdotes se habuerunt: ignem alienum
in altari ponentes. Ita profecto qui in eccle
dis altari ignem imponunt diaboli. adue
sonum peccatoris nec per prebteros premu
mur: cū r moyses per illos ois altos pre
munian? vindicta offēdēs r dicēs. ho est q̄s

locutus est dominus: sanctificabor in his q̄
appropinquāt mihi. Et Leuit. xxj. sacerdos
13 non cōtaminet. Si vero ipsi sint cōtamina
ti ruina non tantū subditus sed etiā toti im
minet ecclesie. Sicut nanqꝫ tempestas ꝛ ni-
gredo ꝛ obscuritas in nubibus est cū tem-
pestatis in terra ꝛ mari: ꝛ ob nubilationis
et obscuritatis in omnibus partibus infe-
rioribus. Ita in proposito. Quod pulchre
ostensum est in omnibus euāgelijs. In qui
bus patet: quod obscuritas persecutionis
christi in sacerdotibus: conuenerunt inquit
principes sacerdotū. Lu. xx. fuit causa ob-
scuritatis eiusdem persecutionis in laicis
ꝛ subditis: dicentibus: crucifige: quod aper
tius patet. Marci. xv. vbi dicitur: ꝙ pōtifi-
ces cōcitauerūt turbas: vt magis Barrabā
dimitteret eis. Quod insuper ruina immi-
net ecclesie: patet. O. vi. xx.

S. ij. Sanctitatis seu spi-
ritualis sanitatis. Primo que-
dam sunt motiua. Secūdo que
dam sunt effectiua ꝛ conseruati
ua. Tertio quedam destructi
ua: ꝛ quedam sunt significatiua ꝛ ostēsiua
Circa primū septem sunt ostendenda: que
nos ad magnam sanctitatem habendā mo
uere ꝛ hortare deberent.
Arti. j. ¶ Primo nāqꝫ nos mouere debet premij ma
1 gnitudo et diuturnitas ꝛ iocunditas. Si
enim p mercede homines maximos ꝛ vilis-
simos sustinent labores: sicut patet de cloa
carijs: ergo ꝛ nos labores ꝑpter sanctifica
tionis vt computari possimus inter illos.
Sap. v. Ecce quō computati sunt iter filios
dei: ꝛ inter scōs sors illoꝝ est: de quoꝝ quo
libet in psal. xx. Magna est gloria eius in sa-
lutari tuo. Et iterum ibidem. Posuisti in ca
pite eius coronam: scilicet in capite marty-
rum: de lapide precioso propter mortis du-
riciam: virginum de auro propter carū mū
diciā Eccli. xlv. Corona aurea super caput
eius: doctorum de stellis propter clarā do-
ctrinam. Apoca. xij. In capite eius corona
stellarū. Sicut ergo sancti sequentes ꝛ alijs
posteriores semper laboriose nitebantur in
ter illos computari: et sortem inter illos ac
cipere qui precesserunt vt virgines cum vir
ginibus per magnam tentationum resistē-
tiā: ita oportet nos. Videatis ergo si inter
aliquos de predictis computari ꝛ coronari
meruistis: diligenter conscientias et opera
vestra examinate: cū quibus illoꝝ sortē traxi
stis. Et si cū aliquibus l gradu aliquo vos in
ueneritis permanete: gratias agētes: ꝛ qui

sctūs est sanctificet adhuc Apoc. xxij. Si ve
ro vos eis dissimiles inueneritis: scīficami
ni: cras enī id est post mortē vestram faciet
dn̄s inter vos mirabilia Josue. iij. Scd̄o ad
hoc nos mouere deberēt sanctoꝝ exēpla: si-
cut ostēsum est. E. vij. 7. Et. F. iij. 2. cū seque
ti. In hoc ergo casu debet esse de nobis ser- 2
uientibus in ecclesia: id est in dei curia: sicut
est de seruiētibus in curijs magnorum. Ipsi
nāqꝫ multū conant de minori inferiori offi
cio ꝛ statu ascendere ad maius officium et
maiorem honorem: ꝛ quid cōsiderant vel co
gitant vel operant vt habeant quod optāt:
Certe respiciunt ꝛ cogitant ꝙ dn̄s honestus
et sapiens illos qui bene et fideliter se ha
buerunt in minori officio vel statu ponit in
maiori ꝛ ad maiora promouet cum temp⁹
occurrerit: ꝛ quod illos qui infideliter ꝛ ma
le se habuerunt in paruo officio de tota cu-
ria eijcit: vel forte incarcerat et suspendit:
nec in minimo officio esse permittit. Ex qua
visione vel cogitatione moti nituntur: si sa
pientes sint priorum sequi conditionem.
Sic nos ꝛc. Quomō bonos deus exaltauit
malos vero in puteum deiecit inferni: quo-
rum quilibet in terra sanctoꝝ iniqua gessit
non videbit gloriam dei. Esa. xxvj. Serui a
mus ergo illi in sanctitate ꝛ iusticia coram
ipso oībus diebus nostris. Luc. j. Qui elegit
nos vt essemus sancti ꝛ immaculati. Eph.
j. vt possitis comprehendere cum omnibus
sanctis. ¶ Tertiū motiuum est facilitas il-
luc veniendi. Olim enim via ad celum non 1
erat trita nec a multis scita. Trita nō fuit:
quia nulli in veteri testamento per illā am
bulant: ꝑpter quod apl's Heb. ix. de illo te-
stamento loquens dicit. Nondum ꝑpalatā
esse sanctorum viam. Sed tunc illam tritā
fecerunt ꝛ facilem ostenderunt: populi de
omni statu et omni etate. Unde Augusti.
de doctrina christiana. Considera: quot mi-
lia martyrum certā tibi fecerūt viā transie
runt virgines: trāsierūt martyres: trāsierūt
pueri ꝛ puelle: ꝛ adhuc tu times: vbi timen-
dū nō est. Quia sicut pastor aliquas oues
vltra aquas trahit: vt alij sine timore sequā
tur. Ita deus omnes sanctos vltra mare hu-
ius mundi attraxit: et ductores misit. U. iij.
7. ad confirmanda corda nostra sine quere-
la in sanctitate. j. Thessal. iij. ¶ Sed heu q̄
multi non sperauerunt mercedem iusticie:
nec iudicauerunt honorem animarum san-
ctarum. Sap. ij. ¶ Quartum motiuum est 4
voluntas dei et vtilitas propria. Si enim
irrationalia obediunt volūtati diuine quā
tomagis rationalia. Et si infirmus obedit ꝓ

stati medici: ꝙ tomagis spūali infirmus. De
qua volūtate. j. Thessal. iiij. Hec est volun-
tas dei sanctificatio vestra. ¶ Quintum est
dei vocatio. Si canes ꝛ aues obediunt vo-
cāti suis ꝛ demon imperio christi peiorem
se eē demone ondit q̄ pctm̄ suū minū dicit
locū deserere nō vult ꝑpter eum: de quo. j.
Thessal. iiij. Non enim vocauit nos deus in
immundiciā: sꝫ in scīficationē. Sꝫ heu si ri-
baldus clamaret bānū regis nullū auderet
ꝯtradicere: ꝛ nūc multi clamāt bānū regis
eterni. i. aiarū scīficationē ꝛ multi ope ꝯdi
cūt. ¶ Sextū est dei similitudo. Filius enim
bonus gaudet assimilari patri ꝛc. sic nos co-
nari oportet vt simus siles illi: q̄ ait Leuit.
xx. Sācti estote: qm̄ ego scūs sum dn̄s deus
vester. ¶ Septimum est digna dei receptio.
Sicut nanqꝫ subditi qui timent vel emant
dn̄m suū: domū suam mūdant: vt dn̄o intrā
te honeste recipiatur. Sic eccl. ij. Qui timēt
dn̄m scīficabūt alas suas ꝛc. q̄ domū tuaꝫ
dn̄e decet scīitudo: ps. xcij. Multum ergo er
rāt qui de tēplo dei: de quo. j. Cor. iij. Tem
plū dei scīm̄ est: qd̄ estis vos: faciūt. pctōꝝ
sterquilinū: quibus precipit. ij. Paral. xxix.
Sanctificate ꝛ mūdate domum dn̄i.
Huius autem sanctitatis effectiua ꝛ con
seruatiua causa est ipse deus. Leuit. xx. Ego
dominus: qui sanctifico vos. Sicut medic⁹
seu medicina efficit sanitatem in infirmo.
Sic deus pacis sanctificet vos per omnia
j. Thessal. v. Hanc autem sanctitatem seu
sanitatem efficit in nobis ꝛ conseruat deus
per septem media. ¶ Primo per cordis con
tritionem ꝛ oris confessionem. Sicut sanat
medicus patiētē p sudorē ꝛ minutionē: sic sa
nat deus cōtritos corde: ps. cxlvij. Secūdo
per fidē. Sicut per lucē redit quis ad viam
quam amisit ꝛ in ipsa se tenet: sic fides tua
te saluū fecit. Luce. vij. Tertio per spē. Sic
laborans spe mercedis: ꝛ infirmus spe sani
tatis multa sustinēt. sic spe salui facti estis
ad Roma. viij. Quarto per charitatem. Si
cut nanqꝫ infirmo dicit: sitis cordis bonis ꝛ
hilaris: qꝛ hec iuuant ad sanitatē: ita spiri-
tualr sic facite vt salui sitis. Eccl. iij. Quin-
to per iusticiam reddendo cuilibet qd̄ suuꝫ
est: quia sicut in curia iustitia: iustus liberat
ꝛ saluat: ita salus iustoꝝ a dn̄o: ps. xxxvi.
Sexto per abiectionem male societatis ꝛ bo
ne societatis dilectionem. Sicut per mēbri
putridi abscissionē ꝛ bonoꝝ mēbrorum ꝯser
uationem. Sicut cū sancto sanctus eris: in
ps. Septimo per perseuerantiam in omni-
bus predictis. Sicut nanqꝫ laborans multa
perseueranter sustinendo sustentationē ac

quirit. Sic q̄ perseuerauerit vsqꝫ in finem:
hic saluus erit. Matth. xxiiij. ¶ In hac an- 6
teꝫ perseuerantia multas patietur tribula
tiones: per quarum sufferentiam salus sua
augmētabit ꝛ preciosior erit ꝛ pulchrior. Si
cut os albū in igne fit albius: sic ossa eccle-
de quibus Thren. j. De excelso misit igneꝫ
in ossibus meis ꝛ erudiuit me. i. ad sanctos
viros. Qui dicunt ossa ecclesie propter tria.
¶ Prima sicut ossa totum corpus sustētāt:
ita ꝛc. Sicut patet de Loth: qui sustentauit
Sodomam: quandiu in illa mansit ꝛ etiaꝫ
Segor. Gen. xix. Secundo quia sicut forti-
tudo corporis iudicatur ex grossitudine os-
sium: et non carnis; ita fortitudo et boni-
tas ecclesie: et cuiuscunqꝫ status ex bonis ꝛ
sanctis viris iudicatur et ostenditur ꝛ non
ex carnalibus. Tertio: quia sicut caro faci-
liter cedit: sed os fortiter resistit impellen-
ti. Ita spiritus quidem promptus est: caro
autem infirma. Matth. xxvj. ¶ In aliqui
bus vero de istis ossibus misit ignem tribu
lationis et martyrij: vt albiores fierent: si-
cut ossa in igne: quia sicut ignis desiccat me
dullas et humores internus in ossibus latē
tes: et ea sic facit albiora. Ita tribulatio
desiccat omnem carnalem delectationem:
que per medullam signatur pro tanto: quia
sicut medulla crescit luna crescente: ꝛ econ-
uerso. Ita delectatio carnis crescente carne
delicate nutrita crescit ipsa vero per tribu-
lationem decrescente decrescit et spiritus for-
tificatur: et fit interius albior per mūdiciā:
sicut decet sanctos dei Eph. v. Et sic verifica
tur illud Hiere. xxx. Tempus tribulationis
Jacob: et ex ipso saluabitur. In aliquibus
vero de istis ossibus misit ignem diuine et 7
superne charitatis que pro tāto ignis de ex
celso dici potest: qꝛ ignis de excelso fulgur
dicꝫ seu coruscatio: quandoqꝫ aurum ꝛ ar-
gentum in bursa consumit: sicut ostēdit Al
bertus super librum Metheororum: ꝛ bur-
sam illesam derelinquit. Ita ignis p̄dictus
ꝛ argentū in pauperū consumit necessitati
bus ꝛ auariciam in corde cōsumit: ꝛ nō tm̄
cor illesum dimittit: sed ꝙ plus est aliquid
purgat ꝛ perficit ꝛ sanctificat illius videli-
cet de quo verificatur illud Eccl. lj. In me-
dio ignis non sum estuatus: in quo fuit si-
cut dicitur. Ecclesiastici. xxx. Thesaurus si-
ne defectione sanitatis. ¶ Sed heu Michee
vij. Perijt sanctus de terra: et iustus in ho-
minibus nō est: omnes in sanguine insidiā
tur: et vir fratrem suum venatur ad mor-
tem. ¶ Notate verba: perijt sanctus de
terra: quia illi qui nunc locum tenent in

ecclesia sanctoꝝ: vt in pluribus non sunt in-
terius sancti: sed tm̄ exterius: sicut imagi-
nes sanctoꝝ superedificari super fundamē-
tum apl'oꝝ ꝛ ꝓphetarū: q: sicut imagines
sanctoꝝ apparatum habēt deauratū in bar
ba ꝛ vestimentis ꝛ curiose factum: ꝛ interi9
vt frequenter sunt putride ꝛ a vermibus co
meste. Sancti vero in se dum vixerunt con-
trarias habuerunt virtutes qui fuerūt pul
cherrime ornati: interius in anima: ꝛ exili-
ter in corpore. Sicut patet de Joanne ba-
ptista: qui erat vestitus de pilis camelorum
Ita qui nunc loca sanctorum ꝛ antiquorū
bonorum christianorum in omni statu eccle
siastico religioso ꝛ seculari: vt in pluribus
de ornatu pulchro ꝛ curioso multum curāt
exterius ꝛ interius sunt gratia vacui ꝛ pec
catis putridi: ꝛ a demonibus corrosi: ꝛ sic in
imagine pertransit homo: in ps̄. xxxviij. Pa
ter sanctifica eos in veritate. Joan. xvij. In
quo facto vosipsi innate: ꝛ dominum Jesū
christum sanctificate in cordibus vestris. j.
Petri. iij.

Ar.iij. ¶ Cuius quidem sanctitatis seu spiritua-
lis sanitatis: septē sunt destructiua ꝛ septē
sanitatis recuperate seu adepte ostensiua.
9 Primū vero destructiuū est supbia per quā
infirmabatur filius reguli. Joan. iiij. Secū
dum est inuidia: que illos excecauit in tem
plo. Joan. xij. Tertium est ira per quam de
moniac9 vexabat̄ Mar. v. Luce. viij. Quar
tum est accidia: que languere facit seruum
centurionis. Luce. vij. Quintum est auari-
cia: que aridam fecit manum. Matth. xij.
Sextum est gula: que fecit hydropicum per
ebrietatem Lu. xiiij. Septimū est luxuria
que signatur per mulierem habentē fluxū
sanguinis. Luc. viij. Sed q: ille de quo dici
9 tur in ps̄. quod sanat omnes infirmitates
eorum: omnes istas tunc sanauit infirmi-
tates sicut in locis patet preallegatis. Si
vultis scire: si etiam omnes tales in vobis
sanauit infirmitates: videte ꝛ cognoscite p
septem signa que omnia accipiuntur per si
militudinem signorum in illis qui sanan-
tur corporaliter. Quorum primum est cessa
tio doloris interioris: id est pax conscientie
Prouerbiorum. xvj. Dulcedo est anime sa-
nitas cordis. Secundum est in febricitanti
bus cessatio motus sic a peccando. Leuit.
xiij. Si quidem lepra non creuerit san9 est.
Tertium est appetitus ciborū spiritualiū.
Quartū est ꝯtemptus illoꝝ que inordinatus
appetitus in infirmitate desiderauit: sicut
porū ꝛ huiōi. Quintū est restitutio coloris
i. honeste ꝯuersationis. Sextū est virtus bn̄
ambulādi. Septimū est fortitudo bn̄ ope-
rādi ꝛ grauia sustinēdi. Sic enim facta est
iudea: id est confessio sanctificatio eius: in
psal. cxiij. Et sic florebit. i. ostendit̄ fertifica-
tio mea. Uide ad propositum. F. iiij. 37. cū
sequenti.

Sapientie primo ostē- Sa.
ditur diuersitas seu distinctio. Se-
cundo quomodo hec sapiētie dif-
ferētia in diuersis sapiētibus diuersis mo-
dis ostendit̄. Tertio in quib9 reb9 seu virtu
tib9 vel operib9 vera ꝯsistit sapiētia. Quar
to quō acqrit̄. Quinto falsoꝝ sapientium
ostendit̄ periculū. Sexto quomodo seque-
tes falsi sapientes precedentiū decipiuntur
verbis ꝛ exemplis ꝛ ꝓprijs presumptioni-
bus ꝛ cogitationibus. Septimo tam veri sa
pientis ꝙ etiam apparentis ostendentur fi
nes ꝛ finiū diuersitas.

¶ Quātū ad primū sapiētie dat̄ distinctio:
vna spālis q̄ in quatuor mēbra diuiditur: ꝛ Arti.
alia gn̄alis q̄ illas quatuor partes sub duo
bus brachijs cōplectit̄. ¶ In speciali nanqꝫ
quedam est sapientia q̄ videt̄ ꝛ non est sicut 1
auricalchū seu cuprum videt̄ aurū: ꝛ eciā
videtur aurū nobilis: ꝛ noctiluce: ꝛ squame
piscū ꝛ partes cuiusdam ligni putridi vide
tur res auree ꝛ pulcherrime de nocte igno-
rantib9. Istam vero sapientiā habētes sunt
ꝓuidi in terrenis. Nam filij hui9 seculi pru
dentiores sunt filijs lucis in gn̄atione sua.
Lu. xvj. Ecce ꝙ signanter veritas notat ꝓ
eciluca dicēs in gn̄atione sua: id est in nocte
huius seculi ꝛ nō in die alteri9 seculi: qm̄ in
hoc casu vnum exprimens: aliud excludit vel
in generatione sua. i. in his terrenis delecta
tionibus diuitijs ꝛ honoribus q: in alijs. i.
diuinis imprudētes ꝛ negligētes sunt Hie
reme. iiij. Filij insipientes sunt Roma. j. di
centes se esse sapientes: stulti facti sunt.
¶ Stulti nanqꝫ oēs tales prius ꝓprijs sunt
volūtatib9 ꝛ operib9: sꝫ in morte tales esse
ostēdunt̄ ab illo qui dicit: pdā sapiētiam sa
pictiū. j. Cor. j. ꝛ prudentiā prudentium re
probabo. ¶ Alia sapiētia nō videt̄ esse ꝛ est
qualis est sapiētia sub humilitate ꝛ abie- 2
ctione abscōdita: ꝛ ꝙ homo sit puid9 in di
uinis ꝛ in operibus spūalib9: oīa sua ppter
deū dimittēdo: abiectā ꝛ pauperē vitā ducē
do: iniurias remittendo: erga inimicos se
beniuolū ostēdēdo. Qd nāqꝫ hec vera sit sapiē
tia apud deū q̄ hoc abscōdit a sapiētibus ꝛ
mūdi prudētib9 ꝛ reuelauit ea paruulis. i.
humilib9 Lu. x. Math. xj. sapiam prestans
paruulis in ps̄. suo pꝫ tā opere in quo hec
eia ostēdit

omnia ostendit: ꝙ doctrina qua docuit. Lu
ce. xij. dicens. Uendite que possidetis ꝛ date
elemosynam: facite vobis sacculos qui non
veterascunt thezaurum in celo indeficientē
quo fur non appropiat. Hec enim christ9 ope
rando ꝛ docendo: sicut dicit apl's. j. Cor. j.
Stultā fecit deus sapientiā huius mundi
Que nanqꝫ apud mundum maior stulticia
ꝙ facere que pdicta sunt. Nā veram sapien
tiā que in predictis cōsistit virtutib9 ꝛ ope
ribus mūdus ꝛ mūdialiter viuentes apud
quos sapiens reputatur: qui scit ditari ho
norari: facere partē suā bonam per phas et
nephas: de inimicis se fortiter vindicare stul
ticiā reputant: q: nō habent in videndo me
diū vel lumen debitū. i. gratiam. Ideo sicut
videns baculū rectū dimidium in aqua: ipꝫ
curuum reputat q: videt ipsum per mediū
non proporcionatū. i. aquam. Ita predicti
hac de causa sapientiam rectam curuam re
putant, ꝛ stulticiā: ipsamqꝫ paruipendūt si-
cut pueri ꝛ porci lapidē preciosum: quia in
dei sapientia non cognouit mūdus. j. Cor.
j. Ergo si quis inter vos videtur sapiens in
hoc mundo: stult9 fiat predicta stulticia a-
pud mundū: vt sit sapiens vera sapientia
apud deū. j. Cor. iij. Nam sapiētia hui9 mū
di stulticia est apud deū. j. Cor. iij. ¶ Ter-
tia sapientia nec videt̄ nec est: qua vtuntur
homicide ꝛ latrones ꝛ alij notorij peccato-
res q̄ sapientes sunt vt faciāt mala. Hiere.
iiij. ¶ Quarta videt̄ ꝛ est quā habet ille qui
bene agit ꝛ bene docet qui est dilectus deo ꝛ
hominib9. Eccl. xlv. Q: vero pauci tales: de
tali dicit̄ singulariter Prouer. iij. Beat9 hō
qui inuenit sapientiā. ¶ Secunda vero pars
huius articuli: dū secūdā ꝛ quartā veram:
ꝓ primā ꝛ tertiam falsam vocat sapientiaꝫ:
quatuor predicta mēbra sub duobus cōple
ctitur brachijs. Inter quas. i. inter veram ꝛ
falsam sapientiā: primo talis est in genera
li differentia ꝙtum ad vsum: qualis inter
sponsam ꝛ adulterā: q: sicut spōsa habet̄ vt
haberi deberet ad vtilitatē. i. ad plus pcrea
tionē ad dei honorē ꝛ ad finē salutis eterne
Adultera vero habet̄ ad voluptatē ꝛ ad fi-
nē dānationis eterne: Ita vera sapientia q̄
sponse ad literā cōparatur: Sap. viij. Que
sijt inquit mihi sponsam. i. sapientiā assu
mere est ad vtilitatē ꝛ suū possessorē ad vi-
tā ducit eternā dicentē venerunt mihi omnia
bona pariter cū illa. ¶ Secunda vero. id est
falsa: est ad voluptatem ꝛ ad dānationeꝫ ꝛ
mortē eternā: nā sapientia carnis mors est:
ad Roā. viij. ¶ Secūdo talis est inter illas
differentia qualis est inter aquam que cur
rit per venas salsas ꝛ sulphureas q̄ est sal-
sa ꝛ amara: ꝛ aquā que descendit de nubib9
q̄ est dulcis: q: sicut aqua illa terrestris est
amara: ita sapiētia illa terrestris: de q̄ Jac.
iij. Non est hec sapiētia de sursum descēdēs
sed terrena aīalis diabolica. Terrena inqꝫ
q: circa cupiditatē ꝛ lucra terrena. Aīalis
que poti9 versat̄: quomodo oīs hō est aīal:
ꝙ quō oēs homines salui fiant. Diabolica
q̄ circa maliciosas ꝯsat̄ falsitates licet sit
dulcis dū est in vsu: dū vꝫ quis per illam lu
cratur diuitias delitias vel honores: tamen
finaliter erit amara: qn̄ dabit cōpotū de mi
nimo qd per illam lucrat9 est. Uñ ptꝫ: ꝙ q̄
ista viuit̄ vel viuit sapientia: ꝛ finaliter cū fi-
nem principio cōparauerit: dicere veraciter
poterit illud Apoc. x. Deuoraui eū: ꝛ erat i
ore meo tanqꝫ mel dulce: ꝛ cū deuorassē eū
amaricat9 est venter me9: q: finaliter talis
sentiet ventrē. i. conscientiā ꝛ oīa interiora
amaricata. Alia vero est descendens a pře
luminū: de qua Eccl. j. Fons sapientie vbū
dei in excelsis: est dulcis in principio sicut mel
sed in fine est melle dulcior: iuxta illud Ec-
clesia. xxiiij. Spūs meus super mel dulcis.
¶ Hec autem differentia in diuersis ex ope Art. ij.
ribus ostendit̄ diuersis: sicut natura arbo-
rū diuersarū ex diuersitate ꝛ cōditione ostē
ditur fructuum. Sicut ergo arbor bona bo
nos fructus facit: ꝛ ex plurib9 quas habet 4
radicibus illos fruct9 producit. Ita hō sa- Fruct9
piens. Primo ex radice fidei fructū pducit
fidelē ꝛ abijcit alienos: q: homo sensat9 cre
dit legi dei Eccl'ia. xxxiij. Secundo ex radice
spei in bonis operib9 tanqꝫ operari9 ppter
spem mercedis perseuerāter opa producit
virtuosa ex quibus in fine vite firmā spē ha
bebit in fideli dño mercedis. Prouer. xxiij.
Sapientiā cum inueneris habebis in noui
simo spē. Tertio ex radice charitatis opera
ostendit dilectionis dei ꝛ proximi. Ex quib9
patet: ꝙ dilectio dei honorabilis sapientia
est. Eccl. j. Quarto ex radice timoris peneui
tat peccata: sicut tentat9 de latrocinio resi-
stit timore suspēdij. Prouer. iij. 14. Sapiēs
timet ꝛ recedit a malo. Quinto ex radice iu
sticie reddit vnicuiqꝫ debita. Prouer. xx. dis
sipat impios rex sapiēs. ¶ Sic ex fructib9
istius arboris ostendit̄: ꝙ de illa veraciter
dicit̄. Prouer. iij. ꝙ est lignū vite: quia hec
dat ꝛ producit vitam gratie: ꝛ in futuro vi-
tam glorie: ꝛ sic primi ꝛ purissimi fruct9 ei9
Prouer. iij. Hunc ergo fructū mundi sapiē-
tes non producunt: nec eis sapit: q: dicitur.
Eccl. vj. Aspera est nimis sapiētia indoctis.
Unde Chriso. super Matt. home. liiij. Pec-

ratoribus ſi volueris loqui de ſpiritualib⁹
rebus:non intelligunt verbū.nec ſentiēt ibi
dulcedinem:nec eſt poſſibile vt inter amari
tudines peccatoꝝ ſentiatur dulcedo ſermo
num.Sicut ſi in magno vaſe aceti modicā
guttam mellis immiſceat:ꝛ mel perdit:ꝛ a
cerbitas aceti non mutatur.Sicut etiam ſi
oſtendis herbā viridem leoni vel campum
plenū floribus:non excitat eū ad cōcupiſcē
tiā:quia nō habet hoc in natura vt herbas
manducet.Et econuerſo:ſi oſtenderis boni
carnes:non eas cognoſcit:q: non eſt bobus
vt carnes mādūcent.Sic ſi homini mūdia
li celeſtia loquaris non videt nec cōcupiſcit
Quod ſi habētē oculos egros ponas in ali
quo loco obſcuro:videt melius:ſi autē po
natur in ſole vix ꝛ cū pena videt:q: oculus
eger ſolis candorē non ſuffert.Sic ꝛ homo
mundialis:qui in oculuꝫ.i.mentem habet
ſordidam ꝛ turbulentē ꝛ in reb⁹ mundiali
bus ſapit ꝛ aſtutus eſt:ſi autē trahis eum
ad res ſpirituales:nihil ſapit.Et quēadmo
dū pluuia ſuper lapidē cadat exterius ma
deſcit:ſed intus ſicc⁹ permanet.Sic talium
hominū aures verbū percutit:ſed in corni
hil deſcendit.Et ſicut ſapientia foris predi
cat.Prouer.i.quo contra dicitur.Prouerb.
xiij.ꝙ in corde prudentis requieſcit ſapiē
tia:ꝛ ſic ex diuerſis operibus ꝛ receptioni
bus oſtendunt qui ſunt veri ꝛ qui falſi ſa
pientes.

¶Ad hoc vero:ꝙ verā habeas ſapientiam
Ar. iij. tam ex operibus ꝛ receptionibus illorum:
quam etiam ex alijs euidentijs diſce vbi ſit
ſapientia Baruch.iij.i.in quibus virtuti
bus vel rebus ꝛ operib⁹.¶Pro quo eſt con
5 ſiderandum:ꝙ maxima ſapientia conſiſtit
in cognitione ꝛ diſcreta in ſuipſi⁹ guberna
tione ꝛ non in magnitudine ſcientie litera
rū.¶Primo ergo oſtendet affirmatiua:et
ſecundo negatiua:ꝛ tertio inferetur conclu
ſio.Affirmatiua primo oſtendit ex verbis
Auguſt.iiij.de ciuitate.Scientiam inquit
celeſtium terreſtriūqꝫ rerꝫ magnam eſtima
re genus humanū ſolet:in quo ꝓfecto me
liores ſunt:qui huic ſcientie preponunt noſ
ſe ſeipſos:laudabilior eſt animus cui nota
eſt ſua infirmitas:ꝙ ꝙ ea non reſpecta vias
ſyderū ſcrutatur.Sūma ergo ꝓphia eſt ſeip
ſum cognoſcere:q: vt ait Iſaac de diffinitio
nibus.Phia eſt cognitio ſuiipſius.Unde ꝛ
apud gentiles:in fronte tēpli fuit ſcriptum
et ſcta delphici oraculi.i.apollinis.Ad bea
titudinē puenies:ſi te agnoueris vū ꝛ hoc
oraculū apollinis de celo deſcēdiſſe credit:
mochis elycon.i.ſcitote ipm:put dicit poli
craticon.l.iiij.c.ij.Secūdo idē ꝓbatur ex ſē
tentia Platonis:ſm quē vt ait Iſiphoratib⁹
li.de diffinitione philoſophie.Philoſophia
eſt tediū ꝛ cura ꝛ ſtudiū ꝛ ſollicitudo mor
tis:per ſollicitudinē mortis volēs intellige
re mortificationē viciorū: ꝛ prauorū deſide
riorū ꝛ carnaliū voluptatū.Cui concordat
Tul.li.i.tuſculanarū queſtionū vbi loquens
de Socrate ait.Tota vita phoꝝ eſt cōmen
datio mortis:vt ait Socrates.Tertio idē
oñditur ex autoritate Hieronymi ſup illud
Eſaie.iij.Conſiliari⁹ nō eſt tibi.Et Michee
iiij.Greci inquit poete laudabilis eſt ſnia
primū eſſe beatū:q̄ per ſe ſapiat.Secundo
qui ſapientē audiat:q̄ vo vtroqꝫ careat hūc
inutilē eſſe:tā ſibi ꝙ alijs.Et de tali dicitur
Sap.ix.Si q̄s erit conſummatus inter fi
lios hoīm:ſi abfuerit ab illo ſapientia tua:
in nihil cōputabitur.¶Iꝫ negatiua vero vꝫ
ꝙ ſapientia vera nō cōſiſtit in ſcientia lite
rarū:q: ꝛ ꝙ vera ſine illa haberi pōt.Pro
oſtendit per exēplū cōtentū in vi.pa.de An
thonio heremita:q̄ q̄buſdā phis ad ſe ve
nientib⁹:ꝛ eius ſapientiā in reſponſis ꝛ do
ctrinis admirantibus:cū literas neſciret re
ſpondiſſe fert:querendo ab eis:q̄d potiū eſ
ſet prius litere vel ſcientia ſeu ſapiētia
qui rñderūt ꝙ ſapiētia ſeu ſcientia:q: ſine
illa nullus literas inuenire vel ordinare po
tuit.Quib⁹ ille:q̄ ergo mihi neceſſitas lite
ras diſcere vel ſcire cū meli⁹ eſt orare ꝛ di
cere cū Dauid.Bonitatē ꝛ diſciplinā ꝛ ſcie
tiā doce me:qm̄ ſicut dr̄ Dan.ij.Dedat ſa
pientiā ſapientib⁹:nā ꝛ ipſe Dauid ſapien
tiā de dono dei:pluſ ꝙ ſtudio habuiſſe oſtē
dit:p hoc ꝙ dicit:qm̄ non cognoui literatu
rā:introibo in potentias dñi:deus docuiſti
me a iuuentute mea:Ps.lxx.Ecce oſtendit
ꝙ rex ille Dauid de quo dr̄.ij.Reg.xxiij.q
ſedit Dauid rex in cathedra ſapientiſſimus
tantā habuit ſapientiā:dicens.De⁹ docui
ſti me a iuuentute:ꝛ nō in libris Ariſtotelis
vel ſophiſmatum.De quibus dicit Seneca
epl'a.xlv.Illa dicere ſophiſmata:nec igno
ranti nocet:nec ſcientem iuuat.Et lib.ij.de
beneficijs.Iſte ineptie poetarum relinquā
tur:quibus aures oblectare propoſitū eſt
ꝛ dulcē fabulaꝫ inuenire.Sed qui ingenia
ſanare ꝛ fidem rebus humanis retinere ac
memoriā officiorū aīas ingerere voluerūt
ſerio loquantur:ꝛ magnis viribus agant:
ſicut patet per hoc ꝙ ait:non cognoui lite
raturam.¶Quid ergo docuit eū a iuuētu
te:vel in quibus rebus vel que facere:per
quē tantā habuit ſapientiā:ex diuerſis ſa
cre ſcripture oſtendit hiſtorijs:in quibus

inuenitur quomodo didicit a iuuētute:pri⁹
vrſum ꝛ leonem occidere ꝙ contra Goliam
pugnare ꝛ vincere.In quibus oſtenditur:
ꝙ ſapientia noſtra debet eſſe in viciorū ex
pugnatione ꝛ pugna ꝛ victoria contra ini
micos anime:ꝛ in defenſione anime:et non
alias nouas vanitates inuenire.Quia dicit
Seneca li.i.de beneficijs.Nō refert ꝙ pau
ca ſciat luctator:ſi ſciat quantum victorie
ſatis eſt.Si in ſtudio multa delectant pau
ca vincunt licet neſcias que ratio oceanum
effundat ꝛ reuocet:cur pariter natis fata
diuerſa ſunt:non multum tibi nocebit:trā
ſille:que nec licet ſcire nec prodeſt.Quicq̄d
enim nos meliores bonoſqꝫ facit:aut in ipo
aut in proximo poſuit.Cui cōcordat Chry
ſoſtomus:ſuper illud Matth.xi.Nemo no
uit patrem:niſi filius:dicens ꝙ ſapientia
non eſt eloquia dei ſcire:ſed ſm eloquia dei
viuere:qui inquit ſunt veri ſapientes iſti
philoſophi ꝛ oratores in naturali ſcientia
ꝛ literarum examinatione excecati ſunt:de
dei natura contendebant:non deum inueni
re cupientes:ſed altiſſima dicere deſideran
tes:victi ſunt ingenio:defecerunt ſermone:
in vltimo nihil amplius ſe inuenire potuiſ
ſe confeſſi ſunt:niſi quia deus incognoſcibi
lis eſt:ꝛ ſic qui neſcit vltra tranſire:neceſſe
eſt ꝙ per eandem viam reuertatur.De tali
nanqꝫ ſapiētia dicitur Eccl'aſtes.i.In mul
ta ſapiētia multa indignatio.¶Ad cuius
contrarium omnes hortatur Apoſtolus.i.
ad Cor.iiij.A vobis inquit diſcatis ne vn⁹
aduerſus alium infletur.Secundo didicit
Dauid a iuuētute ſua:gregem patris ſibi
commiſſum cuſtodire:ꝛ docere filios iſrael
quod haberent artem ſagittandi:ſicut pꝫ
i.Regum.xvij.Ad quod etiam omnes hor
tatur.Iudicū.iij.Diſcant inquit filij iſrael
certare cum hoſtibus ꝛ habere conſuetudi
nem preliandi.In quo datur intelligi ꝙ ſa
pientia chriſtianorum maxime officio vel
ſtatu prepoſitorum non debet eſſe tantū in
defenſione ꝛ ſpirituali cuſtodia propria:ſꝫ
etiaꝫ in doctrina ꝛ predicatione quomodo
alij ſe defendere debeant predicando:ꝛ dice
re illud Eſaie.i.Diſcite benefacere.Exēplū
ad hoc.P.iij.13.56.ꝛc.Ad iſtam ſapientiaꝫ
diſcendam hortatur Hieronymus in epiſto
la quadam ad Auguſti.Diſcamus inquit
in terris:quorum ſcientia maneat nobis in
celis.Exemplū ad hoc in natura irrationa
li.Nam ſi formice diſcunt laborare in eſta
te de quo viuunt in hyeme:ergo multo ma
gis rationalis creatura circa hoc:hic labo
rare deberet:de quibus alibi viuere poſſit.
Ergo valde ad formicam o piger ꝛ conſide
ra vias eius:ꝛ diſce ſapientiam.Prouer.vi
Sed heu nonnulli modernorum ſtudentiū
potius a cicada diſcere videntur cum vocū
confuſione alte clamare:ideo mēdicabunt
in hyeme:ꝛ non dabitur eis:quoniam cuꝫ
vacuis lampadibus clamabunt cuꝫ fatuis
virginibus:de quibus verificatur illud Ba
ruch.iij.quoniam non habuerunt ſapiētiā
perierunt propter ſuā inſipientiam:q: ſcdꝫ
Richardum.Scientia foris ſtat:vbi amor
intrat.¶Concluſio eſt:ꝙ volentes cū Da
uid diſcere ſapientiam:tam circa guberna
tionem propriam ꝙ alienam:plus bonita
ti ſtudeant ꝙ ſcientie.Et in gubernatione
propria faciant tria:que docentur in apo
criphis Eſdre.¶Reuocent diem preteritū
id eſt reducant ad memoriam dies p̄teritos
ꝛ tempora in quibus peccaſti:ꝛ feſtina age
re penitentiam.Secundo numera vel men
ſura ventum:id eſt diligenter conſidera in
preſenti vitam tuam:que eſt quaſi ventus
Job.vij.Uentus eſt vita mea:qualis ſit et
ad quem finē tendat.Tertio pondera ignē
id eſt prouide tibi cōtra ignē eternū:vt illū
euadas.In his nanqꝫ tribus tres conſiſtūt
partes prudentie ꝛ ſapientie:de quibus Se
neca li.de quatuor virtutibus.Si prudens
eſt anim⁹ tuus:trib⁹ tēporibus diſpenſet.
Preſentia ordina futura prouide:preterita
recordare.Nam qui nihil de preterito cogi
tat:vitā perdidit:qui nihil de futuro p̄me
ditat:in oībus incaut⁹ incedit.Predictis er
go trib⁹ modis callidi eſt intelligere viam
ſuā:ꝛ in corde prudentis requieſcit ſapien
tia Prouerb.xiiij.Quantū etiā regi debet:
q̄ alios regere debet:ꝙtū ad gubernatio
nē aliorū:vt ad modum ſapiētis hortolani
ſciat:q̄ amputanda ꝛ q̄ irrigenda ꝛ fouenda.
Et ſicut dr̄.ij.Paral'.j.vt ſciat eclare ꝛ inue
nire prudenter de oīb⁹ ne circa amputanda et
corrigenda ſuperflua ꝛ vicioſa incaute perſe
quēs occidat:in anima per odiū pſone vel
appetitū vindicte:ſicut Aſahel pſequendo
Abner.ij.Reg.ij.Propter cui⁹ contrarium
informandū:ſpūſſanctus dabatur in ſpecie
ignis ꝛ columbe vt denotaret illos:qui ſpi
ritum ſanctum acceperūt in viciorum expu
gnatione eſſe feruentes:ſicut ignis:et ſine
malicia ſicut colūba.Et chriſtus docuit di
ſcipulos ſuos Matt.x.eſſe prudentes ſicut
ſerpentes ꝛ ſimplices ſicut columbe.Quod
exponens Bern̄.li.de p̄cepto ꝛ diſpoſitione
dicit.Uolens inq̄t ad verū inſtruere diſcipu
los:magiſter veritatis.Eſtote inq̄t pru
dentes ꝛc.Premiſit ergo prudētiā ſine qua

neminem satis esse simplicem sciret: quomo
do denique simplex erit oculus cū ignorātia
veritatis? vnū ad simplicē oculū requirit: vt ibi
sit beniuolentia: qua fallere nolit: ꝛ prudē-
tia qua falli non possit. Et sic sicut dicitur
Prouer. x. Sapientia est viro prudentia. Fi
naliter vnum diligenter considerandum est
ꝙ ꝙ̄tuncūq; deductū ꝛ conclusum sit: ꝙ sa-
pientia magis consistat in bonis moribus
ꝙ̄ scientia: tamē vtraq; simul meliora ꝛ pul
chriora sunt: qꝛ sm̄ Victorinū: sicut recitat
Tullius pmo rethorice sue. Dulce est matri
monium inter scientiā ꝛ virtutē: quia sapiē
tia sine virtute facit propria peccata defēde
re redarguentesq; contemnere: ꝛ sic est sapiē
tia in eis: sicut aliquid coquendū in olla si-
ne sale quod totū exit ꝛ sine sale perit. Joā.
ix. quia dicitis videmus peccatum in vobis
manet: id est in doctis humane sapientie. j.
Cor. ij. In talibus namq; vel qui doctores
sunt ꝛ peiores amplius manet peccatū: qꝛ
seruus sciens voluntatē dn̄i sui ꝛc. Ex quo
patet: ꝙ filij prophetarū: id est filij christia
norum herbas nociuas ꝛ mortiferas colli-
gunt: ex quibus mors in illa causatur cor-
dis: quando sm̄ humanā scientiam multa
sciunt: ꝛ seipsos nesciunt: farinā vero salua
tionis anime imponentes omnia saluare
possunt: sicut filij prophetarum: qui per sa
pientiam tuam saluati sunt. Sap. ix. Nam
sicut ibi dicitur sapientia hominem obser-
uat: ꝛ a doloribus liberat.
Ar. iiij ¶ Ergo necessarium videtur scire: quomo-
do virtus tante vtilitatis acquiri possit. Cir
9 ca cuius inquisitionem primo ostendetur
intentum videlicet quomodo acquiratur.
Secundo quomodo habita custodiatur.
Tertio ꝙ propter excellentē nobilitatē mul
tum deberent omnes conari: ipsam acqui-
rere ꝛ custodire. Quantū ad primum cum
vera sapientia sit in vocatione: qua vocatus
quis est bene viuere: vt in precedenti osten-
sum est articulo: tot modis ꝛ virtutibus et
operibus acquiritur ꝛ augmentatur ꝛ con
seruatur sapientia quot bona vita. Specia
lius tamen per humilitatis acquiritur vir
tutem: sicut patet in exemplo naturali ꝛ hi-
storiali. Naturali primo: qꝛ aquam nullus
locus tantū ad se attrahit: sicut locus imus.
Nam vbi loca alta aquam et pluuiam a se
abijciunt: imus illam ad se trahit. Sic hu-
militas que de conditione sua ceteris virtu
tibus est bassior: flumina illa ad se trahit:
que oēs superbi a se abijciunt: de quibus
Eccli. xxiiij. Ego sapientia effudi flumina
Juxta illud Prouer. xj. Ubi humilitas ibi ꝛ

sapientia. Exemplū vero ad hoc historiale Exem.
vnū notatū est. h. vj. 18. Aliud vero fert ad
idē de duobus socijs: quorū vnus licet mi-
nus ingeniosus: semper tñ in actu scholā-
stico aliū precessit: qꝛ humiliter ab omnibus
doceri petijt. Alijs vero de hoc ꝙ alium in
scientia precessit admirantibus: respōdit qui
dē: ꝙ fuit de illis duobus sicut fuit quondā
de duobus mendicantibus: quorum vnus ha
buit paruū saccum ꝛ iuit ad oēs: ꝛ quilibet
dedit sibi aliquid: licet parum sicut pugil-
lum ꝛ hmōi: tamen qꝛ a multis parum acci
pere non erubuit: de sero saccū plenū repor
tauit. Alius vero qui saccum magnū porta
uit: ꝛ nō iuit nisi ad magnos magna petēs
nec ad pauperes: nec parua accipere voluit
sed talia erubuit: in sero saccū vacuū repor
tauit. Sic in proposito superbus de quo Pro
uerb. xiiij. querit derisor sapientiā ꝛ non in
uenit: ꝛ ideo saccū vacuū reportat: qꝛ in ma
liuolā animā non introibit sapientia Sap.
j. vbi ille qui a deo sapientiā ꝙrit ꝛ humili
ter petit: quia omnis sapientia a dn̄o deo est
Eccl. j. Qui etiā humiliter ab omnibus: sicut
dicitur Eccl. xxxix. sapientiā antiquorum ex
quirit: reportat saccū plenū: intantum ꝙ de
illo dici potuit illud Eccl. xlvij. Impletus es
quasi flumen sapientia. Propter quod mul
ti collaudabunt sapientiā eius. Eccl. xxxix.
¶ Quantū vero ad secundam partē huius 10
articuli cū eisdem sm̄ phm̄ ꝛ nutrimur seu
conseruamur: patet ꝙ sicut sapiētia humi
litate acquirit: ita augmentat ꝛ conseruat
ꝛ ostendit. Ille namq; qui vere sapiens est:
rubo in hoc cōparatur Moysi q̄ ignem ha
bebat clarum lumenq; alijs ostendebat: nec tñ
in se consumebat. Ita hi sapientes ignē ha
bent sapientie: ꝛ illū alijs ostendunt: quia
sicut dicit Prouerb. xvij. In facie prudētis
relucet sapientia ipse cum humilitate a su-
perbie combustione se preseruat. Patet ergo
ꝙ qualis est differentia inter lumen firma 11
menti ꝛ candele: talis est differentia inter ve
ram sapiētiā ꝛ falsam. Esa. xxix. Peribit sa-
pientia a sapiente. ¶ Ex quibus sequitur ter
tia pars huius articuli: ꝙ vere multum cona
ri deberent oēs veram habere ꝛ humiliter
ostendere sapiētiā. Primū ꝙ videlicet mul
tum conari deberent: tam ex precedentibus
patet sapientie vtilitatibus ꝙ̄ etiam ex eius
excellenti bonitate: que multū ꝛ excellenter
cōmendatur. Primo in libris philosophorum
sicut patet primo. vj. Ethicorum ca. vj. vbi
philosophus dicit sapientiā inter virtutes in
tellectuales precipuā simpliciter. Unde di-
cit ꝙ est scientia rerū honorabiliū. Et ideo

dicit: ꝙ ipsa est sicut caput in corpore p quā
omnes alie scientie diriguntur. Libro etiā
x. Ethicorū. c. xij. dicit: ꝙ omnes virtutes si
ue speculatiue siue actiue ad sapientiā re-
ducuntur. Secundo in ritu sarracenorū de
quo sicut recitatur Policraticon. li. iiij. c. vj
vnū tantum quasi deū deorum ꝛ omnium
principem colunt sapientiam: quia omnibus
preest. Unde ꝛ phi veteres imaginem sapiē
tie pre foribus omniū templorum pingi fe-
cerunt: ꝛ hec verba scribi debere sanxerunt.
Usus me genuit: peperit memoria. Odi ho
mines stultos ꝛ ignaua opa ꝛ philosophi-
cas sententias: in quibus nulla est vtilitas
Tertio in libris legum ciuilium: sicut patz
primo. C. li. ij. ti. de aduocatis diuersorū iu
dicum. l. restituende: vbi lex querit. Si ad-
uocatus: qui in certa curia multa lucratur
possit illa que ibi lucratur heredibus dereliu
quere: vel teneatur omnia curie relinquere: et
tenet ꝙ potest illa heredibus relinquere: q̄
licite ꝛ iuste ibi lucratur quia si illa que ex
nobilitate generis possidet possit heredibus
relinquere: multo fortius que sua acquirit
sapientia. Quarto istis legibus leges con-
cordant dei. Prouer. viij. Melior est sapien
tia cunctis opibus preciosissimis. Et Pro-
uerb. xvj. Posside sapiētiā: quia melior est
auro. Et Ecclesiastes. ix. Melior est sapien-
tia ꝙ̄ arma bellica. Et ibidem. Meliorē di-
xi sapientiam fortitudine. Ad quod osten-
dendum ponit exemplū Hugo didascalicō.
li. v. dicens: ꝙ pondera que aliquando viri
bus leuare non possumus arte leuamus.
Ideo dicitur Sapien. vj. Melior est sapien
tia ꝙ̄ vires: ꝛ vir prudens magis ꝙ̄ fortis.
Ideo dicit Socrates in sententijs suis. For
tis nemo potest iudicari nisi ꝛ prudens fue
rit. Uirtus enim sine sapiētia, temeritas pe
riculosa est. Ad idem Hieronymus super
Osee. Prudētia absq; simplicitate malicia
est: ꝛ simplicitas absq; ratione stulticia no-
minatur. Quascūq; tamē virtutes: siue alia
bona vt potentiā vel hmōi sacra scriptura
omnibus sapientiā prefert dicens. Sap. x.
Omnium potentior est sapientia: ppter qd
dicit Sap. vij. Inuocaui ꝛ venit in me sp̄us
sapientie: ꝛ proposui illam gentibus et re-
gnis ꝛ diuitias nihil esse dixi in cōparatiōe
12 illius. ¶ Secundum mēbrū: ꝙ vere christia-
ni sapientiam suam ostendere ꝛ in sapiētia
sua humiliter se habere: ostendit primo ex-
emplo antiquorū sapientū. De quibus refert
Ualerius scribens de quibusdā piscātibus
ꝛ tabulam aureā trahentibus: de qua cum
Apollinis requireretur oraculum: cui debere

tur dari: respondit ꝙ sapientiori de septem
quā cum cuilibet illorum singillatim offer
rent: nullus illam accipere voluit: humilit
asserens alios esse sapiētiores: ꝛ quodlibet
illam sub humilitatis obtentu refutāte: tā
dem illam Apollini consecrarunt. Si illi sa
pientes infideles cū tanta humilitate sua
vsi sunt sapientia: multū erubescere deberēt
christiani: qui sapientia sua abutuntur in
superbia ꝛ malicia. De quibus beatus Gre-
go. x. moral. exponens illud Job. xij. Deri-
detur iusti simplicitas. Huius mundi inquit
sapientia est cor machinationibus tegere sen
sum verbis velare: que falsa sunt vera ostē
dere. Et econuerso honorum culmina ꝙ̄rere
tēporalis glorie vanitate gaudere: erogata
ab alijs mala multiplicius reddere: quicqd
per maliciā explere non valet: hoc in pacifi-
ca bonitate simulare. Hanc qui sciunt: cete
ros superbiendo despiciunt. Justorum pro
sapientia ibi recitatur: quasi per conditio-
nes contrarias: ꝛ additur pati pro veritate
contumeliam lucrū reputare. Hec iustorum
simplicitas deridetur: ꝛ a mundi sapiētibus
fatuitas reputatur. Sed finaliter erit econ
uerso. De hac sapientia scribitur Eccl. xx.
Est sapientia que abundat in malo. Taliū
vero primo patz peruersitas ꝛ scdo periculū.
¶ Peruersitas vero ꝛ vilitas illorū in hoc Art. v.
ostenditur: ꝙ sunt fimario ꝛ rebus fetidis 13
similes. Quia sicut sol super flores odorife
ras lucens maiorē causat odorē. Ita sapiē-
tia increata: radium sapientie create ad bo
nos ꝛ humiles mittēs: ipsos facit meliores
ꝛ humiliores. Sol vero super fetida lucens
ꝙ̄to plus eius participant calorem tanto
plus fetent. Sic isti falsi ꝛ fetentes corā deo
ꝙ̄to plus sapientiā participant tanto mor
daciores sicut canes ꝛ maliciosi fiunt sicut
vulpes: ppter quod dr̄ Ecclesiastes. x. Pre
ciosior est sapientia parua ꝙ̄ gloria. Peri-
culum vero illorū in hoc timetur: ꝙ sic non
est proditor peior ꝙ̄ ille q̄ plus scit de secre
tis illius quem prodere vult. Ita non sunt
christi nec ecclesie nec veritatis peiores pdi
tores: nec maiores persecutores ꝛ subuerso
res ꝙ̄ illi qui per scripturas doctrinā vel
vsum vel per igenium naturale plura sciūt
de secretis dei vel ecclesie vel veritatis: quā
do ad malū illa q̄ sciūt conuertūt: quia ipi
habent scientiā malefaciendi ꝛ voluntatem
ideo tales sunt ꝛ periculosiores ꝛ magis ti
mendi. Figura. ij. Regū. xv. Dauid plus ti
muit consilium Achitophel ꝙ̄ oim̄ surgen
tiū contra eū. Sic de illo q̄ sapiētia sua abu
titur. De quo Esa. xlvij. Sapiētia tua ꝛ sciē-

tia tua ipsa decepit te. Nec ipsi tantū: qui
quasi senes falsa sapientia ditati alios pre
cedunt: spiritualiter decipiuntur. Sed etiā
alijs sequentibus: ⁊ quasi iunioribus peri-
culosi fiunt: qui ipsorum verbis ⁊ exemplis
decipiuntur.

Art. vj 14. ¶ Circa quam deceptionem duo ostenden-
tur. Primo quomodo precedentiū decipiū-
tur verbis vel exemplis. Secundo quomo-
do propria decipiūtur presumptione. Ter
tio vero ⁊ precisa deceptionis causa: quorū
cūqꝫ videlicet: quia deum pre oculis non ha
bent ostensa est. M. xiij. 20. Et. F. iiij. 18.

Exm. ¶ Primū vero videri potest ⁊ ostendi p exē-
plum quod in fabulis continet̃: de quodā
in lecto iacente ⁊ latronem circa domū au-
diente: quem decepit alte narrando vxori
sue: quomodo omnia bona sua acquisierat
latrone audiente. Solebā inquit ascendere
tectum: ⁊ quoddā tale dicere carmē: quo di
cto omnes dormierunt: ⁊ radium lune am-
plexando: qui virtute carminis me sustēta
bat descendi ⁊ spoliaui oēs. Alius vero hoc
audiens cacumen ascendit: ⁊ carmen illud
dixit: sicut ab illo didicerat: quo dicto illi d̃
domo finxerunt se alte dormire: ⁊ stertere ex
quo ipse dereliquo audaciam sumens: ra-
dium amplectens fractis cruribus cecidit:
⁊ captus sicut meruerat tractabatur. Ita
nonnullis per mundi fortunam ⁊ sapientiā
quasi per radium lune: qui aduenerit in iu
dicio mortis sole iusticie obscurabitur: dita
tis ⁊ postea de seipsis vł alijs pro ipsis nar
rantibus: quomodo ditati sunt vel alijs co
gitantibus: quomodo exaltati sunt: vel per
principium amicitiam vel officia vel leguz
vel sapientie nomen ⁊ honorē vel quascūqꝫ
vias vel falsitates: audientes: insuper vł co
gitantes ipsos in talib⁹ factis fuisse pspe-
ratos: eundem radiū. i. eundem ditationis
modum amplecti nitūtur: ⁊ finaliter cadūt
⁊ decipiuntur ⁊ capiuntur. Quia sicut ille
de domo cecidit: per quam intrare nitebat̃
vt ditaretur. Ita isti de sapiētia mundana
cui innituntur decipiuntur: que est quasi
dom⁹ ruinosa. Iuxta illud Eccl. xxj. Tanqꝫ
dom⁹ exterminata. Sic fatuo sapientia et
15 scientia. ¶ Secundū vero: quō etiam ppria
decipiunt̃ presumptione: ostenditur per ex-
emplū. Primo de aq̃la. Secundo de vulpe.
Ratione primi exēpli de aquila est conside
randū: ꝙ sicut ex precedenti auctoritate bti
Grego. S. e. c. xij. patet ꝙ mundi sapiētes de
sua sapientia presumentes: alios veros sa
pientes despiciūt ⁊ seipsos in oibus alijs p̃
ferunt de sapientia sua se iactando. Vñ est
de illis ⁊ alijs simplicib⁹: sicut fabule conti
nent fuisse de aquila ⁊ alia de aui minima. Et fa bulis Aqu.
Illa nanqꝫ de visu acutissimo ⁊ longa pru
dentia de p̃da se iactabat: ⁊ vt minima auis
prudentiam suā in oibus plus timeret et
veneraret̃: dixit ei vt dorsum suū ascendens
in altū secū veniret ⁊ potentiā suā experire
tur: quā cū ad altissimū locū deduxisset: q̃
siuit quid in terris videret: r̃ndit se nihil vi
dere determinatum. Nonne inq̃t aquila vi
des in aliquo loco vbi cibū tuū colligere vł
predam capere posses que respondit ꝙ nō.
Cui aquila: misera modo apparet sapiētia
⁊ scientia tua: ⁊ potentia ⁊ claritas mea: q̄
ego video predā meā pinguē. nā cadauer
sub nobis ita clare video: ꝙ intueor omnes
neruos: ⁊ quicq̃d in eo latet: ⁊ illud statim
erit preda mea: ⁊ tu miserrima famesces.
Aquila vero descendente ad cadauer: auicu
la sepem intrauit proximā vt videret finē.
Et ecce auceps q̃ pro auibus rapacibus ca
piendis recte suū iuxta cadauer occultaue-
rat: illud extendens aquilam inuoluit. Cui
auicula improperans aiebat. Modo plus
valet mihi visus meus ⁊ paupertas mea: q̃
nullam vidit nec accepit predam q̄ visus
⁊ potentia tua tibi miserrima. Tu iactasti
te videre neruos: ⁊ quicq̃d in cadauere erat
quare ergo stultissima aucupem non vide
bas: nec rete canebas: melius fuisset tibi ꝙ
nihil de preda vidisses. Sic erit de mūdi sa
pientibus: q̄ credūt se oia videre ⁊ scire q̃cq̄d
in negocijs latet: ⁊ oēm viā per quā predā
capere possunt ⁊ lucrari diligenter intuent̃
sed miseri diabolū non vident q̄s ei insidia
tur: nec peccati rete quo inuoluunt̃: ⁊ ad pe
nas inferni ducuntur: quibus meli⁹ esset ꝙ
ceci essēt: ⁊ nihil circa hmōi viderēt. Quib⁹
dicit saluator Jo. ix. Si ceci essetis pctm̃ nō
haberetis: nūc aūt q: videtis: pctm̃ vestruz
manet. Ecce sapiētia q̄ male vtunt̃ facit ꝙ i
rete capiunt̃ peccati: qb⁹ captis q: ipsi pu⁹
simplices deceperūt ⁊ deriserūt: tūc stabunt
iusti in magna cōstātia aduersus eos q̄ se
āgustiauerūt Sap. v. improperātes ⁊ ostē
dētes eis quō sapiētia hmōi mūdi stulticia
est apud deū. j. Cor. iij. Et quō dicēres se eē
sapiētes: stulti facti sunt. ad Rom. j. Nota
P. v. 9. Et. U. iiij. 13. Scdō exm̄ ad hoc ptinēt Et fa
fabule de vulpe q̄ se iactauit ꝙ saccū plenū bulis
haberet cautelis: cattū despiciēs: q̄ nihil sci vulpis
uit nisi arborē ascēdere: canib⁹ eis appropi Catti
quātib⁹ q̄ cito post arborē ascēdēte: vulpia 16
canib⁹ capte īproperādo q̄siuit vbi eēnt oēs
ille cautele. Sic erit d̄ simplicib⁹ q̄ ptra oēs
inferni venatores ⁊ canes refugiū suū habēt

in arborem crucis. Sicut ille. C. xvij. 25. Et
de alijs sapientibus mundi. 3 iota. F. j. 10.
Sic de mundi sapientib⁹ querit apostolus
j. Cor. j. Vbi sapiens vbi scriba vbi legis
doctor. Et posset responderi: ꝙ ibi sunt vbi
nulla est sapiētia: q: neqꝫ sciētia neqꝫ sapiē-
tia apud inferos. Eccl. ix.
Exm. 17 ¶ In quo notat̃ finis sapientie vere mūda
ne seu carnalis ⁊ false. Finis vero sapientie
vere ostendit̃. Sap. vj. vbi dicit̃ ꝙ concupi-
scentia sapientie ducit ad regnū eternū. Ad
quorū intellectū est aduertenduz: ꝙ preter
differentiam finiū vnius ⁊ alterius sapien
tie que ostensa est primo. A. xiiij. 57. vbi per
sensibile patet exēplū: ꝙ sapientia hui⁹ mū
di stultū habet finē. Et iterū. M. xj. 246. vbi
ostensum est: ꝙ vane sunt oēs fines false sa
pientie: ⁊ ꝙ multi videntes hoc credere no-
lunt. Duplex adhuc inuenit̃ illarū finiū di
uersitas. Prima ꝙ vna ducit ad deum: alia
ad diabolū. Secūda ꝙ vera in celo augmē
tabitur: falsa in inferno infatuabitur. Ex q̄-
bus duabus diuersitatibus tanqꝫ ex duab⁹
premissis vna infertur conclusio: ꝙ vere ta-
les etiā apud mundum dici non deberent
sapientes.
¶ Primū patet p exemplū de aqua fontali
in cōductu ducta: talis nāqꝫ a loco alto ha-
bens originem: ad locū altū ascendit: sic sa-
pientia Eccl. j. Fons sapiētie. i. verbi dei in
excelsis. Et Jac. iij. Que sursum est sapien
tia: primū quidē pudica est. Illa vero que
bassum habet originē: nūqꝫ in altū ducitur
nec aliquid secū in altū ducit: sed ad locum
illū vbi traxit originem bene ducit̃. Sic illa
sapientia Jaco. iij. non est sapientia de sur
sum descendens: sed terrena ⁊ falsa et ideo
18 appetitum non satiat. No. A. xxvij. 5. ¶ In
celo vero ista augmentabitur. Ibi nanqꝫ re
cipietur ad magisteriuz: qui hic fuerit vere
illius sapientie discipulus. Alia vero in in
ferno auferetur immo potius nulla eē ostē-
detur. Sicut nāqꝫ contingit ꝙ sophista ver
bosus qui nullam vel paruā habet scientiā
inter illiteratos sapientē se esse ostēdit. Sa
pientie vero superueniente vi argumenta-
tionis ⁊ rationis ipsum stultū esse ostēdit
Sic deus stultam faciet huius mūdi sapiē
tiam. j. Cor. j. Hoc nanqꝫ ostendit̃ exemplo
de quodam magno clerico: de quo fertur: ꝙ
post mortē cuidā apparens ⁊ se dānatū as-
serens q̄siuit: si mundi finis prope adesset
Cui ille. Tu es magnus clericus: ⁊ in alio
seculo vbi deberes ista melius me scire: re-
spondit: non est scientia neqꝫ sapientia apd̄
inferos. Eccl. ix. quoniam omnis sapientia
eorum deuorata est. Ps. cvj. ¶ Conclusio
ex his manifesta videtur: quia si apud mū
dum ille diceretur stultus: qui se totaliter
dat vni negocio: ⁊ in fine proprio defectu de
ficit. Sic sapientes huius mundi se dāt cu
piditatibus ⁊ in fine turpissime quo ad mū
dum: ⁊ quo ad deum deficiunt: ergo nō glo
rietur sapiens in sapientia sua. Hieremi. ix.
Et ve vobis qui sapiētes estis in oculis ve
stris. Esa. v. Uide. F. iiij. 27.

SCientium seu studē S. iiij.

tium. Primo generalis ostenditur
differentia. Secundo q̄tam vtili-
tatem studium conferat scripturarū. Ter-
tio in quibus vera consistit scientia. Quar
to quomodo acquiritur augmentat̃ ⁊ con-
seruatur. Quinto exempla ostendētur ad
hanc acquirendā nos mouentia. Sexto q̄li
ter quis in philosophia ⁊ alijs mundi sciē-
tijs studere ⁊ sacram scripturā debeat intel
ligere. Septimo contra aliter in illis studē
tes faciende sunt inuectiones. Octauo ostē
dere restat: qualia talibus pericula immi-
nent animarum.
¶ Ad primū articulū declarandum sic pro Arti. j. 1
cedit Bern. super Cant. Sunt qui scire vo-
lunt eo fine tātū vt sciant turpis curiositas
est. Et sunt qui scire volunt: vt sciant̃: ⁊ tur-
pis vanitas est. Et sunt qui scire volunt: vt
scientiam suā vendant: ⁊ turpis quest⁹ est.
Et sunt qui scire volunt: vt ardenti⁹ edificēt
⁊ charitas est. Tres primos reprehendit p̄-
mo sacre scripture: secundo Hieronymi au
toritas. Primum patet Hieremie. ij. vbi de
illis conqueritur dn̄s dicens. Me dereliq̄ue
runt fontem aque viue: ⁊ foderūt sibi cister
nas dissipatas: que non valent continere a-
quas. Dicit: foderunt: quia cum labore ma
gno sciētias addiscūt curiosas vanas atqꝫ
bursales. Sane sicut maior labor est cister
nas fodere: vt de illis aquā hēat: qꝫ de fō te
para aquā haurire gratis. ⁊ tū illa d̄ cister
na nō est ita clara nec sana sicꝫ fontalis. Sic
cū maiori labore ⁊ expēsis p̄dicte acquirūt̃
sciētie: qꝫ sciētia salutis aie: ad quā gratis
accipiēdā oēs inuitant̃ Esa. lv. Oēs inquit
sitiētes: venite ad aquas ⁊ q̄ nō habetis ar
gētū: pperate ⁊c̄. Et simul cum hoc ille tres
sunt turbulentiores ⁊ infirmiores. De quo
etiā reprehendunt̃ in hoc qd̄ sequit̃. Hiere.
ij. Quid tibi vis in via egypti: vt bibas a-
quam turbidam: quod quasi exponēs Ba-
ruch. iij. dicit. Filij Agar exquisierunt pru-
dentiam: que de terra est: viam autem sapiē
tie nescierūt. Scdō hos autoritas reprehē-

ait hieron. dil. xxxvij. nonne dicens. Non ne vobis videtur inuariate sensus? obstinate ingredientes hebus acuos? bus in dialectica arte retorquetur: qui physi cus id est naturalis perscrutator oculos trano eum elementa vitra profundum ter
† rarum: aspicit in quodlibet mare benergit: z vr ad alterum partem transeamus sui tias per plas z neptas queruntqu adiuuant regibus bonus ad exercitu capitat alienat opeo congregantiquas in momento: cui sint relicturi ignorant. Illi vero q̃ de tertio modo feruendi est q̃ memoriter executiõ cõmendant legere: ncrtiales burlas: sed euacuantes nequaq̃. Primo reprehendunter. L. iij. o. Secundo a Guilpelmo de mote laudano in glosulis super constitutiões clementinas. d. de magistris. c. si. in fine. Inillo nanq̃ capite ordinatur: qn in vniuersitatibus deberent esse viri catholici sufficiẽte habentes hebraice grece arabice: chaldeice: guarũ peritiam: vt studiosos doceant: quat in predictis linguis contra infideles predicent: quibꝰ vult in stipendijs sufficientibus per ecclesiarum prelatos: tam exemptos q̃ non exemptos sufficienter prouideri. Super quo verbo dicit glo. dicit Guilhelmꝰ hec voluntas male producta est ad effectũ pto eo q̃ burse prelatoꝝ euacuarentur per ipsam: sicut male obtinuata fuit illa z propter eandem causam: que est fupis de fatu monachoꝝ: canonicoꝝ regularium: periculoso. li. vj. In qua libꝰ papa precipit archiepis z epis: q̃ omnes monachos infra pertinam mendatum dimittant. Sed illa q̃ que est li. vj. de cenſibus felicas. In qua os dinantur quales epiſcopi in suis visitationi bus recipere debent psonatores z alie similes: que burlas sunt: opinne me sic mouse cõmendantur: sequentes affectiones illius capitali. oui. xbvj. omnes. In quo in producitur beatus Gregorius loquens in etimologi. z dicens. Omnes huius sentꝫ in lectores in terrenis rebus fortes fuerint: celestibus debiles. Nam pro eporali gloria deiudare vbi ad mortẽ appetunt: z pro spe perpetua nec parum quidem in labore sub listunt. In terrenis lucris qualibet iniquitas tolerantur. p celeſti mercede vel remisſi sunt verbi ferre contumelias recusant: terre no indici loco etiam die assistere fortes fut. In oratione vero cotam homine vel vnius hore momento lassantur. Duos ad fortem dinem in spiritualibꝰ studijs rewocat apostolus dicens. Stent exhibentes medicina z scie z literature iustricie in sanctificationẽ.

Quam arteeuitatem in predicto capitulo exponens beatus Gregorius dicit. Eorum peccatibus infirmitas nostra accendit: ut sic eis aperte dicere cur: si nequaq̃ amplius exhortatis: talem stolte in fructu bonoꝝ operum: quales huius dudum in actione vicium: nec debita cura vos habeat sancta liberias: aeriq̃ est celi: quos in carne vili dos habuit vsus terrene voluptatis. Et. li. xxxvij. dicit. Nec ad orandum capitulo peccãt: de magistris exponens dicit. Illud minus prouidetur dicit. hec solitas in terminis mundi: cognitum posſime scie vel corpus solare ostendere: nisi fortasse propinus. In nullum aliud scientie tume dum ostenderetur: tantum lumen scientie fuerit: quod eſt spiritualis lumen: z quasi ra dius ipius dei. De quo in ꝑb. xxxv. In lumine tuo videbimus lumen. In lumine inquit tuo id est scientie tuo quod eſt clare comnia alio lumine lympidius. Non tãtis quia beam: pe per gratiam z alibi per gloriam ostendet facie ad faciem: ad cognitionem tam propinos q̃ alienos ostẽdit effectus: quia fiunt solare clarius z verius: z ad distantius ostendit quod palchram: z quod sedum sicut. Sole vel vesse. p pus vel alienavt tergatur z corrigatur. Ita ut hunc scientiebe qua Sap. ri. Donam illorum scientiam illius propter cuius lucis claritatem in qua incomparabiliter oblatus excedit scientias. Aug. confeſſ. li. xiij. capitali. loquense de alijs scientijs quarum gratiam aute confeſſionem fuam plenuſſi me habuit: dicit: q̃ habuit faciem ad illumi nata: z postea ad lumen: id est ad scientia quod eſt qua. Sap. ij. Scientiam fe scientã sibi habere ad illuminationem scientie diuine nitatis dei. ij. Cor. xiij. Tertio propter vtili tatem proximi statem z finalem bonitatem. quo quo eſt adhuertendum q̃ hec semp bo nam ſit ferre: sicut patet per hoc: q̃ de hoc bona commendantur. Sap. ij. Stet inquit omnis intelligentia hec omnibꝰ alijs et tamen charitate omnes alias vtiles artes excellit: q̃ qui habent omnes alias ſcientia habuit et vani sunt. Iuxta illꝰ Sap. qui dam sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei. Cui vero baby ista sine omnibus alijs: hec a morte liberat: aut alijs: et alibi pene. Quod pulchre ostẽdit paret q̃ illud apostoli. ij. Timoth. iij. Omnis scriptura diuinitus inspirata eſt vtilis ad arguendum: ad docendum: ad corripiendum: ad eruliendum in iuſticia: vt perfectꝰ sit homo dei ad opus bonum instruct. Secundo propter vtilitatem maiorũ: et ne alie faciant: cognoſcere pei vel discernere inter

congruum: incongruum sicut grammaticã: docet inter verum: z falsum: sicis logica et fide: alibi hec vero clarius: et ex amplioꝛes habet manifestationem: qua manifestatur cognoscere facie ipsum deum: in cui? visione vita consistit eterna. Iuxta illud Joh. xvij. hec est vita eterna vt cognoscant te solum verum deum: quem misisti: omnes scientias vel inter omnia scientium: In mina hec eandem cognoscere facit z nulla alia. Quia sicut nullum luminare diuinitus mouet: luminaria mundi: comprehendi posſint sole vel corpus solare ostendere: nisi fortasse propinus. In nullum aliud scientie lume ostenderetur: tantum lumen scientie fuerit: quod eſt spiritualis lumen: z quasi ra dius ipius dei. De quo in ꝑb. xxxv. In lumine tuo videbimus lumen. In lumine inquit tuo id est scientie tuo quod eſt clare comnia alio lumine lympidius. Non tãtis quia beam: pe per gratiam z alibi per gloriam ostendet facie ad faciem: ad cognitionem tam propinos q̃ alienos ostẽdit effectus: quia fiunt solare clarius z verius: z ad distantius ostendit quod palchram: z quod sedum sicut. Sole vel vesse. p pus vel alienavt tergatur z corrigatur. Ita ut hunc scientiebe qua Sap. ri. Donam illorum scientiam illius propter cuius lucis claritatem in qua incomparabiliter oblatus excedit scientias. Aug. confeſſ. li. xiij. capitali. loquense de alijs scientijs quarum gratiam aute confeſſionem fuam plenuſſi me habuit: dicit: q̃ habuit faciem ad illumi nata: z postea ad lumen: id est ad scientia quod eſt qua. Sap. ij. Scientiam fe scientã sibi habere ad illuminationem scientie diuine nitatis dei. ij. Cor. xiij. Tertio propter vtilitatem proximi statem z finalem bonitatem. quo quo eſt adhuertendum q̃ hec semp bo nam ſit ferre: sicut patet per hoc: q̃ de hoc bona commendantur. Sap. ij. Stet inquit omnis intelligentia hec omnibꝰ alijs et tamen charitate omnes alias vtiles artes excellit: q̃ qui habent omnes alias ſcientia habuit et vani sunt. Iuxta illꝰ Sap. qui dam sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei. Cui vero baby ista sine omnibus alijs: hec a morte liberat: aut alijs: et alibi pene. Quod pulchre ostẽdit paret q̃ illud apostoli. ij. Timoth. iij. Omnis scriptura diuinitus inspirata eſt vtilis ad arguendum: ad docendum: ad corripiendum: ad eruliendum in iuſticia: vt perfectꝰ sit homo dei ad opus bonum instruct. Secundo propter vtilitatem maiorũ: et ne alie faciant: cognoſcere pei vel discernere inter

† e ſic pater finaliter: q̃ vtili ubrabunt ſcie
tia Pioverb. xi. C. Conclusionem ſci
tur ex his tribus vtilitatibus. Scilitꝫ nõs
rationabiliter ſequi debere: q̃ hec ſcientia
plures z diligentiores habere debeat audi
toies: quia communiter omnes artifices z
operarij ibi operantur ubi plures cõſpicuã
tur vtilitates: z illis operibus cum maiori
mendant diligentia. Secundo ex his quę
dictus pater plures conſequuntur vtilitates
res: ergo. C. Quia tamen conclusiones cõ
trarium accidentqua vbi alij magiſtri ba
bent centum anditores ecclesiaſtes vnꝰ lo
gus nõ habebit viginti. Eſt enim in ſchola
rum: quia qui colligit racemos poſt vinde
matores: quia omnes que ſua querunter
non que Jeſu chriſti: semper diſcentes z nũ
q̃ ad scientiam veritatis pervenientes. q.
Timoth. iij. Ideo non eſt veritas: non eſt
scientia dei in terra. Oſee iiij. Quia de illa
ſcientia ſpeculatiſer verificatur: illud Prouer.
i. Impudantes odibunt scientiam. Quibꝰ
impoperam poteſt scientia: impoperant: ſi
le qui cecidit in puteum alteri querẽti qua
modo illuc cecidit. De quibus ſcribit Au
gu. in quadam epiſtola ad pieronymum. Exhi
Quod cum quidam in quendam cecidiſſet
puteum de quo ſine auxilio ſurgere nõ po
tuit: ad quendam pterreuntem clamauit:
auxilium petens. Cui ille. Infelix quomo
do illuc cecidiſti: q̃ quid ibi facis. Cui alius
Inſipiens noli querere quomodo huc ceci
derim: ſed magis ſtatuo ad me auxilium
nem nullam conſert vtilitatem scientia ſine
z diſputet: vt ſcias quomodo liberari pore
rosalia illa diſputatio ad meam liberatio
nem nullam conferet vtilitatem: ſi ſcias
quomodo auxilium copori: ſubueniat: vel
quomodo ibi ſit ranſa founa: ſola: vel cum
alijs ſit corpora fomna: hec ſimiles one
rum: ſed magis ſtatuo ad me auxilium
re diſputare: quomodo de corporis carcere
poterit ad ſalutem liberari. Quia ſicut dis
cit Aug. ſtb. confeſſ. li. x. cap. i. Augustus ſpe
cialiter cirra geometras z aſtrologos. Sic
cut nunquit plus valet habere arboẽ z vti
tudinem z proportionem cuius: q̃ omnia hec
scire: nec non habere fructum eius. Ita plus
eſt: z valet habere finaleyt vtilitatem de deo.
quem vtima dabitur beatitudines: q̃ habere
omne cremam: ſic ſcire z conferre de omni
bus deo attributis: z relationibus z anime
conſtitutibꝰ: z predicto tibus: ſecundum
nefelicitatis. Diſcamus ergo in terre ſm
pieronymum: z Augustinum: quoꝛa ſcientia

manent nobis in celis:id est scientia bedo-
e salute animę:qua scia dicit Eccl.xxxij.
Quare dicis tem superat.Et iterū.Lauda-
cem s animus animū sol solem:a domini
scientia superant sunt.

Ar.iij. ¶ Quę de scientia constitit in tribus in bo-
nitate scientiarum videlicet in subiecto:in
medulla virtutis latentis:primū respicit
ipsum scientem.Secundum respicit proxi-
mū ignorantem.Et tertium respicit ipsam
scientiam spiritualiter intellectam.Et ad
simul completendū pš.cxvij.dicens.Bo-
nitatem scium ad primū displiplinā:scias
ad secundum:e scientiam scium ad tertiū
docet me.De primo dicunt.ec.S.iij.arti.
iij.per totum.Quem quidem arrualis con
firmat Seneca epistola.lxxij.dicens.Nullū
quem ilium ludum literarum philosophus
Socrates qui totam philosophiam revo-
cauit ad mores hanc summam dixit esse fa
pientiam bonoꝝ malorūq; discrimen sciat
reprobare nullum:e eligere bonū.Esa.vij.
quia scientia fanctorum prudētia prouer-
ti:prudentia videlicet que habet tres par-
tes de quibus dictum est.S.iij.a.quartum
scientia nisi veritas ad bonum est licut Ber
nac.E.vij.i.Et licut paraliticus habēdo
partem perditam:e quasi mutilatus ad
volutatem:e manum.Ideo hortatur Pe-
trus docens:q habeatis in virtute scientia
ij.Pe.i.cap.in pšm.t.Ethe cetum.c.i.
non sufficit fare de veritate:sed tenēdum
est eam habere ecap virgi: sm Bernardum
super Cant. licut fere multas dumtaxat nō
facit diuitem:sed possibilis e visus.Ita nec
fere virtutes facit virtuosum:sed possibi-
e visus.Non tantum ad propriam bonita-
tem:sed etiam ad aliorum disciplinam:vi-
delicet sustentare eam qui lapsus est.Ro.
Esa.i.Ad bandam scientiam plebi ei⁹.Luc
i.Ideo dicit scientiam vanitatis e obscuri-
tatis ad modum sophistęqui vtuntur Sob-
vere.fruſtra aperit os suū:e absq; scientia
verba multiplicat:sed scientiam salutis e
claritatis ad modum solis:de quo habetis
exemplum.D.xiij.ca.Et de tali verificatur
illud Ezaie.iiij.In scientia sua iustificabit
multos.In scientia inquit sua non in deoq;
qui scientie tantum volūt contentu e paleā
ad eli intellectum spiritualem:e non mediā
lamina est intellectum spiritualem.Sz in
scientia suauis est ab habent propriatatem
ve lis spiritualitez spiritualiter intellectaꝝ
est ipse spiritus est.Nam deus spiritus est:
e eos qui adoiant oportet in spiritu e veri-
tate adoiare.Joan.iiij.Pro quo est adiuc

tendum:q sacra scriptura primo stilci fen
lapidi comparatur ourselimo.Unde beatus
Gregorius super Ezechielo.omel.xvi.scrib
da parte.Cui inquit verbum facri eloquij
similde pucrum:nisi lapidi in quo ignis lic
tetum manu quidem frigidus tenetur:fe
pernalius ferro per frictiūs emicat.ideo
per hoc enim tgnem quo post ardauimus
primo manu frigida tenebatur.Sic verbo
facri eloquij quę per narrationem interie
natur frigida mens tenetur.Sz dum per
munorum intentio intellectu pulsauerit ver
bicius sensibus tgnem producit in eis per
bos post animas spiritualiter ardet:qui
primo per literam frigidus permanebat.
Comparatur ergo primo lapidi quia de ig
ne ignis egreditur spiritualis.Secundo ei
paratur lapidi quia sicut ferramenta fer
ri.sic.q.quis sicut petra illa percussa bibe
dit aquas.Sta sacra scriptura bis percuſſa
ab eli intellecta in sensu literę q spiritual
vel bis percuſſa id est ab humanis bene operā
do e lingua bene docēdo dabit aquas sibi
dantisimilitudi populus sibi e numeꝝ
in eli mansiones e mansiones q sunt ecclia
ecclia.xxj.Scientia sapientia tanſi immu-
dato abundabit.¶ Predicta vero scientie
duplicatio duo sunt tabule teſtamenti q
bus omnia tegie mandata continuſingue
buas Moyses de mōte e bonue ciuitatis
ad montem portat celorum.Fulius nanq;
ad montem illum tendere poteſt nisi ambas
tabulas quas Moyses deportauit repos
tet.Et est de deo in hoc casu sicut de episco
po qui sacerdos e visus.Ita nec
fere virtutes facit virtuosum:sed possibi-
e visus.Non tantum ad propriam bonita-
tem:sed etiam ad aliorum disciplinam:vi-
delicet sustentare eam qui lapsus est.Ro.
Esa.i.Ad bandam scientiam plebi ei⁹.Luc
i.Ideo dicit scientiam vanitatis e obscuri-
tatis ad modum sophistęqui vtuntur Sob-
vere.fruſtra aperit os suū:e absq; scientia
verba multiplicat:sed scientiam salutis e
claritatis ad modum solis:de quo habetis
exemplum.D.xiij.ca.Et de tali verificatur
illud Ezaie.iiij.In scientia sua iustificabit
multos.In scientia inquit sua non in deoq;
qui scientie tantum volūt contentu e paleā
ad eli intellectum spiritualem:e non mediā
lamina est intellectum spiritualem.Sz in
scientia suauis est ab habent propriatatem
ve lis spiritualitez spiritualiter intellectaꝝ
est ipse spiritus est.Nam deus spiritus est:
e eos qui adoiant oportet in spiritu e veri-
tate adoiare.Joan.iiij.Pro quo est adiuc

hoc videtur dicere Ezaie.xxviij.Quem doce
bo scientiam:nisi ablactatos a lacte:ed est
ab humanis:& delitijs mundi:e honoribꝰ.
Secundo docturibus precedentibꝰ:et ab
exaltante ad obstantibus videlicet.pto quo
est adiuerendum q moderni clerici non ba
bent se scientia sicut antiqui.Non superbendi
occasione:quia ns sunt in hoc posito de scri
primo videtur:nisi sint gnaiune exaltatus
super ceapulas gigantes:quia licut ille ad
huc habitauit sm gigas sm Gregoriū.xxxv.
quali totam staturam e virtutem illius in
stantiote vilionis habet a gigante:super
quem stabat quasi omnium partem a fe-
ipsoqui si mera illum e non alio fuppo
tatus stare:impossibile haberet in corpore
rotundo ad tātam distantiam vilum fuus
turgere.Sic illi qui sapientes hominꝝ e
alium doctorum doctrinis fundati et ali
quam nouam e vanam subtilitatem super
que innituntur:sed totam virtutem scientie
ab alijs habent et.Terno propio laboret
e ab apprehendente.pto quo est aduerten-
dumq illi qui nos studēdo e scribendo la
boriſe paceferunt qua sibi pectam sacre
scripture apprehendentes vel attingentes:
nec ego illa capienda paratos facerent:sine
mul sicut leporarij precurrentes in quoti
nente pedum capiunt sequitres:ambo ta
men tam precedentes tam sequentes:licet
non equaliter laborare oporteat.Nā et ideo
in Ecclia de doctrina christiana.Deus vo
luit sacram scientiam esse obscuram per la
bores bonetur e ingenium exciteatur e cha
ritas enutriatur quod cum difficultate ac-
quiritur:e facilius propter quam causam
una qui addit scientiam addit e laborem.
Eccl.i.¶ Quantum vero ad secundum par
tem huius articuli est aduertendum q ha
scientia predicte tribus modis acquiritur
modis modis augmentatur e conservatur
primo modo hominis tres sunt officia videl
licet.Studio codis recipibiliter.Solo
quo est aduertendum: q scientia in libris
neque velcuilodita:vel facilius amittitur
ve sic non possedit possessorem cuius vero
cepta e custodita prodest quando possef
sor illa indigeat:quia vbi alius qui illam in
libris possidet:est tantum possessor.Alleve
rat illam in corde possidet possessor est
rantes ad operandū per illam dispositus
ex quo patet q congrue respondit auctor
de ordine medicinarum:quidam de ordine
possessionatorum admirauit quomodo il-
lipossent esse meliores predicatores:cū ipi
nus plures haberent libros.Cui ille rex Pe

rcius est dixit homo totius regni Anglie
in lingua e meremor:e tamen vnus plus
operarius melius suus facere domum q
ipse.Sic in proposito.Sedeo signanter dici-
tur propterea.q.Si tu raueris sapientia cor
tuum:e scientia animę tuę placuerit:consi-
lium custodiet te.Esse signanter dicit scien-
tia animę tuę:e non esse vel laborum custo
dia.Terno cordis tranquillitas.Quarto ei
est aduertendum:q licet scientia in corde
recipiatur:si cor illud turbationibus q fol-
licitudinibus multis inordinatarum scien
tia effunditur e superans est fluet q et ex
olis ebullien.In corde vero tranquillo au
geniretur ex philosophia.Sin sedendo et
quiescendo sit anima scientes:e prudens.de
conseruatur sicut licre in monte olympo.
montis diuinus altitudo vltra ventos e tem
pestates afcēdit:per hoc q litere scripture
enteribus in montio illius summitatem mul
tis temporibus polita integre inuenebant
que in loco terrestri e turbulento capi fuit
sent betere.Sic scripta sic deuotio sic quęq
virtutes e corde scripte tranquillo ea sunt
sicut licre scripte e excelso.Cuius similitu-
nem admirans apostolus ait.O admodo
dimitarū sapientie e scientie dei.ad Ro.xj.
¶ Ad illam tenemur studere quam rendā
Primo habemus exemplum in philosophis
antiquis.Secundo i antiquis iperatoribꝰ
e regibus.Et ibus tandē ex duabus pmis
tis tertio sequetur conclusio.Ex quo ne-
beremus i scriis vtilibus esse diligentes et
laboriosi.Exemplum i antiqs philosophis
Primo pater per hoc quod scribit Valerius
li.viij.Salomonem pphm fuisse quoniche
tia feruenter addiscentem:q i supremo die
quibuſdam annos assistentibus:de re qua
dam confreuntibus caput repositum fuis
erexit.Interrogatus eur hoc faceret cum
illud quicquid sit de quo disputant perce
pere mouear.Augeatur de eo:et ibi.ca.
rui.recitat de disciplina Platonis:q ei au
dire annum esse immoratem:respūs pre
cipitanti desiderio confequendi illam im
moratam tarem.De illo ergo quibus verū
catur illud Valerij:idem illis videndi er
philosophandi sima fuit.Secundo id⁹ ad
per hoc q scribit Isidorus.ij.ethymol.ca.
xxiij.Antiqui inquit pter amoꝛē scientie
e sapientie:alij calebant honores:alij pe
cebāt diuitias:alij acceptio munerū:qui
dcbant:alij deferre petebant vt contempla
tionī liberius vacarent.Permemedeo nāq
pgius quindecim annis in rupe egyptiaca

confessisse legitur. Et Prometheus ob modicam medicandi curam in monte caucaso vultur[i] expositi memoratur. Ergo horror vos o ciuib[us] ne dyaritas vestra magis: ac magis abundet in scientia[m]. Phi. ij. Se
12 dum exemplum in regibus patet in parte predicta. R. iiij. g. Secundo idem patet in hijs qui pene totius mundi habuerunt imperia[m]: tam in gentilibus q[uam] in christianis. In gentilibus patet per hoc quod dicit Claudianus de bello quod cognitum est Romanis: z tamen in liberalibus studijs habuerunt: z tamen in liberalibus studijs diligentes fuerunt: propter que Nero Seneca[m] z Traian[us] Iuuencum habuit magistrum. In christianis patet in Karolo magno qui in theologia doctorem habuit Albinum cognomẽto Alquinuinum: grammatica dialectica z astrologia peritus fuit: unde tunc ecclesiastice bene gubernabantur: quãdo doctos habuerunt rectores. Ita z nunc ille habet bene rectores z gubernatores: quia blato vt refert[ur] Boetius: rex fon beatas dixit[i]. eas aut[em] partes regerent vt earum rectores sapientie studerent: ergo dirigitur sapientia[m] qui tuditatis terras. Sap[ien]. Et qui presides populis Sap. vj. vt in vobis impleatur illud Hieremie. ij. Dabo vobis pastores iuxta cor meum: z pascent vos scientia z doctri
na. Conclusio rationabiliter sequitur ex hijs q[uo]d sicut predicti z alij eis similes quo[rum] tam comunitas z magna follicitudo erga regimen eo communiter erat in mundo z circa mundi curas tantum habebant studiendi scientiarum in circa vtilia z regimen eis communi[um] q[uo]d ipsis illi qui de mundo ad hoc specialiter segregantur: vt circa fa
tuum proficiant animarum in studio: sicut viri ecclesiastici z religiosi: quibus specialiter precepit deus dicens Leui. c. Custodi[re] non debent q[uo]d inebriati potest non bibere: vt ba
beatos scientiam discernendi. Z circa studium scientiarum per quas tam propriis q[uam] animar[um] tradus gubernant diligen
tes esse debeant. ne de quolibet illorum ve
ritatem z impleatur illud Oseae. ij. Quia tu scientiam repulisti te repellã vt ne fa
cerdotio fungaris mihi in eternum.

Art. vj ☞ Sed quia predictum est q[uo]d circa scientias de salute est principaliter intendendum: studendum. Videndum est primo quomodo alias scientias licite respicere liceat: que de se non ordinantur ad salutem anime directe vt philosophiam legros huiusmodi. Secũ
do quomodo in generali ipsam sacrã scri
13 pturam vti oporteat loquitur ut[rum] igitur de
beamus. Ad[ditum] ad primum quomodo mundi scientias respicere debeamus, primo nos doce ecclesia[m] illorum quo[rum] desiderat appetitum comedendi cibaria q[uo] apponũtur: aliquando nanq[ue] tales actus z potus captiua appetitum pregustant: vt appetitum prouocent vel vt ipsum habeant saporẽ ad comedendum consequenter apponũtur. Sic prelati debere nos phiam. Et quãdo modũ erã potatores pregustãt fallaci scientia[m] in potu. Et ideo propter hoc pr[a]ua scientia[m]: vt melior[i] saporem z claritat[em] vtilerum habeamus in theologia. Sic ini
quit ecclesie doctores quo[rum] desiderat scientia z intellectus prouero. i. Secundo idem ostẽ
ditur per exemplũ hebreo[rum] qui a principio precepto dei spoliauerũt egyptio[rum] vasa: argenti z auri: cum illis z pulsu fugerunt egyptum exeruut. Ita nos sin docente Augu. de doctrina christiana debemus spoliare libros philosophorum: et eis vtilia in
Augu. de doctrina christiana debemus spoliare libros philosophorum: et eis vtilia in theologia bñ aptare z ordinare. Sic ini
quit Hieronimus ad Magnum oratorem Romanum. Quid vero z mihi z fabiole eruditionis vertam[us]. Quidem ca regimen eo communiter erat in mundo allegant boetium verba Sedeat[ur] ergo z circa mundi curas tantum habebant stu
turbas. Cur ergo discentes. Scimus in
quit literas aquilam legum ad oblipiscendum patrium figmentũ et cunq[ue] verbum delectat: quidam vero ad eruditionem ad
dicunt: vt errores gentilium legendo dis
ficiunt: vt errores gentilium legendo dis
cant: vt vtilia que in eis inuenit[ur] ad vsum sacre scripture conuertant: hinc labe
dabiliter seculares literas addiscant. Sic nouit ecclesia seculares mockas ad ser
hoc sacram scripturam ignorans: indicit scientiam. Nor inquit noct[is] indicat scientiam. P. s. vij. Et Cham[un] ad secundi 14
parter huius articuli: sentio literalia ita scripturis z sequenter accipiendo: ecclesi
cut verba sonant. Verbi gra. Regnante Da
uid i Iudea. Aliquando sensus literalis est parabolicus: et nunc verificatur pe. illo tui
tecnq[ue] qui sic parabola comprehendit: ista
illud Iudic. xv. Fuerunt igitur ad illa[m]
inungent[es] eis regem. Sensus talis est: quod phi. z malte eis regi fecerũt. Similes
motalis fuit tropologicus: et[iam] q[uo]d
nisi ad librarijs nos i mouibus. Sic legi

nimus per Dauid animã: per Iudeam ec
clesiam. Sensus allegouus est: quando aliquid vanitas est assumpta a poenitur de hi
ge secundum nouũ testamento: fine de
christo: fine de mibus finis. Sensus anago
gicus est: quando aliquod veteris vel nouũ
tamenti exponitur de eterna: et ilia ce
lesti patria sm cuiratae dicit[ur] eam que fur
sum est. Unde Bern. Litera gesta docet: q[uo]d
quid agere debeamus: allegoria quid agas: quo
modo ad eternã patria[m] tendas. Sic multiplex erat scien
na. Dan. xij.

Contra illos vero: z alios philosophoq[ue] vel literas seculares respicientes libros: q[uo]d in
prima hui[us] articuli parte obtẽm est: nisi in diuersis scripturarũ locis fiunt mene
mones. Primo nãq[ue] tales reprehenditur: q[uo]d filij Israel in vtrum est sicut
nam: eunt tuum mutum est aqua. Et est
sensus sm hiero. Ledebrel eloquia dei sin
cera z pura sint argento. Iuxta illud ps.
Eloquia dei argentũ igne examinatum.
Ideata vero z mixta z ad malũ intellectus
applicata: vertunt[ur] in scoriam: que hebraice
sic hieronymũ dicit scilimbuod est rubigo
que optime significat philosophicã vanita
tem quia sicut rubigo metallũ cõsumit. Ita
quã plus quasi totam theologiã cõsimplit
quia si sunt questiones vel disputationes vel
determinationes theologorũ inuẽ vane op
monce z inutiles philosophoru[m] z cõmenta
rum fabulatores. Ita z non tam ipsoru[m]
ter egyptijor: dicentur hebrei: q[uo]d non phia
ad theologiam trahẽt: sed potius ecclesia
theologia ad philosophiã trahit. Et sic in
inuenta theologia q[uo]dam a nõdum dec ad mo
res declarare z trahere deberet cuacuatur:
quo autem veritum secũdo mandatum de
popere traditiones egyptiorum. Deut. xij. Se
quitur Cum[ue] tuum mixtum est aqua. Inde
mm aunge in nonnullis scholis theologie
mul facie scripture mixtum est aquauanie
tatis z fenestratis q[uo] vertenet saporem vel
colorem: q[uo] nutat est color optim[us]. Theri
ij. Quos secundo reprehendit per ma. Ra
bonam ex quodã sermone dens. Cadubit
mihi et fabulitate: vbi est sola fabulitas.
Quid enim prodest in illis expendere deos
fluuiorum nec domi nec militie nec foro nec
in camino nec in curia nec in ecclesia nec alt
ubi. Plangunt[ur] tũtarat in scholis. Ad ides
Senex ad Lucilũ. Quid est inquit aurũ
instituas quo est vtilis. Tale est inuenire
genium sola fabulitate lasciuiens: q[uo] nulla
in fer reddet grauitate: z quo nulla in fer
ligit grauitate ad modum fumi in aurum

16 ergitur. Iurta illud Job. xj. Cur vanus vi
gitur in superbiam. Et Tertio hos doceat z
contrarium facientes reprehendit de. Eccl.
iij. Ecclesiastes. Altercate ne quaeseris ex fortio
te ne scrutatine fuerit: sed que tibi precepit
deus cogita semper: et in pluribus operib⁹
eius ne fueris curiosus. Quia enim de his
necessarium[ue] quae abscondita sunt videre
oculis tuis. In supuacuis rebus mouli scru
tari. Et qui alij cauillum reddens: dicit infra.
Cur vij. Non ellementare mundi hec cum
consummauerit homo: tunc incipiet e cum
quiescent operabitur. Et se postea creatu
ri. a deo ut illus creatus. Et si fuerit dicitur. Ec
clesia. xvij. Creauit in illo scientia spiritus
Ipse infinitus se misuit questionib⁹. Eccl.
vij. Tales primo assimilantur demonibus
in duobus. Primo quia fuerunt primi ex
to voluerunt z conabantur opinionem sua
preponere opinioni dei z sanctoru[m] angelo
Sic ibi de quibus singulis. Job. xij. Infas
pienter locuti sunt. Et Contra quos Augus
stinus. de doctrina christiana. lib. iij. Ama
ingenij boni non est verba sed veritate que
rerenon ve dictum sui dicto aliorum pho
natur: sed vt error vincatur. Secũdo quia
demones idem sonantiquod facere. Unde
scat aliqui comenit[ur] cum eo in nomine
tia z in propiciatre z obdiuinatione. Demonum
nãq[ue] conditio est homines vexare: z vincula
vexatorum frangere z non obedientes eis
persequi. Sic collegan[ti] sentire non tam
dant propter finem debit[um]: in sufficie
scientie nomen habuerint: verant[ur] dom⁹
ij. focos fuos in omnib⁹ non obtẽm pean
tes: z vincula disipant regularium obser
nationũ. Idem Uris literas potant mor
in propicio. Secundo assimilantur rane. 17
Unde Augenes de exod. Aegiptus sapue
ettam. Cyrilles inquit z ranas quibus ego
pti sunt percussi: vanam dialecticam gar
rulitatem z sophistica argumẽta intelligue
Item Hieronymus super Matam. Et habe
tur dil. exod. vnio. dicit: ego tales vanitates
tendicula quedam sunt: z fumus fatuitat: vnit
tes que circa eos lolium propicit q[uo] scien
tiae z alij clerici gẽtium libros: z magistros
que ad lucuria pronocant legere prohiben
tur. dist. xxvij. per rotum. Et dist. lxxvij. cum
multa. Unde plures sanctorum patrum sen
tes. S. xxj. s. et. S. xxiij. s. Et. N. v. o. Cui
liber autem vestri portatur apostolus nos
mine discipuli sui dicens. 1. Thimoth. vj. O
Timothee depositi custodi: declinans pros
phanas vocum nouitates: z oppiniones fal
si nominis scientie: quã quidam promitices

circa fidem exciderunt. Tertio assimilatur pueris. Unde Chryso. in prologo sup Mat. Adolescenti in ludo litterarum posito: non tam placet solida q̃ picta: potius pulchra q̃ utilia sectatur &c. Unde Bern. Multi student plus alta q̃ apta proferre: erubescunt plana & humilia: ne hoc solum scire videantur. De quibus dicitur Osee. vi. Ipsi sicut Adam transgressi sunt pactum. Quos reprehendit Seneca: dicens. Magne dementie est supervacua querere in tanta temporis egestate: q̃d inquit te torques: q̃d te maceras in illa questione: quam utilius est contemnere q̃ solvere.

¶ Quorum primo ostenditur periculum. Secundo causa periculi. Tertio falsa excusatio.
Ar. viij 18 Primum patet primo ex verbis Hugonis de vanitate mundi. Illi inquit: qui circa rerum cursus student & creatoris sui obliviscuntur sunt similes avibus de nocte: que dum in noctis tenebris ignem intuentur: ab insidiantibus capiuntur: ad modum papilionis: que tm̃ volat circa lumen de nocte: q̃ comburitur. Et ad modum viatorum: qui tantum intendunt his que circa viam sunt: q̃ a termino excluduntur. Prover. xxv. Sic q̃ perscrutator est maiestatis opprimetur gloria quia sicut scribitur Job. xxxvi. Ipse est deus magnus vincens scientiam nostram.
Exem. Secundo ostenditur idem per exemplum de tribus vallensibus de quibus fertur: q̃ cum per Angliam eos transire oporteret: nec bene possent: nisi anglicum scirent: convenerunt q̃ quilibet unum verbum de anglico addisceret: ut saltem de communibus & necessariis loqui possent: quorum unus debuit respondere ad interrogantem qui essent: dicendo tres vallenses. Alius signo facto ad cibum & potum insinuando: q̃ illa emere vellet: venditoribus debuit dicere propter denarium in bursa. Tertius emptori associatus venditori dicenti: q̃ tantum habere vellet ut cito & sine verborum altercatione se expedirent: ne verborum copia eis deficeret: dicere debuit iustum est. Illis ergo iter per Angliam facientibus: contingit eos per locum transire: ubi quidam ab aliis latronibus occisus fuerat: quibus propter suspitionem capitis & coram iudice adductis: iudici querenti quis illum occidit de communi trium assensu: primus quicquid sciuit de anglico expendit dicens: nos tres vallenses. Iudici vero querenti quare: secundus anglicum suum expendit dicens propter denarium in bursa. Iudici vero dicenti: ergo eritis suspensi: tertius quod didicerat expendit dicens: iustum est: quo facto paruit quoniam stultus factus est omnis homo a scientia sua. Hiere. li. Sic de illis qui discunt scientias vanas vel propter lucrum vel laudem humanam vel scientias prohibitas: sicut alchemiam vel sortilegium cum speciebus suis: vel aliquod tale quo scito non tantum mortem propriam q̃ etiam mortem spiritualem procurant alienam in discipulis & sequacibus suis: de quibus Luc. xi. Ve vobis legisperitis: quia tulistis clavem scientie ipsi non introistis: & eos qui introibant prohibuistis. 14 Tulistis inquit clavem: de qua Aug. de doctrina christiana li. iiij. Quid prodest clavem habere auream: id est intellectum bonum vel scientiam magnam: si ianuam non aperiat: aut quid obest habere ligneam que aperit. Quia secundum eundem confessionum. li. vij. Aliud est de silvestri cacumine patriam pacis videre: sed iter ad eam non invenire: frustraque conari per invia intrare aut viam illuc ducentem tenere. Sic qui alta contemplantur sed non operantur: & q̃ operantur sine alta scientia. De quibus dicit. Surgunt indocti & celum rapiunt: et nos cum scientiis nostris in infernum dimergimur. Sicut patet de illo de quo fertur q̃ Parisius post mortem suam apparuit socio suo Exem. asserens se esse damnatum: propter vanam gloriam de vestibus & scientia: quo timore socius percussus religionem intrans. ait. Ad logicam pergo que non timet mortis ergo.

¶ Predicti vero periculi certissimum exemplum habetur de sancto Hieronymo: de quo dicit decretum. dis. xxxvij. legimus: sumptum ex verbis Rabani de ecclesiasticis pressuris. Legimus inquit de beato Hieronymo: qui cum libro legeret Ciceronis ab angelo correptus est: eo q̃ vir christianus paganorum figmentis intenderet. Stultas ergo & sine disciplina questiones devita sciens q̃ generant lites. ij. ad Timoth. ij. Unde Isidorus li. iij. de summo bono. Sicut instruere solet collatio: ita destruit contentio &c. quia contentiosorum studium non pro veritate sed pro appetitu laudis certatur. In quibus patet 16 secunda pars huius articuli. i. periculi et pene causa: quia non tantum ipsi peccant sed etiam alios scandalizant peccare facientes non solum partem contrariam: sed etiam alios qui viros ecclesiasticos sic in disputationibus contendentes invidos & superbos iudicant. Quale ergo sit illorum periculum & qualis penarum causa perpendere possunt ex lege dei Exodi. xxi. Si inquit inter duos rixantes: mulier percussa & mortua fuerit erit anima pro anima. Quod exponens Origenes ait. Mulier inter rixantes moritur:

quando infirmior in fide scandalizatur: ex questionibus legis. Propter quod Apostolus quasi de homicidio spirituali tales reprehendit: dicens: peribit infirmus in tua scientia frater. j. Cor. viij. Propter que mala & pericula vitanda beatus Greg. in quadam homelia talia vitat & suo exemplo alios tales disputationes vitare docet dicens. Salva fide malo alieno intellectui cedere q̃ contentionibus desertare. Quia sicut dicitur. j. Timoth. primo. questiones magis prestant q̃ edificant. Et cito post. Conversi sunt in vaniloquium volentes esse legis doctores non intelligentes que loquuntur: neque de quibus affirmant: quia subtilia & inaudita loqui nituntur: quorum damnatio certa patet Esa. xix. Confundentur inquit plectentes et texentes subtilia. Et Zach. x. Confundantur omnia profunda fluminis. Et Zach. xiij. Confundentur prophete unusquisque ex visione sua. Exemplum contra eos. A. xxv. 10. ¶ Ex quibus omnibus patet q̃ gloria talium est sicut portantium literas Urie. S. ij. 11. propter que mala vitanda Aug. contra Manicheos. li. v. omnes hortatur dicens. Compescat quelibet humana temeritas: & id quod non est non querat: ne id quod est non inveniat a quo querit Job. xxxvij. Nunquid nosti semitas nubium magnas & perfectas scientias? Sed dicunt q̃tum ad tertiam partem huius articuli q̃ totum faciunt ut veritatem doceant & fidem defendant. Sed ita defendunt ipsi fidem: sicut cattus caseum: unde zelum dei habent: sed non secundum scientiam: ad Rom. x. Tu scis domine: qui habes sanctam scientiam ij. Machab. vj.

SEnectutis. Primo

ostenditur utilitas: q̃tum ad animam & miseria q̃tum ad corpus. Secundo bonorum senum ostenditur proprietas & conditio atque reverentia. Tertio malorum senum ostenditur perversitas. Quarto periculum.

Art. j. 1 ¶ Quantum ad primum utilitas anime ex senectute provenientis est q̃ multos mortis premittit nuncios: ut mors animam inveniat preparatam: sicut ostensum est. M. xi. 4. Illa ergo signa sentientes se preparent: scientes: quod omne quod antiquatur & senescit prope interitum est Hebre. viij. Corporis vero miseria & infelicitas ex senectute proveniens. Primo patet ex verbis Senece epistola. xxxj. dicentis: q̃ est de servili corpore: sicut de putrido edificio: quia sicut in edificio lapis a lapide: & lignum a ligno dilabitur: & dum una pars reparatur alia desperatur. Ita in senibus omnis iunctura dilabitur & dum una pars excipit alia discinditur. Circumspiciendum ergo est quo exeas: quia nihil habet quod speret: quem senectus ducit ad mortem: huic enim intercedi non potest: alia enim genera mortis spe mixta sunt: non sic de senectute. Et ponit exemplum quomodo in senibus meliora preteruolant & deteriora succedunt idem Seneca dicens. Quemadmodum inquit de amphora quod effluit sincerissimum est & gravissimum: & turbidum remanet. Sic in etate nostra quod optimum est in primo est: idque exhauriri patimur in aliis, ut nobis fecem reservemus. Sicut patet de quolibet. De quo verificatur illud. iij. Regum. xiiij. Caligaverunt oculi eius pre senectute. Et illud. iij. Regum. xv. Tempore senectutis doluit pedes.

¶ Qualis vero talium bonorum senum propria sit conditio. Art. ij. 2 Primo patet per exemplum animalium predalium: sicut canum & falconum. In quibus videmus q̃ quanto plus ad predam appropinquant tanto plus predam capere nituntur: & suo modo ad hoc ferventius agunt. Ita senes & infirmi & debiles plus per conditionem corporalis debilitatis ad predam optimam vite eterne appropinquantes: ferventius illam diligunt & intentius illam desideriis & bonis operibus apprehendere nituntur: quia in bonis senibus corporibus deorsum vergentibus vigor devotionis in sublimiora ascendit: de quibus in Ps. xci. Adhuc multiplicabuntur in senecta. Sicut patet in decretali pape Alexandri tertij. li. j. ti. ix. de renuncia. c. primo. Casus est de quodam episcopo sene petente cessionem & episcopatus renunciationem: papa vero ei licentiam non dedit cedendi dicens: quia & te vigor devotionis & fidei etiam corpore senescente non deficit: sed vergente deorsum conditione corporea: fervor spiritus in sublimiora conscendit: monemus te ut super hoc diebus istis nullam te facias importunitate molestum: quia indecens omnino probatur prius solvere militie cingulum: q̃ cedat victori adversitas preliorum. Et rationabiliter videtur: q̃ in senectute devotius agat ut quantum senectus a iuvenili vigore distrahit: hoc maior mentis devotio suppleat: & q̃ ille qui in uno gravatur malo sublevetur & qui per debilitatem maceratur in corpore: per fructum boni operis reficiatur in mente. Aliter enim non tantum contra predictorum & aliorum animalium sed etiam contra omnium rerum naturalem faciunt conditionem: quarum motus secundum philosophum in fine intenditur. Tales reprehendit beatus Gregorius 3 cuidam seni remississime agenti. dist. lxxxvi. tanta scribens hortamur aliquando resipiscere miser senex

atqȝ a tanta leuitate morum ꝛ operum ꝑ
uersitate compesce te. ꝛ q̄to morti vicinior
efficeris: tanto sollicitior atqȝ timidior esse
deberes: quia s'm Cyprianum de. xij. abusi
uis. Quid stollidius fieri potest: si mēo ad
perfectionem festinare non contendat: quā
do totius corporis habitu: senectute confe-
ctus homo ad interitum properat: dū ocu-
li calligant: aures grauiter audiūt: capilli
fluunt facies in pallorem mutatur: dentes
lapsi numero minuunt: flatus nō suauiter
olet: cutis arescit: pect9 suffocatur: tussis ca
chinnat: genua tremūt: pedes tumor inflat
hec oīa ruituraȝ domū corporis cito pnūciāt
Que ergo maior insania: q̄ꝫ ꝙ mens in tan
ta corporis miseria non subleuet ad melio
ra quercuda. vt moriatur in senectute bona
Thob. xiiij. Tales vero senes vel q̄ ab initio
bene vixerūt ꝛ laborauerūt vtiliter: etiam si
in senectute laborare in exteriorib9 nō pos-
sint: supportandi ꝛ honorādi sunt: qꝛ sicut
dicitur in coll'. pa. in coll'. iij. abbatis Moysi
diuitie senis non sunt canicies capitis: sed
industria iuuētutis ac laboris preteritorū
stipēdijs metiende. Contrariū vero facien-
Fabu-la. tes: primo assimilant' verberantib9 canem
senē: qui predam capere nō potuit: qꝛ s'm fa-
bulas fertur respondisse: pro sene q̄ cecidit
facta priora vigent. Et leo antiquatus ꝛ ab
oībus animalib9 conculcatus respondisse
fertur ingemiscēdo: cū esset mihi virt9 fuit
ꝛ honor. Secundo cōtra preceptum faciūt
diuinum: quo dicit' Leui. xix. Honora perso
nam senis. Et Eccl'. viij. Ne spernas hoiem
in senectute sua.
Ar. iij. ¶ Peruersitatē vero malorū senum atqȝ cō
ditionē scribit Innocē. li. j. de vilitate cōdi-
tionis humane: dicens. Senex facile puoca
tur ꝛ difficile reuocat': cito credit: ꝛ tarde di
scredit: tenax ꝛ cupidus tristis ꝛ querulus
4 velox ad loquendū ꝛ tardus ad audienduȝ
laudat antiquos ꝛ spernit modernos: vitu
perat presentia ꝛ cōmendat preterita: suspi
rat ꝛ anxiatur: torpet ꝛ infirmat'. Audi poe
tam: multa senē circumueniūt incōmoda.
Tales primo sunt ingrati filij vel incurria-
les. Ingrati vel qꝛ nec deo dederunt florem
iuuentutis nec etiam feces dare volunt se-
nectutis: de quibus Threñ. v. Senes defece
runt de portis: quia ad literam: qñ ampli9
leuitatibus se dare non possunt in opere: se
dent in portis ꝛ ostijs: spectacula aspicien
tes ꝛ mala que facere solebant narrantes
libentius q̄ꝫ sermones audientes: ꝛ sic defi-
ciunt in portis. Uel sunt incurriales: vitam
quam deo in iuuentute dederunt: in senectu
te auferendo: de quibus Threñ. j. Sacerdo
tes mei ꝛ senes mei in vrbe consumpti sunt
de quibus in Ps. xxxiij. Dissipati sunt nec
compuncti. Dissipati sunt tantum ꝙ to-
ta vita in eis quasi consumpta est: ne tamē
cōpuncti sunt: vt ad deū conuertantur. Sꝫ
ad modū candele extincte turpib9 fumigāt
cogitationib9 ꝛ verborum leuitatib9: ppter
quod dicit Cyprianus: ꝙ in senib9 due par
ticule cauende sunt: q̄ in illorū carne nō ve
terascunt ad peccandū. Cor vcȝ ꝛ lingua: in
quibus duob9: si postq̄ꝫ deus carnes debili
tate vel senectute consumpsit: ꝛ calorē extin
xit in corpore: fumū malarum cogitationū
ꝛ locutionum extinguere noluerunt: ꝛ ossa
arida deo dare senectutis peius ministrāt
deo: q̄ꝫ cōmuniter ministratur canibus: qui
bus carnibus consumptis saltem ossa pꝛij-
ciuntur. Et vtinā saltem sic deo ministrarēt
nam ꝛ hoc melius esset: sicut melius esset
fatuo qui totam substantiā suam dissipas-
set in regione longinqua: vno excepto dena
rio: saltem illuȝ custodire: ꝛ in vtilitatē suā
conuertere q̄ꝫ illum etiaȝ amittere. Audite
hec senes Johelis. j. ꝛ saltem bona opa vir
tutes ꝛ deuotionis feruorē. In senectute cō
gregate senes. Johelis. j. Aliter impeniten
tes estis: ꝛ in malo obstinati sicut patet p
auctoritatem Hugonis. D. xj. 7. Sicut illi
de quibus Dañ. xiij. Constituti sunt duo se
nes iudices ꝛc̄.
¶ Quorum quātum sit periculum: siue bo
ne fuerint in iuuentute ꝛ mali in senectute: Ar. ij.
siue mali fuerint: tam in iuuentute q̄ꝫ in se
nectute siue quouis modo: ita tamen ꝙ se
nectus fuerit mala: patet. Primo ihis qui
boni fuerunt in iuuentute ꝛ mali in senectu 5
te per exemplū de Asa rege iuda. iij. Regū.
xv. de quo dicit Albertus super Lucā ꝛ ap-
paret ex textu Biblie: ꝙ multa bona fecerit
in iuuentute sua: nam ꝛ idola destruxit ꝛ lu
cos succendit ꝛ bellū vicit. Postmodum ve
ro sicut hr'. ij. Paral'. xvj. Prophetā ad eum
missum ad ipm reprehēdēdū: de hoc ꝙ ne-
cessitate sua cōtra regē isrl' Baasa: plus in
rege Syrie q̄ꝫ deo cōfidebat: pphetā posuit
in neruū: ꝛ de pplo plurimos interfecit pro
pter q̄ in senectute doluit pedes. iij. Regū.
xv. Nec tñ in infirmitate sua q̄siuit dominū
sed magis in medicorū arte confisus est. ij.
Paral'. xvj. Ita multi s'm Albertū vbi prius
in iuuentute destruunt idola auaricie ꝛ pō
porum seculi: ꝛ lucos luxurie ꝛ delitiarum:
ꝛ bella vincunt tētationum: sed in extremo
vite dolent pedes: quia tunc affectiones ha
bent molles: ꝛ ad carnalitates inclinantur:
quasi

quasi effeminati. Et tunc dñm non requirunt:
qꝛ tunc deuotiones ꝛ laudes dei consuetas:
de quibus in ps. cxlviij. Senes cum iunior
ibus laudent nomē domini: abijciunt: ꝛ fo-
menta ociorum atqȝ blandimenta querunt
medicorum: de quibus ad Gal'. iij. Sic stul-
ti estis vt cum spiritu ceperitis nunc carne
consummamini. Talium maximū in hoc ostē
ditur periculum ꝙ stipendio carebunt eter-
no: sicut patet tam ex lege ꝛ iusticia mundi:
in quibus continetur ꝙ stipendium non de
bet solui militibus: qd in fine promittit' nisi
completa militia. C. li. x. ti. de his qui nō ex-
pletis stipēdijs. l. ij. Quia sicut dicit lex alia
nihil creditur fuisse actum: duȝ aliquid sup
est ad agendum Codice. li. vj. de his quibus
vt indignis. l. penul. Quibus concordat lex
ecclesiastica dicēs ꝙ frustra currit: qui prius
q̄ꝫ ad metas perueniat deficit: de peni. disti.
iij. § in cassum: qꝛ magis deliquit qui inter-
ruptam causam derelinquit vel dimittit: q̄ꝫ
qui nunquam ad causam peruenit: in Aut.
de litigantibus. § omnem coll'. viij. Que oīa
lex ꝛ sententia confirmat dei Jacobi. ij. Si
quis totam legem impleuerit offendat aūt
in vno: id est in pseuerantia: factus est oīm
reus. Qui ergo stat videat ne cadat sed oret
cum psal'. lxx. ꝛ dicat. Ne pijcias me in tem-
pore senectutis. Et iterum. Usqȝ in senectā
senium: deus ne derelinquas me. Quia sicut
dicit Seneca epistola. xcv. In lignis repro-
ba arbor apparet: que post flores fruct9 nō
exhibet. Sic reprobus est qui flores iuuen-
tutis deserit ꝛ tamen bonorum operum fru
ctus maturos proferre parui pēdit. ¶ Quā-
* tum ad secundam parteȝ huius articuli: il-
lorum periculum: qui malam vitam quam
in iuuentute inceperunt continuant in sene
ctute: patet ex hoc qd tales de difficili corri-
guntur: sicut ostensum est. A. iij. x4. P. viij.
x. qꝛ sicut dicitur Eccl'. xxv. que in iuuentu-
te tua non cōgregasti quomodo in senectu
te tua inuenies? Si ergo in iuuētute tua nō
congregasti virtutes: sed fecisti de iuuentu
te vnum male vite antecedens: difficile ꝛ mi
rum erit: si simile non sequatur consequens
senectutis. Et sic verificet' de te illud Deut'.
xxxiij. Sicut dies iuuentutis tue: ita ꝛ sene
tus tua. ¶ Quantum vero ad tertiā parteȝ
huius articuli: id est siue iuuentus sit bona
siue mala: si senectus concedatur mala illo
rum periculum. Primo patet: qꝛ pei9 errant
sicut patet per exempluȝ de peregrino in ex-
tranea patria: qui periculosius erat in sero
quam in mane: tum quia faciliter tunc ho-
spitio frustrabitur optato: tuȝ quia in tene
bris impotentior erit ad inueniendum viaȝ
rectam: tum quia tunc faciliter ab illis ca-
pitur ꝛ spoliatur quorum potestas est tene
brarum. Sic in pposito capit' senex Hiere.
vj. Secundo quia habent maledictionē dei.
Esa. lxv. Puer centum annorum morietur: ꝛ
peccator centum annorum maledictus erit.
Tertio quia habent maledictionem beati
Bernardi. Maledictuȝ inquit caput canū
ꝛ cor vanum: caput tremulum ꝛ cor emulū:
ꝛ caluicium in fronte ꝛ pernicies in mente:
frons rugosa ꝛ lingua nugosa: labium pen
dens ꝛ dens detrahens: oculus caligans et
veritas claudicās: vita debilis ꝛ virt9 flebi
lis dies vdcres actus steriles: anni multi
actus stulti: de quibus Sap. iij. Sine hono
re erit nouissima senectus illius ꝛc̄.

Sensuum humanoꝝ S. vj.

custodia diligens. Primo multis
de causis est necessaria. Secundo
ostendetur: ꝙ quasi de proditione dei ꝛ ani
me suspecti: semper deberent rōni subijci et
arte seruari. Tertio ostēditur quomodo in
eis apparet signum interioris conditionis
ꝛ qualitatis. Quarto ꝙ non est de amissio-
ne alicuius sensus dolendum: per queȝ q̄s
solet peccare.
¶ Primum p'mo ostendit' per exemplum de Arti. j.
castro vel ciuitate obsessa: cuius porte dili-
genter custodiunt': ne inimici intrēt: sicut p3
B. ij. 6. Sic custodiātur porte spirituales ca
stri anime obsessi. i. sensus: oculi vicȝ exem- x
plo Job q̄ ait. Pepigi fedus cū oculis meis
ne cogitarem de virgine Job. xxxj. Facere pa
ctum oculis: ne cogitaret de muliere: est ocu
los custodire: ne per eorū illicitum aspectū
cogitatio de muliere ad cor intret: ꝛ deuȝ ex
pellat ꝛ animā occidat. Et aures ꝛ os: ne au
diendo vel loquendo mors intret per fene-
stras suas. Sepi aures tuas ꝛ linguam ne-
quā noli audire ꝛ ori tuo facito ostia. Eccl'.
xxviij. Ad exemplū Dauid qui dicit. Posui
ori meo custodiam: cuȝ consisteret peccator
aduersum me. i. diabolus: vt per viam illaȝ
intret. Et ad doctrinam sapientis: qui docet
Prouerb. iiij. Remoue a te os prauum: ꝛ de
trahentia labia procul sint a te: oculi tui re-
cta videant: ꝛ palpebre tue precedāt gressus
tuos. Et tactus ꝛ olfactus ꝛ breuiter omnes
sensus: quia diabolus ex omni parte circu-
it querens quem deuoret. j. Petri. v. Et per
quelibet sensum pdit' homo: nisi custodiat':
sicut ostensum est. L. vij. 19. Ex quo sequit'
ꝙ omniuȝ sensuū custodia est necessaria: s'
oīb9 sensib9 pfecti estote. j. Cor. xiiij. Clau-

ſitte ergo ſenſus exſpto ꝛ ꝛcenitꝫ de quo ba-
a betur. ℟.41.33. Sed heu nõ multi ꝓ dice-
re illud Job.21. quaſi nunc muro ꝛ aper-
ta tantũ irruerunt ſuper me. Ili videlicet
qui quotidie ad ſperandam quãdam de affec-
ta carnis vbi videre affectant illud in quo
carnales habent delectationes: ſi ſine peti
habere non poſſunt vel videre qui vana imo
prohibita quotidie audiunt ꝛ loquuntur ꝛ
ad inimicos exercitus quos carnis vel ſi
eis pugnent ſed vt ab ipſis capiatur ꝛ occi
dantur: cũ illis qui auctorem ſenſus ſui.
b Dan.viij. ℭ Secundo principale propoſi-
tum oſtendunt per exemplum de paſſu ſeu
reſſitu: vel exitro iter suas terras: inter ſe
eſt guerra. Sicut nange neceſſarium eſt lo-
cum illum diligenter exhibere qꝫ illo capto
reſiſtunt, facilius capiũr ꝛ illo fecto re-
ſiſtitio reſiſtunt eſt ſecurum. Ita neceſſa-
rium eſt ſenſus cuſtodire qꝫ ſine cuſtodia
cue ꝛ paſſus mediante ꝗ animam intrare
c dẽmones ꝛ alios exteriores inimicos cõ-
cupiſcentias ſen res cõſupciebiles: inter ꝗs
eſt guerra. Illio ergo capto reſiſtunt ꝛ ſa-
facilius capiũr. Illio vero cuſtodito: pun
ctuatus ſenſati ent ſtabilio. Exd.x. Terno
idem oſtenſum eſt per exemplum nauta. L.
vo.9. Quarto idem oſtendũtur per exemplũ
lebeoniam quibus videmus quod ſi non
claudantur: ſed ſemper aperti bmittuntur
pauperibus ꝛ alijs ſecurũ ꝛ ſine timore
beſtrũtur. Sic anime que ſunt libi: ſiut
oſtenſum eſt. L. vij. ſient ꝓ in libris pue
rorum ꝛ parrochianorũ. Notãe ergo quet
eſſes ſenſibꝰ d. Cog. viij.

Art.ij. ℭ Sed ſenſus claudit cuiuſlibꝫ rationeviigi
lantia cuſtodire tanꝫ de dei anime ꝓdicto
+ ne falsperceas ad modum quo dominus ea
ſtri arte cuſtodit illum: quez de proditione
habet ſuſpectum: nec ei aliquod communitꝫ
dominium vel officium ſed potius inimicos
rat. Ita ſuperbum in no ſenſu: aut intuo
verbo nunqam dominari permittas. Tho
bre.iij. Sciens pio certoqued ſenſus ꝛ coo
gitatiõs humanũ cordis prona ſunt ad ma
lum ꝛ.d. Geñ.viij. Et vbi ſenſus dominantur
pat anime turbantur: ſicut pater. p.viij.ꝛ.
Unde apls ad Philipẽſ. dat de d temperat
d omnem ſenſum cuſtodiat corda veſtra. Et
ſignanter dicit pat dei tanqꝫ ſuperioris
principis ꝛc. Illi ergo qui deſiderant de deꝰ
interno in ſecreto non habent cordis cuſtodiã
tum cũ ſenſus ſignant exteriores: ſicut fa-
ciunt illi qui euangelium Joannis audiũt
do tot cruciſixus eſt aures ꝛ narrat: ꝛ quaſi
quinez exponit partes ſi diligenter ſignãt

non tamen diabolus ne intret excludere pot
ſunt: quia ꝛ tunc tempꝰ per peccata ma
iale in quo ſunt internũ habitãtem ſuſce
ta dei ſcit per tales crates parrochiã dare
criminꝫ. Si portus eſt impoperan poſt ſuſ
ſe ne eo contingere quod legitur quãdas
ſancto contigiſſe Sollotwde quo ferun gẽ
ollam ſuas benedixit ꝛ quod diabolus qui
erat in olla propter illum benedictionẽ exi
re non potuit. Sic ꝛc. Si ergo ſenſus talibꝰ
cruciby ꝛ ſignis dei auxilio vtutis extra ſen
ſus veſtros cuſtodiẽtibus: quem introitꝫ
certe diabolum bene vitabimus ꝛ ſalui ere
mus. Et in nomine ſenſus veſtros de ſe
ma.xij. Ad hoc vero ꝙ deus eos iuxit ellud
inhabitando in eis ꝛ ambulando ꝛ ꝓ ꝙ ne
exteriores idelt ſenſus oſtius vtrũqꝫ ſuos
concupiſcentiis claudãtur: ꝓ terminos
res idelt intellectus memoria ꝛ voluntas
bo per fidem ſpem ꝛ charitatem apenas
tur. Et ſic poteſt vtelligi illud pſal. xviij. Ab
ſcondita ꝓ tuis ꝓcipue veſtrabꝰ ea ꝛ d pte
ceptis dñi ſuam illuminat.d. ꝛ ꝓcepte poſte
veſtras exteriores idelt ſenſus. Et ſignanꝫ
in porte eternales.d. aperte poſtea intero
res deo.ꝛ introibit rex gloue. Figura.ſq.fe
ſti.ij. vbi de templo deo quam Salomõ edi
ficauit dicitur quod vrũqꝫ oſtium duple
erat: ſenſuicem ſenens aperiebaturari ne
deliet mũ erat ſecurum ꝛ ne ꝓpter ſenſus
dente ab ea aperiebatur ꝛ ecouerſo: ſignifi
cans tam predictas portas exteriores inte
riores: quam etiam quod ſient Adã ꝓpli
ſe porta ei clauſa dicitur Ezech.xl. vij. vſq;
porta aperiebatur. Exiec.v. Dilatauimꝰ
nos os ſuum. Ita ecouerſo dum ei pos
ta aperiebatur an aperitionẽ laterez ſuũ
quod eſt oſtium celeſte quo Ezech.xl. dñus
pones in latere arce poſta infirmi diabolꝰ
intrauit homo gratis eam ſibi aperiẽtes
cando. Deſides oſtia pectus ſimul Ezech.
xl. Et tria ex parte bma erant oſtiola qua
ſicut duo ſunt oſtiola ad infernum: ꝙ in
ſenſibus per cuſpiam malum in mentez per
nam. Ita duo ſunt oſtiola ad celum vna in
potentijs anime ad meritum ꝛ aliud in me
ad premium de quibus Ezech.xl. Oſtia
erat contra oſtium per ſecularem oſtia ꝛ
intrabit frustra: inſtatus ſenſu eorum: ad
Col.ij. 2.to.3. Et.vij.

Art. Sigua autem certiſſima oſſicium in ſen
ſuum actibus: quia ſit cordis inhabitatoꝛ
vel deus vel diabolus ꝛc omnẽ interiorem
hominis conditionem ꝛ ex qualitatem: de
quibus ſignis in parte dictum eſt. D. ad.a.
Jam ſient igne vel lumine in domo accliꝰ.7

ſenctre claudantur ne per ventum intran-
tem lumen extinguatur. Sicut ergo aperi-
ri ſenſus ſignum eſt ſignus ꝛ cauſa extinctio
nis luminis in domo ꝛ clauſio econuerſo.
Ita clauſio ſenſuum eſt ſignum ꝛ cauſa qꝫ
ipſi in anima qui habet. Ego ſum lux mundi
d Joã.viij. Et de talibus dicerez poſſumus
illud. Joan.v. Sciamus quia filius dei ve
nit ꝛ dedit nobis ſenſum ꝛc. Iterum ſicut le
nitas familie eſt ſignum leuitatis domini:
am ſecundum mediocrem populi: talez mi
niſtrez cius eſt. Et vndez qui libenter au-
dit verba mendacij omnes miniſtros habe
bi ꝓpinos. Prouer.xxv. Sic obſeruãtꝰ ꝛ in
ordinatio actuum in ſenſibus exteriorib⁹ ꝛ
in illis interioꝛ ad Rom.vj. Tradidit illos
deus in reprobum ſenſum ſignũ ꝛc. Ergo
per ſigna exteriora quia cognouit ſenſus do
minus d Rom.i.
ℭ Exteriꝰ ſignatus porte primo: ꝙ exem
plum de eode quo ferun: quod eas vidiſſet
aureos lachymantes: pro eo quod vnum
amiſſez eoꝝ tum quidam ſuſtitit ꝛ a flere ꝛ ex-
tum quem amiſit vel pro eo quem habuit:
illo bicendum quod oculum ſerens perdi
tum. Reſpondebit ꝓ tantum offendi: potius
debeꝛent in mutuum. Item molantes ſi
recedentem: ꝙ verus eſt de quo nunc ſenſi:
per quem quis ad peccatum trahitur: quia
delius eſſet ad veram ingredi ſine alte ſen
ſu quam cum illo mitti in gehennam. No
ta ad hoc exemplus de Agello. O. vij.ꝛ. De
ſiu ergo ꝛ ipſe ſimulabat ꝓcedi bꝫ illud.
Exd. x. Cuntates. ꝛ ecce ꝛ ipſa militare ꝛ tri
plaie ihabitabunt ꝙ ſenſus prudẽtium re-

Sequi debemus ꝛpm
primo triplici via. Secũdo tripli
ci modo. Terno ſequi nõ debeꝛ
mus inſidi ꝛ eaꝝ voluptatem.
a Quantum ad primum debemus ſeq ꝛpm
per vam mitericordie ꝛ charitatis: per vã
mundicie ꝛ caſtitatis per vam reuerentiez
ſubiectio. Et primo ergo oportet quod ſe-
quamur per vam mitericordie: commẽ ins
mersas remuneꝛndo ꝛ charitatiue diligendo:
ita ꝙ nullum eoꝝ habeamꝰ nec in alijs no
uidiſcẽ captamus: cordis rancoꝛem: nec
detractionez: nec maledictionẽ: nec ꝓpriſſeꝛi
mamum vindictam. Per hanc ſalgnꝫ ex
ſpolius ꝛ celum intꝛ. D. ad.a. Et ſcode do
ctat tanꝫam vas cli. D. ad. 8. 2. 10. 2. ad. Tu
me ſequere: ſcilicet per viam pacis: dicẽto
nis. Sunta illud Deu. xiij. Deum ſequimini
cum omnibus hominibus: per viam illam
beſtiarcundo ꝛ cundeloque: qui ſe vindicant

aeroppere ꝛ modie quib⁹ poſſunt: qui eiaꝫ
tempus expectant nocendi: dicunt in corde
ſuo bonꝫ portantes: ipſum non ſequuntur: ſi
diabolum qui ſemper ſuperbit odit ꝛ imi
dit de quo Apocal.xij. Noluen illi mors ꝛ
infernus ſequebatur eum. Sed tantum illi:
qui in die iudicij erunt ſiniſtre partis: ſi-
lum ſequuntur. Joã.v. ℭ Secundo neceſſe a
eſt quod ipſum ſequamur per viam mundi
cie ꝛ caſtitatis mentis ꝛ qui ſe coꝛporis mun
ne coꝛpus turpibus ſequuntur inuriꝛe ope
ribus: ſed ſiat eoꝝ ꝛ coꝛpus immaculatum:
yt non confundar. Confundꝫ ur nang nam
coꝛpus quam anima ſi immundicie ſequitur
ſi ſequuntur ipſum ad ytram eternam:
ad vitam ꝛ in vta immaculata de quibꝰ
Apoca.xiij. Hi ſunt qui cum mulieribꝰ non
ſunt coinquinati: nec ſequuntur agnum:
quocunqꝫ ierit. Ita ſili ſequuntur ꝛ volun
ad humanationem eorꝝ qui ambulant p
viam pollutas: lasciuiebe quibus d. Petꝰ
ij. Multi ſequuntur eoꝝ luxurias: ergo
multi damnantur ꝛ multitudo in hoc pec
cato diabolum ſequitur: quaſi hoc bo ꝛpo
ad vitchmam. Proverb. vij. ℭ Tertio neceſſe
eſt ꝙ ipſum ſequamur per viam reuer
tie ſubiectionis ad deum ita ꝙ nullatenꝰ de
uerentiam debitam eoꝛde in ipſum credẽs
do: ꝛ ne nomen eius ꝛ anianam non accipi
do nec vox vel murmuratio vel ſidem datam
deſerendo vel deſperando ſtam fidgendo Job.
xxvj. Caue ne declines ad iniquitatẽ: hanc
eſt enim ſequi poſt miſeriã. Si heu ſimꝰ
fale malis imitãtes fidgendo ꝛ ꝓcipua fedꝫ
ter eoꝝ. Ezech.xxiij. Sed ayſo fragꝫ ſeqꝫ
amatores ſuos adulterãdo. Oſee.ij. Et ope
ri dei ſeſtinus ſum ſcripturã ad ſequẽ
ſpectacula vel rabendas vel opa inuga vel e
manu alias ad ecclẽſiaſticũ illi: de q dicit
Luce.xvij. ſed bat illũ magnifice dei. Ita
noo tandãtes dei ſi domo ecclie. Ergo ſient
docet Luce.xxij. Sedimini ei in domũ in ſi
lirat. Et p vũ iuſticies ſidelitatẽ: ſpẽ ad pa
tiniaꝫ ꝛ in nõ neceſſitatẽ ad proximũ ꝛ de
ſiducialẽ: nec ſamꝫ auferẽdo nec coꝛ leſes
do nec bona alienãdo: ſi ſcꝫmm qꝫ iuſtꝫ
eſt. Eſa.lij. Per illas tres vias ſuit ꝓcipue
Deus. xiij. Dñm deũ vũ. ſequimini ꝙ bñ
ſi in morte dicere pꝰ illud Job.xviij. Veſtis
gia eꝰ ſecuꝛ eſt pes me. Et ſicut ꝙ nõ ſeq
turqꝫ mẽbra ad locũ vbi caput eſt vbi ere no
ſtrine pegrini ad locũ attingere: à ductoꝛ
beate nr̃i ſpi ſeſuꝛ. Ita nec nos. Et ideo
dicbet ſpi ipſe ꝛpetat illud. Exd. xxiij. Dece
dat dña me ego paulanꝫ ſcꝫ veſtigia eꝰ.
ℭ Sequar inquitnon tantum per predicti Art.ij.

triplicem viam: sed etiaz triplici mõ obediẽ
ter velociter ⁊ perseueranter. Primo obedien=
ter: exemplo seruorum ⁊ puerorũ: qui si to=
4 ta die obedienter sequuntur peditando ma
gistrum suũ equitantem pro paruo salario
a fortiori nos deberemus voluntarie sequi
christum: quasi socium nobiscum peditan=
tem pro gratia in presenti ⁊ gloria in futu=
ro: qui magnas nobis dedit vltimi salariĳ
arras: bona nature fortune ⁊ gratie pmit=
tens. Prouer. xxi. Qui sequit iusticiam et
misericordiam: inueniet vitam ⁊ iusticiam
⁊ gloriam: solutionem vltimam. Sed heu
multi ipsum sequuntur: sicut mali gartio=
nes cum murmure: nec ei vt deberent obedi=
re volunt: nisi prius verberentur infirmita=
tibus ⁊ aduersitatibus. Similes cuidã fa=
Exẽm. tuo qui cum in via ductorem suum seq̃ nol=
let. dixit. verbera stultum cũ virga circa ti=
bias: ⁊ tunc obediet tibi: qđ ⁊ fecit: sic istiq̃
bus dicitur Job. xxxvi. Cepisti seq̃ post mi=
seriam. Secundo velociter nõ tepide nec ne
gligenter obediendo ⁊ agendo: sicut ille de
quo dicitur Luce. xxii. ꝙ sequebatur a lon=
ge: sed fortiter ⁊ feruenter: exemplo Pauli q̃
dicit: persequar si quo modo comprehendã
ad Phil. iii. Comprehendam inquit. Ille q̃
lente sequitur nunq̃ comprehendere potest
illum qui velociter precedit ⁊ fortiter. Sed
christus fortiter precessit: quia sicut in psal.
xviii. Exultauit vt gigas ad currendã viam
Ergo ad hoc ꝙ cum apostolo ipsum cõpre=
hendamus: opz ꝙ velociter currẽdo ipsum
5 sequamur. Ad hoc autem tria nos iuuant:
quorum primum est depositio omnis pec=
cati ⁊ male affectionis: ita videlicet ꝙ non
sit in nobis pondus peccati deprimens: sed
simus sicut dicit Heb. xii. Deponẽtes omne
pondus ⁊ circũstans nos peccatum. Secũ=
do multum iuuat: ꝙ pedes affectionis ali=
quibus occupationibus terrenis cursuz no
strum impedientibus nõ immergantur: nec
lutose voluptati infigantur. Velocius nãq̃
⁊ facilius currit ille cuius planta peduz fa=
ciliter terram planam tangit: ⁊ corpus spe=
ricum quod tangit planum in puncto faci=
lius mouetur ⁊ currit: quam corpus q̃dra=
tum quod terraz tangit ex toto latere. Sic
facilius deum sequitur: qui nullis volupta
tibus immergitur: nec terrena corde tangit
vel querit nisi in puncto necessitatis. Talis
dicere põt illud Luce. ix. Magister sequar
te quocunq̃ ieris. Tertium iuuans ad hoc
est depositio oneris terrenarum diuitiarũ.
Onustus nanq̃ non potest bene sequi illuz:
qui sine onere vadit: propter quod christus

docuit illos: qui perfecte ipsum sequi vellẽt
deponere diuitias: dicens Math. xix. Si vis
perfectus esse vade ⁊ vende omnia que ha=
bes ⁊ da pauperibus: ⁊ habebis thezauruz
in celo: ⁊ veni sequere me. Notate ordinem
verborum quod est perfectissimum in ope= 6
ratione: ⁊ primum in intentione: ponit vlti=
mum tanquam finem ⁊ causam causarum
in executione: dicens. Sequere me. In quo
nostra maxima in via cõsistit perfectio. Se
cundo nos ad illam excitat perfectionez: di=
cens. Si vis perfectus esse: vade ⁊c. Tertio
subiungens perfectionis modũ: dicens: ven
de: ⁊ da ⁊c. Quarto subiungit eiusdem per=
fectionis finem ⁊ effectum: dicens. Habebis
thezaurum ⁊c. Sed quãtum tria prima sint
diuitibus difficilia: patet per exemplũ illi⁹
cui hec dixit. Nam de eo ibi sequitur. Cum
autem audisset adolescens verba hec: abiit
tristis: erat enim habens multas possessio=
nes. Et quia tria illa pambula sunt eis dif=
ficilima ex propria voluntate: quartum erit
eis impossibile ex diuina sententia: sicut pz
per hoc quod sequitur. Jesus autez dixit di
scipulis suis. Amen dico vobis: quia diues
difficile intrabit in regnum celorum. Et ite
rum dico vobis. Facilius est camelum p fo=
ramen acus transire quam diuitem intra=
re regnum ⁊c. Quod aduertentes apostoli
qui christum perfecte sequi cupiebant oĩa
hec salutis ⁊ sequele impedimenta proiicie
bant: dicentes. Ecce nos reliquimus oĩa: ⁊
secuti sumus te. Matth. xix. Etiam minima
que sine peccato habere poterant: reliq̃runt
vt facilius sine impedimẽto sequerentur: q̃
relictis retib⁹ ⁊ naui secuti sunt eũ. Math.
iiii. Ita quod ipsi sic reliquerunt omnia: ꝙ
nec iuste nec iniuste bona terrena habere vo
luerunt. Non est necesse quod omnes sequa
mur christuz vel apostolos in vtraq̃ via vel
modo: sed in vna: quia sicut dicitur Eccle.
ii. Quis est inquam homo vt sequi posset re
gem factorem suum? ¶ Tertio perseueran= 7
ter christuz sequi debemus: non sicut canes
primi lantes: qui cito deficiũt. Sed sicut di=
cit apostolus ad Gal. vi. Bonum autem fa=
cientes non deficiamus: tẽpore enim suo me
temus non deficientes. Ad hoc autem mul
tum iuuat visus fidei: q: sicut canis perse=
uerantius ⁊ velocius sequitur predam qui
illam videt. Ita in proposito: sicut dicitur.
Vidit ⁊ sequebatur eum Luce. xviii.
¶ Quod vero nulli sequi deberent diabolũ Ratio.
seductorem dimisso christo remuneratore:
patet primo per exemplũ in natura: in qua 8
videmus ꝙ nullum animal suum naturale

sequitur inimicum. Quis enim nunquaz se
quitur sed fugit lupum. Et breuiter omne
naturale etiam insensibile suũ fugit contra
rium. Jo. x. Alienum autem non sequũtur.
Secundo idem ostenditur per exempluz in
arte: in qua videmus ꝙ qui habet volunta
tem aliquam arte sciendi: non sequitur do=
ctrinam eius quem scit nihil de arte illa sci=
re. Ita qui habet voluntatẽ addiscẽdi quo
modo animam suam saluare possit: non de
beret sequi doctrinaz demonis: in superbia:
ira: inuidia: ⁊ aliis peccatis cuz illis stultis
iudeis qui dixerunt Deut. xiii. Sequamur
deos alienos: quos si sequi volueritis mini
strabunt vobis. Sicut ministrasse legit̃ q̃ni
Exẽ. dam demon seruo ⁊ sequestri suo q̃ ad ama=
siam suam de nocte pergens: cum ad fluuiũ
veniret: ⁊ pontem fractum inueniret: statiz
demon in forma equitis affuit. Cui cum di=
ceret: ꝙ vltra aquam duceret super equum
a tergo: in medio fluminis illuz submersit.
Ita in morte in medio inferni demerget eos
qui ipsum sequũtur: sicut lucifer submersit
angelos sequaces suos: hoc vobis eueniet:
quia secuti estis Baal. iii. Regũ. xviii. Ve vo
bis prophetis qui sequuntur spiritum suũ
9 ⁊c. Ezech. xiii. Nec sequi deberent munduz:
id est multitudinem errantem: vt eis loquẽ
tibus ⁊ dicentibus contra doctrinaz ecclesie
sicut ꝙ fornicatio non est peccatum morta
le: vel deus non vult perdere quos condidit:
crederent vel iuxta opera eorũ facerent. Ipsi
Exẽ. nanq̃ qui multitudini sic loquenti credunt
assimilantur cuidam simplici: cuius simpli
citas non multum distabat a stulticia: quẽ
cum quidam vt fertur viderent ꝙ agnũ ad
forum portaret: confederatione inter se fa=
cta: vnus post alium ei obuiãtes quesierũt
quare canem portaret. Ipso vero hoc negã
te: firmiter sic esse asseruerunt. Fatuus vero
illelicet primis duobus aut tribus hoc as=
serentibus non crederet: videns tantaz mul
titudinez in hoc concordare ita esse credidit:
⁊ agnum tanquã canem a se proiecit: dicẽs:
hic iaceat: q̃d ego credidi qđ fuisset agnus
Tales sunt quos multitudo verbo vel exem
plo decipit: contra exemplum Loth: qui non
sequebatur: sed fugiebat consortium sodo=
mitarum. Et contra exemplum Thobie qui
fugiebat consortia olim. Thobie. i. Et con=
tra exempla ostensa. E. vii. n. Nam si vide=
ret totam multitudinem suam comburere
domum: dicentem: ꝙ hoc malum non esset:
nullus sensatus in hoc multitudini crede=
ret vel exemplũ sequeretur: ergo in spiritua
libus non sequaris turbam ad faciendum

malũ. Exo. xxiii. Nec sequi deberent ppriã 10
⁊ carnalem voluntatem: q: ꝙ illam sequen
tes totum confundunt: pz primo per exem=
plũ in natura. Terra enim que ab alio cul=
ta ⁊ regulata est fertilis ⁊ fructifera: sue na
ture proprie derelicta efficitur sterilis seu p
fert spinas ⁊ herbas nociuas. Sic in arte
puer ad artem positus ⁊ proprie voluntati
⁊ regimini derelict⁹: raro bene proficit: imo
nunq̃ perfecte artem illaz addiscet. Sic nec
artez salutis animarum. opz ergo ꝙ illi qui
christum perfecte sequi volunt: sicut dicitur
ad Titum. ii. Sint abnegantes impietatez
⁊ secularia desideria. Quia sicut dicit Luce
ix. Qui vult venire post me: abneget semet=
ipsum ⁊ tollat crucem suam ⁊ sequatur me.
Illi qui sic christum sequi nolunt: sed poti⁹
diabolum ⁊ multitudinem ⁊ propriã volun
tatem: quam plures sequuntur quam xpm:
cuidam magno assimilant̃ ⁊ stulto sarace=
norum duci. De quo fert̃ ꝙ cũ per xpianorũ Exẽm.
predicationem ductus esset ad locuz bapti
mi: ⁊ vnum pedem haberet in aqua: anteq̃
alium intromitteret: quesiuit a baptizante
per ordinem vbi essent pater ⁊ mater ⁊ oẽs
progenitores sui ⁊ vicini ante eum mortui
vel in posterum morituri? qui respondit: ꝙ
in inferno: sicut ⁊ omnium infidelium ⁊ ma
lorum xpianorũ multitudo. Et ego inquit
si baptizatus fuero: quo vadam? cui rñdit
ad celum inquit: si post baptismum bene vi
xeris. Cui ille: absit ꝙ ego ita fatuus essem:
ꝙ locum vbi parentelaz meam ⁊ tantã mul O stul tc.
titudinem inueniam deserere: ⁊ irem ad
locum vbi pauci sunt respectu tante multi=
tudinis: ⁊ vbi nullum inuenirem parentem
vicinum vel amicum: ⁊ pedem quẽ in aqua
posuit retraxit. Eandem stulticiam multi in
opere ostendunt: indoctas fabulas secuti.
ii. Petri. i.

S Eruiãt quidam do S. viii
mino celesti: quidam dominis ter
renis: quidam dominis seu ducto
ribus infernalibus: id est demonum tenta=
tionibus: mũdialibus cupiditatibus: ⁊ car
nalibus voluptatibus. Circa quas seruitu
tes: nouem sunt dicenda. Primo nanq̃ ostẽ
detur qualiter debemus deo seruire. Secun
do causa ostendetur: quare est ei diligenter
seruiendũ. Tertio exempla ostẽdentur ad
hoc mouentia. Quarto aliquorum ostendi
tur ingratitudo: qui ei non seruiunt postq̃
stipendium ab eo receperunt. Quinto qua=
liter dominis mundi seruienduz est. Sexto
q̃ sunt serui diaboli: ⁊ ꝙ in diuersis officiis

diuersos habet, et plurimos seruos. Septimo modus quo ei seruiunt: s. alios decipiunt. Octauo qui sunt serui mundi: habebit carnifices finis: s. Rispediuum, et tarum offendere seruientib. Nono per admirationem offecturus, et obstante quomodo mali talesue sus sine solum ne falarum mirabilis bonis seruorum multitudinem: qui eis seruiunt obedienter potius per seruientes large et terre hilariter.

Art.j. ¶Quantum ad primum est fideliter deo seruiendum quando quidem ipse deus per eadem quia ipsum habemus est. Primo per eadem cognitionem. Secundo per quos locus non. Tertio per manuum operationes. Quarto per totius communi passionem. Primo per eadem meditationem est ei seruiendum. Explicetur ipsum sperando. Primo in ipsum ere dendo quia est ad Rom. xij. Deus autem verae est omnis bono mendax. Sy heu in arte anime nonnulli potius credunt sortilegis mendacib. et necromanticis: deo qui bus Deus ait. Celum spiritus impernum offert non credidistis ei. Secundo ipsum diligendo quia bonus est. 1. Ioa. xvij. Nemo bonus nisi solus deus. Ado Deut. vi. Diliges dominum tuum et toto corde tuo et ex Deus. tota anima tua. Ioseue. xxij. Sed heu multi diligerunt in ore suo et lingua sua mentiti sunt ipsi centes videlicet q̄ eum diligunt: ps. lxxvij. Tertio in ipsum sperando quia pro nobis est ei ps. per quod dicitur in ps. lxi. Deus susceptor noster deus. Sela. Ergo tuncre dominum: s. seruire ei corde per fecto. Ioseue. xxiij. Sed heu illi qui tantum in illa terrena delectantur. q. celebia non multum apertenit qui semper hic viuere vel lent: si possent ad credidere in deo nec speraurent in falutem eius q̄ falmo. lxxvij. ¶Secundo est ei seruiendum, tripliciter de ipso reuerenter loquendo: qz pro certo scio eis Eccl. xij. Magna est potentia deum ps. xcvij. Si accedero ei celus in alle. re. ergo semp ps. Sed heu male locuti sunt de deo in ps. lxxij. Sedo ipsum laudando: qz magnus est. s. semp laus eius in ore meo in ps. xxxiij. Sed heu non est inuentus q̄ tres dicret. r daret gl̄am deo sed in rādoz meruit do eo esti locutis. ē. ff superbiam ps. xcvij. Tertio ipsum deprecando: qz largus est qui dicit: petite. r accipietis Luc. xi. Dicat ergo q̄ liber illud. i. Esdre. xv. Deprecatio mea apud deum. vt det. r nobis verum modicum in seruitute nostra. Sed heu non reperiuntur nec orantes honoraueriunt: sed potius deperdi

quilla: r ola corpora mea. Et ergo vnā ordinem ad deum. vt reputares eos ligatum ad seruiendū ei qui tibi illud meum restituerent. Ergo a fortiori rationē de bere reputare obligatum ad seruiendum eum qui omnia mihi ea dedit. et nulli ea debere: ergo seruire deo in seculum ps. xcix. Seruite deo in vultu exultatio eius. Quinquies empti estis pretio magno. i. Corinthi. ad hoc empti estis vt ei seruiatis: nazpr pretium proprium in cruce datum. sicut dicitur. i. Petri. i. Conuersi estis ad deum a simulacris vt seruiatis deo viuo. vero Si ergo redempti de duriſſimo carcere sa cramentum semper reputarez se obligatum sibi seruire redemptori. s. Christo. Et ideo dequo legitur in vita sancti Hieronymi ſer mone eius qui ipsum a spina quā in pede ba buit liberauit. A multo fortiori christiani quibus seruandum est euāgelium qui ipsos quantum in eo fuit de carcere liberauit dia bolic. ſpirituum per penitentie sacramentum veniam extraher peccatorum. Ergo sicut dicitur: docetur in ps. ij. Seruite domino in timore. Bernardus. Iuſte vendicat vi sum meum qui pro mea saluti dedit. Si vero a seruire non velitis pro certo duas cau ſas predicte: falsem terra qua magnum stipendius sumrum superaddit ad peccos sibrugat: qua videlicet ebu seruj conclu sa quos conduci nr re bonis presentibus saluet nr ure. fortune: e gratie e spe: atq; pomillis bonis gloue. Si ergo timuus ser re. r obligari ipsum illi ad bonus peccuni. e nis natur: equa. e futura non sperat. Ergo affectiou rationē omnes gentes seruiente: ps. laleri. propter primo data. e propter nascedem expectatam. e speratam: quam do beturus est deus illud Matth. xxv. Ser roboniet fidelis super pauca fuiſti fidelis supra multa te constituam intra in gaudiū dominj multitudinem. Secundo propter predictas tres causas omnes vi uum multitudinem obligari ad seruiendus deo ipsi animalia qua plura et minutius quę ha bet ab deo receperunt: r de eo remine mul tiplicat regeo et alij pordeo: propter quod debuit in plaleri. Et regeo vt seruiant deum. Quarnus sicut dicitur qui fuit colonus ei seruj scripturis: id est: specialiter ascripti as gleban: de colendam. s. hc nomen seruj unde hoc nuncant: quia liceat predictus conparentur feruitem tibus: ramen multum ab ille differt equia predicere seruitutes sunt la bonas veritates: de autem seruitus. et li berationem scilicet seruire regnare est: et obligatio. Quinq; sunt per seruos significa

cātur Salomonis xij. Regum. xx. populo de filijs israel nullum fecit seruum. Centum ted crāt veri bellatores r mūnitī eius. Ita serui quidā id est boni christiani sunt nobi lissimi milites vbi terni pecuniā et eius alio rum dominorum sunt voluntes subiecti. Et hoc totum sicut scribitur. s. Paralipo. xij. vt differentiam sint seruitutis nec: e seruitutis regum terrarum quia non nouerunt vos seruos sed amicos. s. xv. Ioa. xv. Quia timeāt et seruiāt sicut illi. N. e. quia sub largo domino nullum de seruum timere debet bene. Illi vero qui timent: qui a domino vt videtur seruice dei pati pernitiante ali qua sustinere aduersa e propter poc a ferui tio deo. se retrahunt. In hoc sunt similes cu Luth. dam stulto: de quo scribitur: ego iuramentū ad mouendū respondi e gēcari nolui: quia si res sua parium ante informata obtinem accidentes mortua fuit. Non sic ferus sed timetur Luce. i. Sine timore inimicorum nos Romani liberati seruiamus illi. In sanctis tate e iuſtitia coram ipso omnibus diebus nostris. Et sicut dicitur ad Roma. vij. Non accepistis spiritū seruitutis iterū in timore sed accepistis spiritum adoptionis filiorum. ¶Et predicte sū causis e debemus tanqs Ex.xij. causę nec claue e pcipeoes ad dei seruicīū f arrare. Illas habemus causas motiuas: ¶Et expletas plurimas. Quarq; dicit creatū amo. Sed nō intantū timore. Inter creatu res amore. Pulo ecclā motiuū habem. ¶Et in ore naturalium q̄ vidimus q̄ sol e luna ne z obligationi illi debuit peccuni. e nr ure. sic ecclā pecora tam celestia q̄ terrestria gen ter sui fuā ꝑditionē e naturā deo ser seruit. Et sic dicit dictum ps. lxxvij. Dia terat nr. tibi. Et non tamen sibi: sed ꝑpter nobis seruiant expectatam e speratam: quam fiert pater ex ancestrate bugonis. Et xij. to. In pulo ergo: id est: in hoc q̄ deo ser uiūne creaturāe sū seruendū nme qui esse debuerimus omnibus creaturis inferiorib. Art.ij. nibus pecoes. In secundo dest in hoc quod nobis seruiunt obligamur z necessitamur ad seruendū eis: sicut per ad illū finē: vt nobis seruiāt: nos ad illū finē: vt illi seruiāt nobis. Sicut ps. Matth. xxv. vbi tradidit ser Thes. uis suis bona sua tanq̄ dens negociaturum. Cū ergo ibi seruat ois creatura Indeti. ra. rationabiliter e iuste scriptura precipit: di ligere deum seruiantes sibi. s. Regū. vj. Sed cidus ergo tum habet in animi arte in q̄a vide mus ei quanto labore homines seruiāt ei thee in statu e officio suo: multas durasq; duras sustinēs et multi accumulāt e vestantes: et ex pensis e in numeraie arrestāt ad obsequen. dū seruiēdū. Et offertūr non vni in arctiuo. s

Exem. officijs licitis: sed etiam illicitis: sicut in hastiludijs: torneamentis: luctando: coruzando: et huiusmodi. Que videndo sanctus homo ad feruentius seruiendum deo excitabatur et ad fletum quia ita diligenter deo non seruierat. L. j. 14. Et tamen domini quibus tam diligenter in omni arte et officio seruiunt: quandoque quia non possunt: quandoque quia nolunt: eis male soluunt: ergo elegite hodie quod placet: cui potissimum seruire debeatis Josue

Thema. 6 xxiiij. Tertium exemplum ad hoc accipiat quilibet in factis vel desiderijs proprijs. Si enim seruientes habeat: melior regula ei dare non potest qualiter deo seruire debeat: quam qualiter vult quod serui sui secundum rationem ei seruiant. Si nullos habeat: melior regula ei dari non potest quam quod ita fideliter et ita diligenter deo seruiat sicut vellet quod serui sui ei seruirent si aliquos haberet. Siue ergo habeatis siue non: tam fideles serui et diligentes sitis vos deo: sicut vultis quod ipsi sint vobis. Et ita veloces et prompti et obedientes et hilares in seruitio dei: sicut vultis quod ipsi sint in seruitio vestro. Hoc namque ratio dictat: non solum quod sitis tales serui deo sed meliores: vt in aliquo deum vobis preponatis et meliorem faciatis: cui omnes populi tribus et lingue seruient Dan. vij. Sed heu facta ostendunt quod aliter est: quia non est aliquis vestrum qui libenter haberet vellet seruum: qui quotidie contra eius faceret mandata: vel ebriosum vel latronem vel luxuriosum qui bona magistri expenderet viuendo luxuriose et huiusmodi vicio suo. Et cum nolletis quod aliquis sic seruiret vobis: non sic seruientes deo: vosipsos deo prefertis. Et sic deo facientes quod nolletis quod fieret vobis: vos dominos et ipsum seruum facitis. De quibus conqueritur Esa. xliij. dicens. Seruire me

7 fecisti in peccatis tuis. ¶ Quantum ad secundam partem huius articuli. Primum exemplum seu causam que timorem incutit accipere possumus de vindictis: quas deus accepit in presenti: de his qui sibi non seruiunt conuertendo omnia que creata sunt ad seruitium nostrum: sicut ostensum est in prima parte huius articuli in principio: ad sterilitatem et ad miseriam nostram in presenti sicut ostensum est. T. v. arti. j. Et. A. x. n. Quod namque hoc a deo fiat hac de causa: patet tam exemplo quam etiam ratione. Exem. Exemplum habetur ad hoc in vitispatrum: vbi inuenitur quod quidam sanctus pater: cuidam querenti: quare tempora moderna sunt peiora temporibus antiquis: in hoc quod in rebus creatis non tanta inuenitur fertilitas. Respondit: quia homo peius seruit deo et proximo: nam nunc sicut minoratur et refrigescit charitas: secundum quod veritas prenunciauit in euangelio: ita minuitur fertilitas. Et quando maior fuit ad deum et proximum dilectio: maior fuit rerum abundantia. Et sicut loco dilectionis que fuit tunc in cordibus: crescunt inuidia et odium: ita iustum videtur vt loco bonorum fructuum qui tunc crescebant in terra: nunc crescunt herbe nociue. Nam ratio hoc dictat: quia cum terra inferior homine sit facta: vt homini seruiat: et homo inferior deo: et medius inter deum et terram sit factus vt seruiat deo: bona ratio et debita videtur proportio: quod sicut homo seruit suo superiori deo: ita terra et omnis creatura corporalis suo superiori seruiat homini: si bene: bene: si male: male: hac ergo de causa in fame et frigore et miseria eramus sub elementis mundi seruientes ad Gal. iiij. Secunda causa incutiens timorem pensanda est ex vindicta quam deus de seruis nequam accipiet in futuro quando omnia que ad nostrum seruitium sunt facta: conuertet ad nostrum tormentum sicut ostensum est. A. x. 13. tunc experimento sentient quod nunc credere noluerunt: illud verum quod dixit christus Lu. xij. Seruus sciens voluntatem domini sui et non faciens: plagis vapulabit multis.

¶ Paueant et caueant serui ingratissimi quique in facto. Primo similes sunt cuidam demoni qui gerardum se nominauit: qui postquam habuit caputium et cappam amplius molere noluit. Exem. iiij. 8 Secundo assimilantur cuidam catto de quo propter exemplum fabulose fertur: quod quidam religiosi videntes eius vtile seruitium quia multos mures occidit: ipsum ad fraternitatem acceperunt seu recipiebant: qui indutus mures capere cessabat: de quo cum alij mirarentur: dixit quod solita opera per alios faceret cattos: ipse vero quasi aliorum magister quiesceret. et alios qualiter facerent informaret. Fabula. Istis namque omnes illi assimilantur: qui antequam promoti vel ditati sunt: deuote deo et alijs seruiunt et humiliter loquuntur: sicut iuuenes seculares et filij nobilium: et communiter pauperes in omni arte vel mercatione vel officio. Nam iuuenes seculares et filij diuitum dum iuuenes sunt: mane surgunt matutinas de beata virgine diligenter dicunt et magnam conscientiam haberent illas dimittendi: de minimisque conscientiam faciunt et confitentur: missas deuote cum letanijs in mane audiunt. Alij etiam in omni officio dum pauperes sunt: multum sunt obsequiosi et deo in castitate seruiunt: ne de officijs suis expellantur: vel ne peiorem fortunam habeant in agendis: cum vero caputium habuerint id est: cum fortuna illorum fuerit meliorata: videndum est quid faciant. Nobiles vero cum adepti fuerint dominium et ab illorum exempti potestate: qui solebant mane astare domino: dormiunt vsque ad tertiam. Et qui solebant omnibus esse gratiosi et ab omnibus benedici: propter durum dominium ab omnibus maledicuntur. Alij vero qui in paupertate castitatem fingebant: et omnibus erant obsequiosi: incrassati impinguati: dilatati: fedam vitam ducere non timent: et vxores quas in paupertate acceperunt ditati erubescunt et repudiant: et a diuitijs et cupiditatibus interitum suffocantur: quod magis inuite nunc obolum quam quandoque denarium expendunt.

9 Scholares vero quos aliqui in ecclesia ponunt atque promouent propter bonitatem quam in eis vident: sicut predictus cattus ponebatur in religione: quando iam promoti sunt vt mures animas destruentes in horreo dominico destruerent: per seipsos hoc facere nolunt: sed per alios sacerdotes omnia facere volunt. Ipsi vero in curijs venationibus et negocijs se implicant secularibus: in quibus tantum occupantur: quod sepius et cum minori remorsu conscientie nunc matutinas de die ad quas tenentur dimittunt: quam aliquando fecerunt matutinas de beata virgine ad quas non tenebantur: nisi voluntarie. Et quod vix vnam audiunt missam: nullam vero dicunt missam: etiam illi qui non promoti dicere solebant: in qua cum audiunt: non circa letanias dicendas: sed circa literas legendas vel conficiendas vel sigillandas occupantur. Et qui non promoti solebant esse largi: vt per munera et largitatis nomen citius promouerentur: postmodum fiunt tenaces per opus auaricie sequens ostendente quod in largitate precedenti et etiam obsequio: simoniam commiserunt mentalem. Nam quod per munus a manu vel obsequio quale est quod quis seruiat episcopis vel alijs patronis: illa intentione quod promoueatur: vel per munus a lingua sine pactione coram deo qui intuetur cor. j. Regum. xvj. committitur simonia: videant Decretalem. li. v. ti. de simonia. c. tua nos: sub tenore sequenti. Si tamen is qui talem donationem facit ea intentione ducatur: vt per temporalia bona que offert spiritualia valeat adipisci. Et clerici qui eum in fratrem admittunt: non essent eum nisi commoda temporalia reciperent admissuri: sine dubio tam ille quam isti apud districtum iudicem qui scrutator est cordium et cognitor secretorum culpabiles iudicantur: hec ibi. Quibus primo concordat Decretum sumptum ex verbis Bede j. q. iij. non solum: dicens: quod non solum venditores sunt columbarum: et domum dei faciunt domum negociationis qui sacros ordines largiendo precium pecunie vel laudis vel etiam honoris inquirunt: verum hi quoque qui gradum vel gratiam in ecclesia spiritualem non simplici intentione sed cum muneribus humane causa retributionis exercent etc. Secundo ad idem concordat Decretum sumptum ex verbis Greg. Nazanzeni. j. q. j. qui studet. In quo facit mentionem de Giezi symoniaco: qui pactum expressum non legitur fecisse de venditione gratia sanitatis. Et de Symone mago qui non processit ad actum dationis et tamen sententiam accepit damnationis pro voluntate symoniaca super primo etiam verbo Decreti: quo dicit: studet: recitat pro vna parte opinionem illorum qui dicunt quod sola voluntas facit simoniacum: sicut sola spes facit vsurarium. xiiij. q. iij. c. j. Et dictum aliorum qui dixerunt quod huiusmodi peccatum si non processerit ad actum sola voluntate deletur: sicut sola voluntate commissum est. Cui dicto aliqui innitentes dixerunt quod beneficium sic acceptum non oportuit resignare: sed penitentiam agere. De qua opinione est Innocentius super capitulo predicto: tua nos: quorum opinio vera est: quando est intentio: sola non deducta nec ad actum pactionis: nec donationis: si autem deducta sit ad actum sine pactione: sicut de illis qui large dant vel seruiunt vt promoueantur: oportet quod resignent: sicut aperte patet in glo. tam super dicto capitulo: tua nos. que dicit: quod ad parem penam iudicantur sicut simoniaci expressi: sed ipsi tenentur renunciare: ergo etc. quam etiam per glosam super dicto Decreto qui studet quod concludens sic dicit: hodie sola penitentia cum resignatione acquisitorum sufficit: cum simonia in animo gerebatur. Hoc dicit ad differentiam aliorum simoniacorum qui sunt excommunicandi: sicut ibidem patet in textu. Si vero qui predicto modo sine pactione et cum intentione munere a manu vel obsequio vel lingua sunt promoti: beneficia sicut deberent dimisissent: maior pars beneficiorum mundi vacaret. Nec Innocentius est contra iam dicta: quia ipse loquitur vbi intentio non procedit ad actum donationis vel pactionis: sicut patet ex verbis suis: que sunt hec: propter hanc tamen intentionem non debet resignare sed penitentiam agere. Isti ergo mali serui sunt pro tanto quia sicut apud mundum malus seruus reputatur qui stipendium accepit sine voluntate domini. Ita predicti simoniaci. Iterum cum omnibus alijs predictis generaliter mali serui sunt: quia apud mundum boni seruiunt quandoque diu antequam salarium acceperunt: quo accepto libentius seruiunt. Et statim si victu et vestitu et salario accepto diceret magistro qui eum pro semper conduxit: expecta non seruiam tibi adhuc: sed in

quadragesima vel in senectute: malus seruꝰ reputaretur. Sic de omnibus predictis qui vel accepto salario diuitiaꝝ in mũdo vel ecclesia tepidius seruiunt: vel deo nõ seruiũt sed suo ventri: ad Roma. xvi. Sed interim diabolo seruiunt: multa committentes ꝛ ventri: comedentes ꝛ bibentes: dicentes in corde suo: expectet adhuc in quadragesima vel senectute: seruiamus illi quando oportet nos mori. Quorũ actum ꝛ fidẽ recitat christus. Matth. xxiiij. dicẽs. Si autem dixerit malus seruꝰ ille in corde suo morã facit dominꝰ meꝰ venire: ꝛ ceperit percutere conseruos suos: mãducet aũt ꝛ bibat cum ebriosis: veniet dñs serui illius in die qua nõ sperat: ꝛ horã quã ignorat: ꝛ diuidet eũ partẽq̃ eius ponet cum hypocritis: illic erit fletꝰ ꝛ stridor dẽtiũ. Et est auctoritas hec ꝑ tãto ad ꝑpositũ: q auctoritas loquitur de seruo quẽ cõstituit super omnia bona sua: postq̃ ad talẽ cõuertit ingratitudinem sicut predicti quoꝝ nemo põt duobꝰ dñis seruire. Math. vj. ꝛ Luce. xvj.

Ar. v. 10 ¶ Ubi vez sunt ꝯtrarij. Sed vbi dñs terrenus est bonꝰ: ꝛ nõ iubet deo ꝯtra nec impossibilia: ꝛ seruꝰ etiã i his tm̃ obedit: q̃ diuino nõ cõtrariant̃ mãdato: ita q̄ vterq̃ ꝯditiones tenet sequẽtes: quis põt duobus. i. celesti ꝛ terreno dño seruire. i. obedire. Cõditiones autem tã in domino q̃ in seruo requisite ad hoc sunt iste sex. Incolume qd̃ neuter aliũ dãnificat nec in corpore nec in aĩa. Tutũ qd̃ vterq̃ alterꝰ res tueat̃ eo modo quo ad statũ suum pertinet ne ab ipsis vel alijs rebus suis dãnificent̃. Honestũ: ne vnus illicitũ precipiat: vel alꝰ in illicitis obediat mandatis. Utile q̄ seruꝰ vtiliter seruiat et dñs vtiliter soluat. Facile sine violentia litigio vel murmure. Possibile q̄ dñs nihil precipiat impossibile: nec alꝰ tale aliq̃d attẽtet. Istis sex modis sicut dr̃ ad Eph. vj. Serui obedite dominis vestris carnalibus: nõ ad oculũ seruientes. s. dũ vobiscũ sunt tãtũ sed sicut serui dei q̄ vobiscũ est semper. Ergo ita diligenter ꝛ fideliter sicut seruirẽt dñis eis p̃sentibꝰ vel saltẽ ꝑpter timorẽ vel amorẽ vel cupiditatẽ semꝑ seruiãt tã dñis terrenis q̃ etiã deo: q: ipẽ semꝑ p̃sens est: ꝛ quia oculi dñi ꝯtemplant̃ bonos ꝛ malos i omni loco ꝑpter eius timorẽ vel amorẽ: dominis suis fideliter seruiãt: ne si ĩe frãgãte dei mãdata semꝑ tenẽãt: ne stipẽdio priuent̃ eterno: sed potꝰ sint illiꝰ stipẽdij spe gaudẽtes dño tã terreno q̃ celesti seruientes: ad Ro. xij. Cõtra p̃dictas vo ꝯditiones multũ faciũt dñi vel mgr̃i q̃ docent vel ducũt subditos suos ad verberãdũ vel spoliandũ: vel ad falsitates faciendũ: ꝛ illi q̃ eis obediũt vt eis potiꝰ q̃ deo placeant. Sed veniet tẽpus qñ neutra pars placebit alteri: sꝫ maledicet sibi mutuo: sicut pater et filiꝰ. A. xij. 54. qñ de eis verificet̃ illud Sap. xviij. Seruus cũ dño simili pena. Iteꝝ ꝯtra predictas faciũt ꝯditiones dñi quibꝰ placet: q̄ serui sui ꝑ eis mentiant̃ vel falsum iurent ꝛ obtemperantes: de quibus dictum est. J. xij. 24. Et causa periurij q̃nq̃ ibidem. xx. Non sic vos: sꝫ cũ predictis conditionibus serui obedite ꝑ omnia dominis carnalibus: ad Col. iij. Et simul cum hoc domino christo seruite: ad Col. iij. Erit.

Ar. vi. ¶ Et nõ diabolo: circa cuius seruos in hoc articulo duo sunt ostendenda. Primo qui sunt serui illius. Secundo quõ in diuersis officijs diuersimode ei deseruiũt. Quãtũ ad primũ: sicut serui mãdata dei custodiendo seipsos ꝛ primũ verbo facto ꝛ exemplo ad bonũ ꝯuertẽdo diligenter saluare nitũtur: ita serui diaboli ecõuerso. Sicut iterum spiritus sanctus ad hoc in cordibꝰ habitat seruoꝝ dei: ꝛ per os illorũ loquit̃: iuxta illud. Nõ vos estis qui loquimini ꝛc. Ita ꝑ opposito diabolus sciẽs se turpẽ ꝛ odibilẽ i noie ꝛ ꝑpria forma: seruos suos intrat: ꝛ in illoꝝ forma ꝛ per illorum loquit̃ os. Et quod alicui loqui desiderat vt ipsum ad peccãdum inducat in ore ponit seruorum suorum: et ipsi loco magistri sui alijs loquuntur: sicut patet. P. vij. 47. Et mediante doctrina ꝛ auxilio magistri sui: alios quibus loquuntur ad diuersa inducũt peccata. Quod eniꝫ sic loquatur expresse probatur. iij. Regũ. xxij. vbi legitur quod spiritus malus qui voluit decipere Achab: et populum eius dixit: quomodo hoc faceret. Ero inquit spiritus mendax in ore omnium prophetarũ eius: quod dixit fecit et decipit: ei credentes per ora ꝓphetarum loquens. Ille ergo idem spiritꝰ qui ibi loquebatur per ora falsorum ad deceptionem Achab loquebat̃. Danielis. xiij. per ora falsorum iudicum seu sacerdotum ad deceptionez Susanne: ꝛ adhuc loquitur per os cuiuscunq̃: qui alium ad quodcũq̃ peccatum trahere nititur. Per ora nãq̃ seruorum suorũ vult alios facere sibi seruos et peccato. ¶ Iuxta illud Joan. octauo: Qui facit peccatũ: seruꝰ est peccati. ¶ Quãtum ad secundam partem huius articuli: sicut deus qui misit seruum suũ vocare omnes ad cenam suam. i. totam ecclesiam suaꝫ cõgregationẽ fideliũ: per diuersa distinguẽs officia: in quibus seipsos ꝛ alios saluarent. ¶ Sicut iteꝝ magni domini in curijs suis plures habent ministeriales. Ita diabolus misit congregationem seruoꝝ suoꝝ vt tã seipsos dãnatos: q̃ etiã alios ad suaꝫ ducãt cenã inferni: inter quos loco verorum ꝓphetaꝝ dei sũt ꝓphete falsi diaboli. ¶ Primo auari: qui prophetant carũ tẽpus quatenus optant vt sua carius vendant. Secũdo superbi ꝛ vani qui ante tp̃s in diebꝰ ferialibꝰ predicũt q̃ vani volunt esse in diebus festiuis: in ecclesia in spectaculis in tabernis. Tertio iracũdi ꝛ inuidi: q̃ minãdo ꝓloquũtur: quomõ se in posteꝝ vindicabũt. Quarto gulosi: qui ante tempus exultant de festo vel ebrietate futura. Quinto accidiosi: qui prophetant se velle in crastinũ facere longũ matutinuꝫ. Sexto luxuriosi: qui multa bona mulieribus prophetant ꝛ ꝑmittũt vt eis assensum prebeant peccandi. Septimo omnes infideles: qui longã sibij ꝑsio ꝛ alijs ꝑmittũt vitam: ꝛ impunitatẽ: dicẽtes: q̄ deus neminẽ vult perire christianoꝝ. De his omnibus Threñ. ij. Prophete tui viderũt tibi falsa. ¶ Sicut iterũ deus habuit apostolos suos ꝛ alios predicatores: qui fidem rectã docuerũt. Ita habet diabolus apostolos ꝛ predicatores qui docent credere in sortilegijs ꝛ strenis: ꝛ hmõi. Habet etiã martyres suos qui gula luxuria hastiludijs pugnis ꝛ homicidijs ꝛ alijs factis crudelibus: mortem eis naturaliter prefixam ꝑueniũt ꝛ seipsos ante tp̃s prosternũt: sicut potes fructũ in horto ꝑsternere ante maturitatẽ. Habet ꝛ confessores suos: auaros vicꝫ: q̃ vt plures accipiant seu acquirant: vigilãt ꝛ vt acq̃sitis parcant ieiunant: et vt diuitias acquirere possint: ꝛ diuites fieri: orant: que nõ habẽt iniuste optantes. Habet et virgines: illas videlicet que licet mundiciam in effectu non tamen in affectu custodiũt. Habet et prelatos negligentes: ꝛ principes tyrannos: qui comedunt de argento ꝛ soluunt linguã: vbi principes dei solebant: ꝛ adhuc etiã contrarium faciunt. Habet ꝛ clerũ pollutũ ꝛ mercatores falsos ꝛ religiosos fictos. Et sic ꝯtra omnem statũ ꝛ officiũ inuentum in ecclesia dei: alium inuenies in ecclesia malignantiũ. Et sicut eccl̃ia fideliũ dr̃ ꝛ vocatur in sacra scriptura corpꝰ christi. Iuxta illud apl̃i. j. Coꝝ. xij. Unũ aũt corpus in christo: cuius corporis quilibet fidelis est vnũ mẽbrum. Ita hec ecclesia malignantium: cuiꝰ supremũ caput est ipẽ diabolꝰ: locũ vero capitis in terra tenet malus princeps. Cuius oculi prelati remissi: ꝛ clerus dissolutꝰ. Cor consiliarij: q: ab eius sicut a corde opera ꝓdeũt exteriora. Os sunt iudices. Dicit̃ eniꝫ iudex quasi ius dicẽs. Illi ergo qui ius dicunt ꝛ non faciunt in isto corpore sunt os. Lingua sunt aduocati ꝛ alij legisperiti: q̃ vt dicitur Hieremie. ix. Docuerunt linguã suã loqui mẽdaciũ. Aures sunt balliui ꝛ senescalli: ꝛ alij iniustam exequentes sentẽtiam seu mãdatũ. Qui ideo dicunt̃ aures: q: audiũt iniusta precipientes ꝛ obsequunt̃: deũ vero in pauperibꝰ clamantẽ: non audiunt. Sed quo ad deum sunt aures surde: ideo quando ipsũ clamabũt in angustijs: respondebit eis: eatis ad dños: quos aliq̃n audistis. Latera sunt camerarij ꝛ secretarij: qui omnia consulta in publico destruunt in priuato: sicut secretarij Roboam. iij. Regum. xij. Manus sunt milites ꝛ alij armati ad omne bonum paralitice: ꝛ ad omne malum parate. Pedes sunt inferiores ribaldi. custodes equorum: et alij latrunculi curias sequẽtes. Tybie sunt armigeri. Uenter vbi multe sordes congregantur: est aulicorum sordidorum adunatio. In quo ventre septem sunt nequicie: Prima: auida officiorum ambitio. Secunda: seductoria adulatio: qua quilibet alteri adulatur: vt honores commendationes et officia consequatur. Tertia improba munerum acceptio et officiorum et iusticie seu iuste expeditionis vẽditio. Quarta inuidia: qua q̃libet alteri inuidet: si meliꝰ sit cũ dño vl̃ ei ꝑponat̃ vel plura lucrat̃. Quinta amicitiarũ falsa fictio i salutatiõibꝰ honoribꝰ ꝛ fictis signis. Sexta est eoꝝ contra alios conglobatio: cõtra hoiez nãq̃ alterꝰ dominũ in quẽ quã illoꝝ delinquentẽ: statim ad vindictam ꝛ predam sicut spine confederant̃: sicut Pilatꝰ. Herodes: ꝛ Iudei cõtra xp̃m. Septima est in comessationibꝰ et voluptatibꝰ ꝛ vanis ludis ꝛ innaturalibꝰ vigilijs de nocte: ꝛ dormitationibꝰ de die nona ꝛ infelix vacatio. Noctẽ inquit vertũt in diem: ideo vertit̃ eis nox huiꝰ mundi in diẽ ꝛ dies alterius seculi: in noctem tenebrarũ vbi nullus ordo. Omnes isti declinauerunt simul inutiles facti sunt. De isto corpore verificatur illud. Esa. j. Omne caput languidum ꝛc. ¶ Istius vero corporis maledicti custodes: gladios et arma circa ipsum portantes: sunt pugnatores et homicide. In curia vero eius coci sunt gulosi. Camerarij: luxuriosi. Carnifices: detractores. Heraldi et mimi sua vel aliena peccata iactantes nuncij sunt mendaces. Armigerij eius superbi. Clauigeri ebriosi. Mercatores eius sunt fures et latrones: ꝛ vsurarij: ꝛ simoniaci. Eius consiliarij sunt falsi con=

spiratores ⁊ duodenarij periuri. Capellani
in capella eius sunt cantores turpium ⁊ ad
lasciuiam prouocantium cantilenarũ ⁊ nar
ratores turpium gestorũ. Custodes pacis
in dominio suo: ⁊ correctores malefactorũ
sunt isti in potestate ⁊ officio constituti qui
pro muneribus puniunt bonos ⁊ simplices
⁊ vendunt latrones ⁊ homicidas: ⁊ suppor-
tant malefactores. Omnes isti sũt serui dia
boli in diuersis officijs: iuxta illud ad Ro-
ma. vj. Serui eius estis cui obedistis. Et q̃
plures sint de istis quam de seruis dei pate-
bit infra. e. c. arti. vltimo.

Ar. vij 14 ¶ Modus vero quo ei seruiunt ⁊ alios deci
piunt ⁊ ad seruiendum inducunt. ¶ Primo
patet. A. xv. 14. Et. F. i. 30. Et. P. vij. 47. Se
Fabula. cundo idem decipiendi modus ostenditur
per similitudinem in natura irrationali: de
qua fabule fingunt: ꝙ vulpes ceruũ qui ad
leonis curiam inuitatus venire contempsit
adulationibus ⁊ blanditijs ⁊ lusibus fictis
decepit: ⁊ eum venire fecit ⁊ occidi. Ad literã
dicitur: quod vulpes ludendo leporem ad se
trahit ⁊ decipit. Sic predicti ministri ad illũ
qui tanquam leo circuiuit querens quẽ de
uoret. i. Petri. v. ⁊ ad curiam suam multos
verbis deceptorijs trahunt. Alij consulẽtes
quod pro re amissa vel tedio in quo est: vel
pro amore inter ipsam ⁊ maritum vel ama-
sium nutriendo: vel amisso recuperãdo: ad
clericum necromanticum vel sortilegã va
dant: vel quod pro lucro terreno fornicent:
totum periculũ super se accipientes: quod
si verũ est: tũc nec Pilatus periculũ habuit
de christi crucifixione: quia iudei totum peri
culum super se acceperunt dicẽtes. Sit san
guis eius super nos ⁊ super filios nostros.
¶ Alij per modum ioci trufantes ⁊ deriden
tes: tu es ineptus inter mulieres: ⁊ his simi
lia dicentes: per que verba licet forte quan-
doq̃ preter intentum homines inclinant et
emolliunt ad peccandũ. Sicut patuit nup
Exm. de quodam domino qui nouiter ad dñium
suum veniens cum seruis suis: ludendo di-
cere solebat: quod mulieres vocabãt eos ca-
pones: quorum vnus postmodum propter
huiusmodi peccatum de curia licentiatus:
dixit in aula corã domino ⁊ familia publi
ce: quod nunquã illud fecisset: nisi talia ver
ba fuissent. Ex q̃ patet: ꝙ sic loquentes sub-
introierunt: vt nos in seruitutem redigerẽt:
ad Gal. ij. Hoc enĩ vel ipsi vel ipse qui in eis
loquitur: intendit. Quantum ergo ad inten
tionem diaboli sic loquẽtes vel alio signo
facto vel verbo ad peccata allicientes: sunt
sicut cattus excoriat⁹: vel pecia carnis mor-
tue: qua quis miluos capit: ⁊ sufflatorium
diaboli ad ignem luxurie vel alterius pecca
ti inter aliquos inflammandũ. Et sicut sti-
mulus quo animalia punguntur vt ad in-
fernum celeriter vadant ⁊ seruiant regi Ba
bylonis Hiere. xxvij. Tertio idem decipiendi
modus in arte ostenditur venatorum: qui
tria habent per que bestiã capiunt: laqueos
siue retia canes ⁊ clamantes vt bestiam di-
uertere faciant a via tuta ad periculosam.
Sic diabolus habet retia multorum pecca-
torum. De quibus in ps. cxl. Cadẽt in retia
culo peccatores. Habet et canes. id est omnes
predictos quorum quilibet in officio ⁊ mo-
do suo alios venatur ad peccatum. Habet
⁊ clamatores qui vel per minas vel derisio-
nes clamant: super nolentes eis in malo ac-
quiescere. Alij a latere suadent: dicentes il-
lud Exodi. xiiij. Melius est seruire eis quã
mori. Ex duob⁹ ergo immediatis ⁊ vltimis
articulis tanquam ex duobus signis certissi
me cognoscere poteris: qui sunt serui diabo
li: nam videndo in aliquo factum: de quo in
priori ⁊ modum de quo in isto vltimo dictũ
est: scire poteris: cui ille seruit cũ filijs suis
id est cum suis similibus ad Gal. iiij.

¶ Quantum vero ad seruientes mundi et Ar. viij 15
carnis. Primo ostendetur q̃ sunt serui mun
di carnis et diaboli speciales. Secundo q̃s
sit finis et stipendium seruitutis mundi et
carnis ⁊ diaboli. Tertio ex istis finib⁹ tan-
quam ex antecedente infertur consequẽs:
quod nullus deberet eis seruire. Quantum
ad primum serui mundi speciales sunt su-
perbi et auari. Nam primi multa expendũt
in equis et robis et robarum varietate ⁊ no
uitate et festis et ludis: propter mundi va-
nitatem: et sic mundo seruiunt. De quibus
Ecclesiastes. x. Uidi seruos in equis. Secũ-
di multa colligunt vt apud mundum sint
magni diuites et potentes: et inter primos
honorati: idolis suis seruientes. iiij. Reg.
xvij. id est auaricie que est idolorum serui
tus. Serui vero carnis peculiares sunt gu-
losi ociosi luxuriosi: seruientes desiderijs ⁊
voluptatibus. Titum. iij. quorum quilibet
seruiunt immundicijs. iiij. Reg. xxi. Serui ho
diaboli speciales sunt inuidi ⁊ iracundi.
Naʒ a quo quis superatus est: eius seruus
est. ij. Petri. ij. ¶ Quantum ad secundam
partẽ huius articuli dicamus illud quod
dicit beatus Greg. in moralib⁹. super illud
Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos. O in-
quit bene Job enumerasti vitam: dic finẽ
quem concludit dicens. In puncto ad in-
fernũ descendunt: nõ tantũ illi q̃ vitã ducũt

predictã: sed etiam illi pphete ⁊ alij diaboli
ministri: qui modis pdictis ipsos ad peccã
dum induxerunt vel mediatores ad hoc fue
runt. Iuxta illud Osee. iiij. Corrues hodie
id est cito ⁊ ĩopinate: ⁊ corruet ꝓpheta tecũ
qui te in malo fouebat: vel ad bonum non
16 reuocabat: scḋm glo. ¶ Corruent inquit in
mortem qua experientur quod nunc crede
re nolunt: qualiter dominis seruierunt: q̃
ingratis ⁊ q̃ peruersis. Sane quod tales
sint quilibet in corde suo: ex factis ꝓprijs ⁊
ↄsuetudine bona inter homines fideles bo
na obseruata: ex qua diu obtentum est q̃d
seruo fideli de licẽtia domini i termino suo
recedenti: dñs stipendium soluat et seruus
hoc iuste petere potest. cui quanto fidelius
seruiuit ⁊ diligentius: ⁊ quanto plus indi-
get tanto dñs ad soluendũ ei maiori iusti-
cia obligat⁊ ⁊ si fecerit dicetis: ꝙ bonus dñs
est. Si autẽ non fecerit sed poti⁹ sibi dãnũ
fecerit: dicetis ꝙ malus ⁊ ingratissimus sit.
Sic iudicetis de seruis pdictorũ dñorum:
qñ recedunt a dñis: si bene eis fecerint: bonũ
est eis seruire: si autem male in necessitate
mortis eis fecerit: malum est seruire eisdẽ.
Talis dicere potest mundo: seruus tu⁹ ser-
uiuit dño neq̃: quia male reddis ei: q̃ sicut
dicitur Heb. ij. per totã vitam suã obnoxij
erant seruituti. Cauete qui vidistis q̃d sic
reddidit alijs. Sic etiam reddet vobis. Ea
dem cogitatio fiat de his qui seruiunt car-
17 ni q̃ semper habebũt contrarium: scʒ ꝓ sa-
nitate infirmitatem ⁊c. ꝓ cibo bono erit ci-
bus vermiũ ⁊c. ꝓ ocio laborabit in eternũ
Et ibi sicut dicitur Hiere. xvi. seruietis dijs
qui non dabunt vobis requiẽ. Idem etiam
cogitandum est de seruis diaboli: quib⁹ in
fine nihil dabit nisi patibulum inferni. Ni-
si forte ꝙ illi miserabiliores sunt in duob⁹.
Primo quia minorem habent delectationẽ
in seruitio suo et maiorem afflictionem: nã
alij in seruitijs suis licet breuem inueniunt
delectationem: isti vero tam hic q̃ alibi tor
quentur: nam hic magnam habent afflictio
nem: sicut patʒ in capitulis de ira ⁊ inuidia
Ubi q̃ alij de trãsitoria delectatione ad eter
nam penã: isti vadunt de transitoria pena
ad eternam. Secundo sunt infeliciores: q̃
mortuo seruo mundi vel carnis: nec mũdus
vel caro animam recedentem plus affligit
diabolus vero semper post animam serui
sui ⁊ post diem iudicij: et corpus affliget
Et pro toto labore nihil aliud dabit seruo
suo: nisi patibulum inferni sempiternum: a
seruitute dura qua ante seruisti Esaie. xiiij
18 ¶ Quantum ad tertiam partem huius ar-
ticuli: ex ista parte iam dicta infertur con-
sequẽs quod nullus deberet predictis trib⁹
seruire in malo propter afflictionem ⁊ mul-
titudinem seruitutis Thren. i. Sed domi-
nium illorũ fugere ⁊ deo seruire. Exemplo
cuiusdam: de quo fertur quod diu cuidam Exm.
domino seruiens: infirmitate preuentus pe
tiuit a domino liberationem. Cui respondẽ
ti ꝙ ipsum sanare non posset: Ait: ego pro-
mitto deo: ꝙ post istam infirmitatẽ: si deus
dederit mihi sanitatem: ego nunq̃ seruiã
nisi illi qui potest ⁊ animam et corpus sa-
nare ⁊ liberare: quod ⁊ tenuit religionẽ in-
gressus. Sic et nos illi soli seruiamus: per
quem creatura liberabitur a seruitute. Et
non illis: de quibus Act. vij. Seruituti eos
subijcient et male tractabunt. Exemplo er-
go Iude: de quo dicitur Thren. i. Migrauit
Iudas propter afflictionem et multitudi-
nem seruitutis. Migremus et fugiam⁹ ser-
uitutem mũdi qui dicit. Ego deficio. Et car
nis: que dicit ego inficio. Et demonis qui di
cit ego decipio: et profiteamur nos esse ser-
uos christi: qui dicit: ego reficio. Hm Bern. Thema. 19
Et vltra non seruiamus peccato: ad Roma.
vi. Sed forte cogitabunt quod nisi mundo
seruiant non reputabitur: immo si simpli
ces non sequantur alios ad tabernam: di-
cent ꝙ reputabuntur parci et miseri: et non
habebunt honorem ab alijs. Sed stulta est
hec cogitatio: consultius esset cogitandum
quomodo ad tempus eis carere possent vt
haberent eternas laudes.

¶ Sed heu non obstantibus predictis ser- Ar. ix. 20
uitutũ finib⁹ plures habent seruos: tres il-
li mali domini ⁊ diligentiores ⁊ magis obe
dientes et promptos et feruentes et largos
⁊ hilares. Quantum ad primum ꝙ maior
sit malorum seruorum multitudo: pulchre
figuratum est primo. iij. Reg. xviij. Ubi He
lias propheta dicit. Ecce remansi propheta
domini solus: pphete autem Baal quadrin
genti et quinquaginta: propheteq̃ lucorũ
quadringenti viri sunt. Secundo idem pa-
tet. iij. Regũ. xxij. vbi falsi prophete erant
multi Micheas autem solus propheta dei
Idem tertio ostenditur in euangelio Mat.
vij. vbi Christus dicit viam latam esse q̃ du
cit ad perditionem ⁊ multos ambulare per
eam. Et artam esse que ducit ad celũ: ⁊ pau
ci ambulare per eam. de quibus Esaie. lxv.
Serui mei comedent et vos esurietis: serui
mei bibent: et vos sitietis: serui mei letabũ-
tur: et vos contristamini. Secundũ quod
sunt diligentiores: quia serui dei ita negli-
gentes sunt id est multi qui dicũt se esse ser-

nos dei et quod non multum curant audi-
re in sermonibus vel alijs increpationibus
quomodo deo seruire et placere poterunt.
Sz dicūt qui bene facit bene habebit. Et di
cunt in hoc totum contineri quod in predi-
catione audient. Circa vero aliorum predicto
rū dominorum seruitia maiorem adhibent
diligentiam: siue seruiant in licitis siue in il
licitis. In licitis patet: nam si quis deberet
alicui regi vel domino seruire terreno: diligē
ter inquirit et libenter audit ab illis q̄ mo-
duz suū sciunt quomodo ei ad placitū suū
seruire possit etc. contra dicta. S. In illicitis
etiam quia feruentes in mundo in superbia
et cupiditate et diuitijs acquirēdis: nō sunt
ita negligentes dicentes: si bene fecimus etc.
sed diligenter inquirunt modum in quo po
terunt etc. Sic de seruis carnis qui diligen-
ter inquirunt quomodo sanitatem habere
possint etc. Et sic de alijs vt. S. Ita q̄ in om-
nibus apparet seruis: q̄ sicut solus Judas
circa christi captionem non dormiebat: sed
alijs dormientibus ipse diligenter agebat et
sollicite querebat quomodo christum trade
ret. Ita nūc bonis tepidius agentibus: mali
cū maxima diligentia ad infernum currūt.
lx Quod etiam largius mali seruiūt dominis
suis patet: quia vbi beatus Martinus non dedit
nisi dimidiū palliū pro deo: ipsi dant inte-
gras robas pro diaboli seruitio cōcubinis
suis: licet etiam pro simili vanitate cū qui-
bus melius esset debita sua soluere. Ubi etiā
boni dant paruū panem pro amore dei: ipsi
dāt larga conuiuia: et bona cibaria meretri
cibus et histrionibus et falsis hominibus pro ma
lo seruitio. Ubi boni dant pro deo quadran
tem: ipsi in lusibus prohibitis et malo ope-
re expendunt marcham. Item hoc promptius
patientius et hilarius faciunt. Quia vbi sunt
religiosi qui ita prompte et obedienter et
hilariter vadunt ad matutinas vel ad eccle
siam sicut mali vadūt ad tabernas et specta
cula et mala opera. Uel qui ita patienter vi
gilarent in dicendis orationibus vel alijs
dei seruitijs: sicut mali vigilant in diaboli
seruitio et operibus tenebrarum. Uel vbi est
tantus feruor bonorum ad trahendū alios
ad bonuz et ad deū: sicut est in malis ad tra
hendum alios ad opera diaboli. Estimo q̄
pauci sunt: qui cum tanto calore vel effectu
nitantur: quia licet in se aliqui odio ha-
beant peccata: erubescūt tamen alijs verita
tes suas dicere: vel timēt in tantū q̄ si mala
societas quam socius videt aliū sociū dili-
gere ei displiceat: de anime periculo nihil ei
loquitur: asserens q̄ custodiaz non habet aie
eius: sed ei diceret nisi dimittas talem societa
tem vel tale vicium: tu confundes teipsum
vel corpus tuum destruendo vel honorem
mundi amittendo et huiusmodi. Mali vero
non timent nec erubescūt alios apertis ver
bis a deo retrahere et ad diabolum conuer-
tere: in tantum q̄ nisi in falsitatibus et duo-
denis iniustis: et in his que verberando vel
spoliando iniuste facere volūt: eis assentiāt
vel eos tanq̄ non bonos socios contemnūt
vel eis minantur et sic quid persuasionibus:
quid derisionibus: quid minis falsis aliuz
ad falsitatem. Et sicut ouis scabiosa alias
similes facit. Ita leccator seu potator vel in
alijs viciosus: socium ad simile ducit pecca
tum: et sic cum peruerso peruerteris: quia
peruersi sicut sodoma peccatū suū predica
uerunt Esaie. iij. Et sic patet illud Eccl. iiij.
Qui seruiunt ei. i. diabolo obsequētes erūt
quia seruitus peccati est peior et vilior om-
ni alia seruitute etc.

SImoniacorū. Primo ostendentur modi: quibus spiritualia emunt et vendunt. Secundo assimilatio et culpe aggrauatio. Tertio peruersitas. Quarto pena et periculū. Si.

¶ Quantum ad primum: modi et mercatio Arti. 1
tiones simoniacorum in generali sunt tres sicut
ostensum est. Q. vi. 9. de quibus tanq̄ de
venenosis radicibus seu fontibus: multi ra
mi et riuuli exeunt venenosi. Quorum vnus
est quod episcopo vel patrono vel amicis
eorum vel ministris mittantur encenia vel
dantur munera vel mutuatur pecunia. Et
iste est communis modus: et quia non au-
dēt offerre pecuniam sub titulo doni: offer-
tur sub modo mutui que tamen in rei veri-
tate datur: quasi preciū ab illis qui promo
ueri cupiunt anteq̄ promoti sint: intentione
ne vt promotionē habeant spiritualem. i. be-
neficium ecclesiasticū. Qui enim tales sint si
moniaci et q̄ resignare oportet: et q̄ quasi
omnes sunt tales: quia pauci eis alia dant
de causa: nisi ista precedente vel sperata. S.
viij. 9. Secundus est in his qui iustitiam
quam gratis facere tenent et deberēt vēdūt.
Sicut hi q̄ anteq̄ illis qui cū indulgentia
per diocesiz ire volūt literas ccedūt: magnā
pecuniā et partē de omnibus mēdacijs q̄ factum
sunt recipiūt. Si enim iustū sit et licitū q̄ sic va
dant gratis vadāt: si illicitū propter menda-
cia et falsitates et deceptiones quas loquū-
tur: nullo modo ire permittant. Nota plus
de ista iustitie vēditione: et quō est simonia

J. ix. c6. Tertius est in his qui q̄cunq̄ emūt
potestatem sicut ostensum est in iure cano-
nico. j. q. j. si q̄s eps vult: cū glo. sua. In q̄-
bus continet: q̄ qui dat munus: vt sit dispē
sator rerum ecclesiasticarum vel vt aduoca
tus vel iudex vel defensor vel castellanus si-
moniam cōmittit. Cui cōcordat hosti. M.
viij. 2. Quartus est in his qui emunt vel vē
dūt ius patronatus. Quod enim illud specia
liter vendi non possit: patet expresse in iure
canonico. extra. li. iij. ti. de iure patronatus
c. de iure vero: vbi papa informatus de quo
dam: qui ius patronatus vendiderat scri-
bit episcopo q̄ si ita sit: cuius patronatus sit
spirituali annexum: q̄ contractū illū irritū
decernat transit tū cū vniuersitate. Quibus
cōcordat sanctus Thomas de Aquino in scri
pto super quartū sententiarū. dist. xxv. Ad
dens q̄ si gleba charius vendat propter re
spectum iuris patronatus simoniā cōmittit
quando q̄ nanq̄ gleba tantū in venditione
nominat: sed ius patronatus in intētione sub
precio cadit in mercatione: que est inter Ju
dam. id est cupidū patronū iterū christum
vendentem: et Cayphan. id est simoniacum
clericum christum male ementem. Et est de
illis in illo contractu sicut de muliere: q̄ ven-
diderat bouem legatū pro anima mariti pro
obolo: et gallum pro marcha: sub qua mar
cha intētio: sed non pactio interuenit bouis
his etiam concordat idem in summa. q. c.
xxiiij. Et Petrus et Albertus in scriptis
super quarto. dist. xxv. Inter predictas ve-
ro simonie radices et ramos periculosiores
sunt: qui occultiores et magis vsitati sunt.
Munus nanq̄ a manu aliqui forte vitant
quia apertuz est munus vero ab obsequio
vel lingua simoniā que committit per pre-
ces armatas: vix aliquis vitare videt nōne
propter hoc clerici patronis seruiūt: et ami-
ci pro indignis munus a lingua id est preces
patronis et episcopis porrigūt vt ab eis pro-
moueant: et propter hoc etiam ipsi eos fre-
quenter indignos promouēt habēdo plus ad
hoc respectū q̄ ad eorum sufficientem bonita
tem. Si vero dicere velint q̄ ipsi pro alio pa-
cto eis manibus vel linguis seruiūt: concedē
dū est: q̄ alia sunt verba tam illorum q̄ etiaz
conferentis: quando dicit quod confert eis
intuitu charitatis. Sed deus nouit et ipsi
non ignorant si conscientias suas scrutarē
tur veritatē. Munus vero a manu vt predictū
est aliqui etiam vitant quantū ad pactum
apertū: sicut illi q̄ pro operibus spiritualibus:
sicut dedicationibus et alijs q̄ habere volūt a
prelatis expedita aliqua ante opus perfectū
vel inceptū gratis offerre videnk. Et sm Jn
nocen. extra. li. v. ti. de simo. c. j. et c. ad apo-
stolicā: sponte oblata recipere possunt. Sz
videt q̄ illud sponte sequi deberet factū spi
rituale: quia si precedat presumit illa inten
tione datū. Talis etiam receptio tanq̄ con
cussio prohiberi videt in lege ciuili. R. j. ix. De
modo vero qui per preces fit armatas: vix
est qui conscientiā habeat vel ex parte scri-
bētis seu percipientis et rogantis vel ex parte
obedientis. Et tamen sicut grauius peccat
raptor q̄ fur. Ita videt de illo: qui per talē
intrat violētiam: quod ille est quasi raptor
similis lucifero: qui rapere voluit deitatez:
qui ita in ecclesiā sicut lucifer in celū ascen
dere vult: contra dei voluntatem. dicens il-
lud Esaie. xiiij. In celum conscēdam. Et ite
rum ascendam super altitudinem nubium
similis ero altissimo.

¶ In quo primo simoniacorum inuenitur Ar. ij. 3
assimilatio. Secundo inde assimilātur chri
sti venditori in duobus: primo in causa se-
cundo in modo loquendi. In causa: quia
sicut iudas sm glo. vendidit christum vt ali
quid daret de precio illo: his quos carnali-
ter diligebat. Ita patroni et maiores prela
ti iterum christum vendunt: nam gratiam
vendentes spiritussancti qui est filio con-
substantialis: ipsum filium vendunt. j. q. j.
eos. vt tam ipsi q̄ illi: quos carnaliter dili
gūt habeāt vnde male viuant quantum ad
animā propter hoc nāq̄ claudus et languidus
intulerūt munus Malach. j. Quantū etiaz
ad modū loquendi vel cogitandi eidez pro
tanto assimilant: quia sicut ipse dixit: quid
vultis mihi dare et ego eum vobis tradam.
Sic isti loquunt vel cogitāt qui acceperūt
munera et peruerterunt iudicium. j. Regū.
viij. Quorum culpam supra culpam Jnde
multa aggrauāt. Primo quia multi istorum me
lius forte faciūt de christo: vēdētes cū pro denario
quē recipiūt pro missa celebrāda: vbi ad cele-
brādū pro alijs de iure tenet. Quod autē illud sit
simoniacū: vide in summa confess. li. j. ti. de
simo. q. xxix. Secundo quia ipse fecit pro vxore et fi
lijs legitimis. Isti vero pro illicitis personis et il
legitimis. Tertio quia iudas semel ipsū fre
quenter quoties beneficia permutāt. Quar
to quia ille quod male recipit reiecit: ille
etiam precium accepit anteq̄ christus pre
cium sui sanguinis pro ipso posuerat. Isti
autem ex postfacto precium cogitauerunt
repellere. i. vendere etc.

¶ Quorum peruersitatis et excecationis Ar. iij. 4
causa est cupiditas. Sicut patet per exem-
plum de quodam prebēdato de quo fert q̄

Lxiii. quotidie dicere solebat: q plura hr̃e beneficia ecclesiastica peccatum fuit mortale: et q aliud videre nesciuit. cū vero ipse duo haberet: contrarium dicebat: q videlicet licitum fuit duas habere prebendas: sed nullus inquit potest hanc videre iusticiam: nisi qui duas habet: nulli autem hec videre possunt nisi spiritualiter excecati. De quib⁹ Deut. xvi. Munera excecāt oculos sapiētū. Sic vero excecatoꝝ peruersitas multipliciter ostēditur. Primo in hoc q ex eorum auaricia et negligētia contingit: q tot mali ordines et bñficia intrant ecclesiastica. Patroni nāq et plati sunt murus ecclesie: de quo quantū ad malos dicitur Gen. xlix. Uasa iniquitatis .i. indigni volentes ordinari vel promoueri predictis muneribus oblatis: tāq ferreis instrumentis suffoderunt murum. Sicut ergo muro ecclesie destructo: porci et canes et alia aialia immunda intrant et ecclesiam maculāt. Ita pdictis de quibus Esaie .i. Oēs diligūt munera spūaliter per peccatū destructis: tales ordines et beneficia intrāt: de quibus in ps. lxxviii. Deus venerūt gentes in hereditatem tuam: polluerunt tēplū sanctum tuū. Et Soph. iii. Sacerdotes ei⁹ polluerunt sanctum: quia murus hierusalem dissipatus est Neemie .i. Et pro tanto intrant omnes illi qui templum dei ad ministrandum deo intrare phibentur Leuit. xxi. Ibi pcipit deus: q habens maculā non
5 accedat ad ministrandum. Et specificantur macule impedientes: per quas spirituales macule nunc intelligunt in his qui accedere nō deberēt ad dei ordines vel beneficia. Dicit enim sic. Homo qui habuerit maculam non offeret panes deo suo: nec accedat ad ministeriū eius. Si cecus fuerit in spūalibus nō habens scientiam ad discernendū inter lepram et lepram. Talem deus a sacerdotio suo repellet Osee. iiii. Uel si claudus qui scz vult deo seruire et māmone: vel qui ratione ordinis vel beneficij deo militare tenet: et ex alia parte implicat se negocijs secularibus. Sicut illi qui in curijs stant regum et dominorum circa occupationes negociorum secularium. Tales sunt sacerdotes lucorum et pphete Baal. a quibus Helias quesiuit: vsq quo claudicatis in duas partes .iii. Regum. xviii. Si paruo vel grandi vel torto naso .i. minus discretus: vel nihil scit vel minus discretus in opinione ppria et qui ab alijs quod sibi deest addiscere erubescit: et qui torto naso faciem ecclesie suis peruersis exēplis deturpat. Si fracto pede vel manu .i. cui⁹ nec affectio bona est nec operatio: si gibb⁹ .i. cupidus habēs gibbū temporalium in dorso: si lippus. Lippus habet pupillam sanā: sed humores defluentes oculorum visum impediūt et aspectum deturpant et significat habētes cognitionem veritatis quā feditas carnalis obscurat voluptatis: quantum ad gulam et ebrietatem. Si iugem scabiem in corpore: per quam significantur luxuriosi. Omnes isti et his similes talia que predicta sunt cōmittentes: raro vel nunq de eis absoluunt: quia suis vicinis confitentur sacerdotibus qui nullam potestatem habent eos absoluendi cum non sint eorum subditi. Cum ergo sint mali in peruerso opere et filij perditionis in impotentia: maledictus qui accipit munera Deut. xxvii. supple et tales in ecclesiam introducat vel in aliqua sic viuere permittit. Tales enim sicut similes sunt saracenis in culpa: qui capta Roma ecclesiā sancti Petri stabulum quondam fecerunt equorum et aliorum animalium. Ita et similes illis erūt in pena qui redeūtes in mare submersi sunt: quia qui templum dei violauerit disperdet illū deus .i. Cor. iii. Christo ergo querenti vel cuilibet bono malum clerum admiranti et causam tante leuitatis et spiritualis feditatis in ecclesia cogitanti responderi posset: sicut legunt filij cuiusdā auicule respondisse matri querenti quis il- Exemplum lorum nidum fedauerat: qui dixerunt: frater noster iste cum grosso capite: quem cuculus in ouo ibi frauduleter posuerat. Ita dicere possunt de illo: quem cuculi: qui semper idem cantāt scz affer: affer. Prouer. xxx. in nido ponunt ecclesie: qui habent grossa Cuculus. capita: quia plus cornam nutriuntur mun⁹ religiose raduntur q filij christi: de quibus Esaie. xlvi. Confertis aurum de sacculo et argentum statera ponderatis: conducētes artificem. id est patronū vel maiorem prelatum: vt faciant deum. id est locum dei tenentem: quod dum faciunt fures et latrones in loco dei ponunt: quia nō intrant p ostiū scz christum Joh. x. Et si fur est et sacrileg⁹: qui aliunde ascendit et furatur calicem vel librum a fortiori ille fur est qui aliunde ascēdit et totam furatur ecclesiam et per totam vitā suā cū omnibus fructibus occupat. Quod iterum dum faciunt sponsam christi adulterare faciunt: dum eam alteri q vero marito .i. immaculato copulant: quib⁹ ait Christus. Uos autem fecistis eam speluncā latronum Matth. xxi. Et sic qui male intrauerunt domū dei in ecclesia militante postea eijcientur de domo dei in ecclesia triumphante

phante: q sicut dr̃ Zach. vlti. Non erit mercator vltra in domo dñi. Nec mirum: q deū multum offenderunt in terra: non enim est aliqs ita pauper quin grauaret: si ad forum ductus venderetur. Et si homo sic offenderetur ergo deus et c. Secundo illorum peruersitas in hoc ostendit: q contra dei faciunt iusticiam: qui dispersit dedit pauperibus. Tertio contra dei curialitatem qui vult q quilibet habeat victum et vestitum necessarium: et nullus superfluum: contra quod videntur facere: qui duo beneficia vni dant psone. ¶ Quarto contra voluntatem testatorum: et aliorum qui ecclesiam illa intentiōe dotauerūt vt multos haberēt pro eis orantes: plures autem haberent si plures essent promoti ergo et c. Quinto in hoc: quod alia faciunt: de quibus dictum est. C. ij. n. de qb⁹ omnibus conqueritur deus Hiere. xi. dicēs Quid est q dilectus meus scilicet patronus vel prelatus vel per eos simoniace introductus in domo mea fecit scelera multa.

¶ Sed q sceleribus multis debentur pene multe: vt pro mensura peccati: sit et plagarū modus Deut. xxv. necesse est sequi: q simoniacis qui penas euadunt eis a iure canonico infligendas: due immineāt pene a deo inferende: quas eis per beatum Greg. innuit .i. q .i. quibusdam narrantibus. Unam videlicet Exemplum in corpore: qn̄ a deo diuersis percutiūtur infirmitatibus. Patronus videlicet aliter spiritualia tractans q deberet lepra sicut Ozias rex .ii. Paralipo. xxvi. vel morte sicut Oza. qui imposuit arcam domini portandam bobus lasciuientibus .i. Paralipo. xiii. Quas eaz penas simoniaci patientur clerici: qn̄ similiter in infirmitate percutient: sicut Giezi leprosus .iiii. Regū. v. Et morte: sicut illi septē viri qui mala intentione accesserunt ad Saram Thobie. iii. per quos significat mala intentione vel malo modo accedentes ad ordines vel beneficia ecclesiastica. In corpore vero et anima eternaliter penas sustinētes sine estimatione: quia spiritualia vendiderunt et emerunt: que etiam secundum iura ciuilia non cadunt sub estimatione: nec appreciatione. in. ff. veteri. li. i. ti. de re. diui. §. sacra loca in fine. Ubi habetur q res sacre sub estimatione non cadunt. Istas vero penas in morte incipient patroni quando obmutescent: non valentes respondere ad qōnes quare spiritualia vendiderunt: inimici spiritussancti facientes libertati: quorum exemplum qstum ad hoc quod cū illo: qui non habuit vestem nuptialem obmutescunt: precessit in speculo illorum quodā videlicet episcopo simoniaco: de quo in Chronica legitur pontificum Romanorum: quod Lxiii. videlicet cū Hildebrandus cardinalis: postmodum papa Gregorius in Francia legat⁹ multos deponeret simoniacos: et contra vnū episcopum per probationem preualere non posset: quia omnes testes pecunia corruperat: de testimonio cōfidens spiritussancti ei precepit: q si esset mundus a vicio simonie in testimonium sue inocentie diceret. In nomine patris et filij et spiritussancti: qd cū pluries dicere niteretur et totum vsq spiritumsanctum perduceret: illum contra cui⁹ libertatem peccauerat vendēdo: quē spiritussanctus libere vellet donari: nullo modo nominare potuit. Et sic cum testimonium deficeret humanum: diuino conuictus testimonio obmutescens deponebatur et de cetu expellebatur episcoporum: in signū q talis in morte de societate expellendus est electorum testimonium perhibente muneribus ei⁹ deo. ad Heb. xi. ¶ Quantum vero ad penas: qs post illam electionem sustinebunt exemplū 9 illorum: nisi se corrigant: precessit in Conrado imperatore: per cuius exemplum se corri- Lxiiii. gere possunt: qui volunt: sicut ipse fecit vt penas qs ipse vidit euadant. De ipso nāq in Chronica scribitur Romanorum imperatorum: q cum esset puer et luderet cum quodam clerico qui habuit fistulam argenteam promisit ei episcopatum: quando esset imperator p illa fistula: quod promissum postmodum impleuit. Postmodum vero contigit imperatorē in quadam infirmitate per triduū iacere et mortuū: et predicto episcopo cum alijs clericis circa ipsum orantibus cū loquelam recuperasset: inter prima verba q loquebatur: episcopum illum episcopatu de facto priuauit: asserens eum fere fuisse damnatum propter illam mercationem: dicens: per totum triduum demones super ipsum ignem sufflassent: mediante illa fistula calidiorem: quam vnquā viderat. De quo igne dicitur Job. xv. Ignis deuorabit tabernacula eorum: q libenter munera accipiūt. Easdē vero penas emptores .i. simoniaci clerici cū venditoribus incipient obmutescentes: qn̄ respondere nō poterunt: ad questiones eis obijciendas ex officio: de quib⁹ habetur. D. vi. 13. Quod vero vterq tam vendentes columbas quam ementes de templo eijcientur triumphante: ostendit Christus quando ementes et vendentes eiecit de templo militante. Mar. xi. Qd insup de societate eijciendi sunt angelorum patet in eiectione predicti Ozie et Giezi de societate hominum. Ipsi

nāq̃ congrue percutiebātur tali infirmita-
te: q̃ in hominum societate morari non po
tuerunt sanctorum: in signuȝ q̃ simoniaci in
societate morari non poterunt angelorum ꝛ
sanctorum: de quorum quolibet verificatur
illud Esaie.xxvi. In terra sanctorum iniqua
gessit non videbit gloriam dei. Quaȝ senten
tiam dedit ꝛ confirmauit Petrus cōtra Si
monem: a quo simonia denominatˀ dicens.
Pecunia tua sit tecum in perditionem Act.
viij. Nota. V.xij.29.ꝛc.

S.x. **Societatis bone. pri**mo ostenditur vtilitas. Secundo
societatis puerse instabilitas. Ter
tio periculum quantuȝ ad hoc q̃ socios ma
culat per culpam. Quarto q̃tum ad hoc q̃
deo displicet. Quinto quantuȝ ad hoc quod
ducit ad penam. Sexto quod boni diu pla-
cere malis non possunt: nec mali bonorum
longam volunt societatem. Septimo quo-
modo quis conditionem suam cognosce-
re potest interiorem: per societateȝ exterius
amatam.

Arti.i. 1 ¶Circa primū duo sunt dicenda. Primo nāq̃
ostendetur intentum. Et secundo socij exa-
minatio. Quantum ad primum: bona socie
tas primo impetrat gratiam: quia sicut vnus
apud mundum aliquando a principe peti-
tionem obtinet ratione societatis quaȝ per
se obtinere non posset. Ita etiam apud deū:
habent enim emolimentum societatis sue.
Ecclesiastes.iiij. Non solum gratiam impe
trando sed etiaȝ conseruando. Sicut carbo
extinctus non tantum habet emolimentum
carbonum calidorum in acquisitione ignis
sed etiam in conseruatione. Ita in proposi-
to: homo extinctus ꝛ spiritualiter mortuus
ꝛ frigidus per adiutoriū societatis bone vi-
te ꝛ gratie restituitur. Quod pulchre osten
sum est.iiij. Reg.xiij. per mortuum resusci-
tatum: per societatem ossiuȝ Helisei. Et etiā
in vita spirituali conseruatur: sicut candela
accensa cum multis alijs copulata in vento
conseruatur ab extinctione ꝛ virga a fractio
ne. Sic saluati fuissent illi de Sodoma a cō-
bustione si decem bonos socios habuissent
Gen.xviij. Sic ad literam saluata fuerunt
a combustione ossa pseudo prophete in be-
thel propter societatem ossium Abdo pro-
phete: quando Iosias rex iuda ossa aliorū
combussit.iiij. Reg.xxiij. Et sic in omnibus
patet illud Ecclesiastes.iiij. Si fuerint duo
simul fouebuntur mutuo: habent eniȝ emo
limentum societatis sue: vbi alij qui nullaȝ
cum bonis habent societatem destruuntur.
Sicut patet de viris lachis destructis ꝛ ca-
ptis ab hostibus. De quibus dicitur Iu- 2
dicuȝ.xviij. Quod cum nullo hominum ha-
berent quicq̃ societatis. ¶Ex quo ergo ma
xima est bone societatis vtilitas: ꝛ male pe
riculum: sicut patebit in sequentibus. socij
sunt diligenter pbandi antequam societas
firmetur: vel a quocunq̃ quis ratione socie
tatis ad aliquid faciēdum iudicatur. Quia
sicut mercator diligenter considerat quam
per viam habeat societatem nec libenter la-
tronibus se associat. Peregrinus etiam dili-
genter inquirit versus quam terram hoies
vadunt qui ipsius per viam petunt societa
tem. Et si ipse versus terram sanctā peregri
netur: non associat se eis qui contrariam va
dunt viam sed societatem illorum declinat.
Ita qui intendit ire versus celum diligēter
inquirat qui vadunt per viam illam et qui
non: quando aliquoruȝ se ei offert societas
ꝛ declinet illos qui vadunt versus infernū.
Fili mi ne ambules cum eis: pedes illorum
ad malum currunt Prouerb.i. Sed societa
tem illorum deuita: exemplo Iacob qui so
cietateȝ Esau vitauit dicentis. Ero socˀ iti-
neris tui Gen.xxxiij.

Arti.ij. 1 ¶Huius ergo exemplo malorum deuita so
cietatem: que primo est instabilis quantuȝ
ad seipsos: secundo q̃tuȝ ad omnes. Quod
nanq̃ malorum societas sit instabilis inter
Exem. ipsos malos: patet tam per exemplaȝ osten
sum. A.xxi.26. quam etiam per exemplū q̃d
in quibusdam antiquis gestis sancti Iero
la: cōtinetur: de societate diaboli ꝛ furis: quo
rum primus iuit versus domum quandam
vt infantem strangularet: quē mater ei fre
quenter dederat quando de nocte lachryma
batur: sicut ibi continetur. Fur vero iuit ver
sus eandem domum vt porcum furaretur:
quorum vterq̃ alteri obuians alteri cōsiliū
suum reuelauit sub sigillo cōfessionis. Fur
vero a diabolo quesiuit: si mater aliquo mō
puerum suum custodire posset: qui sub pa-
cto secreti ei dixit quod sic: quia quādo flere
incipiet si ipsum solito modo maledicendo
tradat: ipsum asportabo: si vero ipsum tunc
benedicat nonˀ habebo in ipso potestatem.
Quibus simul ad domum venientibus ꝛ pa
rum auscultātibus: incepit puer lachryma
re ad matrem vero excitata iam cum murmu
re ei maledicere incipientē: fur clamauit di-
cens: benedicite: quod ipsa perterrita audi-
ens dixit benedicite: diabolus vero videns
suum consilium reuelatum: clamauit dicēs
capite latronem: qui chordam habet ligatā
ad tibiam porci. Sic quando malus homo

qui magnam habuit societatem cum diabo
lo vel eius membris: cui multa mala reuela
uerunt incipit consiliuȝ diaboli in confessio
ne reuelare: ipse eum diutius persequitur.
Vel q̄si duorū in malo cōfederatorū vnus ad
fidelem et bonā conuertitˀ vitam: veritatem
dicendo et specialiter in aliqua causa con-
tra alium: alius ipsuȝ quasi inimicum per-
sequitur et omnia que de ipso scit reuelat.
Nota. A.xxi.26. Talis ergo est societas in-
ter se: de qua Esaie.i. Principes tui infide-
les socij furum. Iterum nec ad quoscunq̃
4 alios siue bonos siue malos stabilem tenēt
societatem vel amicitiam: nisi pro tempore
quo suum vident auantagium: quo cessan-
te ad inimicitiam conuertuntur. Sicut ca-
nis de quo dictum est. F.i.17. Et si apertum
colorem non habent hoc faciendi: occasiōes
tamen querunt nocendi et decipiēdi in hoc
exemplum sequentes cuiusdam prelati: de
Ex. quo fertur quod subditum suum coram eo
venientem: cum nimis longa barba vitupe
rauit quod contra statum suum barbā por
tauit: iterum rasum venientem reprehendit
quod quasi inbarbis nimis iuuenis esset p
statu quē tenebat. Sic qualitercunq̃ te ha-
beas ad socium falsum semper occasiones
pretendet: quod te non habeas sicut habere
deberes et specialiter quando videt te in ali
qua aduersitate vel quod auantagium suū
erit maius cum alio: tunc tales opponet in-
stantias improperando que nunquam feci
sti vel cogitasti. Et de tali socio scribitˀ Eccl.
vi. Est amicus socius mense: ꝛ non permane
bit in die necessitatis.

¶Societas ergo talis tam periculosa est
1 fugienda non solum quia est instabilis: sed
etiam quia vnus malus in societate totam
societatem verbis turpibus vel iuramentis
vel detractionibus maculat. Et sicut chorda
de pelle lupina in cithara: totā melodiā cor
rumpit: q2 sicut mercator in nundinis mer
ces suas aperit ꝛ ostendit: ita mercator dia
boli in societate merces cordis sui ostendit.
Nam ibi ex abundātia cordis os loquitur:
iniuriosi luxuriosa et inuidi maliciosa: ꝛ sic
de alijs loquitur. Et hoc est quod dicit bea-
tus Gregorius in pastoralibus: quod lepte
lenticie nundine sunt diaboli: in quibus nun
dinis diabolus per mercatores suos qui
alios ad similem inclinant culpam multos
lucratur. Sicut patet per exemplū. B.ij.16.
quia quilibet conatur socium sibi similem
facere: sicut patet. S.viij.x. in fine. in quo
prius frequenter preualent: duȝ socius socio
in malis condescendit ne displiceat: sicut
Adam condescendit Eue. C.ij.2. Sicut eniȝ
tunc mala societas Adam decepit mulieris
sicut patet per hoc quod dicitˀ Gen.iij. Mu-
lier quam dedisti mihi sociam dedit mihi et
comedi. Et Petrum mulier christum nega-
re fecit Matth.xxvi. de quo dicit Remigius
videte quam noxia sunt prauorum homi-
num colloquia: qui coegerunt Petrum apo
stolum negare dominum: quem inter disci-
pulos iam fuerat dei filium confessus. Sic
adhuc mala societas ꝛ specialitˀ mulier mul
tos decipiuntˀ: sicut Adam et multos suis
colloquijs christuȝ negare faciunt de facto:
nam talis societas aspectus ꝛ loquela ta-
ctus ꝛ cohabitatio est morbus contagiosus
sicut lepra ꝛ infectiuus sicut aer malus: si-
cut patet per auctoritatem beati Greg. D.
vi.7. Et sicut tactus picis de quo Eccl.xiij.
Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea: et
qui cōmunicauerit superbo induet supbiā.
Sic amicus stultorum similis efficietur eis
Prouerb.xiij. Hoc nanq̃ quotidiano vide- 6
tur experimento: quod videlicet innocentes
ꝛ recti: qui tanquam lampades clare in reli
gione ponuntur: ex mala societate tanquaȝ
ex oleo corrupto efficiuntur nigri: ita quod
non retinent ignem. Ita qui ex societate ma
la veniunt ad facta que nunquam venissent
qui omnes conuersantes vt alios sua con-
uersatione inficiant. Primo signatur p ignē
quia ignis proxima sibi igniendo sibi assi-
milat Sic ꝛc. Unde Apoc.ix. Vidi inq̃t ego
et qui sedebant super eos habebant loricas
igneas ꝛ de ore eorum procedebat ignis fu-
mus ꝛ sulphur. Equi sunt peccata ad infer-
num portantia. lorice malorum colligatio-
nes igneas: ꝛ de ore eoruȝ procedebat ignis
blasphemie ꝛ iuramenti ꝛ sulphur turpiuȝ
verborum ꝛc. Secundo comparantur aque 7
pro tanto: quia sicut aqua citius ignem ex
tinguit: q̃ ignis aquaȝ calefaciat: ita mala
societas citius malos facit q̃ bona bonos.
Una nāq̃ fatua mulier decorata suo aspe-
ctu ꝛ loq̄la cuiˀ centū ad ɔcupiscētiā malaȝ
cōuerteret q̃ optimus hō sua pdicatiōe vigin
ti ad cōcupiscentiā bonā ꝛ desertioneȝ mali.
Et cā est intrinseca: q2 sensus ꝛ cogitatio hu-
mana pna sunt ad malū Gen.viij. Et cā est
extrinseca: q2 illi q̄ trahunt ad diabolū pro-
mittūt munera vel illi q̄ trahuntˀ sperāt ha-
bere delectatiōes. Tales non aduertunt q̃
necesse fuit Petrū societatē illā q̄ ipsum ad
negandum induxit deserere antequā veram
ageret pniam ꝛ ad discipulatū reciperetˀ: si-
cut patet Math.xxvi. Egressus inq̄t foras
fleuit amare. Unde Remigiˀ. Qui in atrio.

Cayphe sedens non poterat agere penitentiam regredi ut fortas de impietum consilio ut paulde negationis fedes amarto flentibus laue. Et quo pater quantum nocent societates malace quantum iuuat recedere ab eis. Ideo dicitur Sec. vi. Discede ab iniquo et deficiet mala abe te. Et pioner. viii. Cui cū sapientibus graditur sapiens erit.

Ar.iii 3 Scribo articulo primo patere qd societas mala est perniciosa: quia a deo displicet. Ob enim deo displicet ram societas trahens mali ad malum patet quia bonus pater odit tra benteni filium: sum ad malum ludum vel ad luxuriam &c. quam etiam tractus affensum prebens: sic et pater per filium qui magnam societatem habet mobilitatem ad patrie fin &c. Quod si fecerit: patet qd societatem amittit deo: quia societatem habeo cum malo. Unde dicitur Deu. xxi. quod ordinent peccatum filij: sed ne habeant societatem malefum. Et si contra fecerint. Sequitur. Trafcetur furor domini contra eos et deleat te cito. Sicut patet. 4. paralipo. xix. de Josaphat qui in similio deo placuit: tamen qua cum Achab malo societatem habuit: propheta a deo missus ipsum reprehendit dicens. Impio prebens auxilium: et his qui oderunt deum: amicitia coniungeris: idcirco iram dei merebaris. Et. 1. Machab. xi. patet quod Judas Machabeus in primo bello occisus fuit: postquam cum Romanus se eis adiunxit: quia eis referens: scribit remissis in Romanis: ut essent in memoriale societas: 7 pacis. 1. Machab. viii.

Ar.iv. 4 Et qua patet hystoria. quod malorum societas est pernitiosa: quia ducit ad penam.

5 Circa causas declarationem sunt tria notanda. Primo intentum. Secundo ostendetur quod postquam ad penam ducuntur tanq; ingrati non iuuant. Sequntur tertio ostenditur quod societas talium est fugienda.

Circa primum sunt tria dicenda. Primo q̄ ostenditur intentum. Secundo ad hoc: adducentur exempla. Et tertio redditur rō. Quantum ad primum intentum est: quod pater societatem malorum bonī affligantur temporaliter: quando q̄ etiam eis nō affentiendo. Sicut patet quando de his qui in societate inuenti latronum incarcerantur: et forte suspendentur. hoc nanq; ostenditur Ti. v. arti. ij. per totum. Et confirmatur Jo. vij. vbi de populo dicit de. pper Achan qui culpe deinfuerunt. Non ero vobiscum donec conteratis illum qui huic sce leris reus est. Sequitur. Non poteris stare contra hostes meos. Sicut patet cotra hay

bi omnes fugati fuerunt propter illum ex aliqui occisi. Temporaliter vero vero etiam ter tunc cum eis affligunt ut quando eis dominantur. Exemplum hoc ostendit de arthon bus de aliis reclus simul ligatur in quibus vidimus quod una cadente alia cadit. Ratio horum est: quia dum alloys fcte tum uiligunt: societatis illoti conformunt unta canonem qui dicit quod conformedi citur qui peccati amabilem se prebet. Ille xvij. ti. iniuncto. Et sine scrupulo societatis occisio non est dicenda: nam qui non nititur obuiare. xxxvij. dist. cetos: et male senten. exco. ffete. Talis nāq; est qualis spo rem meretricare. Judic. vii. Quantus 29 vero ad secundā partes patet quia amicus qui tus placet alijs affociatus: quod alij facilis incurrant spiritualem: et ad locas frequen ter fuadere: per hoc patet quare quotidie ster mouuntur vel spiritualiter vel tpaliter modo quidam mortem sū incurrerint eo ap tho dere linquunt re. Quantum vero ad tertiam partem. Scilicet quare nō sufficit re cenatur copulari: vel antequā ipsa plena lium fcrore amicitia cōiuncius est ad hoc conuertere non posse: vnquā tum sanctas fi dere: vt multas habebo socias: nisi pof ceas mitigare. sicut Job. xxx. Frā fui dia conamur focias trahunt. Secundo ad pertant q̄ non minus ardebit: qua plures pedunt. Quantum ad secundas partes iungo articuli mali qui bonos pugnerent: ne. Octauo omnium lordegoli pena oibus possunt: nec eis similes efficere: quod fugiūt ditur y percutiūtur: tapena periculis fruit societates sicut lupus e vulpes canē e puer regnum. Tertia malitia non venit ad finem ex ad argumentum opus eius. Job. iii. et. Et fic mentionem: propheticam e malefactiones: iam in hominibus homo fibi similis socia tur. Ecc. xiii. quarum quelibet ex alia dependet. Nam ex

6 Ex quibus apparet q̄ ex his quibus affo hoc q̄ omnia talia superfluit q̄ animas fit a diabolo inuenta: sequitur rationabiliter ciatus: conditionem propria eis. phibitiones: quibus sequitur super cō cognoscere potest: quia ex quo similia sibi rarum facientes r talia illicita exercentes similē affociatur: conditiones vides illius malefactos. Quantum ad primum patet affociatur: quasi in specie conditionem q̄ omnis fortilegi ara r species fit a diabo potuit. Id est alteri similes videre potest. popium. id est alteri similes videre potest. Sicut enim naturaliter omnia non abhorrent fcteria mentum: hoc q̄ similem habet conde natore. Dec inquit vanitas magicarū artiū nem. Sta in proposito. Et sicut terra vo fcrore potest: q̄ quis alicum comedit et tercrarium odie plurimis fcelus inualitur: hoc q̄ eo fendum alterius qui humi modi quandam fcientiam fanorum r mysterij condit. Et sentit. Ita si vna alterum re nē per inuentiones eorum muenta sunt arti gnauit: signū est q̄ in vicioſus sit. Et hoc ctam signum est in quocunq; qui eruntno spiritu: augurationes r ipsa que dicunt: ea sis. fcte tales vite idiotum r affectione r nisi. bo manus diuinum videntur: ut necromam correctionis focia tum: quia sm Aug. lib. ij. cia r necromantia. Sed de hoc vltimo ver contra permenianū: r habetur in iure cano quę per demonem videntur artes: ad compa nio. xxiij. q. iij. ita planectipiatur. Qui ma rendum et ad respondendum ad interroga los focium: aut commundo aut fauendo. tatiq; r aliter non videntur velle vera dice

re: nisi ad hoc artarentur dictis vel factis incantatorum & coniuratorum: postquam etiam eis comparuerint quasi inferioribus & ad faciendum imperium illorum obligantur. Sed non videtur verisimile: quod demones artem inuenissent: vel hominibus tradidissent per quam homines qui eis inferiores sunt natura eis imperassent: quia non videtur stare cum superbia eorum quod velint subesse vbi possunt preesse. Cui argumento respondetur per Aug. de ciui. dei. lib. x. c. xi. Quicquid inquit demones faciunt verbis: signis: pertractionibus: aspectibus & huiusmodi: totum ad ludificationem faciunt hominum. Ex quo patet quod sicut artem illam ad hominum inuenerunt deceptionem vt homagium ab eis haberent & seruitutem ad multorum perditionem. Ita fingunt se per artem illam astringi vbi non astringuntur: vt maius habeant homagium & diligentiorem seruitutem: & plures supplicationes & inuocationes & oblationes speciaiores: quales eis dant quando non statim veniunt. sicut patet. iii. Reg. xviii. vbi sacerdotes Baal quando Baal non statim affuit: inciderunt se lanceolis vt sanguine perfunderentur quia demones secundum magistrum in historia scholastica super locum illum: multum oblectantur oblatione sanguinis humani. Non enim artari possunt per virtutem vel potentiam hominum naturalem: cum sint natura hominibus superiores: nec per virtutem sanctitatis vel miraculi. Sicut christus et alii sancti leguntur eos artasse: quia coniuratores & necromantici sancti non sunt: nec miracula facere possunt. Nisi forte dicere velis quod artantur per inuocationem nominis dei. Sed hoc stare non potest propter duo. Primo quia coniurati per nomen dei a malis eis non obediunt: sicut patet Act. xix. vbi quidam exorciste leguntur demonem adiurasse per Jesum quem Paulus predicabat: quod exiret de homine obsesso: quibus respondit: Jesum noui: & Paulum scio: vos autem qui estis? & insiliens in eos verberauit eos egregie: & incussus est timor omnibus exorcistis: vt non auderent amplius demones in hunc modum adiurare. Secundo quia hoc dato adhuc prior staret dubitatio: quare videlicet voluerunt in arte illa tradere: quomodo per inuocationem nominis dei artarentur. Relinquitur ergo quod artari fingunt se vt plus decipiant. ¶ Ex quo rationabiliter sequitur talis artis prohibibitio in diuersis sacre scripture locis. Primo Leuitici. xix. Non augurabimini neque obseruabitis somnia. Et iterum eodem li. c. xx. Anima que declinauerit ad magos & ariolos e. fornicata fuerit cum eis: ponam faciem meam contra eam: & interficiam eam de medio populi mei. Item apostolus Gal. iiii. quibusdam talia obseruantibus scripsit dicens. Dies obseruatis & menses & tempora & annos: timeo ne sine causa laborauerim in vobis. Item dominus ait discipulis Act. i. Non est vestrum nosce tempora vel momenta: que pater posuit in sua potestate. In iure foro canonico talis ars est prohibita in multis locis: & specialiter. xxvi. q. per totum: vbi etiam q. vii. non obseruetis adducitur Aug. dicens. Non obseruetis dies qui dicuntur egyptiaci: aut kalendas Januarii: in quibus cantilene quedam & comessationes & in quibus adinuicem dona donantur quasi in principio anni boni fati augurio: aut aliquos menses aut tempora aut dies aut annos aut lune mensis solisque cursum: quia qui has obseruat aut consentit obseruantibus: magis ad suam damnationem tendit. Dies egyptiacos qui adhuc intitulantur in quibusdam kalendariis: quod obseruant nolentes sibi minuere: secundum gl. sunt: quos egyptii inuenerunt vt qui aliquod opus tali die inchoaret: malum exitum haberet: quos christiani mali obseruant. Predicta etiam sunt contra illos qui vxores ducere nolunt nisi crescere luna. In lege vero ciuili tales artes prohibite sunt. C. li. ix. ti. de male. & necroma. per totum: vbi tales malefici vocantur. Ex quo patet quod artes illorum per consilium malorum angelorum sunt inuente. Ex quibus duobus tanquam ex duobus premissis sequitur conclusio. Omnium illis vtentibus vel consentientibus dei maledictio cum illo lucifero cuius & medici sunt. Nam habet anima medicos viros videlicet spirituales. Et natura suos. Et diabolus suos habet medicos & prophetas a quo salarium accipient: quia & cum illo primis parentibus volunt diuinitatis eius iura attribuere. Namque sanitatem & futura prescire solius dei est & cui ipse voluerit reuelare. xxvi. q. v. c. i. Et Esaie. xli. Priora & nouissima annunciate mihi: & dicam quod dii estis. Quod etiam conferre sanitatem propter naturalem vsum ad sanctos dei pertineat. patet Mar. vlt. vbi de sanctis tantum loquens dicit. Super egros manus imponent & bene habebunt &c.

¶ In quo error conuincitur carminatricum: que nec sunt fideles nec sancte nec munde: nec propter deum sed propter temporale lucrum: super egros manus imponent. Circa quorum dicta & facta & doctrinam est diligenter considerandum secundum sanctum Tho. in summa q. xcv. arti. ii. Utrum videantur naturaliter posse effectus causare: & si sic non erit illicitum. Si autem naturaliter non videantur Ar.

posse tales effectus causare consequens est quod pertineant ad quedam pacta cum demonibus inita: vt patet per Aug. xxi. de ciui. dei. Errant ergo tripliciter in dicto: quia mendaciter dicunt se posse talia facere. i. sanare: vel res perditas inuenire & sine peccato: vt alios eis credentes decipiant: & miserum victum lucrentur per mendacia: quod per hoc faciliter perpendi potest: quod tali talia dicunt & faciunt intentione: quia apud aliquos visum est: quod nolunt aliquid facere vel dicere: nisi aliqua certa eis portent sicut panem farinam sal & huiusmodi vel pecuniam. Omnes etiam illa arte vtentes vt communiter sunt indigentes: ex quo presumitur quod artem illam exercent propter lucrum acceptum vel speratum. De istis ergo specialiter dictum videtur illud Michee. iii. Prophete eius in pecunia diuinabant & super dominum non requiescebant. Secundo errant in facto carminationis: quam non faciunt cum herba medicinali: sicut medici corporum: nec cum symbolo & oratione dominica vel euangelio Matth. sicut Barnabas. Et si orationem dominicam dicant: non tamen in ore illorum sanat propter duo. Primo quia aliqua nomina ignota & etiam dicta falsa admiscent: sicut patebit infra. e. c. arti. vii. vbi agetur de illorum responsionibus. Secundo quia illud quod faciunt est contra prohibitionem legis diuine: canonici & ciuilis: sicut ostensum est arti. i. Et contra doctrinam totius ecclesie. Ergo si bonum esset quod faciunt: cessare tamen deberent propter tot prohibitiones: & ne factum illorum ab aliis in exemplum vertatur perniciosum. Tertio errant in doctrina. Uel quia docent ibi inueniendas vbi inueniri non possunt: & a talibus asportatas qui illas nunquam asportauerunt: & sic illos diffamant: & odium inter illos faciunt. Uel quia docent aliquas res vel ignotas literas circa collum vel in bursa portari vel in capellis vel in vestibus ligari vel consui: vel forte res notas & alias obseruationes de eundo ad certum locum: vel circa certum locum tot vicibus: vel ad dandum tantum vel faciendum aliquod tale: per quod rem perditam vel amorem vel sanitatem recuperabit vel continuabit vel propositum suum in omnibus obtinebit: vel de dicendo aliqua: cum certum sit quod omnia talia dicta vel facta naturalem efficaciam non habeant talem effectum producendi: manifestum est quod omnia talia dicta facta & docta sunt superstitiosa & illicita et tanquam idolatria & infidelitas ab omnibus spernenda: cum his qui immolabant hostias suas demoniis Leuit. xvii.

¶ A quo errore & deceptione. Primo non sunt immunes: qui aliqua scripta circa collum portant: in quibus sunt aliqui characteres vel nomina ignota inscripta: quasi essent magna dei nomina vel angelorum. Quia sicut dicit Chrysost. Multi confingunt aliqua nomina hebraica angelorum: & scribunt & alligant que non intelligentibus metuenda videntur & etiam cauenda sunt: ne aliquid falsitatis contineant. Crucem vero & verba euangelii sine aliquo fermento admixto portare licet: ita tamen quod non credatur: quod diuina verba vel crux minorem habeant efficaciam si verba alio tempore scribantur quam dum euangelium in ecclesia legitur: vel quod crux minus habeat efficacie: nisi fiat dum passio legitur. Illa namque predicta nomina que credunt vel dicunt esse dei vel angelorum dum ignorant que sunt nomina: possunt esse demoniorum. Si ergo nomina sunt diaboli: nullum inde portans bonum consequetur effectum nisi peccatum: quia illa contra prohibitionem portat ecclesie. Nec characteres illi ignoti: in quibus habetur species in modo protrahendi vel etiam imagines quas astronomicas vocant: aliquem effectum ex se producere possunt: & si aliquem producant: erit propter causas tangendas infra. e. c. art. vi. In illis namque tacita habentur pacta cum demonibus: secundum sanctum Tho. in sum. q. xcv. arti. ii. Secundo qualiter decipiantur augures: qui in sternutationibus vel vocibus diuinant auium: ostenditur per exemplum fatue mulieris: de qua fertur: quod ad mortem infirmata nullo modo confiteri vel sacramenta recipere voluit ecclesiastica dicens se adhuc per quinque annos superuicturam: quia audiuit cuculum quinquies sibi ad questionem de vita respondentem: credens per hoc sibi de vita adhuc quinque annos superesse: & sic decepta: mortua fuit: credens per auis garritum scire quod deus noluit prophete reuelare dicenti. Et numerum dierum meorum quis est: vt sciam quid desit mihi. Tertio qualiter ab ista deceptione non sunt immunes: qui in obuiationibus vel strenarum dationibus: quas venditores considerant qui primo mane nihil mutuare volunt: antequam aliquid vendiderint vel strenam acceperint: credunt quod sic melius lucrabuntur. Sed ex mala illorum credulitate damnum lucrum vero nunquam habere possunt. Exemplum ad hoc habetur de quadam muliere se signanti vt fertur in mane cum sacerdoti obuiaret: que respondit interroganti causam quod hoc fecit: ne aliquod infortunium illa die accideret

Ar. iii. 4

Exem.

Cuculus.

Exem.

ei. Cui ille: credis q̃ penna nihil contingat: plum primo ad hoc habet a beato Sacrifi. quia mihi obstabat et illa tunica inde. Cui ille. Hoc quod quis habebat sub modo illo: nescira fecit vix sicut credidistima vestis. Peccat nanq; q̃ hui⁹ modi rei habebat in fortunium: quia mihi obuasti: q̃ somnia sua euigilas diuina barre finxit. & vpham q̃ scapulas applebat in somnis per ipsum in diuinatione somnios suorum et iuuosum. Nemo: fiat ita sicut credidit. Cōsideo decepere quod verum est. Qui quidē Matth. xvii. Cece infidelitas sua tantū sibi nocte somnii quod videras interpretabat nocuit: sed et sine infidelitate obuisse nec q̃ lōga sibi superesset: p qua magna pecunia et obtinuisse quide cū in alio⁹ ratio⁹ mutare credatur. Quia congregata May si qua facta fecerunt infidelitas tecar inopinate v vita z pecunia pulsa. Ita ergo infidelitas fua fit fecerunt: dānū habebis sine in per etiam in Italia quidā fatis somniator. fidelitate nunq; iungit infortunii: z sint somniabat: q si quidā occiderer hermitā; fideles vtar. Infidelis vero infidelitate talis crōli: fecerent vtar. Cui cū quo dā die interrogaret ftātia; iuuenti enemia: nanq; inde a deo re: ais somnia sua e diuinationes ficte portabis emolumenti. Quia sin Chrysost. re fole barum quab⁹ etas aliqñ sin diuina. Iudea deo nō est pacem cum hac crim nenō vera stat. Rore inuenerat vt in fine nec nibus. Nota de ista materia z quare plus perer. Cū aūt ipsum occidisset cap⁹ fuisse runt obuiare bonis q̃ malis. 3. 1. 1. Quar debat. Demones enim videtes holes talis vo specialiter etā nunc cōsideratos cōsiet: deditos diuinationi⁹ illis somniantib⁹ fic lationes in quibus aliqui decipiant aliqui illusi somnia stop. adimagi nascant: z asserēres q̃ necesse est eos tales tiens eis ptingit sin diuinationib⁹ etiam esse quates habuerit cōstellationes dece demones in cotidianis illop. positur sit per pium Eccl. vndi Aug. v de ciu. de. c. 19. dis duas vt res diuinationes quas habet fe cengi; q nunt geminos concepos. z nros ut credidertis fatis eos pugnet magn sub eadē cōstellatione: quotiū vnus fuit falēr q vey fic habebit sem⁹ decipiunt. et masculus alius femina: cum in semo maxi sicut de Deut. xiii. Si cor somnios interfuit ma fit corpoū diuersitas. Eadē etiam in C Cuius a magna ad hoc habet p̃ dixi stantia post sert in vtero⁹ de efau z Iac q̃ diabolus sic intrat multos decipere de cob⁹. Inde cris. vii. oste dit ide in alijs quenter pnat eat per deceptiones quas fa rebus tam naturalibus q̃ voluntarijs: q̃ et vigilantibus. Cuz enim in vigilātibus, hato q̃ vno die e tempore incipiant aliqui ratio magis vigeat q̃ in dormientibus. q̃ semina re z plantare ewores diuerenq; ita vigilātes per vubiū z equiuoci loquāt se accadat inter illa duo certam videm⁹ per- cipere coneē z pulsat eas mirū est fi dele fa barū e animalium z fructuū. Nam spe cē quos vnus dormiens: mariter q̃ nun vigile tingit q̄ vna para frumēti comedit ab aut credentibus. Sed vigilātes frequēter in bus: alia colunt ab ēngines: e q vnus de bia otacula z rīsa decipit. Sicut pr̃ pano vrote gaudet e alius dolet: e ifi fub vno per hoc q̃ recitat Aug. de ciui. Dei. de. fato z cōstellatione fierunt grana semina- rho rege grecoz q̃ silente Apollin. de hoc fa ta e vroce accepte. Falsitate erg⁹ omnino to fumino inter ipsum et Romanos. Cui- talium generationum facre scripture ofien le. Dico te p̃ virthe Romanos vincere posse. dit auctoritas Eccles. Cōsimuit q̃ volunt in q̃ posses in vno bello vbi debuisse p alio hoīem e reliquit eum in manu consilij sui; vicit. Et scrīpsum pro vtraq; parte confirmes- adhcret et mādata z precepta sua. Si volue re ponit. C Secundo idem ostenditur per Ecc. ris mādata custerare conseruādum te- phronium contentum in chomica romanor. Apposuit nobi ignes z aquā ad quod volue pontificum de illo qui dabatur pregnans ris porrige manū. Et quo patet q̃ libertat ē faciens respondum ab eo habuisse mah voluntatis e nō necessitat cōstellationis moueretur angelo gratie intrarēt hierusa opera secundū meritoria ei⁹ gratia z deme lem qui hoc intelligens de muitarent ecde ritoria sine gratia. sia. Ar. iiij C Circa vero deceptionem que fit in appeti te decipiūt in mūdo. C Tertio ide pt̃ p hoc

Sortilegium S rj

illo decepto qui predicet mortē Antigoni in praga si tamen certo dicaß ei⁹ pdicta sint ligere: ab posse pretingere: q hoc ille multi bilabatur q̃ ei die in loco alio q̃ sic voca- bat occisus fuit. Si ergo hoc decipit vigilā- tanq̃ dormiēs: q̃ somnia multoties ve- referunt. Eccl. xxxiij. De quibus si Sap. vii. Vanitas somniorum malotum turbabun- tat eos per illusionē vig⁹ z deceptionē illo- rum qui sine fide z spē dormiūt. vii. Mor- tal. super illo Iob. vii. Terrebis me p somnia z per visiones horrore concutiet me. Se pe ipse malignus spūs qui per somne pte- sentie vite vigilātes percipit: p̃ spera etiam dominēt⁹ p̃mittat. Et quos formidare ad- uersa cōsiderantes hic parum sommi ima ginib⁹ pturbant q̃ndoq; indicerā intentes pueris qualitate affectate dig; aut ipse fal- lenans aut timore depumit. Iunditat. Licet vero sic dos deceptore nra fēmē ifi qualiter mit in his quos vigilātes decipit. Sicut p̃s per hoc ds sequit. Quos aūt vigilātes nō supe rat eos dominēs grauius impugnat. Nec autem pdicta sin fanto benigne permit tit me in electop. cotidius ipse fallē a pallio sis premio somnia vacet. C Quārā ad se cūdā pars huius articuli: hic obuiare vi- dent exipla Pharaonis: Ioseph: z pincer nes z principis pistop: z Nabuchodonosor: z Danielis: qui somnia obtenuit se signifi- nec de hoc vt reparant. In quibus insuper exemplis oste dit: q̃ somnia nō sunt vana: quia omnia predicta somnia magnum ha buerunt effectum sequitem. Quibus respō dere potest per dicta Sancti Thome in sum. q. xcv. art. vi. quia predicta somnia ex diui na processerunt reuelatione: sine per ange lium de obarione. De quoper hoc sequi- tur: quod fides adhibenda sit somnijs no- stris: q̃ ex eis diuina non procedunt reue lationes vel saltem si procedant hoc ignora mus: quia hec habentes Joseph vel Danie lem qui interpretetur. In quo casu omnia somnia sunt diuine ordinationi beri: nisi q̃ndoq; si vetitis sine vanis effectum signi cantem: non minus cuentem: quod dis in deum proficiscit mala ex tali fide proueni re possit quod deus sententiam de se datas annis executionem demandare ut reuocare fiende Sychia regis z de minucia. Si vero eorum sic omnino vis somnijs credere: si bos na tibi a deo offendunt: ut per eos re mala credulitate sequente ea impedire: quia cre dis ostra prohibitionem apostolicam ait. Nolite omni spiritui credere et pro tūs fe quunum. Damasfem malitiose quo dicit. q̃i

para. xxxij. qui obseruabat somnia: quod inter alia mala eius nō minore arcturi ma lum non effet. Si vero in alia fint z damno fa: deus tibi contingere permittetur; sicut credis: quia ita etiā in bono meritio fuit cen gentibus: z fide formata permittit contin gere sicut credunt. Matth. viij. Sicut credi disti ita fiat tibi. Et terum Matth. ix. Luce pvij. z Marci. v. fides tua te saluam fecit. Et in malis demerita fua e delectatione ei gentibus: etiam contingere permittit sicut credunt. Et hoc aliqui experīti sunt qui in ira uentute dū ridebant credidebant somnijs e diuinationibus aliqua habuerunt somnia eg nibus fcuerunt: qui eis in crastinum fuit furnit. Sed posset quācunq; ex qua parnali lunt de eadem somnijs nihil qua neruntur tunc nullus solutus sequebat effe ctus. De somnijs ergo z quibusdam aliis q̃ communi solucutionem veltram proiicien tes in cum. s. pteri. v.

Art. v. s

C Quac insuper illusione decepit. sunt mulie resque in hac parte magis inuenit cul- pabiles q̃ viri: que dum se rapi a quodas populo et duci ad loca quedam pulchra et ionota que etiam dicunt se cum eo equita re per multa terrarum spacia in tempeste nebris silentio: et loca plurima pertransi re: z qua es credunt: z q̃ loca quecunque etiā ea exeunt z intrant ad limina. Circa que- rū deceptiones declarationē duo sunt esten denda. Primo nanq; ostēdet per auctoritas tum iuris canonici z doctrine ecclesie: q̃ talo illusiones quas credunter sem vigili tibus sunt eis dormientibus. Secūdo ostē dit: q̃ fine fiat eis vigilantibus sine dor mientibus: quod non debet: equia a pia ria fit malignō. Primum patet ex Decreto concilij Ancyrā. xxvj. q. v. cpi. cop: vbi post prophetinone cunctis: fouligesq; post etas echoriationem epi: copis et sacerdotibus fa. cras q̃ pueli hoc vna de pterbatibus q̃ p̃ virtibus exterpent: fabuligit: deos. Illud etiam non est omittēdū: q̃ quedā sceleratę mulieres retro post Sathanā conuerse de monum illusionibus z fantasmatibus sedu ce: frequēter se p̃stitue eum diana nocter ne hora dea pagano: q̃ di bvordiadeę numinera multitudine multerum equita re sup quasdā bestias: multaq; terrarum spacia pr̃sire in espēte noctis silētio ec. Sed vinā de solent pr̃stitia sua pertisent z non multos fecum ad infidelitatis interi tū perdurtifert. Et parū infra. Siquidem ipse sathanas qui transfigurat se in angelū lumen cum multitudine mulierum equita

perit: et hãc per infidelitatẽ sibi subiugauerit: illico transformat se in diuersarum personarum species atque similitudines: et mentẽ quã captiuam tenet: in somnis deludens: modo leta: modo tristia: modo cognitas: modo incognitas personas ostendens: per deuia quecumque deducit: et cum solus spiritus hec patitur infidelis homo nõ in anima sed in corpore euenire opinatur. Et cito post paucis interpositis sequitur. Quisquis hoc credit infidelis est et pagano deterior. ¶ Quantum ad secundam partem huius articuli.
9 Si omnino instare velint: quod hec eis siue in corpore siue extra eueniant: necesse habent concedere quod a spiritibus fiãt malignis propter duo. Primo quia eis nocẽt. Secũdo quia eos a nocumentis non liberãt. Ratione primi est aduertendum quod in alio seculo nullus populus esse credit: nisi bonus vel malus: bonus sicut illi in celo vel in purgatorio: mali sicut demones et dãnati. Sed primi eis non possũt sic illudere: quia ipsimet fatẽtur: quod eas verberãt vel infirmas faciunt interdum: quãdo cum eis loquunt̃ boni aũt post mortem mali nõ faciũt: nec dicere possunt quod sint ale dãnatorũ: quia ille in inferno sunt: et exire nõ possunt ad libitum. Ergo concedere oportet quod sint demones: vt illa mala doctrina etiam alios in mala fide errare faciant et tam mortuos quos damnatos asserunt: quam etiam viuos quos dãnandos prenunciant diffament: et vt ab eis quibus loquuntur aliquod sacrificium habeãt. Hoc nãque cõfitent̃ quod ab eis quãdoque cibos vel panes petunt tanquam indigentes: et quãdoque eis talia dãt: vt illos etiã ad dandum alliciant. ¶ Secũdo illas a nocumento nõ preseruant: sicut patet per exẽ-
Exm. plum de muliere que sacerdoti de huiusmodi ducatu confessa dixit: quod nulla clausura sibi obstare posset. quin statim per auxiliũ et inuocationem illius populi esset vbi vellet. Tentabo inquit sacerdos: et omnia firmans: et baculum in manu accipiẽs et ipsam egregie verberare incipiens precepit quod exitum quereret. Quem cum inuenire nõ posset: fatere necesse fuit quod tam illorum auxiliũ quam ars in necessitate sibi defecit. Ex predictis ergo patet quod necesse est fateri quod in malo statu et a demone aliquo modo possessi sunt vel propter defectũ baptismi vel confirmationis vel bone vite.

Ar. vi. 10 ¶ Sed si ita et mirabile videt̃: quare effectus diuinationis et incãtationis aliquando veraciter euenire videntur? Circa quẽ articulũ duo sũt dicẽda. Primo ostẽdit̃ quãtũ diabolus decipiat et quare? Secũdo quãtum deus permittat et quare? Quãtũ ad primũ: diabolus tantum decipit secundum Aug. li. x. de ci. dei. c. viij. quãtum deus permittit et nõ plus. Sicut patet primo per exẽplũ de gestis beati Grego. de quo fertur Exm. quod cũ vellet quendã potentem de roma lurtuosum castigare: duo necromãtici illius potẽtis prece et precio inducti: coniurauerũt demones ad tantum nocendum beato Gregorio quãtum possent. Cui amplius nocere nõ potuerũt quam eius equũ vexare: cum supra pontem tyberis equitaret: vt equus ipsum in flumine precipitaret. Sed signo crucis demones fugauit: et equũ sanauit. necromãtici vero ceci effecti totã recognouerunt veritatem. ¶ Secũdo idẽ patet per hoc quod scribit beatus Exm. Gregorius. ij. dial. quod vicz campan: illã beati Benedicti fregerũt: quod libẽter plus fecissent: si deus permisisset: sicut ostẽdit idẽ beatus Gregorius. li. iij. dial. c. xvij. per hoc quod nec porcos intrare potuerũt nisi permissi. Causa vero quare diabolus tantum decipere nititur est hoim perditio: propter hoc tã multipliciter hoibus vel in forma hoim mortuorum: vel in quibusdã alijs apparent. Sicut expresse patet per hoc Exm. quod in vita legit̃ sancti Germani: quod transiens per Lombardiam et in domo cuiusdã hospitatus: matrona sibi narrauit: quomodo amici mortui venirẽt semel in ebdomada de nocte ad comedendũ cũ eis: quos dixit illa nocte vẽturos. Sctũs vero rogauit quod cũ illis loqui posset: quos coniurauit: quod dicerent qui essent: et quare illuc venirent: qui dixerunt se esse demones: et quod illuc venissent ad hominũ ludificationem qui eis cibum quasi homagium dederũt. ¶ Idẽ patet per hoc quod legitur in vita sãcti Bartholomei de Astaroth qui 11 Exm. hoies quos propter infidelitatẽ ledebat dimisit: vt ipsi se ab illo sanatos crederẽt. Quãtũ vero deus eis nocere permittat patet in Job et in omnibus alijs martyribus et sctis: et per quotidie in persecutione bonorum per malos quã per maliciam suã demones per malos exercuerũt. Sed quia sicut dicit Augusti. de ciui. dei li. xi. c. xxj. Deus nunquam permisisset creaturam malam: nisi vidisset bonũ inde venturum: sicut ex demonibus in hoim exercitationẽ. Et sicut dicit ibidẽ. c. xxij. Vermes et creature viles sunt ad decorẽ vniuersi: sicut color niger in imagine: non quia sit pulcherrimus in se: sed quia facit alios pulchriores. Vidẽdum est quare deus etiam predictas permittat illusiones. Aug. vero vult: quod deus hoc permittit vt illi qui talia vidẽt et audiunt probentur quales sint in fide. Sicut patet xxvj. q. v. nec mirum: in fine. Et ad hoc adducitur illud Deut. xiij. Si inquit surrexerit

in medio tui propheta: aut qui somnium se vidisse dicat: et predixerit signũ atque portentum et euenerit quod locutus est. Et infra Nõ audies verba prophete illius aut somniatoris: quia tentat vos dñs deus vester: vt palam fiat vtrũ diligatis in toto corde an nõ. Ecce quam aperte reprobat dicta tam facientiũ quam credentium quo dicunt: quod predixit euenire veritatem in verbis suis: nã rem meam perditam: vel sanitatem mei vel puerorum vel animalium meorum recuperauit: quare ergo est peccatũ hoc credere vel facere: vel quõ in spũ malo veritatẽ diceret: et quare est peccatum somnijs credere: nam inuenit somnia eẽ verissima: per illum arguit: quia sicut ex predicta patet auctoritate: quod ipsi ad deceptionẽ facere intendũt: aliquando vicz verum dicere: et effectum optatũ inducere: quia nisi aliquando hoc facerent: nullus eis credere: nec etiam somnijs. Deus aliquando facere permittit: vt probet suos in fide. Aliquando vero talia mirabilia illos facere permittit ad tps secundum August. de ciui. dei. li. x. c. viij. vt mirabilius postea vincant̃. Et ponit exemplum de magis pharaonis et deus excellentius honorificetur seu glorificetur. Sicut etiam patet de Simone mago: qui ad tps ascẽditur mirabiliter vt eius descensus esset mirabilior: et fidei catholice gloriosior. Nõ sequit̃ ergo veritatem dixit: vel euenit quod predixit: ergo nõ in spiritu maligno dixit vel operatur. Sicut patet tam ex predictis rationibus quam etiam per exẽplũ sacre scripture. Actuũ xvj. de Phitonissa illa a Paulo sanata: que questum prestabat dominis suis diuinando. Hec nanque mirabilia fecit: et verum dixit quando clamabat post Paulum et Barnabam: dicens. Isti homines serui dei excelsi sunt: qui annunciant vobis viam salutis: et tamen non in spiritu bono: sicut patet per hoc quod sequitur: dolens autem Paulus: et conuersus spiritui dixit: precipio tibi in nomine Jesu christi exire: ab ea: nõ enim abilla eiecisset spiritũ sanctum.

Ar. vij. ¶ Sed ad predicta multipliciter et irrationabiliter respondent. Primo nanque dicunt:
11 tam facientes: quam consentientes quod sancta verba dicunt dei et sancte Marie: et aliorum sanctorum et orationes multas. Quibus respondetur: quod cum verbis illis bonis tanquam cum melle fellita: verba et mendosa adiungunt: tanquam qui vult aliquem intoxicare: non enim dat ei venenum purum: sed mixtum cum bono cibo vel potu. Sic in proposito: et hoc patet eorum examinanti verbo carminationis: que quandoque sunt hec que sequũtur. Sancta Maria carminauit filiũ suũ a morsu alphorũ et a morsu holmi et coniunxit os ad os: et sanguinem ad sanguinem: et iuncturam ad iuncturã: et sic puer conualuit. Quis christianus nõ diceret ista verba mendosa et contra fidem esse catholicam: quia nunquam talis infidelitas accidit matri dei: quomodo ergo haberẽt potestatem saluandi hominem vel animal. Sed dicẽt: deus dedit virtutem verbis: verum est verbis veracibus et non mendacibus: et nõ verbis cuiuscunque conditionis dedit virtutem sanatiuam: sed vbi ordo vel sanctitas hoc meretur dicentis: quia sicut in verbis sacramentalibus effectus verborum plus ex virtute verborum quam ex sanctitate dependet proferentis. Ita econuerso in orationibus et verbis sanatiuis et ad miracula pertinentibus: effectus plus dependet ex orantis seu loquentis sanctitate quam ex verborum virtute. Sicut expresse patet de verbis christi et aliorum sanctorum. Ipsi nanque paucis verbis et orationibus mortuos suscitabãt: demones eijciebant: et infirmos quosque sanabant: aliquando imperando: aliquãdo deprecando: sicut patet de christo dicẽte. Marci. v. Puella tibi dico surge. Et petro Actuũ ix. Thabita surge: que verba si quis nostrũ diceret: timeo quod nihil inde veniret: quia habẽt efficaciam ex sanctitate loquentis quam in sortilegis et carminatricibus non inuenitur. ¶ Si enim sanctitate homines sana- 12 rent et iumenta: vel spiritu prophetico futura predicerent: vel spiritusancto furem dicerent: ad correctionem: tam viui quam mortui essent colendi: sicut alij sancti qui ideo sancti ab ecclesia habentur: quia hec fecerunt. Et tũc tota ecclesia erraret que docet: quod non sunt credendi nec colendi. Amplius si sanctitate sanant: quare dona exquirunt: quare pro amore dei non sanant: sicut Cosmas et Damianus. Preterea si sanctitate sanarẽt: virtus sanatiua specialiter cũ ossibus illorum et reliquijs remaneret post mortẽ: sicut et de alijs sctis cõiter legunt̃ plura miracula per eorum reliquias post mortẽ illorum facta et plures sanasse leguntur mortui quam viui: quod nunquã de sortilegijs legitur. Preterea aut sic sanant et veritatem dicunt et talia miracula faciunt in virtute dei et sanctorum verborum aut talia mirabilia faciunt in virtute et auxilio diaboli et verborũ prohibitorum. Primũ eis cõcedere magna est presumptio: hoc vicz quod deus eis hoc contulerit: quod maximis sctis pro magno munere cõtulit: scilicet vicz miraculorum et prophetie: cũ nec

minimo illis sanctis sint similes. Illi nanq sancti cu oibus alijs virtutibus & abstinentijs & munda vita et humilitate tale habuerunt: q fugierunt loca illa i qbus miracula fecerunt ne de laude ppli vana haberent gliam. Isti vo vbi maiore habent ppli laude & lucra: libentius se pferunt & morantur: quo facto etiam si sci prius fuissent: sanctitate illam amitterent qua sub humilitate no custodiunt relinquit ergo sm. Sed dicent: sanitatem co sequunt: sic forte sine illis fecissent: vel hoc diabolus facit a nocumento cessando: vt predictu est de gestis sancti Bartholomei. S. e. c. 10. Iterum dicunt: aliqn culpabiles de furto & hmoi veraciter ostendunt: & res pditas: qd mirabile est: nam demones qbus seruiut ibi presentes fuerunt: qn asportabant & abscondebant: qui aliqn veru dicunt aliter nullam fectam haberent: hoc naq per sanctitate: vel virtute vt predictu est facere no pnt: ergo p diabolu. Sed dicut no p diabolu: sed pulchrum pplm: nec a diabolo didicimus talia nec ei credimus: sed pulchro pplo: sicut. S. eo. c. 9. ostensum est: q tales demones sunt. Iteru dicunt facientes: totum periculu sup vos sit: nos eum nihil mali dicemus. Consentientes vo & requirentes dicunt: nos in deum credimus: si aliqd periculum sit: ipsi habeant. Sed consentientes & agentes pari pena puniendi sunt: & vnusquisq onus suu portabit ad Gal. vj.

Ar. viij ¶ Circa quoru tn penas & pericula. Primo de penis tractabitur sortilegoru. Secundo de penis credetiu & prebentiu auxilium consilium vel fauore. Tertio ostendit in q codi tione & similitudine ambo conueniunt. Quantum ad primu: pena illoru tporalis sm iura ciuilia. C. lib. ix. ti. de male. l. nullus. & l. nemo: est capitis amputatio vel concrematio. Et iuste quidem: qr si morte digni sunt qui per patria & diuersas villas vadunt corpora occidendo: ergo qui animas: essent ita digni combustioe sicut homicide suspedio. Pena vero illoru sm iura canonica patet ex verbis Augu. de ciuita. dei. xxvj. q. ij. qui sine saluatore. Qui inquit ea sectant si se non correxerint: ad eternam perditione tendunt in corpore vicz & anima: & hoc iustevt ab illo stipendiu recipiant cuius ministri fuerunt. Sortilegoru vero qrentiu auxilium vel consilium. Prio magna est infidelitas: quia infideles reputantur matres que pueris suis capita dolentibus vel alia infirmitate laborantibus preter pater noster: & credo in deu: querunt ligaturas sortilegas & incantationes. dist. lxxxvij. qm non. Scdo magna est stoliditas: qr hoc tn arte faciunt anime & fide eccle: q in nulla arte sit. Nam in oi arte credit illi q scit de arte: illa sicut ptz in dictu ne. Sed in hoc casu plus credunt vni vetule q vix rudimenta scit fidei: vel orone dnica vel vni teufatori narranti de gestis fatuis & mendacibus qua optimo magistro in theologia q semp studuit quo vera dicere potuit Et plus q oibus clericis huius mundi: vel doctrine eccle. Nam oibus docentib: de sortilegis non est credendu: & q pena eterna est parata petoribus. Et q tenedo dei mandata psperitate cosequet optata: non credut. De quo ppheta coquerit Esa. liij. dicens. Dne qs credidit auditui nro. Vetule vo dicente Iuliu: & q p sanitate & psperitate qua do vicz aialia moriunt vel bona elabuntur sic vel sic faciet credunt. In quo qntu errat. & quatu errarent si antichristus tpe illoru veniret: ostedunt in fide & opere precedentia. In mala naq fide errant: ta cito credentes in quo ostedunt q antichristo cito crederet q maiora eis osteder mirabilia. Iterum in ope errat dado p ope & artificio diaboli dona. Cu enim ostensum sit: q tales in virtute operent demonis: pns est q isti q eis aliq dant: pro artificio dent diaboli: & sic aliquo modo ei sacrificat: & ab eo cosiliu qrunt: qr supra dictu est q sortilegi secreta pacta hnt cu demonibus: & ab illis petunt cosilia. Cu ergo isti petant ab illis q petunt a diabolo: pns est vt et isti a demonib petant & cosiliu accipiat: qr q per aliu facit p seipsum facere videt. ¶ Tertio magnu est illoru periculum corporale: sicut ptz per exeplu Saul. j. Regu. xxxj. Et Ochozie regis. iiij. Regu. j. q infirmus dixit seruis suis. Ite cosulite Beelzebub vtru viuere quea de ifirmitate mea hac an non. Et deus p Helia ppham misit ei: dicens. Nunqd qr non erat deus in israel mittis vt psulet Beelzebub: idcirco de lecto: super que ascendisti no descendes. In qo dat intelligi exeplo q peius valuit qr aliu q deum verum consuluit. De Saul etiaz scribitur. j. Paral. x. Phitonissam consuluit nec sperauit in deo: propter quod & interfecit eum & transtulit regnum suum. Quarto magnum illoru periculum spirituali ptz per Decretum. xxvj. questio. v. si quis. vbi dicitur q si quis ariolos aruspices: incantatores obseruauerit aut philaterijs vsus fuerit: anathema sit. ¶ Quantum ad tertia parte huius articuli coditio cois est: q tam sortilegi q eis credetes libentius credunt & faciunt q phibent q que ab eccla docetur. Similes vxori Loth & vxori cuiusdam militis Epis.

rius q comedit de pirride in qua maritus venenu posuerat: & precepit ei i speciali: ne de pirride illa comederet. Cuius contrariu cu faceret mortua fuit &c.

Spei primo ostendetur emolumentum. Secundo fulcimentum. Tertio motiuu. Quarto impedimentum.

¶ Quantum ad primu emolumentu eius in duobus cosistit. Primo in hoc q omnia lucrat. Secundo in hoc: q nihil amittit. Primu ptz per exemplu fisci: qr sicut fiscus per legem vel consuetudine omnia lucrat: & de mebroz suorum: dano: sicut de pugna & verberibus & hmoi violetijs sibi lucru facit forefactorum & amerciamentoz & hmoi: sicut ptz. C. li. x. ti. de iure fisci. Et in. ff. no. eo. ti. per to. li. xj. Ita homo per spem oia lucrat: etia de corporis & mebroz suoz detrimento: quia qui bene sperat licet corpus atteratur: & membra omnes passiones patiatur: interior tamen homo: du propter istas passiones & corporis vel membrorum amissionem gaudia sperat eterna: ex omnibus corporis aduersis & licitis & virtuosis comodis omnia lucratur: dum omnia sperat. j. Cor. xiij. Secundum patet quia lucratoriz spes est: quasi ancora omnia spiritualia lucra contra fluct huius maris tenes. Sicut ptz per Bern. Si inquit seuiat mud: si fremat malignus: si ipsa caro aduersus spm cocupiscat: si exurgat aduersus me pliu: in te ego sperabo. Hebre. vj. Confugimus ad tenendam ppositam spem qua sicut ancoram habem aie tuta quia quasi ancora contra omnes tentationes & tedia: & specialiter cotra tedium desperationis tenet & psortat. P. v. 14. Nec tm tenet & psortat: sed ad deu erigit et porrigit omnia spiritualia bona: maiora premia p talibus mercib sperans & expectans. Vn beatus Gregorius moral. vj. Spes in eternitate animu erigit: idcirco nulla mala que exterius tolerat sentit.

¶ Edificium vero spirituale sic ad deuz erectum: spes apodiat ne cadat tanq columna fortis opus superpositum: & tanq baculus hominem in via lutosa ne spiritualiter cadat vel infirmetur: iuxta illud psal. xxv. In domino sperans non infirmabor. Huius autem columne seu fulcimeti ad deum erecti. Primum fundamentum est bonu opus hec enim patet primo ratione que dictat: quod ille qui seminat metere sperat. Secundo ex spei diffinitione: que est certa expectatio future beatitudinis veniens ex dei gratia et meritis precedentibus. Ex quibus patet quod quicuq vult recte sperare: oportet ta dei gratia q opera meritoria excogitare. Nam de aliter sperantibus dicitur Sapie. iij. Vana est spes eorum. Vnde beatus Gregorius. xxx. moral. Incassum presumit qui mereri deum in operibus renuit. De ista materia vide. D. ij. 15. Et. P. xj. arti. vj. Secundo spes istud opus spirituale nutrit & fouet. Spes que ex tribulatione consurgit. Sicut nanq qui sustinet dietam & sudorem sperat sanitatem. Et qui multa patienter sustinet aduersa pro potenti et bono domino: magnam sperat mercedem: ex qua spe opus suum dum in edificando est sustentat. Sic quilibet nostrum opus laboriosum libenter patiatur: dicens illud Thobie. iij. Hoc sciat pro certo omnis qui colit te et vita eius si in probatione fuerit coronabitur: si in tribulatione fuerit liberabitur. Corona enim pro tribulatione promittit: sciens quod sicut opus materiale cemento nutritur: ita opus spirituale in tribulatione spe coronationis et mercedis: iuxta illud. ij. Cor. j. Nos patimur vt spes nostra sit firma. Vnde beatus Gregorius. x. moral. Bonorum mens quo duriora pro veritate tolerat: eo eternitatis premia certius sperat: intantu quod si exurgat aduersus me preliu in hoc ego sperabo ait psal. xxvj. Cuius exemplo sitis in tribulatione spe gaudentes: ad Roma. xij. Hec est enim vtilissima doctrina: qd videlicet in bona operatioe & tribulatione gaudeamus de spe mercedis: quia secundu Augu. super ps. xij. Spes commodi furatur labores & metum abscondit periculi. Et sm Chrysosto. in quadam epistola. Omne opus leue fieri solet: cum eius precium cogitatur: spesq premij solatium est laboris Et secundum eundem Chryso. super Matt. Si quis viam laboriosam estimat: sue desidie est accusator. Si enim minaces pelagi fluctus nautis: si tempestates atq hyemes agricolis: si vulnera cederent militibus: si grauissimi ictus plageq pugilib leues videntur et tolerabiles sunt: propter spe temporalium commodorum: multomagis cum celum preparatur in premio vel ex presentibus asperitatibus debet sentire cum labores maximos mitiget spes in benignum finem venire: ne ergo aspicias q via est aspera: sed quo ducit: neq aliam: quia lata est: sed vbi desinit. Nota de hac materia auctoritatem Bede. A. i. 7. 2. C. vij. 6. Et cu in omnibus predictis exemplis et auctoritatibus ostensu sit: quod spes mercedis facit labo

ree/et passionee que sine spe esset grauissi
me tenes.Et omnibus sequitur a contrario
sensu quod passiones inferni atq; labores
sunt grauissimi:vbi nulla est spes nec finis
nec meroes.¶ Nota ad hoc exemplum.D.i.
ro. De talibus nanq; dicitur Prouer.xvij.
non habent futurum spem mali.Et Sapien.iij. Si celerius defuerint fuerint nō ha
4 bebunt spem.¶ Nota.C.i.23.¶ Tertio spes
vitam nostram et quia sine illa nulla operatio
nostrorum perfecta.Pro quo est aduertendum quod vita nostra est a deo:et in beato
tendere/et ad eum peruenire/in quo vltimus
demus quod manifestissime perfectior donec linea
que incipit a puncto:ad eidem punctum re
uertatur. Illud enim quod incipit ab eo et
idem punctum reducit ut ultimum perfectum
figuram facit perfectissimā. Sic de vita no
stra,qua a deo per creationem initium tra
hit/et finis a puncto:a quo cum reuertatur
querat perfectionem/et voluntas:finis in
nitis finem in delitijs:finis in honoribus:vel
scientijs/vel quibuscunq; aliq; obiectis illud
Eccl.xxviij. In omnibus requiem quesiui si
nalter dixit illud Cant.viij. Quesiui e non
inuenit:nisi querat in virtutib⁹ inter quas
fides charitas et alie omnes vtam nostrā
ordinant/et ad eius finem perfectum deum ver
tunt.fed spes ipsam perficit:dum in ipo ēs
ē in alpha z o.in primo puncto z vltimo:
vitam nostram finemq; operum nostrorum
ponentes:scdm illud ysaie.xlj. Spes mea in deo
est.Sed heu non credideruntin deo. Ecce
circuitus discontinuatus et ruptus:ne spe
raueruntin saluatū et⁹ in psal.lxxvij. Ecce
q non est reductiua nec perfecta.

Ar.vij. CDonina vero ad speradum in deo sunt
tria,primo creatoris potās:secdo bonitas
5 terno creature exemplū. Pro primo est ad
uertendum:quod sicut in hominem terre
num duo mouent sperare:z propter spem
merede:ita duo liberalitas z virtus facile
nere potentia vicz et largitas seu bonitas:
quia licet cuntalis sit⁹ non sit potens re
tribuere:tamen nus monetur ex ipsum spera
re.Si enim econuerso potens:sed non ex
tralis sit⁹ amō concurrunt spe mercedis:qui mer
cede indigenti libenter et obdienperam.Cū
ergo virtus in deo plenissime inueniat.Pu
mam nanq; in ipo est quia omnipotēs no
men eius.Exod.xv. Et omnia sit terra et
plenitudo eius:in Psal.xxiij. Secundum
etiam in ipo inuenitur quia Jacobus.i.scri
bitur:quod dat abundanter z non impro
perat. Vbi ergo duo mouent potere in deo

Lij.7.j.R. Dꝛ ergo deus ofmnium habe
bo spē in nouissimo.¶ Dicit.xxiij. Cha
7 tum ad fcūdam partem huius articuli,est
aduertendum: q̄ diabolus veram spes per
plura impedit modis.¶ Primo modū fuit q̄ po
tentia in duo distinguunt in generale z spe
ciale.Generale nanq; spē impedimenti est
quodcunq; peccatum quo quis inimicē de
continuo est.¶ Quod impedimentū in ere
pit pare de illoqui inimicitia z contra ale
quem regem exercuit tempoalem vel etia
mandata grata tranſgrediens esset cum in
imico illius regis amicitias habet: quomō
posset talis in ipo sua spē concipere? ait enī
lia ad eū scribēs.Spē eorum totaliter
deperdat.Sicut ipositio de illo:q̄ deū quo
cūq; pcō offendit: z diabolo vel mūdo amī
cia copulauit:dequo in canonica Jacobi
cap.4.dicunq; voluerit esse amicus huius
fculi:inimicus dei constituitur: quomō a
deo aliquid sperare potest: z specialiter in
mo teraḡ nolens coram illo tanḡ coā iudi
ce q̄ petit a p̄dō beneficia? absit fieret.De
talib⁹ enim dicit Sap.ij. Nequ mercedē spe
rauerūt iustice,Nolite ergo sperare in ui
quam rem pōsū. Impedimētō.2o speciā
lia. Primū est terrenaḡ voluptatū abūdan
tia in primis delitijs z honoribus. Quod
quidē ostēsum fuit. Primo.exti.vbi le
git q̄ pōs cui gmodi terrenaḡ pmissio
nū z rubemicr gaadie eximdis trib⁹ ma
nifes.ibīstes pecora multa terrā gmitio
nis ymbitare meminit.Sic in ipositio de
illis qui hic pecoza.i.corpora pascere appe
tūt.De quib⁹ beat⁹ Gregō.moral.vñ.sup
illud Job.xxix.Cū magnitudo abūdātie sua
Aptacōp.ingrauit inferos ergā deos vite pte
sentis:sūcq; pstringunt amoꝛes vite sempi
ternē appetūt vnde eqz aremus si valeam⁹ vita
ñ sine rubō p̄fidere:si fuiue cogitare:q̄ppe
riture despicūt p̄fe nulla nisi q̄ p̄terēt
concupiscūt:sp̄ totū in rebus trāsituris
bua ponūt. Ideo apostolus dispauit sui
amatores dicēs.Diuitibus hui⁹ fculi pce
pue nō sperare in incerto diuitiaꝝ.1.Thi
9 moth.vi.Secundum est impedimēta restitu
di ablata.¶ Quod patet.Luce.xix. vbi
legit q̄ Zacheus dixit coram dño.Ecce dimi
diū bona mea dño et si quis⁹ q̄ Sancti.cui.vi.
reddā.Et ait dñs.Hodie saluꝰ domui huic
fact⁹ est.¶ Quarto.xcij. vbi q̄ penitēs
et ne tum offerre permittit ecclie quousq;
nece spes sine timore nec timor sine spe
ret.Justa vero illos.Si timor est sine spe
more desperatio ledit. Et nō sine timore
tiarum presumptio damnat. Ergo timor li
ne spenec spes vale absq; timore. Si erga
pio rsorum filiorum conseruatione dimer
etho inscrenda de plena liberalitate po-

minio deo spem meam. Tertio ad idem nos
mouet exemplum Sanctorum de quo recitat
Augustinus in quod pononem vnum quam
malignus et dederunt:vel aliud quod medi
camentum immortalitatis esse dixit. Tan
tum enim in deo sperauit modo fuo:q̄ po
verita temot non timuit.pter spem dam
te immotalitatis.Sicut nec quicunq; ma
rtyres de quibus dicit Sap.iij. Spes illoꝝm im
mortalitate plena est:licet tempoaliter a
domino econtrario in die tribulationis
t fuerint sperantes in se Quam pulm. Et q
non sperauit per eum saluꝰ fieri? cum in
vbi non sperātes deserunt. Sicut apostol
tuit per exemplum quod fidelignę deitter
cognoscunt quibuscunq; cum inimicr
configere debebant nomine confitendo.
ebuit acceperunt:vno excepto qui erat cō
mium fortissimus et nominatissimus:qui
cauit.Quamq; voluerit esse amicus huius
fculi:inimicus dei constituitur:quomō a
deo aliquid sperare potest: z specialiter in
motera? nolens coram illo tanḡ coā iudi
ce q̄ petit a p̄dō beneficia? absit fieret.De
talib⁹ enim dicit Sap.ij. Nequ mercedē spe
rauerūt iustice,Nolite ergo sperare in ui
quam rem pōsū. Impedimētō.2o speciā
lia. Primū est terrenaḡ voluptatū abūdan
tia in primis delitijs z honoribus. Quod
quidē ostēsum fuit. Primo.exti. vbi le
git q̄ pōs cui gmodi terrenaḡ pmissio
nū z rubemicr gaadie eximdis trib⁹ ma
nifes.ibīstes pecora multa terrā gmitio
nis ymbitare meminit.Sic in ipositio de
illis qui hic pecoza.i.corpora pascere appe
tūt.De quib⁹ beat⁹ Gregō.moral.vñ.sup
illud Job.xxix.Cū magnitudo abūdātie sua
Aptacōp.ingrauit inferos ergā deos vite pte
sentis:sūcq; pstringunt amoꝛes vite sempi
ternē appetūt vnde eqz aremus si valeam⁹ vita
ñ sine rubō p̄fidere:si fuiue cogitare:q̄ppe
riture despicūt p̄fe nulla nisi q̄ p̄terēt
concupiscūt:sp̄ totū in rebus trāsituris
bua ponūt. Ideo apostolus dispauit sui
amatores dicēs.Diuitibus hui⁹ fculi pce
pue nō sperare in incerto diuitiaꝝ.1.Thi
9 moth.vi.Secundum est impedimēta restitu
di ablata.¶ Quod patet.Luce.xix. vbi
legit q̄ Zacheus dixit coram dño.Ecce dimi
diū bona mea dño et si quis⁹ q̄ Sancti.cui.vi.
reddā.Et ait dñs.Hodie saluꝰ domui huic
fact⁹ est.¶ Quarto.xcij. vbi q̄ penitēs
et ne tum offerre permittit ecclie quousq;
nece spes sine timore nec timor sine spe
ret.Justa vero illos.Si timor est sine spe
more desperatio ledit. Et nō sine timore
tiarum presumptio damnat. Ergo timor li
ne spenec spes vale absq; timore. Si erga
pio rsorum filiorum conseruatione dimer
etho inscrenda de plena liberalitate po-

aperte resistit.Remedia ostēsa hoc pec
bit infra de tentatione. Terciō impedimē
tū est desperatio culpe commissē de quo di
cit.cū.D.ij.per totū.¶ Quārit ad secundā
partē huius articuli:quō diabolꝰ mittat mul
tos in falsa spē.z.p̄sumptione ponere male
facentes:z eos diceret saluabimur.Ex quibus
assumitur.p.s.mt.xxv.z.xxiij.Et ait.dñs.
per totum.et quibus ep̄s in ordinatione p̄
nitē fit⁹ dicitur Eccl.xxxviij. et vana spes
inseruato vero.2o.

Spꝛitussci. Prio S.xiij.
Videndū est bonitas eiꝰ a qua pater
nalis filiꝰ a seipso dari voluit.
¶ Circa quod duo sunt videnda.
Primo quārit ad hoc q̄ in die
pentheostes eēs bonus spūs sanctus descen
derit.Tertio vbi⁹ pōt ostēdi q̄ bonus spūs
sit plures effect⁹.Quarto necessitat.Quin
to apparitionis similitudo.Sexto ostēdere
restat qualis erit recepitio huiusmodi.Se
primo quō amittit:cuius experimēto q̄s co
gnoscere possit q̄t spūtū habeat.

¶ Circa primū duo sunt cōsideranda.pri Arti.si
mo quid dati sit.Secūdo quis dator dicti c
sit.Quantū ad primū in die pentheostes ed
batum melius dono nō dari potuit. Sicut
nāq; in die natiuitatis q̄ dat⁹ est filiꝰ? dei
ad p̄sum redemptionē: z in die cene ad no
strā spūalē nutritionē z p̄otationē quādo
tis in specie panis datur eis:q̄ est de quo
in p̄s.cxij. Panis eos bois cōfirmat. Ita in
die penteroste⁹ dat⁹ est spūs sanct⁹ ad nr⁹
spūalē cōsolationē.apter quod Joan.xiij.
vocat⁹ paracletus.Alii inquit paracletus
adurocabit:spter q̄ fideles potēs cōsolatiꝰ
ē ad spm spēz.alter dirigit:q̄ postint eus
temp.solatione gaudere.Et ad nr̄am spūa
le informationē:pter quod dicit Joan.xiij.
paracletus ad spūs sanctus quē mittet pa
ter in nole meo ille vos docebit ostēdo vobis
ad intelligēdā sed erā ad loquēdā. Juxta
illud.xxiij.c.e. Deus enim vos eches ē.q̄
mittit re.Et ad nr̄am spūtualē deductio
nem.iuxta illud p̄s.cxlij. Spūtus tuus bo
nus deducet me in terrā rectā. Et ybi⁹ pa
tet q̄ deducat⁹ per mundū ad patriā.Et
ad deducat⁹ primo p̄solatoꝝ hūs q̄ altas in
ordinatas fugunt solitudines.et ad talias
nāq; verificat illud Joan.xvij. Alii paracle
tū dabit vobis.Recolitur vero ab illo tem
mino a quo secundo dat⁹ informatoꝝ et re
ctę vadant in medio. Tertio perseueranti
bus dat⁹ ascensu⁹ et terminum attingant
ad quem deducet⁹ inquit me in terrā recta.
¶ Item ergo eius bonitas quātū ad volētes

boni esse respicit terminum a quo secunda
medium xertia finem. in quibus tribus to
tus motus spiritualis vite nostre continetur: sic dedit bonis boc illum: alios bo
nos omnia continere quo Sap.i. Spūs
dñi replevit orbem terrarū: z hoc quod cō
tinet omnia. Scdm̄ad secundā par
tem bonus arbitrat quod ad quidlet in cor
de sue inclusa illud ps.cxv. Quid retribuā
dño p omnibus que retribuit mihi: qui sic
dedit mihi filiū z spiritū sanctū: z angelos e
os a bona sistent ps. Et. a. Ps. Dextera ſ
rere cognauerit fuerunt p omnia vasa ho
etatis: p omnibus bonis suis meliora deo
reddat. Sicut de bonis naturalibus dixit
fortunatis impulchritudine z thumanis.
De bonis etam fortune meliora: ad est de
ciuitas z elemosynas iuste vendicat. Et de
bonis gratie omnia opera meritoria. Sa
nang suscitatas etiam apud mundū effec
optima ab amore de marito recipere: z pe
fima reddere nec boc fieri posse absq; vera
ingratitudine: z peccato. Et peccatū quo ere
plo clare videre potest: in quanta fit ingra
titudo z peccatum z periculi illoum qui
de omnibus bonis suis per eorum partes bo
bare volunt: qui sū inuentutem z pulchri
tudinem in seruitio expendūt diabolo cogi
tant q quando etam dicāt q senectutem
debilitatem z deformitatem in seruitio de
expendere volunt. Quā insuper pericula beci
mam z putridā vel corruptam et etiam mi
nima pro deo non z q gratias eo data ha
in malis expendant ſ sū. Diuerso periculo
sunt qui negs meliorem partem negs pericu
deo dant: sicut illi qui post ſ inuentutem e
fortunā dum ſ sū in malis expendunt ne
tibus senectutem etiam expendunt in tacti
sūs z delectationibus cogitationibus z lo
cutionibus z etiam dandi aut sue mēbre ce
ca ea que in inuentute male egerunt tam
tum ꝙ licet a deo multis stimulis senectus
tis z cecitatis debilitatis pungant: vt de
tuto largant peccatorum ad modū animā
tis pigri in luto iacentis non tamen surgit
nec ad boum vadunt. Sed ad modum por
ci in luto iacentis nō tam cogitationem ſ
surgēdi tam in locutionum nec ignem nec
pitunt spūs sancti. De quo Luce. xij. Ignem
veni mittere in terram: fient nec ignium q̄ d
bus in aqua incantigrem recipit naturalē
fed fumat z appropinquantibus z volentē
bus ipsius accedere suo fumo nocet. Sta vti
fumo turpium verborum z iuramentoſ
exemplorum z detractionum multis nocte
z specialiter volentibus in eis ignem accen
dere spiritū sanctū detrahunt. Nec ipsius
ignem spiritus sancti: sed ignem reoꝝ
ſpūs malignū in quib⁹ sū inuenes sunt e
potentes ad malefactoꝝ fomitē extinguē
vero impotentes sunt turpiter fumāt. Sic
ergo specialiter per mundū intelligunt de
quo Ioan. xviij. Spūm mundus a patre ſpi
ritum veritatis: quem mundus non potest
accipere.

¶ Quinto illum accipiunt maximum cum
illo recipiunt vehementissimum ꝙ per
filij ire: filij diabolum et filij seruitum exer
per ipius receptionem legitimum: et ſ
ſi per effectū ire: quarta illud: ad Roma. xij.
Cuicunq; spiritu dei agūtur: filij sū. Qui
ꝙo quo est a duertendum ꝙ differētia
gna est inter filios vtoris legitimos: filios
ceditum: qui filij legitimi quo ad omnia
in hereditate paterna: filij autem concubi
nem paterna non succedunt hereditatem:
ſi legitimentur. Quus autem modus le
gitimandi secundus: tertius q̄ vt accipiat
in vxore illā: ꝙ prius erat concubina: fiens
de ure canon concerta. li. viij. qui filij sint
gitimi. Canta. Item ure cuidā in autem
quo mo. ſi natus. effi. le colit. vj. circa prīcī
consuetudo Angliesit contraria. Sic ꝙ
positionem ois erant quasi filij ancillaꝝ
centes illud ps. cxv. Ego vero ꝙ ancilla
ancille mee. filij naturæ humane femine
subiecte abolice z peccatū mea illi ſpū
ij. Fili re cranuers per confessiōē mōis
bis pro peccatis celesti consolatiōe. Spi
ſtus vero iſtam ancillā in incarnatione fa
fidi desponſauit: vt adoptionē filioꝝ hēre
cperent: ad Galat. iiij. Misit deus spūm
gnationem in incarnatione mīnistrat
natiuitate offendit: in baptismo spūs sa
tu in complenit: per spūs adoptionis filioꝝ ad
Roma. viij. Et ſic pis z qu ſpūs hī aqua
hī filij dei sunt. Ja qui legitimationem ha
videnſ nobilitatem propagnis generosi
filij dei sunt. ps. lxxv. Filij excelſi omnes.
Secūdo nobilitatem promptitudinis de
ſequiose: eagūtur: port ſpūs ſui voluntate
rentes ſp̄ propria: exemplo christi. Luce. ij.
Ageba a ſpū. Tertio humanitatis mīsti
nus amoroſe: ſpūs. Sap. vij. O ꝙ bon⁹ ſpūs
ius est ihe spiritus mīs. ¶ Ratione primi
est scientia mēbre q vbi sunt plures filij et cadē
matre z diuersis patrib⁹ vnus nō habet ma
terā gloriā de ſtup alti⁹ de nobilitate aliqua
in qua excelle ex parte matris: qz in illa pa
te nō sunt plures filij. ſi aliqua ſit gloꝛ
occaſio: capiter q illa largat ex parte pīs
Ita in ꝓpoſito ex parte matris. i. ex parte

naturæ terrestris: omnes vnam habemus
matrem terram. Gen. iij. Donec reuertaris
in terram ex qua assumptus es: pulvis
es: z in pulverem reuerteris. Ergo ex illa
parte non inuenitur vera causa gloriandi:
propter quod dicit Augus. regula. Nolo de
parentū diuitum dignitate gloriari. Si q
ſtimā ad genus paternū: aliquā pater ha
bens nob. Joan. vij. Abraā habemus
quem. Ioh. viij. Ioh. viij. Hoc ex pa
te diabolo estis. Illi habent materiā glo
ne spiritualis: qui ex nobilitate sunt patre
qui tantū exaltantur in spe gloriæ filioꝝ
da ad Roma. v. Illi nanq; qui nunc sunt fi
lij per granam gloriā ſ: sicut dicitur ad Ro
mā. Adoptionem filiorum dei expectantes
ſupplet per adoptionis filiorum dicitur Sap.
. Ecce quomodo computati sunt inter fi
lios dei: z inter sanctos suos sitoti eſt. Duo
nobilitatem generationem et corruptionem spū
tati sunt: z conditionem nobiliorem inter ſ
lios dei. ¶ Ratione primi est fecundū q̄ pīs
fecunda est inter computationem mercato
rum: z communiter in campsoribus. Jay
primi in computationibus suis tibentius
mantur denarijs cupiunſ ſ aureis nec re
ſpiciunt ad valorem quem denarij habet:
ſed ad locum quem tenet: tantum q ſi cu
pretus in vno loco superior ponatur: z au
reus in inferiori cupiens eos emere vel mile
ſus plus ſignat ſ aureus: nec tamen in ma
lo loco propter valorē: sed ad volumtatē po
nitur computantis. Campſores vero econ
ario in cābiendo non respiciunt finum fed
valorem: q non recipiēt nomen nūſmo
tam. Applicādo ad propoſitum: exhibito
honores z reuerentie z reputationis z ele
gantie z saporis mundi z mundanum eſt:
fant computatio mercatoꝝ qua communi
honoant z diligunt malos ſ bo
nos qua mundus quod sūſ eſt diligit nec
reſpiciens ad valorem illius quem honoꝛā
ſed chgunt: sed ad locum vel statum vel gra
dum quem tenet: tantum q apud eos per
fimus in magno loco honoratur: optim
in parvo loco non reputatur. Esa. liij. conſi
derauimus eum nouiſſimum virorum: vi
dentes reputauimꝰ eū. Thren. iij. Filij lea
ti mieti antre puero quomodo computa
ſ tinti in vasa testea. Ecce quomodo dena
rij aurij nūpſ ſignificant apud eos q̄ baſ
matre z diuersis patrib⁹ vnus nō habet ma
terā gloriā de ſtup alti⁹ de nobilitate aliqua
in qua excelle ex parte matris: qz in illa pa
te nō sunt plures filij. ſi aliqua ſit gloꝛ
occaſio: capiter q illa largat ex parte pīs
Ita in ꝓpoſito ex parte matris. i. ex parte

dignitatem: sed propter verum animę vaſo
reuniſſimo suo facto de quibus Jos. ij. de
dit eis potestatem filios dei fieri. Duo qui
credunt in nomine eius. De quib⁹ Actuū.
xv. Spiritum sanctum acceptūs credētes.
Quorum hec nobilitas ſt conditionaꝝ
ratione generalis terre quam tenent interim
inultis seruitutibus vexantur z grauiter
vſq terra illa ſt per spiritū sanctum amoꝛ
tizata ſ spiritu suo retinet subiectos. Se
nanq de ſpū nostro in hoc caſu: ſicut de no
bis persona que aliquādo ratione terre ſe
nebat quam tenet aliquare a obligat ser
uituti que terram illam sequitur: ſi illam
tenet semliter: poſtq̄ tamen fuerit amoti
zata ſicut terre aliquā ſi ecclesiaꝝ z religio
ſoꝝ vel a feruitute ꝙ sibi liberare z ego
nerare a feruitute illa liberatur. Sic ata di
terram tenet semliter conditionis: ſi est qui
nemq̄ sicut terra Egypti in seruitutem
fuit redacta propter cibū. Gē. xlvij. Ita hoc
propter cibum veritum inultis seruitutib⁹
z rentationibus vexatur: qui in caro occupi
fetz aduersus ſpiritum in omnib⁹ pugnat
men in illis qui terram tam amotā efficax
runt cum yicijs z cōcupiſcentijs terra illa
eſt a periculo z mentifera. Feruitute libe
ratur: quando ſ ſpiritu facta carnis mortifica
uerit: vt tunc ad Rom. viij. Cuam qui le
beratum ſpecialiter habere debeant vn ex
clesiaſtici z religioſi. In cuius ſignum ter
ra sacerdotalis erat libera. Gen. xlvij. de qui
bus ſignanter dicit: ſi mortificauerit
ꝙo quo eſt adueretendum qui sicut bēfi
rentia eſt inter gratuitē infirmitē: nec
non ſepultum: ſepultum atq̄ obitum: p
tanto q̄ pumus inultus z tumore reſigna
tus ad tempus debuit ſ de non nocere. Se
cundus debuit ſe sed non honorabit: quos
circa ſepulturam ſuam fieri nunvuerer de
ſiderauit vt ordinauit. Tertius ſe nec pa
bet debitus nec tumulus nec honorare. Ja
inter vtros ecclesiaſticos z religioſos: z ali
quando eram inter alios: aliqui fant ſ de
litas ſuguntz carnales voluptates: z conti
nentiam ſeruant corporis z non cochie: ti
more pene z confuſionis z quaſi inuitiſ: ſed
non fugiunt diuitias nec dignitates: ſi ſicut
anari illas querunt z fient propitiatorij ei
las abſcondunt qui melius cum illis ſi ei
carnali voluptate ſubseruiſſent: ſe poſſe cili
nam mundane pelacturus: z ſic pio tanto
grauiter aſſumlaturus infirmitatis. Alij sunt
qui non querunt diuitias z ſ ſed nō fugiūt
sed ambunt honores: qui amant primos
recubitus in cenis z ſ ſi ſibi videnſ mortui

sed non sepulti. Alij sunt totaliter mortifi-
cati omnibus predictis: et consepulti cū chri-
sto sicut veri humiles: quibus mundus cru-
cifixus est et ipsi mundo: ad Gal. vlti. Et illi
sunt veraciter amortizati et a seruitute car-
nis mundi et diaboli liberati: in libertatē fi-
liorum dei: qua libertate christus nos libe-
rauit: ad Gal. iiij. Et hoc per spiritumsctm̄
quez nobis etc. quia vbi spiritus domini ibi
8 libertas. ij. Cor. iij. Et non tātum libertas
sed etiam obedientie promptitudo: quia spūs
quidem promptus est. Math. xxvj. In quo
notatur secunda pars huius articuli: scili-
cet mobilitas promptitudinis obsequiose.
Pro quo est sciēdum q versificator libēter
versatur circa dictiōes quas potest breuia-
re et longare ad libitum. Ita prelatus et quī-
cunque alius circa illos regendos qui facili-
ter obediūt. Sed regula est apud versifica-
tores: q syllaba breuis potest longari: sed
longa nequit breuiari. Sed absit q hec re-
gula obseruetur de religiosis et quibuscūque
subditis: q videlicet persone breues. i. par-
ui valoris in moribus et scientia appetant
longari: id est exponi ad honores prelatio-
nis et officia magna. Et q illi qui sunt qua-
si syllaba longa. i. magni valoris in opinio-
ne propria: vel in magno statu: vel honore
noluerint pro prelato vel superiore suo bre-
uiari: id est humiliari: et obedire ad humili-
tatis officia: vtrūque enim abominabile est
apud deum etc. ad Gal. v. Spiritu ambula-
9 te: et desideria carnis non perficietis. Quod
si feceritis magnam in omnibus operibus
inuenietis interioris suauitatis dulcedinē.
Quātum ad tertiam partem huius articu-
li: quia cum spiritussanctus amor seu cha-
ritas sit: iuxta illud. j. Joan. iiij. Deus cha-
ritas est: vbi spirat et infundit charitatem ad
bene amandum sicut agens naturale inten-
dit imprimere suam similitudinem in id in
quod agit: sicut ignis calorem in corpe in q
agit. Sic spiritussāctus cum sit amor diui-
nus intendit in nos amorem incendere vt
ipm recipientes veraciter dicere possint illō
ij. Cor. iij. In eandem imaginem transfor-
mamur a claritate in claritatem tanq a dñi
spiritu etc. Et sic amor omnis facit leuia: si-
cut ostensum est. A. xx. xv. In talibus ergo
impletur promissum filij Luce. xj. Pater ve-
ster de celo dabit spiritū bonum etc.
¶ Non tantum propter legitimationē pre-
Ar. iij. dictam: sed quia generaliter omne bonum
10 in nobis efficit. Sicut nāque oē bonū vite na-
turalis in corpore humano est a spū natu-
rali: quia ipse dat corpori sensum: verbum:
motum: et statū: quia sine ipso nec sentit nec lo-
quitur nec mouetur nec stat. Sic omne bo-
num vite spiritualis est a spiritusancto: quia
ipse dat homini sensum charitatis non car-
nalitatis: verbum veritatis non vanitatis:
motū sanctitatis non infidelitatis statū fir-
mitatis non instabilitatis. Dat ergo chari-
tatem in corde: veritatem in ore: sanctitatē
in opere: virtutem in continuatione. Ex pri-
mo sequitur q facit amare feruenter et fide-
liter. Ex secundo q facit loqui sapienter.
Ex tertio q facit operari innocēter. Ex quar-
to q facit continuare pseuerāter. Primo
quantum in eo est: facit nos deū amare fer-
uenter et fideliter. Sed ad hoc q iste effect9
sequatur: duo requirūt: adiutorium seu fa-
uor spiritussancti: et labor spiritus proprij.
Sed spiritussanctus in parte sua nunque de-
ficit: quia confert auxilium et offert premium
quibus duobus consistit quicquid ad ipm
pertinet. Sed adhuc requirit labor proprius
vt peccatis et obstaculis amotis lucem reci-
piamus: et ignem istum non extinguamus
Si ergo abluerimus sordes filiarum sion:
id est animarū in spiritu iudicij. i. cōfessio-
nis: et spū ardoris. i. feruentis satisfactiōis
Esa. iiij. tunc statim charitas dei diffusa est
in cordibus nostris p spiritūsanctū qui da-
tus est nobis ad Rom. v. Et ne deficiamus
in labore offert premiū etc. Et sic spūs adiu-
uat infirmitatem nostram: ad Roma. viij.
Secundo quātum in eo est facit nos loqui 11
sapiēter: quo ad nos: reuerēter quo ad deū:
veraciter quo ad omnes. Primo sapienter
quo ad nos in confessione: quia sicut vent9
facit paleas non inclusas: nec detentas sed
in loco aperto iacentes sue virtutis impul-
su longius propelli. Ita virtute spiritussan-
cti palee peccatorum longius expelluntur
de cordibus eorum qui ora aperta habent
in confessione propter quod dici potest: qd
venit per modum soni ventosi Act. ij. Fact9
est repente de celo sonus: tanque aduenientis
spiritus vehementis. Qd aūt nosipsi sic ora
aperire deberemus: vt ipse peccata sic pur-
garet: sicut purgauit peccata Dauid confi-
tentis: de quo Eccl. xlvij. Spiritus purga-
uit peccata illius: quatuor nos mouere de-
berent: timor: dolor: spes et gaudiū. Timor
de diuina iusticia et pena eterna: dolor de cul-
pa preterita: spes de venia futura: gaudiū
de misericordia adepta. De quo gaudio ha-
betur. C. vii. art. iij. Ergo ab istis quatuor
ventis veni spūs et insuffla super interfectos
istos et reuiuiscant. Eze. xxxvij. ¶ Secundo
reuerenter quo ad deum q sermo noster sit

est sine oī iuramento vano: quia cū spūssctūs
sit bonitas et curialitas patris: talia iura-
menta vota contra omnes: nō tm̄ dei sz etiā
mundi curialitates emissa: sunt specialiter
contra spmsctm̄: quorum periculum patet
Mat. xij. Qui aūt dixerit cōtra spmsctm̄ ver
bū: nō remittetur ei. Exemplū ad hoc. J. xij
19. ¶ Tertio veraciter quo ad oēs. Et ppter
hoc dici pōt spūs veritatis Jo. xv. Spiritū
veritatis q a patre procedit: in forma appa-
ruit lingue: in signū q lingua deberet esse
mēbrū veritatis: nam ipsum mēbrū ex sua
creatione et ad hoc speciali9 ordinatur vt p
ipsum veritas ostendat. Ex quo ergo tā ex
creatione q etiā ex spiritussancti apparitio-
ne ostenditur ad hoc destinatū istud corpo-
ris mēbrū: patet q magnū est meritum sic
loquentiū: et magnū periculū lingua abutē-
tiū. Primū patet per miraculū quod legit
quondam in Vienna ostēsum de lingua in-
tegra inuenta in tūba cuiusdam mortui to-
to corpore corrupto: de quo cū sanctus eps
in orationibus causam quereret: sibi a deo
reuelatum fuit: q causa fuit incorruptiōis
lingue: q nunque membrū illud pro posse ad
falsitatem mouebat. Ach prohdolor pauce
tales lingue nunc in cimiterijs inueniūtur
Nec mirū: quia spūs malignus ita fortiter
mouet linguas multorū ad litigandū: de-
trahendum: iurandū: ad mentiendū et ma-
ledicendum: sicut spiritussanctus mouebat
linguas illorum ad deum laudandū: et ad p-
dicandum et ad verū dicendū. De quib9 di-
citur Act. ij. Repleti sunt omnes spiritu sā-
cto: et ceperunt loqui varijs linguis: prout
spiritussanctus dabat eloqui illis. ¶ Secū-
dum: id est periculum abutentium: p exem-
plū ostensum fuit in regno Francie: in quo
cuiusdam linguā de magna falsitate quaz
in iudicio protulerat cōuicti: perforauerūt
in lingue extremitate: et ferro per mediū ex
transuerso posito ipsum sic extra os violen-
ter detinentes: ipsum per maiores villas il-
lius patrie in qua deliquit cachinnantē: ad
exemplū aliorū transmiserunt. Si sic esset
nunc ministratum omnibus falsis iudici-
bus et aduocatis et duodenarijs et detracto-
ribus et quibuscūque membro illo abutētib9
multi cachinnarēt. Sed licet hic penas tales
euadāt nō tn̄ alibi: qñ de9 illos interficiet spi-
ritus oris sui. ij. Thessal. ij. ¶ Quantum ad
11 tertiā partē hui9 articuli: spūssanct9 quan-
tū in eo est facit nos vtilia opari fortiter.
Pro quo est sciendū q ad opus bonū tria
requiruntur: scire: posse: et velle. Prima duo
ipe dat nobis: adiūgam9 q nos tertiū et opa-
nostre salutis bn̄ psperabūt. Primū ptz p
illud Jo. xiiij. Paraclit9 aūt spūssctūs doce-
bit vos oīa: q vez nō debetis nō faciēda fa-
cere vel faciēda omittere: et q debeatis iudi-
cia dei timere. Et hoc est qd dr Joā. xvj. Ille
arguet mūdū de pctō suo qd pmisit de iusti-
cia quā amisit: et de iudicio qd nō timuit. et
suggeret vobis oīa sez potentiā exequentē:
sicut corpora superiora influunt virtutem
ad germinationez et productionem fructuū
inferiorū. Esa. xliiij. Effundā spm̄ meū sup
semen tuū: et benedictionē meā super stirpē
tuā et germinabūt. Vnusquisque ergo volun-
tatem suam adiūgat in spiritu māsuetudi-
nis: vt saluus sit. j. ad Cor. v. Quarto spi-
ritussanctus quantū in eo est: facit cōtinua-
re pseueranter: quia sicut spūs naturalis dat
corpori statū ne in cineres et quasi in nihilum
reducat: qūtū ad esse nature: ita spūsctūs in
esse gratie. Et hoc tripliciter in statu penitē-
tie cōsolando: in actu pugne protegendo in
motu vie deducendo. Dat ergo spiritussan-
ctus patientiam in presenti pena: quia sicut il-
le facit aliquem pacientius sustinere: qui di-
cit ei. Eleua oculos tuos et vide: quantam
habebis de labore mercedem. Ita spiritus-
sanctus cuius est mentem nostram ad cele-
stia leuare et sursum ferre ad modum ignis
q cineres in altū tollit. Exemplū Actu. vij.
de Stephano cū esset plenus spiritusancto
intendens in celū vidit gloriā dei etc. Sic di-
scipuli in multis tribulationib9. Act. ix. edi-
ficabant in timore domini: et consolatione
spiritussancti replebant. ¶ Secundum pa-
tet: q videlicet victoriam dat in pugna per
exemplū Judic. xiiij. vbi dr q apparuit ca-
tul9 leonis seuus et rugiēs: per quē intelli-
gitur tentatio carnis mundi vel diaboli et
occurrit ei. Irruit aūt spūs dñi in Samson
et dilacerauit eū. Tertio dat constantiam in
via: quia sicut amor fecit Jacob constante: in
tantū q videbāt ei dies pauci pre amoris
magnitudine. Sic spūssanctus q est amor
multo potentior q quicunque amor carnalis:
Ps. cxlij. Spūs tuus bonus deducet me etc. Cor
ergo mundū crea in me deus: vt sit affectio
pura: qūtū ad primā partē: et spm̄ rectū inno-
ua in visceribus meis: vt sit locutio q ex abū-
dantia cordis pcedit recta: qūtū ad secūdā.
Ne proijcias me a facie tua: vt sit operatio
grata: qūtū ad tertiā: spiritumsanctū tuuz
ne auferas a me: vt sit continua: qūtum ad
quartam.
¶ Primo autem huius doni necessitas fuit Ar. iiij
vasorum spiritualium: id est animarum re- 12
pletio: et ignē peccati. Sic nāque ignis in do-

mo imminente amore vel periculo: necesse
est implere vasa aqua contra ignem illa ne
noceat: vel si nocere inceperit et augmen-
antesq; plus nocet. Ita de⁹ impleut ꝛ ado-
huc implet vasa cordis spūsancto: propter
hoc dicitur. Replen sunt oēs spiritusancto.
Act.ij. Secunda fuit magnificentie ea ofa
sio. Multi eth regno puis magna fecerant
communia: sicut rex Assuerus cenā octogin
ta diebus celebr. Esth.j. Dauid ꝛ Salomon
multi alij: ꝛ magna multitudo fuit nunnera-
bile. Vbi vero dei potentia excedit
infinita: hoc ofendere nō potuit nisi festiu
e domū suam fecisse dono filiorum exa-
dere in infinitū. Ē ergo vellet oēs homies
ad augmentū sue nois ꝛ potentie venire ne
cesse fuit q̄ festa a dono ita excederent in
numerositate receptoria ad festū: in condi
tione donoꝝ. In primo ergo excessit: q; alij
nūq̄ inuenerint ne receperit ne repleuerit
oēs: sed sexte die quinto receperit ꝛ repleuerit
sicut patet de pdicto affuerobe quo dicitur
hester.j. q; fecit grande cōuiuiū cunctis pri
cipibus ꝛ. ꝛ paupes omnes erāt inuocati. Et
hic in dei cōuiuio repleti sunt oēs spūsco
sim q; promisit Joysef.ij. Effundā unquit de
spū meo sup omne carnem. In festo excessit
qr̄ omnibus hora fuit ꝛ ē ill̄ inuitatus de⁹
spūs scī. Jo.xiij. De quo Aug. Magna dei
mia: sonā dat quale sibi. Ēt sic pars tam in
quantitatesq; in qualitate: ꝛ q; ad mensu
ram dat de⁹ spūrū Jos.iij. ¶ Terna diffe-
runtia in isto cōuiuio inuenit pōt: q; in oēs
nunqa ꝛ specialiter potat omnibus mūdi ali
quotiens nouuelle sic vigilantur q; nulla in
lingua habēt ad loq̄endū. Ill vero q̄ loq
possunt turpia loquunt. Ill vero loquēdi
ne odiū inquisitiōnē patet Actuū.ij. Et nō
ēth illi tel quibus potestas dono fuerit
replen: honestꝰ ꝛ sancta ad dei honorem et
proximorum salutē seu edificationem: sed
bantur preter spūsanctū: dat autē quibus
Actuū.ij. ¶ Terna cā seu necessitas fuit de-
scendādi ꝙ ficatio. Ipe ēth cēbr fuit ne
nus ꝛ amor pfis: filij ab eterno: vt pac-
ficaret mūdū: revoluti esse nec̄ ꝛ amor bois
ad hominē fcētes q̄ virtus vnita fortior
est: ergo fūtis solliciti sem are vnitaē spūs
in vinculo pacis: ad eph.iij. Quarto vt si
cut ſaret unmidos ꝙ spūs sanctificationis
ad Rom.j. ¶ Quinto vt ſgnaliter oēs vnifi
caret spūsalter mortuos. Ethoc ēt q̄ dicit
ad Ro.viij. Si habeant mortalia corpora
pter inhabitantē spūm ei⁹ in vobis. Sexto
vt liberaret obstinatos: fuit ē oēs. ¶ Ad
hanc ultī liberationē faciendā duob⁹

modus missus fuit se legis: unus fuit ibidē cum
mentibus cultro illabitur. Et vulnerat cor
ad penitēciā. Alter tarda ꝛ molumina
hec quidē apparuit seu oſtēso quūq; mo
dus in quinq; rebus in cristo facta fuit: se
gatur. Primus in specie colūbe tap ditum
paratum. Luc.iij. Descendit spūsanctus
corporali specie sicut colūba in ipm. Secūs
do in specie nubis: in ecclesiaper cbristū fa
ctum. Nubes spiritum nunq̄ ꝛ creaturā: q; spiritus est qui vinificat.
Jo.xj. ¶ Quarto apparuit in similitudine
ignis. Jn illis Actuū. Sexto fuit supra sin
gulos ꝛ cū tanq̄ ignis. Jn signum q̄ in illo
spiritussanctum acceperunt: habent sepē
dona spūritussancti enumerata. Esaiae.xj. li
milia ignem propter ambus eu operatio-
nibus ignis. Hā sicut ignis primo purgat
aurum vel metalla quecunq; rubiginosa.
Ita rales purgant peccata ꝛ expellunt per ac
tum timoris: sm timor dñi expellit pec-
catum. Eccli.j. Secundo ignis dura metal-
la mollificat. Sic spiritussanctus ad mīsc
rem mat. In signū q̄ illi q̄ spūsanctus
bent. p. pcis suis genūr. Esa.lix. Quasi ca
lūbe mediantes. Hā sicq̄ spiritum habēt
malignū: sic tanē cum malefactoris et ex
cundo sunt fere fēle: ne mundo contemptus
spūs adhuc ꝛ ē. Tertio ignis ad mundi-
nunat ead celum ascendere facit. Quinto
natis ꝛ fragilis conſolidat. Sic spūssan-
tus pdonum sustitudines fragiles ad p
fuerantiam in bonis operib⁹ fortificat. Si
cut pater de sancto petro qui ante diē pen
tē mortē ad vocem ancille domini negauit
fus fuit in specie nubis: ꝛ est a terra elena-
ta e plenum generat: ꝛ refrigerat: pulsat
labores. In signū quod illi q̄ spūssanc
tum habent sint clemēs ꝛ teraper omīt
ptum terrenoum. Ezech.viij. Eleuasti me
spūs inter celum ꝛ terram: hoc ēt contra os
pidos. Secundus spūs habēt refrigeriū
p cognitionem carnalis voluptatuosius
pater de beata virginecui dictum ēt Luc.j.
Spiritussanctus superuenietin te: quia si
fuit in ea spūs immundus gule ꝛ luxurie.
¶ Tertio spiritussanctus habet planiam la
chrymarum ꝛ deuotionis ad idonē sū lam
ri. Cor.xij. Nec ois operatorum ꝛ ois spūr
fluent aque. Propter quod quandoq; spiri
tussanctus aque comparatur. Jō. vij. flu
mina de ventre eius fluent aque viue: hoc
autem dicebat de spiritu q̄. Tertio datus
fuit in specie lenticsimilitudine flat: qui
mo quā flatus seu aer motus sine ventus
est velox ꝛ facilis ad motendum. Sicilli q̄

domare potest. Et ista regatur est ardens
pernecessissimum: nam ad illud Jacobi. Lingua
ignis est vniuersitas iniquitatis: sic concerto
regulatum est valdissimi: sicut patet. L. v.
Jdeo ad penotandū q̄ maxime regunte in-
digent spūssancte conuenerunt in forma
apparuit linguarū: ꝛ non quarūcūq; sed
ignitarū. Jn signū q̄ ignea verba proferet:
ꝛ vt ignita eloquiū dei predicatores ferue-
tergiā gratiam manifestaret: ꝛ inducat
q̄ aliquādo etiam sine linguis predicabāt
sicut ofensum est. Z. vij. 33. Et vr audientes
illos predicare cognoscerent spūssanctum
cium quā ignem illos illustrasse: quasi
lingua in eis loquuntur. Marth. x. 3 10 vos
estis qui loquimini sed spiritus patris ve-
stri qui loquitur in vobis. Quarto ne ter-
ceris ꝛ specialiter quare apparuit in specie
columbe sm sanctum Thomam terna pare
de Christo. 3. artī. arti. vj. Et in prima par
te q. xlij. artī. ix. vij.

¶ Quales vero opoteat illos esse qui spi-
ritumsanctum recepere debent: ostendit
er conditione illoū qui tunc illum recepe
runt. Illi namq; primo fuerūt humiles: qđ
notatur in hoc quod dicitur Actu. ij. Reple
tus est domus ubi erant sedentes: nō fugde
vagantes: sentes q̄ emittet sonos in eos
nalibus. 1. grand spiritussanctus ad humi
les. Esaie. lxvi. Super quē requiescet spiri
tus meus nisi super humilem ꝛ quietum.
Ubi ideo dicit pōt q; mitiē ad sedentes ad
desiganda q̄ indicabus ram corporum ꝛ
animarum: quoniā est in indicio sedere mul
tum necessarium ēt spūssancto. Primo q̄
confert sapientiam ad indicandum Esaie.
xij. Pond spiritus mea super eum: iudicabit
egos ꝛ pauperes vt ꝛtam propter ipsum
mentem. Sexto fuit illos qui prius fuerūt
in tenebris videre quecirca ipsos sunt: ne
ipsi q̄ videnda sunt denegarunt. Sic remissionis peccata remittūtur: ꝛ quoū re
spūssanctus per bonum intellectus fa-
ciat. Quinto spūssanctus habet refrigeriū
ri videre quę credenda sunt: ne per malam
ipsius nēgs cauī ecclesia: q̄ sanctussp̄ritus
lidem vel fortiegrum decipiat. Septimo
ipsum eos receptacula mūnda ꝛ humila
ning calefacit. Sic spūssancta se habens ad receptionem spūssancti ꝛ propter qđ
alefacit ad illoū edificationē ꝛ informa- beatus Stego. in homel. pentecostes nos
tionē per donū sapientie non indoctis hu- pter dicens. Tergat foedes prauī opis
mane sapientie verbis: sed in doctrina spūs qui deo preparat domū meum. Tertio fue
ri. Cor.ij. Hoc ois operatorum? ang tūt spūr rit charitate vnitiōs notatur in hoc quod
i. Cor.xij. Vbi de qui sepē dona spiritus dicitur Act.ij. q; erant oēs pariter. Erat ei
malignū bo ebrarianur. p. v.ꝛ. ¶ Quinto in eos corvni ? ala ens. Sic oportet q; in
osanctus similitudine apparuit linguarum nobis sit ad hoc q̄ spūssancte spiritualem
in parte tantum ēth. 5. c. xxij. Clima cūā im- vitam nobis detur: fuit spūs nō vni
gia est membrum quod cum maiori diffi- tatuit nobis vnita corpori. Jta nec spūssā
cultate regit: unta illis. Jac.iij. Natura de cus nobis detur: fuit ei clemētysa da
fiarū omnā: linguas autem mūltas homi tur pauperibus simul ꝛ gregatus. Ita ipsa

spiritussancti. Et sicut membra cum corpo-
re coniuncta cum illo nutriuntur. Ita ⁊c.
Ideo congrue dicit scriptura in persona dei
Eccl. xxv. In tribus placitum est spũ meo q̃
sunt probata coram deo ⁊ hominibus. Con-
cordia fratrum ⁊ amor proximorum ⁊ vir ⁊
mulier sibi consentientes. Quod insuper ta
lis par amor ⁊ concordia sit necessaria ad
receptionẽ spiritussancti: satis ostẽdit chri-
stus Jo. xx. vbi ad discipulos intrans: pri-
dixit. Pax vobis: ⁊ postea dedit eis spiritũ-
sanctũ dicens. Accipite spiritũsanctum ⁊c.
ar Quarto erant in loco secreto: id est in cena-
culo ⁊ orantes. Juxta illud Act. ij. Erãt per
seuerantes in orationibus. Et paruz infra
Erãt quotidie in templo. Unde ⁊ de illis ca
nitur. Orantibus apostolis ⁊c. In signum
q̃ qui volunt spiritumsanctum recipere: fu
gere debẽt spectacula: ⁊ ecclesiã petere atq̃
orare: nam orante Jesu descendit spũssan-
ctus. Lu. iij. Quinto etiam audientes ṽbũ
dei leguntur ipsum recepisse. Act. x. Adhuc
loquente Petro: cecidit spiritussanctus sup
Exem. oẽs qui audiebant verbum. Sic ⁊c. Sexto
etiam penitentes spiritũ sanctũ recipiunt: si
cut patet per historiam de columba. P. vij.
18. quod intelligi in hoc potest quod dicit.
Act. viij. q̃ imponebant manus super illos
⁊ accipiebant spiritumsanctum. Qui ergo
spiritumsanctum recipere desiderant: isto-
rum exemplo sint humiles: mundi in chari
tate vniti: in secreto orantes: verbum dei au
dientes: ⁊ de peccatis penitentes manib⁹ se
subijciant absoluentis. Et tunc accipietis
virtutem spiritussancti superuenientis in
vos. Act. j.
Ar. vij. ¶ Sed quia quidam spiritumsanctũ nũq̃
22 receperunt: sicut infideles. Act. xix. Neq̃ si
spiritussanctus est audiuimus. Quidã ũo
ipsum receptum immundicia sua fugaue-
runt sicut infidelis ille. L. vij. 33. ⁊ propha-
num spiritum receperũt pro quo spiritum
sanctum cambierunt. Ideo ne quis in hoc
casu decipiatur: credens se spiritum habere
sanctũ: qui spiritum habeat prophanum.
Primo ad cognoscẽdum veritatem tã q̃tũ
ad seipsos q̃ q̃tum ad alios: experimento
vtatur angelorum. A. xxij. ar. vij. Per amo
rem nanq̃ mundum vel immundũ de quo
ad Gal. iiij. Misit deus spiritum filij sui in
corda nostra. Et per simplicitatem colum-
binam vel falsitatem ⁊ iuramenta mala in
ore proprio vel alieno: vel etiam in ore tã q̃
fumo cognoscere põt: quis spiritus sit in
corde. Nã sicut dicit. j. Macha. iiij. Fumus
qui videbatur declarabat q̃ factum fuerat
sicut ostensum est. D. ix. 15. Ubi ergo quis li-
bet nititur alium decipere: vbi vnus alium
odit ⁊ alteri inuidet: ibi scias non esse spũ
sancti ignem sed fumũ spiritus maligni: q2
sicut titiones diuisi non faciũt ignem: sed
fumũ: ita tales diuisi per discordiam detra
ctiones persecutiones ⁊ fraudes ⁊ huiõi. Et
sic fumus ostendit quales sunt sicut logia
ostendit de qua terra sunt. L. v. 7. Et motus
corporis ostendit vitam interius. Unde bea
tus Grego. in moral. habitare in corpore
animã probant vitales sensus corporis: ha
bitare in corpore spiritumsanctum vita p-
bat spiritualis. Illud ex visu ⁊ auditu dino
scitur: istud ex charitate ⁊ humilitate ⁊ ce-
teris virtutibus in talibus: sicut dr. j. Joã.
iiij. Probate spũs si ex deo sint.

Superbie primo ostẽ- Sũm
detur significatio. Secundo sup-
borum assimilatio. Tertio puersi-
tas. Quarto pena ⁊ periculum. Quinto q̃
omnes superbiam odio habere deberent.
Sexto contra superbiam ostendent reme-
dia per que vinci poterit a volentibus.
¶ Ratione primi est sciendũ: q̃ superbia in
exteriori loquela vel gestu vel apparatu. Arti. j.
Primo est signũ interioris sterilitatis ⁊ va-
cuitatis. Quod sterilitatis patet: q2 sicut in
rebus naturalibus videmus: q̃ communi-
ter vbi flos exterius ostensus est pulchrior
⁊ maior: ibi fructus est minor: sicut patet in
rosis ⁊ lilijs ⁊ huiusmodi. Et econuerso: vbi
flos paruus se ostendit exterius: sicut in vi
neis ⁊ frumentis ⁊ huiusmodi: vel nullus si-
cut i ficulnea. ibi fructus maior est vbertas
Natura enĩ in vno quasi totum posuit in
flore: ⁊ in alio totum in fructu. Sicut ergo
pulchritudo ⁊ latitudo foliorũ signũ est ste
rilitatis in predictis rebus naturalibus.
Sic etiam in moribus hominũ: vbi maior põ
pa ostenditur exterius q̃tum ad illos q̃ di
cunt Sap. ij. Coronemus nos rosis et non
pertranseat nos flos temporis. Ecce rose et
flores signum est q̃ sunt interius steriles
omnibus virtutum fructibus carentes. Ob
etiam signum sit interioris vacuitatis: pa-
tet per exemplum de spica vel ramo: quia si
cut spica vel ramus qui plus erigitur: ostẽ
dit q̃m fructu minus oneratur. Et sicut spi
ca vacua super plenas ascendẽdo caput in
altum erigit. Ita supbia eorum qui te ode
runt ascendit semper. in Ps. lxxiij. ¶ Secũ
do est signũ interioris vilitatis: sicut patet
primo exemplo: secundo historia. Exemplum
ad hoc habetur in artificibus: in quibus vi

demus: q̃ parietes terrei seu latei plus et
diligentius exterius ornantur ⁊ pinguntur
q̃ marmorei vel aurei: q2 cum primi sint de
se fedi artifices illos ornãt: secundos vero
depingere esset illorũ pulchritudinẽ ⁊ boni
tatem occultare: quando ergo talia opera
taz curiose exterius ornãtur: certius signũ
est interioris turpitudinis seu defect⁹ q̃ pre
ciositatis. Sic in proposito de peccatorib⁹
superbis: dum ita superbe ornantur exteri⁹
certius signum est q̃ quilibet illorum: sicut
dicitur Dañ. xiiij. interius est luteus: sicut
ille Bel de quo ibi fit mentio. Et q̃ sicut Sap.
xv. dicitur: luto vilior est vita ipsius: quo-
niam ignorat qui finxerũt illum. Quod ve-
ro in istis luteis parietib⁹ dealbatis repu-
tatur ad decorem in viris sanctis ⁊ solidis
per solidam doctrinam christi ⁊ mandato-
rũ dei tenentiam ad modum petre: de quo
dicitur. Super hanc ⁊c. esset ad spiritualis
pulchritudinis ⁊ preciositatis occultatio-
nem: propter quod sacra scriptura quemli
bet talem docet Thobie. iiij. Superbiã au-
tem in tuo sensu aut in tuo verbo nũq̃ do-
minari permittas ⁊c. Historia ad hoc habe-
tur in vitaspatrum de heremita et angelo
transeuntibus iuxta cadauer mortuũ: vbi
non angelus sed heremita nasum tenuit.
Cum vero obuiarent cuidam superbo: ãge
lus nasum tenuit: asserens tales viles ⁊ fe-
tentes coram deo ⁊ angelis: propter quod
dicit Amos. vj. Detestor ego superbiã Ja-
cob valde. Tertio est signum interioris mor
tis: quia sicut corpora mortua plus ornan
tur. Ita plura sunt ornamenta supbo cen-
lo ⁊ insatiabili corde: ⁊ spiritualiter mor-
3 tuorum ps. c. Quarto est signũ speciale filia
tionis diaboli ⁊ damnationis eterne: quia
sicut pastor oues suas certo cognoscit si-
gno: ⁊ rex milites suos per arma. Sic ille q̃
est rex super omnes filios superbie Job. xlj
suos cognoscere potest per superbiam. Qz
sm beatum Grego. euidentissimum signũ
reproborum est superbia: ⁊ electorũ humi-
litas. Quia sicut humilitas est fundamen-
tum omnium virtutũ. Ita superbia est ini-
tium ⁊ fundamentum omnium viciorũ. Ec
clesia. x. Initium omnis peccati est supbia.
Unde Aug. in quodam sermone ad religio
sos: qui incipit: fundamentum aliud nemo
potest ponere. Duo inquit edificia ⁊ due ci
uitates a mundi initio construuntur: vnaz
edificat christus: alteram diabolus vnã hu
milis: alteram superbus: vna humiliatur
vt firmiter surgat: altera erigit: vt infeliciẽ
cadat. In fabrica christi qui edificant leuã
tur de imis ad summa: in fabrica vero dia-
boli: de summis ad ima precipitantur. Se
quitur. Attendat vnusquisq̃ vestrum fra-
tres dilectissimi continentiam suam: ⁊ si in
se videt dominari superbiam in ciuitate dia
boli se infideliter edificari: immo precipita
ri non dubitet ad ruinam. Si vero in illo ve
ra humilitas regnat christo se edificari et fi
deliter adherere congaudeat. Non enim di
scernuntur filij dei ⁊ diaboli nisi humilita-
te ⁊ superbia. Quẽcũq̃ enim superbum vi-
deris: diaboli filiũ esse non dubites. Quẽ ve
ro humilem esse prospexeris dei esse filiũ cõ
fidẽter credere debes. Dicit enim scriptura
Initiuz apostasie a deo superbia: ⁊ ecõuer-
so initium redẽptionis fuit humilitas. Re-
spexit inquit Maria humilitatẽ ancille sue
ille videlicet qui signanter docuit. Discite
inquit a me: non mundum fabricare: non
mortuos suscitare ⁊ virtutes reliquas face
re: sed q2 mitis sum ⁊ hũilis corde. hec ibi.
¶ Ex quibus patet q̃ nec superbi placuerũt Art. ij.
tibi ab initio. Judith. ix. Quorum similitu 4
do primo inuenitur in rebus inanimatis.
Secundo in brutis. Tertio in monstris.
Quarto in factis animalium rationalium:
sed ratione abutentium. Quinto in factis
⁊ operibus diaboli. Primum ostenditur p
exemplum de faba ⁊ vesica: q2 sicut maior
strepit⁹ est duarũ fabarũ in vesica q̃ si esset
plena optimis granis. Sic duorũ supborũ:
q2 vbi fuerit superbia ibi ⁊ cõtumelia Pro-
uer. xj. Secũdo idẽ ostẽdit de ligno. hõ nã
q̃ ligno assimilatur in Ps. j. Et erit tanq̃ li-
gnũ. Lignũ aũt terra extractũ ⁊ in alto aere
suspensũ marcescit: ⁊ fructum non portat.
Sic qui seipsum a terra. i. ab hũilitate quã
ex terrestri natura sua habere deberet: extra-
hit ⁊ i alto. i. in magnis ⁊ mirabilib⁹ supra
se cor suũ ponit. Sic ille in Ps. xxxvj. Uidi
ipsũ superexaltatũ ⁊ eleuatũ ⁊c. marcescit.
Juxta illud Jac. j. Diues in itinerib⁹ suis
marcescit: ⁊ fructũ deo placẽtem nõ portat.
Ideo sacra scriptura Eccl. vi. quẽlibet ãmo
net dicens. Nec extollas te in cogitatiõe aie
tue velut taur⁹: ne forte elidat virtus tua p
stulticiã: ⁊ relinquaris velut lignũ aridum
in heremo. De quo Eccl. x. Radices gentiũ
supbarũ arefecit de⁹ ⁊ plãtauit hũiles. Ta
les enĩ tm̃ ad ignẽ valebũt: in q̃ ⁊ ponẽt: q2
ois arbor q̃ non facit fructũ bonũ excidet: et
i ignẽ mittet Mat. iij. tũc hũiliabit supbia
assur Zach. x. Tertio idẽ ostẽdit p exemplũ
corporis rotundi: q2 sicut corpus sphericum
seu rotundum vix in aliquo loco positum
quiescit. Ita superbi quãdo reputãt se per-

fectos: sicut linea circularis figure est perfecta semper manentur ad promotionem: et loca contra naturam ad locum. Contra naturam pro tanto dicitur: quia corpus rotundi naturaliter movetur ad loca inferiora: illi autem ad superiora: superbia ascenditur in pectus: Quarto idem patet exemplo effectus: dicitur fumi vel vapores. Fumi nanq; ascendendo ambitiatur seu amittat. Sic de secretionis humi alimentorum in corpore. Evaporatio quæ totam coopert: et obnubilat patrum: et quandoq; multis fua nocet corruptiones: iste solet tactus fubito euanefcit. Sic fuq; bique totam partem ambientem fuis per uerfis factis exemplis multos corrupiunt de quo q; quolibet Johel. ij. Ascendet putre do eius: quia superbe egritudine tacta mentalis infirmitatem prevenit. Solent d pelli per superbos mente cordis fui. Lu. j. subito euanescent. Efa. ix. Comolueiur superbia fumi. Job. xx. Transibit sicut visio nocturna. Et qui autoritate obstenditur fecunda pars huius articuli: q videlicet animal habet affimilandi: rationem alibus. Inter que pi mo propter conditionem in pudicia autoritatis intellectaq; auib' affimilant: quia ibi habetur. Et velut somnii anolana non inueniuntur. Et quia licet aque aut alitus volant dum volunt: vilitus tractant post motem. Sic superbi. Secundo finie affimilatur. dumo propter rationem tacti. O. xlj. v. Secido q; sicut finia que in loco baso ginet: i alto fup omnes cachimnat omnesq; deridet. Sic multi in porchiate conftitun: quia abominato eft superbia camillata. Eccl. xiij. Tertio: quia sicut finia nuk affimilatur equo in alio vider. Ita superbus vendens conditionem superbie in monstratore et affimilare fere fic superbus qui communicat superbo induet superbia. Eccl. xiij. Et non folum superbis e vicios: sed rum eias in facetum: vsq; affimilare monantur. propter quod dicit petrus Ranenas: q ambitio eft finia charitatis q; charitas patio eternis: ambitio po bilitis: charitas omnis fuffert po veritate: ambitio po veritate ram patienter fuffert: q quandoq; grauiter verberatus vel lesus rider: q dãnã se habuisse negat. Cui cogitue dici posset fieri in fabulis legitur vulpes drisse lupo: qui fameliscus ad doctrinam vulpis tanquentis afcendit bolum et ibi se fanare: surgens vero tanquesad ramum quendam lupum grauiter quassant: qui ad terram cadens bonibus turpiter cachinnauit. Cui vulpes, Rideas quomodo voluerit: malum habuisti casum. Sic drei poteft ad magnis loquios superbie tue. Soph. iij. Predicitore autoritati petri coronati. Vnde Innocentius libro de vilitate conditionis humane dicit. Ambitiosius semper est: pauidius semper tentatus ne deceat: q od displiceat: humiliatus fum ilat: q honestatem immunitatis: affabilitatem erbidem: benignitatem offendit. Rectos bonos at: numerus inclinat: frequetes applaudit: e adulatur: fertilis est in vitijs: rec cognouerit: tepidus vbi putauerit displacere: impudat: malis: celestatur: liqua. Illa non alij debent eadem cum alijs predot vt iudicetur idoneus vt reputetur acquo vt laudetur ab omnibus: e grauem mtra se fustinet pugnam: vel fterilem: confiteam. ¶ Quantum ad tertiam partem dicit Aristoteles: superbia e superbi: monstruosior: in naturalibus affimilatur: bestiæ: inter naturalia: q na ficut vestes: inter bestias serpentes: de one vel optima: bestiæ imperat ethiopem: be pulcherrima nasi malore dicere: rolem esse ferum: monstruosum: in mo propter conditionem in pudicia autoritatis intellectaq; auib' affimilant: quia ibi habetur. Et velut somnii anolana non inueniuntur. Et quia licet aque aut alitus volant dum volunt: vilitus tractant post motem. Sic superbi. Secundo finie affimilatur. dumo propter rationem tacti. O. xlj. v. Secido q; sicut finia que in loco baso ginet: i alto fup omnes cachimnat omnesq; deridet. Sic multi in porchiate conftitun: quia abominato eft superbia camillata. Eccl. xiij. Tertio: quia sicut finia nuk affimilatur equo in alio vider. Ita superbus vendens conditionem superbie in monstratore et affimilare fere fic superbus qui communicat superbo induet superbia. Eccl. xiij. Et non folum superbis e vicios: sed rum eias in facetum: vsq; affimilare monantur. propter quod dicit petrus Ranenas: q ambitio eft finia charitatis q; charitas patio eternis: ambitio po bilitis: charitas omnis fuffert po veritate: ambitio po veritate ram patienter fuffert: q quandoq; grauiter verberatus vel lesus rider: q dãnã se habuisse negat. Cui cogitue dici posset fieri in fabulis legitur vulpes drisse lupo: qui fameliscus ad doctrinam vulpis tanquentis afcendit bolum et ibi se fanare: surgens vero tanquesad ramum quendam lupum grauiter quassant: qui ad terram cadens bonibus turpiter cachinnauit. Cui vulpes, Rideas quomodo voluerit: malum

t alicuius potius & corpus suum. Sic et. fuam accperet errore deceptur a alij aponta
qui plus expendit pro vanitate et. Secun- quitaq; cum falco fieri defideraret affimu
do quia mori adiudicat: e ad mortem du effrecebant. Hoc per tanto valet ad propo
ci plus de anano vel apparatu fi de ani- situm: quia ficut necrom timens alios plures
ma sollicitatur. Ad modum cruuiffam fa- habuit pitedes. Ita mundus habet fcitus
cit qui nuper ad fuspendium iudicat: duq; nas: quarum dum aliqui vnas assumere ni
facerdos e de cadaffi regem loquerentur: tãti tuntur ve in aliam volent in hoc fecolo qua
capitifi lamentabatur q; edictus de cæ- fi fimia a propofito fuo defcendere. Et ma
re amfterat. Et ad modum alterius cõsimi gnum. Et in alio fecnlo in abyffum infernt de
lis qui ad fellum inuitatus multos venisse fundum. Sicut patet de Baro. ij. xvj. o
fingulos ad propria redutto scribere de luciferc. Efa. xiij. qui pofuerat ando
Tertio idem oftendit per exemplū de ar- teftatem volandi altius defcendi ad p
tando magno de quo refert Valerius: q fundum: ici: detracta est unquit superbia
mes malas habet conditiones. Una q cõ- na. Efa. xvij. C. Quantum ad quintam co
munpfo patrem fuum regem nobilem: tum parem humanitatis per tanto dementia
quafi ignobilem reputans. Secundo cum affimilant: quia sicut demones embefcile
effet Macedonicus: nolait reviselle macedo videri vieri vel fuperari: vel de loco in quo
nia que debebant ve ylios. Sed perfica fi sunt recusiant patet per hoc quod de fan
erat magnis curiosa. Tertio nolait reparа- cto legitur Edmundo: q vbi fecer bum vel
ri et pontoffed vt de?: vnde fe fillum Jouis fue quendam demoniacum et demoné ex
nominabat. Ita nõnulli tam in fatu excle- pellere veniret: demonem exiuit dicens: volo
fiaftico & feculari: ad magna exaltati pfes fpontecirco eo non sicatur q nimirus cum
embefcunt chriftum: cum actibus fuis hu- Sic fuperbi quando debent deponi: ipfimet
milibus: e parfecialem pauperem: nec alicui fespfos prius deponunt ne dicatur. ꝛc. Act. iij
alicuem videre vellent. Sed fi effet aliquis ¶ Cuiuum perpertias in hoc primo aps
magnus de confanguinitate vel affinitate pareis: q inter omnes fpiritualiter cadentes
illum recognoscunt: e de illo lubenter loquũ per culpã ipfi fiunt primi. ꝙ quo eft scien
tur: e loqui audiunt ad modum mule q no dum q de peccatoribus in hõ. dicitur. xiij.
de afina manifeft de equo parte gloriaba Omnes declinauerunt simul inutiles fact
tur. Secundo veltis clericalis clericis non tx
placet superbia: sed militaris: eis in equo e bum fubftantiuum: dicens illud. Ego fum
omnibus placet apparatus: nec eis vel qui qui fum: nisi ro recti e quafi nominatiu ca
buscumq; aligs vestis placet patricius: aut anti fus fum quicunq; boni chriftiani ifti fe a chri
quo tum parẽtum: ficut oftenfum eft. j. ij. sto nominan. Et tales de facto exiftentes d
e. Cum ea minetur deus dicens. Soph. i. abeo per peccatum non obligiantur mor- Cafus
Vaftabo fuperomnes eadentes fuper tes. Tertio: quia fuperbia est fons et origo rei veritatem attendit: non funt nomina fi
gina. Tertio semper maiores cupiunt fi- cafus nominum. Sic iiij. qui pertia e perfectione
milatudina fi fit rectoreveller eft epifcop: de- chriftã cadant moraliter peccãtes: nunc
ideandepaffe copnes e cardinales et papa. nominandi religiofi vel diceffanes: fed funt
Et fi ftarmiger: mites baro comes vel rex: fi obligati religionis vel chriftianitatis cum
fe defidera. Et fic ficut Alexander non fuit contentus de ftatu fuo. Ita nec ifti de fuo nomine nominatiu cafus: ad eft cum chri
ſtupa humanum modum fuperbia replet ftopa humanum modum fuperbia replet fto vel religione in principio concordantes
Macbab. ix. Sed cum tales fortunas fu- ¶ Macbab. ix. Sed cum tales fortunas fu- ctrũ ad plationẽ ifti in fine discordãtes ꝙ
pa fe quierant: frequenter eis contingit q fi pa fe quierant: frequenter eis contingit q fi tum ad operationem. Quorum casuum pri
fin fabulas audam contigisse fertur: q ne fin fabulas audam contigisse fertur: q ne mus eft genituus fignificans superbiam
comantecies fe fabricare illa fibi bue: q fin comantecies fe fabricare illa fibi bue: q fin fuerunt primi cadentes: ordinantes a se
ad hoc inducens ꝙ in altum ipfum volare ad hoc inducens ꝙ in altum ipfum volare merita illud Ecclefiaſt. x. Initium omnis pec
docerer ad modum fubandi: quo volauit. docerer ad modum fubandi: quo volauit cati fuperbia. Sicut ergo genituus eft pri
Simon magus: quo cum quodãmodo ma- Simon magus: quo cum quodãmodo ma mus cafus obligatus. Sic fuperbia: fuper
leficium fecillet ad volandum ordinatum: leficium fecillet ad volandum ordinatum: bi primo obligãt a rectitudine: tam ierar
e alteri que odio habuit pricde: alij ci alio e alteri que odio habuit pricde: alij ci alio ma ꝙ creatu: quorum cafus eft: magnanimi
malefico ordinaffet: ipfum quafi in fo- malefico ordinaffet: ipfum quafi in fo tas: de quo ceteberum. Licet ergo omnes fuper
mam conuertenet affinuam: ſtum ad cere mam conuertenet affinuam: ſtum ad cere bi a tuefero habeuus generis e cafus tm
notem apparentiam: e putauit ad fenefira notem apparentiam: e putauit ad fenefira tum: hac de cauſa nici cafus poterunt ge
mitterem: qua ambas p. obfcrat pindes yt mitterem: qua ambas p. obfcrat pindes yt nitui. Illi tamen hoc nomen fpecialiter me

rentur: de quibus .S. ij. articulo. vij. qui de genere superbiunt cum perfidis iudeis et superbissimis dicentibus Joan. viij. Nos patrem habemus Abraam: inde ex liberi sumus quibus specialiter assimilantur cogitates q generosi sunt et eleo superbiuntibus reputant obedire et liberi esse affectant. Ih fiet cognitionis causa regnitur ce vi possessionis vel possessionis quia diuturnam possessionem vel etiam possessionis memorie regnant sibi stentant in re vel in spe vel in pompa eoru superbiam. Sed aduertant tales q pe spe caliter odit pamperem superbum Ecclesia .xxv. Quantu cibi superbum miseria vel laudes vel adulationes vt per hec oc similia vel maiora confequantur. Et tales regnitur ce vi acquisitionis quia de bonis autem Stegotiumenti laudenvel diuinis ac quirere intenderent vic vi ipfe aliquod maginficum faceremt. Accusatini cafus fiunt fratrum vel vicinorum accusatores z multatoli conspiratores: fic dicit ab accusando: regnuntur fepiffime ce vi transitionis: qui loium interiora ce vt accusatores pranfire fa ciunt vel a finu rebus vel officijs vel fuma. Et fepe transeum. Sic ipfi rede eu verifice tur illud. Apocal. xij. protectus eft acusator fratrum noftrorum. Dicit fe regia vt verboiscd certe non regnuntur ad hoc verbo fub ftantia no qui dicit. Ego fum qui fum: fed re gunntur ratione adiectionis adverbium fub ftantiuum quod poteft refolui in particepium. Sic regnatur Carybdas qui dirit. Expelit vt vnus mouatur: dominus mutuis non bene: z fic fum dicitur in participio z refolutebatur male intentionis. Vocatiui cafus poffunt dici fuperbi hypocrite. Veffi deant enim vocari rabbi vt a dominus y pio tanto vocantur vocatiui. Et ficut vocatiuus fimilimus eft nominatiuo fin g fi nanicam. Sic ifti fin exteriorem conuerfationem fimilimi funt rectis cordeq; etiam ficut ifte cafus ineft in vocali ordinatione: nis nomen in conftructione ponitur infra terminu oationis: fed femper abfolute. Sic ifti numero funt in communi: nec fefe opinione maxime appetunt effe in fingularita re: z talis ficut nominatiuus non regit fed abfolute ponitur. Ablatiuus cafus fenpe tur in fingularia in fine auferetur a tali fe quid male habuit vel habere concupiuit vel quicq; bene habere potuit: ficut regnuz celorum. Ih regnitur ce vi cauffequia cau fas contra eos allegabit iuftus inde: quo do dicet. Ephraim ze. Matth. xxv. Qui ce re gnibuet abundanter facietibus fuperbi. in .p.ß. xxv. Secundo fuperbotum in hoc abe parer perueritas g omnibus peccatis pro tanto peccus fum conditionis: g nullo loco parcunt vel tempori facro. Ifai. xxiij. peccatores: ficut fures homicide z huiusmodi. aliquando peccare vtuna propter lucrum vel facrum tempus. Sed fuperbia ero tempus foleranus vel locus fanctus ficut in ecclefia vel congregano maioru in quo peccet ftum in loco facto: plus inapparatu vel huiufmodi. Et fic fuperbia dicit pare ntuntur. Et quo patet: fuperbia maginas eft inimicus in facto: ut .p.ß. Deus Stegotium fuperbis refiftit. Et ideo fuperbi cotam hominibus fuerint gloriofi: deo cotam deo z angelis eius erunt vilipes et boni. Superbus hominibus: odibiles: Ecclefia. x. Odibilis deo z hominibus fuperbia: Et oftenfum eft. .b. vj. ar.

Thomum vero periculum eft fuperbire: tum temporale: aliud eternum. Temporale eft duplex: vnum corporale: aliud spirituale. Corporale eft tripler deficiendi fruftratio. berfio e oculo. Primum patet tam quoti dianis exemplis q facre fcripture. Sic fit frequenter cum videmur q dum fuperbimus non eft conuentus honore vel gradu vel fa cultabus vel ei oblatus: fed maiorem inuf vel bonum: maius fuperbendo capie verfus pdu. Et eft de illo fic de falso metu: loiegui: ren vendem minus charo fuit er fmeter: vel ne nec accipi quod offertur ne quod accipere cupit fed vtroq; erro. Sic illorum feipfos maiora tenere valeus: po relatione: regnum maiora ftatu vel bonu no fe alij teneant: bus nolint teneq; quod habent in pace: vel accipere quod ne offe runt: fed magis deficiendo: frequenter inter quo fentana cadum. Sic inuffer Efau emit. Sic Adam. Gen. iij. Sic Roboam. iij. Reg. xij. Sic femachgerib. iij. Regu. xix. Et Sapi bie. i. habito curuit z optauit: deus fuper bus refiftit. Jacobi. iiij.

¶ Denfio vero nunc fi nit falem iacturg: e eft falam fed eam femper affocat. Quafi qua a fuperbo conteuntur fenderunt: ipfe male contingere z fountam ere: ideo ma tam: fe habent ad illos: ficut fabule fra ant bauffe detrarto confracto. Deuter. xxij. nang de hifpania a fino fino cmulo fingit Ale. tur obuia fe: qui pede elcuato ipfum pcu tere minabatur: imagina eum indignatione precipitem q de ma fua recedere. Similiter po poffunt dimet in armis z antenatus e fracto e finum ad campos portant ipfum verdicado: dominuncel de hifpania puer

num nobifcum. Sic ftabunt nunc fuper fit ftia deftructe: nphibus deftructis alterius tie vilipenfe fuis aduerfus eos qui fe an impetrent claritatem: bicit g nonfub hic guftatis. tunt: quæ tecentiqui nobis pro verbis. Antequam die pofficrem quoq; fi fuit fuperbia noftra. Sapientia. v. Coque tollit edificium vel deprimit: immobus eft ratio etiam eccliæ frequenter finem tenet ficere fi forte reuerberatione vel preffura fuperbie. Nam Holofernes caput amputa quadam lumen in ea efset denobis natu ra. Judith. xiij. et Aman fuperdit in pat Sto. Ecclesia: certe nutrationem tende illud pulo beatet. et luciferum fect demones refulfit folum elypeos aut ecce: refplendue Gdate. xiij. Et quibus omnibus patet: q fi runt meanes ab eis: bec ibi. Cui concordat magna rurus multos fuftinet tempeftati alia inapparatu vel huiufmodi. Et .p.ß. Deus re 7 impulfus multum nobis nocet. Et ideo ne murres effe vo cultum vero filoum eternum in pace fuit deficiuntur. Nota. b. vj. a. qui nõ pro rebit feu apparebit: quãdo ipfius tractus fit per illud quod fuperbendo ambunt cor: multo meotus: omnino fuperbe de eis erbit poniter nobifcum: z ideo fuperbus quod eft ficut bercelsa aeu puncta. Tunc in paradifo rcein fieni bre veffis que eãnum inftatur g excludentur: e be focarate omnium honoru fangitur. Et ficut de rana quam fabule fe expellentur. Primo a paradifo fuperbos runt: g dum tantum inftam vilum q bo excludere retrahitur: na aliquo de aliqua ci no habent magnificum dnem cepant. Et qui tutate vel regno excere propter culpã: dum bus pater: g melt: et fpirituali cum mu extra ciuitatem in quo eft eadem culpa: ad bna ß brudere fpolia cum fuperbis. Prio ciuitatem tam intra nifi intra redire non poteft. verbiorum. xvj. Quia cum iumero fpiritus Sed angelo de celo propter fuperbiam fus le temporale quod ex fuperbia oriunt: eft ficcit: ergo impoffibile eft q ifti qui re culparum quantum ad feipfum z malorum bus inuentur illa culpa: ftante culpa z ex exemplorum quantum ad alios multiplici pulfione cauia illa duret. Illos ño qui pas. Primum patet qua fuperbia fola alter cogitant repelendi: Origenes bodes eft enon potefi ipfum nang multa vicia fe. Nunquid tu altior: ß pumbo angelis enũ quuntur: ficut ira inuidia et hmõi nedi. quid tu fplendidior in terris ß ille in celo Jam ex hoc quod quis conquat de fe bene g ß ille de tanta fublimitate cuit per ea per quod fit nobilis vel gratiofus: ex hoc q thiamquomodo nõ ad tantam celfitudinem talis reputari multum affectat ab ipfum fuperbiens afcendes inemento ergo quod bus defiderat honorari. Et ß aliqui ipfum pulius eo q cius eo: nifi te rãum bunc non honeratus tractur. Et ille qui hoc lies ftium cupedes omnino quod ex. Ge neonatur inuidet: ficut patet de Amanqui go quid fuperbis terra z omis Ecclesiaft. xx. bac de causa tratus fuit cõra Mardocheũ Nec tantum a eclo excludentur: fed a focie Deffer. ii. Et non vnus fuperbus alter re tate omnium humilium z bonorum tpetif ftificatio oriuntur: nonteadu pugne vel fa tur. Pro quo eft standum: g quanto ex ef tem turgia: quia inter fuperbos femper tur fabule dicunt quandoq; contingit graeule Ecclꝰ 5 gias funt. Proueibrorum. xiij. Semndum fit coniocqui pennis fe inducat paronne Couo enam partecipata alis peccata occulte finnt focietatem fugiens animum confirmabis do be autem aperte: z ideo plus omnib; qua dumenus z natura. Et quibus dum poft bie fcreemplum oftendatur delinquendi. ¶ Sic ue tempus expellebatur ab anbis fimplici fcute deiuentequi rebus fuis abutentes alijs bus quarum focietatem puus fugerat nul exemplum prebet perditionis quid ad nos le modo recipiebatur: quia eas puno cere nunquid rebus noftris quas fubmergere pferat. Sic in morte erat be illic qui prius poffumus: vti non poffumus ad libitum. focietatem contemplertur humilitãe popu Cauibus refpondetur quodnec ex illis: lamb peime: z volabant g magna officia ad necillas beftrnere poffumus in ecclefio: gruem: et pennae indutebant patronum: a tem gratie aliorum: z fpirituale prouidicũ magnis rebus accipientes: quibus multi animarum. Sicut pater per cafum legis in ciemus plus propinquis ß extranei nocent dicto veteris tib. vbi. Simile de feruitutibus Jn hoc vero meritu hos a magnetis fu pyãnorum prechonus. ß. arborem. ß. inter rictate quorum pennis: id eft robur erant dnus. Jn quo comitetur quod eli qui alte: indui rantum in qua fpecimur ex pronecessitie ne vnß per aliqua facta lumen pulß. Dum ab illis quorum pennae pos adome fuo impediret non poteft arborem tabant expellutur: ab aliis humilibus plantare vel aliquod tale facere: per quod tunc in eli quos pnue contemptibus lumen lumen impedat nurfed unquid poß non recipiuntur. Sed potius dicent illi pñ.

xviij. Confundantur superbi: quia iniuste iniquitatem fecerunt in me. Unde Ber. Mirum est de superbis: neq; enim cum hominibus habitare in terra desiderant: neq; ad celum volare possunt: solum ergo relinquit eis flāma ignis deuorās eos: qui enī se exaltat quātū potest deiicieī quātum deus pōt. Et
38 sic in in omnib⁹ predictis ostēdit ꝙ superbia precedit ⁊ confusio tēporalis vel eterna vel vtraq; semp sequetur. Et hoc est ꝙ in antiq̄ dicitur prouerbio ꝙ superbia precedit ⁊ cōfusio sequitur.
Exem. ¶ Quod eleganter cuiusdā fabule ostenditur fictione: qua fingit duas quondam fuisse sorores: quarum vna supbia: altera confusio vocabatur: quarū primam contigit ad festum magnum vocari: sorore non vocata: que immemor curialitatis: dixit ad sororem vocatam ꝙ secum iret. Cui illa vtpote inter curiales nutrita respōdit: non venies nec vllam nobis verecundiā facies: vt non inuitata ad festū vel consiliū: vel quācunq; vanitatis venies ostensionē. Cui illa: precede ergo tu: ⁊ ego paulatim vt potero tua sequar vestigia: quod ⁊ factum fuit. Et ex illo die consuetudine ⁊ iuris prescriptione obtentum est ꝙ superbia p̄cedit ⁊ confusio sequitur: ⁊ ꝙ contritionem p̄cedit superbia Prouer. xvj.

¶ Quam nobiles ⁊ ignobiles ideo fugere
Art. v. deberent. Nobiles ideo: quia fm beatū Gre
19 go. multum eis insidiatur: q; natione celestis ⁊ nobilis: vtpote in celo genita mentes querit nobiles ⁊ celestes. Ignobiles ⁊ quicūq; simplices ipsam odio habere deberent quia non habent tantum inimicum q; supbia facit: ꝙ ipsi talliantur spoliantur ⁊ crudeliter tractātur: quia superbia multas requirit expensas: quas dum nō possunt habere de proprio: q; inter supbos pauci sunt quib⁹ propria sufficiunt: querunt viās ⁊ modis quibus possunt aliena. Et sic dum supbit, ipius incēdit pauper. in ps. ix. Et nō solum pauper incenditur sed sicut ventis maris turbatur tranquillitas. Ita p supbos mundi pax inquietatur. Sicut ostēsum est p. iiij. ix. Et totus mundus quātum ad vanitates induratur: q; dum superflue expēdūt circa superbiā in vestis: ornamentis ⁊ ludis fiunt ipsi quasi impotentes ad expendēdū pro amore dei ⁊ salute animarum: quia ipi vanitate illa cessante ad propria redeuntes: dum nihil inueniunt in thesauro vel in manibus ministrorum suorum: nihil pro deo dare possunt. Immo quod peius est suos quasi tali necessitate precedente spoliare coguntur: ⁊ sic dum tam ipi quā subditi indigētes fiunt nec ipsi faciunt nec subditi facere possunt ad que tenentur. Et sic superbia iā regnante tempus ferreū a poetis descriptū nunc ostenditur. Ex quibus colligitur ꝙ tēpus aureum in mundi viguit principio: in quo omnes abūdabant: q; maiores fuerūt paucis ⁊ necessariis cōtenti: sicut milites vna roba in anno: ⁊ vno ferculo in mensa et sic de aliis. Secundum argēteū: in quo homines inceperūt esse magis curiosi: sumptuosi ⁊ maliciosi ⁊ mundus percōsequēs peior Tertium ferreum: quod est nūc: in quo nullus de suo contentus: aliū bello rapina et falsitate domat: sicut ferrū alia metalla domat ⁊ malleat. Et sic de mundo verificatur: quod de domo: id est toto mundi contento dici pōt. Eccha. xxj. Domus q̄ nimis locuplex est: ad est mundans q̄ aut quandoq; locuplex fuit ⁊ bonus admiscebitur superbia Contra quam preter remedia que ostendūtur. M. xj. 91. ⁊ xcj.

¶ Alia tria sunt remedia adhibenda: quoꝝ
Exem. primū accipitur ex parte nature terrestris quam gerimus. Secundū ex parte nature rationalis: qua regimur. Tertiū ex dei prouidentia: ad quam tendimus. Ratione pri
10 mi est scādū ꝙ deus de natura nrā loquēs dicit Gen. iij. Puluis es ⁊ in puluerē reuerteris. Pulueris autem cōditio est: ꝙ in alto loco vbi ventorum occurrit impulsus: positus: dispergitur. In imo vero situs conseruatur. Sic natura nostra in statu alto ⁊ in statu humilitatis. Quod videns diabolus multos quos i statu paupertatis et humilitatis decipere nō potest: pcurat quātū pōt ꝙ ditentur vel in alto loco vel dignitate ponantur: vt ibi fiant tanq; puluis quē piicit vētus a facie terre: in ps. i. In quo ꝙ frequēt preualet: pulchre ostensum est. iiij. Reg. vlti. vbi Nabusardā legit pauperibus in terra dimissis: diuites ⁊ potentes ⁊ nobiles secū in Babylone captiuos duxisse. Nos ergo tale periculum imminere videntes ex parte nature nostre terrestris: ⁊ puluere remediū accipere deberemus: vt non sitimus alta sapientes: sed humilibus consentientes: ad Ro. xij. Ex parte vero nature rōnalis remedium accipere debemus. Primo cogitādo
11 quid sumus: ⁊ quid erimus quātum ad naturam quam habemus. Secundo quid sumus: ⁊ qd erim⁹ quātū ad statū quē tenem⁹. Quid sum⁹ quātū ad naturā corpalē dyllitra hec est nature nrē est radix: ⁊ tantū q; diligēter cogitata est medicinalis contra superbiā. Sicut nāq; quādoq; radix herbe est magis medicinalis quā flores vel folia. Ita magis

medicinale est contra morbū atq; mortē superbie respicere radicem nostrā. i. vilitatē ⁊ miseriā nature nostre quā flores vel folia. i. vnā pulchritudinem vel quecūq; alia bona vel facta que videntur pulchra ⁊ florida. Quantū vero ad naturā rationalem: id est animā cogitando quid sumus. Si superbi fuerimus: de illa inuenientis ꝙ sumus in illa diabolo turpiores: sicut ostensum est. A. xxij. 6. Ergo superbiendo de illa materiam destruimus ⁊ causam superbiendi: q; illam turpissimā efficimus. Ex istis patet illud Eccl. x. Non est creata hominibus superbia. Quid vero erimus quātū ad nostrā corporalem naturam: terra ⁊ cibus vermiū ⁊ non terra quecunq; viridis vel pulchra vtpote in superficie terre soli obiecta: s; terra sub terra. Ita ꝙ terra quā nūc in cimiterio videmus ⁊ calcamus erit supra caput nrm ⁊ supra terrā corporis nostri: supra quam etiam canes calcabūt. Quid ergo superbis terra ⁊ cinis Eccl. x. Quantū vero ad naturā rationalē si superbi fuerim⁹ sicut nūc sumus illis turpiores in culpa: ita semp erimus profundiores in pena: in qua pena: sicut dicitur Malach. iiij. Erūt superbi faciētes iniquitatē: stipula in qua tñ ignis nun
12 ꝙ extinguetur Esaie. vi. Quid sumus vt de magnis intelligatur: quātū ad statū quē tenent qui aliis preponuntur. Reuera quasi vestis pluuialis que aliis vestib⁹ supponitur: que si sciret quare superponit: non haberet causam superbiendi: q; non superponitur: q; melior aliis sit vel charior a pponente habeat: sed propter aliorum conseruationem ⁊ vtilitatē. Si ergo deus vel alii hac de causa te aliis quasi vestē pluuialem rectorem constituerūt te: noli extolli: s; esto in illis quasi vnus ex illis Eccl. xxxij. Quia sicut non est propter bonitatē spume vl palee ꝙ superiorē obtinent locū: nec propter prauitatē grani ꝙ inferius iacet. Ita forte in proposito. Ergo quāto maior es humilia te in oibus Eccl. iij. Quid erūt quātū ad statū illi: si in illo superbe se habuerint: in fine oim parebunt derisioni. Sicut dextrarius. S. e. c. xv. Et isto statu priuati nullū obtinebūt: sicut graculus. S. e. c. xvij. Sic ergo dn̄s exercituū cogitauit hoc: vt detraheret superbiā oīs glorie Esa. xxiij. ¶ In quo tertium
13 contra superbiā notatur remediū: qd deus ordinauit infra nos: extra nos: supra nos. Infra nos ordinauit remedium in hoc qd nos de debili fecit meremio: in quo primo vnum fecit nobis minando. Secundo vnū docuit ad memoriam reducendo. Tertio vtrūq; tam factum quā doctrinam quotidie i exemplo adducit sensibiliter ostendendo. Primo vnū fecit ad modū regis: qui suos capiens rebellantes: ⁊ ad dominium suū reducens: timensq; ne iterū contra ipsum surgant: non sinit eos domos habere defensabiles: nec castra fortissima inhabitare: sed illis destructis: domos mediocres eis concedit: sciens ꝙ habentes domos ex paleis: nō habent occasionem ex parte illa ei rebellandi: sed pot⁹ obediendi: ⁊ specialiter si de domibus illis fugere non possent sine mortis periculo: cogitantes ꝙ contra eos veniēdo faciliter domos illas capere ⁊ cōburere poterit si contra illū surrexerint. Hac de causa deus voluit animas nostras ihabitare domos luteas ⁊ debiles: ⁊ quasi de stipula q̄ ad paruū ignem comburit ⁊ incinerat. Sic corpora nostra ad paruū infirmitatis calorem: pter quod forte sicut predictum est dicitur Malach. iiij. erunt superbi faciētes iniquitatē stipula. Si enī periculū sit militi habenti castrū fortissimū regi rebellare a multo fortiori periculū est non habenti: nisi domūculam ex paleis. Sic in proposito: q; sine omni resistentia comprehenderetur in superbia sua. in ps. lviij. ¶ Secundo
alud docuit ad memoriam: miseriā nrām 14
reducēdo in hoc ꝙ dicit Gen. iij. Memento quia puluis es. Ad modū cuiusdam regis: de quo fertur: ꝙ filiū illegitimū superbiētē ⁊ multos percutientē ⁊ male se habentē ex audacia quam habuit: ex eo ꝙ filius esset regis docuit dicens: si ita audacem ⁊ superbum ⁊ pronum ad malū te facit cogitatio sanguinis regii ex parte patris: reduc ad memoriā paupertatem ⁊ ignobilitatē mendice matris tue: ⁊ retrahas te a talibus excessibus. Sic si cogitatio parentele vel diuinarum vel dignitatis vel honoris vel cuiuscunq; gratie: monet aliquē ad superbiā: cogitet defectus suos ⁊ miseriā: quomodo vel puluis est: ⁊ cogitet quā parentelā habuit ex parte illa ⁊ inueniet ꝙ illā ignobilem habeat parentelam: de qua scribitur Job. xvij Putredini dixi: pater meus es: mater mea ⁊ soror mea vermibus. Et talis est in se: iuxta illud Job. xxv. homo putredo ⁊ filius hominis vermis: non tm̄ intus sed etiā extra: iuxta illd Job. vij. Induta est caro mea putredine: ⁊ ad talē finē tendit. iuxta illd Job xiii. Quasi putredo consumendus sum. Et quotidie illā putredinē ostendit ⁊ experit in omni parte corporis vbi interiora se ostēdere possunt. Ergo humiliatio tua i medio tui Michee. vi. Si vero de diuitiis superbit

cogitet ex alia parte q illas ex se non habet quia si reddidisset aurum z argentum terre a qua sumuntur z vestes ouibus z sericũ vermibus z frumenta cãpis z pisces aquis z sic de aliis ostẽderet aperte qd haberet ex seipso: z inueniret q ille q est ditior cẽt pauperrimus nudus z miserabilis. Si ergo oĩa ista z pulchritudinẽ z honorem z oĩa accepisti: quid gloriaris: quasi nõ acceperis. j. Cor. iiij. Et si dicas: q pdicta vt pscriptum est singulis reddere nõ oportet: sed vt tua illa occupare vis: z ideo gloriaris. Expecta paulisper: z illa reddes: bona mũdo z corpus vermibus: z animã forte demonibus: z sic singula singulis: dolens q non prius illa reddidisti: immo q vnq illa accepisti: qñ i iudicio dei iustas superbie tue penas exolues. ij. Macha. vij. Tũc inuenies q superbia in te fuit magis vituperabilis: z q erit magis punibilis q diabolo: qr ipse fuit spũs z immortalis: nullũ de predictis remediis habens: ipsum a superbia retrahens. Et qr nõ de diabolo: sed de homine dicit. Job. xxiiij. Dedit ei dñs locũ penitentie: z ipse abutit eo in su-
15 perbia. ¶ Tertio vtrũq in experimẽto ostẽdit: quando dolores infirmitates z tribulationes z passiones sentimus: in illis deus nobis sensibiliter ostẽdit quales sumus. Sicut ostendit Alexandro in plagis quas patiebatur. Et Antiocho in putredine z pena: q
Exem. sustinuit. ¶ De alexandro nãq scribitur q filius Jouis dicebat: qui cum grauem vulnerũ post bellum quoddam: in quo vulnerabat sentiret dolorẽ dixit: populus me vocat filium Jouis: sed ista vulnera ostẽdunt
Exem. me esse filiũ hominis. ¶ Antiocho etiã regi de quo scribitur. j. Mach. j. q intrauit in sãctificationem cum superbia: z q locutus est cum superbia magna: sic ostendit deus qualis erat. Sicut patet per hoc quod de illo scribitur. ij. Mach. ix. Manifestauit deus in eo virtutem suam. Et quomodo patet per quod sequitur. Ebullierunt vermes de carnibus eius: z fetore illius exercitus grauã-
thema batur. Cũq nec ipse fetorem suũ ferre posset: ductus est ad agnitionem sui: z ait. Justum est mortalem subditũ esse deo. Et hoc dixit: quando deus ei sensibili experimento ostendit qualis erat: z quando in illo compleuit quod predixit Johelis. ij. c. Ascẽdet
25 putredo eius: qr superbe egit. Secundo deus remedium ordinauit in his que extra nos sunt: tam in his que eiusdem nobiscũ sunt nature: q etiam in his que viliores z iferioris nature. In prima natura remedium nobis offert quando ostendit nobis leprosos claudos: cecos: deformes: pauperes z miseros: qui tam in bonis nature q fortune a natiuitate defecerunt. Dum enim deus nobis tales ostendit: quid aliud ostendit vel docet q q hi quos tales fecisse potuisset si voluisset: de hoc q de mera sua gratia eis plus contulit non superbiant: nec contra deũ illud expendant. Magna enim ingratitudo p bona que nobis plus q aliis contulit contra ipsum surgere vel contra suos: ipsosq superbiendo z quoscũq de subditis suis psequendo expugnare. De talibus dicit Hiere. iij. Pro verbis penitẽtie verbis blasphemasti superbie. Melius esset talibus cecos z claudos z pauperes ad vitam ingredi: q cum omnibus bonis nature z fortune mitti in gehennã ignis. ¶ In secunda natura: id est in viliori z inferiori: remediũ nobis offert: qñ permittit viles bestias nõ affligere. Tale remedium ostẽdit illi de quo quasi sic fertur: q tantum in fortitudine confidebat: q dixit: q tantũ timuit deũ q tum muscã. Circa quem deo ordinante statim maxima muscarũ aduenit multitudo: que a sessione eius infra nares z aures nunq vsq ad mortem cessauerunt. Tales iterum remedium ostẽdit in Herode agrippa: de quo dicitur Act. xij. q Herodes statuto die indutus veste regia: sedit pro tribunali: populus autem acclamabat dei voces: id est diuinas ei dando laudes: z confestim percussit eum angelus dñi: eo q non dedisset honorẽ deo: z consumptus a vermibus expirauit. Tale iterum remedium ostendit egyptiis eos ranarum et muscarum z huiusmodi plagis affligendo. De quibus Aug. Potuit inquit deus vrsis z leonibus populum domasse superbũ. Sz muscas immisit vt rebus vilissimis doma- 18
retur humana superbia. ¶ Tertio deus remedium contra superbiam ordinauit: his que supra nos sunt. Primo in hoc q matrẽ suam benedictam: z omnes sanctos quos ad celũ duxit: illuc eos per viã duxit humilitatis. Quorũ nullus illuc vnq per viã venit superbie: qr in via illa deus superbis resistit Jac. iiij. Secũdo in hoc q durum minatur superbis iudiciũ dicens. Esa. xxviij. Ve corone superbie: hoc: ve: si nũc cauere renuunt: tunc experient qñ ad lutũ corpa redibunt. De quibus btũs Grego. super illud Job. xiij. Redigent in lutũ ceruices vestre. Sicut inquit per oculũ visus: sic per ceruicẽ solet superbia designari. Ceruix vtiq in lutum redigit cũ superbus humiliabitur in morte: z elata caro tabescit i putredine. Intueamur enim qualia iaceant in sepulchris

uiuũ cadauera que illa inertita carne est imago mortis: que tabes corruptionis: qr certe ipsi erant qui extollebantur honoribus: habitis rebus tumescebant: despiciebant ceteros: z quasi solos se eẽ gaudebãt. Eorum non perpenderent quo tendebãt nesciebant quid erant. Sed in lutum ceruix redacta est: quia despecti iacent in putredine: qui tumebant in vanitate. In lutum ceruix redigitur: quia q tum carnis potentia valeat: tabes corruptionis probat.

Tentationũ atq

tentantiũ. Primo ostẽdetur distinctio. Secũdo demonis in tentando ostẽditur cautela. Tertio eiusdẽ ondit malitia qua bona plus tentat. Quarto q nulla tẽtatio ledit: nisi a tentatis habent q ledat. Quinto quare deus homines tentari pmittit. Sexto tentantiũ ad culpam ostenditur pena. Septima remedia cõtra tentationes presumptionis z desperationis. Octauo cõtra luxuriam. Nono generaliter contra oẽs tentationes remedia ostendentur.

¶ Quantum ad primum tres cõmuniter in genere tentationes distinguunt: de quibus pretactum est. A. xviij. x. Item. A. xxvij. 58. scilicet mundus caro z demonia. Quorum primo ostendende sunt insidie z pericula: secundo insidiarum diuersitas. ¶ Primum exemplo ostenditur cuiusdam fabule: qua fingitur hominem quendã in deserto: in tali positum periculo: quod circa ipsum habuit mare tempestuosum: quod crescendo sibi appropinquabat: de quo non erat certus vtrum fluendo ad ipsum ascenderet: ipsumq submergeret: multum tamen timuit: qr ipsũ aqua tangere incipiebat. Juxta ipsũ vidit Leonẽ rapacem: qui versus ipsum ore aperto veniendo quasi ipsum occidere velle minabatur. Infra sinũ suum serpentẽ inuenit qui illuc intrauerat: dum dormierat. Hec ergo videns z sentiens clamauit dicẽs. Sors maris ira fere dolus anguis agunt miserere: id est ista tria artant me ad clamandum z petendum dei misericordiam. Cui vox ad eum. Fuge: sperne: contere: coronos in feriere: id est fuge mare q tum potes z sperne: id est defende te a leone: z contere serpentem: z coronabo te: si vero hoc non feceris: ab illis hic feriens z occideris. Nota de alio: quasi in consimili periculo. A. xxv. u. ¶ Spiritualiter mare est mundus: hoc mare magnum in ps. Cuius fortune quasi vnde nunc prosperitatis nunc aduersitatis hominẽ in periculo ponere continue nituntur z spiritualiter submergere. Leo est diabolus: de quo. j. Pet. v. Aduersarius vester diabolus tanq leo circuit querens quẽ deuoret. Serpẽs venenosus est caro: que multis diuersarũ infirmitatum venenis nos occidere intentat: et frequenter grauiter mordet tam corporaliter q spiritualiter. Et sepe spiritualiter z infallibiliter corporaliter occidit. Si ergo vallatus necessitatur ad deum clamare z dicere illud Mat. vj. Ne nos inducas in tentationem: id est non sinas nos cadere sub tẽtatione consensum prebẽdo. Si vero clamãti vox illius qui sic clamare docuit: respondet dicens. Math. xxvj. Vigilate z orate. j. defendite vos supra vndas maris eminẽdo z caput in altũ tenendo: feram expugnãdo: z carnem subiiciendo vt non intretis in tentationem: id est ne sitis victi: quia si viceritis coronabo vos. Si autem victi fueritis hic culpa ab hostibus z postmodum pena a me eritis percussi. Ergo tentatio vos non apprehendat. j. Cor. x. Differentiam vero z conditionem quam quilibet istorum in tentando habet propriam z ab alterius tentatione differentem describitur a multis zc. De istis vero tentationum modis z tentãtium manibus habes plura notata. A. iij. 9. De manu vero diaboli in speciali vide. M. xj. c. 31. de q dr. j. Cor. tẽtat vos sathanas.
¶ Qui in tentando multis vtitur cautelas quandoq cogitationes imittendo: quãdo- Ari. 2
q aperte loquendo: quandoq nũcios suos mittendo. In cogitationis immissione quibusdam vtitur cautelis q tũ ad hoc q deũ misericordem predicat: sicut ostensum est. M. ix. 48. Quantum vero ad hoc q alter tentat sanos scilicet presumptione sic etiã ostensum est. A. xxj. 8. Atq aliter morientes E. ij. 5. Quantũ vero est hoc: q multos a cõfessione z penitẽtia retrahit: ostẽsum est. C. vj. 50. cũ sequentibus. Quomodo vero apte loquendo quandoq decipit patet primo in seductione primi parentis. ¶ Scdo idẽ ostenditur in collatione patrũ: vbi legit q diabo- Exem.
lus sciẽs q pr cuiusdã heremite i crastino vẽturus erat ad filiũ suũ: die pcedẽti i forma apparuit boni ãgeli dicẽs. Cras veniet diabolus a te in forma pris tui vt te decipiat: statim q cũ intrauerit securi i manu accepta: ipsũ in capite ita fortiter sicut poteris percute: et sic multũ confundes ipm. Cuius doctrina deceptus in crastino patrẽ occidit. Horũ ergo exẽplo siue loquãt p seipm cogitatiões imittẽdo: siue loquat per se vel per ministros suos: nolite omni spũi credere. Sed probate

spiritus: vtrum ex deo sint. 1.Jo.iiij. Quo
modo enim p̃ munitos fuos multis cau-
telis multos decipit: offenfis eſt. S. vij.
arti. vj. c. vij. per totum. Quomodo etiam
tribus modis quandoq; per ſeipſum: quã-
doq; p̃ munitos fuos plures decipit: ſolet
ſum eſt. S. vij. arti. xvij. per totum. Ju om-
nibus vero, this tentationibus ſiue per ſe: ſi
ue per alios tentet: tria ſunt conſiderãda
Primo ſollicitudo quam habet tentãdus.
Secundo tentatoris fraudulẽta. Tertio ꝑ-
ti prudentia. Quintum oſtẽderur per hoc
quod ſeruus in vitaſparauit. Quo Machariꝰ
vidit diabolum tranſitus vanum mo-
naſterium, a pricibus eo omni parte pen-
dentibus omiſſum: quaſi medius eſſet ex
magnam habere de infirmis ſollicitudiẽ
qui requiſſus quo tempore diabolus ad
lem locum vt propinem eis de potionibus
meticis vero per ſpium redeundo omnia
vaſa reperiuit vacua. reſpondens; quo-
ma circa vnum euacuauerat. Generus ve-
ro Machariꝰ in craſtino illuc proſperã pa
mentẽ q̃ mutis nocte illa turpiter e mutis
placter reliquerat. Cui cum predicti nar-
rauerat proceſſum: ſpiritum ad penitentiã re-
uocauit: deo q̃ paſſus eſt ipſe e tentatus:
ad Heb. ij. Secundo idem oſtendit̃ per
hoc q̃ etiam chriſtum tentauit: de quo dic
tur. Luc. iiij. q̃ tentabatur a diabolo. Do
ctor enim tentandi. primo oſtendit̃ q̃ ex
plum vltra ad. Deu. ſi. Secundo idem oſt
dunt per exemplum luſoris: q̃ ſient luſor
aliquando cum tribus taxillis alium gui
forte aliquid in principio luſus ꝓdit̃ ſi ſe
liter deprauerat. Ita diabolus dedens eu
tribus taxillis: id eſt cum ſuperbia vite: cũ
concupiſcentia oculorum: cum concupiſc
tia carnis. Cum his enim pareta ſunt vana
gloria tentantis de propijs: facies ꝓ vltro
ſio alotum irasiuendi: clam: de fotiendum
pulchritudine ornatu: diuitijs: deliciis vel
parentela vel gratia quacunq; Secunda ve
ro pauca ſunt: vtara: rapina: fraudes ma-
lo rum: quia ſcilicet ex his rebus ſuperbia
le acquiſitionis: emendacia: penuria circa
tes mentionẽ: hinc inde ſtuta arrogãtia: q̃
gi falſitates: que circa rerum terrenarum
ſunt acquiſitionẽ. Tertij vero puncta ſũt
unimanda cogitatio: turpis locutio: vius de
et aliquorum oculis a ꝓhibendi: quibus te
quidem ſeipſos tentant dum vadunt ad vi
dendum vel loquendum: et tranſandum cum
mulieribus. Illi vero qui cum aliquo ꝑde-
ctorum eſt ille incipiunt: licet in ꝑua tentatione. De qua malicia premonuit
cipio aliqua lucrari videantur tamen in fi
ne de. Sed. ij. dicit. Tu inſtabaris ca-
ne totum amittent: et ad hoc ad tempus ſu-
cranꝑ permittuntur temporalia: vt ſimpler
amittant eterna. Quod enim caro ſuadet
qui non querit nutias: ſed vtilia vel ꝑue-
nes: ſed tantum animas: quẽ homo ꝑdere
in tota vita ſua lucretur: ſubtracta tamẽ
ꝓ ipſa fine anima habeat: eadem ergo
ne in hac tentatione mortem eſt fidelis. Ec-
clus. 4. Tertio idem oſtendit̃ per regulã
falſi mercatoris: quia ſicut ille conabitur
ne ſuum ꝑdat: ſed ſemper aliquid lucretur
ſuum: ſic vigilãter debet ꝓcurare. Ne ſcilicet
velle cuiquam ꝓ quod bonũ ꝓ pulchritudine
dine ſecum vero abſcondat: Ita diabolus
ꝓpter nature ſubtilitatem quam etiam ꝓ
per longa in experientiam retinendi cura-
tem obſidet: a nunquam cessat: nec vnq; ſa-
tiam e conditionem diligenter ꝑſiderat quo
runciunq; ſicut oſtenſum eſt. 8. xviij. 4. Et
2. ij. 7. Et ex parte voluntatis omnes inuadit
ne. Sicut ergo caſtrus ex omni parte illa di
ligentius cuſtoditur vbi fortius expugna-
tur: ita ex parte illa diligentius ꝓpara-
gnitum tuam ad tentationem. Jn quo po
tenar exammonetur tertia pars huius arti
culi: tentat̃ prudentia. Cꝫo quo eſt ſcie
dum quod tentatus ex vna parte ꝓbendis
nonnunquam ratiocinatis ex alia parte: pon
tur inter tentantem ſuum ſolitet diabolum
ne. carnem ex vna parte: ſpiritum bonum
ex alia. Inter omnes enim duos
conſiſtunt res: quorum vnus dicit ſibi nudas
tentatem: q̃ periculũ ſuum. Alius vero to-
tum conſilium illud nititur deſtruere. Pun
ctis diabolum tentat̃ ꝓ principio: ſed placebit
in fine: ſecundi econtrario. Nonnũ ſo pru-
dentia in hoc preſſitere debet: q̃ diligenter cõ
ſiderat quia ꝓ nonnullorum ſanis ſit con
ſili primus: a alterius: falſi: ſtultum reſpue
re: alterius ſequi. Sicut ꝓpoſito ſpiri-
tuſtantes: ꝙ angelus bonus conſulpurit
conſilia bona de mundicia iuſticia humili-
tate mſericordia clemoſyna: ꝙ hmũnodi:
quem ꝓ turpio terrentiſcelus ſine placebit.
Angelus vero malus autem illud conſtitũ
deſtruere: e contrarium conſulere: cuius cõ
ſilius multis in principio placet: ſed in fine
diſpleebet. Ergo reſiſtere diabolo: ſi fugiet
ꝓdita Jacobi. iiij. Sicut pater per hoc ꝓ-
batur Luc. viij. Conſummata inquit omni
tentatione receſſit ab eo diabolus.

Notate quod diſgnanter dicit conſumma
to omni tentatione: non enim dicit tentatio-
neſed omni tentatione: quia a ſancto homi
nibus omnione quo ad aliquas tentatio-
nes victimor: ſtatim recedunt. Sed q̃ſ con
tra ipſos mauicem mittit: exercitum: ſo:tio
vengparat pugnam: ſpitorijs oſtendit̃ur

premunitus: prepara animas ſuam ad ten-
tationem Sec. ij. ¶ Quarto idem oſtendit̃
per exemplum obſidentis caſtrum vel ciui-
tatem: quia ſicut ſapiens bellator: ciuitatem
obſidens: ſuum exercitum: querens: conſi-
derãs ex qua parte facilius capi poſſit. Si
milꝫ per ciuitas: puta capta fuerat: cogitat
ex qua parte a qua ꝓta capta fuerat:
reſidem meddiſpoſitam iterum capere: nit-
tare: maxime ſi in illa parte adhuc ſit debi
les: et mꝫ munitus. Sic diabolus qui eſt
malium callidus bellator: e tentator: tam
ꝓpter nature ſubtilitatem quam etiam ꝓ
per longa in experientiam retinendi cura-
tem obſidet: a nunquam cessat: nec vnq; ſa-
tiam e conditionem diligenter ꝑſiderat quo
runciunq; ſicut oſtenſum eſt. 8. xviij. 4. Et
2. ij. 7. Et ex parte voluntatis omnes inuadit
ne. Sicut ergo caſtrus ex omni parte illa di
ligentius cuſtoditur vbi fortius expugna-
tur: ita ex parte illa diligentius ꝓpara-
gnitum tuam ad tentationem. Jn quo po
tenar exammonetur tertia pars huius arti
culi: tentat̃ prudentia. Cꝫo quo eſt ſcie
dum quod tentatus ex vna parte ꝓbendis
nonnunquam ratiocinatis ex alia parte: pon
tur inter tentantem ſuum ſolitet diabolum
ne. carnem ex vna parte: ſpiritum bonum
ex alia. Inter omnes enim duos
conſiſtunt res: quorum vnus dicit ſibi nudas
tentatem: q̃ periculũ ſuum. Alius vero to-
tum conſilium illud nititur deſtruere. Pun
ctis diabolum tentat̃ ꝓ principio: ſed placebit
in fine: ſecundi econtrario. Nonnũ ſo pru-
dentia in hoc preſſitere debet: q̃ diligenter cõ
ſiderat quia ꝓ nonnullorum ſanis ſit con
ſili primus: a alterius: falſi: ſtultum reſpue
re: alterius ſequi. Sicut ꝓpoſito ſpiri-
tuſtantes: ꝙ angelus bonus conſulpurit
conſilia bona de mundicia iuſticia humili-
tate mſericordia clemoſyna: ꝙ hmũnodi:
quem ꝓ turpio terrentiſcelus ſine placebit.
Angelus vero malus autem illud conſtitũ
deſtruere: e contrarium conſulere: cuius cõ
ſilius multis in principio placet: ſed in fine
diſpleebet. Ergo reſiſtere diabolo: ſi fugiet
ꝓdita Jacobi. iiij. Sicut pater per hoc ꝓ-
batur Luc. viij. Conſummata inquit omni
tentatione receſſit ab eo diabolus.

Notate quod diſgnanter dicit conſumma
to omni tentatione: non enim dicit tentatio-
neſed omni tentatione: quia a ſancto homi
nibus omnione quo ad aliquas tentatio-
nes victimor: ſtatim recedunt. Sed q̃ſ con
tra ipſos mauicem mittit: exercitum: ſo:tio
vengparat pugnam: ſpitorijs oſtendit̃ur

exemplis: ꝛ auctoritatibus. Chriſtus primo
habetur in vita ſparatum de ſancto patre: q
ſupra monaſterium quoddam dicitur ma-
nam vidiſſe demonum multitudinem vo-
litantem. Inde vero tranſiens ſupra caſtra
tem malain in qua multi erant vſurarij: e di
uerſi mali habitare vnum ſolum vidit. Cui
per angelum de cauſa reſponſus fuit: quod
quia villa erat eis id eſt demonibus ſubiec
ta: tantum vnum balnum ad ipſorum de-
parabant cadoli: quia ꝑſpicuo impugna
renon erat neceſſe: quia ſibi beatum Stego-
rium malos impugnare negligit: quos quie
to iure ſe poſſidere ſenſit. Sed q̃ illi demo-
naſterio rebellabant ipſos ſubiecere ad
cu dicitur. q. Machab. ix. Tetanit eppollas
retempla id eſt. sanctos de quibus. 1. Co-
rinth. iij. Templi dei ſanctꝫ eſt: q̃s eſtis vos.
¶ Secundo in eadem hiſtoria habetur ad
idem de quodam qui multos demones fre-
quenter ſeruit vidiſſe coram magiſtro illo
rum congregatos ad reddendum compoſi
de deceptionibus et tentationibus ſuis e in-
gris: quorum vnus vocatus ꝛ nonnullius re
ſpondatur q̃ in mari multos ſubmerſerat: et
q̃ nouem die q̃ nihil alind fecerat. Alius re
ſpondit: q̃ vnius reginina dies non potuit
plus facere q̃ nam quod in ciuitate quadam
multos ꝓnocabat ad obſtetrices: q̃ nonde
ad pugnam ꝓ hominibus: magiſter vero
nentis factus ſum allocauit: ſed eoo verbe
rare ꝓcepit q̃ tu ꝓ modicum fecerant. Tan
dem venit vnus ſ̃ piat q̃ quadraginta an
nis ſollicitus fuerat ad tentandum quẽdã
monachum de hortimare: q̃ in illo proualuit
e q̃ nihil amplius fecerat: qui a magiſtro
multi honorabat: e coronabat. Exquibꝰ ꝑ
quã ita indignatus eſt inimicus in ſancto:
in pẽlerui. ſicut patet. O. vj. 9. Exemplis
primo eſt ad hoc de obſidentibus caſtrum:
qui contra caſtra fortioraſtotiores parant
inſidias: ꝛ obedientes nullas parant inſi-
dias. Sed de bonuicida ꝛ tirone: qui reſi
ſtentem fouiter impugnat: obedientem vero
non inſeſtat. In omnibus tamen fidelis de-
us eſt: qui non patietur vos tentari ſupra illud q̃
poteſtis: ſed facet cum tentatione prouen-
tum: vt poſſitis ſuſtinere. i. Cor.x.

¶ Jn vltimo articulus oſtenditur quartus ex
nulla tentatio nocet niſi a ſtaro ſimul ad to-
num nocendi: quia omnis tentatio ſine no-
tra delectatione vel conſenſu ſuggeſtio eſt
que nec ꝓcto nocauit. Sicut patet ꝑ ꝑcrus
beati Stegorij. i. homilia. Ducꝫ eſt Jeſus
in deſertum: vbi nec ꝓ tribus. Ecce tenta-
tio agit: ſes, ſuggeſtionẽ: delectatiõe: e con-

fentu. Et paruz infra. Tentari igif per sug-
gestionē potuit: sed eius mentem peccati de
lectatio non momordit: atq3 diabolica illa
tentatio foris non intus fuit: Ergo nec no-
bis nocebit: si tñ foris sit ⁊c. sed potius p-
dest: q2 sicut ventus granū: ita tentatio ani
maz purgat: ergo beatus homo qui suffert
tentationem Jacobi.j. adest qui sustinet pa
tienter ꝙ exterius impetum faciat: illam tñ
non admittit per delectationem vel consen-
sum: sed fortiter repercutiet: ⁊ sic diabolum
posset ɔfunderet ꝗ si propio gladio necare.
Primum patet: q2 presumptuosus hō con-
funditur: quādo a proposito deficit. Sic ⁊c.
Secunduz etiam patet: q2 sicut Dauid Go
liam proprio occidit gladio.j. Reg.xvij. Et
machabeus in gladio quem Appollonius
contra ipsum portauit: ipsum proprio gla
dio expugnauit.i. Mach.iij. Sic ⁊c. Sic ꝗ
omne gaudium existimate: cum in tentatio
nes varias incideritis. Jacobi.j. Nota de hac
materia.c. de cogitatione in principio.
Art.v. ¶ In auctoritate vltimo allegata causa
ii tangitur q̄re deus bonos vel tentat vel ten-
tari permittit: vt vicz ex tentatione gaudiū
eis accrescat spirituale. Sed q2 non tantum
boni tentantur: sed etiā mali. Primo inqui-
rendum est quare malos tentare sinit. Se-
cundo quare bonos. Solutio vero primi du
bij elici pōt ex dictis. D.j. arti.iiij. Ubi ostē
sum est quare deus fecit hōies: quos presci
uit eternaliter esse damnādos: q2 eo modo
quo fecit: vt bene essent si voluissent: eo etiā
modo tentari permisit: vt perfectiores eēnt
si voluissent: vel ideo tentari sinebat malos
vt experimento certo se scirent regno celorū
indignos. Nam experimento facto vidētes:
quam faciliter fuerunt superati: ⁊ ꝙ paruz
pro tanto premio pugnare noluerunt: se in
dignos cognoscere ⁊ plangere poterūt: ⁊ iu-
ste damnatos se cognoscere: ⁊ tanto premio
priuatos: qui taz breuiter pro tanto premio
pugnare noluerūt. Si queratur: quare sine
tentationibus eis dare noluit regnum ce-
lorum; querant a rege quocunq3 quare
maximas terras vel dominia non vult da
re militi: quem scit velle fugere in bello:
vbi vincere posset: si vellet. Si enim ta-
libus regnum daret celorum: illud indi-
gnis dare videretur: ⁊ alij minus curarent
pro illo pugnare: quod sine pugna daretur:
⁊ sic pro nihilo haberent homines terraz de
siderabilem. Si in sacra scriptura legerent:
ꝙ illam deus daret hominibus non proba-
tis: qui si probati fuissent defecissent: sicut
illi. Luce.viij. Tpe tentationis recedūt. Pro
pter q̄d ne minus reputet vel desideret tam-
quam talibus meritis datū signanter dicit
qualibus datur. Luce.xxij. Uos estis q̄ per-
mansistis mecum in tentationibus meis: ⁊
ego dispono vobis regnum ⁊c. Nota de ista
materia. T.v.58. ¶ Quantū ad scdam par-
tem huius articuli: quare deus bonos ten-
tari permittit. Primo ostēditur per exēpluz
filiorū israel ⁊ aduersariorū in libro Josue:
q2 sicut aduersarios cum illis tolerauit: ad
ipsorū humiliationē: ita nunc sinit sanctos
tentari. Unde beatus Grego. Sic rebus eos
israel tolerat: ⁊ humana mens humilia de se
sentiat: dum minima non separat: mira eū
nobiscum dispensatione agitur: vt mens no
stra nōnunq̄ pulsatione culpe feriatur: ne
esse se magnarum virium homo crederet: si
nullum vnq̄ earūdem virium defectum in-
tra mentis arcana sentiret. Scdo idē ostēn
ditur per exemplum in arte fabuli. In qua
videmus ꝙ faber instrm aliquod perficere
volens: ipsum ferrū de quo instrm aptuz p-
ficere cogitat: nō tñ in igne: sed nūc in igne
nunc in aqua ponit. Et sic si intellectū habe
ret cogitare posset ꝙ talis quasi tormento-
rum mutatio eius pfectionis esset augmen
tatio. Ita omne gaudium existimate cuz in
tentationes varias incideritis. Jacobi.j. di-
centes. Transiuimus per ignem ⁊ aquam:
scientes ꝙ sicut miles de omni noua victo-
ria nouū habet gaudium. Ita miles xpi de
omni tentatione quam vincit. Sicut patet Exē
per exemplum de gloriosa muliere. de q̄ scri
bitur septimo libro historie ecclesiastice: ꝙ
cum filio suo quindecim annorū omni die
ducebat vt videret alios martyrizari: vt tor-
menta in alijs visa dei fidem abnegarēt: nec
tñ timuerunt: sed se tormentis obtulerunt:
⁊ cum multa noua tormenta circa eos mu-
tarent: ipsa per singula tormēta inuocabāt
Jesum. Et sicut christianis postmodum fa-
tebatur: in omni tormento inueniēt nouū ad
iutoriuz ⁊ solamen. Sic tentati de omni ten
tatione in qua victores existūt. Ergo omne
gaudiū existimate fratres ⁊c. Scientes q̄m
sicut aurifaber probat aurū in igne: ita de⁹
nos probat: sicut ꝓbauit abraā: de quo dici
tur Gen.xxij. Tētauit deus Abraā. In quo
notate: ꝙ licet deus tentet ad probationem
⁊ perfectionem. Et caro mundus vel demon
ad deceptionez: non tñ lz ꝙ hō tentet seipm
sicut illi q̄ gratis multis se exponunt tenta-
tionib⁹ ex q̄b⁹ malas habent delectationes
in societate mulierū: asserētes: ꝙ iō magnū
habebunt meritum: q2 carnalis voluptatis
vltimā nō cōplent operationē. Cōtra quos

j.Cor.x. Non tentemus Christuz: sicut qui
dam et ipsis tentauerunt: ⁊ a serpentibus
perierunt: q2 sicut dicitur Judith.viij. Qui
estis vos qui tentatis dominum. ¶ Tertio
idem ostenditur per exemplum in arte fabri
li. In qua videtur ꝙ aurifaber considerata
ɔditione cuiuscunq3 metalli: videns ꝙ vnū
plures: aliud pauciores potest ictus sustine
re: ꝙ insuper vnum ad maiorem disponitur
perfectionē: vnum plus ⁊ aliud min⁹ mal-
leat: sciens ꝙ aliqua illoruz frangerētur ci-
tius: si tot ictus sustineret: quot aliud susti
net: ideo tali metallo parcit ⁊ premittit tale
vas fieri quale natura sua suffert: licet non
ita pulchrum sicut de auro fieri posset. Ita
deus videns ꝙ aliqui forte non sustinēt tot
passiones: sicut Laurentius ⁊c. ꝙ tamen ali
qua sustinebunt tormenta: per que pulchra
vasa fient i domo domini: teste Aplō.j. Cor.
x. Non patietur vos tentari vltra id q̄d po-
testis: quia tales nouit dominus de tenta-
tione eripere.ij. Petri.ij. ¶ Quarto idē ostē
ditur per exemplum in vita militari: in qua
miles nouus pmittitur gratia in bello su-
stinere. Et panis i furno coqui: vt acceptior
sit principi ⁊c. Sic ꝙ acceptus eras deo: ne-
cesse fuit vt tentatio ꝓbaret te. Thobie.xij.
Quando talis tamen pater vel princeps vi
deret filiū militē in bello deficere ei succur-
reret. Sic deus. Sicut patet per historiaz de
Anthonio in vitispatrū qui postq̄ a demo
nibus grauiter verberabaf christi perpen-
dens presentiā dixit. O bone Jesu vbi eras.
Cui ille: iuxta te eram: sed expectaui certa-
men tuū. Ex quo ptz: ꝙ ipse de numero illo-
rum erat: de q̄bus dicif Sap.iij. Deus ten-
tauit eos: ⁊ inuenit eos dignos se. ¶ Quin-
to idē ostendif p exemplū transitus nauis:
q2 sicut nauis sine ventu non festinat ad por
tuz. Sic ⁊c. Sexto idē ptz: per exemplū pur
gationis tritici. in quo videmus q̄d volens
triticum purgare illud ventis exponit. Sic
tentati sunt patres nostri: vt ꝓbarentur.i.
vt purificarentur. Judith.viij.
¶ Aliter vo ad culpā ⁊ non ad causam lici
tam tentantium: pena ptz in diabolo in fa-
cto preterito: in futuro vero de iure patebit
pro q̄ est aduertendū: ꝙ diabolus tentat vt
decipiat Deut.viij. vt affligere te atq3 ten-
taret: deus vo vt pficiat atq3 alijs virtutez
suoꝝ militū ostēdat: vt in p̄dictis in articu-
lo pcedēti ptz exēplis. Aliter eīn deus nemi
nem tentat Jacobi.j. q2 ipse intentator est
maloꝝ: ibidē. Homo vo aliqn̄ tentat vt sci-
at: sicut ille ꝓbauit pueros qui ei dixerunt
Dan.j. Tenta nos obsecro decē diebus. Ali
quando vt seducat: sicut q̄ aliquaz psonam
tentat ad peccandū: per verba: facta: signa:
vel nuncios. Quoꝝ pena primo p leges ostē
ditur ciuiles. O.vj.54. Et. O.vij.6. Scdo ea
dem pena p easdē leges ostēdif in.ff.no.li.
xx.ti. de incēdio ruina ⁊ naufragio.l.q̄ edes
vbi sic df. Qui edes aceruūvi frumēti iuxta
domū positum combusserit: victus verbera-
tus igni necari iubef. Ergo a multo fortio-
ri hāc a deo penā meref: qui edes dei ⁊ tem-
pla.i. aīas quacūq3 incenderit tentatiōe seu
requisitione. Et quid si prius accensuz fuit
templuz dei peccator. adhuc penā meretur
qui ignē auget. Tertio idem ostenditur in
ff. veteri.lib.iiij. de minorib⁹.l. si minor. Cui
ēt cōcordat lex.ff.ve.li.xj.ti. de aleatoribus.
l.i. greca. In q̄bus continetur: ꝙ si quis per
suaserit ⁊ induxerit aliquē minoris etatis
ad ludendū ad taxillos: tenef eidez ad resti
tutionem omnium que in ludo illo amisit.
Ergo a sīli qui suadet alicui ꝙ faciat quod
cunq3 peccatum quo animam pdit: tenef de
damno respondere: ⁊ penam cum illo porta
bit qui animam perdidit q2 nec ipse illaz re-
stituere: nec alius ipsam damnatam po-
terit recuperare. Sed q̄d si tentationis nul
lus sequatur effect⁹ intentato; certe adhuc
tentās ad penaz obligabitur: ac si effectus
fuisset secutus. Primo hoc probatur per le-
gem. C. ti. de furtis: ⁊ seruo corrupto.l.vj.
l. si quis seruo alieno persuaserit: in qua cō
tinef ꝙ si q̄s psuaserit seruo ꝙ ei pferat rez
aliquā dñi sui: ipso dño nesciente lz seruus
dicat dño suo quō ali⁹ ipsuz tentauit: ⁊ dñs
ɔcedat ꝙ ei illaz rem pferat: ille tñ tentator
dz cōdemnari sicut fur: ⁊ dño petente ad re-
stitutionē rei tenef: pp̄ter malā quā fecit p-
suasionē: lz furtū inuito dño non sit secutū.
Secundo idē probatur per legem in.ff. no.
li.xx.tit. de incē. rui. ⁊ naufra.l. quo naufra
gium. §. senatus: vbi continetur: quod si q̄s
ex naufragio clauos vel vnum ex his ab-
stulerit: omnium rerum nomine teneatur:
et tamen potest esse quod ablatio illius cla
ui non fuit causa naufragij: quia tamen q̄-
tum in auferente fuit: causa fuit naufragij:
ideo omnium rerum ⁊ damnoruz reus esse
presumitur ⁊c. Multum ergo oibus timen-
dum esse deberet: ne quēq̄ exemplo vel quo
cunq3 modo tentarent. Quia sic apud legem
ciuilem prohibitum sit ne piscatores de no
cte lumen ostendant: ne nauigantes fallāt:
vt ad eos quasi ad portū aliquem trahent:
sicut ptz in ti. vlti. allega.l. ne piscatores. A

multo fortiori apud Legem dei prohibitum
est: ne exempla vel quecunque alia fiant qui-
bus spiritualiter naugantes decipiantur.
Ergo nulli esse licet qui tentat. Eccl. xviij.
Er. vij 57 ¶ Cui ne os pdicta tentationibus resistere
re possent sicut ostensum est. T. vij. o. Utile
videtur hic ostendere per que media sint re-
media illam potentiam omnes reducere po-
terunt ad actum. Quia sicut yana est pote
tia que non reducitur ad actum in natura
libus ita etiam in moralibus. Circa hanc
vero ostensionem primo scire oportet: qz si-
cut circa sanitatem corpoalem seu conservā
tionem sanitatis corporis cōtra frigora vel
calidi tates: vel qualcūq; passiones sūpitas
corporis expugnant sanitatem nemo semper
eadem adhibet ne auxilia: sed contra con-
trarias: et diuersas passiones diuersa adhi-
bentur remedia: sicut contra famem cibus
contra frigus vestimenta: ɔ fic de aliis: ita
q; semper quot modis fit corpoalis sanita
tis expugnatio: tot modis necesse est adhi-
bere remedia. Sic circa custodiam spiritua
lis sanitatis animę necesse est q; quibuscūq
media adhibeantur contra. Cū ergo omnia
animarum expugnatio ɔ tentatio sit p im-
pedimenta spiritualis sanitatis: que totā
tantum offeruntur: vel per illa que oculi fi
unt: ɔ sensibus exteriorib⁹ attenduntur:
vel per alia que oculi ɔ sensibus manifestan
tur: ɔ opere exemplari exercentur: vt illo ex
emplo quo ad peccandum trahatur: siue
ad peccatum commissionis: vel terrabātur
per operis omissionem ad peccati omissio
nis: contra omnia ista sanitatis impedimē
ta ɔ causas destructiuas: oportet causas ꝑ
58 vere conservatiuas. ¶ Sanc; quia pulsatio
que sit cogitationum potest fieri de omnib⁹
ɔ singulis peccatis contra omnia ɔ singu-
lares in specialibus in generali seruere opo
remedia. Si ergo in specali quis pulsetur
in oculo cogitationedę pchamptide seu in
perbia. primo caudam vifcat fedefenden-
di a bestia illudētis: que a cauibus vel vena
tore insequitur: in montibus descēdit ad val-
les: ɔ econuerso. Ita q; non tentatur ad lapē
bia ɔ pusumptionē descēdas ad considera-
tionem propriꝰ defectus: ɔ peccati. Exemplo
Job. qui in tali casu dixit. Peccauī: quid fa
ciam o custos hominum? Job. vij. Et exem-
plo Pauli: qui in tali casu dixit. Ne magni
tudo revelationis ɔ extollat me: datus est mi
hi stimulus ɔ angelus ꝑ de tali remedio ꝑ cui
dicit sufficit tibi gratia mea. ij. Corinth. xij. Si
vero venatur desperatione eo mō quo ofter
sus est. D. ij. arti. i. primo: vel etiam per su
cem iustitie: sicut ostensum est. C. vij. o.
Ascendat ad montem qui christus est per
fpem: peccatus sua in manu cognoscēdo. Ex
empło Job qui in tali casu dixit. Dñe pcca
ui: ɔ in amaritudinibus meatur oculus
meus. Job. xvij. Vel per amorem ꝑ per qz
ad montem dei ascendere debemus ɔ emu-
lis surgere ɔ caufari: dyscrit in pace fa-
cium eſt. S. xij. arti. ij. Primo ex certo dei ad
iutorio. Sicut vanę angelice q; dicebat vo
dit dum labotaret: pater familias vt ne
cios animalis cum animali quod omnes re
tanur vt ipſa in malia uncā ɔ dirigā. Ze
qui tentationibus vexatur: ɔ tentatus ꝑ
cut dicitur. Eccl. xiij. In tentatione anīe
cum eo. Quos in ifto spirituali bello fruis
bilitet nos preferunt: dicit Spiritus ſcꝰ
tur quendam Militem Francie qui illum ꝑ
duello diuittere notuit. Fertur nāq; quod
in terra illa vbi duella coram de regno
ecclesię ɔ animarum salutem permittun
quidam miles Francie: duellare debuit cor
gnauatum obdoumice quem. dicipulus er
pectans vt lectione pcacta simul exaēte fe
nes fuit de recessu tentatoꝝ: ɔ fepties ten
tationi reſtitit. Poſtmodum vero angelus
lendo eam ostendat gloriosissime in eo sedes
in qua fepties erant eo one. Et seu quoren
ti cum essent: responsum fuit: quod discī
puli eius eo q; septies tentationi reſtitiſſet.
Sic volunt prophęta tentari ad tui menti
augmentum qui ait. Proba me dñe: et
tenta me: qui ſpaſ. xxv. Si ergo tanuſſuit me
ritum illius qui seu reſtitit tentatiōi: qui
ne certe meritum reſtitentium: non tantus
ma nocte stetit ipſe sed tota vita sua mart-
mis tentatiōb⁹. Hora. R. xxj. 19. Et ſi ſpes
premij facit militem fortius pugnare: ɔ gra
tia pacifer fultinere ipſos tanta premij re
mittat ipſe ſocietates ben in facto illo: ego
faciam quod percipiatis quod ſi. aliqui nō
lo modo concedere velit vt ſua dimitte-
retbellum impediſtum fuit: per illum qui
nullo modo dei dimittere volunt ſocietatem
vterq; a belli periculo fuit liberat. ¶ Sicut
qui non dimittunt illum qui bellum ꝑpe
tum in tribulatione expiam; gloriabūdo
eum: sed firmiter in ipſius ſperant adiutos
rio dicētes: illud pōt̄ri. In te expiet ani
tationē. ¶ Secundo ista ſpes furgit exem
to auxilio angelorum. Quod nange nitzel
tentatos angeli defendant ad ipſorum be
tatium ɔ refrigerium ɔ tentantium obſtio

nem: sicut dicit. Et ad pueros in fornace po
ſitos Dan. iij. ad ipſorum confortationes ɔ
malignorum mendentium confuſionem ɔ
ebullitionem. Patet primo per hoc qꝰ ter-
tium in via patrum: q; vita abbas Moyſes
nit: ɔ in amaritudinibus meatur oculus
meus. Job. xvij. Vel per amorem ꝑ per qz
ad montem dei ascendere debemus ɔ emu-
lis surgere ɔ caufari: dyscrit in pace fa-
cium eſt. S. xij. arti. ij. Primo ex certo dei ad
iutorio. Sicut vanę angelice q; dicebat vo
dit dum labotaret: pater familias vt ne
cios animalis cum animali quod omnes re
tanur vt ipſa in malia uncā ɔ dirigā. Ze
qui tentationibus vexatur: ɔ tentatus ꝑ
cut dicitur. Eccl. xiij. In tentatione anīe
cum eo. Quos in ifto spirituali bello fruis
bilitet nos preferunt: dicit Spiritus ſcꝰ
tur quendam Militem Francie qui illum ꝑ
duello diuittere notuit. Fertur nāq; quod
in terra illa vbi duella coram de regno
ecclesię ɔ animarum salutem permittun
quidam miles Francie: duellare debuit cor
gnauatum obdoumice quem. dicipulus er
pectans vt lectione pcacta simul exaēte fe
nes fuit de recessu tentatoꝝ: ɔ fepties ten
tationi reſtitit. Poſtmodum vero angelus
lendo eam ostendat gloriosissime in eo sedes
in qua fepties erant eo one. Et seu quoren
ti cum essent: responsum fuit: quod discī
puli eius eo q; septies tentationi reſtitiſſet.
Sic volunt prophęta tentari ad tui menti
augmentum qui ait. Proba me dñe: et
tenta me: qui ſpaſ. xxv. Si ergo tanuſſuit me
ritum illius qui seu reſtitit tentatiōi: qui
ne certe meritum reſtitentium: non tantus
ma nocte stetit ipſe sed tota vita sua mart-
mis tentatiōb⁹. Hora. R. xxj. 19. Et ſi ſpes
premij facit militem fortius pugnare: ɔ gra
tia pacifer fultinere ipſos tanta premij re
mittat ipſe ſocietates ben in facto illo: ego
faciam quod percipiatis quod ſi. aliqui nō
lo modo concedere velit vt ſua dimitte-
retbellum impediſtum fuit: per illum qui
nullo modo dei dimittere volunt ſocietatem
vterq; a belli periculo fuit liberat. ¶ Sicut
qui non dimittunt illum qui bellum ꝑpe
tum in tribulatione expiam; gloriabūdo
eum: sed firmiter in ipſius ſperant adiutos
rio dicētes: illud pōt̄ri. In te expiet ani
tationē. ¶ Secundo ista ſpes furgit exem
to auxilio angelorum. Quod nange nitzel
tentatos angeli defendant ad ipſorum be
tatium ɔ refrigerium ɔ tentantium obſtio

delectatione eterna mentem ſignet tendabo
to qui illas offert reſpondere deberemus: ſi
cut reſpondere: quis rem habet venalem illi
qui minus pro illa offert dtigno. Alius mi
bi plus vult dare. Ergo ſolo chriſtiqui trac
bolo offerenti ɔ omnia regnaſit cadens ſpin
adorare velle: et reſpōdit: vade Sathana: nō
tentabis dominū deum tuum. Matth. iij. Er. vij
¶ Secundum in ſpeciali pulſatur per vana 22
carnalis inordinata ɔ delectione vel delecta-
tionis: ſicut ſuperius triplicitur ille tentart poteſt: ſi
cut cogitationes: ſenſuum inordinata ɔ aperi
tiones: operis ſeu exempli oſtenſione. Ita
triplicitur eſt reſiſtendum. primo namq; eos
gitationibus illicitis ɔ inordinatis reſiſten
dum eſt delectationibus: illud patrum latrun
culo qui intrat ɔ aliis aperit: quia niſi abs
tinent eſſent nos eiuerye ſalua eſſet ois
caro. D. Auſtinus. Qui a ſuis capere ſpem
tis introductoꝝ: nonum copus intrat. Sic in
propoſito. Propter quod dicit Tymotheus
principibus exercitus ſui de Juda. i. Mac
cab. xv. Si transierit ad nos pugnemus pro
terimus ſuſtinere eum: ſta ergo in porta: ɛ
principio obſta. Ea accedens ad ferututes
bei ſtare: prepara animum tuum ad tentatio
nem. Eccl. ij. Et ſicut patet. C. vij. quia ſicut
dicit Iſidorus de ſummo bono. lib. ij. Dia
bolus ſerpens eſt iudicium cauus ſi capiti:
id eſt prime ſuggeſtioni non reſiſtitur: to
tus in interna cordis: non non ſentetur illa
bitur. Secundum reſiſtendū eſt in ſenſibus
quod illi firmiter cuſtodiſtumus ſicut ne
nenum cordi: nō noceri: omnes partes cor
poris ſic cuſtodiantur: q; veneuum intrare
non poſſit. Ita in propoſito. Si vero vene-
num permittunt intrare eadem vtes certa
gunt. Sic illi qui ſenſus ſuos nō cuſtodiūt
ſal malicere ɔ ſpeculia libenter videnti: ɛ
cum eis: libenter loquuntur: ſicut Samſon
ſi Dalila. Judicū. xvj. Tentat Samſon ten
ſione gladij motiui ſunt: ad Deū. vj. q: plus
quam ordinem debent concedentes delectus ſuis.
Eo quo patet quod eſt de illo qui cum pa
parum ɔ poſtea plus conſcendit: ſicut de in
trante aquam ſpiſſam in principio minus
profundam aquam ſi cui talis primo virga ad
talos deſcēde plus ſe profundat vſq; ſubmer-
gatur. Sic in propoſito. Ergo tentatio non
non apprehendat nisi humana. i. Cor. x. ad
eſt nisi illa puna. i. tanq; que eſt in puna
mondo quę non occidit. ¶ Secundo in ope 23
re eſt fortiter reſiſtendum. Primo vt tenta-
tus de loco ſurgat: ſicut fuerunt Apoſtoli
trones qui corpus occidere vellent. Secuns

do vt carnem abſtinentia afficiat: e delectationem cogitationis fugiat aliter enim
Epiſt. ſapit ea quæ ſunt. Unde in verſu ſpadam: quidã Moyſes nomine de peſſima vxta mo
na cuius effectus: conqueſtus fuit cuidam ſeni Ydolatra nomine de carne tentatio.
Cui ſenex. Cauto magis eſt affectus: e curabus ſanaretur: panem non comedit antequã fame afficiatur. Clotiat enim tantum dicere
gr caro mea tentatio: e delectatio: e ſi ſemel in pane qui eſt dominicæ ſanitatis: vt deſtin
doctrina ejus de mundicia caſtitatis: e hmõ
fapotem non habeat: antequã abſtinentia affi
ciatur: nec aliter ipſe ordinabus ſeipſum
ſanare poſſet: nil delectationes e cogitatio
Epiſt. nes ealee abjiciere. Sicut patet in virgine
rum: vbi ſenex cogitatus vt pie tuneris de
ret. Cum hoc faceret: nec proficeret e behoc
admirando cogitaret: vidit quaſi ethiopes
coſtã eius fugitarent per oſt mrellent e co
gitationes turpes coſtãtias: impuniremur
in quibus delectabamur: aite: qui mero
gas cantationem illam a te auferre cum ru
in delectationibus illis delectando: meipos
tinnas fed impedis: nihil ergo cum illa de
lectabili potione potum amari? mortis rue
vt non tantum tibi nocleat: quia e bona e
mala Sapiens tentabit Ecclæſiaſt. Terre ve
contra exemplus quod in opere oſtenditur
pulejo per quod ad ſalutem pronocat:
exemplum cogitet contrarius: vt renoceur.
Verbi gratia. Videãt mulieres ornatas ha
pudiare: vel in hoſtiã domotum ſtare: rin
eccleſia vt oculos alliciant: inuenuã exem
plum accipiant quã ſe caſtodire poſſint ab
Epiſt. vno de tribus ſocijs: de ijbus ferẽ q ſimul
ambulabnibus e colloquentib: quõ ſe a ta
lione cuſtodire poſſent tentationibus dare
vnus: qñ talia video vel audio: tentationes
vinco: cogitando mundiciam ſancte Marie
e ſanctorum qui in celo ſunt. Alij illud re
medius accipiebant ut. Alius dixit: ego eo
gito gaudia celi e penas infernj: fed e illud
pugnauerãt. Ter dixit: ergo cogito. Fle
cẽt eccitatẽ: quemõ ſic inebriauerit. Er
vinam ſic ſtantes: e tali inquiete ad verita
ẽ partis ſalutem eſſent recotare: pelleo te
ntentes fugi capiũ vt videremus quõ ſic no
bio placerent: eo magnũ eſt remedium con
tra tentationes magnas quas videre deali
tui. Deuſ. xvij.

¶ Contra odio ſo tentatiões in generali que
ſtem pſe cogitãdo loquẽdoel ſanctũ: oſten
dendo vel operando vel omittendo: genera
Ar. ix. liter adhibenda ſunt remedia. Palo nãq; con
tra illas adhibẽdã eſt remedia in cauſa co
gitationem: et paſſio recogedet cpuſtitu: line
bacuilo cruces nãs eſt eorum in bello ipo pu
gnare ſi eanes infernj. Sed baculum illum
habentes illos vincere poſſum: ſicut eſtim
ſum eſt. C. xvij. 25. C Sedo vt propter vero
demar doctrinã recedo cauſis: in vanipa
rum de que ferunt: ꝙ poſt vnam hermuſ.
cam: ſanctam tentatus ad ſecuñm redit: Gñ.
propter eſtum ſe rupit. Quandam fratrem vo
rogatus deuotã eis fecit collationẽ: quã
cta apud ſe cogitauit hoc modo: nũ ſalus
dathanes quas tenta nisibne reſiſtere habe
a tentationibus victus ad diabolum nũq
qua cogitatione tentatione vincere cad o
dam. Illi redens: vicere ſolebamus: q; ſis
adiumit me ipatronimus ihesus Chriſtus: in
no anima mea. Recognouit eius ſe ſolitã
verificatum Sccl. xxxij. In tentationibus
confirsabit. C Terno vt omnium penas
rum recordemur finiunt. Phil ergo reuoca
re Luce. xvj. vt cauleas exheredatiõis ſem
piternam ſeruj inutilis incertare: ſoliam
propter accidiam: quia nolui pontegeus
niam dñi fui ad mẽſam: id eſt adſumtio
nem meorum diuitis: Dñatis propter eus
ricti Luce. xvj. vbi eſt nobilitas: q; mea ab
euangeliſta ante mortem preponitur Lazo
ro quando dicit. Recordare q; recepiſtibo
na in vita tua: e c. poſt mortẽ vero eorum
fo: ſicut patet quaſi notando: e plangendo
minantur e preponuntur pauperibus ante
mortem: ſed poſt mortem aliter erit Dauid
e Abron ſuffocatorum propter tumultu
Pharaonis e recertum eius ſubmerſiones
per inuidiam Deuſ. vij. Recordare quia ſe
cerit dominus Pharaoni e Egyptijs: ineſt
ri e aliorum damnatorum propter ſuperbi
bec recordare: videnſq; illos propter talia
peccata perditos: et in talibus peccatis ad
huc non ceſſabam peccatorum meorum
bus reſiſte: ſicut leo ceſſat a ſeruire inimi
canem verberari. Si vero in talibus pecca
to euchevidẽs te corrige. Inannquo nõ
proueribo dicitur pulchrũ e corrigẽdi q
alij ſe acſtigat. Sed ben Danielis ait. Ber
q; erarferunt in cõcupiſcentia ſua credima
derunt oculos ſuos ne recordarentur inde
ciorum in ſuos: propter q̃s reliquitens dis
ut recordaret. ij. Paral. xxvij. C Quarto vt pro
pter recordemur mortis e laboris peccãtis
e pene ſequentis. In hoc enim caſu cogite:
re debemus ſuper cogitat aliqrum rerum

poſitionquia ſicut ille cogitat e conſideras: quid potest e debeat: e ad quem locum: e de laboſe habebit mercedem. Ita nos cum de quocunq; tentamur: pecca: que tra cogita
Gñ. debeamus. Primo quantum ponderes: eius peccatũ: quo tentamur: e inuenies quia non eſt ita fortis gigas: nec fuit quantũ ad nos ſicut ille de quo ſic dicitur Gñ. vj. Gigantes autem erant ſuper terram in diebus illis. Poſt autem ingreſſi ſunt ad filias hominum: e genuerunt eis potentes: qui a ſeculo fuerunt viri famoſi. Et ſi fuit ſic: nõ fuit ſic in cella quotidiana: fratres vo rogantes deuotã eis fecit collationẽ: quã cta apud ſe cogitauit hoc modo: nũ ſalus dathanes quas tenta nisibne reſiſtere habe a tentationibus victus ad diabolum nũq qua cogitatione tentatione vincere cad o dam. Illi redens: vicere ſolebamus: q; ſis adiumit me ipatronimus ihesus Chriſtus: in no anima mea. Recognouit eius ſe ſolitã verificatum Sccl. xxvij. In tentationecus confirsabit. C Tertio vt omnium penas rum recordemur finiunt. Phil ergo reuoca
Luc. re. Luce. xvj. vt cauleas exheredatiõis ſem
Epiſt. piternam ſeruj inutilis incertare: ſoliam propter accidiam: quia nolui pontegeus niam dñi fui ad mẽſam: id eſt adſumtio nem meorum diuitis: Dñatis propter eus ricti Luce. xvj. vbi eſt nobilitas: q; mea ab euangeliſta ante mortem preponitur Laza ro quando dicit. Recordare q; recepiſtibo na in vita tua: e c. poſt mortẽ vero eorum fo: ſicut patet quaſi notando: e plangendo minantur e preponuntur pauperibus ante mortem: ſed poſt mortem aliter erit Dauid e Abron ſuffocatorum propter tumultu pharaonis e recertum eius ſubmerſiones per inuidiam Deuſ. vij. Recordare quia ſe cerit dominus Pharaoni e Egyptijs: ineſt ri e aliorum damnatorum propter ſuperbi bec recordare: videnſq; illos propter talia peccata perditos: et in talibus peccatis ad huc non ceſſabam peccatorum meorum bus reſiſte: ſicut leo ceſſat a ſeruire inimi canem verberari. Si vero in talibus pecca to euchevidẽs te corrige. Inannquo nõ proueribo dicitur pulchrũ e corrigẽdi q alij ſe acſtigat. Sed ben Danielis ait. Ber q; erarferunt in cõcupiſcentia ſua credima derunt oculos ſuos ne recordarentur inde ciorum in ſuos: propter q̃s reliquitens dis ut recordaret. ij. Paral. xxvij. C Quarto vt pro pter recordemur mortis e laboris peccãtis e pene ſequentis. In hoc enim caſu cogite: re debemus ſuper cogitat aliqrum rerum

tim reperentiuntur non libenter ad ipſum ampliꝰ fugitat: ſi potuis ſe retrahat. Sic diabolus quia licet audaciſſimus in imita dendo e crudeliſſimus vbi non inuenit reſi ſtentiam: tamen tunidiſſimus vbi inuenit reſiſtentiam. Quod pulchre oſtendus eſt ex emplo cuiuſdam ſolitarij. C Fuerunt quodã ſanctus pater vidit diabolum cum ſuis diſcipulis ſuis: dum in loco eſſent oratõis: e cauibet quaſi pliam poſſet ꝙ eque in alia quod ſimiter ſic patuar: ab aliquibus ſe ſuperi deras ab aliquibus rigide reperciebatur: ſed vero per ſingulos ſic inuiſſet: et ſic vbi ſpe fuit receptus: alterum protexit: vbi vero repe rediuen e ſentem. C Locus vero ad quos ſe repellebatur: eandem ſternam infelicita tebatur. Ab illo vero qui pliam ſuam fori terr repulſatur longius fugit: in quo facto bens nõ tanti fibicie et nobis modus ſua rationis oſtendit diabolos: qvibi vna eius tentato recipiẽtes ab eis inuenit: ſicut pte per hoſtiam ejus. Ex. C Vbi et regula re Epiſt. pellitur eandem iterũ impiunere mirũ. Sic cut patet per exemplũ tentatiõis Ene Geſi. Epiſt. ei: et cauſe rationis: qua dicit. Ne fortecc. C Ubi inſuper rigide repellitur: necdũ: ſic pater per exemplum ejus hi. Luce. xij. Con ſumitata omni tentatione diabolus recef ſit ab eo. Ergo ibus oſtendit ſuperbus ille vtem eſt ſententiam. Eſt ira ſi cedit: ſi ſtat vt muſca recedit. Et illud Chry ſoſtomi ſuper Matheus. Impumia inquit grauis e intolerabilis eſt impetus diaboli quem ſi quis fortiter animo reſtiterit: ſi re cundo inuenit eũ infirmiorẽ: quãdo nihil ipſe penſus fuerit tentatus: quã frigeſcit: a terit. Dñs ſ recedit fedites ad hmoniẽc fa cite ad cuſtodiã ſuarus veſtrarũ: q̃s inpus facerit ad cuſtodiã corporis ſui. Ipſe nõ q̃ ſagittas e ꝙcatas nec aceipre r ꝓſitere. Sic vos fagittãt diabolice q̃ vt p̃s. Sa cipite potẽs accutere: ne acapire r ꝓſitio ne Pagines ſtan offitione: ſuet Deuſ Deut. xxxij. Doctrina eua a ſeo etro q̃ ꝓaſti in tentatiõe. C Sedo eius remediũ adiuto 28
rium eſt vt tam diabolo q̃ mõbio eius ten tantibus rigide reſtent. Exemplo cuiuſdas bone multieris: q̃ cuidam eam duo ſolitere e Epiſt.
ſimaliter iurantiq; ei ipſam obligeret: q8 ſed ab ipſo peteret ei rarectum illa: poſtiq rari vel iurari queret in terra vbi ſtatum ſit pfidere: ꝙ iuramenti tenebis ꝙta in inquit. Juſticia. Ita nec diabol? e pti ſic. Ergo fre Cui illa. Rogo in veritate iuramenti pteſti quenter offirendo reſiſtere diabolo: r fauſ q̃ nunſq; de pace nec de bona ſe ſolicites: qz nunq cosſtus ſuget a vobis: et ſicut lauro una cula conſentias: ſe illa pauperciila. Sciẽ re deus botem cum ſagittis: ſentiens ſe ipſum ſpondẽdo ipm diuus ſi ſupauimbona ei? cũ ſa bene armatum q̃ omnes ſagitte ſue ſta remunerado. Sic vos q̃ vbi bona lecoaro ꝙvel

quosq; ingenti tentatoꝝ recipitis? Scire non
respondetis: facilius dneꝰ vos ad mala de
quibus vos tollicitat. Illic nanq; finaliter
dicens: q; negare nō potestis: dicetes illud
Judicij. Quare ētio qꝛ me spꝛnit dñs? Et
repetitione rctalit. Certum; vos auxilij est
fidelis oratio. Sient nāq; dia alalia tatan-
do capita eius in fluuia aquaꝝ. Et sic tollit
tio imanitas ad fortia. Et ꝓpterea ꝑsentes
cuius auxilij cōtra fortyctos efficitur. Et
sicut obstetuo mittit ad dñm ꝑ auxilio ha-
bēdo. Et ꝙ ad cultodia ꝑ terrā ꝑ ꝓtectiōē
quo nō pomꝑah; pericull timet. e be virtu-
bus. ꝓpius nō plene cōdit ad dñm currit:
vel terrā in manu sua reddit vel auxilium
postolat. Sic nōq; in aqua tribulationis ꝛ
tentationiꝰ nārādo meꝛes eleuem; ad dñm.
Exēplo ꝑ. ix. qui ait. Leua sū oculos meos
in mōtes: vnaſ ad dñm: ad quē nīmꝰ
dicit. Cū ipso sum in tribulatione recurram
et ꝙ ignotiemus quid agere debeam: hoc
soli refidui habemus vt oculos nostros di
rigam; ad te ait. ꝑa. Exēplo ꝑ. ad ꝙ
recurrere: necesse habem; dicētes illud ꝑ.
xvij. Cū in te rcipiar a rēatione. Et licut
terrā in manu sua dominꝰ tradit cōfodien
dā terrā ꝑ nām tradamus in manu dei bey
ribus nīꝛis nō ꝓsumēdo: sed humiliter cō
fernationē terre nobis tradite ei subiectio
Exēplo cuius ēt religiosi de quo scꝛiꝑ: qꝛ
multū ētaꝛ. ꝓpius imbecillitaꝛe humiliter
recognoscēdo cōis imagine crucifixi genu-
flectēs dicat: oraꝛe ꝑ fratꝛes suos ofteꝛdeꝛe.
Dñe ꝙ aliquis subditus custodes cathꝛa
vel terrā sibi de custodia ꝑ ipsius facietio vas
fidit pent auxiliū a dño sue: qꝛ si ē de mes
gauꝛe ēt totū ei retrahit bñficia. Scdm̄ ex
ercise: qꝛ ēt ad seipsum applicant: ꝛ ꝙ seu
sit de ei adiutoꝛium de quo Exēcl. xxxij. Ut
mēti dei nō oceuꝛꝛit mala: sed in rēlatione
dei illi cōseruabꝛ: et liberabit a malis. Nec
ti in ralibus rēlationib; ēt oēdū simplꝛ:
qr deus tentationes anferaꝛi ꝙ rētatoꝛ
a periculo eſſeruet. Exēplo abdaſilis. Sare
de qua ferem ꝑtiqꝛaꝛꝛ: qr non ozauit deꝰ
qr rētationem ab eo auferret: ſi qr fortitudi
nem ei ōferret ꝛ ſtabilitaꝛet ꝑtulorem te-
tato duit. Sufficit tibi gratia mea. Et poſt
quam ꝛeciem annos apparuit ei deus: di
cēs vicisti me Sara. Cui illa. Nō ego vici
sed clementia huius ſergo exēplo ſan Chryſo
ſto. ſuper Joannem Domē. Ixxvij. Cum a
pernicioſis aliquid patiumur ad principem
noſtrum reſpiciamus: id laboꝛes ſed coro-
nas ꝛecogitaꝛe debemus. Sient ergo ozatio
nō pelagū ſolū ſed luctam reſpicit: hoc ſcꝛ

ece: quoniā nō ꝛeꝛelinquit ſanctos ſuos: mit
tatꝛe ad tempus ad illoꝝ humanitatem
maturatꝛat ꝛ viſitatem. Si ergo ad ipſa
abiectus vel ꝛeꝛlictus videaꝛis deſperare
ſine ſpem in illū habeas: qui dixit. Ꝑ poſſe
iij. feruabo te ab hora tentationis quæ ven
tura eſt ꝛc. Ꝙ de remediovero rētationū
quod in ſenſibus corporis adhibēdum eſt
ſcꝛibit. S. ij. ꝑ. xxxvij. Quamvero ad ter
tiam ꝑtē ſuprius articulatim ꝓmiſimus ex
patione ꝑra ōes rētationeꝛ adhibēdis re
tendum. Opoꝛe contra peccata ſtimulos
nas ſclenſus ſuos ſuꝛdos ꝛ cecos ad ꝛe-
tationem de altera ꝛe habeuda: ſtima. ij. an
ge poſſe deo dat ſia non ert multū tentatus
aliena acquꝛeꝛe. Ꝛecuꝑatoꝛe ostra om
nes tentationes inuentꝛiam contra pea
ta commiſſionis ꝛ omiſſionis. Stota dcm
nam ad hoc. M. xij. ꝛ. Et exemplum in nam
ra animaliuꝝ de quibus ſcꝛibitur. q; oſſi
be vt ſeab anibus cuſtodiant ꝛpandꝛe. ꝛc
ripan libentꝛ ſedent flaminis: et ꝙ
in equa ymbtam ꝑcipiuntes ei cuſtodiꝛe
Sic nos ſedendo ſuper ripas ſcꝛꝑti ſcꝛ
ꝑturaꝛum ꝛ occupationum. fanctaꝛum
quibus diaboli deꝑehendentes vmbꝛas
malicias nos cuſtodire debemus.

Cſed vnum eſt ſciendum ꝙ aliqui ꝛum
vindiam eius fugiūt ꝛad illa ſe ꝛuſtodi
in vna ꝑte: dum ab vno ſe ꝓcato cuſto-
dunt: quod dum ipſe conſcꝛuat ad meſi
callidꝛ expugnatoꝛ tot: qui mm ꝑte ca
ꝑotꝛe vel cautaꝛe vidēs inimitatꝛiam
manda. Sic nabalino contra qꝛ monet
ꝑtē ſolū cogitaꝛe dauid vel ꝛeuoluꝛi
clemoſynas dando vel ſe viliter cōpa
do: ſed ſtam ex omni ꝑte ꝓpugnacula
ſunt ꝓponenda. Exemplo ꝑauli in ſuis
Actuum. xx. Vos ſcitis quomodo huꝛ in
uiens ōño cum omni humilitate ꝛ manſue
tudine ꝛ tachꝛymis ꝛ ꝛentationibus q mihi
accideruntꝛc.

Testimonium ſeu

Testimonium. primo oſtēdit ꝛ ſtitu
tio. Secundo condito ꝛ ꝛeſtitu
tio ꝛ examinatio. Tertio ꝛa ſol
ſolum teſtum ſi ꝛtam ꝓducentium ꝑ
ns oſtenditur ꝛ ꝑtinentium.

Quantū ad primum eſt ſciendū: qꝛ teſtis
eſt triplex: ſupertos ꝛpse oꝛis demonſe quo
Job. xvij. Exꝛ in celo teſtis meus ꝛ eſtimo
meus in excelſis. Inteꝛcipꝛis videbꝛet ei
ſcientia. ij. Cotinib. primo. Eſto nouiſſimo
he eſt teſtimonium conſcientie noſtre. Et
teꝛtio videlicet ꝓximus: de quo ſ. Timo.

ſij. Oporet teſtimonium habere ab illis q
ſolis ſunt ꝛc. De primus duob; tractat De
cretum Stagoui pape. ti. q. ij. inter verba:
ꝙ oſtendit qꝛ de ꝛebus detꝛahentium ꝛ re
ſiumono malignantium minus curandus
eſt: dummodo in duoꝝ aliouꝝ quio teſtis
monium habeat bonum: quia quid nauꝛ
bera ꝛeꝛtinuit ꝛ ſi nauiſſet ſuſſiꝛet
ꝛ in oculos ꝓoptios terꝛam ecxtaꝛet: vt ꝑ
plus patꝛem detractionis ꝑeſſant: inde
magꝛa nihil ꝓficiunt. Quod vocandi tas
mes ſunt ꝛtam ipſi ꝛ tranquille ammoni
deꝛiqꝛ ſanctiſſimi modio omnibus debet ne
ſeddā ſtamus coꝛꝛeꝛendo ꝙ ipſi matho.
xvij. Scito vero ꝙ ho habeturde confe
ta deſtin. ſed qꝛ ipſe teſtis tenus: qſiqꝛ
eſſeruꝛ quando q falſis: quātum adhoc
duplex diſtinguenda eſt ꝛatio ſeu teſtimo
nium. Unum falſus: quod peꝛhibetur a fal
ſis contra fideles ad ipſorum damnificatio
nem. Secundum peꝛhibetur a confeſſoꝛibꝰ
ꝛ a deo ꝛ fidelibus teſtibus ꝛctra ipſos ad
ipſorum eternam damnationem: ita q; illi
qui talium contra alios peꝛhibent teſtimo
nium ꝓpꝛium habebunt teſtimonium con
tra ipſos. Et eo modo erit contra ipſos ve-
rum teſtimonium: quo ipſi ctra alios fal
ſum nunc peꝛhibent. Sed ipſi nunc quan-
dog falſum teſtimonium peꝛhibent ex cu
piditate. Sed vt illi qui quocunq; modo
teſtimonio vel utrumuis ꝛo faciunt aliqui
dominum vel fubditum ſua vel ꝛem ꝛe
debꝛam amittere. Tale fuit teſtimonii cō
tra Naboth peꝛhibitum ꝛ procuratum ab
hiis qui volueruntipſum facere amitteꝛe
ꝛem ſuam ꝛui patꝛimonii. Regum. xxi.
Submittere duos ꝛtos: ſilios Belial cou
tra eum ꝛ falſum teſtimoniū dicāt. Quā
deogꝛeo falſum teſtimonium procuraꝛe ꝛ
peꝛhibere ꝛe volhpatet: ſicut illi qui teſtifi
cantur in cauſa matꝛimonialiteſtificantes
pte contꝛa eum vel impedimentum: vel q ſi
nullum eſt impedimentum: vbi nō fuit pa
ctum ſponſi ꝛ ſponſe: vel ſi fuit ad mi
nus ipſi falſum alleganꝛ qr videꝛit quod
non videꝛunt vel audi tale nec impedimē
tum vt aliqui habeantꝛquas habeꝛe nō be
beꝛent vel non habeant quas habeꝛe debe
ꝛent. Sic in aliquo alſimilitaꝛ teſtifi Sic
ſanctꝛqua ſteiti cauſa teſtimonij illoꝝm
fuit ꝛamabis voluptaꝛe qr voluerūt habuiſ
ſe quā nō debuerūt habeꝛe. Adeo ditꝛeuit
Daniel xiij. Diceruꝛ ꝓꝛa te teſtimonij q
fuerꝛ unmnis recti ꝛc. Nota. ꝛ. iij. ꝛ. Cuꝛ
dog vero teſtimonij peꝛhibeꝛi falſum vel
procuraꝛi ctra: ſicut ſi ꝛgantes ꝛ maledi

cta et impꝛoperia obicientes. Et ſtā aſſum
ſanctuꝛ teſtibus ſancti Stephani: de quib;
dicitur Actuum. vij. Exclamantes voce ma
gna ꝛumpetum ſuoꝛum ꝛeuertuntur in eum
et teſtes depoſuerunt ꝛc. Cuadeog vero fal
ſum procuraꝛi ꝛ peꝛhibeꝛi teſtimonium
in multis. Sciat ille qui credit vel inuidia
ꝓcuraꝛi aliquod indicium vel in multa
curia gꝛauaꝛi: vel qui quoſcunq; apud ſu
peꝛiores vel paꝛes vel inferiores ſuo ꝛetra
ctionibus vel malicioſis ꝛentationib; ꝑſ
ſamuaꝛ: vel in rebus vel in corꝑore ſuo gꝛa
uaꝛi vel gꝛauaꝛi cauſam. Et ita aſſum lan-
taꝛ falſus teſtibus ꝛtis: de quibus Mꝛaꝛei
xvij. Multi teſtimonij hicebā ctra eum ꝛ
non erant teſtimonium illoꝝ conuenētia.
Quigvero ex ſuperbia falſum ei gnaturꝛe
ſtimonij: quanti ad illos ꝛes ꝑ ſe ꝛ ꝑpeꝛ
bia uraꝛes dei falſum velient ꝛ ſcire ꝛ cohꝛ
vel vanum nam ab ipſis ſic uꝛ antibus in
teſtimonij inuocaꝛ. De tali teſtimonio di-
cit Zach. xxviij. Lingua teſtificans addnce
motꝛ. Sicut ergo ipſi ꝓgꝛ modio ꝛ cꝛdnqs
cauſa falſum ꝑcuraꝛi vel peꝛhibeꝛi teſtimo
nium ꝑra alios ctra ꝛe ꝓcepti Exodi. xx.
Nō loqueris ctra ꝓximū mā falſum teſtē
monū. Ita ab illo de quo ſi. in ꝑ. Ixxxvij.
Teſtis in ſelo fidelis contra eos in iudicio
particulari ꝛ generali verum peꝛhibeꝛ teſti
monū nā ſum ꝓpꝛ veꝛa eſt teſtimonū ei⁹.
Jo. v. Quod ert eo mettendū: ꝑpeꝛ dnqs
rationes: ſicut oſtenſum eſt. Q. xvij. ꝛc. De
predicto vero ꝛtimo teſtibus vide plura
Li. vij. ꝛ. cum ſequentibus.

Ad. xij.

Qvi vero falſis teſtib; ꝛe dicit deo dānatis
vos fideles teſtimonium peꝛhibentis Joſ.
xv. Quoꝛ punio oſtēdenſ ꝑditiones. Secū
do teſtificationis neceſſitas. Quātū ad pri
mū cōditiones deoꝛe teſtū in ipſo ꝑſiſto
deſcꝛibuntuꝛ. Eras condito teſtū diſcreto
fama. Et fortuna ſides in teſtimonio ſitis ꝛeſ
tes. Eras ꝙ non ſit inimoſimis. ij. q. iij. ꝛc
ſtes. Condito ꝙ non ſit famoſus: ibidē Ser
gius ꝙ non ſit mulieꝛ nqua non poteſt teſti
ficaꝛi in cauſis criminalibus ꝛ teſtamentis
ſm̄ Bohemiem ꝛ Innocentium. S. in cau
ſis cuiuslibus ꝑſi agituꝛ de commodo ꝛei
mario. Diſcreto ꝙ nō ſictuioſus vel ebꝛi
extra. ij. q. vij. ꝛc. de teſtibus. Quod ſint bone
fame. ij. q. iij. ꝛtimo. iij. q. v. de diſpoſitos. Fos
tuna q; non ſit nimis pauꝑeraij. q. vij. te
ſtes: qr ert ctra teſtes Paulinos ſidonij
fideiuꝛ; non ſit inimicus. ij. q. vij. nō ꝑt.
Item nec obſcuꝛ vel ignoꝛ admittituꝛ vt
in autenti. de teſtibus lib. vij. ſanxiuuꝛqꝛ
enim eſt contra predictos teſtes paulinos

et contra illos admittentes. Si dicūt quod
sufficit φ sint noti partibus: illi nō sunt no
ti partibus nisi in falsitate. Sed dicunt qđ
tota falsitas est in promotoribus: sed ve ta
libus curie prefectis: qui ita notorios non
corrigunt defectus. Si dicunt φ illos igno
rant quomodo verum esse posset quod ipsi
ignorarent quem mundus scit. Testimonij
vero necessitas in hoc consistit: φ quando
aliquis potest aliquem liberare ab iniusta
morte vel pena quacunq; vel falsa infamia
vel ab aliquo damno: tunc loquatur et veri
tatem ostendat: etiam si non requiratur sm
sanctum Thomam in summa. q. lxx. arti. j.
quia in hoc casu tenetur facere: quod in se est:
quia et in hoc casu precipitur in psal. lxxxj.
Eripite pauperem et egenum de manu pec-
catoris liberate. Et Prouer. xxiiij. Erue eos
qui ducuntur ad mortem. Exemplo Dani-
elis: qui in tali casu liberauit Susannā Da
nielis. xiij. Aliter periculum illorum patet:
ad Roma. primo. Quoniam digni sunt mor
te: non solum qui faciunt: sed qui cōsentiūt
facientibus. Ubi dicit glo. consentire est ta-
cere cum possit arguere. Et sm Augustinū
vterq; reus est: et qui falsum dicit: et qui ve-
rum occultat: ille: quia nocere cupit: iste: quia
prodesse nō vult. Nota. U. j. 4. ¶ Qui ergo
spiritualiter viuit: in tali casu loquatur: exē-
plo christi: qui dicit Joan. xviij. In hoc na-
tus sum vt testimonium perhibebā verita
ti. In examinatione adhibenda est cautela
4 Exēm. que tamē sine peccato adhiberi potest. Exē-
plo cuiusdam regis de quo fertur: φ falsos
testes tali conuicit cautela. Primum enim
ad se vocans: nihil aliud ab eo quesiuit: ni-
si si sciret Pater noster: qui dixit φ sic. Cui
ille. Ergo dicas Pater noster: quo dicto re-
cessit: quo amoto alium fecit venire. Cui ait
dicas veritatem: aliter male erit tibi sciens
pro certo φ socius tuus de omni quod que
siuimus ab eo rei veritatem dixit: sicut Pa-
ter noster. Ille vero timens ne socius denu-
dasset veritatem: totam illorum denudauit
falsitatem. Et scimus quoniam verum est
testimonium eius Joan. xxj. De ista testi-
monij examinatione habetis extra lib. ij. ti.
xx. de testibus: venerabili. Cautele vero in
examinatione testium necessitas est propter
illorum confederationem et conspirationem
inter ipsos namq; producentes: et ipsos testes
de certa verborum forma est confederatio:
Sicut inter illum qui voluit simplicem de
Exēm. vacca sua decipere: ponendo totam vaccam
quod esset alba cum non esset: ponendo to-
tum super primum venientem cum quo cō-
federatus fuerat φ diceret ipsam esse albā.
Talis confederatio fuerat inter pontifices et
testes cōtra christum adductos: ideo conue
nientia eorum testimonia non erant. Mar-
ci. xiiij. quia tales erant ipsi pontifices qua
les etiam sunt adhuc qui testes producunt.
Tales testes produxerunt et producunt ad Exē.
modum canis: qui sm fabulas cōtra ouem
testem adduxit lupum et vulpem: qđ ei pa-
nem mutuauerat: quorum testimonio qui
licet inter se non erant amici: nisi contra ter
tium: sicut Pilatus et Herodes iudices: iudi
cio ouis pellem pro pane eis tradita: ipsam
in frigore boriali nudam dereliquerūt: que
dicere poterat illud psal. xxvj. Insurrexerūt
in me testes iniq. Et sicut est similitudo in-
ter testes et ipsorum productores: ita etiam
inter purgandos et compurgatores. ¶ Est
namq; de malis volentibus se purgare: sicut Exē.
de lupis qui sm fabulas purgauerūt se per
vulpes: φ nunq; ouibus nocuerunt. Et vul
pes iterum per lupos se purgauerunt in cu
ria leonis φ gallinis nunq; nocuerāt. Ta-
les sunt purgationes sacerdotum et aliorum
nunc in curia christianitatis quorum quolibet
veraciter dici potest illud Joan. viij. Testi-
monium tuum nō est verū: quia multi fal-
sum testimoniū dixerūt. Marci. xiiij. ¶ Quo
rum primo ostenditur pena et periculū. Se
cundo vero ostendetur periculū eorum qui
faciunt eos falsum testificari.
¶ Quorum primo ostenditur pene et periculū Art. iij.
Secundo vero ostendetur periculum eorum que
faciunt eos falsum testificari. ¶ Primorum
vero periculum primo tactum est. A. xij. 6o. 5
¶ Secundo periculum illorū tactū est in hi
storia ecclesiastica li. vj. c. ix. de tribus perhi
bētibus falsum testimoniū cōtra Narcissū
episcopum hierosolymitanū. Quorum prim9 Exē.
dixit nisi verum sit φ dico: rogo deum φ sim
furiosus vel regio morbo corrumpar: quod
et cito post factum est. Secundus ait: nisi
verum sit quod dico: rogo deum φ ignis me
comburat: qui nocte sequenti cum tota do-
mo sua combustus fuit. Tertius dixit: nisi
verū sit quod dico: rogo deū φ cec9 efficiar.
Qui videns predictas vindictas peccatas
contra alios contingere timens tantū flen-
do doluit: φ cecus effectus fuit. Sic testis
mendax peribit et c. Prouer. xxj. Et testis fal
sus non erit impunitus. Prouerb. xix. Nec
mirum: quia Prouer. vj. inter sex que deus
specialiter odit: falsus testis computatur.
¶ Contra vero facientes falsum testificari a
procedi potest: sicut processum est cōtra facien
tes falsum iurare. J. xij. arti. vij. Ubi tactā

est de his qui custodiā habent ferarum be-
stiarum: et de his qui illas ab eis accipiunt
qui illorū non habent dominium sed custo
diant. Sed dicunt φ fere bestie nulli9 sunt
dominij: sed conceduntur capientibus. Et
ad hoc adducunt leges Instituta. li. ij. tit.
de rerum diuisione: fere igitur: et §. quedam
enim cum se. §. Et in digesto nouo. li. xlj. tit.
primo de acquirendo rerum dominio. l. adeo
Ad optimum videtur esse veritas et legum
intentio: dum enim predicte leges edite fue
rant: loca: vbi fere bestie morabantur erant
deserta: et ideo volenti venari communia: si
cut est adhuc in aliquib9 montibus et vallis
bus postq; loca illa per vsum vel prescriptio
nem vel statutū sunt a certis dominis pos-
sessa appropriata et occupata: et certi custo-
des pro arboribus et animalibus deputati
et iurati: capientes illa furtum videntur cō-
mittere per leges Instituta de rerum diui-
sione. §. apium. Et in digesto veteri. lib. viij.
ti. de seruitutibus rusticanorum prediorum
l. diuus. Ex quibus colligitur: qđ vbi aues
ad certum locum reuolant: sicut columbe: et
animalia sicut apes: vel bestie in certo loco
pascuntur: sicut fere bestie in prato vel fore-
sta vel parco: furtum committunt illa aufe
rentes. Et custodes iurati heredātes vel nō
defendentes periurium: et procurantes vel
recipientes vel petentes sunt causa periurij
et inde comedentes: sunt furti participes et c.

Timor primo ostenditur distinctio. Secundo timo-
ris congruitas. Tertio vtilitas
Quarto necessitas.

¶ Quantum ad primum timor quidā serui
lis est: quando quis timore pene facit: quod
facit: sicut patet ex verbis beati Gregorij. xxiij.
q. iiij. hec autem. Et iste multos a bono re-
trahit: sicut ostensum est. J. ix. 5. ¶ Hic quoq;
vocatur initialis: quia sicut seta introducit
filum: ita ipse introducit et initiat charita-
tem: de pe. dist. ij. §. hec ante finem. Et sicut
virga introducit scientiam in puero: et libri
amorē: ita timor seruilis cū quo null9 zelū
intrare pōt: qui est quasi indumentū saccinū
Mardochei: cū quo nullus aulā regis cele-
stis intrare pōt: preparat tn viam et initiat in-
troitū: qui initiū sapientie timor dñi. Eccl. j.
¶ Item est timor mūdanus et humanus: de
quib9 et quō multos ab his q̄ dei sunt retra
hunt ostensum est. J. xiij. 26. Cū tamen nul
lius rei timor nos ab his que dei sunt retra
here deberet: quia nec timor infamie. vj. q. j.
sunt plurimi. Nec cuiuscunq; mundi fortu
ne. Unde Seneca epistola. xiij. Nō sis miser
ante tempus cū illa que velut venientia ex-
pauisti: fortasse nunq; ventura sint. Certe
nō venerūt quedā cū timore expectata: ergo
nos torquēt magis q̄ deberēt: vel cū omni-
no non deberent. Aut ergo augemus dolorē:
aut fingimus aut preoccupamus. Si enim
futurū est: quid iuuat dolori suo occurrere?
satis cito dolebit cū venerit interim tibi me
liora promitte. Aliquando gladius ab ipsa cer
uice reuocatus est et ars carnifici suo super
stes fuit. ¶ Idē in eadē epistola. Plura sunt
q̄ nos terrēt q̄ premūt: et sepius opinione q̄
re laboramus. ¶ Ad idē beat9 Grego. x. mo
ral. Quisquis in solo eternitatis desiderio
figitur: nec prosperitate extollitur nec aduersita-
te quassatur: quia dū nihil est in hoc mundo
qđ appetat: nil est quod de mūdo pertime-
scat. Si omnino istis timorib9 trepidantes
ab his q̄ dei sunt se retrahūt: sunt q̄si equ9
vmbratilis q̄ vmbrā fugiens q̄ non ledit: in
foueam cadit. Sic quilibet istorum fugiat ar-
ma ferrea et incidet in arcum Job. xx. Quia
trepidauerunt timore vbi non fuit timor.
De isto timore quo quis peccat timore pro
prie pellis vel timore temporaliū: nota dist. xlvij.
sicut. xj. q. iij. quisquis: et c. nolite. ¶ Itē est
timor naturalis: quo christus timuit et alij
perfecti viri. vij. q. j. c. viri. Item est timor fi
lialis sanctus et castus: et hic est perfectior
xxiij. q. vj. c. iam vero: in fine. id est quo q̄s
amore peccare timuit: ne offendat: vbi alij
timēt peccare ne puniantur. Et est exēplum de
vxore q̄ timet maritū quē diligit ne offēdat
Et alia q̄ timet ne offendens deprehendatur et
puniatur: versus. Oderūt peccare boni vir-
tutis amore. Oderūt peccare mali formidi-
ne pene. Cū primis timete deū et date hono
rem illi. Apocal. xiiij.
¶ Et istius timoris magna est congruitas ex Art. iij. 2
parte dei ipm largientis: quia sicut congruū est:
φ dñs potēs ministrū discretū premittat: qui
hospitiū suū quo venturus est preparet omēs
immūdicias expellēdo. Ita congruū est φ de9
timorē suū in aīas immittat fidelium q̄ oēs
sordes expellat peccatorum. Iuxta illud Ec
cli. j. Timor domini expellit peccatum. Ite
rum: sicut domino hospitato congruum est
quod dum in aula est ianitorem habeat in
porta. Et dum in camera est: camerariū ha
beat camere sue custodem. Ita congruum
est: quod deo hospitato in cordibus fide-
lium allum habeat istius aule et camere cu-
stodem: de quo Eccl. primo. Timor domini
custodiet cor. ¶ Sed hoc est aduertendum:
quod ianitorum quidam sunt viri: quidam

mortalia ef in pariete pict: primus enim fto
dit: secundus non. Sic et nos: filialis affec
tus cor a peccato e a limo nobis inferri. Ti
mor vero seruilis est fili sanctor: iusta pos
tam sepiencia eum accipiat in manibus qua
si fatum dominandi quasi intimeos arcere
vellet et expellere: sed neutrum facit. Sic ti
mor seruilis non preferuat cor a peccato
ne peccatum expelli iuxta illa: timor non est
in charitate. Ioan. 4. Ego autem dicam non
patatur peccatorum per consequens non ex
clusi iniquia voluntas peccandi intus later.
Et sic luet cedudar animo peccandi. Ti
mor peccatum: sicut patet de fure regum tanti
furari diminuit propter timotes carceris vel
furcarum: z fic de alijs. Sed timor domini
sanctus in psalmis: sanctus est manens in
operiorum de ipso verificetur illud Matt. vj.
Et Apocalyp. Sanctus sanctus sanctus.

Ibr. iij. 3 Est etiam timor vtilis et pure sanctus
tum in omni statu. Nam primo eli vtilis
peccantibus: quo vsque ad statum penite
tiesicut timor inducit eum: vsque laronē
ad predicandum latroni. Sic timor bonus
in expellit peccatum: nas sine timore est
non potest iustificari. Sed pumo. Secun
do principalius: quia sicut seruus ex timo
re domini humiliter venit ad petendo auxi
recognoscit z emendam: promittit: ergo quib
vtilis dominus illus misereatur. Sic Eccli.j.
Qui timent dominum inquirent que bene
placita sunt eis: humiliter confitendo z fatis
facendo quibus ideo quomodo misereatur
pater filiorum misericors ab hominibus emi
tidus sem pfal. vij. Tertio pugnatribuitur
sicut timor a miffione hereditatis facit pu
gnantes pro illa magnam habere in pugna
do follicitudinem. Sic qui timet deum in
hil negligit. Ecclesiastes. vij. Nec in persue
rando deficit: qua proverbium. xiiij. In
timore domini fiducia fortitudinis. Quar
to grauia fulminibus ingeniam facit turbari
et timore quem habet ne anima separetur
a corpore: habet potentes auxiliat
e fortiter de eam. Sic qui timet separatio
nem anime a deo patietter sustinet tribu
tationes pauperiates e huiusmodi pro deo.
Eccli.j. Qui timet deum cultodit mandata:
pter timorem illius qui dicit: nisi pmanā
egeritis omnes simul peribitis. Eccl. xvij.
✠ Qui timet deum nihil repit debit. Quinto p
vtilis est timor in eis et sicut radix in arbo
revel fundamentum in domo: sine quibus
Eccli. nō sunt stabilia sta nec ifti sine timore. Si
cut ergo primo p doctrinā fertil in vinis pardi de
quodā regis poli lengam palam in vita be

remitica timore aliqualiter dispositior: vñ
plumptione elatio. Nabulus et apparuit in
forma mulieris ervantis pro deo pris
hospitumus: infra portas receptus mortis
mori frigore. ad ignē do ducitur inanimus
hermus decepit ep ipsu: cui nō ad impetus
do anspicatus fuit re oculatus: mirabatur
cuanuitz: cum multis aldis in aere ci hon
dodo cantabat dicēs. Fuge quia ver ast no
tentatio sequebat ep ad mundū redit qui
ta mala postmodum perpetrando. Ergo
planus z vermis esse dicuntur. Iob. xxv.
xvij. Si nō in timore dñi tuemur a tenta
tionibus subuertetur domus tua. Sicut
de tonabat Loth in monte deangelis nisi
qua sā homēs habet in secreto solitudi
quelibet. Loth in ipla parua ciuitate
tus fuit in monte peccauit. Exquisitis
ciuitas vel para dilo iocundiuste ti angē
de celo: vbi ne paradilo peccando ondu
Bernardus vero in quodā sermone ad
dicens. Et Iudas de schola cecubi saluus
nisi de ergo turpis est? ergo bñe homō
somp ell paudus qui fuit timor filij tempe
habitus facit fer qui fine offensa fenitres
qua fernitute ran rā premia ab opido ste
scquetur. Sic timor domini gloria z gau
ficatio z letitia z corona exultationis. Eccli
ti pei bene ert in cernenie. Eccl. xxvj.

✠ Cui vero propter vtilitatem dominus Rom
re negligenti fallem propter meditatione f
pericultum quod aliter eis contingeret
timeat plus ē quā quilibet pñm terrenū: pter
multa exēplis exēpla in quib' aliqc
facie dum infernamur. Quinto premun
cletur de libro Barlaā: re habem. 5. Ecc.
✠ Secundū electur ex quibus dam fabulis: Ecc
in duas ciuitatur de duobus quorum
quorum vnus vocabat Polyphemus: hic
vna folū oculū habuit fle frigi. Alius vero
quoque habuit Argus qui mille habuit oculos Arg
descriptur. Cernius ergo eos fugiens vem
ad bubalum: rogans vt ipsum seruarous
bus absconderet z mercedem daret: q at
a polyphemo re cudodire potero re cotin
dariis: sed ab Argo nequaq. Abscondens a
ei sub palea Polyphemum enasit: sic Ar
qui ipsu inuenit z occidit. Sic quidam
de peccatore: qui ofiga a duobus seruatur
in cibibus secularibus seu ecclesiasticis ex
deo. Inferiores. So iudices qui tunt quali
Polyphem' rede: i pauca videt respectu

tū vij exteriotiare illa etiā non ad plenū
ed ei oculi dextri ad ea que bet sunt nō ha
bent: sed vñ simbrū ad cōmoda tempora
ha sub palea: falso iuramentorū e purga
nonum vel numeri e meditatione subterfu
gere quādoq; potest. Sed Argum. i. den
tur cor. Regum. xvj. Et nonne abscondita
cuditum mallo modo subterfugere potest
Ideo ipsum timere debemus. Et
hoc ē quod ipsemet docet. Luce. xij. Oste
dam autem vobis quē timeatis: timeteti
qui postq occiderit habet potestatem mit
tere in gehennam. Sic etiam fingitur mu
rem docuisse filium: q plus timeret catrum
sine fregetus ego expectantem: q galli cum
toto strepitu facit: quia ifte in fine plus no
cere potest: q gallus: Sic in proposito quia
qualitūcunq; domini vel iudices vel quicun
q magnum strepitum e multitudinem ha
qui pñcipes inferant vel mostrem corpo
re: parent tamē deus plus nimendus est:
qui pariter tempus expectarum quo plus
damnificare potest. Ideo deo vobis dicit
inuce. Luce. xij. ne punet vos superiotib
tgaudijs celestib: ne affligat vos exterio
ribus sitiet rempel tribus e tribulatio
nib' ne ponat vos in inferiotib' d. in infer
no: pter hec tu deum time. Eccl. v. Ostra
rium vero facientes reprehendit dens. Esa.
li. Quis inquit tu: vt times ab hoc e mor
talis: z filio hois qui quasi fenum arescet
obliuis eq domini factoris tui: qui tetedit
celos re. Terrum exemplum electur ex do
mina nobis Laceden monumq deus quo ferē
bi fronto. lib. iiij. q. predecius dux Cleare
nomine berbat exercitum plus timere de
bemus imperatorem: q hostem: pontifes q
q vlla qui timerent mot em habuim: e pro
per hoc fingerent: certum muenirent fup
plicium ab imperatore. Sic etiā anima nra
illos se exercitu q' fingerent de bello op
imperator habuit contra inimicos suos.
Sic eadem de causa docendi sunt christia
nisqued propter malos mali hominū ti
more: nec propter quācunq; aduersitatem
deficiant in bello summi imperatoris fesu
ri de terra vida e vicio: sed plus ipm
timeant q illos: quia aliquum manus ali
quando dicē semper in tutto effugere po
terunt: dei autem manus nec vni nec debin
ea effugere potest. Ideo Sinfanna sapi
ens ait. Dañ. xiij. dicens. O deus est mihi
angustie in manus hominum q' derelinque
re legem dei mei. Et matrem septem fratri

que filium unigenitum omnibus aliis occiso
horabant: dicēs. O adolab. vij. Non ti
mens carnificem illum: sed dignus fratrib'
tuus effectus fuisse mortem: scies q' qui
timet hominem cito corruet. Proverb. xxix.
Et qui timet peccatum in pace verfabitur
proverb. xiij. Quartum documentum elici
tur ex verbo Iob. xxxi. vbi recita tu multis
bonis operib' suis: q' vix pot reperiri ho
nes qui tanto modo vobis dari: multis aliis pos
fi etiam dixit. Cor meum non reprehendit
me in tota vita mea. Iob. xxvij. dixit. Sem
per quasi tumētes super me fluctus timui
bem z pondus eius ferre non potui. Iob
xxxj. Et ex verbis eiusdes quibus dixit Iob
xij. quod angeli timebunt. Si ergo illi pec
dicti amici dei quotum aliqui ipsum nūq
offenderāt sicut angeli. Aliqui nunq̄ mul
tum: sicut Iob. tantum deum timuerunt
quantocunq; impij e peccatot. Amici nā
q timentes ostendunt quanta inimici time
re debeant. ✠ Et trahet a deo multā timere
debeāt ne fi oēs nos essem? Et ceteres esse
mus certi: q' panē de nobis enaderēt oēs ti
merem⁹. Sed ita certi sumus: sicut ipse
met deus nos certificari potuit: q' nūmor
pare nostrum saluabitur. Sicut pater per
hoc quod deus. xxxvij. dixit sunt vocati: pauci ve
ro electi. Matth. xx. Et quod ita que dicit
ad vitam est artare pauci ambulant per ei.
Et q' via que ducit ad perditionem est late
z multi ambulant per illam. Imino si esse
mus certi q' quinq; de nobis damnarentur
omnibus nobis magna causa daret timen
di. Et si vbi sunt mille cōgregati timeretur
similter: si centum ex eis saluarentur: om
nes occasionem haberet timēdi. Sed si cili
in propositione: ergo omnes dei timere. i. Pe
tri. xij. quia vbi sum⁹ plures congregati sum
ftā ecclesiastimere non debemus: quia plu
res nostrum damnabitur: per dicta dei pre
allegata. Cōtra illos vero qui cā teratis
consciencijs ad hoc respondere ni tūr: pa
ter per respōsionem que illorum offendit
fastidiatum. Ro. i. artu. v. Omnes ergo timere
quia non est dubium quin pio omni pecca
to mortali multi damnabuntur: sicut pio
superbia: auaricia: z huiusmodi. Si ergo
go aliqui vestrum tale peccatum in vobis
scintis: quam cum fatisfactione pretendere fe
tio vel exceptionem quod non stos bñam
di pio talibus peccatis: pro quibus pecca
tis oes centena milia tant in inferno da
nan. Et ad hoc signeris quodcunq; peccati
mortale: quo quisq; pyorum est irreuo

niſi ꝙ deus miſericors eſt. Que cogitatio vel quod dictum quantum ad tales reprobatum eſt. M.ix.35. Hoc omnes cogitent vt
Epiſ. timorem habeant Deut. xix. Ex quibus omnibus patet ꝙ deus amore ⁊ timore nititur nos a malo compeſcere. Ad modum cuiuſdam ſacerdotis: de quo fertur: ꝙ volentibꝰ eccleſiam ſuã ſpoliare: occurrit in vna manu imaginem crucifixi. In alia vero baculũ portans: rogans eos ꝙ vel amore crucifixi vel timore baculi recederent. Cum vero oẽs amore crucifixi recederent vt dixerunt: vno excepto: qui tantum illa vice pro amore chriſti facere noluit: illum timore exire compellebat. Sic deꝰ aliquos amore a malo retrahit: ⁊ ad ſe trahit. Aliquos hic timore initiare ⁊ amore conſummare fecit: illos videlicet apud quos initium ſapiẽtie timor domini: in pſ. cx. De cuius fine cito ſequitur. Laudatio eius manet in ſeculũ ſeculi ⁊c.

T.iiij. **Trinitatis primo oſtẽ**detur diſtinctio. Secũdo vnius dei ⁊ trium perſonarum oſtendetur neceſſitas. Tertio quomodo debemus moribus ſanctam imitare trinitatem.

Arti.i. 1 ¶ Quantũ ad primum: de trinitate duplex datur diſtinctio: vna generalis: alia perſonalis. De generali dicit Bernardus in ſermone de trinitate. Eſt inquit trinitas a qua homo cecidit: ſcilicet pater et filius et ſpiritusſanctus. Et eſt trinitas que cecidit: ſcilicet memoria: intellectus et voluntas. Et eſt trinitas in quam iſta cecidit: ſcilicet impotentia ignorantia ⁊ concupiſcentia. Nam memoria cecidit in labilitatẽ: quia labilis eſt memoria hominum que fuiſſet ſtabilis ſi homo non peccaſſet. Intelligentia cecidit in ignorantiam veri et falſi: boni ⁊ mali: faciendi et non faciendi commodi et incommodi. Voluntas cecidit in concupiſcentiam carnis: oculorum ⁊ ſuperbiam vite. Et eſt trinitas per quam trinitas cadens iterũ reſurgit: ad trinitatem de qua cecidit ſcilicet: fides: ſpes: charitas. Fides preceptorũ articulorum ⁊ ſacramentorum. Spes venie gratie et glorie. Charitas cordis oris operis. Iſti ſunt tres qui teſtimonium dant in terra. i. Johan. v. ¶ Quantum ad differen-
2 tiam perſonalem et ſpecialẽ in diuinis: que eſt differentia originis ab eterno. Credimus quod in illa ſanctiſſima trinitate eſt vna perſona patris: que eſt a ſeipſa tantũ: et non ab alio quocunqꝫ: quod non eſt perſona filij que eſt ab alia: et non eſt perſona ſpiritusſancti: que eſt a duabus. Que quidem perſonarum diſtinctio pluribus oſtenditur exemplis. Primo nanqꝫ per exemplũ oſtenditur lucis ſolaris in qua triplicem videmus diſtinctionem: vnam in corpore ſeu fonte ſolari: aliam in medio: terciam in obiecto determinato: ad quod reſpicimus. ¶ Prima eſt a ſe ⁊ non ab alia luce creata. Secunda eſt a prima. Et tertia eſt ab vtraqꝫ. Et tamen omnes ſimul tempore ſunt. Secundo idem per exemplum oſtenditur ſcientie: circa quam ⁊ in qua tres homines ſic conuenire poſſunt: quod vnus ſcientiã inuenit ⁊ illam tantum habet a ſe. Alter vero ab illo doctus illam ſcribit: et ſic illaʒ ab alio habet. Tertius illam legit ⁊ intelligit: ⁊ ſic habet eam tam a primo ꝗ̃ a ſecundo: ⁊ tamen in omnibus tribus vna eſt ſcientia. Sic in diuinis perſonis: pater habet eſſentiam ſeu naturam a ſe: filius a patre: ſpiritusſanctus a patre et filio: ⁊ tamen vna eſt eſſentia: vna natura in omnibus tribus quia hi tres vnũ ſunt. i. Joh. v. Tertio hec eſſen- 3
tie vnitas ⁊ perſonarum diſtinctio per exemplum oſtenditur trium luminariũ in vna domo: in quibus videmus vnitatem luminis ⁊ trinitatem luminarium ſiue candelarum inter ſe diſtincta. Quod enim lux illorum trium ſit vnica: planum videtur. Primo quia aer ſeu mediũ in quo ſunt eſt vnũ. Cum ergo vnitas accidentis eiuſdem ſpeciei ſit ab vnitate ſubiecti: patet quod lux in vno aere eſt vna: quia licet in vno ſubiecto et in vna parte ſubiecti poſſint eſſe plura accidentia diuerſi generis vel ſpeciei: vt quantitas: qualitas ⁊ huiuſmodi: non tamẽ eiuſdem ſpeciei: quia in vna parte ſubiecti non poſſunt eſſe due albedines: quia non poteſt dici ꝙ differant numero: cum accidẽtia non differant: niſi ad differentiam numeralem ſubiecti: nec ſpecie nec genere: ergo nõ differunt. Eadẽ ratio procedit de illa luce in medio: ſicut patet intuenti. Si quis diceret velit: ꝙ lux vnius luminaris occupat vnã parteʒ aeris ⁊ lux alterius aliaʒ: ⁊ quod ſint diuerſe luces ⁊ diſtincte ſicut diuerſa luminaria. Hoc non videtur bene dictum: quia non eſt ſignare punctum: in quo ſit aliquid luminis vnius: in quo non ſit aliqd luminis alterius. Quod ex hoc apparet: quia vno luminari vel duobus ſubtractis nõ remanet aliquid de illo medio tenebroſuʒ. Ergo lux tertij luminaris remanentis prius totum medium illud occupabat vel per ſubtractio-

nem aliorum facta eſt maioris virtutis ad diſtantius ſe multiplicandum: quod eſt inconueniens ⁊ contra philoſophuʒ: quia agẽs naturale ſtatim agit quantum poteſt agere.
4 ¶ Quartum exemplum ad idem eſt Anſelmi in epiſtola de incarnatione verbi. c. ix. de fonte videlicet riuulo ⁊ ſtagno: vbi cum aqua in his ſingulis ſit: vnica eſt tamen in fonte aqua non ab alia: in riuulo ab illa ꝗ̃ eſt in fonte. Illa vero que eſt in ſtagno eſt ab vtraqꝫ ⁊ non procedit vltra aque deriuatio. Quinto hec eſſentie vnitas ⁊ perſonaꝝ trinitas ⁊ coeternitas ⁊ inſeparabilitas: per exemplum oſtenditur ignis: in quo videmꝰ in vno igne calorem lucem ⁊ motum inter ſe differẽtes: ſunt tñ oẽs coeterni: quia licꝫ calor ab igne gignatur: eſt tñ igni coeternus: quia ſi ignis fuiſſet ab eterno calor fuiſſet ab eterno: ⁊ lux ⁊ motus: quorum neutruʒ ab alio diuidi poteſt: quia tanta eſt iſtorum inſeparabilitas: ꝙ neutrum ſine alio eſſe poteſt. Ita de vna eſſentia ⁊ tribꝰ pſonis in diuinis. Unde Auguſtinus de verbis domini. Diuide ſi potes o arriane ignem ne iſta tria in eo inueniantur: et tunc demum diuide tri-
5 nitatem. ¶ Sextũ eſt exemplum ad hoc Auguſtini de verbis domini ſermone. xxxix. Si inquit virgultum naſcatur ſuper aquam: mox vt incipit exiſtere: gignit imaginẽ ſuã in aqua. Et ſi virgultũ illud fuiſſet ab eterno: imaginẽ illam ab eterno genuiſſet. Sic ergo eſt ab eterno imago patris dei filius: de quo Michee. v. Egreſſus eſt ab initio a diebus eternitatis. Et de quo Johan. i. In principio erat verbum. Predicatam vero diuinitatis vnitatem ⁊ perſonarum trinitatem pulchre oſtendit Apoſtolus ad Rom. xi. dicẽs. Ex ipſo et per ipſum ⁊ in ipſo ſunt omnia. Diuina nãqꝫ vnitas nobis inſinuatur per pronominis identitatem: ſed trinitas per prepoſitionis varietatem que ter pronunciatur. Sed in qualibet pronunciatione variatur. Perſonam vero patris denotat cum dicit: ex ipſo: quia ex nunqꝫ importat circũſtantiam cauſe efficientis: ⁊ hec dictio patri congruit. Perſonã vero filij oſtẽdit cũ dicit: per ipſum: quia ipſe eſt patris ſapiẽtia: per quem fecit ⁊ ſecula. ad Heb. i. Perſonam vero ſpiritusſancti notat cũ dicit: in ipſo: quia ipſe eſt cui ſpecialiter appropriatur bonitas: in quo ſunt omnia bona in quãtum bonitatem ipſius participãt ⁊ extra quẽ nulla ſunt bona: quia ipſe creauit illam. id eſt. bonitateʒ in ſpiritusſancto Eccleſiaſtici. i. Et ſic patet vnitas ⁊ diſtinctio illorum trium. De quibus. i. Johã. v. Tres ſunt qui teſtimoniũ dãt in celo: pater verbũ ⁊ ſpiritusſanctus.

Art. ij. 6 ¶ Huius autem poſitionis neceſſitas multis oſtẽdi poterit euidẽtijs. Circa cuius neceſſitatis declarationem primo oſtẽdetur: ꝙ neceſſariũ eſt credere ꝙ ab eterno fuit vnꝰ deus ⁊ tres perſone. Secũdo ꝙ neceſſariuʒ eſt credere: ꝙ quelibet trium perſonarũ ſit deus nõ tamẽ plures dij. Circa primuʒ tria ſunt dicẽda. Primo oſtẽdetur: quod deus fuerit ab eterno ſine principio. Secũdo ꝙ nõ potuerũt eſſe plures dij ab eterno. Tertio ꝙ neceſſario i illo deo ab eterno fuit trinitas ⁊ coeternitas ⁊ equalitas perſonarũ. Primum patet: quia ſi aliquando nõ fuit: ⁊ poſtmodum fuit: ab aliquo eductus eſt de nõ eſſe ad eſſe: nõ auteʒ a ſeipſo: quia quod nõ eſt nõ poteſt aliquid agere. Si auteʒ ab aliquo: illud eſt priꝰ eo. Ponere ergo quod deus nõ fuerit ab eterno: eſt ponere aliquã cauſam efficiẽtem deum ⁊ ſic deus nõ eſſet prima rerũ cã: qđ eſt tã ꝯ phos ꝗ̃ ꝯ theologos. Ergo ponere oportet ꝙ ſit ab eterno a ſe ſine principio: quia omne quod de nouo fit ab aliquo innouatore oportet ꝙ ſumat originem vſqꝫ ad primam cauſam que ab alio cauſari nõ poteſt. Secũdum etiam ꝙ nõ potuerũt eſſe plures dij: pateʒ ex ratione communis cõceptus dei. Nam omnes gentes tam philoſophi ꝗ̃ alij: ſemper cõceperũt deum eſſe: quo maior excogitari nõ poſſet: qui etiam nõ haberet parem. Quibus ſuppoſitis: ſi ponerẽtur pluresʒ dij fuiſſe ab eterno natura diſtincti: aut eſſent pares: aut impares: ſi pares tũ neuter eſt deus: quia deus nõ habet pareʒ cum ſit maximus: aut vnus eſſet maior: ⁊ tũc minor nõ eſſet deus cum deus ſit maximus: nec iſta inſtãtia valet in perſonis diuinis: quia illi non ſunt plures dij ſed vnus deus. ¶ Tertium vide- 7
licet ꝙ neceſſarium eſt intelligere ⁊ credere: ꝙ in illo vno deo fuit ab eterno trinitas perſonarum: patet ex iã probatis. Nã probatũ eſt ꝙ deus fuit ab eterno. Ergo oportet ꝙ fuerit ab eterno: vt natura viua ⁊ intellectualis: oĩs aũt talis natura hꝫ memoriaʒ intelligẽtiã ⁊ voluntatẽ. Nã ſi hõ fuiſſet ab eterno habuiſſet iſta tria. nam ⁊ ex tpe quo creatꝰ fuit habuit iſta tria creata: ergo deꝰ ab eterno habuit excellẽtiꝰ iſta tria increata. Iſta aũt tria increata ⁊ i deo excellẽtiori mõ inuenta: vocamus tres perſonas diuinas: nec deus ſine illis eſſe potuit: ergo neceſſarium eſt intelligere eſſe in deo trinitatem perſonarum ⁊ vnitatem eſſentie: quo in anima eſt vnitas nature ⁊ trinitas potẽtiarũ:

hoc exemplo ꝙ persone ibi pro tanto excellē-
tiori modo sunt: quia quicquid est in deo
substantia est. In anima vero potentie sm
aliquos sunt accidētia. Si vero sint anime
substantiales: exemplum est magis ad pro
positum. In hoc vero exemplo quod Aug.
tractat de trinitate. lib. ix. c. v. ⁊. ix. et. xiiij.
Item li. x. tribus vltimis capitulis. Et lib.
xiiij. ar. ix. vsq ad. xv. est similitudo pro tā
to: quia sicut i anima est vna natura ⁊ tres
potentie: nec aliter esse vel intelligi potest:
ita in deo est vnus deus: et tres persone co-
eterne: sicut tres potentie sunt coeterne ipsi
anime. Et est alia similitudo pro tāto: quia
sicut de memoria gignitur intelligētia ⁊ de
vtroq voluntas: ita ibi de patre gignitur fi
lius: et de vtroq procedit spiritussanctus.
Nec hoc arguit ꝙ vna persona pcedat aliā
tempore: sed tantū origine. Quia si sol fuis
set ab eterno non precessisset radium suum
8 tempore sed origine. ¶ Queratur ergo ab
infidelibus: q... a nos derident: eo ꝙ dicimus
et adoramus in vno deo tres personas: pa
trem ⁊ filium ⁊ spiritumsanctum: quare nō
derident seipsos: qui ponunt in homine et
posuissent si fuissent ab eterno tres predi-
ctas potentias in vna essentia anime. Ite-
rum quare non derident seipsos dicentes: ꝙ
vnus homo potest esse pater et filius ⁊ ha-
bere spiritum bonum vel malū. Sicut ostē
sum est de christiano disputāte cum iudeo
F. iiij. 35. Si enim hec concedant in homine
sine in anima rationali perfectionis esse: si
ista remouere velint a deo: necesse est eos cō
cedere deum minoris esse perfectionis q̄z sit
anima rationalis ab ipso creata: quib⁹ me
lius esset intelligere ⁊ concedere ex similitu
dine figurate formati similitudinem infor-
mantem: vt sicut videns similitudinem ⁊ fi
guram in cera: concedit talem figuram esse
in sigillo: p quod figura illa formatur. Ita
videntes istam trinitatem ⁊ vnitatem in ani
ma nostra esse a deo formatam concedant
consimilem esse vnitatem ⁊ trinitatem in il
lo qui est figura substantie eius: ad Heb.
9 j. Sed concedent: nam necesse est qd conce-
dant: nam ⁊ ratio naturalis eos necessitat
ad concedendum: ꝙ in deo est memoria in-
telligentia ⁊ voluntas: nec tamen concedēt
ibi tres esse personas: quib⁹ infertur ꝙ cō-
cedūt in re nobiscum ⁊ negant in voce quia
concedentes illa tria esse in deo: fatentur ali
quam in deo esse trinitatem: in quo nobis-
cum conueniunt: ergo tantum in voce a no
bis discordāt: in hoc ꝙ nos isti trinitati no-
mina imposuimus personarum: que nomi
na eis non placent. Nos vero nomina ista
imposuimus talia. vt sm August. habere-
mus quid respondere querētibus: quid vel
qui essent tria vel tres in deo. Ut verbi gra-
tia. Si fuisset quesitū a christiano quid esset
illa trinitas in deo: non possemus bene et
congrue dixisse: ꝙ fuisset trinitas potentia
rum: quia tunc non intellexissent: deum in
hoc differre ab anima: in qua sunt tres po-
tentie. Uidentes ergo christiani: ꝙ quicqd
perfectionis est in creatura: eminentiori et
perfectiori modo reperitur in creatore no
mina maioris excellentie attribuere volue
runt illi trinitati increate. Nec magis con-
grua inuenire potuerunt: nec magis de pro
pinquo significantia rem de qua agitur: q̄
nomina personarum: et ideo ista nomina
illi imposuerunt trinitati. Si vero illi qui
predictam in deo fatentur trinitatem: ⁊ ista
nomina nō recipiunt: si magis congrua no
mina ad propositum ostendere velint: illa
producant in lucem: vt hoc defecto ab om-
nibus recipiantur: nec sit amplius dissensio
inter christianos ex vna parte: ⁊ iudeos ⁊ gē
tiles ex alia parte: que in deo vt predictum
est vnitatem ⁊ trinitatem concedunt: sed no
mina negant personarum. ¶ Si autem di-
cere velit: quod tria predicta i deo nullā fa- 10
ciant trinitatem: sed omnē in eo habent idē
titatem. Obijcitur qd oportet in predictis
tribus: scilicet memoria: intelligentia ⁊ vo
luntate diuina aliquam inuenire distinctio
nem: quia deus multa intelligit que nō vult
quia nō vult mortem peccatoris: ⁊ tamen
illā intelligit ergo inter illa est aliqua quā
tum ad hoc diuersitas: ⁊ sm hoc potest dici
trinitas ⁊ sic ratio predicta contra eos pce
dit. Si querant: quare vocamus predictas
personas patrem ⁊ filium ⁊ spiritūsanctū
cū nec memoria nostra in anima posset dici
pater: vel intelligētia filius ⁊c. Respōdetur
primo: ꝙ sacra scriptura i diuersis locis vo
cat deum patrē: sicut patet Deut. xxij. Ipse
est pater tuus ⁊c. ⁊ multis alijs locis. De⁹
etiam in pluribus locis sacre scripture di-
cit se habere filium sicut patet Osee. xj. Ex
egypto vocaui filium meum. Et dicit filiū
habere Marci. xv. Uere filius dei erat iste.
Dicitur etiā spiritū habere Gen. j. Spirit⁹
domini ferebat super aquas. Et in ps. ciij.
Emitte spiritū tuum ⁊ creabuntur. Et iterū.
Uerbo dñi celi firmati sūt: ⁊ spiritu oris ⁊c.
ps. xxxij. Ergo oportet ꝙ pter aliquā pro
prietatem vel significationem talia de deo
in veteri ⁊ nouo testamento dicantur. Non
autem potest melior ratio inueniri: quare
paternitas

paternitas in deo inueniatur vel de eo dica
tur intrinsece: q̄z ratione genitiōis filij: q̄z
oportet etiam infideles concedere: quia ipsi
concedunt ꝙ memoria gignit intelligentiā:
⁊ vtrūq producit velle in volūtate: ergo ipsi
concedunt et in diuinis esse gignentem: quē
nos hac de causa patrem vocamus. Et geni
tū quē filiū dicimus. Et ab vtroq pductū:
quē spiritūsanctū profitemur. Habent ergo
cōm: quare illas tres psonas ⁊ vnum deū:
qui aliqn in sacra scriptura vocat pater: ali
quādo filius: aliqn spūssanctus: vocamus
11 patrē ⁊ filiū ⁊ spiritūsanctū. De quibus dr
Math. xxviij. Baptizantes eos in noīe pa-
tris ⁊ filij ⁊ spūssancti. ¶ In quo isinuat se-
cunda pars huius articuli: scz: ꝙ qlibet per
sona in diuinis sit deus. Un. Aug. li. de tri-
ni. in fine: orōnem suam ad sanctā dirigens
trinitatē: ait. Dñe deus noster: credimus in
te patrem ⁊ filiū ⁊ spmsanctū. Neq enī dice
ret veritas. Ite baptizate gētes: in nomine
patris ⁊c. nisi trinitas esses: nec baptizari
nos iuberes dñe deus in eius noīe: qui non
est dñs deus: nec diceret voce diuina. Audi
israel: dñs deus tuus vnus est: nisi ita trini
tas esses: vt vnus dñs deus esses. Hoc etiā
in speciali de singulis patet personis. Nā
patrem suū dicebat deū Joh. viij. De filio
etiam idē probat. F. iiij. zz. Quā probatio
nem cōfirmat: qd Christus in diuersis locis
dicit. Luce nāq. vij. dicit ad Magdalenam.
Remittuntur tibi peccata. Et Math. ix. Et
Luc. v. dicit paralytico. Remittunt tibi pec
cata tua. Et ceperunt cogitare scribe ⁊ pha-
risei dicentes. Quis est hic q̄ loquit blasphe
mias: quis pōt dimittere pctā: nisi sol⁹ de⁹.
Sup quo dicit Ambrosius in homel. xxviij.
Nosce interioris hominis sanitatē: cui pctā
donant: que cū iudei asserunt a solo deo pos
se concedi: deum vtiq confitent suoq iudi-
cio suā pfidiā perdunt: vt opus astruant: p
sonā negēt: itaq testimoniū nō deesse diui-
nitati fides deesse saluti: hec ille. Si enī ve-
rum dixissent dicentes eum esse blasphemū
⁊ mendacē: nequāq corpus exterius sanas
set: ergo corpus exterius sanando ostendit
verum quod ipse dixit: remittūtur ⁊c. Et sic
per consequens quod fuit deus qui tantum
potest peccata dimittere. De spiritusancto
idem patet per hoc quod dicit Luc. xij. Qui
in spiritusancto blasphemauerit: nō remit-
tetur ei ⁊c. quia blasphemia secūdū Ambro
sium est: vel cum deo attribuit quod ei non
conuenit vel eum ab eo remouetur quod ei
cōuenit. De istis tribus personis ⁊ vno deo
clamat propheta dicens. Esaie. vi. Sanctus
sanctus sanctus dominus deus exercituū:
plēa est omnis terra gloria eius. Et Apoc.
iiij. Sanctus sanctus sanctus domin⁹ deus
oīpotēs: q̄ erat: ⁊ qui est: ⁊ q̄ venturus est.
¶ In quibus dum sanctū ter clamant ostē- Ar. iiij
dunt: quomodo nos per triplicem sanctita ix
tē in moribus sancte trinitatis imitatores
esse deberemus: tam in imagine trinitatis:
scilicet ꝙ sanctitatem habeamus in memo-
ria: intelligentia ⁊ voluntate quam etiā in
appropriatis singulis personis: vt simus
sancti in potentia que appropriatur patri:
⁊ in sapientia: que appropriatur filio: ⁊ in
amore qui appropriat spiritusancto. Sic
ergo sancti estote: quoniā ego sanct⁹ sum.
Leuit. xix. Dum vero vnice dicit: dominus
deus ⁊c. ostendit ꝙ nos vnitatem pacis et
concordie in morib⁹ obseruare deberemus.
Nā hoc christus a patre rogauit Joh. xvij.
Ut ⁊ ipsi vnum sint: sicut ⁊ nos vnū sumus.
Huius vero vnitatis ⁊ trinitatis in nobis:
primo magna est congruitas. Secūdo ostē
ditur que ad hoc requiruntur. Tertio vtili
tas. Quarto que predicte vnitati ⁊ trinitati
contrariantur: ⁊ que illam destruunt. Pri-
mum patet: quia congrum videtur ꝙ ima-
go assimiletur: quantum potest illi cui⁹ est
imago: sed nos sum⁹ ad imaginē dei. Gen.
j. Faciamus ⁊c. quam quidem imaginē ha-
bemus a deo in anima ⁊ eius potentijs. Sz
picturam per quam fiamus ad similitudi-
nem nobis dereliquit: imaginē ergo ab eo
factam: nobis cōmisit depingendā: illa pi-
ctura ⁊ illo modo: quo dictū est. A. xxiij. 6.
Congruum ergo ⁊ nobis necessarium est: ꝙ
sicut ipse fecit quod facere debuit quantū
ad naturam: dando animam ⁊ eius poten-
tias. Ita nos faciamus: qd facere nobis in
cumbit: ipsam cum suis potentijs ornando
⁊ ad hoc fortiter laborādo. Hoc enim docet
lex ⁊ ratio societatis: sicut patet. ff. p socio.
id est. in. ff. vete. li. xvij. ti. pro socio. l. v. §. j.
vbi habetur quod vno ponente pecuniam:
vel dante nauigaturo vel eunti ad nūdinas
⁊ alio adhibente operam personalē: ita ꝙ
sint socij in lucro et damno: licita est socie-
tas. Si vero vno ponente pecuniam alius
non apponit operam: illicita est societas.
Sic in proposito: deo nobis dante pecuniā:
spiritualem habentem imaginem cesaris.
id est. summi imperatoris: si nos adhibe-
mus laborem: sicut ait Paulus vocādo nos
dei coadiutores: bona est societas. Aliter
vero societatem ociosi socij reprobabit di-

cens. Quare non dedisti pecuniam meam ad mensam Luc. xix. Vbi enim ad literam tale omnino fuit traditio spolianti: & iudicauit dicens. De ore tuo te iudico serue nequas.

¶ Oportet ergo quod sicut spiritus naturalis non omnes operationes sui fiunt similes in conditione nature: ita simili modo ne proprietatum personalium. Ita cum filius in gratuitis & virtuosis operib⁹ x̄ti appropriatis personalibus: quātū adeſum bonum: ex ſi potentia vel ſapientia: vel ſi perſonis appropriatas: deo nobis dentur: bene illo vtamur: ſi in gratuitis: vel virtuosis ceſſet eius in labore noſtro ſimus dei noſtri in meritatione: ſic in tales ateg ex ſi emiſſione de quolibet horum poſſet nos acceptare dei illud: quod perſone dicitur de Dāā Geſ. xij. Bene Dāā factus eſt quaſi vnus ex Erro. nobis. ec. Sed heu quidam plus aſſimilari nituntur cuidam paſtori deo ſuo: ferunt: a quodam tranſeunte requiſitus: an fideni ſerue. Reſpondit quod ſic. Requiſitꝰ: vbi: ſi haberet noticiam patris: ſi filij: ſi ſpiritus ſancti: beneinquit nouit pater mi filiꝰ: qua oues illorum cuſtodio: ſed illum: terriū nō nouit: qua nomine eſt in villa noſtra qui tale nomen habeat. Ita multi nituntur eſſe potentes: ſapientes: ſcientes: in tanto iniquitates conditionem patris: ſi filij. Sed pauci niſi̇ᷣ nitur habere bonitatem vel in opere: vel in opere elemoſinam: que appropriatur ſpiritui ſancto. Et tales pio tanto preſtito paſtori aſſimilati: dicere poſſunt illud Act. x. Leqꝛ ſi ſpiritus ſanctus eſt audituꝰ. Sed ſi bonitatem ad ſecundam partē pulſus arteuit: ad hoc quod preſtito modo conformiuer deo requiruntur aliqua mediocria in anima: aliqua exterius in opere. Primo in anima: ex̄ſcitum poteſtas ad ad omnibus malis preſeruibus: ſicut oſtenſum eſt. Sed. ix. futuris: ſicut patet per exemplum de Sorꝛ Erro. & charitatem: ſine quibus: ſicut ſcra. mol tio x non alia ſimilitudem recipit figilli. Sic ille tantum deo recipit ſimilitudinem: qui veraciter dicere poteſt. Factum eſt coꝛ meum tanquam cera liquefcens: in pā. ex Exterius vero in opere requiritur ſapiente bonitatis ꝑ huiuſmodi communicatio. nā in illa trinitate eſt communica tio naturee: bonitatis: nam pater cōmunicauit naturam ꝑ bonitatem ſuam quicquid habuit filio: ꝑ vterq; ſpiritui ſancto. Dicit cum eſt etiam trinitas lux aſſimilatur ſolis: in quo videmus quod lucem ſuam non occultat ſed abunde communicat. Sic nos: ſicut patet ad Roma. xij. Ita debetis bonitatis ſe cundum gratiam quas data eſt nobis dono tes: ſiue prophetiam in proportionando. que dicando: ſiue miniſterium in miniſtrando: qui preeſt in ſollicitudine qui miſeretur in hilaritate: ſic in omnibus ſicut gratis accepiſtis gratis date. Matth. x. Scitote illud Sap. vij. Sine ficti bonitati: & ſine malitia communico: et ſic omnibus vti cupio. Matth. v. Vos eſtis lux mundi. Et cum ꝑ ad tertiam partem huius articuli pertinet ſimilitudine magna eſt vtilitas. Primo: in anima: ex hoc enim quod aliquis ſcit: & vult: & quatuor genera peccatorum ſimiliudinem in animabus ſuis deſtruunt trinitatis quantum ad appropriata. patet primo: ꝓ mala mundi potentes: qui potentia ſua in homine ſuo abutuntur: ſimiliudinem deſtruunt attributi patris: qui potentia manualis qua abutuntur: ſimiliudinem deſtruunt animarum. Et ſic potentia vana ſupra dicta in mēbris ſuis inuſte elevantur vel elevari cupiunt ſub poteſtate diabolꝰ in caligine peccati deiecuntur Geſ. xxviij. Pro eo q̄ elevatus eſt cor tuum ſicut cor deiobdo: & in ce ſpereris in conſpectu omnium virtutuꝝ. Secundo quia mala mali ſapientes: vel quia credere nolunt: niſi quod ratione apprehendere poſſunt: vel qui ſapientia quam habet in falſitatibus ꝑ malicia abutuntur: ſicut patet. Eſa. xxix. vel. Peꝛam ſapientiam: & ſic attributum filij in anima deſtruunt: quadoꝛ entes ſe eſſe ſapientes: facti ſunt ſtulti ad Roma. i. quia ſecundum ſapiẽtem mundi: mis amantes: a ſpiritu: in tenebres: ſpiritum in eis: & ſcientiam emeruant ſpiritus ſancti. Pueris quia in hoc ꝑ carnem nimis amāt: nihil de cuntbonum: nihil ꝑ videtur bonum: ſm carnem vel mundū: dicentes illud Sap. ij. Venite frui nobis: dum ꝑ bona ſunt. Secundo in hoc quia imagi ſunt nolunt gloriam alterius audire nili propriam: ſm illa. ꝑ quia id ob hoc ei ſibi attribuunt. Et ſic tres ſunt qui teſtimonium dant in terra. i. Joh. v. contra illos tres qui teſtimonium dant in celo. Spiritus. id eſt diabolus ſuperbiam ꝑ potentie: aquam. id eſt. ſapientia ter rena diabolica: ꝑ ſanguis ꝓpꝛij: ꝑ inordinati amoris ec. omnes iſti: ꝑ his ſimiles ſimiliudinem dei ſine deſtruunt peccati. Qui ſunt ſcra. ad ignei liquefacta. ſimiliudinē amittit et imprellam. Ita anima ad ignem concupiſcentie oculoꝝ. vel ſuperbie vel carnis elabitur a ſimiliudinem amittit deinde per ꝑcedit ignis. Et veraciter dicere poteſtis nullꝝ a noſtra nō ꝑdimus: in ꝑdicto

rios deſtruunt genera hominum peccatoꝝ. Primus pars de Aug. de doctrina chriſtiana. li. j. Omnes inquit deum eſſe confentur quod ceteris rebus quas anteponat. Cum ergo peccans mortaliter: dungeones: ſcelera: ſanctaliquid in ſuo: amore in reꝰ aliis deo antepon at: certum eſt q̄ illud irrationabiliter: ne quim ſum ſummo creatore: ꝑ ſcra. Rom. i. ij. v. Et. R. vij. v. Propter q̄d de ꝑ dudum gulo ſo vulpatarem carnis rebus aliis plus amandis deo dicitur ad Phil. iij. Quorum deus venter eſt. Secundum eras ꝑ quatuor genera peccatorum ſimiliudinem in animabus ſuis deſtruunt trinitatis quantum ad appropriata. patet primo: ꝓ mala mundi potentes. qui potentia ſua in homine ſuo abutuntur: ſimiliudinem deſtruunt attributi patris: qui potentia manualis qua abutuntur: ſimiliudinem deſtruunt animarum. Et ſic potentia vana ſupra dicta in mēbris ſuis inuſte elevantur vel elevari cupiunt ſub poteſtate diabolꝰ in caligine peccati deiecuntur Geſ. xxviij. Pro eo q̄ elevatus eſt cor tuum ſicut cor deiobdo: & in ce ſpereris in conſpectu omnium virtutuꝝ. Secundo quia mala mali ſapientes: vel quia credere nolunt: niſi quod ratione apprehendere poſſunt: vel qui ſapientia quam habet in falſitatibus ꝑ malicia abutuntur: ſicut patet. Eſa. xxix. vel. Peꝛam ſapientiam: & ſic attributum filij in anima deſtruunt: quadoꝛ entes ſe eſſe ſapientes: facti ſunt ſtulti ad Roma. i. quia ſecundum ſapiẽtem mundi: mis amantes: a ſpiritu: in tenebres: ſpiritum in eis: & ſcientiam emeruant ſpiritus ſancti. Pueris quia in hoc ꝑ carnem nimis amāt: nihil de cuntbonum: nihil ꝑ videtur bonum: ſm carnem vel mundū: dicentes illud Sap. ij. Venite frui nobis: dum ꝑ bona ſunt. Secundo in hoc quia imagi ſunt nolunt gloriam alterius audire niſi propriam: ſm illa. ꝑ quia id ob hoc ei ſibi attribuunt. Et ſic tres ſunt qui teſtimonium dant in terra. i. Joh. v. contra illos tres qui teſtimonium dant in celo. Spiritus. id eſt diabolus ſuperbiam ꝑ potentie: aquam. id eſt. ſapientia ter rena diabolica: ꝑ ſanguis ꝓpꝛij: ꝑ inordinati amoris ec. omnes iſti: ꝑ his ſimiles ſimiliudinem dei ſine deſtruunt peccati. Qui ſunt ſcra. ad ignei liquefacta. ſimiliudinē amittit et imprellam. Ita anima ad ignem concupiſcentie oculoꝝ. vel ſuperbie vel carnis elabitur a ſimiliudinem amittit deinde per ꝑcedit ignis. Et veraciter dicere poteſtis nullꝝ a noſtra nō ꝑdimus: in ꝑdicto

Ecc. xvi. A tribus impio odꝛetur ſimilitudo ſupplex mutatus: ꝑpter q̄s tres ſpecies odiui ala mea Ecc. xxv. q̄ tria ſunt in facie tua ꝑoꝛe timui. Tria inquit ſunt in facie tua ꝑoꝛe timui. Tria inquit ſunt in famabilia: ꝑ quarum q̄ nimiꝝ ꝑcit ſtuꝛbatur. ¶ In quo notanter quartum genus ho- V minum: q̄s ſtatum imaginem turpiter deformitat. Tales ſunt consortium illi volumtate nunq̄ ſicunt ſi fieri: q̄s ob hoc videre poteſtis: ꝑ aliq̄ autem ſecta ſola comedunt: ꝑ quo bibant. Dore cum ſolas tocularibus ꝑ quo audiunt: ꝑ cum eſſent in tempeſtate maris ꝑ pir falſas carnes comedere in magna qualitate: cum alij fierent ꝑ aurem: quaſi ſus eſt ab eo cum manducaret. Addit. multa ibi bo hoste bibere: edere carnes falſas: opotis me comedere. Pro tāto iſti ſunt ſimiles illi qui ſicut ipſe vadens ad mare ad multa cōpotia: comedit carnes falſas. Ita iſti eſtes ad tabernas ad meuſe aliarum comeduit ſal ſa: et multi bibant. Sſ. turpius ꝑ plus ſimilitudinem deſtruit trinitatis q̄ ꝑ vtq; dictorum quilibet amittit vnam ꝑpetrat: vn trium ꝑfonarum: appropriatarum: vnus potentia: malus ſapientia: nocturnus bonitatem: ſicut patet ex predictis. Ebrius vero omnia tria ſimul amittit: ſic tria ſunt bestificitur: ꝑ quartam penitus ignoto. ꝑ. nec. ec. ¶ Ita mala quatuor tales de multi: ant- 18 modus iſtam ſimiliudinem expellit trinitatem: de qua Ecc. xxv. In tribus beneplacitus eſt ſpiritus meo. id eſt. in tribus perſonis: qui teſtimonium dant in celo: ꝑ in tribus etiam Erro. ſi ſtat in terra. id. Deꝛplo ſtrundi ꝑpoꝛbe q̄ bus tale offert exꝑpio. Quadꝛ ꝑpoꝛe ſunt: ſcra. ſex ꝑpia a tribꝰ primis ſtuarit: ꝑd eſtes q̄s eis plus placeret in terra. ꝑmo ꝑdit: ꝑ ꝑ pli ꝑ placentie: ꝑ voluntas nō ſi ꝑ ob vult: ꝑ ea mibus nec ſit mal. ꝑ malop. malitias ꝑ malitie ꝑ poſſet: ſcra. poſſet poſſim. Scdo dixit: ꝑ ꝑ pli placuit ꝑ voluptas nō ſit mihi miſeriꝑ: ſicut ꝑ pe gula lingua. ꝑ oꝛis. ꝑ aliq̄s aq̄ ad poices eſſent mihi ꝑ voluptuoſi. Tertiꝰ ꝑ oꝛis nō ea leu erroꝛ fines huiꝰ altꝛi: meli. ꝑ effet mihi ꝑ bonis. Et ſic tria ſunt: ꝑ ſi gradiunt. Deo ſunt. ſm. A tribꝰ ſcelera ſ. ſtuarit. de ꝑ reb⁹ in terra plus nuraret. ꝑ mus dixit: ꝑ de bus ꝑ ſi ſi ſi ſapientiores reputant ſunt ſtul notem: ſtuat pater. Sſ. ij. Secundus ꝑ de boꝛ ꝑ ſi ſi qui pulchꝛius loquunt ꝑma fa- quunt: ſicut ꝑ de ereantoꝛib⁹. ꝑ hypocritis. Tertius ꝑ de boꝛ ꝑ quis audet in tali ſta tu viuere an quo nō audet mori. ꝑ tu illo ſtam mouaſ damnabiliter ab illo. ꝑ appendix tribus digitis molem terre ſtare. ſl.

Tribulatio et angu-

stra tmenerūt me in pḡ.cvij. Et ideo ad tribulationes catamus cō
certetur scribentis. Circa autē descriptionem, primo offendetur quæ sit tribulationis causa et cuius ea et cuiqe et parte tribulationum. Secundo quod propter malos bonū tribulantur. Tertio quod malis frequenter mūdus in hoc seculo tribulationes, quam bonis. Quarto quomodo tribulationes impedire potertimus. Quinto quare deus conteruat et semper aut culpa peccatoris non figellat. Sexto quare tribulatio frequēter et dat. Septimo: quod pauci boni eam impedire non possint. Octauo quæ sit dei intentio tribulationis inmittentis. Nono quis sit effectus vel fructus tribulationis ex parte tribulatorum. Decimo tribulatorum responsio z obiectio citra predicta cum responsio ne. Undecimo quod omnis tribulatio quā patimur est iusta. Duodecimo: ḡs de nulla tribulatione est contra deū vel alios in tribulantes murmurandum. Tredecimo: ḡs propter tribulationes non est a bono propositō vel opere cessandum.

Art.i. ¶ Causa primi est secundus: ḡs aliqui tribulationes plures e fortuitus hominibꝰ attribuebant planetis: e causis naturalib⁹, Unde diligenter inquirēdum est planeta nūc regnet: z ḡdm regnabit: huiusmodi quæ phonica vanaz e frivolas faciunt: quoniam decem viginti esse contra rationem et contra sacram scripturam: z contra legem canonicam. prima patet: quia si esset aliquis mundus dum destrueretur esset ex naturali causa: minus caderent in estate qui in hyemecum sequeno ei fallimur ge antecedens: consequentia patet: tam naturaliter ḡ ex cōsuetudini experimento. Cui enim pluuia fit causalis se humoribus z exhalationibus in aium attractis in estate: quando sol est in huiusmodi humoires destruit: z pluuit pluribus appropinquiantes maiores habet calores z vertutes per naturalem rationes: videtur ḡ tunc deberent tales aquofitates minus in aere abundare: per consequens minus pluuia generari. Item cuius causas afligant philosophus. Ab⁹. meteora. cvi. Cuare videlicet pluus naturaliter pluit in hyeme: ex qui humores ex quibus nubes e pluuie generantur est pluus a nobis elongatus Dicendum quotidiano e sensibili patet experimento. In terris enim multum caliditas e sol multus appropinquantibus rara est pluuia tantum quod in egypto quebrez est sub tole in meridie. vt dicitur nunq̄ est pluuia sed quicquid in eis terra crescit ex irrigatione nili vel aliquam irriguam causa causā ethiopia sol comburit. Cauſa nouitates z modi peccandi sunt mō innumerique tunc nō erant. Cū mirabiliter si fames populum affligat quando maior est ibi copia rus cruditatum. Ecclesi. xl. qui? per omnem z spectaliter. cvij. ḡs in dieb⁹ Saulis. Cum ergo pateat sol exhibito sit fluuiorum ceruudo pluuie: z illi plane: qui tunc regnabant illa causabant: nunc regnantes ḡ illa que patrum causant. Iterum queritur: dum est ab eis quia planeta regnauit tempore bydei. Reg. xviij. ḡs nō pluit annis tribus z mēsibus ex ḡ illa tanta fames terra occupabatur: nec erat herba ḡ esset. Certus est ḡ planeta qui tunc fuit in terra z male tribuit illam. Sed quia illa fuerit: patet ḡ hoc z respōdeo Belias prophetā regi ma lo ḡ dicto. ḡs ego inquit turbaui israelē ꝛ o bonus pater tuus qui relinquentes do minum dei. xij. Reg. xviij. ¶ Cuia in re pensandum est ḡ illi qui peccando deum deserunt inquam: z diabolo adherent: terras tempe statibus z vindictis z fame turbant. Et ḡ peccatum est planeta regnans: qui nos cō turbat. ¶ Idē pater Leuit. xxv. Et Deut. xxviij. Si deus p fractione mandatoꝝ mi natur omnia mala: ergo fractio mandatoꝝ rum dei est planeta qui mala illa in mina ta causat. Et ponatur ḡ naturaliter enumerabuntur si non mādata calcōdirem: de? illas causas naturales impediret: sicut ibi pater et toto processu illorum duorum capitulorum. Sunt ergo illa mala b⁹ indicte. Sed cuctiam concedat tex canonica dicens ḡ propter malicias hominum mundus fa cte z penuria afflixit. xvj. q. i. neuertimini. quadam patria locuste pertiam ad modū egypti vastauerunt: quarum aliquas inco le capientes in vrna sala. cauteles treo in nenerunt literas: quas cum diligenter leges tentionem erunt: q̄ in vna ala fuit scriptus: vnum alia dei. Sicut enim propter peccati terra fuit pene maledicta Gen. iij. Ita nūc. Unde Cyprianus homine super illo Matth. vj. Cum ergo dominus propter Saulē z suum ḡ hominū. Maledicta terra in opere tuo ꝛc. Unde ḡs propter peccata polim maledicatur terra. Ita propter bona opera benedicatur. Tu ergo inhibitur querere: z nō deerit pa nis quem ad tam sicut propter mala opera fru ctus terre subducit. Ita propter bona abū dat. Totū illud manifesta cōfirmatur au

tha planeta fuit famem causans. Qui ergo mirabile si modo sit pluuia rum tempestas ḡs malos est iniuste corrupto z malitie co gitatio ḡ in diebꝰ Noe qui mille fabricates e modi peccandi sunt mō innumerique tunc nō erant. Cū mirabiliter si fames populum affligat quando maior est ibi copia rus cruditatum. Ecclesi. xl. qui? per omnem z spectaliter. cvij. ḡs in dieb⁹ Saulis. Cum ergo pateat sol exhibito sit fluuiorum ceruudo pluuie: z illi plane: qui tunc regnabant illa causabant: nunc regnantes ḡ illa que patrum causant. Iterum queritur: dum est ab eis quia planeta regnauit tempore bydei. Reg. xviij. ḡs nō pluit annis tribus z mēsibus ex ḡ illa tanta fames terra occupabatur: nec erat herba ḡ esset. Certus est ḡ planeta qui tunc fuit in terra z male tribuit illam. Sed quia illa fuerit: patet ḡ hoc z respōdeo Belias prophetā regi ma lo ḡ dicto. ḡs ego inquit turbaui israelē ꝛ o bonus pater tuus qui relinquentes do minum dei. xij. Reg. xviij. ¶ Cuia in re pensandum est ḡ illi qui peccando deum deserunt inquam: z diabolo adherent: terras tempestatibus z vindictis z fame turbant. Et ḡ peccatum est planeta regnans: qui nos cō turbat. ¶ Idē pater Leuit. xxv. Et Deut. xxviij. Si deus p fractione mandatoꝝ mi natur omnia mala: ergo fractio mandatoꝝ rum dei est planeta qui mala illa in mina ta causat. Et ponatur ḡ naturaliter enumerabuntur si non mādata calcōdirem: de? illas causas naturales impediret: sicut ibi pater et toto processu illorum duorum capitulorum. Sunt ergo illa mala b⁹ indicte. Sed cuctiam concedat tex canonica dicens ḡ propter malicias hominum mundus fa cte z penuria afflixit. xvj. q. i. neuertimini. quadam patria locuste pertiam ad modū egypti vastauerunt: quarum aliquas inco le capientes in vrna sala. cauteles treo in nenerunt literas: quas cum diligenter leges tentionem erunt: q̄ in vna ala fuit scriptus: vnum alia dei. Sicut enim propter peccati terra fuit pene maledicta Gen. iij. Ita nūc. Unde Cyprianus homine super illo Matth. vj. Cum ergo dominus propter Saulē z suum ḡ hominū. Maledicta terra in opere tuo ꝛc. Unde ḡs propter peccata polim maledicatur terra. Ita propter bona opera benedicatur. Tu ergo inhibitur querere: z nō deerit pa nis quem ad tam sicut propter mala opera fru ctus terre subducit. Ita propter bona abū dat. Totū illud manifesta cōfirmatur au

Art.ij. ¶ Sed cū tempestates e fames e bella e mortalitates z circumcursus terra z detrahet ex te fortitudo tua: z dirpentur edes tue.

Art.ij. ¶ Sed cū tempestates e fames e bella e mortalitates z circumcursus terra z detrahet ex te fortitudo tua: z dirpentur edes tue. ¶ Sed cū tempestates e fames e bella e mortalitates z circumcursus terra z detrahet ex te fortitudo tua: z dirpentur edes tue. ¶ Sed cū tempestates e fames e bella e mortalitates z circumcursus terra z detrahet ex te fortitudo tua: z dirpentur edes tue. ¶ Sed cū tempestates e fames e bella e mortalitates z circumcursus terra z detrahet ex te fortitudo tua: z dirpentur edes tue. ¶ Sed cū tempestates e fames e bella e mortalitates z circumcursus terra z detrahet ex te fortitudo tua: z dirpentur edes tue. ¶ Sed cū tempestates e fames e bella e mortalitates z circumcursus terra z detrahet ex te fortitudo tua: z dirpentur edes tue. ¶ Sed cū tempestates e fames e bella e mortalitates z circumcursus terra z detrahet ex te fortitudo tua: z dirpentur edes tue. ¶ Sed cū tempestates e fames e bella e mortalitates z circumcursus terra z detrahet ex te fortitudo tua: z dirpentur edes tue.

loa puniebantur. Sicut patet de sodomis et gomorreis qua multi pueri qui nunquaz peccauerunt flammis tradisti sunt. Sicut et patet in diluuio. Gen. vij. vbi tam possessiones quam animalia cum hominibus propter aliorum peccata submergebantur. Item redimi patiebantur. Ideo pater Ioseph. vbi per peccatum Adam corrupta fuerat. Sicut patet. Exo. xij. Ideo pater. ij. Reg. xxi. vbi certum est: q in fame ista multi erant afflicti ratione societatis. Et iij. Reg. xvij. quando non pluit annis tribus et mensibus fere. Ideo enim pater Ioseph. vbi tanta propter vnus a facie dei fugitiui periclitabatur. Reg. iij. pro peccato Ofhi. Dominus exercitus bei victuri sera bo ca. Item ita legitur. Et Mauid populum nume ratquo peccato gladius dei desseuit in populum. Leuitico. xx. Launcia etiam si erant sancti apostoli propter Iude societatem; fluctibus turbabantur: sicut patet. xxiij. e. Sicut turbatur pisb. elv. fed illud. Quod ergo minime modernis temporibus infantes z pueri innocentes propter malorii peccata fame morsuntur: z minus plus ja subsergantur: z propter malos in bello vincuntur z propter bei flagitiosos peccatores in oliv male prosperentur: z tribulationi patiant. Quod quidem nicere posset illis pb. xxxiij. Dolectio tenuit me pro peccatoribus derelinquentibus legem tuam. Sed ei bene nihil inuste, z contra rationez agat: qua de causa sic possessiones z bona + innocentis propter nocentes pariat: propter inscitiaz re. Dico quo est secundum q nobis peccatibus: iuste mortalitatem inimici animalibus. Illa enim omnia cum in malo creata sunt recipimus cum conditione: vt deo seruemus + mandata eius custodiremus: quod qz non faciemus iuste ea auferi + terram in sterilitatem conuerti: et qui auctorem noscere bñficia cognoscere nolumus: sat tem per supplicia sentiamus: sicut patet. j. q. iij. ecclesia. S. hic respondemus. De filio autem qui cum partibus peribatur: sicut in sodomis. Seuerilius qui pro peccato Dathan z Abiron vini descenderant ad inferos. Numeri. xvi. dicendum est: quia aut paterna crimina sequi voluissent si vixissent. et sunc deus misericorditer agit eos subtrahendo de vet per mortem temporalis pe nam eas dant eternam: quam meruissent si viuissent. Et adnatur pec. j. q. iij. ecclesia. S. item per malos. Aut sequi noluissent: + rite deus eis inuitam non facit: eos de hoc mundi miseria tempestiue auferzdo. Sic

vero ratio queratur de paruulis qui parentibus peccatis fame affligunturz bonis viris. Respondetur quod frequenter in sacra scriptura legitur deuz filios puniisse pro parentibus: z iustos + iniustos temporaliter: eternaliter vero non nunquam. Et sic quando dicit se esse deum. 3elotes visitans peccatum parentum in filios. Deuteron. vsq; in tertiaz z quartam generationem. Ista pena intelligitur temporalis. Quae quantus ad paruulos duab? de causis iuste agitur: ratione meritoria z satisfactoria. Ego pol sent patres fame affligi: nisi etiam filij qui cum ipsis manent similiter affligerentur. Sicut non potest fructus ab arbore fabricare: nisi arbor bona fructum efferat. Sic z bonus arbor bona fructum facit. Cui enim iuste facere quod arbor bona facit nec esse nisi bona facere? Sic etiam ratione ipsorum. Ita z ipsi filij virga frequenter corrigunt: ut patres vero patibulo + gladio + hoc semel finaliter. Ita simpliciter z generaliter de filijs virga famis + tribulationis huc frequenter verberant. Sed dicit res et pessimi: quos famis et tribulatio non amendat: quoniam in bonis quos fuos: est finaliter tanquam prodatoes ad infernu patibulum descendunt. Iteram sicut maritus qui vxoz diligit: frequenter reprehendit: z ad bonum peradiligationem bucere nititur: pessimum vero ad libitum dimittit. Sic utez pater filium incorrigibilem dicens quodcunq; facz quod vult non amplius intromittam me de temeraffig latoria: quoniam heredita z eam meam nunquam habebis. Talis vero gaudendi materiam no habet de hoc q; sic ad libitum dimittitur quia hoc non est propter eius bonitatem sed nequitiam. Sic enim tales filios: quia sic ad voluntatem dimittuntur: quia caligantur heredit ate reprobatur indignus. Sic in proposito: qui peccant exspiz a numero flagellorum dia nisi parcere et omnes in diuinis? lorum: signum est: q; sunt exempti numero patere? possunt eum populis ac eo peccz fponsorum + filiorum dei. z heredit ate eli sorte sunt grez ex eue morbidis: sicut pez. E. pituantur: z hoc non est eis bonum signuz: vij. 4. Et. 3. xij. 10. z. 40. Patet ergo ex bis sed optimum dammationis indicium. Ideo Augustinus + Hieronym. Hoc: q; illi qui bo emplum est de infirmo a medico desperato. A. iij. 3. Est ergo de talib? ad est. bo to. Ad quod manduz reputantur in tribulatio nis q; invita ista infirmitia pattis: z de ma. nibus non sunt finiunes: dum illis qui tem: tis q; in oliv? spserant sicut de bolibus q vasbace cauone sunt minus focuiatae: q; bo dunt ei sole. 2? folis. Quia eis vadit ei sole simullo consimili rua est: ideo eis eis affli ati eos vinpla babet: q; habet inuz a tergo: gitur et meritum: z gaudium e in celo am: q; vero ecclesiz bo. habent eos vnerso lumen e plus cumulatur. Et propter alias causas: vnbram. Sic qui vadunt ei bo: sicut z hoc de quibus infra. ec. xxxiij. propter bas est de quo S. vi. Cum deo inquit ambulauit causas multe tribulationes iustoum: in tribulationibus tecta z perfecta pbarzij. nones. Iorta illud. 2. Timoth. iij. Omi pe

6 Ete quo omnes tribulationes et peccato volunt vinere et ch spes et sanctus panes. 7 cauantur. Et bon etiam propter maiorum Sepb finithabebit lume illudde quod ps. foueriatem tribulantur: mirabile est quare tzro. In lumine tuo videbimus lume. Chai gnali frequenter in hoc mundo iniuste iudi vero contra solem ejus tium ambulauit sed dem. Et paruuli petierunt panem: nz ea qui frangere eis Thes. iiij. C Quantis bo ad maiorem qui sunt eratio perfectionis: qui videntur esse bonis: sanis: infirmis: pessimis: minime videntur causare: qui tamen tem alijs affligantur: reddit Augustinus eanfam de ciuitate de. ij. c. cui. decem. q5 cum male affligantur: quia eos non corripunt. Cuius negligentie triplices dicit esse causas: laboiem: verecundiam: z cupiditas: quibus impedimur ne corripiamus: que ad bonum + nostrame proximoum pertinent salutes. Et etiam verecundia laboz nolumus impeoerer vos labor non requiritur verecundia esse retinzit. Quos vero nec labor nec verecundia retrahit: impedit cupiditas. Cui vz deleor eoz: iniuriti tas beatumus: me am patiant vel recusant in illos tempotalibus? sue fis adipisci adhuc appetit nostra cupiditas: sue quas amittere formidat infirmitas. Iure ergo eis iltam vitam quandoq; amarum sentiunt: amando dulcedinem peccatoib? amari? esse noluerit. huic concordat decretum. distin. xlv. sed illud. Ex acceptoz? verbis pueri: super biere main. Una inquit peccanti ira dei in populum: deseuit vel venit. Et querit quomo? hoc accidere potest. Et respondet: quia deus iustus facerdotes? q populo praesunt ergo delinquis bus bennoli oderi volunt z verentes peccz tium linguas ne fonte ee eis male loquant: et ne facerdotalis seueritas immeneare: no lit esplere q? scripti est. j. Timoth. v. peccantem coram oibus argue: et ceteri metus habeant. Ideirlitud apostoli. 1. Cor. v. Tradich bmo? sathan in interitu carnis: vt spi ritus saluus sit. Que est ista bonitas + misericordia vis parcere et omnes in disciplinz populum: signum est: q; sunt exempti numero heredit at? eius? Quia non pcedit ex deo peccz sponsorum + filiorum dei. z heredit at? est: sicut grez ex eue morbidis: sicut pez. E. pituantur: z hoc non est eis bonum signuz: vij. 4. Et. 3. xij. 10. z. 40. Patet ergo ex bis sed optimum dammationis indicium. Ideo Augustinus + Hieronym. Hoc: q; illi qui bo emplum est de infirmo a medico desperato. A. iij. 3. Est ergo de talib? ad est. bo to. Ad quod manduz reputantur in tribulatio nis q; invita ista infirmitia pattis: z de ma. nibus non sunt finiunes: dum illis qui tem: tis q; in oliv? spserant sicut de bolibus q vasbace cauone sunt minus focuiatae: q; bo dunt ei sole. 2? folis. Quia eis vadit ei sole simullo consimili rua est: ideo eis eis affli ati eos vinpla babet: q; habet inuz a tergo: gitur et meritum: z gaudium e in celo am: q; vero ecclesiz bo. habent eos vnerso lumen e plus cumulatur. Et propter alias causas: vnbram. Sic qui vadunt ei bo: sicut z hoc de quibus infra. ec. xxxiij. propter bas est de quo S. vi. Cum deo inquit ambulauit causas multe tribulationes iustoum: in tribulationibus tecta z perfecta pbarzij. nones. Iorta illud. 2. Timoth. iij. Omi pe

6 Ete quo omnes tribulationes et peccato volunt vinere et ch spes et sanctus panes. 7 cauantur. Et bon etiam propter maiorum Sepb finithabebit lume illudde quod ps. foueriatem tribulantur: mirabile est quare tzro. In lumine tuo videbimus lume. Chai gnali frequenter in hoc mundo iniuste iudi vero contra solem ejus tium ambulauit sed dem. Et paruuli petierunt panem: nz ea

quidem lumen prosperitatis ante quia seculo et seculi huiusce fruit. Iuxta illud Ysaie. xxi. Cui imponit pse speratur. Et bene est omnibus qui male agit. Et illud ps. Ecce ipse peccatores z abundantes in seculo obtinuerunt diuitias. Habet tamen duo mala z duas tenebras videlicet interiora et exteriora. Interiora enim sepe patiatur exteriores post. tergus mortis inuenient a quibus intus e pe tribulatus liberabitur. Quintum malum est quod quando tribulatio contra eum surgit extra consolationem nullam unquent intra. Unde Augustinus filius. xxvi. In diebus famis fames hunter. etc. Dolus enim tribulari experti sunt: nihil habet stabilata sunt omnia. In conscientia nullum solatium est: nō est quo ecclesia mea bona fuit non est quo intrepida z mara vel mala sunt. Merito ergo sic est sequit: qui petōres peribunt. Quib? enim loco eius nuisi eis quomodo non peribunt non enim illis bona est in his que fenia fuit. Non enim patuntur tribulationes nec in illis z intra sunt: quia conscientia illos non confortatur: non enim est illi bene secum: qui cum malo bene est nō pōt. Quisquis autem malus est male secum est: ipse enim pena sui est fugit ab inimico ille aut quo fugere potest: fenia z late colligit: vnde hyeme vinatem vinet enim hyeme tribulationis z qui tunc non inuenit quod edat fame deperit. Unde ergo ad fomitem o piger. Proverbio. vi. Habet e aliud malus z tenebras exteriores post mortem eternas: quando dicere potest illud. In tenebris strauit lectulum meum: eum illo nuiter. Luc. xvi. cui dicitur. Recepisti bona in vita tua. Ecce lumen prosperitatis hic. Et Lazarus similiter mala. Ecce tenebra seu vmbra in hoc mundo. Nōc vero hic consolatur: ecce lumen post. Tu vero cruciaris nec ce tenebre post. ℣ Quando ergo bona tribulationem sustinent: cogitēt quomodo bona tribulationem sustinuit: quomō etiā mater sue z apostolus z martyres z omnes huius amicte suis tribulationē suisse Judith viii. Per multas tribulationes transierunt fideles z gaudent in celo: eam quod sapientes qui in tali statu stiplam ad patiendum hortabantur z cōfortabat: gallice dicēs Deus nunisi habuit amicum: quem nō conflixit in hoc seculo: quasi dicerēt: ergo non est vis de me: si ego confundar. Sic est in tribulatione confortanit populus dei. ℣. Magdalb. vi. Dicit. Reputet unquit ea que accidunt non ad interitum sed ad correctionem esse generis nostri. Etenim non multo tempore sinere peccatoribus ex semina agere sed datum vinorem adhibere magna beneficii est indeuotum enim enim sicut in aliis nationibus: dominus patienter expectat eas cum iudicii deus venerit in plenitudine peccatorum punitat. ℣ In sine ergo dicit ecclo. Ecclii. 17. 27. ergo videre bonos esse affligi z eos prosperari: timeant cognoscit et loquentes de stipplio z de similibus eius sicut loquuntur in stipplio seqouun in quadā homel. Quando unquit cognitū ? Jobi. xxi. tem in sterquilinio. Joannem eiusrintes in heremo. Petrum in stipplium in pariblio. Paulum decollatum. Verobis gladio. Jacobū sicero: quantum bonus putat quos ygnorat: e ric flagellat quos amat. Et revera in quum habent timore mortuum: ergo quo plura pe recipiet penitentia z non solū sibi vult fieri quod facte dant infideles irreuerenter? omnino non erit. Sed qui aliis peccatis erigerunbus in alia vita erunt remunerationes indignis ista remunerabuntur: quibus dicet christus. Receptistis mercedem vestram Matth. vi.

¶ Thus tribulationum tam in bonis homi- Jacobi
nibus ℣ in malis causa: enile videtur consi derare qualiter iam causata eas deus reno care z cessare volnerit: e per quas vias et opera ad hoc venire poterimus. Pro quo est scendum ℣ per quatuor vias seu opera et per quatuor modos oriandi hoc obtinere possimus. ℣ Quarum via est omnium ma lorum confessio. Et quo enim pictum est in articulo primo ℣ peccatum est totius cau sa pestilentie: necessario sequitur ℣ destructa per confessionem causa: sequitur destructo effectus: fuluet tempestatis. ℣ Dicitati ergo tales videntes tempestates ℣ bella imminentes solum deberent populis ad pro fessiones z orationes indulgentiis induce- reised per censuras ecclesiasticas eos ad cō fessionem z communionem: sicut in quadra gesimali fieri soler compellere debent. Ratio etiquia indulgentia data exterius peccato retento interius est emplastrum sup pia gam positum foro in vulnere retento. Modus enim esset ℣ populus iret ad confessio nem: ℣ ad processionem: quia confessio sic ne processione tribulationem mingabit et non eam ferio. Et ergo tempestas ad pre- ces vestras non statim cessabit: quod mirum: quia via est tertia pars vestrum sine peccato mortali. ℣ Nec quit unquam fame mentis se ipsi ellem reddere deberet in tali casu ad cō

ctet ℣ bonum quod sit pio amore dei non erit remunerabile nisi vel alibi: bona vero que infideles fecerunt ante aduentum christi que erit secundum aliquos ita non tibus dominus patienter expectauit eas cum iudicii deus venerit in plenitudine peccatorum punitat. ℣ In sine ergo dicit ecclo. Ecclii. 17. 27. ergo videre bonos esse affligi z eos prosperari: timeant cognoscit et loquentes de stipplio z de similibus eius sicut loquuntur in stipplio seqouun in quadā homel. Quando unquit cognitū ? Jobi. xxi. tem in sterquilinio. Joannem eiusrintes in heremo. Petrum in stipplium in pariblio. Paulum decollatum. Verobis gladio. Jacobū sicero: quantum bonus putat quos ygnorat: e ric flagellat quos amat. Et revera in quum habent timore mortuum: ergo quo plura pe recipiet penitentia z non solū sibi vult fieri quod facte dant infideles irreuerenter? omnino non erit. Sed qui aliis peccatis erigerunbus in alia vita erunt remunerationes indignis ista remunerabuntur: quibus dicet christus. Receptistis mercedem vestram Matth. vi.

¶ Thus tribulationum tam in bonis homi- Jacobi
nibus ℣ in malis causa: enile videtur consi derare qualiter iam causata eas deus reno care z cessare volnerit: e per quas vias et opera ad hoc venire poterimus. Pro quo est scendum ℣ per quatuor vias seu opera et per quatuor modos oriandi hoc obtinere possimus. ℣ Quarum via est omnium malorum confessio. Et quo enim pictum est in articulo primo ℣ peccatum est totius cau sa pestilentie: necessario sequitur ℣ destructa per confessionem causa: sequitur destructo effectus: fuluet tempestatis. ℣ Dicitati ergo tales videntes tempestates ℣ bella imminentes solum deberent populis ad pro fessiones z orationes indulgentiis induce- reised per censuras ecclesiasticas eos ad cō fessionem z communionem: sicut in quadra gesimali fieri soler compellere debent. Ratio etiquia indulgentia data exterius peccato retento interius est emplastrum sup pia gam positum foro in vulnere retento. Modus enim esset ℣ populus iret ad confessio nem: ℣ ad processionem: quia confessio sic ne processione tribulationem mingabit et non eam ferio. Et ergo tempestas ad pre- ces vestras non statim cessabit: quod mirum: quia via est tertia pars vestrum sine peccato mortali. ℣ Nec quit unquam fame mentis se ipsi ellem reddere deberet in tali casu ad cō fitendum. Quia enim est ita factum: qui vi deret regem terrenum contra eum iratū in tantum quod contra eum insurgeret facere bus? prandium? z gratiarum? acciperentin dicta: quis eum confessione facta sacerdoti non placaret si posset? maxime si sciret quō in ipsa cessat? ℣ ex tui iustitia cum pro- cederet. Ita in proposito quis non speret? sinus temporalibus. Cui respondetur ℣ sicut malum ? peccatum quod de sui natura est malum: licet ex operantis intentione contra eum fit: impunitum tamē fibi reconciliabit? vindicta cessabit. Et deus erit iustitiam: quin eum ℣ sic cessante. cet quod fecit? cum. Conuertus est furor tu? e consolatus es me. ℣ Sed quia parum valet confessio nisi cesserit ab operibus malis nisi tunc tempus? cessationem occasio. ℣ Secunda via est omnium operum malorum: quemadmodum mutant z turbant z abusus creaturarum: cum delectatur. Cum omnes creaturequodammodo ad nostrum seruitium et solatium facte sint. Sicut patet. ℣. Exo. vi. non illarum ad nostrum seruitium vtimur vel donum bene z digne seruiremus deo: sic fium fuit ℣ quādiu nos bñ deo seruiremus z creaturis suis ad eius vtebamur seruitii z honorem z nobismet deberemus solatia ℣ inundus cum omnibus elementis z consentis ordinate nobis seruiret. Et vbi inces- pimus esse mouitatum malefactores deo beos diuati z odibiles: z creaturis suis cōtra eō abuti in superbiam iuste permittit: iimmo iuste mundū cum elemētis ℣ omnibus creaturis nobis occidentaris: ℣ sicut ex frequentia ignis ita nobis seruiant. Et quia nō posset offendere quemodo a creaturarum abusu sic esset z debeat mundi offendatur pte? quā bis abusum turpiquus reddat offendere quō in his delinquunt: quo vsq; minus erit mi rabile ℣ ille omnibus afflugimur. ℣ Tempus enim pulcherum in choreis z cantilenis lucuntosis z curiositatibus ad lasciuia? pro uocandus occurra deum expedebant: sicut patet. C. 3. per totum. ℣ Tempotevero pa cifico maiores vtebantur iudio prohibitis sicut rouneamentis z huiusmodi: minores vero in cupiditatibus o bello intestinis et pinantis irrayedebiet inuidias nocumentis mutuis. Fructibus z terre fertilitate abite bantur in gula z ebrietate: prius advolupta tem ℣ ad necessitatem. A animalibus enim abutuntur: vel quia illa cōtra dei preceptu rement: sicut illi qui plura habent animalia de quibus minimum non occidunt vt vitaq; fame mentio? seruāt. Sicut ergo ab ingra to crimi pulue data reuocantur: sicut pars

in.de grauitudine.Ca.F.iij.a.4.2.n.Ca.F.v.c.2.1.Et sicut a baculo vestro in vno infideli multa auferitur: ſuſpenditur, Ita deus cui tali neceſſitate vni alicui ad multa ex hoc accrescit: multos alios punit. Si eius arbitrij lotum eſſent deo data alia mortalitate non occideretur. Sed quia nolunt minima de peccatis a mundo tollere: dello autem tempore Dei quia illaruni lanam in tot vanitatibus superfluis contra deum expendunt. De illarum nanq; lana ſolebant portari robe ei vestes vnius coloris vel vere fragulatas et recte acquiſitas: ſed modo erit de multis coloribus: cum multis malediction ibus: una ſeu illus portatur ad terrore: ad eſt: ex trauiſierto tra ipſas lucr atur: qua bū pau cis fuerunt robis ſin conditionem fui ſtat? Ecce in de reddit ibus ſuis eas emerūt: nūc vero ei clas ſunt: multae et varie ſunt modis ſeſſae: ſumptuoſis modis pictae ingentibus tas ?cauratas portant: equa ve ro multos ad tempore una multa offen dunt: z deum pacis eius eis non habēt: multas vestra vires robas alijs tantquid? ab emulo ſperanc defendi vel inuite vindicari vel inuite capiſci obtinere quas omnes cum alijs vanis expenſis quia de reddit ib? potius ſoluere nequit: de ſubditis rapide de mercatoribus a deſtra a murmuratoribus tarde pel nunq? ſoluit: quia deum pacis ei? eis non habēt: ſicut patet. C. ſij. 11. Ar gē to enim abutimur: qua quod factum eſt vt pro expenſis ſoluatur illud de alijs vtilius expendunt inde vaſa z tormenta pecto fa faciendo: vt de argento comedant: crea mufcalium coryli pro ebo ſoluant. Multos ſunt modus de antiquitus comederevelicere de lignis: z ſoluere pecuniam: ℣ econtrario Alle enim mod? fuit tanto? pio anima ei? ſeium z vnitos pro vendentibus: equia melio? z cordi delectabili? eſſet pro eis habere ſe denarios ſtatis ſolutos: ℣ ratia quinq; ſo lidoum qui: nunq; ſoluentur. Iheu mira? eſt color optimus. Animo non ſolum colos ſed valor quia moneta. quarūdam terrarū que ſolebat eſſe optima quia argentearum eſt peſſima quia lignea. quantum ad illos de quibus patria clamat ruina. mihi ſolutio nus? ramuſculos querut. Nunc vero aliarū patriarū moneta terrarum: quia meliores eis moneta cuptea ℣ lignea de hac materia no ta. S. ij. 22. De habetero monete mutatione videtur propheratſe Iſa. 29. Argentū in- qui ſicut male uſurarū? ita male expendūt quia argentum illorum ibentius expleti. ad ſtā ℣ ad eccleſie fabricas: vr modo quo ſenut eadat z ſinis principio conſonentur. Legibus etiam z ruribus abutimur: ſicut patet. A. xvij. S. Iuſtitia enim eſt mirabilis mutatio quia pauc legiſlatoſ ſolebant et magna equitatione ſtatuebant: z ſecure multa ſine talos z parua vertas pauca eſſe ſolebant iuramenta ei magna fidelitas mutuo in- ramento credebat modo cautum tamen ne nemo ne credit. Omnibus etiam officijs abutunt: z miniſtris z arnbitu: quia nō in officijs ducrſis miniſtri ducēnt fides ſine ea peregerunt. Sed poſtea ſuccedunt omnia peruerterunt. Tempꝰ pacis hac de cau ſa in tempus conuertatur beliorum. Terna enim predicta de cauſa conuertatur in ſiert ſtratem Anglia: mentalitatem quā ſe- pondbus illis ſpeculatter vidimus de bob? matoem ℣ antea factam audiremus vel legeremus quod ab eſt non qua homines ſeterantur. Tunc illud dicere. tū. Propter malicia habitantium in ea conſumptam eſt animal. Ideo tu? tempora in pene mu tantur. Et quod mirabile eſt ſi mentes argē ſi predicta de cauſa deficiant leges lacerat ſtratores z miniſtri falſi repintentur artifi ces hoc ſuperueniunt corpoa infirmentur et diuerſis modis occidantur. Animi perdan tur ſtatus illoum obliuiom perpetue tra dat. Et ſic finaliter de nullo gaudeant quo male eſt heretatis omnibus retua di ſin ti coquo ſimul z anima torqueantur: in quo tormento eneta que ad vſum pta- tis ſuis ſeruiſſe ad vſum vobe conuerſi matur ad pugnandū per tempus finandū pacis. ne vitionis. Beatus Gregorius in homē poſteo illoum ad malum currunt paude. lia predicti: ſicut oſtenſum. A. S. in miſſa in ri. Et brenter a planis pedes vſq; ad verti dicis miſſa Apocal. xvij. Quantum inquit capitis ꝛc. Dic. I. Stant etiam propio mis fuit infidelis: z quantum gloriſicauit ſe: ſe tam ipſa ſuis ſeruiſſe ad vſum pta- tam dat ei ꝛc. vt a cetero creaturis abiecti tis ſuis ſeruiſſe ad vſum robe conuerſi ſolus ignis: z demonis ſocietatem habeat. ne ſuis. Et ſic finaliter de nullo gaudeant quo Paradiſus vero planet? ceſſantibus ne ſi- male eſt heretatis omnibus retua di- amplius regnet ceſſabunt peſtilentie tam ſtis ſuis ſeruiſſe ad vſum robe conuerſi pe- huiuſ in futuro: quia dicit Ieremias eccleſie quod ne ſuis. Beatus Gregorius in homē quem innocentia adhuc magnā effert alie lia predicti: ſicut oſtenſum. A. S. in miſſa ſatisfactio non aſſignata. ſi qui. minus. Ex ſij. ꝛc. dignum. Sed cur eſt ſpes q? mund? emiſſa redeat ad antiquam feritatem in ter ra? mara z vbq; quam antiquitus dicitur habuiſſe ſuit ne homines ad antiquā bo habuiſſe ſuit ne homines ad antiquā bo natem: quia ſicut nūdo neceſſarie bene ſuit eas rengot corpoꝛoris refrigeſtet cha ritas multitudo zdatb. antiq. Sed q? non ſufficit ad peſtilētiarum mutigationem co-

bus pprijs abutuntur z cum illis ꝓxi deſi pulicat eum qui expugnant domin ominibus affligat z cuncta que ad eoum ſola tium creata ſunt: dum illis abutuntur ci ens ad illoum ſiuerat soloem v? ſim bea tam Gregorium in homel. Erunt ſigna ꝛc. Qui in cunctis deliquitnium in cuncto fe rramur z in cunctis ſuis ſeruiſſe tempo pul pium impiumq; ſum co nuertatur q? cho reatrices impediatur: ita frequenter licet fot tem on ita ate clamare facit pe fame z mi ſeria laboꝛamus: ita pijus riſit clama uit ripa ſtiando. Et ſicut de nocte vigilant et de die dominum nocem verteretur in tres z cognoſcio. Ita eſtas cognoſcat eos in ope ueris z cognoſco. Tempꝰ pacis hac de cau ſa in tempus conuertatur beliorum. Terna enim predicta de cauſa conuertatur in ſiert ſtratem Anglia: mentalitatem quā ſe- pondbus illis ſpeculatter vidimus de bob? matoem ℣ antea factam audiremus vel legeremus quod ab eſt non qua homines ſeterantur. Tunc illud dicere. tū. Propter malicia habitantium in ea conſumptam eſt animal. Ideo tu? tempora in pene mu tantur. Et quod mirabile eſt ſi mentes argē ſi predicta de cauſa deficiant leges lacerat ſtratores z miniſtri falſi repintentur artifi ces hoc ſuperueniunt corpoa infirmentur et diuerſis modis occidantur. Animi perdan tur ſtatus illoum obliuiom perpetue tra dat. Et ſic finaliter de nullo gaudeant quo male eſt heretatis omnibus retua di ſin ti coquo ſimul z anima torqueantur: in quo tormento eneta que ad vſum pta- tis ſuis ſeruiſſe ad vſum robe conuerſi matur ad pugnandū per tempus finandū pacis. ne vitionis. Beatus Gregorius in homē poſteo illoum ad malum currunt paude. lia predicti: ſicut oſtenſum. A. S. in miſſa ſatisfactio non aſſignata. ſi qui. minus. Ex ſij. ꝛc. dignum. Sed cur eſt ſpes q? mund? emiſſa redeat ad antiquam feritatem in ter ra? mara z vbq; quam antiquitus dicitur habuiſſe ſuit ne homines ad antiquā bo natem: quia ſicut nūdo neceſſarie bene ſuit eas rengot corpoꝛoris refrigeſtet cha ritas multitudo zdatb. antiq. Sed q? non ſufficit ad peſtilētiarum mutigationem co-

feſtio: vel a malis predictꝰ ceſſatio nomiſſi etas de peniſſe fiat ſatisfactio. Ex tertia via? dus eſt de puerorum malis ſanctifactio: et de malis ablatior debitis reſtitutio: ſicut enim bolos medicinales ſtibs cauſa? tribulatur ſi medicina ad mos? ꝑ pona? id eſt ſi tibi pſt trant z penitētia agāt qui peccauerūt. Exē plo Dauid ſecundi. Regū vltimo capitulo. Qui vides tribulationē? populo clamauit ꝙ dixit. Ego ſum qui peccauit: miſſe ege iſti q? oues ſunt quid fecerūt? vertatur obſe cro manum tua contra me. Et ſic tribulationē ſedauit. Sic erat Ioſuā iiij. Regū. v. Cū dens famē z miſeriā in Samaria: vel timēta pro pter ea de poſtue fecit. Nec fuit ille bodie ſa lā in me clamādo vel celādo: ſed in corpore cibꝰ potabat z in craſſino fuit fames fa dara. Vbi ergo enim predictoꝝ in cauſa fuit tribulationis? q? peccatum? ꝓpterea medi cinam ad morbum poſuit: vt deo morbum curaremur. Sed hoc in moderata tribula tionibus omo contrarium eſt: q? multi qui ſunt cauſa tribulationis? peccata pio pria non confitentur: nec facta iudicant nec ſibi piſa cum Dauid tribulationis cauſas imponunt: ſed alios quia mediocres eoꝝ cauſam imponunt magnatibus et dimitt? dicētes. Ipſi ſit tu crudelemente nos dom nequad propter eos pqui terram poſſimus. Illi vero econuerſo iſtis cauſam imponūt dicentes ſubdit noſtri ſunt ita falſiſſi cau rantes de peruinijs z falſitatibus: ferur no fri infideles nos deſtigmatis: et ſuperbi q? ſeruire vel operari noſtr? tis ꝙ ꝓpter eos deus terram deſtruit. Adam cauſam impo nit dicēs: Ecce Eua. Ad cauſandas ſuperbi entes i peccatꝰ qua mente ſint cauſa eſt. Sed quia acuter cauſam ꝓpriam cognoſ ſcit nec conſcel hec medicinam ad morbus ponit: vt deo tribuatio non ceſſat. Et vt hoc manifeſtius appareat: videantur iſtorum taverba & opera. Quia illoꝝ ait tribulatio nes immiuere videſ ſeipſa verbo acetur: dicētes. Ego ſum qui peccauī. Sed ſi in alijs quo recognoſcit tales tribulationes ꝓpter pcā accideret dicit mihi dns eſt malitꝰ z fal ſitas vel illi ſunt tales: mundum z alios ac cuſant: z alteꝛa ꝑterē delectationē? pott? ſeipſos: z alios ſimules ibi confortant dicē tes mon eruntis in deſerertationes: ꝓpter paruam plunam: quid timem? nos ſ? eſtmq; fatr habebim? talib? ꝑbū nihil tribulatio nē ceſſare facient. Que vero ratius ſunt ope ra acta ꝑbant z fuga offendū. Cuna dum religioſi ꝛ pauci ſcte pauperes de populo:

e mediocres ad processionē pio aerio intem
perie faciendā: missas r letanias cantādi
e sermonem des audiendū cōgregāsse. Illi
qui illius tempestatis causa fuit iactasse in
terras: vel gulosi in taberniis: aut circa alia
mundialia solliciti mō attēdunt: ac ad proces
siones veniunt: nec ostant: nec aliqd dicunt:
ota pio nec: nec dolent vel penitentiam agūt
sed potius de fame gaudent futura: q; dia
da: e alia cantiquo cōgregata venalia cha
rius vendēdi: e terras: e alios bona fame
afficiōtes quā p nihilo ementes: nec cō
curant agere penitētiam: e sic in labo: cho
minum non sunt in processionibus: e penit
entiis: deo cū pulsu non flagellāti: nec ie
iunātis in hoc mundo: sed cū demonib' eter
nis penis in inferno. ¶Ad cuius autoritā
tis intellectum est sciēdum: q; ōnis malorum
in ciuitate vel castro qui ōnm fuit: e castro
sino exceptis fuit causa quare ciuitas est re
gebe castro sino exacto obsessa: nimoze ra
tionem in ciuitate regit nunquam fuit obsidio
nis causa dum obsidenti: plus fames sustine
rent: e vigiliarum: e laborum qui ramen li
benter vellent si possent habere pace: qua
si panis vel cibus in ciuitate sit illi mino
res fames non patientur. Rex vero qui ciui
tatē insultus multos facit ad hoc vt ciuitas
eem reddāt vel vi capiat: ciuitate capta cau
santes obsidionem damnat ad mortem: q
famem patebantur se simplices paces ha
bebunt. Ita in proposito: illi qui deū ques
in baptismo: e quadragesima recuperāt ea
stris animarum suarum: e cum postea tur
piter cieciunt: deus etiam obsidet pestilen
tijs: quot enim grandines aut plusias ea
re videmus vel audiuimus aduersitates eo
rum: quot enim grandines aut plusias ea
sanum esset consilium vt cēdo: immo ex
pulsu illa vero domino reddere: et sic ieie
bum fit obsidentur nihil famus patiant: sed
alq; qui minus cam numerant vel q illum
nullo modo numerum sicut puer innoc
ces fame nocuā turum in sinc addat: q
mote quando vi capiuntur illi qui in labo
re iominum non fuerunt mote eterna con
demnabuntur vbi alij qui nō fuerunt in cā
liberabuntur. Doc enim ex prominit deus
dicens. Odulte tribulationes iustorum sup
plie in hac obsidione: sed be pus omnibus is
berabit eos dominꝰ. Figura ad hoc de hie
remia: qui in ciuitate hierusalem 3 annis
chadonosor obsessa: fuit positꝰ in Ezechie
lo carcere: qui erat in domo Ionathan. Sic
dedijas vero rex mādat in palatio sicus pe

tierenie. xxxvij. Capta ꝑo ciuitate reddi
tio erunt: r in carcerem vsq ad mortem po
fuit recitet pater. inj. Regum vltimo de hie
remia vero precepit pinceps dicens ficut ps
hierenie. xxxvij. Precepit inquit rex Bale
lonis Nabusardan princeps militie nebu de
hierenia. Tolle illum et pone super eum
oculos meos: nihil ei mali facias: sed sicut
locutus fuerit tibi sic facias ei. Ista eadē fortuna obsessa
fuit Luce. xvj. de diuite r Lazaro: de virtu
Sap. vi. Iuo: qui dicebat. Pater mi
nemo probat: illos autem tanquā rebus
nos interrogans condemnat. ¶Sed qua
nonnulli fiunt qui pio nulla tribulatione a
mali auferūt sic fere ad mortē balneata. Sic
multi nolunt gulas r luxurias suas dimit
tere antēq famis r defectus necessitate cō
pellantur: nec consurgit antēq infirmitate
affligātur: nec esse domestici dei antēq plu
rijs r tempestatibus sint pessime balneati
de quibus Matth. xxiij. Die timoe diama
uerunt. Talis comparatus est iumento.
In psalmo. lxxvij. Oret ergo r clamet ete o
uolūtarie. Secundo rationabiliter. Ratio
nabile enim videtur et omni rationi consō
num: q pius peratur q tribulationis causa
sua debitū aut: feliciet peccatum videtur ergo
sanctis rationabile q tempore pulchriori
eram quando tribulationis tempus inci
pit vel antēq incipiat: q fieret processus: et
oratiōq causa tribulationis feliciet peccā
tum debitū reretur: quod tamen nunq̄ fit et
ideo non euadūtur: quia ꝑditū manet
ferrum. ad ele. peccatum in vulnere cōdi
tum: medicus summus illud nō sanat: nec
affluentes auferit. Talibus enim dicitur
Iacob. iiij. Petitis et non accipitis: eo q̄
male petatis: quia petitis cessationem tri
bulationis antēq esset causa. Tertio vera
citer clamandum est: sic videlicet: quod tra
fit in corde sicut offendit in ore: vt tanta fit
humiliras in cordequanta offenditur erte
rinus aliter deus non audit: parce enim ver
berante filius: si fevet q fiete clamauer. mer
ci. vel si frequenter clamasset: me crede se nō
coreuisset: pater verberibus non statim
cessaret: sed dicere: mentiris: qi non est mbi
cordi: quia frequenter fic ꝑomisisti: et pa
ctum non tenuisti. Sic ec. Quia peccatores
non exaudit deus Ioan. ix. Deo causa fuit:
quare in tribulatione positum non exaudi
uit regem Ennacherim puma. Machab. vij.
Et duo enim qui frequenter in tribulatione
ne clamant: qua recedente redeunt ad fol
ratiōn statiq audit ꝛc. Facias ergo r tenens

feure ad deum clamare posſunt: e dicere il
lud Psalmi. xx. Domine deus: audi clamo
rem populi huius ꝛc. Primo ergo voluntā
rie r ilarius quando videnr tribulationis
nisi cuadere posſent: sicut tamo insipidi
qui quando ꝑcussionem sentiūt mi: e facias
ista eadē fortuna obsessa
fuit Luce. xvj. de diuite r Lazaro: de virtu
Sap. vi. Iuo: qui dicebat. Pater mi
nemo probat: illos autem tanquā rebus
nos interrogans condemnat. ¶Sed qua
nonnulli fiunt qui pio nulla tribulatione a
mali auferūt sic fere ad mortē balneata. Sic
multi nolunt gulas r luxurias suas dimit
tere antēq famis r defectus necessitate cō
pellantur: nec consurgit antēq infirmitate
affligātur: nec esse domestici dei antēq plu
rijs r tempestatibus sint pessime balneati
de quibus Matth. xxiij. Die timoe diama
uerunt. Talis comparatus est iumento.
In psalmo. lxxvij. Oret ergo r clamet ete o
uolūtarie. Secundo rationabiliter. Ratio
nabile enim videtur et omni rationi consō
num: q pius peratur q tribulationis causa
sua debitū aut: feliciet peccatum videtur ergo
sanctis rationabile q tempore pulchriori
eram quando tribulationis tempus inci
pit vel antēq incipiat: q fieret processus: et
oratiōq causa tribulationis feliciet peccā
tum debitū reretur: quod tamen nunq̄ fit et
ideo non euadūtur: quia ꝑditū manet
ferrum. ad ele. peccatum in vulnere cōdi
tum: medicus summus illud nō sanat: nec
affluentes auferit. Talibus enim dicitur
Iacob. iiij. Petitis et non accipitis: eo q̄
male petatis: quia petitis cessationem tri
bulationis antēq esset causa. Tertio vera
citer clamandum est: sic videlicet: quod tra
fit in corde sicut ostendit in ore: vt tanta fit
humiliras in cordequanta ostenditur erte
rinus aliter deus non audit: parce enim ver
berante filius: si fevet q fiete clamauer. mer
ci. vel si frequenter clamasset: me crede se nō
coreuisset: pater verberibus non statim
cessaret: sed dicere: mentiris: qi non est mbi
cordi: quia frequenter fic ꝑomisisti: et pa
ctum non tenuisti. Sic ec. Quia peccatores
non exaudit deus Ioan. ix. Deo causa fuit:
quare in tribulatione positum non exaudi
uit regem Ennacherim puma. Machab. vij.
Et duo enim qui frequenter in tribulatione
ne clamant: qua recedente redeunt ad fol
ratiōn statiq audit ꝛc. Facias ergo r tenens

quod in tribulatione promittit: pro cuius
omissione tribulatur. Exemplo Ione qui di
at Ione. ij. Clamaui ad dominum de tribu
latione mea. Illam autem tribulationem
ſustinuit: quia dei precepto inobediēs fuit:
certe liberat ꝑ compte obedisse: quia in re
pen sua damnatus ea vertere clamauit: deo
liberam meam. Quarto clamandum est o
fidenter. Ille enim ad dominum terrenum
bonum et gratum in tribulatione clamare
potest confidenter qui ei nihil de contem
auditione bonis operibus vel aliquo seruī
tio se signus fecit. Sic in propositis ille qui
pius dei tenet mandata in tribulatione po
situs deo dicere potest. Tu es refugiū meū
a tribulatione: que circūdedit me ec. Deus ter
ver quomodo potest clamare confidenter q
in tota vita sua ferat balneatus in tribulatio
ne positus: nos habet spem q̄ exaudieturus
deo. Tilio enim cantabitur cantucum virga
mus: sic eo vos. Quia sm̄ Dionysium sic
per illud Ofee. vi. In tribulatione sua mane
me surgent. Impudens posſimilano est tem
pore necessitatis e angustie ab eo ꝑere au
xilium quem in prosperitate contemperis
Quanto clamandum est ꝑseueranter: id est
cum coude perseuerantiquantum vo vdli
tatem: quanto tunc habemus e eum perseue
rantia bona in opere frequentisque: id est
non sinmus: sicut fatil homines: qui vo
lunt tenere cum vtrag; parte cum lepore et
lepotarie: cante p audium cum deo: et post
clamorem: et in nocte claudeare ad diabos
lum: ils ſeruire ec. Sic qui dum tribulatur
aut tantummodo ad penitentie cructum ma
nus tuam. Quod est contra illud Ysaie
sempture. Moyses enim et populo dei clo
di. ex. et Anna. pum Regū. ij. et Ezechias
re Ebre. xxxvij. a tribulatione et tedio in
quo fuerunt liberati: legitur deo regratiā
do solenter: et omnino ꝑ cessationem facte
do cantu ſic qui omnes ꝑcepit cruciunt i
lud. ij. Machab. primo. De magnis perclus
bus a deo liberati magnifice deo gratias agi
mus. Illi enim gens enim a deo curatur. Luce
xvij. deo gratias egit: quod non videtur fie
ri modernis temporibus quod est contra cu
riositatem. Sicut pater. ij. x. j. Ergo sicut
dicitur Ebre. xvij. Clamat ne cesses. Talis
ferus iequam in duobus ſustinantur.
primo quia sicut illi domino ꝑsente occa
pita inclinantur: et non coude re. Sic ec. Un
de cum occideret eos: non querebāt eum ꝛc. Se
cundo quia sicut ipsi domino miti nūqua
ꝑ seruiāt: sed qui eos flagellat ꝛc. Sic ꝛc.

Unde imple facies eorum ignominia & que
rent nomen tuum &c. psal. lxxxij. Illi qui fa
cit quatuor opera et clamat quatuor mo-
dis: in isto articulo quarto contentis dicit.
Deus in tribulatione inuocasti me et libe-
raui te &c.
Art. v. ¶ Sed ex quo ista quatuor opera cum qua
tuor orandi modis: nunquam in omnibus ho-
minibus inueniuntur: immo quia eorum con-
traria in maiori hominum parte semper in-
ueniuntur quare non flagellat deus semper
et continue et quare non semper cum deli-
cto punit delinquentes ex quo semper tribu
29 lationis manet causa in maiori mundi par-
te: quare non sequitur semper effectus. Huic
quodammodo respondet Augustinus de
ciuitate dei libro primo. c. iij. dicens: quod ali-
qua peccata hic punit: ne omnino credere-
tur nulla peccata punire. Aliqua vero hic
non punit: ne omnino crederetur nulla esse
hic penam vel viderent vel sentirent: vix ali
quam crederent vel timerent: quia vix esse
intelligunt quod non vident: sicut patet. A.
xxiij. 1. Si vero mali qui penam patienter
eternam tribulationem hic haberent conti-
nuam quando de bonis que faciunt remu-
nerarentur. Congruum ergo videtur: quod
tribulatio aliquando accidat vt corrigibi-
les in alio seculo maiorem timeant & a pec-
catis se custodiant. Eis enim deus tribulatio
nem immittendo se habet sicut pater ad fi-
lium quem dum verberat dicit: miser nisi te
correxeris: hereditatem meam priuaberis &
sicut latro incarceraberis et suspenderis:
filius vero hoc sentiens: & non se corrigens
hic penas accepit quasi arram & pregusta-
tionem maioris que sequitur quando ma-
la morte moritur. Sic in proposito & patet
De illo enim qui se sub tribulationis virga
corrigit dicitur Prouerbio. xxiij. Percuties
eum virga & animam eius de inferno libe-
rabis: scilicet tu deus. Malo vero qui sub
hac virga non corrigitur dicitur Ezech. xvj. Ue
ve tibi ait dominus deus. Ue bis dicit: quia
vnum habebit hic: & aliud in futuro. Nota
T. xvj. 17. Et. U. v. 1. Et nos deberemus con
cordare et assimilari bonis filijs: et corrige
re & respondere sicut solent boni filij &c. Quan-
tum vero ad illos: qui se sub tribulatione
corrigunt: non est mirabile quod non conti
nue tribulantur: quia iustum videtur quod
ipsis correctis cesset tribulatio. Nec etiam
quantum ad illos: qui se non corrigunt: quia
iustum est quod in lucidis internallis: de
paruis bonis suis operibus: hic remunerentur:
sicut patet supra. e. c. xiij. Unde beatus
Gregorius. Bonos hic per afflictionem iu-
dicat vt illic per miserationem remuneret:
malos vero tolerat: per temporalem clemen
tiam: & illic punit per eternam iusticiam. Et
reuera quanto malos plus hic tolerat: tan-
to certius sue damnationis signum habent
Quia hec sententia est Hieronymi: quod ma-
gnum signum est ire dei: quando peccatori-
bus non irascitur: quia medicus si cessaue-
rit curare desperat: sicut patet. A. iij. 3. Il-
lis enim erit tunc. id est. in fine tribulatio ma
gna Matth. xxiiij. Nota. M. xi. 18.
¶ Et non solum vt per penas visas: alie cre- Ar. v. 18
dantur non vise: sed etiam: quia frequenter
ad peccata que in tribulatione dimittimus
et in infirmitate et prosperitate et sanitate
redimus: ideo tribulatio frequenter ad nos
reddit. Multi enim in infirmitate mortem ti-
mentes: & in tribulatione famem patientes
vel timentes: vocem humiliant: deum petunt
ad ecclesiam confugiunt: cum processioni-
bus & letanijs & orationibus: more latronum
qui ad ecclesiam et deum quorum membris
prius non dilexerunt fugiunt: quando suspen
dium timent. Et sicut lupus qui cum egro-
tabat monachus esse volebat. Et sicut canis
qui magistrum suum dum famescit dilige-
ter intuetur. Ita isti si infirmi sint & in tri-
bulatione: in ecclesia crucifixum diligenter
cum manibus eleuatis respiciunt: multa pro
mittunt satisfactionem & restitutionem deo
amicitiam promittunt: sicut canis lupo. F.
i. 17. Magnam ostendunt deuotionem: mo-
re illorum: de quibus scribit Augustinus de
ciuitate dei. lib. primo. c. ij. Qui prius chri-
sto et ecclesie et fidei detraxerunt: ciuitate
romana capta ad ecclesiam fugerunt apo-
stolorum et saluabantur. More etiam Pha
raonis: qui afflictus dixit ad Moysem. Ora
dominum pro me Exodi. x. Peccaui inquit
in dominum deum & in vos. Rogate deum: vt
auferat a me mortem istam & a tribulatio-
ne liberabatur. Sic isti &c. Et sicut ille recidi
uauit & plaga rediit. Ita facit super nos &c.
Et peiores interdum sunt postquam fuerunt libe-
rati in omnibus. Et breuiter vix est vicesi-
mus: qui ad solitam non redeat nequitiam
& deum expugnet: sicut patet. F. v. 2. Deus
ergo iuste solitam redire facit tribulationem
Quod pulchre ostensum est Hieremie. xxxiiij.
vbi habetur: quod rege Nabuchodonosor
expugnante Hierusalem: rex Sedechias: et
alij principes ad doctrinam Hieremie mise-
runt seruos quos contra legem vltra sex an-

nos tenuerunt dimiserunt liberos: quia Exo. xxi.
preceptum tale habuerunt quod si emeret seruum he-
breum sex annis seruiret eptoni in septimo dimit
teretur liber gratis. ¶ Sedechias vero et alij
videntes: quod de obsidione liberati erant: quia
exercitus recesserat: conuersi sunt & retraxe
runt seruos & ancillas quos dimiserant: deus
enim obsidionem et finalem destructionem
super eos reduxit: quibus ait Hieremias ibi
dem: destructionis causam assignans. Da-
bo inquit ait deus: per os Hieremie: viros
qui non seruauerunt federa sua in pestem &
famem: & in manu inimicorum suorum & ca-
pient ciuitatem & succendant eam igni. Sic in
proposito non solum eandem vindictam su
per nos recidiuantes reducit: sed maiorem
& super incorrigibiles finalem damnationem
Unde dicit Joan. v. & Joan. viij. Uade & no-
li amplius peccare: ne deterius tibi contingat
Tota vero causa quare frequenter & quare
etiam durior redit tribulatio in predicto pa
tet sacre scripture exemplo: quia nos pacta
& federa non seruiamus. Unde beatus Gre-
gorius in quadam homel. sententialiter.
Quando inquit mori timemus: inducias vi
te petimus: vt peccata nostra deflere possi-
mus: sed post habitas inducias: pro pecca-
Leui. tis satisfacere contemnimus. ¶ Sicut nuper
de quodam satis noto visum est: qui post
multas quas fecerat iniusticias: grauiter in
firmatus: mortem timens clamare fecit per
forum de consilio confessoris: quod si cui in
iuriam fecisset: ipsum damnando: vel bona
eius auferendo: quod veniret ad domum suam
et plenam reciperet emendam & restitutionem
Cui cum multi venirent petitores & petitio
nes recepisset: interim antequam aliquid restitu-
eret: de infirmitate conualuit petitoribus
vero semper in posterum mortalis existebat
inimicus. Qualiter vero tales in infirmita
te & tribulatione & carceris angustijs a deo lo-
quuntur: & qualiter liberati operantur osten
dit Augustinus loquens in persona illorum:
tempore quo ciuitas Iponensis fuit ob-
sessa. Conquerimus inquit domine pecca-
ta que fecimus: & flagella que sustinemus:
& maiora sunt peccata. Si enim multi illo-
rum quando tribulantur. Sequitur. Si ex
tendis manum tuam: multa facienda promit
timus: si retrahis promissa non facimus. No-
ta. O. v. arti. v.
¶ Sed ponatur quod instabiles frequenter
Ar. vij 32 vt dictum est recidiuent: quod etiam mali
indurati continue peccent: & sic tribulatio-
nes vel continue vel frequenter: vt dictum
est causent: mirabile videtur: quod aliqui qui
nec frequenter nec continue mortaliter pec-
cant: non possunt suis meritis mundum sal-
uare: & tribulationes & tempestates impedi
re. Cum enim ipsi sint quasi totius corporis
ecclesie vita & columne: totum edificium sup-
portantes. Et sicut dicit Chrysostomus su-
per Mattheum. homel. prima. Huius mun
di medulla: quia inquit medulla quandiu
fuit in arbore sana: floret: cum in eis chari-
tas abundet: que omnia sustinet omnia suf
fert. j. Corinth. xiij. Mirabile videtur: quod ipsi
non sunt fortiores in edificationem et sup-
portationem: quam mali destructionem. Huic
respondetur: quod sicut in corpore humano tan
ta potest esse malorum humanorum abun-
dantia: quod vita suffocatur & membra debilita
remanent. Tanta etiam potest esse edificij
ruina: quod columne incuruantur. Tanta cir-
ca ramos arboris fulguris combustio: quod
medulla illam non potest facere florere. Ita
tot sunt in mundo peccatores: quod vita mem-
bra sustinere non potest: quia omnis caro
corruperat viam suam Gen. vj. Et omnes declinaue
runt: in psal. xiij. Et omnes auaricie studen
Hieremie. vi. Ideo columne incuruantur &
grauantur. Job. ix. Sub quo curuantur: qui
portant orbem. ¶ Figura patet Gen. vj. vbi
Noe & filij eius non potuerunt mundi impe
dire submersionem. Et. xviij. vbi tot legunt
in sodomis mali: quod Loth eorum ruinam im-
pedire non potuit: nec etiam Abraam. Hoc
etiam patet Hieremie. xv. vbi postquam Hiere-
mias legitur pro intemperie siccitatis orasse:
sicut patet ibidem. xiiij. dixit dominum ad
eum si steterit Moyses & Samuel coram me:
non est anima mea ad populum istum: eijce
eos a facie mea: qui ad mortem: ad mortem: &
qui ad gladium: ad gladium: & qui ad famem ad
famem: & qui ad captiuitatem ad captiuita-
tem Idem patet Ezech. xiiij. vbi deus sic loqui
tur. Terra cum peccauerit mihi vt preuari-
cetur extendam manum meam super eam:
et conteram virgam panis eius: & mittam in
eam famem: & interficiam de ea hominem &
iumenta. ¶ Et si fuerint tres viri isti in me-
dio eius. Noe Daniel & Job ipsi in iusticia 33
sua liberabunt animas suas: sed nec filios
aut filias liberabunt: qui scilicet sunt in cul
pa: sed ipsi soli liberabuntur: terra autem de-
solabitur. Patet ergo ex diuersis sacre scri-
pture testimonijs: quod pauci boni non possunt
tribulationi resistere: propter malorum multi-
tudinem & maliciam: propter quam licet
orent & faciant quicquid poterunt non accipiunt
quod petunt: quia sunt tot impedientes: vix
enim in ciuitate vel congregatione est tertia

vel quarta pars quæ non fit in peccato mortali. Qui enim vellet omnium edificare rem posset habere impedimentes: q nunq sequerent effectus. &c. Quod patet de latro
Exñ. neq; dixisset ferrum cuidam heremitæ: q nesit mira annui ex pro ipso oratio ad boni effectus orationis: q malito penit perfectionis annui complere vellet: heremita negauit ei: q antequ eum occideret q lapides de domo ejiceret e motrem ei remitteret: quod cum facere cœpisset ipse verbis obtium per mi pedē monebat: heremita tandē eum postponebat. Cui latro nō possum ei quæ requisa opus cui contrarium mi impedit Cui heremita nec ego te ad bonum cum uertere possum: quādo de causa. Ita in pro posito quia quando vnus est edificans et alter destruens: quid relat nisi labor fiat. Exēplo ergo malorum ergo operabemus inexcusabilis est. Et in tantum contra malos ostendit ergo aliquādo legitur sanctis pōt ribus difficilem: quādoq; nati indec fidelis. Quando enim ab aliquo animo rogat pro vita latronis. Respondet nō rogare pro illo &c. Sic legitur in libro de apibus
Exñ. cum quidam oraret pro gente tribulati: reuelatur ad eū dicens: sine superbos damnificari. Sic etiā respondet deus hieremiæ pro plebe tanti pro populo in afflictione tanta. Hieremie, etiā. Noli inquit orare pro populo isto in bonū: cum tenuauerint eum eraudias preces eorum: et si obtulerint eret quamvis suscipiam eas: quoniam gladio et fame et peste consumam eos. Patet ergo quare deus istos semp non exaudiat: quia te mundie pestilentia turbatur: quia non omnes trahunt per vnam chordam, Nota. t. p. ri.

Ier. viii 34 ¶ Sed cum inter iustos deus qui in se est misericordias tribulationes tribus generibus immittat hominibus: deliciet perfectio de qui bus dicti est i. annulo immediate precedēte et meliorebus: qui nunc statum tenent bonum nunc malum: finaliter tamen bonū tenent. Et pessimus qui finaliter indurātur mueliāgare oportet quare tribus tantū dem frequēter scripsalem immittat tribulationem. ¶ Ad cuius declarationē est sciendum: q ista intentione eam bonū atia ma lo corrigibilibus: alia incorrigibilibus immittit. ¶ Bonis enim tribulationē immittit. Primo vt meliores fiant. Secūdo vt magnus premium acquiram. Tertio vt humiliores fiant: Ratiōm solutam tenent. Quarto in signum quod meliora eis referuat. Quinto vt ceteris eis quibus aperiat. Primo ne litores sanctos: non est aliquis viuens qui
pōt est meliori fieri. Si ergo faber carbones aqua aspergat et pelpum continuo inflammes turr clarius ardeant: et clauum plumbus tetibus malleat: vt ligno fortius infigatur Sic deus inflāmatos charitate magna aspergit tribulationis: et malleo penit perfectionis: vt charitate amplius ardeant: et in ea magis crucifixo fortius adhereant: cum illi qui deterit ad Hebreos. xii. Quos nos ferpa tres nra pariēs secum in carne fuerūt Tertium q infortunatus enim leuiter ligo redunt: et dicere. Talis finis fi fortuna mihi quam fortunam ista fortitudo: fed fortuna te victorem fecit. Sicut ergo ille si cau fam nō sustentauit non potuit fer. Ita in pectu fortitudo: et charitate: cum tribulatio ne non caditur validates adnutrentes: dicit Domine quid multiplicati sunt qui tribulant me Ps. iii. Cui respondetur sicut pa ter respondet in tali casu filio querēti: cur permittet eum frequenter a magistro verberari: e quare plus eum verberari uberes fi lium vel illum. Pater respondet: quia pen tat talia quia in eo filius meus: et in cu rans habeat: non de alieno. Sic etiam fere no potuit respondere quando cum cali gat. ri. In hoc enim boni fe patrem ostēdit tribulati: potius fi prospere viuēte: qua flagella omne filii qui recipit: vt dicit. Ad b. deb. ri. Quem vero non flagellat ordi tat non esse filium filium: quia fm beatum Gregorium. Qui exempti sunt a numero flagellorum exempti sunt a numero filio rum. In hoc etiam ostendit differentiam inter amicos et inimicos: sicut patet supra
57 c. xxv. Sicut patet. S. iii. ri. ¶ Quarto in signum: q meliora nūc in alio seculo referuā tur. Diligenter enim patersamilias in opere suo plures habens operarios diligenter cō siderat: qui bene operantur e qui malefiliis vero qui male operātur: prima ne licētiat. nec aliquid ābsque ab eo expectare potest: bono vero operationes mercedem i manere vt timet: e ad illum dominus recedet nunc tribus firmiter sperat quod prosperabi tur et gloriosem reportet: finem mercenarium atq; mercedem. Sic deus. Unde beat. Gregorius moral. ri. Sic dicit inquit vnguēta latius redolere nescit nisi commota. Et aromata fragrantiam fuam non nisi incendantur: ercpandunt. Ita vri sanctus quod virtutibus redoleat in tribulationibus innotescunt. Tertio ne superbiant sed humiliatem tenēant. In hoc enim operat deus circa electos suos quod facere solebat romani circa victores e triūphatos suos.

Triūphus enim fm Josephum dicēt a ri bus qui a triumphator romanꝰ cum victo ria rediens intrare nō merebatur honores qui ei debebāt: capiuos vinctos post curru fuum ducebat: totos cinctas et ocurre bāt e quamq; pulchrēdi albi currum fuu ducebant. Sic deus superbos: tetra vi riperabilia cum fuftinere oportuit. Unum quod minimus de populo et illo die impu ne male dicere potuit. Secundum quod de uota vrbs patrona fecum in curru federet Tertium q infortunatus enim leuiter ligo redunt: et dicere. Talis finis fi fortuna mihi quam fortunam ista fortitudo: fed fortuna te victorem fecit. Sicut ergo ille si cau fam nō sustentauit potuit fer. Ita in pectu fortitudo: et charitate: cum tribulatio ne non caditur validates adnutrentes: dicit Domine quid multiplicati sunt qui tribu lant me Ps. iii. Cui respondetur sicut pa ter respondet in tali casu filio querēti: cur permittet eum frequenter a magistro verberari: e quare plus eum verberari uberes fi lium vel illum. Pater respondet: quia pen tat talia quia in eo filius meus: et in cu rans habeat: non de alieno. Sic etiam fere no potuit respondere quando cum cali gat. ri. In hoc enim boni fe patrem ostēdit tribulati: potius fi prospere viuēte: qua flagella omne filii qui recipit: vt dicit. Ad b. deb. ri. Quem vero non flagellat ordi tat non esse filium filium: quia fm beatum Gregorium. Qui exempti sunt a numero flagellorum exempti sunt a numero filio rum. In hoc etiam ostendit differentiam inter amicos et inimicos: sicut patet supra
57 c. xxv. Sicut patet. S. iii. ri. ¶ Quarto in signum: q meliora nūc in alio seculo referuā tur. Diligenter enim patersamilias in opere suo plures habens operarios diligenter cō siderat: qui bene operantur e qui malefiliis vero qui male operātur: prima ne licētiat. nec aliquid ābsque ab eo expectare potest: bono vero operationes mercedem i manere vt timet: e ad illum dominus recedet nunc tribus firmiter sperat quod prosperabi tur et gloriosem reportet: finem mercenarium atq; mercedem. Sic deus. Unde beat. Gregorius moral. ri. Sic dicit inquit vnguēta latius redolere nescit nisi commota. Et aromata fragrantiam fuam non nisi incendantur: ercpandunt. Ita vri sanctus quod virtutibus redoleat in tribulationibus innotescunt. Tertio ne superbiant sed humiliatem tenēant. In hoc enim operat deus circa electos suos quod facere solebat romani circa victores e triūphatos suos.

Exñ. Saracēni blasphemantes queſerunt vbi
Exñ. fuit deus quādo tanta pati videbatur Ius fustinere permissi. A quibus quere Augustinus: vbi fuit ipi communiquibus propter bona terrena e ꝓspera finaliter fecerunt e tamen ille nobiscum amittitur: qui non ne ꝓpter ipsum vita finaliter non fecimus. Ipi ergo inquit contra deos murmurandi babant materiam tanq; contra crudelissimos ab eis mercedem ꝓpter quas seruimus auferēt nec eos hic vel in futuro remunerare, sed vero non sicquitas mercedem ꝓpter quas eis seruimus non hic sed alibi nobis reddit. Cū vero vita nobis temporalis ad tempus fub trahit: eſtne ineraſtas impingnan salutari bercle ingratitudine deum facere nostrum: tanq; predicti operarij ad ferentium diabo li per superatam elevationis ibidem capi. rex. dicit quod homines non petunt ibi re posalia in abundantia vt sobrie viuant: sed vt luxurie e voluptatibus vacentinquod vi dens deus summus medicus: hec non concedit. Sicut nec mater filio suo ꝓ num parumnisi illud aqua miscet ne in in 58 fantam cōcretatur. Hora. S. i. ri. ¶ Quin to et quintum nobis aperiat. Aperuint autez tibi bereuidentem nobis et culmum quantum ti la que in mundo sunt nunc diligere facie nus et vita maiori fame facium desiderare si ra dulcia nec desiderata effendum si fames e tribulano hic peccedet: quia fm Augusti num super illud Ps. xcviii. Saturum me fac 59 es, hic panum dulce est nisi fames pre cederet. Ergo qui ibi panem non habet fa mē et vitā tribulationis sumus: quia tunc mise rtcos efficimus cum alimentum substrahi: sed desiderium nouet: sicut fa bona pauper tuntur famem habere et auidius ad pedē polentes: cibus ad manum redeant. Sed fur tū ostigulā. Ad hoc enim subuenit de ficeras: et vnā dulce esse: q subueniens: ciens quia specialis est in tempore tribula tionis misericordia. Ecclesiastici. xxxv. Ad hoc ergo tribulamur vt alam terram bels derenus: fieut tribulatus in vna cisterna ꝓtamio quem abiamur ne sine clause intre ra e ductor. Non enim videmur nobis ser ferius quo ad acquisitionem illius hereditatis: manus habeat pauliegnum ꝓ domi nus. Sed sic operamur ejusdem bonum ꝓ 59 pre sic mercem gloriam suam. Luce. xxiii. Si faliter per portam tribulationis. ¶ Conti dite ergo intrare per angustam portam. Lu ce. xiii. quos pauperimusque in magno fe tio portas boutum intrant: multiplicitet vilipensi e opptessique quādoq; perfussi: nec

curant: nisi ad festum veniant. Sic ascendit Helias per turbinem in celum: id est in paradisum. 4. Regum. 2. Sic ascendit christus cum omnibus amicis suis: sicut patet supra. c. c. 17. Cum ergo non sit ferunia mater omnium fidelium: desiderat a tribulatione criminosa: si caminus ferreus christi non est. Unde Augustinus in quodam sermone. Dulce ferunia christi sine tribulatione est si putas te posse perfectionem nisi dum expleti esse christianus. Ut ergo christus se ferunia fuerat vel offendat: vt eli sanctus a desolatione nisi tua miseria. Unde ferunias ruinas in quadam epistola. Deo tolerantia operatur dominus: vt per alios nobis intellectum. Nonne sic et per alios tuas raptatur in celum. Propter alias causas multe sunt tribulationes iustorum: quia ps. xxxiij. Et non nimis antiqua. Iesus semper passione est illustrat pater. Et sancto Anthonio. Et Dalias non inconsiderabiliter multiplicat deum: et bona opera: et falsum proponam fidelibus reducat sicut pastor bestiam fugitivam reducit cum baculo. Secundum deum Ioannis fundamentum eius Madatum cum dascalo tempestatis. Ioan. xij. Sic reducit regis Manasses ad deu: et sui cognomen et vite correctionem errer: capitula. xxxij. Paralipomenon. Sic enim Iesus mansuem: vindicta finiter experti: sunt pessimus sibi patuit. iij. Regum. xxj. c. xxiij. vbi habetur q ipsum Iherusalem crude innocentium: qui effudit. A regere: Babylonie Babylodonosor fecit captus intelligens manum dominos: sic penitentiam egit. Et hm Baronium: hic a prudentia confessione mutatus est: et non sine grandi admiratione mundi ducerer locatum: et delenit idola a mala operaque pius fecit. Intelligens inquit manum dei esse hic nedicta sit illa manus. Sic reduxit filium prodigum fames. Luce. xv. Sic eius ictu tribus verano dedit intellectum eosq redu xit. In nic sola veram dat intellecti mulsus. Et accerui. Secundo vt pigros: et timidos: et negligentes velocius vertus celi festimale facit: ut propter hoc enim nos pigre: et fame affligat: vt de modo expetus: et peccati ascendam. Sicut dicatur: q aquila pullos suos fame affligit vt de nido volet: ma tremorem alumn sq̃unnare: sicut pungitur animalia pigra. Sic et nos esse in pastu perculosis: et ideo festinare vult ne spolienur. Unde beatus Gregorius. Vbi q patiuntur nos ad deus re compellit. Sunt enim pecudes in via compellam peregrinos ad patriam festinare. Et non solum ad hoc vindicatus nos punisset: sed etiam sicut enim ante alias ductus: vt alie sequentur. Sic tumore Ira deus patr: ante nos christum destruere voluit: quem per vam: e passum inhabitantes nos: vt nisi primo recipiat: quem per amore vbi non erat timor: videntes eum ante transire amplius non timeant transire. Dicit ergo christus cum apostolis. ij. Corp. i. Tribulatur ne pro vobis exhortationem. Et Gregorius. Et vastatos castiget. Rursus enim festum ad vbi sumtuque sibi mitote et ferunia. Audetes ne ad vos valeat venire: sic festinat nia: quid intendit deus facere. Quippe respondentur q intendit ruinas: ad eli pecu tones calfacere: ut ante eos eo: tachyrma per hanc materiere: misericordiam: ibi no do emittunt inordinata vsq̃m peccato. Gibertum videtur vt plurima vindicta finiter per quod ostendit: et tachyrmam: et scatipsa in terra inordinatum durat rusum: Imis. In tribulatione prouentus dicati. Laudo per singulas locos lectum mensum: ladspe me meus stratum meum in egritudinem tuam. Quarto vt retrit: figitant ad deum sint puer figura ad matrem. Sicut cum mater pabulos: figuris vagandum: et lenem: ad societates illecitas: contemptuosi: filius tius sunt quandoq̃ tribulationem sustineatur: coactus eum gemitu ad committat malum: donum offenderi: non festum verba: profert compassionis sed impatiens: dicens: unq̃ in nomine mus refugiunt. Sece quomodo mors sua scapso lium: cor ingere: procurat: q̃ terra: tus pa ces: q̃ aduersitatem sustinet. Sic do: q. Iob. xv. Terrebit eos tribulatio: q̃ agitia Cum vero infirmitas: Dicit: q̃ deus quandoq̃ facit: q̃ dura eruditio: sanc eua: tuat quod prius delectabiliter sumpti fuit: sed magister in bellorum scripta figat: quam potius: recedunt delectabilia Nota. D. iij. f. Et licet ista. manum: semper sentiamus: semper tamen: vide mus vel audiri timemus. Deus enim homines medicinq̃ in medicina sua: delicere non potest: triplici: nos medicina sanare: ni ctum. Una quam sentimus quando tribulationes: vindictas: exprimus. Alia quam in aliis videmus: quando enim videmus in tuam mala morte: mortuum: vt postea: fe ctum: eam sua profanantia: quam sentimus: quod aliquid aliud deus nobis: illime: finemente ordinauit: nisi vt ipse: esset nobis medicina. Et cum admonitione vel mala exemplo

fine: putrefactione: fit positi modum sanare: vt videmus: oculebatur inde pita: refugiat: et sic exemplum assignamus de scripture 4.cor. 10. 1.cor. 10. q. Et est secundum q̃ dm Dionium. lib. vij. Scopio quandoq̃ pant videam: femur: sic quandoq̃ occidit: hoc natural: si q̃ ante: de alie positum: mentes accidit: ebi: se fecari: a canda: z mosis: eius est occidit: tabis: mate literalit: e fraterne: occide: vitos: erat. Et hoc unquant: prouide: pastor: natura: ne venena in pasgressus: mente propagetur. Modo ostendit: unus: falsus: scopio: ducto: patrie: qui oculis: alio vero: sicut pater. E. vij. f. mul tos exemplo vel verbo vel opere: similes: ge nerat: scorpiones: quos quadoq̃ aliqua: oc casione: ota: destruere: nitiur: q̃ia regnus tabolt: in: se: ipsum: vt: ecclesiam: aliqua: ide contra: falsum: fugat: et. Et: se minuto: impe diuat. Dum: vero: principatus: falsus: cõtra alios: fugat: accidit: q̃ aliquando: contra: eli falso: vel: multe: simul: fugantur: eampq̃ sua occasione: confundunt: z: sic: matrem: eum: to: veneno: destruant. Et: sic: fit: scopio: non solum: mortuus: sed: etiam: eunus: medicina patridum: se: fanauit: ab: eius: morsu: per: ni tuip: per: scopionem: mortuum: eurabatur: et fanabatur. Sic quodammodo ad penitentia: z ad: compunctionem: mouit. Sed: dejta: re gem: Ananias: quidam: pauper: innocuam: mala: doctrina. Iheremie. xxvij. quia: cod: ania: sm: quod: Iheremias: predixit: mortu: fuit: sicut: dux: magister: in: bellorum: scripta: thus: faper: quarum: Regum: versus: finē z: sic: finm: ad: hoc: p: regi: Babylonis: obedi ret: z: humiliter: se: ad: tempus: factus: est: ei in: mehtatum: scopio: mortuus: videtur: Ananias: predixit: videntes: altorum: finem: z: miserias: timentes: de: enerdus: fecerun: eis: speculum: z: pastor. E. vel. 18. C. Sed hoc: mulis: talis: videre: nolunt: sicut: patz. E. vij. f. r. Nota: etiam. C. 5. 40. cum: sequenti.

47 Tertia: medicina: nos: fanare: videtur: quia: nos: per: tribulatione: fa: vindicta: quam: in: futuro: imminus: vel: saltem: minore: debe: remus: quando enim: in: scriptura: sanctis: vel: per: predicatorum: ad: tam: peccatorum: questor: penamur: cor: illud: peccatis: adhe

rere: z: penitentia: illis: eternis: cogitare: facto: dogmam: adultum: imaginare: et: eis: loc: aeternis: audacio: admonem: expellat: z: ardor: ardorem: mitiget. Dum? vero: infirmae: in: animae: per: aliquas: predicatoris: tribulationum: medicinam: sanitati: redire: dicare: illud: psalmi. Quantas: ostendisti: mi hi: tribulationes: multas: z: malas: z: conuer sus: vificasti: me: z: de: abyssis: terre: sed: ipsa quando: illi: tribulationes: futuras: timendunt: quam: nunq̃: in: tota: vita: sua: videruit qui: ita: eo: quas: quotidie: experuntur: quam do: in: prosperitate: sunt: non: timentes: eli quando: illas: sentiunt: timent. Alio vero: e pore: si: in: predicatorem: minas: de: futura: tribulatione: audit: in: peccatis: suis: videas: se: videnter: dicentes: illud: Esa. xxvij. Manda re: mandate: expecta: re. 7. Recte: ad: iterant: pphe te: indeie: ex: parte: de: penas: futuras: minas banturque: deridebant: eos: quasi: frequita ter: nobis: talia: mandantur: expectamus: z: non: veniunt. Ita: eodemodo: deridebat: pie dicatores: est: patet. Marci. xi. esp: quod: predicent: senferunt: z: opera: z: predicationē nem: illoium: in malam: interpretantur: par rem. Necminus: quia: sic: interpretabantur facta: ebuth: z: Ioanis: baptistaq̃: ebuth: to: teide: Matt. xj. Venit: inquit: Ioannes: nō: manducans: neq̃: bibens: z: dicunt: demonii: habet: aqua: crederem: ur: q̃: per: potentiam: bei nomine: tantam: potuit: fustinere: abstinentiā de tali: modo: decerent: q̃: hypocrita: est. Sed: tur. Item: filius: hominis: manducare: et bi bere: z: dicunt: ecce: homo: potator: vini: z: publicanorum: z: peccatorum: amicus: ecce: fi milia: adhuc: in: eine: nobis: peccatis: in: coq̃ inficantes: et: de: diabolus: procurat: q̃ nō credant: mis: fed: in: hoc: nō: ecusantur: quod: pater: per: hoc: quod: fequitur: Matt. 5. Si: in quit: in: sodomis: facte: fuissent: mirabilia: que: facte: sunt: in: te: forte: in: tam: fuissent: forte: in: hane die. Sic: nobis: dei: pene: si: bene: fecisset: eis: virtutes: z: eos: offendisset: vindicta: antiesq̃ domines: peccassent: si: fecit: z: obedit: antiq̃ nos: essent: pe: accessent: nisi: peccassent: fed: manifestem: esq̃: in: die: hane: in: celo: quia enim: crederet: vel: quoniam: posset: q̃ bona: p: amore: angelorum: antiq̃: peccassent: fuissent: mortui: si: illos: fesp: so: ta: familiarite: e: la: bonose: vsi: affecit: esq̃: pia: celestes: pena: illi: ni: eis: futura: certissime: obedissent: q̃: pro: modū: peccassent: sine: nihil: hoc: eis: fecisset: pena: illa: si: andierūt. Unde. 5. vi. 9. 900: nobis: o: oēs: sacrope: miraculop: virtutes: fecit: cre: aut: redemit: z: recreauit: sic: po: pauit: z: nul

ta donauit per ſeipſum predicauit e certiſſime predixit e offendit nobis penas eternas fluire ſi eſt mali ſimus nouiſſimum etiam et aliquuni pena etiam temporales ſi eternas videmus e creaturas quia non discretas les non ſolum ſ. pharaone cetaq; quo tot fuerunt facte vindicte ſed non tot oſtenſa diſſi ciaſſe etiam demonibus ipſis nouimus. Ubi eſt ille pharao vel quiſquis fuit cernimus qua in famulantur tota die ſe gaudia bonorum e pena malorum et ciuitio et facramentis ſtoiuarterur e tribulationib; ſanctis ſe propter peccata ſua arguntur ſe non corripiuntur. Talibus ergo dei poteſt illud quod ſe quitur. Matth. xi. Ve tuarnaen dico vobis: q; tyre ſodomo tuarum eſt ſodomo tuarum etiam hemenibus remiſſibus erit in die iudicij: ſi vobis: quia nec amote alicuna tur nec verberibus inclinatur. Ⅱ Cetro ve rumor recti ſcet e rectificatio: i rectitudine tuam. Ad hoc enim q; lignū curuum; rectificatur. oportet q; dure erahatur vt grauter loppti metur. plana etiam e verga rectificatur. ter auguſtus corpora humana ſic rectificauit dineu conſeruat ratiter quo ad puſinam reuertitur curuitatem. Sic homo a deo in creatione per naturam: e in baptiſmo per gratiam factus eſt rectus: quia vidit ecclea que fecerat in creatiõe: reflexerat in baptiſmo: erant valde bona: quia tebe ecclesia ſtica vi. Fecit hominem rectum. Sed ſeu ſub onere peccati incurnatus eſt: e a rectitudine ciuam per aquas accepit baptiſma te eiuimiter ceciduit. Recte ergo per aquas pluuiales nimio vindicatrices eu ad rectitudinem rebingat: vel nec a rectitudine ad curuitatem redeat puſinam diuer ſis tempeſtatibus eum opportunitate tem e terrena inordinate incurnetur. Et ſi ſic cri bulationes modue aucrtatur ruptę modus videtur dei offendere inuentionem quando enim homo ad terrena incurnatur deo ſuis inclinatur. Deus ergo volẽs facere ad mo dum bonum qui videns planuſa nimio inclinatam ad eram partem reuersat flones eis immittit e ad ſe redeant: ſicut patet. ſ. e. c. xo. Ex. Ⅱ. tr. o. Ⅱ Dicunt vi a malitia peccatis preſernet. Sed eſt deus: q; ſeuiſſalis amaritudo eamus cuſtodit a puerfectione e ſeruo. et ſine frumenta vastatione. Ita tribulatio cuſtodit nam a peccati infectione. Sicut patet per exem plum quod ſcribit Iheronymus in epla ad Eu ſtochium de inuentu quem vidit in quodą egypti cenobio qui nullo modo carnis te tationem vincere poruiſſet nudus e labo ribus anxiatus per annum enim miſere

Tribulatio T v Fo.cccccxcvi.

verat ne oppobrijs: in fine reſpederat q; q; lamrtari ſuerunt vinere non licet. Facit ergo deus ſtum ad tales in opere: quod oſe conſulit Scipio romanus. Conſulitur enim q; Carthaginem capiam non deſtruam ſicut patet li. q. de ciuit. dei. c. q. in fine de bello ceſſante criterio: iterum plus deſtruerunt quod poſſit modum re probauit enemies ſuas patet. C. xiij. q. vi. in adſ perſtratem inuri eſtrenda e tumenta deſtruę bantur e domus incendebantur. In ſpe ritate vero ſanctorum ſecunda cupidi tatibus e luxurijs exercebant: ergo car nis peccata fugiant tribulationem carnis habebunt ſpiritus modi. i. Cor. vii. Undeci mo per eam a pena poſſent abſo. ſtuę eſt ſemel verberatus e caſtigatus e correctus nõ iterum flagellatur: mirti deliquiat Ita q; de tribulatur ni parganſ. Unde tempore tribulationis peccata dimittitur. Thob. iii. Non tribulantur abſti quia nõ conſirger duplex tribulatio. Naſ. ſ. Con uerſo ſo ho Aug. qui in hoc ſecula flagel lan non mereburtur in inferno torquebitur Nota plures cauſas propoſitum offendę tes. Auit. ſ. Arrow. cum ſequentib. Deus est cum ſequentibus. Ⅱ Offenſo ergo quare deus tribulationem immittit boni quare etiam malis eam immittit quia vide licet ex illa corrigantur. In huius articula vtinna parte offendere reſtat quare eam deus immittat malis: qui per eam non cor rigantur. Cum enim non deceat deum ali quid agere inanimuquare hos fruſtra af fligat: non tamen eos fruſtra fecit ut ſe flagellan quia apud deum fruſtra apud homi nes non ſolum actus inſtrue ſed etiã mo dus e forma eſt obſeruandus: q; ad actus virtutis ſm philoſophum in Ethicis duo req; requiruntur: vt operet ut ido operet: et ter in quibus operatur. Sicut ergo inder uſtus licet ſciat q; citatus ſimaliter vult eſſe continuatus non minus tamen eum ar bitrabitur e bellum tamen ſentientia citu ri fiat dilatoriem ſuſtice proceſſum e odi nem obſeruando: quo obſeruato ſententiã poſſet deſſinitam. Ita ſapiemue iudex deus nos citat non vt eſtas ſentiendo: ſi ſpes A. per eorum pro nobis duna ſuſtinedo infirmitatibus e tribulationibus e vindi ctis affligendo vt obſeruat magnã eſſe dif ferentiam inter proceſſum ſuũ e proceſſum iniuſtiſſimi iudicis: ſcy di aboli vel minue mentatie ſcy latrones vel homicidas: qui no occidit antoſt ſpiritus: e poſtea ſpo litadeus vero ad ſtratio: quia ſuis pręmittit prenunitiones: e temporalis ſpo lianoues: e omerſas citationes: quibus ſi ſe preparare nolueris: vltimo citatim mor te peremptorie deſſinitiã dando ſententiã ſicut patet. Luc. xij. Simile hoc notẽ: ia mq; repetens a ieque hãc ere: ſuriosq; q; to cuntq; paucos citationes fuerit conſta mation. Sicut ne puniro caſtrum quit per minus frosſus ad portã pulſando: quod ſi aperte no intenderem obſidere: frangit. Sic deus ſuriõ auarit: e crudelit: i ſuminutabi le: e vindictus pulſationem vero aperire more rumpitur. motuo poteſt deo q; deus ſuam pena ret. Opto quo eſt facti 49
dã q; nunte pelare q; honoue: e alie inſide propertatas q; continue ſtimuli e reflexi eham propter imperfi curſus ſuę labilita Ⅱ propter qnã i vno loco diu obturari nõ poſſunt: aque fluentes ciſpa custos: Ideſtiat pry verbius Piero. Ⅱ. xxij. c. Et ſicut par gram illis q; in poſterum illa alontunt ſe ſunaltor dãnant: ſicut pr. ſ. xij. c. Ita talib? tribulationẽ mittit nunciose: alteretis in morte e in die iudicij conqueri poſſet contra deũ e diceremus: q; deus ſit iuſ ti angeli cuſtodẽ vel gramrel q; nunciosi tribulationis nos curaſti: e ſcrafit illos a deorsus iuſti: ſi talis pro nobis ſeruſſeruũ

fuissentus mali. Deus fo volés ab omnibus tabulus blasphemie occasiones auferre ita mitre r nat quacúq; falsa illusiõ necessarium etyre inde uidesi fe iustificare possitis dicere illi Michee. vj. ô populi mequid feci tibi aut in quo molestiã fui respõde mihi. Nõne hec dicere tibi poterit Iudeo prophetes q̃ d fecí tibi nonne feci te aptũ medi-candũ tibi gratiã aptinue. Siecteaz hec poterit illi dicere omnibus contulit magnificatam r dignitatẽ uel in gradu ecclesiastico seu secularique abusi fuit. Sic dicere poterit olibus malis ebastianus r ppfidibus quos de mipio fecit r maxie mantis in eo fuit redemitz gratiam fi voluistent contulit sacramentoiũque tanẽ infideles non recipiũt abu fi fuit. Sic ergo pro omnib⁹ patiendo: r olibus dando angelis r gratiaz r tribulationes coz olibus rationabiliter fe cerũt r potent. Et dicere illud scriptu. Quid amplius debui nunc nec a. vobis facere r non feci debebam r causa mimationis vestre non est in me sed in vobis ego plantauí te vineam electã: omne semẽ verũ quomodo conuersa es in pauũ: vinea alienã dicere. d. Et ẽ. v. sicut pr. S. iij. 20. Et toto ergo tẽpe profecti patet: q̃ aliqui fit sicut grana matura: ei leui tribulationis p cussione de palea exeunt peccatorum sicut Paulus quincaz⁹ Ratum respondet domi nequid me vis facere? Aliqui sicut grana minus matura tardius: sicut tarro in cruce. Alii sicut grana putrida q̃ mõp creũt per collisiõem sicut pharao r Herodes. Ioãnes plura quare deus tribulationem mittat

Art.ir. f

L. iij. art. iij. per totum.

Cãuse que fit deo operatio tribulationis? dere r sciat quis fit tribulationis effectus an tribulatione patientib⁹? Circa quod primo ostendere rosta effectus buersitatem iter saluandos r damnandos. Secundo buersitatem causarum r cuiusmodi. Ratiõe primi effectus tribulatiõ effectuosem hi signa q̃ sunt signa nubigo a ferro aduersus. Sta nubigo peccati ab anima. Thobie. iij. dicẽte in tribulatione dimittis q̃ etiaz sint signa in buersis rebus buersum habet effectũ. q̃ in eodem igne aurum purgat⁹ aro mata resolut: aut quedam in melius mutantur sicut silex in virtutem: q̃ mollia solidant sicut turri molimẽta q̃ 3 ob ferentes sicut sulphur in q̃ sit ignis: sicut aqua saq̃ cal ab ignis nutrit: sicut stuppa ferũ r palea aut q̃ ignis offẽdit q̃ materie sunt fobiles? q̃ nõ sunt pare q̃ colorate?

Sed q̃ritur? deberãt capte: q̃ extẽ? ames videri? igne offẽditur sic sic. Ita tribulatione saluandi sicut Iob r Thobias pargantur confirmando: patientia redoluãt damnãr perficiunt. Dãnãt vero mormurando r in peccatis suis perseuerãtes: vel peccata sua cũ dharatem in tribulatione augeãtur: in q̃ sicut ferrum fumãr⁹ cũ mutnr: sicut stipula ante facẽ igniq̃ sicut ferri: r sicut lana ad ignẽ pl̃ ardẽs. Et q̃ quasi stuppa collecta. Ecclesiastici. xxj. q̃ medicina saluatiõnon cundẽ in omnib⁹ habet effectũ. Q̃ dñs Nabuchodonosor p flagella correpẽs fuit in. x. anñ. Pharao p flagella obdurat. xxiij. q. iij. Iudaicus donosor. Psalmus dicit Iob. xxj. Truncus vetus terre? in flagellis. Sed dic vno bis tur Iob. xxiij. Ad numũ calor? infrigdat aq̃ animalia r. Dumbue congrue loquitur deus. Efaie. l. Super quo percutã vos vltra adderetur prenitentem quasi bestiã requo genere vindicte possum vos vltra percutere quia semper sub ma percussione ad deterrorã conuertim⁹. Et ẽ? seruus dñi bona q̃ nõ refutat vltimos percutit? q̃ in alio ad modũ domum terrem qui bus lou ros r male sebastenes in carere liberum gent in carere barbaros penas affligat ou noubus. Sicde⁹ qui nos de paradiso eiecit in hac lachrymarum incarcerauit valle lacti ibi pñ po carcere r penitentia depuñ do. Et certũ est? constat q̃ pater inuentor nem exultantius r incarcerantius est q̃ facta mus nobe de carcere aiũ paradisum: q̃ fi facere voluerim⁹ non in granuon ponit carcere penitẽs affligit grauinouebe. Illud? te qui dicit: humiliabit nos in loco afflictionis r nõ exhibuit q̃ hoc cooperat nos simbra mortis: id est peccatum. In illo est implebutur illud beati Gregorii moral. xiij. i. Indurantur siue diploide cõfusione fiũt. Diploides enim duplicem velbem bium. Confusione igitur sicut diploide indurãt sic qui mala restatus fui meritum r temporalis r perpetuã amittãt hereditate. Et ẽ? quos pie pietẽs a mala nõ corrigẽtes? ad sequẽ tas perducunt. De quib⁹ dicit. xvij. Dñe ne conuertem⁹ eos? bonũ r. Q̃ dñs nones etiam sint in fidelibus nunnulli? q̃ illa timore pene sũt ture r temporaliter: anne illam seruiret fe emendaueri? tiene pes. Jo nesab. vbi legitur q̃ venias dammant r dixit ab hac quadraginta dies r nunc habuerte mur: et crediderunt viri niniuite in dñm: et predicauerunt ieiunium: et vestiti sunt sac habent amen? ad spacia dumdat operan dum: ad indendum r buumodi. Postea vero est nimia pluuiaque murpiores? pẽde

dictam retraxit. Sic faceret de nobis: si penitendo ei obedire voluerimus: sicut patet. Ja. v. Sed pen quis nunc tantam inuenivi fidem inter deũ r hominẽ? Et nõ etiã ante clamasset r predixisset mala que nunc accideruntr apertas det vindictas quo ad potentiam truculentiamq̃ erã ad fas? mes moralitas tem: quos ei credidisset quia eo quo nec peccatum nimutinet vel penitentia dignam faciunt pro pena temporali: quando hoc faceret pro pena temporali quam futuram experiaretur? manifestior vindicta deũ ostenderet q̃ nunc q̃ que tur. Magna ergo est differentia non solum inter ministrarium crudelitatem r nostram sed etiam inter opera. Ipse enim inducerunt fe faciẽs nos indamnos nos exhibuit nos. Ipse ieiunauit nunc nos voluptatibus vacamus. Ipse a mundo vsq̃ ad mortem: inter nos maximas pateram cumulos pas ret. E. cc. xcj. Ipse timore pene temporalis pecas exercellacrimosus fub flagellis tpalis hñtes erã nimoz generalis peccata nec dũ mittimus: sed quod peius est nõ agimus. Ananobabiter ergo nobis minat eps? 30. xxj dicens. Qm minuite furgentes iudicio cuz generatione ista: ecce babilit? ego penitentiam egerũt in predicatione Jone. patres q̃ quomodo buersitor est tribulatiõis effect bona r malitiose boni in aquis tribulatione afcendãt de virtute in virtutẽ: in eo tribulano patientia operatur ad. Rom. v. Patientia autẽ operi sfectũ habet Iacobi. j. Spiritualiter vero notem⁹ aquas infedele rum in abyssum. Q. Quibus alit buersitatis q causam mueliganre oportet ere parte pedis affectionis. Et enim peccatum seu interiori affectionem: de corpore sunt de cruribus? cruus pro ponit in puncto quoda vel cerro r alius pes circumducit ve ceruisi facratis quo vehemẽs q̃ pes illi ceruisi deficiat r de loco suo dum alius circũducit? mouetur circumcisus seu linea illa incepta nõ perficitur. Ita si pes amens. de que Augu. dicit? pes meus amos me? simmobiliter figatur r inneat in cruce. in deo qui est. Ps. cxvij. in medio uitam illud. Ps. xlix. De? in medio eius non commouebitur: r in medio illius r in medio iuuenis in cruce: r in medio dies puberũ. q̃ in medio corp? certa cyrcidatur q̃ tribulationes buersas ei illis q̃ circidẽtur in medios significãtur. afflicti. xj. Heb. xj. Circuiẽt? in vite perfat. Ps. xvij. Ecclesiast. vj. Ne pone in amicum tuo fabilitatis de ceptionem. vsq̃ ad mmoriam. Et dem⁹ vin

posterosti:vbi offēdit quō vna propietas
seu specie potest comenare pluribus: di-
cit ergo illis vnus virtute magnanimitatis in
tantum commensurat ei nulla fortuna exte
riot eos turbare vel mutare poterat:sed eo
dem modo se habebant in prosperitate et ad
uersitate eo reputabant seipsos digniores
et nobiliores omni fortuna prosperante om
nibus rebus exterioribus:et ideo pro nulla
re exteriori volebant turbari vel mutari
nam facere erat se nobilium nature. Quia
vero fortuitus fuerāt naturendeo nulla fra
gi poterant fortuna aduersatis:sic nec pas
sio erat tate nec aduersitate turbatio cadebat
in sapientem ētum ad animam:licet tribu
latio corpus affectat:tamen nec corpora cele
stia mutantur propter aliena accidentia
vel mutationes que fiunt infernus in terra.
Si ista eas immobiliter ligabantur ancora
seu pelle affectionis in virtute magnanimi
tatis quanto magis qui conformant modum
nostrum mens flomin on communebimur
p̄s. cxvii. sed nec deoleo habitat:sed ad mo
dum laari et palme pyme aduersitate et
elate prosperitatis erit folium eius virde
biere. xvij. Et folia eius non deflue tin p̄s.i.
Quo contra mali in aduersitate sunt tanq̄
folium quod a vento rapitur Job. xiij. Et
quasi quercus defluentibus folijs. Esa. j.

Predicto modo habuit pelles affectionis
in deo finun. Sed quia quando exterius tri
bulatur:interius firmius stabat:dicēs: dñs
dedit dñs abstulit. Job. j. Ecce tribulatio ex
terius:tamen firmus manebat intrinsec fi-
cut patet per illud quod sequitur. In om-
nibus ista non peccauit Job labiis suis:neq;
stultum quid contra deum locutus est Sed
per quo beatus Stego. Smulte contra hos
locutur:qui inter flagella se innocentes
dicit. Sic fletus erat Paulus: qui dicit ad
Rom. viij. quis nos separabit a charitate
christi:tribulatio an angustia. Et ex quia
sic fluxus erat interiori pelle affectionis: ideo
perfectum vite cursum fecit in deo ipsum
consummando a quo principium accepit.
decimus illud. j. ad Thimoth. xiij. Bonum per
tamen certamen cursum consummaui. Et om
nibus sibi ista patet:q̄ causa quare nullus in
tribulatione non contribuitur sed perfec
turesit:quia habet pedem affectus in deo
firam. Et q̄ hoc fuit sit hunc effectus cau
sa sentendit:ait autem beatus Stego. q̄ si
habetur in decreto. vij. q. j. aduersitas. Di
cit enim q̄ aduersitas que bonis venit. i.
propositus vel vite obiectur:proposito ve-
rotatis est: non indicium reprobationis.

Slo. interlineariter:immo alibi dicit beatus
Stegeus:q̄ continuus fuerūt tempo-
ralium eterne reprobationis est indicium.
Sequitur in autoritate. Quinesum nescit
ex propterum fuit:q̄ beatus apostolus atque
dicantus ad italiam venebant tam de venito
naufragij pertulit:q̄ in naue vocāt. Sic.
interlineariter. Confluntia mari:mis fu
ribus integra fluit. Quid vero habeat pe-
dem finun. Et ex causa non bene fit inter
bulant me circuitabunt si motus fuer. Si
illo enim modo ille cuius pes de loco in quo
cum posuit mouetur mouetur et alius non
efficitur. Sic in proposito.

Quic vero vltimo dicit o det in ea vndicet bea.
quam immicus contra nos exercet possunt
qui tantum fluctuant et obliterant tempe
re quare deus potestatem talem ei dedit.

Iterum qui sentunt se vicios obtinuit:
querentes quare deus non dedit eis pote-
statem diabolo vel tribulationi vel tenta-
nes sitendi. Circa sitiens respondet Chri
sostomus per Damascenum. Quemadmodum
in domum fortis q̄ vasa diripere ipse
prius alligat ne fortem. Et q̄ ita responso
ne non solum patet quare deus non dedit
cunq; tribulationibus aliis vexari permi-
sit: re quomodo eas vincere poterimus sed
inerimus. Iuuene quidem nos possibles:
ce inquit et quid talem potestatem deus
diabolo dedit. Et respondet: si ille edacus
nos potentiam non acceptissem prohibe-
ret inuecedem nos corperet. Omnis aut
fedicio nec poteſt fedus erant habuerbo
ri colorem per quod videatur deum esse
quod malum est. Omne vero malus vnius
deus a tore fidis colore bonitatis cume bonū
voluit esse fub caligine obscuritatis vince
bonum fine labore inueniamus malum si
ne labore entes: negligentia autem ne no-
num inuenimus nec malus eius dñs. Deu. t.
j. et. Secunde vero obiectum respondet di
dem:sic per sua dedonet eum diabolo non
in tribulationem sed ut nos agat vel agere
dianumnec inquit debent hostem amare
fotem: qui puniepem habent fidotem:nā
si ostendimus eum eo manifesti ab q̄ fue
riolez illo finnus si autem negligimur ille
fortiosinuenitur. Cum ergo sit talterna
none vel tribulatione sucebunt et turpi
fima ostentrum vel hoc deo imputant vel ex
flellationi vel complexioni quas deus fecit
sicut Adam. q̄ dixtumliter quamdedit:ne
hodecit mihi:re comedere mentum mutuo:q̄ as
in deo fed in ipsis defectus inuentum:q̄ as

vincere possent si vellet ex. Beatus Stego.
in dial. qualis quia apud se latet: illata
flumelio. Job. xl. Ecce obiect contra que
stum. Et ne cetis dicit est q̄ plures tempe
states vindicte iste accidit ipse q̄ anti-
christus pr̄ de mortalitate animantū. Sed
cum peccatis sit eius vindicta cauſa: vide
tur q̄ ante aduentū christi nō parū fuit ni
si peccatū plures debuerint fuisse vindicte.
modo enim nō sunt tam bona si inter
essemus in mi celo si in terra. huic respon
det. Aug. de doctrina christiana: dicens cau
sam esse pr̄ plures fuit modo tribulatio-
nes una modo fuerit vel voluntatem eo
mum. fui. e non facit eam video plagis vapu
labit multo. Deuti.

Et quo sibi scripturis inferē vndeci
mus q̄ videlicet omnes tribulationes ite
rpe patimur eo q̄ deo voluntatem sumus e
non facimus cum hec adit nullus indicat
am ipsum deum vindictas accipientem q̄
ipsum actum et modus: quo ipsas accipi.
humum patergo sicut res a fibi rebellanti
dem et tamen ille maleficius committens
bus tuffe punitur: e omnia cum dimperanſ
piano aliqua arte fortem. Et q̄ ita responso
ne non solum patet quare deus nonpotuit
cunq; tribulationibus aliis vexari permi-
tit: re quomodo eas vincere poterimus sed
inerimus. Iuuene quidem nos possibles:
ce inquit et quid talem potestatem deus
diabolo dedit. Et respondet: si ille edacus
nos potentiam non acceptissem prohibe-
ret inuecedem nos corperet. Omnis aut
fedicio nec poteſt fedus erant habuerbo
ri colorem per quod videatur deum esse
quod malum est. Omne vero malus vnius
deus a tore fidis colore bonitatis cume bonū
voluit esse fub caligine obscuritatis vince
bonum fine labore inueniamus malum si
ne labore entes: negligentia autem ne no-
num inuenimus nec malus eius dñs. Deu. t.
j. et. Secunde vero obiectum respondet di
dem:sic per sua dedonet eum diabolo non
in tribulationem sed ut nos agat vel agere
dianumnec inquit debent hostem amare
fotem: qui puniepem habent fidotem:nā
si ostendimus eum eo manifesti ab q̄ fue
riolez illo finnus si autem negligimur ille
fortiosinuenitur. Cum ergo sit talterna
none vel tribulatione sucebunt et turpi
fima ostentrum vel hoc deo imputant vel ex
flellationi vel complexioni quas deus fecit
sicut Adam. q̄ dixtumliter quamdedit:ne
hodecit mihi:re comedere mentum mutuo:q̄ as

cunsemultitudo pauperū cōuenit et cōsur
rit. Et si melior peccator terre sit predicator
vie concurrit tres et eius odio vrot sit an non
loges ecclesie non vnuntur matrimonio:ne
q; fornicatione contigit q̄ si nuy̆gabit
ti. e nesset vtrū ouem ab eo vrot sit an non
q; etiam fures sunt. e hmōdi. sic sit nisi aliqd
horum effet nequasi sit nisi peccatum. Et
ocedere. Nota de hac materia. B. a. 10. d.
A. vi. a. 2. 10. Illi ergo ben dicit q̄ cogit
tes non contradicamus eum petro dicente
Iohn. xiij. Non lauabis mihi pedes in eter
nū sed pariter sit sufficiens ad omnia q̄ re
quirunt. Dñe non tm̄ pedes. i. non tantum
puniae peccata colibet affectionis: foueles
a gode auferendo est de manus et capur.
ist operat et quinq; sensus humani punis
paliter in capite vigintiquq; quod facit ne
scamus modos facimus alit potest a diligere
vel dominus: quando tota pro nostra egit
validate tunc dicemus illud p̄s. lxxxv. Le
tart finnus pro diebus: quibus nos humi
liasti annis quibus vidimus mala: modo
non multum letamur. chui nescit. Sicut
nec in carnato. B. viij. 7.

Cum ista p̄ dicti magistri odisputali col- Arti.
latione inferre non solum modo dimus ar 64.
ticulus: sed cinsdem articuli necessitas. In
hoc enim q̄ disputatus ait. Dñe non tantū
pedes re. mi. sed pariter in tribulatione ad pa-
tientiā. In hoc seq̄ dicit magister: nihil ha
uere te q̄ostendit tribulationes et patien
ne necessitas q̄ licet lauet cruxem simst in
rus a sit patientia cer tā tolerandis mala
rum quis deus sine nobis nos nō sufficias
De talibus enim dī Matt. dña mundana
non fecerunt nobis. Sequuntur ergo ad pe
ge tribulationes mundentur: interior patien
tia a tumultis acceptato ad minus conco
mitantur. Circa quam quamor ostendere
restat. Primo q̄ non est murmurandum ex
tra tribulationem quam deus victetur per
se immittere. Secundo nec etiam contra tri
bulationem vel perfectionem quā p̄ alios
immittevel sint immittere. Tertio murmu
randū contra alios ex peccatorum simul
mendo. Quarto per fectionem ostendet. p̄mū
patet q̄ a sicut arbor fi intellectum habe-
ret non murmuraret cōtra cūiqui et auferet
ramas folios z ramos nocuos: q̄ eius usu
pediunt afcensum. sic infirmus sapiens
contra medicum qui errare non potest: si p
eius sanitate potum daz amarum. Ita nec
nos contra deum et. sed gratias agereere
pto Seneca qui ait gratias ago infirmitati
mee quequen non sint me posse quod nō licet.

Nota parabolam ad hoc de duobus viris: unus quo ad oēm fortunam
se posuit vt ordinatus posset. Alter vero sem
per voluit omnia ex se ordinare volunt: sed
le tempus sua fortunā habere desiderabat.
Et contrarium accidere gravabatur. Dicit
vero homines aperte prompti ad ea de pie
nas scendā vero econuerso: plurib⁹ vero de
hoc mirantibus respondit sapiens. Nō est
mirum q⁹ primus abundat in q̄ tempo
ber vel plurium vel sicutatem vel quale
pus desiderat qua quicquid deus mittere
sibi volunt deliberabat. De alio vero nō est
mirabile quia valt sapiens nō esse. De omni tali motu carere debet. Et sic quasi
conditione status secundi finis quasi officer ter sustinendo tribulationem accipere do
mo deterimo processus ille contentabat
turiā aut parum ad vota sui. Nota vita ma
turq̄ modo habuit quale tempus voluit. Io tribulationum vel prosperitatem ordinare vel
Sin nulla contentātur fortuna sed semper
tiumrantur qualitercunq; deus ordinaue
rit. Videtur ergo esse omnē fortunā pa
nere sperantibus deo ordinatur. Ista
tientiae tolerare cum primo predicatum
paulo dicente ad Phil. iij. scio abundare obiecto delectabili p demonstrantur in de
e penuriam pati. Secundum patet: q nec
est murmurandum circa illud q̄ deus per
mittit malum. De primo. 1 Ioan. Omnis
qui vel permittit nos tribulari ergo tuta
apostolo. ad Heb. xij. et Ioan. in Apoc. xij.
quem diligat castigat flagellat autem om
filium quem recipit vel per se vel per alios
qui est quasi virga. Sicut ergo filius tra
nonabiliter malechi magistro. Exodus pa
ter ordinauit. Et sic decem non est volun
tas dei q̄ malit sic alios affligi. Ratio q̄ ad
nas literas inferunt. Sed cogitant tales: q
alia non permittit propter flagellationem
bonitas nescit propter flagellationem vel
tatem. Sicut aurum quis exponit igni vt
purgetur. Et sic propter negligentes agen
tum super omnia carnem delectabilia
dum super pontus flumen. Ista exponit
sibus in hoc deserto pyramus. Et q̄ finē
sūr serpentes: qui erat maxime vt martyres
Non ergo gaudeant affligentes nec deplet
affectus sicut nec est ignis violentus tantus
Et quia ad nuptiā deducet tribulantes nos
ph. lux. Erat pater de Abraham. Et Exodi.
ut ego et sicut pater Daniel. ad vos legitur
q̄ vir gaverberando: et ei qui fornacem inc
derunt combusti sunt. Sic ergo bum alios
quasi candelam emungendo: et clarius lu
pere possit: non solum dignitos propter
no tum corpus et animam combuntur. Tu
bulatos vos fecim regnare sic et vos fit
ter illos in patriciis in tribulatione ere
85 gaos. Et sicut ergo predicta insensi
bitia si rationem haberent: contra instrumē
na non murmurarent quibus perficiuntur
sic nec nos. Et Sicut nec ebrietas qui ei
tereturi non comminabatur. Et. Pobi. Et
nō: quia non vnus quo ad oēm fortunam
sed ista patiēr fortunato omnibus simes
cessarium patiens vt magis hanc
multo necessariorius quia sicut videtur
inferiora mundi pars omnivento monere
superiori tamen pars ordinatior omnia
multa tempestate caret: quorum ho
nato ifertoria innat: et fructificare fiat. Sic
quantūcūq; inferiores carnales: sapientes
viros in tribulatione: et imperiosos: qui
odq; murui tempestatibus seruentes
periotes ramon rectores qui ad modum
patum celestium regere debent inferiores
mirabile quia valt sapiens nō esse. De omni tali motu carere debet. Et sic quasi
conditione status secundi finis quasi officer ter sustinendo tribulationem accipere do
mo deterimo processus ille contentaba
turiā aut parum ad vota sui. Nota vita ma
turq̄ modo habuit quale tempus voluit. Io tribulationum vel prosperitatem ordinare vel
Sin nulla contentātur fortuna sed semper
tiumrantur qualitercunq; deus ordinaue
rit. Videtur ergo esse omnē fortunā pa
nere sperantibus deo ordinatur. Ista
tientiae tolerare cum primo predicatum
paulo dicente ad Phil. iij. scio abundare obiecto delectabili p demonstrantur in de
e penuriam pati. Secundum patet: q nec
est murmurandum circa illud q̄ deus per
mittit malum. De primo. 1 Ioan. Omnis
qui vel permittit nos tribulari ergo tuta
apostolo. ad Heb. xij. et Ioan. in Apoc. xij.
quem diligat castigat flagellat autem om
filium quem recipit vel per se vel per alios
qui est quasi virga. Sicut ergo filius tra
nonabiliter malechi magistro. Exodus pa
ter ordinauit. Et sic decem non est volun
tas dei q̄ malit sic alios affligi. Ratio q̄ ad
nas literas inferunt. Sed cogitant tales: q
alia non permittit propter flagellationem
bonitas nescit propter flagellationem vel
tatem. Sicut aurum quis exponit igni vt
purgetur. Et sic propter negligentes agen
tum super omnia carnem delectabilia
dum super pontus flumen. Ista exponit
sibus in hoc deserto pyramus. Et q̄ finē
sūr serpentes: qui erat maxime vt martyres
Non ergo gaudeant affligentes nec deplet
affectus sicut nec est ignis violentus tantus
Et quia ad nuptiā deducet tribulantes nos
ph. lux. Erat pater de Abraham. Et Exodi.
ut ego et sicut pater Daniel. ad vos legitur
q̄ vir gaverberando: et ei qui fornacem inc
derunt combusti sunt. Sic ergo bum alios
quasi candelam emungendo: et clarius lu
pere possit: non solum dignitos propter
no tum corpus et animam combuntur. Tu
bulatos vos fecim regnare sic et vos fit
ter illos in patriciis in tribulatione ere
85 gaos. Et sicut ergo predicta insensi
bitia si rationem haberent: contra instrumē
na non murmurarent quibus perficiuntur
sic nec nos. Et Sicut nec ebrietas qui ei

71 malleatorio meus. Nota. D. 1. 4. ¶ Iā quo
neratur quarta pars huius articuli. pro
quo est secundum q̄ sicut in pis est intentio
ne malitia est in altum quandoq; dispo
natur locum. non frangitur. Si vero frāgā
mur deo caret dispositio. Sic in proposito
ze. Item sic vsa figuli ex cuius intentione in
ignem ponuntur et frangitur et. Sic et deus
go figuli vsa probat fortunatos homines
justos et multos tentando tribulationis.
Ecclia. xxvij. vt qui igneni tribulationis pa
tionem sustinet proponatur in aula dei: et
alij qui frangunt: ponūtur in tutis inferni.
Et cū hos vomitus vitiosus articulus videtur
ter vindicta: et hoc ostendit. et quo ens
nio tribulatio quam patiuntur est iustus: ef
tus ostensum est in art. 1. propter iustitiā
fequitur q̄ contra nullam iustam tribula
nomen est murmurandum sunt ostensum
est in vij. Ergo a multo fortiori habēdo re
spectum ad predictam iustitiā in a nullo p
positio vel operis propter tribulationem vel
perfectionem est cessandum. Ad hoc ha
bentur exempla et scriptura. Scīpsum cū in
natura. Item bene radicata: de quo. 8.
xvij. 4. vento: et impetuosus non posset mit
pec a crescendo omino cessat: nec vi gotem
vel fructum amittere sine vitio. Et vi
dedicetur vt qui confidit in domino et est
dominus fiducia eius. ¶ Rosa cum acre
73 scendo spina cum circundantibus nō im
pedetur. Sed ben nonnulli condirionem se
quuntur. Et sic nullo est pole presente se aper
ritsolis vero calotibus recedentibus clau
dentur: pulche nudimen proceru non offe
dit. Sic etiam patet de prosperitate et ad
uersitate. Secundum exemplum est in ar
re. Sancta propter ventum redeciam non
flatum pelle. Tertium exemplum in virto
illustribus: quorum vita a fitterentia ad
uersitatis: facta scriptura a falsis scripti
ris auctoritas comendatur Iob. 1. Moyses
fos tribulationes numeros audiens: quid
73 ter responderūt deo. Dominus dedit re. Et
nos debemus bonus seo tribulationis nun
eos gratiter recipere sicut pauperes scho
lares: promotionem in curia romana expe
rant gaudentes. Sic Thobias a bono in
cepto propter aduersitates non cessant.
Thobie. ij. nota rectum. Sic nec Mar
tinum heremitam diabolus a bono propo
sito impedire potuit. De quo scribit beat⁹
Gregorius in lib. dial. q̄ diabolus imbu
anuis in forma serpentis in ista cum cuba
ment tali eu⁹ bevere de cella effecere: nec
tamen prevalūit. Omnes isti ofendentur

se effectratres dixit se fratrem amare quo
flasti. Scribitur q̄ fratres in aliquo tem
in tempore tribulationis. Hoc ergo exem
plo ante oculos habentes q̄ sunt oppo
bilis in tribulationibus spectaculum fa
ctus ad Hebre. 1. portatur Paulus ad Eph.
ij. Peto per fidem eiusdē est ebrietas des
tiatis in tribulationibus: hoc scripsim⁹
vobis in tribulationibus et imperiosos: qui
penit nobis in ista anima. Ad Galath.

Veritatis. Nota
mo ostendit diuinitio
ritas e necessitas. Se
cundo q̄ omnes tenentur
ter pertinentem in peregrinatione
re e defedere. Tertio quomodo veritas pa
ri odium e perfectionem. Quarto quali
ter propter hoc veritas frequenter pernet
quidus rebus rales affimilantur: quo ca
cunq; de causa: viam defertur veritatis.
Quinto que sit veritas apparens: non ent
flens: e quibus rebus assimilatur: qui qui
talem habent e ofendunt veritatem. Se
to quāta sit vis e existēs status veritas.
Quarto ad primū veritas duplex est
distinctio: quia vna habet. 12. vij. 1. Alia
vero dicit esse hieronymus: veritatem vite
in fidei vel scripture. Quarū prima pertit
in relata regula rectus dilectiones passiones
e corporis mortis ipsi ratiom. Secūda consi
stit in ordine ad alios: et necessaria tū
dicit: e plures e pleraq; ad vtilitatem. Et ideo
regere vel docere vel p illā nemini parantes
ad modum leonis: qui etiā potuit et ca
bū nō parentes quātum ergo veritatem
quis sed ad Eph. viij. Tertia importat ordi
dinem eminēt esquirentibus veritatem.
Sic si omnes vi ne veritas. ¶ Sīc vero
triplices veritates magna est veritas. pri
mo quia a pena liberat. Secundo q̄ adve
tam docet immortalē. Tertiū patet: quia si
cut pena in filiolis lectionem suam reperē
dor ipsum vtaceter redendo a verberi
bus liberantur. Ita reptendo e operered
dendo veritatem mandatorum deus qui
bus in Pſ. xcvij. omnia mandata ma. ve
ritatis: a penis liberantur inferni. Iob. xiij.
Egnoscens veritatem: et vas liberabit
vos. Secundum eleff. ex verbis Tobiae
bel. ij. Eleff. vij. vit continentur. re. Da
vino quelionem propter tribulos cuſſo
dibus corporis sui quod ocribus seruus
videretur: rege fecisset vno. et inferior
promittens nunera et honores ei qui fa
pientiae responderet: quorum pars? dixit

rogem esse forte orem. Cum enim hȝ prelit
ceteris animantibus: rec preest hȝ omnibꝫ
ad natum eius omnia fiunt. Secidus an
tem primit vim fortitudinem: cum hȝ
mo non prelit ceteris nisi animi fortitudi
ne: vnum superat ipsum animi fortitudi
nem. Zoobabel vero mulierem fortiorem
probat afferentem regibus e eis quinte
plantant: mulieres veram conferunt: y ali
monianꝫ: ad robur vsq; perducunt: super
hec omnia veritatem vincit esse fortior: que
immutabilis est: e sempiterna: quia facies
ad vitam ducit sempiternamin: quo cuꝫ
in anima ostendit fortitudo: e virtutes qui
experiuntur quando eis non timentibus hoc
fit illud Esa. xxvi. Ingrediatur gens iusta
custodies veritatem. ¶ Et enim magnie
necessaria. Primo in omnibus actis et fa
ctis. Secundo in animi amicitia. Primum
patet: licet pellis sue littera: aut cera sine
impressione nulla facit fidem. Sic nec ho
mo in dictis suis vel factis multi facit fide
sine veritate: qꝫ ostenſa sunt repugnare ve
ritati Job. xxvi. Secundum patet ex dicto
Tullij de amicitia. Cui inquit aures dan
ſi sunt veritatem ab amico verum audire
nequeat: huius salus desperanda est. Sed
tum est eum illud pronerbium Catonis:
multo melius de quibuslam verbos mu
nicos mereris: eos inimicos qui dulces
videntur illos sepe verum decretbos vero
nimis multa est hec amicitia cum alter pe
rum audire non vult: y alter ad meniendꝫ
paratus est. Iste ergo merestitatibus com
positis decet quilibet illud proverb. vij.
Corrigatur meliabenter gaudet medi.
Arti.ij. ¶ Ipsam aperte pronunciando y defendẽ
do si necesse fit pro ipsa grania fustinen
do. Quamo enim debeat quilibet veritati lo
bere offendendo tantꝫ indirete animaꝫ
4 in his que ad regimen pertinent animarū
sicut offendimus et. Gen. xx. vel etiam indi
recte alij sicut offendimus et. Ja. v. vbi ibi
gloria ostenſa sunt veritatis impedimenta
Sed quo ad omnes. sicut patet. Tali. si. et
hoc sine mentione medice. Causa autem
ma signum est: si eque peccati recidat fa
miliarie ad correctionem sicut alterius.
Si vero peccatum familiaris cedat e alte
rius reuelat: signū est q̃ illud finitima ostẽ
dit intentionẽ: e certum est q̃ amicum car
naliter e non spiritualiter diligit: nec illius
sequitur exemplum: cui dicitur Ancle. xi.
Non respicias personam hominum: sed ꝑ
dei in veritate doces. Debet etiam omnes
veritatem defendere: quia qui veritatẽ nõ

defendit vel non pronunciat: prodire est
veritas. xj. q. ij. nolite timere. Et non ca
rum prodientes sunt apud deum: sed chas
mistri qui sed mundum. Unde Cryso. sup
Matth. Si propter numerum mortis fa
cere veritatem impietas est quomodo non
mors impietas propter eandem. Cum inqꝫ
homines omnia habeant: nunqꝫ eos deesse
bet qui dicat veritatem. ¶ Quantum ad
istud vero vertit se Augustinus ad Hiero
nimum quis facere gratiam patris y honoris
gloriam veritatis. Sicut ille de quo ibꝫ
scribitur. xxvij. quo nucella patris deserue
ritatem. Quorum imprimis in hoc pertin
ipsum vendunt: qui dicit Joan. xiij. Ego
sum via veritas e vita: sicut ostenſum est.
Zanuli. Ergo veritas est ostenſibilis per
veritate etiam si necesse fit gratia sancti
simendatur: sicut dicit decretal sumpta
ex verbis Aug. Nebulus est pro veritate ꝑ
ti supplicium ꝑ quod tanta est amicitia. Sed
beneficium. xj. q. iij. nemo peritonum ꝛc. Ambr.
¶ Dec vero veritas in opere ostenſa frequ
ter odium parit quandoqꝫ inimicum. Circa ea
tius articuli declarationem. Primo ostẽ
turum quibus veritas odium parit ꝑmum
ad illos qui propter veritatem ad minus
tias commeretur. Secundo quibus ꝑ
veritas illis affundatur. Tertio quomo
do alij contra quos hmuſmodi coroti in
micitia perueretur in illos fugare debue
¶ Quantum ad primū in illis odium pa
rit: qui minatores sunt audeorum quibus
veritas dicit Joan. viij. De quorum inter
fectores homines qui veritatem loqꝫ sun
vobis. Ja. q̃ sicut dubio non amatur cibꝫ
tiantia nec linqua fallax amat veritatem.
Proverbiorum. xxvij. Cui vana promittit
sunt diabolo de quo dicitur Joan. viij. In
veritate non stetit ab initio: veritas non
est in eo. Et cuius imitatores doctrina fal
veritatem fugiunt: e veraces a se repellũt
sunt fugant e persequuntur: etiam quãs
cunq; fuerint eo primo familiares eos
re loquntur qui loquun in omni consor
tium personarum: re mote laronum q̃ fa
cit ad fidelitatẽ conuertim innadit e spo
lunt. Sicut patet de Paulo quem ꝑfidi
lapius fuit insidiet non persequendum nisi
ipsum qui sacrificabo terra muris perfos
bant. Et hoc est quod aiunt Sal. xij. Inis
mico facitus fam vobis: penum bonus.
¶ Hanc multorũ cõditionem quidam ꝗ Eth.
siderans: quidam ferunent magno domi
no: e allegiantꝫ ab eo recedere non pont
consilium. Dedisse ferunt: quod veritatem
ei dicere: et eto licentias obmeretur: quod
cum fecisset unica quidem licentiat: sua

Quo facto veritas ostendit ut dicit Seneca
Sen. qui inclitum felicie hominis pos
sentiq; pernecessitas: et veritas aut amici
na perdenda est. Sed q̃ multis malis inqui
tus debuit patet per eundem. Cum inqꝫ
homines omnia habeant: nunqꝫ eos deesse
bet qui dicat veritatem. ¶ Quantum ad
istud vero vertit se Augustinus ad Hiero
nimum quis facere gratiam patris y honoris
gloriam veritatis. Sicut ille de quo ibꝫ
scribitur. xxvij. quo nucella patris deserue
ritatem. Quorum imprimis in hoc pertin
ipsum vendunt: qui dicit Joan. xiij. Ego
sum via veritas e vita: sicut ostenſum est.
Zanuli. Ergo veritas est ostenſibilis per
veritate etiam si necesse fit gratia sancti
simendatur: sicut dicit decretal sumpta
ex verbis Aug. Nebulus est pro veritate ꝑ
ti supplicium ꝑ quod tanta est amicitia. Sed
beneficium. xj. q. iij. nemo peritonum ꝛc. Ambr.
¶ Dec vero veritas in opere ostenſa frequ
ter odium parit quandoqꝫ inimicum. Circa ea
tius articuli declarationem. Primo ostẽ
turum quibus veritas odium parit ꝑmum
ad illos qui propter veritatem ad minus
tias commeretur. Secundo quibus ꝑ
veritas illis affundatur. Tertio quomo
do alij contra quos hmuſmodi coroti in
micitia perueretur in illos fugare debue
¶ Quantum ad primū in illis odium pa
rit: qui minatores sunt audeorum quibus
veritas dicit Joan. viij. De quorum inter
fectores homines qui veritatem loqꝫ sun
vobis. Ja. q̃ sicut dubio non amatur cibꝫ
tiantia nec linqua fallax amat veritatem.
Proverbiorum. xxvij. Cui vana promittit
sunt diabolo de quo dicitur Joan. viij. In
veritate non stetit ab initio: veritas non
est in eo. Et cuius imitatores doctrina fal
veritatem fugiunt: e veraces a se repellũt
sunt fugant e persequuntur: etiam quãs
cunq; fuerint eo primo familiares eos
re loquntur qui loquun in omni consor
tium personarum: re mote laronum q̃ fa
cit ad fidelitatẽ conuertim innadit e spo
lunt. Sicut patet de Paulo quem ꝑfidi
lapius fuit insidiet non persequendum nisi
ipsum qui sacrificabo terra muris perfos
bant. Et hoc est quod aiunt Sal. xij. Inis
mico facitus fam vobis: penum bonus.
¶ Hanc multorũ cõditionem quidam ꝗ Eth.
siderans: quidam ferunent magno domi
no: e allegiantꝫ ab eo recedere non pont
consilium. Dedisse ferunt: quod veritatem
ei dicere: et eto licentias obmeretur: quod
cum fecisset unica quidem licentiat: sua

Rom. j. Veritatem dei in iustitia detinent
a veritate declinant: ne damnum incurrant
vel lucrum habeant. Alia causa est simili
tudo quam veritas videtur habere cum in
stitia. Quia habent illi homines eorum
manifest qui dicunt de excessibus y grauã
minibus in domino sio q̃ iuste faciunt. Ex
falsi mercatores e vsurarij qui homines tales
bewalis lucrio: e custodes carcerum. Ex his
quoq; affligunt vt aliqua eis dentur: sic
de alijs. Omnes isti: e his similes offendũ
tur quando eis veritas dicentibus: ea con
fessione sine extra. Et specialiter quãdo mẽ
tio fit de restitutione cuiqua punit: id est do
mini veritatem dicere: e iniquitatis sue
dicentes: q̃ offactendimus pro ipsis habẽt
quotum factorum e dictum reprobat. C. vlti.
arti. v. ¶ Mercatores vero desistentes ha
buit rego nõ decipimus cum. Christum
tem dicunt q̃ auantagium habere possiũt
de rebus suis: si vtinam habet ꝑ auantagiũ
q̃ non damnum. Quod optime ꝑtalit. Ba.
ery. ij. Alij vero vicij veritatis defensores
videntes q̃ predicti e his similes q̃ veritas
re audium auertentꝫ ad fabulas autem cõ
vertuntur. ij. Timoth. iij. Et q̃ ꝑfacultate
stera veraces e bona fama vel ꝑeras sub
trahunt: q̃ parentes veritati diligentiur
veritatem aliquotiens in confessionibus e
predicationibus e aliis locutionibus e cõ
silijs dimittunt: ita q̃ causa est tam in illis
quibus ita adulatorijs eram in adulatori
bus quare in mundo e circa mundanos
dernos e diuites nunc pauciores sunt vera
ces e fideles q̃ esse solebant: signa sicut dici
tur prouerb. xxvij. Lingua fallax non amat
veritatẽ. ¶ Quãtũ ad secundã partẽ hui 2
articuli. Illi ꝑter eos himõi dimittit dice
re veritatẽ vel se facere vbi dicere vel facere
tenentur. Primo assimilantur illi idolode
quo est famosum exemplum Uaterij quod Exo.
cum daret responsa de ipsullis vel suratio:
in quadam cantate quadam tatro ad ydo
vem: dicitur: p eum capuk frangere et ipse
reuelaret. Cum ergo posset dum ydolum
ronem indicare nolles respondit causam
ssam dicens. Timeo ne mutauter: homines
beterrotantur: e qui vult dicere veritatem
frangitur sibi caput. Quomodo enim tem
pora mutantur ostenſum est. Et. v. to. cum
sequentibus. Christiani vero non deberent
idolo assimilari sed ꝑ ho quo dicit ad Ro
manos. ix. Veritatem dico in christo non
mentior. ¶ Sed ben nonnulli scundo assi
milantur idolo egyptiꝰ de quibus Augustꝰ
nuo de ciuitate dei scribit: qꝫ egyptijs vo-

lentibus deseruere Jsim e serapim: et multi contradicerent e obloquerentur: posse: ruminata eos idolum habens pectum fuper ossa figmenta e facerent vel punirentur Jti idolo assumsanur: nō solum predicti veritatem dicere nolunt: sed hō ḡ facit ne alijs veritatem ostendere audeāt. Ecce sunt mutti qui manifesti dominorum: pter quorum timorem ab eis dānificāt: nō audent veritatem dominis suis ostendere. Si qui tamen fuperiores religiosorum pedes ꝑ punimunt silentium imponunt: vel alij qui procurant ꝑ silentium e predicationis artatio imponitur e qui contra potentū los quatur superbiam et vanitatem. Cuniuber manus tales inuta potentem superbum esse quasi pre ficiem idolum inter Jsim e Serapim quia sicut illud sunt defensores suos dominū. Ita tales sunt defensores domino rum: qui non acquiescerent veritatem ad Romā. ij. ¶ Tertio cauda assimilant inimica. Po cauda non declarantur sed sunt quo quo ferunt: q̄ cum tantor cuiusdam do
Exod. 9 mini cauda nullam intrare voluit se comedere: quereret quo domino esset: respōdit ḡ cum bestia crassa illa vero vel bonitas tantor respondit: q̄ nil alium habet re dominum: illuc non intraverim: ci hoc audirent qui se esse cum diabolo que andi to pilatter recepisse fatur: quia bonus fuerat. Sic tales qui videntes: q̄ in cuiusq; exomutatibus e falsorum hominū fectatibus e erant vitijs scit cum bo fuerint qui esse veritas ad falsitatem diaboli esse tantur dominum: e omnes peccatores a detectationem e luxuria habent in fenum do bolis poc faciant opere: quod ille dixit de quibus ad Rom. j. Cum tauerunt veritatem dei in mendacium: e seruierunt creature potius ꝙ creatori. ¶ Quarto non tan
Exod. cum cauda assimilantur: sub quo sunt illi subiugales e timidiores de quo ferur: q̄ quia domino suo narranit facta fame ꝙ facta bant in absentia domini in comedēdo e bibendo e furando e hmi modi: sunt per quendam defamata bene verbaratus: qui ad singulos ictus oretq; quando domin' ali quid querera recitas ei fanuta: ere: nō ve ritated de rebus vsio. Cum ergo dominus aremus ab illis tata quereret: e ipse stare atentius e remidior e mlt: respōderet: me dominus: dicas mihi veritatem audaterq; illa nō vt veritatem ei nominauit: incepit fando ea manse e decere dominum ꝙ no mines mihi illi: dicas veritas est petor re mundi: dominus adhuc semto in dorso meo semp quoq; sustinui. p plumā veritatis q̄ā dri. Jste spiritus non dimisit dicere veritatem antoq; fuisset verberatus. Nonnulli re pro decreto fuisse sapientes q̄ Romanos. Jhalmotes facti funtaqua mundi pro veritate adhuc sustinuerunt unum utuntes tanq̄ quando in vsitationibus vel peccatorum incursionibus e afflictis vel nocumentis ranturr: in periculo animarum de veritate decendaq̄ quam decendā tuanēto affirmare vel defendere: q̄ quando dicere veritā sem neperbenerunt vel occulerunt vel de uno illorum combuiatur. Sed spiritus fos cognantiq̄a quam ipsos timent: quidam in vndacian e scelerum ipsi eos libera re non potcrunt: quando veritatem vsurper dominos. Si vero ipsos offendat in pe per veritatem vsitas liberabit eos Jos. vij. ¶ Quinto assimilātur cuidam Cyclopi qui scribit Seneca. vij. declamatio num commendans respondit cuiusdā mi mi. Po cauda non declarantur sed sunt quodam bestiam esse veritas apparens et non esse. Secundo quibus rebus tales assimilantur. Tertio quid de eis congrue dici possit. ¶ Quantum ad primū: omnes illi veritatem habent tanqui apparentem: de quibus praetactum est. 8. c. vij. qui scilicet veritatem Hum in ore habent e in opere non sed malicias nullas in opere tui veritatem in ore abfondunt: quibus credendum est: si fert si opera concordarent cum verbis: q̄ sic et philosophus. 2. ethicorum. c. j. q̄ fermonibus concinentibus operibus creditur: si autem non conueniant non creditur. Sic pont exemplum de aqua bene delectatio nem non esse humanum qua tamen ipsimet delectatur. Talis nanq; fm philosophū in operando quod ore respōdat dictum prosequitur et mercis: magis protuetur audito res ad faciēdum idem exemplo ꝑ retrahat verbo. Cuius causam reddit aqua vnusq; sq̄ magis ꝙ ei dicit quod decetur e videt esse bonum in particulari e in speciali q̄ ia est bonum vniuersale de bonitate: rami homines pretigunt speciale. Sed quod offendatur ogendendum esse aboparante electionis ꝙ magis eligendā in specali cum actiones sim magis circa singularia ꝙ sermones. Videntes ḡ vnū delectationē ore ꝓfitemur e actu illas eligere: potius sequnt exēplaria sermones reputātes sanes: q̄ actiones sunt singulariū: ꝑper quod signāter dicit apōs Ephan. Estote factores e nō rm loquentes: et veritate credam'. Et. j. Joā. iij. Nō diligamus ꝛbo neq; lingua: sꝰ ope e veritate: q. j. Joā. ij. Sed unusquisq; ex ipso fociens

ebtenent eum illo. Talibus refat illud ve Exod. 23. Sodalia. ij. De peccatori ingredienti terras abuoluisequm illo se quo Joan. viij. Jn veritate non perseuerauit non est veritas in eo. ¶ Quantum ad tertiam partem huius articuli. Tripe est ebstinatus in veritate fuperari a saracenis. Sed predict superantur ab ydolatris qui puno ethoc ꝓnū. c. vij. omni familiaritati ꝓefert veritā ymo ꝙ ipse Plato eius esset creator: ex fuisset mirabilior veritatem ei ꝓcuraret. Et ꝓ hmodi ꝓpter quem redargendo: afferens ꝙ duobus ex istentibus amicis: esset Platone ꝙ veritatem: et amicus est veritas. Ebstre etiam q. c. vij. dicens: tam inde ꝙ ebstre ꝙ ꝓper omnia vincit veritas.

Jo. 1. ¶ Sed non licuit falso ebstinatos. De quibus scribit illud Esa. xvij. Scribe ne ret veritas in terra: unter ḡ Stras regnat 12 apparēs nō ens ese. Ad quorū cōsultone q̄ fastitatis ostensionem ita fuit ofendens ita. ꝙ nulla esse fit veritas apparens et non ens ese. Secundo quibus rebus tales assimilantur. Tertio quid de eis congrue dici possit. ¶ Quantum ad primū: omnes illi veritatem habent tanqui apparentem: de quibus praetactum est. 8. c. vij. qui scilicet veritatem Hum in ore habent e nō in ope rose malicias nullas in opere tui veritatem in ore abfondunt: quibus credendum est: si fert si opera concordarent cum verbis: q̄ sic et philosophus. 2. ethicorum. c. j. q̄ fermonibus concinentibus operibus creditur: si autem non conueniant non creditur. Sic pont exemplum de aqua bene delectatio nem non esse humanum qua tamen ipsimet delectatur. Talis nanq; fm philosophū in operando quod ore respōdat dictum prosequitur et mercis: magis protuetur audito res ad faciēdum idem exemplo ꝑ retrahat verbo. Cuius causam reddit aqua vnusq; sq̄ magis ꝙ ei dicit quod decetur e videt esse bonum in particulari e in speciali q̄ ia est bonum vniuersale de bonitate: rami homines pretigunt speciale. Sed quod offendatur ogendendum esse aboparante electionis ꝙ magis eligendā in specali cum actiones sim magis circa singularia ꝙ sermones. Videntes ḡ vnū delectationē ore ꝓfitemur e actu illas eligere: potius sequnt exēplaria sermones reputātes sanes: q̄ actiones sunt singulariū: ꝑper quod signāter dicit apōs Ephan. Estote factores e nō rm loquentes: et veritate credam'. Et. j. Joā. iij. Nō diligamus ꝛbo neq; lingua: sꝰ ope e veritate: q. j. Joā. ij. Sed unusquisq; ex ipso fociens

rem habeamus: e in tenebris ambulam' mē timur e veritatem non facimus. ¶ Quantū ad secundam partem huius articuli. Ebstres veritatem habentes legunt e loquuntur: 13 sunt similes oc ofis leetenbius antiquorū gestorum que dicunt non faciunt: sicut est de bellio et. Sterum similes sunt illis: qui cum minus libenter loquuntur cum sanctā societatem nolunt tiqua unde de ardua negocijs iracitur. ¶ Sic ifti. 2. Et dum veritas ꝓpter hmodi ꝓpter dicatores: confitebor: et sol locutionibus ꝓtuam: commendant et tacmen de veritatis audacio vel dicre offendātur. Affimilantur primo illis locijs. Ā. xxij. ¶ Secundo assimilantur eudam: de quo ferur: q̄ quendam hospitio recepit extra Exod. neniqm afferebat: quod ideo fuit vagabundare ab omnibus de patria sua exectū quia omnibus dixit veritatem. Cui ihcpter illam causam ego plus adigo e libenter nō recipiam: veritas ad domum meam e mancat mecum. In qua domo cum ingressum esset: dixit ei dominus: Si vis mecum esse: dicas nobis aliquam de omnibus veritatibus tuis quas cōsideramus: q̄ sic e vero e certus erat in omnes illi: et vos tres nō habetis nisi tres oculos: e quasi in infinitum ipsum statim de domo eiecit. Sicut q̄ illa dicit Sapientie. j. Cū dominus ꝙ ve ri sint sermones eius. Et infra. Contumelia e tormento interrogemus eum. Cuius respondit apostol' ad Gal. iij. Quis vos fascinauit non obedire veritati? Sed etiam predictum exemplum esse contra eos: qui veritatem loquuntur vel predicant ꝓpter timorem vel modo inconuenientis: contra quos. 2. Timoth. ij. Sermum autem domi ni non oportet litigare: sed manse eum esse ad omnes: docibilem patientem cum modestia corripientem eos qui resistunt veritati. ¶ Quantum ad tertiam partem hui' articuli: predicitur e ipse talter illos: qui vera cier loquuntur e falsaeter operant: dicitur ꝓpter ad modū: q̄ dd dicit esse fert de vobis: e alsos vobis: e adnecatis curre ꝓfiantes. Jho. xiij. Ego obtego te: et ego rem de poc e ꝓfitia in illa obtegendi: et ꝓpter ea vos liuratis: ab ipsis reꝑhēdit dicēs: nō dicas sic qm pli: et curra ꝓfiantes et. ij. Curra ꝓfi et fancte estis: Cui illebis ꝓper esse ꝙ curra sic ꝓfiana: ꝑ illi de curra sunt demones. Ja dicit ꝓpter legibus' illa quibus' dicēbus' ꝙ legis habet veras e fideles. Si mul tis aliꝙ dicendū ꝑ veritatem dicere cum bernabant: vel mala intentone loquuntur Lege quidē bono sūne ꝑa verba: e equibi

tant: sed opera & locutiones sunt diabolicæ
benes fœminam tenere & veritatis in lege:
ad Rom.ij. & non materiam nec veritatem.

Art.vj. ¶ Propter quod sequitur dicitur in Ps.ij.
Dimittite sunt veritatem a filijs hominu
insanum & nunc pro magna parte verifi-
14. catur fabulas qua fingitur, q quatuor fo
cios: fallaciæ ignie vero aqua provenire fumi
cestentibus & se audacter ad propria volū-
tibus eloquentibus insuper & querentibus
qui quibet eis tum unenire posset quado
indigerent. Igneo in silicem ventus in folijs
termutaqua iuxta radicem innocuum fa-
rebatur se posse communiter inuenire veri
tas vero fatebatur q neciuat vb; inuenire
posset. & se adhuc falsitatis illud Osee
vij. Non est veritas: non est misericordia:
non est scientia dei in terra. & causa impar
15. te patet. ¶ Item. q. ¶ Et hoc ad horum mul
torum frequentem & specialiter ostendit in
curijs & palatijs: quibus potius ad bona
perficiuntur & ad veritatem. Et ideo sicut si
enim. / Dicebat. vij. Clemens. v indicio non
est in eustin: quo facunt veritatem pecuia
condationis & minoris reparationis: sic fal
sitas non vel quidnoq; hominem: qua cum
pio omni homine qui plus dat vel plus no
cere potest loquantur: ramen hoc pio ve-
ritate facere noluntum veritas plus dat.
Nam quaquid boni habent natire fortu-
ne & gratie: totum ab illo habent qui est ve
ritas: qui dixit Joan.xiij. Ego sum via ve-
ritas & vita. ¶ Et plura dat & tamen pro il-
luso parte esse notum: qua dona falsitatis
videntur eis magis necessaria: ideo a veritate
re cederunt. ij. Thimoth.ij. Quos ens nos
cere potest quia potest re vult adherentes
suos mittere in gehennam: qui non acquie
uerunt veritati sed Rome. ij.

U.ij. ¶ Erba dei debent ha
bere pronunciatores & auditores
Ex parte ergo pronunciantis, pu
mo ostendetur quanta sit pronunciandi ne
cessitas: cum quanta ioqui debeat audac
ia. Secundo pronunciantis frequentia.
Tertio ex parte auditorum humilis audi
tior: tam ioquentium q verborum bono
rato. Quarto ex parte virtuosę implentionis
ostendetur necessitas. Quinto verbodi bu
dorum legis interpretatio.

Artij. ¶ Primum patet per Cristo st communiū im
perfecto: super illud Matth.xiij. Cum gau
1 dio suspiuunt verbi homelij. Cum inqui
semen accipit a optimo tempore non semi
narienem perdit: & domino de bamno tenet

ergo non est equum nec fecundum tue ber-
linquere verbum dei & vacare mensis.
Actuum. vj. ergo fuit ioquitur sic. Non
rimus inquit qui dimittere & verba mea & po
dum frequenter patere: & aliquando ce
infirmitate cibum non recipiant vel non reti
neant: non tamen potest fine inopia illorum
& propter & perditionis periculo foraliter fe
ab illo recedere cui eis cibum offerat: sino
qui sine infirmitate: sunt: tanto frequentius
est eis cibus offerendus. Sic de illo quem
continet dominus super familium suam
ve bet illum potum in tempore: omnibus de-
bet cibum offerre animarum; de quo Matth.
xij. Non in solo pane vivit homo: sed in omni
verbo dei. c. Non tantum in auxilijs & vbi
enolumentum sperat temporale: sed etiam
pauperibus: de quibus quod in eius defectu
parvuli petierint panem: & non erant: fran
gere ei Thren.iiij. Sic tantus libenter il-
lud recipiendus: sed etiam illud semel vel
bis ab auditoribus: qua tales firmi sunt spi
ritualiter & monstruosi. Exemplo illi' qui
nverbis sue monstra placuit Eccl.xiv. Qui
6 de plura ad illud propositus. D.xij. art.vij.
Secundo propter propriam egritatem: q
neredem non amittere: cui si nullus sequa
tur effectus. Sicut patet per ipsi totum qua
Arm. ferur beatum Gregorium audam reipon-
disse episcopo querenti de sua frequēti pre
dicatione de qua nulla sequebatur in audi
toribus vilitas. Ethiopis inquit ira nigre
dulnem ent: sicut intrauire tamen balnea
tou mercedem accipit. Sic in proposito: qua
vnusquisque propriam mercedem recipiet sin
propriam laborem: ergo predica verbis iu-
sta operum. ij. Timoth.iiij. ¶ Certo pio-
per veritatem audiorum speratamq; ut
cet puna vicerion concurantur: nemo po
tenunt: sicut patet. D.xij. a. vltcrin vno lo
co fructū non facias potentia alio. Sol ert
vbiq; lucet: & tamen vbiq; aurum non gene
ratur sed in terra ad hoc disposita. Deus vbiq
plutitin mare & super vultos & mundos: ta
men illa pluuia non vbiq; fructum produc
citur sed in locis dispositis. Et Isaac non tan
tum Jacob: sed etiam Esau benedixit. Unde
Augustinus in de benedictionibus Isaac et
Jacob. Semui inquit pluit omnibus super
fugeres & super spinas: sed legeti pluit ad
horeum: spinis ad igniem: ramen, vna eſt
pluuia. Sic erebum domini omnes copiliat
Deus. xxxij. Audiat terra verba ore meiibi
conuenit audiendi verba illam recipiat ad
fandum: sed frequenter est predicandū pa
ter tua. Quinto propter necessitatem. Sicc

3 propter propriam voluntatem. Tertio pro
pter veritatem audiorum. ¶ Quantum ad
primum sit necessitarium est illi qui præpon
dur filij: vel familie alicuius ad eos pascen
dum: frequenter pascere: & aliquando ce
ab cibum recipiant vel non retineant: ramen
qui sine infirmitate: sunt: tanto frequentius
est eis cibus offerendus. Sic de illo quem
continet dominus super familium suam
ve bet illum potum in tempore: omnibus de-
bet cibum offerre animarum; de quo Matth.
xij. Non in solo pane vivit homo: sed in omni
verbo dei. c. Non tantum in auxilijs & vbi
enolumentum sperat temporale: sed etiam
pauperibus: de quibus quod in eius defectu
parvuli petierint panem: & non erant: fran
gere ei Thren.iiij. Sic tantus libenter il-
lud recipiendus: sed etiam illud semel vel
bis ab auditoribus: qua tales firmi sunt spi
ritualiter & monstruosi. Exemplo illi' qui
nverbis sue monstra placuit Eccl.xiv. Qui
6 de plura ad illud propositus. D.xij. art.vij.
Secundo propter propriam egritatem: q
neredem non amittere: cui si nullus sequa
tur effectus. Sicut patet per ipsi totum qua
Arm. ferur beatum Gregorium audam reipon-
disse episcopo querenti de sua frequēti pre
dicatione de qua nulla sequebatur in audi
toribus vilitas. Ethiopis inquit ira nigre
dulnem ent: sicut intrauire tamen balnea
tou mercedem accipit. Sic in proposito: qua
vnusquisque propriam mercedem recipiet sin
propriam laborem: ergo predica verbis iu-
sta operum. ij. Timoth.iiij. ¶ Certo pio-
per veritatem audiorum speratamq; ut
cet puna vicerion concurantur: nemo po
tenunt: sicut patet. D.xij. a. vltcrin vno lo
co fructū non facias potentia alio. Sol ert
vbiq; lucet: & tamen vbiq; aurum non gene
ratur sed in terra ad hoc disposita. Deus vbiq
plutitin mare & super vultos & mundos: ta
men illa pluuia non vbiq; fructum produc
citur sed in locis dispositis. Et Isaac non tan
tum Jacob: sed etiam Esau benedixit. Unde
Augustinus in de benedictionibus Isaac et
Jacob. Semui inquit pluit omnibus super
fugeres & super spinas: sed legeti pluit ad
horeum: spinis ad igniem: ramen, vna eſt
pluuia. Sic erebum domini omnes copiliat
Deus. xxxij. Audiat terra verba ore meiibi
conuenit audiendi verba illam recipiat ad
fandum: sed frequenter est predicandū pa
ter tua. Quinto propter necessitatem. Sicc

limitate audiorum est: quod et illi produce
cant fructum salutis animarum: vel spinas
pungentium peccatorū. Propter q3 brero
nymus super illud ps.cxlvij. Qui dat pa
mentū suum ceruis & pullis corui inuocan
tibus eum. Et quamuis ceruus per verba dei manne.
Quicquid igitur voluerit ex sermone dei ma
leatur: sitat radiant: ideo quonam mamma
secundum voluntatem eius: quia ceruus: sic fugit
bat in ore illius. j. Cor.xj. Ceruum cruce pe
reuntibus quidem fiultitia est: hic autem
qui salui fiunt. est dei virtus verbus dei est.
¶ Est ergo verbum dei sicut ignis & cibus & vinū
sicut de igne & ligniem igne positio: quia si
cut ignis operatur in ligniis: secundum in
gnotum conditionem: quia in ligno humido
ve pumido vel aquoso: non habet tantam
efficaciam sicut in sicco & disposito: ramen
in ligno vmido & aquoso per frequentiam &
perseverantiam finaliter eidem adhuc effe
ctum quem in ligno disposito in puma pro
ducit apposition: ita puma producit fru
mum: sic de igne & ligniem: ita verbum dei
ramen: qui est virtuus effectus quez in ligno
dispositio producere potest. Sic verbum dei
in vmidi mente: & pumido & vmepsimo edu
ce flamum mumtationes & obleuationes:
iterum aquam producit lachrymarum & cō
punctionis: quando melius recodantur fi
cut dicitur D.xlij. xxvij. Recordabit dominus
ver verbi quod dixit et domus: egressus fotas:
fieuit amare. Tertio flammas inquit de
ritatis: & sic patet illud Hieremie. xxiij. Jo
ne verba mea vt ignis ardens.

Art.vij. ¶ Et eam dicitur patet: quod ad hoc q8 fer-
mo dei capta it in vobis salutis effectū: opor
tet q8 audiat in vobis sit humilitatis & c
positionis ad recipiendū. ¶ Circa cuius articu
li ostentionem duo sunt declaranda. Primo
quod ram nunci dei quas verba quę loquā
tur sint honoranda ex reuerentia loquen
ti. Secundo vtilitas ostenderetur: quę ex hoc
sequitur, primum patet: primo per exēpla
de reuerentia qua exhibetur nūcijs & verbis
regis. Secundo per legem ciuilem: in qua
continetur: quod omnem reuerentiam debe
mus nuncijs imperatoris. C. ti. vij. n. quā
do pronocare non est necesse. Consimilem hono
rem. Tertio per sacram scripturam: in qua
de bonis legitur. j. Thessal. vj. Non accepis
tis verbum hominum sed vt verbus dei
¶ Ite ergo filiamati exemplio legibus z au
toritatibus in manifestadine suscipite in
tum verbum: quod potest saluare animas
vestras Jacob. j. In qua autoritate notan
dum est quod ad ignē infernigium ex po
tur secūda pars huius articuli: et est dupli

te audientes verbi dei veritas, quo qua eſt
adueritas ſi quod per quinq; audiente cau-
ſat vitiarues. Domo nange illuminat igno
rantes: ſicut lumen ſolus illuminat ſedentes
in tenebris in Pſ.cxvij. Lucerna pedibus
meis: verbum tuum. Nam lucernam nobis
miſit deus pater per ſilium ſuum: per mul-
tos alios admodū amicos fides amici ſui
oportet de nocte ad ipſum venire: mini-
ſtros nostros cum lucerna vel lucernis: ne in
via erret vel corpiet cadat. Sic deus miſit
nobis per ſilium ſuum lucernā, ſuū verbum
ſuum: ne ſine errore e caſu ad hoſpitiū ſuum
in celo veniamus et lumen aduitamus. Et
deremus: volunt lucernam benedicti filij ſui
in quibus ſolis a creatore bonus perfonatur: e
verbum ſuum a predicatoribus multiplici
ter exponit: ſicuns quod lucerna, in qua plu
res ſunt feneſtre: lumen clare cōmunicat: ſi
hoc cuius fenestre ſint ſpi rubinea: e oium
fanctorum doctrina ex euāgelio quibus cla
re omnibus oſtendit ſuū lumen animere: quod
agendum fugiendumue ſit: ne decipiat in
mentes ceci ſapientia mundi que ad mo-
dum inne ſeu lumina candelarū et quenon
ſunt pulchra: facit pulchra apparere: propter
quod ne decipiatur iſtam lucernam prophe
te ſpeculare petunt incensa Lucerna pedi-
bus meis: verbum tuum. ¶ Secundo iraeſi-
dose mūdus quaſi congelatoq; lequeſcat.
Sed eſt adnertendum quod ſicut lumen er
calos ſolus non lequeſcit ferri ſed glacies,
ita verbum dei raro lequeſcatin anqua
in alicuq vel odio quaſi ferri indurato: ſed
quo ad alios emittet verbum ſuum e ſione
facies eorum pō.cxlvij. Cui vero volum: et
no damnari indurarur. Matth.xv. hoc ver
bo pharifei frandatisqui ſunt. Tertio mun-
dū enim ad modum quo ventus mundat
granum a paleis: verbum dei mundat homi
nes a culpis. i. Timoth.iij. Sanctificatur
per verbum. Sic ad modum quo aqua mun
dat ſordes corporū. Ita ad illa de ſi Eccl.
xxvij, Effundam ſuper vos aquam mundā:
¶ mundabimini ab omnibus inquinamentis
veſtrisetiam qui lauantur mūdi erunt Ezec.
primo quia mundat ab omnibus ſordibus
animarum Joan.xv. Iam vos mundi eſtis
propter ſermonem quem locutus ſum vo-
bis. Sed eſt adnertendum quod ſicut non
omnis aqua mūdat: ſed illa que eſt in ſe cla
ra. Ita non omne verbum vel ſapientia ani
mam lauat: ſi ſit ſola clarus de quo Eccl.
primo. Fons ſapientie verbum dei excelſus.
Quarto vitam dat gratie. Sed ſicut ſignus
mortis eſt in infirmo quando cibum non re
git, Ita ſecundum beatum Diego. ſignus
eſt mortis eternequando homo nō reuocat
verba dei de quibus Io.vj. Verba que ego
he ſpiritus. Quinto ad regna celeſtia duxit. ſic
nāq; de illo ſicut de fonte aqua ſcientie ſa-
lutis. de pacto. i. vocatibus pla-
cet. ad eſt in.ſſ. veteri. l.iij. Sup qua lege po-
tio. cauſam deuenerunt quum aſſerentes
quod nullum reſpectū habeatur ſi quod non
vult aſcendere arbores: poſtmodum detecto
quod non vult tranſire pōtem ligneum nō
valet venire: nec reoptat rehabeat: quum
quo ſpium frequenter commonemus de-
ſiderio ſcientie illud Eccl.xxiij. Omnis eſt worum
in quo mihi ſpem dediſti.

¶ Sed ad hoc quod ſpem in illo habeamus
ſcientes. Secundo ſi audientes illud quod
dicit. Iacobi.i. Estote factores verbi et non
auditores tantum per vias culpe ad pe
nas ¶ quotidie. Certe quod pauci ambu
lant per viam gratie ad gloriaꝫ. ꝑ per quas
ſemitas. Quarto ſi penſibilia incompla illas
rum vitarum ſi quantum ad mediantes ſi
tum ad finem oſtendetur connexitas et
diuerſitas.

¶ Ad primum ſic procedit tur: viarum que
dam eſt generalis peregrinationis: quedaꝫ
miſerabilis penitentie: quedam delectabi
lis remotionis. Prima eſt neceſſitatis: ſe-
cunda ſit certa ſunt voluntatis. Prima eſt
mo quod prima eſt que aduerſitas audiatore.
vbuo deſtruitur inclicanti ostenſibilis ho-
nem ſilium ſuum. i. Reg.ij. Ego ingredior
buy eſt ſicut ignis: de quo in pō.cxviij. Spi
tum eloquium tuum ex. Ignis autem poſt
ne in vaſe pleno aromatibus caſtis lege-
dum odoremſuſpitur vero auſtere ſeruen.
Sic verbum dei cauſa tui in illis ſi ſunt plena
peccatis. id eſt. oſtendit quales ſunt quan-
do videlicet in quocunq; impleatur ſilenti
tur illud Eccl.xxxv.7. Loquetur verba reſpice
murmurationis ꝛc. Quorum peruſtum q
exemplum oſtendit ſqua ſimile: quia ſi
mulcean debet in quibuſqanta aurea: qui
eam yanga vel alio inſtrumento album de
ſtruat pretoris. i. verba ſua ſua ſentencia vel
adheſiſtentum e occupationem ſeleſtiſibet
patet in.ſſ.ve.li.ij.ti.de cauſſis. cū.ſimil.
ſi quis illud. Et inſtit.li.iij.ti. de actio.&
penales. Quantomagis qui verba dei ser
bo vel opere concalcat eum benevolo merp
cur ſuppliciat de quibus Eccle.x. Iratum
verborum ſtultus ſtulticia ꝛ nonſſimū eſt

ſtius errot peſtimus.

¶ Quantum ad quintum verba dubia ſeu
obſcura interpretari debent ſecundum viam
contra loquentem: quo ponit clarius dum
ſeſſion pater.ff. de pacto. l. vetoribus pla-
cet. ad eſt in.ff. veteri. l.iij. Sup qua lege po-
tio. cauſam deuenerunt quum aſſerentes
quod nullum reſpectū habeatur ſi quod non
vult aſcendere arbores: poſtmodum detecto
quod non vult tranſire pōtem ligneum nō
valet venire: nec reoptat rehabeat: quum
quo ſpium frequenter commonemus de-
ſiderio ſcientie illud Eccl.xxiij. Omnis eſt worum
in quo mihi ſpem dediſti.

¶ Sed ad hoc quod ſpem in illo habeamus
ſcientes. Secundo ſi audientes illud quod
dicit. Iacobi.i. Estote factores verbi et non
auditores tantum per vias culpe ad pe
nas ¶ quotidie. Certe quod pauci ambu
lant per viam gratie ad gloriaꝫ. ꝑ per quas
ſemitas. Quarto ſi penſibilia incompla illas
rum vitarum ſi quantum ad mediantes ſi
tum ad finem oſtendetur connexitas et
diuerſitas.

¶ Ad primum ſic procedit tur: viarum que
dam eſt generalis peregrinationis: quedaꝫ
miſerabilis penitentie: quedam delectabi
lis remotionis. Prima eſt neceſſitatis: ſe-
cunda ſit certa ſunt voluntatis. Prima eſt
mo quod prima eſt que aduerſitas audiatore.
vbuo deſtruitur inclicanti ostenſibilis ho-
nem ſilium ſuum. i. Reg.ij. Ego ingredior
buy eſt ſicut ignis: de quo in pō.cxviij. Spi
tum eloquium tuum ex. Ignis autem poſt
ne in vaſe pleno aromatibus caſtis lege-
dum odoremſuſpitur vero auſtere ſeruen.
Sic verbum dei cauſa tui in illis ſi ſunt plena
peccatis. id eſt. oſtendit quales ſunt quan-
do videlicet in quocunq; impleatur ſilenti
tur illud Eccl.xxxv.7. Loquetur verba reſpice
murmurationis ꝛc. Quorum peruſtum q
exemplum oſtendit ſqua ſimile: quia ſi
mulcean debet in quibuſqanta aurea: qui
eam yanga vel alio inſtrumento album de
ſtruat pretoris. i. verba ſua ſua ſentencia vel
adheſiſtentum e occupationem ſeleſtiſibet
patet in.ſſ.ve.li.ij.ti. de cauſſis. cū.ſimil.
ſi quis illud. Et inſtit.li.iij.ti. de actio.&
penales. Quantomagis qui verba dei ser
bo vel opere concalcat eum benevolo merp
cur ſuppliciat de quibus Eccle.x. Iratum
verborum ſtultus ſtulticia ꝛ nonſſimū eſt

dermit laqueum mihi. in Pſ.cxli. Munuſtu
laqueum cupiditatis. Caro laqueus mun-
pranc. Diabolus laqueus vanitatis. Unde
Anthonius in vita patrum: vidit mundum
plenum laqueis ꝛc. ¶ Contra primum ho- Eccli.
ſtem recedit eſt quod miles chriſti armatus
arma ſuſtinere debet ſidelitatis. Contra ſecundū
arma mundicie ꝛ caſtitatis. Contra tertiū
arma mitis ꝛ humilitatis. Sic patet
viam bonum Luc.xiij. Sed multi ſic de non
preparantequia laqueum predictoꝝ nō
vident pedes ſimiles iſi equale: de qua ba
beur. Sap.v. ¶ Ad vltimū dicendum ſi
pane auricule de qua vbi ſit mentio ꝛ exem
plum: ſtos cauet laqueos ꝛ vias illas be
relinquunt: ſicut ſur declinatur furtus ſuis
quando ad inducunt vadit. Ad quas lacens
dum omnes prophetas hortatur dicens. De
reliquat impius viam ſuas Iſaie.lv. Et re
uertatur vnuſquiſque a via ſua mala ſuorū
eyij. ¶ Secundo eſt pauperrate aegrediuntur a
Job.primo. Nudus egreſſus ſum ꝛ nudus
reuertar Michee.i. Dadam ſpoliatus ſolis
cet bonis temporalibus: in anuco certa:
bonis ſpiritualibus ab inimicis intra: niſi
fortuer me abilis cuſtodiero. Et primo ſo
nullus ſe ſuſtodire poteſt niſi bona primo
cendo. A ſecundo niſi fortuer pugnando e
eis reſiſtendo. Sed hoc illa non facunt: qui
non cogitant quod in nouiſſimo aegrauta
ſit ex Iſaie.xl. Si eſt cogitaret: quē bona
que poſſe perclinq; uiſſe: tunc inter amicos:
pareres ꝛ cognatores ꝛ legatarios ꝛ alios: ſi
tores: quo ad hoc dicit Dauid ad Salomo- cut os praeteruntur inter eaꝛ ebona ſua ꝓ
nem ſilium ſuum. i. Reg.ij. Ego ingredior nitur. Ecce ipſi ea amittunt: ſed ne ea alijs
viam vniuerſe terre. Secunda ducit ad mor occaſio nare. Sed nonnulli hoc ſibi ſentiūt:
rem eternam: de qua ꝓpter. cxiij. Eſt via q̄ ſi bona ſua nō premuntur: q; ſemper preſu
videur homini recta: ꝛ nouiſſima eius de mant ſe bona ſua victuros: ſed hos frequenter
ſiderium ad mortē. Terna eſt gratie: que bus- pungit ſicut illi Luc.xij. Stulte hac nocte
cet ad vitaꝫ immortalem: de qua in pō.cxvij. repetent animam tuaꝫ. Et tunc qui neglexit
Quam mandatorum tuorum cucurri cum di viam ſua ꝛ mortis ſibi ſtatuit: proueri.xv. Ver
lataſti cor meum: ſalutes ſuperuus veritas te no ad ſtatum puſtuā nō egrediuntur. Exem
ſicut patet. Cantil.v. Sicut nanq; trouus in plū de Dauid.ij.ti. Reg.xij. cap. de filio ſuo
ludo puerorum bene enrrit qui ando ſtricta mortuo. Ego magiuvado ad illum: ille non
ſeu arta pars eſt inferna ꝛ latus ſuperuus. reuertet ad me. Et non ſolum ille ſed quilio
Sic nos in via mandatorum quando cor eſt ſtrictum inferius: quantum ad ſolicitudi- bet noſtri dicere poteſt illud Job.xvj. Ecce
nem terrenorum: ꝛ latum ſuperius quantū teſtes meus in celo: ꝛ conſcius meus in ex
adbeſiderium ꝛ occupationem celeſtiſibet autoritatis: debemus nos excitare ad virtu
patet in.ff.ve.li.ij.ti. de cauſſis. cū.ſimil. ter agendū opera ad ſalutē alarū pertinen
puma via cum periculo progrediuntur cum tia: in omni negocio ſue in ambulatione
pauperate egrediuntur: ad ſtatus peruenit ſue in cunctis operationeꝛquāto bono
non regrediuntur: primo eſt periculo ad mor non habet longum ſpatium: re vel operari
tem progrediuntur: propter vnum poſtū in feltinat. ¶ Secūda ſi opars non mouere debe
ſiſtiaꝛ aquin in via hac qua ambulabā ablēſo rat ad bonoꝛ operaꝛ multiplicāde: q̄ ola

que nunc agimus vel promittimus: sibi inue-
niemus. Sicut ergo ille qui locus mutat fi-
ne spe redeundi: nulla permittere: ne
seeum portare: ergo ⁊ nos hoc facere debe-
mus. Propter quod dicitur Eccle. Quod-
cunq; facere potest manus tua instanter ope-
rare: quia nec opus nec ratio nec sapientia
Act.iij. ℣. Quantum ad secundā tria ostendentur.
Primo quidē sic via perditionis. Secundo
4 quod multi currunt per eam. Tertio ⁊ fini-
liter. ℣. Quantū ad primum: vbi via dei est re-
cta. Iuxta illū Osee decimoquarto. Recte vie
dominus: et iustificabunt in eis: via autē dyaboli est
circuitus: ita sicut in circuitu quicunq; re-
ditur ad punctum in quo incepit. Sic per-
catori semel peccata sua deferens: ⁊ vterū ad
eadē redeuntes: certissime facit redeundo ad pe-
catum: quod deferre videbatur. Sic de sanis
fon oculis cruciuus mola circumit diaboli
Iudicus, eui. Sic canis reuertitur ad vomi-
tum suum: ⁊ impudens meretrix fabulam
Proverbiog. xxvi. Sic in circuitu impij
ambulant. Et ter impiorum perditio in pſ.
5 Sī ne cesa ab eterno ⁊ bene: ne ⁊ ma-
rium quoliber Hieremie. ij. Vtilis facta est ni-
mis iterans vias tuas. Secundo est retro-
grada ad modum cancri. Domo nanq; con-
structus est inter celestia: que habere debet
ante se: ⁊ terrā: que habere deberet post se:
quando ergo terrena nimis amat: retroce-
dit contra dei precepium Esne. xl. Nolī re-
spicere post tergum tuum. Sed talis bene
potest illud Thenenum punto. Expandit
rete pedibus meis: convertā sum retrorsū.
¶ Tertio est lubrica pro tanto: ei ipsa po-
tantes omne grave inyta lubrica facilitates
dant in foream. Ita peccatores portantes
onera vsurarum ⁊ furtorum ⁊ malorum per
quisitorum et aliorum peccatorum: facili-
ter in puteus cadunt infernī. Et quibus pīz
quod via illorum tenebre ⁊ lubrium. Ju
Psalmo. xxxiij. Cū ergo vera vos mali
7 ri currāt: quia spaciosa est via que ducit ad
perditionem: et multi vadunt per eā Matth.
vij. ℣. Primo superbi quorum via est per-
culosa: quia nimis alta. Proverbiog. xvij.
Qui altum facit domum suaz querit ruinā:
et arbor nimis alta proſternitur: sicut pater
per lege. Jerē. xlix. Ecce xaxal. dicit. Tu
via ruine ne ease: ⁊ non offendes. ℣. Secūdo
anarici quorum via est laborio sa: quia cum
labore acquirunt: cum timore seruant: ⁊ cu
bolose perdunt: et finaliter perdunt tur bien
tes illud Sapieñ. v. Z. assati sumꝰ in via ini-
quitatis et perditionis ambulauimus vias

difficiles: quid nobis profuit? ¶ Tertio
gulose ⁊ luxuriosi quoniq; via est damnosa: qz
per eam ad damnationem tendit ad penas
eternas. Sicut latro per viam virtus ⁊ hu-
mem ductur ad patibulum: sic de luxuriosis
illo autem videntur tam in quinque sintrese
illorum in omni tempore. ¶ Quarto inquit
⁊ incaudi per viam duramq; quem vix
per os amara Eccl. xxj. Vita peccantium ce-
mulata lapidibus: et in fine illius inferni
ne ⁊ tenebre ⁊ pene: sic de aliis in compa
tionem ad quos dicitur: in pſ. j. Beatus vir ꝙ
non abiit in consilio impiorum: ⁊ in via pec-
catorum non stetit. Ja non mores pudentes
his similes decepti sūt: sicut illeguti dolosi
fuisse fapiens a fructu. Aggi. v. C. xvij. ergo
Beati immaculati in via: qui ambulant in
lege dominī in pſ. cxviij.
¶ Circa quod q̄m tria dicenda sunt. pri-
mo ostendūtur que sunt vie dominī seu gra
tie que tenent ad gloriā: secundo quomodo
constat nos per illas ducere. Secundo q
pauci vadūt per eas: ⁊ qui sunt illi: ⁊ quas
temptas vadunt. Tertio quomodo multi vie
der amittunt. ¶ Quātū ad primum dicēdū
sunt vie misericordie ⁊ veritatis ⁊ ceterarū virtutū
quas deberemus diligēter querere: ⁊ inco
tas ⁊ sollicite venerari modus peregrinan
diligenter querit ⁊ tenet viam qua duxit a
villam: sic nos in via debemus ambulare
ut ad patriam celestem deuenire: ⁊ ne deuie
re debemus tu centeo: cum Psalmista in pſ.
cxviij. Vias mas domine demonstra mihi.
Deus vero qui semper iustorum in hac qua
ducit ad vitam: ⁊ quasi ambulantiper eam.
Et vias huius autoritatis in operib⁹ eius
ditur. Jam patuli tui: qui vadunt p viam
obedientie: ⁊ multi alii qui non superbe pau
ci qui per viam amicitie: ⁊ multi per viam
inuidie: paucet per viam misericordie: multe
⁊ charitatiue: multi per vias assidue ⁊ eas
piditatis pauce per viam concordie: ⁊ multi
tiper viam iracundie: pauci per viam prudē
tie calliditate ⁊ fobrietate: ⁊ multi per viam
accidentiarie ⁊ gule. Quibus omnibus di
citur Eccli. Ne bis qui perdiderunt iusti
ciam: ⁊ derelquerunt vias rectas: ⁊ ambule
runt in vias prauas. ¶ Quoniam aliqui vi
tutem ⁊ pauli qui in varium nomini per
dunt per non vsum. Sicut nanq; habens fer
9 alterius: ⁊ videndo ea illa: per leges per
tet illam amittere: sic patet. de ceteris
tibus vbanorum predictorum. ℣. hec autem
tura. Id est in dogesto veteri. ti. vnij. Sicut p
posito bestiis quibus a deo concessum est
quod possunt ire per viam mandatoꝝ dei
ſ tempore opportuno ⁊ concesso illa via non

rum ſſibet deus dicit. Ambulans in via. Hac
unde mutatur abutur ipse: sequamur ꝙ vel
mandicitet puritatis. Sic ergo ustum de-
dant hominibus per vias rectas. Sap. r. Et
ctionatas mihi fecit: vias viteum plakry.
7 ¶ Deus nāq; omnes vltos mutendo ad mo
dum sect amicitie: cui amico suo in certa
nis parte nocentem mittit: sed cum hoc q̄s
sic et ouerorem patiopotest quod ipse etiaz
ducere sequamur: ire in via erraꝝ. Quā
do quis pauper per viam vadunt: ſi ad vnū
lorum tam precedentes quam sequentes ire
pt tandem: ſi precedentes sint certi de viaer
sequentes inerrantes: ſi certi ſed sequen
tes non tantum reſpiciant: sed etiam follici
te sequantur precedentes. Sic de nobis spe
dicit Lancti quod illuc per viā predicta
perueniēt. Ab illo ergo interrogate de ſe
mine antiquitatis que ſit via bona et ambula
te in ea ꝛc. Jeremie. vj. et ch. in manifesta
virginum: ſic de aliis. Et non desideratis
ductores vestros: ne deficiat: de loco in quo
stantes sed fortiter perseuerate ad sequendas
quemlibet predictorum quia secundas bea
tus Gregorius. Jnuanum fortiter currit
qui antequam veniat ad metas: deficit. Di
cat ergo ꝙ opere implear illud Job. xxiij. De
fugia eius sentia: ⁊ est per meritum: vias eius
custodiri: nec declinauit ab ea. ¶ Sed hec
10 xxvij. Augusta portas elle artis via que
ducit ad vitam: ⁊ quasi ambulantiper eam.
Et vias huius autoritatis in operib⁹ eius
ditur. Jam patuli tui: qui vadunt p viam
obedientie: ⁊ multi alii qui non superbe pau
ci qui per viam amicitie: ⁊ multi per viam
inuidie: pauci per viam misericordie: multe
⁊ charitatiue: multi per vias assidue ⁊ eas
piditatis pauce per viam concordie: ⁊ multi
tiper viam iracundie: pauci per viam prudē
tie calliditate ⁊ fobrietate: ⁊ multi per viam
accidentiarie ⁊ gule. Quibus omnibus di
citur Eccli. Ne bis qui perdiderunt iusti
ciam: ⁊ derelquerunt vias rectas: ⁊ ambule
runt in vias prauas. ¶ Quoniam aliqui vi
tutem ⁊ pauli qui in varium nomini per
dunt per non vsum. Sicut nanq; habens fer
alterius: ⁊ videndo ea illa: per leges per
tet illam amittere: sic patet. de ceteris
tibus vbanorum predictorum. ℣. hec autem
tura. Id est in dogesto veteri. ti. vnij. Sicut p
posito bestiis quibus a deo concessum est
quod possunt ire per viam mandatoꝝ dei
ſ tempore opportuno ⁊ concesso illa via non

vtuntur ⁊ libertatem illam ⁊ veritatem vie
illius perdunt ⁊ colligo hec ex verbis ambro
ten ea capio ad breuem necq; ad sinistra de
dinabit. Hate. rre. Unde plures leges huic
concordantes. Pro. vi. eo. quare omnes lege
ter hec sciencia dicit confirmat Lactan.
qui ferui illum qui pectora ei occulta: plus
non fuit precauta illa putauit: ⁊ impiuper p
peccato omissionis ꝙ ante punitionem illa.
(Illi) vero dicēdi sunt peccare per abusum sicut
illi qui via vita tempore ꝛ omnibus dontet
punitegitur: tam naturalibus quam gratuis
tis abutitur in superbia ⁊ aliis modis pec
tando. Si ergo principes terrenes per leges
iuste potest a tali qui punitegio sito abutu
tur illud auferre: sicut patet. de quodlibeto
tat. Deos ut ipsum sinos. Jn qua lege con
tinetur quod si a principe aliqua concessum
fit principatum adaquādo deo peccata ad a
quando vsquam principatum perdit qui illo
principatu abutitur illud excedendo. Sic ili
tis quibus concessum est principatum a deo
lem bonum vel naturae vel gratie quo bene
operando ere potest ad celum: ſi illud ex
cedant illo male operando: merito illud amit
tunt. Sicut plures leges huic concordātes.
℣. vij. Quibus concordat lex Lactan.
qui potest atem vilitcandi abstulit avilitcē
qui bona alius vsurpauit. ¶ Illi vero dei
perdunt per contrarium factum. Quia secun
dum leges: ſi aliqui concessum ſit q̄s aquas
cucere posſit per viam seu riuulum determi
natum ⁊ determinate quantitatis: si quis
per mediam viam pedis nec illum alargere
potest vel ad alium: locus transferre. Si vo
contrarium faciat: illum alargendo: illum
perdit. Sivero in duos meatus dividat: vtrū
perdit. Jn primo vero casu totum perdit qz
conflitit in actu indiuisibilium secūdo vnuz
tantum: quia vnus meatus ab alio diuisit
potest. ℣. Aqua citua. ℣. riuus ꝛc. Jdem
dum digesto nouo. Ji. ℣. Et ſi. quis modus
seruandi amittandi, laqua. ℣. Si per pare
tum digesto veteri. tit. vij. Sic in proposito
bestie quas non fant contente ire vna illo
rum, ad celum ducere per artam viam mans
datoum ceised volunt illam alargat cum
do per viam propriā voluntatis: de quibus
ij. Petri. ij. Mulit sequuntur eorum luxu-
rias: per quos via veritatis blasphamatur: vel
qui duplex progredientur viaſelicet in ſ
dragellus vel in infirmitate in via: deu: sed
posſea in via diabolicā quibus concessum est
tantum per vnam ire poterunt: ⁊ animam
ad celū ducere. Primi qui semper in langue

ri vis quam deberent ambulant totiꝰ per-
dunt. Secundꝰ propter viam. viam. id eſt.
bialoſt amittunt. Calibus nãq; dicit Eccl.
ij. De peccatoꝝ ingredienti terram duabus
vijs. Et Eccl.xij. Cui ingredienꝫ duas vias
non habebit requiem. Q. Quia ſicut dicitur
Proverbij. ij. Relinquunt iter rectum: et am-
bulãt p viae tenebroſae. Q. Quo qui eſt ſcie
dum q; ler faſt differentiam inter iter recta
e viam iniqua qui habet ſenſum ad itinerã
poteſt ire ſolus quia actus poteſt dicere in-
mentum: qui viam poteſt dicere imentu
ſeu eurum vel quodcunq; volueris. F. Ad
itinebinas rufticanotum prechtoris, id. hoc
eſt in ingeſto veteri. Et ſi habens iter: viam
facit puerilem. Sic in proſito multos ſpe-
cialiter religioſos inſidiãtur e legãt a ſpo
iter rectum: quod videlicet ire poterunt ſo-
liſſime intrando e diuitijs pompa ſeculari:
ſi ergo actum e via ambulare proprijs ac-
cipere preſumant y vadant ei illis: de qui-
bus in Pſalmo. bi in curribus e hi in eq.
Nonne de eis dicꝫ poteſt quod bereſingulis
iter rectum e ambulant vias tenebroſas de
quibus dicitur eſt. P. ij. 15. cum ſequenti-
bus. Et quia de eis via illoꝝ aliqui ſean
dalizantur recognoſcunt duce in Pſalmo. xcvij.
hec via illoꝝ ſcandalum.

Prolog. ¶ Omnes vero predicte tres vie in hoc con-
uenitunt: quod omnes ſunt bone: quia bo-
12 nas dees nominis Job. xxiij. Due vero vlte-
me. id eſt. gratie y gloue differunt in modꝰ
in progreſſu e ingreſſu. In proceſſu pro ter
to differunt: quia vie culpe duꝝ durat eſt de
lectabilis: quia que maior delectatio quaꝝ
quod peccatoꝝ habeat: que male cõcupiſcit
y lara: via vero dei econtrario videtur terri-
bilis e arta eſt in progreſſu. In egreſſu vero
e in fine viarum pio ratio differunt: qꝛ via
culpe per delectationes breues ducit ad pe-
nas eternas via vero dei econtrario: per bre
ues penas et ſuſtinendo e penitendo ad re-
ſurrectiones faciendo: ducit ad premia glo
rie eterne. C. Et poteſt videri ita differentia
per quas a contrario ambulantes: quorum
vnus vadit de circiſterentia ad eandem circu
li ad centrum: alius vero vadit ad centro ad
circiſterentiam. Nam primus habet viam
latam in principio. Et quia tale de illo qui
de circunferẽtia rote inter duo ligna que ex
tenduntur a centro ad circiſterentiam vadit
verſus centrum: quia pungit non conſtringꝫ
tur ſimul in fine artatur. Ille vero qui ecõtra
ſo vadit: licet in principio arretur: tamen ex
panue viam inuenit largioꝝ. Sic de illo q̃

mittit ampliſſimum celum: vsq; ad cen
trum terre. ad infernum: largas inuene
vias in principio quia via impij proſpera
tur: e bene eſt omnibus qui male agũt hec
mene. ad. Et quia dicit in bonis eius bene
Job. xxi. Et quia ipſi peccatores obtinue
runt diuitias in pſal. Et certe in finẽ huꝰ
dicetur Job. in cum ſanctus fuerit arta
tur e offundet y omnis dolor irruet ſup eꝫ.
De cetus vie dicit Eccl. xx. Qui peccantium
complanata lapidibus: et in ſine illorum
inferi e tenebre e pene. Et quo patet quod
eſt via ad infernum: ideo ſequitur aggraua
ta eſt via. Et. Ille vero qui econtrario ſe
uuendo centrum deſcendꝫ iuxta terre e diu
cie ad tanuũdinem tendunt celeſtes: licet in
propoꝝ amotem vel timorem illoꝝ: qui
omnia noſtra videnꝫ debemus diligenter vi
derre alicꝫ in nobis ſtrecꝫ eis diſplicet. ſ.
Quantum ad primꝫ. primo oſtendenꝫ
ſtitudo virtuoſe viſionis: ſecũdo virtuoſe
cognitatis. Similitudo vero viſionis conſi-
ſtit in tribꝰ obiectis in actu e defectu. In
obiecto duplicitꝫ. Primo: quia ſicut corpo
ralem delectat oculum lymphaꝫ vitros ſpe-
cialmente ſpiritualiter oculum honeſtas de
lectantes: ſideratio noſtre ſtarebilitatis: ad
modus aque quia omnes motiuus: e fleat
aqua delabuntur in terra. ſ. Reg. xiij. Et vi-
ros debarum que ſuper muttuos ceſſunt:
e ſpeculum alcotum damnatorum et queſtus
muste ſalutatoꝝ ve ſeguamur. In cuius
nãq; vita libe debemus ſeqꝛue ſumper ocu-
los poneꝝ ſpiritualiter e obiectue: ſicut in
capite ponuntur localiter vel motes vnuꝫ
rur naturã. Ille nanq; voluit qui oculis eꝫ
potaſſibus ſupremum locum tribuit corpo-
ris: quod oculi meritio in ſupremum locum
perſamotem e deſiderium tendirent celi. Ex
emplo ergo paſtorum adoramus hoc verbũ
Luce. ij. id eſt. ſpectauimꝫ: e chriſti viramnon
ſerrena vel carnalia. ad concupiſcentiã mo
re cupidorum qui ſolorum e luxuriorum. Ex
quoniam oculi ſunt inſatiabiles: ſici deum: e
omnia que ad edificationem pertinent ani-
me: exemplo. pphete qui attrocuit mei ſem-
per ad dominum. Ceterum. Leuam oculos
meos in montes. Et. Alle vero qui econtrario
ſo cum hoc quod oculos quantum ad natu
ram habet in ſupremo loco: e illos quantum
ad mores in nouiſſimis e infimis: quantum
ad ſolliteudinem ponit naturam perueni
e beſtias et illos perverſos in edilione ſe-
quitur. De quibus Dauid. xxxij. Declina
uerunt oculos ſuos: ne non viderent celum:
neq; recordaſerunt iudicium iuſtorum.

¶ Secundo quantum ad obiectum: in hoc

Et rurſus labore. Sta de ipſo cogita ſi alia
videa in cura cum multitudine magna nu-
ci ad pathibulum: plus conſideraꝫ ſine mvie
quam viam: e plus afferaꝫ eo quam e finis
pumi quas ſeruauꝫ. Sic in propoſito. Am-
bulate ergo y plus aſperas Baruch. iiij. ꝛc.

Ca.iiij. ¶ Viſus corporalis eſt
ſpiritualis. primo oſtendetur ſimi
litudo quantum ad ipſum viſionẽ
e quantum ad amiſſionem. Secũdo quo ne
homine videre ſapiens poſſ. Tertio que infra
nos. Quarto que intra nos. Primo ꝗ cla-
rius videnꝫ omnia que ſpiritualiter videnꝫ
da ſunt: ſicut ſunt impedimenta. Sexto q
propter amotem vel timorem illoꝝ: qui
omnia noſtra videnꝫ debemus diligenter vi
derre alicꝫ in nobis ſtrecꝫ eis diſplicet.
Antiſ. ſ. Quantum ad primꝫ. primo oſtendenꝫ
ſtitudo virtuoſe viſionis: ſecũdo virtuoſe
cognitatis. Similitudo vero viſionis conſi-
ſtit in tribꝰ obiectis in actu e defectu. In
obiecto duplicitꝫ. Primo: quia ſicut corpo
ralem delectat oculum lymphaꝫ vitros ſpe-
cialmente ſpiritualiter oculum honeſtas de
lectantes: ſideratio noſtre ſtarebilitatis: ad
modus aque quia omnes motiuus: e fleat
aqua delabuntur in terra. ſ. Reg. xiij. Et vi-
ros debarum que ſuper muttuos ceſſunt:
e ſpeculum alcotum damnatorum et queſtus
muste ſalutatoꝝ ve ſeguamur. In cuius
nãq; vita libe debemus ſeqꝛue ſumper ocu-
los poneꝝ ſpiritualiter e obiectue: ſicut in
capite ponuntur localiter vel motes vnuꝫ
rur naturã. Ille nanq; voluit qui oculis eꝫ
potaſſibus ſupremum locum tribuit corpo-
ris: quod oculi meritio in ſupremum locum
perſamotem e deſiderium tendirent celi. Ex
emplo ergo paſtorum adoramus hoc verbũ
Luce. ij. id eſt. ſpectauimꝫ: e chriſti viramnon
ſerrena vel carnalia. ad concupiſcentiã mo
re cupidorum qui ſolorum e luxuriorum. Ex
quoniam oculi ſunt inſatiabiles: ſici deum: e
omnia que ad edificationem pertinent ani-
me: exemplo. pphete qui attrocuit mei ſem-
per ad dominum. Ceterum. Leuam oculos
meos in montes. Et. Alle vero qui econtrario
ſo cum hoc quod oculos quantum ad natu
ram habet in ſupremo loco: e illos quantum
ad mores in nouiſſimis e infimis: quantum
ad ſolliteudinem ponit naturam perueni
e beſtias et illos perverſos in edilione ſe-
quitur. De quibus Dauid. xxxij. Declina
uerunt oculos ſuos: ne non viderent celum:
neq; recordaſerunt iudicium iuſtorum.

¶ Secundo quantum ad obiectum: in hoc

debet eſſe ſimilitudo quod ſicut viſum men
tionata neceſſe eſt: quod viſum corpoꝛe ab
illicitis retrahamus affectu. Unde deꝛ
tus Sapientus. ad moral. Iſ. tractane illud
verbum Job. xxi. Pepigi fedꝰ eum oculis
meis ne cogitarem de virgine. Precepꝛ inqꝛ
anima nostra non prouidere ne mulier videat
quod cõcupiſcatur. ꝛca poſſet inquit deſide
rare quod videt. Sanctus igitur vir: et cos
gitationes cafte cuſtodire poſſet: ſeruat ſuꝰ
oculos pepigit: pactus utique ne deſiderio
quod poſtmodum mutuo amarent. ¶ Peꝛi
culum vero contrarium facientes: patꝛem
exemplo Dauid. ad filium. Sob ergo exem-
plo e Dauid: ergo aucte oculos ne videãt
vanita tem. ¶ Quantum ad actum vero deꝛ
bet eſſe ſimilitudo: et ſicut oculus corporalis
totum corpus nectit: ita oculus eſſe debet.
ſus mentis nostrum hominẽ ſpiritualiter du
cat: e alios conducat verbo e exemplo: ſpe
cialiter illeum ſpectantibus et auctoritate
vel officio. Sic ergo ſicut viſio corporis no
ter obtectum e oculum eſt recta. Ita ſpiri
tualis ego ad reſpirum e alios. Sicut illud
Proverbij. Oculi tui recta videant. Quan
tum ad defectum in hoc primoreſt ſimilitu
do quia ſicut oculi corporales in hoc offen
runt ob naribus e manibus ego nonvidẽ ma
ciam in ſe nec intra ſe collateraliter. Ita
multi nec ſua nec collateralium peccata at-
tendunt. ps. xxxvi. Lumen oculorum meoꝝ
e ipſum non eſt mecum qua tamen in aliis
plura deuenit ſe videre peccata ſe ſint: quos
reprehendit beneu. Matth. vij. Quid autꝫ vi
deo feſtucam in oculo fratris tui: trabẽ aũt
que in oculo tuo eſt non vidꝫ non conſide
rae. Si enim propoſtus videret defectꝰ ſuꝰ
no habenet materiã detrahendi: quod vitet
tas ad ſeipſum in ſi terra vel Trabs pro
ñ ſit in proximo mortale. Propter hꝰ Jeſus
videns eunitarem ſleuit ſuper illam dicens
Si cognouiſſes e in hac tua. Secũdo quia
plus deficiũt in ſenecture ꝙ alij ſenſus. Sic
etiam oculi eccleſie. dicit plus deficiũt ſ. ſp
lationẽ: et ſi ſtabilis eſt in ſuis: ſed ſi ſe. ſenſ. de
lationẽ: et ſi ſtabilis eſt in ſuis: ſed ſi ſe. ſenſ. de
Iſaie: et caligauerũt oculi eius e videre
re nõ poterat. Tertio ex dãñ plus nocet in
oculo e macula ꝙ̃ apparet ſi in pede. Sic
peccatum ſuperbie ꝙ̃ in fidelio. Ecclẽſtici.
Hequius oculo aqui creatꝰ eſt. Ideo d̃ dei
bere eſt oculi eccleſie. De glo' Eccl. xij. Ut
dent vanꝫ e putamus meꝫ ꝛca audiuꝫ.
Quinto ſic ad ſedam pare dñme articulis ſ
iuſtitudo corporalis cecitatus y ſpiritus pẽ
atteli vel ſtitꝰ ad cecitatẽ cauſantia vel ſi-
tum ad ceatigat ſeſtantia. pannũ per: et ſicut

lumen oculorum corporalium postea inspe-
dim per corpora opaca super posita vel om-
nino excecari poteſt quia ab hoſtib⁹ capt⁹
ſicut Samſon Iudic.xvi. vel per infirmita-
tes oculis ſuperuenientes. Ita ſpiritualis-
ter poteſt vitus impediri animem⁹ his que
circa ſeipſum facienda ſunt per terrenotiu
ſolliciteudine: in his que circa alios facien
da ſunt per nimiā acceptionē. Qualiter
enim vna cella poſſit videre vel iuſticiā in-
ter vtā cetā vel iuſticiam r oculos ponit ter
ras diuitias domos remunera quaſi cunq;
terrā: ama ſuper eos: gaudia ſuper eos ſperat
e non videſtis in p8.lvij. Totaliter vero ex
cecat a diabolo capt⁹ ſuer⁹ per quodcūq;
peccatum mortale. De ſeruis nanq; ſatane
ſcribitur illud Exiate.xiij. Quos eſt oculus
ſi ſeruus meus &c. qui ſicut equū cecū du-
cit de luto peccati ad lutum: quaſi ad lotū
Sophō. Ambulabūt in tenebris: de his ſe-
cauerunt: vel infirmitate ſpirituali: vtpote
a ſuperbia: ira: vel inuidia. Ita nanq; ira
peccata ponunt ſpiritualiter excecant. Et
haut inſtatio oculo ſuperueniens q̄libet
ipſius cruci. Ita iſta z alia peccata z ſpecie
liter ira: ita ſicut obſtium ebr. Z. vij. 14. aie
ſuperueniens ipſam in his quedet vel ip-
pue ſaltuns ſunt excecant p8. xxxv. Coꝑe
henderunt me iniquitates mee z non potui
vt videre. ¶ Quantum vero ad excecatem
ſequentiam me⁹ primo eſt ſimilitudo quia
ſicut excecatus facien habens manus dan: in
ſpectu ſordes non videt vt rergan me latro
excecatus z ad patibulum vel ignem duct⁹
ab hiq̄ dicunt⁹ ipſum ad bonum locū
ducunt vel ad bonum ſeſum vt ipſum dec-
piant patibulum vel ignem nō videns non
timet antes ſentiat. Ita nonulli ſpiritua
liter a diabolo⁹ peccatis excecati: nec ſolde
videnr in anima: z ideo nec eas inundant:
nec patibulum vel ignem videre volunt in-
fernum nec diabolum: qui ſemper iuxta eos
expectat: vt illos morte perimat eterna vt
timeant. Cuius cauſa eſt iquia excecati ci
ſunt ad ignē inferni timentes z timendo ca
ne z domoinibus z quibus credunt dnec ad
bonos os dum tus desiderauerit: ideo ignem il-
lum non timent antaſſ ſentiant. Sed cunc
ſim beatum Stegotum: pena oculos ape-
riet: non⁹ culpa hic clauſit. Sic excecati fue
runt illi peſſimi ſodomite qui oſtiū domus
inuenire nō ſciebant Genes.xix. Et ſi primo
aperi ſunt oculi ſyrorum quando fuerunt
in medio inimicoꝝ ſuoꝝ in quibus dicit
ruj. Rege vi. Clauditur ſe eſſe in medio ſama
ne. Sic peccati peccatores excecati ſimul ſen

tire z videre volunt penas inferni quando
fuerint in infernum ibi Luc.xvi. Eleuans
oculos ſuos cum eſſet in tormētis videre ne.
Secundo quia ſicut equus corporaliter ne
bebet ſecundum tura eſſe adoratum nec
reuerēs faciat inclia a tergo poſtiandū
ſicut pater. ff. de poſtulando l. ſi quis. Ita
eſt. in diuino ſeruitio. Vnde Ecclia. Ab
natter fugere non poterant: nunc fugiunt
quādiu poſſunt male viuendo. Cum omne
ſimile affectionatur quod ſibi ſimile eſt. Ter
mantur autem cum Dauid quia qui amāt
et mundi ſapiētibus amara eſt pauperta
quam in phariſi videnr vera. Ideo ipſius vi
tam in hoc non tarī: ſed potius fugere
volunt. ¶ Sic de ſuperbis: et delicatis z qui
buſcunq; peccatoribus: quia aliquid ad bo
rum in ebrietate ipſum in hoc ſe-
quunt de quibus Iob.xl. Fingunt et nonni
dent bonum. Contra quos. Ama. z. Non
vos ſecſed guſtate et videte quoniam ſuaꝝ
gus eſt dominus in palmo. xxxiij. ¶ Guſta
te et anguſtiquomodo ſub paupertate chriſti
z poſt pauperatem pauperum pro chriſti
amore infinite ſequuntur bui me poſ aſpe
ritatem delitie: poſt contemptū tribulatiōis
noteraab illo nobiliſſimo rege. Quia alter
bonus non eſt: niſi ſolus in ſue remuneris
tatis: deus Exod.iij. Dabis vidi affectio
nem populi mei deſcendi liberare eos. Si
hen aliqui non guſtauerūt videre z ſunt
alijs ſaluran peccatis: z quia non guſtant
hiemos ſe tarabunt: ut alibi. obviſio ſit ve-
etue: quia ſicut comedentes in primo pran
dio non debent comedere in ſecundo inter
refectiones. Ita ſit qui ſatiauerūt oculos
ſuos hic vanitatib⁹: affectiones ſuas ma
lis amoribus: ventrem ſuum guloſis deli
tijs: bonus ſuas repletionē ſue alienis bun
dis: voluntatem ſuam in illecitis: anter an
gelos in ſecundo prandio non paſcent. xiij.
Regum. vij. Dicebis oculis meis videt in
me iudicij: z indemn comedos. Alij vero no
guſtantinec videntiſicut male illuminati: et
etiam inſuffic ientes in fide: ſic quantum
ad ſedeam z motes: quia nec intelligere nec
facere voluntatem dei faciendum eſt. Alij vi
dentiſed non guſtā: ſicut literati malti qui
bus Naas cruit oculos perbroā. Regum.
de quibus Matth. xxiij. Super cathedram
Moyſi ſederunt &c. Dicrete figurantur per
berdēm Luc.xvij. qui multum deſidera-
bat Iesum videre: nec eum videre: illi ſci-
ſit ſupra ſe ſtet propter arborem ſycomo-
rem ſcripturas intelligere in quib⁹ videnr
Iesum quam tamen indutum veſte alba. Ad

ibus chriſti exemplis viſis vel bonis pro
miſſis vel penis inflictendis in chriſtum no
ſequentes: ſpe hoere poteſt illud p ſalmi.
cxv. Oculi videnr me forae fugerunt a me:
quia vir diei mus poteſt ad etatem peruene
rit vigilanti annotumpoſſit fugitur bene vi
uendo: ſed potius ipſum cuius iudicium ſi
nalter fugere non poterant: nunc fugiunt
quādiu poſſunt male viuendo. Cum omne
ſimile affectionatur quod ſibi ſimile eſt. Ter
mantur autem cum Dauid quia qui amāt
et mundi ſapiētibus amara eſt pauperta
quam in phariſi videnr vera. Ideo ipſius vi
tam in hoc non tarī: ſed potius fugere
volunt. ¶ Sic de ſuperbis: et delicatis z qui
buſcunq; peccatoribus: quia aliquid ad bo
rum in ebrietate ipſum in hoc ſe-
quunt de quibus Iob.xl. Fingunt et nonni
dent bonum. Contra quos. Ama. z. Non
vos ſecſed guſtate et videte quoniam ſuaꝝ
gus eſt dominus in palmo. xxxiij. ¶ Guſta
te et anguſtiquomodo ſub paupertate chriſti
z poſt pauperatem pauperum pro chriſti
amore infinite ſequuntur bui me poſ aſpe
ritatem delitie: poſt contemptū tribulatiōis
noteraab illo nobiliſſimo rege. Quia alter
bonus non eſt: niſi ſolus in ſue remuneris
tatis: deus Exod.iij. Dabis vidi affectio
nem populi mei deſcendi liberare eos. Si
hen aliqui non guſtauerūt videre z ſunt
alijs ſaluran peccatis: z quia non guſtant
hiemos ſe tarabunt: ut alibi. obviſio ſit ve-
etue: quia ſicut comedentes in primo pran
dio non debent comedere in ſecundo inter
refectiones. Ita ſit qui ſatiauerūt oculos
ſuos hic vanitatib⁹: affectiones ſuas ma
lis amoribus: ventrem ſuum guloſis deli
tijs: bonus ſuas repletionē ſue alienis bun
dis: voluntatem ſuam in illecitis: anter an
gelos in ſecundo prandio non paſcent. xiij.
Regum. vij. Dicebis oculis meis videt in
me iudicij: z indemn comedos. Alij vero no
guſtantinec videntiſicut male illuminati: et
etiam inſuffic ientes in fide: ſic quantum
ad ſedeam z motes: quia nec intelligere nec
facere voluntatem dei faciendum eſt. Alij vi
dentiſed non guſtā: ſicut literati malti qui
bus Naas cruit oculos perbroā. Regum.
de quibus Matth. xxiij. Super cathedram
Moyſi ſederunt &c. Dicrete figurantur per
berdēm Luc.xvij. qui multum deſidera-
bat Iesum videre: nec eum videre: illi ſci-
ſit ſupra ſe ſtet propter arborem ſycomo-
rem ſcripturas intelligere in quib⁹ videnr
Iesum quam tamen indutum veſte alba. Ad

est. doctrina pulchra z facilis ad vita turpi
remmant. Talium intelligentia non vere
conqueri poteſt dicens illud Luc.x. Domine
ne non eſt tibi cure q̄ ſoror mea &c. Alij vi
dent z guſtent ſicut ille Luc.xvij. Vade et
ſequere me illi dicentes. Ar. iij.
dit quoniam bona eſt negociatio eius.
¶ Contra ſe videre debet peccatos damnum Ar. iij.
quod peccando incurrit ve debet ſe ſuper
num materiam in peccatoris in exēplo oſtē
ditur. Si enim ad domum redieno: z intra
cameram ſuam reſpicieno: eſtendens ſibi
vas quod maximum habuit ad lacte: ſuos
familiares z amicos oſtendit: chartas suas
me hereditatis: que ei placuto eſt deſtructas
z queruno ata bona quia in reed in ſpe ip
beri poſſunt: ecce in camera. Tua dereliquit
ablata: ecce eum hoc etiam videret dominum
ſuum ſibi offenſum domeritio ſuo exigen
tibus z pulſum de muenit et paratus ad ipſius
ad penas maximas raptendum: materiam
habet dolendi. Et peccator ad cameram eō
ſcientie ſue reducte: in infinitum maiorem
triſtitie habet occaſionem. ſient pater indu
cruce in omnibus predictis ad peccatorem
deum et gratiam amiretem applicatio. Er
go vident fratres ne forte ſit aliquod ex
malum ad Ieb.xij. Sed heu delicta quis in
telligetin p8. xvij. Et ideo ſicut dixi bicre
me. vij. Nullus eſt qui agat penitentiam
ſuper peccato ſuo dicēs quid feci: vni⁹ nāq
ſequitur ex alio. Nam ſi predicta peccati
damna intelligeren: agerent penitentiā de
peccato tam ſuo q̄ alieno: vbi tanq̄ pro
pria non intelligunt: de alienis iudicā. Ca
vero quare delectum propterea z poſtam ſe
quentem non videnr: eſt duplex: vna quan
tum ad delectumatia quantum ad poſtam
ſequentem. Quantum vero ad delectū non
videnr: quia non reſpicit directe peccati de
formitatem: ſed commodum vel delectatio
nem anneram. Et quantum ad penā ſequē
tem: amat quo ſeipſum inordinate diligit:
facit quod inde deſperatur in peccata cauſa
e meliorandā: ad nedā contra ſeipſum pro
fert ſententiam. Ergo videnda malum eſt
et damnum reliquiſſe te dominum bene
mi. eſt.
¶ Intra ſe videre debet proximorum neceſ- Ar. iij
ſitatem et ſubmeat. Regula vero ſecundū
quam ea ſubuenire rubemur e ſyrbo dus: 10
ta eſt. Diligeremus. primū ſui ſicut teipſum
que fundat ſuper regulā naturā equa dicit.
Hoc facias alteri quod tibi vis fieri: quā re
gulam chriſtus approbauit z confirmauit

Matth.vij. Omnia inquit quecunq; vultis vt faciant vobis homines ⁊ vos facite illis Istam regulam vide ⁊ nunq̄ errabis. Itē qui peccat per iram ⁊c. Cōtra predictam regulam facit ⁊c. vsq; ad consummationem: iuxta illud ad Galathas.v. Si inuicē mordetis ⁊ comeditis: videte ne ab inuicem consumamini. Dicit signanter mordetis propter detractores qui mordent quando aliqua mala vituperant dicendo. Ipse est malus in hoc: sed non totaliter comedūt: quia non omnia que in ipso sunt deprauant. Dicit etiam comeditis contra illos qui deuorant omnia: que vident in homine nunq̄ bonum dicendo ⁊c. Nota.C.xvi.5. Sed si propriam cecitatem consideraret: diceret illud Thobie.v. Quale gaudium mihi est qui in tenebris sedeo: ⁊ lumen celi non video.

ii ¶ Iterū si peccat quis per nimiam tenacitatem: non subueniendo miseris ⁊c. a predicta regula deficit: quia qui habuerit substantiam huius mundi: et viderit fratrem suū necesse habere ⁊c. i. Io. iij. Ergo videte qualem charitatem dederit vobis deus. i. Ioā. iij. hoc est: operibus ostendite. ¶ Sed heu sicut terra impedit de nocte vt solem non videamus. Ita qui impediuntur terrenis affectionibus ne videāt predictam regulam ⁊c. Nota q̄re mouētes plura vidēt. M.xi.42.

Ar.v. ¶ Omnia vero predicta quidam limpidius intuentur: quidam plus impediunt. Circa primo duo sunt dicenda. Primo ostenditur qui sunt illi quibus maior inest predi-

ii cta videndi dispositio. Sub qua forma illa intuentur. ¶ Quantum ad primum omnia ad deum pertinentia ⁊ statum proprium vel proximi clarius vidēt humiles ⁊ pauperes spiritu: sicut videmus corporaliter experimento sensibili quod quidem experimentū habetur. D.vj.17. Ita spiritualiter propter quod dicitur Gen.xviij. Descendam ⁊ videbo. ¶ Omnia autem predicta sub forma videntur scutali: quia sicut omne quod videtur oculis corporalibus videtur sub forma piramidali: cuius conus est i oculis: ⁊ basis in re visa. Ita etiam quod videtur spiritualiter in oculis fidei vt amandum: credēdum vel fugiendum: sub predicta forma videtur. Cuius forme vnus angulus est creator in oculis fidei: alius vero angulus: quem videre debemus: est ipsa creatura in qua videre debemus indigentes vt subueniamus peccatores vt compatiamur ⁊ corrigamus: sanctos vt sequamur. Iuxta illud Luce.xviij.

iij Vidit ⁊ sequebatur. ¶ Quantum ad secundam partem duo visum impediunt spiritualem. Primū accipitur per similitudinē impedimenti intrinseci: ⁊ aliud per exemplum obstaculi extrinseci in visione corporali: nā sicut visio corporalis vnum impedimentū habere potest intrinsecū: cecitatem vz corporalem. Ita spiritualis cecitatē spiritualem: in his que dei sunt ⁊ ad animarum pertinent salutem. Sunt enim multi oculati in aliis: sicut patet. P.v.9. Et. S.iij.15. ⁊ sapiētes: qui tamen in morte inueniēt se esse stultissimos ⁊ cecos: quando cum tota sapientia sua non inuenient vnam rationē ad probandum efficaciter q̄ debeatur eis de congruo gloria beatorum: ⁊ obiicientur satis multe ad concludendum ineuitabiliter: q̄ transire debeant ad miseriam damnatorū. De quorū quolibet verificatur illud Eccl. xxxvij. Omni sapientia defraudat⁹ est. Tūc videbunt omnem turpitudinem tuā Ezech. xvi. Habendo ergo respectum ad finem illū sm̄ Hieronymum: super Matth.xvi. Quid prodest homini: si mundum vniuersum lucretur? Si inquit haberes sapientiam Salomonis: si pulchritudinem Absalonis: si fortitudinem Samsonis: si longeuitatem Enoch: si diuitias Cresi: si potestatē Octauiani: quid profunt: si tandem caro detur vermibus: ⁊ anima demonibus cū diuite sine

iiii fine cruciauda. ¶ Alia impedimenta extrinseca potest visus corporis habere tria: elongationem: transpositionem ⁊ interpositionem. Sic spiritualiter peccatores nō vident deum ⁊ que videre deberent: quia male viuēdo se ab illis elongant. Propter quā sicut dicitur Eccl.vj. Nō vidit solem: nec cognouit distantiam boni ⁊ mali. ¶ Secūdo per

v transpositionem: vtpote quādo ponit post tergum quod deberet poni ante oculos. Sic spiritualiter quando deum quem semper ante oculos habere deberemus: exemplo illius Gen.xxxij. Vidi dominum facie ad faciē: ⁊ salua facta est anima mea: ⁊ spiritualia postponimus: et ante oculos mūdi delitias ⁊c. ponimus ⁊c. ¶ Tertio per alicuius corporis interpositionem: sicut patet de his qui sunt in profundissimo carcere: qui ideo solem non vident ⁊c. Sic nec illi qui in carcere sunt peccati ⁊ diaboli: propter quod spiritus sanctus hortatur Cant.iij. Egredimini filie Sion ⁊ videte regem ⁊c.

Ar.vi. ¶ Et cauete ⁊ oēs cogitationes locutiones ⁊ operationes diligēter mundate: q̄ ille rex cū toto exercitu celesti videt vos: sicut ostē-

ii sum est. A.xxv.17. ¶ Vidētes namq; diuinā

substātiā: vidēt oim̄ rerū genera: species in diuidua ⁊ totū ordinē vniuersi: sm̄ Thomā ꝯtra gētiles. li.iij. c.lvij. Et hoc multis ostē dit rationibus: quarū vna est ista. Visio diuine substantie est vltimus finis cuiuslibet intellectualis substantie. Omnis enim res cum peruenit in vltimum finē: quiescit appetitus eius naturalis. Ergo oportet q̄ naturalis appetit⁹ rōnalis creature quiescat post adeptionem illius finis. q̄d esse nō posset: nisi oia predicta sciret: q̄ appetitus naturalis est omīa predicta scire: nec tn̄ sciunt omnia: que deus potest facere ⁊ non facit. Si ergo quilibet nostrū timeret cōtra regē superbire ipsumq; in presentia sua ⁊ totius exercitus contemnere: vel hominem occidere in presentia iudicis iustissimi qui tot haberet armatos paratos ad faciendum vindictam in homicidas: vel in presentia sua furari. Si etiam vxor in presentia potentissimi ⁊ optimi mariti ⁊ totius exercitus non auderet adulterari. Si familia in presentia domini vellet ociosam ⁊ gulosam vitam ducere: dum in aliis occupari deberet: nonne timeret quare non timemus superbire iurare: ⁊ multis aliis modis cōtra deū in presentia dei ⁊ exercitus sui peccando superbire: vel hominem odiendo occidere: vel auariciam seu luxuriam vel gulam vel accidiam sectari. Si dn̄s aliquis haberet speculum qui totam familiā suā vbicunq; esset: videret: familia vbiq; caueret: ⁊ ei placere

Exem. niteret. Sic nos. ¶ Vnde in vitispatrū abbas Anthonius cuidā querenti: quomodo posset semper deo placere: r̄ndit. Sic semper habe ipsum pre oculis ⁊ cogita: ipsum oēs cogitationes atq; operationes tuas videre ⁊ locutiones audire. ¶ Hec aduertere debetis: qui cogitatis mala in cordibus vestris: quando loquimini turpia ⁊ iuratis enormiter ⁊ cōmittitis spurcissima queq;: q̄ sm̄ Tulliū in quadā epistola. Semper ita cogitandum est: quasi intimum peccatorum tuū visus alioꝝ penetraret. Quid enim prodest si ab hominib⁹ abscondat: ⁊ deus illud videat? Sed heu in disputationibus: quia deus vbiq; est: ⁊ quia omnia videt sed in cogitationibus: locutionib⁹: operationibus: omissionib⁹ facimus ac si nusq̄ esset: nec aliquis videret. Non sic nos: sed videte quomō caute ābuletis Eph.v. ¶ Specialiter vos

57 qui cura vel dominio estis onerati: scientes q̄ tales pedib⁹ offendētes ⁊ cadentes duri⁹ cadūt. Ex quo patet respōsio ad questionē quam vir magni status in potentia ⁊ scientia quesiuit: vtrū sciēz melius esset q̄ homo esset diues q̄ pauper. Quia sicut meli⁹ esset habēti magnā dietā facere: vel etiā debenti de necessitate cadere nō esse onust⁹. Sic in pposito de nobis qui habem⁹ magnā viam facere: ⁊ in die mortis de necessitate cadere. Sicut insuper currus vel aial nō onustū in luto cadens facilius surgit: q̄ sub onere cadens surgere non pōt anteq̄ deoneret. Sic pauper cadens in peccatū: q̄ diues cadēs sub onere simonie vel vsure et hmōi nullo mō surgere pōt anteq̄ restituendo se deoneret. Ergo in morte ⁊ ante mortem melior est paupertas. Istius opinionis fuit pphēta in psalmo. qui ait. Vidi impiū superexaltatum ⁊c. In quo ostēdit: q̄d ille de alto loco sub onere male cecidit: ideo in hac questione veram concludit sententiam subiūgens Custodi innocentiam et vide equitatem.

V Indictarum quedā sunt dei quedā hoīs. Circa quas primo ostendet: q̄ deus iuste vindictas accipit de peccatorib⁹. Secūdo q̄ hō iniuste: vbi ostēdet per multas rōnes q̄ hō vindictam capere nō debet ꝓ quibuscūq; iniuriis sibi vel suis vel quibuscunq; rebus illatis. Tertio exempla ostendentur ad hoc q̄ nō capiat molestia. Quarto: q̄ dānabile sit q̄ quis se vindicet. Quinto: q̄ vindicta semper ex malo aīo ꝓcedit ⁊ iniusticia. Sexto: quib⁹ reb⁹ oino se vindicare volētes assimilent. Septimo illoꝝ audienda est respōsio. ii.v.

Arti.i. ¶ Circa primū: tria sunt dicēda. Primo arguēt: q̄ de⁹ nullā vindictā de iniuria sibi facta iuste capere pōt. Scdo r̄ndebit. Tertio:

ii ostendet quare vindictas suas tm̄ tardat. ¶ Primū pbat per iura que volūt q̄ nemo sit iudex in cā ppria. C.li.iij.ti. vt nemo in re sibi dicat. l. vnica. ⁊. ff. de iudiciis. l. penult. id est. in. ff. veteri. li.v. R̄ndet q̄ ille qui de iure potest dare iudicium: in iniuriis aliis illatis pōt esse iudex in cā ppria: quantum ad notoria sm̄ Innocētium in decretal. lib.v. ti. de verboꝝ significatione: sup capitulū ex parte sicut pz de epis q̄ p iniuriis eis factis iudicia exercēt. Cū igit deo oia sint notoria nō quantū ad notorietatē facti: q̄ dissimulationi nō est loc⁹: di.lvi. in sacerdotib⁹: in fine extra de cohabitatiōe clericorum. tua. ff. de ritu nuptiarum. palam: sed ⁊ in morte erunt quantum ad notorietatem iuris: q̄ tunc erunt in iudicio per probationes legitimas conficti et confessi ⁊ canonice condēnan. xv.q.v. presbyter. ⁊. q. viii. si quis presbiter. extra de cohabitatione clericorum et mulierum. nostra questitū. ij.q.vj. sunt et.

Quotum patet quod ipse iuste vindictam re
tribuet in Hoibes Deus. xxxii. Quare Sapien
dictum tardate stanus cum peccato illum
non accipietis parte offensiu est. T. v. art.
v. Et tamen non est bonum signum de quo
aliquis gaudere potest quod deus stanus
ipsum peccatum non punisset: patet per
autoritatem Ecclesiastem. P. v. cap. quã
do plus expectat tanto durius percutiet: p
gramdocem accipiet vindictam: item patet.
D. v. xxvi. Et quod omnes de hoc omni ul
bietate remota oportet esse certos: patet per
prosellum dyalicum qui probat per rationes
tanto quo vindicatam vidiam: quia molesta
et gratiosa est deus facit vindictam seruoru
suorum clamantium ad se. Ad. cxvii.

Quam bonum fuit deo de ode ne vel manu
non licet propter multas rationes. Primo
quia ille qui peccat in pha supra deus pec
caut: contra unus Deus precepit: ei pluo
tenetur obedire quam tenetur plus alteri
ratione creationis: redemptionis: gubernã
tionis: et gloriacationis: quem tenetur plus
emere ratione damnationis. Et ideo ergo
ipse vindictam debet malitiare: turpe est homini
vindictam querere. Secundo quia est con
tra iura patria allegatur: nõ nomo debet esse
iudex in causa propria: ergo eodem
te deo qui impiis z peccatoribus reddet vin
dictam Ecclesiast. Tertio quia iustum est:
sicut iustum est auferenti vnum denarium
vel modicum bominem: non grauis abjec
re. Sic iustus est qui auferenti vel nocenti
sibi in re exteriori: grauis deus z celum z am
mam propriam z proximum z celestem: Ergo
patet. S. iii. x. omnia bona se vindicando:
perdit. Hoc enim facendo plus displicit nos
et quia nam alius peccatis perdit vel ve
berat ur in corpore: vindicans omnia bona
predicta amittit z verberabitur in eternis.
Si vero alius familiaris diffamando de his
ipsum reburet bene vindendo z remittendo
z non augmentet se ipsum malumz vindica
tum offendendo contra apostolum z pse
ipsi remum malis pe malo reddere Rom.
xii. Quarto qz est contra naturam: non tam
cum humana sed quãcung. Nam in omni
natura videmus animalium: quia vnum
membrum admittat aliud z non destruit: ne
potest si vna manus ledat alteram: ipsa lesa
non destruit alteram nisi forte in frenetica
fed a ledente emendam reppit ligatione z
emplastri: ipsi stato. Sicut propositio. Et
vero ledens nullam voluerit facere emendã
lesio propter hoc non plus se oumnicet

fed a deo meliorem expectet emendam atq
vindictam ultionem: de quo in psalmo. C.
quoni qui facit nobis mala iudicii propria
z vindictam pauperum. Sed heu alteri pe
ius facum quia non tantus de nocentibus
pe parentela: veruntetiam ab ipsa patria se
vindicare queruntur: sicut patet de bis qui p
ferunt pro quod deus stanus in ma patria
pote qua ipsi vel amici eorum ibi verbera
ti fuerunt: de quibus vidimus vindictam ce
trie se vindicare: illo verberabere se dilexam
vel occiderem: qui in hoc peccato sunt infemo
pe damnum: in quo ipsi verberatores quos mal
quisq; onus suum portabit Galat. vi. Item
Sexvi. x. Quito quia periculosus est: qua
cade inclinatu mentalibet filii z nepotis Jude
per hoc quod deus dicit Exech. xxv. Do e
quod se vindicauit ridumea de filijs Jude
ideireo exendam manum meam super eos
z extirpam ab hominum z iumentum facã
da deserta z faciem vindictã meam dabo illis.
Secrosa aliter facit iudex: qui inflerencedat
deus enim remittere vult sub illa condicio
ne qz non remittamus adversarijs. Si deni
ferius hominibus peccata eorum z deus ca
mittet vobis peccata vestra: si non dimit
tetis vobis. Ita etiam qui vindicam vult ac
cipere de inimicis Ecclesiast. Qui vindicat
elt ripre z inpenes ipsum apud deum z pec
ata eius quodq; primo se vindicet: qz ipse qui
mandum reputatur delere qz nobis iure
z potens peccata et vel se vindicet de inimi
ci. Et secundum hunc intellectum fabula iuro
diuat leonem ad mirem qui cu nocuerat ai
cui cum z aliud ad bonã trahit: sicut pa
tet in vitis parentum exemplo cuiusdã senis.
Cuius historia est: hunus monachus quidã
obmant cuidam facienti idolop potanti
magnum: z dixit illi: quo vadis bemõ
Ille vero iratus verberauit monachum z fe
re mortuũ reliq. Cui postea obmant ab
bas Macharius venit. Saluetis bone la
bor ator. Cui ille qui dom in me vidisti q
ita me salutares. Cui senex quia vel te la
bor at nes. Cui ille qui sic me verberauit
cognouit se fecisse: z ideo ipse venit ad eum
de verberatione monachi: z fact est mona
chus. Ecce quomodo verbum dulce multi
plicat amicos Eccli. vi. Et extinguit ardor
tre sicut rosa se plumia arsote solsequet ignis
Verbum vero durum vel fractũ ignem ang
mentat: Sic fiunt ex collisione duo corpo
rum barca: sicut ferri z silicis educit ignis
Ita in propolito. Si sicut apponens ligna
ignem augmentat. Sic in propolito. Ideo
Eccl. xvii. dicitur. Ne longe ab hominem im

munas stiqui etiam est ad dei imaginem fa
cta: grate christi sanguine redemptus: ergo
ne de superge rebi mus: vindere est de pe
omnibus deus. i. Thessalonicẽ.

Stulti. Quia vero quosdam crispa plus mouet
ad idem prohandum. Primo adducetur
exemplum ber tutet cum iudei dicerẽt
Ioan. viii. Tu demonium habes: eum erã
ipsum verberatet z crucifigent nõ se vem
dicam: contra illos qui adidop verberant
bia quandoq; verberabo vindicant. Secũ
do exemplum falsorum deorum: de quibus
Sapientialibo de clementia ad Neronem ti
bi primo. C. Nulli magis placabiles deli
cta potentum non statim fulminibus perse
quuntur: quanto equus est hominem homi
nibus preposittum multi animo exercere im
peruim. Nam z tuti modo alia nãdo mimi
cimelius vincuntur: ad amicti as reuocã
tur. Sicut patet per boc quod didem scri
bit. C. ne quodam qui multum studuit or
la vincedos hostes z destruedos: ter quos
cum vmum destruere non posset: constituit
veorem siuamque vxor esse facque quod nedu
facere solemnum vbi offiara remedia nõ pe
sicunt: tantat contraria: nas hoc regula est
medicorum: quod contraria contrarijs cu
rantur. Si igitur fumeritate adhuc nihil a
sicelli mancterna quomodo redat nisi de
mennia: a grose illis: alienas maticam tua
dulcedine inde superare: quod cum ille fe
essent celsi sitiens eli ploiard amicissimus illi
dissimũ habuit z heredẽ. Sic ritio mol
lis frangit rem. Proverb. xv. Frangit ur
quit iram: z aliud ad bonũ trahit: sicut pa
tet in vitis parentum exemplo cuiusdã senis.
Cuius historia est: hunus monachus quidã
obmant cuidam facienti idolop potanti
magnum: z dixit illi: quo vadis bemõ
Ille vero iratus verberauit monachum z fe
re mortuũ reliq. Cui postea obmant ab
bas Macharius venit. Saluetis bone la
borator. Cui ille qui dom in me vidisti q
ita me salutares. Cui senex quia vel te la
borat nes. Cui ille qui sic me verberauit
cognouit se fecisse: z ideo ipse venit ad eum
de verberatione monachi: z fact est mona
chus. Ecce quomodo verbum dulce multi
plicat amicos Eccli. vi. Et extinguit ardor
tre sicut rosa se plumia arsote solsequet ignis
Verbum vero durum vel fractũ ignem ang
mentat: Sic fiunt ex collisione duo corpo
rum barca: sicut ferri z silicis educit ignis
Ita in propolito. Si sicut apponens ligna
ignem augmentat. Sic in propolito. Ideo
Eccl. xvii. dicitur. Ne longe ab hominem im

guationes: ex tuas ligna in ignem ipsius.
C. Tertio exemplo probem vtrecu. Primo
Iulij cesaris de quo recitat Beda libro de
bero arbitrio: quomodo Cicero in eius lau
dem dicit: q eum cum recordatur: omnia
folimodo mirari z obmutescat. Secũdo
do regis Philippi: de quo Seneca li. iii. de
ira. q. cã ei legati athenienses vensissent
ipli present: quid eis gratii offer. Respondit
ei: fulpendere eos omnes iumentos nisi
tigat. Tertio regis Saul. i. Reg. xi. cui ci
buisset populus. Quis est qui dixit: non re
gnabit super nos. Date viros. Quos omnes
dum interficeret ipse homo quisquam: dix
fecet dominus salutem in israel. Cuius exẽ
plo debent ali pticipes esse misericordes
etiam erga inimicos illorum: qui illis ma
tradit: sunt potestatis: non se semper dure
vindicare: superbe dicentes illud Exod. i.
Vindicabo de inimicos meos. Quantre
gis Dauid: qui illum Semei qui ei multa
dixit impropteria. d. Reg. xvi. noluit occides
recetam a his a bel inspiratu. d. Reg.
gum. xvi. Propter quid dicitur. i. Machab
beo. ii. quod Dauid in sua misericordia cõ
fecutus est regnũ. C. Quinto exẽplo omnia
fanctorum de quibus Crisolo. homel. xvii.
super illud. Nolite iudicare. Apostoli inde
z doctores: i pumutua ecclesia inultas iniu
rias fubinuerunt: ab hoc quos postmodus
conuerterunt. Si enim fuissent inemores
intiuriarum: nunq; eos postea in charitate
bocuissent. Sed nine eum frequenter docto
res offendunt ira laucs: sine ulle sine in
fuscitabis dolo seminante occasiones: si me
motes sunt intiuriz: totam soluunt. Nasybi
recodano inuire aut dolore in medio est:
ne bocos beninolenter bocet lacere: nec lat
cus eis benuolebet audiri: sed eo fuerit bo
so egredit illum sperienes: amplius se ipsum
ledunt sed non sentit: anime displicili effra
cti. Ultime ad idẽ in forma vel exẽplo apli
N. iii. Omnibus sibi exemplis informa
mur ad nõ facilendam vindictam in nanoni
bus in psalmo. xcviii.

Quod vero rationes vel exempla non re
trahunt: ipsa damna que vindicantes fusti
nent ipsos a vindicta retrahant. De ipsis
manes specialiter verificatur illud Proner
biorum. xvi. Cum impatiis est iustus ebrietas
num. Primo quia dominum propriam. d. cit
animas ignem inflammat tuternatiter bonũ
proximi combaratur: aliquãdo contingit q
proximus liberatur. Quod vero primus si
ne dubmo transeat manifestat: vbi ergo
caput propium frangit: quandoq; etiam

Ar. iii

Ar. iii

proximi non tangit. Et si proximo nocet plus ramen filiq; sui in corpore qua in quibus vis credit se vindicare vel quando verberatur. vel vbi credit se tantum verberare occidit. r suspendit. r animam auferre polliciones vt vero secundum eos obligandō quandoq; ad animā. r ad reparationē facta ne teneā: quam dō non facit perdituq; dōq; facit q̄ aliquo bona amittit: r si tenet ad reparationē quā quā non facit bona natur. Et si pater q; pater assimilant Ambrosius libro 3 officior. r epyphio libro 6 codice facere in se fuerunt vt alios contuentur: aut si filiū aliter penam temporalē illa conditione vt ipse sustineat eternam. Et volenti se vindicare de leipso qui blasphemat comedit q̄ ad literam q̄ dam nobilem virum audiuit dixisse tantū pro lepore capiendo: qui blasphemat q; multa q̄ q̄ intrans: plus vno de blasphemat Ipse Facere in nota vita sua qua ab eo illesus ena fit: r sic se non vindicant fi anima augmentant. Sic volentes se vindicare anima aliquando augmentant tempora ita r semper spiritualia: quia domini omnipotens vindicabit in eis Iudith. xvi. Et inimicos multiplicat vbi illos diminuere credunt. Ut semen de clemēcia. 1. c. iij. Scitē magni adhesis arbore multi ramusculi sunt. Iratus a rege occiso multi inimici surgunt filij videlicet r nepotes r amici. Nota de ista materia quomodo plus nocet filius ipsi. 3. v. 7. Est ponaf q; ita potentes sint q; de vindicta suis in hac vita nulla fiat: nec aut̄ ab aliquo dānificari vindicare se non possunt: tamen in anima omnipotentia deī nus ꝑ effugiēt: qui semper videt intentionem malam: quapropter se vindicant: si cut pater. A. xi. 7. Qui semper etiam vidit opus quod faciunt. Quomodo etiam frequenter est contra legem cautes: per quas se laues non patiuntur ꝓ patre iusto certo ea filiae pater occisus male si habens in offitio decurionat' amoueatur ab officio: propter negium filius decurionum conceffum est: q; non debent occupare dignitas nis officia non amittunt: filii patet. C. de falsis le. 2. ma. macro. lib. x. & contra legem de: qua fi haud non potest: iniquitatem patris: sed vnusquisq; in peccato suo moretur Ezech. xviij. qua sicut dicitur Sene. xviij. Abste a te q; perdas iustū cum impio non est hoc tanum qui iudicas omnes terram.

Art. v. 10 Et si se vindicantes contra proclus ad legem quandoq; tantam exercent inuisticiam q̄s non tantum in filios vel propinquos ſ̄ aliquando in totam patriam quemque vindicasse vp sequta vnus de patria vel amicis suis si vna patria vel villa ofensa vel per damnas: volunt se vindicare contra omnem quem capere possunt de patria vel villa qui nihil demeruerunt. Qui in aliquo secundum fabulas poetas fuit quadā ira tronde que duo ferrur quod cum furarēt panem pendentem crea crucifixum magno dens brachium eius frogit. Cui postea grauiter indignatus quadā gratia de cognatione crucifixi ad ponendus arcubus ꝓpter: ita vt videt damnaut pedes. Aliqui ꝓ ſ̄ fidiū. illi videt. de fide ꝓ. Secundo affimilantur illi qui cupiditate sancto episcopo dicentes filia quod cursū amore eius habereret ideo oportuit ipsum de peccatis fuis confiteretur quia de illius ami mis opouerer ipsum coram deo respondere. Cui ille: si hoc facerem anima mea penas vaderet. Dixit quidam filius diligebat qui ani me propter hominum intuitū: et alias in composito suo de animarum custodia reddē do debeteret. Sic illi animab' propter ama zinta datum inferunt et alios etiam in mi nimis et quandoq; in nullo damnificāt: de quorum qualibet ꝓ one rebo. vj. Zelus ſ̄ furoꝝ vri non parcet in vindicte. Tertio in atque bellis feroc dus affimilant ꝓ quanto damnum inferunt. In hoc vero pe tentes sunt: quia delte nocent ꝓfessionibus: sti vero nocent absentibus: loquendo ꝓpo cursando et multis modis se vindicando. ꝓpter quod fertur quod quidam philosophus requisitus quid esset inimicissimū homini. Respondit alter homo. ꝓo tanto vero quod frequenter se vindicando plus damnificant ſ̄ sint damnificati: potius ꝓpter tes ſ̄ similes sunt illis spiritib' infernalibus de quibus dicit illud ꝓtest Ecclesiastes. xxxix. Sunt spiritus qui advindicta creata sunt.

Ar. vij. Sed dicunt: non alicuim vindicta ꝑ ꝓ te curando vnam dicimus quod laici non sunt: tamen malo animo hoc dicunt: ꝓo tanto illi dominus affimilantur. A. xij. 25. Illi dicent nunc ſ̄ et nocebimus: sed bene vindicet sunt et ideo ut se ꝓfunt possunt: verum est nes ꝓ dei filii malam mortem: atio modis et maledicunt. Tales ꝓplicit se errāt. ꝓpter mo quia bene impōnere videntur: nauem. Bctolem illorum vel homicidam ꝓ eo se ꝓ optant vel vocant. Secundo quia tales ꝓ vindicare videtur ſ̄ possunt: ſ̄ ficoꝝ deo qui immere cet. ꝓ. Regum. xvi. tales tuis cantur quales effecetiam ſ̄ possent. Tertio quia odium in corde remendaquod in malediendo ofendant. Et tales malum ꝓo

ſ̄ Nomine opo: ute ne miſeri conferrun tur. r. Et gloria ſuper illud. Ecclesiastes. xxvij. Quis reualat ꝓ bebito. r. Frustra rogabamur quod esset malum ꝓo malo nō reddere. Respondit che ee et remittere eodē et non nocere ſ̄ gno verbo vel facto. Illi dicunt quod verecundum nunis esset eo nō ſ̄ se vindicarem: et hoc etiam alij eis ſuggerunt qui eos ad vindictam exasperant: adiungentes quod damnum vel verecundia facta tali reddidabat in amico omnes ꝓpatrentes. Mundo. Est insuper ellverecundum esse ꝓ ſ̄ ctis ꝓ pauperes parentes non iuuant eos eremundum: ſ̄ vt verecundi quod alius ꝓ parentela verberetur vel occidatur: quare ergo contra ꝓnam verecundiam remedium non apponunt mandādo: et hoc sicā promotores sunt ad malum ꝑ ad bonū: ſ̄ dicunt quod vindicta et malo procedit ani mo. Si ens ꝓ amore bono procederetur a fotem verecundum repuraret ꝑ aliquis de parentela esset a diabolo superatus peccato quod esset ab homine verecundo: ꝓ tredenti quod ipſe ab eodem superaret: bene remedio ſ̄ hominem ſe vindicādo. Et de tali vindicta potest intelligi illud ꝓb. Le furoꝝ vri non parcet in vindicte. Tertio iu ſtitue ſ̄ ſtitue ſ̄ rodos assimilant ꝓo tuo enim deberet erubescere Christo et omnibus ſanctis assimilari: qui hic legerunt esse inferioꝝ et ver in celo esse ſ̄ superiores. Ptolmeus enim esset eis assimilari quam lucifero: qui volendo esse ſ̄ superior factus est omnibus inferior: ſ̄ sicut patet ſ̄ are. xiij. Ita de ſ̄ pelli ſui in domina ingenia bantio vindictam secunde Thesſal. primo. Si vero aliquis de parētela vel amicitia occisus ſit eamus mortem vindicare eo: antur: hoc facientes damna ſ̄ ſtipsis inferunt pectanto r mortuo vel ipſo nullam conferunt vtilitatē melius enim esset eam ꝓo occisoꝝ ꝓ o mnibus partibus ꝓ aliquod fieret ꝓo anima occiſi a mundiſtri dei ſ̄ ꝓ pugnet guerre vel homicidia ꝓo eo fierent a mundiſtro dei bolone audiuus ꝓoue. ho. vj. Fiunt vri non ꝑ ter in die vindicte. Illi dicunt: mali ſ̄ dei ſ̄ ſtipsis possunt: verum est ab hoc qui ordinantur ad vindictam inimicorum. Secundo. Si tertium autem ab ulio qui a deo non habent commiſſionem. Et quantiſcunq; dicant ꝙ iuſte eos punisti: tas mē quod iniuſto modo ſ̄ male ꝑ ater primo eua illorum occiſio et eius mali ſunt: non est iuſti potis inferri: ergo illorum occiſio multū deo ꝓfuerit. Item offenſum eſt. c. de homicidio. Secūdo quia ſi ꝓnitent illos iniquantum mali ſuntergo potius ꝓnire

deberent qui in aliqua criminis commissione contra deum. Si enim expositum sit verbis vel factum eo illatum vindicante, agere tacita facta contra deum non conantur vindicare in illato tibus adulteris, vel hnusmodi contra eiusmo contrarium eum facturi quia quasi omnes mutuas proprias et non inutilias det virtutum vindicare: mose iudeorū. Deiter. vij. nosti fieri paratos esse iudeos ad capiendum amicum de polibius dicit. Contra quos vide. p. i. artic. per totū. Certa tales vero qui verbo maledicionis, vel odio et voluntate se vindicare velunt vel de fiderant et pisci alia que habeant de oculo: quorum potens ab imporente rem accepe rat z non solerat: propter quod pauper ille si semper maledicit: quod cum tenus audiret cum hoc g prius fas abstineat ar tu magno etiam ipsum odio habuit. Cuidam ergo sancto vno qui ei intrinsicus p potes re gi fuimere: z g alius remitteret z ad inter fe pacem haberet: nec prevaleni post mortē illorum odientū deus duos miseros fortē fimeiner fe pugnantes: quorum vnus ibi occisus per babat duos: et tenuerūt altue non habat nisi vnum. Cui deliderant causā m sure re uelatum fuit g erant duo pugnantes quoniā bues semper duos accepit: et hoc qui in duobus beliqueratat. hoc videlicet g rapuit et q odio habuit pauper vero in no deliquit Cuius exemplo vedere poteſis quod nullū alium ad iracūdi tbi habet: nec vos ipsos vin dicāres nisi q illi qui pius delinquunt ma tius habebūt tormentum.

Irtutū primo ostendere distinctio. Secūdo vnitas earū et excellentia. Tertio necessitas. Quarto origo z causalitas.

Arti.i. Quantum ad primum: virtutes quedam sunt theologice: scilicet fides: spes: charitas de quibus dicit est in loco capitulo sine Quedam vero sunt cardinales: scilicet temperantia: iustitia: prudentia: fortitudo. Temperantia qua virtus boc regitur circa concupiscentias ciborum z quarumcunq; corporalium delectationum: hec specialiter re frenat hominem ab accidia gula et luxuria z tristicia que ex eis oritur cōtingit abstinentia. Iustitia qua homines regit in comparatione ad alium. Prudentia que in omnib⁹ agi bilibus medijs z modum ordinat. Fortitudo qua in omnibus adueritis et precipue in periculo mortis hominem roborat z confirmat. De istis quatuor dicit Ambrosius libro de officijs. Bonus circūdatus est iustitia quasi scutopridentia in muenit: fortitudo vdicit temperantia possideri: et iustitia in affectu quidem in intellectu fortitudo: in vsu eni: temperantia in vtili. Et ōn beatum Gregoriū homat. in. xxiij de parua super ezech. his quatuor mensibus tur perfectus vita per quadrū: et animum habeat latus vndi quanti in lingua singulariua vnaquisq; tantum prudens est quantum ultime z fos fallaciae flugunt. De quibus dicit philosophus in ethicis quod fale se simulans virtuosum esse pro est corrumpente moneta de quo dicit. Est bonus mercidus ⁊ im pfm. vi. ethicor sunt fortitudo. respectu illum. Causa vero quare nonnulli frequater a virtute transiliunt: non tantum illorum inhabilitas ad actiuum impiorum: tas: in quibus bone materes generant malas fi lias: ec conditione recipientiu ptpuas vir tus imbibam vere ad odium familiaritas contemptum: amor: falsum iudicium est fic de alijs. Dicter hoc ereliquit me vir⁹ mea z lumen oculorum meorum ⁊ ipsum nō est mecum in pfuerij.

Fol. Non tamen ptopter hoc vel ꝯtinuo ꝑdi ⁊ virtutes sunt abiciende: sed necessario habende quia nomina habit virtutem fortū inditem plebs mein pū. qua licet virtuosa aliqua patiatur ad tempus: tamen secula virtus ipe quadam ⁊ delectatione suum nutrit actorem peccatum autem supplicio fuit torquet operatorem. Dac igitur spes ex solatione omnes virtutes habeant ad fortū sas necessitas ad salutem per bonitas ad virtutem non possūt esse: sicut presidentes virtutem correctionis z directionis ad modus capitum qui est virtus vsiua dirigēs mem ba corporis: z virtus gustativa: membra auriens corporis: se plenitudo subditor dirigat z nutrit. Et alter sicut dicitur Eccl. vij. nolī fiere fieri nudem vt virtute valeas trumpere iniquitates. Secūdo q predicti tes virtutem habeant discretionem: vt gs ne cant faciant. Sicut aurīga dirigit equos: eum ete vadit z redit: ipsos manudor: cū bende vel ofrendende: scit perfecte z erect lenter quando videlicet maior vicios ocurrit opportunitas quia sic patenter sic pas no offendit se esse patientem: quando mate ria occurrit impatientie: ita cum omni virtute. Ad hoc ergo q homo dicatur excellen ter virtuosus requiritur g sit calus in ius uentute polaris in sentetiis: largus in pas pertate sobrius in vbertate: humilis in sub imitate: patiens in adueritate: obediens in potestate: et ille qui ita opere ostenterit veracit dici potest illud Eccl. xix. Virtutes nō mortas habebat. Et illud Apostoli. In nomine nro virtutes multas facie bat. Sed ben tantus est conflictus vicioꝝ ⁊ virtutum: sicut ofendum est. p. q. xi. Et vi gonius homat. in. xxvi de parua super ezech. his quatuor mensibus tur perfectus vita per quadrū: et animum habeat latus vndi quanti in lingua singulariua vnaquisq; tantum prudens est quantum ultime z fos fallaciae flugunt. De quibus dicit philosophus in ethicis quod fale se simulans virtuosum esse pro est corrumpente moneta de quo dicit. Est bonus mercidus ⁊ im pfm. vi. ethicor sunt fortitudo. respectu illum. Causa vero quare nonnulli frequater a virtute transiliunt: non tantum illorum inhabilitas ad actiuum impiorum: tas: in quibus bone materes generant malas fi lias: ec conditione recipientiu ptpuas vir tus imbibam vere ad odium familiaritas contemptum: amor: falsum iudicium est fic de alijs. Dicter hoc ereliquit me vir⁹ mea z lumen oculorum meorum ⁊ ipsum nō est mecum in pfuerij.

Fol. Non tamen ptopter hoc vel ꝯtinuo ꝑdi ⁊ virtutes sunt abiciende: sed necessario habende quia nomina habit virtutem fortū inditem plebs mein pū. qua licet virtuosa aliqua patiatur ad tempus: tamen secula virtus ipe quadam ⁊ delectatione suum nutrit actorem peccatum autem supplicio fuit torquet operatorem. Dac igitur spes ex solatione omnes virtutes habeant ad fortū sas necessitas ad salutem per bonitas ad virtutem non possūt esse: sicut presidentes virtutem correctionis z directionis ad modus capitum qui est virtus vsiua dirigēs mem ba corporis: z virtus gustativa: membra auriens corporis: se plenitudo subditor dirigat z nutrit. Et alter sicut dicitur Eccl. vij. nolī fiere fieri nudem vt virtute valeas trumpere iniquitates. Secūdo q predicti tes virtutem habeant discretionem: vt gs ne cant faciant. Sicut aurīga dirigit equos: eum ete vadit z redit: ipsos manudor: cū bende vel ofrendende: scit perfecte z erect lenter quando videlicet maior vicios ocurrit opportunitas quia sic patenter sic pas no offendit se esse patientem: quando mate ria occurrit impatientie: ita cum omni virtute. Ad hoc ergo q homo dicatur excellen ter virtuosus requiritur g sit calus in ius uentute polaris in sentetiis: largus in pas pertate sobrius in vbertate: humilis in sub imitate: patiens in adueritate: obediens in potestate: et ille qui ita opere ostenterit

q̄ otantes virtutem habeant bonationis: et quod proferunt ore profitantur code. Alium ergo tur ipse est vere vtili calous: sic dehonto ota tosis. Propter quod Eccl. xlij. dicitur. Ex altantes dolmum et replebunt virtutem vo tot enim est omni laude. Quarto vt contra 4. bostes spirituales vel corpotales iuste pu gnantes: virtutem habeant fortitudinis: ne in pugna deficiant. Tertia virtutis pars bona ethis: sicut equus bonus ⁊ arma bona in bel lo coputati. Taie igitur tantum deo post vicoꝝ an dicere poteſt illud ps. Decinxisti me virtute ad bellum ⁊ supplantasti insurgentes in me subtus me: scilicet diabolum inimdum z carnem. Quinto quod penitentes virtutem habeant perseuerantiae: ne recidiuent: sicut qui male fecerūt ibus necessaria est virtus abstinentie ne ieiunij infirmeit. Car bo enim extremus de facili remouebitur pro pter quod de dispositis z volētibus dicitur Iudith. v. Cuoꝝ tens penituerint dedit eis virtutem resistendi. Sexto quod perficiens tes virtutē habeant firmitatē: bona mul tiplicanda ad bonum seminantium dā tem pus habeāt: z hoc cuj adiutorio dei: sicut se minatus multiplicatur adiutorio solis: sic multiplicabus in anima mea virtutes ipū. Septimo quod laborantes habeant virtutē dparitatis: z patiem verbi dei ne deficiant in via. ps. Uerbo domini cēli firmati sunt: z spi ritu oris eius omnis virtus eoꝝ. Sic igit det nobis deus secundū diuitias gloꝛie sue virtutes. Eph. iij. Tota q congrue copulat ur ad virtutes: quia nulle alie sunt in vita ista verebuntie nisi habeant virtutem: que auferri non potest. Unde Seneca in Epistola. Adipi erit fortuna nisi quod habet: virtutem non dedit: ideo non potest habere ideoq; sapiens nihil perdit qui in possessio ne virtutis est.

Ce quo possessio virtutis est causa necessaria: vnde videtur eius augmentare augmen 5 ⁊ causam: et facilius poterit obtineri. Dico quo est fcendum vt virtutes morales sint primo a natura quantum ad inclinationes aptitudinem ⁊ capacitatem. Sunt secundo ab vsu actu ⁊ consuetudine quantum ad p tum ⁊ habitum. Tullius libro de amicitia tali experimēto. Esto q sit aliquis homo cuius quis nunq̄ noticiā habuerit: sed solum q audierit opera eius virtuosa: ex hoc ipso quodā naturali impetu inclina tur ipsum diligere z ei complacere. Hoc pro legendum historias virorum strenuorum in quorum amorem feruntur quodā tam rali impetu exfacisse gestio iecta. Ci ergo

aliqnid na turaliter natume non placeat:prout q; omnis habet a natura:sequitur q; virtus omnis habeat a natura. Cuiuscetur concedare illud Eccl.xxxj. Deus de terra creauit homi em: & iterum vertetur. Quidam vero ad perfectionem non est a natura:qz si cupientem non fuit habere:a natura omnes essent perfecte virtutibus ornati fatlum. Per hoc etiam ergo bonis operibus per illum qui nri bus nobis spiritus:z operaf virtutes in nobis S.Aug. Et etas in paffionibus pro pobis nas virtus in infirmitate perficitur.ad.2. cor.xij. Et quibus pater q; ille qui in extremis se ad beum conuertentibus poterunt perfecte virtutibus perfici quia non possunt habere

5 confuetudinem bene operandi. ¶ Sed dicit fufficit q; falem cunc faluentur. Refponde tur q; via istius communis fan fm leges qui les & canonicas tutus e facilior:fi quis via speciales querit.videat vitas patrum q; legent cuidam.ff.de minor.l.minor autem vi ginti quinq; annis.l.m.ff.veter.il.iij. in fi concinentur q; fi minor appellauerit a fenten tia contra eum lata infra tpus appellatio nis.tamfra decem dieru:p; remedium contra fniam per viam iuris cinil.per appellatio nem:fi vero ex negligentia nō appellauerit: poffit tempus appellationis expirare:nti tur fpecialiter verendum.Maior prelatus q legent cuidam.ff.de minor.l.minor autem vi ginti quinq; annis.l.m.ff.veter.il.iij. in fi concinentur q; fi minor appellauerit a fenten tia contra eum lata infra tpus appellatio nis.tamfra decem dieru:p; remedium contra fniam per viam iuris cinil.per appellatio nem:fi vero ex negligentia nō appellauerit: poffit tempus appellationis expirare:nti tur fpecialiter verendum.Maior prelatus q addboc q; reftituatur oportet q; probet fe fuiffe minorem:q; tintiquinq; annis:et etas probet fe fuiffe per fniam illa lesus q; reftituetur eius eft. Item maior probatur per legem canonicam in.vi.ti.de beet.ad decimas. In quo efficitur q; quo ad decimas occupan tes infra limites parochie fue fufficit q; p bet q; fruct fua fincer limites parrochie fue. Quo ad aliam vero qui alias occupās pre fumptione in aliena parrochia alt fpoliatus oportet q; probet poffeffionem poffeffio nem:z fpoliationem q; eft difficilime. Et dato etiam q; via iuris cius eft facilior:z fe curior. Sic in propofitoqui ergo elegerent effe in via iuris cius in appellationibus ad ciendis velexcusus petendis:quare non cli tatur effe in via iuris cius etiam ad mandatum fabitandi ad cognofcendum illum virtutem 7 refurrectionis phylipi. ¶ Et bene cōiungit virtutes:z reftirrectionem q; virtutes funt filie dei:fiet vtera filie diabolt:fient pater.1.Io.cap. fecundo. Refurrecto vero eft mer ces fm bona quam patrem filiabus. Si ad uertere q; non dat tua filiae cum dotibus aut fpiritualiter vxoribus. Ipfe enim eft pe opinione cuiufdam philofophi:qui cum dauit infenfato quam pauper fenfato. Re fpondit:mallem dare filiam meam homini fine pecunia quas pecunie fine homine. Sic deus homini habenti virtutem virtutes infu mal enim:tatis reliquerit: fient homo poffeffo cadens veram furgere. Sic tales nō aliuc quia fiunt nec mirandū homines fine vita ca dens nō refurgitur:ita nec tales cum fiunt citur Eccl.xx.eft homo mirabilis, deficiens virtute Gloria.O.m.

Ire cōtemplatiue et ac. viij

tiue, ftimo offendatur admiti cum certum fit fm fecundo vitebus manebitur in tabernaculis tabernaculo 2 recapitulatus e remedia contra hec. Tertio vite gratia nitas 2 cauſes: ſigna oſtenſiua. 2 vires que ſunt conſeruatiua. Quidam vero ſolum dē deſ acſſitio. Quito 2 vite gre ſ. gia ſine dimenti. Sexto impeditorum reſponſio. Circa primum tria tenenda ſunt. primo eſt obſeruatio q; vita actiua eſt melior. Sed do qvna alia non impedit fed augmentau. Tertio q; prelati ſpeculatiue virtutis debent tenere. Quantum ad primum q; vita contemplatiua eſt fecundo: fed actiua ſimpliciter 2 abſolute eſt melior. Et quidem de duobus multitudus quoru vnus ſemper alterius de nō meliore ſed labore remunerationem nem propter q; ſi cui vita tua tenta anima 3 tuam.Eccl.xxxvij. Sed 2 para patus a tuus ti q; videlicet vita actiua alam augmentat z altius aſcendere fanctioſtis ch. Dei.ar. ri. Cui concedat 2 omnia ſolecta cōfirmat decretales finnomini tertij ſerbentis archi epiſcopo falarien ſis.li.v.ti.ix. de renūcian ne.cuiſcum prudentia literarum illi eſpis pe tuuit a curia rom ma q; poſſet eſpatu renūs ciare 2 contēplationi vacare. Cui papa iter multa alia verſus finem illi capituli reſpon dit dicens. Ne putes q; ideo Martha mas tam parte elegerit q; circa plurima fatage batq; in Maria optimā partem elegit esse non inferet ab ea ipſi licet illa ſit magis fe cura ista tamen eſt magis fructifera:licet 2 alis ſit magis fanctitoſe tamen magis vti lis ea in fcientia grade ſuo ſit ipſi magis fe rachel ipſi cōtemplatiue ſignificabat. Lya vnum contemplatiue eſſe valeat 2 actiue:tegat actiue exemplo.i.zDoyſi.ſe candam glo.qui mercalcendebat in monte virginum domini dicentis nō erimercēs libe tatemue vero deſcendebat in caſtra:et cui vtilitate neceſſitatibus populi pioncderet: qual propter facilius indigerunt vt aſcen dat monachus ad prelatum quam q; prelat

ad monachum de ſcendat hoeibi. In hoc vero vtrumq; verbo quod dicit: quid facis tus indigerur ꝛc. Ratio pater: quia mo nachus ad prelatum aſcendens bene vi uens z virans habebit vtrum vite monachus cum vita vniuerſe potuiſſe perfectius eſt hoc habere bona quā in vtrum. Iſtuc conſe olat ſtemone. Ni quo ſilo. 2 fuggeſtum. Ve Le bertus papa aliquando ſtatuerat q; quicūq; vellent laborem cuſtodire omnium debere 2 eſt tentationes quam ferradere. Hac ergo q; ſuntur Eccl.xxxvij. Cognitor peccatorum platinum 2 ſtibium ei creſtat in nouiſſimo vita tua per actus am. Extra de tres 2 peta liter et decretali prealleg.ita patet quod ſi ter vita contemplatiua ſit omnibus vtris eccleſiaſtricie et ſpiritualiter religioſis nec ceſſaria: ſicut oſtenſum eſt. R.v. arti. vni. q; communiter non ſpectat actiua percipue eſt ipſis neceſſaria:quia ipſi debent cum Mo ſe z ephilo aſcendere in montes contempla nonis ut cum eiſdem deſcendere ad omnes ei vrga correctionis. Unde quantum ad iſtos dicit ſilo philoſophus.li. de animalibus ſpiritu naliter intellectis eſt inſufficiēs. Ipſe nāq; ſin vnder aues in pabuncs bonas alias ſic ne bonos pedes:ſicut patet in ſpiritualibus ſuperdiuibus. Iſtius vero vtrumq; opotuit eſt uenire vt 2 alias habeant contemplationes 2 pedes bone operationis: exemplo Moyſi qui in facrificio filo habuit animalia gra dientia ſuper terrā 2 volucres eli. Scil.ore. 2 pectore qui ſignificant animam 2 fentimen.i. Regu.cl. Et dato ſi in cantico ſuo copulatoru lucre eſt 2 pifces marinorum pſal. Et in exer citio fuo habuit remanentes ad ſarcinas 2 bellantes.i. Reg.xv. Et exemplo Jacobi qui habuit Lyam:habuit et Rachelem: nec fecit duas Lye pulchritudinem deſtruit Rachele ius. Ita ne vita actiua que ad meritum pa cem contemplatiue quia vtraq; er ſpiritus tancto eſt. Roma.xvij. Prudentia autem ſpi ritus vita actiua ar par ſtrū ad pcipiatur. Arti.

¶ Eſt hanc autem duplicem vtam habens dam multum mouere deberet omnes mos tales vite patientia miſeria tam eorum quaz pene. Ex autem miſeria conſiſtit in tribus in incuriture: in inſtabilitate ei? decepti abile tate, ſtimulus patet autoritate Job.xiij. dos monatur de inuitere deum vitiens tempo re.Et experimento quo videmus quod beci na pars natoru bona 2 fanauria nō trans fert ecclegeſſum animum quem quando num fere mechetarum nec multum gaudet neopolet nec ratione vtitur: quia eſt quaſi ſi monstus ad ſimientes duos mercaſſet

a dyas septem primos annos in quibus nescit quid sit vita homunis: quia ratione nescitur: sic non remanent nisi circa triginta annos tempora in quibus vsuit vt vbono ratione vtens: in quibus multos habet dolores eis risus gaudio mixtos. Et quo pater quod dicitur Sapien. ii. Frigidi et cum redeo et supra vite nostre. Dies ergo maior fluincia quam pro diuitijs debitis vel honoribus eam breuis remposte: vigilia enim regnat sed magna annoum: sic quenter pro breuiori tempore regni amittere celorum: y vita meremeant. e penam luerant. Jn qua sicut noctur in pb. Laboribit in eternum e vment. Sed hoc. Eccl. xxx. Vigilet est mors quam vita amara. Secundo consistit in infabilitate: in qua conditione primo naturali amittur integritas subiungit per viam boa sanctidem est formalis sed nunc fortitus nec debilitas flandos: continue flatum sumit mutat. Jta nos de sanitate in infirmitatem: de gaudio in trifticiam: e fe- Vapor de alijs Job. vii. Dentus est vita mea. Secundo natura am imitatur vaporum sui nubis: qui continue ventis arcifertur: e continue formam sui mutat. Jta nobis et status fi- ne in bonis nature fine fortune. Et time ima ea mr. Job. viii. Jumquam in eodem flatu permanet. Sap. ij. Trifset vita nostra qua fi refugium nubes: e sicut nebula dissolues tur a radijs solis: qua sicut nebula calore solis, Jta vita nobis calore fluuitatis diffolui mr et dolore. Et de hoc est in dolore ma mea. Jn quo documentus habemus carnis cohemmere debetus. Sequitur. Sap. ij. Nomine nostrum oblionem accipet: e nemo memoriam habebit operum nostrorum. Jn quo duo memoriam habemus: vnum opera no stra remittere vere ad nostram memoriam e consolationem illa remouire poterunt: illud vbi est vita. Eccle. vi. Tertio consistit in decepti bilitate: in qua condicione cl sidentes in vita potest assimilamur trahebibus fo- rens vita falso frequenter in hoc decipitur q quando credit longiorem trahere fluuiam trahit breuiorem e quicq; spe trahendi lon giores mihi amittit. Sic de illis qui spere longam trahere vitam e super spece illius longionis; fortie q8 potest congregare potest omitis omnibus vitam debitis modum tis mortibus per plus e nephas caput bouis rem: e subito bum sperat longas: bicut fluuii forem. i. vitam trahit. Sap. iii. Dum longe vite fuerint in presumptae propria in mihi tum compta bitur: fluxe patet de illo Lapi. qui voluit ampliare horrea fua: cui dicum fuit. Stulte hac nocte repetit a te animam tuam. Et ergo stulte? esset et decretum qui vtam proprium e hereditates manmit- fmittere posset: ponerer super fotunam pendi forem longiorem. A fortiori ille fui ifsimus est qui animam propriame regni celorum e eternam omnium penarum fi mittigere potest: potest super spes longiora vres fitat facere: i. q. 1. mitali: illicata in cu pidrates quadragesima annoum: e fe- re e correctionis in posterum. Et que magn fluiticia cum vita nostra fit vapor Jacobi. xiii. Qui est vita nostra: vapor ad modicum parens. Et illa. xxxvij. Dies mei velociores vne- xente vita mea. Contra primam mifetiae, bent itatem debemus remedium apponere. re vrsus laborifiosa operatus videmus cem applopinquare festum in operatem to inviare: pauper qui itendit intrare anni classi honem anime. Sic nos et si opus mit ad vtam. Quoniam fundamentum bonum omnia que possumus fruere. ad locum illum: ibi omnia funt stabilia: vbi no fara tur mors nec tratum seu mercenarij qui videntur eum mobilium instabilitate: pecuniam suam mittitur expendere et pose re in terris e rebus immobilibus. Sic eos fenimemus in celo vi possimus meteremp illo Johan. xij. Qui metit mercedem accipit et congregat fructus in vitam eternam. Contra tertiam non est nisi remedium quam nullum committere peccatum: vel per aliquid h otam in peccato tacere sub spelen gioris vite: quia minus mobilem mundi est spes quod quis audet in aliquo stam per aliqd tempus viuere in que no possumus magno cum illa hora mou possemus magno se exponit periculo: ergo sine vigilemus sine pectinamus simul cum ipsilio manumus. Thessal. v. Vita gratia.

¶ Cuius bonitas magna est sicut pater e vbi. filius Deus. h. ij. de anima. Cui magis mer- ri- dus sine vita sine fortitudine fine fuuera. hab- ait vita conseruantis: prumo operi bonitas e fpecialiter electoris secundi as. Quam sicut arbor fructi facilo conseruatrix e. Sic e. Sap. xxiij. Fecerunt nubicis e sufficiant vita vi- uet e non mouet. Sicut ergo dann mmus; largitus dominus dat nauis. Jta Job. i. Ego do eis vitam eternam. Secundo spiritualis letitia. 3 dan sicut animus gaudens stoti dam fuit corpore eraeum. Jta. 2. Sicut Eccl. xxx. Secundus gaudio hec offerui hominis. Terno spiritualis labor. Nas sicut labor corpoue quandoqe vitam corpous fa

rab. Jta membra hua his tribus furgunt a nam conferuat. Jt cuius signum frequen- rab. Jta membra hua his tribus furgunt a nam conferuat. Jt cuius signum frequen- mote spiritualia ad vitā gratie. Oseo. vj. Cu ter labor corporalis longione iuuenie potentibus ificabit nos post duos diebus die eertia fu- octosis. De quibus Eccl. e. Omnis potentia scitabit nos e viuemus in cōspectu ei. Ter tuenta beatos. Labor spiritualis in fide cio causat in nobis per calorem charitatis do legendo audiendo e omnibus bone ope fiue ignis: carbone frigido e caloe ignis ribus deum querendo: conseruat vitam ani f. 3. ij. Tribus lamus de morte adiutam me seu gratie propter quod Thimo. v. dicitur. quoniam diligimus fratres. Quarto causa Queritur nonnunq; tam vobis bene viuendo in fui mutatiue bonā fanus. 3 ecclesia quam subditis bene docendo e corrigendo: ri e mutatiue vita gratie ne fore combuiatur ye ignis bonum. Jta Job. xxxiij. Sed hoc ipse querens fuit ostendum est. D. vj. 7. propter quod videntur viuere z non viuunt Apoc. iij. Sco opera tua quia nomē habes quod Ar.xiij viuas e mortuus es.

¶ Citam vero gloriae acquirit per nouem pria quantum ad deum: per tria quantū ad Gen⁹ per viam boa fi euidem est formalis sed fequitur e per tria ipsum ad proximum. ¶ Cu quantum ad deum acquirit primo per fidem formalem: quia sicut bonum cognitum ad habendum potissime: mouet volita tam z omnes vires cognoscitiue ad idem acquirendum. Sic vita eterna fide cognita mouet ad petendum: oret ad querendū: ope re vitam eternam: e omnia qui fic credit z fit accipit. Nam hoc fecit as quoniam vitas eternam habetis: qui credistis in nomine filij dei Zoh. v. ¶ Ego vita illi acquirit me- diante fide cum operibus. Dicimus ergo ope ofte ndamus nobis dal Thob. vii. Filij fan ctorum sumus z vitam illā expectamus q8 pene bum: et hac q fidē illa nunq; mutat. bo. ¶ Sco q obedientia primum. ¶ Nam fi- cut fera obedit do mādatis dñi terreni: vi- tam acquirit terrenā. Sic obediendo man datis dñi celestis celebrem. Math. xix. Si vis ire ad vitam eternam habebo. Et sequit. Si vis ad vitā ingredi serua man data. Tertio per pugnam factoā fuis propio nem. ¶ Jta sicut p nutrimentū corporale acq- rit bonum vitam corporale. Jta p pec. Job. vij. Qui manducat meam carnem e bi- bit meum sanguinem habet vitam eternā. Ego refuscitabo eum in nouissimo die. Et iterum ibidē. Si quis manducat ex hoc pa ne viuet in eternum. ¶ Quantum ad septimū quantum pone penitentia. Nam sicut in firmus periculum mortis euadit z vitā fuā- tem z fanum acquirit peccator amara: z me dicina corporalis. Jta in proposito. Roma. vi. Fiunc autem liberati a peccato per peni tentiam sicut in aurem facti deo habetis fru ctum vestrum in fanctificationem finem q8 vitam eternam. Secundo prudentia quere- re. in purga spiritualī. Nam sicut bue cere citus sua prudentia sibi vitā: nequaret posf

victoriam partem aduersam debilitando & suam fortificando. Sic nos debilitādo carnem & fortificando spiritū. Nā caro concupiscit aduersus spiritum. Qui igit̄ odit animam suam ꝗtū ad opinionē mundi: ipam ieiunijs & spiritualibus laboribus macerādo: in vitā eternā custodit eā. Joh. xij. Nō parcamus ergo ꝓpter mundanorū opinionem qui verā dei sapientiā reputant stultitiam: qr Marci. ix. Bonū est ad vitā ingredi debilē q̄ duas manus habentem mitti in gehennā ignis. Tertio finaliter ꝑseuerādo: sicut qualiscunq; perseuerando in bona corporis custodia vitā longam acquirit corpori. iam q̄ abstinēs est adijciet vitam. Eccl. xxxvij. Ita perseuerantia in bona custodia spiritus: vitā longā .i. eternā acq̄rit anime. Apoc. ij. Esto fidelis vsq; ad mortem & dabo tibi coronam vite. Thob. iij. Vita eius si in probatione fuerit coronabitur. Beat⁹ Greg. in moralib⁹. In cassum bonum agit̄ si añ vite terminum deseratur: qr frustra velociter

14 currit q̄ priusq̄ ad metam venerit deficit.

¶ Quātum ad proximū acquiritur primo condonando faciliter delinquenti. Nam sicut contrarietas vel diuisio seu pugna componentium in corpore humano est cā corruptionis & mortis ipsius corporis: & concordia est causa longeuite. Sic in spiritualib⁹ odiū est causa mortis & eterne damnationis ipsius anime. Sicut patet exemplo illi⁹: de quo fertur q̄ cū moriens ammoneretur q̄ de dei consideret misericordia: q̄si sic respondit. Scio q̄ misericordiam de me deus nunq̄ habebit: qr ego nunq̄ de hoste misericordiā habui: q̄n voluntate vindictā semper accepi & opere vbi potui. Jaco. ij. Judiciū sine misericordia &c. j. Joh. iij. Qui odit fratrē suū homicida est. Et scitis q̄m omnis homicida non hz vitā eternā. Jaco. j. Beatus vir qui suffert tentationē & remittit: q̄m cū ꝓbatus fuerit accipiet coronā vite. Nota. M. ix. 12. Scdo indigenti misericorditer subueniēdo. Justū nāq; videtur vt in suo eterno prolongat vitā dei .i. pauperis q̄ deus prolonget vitam suam in suo eterno. Et q̄ non prolongat: sua non prolonget. Math. xxv. Esuriui & non dedistis mihi mādu care. Et cito post. Ibunt hi in supplicium eternum: qui nō ꝓlongauerunt. Illi autem in vitam eternā. Et sic patet illud Prouerb. xj. Clemētia preparat vitam. Exēpluz ad hoc in natura. Si enim os acciperet cibum sibi soli & non trāsmitteret ad alia mēbra: nec ipsum os viuere posset: si autem alijs transmittit sibi transmittit: et dum alijs sibijpsi vitam acquirit,

Sic in proposito: ꝓpter quod Thob. xij. bona est oratio cum ieiunio & elemosyna magis q̄ thesauros auri condere: quoniā elemosyna a morte liberat & ipsa est que purgat peccata: & facit inuenire vitam eternā. Ergo non operamini cibum pro vobis tantum sed etiam q̄ alijs. Juxta illud Joh. vj. Operamini nō cibum qui perit: sed qui permanet in vitam eternā: sciētes q̄m qui seminat in carne de carne metet corruptionem: qui aūt seminat in spiritu: de spiritu & metet vitā eternam. Gal. vj. Si ergo vis in celo 15

perfectus esse: vade & vende omnia que habes & da pauperibus. Sicut sapiens dat minus vt accipiat maius. Et sicut q̄s dimittit ecclesiā pauperiorē: vt pōt habere meliorem & prebendā: vbi pōt habere eꝑatū: hoc sciēs q̄ ois qui reliquerit domū &c. centuplū accipiet & vitā eternā possidebit Math. xix. Si papa clamasset q̄ oēs qui vellent dimittere bñficia curata vel prebendas venirēt ad eū & in centuplo plus illos ditaret quot beneficia sua dimitterent & ad eū currerēt: Et summus pontifex de quo Heb. viij. Talē habemus pontificē q̄ sedet in dextera dei clamat oēs qui reliquerit &c. Et est verax & potens ad tenendū qđ clamat: & tamen pauci sunt qui minora dimittunt vt accipiant maiora. Semp enim presumunt habere dispensationem pluralitatis volentes & cupientes habere hic minus & ibi maius: sed illud est priuilegium paucorum: sicut patet. V. iij. 8. Et sicut patebit. V. ix. arti. iiij. Scrutamini igitur scripturas in quibus putatis vos vitā eternam habere. Joh. v. Et inuenietis quod pauci illo gaudēt priuilegio. Tertio errantē euidenter ꝑsuadendo: sicut enī oculos dirigendo alia mēbra per viam rectam ad locum optatū diriget se: sic q̄ dirigit alios per viā rectam ad vitā eternā. Eccl. xxiiij. Qui elucidant me vitam eternā habebunt. Tali ergo dici pōt illud Joh. vj. Verba vite eterne habes: tam pro te q̄ pro alijs. Et sic patz illud Prouerb. vj. Mādatum lucerna est: & lex lux & vita vite increpatio discipline.

¶ Hanc aūt vitam obtinendā p̄mo impedit Ar. vj.

mundi prosperitas pro tanto q̄ vitam con- 16

templatiuam & vitam gratie per quam ad illā peruenire oportet depellit & destruit. Et est exem. Senece ad hoc epistola. xl. Segetem inquit nimia vbertas sternit & rami onere franguntur: ad maturitatem non peruenit nimia fecūditas. Idē euenit eis quos nimia felicitas corrumpit. Et sic patet q̄ prosperitas stultorū perdet eos Prouerb. j. Jō dicit decretū: q̄ nihil infelicius prosperitate

te peccantiū. xxiij. q. j. Paratus. in fine. Et cā est qr illa prosperitas est bonorum retributio operū suorū. Nā sm iura canonica mali pro bonis q̄ faciūt presentē ꝓsperitatē ꝓ retributione recipiunt: de pe. dist. iij. §. ꝗ̄ꝗ̄. Cui cōcordat lex diuina: qua diuiti dicitur. Lu. xvj. Recepisti bona in vita tua &c. Ex q̄bus elicit & concludit beatus Greg. xxvj. moraliū. q̄ manifestum perditionis indicium est qñ affectatis iniquitatibus subsequens fauet effect⁹: & nulla aduersitas impedit quod mens peruersa cōcepit. In qua conclusione timent et sancti viri concludit sm illud beati Greg. v. moraliū. Sancti inq̄t viri cū sibi suppetere ꝓspera huius mundi ꝓspiciunt: pauida suspitione turbant̄. Timent eñ ne hic laborū suorū fructus recipiant & exterioribus muneribus cumulans ab intimis repellat. Propter qđ prosperitatis infortuniū dicit beatus Gregorius q̄ cū ois fortuna timenda sit: magis tñ timenda est ꝓspera q̄ aduersa: illa eñ se mundo erudit: ista blandiendo seducit. Filij israel legunt̄ plus peccasse in terra promissionis in abūdantia q̄ in erumna egyptiace seruitutis. Ex q̄bus in

17 aliquo veritas se ostendit q̄ōnis qua pōt q̄ri: vtrum virtuosius sit seu maioris meriti q̄ homo se bñ haberet in ꝓsperitate vel aduersitate: qr sicut ex ꝑcedenti ptz autoritate beati Greg. Et ex toto ꝓcessu libri Judicū Populus dei q̄ in ꝓsperitate deum dereliq̄t illum in aduersitate quesiuit. Hoc ēt totius sacre scripture ostēdit pelagus: in quo inuenitur q̄ in abundantia male se habuerunt: & in aduersitate ad dñm clamauerunt. Ad dñm inq̄t cū tribularer clamaui cum alijs cōcordantijs innumeris. Immo adhuc hec quotidiana docet experientia: quia videmus qđ hoies in ꝓsperitate vt ostensum est pluries errāt. Ex quib⁹ arguit̄ sic. Ubi plures errāt virtuosius est bene agere: sed in prosperitate vt ostensum est: plures errant: ergo in prosperitate virtuosius est bene viuere: qr q̄ in ꝓsperitate tenuerit illā .s. virtutē: vitā hereditabit Eccl. iiij. Nota. V. xviij. 3. vsq; ad

18 finem. c. Secundo impedit illud qđ ex p̄mo originat̄ .s. mundialis occupatio & sollicitudo. Sic nanq; ascensus arboris impeditur per ramusculos impertinentes superfluos & inutiles. Ita vita cōtemplatiua & vita grē per occupationes terrenas. Et a contrario sensu: vbi q̄s circa talia non occupat̄: liberi⁹ vacare pōt & abundanti⁹ circa ea q̄ dei sunt. Unde beatus Greg. xxx. moraliū. Eo inquit quo extra separari per disciplinā mens nō potest eo super se intendere ad profectū pōt quia & crescere arbor cogitur que ꝑ ramos diffundi prohibet̄: & cū riuos fontis obstruimus fluenta surgere ad superiora ꝓuocam⁹.

¶ Sed dicūt multi quomodocūq; fuerit de Ar. vj.

istis impedimentis vite gratie & glorie finaliter vitam habebimus glorie quia christus 19

vitam suam dedit in cruce vt illam haberemus qui igit̄ tantum ad nos afficiebat̄ nullo modo vult nos perdere. Quibus rñdetur quod licet christus tantum ad nos affectatus erat vt crucē pro nobis ascēderet: & plura pro nobis passus sit: tñ qr nobis dedit liberum arbitriū ad faciendum bonū vel malum: qđ si non dedisset nos nō essemus morte digni: nec ipe i loco sederet iudicis ad nos iudicandū sed qñ potuimus boni esse & mali sm ꝓpriam voluntatē aliter ad nos se habebit oibus istis ꝓdictis mutatis: qr tūc nō sm affectū quē prius dicit̄ habuisse: sed valorem quem inuenit iudicabit. Et hoc iuste qr dicit lex ciuilis q̄ precia rerum nō ex affectu nec vtilitate singulorum sed cōiter funguntur. ff. ad legem falcidiam. l. precia. i. in inforciato. lib. xj. Et ponitur exemplum in textu sub his verbis. Nec ille qui filium alienum possidet tantum habet quantum eum pater vendere solet. Verbi gratia: quando tractatur de filio alicuius vel re aliqua coram iudice q̄d valeat & quo premio vel precio dignum sit: non debet estimari secundū affectum quem pater mortuus habuit ad filium vel rem illam. Sed sicut ibi dicitur in textu: non quasi filius alicuius sed quasi homo estimatur. Sic in proposito quando in iudicio particulari & generali coram summo iudice tractabitur de valore vite nostre: & quanto precio vel premio digni fuerimus: non habebitur respectus ad effectum quem pater noster christus habuit ad nos antequam vitam suam pro nostra in cruce dedit nec iustus iudex secundum illum affectum sed secundum nostrum actū nos estimabit et iudicabit. Nam tunc iudex filium alienum possidebit: nam peccatores nō sunt filij christi sed alieni: de quibus in ps. Filij alieni mentiti sunt mihi. Et ideo sm ꝑdictā legem non quasi filij christi sed quasi homines estimabuntur. Hec cōfirmantur sententia christi & lege dei. Joh. viij. vbi iudeis asserētibus se filios Abrae & sic realiter quo ad naturam fuerunt: quia tamen vitam illorum inuenit malam non eos vt Abrae sed vt demonis filios estimabat dicēs. Uos ex patre diabolo estis. Sic iudex cū assessoribus suis estimabit de peccatoribus in iudicio: post qđ dolendo poterūt dicere illud

Sap. xv. Estimauerūt lusum esse vitam nostram. His ꝛ alie leges concordant ciuiles: quarum vna dicit ꝙ boues de eo fundo intelligunt in quo laborāt ꝛ nō in quo morātur. ff. de fundo instru. l. cū quidam: cum ergo labor ꝛ opera malorum sint de fundo ꝛ dominio diaboli quantūcunq; ipsi dicāt vel videant consistere in terra christi: sicut predicti iudei consistebāt ꝛ morabant in terra ꝛ hereditate Abrae: tñ ex operibus ꝛ laboribus ad diabolū pertinere dinoscuntur. Si ergo deus illos in morte tolleraret: videret facere iniusticiā contra verū illoꝝ possessorem.
10 ¶ Item dicit alia lex ꝙ arbor illi⁹ soli censet in quo viuit: ꝛ in quo radices hȝ: ꝛ nō illius in quo videt cōsidere. ff. arbo. fur. cesa. l. si plures. i. in. ff. no. li. ix. Sic ergo talis arbor qñ scindit ad illū pertinet in cui⁹ dominio vixit: ꝛ radices habuit: nec alius ipsum iuste impedire pōt quin ipsam libere tollat ꝛ ducat ꝛ portet quo voluerit. Sic in ꝓposito erit qñ quis morte scidit si pri⁹ in dño diaboli ꝛ in eius operibus radices fixit intentionis ꝛ voluntatis quantūcunq; nomine habitu ꝛ statu in terra christi consisteret. Tali iuris pretextu obtinuit diabol⁹ diuitem illum Lu. xvj. sicut ostēsuz est. M. iiij. x. Sicut ergo ille in cuius parrochia vixit ꝛ morit iuste petit corpus: ita ille in cuius seruitio vixit ꝛ moriebat iuste vendicat animam: allegādo ꝓ se ꝛ sua iusticia illud ij. Mach. vj. Et iste quidē hoc modo vita decessit: ergo est meus. Iste vltime legi cōcordat alia que habet. I. v. 5. Nec istis repugnat auctoritas sacre scripture: que habet. M. xj. 43. qua dicit. Si ceciderit lignum ad austrū ꝛc. quia in cuius terra stāt dum viuunt: ad eius partez cadūt dū moriuntur. Nō enim stant in terra ꝛ seruitio dei ꝛ cadunt ad partē diaboli q: nō pōt male mori qui bñ vixit nec econuerso: si vsq; ad mortē stet in seruitio diaboli. Inter oēs vero ad infernū cadentes peius cadūt ꝛ profundi⁹ qui peccant ꝛ alios verbis vel exēplis peccare faciunt: quia sicut melior est: qui bñ viuit ꝛ bñ docet. q̄ȝ qui tantū bñ viuit: ita ecōuerso ille peior ꝛc. De tali dicitur Eccl. xxij. Nequissimi nequissima vita. Quod tales celestem non habebunt hereditatem: per infra probatur. X. j. 20.

U. viij.

Visitatiōis prīo ostēditur distinctio ostēdēdo quomodo visitatio dei debet esse exēplar ꝛ forma visitationis humane. Secūdo adducenda sunt quedam themata et materie que generaliter pertinent ad omnes visitātes ꝛ visitandos. Tertio producende sunt quedam themata ꝛ materie que specialiter visitantes informant vt visitandos in religione.

¶ Quantum ad primum visitatio est duplex diuina ꝛ humana. (Visi. 1) Diuina qua deus custodicitur in ps̄. Intende ad visitandas omnes gentes: visitauit visitat ꝛ visitabit quatuor genera hominum: peccatores penitētes ꝓficientes ꝛ perfectos: visitatoribus humanis ꝛ moderni temporis dās exemplū qualiter in visitationibus suis ad ista quatuor genera hominum se habebunt. Primos nāq; visitat in vita ꝛ in morte sed diuersimode In vita sicut magister discipulum errantez vt corrigatur verberibus. In morte incorrigibiles ad modum iusti iudicis vt damnet de primo: in ps̄. Si autem dereliquerint filij eius legem meā ꝛc. visitabo in virga iniquitates eorum: ꝛ in verberibus peccā eorū. De Secunda Esa. x. 2 Visitabo super fructū magnifici cordis: quantum ad superbos q̄ hic visitantibus inobedientes visitari nolunt: sed potentia se defendunt vel malicia subterfugiūt vel hypocrisi peccata sua abscondunt. De quibus Soph. j. Visitabo super principes: qui. s. de potestate superbiūt vel potētia: ne visitent se defendūt: ꝛ super filios regis qui ꝓpter generis nobilitatem obedire ꝛ facere quod de eis incumbit contemnūt: ꝛ super omnes qui induti sunt veste peregrina quantum ad hypocritas qui exterius omnia ostendūt pellem. i. conuersationem simplicem ꝛ bonam: sed interi⁹ sunt lupi rapaces: ꝛ super omnem qui arroganter ingredit domū dñi qui in scientia terrena aīali diabolica ꝛ cautelis ꝛ peruerso consilio ꝛ malicijs ꝛ appellationib⁹ malis confidens arroganter ingreditur ꝛ deo ꝛ locum suū tenentibus obedire contēnit: de quibus Hiere. ix. Sagitta vulnerās est lingua eorum dolū locuta est. Nūquid super his non visitabo dicit dñs: aut in gentem huius nō vlciscet aīa mea? ¶ Predicti nanq; ꝛ eis similes superbia sua quasi vinci nolunt: 3 ꝛ auaricia sua quasi sua amittere timent vel qua priuari timent de facto de hoc quo iure priuati sunt: ꝛ delitijs suis quibus carere nolunt consulentes frequenter visitationes per media predicta euadunt hominum: sed quia est visitationes ꝛ iudicia euadere hominū breuia ꝛ leuia: in iudicijs durissimis incidere dei qui de eis loquit Hiere. v. Magnificati sūt quo ad superbiā: ꝛ ditati sunt quo ad auariciā ꝛ impinguati sunt quo ad

gulam ꝛ luxuriaz: ꝛ preterierunt sermones meos pessime. i. ꝑcepta mea ꝛ ministrorum meoꝝ: nunqd sup his nō visitabo dicit dñs q. d. visitabo districtissime: q: ille mētiri nō pōt q̄ illā visitationē eis ꝓmittit dicēs. Ego aūt in die vltionis visitabo hoc peccm̄ eorū. Exo. xxxij. Qualiter ergo nūc vel in morte respōdebūt ad illā q̄stionē quā ab eis querit deus. Esa. x. Quid inqt facietis in die visitationis ꝛ calamitatis. Cui quidē q̄ōni rñdet Hiere. vj. ꝛ. viij. A minori īquit vsq; ad maiorem omnes auaricie student. Et sequitur ꝓpterea in tpe visitationis tue peribūt. Sic visitatus fuit superb⁹ angel⁹ lucifer cū societate sua. Sic visitatus fuit inobediēs. Saul. Et auarus ille Lu. xij. Anima habes multa bona. Et gulosus diues Luc. xvi. In prima vero parte huius visitationis diuine qua scilicet visitat peccatores corrigibiles vt corrigantur: informantur visitatores ecclesiastici. 4 In scd̄a qua scilicet visitat incorrigibiles ad mortē informant visitatores seu iudices seculares. Ad primos nanq; pertinet preceptū illud. j. Reguz. xvij. Fratres tuos visitabis si recte agant: ꝛ cuz quibus ordinati sunt disce. Ad secūdos vero illud. Leui. xxvj. Visitabo vos velociter. Et infra. Percutiā vos ꝛc. Sed est aduertendū ꝙ in vtraq; predictarū visitationū dei: deus habet ꝛ habuit quasi visitationis sue coadiutores: nō ꝓpter adiutorij indigētiā: sȝ poti⁹ ꝓpter significationē ꝛ exēplū. In hoc nāq; ille cuius ōis actio nr̄a est instructio. scd̄m beatū Grego. dat intelligere: ꝙ visitatores hoim in visitando petōres cōsilio indigent ꝛ auxilio alioꝝ. Sicut nanq; primo deus a principio mūdi petōres visitauit per ꝓphetas ꝛ alios electos ipsos ad bonū ducēdo. Ita p̄lats dioceses suas visitātib⁹ necessariū est adiutoriū electoꝝ viroꝝ: qui ad hoc de singulis parochijs eligunt fideliores ꝛ meliores vt per eoꝝ auxilium peccatores visitentur ostendant ꝛ ad bonū conuertātur ꝛ corrigantur. Quod eo diligēti⁹ ꝛ fidelius facere debēt: quo ꝓphetarū ꝛ electoꝝ viroꝝ vt p̄dictum est locū tenēt: ꝛ quo excōicationū minis ꝛ ꝑceptis ad veritatē dicēdā obligant: de quibus nullus p̄ter epm̄ vel ei⁹ potestatē hñs eos absoluere pōt. Sicut in super secūdo occidit ꝓmogenita egypti Exo. xij. Et exercitum sennacherib centum octogintaquinq; milia. iiij. Reg. xix. per mysterium angeloꝝ. Ita nūc mediantibus illis qui ad visitationē vocant q̄ angeloꝝ locum tenent occidere debet p̄latus petōres: illa. s. morte qua dicit Apl's. Mortuos q̄dē petō viuentes autem deo. Et iudex terren⁹ morte corporali mediante fideli duodena. Ita ꝙ vterq; iudex si recte visitare vel iudicare debeat necesse habet fidele inuocare adiutorium cum Moyse. Exo. xxxij. Qui inquit domini est iungatur mihi. Et ait. Hec dicit dominus. Ponat vir gladiuz super femur suū ite ꝛ redite de porta ad portam. i. de domo ad domum totam parochiam de qua estis diligenter scrutando: si mercatus in aliquo loco teneatur in diebus dñicis: si aliqui nō veniant ad missam in dñica ꝓpter capellaz in qua audiant euangeliū: si sint aliqui cōcubinarij vel vsurarij vel i matrimonio male copulati vel symoniaci vel sortilegi vel huiusmodi malefactores in clero vel in populo qui omnino latere possunt nisi per vos ostendant: ꝛ occidat vnusquisq; fratrem et amicū ꝛ ꝓximū suū: nulli sez parcendo: nec potenti ne noceat: scientes qm̄ deus potentior est ꝛ plus nocere pōt. Nolite ergo timere eos qui occidūt corpus ꝛc. Matt. x. Nec amico qui est amic⁹ corpori: ita ꝙ sit inimicus anime: que maxima est inimicitia. Et sciant nunc vobis bonas grates qui eis parcitis: maximas scient vobis malas grates in die visitationis ꝛ calamitatis de lōge venientis. Esa. x. In qua visitatione nec ipsi petā illoꝝ celare: nec ab inimicis illis inuari poterūt. Et hoc est qd̄ sequit. Ad cui⁹ cōfugietis auxilium? Secundo visitat de⁹ pe- 5 nitētes ꝛ in afflictione positos: sicut medic⁹ cōualescentes vt cōsoletur ꝛ letificet ꝛ informet qualiter ne redeant se custodire debeāt sicut etiam mater filiū famelicū vt pascat: sicut patet Exo. iij. vbi ait. Visitans visitaui vos consolando cibando: ꝛ vidi oculo cōpassionis omnia. s. aduersa que acciderunt vobis in egypto: ꝛ dixi vt educaz vos de terra egypti. Ecce visitatio ꝛ cōsolatio in opere. Sic prelatus vel quicunq; visitator in visitatione sua consolet pusillanimes: suscipiat infirmos: patiens sit ad omnes. Et sicut famē ꝛ defectū nitit supplere spiritualē quam anime sustinent peccatoꝝ. Ita famē destruat miseroꝝ pauperum: ꝛ fam eciam pascat ad eum clamantē dicentē: illud Hiere. xv. Recordare mei ꝛ visita me ꝛ tu erue me: quia religio munda apud deum: hec est visitare infirmos ꝛ viduas in tribulatione eorum. Iaco. j. Et tunc de vtraq; pastura veraciter dicere poterit: illud Ezechiel. xxxiiij. Visitabo oues meas ꝛ liberabo eas ꝛ pascā Et sciet qd̄ talis pastura magna erit merces princeps nanq; diligit et remunerat et quicunq; gratus homo illos qui visitant

amicos suos in alienis partibus ⁊ necessita
tibus suis. Sic christus qui dicet. Infirm⁹
fui ⁊c. Math. xxv. Ergo non te pigeat visi-
tare. Eccli. vij. Sed heu sunt nonnulli tā pre
lati seculares qui lautas ab ecclesijs et vi-
ris ecclesiasticis indigentibus recipiūt p-
curationes q̄ etiam religiosi: similes illis
onerosis visitantibus ⁊ consilatorib⁹ Job
ij. de quibus condixerant sibi vt visitarent
et consolarentur eum. De quib⁹ tamē san-
ctus Job. quia illum effectualiter non con
solabantur: postmodum dixit consolatores
6 onerosi omnes vos. Tertio visitat deus p-
ficientes: sicut paterfamilias operarios la
borantes vt opus bonum continuent ⁊ per
ficiant: in quo deficerent nisi ab altissimo
emissa fuerit visitatio. Eccli. xxxiij. Sic pre
latus vel quicunq̧ visitator bonis exēplis
⁊ verbis ⁊ predicatoribus visitare debet p-
ficientes de virtute in virtutem ne deficiant
intantum q̧ subditi de eo ⁊ in eo deum glo
rificare possunt: ⁊ dicere illud Lu. vij. Pro-
pheta magnus surrexit in nobis: ⁊ quia deus
visitauit plebem suaz. Quarto visitat deus
perseuerantes ⁊ perfectos: sicut visitantur
honorabiles persone dona gratie ⁊ glorie
ampliora eis largiendo: sicut patet speciali
ter de beata virgine: quam modo dicto spe
cialiter visitauit. Unde ps. Uisitasti terraz
i. virginem humilem: ⁊ inebriasti eam per
spiritussancti fecundationem ⁊ gratiarum
in presenti inundationem: multiplicasti lo-
cupletare eam per vltimam et perfectissi-
mam glorificationem. Sic prelatus vel ali⁹
visitator etiam viros ⁊ quascunq̧ personas
religiosas ⁊ perfectas inebriare debet ver-
bo predicationis ⁊ exemplo sancte conuer-
sationis dicens: illud Hiere. xxix. Uisitabo
vos ⁊ suscitabo super vos verbum bonum.
Istis quatuor predictis modis: visitauit
nos oriens ex alto: illuminare his qui in te
nebris ⁊ in vmbra mortis sedent. Luc. j. Et
istis quatuor modis: tu qui in visitando lo
cum eius tenes: intende ad visitandas om-
nes gentes: non miserearis omnium q̄ ope
rantur iniquitatem: in ps. Lu. vij. Uisitauit
plebem suam. Et vide quod in eis omnia
honeste ⁊ secundum ordinem fiant primo
Cor. xiiij.
¶ In qua autoritate primo relucet ⁊ intro
Br.ij. ducitur secundus articul⁹. Uisitatio. s. hu-
7 mana que ordinare habet q̧ omnia hone-
ste ⁊c. Charissimi licet hoc apostolicum pre
ceptū ad omnes dirigatur christianos: mo-
do tamen specialiori ad prelatum dirigit

visitantem ⁊ ad capitulum suum visitādū.
Ipsi namq̧ sunt spiritualia populorum ca
pita: sicut ergo q̧ in toto corpore ordo sit de
cens ⁊ honestas: hec tamen maxime in capi
te requiruntur. Ita quātumcunq̧ predicta
apostoli verba totum ecclesie corpus ad or
dinem habendum ⁊ honestatem hortentur
hic tamen specialius ad capita diriguntur
a dicente: omnia ⁊c. In qua auctoritate seu
precepto comprehendit apostolus visitan-
tes ⁊ visitandos: seu etiam ordinantes ⁊ or
dinādos: quo ad tria. Primo quo ad distri
butionem vel compositionem valde latam
omnia honeste. Secūdo exprimit perfectio
nem regulantem: ordinem. Tertio executio
nem bene continuatam fiant: de primo. ij.
Cor. vj. In omnibus exhibeamus nos si-
cut dei ministros ⁊c. De secundo Augusti.
de ci. dei. lib. xix. Ordo est rerum parium di- Ordo
spariumq̧ sua cuiq̧ loca tribuens disposi-
tio. De tertio August. in regula. Nihil fiat
quod cuiusq̧ offendat aspectum sed quod
vestram deceat sanctitatem: supple omnia
fiant. Quantum ad primum illud vniuersa
le verbum quo dicit. Omnia nil dimittit de
visitationis materia: quin omnia dicantur Oia.
⁊ aperte ostendantur que ad visitationem
pertinent: tam peccata cleri q̄ populi siue
sit symonia siue vsura siue concubinat⁹ ⁊c.
nec etiam de ipsis visitandis siue sint ami-
ci siue inimici siue offendantur siue non.
Exēplum primo in matre que si viderit vnū
membrum filij sui extra iuncturam nec pa-
tientis dolore nec clamore nec offensione di
mittit quin ipsum lauet: ⁊ in hoc casu inci-
pit a filio quem plus diligit. Sic nec vos q̄
officium gentis matris in officio visitatio
nis: nihil dimittatis veritatem celantes vel
falsitates ostendentes: sed omnia in gloriā
dei facite. j. Cor. x. ¶ Secundum exemplum 8
ad hoc est de ore. Quod medicus vuln⁹ to-
tius corporis aperit in quacunq̧ corporis
fuerit parte: quantumcunq̧ pars illa chara
ra sit vel occulta. Sic vos qui officium ge-
ritis oris: aliter nō naturale sed maledictū
⁊ crudele os estis. Os enim vestrum est qua
si instrumentum minutorum: quod quidē
si sanguini corrupto viam ⁊ exitum bonuz
fecerit: viuet qui minuitur. ¶ Si nantē mo
ritur. Sic vena vite os iusti: quia venaz ad
vitam aperit: os autem impiorum operit
iniquitatem. Prouerbio. x. Sed forte cogi-
tant vel dicūt si vicinos vel amicos nostros
accusauerimus. nulla in eis sequetur cor-
rectio quo ad animas: quia alij pecunia ac

cepta eos viuere permittent: sicut prius vi-
xerunt: et nihil sequetur nisi ipsorum in bo
nis damnificatio. Quibus respondetur q̄
vos estis speculatores ad minus ex actiuo
bis in visitatione incumbēte: quia sicut spe
culatorum officium est illos de castro de pe
riculis imminentibus premunire ⁊ clama-
re: aliter corā domino suo proditor esse con
uincitur. Si autem clamauerit et fecerit q̧
in eo est: ipse animam suam a proditionis
periculo liberauit. Sic vos et patet aucto-
ritas ad hoc Ezech. iij. et. xxxiij. Fili homi-
9 nis ⁊c. ¶ Tertium exemplum ad hoc est de
speculo quod ostendit omnez maculam in
facie: nec in hoc casu regi parcit vel amico.
Sic vos qui officium habetis speculi sed
oportet quod ipsum speculum prius terga
tur. Sic vos primo mundate vosipsos. Exē
plum est ad hac Abrae qui primo seipsum
circumcidit Genes. xvij. Quia iustus prior
accusator est sui. Prouerbio. xviij. Hoc or-
dine omnia complebuntur. Genes. xlj. In
quo patet secundum. Perfectio videlicet
regulata ordine. Ratione cuius est aduer-
tendum: quod ordo predictus a beato Au-
gustino diffinitus multum assimilatur taz
ordini nature in maiori mundo quā etiam
rationis. In ordine totius vniuersi hunc
ordinem et hanc videmus conditionem: q̧
omnia quanto plus appropinquant suo
principio: tanto sunt puriora et perfectio-
ra: sicut angeli qui tam in simili natura q̄
ministerij dignitate pl⁹ deo appropinquāt
q̄ corpora celestia: ⁊ ideo perfectiores inue
niuntur et simpliciores. Sic corpora celestia
quia quantum ad situm et loci eminentiā
plus deo appropinquant q̄ elementa: ideo
perfectiora inueniuntur. Sic elementa que
simpliciora sunt corporibus mixtis. Sic in
aquis illa pars riuuli que plus fōti appro
pinquat purior ⁊ clarior inuenitur. Idem
etiam patet in rationalibus siue proposi-
tionibus: in quibus illa propositio q̄ plus
sapit de natura primorum principiorum:
pluriq̧ eis in natura propinquat: maiorem
habet certitudinem et apparentem verita-
tem in quibus si contrarium cōtingeret to-
tus ordo nature ⁊ vniuersi esset imperfect⁹
a contrario sensu non tenendo fieret pessi-
mus: sicut ad oculum patet de angelis ma-
lis. Sic deberet esse in moribus ⁊ ordine ho
minum quod illi qui plus appropinquat
primo principio increato christo ratione of
ficij et ordinis et status quantum ad prela
tos et alij viri ecclesiastici: et precipue sacer

dotes qui intantum ei appropinquant q̄
ipsum manibus tangunt et tractāt: ⁊ quod
plus est ipsum sumendo eis: ipsum incor-
porant: nec scari potest quomodo ei vel spe
cis plus appropiquare possent: ergo in eis
maxima requiritur bonitas perfectio ⁊ pu-
ritas: ad hoc quod statum suum digne te-
neant prout ordo nature et rationis docet
quem si sic teneant: pro tanto sunt omnib⁹
creaturis digniores quod ipsi deum conse-
crare possunt: quod nec angeli vel alia crea
tura facere possunt. Si vero econuerso sta-
tum suum non tenuerint: sicut predictum
est: de angelis: sunt omnibus creaturis etiā
multis demonibus peiores. Et propter hoc
de eis dici potest quod Malach. secundo di
citur. Angelus enim domini exercituum est
Si vero tales nō sint ad hoc prīo ⁊ pricipali-
ter intendere debet visitator vt illi primo et
principaliter ordinentur et corrigantur et
tales fiant. ¶ Et ad hoc exemplum habem⁹ 10
in minori mūdo. id est in homine seu in na
tura humana. In qua videmus quod sicut
natura in corpore bn̄ disposito cuilibet mē-
bro locum conuenientem sue tribuit condi-
tioni: sicut oculo q̧ est mēbrū dign⁹ locū su
periorē ⁊ pedi īferiorē ⁊ sic de alijs: alr esset
corpus mōstruosum. Ita etiam membrum
nobilius diligentius a damno et lesura cu-
stodit: et si lesum sit: citius illud curare fe-
stinat: sicut patet de corde oculis et facie
quia vbi maius imminet periculum vel de-
formitas: cautius et festinantius et diligē-
tius est agendum. Ita ī ecclesia: digniori di
gnior locus est dandus: quia sicut natura
primo cordis attendit factioni quia impo-
sterum principium erit vite et membrum
vtilius et vitam totius corporis continēs.
Ita ipsi prelati: talis principaliter intende-
re deberent promotioni: qui in futuro vitaz
spiritualem fluet ad omnia membra alia
ecclesie et si tale cor vel talis oculus in ali-
quo sit infirmus: visitator et omnes de
visitatione se intromittentes: primo ⁊ prin-
cipaliter circa ipsius curam insistere debe-
rent incipientes a sanctuario Ezechielis. ix.
Deinde circa alia membra sic sollicitentur
quod quilibet locum et statum sibi teneat:
quia aliter corpus ecclesie erit monstruo-
sum et deforme: quando. s. pes parum respe
ctiue infirmus artatur despicitur ⁊ dure cor
rigitur: ⁊ oculus excecatus qui cū sanari vel
recuperari posset: ⁊ facies deturpata ⁊ mē-
brum magnum extra iuncturā: nec sanant:
sicut accidit continue inter illos qui cattu-

lum verberant et leonum parcunt: qui vidēt lu-
pum venientem et fugiunt: quis non diceret
talem cōmunitatem monstruosam: et causa
est quia tales prelati ecclesie et superiores p
missiue omnem peruertunt ordinem. Ideo
ibunt vbi nullus ordo sed sempiternus hor
11 ror inhabitat. Job. x. ¶ Tertio vero de omni
bus istis efficax fieri debet executio et quā-
tum ad deferentes et quantum ad delatos et
quantum ad iudicantes. Quantum ad defe
rentes. i. quantum ad vocatos ad visitatio
nem pro christo et eius cōcultu informando
quod omnia que in taberna dicunt detrahē
tes ad eorum damnationem: aperte dicāt in
visitatione ad suam et aliorum saluationē.
Quantum ad delatos: quod iustam execu-
tionem non impediant rogando vel dando:
ne corpus quod peccat puniatur: rogando
enim vel dando aliquid magistro filij regis
ne filius ipse delinquens puniatur: vel quod li
bere seipsum perdere possit: tam dans quā
recipiens a rege reportat malas grates. Pa
tienter ergo sustineat dicēs illud Luce. xxij.
Pater non mea: sed tua voluntas fiat. Quā
tum ad iudices qui eos in talibus precibus
et donis exaudire non deberent: propter ra-
tiones et leges ostensas. C. xvj. 38. cum sequē
tibus. Ergo cuncta fac sm exemplar qđ tibi
in monte monstratum est. Exo. xxv. Et heb.
12 viij. ¶ Ex istis patet quod ratione visitationis
tam accusatoribus qui aduocanti: tam accu
satis: quam etiam iudicantibus competit il-
Veritas. lud preceptum propheticum Zach. viij. Lo
quimini veritatem vnusquisque cum proximo
suo Thema. Emitte lucem tuam et veritatem
tuam. Omnes namque predictos in spiritu do
mini et veritate adorare oportet Jo. iiij. pri-
mos accusando: secūdo culpas veraciter re
cognoscendo: tertios iudicādo. Istis ergo
tribus modis loquimini veritatem. Vel sic:
tria comprehendit: visitatiōis initium: mo-
dum: ambitum: primum in loquele ostensio
ne: secundum in veritate: et tertium in gene-
ralitate cōsistit: tria exprimit et ostendit. Pri
mo visitationis initium: loquimini. Secun
do modum quo fieri debet: scilicet per veri-
tatem. Tertio medium seu auxilium per
quod vnusquisque cum proximo etc. De primo.
F. v. i. De secundo Roma. ix. Veritatem eīn
dicam. Ratione cuius est aduertēdum quod
veritas est quadruplex quantum ad pre-
sens pertinet propositum: scripti: cordis:
oris: et operis. Diuidendo vero primam ve-
ritatem contra omnes alias moderno tem
pore magna inuenitur similitudo inter illā
et illas tres pro tanto quia sicut ad oculum patet
illa veritas in scriptura librorum est multū
notabiliter diminuta: quia noui libri non sunt
ita veraces sicut antiqui. Ita nec homines
moderni tantam habent veritatem in corde
ore et opere sicut antiquitus habere solebāt
quia diminute sunt veritates a filijs hominū:
in ps. Et Osee. iiij. Non est veritas. Idō mun
dus est stultus: ex quibus mendacium ad-
ulterium furtum inundauerunt: quia corruit
in platea veritas. Esa. lix. Per cuius defectū
et casum predictum predicti errores accide-
runt qui librum christianitatis multum de-
formauerunt: sed reuera sicut videns librum
veracem et bonum quo filium suum emenda
re possit agit quod illum habeat librum per quē
suum filium corrigat. Ita prelatus vel visi
tator intelligens vel suspicans vel audiens
defect⁹ et peccata et falsitates esse in suis sub
ditis: qui quidem deformarunt libros con-
scientiarum: faciat citari curam animarum
habentem: et meliores et fideliores de paro-
chijs tanquam librum veracem: per quem alio-
rum corrigat defectus. ¶ Circa quorum cor
rectionem respiciatis primo literas capita 13
les: id est viros ecclesiasticos: considerando
si in eis aliquis sit defect⁹: quia falsitas in
eis tanquam in oculo vel facie est valore no
tabilis et apparens: deinde alios: quod si fe
ceritis liberabitis a periculo tam vos quā
illos et etiam superiores vestros Joan. viij.
Cognoscetis veritatem et veritas liberabit
vos: ergo a contrario sensu nō recognoscen
do veritatem falsitas perdet vos et illos si-
cut tam euntes ad bellum quam remanen-
tes ad sarcinas perduntur per malos bella
tores: et rex et regnum per tales decipitur: si-
cut patet. B. iij. 3. c. 29. Pater igitur quod
si aliquis vestrum nesciat qñ antichristus
veniet vel si erret falsum dicendo quale tps
erit cras futurum pronosticando: nō est fal
sitas damnatiōis: sed vbi precepto iuramē
to vel excōione tenemini veritatem dicere: si
veritatē zelaueritis vel falsitatē scienter di-
xeritis: vos ipsos damnatis. Ideo quemque
vestrum sollicite ammonet apostolus. ij. Ti
moth. ij. dicentes. Sollicite cura teipsum p-
babilem exhibere deo operarium inconfusi
bilem recta tractantem verbum veritatis.
¶ Sed in malis xpianis vocatis pro verita 14
te dicenda veritas frequēter impeditur ti-
more: quia nōnulli illorum exempla sequūtur
idolo qđ noluit dicere veritatem: ne frangere
tur ei caput. Ita illi inordinate damnū bo-
norū vel corporum timētes: nec eos accusare
nec iudices corporaliter punire audent: qui
tñ potius deum timere deberent. De quo in

psalmo. Mandasti iusticiam tuam et verita
tem tuam nimis: id est sub pena perditio-
nis eterne: quod damnum ab alio insuper
non potest: in accusante vero impeditur et
negatur quod timent tangi: sicut equ⁹ sca-
biosus per munerum interpositionem: sicut
lumen solis impeditur quandoque ne luceat
lune per terre interpositionem et sicut etiam
radij sui aliquando interponuntur ne no-
bis clare appareant per nubis interpositio
nem. Sic munerum et turpis lucri cupidi-
tas frequenter veritatem impedit: ne in ore
et opere et correctione exerceatur. Et osten-
ditur in illis in quibus impletum est pphe
tia Danielis. viij. Prosternetur veritas in
terram. Vos vero tanquam viri veraces in qui
bus ille qui vos ad hanc vocauit visitatio
nem impleuit vel saltem implere credidit il
lud quod Moysi dictum fuit. Exodi. xviij.
Prouide de omni plebe viros potentes et ti
mentes deum: in quibus sit veritas et qui
oderint auariciam. Et specialiter vos sacer
dotes et curati: qui curam in periculo vestro
suscepistis: qui multum gaudere debetis quod
modo veritatem dicēdo potestis vos in ali
quo exonerare nolite illi falso deo id est pre
dicto idolo assimilari: sed exemplum ab illo
accipite a vestro deo christo qui dicit: veri-
tatem dico Joan. xvij. Vos etiam accusati
nolite fieri sicut equus et mulus recalcitrā-
do contra accusatores et iudices: quia pro-
pter veritatem et mansuetudinem et iusticiā
deducet te: in psal. xliiij. Iudex insuper cum
consilio et clericis suis in veritate educet iu
dicium. Esaie. xlij. vt omnis israel ad celum
venientes audacter dicere possitis illud Esa.
xxvi. Aperite portas et ingredietur gēs iu
sta et faciens veritatem. Sed heu timendū
est quod in porta illa non sit magna pressu
ra: quia commutauerunt veritatem dei in
mendacium. Roma. primo: quia veritas nō
potuit portas eorū ingredi: sicut patet. A.
xiiij. 39. ideo nec ipsi celum ingredi possunt
quia ipsi expulerūt veritatē de curijs suis.
Veritas increata. Joan. xiiij. Ego sum via
veritas etc. expeller omnes vos igitur caue
15 te: quibus specialiter dicitur Joan. xv. Vos
testimonium perhibebitis. ¶ Quādo enim
aliquod negocium ponderis ignoratur: fre
quenter accidit quod per testes probatur per
Testes quos veritas demonstratur: sed mores ho-
minum istius patrie in speciali a prelato vi
sitante ignorātur: ergo necesse est quod per
vestrum testimoniū ad veritatem deueniat
Vos ergo testimonium perhibebitis: duo ex
primitur requirit auctoritas hec: ostensionē
veritatis testimonium: conditionem perhi-
bentis perhibebitis. De quo primo Joā. v.
Tres sunt qui testimonium dant: vnus ex-
terius: alius interi⁹: tertius superius. Qui
quidem testes sic ordinantur quod si vnus
deficiat in testimonio suo: ab alio corrigi de-
bet. Primus testis seu testimonium est spe
cialis duodena: fideles videlicet ad visita-
tionem vocati vt testimonium perhibeāt ve
ritati: tam in his que seipsos vel alios tan-
gunt. Secundus est conscientia. Tertius
deus. Primo precipitur. Exod. xx. Non fal-
sum testimonium dices nec zelando ratio-
ne amicitie nec ostendendo ratione inimi-
citie: et non erit in vobis testis mēdax. Ergo
fortiter testimonium perhibebant veritati.
Primo quia ad hoc electi sunt ex ordinatione
prelati dicentis illud. Actuum. vj. Conside
rate fratres viros boni testimonij. Sicut er
go aduocatis incumbit veritatem dicere de
causa sua ita istis. Secundo propter peri-
culum vitandum. Sicut namque falsus testis
secundum iura tenetur ad restitutionē om
nium que per suum falsum testimoniū pro
ximus amisit: sicut patet per Decretū sum
ptū ex verbis Augustini: in epistola ad Ma
cedonium. xiiij. q. vj. non sane: et c. si res. Et
ij. q. j. si notum. Et sicut aduocatus ad re-
stitutionem tenetur: sicut patet. A. xiij. per
totum. Ita vos qui testes estis et aduoca-
ti animarum. Testes pro tanto: quia per-
hibebitis testimonium veritati. Aduocati
pro tanto: quia sicut aduocatus tenetur lo
qui pro cliente suo. Ita et vos pro animab⁹
omnium de parrochijs vestris. Et si causa
illorum in vestro defectu pareat: vos coram
deo de damno respōdebitis. Considera igi-
tur quomodo restitutionem tot animarum
perditarum facere posses et testimoniū per-
hibe de malo. Joan. xviij. ¶ Si vero isti te- 16
stes exteriores in aliquo deficiunt nō recte
de malo vt deberent testificantes: de quo in
visitatione requiruntur ad sui et aliorum sa
lutem et liberationem. Si insuper testis etiā
interior illorum vice cōscientia non eos nūc
de peccato vt deberet remordeat in vita sed
erret quia obfuscata et quasi destructa est p
peccati cōsuetudinem vel delectationem vel
lucrum per quod contingit quod minorē nunc
habent conscientiam de viginti libris iniu-
ste auferentibus vel de adulterio quam aliquā-
do habuerunt de denario auferendo vel for
nicatione committenda: quia sub quadam
peccati consuetudine conscientie dom⁹ ita
obscuratur quod in magna peccata: sicut nec in
aqua turbida videri posset qui minima vi-

derent ſi conſentiantur habereri darã ſicut
videnti attonos in radio ſolis e conſiciene
ſimilius ita obtuſus e abſcondituſ eſt ſi-
cut abſcondit̃ur quod intra teſtamentum
contnetur eſq; ad mortem teſtatoris: ita
in morte erruit quia morte appropinqua-
te oculus illum ei momenti offendebere
obiuſtam exactet e auferetur velamen de-
cramoto vel iuere e facie q̃ non videt ne
bis que ei obijcerentur patet. D. ij. Qui
agit in viſitatione petatis nolunt reſponde-
re ad interrogata ſuorum e aliquanti libera
tionem tunc reſpondebunt ad obiecta dia-
bolu ad ſuotum damnationẽ teſtimonium
reddente illis conſtientia. Roma. ij. Illi ve-
ro qui nunc conſentiuntias ſuas liberãt re-
ducendo e faciendo ſibi argumẽta euadent
demonũ e de conſcientie ſue teſtimonio glo-
riabunt dicẽtes. Sicut nobis nra hec eſt ſcie
monũ eſſentie noſtre, ij. Cor. i. Et ſi tam
17 exteriores ſiꝫ interiores errent: ille ſuperior
reſtat e iudex de quo dicemus cras. Ego te
ſtis e iudex ad quem deuoluntur cauſe que
hic in viſitatione non corrigũt ſicut pater
defecti inferiorũ iudicis quandoq; accidit
q̃ ſuperior de cauſa illa ſe intromittat ſicut
patet extra li. de officio ordinarij in rubꝛica
gabili: vbi habetur q̃ propter defectum de
cani ad quem de iure vel conſuetudine cor-
rectio pertinet quilibet ordinarius ſe de ta
pitulo intromittat nullo modo in viſitatio-
ne e decliſione defectꝰ vel errabitur qua teſtis
in celo fidelium ꝑ. quiver acter e fidelitor
ceperit ola in inferiorib⁹ viſitationib⁹ vel
in locis errata vel omiſſa e neglecta vel ab
ſcondita. Propter quod Sap. j. vocat cor
ripiens iudicium. Sa ipſe verax et ſpiritꝰ
ſancti eſt teſtimonii eius Jo. xvj. Et hoc
18 teſtimonium e ꝺes iudicii eſt multũ timen
dum, propter quinq; Primo propter eius velo
citatẽ. Malach. iij. Acceleam ad vos in iudi
cio e ero teſtis velox maleficis adulteris e
periuris. Secundo propter generalitatem
ſi enim reſtitos tantum de ſuorum fingi
ſe reſtitos tantum de ſuorum fingi
eſſet grauꝭ e timenda ſed omne delictũ cor
dis eius e operis e omiſſionis ibi recitabit
Sap. i. Regnum iſtius reſtis eſt deus: e cor
dis ſcrutinꝭ eſt eius e lingue eius audi-
tor. Tertio propter teſtimonij conditionẽ
Sa nullus enim a rebus amatis molestia ſu
ſtinet ne ꝺ reuera illa que hic ardentius ꝑ-
ordinate amauerant teſtimonium tibi con-
tra eos ferant vt dicit tue contra auctor Ja-
cobi. A. Age nunc dicit ꝺs tibi eſſe ꝑ pu
ſtare tum. Et eto poſt. Congregamini et
ſtimonium erit vobis. Et pulſes malta ma

ta e non caſtigata e male ꝓmota ꝺra pa
rentes vel ꝓmotores. Sap. iij. Semina
enim omnes filij qui nascuntur reſtes erũt
nequitie. Quarto propter teſtimonij firma
tatem. Dum enim accuſatus non poteſt tales
repellere exceptiones contra illos opponẽ
te aliquod remedium inuenire poteſt nam
hic a teſtimonio repellitur inimicꝰ. q. q.
ꝺs ſpel e priuilegio ſen aliue prelatus ordi
natio: iurre: ſuus ſubiectos viſitatorius ſi-
cut ordinio pater. ſ. primus capitulum ne ca
nitatem ꝓpinquitatis ꝓtexat ꝓtendẽ
ꝺ eam pronunciam seu diocesim. Et hec ra
tionabiliter ordinatur et obſeruatur vtpte
tanus in operibus viſitationis ſen quem
nantis. Plus ꝓmotꝰ operibꝰ ꝺiuine forma
tibus habeat modũ. Sco operibus ꝺiuine
viſitationis. Tertio opibꝰ nature ordinate
Quarto opibꝰ artes habitate. Quinto ali
quibus patrũ exeplis. Sexto vt ꝓcepti im
pleat ꝺuinum. Primo nam preſtat hoc fac
ciendo: operibus ꝺiuine formationis ꝓmo
mant: quibus deus rerum mãdum forma
uit. Illa nanq; opera tripliciter a ꝺcrouib⁹
diſtinguũtur ſcilicet creationis diſtinctio-
nis et ornatꝰ: ſicut ꝺcs poteſt et verbis ſan
ctꝰ Thomas ꝓrima parte ſumme. q. lxix. a.
iij. cum ſequentibus. Et ſuper ſecundũ ſen
tentiarum. ꝺ. xv. quorum rerum operibꝰ ꝓ
mum ſanctũ fuit ſanctꝰ Thomas ꝺicens ꝓ
pone in qua facturꝫ modo quodam confuſo
oſtia ſimul creauit. Iuxta illud Ecclꝛiaſti.
Qui vixit in eternum creauit omnia ſimul
Deus vero reſtitua in ſex ꝺebus completa
creantiata q̃ opus diſtinctionis in ꝓ-
mo completum erat ꝺebinus: ꝺ ornatus
trib⁹ reſtitutionẽ ſi q̃ ſi circa opa ꝺiſtinc
tionis ꝑ circa opa ornat⁹: ſi ꝛepibꝫ a ſtu
pꝛemib⁹ ſimpliciorib⁹ ꝑ nobiliorib⁹ ſicut
diligenter ſtudenti patet Scnec. Primo nã
q; ꝺe corpora diſtinxit celeſtia: ꝺnde ſcdo in
cem a tenebris. Secundo ꝺe aquis aſſimi
pit e aere ſicut ꝺe firmamẽto. ij. oſtin
ctione inter aquas ſuperiores criſtallinas
ſuperiores quepmo roſi ſeꝰ occupabãt
ve ſic ſuerat ſecus diſtinxit ꝺ purgatore eiꝰ
aquarum magis ad enim ꝛegregatio. Ter
no ꝺe diſtinxit terram: ꝺ congregando aquas
que adhuc rotum eius ſuperficiem occupa
bant in locum vnum. tan marꝫ. hoc quãtũ
21 ad opus diſtinctionis. ¶ Quantum vero ad
opus ornatus: ꝺe mꝰ ꝺno illis trib⁹ ꝺe-
bus in opere ꝓfecti diſtinctionis: inepte
do a ſuperioribus aſſig trib⁹ ꝺieb⁹ ſequen
tibus: ſicꝫ ꝓ

Do ſecundo Joannis ſeptimo. Verum iudi
cate. Deterrionꝫ ꝑ. Filij excelſi omneꝫ.
¶ Quantum ad primum: ad plenum vide-
licet viſitationis modum: recte videndum
eſt aduertendum quod modus viſitantium
intre ꝺeterminatur canonice: extra in vi-
te. de cenſibus. c. romana vbi habetur quod
quilibet archiepiſcopus ſuã ſue ꝓprimo pa-
rochiã ſuffragaꝭ ſen aliue prelatus ordi
narius: iurre: ſuus ſubiectos viſitatorius ſi-
cut ordinio pater. ſ. primus capitulum ne ca
nitatem ꝓpinquitatis ꝓtexat ꝓtendẽ
ꝺ eam pronunciam seu diocesim. Et hec ra
tionabiliter ordinatur et obſeruatur vtpte
tanus in operibus viſitationis ſen quem
nantis. Plus ꝓmotꝰ operibꝰ ꝺiuine forma
tibus habeat modũ. Sco operibus ꝺiuine
viſitationis. Tertio opibꝰ nature ordinate
Quarto opibꝰ artes habitate. Quinto ali
quibus patrũ exeplis. Sexto vt ꝓcepti im
pleat ꝺuinum. Primo nam preſtat hoc fac
ciendo: operibus ꝺiuine formationis ꝓmo
mant: quibus deus rerum mãdum forma
uit. Illa nanq; opera tripliciter a ꝺcrouib⁹
diſtinguũtur ſcilicet creationis diſtinctio-
nis et ornatꝰ: ſicut ꝺcs poteſt et verbis ſan
ctꝰ Thomas ꝓrima parte ſumme. q. lxix. a.
iij. cum ſequentibus. Et ſuper ſecundũ ſen
tentiarum. ꝺ. xv. quorum rerum operibꝰ ꝓ
mum ſanctũ fuit ſanctꝰ Thomas ꝺicens ꝓ
pone in qua facturꝫ modo quodam confuſo
oſtia ſimul creauit. Iuxta illud Ecclꝛiaſti.
Qui vixit in eternum creauit omnia ſimul
Deus vero reſtitua in ſex ꝺebus completa
creantiata q̃ opus diſtinctionis in ꝓ-
mo completum erat ꝺebinus: ꝺ ornatus
trib⁹ reſtitutionẽ ſi q̃ ſi circa opa ꝺiſtinc
tionis ꝑ circa opa ornat⁹: ſi ꝛepibꝫ a ſtu
pꝛemib⁹ ſimpliciorib⁹ ꝑ nobiliorib⁹ ſicut
diligenter ſtudenti patet Scnec. Primo nã
q; ꝺe corpora diſtinxit celeſtia: ꝺnde ſcdo in
cem a tenebris. Secundo ꝺe aquis aſſimi
pit e aere ſicut ꝺe firmamẽto. ij. oſtin
ctione inter aquas ſuperiores criſtallinas
ſuperiores quepmo roſi ſeꝰ occupabãt
ve ſic ſuerat ſecus diſtinxit ꝺ purgatore eiꝰ
aquarum magis ad enim ꝛegregatio. Ter
no ꝺe diſtinxit terram: ꝺ congregando aquas
que adhuc rotum eius ſuperficiem occupa
bant in locum vnum. tan marꝫ. hoc quãtũ
ad opus diſtinctionis. ¶ Quantum vero ad
opus ornatus: ꝺe mꝰ ꝺno illis trib⁹ ꝺie-
bus in opere ꝓfecti diſtinctionis: inepte
do a ſuperioribus aſſig trib⁹ ꝺieb⁹ ſequen
tibus: ſicꝫ ꝓ

to ꝺie qui eſt primus ꝺe trib⁹ ꝺieb⁹ ornat⁹:
ornauit corpora celeſtia pulchritudine cor
pꝛum luminoſoꝝ: ſcilicet ſolis lune e ſtellaꝝ.
Quinto vero aquã ornauit e aerẽ ꝺulcedi
ne eis ꝓfecꝫ e auee. Sexto ꝺie terrã ornau
it ꝑulcedo in eo alam animãlium gñe ſuo
rum et ꝛaꝑ reptilium e beſtiaꝝ terre. Que ois
ꝺ ſimul feciſſe ꝓtuiſſerna videt ab alijs
ꝓpantune a ſuperioꝝ⁹ inꝛipiẽdo ꝓpa
ra ſua ſine ſatu formaſſeiꝰ ob ꝛeggẽri cre
ꝓtuꝝ ꝓpter ſpꝛ in operibus ꝺiuine viſi
tationis exꝑſſi ſequanꝭ primi opꝰ ſicꝫ ꝓti
mi operis ꝓducti ſeu operis creationis vel
formationis. Hec ſolum in hoc ꝓ viſitatio
nes e correctiones ſuas inoꝑãt a ſuperiori
bus e ꝺignioꝝ⁹. tabilius de capitulo: e de
inde ad inferiores ꝺeſcẽdo ſed q̃ etiã cor
rectiones ſuas a ſuperioꝝ⁹ ꝓtermittãt
quibuſdẽ ſic inꝛipiãtes ſic ꝑcrescãt q; nec
materi vel ſuperioꝝ⁹ nec medio nec inferio
ri parcantnec ſalutnec ꝺeſiderãdo vel cor
rigendo faciant. Qui enim materiabus par
cit vel eos ſalutꝫ exꝑſſi nõ ſequitur ꝺuinũ
nec in opere guberuatiõis opeꝝ cõformat
creatiõis e ſic opus ſui ramꝺ ꝺiſcordium e
ꝺeordinatꝫ: ſi exꝑſam ſuo nõ ꝓcedãs a
ſummo opifice ſanꝭ ſalium reꝓbat. Cũ
ergo ſic ꝺe exꝑſam: ꝺs tibi in miſe mẽ
ſtratꝰ eſt. ꝺeo xxv. Et ſolliciti ero ꝛeꝓſiuj
ꝓbabil exhibere operarium recte tractan
tem veꝛum veritatis. ij. Timoth. ij. ¶ Sco 22
ꝺo ſtando e punctꝺo primo operacꝺe.
ꝺ. operibꝰ ꝓpriſtinitatum e punctiõni
ꝓfoꝛmãt ꝺuine. Dum nanq; primo capitu
lum ꝓpriſtinitatis in eo ꝺeſcribitur gra
uiter punimur: quando eiꝰ ſtrictũ ꝺeſcẽdo
los in eo ꝺelinq; ꝺecrim carcere redimitur
Ꝺ. Dende inferiores e quaſi medios ꝑ-
ſtatur: ꝑ punctor ꝺe ad ſ ꝺra in paradiſo
terreſtri ꝺelinq; ꝺebres a paradiſo excluſi ꝺet
in mũdũ vnoꝝ e ſſerni motuos libere cla
ſit carcer. Ꝺende plurimos alios viſitauit
ꝓpriſtinitas inferiores in mãdo ſto ꝺelinq;
re: ꝺe quib⁹ nõ ꝓtinet operatori ceꝑta po
ni ꝑ ſingularnos viſitauit ordine ꝺe alio.
Ꝺ. ꝺe quo Jac. ij. Ꝺeꝛexit ꝺeus. Terti
te hoc faciendo operibus cõformatur ma
ture ꝺi ordinate: q; natura ꝓmo ꝓfoꝛmat
ad alia. Sic viſitatoꝛ exꝑſſi q̃ eſt vel eſſe
debeꝛet qualiter ꝛecta ꝓſtalia ꝛeuꝛ ꝺebeꝛe
ſſe. Quarto ꝺe ordin in operibus oſtendit ſa
ns medicine: quia medicus ꝓmo ꝓfoꝛma
ꝺquin ſanare nituꝛ: ꝺende membra ſuꝭ
patet. Ꝺ. ꝺ. Idem oſtendit̃ur in exꝑſis
antiquoꝝ⁹. Nam Abraam primus circũ
cidit ꝓpium ſilium; ꝺ ſimaeleꝺeinde alios

Gen.xvij. Et Laban prius scrutatus est ta-
bernaculū Iacob: deinde Lye: q̄ senior erat
soror: deinde Rachel: et aliarum. Gen.xxxi.
Sexto hoc faciendo preceptum implet diui
num quo precipitur dei ministris prius si-
gnare thau viros sanctuarij dei. Ezech.ix.
Istum insuper ordinem visitandi congrue
videtur docuisse Heliseus in modo suo scru
tandi ⁊ querendi: quando de sunamite que
siuit recte ne agitur circa te. Sic querat pre
latus de matrice ecclesia: ⁊ circa virū tuum
i. circa viros tibi deseruientes ⁊ circa filiū
tuum. iiij. Regum. iiij. i. circa laicos qui a
te quasi filij nutriri debent de quib⁹ postre-
23 mo facienda est visitatio. Totum illud pri-
mum principale confirmatur ⁊ secundū in-
iungitur per illud. j. Petri. iiij. Incipiat in
quit iudicium a domo dei. Nam auctoritas
et modum ostendit ⁊ precipit predictum et
actum inducit dicens iudicium. Qui quidē
actus ad hoc vt accusantibus vel iudicanti
bus bonus sit: duo requirit: intentionē pu
ram ⁊ executionem claram. De prima habe
tur. A.xi.6. Sz heu nōnulli alios accusant
verum forte dicentes: intētione tamē seuin-
dicandi: sicut demon latronē cum porco. A.
xxi.26. Executio vero bona ⁊ clara debet esse
tā ex parte accusantiū q̄ ex parte iudicātiū
similis citharedi: q: sicut intētio ⁊ actus ci
tharedi ad hoc ordinatur: vt concordia fiat in
chordis ad hoc vt melodiā reddāt delecta-
bilē p qua habēda singulas tāgit chordas
⁊ stringit alias plus alias minus: q̄ ad no
tā illā tāgi debet nulli laxate parcēdo: si vni
nāq̄ parceret tota melodia inficeret. Ita ac-
cusantes ⁊ iudicantes nulli parcere deberēt
Sicut nāq̄ ex parte ostensum est. C.iiij.4.
defectus tactus vnius chorde melodiā infi
cit. Sic ⁊ in nostro ꝓposito: q: si vn⁹ q: for
te potēs est: vel alia de causa non visitat nec
corrigit vt deberet sed pecunia data vel ma
lo fauore in peccatis suis iacere dissimulat
alij pauperes qui dure corriguntur: murmu-
rāt: detrahūt: ⁊ obloquuntur: ⁊ exēplū ab illis
accipiūt redeundi ad pctā: ⁊ sic spiritualis
melodia corrūpit: q: nō est cordiū concordia:
nec tñ pacē turbent cordium: sed etiā p ta-
les personarū acceptiones: tota turbat cō-
munitas: sicut ostēsum est. A.xxi.⁊.xv.⁊.x.
24 ¶ Cuius ratio est: q: sicut falsi patrie ducto
res ⁊ duodenarij sunt causa tot latronum ⁊
etiā malefactorū per quos fideles frequēter
inquietant. Ita qui alios accusare deberēt
vel punire ⁊ nō faciunt: ⁊ qui reos purgant
vel iuuāt vel supportant sunt causa quare
tot sunt pctōres: ꝓpter quos deus totā cō-
munitatem pestilentijs pluuia ⁊ fame affli
git: dicente ps. Posuisti terrā in salsuginē
a malicia inhabitātiū in ea. Vos ergo ista
pericula cauete ⁊ diligite iusticiā qui iudi-
catis terrā. Sap.j. In hoc ostēdentes vos
esse filios dei qui cū acceperit tēpus iusticias
iudicabit: qui nulli parcet: qui sicut nullū
bonū dimittit irremuneratum: ita nullum
malū dimittit impunitum. Sitis ergo filij
patris vestri qui solē suū oriri facit super
bonos ⁊ malos. Matth.v. Factū vero iusti
cie quo peccatores veraciter accusatis vos
q̄ ad h̄ vocati estis: ⁊ fideliter punitis ⁊ iu
dicatis: vos qui ad hoc iudices positi estis
potissime ostēdit vos filios esse dei: sicut pz
F.v.3. Si vero iniurias patris filij nī cupa
ti patienter videant: licet nomine vocentur
filij: re tamen nō sunt: sicut pz de illis q̄ pa
trem sagittabāt. F.v.17. Vos ergo specialis
sime tenemini vos ostendere esse filios dei:
q: vos specialius nutrit: et de patrimonio
eius viuitis: ergo se vobis patrem ostendit
sicut patet. F.v.2. Non sitis ergo filij dege
neres ne improperetur vobis: illud Esa.j.
Filios enutriui ⁊c. Tales enim filij degene
res sunt similes stomacho pessimo qui ciba
ria recepta propter sui indispositionem ad
membra non transmittit: sed potius in ma
los humores cōuertit. Ita illi qui a deo ci-
baria recipiunt corporalia ⁊ spiritualia te-
nentur nec bene nec efficaciter ad membra
transmittunt. Vos ergo tanq̄ stomachus
bene dispositus ⁊ cor ⁊ lux mundi qui estis
in medio diocesis tanq̄ vita ⁊ lux tot⁹ dio
cesis: vel esse deberetis sicut stomachus in
medio corporis vitam spiritualem influite
in totū corpus viriliter: defectus tot⁹ capi
tuli: ⁊ diocesis in mundo ⁊ ad correctionē
cooperādo: infirmos curate: ⁊ mortuos su-
scitate Matth.x. Sicut habens curā ⁊ cu-
stodiā corporū deprehēdēs quia multos in
fra custodiam suam habet infirmos: medi
cos alloquitur corporum dicens. Infirmos
curate. Sic deus curam habens animarū:
quarum curam recepistis in periculo ani-
marum vestrarum alloquitur dicens. In-
firmos curate ⁊ vltra onerat vos q̄ medici
corporum possunt: dicens. Mortuos susci- 25
tate. In qua tria comprehendit ad visitatio
nem pertinentia. Quorum primū insinuat:
secundum hortatur: tertium precipit. Insi-
nuat conditionem deficiētis fragilitatis in
expressione spiritualis infirmitatis que fit
inquisitio infirmos. Secundo hortatur p-
motionem proficientis probitatis: de qua
fit ammonitio curate. Tertio precipit asse-
cutionem

cutionem pficientis sanitatis: in qua tota
consistit perfectio mortuos suscitate. De.j.
j.Cor.xj. Multi infirmi ⁊ imbecilles spiri-
tualiter videlicet in animabus qua quidē
infirmitates curari non possunt sine osten
sione: sicut nec corporales absq̄ hoc ꝙ me
curare. dico ostendantur corporum: sicut ergo me
dicis corporū infirmitates cū festinatiōe ostē
dūt. Iuxta illud ps. Multiplicate sunt infir
mitates ⁊c. Ita infirmitates cuz festinatio
ne ostēdere deberēt medicis aiarū: ⁊ eo cuz
maiori festinatiōe quo infirmitas ⁊ mors
in illa pte est piculosior: sed sicut q̄nq̄ cōtin
git ꝙ qs corporaliter infirmat⁹: statū suū
nō ostēdit nec medicinā petere: vel q: piculū
suū ignorat sicut freneticus: vel hñs apo
stema qđ nō grauat multū añ tēps mortis
Sic in ꝓposito: hoc aūt duab⁹ de causis cō
tingit: vel q: multitudo peccat sicut in vsu
ra: vel in aliquo sicut luxuria vel hmōi: sed
hoc non plus excusat christianos a pctō q̄
infideles ab infidelitate: vel q: cōsuetudinē
habent peccandi: ideo non grauat sicut nec
aer malus assuetus: illi de difficili corrigū-
tur sicut arbor diu inclinata quod tñ nō po
test fieri p vnū: sicut pz de rectificatione ar-
boris: potest fieri p oēs vos: vel q: a medico
multū distat: vel q: linguā seu loquelā ami
sit: sed in omnib⁹ trib⁹ casibus per aliquos
scz eis succurritur: q: freneticū qui seipsuz
perdere nititur amici retrahunt: ad distan-
tem medicum: amici pro infirmo qui ire nō
potest vadūt p illo etiam q̄ loquelam ami
sit amici medico loquuntur. Sic freneticis
contingit in infirmitatibus spūalibus ⁊ cō
tingere similiter debere circa eorū sanatio-
nē. Inter illos nāq̄ aliqui sunt sicut freneti
ci q̄ ab antiqua cōsuetudine ad peccatū as
sueti: vel amore carnali: vel cupiditate exce
cati: periculū propriū scire nolūt. Et illi pe-
riculose infirmantur: q: sm beatū Gregoriū
oēs infirmi sumus: sed infirmior est qui in
firmitatē suam nescit. Tales seipsos pde-
re volunt: nisi ab amicis moueant. Alij vero
quibus medici multum distat ⁊ sunt in do-
mibus suis. i. peccatis ita magnis ꝙ ab eis
surgere ⁊ per se ambulare nō possunt: ⁊ sūt
absentes. Et alij loquelā q̄rum ad ea q̄ ad
salutem suā pertinēt amiserunt: ergo statū
omnium istorum oportet per amicos suos
medico ondi aiarū. i. prelato visitanti q̄ de
infirmitatibus spūalibus inquirit. Amici
autē ad hoc ordinati estis vos: qui ad hoc
hic vocati estis ⁊ venistis vt spūaliter frene
ticos retrahatis: vt infirmos absentes et q̄
pro seipsis loqui nolunt: medico ostenda-
tis animarum. Hoc ergo veraciter ⁊ ex cor-
de agite: q: sicut magna crudelitas ⁊ mul-
tū contra fraternā esset charitatē et diuinū
preceptū permittere infirmum corporaliter
perire: vbi tamen ex officio incūberet custo
dire. Et sicut magna est mīa custodire ⁊ iu-
uare infirmos. Ita in ꝓposito. Si ergo te-
ste Augustino in regula: frater tuus vuln⁹
habet in corpore quod velit occultare: dum
timet secari: nonne a te misericorditer indi-
caretur ⁊ crudeliter celaret. Ita in ꝓposito
Ergo suscipite infirmos. j. Thess. v. Et nō
te pigeat visitare infirmum. Eccl. vij. Vide
P. xij. 1. cum sequentib⁹. ¶ De secundo Lu 26
ce. ix. Dedit eis potestatē sup oia demonia
⁊ vt languores curarent. In qua auctorita
te excellētia patet vrā: q: sicut discipulis de
dit potestatē curandi lāguores corporales
Ita vobis data est potestas sanādi spūal.
Ergo vos estis sicut tyriaca: ⁊ sicut pars sa
na per quā infirma sanabitur: q: hoc suppo
nitur ꝙ tales sitis: quod si nō: pri⁹ vosipsos
curate Medice inq̄t cura teipsum. Luc. iiij.
Ne sitis sicut claudi in portis ciuitatū: qui
alijs viā ostendunt ⁊ ire faciunt: per quam
ipsi non ambulant. Et hoc necessarium est:
q: ad hoc ꝙ corp⁹ plagatum sanetur opor-
tet ꝙ alia pars eius videlicet cor sit sanum
per quam alie partes sanantur. Sic in pro
posito. Experimēto aūt scire potestis: si sa-
ni sitis vel non: per exemplum de mēbro cor
poris naturalis: in quo videmus ꝙ mēbrū
vel pars sana sentit lesionē cuiuscunq̄ mē-
bri: ⁊ curam eius habet: mēbrū aūt vel pars
que sanare nititur: si non sentit lesionē mē
bri lesi est pars mortua. Sic in proposito:
ille qui sentit ⁊ dolet de malo aliorū mēbro
rū eorūq̄ cooperatur saluti: mēbrū sanum
se esse ostendit. Nota periculū non sanātiū
F.iij.30. P.iij.5. Vos ergo infirmos curate
q: tempus curationis est. Hiere. lxiij. ¶ Et
tertio suscitate mortuos: circa qđ officium 27
turpe est negligenter agere: q: si magnū est
miraculū suscitare corpora iterum moritu
ra: maius est suscitare aīas nunq̄ moritu-
ras: sicut pz ex auctoritate btī Greg. in fine
prologi hui⁹ tractatus: circa tā excellēs ne
gociū turpe ⁊ periculosum est negligenter
agere. Ita fortiter ergo agite ꝙ potestis de
lapidibus suscitare filios Abrae. Mat. iij.
Hoc insup faciendo preceptū implebitis do
minicum: quo dr. Si peccauerit in te frater
tuus: vade corripe eū. Mat. xviij. Sicut ali Corripere.
quotiens cōtingit: ꝙ pr̄ plures hñs filios
aliorū discretioni aliorū cōmittit curā ⁊ cor
rectionē. Sic in ꝓposito: cuilibet vrz dicēs.

Si peccauerit ⁊c. Quod quidem preceptũ
visitandũ includit: si peccauerit: ⁊ visitãtẽ
in hoc q dicit corripe. Primo tangit visita
tionis materia q iniungitur: si peccauerit:
q peccata sunt q corrigẽda sunt. Secundo
actus precipitur: corripe. Tertio causa red
ditur: q frater tuus. Tria ergo facit: quorũ
primũ iniungit: secũdũ precipit: ⁊ in tertio
causa reddit. De .j. Rom. iij. Oẽs enĩ pecca
uerunt ⁊ egẽt gratia .i. tam clerus q̃ populus.
Ratione cuius est aduertendũ: q tã pecca-
ta cleri q̃ populi sub materia cadunt visita
tionis: q si recte scrutent multa sunt. ¶ Cir
28 ca primũ dãnum primo ostendit q ex pecca
to ⁊ peccatoribus accidit: vt plus mouea-
mini magisq sitis volũtarij pctã destruere
⁊ peccatores corrigere: propter peccatores
nanq mundus multas sustinet vindictas
sicut patet Leui. xxvj. Et Deut. xxviij. qui
bus emẽdatis quasi mundus emundabit:
q cessante causa ⁊c. Sicut nãq radices in-
disposite: ⁊ ramusculi inutiles fructũ impe
diunt arboris: que radicibus dispositis et
ramũculis abscisis fructificat. Ita mũdus
i quo sunt quasi radices viri ecclastici: q
sicut radices humorem sacre scripture ⁊ nu
trimentum ad ramos transmittere deberẽt
spũalẽ. Arbores vero alij sunt christiani. Vi
deo inquit hoies quasi arbores. Ergo circa
peccatorũ correctionẽ ita pcedere debetis: si
cut procedit q arborẽ mundat ⁊ nociua au-
fert: s circa arbores radices prius deinde ar
bores disponi debent: prius enĩ circa radi-
ces scrutari debẽt cuius vite vel fame sint
vel operis: si bene parrochianis: tã infirmis
q̃ sanis ministrent: si sint tabernis vel alijs
illicitis assueti: si cõtinuã vt debẽt residẽtiã
faciãt. Deinde arbores scrutãde sunt: q ra
mi ad deũ ascendentes sunt tres vel esse de
berent. Primo nãq deũ credere debẽt cõtra
sortilegos ⁊ carminatrices q ramũ istũ im
pediunt: ⁊ ideo abscindẽdi sunt. Sed mira-
bile est qñ vos vel filij vestri: vel aialia pas
siones habent: vel qñ res amittitis: sortile-
gas inuenire scitis: ⁊ carminatrices: ⁊ alijs
talia patientibus: scitis tales nominare ⁊ in
formare vbi tales inuenire possunt: ad ve-
stram ⁊ illorũ dãnationem: sed in visitatio-
nibus ad vestrã ⁊ aliorũ saluationẽ: vix sci
tis aliquã nominare. Secũdus ramus est
q ore laudetur. Hunc ramũ impediunt iu-
ratores: blasphemi ⁊ piuri. Tertius ramus
est: q opere ei seruiatur: quem ramũ impe-
diunt vsurarij ⁊ fornicarij: q qui fornicat
i corpus suũ peccat. j. Cor. vj. Et male ma
ritati: q scire debent q nõ possunt in ppin-
quiori gradu accipere cõsanguineã vxoris
sue mortue vel fornicarie seu focarie sue cõ
sanguineã: qd si fecerint excõicati sunt: vt in
Cle. in ti. de consanguinitate ⁊ affinitate. c.
eos. vbi excõicantur oẽs contrahentes ma-
trimoniũ in gradu prohibito consanguini
tatis. Qui ergo in domibus vris dicitis: sũt
vsurarij sũt ⁊ fornicarij ⁊ mali homines bñ
fecerunt plato: nunc ostendite eos vt corri-
gantur: aliter non prelato: sed vobis corã
deo pctm illorũ imputabit: qd prelati illud
corrigerent si eis ostenderetur. Exemplũ er
go tenete dei dicentis per Ps. In matutino
interficiebã oẽs peccatores terre ⁊c. Ne vo-
bis propter societatẽ illorũ contingat qd
quondam contigit Hierlm: de qua Tren. j.
Peccatũ peccauit Hierusalem: ppterea insta
bilis facta est. Vide. A. xxi. 28. ¶ De secũdo
Sap. j. Probata aũt virtus corripit insipiẽ 29
tes .i. illa q est in se bona ⁊ perfecta: in qua
nõ inuenitur macula: de qua aliũ corripit:
q talis est sicut cor sanũ in medio mẽbrorũ
infirmorũ. Talis audacter aliũ corripere
potest: aliter aũt nõ: q turpe est doctori cũ
culpa redarguit ipm. Cũ vos ergo sitis tã-
q̃ tales electi hoc opere ostendite: ⁊ in hoc
apparebit si sitis probati ⁊ perfecti aut nõ
q operibus credẽdũ est: corripite ergo inq̃e-
tos. j. Thessal. v. Et corripe amicũ. Eccl.
xix. ¶ De tertio Actuũ. vij. Ascendit autem
in cor eius: vt visitaret fratres suos Moyses 30
Ita ascendat in cor prelati ⁊ vniuscuiusq
vestrum scientes: q frater qui iuuat a fra-
tre est quasi ciuitas firma. Prouer. xviij. q
sicut in ciuitate firma domus firmiter stans
domũ vicinã volentẽ cadere appodiat: ⁊ ful
ciendo supportat. Ita vos: vt de vobis veri
ficetur illud. j. Macha. iij. Adiuuabant eũ
fratres sui. Ad hoc nãq vt mõ predicto ali
bet aliũ iuuet: prelatus vel visitator descen
dit in hortũ suum. Cãt. vj. Ista nãq verba
cuilibet cõpetũt visitatori: q descendit q ad
corporalẽ presentiã Gen. xviij. Descendam
⁊ visitabo ⁊c. i hortũ .i. subditorũ collegiũ Hort.
de quo Canti. iiij. Fons hortorũ puteus aqua
rũ ⁊c. suũ .i. suam nõ excedens potestatem:
s diligenter agnoscat vultum pecoris sui.
Prouer. xxvij. Tria ergo includuntur in p-
dicta auctoritate: plati psentia: subiecti obe
dientia: ⁊ ordinaria ptãs. Debet ergo prio
descendere sicut nauta qñ anchora i fundo
maris arrestata est: vt causam videat impe
dimenti: ⁊ nauẽ liberet a periculo. Et sic me
dicus ad infirmũ pulsum tãgẽdo: ⁊ infirmi
tatẽ examinãdo: vt de illo verificet qd dictũ
est de angelo: q descendebat ⁊ mouebat aq̃

⁊ sanabat vnus. Jo. v. prelatus nãq ⁊ visitator
q̃cũq angelus esse debet: ⁊ quiscũq ad visita
tionis adiutoriũ inuocatus: ⁊ qui visitationi
intersunt: propter duo. Primo q sicut ãge-
lus carnẽ ⁊ ossa non hz. Ita nec tales carna
Descẽsus angeli. les esse debẽt: nec enĩ carnẽ viuẽt: nec amicis
carnalibus parcant: nec malos supportent:
sicut ossa portãt carnem: ⁊ tũc aquã bono-
rum verborũ ⁊ conscientiarũ mouendo po
terunt subditũ sanare: ⁊ illud facere qd te-
nentur: ad qd ⁊ descendũt sicut eis incũbit
Exemplo Symonis summi sacerdotis: de q
habet. j. Machab. xvj. Symõ aũt perambu
lans ciuitates q erant in regione iudee: et
sollicitudinẽ earũ gerẽs: descendit in Hieri-
co: supple vt videret q omnia ibi bene se ha
berent. Sed heu sicut ille Symõ q locũ ge-
rebat põtificis fuit deceptus p Ptholomeũ fi
liũ Abobi cũ armatis: q de quo statim seq̃t
q fecit deceptionem magnã in israel. Ita
nunc prelati ⁊ visitatores decipiuntur p fal
sos homines armis malicie: ⁊ male conuẽ-
tionis simul cõfederatos: ⁊ quasi armatos
quorũ deus confringet arma ⁊ scuta cõbu-
31 retigni. ¶ Secundo q sicut angelus malo
non ducitur cõsilio. Ita nec prelatus vel vi
sitator: vel quicunq ad visitationem pveri
tate dicenda: veniens duci deberet. Sed heu
frequenter contingit: q sicut dñi tẽporales
minus scioli vno consiliario: siue ministro
aliquo quicq̃d dño a bonis ⁊ sapientibus p
regiminis sui ⁊ reipublice vtilitate: contra
conscientiã illius doctoris consultũ fuerit:
ille in camera tpe destruet expectato. Ita
quandoq prelati ⁊ alij visitatores visitan-
tes: multa audiũt corrigenda ⁊ accusata et
eorũ correctione facienda: sapientũ reqrũt
consiliũ: sed veniet cõscius ipse sibi: qui se cul
pabilẽ ⁊ delatum: simulq morẽ ⁊ cupidita-
tẽ prelati vel talis doctoris ⁊ consiliarij in-
telligit: ⁊ secretius in camera locuturus: ali-
quid ponit in prelati manu: vel illius consi
liarij nullo sciente nisi deo ⁊ diabolo: ⁊ falso
prelato: ⁊ consiliario: ⁊ iniquo subdito: et
quicquid circa correctionẽ faciendũ fuerat
mutabit: ⁊ si postea de eius correctione co-
ram prelato illo vel dicto consiliario: de pre
dicti peccatoris correctione fiat mentio: sta
tim ipsum excusando respondebit. Ha. per
deum bonus est multa mendacia cõtra bo-
nos volant. Ecce quomodo iustificat impiũ
pro muneribus. Esa. v. Ubi vero de aliquo
fit mentio: qui nihil dat: vel eis multum ap
plaudit: vel adulat: qñ non sentit se in casu
in quo eis multũ indiget ipsum deprauant
tanq̃ durũ ⁊ parcum: nec in iustitia sua fa-
uent. Et hoc est quod sequitur Esa. v. Et iu
sticiam iusti auferetis ab eo. ¶ Quorum pe 32
riculum in hoc apparet q sunt homicide
non natorum: q frequenter est grauius q̃
homicidiũ natorum: quia renati occisi sal-
uari possunt: quod non possunt non renati
occisi. Pro tanto autem ille qui correctionẽ
peccatorũ vel punitionem: vel visitationem
propter munera: fauores vel timores vel ne
gligentias ad debitum non ducit finem: vel
qui hoc fieri facit vel procurat auxilio: con
silio: vel fauore: homicida dicit non pfecte
natorum: q si perfecta peccatorũ correctio
fit noua eius spũalis natiuitas: sicut patet
per modũ loquẽdi saluatoris nostri dicẽtis
Nisi quis renatus fuerit ⁊c. Et Pauli dicẽtis
Filioli quos iterum parturio: ppter quam
parturitionem vocant alibi quasi mõ geni-
ti: sequitur: q quando incipit corrigi: icipit
spiritualiter nasci: ergo qui illam impedit
abortum fetus animati procurat. De quo
conqueritur Esaie. xxxvij. Uenerunt filij ad
partum: ⁊ virtus non erat pariendi. Sũt in
sup pessimi infirmorũ custodes: qui spũalẽ
impediũt sudorẽ: p quẽ infirmus posset sa-
nari: ⁊ per quorũ impedimentum infirmus
moritur. Horũ ergo conditionem ad priorũ
iustorũ conditionẽ. Esaias comparans di-
cit. Justicia habitauit in ea: nũc aũt homi-
cide. Et subiungit: dicẽs. Oẽs diligunt mu-
nera: sequuntur retributiones. Esaie. j. Isti
non descendunt sicut angelus ad vnius sana
tionem: sed sicut demones ad multorũ per-
ditionem: de quibus quandoq dicetur illud
Baruch. iij. Ad inferos descenderunt. Non
sic ille qui dicere põt illud Exo. iij. Descẽdi
vt liberarẽ eũ. Ad hoc inq̃ descendi in hor-
tũ meum: vt saluẽ: ⁊ vt herbas nociuas ex-
pellã: ⁊ arbores florere ⁊ fructificare faciam
quia ad hoc q ista fiant: necessarium est q
prius nociua auellant: ⁊ terra cordiũ euertat
disponatur ⁊ renouetur: sicut patet ex pre-
cepto dei Hiere. iiij. Nouate inq̃t vobis no
uale: ⁊ nolite serere inter spinas. ¶ Ad istius 33
po terre dispositionẽ necessariũ est aratrũ
lingue: per quã fiat spũalis terre aratio id
est veritatis ostẽsio ⁊ recognitio: q ideo vo
catur aratio: q post terre fossionẽ vel euer-
sionẽ: qd prius fuerat absconditũ ostendit.
Ita in proposito. Ad quẽcunq ergo illud
propheticum pertinet preceptum. Ezechie-
lis. viij. Fili hominis fode parietẽ: et cum
perfodissem parietem apparuit ostiũ vnũ
⁊ dixit ad me. Ingredere: ⁊ vide abomina-
tiones pessimas: quas isti faciunt: ⁊ ingres
sus vidi: et ecce omnis similitudo repti-

lium ꝛ animaliu abominatiõz vniuersa
idola domus israel depicta erant in pariete
in circuitu per totum. Sstud si ergo diligen-
ter impleuerit ꝓpositum ꝛ crede facta
vestraꝛ ꝛ inanoum perfruitandomuitia in
nemetio opera venenoꝛ ꝛ brutalitaꝛ q̃ que
reprehendunt̃ et sirpentiu generis vermi-
bus ꝛ animalibus hominez in factis fuis
assimilantuꝛ:que opostet per vestraꝛ oñi
operationem, ꝛ apertam ostensionẽ denu-
dari: ꝛ de pheto domus nõ expellent illum
penitꝰ penetrantẽ hoc ẽ facientez quilibet vestrũ
dicere potest illud ẽ.xli. ꝓ hoam deserti
et quasi deleban ꝛ fulendinẽ eius ꝛ ꝓ ma-
ni domini inuenetur in ea gratiaꝝ actõ
ꝛ vox laudis. Sed hoc autem ꝙ hoꝛ ꝓ oñ
seu vnus fic ꝓfonat ꝛ oportet ꝙ ꝓclamus
percipue ꝛ auditoꝛ ad visitatiõem pertu-
nentes ꝓpositum illud impleat ꝓphetali-
quo dicitur. Qñde ꝛ vistra vnusm ifiamus
ꝑ.xxxv. vbi tria indicãt visitatiõni neces-
saria. Diferentiem vñe excommicam visi
tatiõnis dementem vnusm ifiam tibi dabiteꝛ
enion alteram. Qñd aliter. Primo debeꝛ ine
stigare visitaꝛ. Secundo effiliare vñe. Ter
cio feuerentiam ꝓferre ifiam sedis visitam-
pnima duo ꝙ ꝓsiderato ꝛ executio fe tenẽ
ex parte visitatoꝛum. Tertium ex parte fui
iectoꝛũ. Primũ fic oculum feu visum diseꝛ
nonis: tria impedunt pulmis vez cupidita
tis: duplex in videndo medii: z nimia obse
cũ ꝓportionalitaꝛ vel elongatio. Quartum
ad primũ: ficut oculus corpoꝛalis puluere.
Ita spũalis munere excecaꝛ. Et sicut ignis
vsiuus impedit qñ inter vtrumꝙ visibile in-
terponit. Ita cupiditaꝛ in illis q̃ ad ꝓpe
nidit ignis ꝛ nõ videꝛit solẽm ꝑ.Vñe pul
nere excutit Boniface ꝓpa.in vi. Decreta
lib.ꝛ.de offic. ꝛ ordinaꝛio. Quinta ꝙ de pedia
tis visitantibus. Sub eo qui sequitur tenoꝛe.
Prouisatiõnes aũt reciprat sm q̃ est in
canonibus constituti nulli ꝛi pecuniã ꝑ
vel aliquid de sua familia occasione alicuꝰ
tus officiꝰ aut cõsuetudinis seu quolibet
alio modo exp̃ nole sed in virtualiter exple-
tas ꝛi reꝛpat moderatas. Causas indpe
ne ipse vel qui sũ sibi aliquod mun̄ qõ-
cũq; sit ꝛ qualitercũq; offeraꝛ ꝓfumaꝛ
recipere: vt nõ sit ꝛi sua fame vidcaꝛ grere ꝛ ꝙ
cludi qõ si fuerit cõra ꝓlumpti recipies
maledictionẽ incurraꝛ tacqua nunꝗ nisi ꝓ
pli restituat iebeck. Quinto sm ꝛi his frau
dem qualiber penitus cauaꝛi. Dane autez
visitadi forma ab vniuersle ẽcl epũcopis
atq; ipsis relatis ordinaꝛio ure suos fubie-

ctos visitantiõ plene obseruari ꝓipimus

falnis super hoc rationabilibus ꝛ approba
tis religiosoꝝ consuetudinib; ꝛ regulaꝛi
bus inhitutis. Tali ergo colatio inunges
oculos meos. ꝛ clarescãt ꝙ vez vsium lu-
dit dupler medii ꝓpter ꝓmptiõ de bono
ro recto qui visus per medium actus ꝛ aque
videt errores ꝛ obliquum qi liceꝛ ad ꝓplus
vsiõem nymis debitis elongat medii acroꝝ
aliud iñ non debeꝛ concurrẽs aqua videt
ect ipsius visionẽ impedit. Sic in ꝓpoſi-
to debitus medius videlt. ꝛ virtualẽ in gdibꝰ
ꝛ iudicandis: est ratio seu ꝛ ꝓcessus ꝛ ꝓpo
ter ab ea lumen recipit ſcint planetes ei abe
ſtelle lumen recipiũt a sole vt ab ipsa tanꝗ
ab vere causa regulanꝛ ꝛ ordinantuꝛ. Ter
aũr male intellecta vl ad malũ ouersa ꝛ fub
tilibus ꝛ malicioſis cauteliꝝ muzis ꝛ ſi me
diũ necessitaꝛ qued causam recti examꝛ
tudiciũq; peruert ꝛ equitaꝛ. Qñde ꝓphe
cie ꝛ malum bonum ꝛ bonũ malum. Sicꝛ
v. Sꝛ vis recte ꝛ iudicare vt visitaꝛe assert
lud negotij beneadmirabiliter ꝛ de dei ꝓfiliꝰ
iudꝫ ꝑ. Equitaꝛem vidit vultus ei⁹ equi
paret. ꝛ.xij. ꝛ. Cterno q̃ vicꝫ nimia obje
ct approximatio vel elongatio vſium im-
pedit quotidiana ꝑ experientiã. Et in
ꝓposito ſpũaliter q; ſũ quis alteri nimis
approximat ꝛ carnaliter seu alia inordina-
ta affectione vel oſi nimis a eo elongatuꝛ
per odiũ vel malã v. . . . . ntiã ꝛ inuidiã
videbit necessitabiliter nec iudicabit. Secuꝛ
go a vacuis qui debeuerit ꝓtare regnum ꝛ
ãrel dñi.ꝛ. Reg.ꝛi. reclude dauid vnũs. Ita
ab ipis quib; inebiit ꝓtare iugũ dñi ꝛ ar
cã ſupportare ecclesie ꝙ visitatiõnes fiam ꝛ
qua debeꝛ ese virga Aaron. Adiſcipina ac
rectionis z ler veritatis: ꝛ mãu ꝛ manibꝰ
dinis neceſſe eſt ve vnusꝙ excludaꝛ camali
ratio: ꝛ conſanguinitatio ꝛ inordinata amo
rio. Aliter nãq; vnusꝙ Jahoꝛ dñi. Reg.ꝛi.
trantferruꝛ ꝛ transferꝛi gmutuaꝛ in dolꝰ
oleri dñi subditos ſm ſuas carnalitates vi
ture permutaꝛe. Dñeꝰ nãq; trasferꝛi dor
tũ oleri ẽt ſtatũ bonũ vel perſonã ꝙ bona
eſſe debeꝛet transferre ad carnalitaꝛ. Sicut
inſtũ volens aliũ in tuꝛ ꝛaccens ẽngere ꝛ
mundare neceſſe eſt ꝓ primo ꝛ compoſito
nem apptopinquaꝛe ꝛ inclinaꝛi manibꝰ ꝛi
ꝑſum auxiliando portrgere crẽpio de qui
ait Ezo.xl. Cicli affectionẽ populi mei ꝛ de
ſcendi vt liberẽ eũ. Et de ſecundo ꝓcepit ꝛi
habetis.ꝛ. Reg.ꝛvi. Frattes tuos vifitabiꝛ
Ezechꝛa cauſas bonã quare vſitare dñt. Ꝑ.
ꝛ.. Sũ ergo de cauſa vſitatiõ peccata co
rũ dicet. ꝛtii. Non parcendo ne eos oſſen-
dant q̃ licet modo grauenẽ de hoc ꝙ viſitaꝛ

grauitas ramen dolebunt in fine ſi non viſi
tentur qñ ꝓmiſi ſuum ꝓpendẽdit ſicut
agricolaꝛ ꝛc. De ꝓo ſcribe pol qui habet ad
visitationẽ pertinens dicere illud Sopho.i.
Scrutabor hierusalẽs in lucernis. In qua
auctoritate ꝓpheta illoꝛũ ostendit diligẽ
tia quo ad hoc. Primo ꝛtũ ad visitatoꝛiu
materiã. ꝛ. peccata de quib; ſit viſitatio boo
cens ꝙ diligenter ita ſcruteñ nihil dimitẽ
tatis ſed omnia inquirentes diligenter ſcru-
tent ꝛc. Secundo quantum ad viſitan-
tũ ꝛ accuſantiũ intentionẽ ꝛ affectũ boõs
gymnibus intentionem habeant ꝛtantum ꝛ
ſolummodo ꝛtarditatem ſui ꝓ
terna affectione infirmatiõꝛ: tunc enim in
cerna peccatoꝛum ꝑ. ad diligẽtã viſitatiõ
dã ꝛ ad mundandã domũ tuam. ꝛ. Quãtum
tias ꝓpriuas ꝙ domũ ſeruetũ mundi. ꝛ. cons
ſcientias fabulozũ ꝛ vicioꝛũ veſtroꝛũ fa-
cientes ꝓ pas ſit hec domus. Quartũ ad
ſtibus correctionis emẽdationisꝫ illuminaꝛ
tionis ꝛ pacio ina fune impediméta. Quoꝛ
rũ primũ eſt caulpe ſimpliciter occultaꝛi et
negatuꝛ. Secundũ eſt in reſpectione ad ꝓ
ꝛũ palliatuꝛ falſitaꝛ colozatio ſeu tergiuer
ſatio. Tertiũ eſt plane concoſſio ſeu fatez
taꝛis cõuglutinatio ꝛ cõſpiratio. Quinti
patet ꝙ ꝑ occasiõ ſtil motiuꝰ ſpirituaꝛis
prelatus vero viſitans ſi medicus ejus cui
pa abſcondit medicus ſeruans ꝛ delinditur
ꝛ ꝓcipitur. Taleo ergo ꝙ ſilentes culpas
ſuas occultant ꝑ Rachel ſignificant Ec.
xxxi. que idola abſcondit ſuper ſtramenta
Laban vero ſolitudinẽ viſitantes ꝓ oſtendit ſu
cat cunctẽs boce hiſtorie. Signifiçãt enaꝛ
per facerdotes Bele. Dañ.xiij. ꝛ fcã ſua
mala occultabãt. Sedvr ſibis ſimultaneꝫ
habere debeꝛ Daniel. ꝛ. qñ ꝛ Daniel cir
ca operã illoꝛũ domũ dedinationẽ cauteꝛ preciſe ꝛ
ꝛ ꝛ. Et ꝛ. Ergo aperte oſtendit ꝙ illoꝛum
auctoꝛitas cõmiſſio ꝛ officiũ eſt ꝓpoſitum
ꝓparare ꝛ vocare ad ꝓcẽs ꝛ non colli-
gere pecunias. Talis eſt ꝓtestatiõ ꝓtez. ꝛ.
Regũ. ꝛc. per hoc ꝓ ad Achab qui receꝑit
ꝓpheſſionẽ hoc ꝓ ꝛ. Benadam cum
abire ꝓmiſit dicentiꝛ. Quia dimiſiſti virum
dignum mozte. ꝛc. erit aĩa tua pro aĩa illius.
Ad ꝓtestatiõ patet. ꝙ. Matth. ꝛ. de occaſe ꝛ
Juda machabeo qd dimiſerint quoꝛũ ꝛa
bos obſeſſos ꝓ muneribus abire impuni
ter. Ze ꝛ. Ano imperator ꝓ pecuniã non
ꝛi qui recepiſſe a nullo minerũ ꝓhibuit
ſuã ꝛi regio non poſſint in Bethꝛ ꝛ eo ꝙ
sudeoꝛũ ꝛi ꝛ imperatoꝛis ꝓ
cepta. Sed ergo exemplo cancẽ ꝓfitẽtes
ꝛ inuſitatione iuramẽto ꝛ ꝓpeniaꝛ ꝛ deo
uiſſe ꝛpeniuntur ꝛ ꝓfitẽtꝛi faciant anima a

rũ Matth.ꝛxi. Miſit ingnt ſeruos ſuos ad
19 ꝛ. Dicit ꝓpo ſcribe pol qui habet ad
visitationẽ pertinens dicere illud Sopho.i.
Scrutabor hierusalẽs in lucernis. In qua
auctoꝛitate ꝓpheta illoꝛũ ostendit diligẽ
tia quo ad hoc. Primo ꝛtũ ad visitatoꝛiu
materiã. ꝛ. peccata de quib; ſit viſitatio boo
cens ꝙ diligenter ita ſcruteñ nihil dimitẽ
tatis ſed omnia inquirentes diligenter ſcru-
tent ꝛc. Secundo quantum ad viſitan-
tũ ꝛ accuſantiũ intentionẽ ꝛ affectũ boõs
gymnibus intentionem habeant ꝛtantum ꝛ
ſolummodo ꝛtarditatem ſui ꝓ
terna affectione infirmatiõꝛ: tunc enim in
cerna peccatoꝛum ꝑ. ad diligẽtã viſitatiõ
dã ꝛ ad mundandã domũ tuam. ꝛ. Quãtum
tias ꝓpriuas ꝙ domũ ſeruetũ mundi. ꝛ. cons
ſcientias fabulozũ ꝛ vicioꝛũ veſtroꝛũ fa-
cientes ꝓ pas ſit hec domus. Quartũ ad
ſtibus correctionis emẽdationisꝫ illuminaꝛ
tionis ꝛ pacio ina fune impediméta. Quoꝛ
rũ primũ eſt caulpe ſimpliciter occultaꝛi et
negatuꝛ. Secundũ eſt in reſpectione ad ꝓ
ꝛũ palliatuꝛ falſitaꝛ colozatio ſeu tergiuer
ſatio. Tertiũ eſt plane concoſſio ſeu fatez
taꝛis cõuglutinatio ꝛ cõſpiratio. Quinti
patet ꝙ ꝑ occasiõ ſtil motiuꝰ ſpirituaꝛis
prelatus vero viſitans ſi medicus ejus cui
pa abſcondit medicus ſeruans ꝛ delinditur
ꝛ ꝓcipitur. Taleo ergo ꝙ ſilentes culpas
ſuas occultant ꝑ Rachel ſignificant Ec.
xxxi. que idola abſcondit ſuper ſtramenta
Laban vero ſolitudinẽ viſitantes ꝓ oſtendit ſu
cat cunctẽs boce hiſtorie. Signifiçãt enaꝛ
per facerdotes Bele. Dañ.xiij. ꝛ fcã ſua
mala occultabãt. Sedvr ſibis ſimultaneꝫ
habere debeꝛ Daniel. ꝛ. qñ ꝛ Daniel cir
ca operã illoꝛũ domũ dedinationẽ cauteꝛ preciſe ꝛ
ꝛ ꝛ. Et ꝛ. Ergo aperte oſtendit ꝙ illoꝛum
auctoꝛitas cõmiſſio ꝛ officiũ eſt ꝓpoſitum
ꝓparare ꝛ vocare ad ꝓcẽs ꝛ non colli-
gere pecunias. Talis eſt ꝓtestatiõ ꝓtez. ꝛ.
Regũ. ꝛc. per hoc ꝓ ad Achab qui receꝑit
ꝓpheſſionẽ hoc ꝓ ꝛ. Benadam cum
abire ꝓmiſit dicentiꝛ. Quia dimiſiſti virum
dignum mozte. ꝛc. erit aĩa tua pro aĩa illius.
Ad ꝓtestatiõ patet. ꝙ. Matth. ꝛ. de occaſe ꝛ
Juda machabeo qd dimiſerint quoꝛũ ꝛa
bos obſeſſos ꝓ muneribus abire impuni
ter. Ze ꝛ. Ano imperator ꝓ pecuniã non
ꝛi qui recepiſſe a nullo minerũ ꝓhibuit
ſuã ꝛi regio non poſſint in Bethꝛ ꝛ eo ꝙ
sudeoꝛũ ꝛi ꝛ imperatoꝛis ꝓ
cepta. Sed ergo exemplo cancẽ ꝓfitẽtes
ꝛ inuſitatione iuramẽto ꝛ ꝓpeniaꝛ ꝛ deo
uiſſe ꝛpeniuntur ꝛ ꝓfitẽtꝛi faciant anima a

ditis meis: ostende mihi: sicut os medico
infirmitatem ostendit pedis: vel digiti pu-
tridi: ꝛ si melius esse nõ põt: rogat vt cõbu-
ratur vel prescindat. Sic vos: vt de vobis
verificet illud: ps. Ostendisti populo tuo
dura sciẽtes ꝙ meli⁹ est ꝙ̃ hic dura ad tps
ꝙ̃ alibi sine fine sustineãt. Et ꝙ pulchri⁹ est
ꝙ hic coram paucis corũ ostendant defor-
mitates: ꝙ alibi corã toto mundo: quando
de⁹ de eis verbũ suũ implebit qđ dicit Naũ
iij. Ostende gentib⁹ nuditatẽ tuã. Si vero
sic ostẽdere nolueritis: ostẽdet vobis de⁹ dã
nationem vestram: de qua Apoc. xvij. Veni
ꝛ ostendã tibi dãnationẽ tuã. Si vero nude
ꝛ aperte ꝛ iuste ostẽderitis ostendet vobis
deus mercedẽ eternã: qñ de quolibet vestrũ
verificatur illud Sap. x. Iustũ deduxit dñs
per vias rectas ꝛ ostendit illi regnum dei.
41 ¶ Quantũ ad secundũ impedimentũ est ad
uertendũ ꝙ illi q̃ cum primis culpas suas
oino occultare non possunt: vt sic iudiciuꝫ
euadãt correctionis: illas palliãt ꝛ colora-
re nituntꝰ: sicut patet de vsurarijs qui vẽdẽ-
tes boues: dicũt ꝙ possunt tñ recipere i ter-
mino solutionis vltra verũ valorẽ quantũ
in termino venditionis valuerit: ꝑ quãto
ad terminũ illũ locassent ꝛ sic alienũ boueꝫ
locant sed certe in iudicio vel aliquo. illorũ
subtracto apparebit: ꝙ fuit cupiditas ꝛ vsu-
ra ꝛ sic de alijs mercatoribus: dicentibus ꝙ
possunt tñ recipere quãtũ cũ pecunia illa
interim lucrari potuissent: de quib⁹ loq̃tur
sacra scriptura: vel poti⁹ spũs sctũs in sacra
scriptura. Esa. xxxiiij. dicens. Ibi habuit fo-
ueã hericius ꝛ enutriuit catulos ꝛ fouit in
hericius vmbra ei⁹. Quã auctoritatẽ pertractãs bea-
tus Grego. in pastorali. c. xij. sententialiter
dicit: in hericij noie impure mentis duplici-
tas sese defendentis designat: qꝛ anteꝙ̃ ca-
piatur pedes cernũtꝰ ꝛ caput: sed mor vt ap-
prehẽdens semetipsum in sperã colligit pe-
des introrsus subtrahit caput abscondit.
Sic prelat⁹ vel visitator vel quiscũqꝫ pecca-
torũ corrector pedes hericii vidit dum mala
subditorũ audit vel vidit vestigia sed dum
eum deprehendere nititꝰ in sperã colligitur:
ꝛ prelatus tergiuersatione praue defensio-
nis illesus totã pariter ignorat qđ se scire
credit. Volentesqꝫ eos capere ad modũ heri-
cij cõtumelie vel detractionis aculeis pun-
gunt. Quorũ factũ Marci. xij. significatur:
vbi seruos missos ad agricolas alios cõtu-
melijs affecerũt: alios occiderunt. No. F. j.
30. ¶ Tertiũ impedimentũ malorũ: vcꝫ cõ-
42 cordia qui qñ culpas nec celare possũt nec
palliare: maliciosa confederatione se defen-
dũt. hꝛ i per leuiathã significãtꝰ: ad corpus eꝫ
eius pertinẽt: de quo Iob. xl. ꝛ xli. Corpus
inquit eius quasi scuta fusilia ꝛ compacta
squamis se prementib⁹: vna vni coniungitꝰ
ꝛ nec quidẽ spiraculũ incedit per eas vni al-
teri adheret: ꝛ tenentes se nequaꝙ̃ separa-
buntur. Cuius auctoritatis expositionẽ no-
ta sm̃ beatũ Greg. F. j. 10. Hec malorũ cõsi-
deratio est: sicut spinarũ connexio: ꝛ ideo si-
cut eis ministrabit: de quib⁹ Naum. j. Si-
cut spine seinuicem complectuntꝰ sic conui-
uium eorũ pariter potantiũ: consumetꝰ q̃si
stipula ariditate plena. De hac malorũ ami-
citia loquitꝰ Augu. in ep̃la ad Macedoniũ:
dicens. A christo manat vera amicitia. non
tentationibus pensanda cõmotionis ſꝫ gra-
tuito amore. Amãt seinuicẽ mali: sed amor
ille oĩ carcere durior est ꝛ peior ꝙ̃ discordia
nemo em̃ veraciter esse amicus dicitꝰ homi-
nis nisi sit amic⁹ veritatis. De illorũ ꝓ o pe-
na nota. F. j. 14. His ergo trib⁹ impedimen-
tis amotis: scrutare ꝛ vide Io. vij. ꝙ habi-
tatio dei sit munda. ¶ Qꝛ ꝟo de⁹ nõ solum
in secularib⁹ sed etiã in religiosis habitare Arã..
dignatꝰ post scrutationẽ ꝛ visitationẽ dom⁹ 43
dei in secularib⁹ videnda est etiã i religiosis
ad quã plat⁹ mentẽ ad visitãdũ dirigẽs: di-
cere põt illud Ione. ij. Videbo tẽplũ sanctũ
tuũ. Clamor iste fuit Ione clamãtis de ven-
tre ceti. Pro quo est sciendũ ꝙ vẽter ceti ca- Tẽplũ
pitulo iã religiosorũ assimulatꝰ: qꝛ sicut io-
nas q̃ extra vẽtrẽ ei⁹ periclitabatꝰ in vẽtre a
periculis ꝓseruabatur. Sic illi q̃ extra clau-
strũ varijs tentationib⁹ ꝛ occasionib⁹ q̃si
maris vndis periclitantꝰ: in capitulo a peri-
culis illis mũdari: custodiri ꝛ sanari debẽt.
Ad hoc naꝫ capitulũ: ꝛ specialiter tpe visi-
tationis intrare debẽt: vt a spũalib⁹ pericu-
lis mũdentꝰ ꝛ in posterũ custodiantꝰ. Qđ er-
go Ionas dixit in vẽtre ceti põt cõgrue dice-
re plat⁹ visitãs vel ali⁹ in ei⁹ noie ꝛ perso-
na. Videbo templũ sanctũ tuũ. Que q̃dem
auctoritas oĩa ostẽdit que ad visitationem
req̃runtꝰ. Ad visitationẽ naꝫ sicut ad quod-
cunqꝫ opus bonũ quatuor cause requiruntꝰ
scꝫ efficiẽs: materialis formalis: ꝛ finalis: q̃
quidẽ quatuor in ꝑdicta exprimuntꝰ auctori-
tate. Efficiẽs naꝫ esse ostenditꝰ ille q̃ dicit vi-
debo. Materialẽ ꝟo oñdit dicens: tuum. Et
formalẽ exprimit dicens tẽplũ. Finalẽ sctm̃.
Ostẽdit ergo prelo act⁹ virtutis: videbo vos
ꝛ gaudebit cor vr̃m. Scđo stat⁹ tu⁹ in hoc ꝙ
dicit tuũ: qꝛ thron⁹ tu⁹ erit firm⁹ iugiter. ij.
Reg. vij. Tertio locus salutis: tẽplũ. j. Cor.
iij. Tẽplũ dei sctm̃ est q̃ estis vos. Quarto
finis operis ꝙ totũ sit sctm̃. Esa. vj. Sctũs

scꝫ in corde: sctũs in ore: sanctus in opere.
44 ¶ Ratione primi est aduertendũ: ꝙ sicut in
vidente ad hoc ꝙ act⁹ ei⁹ sit rect⁹ ꝛ virtuo-
sus requiruntur. Primo instrumentũ sanũ
Secundo mediũ clarũ. Tertio obiectũ pro-
portionatũ. Ita in visitante ꝛ accusante re-
quiritꝰ. Primo nõ solũ oculus. i. intẽtio sa-
na ꝛ iusta: ꝙ vcꝫ nõ visitent corrigãt vel ac-
cusant propter odiũ vel vindictã sicut com-
muniter faciũt: qꝛ vix familiarẽ vel specia-
lẽ accusant sicꝰ in primitiuo ordine in q̃ per
accusationes ꝛ visum correctionis aĩarum
cognoscebantꝰ speciales. Sed heu modo nõ
speciales: sed inimici ꝛ persecutores a ma-
lis reputantur q̃ aĩas corrigere ꝑ accusatio-
nes nituntꝰ: sed tñ ꝓpter hoc fratrẽ: vel ami-
cus amicũ perire permittere non debet. Req̃-
ritur insuper secũdo ꝙ ipsi in se sint sani et
mundi qꝛ aliter malos non accusabunt nec
audacter corrigent: qꝛ cõiter viciosus aliuꝫ
nõ nititur corrigere: qui eodẽ vicio laborat
ne ei improperetꝰ ꝙ festucã de oculo fratris
extrahat ꝛ trabẽ in oculo proprio nõ videat
ꝛ ne ei dicatꝰ Medice cura teipsum. Primo er-
go videte vosmetipsos. ij. Ioã. c. vnico. Se-
cundo requiritꝰ mediũ clarũ in vidente: hoc
manifestũ est ꝛ in visitante ꝛ accusante ne-
cessarium esse supponitur ꝙ vcꝫ primo iter
iudicem visitantẽ ꝛ subditũ visitatũ sic q̃si
medium iudiciũ rectum ad hoc ꝙ sit iusta
sententie probatio. ¶ Hec aũt fieri non pos-
45 sunt sine accusatione ꝛ diligenti examina-
tione: ergo sententie probationem iustam
ꝛ veracem delationẽ seu accusationem: q̃si
mediũ congruũ inter accusantẽ ꝛ iudicem
precedere est necesse. Cuius quidẽ accusa-
tionis modus ꝛ forma a saluatore nr̃o chri-
sto in euangelio determinatur Math. xviij.
vbi docetꝰ ꝛ ꝑcipitur: ꝙ si peccauerit i te fra-
ter tuus. i. te solo sciẽte: de quo nec fama la-
borat: vade ꝛ corripe eũ inter te ꝛ ip̃m solũ.
Si te audierit non dicas prelato: vt prelato
sed vt vicario christi: vt prouideat ordinis
honestati: q̃ euꝫ non puniat penis positiuis:
nec priuatiuis: nisi forte ad talẽ locũ: in quo
peccatũ secure accedere nõ possit: tunc tãto
illo priuetur accessu. Si aũt te nõ audierit
id est si recidiuauerit: adhibe tecũ vnum vl'
duos. i. dic prelato vt prelato: ꝛ si ip̃e nolue-
rit: alicui qui ꝓdesse possit ꝛ nõ obesse: qui
tñ eum non puniat penis positiuis ꝛ priua-
tiuis: q̃ eum diffamare possent: sicut priua-
tione ab officio vel actu: sed penis cõmuni-
bus bonis ꝛ malis: sicut ammonitione tan-
ta ad aliũ locum. Si aũt te solo sciente cer-
titudinaliter factũ sit peccatum: ita ꝙ tu so-
lus scias te peccasse: vel scias aliũ peccasse:
ꝛ cum hoc alij tecũ cõiecturationẽ habẽt de
peccato tali: qꝛ fama laborat de te: vl' illo: iã
teneris illud prelato dicere: vt puniaris: q̃n
de hoc inquis: nec tñ te vel ipsum prodis: ſꝫ
fama peccatum prodit: ꝛ est quasi testis il-
lud probans. In quo casu sicut iudices ec-
clesiastici homines ponunt ad iuramẽtum
de veritate dicenda. Ita iudices religiosoꝝ
tales ponere pñt ad q̃stiones ꝛ excõicare:
nisi verũ fateantꝰ. Nec debet in his casibus
specialiter vbi periculũ vel corruptio immi-
net cõitatis timere vt celet: ꝙ extra confessio-
nẽ sub sigillo cõmittitꝰ secreti vel ꝯfessionis
q̃n delictũ non confitetꝰ propriũ sed alienuꝫ
vel suum: non tamẽ cõfitens vel penitẽs: ſꝫ
vt aliũ ad peccatũ inducat sub sigillo con-
fessionis suum vel alienũ reuelat delictum:
qꝛ sm̃ sanctũ Thom. i: sigillum confessiõis
non debet esse vinculuꝫ iniquitatis. Sic er-
go videte regiones qꝛ albescunt ad messem
Ioan. iiij. Sed heu messis multa: operarij
autem pauci: qui sic procedũt ꝛ operantur
Tertio requiritꝰ obiectum proportionatũ:
de quo habetꝰ. S. e. c. 36. Qui em̃ culpã abscõ-
dũt: obiectũ nimis elõgãt ne videatꝰ: q̃ vero
illã palliant q̃si de nocte facta sua ꝛ merces
suas ostendunt qñ videri nõ possunt. Vos
autẽ non sic: sed exẽplo christi tanꝙ̃ discipu-
li ostẽdite facta vestra apte: dicẽtes prelato
illud Luce. xxiiij. Videte manus meas ꝛ pe-
des meos: ꝛ videte sine oĩ palliatione: tergi-
uersatione vel absconsione. Vide dñe ꝛ con-
sidera qm̃ facta sum vilis. Tren. j. ¶ In q̃ 46
ostenditꝰ secundũ principale materia videli-
cet visitationis: que est peccati vtilitas: et
aĩe spũalis infirmitas. Pro quo scire cõue-
nit: ꝙ sicut in infirmitatib⁹ corꝑalib⁹ q̃truꝫ
ad ꝑsens ꝑtinet ꝓpositũ q̃druplex inuenitꝰ
diuersitas: oẽs tñ suis modis corp⁹ grauãt
Quedã naꝫ corp⁹ ꝑiculosa grauatꝰ passione
q̃ est q̃si dispositio infirmitatẽ ꝑcedẽs ꝛ in-
ducẽs mortalitatẽ: qñqꝫ longo grauatꝰ lan-
guore: sub quo mori meli⁹ videtꝰ ꝙ̃ viuere:
qñqꝫ mortali grauatꝰ infirmitati: non tamẽ
fetẽti: nec extra apparẽti. Qñqꝫ vero graua-
tur mortali infirmitate fetẽti ꝛ extra appa-
rẽti. Et i oĩb⁹ istis casib⁹ ꝛ infortunijs statũ
suũ qui aliquod sentit predictorum medico
discreto festinat reuelare. Sic in infirmita-
tibus spiritualibus qui animam grauant
consimilis q̃druplex inuenitur diuersitas
Quedã naꝫ vicia sũt periculosa: qꝛ sũt q̃si
dispositões ad vicia mortalia: sicꝰ familiari-
tates cũ malis vl' suspectis: vel nim⁹ honestis
personis; frequenter etiam collocutiones

cum mulierib⁹ occisis tres cerui stratos in
gestu sui habitu lentate read discurrendi
promtat⁹ re ymò. Quos⁹ vero fuit vicia
perculosa si sunt pauci sciones statuto
y obseruantiarū regularia: ad q religiosa
persona obligat vita precepta decalogi:
ad q quilibet tenet christianus. Et hoc ami
me animaduas in nōnullis ꝓuincijs assimi
lat⁹ ligueus qat nōnulli quasi tota vita sua
illo laqueo teneb⁹ quin liceat frequēter co
ripantare primum⁹ y remedia ꝓuisionis y re
parū fit curant quonō cōtra statuta fuit
regulā y superiorū ordinationes cōmit
tant. Ordinādi hinc⁹ circa hoc nō facilat⁹ pa
data aduterādo vel nomicedū r furti cō
mittendo: r illud vicū y languor in eis pa
rum differt ab incorigete. Quos⁹ vero no
cantur vicia criminosa: q vicia vertent. Et
cōtra alios de deec ꝓcepto decalogi: pu
nat⁹ tū fine scādalo. Quos⁹ vero vocant
scādalosa que vicia turpia crimino⁹ addit
infamia: sicut plaga pedis addit supra non
fetentē fetore: r oc ista passiones infirm
tates seu plagas necesse est medico offēde
re alarum. Spelato vtilitat⁹ spūc de me
dicina pundeat oportuna. Reuela ergo ei
eo mō quo reuelāda sunt infirmite r aper
re oia peccata sua gnosci criminosa: r scā
dalosa: r cōsā eo ab omni malicia laua eos
tū. Nicre. iij. vt cor mū fiat ꝛ spū rectus
deo: ꝛ tum a d mādc quib⁹ habes. O. vi. s.
Te quo est ꝛ spūs habet hic ꝛ ꝛ. Tspū
tanta ordine sui fundabit. ¶ Circa cuius
fundationē edificationē r cōsummationes
eo modo peccatū est circa fundatio
nem r edificationē procedet spūs materia
lio. Ad quod quatuor requirunt: primo fu
damenta. Secundo fulcimēta. Tertio coope
rimenta. Quarto ornamenta. Iuxta quōc
dā predicta auctoritate de spūe spirituali
intellecta dicit. Tspū intra ordine sui ꝛ.
Hoc. O. vi. s. Ad quā auctoritate propbe
tica quatuor dicunt spūs spūalī necessa
ria. Primo in ceptio: qui fundabit. Secundo
erectio seu delenatio iuxta ordinē. Tertio cō
pletio seu reparatio r cooperatio sin cond
tionē status sui. Quarto decoratio: q ē
plū ei cui decet ꝓprium. Ad ꝓmū ꝓ pb. Lexxvj
Ipse fundauit eū altissimus. Ipse fc̄s deus
fundauit eam. ꝛ religionē supra duplex fū
damentū: quorū primū fuit sub alio tempo
valde aliud: supra aliud est magis confirm
cūdad modū quo in illis magnus videmus
operibus. Primū fundamentū doctrina. est
et apostholoꝝ: quorū ꝓpter quod doctrinā: per
religio est ecclesie murus ciuitatis habens

tus fundamenta duodecim. Apoc. xxi. Illos
rūq; doctrinā tenendo debita cures sanctoꝝ
e domestici⁹ sue ꝓpter edificari super fundā
mentum apostoloꝝ et ꝓphetarū. Eph. ij.
Ideo vero illud tanꝑ effect⁹ non solum reli
gio emeritel etiā tota fundat ecclesiam: dicit
ps. Fundatur eccl̄a super montes sanc.
¶ Fundamentū vero super illud magis ꝑ
structum r nouissimum cui ꝛ cunge religio
nis consistit in tribus punctis seu capitib⁹
quib⁹ obedientia cōsummat⁹ r ꝓ
fectionis q̄ est in
affectus meritē tendens in deū: r ꝓ cuius
suppositate religio bene cōcurrat ea
nouelt esse fabulositā: diabolo suppletum
angelo vero gaudēte: deo grauī sacrificiū.
Ethe religiosis maxime prodelt: tam ꝓ
confessis etiam ꝓ alijs. Tamē ꝓfect⁹ ex
thesaurus quos strab imunicio obsequiose
sentatuisse ferrea tentatione vic⁹: ii ad del
more clamet obsessionis ꝛ equagnatuꝝ vel
tamen cum sint relatiua id quod ꝓfecto est
noua acie occurrit: quasi ꝑ vicios: quasi ꝑ
amore fugientiꝝ: ꝛ vicios: quasi ꝑ
feudiue cetera alie potentias quasi seclicen
rebus: r pene ad matū quod caro vel alius
inimicus suader inclinatis: clama ad obm
r duce illo exercit⁹ pcm̄ari⁹ fugientium
Quodꝙ dicit sc̄s figuificat. Ad Hebab. xi. obi
toms exercitus a Jonatha duobus vicibꝰ
cer Mathathia ꝛ Judaxeoꝝ pio fugat. ꝛ
videmo Jonathas exauter terrā capiti sic
poluit: ꝛ fic exercitum redunt⁹ e hostes fu
gauit. Vigilare ergo r orare⁹ nō intretis
in tentationem Matth. xxvi. Et congrue ad
ad motum. Dacergo consideratā vtilitate
religionis: nullum opus omino aliquem
retrahat: sicut nec thimotheus exercitū assu
mere edificationē ꝓcedet tēpli materia
plo Saulem: ideum. ¶ Secundo principa
est obedientia ꝑ virtutem: z quasi sedue ido
latria est nolle quiescere. Si secundo tripli
mentū. Quarto ornamēta. Iuxta quōc
dā predicta auctoritate de tēple spirituali
intellecta dicit. Tspū intra ordine sui ꝛ.
Hoc. O. vi. s. Ad quā auctoritate propbe
tica quatuor dicunt tēpli spūalī necessa
ria. Primo in ceptio: qui fundabit. Secundo
erectio seu delenatio iuxta ordinē. Tertio cō
pletio seu reparatio r cooperatio sin cond
tionē status sui. Quarto decoratio: q ē
plū ei cui decet ꝓprium. Ad ꝓmū ꝓ pb. Lexxvj
Ipse fundauit eū altissimus. Ipse fc̄s deus
fundauit eam. ꝛ religionē supra duplex fū
damentū: quorū primū fuit sub alio tempo
valde aliud: supra aliud est magis confirm
cūdad modū quo in illis magnus videmus
operibus. Primū fundamentū doctrina. est
et apostholoꝝ: quorū ꝓpter quod doctrinā: per
religio est ecclesie murus ciuitatis habens

ex monasterio beati Gregoꝛ. qui abscendit trey
xarcos. iiij. Dial. Sub tabulosis nāq religio
nis destructa sunt fundamenta Zech. xiv.
mentum apostoloꝝ et ꝓphetarū. Eph. ij.
Ideo vero illud tanꝑ effect⁹ non solum reli
gio emeritel etiā tota fundat ecclesiam: dicit
ps. Fundatur eccl̄a super montes sanc.
¶ Fundamentū vero super illud magis ꝑ
structum r nouissimum cui ꝛ cunge religio
nis consistit in tribus punctis seu capitib⁹
quib⁹ obedientia cōsummat⁹ r ꝓ
fectionis q̄ est in
affectus meritē tendens in deū: r ꝓ cuius
suppositate religio bene cōcurrat ea
nouelt esse fabulositā: diabolo suppletum
angelo vero gaudēte: deo grauī sacrificiū.
Ethe religiosis maxime prodelt: tam ꝓ
confessis etiam ꝓ alijs. Tamē ꝓfect⁹ ex
thesaurus quos strab imunicio obsequiose
sentatuisse ferrea tentatione vic⁹: ii ad del
more clamet obsessionis ꝛ equagnatuꝝ vel
tamen cum sint relatiua id quod ꝓfecto est
noua acie occurrit: quasi ꝑ vicios: quasi ꝑ
amore fugientiꝝ: ꝛ vicios: quasi ꝑ
feudiue cetera alie potentias quasi seclicen
rebus: r pene ad matū quod caro vel alius
inimicus suader inclinatis: clama ad obm
r duce illo exercit⁹ pcm̄ari⁹ fugientium
Quodꝙ dicit sc̄s figuificat. Ad Hebab. xi. obi
toms exercitus a Jonatha duobus vicibꝰ
cer Mathathia ꝛ Judaxeoꝝ pio fugat. ꝛ
videmo Jonathas exauter terrā capiti sic
poluit: ꝛ fic exercitum redunt⁹ e hostes fu
gauit. Vigilare ergo r orare⁹ nō intretis
in tentationem Matth. xxvi. Et congrue ad
ad motum. Dacergo consideratā vtilitate
religionis: nullum opus omino aliquem
retrahat: sicut nec thimotheus exercitū assu
mere edificationē ꝓcedet tēpli materia
plo Saulem: ideum. ¶ Secundo principa
est obedientia ꝑ virtutem: z quasi sedue ido
latria est nolle quiescere. Si secundo tripli
mentū. Quarto ornamēta. Iuxta quōc
dā predicta auctoritate de tēple spirituali
intellecta dicit. Tspū intra ordine sui ꝛ.

ad deum: domum roboꝛat. Primo nanqꝫ
domū suppostat quo ad mundanumq; dam
charitanual tant⁹ z sua libuer tendo damna
ad non inferuntur: q; dum nas charitas ser
ne tunc opozet re inimicos rumere. Secūs
do vero domū suppostat: ꝙ quo ad mundā
ꝙ quo ad nonnullos ꝓ ꝓpter hoc dicit ps.
te habitur. Et. xj. x. Ipse. Tpota pas
ene ꝛ. Sed heu plures in parua hospitas
re consolantur ꝛ in domū dei. Tertio in
in nomine dei recipiunt.
Cōtra quos est exemplum seu hystoria. Ex
xo. Exod. xx. Clemosyna vim quasi facerl⁹
cum eogratiam hominis quasi ꝓpitiam
conseruabit: ꝛ sit ad panum hospitalitatē
et ꝓpter cōsingr ꝛ retribuet illa retribu
tionem: ꝛ stum ad panum. Si ergo vide
mo clamet obsessionis ꝛ equagnatuꝝ vel
tamen cum sint relatiua id quod ꝓfecto est
noua acie occurrit: quasi ꝑ vicios: quasi ꝑ
amore fugientiꝝ: ꝛ vicios: quasi ꝑ
feudiue cetera alie potentias quasi seclicen
rebus: r pene ad matū quod caro vel alius
inimicus suader inclinatis: clama ad obm
r duce illo exercit⁹ pcm̄ari⁹ fugientium
Quodꝙ dicit sc̄s figuificat. Ad Hebab. xi. obi
toms exercitus a Jonatha duobus vicibꝰ
cer Mathathia ꝛ Judaxeoꝝ pio fugat. ꝛ
videmo Jonathas exauter terrā capiti sic
poluit: ꝛ fic exercitum redunt⁹ e hostes fu
gauit. Vigilare ergo r orare⁹ nō intretis
in tentationem Matth. xxvi. Et congrue ad
ad motum. Dacergo consideratā vtilitate
religionis: nullum opus omino aliquem
retrahat: sicut nec thimotheus exercitū assu
mere edificationē ꝓcedet tēpli materia
plo Saulem: ideum. ¶ Secundo principa
est obedientia ꝑ virtutem: z quasi sedue ido
latria est nolle quiescere. Si secundo tripli
mentū. Quarto ornamēta. Iuxta quōc
dā predicta auctoritate de tēple spirituali
intellecta dicit. Tspū intra ordine sui ꝛ.

corporalis. Ita discretio in edificatore tem
pli spiritualis: ꝙ non sit nimis stricte con-
scientie: nec nimis large: nec sapiat vltra q̄
oporteat sapere: sed sapiat ad sobrietatem
Roma. xij. De hac discretione nota. D. vij.
per totum. Tertium insuper patet: quia si
cut ille: qui bona intentione ad religionem
vel statum ecclesiasticū venit: ⁊ bonus reli-
giosus quasi in vētre matris ecclesie inten-
tione bona concipitur: si primo anno vel tē
pore nouitiatus: ⁊ dum est in reddendo ser
uitiū: sit quasi angelus ⁊ religiosus in his
q̄ dei sunt feruens ⁊ diligens: ⁊ postea pau
latiue tepescat ⁊ q̄rat officia extra vt equi-
tare possit ⁊ amicos iuuare: et a deo ⁊ ordi
nis obseruantiis se elongare: de persona re
ligiosa bene concepta ⁊ nata in brutalem ⁊
monstruosam bestiā conuersus: coram deo
⁊ angelis abominabilis quasi monstrum
efficitur: ⁊ de societate illorum in morte eij
citur. Ita ille: qui in his que incipit perse-
uerauit vsq̄ in finem saluus erit Math. x.
52 ¶ Templo vero spirituali sic completo in
his que ad eius pertinent fundationē: ele-
uationē ⁊ edificationis complementū: illud
interius congruū videtur ornare: ad modū
quo templa materialia picturis ⁊ aliis or-
nantur paramētis. Huiusmodi ergo orna-
mentum in tribus consistit ⁊ completur: q̄
tria requirit ad eius decorem: ornamenta
q̄tum ad deum: similitudinem seu confor-
mitatē: q̄tum ad mundū honestatē: q̄tū
ad claustrum veritatē. Primū namq̄ ani-
me ornamentū quod attenditur in ordine
ad deum: est dei similitudo per fidem: spem
⁊ charitatem: ⁊ ceteras virtutes: in anima
depictas. De hac pictura ⁊ pulchritudine:
nota. A. xx. 2. et. C. xiij. 3. cum sequentibus
Secundum anime ⁊ persone religiose orna
mentum: quod attendit in ordine ad mun-
dum est ꝙ in habitu non sit curiositas: nec
in gestu leuitas: nec in verbo scurrilitas:
nec in equitatura familia canibus ⁊ huius
modi superfluitas: sed s̄m Augustinū in
regula. In omnibus motibus vestris nihil
fiat: quod cuiusq̄ offendat aspectū sed q̄d
vestram deceat sanctitatē. Tertio vero ani
me ⁊ persone religiose ornamentū: quod in
ordine attenditur ad claustrū consistit in
ieiuniis: vigiliis: patientia: ⁊ huiusmodi: ⁊
specialiter in veritate: ꝙ vīz talis sit inte-
rius: tam in conscientia: q̄ in claustro: qua-
lem se esse ostēdit in foro: aliter illa ficta cō
uersatio quā foris ostendit: non est bone
persone ornamentū: sed malevite operimen
tum: ⁊ hypocrisis ostentamentū: ⁊ hypocri
te indumentū. Non talis decet domum ve-
stram sanctificando: sed tota ornata esse de
bet ad similitudinē templi Salomonis: de
quo dicitur. iij. Reg. vj. ꝙ nihil erat in tem-
plo: quod non auro tegeret. Ut ergo illi tē-
plo similes in omnibus exhibeamus nos:
sicut dei ministros. ij. Cor. vj. Et tūc de qua
libet persona religiosa que istius est condi
tionis: dici potest illud Cañ. iiij. Tota pul
chra es: tam interius q̄ exterius: ad simili-
tudinem arce testamenti: de qua dicit̄ Exo.
xxv. ꝙ erat deaurata int⁹ ⁊ foris auro mū-
dissimo: ⁊ ꝙ etiam habebat quatuor circu-
los aureos: per quos ferebat̄. Sic persona
religiosa habens quatuor predicta. s. fun-
damentum: fulcimentū: complementū ⁊ or
namētum: tanq̄ quatuor circulos aureos:
⁊ tanq̄ quatuor rotas: ⁊ quatuor quadri-
gas Zach. vj. in templū deputabit̄ dei. De
quo in ps. In templo oēs dicent gloriam.
Nota collationē in visitatione. S. viij. 5. pe
riculum non visitantiū vt deberent: p̄z per
leges. P. iiij. 35. ¶ Ex quo tantū est pericu
lum non visitantiū: ⁊ non custodientiū: cu- 53
stodite sicut scitis Math. xxvij. Sicut dñs
terrenus habens castrū: domū: vel habita-
tionem obsessam: suis precipit dicens. Cu-
stodite diligēter sicut scitis. Ita deus mul
tas habens mensiones animas vīz fideliū
vobis tanq̄ mansionū istarum custodib⁹
precipit: dicens. Custodite ⁊c. In quibus
duo includit ad visitationē pertinētia: pre
ceptum necessitatis custodite: ⁊ experimen
tum veritatis: sicut scitis. ¶ Quantum ad
primum est aduertendū: ꝙ custodia est tri
plex: humana: angelica ⁊ diuina: sicut p̄z.
C. xviij. 3. Humana vero custodia atq̄ ipsa Custodia triplex.
rum custodes predictis dei mansionib⁹ cō
parati: primo speculatoribus siue custodi
bus assimilantur castrorū. Primo: q̄ sicut
ipsi ad castra vocantur: ⁊ in ipsis ponūtur
vt ipsa custodiāt: ne a proditoribus intrin-
secis vel inimicis extrinsecis perdātur. Ita
vos ad hoc ad ecclesiam hodie vocati estis
atq̄ in ea simul cōgregati ab ipso deo ⁊ lo-
cum eius tenente: qui hodie cōplevit quod
olim p̄misit Esa. lxij. Super muros tuos
hierusalem constitui custodes: vt videatis
⁊ diligenter inquiratis: vbi inimici anima
rum. i. peccata sint in dei castris ⁊ mansio-
nibus: ⁊ vt eos vestro adiutorio expellatis
⁊ vestro auxilio ab oībus periculis preser-
uentur. Ergo augete custodiā Hieremie. li.
Secundo: q̄ sicut custodes ⁊ speculatores
castrorum videntes pericula imminere cla
mant: ⁊ pericula aliis ostendunt: qui vero

nec castrū defendere possūt. Ita vos de qui
bus. j. Macha. xij. custodes per circuitū ca
strorū. Tertio: q̄ sicut illi custodes vel ca-
strorum speculatores vidētes imminere pe
riculū: ⁊ non clamātes nec custodiētes: sed
sua negligētia castrū perire permittentes:
a dño castri tanq̄ proditores tractabūtur.
Sic in p̄posito. Hoc satis ex verbis dei ostē
ditur Ezech. iij. ⁊. xxxiij. vbi quēlibet vestrū
alloquit̄ dicens. Fili hominis: speculatorē
domui israel dedi te. Ex qua sentētia mani
feste apparet: ꝙ sicut custos vel speculator
clamādo: ⁊ ostendēdo ⁊ faciēdo q̄d in eo est
siue alii se custodiāt siue non: a periculo se
liberat p̄ditionis: si autē non clamauerit:
se non liberat. Ita in p̄posito: ergo deposi-
tum custodi. j. Timoth. vj. Secūdo isti cu-
stodes mansionū dei camerariis assimilā-
tur: dñorum: p̄pter quatuor. Primo: q̄ sicut
ipsi habēt prouidere: ꝙ lumē sit in camera.
Ita vos ꝙ lumen fidei sit in aīabus: ita ꝙ
illud per sortilegia nō extinguat̄: sicut p̄z.
C. xviij. 5. Secundo sicut ipsi cameram ab
45 oībus sordibus mundāt. Ita vos: ꝙ nō sit
luxuria: nec incestus: vel adulteriū: vel ta-
lia immūda: sed si aliquid tale sit in popu-
lo: vel ꝙ vnus cū duabus per fidei dationē
cōtrahit: vel occulte sine bānis precedenti-
bus aliquis copulat̄: ⁊ huiusmodi. Tertio:
q̄ sicut ipsi oīa camerā annullantia amo-
uēt: ⁊ specialiter aliena: sicut furta ⁊ huius
modi: q̄ dñs fidelis nō libēter i tali camera
hospitaret̄. Sic vestrū officiū est de came-
ris dei: oēs auferre vsuras ⁊ huiusmodi: q̄
ad hoc habetis p̄sistoria Math. xxvj. Quar
to q̄ sicut camera sic illustrata ⁊ mūdata
⁊ euacuata ceteri famuli habent diligentiā
apponere ꝙ dño honorifice seruatur. Ita
vos: q̄ homines in diebus festiuis deo fide
liter seruiant: ⁊ ꝙ diuina audiāt: ⁊ ꝙ in ec-
clesiis parochialibus: vel saltem alibi mis
sam ex integro audiāt ⁊ si alicui contrariū
fiat: sicut fit in aliquibus partib⁹: vbi tan-
tū memoria cōrenti in capella facta ad mis
sam nonveniūt in predictis nulli parcendū
est: nec literato: nec laico: nec potēti: vl̄ pau
peri: q̄ plus timēda est dei offensa q̄ homi
nis. Est namq̄ de deo in hoc casu sicut de re
ge: qui filium suū plagatū: vel infirmū tra
dit cyrurgico: vel medico: qui medicus si fi
lio parcat: ne eum scindat vel non ponet po
tu amaro eius timēs offensam: ⁊ sic filius
perdatur: a rege tanq̄ proditor tractabit̄:
nec a filio finaliter quando periculū suum
sentiet grates reportabit. Sic in p̄posito.
Nota ad hoc historiā de rege qui solebat
dicere: ꝙ libentius magistrū suum suspen-
deret si illum haberet: q̄ in iuuentute eum
non castigauit. Nec in predictis erroribus
valet excusatio de peccantiū multitudine.
Nota ad oīa predicta: ⁊ ꝙ propter multi-
tudinem non est peccandū: concordantias
ad libitū. C. xviij. per totū. Ergo leprosos
mundate Math. x. Uide huius thematis
persecutionē. M. xij. arti. iij. Itē aliud the-
ma ad propositū. Diligite iusticiā qui iu-
dicatis terrā Sap. j. Illam vīz de qua ha
betur ⁊ q̄ diffinit̄. J. xiij. 3. Cuius tria sunt
precepta. Honeste viuere: quo ad seipsum
alterū non ledere quo ad p̄ximū: ⁊ ius suū
vnicuiq̄ tribuere quo ad deū ⁊ hominē: vo
bis incūbit ordinare de heme de regno ⁊c.
Itē pōt fieri collatio ad istud p̄positū de di 55
ctis. P. xij. 2. cum sequētibus. Descendit in
hortum suū. Cañ. iiij. q̄ modus ⁊ cōsuetu-
to hic habet approbata: ꝙ in visitatione di
catur: aliqua collatio ad visitationē p̄por-
tionata: q̄ in predicto verbo continet̄. In
quo tria causat ad visitationē: pertinētia:
sicut p̄z. s̄. e. c. xxx. In primo facto cōplet i
opere ⁊ virtute: q̄d ille valēs pōtifex. Simō
fecit in figura ⁊ significatione. j. Machab.
xvj. sicut p̄z. s̄. eo. c. xxx. Sic prelatus descē Descendere.
dit: sicut pater ad filios: ⁊ sicut bene amās
ad amicos suos descēdit: vt cū eis consolet̄
si quem sciunt: vt illū curent ⁊ iuuent. Sic
descendit angelus ⁊ mouebat̄ aqua: ⁊ sana
bat vnus Joā. v. In hortū suū. i. in istā re-
ligionē: q̄ sicut quecūq̄ alia per hortū pro
tanto significat̄: q̄ sicut hortus est melius hortus.
dispositus: vt arbores ⁊ plantas nutriat: ⁊
bene custodiat ad illum finē vt fructū por-
tent bonū ⁊ placentē: q̄ sint capi vl̄ nemo
ra: si hortus sit bene custodit⁹. Sic religio
est melius ordinata: ⁊ securior ad hoc vt cō
tentos custodiat: ⁊ bonū fructū faciant bo-
norum virtutū deo placentē: ⁊ animabus
salutarem: q̄ sit mundus: si tamen religio
custodiatur: vt custodiri debet. Si vero nō
custodiatur est peioris cōditionis q̄ sit ne
mus. Quod videri potest per exemplum de
operatione inter arbores nemoris ⁊ horti.
Arbores namq̄ nemorum duas habent con
ditiones. Unā in qua arbores hortorū in
bonitate excedūt: ⁊ aliam in qua a bonita-
te et perfectione illarum deficiunt. In hoc
namq̄ ꝙ de eis meremiū fieri potest: q̄d nō
potest ita congrue de arboribus hortorū:
in bonitate excedunt: in hoc ꝙ fructum ita
placentē non portāt: in bonitate ab illis de
ficiunt. Arbores vero hortorū econuerso in
vna cōditione bonitatis excedūt: videlicet

in fructu: sed in conditione meritij deficiūt
Sic de mundialibus: qui licet male viuant
q̄tum ad deum: tamen in hoc viros religio
sos excedunt q̄ laborando plus proficiunt
cōmunitati. In alia deficiūt: q̄z non faciunt
fructū bonorum virtutū deo placentem. Re
ligiosi vero boni e conuerso bonarū virtu-
tum mundiales precedunt: in labore vo de
ficiunt. Aufer ergo conditionem in qua pre
cedunt ɂ in omni peccato erūt peioris cōdi
tionis. Ad hoc ergo q̄ in certitudine boni-
tatis quacūq̄ excellant: oportet q̄ sint hor-
tus conclusus: fons signatus. Hortus cōclu
sus per tres muros. s. obedientiā: continen
tiam ɂ paupertatē: ɂ per āntemurale de bri
tage: ɂ de barbicanz: cerimoniarum ɂ ordi-
nationū: atq̄ constitutionū: q̄z si istorū nō
habeat clausurā: est sicut hort⁹ absq̄ clau-
sura: q̄ neq̄ possessori suo placet: neq̄ dño:
q̄z aīalia intrant ɂ hortū deturpant: ɂ male
intrantes fructū auferunt. Sic in proposi-
to: si muros ɂ antemurale predicto modo
habeat est hortus: de quo Esa. li. Ponā de-
sertū tuum quasi delitias: ɂ solitudinē tuā
quasi hortū dñi: inuenietur in ea vox laudis
ɂ gratiarū actio. Nota. C. vj. 43. Si vo pre
56 dicta non habeat: sed murū obedientie fran
gat per propriam voluntatē: sicut Guido q̄
obedire voluit in prosperis: sed nō in aduer
sis: sicut p̄z in. c. de religiosis. R. j. a. Et mu
rū continentie p malas voluntates cogitā-
do: vel illicite aspiciendo: vel turpia loquen
do. Sed q̄ murus continentie sic ordinetur
q̄ nec male bestie parue: sicut serpentes ma
larū cogitationū: nec magna malorū operꝫ
per illum transeant ɂ murū frangant paup
tatis: sicut ille in. iiij. dial. cum duobus au-
reis: religio talis est sicut hortus dissipat⁹.
Et est de omni tali sicut de illo de quo dicit
i ps. Destruxisti vineā ei⁹: vindemiāt eā oēs
q̄ pretergradiuntur viam: exterminauit eā
aper de silua: qui ad illam ingreditur sicut
tactus ad auem came stangulandā: p fra-
cturam vel elargationem virgarū quā ipe-
met facit. Si vero aut talis fractura in vo-
bis inueniatur: iam ad vos declinauit edifi
cator sepium: et rumosa edificet: ɂ hortum
suū riget dicēdo. Rigabo hortū meum. Si-
cut Alexander. j. Mach. i. Caueant ergo ne
illud perdant: sicut Balthasar Dañ. v.

V. ix. **Vocationis vocan-**
tiūq̄. Primo ostēdit distinctio et
quare ceteris omissis ad dei voca
tionem venire deberemus. Secundo ad quē
vocamur: tam a deo q̄ ab aliis vocantibus
Tertio quibus modis ad illa a deo voca-
mur. Quarto vocatorū multitudo: ɂ electo
rū ostenditur paucitas. Quinto causa ostē
ditur: q̄re pauci veniunt. Sexto nō venientiū
stulticia. Septimo pena eorundē ostēditur
atq̄ periculum.

Artic. j. ¶ Quantum ad primum vocat deus: vocat
diabolus, vocat mundus; vocat caro. Pri-
mo vocat nos deus: qui est summe potens ɂ
ad puniendum contumaces: ɂ summe bon⁹
ad remunerandū venientes pro labore. Q̄
ergo summe potens est: ad eum statim est
veniendum: ne puniamur pro contumacia
exemplo serui: qui vocatus ad dominum
quem timet statim venit. Et exēplo magda
lene: cui cum soror diceret Joan. xj. Magi-
ster adest ɂ vocat te: illa vt audiuit surrexit
cito ɂ venit ad eum. Et exemplo insensibiliū
creaturarum: que eius vocationi obediunt
Baruch. iij. Emittit lumen ɂ vadit: ɂ vocat
illō ɂ obedit illi cū tremore. Et exemplo oīm
creaturarum q̄ cum non essent: adesse voca
te obediunt Romano. iiij. Vocat ea que nō
sunt: tanq̄ ea que sunt. Sed heu in tantum
absorpta est ratio in homine: ɂ in tātū exce-
cata: q̄ cum omnia deo vocanti obediant:
ɂ faciant de voluntatē in his ad que ordināt
cū etiā canis magro suo vocāti obediat: hō
deo vocāti obedire cōtēnit Job. xix. Seruū
meū vocaui ɂ nō respondit mihi: ore pprio de-
precabar ipsum. Glo. ore predicatorū. Secū-
do: quia summe bonus ɂ fidelis est: ad ipm
vocantem veniēdum est propter tria cōmo
da: seu tres vtilitates. Primo sicut venit pe-
regrinus ad papam dantē largam indulgē
tiā in anno gratie: ɂ infirmus ad medicum
vocantem omnes infirmos vt gratis eos sa
net. Ita nos ad deum vt indulgentiam pec
catorum: ɂ spiritualem recipiam⁹ sanatio-
nem Heb. ix. Remissionem accipiant: qui vo
cati sunt: supple: ɂ veniunt tempestiue dum
indulgētie tempus durat: id est statim post
peccatum: quando indulgentia erit pecca-
tori vtilior. Dum enim in peccato mortali
moriatur: omnia bona perdit que fecit: q̄tū
ad remunerationem eternam: ergo vtilius
esset statim venire. Ergo venite ad vocantē
ɂ dicentem Matthei. xj. Venite ad me om-
nes qui laboratis: ɂ labores vestros perdi-
tis: ɂ onerati estis pondere peccatorū Esa.
lv. Venite ad me: et viuet anima vestra.
Secundo sicut venit sitiens ad fontem,
et tabernam: ad quam omnes inuitan-
tur: et s' qua omnibus potus optimus gra
tis datur. Ita vocat nos omnes: vt gratis
gratis accipiamus: ab illo q̄ omnes inui-

tat Esa. lv. Oēs sitientes venite ad aquas
ɂc. absq̄ auro vel argēto ɂc. Ad illas aq̄s
estis vos vocati Jesu christi Esa. xij. Hau-
rietis aquas in gaudio de fontibus salua-
toris. Sicut aīalia sitibūda nō expectatis
adaquare vsq̄ ad finē quadragesime. Nec
expectatis illud tps ad querendū aquam
pro igne extinguendo qui inciperet domū
comburere: ergo ɂc. quia nūc i libertate vo
cati estis Gal. v. Tertio sicut venit mercen-
narius ad dominum pro mercede habenda.
Et oues sequuntur pastorem ad pascua.
Et clerici veniūt ad epos. Et milites ad re-
ges: vt promoueantur. Et si esset vel rex ita
largus q̄ oēs volētes promoueri vocaret:
et ita potens: q̄ oēs ditare posset: multi ve-
nirēt statim timentes ne mora traheret pe
riculū: ɂ specialiter si clamari fecisset: q̄ oēs
statim venirent. Ita et nos festinare debere
mus ad deum: confitendo et sancte viuen-
do propter mercedem illam glorie: in qua
ex largitate vult et ex potestate pōt oēs ve-
nientes ditare qui vocati sunt i eternā here
3 ditatē Heb. ix. ¶ Ad quam venire oportet
p tres vias seu tria media. Primū est fides
veritatis qua via ostendit. Secundum est
via mandatorum. Tertiū semita consilio-
rum. Primū p̄z patet: q̄z accedentem crede
re oportet Heb. xj. Cuius causa est, q̄z sicut
lumine carens viā extraneam nō bene tenet
Ita nec carens lumine fidei viuere potest
ad manendum cum christo: propter quod
Joan. j. venerunt et viderūt. s. per fidem: et
manserunt apud eū. Sic et vos ad illum
a quo vocati estis in societatē filij eius. j.
Cor. j. Secundum etiā p̄z: q̄z deo credere
necesse est. Sed ipse dicit. Si vis ad vitā in-
gredi serua mandata Math. xix. Quantum
cunq̄ ergo sum⁹ ab illo vocati: a quo mul-
ti. i. omnes sunt vocati Math. xx. non tamē
per aliā viā possumus venire: q̄ p viam ab
illo ordinatā: q̄ et inuitauit ɂ viā ordinauit:
aliter vero venientes nō intrabunt: sicut pa
tet Math. xxv. Esuriui ɂ non dedistis mihi
ɂc. Tertia via est facilitatis ɂ nō necessita-
tis: sicut patet de semita: p quā citius et fa
cilius itur: non tñ est necesse. Et ideo dicit
Math. xix. Si vis pfect⁹ esse: vade et vende
omnia que habes: et veni. Per istas vias
vocatus est Jesus et discipuli eius ad nup
tias Joan. ij.

Artic. ij. ¶ Sed q̄z oēs si requisiti sint ore dicent: q̄
christum et non alios sequentur vocantes:
4 contrarium videntur ostendere ad que vo
cantur: vt hoc viso oēs experimento videāt
cui vocanti obediant: nam videntes ad que
opera vocantur: et eadem opera in seipsis
experientes certitudinaliter coniecturare
poterunt: q̄ illi obediunt: qui eos ad talia
opera vocat. ¶ Pro quo est sciendū: q̄ chri
stus. Primo omnes vocat ad cognitionem
fidei: sicut magister discipulū ad repetitio-
nē ɂ redditionē lectiōis: ɂ amicus errantē
ad viā veritatis: sic vos vocauit in admira-
bile lumē suū. j. Pet. ij. Secundo ad penitē
tie satisfactionē: sicut iudex vocat reū ad iu
dicium: ɂ ad emendam: nutrix puerum ad
lauandum et verberandum: abbas monas-
chū ad capitulum Math. ix. Non enim ve-
ni vocare iustos: sed peccatores. j. Thessal.
iiij. Non enim vocauit nos de⁹ ad immūdi
tiā: sꝫ i sanctificationem. Sic vocauit deus
Adā post peccatū Gen. iij. Adā vbi es? Sic
etiam vocauit populum suum Exod. iij.
Dominus deus hebreorum vocauit nos:
ibim⁹ viā triū dierū in solitudinē: vt immo
lem⁹ deo nostro. i. cōtritiōe: cōfessione et sa-
tisfactione. Esa. xxij. Vocauit nos deus ad
fletū contritionis: et planctū cōfessionis: ɂ
ad caluitiū satisfactionis: et ad cingulū sac
ci cōtinuationis: et ecce gaudiū cordis con
tra fletū cōtritionis ɂ leticia oris cōtra plā
ctū cōfessiōis: occidere vitulos cōtra virtu
tē cōtinuatiōis. ¶ Et cā est: q̄z ea q̄ ad aiaꝫ
ptinēt semp differūt: ɂ ipedimēta assignāt 5
quare ea adhuc facere nō possunt: similes
cuidā de quo fertur q̄ votū emisit: vel saltē
ppositū habuit peregrinari Romā: q̄ i Ve
re ire noluit ppter culturā agrorū ɂ vinea
rū: nec in autumno ppter messem et vinde
miā eaꝝ: nec in estate propter nimium estū
nec in hyeme propter frigus et grauamen
viarum. Sic in proposito: de quo con-
queritur Prouer. j. Vocaui et renuisti obe
dire mihi: ɂ extēdi manus meas ad opus, ɂ
non fuit qui aspiceret ad imitationē opis
mei: despexisti oē cōsiliū meū. s. pauperta-
tis: obedientie ɂ cōtinentie et increpationes
meas neglexisti: quasi diceret: non bonitati
inuitantis: nec sapientie consulentis: nec po
tentie increpantis acquieuisti: propter q̄d
sequitur. Ego vo i interitu vestro ridebo ɂ
post. Tunc inuocabunt me: et non exaudiā 6
Tertio vocat ad opera charitatis: ɂ queccū
q̄ opera salutis: sicut cōcordie: mundicie:
iustitie et sic de aliis. In quibus omnibus
vult deus: vt certā vestrā vocationem et ele
ctionē faciatis. ij. Petri. j. Diabolus vero
inuitat ad superbiā, irā: inuidiā. Mūdus
ad cupiditatē in acquirēdo ɂ tenēdo. Caro
ad accidiā: gulā ɂ luxuriā. De quolibet nā
q̄ istorum potest dici illud, Prouer. ix. Mi-

fit ancillas suas: vt vocarēt ad mensa eius-
tatus. Videat ergo quilibet quales cogita-
tiones e delectationes locutiones e operas
tiones in se sentiat e illas crebrius obseruet
vocanti. Sed hēu quod predicti est de nos
ri peregrinatione hui⁹ poteſt de oībus qui
oēs propositū habēt ista tenuitatis e bre-
uitatis cū oīb⁹ illis. Ioā. 2. Propter hoc vos non
audit nos quia non estis ex deo. Sequitur
causa ex causa hac de pegrinatione. Ita ſti-
mus per mundi ale cupitas: alias p̄ diabo
licas: vanitates alias per carnalē voluptas
tē. Sicut expreſſe ps. Lxxxiij. Domo quidā
fecit cenā magnā e vocauit multos. De ſi-
bus vt predicta eſt ſe excuſauerunt. Sequi
tur. Cenio vrorum illa q̄ que vocata fuit
guit abit ceiam meam. Sī quidē cons-
ſecutus fuam bene communicet: p̄ancī fuit
q̄ nō inuenit in ſua ſeu in dicio ſuo inde
dicat tus ſic ene nō bene: oge illatos ē eſſe
ondāte: frequēter oge dicit q̄ adhuc pecu
ra ſua adiere nō poſſum. Et q̄uid aliud n
cāt illum ſi q̄ ouerit dicere. Lā. vnij. De
eſt vnus cogitat vel in oſſitio q̄ ſibi de ala
dam rūder. p bona que emiſſe retinet red
dere nō p̄otuit ip poſſet ſi veller vendere q
habēti ſi hoc caſu vig ad mendicitatē q̄
dere tenetur: ſicut patet in. c. de reſtitutione:
vel q̄ oſtitit q̄ ſibi fuit peccato nō tenet nec te
nere vult red de cetle ſuo p̄. Quantū ſed
tamen poſt modū hoc facere ꝑpoſit: quid
aliud dicit iſtemuſſ ſicut p̄dicti. Rogo habe
me excuſati: nō poſſum: qui e predi
cioni meā ſentētia p̄ma dicētur ingenio
rotum p̄. Licet ergo oēs illi cenā deſiderēt
non preſumāt q̄ ad illā peruenire poſſe: ſi
milis vadant p̄ viaꝫ q̄ mas vocatē ſi facē ſi
illa per que vocant. Propter q̄. I. Cap. vij.
Unuſquiſq; ſicut vocatio de⁹ ita ambulet
e vnuſquiſq; ea vocatione qua vocatus eſt
in ipſa permaneat in dīb. Hoc de hoc qua
re ad deū vocatum venire deberēt. Ame.
ſex. 2 non ad aliud alarū inimicos. Cū ergo
de⁹ vocet ad humiliatē mundi: ſuperbia
e ceteras virtutes: e diabolus adnexa opta
rat ad ſuperbiā mundi: dicit: vſurarī: e ceter
ra malā: videat quilibet diligenter quē ſeq
tur: e cū quo compat mundi: hoc certificabi
tur: ſciens q̄ ſicut beati q̄ ad cenam nu
ptiarū agni vocati ſunt: e p̄uenerūt. Apoc.
xix. Ita malefici q̄ ad cenā diaboli vocati
ſunt: e peruenīt. Sed q̄ ita ceccati ſunt
q̄ illud credere nolunt: nec chriſtum ſequn
tur: q̄ ſi quis ſequi non poterit, q̄ ſi

Cat aūt nunc omnes promptitudo redda-
mur ad chriſti vocantē ſequendi: e ſa-
ſtigendi. Audendum eſt primo quib⁹ mo-
dis nos vocet. Secundo quemodo eſt nos
vocationi parendi. Quantū ad primum
eſt ſciendū q̄ modus quo vocat nos deus
impleri ſecundū ꝓ rimpletur ſolet fieri vno
dorum bis: ſigno: e nuncio. Primo modo
vocatur audiens. Secundo videns. Cano
adiens. Sic vocat nos de⁹. Ezechiē 7 pun
ctualiter verbis ꝓpriis e verbis ꝓpriis
tot: hoīm videlicet ꝓphetarū: e aliorū ab o
miſſorū. Sicut ihēs chꝝnus vocabat hoies
ad eccleſiā e rubis antiquis: ad bella: e quo
ſe peccunia ad audiēdū regio chatu. Sic p
illos vocabat e ſcripta. De quibus in ps. Ni
ſi dñs edificauerit domū: ſcilicet ſpūalē: e
vocauit ad eternā gloriā illa q̄ que vocan
tur. Ro. viij. q̄uidā peregre profiſcēs: ad chriſ
tū: ſignificatus natura porrās: vocauit ſe
uos ſuos modo predictorū: e vt venirēt
tradidit ea. Vocatio bona: e bene delecta
bilis est quinq; ratēa. Primū natura in operatione
bonum fortunam in ſuſtentatione bonū gra
tiam ꝓfectionē bonū notorie in ꝓdictis
nebonū electorum in virtutib⁹ acceptione
mali vitatione. Sed hēu q̄ his multi abu
tuntur: q; detur pant bona: natura: eabunda
tie bonū fortune: inuſte acquirendo: mala
re detinendo: ſuſpſſue expendendo: ſtribue
bonis grauedo: uertit ab bono notice: ſil
lis q̄ nō intelligere vt bñ agere: ſa-
gitqui ab bonū prudentie: in cligendo: ꝓpe
q̄ timebunt: ſi audient terribilem vocatio
nē ad reddendū ei⁹ ꝓ rationē: ſtinc ille vilitur
impiis tanus. Luc. xvj. Dixit autē ad illos
illum q̄ ſuſſpaſſet bona ſua: ſpūſtuos: vos
aut ē illi: ſic ait. Quid hoc audio de terrēs
de ratione vilicationis tue: nam amplius
poteris ꝑ ſtare vilicare. Sciebat ſilicet ſua
beneficia ſi opportunitas ſibi eſſet: ſi
nanq; mater pietas ponit oſtendendo: di
uos manifeſtando: ſua: ꝓ paupertate: miles re
clamat ſoli falconi: ſi nihil loquātē: ſibi
ad ſe vocandū: e venire faciunt. Sic deus ter
mendo manifeſtando: ſua: ꝓ quanto regni: adelectio
ſibi⁹ ſuos: e vere ꝓ paupertas: e voluntate: ad
ſi gloriam illam: fameſsunt vocat: e venire
facit. De quorum quolibet Iob. viij. Aqua
bus me: e ego reſpondebo tibi. Et quaſi deſſ
derans modū quo vocari optarat: adungen
opem manuum tuarū porrigas de terrenis
rū ſtibq; bono: predicta: largiendo: ſed ena
maiora promittendo: e manifeſtando: ad
ſe apprehendendo: ne: peccando cadat. Ad
modū matris ſ. filiū ad ſequendū: e cadere

ſtes ſipientem apprehendit. Sic deus tde quo
Eſa. xlij. Ego deus vocauit te in iuſtitia: in
qua ab ventre matris tue ap̄hendi manū tuā: e ſeruauit te a periculis corpoꝛis
anime. Ergo tenentes iuſtitiā ille non ti-
meant q̄ iuſtice adueſant. Sicut frequen
er contingit in pis q̄ ſine ſeruitū terrenū
quoūmus fallitate cōuitere: non ſit ſine
conſenſu alterius: cui ſi cōtrarie nolenti
ipm ad bonū: e ſalutē acciuare et iuſta
mare ꝓ ſuo ꝓ ſe: e ꝓ alios: quo ad
hoc minis ꝓ promiſſis inducere: falſitates
ipſi ꝑ cōmitere voluiſſet conſimiliter et
impotanter tale inſtet ſe falſi venantur. Sz
dum iuſtetā non deſerūt: tuncat. Quia ti
cet ois ad tempus aliquod finitū: bello
concip: aut ꝓpter falſos falſitationes: et
to tet ad horā: ꝓ ꝓuitrei ſe tale velle ſer
narratiuas veritas e alicui falſitas ſenua
dabuntur ois eum diligēt e alios odio ha
bebit: nunc tanda bili bñ oīcies illi Eſa.
xl. hec operatiōs eſt e ſcētia: vocāo genera
tiones ab exordio ego dñs ꝑm̄ e nouiſſi
mus. Et Zare. o. nunciꝫ flagellati e rubi-
tationis. Aſ ſicut mater filium a loco peri
culoſo vocat virge perciſſione: nudum fu
ge ad ignē: e fumulentos fumo ad obumbro
cam: ſic deus ad hoc flagella e tempeſta
tes q̄ uſtit nūntios ſuos mittit: e hac ꝓcau
faſcinet bieſ in ꝑs. Fame vocauit ſuper ter
ram. Et ita eſt q̄ſi per tempeſtia citatio:
uqua ſe ſi conuertēre: ad oēi venerunt fal
nari poteraretiuata illud. I. Per. ij. Si ſbi fa
ctentes patienter ſuſtinetes tribulationes
tanq̄ miſeros vobis mūſq̄re illoſū animo
nitione vos conſtruxerit: ſic gratia apb
deū in hoc eſt vocati eſtis. Omneres vero
ſerte: ꝓ dum ſtrationē optime facilit: venūtes
q̄ ſecundū nimis bñ: ventionē ad tertiaꝫ
adhuc minus bñ: at non venūtes male fa-
cunt: e ingrati: ſuſtinent beneficia: dans in
perma: per hoc ꝓ ſtrumenta: quib⁹ vocatur
e indignū beneficio: ꝓmiſſe quib⁹ trahun
tur: digni: eſtimat tribulationib⁹ eternis:
ai: ſub ꝓpositū: quib⁹ ꝓmiſſarunt ſe ſuſ-
ad ſe vocant: e venire facunt. Sic deus ter
dendo manifeſtando: ꝓ quanto regni: adelectio
ſibi⁹ ſuos: e vere ꝓ paupertas: e voluntate: ad
ſi gloriam illam: fameſsunt vocat: e venire
facit. De quorum quolibet Iob. viij. Aqua
bus me: e ego reſpondebo tibi. Et quaſi deſſ
derans modū quo vocari optarat: adungen
opem manuum tuarū porrigas de terrenis
rū ſtibq; bono: predicta: largiendo: ſed ena
maiora promittendo: e manifeſtando: ad
ſe apprehendendo: ne: peccando cadat. Ad
modū matris ſ. filiū ad ſequendū: e cadere

dore meliora promittendo: ma alo vero rigi
de penas duras infligendo: ne tua vox con
tinendo. Et ſic primo modo vocationis al
tiet. Secundo trahit. Tertio impellit. Sic
ergo vocat deus ꝓ benedictione beneditas
nem poſſidēdam: ꝓ ꝓ. I. Cor. vij. Quid ſcis mu
berris eſt vtrum dij tripliter: ſ. tum ad fe
cundā partem principalem ꝓ tuo articuli
primo ad chriſtum. Secundo ad chriſtū
Tertio ꝑ chriſtū. Ad chriſtum occiuem
mandat ꝓ vite tanq̄ ſcholares ad magiſtrū
docentē vitalis e non penitentia. Ita nec no
ad baptiſmum mundi vel cenā: vocat
docente nequaſſe ad deum qui vocat du
cenam ꝑd. Licette filij audite, me. Secunda
do poſt chriſtum cōuertantem ꝓ beneficiis
mecos ale fedicentes. Sicut ne memoratus
yadit poſt latronē ſed poſt fidelē dicentes.
Ita e nos poſt chriſtū qui dicit Matt. xiij.
Venite poſt me non poſt ambitiones mūdi.
Tertio per chriſtum ad oia bona acquiren
dia: ad omnia officia e benedictiōe adimplenda
tanq̄ ꝓ poſtū venturū eſt q̄ ſtut ipſe poſt
Ioā. xiij. Domo vnit ad patrē niſi per me
ego ſum via dirigens in cognitionē: ſtue: ve
ritas: ſtinitorne in predicationē: vita ad eter
nam vitam introducens in impaſſione. Credi
cus tribus modis vocat: e predicens tribus
modis eſt comparendū: e ventendum: quia
opto ecce Rom. ix. Vocabo non plebē meā
q̄ peccatrice: e inſidelē ꝓ predecessionis et
fidei ſuſceptionē plebem meā: e non dilectā
meā: q̄ in bonis ꝓmiſſionis ſ. ꝓpatrimoꝛ
meā ſeu eſſaſ conuertationē dilectā: quam
do hoc ſapere: e ſequi incipit: e non miam
confectum. Quia in tribulationē non con
cereb antur: nec ꝓ chriſtum intrabāt me
ſeruicio dum cōſecutam quando contrarīa
fecerint: e ꝓ peccatis ſe emendauerit.

Ar. iiij

Sed hēu timendū eſt q̄ pauci nūm con
ſequantur: e multi vocati pauci vero ele
cti. Matt. xx. ad hoc habemus exemplum ſi
gnificationē: e cauſam. Exemplum in natu
ra: ſignificationem in ſcriptura: cauſam in
voluntate. Primo exemplum ad hoc habes
tur triplex in natura: ſcriptione in electos
in. Primo in natura videmus q̄ hoc ſil ſi
mum in oē ab omnes partes terre ſe ha
beat equaliter: tam decima pars terre non
conuertitur in aurum. Sicut ergo ſinat gle
be terre q̄ in ſtrum facilter: e pauce que
in aurum vel alia in mineram electi ſtuer
untur. Et ſic ſunt plures ſpine pūgētes
ſi arbores fructifere et plures rubuli ad
ignem ſi quercꝰ ad celebrationē mutor eſt
cimutus palearū: a vero potentant ſi gra-

nonum que vento reſiſtunt: maior in hoc to eſt numerus ſtolti ſi fructui: qt de quar to floræ vix ſequatur fructꝰ. Ita timendi eſt et qr quartus ſtos chriſtianitatis. de bapti zatis non ſit quartus ſalnatus. Ubi Deꝰ. In mari Marſilie de quatuor nauibus vix pcrit vna. In mari do huius mūdi de qua tuor hominꝫ vix vna dat vie. Ut ſatis ſig ne vrū ſint de grano vel de ſtolis remanẽ tibus ad finē ordinati: videatis vrūvnus tentatꝰ non ſit ſicut palea portabit. Ut ſint flores pꝛoſtrati an nō: ſi vnus ferre vtrū maior ſit cumulus paleaꝝ ꝛ bānāto rū: videre ſi maior ſit in mādo minꝰ pec catoꝝ aut non. Secūdo exemplum ad hoc habemus in euāgelio illoū q̄ ad ſcholas pomuntur de quib⁹ vr quarta pꝛ bon⁹ dies eus. Tertiū exemplū ad hoc habem⁹ de mīb⁹ ꝓelatoꝝ tibi q̄nas ois vocāt qui cō modeꝝari poterūt: z multi ex eis forte eli gi ſperāt ex ill finaliter vr̄ſalis ſolue pc latuꝝ obtinet. Ita ois de ſe curialiꝫ. i. pauci accipiūt bn̄uiā. Sātagite ergo vt p bona op̄a certam vr̄ra vocationē z electio nem faciatis. q. d. Quāntū ad fidē ſal pert⁹ finis articuli ſignificationē in ſacra ſcriptura. Duno in duobus ſe ho ſtinone are ꝛ Dee ꝛ cōtentio in eadē: de ſpe bus? bene? Sic q̄n bonus ſolus? ſunt vo cati. Sic in q̄tū in arca Noe creꝺēdi eſt in la noꝝ z inferiori parte beſtias quadrupedes ſimilem ſuperiori. Per 2 artiꝰ parte aues z ꝓles. Sic plures ſunt beſtiales vt bene ſit rationaliter. Et q̄ādo arca ſitus tanto artior: ꝓpter q̄ cubitū. q̄ quanto ſanctiores tanto pauciores vſq; ad ꝓpriū. Secūdo in exercitu Sedeonis. Iudic. vij. In ſi de trigi tadoubus mille? ad bellū vocatꝰ nō remā ſerunt nīſi trecenti vir. Sic ſin Rabanū ſu per iiij⁹ euāgeliū. Multi ſunt vocati pauci vero electi. Ad fidē ingt multi veniunt: ꝛ ad regnū celoꝝ pauci. Nota euidenti ad hoc. Dicit. Et reſponſionem chriſti. Luc. iij vbi cuiuſ querit ꝛ dicenti. Dñe ſi pauci ſunt q̄ ſaluant? ꝛ. Ipſe aperte condēnāte ira re per angustā porā q̄ multi deo vobis q̄ vīr intrare non poterūt? ergo impoſſibile videre vocatione veſtram fratres. i. Cop. i. Quāntū ad terram pars bonus articu li cauſa tante pauctatis electoꝝ ꝓpria eſt voluntas: q̄ auſert ꝓpriam voluntatē z infernae non erit. Nullus ergo deo impa rare poterit: q̄ pauci ſaluant? quod ſi fece rit exemplo noſtr ſenſibili q̄modo erat. Multis multi? ſcholarū in vna vniuerſitā te exiſtentibus: z magiſtris ibi docentibus in ſcholis: illa que ad inſtructionem pertinent morū: q̄ multi ſunt q̄ in verſe deſi cuntq̄ tubus imparat? nonne ſcholaribus vel q̄ ad ſcholas vel lectiones non ꝛnant vel venīſſe quidē: ſed domūt: z facium ſan dā aue? rubū boni inde aſportare volum Sic in ꝓpoſitionē eſt docēs z vocans in ꝓpoſitionē: q̄ multa bānantur? illis q̄ ve nire nolūt per viam per q̄ vocantꝰ: nec a tendūt a ꝑbo vocanꝫ. i. pcā. De tres tres duos vocat⁹ ſum? Sim⁹ aliquis docēs hoc de triſter: ſi ſitiam minus crede rent? rāferentes q̄ ipſe nolerent q̄ vel q̄ ſaluari vel damnari deberent: ſed er q̄ duo qui omnes ſer vertrum: hoc dicit: timen da eſt ſententiat: ſpecialiter q̄a patros vi denūs euentus mūdi e hominum: q̄ alt qui bene vtrum incipiūt q̄ male finiūt. Alt qui vero male incipiunt: e male continuant e male finiunt. Aliqui male incipiunt: q̄ſta tim vel ꝛto poſtq̄am ad annos diſcretiꝰ pertinent: ꝛ pecie mīt⁹ z male finiūt q̄ſta quia continuant peccata ſ̄ſtu poſtmꝰ: ſed tamen in medio aliq̄ando peccata deſerūt e conſtituunt: e iterum ad eadem redeunt: e multi in mundicandat hoc eſt peruerſe vo lantatis. Si ergo vultis eſſe de paucis ele ctis: vnuſquiſq; in ea vocatione in qua vo catus eſtum ipſa permanet. i. Cop. vij. Sit ſcut nunc eſt cauſa in hoc vel in illo mēbro q̄ maior? pars terrenꝫ conuertitur ad ma ri vel ꝛgenꝫ minen: ſic ſed q̄ in terra eſt in ſpoſitio contraria. Sic in propoſito. Sed cur ſint pauci? Dicit. Ioannes ꝓcurat eſt ad hoc ſpoſitare: ex ordinatione dei ꝓcedit ſpe ſcit potuꝫ aliter ipſum diſpoſuiſſe ſi voluiſſet tanto pauciores vſq; ad ꝓpriū. Secūdo in ſpondentur negando ſimilitudinē pto tanto q̄ terra cū teneat loci inter creaturas infe ſibiles nō potest habere potentiā ad cōtra hendū ordinē celi: ſed ſic ſi ſpiritualis mā ro cōtradicere: q̄ hoc eſt creature intellexit ergo q̄ totaliter omne fabdat hec. Ad. i. ꝛ. Et reſponſionem chriſti. Luc. iij ꝓpter q̄ ſic pauci ſint ſaluandi q̄. Ipſe aperte condēnāte ira re per angustā porā q̄ multi deo vobis q̄ vīr intrare non poterūt? ergo impoſſibile videre vocatione veſtram fratres. i. Cop. i. Quāntū ad terram pars bonus articu li cauſa tante pauctatis electoꝝ ꝓpria eſt voluntas: q̄ auſert ꝓpriam voluntatē z infernae non erit. Nullus ergo deo impa rare poterit: q̄ pauci ſaluant? quod ſi fece rit exemplo noſtr ſenſibili q̄modo erat. Multis multi? ſcholarū in vna vniuerſitā te exiſtentibus: z magiſtris ibi docentibus

vult quod oēs ſaluandi ſint inimico. Matth. v. z multa alia q̄ue pauci tenent: ergo pauci pe nunt: ſicut vocantur: quia. i. Cor. ſal. vo cauti non per euangelium. Et q̄ vult? ter cui bloꝛ e omnibus metanda ſequitur con clus ſio q̄ habemꝫ. i. pc. iij. q̄ vr iuſtus ſaluabitur: ſi ſcriptū eſt Prouer. xij. Iuſtus in bellum dñi ſine dubio ſaluandi: q̄ mit in ꝓb. Domeo ergo z ſi hec dicta timere no lim: ſaltem dei timeam ſententiam q̄ma di citur. Multi ſunt vocati: ſi mi⁹ aliquis hoc dicat: hoc ſcribit: ſi ſitiam minus credē rēt: rāferentes q̄ ipſe nolerent q̄ vel q̄ ſaluari vel damnari deberent: ſed er q̄ duo qui omnes ſer vertrum: hoc dicit: timen da eſt ſententiat: ſpecialiter q̄a patros vi denūs euentus mūdi e hominum: q̄ alt qui bene vtrum incipiūt q̄ male finiūt. Alt qui vero male incipiunt: e male continuant e male finiunt. Aliqui male incipiunt: q̄ſta tim vel ꝛto poſtq̄am ad annos diſcretiꝰ pertinent: ꝛ pecie mīt⁹ z male finiūt q̄ſta quia continuant peccata ſ̄ſtu poſtmꝰ: ſed tamen in medio aliq̄ando peccata deſerūt e conſtituunt: e iterum ad eadem redeunt: e multi in mundicandat hoc eſt peruerſe vo lantatis. Si ergo vultis eſſe de paucis ele ctis: vnuſquiſq; in ea vocatione in qua vo catus eſtum ipſa permanet. i. Cop. vij. Sit ſcut nunc eſt cauſa in hoc vel in illo mēbro q̄ maior? pars terrenꝫ conuertitur ad ma ri vel ꝛgenꝫ minen: ſic ſed q̄ in terra eſt in ſpoſitio contraria. Sic in propoſito. Sed cur ſint pauci? Dicit. Ioannes ꝓcurat eſt ad hoc ſpoſitare: ex ordinatione dei ꝓcedit ſpe ſcit potuꝫ aliter ipſum diſpoſuiſſe ſi voluiſſet tanto pauciores vſq; ad ꝓpriū. Secūdo in ſpondentur negando ſimilitudinē pto tanto q̄ terra cū teneat loci inter creaturas infe ſibiles nō potest habere potentiā ad cōtra hendū ordinē celi: ſed ſic ſi ſpiritualis mā ro cōtradicere: q̄ hoc eſt creature intellexit ergo q̄ totaliter omne fabdat hec. Ad. i. ꝛ. Et reſponſionem chriſti. Luc. iij ꝓpter q̄ ſic pauci ſint ſaluandi q̄. Ipſe aperte condēnāte ira re per angustā porā q̄ multi deo vobis q̄ vīr intrare non poterūt? ergo impoſſibile videre vocatione veſtram fratres. i. Cop. i. Quāntū ad terram pars bonus articu li cauſa tante pauctatis electoꝝ ꝓpria eſt voluntas: q̄ auſert ꝓpriam voluntatē z infernae non erit. Nullus ergo deo impa rare poterit: q̄ pauci ſaluant? quod ſi fece rit exemplo noſtr ſenſibili q̄modo erat. Multis multi? ſcholarū in vna vniuerſitā te exiſtentibus: z magiſtris ibi docentibus

15

17

Ci ergo intrare deſideratis ambulctio di gne deorum vocatꝰ vos in regnum ſuum z gloriam. i. Theſſ. ij. Cauſa autem quare ne negligant tam multiplicter accipitur quam multiplicter homines in rebꝰ crea turis ne detectantur: vel eis non tanquam ad vel quocunq; modo mortaliter peccant. Nā oēne peccatum mortale eſt cauſa remotꝰ z retrahens a loco ad quem vocamur. De cauſa ergo qua ex parte nolumꝰ intrare: q̄ affirmant tam ſatura ꝛo quarum magna eſt ingrantudo: ſicut patet. G. iij. 3a. Sili vero affirmant aduersa ꝛo quarum ſunt q̄ antiqua obſtacula obſtituunt: qui eis nō lunt veſtre q̄ in talibus delectantur z ſe ſa turare niuntur. Secundi ſunt ſuperbi an audiunt: q̄ mundum gratis illuminatur ſus mibus peccatoꝝ. Eſt enim de iſtis quārā ad curiam vel communem derſicet de poteſ tibus quarum ad curiam vel communem mundi ꝓpo rantequa ſi quis in hoc miſſo proclamaſſet communem inanimus: in quo omnes recipcrentur veniencs: ſi vā venīſ ſet ad illud magnus requireret laboꝛes: aci dioſtr: delicati: q̄ ſine labore haberent in do mo ſua mon irent: habet ſed pauperes qui nihil habeꝛent in domo ſua: non parcerent laboꝛib⁹: z maxime ſi illi diu ibi eſſe poſſent Si iterum via magna ſ requireret expēſas: auari non irent. Si iterum magnum pecu nientur contempti ſuperbi non irent. Si ite rum per viam illam irenon poſſent ſi in literis dicti huius: ſe in certe ſua eos per viam illam dirigere: q̄ ſuperbi non irent. Si ite rum contra eos: mudi ꝛ iracundi nō irent: Si comino ꝛ cidē de cauſis fere eoꝝ mun dus ſe retrahit: a domo dei ſeu a cena illa de qua Lu. xiiij. domo quidam fecit cenaꝫ magnam: z vocauit multos. Que ideo cena vocat ꝓpterea ꝓpria ſicut in ꝓdicto multo modo fit de quibus pauci. ſ. ꝓpriales ame ni ex q̄ſi. i. de familia remanent in cena. Et omnes oues de villa paſcuntur in campis: ſed de ſeromaſſignis paſcit in nomum ſuā recipit ſuas alias abſtraḡdo. Ita in ꝓdicto facramentorum: in paſcuis naturalis ſa ſtenationꝫ omnes ſimul recipiuntur: e pa ſentur in loco paſcue ibi ne collocant: in p3. Sed ad cenam: z ad ouile ſec: in celo nō recipiuntur: nec remanebunt nīſi filij: z ſpiri tuales amici. Io. xv. Vos amici mei eſtis z oues ouile: de quibus Johan. z. Propter ea q̄ vos non audiſtis: z oues illum ſequi cipiebatis: ſed ſubſtituſtis q̄ voli tarie ſpiritualiter ſunt impotentes: in quo peciosa ſunt conditiones: quam impoſſeres coppoſaliter.

nubus ꝛ delitijs propijs quam in domo ce
comunte de panem euz sunt de talibus qui
concipere possunt ꝙ maiores sint delitie in
domo ꝛ cena ꝛ de quib⁹ pl̄ timemus in ho
que nos mater dilig̃ntissima ita tanta pe
sentibus abstopt ꝛ exceat. quod futura ꝙ
non sint caperat non cogitam⁹ sunt, ꝛ nec mi
tum nos declarant ꝛ deo vouere clementiam
erat regina Trasthi a rege vocata. Pbeter ꝙ
se sicut faerdotes egypti qui non veneri
ad Ioseph qua p̄ phetam ꝛ amicus fuit. Ge
plvd. Et ad literam vide veritatez se hoc ꝙ
tij. ꝛc. Sicut ergo in aula domini terreno
numeriunt ad prandiū sunt necessitate pau
peres. Sic ad aulam dei ꝛ cenam agni ve
ni pauperes qui plus illam desiderant ꝛ ci
tius carrunt ꝛ erunt primi. Et si dem sunt
necessitate ꝛ voluntate nos potest videre ille ve
rificabitur qđ dicitur de vocatis. Matth. xx.
Erunt nouissimi ꝛ pauperum in foro inu
de primi in foro de. Si tam vero se excusant
per expensas ꝛ fec de aliis vt pateat ex exem
plo posito ꝙ nod pulchre ostensum est. Lu.
xiiij. vbi omnes tales se excusabant: alij in
villam: alij in negocia rerum ibant sicut ha
cuant adhuc dum deberent esse in ecclesia et
sermonibus ꝛ obedire deo vocati. Sed ben
quia qui mutant furcant non erant digni.
Dignū accipiuntur qui apud mundum mu
ltos reputantur: qui labores ꝛ contemptue
non negligunt qui expensis non parcunt: qi
numeros obligem⁹ cui sup propositum voca
ti sunt sancti. Roma. vij.

Er. vi. 18 Q Predicatorum vero veare nolentium. de
monstrantur Italicus. Secido inuitacia.
Primus pater in duobus exemplis. primo
in hoc quod ad iuerum vel honorem seculi
non solum veniunt vocati: sed etam cū ma
gna solicitudine ꝛ labore ꝛ expensis quasi
dog agant vt veniant: non ad vera nec pp
pria ineraret honores: vel diuitias: ꝛ beli
tas sed ad falsas ꝛ apparentes: de quibus
diuersissimum habuit compotatis pro quibus
frequenter dannantur non vocati vadunt:
sicut pater de cenibus ad Romā pro preda
turis pebendāter curie animarum impe
trādis: ꝛ de ligiertestie ꝛ aduocatie: ꝛ mun
di fapientibus: ꝛ negociatoribus: qui tantus
solicitantur circa diuitias inordinatas: ꝛ de
multis alijs: ꝙ sibi inutilis dominꝰ: ꝛ multi
ta sultuentes: ꝛ multa mala committunt pro
lucro terreno: sed ad veros honores ꝛ vtas
tes ꝛ deliras super quos statuit. semper po
testas ire non vult: nad illum qui vos voca
uit per gratiam suam. S. xij. Secundo ex
dem stultitiam ostendunt in hoc qđ filium

dei quia non videntur eis quod sit pulchrū
cum matrimonio accipere nolunt regno celoꝝ
Cum enim filium dominꝰ non pulchū ac
ciperent propter lucrum timentes ne filiꝰ
vxor. eorum filium non accipere nolunt cum
regno celorum. Deus nanqꝫ in hoc casu vt
multos ad matrimonium filius sue inuita
ret fecit sicut legitur quondam regem fuisse
de filia sua. Fingitur nanqꝫ ille rex filiam
habuit filiam: eorum turpem ꝛ alia pulchā.
Quam cum vellet alicui dare. melioꝝ.
Audiensqꝫ q nullus libenter illam acciperet
nisi multum eis illa daret: dedit ei ciuitas
volumi ipsam inuadem accipere regnū. Ci
uitas vero nihil dare voluit nisi q per pa
tratem filium lucrari posset. Sic in propo
sito est de deo ꝙ vita pauperatis ꝛ penitē
tie ꝛ via crucis ꝛ abiectionis ꝛ despectus
cum prima filia apprehende vitam eternā:
in qua vocantur eos. Timoth. vi. Et ꝙ deus
est bona ratione ad hoc motus patet. A. xij.
vbi. Si multitudo vero illorum in peccādo
dirum: q̄ non tantum contra legem deꝝ veri
am contra legem faciunt ciuilem in qua
committunt quod non fundat decretum: sicut
pater ex glo. super euangelio Matth. xxj. vbi
paterfamilias hoc multis fecit: ꝛ retrito filiꝰ
ad inuitandos ꝛ venirent. Si igitur apud ta
dices terrenos ter vel semel peremptorie ad
certum locum citatus non comparet omni
appellatione postposita punitur: ꝛ e contra
mare reputatur: secundes leges canonicas
excōmunicatur. sicut patet in Cle. ꝛ. de do
to ꝛ contumacia. per totum. Et secundū le
gem regni in tali casu excōmunicationꝫ
quadragesima dies capitur incarcerat. Sic
apud iudicem celestem: apud quos quia ad
locum eli continue venundum est sine cessa
quando grauis infirmitate penitur: vel qđ
do in confessione imponitur ei ꝛ semper in
manda vita ad celos vadat. Si vero nonpe
nit continuo sed redeat: vel ꝛ stat quan
do idem sibi contingit: sic certa vice dice
possit. qđ. simplices sei citario ea modo in
telligantur quo dictum est. S. eod. cap. iij.
Si vero pluries deus aliquos predicētes mo
dio citantem in hoc motorem offendit ira
to granam. Deum pretendit: sic quis ora
tur quando morte percutitur: sine ergo pau
mo modo sine fecido citetur a deo mīs si q̄m
per sit in veniendo eo modo quo venit: deꝝ
bere eo modo quo in die mortis comparet
reobertet. i. grātiae bona vita: ꝛ virtutes: sem
per modo predicto a deo punitur. Hac qđ
do mortaliter peccando exacerbat: ꝛ ad
sumptus fuit ab ipsis fuit. Sicut ergo fuit ꝙ

grāuo negocio citatus est ꝙm dicte: Immo
quod magis est timendum: nubum habes
dicem: multū festimat. Ita nos multos a deo
vocati: vt patet. S. c. cartu. ij. festimates spe
cialibus vtilē facamus. quod dicitur Ero.
ij. Ibimus viam trium dierum: ad hoc chi
ebus vocauit vniuersos israēs filios suos. ij.
Reg. xiij.

Er. vij 21 Cuius rei pena per exemplum patet pun
tionis diuersarum legumen quibus no cō
parentes punitur. Primo pater primo per
legis canonicas. cartu. q. 8. si de illicita. vbi
decretus habetur sub tenore sequenti: facti
in consilio Parisiens. Quicunq; tribus au
citatis tribus sine canonica iusticia vndecim
nentur vel tribus excommunicatis tribus ex
ritad iudicium provocatis ad terciū. p omni
bus peremptorie citatis causa non exequtis
fuerit vocatus: ꝛ presentem suam apud eū
iudicem a quo et denunciatum est, exhibere
notuerit: audacibus cumsequaſi in contuma
cem iudicari potest: eumqꝫ in contumaciam
per appellationes negocia possunt quouis
in contumatione fuerit iudicatū. Dum ex alij
crimen inuocationem fundat decretum: sicut
patet ex glo. super euangelio Matth. xxj. vbi
paterfamilias bis misit seruos: tertio filiū
ad inuitandos ve venirent. Si igitur apud iu
dices terrenos ter vel semel peremptorie ad
certum locum citatus non comparet omni
appellatione postposita punitur: ꝛ e contra
mare reputatur: secundes leges canonicas
excōmunicatur. sicut patet in Cle. ꝛ. de do
to ꝛ contumacia. per totum. Et secundū le
gem regni in tali casu excōmunicationꝫ
quadragesima dies capitur incarcerat. Sic
apud iudicem celestem: apud quos quia ad
locum eli continue venundum est sine cessa
quando grauis infirmitate penitur: vel qđ
do in confessione imponitur ei ꝛ semper in
manda vita ad celos vadat. Si vero nonpe
nit continuo sed redeat: vel ꝛ stat quan
do idem sibi contingit: sic certa vice dice
possit. qđ. simplices sei citario ea modo in
telligantur quo dictum est. S. eod. cap. iij.
Si vero pluries deus aliquos predicētes mo
dio citantem in hoc motorem offendit ira
to granam. Deum pretendit: sic quis ora
tur quando morte percutitur: sine ergo pau
mo modo sine fecido citetur a deo mīs si q̄m
per sit in veniendo eo modo quo venit: deꝝ
bere eo modo quo in die mortis comparet
reobertet. i. grātiae bona vita: ꝛ virtutes: sem
per modo predicto a deo punitur. Hac qđ
do mortaliter peccando exacerbat: ꝛ ad
sumptus fuit ab ipsis fuit. Sicut ergo fuit ꝙ

citer se absentat ecclesiasticum: quantum
ad deum ecclesiam tum propter quod ex
tra communionem ponitur sanctorum: ꝛ fi
cio ad mortem in illa sententia perfecta
uetis capitur: eternaliter separatur a deo
dicens. Nemo eorum quorum qui vocati
fuerant gustabit cenam meam. Lu. xiiij.

Q Cui rei pena concordant canones: ex quibus
docetur quod citatus in causa criminali si
non comparet: bona sua debent annotari
sacerdotaliter: quasi sub fame fuerit quin ver
sic in bonis vtentibus punitur. Post annum
vero debet omnia bona amittere: ꝛ in capi
tis cap. posse patrimonium punire. Si de pe
blicis iudicijs. Linter. v. in. Mnono. libro. ix.
Cui concordat lex in. ff. vereb. iudi. de iudi
cijs. ix. post edictum peremptorium. Et C.
li. vij. quemodo ꝛ quando iudex. ij. consenta
neus. Terres denunciationes ex quibus citen
dirur q̄ contumax est punendus: sic mul
tandus in bonis ꝛ mpdimentus in corpore
pena suspendi quando capitur: vel alia pe
na quam meruit est plectendus. Sic in pro
posito a deo summo iudice imperatore ad
statum grate per se vel predicatores suos
vocatus: si venire noluerit frequenter denu
ciat in bonis multetur: quod pater pecca
ta sua ꝛ contumacias suas quantis ad eis
deus permittit quod bona illorum confiscan
turcapantur ꝛ inquactationibus ꝛ tempe
statibus perdantur: sicut ostensa est. T. v.
arti. j. Cui concordat illud Lu. xv. Date rte
ab illo mihi ꝛc. Et mpdiomnibus quādo ca
piuntur in mortes eos pena punit eternali
sicut promittit Ezechiele. xxv. Ecce inquit
ego adducam super Iudam vniuersas affli
ctiones: eo modo locutus fuit ad eos ꝛ non
audierunt ve eum eos ꝛ non respondebunt
mihi. Et si hoc promittit mē ꝛ de bubii quin
promissum rengbuquia fidelis deus q vos
ca nos. i. Thessalo. Sed occcre poterit q
dines venient ad diem ad quem vocantur ꝛ
ad diem mortis: q eis ad morte currūtur:
si nullus est qui pmittat. Quibus respondeo
sic jara qui capse est parat. nō ifi eo modo
quo capere potest una ꝛ reputatur. Verbi
gratia: eo capere in curia Romana: offen
dere nequit pedire: ꝛ habere in aliq electo
nem: ifi caparet instructus ꝛ. cum muni
mentis a filij valere possit ꝛc. Spūm sanc
ctificatum cum in ali parcebit: sicut ps in
vi. decretalium. in de electione. c. j. Sic in p
posito in die mortis omnes comparent ꝛ eo
parebunt: sicut peccatores non comparent in
fructi cum munimentis que eis valere pos
sant: bone vite et virtutum ad perendum

ius in electione debet: ideo contra consentien
tã habitur sicut comparuerunt. Et sic iudi
cabatur ille qui vocat' ad nuptias. Matth.
xxij. qui comparuit sine veste nuptali.

U.p.

Oluntatis. Primo

ostenditur diffinitio: & ad unicos
qui comparato. Secundo quomodo
voluntas deitik est exemplar nostre voluntatis. Tertio qꝫ voluntati nostre est in ofo
obediendũ: quomodo vult vnum vult totum
fiet. Quarto quod voluntas tam in bono
quam in malo frequenter remuneratur pio
facto. Quinto propie voluntatis a deo no
regulate sine operãs offendit pertinitus.

Arti.j. Circa primum ad primum voluntas est sup
plex. Vna humana de qua. j. Thessal. xij. Ve
lit voluntas dei sanctificatio vestra. Alia hu
mana de qua ad. j. petri. j. Non enim volu
tate humana allata est aliquando prophe
tia. Prima qꝫ unus modus se habet ad hoc
quem percipiendo permittendo optenuan
do ꝛpunendo. Precepit namq; deus nave a
malo: facere bonũ: permittit pfũe finiat
crescere: vtrũq; cum ysaia vlg. ad mor
tuo meliorem: remunerat obedientes: pu
nit inobedientes: sic omnis voluntas mea
fiet. &c. xlvj. Ad istam vero voluntas hu
mana quatuor modis se habet correspõdẽ
ter. Nam ad precipientem se habet grauiter
quia illa qꝫ vidit ee iam quãdo propria
fiunt voluntate videntur grauia: et volun
tate superioris precipientis: fiũt pater Sch
me. de Lothyan: quãdo angelus dixit quod
in monte ad edificandũ: se faluaret: fe cruda
tur post modum vero illue pertrahit volun
te. Cuius radix esse videt quod homini cu
ius natura est voluntarius libertas videtur
quasi contra naturam alteri subijci: volun
tas igit̃ naturaliter hoc non deberet videri
de voluntate ꝛ: sed ꝛ: regnare et recti: ei
obedire est maxima libertas. Nam a contra
rio sequi: se et obedire diabolo fecit homi
nem liberum: sed obedire diabolo facit ho
minem seruum: e miserum captiuum. Nam
de malibus dicitur. j. Thessal. Captiui tenen
tur ad ipsius voluntatem: ergo ꝛ. Ad pri
mũ tenet vero se habet ad malum. Cum
de malitia qua de: permittit fieri quod vo
luntas ꝓpter eius: ꝛ quod bene fit omni
bus qui male agunt. Ioan. xvij. Et qꝫ mul
ta adueꝛsa: de: euenũt iustis. Et quod mul
te sint tribulationes iustorum: in ps. multi
si mirantur quare voluerit de hoc patitur:
qui tamen de hoc non gaudiũ mentitur: si de

Arti.ij. 4

decret voluntatem: ꝛ vt dei amici eius voli
tati se conformarent. Quos ideo ammonet
Aug. de Genesi contra Manicheos. lib. ij. Si
quis in voluntatem dei nolle quas deiderat
fiat amicus deo: qꝫ voluerat ꝓ homine nolle
si quis velle: enim amicus nõ efficeretur mos
tuus impudenter deridetur: non autem
unius efficitur amicus nisi unius pponat
nius motibus. Et de tali verificatur illud.
Isa. xlij. Voluntas domini in manu eius di
rigetur. Ad premissum vero quod voluntas
diuina in via fe habet ingrate: sicut econtra
est. T. v. ꝛ. ea sequentibus. Esa. xl. Nos
cultoditis legem iustificemus ipi voluntas
tem dei ambulabis. In patria vero diuina
voluntas se habet ad illam bilanter dicen
tium illa: pax hominibus bone voluntatis.
Luc. ij. Et pater noster qui es in celis sanctifi
tas eius: cuius se deberet habere timore q
impossibile est q̃ peccatoꝛ illam euadat: q
sicut nullus dum vivit euadere potest mu
tari: ita nullus debet esse securus: ambitus e
aquilonem. Ita nec motiõ dei euadere pot
voluntas tem punientem. Quid ergo lucrat
qui furtur vel alia grauia cõmittens bona
patria ad aliam fugiens: hominum eadi
iudiciadum: dei euadere iudiciu nullo mo
do poterit: nec a voluntate sua fuge: nec
fugere. xxiij.

Eccl. xviij.

Et ergo videt ad hoc ꝙ voluntas tem dei eua
damus punientem: ꝛ conformemus nolun
tatem nostram voluntati diuine: ꝛ tam in
una ꝓcepto obediendo fec etiam opera
que ipse fecit ꝛ a nobis fieri voluit facẽdo,
Dñs si fieremus ofa petiõ mortale vitare po
terimus. Si volẽdo qꝫ ipse voluit ꝛ opere
obediendo q̃ ipse obtendit in obediẽtia pec
cati fugimus fupbie dicentes ei illouiud
nabis erui. Non fiet ego volo ꝛ fiet ei.
Sedo fecundo ei benignitas patri dedisa
mus: sicut ꝛ murmuratiõne se gra aliis
nos ꝓcem nobis ꝓuerisse ꝛ cupidita
tibus ꝛ crudelitatibus etiam cum deꝛ mul
totum malefactoꝛibus etiam cum deꝛ mul
tem malefactoꝛibus etiam cum deꝛ mul
vere voluntatem tenuerant etiam semper face
re nõ possunt ꝛ deo finaliter: ab eis malos
grates reportant. Dei autem voluntates in
bonis operibus ex qmõ nulla sequeꝛtur pe
nas: sed mamma remuneratoꝛ eoꝝ iam semper
pollent fi vellent nolit. De qua. j. Petri. ij.
Dece: fi voluntas dei ve beneficientes obtun
tefere facetas impudentium bolm ignoꝛ
rantia. ad eft. infidelium detractiõe que de
hoc scandalizantur: qꝫ legi nostri non tene
mur: sicut patet. L. iij. ar. ij. q. v. ar. iij. C
nihil volo ꝛ vbi ego sum ille sim: prudeꝛ
et iustatoꝛ. Quinto contra auaroꝝ ꝓpositi

Eccl.

claudunt vel fe occultant in camera cõme
dentes: ꝛ fe gratie fabrahentes ne paupe
res comedant cum eis. Etiam vult quod bo
na opera continuemus contra accidia agm
tem: dom vel etiam ad ipsum in morte remu
neramur. Sicero vult ꝛ nos velle debemus
puritatem impudentiam. Matth. xvij. ꝛ Lu. xv.
de leproso: qui dixit domine. Si vis potes me
mundare. Et nisi pro passiõe
nibus motibus. Et de tali verificatur illud.
Esa. xlij. Voluntas domini in manu eius di
rigetur. Ad premissum vero quod voluntas
diuina in via fe habet ingrate: sicut econtra
est. T. v. ꝛ. ea sequentibus. Esa. xl. Nos
cultoditis legem iustificemus ipi voluntas
tem dei ambulabis. In patria vero diuina
voluntas se habet ad illam bilanter dicen
tium illa: pax hominibus bone voluntatis.
Luc. ij. Et pater noster qui es in celis sanctifi
tas eius: cuius se deberet habere timore q
impossibile est q̃ peccatoꝛ illam euadat: q
sicut nullus dum vivit euadere potest mu
tari: ita nullus debet esse securus: ambitus e
aquilonem. Ita nec motiõ dei euadere pot
voluntas tem punientem. Quid ergo lucrat
qui furtur vel alia grauia cõmittens bona
patria ad aliam fugiens: hominum eadi
iudiciadum: dei euadere iudiciu nullo mo
do poterit: nec a voluntate sua fuge: nec
fugere. xxiij.

Eccl. xviij.

Et ergo videt ad hoc ꝙ voluntas tem dei eua
damus punientem: ꝛ conformemus nolun
tatem nostram voluntati: ꝛ tam in una ꝓ
cepto obediendo fec etiam opera
que ipse fecit ꝛ a nobis fieri voluit facẽdo,
Dñs si fieremus ofa petiõ mortale vitare po
terimus. Si volẽdo qꝫ ipse voluit ꝛ opere
obediendo q̃ ipse obtendit in obediẽtia pec
cati fugimus fupbie dicentes ei illouiud
nabis erui. Non fiet ego volo ꝛ fiet ei.
Sedo fecundo ei benignitas patri dedisa
mus: sicut ꝛ murmuratiõne se gra aliis
nos ꝓcem nobis ꝓuerisse ꝛ cupidita
tibus ꝛ crudelitatibus etiam cum deꝛ mul
totum malefactoꝛibus etiam cum deꝛ mul
tem malefactoꝛibus etiam cum deꝛ mul
vere voluntatem tenuerant etiam semper face
re nõ possunt ꝛ deo finaliter: ab eis malos
grates reportant. Dei autem voluntates in
bonis operibus ex qmõ nulla sequeꝛtur pe
nas: sed mamma remuneratoꝛ eoꝝ iam semper
pollent fi vellent nolit. De qua. j. Petri. ij.
Dece: fi voluntas dei ve beneficientes obtun
tefere facetas impudentium bolm ignoꝛ
rantia. ad eft. infidelium detractiõe que de
hoc scandalizantur: qꝫ legi nostri non tene
mur: sicut patet. L. iij. ar. ij. q. v. ar. iij. C
nihil volo ꝛ vbi ego sum ille sim: prudeꝛ
et iustatoꝛ. Quinto contra auaroꝝ ꝓpositi

deferre vellemus ꝛ quicuus vinceremus: si
cut patet. j. q. j. c. omnes fatuarem inquisa
ipse qui eos homines faluos fieri. Chri. in
Et Aug. in de diffinitionibus. Fulium creds
mus de voluntate bonitia penire ꝛ ꝓfitione.
Si ꝓ voluntate nostrã illius voluntatis con
formatemur qui vult omnes faluari: ꝛ eo nõ
faluetur ꝓpriaꝛ volendo quo ipse ea vult:
non est solum qui saluetur nisi. Modus
autem quo ipse deo voluit esse nos opa
ras ꝓpositi adintoꝛum: sicut patet ꝓ fine
tius Tho. in prima parte. q. xxj. ar. ij. vbi
querit vtrum voluntas sit ꝓpria ꝛ imperfa
tur: ꝛ respondet q̃ sic: qꝫ tam ad illud qꝫ
simpli vult ꝛ absolute: qꝫ ea sua sola pepen
det voluntas tenon aut ꝛ tam ad illud qꝫ
vult antecedenter in omnis operibus que ex
ationem dependent voluntate: qꝫ illa vult ꝙ
si conditionaliter omnes homes faluos fieri
si fint saltem regni. Et sed hoc ex duabꝰ pen
det voluntatibus: sicut expresse docet deus
Augo. xxvij. moralia. Super illo Job. Quis
dedit mihi: vt reddam ei. Gonum inquit ab
agamus ꝛ dei est ꝛ nostri: debet per penitem
tem gratiã nostrum per obsequentem libe
ram voluntatem: si eis deo nõ est vt a gratia agi
mus ꝛ: si nolimi nõ est vt nobis tribuat pec
mia speramus: hec ille. Et quib̃ ꝓpt q̃ vne
voluntates reꝓrunt sine dñs fieri nõ ꝓtẽ
rium vna stantes. voluntate de altera pefice
re pñs si vult: sicut ostenfum est in. c. de hoste
tione. Sicut et expresse ps. j.
Thi. ij. vbi dicit vult eos homes ad agnitio
nem veritatis venire. Et. j. Thessal. iiij. Hec
est voluntas dei sanctificatio vestra. Et nul
lus alius locus qui dñs ꝙ inuenire q̃ vult
q̃ eos ꝓhiberet a hedenter ꝛ ꝓh ꝙ eos fa
uarent ꝛ: si illa voluntate stante immutata: qꝫ
voluntas dei est immutabilis: apud qũ nõ est
trãsmutatio. Jacob. j. Multos etiamus ad
agnitionem veritatis nõ venire: sicut inde
les: ꝛ multos nõ sanctificare vinere: sicut malos
christianos. Sicut ergo volunt eos saluos
fieri. Sta voluntas eos esse humiles benignos
misericordes ꝛ castos. ꝛ sic de aliis virtutibꝰ
Et sicut vult ꝙ eos haberent gñas. ꝓ mere
de bom opis. Sta voluntꝫ ꝛ sancte viuere
bona qui facere sine gñe nõ est bonoꝝ
operũ nõ reꝓrent. Et sicut nolunt nec vult
mortem peccatoꝛis eternam in penam ꝛ pu
ctmelo mortes peccatoꝛis. Ezech. xviij. Sta
non vult tenuo talem mortes peccatoꝛis in
culpa. Cum ergo vidamus quod multi nõ
sint humiles: fiddace quales deus velit ꝛ
doc scandalizantur: qꝫ legi nostri non tene
mur: sicut patet. L. iij. ar. ij. q. v. ar. iij. C
nihil volo ꝛ vbi ego sum ille sim: prudeꝛ
et iustatoꝛ. Quinto contra auaroꝝ ꝓpositi

Nam omnes hic mihi concedent quod non
omnes hic viuunt sicut deus vellet q̄re ergo
concedere nolunt qđ non omnes saluabun-
tur: sicut deus vellet cum vnum sequatur ex
alio. Et ex quo concedere volunt quod mul-
ti moriuntur in peccato culpe: qđ deus non
vult quod est iniusticie: quare cōcedere no-
lunt ꝙ multi moriuntur morte pene quam
deus vult tanquā iudicium iusticie. Et ta-
men hoc iudicium tenendo: vult omnes ho-
mines saluos fieri antecedenter et consequē-
ter. Antecedenter sicut bonus rex qui vellet
quod subditi sui nunquam peccarent: si ta-
men peccent vult quod puniantur cōsequen-
ter et vult quod saluentur: inquantum ho-
mines: non autem inquantū homicide sunt
vel fures: vel fornicatores: vel huiusmodi
peccatores. Qui ergo dicit: vult omnes ho-
mines saluos fieri inquantū homines: qui
creatione gubernatione: et ratione ostendūt
se homines esse: non vult ꝙ omnes immun-
di qui viuunt sicut bestie: et potius bestialē
ostendunt vitam quam rationalem sint sal-
ui: quia in vita quilibet illorū comparatus
est bestijs insipientibus: et similis factus est
7 illis. ¶ Quibus rationibus concordant le-
ges ciuiles. Ex quib⁹ habetur primo quod
clerici non debent vocari ad onus tutele: sed
qđ omnes priuilegio in hoc casu gaudeant
ecclesiastico: verum est si se gerant et viuant
tanquā clerici. C. li. j. ti. de episcopis et cleri
cis: lege generaliter. Sic in ꝓposito: lex dei
vult: quod nullus homo onere grauet̄ dam
nis: sed quod omnes immunitate gaudeāt
salutis: si tamen viuant vt homines: quorū
vita est viuere rationaliter. Item dicit lex:
quod aduocati in curijs maiorib⁹: sicut in
curia prefecti pretorij et in curia Affrice: et
huiusmodi: debent facere salarium de publi
co: que quidem lex ex optima fundata fuit
ratione: vt aduocati equaliter ad omnes se ha
berent: sed ponamus quod aduocatus desi-
nit postulare: et actus facere aduocati: dicit
lex quod non amittit nomen aduocati: sed
salarium. C. li. ij. ti. de aduocatis diuersorū
iudicū. l. nulla. Sic in proposito: qui in ba-
ptismo vel in quadragesima incipiunt esse
aduocati pro se et pro alijs in curia altissi-
mi: vbi maxima est equitas: si postmodum
aduocare cessauerint: licet nomen retineant
christianorum: non tamen mercedem: quia
nomen habes vt viuas et mortu⁹ es. Apoca.
iij. Item dicit lex quod negociatores publi
ci gaudebunt priuilegio negociorum: ꝙ nō
soluent pedagia et vectigalia et huiusmodi:
dum circa negocia occupantur reipublice: si
autem circa propria sollicitentur non gau-
debunt: in. ff. nouo. lib. xj. tit. de iure immu-
nitatis. l. semper. §. negociatores. Sic in pro-
posito: cōmunia sūt negocia salutis nostre:
quia sunt totius curie celestis et omnium ele-
ctorum: quia restauratio totius curie cele-
stis ex salute nostra dependet: et gaudiū om-
nium electorum. Dum ergo talibus occupatur qs
negocijs communibus: non soluet vectigal
anime demonibus: sed dum circa propria id
est carnalia occupatur: et voluntatem pro-
priam sequitur: cōfundetur israel in volun
tate sua. Osee. x. Item dicit lex quod vxores
militum gaudebunt priuilegijs militū: dum
mariti absens sunt causa reipublice: nō aūt
causa rei priuate. C. li. ij. ti. de vxo. militum
l. vlti. Sic in ꝓposito: et patet ex applicatio-
ne legis precedentis. Item dicit lex: quod si
quis est absens causa reipublice: habet pri-
uilegium quod non currit contra eum pre-
scriptio: non autem si sit absens causa nego
cij proprij. in. ff. veteri. li. iiij. ti. ex quib⁹ cau-
sis maiores: ab hostibus. et. l. sequēti. Sic in
proposito: et patet per applicationem prece-
dentium. Quibus leges concordant diuine.
Nam deus voluit quod primi parentes sem
per vixissent si voluissent: et de hoc eis tacite
priuilegium dedit. Geñ. ij. vbi precepit eis ꝙ
non comederent de ligno vetito ne morerentur
tur: voluit etiam quod Loth cum societate
sua fuisset saluat⁹. Geñ. xix. vbi precepit ei
ꝙ exiret de Sodoma et se saluaret: ne etiam
respiceret retro: ne periclitaretur. Quod eñ
deus predictos vixisse et saluos fuisse voluis
set: patet per p̄cepta que eis dedit: que sunt
ostensiua voluntatis precipientis. sic patet
per sanctum Tho. pria parte summe. q. xix.
arti. xij. vbi ostendit quod quinq; sunt signa
voluntatis dei: prohibitio: preceptum: con-
silium: operatio: permissio. Quod vero vo-
luntas sua in predictis non sit impleta: effe
ctus sequens ostendit. Ex quibus patet qđ
ad hoc qđ voluntas dei fuisset impleta opor
tuit quod ipsi tenuissent precepta: sine qui-
bus impleri non potuit: et que tenendo ipsi
priuilegio gaudere potuerunt: perpetue vi-
te et salutis: et que nō tenēdo ipsa amitterēt:
voluit q̄ ꝙ ipsi salui fuissent: si ipse voluis-
sent et sic vult oēs saluos fieri: et noluit morte
si ipsi noluissent: qui dicit Ezech. xviij. Nun
qđ volūtatis mee est mors impij? his ergo
predictis saluationes concordant summo-
rum pontificum et edicta imperatorum: que
sunt voluntatis illorum expressiua. Summi
nanq; pontificis salutatio qua generaliter
scribit vniuersis doctoribus et scolarib⁹ Bo

nonie: sicut facit in principio sexti Decreta
lium: vel sicut facit in principio Cle. cōmo-
rantibus salutem et apostolicam benedictio
nem. In illis tamen solummodo effectū ha-
bent: qui se dignos faciunt salute et benedi-
ctione. Sic de deo volente omnes saluos fie
ri. Et licet imperator scribat quod vult oēs
quos imperij sui regit clementia esse q̄etos
pacificos et felicem vitā ducere: non tñ vult
quod latrones et homicide quiete viuant: sz
quod suspendantur. Ergo licet in omnibus
talibus verba sint generaliter prolata: est ta
men tacita conditio subintellecta: vt videli-
cet in illa generali clausula digni includan-
tur: et indigni excludantur. Et sic in talibus
hoc signum vniuersale: omnes habet quo-
dāmodo distributionem accōmodatam. i. ac-
cōmodatam: vel pro quibus intelligitur et
dicitur. Et sic est de hac propositione q̄ vult
oēs saluos fieri: de quo etiam in p°. cvj. qđ
deducit eos in portum voluntatis eorum.
¶ Sed heu multi vellent saluari quantum
8 ad tertiam partem huius articuli sicut latro
nes vellent pacem. Beatus nanq; Augusti
nus de ciui. dei lib. xix. c. xij. dicit qđ omnes
etiam latrones et sediciosi pacem volunt: sed
tamen sic viuere nolūt quod deseruiant pa
cem habere. Sic mali vellent saluari et vitam
habere eternam: sed nolunt sic viuere quod
sint digni vt illam habeant: et ideo non est vo
luntas mea in vobis: dicit dominus Ma-
lach. j. Sed forte dicent quod non est simile
de predictis exēplis voluntatis pape vel im
peratoris et dei: quia de⁹ posset facere quod
omnes eius voluntati obedirent: quod alij
facere non possunt: quare ergo inquiunt nō
facit deus quod omnes eius obediant volū
tati. His responsum est. V. xi. arti. ij. vbi ostē
sum est quod deus ad hoc facit quantum fa
cere debet. Item forte dicent quod non est in
potestate seu voluntate illorū quod sint bo
ni et saluentur. Hoc vero non solum a Theo
logis: verūetiam a Philosophis reprobatū
est. Philosophus nanq; iij. Ethicorum. c. xj.
probat quod virtus et vicium et virtuose et vi-
ciose viuere est in potestate nostra: et ꝙ ta-
les operationes sunt voluntarie. Reprobat
insuper ibidem quosdam dicētes: quod nul
lus est malus volens. Hoc reprobat per ex-
emplum custodis reipublice qui grauius pu
nit voluntarie mala cōmittentes quā igno
ranter. Honorant etiam plus volūtarie ope
rantes bona et suadent hominibus ꝙ bene
operentur quod non facerent si non esset in
ptāte illorū: quia nullus sapiens nos prouocat
ad ea q̄ nō sunt in nr̄a ptāte: cū volūtate ad
iuncta. Si inq̄t suadeat ꝙ nō calefiat lesta-
te: vel nō esuriat subtracto cibo vana est per
suasio: q: nō est in ptāte volūtaria. Sz mul
ti a deo vituperātur: q̄bus et dicit Esa. lviij.
In die ieiunij vestri inuenitur volūtas vestra
ergo etc. Ex quibus patet quod si haberent
voluntatem bene viuendi: bene viuerent. Et
ad destructionē ꝯseq̄ntis si nō bñ viuūt nō
habēt volūtatē bone vite nec ꝓprie salutis:
q: dicit ph̄us. x. Ethicoꝝ. c. xj. ꝙ volūtas nō
est māifesta sine opib⁹: sz aliq̄ nimis tarde
illam ondere intēdūt: sicut ille. V. ix. arti. ij. et
interim in malis propriam sequi volunt vo
luntatem: cum illo Prouerb. xxix. Puer qui
dimittitur voluntati sue ꝯfundit matrem
suam.
¶ Secūdo et ꝯfundit iz voluntatē suā opere Art. ij.
nō cōpleuerit: sicut ostensum est. V. viij. ix. 9
et. xxij. Sicut et pz p leges q̄ voluntates pu-
niūt cū v̄bis sine ope ꝑpetrato: in. ff. nouo.
li. x. tit. de extraordinarijs criminib⁹. l. j. §.
j. sub his v̄bis. Alienarū nuptiarū: itēq; ma
trimoniorū iterpellationes: et si effectu scele-
ris potiri nō possint: ꝑpter volūtatē pnicio
se libidinis extra ordinē puniunt̄: extra ordi
nem. i. ad iudicis voluntatē. Sic ꝯtrū est ad
deū puniunt̄ ad eius voluntatem: de q̄ Pro-
uer. xj. Pondus equum voluntas eius: quia
ponderis eq̄tas req̄rit ꝙ volūtas iniusta a
voluntate iusta puniat̄. Sic et a ꝯrio sensu
de volūtate in bono: q̄ñ q̄s facit qđ in eo est:
eo mō q̄ loquit̄ apl's Roma. vij. Velle mihi
adiacet: ꝑficere aūt bonū nō inuenio. Cum q̄
volūtas nō solū ferat̄ in cōcupiscētia futuri
boni vel apparētis boni: sz in delectatiōe pre
sentis et in cōplacētia p̄teriti. Caueant et ti-
meant illi q̄b⁹ aliena peccata placēt p̄sentia
vel p̄terita: q̄b⁹ nihil coopant̄ ꝯtrū ad opis
ꝑpetrationē: sz forte de illis rident et ludunt:
sicut faciūt multi q̄ q̄les alij hoies infernū
mulieres tenent infernales: q̄liter et amici
illorum vel illi quos carnaliter diligūt alios
iniuste verberauerūt: et occiderūt: et his simi
lia: cū risu et cōplacentia narrāt vel narra-
ri faciūt: q̄ et de malis q̄ alijs acciderūt letā
tur. Quorū leticia multū leticie assimilatur
diaboli: q̄ in senō fornicatur: nec occidit: nec
multa talia facit: et tñ letatur de hoc ꝙ alij
talia faciūt. Cum eñ equaliter sit actus vo
luntatis complacentia peccati sui vel alte-
rius preteriti: sicut voluntas peccandi in fu
turo: et voluntas peccati futuri quod non cō
misit: sed desiderium habuit committendi:
puniatur eternaliter tanquā factū: sicut ex

legib⁹ ostendit⁹ allegant. ☞ Lege de⁹ qui⁹ recitat Aug. ser. 13. ☞ Cui videntic⁹ cui videnti malu⁹ erat ad concupiscendam eam iam mechiam⁹ est eam in corde suo. Super quo Decreto dicit gla. Tantum peccat qui liber studio fa volunt⁹ate committendi adulterium quantum ipso facto. nisi a de⁹ impedit⁹. si tu. Et cito post. Sic ergo commit⁹ adulterium solo animo sm canones. Similiter peruirum. xxii. q. v. qui peierauerit. Idem in furto. ☞ alia enumeratio de pdustin. si. pcipue tres: hic ibi. Nota. 3. xii. q. Quod mirum si bonus eternaliter compliacet huic pcepto puniat pcepti⁹ violat⁹ factum est ill⁹ diuq; qui illud commisit pro delicto ista sltum pro complacentia: quia licet non sit nomine fuo factum: illud tamen quantū in eo est approbat: ☞ ras. fcat. 2. dic. facte⁹ pos⁹ consentit: ☞ sic conformitates. 7 agēdes pari pena puniēdi funt. xvii. q. iii. omnes. Apud illum etia quem nulla cadit pcepti⁹ ho⁹ apud quem omnia sunt presentia. Quo ergo voluntate⁹ malam puniret de peccato? plen⁹: quare nō puniret de peccato pteri⁹ tū cum apud pcecantem vtrunq; sit ma⁹ lum: r apud indicem neutrum sit preteriti: de quo. Prouerbi. xv. Multe cogitationes in corde virtvolū⁹ autem dominū in ctē nū permanebit. Cui rationi leges concor dant cuilez: que volunt quod non tanum in contrarium: veruimetiam in malefic⁹ ꝯ rabilatio mandato comparetur. ff. de. no. ibi. v. nisi. de vi⁹ vi armata. l. i. ff. sed e ꝯ cum quis. Et sm leges canonicas in Decretali. ii. ti. de restitutione spoliatorum. Et cum ad falsitatē fine: obi culpabilis in dilatione indicat⁹ qui illam ratam habuit sub hoc verbo. Spoliatus ⁊ inquit vel mādauerunt Ioha⁹ vel spoliationem fieri ratam habuerunt pronūciauimus. ec. Sic. vero ibides plures ad hoc adduci leges. ff. de vi⁹ vi armata. l. ea re. l. ii. ☞ Quo ratione. ☞. q. ii. notas. Quibus etiam aliud concordat decretum. i. q. iii. quia pfidia tus. Et sic sis legibus arguitur. sic. ☞ Quia ratum habet quicquid pterritus delinquit: sed cui placet ex posthac⁹ illud rat⁹ habet ergo re. Maior est manifesta apud iura pcedictar: minor est manifesta apud deum qui intuetur cor. i. Regum. xvi. Nam sicut ille apud mundum ratum habet qui ex posthac eo dict⁹ placet: sic qui mundū de⁹ audit. Ita apud deum ille ratum habet qui in corde cogitatis de dict⁹ pl⁹q; de⁹ ꝯ audit: nā cotidie cogitatio apud deum alta⁹ a pterra est locu⁹ tioq; quia non vox sed votum resonat in aures dei. in. psal. Meditatio cordis mei in cōspectu tuo semper: ideo in voluntate mea confitebor ei apud quem omnia voluntas loquit⁹: v. omne cor patet.

Tit. ☞ Et quibus in parte pater q voluntas ma⁹ la que a deo non regulat⁹ est pticulosa. Primo quia bona diuin⁹ videt ⁊ indicat: nō ostendit⁹ est. Secundo quia ex tali ratione venerabiliter operat⁹ facat⁹ de genere bonū. tamen benene operat⁹ia ad nul eternam: quia ipsa est bona r radix omnis operum qui bona fi facere intendit⁹ ad nullā vitā eternā: quia nullus vnq; sanꝯ omnes rituales intoxicat vel impedit⁹ est corpus ad omnia opa vite na imporens reddit⁹: quia ptoxerium effice cois ne put coeqe qui ne⁹ eule: vbi vro. ois. ☞ Tertio quia ex tali voluntate omnes mores fūt vitios⁹: r omnia grauia delicta. Sic ergo ⁊ clandus effectiue est. Hui⁹ rei ratio. Propter quod legitur quendam pauperem in brachijs suis r vere⁹ recollasse ⁊ ad modū Orphei boni⁹ malei ad terram ad ea terrena cadunt: r spiritualiter quadi efficiuntur de quibus pdicet⁹ dr vi. Quoniā mala putchra nobis fructra habet dandos: sic indecens est in ore stultoꝝ parabola quam videlicet ore dicit⁹ sed operē nō completur. quō⁹ congruat ore illud ꝑpsal. Voluntaria eius mei beneplacita fac dominē. Quinto quia ex raptor⁹ ea tyrannus: quia sicut tyrannus tantum accipit r inuitam a debitis fuis⁹ r tam spōlijs ⁊ illos finaliter depauperat r confundit. Sic volūtas habens dominū corporis ⁊ fensuū omniū membroꝝ tam mobiliū ab eo fenlia accipit delectationes nunc ab alio: et nunc actum vnius membri nunc alterius ad illi cita mutat: r tandem finaliter tam fe⁹ ipsam ⁊ illa ad miserā⁹ seruitutē qua fi mul penas fu⁹ habebit: sicut fartum vel bonū medium praeparens r obediens. Et⁹ non simpliciter mālum sit cum sit ens: ꝑ ordinē ens: sic ⁊ mala non sunt simpliciter mala: sed ꝑ accessū illam a malis non cohibent: ☞ dicit gen. 1. a deo r beatoꝝ communione: eam dem merent⁹ separat⁹ ore. Nolite ergo re gi neq; ex voluntate carnis: neq; ex voluntate vri. Ioan. i. quia voluntas carnalis ma ter ejt incō stantie. 3. ij. r. sed illa sunt. ꝑpue frequenter placent ni⁹ fedent in cathedra et doctr sed in ambulatione in operibus do formes inuenitur: similes pharisee. Mat. xxiij. Super cathedram Moysi r. Iā qui dog pos claudicantia in errorib⁹ apparen tia est ita pulcher sicut pes recte gradiēs non tamē in probatione operis. Sic⁹ finali ter vbi voluntatem suam bonam esse ostēdunt sed in opere pulcro turpissime de ficiunt: quia promissa non tenent: r verbo tactata operē non ostendunt: quoniam tota virtus eius apparet⁹ non est sm quia ex tenore verbi ꝑ promissa pulchā apparentiam: sed nec in eode exist⁹ tantam nec in opere constitutam: quibus sm̄ dictum redde quia supra verbum voluntarij facrimus. ij. Cor. vii. Tales assimilantur Mephibofeth. ij. Regum. iij. qui cendit⁹ manuscrie⁹ sua. ☞ clandus effectiue est. Hui⁹ rei sctra scriptura atq; bona operatio est que non in brachijs suis r vereris reliquit⁹ ipsum portat⁹ in facie sua nutrita qua ad modū Orphei boni⁹ malei ad terram ad ea terrena cadunt: r spiritualiter quadi efficiuntur de quibus pdicet⁹ dr vi. Quoniam mala putchra nobis fructra habet dandos: sic indecens est in ore stultoꝝ parabola quam videlicet ore dicit⁹ sed operē nō completur. quō⁹ congruat ore illud ꝑpsal. Voluntaria eius mei beneplacita fac dominē. Quinto quia ex raptor⁹ ea tyrannus: quia sicut tyrannus tantum accipit r inuitam a debitis fuis⁹ r tam spōlijs ⁊ illos finaliter depauperat r confundit. Sic volūtas habens dominū corporis ⁊ fensuū omniū membroꝝ tam mobiliū ab eo fenlia accipit delectationes nunc ab alio: et nunc actum vnius membri nunc alterius ad illi cita mutat: r tandem finaliter tam fe⁹ ipsam ⁊ illa ad miserā⁹ seruitutē qua fi mul penas fu⁹ habebit: sicut fartum vel bonū medium praeparens r obediens. Et⁹ non simpliciter mālum sit cum sit ens: ꝑ ordinē ens: sic ⁊ mala non sunt simpliciter mala: sed ꝑ accessū illam a malis non cohibent: ☞ dicit gen. 1. a deo r beatoꝝ communione: eam dem merent⁹ separat⁹ ore. Nolite ergo re gi neq; ex voluntate carnis: neq; ex voluntate vri. Ioan. i. quia voluntas carnalis ma ter ejt incō stantie. 3. ij. r. sed illa sunt. ꝑpue

voluntatis ⁊ inconstantes qui voluntatem quam sunel dederunt in manu dei ꝑ ꝑcatorum relabere volunt ad modum pueri qui pomum quod dedit repetit: talis deus qui pomum non inuenit nisi illi qui in toto voluntate quesierunt illum inuenerunt. ij. Paral. xv. Nota simile de merito bonevolūtatis ꝑ pericula male. ☞. xxiij. r. Domine deus pertuere voluntatis nāo maiue est pericul⁹ quanto pluribus nocere facit: ☞ cat pater exemplo quod contingere potuit de tribus pbendarijs de ospitalitate quod efferr pessi⁹ ꝑ pericul⁹ fus⁹ mali domini vel mali minist⁹ vel mali⁹ proxi. Quod vr⁹ dr nisi ꝑ nomē⁹ quia ipse habet posse r velle. Alius dixit baltus ⁊ minist⁹ pter duo. Primo quia frequentius subditos onerant minist⁹ ⁊ alijs expensis. Secūdo quia vas erogitant⁹ dominus sustinet ꝑ quos modo nocere potent. Nota. 3. iii. q. 3. Tertius dixit ☞ inimico vicinus quia ipse plus ribus nocet quas ipse ei inimicus ⁊ odio vicino accusatus⁹ apud dominū ꝑ apud ministros: ☞ sic nocet anime ꝑpetes domi no r ministris: quibus est causa pec⁹ in eis cuius quos admittit ac facit ꝑ sic filius vo luntas videtur pcec⁹ quia est causa mali: ram culpe ꝑ pene in pluribus manifestodi babens voluntatem. ij. Paral. xv. U. xi.

Arti. ij

Ostī primo ostendit⁹ tur excellentia. Secūdo vtilitas in quo ostenditur ꝙ melioꝛa et maiore merito sunt opera exo fora ꝑ ea que pcedūt ex voluntate. Tertio ostēdit⁹ ꝙ excellēter obiectiones cū solutionibus fiunt. Quarto maiorum voluntum et cā fructuum bon⁹ pon⁹ obstāt pcessitāt. ☞ Quantum ad primum pot excellentiam⁹ ciuis spiritualis offēdit fortitudo r magnitudo. Tantenange est virtutis r fortitudinis q; simpliciter vnquentum vinc ad meritū deo ingatur: tanto pater de religiōsis qui ꝑ votum quod in profession⁹ solemnitate⁹ emisit ad meritū in gratia ꝙ sine ꝑ votum in gloria deo equalit⁹: cuius re obligens domino. Numeri. xxi. Intantum enim vouentem ligat r obligat ad solūendū quod promisit ꝙ episcopus ꝓpter votū pmus emissum de religione ingredientē recipere episcopatū dimittere r votū sū implere: sicut pater extra. de. iii. ti. renūti. de vere r vo ti redemptione. ☞ per tua vti. tali rescrip. ꝓ papa preces. Regumen religiones ecclesie me motate: ac redēptas. illustriores tuas vbi⁹ di

cit glo. q ad hoc cōpelli debet ⁊ alij etiam vt
ipsum recipiant intrare volentem quando
recipitur a conuentu ⁊ abbate. Ex quo patz
q licet sit volūtatis votū emittere: est tamē
necessitatꝫ reddere: ergo vouere ⁊ reddite do
mino deo vestro: in ps. Si dicāt q predicta
necessitas locum habet in voto solenniter ⁊
publice emisso. Respondet per Decretalem
lib. iiij. ti. qui clerici vel vouentes matrimo
niū contrahere possunt. c. rursus: vbi pa. di
cit q apud deū nō minus obligāt votū sim
plex q̄ solēne. Sed forte dicet q sic obligati
ad religionis ingressum pūt expectare vsq
ad mortem vel vltimam senectutem ⁊ tunc
votum suum implere quando vlteri⁹ despe
rant. Et hac cautela nonnulli contra deum
⁊ salutem propriam vtuntur: pro tanto: q
sm doctores vbi quis vouit sine conditione
⁊ temporis prefixione: tenet exequi statim
cū potest: nisi in vouendo aliud in mēte ha
buerit: sicut expresse ptz. Deut. xxiij. Cū vo
ueris inquit votum dño deo tuo: non tarda
bis reddere: q requirit illud dns deus tuus
⁊ si moratus fueris: reputabit tibi in pecca
tum. Nec obstat predictis q aliquādo vo
ta in melius mutant: q voti fractor non est
qui illud cōmutet in meli⁹: extra. lib. iij. tit.
xxxiiij. de voto ⁊ voti redemptione. c. scriptu
re. Sed in commutatione seu dispensatio
ne sunt tria attēdenda: quid liceat sm equi
tatem: quid deceat sm honestatē: quid expe
diat sm vtilitatē: extra. li. ⁊ ti. pdictis. c. ma
2 gne deuotionis. ¶ Istis circūstantijs consi
deratis ⁊ inuentis: sm doctores possunt epi
scopi in omnib⁹ votis tēporalib⁹ dispēsare:
preterq̄ in voto terre sancte: pēsate qualita
te psonarū ⁊ necessitate vel vtilitate. Quib⁹
concordat Decretalis: extra: de voto. c. j. vbi
sic dicit. Ab eius qui presidet pendet arbi
trio: vt cōsideret diligenti⁹ qualitatē perso
ne ⁊ causam mutationis: ⁊ si peregrinatio
vel repensatio melior fuerit ⁊ magis deo ac
cepta: ⁊ sm hoc debet exinde dispēsare. Qui
bus sacra scriptura cōcordare videt. Leuit.
xxvij. vbi primo dicitur de illo q̄ vouit aīal
quod immolari deo non potest: si quis deo
vouerit adducet ante sacerdotem qui diiu
dicans vtrum bonū an malum sit: ⁊ sic sta
tue precij. Itē ibidē sequitur. Domo si vo
uerit domū suam ⁊ sanctificauit eam dño:
considerabit sacerdos: vtrū bona sit an ma
la: ⁊ iuxta preciū quod ab eo fuerit estima
tum venundabit. Si aūt ille qui vouerat no
luerit redimere eā: dabit quintā partē esti
mationis. Ex quibus ostendi videt q vota
peregrinationis ⁊ huiusmodi possunt elemo
synis redimi ad arbitriū pontificis. In vo
tis aūt perpetuis: siue sint necessitatis an
teq̄ vocant sicut votū baptismi ⁊ articulorū
fidei: quos sm glos. extra de voto. super. c.
vnusquisq̄ vouit in baptismo. siue volunta
tis sicut religionis ⁊ cōtinentie. epi dispen
sare non possunt: quia sm glos. predictam:
eque vel maius bonū inueniri non potest:
vt ar. xxxij. q. viij. c. vlt. q castitas sola est
que pōt deo aīas presentare: vt in autēti. de
lenonib⁹. §. sancim⁹. Que omnia i sacra scri
ptura confirmant: quantum ad hoc q mu
tari non possunt. Leuit. xxvij. Animal autē
qd immolari pōt dño: si quis vouerit san
ctum erit ⁊ mutari nō poterit. Et Numeri
xxx. Si quis virorū votū vouerit non faciet
irritū verbū suum. In quib⁹ ostendit talū
votorū magnitudo: q cū in meli⁹ vel maius
mutari nō pūt: sequitur q ipsa sunt maxi
mū q deo dare vel offerre poterūt. ppter qd
dicit Prouer. xv. Vota iustorū placabilia.
¶ Et sicut sunt deo placabilia suscipienti: Arg̃
ita sunt homini vtilia facienti. ¶ Ad cuius 3
declarationē. Primo rationes adducentur
ad hoc quod melius est bona opera facere
cum voto q̄ sine voto. Et hoc ostendit pri
mo exemplis: secūdo rationibus: tertio au
toritatibus. Exemplis primo de dominorū
conditionem quibus videmus q dominus
curialis magis acceptat ⁊ plus remunerat
q detur sibi terra ⁊ tenementa: id est solum
cum redditibus q̄ redditus soli. Sic in pro
posito de terra cordis nostri: et de redditu
bonorum operum. Aliud exemplum ad idē
est Anselmi. sic melius est ⁊ vtili⁹ largo do
mino qui pro omnibus bono centuplum red
der: dare arborem ⁊ fructum: ⁊ plus p illo
facit q̄ qui dat fructum tantum: ⁊ reseruat
sibi arborem ad faciendum de ea q vult. Ar
bor est voluntas: fructus est opus bonum
Intans religionem vtrūq̄ deo dat: quia et
voluntatem suam ponit in manu illi⁹ q̄ lo
cum dei tenet in terris: ⁊ opera etiā deo red
dit: vbi secularis opera tm̄ deo dat ⁊ volun
tatē liberā in ppria reseruat potestate. Qd
etiam istud securi⁹ sit: primo patet per exē
plū de naui fluctibus iactata quā securius
est ad ancorā in portu ligare dū tēpestates
nimie durant q̄ permittere quod ad omnē
ventum super mare exponatur. Secundo
per exemplum de arbore seu plantula tene
ra que ventis fere prosternitur: vel cui ven
torum imminent impulsus periculosi: cum
sit in natura sua fragilis: securi⁹ est quod

stipiti seu palo ligetur. Sic palo crucis christi
sti per votum religionis continentie vel pe
regrinationis terre sancte pro amore cruci
fixi. His igitur exemplis informati: offerre
tis domino in solennitatibus vestris vota
⁊ oblationes. Numeri. xxix. ¶ Rationes in
4 super multe idem concludunt: quarum tres
tangit sctūs Thomas in summa. q. lxxxviij
arti. vj. Primo quia vouere est actus latrie
que est nobilissima virtus: illud autē quod
est imperatum a nobiliori virtute melius
est ⁊ magis meritorium. Secūdo quia qui
vouet plus se deo subijcit q̄ qui non vouet
sicut qui daret arborem cum fructibus quā
qui daret tantum fructus. Tertio quia per
votum voluntas immobiliter firmatur ad
bonum facere autem aliquid ex voluntate
firmata ad bonum pertinet ad perfectionē
virtutis: vt patet per ph̄m. ij. ethicorū. Pre
terea melius est habere tria bona: q̄ duo:
sed operans ex voto habet tria: quia votū
⁊ bonā voluntatē ⁊ opus bonū vbi ali⁹ ha
bet tm̄ voluntatē bonā ⁊ opus. Itē melior
est obedientia q̄ propria voluntas seu etiā
victima ⁊ propria procedens voluntate: et
opus obedientie est maioris meriti q̄ pro
prie voluntatis. ppter quod q̄nq̄ iniūgitur
penitentib⁹ q penitētias q̄ ex ppria faciūt
auctoritate: faciant tanq̄ eis iniunctas: sꝫ
op⁹ procedēs ex voto est opus obedientie:
ergo ⁊c. Item si maioris meriti esset sine vo
to peregrinari vel continere vel religiosam
vitā ducere: sancta ecclesia multos decipe
ret eis suadendo q hoc votum faciant pro
misso: si enim hoc sine voto facere maioris
esset meriti: saltē qñ inciperēt hoc facere: de
beret eos a voto absoluere. Item si magni
meriti apud deum dimittere agrum vel hu
iusmodi exteriora ppter amorem dei: sicut
patet Matth. xix. Ois inquit qui reliquerit
domum: vel fratres: aut sorores: aut patrē:
aut matrem: aut vxorē: aut filios: aut agros
propter nomen meum: cētuplum accipiet:
⁊ vitam eternam possidebit: qui magis reli
quit magis meretur: ⁊ qui maximum maxi
me: sed vouens perpetuam obedientiam in
religione maximum dereliquit quo maius
dimittere non potest: quia seipsum dum se
totaliter alteri propter amorē dei subijcit
si ergo alius in seculo eandem vel maiorem
faciat penitentiam: non tamen pro deo tan
tum dimittit ⁊ sic non tantum meret: quia
non solum facere propter deum sed etiā de
relinquere pro deo ab ipso deo remunerabi
tur: ergo istius opera que consistunt in fa
ciendo ⁊ obediēdo sunt meliora: quia sunt
quasi holocaustū sicut ostēsum est. L. ij. ⁊. 5
Vñ btūs Greg. super Ezech. Sicut illi qui
ex possessis reb⁹ subsidia egētib⁹ ministrāt
in bonis que faciunt sacrificiū deo offerūt
quod aliquid deo immolāt ⁊ aliquid sibi re
seruant qui vero nihil sibi reseruant offe
runt holocaustum quod maius est sacrifi
cio. Item beatus Gregori⁹. Melior est obe
dientia quam victima: quia per victimam
aliena: per obe[di]entiam propria caro macta
tur. Cui pcordat hieronymus epistola. lix.
pra vigilātiū disputās. Asseris inquit eos
melius facere qui vtunt reb⁹ suis ⁊ paula
tim fruct⁹ possessionū pauperib⁹ diuidunt
q̄ illos qui possessionibus venundatis: se
mel oia largiunt: nō a me sibi sed a dño re
spōdebit: qui dicit. Si vis perfectus esse: va
de ⁊ vēde oia ⁊c. Matth. xix. Sed obijcis si
oēs se recluserint in solitudine: q̄s celebra
bit ecclesias? Cui hieronymus. Si oēs fue
rint tecū fatui: q̄s erit sapiēs? rara est virt⁹
⁊ a paucis appetit ⁊ vtinā oēs essent quod
pauci sunt de quib⁹. Multi sunt vocati pau
ci vo electi. Matth. xx. ¶ Itē xps voluit ma 6
trē suam ad opera castitatis voto obligari:
ergo sic facta sunt maioris meriti. Cōseque
tia patet: q credēdū est q fili⁹ dei sic matrē
suā gubernauit: q opera sua ageret: prout
essent maioris meriti. Antecedēs pbat tam
ex dictis doctorū dicētiū q castitatē vouerat
pditionaliter: nisi deus aliter ordinaret: qd
ideo dicit ad saluādū verū matrimoniū in
ter ipsum ⁊ Joseph: q̄ etiā ex dicto pprio.
Luce. j. Virū inquit nō cognosco: voui non
cognoscere: ideo quero quō fiet istud? Que
stio nāq̄ admirāda sup aliq̄ admirationis
cā fundari dꝫ: cū ergo maritū haberet: si co
gitasset cū ipo societatē habuisse: quare ad
mirādo quesisset: quō filiū pceperet? cū hoc
sit naturale ⁊ de cōiter accidētib⁹. Tota er
go q̄onis cā super votū fundari videt cōdi
tionale: qua si diceret: ex quo sic voui quō or
dinauit de⁹ q ego filiū pcipere? ⁊c. Cui an
gelus ppter istā pceptionē ꝯ votū vel volū
tatē tuā nō facies: q spūs sctūs superueniet
in te ⁊c. Si q̄s dicere velit q q̄stio fundat su
per verbo angeli: quo dixit: filius altissimi
vocabitur: non videtur verum: quia quare
tunc respondisset: virum non cognosco: cū
viri societas non requiratur ad hoc quod
filius dei sit vbicunq̄ voluerit. Magis er
go videtur turbatio eius qua dicitur: tur
bata est in sermone eius: et admiratio eius
mouere animum ne a voto quod fecerat re
cederet: anteq̄ ordinationis diuine sub
qua pditione vouerat expresse intelligeret.

Nectamen postmodum a voto resilijt: quia
ordinatio nõ defuit ꝙ a proposito resiliret:
que dixit: reddam tibi vota mea: que distin-
xerunt labia mea: in ps. Itē si non esset ma
ioris meriti facere cū voto. Jacob patriar-
cha dei errasset: de quo Gen. xxviij. Votū vo
uit dicens. Si fuerit dominus mecum ⁊c. Et
propheta Dauid qui dicit. In me sunt deus
vota tua. Et iterum. Sic psalmum dicā no
mini tuo in seculum seculi: vt reddam vota
mea de die in diem. Et .ij. Esdre. viij. Voui i-
bi ieiunium in conspectu domini vt quere-
rem ab eo bonum iter nobis: ⁊ qui nobiscū
erāt filij israel. Et .ij. Paral. xxxj. Filij israel
obtulerant decimas sanctorū que vouerāt
7 deo suo. ¶ Obiectiones vero cōtra predicta.
Non obligatus ad vota liberam habet vo-
luntatem ad vnum vel plura libere facien-
ciendum vel non faciendum: obligatus vo
ad vnum: vel tenetur ex debito ad ieiunium
vel actum aliū virtutis faciēdum: sed plus
allocatur opus bonum vel donū illi qui li-
bere dat: quam illi qui debitum reddit: ergo
⁊c. Secundo sic: duobus propositis quorū
vnus vouit cōtumeliam alius non: si vterq;
peccet: primus grauius delinquit: quia in eo
est quodāmodo sacrilegium: sicut patet. L.
vij. arti. ij. Tertio dicunt ꝙ vouens tentabi
tur: iuxta illud: ps. Quāta malignatus est
inimicus in sancto. Quarto dicunt ꝙ doler
se vouisse vel religionem intrasse: ⁊ sic meri-
tum amittit ⁊ premium. Quinto dicit quod
bona que facit: facit timore prelati vel etiā
pene quam sustineret voti fractor ⁊ sic etiā
meritum euacuat. Sexto dicunt votum est
necessarium: ergo inuoluntarium ⁊ compul
siuū: ergo ⁊c. Ad primū quando dicitur in
maiori: non vouens potest libere facere qđ
faciendum est vel dimittere. Respondetur ꝙ
si ista conditio libertatis ad faciendum bo-
num vel malum faceret vota maioris boni
tatis ⁊ laudis: opera nostra maioris essent
laudis ⁊ bonitatis quā opera dei ⁊ matris
eius ⁊ sanctorum angelorum qui fuerunt ⁊
sunt ad vnū determinati ꝙ non potuerunt
bonum dimittere: ⁊ malum facere: nec etiam
possunt bonum quod faciendum est non fa
cere. Sicut ergo votum ad faciendum malū
vel quecunq; fortis obligatio sicut in demo
nibus ⁊ Pharaone ⁊ alijs obstinatis nō tol
lit demeritū. Ita nec obligatio vel determi
natio ad faciendum bonum tollit meritū.
Quando iterū dicunt in minori: iste est ob
ligatus ad certum ⁊ bene faciendo debitum
suū reddit: quis est ita insanus qui vult di
cere: ꝙ opera illius peioris conditiōis sunt
quia obligauit se ad bonum reddendum ⁊
malum fugiendum: quod facit, dū continen
tiam vouet: quia sicut per bonam volunta-
tem intrinsecā fugantur demones. Ita per
votum continentie fugantur homines dia-
boli ministri: ne mulierem vouentem ad ma
trimonium ⁊ carnalia desideria sollicitent.
Si ergo bonum est fugere occasiones tenta
tionum ⁊ sollicitationum: bonum est vouē-
re. ¶ Quantum ad secundum argumentū: 8
primo ponitur instātia in forma. Plus pec-
cat homo sane mentis eodem genere pecca-
ti quā amens: ⁊ tamen stultus diceret qui
vellet esse amens vt peccatum suum leuius
esset. Secundo respondetur per Anselmum
li. de similitudinibus in quo vult ꝙ religio
sus eodem genere peccati grauius peccet: ⁊
tamen citius habebit remissionem penes ex
emplum de duobus: quorū vnus alicui do
mino dat se ⁊ sua totaliter. Alius vero se ⁊
sua sed non totaliter: ambo postmodum do
minū offendunt eodē genere delicti: ⁊ post
modum veniā postulant: primus citius ob
tinebit: quia grati⁹ dominus recordabitur
precedētis doni ⁊ feruentioris amoris ⁊ lon
gioris beneficij: quomodo etiam in posterū
se ⁊ sua totaliter dando gratitudinē primā
continuabit: ⁊ quod post inimicitias insu-
per clarior erit amor: vbi maior precessit offen
sio: sicut patet de Petro qui pl⁹ peccauit ne-
gando: quam alij qui nō fuerunt de religio
ne apostolorum: ⁊ tamen citius veniā inue
niens a christo postmodū plus amabatur.
Ex quo patet ꝙ licet fractor voti in hoc peio
ris sit conditionis ꝙ grauius peccat tamē
contra istam conditionem que reddit statū
suum securior est. Quartum prima attendi
tur penes sublenantes. Habet enim talis ⁊
specialiter religiosus plures increpātes: ac
cusantes: ⁊ a malo etiam sublenātes ꝙ alij
⁊ sic licet in puteum cadat profundius: pro
tanto minus damnum sustinet: quia citius
extrahitur. Secūda attenditur penes veniā
quam a deo citius obtinebit: ex his namq; q̃
prius deo dedit: hz maiorē dispositionē habi
litatē vt citi⁹ veniā inueniat: q2 illa bona opa
q̃ prius fecit reddūt deū promptiorē vt largiat
sicut patz in predicto exēplo Anselmi. Tertia
q2 postea maior erit cū deo ꝙ alius q̃ similiter
peccauit ⁊ penituit: sicut patz per exēplū de Pe
tro. Ad tertiū patz i. c. de tentatiōe ꝙ nō ē ma
lū tētari: nā xps tentabat a diabolo. Math.
iiij. Sz est bonū ⁊ maximi meriti tentationē
vincere: qꝫ vt vincat: vouēs ponit se in manib⁹
dei ⁊ vicarij xpi: sicut miles i protectiōe regis:
⁊ philomena i spinis vt custodiat a bubone.

sicut patet. C. xvij. 26. Exemplo Pauli qui
ait. Gal. ij. Christo confixus sum cruci. Sic
vouens specialiter religiosus sciens se plan
tulam tenellam: ne cadat vento tentationis
ligat se cruci tribus clauis: scz obedientie:
continentie ⁊ paupertatis. ¶ Ad quartum
9 respondetur: ꝙ si dolet se vouisse: hoc est pro
pter aliquam tentationem, contra quam sa
pientissime sibi prouidit: ne ab illa vinceret
ipsam sequendo: quando voto se ligauit: ⁊
contra omnes tales quas precogitauit fu-
turas se ancora voti stabiliuit: ⁊ sic de ma-
xima ⁊ optima prouidentia a deo remune-
rabitur: quia maluit malum tētationis pre
uenire ꝙ preueniri: ⁊ sic fecit ad modum sa
pientis prouisoris qui non pro vno tantū
anno: sed etiam pro tota vita sua sibi de vi-
ctualibus ⁊ spiritualibus prouidit armis:
optime sciuit qđ natura sua fuit inclinata
ad malum: ⁊ ideo contra motum sensuali-
tatis per rationis acumen: id est per votū se
armauit ⁊ religioni se ligauit. Sicut ergo
infirmus permittit se ligari vt sequatur ⁊ sa
netur: sic talis: ⁊ licet quandoq; dum secatur
murmuret: est tamen voluntarius q2 etiam
ad hoc se ligari permisit. Sic licet religio-
sus vel voto astrictus quandoq; murmuret
ex carnis infirmitate quando dura sustinet
voluntarie tamen sustinet: pro tanto volū-
tarie ad talia obligari voluit: obediēdo sa-
cre scripture qua dicitur Eccl. vi. Inijce pe
dem tuum in compedes illius: ⁊ in torques
illius collū tuū: vinculo enim illius alliga
10. tura salutis. ¶ Ad quintum dici potest qđ
licet timore prelati vel pene faciat: tamē ad
huc potest esse meritorium ex prima radice
quia amore iusticie tali seruituti se subiecit
vt penam talem timeret: quia nisi voluisset
non timuisset ⁊ nisi voluisset non vouisset:
cum ergo ex voluntate procedit votum: ⁊ ex
voto talis timor: ⁊ ex tali timore opus bo-
num: videtur ꝙ ex tali radice sit meritoriū:
quia si radix sancta ⁊ rami Roma. xi. Et si
delibatio sancta ⁊ massa. Ad sextum non
sequitur est necessarium: ergo inuolunta-
rium vel compulsiuum: quia fideli necessa-
riū est reddere debitum ⁊ promissum: ⁊ chri
stiano tenere fidem si vult saluari: ⁊ christū
pati ⁊ cum hoc fecit voluntarie sicut ⁊ mar
tyres: licet contra inclinationem sensualita
tis cum voluntarie patiebatur: talis ergo
non simpliciter necessitatur vel compellitur
quia sicut antea fuit voluntarium: ita sem
per post: quia posset a voto resilire ⁊ religio
nem deserere si vellet: vel nō facere illud qđ
vouit: ergo non obstante quod voto obli-
gatus remanet potentia ad vtrūlibet: ergo
non simpliciter ab extrinseco compellit ad
vnū: sed illa necessitas extrinseca habet in
terius voluntatem annexam: qua poti⁹ fa
cere vult ꝙ votum frangere ⁊ deum offende
re: ⁊ sic non necessitate sed voluntate: quia
deum offendere non vult: superiorib⁹ obe-
dit: ⁊ sic vota vouebunt domino et soluent
Esaie. xix.
¶ Ad hoc autem qđ hec vota sint domino Ar. iiij
placabilia: tres conditiones requiruntur.
Quarum vna vel omnibus deficientibus
vota infatuantur ⁊ franguntur: ⁊ vouētes 11
periculum incurrunt animarum. Primum
est ꝙ fiat de meliori bono. Nam sm sanctū
Thomam in summa. q. lxxxviij. art. ij. non
debet fieri de malo: nec de indifferenti: sz tā
tum de bono quod pertinet ad actum virtu
tis: ⁊ quod in aliquo euentu est bonum: in
aliquo malum non obligat nisi pro euentu
bono: vt votum Jepte: de quo Judicum. xi.
Votū vouit dicens ⁊c. Si ei occurrisset ani
mal irrationale debuisset votum tenuisse ⁊
aliter non. Contra istam conditionē faciūt
duo genera hominū: primo perniciosi qua-
les sunt illi qui vouent ꝙ volunt aliquem
occidere vel verberare: vel alicui p se vel per
alios damna inferre: vel quocunq; modo se
vindicare: vel aliquod factum illicitum cō-
mittere: talia vota non sunt tenenda: per de
cretum Toletani cōcilij. xxij. q. iiij. si publi
cis sub eo qui sequitur tenore. Si publicis
sacramētorum gestis quod deus auertat
a quibuslibet illicita vel non bona extitisset
conditio allegata: que autem iugulare ani
mam patris aut gerere compelleret stuprū
sacratissime virginis: nunquid non tolera-
bilius esset stulte promissionis vota rescin-
dere. id est. frangere: ꝙ per inutilium promisso
rum custodiam exhorrendam criminū im-
plere mensuram. In. c. sequenti: ponit exē-
plum de Herode qui iurauit se daturū He-
rodiadis filie quicquid esset petitura. Cito
post allegatur verbum Isid. dicentis in sy-
nonimis li. ij. In malis promissis rescinde
fidem: in turpi voto muta decretū. Impia
est promissio que scelere adimplet. In. c. se
quenti: quod incipit: si aliquid ponit exem
plum de Dauid: qui iurauit per deum ꝙ vo
luit occidere Nabal: ⁊ tñ vituperatur q2 illđ
non adimpleuit. Super illo. c. dicit glo. ꝙ
si iuraui me peccaturum venialiter tale iu
ramentum non debeo adimplere: quia addij
cerem peccatum peccato. ¶ Quantum vero 12
sit predictorum periculum: primo patet: q2
fortissimo vinculo quo se deo ligare deberet

ligant diabolo: & vltimum et maximũ quod deo offerre possunt realiter offerunt diabolo: licet deum voce nominent inuocando: quia tamen in se malum est: non deo qui malorum votorum receptor non est: sed diabolo fit. Prouer. xx. Ruina est homini deuotare sanctos. Secundo quia sunt stulta: de quibus dicit sanctus Tho. in questione & arti. preallegatis. Nota inquit stulta: vt de non pectinando caput & similia: potius sunt deridenda quam obseruanda quia non de meliori. Si vero tale votum aliquem includat inhonestatẽ: seu turpitudinem: sicut herodis de regno dando saltatrici: de hoc dicit decretũ. xxij. q. iiij. vnusquisque: quod tolerabilius est iuramentum non adimplere quam quod turpe est committere: & ponit predictum exemplũ de herode. Super quo dicit glo. Non solum ergo iuramentum rei illicite non est seruandum: sed & inhoneste: licet possit seruari sine interitu salutis eterne: vt extra de iureiurando: quem
13 admodum. ¶ Secunda conditio est quod fiat cum voluntate deliberata: & cum reuerenti nominatione dei: vel sancti cui fit. Contra illud faciunt qui faciliter: & quasi ex quadã vouent consuetudine qui pauca sine voto faciunt. Quorum quantum sit periculũ patet: quia sicut vltimum quod ecclesia potest facere animabus delinquentium est excommunicare. & quod rex potest facere corporibus est occidere. Ita vltimum & maximum quod priuata persona põt facere deo bene vouendo: vel diabolo male vouendo: est voto se eis obligare. Sicut ergo periculosum nimis esset prelatis subditos omni die: & faciliter & sine causa excommunicare: & regibus occidere subditos. Ita &c. Et si teste christo de omni verbo ocioso reddent rationẽ. qualem creditis reddituri sunt de talibus verbis compotum Amos. v. Vota pinguium ve-
14 strorum non suscipiam. ¶ Tertia conditio est quod illud quod vouent reddant: contra quã faciunt qui omnino non reddent: quorum periculum patet in Anania & Saphira quam sm Hieronymum in actibus apostolorũ: a deo percussi leguntur: quia quod deo vouerant retraxerunt. Tales deum & sanctos gratis inimicos faciunt: sicut patet. P. vij. 75. Nec mirum quod offenduntur: nam & homines iuste offenduntur quod promissa eis facta non tenentur: ergo melius est non vouere: quam post votũ non reddere Ecclesiastes. v. qui nimis differunt: contra illud Eccl's. v. Si quid vouisti deo non moreris reddere. Talium periculum patet Malach. j. Maledictus dolosus qui votum vouens dat deo debile. id est senectutẽ: vel vltimã vite horã. Dicat ergo illud Jone. ij. Quecunque ergo vos reddam pro salute domino.

Usurarum. Primo ostenditur inuentio. Secũdo prohibitio. Tertio vsurariorum comparatio. Quarto malicia. Quito stulticia vilitas & periculum. Sexto responsio et palliatio. Septimo pena. Octauo damnationis signum. Nono culpa et periculum aliquorum qui mutuo ab eis accipiunt: et qui de eorum bonis participãt vel qui illos in terris suis permittunt vel quocunque modo fouent. Usu.

¶ Quantum ad primum quatuor genera hominum que sunt quasi quatuor rote in curru israel. id est. in sancta ecclesia sunt a deo ordinata: & artes illorũ: & labores sunt ab ipso inuenti. Ipse nanque ordinauit. Artif.

¶ Primo prelatos bonos: & viros ecclesiasticos ad ipsum laudandum: & ad regimen animarum. ¶ Secundo principes & milites et alios dominos & domicellos ad pugnandum: pro iusticia & terre defensione & ad regimẽ corporum. Tertio fideles negociatores pro vtilitate reipublice gubernanda. ¶ Quarto omnes fideles operarios artifices: seu quoscunque laboratores: qui diligenter implẽt illud ad quod nati sunt Job. v. homo ad laborem nascit &c. Diabolus non ordinauit: & inuenit quintũ genus hominũ qui sunt quasi rota quita addita plaustro id est vsurarios: & ideo nocẽt. Et quia in labore hominũ a deo ordinatorum nõ sunt: sed per artẽ a diabolo inuentam viuere & lucrari volunt cum hominibus in purgatorio nõ flagellabunt: sed cum demonibus in inferno. Nã & hoc iustũ est: quia vsure sunt eius nundine in quibus animas accipit tanquam proprium teloneũ: sicut ostensum est. S. ix. 7. Et quia a deo nec ordinati sunt: nec ars illorum est ab ipso inuẽta: ideo a domo sua celesti in qua sui recipient illos excludet: dicens per ps. xiiij. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Sequit. Qui pecuniã suam nõ dedit ad vsuram: ergo qui pecuniã suam vel alia que hic nomine pecunie intelligunt: in quibus vsura committi potest: dat ad vsuram: ibi non habitabit: quia nõ habitabit iuxta te malignus: in ps. vi.

¶ Usurarius vero est malignus & iniustus. Primo quia facit contra legem dei in antiquo testamento Deut. xxiij. Fratri tuo sine vsura illud que indiget comodabis. Et Leuit. xxv. Si attenuatus fuerit frater tuus: nõ accipies ab eo vsuras: nec amplius: quam dedisti. Et in nouo testamento Lu. vj. Date mutuũ nihil inde sperantes. Ar. ij. Secũdo quia facit cõtra legem nature: que vult: quod facias alteri quod tibi vis fieri: sed tu velles quod in necessitate tua alij tibi sine vsura mutuarent: ergo &c. Tertio contra leges sancte matris ecclesie: sicut patet extra li. v. tit. xviij. de vsuris per totũ. Quarto contra legẽ ciuilem. C. li. iiij. de vsuris. l. j. in qua scribitur quod vsure optimo iure debentur Glo. i. pessimo. Et allegat glo. ad hoc legem. C. li. iij. ti. de inofficioso testamento. l. fratres. Ad cuius tituli declarationem est aduertendum quod inofficiosum testamentum est: quando ille qui iure sanguinis deberet esse heres: est in testamento exheredatus: & alter heres institutus in titulo: quo illo: lex ostendit in quibus casibus exheredatus põt habere actionem: contra institutum. Quorum casuũ vnus continet in lege predicta de liberto: quẽ dñs suus liberũ fecit: & heredem suũ instituit: si exheredatus posset ostendere: quod ille legitimatus & heres institutus fuit patrono suo: ipsum legitimanti ingratus: habet actionẽ contra eũ. Verba autem legis sunt hec quantum ad propositũ citud. Liberti qui perperam: & non bene merentes maximisque beneficijs: suum patronũ affecuti: instituti sunt &c. que verba glo. sic exponit: beneficijs. i. maleficijs: ironice enim loquitur. Et allegat ad hoc leges i. ff. nono li. j. tit. de damno infecto. l. ex damni. §. quocunque: & lib. ix. tit. de furtis. l. inter omnes. Affecuti. i. persecuti. Quibus concordat illud Job. ij. Benedic. i. maledic deo & morere. Quare ergo miratur legiste quod sacra scriptura: que nõ debet sanctũ dare canibus: tam secrete loquit: quãn non totaliter negligentibus sensum suum ostendit: postquam leges illorũ tam occulte & improprie loquantur. Vel potest exponi: sic optimo iure. id est iure diuino: quo aliquando concessum fuit iudeis: quod propter ceteras causas a saracenis: sed nõ a fratribus suis vsuras accipere potuerunt: vt quos bello superare nequibant: vsuris depauperarẽt: qui in terra eis data a deo habitabant Deutro. xi. Omnis locus quẽ calcat pes vester: vester erit: que concessio cũ causis suis nunc cessat. Et ideo quod fuit tunc optimo iure concessum: nunc est optimo iure prohibitum Deutro. xxiij. Nõ fenerabis
5 fratri tuo ad vsuram. ¶ Quinto contra antiquam consuetudinem & christianitatẽ vt scribitur: vix inueniebatur vnus vsurarius in ciuitate: & ipse non fenerabatur: nisi data fide quod ipsum non publicarent: tantum tunc erubuerunt: propter operis vilitatem: et sociorum paucitatem: quãdo vero de illo vehemens oriebat suspitio domus eius vocabat domus diaboli: & sic ab alijs osculus pacis et in ecclesia nõ dabat ignis a vicinis in domo eius non sumebatur. Pueri eum expauescẽtes: digito demõstrabãt. Nũc autem propter huius peccati frequẽtiã: vix ab aliquo abhorret: propter quod nunc dicunt: malum bonũ: & econuerso Esa. v. Sicut patet non tantum de his: sed etiam de alijs qui olim dicebant falsi assessores: nũc vocant viri sapiẽtes: sed ve qui dicũt malũ bonũ. Esa. v. ¶ Sexto cõtra oẽm rationẽ faciũt. Si enim contra rõnẽ facere diceret: qui mille libras expẽderet circa vnũ obolũ lucrãdũ: immo circa chordã ad ipm suspẽdẽdũ: multo plus contra oẽm faciũt rõnẽ: quia aĩam suã expẽdũt circa vsurã: p qua semp suspẽdant: & semp in suspẽdio viuentes nunquam deponent. Audaciores sunt oibus furibus: quia furtũ suum portãt ad locũ: vbi certi esse possent: si vellẽt quod spoliabunt & dãnabunt: quia non deficiẽt de plateis eius vsura: & dolus: in ps. liiij. Ar. iij.

¶ Propter quod nõ tm̃ in morte damnabunt: sed etiã an morte quilibet illorum cõparatus est. Primo rebus insensibilibus. Scdo aĩalibus
irrõnabilibus & vilibus. Tertio hoĩbus ma- 4
las cõditiones habẽtibus. ¶ Quantũ ad primũ inter creaturas insensibiles. Primo cõparat pixidi vel trũco: cuius clauis est amissa: in quo est paruũ foramẽ superius per quod pecunia immittit: sed clauis amissa est: extrahi non põt antequam frãgat. Sic vsurarius & quicunque aliena detinet: est pixis seu truncus diaboli: in quo congregat illicita lucra. sed quia clauem. i. voluntatẽ amisit restitutionis: extrahi nõ possunt que male lucrantur: antequam arca cordis morte frangat. Tũc diuitias quas deuorauit euomet Job. xx. Secundo spongie que aquã recipit: sed nõ emittit: nisi comprimatur. Sic et isti: nisi morte comprimantur. Nam propter infirmitatis vel aduersitatis cõpressionẽ: nõ restituũt. De quibus in ps. xxxiij. Dissipati sunt nec compuncti. Tertio burse: que nunquam propter pecuniam quam cõtinet scindit: et sic pecuniam portat ad propriam destructionem. Sic vsurarius. Propter hoc cuilibet ipsorum dicet illud Act. viij. Pecunia tua sit tecum in perditionem. ¶ Quantum ad se-
cundum inter creaturas irrationales. Pri- 5
mo cõparant & assimilant simie. R. j. 26. in
fine. Secundo bufonibus: qui vt dicit vineã Buf.
exeunt: quando florere incipit: eius odorem nõ valentes sustinere. Sic isti omnino

terre deliit: ereuit de vinea ecclesie Isa. v. qui
sciunt q̃ predicabitur nobis vnelligere: et
bene agam si mihi esse illis. Ro. xv. Ego q̃ ipse
bus dicet christus: propterea vos non audi
tis: quia ex deo non estis. Si vero veritatem
dat verbi in ecclesia remanent grauamine
obloquutiue Amos. v. Odio habuerunt in
porta corripientem: et loquentē perfecte abo
minati sunt. Et addit propter causam: et quia
nam dicens: p o o q diripuistis pauperes
pred̃a electa tollebatis ab eo: domos qua
dro lapide edificabatis: et nō habitabitis in
eis. Tertio vsurpatio q quantuq; pater, plu
bitidam mutat acquirunt: sunt similes vi
pereque occidit: pupter pullos nec filijvel
filie in bonis illis pperabuntur: qz tranſ
ferentur filij eius: et mendicē: et ejcientur de
habitationibus suis: ferueret fenerator oēm
substantiam eius: et vlerē de diabolo vene
rit: ad habitandum erat substantia eius. Ad
locū vnde erat illi mutuo reuertent ℣ Eccles.
Quarto assimilant equo vmbratico: quia
plus timent vmbram: id ē. pauperi atem
temporalem qo fe. e duc. ℣ bellum motuis
erem. Et tamen in reuertate pauperes no
essent restituendo quia multe ablata reſti
tuendo restituitur eo regnū celoꝝ tunq; ergo pauper dicendus est: cui ius acquirit
in tali regnicolo: angeli seruunt qui habet
habentem omnia: qui multa habet in re ce
omnia in spiritu regit dauentur: timore
vbi non erat timor. ℣ Dñm ergo deberēt il
lum timere qui ex vbrio z iniquitate red
ner animas eorum in pl. ē. ℣ Quattuor
ad terū ℣ pariet ℣ articuli iter creaturas
rationales. Primo assimilantur habenti
usuram tres similes. Sēdo copulates in
ter ipses hyenales: nec ex pmo separant: et
tronis ℣ pito p̃ter similitudine quā hīt ei
ens. R. i. 25. Secūdo qz frequenter vsurā
re obligatur: et ex ipsa pmittur: z non con
pmtant: q̃ est perfidiū sanctā Tho. in sum
ma. a. 2. ℣ vii. qz. 78. ar. vi. vsū fore: talis
res esse: cuius vsus sine corruptela solet esse
dū inter amicos: sic qz patet ex dicto comme
dato. Sicut nāq; mutuū restituit in pus qne
consistunt in numero z pdere z melioran
quibus nō oportet q̃ reddat̃ eās numero
sī sine deteriorat̃one reddere oportet: sicut
patet de equo liberto: hmōi vtēdo rep z de
terioraīdo vestere: hmōi eis impignorata
quia ea a pertculo furti excusabat. Dīm ergo vsurario vel falso homine: alīs talē deti
pientes sicut frequenter contingit decepti
gerunt dicere posse: sicut Tullius refert qd
dag magistrū diuisse latronū. In domo em

in qua furabant vnā preciosā vim videns ip
calcidum q illud sperabitur cathedrem in
mense vero q̃ pactam duarū partiū illud ni
inuentans: dixit: nulp videtur q̃ sint latro
nes intr nos. Aut latro ad latronem: quali
scloquuntur: q̃ latro latronem vel falsus
falsum vsurarius vsurarū accusat vel cu
es contendat dicens. Vsurarum z superabun
dantiam accepisti. Respondet ille. Quia pe
mlant̃ rapinam. Quinto pcedit Ambrosius in
no motus. Et habet. xvij. q. iij. ſ. quis. Si
quis inquit vsurā accipit rapinā facit vita
non vsura. Tertio assimilant hominem fi
cut colligit ex verbis Aug. ad Macedonii.
Et habentur. xvij. q. iij. quid dicam. Quid
dicā. si inquit de viarū cursu dicitur. q̃ tenditat
pauperem fenore ex vsufructibus q̃ sp
munio z crudelis est: q̃ truncat pauperes
vluris ē. qui dnari aliquid expit. Sed pa
les conarem dnias sine fine congregādo
requiare ergo non conantur id facere ſine
rario. ℣ Inter parentes defectus est pena
le. ℣ Primo assimilant hominem ei: sicut
li ita. p finde deo nunian. z p ecclam. ne pate
rāt: nimo dote: tendo motuuū. Ita ille fic
dominent q̃ nullo clamore predicationes
vel punitione vel commutatione angela
re nec alterna restituere voluit: nec aliquo ar
citare possunt: nisi ignē infernale: rīde inue
nitē q nunio profūdo domuerit. Sī. ire.
Dominetur dominum suum re. Sapiēs.
Transiturus omnia re. Secūdo frenetius
quia sicut illi infirmitatem sui non sentun
tem illa luctant z volentes eos iuuare de
videnr. Ita ist i. Sicut patet de illo deqo
refert Oda: episcopus parisiensis: q̃ cū vīr
mus esset de mutuis vsurisq; interrogat̃: que
a ei fernendubus z aliis reprehensionibus
fiebant: ille dens: ferunum sunt infernū pcs
bat: qui subito mortuus fuit: z alīs immut
inferni: cum quo nō habui truncū: nec alīs
tem: nec cōgregat dnutias vluriis z fenore
liberali. Primo. xvij.
℣ Quintum quantū sit malicia: pt ex spa
ratione ad diuersas malas venq; quarum ta
men malicium excedunt. Sicut patz primo
de furib. In precedēt nanq; articulo ostē
sum est q̃ tanta est similitudo quod eadē sunt
tinuit christus Matth. xvi. vbi erant nume
malarios despōlo dicens. Domus mea ro
vos autem fecistis illam. spelunciam latro
num. Dic vero ostendere restat: quod sint
alīs peiores: quia sic communiter de nocte
furatur: unde dicit a furno. id est. a nocte
augrichae. Vsurarius vero furatur nocte
diegsnulli parcens: temporū: vel solēpnitate

plus bat po vsuris quas illi cui mutuat p
notomutuatur dominitquod illud semp cre
tuat̃ bat denarii: vel valoꝛ denarii in ſpeti
fat peccatum in anima. Docergo peccatu
mana. Alius vero q̃ illum denarius recipit
pio tanq̃ omnia alia creabit peccata: qua pto illo animā bat z reqnii celoꝝ: et p̃ncſe
ab alio quandoq; faltem ob peccatores dō obligat. Iternaliergo est fructus mercatot
munt: cessat tunc ab vſu vero nūquam. Et ſic Tertio quia nonvult restituere denarium et
vluram? ſimilis ē. Quidam qui fuit ipſe habeat deum: z regnum celoꝝ. Et ſic
semper vigilat ad male faciendum. Ita ille ſi fuit rep restituendo non pepauperantur
sine dominat ſine vigilet: quantum tamen bet dntatur: quia dn̄s bonū acquirunte gra
ad animam in qua semper peccatum currit tum in pretiemque gloriam in futuro. Ulnec
z refert tot tēpus currit: certus z crescunt tunt mihi omnia bona pariter cū illis. Ex
sitare: semper cum diabolo ad infernū am- forte spergant z filij vel alij restituent. p cre
bulat: quod ergo mortuus est: ſi ceto ad infer Sed videant ipſi quantum po ſuis fecerit
num venit: qui contumax z rebellis illum cum vel restituerunt: nam illi ſerunt pauperes.
ne. Cum ergo veritas christi ad vnum lo- quoniderefrigeret charitas multorum. Se
cum venire posset: continue cundo: ſi vnus cundum etiam patet in hoc: q̃ officium illo
cursoqui multos facere pusationes. Sic rum vltimo est officio cuiusdingelabores
ſit tantus festinans: z tot bestas ante nos no vel artificiales: quia ex ipsis nō ſolum
vluris ſi qui dnari aliquid expit. Sed pa les conarem dnutias ſuis pendendo z ſuis
ferna descendent Job. xxi. ℣ Secundo mali aliquis non ſit veturus pro restituēdo. Ad quo
dam erecdunt indecunq; qua ipſi non ac- ram confutionem fertur q̃ quidā predicato Exēm.
cpunt vsuram de fratre: ſine iudicio: falſi ſciens ibi multos adeſſe vſurarios: ſi tunc: ſi
vero christiani a fratribus ſuis accipunt aliquos eſſet vsurarius ac omnibus facētis
christianis: contra illud Deutero. xxiij. Non buscq; eſſet: ſi aliquos eſſet ibi clocacrius
fenerabis fratri tuo ad vſuras. ℣ Tertio pe- z vno rēspondente q̃ ſic. Intulit predicator
rotea fuit Zuda proditore. quia ſicut legi- cece videtis ſi vile ſit officium vſurariotus:
tur Matth. xxvij. Judas penitentia ductus vilius videlicet officio cuiuslibet artis: q̃
rediit triginta argenteos: quod illi facere cui alius pro arte ſua vtilliua rēſpondere
non potuit: ſed pallone reſtituit: quod non ſit: vbi ergo tot vſurarius nō eſſet: ſi ceteri
fuit vſurarius nec aliquis inuſte detinens. pallare vel crenſare ſed omnia nuda erunt
℣ Quinto peiores ſunt demonibus. Primo a pertu tuo mundo. Ne quedam etiā alio Exēm.
quia demon vnus in eo loco: pro vno ten- ſingitur vel fictum aliquid p̃ per illum modum
pore nec nocet: nec vnquā ſemel z ſemel unū q̃n quidam patria predicitum fuit dicitur
nocet: nec vnquā bona ad vſuras currere fa q̃ vnum ſeparatis hominēs absoluere cuiſ
cit: vnde nomen eius potest dici legio. id est dem artis. Dixit ergo ſurgant hominē ta
multitudo demonū. Luc. viij. Secundo q̃ ſis artes: ſunt beneficiorū: accipiantq̃
demon de delictis ſuis ſentiens z turpit- cum plures ſeciſſent: vltimo ait: ſurgāt vīr
z alijs peccatis: que quodāmodo peccatoti rant: quod eas facere nollent: ſi nec q̃to nō
bus mutuat malicem dat terminum: quia ſi ſolum ſurgere vt habeant benedictionem:
vſq; ad mortem vſurarius vero vi reat in- ſed ad mortem vſurarius vero vi reat in- ſedentes z habeatis malefactiones. Et ergo
mum: sed eto repent direne. Quare non de- in die iudicii tonus mundi confuſionem et
dicit pecuniam meam ad mensam: z ego ei duſti pecuniam meam ad mensam: z ego ei Exē.
ſurarius vnde exegiſſem illam. Luc. xix. ſurarius vnde exegiſſem illam. Luc. xix.
Sit. v. ℣ Quinto pmo pater ſtultitia. Secundo ſit v. ℣ Quinto pmo pater ſtultitia. Secundo ſit
litas. Tertio periculum. Primum pater pi tuus. R. vij. 13. Stulte in hoc q̃ odiu vita tua
mo in hoc q̃ potius fenerat hominipo- tuam. R. vij. 13. Stulte in hoc q̃ odiu vita tua
mnino lucro quod veraciter est dnium dia- mnino lucro quod veraciter est dnium dia
quam deo in membris suis: sicut dicit Do- hoc q̃ nihil facium: q̃ misericordia sed pro
nerō. re. Fenerautur homino: qui misereur pecunia sua lucro eo quoniq; terreno. Dic ve
a superius pro maximo lucro regni celestis ritate in hoc q̃ oe vni dect ē opere aliud
sub carta detinquia seruitur centupli acci fact. Dixit nāq; oe q̃ p amore dei et mis
pient: beati misericordes: quoniam misericor ericordie: quod ipse pmittit: et q̃ mentiē
diam consequentur Matth. v. Secundo quia tur opus sequēs ostēdit: quādo plus pecu

ſſ tradidit. Namiauſert ab eo ſpes lucri ter
renie nſi mutuando: ergo ſpes illa datur ma
ſſam contractui quia finc ipſa non eſſet nu
tuaturuſus: omne propter qđ aliud magis
ergo magis facit pro amore dei ſſ dei. Ea
ergo dicturus eſt deus. Amen ſuo vobis re
cepiſtis mercedem veſtram. Ergo nullꝰ vſu
rio opponet. Exod. xxij.

Ex. vi. 15 ¶ Sed hoc eſt manifeſtum. Omnes vſuras ſuas
ſe vſurarij fatentur: ſed omnes vſuras ſuas
abſolendum fub falſa reſpenſione: ꝙ pal
liationibus. Nam quidam illoumvſurarum
palliationſub ſpecie locati: conducti: cõtra
ſegem. col. xij. 4. qui bouem vel aliud animal
realiter mutuauit ꝙ emptũ. Tanꝙ ſolue
re non poteſt: bei animal locauit: ad certũ dẽ
quo promittit ſe ſolutꝝrum: dicentes. Tan
tum pro boue ad talem terminum recipere
poſſumus: ſed rum eſt ꝙ lactus, effectꝰ bou ſit
ſolum eſt tenume autem quia illius eſt: qui
ipſum emit: non bouem: ſed illationemven
dunt ſolutꝝ Sic: illud eſt vſura: facit: ꝙ que
cunq; vendito charlot propter terminꝝ ſolu
tionem. Alij dicunt placet partibus: nãtaꝝ
ſibi quam mihi facio aantagium: quia de
becem ſolidis quos ego mihi mutuaui lucrabꝝ
eſt duos vel trosser quo lucratur quale eſt
peccatum ꝙ mihi det partem lucri ſui in pe
cunia vel in pane vel carnibus vel in pannꝭ
modi rebus in quibus pecuniam ſibi mu
tuatam expendit: e mercatur: vel quare non
poſſum ad mutuũ cum eo tali pacto cone
dere: reſpondetur ꝙod nõ valeat quod pla
cet partibus: vel veraꝙ pars literatur: ergo
eſt licitum. Nam fontanꝰ placet partibꝰ:
et tamen peccant contra ſui preceptiũ facie
tes. Si ergo aantagium quernnt: mutues
p amore illius: qui dixit Luce. vi. Date mi
num nihil inde ſperantes: et lucrum ter
genum celoꝝm. Unde glo. ſuper illud. Non
in homine ſpem mercedis ponatur: ſi in deo
quo vnbente bone ſeruitꝭ e hereditas veſtra
in eternum erit. Aliter vero non literatur ꝙ
24. iucrari eſtimat ſuum non eſſe. ¶ Sed
forte dicent: q; ille a quo literatus eſt: illud
eſt literatur: e pare poſſet eꝰ ſuum fit: e ſic
ſub heritum eſt e facere eſt vult. Sicut ergo
libero bono facere poſſet: ita etiam ex libero
pacto. Reſpondetur primo per rationem: q;
non eſt ſic ſuum quin primo ſuus fuit bei:
quia fuit vt baiuus vel vt diſtributꝝ: ſic: quia de
ouni numero duruſſimum recidet rationem
bei autem vt dominꝰ maximus eſt terra e plen
tudo eius: ſicut dominꝰ principatus: coadc
nauit e preceptuit e prohibitio eius potius

retenda eſt de rebus propriſs quã pacta fer
uitutemq; pacta remouuit in hoc caſu tenẽ
da non ſunt: ſicut patet expreſſe per legẽs ꝛ
uilem. C. li. ij. ti. de pacte. l. pacta. ſub hoc
tenore. Pacta que contra leges conſtitutiones
neſq; vel contra bonos mores ſiunt: nullas
vim habere indubitati uris eſt. Sed talia
pacta ſunt contra leges diuinas: ergo illi
ſunt de iure. Et contra hoc datur
quia in iure ciuili approbantur quamplu
ra: ſicut patet per gloſam. C. li. iij. ti. de
vſuris ſub hac verba. Iure nono reuocꝫ
lantur vſure: vt in autentico de eccleſaſtic
cis titutis. collat. 9. vbi dicit: ſeruandas e
gultas ſanctoum quattor conciliorum. Si
in Nicena concilio ſunt prohibite vſure. Ma
rcbij. c. quoniam. Sequitur ibi in gloſa. Sed
ſi nulla lex diceret: tales non valentes ſint
contra legem dei. Et inferon non poſſent ha
bere: nec ſunt cerri habere: quia interim to
tum amittere poſſunt: e incertum pro certo
videre nullatenus videtur oportet. Dicit ergo
non mutuabo. Reſpondetur nunus malum
ſeu periculoſum videtur eſſe non mutuare
quam ſic mutuare quia difficilius eſt alte
ra reſtituere quas de propria eradelitate pe
mitere. Dicunt ergo: metuitur fame indigere
Reſpondetur minus malum eſt: quod eos
pas fame non moriatur ſane quam anima tua
vſura. Et tamen medium eſſet eligendũ mu
tuare videlicet ſine vſura: quia ea quo ſuffi
cias pignus habeas: unum quam tuum amit
tere poſſes. Sed dicunt conſuetudo eſt ꝛ tu
regni permittunt q; fructus non computen
tur de ſorte vel prarouel molendino vel
domo impignoratis. Reſpondeo patet ex lega
bus precedentibus. Si enim omnes leges e
conſuetudines hoc permittant vel hoc pa
tentemhel valet contra regem deum e lege
ctus qui ait C. Leuit. xxv. Computabunt fru
ctus ex quod reliquum fuerit reddat. ꝛ rem
impignoratam tam tuam de pignore leua
uertegquam tuam mutuauit: hoc tuto expen
ſio pignus reddat. Etiam ponamus: q; ma
tum non eſſet de ſe ſalt tamen malum eſt ꝛa
Deo prohibitum. Dicitur enim ex parentus
conſtito de ſe malum nõ fuit nſi quia pro
hibitum. Dicunt forte: quare non poſſumus
de re impignorata interim aantagium ſu
mere ſicut poſſemus de pecunia interim lu
crari. Reſpondetur q; cum nulla pecunia poſ
ſit nbi tantum interim lucrari: ſicut lucra
ri poſſumus de nouerſidie: quia lucratio
celum. Sed dicent: hic etiam viuere oportet
z lucrum querere pro nobis e noſtris: verũ
eſt: ſed non, contra preceptum e legẽs dei: q;

bus fuiſſecluet placet eisquare nolunt: qđ
deus habeat eandem liberatem ui nobis
tradidit bonam: non pro nobis tantum: quia
nec pro omnibus tamus: ita creauit: ſed vt
vnuſquiſq; e pauperes illos iuſtinet: ei: de
do e mutuando: et illis rebus volos vtuan
acquiratis eternam. Quaergo queris: qua
re deus talia re facere preceptuit a inſpiero
eſt quibus ea facere preſcripſit volunt e eſſe
chriſtianum: ꝛ re ad eccleſiaſtice: tenuarer
elemoſynam: ꝛ alia charitatis opera facere:
quia ſicut illa ceruſt facere: ve penas eter
nas: eternas: annuam ſortes: regni eter
nam acquiras. Tertio ingiderit mutua
re quia in aliquo caſuriſi merti eſt illud
ſicut aliquod predictorum. Et ad hoc p ne
cio q; interim poſſis de rebus tuis mutua
re lucrative aantagium tuum facere. Re
ſpondetur quod illud nõ magis non ha
bent: nec ſunt eerri habere: quia interim to
tum amittere poſſunt: e incertum pro certo
videre nullatenus videtur oportet. Dicit ergo
non mutuabo. Reſpondetur minus malum
ſeu periculoſum videtur eſſe non mutuare
quam ſic mutuare quia difficilius eſt alte
ra reſtituere quas de propria eradelitate pe
mitere. Dicunt ergo: metuitur fame indigere
Reſpondetur minus malum eſt: quod eos
pas fame non moriatur ſane quam anima tua
vſura. Et tamen medium eſſet eligendũ mu
tuare videlicet ſine vſura: quia ea quo ſuffi
cias pignus habeas: unum quam tuum amit
tere poſſes. Sed dicunt conſuetudo eſt ꝛ tu
regni permittunt q; fructus non comput
tentur de ſorte vel prarouel molendino vel
domo impignoratis. Reſpondeo patet ex lega
bus precedentibus. Si enim omnes leges e
conſuetudines hoc permittant vel hoc pa
tentemhel valet contra regem deum e lege
ctus qui ait C. Leuit. xxv. Computabunt fru
ctus ex quod reliquum fuerit reddat. ꝛ rem
impignoratam tam tuam de pignore leua
uertegquam tuam mutuauit: hoc tuto expen
ſio pignus reddat. Etiam ponamus: q; ma
tum non eſſet de ſe ſalt tamen malum eſt ꝛa
Deo prohibitum. Dicitur enim ex parentus
conſtito de ſe malum nõ fuit nſi quia pro
hibitum. Dicunt forte: quare non poſſumus
de re impignorata interim aantagium ſu
mere ſicut poſſemus de pecunia interim lu
crari. Reſpondetur q; cum nulla pecunia poſ
ſit nbi tantum interim lucrari: ſicut lucra
ri poſſumus de nouerſidie: quia lucratio
celum. Sed dicent: hic etiam viuere oportet
z lucrum querere pro nobis e noſtris: verũ
eſt: ſed non, contra preceptum e legẽs dei: q;

talis nõ vinit ſed mouit nec vitã Chriſtꝰ mo
tem eternã. Sic ergo opꝰ hic viuere ꝛ lucrari
per vnuaiuſq; ſd valet hic viuere nſi dcitur
ſemp viuere. Et ſd poteſt hominꝰ ſi mundũ
vniuerſum incrcſcante vero due per mmenti
patiaſ. Ideius eſſet ire ad celũ eius pacere
rate ꝙ ad infernũ ei obius omnibꝰ mundi.
¶ Alij vſurarium turpiudine palliare z ab 17
ſcondere nituntſub ſpecie exceptionis e ſen
dimonis. Sicut fernur feaſſe qualibꝫ de quo Exñ.
ferrur q; volenti habere pecuniaꝫ ab aliqno
ſub pactione mutui: vt dicit ſibi de cetꝰ mutua
bo tibi pecuniã: ſed cme aſſin ſi vel equi muꝫ
p. xv. ſolidi: quia videlis nõ valet nſi nec de
mutuabo tibi rñ ad tale terminũ. Sub hac
li colore a diabolo decepti ꝙ terminus illꝰ
ſolui qđ vendãt ſicut charnus vadit in an
no e ſi tunc ſoluere nõ poſſint: aliqui p eis
pone ꝙ tolerantione adiqne vltra ꝙ ſoluere
tanriſſe videlicet e plus voluit anno ſequen
ti ꝙ nunc valeat bladũ vel qui bladum vel
boiem vendunt charnus qui nunc non poſ
ſunt ſolnere videlicet ſoluendum ad tantꝫ
valet boem: vendunt ad. xij. Quod cmis cõ
ſales vſurarij ſint parer expreſſe. extra. li. v.
ti. xviij. de vſuris. conſulunt. Qui ꝙ bladum
vendunt: ſicut vendit ere Felius Joannes
bapnſt ſeruet quicunq; terminũ in quo de cõ
muniter accidentibus bladum charnus ven
ditur. Si enim venderet propter pecuniã
paſſionem: non ex ſuppliz a periculo caſtio
dis leberaret: q; contingit ex nutrum eſſum
pcione vel putrefactione vel aliqa ſimilium
caſſibus: cum hac protteſtatione ꝙ non eſſet
vendutus bladum ſuus tempore illo: ſed
quod tantum e inmunare ꝛ q; ea ꝛa mutua
ret p illo quãtum reciperet ꝙ tali mentſura
quando reſdamus vendere: quod etiam ba
ret e liberatum vendendi bladum pro bla
do ejꝰ ad terminum in quo reddi tum ven
deret pretium non incurreret eſturarum.
¶ Alij ſub colore locationis decepuntur: q; 18
videlicet emunt eoum vel boiem vel alind
animal ab illo qui nullum annual habet: e
hoc ſciens dicit illi qui pro neceſſitate pecu
nie venit ad eum ꝛa de tibi emptus pecuniã
pro tali annuali: ſic locabo tibi illud animal
pro tanto ad talem terminum. In hoc enꝫ
caſu ve deum peccant: pecuniam animal
vocant. Conſimiliter decipiuntur illi qui at
illos qui pro pecunia mutuanda ad eos ve
nunt: dicit nõ mutuabo tibi pecuniam ſed
alia. Alio vero videnti ꝙ pecunia plus ſi
gnificat ꝙ alia: ideo accipe hãc pecuniã: ꝛ ea ꝛa alia:

ones vel bonesspro tanta pecuniare respon
de mihi in anno tantum pro locmone cas
in ſtibet animalium: ſimul cum hoc redde mi
bi in ſine animalia in forma qua tibi tradi
tus ſi: eum in hoc caſu vſuram non eſſumi
mus: nec nidet vſuram non eſſe mercenario
rantes pecuniam bouem vel equum: quia
illos. id. omarioq quoq pro obolo ad ſegre
manam mihi habitandam vsq; recipe poſſem.
Sicet chriſtianus falſitio ſi cum hoc q̃ pecu
niam nomine animalis locat: natura non
venit locationis quia in locatione animal
lium: ſi animalia mortuntur ſine defectu il
lius cui locantur: mortuntur dominoſuo:
qt locationem tranſfert dominium illius
cui locantur. In predicta vero locatione pe
cunie tranſfertur dominium quia mutatus
valt integram habere. Sed cum certum ſit:
q̃ filia nominato nullum non mutuo ac
tractus: plagias eſt q̃ contractus ille: r apud
deum: r apud homines bonos eſt vſuratius
Ideo eſt ne illo q̃ in dictis q̃ non vult mutua
re ſtrumentus ſuſcipet pro tanto vendit bla
dum munchabeas tantus de pecunia e emas
tibi tot menſuras bladi: r reddas mihi pro
qualibet tantum quantum valet in eſtate.

19 Alij dicepunctur ſub ſpecie falſe locutas
tis: ſi nolunt eſſe ſocij pericula ſed lucri. Alij
ſub vmbra maioum dicentes q̃ magni e di
untes e prelati in mancipij: ſuis mutuante r
vendunt prout charitas venditur in anno.
Reſpondeat ergo ipſe q̃ forte dominus illoꝝ
illud ignorant. Secundo q̃ licet ſp ſtudeant
ad informa: non oportet q̃ alij vadant muſ
voluerint: quia licet in naturalibus hoc ve
rus ſtiop ſuperioribus eclipſatur: nec eſt ſe
inferiora eclipſari r obſcurari: non tantum
in voluntarijs. Alij ſub ſpecie damni r fal
ſitatis debitorum. In centeſimo quod dnt res de
bitores ſunt ita falſi: quod oportet eos ob
rius vendere propter damnum q̃ habebit q̃
non ſolunt fideliter nec ad terminus: vende
vellent quod predicere ita bene comu
malos debitores quibus ſi vertitas dicatur:
vert: dicinon poteſt nil q̃ ipſe ee vna parte
ſint capti vſurarij: et alij ex alia parte fal
ſi et deceptorij debitores. Alij vero ſe abſcõ
dunt ſub defectu poſſibilitatis: ſicut illi qui
nunquam mutuantur niſi ſibi qui facies ce
obligationem de ne. vbi non recipiunt niſi
re. unde enim ſi plurimus ſimul venientib
mutuarentur ne vſurarij apud mundum pro
bremur: non tamen ut apud deus ſi dem
per eſt preſens qui mutuant eternaliter con
demnent. Quare ergo ſolo preſente mutuãt
vbiam deus qui ſanguine tuo cuncta adeſt

celeſtis: ſicut patz. Ex. xxv. r. e mule bemos
neq quantũ ad intuitũ ſunt preſentes: r ſi
pſi videat eſſe de illis qui deteruntion vi
debit dominus nec intelliget deus Jacob.
Intelligite inſipientes e ſtulti aliqñ ſapie
tentunq̃ dñs qui plãtauit auꝝm nõ audiet
aut qui fecit oculum non ꝯſiderat. Alij 20
vero vſuras abſcondentes mutuant ſub ſpe
cie contractus: nolentes pecuniã habere ſine
pecunia mutuata: ſed de parte cum piſcio
bus de carne ei canibus de porcis ei poꝛ
cis ſeruotibus e ſic de aliis: de bladis dicẽ
mutantes attendentes precepti chriſti. Lu.
vi. Date mutuum nihil inde ſperãtes. Alij
vero vſuras has abſondere mutuant ſub pacto
pactum mutuum ſub pacto legis commiſſorie.
Eſt autez illud pactum tale. Obligo tibi pi
gnus tale. eum modo tempore hypotheca
rum: unum bolenum vel pro illo pecunia ad
tale dieſpoe adiectu q̃ niſi ſoluam tibi illã
pecuniã ad tale dieſpignus ſeu hypotheca
mihi ſine remanencia. Illud facies: e ſtipu
lem vſurarum pt pro pecunia ad terminũ
talem mutuata habeam pignus: mihi ma
tuus valoris quia in ſpe illud habendi mu
tuant male vſuras has abſondunt quia
vſurarum contractum in omni ſure phibi
ti abſq̃ dere nituntſub alio eſtractu quia
liter phybitio. Nam pactum legis commiſſo
rie, pter inopiam obtrotis eſt inhibitum
in iure canonico. cetra. libꝛ. ij. ti. de pignori
bus. c. ſignificaſti. c. ti. ti. Canilli. c. h. vij. ti.
de pactis pignoꝝ. l. ij. ff. ti. in foro ꝯſciẽtie
ſed in foro iudiciali: intñ q̃ mihi illuſore
ribi ratum. quod mihi mutuaſti: mihi ꝯ
pete. Ecce q̃ pignoris tacita actio. Dubitamꝰ
ex predicta q̃ pignus in diuenda ſequẽtis
debitoꝛ inde non ſolutis: creditoꝛ tantum
accipiat quantum mutuauit: r reſidui tũ
uat debitoꝛi. Aliqui vero in fraudem iuris
phybitionis non dicunt. Obligo tibi ſale ne
gocio: ſic nihil tuũ redimerio tali die ſi tu
ſed verba palcuti venditionis ac fraudẽ pre
dicte lepis deceptes. Sed illud a terz mili re
dimas illud ad tale die amittas illudtec ſi
charta ſimplices venditionis eaꝛ tenore a
tatere q̃ illud redimere poſſet: realiter eſt
pactum legis commiſſorie: licet verbis ſint
venditionis. Beatus ergo de quo verificaꝛ
illud Ezechielis. xviij. Pignus debitoꝛi reddi
derit: r per vim nihil rapuerit ad vſurã non
commodauerit.

21 Circa hec ſi facies o dñi ſi cant: aſſigꝛ t re⁹ Ar. vij
ſtibus e in ꝑpũs ſubiectis. Primus ſcilicet Ethi.
eſt per exemplum fabule. xv. r. fed tamẽ
ſalubre mutuantibus q̃ pulchre promittũ

rabitur in pena. Et ſi ille in libro Summe. cr
de pecunia ſo dei legunt lapidatus ſuiſſe q̃ li
ga collegit in ſabbato: quale iudicium da
bit de illo cui ne vſure p̃ de ꝓ des ſanctorum
nontus diu curriꝛe contin nuantiqua enam
in fanctiſſimus pulo? illas colligat ſibi pos
tatas. Siterit nulli reꝑus ure quis pete
re poſſit quod voluerit vendidit: quali ut
re poſſint vſ peterz: vel alij pro eis poſ
nocsem luci vel reparet celu. Ad vltimũ
vendiderit bladtonſe ſolutionis: qt charus
propterilla vendiderit im bladtone autem
illa nulli tempus eſt ſi ꝓ pecunia ꝓ pecu
pro requiez. Ergo virtigi vẽdidit ſi tempus
lucas ꝑ quietis. Fruſtra ergo petit vel pro
ea petitur: ſi re vel quies celitis qi contra le
gem peccauit incẽa r quietuꝝ? nemo pe
pote vſure ſue curreꝛe: tũ qi ſententia da
ta eſt. Eſpech. q. qi vendidit ad id quod
vendidit non reꝑit. Ex quibus manifeſ
fertur quendam faceꝛdote monumqui dus
parrochianos ſuos animoseꝛe: occre fo
lebat. Quabita pecuniã animab? eoꝝ: ꝓ
pꝛa alia patris meipſo: qua non oxabitis:
q̃ fruſtra ad meritem vſurarium: q̃ ideo
dño non reapiet: q̃ ſicut dicit. ij. Paral. xix.
Non eſt apud dñm iniquitatemre numeruꝝ
cupido.

Signa aũt pamnationis vſurarij: deus Ar. vij
frenuiter e dendere dignatus eſt ſuꝑ pars 24
primo per exemplum. D. m. xx. Secundo ꝑ Exõ.
exemplum de quodam alio: de quo ferun
ꝙ cum moꝛtuus ab omnibus vtimus ſedaꝛ
dus e tuſſe non poſſet ſanaꝛi vt ad eccle
portaꝛentiocurrit cuidã inter eos ꝙ ſtue
tudo illius cuiusdam erat q̃ ſibi ad terz
portabaꝛ ꝙ polices ante ſuos ſacerdos alij
maſſeꝛe: ſpꝛ caute feciſſent quatuoꝛ vſura
rios venire: r eſſe iter ipſum ineaꝛe. Nec mi
rum: qt quatuoꝛ demones portaꝛentiꝛ qui
tuntez seus ꝑbenderz q̃ anima a demoni
bus portabaꝛ ad infernũ: ꝑ hoc ꝙ corpus
ſine munchereo diabolo ad terrã poꝛtaꝛi nõ
potuꝛanteſ ad hõ qui ſtruz q̃de defectũ
in lacum Ezech. xxv. Terno idem alio oſte
dunt exemplione quodas de quo fertur ſſt Exõ.
ſic ꝙ cum ſacerdos bonus eſſum in eccleſia
ſtica ſepultura noluit ſepelire ſtuꝛiez: dum
ſicut paꝛet ꝑ conſtitutionem Steg. r. in ca
ſtro Lugdunenſi. Et cetra lib. v. ti. de vſu
ris. c. una in omnibus: afferens q̃ hoc terra
do eſt: deo in illa homo diabol. nõ ſepelret
amicus vero volentibus ipſum in ea ſepe
lire: credit r munifer regis dicens: hoc terra
regis eſt: hic non ſepelietur. Ipſe vero ali
tercantibus: affuit diabolus aſſerens q̃ ille

facere pro eo qz ipsum potuerat ad loci se
patiure sibi oberiuri. z tollens ipsum pos
tauit ad infernum: vt sit sepulcrum sepul
tura illius: de qua Luce. vj. Mortuus est di
ces: z sepultus est in inferno. Quarto idem
ostenditur exemplo cuiusdam rubri: de quo
fertur q cum huiqa fieret de eius sepultura
aliqs affirmabat qz non debuit sepeliri: q
quitura ecclesiastica: aliqs dicebatqs cum
tra de communi consensu in hoc consensis
runt: q corpus ponerent super animalia
rogantes: q deus animalia struxerit ad lo
cu vbi velet ipsum sepeliri. sicut dixerat ani
malia de asoro cum arca reflamen. j. Reg.
vj. Animalia vero directe sine omni humā
no conductu illud portauerunt ad locum
ibi stantes: nec vlra illud portare voluerūt:
vt qui tardorum virtus duxerat sic et habet
Exo. vij. cum turpioribus sepelirentur. Ibi
profecto erroribi cadauera putrida proiecti
untur. Sicut ille Joachim. Narrauit. Sepul
tura ista sepelientium ao ad corpus sepe
tus quo ad animam: nam sicut asinus per
peslecuta ille per animam trahit ad foueā
infernā. ad modum prodictum: quia pditor
dei est cum seruo suo: et mortuus occulte co
tra ipsum agit: z proximum quem sub spe
Exo. xxiij. cie decepit pietatis. Jdeo legitur q dās de
dam vsurario dnō suo: de quo ille q ei quen
dam pdecessorem audiret: q demon ofīes
vsurarios ad infernum portaret: de hac ferme
ne cum indignatione recedens: credam mi
no obuantibus: ei cām sue ire manifes
quesiuit: quid et hanc vellet e cum ipso red
ret: z cetera omnino dictum suum repro
baret conuentione facta abeo. Ad hec
vero vicinus amplectur alta voce a predicato
re: si tuisset: q diabolus omnes vsurarios
ad infernū portaret. Dixq inquit. Cur alius
Non diuisti vnumquemq facere eis tamā re
uerentiam: sed trahet eos post se fuscinulis
ad infernū: vbi et pdictorum est: z trahet
cadauer mortuum: z postea qui predicto
re dnīnae congregat. Sic qui coacernat
dunt hac vsura. Proverb. xxviij.

Ari. ic. ¶Illorum vero qui munum accipiūt ad
vsuras in aliquo casu: magnum est pecca
tum: z pericolum: licet ofensum ex. h. iij.
tr. xx. q. xxxi. ¶Quarto vero fit periculū
illorum qui de bonis se acquisitis partes
pantipant: et per exemplum de sancto. Hurfeo
de quo scribitur q cum aliquo tempore lu
mem ab vsurario recepisset: z pto eo spe
cialiter non ceaneret cum esset in infirmita
te pretennis: postea dixit illa tunica eos
ardens ab angelis z proiecta: super facien

Vsura A rij Fo.ccccccxxxvj.

dum vitiumus laboramus. Respondet: q
tam vpli q omnes anari de rebus tempora
libus nimis sollicti: nec sibi tantur: se ecua
sant de cupiditate z auaricia per mundi for
tunam z propriam necessitatem: dicentes.
Nullum certum habemus: ideo tales inqui
nimus z tenemur ad eam pgati fuerimus:
vel certum vnde viuere possumus habuer
mus: aliqz z curiales nimos. Et tamen fe
cit autor de hac pretentionem se excusabit
per propriam necessitatem. Pro qui pmo
nionem se excusant per annexam necessita
tem et dicit tam in paupertate q in diui
tijs semper excusare quemuis in pec
catis. ¶Quantum ad tertam partem pu
nitus artificij pertinentem illesum d publicos
vsurarios in terris talia recipientes: domos
eis locant: pater sim. Gregorium. z id est l. co
stio Lucifugum: et inde de vsuris. c. vsura
rum. libro. vj. qui dicit: quod nec colle
gium nec alia vniuersitas: vel singularis
persona cuiuscunq; dignitatis: conditio
nis: aut status: aliuenigenas z alios no oui
dos se terris suis publice pecuniam fene
bren exercentes aut exercere volentes: ad
hoc domos suas in terris suis conducere:
vel conducere habentes: aut alias habita
re permittere sed quantumcunq vsuras ea
rum extra vel infra tres menses de terris suis ex
pellat nunq; aliquos tales de cetero ad
mittat: nisi tantū illis fuerit exercendi do
mos locet: vel sub alio quocunq titulo
concedat: qui vero contrarium fecerint:
si pertine fuerint: ecclesiastice patrarz
che: archiepiscopi: episcopi: suffragane
nis: minores vero persone singulares et
communitates: collegium autem ipsa
alias vniuersitas: sententiam interdicti ipsi
facto se nouerint incursuros: quam si per
mensem animo suffinuerint: indurato: ter
commonantur: et nisi ecclesiastico subdi
ceant interdicto. Ceterum si laici fuerint
ciantur bona talia: quibus ipsi illi vsurarii
ti principio cessante per cessuras ecclesia
sticam compellantur. Sanctus vero Tho
mas de aquino requisitus a duessa Lotho
ringie: de periculo sentiendum tales in terris
Respondit sub hac sententia: asserens q si
mules sunt illi qui stronee vel alias ma
lum acquisitum possidentes: et quibus ipse
tant propter munera vel bona: quia fleut
sit propter munera dicos pronuntiatus
ciantur et tenco dies quibus ipse
ipse propter redditus vel bona quę ne malo
sique fuiscum ergo de vsuris dent: non eis

dabimus quin peccem: z ad restitutionem te
neantur illi a quo receptum fuerat: sicut il
le ad cuius manus bona ex eis fuerit deue
nobiliter et recepere reddituras de bonibus e
terris nostris cum ergo ab eis vel a quibus
cung reddituras recipimus non peccamus:
quia non vsuras sed reddituras recipimus.
Respondent pmmo: non licet eis bonū
talibus locare per argumentum legis. p.
vij. ar. Respondeo: reddituras recipere. de
rea de vsuris: si licet recere reddituras ter
rituris dominio terreno: si per talem rece
ptionem purgaretur vicium vsurarie pti
onis: recipiēte a fautore vsurarij. Et licet
facere reddituras oblationis deo: z q talis
oblatio purgaret vicium vsurarie in recipiēte
cum sit actus excellentior: z majoris meriti
Consequens est falsis: licet pater esta. li.
y. de vsuris. c. qua in omnibus vel con
ciliuntur tales vsurarie precipue ne sepelianture
nec oblationes illorum quisquam accipiat
Nec mirum: qua nihil de facco extrahi po
test aliud q ibi posnum fuerat: cum ergo
in corbona vsurarium nihil preter vsura
rum: vel ex vsurijs mixtum positum fit q
bonum a malo discerni non poterit: nihil ac
ceptabile deo: et ideo ignitur qui ma
nera vel tributa a talibus accipiunt: verifi
catur illud ysa. Si videbas fures curreba
cum eo: z cum adulteris portionem suam
ponebas. Et illud Eze. Quicunq; in mi
deles fecit furum. Nec talia ab eis recipiē
do tantum sociatem: sed auctoritate pe
bent delinquendi: quia ratificat vsurum pre
cedens per legem in. ff. nouo. li. xiij. ti. ter
ra. habe. Quo est. Jn qua querit quor mo
do ifo alteri facti ratificare pōt. Et respō
detur q vocavel exemplo seu folio edo qui
ratificat vel recipiendo: licet quando
alius vendit ergo receptio pecci est vnus
modus quo contractus ratificatur. Cum
ignitur illi pternum recipiant ab vsurarijs
contractum ratificant vsurarumter ipsum
fieri mandatum vel requisitum: quod
Rambaldus retrorabitur: z mandato cum
paratur: qđ specialiter tūc verū est. qñ nole
alteri vel ad vsum seu vtilitate ratificātis
facti eli. q. habeāt qđ pbibetur in supcma
carta christianitatis: re omnes alij pto quo
rum manerio: reddituras z questus z cupi
ditatibus z cetera sibi vnita mutuū accipiūt
ad vsuras a nobis z aliqbus cum nole se
vocāt: pt ataxeos re illoū alio dato se fatebat
h nec i alijs refocillāt appetitus de qbus Esa.
j. Qđ diligunt munera in qz manūs sq

tates sunt in pūs. In quorum cursu vsura
mater est symonie et symonia mater est usu
rarum matrū cuncte itaq; rarum cura parit
e mercis in cuna dilectaq; in cunabe matres
te vtute. Sanguis hic iacet sit semper af
fer vsus, Quomodo ergo immunes sunt
a culpa vsurarum vel quomodo immunes
erunt a pena eaꝝdem: aut quid est de
constitutiones ofendunt vsuras pro
bibitas aliquibus caꝑdis exceptionib⁹ tur
narū vsurarios: Ecce ecclesia sonet et tribu
vsurarijs quasi de eis vsura diei poterūt
si ꝙ tese chust: ad modum ferebaꝝ spa
piscoꝝ dicunt e non facunt: e imponūt ho
mibus onera grauia: sicut patet. 23. vlti.
17. Nec immino digere ea suppostant: quia
nec a collectore decunarū ab eis missio de de
cimis quas, colligit contra sunt. Et si de
nouis collectis ꝑ sub maximis cenſuris ex
cōmunicationis e interdicta multis pau
peribus leuant. e religiosoꝝ domib⁹ nec
re volunt opalenter. Et vero dicenꝫ fe ne
fere munera eis oblata ex ab vsurarijs mu
mara: vel de bantium pignoribus e grauiſ
sime debita sub multis sub enissimoꝝ eſſe
leuata. Respondeꝫ ꝙ si diligenter tanꝺ
sincera cōscientia inueſtigare velīt ex Tho
bia dicemus. Dicit ergo ſcte Turrianus ſr.
Thob. ij. Et uniuerſi ſi collecte inquirant de
quot floreni eis obtam sine vsu veniꝝt vſu
re e symonie e bantis grauamine: ſicut con
ſiderare volūt per le vel per alios ſ ſimo
ni ponderes e metallicoſiſtas ſpinam mue
nirent in pedibus claudicātes: quod gra
tis a deo accepit deo nō ſue tribuit ſoruicn

x.ij. Pūs del filius.

Pnomo nita bona nobis at
tulit. Sco magna p nobis
ſcdidit. Terno oſtēdit: ur p
ſi de pdicitis gaudereꝫ in
mus: coputet q̄ vicē pendamus in ipſum
eredendo ipſum amando e imitando: arq
tenendo q̄ p nomē chſtianitatis ſpotaꝫ

Arti.j. Primo i naturate nobis attulit eternā
ſpēalis felicit. Sicut enim ꝓ adam oēs
t tificat pereiturat: audiꝫ liberanomia ſcar
ceratū. Lu.ij. Annūcio vobis gaudium ma
gnū q̄ nat est nobis hodie ſaluator q̄ eſt
chſtus. Mat. Vat est ielus q̄ vocat ſpm.
Et ſicut a. Ioānes lucerne lefficax ſedētes in
tenebrisp̄. Narum luceinā. Mariam in
eius conceptione e natiuitate e annuncia
tione chſto meo. Mei paraui lucernam

i. Et ſic ipſe in quo lux ferabaꝫ pelitatis Jo.
i. Era hic vera qui in naturitate eius oſſe
dit habitantibus in regione vmbre mortis
Efate. e. Ad dirigendos pedes nostros in
mune ſpā. Et. ad. qnia hic data est vultus in
pā. Secundo in consecratione ſpiritus in
ſericorde bonādo e ed bonādo: siat aquila
volat ante pullos suos ꝛc vt ad finale pcoo
ſe. Et. Ro. ev. Sic ſupte imitacem bonādoms
nandor remirendo: dicit chſtus ſuscepit
vos in honorem. Deu. iij. Ante faciem
tuam dies chſtiane. Et cunctis in pacientia
documentum fiat ſol circūeuns terrā cun
tis clarita tem. Rom. xv. Deus autē patiēcie
e ſolatij det vobis in idipſum ſapere
dum ſecundum q̄ ſt ꝙ quod vnus. Deo
bo alteri ſapiat: ſm ſtum chſtum. Et
documnam telu chſtus vt vnanimes: ad eſt
cimus quas, colligit contra ſunt. Et ſi de dele mone in confeſſione honeſtiſcētus
bō. Exemplo Pauli dicentis: an experimen
tum quentis eſ: qui in me loquitur chſt
comunit. Simocentius Otronem imperato
rem propter ſua do defectus. A fonte ora tio
ne chſtus bonepotest e deponet ne
gligentes in regimine ſpiritual: ſine pro
pio ſine diuino et mundano proprio quia
re quo per ordinem charitatis plus ad re
ſ men propium obligaturus ilio delinſus
pto tanto videſ grauius errare. Tales ergo
non ſpectant ad nauigandū q̄ chſtus pre
cari nunſter eſt: abſit. Sacū. Septuno in
re nunciando et prendi eterne glie ab in co
poze ala electo eo Deo nomine habitad no
dum probuſtinet potentuſſimi regis qui mi
lites qui pro propria voluntate qui ſi de
fectes e propoſi pericoli obſtes ipſius feuen
dos etiam ſuas mori vincuſis et inuitis ap
gaſtes expoſiuerunt: remunerabit ſecun ꝺ
conditionem et probitatez ſingulorū. Col.
iij. Omnia etiis vna vestra abſondita eſt
cum chſto. Omnia inquit: eſtis propnero
lingeati dyaſtum ſequēdore vita vestra glo
re nunc abſondita eſt cum chſto. In celo
quam inuenientes quādo occurrimus ob
uiam chſto in aeras ſic ſemper cum domi
no erimus. Theſſal. iiij. Et enim chſtus
in hac caſa quaſi teſtamentum dauſumun
ꝺ quando q̄ multa bona aliqui legata ſunt
abſcondita e ignota donec clare videat re
ſtamentum propter quod legatarij agant
eo plura eis legata ſperant: tanto ad illud
videndum inardeſcunt. Sic de chſto qui
eſt teſtamentum noſtrum: de quo ipſe dicit

i. Cor. ij. Nō calui nonum teſtamentus eſt
in meo ſanguine: quod boni qui multa in eo
eo legata z obſeruata ſperant: multum vi
dere affectant ſic enim ſequtus: quia cum chſtus
apparuerit vita vestra nunc e bona vestra:
de quibus in pā. Credo videre bona bonum
ꝛc. Deos apparebitis cus chſto in gloria.
Colſij. Nota. C. vij. ia.
Et Illud vero teſtamentum pro electis ſuis
ꝑditorum illud ꝓfi. Dispoſui teſtamē
tum meum electis meis. Nota cautam teſta
ment ordinationem quatuor reſtant decla
randa. Primo nanq; oſtendere rituus teſta
mentum ſolēniter ordinandi. Secundo re
quare dicitur nouum teſtamentum. Quare
to quibus illo ordinandi tur cuius quod iuſte
dicta conclusione conquer non poſſunt.
Quantum ad primum nouum teſtamentū
vel confirmandi eas additamentis antiqui
teſtamentum nōe quo habetur. L. iij. 4. cū
ſtumenda nouum. Primo oſtendituꝝ per ex
emplum in moribus hominum. Secundo
per exemplum in antiquis legibus. Tertio mo
ribus nanqꝫ hominum pane videmus com
ſuetudinem quod ſi teſtator tus poſt teſta
mentum ſuperuiuat: e animos quibus in
illo teſtamento bona ſua legauit: inuenat
ingratos e nonos acquirat bonos per quos
nouum conditit teſtamentum: e bona ſua
nome legat amicis: antiquis excluſis. Sic
deus qui in antiquo teſtamento multa bo
na legauit iudeis: quo ordinante teſtamē
tum eius ſuper ſacrificium ꝓfi. ſicut terrā
ſanctam e celum: quod per terram figuras
mur dicens. Sta in teſtamento meo. Eccl.
quia vero poſtea inuenit eos non ſolum in
gratiſſimos ſed crudeliſſimos: quia in pſ.
Commentum in vnum adorauerunt dimitis
z adueriſus chſtum cuius ſpm an moues
perſequendo orherecitatem terrenam eis ſe
garam: haberent eternam. Dic eſt pterea: re
nite occidamus eū: nostra erit hereditas.
Marci. xij. Ad literam: ipſum occidere ꝓpo
ciamus: erit terram illam poſſidere poſ
ſent in certes. ꝑ ſolre venant Romani et
tollant nostrum locum z gentem. Joh. xi.
Chſtus vero qui nos amicos acquiſiterat
de quibus Joh. xv. Vos amici mei eſtis: ſi
feceritis que precipio vobis: illorum iudeo
rum qui antiquorum fuerāt populus pecu
liaris: videns malitiam: opere adimplenti
quod per prophetas promiſit. Barich. iij.
Statuam eis teſtamentum ſempi. populi
undaci: qui aliquando fuit ſemus: sicut ad
ocultum pater corporalem: ita quatinus ad ter

ram terrene promissiōis: de qua exclusi cernuntur: et ad oculum spiritualem quantum ad terrā ꝑmissiōis eterne: de q̄ exclusi credūtur. Et sic patet illud Eccl. xvi. Longe est testamentum a quibusdam. Istis vero sic exclusis: christianos heredes instituit in sanguine testamenti eterni. Heb. xiij. Et Heb. ix. Hic est sanguis testamenti quod mandauit ad vos deus. Et sic patet quare per nouum testamentum finis legis est christus. Roma. x. Secūdo hec necessitas ostenditur
6 per exemplum in antiquis mundi legibus: in quibus inuenitur: quod si mater duob⁹ filijs heredibus in testamēto institutis: tertio postmodum suscepto si testamentū nō mutet: illum etiam instituendo cum superuixerit illum instituere posset: ille cum duobus alijs hereditatem vendicare nō potest: sicut patet. C. lib. iij. ti. de inofficioso testamento. l. si mater. Verba autem legis sunt hec. Si mater duobus filijs heredibus institutis: tertio post testamentum suscepto: cū mutare illud testamentum potuisset: et hoc facere neglexisset: merito vt non iustis rationibus neglectus de inofficioso testamento querelam instituere poterat: hec ibi. Istam vero vltimam clausulam si intelligere vis: neglectus scilicet tertius filius non iustis rōnibus de inofficioso testamento querelam instituere poterat. Naturam vero et conditionem illius tituli: vide. U. xij. r. Applicando ad propositum deus qui maternum ad nos gerit affectum: duos filios heredes instituit. id est. electos de gentilitate: per testamentum legis nature: et electos de iudaismo per testamentum legis Moysi. Hec enī sunt duo testamenta: vnum in monte Sina. Gal. iiij. Ad literam testamentum scriptum: datum fuit in monte sina. Aliud vero quia nō scriptum certo loco: sed potius cordib⁹ erat insertum: non potest congrue quo ad locum scripture determinari. Tertium vero filium postea adeptus est populum videlicet christianitatis: pro quo si testamentum non renouasset: a petitione celestis hereditatis ꝑ rationem legis predicte exclusus fuisset: ideo christus noui testamēti mediator ē: vt morte intercedente in redemptionem earum preuaricationum que erant sub priori testamēto repromissionem accipiant qui vocati sunt eterni hereditatis. Hebreorum nono. Testamentum meum fidelem ipsi: in psalmo Et sempiternum quia cum omnibus membris christianitatis christus manet in eternum. Johan. xij.

¶ Quantum ad secundam partē huius articuli huius testamēti: vtilitas est quadruplex: 7
que quidem vtilitas in predicta includitur auctoritate: qua dicit. j. Cor. xi. Nouum testamentum est in meo sanguine. Primo enim allicit iocunditate delectabili: in hoc quod est nouum. Secundo certificat veritate infallibili: in hoc quod dicit testamentum. Tertio humiliat reuerentia ineffabili meo. Quarto perficit virtute inuincibili in sanguine. Primum patet: quia noua placēt et si sint noua et meliora quā antiqua plus amorem alliciunt: sed sic est de nouo testamento ergo etc. Minor probatur: quia antiquum testamentum fuit imperfectum: sicut patet per exemplum et rationem legis ciuilis. ff. de testa. l. si is qui testamentum. Casus est. Aliquis voluit plus in testamento facere heredes: de quibus duos nominauit et postea obmutuit: querit lex vtrum nominati ex illo testamento sint heredes futuri: et respondet quod non: quia lex ait eum magis cepisse testamentum facere quam fecisse: sicut expresse patet in inforciato. li. iiij. ti. j. de testa. l. preallegata. Sed si postquam ad tempus siluit omnes nuncupet quos vult heredes ordinare tanquam ex testamento perfecto etc. prius nuncupati hereditatem consequitur. Sic in proposito deus incepit facere testamentum suū: quando dedit legem nature et legem scriptam: et vtrosque heredes instituit: populū gentilem in testō pacis. Eccl. xlv. Statuit illi testm̄ pacis: qn̄ dixit: hoc facias alteri qd̄ tibi vis fieri: et qd̄ non vis tibi fieri nō facias alteri: hoc nāque congrue tenent. Populū vero iudaicum in testō sacerdotij ꝑ sanguinē hircorū et vitulorū. j. Machab. ij. accepit testm̄ sacerdotij. Sed istis sic inscriptis: tertium filiū non nūcupauit antequā in terris christus apparens heredē inscripsit populū xpianū in testō euangelij qd̄ morte sua confirmauit: quia vbi testm̄ est mors necesse est vt intercedat testatoris. Heb. ix. Et toto illo medio tempore illi duo filij hereditatem celestem vendicare non poterant propter testamenti imperfectū: propter qd̄ dolētes et vltimi filij nominationem et testamenti cōfirmationem antiq desiderantes et petētes dixerūt. Respice i testamentū tuū: animas pauperum tuorum ne obliuiscaris in finem in ps. Et ne dissipes testamentū tuū. Dan. iij. sed confirma sententiam et scribe decretū. Dan. vj. Ad quorū gemitū excitatus: iuxta illud ps. propter miseriam inopum et gemitum pauperū: nūc exurgam: tertiū filium et

testamentū suum confirmauit super caput
8 eius Eccli. xliij. Secūdo idē nouum testamētū certificat nos veritate infallibili: quātum ad omnia contenta in testamento euāgelij. Pro quo est aduertendum quod non omnis ordinatio est testamentum perfectum: cui tanquam veritati est credendū vel fides adhibenda: sed illud quod est signatum et probatum. Nam testamentum sm̄ leges scriptura signari debet: in inforciato. li. iiij. tit. de testa. l. testamētum: in fine: vbi sic signatas tabulas accipi oportet et testibus probari: sicut patet etiam ibidem. l. vj. testamentum. Has vero duas cōditiones habuit excellentius nouum testamentum quā vetus vel quecunque bulla papalis vel charta imperialis: quia verus fuit signatum sanguine hircorum et vitulorum: bulle vero papales signate sunt plumbo: et chorda quandoque de serico pendente. Istud vero testamentum signatum est sanguine christi: et corpore eius in cruce pendente. Propter quod Hebe. ix. Christus autem assistens pontifex futurorum bonorum peramplius et perfectius etc. In secunda etiam conditione preualet: quia in confessione testamenti veteris nullum legimus testem: nisi solum Moysen interfuisse. Nam de illo solo dicitur Exod. xix. Uocauit dominus Moysen in cacumine mōtis. Et Exodi. xxxiiij. Fuit ibi cū domino quadraginta dies et quadraginta noctes: panē non comedit et aquam non bibit: et scripsit in tabulis verba federis decem. Et sequitur Cum descendisset Moyses de mōte: tenebat tabulas testimonij etc. In confectione vero testamenti euangelij quod cōficiebatur in nocte cene dominice quando dixit. Nouum testamentum est in meo sanguine. Nam no ete testamentum signari potest. ff. de testamentis. l. ad testamentum. §. posse: vndecim habuit testes: quibus et dixit Actuū primo. Eritis mihi testes quorum duorum testium illud scripserunt Matheus videlicet et Joannes. Nam sicut notarius pape ad maiorem certitudinem nomen vel signa sua ponit in fine instrumenti et testamēti ab eo scripti. Ita Joannes in fine testamēti euāgelici dicēs. Hic est discipulus ille qui testimonium perhibet de his et scripsit hec. Si quis obijcere velit quod tabellio vel notarius qui testamentum scripsit testis eiusdem testamenti esse non possit. Lex reprobat illam obiectionem friuolam: sicut patet. ff. de testamentis et est in inforciato. lib. iij. l. domicius vbi domicius labeo quesiuit a quodā legis conditore qui vocabatur iubenti⁹ celsus questionem hanc formam habentem cū salutatione precedenti. Domicius labeo celso suo salutem. Queritur an testium numero habendus sit his qui rogatus est ad testamentum scribendum: idem quoque cū tabulas scripsisset signauerat. Cui rescripsit in hunc modum. Iubentius celsus labioni suo salutem. Aut non intelligo quid sit de quo me consulis aut valde stulta est cōsultatio tua: plus enim quā ridiculum est dubitare an aliquis iure testis adhibitus iure sit quoniam idem tabulas testamenti scripserit: hec ibi de verbo ad verbum in textu. Patet ergo quod tam Matheus quā etiam Joannes testis esse potuit: et scimus quia verum est testimonium eius Joan. vlti. quia melioris et verioris testamēti sponsor est Heb. vij. Nota. L. iiij. z. Tertio istud testamentū deberet nos ad humilitatis obsequia incli- 9
nare propter reuerētiam testatoris et testis. In veteris enim testamenti confectione non fuit nisi deus in diuinitate sua et Moyses. In factione vero noui testamenti fuit deus in deitate et humanitate et duodecim testes quibus maior excellentior et amplior debetur reuerentia et humilitatis exhibitio et fidei adhesio: quia sic dicitur ad Heb. octauo. Non secundum testamētum quod dedi patribus hoc testamentum disponam domui israel: sed excellentius et cū maiori solēnitate et certitudine et societate vt predictum est. Si quis vero contra predicta obijcere velit quod ad testamentum dei non requiritur tanta testium vel alterius solennitatis obseruantia. Nam lex eximit imperatorem a iuris solennitatibus vt licet illas nō obseruet in testamento suo tamen nemo potest illud infirmare sicut patet. C. li. vj. ti. de testamentis. l. ex imperfecto: et in. ff. veteri. li. iiij. tit. de arbitris. l. nam magistratus. A fortiori ergo summo imperatori deo eandem oportet tribuere libertatem. Respondetur quod xps qui non venit legem soluere sed adimplere. sicut voluit legis Mosayce cerimonias implere: sicut patet de circūcisione et huiusmodi. Ita etiam voluit legis ciuilis implere solennitatem quantum ad significationem: probationē et testium productionem: eo modo quo predictum est: vt alijs imperatorib⁹ regibus et principibus daret exemplum leges tenendi: quas ipsi condunt vel alij imperatores condiderunt. Nam ad hoc obligantur: non tantum exemplo christi: sed etiā proprijs legibus: sicut patet primo. C. lib.

vj.ti.de testamentis.l.ex imperfecto: vbi dicitur. Quod nihil tam propriū imperij est q̄ legibus viuere. Secundo idem patet. C. li.j.ti.de legibus ⁊ constitutionib⁹.l.digna vox: vbi sic dicitur. Digna vox est maiestati regnantis legibus alligati se principē profiteri. Sequitur parum infra. Et reuera maius imperio est submittere legibus principatum: subaudi sēm glo. q̄ econuerso leges principatui. Et causam reddit dicens. Maior inquit est honor ⁊ maior conuenientia cum imperium sit de fortuna. Unde dicitur cuilibet. Si fortuna volet: fiet de rhetore cōsul. Si volet hec eadē fiet de consule rhetor. At leges diuino nutu sunt probate: vt infra de prescriptione longi temporis.l.fi. hec ibi in glo. Arguit enim q̄ conuenientius est q̄ illud est a fortuna: sic sub illo sigillo qđ est a diuino nutu: vt p̄z per legē allegatā q̄ est C.lib.vij. ergo ⁊c. Sequit̄ in textu q̄ nobis licere nō patimur: iudicam⁹. glo. successori nostro nō licere. Ex quib⁹ p̄z q̄ oīa imperia ⁊ regna ⁊ imperatores ⁊ reges legibus: ⁊ nō ab vsu vel ꝓpria voluntate deberent gubernari: quod est multum contra illos. C. viij. arti.v. Quorum periculum patet ex lege et iudicio dei Sap. vj. Audite inquit reges et intelligite. Et infra. Non custodistis legem iusticie: scilicet horrēde ⁊ cito apparebit vobis iudicium durissimū: ab illo de quo Luc. xxiij. Hunc inuenimus dicentem se christū regē esse. Quarto istud testamentum xp̄i est

10 maioris virtutis ⁊ perfectionis. Pro quo est aduertendū q̄ talis est differentia inter testamentū Moysi ⁊ xp̄i qualis est in iure ciuili inter codicillos ⁊ legitimum testamentū: q̄ sicut inter ista inuenit̄ differētia vna quātū ad solēnitatē q̄ attendit̄ in hoc q̄ codicillus fit cū quinq̃ testibus: testamentū cū .vij. C.li.vj.ti.de codicillis.l.vlti.§.in oī autem vltima voluntate: alia quātū ad effectū seu perfectionē: q: iure codicilli nullus hereditatem cōsequitur. C.li.vj.ti.de codicillis.l.hereditatē: vbi sic dicit̄. Hereditatē quidē neq̃ dari neq̃ adimi codicillis posse manifestū est. Sic in factione veteris testamenti non fuit tanta testium solennitas sicut patet.§.eodem.c.viij. nec tanta virtus vel efficacia: quia per istud nullus hereditatem consequi potuit: q: sicut ostensum.§.eo.c.vij. illud testamentū imperfectū fuit: ⁊ secūdū iuris equitatē nullus ex testamēto imperfecto hereditatem acquirit. C.lib.vj. de testamentis.l.ex imperfecto: vbi sic habetur. Ex imperfecto testamento nec imperatorē hereditatē vēdicare sepe constitutū est. Que oīa legi diuine conformant̄ quātū ad hoc q̄ per legem Moysi nullus hereditatē consequi potuit paradisi: q: nullū ad perfectum ducebat lex. Heb.vij. Nec mirum: q: testator eius deus fuit: qui mori non potuit: ⁊ ideo legatarij tali testamento non ditabantur q: sicut habet̄ Heb.ix. vbi testamentum est: mors necesse est: vt intercedat testatoris sed in testamēto xp̄i: testator mortu⁹ fuit: ⁊ ideo tanq̃ ex testamento perfecto ⁊ confirmato legatarij hereditatem consequebant̄ quia sicut dicitur Heb.ix. Testamentum in mortuis confirmatum est. Ex omnib⁹ istis patz q̄ Christus sicut dicitur Heb.viij. Melioris testamenti mediator est: quia in melioribus repromissionibus sancitum est: ⁊ sic super domū israel ⁊ super domū iuda testamentū nouum. Heb.viij. ¶Ex qua autoritate elicit̄ ratio querendi: quare dicit̄ nouū 9
testamētū. Quātū ad tertiā partē hui⁹ articuli est aduertēdū q̄ multis de causis pōt dici nouū. Primo ꝓpter nouas ordinationes. In priori enim erat scriptum. Oculū pro oculo. In isto. Si quis percusserit te in vna maxilla: prebe ei alteram. In illo. Diliges amicum ⁊ odio habebis inimicum. In isto. Diligite inimicos vestros benefacite his qui vos oderunt. Matthei quinto. Sic ergo patet q̄ in priori erant leges austeritatis ⁊ timoris ⁊ seruitutis: ꝓpter quod Galatas quarto. Hec enī sunt duo testamēta. Unum quidem in monte Sinai in seruitutem generans: ad literam. Testamētū illud factum fuit in monte synai: ⁊ adhuc per totum mundū seruit cū filijs. Illa aūt q̄ sursum est.i. lex christi libera est: qua libertate xp̄s nos liberauit. Si queras q̄n ⁊ quomō nos sic liberauit. Rńdet: q̄ cōdēdo nouū testamentum: ⁊ in illo nos instituendo heredes regni celestis nos liberauit a seruitute legis antique ⁊ peccati. Hoc enim ostenditur per exemplum antiquorum sapientum qui senserunt: ⁊ deciderunt: quod eo ipso quod quis seruum instituit heredem: consequitur libertatem sicut expresse p̄z. C.li.vj.titu.de necessarijs seruis heredibus instituēdis.l.cum serui. Casus est iste. Quis sciēs aliquos esse seruos: ipsos tanq̃ liberos heredes ordinat: cū aliter nobilis hereditatis dñi habere nō possent: nec eo vt dñouū nisi essent liberi: dicit lex ea scriptura benigna interpretatione ꝓinde habenda est: ac si liberi ⁊ heredes instituti fuissent. Sic in ꝓposito de deo qui ordinauit nos quos

sciuit pro tunc esse seruos legis ⁊ peccati. Heredes quidē dei coheredes autem christi Rom.viij. q: illam hereditatem nobilem sine libertate consequi non potuimus: ex hoc ipse nos a seruitute legis liberauit ⁊ sic christus nos redemit de maledicto legis. Gal.

11 iij. ¶Secundo propter nouū modum scribendi. Antiquum enī testamentum scriptū erat in tabulis lapideis. Istud vero in carne christi clauis ⁊ flagellis tortorum Eccl. xliij. In carne eius fecit stare testamentum Nota ad hoc legē. D.iiij.q. Heb.x. Hoc est testamētum quod testabor ad eos: dabo leges meas: supple scriptas in carne mea in corda eorum per fidem ⁊ amorē. Tertio propter nouum ius consequendi hereditatē p christi mortem. Et per quem modū hoc fiat potest is videre per exemplum rationis antiquorū. Pro quo est sciendum q̄ pater filium pupillum heredem instituendo: et ei seruum substituendo: sic videlicet q̄ si filius moriatur: seruus ei succedat: filio mortuo: seruus succedit: sicut patet. C.li.vj.ti.de necessarijs seruis heredibus instituendis.l. cum quidam vbi predicto casu posito: cū inter antiquos prudentes quondā de hoc magna fuisset altercatio: in fine imperator decidit: dicens. Sit itaq̃ vni pupillo liber ⁊ mortuo pupillo necessarius heres. Sic in proposito de deo patre ⁊ filio eius ⁊ nobis si tamen necessarij serui fuerimus erim⁹ heredes quidem dei: coheredes autem christi. Rom.viij. quia sicut dicitur.j.Cor.iij. Nos christi sumus heredes: christus autem dei.

13 ¶Quarto propter noua legata ⁊ nouos dispensatores: ⁊ testamenti dei dispositores ⁊ diuisores. Pro quo est aduertendū q̄ christus moriens non solum legauit nobis hereditatem sed etiam omnes actus virtutū per quos hereditatem consequi possumus Nam de omnibus virtutibus intelligi voluit quod de vna dixit. Pacem meam relinquo vobis. Judeis vero in veteri testamento precepit pugnare ⁊ aduersarios gladio percutere. In nouo precepit gladiū inuaginam ponere. Diuersorem autem huiusmodi legatorum principalem voluit esse spiritū sanctum qui diuidit singulis.j.Cor.xij. ⁊ secūdarios p̄latos ⁊ aliorum rectores. Spiritus vero sanctus ita legata diuidit. Nā vni datur sermo sapientie: alteri gratia sanitatum: alteri prophetia ⁊ sic de alijs. Et in hoc se habet sicut virtus diuisiua in corpore naturali que diuidit singulis membris situm ⁊ actum ei conuenientem. Et hoc est quod apostolus Rom.xij. Corpus vnū ⁊ est mēbra habet multa christus. Et sicut inconueniens esset q̄ vnum membrum situ vel actū vēdicaret auctoritate propria q̄ natura diuisiua increata vel creata non dedisset. Ita in proposito q̄ aliquis intromittat se de officio vel operatione ad que nec spiritussanctus nec prelatus ipsum tanq̃ dignū exponit vel ipsi auctoritatem tribuit: sicut faciūt qui auctoritate propria predicant Rom.x. Quomodo predicabunt nisi mittantur: et qui prophetizant vel de gratia sanitatum voluntate propria se intromittunt sicut sortilegi ⁊ sic de alijs: qui omnes merentur totum amittere quod sic vsurpant per legem C.li.vj.ti.de legatis.l.non est dubium: vbi habetur q̄ legatarius tantum de sibi legatis amittere debet: q̄ntum propria auctoritate subtraxit. Sic in ꝓposito propter quod Heb.v. Nemo sibi sumat honorem sed q̄ vocatur a deo tanq̃ Aaron: ⁊ tunc tenebit christus quod promisit dicens: neq̃ prophanabo id est frustrabo testamentum meum in Ps. Ergo dominum christum sanctificate in cordibus vestris.j.Petri.iij. vt nec intentio vestra nec operatio eius excedat volūtatē nec executoris eius spiritussancti distributionem. ¶Si vero aliter feceritis q̄ntum ad quartam partem huius articuli: de effectu 14
testamenti tam lege predicta q̄ etiā legib⁹ sequentibus excludemini. Pro quo est aduertendum q̄ antiquorum prudentiū sententia fuit: sicut patet in.ff.j.in inforciato.li.v. titu. si quis omissa causa testa.⁊c.l.si quis sub cōditione vbi habetur q̄ si quis est sub conditione factus heres in testamento si p legatarium stet quo minus conditio impleatur hereditatem non consequatur quia defecit in cōditione cui parere potuit si voluisset. Idem patet per aliam legem. C.li.vj.ti.de seruis necessarijs.l.filioli. In qua de tali dicitur. Qui heres fuit institutus simpliciter ⁊ liberati donatus sub cōditione: si autem eam id est conditionem neglexerit minime compleuerit ⁊ libertate cum ⁊ hereditate sua culpa volumus defraudari. Sic in proposito: nos habemus ius in hereditate celesti: si tamen sicut dicitur Deut. xx. Si custodieris mandata eius ⁊ feceris que ego precipio tibi hodie vt diligas dñm deum tuum ⁊ ambules in vijs eius si istam conditionem non impleuerimus totum ius amittimus. Exemplo angelorum cadētium ⁊ primorum parentum qui pro defectu impletionis tacite conditionis perdiderūt ius in hereditate paradisi celestis ⁊ terrestris: q: non custodierunt testamentum dei ⁊ in le

ge eius nolle erunt ambulare in ꝑ. Hoc. L. tu. ſ. ergo dum fuis eſt ſtatim: ubi. d. Cop. primo. vt ſatisfactum non teneat vel lega tum non ſolnat: ſed ipſi tunc inuiti. a. chriſto. frustra nomen profitent chriſtianitatis eorum chriſtum crucifigentes.

Rrūj. ¶ Ad hoc q̄ de effectu teſtamēti chriſti gau deamus: oportet q̄ vicem. ꝛ gratitudinem expendamus. ꝛ capaces eius teſtamenti eſſe amur. Ad cuius intellectū ma. ſunt dice da. primo. oſtendituꝝ quid ei debeam⁹. Secūdo q̄ hoc nō redimus ſi legati reuocabitur. Tertio q̄ de tali reuocatione ſcn de hereditatione nullus iuſte conqueri poteſt. Quantum ad primum. primo debemus ei fidem vt ipſum firmiter credamus q̄ non credentes in ipſum non reputamus ipſum eſſe teſtatorem. ſic teſtamentum eius nō ꝓbamus legato carebimus⁹ per legē. d. nihil. 17. Secundo ipſius obliget ratione bonitatis fuerꝝ ratione firmitatis propter quā ſit aut nullum inſtabile poteſt firmior. ſtabilis niſi firmo. ſtabili adhereat. Tea nec nos niſi amore. ei adhereamus qui ſtabilis manet de quo Joannis duodecimo. Chriſtus manet in eternum. ſi ergo firmiter adhere dum eſt exemplo illorum qui dicunt Roma vidi. Quia non ſeparabam a charitate chriſti. ꝛc. Tertio omnia opera noſtra ſtrictū ad intentionem operis recumbunt ſunt ſuper ipſum fundandā. vt ipſius voluntatem et gloriam in omnibus tanꝗ fundamentum Inde attendamus quia ſuper tale fundamentum aliud nemo poteſt ponere preter id qd poſt eum eſt. quod eſt chriſtus Jeſus. primo. Corinto. Quarto ipſum prædicare et multas animas ei acquirere atq; opera virtutis ꝛ ſi ſeruꝝ velit quicquid acquiritur. bonum acquirunt. Club. nil. n. per quas perſonas nobis acquiritur. l. ſeruꝝ nos qui legatum ne p chriſto fungimur. ſi. Cop. ꝛ. Cuncta prædicando vel bene operādo ꝛ vinendo ac quirimus chriſto cuius ſeruꝝ ſumus acqui mus vt quibus bene poſſit vſus. Gabri. Ita ego bene operando iam non ego vi vit vero in me chriſtus. ad hoc acquiroꝝ p quem hoc opus vt ipſum ita facio. ¶ Secō ponamus q̄ prædicatus vel bñ terrenus fabricato hoc prædicat. q̄ aliquid operetur ad eius voluntatem ipſe hoc faciendo intendit honoꝝ chriſtum acquirit ſua illud opus vt qui potuit fit certe ipſi bo qui potꝫ ꝛ atten dit coꝛdis intentionem ſi opere exercito nem. Quod vt melius videatur ponam⁹ a. ſum legis qui habetur. C. h. iii. tit. p quas perſonas nobis acquiritur. l. iii. duo. Cauſa eſt iſte. Duo ſeruum communem habeūt. vnū ſuū et aliquid filiū acquirere per alterꝝ ſtipulationem: et eſt primiſſionem ipſe ho ſeruus facit quod alter bño illud promiſit dubium fuit inter antiquos ſapientes: an illud acquiratur vel matteni vel illi cui pro miſit: determinatur in lege prudens q̄n aliquo caſu illi acquiritur liceꝝ q̄ſi in pre cedēti cauſa eiuſ⁹ mentionē feruꝝ facit ſub his verbis: mihi aut̄ Stichum spō reſpōdeo vtrū velle dominū nominis mentionem ſi ꝑ hēlem inſtitutum. Sic ei propoſito ſeruꝝ ad illos ꝙ communibus ſuis ſtipulationibus non in eodē intentione facturi de illo ergo dominū chriſti ſanctificare in eodē veſtra. ſi. Cop. ſi. Hoc. L. ſi. ſi. Quanto ola terena debemus propter chriſtū ſuſtinere ꝛ in nullo ad ipſum ꝑtinere ꝛ ſtatuere oca parte ꝛ eſſo militi imperatoꝛ nemo ſubiect⁹ eſt deo. C. h. iii. ti. locat. ꝛ conduct. l. milites decem. Milites noſtros alienari vel conduc⁹ ꝙ ꝛ aut fidem ſuā ꝛ ſacramentū vel ſonos dñi eoꝝ ſi fieri poſſit demutare: nō omiſſo armorum vſu ad opus terreſtre ſe conferant arma aūt̄ non putauit negotia ꝛ ſe expenturꝝ et meritis ſignis ſuis ingrueri in peren teſq; publicā q̄a aliud nō eſt bo latoꝛ ſi neceſſitate defendant. hoc ibi. Quan tomagis nemo militando deo implicat ſene cacie ſeculi. ad. ij. Timoth. ij. Sed ben ſicut milites mundo ſeruiendo tantum ei. ſi. ſi. ſi. nunc ad ilta conuertuntur facta ne phanda de quibus dicitur. C. h. iii. ti. locat. ꝛ conduct. l. locatoꝛ. Multi mouit inume motes ad hmōi fortitudā audebꝫ reuniꝛe mi ſteria ꝛ reliqua tendūt publicūs ſignifiqui cunctibus ad ſtabilitatem ſuā ſtatuit ꝙ ſi ſtiuerāmoti auſtertantum non in bolleo oſtendere: ſed cera vicinos fortitan aduer ſus ipſos miſeros colonos quos defenden dos ſuſcepe rint cōmittere. Sic de milita bus chriſti fere omnes que ſua ſunt querūt ꝛ inique que Jeſu chriſti. Phil. ij. multi ꝙ tra illius exemplū qui dicit. Phil. ij. Omia arbitr⁹ tanꝙ ſtercora vt chriſtum lu cri faciaꝝ. Et qui dicet. ij. Timoth. ij. Certa re bonus miles chriſti. Cū nemo ſe comitte tat negotiis militiē cōtra dñm. ꝛ de quo placet. Phil. ij. Hoc enim ſentire in vobis: q̄s in chriſto Jeſu qui cum in forma dei eſſet. ¶ Quantū ad tertiū patet̄ huius argu mentū nullus de legati reuocatione vel ſua in teſtamento chriſti exhereda tione nec videri cet faraeo manere videtur nec inuitus chriſtus nō ꝓtinere ſi ſe eſſe chriſtianos cum chriſtianoꝝ opera non faciant. Et ſic error pluꝝ in arg

chriſtianitatis ſm̄ in quacunq; ala regnat. Non me fed Auguſtinum audite lib. de ci. chriſti. a. vii. Q̄ vis unquā tam varie mi ſer eſſe⁹ aut adeo tam ſe ꝛus literas neſciat audeat profiteri ſe nūtiē eum arma gerere nefas autem q̄ quis nomē ſine cauſa fortū fatoꝝ vti ta dicam: neceſſe eſt vt calcūmēta confiteatſi vult vt talis videatur: aut faber aut artifex quibus artibus pertia facit vel be negocijs mercaturꝝ. huiusmodi exemplis agnoſcimus nullū ſine acta nomen ſed om nē nomen ex actu. Tu vero quotnodo chri ſtianus dicere⁹ ꝛ in nullius actus chriſti apparet̄ certe ad bñationes tuam fruſtra nibi nomēvendicas alienū. Si ꝛo hoc nega re velis ꝛ ꝓbare cuius ſit ſeruꝝ ſtercorāda que ſunt opera chriſti que enumerat augustin⁹ ibidem: penitendo quia impoſuit nomē chriſtianū. Cōfitendo quia nō ſuſcipit hoc nitatem integritatis: humanitatis: innocen tie: patientie: caſtitatis: pudentie: humilitatis: preterea eſt nomen. Quomodo ergo vendicat ſibi nomen chriſtiani: qui de tam pluribus rebus nec pauca habet. Si ergo veltis fere quo eſt verus chriſtianus audite Augustinum eundem. Chriſtianꝰ inſti tuit eſſe q̄ nun nomine tantum ſed in ope re eſt chriſtianus: ille qui chriſtum in oḃ imitatur: qui ſanctus innocens eſt in cu pertore malicia non habet locum: in cuius pectore fola pietas conſtituit: bonitas: qui nemīnem nolit nocere vel lederꝛ ſed oibus opem ferre. Chriſtianus ille eſt ad exemplo chriſti nec inimicos nouit odire: ſed ma gis aduerſantibus ſibi beneficerꝛ ꝙ in ſecutoribus ſuis ꝓbitie cedere. Ab qui aliquem videre vel nocere paratus eſt: ille mentiuꝛ ſe eſſe chriſtianum. Chriſtianꝰ eſt qui potest iuſta voce dicere. Nemini nocui hominum iuſte vixi cum omnibus. Tanti ergo credamus illum chriſtianum eſſem ꝙ bene vixerit: non qui ſe chriſtianum dicit ꝛ de poenon facit. Nam ſicut Pgno ſu figulo ſine verbis ꝛ non verba ſine ſigno ꝛ fr̄ctui ſine folijs ꝛ non folijs ſine fructu. Ita ope ribus ꝛ non verbis redite. Sic ergo inceat lue veſtra vt videant opera veſtra bona et ſta non exiſtimet̄ honoꝛ numeꝛos chri ſti. j. Cop. iij. Aliter legatum reuocabitur. ¶ Quantū ad tertiū patet̄ quia nullus de legati reuocatione vel ſua in teſtamento chriſti exhereda tione nec videri cet faraeo manere videtur nec inuitus chriſtus nō ꝓtinere ſi ſe eſſe chriſtianos cum chriſtianoꝝ opera non faciant. Et ſic error pluꝝ in arg

nit. ꝓ timo. q̄ non ſaracenus patet̄ per legē: quia ſi filius exheredata in teſtamento ꝓtra eo impudice tractuuſte non habet quere ſam. Ergo a fortiotiꝛec ſaracen. ſi tm legē ſuam machomen: impudicē ducunt vitam ſm̄ ſuam adyotes ꝛ eōdinas quas ſm legē ſuam habent: non eſt patet in mendacio. Et ſic ſua. Sed ſilla talis tuſtam non habet que relam: nec aliquid de hereditate recuperat: aut per legem. C. d. ti. ne filius. Et ſilla fi lium. Ergo ꝛ C. cū concedat lex de bis decem Epō. ꝛ. Fornicator aut immundus non ha bet hereditatem in regno chriſti. Secundo q̄ non indea patet: quia data fuit mater chriſti ſm̄ ad carnis propagationem: non inimica eius ſm̄ ad mortalem perfectu mentem: ſed vere mater nullum accidens inofficioſi teſtamenti contra filium ꝓpos nere poteſt: ſicut patet. Club. co. nī. d. libert. Jnofficioſa talis eſt filius. Sinautem mater ex tra filij teſtamentum inofficioſum actionem inſtituat: iniquum diligenter inducitur: vtrū filius natura ex iuſta cauſa ſcilus: matrem inimica eius ſolerit voluntate q̄ nec iuſta eſt ꝛ legitimam exheredet portionē et teſta mentioſi tamen inater inponeſtis facta: at q̄ indecentibus machinationibus filij fra te obſcedit: inſtitutiſſip clidestinus vel manife ſtus appetit vel inimicus ſuas amicitias co pulauit: atq; in aliis ſeuerſata eſt vel inimi ca eius potius ſit mater contra hoc ꝓpos to iniuria filij acquiſcat voluntati. ¶ Ter no nec malus chriſtianus per legem emitte bitur: a tuuli qui magis ſit mater. Et ſi ꝙ ſi tineatur ꝛ bereditem in teſtamento ſcripti ere heredati poterunt propter impiam vitamq; ingratitudinem ſub his verbis. Alios ſcripti heredes infamie vel turpitudinis vel ſimi nore malcula aſpergunt: vel liberi ꝙ per peram ꝛ non bene meremtes maximiſq; be neficijs. Sed id eſt malefactis ſuum patros num aſſecutinſtitutum ſuū. Sic in propoſi to de chriſtiani qui poſt teſtamentum chri ſti in quo nuncupatꝛ parte chriſti eſt ſine heredes inſtituti: grandia commitunt̄ pec cata: ingrati deo ens tum: opertibus ipſum ꝛ gaudes. Nam ingrato chriſt⁹ non tantū ſit veriis ſed etiam factis per Decretū ſum ptum ex verbis ꝛ: teronymi. ſi. q. iij. eſtimāt ſub tenore ſequenti. Eſtimant quidam in co tantum bonum negaruꝝ in perſeuerione quis a genubus compleſtendus ſit confiten rennte chriſtianum eſſe. deoe apoſtol⁹ cito facto ſi pueꝛa ſum ꝛed affert negaꝛ ꝛebi ſtus ſapientia: ſit ſufficia verbas: ſcriptu: fortunido negatur per inſipientiam ſapien

tia: per iniquitatem tuā: et per mendacia
vestra super turpitudinem ē tibi dictum. Pro
ea itaq; per imbecillitatem eſt impactum
tibi: vel in conſtantiam animi fortitudo: ſi
tenebras p̄ veritatem vicisti: vel magis
Deo arbitrandum eſt: ut de iudicijſtio ſa
tiam a dei ſtibe eſſe peregrandes: quando di
cet. Nefcio vos qui in mariſtyo obſtitiſti: ne
grandeminibi erā omnes illos quos ſeri cer
te vel firme vel cogitatione ſuaſiſtes ne
gatus negat: vel confeſſus confitet. Iuxta
illud Lucae. Qui me erubuerit z ſermones
meos: hunc filius hominis erubescet eum
populis qui eum negauerus eſt. Nota le
gem predicteis conſonā: item. S. v. ſ. In qua
oſtendit: ex quibus cauſis pater licet po
teſt celebrare filium. Nota etiam legem
ad illud propoſitum. C. li. v. t. de repudijs
i. deſenſum. z. Iulbemna. Inter culpas au
tem venus in quibus oſtenditur q̄ huius
culpis vror dotem amittit: ſicut pro adulte
rio z alijs peccatis ibi enumeratis. Que q̄
dem leges pro tanto faciunt ad propoſitū
q̄ ſicut mulier propter delictum coniugium
contra maritum mortalem dotem amittit
temporalem. Ita anima que eſt ſpōſa chri
ſti effecta: ſi ſcriptore bapeiſmi: fide chri
ſtiani. O ſee. d. Spondi tibe te mihi in fidem
linquente contra ſponſum immotalem de
ces amarit corpora z anima, eternam de q̄
bus. R. vi. z. ſi. Et ſi dilexit adherēdo ter
reſtialia habebit. Quod enim ſtā ſimilitu
do inter ſponſum mortalem z immortalem
ſi bona: patrū. Carnalia. Auri inquit au
put dyalibus eſt: caput autem mulieris vr.
Et Eph. v. Vir caput eſt mulieris: ſicut chri
ſtus eſt eccleſie. Et licet ergo bona mulier
poſt mortem mariti meretur bonū. Ita cti
bona anima poſt mortem chriſti meretur
rem beneditatis chriſti. Sicut quintus illū
quendam patrie ſui promerui beneditatē q
de illo nanq; patre rei exemplum poterie
cerogitare q̄ habuit quinq; filios: quorum
probare volui quibus animis z affectio
nem voluntatis erga ſipeniorem z patrona
beleterit habentem voluntatem: hec eſſe im
ſtituere: meliligentiq; q melius ad huius
modi rē: veritatem teneuire poſſet per illo
rum reſponſiones: ad aliquam bonam: que
ſtionem ab eo queſtionatum: in talibꝰ re
ſponſionibus frequenter eam uellemus ſi
appetitus eſdem manifeſtat. Ab eo ergo
ſimul congregatis queſtum, quam vtas in
hoc ſeculo mallem dicere poſſe: q̄ poſſem
habere omnia que habere vellent: pro ea
quam optarent z precepit ſingulis q̄ dice
rent quid in hoc caſu optarent vel deſiderā
rent: quibus cū in ordine ſuo dicere ſuam
hereditatem. p. omia dixiſſent q̄ ipſe vltus ju
ram z argentum: quarum velle expende
re. Secundus dixit: ſe ille mallet magnum
terrarum dominum. Tertius dixit: magna
lint multos habere amicos: z eſſe ab eis bo
parentibus z vicinis bolectus. Quartus di
xit: q̄ ipſe ſibi caſu eligeret omnia bide
re carni delectabilia z mundi. adiuerſitates
Quintus dixit: q̄ ipſe malit eſſe tene cum
beore: hoc potius eligeret. Audito reſpō
ſione: audite illoruin rationes. Primus di
xit quod videt ex qui multos habet bona
rios: q̄ eis ad ille habere poſſunt: adopta
ut magnam habere poſſe nam: ut cum illis
etiam bona habeat. Secundus vidētes tā ili
ſti alij maleficeores q̄ ſine ſupportatoꝝ nō
ne bruniere nec euadere poſſunt confulto
ne ſine amice: e fauto habitant amicos
habere: fautores in malignitate cum ter
to ſilio. Et hac de cauſa magni bonum fal
ſi patrie dotet habere eorum ſeruice latro
nes potentibus amicitia copulantur. Alij
videntes q̄ in olbus talib̄ multa ſunt te
diuſe quantum patrant carne deſiderijs
in eorum gulam luxuriamq; quarto ſilio.
Alij videntes quod omnia iſta finem habe
bāt in mortem: q̄ eos ſili in puncto vno deſi
ciunt in bo res q̄ deo non conant placere
nec tenent vt beberent ſicut oſtenſus eſt. S.
tij. v. cum concordantijs. Quod etiā om
nibus predictis deſiderijs bonus no deſi
cat: ex omnibus predictis ſpiritꝰ deo p amoſe
r bonā vitā adherentes: cum quarto filio dne
tes cum apoſtolo. Phil. i. Dūpr vuere ꝑſpe
re cales hereditatem habituri Jeſu chri
ſti bominū noſtri: z non alij ſicut videre po
tethic per finem parabole ſequentis que ad
noſtram materiam oſtendit: z poſſibilem que
aliquando contingere potuit. Ethe ſepres
ſapientib̄ magni nolo quos ibi illuſtrer
re ad ſe vocauit z ſapientiam illoꝝ experi
retur: ad hoc et plenius de hac ipſorum re
tur: a ſingulis eoꝝ quam queſtum queſtionem.
A primo queſtum: quid eſſet ab hominibus
deſiderandum de quo nullus contentus erat
de parte ſua. Qui reſpondit hoc eſſe verita
tem. Quomodo vero hoc ſit poteſt videre
in hac que deſideratur: quando aliquis de
bet multis pecuniis: quia ſi quis habeat
tumentum qui cum ſecularibus vel ecclia
hendo deſiderioꝝ at vel rogat q̄ predicet con
tra tales veritatem tacēdo. Si tale qui mu
tuauit ei qui non reddit die ſuo: rogat q̄
predicet contra malos debitores. Et ille de

in vtroq; deficit: z illas contra ꝑuiā detinent falsitatis: nec bñ acquirit in eis emolu
mis largiuat. in charitabiliter male acquiſi
ta reſtituit. Alij videtes q̄ tales frequenter
multis modis talia amittūt: ei cedūo filio
emit immobilia: ſicut ꝑs de mercatoribus
z malis perquisitoribꝰ z ꝓlatis q̄ talia ſibi
z ſuis emāt filijs z nepotibus. Si quis ſic
empta frequenter amittit: p̄ penama ꝑſtra
rana vel aliter male acquiſita: vel de pecu
nia eccleſie eā qua quicquid immobile emi
tur ecclesie acquirit: ſibi non ecclesiaſtica
ſtonem: audite illoꝝ rationes. Primus dixit
dit quod videt ex qui multos habet bona
rios: q̄ eis ad ille habere poſſunt: adopta
ut magnam habere poſſe nam: ut cum illis
etiam bona habeat. Secundus vidētes tā ili
ſti alij maleficeores q̄ ſine ſupportatoꝝ nō
ne bruniere nec euadere poſſunt confulto
ne ſine amice e fauto habitant amicos
habere: fautores in malignitate cum ter
to ſilio. Et hac de cauſa magni bonum fal
ſi patrie dotet habere eorum ſeruice latro
nes potentibus amicitia copulantur. Alij
videntes q̄ in olbus talib̄ multa ſunt te
diuſe quantum patrant carne deſiderijs
in eorum gulam luxuriamq; quarto filio.
Alij videntes quod omnia iſta finem habe
bāt in mortem: q̄ eos ſili in puncto vno deſi
ciunt in bo res q̄ deo non conant placere
nec tenent vt beberent ſicut oſtenſus eſt. S.
tij. v. cum concordantijs. Quod etiā om
nibus predictis deſiderijs bonus no deſi
cat: ex omnibus predictis ſpiritꝰ deo p amoſe
r bonā vitā adherentes: cum quarto filio dne
tes cum apoſtolo. Phil. i. Dūpr vuere ꝑſpe
re cales hereditatem habituri Jeſu chri
ſti bominū noſtri: z non alij ſicut videre po
tethic per finem parabole ſequentis que ad
noſtram materiam oſtendit: z poſſibilem que
aliquando contingere potuit. Ethe ſepres
ſapientib̄ magni nolo quos ibi illuſtrer
re ad ſe vocauit z ſapientiam illoꝝ experi
retur: ad hoc et plenius de hac ipſorum re
tur: a ſingulis eoꝝ quam queſtum queſtionem.
A primo queſtum: quid eſſet ab hominibus
deſiderandum de quo nullus contentus erat
de parte ſua. Qui reſpondit hoc eſſe verita
tem. Quomodo vero hoc ſit poteſt videre
in hac que deſideratur: quando aliquis de
bet multis pecuniis: quia ſi quis habeat
tumentum qui cum ſecularibus vel ecclia
hendo deſiderioꝝ at vel rogat q̄ predicet con
tra tales veritatem tacēdo. Si tale qui mu
tuauit ei qui non reddit die ſuo: rogat q̄
predicet contra malos debitores. Et ille de

bitos petit q̄ predicet contra vſuratios qui
ſua non vendūt propter terminum: vel qui
aliquid habet vult pro minimo z die ſen
nibus alijs vtetis. Ille qui non ſentit ſe cul
pabilem in talibꝰ vicijs quod videt in alio ſi
bi noctium: nec ꝓgreditur de hoc de quitur
Addiſtis ergo z audiſtis quomodo veritas
ab oībꝰ deſideratur: ſed rarera illa q̄ ſimi
immundi in illa culpa: p qua vellet q̄ predi
caret contra aliuin: ſibi in alia eſt culpabi
lis: bum tangit murmurat. Et ſic pater q̄
eſt ecclie omnium ſimul ponitur z veritas
dicitur eam contrauñ ſi ꝓtra aliū: nullus
cōtratur de parte ſtra ſiue ſtra pater. Exerci
ter. Et ſic patet veritas reſponſionis iſtius:
et tamen fatue faciant q̄ alibi ſuppe apper
teret plus q̄ vultus in corpore ꝑpio ſana
retur ꝑ alienū. Ita deberet de vnione ani
me deſiderare. Et ſecundo queſtionatum: q̄
plus foliciarentur z expendant hoice q̄ eſt
magis contra eos in ſuo optimo eſſe: q̄ pri
us natura. Qui reſpondit q̄ circa ſecretas
e ſapientiam. Et quoniā odo ihc ſtri ordere ꝓ
teſtis hoc modo q̄ſi ſtatis q̄ ſoctis artis li
beralis ꝓ quo homo honorari poteſt: vel
mechanice de qua vnumere poteſt quo ad nū
dum bona eſt indigentie: omnes fere debe
retes quod vigere im legem dei eſt optima
ſcientia e ſapientia: ſine qua omnes alie im
ſtitutiones valebunt: z tamen videmus q̄ multi qui circa alias ſcientias laborant ce er
pendant. hanc ſapientiam ne ſcientia maxime
habent contra ceteriter q̄ pis inimicus de ſa
peribus: ſtractandis: quaſi ſolicitos: ſic
luxurioſias: de olbus alijs: nā q̄ habet ſā
num ptra cotidiana pcta bene indigere: etiam
ne ſui legē bet: q̄ ſapientiā ad ꝓgrediendū
ſtulti deſpiciunt. Proiect. Et terno que
ſtiuit: que ſit maioꝝ iniquitas: que ſit ꝑ ig
norāci reſpōdemus bocere. Et cauſas aſſi
gnauit. dicens. Si q̄ſi ſtatur: bona au
fore ceteriora ſit accidat corpus deſtruct ſed
ſi male boce ꝓ q̄ua liuperiter vel malum
quodcunq; facias alam cōſtandit: que melior
eſt ꝑ bona exteriora vel corpus: z ſic talis
petor eſt ſtarone z bonū de z etiam cōſtabe
retenoꝝ z eccleſiarū: quia templū dei
oburit ſpiritualiū melius z durabilius
eſt. Et quarto queſtum ſi ſtat malos ſapi
ēs quā ſpe bon neue legē: eccle mundi ſcē
qui rideāt q̄ in hoc q̄ ſimplicem z illiteratos
elegit diſcipulos: q̄ ſi ſapiēce mūdi vel de
nates vel nobiles vel potentes elegiſſet mūdi
ri fides infideles diriſſent: q̄ tales voluiſſet
habuiſſe apſos qui per potentā vel parēte
lam vel ſapientiā mūdanā eis mūdū ſub-

fugaueruntr non per gratiam vel virtutē
¶A quinto queſſunt que eſſet maxi mum
di ſtinctio qui reſpōdit q̄ quia ſua z que
ſemper habere poſſet negligere:z aliena et
que neceſſario amittere:doligenter curaret
et tamen in illa multi implicati ſunt: nam
bona opera ſua que ſecum portare poſſunt
negligunt:res vero mundiales que bi ſunt
de quibus diſtrienum ingredient comportanē
nec illa ſecum ferre poterunt:diligenter curant. Si ergo ſare vultis verū in ſita fatuitate ſtitio detenti:videte circa que plus cogitatis vel laboratis:verum ſtitio ſtitio: Diuitiuē delectabilitie in diebus feſtalib⁹ circa pertinentia ad corpus vel in rebus feſtiuis circa ea que pertinent ad ſalutem animarum: verum ve plus feſtinatis carnē curare infirmam vel animam:z ſi mueneritis ita eſſe: q̄ ſitio ſtultiſſimi certitudinaliter ſunt poteſtis. ¶A ſexto queſſunt quod ſint maiora mūdi mirabile reſpondit q̄ hoc q̄ homo potius vult duci ad inimico ad mortē q̄ ab amico ad vitā. Cui ergo q̄ homo cuntur ab inimicis? Cui illemundus cecauit demonias ſunt inimici quorum mandato ducit ad cupiditatem:ergo ad accidiam: quia humanum demon ad ſuperbiam:ira:z inuidiam. Chriſtus vero eſt amicus qui ducit ad omnia contraria. Et q̄ multi illos inducunt:z panes amici ſequunt:opera oſtendunt:multitudo in mundimo in die feſto:z paucitas in eccliā. boni ſtulticia patet. O. iiij.s. Quinto ergo etiam peccatum z rabor alia mala frequentantur: illud oſtendit dicēs quibus Eccl.s.f. Stultorum infinitus eſt numerus. Sed cauſa eſt quia via inimicorum eſt magis delectabilis:ne pertiatis nolite cogitare per quam viam: ſed quo ducit. ¶A ſeptimo queſtuit quid eſſet mundi certiſſimum reſpōdit mors: ſicut pſa. M. xc. z tamen de qua dolendum eſt: quaſi omnes ſic viuimus ac ſi nunq̄ mori deberent Quod tamen eſt q̄ ſicut melius eſſet ex ligna fad arborem cui ſagitta fit vbi videret et omni parte ſagittā aliquos occidere ſe diſponere ſtatim ad mortē. ℞ cogitare q̄ longe amus nūcurrere in illa ſpe multa mala interim facere. Ita nobis q̄ vita cuiuſcūq̄ noſtrū eſt ligata ad corpus quaſi ad arborē quā dicebā qua audere non poſſumus per mortis ſagittas multos ex omni parte occidere. Tales ergo qui nō cogitant ſed viuūt quaſi eſſent immortales optime reprehen-

dūt ℞i in perſona Alexādri. M. iij. s. Tales ergo non habuerūt ſapientiā ſed ſtultitiam. eſt quia illam non deſiderant vt deberēt quod nunc fiēt deo nunciato crucis chriſti. ℞pli. ij. ſed illos qui veraciter dicere poſſunt cū apoſtolo. Gal. ij. Viuo ego iam non ego. 17 uit in me chriſtus. ¶Et q̄ omnes ſic viuere deberent: patet ex ratione reſpōſionis pri- me quēſtionis quā ſumpſi ex auctoritate apoſtoli: omnes quēſtiones concludente prima quēſtio eſt: que ſit liberior⁹ res mundi. Reſpōſio. O. iij. o. Secunda eſt quod membrorum corpotis ſit ſumptuoſius. Reſponſio. P. iij. q. Tertia: quod eſt min⁹ mundi. Reſpōſio. Q. iij. r. Quarta q̄ rum mundi. Reſpōſio. R. iij. s. Quinta q̄ ſit vanius inanis mūdi. Reſpōſio. S. iij. s. quid valet. Quinta: qui homines mūdi habent beneiorem vitaz. Reſpōſio. S. iij. s. Sexta quod eſt bonus quod homo omnium vitus volens amittitr. Reſpōſio. S. iij. s. Septima: quid eſt in quo facere credit contra proximum z plus ec citius facit contra ſe ipſum. Reſpōſio. S. iij. s. Octauo queſtiō fuit. Item. O. vj. s. Nona quod eſt multitudo peccato mundi. Reſpōſio. O. iij. s. z. O. iij. s. Decima: quę eſt maior mundi irrationabilitas. Reſpōſio: odio habere maximos amicos ſicut patet. O. iij. s. Et. V. s. Et. O. iij. s. Undecima: quod eſt peccatum in quo eſt minor duplicitas z maior concordia mter peccatum interius in corde: et exterius in opere. Reſpōſio ſuperdia. O. iij. s. Duodecima in quo puncto min⁹ pto deo facit multi⁹ q̄ quocunq̄ homine. S. iij. s. Et O. iij. s. Et quibus dictis aſſimilantur. O. iij. s. Hec ſic vocabit ſicut dicitur. i. Corinth. iij. Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros chriſti. Statim ago chriſtus qui hic tractum in ſuo nomine terminat: et ego qui hunc laborem perdurx vſq̄ ad cęlum duxerim. Dās. ix.

DEO GRATIAS.

¶Regiſtrum huius ſecunde partis.

A. B. C. D. E. F. G. h. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. X. Y. Z. AA. BB. CC. DD. EE. FF. GG. hh. JJ. KK. LL. MM. NN. OO. PP. QQ. RR. SS. Omnes ſunt quaterni preter, SS. qui eſt quinternus.

¶Summa predicantium: diuerſarum hiſtoriarū in ſitione: doctorūq̄z tum Theologorum tum iuriſcōſultorum auctoritatibus munita Cele berrimi ac moralisſimi ſacrarum litera rum, pfectoris eximij: diuinięq̄z verbi ſatoris fructuoſi patris reuerendi Joannis de Bromiard di uiſitci ordinis aduerſitta tem verbi dei declama toribus edita nuper q̄z diligētiſſime re cognita: et accu ratiſſime ca ſtigata Fe liciter fi nit.

✠

Feliciter addita est manus suprema huic summe Predicātiū Anno Dñi a partione virginali. M.CCCCC.xxij. Pridie eidus Nouembris. Venalis est Lugduni in Vico Mercuriali. In edibus spectati Viri Romani Morin. Qui opus hoc suis impensis excudendum curauit ad Predicantium vtilitatem.